ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ
ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ
ΠΑΝΤΩΝ ΤΩΝ ΙΑΤΡΩΝ ΚΟ-ΡΥΦΑΙΟΥ ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ.

MAGNI
HIPPOCRATIS
MEDICORVM OMNIVM FACILE PRINCIPIS, OPERA OMNIA QVÆ EXTANT

In VIII SECTIONES ex Erotiani mente distributa.

NVNC RECENS LATINA INTERPRE-tatione & Annotationibus illustrata,

ANVTIO FOESIO MEDIOMATRICO MEDICO AVTHORE:

Adiecta sunt ad VI Sectionem Palladij Scholia Græca in lib. περὶ ἀγμῶν, nondum antea excusa, & nunc primùm latinitate donata.

His præterea accessere variæ in omnes Hippocr. lib. Lectiones Græcæ, ex reconditissimis manu scriptis exemplaribus summa diligentia collectæ, necnon etiam quorundam doctiss. virorum in aliquot Hippocr. libros Obseruationes.

Cum INDICE QVADRVPLICI longè amplißimo & vtilißimo.

...eo primùm elaboran...
...em, & à communi hom...
...atus subduceret, tum...

FRANCOFVRTI,
Apud Andreæ Wecheli heredes,
Claud. Marnium, & Ioan. Aubrium.
M. D. XCV.
Cum S. Cæsareæ Maiestatis priuilegio ad decennium.

ILLVSTRISS. PRINCIPI

CAROLO LOTHARINGIO CARDINALI AMPLISS.

LEGATO PONTIFICIO ET MEDIOMATRICVM EPISCOPO, &c.

HIPPOCRATIS *Medicorum principis, vt autoris [illegible] simi & grauißimi, ita certè obscurißimi Latinam interpretationem mihi longa animi reputatione meditanti, (Princeps Clariß.) existimaui me vestibula nimirum honesta aditúsque ad causam illustres facturum, si quæ ingeniorum nostrorum cursum sua difficultate retardabant, ea primùm adhibita diligentia superarem. Statuebam nanque hunc esse amplißimum laudis campum, in quo virtus nostra excurrere posset, si ad Hippocratem Medicinæ parentem vertendum & explicandum omnem ingenij aciem intenderem, eúmque densißimis ignorantiæ tenebris oppreßum, velut ex diuturna perturbatione valetudinis, ad aspiciendam lucem reuocarem. Quam ad causam obtinendam cùm curam omnem & diligentiam adhibendam mihi proponerem, in eo primùm elaborandum esse sentiebam, quod cùm propter abstrusam rei difficultatem, & à communi hominum opinione remotam intelligentiam, longè à se omnium conatus subduceret, tum verò ob reconditam & admirabilem autoris doctrinam nobilißima ingenia deterreret, id explanatum, in communem vsum & in omnes omnium manus veniret, acutorúmque hominum admirationem assensionémque commoueret. Qua studiorum progreßione, me magnam à nostris hominibus initurum gratiam sperabam, si delitescentem, iamdudum optimi Medicinæ parentis operam, in apricum & apertum deducerem, eámque ex obscurißimis doctrinæ vmbraculis, in publicum Medicinæ Candidatis proponerem. Feci igitur (Princeps Clariß.) vt primùm quam apud me habebam sepositam Hippocraticæ dictionis supellectilem, sub OEconomiæ nomine non ingratiis in publicum ederem & superioribus aliquot annis nostros in secundum huius etiam autoris de Morb. Vulgaribus librum Commentarios, Augustiß. Principis & parentis tui auspiciis euulgarem. Qua veluti aggreßione ac velitatione ecquodnam curriculum habitura esset nostra industria mihi proponerem, & ad istius operis designationem conficiendam non inanē mihi relictam esse spem, non dubia voluntatis confirmatione ostenderem. Ad quod munus persequendum cum eam institutam mihi initio scribendi rationem viderem, vt non priùs integram huius operis interpretationem attingerem, quàm multis in Hippocratem nostrum consumptis lucubrationibus, tanquam salebrosa angustiarum voragine superata, difficilimisq; exanclatis laboribus, portum cernerem. Ex eo certo quod*

primum fecimus laborum nostrorum periculum, me bonis omnibus istam nostram causam satis probasse confido, eóque rem deduxisse videor, vt omnes intelligant ad istas reliquias persequendas, non tam mihi animum quàm consilium defuisse. Constitueram certè aliquot Hippocratis libros, velut ἀποσπασμάτια quædam cum nostris Annotationibus editos, in publicam istam causæ cognitionem adducere, in idq́; incubuissem, nisi me repente quædam fortunæ commutatio, vel potiùs ingenij æstus, in tam vasto mari periclitantem, procul à terra abripuisset, atque in altum à conspectu penè omnium abduxisset. Nam cùm plerique acuto ingenio homines, nec stulti alieni artificij existimatores, cursum nostrum quem cum periculo institueramus reuocarent, suis sanè rationibus effecerunt, vt importunissimis fluctibus iactatam nauem, non tamen afflictam, in firmam stationem deducerem, tandémque ad littus applicarem. Quo in portu recreatis animis ac velut redintegratis viribus, ad reliquarum fortunarum subeundum naufragium erectior, & ad absoluendam nauigationem futurus videbar paratior. Ad eámque ratione in eo faciliùs consilia nostra subduximus, quòd existimabam nauigationis nostræ cursum, non tam interrumpi quàm intermitti solere. Ac quod ferè in longa operis continuatione & verborum perpetuitate fieri assolet, vt ex liberali otio atque animi relaxatione eam mentis aciem contendamus, quæ possit & cogitando & scribendo promptam ingenij celeritatem explere: sic ex hac honesta laborum vacatione & quiete, non tam extinctum quàm repressum, aut ipsa cunctatione maturatum studiorum nostrorum ardorem existimaui. Impetrarunt igitur illi ipsi efflagitatores assidui atque acres, vt quoniam iampridem magna operis parte defuncti eramus, nostrum stylum ad integrum opus traducerẽ, & de existimationis alea potiùs in toto Hippocrate interpretando, quàm in quibusdam libris explicandis periclitarer. Existimabant enim si me ad id adiungerem, & communem vtilitatem cumulatiorem fore, & arti nostræ splendorem accessurum longè maximum, quòd facultatis nostræ præsidia ad autorem vt grauissimum ita artis complexione dignissimum contulissem. Qua in re qui mihi optimè consultum esse cupiebant, ij non tam otij aut mearum virium, quàm publicæ vtilitatis initam rationem videri volunt. Quam in causam etsi propensiore animo incubuimus, veritus tamen sum maximè, ne ingenij nostri tarditatem aut tenuitatem arti saluberrimæ prætenderem, quam non nisi quis ab omni ingenij laude felicior, & ab omni denique disciplinarum cultura instructior, rectè verbis exornare, & mentis acumine comprehendere aut complecti queat. At verò cùm mediocriter nos à doctrina comparatos, angustius etiam à natura sentiamus, næ illi alienarum laudum profusi iactatores existimari debent, qui virium integritatis tantùm ratione habita, colorem, succum, & sanguinem negligunt, & de totius existimationis iudicio aut famæ periculo decernere nos cupiunt. Ac veluti in sanitatis ratione non satis est integritatis, valetudinis, firmitatis & neruorum corporis curam habere, neque tam metuendum est ne vitiosum sanguinem colligas, quàm vt verum & incorruptum, in quo naturalis inest non fucatus nitor, deperdas: sic in hac studiorum moderatione non vsqueadeo aliorum de te existimationi innitendum est, vt non adhibeas in consilium mentis tuæ aciem, tuámque ingenii commendationem leui alienæ laudis obtentu in suspicionem venire patiare. Subductis igitur rationibus omnibus, summam cogitationum nostrarum fecimus, vt nos ad excellentium virorum voluntatem aggregaremus. Malui enim cùm eorum studio sim obsecutus, desiderari ab iis prudentiam meam, quàm si id non facerem, beneuolentiam. Etsi autem me in hanc causæ quæstionem non leuia rationum momenta imposuerunt, imprimis tamen me plurimum mouit publicæ salutis ratio, quæ me ad artis

compre-

comprehensionem velut ad quandam doctrinæ vsurpationem reuocat, quam non aliunde melius quàm ex Hippocratis limpidißimis fontibus haurias. Quo in negotio hoc à me facilè passus sum extorqueri, vt velut commutatis velis inhiberemus, neque tam rei frustrationem, quàm temporis commutationem faceremus. Et nunc quidem iam quocunque feremur, danda nimirum vela sunt, & via quamuis in lubrico posita ingredienda, in qua certè insistenda, ad nominis nostri existimationem commendabilius videtur, mihi intentatam famæ causam de hoc loco dicere, quam publicam studiosorum vtilitatem non solùm deserere, verumetiam prodere. Qua in mentis assensione, quem mihi ad laudem, quæ non solùm acuere, sed etiam alere ingenium poßet, aditum sperabam amplißimum, eum mihi dicendi penè ieiunitate, & sentiendi tenuitate interclusum esse sentiebam, & verò multorum doctorum virorum prærepta gloria occupatum. In eóque negotio non tam depellendo quàm cunctatione morando, penè animo deficiebar, nisi ad stylum prehendendum quodammodo factus essem animosior, méque ista oblectatione recreassem, quòd cùm à natura ad dicendum nō satis solutus essem aut expeditus, ad obtinendam tamen istam causam, curam etiam & studium adhiberem maximum, aut consideratam ingenii nostri tarditatem, experiendis conficiendisque rebus vincendam, aut subtilitate superandam esse existimarem. His tot tantísque causis appetitus, rem ipsam aggredior (Princeps Clariß.) Hippocratémque nostrum Latinum in existimantium arbitrium sub tuis auspiciis venire permitto. Qua in publicatione etsi fui aliquanto fastidiosior, quòd profectò voluntatem nunc tibi facilè emetiar, rem ipsam ad huc potuisse non videar, id vt ignoscas postulo. Nam & suscipere tantam rem, quantam non modò facultate consequi difficile eßet, sed etiam cogitatione complecti, vix arbitrabar eius esse qui vereretur reprehensionem doctorum atq; prudentium. Et hoc eorum eße munus videbatur, qui non ingenium modò acuißent exercitatione scribendi, sed & ipsam aßiduitatem locupletauißent grauiorum artium instrumento, & iisdē artibus decus omne virtutis, cum summa rei Medicæ laude coniunxißent. Verùm cùm ab iis Medicis qui totam scribendi facultatem ad Hipp. transferrent, magna eßet in foro isto literario solitudo, non verendum mihi fuit existimatorum doctorum & intelligentium iudicium, in eo præsertim opere, quod & in Clariß. Principis nomine appareret, & suo splendore lætabile quoddā aut gloriosum scribendi genus pareret, tandemq; sua inexplicabili obscuritate omnium in se fauorem conuerteret. Neq; verò rei difficultas studia nostra tardauit, neq; nos desperatione debilitati id experiri noluimus, quod me aßequi poße diffiderem, cùm etsi natura nos nostra, aut illa præstantis ingenii vis deficeret, præclarum tamen existimauerim eum tenere cursum quem poßemus, & prima sequentem in secundis tertiisque consistere. Nam cùm neque illud ipsum quod est optimum desperandum est, & in præstantibus rebus magna sunt ea quæ optimis proxima, tum verò id melius est quod splendidius & magnificentius, & in bonis omnia quæ summa sunt iure laudantur. Quò sanè æquius est (Princeps Clariß.) nos amplißimi nominis tui dignitatem imbecillitati nostræ prætendere, quòd hæc tota tractatio, quam tibi iampridem ex longa animi reputatione deuouimus, vastißimas habet solitudines, quæ omnium veniam merentur, & abrupta multa præcipitia, ex quibus tuo ductu, præclarißimæque familiæ vestræ splendore nos emergere poße confidimus. Speramus enim te Hippocratem istum Medicinæ parentem, ea qua doctos omnes complecteris beneuolentia & fauore prosecuturum, tuáque amplißimi nominis dignitate aduersus maledicentium calumnias defensurum ac vindicaturum. Quam etiam ad hanc nostram causam eò lubentius adiungimus, quòd rei nouitas, operis difficultas, tractationis obscuri-

tas, in speciem quidem honesta, nobis certè ad obtrectationem & calumniam quàm ad gloriam procliuior videtur. Huius verò patrocinium eò æquiore animo tibi suscipiendum videtur, quòd nobilißima Academia vestra Mussipontana, & per vos feliciter instituta, & amplißimis muneribus & honoribus aucta, tum demum ad æternam nominis celebritatem sit peruentura, cùm ad eam quam sibi comparauit ex omnium artium excellentißimis vndique professoribus dignationem, etiam Medicinæ & Mathematon authoritatem vestra liberalitate adiunxeritis. Cùm igitur omnem studiorum rationem ita moderatißimus (Princeps Clariß.) vt quantamcunque in his progreßionem fecimus, eam semper ad Ampliß. vestræ familiæ ornamentum contulimus, æquum est sanè te totius istius operis, quod tibi sanctißimis votis nuncupamus, dedicationem istam, tanquam non ingratam, sed officii plenißimam, memoris erga te animi testificationem à nobis repetere, & lucubrationes nostras, quæ quoniam de nomine & fama periclitaturæ videntur, in tui nominis splendore sibi, vt & doctis omnibus, constitutum esse patrocinium sentiunt, vestræ familiæ amplitudine protegere. Quæ & generis claritate illustris, & egregiæ stirpis propagatione, nominis antiquitatē tam sanctè tuetur, vt tanquam in vnam arborem plura genera, sic in istam vestram domum multum insitam atque illuminatam nobilitatem cernere poßimus. Cuius fauore tecti, non dubitamus quin istam quam tibi dicamus operam maleuolentißimas hominum obtrectationes integris fortunis facilè effugere sentiamus. A te certè hanc habebunt gratiam Medicinæ studiosi, quòd ad Hippocratis reconditam doctrinam vsurpatione recolendam, cognitione renouandam, exercitatione reuocandam, & in vulgus enunciandam, facultatem omnem nostram Medicam quam toto ætatis nostræ decursu magna studiorum contentione ad eam augendam contulimus, sub tui nominis auspiciis gratißima animi propensione accepturi sunt. Quib. vt respondeamus, nos ad id toto corpore & animo semper incumbemus, nec vllis vnquam laboribus neque vigiliis parcemus. Tibi verò debebunt (Princeps clariß.) qui nobis hanc causam imposuerunt, quod hanc editionem etiamsi minus nostra commendatione, tuo tamen nomine diuulgari necesse est. Quibuscum hoc mihi tamen commune esse volo, vt si sustinere tantam causam non potuero, iniusti oneris impositi eorum culpa sit, mea recepti, in quo tamen iudicii nostri errorem laus tibi oblati muneris compensabit. Ex Mediomatricibus ipsis Non. Sextil. 1594.

AMPLIS-

AMPLISSIMO AC CONSULTISSIMO, MEDICORUM PARISIENSIUM, ORDINI ET COLLEGIO,

ANUTIUS FOESIUS S.

CUM OEconomiam nostram adornarem, (PATRES AMPLISSIMI) tum nihil de Hippocrate publicando cogitabam, quòd & ingenij nostri viribus diffiderem, & ætatem nostram iam nutantem & penè affectam, huic oneri minimè sufficere posse existimarem. Tantum tamen valuit apud me amicorum authoritas, vt ad id quod semper pudore, aut ingenua quadam timiditate defugeram, me publicæ vtilitatis causa tandem contulerim. Qua in causa versanda, cùm me publici commodi spe sustento, mei consilij rationes (quæso) accipite. Hippocratem ipsum summum Medicinæ principem ac veluti Deum, omnium Medicorum manibus teri, & per publica Medicorum theatra personare, non solùm nobis gloriosum, sed & maximè vtile, & omnium nostrum salutis interesse semper existimaui. Ideoque ex quo me vestræ salubris militiæ, hoc est Medicæ, sacramento addixi, omnes meorum studiorum rationes ad Hippocratem ipsum versandum, pertractandum & explicandum adiunxi, in eoq; tanquam vitæ meæ tabernaculum constitui, vt Hippocrates per se pressus & subobscurus, Galeni copia & liberalitate peruius & detritus in nostris omnium manibus versaretur. Ad eamq; causam in multos eius libros ad Galeni exundantissimos fontes & profluentem copiam, nostra qualiacunque scripta, hoc est, ieiunitatem nostram apposuimus. Quod cùm in meum ipsius vsum mihi compararem, ac mihi (vt dicitur) canerem, effecit importuna amicorum efflagitatio, vt me ad Hippocratem conuertẽdum applicarem, & quod mihi destinaram, ad publicam omnium vtilitatem non ingratiis proferrem. In quo vellem non solùm coloris & sanguinis vt aliptæ, sed vt optimi etiam Medici, virium & facultatum nostrarum rationem habuissent. Quod igitur experiundi magis spe, quàm perficiundi voluntate à me attentatum est, si minùs vobis probabitur, vestrum erit, vt aut maius opus quàm à me perfici potuerit institutum putetis, aut dum amicis rogantibus voluerim obsequi, me verecundia negandi, scribendi impudentiam suscepisse, in eoque impositi oneris amicorum culpam esse, meam suscepti. Cùm igitur totum corpus Hippocraticum per se vastum admodum & confusum, multorum animis tenebras offunderet, & spectatores à se auerteret, feci quod in mercibus explicandis fieri solet, vt eas in speciem omnium ingeniis exponerem, & in ordinem ex Erotiani vetustissimi authoris mente redigerem, aut in sectiones, quò faciliùs perferri & pertractari possent disponerem. Primo igitur loco τὰ τεχνικὰ, ἢ τὰ εἰς τὸν περὶ τέχνης συντείνοντα λόγον, hoc est, quæ ad artem spectant, constitui, quòd non inauspicatè ab artis tractatione tanti operis auguria duci viderentur. Secundo loco σημειωτικὰ, quòd πάσης αἰτιολογίας καὶ θεραπείας προηγεῖσθαι ὀφείλει σημείωσις, vt loquitur Erotianus. Tertio, φυσικὰ καὶ αἰτιολογικά. Quarto, διαιτητικά. Quinto, θεραπευτικά. Sexto, χειρουργούμενα. Septimo, ἐπίμικτα ἢ παντὸς μικτά. Octauo, τὰ ἔξωθεν ἢ ἐξωτικά. In quibus omnibus cùm sexaginta (vt vocat Manardus) Hippocratis opera, quæ nobis ex tanto naufragio restant, comprehenderim, & in seriem ex Erotiani consilio coëgerim, in omnibus tamẽ eum me non esse secutum præ me fero. Neque certè hoc loco mihi de librorum Hippocratis dignatione & authoritate dicendum aliquid existimo, tum quòd in eo Galeni optimi Hippocratis interpretis iudicium & censuram interponendam esse censeam, vt aliàs à nobis ea de re scriptum sit, tum etiam quòd ea de causa à magnis huius tempestatis Medicinæ dictatoribus, in Classes & Centurias sint distributi. Qua in recensione etsi multa sunt arbitraria, multa diligenti trutina examinanda. In Hippocratis tamen scriptis recensendis, vt veluti bonorum publicationem fieri non probo, ita Galeni iudicio & censura firmiter nitendum statuo. Et vt aliorum de Hippocratis scriptis trutinam minimè conuello, verum etiam maximè probo, ita certè quidem hũc à nobis seruatum ordinem, & in sectiones distributionem, ad eam quam nimis, nunquam

tamen satis, ambitiosè quærimus publici commodi causam, vel maximè accommodatam existimo. Prompta enim & expedita hoc modo Hippocratis opera, quæ omnium manibus atterantur, & quouis gentium circunferantur, se offerunt, vt his non solùm in vmbram, sed etiam in Solem & puluerem, hoc est ægrorum triclinia deductis, eorum authoritate & consilio nitamur, ex eorum præscripto res ægrorum procuremus, & medicinam faciamus, nobisque ex his tantumnon ad cognoscendum, verumetiam ad agendum vbique arma suppetant. Ea certè mea semper fuit opinio, quam me viuo nunquam etiam eripi mihi patiar, in Medicina facienda, non aliam adhibendam esse quàm Hippocratis cynosuram, quod etiam locupletissimis scriptis confirmauit Galenus, qui eum nobis omnium bonorum ducem & authorem, πάντων τῶν καλῶν ἡμῖν ἡγεμόνα toties suis rescriptis clamat, & ad nominis æternitatem* commendat & consecrat. Ad eam igitur tanti nominis celebritatem, si omnes nostras rationes, omnes ingenij nostri facultates aggregauimus, vt eum omnibus viæ ducem proponerem, cuius vestigiis insistentes, huius vitę vsum non tam promptè & expeditè quàm salubriter hauriemus; magna certè ab omnibus nobis ineũda est gratia, quòd nostris lucubrationibus omnium tum publicæ, tum priuatæ vtilitati prospexerim. In quo si quod spero consecutus sum, id totum vobis acceptum ferent & gratias habebunt, qui ex nostris laboribus fructum reportabunt, meóq; exemplo vestrum amplissimum nomen sæculorum immortalitati consecrabunt. Sin minùs, me tamen ad publicæ salutis commodum omnes nostras rationes aggregasse semper præ me feram, eáque me specula consolabor, nobis in scribendo nunquam in publicum promerẽdi voluntatem defuisse. Quam vobis consultissimis Medicinæ Patribus, velut ex vberrimis vestris fontibus haustam, & in vestro gremio auctam & altam, plenissimis vlnis remetior, dedico consecróque, petóque ab omnibus vt in nominis vestri amplissimi commendatione conquiescat. At verò Hippocratem ipsum suo nomine & vetustate satis commendabilem, post omnes omnium laudationes, nõ alia apud vos præcipuè, dignatione afficiam, quàm quòd in Græcia olim omnis philosophiæ parente & alumna, illi diuini honores exhibiti fuerint, eumq; M. Tullius† locupletissimus author, Æsculapio adæquarit, & cum eo contulerit. Reliquas eius laudes ab omnibus nunquam satis decantatas, & ex vestris suggestis alternante sæculorum memoria sæpissimè ab excellentissimis ingeniis proclamatas, eas ne ingenij nostri culpa deterere videar, vobis præcipuè ex hoc loco in animi notione non reponam. Satis erit si quod ad instituti nostri causam facit vobis aperuero, me ad hanc Hippocratis versionem multorum manu scriptorum codicum fidem adhibuisse, imprimisque membranas Vaticanas quibus etiam se vsum Fabius Caluus subscripserat ante annos quinquaginta perlustrasse, deinde etiam ex Bibliotheca Regia Fontanobellæa tres manu scriptos codices ad nostrarum rationum cõsilium adiunxisse. Quod cùm D. Houlerij & D. Gonpyli cura mihi procuratum fuisset, me etiam lectionum ex his codicibus à me descriptarum ante annos quadraginta D. Houlerio copiam fecisse. Quorum piis manibus hac parentatione meritam gratiam repono, vobis verò vt augustiss. Patribus, ex quorum sinu & disciplina hæc hausta sunt & delibata, nostram Hippocratis versionem, gratissimi erga vos animi testimonium, perpetua officij obseruantia deuoueo, dedico & offero. Quam si minùs nostra commendatione, certè quidem nominis vestri amplitudine sartam tectam in publicum exire volo, vt illius patrimoniũ dignitatis ne ab aliquo nefario prædone diripiatur, quasi parẽtes boni & fideles tutores defendatis, eiúsq; patrociniũ suscipiatis. Ex Mediomatricibus ipsis Idib. Mart. 1594.

*Lib. ad Glauc. initio. & lib. 1. de Venæ sect. aduers. Erasistr. †Lib. 3. de Nat. Deor.

LECTO-

Lectori Candido.

CVM esset in procinctu nostra Hippocratis editio, & iam iam prælo submittenda (Lector Candide) ecce commodum Ioann. Aubrius Typographus vigilantiß. publicæq; vtilitatis studiosißimus, Lutetia duo Hippocrat. exemplaria ad nos attulit, vnum Aldinum Alberti Feurei Medici celeberrimi, alterum Frobenianum Ludouici Seruini Iurisconsulti clariß. & in amplißimo Senatu Parisiensi fisci Regij patroni, in quibus variæ ex manuscriptis membranis lectiones tam diligenter erant adscriptæ, vt mihi insperatò & nil tale cogitanti contigerit, quod me vel votis omnibus consequi posse per ætatem diffiderem, scilicet vt vnico aspectu tot bibliothecas perlustrarem tot membranarum veteramenta, hoc est clarißimorum virorum monumenta perlegerem. In quibus recensendis hoc me summo Dei Opt. beneficio consecutum gaudeo, vt reconditißimas Bibliothecæ Regiæ Fontanobelleæ gazas, quas ante annos quadraginta conquisitas oculis auidè deuoraueram potiùs quàm decerpseram, nunc demum agnoscerem, & iam tandem velut incudi redditas, suo splendori ac nitori restitutas, in lucem ponerem, & per ætatis maturitatem recoctas, iucundißima quadam temporis recordatione ad polituram & repumicationem reuocarem. Quo in negotio cum doctiß. & excellentiß. virorum arculas omnes & pigmenta quibus hanc nostram Hippocratis editionem colorari voluerunt consumpserim, opésque quas ex suis selectißimis κειμηλίοις prolixißimè pro sua liberalitate in vsum publicum contulerunt omnes exhauserim, nostri consilij (quæso) rationem accipe. In Feurei exemplari cùm multa sint ex Scholiis Græcis diligentißimè adscripta, marginibus & lineis interiecta, explicationibus & glossematis quibusdam referta, ea tantùm selegimus, quæ ad Hippocrat. literam facerent, pauca & cum delectu quodam ex Scholiis adiecimus, eáque potißimùm quæ ad sensus Hippocratici cognitionem mihi plurimùm facere videbantur, multa neglleximus, quasdam etiam lectiones, vt in veteribus membranis, parum integras reiecimus. In Seruini verò exemplari, præterquàm quod ad codices Regios accuratè mihi efformatum videtur, etiam M. Cordæi Medici excellentiß. manuscripti exemplaris lectione eximiè locupletatum est, ita me geßi, vt lectionem veterem sedulò ac diligenter apponerem, varias lectiones ex Galeni quamplurimis locis studiosißimè appositas, vt cuiuis peruias, relinquerem, multas etiam ex Hippocrate ipso locorum explicationes fidelißimè annotatas omitterem, coniecturas (quas pro mentis acumine habet plurimas) omninò paucas adscriberem, eásque tantùm quæ mihi ad Hippocr. sensum appositißimè accommodatæ esse viderentur, ne vel excellentißimi viri ingenio meo iudicio præiudicium aliquod afferrem, vel eum merita laude defraudarem. Has igitur doctißimorum virorum lucubrationes & vigilias, bona fide quoad licuit expressas, ad cuiusque sectionis calcem apposuimus, eás que liberaliter acceptas ad hanc Hippocr. editionem collustrandã liberalißimè contulimus, & fidelißimè repræsentauimus. At verò de librorum Hippocraticorum ordine te admonitum volumus, non vnum & eundem in omnibus membranis esse, immò verò in Vaticanis quas ante annos sex & quadraginta iam pridem vidimus, longè varium & diuersum, præcipueq; in his quas se secutum esse M. Fabius Caluus ex scripto testatus est. Sic enim ad calcem exemplaris cuiusdam Vaticani adscriptũ legimus. ἐγράφη πε͂αρl. ἰϰλ. τῷ δ᾽ὰ φαϐ. φαλαχρ. α.φ.ιϛ′. Præterquàm quòd etiam alium longè ordinem in sua Interpretatione secutus videtur. Alium quoque esse eorundem librorum ordinem apparet in altero etiam exemplari Vaticano accuratißmè & elegantißimis literis Græcis descripto. Quinetiam M. Cordæi quondam doctiß. exemplar (cuius crebram suis scriptis mentionem facit, atq; etiam antea meminimus) aliũ & ordinis, & in multis inscriptionis rationem sequitur, vt Seruini codex testatur. De quibus cùm neque certi aliquid statuere, neque rectè iudicare poßimus te tantùm admonere æquum nobis visum est. Quòd si Capellani Archiatri quondam Regij & viri excellentiß. exemplar Medicæum quo eum vsum audio, nobis videre licuisset, de eo etiam aliquid addidissemus, & fortasse sententiam tulissemus, etsi istud esse quod à Cordæo celebratur, non vana mentis assensione auguror. Verùm te hac nostra quantulacunque diligentia, & tot veterum exemplarium lectione, quibus nec toto fortasse peragrato orbe, aut plura, aut puriora inuenias, pro tua æquanimitate contentum esse par est, nostræque iam ingrauescenti propéque affectæ ætati ignoscere, cùm præsertim poßint ista ab excellentißimis ingeniis, quorum Dei Opt. Max. beneficio his quantumuis exulceratißimis temporibus adhuc magna fœtura est, noua in dies acceßione splendescere & augeri, plurimáque tenebricosa & obscura (in quibus nec mihi ipse satisfacio) meliorem lucem accipere. Ad hanc autem Hippocratis editionem accesserunt Ioan. Martini Medici Parisiensis celeberrimi & doctiß. in Hippocrat. libros

Epistola ad Lectorem.

Obseruationes, quas ipse viua voce & publica professione cum Hippocrat. Interpretatione aliquot annis (vt audio) testatus est. Eas cùm pro sua humanitate ad hanc nostram operam liberalissimè contulerit, ad cuiusque lectionis calcem cum variis lectionibus apposuimus. Accessit etiam Paladij cuiusdam (etsi non admodum vetusti non tamen, opinor, aspernandi authoris) Commentarius Græcus in lib. περὶ ἀέρων Hippocrat. nunquam antea editus, & ex Medicæa Bibliotheca à D. Petro Laphilæo Parisiens. Medico viro humanissimo & doctissimo, mihíque à primis Medicinæ incunabulis familiarissimo, descriptus, & ad huius operis dignitatem amplificandam magno animi candore & publicæ vtilitatis studio ad nos non ita pridem missus. Quem à Iacobo Santalbino in hoc publico medendi munere Collega nostro, viro etiam doctiss. Latina interpretatione donatum, in Sectionem huius operis Sextam (hoc est suum locum) reposuimus. Additæ sunt etiam variæ lectiones & correctiones quædam ex Medicæo codice ab eodem D. Laphilæo iam pridem collectæ, & ad hunc apparatum quem tibi proponimus liberaliter transmissæ. Reliquum est igitur, Lector Candide, vt his humanissimis viris & excellentiss. ingeniis quorum hîc tibi memoriam recolimus, quorúmque opera & beneficio hæc nostra Hippocratis editio plurimùm dignitatis & accessionis accepit, quam debes, & tuo, & nostro nomine gratiam referas, eámque perpetua grati animi recordatione, atque officio deuincias sempiterno. Bene vale. Ex Mediomatricibus ipsis VIII. *Calend. Nouembris* CIↃ IↃ XCIV.

CL. PRÆ-

CL. PRAESTANTISSIMOQVE V. D. ANVTIO FOESIO DOCTORI MEDICO MEDIOMATRICO, D. PLVRIMVM OBSERVANDO,

ÆMILIVS PORTVS, FRANCISCI PORTI, Cretensis F. S. P. D.

AVREVM illud (Cl. V.) Hippocrateæ OEconomiæ maxima cum laude nuper à te conscriptum, typisq; mandatum opus, ad accuratiorem Hippocratis lectionem me vehementer inuitauit, à qua propter incredibilem grauissimorum errorum multitudinem, ac obscuritatem inde manantem, ego medicinæ Studiosus, non mediocriter ante deterrebar: sed fauente Deo, tuis auspiciis, ductúque per densissimas Hippocrateorum librorum tenebras ad satis claram intelligētiæ lucem haud infeliciter euasi. Quare quod tuum est, tibi iure debetur. Ex alienis enim laboribus gloriam captare nolo. Si quid tamen & ego in ista corruptissimi codicis emendatione præstitisse videor, id ita demum ab aliis admissum iri confidam, si tu doctissimus, artisq; Medicæ peritissimus vir hoc ipsum tuo iudicio, sententiáque comprobaris. Equidem has meas animaduersiones domi seruare, nec euulgare decreueram: sed typographus, qui totū Hippocratem pulcherrimo vestis Latinæ cultu recens à te exornatum, eruditissimisq; commentariis illustratum excudit, simul ac ab amicis admonitus, intellexit, quot, quantisq; mendis scateret Basiliensis ille codex, quem in editione sequendum sibi proposuerat, statim pro ea familiaritate, quæ ipsi mecum intercedit, ad me scribit, suam mentem aperit, petit vt Hippocrati præter expectationem grauiter laboranti, Medicinam aliquam facere ne grauarer, si quam in præsentia paratam haberem, quòd ipsa morbi grauitas diuturniorem dilationis moram non pateretur. Honestis igitur amici postulatis, votisq; satisfacere sum conatus. Quoniam autem (Cl. V.) in hac Hippocratis laboriosa, difficiliq; curatione bonam pharmacorum partem ex præstantissimis OEconomiæ tuæ thesauris deprompsi, ne quis me beneficiorum acceptorum immemorem, ingratumq; meritò vocaret, quinetiam vt omnem malæ fidei suspicionem vitarem, vtq; meæ mentis integritatem, animíque candorem cuncti mortales meliùs cognoscerent, autores syncerè laudaui, quorum scriptis, & autoritate sum vsus. Inter hos tu, Medicæ facultatis columen, & ornamentum, sine controuersia principem obtines locum. Quamobrem etiam has iucundorum fructuum, quos ex Hippocratis lectione percepi, primitias nomini tuo (Cl. V.) censui dicandas. Hoc perexiguum honoris, quo tuas eximias virtutes prosequor, pignus alacriter accipies, & in eorum numero me pones, qui te omnibus felicitatis humanæ partibus auctum, ornatumq; cupiunt. Vale præstantissimorum Medicorum decus. Datum Heidelbergæ Cal. Septembris cIↄ Iↄ XCV.

ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΠΟΡΤΟΥ, ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ ΠΟΡΤΟΥ ΤΟΥ ΚΡΗτὸς ἐπίγραμμα εἰς τὴν Ἀνουτίου Φοησίου ὀνομασίαν, καὶ σημασίαν.

Κλειτὸν ἐπιφραδέως ὅδ᾽ Ἀνούτιος ἔργον ἀνύσσας,
Κτήσατ᾽ ἀειμνήστου κύδεος ἀγλαΐην.
Οὕνεκα δ᾽ Ἱπποκράτει τὸ φόως ὁ Φοήσιος ἤσων
Ἤλυθε τοῦ ζοφεροῦ, τοὔνομα τοῦτο φέρει.
Τοὔνομα τοῦτο φέρει, τεκμήριον οὐρανομήκεις
Δῆλον ἐπιστήμης, ἣ πρέπε θεσπεσίως.

Τοῦ αὐτοῦ ἄλλο.

Δέλτων ὀβριμέοι διζήμονες Ἱπποκρατείων,
Ὅπποτ᾽ ἔχειν ἐπόθει, νῦν κέαρ ὑμὸν ἔχει.
Πᾶσαν τὴν σκοτίην ὁ Φοήσιος ἔνθεν ἀπῶσε,
Λαμπρὸν φῶς φορέων. Φωσφόρος οἷον κυρεῖ.
Σοὶ χάριν Ἱπποκράτης ὡς πλείστην εἶδεν, ἰδὲ ἕξει,
Νῦν αὐτοῦ δώρων, ὧν πόρες ἀθανάτων.

RODOLPHVS MAGISTER MEDICVS REGIVS CAMPANVS AD D. ANVTIVM FOESIVM EGREGIVM philosophum, & diligentissimum Hippocratis interpretem, Carmen.

Stelliferum Hippocrates scriptis æquarat Olympum,
Quem nuper detrusit in Orcum
Demens barbaries, doctrina inimica priori,
Et virtutis nescia veræ.
Ipsum, at restituis, Princeps assertor Anuti,
Antiquæ & vindex Medicinæ.
Tu explanas salebras, nodos & soluis acutè
Difficiles, & sorde repurgas:
Nunc demum vt totus nobis appareat Author
Pulchrè antiquo, purus, honore
Splendescens: miraq; tuæ hoc debebitur arti.
Olim. sic vt laude nepotes
Te exornent, atq; Hippocratis dignentur honore,
Quem tu interpres restituisti.

OMNIUM SECTIONUM HIPPOCRATIS OPERUM CONTENTA.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΟΡΚΟΣ.

HIPPOCRATIS IVSIVRANDVM.

ΟΜΝΥΜΙ [1] Ἀπόλλωνα ἰητρὸν καὶ Ἀσκληπιὸν καὶ Ὑγείαν καὶ Πανάκειαν, καὶ θεοὺς πάντας καὶ πάσας, ἵστορας ποιεύμενος, [2] ἐπιτελέα ποιήσειν κατὰ δύναμιν καὶ κρίσιν ἐμὴν, ὅρκον τόνδε καὶ ξυγγραφὴν τήνδε. [3] ἡγήσασθαι μὲν τὸν διδάξαντά με τὴν τέχνην ταύτην, [4] ἴσα γενέτῃσιν ἐμοῖσιν, καὶ βίου κοινώσασθαι καὶ χρεῶν χρηΐζοντι μετάδοσιν ποιήσασθαι. καὶ γένος τὸ ἐξ ἑωυτέου, ἀδελφοῖς ἴσον ἐπικρινέειν ἄῤῥεσι. καὶ διδάξειν τὴν τέχνην ταύτην, ἢν χρηΐζωσι μανθάνειν, [5] ἄνευ μισθοῦ καὶ ξυγγραφῆς. [6] παραγγελίης τε καὶ ἀκροήσιος, καὶ τῆς λοιπῆς ἁπάσης μαθήσιος, μετάδοσιν ποιήσασθαι υἱοῖσί τε ἐμοῖσι, καὶ τοῖσι τοῦ ἐμὲ διδάξαντος. καὶ μαθηταῖσι συγγεγραμμένοις τε, καὶ ὡρκισμένοις νόμῳ ἰητρικῷ. ἄλλῳ δὲ οὐδενί. διαιτήμασί τε χρήσομαι, ἐπ' ὠφελείῃ καμνόντων κατὰ δύναμιν καὶ κρίσιν ἐμήν. [7] ἐπὶ δηλήσει δὲ καὶ ἀδικίῃ εἴρξειν. [8] οὐ δώσω δὲ οὐδὲ φάρμακον οὐδενὶ αἰτηθεὶς, θανάσιμον. οὐδὲ ὑφηγήσομαι ξυμβουλίην τοιήνδε. ὁμοίως δὲ οὐδὲ γυναικὶ πεσσὸν φθόριον δώσω. ἁγνῶς δὲ καὶ ὁσίως διατηρήσω βίον τὸν ἐμὸν καὶ τέχνην τὴν ἐμήν. οὐ τεμέω δὲ οὐδὲ μὴν λιθιῶντας. [9] ἐκχωρήσω δὲ ἐργάτῃσιν ἀνδράσι πρήξιος τῆσδε. εἰς οἰκίας δὲ ὁκόσας ἂν ἐσίω, ἐσελεύσομαι ἐπ' ὠφελείῃ καμνόντων, ἐκτὸς ἐὼν πάσης ἀδικίης ἑκουσίης καὶ φθορίης τῆς τε ἄλλης [10] καὶ ἀφροδισίων ἔργων, ἐπί τε γυναικείων σωμάτων [11] καὶ ἀνδρώων, ἐλευθέρων τε καὶ δούλων. ἃ δ' ἂν ἐν θεραπείῃ ἢ ἴδω, ἢ ἀκούσω, ἢ καὶ ἄνευ θεραπείης κατὰ βίον ἀνθρώπων, ἃ μὴ χρή ποτε ἐκλαλέεσθαι ἔξω, σιγήσομαι, ἄῤῥητα ἡγεύμενος εἶναι τὰ τοιαῦτα. Ὅρκον μὲν οὖν μοι τόνδε ἐπιτελέα ποιέοντι, [12] καὶ μὴ ξυγχέοντι, εἴη ἐπαύρασθαι, καὶ βίου καὶ τέχνης, δοξαζομένῳ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις, εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον· παραβαίνοντι δὲ καὶ ἐπιορκοῦντι, τἀναντία τουτέων.

PER Apollinem Medicum, & Æsculapium, Hygiamque & Panaceam iureiurando affirmo, & Deos Deasq; omnes testor, me quantum viribus & iudicio valuero, quod nunc iuro, & ex scripto spondeo planè obseruaturū. Præceptorem quidem qui me hanc artem edocuit, parentum loco habiturum, eique cùm ad victum, tum etiam ad vsum necessaria, grato animo communicaturum & suppeditaturum. Eiusque posteros apud me eodem loco quo germanos fratres fore, eosque si hanc artem addiscere volent, absque mercede & syngrapha edoctutum. Præceptionum quoque & auditionum, totiusque reliquæ disciplinæ, cùm meos & eius qui me edocuit liberos, tum discipulos qui Medico iureiurando nomen fidemque dederint, participes facturum, aliorum præterea neminem. Victus quoque rationem, quantum facultate & iudicio consequi potero, ægris vtilem me præscripturum, eosq; ab omni noxia & iniuria vindicaturum. Neq; cuiusquam precibus adductus, alicui medicamentum lethale propinabo, neque huius rei authorero. Neque simili ratione mulieri pessum subditițium ad fœtum corrumpendum exhibebo: sed castam & ab omni scelere puram, tum vitam, tum ætatem meam perpetuò præstabo. Neque verò calculo laborantes secabo, sed magistris eius artis peritis id muneris concedam. In quancunque autem domum ingressus fuero, ad ægrotantium salutem ingrediar, omnem iniuriæ inferendæ & corruptelæ suspicionem procul fugiens, tum vel maximè rerum venerearum cupiditatem, erga mulieres iuxta ac viros, tum ingenuos, tum seruos. Quæ verò inter curandum, aut etiam Medicinam minimè faciens, in communi hominum vita, vel videro, vel audiero, quæ minimè in vulgus efferri oporteat, ea arcana esse ratus, silebo. Hoc igitur iusiurandum si religiosè obseruaro, ac minimè irritum fecero, mihi liceat cum summa apud omnes existimatione perpetuò vitam fœlicem degere, & artis vberrimum fructum percipere. Quòd si illud violauero & peierauero, contraria mihi contingant.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΝΟΜΟΣ.

HIPPOCRATIS LEX.

OMNIVM profectò artium Medicina nobilissima. Verùm propter eorum qui eam exercent ignorantiam, eorumque qui temerè de his iudicant, omnibus artibus iam longè inferior habetur. Cuius quidem erroris ista mihi potissimùm esse causa videtur, quòd soli arti Medicæ nulla in vrbibus, præter quàm ignominiæ, præfinita pœna est, quæ eos qui ex ea constant minimè attingit. Qui quidem personarum, quæ in tragœdiis producuntur, maximè similes esse videtur. Quemadmodum enim illi quidem formam, habitum, & personam histrionis referunt, neque tamen histriones sunt: sic & Medici, nomine quidem multi, re ipsa perpauci. Qui enim Medicinæ scientiam sibi verè & aptè comparare volet, is horum omnium compos esse debet, vt naturam nactus sit, doctrinam, locum studiis aptum, institutionem à puero, industriam & tempus. Imprimis igitur natura opus est, qua repugnante irrita sunt omnia, eádem verò ad optimum quodque viam commonstrante, artis doctrina paratur, quam ex institutione à puero, in loco ad disciplinam probè à natura accommodato, cum prudentia sibi comparare oportet. Ad hæc longi temporis industriam accedere necesse est, quò disciplina veluti grauidata, fœliciter & bene crescendo, maturos fructus efferat. Quomodo enim, quæ terra producuntur, eadem omninò ratione Medicæ artis cognitio se habere videtur. Natura nanque nostra, agri; doctorum præcepta, seminum rationem habent. Institutio à puero tempestiuæ sationi respondet. Locus verò disciplinæ accommodatus, aeri ambienti, ex quo iis quæ è terra nascuntur alimentum suppetit. Diligens studium agricultura est. Tempus autem omnia hæc ad plenam nutritionem cōfirmat. Quibus certe omnibus ad artem Medicam collatis, eiusq; vera cognitione percepta, hoc modo vrbes obeundo, non solùm verbo, sed etiam opere Medici existimationem tueri oportet. At verò imperitia malus est thesaurus, malæque opes reconditæ, iis qui eam tum opinione ipsa, tum reuera possident, securitatis animi & lætitiæ expers, timiditatis & audaciæ nutrix. Ac timiditas quidem impotentiam, audacia verò artis ignorationem arguit. Duo sunt enim scientia & opinio, quorum illa scientiam, hæc ignorationem parit. Hæc verò cùm sacra sint, sacris hominibus demonstrantur, prophanis verò nephas, prius quàm scientiæ sacris initiati fuerint.

Ἰ[1]ητρικὴ, τεχνέων μὲν πασέων ἐστὶν ἐπιφανεστάτη. διὰ δὲ ἀμαθίην τῶν τε χρεωμένων αὐτῇ, καὶ τῶν εἰκῇ τοὺς τοιούσδε κρινόντων, πολύ τι πασέων ἤδη τῶν τεχνέων ἀπολείπεται. ἡ δὲ τῶνδε ἁμαρτὰς, τὰ μάλιστά μοι δοκέει ἔχειν αἰτίην τοιήνδε. [2] πρόστιμον γὰρ ἰητρικῆς μούνης ἐν τῇσι πόλεσιν οὐδὲν ὥρισται, πλὴν ἀδοξίης. αὕτη δὲ οὐ τιτρώσκει [3] τοὺς ἐξ αὐτέης συγκειμένους. ὁμοιότατοι γάρ εἰσιν οἱ τοιοίδε, τοῖσι παρεισαγομένοισι προσώποισιν ἐν τῇσι τραγῳδίῃσιν. ὡς γὰρ ἐκεῖνοι σχῆμα μὲν καὶ στολὴν, καὶ πρόσωπον ὑποκριτοῦ ἔχουσιν, οὐκ εἰσὶ δὲ ὑποκριταί, οὕτω καὶ οἱ ἰητροί. φήμῃ μὲν, πολλοί· ἔργῳ δὲ, πάγχυ βαιοί. χρὴ γὰρ ὅστις μέλλει ἰητρικῆς ξύνεσιν ἀτρεκέως ἁρμόζεσθαι, τῶνδέ μιν [4] ἐπήβολον γενέσθαι· φύσιος· διδασκαλίης· [5] τόπου εὐφυέος· παιδομαθίης· φιλοπονίης· χρόνου. πρῶτον μὲν οὖν πάντων δεῖ φύσιος· φύσιος γὰρ ἀντιπρησσούσης, κενεὰ πάντα. φύσιος δὲ εἰς τὸ ἄριστον ὁδηγεούσης, διδασκαλίη τέχνης γίνεται. ἣν μετὰ φρονήσιος δεῖ περιποιήσασθαι, παιδομαθέα γενόμενον [6] ἐν τόπῳ, ὁκοῖος εὐφυὴς πρὸς μάθησιν ἔσται. ἔτι δὲ φιλοπονίην προσενέγκασθαι ἐς χρόνον πουλὺν, ὅκως [7] ἡ μάθησις ἐμφυσιωθεῖσα, δεξιῶς τε καὶ εὐαλδέως τοὺς καρποὺς ἐξενέγκηται. ὁκοίη γὰρ τῶν ἐν τῇ γῇ φυομένων θεωρίη, τοιήδε καὶ τῆς ἰατρικῆς ἡ μάθησις. ἡ μὲν γὰρ φύσις ἡμέων, ὁκοῖον ἡ χώρη· τὰ δὲ δόγματα τῶν διδασκόντων, ὁκοῖον τὰ σπέρματα. ἡ δὲ παιδομαθίη, τὸ καθ' ὥρην αὐτὰ πεσεῖν εἰς τὴν ἄρουραν. ὁ δὲ τόπος ἐν ᾧ ἡ μάθησις, ὁκοῖον ἐκ τοῦ περιέχοντος ἠέρος τροφὴ γινομένη τοῖσι φυομένοισιν. ἡ δὲ φιλοπονίη, ἐργασίη. ὁ δὲ χρόνος, [8] ταῦτα ἐνισχύσει πάντα, ὡς τραφῆναι τελέως. ταῦτα οὖν χρὴ [9] ἐς τὴν ἰητρικὴν τέχνην ἐσενεγκαμένους, καὶ ἀτρεκέως αὐτέης γνῶσιν λαβόντας, οὕτως ἀνὰ τὰς πόλιας φοιτῶντας, μὴ λόγῳ μούνῳ, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ ἰητροὺς νομίζεσθαι. ἡ δὲ ἀπειρίη, κακὸς θησαυρὸς, καὶ κακὸν κειμήλιον τοῖσιν ἔχουσιν αὐτέην, [10] καὶ ὄναρ καὶ ὕπαρ. εὐθυμίης τε καὶ εὐφροσύνης ἄμοιρος, δειλίης τε καὶ θρασύτητος τιθήνη. δειλίη μὲν γὰρ ἀδυναμίην σημαίνει· θρασύτης δὲ, ἀτεχνίην. δύο γὰρ ἐπιστήμη τε, καὶ δόξα. ὧν τὸ μὲν, ἐπίστασθαι ποιέει· τὸ δὲ, ἀγνοεῖν. [11] ἡ μὲν οὖν ἐπιστήμη ποιέει τὸ ἐπίστασθαι, ἡ δὲ δόξα τὸ ἀγνοεῖν. τὰ δὲ ἱερὰ ἐόντα πρήγματα, ἱεροῖσιν ἀνθρώποισι δείκνυται. βεβήλοισι δὲ, οὐ θέμις, πρὶν ἢ τελεσθῶσιν [12] ὀργίοισιν ἐπιστήμης.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΤΕΧΝΗΣ.

HIPPOCRATIS DE ARTE LIBER.

NONNVLLI turpiter in sectādis artib. artificium suum collocant, neq; id quod facere se credunt,

Ε[1]ἰσί τινες, οἳ τέχνην πεποίηνται, τὸ τὰς τέχνας αἰσχροποιεῖν· [2] ὡς μὲν οἴονται, οὐ τοῦτο διαπρηξόμενοι, ὃ ἐγὼ

ὃ ἐγὼ λέγω, [3] ἀλλ' ἱστορίης οἰκείης ἐπίδειξιν ποιεύμενοι. [4] ἐμοὶ δὲ τὸ μέν τι τῶν μὴ εὑρημένων ἐξευρίσκειν, ὅ, τι καὶ εὑρεθὲν κρέσσον ἢ ἀνεξεύρετον, ξυνέσιος δοκέει ἐπιθύμημά τε καὶ ἔργον εἶναι. καὶ τὸ τὰ ἡμίεργα ἐς τέλος ἐξεργάζεσθαι ὡσαύτως. τὸ δὲ λόγων οὐ καλῶν τέχνῃ τὰ τοῖς ἄλλοις εὑρημένα αἰσχύνειν προθυμέεσθαι, ἐπανορθοῦντα μὲν μηδὲν, διαβάλλοντα δὲ τὰ τῶν εἰδότων πρὸς τοὺς μὴ εἰδότας ἐξευρήματα, οὐκέτι δοκέει ξυνέσιος ἐπιθύμημά τε καὶ ἔργον εἶναι; [5] ἀλλὰ κατηγγελίη μᾶλλον φύσιος, ἢ ἀτεχνίη. μούνοισι γὰρ τοῖσιν ἀτέχνοισιν, ἡ ἐργασίη αὕτη ἁρμόζει, φιλοτιμουμένων μὲν, οὐδαμῶς δὲ δυναμένων. [6] κακίης ὑπουργέειν, εἰς τὸ τὰ τῶν πέλας ἔργα ἢ ὀρθὰ ἐόντα διαβάλλειν, ἢ οὐκ ὀρθὰ μωμέεσθαι. τοὺς μὲν οὖν εἰς τὰς ἄλλας τέχνας τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐμπίπτοντας, οἷσι μέλει τε, καὶ ὧν μέλει, οἱ δυνάμενοι κωλυόντων. ὁ δὲ παρεὼν λόγος, [7] τοῖς ἐς ἰητρικὴν οὕτως ἐμπορευομένοις, ἐναντιώσεται, θρασυνόμενος μὲν, διὰ τούτους οὓς ψέγει, εὐπορέων δὲ διὰ τὴν τέχνην ᾗ βοηθεῖ, δυνάμενος δὲ, διὰ σοφίην, ᾗ πεπαίδευται. δοκέει δή μοι τὸ μὲν σύμπαν τέχνη εἶναι οὐδεμία οὐκ ἐοῦσα. καὶ γὰρ ἄλογον τῶν ἐόντων τι ἡγέεσθαι μὴ ἐόν. ἐπεὶ τῶν γε μὴ ἐόντων, τίνα ἄν τις οὐσίην θεασάμενος, ἀπαγγείλειεν ὡς ἔστιν. [8] εἰ γὰρ δή ἐστιν ἰδεῖν τὰ μὴ ἐόντα, ὥσπερ τὰ ἐόντα, οὐκ οἶδ' ὅπως ἄν τις αὐτὰ νομίσειε μὴ ἐόντα, ὥσπερ τὰ ἐόντα, ἅ γε εἴη καὶ ὀφθαλμοῖσιν ἰδεῖν, καὶ γνώμῃ νοῆσαι ὡς ἔστιν, [9] ἀλλ' ὅπως μὴ οὐκ ᾖ τοῦτο τοιοῦτον. ἀλλὰ τὰ μὲν ἐόντα αἰεὶ ὁρᾶταί τε καὶ γινώσκεται· τὰ δὲ μὴ ἐόντα, οὔτε ὁρᾶται, οὔτε γινώσκεται. γινώσκεται τοίνυν δεδειγμένων ἤδη τῶν τεχνέων, καὶ οὐδεμία ἐστὶν ἥ γε ἔκ τινος εἴδεος οὐχ ὁρᾶται. οἶμαι δ' ἔγωγε καὶ τὰ ὀνόματα αὐτὰς διὰ τὰ εἴδεα λαβεῖν. ἄλογον γὰρ ἀπὸ τῶν ὀνομάτων τὰ εἴδεα ἡγέεσθαι βλαστάνειν, καὶ ἀδύνατον. τὰ μὲν γὰρ ὀνόματα, φύσιος νομοθετήματά ἐστι, τὰ δὲ εἴδεα, οὐ νομοθετήματα, ἀλλὰ βλαστήματα. περὶ μὲν οὖν τούτων εἴ γέ τις μὴ ἱκανῶς ἐκ τῶν εἰρημένων ξυνίησιν, [10] ἐν ἄλλοις ἂν λόγοις σαφέστερον διδαχθείη. Περὶ δὲ ἰητρικῆς, ἐς ταύτην γὰρ ὁ λόγος, ταύτης οὖν τὴν ἀπόδειξιν ποιήσομαι. καὶ πρῶτόν γε δὴ ὁριεῦμαι, ὃ νομίζω, [11] ἰητρικὴν εἶναι, τὸ δὴ πάμπαν ἀπαλλάσσειν τῶν νοσεόντων τοὺς καμάτους, καὶ τῶν νοσημάτων τὰς σφοδρότητας ἀμβλύνειν, [12] καὶ τὸ μὴ ἐγχειρέειν τοῖσι κεκρατημένοισιν ὑπὸ τῶν νοσημάτων, [13] εἰδότας ὅτι ταῦτα οὐ δύναται ἰητρική. ὡς οὖν ποιέει τε ταῦτα, καὶ οἵη τέ ἐστι διὰ παντὸς ποιέειν, περὶ τούτου μοι δὴ ὁ λοιπὸς ἔσται λόγος. ἐν δὲ τῇ τῆς τέχνης ἀποδείξει, ἅμα καὶ τοὺς λόγους τῶν αἰσχύνειν αὐτὴν οἰομένων ἀναιρήσω, [14] ᾗ ἂν ἕκαστος αὐτῶν περαίνειν τι οἰόμενος τυγχάνῃ. ἔστιν οὖν μοι ἀρχὴ τοῦ λόγου, ἣ καὶ ὁμολογηθήσεται παρὰ πᾶσιν· ὅτι μὲν ἔνιοι ἐξυγιαίνονται τῶν θεραπευομένων ὑπὸ ἰητρικῆς, ὁμολογέεται· ὅτι δὲ οὐ πάντες, ἐν τούτῳ ἤδη ψέγεται ἡ τέχνη. καί φασιν οἱ τὰ χείρω λέγοντες, διὰ τοὺς ἁλισκομένους ὑπὸ τῶν νοσημάτων, καὶ τοὺς ἀποφεύγοντας αὐτὰ, τύχῃ ἀποφεύγειν, καὶ οὐ διὰ τὴν τέχνην.

meo quidem iudicio, obtinent, sed suæ scientiæ ostentationem faciũt. At eorum aliquid quæ nondum inuenta sunt, inuenire, quódque inuenisse quàm non inuenisse præstiterit, similiterque imperfecta ad finem deducere, id mihi videtur illius esse munus, qui intelligens existimari expetit. Qui verò ea, quæ ab aliis sunt inuenta, inhonestorum verborum artificio contaminare contendit, neque quicquam corrigit, sed à peritis inuenta apud imperitos traducit, is sanè prudentiæ existimationem tueri velle non videtur, sed potiùs naturam suam, aut ignorationem malitiosè prodere. Solis enim artium ignaris hoc opus competit, qui ambitiosiùs quidem contendunt, neque tamen improbitate sua vllo modo præstare possunt, vt aliorum opera vel recta calumnientur, vel non recta reprehendant. Eos igitur, qui in alias artes hoc modo inuadunt, coerceant si possint, quibus hæc cura est, quorúmque id interest. Hæc autem nostra oratio aduersus eos instituitur, qui hoc pacto artem Medicam quæstus gratia insectantur, animos quidem attollens, propter eos quos reprehendit, abundans verò, propter artem cui opem fert, potens quoque ob sapientiam qua est exculta. Ac sanè omninò nulla mihi esse ars videtur, quæ non existat. Absurdum enim est, quod non sit, esse putare. Quandoquidem eorum, quæ non existunt, quamnam quis essentiam intueri queat, & enunciare quòd sint? Si enim, quæ minimè existunt, velut ea, quæ existunt, videre licet, haud scio quanam quis ratione, ea quæ non sunt animo complecti queat, non secus ac ea, quæ sunt, quæ quidem quòd sint, & oculis intueri, & mente comprehendere licet. Neque istud aliter contingere potest, sed ea quæ sunt perpetuò cernuntur & cognoscuntur; quæ verò non sunt, neque cernuntur, neque cognoscuntur. Demonstratarum igitur artium formæ cognoscuntur, neque vlla est, quæ non ex forma quadam cernatur. Et sanè arbitror eas per formas nomina accepisse. Præter enim rationem est existimare ex nominibus formas productas esse, neque id fieri potest. Nomina nanque lege quadam naturæ sunt sancita. Formæ verò, non sancita, sed veluti quædam naturæ sunt progermina. Ac ista quidem, si quis ex iis, quæ antè dicta sunt, non satis intelligit, in aliis commẽtationibus apertiùs docebuntur. Medicinæ igitur (circa quam præsens versatur oratio) demonstrationem instituam, ac primùm mea quidem opinione definiam, Medicinam esse, quæ sanè in totum à morbis ægros vindicet, morborúmque vehementiam obtundat, neque iis qui à morbo victi sunt, manum admoueat; cùm id Medicinam præstare non posse probè constet. Quòd igitur tum hæc præstet, tum etiam semper præstare possit, sequenti oratione persequar. Simulq; dum artem esse demonstro, earum rationes, qui eam se turpiter insequi existimant, diluam, prout eorum quisque aliquid efficere se posse arbitratur. Hinc igitur orationis exordium faciam, in quo etiam omnes assentientur. Nempe plærosq; arte Medica curatos sanitati esse restitutos, in confesso est; quòd verò non omnes, ob hoc iam ars ipsa in reprehensionem incurrit. Eique obiiciunt, qui eam criminantur, morbis detentos, quiq; eos euaserunt, fortunæ non artis beneficio euasisse.

Ego verò vt fortunæ quidem quauis in re nonnihil tribuo, ita certe censeo, malè à morbis curatis vt plurimùm aduersam fortunam, bene verò curatis prosperam fortunam contingere. Deinde verò, qui sanati sunt, cuinam alteri quàm arti hoc beneficium acceptum referant, siquidem huic se committentes & subseruientes, sanitatem sunt consecuti? In quo enim arti sese commiserunt, inanem fortunæ formam neglexerunt, adeò vt à referenda fortunæ gratia liberi sint, ab ea autem, quæ arti debetur liberare se non possint. Cui cùm sese commiserunt ac crediderunt, in eius formam intuentes, ipsius etiam facultatem re confecta cognouerunt. Atque hoc sanè loco obiiciet nobis aduersarius, multos iam ægros etiam citra Medici opem sanitati restitutos, quod equidem non diffiteor. Ac fieri mihi posse videtur, vt qui Medicum non adhibent, iis ex arte Medica fœliciter succedat, neque tamen intelligant rectúmne quid in ea, an prauum insit, sed quòd per se curatis, eadem, quæ, si Medicis adhibitis curati fuissent, contigerunt. Quod ipsum sanè magnum est artis existentis argumentum, & quòd inter præclaras habenda sit, quando qui ne eam quidem esse existimant, eius ope seruati conspiciuntur. Qui enim etiam non adhibitis Medicis ex morbis conualuerunt, vt intelligant omninò necesse est, se quòd aliquid vel fecerint, vel non fecerint, ideirco sanitatem esse consecutos. Aut enim inediam, aut copiosiorem cibum & potum, aut sitim, aut balnea, aut eorum abstinentiam, aut labores, aut quietem, aut somnum, aut vigiliam, aut eorum omnium promiscuum vsum adhibentes, sanitatem consecuti sunt. Quos ex eo ipso quòd vtilitatem senserunt, quódnam sit, quod iuuet agnoscere omninò necesse est, & si qua in re læsi sunt, tum eos læsos esse, tum quidnam sit quod læsit. Neque enim, quæ vtilitate & noxia distincta sunt, est cuiusuis cognoscere. Qui igitur ægrotauit, si eam victus rationem per quam sanitatem adeptus est, laudare vel vituperare nouerit, ea omnia ad sanitatem pertinere comperiet. Neque verò minus quæ offenderunt, quàm quæ profuerunt, artem esse comprobant. Siquidem hæc quòd rectè adhibita fuerint, profuerunt, illa verò ob incommodum eorum vsum nocuerunt. Quanquam vbi rectum & prauum suis finibus circumscribitur, quis hoc artem esse non existimet? Neque enim artis nomine istud donandum existimo, in quo neque rectum, neque prauum inest. At vbi vtrunque adfuerit, quis non hoc ex arte potiùs, quàm sine arte effici fateatur? Ad hæc certe si in re Medica, aut apud Medicos, curatio ex purgantibus aut sistentibus medicamentis tantùm constaret, parum efficax nostra esset oratio. Nunc verò qui inter Medicos maximè celebrantur, & victus ratione, & aliis etiam modis curationes faciunt, quæ non Medicus modò, sed ne plebeius quidem omninò rudis, ex arte profecta esse negare audeat. Quando igitur nihil neque in bonis Medicis, neque in arte Medica est inutile, sed in iis, quæ nascuntur aut parantur quamplurimis, insunt quædam curationum & medicamentorum species,

ἐγὼ δὲ [15] οὐκ ἀποστερέω μὲν οὐδὲ αὐτὸς τὴν τύχην; ἔργου οὐδενός· ἡγεῦμαι δὲ, τοῖσι μὲν κακῶς θεραπευομένοισι νουσήμασι, τὰ πολλὰ τὴν ἀτυχίην ἕπεσθαι· τοῖσι δὲ εὖ, τὴν εὐτυχίην. ἔπειτα δὲ καὶ πῶς οἷόν τε ἐστὶ τοῖς ὑγιανθεῖσιν ἄλλο τι αἰτιάσασθαι ἢ τὴν τέχνην, εἴπερ χρεώμενοι αὐτῇ καὶ ὑπουργέοντες, ὑγιάνθησαν; τὸ μὲν γὰρ τῆς τύχης εἶδος ψιλὸν, οὐκ ἠβουλήθησαν θεήσασθαι, ἐν ᾧ τῇ τέχνῃ ἐπέτρεψαν σφᾶς αὐτούς· ὥστε τῆς μὲν ἐς τὴν τύχην ἀναφορῆς, ἀπηλλαγμένοι εἰσί· τῆς μὲν τοι ἐς τὴν τέχνην, οὐκ ἀπηλλαγμένοι. ἐν ᾧ γὰρ ἐπέτρεψαν καὶ ἐπίστευσαν αὐτῇ σφᾶς αὐτοὺς, ἐν τούτῳ αὐτῆς καὶ τὸ εἶδος ἐσκέψαντο, καὶ τὴν δύναμιν περανθέντος τοῦ ἔργου ἔγνωσαν. ἐρεῖ δὴ ὁ τἀναντία λέγων, ὅτι πολλοὶ ἤδη καὶ οὐ χρησάμενοι ἰητρῷ νοσέοντες ὑγιάνθησαν. καὶ ἐγὼ τῷ λόγῳ οὐκ ἀπιστέω. δοκεῖ δέ μοι οἷόν τε εἶναι καὶ ἰητρῷ μὴ χρεωμένους ἰητρικῇ περιτυχεῖν· οὐ μὴν ὥστε εἰδέναι ὅτι ὀρθὸν ἐν αὐτῇ ἐνείη, [16] καὶ ὅτι μὴ ὀρθόν. ἀλλ' ὥστ' ἂν ἐπιτύχοιεν τοιαῦτα θεραπεύσαντες ἑωυτοὺς, ὁποῖά περ ἂν ἐθεραπεύθησαν, εἰ καὶ ἰητροῖσιν ἐχρέοντο. καὶ τοῦτό γε τεκμήριον μέγα τῇ οὐσίῃ τῆς τέχνης, ὅτι ἐοῦσα τέ ἐστι καὶ μεγάλη. ὅπου γε φαίνονται καὶ οἱ μὴ νομίζοντες αὐτὴν εἶναι, σωζόμενοι δι' αὐτήν. πολλὴ γὰρ ἀνάγκη καὶ τοὺς μὴ χρεωμένους ἰητροῖσιν, νοσήσαντας δὲ καὶ ὑγιασθέντας εἰδέναι, ὅτι ἢ δρῶντές τι, ἢ μὴ δρῶντες, ὑγιάνθησαν. ἢ γὰρ ἀσιτίῃ, ἢ πολυφαγίῃ, ἢ ποτῷ πλείονι, ἢ δίψῃ, ἢ λουτροῖσιν, ἢ ἀλουσίῃ, ἢ πόνοισιν, ἢ ἡσυχίῃ, ἢ ὕπνοισιν, ἢ ἀγρυπνίῃ, [17] ἢ τῇ ἁπάντων τούτων παραχρῇ χρεώμενοι, ὑγιάνθησαν. καὶ τῷ ὠφελεῖσθαι πολλὴ ἀνάγκη αὐτούς ἐστιν ἐγνωκέναι, ὅ, τι ἦν τὸ ὠφελῆσαν· [18] καὶ εἴ τι τ' ἐβλάβησαν, καὶ τὸ βλαβῆναι· καὶ ὅ, τι ἦν τὸ βλάψαν. τὰ γὰρ τῷ ὠφελεῖσθαι καὶ τὰ τῷ βεβλάφθαι ὡρισμένα, οὐ πᾶς ἱκανὸς γνῶναι. εἰ τοίνυν ἐπιστήσεται, ἢ ἐπαινέειν, ἢ ψέγειν ὁ νοσήσας τῶν διαιτημάτων τι οἷσιν ὑγιάνθη, πάντα ταῦτα τῆς ἰητρικῆς ὄντα εὑρήσει. καὶ ἐστὶν οὐδὲν ἧσσον τὰ ἁμαρτηθέντα τῶν ὠφελησάντων μαρτύρια τῇ τέχνῃ, εἰς τὸ εἶναι. τὰ μὲν γὰρ ὠφελήσαντα, τῷ ὀρθῶς προσενεχθῆναι ὠφέλησαν· τὰ δὲ βλάψαντα, τῷ μηκέτι ὀρθῶς προσενεχθῆναι, ἔβλαψαν. καίτοι ὅπου τὸ ὀρθὸν, καὶ τὸ μὴ ὀρθὸν, ὅρον ἔχει ἑκάτερον, πῶς τοῦτο οὐκ ἂν τέχνη εἴη; τοῦτο γὰρ ἔγωγέ φημι ἀτεχνίην εἶναι, ὅπου μήτε ὀρθὸν εἴη μηδὲν, μήτε οὐκ ὀρθόν. ὅπου δὲ τούτων ἔνεστιν ἑκάτερον, πῶς τοῦτο οὐκ ἂν τέχνης ἔργον, ἀλλ' ἀτεχνίης εἴη; ἔτι τοίνυν εἰ μὲν [19] ὑπὸ φαρμάκων τῶν τε καθαιρόντων καὶ τῶν ἱστάντων ἡ ἴησις τῇ τε ἰητρικῇ καὶ τοῖς ἰητροῖσι μοῦνον ἐγίνετο, ἀσθενὴς ἦν ὁ ἐμὸς λόγος. Νῦν δὲ δὴ φαίνονται τῶν ἰητρῶν οἱ μάλιστα ἐπαινεόμενοι, καὶ διαιτήμασιν ἰώμενοι, καὶ ἄλλοισί τε εἴδεσιν, ἃ οὐκ ἄν τις φαίη, μὴ ὅτι ἰητρὸς, ἀλλ' οὐδὲ ἰδιώτης ἀνεπιστήμων ἀκούσας, μὴ οὐ τῆς τέχνης εἶναι. ὅπου δὴ οὐδὲν οὔτε ἐν τοῖς ἀγαθοῖσι τῶν ἰητρῶν, οὔτε ἐν τῇ ἰητρικῇ αὐτῇ ἀχρεῖόν ἐστιν, ἀλλ' ἐν τοῖς πλείστοισι τῶν τε φυομένων καὶ τῶν ποιευμένων, ἔνεστι τὰ εἴδεα τῶν θεραπειῶν καὶ τῶν φαρμάκων, οὐκ ἔ-

οὐκ ἔστιν ἐπὶ οὐδενὶ τῶν ἀεὶ ἰητρῶν ὑγιαζομένων, τὸ αὐτόματον αἰτιήσασθαι ὀρθῷ λόγῳ. τὸ μὲν γὰρ αὐτόματον, οὐδὲν φαίνεται ἐὸν ἐλεγχόμενον. πᾶν γὰρ τὸ γινόμενον, διά τι εὑρίσκοιτ' ἂν γινόμενον, καὶ ἐν τῷ διά τι. τὸ δὲ αὐτόματον, οὐ φαίνεται οὐσίην ἔχον οὐδεμίην, ἀλλ' ἢ οὔνομα μοῦνον. ἡ δὲ ἰητρικὴ, καὶ ἐν τοῖς διά τι καὶ ἐν τοῖσι προνοουμένοισι φαίνεταί τε καὶ φανεῖται ἐπὶ οὐσίην ἔχουσα. τοῖσι μὲν οὖν τῇ τύχῃ τὴν ὑγιείην προστιθεῖσι, τὴν δὲ τέχνην ἀφαιρέουσι, τοιαῦτ' ἄν τις λέγοι. τοὺς δ' ἐν τῇσι τῶν ἀποθνησκόντων συμφορῇσι τὴν τέχνην ἀφανίζοντας 10 θαυμάζω ὅτῳ ἐπαιρεόμενοι ἀξιοχρέῳ λόγῳ, τὴν μὲν τῶν ἀποθνησκόντων ἀκρασίην, οὐκ αἰτίην καθιστᾶσι, τὴν δὲ τῶν ἰητρικὴν μελετησάντων σύνεσιν, αἰτίην. ὡς τοῖσι μὲν ἰητροῖσιν ἔνεστι, τὰ μὴ δέοντα ἐπιτάξαι, τοῖσι δὲ νοσέουσιν, οὐκ ἔστι τὰ προσταχθέντα παραβαίνειν. καὶ μὴν πολύ γε εὐλογώτερον τοῖσι κάμνουσιν ἀδυνατεῖν τὰ προστασσόμενα ὑπουργεῖν, ἢ τοῖσιν ἰητροῖσι τὰ μὴ δέοντα ἐπιτάσσειν. οἱ μὲν γὰρ ὑγιαινούσῃ γνώμῃ, μεθ' ὑγιαίνοντος σώματος ἐγχειρέουσι, λογισάμενοι τά τε παρεόντα, τῶν τε παροιχομένων τὰ ὁμοίως διατεθέντα τοῖσι παρεοῦσιν. 20 ὥστε ποτὲ θεραπευθέντα εἰπεῖν, ὅτι ἀπήλλαξαν. οἱ δ' οὔτε ἃ κάμνουσιν, οὔτε δι' ἃ κάμνουσιν, οὐδ' ὅ,τι ἐκ τῶν παρεόντων ἔσται, οὐδ' ὅ,τι οὖν ἐκ τῶν τουτέοισιν ὁμοίων γίνεται εἰδότες ἐπιτάσσονται· ἀλγέοντες μὲν τοῖς παρεοῦσι, φοβεύμενοι δὲ τὸ μέλλον. καὶ πλήρεις μὲν τῆς νούσου· κενοὶ δὲ σιτίων. ἐθέλοντες τὰ πρὸς τὴν νοῦσον ἡδέα μᾶλλον, ἢ τὰ πρὸς τὴν ὑγιείην προσδέχεσθαι· οὐκ ἀποθανεῖν ἐρῶντες, ἀλλὰ καρτερεῖν ἀδυνατέοντες. οὕτω δὲ διακειμένους, πότερον εἰκὸς τούτους τὰ ὑπὸ τῶν ἰητρῶν ἐπιτασσόμενα ποιεῖν, ἢ ἄλλα ποιεῖν, ἃ οὐκ ἐπετάχθησαν. ἢ τοὺς ἰητροὺς τοὺς ἐκείνως 30 διακειμένους, ὡς ὁ πρόσθεν λόγος ἡρμήνευσεν, ἐπιτάσσειν τὰ μὴ δέοντα. ἆρ' οὐ πολὺ μᾶλλον, τοὺς μὲν δεόντως ἐπιτάσσειν· τοὺς δὲ, εἰκότως ἀδυνατεῖν πείθεσθαι, μὴ πειθομένους δὲ περιπίπτειν τοῖσι θανάτοισιν; ὧν οἱ μὴ ὀρθῶς λογιζόμενοι, τὰς αἰτίας τοῖς οὐδὲν αἰτίοις ἀνατιθέασι, τοὺς αἰτίους ἐλευθεροῦντες. Εἰσὶ δέ τινες, οἳ καὶ τοὺς μὴ ἐθέλοντας ἐγχειρέειν τοῖσι κεκρατημένοισιν ὑπὸ τῶν νοσημάτων, μέμφονται τὴν ἰητρικὴν λέγοντες, ὡς ταῦτα μὲν καὶ αὐτὰ ὑφ' αὑτῶν ἂν ἐξυγιάζοιτο, ἃ ἐγχειρέουσιν ἰᾶσθαι· ἃ δ' ἐπικουρίης δεῖται, οὐχ ἅπτονται. 40 δεῖν δὲ εἴπερ ἦν ἡ τέχνη, πάνθ' ὁμοίως ἰᾶσθαι. οἱ μὲν οὖν ταῦτα λέγοντες, εἰ ἐμέμφοντο τοῖς ἰητροῖς, ὅτι αὐτέων τοιαῦτα λεγόντων, οὐκ ἐπιμελοῦνται ὡς παραφρονεόντων, εἰκότως ἂν ἐμέμφοντο μᾶλλον, ἢ ἐκεῖνα μεμφόμενοι. εἰ γάρ τις τέχνην, ἐς ἃ μὴ τέχνη, ἢ φύσιν, ἐς ἃ μὴ πέφυκεν, ἀξιώσειε δύνασθαι, ἀγνοεῖ μανίην ἁρμόζουσαν ἀγνοίην μᾶλλον, ἢ ἀμαθίην. ὧν γάρ ἐστιν ἡμῖν, τοῖσί τε τῶν φύσεων, τοῖσί τε τῶν τεχνέων ὀργάνοις ἐπικρατεῖν, τούτων ἔστιν ἡμῖν δημιουργοῖς εἶναι· ἄλλων δὲ οὐκ ἔστιν. ὅταν οὖν τι πάθῃ ὥνθρωπος κακὸν, ὃ κρέσσον ἐστὶ τῶν 50 ἐν τῇ ἰητρικῇ ὀργάνων, οὐδὲ προσδοκᾶσθαί που δεῖ ὑπὸ ἰητρικῆς

non est certe quòd quis eorum qui citra Medici operam curati sunt, ad id quod temere fit huius causam re vera referre debeat. Quod enim temerè fit, nihil prorsus esse constat. Siquidem quicquid fit, propter quid fieri deprehenditur, & ad aliquid refertur. At quod temere fit, nullo modo subsistere videtur, sed nomen tantùm inane esse. Ars autem Medica ex his esse cernitur, quæ ob aliquam causam prouidentia quadam sunt instituta, prætereaque etiam subsistere conspicietur. Atque ad eos, qui fortunæ sanitatem acceptam ferunt, arti verò eam denegant, huiusmodi oratione quis vti possit. At verò, qui ex morientium calamitatibus artem funditus delere conantur, miror quánam satis iusta oratione elati, in morientium intemperantiam causam non reiiciunt, sed eorum, qui Medicinam exercent, prudentiam accusant, quasi Medicorum sit, quæ non conueniant præscribere, in ægrorum autem facultate non sit, aliquid contra imperata admittere. Atqui longè magis est rationi consentaneum, ægros non posse imperatis obsequi, quàm Medicos ea quæ minimè conueniunt imperare. Hi enim sana mente & corpore, tum præsentia, tum ex præteritis, quæ cum præsentibus similiter se habent in considerationem adhibentes, ad curationem aggrediuntur, adeò vt qui curatus est aliquando fateatur se illorum ope à morbo liberatum. Illi verò, neque quo morbo, neque quam ob causam laborent, neque quid ex præsentibus euenturum sit, neque quid ex his, quæ sunt eiusmodi, fiat, intelligentes, imperata facere iubentur, præsenti quidem morbo afflicti, euentum verò rerum metuentes, & morbo quidem grauati, cibis verò vacui, ea quæ morbo grata sunt potiùs eligunt, quàm quæ ad sanitatem conferunt, non quòd mori desiderent, sed quòd toleranter ferre morbum nequeant. Hos verò sic affectos an est vero similius, quæ à Medicis imperantur, quàm alia, quæ non imperantur facere? an Medicos eiusmodi quales antea exposuimus, ea quæ minimè conueniunt imperare? Nónne longè æquius est, eos quidem recte imperare, illos verò, vt par est, parêre non posse, eamque ob causam mortem incurrere? Quorum quidem causam, qui non recta ratione reputant, in eos qui culpa vacant reiiciunt, illis absolutis, qui maximè culpæ sunt obnoxij. Non desunt autem, qui artem Medicam reprehendunt, eo quòd nullus iis, qui à morbis sunt superati manus admouere velit, dicentes eos quidem morbos quos curatione aggrediuntur posse per sese sanari, eos verò qui auxilio indigent, non attingere. oportere autem, siquidem ars sit, omnibus ex æquo curationem admouere. Qui ergo huiusmodi verbis vtuntur, si Medicos accusant, quòd talia dicentium, tanquam delirorum, curam non suscipiunt, multò certe iustius, ob ea, quàm ob illa, incusant. Si quis enim artis facultatem, ad ea, quæ artis non sunt, aut naturæ, ad ea, ad quæ minimè apta est, requirat, is istud non intelligit magis ad insaniam cum ignorantia coniunctam, quàm ad imperitiam accedere. Quorum enim facultatem tum per naturæ, tum per artium instrumenta consequimur, eorum nos opifices profiteri possumus, aliorum non item. Si quid igitur homini contigerit, quòd Medicinæ instrumenta superet, id ne sperandum quidem est ab arte Medica

euinci posse. Atque vt exemplo rem ipsam doceamus; Ignis eorum omnium, quæ in Medicina vrendi facultatem habent, summè vrit, eo verò minùs alia plæraque. Atqui certe ex leuioribus, quæ sunt præstantiora, an curari possint nondum planè constat. Ex potentissimis autem quis dubitet ea, quæ præstantiora sunt curari non posse? In his enim quæ ignis non efficit, an non ea, quæ ab ipso superari nequeunt, satis arguunt, alia opus esse arte quàm ea, quæ igne vtitur vt instrumento. Eadem verò mihi dicenda sunt de his, quæ Medicinæ subseruiunt, in quibus singulis si res Medico non succedit pro animi sententia, meo quidem iudicio, in morbi vehementiam, non in artem ipsam culpa reiicienda est. Qui igitur eos reprehendunt, qui victis à morbo manus non admouent, non minus adhortantur ad ea suscipienda, quæ attingere fas non est, quàm quæ fas est. In eóque apud eos, qui nomine tenus Medici sunt admirationem sibi conciliant, ab artis verò peritis ridentur. Neque verò huius artificij periti tam imprudentes aut reprehensores, aut laudatores morantur, sed eos, qui recta ratione iudicant, quemnam ad finem deductæ artificum actiones perfectæ sint, & quanam in re deficientes, imperfectæ. Ac præterea earum imperfectarum actionum, quænam ad artifices, quænam etiam ad ipsa effecta sint referendæ. Quæ igitur alias artes spectant, aliud tempus aliámque orationem postulant. Quæ verò ad Medicinam pertinent, quænam sint & quomodo diiudicanda, partim quidem superiore, partim verò præsenti oratione dicentur. Sunt enim apud eos, qui artem istam probè callent, morbi partim quidem non obscuri, iique pauci, partim verò non manifesti, iique multi. Qui enim ad internas corporis partes vertunt, obscuri, qui verò ad corporis superficiem erumpunt, aut tumorem faciunt, manifesti. Sui enim copiam faciunt, tum visu, tum tactu, vt eorum durities & mollitudo sentiatur, & quinam calidi, quinam frigidi, & quorum in singulis præsentia aut absentia tales existunt. Atque in eorum quidem omnium remediis non peccatur. non quòd sint facilia, sed quòd inuentione constent. Et sanè non sunt à quibusuis inuenta, sed ab his qui recta inueniendi facultate valent. Valent autem tum qui in bonis disciplinis liberaliter sunt educati, tum qui à natura non infœliciter sunt comparati. Hoc igitur modo ad manifestos morbos curandos artem facultate abundare oportet. Neque sanè eam in minùs manifestis deficere conuenit. Sunt autem hi qui ad ossa & cauitatem internam vergunt. Neq; verò vnum corpus habet, sed plures. Duæ nanq; sunt quæ cibum recipiunt, & demittunt, aliæq; præter has plures, quas ij norunt, quibus ista curæ sunt. Quæcunque enim membra carnem in orbem circundatam habent, quam musculum nominant, ea omnia cauitatem habent. Quicquid enim minimè coaluit, siue pellicula, siue carne tegatur, cauum est, quod dum homo valet, spiritu quidem, dum verò ægrotat, sanie plenum est. Habent itaque brachia huiusmodi carnem, habent & femora, habent & tibiæ. Quin & in partib. carnis expertibus, huiusmodi caro inest, qualem in bene carnosis inesse diximus. Nam & thorax dictus, quo iecur concluditur, & capitis

κρατηθῆναι ἄν. αὐτίκα γὰρ τῶν ἐν ἰητρικῇ καιόντων, πῦρ ἐσχάτως καίει. τούτου δὲ ἧσσον, καὶ ἄλλα πολλά. τῶν μὲν οὖν ἡσσόνων, τὰ κρέσσω οὔπω δῆλον ὅτι κ' ἀνίητα. τῶν δὲ κρατίστων, τὰ κρέσσω πῶς οὐ δηλονότι ἀνίητα; ἃ γὰρ πῦρ οὐ δημιουργέει, πῶς οὐ τὰ τούτῳ μὴ ἁλισκόμενα δηλοῖ, ὅτι ἄλλης δεῖται τέχνης, καὶ οὐ ταύτης, ἧς ἐν τὸ πῦρ ὄργανον; οὗτος δέ μοι λόγος καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων, ὅσα τῇ ἰητρικῇ ξυνεργεῖ, ὧν ἁπάντων φημὶ δεῖν ἑκάστου μὴ κατατυχόντα τὸν ἰητρὸν τὴν δύναμιν αἰτι- 10 ᾶσθαι τοῦ πάθεος, μὴ τὴν τέχνην. οἱ μὲν οὖν μεμφόμενοι τοῖσι τοῖς κεκρατημένοισι μὴ ἐγχειρέουσι, παρακελεύονται καὶ ὧν μὴ προσήκει ἅπτεσθαι οὐδὲν ἧσσον, ἢ ὧν προσήκει. παρακελευόμενοι δὲ ταῦτα, ὑπὸ μὲν τῶν τῷ ὀνόματι ἰητρῶν, θαυμάζονται· ὑπὸ δὲ τῶν καὶ τέχνῃ, καταγελῶνται. [22] οὐ μὴν οὕτως ἀφρόνων οἱ ταύτης τῆς δημιουργίας ἔμπειροι, οὔτε μωμητῶν, οὔτ' αἰνετῶν δέονται· ἀλλὰ λελογισμένων πρὸς ὅ, τι αἱ ἐργασίαι τῶν δημιουργῶν τελευτώμεναι, πλήρεις εἰσί. καὶ ὅτευ ὑπολειπόμεναι ἐνδεεῖς. ἔτι τε τῶν ἐνδειῶν, ἅς τε 20 τοῖς δημιουργεῦσιν αἰτιατέον, ἅς τε τοῖσι δημιουργευμένοισι. τὰ μὲν οὖν κατὰ τὰς ἄλλας τέχνας, ἄλλος χρόνος μετ' ἄλλου λόγου δείξει· τὰ δὲ κατὰ τὴν ἰητρικὴν, οἷά τε ἐστὶν, ὥστε κριτέα· τὰ μὲν ὁ παρῳχημένος· τὰ δὲ ὁ παρὼν διδάξει λόγος. ἔστι γὰρ τοῖσι ταύτην τὴν τέχνην ἱκανῶς εἰδόσι, τὰ μὲν τῶν νοσημάτων, οὐκ ἐν δυσόπτῳ κείμενα, καὶ οὐ πολλά· τὰ δ' οὐκ ἐν εὐδήλῳ, καὶ πολλά ἐστι. [22] τὰ μὲν γὰρ πρὸς τὰ ἐντὸς τετραμμένα ἐν δυσόπτῳ· τὰ δ' ἐξανθεῦντα εἰς τὴν χροιὴν, ἢ οἰδέοντα, ἐν εὐδήλῳ. παρέχει γὰρ ἑωυτῶν τῇ τε ὄ- 30 ψει, τῇ τε ψαῦσαι, τῆς στερεότητος, καὶ τῆς ὑγρότητος αἰσθάνεσθαι. καὶ ἅ τε αὐτῶν θερμὰ, ἅ τε ψυχρά. ὧν τε ἑκάστου, ἢ παρεούσῃ, ἢ ἀπεούσῃ, [23] τοιαύτη ἐστί. τῶν μὲν δὴ τοιούτων πάντων ἐν ἅπασι τὰς ἀκεσίας, ἀναμαρτήτους δεῖ εἶναι. οὐχ ὡς ῥηϊδίας, ἀλλ' ὅτι ἐξεύρηνται. ἐξεύρηνταί γε μὴν οὐ τοῖσι βουληθεῖσιν, ἀλλὰ τούτων τοῖσι δυνηθεῖσι. δύνανται δὲ, οἷσι τά τε τῆς παιδείης μὴ ἐκποδὼν, τά τε τῆς φύσιος μὴ ταλαίπωρα. πρὸς μὲν οὖν τὰ φανερὰ τῶν νοσημάτων, [24] οὕτω δεῖ εὐπορέειν τέχνην. δεῖ γε μὴν αὐτὴν, μηδὲ πρὸς τὰ ἧσσον φανερὰ ἀπορέειν. ἔστι 40 δὲ ταῦτα, ἃ πρός τε τὰ ὀστέα τέτραπται [25] καὶ τὴν νηδύν. ἔχει δὲ τὸ σῶμα, οὐ μίαν, ἀλλὰ πλείους. δύο μὲν γὰρ αἱ τὸν σῖτον δεχόμεναί τε καὶ ἀφιεῖσαι. ἄλλαι δὲ τουτέων πλείους, ἃς ἴσασιν, οἷσι τουτέων ἐμέλησεν. ὅσα γὰρ τῶν μελέων ἔχει σάρκα περιφερέα, ἣν μῦν καλέουσι, πάντα νηδὺν ἔχει. [26] πᾶν γὰρ τὸ ἀσύμφυτον, ἤν τε δέρματι, ἤν τε σαρκὶ καλύπτηται, κοῖλόν ἐστι. πληροῦταί τε ὑγιαῖνον μὲν, πνεύματος· ἀσθενῆσαν δὲ, ἰχῶρος. ἔχουσι μὲν τοίνυν οἱ βραχίονες, σάρκα τοιαύτην. ἔχουσι δ' οἱ μηροί. ἔχουσι δ' αἱ κνῆμαι. ἔτι δὲ καὶ ἐν τοῖς ἀσάρκοισι, τοιαύτη ἐν- 50 εστιν, οἵη καὶ [27] ἐν τοῖσιν εὐσάρκοισιν εἶναι δέδεικται. ὅ, τε γὰρ θώρηξ καλεόμενος, ἐν ᾧ τὸ ἧπαρ στεγάζεται· ὅ, τε τῆς κεφαλῆς

φαλῆς κύκλος, ἐν ᾧ ὁ ἐγκέφαλος· τό, τε νῶτον, πρὸς ὃ ὁ πνεύμων, τούτων οὐδὲν ὅ,τι οὐ καὶ αὐτὸ κενόν ἐστι, [28] πολλῶν διαφύσιων μεστόν. οἷσιν οὐδὲν ἀπέχει πολλὸν ἀγγεῖα εἶναι· τῶν μέντοι βλαπτόντων τὸν κεκτημένον, τῶν δὲ καὶ ὠφελεόντων. ἔτι δὲ πρὸς τούτοισι, καὶ φλέβες πολλαὶ καὶ νεῦρα, οὐκ ἐν τῇ σαρκὶ μετέωρα, ἀλλὰ πρὸς τοῖς ὀστέοισι [29] προστεταμένα, σύνδεσμός ἐστι τῶν ἄρθρων. καὶ αὐτὰ τὰ ἄρθρα, ἐν οἷσιν αἱ συμβολαὶ τῶν κινεομένων ὀστέων ἐγκυκλέονται. καὶ τούτων οὐδέν, [30] ὅ,τι οὐχ ὑπαφρόν ἐστι, καὶ ἔχον περὶ αὐτὸ θαλάμας, ἃς καταγγέλλει ἰχώρ, [31] ὃς ἐκ διοιγομένων αὐτέων, πολύς τε καὶ πολλοὺς λυπήσας ἐξέρχεται. [32] οὐ γὰρ δὴ ὀφθαλμοῖσί γε ἰδόντι τούτων τῶν εἰρημένων, οὐδενὶ οὐδέν ἐστιν εἰδέναι. [33] διὸ καὶ ἄδηλα ἐμοί τε ὠνόμασται, καὶ τῇ τέχνῃ κέκριται εἶναι, οὐ μὴν ὅτι ἄδηλα κεκράτηκεν, ἀλλ' εἰ δυνατὸν κεκράτηται. δυνατὸν δέ, [34] ὅσον αἵ τε τῶν νοσεόντων φύσιες ἐς τὸ σκεφθῆναι παρέχουσιν, αἵ τε τῶν ἐρευνησόντων ἐς τὴν ἔρευναν πεφύκασι. [35] μετὰ πλείονος μὲν γὰρ πόνου, καὶ οὐ μετ' ἐλάσσονος χρόνου τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν ὁρᾶταί τε καὶ γινώσκεται. ὅσα γὰρ τὴν τῶν ὀμμάτων ὄψιν ἐκφεύγει, ταῦτα τῇ τῆς γνώμης ὄψει κεκράτηται. ὅσα δὲ ἐν τῷ μὴ ταχὺ ὀφθῆναι οἱ νοσέοντες πάσχουσιν, οὐχ οἱ θεραπεύοντες αὐτοὺς αἴτιοι, ἀλλ' ἡ φύσις ἥ τε τοῦ νοσέοντος, ἥ τε τοῦ νοσήματος. ὁ μὲν γὰρ ἐπεὶ οὐκ ἦν αὐτῷ ὄψει ἰδεῖν τὸ μοχθέον, οὐδὲ ἀκοῇ πυθέσθαι, λογισμῷ μετῄει. καὶ γὰρ δὴ καὶ ἃ πειρῶνται οἱ τὰ ἀφανέα νοσέοντες ἀπαγγέλλειν περὶ τῶν νοσημάτων τοῖσι θεραπεύουσιν, δοξάζοντες μᾶλλον ἢ εἰδότες ἀπαγγέλλουσιν. εἰ γὰρ ἠπίσταντο, οὐκ ἂν περιέπιπτον αὐτοῖς. τῆς γὰρ αὐτῆς ξυνέσιός ἐστιν, ἧσπερ τὸ εἰδέναι τῶν νούσων τὰ αἴτια, καὶ τὸ θεραπεύειν αὐτὰς ἐπίστασθαι πάσῃσι τῇσι θεραπείῃσιν, αἳ κωλύουσι τὰ νουσήματα μεγαλύνεσθαι. ὅτε οὖν οὐδὲ ἐκ τῶν ἐπαγγελλομένων ἐστὶ τὴν ἀναμάρτητον σαφήνειαν ἀκοῦσαι, προσωτέρω τι καὶ ἄλλο τῷ θεραπεύοντι. ταύτης οὖν τῆς βραδυτῆτος οὐχ ἡ τέχνη, ἀλλ' ἡ φύσις αἰτίη ἡ τῶν σωμάτων. ἡ μὲν γὰρ αἰσθανομένη, ἀξιοῖ θεραπεύειν, σκοποῦσα ὅπως μὴ τόλμῃ μᾶλλον ἢ γνώμῃ, [36] καὶ ῥαστώνῃ μᾶλλον ἢ βίῃ θεραπεύῃ. ἡ δ' ἢν μὲν διαρκέσῃ πρὸς τὸ ὀφθῆναι, ἐξαρκέσει καὶ πρὸς τὸ ἰαθῆναι· ἢν δὲ ἐν ᾧ τοῦτο ὁρᾶται, κρατηθῇ, διὰ τὸ βραδέως αὐτὸν ἐπὶ τὸν θεραπεύσοντα ἐλθεῖν, ἢ διὰ τὸ τοῦ νοσήματος τάχος, οἰχήσεται. ἐξ ἴσου μὲν γὰρ ὁρμώμενον τῇ θεραπείῃ, οὐκ ἔστι θᾶσσον. προλαβὸν δέ, θᾶσσον. προλαμβάνει δέ, διά τε τὴν τῶν σωμάτων στενότητα, ἐν ᾗ οὐκ ἐν εὐόπτῳ οἰκέουσιν αἱ νοῦσοι· [37] διά τε τὴν τῶν καμνόντων ὀλιγωρίην. ἐπιτίθενται γάρ, λαμβανόμενοι δὲ ὑπὸ τῶν νοσημάτων, ἐθέλουσι θεραπεύεσθαι. ἐπεὶ τήν γε τέχνης τὴν δύναμιν, ὁκόταν τινὰ τῶν τὰ ἄδηλα νοσεύντων ἀναστήσῃ, θαυμάζειν ἀξιώτερον, ἢ ὁκόταν ἐγχειρέῃ τοῖς ἀδυνάτοις. οὐκοῦν ἐν ἄλλῃ δημιουργίῃ τῶν ἤδη εὑρημένων οὐδεμιῇ ἔνεστιν οὐδὲν τοιοῦτον, [38] ἀλλ' αὐτέων ὅσαι πυρὶ δημιουργέονται, τούτου μὴ παρεόντος ἀεργοί εἰσι· [39] μετὰ δὲ τούτου ἁφθῆναι ἐνεργοί.

orbis, in quo cerebrum comprehenditur, ipsumque dorsum, cui annexi sunt pulmones, hæc omnia prorsus sunt vacua, multis interuallis referta, quæ ferè vasorum naturam obtinent, cùm res eas continent, quæ partim quidem eum, qui eas possidet, iuuant, partim etiam lædunt. Ad hæc etiam venæ sunt multæ, & nerui, non ij quidem in carne extantes, sed ad ossa protensi, articulos colligant. Quinetiam ipsi articuli, in quibus ossium, quæ mouentur, connexiones voluuntur. Quorum nihil est, quod non aliquantulum spumosum sit, & circa se latibula habeat, quæ sanies ipsa arguit, quæ iis apertis copiosa, & multis molesta effluit. Neque enim sanè eorum, quæ dicta sunt, quicquam oculis intuenti conspicere licet. Ideóque non manifesti morbi à me appellati sunt, & ab arte esse censentur, non tamen quia non manifesti, naturam nostram euincunt, sed, si modò fieri potest, ab ea superantur. Potest autem fieri, cùm & ægrorum naturæ se ad inuestigationem exhibent, & qui peruestigaturi sunt ad industriam rectè sunt à natura comparati. Neque enim sine multo labore & longo tempore, oculis cernuntur & cognoscuntur. Quæ nanque oculorum aspectum effugiunt, ea mentis acie comprehenduntur. Quæ verò ex eo ægris contingunt, quòd non protinus statim affectus cernatur, eorum culpa non in Medicos, sed tum in ægrotantis, tum in morbi naturam reiicienda est. Ille enim cùm neque doloris causam oculis cernere, neque auditione cognoscere queat, ratiocinatione consequitur. Qui namque obscuro morbo laborant, si quid de morbo Medicis indicare conantur, id ex opinione potiùs quàm ex certa cognitione denunciant. Neque enim si certò scirent, ipsis se committerent, cùm eiusdem sit prudentiæ, tum morborum causas cognoscere, tum omnibus præsidiis, quæ morbos augeri prohibeant, eos curare nosse. Cùm igitur ex his, quæ denunciata sunt, non liceat ad aliquam certam cognitionem peruenire, aliò sanè, qui curationem instituit respicere debet. Huius igitur moræ causa, ad corporum naturam, non ad artem ipsam referenda est. Hæc enim vbi morbum percepit, curationem instituendam censet, id vnum spectans, ne temeritate magis quàm consilio, & vt facilitate potius quàm vi curationem adhibere videatur. Illa verò si tandiu morbum ferre possit, vt à Medico rectè perspici possit, curationem etiam benè feret. Sin verò interim dum morbus cognoscitur, à morbo euicta fuerit, vel quòd seriùs ad Medicum accesserit, vel ob morbi celeritatem æger peribit. Neque enim, qui ex æquo ad curationem procedit, morbus celer existimandus est, sed qui præuertit. Præuertit autem tum ob corporum densitatem, in qua non conspicui morbi delitescunt; tum etiam propter ægrotantium negligentiam, qua curationem differunt, sed tum demum morbis correpti curationem expetunt. Quare artis facultatem admirari longè certè æquius est, si quem ex obscuro morbo laborantem restituerit, quàm si, quæ fieri non possunt, aggressa fuerit. Neque verò in vlla quapiam arte iam inuenta tale quippiam inesse conspicitur, verùm ex his quæcunque igne opus suum perficiunt, si eis desit, ab omni opere feriantur, vbi verò eum contrectarunt, in opere continentur.

Et quæcunque in facilè emendabili materia opus suum exercent, vt in lignis quædam, aliæ in coriis, quædam etiam stylo, ære, ferro, atque id genus aliis quamplurimæ. Quæ tamen opera ex his & per has perficiuntur, quanquam facilè emendari possunt, non tamen celeritatem magis ad opificium requirunt, quàm vt rite minimeque perfunctoriè tractentur: sed si quod instrumentum defuerit, ab opere quiescunt: & quamuis illis mora sit ad emolumentum incommoda, ea tamen pluris æstimatur. At verò Medicina, his quidem ex pure in thorace collecto, aliis verò ex hepate & renibus, aliis etiam ex omnibus, quæ ventre continentur laborantibus, cùm ea intensa oculorum acie contueri nequeat, (quod certe omnes apertissimè vident) aliarum tamen facultatum subsidia adhibuit. Ex vocis namque claritate & tarditate, & destillationibus, quæ singulis, quà exitus datur, defluere consueuerunt, earúmque partim quidem odoribus, partim coloribus, modò etiam tenuitate ac crassitudine diligenti trutina ponderatis, tum iam affectarum partium, tum verò ad affectum opportunarum signa colligit. Vbi verò ista de se significationem præbuerint, neque ea sponte natura dimittit, necessarias vias quasdam inuenit, per quas vi impulsa citra noxiam ea emittat, remissa verò & languida, artis peritis, quæ porro facienda sunt planè indicat. Ac partim quidem ignem in nobis connatum, cibi potúsque acrimonia, vt pituitam diffundat cogit, partim verò spiritum ipsum, tanquam morbi delatorem, itinere & cursu per accliuia facto, morbum prodere cogit, quò coniectura colligatur, quid sibi in his visum fuerit, quæ vt conspicerentur fabricata est. Quinetiam sudores priùs commemoratis ciendos esse, ex aquarum calidarum exhalationibus colligit. Quædam præterea per vesicam prodeuntia, euidentius morbum ostendunt, quàm quæ per carnes exeunt. Huiusmodi igitur cibos & potus adinuenit, qui cùm calidis succis sint calidiores, eos & eliquant & fluxiles reddunt, qui nunquam effluerent, nisi hoc illis contingeret. Itaque alia ex aliis, & alia per alia, tum corpus peruadunt, tum morbum denunciant, vt proinde nemini mirum videri debeat, si ad eorum cognitionem longius tempus requiratur, eósque pauci aggrediantur, cùm per aliorum expositionem ad Medici curantis cognitionem narratione deuenerint. Quòd igitur ars Medica adhibendi remedij abundantem per se habeat rationum facultatem, quódque meritò morbis, qui corrigi nequeunt, manus non admoueat, aut in iis aggrediendis inculpatam se exhibeat, tum præsens oratio manifestè indicat, tum viri huius artis periti, re ipsa lubentiùs quàm verbis demonstrant, qui non tam orationis dictioni student, quàm quòd vulgi fidem ex his, quæ vidit firmiorem, quàm ex his, quæ audierit, sibi comparaturos existimant.

καὶ ὅσαι καὶ τοῖσιν εὐεπανορθώτοισι τοῖσι σώμασι δημιουργέουσιν. αἱ μὲν μετὰ ξύλων· αἱ δὲ, μετὰ σκυτέων. αἱ δὲ, γραφῇ, χαλκῷ τε καὶ σιδήρῳ. καὶ τοῖσι τούτων ὁμοίοισιν αἱ πλεῖσται. τὰ δ' ἐκ τούτων καὶ μετὰ τούτων δημιουργεύμενα, καὶ εὐεπανόρθωτα, ὅμως οὐ τοῖς τάχεσι μᾶλλον, ἢ τοῖς ὡς δεῖ δημιουργεῖται, οὐδ' ὑπερβατῶς· ἀλλ' ἢν ἀπῇ τι τῶν ὀργάνων, [40] ἐλλινύει. καίτοι κἀκείναις τὸ βραδὺ πρὸς τὸ λυσιτελέστερον ἀσύμφορον· ἀλλ' ὅμως προτιμᾶται. Ἰητρικὴ δὲ, τοῦτο μὲν, τῶν ἐμ-
10 πύων· τοῦτο δὲ, τὸ ἧπαρ ἢ τοὺς νεφροὺς, τοῦτο δὲ τῶν ξυμπάντων ἐν τῇ νηδύϊ νοσεόντων ἀποστερευμένη τῇ δεινοψίῃ. [41] τὰ πάντα πάντες ἱκανωτάτως ὁρῶσιν. ὅμως ἄλλας εὐπορίας συνεργοὺς ἐφεῦρε. [42] φωνῆς τε γὰρ λαμπρότητα καὶ βραδυτῆτα καὶ ῥεύματα, ἃ διαρρεῖν εἴωθεν ἑκάστοισι, δι' ὧν ἔξοδοι δέδονται. ὧν τὰ μὲν, ὀδμῇσι· τὰ δὲ, χροιῇσι· τὰ δὲ, λεπτότητι καὶ παχύτητι διασταθμωμένη τεκμαίρεται, ὧν τε σημεῖα ταῦτα, ἅ τε πεπονθότων, ἅ τε παθεῖν δυναμένων. ὅταν δὲ ταῦτα μηνύωνται, μηδ' αὐτὴ ἡ φύσις ἑκοῦσα ἀφίῃ, [43] ἀνάγκας
20 εὕρηκεν, ᾗσιν ἡ φύσις ἀζήμιος βιασθεῖσα μεθίησιν. ἀνεθεῖσα δὲ δηλοῖ τοῖσι τὰ τῆς τέχνης εἰδόσιν, ἃ, ποιητέα. βιάζεται δὲ τοῦτο μὲν πῦρ τὸ σύντροφον φλέγμα διαχεῖν, σιτίων δριμύτητι, καὶ πομάτων. ὅπως τεκμαρῆται τι ὀφθὲν περὶ ἐκείνων, ὧν αὐτῇ ἐμηχανᾶτο ὀφθῆναι. τοῦτο δ' αὖ πνεῦμα ὃν κατήγορον, ὁδοῖσί τε προσάντεσι καὶ δρόμοις ἐκβιᾶται κατηγορεῖν. ἱδρῶτάς τε τούτοισι τοῖσι προειρημένοισιν ἄγουσα, ὑδάτων θερμῶν ἀποπνοίῃσι τεκμαίρεται. ἔστι δὲ ἃ καὶ διὰ τῆς κύστιος διελθόντα, ἱκανώτερα τὴν νοῦσον δηλῶσαί ἐστιν, ἢ διὰ τῆς σαρ-
30 κὸς ἐξιόντα. ἐξεύρηκεν οὖν καὶ τοιαῦτα πόματα καὶ βρώματα, ἃ τῶν θερμαινόντων θερμότερα γινόμενα, τήκει τε ἐκεῖνα, καὶ διαρρεῖν ποιεῖ. ἃ οὐκ ἂν διερρύη, μὴ τοῦτο παθόντα. ἕτερα μὲν οὖν πρὸς ἑτέρων, καὶ ἄλλα δι' ἄλλων ἐστὶ τά τε διιόντα, τά τ' ἐξαγγέλλοντα. ὥστ' οὐ θαυμάσιον αὐτῶν, [44] τάς τε πίστιας, χρονιωτέρας γίνεσθαι, τάς τ' ἐγχειρήσιας, βραχυτέρας, οὕτω δι' ἀλλοτρίων ἑρμηνειῶν πρὸς τὴν θεραπεύουσαν σύνεσιν ἑρμηνευομένων. ὅτι μὲν οὖν καὶ λόγους ἐν ἑωυτῇ εὐπόρους εἰς τὰς ἐπικουρίας ἔχει ἡ ἰητρικὴ, καὶ οὐκ εὐδιορθώτοισι δι-
40 καίως οὐκ ἂν ἐγχειρέοι τῇσι νούσοισιν, ἢ ἐγχειρευμένας ἀναμαρτήτους ἂν παρέχῃ, οἵ τε νῦν λεγόμενοι λόγοι δηλοῦσιν, αἵ τε τῶν εἰδότων τὴν τέχνην ἐπιδείξιες, ἃς ἐκ τῶν ἔργων ἥδιον, ἢ ἐκ τῶν λόγων ἐπιδεικνύουσιν, [45] οὐ τὸ λέγειν καταμελετήσαντες, ἀλλὰ τὴν πίστιν τῷ πλήθει ἐξ ὧν ἂν ἴδωσιν οἰκειοτέρην ἡγεύμενοι, ἢ ἐξ ὧν ἀκούσωσι.

ΙΠΠΟ-

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΑΡΧΑΙΗΣ ἰητρικῆς.

HIPPOCRATIS DE PRISCA MEDICINA, LIBER.

Ὁκόσοι ἐπεχείρησαν περὶ ἰητρικῆς λέγειν ἢ γράφειν, ὑπόθεσιν σφίσιν αὐτέοισιν ὑποθέμενοι τῷ λόγῳ, θερμὸν, ἢ ψυχρὸν, ἢ ὑγρὸν, ἢ ξηρὸν, ἢ ἄλλ' ὅ, τι ἂν ἐθέλωσιν, ἐς βραχὺ ἄγοντες, τὴν ἀρχὴν τῆς αἰτίης τοῖσιν ἀνθρώποισι τῶν νούσων τε καὶ τοῦ θανάτου, καὶ πᾶσι τὴν αὐτὴν, ἓν ἢ δύο προθέμενοι, ἐν πολλοῖσι μὲν καὶ οἷσι λέγουσι καταφανέες εἰσὶν ἁμαρτάνοντες. μάλιστα δὲ ἄξιον μέμψασθαι, ἀμφὶ τέχνης ἐούσης, ᾗ χρέωνταί τε πάντες ἐπὶ τοῖσι μεγίστοισι, καὶ τιμῶσι μάλιστα τοὺς ἀγαθοὺς χειροτέχνας. εἰσὶ δὲ δημιουργοὶ, οἱ μὲν φλαῦροι, οἱ δὲ, πολὺ διαφέροντες. ὅπερ, εἰ μὴ ἦν ἰητρικὴ ὅλως, μηδ' ἐν αὐτῇ ἐσκέπτο, μηδ' εὕρητο μηδὲν. οὐκ ἂν ἦν, ἀλλὰ πάντες ἂν ὁμοίως αὐτῆς ἄπειροί τε καὶ ἀνεπιστήμονες ἦσαν, καὶ τύχῃ πάντα τὰ τῶν καμνόντων διοικεῖτο. νῦν δ' οὐχ οὕτως ἔχει, ἀλλ' ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων τεχνέων πασέων οἱ δημιουργοὶ πολλὸν ἀλλήλων διαφέρουσι κατὰ χεῖρα καὶ κατὰ γνώμην, οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ ἰητρικῆς. διὸ οὐκ ἠξίουν ἔγωγε κενῆς αὐτὴν ὑποθέσιος δεῖσθαι, ὥσπερ τὰ ἀφανέα τε καὶ ἀπορεόμενα· περὶ ὧν ἀνάγκη ἤν τις ἐπιχειρέειν λέγειν, ὑποθέσει χρῆσθαι. οἷον περὶ τῶν μετεώρων ἢ τῶν ὑπὸ γῆν, εἰ λέγοι τις καὶ γινώσκοι ὡς ἔχει, οὔτ' ἂν αὐτῷ λέγοντι, οὔτε τοῖς ἀκούουσι δῆλα ἂν εἴη, εἴτε ἀληθέα ἐστὶν, εἴτε μή. οὐ γάρ ἐστι πρὸς ὅ, τι χρὴ ἐπανενέγκαντα εἰδέναι τὸ σαφές. ἰητρικῇ δὲ πάντα πάλαι ὑπάρχει, καὶ ἀρχὴ καὶ ὁδὸς εὑρημένη, καθ' ἣν καὶ τὰ εὑρημένα πολλά τε καὶ καλῶς ἔχοντα εὕρηται, ἐν πολλῷ χρόνῳ καὶ τὰ λοιπὰ εὑρεθήσεται, ἤν τις ἱκανός τε ὤν, καὶ τὰ εὑρημένα εἰδὼς, ἐκ τούτων ὁρμώμενος ζητέῃ. ὅστις δὲ ταῦτα ἀποβαλὼν καὶ ἀποδοκιμάσας πάντα, ἑτέρῃ ὁδῷ, καὶ ἑτέρῳ σχήματι ἐπιχειρέειν ζητέει, καί φησί τι εὑρηκέναι, ἐξηπάτηται, καὶ ἐξαπατᾶται. ἀδύνατον γάρ, δι' ἃς δὲ ἀνάγκας ἀδύνατον, ἐγὼ πειρήσομαι ἐπιδεῖξαι, λέγων καὶ δεικνὺς, τὴν τέχνην ὅ, τι ἐστίν. ἐκ δὲ τούτου καταφανὲς ἔσται ἀδύνατα ἐόντα ἄλλως πως εὑρίσκεσθαι. μάλιστα δέ μοι δοκέει περὶ ταύτης δεῖν λέγοντα τῆς τέχνης, γνωστὰ λέγειν τοῖσιν δημότῃσιν. οὐ γὰρ περὶ ἄλλου τινὸς, οὔτε ζητέειν προσήκει, οὔτε λέγειν, ἢ περὶ τῶν παθημάτων ὧν αὐτοὶ οὗτοι νοσέουσιν. αὐτοὺς μὲν οὖν τὰ σφέων αὐτῶν παθήματα καταμαθεῖν ὥστε γίνεται καὶ παύεται, καὶ δι' οἵας προφάσιας αὔξεταί τε καὶ φθίνει, ἰδιώτας ἐόντας, οὐ ῥᾴδιον· ὑπ' ἄλλου δ' εὑρημένα καὶ λεγόμενα, εὐπετές. οὐδὲν γὰρ ἕτερον ἢ ἀναμιμνήσκεται ἕκαστος ἀκούων τῶν ἑωυτῷ ξυμβαινόντων. εἰ δέ τις τῆς τῶν ἰδιωτέων γνώμης ἀπολείψεται, καὶ μὴ διαθήσει τοὺς ἀκούοντας, οὕτω τοῦ ἐόντος ἀπολείψεται. καὶ διὰ ταῦτα οὖν οὐδὲν δεῖται ὑποθέσιος. τὴν γὰρ ἀρχὴν οὔτ' ἂν εὑρέθη τέχνη ἡ ἰητρικὴ, οὔτ' ἂν ἐζητήθη. οὐδὲν γὰρ αὐτῆς ἔδει, εἰ τοῖσι κάμνουσι τῶν ἀνθρώπων, τὰ αὐτὰ διαιτωμένοισί τε καὶ προσφερομένοισιν, ἅπερ οἱ ὑγιαίνοντες ἐσθίουσί τε καὶ πίνουσι,

QVI de Medicina dicere aut scribere conantur, & suæ quæstionis genus calidum, aut frigidum, aut humidum, aut siccum, aut aliud quiduis proposuerunt, ij, dum rem breui contrahunt, & idem morborum & mortis in vniuersum causæ principium, vnum vel duo constituunt, in multis quidem quæ dicunt, planè errasse arguuntur. At verò iustiùs artis nomine reprehendendi sunt, quæ re vera existit, quámque omnes in rebus maximis adhibent, cuiusque peritos artifices summis honoribus dignantur. Sunt autem opifices, alij quidem mali, alij verò multùm præstantes. Quod sanè minimè contingeret, si prorsus non existeret ars Medica, nihilque in ea vel obseruatione, vel inuentione constaret, omnesq; illius ex æquo inexperti & ignari essent, ægrotantiumq; rebus fortuna præesset. Verùm aliter se res habet, sed non secus ac in reliquis omnibus artibus, opifices longè inter se, tum manu, tum mente præstant, sic etiam in arte Medica. Quamobrem equidem ipsam non censeo in inane quæstione versari oportere, sicuti quæ sunt obscura & dubia, de quibus si quis dicere velit, eum rei de qua agitur accommodatam quæstionem proponere necesse est. Velut si quis de rebus sublimibus aut sub terra positis disserat, aut earum naturam se nosse profiteatur, ea vera sint nécne, neque iis, qui disserunt, neque iis, qui audiunt, satis fuerit manifestum. Neque enim datur ad quod quis veri cognitionem referat. At verò in Medicina iam pridem omnia subsistunt, in eaque principium & via inuenta est, per quam præclara multa longo temporis spatio sunt inuenta, & reliqua deinceps inuenientur, si quis probè comparatus fuerit, vt ex inuentorum cognitione ad ipsorum inuestigationem feratur. Qui verò his omnibus reiectis ac repudiatis, aliam inuentionis viam aut modum aggreditur, & aliquid se inuenisse iactitat, is cùm fallitur, tum alios fallit. Neque enim istud vllo pacto fieri potest. Quas autem ob causas istud fieri nequeat, postea ostendam, vbi artem esse dixero ac docuero. Ex quo etiam manifestum fiet, nihil omninò alia ratione inueniri posse. Ac mihi quidem maximè videtur, qui de hac arte disserere instituit, quæ plebeiis nota sunt dicere debere; cùm de nullo alio vel quærere, vel dicere conueniat, quàm de morbis quibus ij ipsi tentantur. Cùm igitur rudes sint, neq; morbos quibus ægrotant nosse, neq; quomodo oriantur, aut desinant, neq; quas ob causas increscant, aut minuatur, iis est facile; ab alio verò inuentos & expositos, procliue, cùm nil aliud quisq; recordetur, quàm quæ sibi contigisse audit. Quòd si quis popularium sententiam nō assequitur, nec se audientibus conciliat, is quod verè existit non assequetur, & neq; propterea vlla proposita materia indiget. Principio sanè neq; inuenta fuisset, neq; inuestigata ars Medica, neq; enim ea ægrotis opus esset, si eadem victus ratio iis offerretur, qua qui valent, vtuntur,

quinetiam alia victus ratio contulisset, nisi essent istis alia meliora. At nunc necessitate homines coacti, artem Medicam inuenerunt & inuestigarunt, quòd ægrotis oblata bene valentium victus ratio nihil contulerit, vt ne nunc quidem confert. Ad hæc superioribus equidem sæculis, neminem istam bene valentium victus rationem & alimoniam, qua nunc vtuntur, inuenturum fuisse existimo, si idem cibus & potus homini, boui & equo, & cæteris præter hominem animantibus satis fuisset, ea nempe, quæ ex terra oriuntur, fructus, herbæ & fœnum, quibus nutriuntur & augentur, & sana degunt, nullo alio victu indigentia. Quanquam equidem per initia hominum eodem alimento vsum esse existimo. At cibaria, quibus nunc vtuntur, non nisi arte inuenta & excogitata, longoq; temporis interuallo in vsum deducta mihi videntur, cùm nimirum ex robusto & firmo victu, intemperatis & nimium valentibus ingestis cibariis, in multos & graues morbos homines inciderent, in quos etiam hoc tempore, si iisdem vterentur, incurrerent, ex quibus grauibus doloribus & morbis correpti, breui vitam cum morte commutarent. Etsi verò est simile his malis minus conflictatos fuisse propter consuetudinem, quamuis tunc quidem grauiter laborarint, & plurimos quidem imbecilliore natura præditos, interiisse, eos verò qui virib. præstarent, diutiùs exstitisse: non secus ac hoc tempore, quidam ex valentibus cibariis facilè, alij non nisi cum multis doloribus & molestiis vindicantur. Eaque sanè necessitate mihi adducti illi videntur consentaneum naturæ alimentum inuestigasse, & id quo nunc vtimur inuenisse. Triticum igitur macerantes, & omninò pinsentes, molis frangentes, subigentes, & assantes, panem confecerunt. Ex hordeo verò mazam, & plurima alia magna circa eam adhibita opera coxerunt, assarunt, miscuerunt, valentiaq; & intemperata cum imbecillib. temperantes, omnia pro hominis natura & viribus cõposuere, rati cibos valentiores ingestos, quod à natura superari non possent, dolores, morbos, & mortem afferre, eos verò, qui à natura superarentur, alimentum, incrementum & sanitatem præstare. Huic autem inuento quodnam iustius aut conuenientius quàm Medicinæ nomen imponi queat? quandoquidem ad hominis sanitatem, nutritionem & salutem inuentum est, quod in illius victus rationis vicem succederet, ex qua dolores & morbi nascuntur. Quòd si quis hanc ipsam artem esse non existimet, non absurdè prorsus sentiat. Cuius enim artis propter vsum & necessitatem nemo rudis est, sed omnes periti, illius artificem aliquem vocari fas non est. Quanquam inuentum hoc longè præstãs est, & multa arte ac obseruatione constat. Quinetiam in hodiernum vsq; diem, qui rei gymnasticæ & viribus reficiendis præsunt, eadem via inuestigãdo semper aliquid inueniunt, quo quis pro cibo & potu vsus, reliquis in certamine longè superior & seipso robustior euadat. Medicinam igitur, quã omnes ægrorum causa inuentam esse fatentur, in considerationem adhibeamus, num & nomen & artifices habeat, ipsisque superior esse velit, & vndénam originẽ traxerit.

καὶ κατ' ἄλλα διαιτωμένοις ξυνέφερε, εἰ μὴ ἦν ἕτερα βελτίω. νῦν δὲ αὐτὴ ἡ ἀνάγκη ἰητρικὴν ἐποίησε ζητηθῆναί τε καὶ εὑρεθῆναι ἀνθρώποισιν· ὅτι τοῖσι κάμνουσι τ' αὐτὰ προσφερομένοισιν, ἅπερ οἱ ὑγιαίνοντες, οὐ ξυνέφερεν· ὡς οὐδὲ νῦν ξυμφέρει. ἔτι δὲ ἄνωθεν ἔγωγε ἀξιῶ, οὐδ' ἂν τὴν τῶν ὑγιαινόντων δίαιτάν τε καὶ τροφὴν ᾗ νῦν χρέονται εὑρεθῆναι, εἰ ἐξήρκει τῷ ἀνθρώπῳ ταυτὰ ἐσθίοντι καὶ πίνοντι, βοΐ τε καὶ ἵππῳ, καὶ πᾶσιν ἐκτὸς ἀνθρώπου· οἷα τὰ ἐκ τῆς γῆς φυόμενα καρποὺς τε καὶ ὕλην, καὶ χόρτον. οἱ ἀπὸ τούτων τε καὶ τρέφονται, καὶ αὔξονται, καὶ ἄπονοι διάγουσιν, οὐδὲν προσδεόμενοι ἄλλης διαίτης. καί τοι τήν γε ἀρχὴν ἔγωγε ἀξιῶ, καὶ τὸν ἄνθρωπον τοιαύτῃ τροφῇ κεχρῆσθαι. τὰ δέ γε νῦν διαιτήματα εὑρημένα, τετεχνημένα ἐν πολλῷ χρόνῳ γεγενῆσθαί μοι δοκεῖ. ὡς γὰρ ἔπασχον πολλά τε καὶ δεινὰ ἀπὸ ἰσχυρῆς τε καὶ θηριώδεος διαίτης σώματα, ὠμά τε καὶ ἄκρητα, καὶ μεγάλας δυνάμιας ἔχοντα ἐσφερόμενοι, οἷά περ ἂν καὶ νῦν ὑπ' αὐτέων πάσχοιεν, πόνοισί τε ἰσχυροῖσι καὶ νούσοισι περιπίπτοντες, καὶ διὰ τάχεος θανάτοισιν. ἧσσον μὲν οὖν ταῦτα τότε εἰκὸς ἦν πάσχειν, διὰ τὴν συνήθειαν. ἰσχυρῶς δὲ καὶ τότε, καὶ τοὺς μὲν πλείστους τε καὶ ἀσθενεστέρην φύσιν ἔχοντας, ἀπόλλυσθαι εἰκὸς τοὺς δὲ τούτων ὑπερέχοντας, πλείω χρόνον ἀντέχειν. ὥσπερ καὶ νῦν ἐκ τῶν ἰσχυρῶν βρωμάτων, οἱ μὲν γὰρ ῥηϊδίως ἀπαλλάσσονται· οἱ δὲ, μετὰ πολλῶν πόνων τε καὶ κακῶν. διὰ δὴ ταύτην τὴν χρείην, καὶ οὗτοί μοι δοκέουσι ζητῆσαι τροφὴν ἁρμόζουσαν τῇ φύσει, καὶ εὑρεῖν ταύτην, ᾗ νῦν χρεώμεθα. ἐκ μὲν οὖν τῶν πυρῶν βρέξαντες καὶ πτίσαντες πάντα, καὶ καταλέσαντες, καὶ διασήσαντες, καὶ φορύξαντες, καὶ ὀπτήσαντες, ἀποτελέσαι ἄρτον. ἐκ δέ γε τῶν κριθέων μάζαν, ἄλλα τε συχνὰ περὶ ταύτην πραγματευσάμενοι, ἥψησάν τε καὶ ὤπτησαν, καὶ ἔμιξαν, καὶ ἐκέρασαν ἰσχυρά τε καὶ ἄκρητα τοῖσιν ἀσθενεστέροις. πλάσσοντες πάντα πρὸς τὴν τοῦ ἀνθρώπου φύσιν τε καὶ δύναμιν, ἡγεύμενοι, ὅσα μὲν ἰσχυρότερα ᾖ, οὐ δυνήσεται κρατέειν ἡ φύσις, ἢν ἐσβάλλῃ, ἀπὸ τούτων δὲ αὐτῶν, πόνους τε καὶ νόσους, καὶ θανάτους ἔσεσθαι. ὅσων δὲ ἂν δύνηται ἐπικρατέειν, ἀπὸ τούτων τροφήν τε καὶ αὔξησιν, καὶ ὑγιείην. τῷ δὲ εὑρήματι, τί ἂν οὖν ὄνομα δικαιότερον ἄν τις προσθήκην μᾶλλον θεῖτο, ἢ ἰητρικήν; ὅτι εὕρηται ἐπὶ τῇ τοῦ ἀνθρώπου ὑγιείῃ τε καὶ τροφῇ καὶ σωτηρίῃ, ἄλλαγμα κείνης τῆς διαίτης, ἐξ ἧς οἱ πόνοι καὶ νοῦσοι γίνονται. εἰ δὲ μὴ τέχνη αὐτὴ νομίζεται εἶναι, οὐκ ἀπεικός. ἧς γὰρ μηδείς ἐστιν ἰδιώτης, ἀλλὰ πάντες ἐπιστήμονες διὰ τὴν χρῆσίν τε καὶ ἀνάγκην, οὐ προσήκει ταύτης οὐδένα τεχνίτην καλέεσθαι. ἐπεὶ τό γε εὕρημα καὶ μέγα καὶ πολλῆς τέχνης τε καὶ σκέψιος. ἔτι γοῦν καὶ νῦν οἱ τῶν γυμνασίων τε καὶ ἀσκησίων ἐπιμελούμενοι, αἰεί τι προσεξευρίσκουσι κατὰ τὴν αὐτὴν ὁδὸν ζητέοντες, ὅ, τι ἔδων τε καὶ πίνων, ἐπικρατήσει τε αὐτέων μάλιστα, καὶ ἰσχυρότερος ἑωυτοῦ ἔσται. Σκεψώμεθα γοῦν, καὶ τὴν ὁμολογουμένως ἰητρικὴν, τὴν ἀμφὶ τοὺς κάμνοντας εὑρημένην, εἰ καὶ οὔνομα καὶ τεχνίτας ἔχει, καὶ κρατεῖν καὶ αὐτὴ τῶν αὐτέων ἐθέλοι, καὶ ὁπόθεν ποτὲ ἤρκται.

ἐμοὶ

ἐμοὶ μὲν γὰρ ὅπερ ἐν ἀρχῇ εἶπον, οὐδ᾽ ἂν ζητῆσαι δοκέει ἰητρικὴν οὐδείς, εἰ ταὐτὰ διαιτήματα τοῖσί τε κάμνουσιν, καὶ τοῖσιν ὑγιαίνουσιν ἥρμοζεν. ἔτι γοῦν καὶ νῦν, ὅσοι ἰητρικῇ μὴ χρέονται, οἵ τε βάρβαροι [12] καὶ τῶν ἑλλήνων ὅμοιοι, τὸν αὐτὸν τρόπον ὥσπερ ὑγιαίνοντες διαιτέονται, πρὸς ἡδονὴν καὶ οὔτ᾽ ἂν ἀπόσχοιντο οὐδενὸς ὧν ἐπιθυμέουσιν, οὐδὲ στείλαιντο. οἱ δὲ ζητήσαντές τε καὶ εὑρόντες ἰητρικὴν, τὴν αὐτὴν ἐκείνοισι διάνοιαν ἔχοντες περὶ ὧν μοι ὁ πρότερος λόγος εἴρηται, πρῶτον μὲν οἶμαι, ὑφεῖλον τοῦ πλήθεος τῶν σιτίων αὐτέων τουτέων, καὶ ἀντὶ πλειόνων ὀλίγα ἐποίησαν. ἐπεὶ δὲ αὐτέοισι τοῦτο ἐπὶ μὲν ὅτε πρός τινας τῶν καμνόντων ἤρκεσε, καὶ φανερὸν ἐγένετο ὠφελῆσαι, οὐ μέντοι πᾶσί γε, ἀλλ᾽ ἦσάν τινες οὕτως ἔχοντες, ὡς μηδ᾽ ὀλίγων σιτίων δύνασθαι ἐπικρατέειν, ἀσθενεστέρου δή τινος ἐδόκεον οἱ τοιοῦτοι δεῖσθαι, εὗρον ῥοφήματα μίξαντες ὀλίγα τῶν ἰσχυρῶν πολλῷ τῷ ὕδατι, καὶ ἀφαιρεόμενοι τὸ ἰσχυρὸν τῇ κρήσει τε καὶ ἑψήσει. ὁκόσοι δὲ μηδὲ τῶν ῥοφημάτων ἐδύναντο ἐπικρατέειν, ἀφεῖλον καὶ ταῦτα, καὶ ἀφίκοντο ἐς πόματα; [13] καὶ ταῦτα τῇσι τε κρήσεσι, καὶ τῷ πλήθει διαφυλάσσοντες ὡς μετρίως ἔχῃ, μήτε πλείω τῶν δεόντων, μήτε ἀκρητέστερα προσφερόμενοι, μὴ δ᾽ ἐνδεέστερα. εὖ δὲ χρὴ εἰδέναι τοῦτο, ὅτι τὰ ῥοφήματα ἐν τῇσι νούσοισιν οὐ ξυμφέρει, ἀλλ᾽ ἄντικρυς ὅταν ταῦτα ποιήσωσι παροξύνονται σφίσιν οἵ τε πυρετοὶ καὶ τὰ ἀλγήματα· καὶ δῆλον τὸ προσενεχθὲν, τῇ μὲν νούσῳ τροφή τε καὶ αὔξησις γινόμενον, τῷ δὲ σώματι φθίσις τε καὶ ἀρρωστίη. ὁκόσοι δ᾽ ἂν τῶν ἀνθρώπων, ἐν ταύτῃ τῇ διαθέσει ἐόντες, προσενέγκωνται ξηρὸν σιτίον, ἢ μᾶζαν, ἢ ἄρτον, καὶ ἢν πάνυ σμικρὸν, δεκαπλασίως ἂν μᾶλλον καὶ ἐπιφανέστερον κακωθεῖεν, ἢ ῥοφέοντες, δι᾽ οὐδὲν ἄλλο, ἢ διὰ τὴν ἰσχὺν τοῦ βρώματος πρὸς τὴν διάθεσιν. καὶ ᾧ γε ῥοφεῖν συμφέρει, ἐσθίειν δ᾽ οὔ. εἰ γὰρ πλείω φάγοι, πολὺ ἂν ἔτι κακωθείη, κἢν ὀλίγα, πονήσειεν ἄν. πάντα δὴ τὰ αἴτια τοῦ πόνου, εἰς τὸ αὐτὸ ἄγεται, [14] τὰ ἰσχυρότατα μάλιστά γε καὶ ἐπιφανέστατα, λυμαίνεσθαι τὸν ἄνθρωπον, καὶ τὸν ὑγιέα ἐόντα, καὶ τὸν νοσέοντα. τί οὖν φαίνεται ἑτεροῖον διανοηθεὶς, ὁ καλεύμενος ἰητρὸς, καὶ ὁμολογημένως χειροτέχνης, ὃς ἐξεῦρε τὴν ἀμφὶ τοὺς κάμνοντας δίαιτάν τε καὶ τροφὴν, ἢ κεῖνος ὁ ἀπ᾽ ἀρχῆς τοῖσι πᾶσιν ἀνθρώποισι τροφὴν, ἣν νῦν χρεόμεθα, ἐξ ἐκείνης τῆς ἀγρίης καὶ θηριώδεος, εὑρών τε καὶ παρασκευάσας διαίτης; ἐμοὶ μὲν γὰρ φαίνεται ωὐτὸς τρόπος, καὶ ἕν τι καὶ ὅμοιον τὸ εὕρημα. ὁ μὲν, ὅσων μὴ ἠδύνατο ἡ φύσις ἡ ἀνθρωπίνη ἐπικρατέειν ὑγιαίνουσα, ἐμπιπτόντων διὰ τὴν ἀγριότητά τε καὶ ἀκρησίην· ὁ δὲ, ὅσων ἡ διάθεσις ἐν οἵῃ ἂν ἑκάστοτε ἕκαστος τύχῃ διακείμενος, μὴ ἠδύνατο ἐπικρατέειν, ταῦτα ἐζήτησεν ἀφελεῖν. τί δὴ τοῦτ᾽ ἐκείνου διαφέρει; ἀλλ᾽ ἢ πλέον τό, τε εἶδος; καὶ ὅτι ποικιλώτερον καὶ πλείονος πραγματείης· ἀρχὴ δὲ κείνη ἡ πρότερον γενομένη. εἰ δέ τις σκέπτοιτο τὴν τῶν καμνόντων δίαιταν πρὸς τὴν τῶν ὑγιαινόντων, εὕροι ἂν βλαβερωτέρην, ἤπερ τὴν ἥ τις τῶν καμνόντων θηρίων τε καὶ τῶν ἄλλων ζώων. ἀνὴρ γὰρ κάμνων νοσήματι, μήτε τῶν χαλεπῶν τε καὶ ἀφόρων, μήτ᾽ αὖ παντάπασιν εὐηθέων,

Ac mea quidem opinione (quod supra dixi) nemo ad Medicinam inuestigandam animum applicaturus fuisset, si eadem victus ratio & ægris & sanis accommodata esset. Quare etiam in hunc vsque diem barbari & Græcis finitimi, apud quos nullus est Medicinæ locus, eadem victus ratione, qua sani ad voluptatem vtuntur, neque eo quod expetunt, abstinent, neque sibi temperant. At verò qui Medicinam perscrutando inuenêre, eandem quam qui à me superiore oratione dicti sunt sententiam secuti, primùm quidem (vt sentio) de suis cibis copiam detraxerunt, deinde pro multis paucos sumpserunt. Quod cùm ægrotantibus quibusdam satis esset, palamque prodesse non tamen omnibus constaret, verùm quòd erant quidam ita affecti, vt ne paucos quidem cibos conficere possent, quibus sanè imbecilliore quodam cibo opus esset, sorbitiones inuenerunt, valentes cibos paucos multa aqua diluentes, eorúmque vim temperatione & coctione detrahentes. Quòd, si qui neque sorbitiones superare possent, iis etiam detractis, potiones substituerunt, obseruantes vt & vsu & copia moderatæ essent, neque iusto copiosiores, neque meraciores, neque pauciores exhiberentur. Imprimis autem animaduertere oportet, quibus in morbis sorbitiones minimè conueniunt, sed continuò vbi assumptæ sunt, febres ac dolores exacerbari, ex quo efficitur, vt quod assumptum est morbum quidem foueat & augeat, corpus verò imminuat, & imbecillius reddat. At verò, qui ita affecti cibum siccum, aut mazam, aut panem quantumuis modicum assumunt, ij decuplo magis atque manifestiùs læduntur, quàm si sorbitione vtantur, neque aliam ob causam, quàm quòd cibus viribus sit valentior quàm affectus requirat, tum quòd cui sorbere, ei edere minimè conueniat. Quò nanque plura comederit, eò peius afficietur, si verò pauca, etiam dolebit. Atq; ad id sanè referuntur omnes doloris causæ, quòd valentissima edulia maximè & euidentissimè homini tam sano quàm ægro sunt noxia. Quámnam igitur aliam habuisse mentem videtur, is qui Medicus, & omnium confessione artifex vocatur, cùm victus rationem, qua ægri vtuntur, inuenit, aut qui ab initio omnibus mortalibus victum illum quo nunc vtimur, loco illius agrestis ac ferinæ victus rationis adinuenit & apparauit? mihi equidem eadem esse ratio, & vno eodémque modo excogitata videtur. Hîc enim ea quæ occurrerent, & à natura humana bene valente propter feritatem & incommoderationem superari non poterant, ille verò quæ quiuis quomodolibet affectus minimè superare poterat, detrahere studuit. At quid inter hoc & illud est discriminis? nisi quòd hoc multiplici & vario magis genere constat, & plus habet negocij, originem autẽ præbuit quod priùs fuit institutum. Quòd si quis in considerationem adhibeat, atq; inter se conferat, tum ægrotantium, tum bene valentium victus rationem, is eam quæ feratum est & cæterarum animãtium, illa quæ ægrorũ est, magis noxiam inueniet. Si quis enim morbo tentetur neque omnino difficili & intolerabili, neq; prorsus leui,

sed quem neq; qui peccat sit cogniturus, si panem, aut carnem, aut aliud quiddam eorum quod sanos iuuet, comedat, non multùm quidem, sed longè parcius, quàm sanus poterat: contrà verò aliquis sanus natura non omninò imbecilla, neq; rursus robusta, aliquid eorum quæ boui aut equo prosunt, comedat, nempe eruum, aut hordeum, aut aliud quidpiam eiusmodi, non multũ quidem, sed multò minus quàm ferre possit: quamuis id sanus fecerit, non minus vtiq; grauabitur aut periclitabitur, quàm qui ægrotus panem aut mazam intempestiuè assumpsit. Ex quibus omnibus colligitur, artem Medicam via quadã inuestigatam & inuentam esse. Quòd si re vera, quemadmodũ existimant, quæ quidẽ sunt valentiora læderent, quæ verò imbecilliora, tum ægros, tum sanos iuuarent & nutrirent, res facili negocio conficeretur. Longè enim tutius ageretur, si res ad imbecillimum deducatur. At nunc non leuiùs peccatur, neq; minùs læditur si quis pauciora & infra modum assumat. Fames enim plurimum potest in hominum natura, tum ad sanitatem & imbecillitatem, tum ad mortem inferendam. Multa verò alia mala & varia quidẽ ex plenitudine oriuntur, neq; verò minùs grauia ex inanitione, vt proinde in his maxima insit varietas, & magna diligentia requiratur. Modum enim quadam coniectura colligere oportet. Modum autem, neq; pondus, neq; vllũ alium numerum, ad quem ista referas, vt exactè cognoscas, nõ vllum aliũ inuenias, quàm corporis sensum. Quocirca istud adeo exactè cognoscere, vt leuiter in vtramq; partem pecces, operosa res est. Quanquam equidem vehementer hunc Medicum laudarim, qui parũ peccet. At exacta certitudo raro cernitur. Quare Medicorum plæriq; malorũ nauium gubernatorum mihi simillimi videntur, qui si trãquillo mari nauẽ regunt, nemo eos peccare deprehẽdat. Quòd si eos vehemens ventus aut tẽpestas oppresserit, iam omnibus manifestè cõstat eorum imperitia & culpa nauẽ fuisse perditam. Ad hũc sanè modum improbi plæriq; Medici, dum leuiter affectos curant, in quibus vel grauissimi errores commissi, nihil periculi admittunt (cùm multi huiusmodi morbi ac longè frequentiùs quàm grauiores, hominibus contingant) in iis quidem si delinquant, plebeios latent: vbi verò in magnum & vehementem, ac periculosum morbum inciderint, tum ipsorũ ars & errores omnibus sunt conspicui. Horum enim cuiusq; vindices pœnæ præstò sunt, neq; in longum differuntur. Quòd autem non minores affectus ex intempestiua vacuatione quàm repletione homini cõtingant, ex bene valentibus probè cognoscas. Quibusdam enim semel tantùm cibum sumere confert, idq; quòd conferat sibi constituerunt. Quidam etiam prandêre ob eandem causam, quòd iis conferat, coguntur. Quod non iis contingit, qui propter voluptatem aut alium quemuis casum, horum alterutrum facere student. Plærisq; enim nihil refert vtrumlibet secuti, vel semel tãtùm cibũ capere, vel prandêre etiam assuescant. Quidam verò si quid incõmodè fecerint, non facilè degunt, verùm eorum vtrisq; die altero vix nec temerè exacto, supra modũ grauis oritur affectio.

[15] ἀλλ' οὔτε αὐτέῳ ἁμαρτάνοντι μέλλει ἐπίδηλον ἔσεσθαι, εἰ ἐθέλει καταφαγεῖν ἄρτον, κρέα, ἢ ἄλλο τι ὧν οἱ ὑγιαίνοντες ἐσθίοντες ὠφελέονται, μὴ πολὺ, ἀλλὰ πολλὸν μεῖον ἢ ὑγιαίνων ἠδύνατο. ἄλλος τε τῶν ὑγιαινόντων φύσιν ἔχων μήτε πάμπαν ἀσθενέα, μήτ' αὖ ἰσχυρὴν, φαγὼν τι ὧν βοῦς ἢ ἵππος φαγὼν, ὠφελοῖτό τε καὶ ἐσθίει ὀρόβους, ἢ κριθὰς, ἢ ἄλλο τι τῶν τοιουτέων μὴ πολὺ, ἀλλὰ πολλὸν μεῖον, ἢ δύναιτο. [16] κἂν ἧσσον ὑγιαίνων τοῦτο ποιήσας πονήσειέ τε καὶ κινδυνεύσειε, κείνου τοῦ νοσέοντος, ὃς τὸν ἄρτον ἢ τὴν μάζαν ἀκαίρως [10] προσηνέγκατο. ταῦτα δὴ πάντα τεκμήρια, ὅτι αὕτη ἡ τέχνη ἡ ἰητρικὴ τῇ ὁδῷ ζητεομένη, εὑρίσκοιτο ἄν. καὶ εἰ μὲν ἦν ἁπλῶς ὥσπερ ὑφηγεῖται, ὅσα μὲν ἦν ἰσχυρότερα, ἔβλαπτεν, ὅσα δὲ ἦν ἀσθενέστερα, ὠφέλει τε καὶ ἔτρεφε τὸν κάμνοντα καὶ τὸν ὑγιαίνοντα, εὐπετὲς ἂν ἦν τὸ χρῆμα. πολλὸν γὰρ τοῦ ἀσφαλέος ἂν ἔδει περιλαμβάνοντας, ἄγειν ἐπὶ τὸ ἀσθενέστατον. νῦν δὲ οὐκ ἔλασσον ἁμάρτημα, οὐδὲ ἧσσον λυμαίνεται τὸν ἄνθρωπον ἢν ἐλάσσονα καὶ ἐνδεέστερα τῶν ἱκανῶν προσφέρηται. τὸ γὰρ τοῦ λιμοῦ μένος, δύναται ἰσχυρῶς ἐν τῇ φύσει τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὑγιῶσαι καὶ ἀσθενέα ποιῆσαι, καὶ ἀπο[20]κτεῖναι. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα κακὰ ἑτεροῖα μὲν τῶν ἀπὸ πληρώσιος, οὐχ ἧσσον δὲ ἅμα δεινὰ κενώσιος. διὸ πολλὸν ποικιλωτέρη τε, καὶ διὰ πλέονος ἀκριβείης ἐστί. δεῖ γὰρ μέτρου τινὸς στοχάσασθαι· μέτρον δὲ, οὐδὲ σταθμὸν, οὐδὲ ἀριθμὸν οὐδένα ἄλλον πρὸς ὃ ἀναφέρων εἴσῃ τὸ ἀκριβὲς, οὐκ ἂν εὑρήσεις ἄλλο ἢ τοῦ σώματος τὴν αἴσθησιν. διὸ ἔργον οὕτω καταμαθεῖν ἀκριβῶς, ὥστε μικρὰ ἁμαρτάνειν ἔνθα ἢ ἔνθα. κἂν ἐγὼ τοῦτον τὸν ἰητρὸν ἰσχυρῶς ἐπαινέοιμι, τὸν σμικρὰ ἁμαρτάνοντα. τὸ δὲ ἀκριβὲς ὀλιγάκις ἐστὶ κατιδεῖν. ἐπεὶ οἱ πολλοί γε τῶν ἰητρῶν, ταὐτά μοι δοκέουσι τοῖσι κακοῖσι κυβερνήτῃσι πάσχειν. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ὅταν [30] ἐν γαλήνῃ κυβερνῶντες ἁμαρτάνωσιν, οὐ καταφανέες εἰσίν· ὅταν δὲ αὐτοὺς καταλάβῃ ἄνεμός τε μέγας, καὶ χειμὼν φανερῶς ἤδη πᾶσιν ἀνθρώποισι δι' ἀγνωσίην καὶ ἁμαρτίην δῆλοί εἰσιν ἀπολέσαντες τὴν ναῦν. οὕτω δὴ καὶ οἱ κακοί τε καὶ πλεῖστοι ἰητροὶ, ὅταν μὲν θεραπεύωσιν ἀνθρώπους μηδὲν δεινὸν ἔχοντας, ἐς οὓς ἄν τις καὶ τὰ μέγιστα ἁμαρτάνων, οὐδὲν δεινὸν ἐργάσαιτο (πολλὰ δὲ τὰ τοιαῦτα νοσήματα, καὶ πολὺ πλέον τῶν δεινῶν ἀνθρώποισι συμβαίνει) ἐν μὲν δὴ τοῖσι τοιούτοισιν ἁμαρτάνοντες, οὐ καταφανέες εἰσὶ τοῖσιν ἰδιώτῃσιν. ὁκόταν δὲ τύχωσι μεγάλῳ τε καὶ ἰσχυρῷ καὶ ἐπισφαλεῖ νοσήματι, τότε [40] σφέων τά θ' ἁμαρτήματα καὶ ἡ τέχνη πᾶσι καταφανής ἐστιν. οὐ γὰρ ἐς μακρὸν αὐτέων ἑκάστου αἱ τιμωρίαι, ἀλλὰ διὰ ταχέος παρέασιν. ὅτι δὲ οὐδὲν ἐλάσσους ἀπὸ κενώσιος ἀκαίρου κακοπάθειαι γίνονται τῷ ἀνθρώπῳ, ἢ καὶ ἀπὸ πληρώσιος, καταμανθάνειν καλῶς ἔχει, ἐπαναφέροντας ἐπὶ τοὺς ὑγιαίνοντας. ἔστι γὰρ οἷσιν αὐτέων ξυμφέρει μονοσιτεῖν. καὶ τοῦτο διὰ τὸ ξυμφέρειν τοῖσιν αὐτοῖσιν ἐτάξαντο. ἄλλοισί τε ἀριστᾶν, διὰ τὴν αὐτὴν ἀνάγκην. οὕτω γὰρ αὐτοῖς ξυμφέρει, καὶ μὴ τούτοισιν οἳ δι' ἡδονὴν ἢ δι' ἄλλην τινὰ συγκυρίην, ἐπετήδευσαν ὁπότερον αὐτέων. τοῖσι μὲν γὰρ πλείστοισι τῶν ἀνθρώπων, οὐδὲν διαφέρει ὁπότερον ἂν ἐπιτηδεύσωσιν, εἴτε μονοσιτέειν, εἴτε ἀριστᾶν, τούτῳ τῷ ἔθει χρῆσθαι. εἰσὶ δέ τινες οἳ οὐκ ἂν δύναιντο ἔξω τοῦ συμφέροντος ποιέοντες, ῥηϊδίως ἀπαλλάσσειν. [17] ἀλλὰ ξυμβαίνει αὐτέων ἑκατέροισι, παρ' ἡμέρην μίην καὶ ταύτην οὐχ ὅλην μεταβαλοῦσιν, ὑπερφυῶς κακοπαθεῖν.

εἰ μὲν

[18] οἱ μὲν γὰρ ἢν ἀριστήσωσι μὴ ξυμφέροντος αὐτέοισιν, εὐθὺς βαρέες, καὶ νωθροὶ τὸ σῶμα, καὶ τὴν γνώμην, χάσμης τε καὶ νυσταγμοῦ καὶ δίψης πλήρεες. ἢν δὲ ἐπιδειπνήσωσι, [19] καὶ φῦσα, καὶ στρόφος, καὶ ἡ κοιλίη καταρρήγνυται. καὶ πολλοῖσιν ἀρχὴ νούσου αὕτη μεγάλης ἐγένετο, ἢν τὰ αὐτὰ σιτία, ἃ μεμαθήκει ἅπαξ ἀναλίσκειν, δὶς προσενένκηται καὶ μηδὲν ἔτι πλέον. τοῦτο δὲ εἰ ἀριστᾷν μεμαθηκώς τις, καὶ οὕτως αὐτέῳ ξυμφέρον, μὴ ἀριστήσῃ, ὅταν τάχιστα παρέλθῃ ἡ ὥρη, εὐθὺς ἀδυναμίη δεινή, τρόμος, ἀψυχίη· ἐπὶ τούτοισιν, ὀφθαλμοὶ χλωρότεροι, οὖρον παχὺ καὶ θερμὸν, στόμα πικρὸν, καὶ τὰ σπλάγχνα οἱ δοκέει κρέμασθαι, σκοτοδίνη, δυσοργίη, δυσθυμίη. ταῦτα δὲ πάντα, ὅταν δειπνεῖν ἐπιχειρήσῃ. ἀναλίσκειν δὲ οὐ δυνατὸς ὁ ἀριστιζόμενος, ἃ πρότερον ἐδείπνει. ταῦτα δὲ αὐτὰ μετὰ στρόφου τε καὶ ψόφου καταβαίνοντα ξυγκλείει τὴν κοιλίην. δυσκοιτέουσί τε καὶ ἐνυπνιάζονται τεταραγμένα καὶ θορυβώδεα. πολλοῖσι δὲ καὶ τουτέων, αὕτη ἀρχὴ νούσου ἐγένετο. σκέψασθαι δὲ χρὴ διὰ τίνας προφάσιας αὐτέοισι ταῦτα ξυνέβη. τῷ μὲν οἶμαι μεμαθηκότι μονοσιτεῖν, ὅτι οὐκ ἀνέμεινε τὸν χρόνον τὸν ἱκανὸν μέχρις αὐτέου ἡ κοιλίη, τῶν τῇ προτεραίῃ προσενηνεγμένων σιτίων ἀπολαύσῃ τελέως, καὶ ἐπικρατήσῃ, καὶ λαπαχθῇ τε καὶ ἡσυχάσῃ· ἀλλ' ἐπὶ ζέουσάν τε [20] καὶ ἐζυμωμένην καινὰ ἐπεσηνέγκατο. αἱ δὲ τοιαῦται κοιλίαι, πολλῷ τε βραδύτερον πέσσουσι, [21] καὶ πλέονος δέονται ἀναπαύσιός τε καὶ ἡσυχίης. ὁ δὲ μεμαθηκὼς ἀριστίζεσθαι, ὅτι οὐκ ἐπεὶ τάχιστα ἐδεήθη τροφῆς τὸ σῶμα, καὶ τὰ πρότερα κατηνάλωτο καὶ οὐκ εἶχεν οὐδεμίαν ἀπόλαυσιν, εὐθέως αὐτέῳ παρεγένετο καινὴ τροφή. φθίνει δὲ καὶ συντήκεται ὑπὸ λιμοῦ. πάντα γὰρ ἃ λέγω πάσχειν τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον, λιμῷ ἀνατίθημι. φημὶ δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ἅπαντας, οἳ ἂν ἄσιτοι δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας γένωνται, ταῦτα πείσεσθαι, οἷα περὶ τῶν ἀναρίστων γενομένων εἴρηκα. τὰς δὲ τοιαύτας φύσιας ἔγωγέ φημι, ταχέως τε καὶ ἰσχυρῶς [22] τῶν ἁμαρτημάτων ἀπολαυούσας, ἀσθενεστέρας εἶναι τῶν ἑτέρων. ἐγγύτατα δὲ τοῦ ἀσθενέοντός ἐστιν ὁ ἀσθενής. ἔστι δὲ ἀσθενέστερος ὁ ἀσθενέων, καὶ μᾶλλον αὐτῷ προσήκει, ὅ,τι ἂν τοῦ καιροῦ ἀποτυγχάνῃ, πονεῖν. χαλεπὸν δὲ τοιαύτης ἀκριβείης ἐούσης περὶ τὴν τέχνην, [23] τυγχάνειν αἰεὶ τοῦ ἀτρεκεστάτου. [24] πολλὰ δὲ εἴδεα κατ' ἰητρικὴν ἐς τοσαύτην ἀκριβείην ἥκει, περὶ ὧν εἰρήσεται. οὔ φημι δὴ διὰ τοῦτο δεῖν τὴν τέχνην ὡς οὐκ ἐοῦσαν, οὐδὲ καλῶς ζητευμένην τὴν ἀρχαίην ἀποβαλέσθαι, εἰ μὴ ἔχει περὶ πάντα ἀκριβείην· ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον διὰ τὸ ἐγγὺς εἶναι τοῦ ἀτρεκεστάτου ὁμοῦ δύνασθαι ἥκειν λογισμῷ, ἐκ πολλῆς ἀγνωσίης, θαυμάζειν τὰ ἐξευρημένα, ὡς καλῶς καὶ ὀρθῶς ἐξεύρηται, καὶ οὐκ ἀπὸ τύχης. ἐπὶ δὲ τὴν τῶν καινὸν τρόπον τὴν τέχνην ἐξ ὑποθέσιος ζητεόντων λόγον ἐπανελθεῖν βούλομαι. εἰ γάρ ἐστι θερμὸν, ἢ ψυχρὸν, ἢ ξηρὸν, ἢ ὑγρὸν, τὸ λυμαινόμενον τὸν ἄνθρωπον, καὶ δεῖ τὸν ὀρθῶς ἰητρεύοντα βοηθεῖν, τῷ μὲν θερμῷ, ἐπὶ τὸ ψυχρὸν· τῷ δὲ ψυχρῷ, ἐπὶ τὸ θερμόν· τῷ δὲ ξηρῷ, ἐπὶ τὸ ὑγρόν· τῷ δ' ὑγρῷ, ἐπὶ τὸ ξηρόν. ἔστω μοι ἄνθρωπος, μὴ τῶν ἰσχυρῶν φύσει, ἀλλὰ τῶν ἀσθενεστέρων. [25] οὗτος δὲ πυροὺς ἐσθιέτω

Si enim pransi fuerint, quibus prandêre non conducit, ij continuò graues totoque corpore & mente segnes euadunt, cum oscitatione, somnolentia, multáque siti. Quòd si insuper etiã cœnauerint, & flatus & tormina excitantur, & venter erumpit. Ac multis magni morbi origo fuit, si cibos quos semel absumere consueuerant, bis assumpsissent, nec quicquam ampliùs. Ad hæc si quis prandêre consuetus, atque cui prandêre conducat, non prandeat, protinus vbi tempus præteriit, statim grauis impotentia exoritur, tremor, & animi defectio, ad hæc oculi pallidiores fiunt, vrina crassa & calida redditur, os amarulentum euadit, viscera ei pendêre vidētur, tenebricosa vertigine corripitur, vehementer irascitur & mœret. Ista verò omnia cauere volenti contingunt, neq; cibos quos priore cœna assumpsit, qui prandêre consueuit, conficere potest, sed cum torminibus & strepitu descendunt, & aluum concludunt, ipsi verò noctem inquietam agũt, & insomniis perturbatis ac tumultuosis vexantur, quod plærisque etiam morbi initium extitit. Quæ quas ob causas his accidunt, consideranda sunt. Nempe quòd is opinor, qui semel tantùm cibum assumere consueuit, non expectauerit idoneum tempus, dum venter hesternos cibos planè confecerit, superauerit, emollitus fuerit, ac conquieuerit, sed in ipsum feruentem & fermentatum recentes ingesserit. At huiusmodi ventres multò tardiùs concoquũt, maioreq; ocio & quiete opus habẽt. Qui verò prandêre cõsueuit, quoniam, vbi quamprimum alimento corpus indiguit, prioribus cibis consumptis, nec habuit ampliùs quo frueretur, non statim ipsi nouum alimẽtum adfuit, ideoq; fame imminuitur & contabescit. Quæcunque enim eiusmodi hominibus accidunt, ad famem referenda censeo. Quinetiam iis omnib. qui duos aut tres dies sine cibo transierint, eadem contingere dico, quæ de his, qui minimè prandent, diximus. Ac eiusmodi naturas, quæ celeriter ac vehemẽter suorum delictorum incommoda percipiũt, equidem reliquis imbecilliores esse censeo. Qui verò imbecillus est, proximè ad eum, qui ægrotat, accedit, estq; imbecillior qui ægrotat, multoq; grauiùs afficitur, si quid intempestiuè fecerit. Cùm autẽ eiusmodi exacta diligentia in arte Medica adhibenda sit, quod est certissimum semper assequi difficile est. Multa tamen in re Medica, tam exactam diligentiam obtinẽt, de quibus dicetur. Neque sanè priscam artem Medicam ideo quòd omnium exactam diligentiam non habeat, quasi ars nulla sit, aut non recte inuestigata, reiiciendam censeo: verùm cùm prope ad veritatem accedere liceat, simulq; eò ratiocinando peruenire, multò magis admiranda veniunt, quæ sunt ex magna ignoratione eruta, velut probè & rectè, non autem fortuitò inuenta. At verò nunc ad eos, qui noua quadam ratione artem ex proposita materia inuestigant, nostra reuertatur oratio. Si quidem est calidum, aut frigidum, aut siccum, aut humidum quod hominem lædit, & eum, qui recte mederi volet, oportet calido per frigidum, frigido per calidum, sicco per humidum, & humido per siccum opitulari. Exhibeatur mihi aliquis natura non admodum robusta, sed imbecilliore, qui triticum crudum, & inelaboratũ edat,

quale ex arca sustulit, & carnes crudas, & aquam bibat. Ex qua victus ratione nõ dubiũ est quin multa & grauia sit perpessurus. Nã & doloribus conflictabitur, & imbecillo erit corpore, & vẽtriculus corrumpetur, neq; diu vitã tolerare poterit. Quodnam igitur ita affecto præsidium comparandum? calidumne, an frigidum, an siccũ, an humidum? si quidem horũ quodq; simplex est. Namq; si quod lædit ab his ipsis est diuersum, contrario dissoluere conuenit, velut ipsi fatentur. Est enim certissima & euidentissima medela, sublatis quib. vtebatur cibis, pro tritico panem exhibere, & pro crudis carnibus, coctas, & insuper vinum propinare. Neq; fieri potest quin his cõmutatis conualescat, nisi diuturniore ista victus ratione prorsus fuerit corruptus. Quid ergo dicemus? Nũ ei à frigido malè affecto, calida hæc exhibita profuerunt, an contraria? Equidẽ quid ad interrogata respondere debeat, multùm dubitaturum existimo. Qui enim panem ex tritico apparat, calidum, aut frigidum, aut siccũ, aut humidum tollit. Quòd nanq; in ignem & aquam mittatur, multisq; aliis modis cõfectus sit, quorum singula propriam facultatem & naturam obtinent, eorũ quidem quæ natura existunt, quædam reiiciuntur, aliis verò temperantur & commiscentur. Nam & hoc sanè noui plurimùm referre, vtatúrne quis pane puro, aut non puro, aut ex tritico cortice nõ repurgato, an purgato, an copiosa aqua subacto, aut nullo modo subacto, an excocto, aut crudiore, aliisq; præterea innumeris. Similiter quoq; de maza. Quorum cuiusq; magnæ sunt facultates, ac nihil inter se similes. At qui hæc subducta secum ratione non reputat, quonã modo is affectum vllum, quo quis detinetur, cognoscere poterit? Cùm ab eorum quoq; hoc vel illo modo afficiatur & immutetur, atque ex his & bene valentium omnium, & ex morbo conualescentiũ, & ægrotorum vita constet. Ex quo sanè efficitur, vt nihil neq; ad cognitionem vtilius, neq; magis necessarium existat. Vt rectè conuenienterq; ratiocinando inuestigasse mihi videantur, & ad hominum naturam accommodatè primi ista inuenisse, artémque dignam iudicasse, quæ ad Deum authorem ex maiorũ institutis referretur. Nam neq; sicco, neq; humido, neque calido, neq; frigido, neque horum quoquam hominem lædi existimauerunt, neq; horum aliquo ei opus esse. Sed quod in vnoquoque potentius esset, & supra naturam humanam adeò vt ab ea superari non posset, id lædere censuerunt, & tollere conati sunt. Est autem valentissimum inter dulcia dulcissimum, inter amara amarissimum, inter acida acidissimum, & quod in re quaque summum est. Hæc enim in homine inesse, eique nocere videbant. In homine nanque inest & amarum, & salsum, & dulce, & acidum, & acerbum, & insipidum, aliaque sexcenta, quæ pro copia & viribus, varias habent facultates. Et hæc quidem mixtione & mutua inter se contemperatione, neque cernuntur, neque quenquam molestia afficiunt. At vbi horum quidpiam secretum fuerit, & per se extiterit, tunc & conspicuum fit, & hominem molestia afficit. Quinetiam ex cibariis, quæ minimè nobis conueniunt, quæque in corpus ingesta homini sunt noxia, eorum quodque aut amarum est, & minimè temperatum,

ὡς ἂν ἀπὸ τῆς ἅλω ἀνέλῃ, ὠμοὺς καὶ ἀργοὺς, καὶ κρέα ὠμὰ καὶ πινέτω ὕδωρ. ταύτῃ χρεώμενος τῇ διαίτῃ, εὖ οἶδ' ὅτι πείσεται πολλὰ καὶ δεινά. καὶ γὰρ πόνους πονήσει, καὶ τὸ σῶμα ἀσθενὲς ἔσται, καὶ ἡ κοιλίη φθαρήσεται, καὶ ζῆν πολὺν χρόνον οὐ δυνήσεται. τί δὴ δεῖ τοι γὰρ οὕτω βοήθημα παρεσκευάσθαι ὧδ' ἔχοντι; θερμὸν, ἢ ψυχρὸν, ἢ ξηρὸν, ἢ ὑγρόν; ἁπλοῦν γὰρ ὅτι τούτων τι. εἰ γὰρ τὸ λυμαινόμενον αὐτὸν ἐστι τούτων τὸ ἕτερον, τὸ ὑπεναντίον προσήκει λῦσαι, ὡς ὁ ἐκείνων λόγος ἔχει. τὸ μὲν γὰρ βεβαιότατόν τε καὶ προφανέστατον φάρμακον, ἀφελόντα τὰ διαιτήματα, οἷσιν ἐχρῆτο, ἀντὶ μὲν τῶν πυρῶν, ἄρτον διδόναι, ἀντὶ δὲ τῶν ὠμῶν κρεῶν, ἑφθὰ, πίνειν τε ἐπὶ τούτοισιν οἶνον. ταῦτα μεταβάλλοντα οὐχ οἷόν τε μὴ ὑγιέα γενέσθαι, ἤν γε μὴ παντάπασιν ᾖ διεφθαρμένος ὑπὸ χρόνου τε καὶ τῆς διαίτης. τί δὴ φήσομεν; πότερον αὐτέῳ ὑπὸ ψυχροῦ κακοπαθέοντι θερμὰ ταῦτα προσενέγκαντες ὠφέλησαν, ἢ τἀναντία; οἶμαι γὰρ ἔγωγε πολλὴν ἀπορίην ἐρωτηθέντι παρασχεῖν. ὁ γὰρ τὸν ἄρτον σκευάζων τῶν πυρῶν τὸ θερμὸν, ἢ τὸ ψυχρὸν, ἢ τὸ ξηρὸν, ἢ τὸ ὑγρὸν ἀφείλετο. [26] ὁ γὰρ καὶ πυρὶ καὶ ὕδατι δέδοται, καὶ πολλοῖσιν ἄλλοισιν εἴργασται, ὧν ἕκαστον ἰδίην δύναμιν καὶ φύσιν ἔχει. καὶ τὰ μὲν τῶν ὑπαρχόντων ἀποβέβληκεν, ἄλλοισι δὲ κέκρηται καὶ μέμικται. οἶδα μὲν γὰρ καὶ τάδε δήπου, ὅτι διαφέρει εἰς τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου, καθαρὸς ἄρτος [27] ἢ συγκομιστὸς, [28] ἢ ἀπτίστων πυρῶν, ἢ ἐπτισμένων, ἢ πολλῷ ὕδατι πεφυρημένος, ἢ ἀφύρητος, ἢ ἐξόπτος, ἢ ἔνωμος· ἄλλα τε πρὸς τουτέοισι μυρία. ὡς δ' αὔτως καὶ περὶ μάζης. καὶ αἱ δυνάμιες δὲ μεγάλαι τε ἑκάστου, καὶ οὐδὲν ἡ ἑτέρη τῇ ἑτέρῃ ἐοικυῖα. ὅστις δὲ ταῦτα μὴ σκεπτόμενος, οὐκ οἶδε, πῶς ἄν τι οὗτος δύναιτο τῶν κατὰ τὸν ἄνθρωπον παθημάτων εἰδέναι; ὑπὸ γὰρ ἑνὸς ἑκάστου τουτέων, πάσχει τε καὶ ἑτεροιοῦται ὥνθρωπος, ἢ τοῖον, ἢ τοῖον. καὶ διὰ τουτέων πᾶς ὁ βίος καὶ ὑγιαίνοντι καὶ ἐκ νούσου ἀναφερομένῳ καὶ κάμνοντι. οὐκ ἂν οὖν ἕτερα τουτέων χρησιμώτερα, οὐδ' ἀναγκαιότερα εἴη εἰδέναι δήπου. ὡς δὲ καλῶς καὶ λογισμῷ προσήκοντι ζητήσαντες, πρὸς τὴν τοῦ ἀνθρώπου φύσιν εὗρον αὐτὰ, οἱ πρῶτοι εὑρόντες, καὶ ᾠήθησαν ἀξίην [29] τὴν τέχνην θεῷ προσθεῖναι, ὡς καὶ νομίζεται. οὐ γὰρ τὸ ξηρὸν οὐδὲ τὸ ὑγρὸν οὐδὲ τὸ θερμὸν οὐδὲ τὸ ψυχρὸν, οὐδ' ἄλλο τουτέων οὐδὲν ἡγησάμενοι, οὔτε λυμαίνεσθαι, οὔτε προσδεῖσθαι οὐδενὸς τουτέων τὸν ἄνθρωπον· ἀλλ' ὅ, τι ἰσχυρὸν ἑκάστου, καὶ τὸ κρέσσον τῆς φύσιος τῆς ἀνθρωπίνης, οὗ μὴ ἠδύνατο κρατέειν, τοῦτο βλάπτειν ἡγήσαντο, καὶ τοῦτο ἐζήτησαν ἀφελεῖν. ἰσχυρότατον δέ ἐστι, τοῦ μὲν γλυκέος, τὸ γλυκύτατον· τοῦ δὲ πικροῦ, τὸ πικρότατον· τοῦ δὲ ὀξέος, τὸ ὀξύτατον· ἑκάστου δὲ πάντων τῶν ἐόντων, ἡ ἀκμή. ταῦτα γὰρ ἑώρων καὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐνεόντα, καὶ λυμαινόμενα τὸν ἄνθρωπον. ἔνι γὰρ ἀνθρώπῳ καὶ πικρὸν, καὶ ἁλμυρὸν, καὶ γλυκὺ, καὶ ὀξὺ, [30] καὶ στρυφνὸν, καὶ πλαδαρὸν, καὶ ἄλλα μυρία παντοίας δυνάμιας ἔχοντα, πλῆθός τε καὶ ἰσχύν. ταῦτα μὲν μεμιγμένα καὶ κεκρημένα ἀλλήλοισιν, οὔτε φανερά ἐστιν, οὔτε λυπέει τὸν ἄνθρωπον. ὅταν δέ τι τουτέων ἀποκριθῇ καὶ αὐτὸ ἐφ' ἑωυτοῦ γένηται, τότε καὶ φανερόν ἐστι, καὶ λυπέει τὸν ἄνθρωπον. τοῦτο δὲ τῶν βρωμάτων ὅσα ἡμῖν ἀνεπιτήδειά ἐστι καὶ λυμαίνεται τὸν ἄνθρωπον ἐμπεσόντα, τουτέων ἕκαστον, ἢ πικρόν τι καὶ ἄκρητόν ἐστιν, ἢ ἁλμυ-

ἢ ἁλμυρὸν ἢ ὀξὺ ἢ ἄλλο τι ἄκρητόν τε καὶ ἰσχυρὸν καὶ διὰ τοῦτο ταρασσόμεθα ὑπ' αὐτέων. [31] ὥσπερ καὶ ὑπὸ τῶν ἐκ τοῦ σώματος ἀποκρινομένων. πάντα δὲ ὅσα ἄνθρωπος ἐσθίει ἢ πίνει, τὰ τοιαῦτα βρώματα ἥκιστα τούτου χυμοῦ ἀκρήτου τε καὶ διαφέροντος, δῆλά ἐστι μετέχοντα. οἷον ἄρτος τε καὶ μᾶζα, καὶ τὰ ἑπόμενα τουτέοισιν, οἷσιν εἴθισται ἄνθρωπος πλείστοισί τε καὶ αἰεὶ χρέεσθαι, ἔξω τῶν πρὸς ἡδονήν τε καὶ κόρον ἠρτυμένων τε καὶ ἐσκευασμένων. καὶ ἀπὸ τουτέων πλείστων ἐσιόντων ἐς τὸν ἄνθρωπον, ταραχή τε [32] καὶ ἀπόκρισις τῆς ἀμφὶ τὸ σῶμα δυνάμιος ἥκιστα γίνεται. ἰσχύς τε καὶ αὔξησις, καὶ τροφὴ μάλιστα δι' οὐδὲν ἕτερον γίνεται, ἢ ὅτι εὖ τε συγκέκρηται, καὶ οὐδὲν ἔχει ἄκρητον, οὐδ' ἰσχυρόν. ἀλλ' ὅλον ἕν τε γέγονε, [33] καὶ ἁπλόον, καὶ ἰσχυρόν. ἀπορέω δ' ἔγωγε, οἱ τὸν λόγον ἐκεῖνον λέγοντες, καὶ ἀπάγοντες ἐκ ταύτης τῆς ὁδοῦ ἐπὶ ὑπόθεσιν τὴν τέχνην, [34] τίνα ποτὲ τρόπον θεραπεύσουσι τοὺς ἀνθρώπους, ὥσπερ ὑποτίθενται. οὐ γάρ ἐστιν αὐτέοισιν, ὡς ἐγὼ οἶμαι, ἐξευρημένον αὐτό τι ἐφ' ἑωυτοῦ θερμὸν, ἢ ψυχρὸν, ἢ ξηρὸν, ἢ ὑγρὸν, μηδενὶ ἄλλῳ εἴδεϊ κοινωνέον. ἀλλ' οἶμαι ἔγωγε ταῦτα πόματα καὶ βρώματα αὐτέοισιν ὑπάρχειν, οἷσι πάντες χρώμεθα. προστιθέασι δὲ τῷ μὲν, εἶναι θερμῷ· τῷ δὲ, ψυχρῷ· τῷ δὲ, ξηρῷ· τῷ δὲ, ὑγρῷ. ἐπεὶ ἐκεῖνό γε ἄπορον προστάξαι τῷ κάμνοντι, θερμόν τι προσενέγκασθαι. εὐθὺς γὰρ ἐρωτήσει τί ἐστιν, ὥστε ληρεῖν ἀνάγκη, [35] ἢ ἐς τουτέων τι τῶν γινωσκομένων καταφυγεῖν. εἰ δὲ δὴ τυγχάνει τὸ μὲν θερμὸν ἐὸν στρυφνὸν, ἄλλο δὲ θερμὸν, πλαδαρὸν, ἄλλο δὲ θερμὸν, [36] ταραχὴν ἔχον. ἔστι γὰρ καὶ ἄλλα τε θερμὰ, καὶ ἄλλας δυνάμιας ὑπεναντίας ἑωυτοῖσιν ἔχοντα, [37] δεήσει δέ τι αὐτέων προσενεγκεῖν, ἢ τὸ θερμὸν καὶ στρυφνὸν ἢ τὸ θερμὸν καὶ πλαδαρὸν ἢ ἅμα τὸ ψυχρὸν καὶ στρυφνόν. ἔστι γὰρ καὶ τοῦτο καὶ τὸ ψυχρόν τε καὶ πλαδαρόν. ὡς μὲν γὰρ ἔγωγε οἶδα, πᾶν τοὐναντίον ἐφ' ἑκατέρου αὐτέων ἀποβαίνει καὶ οὐ μόνον ἐν ἀνθρώπῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν σκύτεϊ, καὶ ἐν ξύλῳ, καὶ ἐν ἄλλοισι πολλοῖσιν, ἅ ἐστιν ἀνθρώπου ἀναισθητότερα. οὐ γὰρ τὸ θερμόν ἐστι τὸ τὴν μεγάλην δύναμιν ἔχον, ἀλλὰ τὸ στρυφνὸν καὶ πλαδαρὸν, καὶ τἄλλα ὅσα μοι εἴρηται, καὶ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, καὶ ἔξω τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἐσθιόμενα καὶ πινόμενα, καὶ ἔξωθεν ἐπιχριόμενά τε καὶ πως πλασσόμενα. ψυχρότητα δ' ἔγωγε καὶ θερμότητα πασέων ἥκιστα τῶν δυναμίων νομίζω δυναστεύειν ἐν τῷ σώματι, διὰ τάσδε τὰς προφάσιας. ὃν μὲν ἂν δήπου χρόνον μεμιγμένα αὐτὰ αὐτέοισιν ἅμα τὸ ψυχρὸν καὶ θερμὸν ᾖ, οὐ λυπέει. κρῆσις γὰρ καὶ μετριότης, τῷ μὲν ψυχρῷ γίνεται ἀπὸ τοῦ θερμοῦ, τῷ δὲ θερμῷ, ἀπὸ τοῦ ψυχροῦ. ὅταν δὲ ἀποκριθείη χωρὶς ἑκάτερον, τότε λυπέει. ἐν δὲ δὴ τουτέῳ τῷ καιρῷ, ὅταν τὸ ψυχρὸν ἐπέλθηται, καὶ λυπήσῃ τὸν ἄνθρωπον, διὰ τάχεος, πρῶτον δι' αὐτὸ τοῦτο πάρεστι τὸ θερμὸν αὐτόθεν ἐκ τοῦ ἀνθρώπου, οὐδεμιῆς βοηθείης, οὐδὲ παρασκευῆς δεόμενον. καὶ ταῦτα καὶ ἐν ὑγιαίνουσι τοῖσιν ἀνθρώποισιν ἀπεργάζεται, καὶ ἐν κάμνουσιν. τοῦτο μὲν, εἴ τις θέλει ὑγιαίνων χειμῶνος διαψύξαι τὸ σῶμα, ἢ λουσάμενος ψυχρῷ, ἢ ἄλλῳ τῷ τρόπῳ, ὅσῳ ἂν αὐτὸ ἐπὶ πλέον ποιήσῃ. καὶ ἤν γε μὴ παντάπασι παγῇ τὸ σῶμα, ὅταν εἵματα λάβῃ καὶ ἔλθῃ ἐς τὴν σκέπην, μᾶλλον καὶ ἐπὶ πλέον θερμαίνεται τὸ σῶμα. τοῦτο δὲ, εἰ ἐ-

aut salsum, aut acidum, aut alio quodam modo intemperatum & vehemens, ideoque perturbationem in corpore efficiunt, non secus ac ea, quæ ex corpore excernuntur. At edulia, quæ homo nunc edit aut bibit, ea huius intemperati & præstantis succi minimam partem habere constat, panem dico & mazam, atque his finitima, quibus homines copiosè & semper vti consueuere, præter ea, quæ ad voluptatem & satietatem condiuntur, & apparantur. Ex quib. quamuis magnâ copiâ ingerantur, turbatio & facultatum corporis secretio minimè contingit, sed robur, incrementum, & alimentum, idque nullam aliam ob causam, quàm quòd probè contemperata, nihil habent intemperati neque vehementis, sed omnia vnum fiunt, & simplex, & validum. Neque verò mihi satis compertum est, qui hac oratione vtuntur, & artem Medicam ab ista via ad materiam propositam abducunt, quonam tandem modo homines ex materia proposita curaturi sint. Neque enim (opinor) ipsis est inuentum quidnam sit per se calidum, aut frigidum, aut siccum, aut humidum, ac nullius alterius particeps. Verùm vt sentio, iidem apud illos potus & cibi existunt, & ij quibus omnes vtimur, sed huic calidi, illi frigidi, huic sicci, illi humidi nomen apponunt. Quandoquidem illud dubitationem habet, si Medicus vt aliquid calidum ægro offeratur imperet, cùm si protinus quæratur quodnam illud sit, vel nugari cogatur, vel ad horum aliquid confugere. Quòd si fit calidum quoddam acerbum, aliud verò calidum insipidum, aliud quoque calidum turbulentam in corpore motionem excitans (sunt enim & alia calida, quæ contrarias inter se facultates habent) quodnam eorum offerri debeat, anne calidum & acerbum, vel calidum & insipidum, an frigidum simul & acerbum (tale nanque quoddam est) an frigidum & insipidum? Nanque equidem noui planè contrarium in eorum quoque euenire, neque in homine solùm, verumetiam in corio & ligno cæterisque plærisque homine longè hebetiorem sensum habentibus. Neque enim calidum est, quod magnam vim habet, verùm acerbum & insipidum, cæteraque de quibus dixi, tum in homine, tum extra hominem, in iis, quæ eduntur aut bibuntur, vel foris illinuntur, vel quacunque forma corpori admouentur. Frigidum quidem & calidum inter omnes facultates, minimũ in corpore posse has ob causas existimo. Quandiu enim calidum & frigidum inter se permixta fuerint, molestia neutiquam afficiunt. Contemperationem enim & commoderationem habet frigidum à calido, & calidum à frigido. At vbi alterum ab altero seiunctum fuerit, tunc offendit. Quo itaque tempore frigus innascitur & hominem affligit, primùm ex eo ipso calidum indidem ex homine præstò est, sine vllo præsidio atque apparatu, idque tum in sanis, tum in ægrotantibus efficit. Quòd si quis sanus hyeme siue lotione frigida, siue quouis alio modo corpus refrigerare volet, quò plus id fecerit, si planè corpus non congelarit, is vbi vestimenta sumpserit, & sub tectum se receperit, eò magis & vehementiùs corpore incalescet. At verò si multùm cale-

fieri, vel balneo calido, vel copioso igne cupiat, moxque cum eadem veste, eodem loco quo quis perfrigeratus fuerat, commorari, is multò frigidior, atq; aliàs magis inhorrescere conspicietur. Aut qui in magno æstu ventulo per flabellum excitato, hoc modo sibi frigus conciliare parat, is decuplo maiorem ardorem & æstum sentiet, quàm qui horum nihil fecerit. Atque istis sanè sunt multò maiora, quæ qui per niues, aut alia frigora itinere facto, supra modum pedibus, vel manibus, vel capite perfrigerati, noctu patiuntur, cùm vestibus contecti, & loco calido se continentes, pruritu & ardore diuexantur, quibusdam etiam pustulæ velut igne ambustis attolluntur, neque id iis sine caloris sensu accidit. Tam facilè eorum alteri alterum succedit. Quibus & sexcenta alia adiicere possem, verùm quæ circa ægrotos accidunt, spectemus. An non quibus rigor exoritur, iis acutissima febris instar flammæ emicat? Et quæ non adeò vehementer affligit, sed intra breue tempus quiescit, & alioqui ferè innoxia, quæque quandiu adfuerit, calore totum corpus peruadit, ea maximè in pedes desinit, in quibus rigor & frigus vehementissimum diutissimè perdurarunt. Rursus vbi sudor eruperit, & febris decesserit, multò vehemētiùs perfrigescit, quàm si per initia non prehendisset. Ab eóne igitur, quid magnum aut graue expectes, aut cuiusnam magni præsidij indigeat, cui contrarium tam citò succedit, quod eius vires sponte aufert? At obiiciat aliquis febre ardente, aut pulmonum inflammatione, vel aliis vehementibus morbis detentos, qui neque calore citò liberantur, neque frigori calor succedit. Istud verò mihi magno argumento esse videtur, quòd neque calidum simpliciter febricitantium, neque ipsum solum affectionis causa sit, sed est & amarum & calidum idem, & calidum & acutum, & salsum & calidum, aliáque innumera, ac rursus frigidum aliis facultatibus coniunctum. Hæc sunt igitur, à quibus noxa prouenit, sed & calidum adiunctum est, robur ac veluti principatum habens, quod incitat, & vnà cum eo, cui coniunctum est, auget, nullam tamen peculiarem vim, quàm conueniat, maiorem obtinet. Atque ista ad hunc modum se habent. Ad hæc verò accedunt indicia imprimis quidem manifestissima, quorum iampridem omnes sæpiùs vsum accepimus, & in dies periclitationem percipimus. Siquidem vbi nobis grauedo exoritur, & ex naribus humor effluit, qui priore, & eo, qui quotidie per nares fertur, cùm longè sit acrior, nasum non modò in tumorem attollit, & calentem summoque feruentem exurit. Quòd si longiore tempore perseuerauerit, & manum admoueas, etiam locus exulceratur minimè carnosus & durus. At verò narium ardor tū sedatur, nō cùm fluxio fit, & inflāmatio adest, sed cùm humor crassior, & minùs acris extiterit, ac cōcoctus, eiq; qui priùs aderat, magis permixtus. Quibusdam verò ex sola frigiditate, & nullius alterius accessione, hic affectus planè excitatur. Qui omnes liberātur, si ex frigore quidē percalescant, ex ardore verò perfrigescant,

θέλοι [38] ἐκθερμανθῆναι ταχέως, ἢ λουτρῷ θερμῷ, ἢ πολλῷ πυρί. ἐκ δὲ τουτέου, τὸ ωὐτὸ εἷμα ἔχων ἐν τῷ αὐτέῳ χωρίῳ τὴν διατριβὴν ποιέεσθαι· ὥσπερ ὁ διεψυγμένος πολὺ φανεῖται καὶ ψυχρότερος, καὶ ἄλλως φρικαλεώτερος, ἢ ῥιπιζόμενός τις ὑπὸ πνίγεος καὶ παρασκευάζων αὐτὸς ἑωυτῷ ψῦχος [39] ἐκ τουτέου τοῦ τρόπου διαπαύσηται. παρὰ τοῦτο ποιέοντι δεκαπλάσιον πάρεστι τὸ καῦμα καὶ τὸ πνῖγος, ἢ τῷ μηδὲν τουτέων ποιέοντι. τὰ δὲ δὴ καὶ πουλὺ μείζω, ὅσοι ἂν διὰ χιόνος ἢ ἄλλης ψύξιος βαδίσαντες, ῥιγώσωσι διαφερόντως πόδας, ἢ χεῖρας, ἢ κεφαλήν, [40] οἷα πάσχουσιν ἐς τὴν νύκτα, ὅταν περισταλέωσί τε καὶ ἐν ἀλέῃ γένωνται ὑπὸ καύματος καὶ κνησμοῦ, καὶ ἔστιν οἷσι φλυκταῖναι ἀνίστανται ὡς ἀπὸ πυρὸς κατακεκαυμένοισι. καὶ οὐ πρότερον τοῦτο πάσχουσιν, πρὶν ἢ θερμανθῶσιν. οὕτως ἑτοίμως ἑκάτερον αὐτέων ἐπὶ θάτερον παραγίνεται. μυρία δ᾽ ἂν καὶ ἕτερα ἔχοιμι εἰπεῖν. τὰ δὲ κατὰ τοὺς νοσέοντας, οὐχ οἷσιν ἂν ῥῖγος γένηται, τουτέοισιν ὀξύτατος [41] ὁ πυρετὸς ἐκλάμπει. καὶ οὐχ οὕτως ἰσχυρῶς, ἀλλὰ καὶ παυόμενος δι᾽ ὀλίγου, καὶ ἄλλως τὰ πολλὰ ἀσινής, καὶ ὅσον ἂν χρόνον παρῇ διάθερμος, καὶ διεξιὼν διὰ παντὸς τελευτᾷ ὡν ἐς τοὺς πόδας μάλιστα, [42] οὗπερ τὸ ῥῖγος καὶ ἡ ψύξις νεηνικωτάτη, καὶ ἐπὶ πλέον ἐχρόνισε. πάλιν δὲ ὅταν ἱδρώσῃ καὶ ἀπαλλαγῇ ὁ πυρετός, πολὺ μᾶλλον ἔψυξεν, ἢ εἰ μὴ ἔλαβε τὴν ἀρχήν. ὧ οὖν διὰ ταχέος οὕτω παραγίνεται τὸ ἐναντιώτατόν τε καὶ ἀφελόμενον τὴν δύναμιν ἀπὸ ταὐτομάτου, τί ἂν ἀπὸ τουτέου μέγα ἢ δεινὸν γένοιτο; ἢ τίνος δεῖ πολλῆς ἐπὶ τουτέῳ βοηθείας; εἴποιεν ἄν τις. [43] ἀλλ᾽ οἱ πυρεταίνοντες τοῖσι καύσοισί τε καὶ περιπλευμονίῃσι, καὶ ἄλλοισιν ἰσχυροῖσι νουσήμασιν, οὐ ταχέως ἐκ τῆς θέρμης ἀπαλλάσσονται. οὐδὲ πάρεστιν ἐνταῦθα τὸ θερμὸν ἐπὶ τὸ ψυχρόν. ἐγὼ δὲ τοῦτό μοι μέγιστον τεκμήριον ἡγεῦμαι εἶναι, [44] ὅτι οὐ διὰ τὸ θερμὸν ἁπλῶς πυρεταίνουσιν οἱ ἄνθρωποι, οὐδὲ τοῦτο εἴη τὸ αἴτιον τῆς κακώσιος μοῦνον· ἀλλ᾽ ἔστι καὶ πικρὸν, καὶ θερμὸν τὸ αὐτό· καὶ θερμὸν καὶ ὀξύ· καὶ ἁλμυρὸν καὶ θερμόν· καὶ ἄλλα μυρία· καὶ πάλιν γε ψυχρὸν μετὰ δυναμίων ἑτέρων. τὰ μὲν οὖν λυμαινόμενα, ταῦτά ἐστι. συμπάρεστι δὲ καὶ τὸ θερμὸν, ῥώμης μετέχον. ὡς ἂν τὸ ἡγεύμενον, καὶ παροξυνόμενον, καὶ αὐξανόμενον ἅμα κείνῳ. δύναμιν δὲ οὐδεμίαν πλείω τῆς προσηκούσης δηλαδή. ταῦτ᾽ ὧδε ἔχει. ἐπὶ τῶνδε τῶν σημείων, πρῶτον μέν ἐστι φανερώτατα, ὧν πάντες ἔμπειροι πολλάκις ἤδη ἐσμέν τε καὶ γενόμεθα. τοῦτο μὲν ὅσοισιν ἂν ἡμέων κόρυζα ἐγγένηται, καὶ ῥεῦμα κινηθῇ διὰ τῶν ῥινέων, τοῦτο ὡς πολὺ δριμύτερον τοῦ πρότερον γινομένου τε καὶ ἰόντος, ἐκ τῶν ῥινέων καθ᾽ ἑκάστην ἡμέρην, καὶ οἰδέειν μὲν ποιέει τὴν ῥῖνα, καὶ συγκαίει θερμήν τε καὶ διάπυρον ἐσχάτως. [45] ἢν δὲ τὴν χεῖρα προσφέρῃς, καὶ πλείω χρόνον παρῇ, καὶ ἐξελκοῦται τὸ χωρίον, ἄσαρκόν τε καὶ σκληρὸν ἐόν. παύεται δέ πως τό γε καῦμα ἐκ τῆς ῥινὸς, οὐχ ὅταν τὸ ῥεῦμα γίνηται, καὶ ἡ φλεγμονὴ ᾖ· ἀλλ᾽ ἐπειδὰν παχύτερόν τε καὶ ἧσσον δριμὺ, πέπον τε καὶ μεμιγμένον μᾶλλον, τῷ πρότερον γινομένῳ, τότ᾽ ἤδη καὶ τὸ καῦμα πέπαυται. ἄλλοισι δὲ ὑπὸ ψύχεος, φανερῶς αὐτοῦ μόνου γίνεται, μηδενὸς ἄλλου ξυμπαραγενομένου. πᾶσιν δὲ αὕτη ἡ ἀπαλλαγὴ, ἐκ μὲν τῆς ψύξιος διαθερμανθῆναι· ἐκ δὲ τοῦ καύματος, διαψυχθῆναι.

καὶ ταῦτα

καὶ ταῦτα ταχέως παύεται· καὶ πέψιος οὐδεμιῆς προσδεῖται. τὰ δ' ἄλλα πάντα ὅσα διὰ χυμῶν δριμύτητας καὶ ἀκρησίας φημὶ ἔγωγε γίνεσθαι, τὸν αὐτὸν τρόπον ἀποκαθίστανται κρηθέντα, καὶ πεφθέντα. ὅσα τ' αὖ ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τρέπεται τῶν ῥευμάτων, ὡς ἰσχυρὰς καὶ παντοίας δριμύτητας ἔχοντα ἑλκοῖ μὲν βλέφαρα, καταβιβρώσκει δὲ ἐνίων γνάθους τε καὶ τὰ ὑπὸ τοῖσιν ὀφθαλμοῖς, ἐφ' ὅ,τι ἂν ἐπιῤῥυῇ, ῥήγνυσί τε καὶ διεσθίει [46] τὸν ἀμφὶ τὴν ὄψιν χιτῶνα. ὀδύναι δὲ καὶ καῦμα καὶ φλεγμὸς ἔσχατος κατέχει μέχρι τινός, μέχρις ἂν τὰ ῥεύματα πεφθῇ, καὶ γένηται παχύτερα, καὶ λήμη ἀπ' αὐτέων εἴη. τὸ δὲ πεφθῆναι, γίνεται ἐκ τοῦ μιχθῆναι, κρηθῆναί τε ἀλλήλοισι, καὶ συνεψηθῆναι. τοῦτο δὲ ὅσα ἐς τὴν φάρυγγα, ἀφ' ὧν βράγχοι γίνονται, κυνάγχαι, ἐρυσιπέλατα, περιπλευμονίαι· πάντα ταῦτα τὸ μὲν πρῶτον ἁλμυρά τε καὶ ὑγρὰ, καὶ δριμέα ἀφίει· καὶ ἐν τοῖσι τοιούτοισιν, ἔρρωται τὰ νοσήματα. ὅταν δὲ παχύτερα καὶ πεπαίτερα γένηται, καὶ πάσης δριμύτητος ἀπηλλαγμένα, τότε ἤδη καὶ οἱ πυρετοὶ λύονται, καὶ τἆλλα τὰ λυπέοντα τὸν ἄνθρωπον. δεῖ δὲ δή που ταῦτα αἴτια ἑκάστου ἡγεῖσθαι ὧν παρεόντων μὲν, τοιοῦτον τρόπον ἀνάγκη γίνεσθαι· μεταβαλλόντων δὲ ἐς ἄλλην κρῆσιν, παύεσθαι. ὁκόταν οὖν ἀπὸ αὐτέης τῆς θέρμης εἰλικρινέος ἢ ψύξιος γίνηται, καὶ μὴ μετέχῃ ἄλλης δυνάμιος μηδεμιῆς, οὕτω παύοιτ' ἂν, ὅταν μεταβάλλῃ ἐκ τοῦ ψυχροῦ ἐς τὸ θερμὸν καὶ ἐκ τοῦ θερμοῦ ἐς τὸ ψυχρόν. μεταβάλλει δὲ ὅνπερ μοι προείρηται τρόπον. ἔτι τοίνυν τἆλλα ὅσα κακοπαθεῖ ἄνθρωπος, πάντα ἀπὸ δυναμίων γίνεται. τοῦτο μὲν, [47] ὅταν πικρότης τις ἀποχυθῇ, ἣν δὴ χολὴν ξανθὴν καλέομεν, οἷαι ἆσαι, καὶ καῦμα, καὶ ἀδυναμίαι κατέχουσιν· ἀπαλλασσόμενοί τε τούτων ἐνίοτε, καὶ καθαιρόμενοι, ἢ αὐτόματοι, ἢ ὑπὸ φαρμάκου, ἢν ἐν καιρῷ τι αὐτέων γένηται, φανερῶς καὶ τῶν πόνων καὶ τῆς θέρμης ἀπαλλάσσονται. ὅσον δ' αὖ χρόνον ταῦτα μετέωρα ᾖ καὶ ἄπεπτα καὶ ἄκρητα, μηχανὴ οὐδεμίη, οὔτε τῶν πόνων παύσασθαι, οὔτε τῶν πυρετῶν. [48] καὶ οἷσι μὲν ὀξύτητες προσίστανται δριμεῖαί τε καὶ ἰώδεες, οἷαι λύσσαι, καὶ δήξιες σπλάγχνων καὶ θώρηκος καὶ ἀπορίη· οὐ παύεται τούτων πρότερον πρὶν ἀποκαθαρθῇ τε καὶ καταστορεσθῇ, καὶ μιχθῇ τοῖσιν ἄλλοισι. πέσσεσθαι δὲ, καὶ μεταβάλλειν, καὶ λεπτύνεσθαι καὶ παχύνεσθαι ἐς χυμῶν εἶδος, διὰ πολλῶν εἰδέων καὶ παντοίων. διὸ καὶ αἱ κρίσιες καὶ οἱ ἀριθμοὶ τῶν χρόνων, ἐν τοῖσι τοιούτοισι μέγα δύνανται. πάντων δὴ τούτων, ἥκιστα προσήκει θερμῷ ἢ ψυχρῷ πάσχειν. οὔτε γὰρ ἂν τοῦτό γε σαπῇ, οὔτε παχυνθῇ. τί δ' αὖ αὐτὸ φαίημεν εἶναι; [49] κρῆσις τε αὐτέων, πλείω πρὸς ἄλληλα ἔχουσα δύναμιν. ἐπεὶ ἄλλῳ γε οὐδενὶ τὸ θερμὸν μιχθὲν παύεται τῆς θέρμης, ἢ τῷ ψυχρῷ· οὐδέ γε πάλιν τὸ ψυχρὸν, ἢ τῷ θερμῷ. [50] τὰ δ' ἄλλα περὶ τὸν ἄνθρωπον, ὅσῳ ἂν πλέοσι μίσγηται, τοσούτῳ ἠπιώτερα καὶ βελτίονα. πάντων δὲ ἄριστα διάκειται ὥνθρωπος, ὅταν πέσσηται καὶ ἐν ἡσυχίῃ ᾖ, μηδεμίην δύναμιν ἰδίην ἀποδεικνύμενος. περὶ μὲν οὖν τούτων, ἱκανῶς μοι ἡγεῦμαι ἐπιδεδεῖχθαι. λέγουσι δέ τινες καὶ ἰητροὶ, καὶ σοφισταὶ, ὡς οὐκ ἔνι δυνατὸν ἰητρικὴν εἰδέναι, ὅστις μὴ οἶδεν ὅ,τι ἐστὶν ἄνθρωπος· καὶ ὅπως ἐγένετο πρῶτον, καὶ ὅπως συνεπάγη.

quæ celeriter contingunt, & nullius concoctionis indigent. Reliqua autem omnia, quæ ex humorum acrimonia & incommoderatione oriri assero, eodē modo sedantur, commoderata & concocta. At fluxiones in oculos irruentes ex vehementi & cuiusuis humorum acrimonia, palpebras quidem exulcerant, & quibusdam genas, subiectasq; oculis partes, ad quas confluxerint, erodunt, tunicam etiam pupillam ambientem rumpunt & exedunt. Dolor autem & ardor summaq; inflammatio tandiu detinet, dum fluxio cōcocta fuerit, & crassior euaserit, lemæq; ab iis redditæ fuerint. Concoquitur verò vbi mutua fuerit permixtio, contemperatio & cum aliis coctio. Quinetiā quæ in fauces feruntur, ex quibus raucedines oriuntur, anginæ, erysipelata, & pulmonū inflammationes, hæc omnia primùm quidem salsa, humida & acria demittunt, & in his morbi cōfirmantur. At verò vbi crassiora & magis cocta fuerint, omnemq; acrimoniā deposuerint, tum iam & febres, & quæ molestia afficiebant, desinunt. Eas verò rei cuiusq; causas existimare oportet, quæ quidē cùm adsunt, hoc modo prouenire necesse est, & quibus in aliud temperamētum cōmutatis, cessare. Quando igitur ab ipsa pauca caliditate & frigiditate, nulliusq; alterius facultatis participe, hæc contigerint, hac ratione cessabunt, si ex frigido in calidum, & ex calido in frigidum cōmutata fuerint. Commutantur verò ad eum, quem dixi modum. Præter hæc quæcunq; hominem malè afficiunt, ea omnia ex facultatibus oriuntur. Veluti quidem, si amarus humor aliquis, quem bilem flauam nuncupare solemus, effusus fuerit, quænam anxietates, æstus & impotentiæ detinent? Quib. interdum liberati vel spontanea purgatione, vel medicamento, si quid horum tempestiuè contingat, doloribus planè & calore defunguntur. At quandiu ista sublata, incocta & minimè cōtemperata fuerint, nulla arte neq; dolores neq; febres finientur. Et quibus quidem acuti, acres & æruginosi humores instant, quinam furores, & viscerum ac thoracis lancinationes, animique abiectio inde oriuntur? Neque priùs hæc quiescunt, quàm emaciati, deiecti, & aliis permixti fuerint. Multis autem variisq; modis concoqui, permutari, tenuari, & in humorum naturam crassescere possunt. Ideoq; in istis, & indicationes, & temporum numeri, magnum pondus habere mihi videntur. At nihil istorum sine calido aut frigido cōtingere solet, cùm neque putrescere, neque incrassari possit. Quid verò hoc ipsum esse dicemus? Nempe eorum contemperationem esse, verùm ea cùm mutuò inter se fiat, tum vim habere. Quandoquidem calidum nullius alterius permixtione, quàm frigidi calidum esse desinet, neque contrà frigidum, quàm calidi. At reliqua omnia, quæ in homine insunt, quò pluribus permiscentur, eò mitiora & meliora euadūt. Isque tum demùm optimè affectus est, vbi concoquit, & quietem agit, nihilque in eo existit, quod propria facultate præpolleat. Ac de his quidem abunde mihi dixisse videor. At verò Medici quidam & sophistæ fieri non posse dicunt, vt quis artem Medicam cognoscat, nisi idem nouerit quid sit homo, & quænam eius prima generatio & compositio.

Equidē quæ ab his de natura vel dicta vel scripta sunt, non tam ad artem Medicam, quàm ad pictoriam spectare existimo. At manifestam naturæ cognitionem non aliunde quā ex arte Medica haberi censeo, quam is facilè percipiet, qui vniuersam artē Medicam probè complexus fuerit. Quò quidem plæriq; mihi peruenisse vidētur, & istorum notitiam habuisse, vt quid sit homo, quænam eius ortus causæ, reliquáque certè cognoscerent. Quandoquidem naturæ cognitio mihi Medico esse necessaria videtur, isque omni studio contendere debet (si modò quid rectè præstare volet) vt intelligat, quonam modo quis ad ea, quæ comedū tur & bibuntur se habeat, & quidnam cuiq; ex singulis eueniat, neq; simpliciter tantùm existimet caseum malum esse edulium, quòd qui se eo ingurgitat, dolorem sentiat, sed noscat quemnam dolorem, & quasnam ob causas inferat, & cuinam eius vsus minimè sit accommodatus. Cùm enim alij plæriq; sint, tum cibi, tum potus, natura praui, nō tamen eodem modo hominem afficiunt. Quod ita se habere hac oratione veluti exemplo confirmo. Vinum merum copiosius epotum hominem quadam imbecillitate afficit, idque qui vident, omnes nouerunt eas esse vini vires, & in ipsum noxiam referunt, sed & quasnam hominis partes præcipuè afficiat, nouimus. Quod & in reliquis ita planè constat. Caseus siquidem (quoniam hoc in medium protulimus) non omnibus est noxius; sed sunt nonnulli, qui vbi eo se expleuerint, ne tantillum quidem offenduntur, quinetiam gracilibus mirū in modum conferre perhibetur, quidam etiam nō nisi cum molestia degunt. Horum autem naturæ hac ratione inter se differunt. Quod in corpore caseo est inimicum, ab eo excitatur & commouetur, in quibus eiusmodi humor plurimus in corpore redundat, quóque maiorem dominatum in corpore habuerit, eò grauiùs affici æquum est. Quòd si vniuersæ hominū naturæ infestus esset, omnibus vtique noceret. Quæ si quis nouerit, nullo modo ab eis offendatur. In iis verò, qui ex morbis conualescunt, ac præterea longis morbis conflictantur, multi velut instructa acie conflictus fiunt, partim sponte, partim ex iis, quæ sine delectu offeruntur. Plærosq; autem Medicos noui, qui non secus ac idiotæ, si quid forte eadem die innouassent, lauando videlicet, aut deambulādo, vel alienum aliquem cibum edendo, quæ omnia etsi adhibuisse quàm omisisse præstiterat, nihilominus tamen in eorum aliquod causam reiecerūt, cùm quidem causam nō agnoscerēt, & id fortasse quod fortè maximè erat commodum prorsus extinguerent. Quod certe minimè facere conuenit, sed nouisse oportet quid balnei vsus intempestiui efficiat, quid item defatigatio. Neq; enim ista eodem modo malè afficiūt, neq; quicquā aliud, vt neq; repletio, neq; hic vel ille cibus. Qui igitur hæc singula quemadmodū se ad hominem habeant, ignorat, is neq;, quæ ab iis proueniunt, cognoscet, neq; iis rectè vti poterit. At verò mihi etiam cognoscendæ affectiones videntur, quæ homini tum à facultatibus, tū à figuris proueniunt. Facultatem quidem intelligo, extremas humorum qualitates & vires nosse; figuras verò, ea quæ in homine insunt. Quædā enim caua sunt, & ex latitudine in angustum coacta,

"ἐγὼ δὲ τουτέων μὲν ὅσα τινὶ εἴρηται σοφιστῇ, ἢ ἰητρῷ, ἢ γέγραπται περὶ φύσιος, ἧσσον νομίζω τῇ ἰητρικῇ τέχνῃ προσήκειν, ἢ τῇ γραφικῇ. νομίζω δὲ ὅτι περὶ φύσιος γνῶναί τι σαφὲς, οὐδαμόθεν ἄλλοθεν ἐστὶν, ἢ ἐξ ἰητρικῆς. τοῦτο δὲ οἷόν τε καταμαθεῖν, ὅταν αὐτὴν τις τὴν ἰητρικὴν, ὀρθῶς πᾶσαν περιλάβῃ. μέχρι δὲ τουτέου πολλοῦ μοι δοκεῖ δεῖν. λέγω δὲ τὴν ἱστορίην ταύτην εἰδέναι, ἄνθρωπος τί ἐστι, καὶ δι' οἵας αἰτίας γίνεται, καὶ τἄλλα ἀκριβέως. ἐπεί τοι γέ μοι δοκεῖ ἀναγκαῖον εἶναι παντὶ ἰητρῷ, περὶ φύσιος εἰδέναι, καὶ πάνυ σπουδάσαι ὡς 10 εἴσεται, εἴπερ τι μέλλει τῶν δεόντων ποιήσειν ὅ, τί ἐστιν ἄνθρωπος πρὸς τὰ ἐσθιόμενα καὶ πινόμενα. καὶ ὅ, τι ἀφ' ἑκάστου ἑκάστῳ συμβήσεται. καὶ μὴ ἁπλῶς οὕτω δοκεῖν, ὅτι πονηρὸν βρῶμα τυρός. πόνον γὰρ φέρει τῷ πληρωθέντι αὐτοῦ· ἀλλὰ τίνα τε πόνον, καὶ διὰ τί, καὶ τίνι τῶν ἀνθρώπων ἐνεόντων ἀνεπιτήδειον. ἔστι γὰρ καὶ ἄλλα πολλὰ βρώματα καὶ πόματα φύσει πονηρὰ, καὶ διατίθησι τὸν ἄνθρωπον, οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον. οὕτως οὖν μοι ἔστω ὁ λόγος, οἷον οἶνος ἄκρητος πουλὺς ποθεὶς, διατίθησί πως τὸν ἄνθρωπον, ἀσθενέα. καὶ ἅπαντες ἂν ἰδόντες, τοῦτο γνοίησαν, ὅτι αὕτη ἡ δύναμις οἴνου, καὶ αὐτὸς ἐστιν αἴτιος. καὶ οἷσί γε τῶν 20 ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τοῦτο μάλιστά γε δύναται, οἴδαμεν. τοιαύτην δὴ βούλομαι ἀληθείην καὶ περὶ τῶν ἄλλων φανῆναι. τυρὸς γὰρ, ἐπειδὴ τουτέῳ σημείῳ ἐχρησάμην, οὐ πάντας ἀνθρώπους λυμαίνεται· ἀλλ' εἰσὶν οἵτινες αὐτοῦ πληρεύμενοι, οὐδ' ὁτιοῦν βλάπτονται· ἀλλὰ καὶ τοῖς ἰσχύουσιν ἂν ξυμφέρειν θαυμασίως παρέχεται. εἰσὶ δὲ οἳ χαλεπῶς ἀπαλλάσσουσι. διαφέρουσι δὲ τουτέων αἱ φύσιες. διαφέρουσι δὲ κατὰ τοῦτο, ὅπερ ἐν τῷ σώματι ἔνεστι πολέμιον τυρῷ, ὑπὸ τοιουτέου ἐγείρεταί τε καὶ κινέεται. οἷσιν ὁ τοιοῦτος χυμὸς τυγχάνει πλέον ἐνεὼν, καὶ μᾶλλον ἐνδυναστεύων ἐν τῷ σώματι, 30 τουτέους μᾶλλον καὶ κακοπαθέειν εἰκός. εἰ δὲ πάσῃ τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει ἦν κακὸν, πάντας ἂν ἐλυμαίνετο. ταῦτα δὲ εἴ τις εἰδείη, οὐκ ἂν πάσχοι. τὰ δ' ἐν τῇσιν ἀνακομιδῇσι, τῇσιν ἐκ τῶν νούσων, ἔτι δὲ καὶ ἐν τῇσι νούσοισι τῇσι μακρῇσι γίνονται " πολλαὶ συνταράξιες. αἱ μὲν, ἀπὸ ταὐτομάτου αἱ δὲ, καὶ ἀπὸ τῶν προσενεχθέντων τῶν τυχόντων. οἶδα δὲ τοὺς ἰητροὺς τοὺς πολλοὺς, ὡς τοὺς ἰδιώτας, ἢν τύχωσι περὶ τὴν ἡμέρην ταύτην τι κεκαινουργηκότες, ὡς λουσάμενοι, ἢ περιπατήσαντες, ἢ φαγόντες τι ἑτεροῖον, ταῦτα δὲ πάντα βελτίω, προσενηνεγμένα ἢ μὴ, οὐδενὸς ἧσσον τὴν αἰτίην 40 τουτέων τινὶ ἀνατιθέντας· τὸ μὲν αἴτιον ἀγνοεῦντας, τὸ δὲ συμφορώτατον, ἢν οὕτως τύχωσιν, ἀφανίσαντες. δεῖ δὲ οὔ, ἀλλ' εἰδέναι τί λουτρὸν ἀκαίρως προσγινόμενον ἐργάσεται, καὶ τί κόπος. οὐδέποτε γὰρ ἡ αὐτὴ κακοπάθεια τουτέων, οὐδ' ἑτέρου, οὐδέ γε ἀπὸ πληρώσιος, οὐδέ γε ἀπὸ βρώματος, τοίου ἢ τοίου. ὅστις οὖν ταῦτα μὴ εἴσεται, ὡς ἕκαστα ἔχει πρὸς τὸν ἄνθρωπον, οὔτε γινώσκειν τὰ γινόμενα ἀπ' αὐτέων δυνήσεται, οὔτε χρέεσθαι ὀρθῶς. δεῖν δέ μοι δοκεῖ καὶ ταῦτ' εἰδέναι, ὅσα τῷ ἀνθρώπῳ παθήματα ἀπὸ δυναμίων ἔρχεται, καὶ ὅσα ἀπὸ σχημάτων. λέγω δὴ τί τοῦτο· δύνα- 50 μιν μὲν εἶναι, τῶν χυμῶν εἰδέναι, τὰς ἀκρότητάς τε καὶ ἰσχύς. σχήματα δὲ λέγω, ὅσα ἔνεστιν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. τὰ μὲν γὰρ, κοῖλά τε καὶ ἐξ εὐρέος εἰς στενόν ἐστι συνηγμένα· τὰ δὲ,

τὰ δὲ, καὶ ἐκπεπταμένα· τὰ δὲ, στερεά τε καὶ στρογγύλα· τὰ δὲ, πλατέα καὶ ἐπικρεμάμενα· τὰ δὲ, διατεταμένα· τὰ δὲ, μακρά· τὰ δὲ, πυκνά· τὰ δὲ, μανά τε [13] καὶ τεθηλότα· τὰ δὲ, σπογγοειδέα, καὶ ἀραιά. τοῦτο μὲν ἑλκύσαι ἐφ᾽ ἑωυτὸ, καὶ ἐπισπάσασθαι ὑγρότητα ἐκ τοῦ ἄλλου σώματος, πότερον τὰ κοῖλά τε καὶ ἐκπεπταμένα, ἢ τὰ στερεά τε καὶ στρογγύλα, ἢ τὰ κοῖλά τε καὶ ἐς στενὸν ἐξ εὐρέος συνηγμένα, δύναιτ᾽ ἂν μάλιστα. οἶμαι μέντοι τὰ τοιαῦτα εἰς στενὸν συνηγμένα ἐκ κοίλου τε καὶ εὐρέος. καταμανθάνειν δὲ δεῖ αὐτὰ ἔξωθεν ἐκ τῶν φανερῶν. τοῦτο μὲν γὰρ, τῷ στόματι κεχηνὼς, ὑγρὸν οὐδὲν ἀνασπάσαις. [14] προμυλλήνας δὲ καὶ συστείλας, πιέσας τε τὰ χείλεα. ἔτι τε αὐλὸν προσθέμενος, ῥηϊδίως ἀνασπάσαις ἂν, ὅτι θέλεις. τοῦτο δὲ, αἱ σικύαι προσβαλλόμεναι ἐξ εὐρέος εἰς στενώτερον ἐστενωμέναι, πρὸς τοῦτο τετεχνέαται, πρὸς τὸ ἕλκειν ἀπὸ τῆς σαρκὸς, καὶ ἐπισπᾶσθαι, ἄλλά τε πολλὰ τοιουτότροπα. τῶν δ᾽ ἔσω τοῦ ἀνθρώπου, φύσις καὶ σχῆμα τοιοῦτον κύστις τε καὶ κεφαλὴ, καὶ ὑστέρα γυναιξί. καὶ φανερῶς ταῦτα μάλιστα ἕλκει. καὶ πλήρεά ἐστιν [15] ἐπακτοῦ ὑγρότητος αἰεί. τὰ δὲ κοῖλα καὶ ἐκπεπταμένα, ἐπιρρυεῖσαν μὲν ἂν ὑγρότητα μάλιστα δέξαιτο πάντων. ἐπισπάσαιτο δ᾽ ἂν, οὐχ ὁμοίως. τὰ δέ γε στερεὰ καὶ στρογγύλα, οὔτ᾽ ἂν ἐπισπάσαιτο, οὔτ᾽ ἂν ἐπιρρυεῖσαν ἐδέξατο. περιολισθάνοι τε γὰρ ἂν, καὶ οὐκ ἔχοι ἕδρην, ἐφ᾽ ἧς μένοι. τὰ δὲ σπογγοειδέα τε καὶ ἀραιὰ, οἷον σπλὴν, πνεύμων, καὶ μαζοὶ, προσκαθεζόμενα μάλιστα ἀναπίοι, καὶ σκληρυνθείη καὶ αὐξηθείη ὑγρότητος προσγενομένης [16] ταῦτα μάλιστα. οὐ γὰρ ἂν ὥσπερ ἐν κοιλίῃ ἐνῇ τὸ ὑγρὸν, ἔξω τε περιέχει [17] αὐτὴν ἡ κοιλίη τὸ ὑγρὸν, καὶ ἐξαγγίζοιτ᾽ ἂν καθ᾽ ἑκάστην ἡμέρην. ἀλλ᾽ ὅταν πίῃ καὶ δέξηται αὐτὸ ἐς ἑωυτὸ τὸ ὑγρὸν, τὰ κενὰ καὶ ἀραιὰ, καὶ τὰ σμικρὰ πάντα. καὶ ἀντὶ ἀραιοῦ τε καὶ μαλθακοῦ, σκληρός τε καὶ πυκνὸς ἐγένετο. καὶ οὔτ᾽ ἐκπέσσει, οὔτ᾽ ἀφίησι. ταῦτα δὲ πάσχει διὰ τὴν φύσιν τοῦ σχήματος. ὅσα δὲ φῦσάν τε καὶ [18] εἰλήματα ἐνεργάζονται ἐν τῷ σώματι, προσήκει ἐν μὲν τοῖσι κοίλοισί τε καὶ εὐρυχωρήεσσιν, οἷον κοιλίῃ τε καὶ θώρηκι, ψόφον τε καὶ πάταγον ἐμποιέειν. ὅτι γὰρ ἂν μὴ ἀποπληρώσῃ οὕτως ὥστε στῆναι, ἀλλ᾽ ἔχῃ μεταβολάς τε καὶ κινήσιας, ἀνάγκη ὑπ᾽ αὐτέων καὶ ψόφον καὶ καταφανέας κινήσιας γίνεσθαι. ὅσα δὲ σαρκώδεά τε καὶ μαλθακὰ, ἐν τοῖσι τοιούτοισι [19] ναρκαί τε καὶ πληρώματα, οἷα ἐν τοῖσιν ἀποσφαγεῖσι γίνεται. ὅταν δ᾽ ἐγκύρσῃ πλατεῖ τε καὶ ἀντικειμένῳ, καί τι πρὸς αὐτὸ ἀντιπέσῃ, καὶ φύσει τοῦτο τύχῃ, μήτε ἰσχυρὸν ἐὸν, ὥστε δύνασθαι ἀντέχεσθαι τῆς βίης, καὶ μηδὲν κακὸν παθεῖν. μήτε μαλθακόν τε καὶ ἀραιὸν, ὥστ᾽ ἐκδέξασθαί τε καὶ ὑπεῖξαι, ἁπαλόν τε καὶ τεθηλὸς, καὶ ἔναιμον καὶ πυκνὸν οἷον ἧπαρ, διὰ μὲν τὴν πυκνότητα καὶ πλατύτητα, ἀνθέστηκέ τε καὶ οὐχ ὑπείκει. φῦσα δὲ ὑποδεχομένη, αὔξεταί τε καὶ ἰσχυροτέρη γίνεται. [20] καὶ ὁρμᾷ μάλιστα πρὸς τὸ ἀντιπαῖον. διὰ δὲ τὴν ἁπαλότητα καὶ τὴν ἐναιμότητα, οὐ δύναται ἄνευ πόνων εἶναι. καὶ διὰ ταύτας τὰς προφάσιας, ὀδύναι τε ὀξύταται καὶ πυκνόταται πρὸς τοῦτο χωρίον γίνονται ἐκπυήματά τε καὶ φύματα πλεῖστα. γίνεται δὲ καὶ ὑπὸ φρένας ἰσχυρῶς. ἧσσον δὲ πολλόν. διάτασις μὲν γὰρ φρενῶν πλατείη καὶ ἀντικειμένη. φύσις δὲ νευρωδεστέρη τε καὶ ἰσχυροτέρη

quædam etiam expassa, alia solida & rotunda, alia lata & pendentia, alia distenta, alia longa, alia densa, alia rara & florida, alia verò spongiosa & laxa. Videndum certè quodnam ex his humorem ex reliquo corpore ad se attrahat & pelliciat, num quæ caua & expassa, an solida & rotunda, an quæ caua & ex latitudine in angustum cōtracta sunt, id maximè efficere possint. Ac mea quidē sententia, quę ex cauo & lato in angustum contracta sunt. Ista verò ex rebus externis manifestè percipere licet. Veluti quidē si ore hiante fueris, nullum humorē attraxeris, vbi verò protensis labris constrinxeris ac compresseris, pretereaq; fistulam admoueris, quicquid libuerit, attrahes. Hoc verò quæ admouentur cucurbitulæ ex latitudine in angustū contractæ declarant, quæ eum in vsum fabricatæ sunt, vt ex carne trahant & auellant, aliaq; id genus permulta. Est autem earū, quæ intra hominem sunt, partium natura & figura eiusmodi, vesicæ, capitis, & vteri in mulieribus, eæq; maximè attrahere, & semper attracto humore refertæ conspiciuntur. Quæ verò caua sunt & expassa, ea affluentem quidem humorem omnium maximè recipiunt. Verùm non perinde attrahunt. At solida & rotunda neq; attrahūt, neq; affluentem humorem recipiunt, qui certè circum elabitur, cùm sedem in qua permaneat, non habeat. Spongiosa autem & rara, velut lien, pulmo & mammæ, prope admota maximè exugunt, eaq; præcipuè accedente humore indurescunt & augentur. Neque enim, si in ventriculo humor insit, eumq; foris contineat, & singulis diebus euacuetur, verùm cùm eum in seipso receperit, eumq; vacua & rara, ac parua penitus imbiberint, pro raro & molli durus & densus euadit, neq; concoquit, neque emittit. Itaq; illi ex figuræ natura contingunt. Quæ verò flatus eorumq; conuolutiones in corpore efficiunt, ea in cauitatibus ac laxioribus spaciis, velut ventre & thorace, strepitum & sonitum excitare æquum est. Cùm enim non sic impleat, vt consistant, sed mutationes & motiones habeant, ab ipsis strepitum & euidentes motiones fieri necesse est. Quæ verò tum carnosa, tum mollia, in iis stupores & repletiones quales iugulatis fiunt. Quòd si in latum & renitens incurrat, eiq; aliquid resistat, quod natura neq; sit adeò robustum, vt vim eius sustinere, neque ab eo malè affici queat, neque ita molle & rarum, vt in se recipiat & cedat, sed tenerum, floridum, sanguine præditum, & densum velut hepar, ob densitatem quidem & latitudinem renititur, neque cedit, flatus verò subiens increscit, robustior efficitur, & impetu in id, quod obluctatur, fertur; verùm quia tenerum & sanguine præditum, doloris expers esse non potest. Easque ob causas tum grauissimi creberrimique dolores eo in loco excitantur, tum suppurationes & tubercula quàm plurima. Quæ etiam circa septum transuersum, sed longè minore vi contingunt. Septi enim transuersi natura in latum protensa & renitens, cumque sit neruosior & robustior,

ideò doloribus minùs opportuna. In his tamen & dolores & tubercula exoriuntur. Permultæ præterea tum intra, tum extra corpus existunt figurarum formæ, quæ pro affectuum ratione magnopere differũt, tam in ægris, quàm in bene valentibus, velut capita parua aut magna, ceruices graciles aut crassæ, longæ aut breues, ventres longi aut rotũdi, thoracis & costarum latitudo aut angustia, atque alia sexcenta, quorum omniũ differentias nouisse oportet, quò cognita cuiusque causa, eas rectè obseruare possis. De humorum autem facultatibus, quemadmodum etiam antea dictum est, quid eorum quisq; in homine efficere possit, considerandum, quasq; inter se cognationes habeant. Quod est, si dulcis humor in aliam formam mutetur, non per alterius contemperationem, sed ab aliis separatus qualis nam plurimùm futurus sit, amarus, an salsus, an acerbus, an acidus. Certè omnium humorum, qui assumuntur, acidus minimè accommodatus fuerit, siquidem dulcis omnium maximè accommodatus existit. Ad hunc modum si quis rerum externarum naturam inuestigando assequi possit, is semper ex omnibus quod melius est facilè eliget. Optimum verò id est, quod longissimè abest ab eo, quod humanæ naturæ minimè est accommodatum.

διὰ ἧσσον ἐπώδυνά ἐστι. γίνονται δὲ καὶ περὶ ταῦτα, καὶ πόνοι καὶ φύματα. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα καὶ ἔσω καὶ ἔξω τοῦ σώματος εἴδεα σχημάτων, ἃ μεγάλα ἀλλήλων διαφέρει πρὸς τὰ παθήματα καὶ νοσέοντι καὶ ὑγιαίνοντι. οἷον κεφαλαὶ σμικραὶ ἢ μεγάλαι· τράχηλοι λεπτοὶ ἢ παχέες· μακροὶ ἢ βραχέες· κοιλίαι μακραὶ ἢ στρογγύλαι· θώρηκος καὶ πλευρέων πλατύτητες ἢ στενότητες· καὶ ἄλλα μυρία, ἃ δεῖ πάντα εἰδέναι ᾗ διαφέρει· ὅπως τὰ αἴτια ἑκάστων εἰδὼς, ὀρθῶς τηρέῃς. περὶ δὲ δυνάμιων χυμῶν, αὐτέων 10 τε ἕκαστος ὅ, τι δύναται ποιέειν τὸν ἄνθρωπον ἐσκέφθαι, ὥσπερ καὶ πρότερον εἰρέαται, τὰς ξυγγενείας ὡς ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους. λέγω δὲ τὸ τοιοῦτον· εἰ γλυκὺς χυμὸς μεταβάλλοι ἐς ἄλλο εἶδος, μὴ ἀπὸ ξυγκρήσιος, ἀλλ' αὐτὸς ἐξιστάμενος, ποῖός τις πρῶτος γένοιτο, πικρὸς· ἢ ἁλμυρὸς· ἢ στρυφνὸς· ἢ ὀξύς. ἄρα ὀξὺς χυμὸς ἀνεπιτήδειος προσφόρων ἂν τῶν λοιπῶν μάλιστα εἴη. εἴπερ ὁ γλυκύς γε πάντων ἐπιτηδειότατος. οὕτως εἴ τις δύναιτο ζητέων ἔξωθεν ἐπιτυγχάνειν, δύναιτ' ἂν πάντων ἐκλέγεσθαι αἰεὶ τὸ βέλτιον. βέλτιστον δέ ἐστι, τὸ προσωτάτω τοῦ ἀνε- 20 πιτηδείου ἀπέχον.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΙΗΤΡΟΥ.

HIPPOCRATIS DE MEDICO, LIBER.

HOc scripto Medico imperamus & dicimus quomodo officinam Medicam instruere debeat. Ad eius quidem authoritatem mihi pertinere videtur, vt pspiciat, quoad eius natura feret, bene colorato & optimè habito sit corpore. Qui enim bona nõ sunt corporis habitudine, vulgò existimantur cæterorum curam nõ recte habere posse. Deinde eius cultus mundus esto, vestis sit decora, & vnguentis vtatur beneolẽtibus, citra omnem odoris suspicionem. Istud enim iucundũ esse ægrotantibus solet. Eum quoq; spectare oportet, vt animi temperantiam excolat, non taciturnitate solùm, verumetiã reliqua totius vitæ moderatione. Quod ad illi comparãdam gloriam plurimùm adfert adiumenti. Bonis etiã ac honestis sit moribus, vnaq; grauitatem cũ humanitate cõiunctam habeat. Temeraria nanq; procliuitas & promptitudo, quãuis valde sit vtilis, despectui est. At cõsiderandum quando his vti liceat. Eadem enim apud eosdem, cùm rara sunt, æstimantur. Quòd ad gestum attinet, vultu sit ad prudentiam composito, non aspero tamen, ne superbus & inhumanus videatur. Qui verò in risum effusus est, & supra modũ hilaris, molestus habetur, quod vel imprimis vitandum est. Æquum autem in omni vitæ consuetudine se præstare debet. Nam cùm omnib. in rebus multum sit in iustitia pręsidij, tum verò Medico cum ęgris nõ parum est cõmercij. Ij enim se huic tractandos summittunt, isq; nunquam non ferè cũ mulieribus virginib. conuersatur, eosq; magni pretij cõtrectat, à quibus omnibus sibi temperare debet. Atq; his tum animi, tum corporis virtutibus, eum præstare oportet. Quæ verò ad artẽ Medicam præcepta pertinent ex quib. artifex habendus est, & a quib. discendi initia sumi debent, ab initio nobis breuiter ob ocu-

Τ[1]Ο μὲν γράμμα ἐστὶν ἰητροῦ προστασίη, καὶ παράγγελμα πῶς χρὴ κατασκευάζειν ἰητρεῖον. ἰητροῦ μὲν εἶναι προστασίην, [2] ὁρῆν εὔχρως τε καὶ εὔσαρκος ἔσται πρὸς τὴν ὑπάρχουσαν αὐτῷ φύσιν. ἀξιοῦνται γὰρ ὑπὸ τῶν πολλῶν οἱ μὴ εὖ διακείμενοι τὸ σῶμα οὕτως, ὡς οὐδ' ἂν ἑτέρων ἐπιμεληθῆναι καλῶς. ἔπειτα περὶ αὐτὸν [3] καθαρίειν ὡς ἔχειν ἐσθῆτι χρηστῇ, καὶ χρίσμασιν εὐόδμοις· ὀδμὴν ἔχουσιν ἀνυπόπτως πρὸς ἅπαντα. τοῦτο γὰρ ἡδέως ἔχειν ξυμβαίνει τοὺς νοσέοντας. δεῖ δὲ τοῦτον σκοπέειν τάδε περὶ τὴν ψυχὴν σώ- 30 φρονα, μὴ μόνον τὸ σιγᾶν· ἀλλὰ καὶ περὶ τὸν βίον πάνυ εὔτακτον. μέγιστα γὰρ ἔχει πρὸς δόξαν ἀγαθά. τὸ δὲ ἦθος εἶναι καλὸν καὶ ἀγαθόν. τοιοῦτον δ' ὄντα πᾶσι καὶ σεμνὸν καὶ φιλάνθρωπον. [4] τὸ γὰρ προπετὲς καὶ τὸ πρόχειρον καταφρονεῖται, κἂν πάνυ χρήσιμον ᾖ. σκοπὸν δὲ ἐπὶ τῆς ἐξουσίης. τὰ γὰρ αὐτὰ παρὰ τοῖς αὐτέοις σπανίως ἔχουσιν, ἀγαπᾶται. σχήμασι δὲ ἀπὸ μὲν προσώπου, σύννουν μὴ πικρῶς. [6] αὐθάδης γὰρ δοκέει εἶναι καὶ μισάνθρωπος ὁ δὲ εἰς γέλωτα ἀνιέμενος καὶ λίην ἱλαρὸς, φορτικὸς ὑπολαμβάνεται. φυλακτέον δὲ τὸ τοιοῦτον, οὐχ ἥκιστα· δίκαιον δὲ πρὸς πᾶσαν ὁμιλίην εἶναι. χρὴ 40 γὰρ πολλὰ ἐπικουρέειν, δικαιοσύνην. πρὸς δὲ ἰητρὸν οὐ μικρὰ συναλλάγματα τοῖσι νοσοῦσιν ἐστίν. καὶ γὰρ αὑτοὺς ὑποχειρίους ποιέουσιν τοῖς ἰητροῖς· καὶ πᾶσαν ὥρην ἐντυγχάνουσιν γυναιξὶν, παρθένοις, καὶ τοῖς ἀξίοις πλείστου κτήμασιν. ἐγκρατέως οὖν δεῖ πρὸς ἅπαντα ἔχειν ταῦτα. τὴν μὲν οὖν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, οὕτω διακεῖσθαι. τὰ δὲ εἰς τὴν ἰητρικὴν τέχνην παραγγέλματα, δι' ὧν ἐστιν εἶναι τεχνικὸν, ἀπ' ἀρχῆς συνοπτέον, ἀφ' ὧν καὶ μανθάνειν ἄνθρωπος ἄρξαιτο.

[...] τὰ τοίνυν ἐν ἰητρείῳ θεραπευόμενα, σχεδὸν μανθάνοντας ἐστίν. δεῖ δὲ πρῶτον μὲν, τόπον ἔχειν τῆς οἰκίης. ἔσται δὲ τοῦτο ἐὰν μήτε πνεῦμα εἰς αὐτὸν παραγινόμενον ἐνοχλῇ, μήθ' ἥλιος ἢ αὐγὴ λυπέῃ. φῶς δὲ τηλαυγὲς τοῖς μὲν θεραπεύουσι ἄλυπον· οὐχ ὁμοίως δὲ τοῖς θεραπευομένοις ὑπάρχει. πάντως μὲν οὖν τοιαύτην τῆς αὐγῆς μάλιστα φευκτέον, δι' ἣν ξυμβαίνει τοὺς ὀφθαλμοὺς νοσέειν. ὃ μὲν οὖν φῶς, τοιοῦτον εἶναι παρήγγελται. τοῦτο δὲ ὅπως μηδαμῶς ἐναντίως ἕξει τὰ πρόσωπα ταῖς αὐγαῖς. προσενοχλεῖ γὰρ τὴν ὄψιν ἀσθενέως ἔχουσαν. πᾶσα δὴ ἱκανὴ πρόφασις, ἀσθενέοντας ὀφθαλμοὺς ἐπιταράξαι. τῷ μὲν οὖν φωτὶ, τοῦτον τὸν τρόπον χρηστέον ἐστίν. τοὺς δὲ δίφρους ὁμαλοὺς εἶναι τοῖς ὕψεσιν ὅτι μάλιστα, ὅπως κατ' αὐτοὺς ὦσιν. χαλκώματι δὲ, πλὴν τῶν ὀργάνων, μηδενὶ χρῆσθαι. καλλωπισμὸς γάρ τις εἶναί μοι δοκεῖ φορτικὸς, σκεύεσι τοιουτέοισι χρῆσθαι. ὕδωρ δὲ παρέχειν δεῖ πότιμον τοῖς θεραπευομένοις, καὶ καθαρόν. τοῖς δὲ ἀπομάγμασι, καθαροῖς καὶ μαλθακοῖς χρῆσθαι. πρὸς μὲν τοὺς ὀφθαλμοὺς, ὀθονίοις· πρὸς δὲ τὰ τραύματα, σπόγγοις· αὐτόματα γὰρ ταῦτα βοηθεῖν δοκεῖ καλῶς. τὰ δὴ ὄργανα πάντα εὐήρη πρὸς τὴν χρείαν ὑπάρχειν δεῖ τοῖς μεγέθεσι, καὶ βάρει, καὶ λεπτότητι. τὰ δὲ προσφερόμενα ἅπαντα μὲν χρὴ συνορῶν ὅπως συνοίσει. μάλιστα δὲ πλεῖστον, εἰ ὁμιλεῖν μέλλει τοῖς νοσοῦσι μέρεσι. ταῦτα δέ ἐστιν ἐπιδέσματα, καὶ φάρμακα· καὶ τὰ περὶ τὸ ἕλκος ὀθόνια, καὶ τὰ καταπλάσματα. πλεῖστον γὰρ χρόνον ταῦτα περὶ τοὺς νοσέοντας ἐστὶ τόπους. ἡ δὲ μετὰ ταῦτα, ἀφαίρεσις τούτων· ἀνάψυξίς τε καὶ περικάθαρσις· καὶ τῶν ὑδάτων κατάντλησις, ὀλίγου τινός ἐστι χρόνου. καὶ τί ποιῆσαι, ὅπου χρὴ μᾶλλόν τε καὶ ἧσσον ἐσκέφθαι δεῖ. τούτων γὰρ ἀμφοτέρων ἡ χρῆσις εὔκαιρός τε, καὶ μὴ γινομένων, μεγάλην ἔχει διαφορήν. ἔστι δὲ οἰκείη ἐπίδεσις τῆς ἰητρικῆς, ἀφ' ἧς ὠφελεῖσθαι τὸν θεραπευόμενον. μέγιστα δὲ ὠφελεῖ δύο ταῦτα, οἷς ἐστι χρηστέον, πιέσαι ὅκου δεῖ, καὶ ἀνειμένως ἐπιδῆσαι. πρὸς δὲ τοὺς χρόνους τῆς ὥρης, ποτὲ δεῖ σκεπαστικῶς καὶ μὴ, συνορῶν ὅκως μηδὲ ἀσθενῆ λεληθὼς ποτέρῳ τούτων ἔνοχος χρηστέον. εὐρύθμους δὲ ἐπιδέσιας καὶ θεητρικὰς μηδὲν ὠφελούσας, ἀπογινώσκειν. φορτικὸν γὰρ τὸ τοιοῦτον καὶ παντελῶς ἀλαζονικόν. πολλάκις τε βλάβην οἶσον τῷ θεραπευομένῳ. ζητεῖται ὁ νοσέων, οὐ καλλωπισμὸν, ἀλλὰ τὸ συμφέρον. ἐπὶ δὲ τῶν χειρουργιῶν ὅσαι διὰ τομῆς εἰσὶν ἢ καύσιος τὸ ταχέως ἢ βραδέως ὁμοίως ἐπαινεῖται. χρῆσις γάρ ἐστιν ἀμφοτέρων. ἐν οἷς μὲν γὰρ ἐστι διὰ μιῆς τομῆς ἡ χειρουργία, χρὴ ποιέεσθαι ταχεῖαν τὴν διαίρεσιν. ἐπεὶ γὰρ συμβαίνει τοὺς τεμνομένους πονέειν μὲν τὸ λυπέον, ὡς ἐλάχιστον χρόνον δεῖ παρεῖναι. τοῦτο δὲ ἔσται, ταχείης τῆς τομῆς γινομένης. ὅπου δὲ πολλὰς ἀναγκαῖον γίνεσθαι τὰς τομὰς, βραδείῃ χρηστέον τῇ χειρουργίῃ. ὁ μὲν γὰρ ταχὺς, ξυνεχῆ ποιέει τὸν πόνον καὶ πουλύν. ὁ δὲ διαλιπὼν, ἀνάπαυσιν ἔχει τινὰ τούτων τοῖς θεραπευομένοις. τὸ δὴ αὐτὸ ἐπὶ τῶν ὀργάνων λέγοιτ' ἄν. τοῖς δὲ μαχαιρίοις, ὀξέσι δεῖ χρῆσθαι καὶ πλατέσιν οὐκ ἐπὶ πάντων ὁμοίως παραγγέλλομεν. μέρη γάρ τινά ἐστι τοῦ σώματος, ἃ ἐν τάχει μὲν ἔχει τὴν ῥύμην τοῦ αἵματος,

los ponenda. Quæ ergo in officina Medica curantur, ea propemodum discenda sunt. Ac primùm quidem domus locus tam commodus habeatur, vt neque accedens ventus molestiam afferat, neque sol aut splendor grauis sit. Lucis enim splendor, vt non sit curantibus molestus, non item tamen iis, qui curantur. Is ergo prorsus vitandus est, per quem oculos offendi contingit. Atque hoc quidem de lumine præcipitur. Deinde verò vt nequaquam splendori facies sit aduersa. Oculorum enim aciem debilem molestia afficit, cùm quæuis occasio debiles oculos perturbare possit. Atque hic luminis vsus esto. Sellæ quo ad eius fieri potest, altitudine sint æquales, vt illis sese accommodent. Æris, præterquam in instrumentis, nullus vsus esto. Talis enim supellectilis vsus, apparatus quidam molestus esse mihi videtur. Aqua iis, qui curantur, potui commoda & pura exhiberi debet. Detersoriis puris & mollibus vtendum, ad oculos quidem, linteis; ad vulnera verò, spongiis. Hæc enim per se magno auxilio esse videntur. Instrumenta autem omnia ad vsum aptè comparata esse, oportet, conuenienti magnitudine, grauitate & tenuitate. Quæ verò admouentur, omnia quidem vt conferant, attendendum, potissimùmque si ad laborantem partem diutiùs adhærescere debeant, cuiusmodi sunt vincula, medicamenta, & ad vlcus adhibita lintea & cataplasmata, quæ diutissimè in affectis partibus commorantur. At verò, quæ postea consequuntur, horum ablatio, refrigeratio item, & perpurgatio, & aquæ perfusio, parui cuiusdam sunt temporis. In quibus, si quid faciendum, magis ne an minus adhibendum sit, diligenter attendere oportet. Permagni enim interest, an his tempestiuè vsus fueris, an verò ea neglexeris. Est autem Medicinæ accommodata deligatio, ex qua, qui curatur vtilitatem percipit. Hæc autem duo, quibus vtendum est, maximè iuuant, comprimere vbi expedit, & remissè deligare. Quòd ad anni tempora videndum, quando contegere oporteat nécne, simúlque ne imbecillitatis ignarus, vtro horum vtendum sit hæreas. Deligationes autem concinnæ, & ad speciem comparatæ, quæque nihil prosunt, repudiandæ. Sunt enim eiuscemodi molestæ, & omninò ad ostentationem factæ, ac plærunq; ei, qui curatur, noxiam afferunt, qui non tam ornatum quàm vtilitatem requirit. At verò in iis, quæ manus operam postulant, & sectione aut vstione efficitur, celeritas ac tarditas ex æquo commendantur, cùm vtraq; opus sit. Nam quibus quidem vna sectione manus opera perficitur, ea celeriter fieri debet. Nam cùm sine dolore sectio minimè contingat, debet id quod dolorem facit quàm minimo tempore adesse, quod fiet celeriter administrata sectione. At vbi multas fieri sectiones necesse est, tarda manuum opera vtendum. Qui enim celeriter sectionem adhibet, continentem multumq; dolorem infert. At qui intermittit, alleuationem quandam iis, qui curantur, exhibet. Quod de instrumentis etiam dicatur. Gladiolis enim acutis & latis vt vtendum, ita non in omnibus id ex æquo fieri edicimus. Quædam nanque corporis partes velocem habent sanguinis impetum,

quem continere non est facile, cuiusmodi sunt varices, & aliæ quædam venæ, quarum angustas sectiones esse oportet. Sic enim nunquam fiet immodica profusio, ab his tamen sanguinem interdum detrahere confert. In his verò partibus, in quibus nihil inest periculi, & quæ tenuem sanguinem minimè continent, latioribus gladiolis vtendum, alioqui sanguis nequaquam profluet. Est autem turpissimum per manus operam non assequi quod cupias. At verò cucurbitulæ duobus modis vtiliter admoueri possunt. Cùm enim procul ab exteriore carne fluxio constiterit, eius circulum paruum esse oportet, ipsa verò ventrem minimè amplum habeat, sed qua parte manu apprehenditur, prominens sit, & minimè grauis. Quę enim est eiuscemodi, in directum trahit, & procul distantes serosos humores ad carnem probè reuellit. At dolore per carnis magnitudinem disperso, in reliquo quidem similis, sed circulus magnus sit. Hoc enim pacto, quod dolorem mouet, ex plurimis partibus quò oportet adducere comperies. Neque enim circulus magnus esse potest, quin caro ex pluribus locis contrahatur. Quæ verò grauis est, ad superiores partes vergit, ab inferioribus tamen magis detrahit, ita vt plærunque morbos minimè attingat. Instantibus igitur fluxionibus, proculque à superioribus partibus positis, lati circuli multa simul ex reliqua carne attrahunt. Quod facit vt inde tracta humiditas, ad serosum humorem, in inferioribus partibus collectum apponatur, & ea quidem, quæ molestiam afferunt, relinquantur, quæ verò nihil nocent, detrahantur. Quin & de cucurbitulæ magnitudine, vt partibus quibus admoueri debet, sit vsui, coniectura capienda est. Cùm verò pertundere voles, altiùs scalpellum adigere oportet. Sanguis enim ex locis manus opera dissectis conspicuus profluere debet. Alioqui ne circulum quidem attractum pertundere oportet. Laborantis namque loci caro contenta magis est. Gladiolis autem recuruis, in summo non valde acutis vtendum. Prodeunt enim quandoque humores serosi, glutinosi & crassi, qui in incisuris, si angustæ fuerint, ne subsistant, periculum est. Ac verò brachiorum venæ vinculis comprehensæ detinendæ. Quæ enim eas integit caro, in multis non probè venæ coaptata est. Quæ cùm lubrica existat, vtrorumque sectiones sibi inuicem respondentes fieri nequeunt. Vena enim contecta intumescit, & sanguis fluxus impeditur, ob idq; in multis pus colligitur. Ac sanè duplici de causa eiusmodi manus opera noxia videtur, tum quòd ei, qui secatur dolorem, tum verò ei, qui secat dedecus adfert. Quod ipsum in omnibus fieri præcipitur. Atque ea sunt in officina Medica instrumenta, quibus artificiosè vti eum, qui discit, necesse est. Volsellis enim quibus tum dentes, tum columellæ comprehenduntur, quemlibet vti licet, cùm simplex earũ vsus esse videatur. De tuberculis autem & vlceribus, quæ inter maiores morbos recensentur, istud tenendum est. Tubercula quidem coercere ac dissoluere posse, eorúmque concretiones prohibere, maximè ad artem pertinere. Deinde verò ea in locum conspicuum & quàm breuissimum contrahere, ipsumq; concretionem æquabilem per totũ reddere.

καὶ καταγεῖν ἐστὶν οὐ ῥηΐδιον. ταῦτα δέ ἐστιν, οἵ τε κίρσοι, καί τινες ἄλλαι φλέβες· τὰς μὲν τομὰς χρὴ εἶναι τῶν τοιουτέων στενάς. οὐ γὰρ οἷόν τε τὴν ῥύσιν γίνεσθαι καταχορῆ. ξυμφέρει δέ ποτε ἀπὸ τῶν τοιουτέων, αἵματος ἀφαίρεσιν ποιέεσθαι. πρὸς δὲ τοὺς ἀκινδύνους τόπους, καὶ περὶ οὓς μὴ λεπτόν ἐστι τὸ αἷμα, πλατυτέροις χρῆσθαι τοῖς μαχαιρίοισι. τὸ γὰρ αἷμα, προρυείη ἄν. ἄλλως δὲ, οὐδαμῶς. πάνυ δ᾽ ἐστὶν αἰσχρὸς μὴ ξυμβαίνειν ἀπὸ τῆς χειρουργίης ὅτι θέλει. σικύων δὴ δύο τρόπους εἶναι χρησίμους· [10] ὅτε μὲν γὰρ ῥεῦμα ξυνεστηκὸς πόρρω τῆς ἐπιφαινομένης σαρκὸς, τὸν μὲν κύκλον αὐτῆς εἶναι δεῖ βραχύν. αὐτὴν δὲ μὴ γαστρώδη. προμήκη δὲ πρὸς τὴν χεῖρα μέρος, μὴ βαρεῖαν. τοιαύτην γὰρ οὖσαν, ἕλκειν ἐς ἰθὺ ξυμβαίνει, καὶ τοὺς ἀφεστῶτας ἰχῶρας καλῶς ἀνεσπᾶσθαι πρὸς τὴν σάρκα. τοῦ δὲ πόνου πλείονος κατεσκεδασμένου τῆς σαρκός· τὰ μὲν ἄλλα παραπλησίην, τὸν δὲ κύκλον μέγαν. οὕτω γὰρ ἐκ πλείστων μερῶν εὑρήσεις ἄγουσαν ἐς ὃν δεῖ τὸ λυποῦν τόπον. [10] οὐ γὰρ οἷόν τε μέγαν εἶναι τὸν κύκλον, μὴ συναγομένης τῆς σαρκὸς ἐκ πλείονος τόπου. βαρεῖα δ᾽ οὖσα ῥέπει καὶ ἐς τοὺς ἄνω τόπους. κάτω δὲ μᾶλλον τὴν ἀφαίρεσιν. καὶ πολλάκις ὑπολείπεσθαι τὰς νόσους. τοῖσι μὲν οὖν ἀφεστῶσι ῥεύμασιν καὶ μακρὰν ἀπέχουσιν ἀπὸ τῶν ἄνω τόπων, οἱ πλατεῖς κύκλοι, πολλὰ ξυνεπισπῶνται παρὰ τῆς ἄλλης σαρκός. ἐπιπροσθεῖν οὖν ξυμβαίνει τὴν ἐνθένδε ἑλκομένην νοτίδα τῷ ξυναγομένῳ κάτωθεν ἰχῶρι. καὶ τὰ μὲν ἐνοχλεῦντα, ὑπολείπεσθαι· τὰ δ᾽ οὐδὲν λυπέοντα ἀφαιρεῖσθαι. μέγεθος δὲ σικύης τὸ χρήσιμον στοχάζεσθαι χρὴ πρὸς τὰ μέρη τοῦ σώματος, οἷς ἂν δέῃ προσβάλλειν. [11] ὅταν δὲ καταπρούειν κάτωθεν δέχεσθαι. τὸ γὰρ αἷμα φανερὸν εἶναι δεῖ τῶν χειρουργουμένων τόπων. ἄλλως δὲ οὐδὲ τὸν κύκλον τὸν ἑλκυσθέντα χρὴ καταπρούειν. [12] εὐτονωτέρη γάρ ἐστιν ἡ σὰρξ τοῦ πονήσαντος. μαχαιρίοις δὲ τοῖς καμπύλοις ἐξ ἄκρου μὴ λίην στενοῖς. ἐνίοτε γὰρ ἰχῶρες ἔρχονται γλίσχροι καὶ παχεῖς. κίνδυνος οὖν ἐστὶν ὑποστῆναι τῇσι τομῇσιν, ὅταν στεναὶ τμηθέωσιν. τὰς δ᾽ ἐπὶ τῶν βραχιόνων φλέβας τῇσι καταλήψεσιν χρὴ φυλάσσειν. ἡ γὰρ καλύπτουσα σὰρξ πολλοῖς οὐ καλῶς συνήρμοσται τῇ φλεβί. τῆς γὰρ σαρκὸς ὀλισθηρῆς οὔσης, οὐ καθ᾽ ἑαυτὰς ξυμβαίνει τὰς τομὰς ἀμφοτέρων γίνεσθαι. [13] τὴν γὰρ φλέβα ἐκφυσᾶσθαι ξυμβαίνει καλυφθεῖσαν, καὶ τὴν ῥύσιν τοῦ αἵματος κωλύεσθαι. πολλοῖσι δὲ καὶ πύος διὰ τοῦτο ξυνίστασθαι. δὴ δοκεῖ δύο βλάβας φέρειν ἡ τοιαύτη χειρουργίη· τῷ μὲν μηθέντι, πόνον· τῷ δὲ τέμνοντι, πολλὴν ἀδοξίην. τὸ δ᾽ αὐτὸ κατὰ πασῶν παρήγγελται γίνεσθαι. τὰ μὲν οὖν κατ᾽ ἰητρεῖον ἀναγκαῖα ὄργανα, καὶ περὶ ἃ δεῖ τεχνικὸν εἶναι τὸν μανθάνοντα, ταῦτ᾽ ἐστίν. ὀδοντάγρῃσι γὰρ καὶ σταφυλάγρῃσι χρῆσθαι τὸν τυχόντα ἐστίν. ἁπλῆ γὰρ ἡ χρῆσις αὐτῶν εἶναι δοκεῖ. περὶ δὲ φυμάτων καὶ ἑλκέων ὁκόσα μειζόνων ἐστὶ νοσημάτων. τὰ μὲν φύματα, τεχνικώτατον ὑπειληφέναι καὶ δύνασθαι διαλύειν· καὶ τὰς συστάσεις αὐτῶν κωλύειν. ἐχόμενον δὲ τούτων στέλλειν εἰς τὸν ἐπιφανῆ τόπον, ὡς εἰς βραχύτατον. καὶ τὴν σύστασιν ὁμαλῶς διὰ παντὸς ποιεῖσθαι τοῦ φύματος.

ἀνωμά-

ἀνωμάλως γὰρ ἔχοντος αὐτοῦ, ῥαγῆναί τε καὶ δυσθεράπευτον τὸ ἕλκος κίνδυνός ἐστι γενέσθαι, ἐξομαλίζειν τε χρὴ πέσσοντα πάντα ὁμοίως. καὶ μήτε διαιρεῖν πρότερον, μήτε αὐτόματον ἐᾷν ῥαγῆναι. τὰ δὲ ἐκπέψαι δυνάμενα ὁμαλῶς ἐν ἑτέροις εἴρηται. τὰ δὲ ἕλκεα δοκεῖ πορείας ἔχειν τέσσαρας· μίαν μὲν εἰς βάθος. ταῦτα δ' ἐστὶ τὰ συριγγώδεα, καὶ ὅσα ὕπουλά ἐστι καὶ ἔνδοθεν κεκοιλασμένα. ἡ δ' ἑτέρη, εἰς ὕψος τὰ ὑπερσαρκέοντα. τρίτη δ' ἐστὶν εἰς πλάτος· ταῦτα δ' ἐστὶ τὰ καλεόμενα ἑρπυστικά. τετάρτη ὁδός ἐστιν· αὕτη δὲ μόνη κατὰ φύσιν εἶναι δοκέει κίνησις. αὗται μὲν οὖν ξυμφοραὶ τοιαῦται σαρκός εἰσιν. [14] πᾶσαι δὲ κοιναὶ τοῦ ξυμφέροντος· καὶ τὰ μὲν τούτων, ἐν ἑτέροις σημεῖα δεδήλωται, καὶ ᾗ χρηστέον ἐστὶν ἐπιμελείᾳ. δι' ὧν δὲ τὸ ξυμφυόμενον διαλυθήσεται, καὶ τὸ πληρούμενον, ἢ κοῖλον γινόμενον, ἢ τὴν εἰς πλάτος πορείαν ποιούμενον, προσηκόντως περὶ τούτων ἐν ἄλλοις [15] εἴρηται σημεῖα. περὶ δὲ καταπλασμάτων ὧδε. τῶν ἐπιτιθεμένων ὀθονίων ὅκου ἂν ἡ χρῆσις κατὰ τοῦ νοσήματος ἀκριβὴς εἶναι δοκέῃ, καὶ τῷ ἕλκει ἁρμόζον τὸ ἐπιτιθέμενον ὀθόνιον. τῷ δὲ καταπλάσματι πρὸς τὸν κύκλῳ τόπον τοῦ ἕλκεος χρέω. χρῆσις γὰρ αὕτη καταπλάσματος ἔντεχνός τε καὶ πλεῖστα ὠφελεῖν δυναμένη. ἐδόκει γὰρ τῷ μὲν ἕλκει βοηθεῖν ἡ τῶν περιτιθεμένων δύναμις. [16] τὸ δὴ ὀθόνιον, φυλάσσειν τὰ δ' ἔξω μὲν τοῦ ἕλκεος, τὸ κατάπλασμα ὠφελέει. τὴν μὲν οὖν χρῆσιν αὐτέων, εἶναι δεῖ τοιαύτην. περὶ δὲ καιρῶν, ὁκότε τούτοις ἑκάστοις χρηστέον ἐστὶ καὶ τὰς δυνάμιας ὡς χρὴ τῶν γεγραμμένων καταμανθάνειν παραλελείφθαι δὲ τὰ τοιαῦτα. [17] ἐπεὶ πλείων προσήκει τῆς κατ' ἰητρικὴν ἐπιμελείας καὶ πόρρω τῆς τέχνης ἤδη προεληλυθότος ἐστίν. ἑπόμενον δὲ τούτων ἐστὶ καὶ κατὰ στρατιὴν γινομένων τρωμάτων χειρουργίη περὶ τὴν ἐξαίρεσιν τῶν βελέων. ἐν τῇσι κατὰ πόλιν διατριβῇσι βραχεῖά τις ἐστὶν τούτων ἡ χρῆσις. ὀλιγάκις γὰρ ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ γίνονται πολιτικαὶ στρατιαὶ καὶ πολεμικαί. ξυμβαίνει δὲ τὰ τοιαῦτα, πλειστάκις καὶ ξυνεχέστατα περὶ τὰς ξενικὰς στρατιὰς γίνεσθαι. τὸν μὲν οὖν μέλλοντα χειρουργεῖν, στρατεύεσθαι δεῖ καὶ παρηκολουθηκέναι στρατεύμασι ξενικοῖς. οὕτω γὰρ ἂν εἴη γεγυμνασμένος πρὸς ταύτην τὴν χρείαν. ὃ δὲ εἶναι δοκεῖ περὶ ταῦτα τεχνικώτερον, εἰρῆσθαι. τὸ γὰρ ὅπλων ἐνόντων καὶ σημεῖα πεποιῆσθαι, τέχνης ἐστὶ πλεῖστον μέρος καὶ τῆς πρὸς ταῦτα χειρουργίας. τούτου γὰρ ὑπάρξαντος, οὐκ ἂν παραλίποιτο τρωματίας ἀγνοηθείς, [18] ὅτου χειρουργῆται μὴ προσηκόντως. μόνος δ' ἂν ὁ τῶν σημείων ἔμπειρος εἰκότως ἐπιχειρεῖν. περὶ δὲ τούτων ἁπάντων ἐν ἑτέροις γεγραμμένον ἐστίν.

Nisi enim æquabile fuerit, vt rumpatur & vlcus ægrè curabile euadat, periculum est. Æquabile itaque reddere, & ex æquo omne concoquere oportet, ac neque ante tempus aperire, neque vt sponte rumpatur sinere. Quæ verò æquabilem habent concoquendi vim, alibi dicta sunt. At verò vlcera quatuor progrediendi modos mihi habere videntur. Vnum quidem in profundum, cuiusmodi sunt fistulosa, cicatrice obducta, & intus caua. Alterum quo ad superiora tendunt, velut quæ superexcrescentem carnem habent. Tertium in latum, qualia quæ serpentia dicuntur. Quartus modus est, qui solus secundum naturam motus videtur. Atque eæ quidem sunt carnis calamitates, quæ omnes communem habent vtilitatis rationem. Quorum quidem signa alibi demonstrata sunt, & quænam curatio adhibenda sit. Quanam autem ratione quod coaluit, dissolui possit, & quod impletum est, aut cauum redditum, aut quod in latitudinem progressionem fecit; de eorum signis in aliis libris quantum conueniebat, dictum est. De iis verò, quæ in cataplasmate adhibentur, sic habeto. Quo in morbo imponendorum linamentorum accuratus vsus esse videtur, ipsi vlceri accommodatum linamentum adhibeto, quod verò cataplasmate apponitur, ad vlceris ambitum vtitor. Hic enim cataplasmatis vsus multum habet artis, plurimùmque vtilitatis præstat. Siquidem quod vlceri circumponitur, iuuandi facultatem habere videtur, & linamentum continere. Partes verò vlceris exteriores cataplasma iuuat. Ac eorum quidem vsum talem esse cōuenit. Quod ad tempora attinet, quibus horum singulis vtendum sit, & quemadmodum eorum, quæ scripta sunt, facultates addiscere oporteat, hæc à nobis prætermittuntur, quandoquidem maiorem artis Medicæ diligentiam exigunt, & ad eum pertinent, qui magnos iam in arte progressus fecerit. Ad hæc verò consequitur vulnerum in militia acceptorum tractatio, quo ad telorum extractionem, cuius in vrbium commerciis paruus vsus existit. Quandoquidem ciuiles & hostiles expeditiones raræ ferè sunt, quæ sæpissimè assidueque circa externa bella contingere solent. Is igitur, qui hanc manus operam exercere volet, vt externos exercitus sequatur, oportet. Hac enim ratione ad eam vsum exercitationem sibi comparabit. At de his quod maximè ad artem mihi pertinere videtur, hoc dixisse satis est. Quod artis & eius, quæ huc spectat manus operæ non minimum munus est, tela in corpus subeuntia certis notis deprehendere. Ex quo efficitur vt ignorari non possit, quando is, qui vulnus acceperit, minimè conuenientem manus operam expertus fuerit. Qui autem signorum cognitionem habuerit, is solus ritè ad curationem aggredietur. At de his omnibus in aliis libris scriptum est.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΕΥΣΧΗμοσύνης.

HIPPOCRATIS LIBER, DE DECENTI HABITV, AVT DECORO.

QVI sapientiam istam, quæ in vitæ communione versatur, ad multa esse vtilem allegāt, ij mihi non temere facere videntur. Multæ nanque ad ambitiosam quandam operam comparatæ videntur, eæ videlicet, quæ de nulla re vtili quæstiones agitant. Harum tamen partes ad illas referri possunt, cùm nulla ociositas, neque verò improbitas adsit. Quod enim ociosum est, nihilque agit, ad improbitatem viam affectat, ad eámque tendit. Vigilantia verò & ad aliquid mentis contentio earum disputationes ad nullam vtilitatem spectantes, ad se pertrahit, & ad vitæ honestatem refert. Maiorem enim apud alium sibi gratiam conciliat, si ad artem traducatur, eique decus & gloriam comparat. Quæcunque nanque neque ad turpem quæstum sunt comparatæ, neque illiberales, eæ via quadam artificiali opus suum efficiunt, quod nisi extra culpam sit, publicatur. Adolescentes enim iis sese committunt, vbi verò adoleuerint, præ pudore, eorum conspectum sine sudore non sustinent. At senes effecti, propter amarulentiam, eas publica legum sanctione vrbibus expellunt. Ij enim conuentu facto, ambitiosa & quæstuosa sua professione decipientes, in vrbium circulis versantur. Quos ex vestitu & cæteris ornamentis quis cognoscere poterit. Quinetiam quò sumptuosiùs ornati fuerint, eò maiore odio auersandi, & ab eis, qui eos conspexerint, fugiendi. Ex vsu autem fuerit contrarium in his spectare, quibus non inest exquisitus neque curiosus ornatus, qui sese ex cultus venustate & frugalitate, non tam ad superfluam curiositatem, quàm ad optimam existimationem, prudentiam, & animi moderationem compararunt. Ad incessum verò eo semper sunt habitu, minimè diffluentes aut superflui, in hominum concursibus graues, ad respondendum appositi, aduersus altercantes difficiles, in similium familiaritatibus contrahendis prospicientes, erga omnes moderati, ad emotiones taciturni, ad respondendum arguti & tolerantes, in occasione prudenter captanda appositi & accommodati, in victu frugales & paucis contenti, ad sustentandam occasionem tolerantes, oratione efficaces, qui quicquid doctrina acceperunt, in medium proferunt, & facultate dicendi vtuntur, ad gratiam comparati, & pro gloria quæ inde prouenit, decertare parati, doctrinam suam ad veritatis lucem repurgantes. Ad hæc igitur prædicta omnia præcipuè dux est natura. Etenim si adfuerit his, qui artibus instructi sunt, ad prædicta omnia aditus erit amplissimus. Vsus nanque, qui tum in sapientia, tum in arte ei adiuncta doceri nequit, in doctrinam cadet, vt inde initium ducatur. Defluit autem natura & sapientiæ permiscetur, vt cognoscantur, quæ ab ipsa natura facta sunt. Multi etenim in vtrisque rationibus superati, neutiquam vtrisq; ad rerum demonstrationem vsi sunt. Si quis igitur eorum aliquid, quæ ratione proponuntur ad veritatem expenderit,

ΟΥκ ἀλόγως, οἱ προσβαλλόμενοι τὴν σοφίην πρὸς πολλὰ εἶναι χρησίμην, ταύτην δὴ τὴν ἐν τῷ βίῳ. αἱ γὰρ πολλαί,[2] πρὸς περιεργίην φαίνονται γεγενημέναι. λέγω δὲ αὗται, αἱ μηδὲν χρέος, τῶν πρὸς ἃ διαλέγονται. ληφθείη δὲ ἂν τουτέων μέρεα ἐς σχῆμα ἢ ὅτι οὐκ ἀργεῖν, οὐδὲ μὴν κακίην. τὸ γὰρ σχολάζον καὶ ἄπρηκτον, ζητεῖ ἐς κακίην καὶ ἀφέλκεται. τὸ δὲ ἐγρηγορὸς καὶ πρός τι τῆς διανοίας ἐντεταχὸς,[3] ἐφελκύσατο τε τῶν πρὸς κοσμιότητα βίου τεινόντων ἑαυτῷ. τουτέων τὰς μηδὲν ἐς χρέος πιπτούσας διαλέξιας. περιεργίη γὰρ καὶ πρὸς ἑτέρην[4] μέν τι ἐς τέχνην πεποιημένην. τέχνην δὲ πρὸς εὐσχημοσύνην καὶ δόξαν. πᾶσαι γὰρ αἱ μὴ μετ' αἰσχροκερδείης καὶ ἀσχημοσύνης, κἀκεῖνοισι μέθοδός τις ἐοῦσα τεχνικὴ ἐργάζεται.[5] ἀλλ' εἴγε μὴ πρὸς ἀναιτίην δημεύονται. νέοι γὰρ αὐτέοισιν ἐμπίπτουσιν.[6] ἀκμάζοντες δὲ διὰ τὴν ἐντροπίην, ἱδρῶτας τίθενται βλέποντες. πρεσβῦται δὲ, διὰ πικρίην, νομοθεσίην τίθενται ἀναίρεσιν ἐκ τῶν πόλεων.[7] καὶ γὰρ ἀγορὴν ἐργαζόμενοι οὗτοι, μετὰ βαναυσίης ἀπατέοντες καὶ ἐν πόλεσιν ἀνακυκλέοντες οἱ αὐτοί. ἴδοι δέ τις καὶ ἐπ' ἐσθῆτος, καὶ τῇσιν ἄλλῃσι περιγραφῇσι. κἢν γὰρ ἔωσιν ὑπερηφανέως κενοσμημένοι,[8] πολὺ μᾶλλον φευκτέοι, καὶ μισητέοι τοῖσι θεωμένοισιν εἰσί. τὴν δὲ ἐναντίην χρέοδες σκοπέειν οἷς οὐ διδακτὴ κατασκευή, οὐδὲ περιεργίη. ἔκ τε γὰρ περιβολῆς καὶ τῆς ἐν ταύτῃ εὐσχημοσύνης, καὶ ἀφελίης, οὐ πρὸς περιεργίην πεφυκυίης· ἀλλὰ μᾶλλον πρὸς εὐδοξίην, τό, τε σύννουν, καὶ τὸ ἐν νῷ πρὸς ἑωυτοὺς διακεῖσθαι, πρός τε τὴν πορείην, οἵ τε ἑκάστῳ σχήματι τοιοῦτοι. ἀδιάχυτοι. ἀπερίεργοι·[9] πικροὶ πρὸς τὰς συναντήσιας· εὔθετοι πρὸς τὰς ἀποκρίσιας· χαλεποὶ πρὸς τὰς ἀντιπλώσιας·[10] πρὸς τὰς ὁμοιότητας εὔστοχοι καὶ ὁμιλητικοί·[11] εὔκρητοι πρὸς ἅπαντας· πρὸς τὰς ἀναστάσιας σιγητικοί·[12] πρὸς τὰς ἀποσιγήσιας ἐνθυμηματικοὶ καὶ καρτερικοί· πρὸς τὸν καιρὸν εὔθετοι καὶ ληψματικοί· πρὸς τὰς τροφάς, εὔχρηστοι καὶ αὐτάρκεες· ὑπομονητικοὶ πρὸς καιρὸν πρὸς ὑπομονήν·[13] πρὸς λόγους ἀνυστοί·[14] πᾶν τὸ ὑποδειχθὲν ἐκφέροντες· εὐεπίῃ χρώμενοι· χάριτι διακείμενοι· δόξῃ τῇ ἐκ τουτέων διϊσχυριζόμενοι·[15] ἐς ἀλήθειαν πρὸς τὸ ὑποδειχθὲν ἀποτελματιζόμενοι. ἡγεμονικώτατον μὲν οὖν τουτέων ἁπάντων τῶν προειρημένων, ἡ φύσις. καὶ γὰρ οἱ ἐν τέχνῃσιν ἐοῦσι πρὸς ἣν αὐτέοισι τοῦτο, διὰ πάντων τουτέων προσπορεύονται τῶν προειρημένων. ἀδίδακτον γὰρ τὸ χρέος ἔν τε σοφίῃ, καὶ ἐν τῇ τέχνῃ προστεθεμένη διδαχθῆ, εἰς τὸ ἀρχὴν λαβεῖν. ἡ δὲ φύσις κατέρρυη καὶ κέχυται. τῇ δὲ σοφίῃ, ἐς τὸ εἰδῆσαι τὰ ἀπ' αὐτέης τῆς φύσιος ποιεύμενα. καὶ γὰρ ἐν ἀμφοτέροισι λόγοισι πολλοὶ κρατηθέντες, οὐδαμῇ σφι ἀμφοτέροισιν ἐχρήσαντο τοῖσι πράγμασιν[16] ἐς δεῖξιν. ἐστὶν οὖν τις αὐτέων ἐξετάζῃ τε πρὸς ἀλήθειαν τῶν ἐν ῥήσει τιθεμένων,

οὐδαμῇ

οὐδαμῇ τὰ πρὸς φύσιν αὐτέοισι χωρήσει.[17] εὑρίσκοντες
γοῦν οὗτοι παραπλησίην ὁδὸν ἐκείνοισι πεπορευμένοι.
διότι ἀπογυμνούμενοι, τὴν πᾶσαν ἀμφιέννυνται κα-
κίην καὶ ἀτιμίην. καλὸν γὰρ ἐκ τοῦ διδαχθέντος ἔργου λό-
γος. πᾶν γὰρ τὸ ποιηθὲν τεχνικῶς, ἐκ λόγου ἀνεώχθη.
τὸ δὲ ῥηθὲν τεχνικῶς, μὴ ποιηθὲν δὲ, μεθόδου ἀτέχνου δεί-
κτικὸν ἐλήλυθε. τὸ γὰρ οἴεσθαι μὲν, μὴ πρήσσειν δὲ, ἀμα-
θίης καὶ ἀτεχνίης σημεῖόν ἐστιν.[18] οἴησις γὰρ μάλιστα ἐν ἰητρι-
κῇ αἰτίην μὲν τοῖσι κεχρημένοισιν, ὄλεθρον δὲ τοῖσι χρεο-
μένοισιν ἐπιφέρει. καὶ γὰρ ἢν ἑωυτοὺς ἐν λόγοισι πείσαν- 10
τες, οἰηθῶσιν εἰδέναι ἔργον τὸ ἐκ μαθήσιος, καθάπερ χρυ-
σὸς φαῦλος ἐν πυρὶ κριθεὶς τοιούτους αὐτοὺς ἀπέδειξε.[19]
καίτοι γε τοιαύτη ἡ προῤῥησις ἀπαρηγόρητον εἰς σύνεσιν
ὁμογενέσιν ὡς ἐστιν ὀρθοῦ, ὃ πέρας ἐδήλωσε γνῶσις. τὴν δὲ
ὁ χρόνος, καὶ τὴν τέχνην[20] εὔοδα κατέστησεν, ἢ τοῖσιν ἐς
τὴν παραπλησίην εἶμον ἐμπίπτουσιν τὰς ἀφορμὰς δή-
λους ἐποίησε. διὸ δεῖ ἀναλαμβάνοντα τουτέων τῶν προει-
ρημένων ἕκαστα, μετάγειν τὴν σοφίην ἐς τὴν ἰητρι-
κὴν, καὶ τὴν ἰητρικὴν ἐς τὴν σοφίην. ἰητρὸς γὰρ φιλό-
σοφος, ἰσόθεος.[21] πολλὴ γὰρ διαφορὴ ἐπὶ τὰ ἕτερα. καὶ 20
ἔνι τὰ πρὸς σοφίην, ἐν ἰητρικῇ πάντα. ἀφιλαργυρίη.
ἐντροπή. ἐρυθρίησις. καταστολή. δόξα. κρίσις.[22] ἡσυχίη.
ἀπάντησις. καθαριότης. γνωμολογίη. εἴδησις τῶν πρὸς
βίον χρηστῶν καὶ ἀναγκαίων καθαρσίων.[23] ἀπεμπόλησις.
[24] ἀδεισιδαιμονίη. ὑπεροχὴ θεία. ἔχουσι γὰρ ἃ ἔχουσι πρὸς
ἀκολασίην, πρὸς βαναυσίην, πρὸς ἀπληστίην, πρὸς
ἐπιθυμίην, πρὸς ἀφαίρεσιν, πρὸς ἀναιδείην ἐνδεῖν.
αὕτη γὰρ γνῶσις τῶν προσιόντων, καὶ χρῆσις τῶν πρὸς φι-
λίην,[25] καὶ ὡς ὀχέως τε πρὸς τέκνα, πρὸς χρήματα. ταύ-
τῃ μὲν οὖν ἐπικοινωνός σοφίη τις. ὅτι καὶ ταῦτα τὰ πλεῖστα ὁ 30
ἰητρὸς ἔχει. καὶ γὰρ μάλιστα ἡ περὶ θεῶν εἴδησις[26] ἐν νόῳ αὐτῇ
ἐμπλέκεται. ἐν γὰρ τοῖσιν ἄλλοισι πάθεσι καὶ ἐν συμπτώμασιν
εὑρίσκεται τὰ πολλὰ πρὸς θεῶν ἐντίμως κειμένη ἡ ἰη-
τρική. οἱ δὲ ἰητροὶ θεοῖσι παρακεχωρήκασιν. οὐ γάρ ἔνι πε-
ριττὸν ἐν αὐτέῃ τὸ δυναστεῦον. καὶ γὰρ οὗτοι πολλὰ μὲν με-
ταχειρέονται, πολλὰ δὲ καὶ κεκράτηνται αὐτέοισι δι' ἑωυτέων.
ἃ δὲ κατὰ πλεονεξίην νῦν ἡ ἰητρικὴ, ἐνθένδε παρέξει. τίς
γὰρ ὁδὸς τῆς ἐν σοφίῃ, ὧδε.[27] καὶ γὰρ αὐτέοισιν ἐκείνοι-
σιν, οὕτω δὴ οὐκ οἴονται, ὁμολογέουσιν ὧδε, τὰ περὶ σώμα-
τα παραγινόμενα. ἃ δὴ διὰ πάσης αὐτῆς πεπόρευνται, 40
μετασχηματιζόμενα ἢ μεταποιούμενα. ἃ δὲ, μετὰ χειρουρ-
γίης ἰώμενα. ἃ δὲ, βοηθούμενα, θεραπευόμενα ἢ διαιτώ-
μενα. τὸ δὲ κεφαλαιωδέστατον ἔστω, εἰς τὴν τουτέων
εἴδησιν. ἐόντων οὖν τουτέων, τῶν προειρημένων ἁπάν-
των, χρὴ τὸν ἰητρὸν, ἔχειν τινὰ εὐτραπελίην παρακειμέ-
νην. τὸ γὰρ αὐστηρὸν, δυσπρόσιτον καὶ τοῖσιν ὑγιαίνουσι,
καὶ τοῖσι νοσέουσι. τηρεῖν δὲ χρὴ ἑωυτὸν ὅτι μάλιστα,[28] μὴ
πολλὰ φαίνοντα τῶν τοῦ σώματος μερέων. μὴ δὲ πολλὰ
λεσχηνευόμενον τοῖσιν ἰδιώτῃσιν, ἀλλ' ἀναγκαῖα. νο-
μίζει γὰρ τοῦτο βίην εἶναι[29] ἐς πρόσκλησιν θεραπείης. 50

nequaquam iis suppeditabuntur, quę à natura insunt. Isti itaque consimili cum illis via progressi deprehenduntur. Quapropter veritate nudati omnem improbitatem atque ignominiam induunt. Præclara enim res est, quæ ex opere quod quis didicit proficiscitur oratio. Quicquid enim artificiosè factum est, à ratione profectum est. Quicquid autem artificiosè dictū est, non autem factum, viam & rationem artis expertem arguit. Opinabile siquidem sine actione, inscientiæ & nullius artis indicium est. Opinatio enim cùm præcipuè in arte Medica, ea quidem vtentibus crimini vertitur, his verò qui ea indigent exitium adfert. Si nanque suis verbis persuasi, existimant se opus ex scientia profectum nouisse, quemadmodum aurum adulterinum igni probatur, tales seipsi etiam produnt. Quanquam eiusmodi prædictio iis qui cognatam habent naturam, ad intelligentiam nullius est solatij, quòd finis quàm rectus sit cognitio indicet. At horum arti tempus expeditam viam constituit, aut his qui simili via insistunt, facultates manifestò suppeditat. Quapropter prædicta singula colligere oportet, & sapientiam ad Medicinam traducere, & Medicinam ad sapientiam. Medicus enim Philosophus Deo æqualis habetur. Nam neque multum inter se differunt, & quæ ad sapientiam requiruntur, in Medicina insunt omnia, pecuniæ contemptio, pudor, verecundia, modestia in vestitu, existimatio, iudicium, lenitas, occursatio, mundicies, sententiarum elocutio, vtilium ac necessariarum in vita purgationum cognitio, earúmque liberatio, superstitiosi Deorum metus auersatio, præstantia diuina. Habent enim quæ faciunt ad demonstrandam incontinentiam, quæstuosam & sordidam professionem, inexplebilem habendi sitim, cupiditatem, detractionem, impudentiam. Siquidem ista spectant ad eorum cognitionem cum quibus conuersantur, & ad vsum eorum quæ ad contrahendam amicitiam pertinent, quoque animo erga liberos & pecunias esse oporteat. Hactenus igitur cum sapientia communionem, eorúmque etiam plurima habet Medicus. Nam & Deorum cognitionem ipse potissimùm animo complectitur, cúmque aliis in affectibus & casibus Medicina multùm Deos colere comperitur, tum verò medici Diis plurimùm concedunt. Neque enim ipsa superuacaneam potentiam sibi arrogat, cùm siquidem ipsi multa aggrediūtur, in multis verò ab iis superantur. In quibus autem Medicina nunc superior existit, hinc manifestum erit. Nam & via eius quædam secundum sapientiam se habet hoc modo. Etenim illis ipsis (quod tamen non existimant) pro confesso ita se habere concedunt, quæ circa corpora obueniunt, quæ sane per totam ipsam procedunt, dum transformantur aut permutantur, partim quidem per manus operam sanantur, partim verò per auxilia aut victus rationem curationem accipiunt. Præcipuum verò omnium caput est, vt horum cognitio habeatur. Cùm igitur prædicta omnia ita se habeant, Medicum vrbanitatem quandam sibi adiunctam habere cõuenit. Austeritas enim tum sanis, tum ægris difficilem accessum præbet. Obseruare autem eum maximè oportet, vt ne multas corporis partes nudat, neque cùm plebeiis de rebus multis, sed tantum necessariis, confabuletur. Hoc enim vis quædam ad eliciendam curationem esse solet.

Hor um verò nihil neque nimis curiosè, neque ex o-
pinione agat. In istis autem omnibus vidẽdum vt hæc
tibi sint ad facultatem vt decet præparata, alióq; cùm
opus fuerit, inopia semper aderit. Horum verò omniũ
diligens in re Medica cura habenda est, cum omni
habitu demisso, quæ ad frictionem, illitionem, & per-
fusionem pertinent, vt cum concinna manuum tra-
ctatione adhibeantur. Quò ad linamenta concerpta,
splenia, vincula, ea quæ ex temporis conditione pe-
tuntur, medicamenta tum ad vulnera, tum ad oculos
comparata, & ex his quæ ad genus quódque referun-
tur, vti tibi sint accommodata, instrumenta, machi-
næ, ferramenta denique. Horum nanque penuria,
mentis inopiam & detrimentum affert. Alter verò ti-
bi sit apparatus simplicior, quo ad manus operam v-
taris, ad peregrinationes accommodatus. Promptissi-
mus autem est, qui via quadam & ratione compara-
tur. Neque enim fieri potest vt omnia Medicus enu-
meret. Medicamenta autem, tum eorum simplices
facultates, tum si quæ descriptæ sunt, probè tibi me-
moria teneantur. In animi etiam notione reponantur
quæ ad morborum curationem pertinent, eorúmque
modi, quot, & quo modo in singulis se habeant. Hoc
enim in re Medica principium, medium & finem ob-
tinet. Malagmatum quoque genera ad singulos vsus
præparata habeas, potiones item incidendi facultate
præditas, ex descriptione præparatas, cuique generi
accommodatas. Ad manum etiam sint quæ ad me-
dicamentorum purgationes faciunt, ex locis conue-
nientibus desumpta, eo quo decet modo pro suo quę-
que genere & magnitudine præparata, tum quæ ad
vetustatem diligenter sunt reposita, tum quæ recen-
tia pro temporis occasione in vsum veniunt, reliquá-
que ad eandem rationem, vt his adornatis, cùm ad æ-
grotum ingressus fueris, nequaquam animo hæreas,
cùm singula habeas ad id quod fieri debeat apposité
accõmodata. Prius quàm verò ad ægrum ingrediaris,
fac cognitum habeas quid agendum sit. Pleraq; enim
nõ ratiocinatione, sed auxilio indigent. Euenta igitur
per experientiam cognita, prædicenda. Id enim glo-
riam adfert, & cognitu est facile. In ingressu autem te
meminisse conuenit sessionis, demissi habitus, vesti-
tus, grauitatis, breuiloquentiæ, vt ne quid perturbato
animo facias, vt ægro assideas, in omnibus diligen-
tiam adhibeas, vt ad ea quæ obiiciuntur respondeas,
& ad omnes perturbationes animi constantiam adfe-
ras, tumultus verbis castiges, & ad omnia submini-
stranda te promptum exhibeas. Ad hæc primum ap-
paratum te memoria tenere oportet, sin minus, vidẽ-
dum vt in reliquis, quæ vt in promptu sint præcipiun-
tur, opinione tua minimè excidas. Crebrò ægrũ inui-
se, diligentem consideratione adhibeas, vt iis qui de-
cepti sunt per mutationes occurras. Facilior enim tibi
cognitio supetet, simulq; te promtius expedies. Insta-
biliter enim mouentur quæ in humidis consistunt, id-
eóq; facilem cùm à natura, tum à fortuna mutationẽ
habẽt. Quæ nisi in tempore cùm subministrari opor-
tet percipiantur, suo impetu præoccupant & interi-
munt, cùm nõ adsit quod opẽ afferre possit. Multa. n.
simul concurrunt, quę molestia afficiunt. At quod si-
gillatim se cõsequitur, promptũ quidẽ magis & ad ex-
perientiam accommodatum. Obseruandi sunt autẽ

ποιέειν δὲ κάρτα μηδὲν περιέργως αὐτέων, μὴ δὲ μετὰ
φαντασίης. ἐσκέφθω δὲ ταῦτα πάντα ὅκως ἦ σοι προ-
κατηρτισμένα εἰς τὴν εὐπορίην, ὡς δέοι. εἰ δὲ μὴ, ἐπὶ
τοῦ χρέους, ἀπορίη ἀεὶ δή. μελετᾶν δὲ χρὴ ἐν ἰητρικῇ
ταῦτα, μετὰ πάσης καταστολῆς. περὶ ψηλαφίης, καὶ ἐγ-
χρίσιος, καὶ ἐγκαταντλήσιος πρὸς τὴν εὐρυθμίην
τῶν χειρέων. περὶ πλμάτων. περὶ σπληνῶν. περὶ ἐπι-
δέσμων. περὶ τῶν ἐκ καταστάσιος. περὶ φαρμάκων,
ἐς τρώματα, καὶ ὀφθαλμικά. καὶ τουτέων πρὸς τὰ
10 γένεα. ἵν᾽ ἦ σοι προκατηρτισμένα, ὄργανά τε καὶ μηχα-
ναὶ, καὶ σίδηρος ὁ ἑξῆς. ἡ γὰρ ἐν τουτέοισιν ἀπορίη, ἀ-
μηχανίη καὶ βλάβη ἐστίν. ἔστω δέ σοι ἑτέρη παρέξοδος ἡ
λιτοτέρη [30] πρὸς τὰς ἐπιδημίας, ἡ διὰ χειρέων. [31] ἡ δὲ
εὐχερεστάτη, διὰ μεθόδων. οὐ γὰρ οἷόν τε διέρχεσθαι
πάντα τὸν ἰητρόν. ἔστω δέ σοι εὐμνημόνευτα, φάρμακά
τε καὶ δυνάμιες ἁπλαῖ, καὶ ἀναγεγραμμέναι, εἴ-
περ ἄρα ἐστὶν ἐν νόῳ καὶ τὰ περὶ νούσων ἰήσιος, καὶ οἱ
τουτέων τρόποι, ὁσαχῶς, καὶ ὃν τρόπον περὶ ἑκάστων ἔχου-
σιν. αὕτη γὰρ ἀρχὴ ἐν ἰητρικῇ, καὶ μέσα, καὶ τέλος.
20 προκατασκευάσθω δέ σοι, καὶ μαλαγμάτων γένεα.
πρὸς τὰς ἑκάστων χρήσιας. ποτήματα τέμνειν δυνά-
μενα, ἐξ ἀναγραφῆς ἐσκευασμένα πρὸς τὰ γένεα.
προητοιμάσθω δὲ καὶ τὰ πρὸς φαρμακίην ἐς τὰς
καθάρσιας εἰλημμένα, ἀπὸ τόπων τῶν καθηκόντων, ἐ-
σκευασμένα, εἰς ὃν δὴ τρόπον πρὸς τὰ γένεα καὶ τὰ με-
γέθεα ἐς παλαίωσιν μεμελετημένα, τὰ δὲ πρόσφατα
ὑπὸ τὸν καιρὸν, καὶ τἄλλα κατὰ λόγον. ἐπὴν δὲ ἐ-
σίῃς πρὸς τὸν νοσέοντα, τουτέων σοι ἀπηρτισμένων, ἵνα
μὴ ἀπορῇς, εὐθέτως ἔχων ἕκαστα πρὸς τὸ ποιησόμενον.
30 ἴσθι δὲ γινώσκων, ὃ χρὴ ποιέειν πρὶν ἐσελθεῖν. πολλὰ γὰρ
οὐδὲ συλλογισμοῦ, ἀλλὰ βοηθείης δεῖται τῶν πρη-
γμάτων. προδιαστέλλεσθαι οὖν χρὴ τὸ ἐκβησόμενον
ἐκ τῆς ἐμπειρίης. ἔνδοξον γὰρ καὶ εὐμαθές. ἐν δὲ εἰσό-
δῳ μεμνῆσθαι καὶ καθέδρης· καὶ καταστολῆς· περιστο-
λῆς· [32] ἀνακυριώσιος· βραχυλογίης· ἀταραξοποιη-
σίης· προσεδρίης· ἐπιμελείης· [33] ἀντιλέξιος πρὸς τὰ ἀ-
παντώμενα· πρὸς τοὺς ὄχλους τοὺς ἐπιγινομένους, εὐ-
σταθίης τῆς ἐν ἑαυτῷ. πρὸς τοὺς θορύβους ἐπιπλήξιος·
πρὸς τὰς ὑπουργίας, ἑτοιμασίης· ἐπὶ τουτέοισι μέ-
40 μνησο παρασκευῆς τῆς πρώτης. εἰ δὲ μὴ τὰ κατ᾽ ἄλ-
λα ἀδιάπτωτον. ἐξ ὧν παραγγέλλεται εἰς ἑτοιμασίην.
ἐσόδῳ χρέο πυκνῶς, ἐπισκέπτεο ἐπιμελέστερον, τοῖσιν ἀ-
πατεομένοισιν, ἐπὶ τὰς μεταβολὰς ἀπαντῶν. ῥᾶον
γὰρ εἴσῃ, ἅμα δὲ καὶ εὐμαρέστερος ἔσῃ. ἄστατα γὰρ τὰ
ἐν ὑγροῖσι. διὸ καὶ εὐμετάποιητα ὑπὸ φύσιος καὶ
ὑπὸ τύχης. ἀβλεπτηθέντα γὰρ τὰ κατὰ τὸν καιρὸν
τῆς ὑπουργίης, ἔφθασαν ὁρμήσαντα καὶ ἀνελόντα. οὐ γὰρ
ἦν τὸ ἐπικουρῆσον. πολλὰ γὰρ ἅμα τὰ ποιέοντά τι χα-
λεπόν. [34] τὸ γὰρ καθ᾽ ἓν κατ᾽ ἐπακολούθησιν εὐθετώτε-
50 ρον καὶ ἐμπειρότερον. [35] ἐπιτηρεῖν δὲ δεῖ καὶ τὰς ἁμαρτίας τῶν
καμνόντων,

καμνόντων, δι' ὧν πολλοὶ πολλάκις διεψεύσαντο, ἐν τοῖσι προσφάρμασι τῶν προσφερομένων. [36] ἐπεὶ τὰ μισητὰ ποτήματα λαμβάνοντες, ἢ φαρμακευόμενοι, ἢ θεραπευόμενοι, ἀπηρέθησαν. καὶ αὐτῶν μὲν οὐχ ὡς ὁμολογίαν τρέπεται τὸ ποιηθέν· τῷ δ' ἰητρῷ τὴν αἰτίαν προσῆψαν. ἐσκέφθαι δὲ χρή, καὶ τὰ περὶ ἀνακλίσεων. ἃ μὲν αὐτέων πρὸς τὴν ὥρην, ἃ δὲ καὶ πρὸς τὰ γένεα. [37] οἱ μὲν γὰρ αὐτέων, ἐς θερινούς. οἱ δέ, ἐς καταγείους καὶ σκοτεινοὺς τόπους. τά τε ἀπὸ ψόφων καὶ ὀσμῶν, μάλιστα δὴ ἀπὸ οἴνου, χειροτέρη γὰρ αὕτη. φυγεῖν δὲ καὶ μετιθέναι. πρήσσειν δὴ ἅπαντα ταῦτα ἡσύχως, εὐσταλέως. μεθ' ὑπουργίης, τὰ πολλὰ [38] τὸν νοσέοντα ὑποκρυπτόμενον, ὧδε χρή, παρακελευόντα ἱλαρῶς καὶ εὐδεινῶς [39] σφέτερα δὲ ἀποτρεπόμενον, ἅμα μὲν ἐπιπλήσσειν [40] μετὰ πικρίης καὶ ἐντάσεων, ἅμα δὲ παραμυθέεσθαι μετ' ἐπιστροφῆς [41] καὶ ὑποδέξιος, μηδὲν ὑποδεικνύντα τῶν ἐσομένων, ἢ ἐνεστώτων αὐτέοισι. πολλοὶ γὰρ δι' αἰτίην ταύτην, [42] ἐφ' ἑκάτερα ἀπεώσθησαν, διὰ τὴν πρόρρησιν τὴν προειρημένην τῶν ἐνεστώτων, ἢ ἐπεσομένων. τῶν δὲ μανθανόντων ἔστω τις ὁ ἐφεστώς, ὅκως τοῖσι παραγγέλμασιν οὐ πικρῶς χρήσηται. ποιήσῃ δ' ὑπουργίην τὸ προσταχθέν. ἐκλέγεσθαι δὲ ἀπ' αὐτέων ἤδη τοὺς ἐς τὰ τέχνης εἰλημμένους, προσδοῦναί τι τῶν ἐς τὸ χρέος, ἢ ἀσφαλέως προσενεγκεῖν. ὅκως τε ἐν διαστήμασι μηδὲν λανθάνῃ σε. ἐπιτροπὴν δὲ τοῖσιν ἰδιώτῃσι μηδέποτε διδοὺς περὶ μηδενός. εἰ δὲ μή, τὸ κακῶς πρηχθέν, εἰς σὲ χωρήσει τοῦ ψόγου, [43] ἐὰν μήποτ' ἀμφιβόλως ἔχῃ, ἐξ ὧν τὸ μεθοδευθὲν χωρήσει, καὶ οὐ σοὶ τὸν ψόγον περιάψει, καὶ τευχθὲν δέ, πρὸς τὸ γένος ἔσται. προλέγε οὖν ταῦτα πάντα, ἐπὶ τῶν ποιευμένων, οἷς καὶ τὸ ἐπιγνῶσθαι πρόκειται. τουτέων οὖν ἐόντων, τῶν πρὸς εὐδοξίην καὶ εὐσχημοσύνην, τῶν ἐν τῇ σοφίῃ καὶ ἰητρικῇ, καὶ ἐν τῇσιν ἄλλῃσι τέχνῃσι, χρὴ τὸν ἰητρὸν διειληφότα τὰ μέρεα περὶ ὧν εἰρήκαμεν, περιεννύμενον πάντοτε [44] τὴν ἑτέρην διατηρέοντα φυλάσσειν, καὶ παραδιδόντα ποιέεσθαι. εὔκλεα γὰρ ἐόντα πᾶσιν ἀνθρώποισιν, διαφυλάσσεται. οἵ τε δι' αὐτέων ὁδεύσαντες, δοξαστοὶ, πρὸς γονέων καὶ τέκνων. κἢν τινες αὐτέων μὴ πολλὰ γινώσκωσιν, ὑπ' αὐτέων τῶν πρηγμάτων ἐς σύνεσιν καθίστανται.

ægrotorum errores, ex quibus multi frustrati sunt in oblatis assumendis, quandoquidem exosis sumptis potionibus, aut medicationibus, aut curationibus, e medio sublati sunt. Quod quidem se fecisse minimè fatentur, sed culpam in Medicum conferunt. In considerationem verò etiam adhibendi sunt eorum decubitus, partim quidem pro anni tempestate, partim verò pro suo quique genere. Quidam enim in sublimibus, alij verò in subterraneis & obscuris locis decumbunt. Strepitus quoque & odores, vinique præcipuè (hic enim deterrimus est) fugiendi & permutandi. Quæ omnia placidè & succinctè facienda, ità vt plærunque in ipsa administratione ægrum celet, hilari & sereno vultu esse iubeat, eumque à suis cupiditatibus deterreat, & simul quidem cum amarulentia vehementer increpet, simulque eum commonefaciendo & blandè excipiendo cōsoletur, neq; quicquam eorum quæ instant aut facta sunt ipsis indicet. Iccirco enim multi ob commemoratam instantium aut post futurorum prædictionem, ad extremorum alterutrum detrusi sunt. Adsit autem ex discipulis aliquis qui præsit, quò præceptionibus citra amarulentiam vtatur, & quod imperatum est subministretur. Ex his verò deligendi qui iam in arte prouecti sunt, vt ea quæ sunt vsui exhibere, vel securè offerre sciant, neque in interuallis quicquam te lateat. Nullius verò rei curam plebeiis vnquam committas, alioqui eius quod malefactum est reprehensio ad te redundabit. Quòd si minimè fuerit ambiguum, ex quibus quod via & ratione tractatum est procedat, neque tibi vituperationem comparabit, & rei euentus ad genus referetur. Quamobrem ista omnia dum fiunt iis qui ad istorum cognitionem incumbunt, prædicito. Cùm igitur hæc ad comparandam existimationem & vetustatem, tum in sapientia, tum in Medicina, tum in reliquis artibus valeant, Medicus eas de quibus diximus partes complecti debet, & semper alteram sibiipsi superimponere, obseruare ac custodire, & in opere ipso cum cæteris communicare. Hæc enim ab omnibus propter nominis splendorem obseruantur, quique hac via incedunt, gloriam tum apud maiores, tum apud posteros sibi comparabunt. Qui etsi non multarum rerum cognitionem habēt, earum tamen vsu assiduo prudentiam assequuntur.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑΙ.

HIPPOCRATIS PRAECEPTIONES.

Χ[1]ΡΟΝΟΣ ἐστίν, ἐν ᾧ καιρός. καὶ καιρός, ἐν ᾧ χρόνος οὐ πολύς. ἄκεσις χρόνῳ. ἔστι δ' ἡνίκα καὶ καιρῷ. δεῖ γε μὴν ταῦτα εἰδότα, μὴ λογισμῷ πρότερον πιθανῷ προσέχοντα ἰητρεύειν, ἀλλὰ τριβῇ μετὰ λό-

TEMPVS dicendum est, in quo occasio consistit. Occasio autem, in qua tempus nō multum. Medicatio in tempore fit, aliquando etiam occasionem requirit. Qui igitur ista norit, ad curationem aggredi debet, neque priùs ad ratiocinationis persuasionem, quàm ad vsum cum ratione coniunctum animum

adhibere. Ratiocinatio enim in eorum quæ sensu comprehenduntur recordatione quadam consistit. Sensus nanque euidenti imaginatione conceptus, primam eorum quæ subiecta sunt perpensionem suscipit, & ad cogitationem transmittit. Hæc verò vbi receperit, frequenterque quibus, quando & qualiter conuenit ista conseruarit, in sese reponit & recordatur. Ratiocinationem igitur plurimùm laudo, siquidem ex fortuita occasione initium ducat, & ipsam delationem ex apparentibus via quadam persequatur. Ex his enim quæ manifestò perficiuntur, si ratiocinatio initium duxerit, in mentis potestate, quæ ab aliis singula recipit, esse deprehendetur. Quamobrem existimandum est naturam à multis & cuiuslibet generis rebus vi quadam cogente moueri ac doceri. Mens autem vbi ab ea acceperit, quemadmodum antè dixi, postea ad veritatem deducit. Quòd si non ex euidenti incursione, verùm ex probabili rationis fictione initium ducatur, plærunque grauem & molestam infert affectionem. Ij verò nulla via rem ipsam aggrediuntur. Quidnam enim mali contingat, si mercedem auferant qui Medica opera publicè malè exercent? At nunc ægrotis ipsis, cùm sint extra culpam, non satis esse vis morbi visa est, nisi etiam Medici imperitia accederet. Ac de his quidem hæc satis dicta sunt, nisi quòd nullum ex his quæ sola ratione concluduntur fructum percipere licet, verùm ex his quæ operis demonstrationem habent. Fallax enim & ad errorem procliuis asseueratio, quæ est cum garrulitate coniuncta. Quocirca his quæ fiunt in vniuersum insistere oportet, & circa ea vel maximè versari, si quis facilem & eum extra culpam habitum, quem certè Medicinam vocamus, sibi comparare velit. Maximam enim vtilitatem tum ægrotis, tum iis qui illorum res administrant comparabit. Neque vero pigeat ex plebeiis sciscitari, si quid ad curandi opportunitatem conferre videatur. Sic enim censeo artem vniuersam commonstratam fuisse, quòd singula ex fine obseruata, & ad eadem aggregata fuerint. Animum igitur adhibere oportet fortuitæ occasioni, quæ plærunque se offert, quæque cum vtilitate & lenitudine potiùs coniuncta est, quàm cum pollicitatione & facti defensione. Vtile verò etiam eorum quæ ægro offeruntur varietatem constituere. Neque enim asseuerare oportet quòd vnum aliquod exhibitum remedium profuturum sit. Affectiones etenim omnes ob varias casuum attributiones & mutationes, diuturniore quadam mora assident. Quin & istud vt consideretur admonitione indiget. Si nanque à mercede initium duxeris (quod ad totum negotium aliquid confert) ægroto quidem istam iniicies opinionem, te eo relicto non discessurum. Quòd nisi cum eo conueneris, quòd & eum neglecturus sis, neque de quibusdam ad rem præsentem necessariis sis admonitutus. De mercede igitur constituẽda curam habere oportet. Eiusmodi enim animi inductionem ægro inutilem esse existimamus, idq; multò magis in morbo acuto. Morbi enim celeritas, cùm nullã ad reuersionem occasionem exhibeat, bonum Medicum minimè impellit. vt suam vtilitatem quærat, verùm vt potiorem suæ existimationis rationẽ habeat. Itaque longè satius est a morbo seruatis exprobrare,

γου. ὁ γὰρ λογισμὸς, μνήμη τίς ἐστι ξυνθετικὴ τῶν μετ'
αἰσθήσεως ληφθέντων. ἐφαντασιώθη γὰρ ἐναργέως. ἥ-
τε αἴσθησις προπαθὴς καὶ ἀναπομπὸς ἐοῦσα εἰς διά-
νοιαν τῶν ὑποκειμένων. ἡ δὲ παραδεξαμένη πολλάκις,
οἷς, ὅτε καὶ ὁμοίως, [2] ταῦτα τηρήσασα καὶ ἐς ἑωυτὴν κα-
ταθεμένη, ἐμνημόνευσε. ξυγκαταινέω μὲν οὖν καὶ τὸν λο-
γισμὸν, ἤν περ ἐκ περιπτώσιος ποιῆται τὴν ἀρχὴν,
καὶ τὴν καταφορὴν ἐκ τῶν φαινομένων μεθοδεύῃ. ἐκ
γὰρ τῶν ἐναργέως ἐπιτελεομένων, ἢν τὴν ἀρχὴν ποι-
10 ήσηται ὁ λογισμὸς, ἐν διανοίης δυνάμει ὑπάρχων εὑ-
ρίσκεται, παραδεχομένης αὐτῆς ἕκαστα παρ' ἄλλων. ὑ-
πολη πτέον οὖν [3] τὴν φύσιν ὑπὸ τῶν πολλῶν καὶ παν-
τοίων πρηγμάτων κινηθῆναί τε καὶ διδαχθῆναι, βίης ὑπο-
εούσης. ἡ δὲ διάνοια παρ' αὐτῆς λαβοῦσα ὡς προείρηται,
ὕστερον εἰς ἀληθείην ἤγαγεν. [4] εἰ δὲ μὴ ἐξ ἐναργέος ἐ-
φόδου, ἐκ δὲ πιθανῆς ἀναπλάσιος λόγου, πολλάκις
βαρείην καὶ ἀνιαρὴν ἐπήνεγκε διάθεσιν. οὗτοι δὲ ἀνο-
δίην χωρίζουσι. εἰ γὰρ αὖ ἦν κακὸν, ἢν τὰ ἐπιχείρα ἐ-
κομίζοντο, οἱ τὰ τῆς ἰητρικῆς ἔργα κακῶς δημιουργέον-
20 τες; νῦν δὲ τοῖσιν ἀναιτίοισιν ἐοῦσι τῶν καμνόντων, ὁκόσοι-
σιν οὐχ ἱκανὴ ἐφαίνετο ἐοῦσα τοῦ νοσέειν βίη, εἰ μὴ ξυνέλ-
θοι τῇ τοῦ ἰητροῦ ἀπειρίη. περὶ μὲν οὖν τουτέων, ἅλις ἔ-
στω διηλεγμένα. τῶν δὲ ὡς λόγου μόνου ξυμπεραινομέ-
νων, μὴ εἴη ἐπαύρεσθαι, τῶν δὲ ὡς ἔργου ἐνδείξιος. σφα-
λερὴ γὰρ καὶ εὔπταιστος ἡ μετ' ἀδολεσχίης ἰσχύρησις. διὸ
καὶ καθόλου δεῖ ἔχεσθαι τῶν γινομένων, καὶ περὶ ταῦτα
μὴ ἐλαχίστως γίγνεσθαι, ἢν μέλλῃ ἕξιν ῥηϊδίην καὶ ἀνα-
μάρτητον ἕξειν, ἣν δὴ ἰητρικὴν προσαγορεύομεν. κάρ-
τα γὰρ μεγάλην ὠφελίην περιποιήσει τοῖσί γε νοσέου-
30 σι, καὶ τοῖσι τουτέων δημιουργοῖσιν. μὴ ὀκνέειν δὲ παρὰ ἰ-
διωτέων ἱστορέειν, ἤν τι δοκέῃ ξυμφέρειν, εἰς καιρὸν θερα-
πείης. οὕτω γὰρ δοκέω τὴν ξύμπασαν τέχνην ἀναδει-
χθῆναι, διὰ τὸ ἐξ ἑκάστου τοῦ τέλους τηρηθῆναι, καὶ
εἰς ταὐτὰ ξυναυλισθῆναι. προσέχειν οὖν δεῖ περιπτώ-
σει τε τῇ ὡς ἐπιτοπολύ. καὶ μετ' ὠφελείης καὶ ἠρεμαιό-
τητος μᾶλλον, ἢ ἐπαγγελίης καὶ ἀπολογίης τῆς μετὰ πρή-
ξιος. χρήσιμος δὲ καὶ ποικίλος τῶν προσφερομένων τῷ
νοσέοντι, καὶ ὁ προσερεισμὸς, ὅτι μόνον τι προσενεχθὲν ὠ-
φελήσει. οὐ γὰρ ἰσχυρήσιος δεῖ. πάντα γὰρ τὰ πάθη
40 διὰ πολλὰς περιστάσιας καὶ μεταβολὰς μονῇ τινι προσ-
καθίζει. παραινέσιος δὲ αὖ καὶ τοῦτο ἐπιδεηθείη τῆς θεω-
ρίης. εἰ γὰρ ἄρξαιο περὶ μισθαρίων, ξυμβάλλει γάρ
τι καὶ τῷ ξύμπαντι, τῷ μὲν ἀλγέοντι τοιαύτην διανόη-
σιν ἐμποιήσεις, τὴν ὅτι οὐκ ἀπολιπὼν αὐτὸν πορεύσῃ, μὴ
ξυνθέμενος, καὶ ὅτι ἀμελήσεις, καὶ οὐχ ὑποθήσεις τι-
νὰ τῷ παρεόντι. ἐπιμελεῖσθαι δεῖ οὖν περὶ στάσιος μι-
σθοῦ. ἄχρηστον γὰρ ἡγεύμεθα ἐνθύμησιν ὀχλεομέ-
νου τὴν τοιαύτην, πολὺ δὲ μᾶλλον, [7] ἐν ὀξεῖ νοσήματι.
νούσου γὰρ ταχύτης καιρὸν μὴ διδοῦσα ἐς ἀναστροφὴν, οὐκ
50 ἐποτρύνει τὸν καλῶς ἰητρεύοντα ζητεῖν τὸ λυσιτελὲς, ἔχε-
σθαι δὲ δόξης μᾶλλον. κρέσσον οὖν σεσωσμένοισιν ὀνειδίζειν, ἢ
ἐλε-

[9] ὀλεθρίως ἔχοντας προσεμύξαι. καίτοι ἔνιοι νοσέοντες ἀξιοῦσι τὸ ξενοπρεπὲς καὶ τὸ ἄδηλον προκρίνοντες, ἄξιοι μὲν ἀμελίης, οὐ μέντοι γε κολάσιος προκρίνοντες. διὸ τουτέοισιν ἀντιτάξῃ εἰκότως μεταβολῆς ἐπὶ σάλου πορθουμένοισι. τίς γὰρ ὦ πρὸς θεῶν, ἠδελφισμένος ἰητρὸς, ἢν δὴ μὴ πίστει [10] ἢ ἀτεραμνίῃ. ὥστ᾽ ἐν ἀρχῇ ἀνακρινέοντας περὶ πάθος, μὴ ὑποτίθεσθαί τινα ξυμφέροντα ἐς θεραπείην, ἀποθεραπεῦσαί τε τὸν νοσέοντα καὶ μὴ παριδεῖν· τῆς δ᾽ ἐπικαρπίης μὴ αἰτεῖν τῆς ἐπισκευαζούσης πρὸς, μάθησιν ἐπιθυμίης. παρακελεύομαι δὲ μὴ λίην ἀπανθρωπίην εἰσάγειν, ἀλλ᾽ ἀποβλέπειν ἔς τε περιουσίην καὶ οὐσίην. ὅτε δὲ προῖκα, ἀναφέρων μνήμην εὐχαριστίης προτέρην, ἢ παρεοῦσαν εὐδοκίμην. ἢν δὲ καιρὸς εἴη χορηγίης ξένῳ τε ἐόντι καὶ ἀπορέοντι, μάλιστα ἐπαρκέειν τοῖσι τοιουτέοισιν. ἢν γὰρ παρῇ φιλανθρωπίη, πάρεστι καὶ φιλοτεχνίη. ἔνιοι γὰρ νοσέοντες, ᾐσθημένοι τὸ περὶ ἑωυτοὺς πάθος μὴ ἐὸν ἐν ἀσφαλείῃ, καὶ τῇ τοῦ ἰητροῦ ἐπιεικείῃ εὐδοκιμέουσι, μεταλλάσσοντες ἐς ὑγιείην. εὖ δ᾽ ἔχει νοσεόντων μὲν ἐπιστατέειν, ἕνεκεν ὑγιείης· ὑγιαινόντων δὲ φροντίζειν, ἕνεκεν ἀνοσίης. φροντίζειν καὶ ὑγιαινόντων, ἕνεκεν εὐσχημοσύνης. οἱ μὲν οὖν ἐόντες ἐν βυθῷ ἀτεχνίης, τῶν προλελεγμένων οὐκ ἂν αἰσθάνοιντο. καὶ γὰρ οὗτοι ἀϊητροὶ ἐόντες, ἔλεγχοι καὶ ποδὸς ὑφειμένοι, τύχης γε μὴν δεόμενοι, ὑπό τινων εὐπόρων [11] καὶ γενῶν ἔνδοσιν ἀναλαμβάνονται. ἑκάτεροι ἐπὶ τεύχεσιν εὐδοκιμέοντες καὶ διαπίπτοντες ἐπὶ τὸ χεῖρον, καταχλιδῶσι καταμεμεληκότες [12] τὰ τῆς τέχνης ἀνυπεύθυνα. ἐφ᾽ οἷς ἂν ἰητρὸς ἀγαθὸς ἀκμάζοι ὁμότεχνος καλεόμενος. ὁ δὲ τὰς ἀκέσιας ἀναμαρτήτους ῥηϊδίως ἐπιτελέων, οὐδὲν τουτέων παραβαίη, οὐ πολλοῦ ἀπορίῃ τοῦ δύνασθαι. οὐ γὰρ ἄπιστός ἐστιν ὡς ἐν ἀδικίᾳ. περὶ γὰρ θεραπείην οὐ γίνονται σκοπέοντες [13] διάθεσιν, φθονώδεα φυλασσόμενοι, ἑτέρων ἰητρῶν ἐπεισαγωγήν. αἰνοῦντες ἐν μισοπονείῃ βοηθήσιος. οἵ τε νοσέοντες ἀνιώμενοι, νήχονται ἐπὶ ἑκατέρῃ μοχθηρίῃ, μὴ ἐγκεχειρικότες ἑωυτοὺς ἕως τέλεος τῇ ἐν τῇ τέχνῃ πλείονι θεραπείῃ. ἄκεσις γὰρ νούσου τινὸς κάμνοντι παρέχει μεγάλην διεωρίην. διὸ δεόμενοι τὴν ὑγιηνὴν διάθεσιν, οὐκ ἐθέλουσι τὴν αὐτὴν χρῆσιν αἰεὶ προσδέχεσθαι, ὁμοιοῦντες ἰητροῦ ποικιλίην. πολυτελείης γὰρ ἀπορέουσιν οἱ νοσέοντες, κακοτροπίην προσκυνεῦντες καὶ ἀχαριστέοντες. ξυντυχεῖν, δυνατοὶ δ᾽ ἐόντες, εὐπορέειν, [14] διαγωνίζονται περὶ μισθαρίων ἀρεχέως ἐθέλοντες ὑγιέες εἶναι εἵνεκεν ἐργασίης τόκων, ἢ γεωργίης, ἀφειδέοντες τουτέων λαμβάνειν. [15] παρασημασίης τοιαύτης ἅλις ἔστω. ἄνεσις γὰρ καὶ ἐπίτασις νοσέοντος, [16] ἐπινέμουσιν ἰητρικὴν κέκλησιν). οὐκ ἀσχήμον δὴ, οὐδ᾽ ἢν τις ἰητρὸς στενοχωρέων τῷ παρεόντι ἐπί τινι νοσέοντι καὶ ἐπισκοτεόμενος τῇ ἀπειρίῃ, κελεύῃ καὶ ἑτέρους εἰσάγειν εἵνεκα τοῦ ἐκ κοινολογίης ἱστορῆσαι τὰ περὶ τὸν νοσέοντα, καὶ συνεργοὺς γενέσθαι ἐς εὐπορίην βοηθήσιος. [17] εἰ γὰρ κακοπαθίης παρεδρίης ἐπιτείνοντος τοῦ πάθεος δι᾽ ἀπορίην τὰ πλεῖστα ἐκκλίνουσι τῷ παρεόντι.

quàm perniciosè habentes emungere. Quamquam ægroti nonnulli hospitij ius aut notitiam quandam præponendum existimant, qui negligentia quidem digni sunt, non tamen pœna puniendum iudicant. Quocirca his inconstantiæ fluctibus agitatis, sicuti decet te oppones. Qui enim genuinus est Medicus, is mediusfidius fide magis quàm duritate in medendo vtetur. Quare ab initio de toto affectu diligenter inquirere, & quædam ad curationẽ conferentia subministrare oportet, ægrúmque percurare & minimè negligere. Neque verò exigendæ mercedis cupiditate duci oportet, nisi vt ad artem ediscẽdam tuos instruas, suadeóque ne in eo inhumaniter nimis te geras, sed & opum affluentiam & facultates respicias, interdumq; gratis cures, ita vt memoris gratitudinis potiorem quàm præsentis existimationis rationẽ habeas. Quòd si vel hospiti, vel egeno largiendi occasio se offerat, his vel maximè succurrendum est. Qui enim erga homines humanum se exhibuerit, is artis amore teneri censetur. Multi nanque ægri cùm sciant se morbo minimè salutari teneri, etiam medici probitate sanitati restitutos esse celebrari gaudent. Sanitatis autẽ causa ægris quidem præesse præclarum est, & benè valentium curam gerere vt ne egrotent. Quin & sanorum quoque cura venustatis causa suscipienda est. Qui igitur in ignorantiæ profundo submersi sunt, ij prædicta minimè percipiunt, cùm medici nomine indigni, re ipsa comprobent, quàm repente euecti sint, fortunæ tamen egentes, per diuites quosdam ex angustiis emergunt, vtrique ex euentu nominis celebritatem adepti, & in peius ruentes, luxu diffluunt, & quæ in arte nulli rationi reddendæ sunt obnoxia negligunt, quibus bonus Medicus viget, & ipsius artis opifex nuncupatur. Qui medelas in culpatas facilè perficiens, nihil horum peccat, ne in summa quidem opum penuria. Neque enim infidus est, velut qui iniustè se gerunt. Qui certè ad curationem non accedunt, vbi vident miserabilem esse affectionem & eiulatibus plenam, aliorum Medicorum congressum fugiunt, & improbos laudant, quod improbum auxilium detestentur. Ægroti verò dolore conflictati in vtraque improbitate natant, cùm sese pleniori in arte curationi ad finem vsque non commiserint. Morbi nempe cuiusdam remissio, magnum affert ægro solatium. Quapropter cùm sanitatem maximè cupiant, eundem semper remediorum vsum recipere recusant. Medici varietatem imitantes. Sumptuum quidem magnificentia cùm ægroti careant, morum improbitatem venerantur, & ingrati euadunt, vtque facultatum copiam consequi possint, de mercede plurimùm laborant, cùm verò sani esse velint, quæstum tamen ex fœnore & agricultura percipere negligunt. Atque de tam insigni admonitione ista satis sint. Ægroti enim remissio & intensio, medici administrationi moderantur. Neque sane indecorum fuerit, si Medicus in rei præsentis angustia circa ægrum versatur, imperitiæ etiam tenebris circumfusus, alios quoque accersiri iubeat, quo communi consilio quæ in rem ægri sunt disquirantur, & illi ad præsidiorum facultatem operas suas conferant. Vbi enim assiduè vrget affectio, morbúsque increscit, plurima in animi angustia ad rem præsentem opportuna elabuntur.

Tunc igitur confidenti animo esse oportet. Neque enim vnquam tale quid definio, cùm id ad artem pertinere censeatur, de eo minimè ambitiosè contendere, seipsos ludibrio exponere. Hoc nanque iureiurando affirmare audeam, Medicum ratione vtentem, alterum nunquam inuidiosè calumniaturum. Sic enim animi impotentiam prodet. Verùm id promptiùs faciunt, qui forensem quęstum sectantur. Quanquam neque hoc perperam excogitatum videtur, cùm in omni copia inopia insit. Præter hæc autem omnia magnum fuerit existentis artis argumentum, si quis rectã curationem instituens, compellando ægros cohortari non desinat, ne nimium animo perturbentur, dum salutis tempus præuertere student. Hoc nempe inutile esse censemus, neque si id imperarit, peccabit. Ipsi enim ægri ob affectionem doloris plenam animum despondentes, vitam cum morte commutant. Cui verò ægri cura commissa est, si ea quæ ad artis inuentionem faciant demonstrauerit, quòd naturam conseruare, non alienam inducere debeat, præsentem fructum reportabit, aut ei statim nulla fides adhibebitur. Est enim hominis bona habitudo, natura quædam arte singulari à natura comparata, motum non alienum adhibens, sed valde concinna, tum spiritu, tum calore, tum humorum concoctione, & in vniuersum ex omni victus ratione, reliquisque omnibus comparata, nisi aliquod ab ortu aut initio erratum adfuerit. Quod tamen si adfuerit, siquidem exile sit, conandum vt ad priorem naturam reducatur. Præter naturam enim censetur, quod imminutum est, etiam quod temporis spatio contigit. Vitanda autem etiam frictio per sudaria, propter medendi authoritatem odórque ambitiosè affectatus. Vt enim peregrinus cultus immodicus calumniam, ita modicus venustatem tibi comparabit. Est nanque in parte dolor modicus, in toto multus. Neque verò gratiam qua tibi homines demerearis subtraho, cùm sit Medici præstantia digna. Eorum autem quæ per instrumenta adhibentur, & demonstrationis eorum quæ significant, reliquorúmq; eiusmodi memoriam adesse oportet. Quòd si vulgi tibi audientiam comparare voles, id non valde gloriosè instituas, neque tamen cum ostentatione poetica fiat. Industriæ enim impotentiam arguit. Neque certò probo industriam multo labore partam in alium vsum transferri, quod per se sola vt eligatur grata sit. Inanem enim fuci laborem cum ambitiosa ostentatione tibi impones. Optabilis autem dispositio qua quis longè absit, vt grandis natu ad discendum accessisse videatur. Quod quidem nihil præsentium perficit, absentium verò memoria toleranda est. Incidit igitur omne genus infortunij cum vehementi pernicie, quod decorum negligit, tum in definitionibus & denunciatione, tum maximis iuramentis Deorum causa interpositis, dum medicus morbo præest, cum assidua lectione, & plebeiorum tumultuantium instructione, & priusquam in morbo quid agat incertus sit, congregati sunt. Huiusmodi igitur vbi præessem, non tamen de curandi ratione cum illis conferrem, verùm vt auxilium ferrent audacter peterem. Venustę enim cognitionis intelligentia, apud istos sparsa est. Cùm igitur hi ex necessitate docti existãt, eos ad vtilem exercitationẽ co-

[18] θαῤῥητέον οὖν ἐν καιρῷ τοιουτέῳ. οὐδέποτε γὰρ ἐγὼ τὸ τοιοῦτο ὁρίζομαι, ὅτι ἡ τέχνη κέκριται, περὶ τουτέου μηδέποτε φιλονικέειν, περισχυρέοντας ἑωυτοῖσι κατασιλλαίνειν. [19] ὃ γὰρ ἂν μεθ' ὅρκου ἐρέω, οὐδέποτε ἰητροῦ λογισμὸς φθονήσειεν ἂν ἑτέρῳ, ἀκιδνὸς γὰρ ἂν φανείη. ἀλλὰ μᾶλλον οἱ ἀγχίς ἐόντες, ἀγοραίης ἐργασίης προσήσουσι ταῦτα εὐμαρέως. καίτοι γε οὐδὲ ψευδέως καταγενόηται. πάσῃ γὰρ εὐπορίῃ, ἀπορίη ἔνεστι. μετὰ τουτέων δὲ πάντων, μέγα ἂν τεκμήριον φανείη σὺν τῇ οὐσίῃ τῆς
10 τέχνης, εἴ τις καλῶς ἰητρεύων, προσαγορεύσιος τοιαύτης μὴ ἀποσταίη. κελεύων τοῖσιν νοσέουσι, μηδὲν ὀχλέεσθαι κατὰ διάνοιαν, ἐν τῷ σπεύδειν ἀφικέσθαι εἰς καιρὸν σωτηρίης. [20] ἡγεύμεθα γὰρ ἀληθείην, καὶ προσστασσόμενός γε οὐ διαμαρτήσει. αὐτοὶ μὲν γὰρ οἱ νοσέοντες διὰ τὴν ἀλγεινὴν διάθεσιν ἀπαυδέοντες, ἑωυτούς τε μεταλλάσσουσι τῆς ζωῆς. [21] ὁ δὲ ἐγκεχειρισμένος τὸν νοσέοντα, ἐὰν ἀποδείξῃ τὰ τῆς τέχνης ἐξευρέματα, σώζων οὐκ ἀλλοίην φύσιν, ἀποίσει τὴν παρεοῦσαν ἐπικαρπίην, ἢ τὴν παραυτίκα ἀπιστίην. ἡ γὰρ τοῦ ἀν-
20 θρώπου εὐεξίη, [22] φύσις τις ἐστὶ φύσει πεποιημένη, κίνησιν οὐκ ἀλλοτρίην. ἀλλὰ λίην τε εὐάρμοστος οὖσα πνεύματί τε καὶ θερμασίῃ, καὶ χυμῶν κατεργασίῃ. πάντῃ τε, καὶ πάσῃ διαίτῃ καὶ τοῖσι ξύμπασι δεδημιουργημένη. ἢν μή τις ἐκ γενετῆς ἢ ἀπ' ἀρχῆς, ἔλλειμμα ἔχῃ. ἢν δὲ ἂν γένηταί τι ἐξιτήλου ἐόντος, πειρᾶσθαι ἐξομοιοῦν τῇ ὑποκειμένῃ. [23] παρὰ γὰρ φύσιν τὸ μινύθημα καὶ διὰ χρόνου. φευκτέη δὲ καὶ [24] τέρψις ἐπικρατίδων διὰ περισκύρησιν ἀκέσιος. ὀδμή τε περίεργος. διὰ γὰρ ἱκανὴν ἀξυνεσίην, διαβολὴν κέκτησαι· διὰ δὲ τὴν
30 ὀλίγην, εὐσχημοσύνην. ἐν γὰρ μέρει, πόνος ὀλίγος· ἐν πάσῃ, ἱκανός. εὐχαριστίην δὲ οὐ περιαιρέω. ἀξίη γὰρ ἰητρικῆς προστασίης. περὶ θέσιος δὲ δι' ὀργάνων, καὶ σημαντικῶν ἐπιδείξιος, καὶ τῶν τοιουτοτρόπων μνήμην παρεῖναι. ἢν δὲ καὶ εἵνεκα ὁμίλου θέλῃς [25] ἀκρόασιν ποιήσασθαι, οὐκ ἀγακλεῶς ἐπιθυμέεις. μὴ μέντοι γε μετὰ μαρτυρίης ποιητικῆς. ἀδυναμίην γὰρ ἐμφαίνει φιλοπονίης. ἀπαρνέομαι γὰρ εἰς χρῆσιν, ἑτέρην, φιλοπονίην μετὰ πόνου ἰσοειδημένην. ὡς ἐν ἑωυτῇ μούνῃ, αἵρεσιν ἐοῦσαν χαριέσσαν. περιποιήσῃ γὰρ κηφῆνος μετὰ διαπομπῆς
40 [26] ἐπιμοχθίην. φευκτέη δὲ καὶ διάθεσις, ἐκτὸς ἐοῦσα ὀψιμαθίης. παρεόντων μὲν, οὐδὲν ἐπιτελέει· ἀπεόντων δὲ, μνήμη ἀνεκτή. γίνεται τοίνυν πάμμαχος ἀτυχίη, μετὰ λοιμένης χάρης. ἀφεθεῖσα εὐπρεπίης, ὁρισμοῖς τε καὶ ἐπαγγελίῃ, ὅρκοις τε παμμεγέθεσι θεῶν, εἵνεκεν ἰητροῦ προεστεῶτος νόσῳ, [27] ἀναγνώσιος ξυνεχέης, καὶ τῇ χρήσιος τε [28] ἰδιωτέων φυλελυσέων λόγοις ἐκ μεταφορῆς [29] ἐκζηλευομένων, καὶ πρινὴν νόσῳ καταπορέεω ξυνηθροισμένοι. τῶν μὲν οὖν τοιουτέων ὅποι ἂν καὶ ἐπιστατήσαιμι, οὐκ ἂν ἐπὶ θεραπείης ξυλλόγου. αἰτήσαιμι δὲ ἂν θαρσαλέως [30]
50 βοήθειαν. ἰσοτίης γὰρ εὐήμονος σύνεσις ἐν τουτέοισι διεσπαρμένη. τουτέων οὖν δι' ἀνάγκην ἀξυνέτων ἐόντων παρακελεύομαι

κελεύομαι χρησίμην εἶναι τὴν τριβὴν μεθ' ὑστέρησιν διδαχῆς ἱστορίης. τίς γὰρ ἐπιθυμεῖ[31] διδαχῆς μὲν πολυχρονίην, ἀρχεκέως ἐθέλειν ἱστορέειν,[32] μήτε χειροτριβίης ἀρεμεότητι. διὸ παραινέω τουτέοισι, λέγουσι μὲν, προσέχειν. ποιεῦσι δὲ,[33] ἐγκόπτειν ξυνεσταλμένης διαίτης, μὴ μακρὴν ἐξαρέειν,[34] τοῦ κάμνοντος χρονίην ἐπιθυμίην αὔξησι. καὶ ξυζωείη ἐς χρονίην νοῦσον. ἢν τις προσέχῃ τυφλῷ δὲ δέον ὡς μέγας φόβος φυλακτέος. καὶ χάριν δι' ἧς ἐνότης ἠέρος αἰφνιδίη ταραχὴ φυλακτέη. ἀκμὴ ἡλικίης, πάντα ἔχει χαρίεντα. ἀπόληξις δὲ, τοὐναντίον. ἀσαφίη δὲ γλώττης γίνεται, ἢ διὰ πάθος, ἢ διὰ τὰ οὔατα. πρίν τε πρότερα ἐξαγγέλλαι, ἕτερα ἐπιβάλλειν. ἢ πρὶν δὲ διανενοημένον εἰπεῖν, ἕτερα ἐπιδιανοεῖσθαι. τὸ μὲν ἄνευ πάθους ὁρατοῦ λελεγμένου μάλιστα ξυμβαίνει, φιλοτεχνοῦσιν. ἡλικίη σμικροῦ ἐόντος τοῦ ὑποκειμένου, δύναμις ἐνίοτε πάμπολυς. νόσου ἀταραξίη, μῆκος σημαίνει. κρίσις δὲ, ἀπόλυσις νόσου. μικρὴ αἰτίη,[35] ἄκεσιν λύεται. ἢν μή τι περὶ τόπον καίριον πάθῃ. διότι ξυμπάθησις ὑπὸ λύπης ἐοῦσα ὀχλέει, δι' ἑτέρου συμπαθείης τινὲς ὀχλεῦνται. κατάβοησις λυπέει φιλοπονίης κρατερῆς ὕπο.[36] παραίτησις[37] ἀλυώδης, τόπος ὀνησιφόρος.

hortor, vbi præceptorum cognitione destituuntur. Quis enim variè diffusam præceptorũ cognitionem habere exactè cupiat, citra exercitationis manuum securitatem? Quare hoc vnum suadeo, vt eorum verbis quidem animum aduertant, opus autem in subtrahenda victus ratione interpellent, neque eam diutiùs instituant. Ægri enim diuturnam appetentiam erigit indulgentia, quæ interdum morbum fouet. Si quis cœco quãtum opus est morem gerat, is velut res horrenda vitari debet, & gratia vitanda per quam vnitas deperit. Aëris repentina turbatio vitanda est. In ætatis vigore omnia gratiora sunt, in desinente verò ætate, contrà. Linguæ obscuritas aut propter affectionem contingit, aut propter aures, vt si altera superinferat priusquàm priora enunciarit, aut si antequam id quod mente conceptum est eloquatur, aliud insuper animo concipiat. Hoc quidem his qui artium studio tenentur præcipuè contingit, citra visioni subiectam appellatam affectionem. Ætatis cùm paruum subiectum existat, valde magna interdum est facultas. In morbo nõ perturbari diuturnitatem indicat, iudicatio verò morbi dissolutio est. Parua causa curationibus soluitur, nisi quis præcipuus locus affectus sit. Quandoquidem ex dolore per consensionem exortus affectus affligit, quidam per alterius cõsensionem vexantur. Vociferatio dolore afficit. Præ laboris vehementia indulgens concessio, locus amœnus vtilitatem affert.

IN SINGVLOS HIPPOCRATIS LIBROS, BREVES NOTAE.

IN HIPPOCRATIS IVSIVRANDVM.

QVORSVM pertineat hoc libris Hippocratis præfixum iusiurandum, ex Diuo Hieronymo & Scribonio Largo aperuit Turnebus capit. 21. libr. 19. Aduersariorum, aliiq; adscripserunt. Præterea quoque Gregorius Nanzianzenus in Oratione funebri Cæsarij fratris, adiuratorē vocat Hippocratem, quòd ex hoc iureiurando, velut formula quadam, conceptis verbis iurare cogerentur, quicunque Medicinæ artem profiteri atque exercere constituissent, vt ad artem sanctè & integrè exercẽdam, iurisiurandi religione adigerentur. Hanc velut ex scripto sponsionem, ac stipulationem scripto consignatam, ξυγγραφὴν hîc vocat, qua se exoluturum, eamque planè præstiturum, religiosèque obseruaturum spondet & vouet. ὅρκον autem istum εἰς τὸ περὶ τέχνης συντεινόντων λόγον primum reponit Erotianus, quòd ad artis splendorem spectet vel maximè, eaque ratione ab eo τὸ πρῶτα auspicati sumus.

[2] Ἀπόλλωνα ἰητρὸν] ἰητρὸν Medicum, tanquam Medicinæ inuentorem, Medicorum Deum ac præsidem.

[3] ἡγήσασθαι μὲν] ἡγήσεσθαι δὲ legunt exemplaria quædam manu scripta Regia. Sed ἡγήσεσθαι, καὶ κοινώσεσθαι, & ποιήσεσθαι videntur legisse omnes interpretes, quos etiam secutus sum, idque alij quoque annotarunt.

[4] τὰ χρηΐζοντα ἐμοὶ σιν] τὰ καὶ legunt exemplaria manu scripta. Et in quodam manu scripto exemplari ad hũc locum adscribitur, εἰ μὲ τοῖς γονεῦσι, οἱ δὲ συζηγέοιν, additurque testimonium ex Philebo & Rintho, neq; tamen id satis purum, quæ videtur esse illius dictionis (χρηΐζοντα) explicatio.

[5] ἄνευ μισθοῦ καὶ ξυγγραφῆς] Hîc ξυγγραφὴ ex scripto sponsionem, aut pactum ex scripto & syngrapha significat, & literas sponsorias, rectè latiùs syngrapha, aut syngraphus dicitur, velut cum populo agere ex syngrapha, apud M. Tullium Orat. pro Murena, & per syngrapham argentum reddere, in oratione de Respons. aruspicum. Istumque locum in nostra OEconomia subnotauimus.

[6] παραγγελίης τε καὶ ἀκροήσιος] Quid sit hîc παραγγελίη, quidque ἀκρόησις satis videmur explicasse in nostra OEconomia, hoc subnotato loco. Quædam tamen exemplaria παρακλήσιος pro παραγγελίης adscribũt. Dicuntur autem συγγεγραμμένοι οἱ μαθηταὶ, qui Medicinæ sacramento addicti, nomina dederunt, eamq; profitentur, velut συγγεγραμμένοι πατέρες Plutarcho, qui patres conscripti Latinis, & in senatum allecti.

[7] ἐπὶ δηλήσει δὲ] Istud ad ægros referri potest, quemadmodum etiam retuli cum interpretibus omnibus, vt profiteatur se victus rationem perniciosam & improbam euitaturum. Potest etiam de se intelligi, quò sanctiùs Medicinam tractet, sibi ab omni maleficio & improbitate temperaturum, vt longè à se omnem noxiam facessat, quemadmodum sumpsit Caluus. Qui sensus ad Medici dignitatem & integritatem prorsus mihi spectare videtur. εἴρξω autem vt χρήσομαι, aut χρήσασθαι vt ἦρξειν legendum, quod rectè annotauit Opsopœus, etsi χρήσασθαι quidam adscribunt.

[8] οὐ δώσω δὲ οὐδὲ φάρμακον] Meminit huius totius loci Scribonius Largus in Procemio. Cùm enim scientia sanandi, non nocendi Medicina, magni æstimauit Hippocrates, eius nomen decusque conseruate, pio sanctoque animo quenque secundum ipsius propositum se gerentem. Adeò vt ne hostibus quidem, malum medicamẽtum daturus sit, qui sacramento Medicinæ legitimè est obligatus. Quia Medicina, non fortuna, neque personis homines æstimat, verùm omnibus æqualiter auxilio suo succursuram se pollicetur, nulliq; vnquam nocituram profitetur.

[9] ἐκχωρήσω δὲ] Hoc loco mihi duplex sensus animaduertendus videtur, vt dicantur ἐργάται πρήξιος τῆς δε, magistri secandi calculi periti (quos publico nomine etiam operatores vocant) quique eam artem profitentur: vel ἐκχωρήσω πρήξιος τῆσδε, vt sit, id mu-

neris illis concedam, aut hoc munere illis cedam, locumque secandi calculi & eius rei faciendæ facultatem dabo.

10 ἢ φθορέης] φθορίω hîc Gorrhœus abortiui fœtus eiectionem & corruptionem intelligit. Mihi verò φθορίη omnem morum corruptelam, & vitam omnem scelerum genere coinquinatam significare videtur, nec tam animi quàm corporis impuritatem respicere, & ad pudicitiam læsam referri. Idem quoque ἄλης legit, & τὸ πλάνης exponit, quod ab aliis annotatum video, tum etiam quòd quædam exemplaria φθορῆς hîc pro φθορέης legunt.

11 καὶ ἀνδρῶν] ἀνδρῶν legunt alia exemplaria. ἀνδρείων verò exemplaria Regia manu scripta, quam lectionem etiam alij annotant.

13 καὶ μὴ ξυγχέοντα] Id eleganter nec sine translatione dictum videtur, ab his qui numerorum aut calculorum rationes permiscent, confundunt, conturbant, & inanes reddunt, aut ab iis qui nimio ære alieno obruti, rationes omnes & fortunas conturbant, vnde Conturbatores dicuntur.

IN HIPPOCRATIS LEGEM.

ΙΗΤΡΙΚΗ πάντων μὲν] Hic libellus ab Erotiano accensetur inter eos qui εἰς τὴν περὶ τέχνης τεινόντων λόγων referuntur, & post ὅρκον adscribitur, ideoque hîc illi locum secundum attribuimus.

2 ἐπίσημον δὲ] Exemplaria quædã Regia manu scripta in margine ζημία adscribunt, quod videtur esse glossamentum quoddam, vt adscripsimus in nostra OEconomia.

3 τὰς ἐξ αὐτέης συγκειμένας] συγκειμένης vitiosè legũt quædam exemplaria manu scripta.

4 ἐπίβολον φύσιος] Istud quoque in OEconomia nostra exposuimus, simulque indicauimus exemplaria Regia manu scripta ἐπήβολον legere, & μετοχὸν aut γνωστικὸν explicare.

5 τρόπου εὐφυέος] τόπου εὐφυέος legi cum Cornario & Zuinggero, & locum natura accommodatum ad Medicinam tum faciendam, tum tradendam intelligo: etsi τρόπου εὐφυέος non reiicio, quemadmodum alij legũt & Caluus, vt optimam morum indolem intelligas, quæ sit à natura comparata, & sub ea comprehendatur.

6 ἐν τρόπῳ] Sic legunt omnia exemplaria veluti antea, sed ἐν τόπῳ legendum.

7 ἡ μάθησις ἐμφυσιωθεῖσα] Sic legunt quotquot nobis videre licuit exemplaria, vt sit sensus, quò inflata ac veluti tumefacta disciplina, hoc est impleta aut fœta, & veluti grauida reddita, fœlices & bene maturos ac copiosos fructus proferre queat. Nos grauidatam diximus, velut M. Tullius libr. 2. de nat. deor. terram seminibus grauidatam. ἐμφυτευθεῖσα tamen legisse videntur Caluus & Cornarius, aut ἐμφυθεῖσα.

8 ταῦτα ἐνισχύσει πάντα] ἐνισχύει legunt exemplaria Regia manu scripta, & ἐς γραφῆναι.

9 ἐς τὴν ἰητρικὴν τέχνην ἐνεγκαμένους] ἐπενεγκαμένους habent exemplaria quædam manu scripta, quædam etiam ἐπεισενεγκαμένους.

10 ἢ ὄναρ ἢ ὕπαρ] Hunc locum in nostra OEconomia expressimus & exposuimus.

11 ἡ μὲν οὖν ἐπιστήμη] Hæc deleui ex melioribus codicibus, cùm neque ab interpretibus legantur, neque in Aldino codice adscribantur.

12 ὀργίοισιν ἐπιστήμης] Et hunc locum in nostra etiam OEconomia expressimus.

IN LIBRVM DE ARTE.

HVNC libellum Hippocr. tribuit finitionum Medicarum author. Erot. verò illius multa citat testimonia, eumque εἰς τὴν περὶ τέχνης τεινόντων λόγων tertium refert, & περὶ τέχνης passim inscribit.

2 ὡς μὲν οἴονται] Manu scripta exemplaria Regia legũt, ὡς μὲν οἴονται τοῦτο διαφρονεόμενοι, οὐχ ὃ ἐγὼ λέγω. Quæ lectio etiam adscripta est à Zuinggero.

3 ἀλλ' ἱστορίης οἰκείης] Hîc adscribit Gorrhœus ex communi sermone locutum Hippocratem, ideoq; ex sensus consecutione indicasse eos suam imperitiam manifestò prodere. Quæ interpretatio etsi vera est, & à Cal. fortasse etiam animaduersa, qui (quales essent demonstrauerunt) dixit: mihi tamen non ambitiosam cognitionis & scientiæ suæ ostentationem referri aptissimè videtur, quod etiam fecerunt reliqui omnes interpretes, vt mihi valde suspecta sint exemplaria, quæ hîc οἰκείης prætermittunt. Adde quòd codices manu scripti Regij quidam pro ἱστορίης γνώσιος adscribũt, quod mihi videtur glossema esse quoddam.

4 ἐμοὶ δὲ τὶ μὲν τι τῶν μὴ εὑρημένων] Codices manu scripti Regij quidam legunt, τῶν ἑαυτῶν εὐελπισκομένων.

5 ἀλλὰ κατηγορίην μᾶλλον] κατηγελίην legitur apud Galen. in Exegesi, & exponitur κακοῤῥημοσύνη, κακολογία, vt scripsimus in nostra OEconomia, istumque locum subnotauimus & aperuimus. ἀπεχίης etiam legitur in quibusdam codicibus manu scriptis, quod annotauit quoque Zuinggerus. Verùm ἀπεχίην habent meliora exemplaria.

6 κακίης ἐπεργίειν] τῇ κακίῃ ἐπεργέειν legit Gorrhœus.

7 τοῖς ἐς ἰητρικὴν οὕτως ἐμπορευομένοις] Hæc elegãs est phrasis, qua indicantur qui calumniando artem Medicam quæstum aucupantur, aut ex artis reprehensione nundinationem faciunt, quam aperuimus in nostra OEconomia. In codicibus autem Regiis quibusdam manu scriptis, ad hunc locum adscribitur, ἐμπορευομένοις καθ' ὁδὸν ἐμπορεῦσι κέρδους ἐλευθέρῃ χάριν. Quod certè mihi videtur esse interpretamentum quoddam, præsertim cùm addatur Homericum testimonium, his verbis: Ὅμηρός φησι, ἔμπορος, οὐ γὰρ ἐνηὸς ἐπίβολος, οὐδ' ἐρετάων. qui versus est 319. ὀδυσσ. β. decurtato tamen sensu. Addendum enim γίνομαι ex sequẽti versu videtur.

8 εἰ γὰρ δὴ ἔστι γ' ἰδεῖν] Cornarius & Zuinggerus μὴ δὴ ἔστι γ' ἰδεῖν legunt cum Caluo, quòd ea quæ non existunt, verè intueri non liceat. Sed malui codicum pluralitatem sequi cum Gorrhæo, & mihi hæc lectio optimè quadrare videtur.

9 ἀλλ' ὅπως μὴ οὐκ ἔῃ] Hoc aliter sumunt interpretes, mihi tamen hæc vera videtur interpretatio, Gorrhœus ad ea quæ verè existunt retulit, quòd quæ oculis cernũtur, & mente esse comprehenduntur, ea verè existere inficiari quis nequeat. Caluus & Zuinggerus ad ea quæ non existunt referunt, quę non æquè ac ea quæ verè existunt, percipiuntur. Sed mihi propiùs ea quæ oculis cernuntur, & verè esse mente comprehenduntur, respicere videntur, quæ & perpetuò talia esse cernuntur, & animo concipiuntur, vereq; existunt, neq; aliter contingere in rerum natura potest. Quò etiam sequens ratio refertur.

10 ἐν ἄλλοις αὖ λόγοις] Exemplaria quædam Regia manu scripta λόγοισι legunt, quædam etiam ἀναλόγως, quod etiam annotauit Zuinggerus.

11 ἰητρικὴν δὴ] Hanc artis definitionem sumit author definitionum Medicarum, vbi legitur πάμπαν ἀπαλλάσσειν τῶν νοσημάτων τοὺς κάμνοντας.

12 καὶ τὸ μὴ ἐγχειρέειν] Huius cautionis meminit Gal. Comm. ad aphor. 29. lib. 2.

13 εἰδότας ὅτι ταῦτα οὐ δύναται] Caluus ὅτι πάντα οὐ δύναται legisse videtur, quam lectionem etiam sequitur Definitionum Medicarum author, nisi quòd illic legitur ὅτι πάντα ταῦτα δύναται.

14 ἢ αὖ ἕκαστος αὐτῶν] Istud ad eos qui suis rationibus artem Medicam turpiter incessunt retuli, cum Cornario & Caluo, Gorrhœus & Zuinggerus ad rationes ipsas, & earum pondus aut momentum.

15 οὐ ἀποστερέω μὲν οὐδ' αὐτῆς] τὴν τέχνην legũt exemplaria Regia quædam manu scripta, non omninò improbando sensu.

16 ἢ ὅτι μὴ ὀρθὸν] ἢ ὅτι μὴ ὀρθὸν legũt exemplaria Regia quædam manu scripta, eademq; ἀλλ' ὅσ' ἂν ἐπιτύχοιεν legunt. Quas etiam lectiones annotauit Zuinggerus. Quædam etiam ἄλλως τ' ἐπιτύχοιεν διαιτῇ habent, quam lectionem secutus videtur Cornarius. Verùm peruulgata lectio mihi multò magis probatur.

17 ἡ τῇ ἀπαίτων τούτων παροχῇ χρώμενοι] βραχῇ legunt exẽplaria Regia & Vaticana, vt istorum omnium promiscuum vsum indicent.

18 ἢ ὅτι τ' ἐκλάβοιεν] Pro his omnibus exemplaria Regia manu scripta habent, ἢ ὅ, τι τὸ βλάψαι ἐν τῷ βλαβῆναι. Quæ lectio minimè aspernanda est.

19 ὑπὸ φαρμάκων] ἐπὶ φαρμάκων legunt exemplaria Regia manu scripta.

20 ἀγνοεῖ μᾶλλον ἁρμόζουσ' ἀγνοίῃ μᾶλλον] Quædam exemplaria ἀγνοίῃ μᾶλλον legunt, quæ secutus est Cornarius.

21 εὖ μὲν οὕτως ἀφρόνων] ἄφρονες legunt exempl. quædam manu scripta,

scripta, vt Aldina, quam lectionem secutus est Cornarius, reliqua & plurima ἀφρόνων. Manu scripta etiam quædam exemplaria Regia, καὶ ὅτι ὑπολειπόμενα, legunt.

22 τὸ μὲν γὰρ πρὸς τὸ ὄντος.] Hæc non leguntur in duobus codicibus Regiis manu scriptis, neq; ea legit Caluus, vt suspicio sit in Vaticanis desiderari exemplaribus, vt & in Aldino. Quædam etiam exemplaria, pro ἢ οἰδαίνοντα, ἢ οἰδήμασιν legunt, vt videtur etiam legisse Caluus.

23 διαυτὴ δὲ] διαυτὰ δὲ legunt manu scripta exemplaria Regia & Vaticana.

24 οὕτω δεῖ εὐπρεπῆ τέχνην] τὴν τέχνην legunt exemplaria Regia manu scripta & Vaticana.

25 καὶ τὴν νηδὺν] Hîc νηδὺν cauitatem dixi, quòd Erotianus πᾶσαν κοιλότητα hîc exponat. Potui nihilominus ventrem eam cauitatem dicere, vt cæteri interpretes, idque fecimus in nostra OEconomia, vbi hunc locum expressimus.

26 πᾶν γὰρ τὸ ἀσύμφυτον] πᾶν γὰρ τὸ ξύμφυτον legitur apud Erotianum, sed vitiosè vt apparet.

27 ἐν τοῖσιν εὐαρκοισιν ἐστὶ δέδεικται] ἐν ποῖσιν εὐαρκοισιν διαυτὴ ἐστὶ δέδεικται, legunt exemplaria quædam Regia manu scripta.

28 πολλῶν διαφύσιων μεσὸν] διαφύσιες hîc quid sint, exposuimus in nostra OEconomia, hoc expresso loco.

29 προεστηπαμένα] προεστηπασμένα legunt exemplaria Regia manu scripta.

30 ὅ, τι οὐχ ὕπαφρόν ἐστι] Erotianus hîc ὕποφρον legit, & κρυφαῖον exponit. Quem locum in OEconomia nostra exposuimus. Ad eamque lectionem accedunt exemplaria quædam manu scripta, quæ ὑπόφορον legunt, hoc est cauernosum. Idem etiam θαλάμας hîc καταδύσεις exponit, latibula diximus, loculos, cellas & penetralia, aut foculos intelligentes.

31 ὅς ἐκ διοιγομένων] διοιγουμένων legunt exemplaria Regia manu scripta quædam. Quam lectioné etiam adscribit Zuinggerus.

32 οὐ γὰρ δὴ ὀφθαλμοῖσι] Hæc ratio facit vt Erotiani lectio quæ ὕποφρον legit mihi plurimùm arrideat, eamque veluti genuinam & ἀρχαίαν esse spondeam, etsi mihi defecta & vitiosa videatur. οὐχ ὕποφρον enim legendum esse res ipsa clamat, & quod idem subiicit, εἰ οὖν αἱ καταδύσεις θαλάμαι λέγονται, εἰκότως πᾶν τὸ σκεπόμενον, κρυφαῖόν ἐστι καὶ ὕποφρον.

33 διὸ καὶ ἄδηλα] διὸ δὴ legunt exemplaria Regia manu scripta.

34 ὅσον αὐτὴ τῶν νοσεόντων φύσιες] ὅσαι τῶν νοσεόντων φύσιες legunt exemplaria quædam Regia manu scripta & Vaticana.

35 μετὰ πλείονος μὲν γὰρ] Hîc codicum pluralitatem secuti sumus, etsi plurimùm mihi arridet Gorrhœi lectio, quam ex Aldino codice hausit. Exemplaria auté quædam Regia manu scripta hîc legunt, καὶ οὐ μετ' ἐλάσσονος χρόνου ἐστὶ, καὶ ἐν τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν ὁρᾶταί τε καὶ γινώσκεται.

36 καὶ ῥαστώνη μᾶλλον] Hîc ῥαστώνη facilitatem ac lenitatem quandam significat, qua ars Medica inter curãdum vtitur, cùm medicamenta dolores alleuantia & benigna potiùs quam exasperantia instituit, amiceque potiùs ægrum, & vt Medicum naturæ administrum æquum est, quàm asperè & hostiliter tractat. Aliòqui ῥαστώνη dici potest natura quædam tarditas & cum prudentia coniuncta, quæ præcipiti temeritati & inconsideratæ leuitati opponitur.

37 διά τε τὴν τῶν καμνόντων ὀλιγωρίην. ἐπιτίθενται γὰρ,] Hanc lectionem secutus sum codicum pluralitate fretus, cum Corn. & Zuinggero, in qua ἐπιτίθενται pro ἀναβάλλονται aut ἀναπίθενται mihi poni videtur, vt ægri ipsi sua negligentia curationem differant, sed tum demum morbis correpti, curationi se committunt. Vaticana exemplaria cum Aldino sic legunt, διά τε τὴν τῶν καμνόντων ὀλιγωρίην ἐπιτίθενται, quod morborum impetum & vehementiam respicit, qua velut hostiliter ægris ob negligentiam insidiantur, eosq; inuadũt & aggrediuntur. Quæ lectio certè arridet, eamque secutus est Caluus & Gorrhœus. Verùm in eo quod sequitur vitiosa sunt exemplaria, οὐ λαμβανόμενα δέ. expungenda enim negatio videtur. Exemplaria manu scripta Regia, hîc στενότητα pro συνότητα legunt. Zuinggerus etiam ὑφῄσειν pro ἐπιτίθενται legi adscribit.

38 ἀλλ' αὐτέων ὅσαι] ὅσα περὶ δημιουργοῦνται legunt exemplaria Regia manu scripta, & ἀεργοί.

39 μετὰ δὲ τοῦτο ἀφθόνως] Exemplaria quædam Regia manu scripta cum Vaticanis & Aldinis istud sic legunt, καὶ ὅσαι μετὰ τε ὀφθῆναι ἀεργοί, alia etiam εὐεργοὶ legunt, quæ lectio magis probatur.

40 ἐμμυνεῖ] Hæc mihi videtur germana lectio, etsi ἐμμυνεῖν legunt exemplaria Regia manu scripta, cum Vaticanis & Aldinis. Eadem quoque Regia habent, καίτοι εἰ κακκέναις. Hîc autem mihi sensus esse videtur, artes non tam operis celeritatem requirere, quàm vt ritè & decenter, neque perfunctoriè tractentur, in quibus sine idoneo instrumento nulla sit operis efficacitas, eaq; instrumenti mora quamuis operis perfectionem retardet, ideoque ad emolumentum plurimùm officiat, ea tamen pluris æstimatur & præfertur. Et mihi tamen probè conscius sum, reliquos interpretes aliam huius loci notionem esse secutos: verùm ista mihi magis probatur. Adscribendum quoque videtur quædam exemplaria λοιππλέον pro λοιπολέστερον adscribere.

41 τὰ πάντα πάντῃ] Ionica est phrasis pro ἅπαντες, idque ad id quod omnibus est manifestum retuli, pluralitatem secutus. Caluus & Gorrhœus ad aliarum artium artifices retulerunt.

42 φωνῆς τε γὰρ λαμπρότητα] Quædam exemplaria manu scripta λαμπρότητα καὶ βραδυτῆτι, καὶ ῥευμάτων legunt.

43 ἀνάγκας εὕρηκεν] εὑρήσει legunt exemplaria manu scripta Regia. Vitiosa est autem Vaticanorum manu scriptorum lectio, αἱ ἄλκας εὕρη, κενῆσιν ἡ φύσις ἀζήμιος μεθιεῖσιν.

44 ταῖς τε πίστιας] Vaticana exemplaria ταῖς τ' ἀπίστιας legunt, quæ videtur secutus Caluus, sed πίστιας lego cum reliquis omnibus interpretibus, & ad morborum cognitionem retuli, alij ad fidem quam ægri Medico adhibent. Cornarius etiam βραδυτῆτας pro βραχυτῆτας legisse videtur.

45 οὐ τὸ λέγειν καταμελετήσαντες] Hîc mihi artis Medicæ peritos exprimit, qui non tam persuasoriam verborum eloquentiam affectant, quàm vt bene medendo, & bene curando, ipsisque artis operibus suam scientiam probent. Scio alium esse interpretum sensum, sed hîc mihi valde probatur. καταμελήσαντες etiam quidam legunt, hoc sensu, non quòd orationis dictionem negligant. Tum enim vel maximè arti Medicæ sua dignitas constat, cùm ad operis fidem, dictionis puritas aut oratio non inelegans accessit.

IN LIB. DE PRISCA MEDICINA.

1 Ὁκόσοι ἐπεχείρησαν] Hunc quoq; librum Erotianus tertium εἰς τὴν περὶ τέχνης τεινόντων λόγον recenset.

2 ἀμφὶ τέχνης ἐούσης] αὐτῇ τέχνης legunt exemplaria Regia quædam manu scripta.

3 μηδὲν ἐν αὐτῇ ἐσκέπτο] Exemplaria Regia M. S. μηδὲν αὐτῇ ἐσκέπτο, καὶ μηδὲν αὐτῇ εὕροιτο legunt, & ἀνεπίσκεπτοι pro ἀνεπιστήμονες habent.

4 καὶ φύσει τι] Sic ferè omnia exemplaria, sed φησί τι lego, aut φῆσι τι, vt Vaticana & Aldina.

5 οὐδὲν δὲ ἕτερον] Sic legunt omnia quotquot videre licuit exemplaria, quæ secutus sum. Caluus & Cornarius pro ἕτερον οὐδὲν ἕτερον legisse videntur.

6 καὶ κατ' ἄλλα διαιτωμένοις] Hanc lectionem ex codicum pluralitate secutus sum, quæ sic mihi constare posse videtur. Etsi probo eam lectionem quam adscribunt exemplaria Regia manu scripta, εἰ μὴ κατ' ἄλλα διαιτωμένοις ξυνέφερε, καὶ μὴ ἦν ἕτερα τουτέων βελτίω, propter ea quæ sequuntur. Scio Gorrhœo aliam placuisse lectionem. Vitiosa sunt exemplaria Aldina, quæ διαιτίοι legunt, & καὶ εἰ μή.

7 οἱ ἀπὸ τουτέων γε] Sic legunt ferè omnia exemplaria, εἰ ἀπὸ τουτέων quædam manu scripta, ἀπὸ τουτέων Aldina. Corn. & Gorrhœus, ἀπὸ τουτέων γὰρ legunt.

8 καὶ φορύξαντες] φρύξαντες legunt exemplaria Regia manu scripta, vt Vaticana & Aldina. φορύξαντες autem ex hoc loco mihi videtur legisse Galenus in Exegesi, & φυράσαντες exponere, vt scripsimus in nostra OEconomia.

9 περὶ ταύτην θρηνηματευσάμενοι] Cùm maza antiquis vilior cibus fuerit, istud varium eius & operosiorem apparatum indicare mihi videtur. Est enim apud antiquos μάζη πεπτὴ & ῥαντὴ, & μάζα ἄπεπτος, & μάζα ξηρὴ καὶ ὑγρή, & μάζα προσφυρητὴ, & εὐθέως προσφυρηθεῖσα. Est & μάζα μαλθακὴ de quibus omnibus agitur apud Hippocr. variis in in locis.

10 σωπεῖν] Pro σωπεῖν σωπεῖνς vitiosè legitur in quibusdam exemplaribus Regiis manu scriptis.

11 ἐπικρατῆσαί τι αὐτέων] Cornarius & Zuinggerus ad arborum confectionem istud referunt, ego verò malui ad certatores & athletas referre cum Caluo & Gorrhœo.

12 καὶ τῇ ἐλλιώων ὅμοροι] ὅμοιοι legunt exemplaria quædam Regia scripta pro ὅμοροι.

13 ἐν ταύταις τῇσι χρήσεσι] πεχνήσεσι pro χρήσεσι legũt exemplaria Regia manu scripta, qua notione variam præparationem ciborum ac medicamentorum comprehendunt.

14 τὰ ἰσχυρότατα μάλιστα] Istud ad vehementissimas & euidentes dolorum causas retulit Gorrhœus, ego ad valentissima edulia, quæ sunt euidẽtissimæ & maximæ dolorum causæ, quod etiam cæteri fecerunt interpretes.

15 ἀλλ' ὅτι αὐτέω] Mihi placet occultum morbum esse, & quem neque qui in victu peccat sit cogniturus.

16 ἐν ἤσσον ὑγιαίνων] Sic legunt omnia quæ videre licuit exemplaria. Mihi tamen videtur legendum, ἐν χ' ἥσσον ὑγιαίνων τοῦτο ποιήσαι συνήσει. Apta enim sic & congrua mihi videtur redditio. Quod aliôqui effecit vt Cornar. & Zuinggerus aliam sibi lectionem finxerint. Sed nos exemplarium consensum secuti sumus, idq; mihi velle Hippocr. videtur, non aliam fuisse mentem eius qui agrestem illum ac ferinum victum, in mitiorem & politiorem commutauit (quamuis ea victus ratio sit ægrotantium victus ratione magis noxia) & illius qui ægrotis debitam victus rationem instituit, proindeque vtranque vt rectè esse inuentam, ita & eam quæ ad Medicinam spectat, via & methodo esse inuestigatam & constitutam.

17 ἀλλὰ ξυμβαίνει αὐτέων ἑκατέροισι] ξυμφέρει pro ξυμβαίνει legunt exemplaria manu scripta Regia & Vaticana, quæ secutus est Cal.

18 οἱ μὲν γὰρ ἣν ἀριστήσωσι] Eadem ferè scribuntur lib. 2. de rat. vict. in morb. acut. vbi eos qui minimè prandêre consueti, si pransi fuerint, fieri scribit, εὐθέως ἀῤῥώστους ἐν βαρέας ὅλον τὸ σῶμα ἐν ἀδυνάτους, ἐν ὀκνηρούς. ἣν δὲ ἐπιδειπνήσωσιν, ὀξυρεγμιώδεας. οἷσι δὲ, ἐν σπατίλη γένοιτο ἂν, ὁκόταν παρὰ τὸ ἔθος, ἀχθοφορήσῃ ἡ κοιλίη. Et lib. 4. ὄγκον τῆς γαστρὸς, ἐν νυσταγμόν, ἐν πληθώρην adscribit, etsi insuper cœnauerint, κοιλίην ἐκπεπερασμένην.

19 ἐν φύσα] φύσαι τὰ ἐν ἡμῖν πνεύματα ex hoc loco hoc libro sumit Erotianus. Vide porrò quæ eadem in re scribuntur libr. de rat. vict. in morb. acut.

20 ἐν ἐξυμφωμένην] ἐξυμωμένην κοιλίην ex hoc loco abundè exposuimus in nostra OEconomia.

21 ἐν πλέονος δέονται ἀναπαύσιος] ἀναπαύσιος legunt ferè omnia exemplaria, quo nomine contractio ventriculi indicatur, cùm se ad concoquendos & amplectendos cibos colligit & contrahit, vt scripsimus in nostra OEconomia, etsi aliter Zuinggero sumi non ignoro. ἀναπαύσιος tamen legunt quædam exemplaria manu scripta Regia & Vaticana, quæ secuti sumus cum omnibus interpretibus.

22 τῆς ἁμαρτίης ἀπολαύσας] Sic legunt omnia ferè exemplaria. Regia verò manu scripta & Vaticana ἀπολύσας. quædam etiam ἀπολυσάς, & ἀπολιπὼς.

23 τυγχάνει αἰεὶ τὸ ἀτρεκέστατον] Hîc ἀτρεκέστατον, quod est certissimum & exactissimum, ac rectitudinem ipsam significat Erotiano, eique à vero distinguitur, & ἀντὶ τῆς ἀκριβεστάτου ponitur, vt in OEconomia nostra indicauimus, simulq; ipsius lectionem adscripsimus quã hîc valde operæ pretium est animaduertere, quòd longè ab hac vulgari distet. Sic enim legit, χαλεπὸν, μὴ τοιαύτης ἀκριβείης ἐούσης περὶ τὴν τέχνην, τυγχάνειν τοῦ ἀτρεκεστάτου.

24 πολλὰ δὲ εἴδεα] Sic legit Erotianus, πολλὰ οὖν εἴδεα κατ' ἰητρικὴν ἐστὶν ἐς τοιαύτην ἀκριβείην.

25 ἀργοὺς δὲ πυροὺς ἐσθίετο] ἀργοὶ πυροὶ quinam dicantur ex hoc loco exposuimus in nostra OEconomia.

26 ὅ γὰρ ἐν πιεῖ ἐν ὕδωρ δίδοται] Sic ferè legunt plæraque omnia exemplaria, quædam etiam ὅ γὰρ, & manu scripta quędam, ὅτι γὰρ adscriptum habent in margine, quod lectionem ex se perplexam videtur quasi explicare, & phrasim obscuram euoluere.

27 ἡ συγκομιστὸς] Hîc συγκομιστὸν ἄρτον τῷ καθαρῷ oppono ex Gal. mente, qui eum ῥυπαρὸν ἐν μὴ καθαρὸν exponit, vt scripsimus in nostra OEconomia.

28 ἢ ἀπτίστων πυρῶν] Ex hoc loco mihi videtur Galenus in Exegesi, ἀπτίστων exponere, ὁλοκερῶν, εἰς ὁλοκερῆ ἄλευρα διῃρημένων, ἐλλιπῶς κεκομμένων, μὴ ἀποβεβρασμένων τὸ πιτυρῶδες. Istumque etiam locum sibi indicasse mihi videtur Erotianus, cùm ἀπτίστων ἀλεπίστων exposuit, vt subnotasse nobis videmur in nostra OEconomia.

29 τὴν τέχνην θεῷ προσθεῖναι] προσθεῖναι legũt exemplaria manu scripta Regia & Vaticana.

30 ἐν στρυφνὸν, ἐν πλαδαρὸν] πλαδαρὸν cur hîc insipidum cum Gorrhœo dixerim, curq; τῷ στρυφνῷ opponatur, diximus in nostra OEconomia.

31 ὡς ἀπὸ τῶν ἐν τῷ σώματος ἀποκρινομένων] Quædam exemplaria manu scripta ἀπὸ non legunt, quædam etiam ἀποκριναμένων habent.

32 ἐν ἀπόκρισις τῇ ἀμφὶ τὸ σῶμα δυνάμιος] τῇ ἀμφὶ τὸ σῶμα δυναμένων leg. exemplaria quædam, quæ secuti sunt Gorrhœus & Caluus.

33 ἐν ἁπλόον] ἄπλεον legunt exemplaria Regia manu scripta. Hîc verò ἐκ ἰσχυρὸν legisse videtur Cornarius. Verùm ἰσχυρὸν habent quotquot videre licuit exemplaria, quod validum dixi, ex quo robur, incrementum, & alimentum corpori cum proba temperatione comparatur.

34 ἰδὰ τὸν τρόπον θεραπεύουσι] θεραπεύει vitiosè legunt plæraque exemplaria.

35 ἢ ἐς τουτέων τι τῶν γινομένων καταφυγεῖν] Dixi vel ad aliquid horum cõfugere, vt sensus sit, necesse enim vel delirare, vel ad eorum aliquid quæ facta sunt, aut fiunt recurrere, hoc est ad eos cibos qui quotidie vsurpantur aut apparantur confugiendum esse.

36 ἀραιὸν ἔχον] Hîc ἀραιὸν ex Erotiani mente τὴν ταχεῖαν κίνησιν καὶ στάλον accipio, vt monuimus in nostra OEconomia. Ad hunc enim locum mihi illa Erotiani explicatio rectè referri videtur. ἀραιὸν legisse videtur Cornarius, aut ad id retulisse quòd ἀραιὰς λεπτὰς exponit Hesychius.

37 δεήσει δὲ ἐκ αὐτέων] αἱ δεήσεις δὲ ἐκ αὐτέων legunt exemplaria quædam Regia manu scripta & Vaticana.

38 ἐκθερμαίνειν, στερεῶς] pro στερεῶς, ἰσχυρῶς legũt exemplaria quædam Regia manu scripta.

39 ἐκ τουτέου τοῦ τρόπου διαιτᾶσθαι] Hanc lectionem vt valde popularem & pluribus codicibus cõtestatam secutus sum. Gorrhœus & Cornarius διαιτώμενοι legũt, cum quibusdam codicibus manu scriptis & Vatic. Quidam etiã παῦσαι pro διαιτᾶσθαι habent.

40 οἷα πάσχουσιν ἐς τὴν νύκτα] αἱ ἀπέχουσιν ἐς τὴν νύκτα legunt exemplaria manu scripta Regia quædam & Vaticana, quæ secutus est Cornarius. Nos valde popularem istam lectionem cum reliquis retinuimus.

41 ὁ πυρετὸς ἐκλάμπει] ἐκλάμπειν hîc per translationem dici de his quæ vires intensas exerunt, scripsimus in nostra OEconomia, vt hîc de febris intensissimo calore intelligatur. Hæc verò mihi per interrogationem legenda cum cæteris videntur.

42 ὥσπερ τὸ ῥῖγος] ὥσπερ legunt exemplaria manu scripta quædam Regia & Vaticana. Potest quoque hic locus per interrogationem legi vt legit Zuinggerus.

43 ἀλλ' οἱ πυρεταίνοντες τοῖσι καύσοισί τι] καύμασί τι legunt exemplaria Regia manu scripta.

44 ὅπου δὲ τὸ θερμὸν ἁπλῶς] θερμὸν ἁπλῶς intelligit calidum per se non iunctum secundis qualitatibus, θερμὸν εἰλικρινὴ postea vocat. ἁπλῶς autem deest in duobus exemplaribus Regiis manu scriptis, & videtur deesse in Vaticanis, neque id legisse Caluus, neque μοῦνον.

45 ἣν δὲ ἐν χρόνου προσφέρῃς] Sic legunt quotquot adhuc videre licuit exemplaria. Nos nihil immutauimus & receptam lectionem secuti sumus. Zuinggerus istud ad superiora retulit, & legit, ἣν δὲ ἐν πλείω χρόνον παρῇ. Quod certè ad longam manuum admotionem referunt nonnulli, nos ad diuturnam fluxionis perseuerantiam. Cæterùm exemplaria Regia manu scripta tria ἐξέλκοῦνται legunt, & Vaticana etiam. Aldina verò ἐξογκοῦνται, quæ minùs probo.

46 τὴν ἀμφὶ τὴν ὄψιν χιτῶνα] ὄψις etsi totum oculum interdum denotat, præcipuè tamen videndi aciem qua cernimus, ipsamq; pupillam, quæ κόρη dicitur, atque sæpe sic, vel nunc maximè vertimus, quòd μάλιστα αἱ ὄψιες βλάπτονται ἑλκόμεναι (vt scribitur Prorrh. 2.) & insignem noxiam facit pupillæ acies exulcerata.

47 ὅταν πικρότης τις ἀποχυθῇ] Sic legunt quotquot adhuc videre licuit exemplaria. Zuinggerus tamẽ ἀποκριθῇ legisse videtur. οἷαι ἐν ἄσαι, legunt quædam exemplaria manu scripta, alia etiam κένωσαι vitiosè. Hunc autem locum per interrogationem lego cum Cornario.

48 ἐν οἷσι μὲν ὀξύτητες] Hũc etiam locum per interrogationem lego cum Corn. Quid autem hîc indicet καταπορεύθη, satis apposite videmur expressisse & exposuisse in nostra OEconomia, in dictione καταπορεύσαι.

49 κρῆσις τι αὐτέων ἐστὶ] Id mihi innuere videtur Hippocr. calidum & frigidum secundis qualitatibus permixtum, nullam agendi aut patiendi vim habere, sed tum demum cùm mutuò inter se contemperata fuerint, sicque morborum curationem procedere, cùm alterum alteri sit remedium.

10 τὰ

50 ἐς δ' ἄλλα περὶ τὸν ἄνθρωπον] ἄλλα πάντα legunt exemplaria manu scripta Regia & Vaticana.

51 ἐρ ῶ δ' ἑτέρων μὴ] ἐπὶ μὴ legũt exemplaria manu scripta Regia.

52 πολλαὶ συμπεριπλέξιες] Hanc dictionem adeoque hunc totum locum appositissimè nobis videmur in OEconomia nostra explicasse & aperuisse, συμπεραξίες tamen videtur legisse Cornar.

53 καὶ πηλόα] πηλόα cùm à θάλλω deduxerim in nostra OEconomia, rationem etiam addidi, cur florida dicerem, hoc est succo turgida, aut succuléta. Adscripsi etiã cur mollia Gorrhœus, sugentia Caluus dixerit. Cornarius verò cur hiantes verterit, non satis apparet, nisi quòd mihi κεχλωότα legisse videtur. Quædam autem exemplaria manu scripta Regia hîc μανὰ non legũt, vt nec Caluus legisse videtur.

54 προσμυλλώας δ'] Sic legunt exemplaria omnia publicata, manu scripta verò προμυλλώας, quædam etiam προδιαστρέφας adscribunt, sed προδιαστρέφας scribẽdum videtur, vt sit interpretatio quædam. Hunc autem mihi locum subindicare videtur Galenus in Exegesi, προμυλλώας exponens προτείνας ἔξω τὰ χείλη, etsi vitiosè per simplex λ scribitur, huncque locum in OEconomia nostra expressimus & exposuimus. Ac nescio an hîc etiam ἀπομυλλώας legerit Galenus, quod idem exponit in Exegesi, προβαλὼν τὰ χείλη συνημμένως, licet etiam per vnicum λ scribatur. Nam solet sæpe in Exegesi varias vnius loci scriptiones producere & exponere. Certè exemplaria manu scripta hîc quoque ἀνασπάσιος pro ἀνασπάσιος bis legunt.

55 ἐπάκτου ὑγρότητος] Sic legunt meliora exemplaria, quædam verò manu scripta ἐπ' αὐτὰ, & ἐπιρρυείσας ὑγρότητας in plurali legunt.

56 [illegible] μάλιστα] Hîc pulmonem addidit Cornarius contra omnium codicum fidem.

57 αὐτὴ ἡ κοιλίη τὸ ὑγρὸν]. Exemplaria Regia manu scripta ἐν ᾗ τὸ ὑγρὸν legunt. Deinde pro ἐξαγγίζοιτ' ἂν, ἐξαγγίζοι & ἐξαλίζοι habent, ex quo ἐξαλίζοιτο Galenum legisse, & ἐκκενοῖτο exposuisse suspicatus sum in nostra OEconomia. Gorrhœus ἐξοσκίζοιτο aut ἐξογκοῖτο legisse videtur. Vult autem Hippocrates, cauas partes quæ humorem in se continent, neque à se emouent aut emittunt, vbi eum in sese imbiberint, pro mollibus duras, pro laxis solidas, & pro paruis elatas & tumidas euadere. Exemplaria porrò Regia manu scripta pro πιν, ἐν habent.

58 ἀνειλήματα] ἀνειλήματα στρόφους Galenus in Exegesi ex hoc loco mihi exponere videtur, vt notauimus in nostra OEconomia, ideoque torminum aut flatuum conuolutiones aut inuolutiones diximus.

59 ναρκας τε καὶ πληρώματα] νάρκας legunt exemplaria Regia manu scripta. Quædam etiam exemplaria ἃ ἐν τοῖσι ἀποσφαγεῖσι legunt. Quinam verò mihi οἱ ἀποσφαγέντες dici hîc videantur, satis docuimus in nostra OEconomia, simulque hunc locum subnotauimus, & lectionis varietatem indicauimus.

60 καὶ ὁρμᾷ μάλιστα πρὸς τὸ αἰπαιον] ὁρμαὶ legunt exemplaria Regia manu scripta.

IN LIBRVM DE MEDICO.

1 Τὸ μὲν γράμμα] Hic libellus etsi ab Erotiano in procemio inter cætera Hippocratis scripta non recensetur, ad artis tamen dignationem maximè pertinere, & inter τεχνικὰ præcipuè reponẽdus videtur. Hoc enim Medici authoritatem tuendam suscipit Hippocrates, qua maximè ægrotis præsit ac præscribat. Quæ præpositio est velut totius operis argumentum, veterum scriptorum more. προστασίη enim cùm varia significet, hîc mihi non incommodè imperium indicat, quo imperat ac præscribit Medico Hippocrates, quonam modo officinam instruere oporteat, vt paulò post, dignitatẽ & authoritatem qua ægro preficitur, ac præcipit quæ agenda sunt. Ad artis igitur authoritatem cùm plurimùm conferre censeatur, huc mihi potius quàm inter χειρουργούμενα collocãdus videtur, etsi Medici officinam non ineptè instruit & accommodat.

2 ὁρῆν εὔχρως τε] Illud ὁρῆν ad aspectum Medici & exteriorem corporis habitum, qui colore & superficie continetur, referũt, interpretes, nos ad curam & Medici studium respiciendum existimamus. εὔσαρκος autem hîc eum qui bene habito est corpore indicat, & qui σύμμετρος dicitur, mediocri temperamento ac ferè nullis vitiis obnoxio. Etsi Plato lib. 3. de repub. Medicũ omnes morbos expertum & natura valetudinariũ requirit. Exemplaria M.S. Regia quædam hîc pro εὔσαρκος, εὔχρουν legunt.

3 καθαίρειν ὡς ἔχειν] Hîc mihi valde probatur Hieronymi Mercurialis lectio quam hoc loco adscribit cap. 20. lib. 3. variarum lectionum, ἔπειτα τὰ περὶ αὐτὸν καθαρῶς ἔχειν.

4 τὸ γὰρ προστάτης] Hunc locum in nostra OEconomia subnotauimus & exposuimus.

5 σκοπὸν δὲ] Hic locus subobscurus mihi sic populariter intelligendus videtur, vt præcipuè animum intendat Medicus, rectéque prospiciat, quando his vti liceat, vt non se quibusuis, neque omni tempore propensum & procliuem exhibeat, ne sit despectui, cùm eadem etiam apud eosdem, non nisi cùm recta sunt, æstimentur. Scio tamen omnes interpretes aliter sentire, sed is mihi facilior sensus videtur. σκοπεῖν autem legere malim, quàm σκοπὸν aut σκοπεῖ.

6 αὐθάδης γὰρ] αὐθάδης quinã dicatur ex hoc loco in nostra OEconomia aperuimus.

7 ἀφ' ἧς ὠφελεῖσθαι τὸ θεραπεύοντα] τὸ θεραπεύοντα legunt exemplaria omnia quæ adhuc videre licuit, sed τὸ θεραπευόμενον cum interpretibus malo.

8 ὅκως μηδὲ ἀσθενῆ] Hic locus non parum mihi suspectus est, etsi in eo mirum in modum sibi constent quotquot videre licuit exemplaria. Quidam istud ad deligationem referunt, vt ne leuior quàm par sit adhibeatur. Cornarius etiam fortiorem adhibuit, vt σθενῆ legisse videatur. Mihi sic satis expeditus sensus videtur, vt intelligas pro anni tempestate partem vel integẽdam esse, vel nudandam, videndum tamen esse, ne partis imbecillitate deceptus, vtro horum vtendum sit, hæreas, ac veluti ignoranter hæsites. Scio tamen aliã esse mentem Cal. & Gorrhœo.

9 οὐ γὰρ οἷόν τε] κατακορῆ ῥύσιν ex hoc loco in nostra OEconomia aperuimus & exposuimus.

10 οὐ γὰρ οἴονται] Sic quidem legunt quotquot videre licuit exemplaria, οἷόν τε tamen lego cum Gorrhœo.

11 ὅταν γὰρ κατακρύψη] Ex hoc loco κατακρύψη καταψύχειν mihi videntur Erotianus & Galenus apud Hippocrat. exponere. etsi καταψάχειν pro καταψύχειν interpretes legunt, vt scripsimus in nostra OEconomia. Vbi etiam κατ' κουρίω pro κατακρύψη Dioscoridem legisse ex Gal. coniecimus, istumq; totum locum aperuimus.

12 εὐπυκνοτέρη τὸ δέ ἐστιν] ἀπυκνοτέρη videtur legisse Cornarius, qui debiliorem carnem vertit. Indicat autẽ carnem compactam magis esse & contentam, aut solidiorem, sanguine & humore attracto distentam.

13 τὴν γὰρ φλέβα ἐκφυσᾶσθαι] ἐκφυσᾶσθαι intumescentem & inflatam venam mihi simpliciter indicare videtur, etsi ἐμφυσᾶσθαι mihi legisse videtur Cornarius. Zuinggerus autem lõgè aliter accipit.

14 πᾶσι δ' κοιναὶ τε ξυμφέροντες] Id mihi simpliciter intelligendum videtur de communi curandi methodo, quòd omnibus eadem conferat, cùm in ista scriptione sibi admodum constent exemplaria omnia.

15 ἀρηγὰ σημεῖα] ἀρηγὰ simpliciter leg. Cornarius & Zuinggerus.

16 τὸ δ' ὀθόνιον φυλάσσειν] Sic legunt exemplaria meliora, eamque notionem secuti sumus, quædam etiam φλάσσειν, quæ secutus est Cornarius.

17 ἐπεὶ πλεῖον προσῆκται] ἐπὶ πλείω προσῆκτα vitiosè legunt exemplaria quædam.

18 ὅταν χειρουργέηται] χειρουργέηται legunt exemplaria M.S. Regia.

IN LIBRVM DE DECENTI HABITV, AVT DECORO.

Hic quoque liber ad Medicinæ dignitatẽ tuendam & Medici authoritatem spectat, quanquam ab Erotiano subticetur, & ab omnibus inter artis Prolegomena adscribitur, istaque περὶ εὐσχημοσύνης inscriptione proponitur, qua animi habitus, eaq; morum moderatio ab Hipp. explicatur, quam possit Medicus velut sibi impositam personam sustinere, eaque velut caduceo ornatus, per ora hominum & ægrorum triclinia obambulare, dignitatemque suam cum decoro tueri. Istam verò εὐσχημοσύνης dictionem apertissimè mihi videtur explicare Zuinggerus, & nos in nostra OEconomia aperuimus, quam sub Decoro Latini non malè mihi comprehendere videntur.

2 πρὸς περιεργίην φαίνονται] περιεργίην in nostra OEconomia, hoc subnotato loco aperuimus & exposuimus.

3 ἐφειλκυσατο τι] ὧι legunt exemplar. manu scripta Regia, quam lectionem videtur secutus Cornarius.

⁴ μένει ἐς τέχνην πεποιημένην] Sic legunt omnia ferè exemplaria, πεποιημένη tamen legunt Cornarius & Zuinggerus. μένει τι etiam habent exemplaria quædam.

⁵ ἀλλ' εἰ γε μὴ πρὸς αἰσχύνην] Hunc locum in nostra OEconomia subnotauimus & expressimus hoc sensu, vt nisi eæ partes innocenter & cum integritate opus suum exerceant, publicentur, hoc est vilescant, aut publica pœna multentur eorum artifices & sophistæ. Vbi δημεύεται cum Zuinggero legimus, etsi δημευταὶ habent reliqua exemplaria, quædam etiam Regia manu scripta δεσμεύεται.

⁶ ἀκμάζοντες δ' ἐν ἀνθρώποις] Sic quoq; hunc locum in nostra OEconomia exposuimus. ἰδιώτας autem pro ἱδρῶτας legisse videtur Cornarius.

⁷ καὶ γὰρ ἀγροίκων] Ista omnia diuersis locis in nostra OEconomia exposuimus.

⁸ πολὺ μᾶλλον φευκτέοι καὶ μισητέοι] φευκτέον καὶ μισητέον habent exemplaria quædam.

⁹ πικροὶ πρὸς τὰς συναντήσιας] Hîc πικροὶ graues potiùs quàm amarulentos mihi significare videntur, quique seueritatem aut grauitatem magis ad occursus, quàm amarulentiam vultu præferunt.

¹⁰ πρὸς τὰς ὁμοιότητας εὔστοχοι] εὔστοχοι dici videntur acutè ac solerter prospicientes in similium conuersatione, quique scitè ac rectè iudicant in similium familiaritatibus contrahendis, in eisque se comes ac affabiles præbent.

¹¹ εὔκρητοι πρὸς ἅπαντας] εὔκρητοι ad animi moderationẽ aut morum modestiam mihi referri videntur.

¹² πρὸς τὰς ἀποσιγήσιας] Hunc totum locum expressimus in nostra OEconomia, & ad respondendum argutos, acutos, aut acres significare diximus, vt superioribus responderent, qui aduersus eos qui insistunt, aut ad eos qui commouentur, sunt taciturni.

¹³ πρὸς λόγους αὐτοὶ] Sermonibus aut oratione potentes & efficaces intelligimus, tum persuadendo, tum ratiocinando, aut ad sermones expeditos & verbis promptos, vt exposuimus in nostra OEconomia.

¹⁴ ποιεῦντο ἀποδειχθὲν] ἀποδειχθὲν idem quod ἀπόδειγμα significat, & quod doctrina aut submonitione acceptũ est, vt illud in cõmune aut medium libenter proferant aut communicent.

¹⁵ ἐς ἀλήθειαν πρὸς τὸ ἀποδειχθὲν] Hũc locum etsi in OEconomia nostra aperuimus, eam tamen interpretationem non ingratiis adhibemus.

¹⁶ ἐς δεῖξιν] ἐς ἔνδειξιν legunt exemplaria manu scripta Regia.

¹⁷ εὐέλεγκτον ταῖς γνώμαις ὅτι] Sic legunt exemplaria omnia quæ adhuc vsque videre licuit. Cornarius tamen & Zuinggerus οὐ προσαπλωσίην legunt. Qui igitur ad artis vniuersales præceptiones singularium experientiam non adiungunt, eadem via progredi videntur, qua qui ex vtrisq; rationibus alterã tantùm adhibent.

¹⁸ οἴησις γὰρ αἰτίη μὲν] legunt exemplaria quædam, alia αἰτίην.

¹⁹ καὶ τοιγε βιαιότη ἡ πρόρρησις] Locus est subobscurus. ὁμογλυφέες mihi videntur Sophistæ dici, qui in vniuersalium cognitione, & verborum lenocinio, sine singularium sensu artẽ constituunt, quibus ῥῆσιν καὶ μὴ ποίησιν adhibet, eiusmodiq; prædictionem qua eorum Methodum inutilem & inefficacem sese prodere dixit, ad intelligentiam nihil conferre indicat, quòd quam rectus finis sit, cognitio ipsa, quæ fallax est, indicet. Sic enim simplex ista notio mihi probatur, ne nodum in scirpo quærere videar. Scio aliũ esse huius loci sensum Zuinggero, qui ὁμογλυφέεσιν legit, & ad naturæ cognitionem ad opera singularia refert.

²⁰ εὐοδίη κατέστησαν] Hunc locum in nostra OEconomia aperuimus, in dictione εὔοδος, simulq; variam exemplar. scriptionem indicauimus, quędam M. S. Regia εὐοδίη legere, quædam etiam εὐαδία vitiosè legunt. Significat autem illorum artem qui vniuersalium cognitionem cum rerum singularium actione aut experientia coniungunt, rectè procedere & tempore absolutionem cõsequi, cùm temporis successu experientiam coniungant & requirant, tumque prospero artis successu vtantur, ad eamque rectè amplificandam temporis diuturnitatem eis amplissimas facultates aut opportunitates suppeditare.

²¹ πολλὴ γὰρ] Sic legunt omnia exempl. & Cal. οὐ πολλὴ tamen lego cum aliis.

²² ἡσυχίη, ἀπάντησις] Ista simul coniungi possunt, vt leuem occursationem aut occursum indicẽt, & sermonis affabilitatem & comitatem in Medico commendet, aut mecum lenitatem, etsi aliter sumunt interpretes.

²³ ἀπεμπόλησις] Hunc locum in nostra OEconomia aperuimus, simulq; varium sensum & variam lectionem indicauimus. Exemplaria autem Regia M. S. τὸ πρὸς βίον χρησίων legunt, & καθαρσίης pro καθαρσίων.

²⁴ ἀδεισιδαιμονίη] Superstitiosi Deorum metus aut superstitiosæ religionis fugam significat, sed Caluus δεισιδαιμονίη legisse videtur.

²⁵ καὶ ὡς ὁσίως τι] καὶ ὡς καὶ ὁμοίως τι leg. exemplaria quædam. Regia verò manu scripta, καὶ ὡς μοι ὅκως τι. Locus certè subobscurus, & (vt quidem suspicor) non leuiter suspectus.

²⁶ ἐν νόῳ αὐτὴ ἐμπλέκεται] Sic legunt quotquot vidimus exemplaria. Sed αὐτὴ aut αὐτῷ legimus cum omnibus interpretibus.

²⁷ καὶ γὰρ αὐτέοισιν ἐπίνοισιν] Locus est admodum lubricus & non parum suspectus, cuique non sine melioris codicis opera mederi queas. Quidam ad Deos referunt, vt & τὸ δυνατὸν antea, ad numen. Sed mihi simpliciter intelligi posse videtur, vt Medicinam cum sapientia coniũgi velit Hippocrates, ex qua deorum cognitio, tum via etiam & ratio quædam, hoc est Methodus ipsa pendeat, ad quam veram, certam & indubitatam artis cognitionem referendam censeat. Scio tamen hunc locum aliter legi & accipi interpretibus omnibus.

²⁸ μὴ πολλὰ φαίνοντα] φαίνον] legunt exemplaria quædam vitiosè, vt etiam paulò pòst λεχθησομενευόμενον, vt annotauimus in nostra OEconomia.

²⁹ ἐς προσκλησιν θεραπείης] Hanc lectionem secuti sumus ex codicum pluralitate. προσκλησιν tamen habent exemplaria Regia manu scripta, hoc sensu. Hoc enim vis quædam ad curationis postulationem aut prouocationẽ esse solet, hoc est, ipsa otiosa & longa loquentia vi quadam curationem exposcere aut postulare videtur, aut vt ipsa loquentia in curationis subsidium necessariò adhibeatur. Vtranq; lectionem in nostra OEconomia adhibuimus & exposuimus.

³⁰ πρὸς τὰς ἐπιδημίας] Sic legũt omnia quæ huc vsq; videre licuit exemplaria, eamq; lectionem secutus est Caluus. Sed ἀποδημίας malim cum reliquis interpretibus.

³¹ ἡ δ' εὐχερεστάτη] εὐσθενεστάτη legunt exemplaria manu scripta Regia, eamque lectionem secutus est Caluus.

³² ἀσανιελώσως] Hanc dictionem in nostra OEconomia ex hoc loco aperuimus, vbi etiam monuimus quædã exemplaria manu scripta ἀκριβέως legere.

³³ αὐτοπλέξιος πρὸς τὰ ἀπαντώμενα] ἀπαντώματα legunt exempl. quędam. Dicuntur autem τὰ ἀπαντώμενα quæ obiiciuntur aut occurrunt, quibus vt promptè respondeat verbis se opponere debet Medicus.

³⁴ τὸ γὰρ καθ' ἓν] Locus subobscurus ob variam interpretationem. Mihi εὐθετώτερον καὶ ἐμπειρότερον dici videtur, quod ad experiendum magis est appositũ & accommodatum, quodque sensu & experientia magis cognoscitur, ideoque faciliùs tollitur & curatur. εὐθετώτερον alij sumunt quod faciliùs in integrum restituitur aut curatur.

³⁵ ἐπιτηρεῦντα δεῖ] ἐμπειρείας pro ἀμαρτίας habent exemplaria quædam.

³⁶ ἐπεὶ τὰ μισητὰ πόματα λαμβάνοντες] οὐ λαμβάνοντες legisse videntur Caluus & Cornarius. Verùm hanc lectionem consentientibus omnibus codicibus secuti sumus, quòd etsi ingratas potiones sumerent, eas neque vt decet, neque totas assumerent.

³⁷ οἱ μὲν γὰρ αὐτέων ἐς θρόνους] Quædam exemplaria ἐς πόνους vitiosè legunt, quædam ἐς εὔπνους, quæ videtur esse explicatio quædam dictionis θρόνος, vt in OEconomia nostra scripsimus.

³⁸ τὸ νοσέοντα ὑποκρυπτόμενον ὧδε χρὴ] Sic legunt multa exemplaria, quædam etiam ἄδε χρὴ προκελεύοντα.

³⁹ σφέτερα δὲ ἀποτρεπόμενον] Id obscuram habet interpretationem. Potest intelligi vt sua ac propria repudiet ac reiiciat, quomodo accepisse videtur Caluus, aut vt Medicus ægrum à suis cupiditatibus deterreat aut dehortetur.

⁴⁰ μετὰ πικρίης καὶ ὀπισσίων] ὀψείων habent exemplaria manu scripta quædam, quam lectionem videtur secutus Cornarius.

⁴¹ καὶ ὑποδέξιος] ἐπιδέξιος legunt exemplaria manu scripta Regia, sed nos vulgatam lectionem amplectimur, eamque in OEconomia nostra aperuimus. Cornarius vtranque sua interpretatione inclusit. Caluus manu scriptorum codicum lectionem secutus est.

⁴² ἐφ' ἑκάτερα] Hoc est ad alterutram partem, alterutrum extremorum dixi, hoc sensu, vt aut ægri omninò Medicas manus respuant, animum abiiciant, ideoque vitam cum morte commutent, animum despondeant, dixit Caluus.

⁴³ ἐαὶ

[43] ἐὰν μήποτ' ἀμφίβολως ἔχῃ] ἐὰν δὲ μήποτ' ἀμφιβόλως legunt exemplaria quædam minùs implicato sensu, quæ secuti sumus, vt alterum sit ratiocinationis membrum.

[44] τὴν ἑτέρην] τὴν ἑκατέρην legit Cornarius, contra omnium quos hactenus videre licuit codicum fidem.

IN HIPPOCRATIS PRÆCEPTIONES.

Hic etiam libellus ad artis dignitatem constituendam spectat, ideoque iure quodam inter προλεγομένα & τεχνικὰ à nobis reponitur, eandemq; apud omnes habet inscriptionem, etsi cum duobus superioribus ab Erotiano in procemio tacitus est prætermissus, vt neque ab eo, neque à Galeno lecti videantur, cùm nullas inde dictiones eos attigisse & explicasse satis constet. Tum verò orationis series cum illis duobus superioribus ferè consentiens, à reliquis multum differre videtur.

[2] ταῦτα τηρήσαντα] Exemplaria quædam ταῦτα prætermittunt.

[3] τὴν φύσιν τὴν ἀπὸ τῶν πολλῶν] τὴν φύσιν τὴν ἀπὸ τῶν πολλῶν legunt exemplaria Regia manu scripta.

[4] εἰ δὲ μὴ ἐξ ἐναργέος ἐφόδου] Hìc ἔφοδος ἐναργὴς dici videtur, euidens obseruatio aut aggressio & singularibus, & iis quæ sub sensum cadunt ducta, cui opponit τὴν πιθανὴν λόγου ἀνάπλασιν, quemadmodum exposuimus in nostra OEconomia. ἔφοδον autem naturæ tribuit (vt sæpe aliàs) externam illam & sensibus comprehensam notionem aut actionem, per quam ad singularium & sensilium comprehensionem deducimur, ex qua experientia ipsa constat.

[5] καὶ εἰς ταῦτα ξυναυλισθῶσι] ξυναυλισθῶσι exposuimus in nostra OEconomia, & translationem elegantem indicauimus, etsi ξυναυλησθῶσι mihi videntur legisse Caluus & Cornarius. εἰς ταυτὸ ξυναυλισθῶσι etiam legunt exemplaria quædam.

[6] μὴ ξυνθέμενος] Sic legunt omnia quæ adhuc videre licuit exemplaria, tum manu scripta, tum publicata. μὴ ξυνθέμενος δὲ cum Interpretibus lego.

[7] ἀόξειν σήμαυ] Sic mihi videntur meliora legere exemplaria, quædam etiam τὴν, alia ἐπί.

[8] ὀλεθρίως ἔχοντας θερμύσσειν] θερμύσσειν hìc quid significaret ex hoc loco indicauimus in nostra OEconomia. Est autē hìc θερμύσσειν idem quod ἀπομύττειν, quod est Polluci apud veteres Comicos ἐπὶ κέρδει ἐξαπατᾶν, argento emungere dixit Terentius.

[9] μεταβολῆς ἐπὶ σάλῳ] Hanc lectionem omnibus codicibus contestatam sequimur, etsi μετὰ βολῆς legit Cornarius, & cum bolidis iactu dixit. Sunt qui etiam μετὰ βόλου legi posse existiment.

[10] ἢ ἀπεαμυῖν] Quid sit hìc ἀπεαμυῖν indicauimus in nostra OEconomia, vbi istum locum bis exposuimus.

[11] καὶ ξενῶν] ἐκ ξενῶν cum Cornario lubenter lego, etsi aliter habent exemplaria omnia variamq; adferunt notionem interpretes.

[12] τὰ τῆς τέχνης ἀνυπεύθυνα] Hunc totum locum in nostra OEconomia aperuimus.

[13] διάθεσιν φθεγγώδεα] Hæc simul iunximus in nostra OEconomia, sicq; hunc locum exposuimus, vt miserabilem aut querulam affectionem diceremus, hoc est, eiulatu & clamoribus plenam, periculosam & difficilem, etsi hæc vox celebrem affectionem denotare potest, id est, multorum sermonibus illustrē & claram, ob ægrotantis authoritatem. Quidam autem hunc locum sic legunt. πρὸς γὰρ θεραπείην ἐπι γίνονται, sed οὐ γίνονται habent ferè omnia exemplaria. Caluus certè cum affirmatione legisse videtur, sed idem οὐ σκοπέοντες διάθεσιν σφυγμώδεα legit, Cornarius διάθεσιν φθορώδεα, aut φθινώδεα.

[14] διαντλίζουσι περὶ μισθαρίων] Hunc locum aperuimus in nostra OEconomia, & variam scriptionē indicauimus, cùm aliter distinguant codices omnes, & reliqui Interpretes, aliamq; videatur secutus lectionem Cornarius. Locus autem est subobscurus, mihiq; indicare ęgrorum ingratitudinem videtur, qui cùm maximè sani esse cupiant, de mercede numeranda valde sunt soliciti, plurimūq; angūtur, cùm tamen ex suis redditibus quæstum minimè percipere curent, sanitatiq; redditi Medicum negligant. Potest etiam ita accipi, vt fœnerādis pecuniis, aut agriculturæ intenti, de Medico remunerando parum sint soliciti.

[15] περὶ σημασίης ποιεῦνται] περὶ σημασίης legunt exemplaria Regia M.S. quam lectionem secutus etiam videtur Caluus.

[16] ἐπινέμεσιν ἰητρείης] Hunc quoq; locū in nostra OEconomia subnotauimus.

[17] ἐν γὰρ κακοπαθίης παρεδρίης] Sic legunt omnia exemplaria tum scripta, tum publicata, sed ἐν γὰρ κακοπαθίης παρεδρίῃ lego cum Cornario, & aliis.

[18] οὐδέποτε γὰρ] Hic locus est lubricus & variè scribitur ab Interpretibus & explicatur. Mihi hæc simplex notio verissima videtur, quæq; proximè ad lectionem omnium codicum accedit, quam temerè immutare mihi summa religio est.

[19] θερσοκυρέοντας ἑωυτοῖσι] Hunc locum in nostra OEconomia exposuimus. [20] ἠκύμβα γὰρ ἀρχηίην] Sic legunt quotquot videre licuit exemplaria. Cornarius ad id quod sequitur & perceptionem Medicam referens, ἐκ ἀρχηίην legit.

[21] ὁ δ' ἐγκεχειρισμένος] Huius obscuri loci hic mihi videtur esse sensus. Medicus verò cui ægri cura commissa est, si demonstrauerit sui esse muneris, naturam conseruare, non alienam inducere aut immutare, quod est ex artis præcepto, is præsentem fructum percipiet, nimirum sua consolatione efficiet, vt illi fides adhibeatur, & promissam affore sanitatem æger alacriore animo speret. Aliòqui continget vt ei fides derogetur, subitoq; ei diffidat æger, & eius existimationi plurimùm detrahat, adeoq; animum despondeat. Exemplaria porrò omnia σώζων ἐκ ὁμοίην φύσιν habent, sed Cornarius ἐκ ὁμοίων legisse videtur.

[22] φύσις πεποιημένη] Sic distinguunt & legunt omnia exemplaria quæ secuti sumus. Caluus & Cornarius πεποιημένη κίνησιν ἐκ ὁμοιοτέρην legunt.

[23] παρὰ γὰρ φύσιν τὸ μινύθημα] Mihi istud sic accipiendum videtur, vt innuat illud vitium & erratum quod spatio temporis contigit, non ab ortu aut prima natura, etiam præter naturam censeri, quod certè meliorem fortunam nactum est, ideoq; vt restituatur omni ope conandum est.

[24] πεῖψις ἐπικραδίων] Hunc etiam locum in nostra OEconomia aperuimus.

[25] ἀκρόασιν ποιέεσθαι] Quid sit ἀκρόασιν ποιέεσθαι ostendimus in nostra OEconomia.

[26] ἐπιμοκοπίην] Istam etiam vocem in nostra OEconomia exposuimus.

[27] αἰαγγώσιος ξυνεχέης] Sic legunt omnia exemplaria. Caluus verò ἀγγώσιος legisse videtur.

[28] ἰδιωτέων φιλαλυτέων] φιλαληπέων aut φιλαλήτων legisse videtur Cornarius. Caluus verò φιλαλητῶν, aut φιλαληθικῶν, vt scripsimus in nostra OEconomia, vbi istam dictionem exposuimus. Sunt autem hæc mirè perturbata, variéque exemplaribus scripta & distincta.

[29] διαζηλευομένων] Sic legunt exemplaria omnia, tum scripta, tum publicata, sed διαζηλευόμενοι, vt ξυναθροισμένοι legendum, aut διαζηλευομένων & ξυναθροισμένων, quemadmodum legimus cum Zuinggero, qui etiam καταπορέοι legit, vt & Cornarius, aliter autem Caluus.

[30] βώθην] Sic legunt exemplaria omnia, vitiosè tamen, vt scripsimus in nostra OEconomia, pro βωθῶν aut βωθεῖν, præsertim cùm lib. περὶ εὐσχημοσύνης, βωθείην συλλογισμῷ coniungat. Caluus verò βίην legisse videtur.

[31] δογμάτων μὲν πολυχεδίην] πολυσχιδίην lego, hoc est multifidam præceptorum diuisionem, aut variè diffusam cognitionem.

[32] μήτε χειροτεχνίης ἀτρεμεότητα] χειροτεχνίης ἀτρεμεότητα operis & experiētiæ modicæ firmitatem ac certitudinem intelligit. Exemplaria manu scripta Regia quædam ἀτρεμεότατα legunt, quædam etiā ἀτρεμέοντα. [33] ἐγκόπτειν ξυνεσταλμένης διαίτης Hanc lectionem ex codicum pluralitate secutus sum, eo sensu, vt eorum opus in subtrahenda victus ratione Medicus interdum interpellat, eorumq; actiones in peruersè instituenda victus ratione præpediat. Potest etiam dici, vt ab opere interdum eos interpellando auocet, neq; in subtrahenda victus ratione diutiùs insistat.

[34] τὸ κάμνοντος χροιὴν] Hoc sensu istud mihi sumi rectè posse videtur, etsi scio aliam esse interpretibus notionem.

[35] ἄκεσιν λύει] Sic legunt omnia exēplaria, quod efficit vt curationem exoluit aut impedit, sumpserint quidā. ἄκεσιν tamē Caluus & Cornarius legisse videntur, quemadmodū etiā legimus in nostra OEconomia, & ἄκεσιν ἰάμασιν ab Erotiano expositum adduximus. Etsi vero mihi magis est simile, hunc librum neq; ab Erotiano, neq; à Galeno lectum esse, & ἄκεσιν legisse Erotianum ex lib. de rat. vict. in morb. acut. pro ἄκεσιν mihi persuadeo, cùm inter dictiones illius libri accenseatur.

[36] παραίτησις] Hunc locū in OEconomia nostra expressimus & exposuimus. [37] δηώδης τόπος] Et hunc etiam locum in OEconomia nostra aperuimus.

VARIÆ LECTIONES IN PRIMAM HIPPOCRATIS SECTIONEM EX DVOBVS SERVINI ET FEVREI EXEMPLARIBVS DESVMPTA.

Ad exemplaris Frobeniani paginas accommodatæ, nostris hinc inde vbiq; ascriptis.

ἐν ὅρκῳ.

VERS.3. Nostr. pag. 1. 3. καὶ θεοὺς πάντας καὶ πάσας] καὶ θεούς τε πάντας καὶ πάσας leg. vtraq; exemplaria.

15. καὶ ἀνδρῶν] ἀνδρείων ex manuscript. legit cod. S. quod etiam nos adscripsimus. Minutum verò est quòd pro θεραπείης, θεραπείης adscribit.

ἐν νόμῳ p. 21. nostro pag. 2.

4. nostro, lin. 5. περίσιμον γὰρ ἰητρικῆς] pro περίσιμον ζημία leg. cod. F. ex manuscriptis cod. quod etiam adscripsimus.

16. N. l. 13. ἐπίβολον γνῶναι] Cod. S. adscribit, ἐπήβολον. καὶ χόλιον, μηνυμαίνει δὲ τὸν γνήσιον ἢ τὸν γνωστικόν. τινὲς δὲ ἐπήβολος γράφουσιν. Cod. verò F. ad ἐπήβολον quod in Aldino legitur, adscribit, ἢ ὁ μέτοχος, ἢ ὁ γνωστικός. τινὲς ἐπήβουλος γράφουσι. Quam lectionem exemplaribus Regiis testatam adscripsimus.

29. ἐν τρόπῳ] Cod. S. al. τόπου legit, & addit manuscript. τρόπον legere, fortasse verò τόπῳ leg.

32. τὰ δὲ δόγματα] Ex manuscript. διδάγματα adscribit Cod. S.

33. ὁ δὲ τρόπος] γρ. τόπος, & sic ex manuscript. leg. censet cod. S. quam etiam lectionem nos adhibuimus.

35. ὁκοῖον ἐκ τῶν περιέχοντος] Idem ex manuscript. ὁκοῖον ἡ ἐκ τῶν περιέχοντος legit, quam lectionem habent Asulana exemplaria.

36. συγκαμένοις] Idem ἐσενεγκαμένοις ex manuscrip. adscribit.

42. πρὶν ἢ τελεσθῶσιν] Idem ex manuscr. πρὶν ἢ adscribit.

In lib. περὶ τέχνης. p. 1. nostr. pag. 3. l. 1.

V. 2. ὁ ἐγὼ λέγω] οὐχ ὁ ἐγὼ λέγω, leg. cod. F.

Ibidem ἀλλ' ἱστορίης] γνώσεως pro ἱστορίης idem adscribit, sed videtur interpretamentum esse quoddam.

3. τῶν μὴ εὑρημένων] εὑρισκομένων idem legit.

4. καὶ τὰ ἡμίεργα ἐς τέλος ἐργάζεσθαι] καὶ τὸ τὰ ἡμίεργα ex antiquis idem legit, quam lectionem etiam seruant Germanici codices.

5. τῷ δὲ λόγῳ] τὸ δὲ ἐκ λόγων ex manuscr. legit cod. S.

Ibidem τέχνη] τέχνη in dandi casu leg. cod. F.

9. οὐδαμὰ] οὐδαμῶς leg. cod. F.

11. καὶ ἐν οἷς μέλλει] καὶ ὧν μέλλει legit cod. S. Idem κωλυόντων pro κωλυέτωσαν poni scribit, & annotat Atticismum esse vt apud Homerum πινόντων ὀδυσσ. α. pro πινέτωσαν.

12. ἐμπορευομένοις] ἐμπεπορευμένοις ex manuscr. idem legit.

14. ἐδόκεε δέ μοι] δῆμοι leg. cod. F. quomodo leg. Germanici codices.

16. εἰ γὰρ δὴ] Idem γὰρ ex vetustis cod. delet.

19. δεδειγμένων ἤδη] εἴδη leg. cod. S.

21. καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῆς] αὐτοῦ leg. cod. F.

24. ἐν δηλοῖς αὖ λόγοις] ἀναλόγοις & ἀναλόγως ex manuscr. leg. cod. S. sed F. exemplar ἀναλόγοις ex vet. addit. sed αὖ λόγοις in margine emendatum adscribit.

27. καὶ τὸ μὴ ἐγχειρέειν] cod. S. μὴ delet ex manuscr. & εἰδέναι πᾶς pro εἰδότας legit, & δυνῶνται pro δύνανται ex manuscr.

30. ἐστὶν οὖν] ἐστὶ μὲν οὖν leg. cod. F.

31. ὁμολογέει] Idem ex vet. ὁμολογέετω legit.

37. ὑγιάνθησαν] ὑγιάσθησαν leg. cod. F.

Ibidem τὸ μὲν γὰρ τῆς τύχης εἶδος ψιλὸν] τῆς τύχης δὲ ψιλὸν idem legit.

38. ὥστε τῷ μὲν] Idem ὅτι legit.

40. πεπαυθέντες τῷ ἔργῳ] πεπαυθέντες vterque legit, sed F. vetus exemplar cum impressis consentire addit.

42. χρησάμενοι ἰητρῷ ἰητρεῖσι] ἰητρεῖσι. leg. cod. F.

48. καὶ ὑγιανθέντας] ὑγιανθέντας vterque legit.

49. τῇ δίψῃ] δίψει leg. cod. S.

Pag. 2. v. 1. N. p. 4. l. 27. παρεχόμενοι] παρεχόμενοι leg. cod. S. ex manuscr.

3. καὶ εἰ ἅπερ ἔβλαψεν, καὶ τὸ βλαβῆναι] καὶ ὅ, τι τὸ βλάψαν ἐν τῷ βλαβῆναι vterq; legit.

5. ὁ νοσήσας τῶν διαιτημάτων] ἡ νοσήσας τι leg. cod. F. & τι post διαιτημάτων delet.

11. εἰ μὲν ὑπὸ φαρμάκων] ὑπὸ φαρμάκων vterq; legit.

40. καὶ αὐτὰ ὑφ' αὐτῶν] ἀφ' αὐτῶν vterq; legit.

44. ἀγνοίη μᾶλλον, ἢ ἀμαθίη] ἀγνοίη & ἀμαθίην leg. cod. S.

P. 3. v. 1. N. p. 6. l. 5. δημιουργέει] δημιουργέει cod. S. vt Vatic.

14. τὰ δὲ ἐξαυθέντα] ἐξαυθέντα leg. cod. F.

16. τῆς στερεότητος] ξηρότητος scribit cod. S.

20. ὅτω δεῖ εὐπορέειν τέχνην] τὴν τέχνην ex manuscr. legit cod. S. quemadmodum in Vatic.

29. πρὸς ὃ ὁ πνεύμων] πρὸς ὧ ex manuscr. leg. cod. S.

30. πολλῶν διαφύσιον] καὶ πολλῶν legit idem ex cod. manuscr. Ibidem ἀπέχει πολλὸν] πολλῶν idem leg.

32. προστεταμένα] προστεταμένα idem legit.

34. ὑπαφρόν ἐστι] ὑπόρροον idem ex manuscr. adscribit.

36. διὸ καὶ ἄδηλα] διὸ δὴ leg. cod. F.

40. τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν ὁρᾶται] ἐν τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν οὐχ ἑωρᾶται γινώσκεσθαι leg. cod. S. ex manuscr.

48. τῶν ἐσαγγελλομένων] ἀπαγγελλομένων idem adscribit ex manuscrip. & σαφηνείαν.

P. 4. v. 1. N. p. 7. l. 35. ἢ μὲν γὰρ] ὃ δὴ legit idem.

5. στενότητα] στενότητα idem ex manuscr. leg.

7. ἐπιηδευθὲν γὰρ λαμβανόμενοι] ἐπιηδευθὲν συλλαμβανόμενοι, idem leg.

8. ἐγχειρέει] ῥῆσι leg. idem ex manuscr. & ἀεργοὶ pro ἀεργοί.

11. ἀφθῶναι] ὀφθῆναι idem legit.

17. πάντως ἱκανωτάτως ὁρῶσιν] πάντως ἱκανωτάτως legit vterq;.

Ibidem ὅμως ἄλλας εὐπορείας] ὅμως καὶ ἄλλας leg. cod. S. ex manuscr.

23. σιέλων δριμύτητι] δριμυτάτων idem legit.

24. ἐμηχανῶντο ὀφθῆναι] τὸ ὀφθῆναι idem legit.

35. καταμελετήσαντες] καταμελήσαντες leg. cod. F.

Ex lib. περὶ ἀρχαίης ἰητρικῆς.

V. 45. ἰητρικὴ ὅλως, μὴ δὲ ἐν αὐτῇ] ἰητρικὴ ὅλως ἢ μηδὲν leg. cod. S.

P. 5. v. 1. N. p. 9. l. 17. κενῆς αὐτὴν ὑποθέσιος] καινῆς ex manuscr. idem leg.

2. ἐπιχειρέειν] idem ex manuscr. ἐπιχειρέῃ leg. forte ἐπιχειρέῃ.

4. ἐπανενέγκαντα] ἐπενέγκαντα ex manuscripto idem leg.

7. ὅσις δὲ ταῦτα ἀποβαλὼν] ἀπολαβὼν leg. cod. F.

8. ἐπιχειρέειν ζητέει] ἐπιχειρέῃ ζητέειν leg. ex manuscr. cod. S.

Ibidem καὶ φύσις] φυσάει ex manuscr. aut φύσει.

10. ὅ, τι ἐστὶν] ὅτι ἐστὶν legit.

16. τῶν ἑαυτῷ ξυμβαινόντων] ἑαυτῷ leg. cod. F.

19. ἀφ' ὧν ὑγιαίνοντες ἐσθίουσι] ἀφ' ὧν οἱ ὑγιαίνοντες ἀλλὰ καὶ ἐσθίουσι τε καὶ πίνουσι, καὶ τὴν ἄλλην δίαιταν] ξυνέφερεν, leg. cod. S. ex manuscr.

20. εἰ μὴ ἦν ἕτερα] καὶ ἕτερα βελτίω leg. cod. F.

25. οἱ ἀπὸ τοιούτων] οἱ ἀπὸ τοιούτων τρέφονται ex manuscr. leg. cod. S.

26. καὶ τι τὴν ἀρχὴν ἔργον ἄξιον, καὶ τῶν ἀνθρώπων τοιαύτης τροφῆς κεχρῆσθαι. Hæc non esse in veteri scribit cod. F.

36. καὶ φορύξαντες] φυράσαντες ex manuscr. leg. cod. S.

48. ἀκτησίων] ἀκτησίων vel ἀητησίων ex manuscr. leg. idem.

P. 6. v. 2. N. p. 10. l. 51. εἰ καὶ ὄνομα] Id non legi in vet. manuscr. asserit cod. S.

4. οὐδεὶς, εἰ ταῦτα διαιτήματα] οὐδ' εἰσὶ ταῦτα διαιτήματα, cod. F.

5. καὶ τῶν ἑλλήνων ὅμοιοι] οἱ ὅμοιοι ex manuscr. leg. S.

14. τῆσι τεχνήσεσι] τῆσι τεχνήσεσι leg. cod. F.

23. εἰς τὸ αὐτὸ ἄγεται] τῷ εἰς τὸ αὐτὸ ἄγει leg. S. ex manusc.

29. διὰ τὴν ἀγριότητα] ὑγρότητα leg. F.

30. μὴ ἦν δυνατὸς] μὴ ἢ leg. S.

33. ἢ τῶν καμνόντων δίαιτα] forte ὑγιαινόντων pro καμνόντων legi debere annotat. S.

35. ἀλλ' οὐ περὶ αὐτέῳ] ἀλλ' οὐ idem leg. ex manuscr.

30. ἢ δι' ὅ, τι ὧν ὑγιαίνοντες] οἱ ὑγιαίνοντες vterq; legit.

49. κενώσιος] Hanc dictionem deleri in manuscr. asserit. S.

P. 7. v. 1. N. p. 12. 21. πολλὸν ποικιλωτέρη τε] πολλῷ leg. ex manuscr. S.

2. πρὸς ὃ διαφέρον] πρὸς ὃν leg. F.

11. ἐν μὲν δὴ] δὴ vacare in manuscr. annotat S.

19. πότερον αὖ ἐπιτηδεύουσιν] ὁπότερον ex manuscr. idem adscribit.

23. εὐθὺς βαρέες] βαρέες deest in vet. F.

26. καὶ μηδὲν ἔτι] καὶ μηδὲν leg. S.

30. οὐ δυνατὸς ὁ ὁριζόμενος] οὐ δυνατὸς ἦν leg. S. manuscr.

38. ἀλλ' ἐπιζεύσαί τι] ἀλλ' ἐπεὶ ex manuscr. leg. S.
39. φθίνει δὲ] φθίνει τε leg. S. ex manuscr.
43. τῶν ἑτέρων] τῶν ἐλυτέρων leg. cod. F.
49. ἀποβαλέσθ] ἀποβάλλεσθ ex manuscr. S.
Ibidem, διὰ τὸ ἐχέσθαι] διὰ deest in manuscr. S.
P. 8. v. 1. N. p. 13. l. 44. ἐκ πολλῆς ἀγνωσίης] προσίεσθαι καὶ ἐκ πολλῆς ἀγνωσίης ex manuscr. leg. S.
7. ταύτῃ χρώμενος] ταύτῃ δὴ χρώμενος ex manuscr. leg. S.
13. οἷσιν ἰσχύει] ἀρχῶν. F.
14. ταῦτα μεταβάλλοντα] μεταλαβόντα. S. ex manuscr.
18. δίδοται] δέδοται ex manuscr. S. & pro ὁ γὰρ, ὅπως γὰρ.
23. ὅστις δὲ ταῦτα] τίς δὲ, F. τί δὲ S. ex manuscript.
24. οὐκ οἶδα] οὐκ οἶδε, πῶς δ' αὖ ex manuscript. S.
25. ἄνθρωπος] ὁ ἄνθρωπος S. ex manuscr.
26. ἀναστρεφομένῳ] ἀναστρεφομένῳ idem ex manuscript.
27. ἔτι εἰδέναι] ἔτι ex manuscr. S.
28. καὶ ὠνήσαι] καὶ deest in manuscriptis S.
34. καὶ τῷ ἀνθρώπῳ] καὶ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ S. ex manuscript. quemadmodum & Aldina exempl.
39. ἢ ἄλλό τι] ἀλλ' ὅτι. S.
40. τῶν ἐκ τοῦ σώματος ἀποκρινομένων] ἐν τῷ σώματι ἀποκρινομένων ex manuscr. S. velut & Vatic.
45. δυνάμιων] δυναμένων ex manuscript. S. velut Vatic.
46. δ' οὐδὲν ἕτερον γίνεται] δ' vacat in manuscr. F. γίνεται vacat in manuscript. cod. S.
47. καὶ ἰσχυρὸν] ἐπεὶ καὶ ἰσχυρόν. S.
48. θεραπεύουσι] θεραπεύσειν ex manuscr. S. & ὑπολύειν.
P. 9. v. 2. N. p. 15. l. 18. ἔργῳ ταῦτα] ταῦτα S. ex manuscr.
7. καὶ διά τι θερμὰ] Hæc desunt in manuscr. cod. S.
9. ἔστι γὰρ καὶ τοῦ καὶ τὸ ψυχρόν τε καὶ πλαδαρὸν] Ex manuscr. leg. S. ἔστι γὰρ τοῦτο ἢ καὶ ψυχρὸν, καὶ πλαδαρόν.
13. ἐπιχειρόμενά τε καὶ πῶς πλασσόμενα] S. cod. τε delet. in Feurei verò cod. πῶς linea subnotatum reperitur.
21. ὑγιαίνον] ὑγιαίνων ex manuscr. S.
23. ἐθέλοι] θέλει. & pro στερεῶς, ἰσχυρῶς ex manuscr. S. quod & superscriptum habet F. cod.
28. τυτέων] τούτων ex manuscr. S. & ibid. πολὺ μείζω, πολλῷ μείζω.
34. ἀσινὴς] εὐσινὴς ex manuscr. S. & pro παρῇ, παραγίνηται superscriptum habet F. cod.
37. ἢ εἰ μὴ ἔλαβε] εἰ abest à manuscr. in cod. S. & διαταχέως leg.
39. καύσοισι τι] καύμασί τι adscribitur in cod. F.
42. ἁπλῶς πυρεταίνουσιν] ἁπλῶς desideratur in cod. S.
43. κακώσιος μούνων] μούνων deest in manuscr. S.
P. 10. v. 2. N. p. 16. l. 44. καὶ οἰδέειν] καὶ deest in manuscr. S. ibidem συγκαίει, συγκαίειν ex manuscr. legitur.
10. ἀποκαθίσαι] ἀποκαθίσαι & κρίνοντα ex manuscr. S.
11. ὡς ἰσχυρὰς] ἰσχυρὰ ex manuscr. S.
14. καὶ λήμη] λῆμαι & pro ἔτι, ἴκωσι ex manuscr. S.
23. κακοπαθέει ἄνθρωπος] ὁ ἄνθρωπος ex manuscr. S.
25. οἷαι ἄσαι] οἷαι καὶ ἄσαι ex manusc. S. velut & Ald.
27. ὅσον δ' αὖ χρόνον] ὅσον δ' αὖ χρόνον ex manuscr. S. & pro ἢ ἔτι.
30. πρὶν ἀποκαθαρθῆ τι] πρὶν ἢ ex manuscripto S.
39. οὐκ ἔνι] ἔνι ex manuscr. S.
P. 11. v. 1. N. p. 18. l. 14. καὶ τινι τῶν ἀνθρώπων] καὶ τινων τῶν ἀνθρώπων ἐόντων ἀνεπιτήδειον εἶναι. καὶ παῖς καὶ διὰ. ex manuscr. S. καὶ etiam adscribit F. cod. & καὶ γὰρ καὶ διὰ leg.
2. οὐ αὐτὸν τρόπον] οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον ex manusc. S. vt & Vatic. exempl.
10. οἷσιν ὁ τοιοῦτος] εἰσὶν γὰρ ex manuscr. leg. S.
11. καὶ κακοπαθέειν] καὶ delet ex manuscr. S.
12. κακὸν] κακὸς ex manuscr. S. & pro εἰδὸν εἰδέναι.
14. συμπαραβάξιες] συμπαραπεάξιες ex manusc. leg. S. quomodo etiam legisse Caluum & Corn. apparet, qui præuaricationes dixerunt, & vtranq; lectionem adhibuerunt.
Ibidem, εἰ μὴ, ἀπὸ ταυτημάτων] καὶ ἀπὸ ταυτημάτων leg. cod. F.
23. λέγω δή τι τοῦτο] λέγω δὲ, S.
27. μανά τε καὶ] Hæc verba desiderantur in manuscr. S.
32. προσμυλλώας] προσμύλλωας margini adscribit. S. ex Exegesi (opinor) cùm nil de manuscripto codice adscribat, etsi eam lectionem ex manu scriptis cod. testati sumus. F. verò προδιαρρέψας margini adscriptum habet. Idem etiam pro ἀναπαύσιας ἀναπαύσης legit.
36. ἐπάκτυ] ἐπ' αὐτὸ leg. S. & F.
39. ἐδέξατο] δέξαιτο ex manuscript. S.
41. οὐ γὰρ αὖ ἡ κοιλίη] οὐ γὰρ αὖ ἡ κοιλίη. ex manuscr. S.

42. αὐτὴ τὸ ὑγρὸν] αὐτὴ legit vterq; & S. & F.
Ibidem ἡ κοιλίη τὸ ὑγρὸν] τὸ ὑγρὸν deest in manuscr. S.
Ibidem ἐξαγίζοιτο, ἐξογκίζοιτο legit.
44. καὶ ὅτ' ἐκπέσῃ] ἐκπέσῃ ex manuscr. leg. S.
49. ἔχει μεταβολὰς] ἔχει ex manuscr. leg. S.
P. 12. v. 1. N. p. 19. l. 41. οἷα ἐν τοῖσιν ἀποσφαγεῖσιν γίνεται] ἃ ἐν τοῖς ἀποσφαγεῖσι γίνεται leg. S. ex manuscr. sed τοῖς ἀποσφαγῆσι malim.
Ibidem ναρκᾶς pro ναρκῆσαι leg. cod. F.
4. κακὸν παθεῖν κακοπαθεῖν ex manuscr. S.
Ibidem καὶ ὑποδέξαι] ὑποδέξαι ex manuscr. S. & F. leg.
8. πρὸς τοῦτο χωρίον] τοῦτο τὸ χωρίον ex manusc. leg. S. Illud τοῦτο etiam tanquam suspectum subnotat F.
10. νευρωδεστέρη] νεύρων στερεὴ vterque ex manuscript.
11. καὶ πόνοι] καὶ desideratur in manuscript. S.
14. ἢ παχέες] post παχέες, ναὶ τι μακροὶ leg. cod. F.
19. ἄρα ὀξὺ] ἡ ἄρα ὀξὺ ex manuscr. S. & F.
20. προσφόρον] ἡ πρόσφορος ex manuscr. S. προσφέρων. F.

Ex lib. περὶ ἰητροῦ.

26. εὔχροος τι] ὡς εὔχροος τι forte leg. esse scribit S.
29. αὐτῶν καθαίρειν] αὐτὰ καθαρὴν. S.
33. καὶ φιλάνθρωπον] Post hæc verba, καὶ ἐπιεικέα addit F.
44. παραγινόμενον] ἐπιγινόμενον. F.
P. 13. v. 34. N. p. 22. l. 14. ἀνακαθῆσθαι] ἀνακαθῆσθαι. S.
35. τῆς σαρκὸς] διὰ σαρκὸς. S.
38. ὑπολείπεσθαι] ὑπολείπεται. S.
39. ἐφιστῶσι] ἀφιστῶσι. S.
43. ὅταν δὲ κατακρύειν] κατακρύεις. S.
P. 14. v. 2. N. p. 22. l. 41. δὴ δοκεῖ] διὸ δοκεῖ. S.
20. ἁρμόζει] ἁρμόζον vel ἁρμάζειν. S.

In lib. περὶ εὐσχημοσύνης.

43. ἡ δὲ ἡ οὐκ ἀργείη] ἀργίη ex manuscr. S.
45. ἐφελκύσαι τό τι] ἐφελκύσαι τό τι. S. ἐφελκύσαι τι. F. & ἑωυτῷ.
46. τέχνῃ δὲ πρὸς εὐσχημοσύνῃ] τῇ πρὸς εὐσχημοσύνην ex manusc. S.
49. αἱ ποιοῦσιν] αὗται εἰσὶν ex manuscript. S.
P. 15. v. 4. N. p. 24. l. 21. τῇ δὲ ἐναντίῃ χρειώδεις σκοπέειν. οἷς ἡ διδακτὴ κατασκευὴ. ex M. S. leg. S. τοῖς δὲ ἐναντίοις χρειώδεις. σκοπέειν δὲ οἷς. At F. cod. his verbis, τῇ δὲ ἐναντίῃ τὸ ἐσάλθαι λιτῶς superscriptum habet.
7. οἵ τε ἑκάστῳ χρῆμα] ἔτι ex manuscr. S.
9. εὔκρητοι] εὔκριτοι S. ex manusc.
11. ὑπομονητικοὶ] ὑπομνηματικοὶ ex M. S. S. & καιρῷ pro καιρὸν ibid.
13. πρὸς τὸ ὑποδειχθὲν] πρὸς τοῦτο δειχθὲν ex manuscript. S.
14. μὴ οὖν] οὖν deest in manuscript. S.
16. προσδεμένη διδαχὴ] διδαχῆς ex manuscript. S.
18. καὶ γὰρ ἐν ἀμφοτέροισι λόγοισι] τοῖσι λόγοισι ex manuscript. leg. S. quemadmodum & Vatic. exempl.
Ibidem σὺν ἀμφοτέροισιν] συναμφοτέροισιν coniunctim ex M. S. S.
19. δεῖξιν] ἔνδειξιν vterque legit S. & F.
21. παραπλήσιον] ὃ παραπλησίην ex manuscr. S.
22. καλὸν γὰρ] καλὸς γὰρ ex manuscr. S.
28. γνῶσις. τὸ δ' ὁ χρόνος ex manuscr. leg. S. γνῶσις τὸ δ' ὅσα χρόνος.
Ibidem εὐοδία] εὐαδία cod. F. adscribit, cuius lectionis etiam meminimns in Notis nostris & in OEconomia.
31. πολλὴ γὰρ] ἡ πολλὴ ex manuscr. S.
34. καθαρσίων, ἀπαμπόλησις] καθαρσίης ἀπόλησις ex manuscr. S. cuius lectionis meminimus in nostra OEconomia.
36. καὶ ὡς ὁμοίως] Ex manuscr. ὡς καὶ ὁμοίως, S. & ex M. ὡς καὶ ὁκως τε πρὸς τέκνα. Aldina verò exempl καὶ ὡς καὶ ὁκοίως.
49. λεχλωευόμενον] In margine manuscr. ἀδολεσχοῦντα habet S.
P. 16. v. 1. N. p. 26. l. 1. μὴ φαντασίης] μὴ φαντασίην ex M. S. S.
3. ἀεὶ δὴ] δεῖ ex manuscr. S.
4 καὶ ἐγκαταιτλήσιος] ἐγκατακλύσιος ex manuscr. S.
7. ὁ ἐξῆς] ὀξέως ex manuscr. S. forte ὀξύ.
8. ἡ δ' εὐχερεστάτη] εὐαθεστάτη ex manuscr. S.
11. πυστέων] τυπέων ex manuscr. S. & F.
12. προκατασκευάσθω] προσκατασκευάσθω ex manuscript. S. velut leg. Aldin.
18. ὁ χρὴ ποιέειν] ὅ, τι ex manuscr. S. & ibidem πρὶν ἐσελθεῖν, πρὶν ἢ ἐσελθεῖν, quomodo & Vatic. exempl.
31. ἢ φαρμακευόμενοι] deest in manuscr. S.

ἐν παραγγελίαις.

P. 17. v. 27. N. p. 28. l. 30. παρὰ ἰδιωτέων) ἰδιωτέρων. F.
29. εἰς ταῦτα ξυναυλισθῶσι] εἰς ταυτὸ vel ταῦτα S. ταυτὸ. F.

47. πίσι πιστέοισιν] πιστέοισιν F.

P.18.v.6.N.p.29.l.26. καταχλιδῶσι] καταχλιδῶσι. S. καταχλιδεῦσι. F.

8. ἀναμάρτητες] ἀναμετρήτως ex manuscr. S. & F.

10. φθεγξώδεα] μεγαλοῤῥήμονα ἐπηρμένον adscribit F. cod. quæ mihi glossemata ex Scholio quodam esse videntur. S. cod. fortè φθινώδεα leg. censet.

17. παρασημασίης] περὶ σημασίης ex manuscr. S. παρασημασίης. F.

21. εἰ γὰρ κακοπαθείης παρεδρίης] ἐν γὰρ & παρεδρίην leg. S.

24. λογισμός] συλλογισμός. F.

32. ἐξευρέματα] ἐξευρήματα. S.

Ibidem ἀλλοίην φύσιν] ἀλλοίων. S.

46. πάμμαχος ἀτυχίη] φάρμαχος ex manuscr. S.

IOANNIS MARTINI MEDICI VARIÆ LECTIONES.

Notæ omnes sunt distinctæ ad exemplar Frobenianum: Nostris hîc vt aliàs vbiq; appositis.

Ex lib. περὶ τέχνης

PAG. 1. lin. 2. nostr. pag. 3. l. 1. ὃ ἐγὼ λέγω, Cornarius legisse videtur, ὡς ἐγὼ λέγω.

l. 16. εἰ γὰρ δὴ ἔστι γ' ἰδεῖν. legendum εἰ γὰρ μὴ ἔστι γ' ἰδεῖν. nam quia quæ non sunt, non videntur, sub scientiam & cognitionem cadere non possunt, quoniam eorum quæ sunt in mente, & sensibus principium cognitionis est.

l. 24. ταύτης οὖν. leg. ταύτης νῦν.

P. 2. l. 20. N. p. 5. l. 6. ἀλλ' ἢ ὄνομα μοῦνον. leg. ἀλλὰ τὸ οὔνομα μοῦνον.

P. 3. l. 26. N. p. 6. l. 46. πληροῦται τὸ ὑγιαῖνον τοῦ πνεύματος. leg. ἄσθματος.

P. 4. l. 31. N. p. 8. l. 36. βραχυπέας. leg. βραδυπέας.

Ex lib. περὶ ἀρχαίης ἰητρικῆς.

Pag. 5. l. 8. N. p. 9. l. 29. καὶ φύσις. leg. φησί.

P. 8. l. 47. N. p. 15. l. 13. ἢ ἰσχυρόν. leg. ἢ μὴ ἰσχυρόν. nam vt τὸ ἄκρητον alimentum est ἰσχυρὸν linea precedente, vt quod est ἓν, quia συγκεκριμένον, est μὴ ἰσχυρόν.

P. 11. l. 14. N. p. 18. l. 34. συμπαρατάξιες. leg. συμπαρατάξιες.

Ex lib. περὶ ἑλκῶν.

P. 13. l. 4. N. p. 22. l. 31. εὐπονωτέρη. leg. ἀπονωτέρη. debilitas enim causa est cur non oportet κατακρύειν.

P. 14. l. 15. N. p. 23. l. 9. τετάρτη ἡ ὁδός. hic cùm Hippocrates quatuor faciat vlcerum vias εἰς βάθος, εἰς ὕψος, εἰς πλάτος, nec declaret quænam sit quarta speciei idea, suspicio est hic deesse aliquid tale, τετάρτη ἡ ὁδὸς ἐστὶν εἰς ὁμαλές. si qui habeantur manuscripti codices consulantur.

Ex lib. περὶ εὐσχημοσύνης.

Pag. 14. l. vlt. N. p. 24. l. 15. ἰδρῶτας ἰδεῖν. Cornarius legit ἰδιώτας ἰδεῖν, pro idiotis habent.

Ibidem δι' εὐπορίην. leg. δι' εὐπορίην, vt patet ex pag. 15. l. 32.

P. 15. l. 31. N. p. 25. l. 20. πολλὴ γὰρ διαφορή. Cornar. οὐ πολλὴ γὰρ διαφορή, quod melius.

P. 16. l. 9. N. p. 26. l. 15. φάρμακά τε. pro φάρμακα καί. l. 31. μισητὰ πόματα λαμβάνοντες. l. μὴ λαμβάνοντες. nam taxat ægros, qui medicatas quas oderunt potiones non acceperunt, & mortui sunt.

Ex lib παραγγελιῶν.

P. 17. l. 40. N. p. 29. l. 2. ἢ τὸ εὔδηλον προκρίνοντες, cùm hic reprehenduntur vitia ægrorum, puto legi melius καὶ τὸ ἄδηλον προκρίνοντες. & quod est incertum præferentes. sic enim melius quadrabit cum præcedente ξενοπρεπὲς, quod Erotiano est ἐξηλλαγμένον. l. 41. secundo loco repetitum προκρίνοντες est expungendum. l. 43. μὴ ὑποθέσθαι. Cornarius delet μὴ, & bene. est enim ὑποθέσθαι τινὰ ξυμφέροντα ἐς θεραπείην remedia ad curationem vtiliter subiicere.

P. 18. l. 10. N. p. 29. l. 32. διάθεσιν φθεγξώδεα. Cornarius reddit perniciosam. ac fortè legit φθινώδεα, sed puto substituendũ ἐργώδεα, id est molestiarũ plenam. quomodo dixit in aph. τὰς παρασίας ἐργώδεας. l. 22. θαῤῥητέον οὖν. loci sensus requirit μὴ θαῤῥητέον οὖν. nam loquitur de eo affectu in quo Medicus propter difficultatẽ alios in consilium adhibere debet, nec nimium sibi fidere. l. 32. σώζων ἢ ἀλλοίην φύσιν. leg. ἢ ἀλλοιῶν. seruans vel immutans naturam. nam si seruat ἀποίσει ἐπικαρπίην, si peruertit ἀπώλειαν.

FINIS.

Errata.

Pag. 2. col. 1. in sectandis, leg. insectandis. p. 6. c. 1. Neque verò vnum corpus habet, vnam leg. p. 9. c. 2. inane, inani leg. p. 10 c. 1. Etsi vero est simile, vero leg. p. ead. c. 2. v. 34. ὑγιόμενοι, ὑγιόμενοι leg. Ibid. v. 46. post μέγα distinguendum. p. 12. c. 2. v. 31. ἢ χειμῶν post χειμῶν distinguendum. p. 13. c. 2. cauere, cœnare leg. p. 14. c. 1. arca, area leg. p. 16. c. 1. summoq;, summeq; leg. p. 17. 2. indicationes, leg. indicationes. p. 20. c. 1. eosq;, resq; leg. p. 21. esset, oportet, leg. esse oportet. p. 22. c. 1. ipsumq;, ipsamq; leg.

HIPPOCRATIS COI
MEDICORVM PRINCIPIS,
OPERVM OMNIVM,
Sectio II.

τὰ σημειωτικὰ, hoc est, ea quæ de signis agunt, LIB. VI. continens.

Librorum Catalogum sequens pagina indicabit.

Omnia interpretatione Latina, tum breuibus notis, tum Annotationibus donata,

ANVTIO FOESIO Mediomatrico Medico authore.

Sectione ſecunda continentur,

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚΟΝ.

HIPPOCRATIS PRAENOTIONVM, LIBER.

ΤΟΝ[1] ἰητρὸν, δοκέει μοι ἄριστον εἶναι, πρόνοιαν ἐπιτηδεύειν.[2] προγινώσκων γὰρ καὶ προλέγων παρὰ τοῖσι νοσέουσι, τά τε παρεόντα, καὶ τὰ προγεγονότα, καὶ τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι, ὁκόσα τε παραλείπουσιν οἱ ἀσθενέοντες, ἐκδιηγεύμενος, πιστεύοιτ' ἂν μᾶλλον γινώσκειν τὰ τῶν νοσεόντων πρήγματα, ὥστε τολμᾶν ἐπιτρέπειν τοὺς ἀνθρώπους σφέας ἑωυτοὺς τῷ ἰητρῷ. τὴν δὲ θεραπείην ἄριστα ἂν ποιέοιτο προειδὼς[3] τὰ ἐσόμενα ἐκ τῶν παθημάτων. ὑγιέας μὲν γὰρ 10 ποιέειν ἅπαντας τοὺς ἀσθενέοντας, ἀδύνατον. τοῦτο γὰρ τοῦ προγινώσκειν τὰ μέλλοντα ἀποβήσεσθαι, κρέσσον ἂν ἦν. ἐπεὶ δὲ οἱ ἄνθρωποι ἀποθνήσκουσιν, οἱ μὲν πρὶν καλέσαι τὸν ἰητρὸν, ὑπὸ ἰσχύος τῆς νούσου· οἱ δὲ, καὶ ἐσκαλεσάμενοι, παραχρῆμα ἐτελεύτησαν. οἱ μὲν, ἡμέρην μίαν ζήσαντες· οἱ δὲ, ὀλίγῳ πλέονα χρόνον,[4] πρὶν ἢ τὸν ἰητρὸν τῇ τέχνῃ πρὸς ἕκαστον νόσημα ἀνταγωνίσασθαι. γνόντα οὖν χρὴ τῶν παθέων τῶν τοιουτέων τὰς φύσιας, ὁκόσον ὑπὲρ τὴν δύναμίν εἰσι τῶν σωμάτων. ἅμα δὲ καὶ εἴ τι θεῖον ἔνεστιν ἐν τῇσι νούσοισι, καὶ τούτου[5] τὴν 20 πρόνοιαν ἐκμανθάνειν. οὕτω γὰρ ἂν θαυμάζοιτό τε δικαίως, καὶ ἰητρὸς ἀγαθὸς ἂν εἴη. καὶ γὰρ οὓς οἷόν τε περιγίνεσθαι, τούτους ἔτι μᾶλλον δύναιτ' ἂν ὀρθῶς διαφυλάσσειν, ἐκ πλείονος χρόνου προβουλευόμενος πρὸς ἕκαστα. καὶ τοὺς ἀποθανουμένους τε καὶ σωθησομένους προγινώσκων τε καὶ προαγορεύων, ἀναίτιος ἂν εἴη. Σκέπτεσθαι δὲ χρὴ ὧδε. ἐν τοῖσιν ὀξέσι νουσήμασι, πρῶτον μὲν τὸ πρόσωπον τοῦ νοσέοντος, εἰ ὅμοιόν ἐστι τοῖσι τῶν ὑγιαινόντων. μάλιστα δὲ, εἰ αὐτὸ ἑωυτῷ. οὕτω γὰρ ἂν εἴη ἄριστον, τὸ δὲ ἐναντιώτατον τοῦ ὁμοίου, δεινότατον. εἴη δ' ἂν τὸ τοιόνδε. 30 ῥὶς ὀξεῖα, ὀφθαλμοὶ κοῖλοι, κρόταφοι ξυμπεπτωκότες, ὦτα ψυχρὰ, καὶ ξυνεσταλμένα. καὶ οἱ λοβοὶ τῶν ὤτων ἀπεστραμμένοι. καὶ τὸ δέρμα τὸ περὶ τὸ μέτωπον, σκληρόν τε καὶ περιτεταμένον, καὶ καρφαλέον ἐόν. καὶ τὸ χρῶμα τοῦ ξύμπαντος προσώπου χλωρόν τε, ἢ καὶ[6] μέλαν ἐόν, καὶ πελιόν,

OPERÆPRETIVM mihi facturus Medicus videtur, si ad prouidentiam sibi comparãdam omne studium adhibeat. Cùm namq; præsenserit & prædixerit apud ægrotos, tum præsentia, tum præterita, tum futura, quæq; ægri omittunt exposuerit, res vtique ægrotantium magis agnoscere credetur, adeò vt maiore cum fiducia sese homines medico committere audeant. Curãdi verò rationem optimè molietur, si ex præsentibus affectionibus futura prænouerit. Neque enim fieri potest vt omnes ægroti sanitatem assequantur. Hoc nempe longè præstantius foret, quàm futurorum consecutionem prænoscere. Quandoquidem verò quidam vi morbi intereunt priùs quàm Medicum accersant, quidam etiam vocato Medico confestim, partim quidem vnum diem, partim etiã paulò diutiùs vitam trahentes mortui sunt, priùs quàm Medicus arte sua singulis morbis viriliter se opponere possit. Proinde vbi talium affectionum naturam, quantum scilicet vires corporis superant, cognouerit, simulq; & si quid diuini in morbis inest, huius quoque prouidentiam ediscere oportet. Hac enim ratione, meritò sibi admirationem, & boni Medici existimationem cõciliauerit. Qui namque morbo superiores esse possunt, eos vtique longè rectiùs conseruauerit, ex longo antea interuallo ad singula consilium dirigens, tum etiam morituros, vbi prænouerit & prædixerit, extra culpam positus erit. In morbis autem acutis imprimis quidem ægroti facies sic in considerationem adhibenda, sitne beneualentium, præcipueq; sui ipsius similis. Ita enim optima existimanda, quæ verò ab eo plurimùm recedit, grauissimum periculum portendit. Qualis fuerit nasus acutus, oculi concaui, collapsa tempora, aures frigidæ & contractæ, imisq; suis fibris inuersæ, cutis circa frontem dura, intenta & resiccata, & totius faciei color ex viridi pallescens, aut etiam niger, aut liuidus,

aut plumbeus. Itaq; si per initia morbi eiusmodi facies fuerit, neque adhuc ex aliis signis coniicere potueris, interrogare conuenit, num æger vigilauerit, aut aluus admodum liquida fuerit, aut eum inedia aliqua oppresserit. Quòd si quid horum fateatur, minùs formidandum esse existimandum. Diiudicantur autem ista die ac nocte, si ex his causis eiusmodi facies fuerit. At si nihil horum præcessisse dixerit, neque intra dictum tempus ad pristinum statum redierit, in propinquo mortem esse sciendum est. Si verò vetustiore iam morbo, aut triduo, aut quatriduo, talis facies extiterit, inquirenda ea sunt de quibus antea præcepi, & reliqua signa, tum ex vniuersa facie, tum ex corpore, & oculis, in considerationem adhibenda. Si namque lucem refugiunt, aut illachrymant præter voluntatem, aut peruertuntur, aut alter ex iis minor fit, aut quæ in iis alba esse debent rubescunt, aut in iisdem venulæ liuescunt, aut nigricant, aut lippientium oculorum sordes circa eorum aciem appareant, aut etiam assiduè mobiles, aut tumidi, aut vehementer caui fuerint, aut eorum aspectus squalidus & minimè lucidus, aut totius faciei color immutatus, hæc omnia mala perniciosaque existimanda. Quinetiam per somnum an ex oculis aliquid subappareat spectare oportet. Vbi nanque non commissis palpebris ex albo quid subapparet, id si neque alui profluuium, neque medicamentum purgans expressit, neque ita dormire consueuerit æger, prauum est indicium & lethale admodum. Quòd si peruertatur aut corrugetur palpebra, aut liuescat, aut pallescat, itemque labrum, aut nasus, cum alio aliquo signo, mortem in propinquo esse sciendum est. Lethale quoque labra resoluta, pendentia, frigida, & exalbida esse. At ægrum à Medico in latus dextrum aut sinistrum recumbentem deprehendi oportet, manibúsque & ceruice, ac cruribus paulùm reductis, totóque corpore molliter posito. Hic enim ferè sani iacentis est habitus. Is autem habetur optimus decubitus, qui bene valentium similis est. Supinum verò iacere, manibus, ceruice, & cruribus porrectis, minus bonum. Quòd si pronus ad pedes de lecto delabatur, magis formidandum. Vbi verò pedes nudos, neque admodum calidos habere comperietur, & manus, ceruicem, & crura inæqualiter dispersa & nuda, malum. anxietatem enim indicat. Lethale quoque & hianti ore assiduè dormire, & vbi supinus iacet cruribus valde contortis & implexis. At in ventrem iacere ei qui per bonam valetudinem ita dormire minimè consueuit, delirium aut partium circa ventrem dolorem indicat. Ægrum verò residere velle in ipso morbi impetu, prauum quidem in omnibus morbis acutis, & pulmonum inflammatione laborantibus pessimum. In febribus autem dentibus stridere, quibus à puero minimè est consuetum, insaniam & mortem significat. Verùm ex vtrisque periculum prædicendum. Quòd si etiam deliranti id accidat, exitiale

ἢ μολιβδῶδες. ἢν μὲν οὖν ἐν ἀρχῇ τῆς νούσου τὸ πρόσωπον τοιοῦτον ἦ, καὶ μήπω οἷόν τε ἦ τοῖσιν ἄλλοισι σημείοισι[7] ξυντεκμαίρεσθαι, ἐπανερέσθαι χρὴ, μὴ ἠγρύπνησεν ὤνθρωπος, ἢ τὰ τῆς κοιλίης ἐξυγρασμένα ἦ ἰσχυρῶς,[8] ἢ λιμῶδές τι ἔχῃ αὐτόν. κἢν μὲν τι τουτέων ὁμολογῇ, ἧσσον νομίζειν δεινὸν εἶναι.[9] κρίνεται δὲ τὰ τοιαῦτα, ἐν ἡμέρῃ τε καὶ νυκτὶ, ἢν διὰ ταύτας τὰς προφάσιας, τὸ πρόσωπον τοιοῦτον ἦ. ἢν δὲ μηδὲν τουτέων φῇσιν εἶναι,[10] μηδὲ ἐν τῷ χρόνῳ τῷ προειρημένῳ καταστῇ, εἰδέναι χρὴ, ἐγγὺς ἐόντα τοῦ θανάτου. ἢν δὲ καὶ παλαιοτέρου ἐόντος τοῦ νοσήματος, ἢ τριταίου, ἢ τεταρταίου, τὸ πρόσωπον τοιοῦτον ἦ, περὶ τουτέων ἐπανερέσθαι, περὶ ὧν καὶ πρότερον ἐκέλευσα. καὶ τὰ ἄλλα σημεῖα σκέπτεσθαι, τά τε ἐν τῷ ξύμπαντι προσώπῳ, τά τε ἐν τῷ σώματι. Καὶ τὰ ἐν τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν. ἢν γὰρ τὴν αὐγὴν φεύγωσιν. ἢ δακρύωσιν ἀπροαιρέτως, ἢ διαστρέφωνται. ἢ θάτερος θατέρου ἐλάσσων γίνηται. ἢ τὰ λευκὰ ἐρυθρὰ ἴσχωσιν,[11] ἢ πελιὰ βλέφαρα ἢ φλέβια μέλανα ἐν αὐτέοισιν ἔχωσιν. ἢ λῆμαι φαίνωνται περὶ τὰς ὄψιας. ἢ καὶ ἐναιωρεύμενοι. ἢ ἐξίσχοντες. ἢ ἔγκοιλοι ἰσχυρῶς γινόμενοι. ἢ αἱ ὄψιες αὐχμῶσαι καὶ ἀλαμπεῖς. ἢ τὸ χρῶμα τοῦ ξύμπαντος προσώπου ἠλλοιωμένον ἦ, ταῦτα πάντα κακὰ νομίζειν, καὶ ὀλέθρια εἶναι. σκοπεῖν δὲ χρὴ καὶ[12] τὰς ὑποφάσιας τῶν ὀφθαλμῶν ἐν τοῖσιν ὕπνοισιν. ἢν γάρ τι ὑποφαίνηται τοῦ λευκοῦ, τῶν βλεφάρων μὴ ξυμβαλλομένων, μὴ ἐκ διαῤῥοίης ἢ φαρμακοποσίης ἐόντι, ἢ μὴ εἰθισμένῳ οὕτω καθεύδειν, φλαῦρον τὸ σημεῖον, καὶ θανατῶδες λίαν.[13] ἢν δὲ καμπύλον, ἢ ῥικνὸν γίνηται, ἢ πελιὸν, ἢ ὠχρὸν βλέφαρον, ἢ χεῖλος, ἢ ῥὶς, μετά τινος τῶν ἄλλων σημείων, εἰδέναι χρὴ, ἐγγὺς ἐόντα θανάτου. Θανατῶδες δὲ καὶ χείλεα ἀπολυόμενα, καὶ κρεμάμενα, καὶ ψυχρὰ, καὶ ἔκλευκα γινόμενα. Κεκλιμένον δὲ χρὴ καταλαμβάνεσθαι τὸν νοσέοντα ὑπὸ τοῦ ἰητροῦ, ἐπὶ τὸ πλευρὸν τὸ δεξιὸν, ἢ τὸ ἀριστερὸν. καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὸν τράχηλον καὶ τὰ σκέλεα ὀλίγον ἐπικεκαμμένα ἔχοντα. καὶ τὸ ξύμπαν σῶμα ὑγρὸν κείμενον. οὕτω γὰρ καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν ὑγιαινόντων κατακλίνονται. ἄρισται δέ εἰσι τῶν κατακλίσεων, αἱ ὁμοῖαι τῇσι τῶν ὑγιαινόντων. ὕπτιον δὲ κεῖσθαι καὶ τὰς χεῖρας, καὶ τὸν τράχηλον, καὶ τὰ σκέλεα ἐκτεταμένα ἔχοντα, ἧσσον ἀγαθόν.[14] εἰ δὲ καὶ προπετὴς γένοιτο, καὶ καταῤῥέοι ἀπὸ τῆς κλίνης ἐπὶ πόδας, δεινότερόν ἐστιν. εἰ δὲ καὶ γυμνοὺς τοὺς πόδας εὑρίσκοιτο ἔχων, μὴ θερμοὺς κάρτα ἐόντας. καὶ τὰς χεῖρας, καὶ τὸν τράχηλον, καὶ τὰ σκέλεα ἀνωμάλως διεῤῥιμμένα, καὶ γυμνὰ, κακόν.[15] ἀλυσμὸν γὰρ σημαίνει. Θανατῶδες δὲ,[16] καὶ τὸ κεχηνότα καθεύδειν αἰεί. καὶ τὰ σκέλεα ὑπτίου κειμένου ξυγκεκαμμένα εἶναι ἰσχυρῶς,[17] καὶ διαπεπλεγμένα. ἐπὶ γαστέρα δὲ κεῖσθαι ᾧ μὴ συνήθές ἐστι καὶ ὑγιαίνοντι οὕτω κοιμᾶσθαι, παραφροσύνην τινὰ σημαίνει, ἢ ὀδύνην τῶν ἀμφὶ τὴν κοιλίην τόπων. ἀνακαθίζειν δὲ βούλεσθαι τὸν νοσέοντα, τῆς νόσου ἀκμαζούσης, πονηρὸν μὲν ἐν πᾶσι τοῖς ὀξέσι νουσήμασι. κάκιστον δὲ, ἐν τοῖσι περιπλευμονικοῖσιν. Ὀδόντας δὲ πρίειν ἐν πυρετοῖσιν, ὁκόσοισι μὴ ξυνήθές ἐστιν ἀπὸ παίδων, μανικὸν καὶ θανατῶδες, ἀλλὰ προλέγειν ἀπ' ἀμφοῖν κίνδυνον ἐσόμενον. ἢν δὲ καὶ παραφρονέων τοῦτο ποιῇ, ὀλέθριον

γίνεται κάρτα ἤδη. Ἕλκος δὲ ἤν τε καὶ προγεγονὸς τύχῃ ἔχων, ἤν τε καὶ ἐν τῇ νούσῳ γένηται, καταμανθάνειν δεῖ. ἢν γὰρ μέλλῃ ἀπόλλυσθαι ὁ ἄνθρωπος, πρὸ τοῦ θανάτου, πελιδνόν τε καὶ ξηρὸν ἔσται, ἢ ὠχρόν τε καὶ ξηρόν. Περὶ δὲ χειρῶν φορῆς, τάδε γινώσκω. ὁκόσοισιν ἐν πυρετοῖσιν ὀξέσιν, ἢ περιπλευμονίῃσιν, ἢ φρενίτισι, ἢ ἐν κεφαλαλγίῃσι, πρὸ τοῦ προσώπου φερομένας καὶ θηρευούσας διὰ κενῆς. καὶ ἀποκαρφολογούσας. καὶ κροκίδας ἀπὸ τῶν ἱματίων ἀποτιλλούσας. καὶ ἀπὸ τοῦ τοίχου ἄχυρα ἀποσπώσας, πάσας εἶναι κακὰς, καὶ θανατώδεας. Πνεῦμα δὲ πυκνὸν μὲν ἐὸν, πόνον σημαίνει, ἢ φλεγμονὴν, ἐν τοῖσιν ὑπὲρ τῶν φρενῶν χωρίοισι. μέγα δὲ ἀναπνεόμενον καὶ διὰ πολλοῦ χρόνου, παραφροσύνην δηλοῖ. ψυχρὸν δὲ ἐκπνεόμενον ἐκ τῶν ῥινῶν, καὶ τοῦ στόματος, ὀλέθριον κάρτα ἤδη γίνεται. εὔπνοιαν δὲ χρὴ νομίζειν κάρτα μεγάλην δύναμιν ἔχειν εἰς σωτηρίην ἐν ἅπασι τοῖσιν ὀξέσι νουσήμασιν, ὅσα ξὺν πυρετοῖσίν ἐστι, καὶ ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσι κρίνεται. Οἱ δὲ ἱδρῶτες, ἄριστοι μὲν εἰσιν ἐν πᾶσι τοῖς ὀξέσι νουσήμασιν, ὁκόσοι ἐν ἡμέρῃσί τε κρισίμοισι γίνονται, καὶ τελείως τὸν πυρετὸν ἀπαλλάττουσιν. ἀγαθοὶ δὲ καὶ ὁκόσοι διὰ παντὸς τοῦ σώματος γινόμενοι,[18] ἀπέδειξαν τὸν ἄνθρωπον εὐπετέστερον φέροντα τὸ νόσημα. οἳ δ' ἂν μὴ τοιοῦτόν τι ἐργάσωνται, οὐ λυσιτελέες. κάκιστοι δὲ, οἱ ψυχροί τε καὶ μοῦνον περὶ τὴν κεφαλήν τε καὶ τὸ πρόσωπον γινόμενοι καὶ τὸν αὐχένα. οὗτοι γὰρ ξὺν μὲν ὀξεῖ πυρετῷ θάνατον προσημαίνουσι. ξὺν δὲ πρηϋτέρῳ, μῆκος νούσου. καὶ οἱ κατὰ πᾶν τὸ σῶμα ὡσαύτως γινόμενοι, τοῖσι περὶ τὴν κεφαλήν. οἱ δὲ κεγχροειδέες καὶ μοῦνον περὶ τὸν τράχηλον γινόμενοι, πονηροί. οἱ δὲ μετὰ σταλαγμῶν καὶ ἀτμίζοντες, ἀγαθοί. κατανοεῖν δὲ χρὴ τὸ σύνολον τῶν ἱδρώτων. γίνονται γὰρ οἱ μὲν, δι' ἔκλυσιν σωμάτων, οἱ δὲ, διὰ συντονίην φλεγμονῆς. Ὑποχόνδριον δὲ, ἄριστον μὲν, ἀνώδυνόν τε ἐὸν, καὶ μαλθακὸν, καὶ ὁμαλόν. καὶ ἐπὶ δεξιὰ καὶ ἐπ' ἀριστερά. φλεγμαῖνον δὲ, ἢ ὀδύνην παρέχον, ἢ ἐντεταμένον, ἢ ἀνωμάλως διακείμενα τὰ δεξιὰ πρὸς τὰ ἀριστερὰ, ταῦτα πάντα φυλάσσεσθαι χρή. εἰ δὲ καὶ σφυγμὸς ἐνείη ἐν τῷ ὑποχονδρίῳ, θόρυβον σημαίνει, ἢ παραφροσύνην, ἀλλὰ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐπικατιδεῖν τῶν τοιουτέων. ἢν γὰρ αἱ ὄψιες πυκνὰ κινέωνται, μανῆναι τούτοις ἐλπίς. οἴδημα δὲ ἐν τῷ ὑποχονδρίῳ σκληρόν τε ἐὸν, καὶ ἐπώδυνον, κάκιστον μὲν, εἰ παρ' ἅπαν εἴη τὸ ὑποχόνδριον. εἰ δὲ εἴη ἐν τῷ ἑτέρῳ μέρει, ἀκινδυνότερον ἐστὶν ἢ ἐν τῷ ἐπ' ἀριστερά. σημαίνει δὲ τὰ τοιαῦτα οἰδήματα ἐν ἀρχῇ μὲν θάνατον ὀλιγοχρόνιον ἔσεσθαι. ἢν δὲ ὑπερβάλλῃ εἴκοσιν ἡμέρας ὅ, τε πυρετὸς ἔχων καὶ τὸ οἴδημα μὴ καθιστάμενον, ἐς διαπύησιν ῥέπει. γίνεται δὲ τουτέοισιν ἐν τῇ πρώτῃ περιόδῳ, καὶ αἵματος ῥῆξις ἐκ τῶν ῥινῶν, καὶ κάρτα ὠφελέει. ἀλλ' ἐπανερωτᾶν χρὴ, εἰ τὴν κεφαλὴν ἀλγέουσιν, ἢ ἀμβλυωποῦσιν. ἢν γὰρ τι τοιοῦτον εἴη, ἐνταῦθα ῥέποι. μᾶλλον δὲ τοῖσι νεωτέροισι πέντε καὶ τριήκοντα ἐτέων, τὴν τοῦ αἵματος ῥῆξιν προσδέχεσθαι χρή. τὰ δὲ μαλθακὰ τῶν οἰδημάτων, καὶ ἀνώδυνα[19] καὶ τῷ δακτύλῳ ὑπείκοντα, χρονιωτέρας τὰς κρίσιας ποιέεται. καὶ ἧσσον ἐκείνων δεινότερά ἐστιν. εἰ δὲ

admodum iam est. Vlcus quoque siue ante morbum, siue in morbo natum sit, nosse oportet. Nam si periturus æger est, ante mortem liuidum & siccum, aut pallidum & siccum erit. De manuum verò motione ita censeo. In febribus acutis, aut pulmonum inflammationibus, aut phrenitide, aut capitis doloribus, quibus ante faciem feruntur, & aliquid frustra venantur, & festucas colligunt, aut floccos è vestibus euellunt, & ex pariete paleas carpunt, ex his omnibus malum & mortem portendi. Spiritus frequens dolorem aut inflammationem in locis septo transuerso superioribus indicat. Qui verò magnus inspiratur & ex magno interuallo, delirium. At frigidus ex naribus & ore expiratus, exitialis admodum iam est. Facilè autem spirare, valde magnum ad salutem momentum existimandum, cùm in omnibus morbis acutis, quibus febris coniuncta est, tum in his qui intra dies quadraginta iudicantur. Sudores optimi quidem per omnes morbos acutos, qui diebus iudicatoriis contingunt, & penitus febre liberant. Boni verò, quicunque toto corpore oriuntur, faciuntque vt æger morbum faciliùs ferre videatur. At qui nihil tale efficiunt, minimè sunt vtiles. Pessimi autem frigidi, quique circa caput tantummodò, faciem & ceruicem exoriuntur. Ii nanque cum acuta febre mortem, cum mitiore verò morbi longitudinem prænunciant. Quique per totum corpus eodem modo atque ex capite fiunt. Qui verò milij formam referunt, & circa ceruicem tantùm oboriuntur, praui, boni autem qui guttatim & cum exhalatione fiunt. Atque hoc in totum de sudoribus animaduertere oportet, quòd nonnulli quidem ex corporis dissolutione, quidam etiam ex inflammationis vehementia contingunt. Præcordia optima quidem quæ dolore vacant, mollia sunt & æqualia, tum dextra, tum sinistra parte. Incensa verò, aut dolentia, aut intenta, aut inæqualiter affecta dextra parte ad sinistram, hæc omnia animaduertenda sunt. Quòd si etiam pulsus in præcordiis insit, perturbationem aut delirium indicat. Verùm etiam eorum oculos intueri oportet. Si nanque oculi crebrò moueantur, insania expectanda est. At tumor in præcordiis durus & dolens, pessimus quidem vbi tota præcordia occuparit. Sin verò altera parte sit, minore cum periculo sinistra. Huiusmodi autem tumores, circa principia quidem mortem breui affore indicant. Quòd si neque intra vigesimum diem febris quiescat, neque tumor subsidat, ad suppurationem res vertitur. His autem primo circuitu etiã sanguinis è naribus fluxus contingit, valdéque iuuat. Verùm eos interrogare oportet, num capite doleant, aut obtusam oculorum aciem sentiant. Quòd si quid ex his accidat, eò rem tendere sciendum. In iunioribus tamen neque dum trigesimum quintum annum attingentibus, sanguinis eruptio magis expectanda est. Molles autem tumores & doloris expertes digitisque cedentes, longiores iudicationes faciunt, illisque minùs graues sunt. Quòd

si intra dies sexaginta, neque febris cesset, neque tumor subsidat, fore suppurationem hoc loco, & reliquo ventre eodem modo significat. Itaque tumores dolentes, duri & magni, periculum mortis intra paucos dies affore significant. Molles verò & minimè dolentes, quique digito pressi cedunt, illis diuturniores esse solent. Ac ventris tumores minùs abscedere nati sunt, quam qui in præcordiis oriuntur, minimè verò qui infra vmbilicum in pus vertuntur. Sed ex superioribus locis sanguinis eruptio maximè expectanda est. Longorum verò omnium in his regionibus tumorum, suppurationes in considerationem adhibendæ. Suppurationum autem quæ inde proueniunt, ea obseruatio facienda est. Quæ quidem foras vertuntur, optimæ sunt, vbi paruæ sunt, & quàm maximè foras feruntur, & in acutum tendunt. Pessimæ verò quæ magnæ sunt & latæ, miniméque in mucronem attolluntur. At quæ intrò rumpuntur optimæ, vbi nihil cum externa sede communicant, in sese contrahuntur, nullo dolore afficiunt, totáque regio externa vnius coloris apparet. Pus verò optimum est album, æquale & læue, & quam minimùm graueolens, huic autem contrarium pessimum. Aqua inter cutem quæ ex acutis morbis oritur, mala. Nam neque febre liberat, vehementésque dolores excitat, & lethalis est. Oritur autem ferè ex laterum inanitate, & lumbis, partimque ex iecore. Quibus igitur ex laterum inanitate & lumbis, initia ducuntur, iis pedes intumescunt, & longa alui profluuia detinent, quæ neque dolores ex laterum inanitate ac lumbis tollunt, neque ventrem molliorem efficiunt. At quibus à iecore aqua inter cutem ortum ducit, his tussis & tussiendi cupiditas inest, sed nihil effatu dignum expuunt, pedésque intumescunt, ac venter non nisi dura ægréque egerit, & circa aluum tumores fiunt, qui partim dextra, partim sinistra parte oriuntur & desinunt. Caput autem & manus, & pedes frigere, ventre & lateribus calentibus, malum denunciat. At corpus totum æqualiter calidum esse ac molle, optimum. Ægrum quoque facilè conuerti oportet, & cùm sese attollit leuem esse. Quòd si grauis esse videatur, cum reliquo corpore, tum manibus & pedibus, maiori cum periculo est. Præter grauitatem verò, si vngues & digiti liuescant, mors confestim expectanda est. At omninò nigri tum digiti, tum pedes, minùs quàm liuentes perniciosi sunt. Sed alia quoque signa in considerationem adhibenda. Etenim si facilè malum ferre videatur, & præter hæc aliud quoddam ex salutaribus signis adfuerit, morbum ad abscessum conuerti sperandum, ita vt æger quidem morbo superesse, & partes corporis denigratæ decidere debeant. Testes autem & pudenda vbi sursum contrahuntur, vehementes dolores & mortis periculum denunciant. Quòd ad somni rationem attinet, quemadmodum à natura nobis est consuetum, interdiu quidem vigilandum, noctu verò dormiendum.

ὑπερβάλλοι ἑξήκοντα ἡμέρας ὅ, τε πυρετὸς ἔχων καὶ τὸ οἴδημα μὴ καθίσταται, ἔμπυον ἔσεσθαι σημαίνει. [20] καὶ τοῦτο καὶ τὸ ἐν τῇ ἄλλῃ κοιλίῃ κατὰ τ' ωὐτό. ὁκόσα μὲν οὖν ἐπώδυνά τε ἐστὶ, καὶ σκληρὰ καὶ μεγάλα σημαίνει κίνδυνον θανάτου, ὀλιγοχρόνιον. ὁκόσα δὲ μαλθακά τε καὶ ἀνώδυνα καὶ τῷ δακτύλῳ πιεζόμενα ὑπείκει, χρονιώτερα ἐκείνων. τὰς δ' ἀποστάσιας ἧσσον τὰ ἐν τῇ γαστρὶ οἰδήματα ποιέεται, τῶν ἐν τοῖσιν ὑποχονδρίοισιν. [21] ἥκιστα δὲ τὰ ὑποκάτω τοῦ ὀμφαλοῦ εἰς ἀποπύησιν τρέπεται. αἵματος δὲ ῥῆξιν ἐκ τῶν ἄνω τόπων μάλιστα προσδέχεσθαι. ἀπάντων δ' χρὴ τῶν οἰδημάτων χρονιζόντων περὶ ταῦτα τὰ χωρία, ὑποσκέπτεσθαι τὰς ἐκπυήσιας. τὰ δ' διαπυήματα ὧδε δεῖ σκέπτεσθαι τὰ ἐντεῦθεν. ὁκόσα μὲν ἔξω τρέπεται, ἄριστά ἐστι. μικρά τε ἐόντα. καὶ ὡς μάλιστα ἐκκλίνοντα ἔξω. καὶ ἐς ὀξὺ ἀποκυρτούμενα. τὰ δὲ μεγάλα τε ἐόντα καὶ πλατέα, καὶ ἥκιστα ἐς ὀξὺ ἀποκορυφούμενα, κάκιστα. ὅσα δὲ εἴσω ῥήγνυται, ἄριστά ἐστιν, ἃ μηδὲν τῷ ἔξω χωρίῳ ἐπικοινωνέει, ἀλλ' ἔστι προεσταλμένα τε, καὶ ἀνώδυνα. καὶ πᾶν τὸ ἔξω χωρίον, [22] ὁμόχροον φαίνεται. Τὸ δ' πῦον, ἄριστον λευκόν τε εἶναι, καὶ ὁμαλὸν, καὶ λεῖον, καὶ ὡς ἥκιστα δυσῶδες. τὸ δ' ἐναντίον τουτέου, κάκιστον. Οἱ δὲ ὕδρωπες, οἱ ἐκ τῶν ὀξέων νουσημάτων πάντες κακοί. οὔτε γὰρ τοῦ πυρὸς ἀπαλλάσσουσιν. ἐπώδυνοί τε εἰσὶ κάρτα καὶ θανατώδεες. ἄρχονται δὲ οἱ πλεῖστοι, ἀπὸ τῶν κενεώνων, καὶ τῆς ὀσφύος. οἱ δ' ἀπὸ τοῦ ἥπατος. οἷσι μὲν οὖν ἀπὸ τῶν κενεώνων, καὶ τῆς ὀσφύος αἱ ἀρχαὶ γίνονται, οἵ τε πόδες οἰδέουσι, καὶ διάρροιαι πολυχρόνιοι ἔχουσιν, οὔτε τὰς ὀδύνας λύουσαι τὰς ἐκ τῶν κενεώνων, καὶ τῆς ὀσφύος, οὔτε τὴν γαστέρα λαπάσσουσαι. ὁκόσοισι δ' ἀπὸ τοῦ ἥπατος ὕδρωπες γίνονται, βηχές τε καὶ [23] θυμὸς τούτοισιν ἐγγίνεται. καὶ οὐδὲν τι ἀποπτύουσιν ἄξιον λόγου. καὶ οἱ πόδες οἰδέουσι. καὶ ἡ γαστὴρ οὐ διαχωρέει, εἰ μὴ σκληρά τε καὶ πρὸς ἀνάγκην. καὶ περὶ τὴν κοιλίην γίνονται οἰδήματα, τὰ μὲν ἐπὶ δεξιὰ, τὰ δ' ἐπ' ἀριστερὰ, [24] ἱστάμενά τε, καὶ καταπαυόμενα. κεφαλὴ δὲ καὶ χεῖρες καὶ πόδες, ψυχρὰ ἐόντα, κακόν. τῆς τε κοιλίης καὶ τῶν πλευρῶν, θερμῶν ἐόντων. ἄριστον δὲ καὶ ὅλον τὸ σῶμα, θερμόν τε ἐὸν καὶ μαλθακόν. στρέφεσθαι δὲ χρὴ ῥηϊδίως τὸν ἀλγέοντα καὶ ἐν τοῖσιν μετεωρισμοῖσιν ἐλαφρὸν εἶναι. εἰ δὲ βαρὺς ἐὼν φαίνοιτο, καὶ τὸ ἄλλο σῶμα καὶ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, ἐπικινδυνότερον. εἰ δ' πρὸς τῷ βάρει καὶ οἱ ὄνυχες καὶ οἱ δάκτυλοι πελιδνοὶ γίνονται προσδόκιμος ὁ θάνατος παραυτίκα. μελαινόμενοι δ' παντελῶς οἱ δάκτυλοι, καὶ οἱ πόδες, ἧσσον ὀλέθριοι τῶν πελιδνῶν εἰσίν. ἀλλὰ καὶ τ' ἄλλα σημεῖα σκέπτεσθαι χρή. ἢν γὰρ εὐπετέως φέρων φαίνηται τὸ κακὸν, καὶ ἄλλο τι τῶν περιεστηκότων πρὸς τουτέοισι τοῖσι σημείοισιν ὑποδεικνύῃ, τὸ νόσημα ἐς ἀπόστασιν τραπῆναι ἐλπίς. ὥστε τὸν μὲν ἄνθρωπον περιγενέσθαι, τὰ δὲ μελανθέντα τοῦ σώματος ἀποπεσεῖν. ὄρχιες δὲ καὶ αἰδοῖα ἀνεσπασμένα, πόνους ἰσχυροὺς σημαίνει, καὶ κίνδυνον θανατώδεα. Περὶ δ' ὕπνον ὥσπερ κατὰ φύσιν συνήθες ἡμῖν ἐστι, τὴν μὲν ἡμέρην, ἐγρηγορέναι χρή. τὴν δὲ νύκτα, καθεύδειν.

ἢν δὲ

ἢν δὲ εἴη τοῦτο μεταβεβλημένον, κάκιον. ἥκιστα δ' ἂν λυπέοιτο, εἰ κοιμῷτο τὸ πρωῒ ἐς τὸ τρίτον μέρος τῆς ἡμέρης. οἱ δὲ ἀπὸ τουτέου τοῦ χρόνου ὕπνοι, πονηρότεροι εἰσί. κάκιστον δὲ μὴ κοιμᾶσθαι, μήτε τῆς νυκτὸς, μήτε τῆς ἡμέρης. ἢ γὰρ ὑπὸ ὀδύνης τε καὶ πόνων ἀγρυπνοίη, ἢ παραφροσύνη ἔσται ἀπὸ τουτέου τοῦ σημείου. Διαχώρημα δὲ ἐστὶν ἄριστον, τὸ μαλθακόν τε καὶ ξυνεστηκὸς. καὶ τὴν ὥρην ἥνπερ καὶ ὑγιαίνοντι ὑπεχώρει. πλῆθος δὲ πρὸς λόγον τῶν ἐσιόντων. τοιαύτης γὰρ ἐούσης τῆς διεξόδου, ἡ κάτω κοιλίη ὑγιαίνοι ἄν. εἰ δὲ εἴη ὑγρὸν τὸ διαχώρημα, ξυμφέρει[25] μήτε τρύζειν, μήτε πυκνόν τι εἶναι. καὶ κατ' ὀλίγον ὑποχωρέειν. κοπιῇ γὰρ ὁ ἄνθρωπος, ὑπὸ τῆς ξυνεχέος ἐξαναστάσιος, καὶ ἀγρυπνοίη ἄν. εἰ δὲ ἀθρόον πολλάκις διαχωρέοι, κίνδυνος λειποθυμῆσαι. ἀλλὰ χρὴ κατὰ τὸ πλῆθος τῶν εἰσιόντων, ἢ δὶς, ἢ τρὶς τῆς ἡμέρης ὑποχωρέειν. τῆς δὲ νυκτὸς, ἅπαξ.[26] πλείονα δ' ἐπὶ τὸ πρωῒ, ὥσπερ συνήθές ἐστι τῷ ἀνθρώπῳ. παχύνεσθαι δὲ χρὴ τὸ διαχώρημα, ἰούσης πρὸς κρίσιν τῆς νόσου. ὑπόπυρρον δὲ ἔστω καὶ μὴ λίην δυσῶδες.[27] ἐπιτήδειον δὲ καὶ ἕλμινθας στρογγύλας διεξιέναι μετὰ τοῦ διαχωρήματος, πρὸς κρίσιν ἰούσης τῆς νόσου. δεῖ δὲ ἐν παντὶ τῷ νοσήματι, λαπαρὴν τὴν κοιλίην εἶναι, καὶ εὔογκον. ὑδαρὲς δὲ κάρτα ἢ λευκὸν, ἢ χλωρὸν, ἢ ἐρυθρὸν ἰσχυρῶς, ἢ ἀφρῶδες διαχωρέειν, πονηρὰ ταῦτα πάντα. ἔτι δὲ πονηρὸν, καὶ σμικρόν τε ἐὸν, καὶ γλίσχρον, καὶ λευκὸν, καὶ ὑπόχλωρον, καὶ λεῖον. τουτέων δὲ θανατωδέστερα ἂν εἴη, τὰ μέλανα, ἢ λιπαρὰ, ἢ πέλια, ἢ ἰώδεα, ἢ κάκοδμα. τὰ δὲ ποικίλα, χρονιώτερα μὲν τουτέων, ὀλέθρια δὲ οὐδὲν ἧσσον. ἔστι δὲ τὰ τοιαῦτα, ξυσματώδεα, καὶ χολώδεα, καὶ πρασοειδέα, καὶ μέλανα. ποτὲ μὲν ὁμοῦ διεξερχόμενα ἀλλήλοισι. ποτὲ δὲ κατὰ μέρος. φῦσαν δὲ ἄνευ ψόφου καὶ παρδήσιος διεξιέναι, ἄριστον. κρέσσον δὲ καὶ σὺν ψόφῳ διελθεῖν,[28] ἢ αὐτοῦ ἀνειλέεσθαι. καὶ οὕτω διεξιοῦσα σημαίνει ἢ πονέειν τι τὸν ἄνθρωπον, ἢ παραφρονέειν. ἢν μὴ ἑκὼν ὁ ἄνθρωπος οὕτω τὴν ἄφεσιν τῆς φύσης ποιήσηται. Τοὺς δὲ ἐκ τῶν ὑποχονδρίων πόνους τε καὶ κυρτώματα, ἢν ᾖ νεαρὰ καὶ μὴ ξὺν φλεγμονῇ, λύει βορβορυγμὸς ἐγγενόμενος ἐν τῷ ὑποχονδρίῳ. καὶ μάλιστα μὲν διεξιὼν, ξὺν κόπρῳ τε καὶ οὔρῳ καὶ φύσῃ. ἢν δὲ μὴ,[29] καὶ αὐτὸς δὴ περαιωθεὶς, ὠφελέει. ὠφελέει δὲ καὶ ὑποκαταβὰς ἐς τὰ κάτω χωρία. Τὸ δὲ οὖρον ἄριστόν ἐστι, ὅταν ᾖ λευκή τε ἡ ὑπόστασις, καὶ λείη, καὶ ὁμαλὴ παρὰ πάντα τὸν χρόνον, ἔστ' ἂν κριθῇ ἡ νοῦσος. σημαίνει γὰρ ἀσφάλειάν τε καὶ νόσημα ὀλιγοχρόνιον ἔσεσθαι. εἰ δὲ διαλείποι, καὶ ποτὲ μὲν καθαρὸν οὐρέοιτο, ποτὲ δὲ ὑφίσταται τὸ λευκὸν, καὶ λεῖον, χρονιωτέρη γίνεται ἡ νοῦσος, καὶ ἧσσον ἀσφαλής. εἰ δὲ εἴη τό, τε οὖρον ὑπέρυθρον, καὶ ἡ ὑπόστασις αὐτέου ὁμοίη, καὶ λείη, πολυχρονιώτερον μὲν τοῦτο τοῦ προτέρου γίνεται, σωτήριον δὲ κάρτα. κριμνώδεες δὲ ἐν τοῖσιν οὔροισιν αἱ ὑποστάσιες, πονηραί. τουτέων δὲ εἰσι κακίους, αἱ πεταλώδεες. αἱ λευκαὶ δὲ καὶ λεπταὶ, κάρτα φλαῦραι. τουτέων δ' ἔτι κακίους εἰσὶν, αἱ πιτυρώδεες.[30] νεφέλαι ἐμφερόμεναι τοῖσιν οὔροισι, λευκαὶ μὲν ἀγαθαί. μέλαιναι δὲ φλαῦραι.

Quòd si istud immutatum fuerit, deterius existimandum. At minimùm offenditur æger, si prima luce dormiat ad tertiam diei partem. Qui verò postea somnus contingit, deterior est. Pessimum autem si neque noctu, neque interdiu dormiat. Nam aut ob dolorem insania adest, aut delirij affuturi hæc nota est. Alui deiectio optima est, si mollis est & consistat, eoque tempore quo per sanitatem deiici soleat, copia verò ciborum ingestorum rationi responderit. Talis enim exitus inferiorem aluum bene valere declarat. At liquida alui egestio ex vsu est, si neque stridet, neque crebrò, neque ex breuibus interuallis excernitur. Frequens enim desidendi labor ægrum fatigat, eique insomniam adfert. Quòd si affatim & sæpe deiicit, periculum est ne animus deficiat. Verùm pro ingestorum ciborum copia, bis aut ter interdiu, & noctu semel, deiici debet, plus tamen prima luce, pro hominis consuetudine. Crassiorem autem fieri deiectionem oportet, morbo ad iudicationem procedente. Sit etiam subfulua, neque admodum graueolens. Lumbricos quoque rotundos cum alui excretione prodire, morbo in iudicationem tendente expedit. In omni verò morbo ventrem mollem esse, & mediocriter extumescere conuenit. At valde aquosum, aut album, aut ex viridi pallidum, aut vehementer rubrum, aut spumans deiici, hæc omnia mala sunt. Præter hæc quoque malum est, quod exiguum, glutinosum, candidum, ex viridi subpallidum & læue existit. His verò magis lethalia sunt nigra, aut pinguia, aut liuida, aut æruginosa aut fœtida. Varia autem his quidem sunt diuturniora, nihilo tamen minus exitialia. Huiusmodi sunt strigmentosa, biliosa, cruenta, porracea & nigra, modò simul inter se mixta, modò per vices prodeuntia. Flatum autem sine sonitu quidem ac crepitu exire optimum. Præstat tamen cum strepitu prodire, quàm isthic reuolui. At qui eo modo prodit, ægrum aliquo dolore vexari, aut delirare indicat, nisi æger sua sponte hoc modo flatum emiserit. At præcordiorum dolores & tumores, recentes quidem & sine inflammatione, murmur soluit circa præcordia exortum, idque potissimùm si cum stercore, vrina & flatu prodierit, aliôqui vbi ipsum per se transmissum fuerit, iuuat, idq; magis si ad inferiores sedes descenderit. Vrina optima est, in qua per omne tempus, quoad morbus iudicatus fuerit, subsidet album, læue & æquale. Securitatem enim breuemque morbum fore significat. Quòd si intermittat, & interdum quidem pura meiatur, interdum etiam subsidet album & læue, diuturnior & minùs securus morbus euadit. At vrina subrubra, similéque quod subsidet, & læue, hæc longè quidem diuturnior quàm prima fit, valde tamen salutaris. Sedimenta autem in vrinis crassiores hordei tosti non exactè moliti partes referentia, praua sunt, hisque peiora laminis similia. Alba verò & tenuia, valde praua, atque his etiam deteriora furfuracea. Nubeculæ quæ per vrinas feruntur, albæ quidem, bonæ; nigræ verò, malæ sunt.

Quoad autem vrina fulua fuerit & tenuis, crudum esse morbum indicat. Quòd si diutiùs talis vrina perseueret, periculum est ne non possit æger sufficere, quoad vrina concoquatur. At exitiosiores sunt vrinæ fœtidæ, & aquosæ, & nigræ, & crassæ. Ad hæc in viris quidem & mulieribus vrinæ nigræ, in pueris aquosæ, deterrimæ. Quibus vrinæ tenues & crudæ multo tempore redduntur, si reliqua signa salutaria sint, in iis abscessus ad loca infra septum transuersum expectari debet. Quinetiam pinguedines supra innatantes araneorum telas referentes, damnare oportet, colliquationem namque significant. In vrinis autem quæ nubeculas habent, considerandum venit, an supernè, an infernè ferantur, & quosnam habeant colores. Et quæ quidem deorsum feruntur, cum dictis coloribus, bonæ censendæ & commendandæ, at quæ sursum feruntur, malæ & vituperandæ. Neque verò tibi imponat vesica quoquo modo affecta, si huiusmodi vrinas reddiderit. Non enim totius corporis, sed ipsius per se indicium est. Vomitus perquam est vtilis, qui bilem pituitæ quàm maximè permixtam habet, ac neque admodum crassus est, neque multus. Qui enim sinceriores, peiores sunt. Si verò quod vomitione reiicitur porrum colore referat, aut liuidum, aut nigrum fuerit, quisquis horum colorum adfuerit, prauus existimandus est. Quòd si eodem vomitu omnes hi colores reiiciantur, id exitiale est admodum. At liuidus vomitus, si grauiter olet, celerrimam mortem denunciat. Omnésque subputres & graues odores, in omnibus vomitionibus mali. In omnibus pulmonis & laterum doloribus, sputum celeriter promptéque expui conuenit, sputóque flauum valde permixtum apparere. Etenim si multò post doloris initium, quod flauum est, aut fuluum, aut multam tussim exhibeat, neque valde pexmixtum expuatur, deterius est. Flauum quippe si sincerum fuerit, periculum subesse testatur, album autem & viscidum, & rotundum, inutile. Malum quoque valde viride, aut pallidum, itemque spumans. At si adeò sincerum fuerit, vt etiam nigrum appareat, id illis deterius est. Malum quoque vbi nil expurgatur, neque ipsum proiicit pulmo, sed propter multitudinem feruet in gutture. In omnibus pulmonis morbis grauedines & sternutationes, tum præire, tum subsequi, malum. Verùm in aliis maximè lethalibus morbis, sternutamenta vtilitate non carent. At in pulmonis inflammationibus si inter initia morbi sputum excernitur flauum non multo permixtum sanguine, salutare est & confert admodum. Septimo verò die ac tardius non adeo securum. Omnia autem sputa mala sunt, quę dolorem non sedant, pessima etiam nigra. At omnium quæ excreantur optima, quæ dolorem sedant. Horum verò locorum dolores, qui neq; per sputorum purgationes, neq; fæcum alui deiectionem, neq; venæ sectionem, aut medicamenta purgantia, & victus rationem sedantur, eos ad suppurationem tendere sciendum est.

[31] ἔστ᾽ ἂν δὲ πυῤῥόν τε εἴη τὸ οὖρον καὶ λεπτὸν, σημαίνει τὸ νούσημα ἄπεπτον εἶναι. [32] ἢν δὲ καὶ πουλυχρόνιον εἴη τοιοῦτον ἐὸν, κίνδυνος μὴ οὐ δυνήσεται ὁ ἄνθρωπος διαρκέσαι, [33] ἔστ᾽ ἂν πεπανθῇ τὸ οὖρον. θανατωδέστερα δὲ τῶν οὔρων, τάδε δυσώδεα, καὶ ὑδατώδεα, καὶ μέλανα καὶ παχέα. ἔτι δὲ τοῖσι μὲν ἀνδράσι καὶ τῇσι γυναιξὶ, τὰ μέλανα τῶν οὔρων, κάκιστα. τοῖσι δὲ παιδίοισι, τὰ ὑδατώδεα. [34] ὁκόσοι δ᾽ ἂν οὖρα λεπτὰ καὶ ὠμὰ οὐρέωσι πουλὺν χρόνον, ἤν τ᾽ ἄλλα ὡς περιεσομένοισι σημεῖα ᾖ, τουτέοισιν ἀπόστασιν δεῖ προσδέχεσθαι ἐς τὰ κάτω τῶν φρενῶν χωρία. καὶ τὰς λιπαρότητας δὲ τὰς [35] ἄνω ἐφισταμένας ἀραχνοειδέας μέμφεσθαι. συντήξιος γὰρ σημεῖα. σκοπεῖν δὲ χρὴ τῶν οὔρων ἐν οἷσι αἱ νεφέλαι ἤν τε ἄνω, ἤν τε κάτω ἔωσι, καὶ τὰ χρώματα ὁκοῖα ἴσχουσι. καὶ τὰς μὲν κάτω φερομένας ξὺν τοῖς χρώμασιν, οἵοισιν εἴρηται, ἀγαθὰς εἶναι νομίζειν, καὶ ἐπαινέειν. τὰς δὲ ἄνω ξὺν τοῖσι χρώμασιν, οἵοισιν εἴρηται, κακὰς εἶναι, καὶ μέμφεσθαι τὰς τοιάσδε. μὴ ἐξαπατάτω δέ σε ἤν γε ἡ κύστις τι νούσημα ἔχουσα, τῶν οὔρων τὰ τοιαῦτα ἀποδιδῷ. οὐ γὰρ τοῦ ὅλου σώματος σημεῖόν ἐστιν, ἀλλ᾽ αὐτῆς καθ᾽ ἑωυτῆς. Ἔμετος δὲ ὠφελιμώτατος, [36] ὁ φλέγματος καὶ χολῆς ξυμμεμιγμένος, καὶ μὴ παχὺς κάρτα, μηδὲ πολὺς, ὡς μάλιστα. οἱ γὰρ ἀκρητέστεροι, κακίους εἰσίν. εἰ δὲ εἴη τὸ ἐμεύμενον πρασοειδὲς, ἢ πελιὸν, ἢ μέλαν, ὅ,τι ἂν ᾖ τουτέων τῶν χρωμάτων, νομίζειν χρὴ πονηρὸν εἶναι. εἰ δὲ καὶ πάντα τὰ χρώματα ὁ ωὐτὸς ἄνθρωπος ἐμέει, κάρτα ὀλέθριον τοῦτο γίνεται. τάχιστα γὰρ θάνατον σημαίνει τὸ πελιὸν τῶν ἐμεσμάτων, εἰ ὄζει δυσῶδες. πᾶσαι δὲ αἱ ὑποσαπροὶ καὶ δυσώδεες ὀσμαὶ, κακαὶ ἐπὶ πᾶσι τοῖσιν ἐμεομένοισιν. [37] Πτύελον χρὴ ἐπὶ πᾶσι τοῖσιν ἀλγήμασι, τοῖσι περὶ τὸν πλεύμονα καὶ τὰς πλευρὰς, ταχέως τε ἀναπτύεσθαι, καὶ εὐπετέως. ξυμμεμιγμένον τε φαίνεσθαι τὸ ξανθὸν, ἰσχυρῶς τῷ πτυέλῳ. εἰ γὰρ πολλῷ ὕστερον μετὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ὀδύνης ἀναπτύοιτο, ξανθὸν ἐὸν, ἢ πυῤῥὸν, ἢ πολλὴν βῆχα παρέχον, καὶ μὴ ἰσχυρῶς ξυμμεμιγμένον, κάκιον γίνεται. τό,τε γὰρ ξανθὸν ἄκρητον ἐὸν, κινδυνῶδες. τὸ δὲ λευκὸν καὶ γλίσχρον καὶ στρογγύλον, ἀλυσιτελές. κακὸν δὲ καὶ τὸ χλωρὸν ἐὸν κάρτα καὶ τὸ ἀφρῶδες. εἰ δὲ εἴη οὕτως ἄκρητον, ὥστε καὶ μέλαν φαίνεσθαι, δεινότερόν ἐστι τοῦτο ἐκείνων. κακὸν δὲ καὶ ἢν μηδὲν ἀνακαθαίρηται, μηδὲ προΐῃ ὁ πλεύμων, ἀλλὰ πλήρης ἐὼν, ζέῃ ἐν τῷ φάρυγγι. κορύζας δὲ καὶ πταρμοὺς ἐπὶ πᾶσι τοῖσι περὶ τὸν πλεύμονα νουσήμασι, προγεγονέναι, ἢ ἐπιγίνεσθαι κακόν. ἀλλ᾽ ἐν τοῖσιν ἄλλοισιν νουσήμασι τοῖς θανατωδεστάτοισιν, οἱ πταρμοὶ λυσιτελοῦσιν. αἵματι δὲ ξυμμεμιγμένον μὴ πολλῷ πτύελον ξανθὸν, ἐν τοῖσι περιπλευμονικοῖσιν, ἐν ἀρχῇ μὲν τῆς νούσου πτυόμενον περιεστικὸν καὶ κάρτα ὠφελέει. ἑβδομαίῳ δὲ ἐόντι καὶ παλαιοτέρῳ, ἧσσον ἀσφαλές. πάντα δὲ πτύελα πονηρά ἐστιν, ὁκόσα ἂν τὴν ὀδύνην μὴ παύῃ. κάκιστα δὲ τὰ μέλανα, ὡς διαγέγραπται. τὰ δὲ παύοντα ὀδύνην, πάντων ἀμείνω ἀναπτυόμενα. ὁκόσα δὲ τῶν ἀλγημάτων ἐκ τουτέων τῶν χωρίων μὴ παύηται, μήτε πρὸς τὰς τῶν πτυέλων καθάρσιας, μήτε πρὸς τὴν τῆς κοιλίης ἐκκόπρωσιν, μήτε πρὸς τὰς φλεβοτομίας τε, καὶ φαρμακείας, καὶ διαίτας, εἰδέναι δεῖ ἐκπυήσοντα.

* τῶν δὲ ἐκπυημάτων ὁκόσα μὲν ἔτι χολώδεος ἐόντος τοῦ πτυέλου ἐκπυΐσκεται, ὀλέθρια κάρτα, ἤν τε ἐν μέρει τὸ χολῶδες τῷ πύῳ ἀναπτύοιτο, ἤν τε ὁμοῦ. μάλιστα δὲ ἢν ἄρξηται χωρέειν τὸ ἐμπύημα, ἀπὸ τουτέου τοῦ πτυέλου, ἑβδομαίου ἐόντος τοῦ νοσήματος. ἐλπὶς δὲ τὸν τὰ τοιαῦτα πτύοντα, ἀποθανεῖσθαι τεσσαρεσκαιδεκαταῖον, ἢν μήτι αὐτέῳ ἐπιγένηται ἀγαθόν. ἔστι δὲ τὰ μὲν ἀγαθὰ, τάδε. εὐπετέως φέρειν τὸ νόσημα. εὔπνοον εἶναι. τῆς ὀδύνης ἀπηλλάχθαι. τό, τε πτύελον, ῥηϊδίως ἀναβήσσειν. τό, τε σῶμα ὁμαλῶς φαίνεσθαι θερμόν τε εἶναι καὶ μαλθακόν. καὶ δίψαν μὴ ἔχειν. οὖρα τε καὶ διαχωρήματα καὶ ὕπνους καὶ ἱδρῶτας, ὡς διαγέγραπται ἕκαστα εἰδέναι ἀγαθὰ ἐόντα ἐπιγίνεσθαι. οὕτω μὲν γὰρ ἁπάντων τουτέων ἐπιγινομένων, οὐκ ἂν ἀποθάνοι ὁ ἄνθρωπος. ἢν δὲ τὰ μέν τι αὐτέων ἐπιγίνοιτο. τὰ δὲ μὴ, οὐ πλείονα χρόνον ζήσας ἢ τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρας, ἀπόλοιτ' ἂν ὁ ἄνθρωπος. κακὰ δὲ τὰ ἐναντία τουτέων, δυσπετέως φέρειν τὴν νοῦσον. πνεῦμα μέγα καὶ πυκνὸν εἶναι. τὴν ὀδύνην μὴ παύεσθαι. τὸ πτύελον μόλις ἀναβήσσειν. δίψην κάρτα. τό, τε σῶμα ὑπὸ πυρὸς ἀνωμάλως ἔχεσθαι. καὶ τὴν μὲν κοιλίην καὶ τὰς πλευρὰς, θερμὰς εἶναι ἰσχυρῶς. τὸ δὲ μέτωπον καὶ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, ψυχρούς. οὖρα δὲ καὶ διαχωρήματα καὶ ὕπνους καὶ ἱδρῶτας ὡς διαγέγραπται ἕκαστα εἰδέναι, κακὰ ἐόντα. οὕτως γὰρ εἰ ἐπιγένοιτό τι τῷ πτυέλῳ τουτέων, ἀπόλλοιτο ἂν ὁ ἄνθρωπος, πρὶν ἢ ἐς τὰς τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρας ἀφικέσθαι, ἢ ἐναταῖος, ἢ ἑνδεκαταῖος. οὕτως οὖν ξυμβάλλεσθαι χρὴ, ὡς τοῦ πτυέλου τουτέου θανατώδεος ἐόντος μάλα, καὶ οὐ περιάγοντος ἐς τὰς τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρας. τὰ δὲ ἐπιγινόμενά τε κακὰ καὶ ἀγαθὰ ξυλλογιζόμενον ἐκ τουτέων, χρὴ τὰς προῤῥήσιας προλέγειν. οὕτω γὰρ ἄν τις ἀληθεύοι μάλιστα. αἱ δὲ ἄλλαι ἐκπυήσιες, ῥήγνυνται αἱ πλεῖσται. αἱ μὲν εἰκοσταῖαι. αἱ δὲ τριηκοσταῖαι. αἱ δὲ τεσσαρακονθήμεροι. αἱ δὲ πρὸς τὰς ἑξήκοντα ἡμέρας ἀφικνέονται. ἐπισκέπτεσθαι δὲ χρὴ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐμπυήματος ἔσεσθαι λογιζόμενον ἀπὸ τῆς ἡμέρης, ἢ τὸ πρῶτον ὁ ἄνθρωπος ἐπύρεξεν, ἢ εἴ ποτε αὐτὸν πρῶτον ῥῖγος ἔλαβε. καὶ εἰ φαίη ἀντὶ τῆς ὀδύνης αὐτῷ βάρος γεγενῆσθαι ἐν τῷ τόπῳ ἐν ᾧ ἤλγεεν. ταῦτα γὰρ ἐν ἀρχῇσι γίγνεται τῶν ἐμπυημάτων. ἐξ οὖν τουτέων τῶν χρόνων τὴν ῥῆξιν χρὴ προσδέχεσθαι τῶν ἐμπυημάτων ἔσεσθαι ἐς τοὺς χρόνους τοὺς προειρημένους.[39] εἰ δὲ εἴη τὸ ἐμπύημα ἐπὶ θάτερα μοῦνον, στρέφειν τε, καὶ καταμανθάνειν χρὴ ἐπὶ τουτέοισι, μήτι ἔχῃ ἄλγημα ἐν τῷ ἑτέρῳ πλευρῷ. καὶ ἢν θερμότερον ᾖ τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου, κατακλινομένου ἐπὶ τὸ ὑγιαῖνον πλευρὸν, ἐρωτᾷν εἴ τι αὐτῷ δοκέει βάρος ἐκκρέμασθαι ἐκ τοῦ ἄνωθεν. εἰ γὰρ εἴη τοῦτο, ἐπὶ θάτερον ἐστὶ τὸ ἐμπύημα, ἐπὶ ὁκοῖον ἂν πλευρὸν τὸ βάρος γίνηται.[40] τοὺς δὲ ξύμπαντας ἐμπύους γινώσκειν χρὴ, τοῖσι δὴ τοῖσι σημείοισι. πρῶτον μὲν εἰ ὁ πυρετὸς οὐκ ἀφίησιν, ἀλλὰ τὴν μὲν ἡμέρην λεπτὸς ἴσχει, τὴν δὲ νύκτα πλείων. καὶ ἱδρῶτες πολλοὶ ἐπιγίνονται. βῆχές τε καὶ θυμὸς ἐγγίνεται αὐτέοισιν. καὶ ἀποπτύουσιν οὐδὲν ἄξιον λόγου: καὶ οἱ μὲν ὀφθαλμοὶ, ἔγκοιλοι γίνονται. αἱ δὲ γνάθοι, ἐρυθήματα ἴσχουσι. καὶ οἱ μὲν ὄνυχες τῶν χειρῶν, γρυποῦνται. οἱ δὲ δάκτυλοι, θερμαίνονται. καὶ μάλιστα ἄκροι. καὶ ἐν τοῖσι ποσὶν, οἰδήματα γίνεται. καὶ σιτίων οὐκ ἐπιθυμέουσι. καὶ φλύκταιναι γίνονται ἀνὰ τὸ σῶμα,

Ex ſuppurationibus autem admodum exitiales ſunt, quæ ſputo adhuc quidem bilioſo exiſtente ſuppurantur, ſiue bilioſum illud ſeparatim, ſiue vnà cum pure expuatur. Idque potiſſimùm, ſi ab huiuſmodi ſputo ſuppuratio procedere cœperit, cùm morbus ad diem ſeptimum peruenerit. Qui verò talia ſpuit, ne decimo quarto die moriatur metus eſt, niſi quid boni acceſſerit. At in bonis quidem ſignis hæc numerantur, facilè morbum ſuſtinere, bene ſpirare, dolore leuari, ſputum ſine difficultate reiicere, corpus æqualiter calidum & molle videri, ſine ſiti eſſe, vrinas etiam & alui excrementa, & ſomnos, & ſudores, velut deſcriptum eſt, ſingula ſuperuenire, bona exiſtimanda ſunt. His enim omnibus ſic cõtingentibus, haudquaquam æger morietur. Quòd ſi ex his quædam quidem contingant, quædam minimè, non vltra decimumquartum diem æger vitam producet. Contrà verò, morbum ægrè ſuſtinere, ſpirationem magnam & denſam eſſe, dolorem minimè ſedari, ſputum ægrè reiicere, vehementem ſitim eſſe, corpus à febre inæqualiter detineri, aluum quidem & latera vehementer calere, fronte, manibus & pedibus frigidis, vrinas verò & alui excrementa, & ſomnos, & ſudores, vnaquæque qualia deſcripta ſunt, mala eſſe noſſe conuenit. Si quid enim ex his ſputo ſuperuenerit, morietur æger priùs quàm ad decimumquartum diem perueniat, aut nono, aut vndecimo die. Sic igitur coniicere oportet, quòd cùm ſputum iſtud valde lethale ſit, neque etiam ad decimumquartum diem perducit. Ex his verò, tum malorum, tum bonorum ſubducta ratione, prædictiones facere oportet. Sic enim quis potiſſimùm verũ aſſequatur. Reliquæ verò ſuppurationes magna ex parte rumpuntur, partim quidem vigeſimo die, partim etiam trigeſimo, quædam quoque quadrageſimo, aliquæ etiã ad ſexageſimum diem deueniunt. Suppurationis autem initium fore ratione comprehendere oportet, ab eo die quo primùm æger febricitauit, aut etiam primùm rigor prehendit, & ſi pro dolore, ſibi pondus ineſſe in eo loco qui dolore affligebatur, dixerit. Iſta namq; circa ſuppurationum initia fieri ſolent. Ex hoc igitur tempore ſuppurationum ruptionem fore intra prædicta tempora expectandum eſt. Quod ſi in altero tantùm latere ſuppuratio fuerit, tum vertere, tum ediſcere ad hęc conuenit, num dolor aliquis alterum latus detineat, & num altero calidius fuerit, atque vbi in latus ſanum decubuerit, interrogare ſi quod ei põdus deſuper impendere videatur. Sic enim altero latere, in quo pondus extiterit, ſuppuratio eſt. At purulentos omnes his ſignis dignoſcere oportet. Primùm quidem ſi febris non demittit, verùm interdiu leuior quidem, noctu verò maior detinet, & ſudores multi oboriuntur, tuſſeſque & tuſſiendi cupiditas ipſis ineſt, nihil tamen effatu dignum expuunt, oculique caui redduntur, malæ ruborem contrahunt, & vngues quidem in manibus adunci fiunt, digiti verò maximeq; ſummi incaleſcunt, & in pedibus tumores fiunt, cibos minimè appetunt, & puſtulæ toto corpore oriuntur,

Diuturnæ igitur suppurationes, his indicantur signis, quibus multa fides habenda est. Quæ verò breue habent spatium sic indicantur, si quid eorum appareat, quæ inter initia fiunt, simulq; si etiam aliquantò difficiliùs spiret æger. At ex his quæ citiùs aut tardiùs rumpuntur, sic deprehendere licet. Si quidem dolor inter initia oriatur, & spirandi difficultas, ac tussis sputatioq; perseuerant & ad vigesimum diem extenduntur, intra hoc tempus, aut adhuc priùs ruptionem expectato. Quòd si mitior dolor fuerit, iisque cætera omnia pro huius ratione respondeant, tardiùs ruptionem sperato. At ante puris eruptionē dolorem oboriri, & spirandi difficultatem, & sputi excretionem necesse est. Supersunt autē ex morbo hi potissimùm, quos febris eodem post ruptionem die dimisit, quiq; cibos celeriter expetiuerint, & siti liberātur, venterq; tum exigua, tum coacta deiicit, & si pus album & læue, eiusdemq; coloris fuerit, & à pituita liberum, citraq; dolorem aut tussim vehementem educatur. Sic quidem optimè & celerrimè liberantur, sin minùs, qui ad ista proximè accedent. Moriuntur verò, quos febris non dimiserit, aut cùm dimisisse videatur, iterum accenditur, & siti quidem vexantur, cibos verò non expetiuerint, & si aluus liquida deiecerit, pusque ex viridi pallidum, aut pituita permixtum & spumosum expuerint. Si hæc omnia contigerint, moriuntur. At quibus eorum partim quædam contigerint, partim minimè, ex his nonnulli quidem intereunt, quidam etiam ex lōgo temporis interuallo supersunt. Sed ex omnibus his signis existētibus, tum in his, tum in reliquis omnibus coniecturam facito. Quibus ex morbis pulmonis ad aures abscessus oboriuntur, & ad inferiores sedes suppurant, & fistula facta aperiuntur, iis secunda valetudo contingere solet. Ista verò hunc in modum consideranda sunt. Si febris detinet, neq; dolor conquiescit, neq; sputum ex ratione procedit, neque biliosæ sunt alui egestiones, neque bene solutę ac sinceræ, neq; vrina admodum multa, & copiosum habet sedimentum, suffragātur verò ad salutem reliqua omnia salutaria signa, in his huiusmodi fore abscessus expectato. Ac hi oriuntur quidem in locis inferioribus, quibus circa præcordia inflammationis aliquid subest, illi autem in superioribus, quibus præcordia mollia & doloris expertia perseuerant, cumq; difficultate spirandi aliquandiu vexatus fuerit, quæ citra vllam aliam euidentem occasionem quieuerit. In vehementibus & periculo proximis pulmonum inflammationibus, abscessus ad crura omnes sanè vtiles. Optimi verò qui fiunt sputo mutationem subeunte. Si namque tumor & dolor suboriatur, sputo pro flauo in pus verso, & foras prodeunte, hoc modo tum securissimè æger superstes futurus est, tum citissimè citra dolorem abscessus conquiescet. Quòd si neque sputum rectè excernatur, neque vrina bonam subsidentiam habere videatur, periculum est ne articulo claudicet æger, aut ei multum negotij exhibeatur. Si verò dispareant abscessus & intrò recurrant, sputo nō prodeunte, & detinente febre grauis morbi periculum, & delirij, & mortis, ægro imminet. Ex suppuratis

ὁκόσα μὲν οὖν ἐγχρονίζει τῶν ἐμπυημάτων, ἔχει τὰ σημεῖα ταῦτα. καὶ πιστεύειν αὐτέοισι χρὴ κάρτα. [41] ὁκόσα δὲ ὀλιγοχρόνιά ἐστι, σημαίνεσθαι τουτέων, ἤν τι ἐπιφαίνηται, οἷα καὶ τοῖσιν ἐν ἀρχῇσι γινομένοισιν. ἅμα δὲ καὶ ἤν τι δυσπνοώτερος ᾖ ὁ ἄνθρωπος. τὰ δὲ ταχύτερον αὐτέων καὶ βραδύτερον ῥηγνύμενα, τοῖσδε γινώσκειν χρή. ἢν μὲν ὁ πόνος ἐν ἀρχῇσι γένηται, καὶ ἡ δύσπνοια, καὶ ἡ βήξ, καὶ ὁ πτυαλισμὸς διατείνῃ, ἐς τὰς εἴκοσιν ἡμέρας ἔχων, προσδέχεσθαι τὴν ῥῆξιν, ἢ καὶ ἔτι πρόσθεν. ἢν δὲ ἡσυχαίτερος ὁ πόνος ᾖ, καὶ τἄλλα πάντα τουτέοισι κατὰ λόγον τουτέου, προσδέχεσθαι τὴν ῥῆξιν, ἐς ὕστερον. [42] γίνεσθαι δὲ ἀνάγκη καὶ πόνον, καὶ δύσπνοιαν, καὶ πτυελισμὸν πρὸ τῆς τοῦ πύου ῥήξιος. [43] περιγίνονται δὲ τουτέων μάλιστα μὲν οὓς ἂν ἀφῇ ὁ πυρετὸς αὐθημερὸν μετὰ τὴν ῥῆξιν. καὶ σιτίων ταχέως ἐπιθυμέωσιν. καὶ δίψης ἀπηλλαγμένοι ἔωσι. καὶ ἡ γαστὴρ σμικρά τε καὶ ξυνεστηκότα ὑποχωρέῃ. καὶ τὸ πύον λευκόν τε καὶ λεῖον καὶ ὁμόχροον ᾖ καὶ φλέγματος ἀπηλλαγμένον. καὶ ἄτερ πόνου τε καὶ βηχὸς ἰσχυρῆς ἀνακαθαίρηται. ἄριστα μὲν οὕτως καὶ τάχιστα ἀπαλλάσσουσιν, ἢν δὲ μή, οἷσιν ἂν ἐγγυτάτω τουτέων γένηται. ἀπόλλυνται δὲ οὓς ἂν ὅτε πυρετὸς μὴ ἀφιείη, ἢ δοκέων αὐτέους ἀφιέναι, αὖθις φαίνηται ἀναθερμαινόμενος. καὶ δίψαν μὲν ἔχωσι, σιτίων δὲ μὴ ἐπιθυμέωσι. καὶ ἡ κοιλίη ὑγρὴ ᾖ. καὶ τὸ πύον χλωρὸν καὶ πέλιον πτύῃ. ἢ φλεγματῶδες καὶ ἀφρῶδες. ἢν ταῦτα πάντα γένηται, ἀπόλλυνται. ὁκόσοισι δ᾽ ἂν τουτέων τὰ μὲν ἐπιγένηται, τὰ δὲ μή. οἱ μὲν αὐτέων ἀπόλλυνται· οἱ δὲ ἐν πολλῷ χρόνῳ περιγίνονται. ἀλλ᾽ ἐκ πάντων τῶν τεκμηρίων τῶν ἐόντων ἐν τουτέοισι, σημαίνεσθαι καὶ τοῖσιν ἄλλοισι πᾶσιν. [44] ὁκόσοισι δὲ ἀποστάσιες γίνονται ἐκ τῶν περιπλευμονικῶν νοσημάτων, παρὰ τὰ ὦτα, καὶ ἐμπυοῦσιν ἐς τὰ κάτω χωρία, καὶ συριγγοῦνται. οὗτοι δὲ περιγίνονται. ἐπισκέπτεσθαι δὲ χρὴ τὰ τοιαῦτα, ὧδε. ἢν ὅ τε πυρετὸς ἔχῃ, καὶ ἡ ὀδύνη μὴ παύηται, καὶ τὸ πτύελον μὴ ἐκχωρέῃ κατὰ λόγον. μηδὲ χολώδεες αἱ τῆς κοιλίης διαχωρήσιες, μηδὲ εὔλυτοί τε καὶ ἄκρητοι γίγνοιντο, καὶ μηδὲ τὸ οὖρον πουλύ τε κάρτα, καὶ πολλὴν ὑπόστασιν ἔχον, [45] ὑπηρετῆται δὲ περιεστικῶς ὑπὸ τῶν λοιπῶν πάντων τῶν περιεστικῶν σημείων, τουτέοισι χρὴ τὰς τοιαύτας ἀποστάσιας ἐλπίζειν. γίνονται δὲ αἱ μὲν ἐς τὰ κάτω χωρία, οἷσιν ἂν περὶ τὰ ὑποχόνδρια τοῦ φλέγματός τι ἐγγίνηται. [46] αἱ δὲ ἄνω, οἷσι τὸ ὑποχόνδριον λαπαρόν τε καὶ ἀνώδυνον διατελέῃ. δύσπνους δέ τινα χρόνον γενόμενος, παύσηται, ἄτερ φανερῆς προφάσιος ἄλλης. Αἱ δὲ ἀποστάσιες αἱ ἐς τὰ σκέλεα ἐν τῇσι περιπλευμονίῃσι τῇσιν ἰσχυρῇσί τε καὶ ἐπικινδύνοισι, λυσιτελέες μὲν πᾶσαι. ἄρισται δὲ αἱ τοῦ πτυέλου ἐν μεταβολῇ ἐόντος γιγνόμεναι. εἰ γὰρ τὸ οἴδημα καὶ ἡ ὀδύνη γίγνοιτο, τοῦ πτυέλου ἀντὶ ξανθοῦ πυώδεος γινομένου, καὶ ἐκχωρέοντος ἔξω, οὕτως ἂν ἀσφαλέστατα ὅ, τε ἄνθρωπος περιγίνοιτο, καὶ ἡ ἀπόστασις ἀνώδυνος τάχιστα παύσεται. εἰ δὲ τὸ πτύελον μὴ ἐκχωρέῃ καλῶς, μηδὲ τὸ οὖρον ὑπόστασιν ἀγαθὴν ἔχον φαίνοιτο, κίνδυνος χωλὸν γενέσθαι τὸ ἄρθρον, ἢ πολλὰ πρήγματα παρασχεῖν. ἢν δὲ ἀφανίζωνται καὶ παλινδρομέωσιν αἱ ἀποστάσιες τοῦ πτυέλου μὴ ἐκχωρέοντος, καὶ τοῦ πυρετοῦ ἔχοντος, δεινόν. κίνδυνος γὰρ μὴ παραφρονήσῃ, καὶ ἀποθάνῃ ὁ ἄνθρωπος. [47] τῶν δὲ ἐμπύων, τῶν

πύων, τῶν ἀπὸ τῶν περιπλευμονικῶν, οἱ γεραίτεροι μᾶλλον ἀπόλλυνται. ἐκ δὲ τῶν ἄλλων ἐμπυημάτων, οἱ νεώτεροι μᾶλλον ἀποθνήσκουσιν. αἱ δὲ ξὺν πυρετῷ γινόμεναι ὀδύναι περὶ τὴν ὀσφύν τε καὶ τὰ κάτω χωρία, ἢν τῶν φρενῶν ἅπτωνται, τὰ κάτω ἐκλείπουσαι, ὀλέθριαι κάρτα. προσέχειν οὖν δεῖ, τὸν νόον τοῖσιν ἄλλοισι σημείοισιν, ὡς ἤν τι καὶ τῶν ἄλλων σημείων ἐπιφαίνηται τι πονηρὸν, ἀνέλπιστος ὁ ἄνθρωπος. [48] ὁκόσοι δὲ τῶν ἐμπύων καίονται, οἷσιν ἂν καθαρὸν μὲν τὸ πύον ᾖ καὶ λευκὸν, καὶ μὴ δυσῶδες, σώζονται. οἷσι δὲ ὕφαιμόν τε καὶ βορβορῶδες, ἀπόλλυνται. [49] εἰ δὲ ἀναΐσσοντος τοῦ νοσήματος ὡς πρὸς τὰς φρένας, τὰ ἄλλα σημεῖα μὴ πονηρὰ ἐπιγίνηται, ἔμπυον ἔσεσθαι τοῦτον πολλαὶ ἐλπίδες. Κύστιες δὲ σκληραί τε καὶ ἐπώδυνοι, δειναὶ μὲν παντελῶς καὶ ὀλέθριαι. ὀλεθριώταται δὲ ὁκόσαι ξὺν πυρετῷ συνεχεῖ γίνονται. καὶ γὰρ οἱ ἀπ' αὐτέων τῶν κύστεων πόνοι, ἱκανοὶ ἀποκτεῖναι. καὶ αἱ κοιλίαι οὐ διαχωρέουσιν ἐν τουτέῳ τῷ χρόνῳ, εἰ μὴ σκληρόν τι καὶ πρὸς ἀνάγκην. λύει δὲ οὖρον πυῶδες οὐρηθὲν, λευκὴν καὶ λείην ἔχον τὴν ὑπόστασιν. [50] ἢν δὲ μήτε τῷ οὔρῳ μηδὲν ἐνδιδῷ ὁ πόνος, μήτε ἡ κύστις μαλάσσοιτο, ὅ, τε πυρετὸς ξυνεχὴς ᾖ ἐν τῇσι πρώτῃσι περιόδοισι τοῦ νοσήματος, ἐλπὶς τὸν ἀλγέοντα ἀπολέσθαι. ὁ δὲ τρόπος οὗτος ἅπτεται τῶν παιδίων μάλιστα τῶν ἑπταετέων, ἕως ἂν ἐς τὰ πεντεκαίδεκα ἔτεα γένωνται. Οἱ δὲ πυρετοὶ κρίνονται ἐν τῇσιν αὐτέῃσιν ἡμέρῃσι τὸν ἀριθμὸν, ἐξ ὧν τε περιγίνονται οἱ ἄνθρωποι, καὶ ἐξ ὧν ἀπόλλυνται. [51] οἵ τε γὰρ εὐηθέστατοι τῶν πυρετῶν, καὶ ἐπὶ σημείων ἀσφαλεστάτων βεβῶτες τεταρταῖοι παύονται, ἢ πρόσθεν. οἵ, τε δὲ κακοηθέστατοι καὶ ἐπὶ σημείων δεινοτάτων γινόμενοι, τεταρταῖοι κτείνουσιν, ἢ πρόσθεν. ἡ μὲν οὖν πρώτη ἔφοδος αὐτέων οὕτω τελευτᾷ. ἡ δὲ δευτέρη, ἐς τὴν ἑβδόμην περιάγεται. ἡ δὲ τρίτη, ἐς τὴν ἑνδεκάτην. ἡ δὲ τετάρτη, ἐς τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην. ἡ δὲ πέμπτη, ἐς τὴν ἑπτακαιδεκάτην. ἡ δὲ ἕκτη, ἐς τὴν εἰκοστήν. [52] αὗται μὲν οὖν ἐκ τῶν ὀξυτάτων νουσημάτων διὰ τεσσάρων ἐς τὰς εἴκοσιν, ἐκ προσθέσιος τελευτῶσιν. οὐ δύνανται δὲ ὅλῃσιν ἡμέρῃσιν οὐδὲν τουτέων [53] ἀριθμεῖσθαι ἀτρεκέως. οὐδὲ γὰρ ὁ ἐνιαυτός τε καὶ οἱ μῆνες ὅλῃσιν ἡμέρῃσιν πεφύκασιν ἀριθμεῖσθαι. [54] μετὰ δὲ ταῦτα ἐν τῷ αὐτέῳ τρόπῳ κατὰ τὴν αὐτὴν πρόσθεσιν ἡ πρώτη περίοδος τεσσάρων καὶ τριήκοντα ἡμερέων. ἡ δὲ β' τεσσαράκοντα ἡμερέων. ἡ δὲ τρίτη ἑξήκοντα ἡμερέων. τουτέων δὲ ἐν ἀρχῇσιν ἐστὶ χαλεπώτατον διαγινώσκειν, τὰ μέλλοντα ἐν πλείστῳ χρόνῳ κρίνεσθαι. ὁμοιόταται γὰρ αἱ ἀρχαί εἰσιν αὐτέων. ἀλλὰ χρὴ ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρης ἐνθυμέεσθαι. καὶ καθ' ἑκάστην τετράδα προστιθεμένην σκέπτεσθαι. καὶ οὐ λήσεται ὅπῃ τρέψεται τὸ νούσημα. γίνεται δὲ ἡ τῶν τεταρταίων κατάστασις, [55] ἐκ τοῦ τοιούτου κόσμου. τὰ δὲ ἐν ἐλαχίστῳ χρόνῳ μέλλοντα κρίνεσθαι, εὐπετέστερα γινώσκεσθαι. μέγιστα γὰρ τὰ διαφέροντα ἀπ' ἀρχῆς αὐτέων ἐστίν. οἱ μὲν γὰρ περιεσόμενοι, εὔπνοοί τε καὶ ἀνώδυνοί εἰσι. καὶ κοιμῶνται τὰς νύκτας. τά τε ἄλλα σημεῖα ἔχουσιν ἀσφαλέστατα. οἱ δὲ ἀπολλύμενοι, δύσπνοοι γίνονται. [56] ἀλλοφάσσοντες. ἀγρυπνέοντες. τά τε ἄλλα σημεῖα κάκιστα ἔχοντες. ὡς οὖν τουτέων οὕτω γινομένων, ξυμβάλλεσθαι χρὴ κατά τε τὸν χρόνον, κατά τε τὴν πρόσθεσιν ἑκάστην ἐπὶ τὴν κρίσιν ἰόντων τῶν νουσημάτων. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον, καὶ τῇσι γυναιξὶν αἱ κρίσιες ἐκ τῶν

autem quos pulmonum morbi concitarunt, ferè ſeniores moriuntur, at ex cæteris ſuppurationibus, iuniores potiùs intereunt. At lumborum & inferiorum partium dolores, qui cum febre affligunt, ſi relictis inferioribus ad ſeptum tranſuerſum tranſeant, exitiales ſunt admodum. Ad alia igitur ſigna animum adhibere oportet. Si quidem ex prauis ſignis quippiam apparuerit, omni ſpe deſtitutus eſt æger. Cùm verò ſuppurati vruntur, quibus purum quidem pus eſt & album, & minimè fœtidum, ij ſeruantur. at quibus ſubcruentum & cœnoſum, moriuntur. Quòd ſi irruente ad ſeptum tranſuerſum morbo, reliqua ſigna minimè praua ſe oſtenderint, hunc ſuppuratum fore magna ſpes eſt. At veſicæ tum duræ, tum dolẽtes, graue prorſus & exitiale periculum minantur. Maximè autem exitiales quæ cũ febre aſſidua fiunt. Nam & ipſarum veſicarum dolores, ad mortem inferendam ſatis ſunt, neque alui hoc tempore excernunt, niſi durum quiddam & coactum. Soluit autem purulenta micta vrina, album & læue habens ſedimentum. Quòd ſi neq; cum vrina quicquam dolor remiſerit, neque mollior veſica reddatur, febriſq; aſſidua fuerit, laborantem intra primos morbi circuitus moriturum ſperandum eſt. Hoc autem modo potiſſimùm tentantur pueri à ſeptimo anno ad decimumquintum. Febrium iudicationes iiſdem numerantur diebus, quibus & euadunt, & moriuntur homines. Nam & mitiſſimæ febres, & quæ ſecuriſſimis fulciuntur ſignis, die quarto aut ante deſinũt. Maximè verò malignæ, & quæ cum grauiſſimis ſignis fiunt, quarto vel priùs interficiunt. Primus itaque earum inſultus ad hunc modum deſinit, ſecundus ad ſeptimum deducitur, tertius ad vndecimum, quartus ad decimum quartum, quintus ad decimumſeptimum, ſextus ad vigeſimum. Hi igitur circuitus ex acutiſſimis morbis per quatuor facta acceſſione, ad vigeſimum terminantur. Neq; verò horum quicquam integris diebus exactè numerari poteſt, cùm neque annus etiam, neque menſes, integris menſibus numerari ſoleant. Poſt hæc autem eadem ratione iuxta eandem adiectionem, primus circuitus eſt quatuor & triginta dierum, ſecundus quadraginta, tertius ſexaginta. At inter horum initia perquam difficile eſt dignoſcere quinam longo temporis ſpatio iudicari debeant, quòd ſimilima ſint eorum principia. Verùm à primo die aduertere animum oportet, & pro ſingulorum quaternariorum additione conſiderationem adhibere, nec latebit quonam ſe vertat morbus. Quartanarum quoq; conditio eundem ſeruat ordinem. Qui verò intra breuiſſimum temporis ſpatium iudicationem ſunt ſubituri, faciliùs dignoſcuntur, cùm maximè inter ſe ab initio diſſideant. Qui enim ex morbo ſuperfuturi ſunt, facilè ſpirant, dolore vacant, noctu dormiunt, aliaq; ſecuriſſima ſigna habent. His igitur ſic ſe habentibus, de morbis ad iudicationem tendentibus, tum ex tempore, tum ex vnaquaque adiectione coniectura facienda eſt. Ad eandem quoque rationem & mulieribus iudicationes ex

partu contingunt. Capitis dolores vehementer ac continenter cum febre, aliquo quidem ex signis accedente, admodum exitiales. Quòd si sine signis eiusmodi, dolor vigesimum diem superet, & febris detineat, sanguinis ex naribus eruptionem, aut aliũ quendam abscessum ad inferiores sedes suspectari oportet. Verùm quoad dolor recens fuerit, eodem modo sanguinis ex naribus eruptionem aut suppurationem expectare conuenit, cùm aliàs, tum si dolor circa tempora & frontem affuerit. At sanguinis eruptio magis expectanda venit in his qui nondum quintum & trigesimum annum attigerunt, in senioribus verò suppuratio. Auris dolor acutus cum febre cõtinua & vehementi grauis. Periculum enim delirij & mortis ægro adfert. Cùm igitur his modus sit lubricus, celeriter à primo die ad omnia signa animum adhibere oportet. Moriuntur autem ex hoc morbo, iuniores quidem homines septimo die aut etiam citiùs, senes verò multò tardiùs. Nam & febres & deliria minùs eis suboriuntur, auresq; eam ob causam suppuratio præoccupat. Verùm his quidem ætatibus succedentes morbi reuersiones plurimos interficiunt, iuniores verò priùs quàm auris suppuret, intereunt. Quando quidem si pus album ex aure fluxerit, iuniorem superfuturum spes est, si quidem aliud quoddam ei bonum signum superuenerit. Fauces exulceratæ cum febre, graue aliquid portendunt. At si aliud aliquod etiam signũ adfuerit, ex his quæ antè praua esse censuimus, ægrum in periculo versari denunciandum est. Angina grauissima quidem est & celerrimè interimit, quæ neque in faucibus, neque in ceruice quicquam conspicuum facit, plurimum verò dolorem exhibet, & difficultatem spirandi, quæ erectâ ceruice obitur, inducit. Hæc enim eodem etiam die, & secundo, & tertio, & quarto strangulat. At quæ in reliquis quidem similiter dolorem exhibet, in faucibus verò tumorem ac rubores excitat, admodũ quidem exitialis est, priore tamẽ longè diuturnior, si ingens rubor fuerit. Hæc verò diuturnior, cùm nõ solùm fauces, sed ceruicem quoque rubor occupat, ex eaque præcipuè euadunt, si ceruicem & pectus rubor detineat, neque ad interna erysipelas reuertatur. Quòd si neque diebus iudicatoriis dispareat erysipelas, neq; tuberculum ad exteriorem sedem se vertat, neque pus per tussim reiiciat, facileq; ac sine dolore habere videatur, mortem indicat, aut ruboris reuersionem. At securius est tumorem & ruborem ad externa conuerti. Quòd si ad pulmonem se vertat, dementiã excitat, & ex his nonnulli suppurati plærunque euadunt. Curgulio, quoad rubor & tumor occupat, non sine periculo resecatur aut pertunditur. Inflammationes enim & sanguinis profluuia ei succedunt. Verùm talia vt extenuentur aliis rationibus eo tempore tentanda sunt. Vbi verò id totum, quod σταφυλὴν Græci, hoc est vuam nominant, iam secretum fuerit, & summa curgulionis pars maior & rotunda, superior autem tenuior extiterit, per id tempus manum admouere tutum est.

τόκων γίνονται. κεφαλῆς δὲ ὀδύναι ἰσχυραί τε καὶ ξυνεχέες, ξὺν πυρετῷ. ἢν μέν τι τῶν θανατωδέων σημείων προσγίνοιτο, ὀλέθριον κάρτα. εἰ δὲ ἄτερ τῶν τοιούτων σημείων ἡ ὀδύνη ὑπερβάλλοι εἴκοσιν ἡμέρας, [57] ὅ,τε πυρετὸς ἔχοι, ὑποσκέπτεσθαι χρὴ αἵματος ῥῆξιν διὰ ῥινῶν, ἢ ἄλλην τινὰ ἀπόστασιν, ἐς τὰ κάτω χωρία. [58] ἔστ' ἂν δὲ καὶ ἡ ὀδύνη ᾖ νεαρά, προσδέχεσθαι χρὴ ὡσαύτως, αἵματος ῥῆξιν διὰ ῥινῶν, ἢ ἐκπύησιν. ἄλλως τε ἢν ἡ ὀδύνη περὶ τοὺς κροτάφους καὶ τὸ μέτωπον ᾖ. μᾶλλον δὲ χρὴ προσδέχεσθαι τοῦ μὲν αἵματος τὴν ῥῆξιν τοῖσι νεωτέροισι, πέντε καὶ τριήκοντα ἐτέων. τοῖσι δὲ γεραιτέροισι, τὴν ἐκπύησιν. ὠτὸς δὲ ὀξεῖη ὀδύνη ξὺν πυρετῷ ξυνεχεῖ τε καὶ ἰσχυρῷ, δεινόν. κίνδυνος γὰρ παραφρονῆσαι τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἀπολέσθαι. ὡς οὖν τουτέου τοῦ τρόπου σφαλεροῦ ἐόντος, ταχέως δεῖ προσέχειν τὸν νόον τοῖσι σημείοισι πᾶσιν, ἀπὸ πρώτης ἡμέρης. ἀπόλλυνται δὲ οἱ μὲν νεώτεροι τῶν ἀνθρώπων, ἑβδομαῖοι, καὶ ἔτι θᾶσσον ὑπὸ τουτέου τοῦ νοσήματος. οἱ δὲ γέροντες, πολλῷ βραδύτερον. [59] οἵ τε γὰρ πυρετοὶ καὶ αἱ παραφροσύναι, ἧσσον αὐτέοισιν ἐπιγίνονται. καὶ τὰ ὦτα διὰ τοῦτο φθάνει ἐκπυΐσκεσθαι. ἀλλὰ ταύτῃσι μὲν τῇσιν ἡλικίῃσιν ὑποστροφαὶ τοῦ νοσήματος ἐπιγινόμεναι, ἀποκτείνουσι τοὺς πλείστους. οἱ δὲ νεώτεροι, πρὶν ἐκπυῆσαι τὸ οὖς, ἀπόλλυνται. ἐπὴν γε ῥυῇ πῦον λευκὸν ἐκ τοῦ ὠτός, ἐλπὶς τῷ νεωτέρῳ περιγενέσθαι, ἤν γε καὶ ἄλλο τι αὐτέῳ ἐπιγένηται χρηστὸν σημεῖον. φάρυγξ δὲ ἑλκουμένη, σὺν πυρετῷ, δεινόν, ἀλλ' ἤν τι καὶ ἄλλο σημεῖον γένηται τῶν προκεκριμένων πονηρῶν εἶναι, προλέγειν ὡς ἐν κινδύνῳ ἐόντος τοῦ ἀνθρώπου. [60] Αἱ δὲ κυνάγχαι, δεινόταται μέν εἰσι καὶ τάχιστα ἀναιρέουσιν, ὁκόσαι μήτε ἐν τῇ φάρυγγι, μηδὲν ἔκδηλον ποιέουσι, μήτε ἐν τῷ αὐχένι. πλεῖστον δὲ πόνον παρέχουσι καὶ ὀρθόπνοιαν. αὗται γὰρ καὶ αὐθημερὸν ἀποπνίγουσι, καὶ δευτεραῖαι, καὶ τριταῖαι, καὶ τεταρταῖαι. ὅσαι δὲ τὰ μὲν ἄλλα παραπλησίως πόνον παρέχουσιν, ἐπαίρονται δέ, καὶ ἐρυθήματα ἐν τῇ φάρυγγι ποιέουσιν, ὀλέθριαι μὲν κάρτα. [61] χρονιώτεραι δὲ μᾶλλον τῶν πρόσθεν, ἢν τὸ ἐρύθημα μέγα γίνηται. [62] ὁκόσοισι δὲ ξυνεξερευθείη ἡ φάρυγξ καὶ ὁ αὐχήν, αὗται δὴ χρονιώτεραι. καὶ μάλιστα ἐξ αὐτέων τινὲς περιφεύγουσιν, ἤν ὅ,τε αὐχὴν καὶ τὸ στῆθος ἐρύθημα ἔχῃ καὶ μὴ παλινδρομέῃ τὸ ἐρυσίπελας εἴσω. [63] ἢν δὲ μήτε ἐν ἡμέρῃσι κρισίμῃσιν ἀφανίζηται τὸ ἐρυσίπελας, μήτε φύματος ξυστραφέντος ἐν τῷ ἔξω χωρίῳ, μήτε πῦον ἀποβήσσῃ, ῥηϊδίως τε καὶ ἀπόνως ἔχειν δοκέῃ, θάνατον σημαίνει, ἢ ὑποστροφὴν τοῦ ἐρυθήματος. ἀσφαλέστερον δὲ τὸ οἴδημα καὶ τὸ ἐρύθημα ὡς μάλιστα ἔξω τρέπεσθαι. [64] ἢν δὲ ἐς τὸν πνεύμονα τραπείη, παράνοιάν τε ποιέει, καὶ ἔμπυοι ἐξ αὐτέων τινὲς ὡς τὰ πολλὰ γίνονται. [65] Οἱ δὲ γαργαρεῶνες, ἐπικίνδυνοι, καὶ ἀποτάμνεσθαι, καὶ ἀποσχάζεσθαι, ἔστ' ἂν ἐρυθροί τε ὦσι καὶ μεγάλοι. καὶ γὰρ φλεγμοναὶ ἐπιγίνονται τουτέοισι καὶ αἱμορραγίαι. ἀλλὰ χρὴ τὰ τοιαῦτα τοῖσιν ἄλλοισι μηχανήμασι πειρῆσθαι κατισχναίνειν ἐν τουτέῳ τῷ χρόνῳ. ὁπόταν δὲ ἀποκριθῇ ἤδη πᾶν, ὃ δὴ σταφυλὴν καλέουσι, καὶ γένηται τὸ μὲν ἄκρον τοῦ γαργαρεῶνος μεῖζόν τε καὶ περιφερές, τὸ δὲ ἀνώτερον, λεπτότερον ἐν τουτέῳ τῷ καιρῷ, ἀσφαλὲς διαχειρίζειν.

ἄμεινον

ἄμεινον δὲ καὶ τὴν κοιλίην ὑποκενώσαντα χειρουργίῃ χρέεσθαι. ἢν ὅ, τε χρόνος ξυγχωρέῃ, καὶ μὴ ἀποπνίγηται ὁ ἄνθρωπος. [66] Ὁκόσοισι δ' ἂν οἱ πυρετοὶ παύωνται, μήτε σημείων γενομένων λυτηρίων, μήτε ἐν ἡμέρῃσι κρισίμῃσιν, ὑποστροφὴν προσδέχεσθαι χρὴ τουτέοισιν. [67] Ὅστις δ' ἂν τῶν πυρετῶν μηκύνῃ περιεστικῶς διακειμένου τοῦ ἀνθρώπου, μήκετι ὀδύνης ἐχούσης διὰ φλεγμονήν τινα. μήτε διὰ πρόφασιν ἄλλην μηδεμίην ἐμφανέα, τουτέῳ προσδέχεσθαι ἀπόστασιν μετ' οἰδήματός τε καὶ ὀδύνης εἴς τι τῶν ἄρθρων, καὶ οὐχ ἧσσον ἐκ τῶν κάτω. μᾶλλον δὲ γίνονται καὶ ἐν ἐλάσσονι χρόνῳ αἱ τοιαῦται ἀποστάσιες, τοῖσι νεωτέροισι τριήκοντα ἐτέων. ὑποσκέπτεσθαι δὲ χρὴ εὐθέως τὰ περὶ τῆς ἀποστάσιος, ἢν εἴκοσιν ἡμέρας ὁ πυρετὸς ἔχων, ὑπερβάλλῃ. τοῖσι δὲ γεραιτέροισιν ἧσσον γίνεται, πολυχρονιωτέρου ἐόντος τοῦ πυρετοῦ. χρὴ δὲ τὴν μὲν τοιαύτην ἀπόστασιν προσδέχεσθαι, συνεχέος ἐόντος τοῦ πυρετοῦ. ἐς δὲ τεταρταῖον καταστήσεσθαι, ἢν διαλείπῃ τε καὶ καταλαμβάνῃ, πεπλανημένον τρόπον. [68] καὶ ταῦτα ποιέων τῷ φθινοπώρῳ προσπελάσῃ. ὥσπερ δὲ τοῖσι νεωτέροισι τῶν τριήκοντα ἐτέων αἱ ἀποστάσιες γίνονται, οὕτως οἱ τεταρταῖοι μᾶλλον [69] τοῖσι τριήκοντα ἐτέων, καὶ γεραιτέροισι. τὰς δὲ ἀποστάσιας εἰδέναι χρὴ, τοῦ χειμῶνος μᾶλλον γινομένας, χρονιώτερόν τε παυομένας, ἧσσον δὲ παλινδρομεούσας. Ὅστις δ' ἂν ἐν πυρετῷ μὴ θανατώδει φῇ τὴν κεφαλὴν ἀλγέειν, [70] ἢ καὶ ὀρφνῶδές τι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν φαίνεσθαι, ἢν καρδιωγμὸς τουτέῳ προσγένηται, χολώδης ἔμετος πάρεστι. ἢν δὲ καὶ ῥῖγος προσγένηται καὶ τὰ κάτω μέρη τοῦ ὑποχονδρίου ψυχρὰ ἔχῃ, καὶ θᾶσσον ἔτι ὁ ἔμετος παρέσται. ἢν δέ τι πίῃ ἢ φάγῃ ὑπὸ τοῦτον τὸν χρόνον, κάρτα τοῦτο ταχέως ἐμεῖται. τουτέων δὲ οἷσιν ἂν ἄρξηται ὁ πόνος τῇ πρώτῃ ἡμέρῃ γίνεσθαι, [71] τεταρταῖοι πιέζονται μάλιστα καὶ πεμπταῖοι. ἐς δὲ τὴν ἑβδόμην ἀπαλλάσσονται. οἱ μέντοι πλείονες αὐτῶν, ἄρχονται μὲν πονέεσθαι, τριταῖοι. χειμάζονται δὲ μάλιστα, πεμπταῖοι. ἀπαλλάσσονται δὲ ἐναταῖοι, ἢ ἑνδεκαταῖοι. οἳ δ' ἂν ἄρξωνται πεμπταῖοι πονέεσθαι, καὶ τ' ἄλλα κατὰ λόγον αὐτέοισι τῶν πρόσθεν γίνηται, [72] ἐς τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην κρίνεται ἡ νοῦσος. γίνεται δὲ ταῦτα, τοῖσι μὲν ἀνδράσι, καὶ τῇσι γυναιξὶ, ἐν τοῖσι τριταίοισι μάλιστα. τοῖσι δὲ νεωτέροισι, γίνεται μὲν καὶ ἐν τούτοισι. μᾶλλον δὲ ἐν τοῖσι ξυνεχεστέροισι πυρετοῖσιν, καὶ ἐν τοῖσι γνησίοισι τριταίοισι. οἷσι δ' ἂν τοιουτοτρόπῳ πυρετῷ κεφαλὴν ἀλγέουσι, ἀντὶ μὲν τοῦ ὀρφνῶδές τι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν φαίνεσθαι, ἀμβλυωγμὸς γίνεται, [73] ἢ μαρμαρυγαὶ προσφαίνονται. ἀντὶ δὲ τοῦ καρδιώσσειν, ἐν τῷ ὑποχονδρίῳ ἐπὶ δεξιὰ ἢ ἐπ' ἀριστερὰ, ξυντείνεταί τι, μήτε ξὺν ὀδύνῃ, μήτε ξὺν φλεγμονῇ, αἷμα διὰ τῶν ῥινῶν τούτοισι ῥυῆναι προσδόκιμον, ἀντὶ τοῦ ἐμέτου. μᾶλλον δὲ καὶ ἐνταῦθα τοῖσι νέοισι τοῦ αἵματος τὴν ῥῆξιν προσδέχεσθαι. τοῖσι δὲ τριήκοντα ἔτεσι καὶ γεραιτέροισιν, ἧσσον, ἀλλὰ τοὺς ἐμέτους τούτοις προσδέχεσθαι. [74] τοῖσι δὲ παιδίοισι σπασμοὶ γίνονται, ἢν ὁ πυρετὸς ὀξὺς ᾖ, καὶ ἡ γαστὴρ μὴ διαχωρέῃ, καὶ ἀγρυπνέωσί τε καὶ ἐκπλαγέωσι, καὶ κλαυθμυρίζωσι, καὶ τὸ χρῶμα μεταβάλλωσι, καὶ χλωρὸν ἢ πελιὸν, ἢ ἐρυθρὸν ἴσχωσι. γίνεται δὲ ταῦτα ἐξ ἑτοιμοτάτου μὲν τοῖσι παιδίοισι, τοῖσι νεωτάτοισιν, ἐς τὰ ἑπτὰ ἔτεα,

Præstat tamen vbi aluum subduxeris, manus operam adhibere, si per tempus liceat, neque suffocetur æger. Quibus febres cessant neque apparentibus solutionis signis, neque diebus iudicatoriis, iis recidiua expectanda est. In longa febre, salutariter tamen affecto ægro, si neque ob inflammationem aliquam, neque ob vllam aliam euidentem occasionem dolor detinet, in hoc abscessus cum tumore aut dolore ad articulum aliquem expectandus, maximéque in inferioribus locis. Magis tamen & breuiori tempore huiusmodi abscessus contingere solent iis qui trigesimum annum non attigerunt. At statim in considerationem adhibenda sunt quæ ad abscessum spectant, si vltra vigesimum diem febris detinet, quæ tamen per longiores febres, senioribus minùs contingunt. Huiusmodi autem abscessum expectare conuenit si febris continua fuerit, in quartanam verò firmari debere, vbi intermiserit, & errabundum in modum prehenderit, & ita ad autumnum deducatur. Vt verò abscessus oriuntur in his qui triginta annis minores sunt, ita quartanæ potiùs annum agentibus trigesimum, aut senioribus. Scire autem conuenit abscessus hyeme magis contingere, & tardiùs desinere & minùs intrò recurrere. Si quis in febre non lethali dixerit caput dolere, aut tenebricosum quiddam ante oculos obuersari, si etiam oris ventriculi morsus accesserit, biliosa vomitio aderit. Quòd si quoque rigor subortus fuerit, & inferiores præcordiorum partes frigidas habuerit, adhuc citiùs vomitio aderit. Si verò sub id tempus biberit quidpiam aut ederit, id quàm celerrimè euomitur. Inter hos autem quibus primo die dolor cœpit, ij quarto & quinto die potissimùm affliguntur, at septimo liberantur. Quinetiam eorum plærique tertio die dolore vexari incipiunt, conflictantur autem maximè quinto, verùm nono aut vndecimo periculo defunguntur. Qui verò quinto die dolore affligi cœperint, & reliqua pro ratione prioribus respondeant, ad decimumquartum diem iudicatur morbus. Ista autem viris quidem & mulieribus, in tertianis præcipuè contingunt. Iunioribus verò, cùm in iis ipsis, tum etiam magis in febribus perassiduis, & legitimis tertianis. At quibus per huiusmodi febrem caput dolet, & pro tenebris ante oculos apparentibus visus hebetudo contingit, vibrantésque splendores obuersari videntur, & pro oris ventriculi morsu, in præcordiis dextra aut sinistra parte contentio quædam, neque cum dolore, neque cum inflammatione suboritur, iis pro vomitu sanguinem è naribus profluxurum expectandum est. Potius tamen & eo casu in iuuenibus sanguinis fluorem expectato. Iis verò qui trigesimũ annum attingunt, & senioribus minùs, sed in his vomitiones expectabis. Pueris conuulsiones accidunt, si febris acuta fuerit, venter nõ deiiciat, si vigilent, perterreantur, plorent assiduè, & color immutetur, & ex viridi pallidus, aut liuidus, aut rubor contrahatur. Hæc autem pueris quidem recens natis ad septimum vsque annum promptissimè eueniunt.

At grandiores pueri & viri non adeò per febres conuulsionibus prehenduntur, nisi vehementissimum & pessimum quoddam signum, ex his quæ in phrenitide fieri solent, affuerit. Morituros autem & superfuturos tum pueros, tum alios, ex omnibus signis coniicies, velut in singulis singula descripta sunt. Atque hæc à me & de morbis acutis, & de his qui ab iis oriuntur dicuntur. Qui verò superfuturos ex morbo, & morituros, eósque quibus pluribus diebus, & quibus paucioribus perseuerabit morbus, rectè prænoscere volet, is intelligentia comprehensam omniũ signorum doctrinam, æstimare debet, & eorum vires inter se collatas ratione expendere, velut scriptum est, cùm in aliis, tum in vrinis & sputis, vbi vnà & pus & bilis tussi reiecta fuerint. Quinetiam morborum semper vulgariter grassantium impetum, & tempestatis conditionem citò animo concipere oportet. Atqui quòd ad proprias cuiusque rei notas & reliqua signa attinet, probè nosse miniméque ignorare cõuenit, quòd quouis anno, & quouis anni tempore, mala malum, & bona bonũ denunciant. Quandoquidem & in Libya, & in Delo, & in Scythia, prædicta signa vera esse comprobantur. Ex quibus scire licet quòd non difficile est in iisdem regionibus, vt quis longè plurima ex ipsis assequatur, si ea cognitione complexus, recta mentis acie diiudicare & perpendere nouerit. Neque verò est quòd vllius morbi nomen, quod hîc adscriptum non sit, desideres. Omnes etenim qui prædictis temporibus iudicantur, ex iisdem signis cognosces.

τὰ δὲ πρεσβύτερα τῶν παιδίων καὶ οἱ ἄνδρες, οὐκ ἔτι ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν ὑπὸ τῶν σπασμῶν ἁλίσκονται, ἢν μὴ τῶν σημείων προσγένηται τῶν ἰσχυροτάτων τε καὶ κακίστων, οἷα ἐπ' ἐν τῇσι φρενίτισι γίνεται. τοὺς δὲ ἀπολουμένους τε καὶ περιεσομένους τῶν παιδίων τε καὶ τῶν ἄλλων, τεκμαίρεσθαι τοῖς ξύμπασι σημείοισιν ὡς ἐφ' ἑκάστοισιν ἕκαστα διαγέγραπται. ταῦτα δὲ λέγω, περί τε τῶν ὀξέων νοσημάτων, καὶ ὅσα ἐκ τουτέων γίνεται.[75] χρὴ δὲ τὸν μέλλοντα ὀρθῶς προγινώσκειν τοὺς περιεσομένους καὶ τοὺς ἀποθανουμένους, ὅσοισί τε ἂν μέλλῃ πλέονας ἡμέρας παραμένειν τὸ νούσημα, καὶ ὅσοισιν ἂν ἐλάσσους, τὰ σημεῖα ἐκμανθάνοντας πάντα δύνασθαι κρίνειν, λογιζόμενον τὰς δυνάμεις αὐτέων πρὸς ἀλλήλας, ὥσπερ διαγέγραπται, περί τε τῶν ἄλλων, καὶ τῶν οὔρων, καὶ τῶν πτυέλων, ὅταν ὁμοῦ πῦόν τε ἀναβήσσῃ καὶ χολήν.[76] χρὴ δὲ καὶ τὰς φορὰς τῶν νουσημάτων ἀεὶ ἐπιδημεόντων, ταχέως ἐνθυμεῖσθαι, τήν τε τῆς ὥρης κατάστασιν. εὖ μέντοι χρὴ εἰδέναι, περὶ τῶν τεκμηρίων, καὶ τῶν ἄλλων σημείων, καὶ μὴ λανθάνειν ὅτι ἐν παντὶ ἔτει καὶ πάσῃ ὥρῃ, τά τε κακὰ κακὸν σημαίνει, καὶ τὰ χρηστὰ ἀγαθόν.[77] ἐπεὶ καὶ ἐν Λιβύῃ, καὶ ἐν Δήλῳ, καὶ ἐν Σκυθίῃ φαίνεται τὰ προγεγραμμένα ἀληθεύοντα σημεῖα.[78] ἐξ ὧν χρὴ εἰδέναι, ὅτι ἔν τε τῇσιν αὐτῇσι χωρίοισιν, οὐδὲν δεινόν, τὰ πολλαπλάσια αὐτῶν ἐπιτυγχάνειν, ἢν ἐκμαθών τις αὐτὰ κρίνειν τε καὶ λογίζεσθαι ὀρθῶς ἐπίσταται. ποθέειν δὲ χρὴ οὐδενὸς νουσήματος ὄνομα, ὅ,τι μὴ τυγχάνῃ ἐνθάδε γεγραμμένον. πάντα γὰρ ὁκόσα ἐν τοῖσι χρόνοισι τοῖσι προειρημένοισι κρίνεται, γνώσῃ τοῖσι αὐτέοισι σημείοισιν.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΧΥΜΩΝ.

HIPPOCRATIS DE HVMORIBVS LIBER.

HVMORVM color, nisi ij ad profunda corporis se receperint, velut in cute efflorescens conspicitur. Ducere oportet quam in partem momento feruntur, per loca accommodata, nisi quorum maturationes progressu temporis contingunt, quæ vel foras, vel intrò, vel aliò quò expedit tendunt. Cautio, imperitia, experiendi difficultas, glabrities, viscerum vacuitas, inferioribus repletio, superioribus nutritio, sursum inclinatio, deorsum inclinatio, quæ sua sponte sursum aut deorsum tendunt, quæ iuuant aut nocent, connata forma, regio, consuetudo, ætas, anni tempestas, morbi constitutio, exuperantia, defectio, quibus quantum linquitur, aut non, purgatio, euacuatio, remedia, declinatio, deriuatio in caput, in latera, quà præcipuè tendit, aut reuulsio, in superiobus deorsum, sursum in infernis, aut exiccare, aut quibusdam inferiora, aut quibusdam superiora, aut eluitur, aut quibusdam lenietur. Humores ex vasis effusos, intrò ne intercipito, sed aditus exiccato.

Τὸ χρῶμα τῶν χυμῶν,[2] ὅκου μὴ ἄμπωτις ἐστὶ τῶν χυμῶν, ὥσπερ ἀνθέων.[3] ἀκτέα ᾗ ῥέπει διὰ τῶν συμφερόντων χωρίων, πλὴν ὧν οἱ πεπασμοὶ ἐν τῶν χρόνων. οἱ πεπασμοὶ ἔξω, ἢ εἴσω ῥέποιεν, ἢ ἄλλῃ ὅπῃ δεῖ.[4] εὐλαβείη. ἀπειρίη. δυσαπειρίη. μαδαρότης. σπλάγχνων κενότης. τοῖσι κάτω, πλήρωσις. τοῖσιν ἄνω, τροφή. ἀναρροπίη. καταρροπίη. τὰ αὐτόματα ἄνω καὶ κάτω, ἃ ὠφελεῖ καὶ βλάπτει. συγγενὲς εἶδος. χώρη. ἔθος. ἡλικίη. ὥρη. κατάστασις νούσου. ὑπερβολή. ἔλλειψις. οἷσιν ὁκόσον λείπεται, ἢ οὔ.[5] ἄκη.[6] ἔκκλισις.[7] παροχέτευσις ἐς κεφαλήν. ἐς τὰ πλάγια, ᾗ μάλιστα ῥέπει. ἢ ἀντίσπασις. ἐπὶ τοῖσιν ἄνω, κάτω. ἄνω, ἐπὶ τοῖσι κάτω.[8] ἢ ξηρῆναι. ἢ οἷσι τὰ κάτω. ἢ οἷσι τὰ ἄνω. ἢ ἐκπλυνεῖται, ἢ οἷσι παρηγορήσεται.[9] μὴ τὰ ἐκκεχυμένα εἰς τὸ εἴσω ἀπολαμβάνειν, ἀλλὰ τὰς ἀφόδους ξηραίνειν.

πρᾶξις.

παράξις. κατάκλισις. διάνιψις. οἷσιν ἀποστήσεται πρὸς
ἕδρην, [10] ὅθεν ἀμέλγεται. ἢ φάρμακον. ἢ ἕλκος. ἢ χυμός
τις συνεστηκώς. ἢ βλάστημα, ἢ φῦσα, ἢ σῖτος, [11] ἢ θηρίον, ἢ
καῦμα. ἢ ἄλλο τι πάθος. σκεπτέα ταῦτα. τὰ αὐτόματα λή-
γοντα. ἢ οἷαι αἱ ἀπὸ καυμάτων ἐπιφλεγόμεναι φλύκτεις.
ἐφ' οἷσιν οἷα βλάπτεται, ἢ ὠφελέει. σχήματα. κίνησις. με-
τεωρισμός, παλινίδρυσις, ὕπνος, [12] ἐγρήγορσις, ἅ τε ποιη-
τέα ἢ κωλυτέα φθάσαι. [13] παίδευσις ἐμέτου. κάτω δι-
εξόδου. ἢ πτυάλου. μύξις. βηχός, ἐρεύξιος. λυγμοῦ.
[14] φύσις. οὔρου. πταρμοῦ. δακρύων. κνησμῶν. τιλμῶν. 10
ψαυσίων. δίψης. λιμοῦ. [15] πλησμονῆς. ὕπνων. πόνων. ἀπο-
νίης. σώματος. γνώμης. μαθήσιος. [16] μνήμης. φωνῆς. σιγῆς.
[17] τῇ ὑστερικῇ. καθάρσιες. τὰ ἄνωθεν καταρρηγνύμενα καὶ
στροφοῦντα. λιπαρά. ἄκρητα. ἀφρώδεα. θερμά. δάκνον-
τα. ἰώδεα. ποικίλα. ξυσματώδεα. τρυγώδεα. αἱματώ-
δεα. ἄφυσα. ὠμά. ἑφθά. αὖα. ἅπαντα περιρρέει. εὐφορίην
καθορέειν. δυσφορίην, πρὶν κίνδυνον ἰέναι. [18] οἷα οὐ δεῖ
παύειν. πεπασμός. κατάβασις τῶν κάτω. ἐπιπόλασις
τῶν ἄνω. καὶ τὰ ἐξ ὑστερέων. [19] καὶ ἐν ὠσὶ ῥύπος. [20] ὀργα-
σμός. ἄνοιξις. κένωσις. θάλψις. ψύξις. ἔσωθεν ἔξωθεν. τῶν 20
μὲν, [21] τῶν δ' οὔ. ὁκόταν ᾖ κάτωθεν ὀμφαλοῦ τὸ στρέφον.
βραδὺς. μαλθακὸς ὁ στρόφος. ἐς τοὐναντίον. τὰ διαχωρέ-
οντα, ἢ ῥέπει. ἄναφρα. πέπονα. ὠμά. ψυχρά. δυσώδεα,
ξηρά. ὑγρά. ὀδμὴν κακώδεα. δίψα πρόσθεν μὴ ἐνεοῦσα.
μὴ τὸ καῦμα, μηδὲ ἄλλη πρόφασις. οὖρον. ῥινὸς ὑγρα-
σμός. [22] τὴν ἔρριψιν, [23] καὶ τὸν αὐασμὸν καὶ τὸ ἀσύμπτωτον.
[24] καὶ τὸ θολερὸν πνεῦμα. ὑποχόνδριον. ἄκρεα. ὄμματα
προσκακούμενα. χρώματος μεταβολή. σφυγμοί. ψύ-
ξις. παλμοί. σκληρυσμὸς δέρματος. νεύρων. ἄρθρων. φω-
νῆς. γνώμης. σχῆμα ἑκούσιον. τρίχες. ὄνυχες. τὸ εὔφορον. ἢ 30
μή. οἷα δεῖ. σημεῖα ταῦτα. ὀδμαὶ χρωτός. στόματος.
διαχωρήματος. ὠτός. φύσης. οὔρου. ἕλκεος. ἱδρῶτος.
πτυάλου. ῥινός. χρὼς ἁλμυρός. ἢ πτύαλον. ἢ ῥίς. ἢ δά-
κρυον. ἢ ἄλλοι χυμοί. πάντη ὅμοια τὰ ὠφελέοντα. τὰ
βλάπτοντα. ἐνύπνια, οἷα ἂν ὁρέῃ. καὶ ἐν τοῖσιν ὑπνοῖσιν,
οἷα ἂν ποιέῃ. ἢν ἀκούῃ ὀξύ. καὶ πείθεσθαι προθυμέηται
ἐν τῷ λογισμῷ μέζω ἰσχυρότερα τὰ πλείω. ἐπίκαιρα
τὰ σώζοντα τῶν ἑτέρων, ἢν αἰσθάνωνται πάσῃ αἰσθήσει,
πάντων καὶ φέρωσιν. ὁκοῖον ὀδμάς. λόγους. εἵματα. σχή-
ματα. τοιαῦτα εὐφόρως, ἅπερ καὶ αὐτόματα ἐπιφαινό- 40
μενα ὠφελέει. καὶ ὁκότε κρίσιν τὰ τοιαῦτα ἐμποιέει. καὶ
τοσαῦτα. καὶ τοιαῦτα οἷον φῦσαι. οὖρον. οἷον καὶ ὁκόσον καὶ
ὁκότε. ὁκόσα δὲ τἀναντία, ἀποτρέπειν μάχεσθαι αὐτοῖσι.
[25] τὰ ἐγγὺς καὶ τὰ κοινὰ τοῖσι παθήμασι πρῶτα καὶ μά-
λιστα κακοῦται. κατάστασιν δὲ ἐκ τῶν πρώτων ἀρχο-
μένων, ὅ, τι ἂν ἐκκρίνηται ἐκ τῶν οὔρων. ὁκοῖα ἂν ᾖ. καὶ
οἵη τις σύμπτωσις. χροιῆς ἀπάλλαξις. πνεύματος μι-
νύθησις. καὶ τ' ἄλλα μετὰ τούτων τὰ διαιτήματα. τὸ μὲν
εἰ ὅμοια τὰ ἀπιόντα δεῖ εἰδέναι. διέξοδοι. οὖρα καθ' ὑστέρας,
πτύαλα κατὰ ῥῖνας. ὄμματα. ἱδρὼς ἐκ φυμάτων. ἐκ τραυμά- 5
των. ἐξανθημάτων. ὁκόσα αὐτόματα. ὁκόσα τέχνῃσιν.

Conturbatio, perfusio, abluitio, quibus ad sedem aliquid abscedit, vnde emulgetur, aut medicamentum, aut vlcus, aut humor aliquis concretus, aut pullulatio, aut flatus, aut cibi recrementum, aut animalculum, aut æstus aliáve quæpiam affectio. Hæc diligenter consideranda quæ sua sponte desinunt, an velut pustulæ ab ardoribus excitatæ, in quibus quænam nocent aut iuuant. Figuræ, motio, in tumorem sublatio, ac rursum depressio, somnus, vigilia, quæque fieri aut prohiberi debent, præuertito. Vomitionis institutio, eorum quæ per inferiora subducuntur, aut sputi, muci, tussis, ructus, singultus, flatus, vrinæ, sternutamenti, lachrymarum, pruritum, vellicationum, contactuum, sitis, famis, repletionis, somnorum, laborum, ocij, corporis, mentis, disciplinæ, memoriæ, vocis, silentij. Mulieri vteri affectibus laboranti, purgationes, supra prorumpentia, & intestina torquent, pinguia, meraca, spumantia, calida, mordacia, æruginosa, varia, ramentosa, fæculenta, cruenta, flatu carentia, cruda, cocta, sicca, quæcunque vndique confluunt, tolerandi leuitas spectanda & molestia prius quam in periculum incidatur, quæque sedare minime oportet. Maturatio, eorum quæ infra sunt per inferiora demissio, fluitatio eorum quæ supra sunt, & quæ ex vteris exeunt, & sordes quæ est in auribus, emollitio, adaperitio, vacuatio, calefactio, refrigeratio, intra, extra, horum quidem, horum verò minimè. Vbi infra vmbilicum fuerit quod intestina torquet, tardus & leuis est intestinorũ cruciatus, vice versa, contrà. Quæ per aluum secedunt, qua tendunt, minime spumantia, cocta, cruda, frigida, fœtida, sicca, humida, malum odorem spirantia. Sitis non prius existens, neque æstus, neque alia occasio, vrina, nasi humectatio. Proiectionem & siccitatem, corporis molem in se non subsidentem, spiritum turbidum, præcordia, extremitates, oculos malè affectos spectabis. Coloris mutatio, pulsus, refrigeratio, palpitationes, cutis durities, neruorum, articulorum, vocis, mentis, figura voluntaria, pili, vngues, tolerandi leuitas, aut secus, & qualia oportet consideranda. Signa sunt hæc, corporis odores, oris, egestionis alui, auris, flatus, vrinæ, vlceris, sudoris, sputi, naris. Corpus salsum, aut sputum, aut nasus, aut lachryma, aut alij humores, omninò similia quę iuuant, quæ nocent. Insomnia qualia quis cernat spectãda, & in somnis quæ faciat, an acutè audiat, & prompto animo obediat, an quæ commoda sunt & salutem adferunt, reliquis plura sint & valentiora, an erga omnia omnibus sensibus vigeant, & ferant, velut odores, sermones, vestitus, figuras, atque hęc facilè, quæ etiã cùm sponte apparent, iuuant, & quando eiusmodi iudicationem afferũt, & tot, & talia, velut flatus, vrina, qualis, & quanta, & quando. Quæ verò cõtraria sunt, auertere iisque aduersari oportet. Quæ propinqua & communia sunt, affectionibus, ea prima & maximè vitiantur. Constitutionem autem spectato, ex his quæ prima incipiunt, quicquid tandè excernatur, ex vrinis quonã sint, & quænam sit corporis concidentia, coloris immutatio, spiritus imminutio, reliquaque cũ his victus rationes. Id quidem sciendum, num quæ prodeunt sint similia, transitus, vrinæ, per vteros, sputa, per nares, oculi, sudor, ex tuberculis, ex vulneribus, pustulis quæ sua sponte, quæ per artem.

Quod similia sunt inter se omnia quæ iudicationem faciunt, quæq; prosunt, quæq; nocent, & quæ tollunt, vt illa quidem euitans, auertat, hæc verò prouocans admoueat ac suscipiat. Aliaq; etiam eodem modo, in cute, extremis partibus, præcordiis, articulis, oculo, ore, figuris, somnis, quænam iudicationem denunciant, & quãdo eiusmodi omni ratione moliri oportet. Adhæc verò quinam huiusmodi abscessus oriuntur, quænam iuuant, cibis, potionibus, odoribus, visis, auditionibus, notionibus, secessibus, humoribus, calefactione, refrigeratione, siccitatibus, humectando, siccando, inunctionibus, illitionibus, iis quæ in cataplasmate apponuntur, emplastris, iis quæ insperguntur, & iis quæ imponuntur. Figuræ, frictio, medela, labor, otium, somnus, vigiliæ. Spiritibus, supra, infra, communibus, propriis, arte comparatis. In accessionibus nec præsentibus, nec futuris, neq; dum pedes refrigerãtur, sed cùm morbus inclinat. In accessionibus quæ per circuitus repetunt, nulla alimenta offerenda, neq; adurgẽda, sed ante iudicationes de his quæ apponuntur auferendum. Quæ iudicationem faciunt, aut perfectè iudicata sunt, neq; mouere, neq; vllo modo innouare, siue medicamentis, siue aliis irritamentis, sed sinere oportet. Concocta medicamentis purgantibus agitanda, nõ cruda, neq; in principiis, nisi impetu suo ad excretionem ferantur, plærunq; verò minimè ad exitum festinant. Quæ ducenda sunt, quò maximè vergunt, eò per loca conuenientia ducere oportet. Quæ prodeunt, copia minimè sunt æstimanda, sed quandiu prodeant qualia oportet, & æger facilè ferat. Vbi verò virium debilitatem, aut animi defectionem iudicare oportet, quandiu hoc feceris, aliò vertendũ, aut siccandum, aut humectandum, aut reuellendum cuius gratia id fit, si sufficere æger possit. Quod ex his est coniectãdum, sicca quidem calida erunt, humida verò frigida, aluum autem deiicientia, plærunq; contraria. Hæc imparibus diebus supra fiunt, si & circuitus, & constitutio ex ipsis accessionibus talis extiterit. Plurima autem diebus paribus infra contingunt. Sic enim etiam quæ sponte eueniunt iuuant, nisi circuitus accessiones diebus paribus faciant. In talibus autem, paribus diebus, supra, imparibus verò infra fiunt. Paucæ autem sunt eiusmodi, talesque constitutiones difficiliorem habent iudicationem. Quinetiam quæ vltra tempore procedunt, sic contingere necesse est, velut quę ad diem decimumtertium & ad decimumquartum perueniunt, decimotertio quidem infra, decimoquarto verò supra fient. Sic enim ad iudicationem confert. Et quæ ad vigesimum diem pertingunt, præter quàm quæ infra feruntur, plærunque purgare oportet, eaque non prope iudicationem sed longiùs. In acutis autem rarò multa ducenda sunt, in his verò qui lassitudinis sensim habent, totũ. In febribus ad articulos & ad maxillas præcipuè abscessus contingũt, in vicinia dolorum cuiusque, ad superiorem partem magis, & in totũ. Si tardus fuerit morbus & deorsum feratur, infra etiam abscessus contingent. Maximeq; pedes calidi, infra futurum abscessum, frigidi verò supra, denunciant. Iis qui ex morbis conualescunt, si statim in manibus & pedibus dolores contingunt, in his abscessus oriuntur. Quinetiam si quæ pars ante morbum laborarit, ibi morbi sedes erit, velut iis contingit qui in Perintho tussi & angina laborarunt.

ὅτι ὅμοια ἀλλήλοισι, πάντα τὰ κρίνοντα, καὶ τὰ ὠφελέοντα, καὶ τὰ βλάπτοντα, καὶ τὰ ἀπολλύοντα. ὡς τὰ μὲν προφθάνοντα ἀποτρέπῃ· τὰ δὲ προσκαλέων, καὶ ἄγῃ καὶ δέχηται. καὶ τ' ἄλλα δὲ οὕτω. δέρματος. ἀκρέων. ὑποχονδρίων. ἄρθρων. ὄμματος. στόματος. σχημάτων. ὕπνων. οἷα κρίνει. καὶ ὅ, τε τὰ τοιαῦτα μηχανάασθαι καὶ ἐπὶ ὅσαι τοιαῦται ἀποστάσιες γίνονται. [26] οἷαι ὠφελέουσι, βρώμασι. πόμασιν. ὀδμῆσιν. ὁράμασιν. ἀκούσμασιν. ἐννοήμασιν. ἀφόδοισιν. ὑγροῖσιν. θάλψει. ψύξει. ξηροῖσιν. ὑγρῶναι. ξηρῶναι. χρίσμασιν. ἐγχρίσμασιν. ἐπιπλάστοισιν. ἐμπλάστοισιν. ἐπιπάστοισιν. ἐπὶ δὲ τοῖσιν ἐπιθέτοισι. σχήματα. ἀνάτριψις. ἴησις. πόνος. ἀργίη. ὕπνος. ἀγρυπνίη. πνεύμασιν ἄνωθεν, κάτωθεν. κοινοῖσιν. ἰδίοισιν. τεχνητοῖσιν. ἐν τοῖσι παροξυσμοῖσι μήτε ἐοῦσι, μήτε μέλλουσι. μήτε ποδῶν ψύξει, ἀλλ' ἐν καταρρόπῳ τῇ νούσῳ. [27] τοῖσιν ἐν τοῖσι περιόδοισι, παροξυσμοῖσι, τὰ προσφέρματα, μὴ διδόναι μηδὲ ἀναγκάζειν, ἀλλ' ἀφαιρέειν τῶν προσθεσίων, πρὸ τῶν κρισίων. τὰ κρινόμενα καὶ τὰ κεκριμένα, [28] ἀρτίως μὴ κινέειν, μήτε νεωτεροποιέειν, μήτε φαρμακίοισι, μήτε ἄλλοις ἐρεθισμοῖσιν, ἀλλ' ἐᾶν. [29] πέπονα φαρμακεύειν, καὶ κινέειν μὴ ὠμά, μηδὲ ἐν ἀρχῆσιν, εἰ μὴ ὀργᾷ. τὰ δὲ πολλὰ, οὐκ ὀργᾷ. [30] ἃ δεῖ ἄγειν, ὅπη ἂν μάλιστα ῥέπῃ, διὰ τῶν ξυμφερόντων χωρίων, ταύτῃ ἄγειν. τὰ χωρέοντα, μὴ τῷ πλήθει τεκμαίρεσθαι, ἀλλ' ἕως ἂν χωρέῃ, οἷα δεῖ, καὶ φέρῃ εὐφόρως. [31] ὅκου δὲ δεῖ γνῶσαι, ἢ λειποθυμῆσαι ἕως ἂν τοῦτο ποιήσῃς, ἐπ' ἄλλα ῥέψαι, ἢ ξηρῆναι, ἢ ὑγρῆναι, ἢ ἀντισπάσαι, οὕνεκα τοῦτο ποιέεται, ἢν ἐξαρκέῃ ὁ νοσέων, τούτοισι τεκμαίρεσθαι. τὰ μὲν ξηρὰ, θερμά ἐστι, τὰ δὲ ὑγρὰ, ψυχρά. διαχωρητικὰ δὲ τοὐναντίον ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. ταῦτα τῇσι περισσῇσιν ἄνω, ἢν καὶ αἱ περίοδοι [32] καὶ ἡ κατάστασις τοιαύτη ἔῃ τῶν παροξυσμῶν. γίνεται δὲ τὰ πλεῖστα τῇσιν ἀρτίῃσι κάτω. οὕτω γὰρ καὶ αὐτόματα ὠφελέει, ἢν μὴ αἱ περίοδοι τοὺς παροξυσμοὺς ἐν τῇσιν ἀρτίῃσι ποιέωνται. ἐν δὲ τοῖσι τοιούτοισιν, ἐν μὲν ἀρτίῃσιν ἄνω· ἐν δὲ τῇσι περισσῇσι, κάτω. ὀλίγαι δὲ τοιαῦται. αἱ δὲ τοιαῦται, καὶ δυσκριτώτεραι καταστάσιες. ἀτὰρ καὶ τὰ πρόσω χρόνου προήκοντα ἀνάγκη οὕτως. οἷον τρισκαιδεκαταῖα. τεσσαρεσκαιδεκαταῖα. τρισκαιδεκάτῃ μὲν κάτω. τεσσαρεσκαιδεκάτῃ δὲ ἄνω. πρὸς γὰρ τὸ κρίσιμον, οὕτω ξυμφέρει. καὶ ὅκοσα εἰκοσταῖα. πλὴν ὅκοσα κάτω, πολλὰ δὲ δεῖ καθαίρειν. [33] ταῦτα δὲ ἐγγὺς οὕτω κρισίος, ἀλλὰ προσωτέρω. δεῖ δὲ ὀλιγάκις ὀξέσι, πολλὰ ἄγειν. τοῖσι κοπιώδεσι τὸ σύμπαν, [34] ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν εἰς ἄρθρα, καὶ παρὰ γνάθους μάλιστα ἀποστάσιες γίνονται ἐγγύς τι τῶν πόνων ἑκάστου, ἐπὶ τὸ ἄνω μᾶλλον καὶ τὸ σύμπαν. ἢν ἀργὸς ἡ νοῦσος ἔῃ καὶ καταρρόπος, κάτω καὶ ἀποστάσιες. μάλιστα δὲ πόδες θερμοὶ, κάτω σημαίνουσι. ψυχροὶ δὲ ἄνω. οἷσι δὲ ἀνισταμένοισιν ἐκ τῶν νούσων, αὐτίκα δὴ ἐν χερσὶν ἢ ποσὶ πονέουσί τι, ἐν τούτοισιν ἀφίστανται. ἀτὰρ καὶ ἤν τι πεπονηκὸς ἔῃ, πρὶν ἢ νοσέειν ἐς ταῦτα ἀποστηρίζεται. οἷον καὶ τοῖσιν ἐν Περίνθῳ βηχώδεσι καὶ κυναγχικοῖσιν.

ποιέουσι γὰρ αἱ βῆχες τὰς ἀποστάσιας, ὥσπερ οἱ πυρετοὶ τοιαῦται. κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον συμβαίνει ἢ ἀπὸ χυμῶν ἢ σώματος συντήξιος[36] καὶ ψυχῆς. τοὺς μὲν οὖν χυμοὺς εἰδέναι ἐν ᾗσιν ὥρῃσιν ἀνθέουσι, καὶ οἷα ἐν ἑκάστοισι νοσήματα ποιέουσι. καὶ οἷα ἐν ἑκάστῳ νουσήματι παθήματα. τὸ δὲ σῶμα τὸ ἄλλο, ἐς ὅ, τι μάλιστα νόσημα ἡ φύσις ῥέπει. οἷόν τι, σπλὴν οἰδέων ποιέει, τούτων τι καὶ ἡ φύσις. σχεδόν τι καὶ χρώματα κακίω.[37] καὶ σώματα σφρεοῖ, καὶ εἴ τι ἄλλο, ταῦτα διαγεγυμνάσθαι,[38] ψυχῆς ἀκρασίη ποτῶν καὶ βρωμάτων, ὕπνου, ἐγρηγόρσιος, ἢ δι' ἔρωτάς τινας, οἷον κύβων, ἢ διὰ τέχνας, ἢ δι' ἀνάγκας καρτερίη πόνων, καὶ ὧν τινων τεταγμένη, ἢ ἄτακτος.[39] αἱ μεταβολαὶ ἐξ οἵων εἰς οἷα. ἐκ τῶν ἠθέων φιλοπονίη ψυχῆς.[40] ἢ ζητέων, ἢ μελετέων, ἢ ὁρέων, ἢ λέγων, ἢ εἴ τι ἄλλο, οἷον λῦπαι, δυσοργησίαι, ἐπιθυμίαι, τὰ ἀπὸ συγκυρίης, λυπήματα γνώμης, ἢ διὰ τῶν ὀμμάτων, ἢ διὰ τῆς ἀκοῆς, οἷα τὰ σώματα. μύλης μὲν τριφθείσης πρὸς ἑωυτὴν, ὀδόντες ἡμώδησαν.[41] παρά τε κοῖλον παριόντι, σκέλεα τρέμει. ὅταν δὲ τῇσι χερσὶν ὧν δεῖται ἆραι, αὗται τρέμουσιν.[42] ὄφις ἐξαίφνης ὀφθεὶς, χλωρότητα ἐποίησεν, οἱ φόβοι, οἷον αἰσχύνη, λύπη, ἡδονὴ, ὀργὴ, τ' ἄλλα τοιαῦτα[43] οὕτως ὑπακούει. ἑκάστῳ δὲ τὸ προσῆκον τοῦ σώματος τῇ πρήξει, ἐν τούτοισιν ὑπακούει, ἱδρῶτες, καρδίης παλμὸς, καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν δυνάμιων τὰ ἔξωθεν ὠφελέοντα, ἢ βλάπτοντα, ἄλειψις, κατάχυσις, κατάχρισις, κατάπλασις, ἐπίδεσις ἐρίων καὶ τῶν τοιούτων, καὶ τὰ ἔνδοθεν ὑπακούει τῶν τοιούτων, οὐ μόνον ὥσπερ τὰ ἔξω τῶν εἴσω προσφερομένων, ἀτὰρ καὶ τάδε[44] ἐν ἐρίοισι κοίτη πινώδεσι,[45] καὶ τὸ παρὰ βασιλεῖ λεγόμενον κύμινον ὁρῶσιν. ὀσφραινομένοισιν[46] ὅσα κεφαλῆς ἀγωγὰ, ταρακτικὰ, λόγοι, φωνὴ, καὶ τὰ τοιαῦτα, μαζοὶ, γονὴ, ὑστέρη, σημήϊα τά τε ἐν τῇσιν ἡλικίῃσι. καὶ ἐν τοῖσι πνιγμοῖσι, καὶ βηξὶ, τὰ πρὸς ὄρχιν.[47] ὥσπερ τοῖσι δένδροισιν ἡ γῆ, οὕτω τοῖσι ζώοισιν ἡ γαστὴρ. καὶ τρέφει, καὶ θερμαίνει, καὶ ψύχει. ψύχει μὲν κενουμένη, θερμαίνει δὲ πληρουμένη,[48] ὥσπερ γῆ κοπρευομένη, χειμῶνος θερμὴ, οὕτω καὶ ἡ κοιλίη, δένδρεα φλοιὸν λεπτὸν ξηρὸν ἔχει. ἔσωθεν δὲ ξηρόσαρκα, ὑγιηρὰ, ἄσηπτα, χρόνια, καὶ ζώων, οἷον χελῶναι, καὶ ὅ, τι τοιοῦτον, ἡλικίῃσιν, ὥρῃσιν, ἐνιαυτοῖσιν ὅμοια. τὰ ζῶντα οὐ τρίβεται χρωμένοισι μετρίως βελτίω,[49] ὥσπερ ὑδρίον νέον διαπηδᾷ, παλαιούμενον στέγει. οὕτω καὶ ἡ γαστὴρ, διίει τὴν τροφὴν, καὶ ὑπόσταθμον ἴσχει ὥσπερ ἀγγεῖον, οἱ τρόποι τῶν νούσων, τὰ μὲν συγγενικά ἐστιν εἰδέναι πυθόμενον, καὶ τὰ ἀπὸ τῆς χώρης. οἰκέονται γὰρ διὰ πλειόνων, καὶ πολλοὶ ἴσασι. τὰ δὲ ἐκ τοῦ σώματος καὶ τῶν διαιτημάτων,[50] καὶ καταστάσιος τῆς νούσου, ἢ ἀπὸ ὡρέων. αἱ δὲ χῶραι πρὸς τὰς ὥρας κακῶς διακείμεναι, τοιαῦτα τίκτουσι νουσήματα, ὁκοίῃ ἂν ὥρῃ ὁμοῖαι ἔωσιν. οἷον[51] ἀνώμαλον θάλπος, ἢ ψῦχος, τῆς αὐτῆς ἡμέρης, ὅταν τοιαῦτα ποιέῃ φθινοπωρινὰ ἐν τῇ χώρῃ τὰ νουσήματα. καὶ ἐν τῇσιν ἄλλῃσιν ὥρῃσι κατὰ λόγον.[52] τὰ μὲν ἀπὸ ὀδμέων βορβορωδέων, ἢ ἑλωδέων. τὰ

Tusses enim non secus ac febres, abscessus excitant. Simili etiam ratione contingit vel ab humoribus, vel corporis colliquatione & animi. Humores igitur quibus anni temporibus efflorescunt, nosse oportet, & quales in singulis morbos efficiant, & quasnam in vnoquoq; morbo affectiones pariant. Reliquũ quoq; corpus, quem ad morbum natura præcipuè inclinat, quale quid lien in tumorem sublatus facit. Quorum quiddam etiam natura facit, fereq; colores deteriores sunt, & corpora arefacit. Et si quid sit aliud, in his te exercitatum esse oportet, velut si quis animi intemperantia ducatur ad cibos & potiones, somnum & vigilias, vel amore quodam vt alearum, vel arte, vel necessitate labores toleret, iique vel certo, vel non certo ordine contingunt. Mutationes ex quibus ad quænam fiant, considerandæ. Ex moribus animi industria, vel si quid inuestiget, vel cogitet, vel videat, vel dicat, vel aliud quid faciat, velut dolores, iracundiæ cupiditates, quæ ex casu accidunt, mentis molestiæ, quæ per visionem aut auditionem cõtrahuntur, quales corporum affectiones. Molæ quidem in sese attritu, dentium stupor oboritur. Iuxta foueam transeuntem, crurum tremor occupat. Cùm quis ea quibus opus habet manibus sustulerit, eas tremor corripit. Serpens de repente conspectus, pallorem inducit. Metus, velut pudor, dolor, lætitia, ira sic afficiunt. Quod autem in corpore ad actionem pertinet, horum vnicuique morem gerit. Sudores, cordis palpitatio, atque id genus facultates. Quæ foris iuuant aut nocent, vnctio, perfusio, illitus, quæ in cataplasmate adhibentur. Lanarum & eorum quæ sunt eiusmodi deligatio. Interna etiam talibus afficiuntur, nõ solùm velut externa ab his quæ intrò assumũtur. Quinetiam quæ in lanis ouium sorde inquinatis admouentur, & quod Regium dictum est omnium videntibus, olfacientibus. Quæ ex capite deducunt, perturbationem adferunt sermones, vox & talia. Mammæ, genitale semen, vterus, signa quęque in ætatibus, & in suffocationibus, & tussibus, quæ ad testes perueniunt. Vt se habet terra in arboribus, ita in animantibus venter, alit, calefacit & refrigerat. Refrigerat quidem dum vacuatur, calefacit verò cùm impletur. Non secus ac stercorata terra hyeme calida est, ita etiã ventriculus. Arbores corticem tenuem siccum habẽt, intrinsecus autẽ carne sunt sicca, sanæ, imputres, diuturnæ. Et ex animantibus velut testudines, & quicquid est eiuscemodi. Ætatibus, anni temporibus, annis similia. Quæ viuunt nõ atteruntur, & quibus moderatè vtũtur, melius habẽt. Quemadmodũ hydria parua recens transmittit, inueterata continet, ita & ventriculus alimentum trãsmittit, & subsidens retrimentũ retinet velut conceptaculum quoddã. Morborum formæ diuersæ sunt, cùm partim quidã sint cõgeniti, de quibus percontãdo licet cognoscere, partim quidã ex regionibus oriuntur, cùm multis sint familiares, & plerique ipsos norint, partim verò ex corpore, & vitæ institutis, & morbi constitutione, vel ex anni temporibus. Regiones autẽ ad anni tempora malè affectæ, cuius temporis similitudinem habent, eiusmodi morbos pariunt. Verbi gratia inæqualis calor & frigus, si eadem die contigerint, autumnales morbos in regio[illegible]e creabũt, & in reliquis anni temporibus eadẽ ra[illegible]tio seruabitur. Alij quidem ab odoribus cœnosi[illegible] aut palustribus, alij

verò ab aquis, calculosi, lienosi, alij à ventis, tum bonis, tum malis originem ducunt. Quales verò futuri sunt anni temporis morbi, talis etiam ex his constitutiones ducentur. Si anni tempora tempestiuam & ordine procedentem temperiem habuerint, iudicatu faciles morbos pariunt. Familiares autem anni temporibus morbi, mutationes indicant. Pro anni autem temporis varietate, similes aut dissimiles erunt morbi, qui hoc tempore oriũtur. Quòd si simpliciter procedat, aut eiusmodi morbi erunt, aut ad tale quid deducentur, velut ad morbum regium autumnalem, cum frigora caloribus, & calor frigori succedit. Si verò æstas biliosa extiterit, bilisque increscens intus remanserit, etiam aliquantulum lienosi erunt. Cùm igitur ver quoq; hoc modo processerit, vere etiam morbi regij oriuntur. Ad hanc enim formam hic motus anni tempori proximus est. At vbi æstas veri similis extiterit, sudores in febribus, eæque faciles, neq; peracutæ erunt, neque linguas vehementer aridas habebunt. Cùm verò ver hybernum fuerit, & extremæ hyemis frigora senserit, hyberni etiam morbi fient, & tusses, & pulmonum inflammationes, & anginæ. Et autumnus si non suo tempore, ac de repente ad hyemis naturam vergat, non continenter tales morbos facit, propterea quòd non suo tempore incœpit, sed inæqualiter fit. Quapropter etiam anni tempora iudicatione carent, & instabilia fiunt, quemadmodum morbi quoque, si ante tempus erumpant, aut excerni anticipent, aut intus relinquãtur. Anni enim tempora morborum reuersiones plærunque afferre solent, sicut & eiusmodi morbos facere. Illud præterea spectandum est, quomodo affecta sint corpora, cùm ab anni temporibus excipiuntur. Austri auditus grauitatem afferunt, oculis caliginem offundunt, capitis grauitatem inducunt, membrorum torporem ac langorem faciunt. Cùm hic inualuerit, eiuscemodi in morbis contingunt, vlcera madentia, os præsertim, pudendũ, aliasque partes occupant. Quòd si aquilonia fuerit tempestas, tusses fiunt, faucium asperitates, alui duriores, vrinæ difficultates, horrores, laterum & pectoris dolores. Hac præualente, ei[illegible]modi morbi maximè expectandi sunt. Quòd si magis redundarit, magnas siccitates febres consequuntur, itemq; imbres, qualescunque humorum redundantiæ contigerint, & quomodocunq; affecta corpora ex alio anni tempore exceperint, & quicunq; tandem humor in corpore præualuerit. Quinetiam siccitates Austrinæ sunt & Aquilonales. Differunt enim & alia ad hunc modum. Nam & hoc magnum est. Et alius in alio anni tempore & regione magnus est. Velut æstas bilem gignit, Ver sanguinem, & alia tempora, vt singulorum fert natura. Mutationes potissimùm morbos pariunt, eæque præcipuè maximæ. Et in anni temporibus magnæ mutationes, itemq; in aliis. Quædam sensim accessione facta fiunt, eaque anni tempora sunt securissima, non secus ac victus rationes, & frigus, & calor, maximè si paulatim ex additione progrediãtur, itemque ætates ad hunc modum immutatę. Naturæ quòd ad anni tempora attinet, aliæ ad æstatem, aliæ ad hyemem benè aut malè affectæ sunt, quædam verò ad regiones, & ætates, victus rationem, & alias aëris conditiones. Morbi alij ad alia anni tempora benè vel malè se habent, ætates quoque ad tempora, & regiones, &

δὲ ἀπὸ ὑδάτων, λιθιῶντα, σπληνώδεα. τὰ δὲ ἀπὸ πνευμάτων, χρηστῶν τε καὶ κακῶν ἀρχῶν. [53] ὥρης δὲ οἷα ἔσονται νοῦσοι, καὶ καταστάσιες ἐκ τῶνδε. ἢν αἱ ὧραι ὡραίως, εὐτάκτως, εὐκρινέας νόσους ποιέουσιν. αἱ δὲ ἐπιχώριοι τῇσιν ὥρῃσι νοῦσοι, δηλοῦσι τοὺς τρόπους. ὅ, τι δ' ἂν ἐξαλλάξῃ ἡ ὥρη, ὅμοια ἢ ἀνόμοια ἔσται τὰ νουσήματα, οἷα ἐν τῇ ὥρῃ ταύτῃ γίνεται. ἢν δ' ὁμοίως ἄγῃ, ἢ τοιουτότροπα καὶ ἐπὶ τοιοῦτο εἰλκυσμένα, οἷον ἴκτερον φθινοπωρινόν. ψύχεα γὰρ ἐκ θαλπέων, καὶ θάλπος ἐκ ψύχεος. καὶ ἢν τὸ θερινὸν χολῶδες γένηται, καὶ αὐξηθὲν ἐγκαταλειφθῇ, καὶ σπληνώδεες. [54] ὅταν οὖν καὶ ὁ ἀὴρ οὕτως ἀγάγῃ, καὶ ἦρος γίνονται ἰκτεροι. ἐγγυτάτω γὰρ αὕτη ἡ κίνησις τῇ ὥρῃ κατὰ τοῦτο τὸ εἶδός ἐστιν. ὅταν δὲ θέρος γένηται ἦρι ὅμοιον, ἱδρῶτες ἐν τοῖσι πυρετοῖσι. καὶ εὔτροποι, καὶ οὐ κατόξεες, οὐδὲ καταξηροὶ γλώσσῃσιν. ὅταν δὲ χειμέριον γένηται ἦρ [55] καὶ ὀπισθοχειμὼν, χειμεριναὶ καὶ αἱ νοῦσοι. καὶ βηχώδεες. καὶ περιπνευμονικαί. ἢ κυναγχικαί. [56] καὶ φθινοπώρου, ἢν μὴ ἐν ὥρῃ καὶ ἐξαίφνης χειμάσῃ, μὴ συνεχῶς τοιαύτας νόσους ποιέει, διὰ τὸ μὴ ἐν ὥρῃ ἦρχθαι, ἀλλὰ ἀνώμαλα γίνεσθαι. διόπερ καὶ αἱ ὧραι, ἄκριτοι καὶ ἀκατάστατοι γίνονται. ὥσπερ καὶ αἱ νοῦσοι, [57] ἐὰν προεκρηγνύωνται, ἢ προεκκρίνωνται, ἢ ἐγκαταλείπωνται. φιλυπόστροφοι γὰρ καὶ αἱ ὧραι γίνονται, ὥσπερ αἱ οὕτω νοσοποιέουσαι. προσλογιστέον οὖν, ὁκοίως ἂν ἔχοντα τὰ σώματα, αἱ ὧραι παραλαμβάνωσι. [58] νότοι βαρυηκόοι. ἀχλυώδεες. καρηβαρικοὶ, νωθροὶ, διαλυτικοὶ, ὅταν οὗτος δυναστεύῃ, τοιουτότροπα ἐν τῇσι νούσοισι πάσχουσιν. ἕλκεα μαδαρὰ, μάλιστα στόμα, αἰδοῖον, καὶ τἄλλα. ἢν δὲ βόρειον, βῆχες, φάρυγγες, κοιλίαι σκληρότεραι, δυσουρίαι φρικώδεες, ὀδύναι πλευρέων, στηθέων, ὁκόταν οὗτος δυναστεύῃ, τοιαῦτα προσδέχεσθαι μᾶλλον τὰ νουσήματα. [59] ἢν μᾶλλον πλεονάζῃ, αὐχμοῖσιν οἱ πυρετοὶ ἕπονται. καὶ ὄμβροισιν ἐξ ὁποίων ἂν οἱ πλεονασμοὶ μεταπέσωσι. καὶ ὅκως ἂν ἔχοντα τὰ σώματα παραλάβωσιν ἐκ τῆς ἑτέρης ὥρης. καὶ ὁκοίου τινος οὖν χυμοῦ δυναστεύοντος ἐν τῷ σώματι. ἀτὰρ αὐχμοὶ, νότιοι, βόρειοι. διαφέρει γὰρ καὶ τἄλλα οὕτω. μέγα γὰρ καὶ τοῦτο. ἄλλος γὰρ ἐν ἄλλῃ ὥρῃ καὶ χώρῃ, μέγας. οἷον τὸ θέρος χολοποιόν. ἦρ ἔναιμον. τἄλλα ὡς ἕκαστα. [60] αἱ μεταβολαὶ μάλιστα τίκτουσι νουσήματα. καὶ αἱ μέγισται μάλιστα, καὶ ἐν τῇσιν ὥρῃσιν αἱ μεγάλαι μεταλλαγαὶ, καὶ ἐν τοῖσιν ἄλλοισι. τὰ δὲ ἐκ προσαγωγῆς γίνεται. αἱ ὧραι αὗται ἀσφαλέσταται, ὥσπερ καὶ δίαιται. καὶ ψύχος καὶ θάλπος μάλιστα ἐκ προσαγωγῆς. καὶ ἡλικίαι οὕτω μεταβαλλόμεναι. φύσιες δὲ ὡς πρὸς τὰς ὥρας. αἱ μὲν πρὸς θέρος. αἱ δὲ, πρὸς χειμῶνα εὖ καὶ κακῶς πεφύκασιν. αἱ δὲ πρὸς χώρας. καὶ ἡλικίας. καὶ διαίτας. [61] καὶ τὰς ἄλλας καταστάσιας τῶν νούσων, ἄλλαι πρὸς ἄλλας εὖ καὶ κακῶς πεφύκασι. καὶ ἡλικίαι πρὸς ὥρας, καὶ χώρας, καὶ

διαίτας,

δίαιτας,[62] καὶ πρὸς καταστάσιας νούσων. καὶ ἐν τῇσιν ὥρῃσι, δίαιται, καὶ σιτία, καὶ ποτὰ, οἷα ὅτι ὁ μὲν χειμὼν, ἀργὸς ἔργων, καὶ πέπονα τὰ εἰσιόντα καὶ ἁπλᾶ. μέγα γὰρ καὶ τοῦτο. αἱ ὀπῶραι δὲ, ἐργάσιμοι, ἡλιώσιες, τὰ πινόμενα πυκνὰ, ἀκατάστατα σιτία· οἶνοι, ἀκρόδρυα. ὥσπερ δὲ ἐκ τῶν ὡρέων τὰς νούσους ἐστὶ τεκμήρασθαι, ἔστι ποτὲ καὶ ἐκ τῶν νούσων,[63] ὕδατα, καὶ ἀνέμους, καὶ ἀνυδρίας προγινώσκειν. οἷον βόρεια, νότια. ἔστι γὰρ εὖ μαθόντι καὶ ὀρθῶς ὅθεν σκεπτέα. οἷαι καὶ λέπραι τινὲς, καὶ περὶ τὰ ἄρθρα πόνοι, ὕδατα ὅταν μέλλῃ, κνησμώδεές εἰσι καὶ ἄλλα τοιαῦτα. καὶ τῶν ὑσμάτων οἷα ἢ διὰ τρίτης, ἢ ἑκάστης, ἢ διὰ περιόδων ἄλλων· καὶ τὰ συνεχέα. καὶ ἄνεμοι οἱ μὲν, πολυήμεροι πνέουσι, καὶ ἀντιπνέουσιν ἀλλήλοισιν· ἄλλοι δὲ, διὰ βραχυτέρων. οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ, κατὰ περιόδους. ταῦτα ἔχει τῇσι καταστάσεσιν, ὁμοιότητας. ἐπὶ βραχύτερον δὲ τὰ τοιαῦτα.[64] ἢν μὲν ἐπὶ πλέον δὲ ἔτος τοιοῦτο ἐν τοίῃ καταστάσει ἐποίησεν, ἐπὶ πλέον καὶ τὰ νουσήματα τοιαῦτα. καὶ ἢν μᾶλλον ἰσχυρότερα, καὶ μέγιστα νουσήματα οὕτως ἐγένετο καὶ κοινότατα, καὶ ἐπὶ πλεῖστον χρόνον. ἐκ τῶν πρώτων ὑδάτων, ὅταν ἐξ ἀνυδρίης πολλῆς μέλλῃ ὕδωρ ἔσεσθαι, ἔστι περὶ ὑδρώπων προλέγειν. καὶ ὁκόταν τ' ἄλλα σμικρὰ σημήια φανῇ ἐν νηνεμίῃ, ἐν μεταβολῇ. συνακτέον δὲ, ὅσαι μὲν ἐφ' οἵοισιν ὕδασιν ἢ ἀνέμοισιν αἱ νοῦσοι ἐπισημαίνουσι, καὶ ἀκουστέον εἴ τις οἶδεν[65] ὅτι τοιούτου χειμῶνος προγενομένου, τοῖον ἦρ ἢ θέρος ἔσται. τὰ χρώματα οὐχ ὁμοῖα ἐν τῇσιν ὥρῃσιν, οὐδὲ ἐν βορείοισι καὶ νοτίοισιν, οὐδ' ἐν τῇσιν ἡλικίῃσιν, αὐτὸς πρὸς ἑωυτόν. οὐδ' ἄλλος ἄλλῳ οὐδέν. σκεπτέον δὲ ἐξ ὧν ἴσμεν καὶ παρεόντων καὶ ἀτρεμεόντων, περὶ χροιῶν. καὶ ὅτι αἱ ἡλικίαι τῇσιν ὥρῃσιν ἐμφερέες εἰσὶ καὶ χροιῇ, καὶ τρόπῳ.[66] οἱ αἱμορροΐδας ἔχοντες, οὔτε πλευρίτιδι, οὔτε περιπλευμονίῃ, οὔτε φαγεδαίνῃ, οὔτε δοθιῆσιν, οὔτε τερμίνθοισιν ἁλίσκονται.[67] ἴσως δὲ οὐδὲ λέπρῃσιν. ἴσως δὲ οὐδὲ ἀλφοῖσιν. ἰηθέντες γε μὴν ἀκαίρως,[68] συχνοὶ τοῖσι τοιούτοισιν οὐ βραδέως ἥλωσαν· καὶ ὀλέθρια οὕτως.[69] καὶ ὅσαι ἄλλαι ἀποστάσιες, οἷον σύριγγες ἑτέρων ἄκος.[70] ὅσα πέφυκεν ἐπιφαινόμενα παύειν, ῥύεται τούτων προγενόμενα κωλύματα. ἄλλοισιν αἱ κοινωνίαι.[71] οἱ ὕποπτοι τόποι, ὑποδεξάμενοι πόνῳ, ἢ βάρει, ἢ ἄλλῳ τινὶ, ῥύονται.[72] ἄλλοισιν αἱ κοινωνίαι διὰ τὴν ῥοπὴν, οὐκ ἔτι αἷμα ἔρχεται, ἀλλὰ κατὰ τὸν χυμὸν τὴν συγγενείην, τοιαῦτα πτύουσιν. ἔστιν οἷσιν αἷμα ἀφιέναι ἐν καιρῷ, ἐπὶ τοῖσι τοιούτοισιν. ἐπ' ἄλλοισι δὲ ὥσπερ ἐπὶ τούτοισιν, τοῦτο οὐκ εἰκὸς[73] κώλυσις. ἐπὶ τοῖσι δὴ αἱματώδεα πτύουσιν. ὥρη, πλευρίτης, χολή.[74] τὰ παρὰ τὰ οὖς, ὅσοισιν ἂν ἀμφὶ κρίσιν γινόμενα, ἢν μὴ ἐκπυήσῃ, τούτου ἀπαλλασσομένου ὑποστροφὴ γίνεται. καὶ κατὰ λόγον τῶν ὑποστροφέων τῆς ὑποστροφῆς κρινόμενα, αὖτις αἴρεται καὶ παραμένει· ὥσπερ αἱ τῶν πυρετῶν ὑποστροφαὶ, ἐν ὁμοίῃ περιόδῳ. ἐπὶ τούτοισιν ἐλ-

victus genera, & morborum constitutiones. Atque in anni temporibus, victus genera, cibi & potiones quales sint videndum, quòd hyems quidem ab operibus cessans, quæ ingeruntur cocta & similia postulat. Id enim permagni etiam refert. Autumnus autem laboribus dicatus est, insolatus habet, crebros potus, cibos instabiles, vina & arboreos fructus. Ac quemadmodum ex anni temporibus de morbis coniecturam facere licet, ita quandoq; ex morbis aquas, vẽtos, & siccitates cognoscere licet, velut aquilonales & austerinos status. Hoc enim ei erit integrum, qui probè & rectè nouerit, vnde hæc spectanda sint. Velut etiam lepræ quædam, & circa articulos dolores. Vbi aquæ futuræ sunt, pruritum excitant, aliaque eiuscemodi. Et quæ pluuiæ aut tertio quoque die, aut singulis diebus, aut per alios circuitus, aut continenter contingunt. Et venti quidam per multos dies, & inter se aduersi spirant, iidemque per circuitum. Atque hæc similitudines habent cum temporum constitutionibus, eiusmodi tamen bieuiores. Quòd si annus magna ex parte talis esse pergat, eiusmodi quoq; morbi magna ex parte erunt, & quò magis inualuerint, sic quoque maximi morbi maximéque communes erunt, & longissimo tempore perdurabunt. Ex primis aquis, cùm post multam siccitatem aqua futura est, licet aquam inter cutem prædicere, & cùm alia parua signa in ventorum cessatione & aeris mutatione apparuerint. Colligendum igitur qui quidem morbi, qualibus aquis aut ventis de se significationem præbeant, neque negligendus est, qui cuiusmodi hyems præcesserit, tale ver aut æstatem fore nouerit. Colores neque in anni temporibus, neque in aquilonalibus, neque in australibus constitutionibus similes sunt, neque in ætatibus, neque cùm sibi quispiam, neq; cùm alter ad alterum confertur. Spectandi autem colores sunt ex his quæ præsentia & quiescentia esse nouimus, quodq; ætates anni temporibus, & colore, & modo, similes sunt. Qui sanguinem per ora venarum quæ in ano sunt profundere solent, ij neque lateris dolore, neque pulmonis inflammatione, neque vlcere exedente (phagedænam vocant) neque furunculis corripiuntur, neq; tuberculis, quæ à ciceris similitudine therminthi dicũtur, ac forte ne lepra quidem, fortassis verò neque vitiliginibus. Intempestiuè tamen curati multi, nõ ita multò post huiusmodi morbis correpti sunt, neq; ita perniciosè habuerunt. Quod in reliquis abscessibus contingit, velut fistulis quæ aliorum medela sunt. Quæ sedare solent, cùm postea apparent, ea si priùs fiant, impedimenta, ab iis liberant. Cum aliis communionem habent suspecta ad excipiendum loca, aut ob dolorem, aut ob grauitatem, aut ob aliud quippiam, & liberant. Quæ cum aliis communionem habent, iis ob inclinationem non ampliùs sanguis prodit, sed iuxta humoris cognationem talia expuunt. Interdum in talibus tempestiuè sanguis mitti potest, in aliis verò, perinde atque his minimè consentaneum. Impedimento est iis qui cruenta expuunt, anni tempus, lateris dolor, bilis. Quibus sub iudicationis tempus, iuxta aures exorta tubercula minimè suppurarint, eo subsidente, morbi reuersionem fieri contingit. Factaque pro recidiuarum ratione iudicatione, rursus attolluntur & permanent, non secus ac febrium reuersiones, eodem circuitu. In his aliquid ad articulos abscedere

posse sperandum est. Vrina crassa, alba, qualis Archigenis puero aderat, in febribus cum lassitudinis sensu quarto die interdum prodit, abscessuque liberat, idque si præter hæc sanguis è naribus abundè & copiosè profluat. Qui articulari morbo detentus, intestini dolore dextra parte vexabatur, quietior erat, hoc autem curato, magis dolebat.

πις ἐς ἄρθρα ἀφίσαται, οὖρον παχὺ, λευκὸν, οἷον τῷ Ἀρχιγένεος. ἐπὶ τοῖσι κοπιώδεσι τεταρταίοισιν ἔστιν ὅτε ἔρχεται, καὶ ῥύεται τῆς ἀποστάσιος. ἢν δὲ πρὸς τούτῳ καὶ αἱμορραγήσῃ, ἀπὸ ῥινῶν ἱκανῶς [75] καὶ πάνυ. καὶ [76] ᾧ τὸ ἔντερον ἐπὶ δεξιὰ ἀρθριτικῷ πάθει ἤλγεε, ἦν ἡσυχαίτερος· ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἰητρεύθη, ἐπιπονώτερος.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΚΡΙΣΙΩΝ.

HIPPOCRATIS DE IVDICATIONIBVS LIBER.

IVDICATIONVM quæ breui meliorem fore statum portendunt, eadem ferè quæ sanitatis signa sunt. Sudores enim optimi & citissimè febrem sedare censentur, qui decernentibus diebus contingunt, & febrem ex toto finiunt. Boni etiam æstimandi, qui ex toto corpore proueniunt, & leuiorem morbum reddunt. Qui verò horum nihil præstant, inutiles si contingant. Morbo autem ad iudicationem tendente, deiectionem crassiorem reddi oportet, subfulua verò nec admodum graueolens esto. Lumbricos etiam sub iudicationem exire commodum est. Vrina optima est quæ per totum morbi tempus, quoad iudicationem subierit, albissimum, læue & æquale habet sedimentum. Securum enim ac breuem fore morbum indicat. Si suborto sudore morbus cesset, & vrina fulua cum sedimento albo conspiciatur, iis eodem die febris reuertitur, quæ quinto die sine periculo iudicatur. Qui paucissimo tempore sani futuri sunt, iis in totum maxima signa contingunt. Ij enim citra dolorem & periculum perseuerant, noctu dormiunt, cæteraq; securitatis signa præ se ferunt. Quibus in febre minimè lethali, capitis dolor est, aliaq; signa circumsistunt, in his bilis superat. Qui primis diebus dolore vexati, quarto & quinto die magis vrgentur, hi sub septimum diem febre liberantur. Febrium verò iudicationes iisdem numero diebus contingunt, quibus homines moriuntur, & quibus superstites euadunt. Leuissimæ enim febres & cum securissimis signis, quarto die aut priùs finiunt. Maximè verò lethales, & quæ cum periculosissimis signis contingunt, quarto die aut priùs interficiunt. Primus igitur earum impetus sic finitur, alter ad septimum deducit, tertius ad vndecimum, quartus decimumquartum, quintus ad decimum septimum, sextus ad vigesimum. Hæ igitur in acutissimis morbis accessiones per quatuor fiunt, & ad viginti dies producuntur. Fieri verò non potest vt horum quicquam integris exactè diebus numeretur. Neque enim anni, neque menses integris diebus constare solent. In febribus ardentibus bona signa, si qualia in sanis scripta sunt existant, minora quidem tertio die remissionem fore indicant, crassiora verò

ΠΕΡΙ κρισίων ξυντόμως ἐπὶ τὸ ἄμεινον, τὰ μὲν πλεῖστα ταῦτ' ἐστὶν, ἅπερ ὑγιείης σημεῖα. [2] ἱδρῶτες γὰρ ἄριστοί εἰσι, καὶ τάχιστα πυρετὸν παύοντες, οἱ ἐν τῇσι κρισίμῃσιν ἡμέρῃσιν γινόμενοι, καὶ τελέως τὸν πυρετὸν ἀπαλλάσσοντες. ἀγαθοὶ δὲ καὶ ὅσοι, διὰ παντὸς τοῦ σώματος γινόμενοι, εὐπετεστέρως τὸ νόσημα φέρειν ποιήσωσιν. οἱ δὲ ἂν τουτέων τι μὴ ἐργάσωνται, οὐ λυσιτελέουσιν γινόμενοι. [3] παχύνεσθαι δὲ χρὴ τὸ διαχώρημα, πρὸς τὴν κρίσιν ἰούσης τῆς νόσου. εἶναι δὲ τὸ ὑπόπυρρον, καὶ μὴ σφόδρα δυσῶδες. ἐπιτήδειον δὲ καὶ ἕλμινθας ἐξιέναι πρὸς τὴν κρίσιν. οὖρον δὲ ἄριστόν ἐστιν, ὃ ἂν ἔχῃ λευκότατον ὑπόστημα καὶ λεῖον καὶ ὁμαλὸν παρὰ πάντα τὸν χρόνον ἕως ἂν κριθῇ τὸ νόσημα. σημαίνει γὰρ ἀσφαλέα καὶ ὀλιγοχρονίην τὴν νοῦσον ἔσεσθαι. ἢν ἱδρῶτος ἐπιγενομένου ἡ νοῦσος ἐκλίπῃ, καὶ τὸ οὖρον πυρρὸν θεωρηθῇ λευκὴν ὑπόστασιν ἔχον, τουτέοισιν αὐθημερὸν ὑποστροφὴ τοῦ πυρετοῦ γίνεται, οὗτος καὶ ἐν πέντε ἀκινδύνως κρίνεται. τοῖσιν ἐλαχίστῳ χρόνῳ μέλλουσιν ὑγιάζεσθαι μέγιστα σημεῖα ἅπαντα γίνεται. [4] ἀπονώτεροι γὰρ διατελοῦσιν, καὶ ἀκίνδυνοι, καὶ τὰς νύκτας κοιμέονται, καὶ τὰ ἄλλα σημεῖα προφαίνουσιν ἀσφαλέα. οἷς ἐν πυρετῷ μὴ θανατώδει, κεφαλῆς ἄλγημα καὶ τὰ ἄλλα προσέστηκε σημεῖα, χολὴ τουτέων κρατεῖ. οἷς ἂν ἄρξηται ὁ πόνος τῇσι πρώτῃσιν ἡμέρῃσιν, τεταρταῖοι τε μᾶλλον, καὶ πεμπταῖοι πιέζονται. ἐς δὲ τὴν ἑβδόμην, ἀπαλλάσσονται τοῦ πυρετοῦ. [5] οἱ δὲ πυρετοὶ κρίνονται ἐν τῇσιν αὐτέῃσιν ἡμέρῃσιν τὸν ἀριθμὸν, ἐξ ὧν ἀπόλλυνται οἱ ἄνθρωποι, καὶ ἐξ ὧν περιγίνονται. οἵ τε γὰρ εὐηθέστατοι τῶν πυρετῶν, καὶ ἐπὶ σημείων ἀσφαλεστάτων, τεταρταῖοι παύονται, ἢ πρόσθεν. οἵ τε φονικώτατοι καὶ ἐπὶ σημείων δεινοτάτων γινόμενοι, τεταρταῖοι κτείνουσι, ἢ πρόσθεν. ἡ μὲν οὖν πρώτη ἔφοδος οὕτω τελευτᾷ. ἡ δὲ ἑτέρη, ἐς ἑπτὰ προσάγει. ἡ δὲ τρίτη, ἐς τὴν ἑνδεκάτην. ἡ δὲ τετάρτη, ἐς τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην. ἡ δὲ πέμπτη, ἐς τὴν ἑπτακαιδεκάτην. ἡ δὲ ἕκτη, ἐς τὴν εἰκοστήν. αὗται μὲν οὖν ἐπὶ τῶν ὀξυτάτων διὰ τεσσάρων ἐς τὰς εἴκοσι προσθέσεις. οὐ δύναται δὲ ὅλῃσιν ἡμέρῃσιν οὐδὲν τουτέων ἀριθμεῖσθαι ἀτρεκέως. οὐδὲ γὰρ οἱ ἐνιαυτοί τε καὶ μῆνες ὅλῃσιν ἡμέρῃσιν πεφύκασιν, οὐδὲ ξυνεστήκασιν. ἐν τοῖσι καύσοισι τὰ ἀγαθὰ σημεῖα γινόμενα, οἷα ἐν τῇσιν ὑγιείῃσι γέγραπται. [6] μείονα μὲν ἐόντα, ἐς τρίτην λύσιν δηλοῖ. παχύτερα δὲ

αὐεκ

αὔξεον πολύ. παχέα δὲ αὐθημερόν. ἐν τοῖσι καύσοισιν ἢν ἑβδομαίῳ ὕστερον ἐπιγένηται ἴκτερος, δῆλον ἱδρῶτος. τὸ γὰρ νόσημα οὐ φιλέει ἐξιδροῦν, οὐδὲ ἄλλῃ ἀφίστασθαι οὐδαμῇ,[7] ἀλλὰ ὑγιὴς γίνεται. ἀνάγκη[8] τοῦ θερμοῦ ἀπιόντος ἐφ' ἑωυτὸ τὸ ὑγρὸν ἑλκύσαντος, τῷ πυρετῷ κρίσιν γενέσθαι. καὶ τὰ οὖρα τὰ ἀποχωρέοντα ἢ καὶ τὰ διαχωρήματα κοιλίης, ἢ αἵματος ἐκ τῶν ῥινέων ῥύσιν, ἢ οὔρησιν πολλὴν,[9] ἢ διὰ ὑγρὴν ἰσχυρὴν, ἱδρῶτα, ἢ ἔμετον. γυναικὶ δὲ καὶ ἐπιμηνίων ὁδόν. μάλιστα μὲν οὖν, ταῦτα ποιέει κρίσιν, ἢ ὅ,τι ἂν τουτέων ἐγγὺς γίνεται. ποιέει δὲ καὶ ἑτέρας κρίσιας. ἧττον μὲν τουτέων. ἴκτερος δὲ ἢν ἑβδομαίῳ ἐπιγένηται, ἢ ὕστερον ἐν καύσῳ καὶ δυσχερείᾳ σιάλου πολλοῦ ἀποχώρησις, ἔν τε τοῖς καυσώδεσι πυρετοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις, ἢν μηδενὸς τουτέων τῶν σημείων γινομένων, ἀφίῃ ὁ πυρετὸς, ἀνάγκη τοιάσδε κρίσιας ἀντὶ τουτέων γενέσθαι. ἢ φυμάτων μεγάλων ἀπόστασιν. ἢ ὀδύνας ἰσχυρὰς ἀπὸ τῆς ἀποστάσιος. ἢ τηκεδόνας τῶν ὑγρῶν ἐκ τοῦ θερμοῦ. κρίσιες δὲ καὶ ἀφέσιες τῶν καύσων σημαινόντων, μακροτέρα ἡ νοῦσος. τῶν δὲ ἰσχυρῶν, θάνατος ὡς ἐπὶ τὸ πουλύ. οἱ δὲ λοιποὶ ἀσφαλέες παύονται καῦσοι, ἑβδομαῖοι ἢ τεσσαρεσκαιδεκαταῖοι. φιλέει δὲ καὶ ἐς λιπυρίην περιΐστασθαι. καὶ λαμβάνει μάλιστα τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ ἐξηπιαλοῦται. καὶ ἡ λιπυρίη τῆς αὐτῆς ἡμέρης, λαμβάνει τε καὶ μεθίησι. γίνεται δὲ καὶ τῆς κεφαλῆς ὀδύνη. ἐὰν δὲ μὴ μεθίῃ αὐτὸν ἡ λιπυρίη ἐν ταῖς τεσσαράκοντα ἡμέραις, ἀλλ' ἄρχῃ, καὶ ὀδύνη ἔχῃ τὴν κεφαλὴν, καὶ φλυηρέῃ, ἐπικάθαιρε αὐτόν. λήγοντος δὲ καύσου ἂν ἐπιγένηται ἴκτερος, οὐ φιλέει ἔτι ἱδροῦν,[10] οὐδὲ ἄλλῃ ἐφίστασθαι οὐδαμῇ, ἀλλ' ὑγιὴς γίνεται.[11] τριταῖος κρίνεται ἐν ἑπτὰ περιόδοισιν, ὡς ἐπὶ τὸ πουλύ.[12] ὁκόσοις ἐν ἀφορήτοις πυρετοῖς τῇ ἑβδόμῃ, ἢ τῇ ἐνάτῃ, ἢ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἴκτεροι γίνονται, ἀγαθὸν, ἐὰν μὴ τὸ δεξιὸν ὑποχόνδριον σκληρὸν γένηται, εἰ δὲ μὴ, ἐνδοιαστόν.[13] τὰ ὀξέα νοσήματα κρίνεται ἐν τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρῃσιν ὡς ἐπὶ τὸ πουλύ.[14] ἱδρῶτες πυρεταίνοντι ἢν γίνωνται τριταίοις καὶ πεμπταίοις, καὶ ἑβδομαίοις, καὶ ἐναταίοις, καὶ ἑνδεκαταίοις, καὶ τεσσαρεσκαιδεκαταίοις, καὶ μιῇ καὶ εἰκοσταίοις, καὶ τριηκοσταίοις, οὗτοι οἱ ἱδρῶτες νούσους κρίνουσιν. οἱ δὲ μὴ οὕτως γινόμενοι, πόνους σημαίνουσιν. αἱ πεπάνσιες τῶν οὔρων κατὰ μικρὸν ἐκπεπαινόμεναι ἐν τοῖς κρισίμοις ἐὰν πεπανθῶσιν, λύουσι τὴν νοῦσον.[15] παράδειγμα δὲ τῶν οὔρων τὰ ἕλκεα ποιέεσθαι. τά τε γὰρ ἕλκεα, ἢν μὲν ἀνακαθαίρηται πύῳ λευκῷ, ταχεῖαν θεραπείαν δηλοῖ. ἐὰν δὲ μεταβάλλῃ ἐς τοὺς ἰχῶρας, κακοήθη γίνεται. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τὰ οὖρα σημαίνει. ἐὰν ἐκ πόνου λεπτὰ γένηται, ἀπὸ τῆς προφάσιος δεῖ λογίζεσθαι,[16] ἢν τὸ νόσημα παρεγένετο, καὶ ταύτην ὁρᾶν ἐπὴν παύεται, ὡς ταύτης ἐπιλειπομένης, τῶν ἄλλων σημείων ἐπιγινομένων οἵων δεῖ, οὐκ εἴη ἀπαλλαγὴν τῇ νούσῳ οἰητέον. ἐὰν ἀλγέῃ ἡ κεφαλὴ, καὶ ἀπὸ τουτέου πυρετὸς ἐπιγένηται, τουτέου μὴ καταπαύσηται, μηδὲ τῆς ὀδύνης παυομένης, οὐ κρίσιμος ὁ πυρετός. κρίσεως μακρῆς ἔτι ἐπὶ τὸ ἄμεινον, πλεῖστα ταῦτ' ἐστὶ, καὶ ἐπὶ τουτέων ἅπερ ἐς ὑγιείην ἐόντα.[17] ἐν τοῖσιν ὑποχονδρίοισιν οἰδήματα μαλθακὰ

in crastinum omninò, sed crassa eodem die. Febribus ardentibus si post septimum diem morbus regius succedat, sudoris indicium est. Neq; enim exudare morbus, neque aliâs vsquam abscessum facere consueuit, sed sanescit. Cùm calor discesserit & humiditatem ad se attraxerit, febri iudicationem fieri necesse est, & vrinas aut etiam alui egestiones procedere, aut sanguinis ex naribus fluxionem, vel copiosam mictionem, aut ob humiditatem vehementem, sudorem aut vomitum. Mulieri verò etiam mensium via patefit. Hæc igitur præcipuè iudicationem faciũt, aut quodcunque ad hæc proximè accedit. Subit autem & alias iudicationes, minùs quidem quàm has. At si morbus regius in febre ardente septimo die aut postea contingat, ægréque multum sputum procedat, tam in ardentibus quàm in aliis febribus, si nullis ex his signis contingentibus febris demittat, has iudicationes pro illis fieri necesse est, aut maiorum tuberculorum abscessus contigere, vel dolores vehementes ex abscessu, aut humorũ ex calore colliquationes. Eorum quæ febrem ardentem denunciant, iudicationes & remissiones longiorem morbum ostendunt. Si verò vehementia fuerint, ferè mortem adferunt. Reliquæ febres ardentes secutæ, septimo aut decimoquarto finiunt. Solet autem in lipyriam transire, feréque quadraginta diebus occupat, & in epialũ hoc est febrem algidam desinit. Et lypiria eodem die præhendit & dimittit, capitis etiam dolor oritur. Quòd si cum lipyria febris per quadraginta dies non dimiserit, sed longiùs deducta fuerit, dolórque caput detinuerit, ac delirauerit, eum purgato. At febre ardente finiente si morbus regius succedat, non solet ampliùs sudare, neque alibi vsquam abscessum facere, sed sanus euadit. Tertiana vt plurimùm septem circuitibus iudicatur. Quibus in molestis febribus septimo, nono, aut decimo quarto die morbi regij oriuntur, bonum est, nisi dextra præcordia obduruerint, sin minùs, res in dubium venit. Acuti morbi intra dies quatuordecim ferè iudicantur. Sudores febricitanti si tertio, quinto, septimo, nono, vndecimo, decimo quarto, vigesimo primo & trigesimo die contingunt, huiusmodi sudores morbos iudicant. Qui verò non sic contingunt, labores portendunt. Vrinarum concoctiones paulatim maturescentes, si diebus iudicatoriis concoctæ fuerint, morbum soluunt. Vrinas cum vlceribus conferre oportet. Vlcera nanque si repurgando pus album reiiciant, celerem curationem denunciant, sed si ad saniosos humores conuertantur, maligna euadunt. Ad eundem etiam modum vrinæ prænunciant, si ex dolore tenues euadunt, occasionem ex qua morbus adest ratione colligere oportet, eámque inspicere cùm sedatur. Si enim hæc deficiat, aliaque signa qualia oportet accedant, nullam esse morbi solutionem est existimandum. Si capitis dolor adsit, ex quo febris succedat, neque hæc sedetur, dolore non cessante, febris iudicatione non finitur. Plurima sanè eiusmodi sunt iudicationis longæ ad melius tendentis, quæ etiam cernuntur in his quæ ad sanitatem tendũt. Præcordiorum tumores molles,

doloris expertes, & tactui cedentes, longiores quidem, sed minus formidandas, quàm his contraria tubercula, iudicationes faciunt. Ad eundem se habent modum reliqua ventris tubercula. Ex vrinis si partim quidem reddita pura sit, partim verò subsidentiam albam & læuem habeat, longiorem iudicationem, aut minorem securitatem quàm optima vrina portendit. Quòd si quandoque vrina subrubra fuerit, subsidentiamque subrubram ac læuem habeat, longè quidem diuturniorem quàm prior hæc morbum significat, admodum tamen salutarem. Quibus pedum dolores contingunt, ij citra inflammationem diebus quadraginta desinunt, in his plæraque longa iudicatione in melius tendunt. Quæ ad mortem inclinant, intra diem & noctem iudicantur, quæ debilitatis signa sunt, velut epoto medicamento, aluo sursum & deorsum exturbata, anxietudine, & aliis id genus. Horum igitur signa si die ac nocte soluuntur, satis est, alioqui lethalia reputanda sunt. Sudores pessimi frigidi quiq; circa ceruicem oboriuntur, hi enim mortem & morborum longitudinem prænunciant. Alui deiectiones variæ, nigris aliisque exitialibus deiectionibus diuturniores quidem, nihilò tamen minùs perniciosæ. Cuiusmodi sunt ramentis similes, biliosæ, cruentæ porri colorem referentes, nigræ, eæq; interdum simul quidem omnes, interdum etiam singulæ per se deiiciuntur. Vrina quandoque quidem pura reddita, quandoque verò sedimentum album & læue habens, tardiorem minoremque securitatem quàm optima vrina portendit. Si per multum tempus vrina fulua & tenuis fuerit, periculũ est ne quoad concocta fuerit æger sufficere non possit. Quòd si alioqui salutaria signa fuerint, his abscessum fore in locis septo transuerso inferioribus experta. In febribus si vrina mutationes habent, temporis longitudinem indicat, ægrumque tum ad deteriora, tum in alteram partem necessariò commutari. Vrinæ primis minimè sint similes, sed ex crassis tenues euadant, & omninò tenues, eæ difficilem & minimè certam iudicationem faciunt. Sudores frigidi cum acuta quidem febre lethales, cum mitiore verò, morbi longitudinem denunciant. Et quacunque corporis parte calor aut frigus inest, ibi morbus est, eique celeres in toto corpore mutationes contingant. Quòd si corpus perfrigescat, aut rursus incalescat, colorq; subinde mutetur, ista morbi longitudinem portendunt. Si febricitanti sudor succedat, neque febris desinat, malo est, producitur enim morbus, & humiditatem significat. Febricitanti sudores frigidi contingentes, febrem longam denunciãt. Sano sudor copiosus immodicè contingens, morbum portẽdit, æstate quidem minorem, frigore verò maiorem. Quæ eodem concedunt, si consistere permiseris, veluti ramenta subsident, si parum, paruus est morbus, si multùm, magnus, his aluũ subluere cõfert. Quibus in inferiore per aluum deiectione bilis atræ quid subest, si copiosius, maior est morbus, si parcius, minor. Si venæ pulsent, & facies bene habita fuerit, præcordia minimè mollia, sed sublata, diuturnus morbus significatur, neq; sine conuulsione, aut copiosa ex naribus sanguinis profusione,

καὶ ἀνώδυνα καὶ ὑπείκοντα ἐπὶ θιγγάνοντος αὐτέου, χρονιωτέρας μὲν τὰς κρίσιας ποιέει, ἧσσον δὲ φοβερὰς τῶν ἐναντίων τουτέοις φυμάτων. ὡσαύτως δὲ ἔχει καὶ περὶ τῶν ἐν τῇ ἄλλῃ κοιλίῃ φυμάτων. οὔρων δὲ ἢν τὸ μὲν εὑρεθὲν [18] μὴ καθαρὸν ᾖ, τὸ δὲ ὑπόστημα λευκόν τε καὶ λεῖον ἔχῃ, χρονιωτέρη ἡ κρίσις. ἢ καὶ ἧσσον ἀσφαλὲς τοῦ βελτίστου οὔρου. ἢν δέ ποτε ὑπέρυθρον οὖρον καὶ τὸ ὑπόστημα ὑπέρυθρόν τε καὶ λεῖον, πουλυχρονιώτερον μὲν τούτου, τοῦ προτέρου, σωτήριον δὲ κάρτα. [19] ὁκόσα δὲ ποδαγρικὰ νοσήματα γίγνεται, ταῦτα ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρας ἀφλέγμαντα καθίσταται. κρίσιος μακρῆς ἐπὶ τὸ ἄμεινον ἐπὶ τουτέων τὰ πλεῖστά ἐστιν. ἀτὰρ ἐς θάνατον ἐν ἡμέρῃ καὶ νυκτὶ κρίνεται. ἀτὰρ ἀσθενεώσιος σημεῖα. οἷς φαρμακοποσίης, κοιλίης ἐκταράξιος καὶ ἄνω καὶ κάτω, ἄσης, καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιουτέων. ἢν μὲν οὖν ἀπαλλάσσηται τούτων τὰ σημεῖα ἐν ἡμέρῃ καὶ νυκτί. εἰ δὲ μὴ, θανατῶδες νομίζειν εἶναι. [20] τῶν ἱδρώτων κάκιστοί εἰσιν, οἱ ψυχροί τε, καὶ περὶ τὸν αὐχένα γινόμενοι, οὗτοι γὰρ θανάτους καὶ μῆκος νούσων προσσημαίνουσιν. τὰ ποικίλα ὑποχωρήματα, χρονιώτερα μὲν τῶν μελάνων, καὶ τῶν ἄλλων θανασίμων ὑποχωρημάτων. οὐδὲν δὲ ἧσσον ὀλέθρια. ἔστι δὲ τοιάδε, ξυσματώδεα, χολώδεα, αἱματώδεα, πρασοειδέα, μέλανα. καὶ ποτὲ μὲν ὁμοῦ πάντα διαχωρέει. ποτὲ δὲ κατὰ μέρος ἕκαστον. [21] οὖρον δὲ ἐὰν ποτὲ μὲν καθαρὸν οὐρηθῇ. ποτὲ δὲ ὑπόστημα ἔχον λευκόν τε καὶ λεῖον χρονιώτερα καὶ ἧσσον ἀσφαλῆ, ταῦτ' ἐστι, τοῦ βελτίστου οὔρου. ἐὰν πυῤῥὸν καὶ λεπτὸν ᾖ τὸ οὖρον πολὺν χρόνον, κίνδυνος μὴ οὐ δυνήσεται διαρκέσαι ὁ ἄνθρωπος, ἕως ἂν πεπανθῇ τὸ οὖρον, καὶ ἢν ἄλλως περιεσομένου σημεῖα ᾖ, προσδέχου τουτέοις ἀπόστασιν προσεσομένην ἐς τὰ κάτω τῶν φρενῶν χωρία. [22] ἐν τοῖσι πυρετοῖσι ἐὰν μεταβολὰς ἔχῃ τὸ οὖρον, χρόνον τε σημαίνει, καὶ ἀνάγκη τῷ ἀσθενέοντι μεταβάλλειν ἐπὶ τὰ χείρω, καὶ ἐπὶ θάτερα. ἢν ἐρχόμενα οὖρα μὴ ὅμοια ᾖ, ἀλλὰ γίνηται παχέα ἐκ λεπτῶν, καὶ παντελῶς λεπτὰ, δύσκριτα καὶ ἀβέβαια τὰ τοιαῦτα. [23] ψυχροὶ ἱδρῶτες ξὺν μὲν ὀξεῖ πυρετῷ, θανάσιμοι, ξὺν δὲ πρηϋτέρῳ, μῆκος σημαίνουσι τῆς νούσου. καὶ ὅκου τοῦ σώματος θερμὸν, ἢ ψυχρὸν, ὅπου τοῦτο ἔνι, ἐνταῦθα ἡ νοῦσος. [24] καὶ τουτέῳ ἐν ὅλῳ τῷ σώματι, μεταβολαὶ ὀξεῖαι γίνονται. καὶ ἢν τὸ σῶμα ψύχηται, ἢ αὖθις θερμαίνηται, ἢ τὸ χρῶμα ἕτερον ἐξ ἑτέρου μεταβάλληται μῆκος νούσου σημαίνουσιν. [25] ἢν πυρέσσοντι, ἱδρὼς ἐπιγίνηται μὴ ἐκλείποντος τοῦ πυρετοῦ, κακόν. μηκύνει γὰρ ἡ νοῦσος, καὶ ὑγρασίην σημαίνει. πυρέσσοντι ψυχροὶ ἱδρῶτες ἐπιγινόμενοι, μακρὸν τὸν πυρετὸν σημαίνουσιν. ἱδρὼς πουλὺς ἀκρήτως γινόμενος [26] ὑγιαίνοντι νόσον σημαίνει. θέρεος μὲν μείω. ψύχεος δὲ πλείω [27] ἐς τὸ αὐτὸ χωρέοντα, ἐὰν ἐάσῃς ξυστῆναι, ὑφίσταται οἷον ξύσματα. ἢν ὀλίγα, ὀλίγη ἡ νοῦσος. ἢν πολλὰ, πολλή. τουτέοισι ξυμφέρει τὴν κοιλίην ἐπικλύζειν. [28] ὁκόσοισι δὲ ἐν τῇ κάτω ὑποχωρήσει χολῆς μελαίνης ὕπεστιν, ἢν πλέον, πλείων ἡ νοῦσος. ἢν ἐλάσσων, ἐλάσσων. [29] ἐὰν αἱ φλέβες σφύζωσι, καὶ τὸ πρόσωπον ἐῤῥωμένον ᾖ, καὶ τὰ ὑποχόνδρια μὴ λαπαρὰ, ἀλλὰ ἐπηρμένα, χρονίη ἡ νοῦσος, καὶ οὐκ ἄνευ σπασμοῦ λύεται, ἢ αἵματος πολλοῦ ἐκ τῶν ῥινέων ῥύσιος, ἢ ὀδύνης

ἢ ὀδύνης ἰσχυρῆς. καὶ οἱ παλμοὶ ἐν τῇσι χερσὶν πουλυχρονίου πυρετοῦ σημεῖον, ἢ κρίσεως ξυντόμου ἐπὶ τὸ κάκιον. καὶ ἐπὶ τούτων τὰ πλεῖστα ἀπὸ ἐς θάνατον. Τοῖσιν ἐλαχίστῳ χρόνῳ μέλλουσιν ἀπόλλυσθαι, μέγιστα σημεῖα ἀπ' ἀρχῆς γίνεται. δυσπνόοι γάρ εἰσιν, καὶ οὐ κοιμέονται τὰς νύκτας, καὶ τὰ σημεῖα παρεμφαίνουσι ἐπικίνδυνα. ξυνεχοῦς δὲ πυρετοῦ ἐὰν τεταρταῖος πονέηται καὶ ἑβδομαῖος, καὶ μὴ κριθῇ ἑνδεκαταῖος, ὀλέθριος ὡς τὰ πολλά. [30] ὅσοι ὑπὸ τετάνου ἁλίσκονται, ἐν τῇσι τέσσαρσιν ἡμέραις ἀπόλλυνται. ἢν δὲ ταύτας ἀποφύγωσιν, ὑγιέες γίνονται. ἐν τοῖσι καύσοισιν ἐὰν ἐπιγένηται ἴκτερος καὶ λύγξ πεμπταίῳ ἐόντι, θανατῶδες. ὑποστροφαὶ λαμβάνονται. οἷς δὲ ἀπυρέτοισιν γινομένοισιν, ἀγρυπνίαι ἐρρωμέναι παραγίνωνται, ἢ ὕπνοι ταραχώδεες, ἢ ῥώμη τοῦ σώματος, ἢ ἀλγήματα ἑνὸς ἑκάστου τῶν μελέων. καὶ ὅσοις δὲ οἱ πυρετοὶ παύσονται, [31] μήτε σημείων γινομένων λυτηρίων, μήτ' ἐν ἡμέρῃσι κρισίμῃσι. καὶ ἐὰν ἐκλελοιπότος τοῦ πυρετοῦ καὶ ἱδρῶτος ἐπιγινομένου πυρρὸν οὖρον οὐρήσῃ, λευκὴν ὑπόστασιν ἔχον, προσδέχου τούτοις ὑποστροφὴν πυρετοῦ αὐθημερόν. [32] αὗται δὲ καὶ ὑποστροφαὶ, πεμπταῖαι κρίνονται ἀκίνδυνοι. καὶ ἢν κρίσιος ἐκ γινομένης οὖρον ἐρυθρὸν οὐρήσῃ ὑπόστασιν ἔχον ἐρυθρὴν, καὶ τουτέοις ὑποστροφὴ γὰρ τοῦ πυρετοῦ αὐθημερὸν, καὶ ὀλίγοι ἐκ ταύτης σώζονται. ὅταν ὑποστρέψῃ ὁ καῦσος, τὰ πολλὰ καὶ ἐξιδροῖ. [33] καὶ ἢν ἡμέρας λάβῃ ὑποστρέψας ὅσας τὸ πρότερον. ὑποτροπιάζει δὲ καὶ τρεῖς πυρετὸς ἢν μὴ περισσῇ ἡμέρῃ ἀφῇ· ὑποτροπιάσας τὰ πολλὰ ἐὰν ἀπέπτων ἐόντων τῶν οὔρων, καὶ τῶν ἄλλων σημείων μὴ κατὰ λόγον ἐόντων. [34] ἡ νοῦσος κρισίμῃ ἡμέρῃ ὑποτροπιάζει. [35] ὅταν δὲ καὶ ὑποστρέφῃ ἐν κρισίμῃ ἡμέρῃ τουτέων καταλειπομένων τοιούτων. [36] τὰ παρ' οὖς οἷς ἀμφὶ κρίσιν γινόμενα μὴ ἐκπυήσῃ, τουτέων ἀπαλλασσομένων, ὑποστροφὴ γίνεται κατὰ λόγον τῶν ὑποστροφῶν, ὁμοία περιόδῳ ἐπὶ τουτέοις ἐλπὶς ἐς ἄρθρα ἀφίστασθαι. [37] ἢν οὖρον παχὺ, οἷον τὸ λευκὸν, ἐπὶ τοῖς κοπιώδεσι τεταρταίοισι, ῥύεται τῆς ἀποστάσιος. ἐνίοις δὲ τουτέων, καὶ αἱμοῤῥαγίαι γίνονται ἐκ τῶν ῥινέων. [38] ἥτις τεταρταίοις, οὐ λυτική. καὶ τοῖς πύα ἀποχωρέοντα ὑγιάζειν νούσοις. [39] τοῖς μελαγχολικοῖς μετὰ φρενιτίδων ἐχομένοις, αἱμοῤῥοΐδες ἐγγινόμεναι ἀγαθόν. [40] ὅσοι μαίνονται, ἢ αὐτόματοι ἀπαλλασσόμενοι ἐκ τῶν νούσων, τουτέοις τὴν μανίην, ὀδύνη ἐς τοὺς πόδας εἰσελθοῦσα, ἢ ἐς στῆθος, ἢ βὴξ ἰσχυρὴ γινομένη λύει. ἐὰν τουτέων μηδὲν γένηται λυομένης τῆς μανίης, στέρησις τοῦ ὀφθαλμοῦ γίνεται. [41] ὁκόσοι ἐν τῇ γλώσσῃ παφλάζουσι τῶν χειλέων μὴ κρατέοντες, ἐὰν ταῦτα παύσηται, ἔμπυοι γίνονται. [42] ἡ ὀδύνη ἰσχυρὴ ἐν τοῖς κάτω χωρίοις λύει. ἢ κωφότης. ἢ αἷμα πολὺ ἐκ τῶν ῥινῶν ῥυέν. [43] ἡ μανίη τοῦ μεγάλου νοσήματος, ἐν ἔθει γινομένου λύσις. [44] ὅσοις ἐν τοῖσι καύσοισιν ἰσχίων ὀδύνη. ὀφθαλμῶν διαστροφὴ, ἢ τύφλωσις. ἢ ὀρχέων οἴδησις. ἢ τιτθῶν ἔπαρσις. καῦσον λύει. ἢ καὶ αἵματος ἐκ ῥινῶν ῥύσις. ἐν καύσῳ ἐὰν ἐπιλάβῃ ῥῖγος, φιλέει ἐξιδροῦν. [45] ὑπὸ καύσου ἐχομένῳ, ῥίγεος ἐπιγινομένου λύσις. [46] ὅσοις ἐν τοῖσι

aut vehementi dolore soluitur. In manibus etiam palpitationes, admodum longam febrem, aut breuem in peius tendentem iudicationem indicant, prætereaq; plurima quæ ad mortem inclinant. His qui breui perituri sunt, maxima signa per initia contingunt. Nam & difficilem habent spirationem, neque noctu dormiunt, & periculi plena signa ostentant. In febre continente, qui quarto & septimo die laborat, neque vndecimo die iudicationem subiecit, is plærunq; perniciosè habet. Qui distentione (tetanos dicitur) corripiuntur, intra quatuor dies pereũt, quos si effugerint, conualescunt. In febribus ardentibus, si morbus regius & singultus quinto die contingat, lethalis est. Morborum reuersionibus tentantur, quibus citra febrem vehementes vigiliæ, aut turbulenti somni adueniunt, aut corporis robur soluitur, aut singulorum membrorum dolores adsunt, & quibus febres, nõ accedentibus solutionis signis, neq; diebus iudicatoriis quiescunt. Quòd si deficiente febre & accedente sudore, vrinam fuluam albam subsidentiam continentem reddiderint, his eodem die febris reuersionem sperato. Eiusmodi verò reuersiones quinto die citra periculum iudicantur. At si iudicatione facta, vrina rubra subsidentiam rubram continens reddita fuerit, his quoque febris reuersio eodem die contingit, ex eaq; pauci seruantur. Febris ardens cùm reuersionem facit, plærunq; etiam sudorem profundit, præsertim si post reuersionem tot diebus quot priùs detineat. Tertiò etiam febris reuertitur, nisi post reuersionem die impari dimiserit, & plærunq; si non coctæ fuerint vrinæ, neq; alia signa secundum rationem processerint, morbus iudicatorio die reuertitur, interdum verò his eiusmodi relictis etiam die iudicatorio reuersionem facit. Quibus iudicationis tempore exorta ad aures tubercula non suppurantur, his solutis morbi reuersio pro recidiuarum ratione simili circuitu contingit. In his ad articulos aliquid abscedere posse sperandũ est. Si vrina crassa fuerit, qualis alba in morbis cum lassitudinis sensu quarto die accidit, ab abscessu liberat, horum verò quibusdam etiam sanguinis ex naribus profluuia contingunt, quæ quarto die minimè liberant, neque morbos quos pus prodiens sanat. Atra bile vexatis & phrenitide detentis, sanguinis profluuium per ora venarum quæ in ano sunt, bonum est. Qui insania corripiuntur, aut per se à morbis liberantur, iis dolor ad pedes aut pectus subiens, aut vehemens tussis oborta, insaniam soluit. Quòd si soluta insania nihil ex his accidit, cæcitas sequitur. Qui inter loquendum hæsitant ac balbutiunt, vt nec labris moderari queant, si hæc cessent, purulenti euadunt. Vehementem in locis inferioribus dolorem, surditas soluit, aut copiosus ex naribus sanguis profluens. Insania magnum morbum inuadendi consuetudine iam familiarem soluit. Quibus in febribus ardentibus coxendicum dolor est, oculorum peruersio aut cæcitas, aut testium tumores, aut mammarum eleuatio, hæc febrem ardentem soluunt, aut etiam sanguinis ex naribus profluuium. In febre ardente si rigor corripiat, sudorem euocare solet. In febre ardente detento, rigore succedente solutio contingit. Tremores in fe-

bribus delirium soluit. Quibus in febribus aures obsurduerunt, his nisi febris soluatur, furorem contingere necesse est. Soluit autem sanguis ex naribus effluens, aut aluus biliosa effundens, aut intestinorum difficultas, aut coxendicum aut genuum dolor succedens. Febribus si rigor succedat, febris soluitur. Quibus dolores de repente oriuntur, præcordia sursum attolluntur, si dolores vehementes ad notham costam contingant, his venæ sectio & deorsum purgatio solutionem adfert. Neque enim locis inualidis vehemens febris inuadit. In aqua intercute detentis, si aquosus humor per venas in aluum aut vesicam effluat, solutio contingit. Si pituita alba detento, vehemens alui profluuium succedat, solutio cõtingit. Qui alui profluuio diutius cum tussi detinentur, non liberantur, nisi dolores vehementes ad pedes cõtigerint, si velit naturæ peruersio fieri, vbi nullum amplius alui profluuium adfuerit, aut inanis alui egestio corripuerit. flatus enim foris existentes superueniunt. Manifestum igitur nullum humorem habent, vt proinde quę ita habenti adhibentur, tuta esse noscas. Si tenuioris intestini morbus superueniat, vinum frigidum copiosum, meracum, paulatim propinato, quoad somnus aut crurum dolor oboriatur, quem etiam febris aut intestinorum difficultas soluit. Capitis morbo vehementer affecto, si pus per aures aut nares effluxerit, morbum soluit. Quibus per sanitatem de repente capitis dolores obueniunt, confestimque vox deficit, ac stertunt, intra dies septem pereunt, nisi febris prehenderit. Ex capite vehementer dolenti, quicunq; ex superioribus locis afficiatur, cucurbitulam admoueto. Coxendicum & genuum dolor, & crebra spiratio, quicquid horum contigerit soluit. Lippitudine laboranti, alui profluuio detineri bonum. Conuulsione aut corporis distentione vexato, si febris superueniat morbum soluit. Si febre detentum conuulsio prehenderit, febris eodem die, aut postero, aut tertio desinit.

καύσοισι τρόμοι ἐγγίνονται, παρακοπὴ λύει. [47] ὅσοις ἂν ἐν τοῖς πυρετοῖς τὰ ὦτα κωφωθῇ, τουτέοισι μὴ λυθέντος τοῦ πυρετοῦ, μανῆναι ἀνάγκη. λύει δὲ ἐκ τῶν ῥινῶν αἷμα ῥυὲν, ἢ κοιλίη ἐκταραχθεῖσα χολώδεα, ἢ δυσεντερίη ἐπιγενομένη, ἢ ὀδύνη ἰσχίων, ἢ γονάτων. ὅσοισι πυρετοῖσι ῥῖγος ἐπιγένηται, ὁ πυρετὸς λύεται. [48] ὅσοισιν ὀδύναι γίνονται ἐξαπίνης, τὸ ὑποχόνδριον ἀπῆρται ἄνω. καὶ ἐὰν περὶ τὴν νόθον πλευρὴν περισκελέες αἱ ὀδύναι γίνονται, τουτέοισι λύσις φλεβοτομίη, καὶ κάθαρσις κάτω. οὐ γὰρ λαμβάνει ὁ πυρετὸς ἰσχυρὸς ἀδυνατούς τῶν χωρίων. [49] ὑπὸ ὕδρωπος ἐχομένῳ κατὰ τὰς φλέβας ἐς τὴν κύστιν, ἢ κοιλίην ὑδατώδεος ῥυέντος, λύσις. [50] ἢν ὑπὸ λευκοῦ φλέγματος ἐχομένῳ διάρροια ἐπιγένηται ἰσχυρὴ, λύσις. [51] ὅσοι ὑπὸ διαρροίης πολὺν χρόνον λαμβάνονται ξὺν βηχὶ, οὐκ ἀπαλλάσσονται, ἐὰν μὴ ὀδύναι ἰσχυραὶ ἐν τοῖς ποσὶν ἐμπέσωσιν. εἰ βούλεται διαστροφὴ γίνεσθαι φύσιος ἐπειδὰν μὴ διάρροια ᾖ, ἢ κενὴν διαχώρησιν πρὸς πᾶσαν λάβῃ. ἐπιγίνονται γὰρ φῦσαι ἔξωθεν οὖσαι. δῆλον τοίνυν ἔχουσιν οὐδὲν ὑγρὸν, ὥστε προσφέρειν εἰδῆσαι τὰ ἀσφαλέα τῷ οὕτως ἔχοντι. [52] εἰλεοῦ ἐπιγενομένου, οἶνον ψυχρὸν δίδου πίνειν πουλὺν ἄκρατον κατ' ὀλίγον ἕως ὕπνος, ἢ σκελέων ὀδύνη γένηται. λύει δὲ καὶ πυρετὸς, ἢ δυσεντερίη. [53] κεφαλὴν περιωδυνέοντι, καὶ νοσέοντι πύου ῥέοντος ἢ κατὰ τὰ ὦτα, ἢ κατὰ τὰς ῥῖνας, λύει τὸ νόσημα. [54] ὁκόσοισιν ὑγιαίνουσιν ἐξαπίνης ὀδύναι ἐγγίνονται ἐν ταῖς κεφαλαῖς, καὶ παραχρῆμα ἄφωνοι γίνονται, καὶ ῥέγχουσιν, ἀπόλλυνται ἐν ἑπτὰ ἡμέραις, ἐὰν μὴ πυρετὸς ἐπιλάβῃ. κεφαλὴν περιωδυνέοντι ὅ,τι ἂν τῶν ἄνω χωρίων πονήσῃ, σικύην πρόσβαλε, λύει ὀδύνη ἐς ἰσχία καὶ γούνατα καὶ ἆσθμα, ὅ,τι ἂν τουτέων γίνηται. [55] ὀφθαλμιῶντι ὑπὸ διαρροίης ἁλῶναι, ἀγαθόν. [56] ὑπὸ σπασμοῦ ἢ τετάνου ἐχομένῳ, πυρετὸς ἐπιγενόμενος, λύει τὸ νόσημα. [57] ὑπὸ πυρετοῦ ἐχομένῳ σπασμὸς ἢν λάβῃ, παύεται ὁ πυρετὸς αὐθημερὸν, ἢ τῇ ὑστεραίῃ, ἢ τῇ τρίτῃ. ὁπόταν ξυντεταμένος τὰς χεῖρας, καὶ τοὺς πόδας, μανίην ἐμποιέουσιν. ἢν αἱ φλέβες σφύζωσιν αἱ ἐν ταῖς χερσὶν, καὶ τὸ πρόσωπον ἐρρωμένον ᾖ, καὶ τὰ ὑποχόνδρια μὴ μαλακὰ, ἀλλὰ ἐπηρμένα ᾖ, χρονίη ἡ νοῦσος ἄνευ τοῦ σπασμοῦ.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΚΡΙΣΙΜΩΝ.

HIPPOCRATIS DE DIEBVS IVDICATORIIS LIBER.

ARTIS magnam partem esse duco, posse quæ recte scripta sunt speculari. Qui enim hæc nouerit, iisque vtitur, is mihi in arte non multum falli videtur. Vnamquamq; sanè tempestatum anni & morborum conditionem exactè addiscere oportet, & quisnam morbus bonus, quis periculo coniunctus, aut in temporis conditione, aut in morbo, quinam morbus longus sit, & lethalis, longus quinam salutaris, acutus quinam lethalis, acutus quinam salutaris. Ex quibus tum iudicatoriorum dierum series con-

Μέγα μέρος ἡγέομαι τῆς τέχνης εἶναι, τὸ δύνασθαι κατασκοπέεσθαι περὶ τῶν γεγραμμένων ὀρθῶς. [2] ὁ γὰρ γνοὺς καὶ χρεόμενος τούτοισιν, οὐκ ἄν μοι δοκέει μέγα σφάλλεσθαι κατὰ τὴν τέχνην. δεῖ δὴ καταμανθάνειν τὴν κατάστασιν τῶν ὡρῶν ἀκριβῶς, καὶ τῶν νούσων. [3] ἑκάστη ὅ,τι νόσημα ἀγαθὸν, καὶ ὅ,τι κινδυνῶδες, ἢ ἐν τῇ καταστάσει, ἢ ἐν τῇ νούσῳ. μακρὸν, ὅ,τι νόσημα καὶ θανάσιμον. μακρὸν, ὅ,τι περιεστικόν. ὀξὺ, ὅ,τι θανάσιμον. ὀξὺ, ὅ,τι περιεστικόν. τάξιν τῶν κρισίμων ἐκ τουτέων

τέων σκέπτεσθαι, καὶ τὸ προλέγειν ἐκ τούτων εὐπορέεται. ἔτι δὲ ἀπὸ τούτων ἔστι οἷς, ὅτε, καὶ ὡς δεῖ διαιτῆν. μέγιστον τοίνυν σημεῖον ἐν τοῖσι μέλλουσι τῶν καμνόντων βιώσεσθαι, ἐὰν μὴ παρὰ φύσιν ᾖ ὁ καῦσος. καὶ τἄλλα δὲ νουσήματα ὡσαύτως. οὐδὲ γὰρ δεινὸν τὸ κατὰ φύσιν γίνεται, οὐδὲ θανατῶδες. δεύτερον δὲ [4] ἐὰν αὐτή τε ἡ ὥρη τῷ νουσήματι ξυμμαχήσῃ. ὡς γὰρ ἐπὶ τὸ πολὺ οὐ νικᾷ ἡ τοῦ ἀνθρώπου φύσις τὴν τοῦ ὅλου δύναμιν. [5] ἔπειτα δὲ ἢν τὰ περὶ τὸ πρόσωπον ἰσχναίνηται, καὶ αἱ φλέβες αἱ ἐν τῇσι χερσὶ, καὶ ἐν τοῖσι κανθοῖσι, καὶ ἐπὶ τῇσιν ὀφρύσιν, ἡσυχίην ἔχωσι, πρότερον μὴ ἡσυχάζουσαι. τούτῳ δὲ ἢν ἡ φωνὴ ἀσθενεστέρη, καὶ λεπτοτέρη γίνηται, [6] καὶ τὸ πνεῦμα μανότερον, καὶ λεπτότερον, ἐς τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέρην ἄνεσις τῆς νούσου. ταῦτα οὖν χρὴ σκοπεῖν, πρὸς τὰς κρίσιας, [7] καὶ ἐς τὸ παραδικρόον τῆς γλώττης ὥσπερ σιάλῳ λευκῷ ἐπαλείφεται, καὶ ἐν ἄκρῃ τῇ γλώττῃ, ταὐτὸ τοῦτο γενήσεται. ἧσσον δὲ [8] εἰ μὲν οὖν σμικρὰ ταῦτα εἴη, ἐς τὴν τρίτην ἄνεσις τῆς νούσου. [9] ἢν δέ τι παχύτερον, αὔριον. ἢν δέ τι παχύτερον αὐθημερινόν. [10] οὕτω δὲ ὁκόταν τῶν ὀφθαλμῶν τὰ λευκὰ ἐν ἀρχῇ μὲν τῆς νούσου, ἀνάγκη μελαίνεσθαι, ἐὰν ἰσχύῃ ἡ νοῦσος. ταῦτα οὖν καθαρὰ γινόμενα, τελείην ὑγείην δηλοῖ. ἀτρέμα μὲν βραδύτερον. σφόδρα δὲ γινόμενον, θᾶσσον. [11] Τὰ δὲ ὀξέα τῶν νοσημάτων γίνεται ἀπὸ χολῆς, ὁκόταν ἐπὶ τὸ ἧπαρ ἐπιῤῥυῇ, καὶ ἐς τὴν κεφαλὴν καταστῇ. τάδε οὖν πάσχει. τὸ ἧπαρ οἰδέει καὶ ἀναπλοῦται πρὸς τὰς φρένας ὑπὸ τοῦ οἰδήματος. καὶ εὐθὺς ἐς τὴν κεφαλὴν ὀδύνη ἐμπίπτει. μάλιστα δὲ ἐς τοὺς κροτάφους. καὶ τοῖσί τε ὠσὶν, οὐκ ὀξὺ ἀκούει. πολλάκις δὲ καὶ τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν οὐχ ὁρῇ. καὶ φρίκη καὶ πυρετὸς ἐπιλαμβάνει. ταῦτα μὲν οὖν κατ᾽ ἀρχὰς τοῦ νοσήματος αὐτέῳ γίνεται διαλιμπάνοντα. τότε μὲν σφόδρα. τότε δὲ ἧσσον. ὁκόσῳ δ᾽ ἂν ὁ χρόνος τῆς νούσου πλείων, ὅ, τε πόνος πλείων ἐν τῷ σώματι, καὶ αἱ κόραι σκίδνανται τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ σκιαυγεῖ. καὶ ἢν προσφέρῃς τὸν δάκτυλον πρὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς οὐκ αἰσθήσεται διὰ τὸ μὴ ὁρῇν. τοῦτο δ᾽ ἂν γνοίης ὅτι οὐχ ὁρῇ, οὐ γὰρ σκαρδαμύσσει προσφερομένου τοῦ δακτύλου. καὶ τὰς κροκίδας ἀφαιρέει ἀπὸ τῶν ἱματίων, ἤνπερ ἴδῃ, δοκέων φθεῖρας εἶναι. καὶ ὁκόταν τὸ ἧπαρ μᾶλλον ἀναπλωθῇ πρὸς τὰς φρένας, παραφρονέει. [12] καὶ προσφαίρεσθαι οἱ δοκέει πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν, ἑρπετὰ καὶ ἄλλα παντοδαπὰ θηρία. καὶ ὁπλίτας μαχομένους, καὶ αὐτὸς αὐτοῖς δοκέει μάχεσθαι. [13] καὶ τοιαῦτα λέγει ὡς ὁρέων, καὶ ἐξέρχεται, καὶ ἀπειλεῖ, ἢν μή τις αὐτὸν ἐώῃ διεξιέναι. καὶ ἢν ἀναστῇ, οὐ δύναται αἴρειν τὰ σκέλεα, ἀλλὰ πίπτει. οἱ πόδες δὲ γίνονται αἰεὶ ψυχροί. καὶ ὁκόταν καθεύδῃ, ἀναΐσσει ἀπὸ τοῦ ὕπνου, καὶ ἐνύπνια ὁρῇ φοβερά. τοῦτο δὲ γινώσκομεν ὅτι ἀπὸ ἐνυπνίων ἀναΐσσει καὶ φοβέεται, ὅταν ἔννοος γένηται. ἀφηγεῖται γὰρ τὰ ἐνύπνια τοιαῦτα ὁκοῖα καὶ τῷ σώματι ἐποίεέ τε, καὶ τῇ γλώσσῃ ἔλεγε. ταῦτα μὲν οὖν ὧδε πάσχει. ἔστι δ᾽ ὅτε καὶ ἄφωνος γίνεται ὅλην τὴν ἡμέρην. καὶ τὴν νύκτα ἀναπνέων πουλὺ, ἀθρόον πνεῦμα. ὅταν δὲ παύσηται παραφρονέων, εὐθὺς ἔννοος γίνεται. καὶ ἢν ἐρωτᾷ τις αὐτὸν, ὀρθῶς ἀποκρίνεται. καὶ γινώσκει πάντα τὰ λεγόμενα. εἶτα πάλιν ὀλίγῳ ὕστερον, ἐν τοῖσιν αὐτοῖσιν ἄλγεσι κεῖται.

templanda eſt, tum etiam prædicendi facultas ſuppetit. Prætereaque ex his, quibus, & quando, & quamnam victus rationem preſcribere oporteat, cognoſcere licet. Maximum igitur in ægris qui ſuperſtites futuri ſunt ſignum eſt, ſi febris ardens, cæterique morbi eodem modo, præter naturam non fuerint. Nihil enim in his quæ ſunt ſecundum naturam, neque formidandum, neque lethale contingit. Secundum verò ſi ipſa etiam anni tempeſtas, vna cum morbo minimè repugnet. Neque enim ferè contingit, vt humana natura vniuerſi vim ſuperet. Deinde ſi faciei partes extenuentur, & venæ quæ in manibus ſunt, & oculorum angulis, ac ſuperciliis quieſcant, cùm antea minimè quieſcerent. Huic ſi vox remiſſior & exilior, ſpiratioque rarior & tenuior fuerit, in ſequentem diem morbi remiſſio cõtingit. Hæc igitur ad iudicationem in conſiderationem adhibenda ſunt, & ſi linguæ bifurculum velut ſaliua alba obducitur, ſique in ſumma lingua hoc idem contigerit, minùs tamen. Si quidem igitur parua hæc extiterint, ad tertium diem morbi remiſſio expectanda eſt, ſi verò aliquantò craſſius, in craſtinum, ſi autem adhuc craſſius, eodem ipſo die. Quinetiam oculorum alba per initia quidem morbi nigreſcere neceſſe eſt, ſi morbus inualuerit. Hæc igitur ſi pura exiſtunt, perfectam ſanitatem, remiſſè quidem, tardiùs, vehementer verò, citiùs contingere denotant. At verò acuti morbi ex bile oriuntur, cùm ad iecur confluxerit, & ad caput peruenerit. Sic verò afficitur, intus intumeſcit, & propter tumorem ad ſeptum tranſuerſum expanditur, ſtatimque ad caput, præcipuè verò ad tempora ingruit, neque auribus acutè audit, ſæpe verò oculis non videt, horrorq; & febris inuadit. Hæc igitur per morbi initia ei contingunt, & quandoque valdè quidem, quandoque etiam minùs intermittunt, quoque magis morbi tempus proceſſerit, eò corporis dolor maior eſt, oculorum pupillæ diſſipantur, eorumque acies hebeſcit, ſique digitum ad oculos admoueris, non percipiet, eo quòd non videat. Iſtud autem quòd non videat hinc cognoſces, quòd admoto digito non nictatur, & floccos ex veſtibus ſtragulis detrahit, ſi quos videat, pediculos eſſe ratus. Cumque iecur ad ſeptum tranſuerſum magis explicatum fuerit, delirat, ſibique ante oculos reptilia, & varias cuiuſuis generis feras ferri exiſtimat, & homines armatos cum quibus pugnare videtur, & tanquam videat eiuſmodi loquitur, irruit minaturq; ſi quis eum exire nõ permittat. Et ſi ſurrexerit, crura attollere nequit, ſed cadit, pedeſq; perpetuò ſunt frigidi, cùmq; dormit ex ſomno exilit, horrendaq; inſomnia videt. Quòd autẽ per ſomnos exiliat & terreatur, cognoſcimus, cùm ad mentem redierit. Inſomnia enim eiuſmodi exponit, & quæ corpore geſſit, quæque lingua locutus eſt. Iſtaque eiuſmodi patitur, interdum verò per totum diem ac noctem voce priuatur, cum multa & conferta reſpiratione, cùm delirium ceſſauit, ſtatim ad mentem redit, & ſi quis eum interroget, rectè reſpondet & omnia quæ dicuntur intelligit, deinde rurſus paulò iiſdẽ proſtratus doloribus decumbit.

Hic morbus potissimùm in peregrinatione contingit, & si quando per deserta loca quis iter fecerit, etsi etiam aliter inuadit. Neruorum distentiones duæ vel tres. Siquidem ex vulnere neruorũ distentio contingit, sic æger afficitur, maxillæ velut ligna rigescũt, os aperire non potest, oculi frequenter illachrymantur & contrahuntur, dorsum rigidum est, neque crura, neque manus, neq; spinam inflectere potest. Cùm verò lethalis fuerit, potus & edulia quæ priùs deuorauit, per nares interdum exeunt. In distentione ad posteriora (opisthothono dicta) in reliquis eodem vt plurimùm modo afficitur æger. Oritur autem cùm ad posteriores ceruicis tendones, aut ex angina, aut vua, aut locis ad tonsillas purulẽtis affectus fuerit. Quibusdam etiam ex capite, cùm febres superuenerint, conuulsio contingit. Iam verò etiam ex vulneribus in posteriora distrahitur, & præ dolore dorsum & pectus rigescit, & lamentatur. Is vehementer conuellitur, vt vix ab iis qui adsunt contineatur, quin è lecto excidat. Alia neruorum distentio minùs est prioribus lethalis, ex iisdem autem oritur, eodemq; modo totum corpus conuellitur. At febris ardens non similiter vt prædicta oritur. Semel enim natura sua prehendit, vt accendi necesse sit. Sitis igitur multa, & vehemens febris hominem detinet. Lingua autem exasperata finditur, & resiccatur, coloreq; primùm quidem pallida est, vti consueuit, procedente verò tempore nigrescit. Quòd siquidem per initia nigrescat, celeriores iudicationes contingunt; si postea, tardiores. Coxendicum morbi plærisque ex his potissimùm causis oriuntur, si quis diutiùs in sole versetur, & coxendices incaluerint, humorq; qui in articulis inest ab ardore resiccatus fuerit. Quòd autem resiccetur & cõcrescat, id magno est indicio. Æger enim articulos præ dolore qui in eis est inflectere ac mouere non potest, & eo quòd spinæ vertebræ constrictæ sunt. Dolor autem magis est ad lumbos & vertebras, quæ ex obliquo coxendicum sitæ sunt, & ad genua. Dolor autem acutus & æstuosus plurimo tempore in inguinibus, sed etiam in coxendicibus insistit, & si quis eum erigat, non transmouetur, ingemiscit autem quàm maximè potest præ dolore. Interdum verò etiam conuulsio, & rigor, & febris superuenit. Oritur autem à bile & pituita, oritur quoque etiam à sanguine, & dolores ab omnibus morbis sunt similes, & rigor, & febris leuis interdum prehendit. Morbus regius acutus est & qui celeriter necat, color totus mali punici corticem refert, vehemẽter autem ex viridi pallescit, & quemadmodum lacerti virides, simile ei corpus est, in vrina quod subsidet velut eruum fuluum, & febris & horror leuis detinet. Interdum verò etiam vestem stragulam habere non sustinet, sed matutino tempore ieiunus intus mordetur & raditur, deinde vt plurimùm viscera strepitum edunt, & si quis eum erigat, aut alloquatur, non sustinet. Hic ferè intra dies quatuordecim moritur, quos si effugerit, cõualescit. In pulmonis inflammatione hæc eueniunt, febris vehemens detinet, crebra est & cali-

αὕτη ἡ νοῦσος, προσπίπτει μάλιστα ἐν ἀποδημίῃ. [14] καὶ ἢν που ἐρήμην ὁδὸν βαδίσῃ. λαμβάνει δὲ καὶ ἄλλως. Τέτανοι δύο ἢ τρεῖς. [15] ἢν μὲν ἐπὶ τρώματι γένηται, πάσχει τάδε. αἱ γνάθοι πήγνυνται, ὥσπερ ξύλα. καὶ [16] τὸ στόμα διοίγειν οὐ δύναται. καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ δακρύουσι θαμινὰ καὶ ἕλκονται. καὶ τὸ μετάφρενον πέπηγε. καὶ τὰ σκέλεα οὐ δύναται ξυγκάμπτειν, οὐδὲ τὰς χεῖρας καὶ τὴν ῥάχιν. ὁκόταν δὲ θανατώδης ᾖ, τὸ ποτὸν καὶ τὰ βρώματα ἃ πρότερον ἐβεβρώκεεν ἀνὰ τὰς ῥῖνας ἐνίοτε ἔρχεται. Ὁ δὲ ὀπισθότονος τὰ μὲν ἄλλα πάσχει διὰ πλῆθος τὰ αὐτά. γίνεται δὲ ὁκόταν τοὺς ἐν τῷ αὐχένι τένοντας τοὺς ὄπισθεν νοσήσῃ. νοσεῖ δὲ ἢ ἀπὸ συνάγχης, ἢ ἀπὸ σταφυλῆς, ἢ τῶν ἀντιβραχιόνων ἐμπύων γινομένων. ἐνίοισι δὲ καὶ ἀπὸ κεφαλῆς πυρετῶν ἐπιγενομένων, σπασμὸς ἐπιγίνεται. ἤδη δὲ καὶ ὑπὸ τρωμάτων. οὗτος ἕλκεται εἰς τοὔπισθεν. καὶ ὑπὸ τῆς ὀδύνης τὸ μετάφρενον πέπηγε. καὶ τὰ στήθεα οἰμώζει. οὗτος σπᾶται σφόδρα, ὥστε μόλις κατέχεται ὑπὸ τῶν παρεόντων, μὴ ἐκ τῆς κλίνης ἐκπίπτειν. [17] ὁ δὲ τέτανος ἧσσον θανατώδης τῶν πρόσθεν. γίνεται δὲ ἀπὸ τῶν αὐτέων, καὶ σπᾶται πᾶν τὸ σῶμα ὁμοίως. Καῦσος δὲ τοῖσι προειρημένοισιν οὐχ ὁμοίως γίνεται. [18] φύσει γὰρ ἅπαξ ὡς ἀνάγκη ἐστὶ πυριάσασθαι. [19] δίψα μὲν οὖν πολλὴ ἔχει τὸν ἄνθρωπον καὶ πυρετὸς σφοδρός. γλῶσσα δὲ ῥήγνυται, τρηχυνομένη, καὶ ξηρὴ γίνεται. καὶ τὸ χρῶμα αὐτῆς, τὸ μὲν πρῶτον ὠχρόν ἐστι, οἷόνπερ εἴωθε. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, μελαίνεται. καὶ ἢν μὲν ἐν ἀρχῇσι μελαίνοιτο, θᾶσσους αἱ κρίσιες εἰσίν. ἢν δὲ ὕστερον, χρονιώτεραι. [20] Ἰσχιάδες δὲ ἀπὸ τῶνδε μάλιστα γίνονται τοῖσι πολλοῖσιν, ἢν ἔλθῃ ἐν ἡλίῳ πουλὺν χρόνον, καὶ τὰ ἰσχία διαθερμανθῇ, καὶ τὸ ὑγρὸν ἀναξηρανθῇ, τὸ ἐνεὸν τοῖσιν ἄρθροισιν, ὑπὸ τοῦ καύματος. ὡς δὲ ἀναξηραίνεται καὶ πήγνυται τόδε μέγα τεκμήριον. ὁ γὰρ νοσέων, ἐντρέφεσθαι καὶ κινέειν τὰ ἄρθρα οὐ δύναται ὑπὸ τῆς ἀληδόνος τῶν ἄρθρων, καὶ τοῦ ξυμπεπηγέναι τοὺς σπονδύλους. ἀλγέει δὲ μᾶλλον τὴν ὀσφὺν. καὶ τοὺς σπονδύλους, τοὺς ἐκ τοῦ πλαγίου τῶν ἰσχίων, καὶ τὰ γούνατα. ἵσταται δὲ ἡ ὀδύνη πλεῖστον χρόνον ἐν τοῖσι βουβῶσιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖσιν ἰσχίοισιν, ὀξεῖη καὶ καυματώδης. καὶ ἤν τις αὐτὸν ἀνιστῇ, [21] οὐ μετακινέεται. οἰμώζει δὲ ὑπὸ τῆς ἀλγηδόνος, ὅσον ἂν μέγιστον δύνηται. ἐνίοτε δὲ καὶ σπασμὸς ἐπιγίνεται, καὶ ῥῖγος, καὶ πυρετός. [22] γίνεται δὲ ἀπὸ χολῆς. γίνεται δὲ καὶ ἀπὸ αἵματος. καὶ ὀδύναι παραπλήσιοι ἀπὸ πάντων τῶν νοσημάτων. καὶ ῥῖγος, καὶ πυρετὸς ἐνίοτε δὲ ἐπιλαμβάνει [23] βληχρός. ἀλλὰ χρὴ, ὧδε μελετᾷν. [24] Ἴκτερος δὲ ἐστὶν, ὀξὺς καὶ ταχέως ἀποκτείνων. ἡ χροιὴ δὲ ὅλη σιδιοειδής. σφόδρα δὲ ἐστι χλωροτέρη, καθάπερ οἱ σαῦροι οἱ χλωρότεροι. παρόμοιος δὲ ὁ χρὼς, καὶ ἐν τῷ οὔρῳ ὑφίσταται οἷον ὀρόβιον πυρρόν. καὶ πυρετὸς καὶ φρίκη βληχρὴ ἔχει. ἐνίοτε δὲ καὶ τὸ ἱμάτιον οὐκ ἀνέχεται ἔχων, ἀλλὰ δάκνεται καὶ ξύεται τὰ ἕωθινά, ἄσιτος ἐὼν τὰ ἔνδοθεν. ἔπειτα μύζει τὰ σπλάγχνα ὡς ἐπιτοπουλύ. καὶ ὁκόταν ἀνιστῇ τις αὐτὸν ἢ προσδιαλέγηται, οὐκ ἀνέχεται. οὗτος ὡς ἐπιτοπουλὺ θνήσκει ἐντὸς τεσσαρεσκαίδεκα ἡμερέων. ταύτας δὲ διαφυγὼν, ὑγιαίνει. [25] Ἡ δὲ περιπλευμονίη, τοιάδε ποιέει. πυρετός τε ἰσχυρὸς ἴσχει. καὶ πνεῦμα πυκνόν, καὶ

κνόν, καὶ θερμὸν ἀναπνεῖ. καὶ ἀπορίη καὶ ἀδυναμίη ἔχει. καὶ ῥιπτασμός. καὶ ὀδύναι περὶ τὴν ὠμοπλάτην, καὶ τὴν κληῖδα, καὶ τὸν τιτθόν. καὶ βάρος ἐν τοῖσι στήθεσι, καὶ παραφρονέουσι. ἔστι δ' ὅτε καὶ ἀνώδυνός ἐστιν, ἕως ἂν ἄρξηται βήσσειν. πολυχρονιωτέρη δὲ ἐκείνης, καὶ χαλεπωτέρη. τὸ δὲ σίαλον λευκὸν καὶ ἀφρῶδες πτύει τὸ πρῶτον. ἡ δὲ γλῶσσα, ξανθή. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου μελαίνεται. ἢν μὲν οὖν ἐν ἀρχῇ μελαίνοιτο, θᾶσσον αἱ ἀπαλλαγαί. ἢν δὲ ὕστερον, σχολαίτεραι. [26] τελευτῶσα δὲ καὶ ῥήγνυται ἡ γλῶσσα. κἢν προσθῇς τὸν δάκτυλον, ἔχεται. τὴν δὲ ἀπαλλαγὴν τῆς νούσου, σημαίνει ἡ γλῶσσα, ὥσπερ καὶ ἐν τῇ πλευρίτιδι ὁμοίως. ταῦτα δὲ πάσχει ἡμέρας τεσσαρεσκαίδεκα τὸ ἐλάχιστον. τὸ πλεῖστον δὲ εἴκοσι καὶ μίαν. καὶ βήσσει τοῦτον τὸν χρόνον σφόδρα, καὶ καθαίρεται ἅμα τῇ βηχί. τὸ μὲν πρῶτον, πουλὺ καὶ ἀφρῶδες σίαλον. ἑβδόμη δὲ καὶ ὀγδόη, ὅταν ὁ πυρετὸς ἀκμάζῃ, καὶ ὑγρὰ εἴη ἡ περιπλευμονίη, παχύτερον. ἢν δὲ μή, οὔ. ἐνάτη δὲ καὶ δεκάτη, ὑπόχλωρον καὶ ὕφαιμον. δωδεκάτη δὲ μέχρι τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης πουλὺ καὶ πυῶδες. ὧν ὑγραὶ εἰσιν αἱ φυσικαὶ διαθέσιες τοῦ σώματος, καὶ ἡ νοῦσος ἰσχυρή. ὧν δὲ ἥ τε φύσις καὶ ἡ στάσις τῆς νούσου ξηρή, ἧσσον οὗτοι. Περὶ δὲ κρισίμων ἡμερέων, ἤδη μέν μοι καὶ πρόσθεν λέλεκται. Κρίνονται δὲ οἱ πυρετοί, τεταρταῖοι. ἑβδομαῖοι. ἑνδεκαταῖοι. τεσσαρεσκαιδεκαταῖοι. ἑπτακαιδεκαταῖοι. εἰκοσταῖοι πρὸς τῇ μιᾷ. ἐκ δὲ τούτων τῶν ὀξέων, τριακοσταῖοι. εἶτα τεσσαρακοσταῖοι. εἶτα ἑξηκοσταῖοι. ὅταν δὲ τούτους τοὺς ἀριθμοὺς ὑπερβάλλῃ, χρονίη ἤδη γίνεται ἡ κατάστασις τῶν πυρετῶν.

lida respiratio, anxietudo & impotentia vexat, & corporis iactatio, dolórque ad lumbos, iugulum & mammam, in pectore pondus, & deliria. Interdum verò quoad tussis cœperit, sine dolore est, sed illa longior & molestior est. Primis diebus sputum album & spumosum expuit, lingua verò flaua est, sed procedente tempore nigrescit. Si igitur per initia nigrescat, celeriores sunt liberationes, postea verò, tardiores. Tandem etiam lingua finditur, & si digitum admoueris adhærescit. Morbi autem liberationem, non secus ac in morbo laterali, lingua denotat. Hæc contingunt diebus, vt minimùm, quatuordecim, vt plurimùm verò, vno & viginti, quo tempore vehementer tussit, vnaque cum tussi reiicit, primùm quidem copiosa sputa & spumosa, at septimo ac octauo die cùm febris in vigore, & humida pulmonis inflammatio fuerit, crassius, alioqui minimè, nono verò & decimo die, aliquantulum ex viridi pallescens & subcruentum, duodecimo autem ad decimumquartum vsque, copiosum & purulentum. Quibus à natura humidæ insunt corporis affectiones, iis vehementior morbus est. At quibus natura & morbi conditio sicca est, hi minùs conflictatur. Atq; de iudicatoriis diebus iam quidem etiam antea à me dictum est. Iudicantur autem febres quarto die, septimo, vndecimo, decimoquarto, decimoseptimo, vno & vigesimo. Ex his verò acutis trigesimo, deinde quadragesimo, postea sexagesimo. Vbi verò hos numeros superant, diuturna iam euadit febrium conditio.

IN HIPPOCRATIS PRAENOTIONUM LIBRUM BREVES NOTÆ.

TON ἰητρὸν] Hunc esse germanum Hippocratis fœtum res ipsa clamat, & omnium Medicorum fora & monimenta perstrepunt, adeò vt in eo docendo minùs elaborádũ esse nobis videatur. Inscriptio verò in membranis scriptis aliquãtulum variat. Quædam enim Ἱπποκράτους προγνωστικὰ, aliæ etiã προγνωστικὸν habent. πρόνοιαν autem etsi αὐτὴ τῆς προγνώσεως hîc sumi palam testetur Galen. nos tamen prouidentiam ex M. Tullio vertimus, eamq; mentis solertiam intelligimus, qua quæ euentura sunt longè ante animo prouidentur & prospiciuntur, vt ea tum πρόγνωσιν, tum Medicorum πρόῤῥησιν, & omnem præsentiendi, prænoscendi, ac prædicendi facultatem complectatur. Præuisionem non malè dixisse mihi videtur antiquus interpres.

2 προγινώσκων γὰρ καὶ προλέγων] His officiis omnis rectè præsagiẽdi doctrina, totaq; προγνώσεως, hoc est, præsciæ significationis disciplina, optimè instituitur. Quæ adhuc exactiùs his Hip. verbis circunscribitur lib. 1. epid. λέγειν τὰ προγινόμενα, γινώσκειν τὰ παρεόντα, προλέγειν τὰ ἐσόμενα. Vbi etiam huius loci meminit Gal. & initio lib. de præcog. ex pulsibus.

3 τὰ ἐσόμενα τῶν παθημάτων] Sic leg. ferè omnes codices tum manu scripti, tum publicati. Gal. τὰ ἐσόμενα ἐκ τῶν παρεόντων παθημάτων legit. Quædam etiam membranæ, τὰ ἐσόμενα ἐκ τῶν παθημάτων habẽt. aliæ, τὰ ἐσόμενα τῶν παθημάτων ἐκ παρεόντων.

4 πρὶν ἢ τὸν ἰητρὸν] In quibusdam membranis etiam scribitur, πρὶν ἢ τὸν ἰητρὸν τὴν τέχνην πρὸς ἑκάστην νοῦσον ἀντιπαλαίσασθαι, hoc est, priùs quàm Medicus vnicuique morbo artem suam obluctando opponere possit. Codicum autem magna pars, τῇ τέχνῃ legit, eo sensu quem nostra interpretatione secuti sumus.

5 τὴν πρόνοιαν ἐκμανθάνειν] Hîc quoq; vt antea, τὴν πρόνοιαν ἐπιτηδεύειν habent M. S. exemplaria quædam, reliqua τὴν πρόνοιαν ἐκμανθάνειν.

6 μέλαν ἐὸν] μελανέον etiam scribitur in quibusdam exemplaribus M. S. Regiis. Quod mihi quoq; expressisse videtur Galen. ἐν γλώσσαις, cùm scribit, μελανέον τὸ ἐν τῷ προγνωστικῷ, τινὲς μὲν ὑφ' ἓν ἀναγινώσκουσιν, ἵν' ᾖ τὸ μηλανοῦν. ἔνιοι δὲ διαιροῦσι. χλωρὸν ἢ μέλαν ἐὸν, αὐτὴ τὸ ὄν.

7 ξυντεκμαίρεσθαι] ξυντεκμαίρεσθαι ex hoc loco συσημειοῦσθαι mihi videtur exponere Erotianus, quod est per signa coniicere aut coniecturam facere, vt & ἐπανέρεσθαι, ἐπερωτῆσαι.

8 ἢ λιμώδεές τι ἔχει αὐτῷ] Hîc λιμῶδες ἐπὶ τῆς τῶν σιτίων ἐνδείας efferri scribit Gal. Com. ad aph. 16. lib. 2. vbi τὴν ἔνδειαν τροφῆς exponit. Erot. quoq; λιμῶδες αὐτὴ τῆς μεγάλης τροφῆς ἀπορίας sumi scribit, vt * Gal. λιμὸς, πᾶσα σφοδρὰ ἔνδεια τῶν σιτίων exponitur. Quod etiam in nostra OEconomia indicauimus. Varia quoq; est huius loci lectio in diuersis membranis manu scriptis, vt etiam ex Gal. Com. patet. * aph. 16. lib. 2.

9 κρίνεται δὲ τὰ τοιαῦτα] Hîc κρίνεσθαι δοκιμάζεσθαι καὶ ἀγωνίζεσθαι exponit Galenus lib. 3. de dieb. decret. Potest & λύεται significare, quod vno die finitur, dixit * Celsus. Intra enim id tempus eiusmodi affectio desinit & cessat, aut redintegrationẽ accipit. * Cap. 6. lib. 2.

10 μηδὲ ἐν τῷ χρόνῳ τῷ προειρημένῳ κατασῇ] Illud κατασῇ satis videmur exposuisse in nostra OEconomia. Celsus, μηδ' ἐν τῷ χρόνῳ τῷ προειρημένῳ κατασῇ, diutiùs durans, dixit.

11 ἢ πελιὰ βλέφαρα] Sic legunt publicati & manu scripti codices cum Vaticanis, vt satis ex Caluo patet. Sed nos, ἢ πελιὰ, ἢ μέλανα φλέβια ἐν αὐτέοισιν ἔχωσιν ex Gal. legimus, quam lectionem idem amplectitur Com. 1. in lib. 1. epid.

12 τὰς ὑποφάσιας] ὑποφάσιας ex hoc loco & aph. 52. lib. 6. exponit apud Hippocr. Erotianus, τὰς ὑποφαινομένας ὀφθαλμῶν κινήσεις, leuiter subapparentes oculorum per somnum motiones. Eamque Hippocrateam phrasim expressit Aretæus cap. 5. lib. 1. περὶ ὀξ. οὐ ξυμβάλλουσι τὰ βλέφαρα, ὡς τὰ λευκὰ ὁρῆσθαι ἐξ ὑποφάσιος.

13 ἢν δὲ καμπύλον] Galenus hîc testatur καμπύλον aut ῥικνὸν legi in quibusdam exemplaribus, in nonnullis etiam καμπύλον tantùm, velut hîc legitur, & Comm. 1. in lib. 6. epid. In nostris omnibus exẽp. tum manu scriptis, tum publicatis, καμπύλον ἢ ῥικνὸν legitur. Quæ lectio ad Vatic. mẽbranas permanauit, vt satis ex Cal. patet. Ex istoq; loco mihi ῥικνὸν ῥυπὸν, aut potiùs ῥυσὸν in exegesi mihi videtur exponere Gal. Aldinus codex καμπύλον ἢ ῥιγνὸν habet.

14 ἢν δὲ καὶ προπετὴς γίνηται] Hîc προπετὴς, προπίπτων, prociduus, qui pronus ad pedes fertur aut delabitur, exponitur Erotiano. At hic iacentis habitus Galeno ὑπόῤῥυσις dicitur Com. 1. in lib. κατ' ἰητρεῖον, & ἔῤῥιψις ex lib. περὶ χυμῶν, & lib. de tremore & palp. vbi etiam istum locum exponit.

15 ἀλυσμὸν γὰρ σημαίνει] ἀλυσμὸν hîc disertis verbis Galenus ἀπορίαν καὶ ῥιπτασμὸν exponit in Exegesi, & in Comm. δυσφορίαν ἅπαντος σώματος. Erotianus verò, ἀπορίαν & ἀμηχανίαν. Quam per anxietudinem, anxietatem & angorem non malè exprimi posse puto, etsi corporis incontinentem iactationem, inquietudinem & æstuationem hîc propriè significat.

16 καὶ τὸ κεχηνότα καθεύδειν] τὸ κεχηνότα καθεύδειν exponit Galen. lib. 2. de Motu musculorum, τὸ χάσκειν κοιμώμενον. Etsi verò id de dormientis habitu potissimùm accipitur, immoderatum tamẽ somnum, & eum dormientis habitum comprehẽdit Celsus, cùm dixit, * Vbi hiat, vbi assiduè dormit. Quod etiam expressit Galenus Commentario. * Cap. 6. lib. 2.

17 καὶ διαπεπλεγμένα] Hîc vulgatam lectionem secutus sum cùm διαπεπλεγμένα σκέλεα. crura implexa dixi, quòd ea lectio sit omnibus codicibus testatissima. At certum est veram ac genuinam lectionem esse διαπεπληγμένα aut διαπεπληχμένα, sicq; legisse Galenum in Exegesi apparet, aut potiùs διαπεπληχμένα aut διαπεπλιχμένα. Quam etiã vocẽ in nostra OEconomia satis expressimus.

18 ἀπόδειξαι] Hîc ἀπόδειξαι etsi propria notione sumi potest, Erot. tamen ἐποίησε exponit, itaq; nostra interpretatione hoc loco expressimus, & in nostra OEconomia, simulque codicum Erotiani vitium deteximus, qui ἀποδείξαμεν pro ἀπόδειξαι, & ἐποιήσαμεν pro ἐποίησαι habent.

19 καὶ τοῖς δακτύλοισιν ἐπέχοντα] καὶ τοῖς δακτύλοισι πιεζόμενα καὶ ὑπείκοντα habent codices quidam tum scripti, tum publicati. Sed libello περὶ κρισίων, vbi hæc repetũtur, ἀνώδυνα καὶ ὑπείκοντα ἐπὶ θηλείαις legitur.

20 καὶ τοῦτο καὶ τὸ ἐν τῇ ἄλλῃ κοιλίῃ] καὶ τὸ ἐν τῇ ἄλλῃ κοιλίῃ κατὰ τοῦτο legunt publicata omnia exemplaria. Verùm manu scripta quædã habent, καὶ τοῦτο καὶ τὸ ἐν τῇ ἄλλῃ κοιλίῃ κατὰ τοῦτο, hoc sensu, idque in reliquo ventre ad eundem se habet modum. Quod certè magis accedit ad lectionem libelli περὶ κρισίων vbi hoc modo scribitur, ὡσαύτως δὲ ἔχει καὶ περὶ τῶν ἐν τῇ ἄλλῃ κοιλίῃ φυμάτων. Hîc verò quod legitur καὶ τὸ οἴδημα μὴ καθιστᾶ, μὴ καθισάμενον leg. Vaticana exempl. & pro ὀλιγοχρόνιον, ὀλιγοχρονίου. Et vt semel dicam, variæ aliæ huius libri lectiones ex Vaticanis membranis sunt diligẽtissimè à Hieronymo Mercuriali adscriptæ in suo Hip. quas breuitatis gratia omittimus.

21 ἧσσον δὲ τὰ ὑποκάτω] Hunc locum disertis verbis mihi sic expressisse Celsus videtur cap. 7. lib. 2. Cumq; omnis tumor longus ad suppurationem spectet, magis eò tendit is, qui in præcordiis, quàm is qui infra est.

22 ὁμόχροον φαίνεται] ὁμόχροον ἔξω χωρίον, externã regionem vnius coloris esse dixi, vt huiusmodi tumores, neq; tumore, neq; dolore, neq; colore, vllã de se foris significationem prodãt. Quod eadem in re in coac. prẽn. dicitur, μήτε ὄγκῳ, μήτε πόνῳ, μήτε χρώματι δῆλον ἔξω ποιέει. Atq; ea mihi simplex & minimè fucata interpretatio videtur, & quæ τῆς ὁμοχροίας ambiguitatẽ refugit. Quam etiam appositissimè mihi Celsus imitatus videtur, cùm istum locum his verbis * expressit. Et ex his (suppurationibus) quæ intus procedunt, hæ leuiores, quæ contra se cutẽ non afficiunt, eamq; sine dolore esse, & eiusdem coloris, cuius reliquæ partes sunt, sinunt esse. Rursusque, Ex suppurationibus hæ pessimæ sunt, quæ intus tendunt, sic vt exteriorem quoque cutem decolorent. * Cap. 8. lib. 2.

23 θυμὸς τούτοισιν ἐγγίνεται] θυμὸς hîc tussiendi propensionẽ ac promptitudinem exponit Galenus, nos tussiendi volũtatem aut cupiditatem ex Celso diximus. Hunc enim mihi locum disertissimis verbis propriè exprimere videtur. * Idem propositum periculum est, his quibus voluntas tussiendi est, venter nihil reddit, nisi ægrè & durum, tumor in pedibus est. Vbi tamen codices omnes desidendi voluntatem legunt, sed nos tussiendi voluntatem ex hoc loco legimus, quemadmodũ idem postea ad finem eiusdem capitis, in suppuratis ex eodem prog. βῆξαί τε θυμὸς ἐγγίνεται αὐτέοισι, καὶ ἀποπτύουσι οὐδὲν ἄξιον λόγου, vertit, cupiditas tussiendi est, & pene nihil in tussi excreatur. * cap. 7. lib. 2.

24 ἰσάμε-

[24] ἰσάμενα πρὸς καταπαυόμενα] Hæc etsi de tumoribus ventris dicuntur, qui appressu subsidunt, moxq; attollũtur: malim tamen cum Gal. ad initia generationis tumorũ referre, vbi ferè sublati tumores statim euanescunt, mox attolluntur, iterumq; oriũtur ac repetũt. Quod appositissimè mihi dixisse videtur Celsus. Tumor in pedibus est, ideq; modò dextra, modò sinistra parte vẽtris inuicem oritur atq; finitur. Idem rursus. Quibusdam etiam in hoc morbo tumores oriuntur, deinde desinunt, deinde rursus assurgunt. *Cap. 8. lib. 2.*

[25] μήτε βύζῃ] Ex hoc loco βύζειν exponit Erot. τὸ μετ᾽ ἀσήμου ψόφου διαχωρεῖν. Ideq; ex Bacchio βύζειν esse scribit, τὸ μετά τινος στροφώδους προσδοκίας καὶ προθυμίας διαχωρεῖν. Quod ἀπὸ τοῦ βυζῶνος dici testatur, ὅτι ἀσήμως καὶ γογγυστικῶς φθέγγεται. Quibusdam etiam στρύζειν scribi asseuerat, quod & in Comm. adscribit Galenus.

[26] πλεῖστα δὲ ἐπὶ τὸ πρωΐ] Hîc plurimum variant exẽplaria. Vulgata quidem hoc modo legunt. Quædam, πλεῖστον δὲ ὑποτείνει τῷ πρωΐ, quod est, plurimum tamen prima luce subeat, eamq; lectionẽ videtur agnoscere Gal. qui & πλέον ὑπὸ τὸ πρωΐ ẽt adscribit.

[27] ἐπιτήδειον δὲ καὶ ἕλμινθας] Hunc de lumbricis locum aliter mihi legisse videtur Cælius Aurel. cap. 8. lib. 4. Tard. Passionum, cùm quædam attribuit Hippocr. de ægrotantis interfectione, cùm mortui fuerint exclusi lumbrici omnibus in morbis.

[28] ἢ αὐτῷ εἰλέεσθαι] εἰλέεσθαι est ἄνω εἰλέεσθαι καὶ συστρέφεσθαι, sursum volui, aut reuolui & cõtorqueri, quemadmodum εἰλιγδῶσιν, συστραφῶσιν exponit Gal. [29] καὶ αὐτὸς δὴ παραιωθεὶς] Hîc variant membranæ scriptæ & publicatæ. Quædã enim legũt, καὶ αὐτὸς διαπαραιωθεὶς, ὡφθῆ. εἰ δὲ καὶ ὑποκαταβαίας ἐς τὰ κάτω χωρία, eoq; modo legit Gal. com. 2. in lib. 6. ep. Reliqua exẽpl. hãc sequũtur lectionẽ velut & Vatic.

[30] νεφέλαι ἐμφερόμεναι] Hanc lectionem publicatam & Gal. contestatam secuti sumus. quanquam membranæ quædam Regiæ manu scriptæ αἰωρεύμεναι pro ἐμφερόμεναι legunt, quam lectionem annotare operæ pretium visum est, quòd eam assecutus sit vetus interpres, cùm nebulam pendentem in vrina dixit.

[31] ἐς αὖ δὲ πυρρὸν τὸ εἴη] πυρρὸν οὖρον fuluam vrinã hîc dixi, nõ secus ac aph. 5. s. 1. lib. 6. ep. ψαμμία πυρρά, arenulæ fuluæ dicũtur, quod πυρρὸν Hip. & Gal. omnes colores complectatur qui intra pallidum & fuluum aliquid albi & rubri admixtum habent, excepto cinereo. Qua ratione neq; malè hîc rufam vrinam intellexeris, vt rectè omnes vertũt interpretes. Rubram etiam vrinam ex hoc loco dixit Celsus, qui ὑπόπυρρον in deiectionibus alui antea, rufam quoq; vocauit. *Cap. 6. lib. 2.* *Cap. 3. lib. 2.*

[32] ἢν δὲ καὶ πολυχρόνιον] Hîc quoque publicatam lectionem secutus sum, etsi planior mihi Galeni lectio videtur, εἰ δὲ καὶ πολυχρόνιον εἴη τὸ νόσημα, τὸ δὲ οὖρον τοιοῦτον ἐόν.

[33] ἐς αὖ παπαυθῇ τὸ οὖρον] Et hîc quoque publicatos codices secutus sum. Quędam enim M. S. membranæ, παπαυθῇ ἡ νοῦσος legunt, quomodo legere videtur Vaticani codices & vetus Interpres. Quędam etiam membranæ Regiæ manu scriptæ, παυθῇ ἡ νοῦσος legũt, aliæ quoq; vtriusq; lectionis eadem habent vestigia, quanquam parum integra. Quædã quoq; παπαυθῇ ἡ νοῦσος legunt, eaq; lectionẽ mihi secutus Copus videtur, diligẽtissimus hui' lib. interpres.

[34] ὁκόσοισι δὲ αὖ οὖρα] Hunc mihi locum disertissimis verbis sic expressisse videtur Celsus. Interdum quoq; vrina tenuis & cruda sic diu fertur, vt alia salutaria signa sint, ex eoque casu plærunque infra septum transuersum (quod διάφραγμα Græci vocant) fit abscessus. *Cap. 7. lib. 2.*

[35] αὖ ὑφισταμένας] ἐφισταμένας cum melioribus exempl. & Gal. lego, qui bis com. 3. in lib. 3. ep. hanc lectionem amplectitur, & libello περὶ μελαίνης χολῆς, τῶν αὖ ἐφισταμένων habet. Idem quoque in fine st. pest. lib. 3. epid. hunc locum de alui excrementis accipit, & ægr. 1. lib. 3. epidem. post st. pest. ἐπισκέπτεσθαι pro μέμφεσθαι legit. Quinetiam membranæ Vaticanæ ἐφισταμένας legere videntur, vt & vetus Interpres. At publicati codices ὑφισταμένας habent.

[36] ὁ φλέγματος καὶ χολῆς ξυμμεμιγμένος] ξυμμεμιγμένος ὡς μάλιστα, lego cũ Interpr. & Gal. (etsi idem ξυμμεμιγμένος μάλιστα legisse videtur postea) Istamq; lectionem mihi secutus antiquus interpres videtur, cùm phlegma valdè permixtum dixit. At Celsus vulgatam lectionem secutus videtur cùm * dixit, si quis autem incidit vomitus, mixtus esse ex bile & pituita debet. * *Cap. 3. lib. 2.*

[37] πτύελον χρὴ] Hunc totum locum exponit Gal. lib. 1. περὶ κρίσεων.

[38] τὸ δὲ ἐμπυημάτων] Istum totum locum propriè his mihi verbis exprimere videtur Celsus. Sputum etiam biliosum & purulẽtum, siue separatim ista, siue mixta proueniãt, interitus periculum ostendunt. At si intra septimum diem tale esse cœpit, proximum est, vt is circa quartũ decimũ diem decedat, nisi alia signa meliora peioráve accesserint: quæ quò leuiora grauioráve subsecuta sunt, eò vel seriorẽ mortem, vel maturiorẽ denunciãt. *c. 6. l. 2.*

[39] εἰ δὲ εἴη τὸ ἐμπύημα] Ad hũc locum propriè mihi referri videtur quod scribit Celsus. Quod suppurat, ab ea parte quã afficit, dolorem inflammationemq; concitat, ipsum calidum est, & si in partem suam aliquis decubuit, onerare eam ex pondere aliquo videtur. Sed apparet locum esse corruptum, & partem sanam ex Hippocr. esse legendum. *Cap. 7. lib. 2.*

[40] τῶν δὲ ξύμπαντας ἐμπύους] Huc quoq; refertur quod scribit Celsus ibidem. Omnis etiam suppuratio, quæ nõdum oculis patet, sic deprehẽdi potest. Si febris non dimittit, eaq; interdiu leuior est, noctu increscit, multus sudor oritur, cupiditas tussiendi est, & pene nihil in tussi excreatur, oculi caui sunt, malę rubent, venæ sub lingua inalbescũt, in manibus fiũt adunci vngues, digiti maximeq; summi, calẽt, in pedibus tumores sunt, spiritus difficilis trahitur, cibi fastidium est, pustulæ toto corpore oriuntur.

[41] ὁκόσοι δὲ ὀλιγοχρόνιά ἐστι] In coac. præn. hæc eadẽ repetũtur & expeditiorẽ habent explicationem his verbis: τὸ δὲ συντόμως ῥηγνύμενα σημαίνεσθαι τούτων τοῖσιν ἐπιγινομένοισι, καὶ τοῖσιν ἐν ἀρχῇ πόνοισι, ἅμα δὲ καὶ ἢν δύσπνοοι ὥσπερ γίνηται. [42] γίνεσθαι δὲ αὐάσκει] περιγίνεσθαι legunt exempl. quædam, tum scripta, tũ publicata, quæ secuti sunt multi interpretes. In Coac. præn. legitur περιγίνεσθαι δὲ αὐάσκει, quam lectionem etiam secuti sunt quidam, cùm præire dixerunt.

[43] περιγίνονται] Hęc quibusdam in cod. desiderantur, & à quibusdam interpr. omittuntur. In coac. Præn. breuioribus verbis repetuntur. Gal. tamen legisse videtur. Celsus etiam variis & dispersis locis reddidit cap. 8. lib. 2. [44] ὁκόσοισι δὲ ἀποστάσιες γίγνονται] Hoc apertiùs repetitur in Coac. Præn. his verbis: ὅσοισι δὲ ἐκ περιπνευμονίης ἀποστάσιες παρ᾽ οὖς, ἢ ἐς τὰ κάτω γίνονται, καὶ ἐκπυΐσκεται, καὶ ἐκσυριγγοῦνται, οὗτοι περιγίνονται. Quam lectionem hîc sequitur * Gal. & lib. 3. de Cris. vbi ista repetit. Nos popularem magis & pluribus codicibus contestatam lectionem secuti sumus. * *Cap. 11.*

[45] ὑπηρετῆται δὲ] In Coac. Prænot. hæc expeditiorem habẽt notionem, τὰ τε ἄλλα σωτηρίως ἔχοιεν, vt reliqua signa salutem promittant, quod hîc obscuriùs dicitur. ὑπηρετῆται δὲ περιεστικῶς ὑπὸ τῶν λοιπῶν πάντων τῶν περιεστικῶν σημείων, quod est, suffragentur verò ad salutem reliqua omnia salutaria signa, hoc est, salutem suggerant, subministrent ac spondeãt, aut ab his salus indicetur & promittatur. Etsi varia est scriptio, & ὑπηρετῆται quædam exemplaria legunt, & περιεστικὸς, & περιεστικῶς, & περιεστικῶν σημείων.

[46] αἱ δὲ αὖ] Apertiùs in coac. præn. οἷσιν αὖ περὶ τὰ ὑποχόνδρια φλεγμονὴ γίνηται. [47] τῶν δὲ ἐμπύων] Huc propriè refertur quod scribit * Celsus. Atq; ex his quidem suppurationibus, quas pulmonis morbi concitarunt, ferè senes moriũtur, ex cæteris iuniores. * *c. 8. l. 2.*

[48] ὁκόσοι δὲ τῶν ἐμπύων] Ista omittuntur à quibusdam interpretibus, sed in omnibus exemplaribus adscribũtur, & consentiunt cum aph. 44. lib. 7.

[49] εἰ δὲ αἰαΐσσοντες] Ex hoc loco αἰαΐσσοντες ἀφορμῶντες exponit Erotianus apud Hipp. ἀΐσσειν τὸ ὁρμᾶν λέγεται.

[50] ἢν δὲ μήτε τῷ οὔρῳ] In Coac. Prænot. vbi ista repetuntur, aperta est & valde expedita lectio, μὴ λυομένων δὲ τούτων, μήδε τῆς κύστιος καπαυομένης. Hîc verò ambigua est Gal. lectio, quam tamen ex Artemidori & Dioscoridis exemplaribus comprobat & explicat, eamque videtur secutus vetus Interpres.

[51] οἴτε γὰρ εὐήθεσαν] Hic locus repetitur libello περὶ κρισίων, sed ibi βεβαῶς desideratur, & pro κακοηθέσατοι φονικώτατοι scribitur. Hunc etiam totũ locum adducit Gal. lib. 2. περὶ κρισίμων ἡμερῶν, vbi pro παύονται κρίνονται legit. Et lib. 3. περὶ κρίσεων, & Com. 3. in lib. 1. ep. Ex hoc autem loco Erot. εὐηθέσατοι, οἱ μὴ κακοήθεις exponuntur.

[52] αὗται μὲν οὖν ἐκ τῶν ὀξυτάτων] Libello περὶ κρισίων hoc paulò aliter legitur. αὗται μὲν οὖν ἐπὶ τῶν ὀξυτάτων διὰ τεσσάρων εἰς τὰς εἴκοσι περιόδους, hoc sensu, vt huiusmodi quaternariorum circuituum accessiones, in morbis acutis, dies viginti conficiant, & in eas desinant. Quę lectio cum ista optimè quadrat. Galen. etiam lib. 2. de diebus decret. hunc locum sic legit αὗται μὲν οὖν ἤδη διὰ τεσσάρων εἰς τὴν κ ἐκ πολλαπλασιασμοῦ ἐκ περιόδου ἀφικνέονται. hoc sensu, Hi igitur circuitus in morbis acutissimis, per quatuor aucti, accessione facta ad vigesimum perueniunt. Etsi postea lib. 3. εἰς τὴν κ ἐκ περιόδου ἀφικνέονται simpliciter legit. Et verò Comm. ad aph. 24. lib. 2. αὗται μὲν οὖν διὰ τεσσάρων ἐκ τῶν ὀξέων εἰς τὴν κ. ἐκ τῆς περιόδου πλευτῶσι.

[53] ἀριθμεῖσθαι ἀτρεκέως] Ex hoc loco ἀτρεκέως ἀκριβῶς sumi scribit Erot. vbi tamen ἀλήθειαν pro ὅλησιν vitiosè scribi diximus in nostra OEcon. Hunc etiam locũ integrum explicat Gal. lib. 3. de dieb. dec.

54 μετὰ δὲ ταῦτα] Sic legunt exemplaria omnia. Gal. autem lib. 2. de dieb. decret. μετὰ ταύτας legit. ἤγουν τὰς κ. exponens.

55 ἐκ τοῦ ἰδίου κόσμου] Hîc Erotianum secutus sum, qui κόσμου τάξεως hoc loco exponit, vt dierum criticorum seriem & ordinem intelligerem.

56 ἀλλοφάσσοντες] Ex hoc loco ἀλλοφάσσοντες exponuntur Gal. in Exegesi παραπαίοντες, παραφρονοῦντες. Erotiano verò ἀπορέμενοι & πτερυσσόμενοι, vt scripsimus in nostra OEconomia, quas omnes notiones etiam Galenus hîc comprehendit, in huius dictionis explicatione, & nos Galeni mentem maximè secuti sumus, etsi alteram interpretationem nonnulli sequuntur interpretes.

57 ὅ, τι πυρετὸς ἔχοι] Hæc verba quibusdam in exemplaribus desiderantur, neq; adscribuntur in Coac. Præn. vbi ista repetuntur, neq; leguntur à Gal. lib. 3. περὶ κρισ. vbi hunc totum locum fusissimè exponit. Vbi etiam pro ὑποσκέπτεσθαι προσεπισκέπτεσθαι scribitur.

58 ἐς αὖ δὲ ὀδυνώη νεαρά] πόνον σύντομον ponit in Coac. Præn. quam hîc ὀδύνην νεαρὰν vocat. Vtrunq; *Celsus cõsecutus videtur cùm propriè hunc locum expressit. Quicunque etiam dolorem ingentem circa tempora & frontem habebit, is alterutra ratione eum finiet, magisq; si iuuenis erit, per sanguinis profusionem; si senior, per suppurationem. Galen. quoq; in Com. νεαρὰ ὀδύνην σφοδρὰν exponit, quemadmodum quoq; νεανικῶς, σφοδρῶς, ἰσχυρῶς, γυναῖκας sæpè apud Hippocr. significat. *Cap. 7. lib. 2.

59 οἱ τε γὰρ πυρετοὶ] Hunc locum disertissimis verbis sic expressit *Celsus. Et ex eo casu iuniores interdum intra septimum diem moriuntur, seniores tardiùs, quoniam neque æquè magnas febres experiuntur, neq; æquè insaniunt, ita sustinent dum is affectus in pus vertatur. Sic enim lego, cùm [intus versatur] legatur. *Ibidem.

60 αἱ δὲ κυνάγχαι] Multis locis celebratur hic locus Gal. vt lib. 4. de loc. aff. & lib. 3. περὶ δυσπ. & Com. 2. in lib. 3. ep. Repetitur etiam longè aliis verbis in Coac. Præn. Vbi αἱ ἡμέραι & βαταίους κτείνει legitur, quemadmodũ διταίους & τεταρταίους tãtùm legit etiam Gal.

61 χονδώπραι δὲ] Lib. 4. de loc. aff. legitur, χονδώπραι δὲ ὀλίγον τῶν προσθεν, & desiderantur hæc verba, ἢν τὸ ἐρύθημα μέγα γίνηται.

62 ὁκόσοισι δὲ ξυνεξερευθῇ] ξυνεξαιρεθῇ pro ξυνεξερευθῇ habẽt quædam exẽplaria, qua lectione tumor in faucibus & ceruice comprehenditur. Cui suffragatur aph. 37. lib. 6. At tumorem & ruborem simul comprehendit aph. 49 lib. 7. Vtrunq; etiam Celsus* sic expressit. Itaq; rubore & tumore in præcordiis orto scire licet fauces liberari. In Coac. Prænot. vbi ista repetuntur, ἢν μὴ παλινδρομέῃ τὰ ἐρυθήματα legitur, quod hîc ἐρυσίπελας dicitur. Et testatur Galenus ἔρευθος aut ἐρυσίπελας in multis exemplaribus legi, cui lectioni suffragatur aph. 49. lib. 7. *Cap. 4. lib. 4.

63 ἢν τι μήτε ἐν ἡμέρῃσι] Expeditior est oratio & apertior lectio in Coac. Prænot. ἢν δὲ ἀφανίζηται, μήτε τοῦ φύματος συῤῥαγέντος ἔξω, μήτε πύου ἀναχεμπτομένου ταχέως & ἀπόνως, μήτε ἐν ἡμέρῃσι κρισίμῃσιν, ὀλέθρια γίνεται.

64 ἢν δὲ ἐς τὸ πνεύμονα τραπέῃ] In quibusdam codicibus hæc verba desiderantur: neque horum fit mentio in Coac. Prænot. vbi ista repetuntur, etsi illic adscribitur, τραχέες ἔμπυοι γίνονται;

65 οἱ δὲ γαργαρεῶνες] Gal. lib. 6. compos. med. κατὰ τόπ. cap. 3. hunc locum exponit & his verbis legit, οἱ δὲ γαργαρεῶνες ἐπικίνδυνοι & ἀποτέμνεσθαι, καὶ διαχαίεσθαι, καὶ ἀποχάζεσθαι, ἐς ἂν ἐρυθροὶ ὦσι & μεγάλοι. & γὰρ φλεγμονὴ ἐπιγίνεται ὅις πυέτις & αἱμοῤῥαγία. At exemplaria Regia M. S. quædam χάζεσθαι & ἀποκαίεσθαι legunt, pro ἀποτάμνεσθαι & ἀποχάζεσθαι, quædam etiam ἀποχάζεσθαι.

66 ὁκόσοισι δ' ἂν οἱ πυρετοὶ] Istud multis locis repetitur apud Hipp. tanquam caput in tota disciplina iudiciorũ celeberrimum, præcipuè tamen lib. περὶ κρισίων. καὶ [ὑποστροφαὶ λαμβάνονται] ὅσοις ἂν οἱ πυρετοὶ παύωνται, μήτε σημείων γιγνομένων λυτηρίων, μήτ' ἐν ἡμέρῃσι κρισίμῃσι. Et in Coac. Prænot. τοῦ πυρετοῦ οἱ μήτ' ἐν ἡμέρῃσι κρισίμῃσι, μήτε μετὰ σημείων λυτηρίων ἀφιέντες, ὑποστρέφουσι. Istum verò locum propriè mihi sic expressisse* Celsus videtur. Febris autẽ quæ subitò sine ratione, sine bonis signis finita est, ferè reuertitur. *Cap. 7. lib. 2.

67 ὅτις δ' ἂν τοῦ πυρετοῦ] Hunc totum locum adscribit & exponit Gal. lib. 3. περὶ κρίσεων, & repetitur in Coac. Prænot.

68 καὶ ταῦτα ποιέων] Lib. 3. de cris. legit Galen. & ταῦτα πάντα ποιέων, & φθινοπώρῳ πελάσει.

69 τοῖσι τεσσαράκοντα ἐπέων] Exemplaria quædam M. S. Regia τοῖσι πεντήκοντα ἐπέων legunt. & in Coac. Præn. τοῖσιν ὑπὲρ τὰ ἑξήκοντα γηγνόσιν scribitur. Gal. autem hîc & lib. 3. περὶ κρισ. τοῖσι τεσσαράκοντα ἔτεσι legit.

70 ἢ & ὀρφνώδεες ἐ] Hunc totum locum adscribit & exponit Gal. lib. 3. περὶ κρισ. & Com. 2. in lib. 1. epid. & lib. 1. de loc. aff. Ex hoc etiam loco ὀρφνώδες σκοτεινὸν exponit Erot. apud Hip. ὄρφνη γὰρ λέγεται σκοτία. Exempl. quędam Regia M. S. habent, ἢν δὲ & ῥῖγος ἐπιλάβῃ, quam lectionem sequitur Gal. libr. de cris. & ἐκλάβῃ legit Com. 2. in lib. 1. epid. Idem etiam ἐμέσῃ pro ἐμέωσι habet.

71 πεντεταῖοι πιέζευσι] πεντεταῖοι πιέζουσι μᾶλλον ἢ τεσσαρεσκαιδεκαταῖοι legit Galen. Com. in lib. 1. epid. & lib. 3. de cris. Et exempl. quędam M. S. μᾶλλον & πεμπταῖοι. Corn. autem priorem lectionem secutus videtur.

72 ἐς τὰς τεσσαρεσκαιδεκάτην] Sic legunt exempl. omnia. Gal. tamen Com. 2. in lib. 1. ep. legit, ἐς τὴν ἑνδεκάτην, & lib. de cris. ὡς τεσσαρεσκαιδεκάτην, sine addito. Idem pro χαλεπώτερον πιέζουσι legit Com. 2. in lib. 1. epid.

73 ἢ μαρμαρυγαὶ] Ex hoc loco μαρμαρυγαὶ exponuntur Erot. λαμπηδόνες πυκναί, & αἱ ἀστραπαὶ πυκναί, αἰφνίδιοι, πυρώδεις. Quædam ante oculos tanquam imagines obuersari dixit* Celsus, & Prorrh. 2. vt scripsimus in nostra OEconomia, vbi & locum istum expressimus, & dictionem fusissimè exposuimus. *Cap. 7. lib. 2.

74 τοῖσι δὲ παιδίοισι] In Coac. Prænot. istud paulò obscurioribus verbis exprimitur. παιδίοισιν ὀξὺς πυρετός, & κοιλίης ὑπόστασις μετὰ ἀγρυπνίης, & τὸ ἐκλακτίζειν, & τὸ χρῶμα μεταβάλλειν, & ἐρυθὸν ἔξωθεν, σπασμώδεες. Vbi ea de re mẽtẽm nostram aperuimus. Huc verò propriè mihi referri videtur quod scribit* Celsus. Si in continua febre puero venter nihil reddit, mutaturq; ei color, nec somnus accedit, ploratq; is, assiduè metuenda neruorum distentio est. *c. 7. l. 2.

75 χρὴ δὲ τὸ μέλλοντα] Hunc totum locum explicat Gal. Comm. 4. in lib. 4. de rat. vict. in morb. ac. vbi ἐκλογιζόμενον legit.

76 χρὴ δὲ & τὰς φορὰς] Hîc secuti sumus vulgata exemplaria. Interpretes autem omnes Galeni lectionem, quæ est, & μὴ λανθάνειν τὰς ὥρης καταστάσιας, quam etiam idem repetit Com. 1. in lib. 1. epid.

77 ἐπεὶ & ἐν Λιβύῃ] Operæpretiũ videtur apponere quod ad hunc locum his verbis adscribit Erotian. Λιβύην, Δῆλον, Σκυθίην. νῦν Ἱπποκράτης ἠθέλησε τὰ τρία κλίματα τῆς οἰκουμένης δηλῶσαι, Λιβύην μὲν ἀπὸ μεσημβρίας, τὴν δὲ Ἀσίας διὰ τοῦ Δήλου, τὴν Εὐρώπην διὰ τῆς Σκυθίας.

78 ἐξ ὧν χρὴ εἰδέναι] εὖ γνῶναι χρὴ εἰδέναι legit Galenus, & quædam exemplaria, & μὴ ἐς τὰ πολλαπλάσια αὐτῶν ἐπιτυγχάνειν, habent, quam lectionem videtur proximè secutus vetus interpres.

IN LIBRVM DE HVMORIBVS.

1 Τὸ χρῶμα τῶν χυμῶν] Hunc libellum περὶ χυμῶν indicatione apud omnes inscribi vt constans est fama, ita multis locis à Galeno Hippocrati attribui, qui tria etiam in eum conscripsit ὑπομνήματα, idem fatetur Comm. 3. in libr. 6. epidem. & initio quarti, quæ an ea sint quæ non ita pridem in lucem prodierunt, & hominum manibus nunc teruntur, non parua mentis speculatione indiget. Hunc verò libellum Erotianus inter σημειωτικὰ Hippocratis recenset, quem hac in re sequimur.

2 ὅκου μὴ ἄμπωτις ἐστὶ τῶν χυμῶν] Hunc locum planè expressimus & exposuimus in nostra OEconomia, & ad eius intelligentiam alios Galeni locus qui plurimùm conferre videntur accommodauimus. Ex quibus locis apparet Galenum ὥσπερ αἰθίοψ legisse In Commentariis verò qui hodie circunferuntur, ὥσπερ αἴθει legisse videtur, vt ad colorem in cute efflorescentem referatur, etsi αἰθίοψ quoque explicat. 3 ἀκτὰ ἢ ἑτέρη] Huc accommodatur aph. 21. lib. 1. eumq; adducit Galenus in Comment.

4 ὑπολαβεῖν] Ante hæc verba apparet alia multa adscripta fuisse in veteribus exemplaribus ex Gal. Com. qui hodie circunferũtur.

5 ἄκη] Hunc locum in omnibus codicibus corruptum esse apparet. Nam in his Commentariis qui Galeni nomine circunferuntur, sic legitur, κάθαρσις. κένωσις. ἄκη, purgatio, vacuatio, remedia. illicque multa de purgatione & vacuatione scribuntur, quæ duo sanè remediorum aut sanationum generibus corpori humano idoneis comprehenduntur, siue à natura, siue à Medico administrentur. ἄκη autem τὰ ἰάματα, sanationes, medelas exponit Galenus in Exegesi, hoc fortè subindicato loco.

6 ἔκκλισις] Sic quidem legunt exempl. omnia. Gal. tamen ἔγκλισις legisse videtur. 7 παροχέτευσις] Hunc locum mihi subindicare ac explicare videtur Gal. lib. 4. Meth. med. vt etiã in nostra OEconomia subnotauimus. 8 ἢ ξυρῆναι] ξηρῆναι legendũ vt legunt Ald. etiam exempl. 9 μὴ τὰ ἐκκεχυμένα] Hunc locum expressimus & indicauimus in nostra OEcon. ἄφοδοι autem hîc intelligi videntur, ea spatia quæ vasa circundant, eæq; cutis partes in quas sanguis ex vasis effunditur & secedit, aut carnis laxitates (& τῆς σαρκὸς ἀραιώματα dicũtur) quas quidẽ modicè calefacere & exiccare cõuenit, vt sugillationes illę curẽtur. Aut certè per τὰς ἀφόδους, ipsum in has partes secedentẽ & secretũ sanguinẽ intelligit.

10 ὅθεν

10 ὅθεν ἀθλέεται] Hunc locum Galeno indicari scripsimus in nostra OEconomia, cùm ἀθλέεται exponit in Exegesi, διαδύεται, διεκλύεται. Sic enim pro παρεῖται legendum illic esse monuimus, vbi & plures huius loci expositiones ex Erotiano & Hesychio adduximus, alteriúsque Galeni lectionis meminimus.

11 ἢ θεῖον] Istum quoque locum ex Galeno in nostra OEconomia indicauimus & exposuimus.

12 ἐχήγορσις] Post ἐχήγορσις apparet Commentarios eos qui Galeni nomine circumferuntur ista addidisse, ἄση, χάσμη, φρίκη, quorum tamen in nostris codicibus nulla omninò fit mentio.

13 παίδευσις ἐμέτου] Hunc quoque locum in OEconomia nostra expressimus & exposuimus.

14 φύσις] φύσιος lego cum interpretibus omnibus, etsi φύσις legunt exemplaria omnia tum scripta, tum publicata, & Vaticana vt patet ex Caluo.

15 πλησμονῆς] Post πλησμονῆς, κενώσιος videtur legere Galenus, vt & post ὕπνων, ἀγρυπνίης aut ἐγρηγόρσιος, quemadmodum etiam post πόνων ἀπονίως additur, vt per contraria curatio indicetur, cuius rei etiam Commentarij Galeno adscripti mentionem hîc faciunt.

16 μνήμης] Post μνήμης λήθης videtur legere Caluus. At pro μνήμης γνώμης legunt exemplaria quædam manu scripta.

17 τῇ ὑστερικῇ κάθαρσις] Sic quidem legunt omnia quæ videre licuit exemplaria. Cornarius tamen τῆς ὑστέρης καθάρσιος legisse videtur & superioribus iunxisse.

18 οἷα οὐ δεῖ παύειν] οἷα δεῖ παύειν, ἢ οὔ. legit Caluus.

19 καὶ ὧν ὠσὶ ῥύπος] Codices Regij manu scripti, καὶ ὁ ἐν ὠσὶ ῥύπος legunt. Est autem ista velut scoporum medicorũ recensio quędã.

20 ὀργασμὸς] ἐργασμὸς vitiosè legunt exemplaria quædam manu scripta. Hanc autem dictionem exposuimus in nostra OEconomia, simulq; hunc locum indicauimus variamq; explicationem adhibuimus, siue emollitionem ac subactionem, aut veluti præparationem intelligas, siue irritationem, aut concitationem, aut irrumpendi impetum, à verbo ὀργᾶν, quod fecerunt omnes interpretes præter Caluum.

21 τῶν δ'] Post hæc verba multa adscribuntur de alui egestionibus in Commentariis Galeno adscriptis, quæ tamen in veteribus exemplaribus non leguntur.

22 τὴν ἔρριψιν] Hunc locum exposuimus & expressimus in nostra OEconomia. ἔρριψιν hîc explicat Galenus lib. περὶ τρόμου καὶ ῥίγους, τὸ μὴ κατέχειν δύνασθαι ζῶντος τρόπον, ἀλλὰ καὶ ταῦτα καθάπερ νεκρὸν καὶ ἄψυχον σῶμα καταφέρεσθαι. Sic enim scribit, τοῦτο ἐν τῷ περὶ χυμῶν ἔρριψιν ἐκάλεσεν, τὸ καταβεβλῆσθαι δίκην ἀψύχου σώματος, πάντως τοῦ τόνου τελείως ἐκλελυμένου τε καὶ ἀπολωλότος. Quæ ferè omnia hîc repetuntur in his Commentariis qui Galeni nomine circumferuntur.

23 καὶ τὸν αὐασμὸν] αὐασμὸν ξηρασμὸν ex hoc loco mihi videtur exponere Erotianus, vt & αὖον τὸ ξηρόν, adducto Homeri testimonio, vt scripsimus in nostra OEconomia.

24 καὶ τὸ θολερὸν πνεῦμα] Hanc dictionem ex hoc loco & Prorrhetico exposuimus in nostra OEconomia, vbi de hac dictione eadem ferè quæ in his Commentariis scribuntur, ex Com. 2. in Prorrh. adduximus.

25 τὰ ἐγγὺς] Hunc mihi locum innuere videtur Galenus lib. 11. de vsu partium, cùm rationem reddit cur temporalium musculorum vulnera sint admodum noxia, ita scribens, ὥσπερ οὖν ὡς Ἱπποκράτης ἔλεγε, τὰ ἐγγὺς καὶ τὰ κοινὰ, καὶ προσέτι μάλιστα κακοῦται, ὅτι δ' ἐγγυτέρω τῶν κροταφιτῶν μυῶν, ὅτι διὰ πλειόνων νεύρων ἐγκεφάλῳ μᾶλλον κεκοινώνηκεν ἑτέρου μυὸς. εὔλογον ἐπάγειν τῶν κατ' αὐτοὺς παθημάτων οὐχ ἥκιστα τὴν ἀρχήν. Eundem quoq; istum mihi locum subindicare videtur Galenus Com. 3. in lib. de artic. his verbis, quæ vitiosissimè scribuntur nostris in codicibus, συμπάσχει δὲ τὰ ὁμογενῆ καὶ τὰ πλησίον, ἅπερ ἔλεγον καὶ τὴν συνεγγὺς, καὶ τὰ κοινὰ, καὶ μάλιστα κακοῦσθαι.

26 οἷαι ὠφελέουσι] οἷα ὠφελέουσι lego cum interpretibus omnibus.

27 τοῖσιν ἐν τοῖσι περιόδοισι] Hæc repetuntur ex aph. lib. 1.

28 ἀρχῆς] Sic quidem legunt quotquot nobis videre licuit exemplaria. Commentarij tamen Galeno attributi, & Gal. Com. ad aph. 20. lib. 1. hîc ἀπαρχὰς legunt, quam dictionem in nostra OEconomia exposuimus.

29 τὰ πέπονα φαρμακεύειν] Hæc repetuntur ex aph. 22. lib. 1. At verò ante hæc verba Commentarij Galeno attributi hanc sententiam adscribunt. τὰ κρινόμενα δὲ ἔστι τὸ βέλτιον μὴ αὐτίκα ἐκφαίνεσθαι. Quam sententiam Galenus etiam ex hoc libro profert cap. 7. libr. 1. de Crisib. In codicibus tamen Græcis omnibus desideratur, & ab Hipp. scribitur lib. 2. Epid. sect. 1.

30 ἃ δεῖ ἄγειν] Hæc meliùs scribuntur aph. 21. lib. 1. Ideoq; scribendum videtur, ὅπη ἂν μάλιστα ῥέπῃ διὰ τῶν ξυμφερόντων χωρίων, ταύτῃ ἄγειν.

31 οὐκ ἦν δὲ μὴ γνῶσι] γνῶσι & λιπόθυμοι legendum vt scripsimus in nostra OEconomia, etsi γνῶσι & γνῶσι vitiosè scribunt exemplaria omnia.

32 καὶ ἡ κατάστασις τοιαύτη ἐν τῶν παροξυσμῶν] τοιαύτη ἐκ τῶν παροξυσμῶν legunt exemplaria quædam.

33 ταῦτα δὲ ἐγγὺς ἔστω κρίσιος] ἐγγὺς οὔ τῆς κρίσιος lego.

34 ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν] Hæc ex aph. desumpta sunt 31. 32. 33. lib. 4.

35 ἔτι καὶ τοῖσιν ἐν Περίνθῳ] Constitutionis in Perintho tussiculosæ & pestilentis in fine sect. 7. lib. 6. Epid.

36 καὶ ψυχῆς] Sic quidem legunt exemplaria omnia, & Galeno adscripti Commentarij. ψυχροὺς autem pro ψυχῆς legere videntur Cornarius & Caluus. Cæterùm Vaticana exemplaria hunc locum sic legunt, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον συμβαίνει στόματος ἀπὸ χυμῶν σύντηξις.

37 καὶ σώματος στερεοῦ] οἰδέει videtur legisse Cornarius & Galeno attributus Commentarius, vt tumor qui in naturali est corporis habitu, respondeat lienis tumori ex morbo. στερεοῦ tamen legitur in omnibus exemplaribus, idque exposuimus in nostra OEconomia.

38 ψυχῆς ἀκρασίην] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed ψύχους ἀκρασίην legisse videtur Caluus.

39 αἱ μεταβολαὶ ἐξ οἵων] Hũc mihi locum subindicare videtur Galenus lib. 2. de Temp. cùm scribit, ταῦτα οὖν ἁμαρτάνουσιν οἱ τὰ περὶ κράσεων ἡμῖν ὑπομνήματα καταλελοιπότες, ἐγγὺς δὲ περὶ τούτου, οὐ μηδὲ μεμνῆσθαι τοῦ περὶ Ἱπποκράτους ὀρθῶς παραγγελθέντος, τοῦ δεῖν ἐπισκέπτεσθαι τὰς μεταβολὰς ἐξ οἵων εἰς οἷα γίγνεται. Rursus Com. in aph. 11. lib. 3. his verbis, εἴρηκε δ' αὐτὸς, οὐχ ἁπλῶς χρὴ σκοπεῖσθαι τὰς ἐνεστώσας καταστάσεις, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐξ οἵων εἰς οἷα εἰσὶν αἱ μεταβολαὶ προσεπισκοπεῖσθαι. Similisque locus est sect. 8. lib. 6. Epid. aph. 18. & 21.

40 ἢ ζητέων] Pro ζητέων ζητησίων legunt exemplaria Regia manu scripta & Vaticana.

41 περὶ τὸ κοῖλον πλεόνων] Huius loci meminit Galenus Com. 1. in lib. 3. Epid. his verbis, λέλεκται γοῦν κἂν τῷ περὶ χυμῶν, καὶ περὶ κρημνοῦ πλεόνων τὰ σκέλεα τρέμειν, διὰ τὸν φόβον δηλονότι τὸν καταλύοντα τὴν δύναμιν. Vbi etiam eadem ferè de tremore scribuntur, quæ in Commentariis istis Galeno attributis. Libro quoque de motibus manifestis & obscuris Galeno attributo, cap. 8. hoc exemplum apponitur. Vbi certè pro περὶ κοῖλον, περὶ κρημνὸν etiam mihi interpres legisse videtur, cùm incedere super apicem pinnaculi, aut montis excelsi dixerit.

42 ὄφις ἐξαίφνης] Hoc exemplum etiam adscribitur libro de Motibus manifestis & obscuris Galeno attributo.

43 οὕτως ὑπακύει] ὅπως ὑπακύει aut ὅκως videtur legisse Galenus & Cornarius.

44 ἐν ἐρίοισι κοίτη πινώδεσι] πινώδεσι ῥυπαροῖς ex hoc loco mihi exponere videtur Erotianus apud Hippocratem. κοίτην autem ouile aut ouium sordes intelligit.

45 καὶ τὸ περὶ βασιλεῖ λεγόμενον] Cuminum Æthiopicum Regium Hippocrati dictum testatur Dioscor. cap. 68. lib. 3. & Pl. cap. 15. lib. 20. videlicet quia efficacius in Ægypto iudicauit. Cuminum autem potum aut illitum colorẽ pallidum reddit, vnde pallens dicitur, vt pallentes curæ, quòd pallorem inferant.

46 ὅσα κεφαλῆς ἄγρια] ἐκ κεφαλῆς ἄγρια videntur legisse Galenus & Cornarius, cùm intelligantur ea quę pituitam euocant, eámque per nares ex capite educunt, aut lachrymas cient, capútque expurgant.

47 ὥσπερ τοῖσι δενδρέοισιν ἡ γῆ] Hunc locum profert & explicat Galenus lib. 6. de Plac. Hippocr. & Plat.

48 ὥσπερ γῆ κοσμευομένη] Istum locum longè aliter mihi videtur legisse Caluus.

49 ὥσπερ ὑδρίον] Hic locus mihi videtur à Galeno subindicari in Exegesi, cùm ὑδρίον, ἡ μικρὰ ὑδρία ὑποκοριστικῶς exponitur, vt scripsimus in nostra OEconomia.

50 καὶ καταστάσιος τῆς νόσου] Sic quidẽ legunt quotquot mihi videre licuit exemplaria, quę etsi tolerari potest, vt ex morbi constitutione, circũscriptione, ac veluti quadã ex totius morbi temporibus cõpositione, forma quędã morbi dignoscatur, veluti peracutús ne sit, an acutus, an diuturnus. Malim tamẽ τῆς καταστάσιος τῶν ὅλων legere, vt aëris nos ambientis temperiem ac condicionem obaudias, vt ex ambientis nos status natura tum vniuersali, tum singulari, morborum forma & præcognitio ducatur, quod etiam iudicauit Hippocrat. lib. 1. epid. sent. 3. Eamq; mihi lectionem secuti videntur ferè Galeni Commentarij & Cornarius.

51 αἰώμαλον θάλπος] Eadem ferè ſcribuntur aph. 4. lib. 3. Quod ſequitur, καὶ ἐν τῇσιν ἄλλῃσιν ὥρῃσι κατὰ λόγον, mihi rectiùs præcedentia ſpectare videtur.

52 τὰ μὲν ἀπὸ δ' ἀλέων βορβορωδέων] Sic quidem rectè legunt exemplaria omnia, etſi quædam Regia manu ſcripta βορβορωδέων habent.

53 ὥρῃς ?] Nunc locum aliter mihi legiſſe videntur omnes interpretes.

54 ὅταν οὖν καὶ ὁ ἀὴρ] ὁ ἦηρ legunt quędam exemplaria Regia manu ſcripta, vt etiam Vaticana, ἔηρ verò Aldina. Sed τὸ ἦρ aut τὸ ἔαρ lego cum Galeno & Cornario.

55 καὶ ὁ πιθοχειμὼν] Hanc dictionem expoſuimus in noſtra OEconomia, ſimúlque hunc locum expreſſimus.

56 καὶ φθινοπώρῳ] Sic quidem legunt omnia exemplaria, ſed φθινόπωρον lego cum omnibus interpretibus.]

57 ἐαὶ περιεκρηγνύωνται] Iſtum locum expreſſimus & fuſiſſimè ex Galeni mente expoſuimus in noſtra OEconomia.

58 νόποι βαρυήκοοι] Vide aph. 5. lib. 3.

59 ἢν μᾶλλον πλεονάζῃ] Hîc quidem codicum pluralitatem ſecutus ſum, vt ad ſequentia referrem. etſi quædam exemplaria præcedentibus adiungunt. Hæc autem verba idem ſignificare videntur, quod ſcribitur aph. 7. lib. 3. καὶ ἢν μὲν ἐπὶ πλέον ἡ τὸ ἔτος τοιοῦτον ἐὸν, οἵην τὴν κατάστασιν ἐποίησεν, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, καὶ τὰ νοσήματα τοιαῦτα δεῖ προσδέχεσθαι, quibuscumque etiam redundantibus in corpore excrementis, & quomodocumque affectis corporibus, aut ex alio anni tempore, aut illo ipſo temporis ſtatu, & quocumq; in corpore inualeſcente humore.

60 αἱ μεταβολαὶ] Eadem ferè ſcribuntur aph. 1. lib. 3.

61 καὶ τὰς ἄλλας καταστάσιας τῶν νόσων] Sic quidem legunt exemplaria omnia, ſed τὰς ἄλλας μεταστάσιας lego, deinde τῶν νόσων ἄλλαι πρὸς ἄλλας, vt ὥρας ſubintelligas, quò faciliùs aph. 3. lib. 3. reſpondeat. Quam lectionem etiam ſequuntur Galeni Commentarij, iidémq; τὰς καταστάσιας aëris ſtatum ac condicionem, & ambientis temperiem exponunt. Ex cuius varietate pro cuiuſque natura morborum genera dependent.

62 καὶ πρὸς καταστάσιας νόσων] Sic legunt omnia quæ vidimus exemplaria, iſtamq; vulgatam lectionem ſecuti ſumus. Hæc autem verba ſequentibus iungūt Commentarij Galeno attributi.

63 ὕδατα καὶ ἀνέμους] Hîc σώματα pro ὕδατα habent exemplaria quędam, vt etiam paulò pòſt, quam etiā lectionem ſequuntur Galeno attributi Commentarij.

64 ἢν μὲν ἐπὶ πλέον] Vide aph. 7. lib. 3.

65 ὅτι τοιούτου χειμῶνος προηγουμένου] προηγουμένου legunt Aldina exemplaria, & ποῖον ἦρ ἔτι θέρος ἔσαι.

66 οἱ αἱμορροΐδας ἔχοντες] Hic locus repetitur aph. 28. ſect. 3. lib. 6. Epid. vbi eum fuſiſſimè expoſuimus, vt & in noſtra OEconomia.

67 ἴσως δὲ οὐδὲ ἄλλοισιν] οὐδὲ ἄλλοισιν legiſſe Galenū apparet ex Commentariis qui eius nomine circumferuntur, velut etiam lib. 6. Epid.

68 συχνοῖσι τοῖσι τοιούτοισιν] συχνοὶ legiſſe Galenum & Cornarium apparet, quam lectionem etiam ſecuti ſumus ex lib. 6. Epid.

69 καὶ ὅσαι ἄλλαι ἀποστάσιες] Hunc eſſe nobis ſenſum diximus, id eſſe ſpectandum in reliquis abſceſſibus, quemadmodum in hæmorrhoidibus multos intempeſtiuè curatos, ex ſuppreſſa humorum redundantia, multis & pernicioſis morbis corripi ſolere. Quod verò ἑτέρων ἄλλος ſcribitur, etſi de reliquis abſceſſibus, qui humorum redundantiam ex toto corpore effundunt, intelligi poteſt, ad fiſtulas tamen proprio quodam modo referunt Galeno attributi Commentarij. ὑποστάσιες autem pro ἀποστάσιες legitur in Epid. & longè aliter.

70 ὅσα πέφυκεν] Hic mihi horum verborum ſenſus eſſe videtur, quæ in omnibus exemplaribus hoc modo leguntur, etſi longè aliter lib. 6. Epid. ſcribūtur, & ab Hippocratis interpretibus variè ſcripta & agitata eſſe teſtatur Gal. Commentariis in lib. 6. Epid. & hoc loco. προηγούμενα tamē legiſſe Galenum apparet, cùm προηγούμενα habeant exemplaria omnia. Eadē tamen eſt notio, ſiue eadem accedant impedimenta, ſiue ea impedimenta ante fiant, cùm ea ſi priùs fiant, morbos præcaueant, eóſq; fieri prohibeant. Veriorem tamen ſcripturam eſſe, lib. 6. Epid. diximus. Quòd verò in fine ſcribitur, ἄλλοισιν αἱ κοινωνίαι, etſi in codicibus omnibus ſcribitur & Galeno attributis Commentariis, ea tamen valde ſuſpecta ſunt, quod in Epidemiis & à Cornario omittantur, etſi poſſunt ad ſequentia referri, vt fecimus.

71 οἱ ὑποπτοι τόποι] ἀλλ' ἢν τόπον ὑποδεξάμενοι videntur legiſſe Galeno attributi Cōmentarij & Cornarius, quę lectio ex lib. 6. epid. deſumpta videtur. Cuius magnam eſſe in codicibus varietatem cùm indicent Galeno hîc attributi Commentarij, & Galenus Com. in lib. 6. Epid. eadem tamen eſt vtrobiq; notio.

72 ἄλλοισιν αἱ κοινωνίαι] Hîc vulgatam ſcripturam & exemplaria omnia ſecuti ſumus cum Caluo, & iſta ſequentibus adiunximus, cuius etiam lectionis meminit Galenus Com. in lib. 6. Epid. & Commentariis in hunc locum. Manu verò ſcripta exemplaria quædam ἀλλ' οἷσιν αἱ κοινωνίαι legunt, vt ſcripſimus noſtris in lib. 6. Epid. annotat.

73 κώλυσις] Hîc ſecuti ſumus Galenum & interpretes, idq; ſequentibus adiunximus, etſi iſtius lectionis meminit Galenus Com. in lib. 6. Epid. in fine ſect. 3. vbi hæc ſententia repetitur.

74 τὰ περὶ τὸ οὖς] Hæc eadem ſententia paulò aliter legitur initio ſect. 4. lib. 6. Epid. & lib. περὶ κρισίων. Vbi autem hîc legitur in omnibus codibus, τῆς ὑποστροφῆς κρινόμενα, τῆς ὑποστροφῆς γινομένης legiſſe videtur Cornarius & Galenus ex lib. 6. Epid.

75 καὶ πολὺ] Hæc verba duplici notione intelligi poſſunt, vt multò magis abſceſſu liberentur, ſi larga & liberalis contingat è naribus ſanguinis profuſio. Aut ſi abundè & copioſè ſanguis ex naribus erumpat, longè certiorem fieri iudicationē, cùm alióqui futura non ſit morbi ſolutio, quomodo ſumpſit Galenus in Commentario. Legitur autem hæc ſent. lib. 6. Epid. ſect. 4. & libello περὶ κρισίων paulò aliter. Cæterùm omnia exemplaria hîc legunt, οἷον τὸ τοῦ Ἀρχιγένεος, ſed Ἀρχιγένεος legunt Galeni exemplaria, vt & lib. 6. Epid. Caluus verò Αὐτιγένεος legit.

76 ὡς τὸ ἔνυπρον] Hæc ſent. etiam aliter legitur lib. 6. Epid. ſect. 4.

IN LIB. DE IVDICATIONIBVS.

Περὶ κρισίων] Huius libelli aliud fuiſſe principium Caluo ſatis conſtat, in quo quid Criſis ſit in morbis, & quantum Medico cōferat, oſtenditur. Videturq; libellus iſte parū integer, ſed variè ex aphoriſmis, Prognoſtico, & aliis Hipp. locis conſarcinatus. Exemplaria verò quędā ἀφ' ὑγιῆς legunt, quędā etiā ὑγιῆ.

2 ἱδρῶτες γὰρ ἄριστοι εἰσὶν] Hæc ex Prognoſtico ſumpta ſunt, eóq; referenda.

3 παχὺ ἔστω δὲ χρὴ] Hæc quoq; ex Prognoſtico ſumpta ſunt.

4 ἀπονώτεροι δὲ ἀπελύσαν] Sic quidem legunt exemplaria omnia, ſed εὐπετέστεροι legere malim, cū paulò poſt iis δυσφορῆτες opponat.

5 οἱ δὲ πυρετοὶ κρίνον] Iſta ex lib. 3. Progn. deſumpta ſunt.

6 μέλανα μὲν ἐόντα] Caluus iſtud de vrinis ſumpſit, & μέλανα μὲν οὖρα legiſſe videtur.

7 ἄλλα ὑγιὴς γίνεται] ὑγιὲς legunt Aldina & Vaticana exemplaria.

8 τῆ θερμῆς ἀπιόντος] τῆ θερμοῦ ἐπαπιόντος legunt Aldina exemplaria.

9 ἢ διὰ ὑγείην ἰσχυρὴν] Sic quidem legunt publicata omnia exemplaria, ſed Vaticana διαρροίην ἰσχυρὴν legunt.

10 ἢ σὺ ἄλλη ἐφίσταται] Sic quidem legunt exemplaria omnia, ſed ἀφίσταται lego cum interpretibus.

11 τριταῖος] Id de tertiana febre dici teſtatur aph. 59. lib. 4. quāquam Caluus aliter accipit, & τεταρταῖος legere videtur.

12 ὁκόσοις ἐν ἀφορήσεις] Hæc ſententia ſumpta eſt ex aph. 63. & 64. lib. 4.

13 τὰ ὀξέα νοσήματα] Aph. 23. lib. 2. & in Coac. Prænot. vbi hæc ſententia repetitur, non additur ὡς ἐπὶ τὸ πολύ.

14 ἱδρῶτες] Hæc ſententia ſcribitur aph. 36. lib. 4. ſed trigeſimū primum diem hîc adſcribit Cornarius ex aphoriſmis, cùm τετρακοσίοις ſcribant exemplaria omnia, vt τετρακοσίοις Aldina, cùm in eam diem iudicationes cadant ex Hippocratis doctrina, etſi ſeptimus & vigeſimus dies & trigeſimus primus, & trigeſimus quartus rarò per ſudores iudicent, vt ſcribit Galenus.

15 παράδειγμα δὲ] Caluus hoc cum negatione legiſſe videtur, contra omnium codicum fidem.

16 ἢν τὸ νόσημα παρεγένετο] ἢν lego cum cæteris omnibus exemplaribus, & ἐπεὶ παύεται.

17 ἐν τοῖσιν ὑποχονδρίοισιν] Hæc ex Prognoſtico deſumpta ſunt.

18 μὴ καθαρὸν ἢ] Sic quidem legunt exemplaria omnia: iſtáque lectio retineri poteſt. Verùm cùm iſta ex Prognoſtico ſumpta ſint, nos cum Cornario negationem ſuſtulimus, & ad id quod ſcribitur in Prognoſtico retulimus. εἰ δὲ ὀξὺ λευκοῖ, καὶ ποτὲ μὲν καθαρὸν ἐρέοιτο, ποτὲ δὲ ὑφίσταται τὸ λευκὸν καὶ λεῖον, χρονιωτέρη γίνεται ἡ νόσος, καὶ ἧσσον ἀσφαλής. Quod etiam paulò poſt eadem notione repetitur. Nos tamen in reliquis vulgatam lectionem retinuimus, vt χρονιωτέρη ἡ κρίσις

ἡ κρίσις legimus. Aldina verò exemplaria pro κρίσις κίνησις vitiosè legunt.

19 ὁκόσα δὲ ποδαγρικὰ] Hoc desumptum est ex aph. 49. lib. 6.

20 τῶν ἱδρώτων] Id etiam ex Prognostico sumptum est.

21 οὖρον δὲ ἐὰν τὸ πε μ.] Ista sine ordine repetita tumultuariam huius libelli consarcinationem arguunt, sumpta tamen sunt ex Prognostico. Aldina verò exemplaria πολὺ χρόνου, pro πολλοῦ χρόνου legunt.

22 ἐν τοῖσι πυρετοῖσι] Eadē scribuntur lib. 4. de rat. vict. in morb. acut. vrinarum variam mutationem morbi diuturnitatem, indicare, quòd plures & varias subesse affectiones necesse sit, vt illic scribit Galenus.

23 ψυχροὶ ἱδρῶτες] Hæc ex Prognostic. & aph. 37. lib. 4. desumpta sunt.

24 καὶ τούτων ἐν ὅλῳ τῷ σώματι] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Cornarius tamen aph. 39. & 40. lib. 4. secutus est.

25 τὴν πυρέσσοντα] Aph. est 56. lib. 4.

26 ὑγιαίνοντα] μὴ ὑγιαίνοντα legunt Aldina exemplaria. ἀκρήτως quoque suspectum est, & ἀκρίτως malim.

27 ἐς τὸ αὐτὸ χωροῦντα] Apparet decerptum esse ex aph. 69. lib. 7. ideóque incertum est, an de alui egestionibus, an de vrinis accipi debeat. Et certè id mihi parum integrum videtur.

28 ὁκόσοις δὲ ἐν τῇ κάτω ὑποχωρήσει] Istud sumptum esse ex aph. 70. lib. 7. apparet, etsi detruncatum videtur.

29 ἐὰν αἱ φλέβες σφύζωσι] Istud de febribus intelligendum, in quibus magna est temporum pulsatio, largáque sanguinis ex naribus profusio expectanda, satis indicant quæ scribuntur in Coac. Prænot. & lib. 2. Epidem, sect. 6. vbi hæc repetuntur, ibique exposuimus, etsi vtrobique non similiter scribuntur, vt etiam in calce huius libelli. Quod etiam hîc ὀδύνης ἰσχυρῆς scribitur, illic ὀδύνης ἰσχίων. Hîc etiam simpliciter venæ pulsare dicuntur, quod de arteriarum in temporibus pulsatione intelligitur in Coac. Prænot. etsi de vernarum in manibus pulsatione in huius libri fine & lib. 2. Epid. accipitur, de quibus etiam παλμὸς sequente sententia scribitur.

30 ὅσοι ὑπὸ πεταύρου] Aphorismus est 6. lib. 5.

31 μήτε σημείων γινομένου] γινομένων lego, etsi γινομένου legunt exemplaria omnia vitiosè.

32 αὗται δὲ αἱ ὑποστροφαὶ] Vaticana exemplaria αὗται δὲ αἱ ὑποστροφαὶ legunt.

33 καὶ τὴν ἡμέρας λάβῃ] Sic legunt exemplaria omnia publicata. Vaticana verò, τὴν μέσας ἡμέρας λάβῃ legunt, quæ secutus est Caluus.

34 ἡ νοῦσος κρισίμῳ ἡμέρῃ] ἡ νοῦσος κρίσιμος legunt exemplaria Aldina.

35 ὅταν δὲ ὑποστρέφει] ὅτε δὲ lego cum Cornario.

36 τὰ παρ' οὖς] Hæc sumpta sunt ex sent. 1. sect. 4. lib. 6. Epid. & lib. περὶ χυμῶν, vbi paulò aliter leguntur.

37 τὴν οὖρον παχὺ] ἢ οὖρον παχὺ legunt Aldina & Vaticana exemplaria, quæ secutus est Cornarius, vt id ad præcordia referatur, ex aph. 74. lib. 4.

38 ἤπερ τεταρταίοις] Siue id ad quartanas referas, vt faciunt Interpretes, siue ad iudicationem quæ quarto die contingit, certum est parum tutam & valdè suspectam esse iudicationem, quæ per sanguinis ex naribus eruptionem cōtingit, & τεταρταῖαι αἱμορραγίαι Hippocratis rescriptis multis locis damnantur, hícq; de infida iudicatione & recidiuam faciente agitur. Quod sequitur, ἐν τοῖς πύα ἀποχωρέοντα ὑγιάζειν νόσοις, valde suspectum est, etsi in eo consentiunt omnia exemplaria. Cornarius ἐν τοῖς διὰ ἀποχωρέοντα ὑγιάζειν νόσοις legisse videtur, vt sanguinis profluuia eos morbos qui per alui deiectiones sanari solent, non soluant. Sed lego, ἐν τοῖς πύα ἀποχωρέοντα ὑγιάζει νόσοις, hoc sensu, vt sanguinis profluuia minimè eos morbos liberent, quibus pus prodiens sanitatem confert.

39 τοῖς μελαγχολικοῖς] Aphorismus est 11. lib. 6. sed pro φρενιτίδων νεφριτικῶν lubentiùs legerem.

40 ὅσοι μαίνονται] ὅσοι μαίνονται αὐτομάτου ἀπαλλασσόμενοι, legisse videtur Cornarius, cùm tamen ἢ αὐτομάτου legant exemplaria omnia.

41 ὁκόσοι ἐν τῇ γλώσσῃ παφλάζουσι] Hunc locum mihi videtur subindicare Galenus in Exegesi, παφλάζουσιν exponens & φλάζουσιν, vt scripsimus in nostra OEconomia, qui etiam repetitur lib. 2. Epid. vnde sumptus videtur, vt in eorum altero φλάζουσιν legisse videatur.

42 ἡ ὀδύνη ἰσχυρὴ] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed lectionem lib. 2. Epid. secutus sum cum Cornario.

43 ἢ μανίη] ἡ μανίη lego cum Cornario ex libr. 2. Epid. etsi illic locus iste parum est, integer, quem tamen illic abundè nostris Commentariis exposuisse videmus, atque etiam expressisse quinam morbus magnus dicatur ἐν ἔθει γινόμενος, vt & in nostra OEconomia. Sunt autem hæc omnia iudicationum difficilium valdè obscura exempla, ideoq; etiam parum integra.

44 ὅσοις ἐν τοῖσι καύσοισιν] Hæc solutionis febris ardentis exempla repetuntur lib. 2. Epid. sect. 5. & morbi comitialis solutiones esse scribuntur, vt illic exposuimus.

45 ὑπὸ καύσου ἐχομένῳ] Aphorismus est 58. lib. 4. qui etiam repetitur in Coac. Prænot.

46 ὅσοις ἐν τοῖσι καύσοισι] Hæc repetuntur ex aphoris. 26. lib. 6. & Coac. Prænot. vbi istam sententiam abundè exposuimus.

47 ὅσοις αἱ ἐν τοῖς πυρετοῖς] Hæc ex aph. 60. lib. 4. sunt petita.

48 ὅσοισιν ὀδύναι γίνονται ἐξαπίνης] Hæc sententia mihi videtur subobscura & parum integra, & ex Coac. Prænot. repetenda, vbi illius explicationem attulimus, & ἢ περὶ σκέλεα ὀδύναι, pro περισκελέες ὀδύναι legendum diximus, etsi περισκελέες ὀδύναι dolores molestos & graues significare possunt, quòd περισκελὴς, σκληρὸς, δυσχερὴς exponitur Hesychio. Quod sequitur, οὐ γὰρ λαμβάνει πυρετὸς, mihi ad solutionum exempla referri videtur, cùm dolor ad inferiora secedit, velut ad coxendices, & crura, aut tibias. Neque enim vehemens febris corripit, nisi pręcipua viscera attentētur.

49 ὑπὸ ὕδρωπος ἐχομένων] Aphor. est 14. lib. 6. qui etiam repetitur in Coac. Prænot. Illud verò κατὰ φλέβας non alium mihi sensum habere videtur, quàm quod scribitur in aphorismis, τοῦ κατὰ τὰς φλέβας ἐς τὴν κοιλίην ὕδατος ῥυέντος, aut quod scribitur in Coacis, κατὰ φλέβας ἐς κοιλίην ῥαγέντος τοῦ ὕδατος. Siue igitur aquosa proluuies in venis contineatur, siue in spatiis inanibus & corporis conceptaculis, ea si per venas in vesicam aut aluum effundatur, soluitur morbus, nec aliter depellitur (quod etiam rectè dixit Horatius) nisi causa morbi Fugerit venis & aquosus albo Corpore languor.

50 τὴν ὑπὸ λευκοῦ φλέγματος] Ex aph. 29. lib. 7. petita est sententia, quæ etiam multoties repetitur apud Hippocratem in Coac. Prænot. & lib. 1. de morb.

51 ὅσοι ὑπὸ διαῤῥοίης] Codices Vaticani ante hanc sentētiam hæc apponunt, ὑπὸ διαῤῥοίης ἐχομένῳ ἰσχυρῆς, ἔμετος ἐπιγινόμενος ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου λύσις. Quam lectionem sequitur etiam Caluus. Est autem aph. 15. lib. 6. lib. 1. de Morb. repetitus. Reliqua subobscura & parum integra videntur, vt & Aldina exemplaria, quæ πολλοῦ χρόνου legunt.

52 εἰλεοῦ ἐπιγινομένου] His locus ex lib. 2. Epid. sumptus videtur, sect. 6. vbi repetitur, & paulò alirer legitur, quem nostris in illum locum Commentariis abundè exposuimus.

53 κεφαλὴν περιωδυνέουσαν] Aphorismus est decimus lib. 6.

54 ὁκόσοισιν ὑγιαίνουσιν] Aphorismus est 51. lib. 6. lib. etiam 2. de Morb. repetitus.

55 ὀφθαλμιῶντα] Sumpta est hæc sententia ex aphor. 17. lib. 6. in Coacis Prænotionibus etiam repetita.

56 ὑπὸ σπασμοῦ] Ex aphor. 57. lib. 4. petita est hæc sententia, multis aliis locis apud Hippocratem repetita, vt lib. 1. de Morb. & Coac. Prænot.

57 ὑπὸ πυρετοῦ ἐχομένῳ] Hæc sententia ferè iisdem verbis repetitur in Coac. sent. 157. vbi eam abundè exposuimus, & ex lib. περὶ τόπων τῶν κατ' ἄνθρωπον desumptam esse meliúsque adscriptam testati sumus. Quod etiam satis indicant quæ sequuntur, ὁπόταν ξυντεταμένος τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας μανίην ἐμποιέουσιν, quæ illic suo ordine adscribuntur, hîc verò omnia interturbant nihílque cohæret, vt nec ea quæ sequuntur de venarum in manibus pulsatione, quæ iam semel hoc libro repetita, vitium manifestè arguunt, vt ne addam vitiosam & parum constantem exemplarium lectionem. Quare ea omnia cum Cornario omittenda & resecanda censemus. Et certè Vaticana exemplaria defecta esse videntur & aliquid desiderari suspectant, vt etiam ex Galeno patet.

IN LIB. DE DIEBVS IVDICATORIIS.

1 Μέγα μέρος] Hic libellus ex variis Hippocratis scriptis ferè consarcinatus, non longe meliore fortuna quàm superior vsus est. Et vterque cùm ad σημείωσιν & prædicendi ratio-

nem pertineat, ab Erotiano est præteritus. Exemplaria autem manu scripta Regia & Vaticana μέγα κέρδος legunt, sed in Vaticanis supra μέρος adscriptum est, quam lectionem etiam secutus est Caluus. Hoc verò principium ex fine lib. 3. Epid. hîc adscriptum est.

2 ὁ γὰρ γνοὺς] ὁ γὰρ νοῦς legunt exemplaria Vaticana pro γνοὺς, sed vtramque lectionem apposuit Caluus.

3 ἑκάστῳ, τὸ νόσημα ἀγαθὸν] ἑκάστῳ videtur legisse Cornarius faciliore sensu, & ad κατάστασιν retulisse, quemadmodum scribitur in fine lib. 3. Epid. vbi ista iisdem verbis repetuntur, & nos ad finem pest. status apposuimus. Potest & publicata lectio ferri, vt sigillatim quinam morbus bonus, quinam periculosus sit, aut in temporis constitutione, aut in morbo, nosse oporteat. Possumus etiam hîc sequi lectionem lib. 3. Epid. vt communem temporum cum morbis affectionem & habitudinem respiciamus. Quam lectionem etiam nostris in illum locum Commentariis ex melioribus codicibus integram reposuimus.

4 ἐὰν αὐτή τε ἡ ὥρη] Aldina exemplaria & Vaticana ἐὰν μὴ αὐτή τε ἡ ὥρη τῷ νοσήματι ξυμμαχήσῃ legunt, quam lectionem cum Interpretibus omnibus secuti sumus, etsi αὐτῇ τῇ ὥρῃ vitiosè legunt Alidini codices. Si verò anni tempus cum morbo ægrum oppugnat, & illi copias auxiliares adfert, sinistri augurij non superstitis futuri ægri signum est.

5 ἔπειτα δὲ ἢν τὰ περὶ τὸ πρόσωπον] Id videtur sumptum ex Coac. Prænot. sent. 15. vbi prædictionis ex facie notæ apponuntur, vbi istud etiam exposuimus.

6 καὶ τὸ πνεῦμα μανότερον & λεπτότερον] λεπτότερον videtur legisse Caluus cùm leniorem spiritum dixit, velut etiam legitur in Coacis Prænot.

7 καὶ ἐς τὸ περὶ δίκροον] Sic legunt exemplaria omnia publicata vitiosè, & manu scripta Regia, ἐς τὸ περιδίκρω, non magis integrè. Lego autem & εἰ περὶ τὸ δίκροον τῆς γλώττης οἷον περ σίαλον λευκὸν ἐπαλείφεται, velut nostris in Coac. Prænot. Annotat. scripsimus, vnde totus hîc locus sumptus est, eúmque abundè exposuimus. Caluus verò ἐπαλείπεται pro ἐπαλείφεται ex scriptis codicibus legisse videtur, quemadmodum etiam in Coac. Prænot. καταλείπεσθαι pro καταλείφεσθαι ex manu scriptis codicibus adscripsimus.

8 εἰ μὴ οὖν] εἰ μὲν οὖν σμικρὰ ταῦτα εἴη lego cum Cornario, & Caluo.

9 ἢν δὲ ᾖ παχύτερον] Sic vtrobique legunt exemplaria omnia, sed vltimo loco lego cum Cornario, ἢν δὲ ἔτι παχύτερον, aut ἢν δὲ ἔτι παχύτερα, ex codicibus scriptis, quod etiam fecit Caluus.

10 τοῦτο δὲ] Hæc ex sent. 213. Coac. Prænot. desumpta videntur, vbi etiam à nobis explicantur.

11 τὰ δὲ ὀξέα τῶν νοσημάτων] In codicibus Regiis manu scriptis, περὶ ὀξέων νοσημάτων adscribitur. Quæ verò hoc loco acutis morbis tribuuntur, lib. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν, περὶ παχέων scribuntur, etsi aliquantulum variant.

12 & περιστρέφεσθαι] περιστρέφεσθαι lego aut περιφαίνεσθαι, vt lib. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν.

13 & μάχας λέγει ὡς ὀρέων] ὡς ὀρέων μάχας & πολέμους legitur lib. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν.

14 & ἢν πη ἐρήμην ὁδὸν βαδίσῃ] Hunc locum aliter legit Cornarius, & lectionem libri περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν adhibuisse videtur.

15 ἢν μὲν ὅτι πρῶτα φρόντισαι] Hîc lectionem libri περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν adhibeo cum Cornario.

16 τὸ σῶμα αὐτίκα οὐ δύναται] οὐ δύναται meliùs legitur ex lib. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν.

17 ὁ δὲ τέταρτος] Hîc mihi sequenda fuit lectio libri περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν, quam hîc vitiatam esse apparet, & ex illa desumptam.

18 φύσις γὰρ ἅπαξ] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Cornarius tamen pro φύσις, φλέγει legisse videtur. Hunc autem mihi sensum hæc verba habere videntur, vt febris ardens sua natura cùm semel inuaserit, totum corpus accendi necesse sit.

19 δῆλα μὲν οὖν πολλὴ ἰσχὺς] τὸν ἄνθρωπον lego, istaque desumpta videntur ex lib. 3. de Morb. in febre ardente, vbi iisdem ferè verbis repetuntur. Hi linguæ in febre ardente ad perniciem tendente gradus, abundè mihi explicati videntur sentent. 229. Coac. Prænot. vbi etiam istum locum adscripsimus.

20 ἰσχάδες δὲ] Hæc repetuntur libr. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν, vnde desumpta videntur.

21 οὐ μετακινέεται] Hîc interpretes omnes lectionem libri περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν vt puriorem secuti sunt, & ὅσον ἂν μέγιστον δύνῃ lego.

22 γίνεται δὲ ἀπὸ χολῆς] καὶ φλέγματος addendum videtur, vt locus sit integer.

23 βληχρός] Post hæc verba legunt exemplaria omnia, ἀλλὰ χρὴ ὧδε μελετᾶν, quæ reiecimus cum Cornario, quod translationem ex lib. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν arguant.

24 ἴκτερος δὲ θεῖν] Hæc desumpta sunt ex libr. 3. de Morb. vbi paulò aliter leguntur.

25 ἡ δὲ περιπλευμονίη] Hæc quoque ex lib. 3. de Morb. repetuntur, & paulò aliter scribuntur.

26 τελευτῶσι δὲ] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed τελευτῶσι lego vt lib. 3. de Morb.

ΠΡΟΡΡΗ-

ΠΡΟΡΡΗΤΙΚΩΝ HIPPOCRATIS,

Hoc est,

PRÆDICTORVM, LIBRI DVO,

Quorum vnus post iustos Galeni Commentarios, noua interpretatione Latina, & breuibus Scholiis est illustratus, alter verò Latinitate etiam & Annotationibus, quæ vice Commentarij esse possint, nunc recens donatus,

ANVTIO FOESIO Mediomatrico Medico, &c.

IN LIBRVM PRAEDICTORVM HIPPOCRATIS PRÆFATA.

Πρόῤῥησις *eorum quæ mentis acie prouidentur aut præsentiuntur prædictio magnã habet in re Medica celebritatem & nominis auctoritatẽ, adeóq; prænotioni ancillatur, vt eius sensa in animi notione recondita, in lucem producat & explicet. Quarum inter se tam arcta est necessitas, vt ad tuendam quam sibi vendicant artis dignationem, mutuas ferant operas. Nam & prænotionis vis animi septis, velut tenebris immersa, non nisi prædictionis ope enitet, & prædictio, nisi quæ magna artis præceptione sunt comprehensa, aut diuturno vsu comprobata, aut deniq; contenta mentis agitatione longè ante prouisa, in medium proferat, futilis quædam & inanis loquentia potiùs quàm futura proloquens oratio esse videatur. Vnde existit vt prænotioni ferè iuncta prædictio, illustres faciat aditus ad totam iudiciorum disciplinam, quæ & Medico admirabilitatem parit, & præcipuam arti conciliat existimationem. Nam & quod animo informaris aut præsenseris, in vulgus vt emanet, & in artis præcepta concludas, prædictione opus est. Eúmque in modum Medicinæ parens Hippocrates præsagium artificiosè instituens,* προγινώσκειν καὶ προλέγειν *Medicum iubet, & apud ægros præterita, præsentia, & futura ex arte enunciare. Et accuratius quoddammodo lib. 1. Epid. Medicum velut ad officium reuocans,* λέγειν τὰ προγινόμενα, γινώσκειν τὰ παρέοντα, προλέγειν τὰ ἐσόμενα, *eúmque in his exerceri vult. Quæ sanè totam præsentiendi artem ita concludunt, vt & ex firmissimis artis præceptionibus informata præcognitio, longè ante notatam euentorum consequentiam velut acutè animo cernens ad prædictionem viam muniat amplissimam. Quæ tandem erecta mentis acie, velut iisdem calcatis vestigiis, ad præsensionem contendens, artis mysteria tenebris abstrusa euulgat, enunciat, & in publicum educit, ac temporum vices moderando, tantam arti gratiam accumulat, vt in præsagiendi disciplina sola ferè prædictio primas teneat. Hinc prædictorum, prædicendi ac prædictionis exorta Latinis nomina, eadémque Medicis trita,* πρόῤῥησις, προαγόρευσις *aut* προδιαγόρευσις, *&* προλέγειν. *Vt cùm ad rectè præsagiendum & præsentiendum multum adiumenti aliundè suppetat, præcipuum tamen instrumentũ, velut & præconiũ, ex prædictione petatur. Quam certè ex arte & dignitate vt exerceas, cùm multa ad præcognoscendum & præsagitione rectè vtendum ab Hippocrate & Galeno scripta sint, demúmq; per totam iudicationis tractationẽ latissimè fusa, prædictionis tamen aperta professio ac explicatio his solis duobus prædictorum libellis insignitur. Etsi sanè quidem illius exacta cognitio ex limpidissimis fontibus & germanissimis parentis fœtibus, aut ex iis quæ per totam Hippocratis OEconomiam ad prædictionem informandam sunt seposita, potius quàm ex turbulentis his riuulis haurienda est. Quam ad rem plurimùm conferet exactissima Galeni diligentia totam iudicationis disciplinam multis voluminibus comprehendens, ipsamq; præcognoscendi & præsagiendi rationẽ ex fidelissimis Hippocratis monimentis contestatam, velut*

in medicina adytis absconditam suis plurimis commentariis in lucem proferens, & ad eam manu ducens. At A certè ea tritißima via est quæ ad totius præsensionis amplitudinem retinendam & confirmandam compendium adfert maximum. Est tamen in his duobus quiddam quamuis minimè idoneis prædictionis præconibus, quod ita probè artis existimationem tuetur, vt germanitatis sensum præseferat, & ex genuina stirpe decerpti surculi in Asclepiadarum familiam rectè insiti esse videantur. Quamuis enim antiquam illam originis celebritatem & Asclepiadarum dignationem sartam tectam non habent, ex eadem tamen familia, quæ totum orbem nominis fama compleuit, tanquam ex schola prodierunt. Siue namque ad Polybum, B siue ad Thessalum, siue ad Euryphontem ortum referant, in Asclepiadarum tamen familiam, quæ numerosißima fuit, velut retro repetitis cognationis ordinibus transeunt. Cuius rei sententiam fert Hippocratici nominis vindex acerrimus Galenus libris de diffic. spirandi, qui reliquos Hippocratis libros Polybo aut Thessalo adscriptos, velut exauthoratos milites, militiæ sacramento restituit, & in Hippocratis familiam ac disciplinam cogit, eóque nomine in populo venditationem habere existimat. Quod sanè iudicium non temerè secuti sunt antiqui, eos qui paßim circumferuntur libros, tanquam vnum Medicinæ corpus, in Hippocratis nomen imponentes. Et certè, si his duobus mancipiis quæ nunc in libertatem asserimus ac velut C producimus, præconium facere nostris scriptis fas est, eos satis locupletes existimamus, qui & nobilißimæ arti grauißimum testimonium ferant, & amplißimæ dignitatis existimationem tueantur. Ac vt de priore Prædictorum istorum libro sileam, cuius vt enarrator ita laudator est optimus Galenus, satis constat ex eo integras sententias tanquam sumptiones aut lemmata quædam ab antiquis artis nostræ magistris, Galeno præsertim & Aretæo, vsurpari. Et hic quoque verborum pondere, sententiarum grauitate, styli magnitudine, & breuitatis circumscriptione tam facilè Hippocratis maiestatem testatur, vt minimè abdicari debeat. Quinetiam doctrinæ genere, & dictionis nouitate, ac tractationis serie cum Coacis Præsagiis D tam apertè conspirat, vt ex iisdem ducantur fontibus, & vtriusque idem auctor esse videatur, qui (vt in actionibus perscribi solet) de re eadē ferè fecerit alio modo. Neq; verò ideò eius doctrina in totum respuenda est, quòd in eo næui plurimi, & vt in tumultuario opere ac ad memoriæ subsidium proiecto, voragines quædam ac vastitates deprehendantur. Cuius quidem calamitatis infortunium ex Galeni monimentis solandum venit, cuius industria hiatus velut aggestione facta oppleti, æquatæ salebræ, & miserabilis vastitatis species depulsa est. Quæ lamentatio à nobis aliàs id ipsum quiritantib. iam sæpe expressa, hoc tempore supprimenda est, præsertim cùm extra causam sit, & in vnius Galeni diligentia conquiescat, qui horum Præ- E dictorum librum primum suis Commentariis & laboribus ita complanauit, vt iam in omnium ora veniat. Quò faciliore opera ideo defuncti sumus, vt in eundem leues tantùm velitationes nostras emiserimus. In altero versatur nostra quæstio, atque eò sanè maior, quò & deterior illius est conditio, & profectò obscurior cognitio. Ac primùm (vt iam ad id quod instat aggrediamur) in eo nobis magnum est propositum negotium explicandum, quòd cùm vterque in prædictionis & nomen & causam veniat, tam sint inter se & toto tractationis genere & serie, & ordine, ac dictionis ornatu dißimiles, vt de germanitatis iure contendant. Deinde ea est styli varietas, & scriptionis, totius habitus & formæ tanta dißimilitudo, vt vtrius- F que non vnum aut eundem esse authorem res ipsa clamet. Certè scriptum istum librum ab eo apparet, qui prædictionis Medicæ dignitatem à maledicentium obtrectationibus tueretur, cùm vaticinationis aut diuinationis nomen incurreret, ac præstigiarum potiùs quàm præsensionis speciem obtineret. Quod Medicorum quorundam ignauia, ne dicam ambitione, illis temporibus accidit, qui vt famam in populo quærerent, ad illiberalem quæstum prædictionis nomine turpiter abutebantur, & ad quiduis potiùs quàm ad artis Medicæ dignationem obtruderent. Cuiusmodi sanè plurima prædictionum genera hîc conuelluntur, ac tandem quòd longius aberrarint, ad artis saluberrimæ metas flectuntur, demúmque quanam prædictio- G nis specie Medicus velut caduceo ornatus per omnium ora hominum clarus obambulet, artíque summam conciliet gratiam, præclarè ostenditur. In eóque (quod satis apparet) versatur totius quæstionis cardo, vt prædictionis legibus optime constitutis, ad eorum modulum, quæ sunt tam ad præcognoscendum quàm ad rectè præsagiendum in arte facienda necessaria, appositißimè accommodentur. At verò vt in vtroque rectè omnia ad prædictionis leges examinantur, & quod palam profitentur re ipsa satis præstant, tam dißimilis tamen inter se est oris habitus, tam varia species, vt esse eiusdem parentis fœtus mihi in animum inducere nequeam. Cuius rei suspicionem etiam auget Galenus paßim in vocum obscurarum explicatione, H hunc librum Prorrheticum maius vocans, & quibusdam Prorrheticum secundum dici scribens. Quæ quidem nomenclatura etsi tolerari potest, eam tamen cùm in aliorum opinionem confert, minus probabilem facit,

facit, atq; eò magis quò sæpius vbi mentio huius libri incidit, eum semper Prorrheticum maius vocat. Neque verò illi longè æquior esse videtur Galenus in libello περὶ τοῦ προγινώσκειν, qui multorum Medicorum existimatione hunc librum Hippocratis familia abdicat, quod etiam de vtroque palam fatetur Erotianus, librorum Hipp. locupletissimus & vetustissimus censor. Quæ profectò sunt grauissima quibus hoc tempore premimur præiudicatæ authoritatis testimonia, quæque nos ab eo instituto, in quod iamdudum longa animi cogitatione incumbimus, reuocare facilè possint, nisi & publicæ vtilitatis ratio, & causæ in quam iam pridem sumus ingressi æquitas, ad eum quem tenere cœpimus cursum persequendum animos adderent. Imprimis verò nos in hanc causam imposuit Cornelius Celsus, qui multis magnorum Medicorum decretis oppressam huius Prorrhetici secundi dignitatem, ita suis vigiliis recreauit & subleuauit, vt ex eo multa in rem suam medicam tanquam in fundum transfunderet, & ex huius fontibus suos hortos irrigaret. Nam cùm cæterorum Hippocratis operum, tum verò huius libri tam est æmulator & mirator eximius, vt integras pene sententias in suum vsum transtulerit, & (quod solet) liberius paulò Latinè reddiderit. Quorum omnium nihil à nobis esse neglectum, tam erit his nostris Annotationibus manifestum, vt & cuiusque loci notata ac expressa vestigia, & aptè loco posita, & verò plurima ad regulam tanquam in lucem reuocata esse videantur. Magna sanè fateor habenda Celso gratia pro reddita huic operi salute. At certè illi tam cumulatè beneficium reponitur, vt huius opera ex insanitate & perturbatione quadam ad sanitatem & tranquillitatem, ipseq; sibi quodammodo restitutus videatur. Hunc igitur nacti tam nobilem istius fabulæ actorem, non est cur ad verbis exaggerãdas huius operis laudes, ambitiosè nimis cuiusquam præconium requiramus. Est enim per se satis ampla & ferè popularis rerum ac verborum exornatio, doctrinæ verò cognitio ad eam quam præsefert prædictionis scientiam non minimùm accommodata. In qua tamen à Celso plurima vbi breuitatis studio contortius concluduntur, ea latius aliquantulo & diffusius nobis dicenda fuere. Atq; ista nobis sit ad hos Prædictorum libros excursio, velut præmonitio quædam.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΡΟΡΡΗΤΙΚΟΝ, ΒΙΒΛΙΟΝ Α.

HIPPOCRATIS PRAEDICTORVM LIB. PRIMVS.

ΟἹ[1] κωματώδεες ἐν ἀρχῇσι γινόμενοι, μετὰ κεφαλῆς, ὀσφύος, ὑποχονδρίου, τραχήλου ὀδύνης, ἀγρυπνέοντες, ἆρά γε φρενιτικοί εἰσιν; μυκτὴρ ἐν τουτέοισιν ἀποστάζων ὀλέθριον, ἄλλως τε καὶ τοῖσι τεταρταίοισιν ἀρχομένοισιν.

QVi inter initia sopore detenti, capitis, lumborum, præcordiorum, ceruicis dolore ac insomnia conflictantur, eos considerate oportet, num sint phrenitici. In his narium stillatio perniciem ostentat, idq; præcipuè si quarto inter initia die contingat.

Galenus in libello περὶ κώματος cap. 6. & 7. hanc sententiam explicat, eiúsque scriptionis quam ambiguam facit in Commentario, meminit. Hunc verò affectum ex Lethargo & Phrenitide mixtum, quem Typhomaniam dici quibusdam in Comment. eodem nomine etiam donari scribit libr. περὶ κώματος cap. 4. & imperitis medicis de illius nomine ambigi, cùm tamen in Pulsuum Isagoge & lib. 4. de Caus. puls. eundem affectum proprio carere nomine fateatur. Hippoc. κῶμα ἄγρυπνον vocat eodem teste cap. 4. lib. περὶ κώματος. Typhomaniam etiam vt hîc quoque & libris de pulsibus, in Exeg. μικτὸν ἐκ φρενίτιδος καὶ ληθάργου πάθημα exponit Gal. Meminit autem huius sent. Gal. initio Comment. 2. in lib. 3. Epid. & in ægr. 11. vbi sententiæ secundæ initium primæ extremo etiam annectitur. Quod ex quibusdam codicibus non rectè fecisse Caluum etiam apparet. Vitiosa sunt quoque exemplaria quæ κοματώδεος & ὀσφρύος legunt.

[2] Κοιλίης περίπλυσις ἐξέρυθρος, κακὸν μὲν ἐν πᾶσι τοῖσι νουσήμασι, οὐχ ἥκιστα δὲ ἐπὶ τοῖς προειρημένοις.

Alui prærubra proluuies, cùm in omnibus quidem morbis, tum verò vel maximè in prædictis, malo est.

Hoc præsagium cùm ad præcedens referatur, potest tamen distingui, quod etiam facit in Cois Præsagiis, vbi etiam περίπλευσις non satis vsitatè legitur, qđ hîc quoq; faciunt exemplaria quędã manu scripta. Nam περίπλυσις κοιλίης antiqua vox Hip. valdè vsitata, cùm aluus aluus liquidis & tenuibus diffluit, qua etiam vtitur Aretæus cap. 5. lib. 1. περὶ ὀξέων. Hæc autem signorum diuersi generis concursio, quæ horum Prædictorum authori valdè est familiaris, & ad prædictionis iustam commentationem non multum adfert adiumenti (vt scribit in Com. Gal.) affectionum inter se mixtiones facit. Sunt autem αἱ ἐπιπεπλεγμέναι ἀλλήλαις διαθέσεις, ἐν αἷς πλείω τὰ παντοδαπὰ μόρια, ex Gal. Com. 2. in lib. 3. Epid. Exemplaria porrò quædam manu scripta ἐν πᾶσι νοσήμασι legunt.

[3] Αἱ δασεῖαι γλῶσσαι καὶ κατάξηροι, φρενιτικαί.

Lingua ex resiccatione densa & aspera, phrenitidem portendit.

Δασείας γλώσσας, ex resiccatione densam & asperam diximus, vt vtramque interpretationem includeremus. Nam δασείας τραχείας Galenus exponit. Potest etiam & ἡ πυρικαῆ intelligi, aut quæ σκληρὰ & παχεῖα in febre ardente dicitur lib. 3. de Morb. vt scripsimus in Cois Præsagiis. Dicuntur etiam quibusdam δασεῖαι γλῶσσαι, αἱ ὑπὸ ξηρότητος ποσῶς ἐπικεκαυμέναι, ὡς μὴ διαρθροῦν τὰ λεγόμενα. δασὺς γὰρ ὁ ἦχος καὶ φωνὴ δασεῖα λέγεται, ἡ πεπαχυμένη τῇ κατὰ τὴν προσφορὰν γινομένη πνεύματι. Ex Scholio quodam.

In iis qui præter rationem perturbantur & vigiliis torquentur, vrinæ decolores, nigris sublimamentis interspersæ, cum tenuibus sudoribus circa caput obortis, phrenitidem prænunciant.

[4] Τὰ ἐπὶ παραχώδεσιν ἀγρύπνοισιν, οὖρα ἄχροα, μέλανα, ἐναιωρεύμενα ἐφ' ἱδρῶσι, φρενιτικά. A

Varia hîc est lectio in ἐφ' ἱδρῶσι. Galenus ἐφ' ἱδρῶσι & ἐφιδρῶσι legisse videtur. Quædam exemplaria ἐφιδρῶσι habent, alia ἐφιδρωῦπ. Nos dictionis ἐφιδρώσιος sensum amplexi, tenues circa caput sudores ex Galeno diximus. Quod in totum hîc malè mihi omitti videtur à Caluo. Vitiosa quoq; sunt, exemplaria quæ νεφελικά legunt. Quæ secutus Caluus, ἐφιδρωῦπ νεφελικά sequenti sententiæ adiunxit.

Quin & quæ in phreniticis manifesta apparent insomnia prouidenda sunt.

[5] Ἐνύπνιά τε ἐν φρενιτικοῖσιν ἐναργῆ.

Hoc præsagium alio quidem sensu effertur in Cois Prænotionibus, sent. 90. B

Excreatio frequens & irrita, si quidem aliud quoddam signum affuerit, phrenitidem portendit.

[6] Ἀνάχρεμψις πυκνή, ἢν δή τι καὶ ἄλλο σημεῖον προσῇ, φρενιτικά.

Exemplaria quædam scripta ἀνάχρεμψις πυκνή γε legunt. ἀνάχρεμψις πυκνή dicitur in Cois Prænot. vbi etiam φρενιτικόν pro φρενιτικά melius sonat.

Relicti in præcordiis æstus cum febre in qua totius corporis habitus perfrigeratur, malo sunt, idq; præsertim si cum sudoribus contingat.

[7] Τὰ ἐγκαταλιμπανόμενα καύματα ἐν ὑποχονδρίῳ πυρετοῦ περιψυχθέντος, κακόν, ἄλλως τε κἂν ἐφ' ἱδρῶσιν.

Huius Prorrhetici partem cum superiore malè iunxisse videtur Caluus, vt sensus satis indicat, & nulla id testentur exemplaria. C Hoc verò prædictum quodammodo exprimitur sent. 69. Coacorum Præsagiorum, vt illic scripsimus.

Desipientiæ quæ iam admodum fractis & debilitatis viribus succedunt, pessimæ sunt, non secus ac Thrasynonti.

[8] Αἱ προεξαδυνατησάντων παραφροσύναι, κάκισται, οἷαι καὶ Θρασύνοντι.

Membranæ Vaticanæ (vt audio) αἱ ἀπαυδησάντων παραφροσύναι legunt, & codices Regij manu scripti quidam προεξαπαυδησάντων, quæ lectio ad veterem scriptioné propius accedit, & προεξαπαυδησάντων legi debere testatur, quod & facit Erotianus vbi hanc dictionem exponit his verbis, προεξαπαυδησάντων, προεξαφωνησάντων, ἐξ οὗ δηλοῦται τὸ κακωμένον τῆς δυνάμεως. φησὶ γὰρ, προεξαπαυδησάντων παραφροσύναι κάλλισται. Quibus verbis vt haud dubiè hic locus subnotatur, ita & προεξαφωνησάντων vitiosè, pro προεξαφωνησάντων apud Erot. legi existimo, quòd ἀπαυδῆσαι idem Erotianus antea διὰ ἄφωνον γενέσθαι explicet, quod extremam viriū defatigationé significat, vt & ἀπαυδήσας in Epigrammatis fessum & defatigatum denotat, & ἀπηυδηκὼς confectus & viribus defectus dicitur. Galenus certè, etsi popularē & vulgatam lectionem est secutus, τοὺς προεξαδυνατήσαντας, προεκκεκμηκότας τὴν δύναμιν alibi explicat, viribus fractos & delassatos, καὶ τοὺς μετ' ὀκλύπως, ἢ ἀσθενείας. Caluus haud dubiè longè aliter legisse videtur, velut αἱ αὐδησάντων, aut aliud quid tale, contra omnium exemplarium fidem & Galeni intelligentiam, quod item fecit in Thrasynonte, ita tamen vt quoddam germanæ lectionis vestigium ab eo expressum esse facilè intelligas. Quòd autem ad scriptionem attinet, in Erotiani verbis κάλλισται pro κάκισται, & καλὸν pro κακὸν scriptū esse facilè quis suspicetur, nisi quis illud κάλλισται sumat, quemadmodum lethargo phrenitidem succedere bonum esse dicimus, & probat Gal. Com. 6. in lib. 6. Epid. Solenne est autem Hippocrati per ἀφωνίας neruorum principij offensam & sensus priuationem sumere. D

Vehementes phrenitides in tremorem desinunt.

[9] Τὰ φρενιτικὰ νεανικῶς, τρομώδεα τελευτᾷ.

Vomitus virulenti & æruginosi, cum capitis dolore, surditate & insomnia, promptam insaniā significant.

[10] Τὰ ἐν κεφαλαλγίῃσι ἰώδεα ἐμέσματα μετὰ κωφώσιος ἀγρυπνώδεα, ταχὺ ἐκμαίνει. E

Huius præsagij initium cum præcedentis fine coniungit Caluus, velut & νεανικῶς τρομώδεα copulat contra Galeni intelligentiā & exemplarium fidem. Hæc quoq; prędicta in Cois Prænot. paulùm immutatis verbis repetita, eandem tamen habent notionem.

Vbi fauces in morbis acutis dolent, graciles sunt, paruæ & suffocantur, atque vbi os hiarit non promptè adduci ac claudi possit, mentis emotionem portendi oportet. Ex his phrenitis perniciosa est.

[11] Τὰ ἐν ὀξέσι κατὰ φάρυγγα ὀδυνώδεα, ἰσχνὰ, σμικρὰ, πνιγώδεα, ὅτε χάσκοι μὴ ῥηιδίως συνάγειν τε καὶ κλείειν τὸ στόμα, παρακρουστικά, ἐκ τούτων φρενιτικοὶ καὶ ὀλέθριοι.

Caluus hoc Prorrheticum in tres sententias distraxit & valdè obscurauit. Quod ideo dico quia haud scio an hominis ingenio, F an verò codicum vitio contigit: vt ne quis exemplaria Italica, quæ ad hanc vsq; diem magnam de se opinionem commouerunt, & quibus liberaliter vsus esse ille creditur, in hoc negotio plurimùm habere ponderis exstimet. Repetitur etiam in Cois præsagiis paulùm commutatis verbis. Vitiosa sunt autem exemplaria quæ αἰάγειν pro συνάγειν, & ἐκλείειν pro κλείειν habent.

In phreniticis initio moderatum esse, sedatum & facilem, crebrò verò permutari malum est. Quin & sputatio frequens mala est.

[12] Ἐν τοῖσι φρενιτικοῖσιν ἐν ἀρχῇ τὸ ἐπιεικὲς, πυκνὰ δὲ μεταπίπτειν κακὸν τοῦτον. καὶ πτυελισμὸς κακόν.

ἐκ ἐπιεικὲς videtur legisse Caluus vitiato sensu. Idem quoque hanc sententiam sequenti annectit, cùm vbique separatæ sint. Repetitur etiam in Cois Prænotionibus hoc Prorrheticum cum sequente aliquantulum tamen diminutè.

Albicans deiectio in Phreniticis malo est, quod Archecrati accidit. Num & in his torpor fit? His si rigor contingat pessimum.

[13] Ἐν φρενιτικοῖσι λευκὴ διαχώρησις, κακὸν, ὡς καὶ Ἀρχεκράτει. ἆρα γε ἐπὶ τούτοισι καὶ νωθρότης γίνεται; ῥῖγος ἐπὶ τούτοισι κάκιστον. G

In furiosa & vehementi mentis emotione succedentes tremores malignitatem denunciant.

[14] Τοῖσιν ἐξισταμένοισιν μελαγχολικῶς, οἷσι τρόμοι ἐπιγίνονται, κακόηθες.

Quod hîc κακόηθες, in Cois Prænotionibus κακὸν dicitur.

In grauiter & acutè mente emotis, si febris iterum repetat cum sudore, phrenitici euadunt.

[15] Οἱ ἐκστάντες ὀξέως, ἐπιπυρέξαντες σὺν ἱδρῶτι, φρενιτικοὶ γίνονται.

In Cois Prænotionibus etiam paulò aliter repetitur hæc sententia. H

Phrenitici parum bibunt, ex leuibus strepitibus facilè irritantur ac percelluntur, tremuli sunt.

[16] Οἱ φρενιτικοὶ βραχυπόται, ψόφου καθαπτόμενοι, τρομώδεες.

A βραχυπόται dicuntur qui rarius & per multa interualla bibunt, vt explicat Gal. lib. 1. περὶ δυσπ. & Com. 3. in lib. 3. Epid. Quæ vox sæpe celebratur in phreniticis à Galeno & vsurpatur etiam Aretæo. Dicuntur quoque ψόφου καταπλόμενοι, qui strepitum facilè sentiunt ac percipiunt ab eóque promptè irritantur, aut qui ad quemuis strepitum expauescunt, consternantur & percelluntur. Sic Gal. in Exeg. ψόφου καταπλομένους, ψόφου ῥαδίως αἰσθανομένους, ἢ μέντοι ἢ πτοουμένους, ὥσπερ ψοφώδεις explicat, qui strepitum facilè sentiunt, & animo consternantur, velut ψοφώδεις, hoc est, ad quemuis strepitum expauescentes, formidolosos & meticulosos, hunc nimirum locum designans. Idem καταπλομένους, σφοδρῶς αἰσθανομένους, hoc est valdè sentientes interpretatur. Alia est lectio in Cois Prænot. quam illîc aperuimus. Celebratur multis in locis hunc in sensum hic locus à Gal. ac præcipuè lib. περὶ δυσπ. & lib. 5. de loc. aff. Quò magis miror Caluum satis per se aliòqui illustrem istam sententiam, tam breuiter cum superiore conclusisse, vbi etiam βραχυπόται ψόφου καταπλόμενοι legisse videtur. Hunc porrò locum de Hydrophobia accipere videtur Cælius Aurel. lib. 3. acut. cap. 15. his verbis. Ipse quoque Hippocrates, etsi non principaliter de ipsa passione tractans, sensu tamen dictorum hanc passionem memorasse monstratur, B in Prædictiuo libro dicens Phreniticos paruibibulos, sono quolibet pulsatos, tremore affici. Ita hîc βραχυπότας dici existimat quòd modicum biberent ob liquoris timorem. Etsi sanè mutata quasi velificatione, id rectè phreniticis non hydrophobis attribui asserit. Quos rectè βραχυπότας dici scribit, quòd fastidio possessi non solùm cibum verumetiam potum refugiunt, vel quòd imaginatione læsa accipiendum potum non existiment, vel suspicione ob delirationem affecti, admixta putent venena liquori. Idem etiam phreniticos tremore affici asserit ab neruorũ debilitatem, facileq; ad omnẽ sonitum commoueri, scilicet alienationis proprietate.

[17] Τὰ ἐξ ἐμέτου ἀσώδεος, κλαγγώδης φωνὴ, ὄμματα ἐπίχνουν ἔχοντα, μανικά, οἷα καὶ ἡ Ἑρμοζύγου ἐκμανεῖσα ὀξέως ἄφωνος, ἀπέθανε.

Vbi post vomitum anxiosum vox stridula est, oculi squalidi & puluere obsiti, insania portenditur, non secus ac Hermagoræ coniugi accidit, quæ vehementi insania correpta, voce defecta interiit.

C ἐπίχνουν, ἐπίπαγον, χνοώδη exponit Gal. in Exeg. concretum, lanuginosum, vt sint ὄμματα ἐπίχνουν ἔχοντα, oculi concretam quandam lanuginem habentes, aut puluere & sorde obsiti, squalidi, quod ex nimia siccitate accidit, velut per æstum iter facientibus. Simile est quod in Cois Prænotionibus πτηνὸς ἀχλυώδης in oculis dicitur, concreta quædam tenuis lanugo ac sordes. Quod ex nimia siccitate & magna imbecillitate accidit. Idémque quod lib. 6. Epid. scribitur, τὸ ἐπιξηραινόμενον δὲ ἄχνη. Scribitur ex scholio quodam quod tamen non satis probatam habet fidem. ὄμμα ἐπίχνουν οὐκ ἐστι τὸ ὀξυκίνητον, ὡς ἔνιοι φασίν, ἀλλὰ τὸ ἐναντίον δυσκίνητον ἢ καὶ ξηρὸν εἰρημένον, παρὰ τὸ χνοῦν, ἢ δηλοῦν τὸ περὶ τῆς μήνιγγα φλεγμονὴν ἢ ξηρασίαν. Quod videtur secutus Caluus, cùm obrigescere oculos dixit, dictionis Hippocraticæ vim non satis assecutus. Repetitur etiam hæc sent. in Cois Prænot. verbis paulùlum immutatis.

[18] Ἐν πυρετῷ καυσώδει ἤχων προσγινομένων μετὰ ἀμβλυωγμοῦ, καὶ κατὰ τὰς ῥῖνας προσελθόντος βάρεος, ἐξίσταν) D μελαγχολικῶς.

In febre ardente si tinnitus aurium cum visus hebetudine fiant, & ad nares accedat grauitatis sensus, furiosa mentis emotio indicatur.

ἐξίστανται μελαγχολικῶς, vehementem ac furiosam mentis insaniam cum Galeno diximus, quòd ἐξίστασθαι, παρακοπὴν σφοδρὰν ἢ μανιώδη, aut παρακόπτειν σφοδρῶς eidem significet. Indicat autem vehemens delirium, ex quo in insaniam erumpunt, & atra bili perciti ἐκστάντες μελαγχολικῶς dici videntur, velut de vxore Plautus Amphytr. atra bili percita 'st. Nulla res tam delirantes homines concinnat citò. Repetitur hoc præsagium in Cois Prænot. sed sanguinis profluuium velut signum criticum additur.

[19] Αἱ παρακρούσιες σὺν φωνῇ κλαγγώδει, γλώσσης σπασμοὶ τρομώδεες. καὶ αὐται τρομώδεες γινόμεναι, ἐξιστάνται. σκληρυσμὸς τουτέοισιν ὀλέθριον.

Desipientiæ cum voce stridula & linguæ conuulsione tremula, voces quoque ipsę tremulæ, mentis vehementem alienationem significant. In his durities aut asperitas perniciem minatur.

E Caluus hanc sententiam tribus membris distinxit, cùm tamen in omnibus exemplaribus coniunctè legatur, eodémque modo in Cois Prænot. repetatur. Idem quoque omisit, καὶ αὐται τρομώδεες γινόμεναι.

[20] Αἱ τρομώδεες γλῶσσαι σημεῖον οὐχ ἱδρυμένης γνώμης.

Linguæ tremulę instabilem mentem & à sede constantiæ deturbatam significant.

Repetitur etiam hæc sententia in Cois Prænot. iisdem verbis.

[21] Ἐπὶ τοῖσι χολώδεσι ἀκρήτοισι διαχωρήμασι, τὸ ἀφρῶδες ἐπάνθισμα κακόν. ἄλλως τε καὶ ὀσφὺν προσηλγηκότι καὶ παρενεχθέντι.

In biliosis & sinceris deiectionibus spumosa efflorescentia malo est, iis præsertim quos antea lumborum dolor ac desipientia vexauit.

F Scribitur ex Scholio quodam, ἀφρῶδες ἐπάνθισμα τὸ ποικίλον, ἀντὶ τοῦ αὐθηρὰ χρώματα τὰ ποικίλα κακά. ἔνιοι δὲ τὰ πορφυρίζοντα ἢ δὲ δίαιμα ἡγοῦ). Vbi tamen vitium subesse videtur, & pro χρώματα διαχωρήματα legendum apparet. Codices manu scripti ἀκρήτοισι omittunt, vt & Caluus, & in Cois Præsagiis, vbi hæc sententia repetitur. παρενεχθέντι autem quidam sumunt de deiectionibus, quæ non ea modò quæ lumbis adhærent, sed reliqua quoq; intestina permaneant, ex Galeni etiam opinione. Nos desipientiæ vexato ægro attribui posse existimamus, quòd eo ferè sensu semper vsurpetur Hippocrati, tum quòd ista phrenitidem longè promptius præsagiunt. Quod etiam in totum omisit Caluus.

[22] Τὰ ἀραιὰ κατὰ πλευρὸν ἐν τουτέοισιν ἀλγήματα, παραφροσύνην σημαίνει.

In his leues & per interualla lateris dolores delirium significant.

τὰ ἀραιὰ ἀλγήματα dolores leues & per interualla dicimus, non continuos sed intermittentes. Sic nanq; Erotianus in dictione ἀραιὸν, ἀραιὰ ἀλγήματα hîc significare scribit τὰ ἐκ διαλειμμάτων ἢ μὴ ἐπιπαχύνοντα, dolores qui ex interuallis affligunt neq; continenter vr- G gent. Illîc enim procul omni dubio locum istum designare mihi videtur. Galenus quoque ὀδύνην διέχουσαν exponit & τῇ συνεχεῖ opponit. In Cois Prænotionibus. ἀραιὰ δὲ τούτοισιν ἀλγήματα legitur, nec dubium quin ex hac sententia sit diminuta & vitiata lectio, vt illîc adscripsimus.

[23] Αἱ μετὰ λυγμοῦ ἀφωνίαι, κάκιστον.

Vocis defectiones cum singultu pessimæ.

[24] Αἱ μετ' ἐκλύσιος ἀφωνίαι, κάκιστον.

Vocis defectiones cum virium exolutione pessimę.

[25] Ἐν ἀφωνίῃ πνεῦμα οἷον τοῖσι πνιγομένοισι προέχον, πονηρόν. ἆρά γε καὶ παρακρουστικὸν τὸ τοιοῦτον.

In vocis defectione respiratio, velut in iis qui suffocantur, cõspicuè elata & visui exposita, perniciosa est. Num verò etiam delirium prænunciet animaduertere oportet.

H Has duas sententias disiunximus, velut etiam in Cois Præsagiis longo interuallo separantur. προέχον πονηρὸν Caluus iunxit, & Hippocraticæ dictionis vim mirificè Gal. celebratã & explicatã neglexit. Quod etiam vitiũ ad Coacas Prænotiones permanauit.

[26] Αἱ ἐπ' ὀλίγον θρασεῖαι παρακρούσιες θηριώδεες εἰσίν.

Quæ pauco tempore feroces fiunt mentis emotiones, in ferinas euadunt.

Codices manu scripti tres Regij ἐπ' ὀλίγον θράσος legunt. In Cois etiam Prænotionibus conuulsionis quoque denunciatio additur. Hîc verò ἐπ' ὀλίγον eas quæ sensim procedunt mentis emotiones significat, neque solùm eas quæ paucis interiectis interuallis, vt satis patet ex Galeni Commentario. Ex quo vitiosa esse exemplaria constat quædam quæ huic sententiæ ista addunt, καὶ μόνοι ἐπ' ὀλίγον χρόνον γίνονται. Nam præterquam quòd superuacanea, sunt etiam mendosa. οὐ μόνον enim potiùs legendum esset: Caluus superioris sententiæ extremum huic prorrhetico annexuit.

Corporis iactationes & incontinentiæ in febre cum perfrictione & superiorum partium tenui sudore, phrenitim denunciant (quod in Aristagora expertum est) atq; etiam perniciem.

[27] Αἱ μετὰ καταψύξεως οὐκ ἀπυρέτῳ ἐφιδρώουσαι τὰ ἄνω, δυσφορίαι φρενιτικαὶ, ὡς καὶ Ἀρισταγόρῃ, καὶ μέντοι καὶ ὀλέθριαι.

Meliùs effertur hæc sententia in Cois Prænotionibus & ad artis præceptiones magis accommodatè, αἱ μετὰ καταψύξεως δυσφορίαι κάκισται. Incendium enim internum minantur. Codices manu scripti ἐφιδριώουσαι pro ἐφιδρώουσαι vitiosè legunt.

Crebræ in phreniticis permutationes, conuulsiones denunciant.

[28] Τὰ ἐν φρενίτισι πυκνὰ μεταπίπτοντα, σπασμώδεα.

Repetitur quoque in Cois Prænotionibus hoc præsagium.

Si quibus vrinæ non recordantibus nec admonitis effluunt, pernicies portenditur. Animaduertendum etiam est, num & ab iis tales redduntur quales fiunt vbi subsidentiam conturbaueris.

[29] Τὰ οὐρήματα μὴ ὑπομνησάντων ὀλέθρια. ἆρά γε τουτέοισιν οὐρέεται οἷα εἰ τὴν ὑπόστασιν ἀναταράξειας;

Huius præsagij luculentissimum proponitur exemplum ægro. 4. lib. 1. Epid. Eadem etiam sententia repetitur in Cois Prænot.

Quos palpitationes in totum occupant, num plærumque voce defecti pereunt?

[30] Οἱ παλμώδεες δι' ὅλου, ἆρά γε ἀφώνως τελευτῶσιν.

Iisdem ferè verbis repetitur hoc præsagium in Cois Prænotionibus.

Crebræ in phreniticis sputationes cũ perfrictione, non longè postea nigrorũ vomitum affuturũ indicãt.

[31] Τὰ ἐν τοῖς φρενιτικοῖσι μετὰ καταψύξεως πτυελίζοντα, μέλανα ἀνεμέσαι.

Hîc πτυελίζειν frequentem sputationem aut crebram oris saliuationem significat, vt satis ex Galeno patet, & nos copiosissimè scripsimus in ægr. 12. libr. 1. Epid. quod est accommodatissimum huic præsagio exemplum. Repetitur etiam in Cois Præsagiis eadem omninò notione.

Surditas cum vrinis prærubris, non subsidentibus, & sublimamentis, mentis emotionem minantur. In his morbo regio corripi malum est. Quinetiam malo est ex morbo regio fatuitas aut stupiditas. Hos quidem vox deficere solet absq; sensuum læsione. Quin & aluus nonnunquam affatim prorumpit, quale quid Hermippo contigit, & mortuus est.

[32] Κώφωσις καὶ οὖρα ἀκατάστατα, ἐξέρυθρα, ἐναιωρήματα, παρακρουστικά. τοῖσι τουτέοισιν ἰκτερωθῆναι κακόν. κακὸν δὲ καὶ ἡ ἐπὶ ἰκτέρῳ μώρωσις. τούτους ἀφώνους μὲν, αἰσθανομένους δὲ συμβαίνει γίνεσθαι. οἶμαι δὲ καὶ κοιλίαι καταῤῥήγνυνται τουτέοισιν, οἷα ἐγένετο Ἑρμίππῳ, καὶ ἀπέθανεν.

Ad istam signorum concursionem magnam dedisse occasionem videtur Hermocratis exemplum libr. 3. Epid. quod est huic scriptori solenne. Meminitq; huius sententiæ Gal. Com. 1. in lib. 3. Epid. eámque temerè ad delirij prædictionem à Lyco & cæteris interpretibus commemorari scribit. Vbi tamen mendosa est Galeni lectio, vt satis apparet ἀκατάστατα autem οὖρα ἐναιωρεύμενα dicuntur quæ in Epidemiis μὴ καθιστάμενα, & quod ab Hippocrate scribitur ἐναιώρημα μετέωρον, οὐχ ἱδρυνθὲν, ægr. 12. & 9. libr. 3. Epid. deliriúmque coindicare sæpiùs animaduertitur & Gal. significat in Com. ἐξέρυθρα etiam οὖρα quæ hîc ponit, rectiùs in Cois Præsagiis ὑπέρυθρα dicuntur, quòd feruorem sanguinis serosi & exæstuationem significent, & ad delirij denunciationem potiùs conducant quàm ἐρυθρὰ, quæ renum laborantiũ indicia præseferunt. Codices manu scripti Regij κώφωσις legunt non μώρωσις. Quæ lectio etiam ad Italica exemplaria redundauit, vt satis ex Caluo patet. μώρωσιν autem fatuitatem aut stupiditatem diximus, quòd νωθρότητα Gal. explicat in Com. Exemplaria quoq; manu scripta pro οἶμαι δὲ. τοῖσι δὲ legunt. In Cois Præsagiis repetitur hæc sententia, sed diuulsè & disparatè, quam tamen ex hoc pręsagio illîc restituimus. Istius etiam sententię pars adducitur à Gal. Com. ad aph. 51. lib. 6.

In præcipitibus & turbulentis morbis obueniens surditas perniciem minatur.

[33] Κώφωσις ἐν ὀξέσι καὶ ταραχώδεσι παρακολουθοῦσα, κακόν.

Repetitur quoque in Cois præsagiis hæc prædictio.

Dementiæ in quibus tremuli fiunt ægri, obscurè aut vix quidem desipere videntur, aut aliquid inuestigantium more sensim contrectant & palpant, miro quodam modo phrenitim prænunciant, non secus ac Didymarcho in Coo contigit.

[34] Αἱ τρομώδεες, ἀσαφέες, ψηλαφώδεες παρακρούσιες πάνυ φρενιτικαὶ, ὡς καὶ τῷ Διδυμάρχῳ ἐν Κῷ.

Repetitur quoque in Cois Prænot. hæc sententia, sed aliquantulum diminutè. Codices manu scripti Regij καὶ ψηλαφώδεες legunt & Διδυμάρχου, quod etiam fecit Caluus, qui tamen huius sententiæ germanum sensum non videtur assecutus.

Vbi rigori torpor succedit, mentis alienatio significatur.

[35] Αἱ ἐκ ῥίγεος νωθρότητες οὐ πάνυ παρ' ἑωυτοῖσιν.

In Cois Prænotionibus νωθρώδεα ῥίγεα κακοήθεα dicuntur.

Dolores circa vmbilicum cum palpitatione, mentis quidem alienatæ significationem quandam præbent. Sub iudicationem verò his plurimus & creber flatus cum singulari contensione prodit. Quin & ad suram dolores in his mentis alienationem indicant.

[36] Οἱ περὶ ὀμφαλὸν πόνοι παλμώδεες, ἔχουσι μέν τι καὶ γνώμης παράφορον, περὶ κρίσιν δὲ τουτέοισι πνεῦμα ἅλις ξὺν πόνῳ διέρχεται, καὶ οἱ κατὰ γαστροκνημίην πόνοι, ἐν τούτοισι γνώμης παράφορον.

In Cois Prænot. repetitur hæc sententia, & φλέγμα ἅλις συχνὸν legitur, quam lectionem agnoscit Gal. in Com. Codices etiam manu scripti Regij, παράφρονος pro παράφορον legunt, quos secutus videtur Caluus, qui etiam πνεῦμα ἅλις συχνὸν & ξὺν πόνῳ legisse videtur, vt scribitur quoque in Cois Præsagiis.

Femoris dolore euanescente, si quid sublime per vrinam innatet, mentis emotionẽ expectare oportet, taliaq; qualia circa aurium sonitus contingunt.

[37] Ἢν ἐναιωρηθῇ τι τῷ οὔρῳ, τοῦ κατὰ τὸ μηρὸν ἀλγήματος ἀφανισθέντος, παρακρουστικὸν, καὶ οἷα περὶ ἤχους τοιαῦτα.

Caluus

A Caluus in extrema hac sententia, ἢ ὅσα περὶ κύστιν τοιαῦτα, videtur legisse, atque ἐν πυρετῷ addidisse. Cuius lectionis vestigia agnoscit Gal. Cuius etiam in codicibus hæc adduntur, ἄλλως τε ἢ ἐὰν οὖρον ἐναιωρηθῇ, καὶ ὅσα ἄλλα κατ' αὐτὸ γίγνεται, παραφρενικὰ σημεῖα. quod est præsertimque si quid sublime in vrina innatarit, aut alia quæcumque in ipsa apparere solent mentis emotæ indicia. Verùm ista parum habent ponderis, neque in melioribus codicibus scripta extant, videntúrque superioris lectionis esse quædam interpretamenta.

[38] Ἐπὶ κοιλίῃ ὑγρῇ, κοπώδει, κεφαλαλγικῷ, διψώδει, ἀγρύπνῳ, ἀσαφεῖ, ἀδυνάτῳ, οἷσι τὰ τοιαῦτα, ἐλπὶς ἐκστῆναι.

Vbi aluus humescit, æger lassitudine, capitis dolore, siti, vigiliis torquetur, obscurè loquitur, & admotum est impotens, in his casibus vehementem mentis emotionem expectare oportet.

B Bis repetitur in Cois Prænot. hoc præsagium, vtrobique tamen vitiosè, vt illic ostendimus.

[39] Οἱ ἐφιδροῦντες καὶ μάλιστα κεφαλὴν ἐν ὀξέσιν ἀποδυσφοροῦσι, κακόν. ἄλλως τε καὶ ἐπ' οὔροισι μέλασι, καὶ ὅ θολερὸν ἐπὶ τουτέοισι πνεῦμα, κακόν.

In grauibus malis tenues maximè circa caput sudores obiri, & corporis incōtinentia quadam iactari, malum indicat: tum verò præcipuè pernicies intenditur, si ista cum vrinis nigris contigerint, & spiritus magnus & concitatus adfuerit.

θολερὸν πνεῦμα, dictio est huic scriptori affectata & inter obscuras reposita, ac ab interpretibus exagitata. Nos Galenum secuti magnum & concitatum spiritum diximus, crassum, halituosum & flatuosum spiritum, qui in magna expiratione & concitata plurimus emittitur, & exæstuans incendium denotat, designantes, qualis turbulentus & turbidus spiritus ab interpretibus dicitur, C ac vitalis & animalis facultatis extinctionem aut resolutionem indicat, cùm lucida & simplex spiritus natura perturbatur & quodammodo offuscatur. θολερὸν enim cœnosum & turbidum significat, & θολερὸς Hesychio βορβορώδης exponitur, Galenus in Exegesi vocum Hippocr. θολερὸν πνεῦμα, μέγα καὶ δεδιωγμένον exponit, etsi illîc quidam θαλερὸν legunt. Repetitur autem iisdem verbis hæc sententia in Cois Præsagiis.

[40] Αἱ παρὰ λόγον κενεαγγικὴν ἀδυναμίαι, μὴ ἐούσης κενεαγγείης κακόν.

Quæ præter vacuationem fiunt impotentiæ, neq; vacuatione existente, perniciem intentant.

In Cois Prænot. his verbis repetitur, οἱ παραλόγως, κενεαγγέης μὴ ἐούσης ἀδύνατοι, κακόν. Quæ est istius sententiæ veluti explicatio quędam. Hîc verò exemplaria quædam manu scripta κενεαγγικαὶ legunt, quæ secutus videtur Caluus.

[41] Κοιλίαι ἀπολελαμμέναι, σμικρὰ δὲ μέλανα σπυραθώδεα πρὸς ἀνάγκην χαλῶσαι, μυκτὴρ ἐπὶ τουτέοισι ῥηγνύμενος, κακόν.

D Vbi aluus intercepta est & arctè conclusa, paruaq; & nigra caprarum stercoribus similia, nec nisi coacta emittit: Hoc casu sanguis è naribus erumpens periculo est.

Aliis verbis scribitur in Cois Prænot. hæc sententia, eadem tamen notione. Hîc autem ἀπολελαμμέναι κοιλίαι, ἀπειλημμέναι καὶ ἐστερημέναι Erotiano exponuntur, Galeno verò Com. 2. in hunc lib. ἐπεχόμεναι.

[42] Οἷσιν ὀσφύος ἄλγημα ἐπὶ πολὺ, μετὰ καύματος ἀσώδεος, ἐφιδροῦντες ἔτι, κακόν. ἆρά γε τουτέοισι τρομώδεα γίγνεται; καὶ φωνὴ δὲ ὡς ἐν ῥίγει ἀλυσσικά.

Si lumborum dolor diu detinet cum æstu implacido, tenui sudore circa caput & thoracem oborto, pernicies denunciatur. Num plærumque ij tremuli euadunt, & vox velut in rigore conspicuè tremula existit?

E Aliter quoque scribitur hoc pronunciatum in Cois præsagiis, sed vitiosè & diminutè, quod ibi scripsimus.

[43] Ἄκρεα ἐπ' ἀμφότερα ταχὺ μεταπίπτοντα, κακόν. καὶ δίψα τοιαύτη πονηρόν.

Celeres extremorum corporis ad vtraque extrema permutationes, perniciem denunciant. Quin & sitis huiusmodi (hoc est celeriter in contraria permutata) malo est.

Iisdem verbis repetitur in Cois Prænot. δίψα τοιαύτη dicitur Galeno ἡ ἐπὶ τἀναντία μεταπίπτουσα ἐν τάχει, celeriter ad contraria permutata. Quod non est assecutus Caluus.

[44] Ἐκ κοσμίου θρασεῖα ἀπόκρισις, κακόν.

Ab homine moderato ferox & audax responsum, malum portendit.

F Celebratur hoc pronunciatum Galeno lib. 1. & 3. περὶ δυσπν. & Com. 3. in lib. 1. Epid. Scribitur etiam lib. 3. Epid. ægr. 16. post st. pest. insigne phrenitidis exemplum huic prædictioni valdè consentiens, quam in notionem etiam à Galeno adducitur lib. 3. περὶ δυσπν. Repetitur quoque in Cois Prædict. sed vitiosè vt illic admonuimus. Hanc verò sententiam exprimit Celsus, cùm scribit, Insaniam timendam vbi subita loquacitas orta est, & hæc ipsa solito audacior. κοσμίους autem εὐτάκτους exponit Erotianus, moderatos, modestos, & qui compositis sunt moribus.

[45] Φωνὴ ὀξεῖα, ὑποχόνδρια τουτέοισιν εἴσω εἰρύαται.

Quibus vox in morbis acuta redditur, iis præcordia intro trahuntur & tendunt.

εἰρύεται quidam codices legunt, quod Erotianus apud Hippoc. ἕλκεται exponit. εἰρύαται tamen agnoscit Galenus quod est plurale Ionici præt. perf. quo etiam vsus est Homerus Il. α. etsi alia notione.

[46] Ὄμμα ἀμαυρούμενον, φλαῦρον, καὶ ὅ πεπηγὸς καὶ ἀχλυῶδες κακόν.

G Hebescentes oculi & obtusi improbandi sunt. Quin & fixi ac caligine obducti malum portendunt.

In Cois Prænot. τὸ πεπηγὸς ἀχλυῶδες legitur. Quam lectionem sequuntur exemplaria quædam manu scripta, eamque hîc amplectuntur quidam vt ex Caluo patet. ἀχλυῶδες autem cum Galeno legisse videtur Erotianus, quam dictionem exponens scribit, ἀχλὺς λέγεται ποιὰς ἀμαύρωσις ἢ σκοτία περὶ τοὺς ὀφθαλμούς. ἀχλὺ quoq; σκοτία ἢ ἀορασία exponit Hesychius. Scribitur etiam lib. 6. Epid. ἢ τὸ ἀμαυρὸν κακὸν, ἢ οἱ πεπηγότες ὀφθαλμοί.

[47] Ὀξυφωνίη κλαγγώδης πονηρόν.

Vox acuta & stridula malo est.

In Cois Præsagiis ὀξυφωνίη κλαυθμώδης legitur. Quam etiam lectionem hîc Gal. agnoscit, & habent exemplaria manu scripta, tum regia tum Italica, vt satis ex Caluo patet.

[48] Ὀδόντων πρίσις ὀλέθριον, οἷσι μὴ συνήθες καὶ ὑγιαίνουσιν, πνιγμὸς ἐν τουτέοισι πάνυ κακόν.

H Dentium stridor quibus per sanitatem minimè est consuetus, periculum denunciat, suffocatio in his valdè praua.

Aliis verbis repetitur in Cois Prænotionibus.

Benè colorata facies & valde tetrica ac supercilio-sa, perniciem intentat.

[49] Προσώπου εὔχροια, καὶ τὸ λίην σκυθρωπὸν πονηρόν.

Scribitur etiam in Cois Prænot. hoc præsagium aliis verbis. Caluus hîc aliquid de oculorum contractione addidit, contra omnium exemplarium fidem, velut quiddam de frontis contractione scribitur in Coacis.

Alui recrementa si in spumosa & syncera desinant, mali incrementum significant.

[50] Τὰ τελευτῶντα ὑποχωρήματα εἰς ἀφρώδεα, ἄκρητα, παροξυντικά.

Repetitur hæc sententia in Cois Prænot. atque iterum hîc postea.

Vrinarum in præcipitibus malis ex perfrictione interceptiones, pessimæ.

[51] Αἱ ἐκ καταψύξιος ἐν ὀξέσι οὔρων ἀπολήψιες, κάκισται.

In Cois Prænot. vniuersaliorem habet notionem hæc sententia. Caluus ἐκ καταψύξιος non legisse videtur.

Quæ perniciem minantur, ea si absque vlla significatione alleuiant, mortis periculum denunciant.

[52] Τὰ ὀλέθρια ἀσήμως ῥαστωνήσαντα, θάνατον σημαίνει.

τὰ ἀσήμως ῥαστωνήσαντα] τὰ ἀλόγως ἢ παραλόγως ῥαστωνήσαντα alibi dicũtur, quomodo adducuntur Gal. Com. 3. in Progn. & ἀσήμως ῥαστωνήσαντα, lib. 1. de dieb. decret. eaq; exponit Gal. ὅσα μήτε μετὰ σημείων λυτηρίων μήτ' ἐν κρισίμοις ἡμέραις ἔδοξε πεπαῦσθαι, Com. 3. in Progn. Sic Prorrhetico 2, ῥαστῶναι ἀλόγως dicuntur, μήτ' ἐν ἡμέρῃσι κρισίμοισι, μήτε σημείων ἀγαθῶν ἐπιφαινόντων. τὰ παραλόγως ῥηΐζοντα dicuntur lib. 2. epid. & ἀσήμως ἀφανιζόμενα. Cuius generis multa ex Hippocrat. adscripsimus nostris in lib. 2. Epid. Commentariis. Erotianus τὰ ἀσήμως ῥαστωνήσαντα, χωρὶς φανερᾶς ἐπικουρίας εἰς τὸ βέλτιον ἀποκλίναντα hîc exponit, quæ citra vllam manifestam opem in melius tendunt.

In grauibus malis & biliosis exactè candicantes, spumantes, & circumbiliosæ egestiones, malo sunt. Quin & huiusmodi vrinæ damnantur. In his animaduertendum est num iecur affectum sit.

[53] Τὰ ἐν ὀξέσι χολώδεσιν ἔκλευκα, ἀφρώδεα, περίχολα διαχωρήματα, κακόν. κακὸν δὲ καὶ οὖρα τοιαῦτα, ἄρα τυτέοισι ἧπαρ ἐπώδυνον;

In Cois Præsagiis bis repetitur hæc sententia, & aliis quidem verbis. At melius quidem τὸ ἔκλευκον disparatè legitur. Caluus χολώδεσιν omisisse videtur, ac ἐν ὀξέσι tantùm legisse, quomodo etiam in Cois Prænot. scribitur.

Vocis in febribus defectiones, quæ conuulsionis speciem præseferunt, in vehementem mentis emotionem cum silentio vertunt, & perniciem ostentant.

[54] Αἱ ἐν πυρετοῖσι ἀφωνίαι σπασμώδεα τρόπον ἐξίστανται σιγῇ, ὀλέθριον.

Melius & apertiùs scribitur in Cois Prænot. αἱ ἐν πυρετοῖς ἀφωνίαι σπασμώδεα τρόπον ἐκστάσης σιγῇ ὀλέθριον. Quidam εἰ pro αἱ legunt, etsi exemplaria scripta istam lectionem retinent, eámq; scriptionis vetustate & interpretum auctoritate consignatã fatetur Galenus. Hîc Caluus σιγῇ omisit, idq; haud scio an exemplaribus Italicis fretus, an quòd eius explicatio plurimùm negotij facessat. Quod etiam nõ nullos fecisse interpretes fatetur Galenus. Hîc autem videntur intelligi quæ aliàs in Cois Prænot. ἐκστάσιες σιγῶσαι dicuntur.

Vocis ex dolore defectiones, tandem cum summo cruciatu mortem afferunt.

[55] Αἱ ἐκ πόνου ἀφωνίαι, δυσθάνατοι.

Iisdem verbis repetitur in Cois Præsagiis.

Ex precordiorũ doloribus obortę febres malignę sunt.

[56] Οἱ ἐξ ὑποχονδρίων ἀλγημάτων πυρετοὶ, κακοήθεες.

Hanc quoq; sententiam velut circumscriptione vacuam & indefinitam sugillat Galenus initio Com. 2. in lib. 3. Epid. & Commentariis qui ei attribuuntur in lib. 2. de humor. ad sent. 10. Quæ etiam iisdem verbis repetitur in Cois Prænot.

In præcipitibus malis, si sitis temerè ac præter rationem cesset, malo est.

[57] Δίψα παραλόγως λυθεῖσα ἐν ὀξέσι, κακόν.

Luculentum est huius pronunciati testimonium ac celebre exemplum in Hermocrate lib. 3. Epid. vbi & facultatum & caloris natiui extinctio indicari à Galeno significatur, si sitis nullo merito sedetur, aut si febris in maximis morbis præter ratione desinat. παραλόγως autem est ἄνευ λυτηρίων σημείων, aut χωρὶς σημείων, ἤτοι ἐκκρίσεως ἢ πέψεως, quod etiam vt hîc quoq;, exponit Gal. Com. ad aph. 27. lib. 2. ac longè apertiùs lib. 1. de dieb. decret. Repetitur autem hæc sententia in Cois Prænot.

Sudor in febrib. acutis multus & copiosus dãno est.

[58] Ἱδρὼς πολὺς ἅμα πυρετοῖσιν ὀξέσι γιγνόμενος, φλαῦρος.

Hoc præsagium cum aph. 56. lib. 4. magnam habet affinitatem & huic coniunctam ac planè conuenientem habet intelligentiam, & paulo aliter scribitur in Cois Prænot.

Quin & laboriosę vrinæ damnantur, atq; ab his detentæ rubræ quædam efflorescentiæ, & æruginosæ, paruæq; veluti quædam stillæ apparentes.

[59] Καὶ οὖρα δὲ ἐπίπονα, πονηρὸν, καὶ τὰ ἐρυθρὰ ἐκ τουτέων ἐπανθίσματα καταχόμενα, καὶ τὰ ἰώδεα πονηρά. καὶ τὸ μικρὰ ἐπιφαίνεσθαι, οἷον σταξίας.

Exemplaria scripta ferè omnia πέπονα legunt. Quæ lectio etiam ex codicibus Vaticanis est contestata, vt ex Caluo suspicari licet. Quam suspicionem augent quæ in Cois Prænotionibus scribuntur, etsi aliis verbis efferuntur, ita tamen vt hunc locum vnde petita videntur satis apertè referant, quódque hoc loco signorum criticorum male decernentium quædam enumeratio facta videatur. Atque hæc certè à me afferuntur, non quo scriptorum exemplarium lectionem Galeni explicationi præferam, sed quòd nec temerè tantum exemplarium consensum damnandam existimem, vbi præsertim ad æquitatem cum ratione deflectit opinio. Cuius quidem sententiæ explicatio ex nostris in Coas Prænot. annotat. petenda est, quòd illic aptiùs loco posita esse videatur. Quæ sequuntur etiam ferè repetuntur in Cois Præsagiis, etsi nobis in alium sensum sunt traducta.

Vomitiones quoque variæ malo sunt, præsertim si continenter & assiduè prodeant.

[60] Καὶ ἔμετοι μετὰ ποικιλίας κακὸν, ἄλλως τε καὶ ἐγγὺς ἀλλήλων ἰόντων.

Summi totius corporis perfrictiones in diebus iudicatoriis, cum angore & corporis inquietudine, si sine sudore fiunt, damno sunt, præcipuè verò damnantur qui ex his superueniunt rigores.

[61] Ὁκόσα ἐν κρισίμοισιν ἄλυσμῷ ἄνιδρωτι περιψύχεται, κακὸν, καὶ τὰ ἐπιρριγώσαντα ἐκ τουτέων κακά.

Aliis verbis repetitur hæc sententia in Cois Prænot.

Vomitiones syncerę & cum angore aut incontinenti corporis iactatione, damnandæ sunt.

[62] Ἐμέσματα ἄκρητα, ἀσώδεα, πονηρά.

Aliter etiam scribitur in Cois Prænot. hæc sententia, vbi & multis aliis rescriptis tum synceræ vomitiones, tum quæ cum angore contingunt damnantur.

A

[63] ὁ καρώδης δ᾽ἄρά γε πάντη πανταχοῦ κακόν;

Animaduertendum est diligenter num profundus & altus sopor omninò damnari debeat.

In Cois Præn. aliter effertur hæc sentẽtia, καρώδης autem καρηβαρίαν ἢ καρωτικόν exponit Erotianus, hoc fortasse subindicato loco.

[64] Μετὰ ῥίγεος ἄγνοια κακόν. κακὸν δὲ καὶ λήθη.

In rigore familiares non agnoscere & eorum quæ gesta sunt obliuisci, malum indicat.

Iisdem etiam verbis repetitur initio Coarum Prænotionum. Vitiosa est autem lectio quorũdam scriptorum codicum & Asulani, qui ἄπνοια pro ἄγνοια habet, vt satis ex Gal. patet.

[65] Αἱ ἐκ ῥίγεος καταψύξιες, μὴ ἀναθερμαινόμεναι κακαί.

Ex rigore perfrictiones quæ ad calorem non reuocantur, malæ sunt.

B

Galenus lib. περὶ τρόμου καὶ παλμοῦ etiam rationem reddit cur ex rigore corpus calefiat & sudores oriantur: Deinde etiam cur extincto calore natiuo perfrictiones permaneant, vbi huius sententiæ meminit his verbis: ἐπὶ ῥίγει ψυχθέντα μηκέτι ἀναθερμανθῆναι, πονηρόν. At certè quòd hoc pronunciatum cum præcedẽte illic significare videatur, manifestissimum vitium subesse apparet, cùm scribit, αἱ ἐκ ῥίγεος ἀφανίαι μὴ ἀναθερμαινόμεναι, κακόν. Scribendum enim existimo, αἱ ἐκ ῥίγεος ἄγνοιαι καὶ καταψύξιες μὴ ἀναθερμαινόμεναι, κακόν. Neque enim illis verbis vspiam apud Hippocr. scribitur, & certè hæc præsagia subindicari videntur.

[66] Οἱ ἐκ καταψύξιος ἱδρώδεες ἀναθερμαινόμενοι κακόν, ἐπὶ τούτοις ἐν πλευρῇσι καῦμα ὀδυνῶδες, καὶ δὲ ἐπιρριγῶσαι κακόν.

Ex perfrictione exudãtes ad calorem reuocati periculum denunciant: præsertim verò si accedat lateris æstus cum dolore, & subinde rigeant, malum impendet.

C

Huius præsagij pars repetitur in Cois Præ. paulò aliter. Cal. vt preſagiũ distraxit, ita aliter legit, nec autoris mentẽ est assecutus.

[67] Τὰ καυματώδεα ῥίγεα ὑπό τι ὀλέθρια, καὶ δὲ φλογῶδες ἐν προσώπῳ μεθ᾽ ἱδρῶτος ἐν τούτοις κακόν, ἐπὶ τούτοις ἡ ψύξις τῶν ὄπισθεν σπασμὸν ἐπικαλέεται.

Rigores cum æstu nonnihil periculi denunciant, & facies incensa cum sudore, in his malum significat. Insuper posteriorum partium frigus conuulsionem prouocat.

In Cois Prænotionibus repetitur hæc sententia, vbi κωματώδεα legitur, quam scriptionem etiam agnoscit Galen. & secutus est Caluus, qui etiam μεθ᾽ ἱδρῶτα legisse videtur.

[68] Οἱ ἐφιδροῦντες ἄγρυπνοι, ἀναθερμαινόμενοι κακόν.

Ex sudoribus peruigiles & ad calorem reuocati, malè habere iudicantur.

D

Repetitur etiam iisdem verbis hæc sent. in Cois Prænot.

[69] Ἐξ ὀσφύος ἀναδρομῆς ὀφθαλμοῦ ἴλλωσις, κακόν.

Ex recursatione dolorum in lumbis, oculi peruersio & distortio malo est.

Hanc sententiam sugillat Gal. Comm. 2. in lib. 3. epid. quæ etiam repetitur in Cois Prænot. vitiosè tamen vt ibi monemus. Vitiosa quoque sunt exemplaria quæ ὀφρύος pro ὀσφύος, & εἴλωσις pro ἴλλωσις legunt. Caluus hoc præsagium malè sequenti annexuit.

[70] Ὀδύνη ἐς στῆθος ἱδρυνθεῖσα σὺν νωθρότητι κακόν. ἐπιπυρετήναντες οὗτοι καύσῳ, ὀξέως ἀποθνήσκουσιν.

Dolor in pectore fixus cum torpore malum denũciat. Hi si suborta febre exæstuent, celeriter mortem oppetunt.

E

Scribitur etiam hoc præsagium in Cois Prænot. paulò aliter. ὀξέως ἀποθνήσκουσιν iunximus ex scriptis & publicatis exemplaribus, quæ est etiam lectio Coarum Prænotionum.

[71] Οἱ ἐπανεμέοντες μέλανα, ἀπόσιτοι, παράφοροι, καθ᾽ ἥβην μικρὰ ὀδυνώδεες, ὄμμα θρασὺ, κεκλεισμένον, τούτοις μὴ φαρμακεύειν, ὀλέθριον γάρ. Μηδὲ τοὺς ἐπιδέοντας, σκοτώδεας, ἐκλείποντας, ἀποσίτους, ἀχρόους. μηδὲ τοὺς ἐν πυρετῷ, εἰ κωματώδεες, κατακεκλασμένοις. ὀλέθριον γάρ.

Qui nigra vomitione refundunt, cibos auersantur, desipiunt, ad pubem nonnihil dolent, cum aspectu feroci & clausis oculis, eos medicamentis purgare tutum non est. Neq; verò subtumidos, aut tenebricosa vertigine vexatos, aut eos qui vel leuiter moti animo deficiunt, aut cibos auersantur & decolores sunt, vt nec eos qui in febre exoluti aut fracti decumbunt, si sopore tententur, purgatione aggredi tutum est.

F

Scribuntur hæ sententiæ in quadam Hippocrat. epistola ad Democritum de Veratri potione, vt ex hoc Prorrhetico adducuntur, vitiosè tamen, vt satis apparet. Vbi etiam quibusnam medicamentum purgans ex Hippocr. suspectum sit exponitur, vt & lib. 4. de rat. in morb. ac. Quæ omnia effecerunt vt has disparatas sententias, cum meliorum codicum assensu in vnum præsagium complecterer. Quòd verò ad scriptionem attinet Galen. εἰ κωματώδεες agnoscit, quæ lectio est publicatorum & M. S. exemplarium, etsi quædam καυματώδεες habent, vt etiam idem scribit, & testatur Caluus. κατακεκλιμένους etiam habent Galeni exemplaria, cùm omnia, tum publicata, tum scripta κατακεκλασμένους legãt. Nos vtranq; lectionem nostra interpretatione quoad potuimus comprehendimus. ὀλέθριον γὰρ etiam optima habent exemplaria, Gal. ὀλέθριοι.

[72] Καρδίης πόνος ἅμα ὑποχονδρίῳ συντόνῳ καὶ κεφαλαλγίῃ κακόηθες, καί τι ἀσθματῶδες. ἆρά γε ἐξαίφνης οὗτοι τελευτῶσιν; ὡς ἐν Δυσώδει, τούτῳ καὶ οὖρα ἐζυμωμένα, ἐγένετο βιαίως ἐξέρυθρα.

G

Oris ventriculi dolor cum precordiorum contentione, atque etiam capitis dolor, malignum quidpiam & suspiriosam quandam affectionem indicat. In his certè animaduertendum est num de repente moriantur, velut in Dysode euenit, cui vrinæ valdè fermentatæ & prærubræ aderant.

Variant hîc exemplaria. Quædam enim ἅμα ὑποχονδρίου legunt, & καί τι ἀσθματῶδες, quæ tamen vitium præseferunt. Codices manu scripti Regij ὡς ἐν ὀδυσσῷ legunt. Caluus, ὡς καὶ λυσίας ἐν ὀδυσσῷ legisse videtur. Galen. ὡς ἐν Δυσώδει agnoscit, & ἐζυμωμένα βιαίως.

[73] Τραχήλου πόνος, κακὸν μὲν ἐν παντὶ πυρετῷ, κάκιστον δὲ οἷς ἐκμανῆναι ἐλπίς.

Ceruicis dolor in omni quidem febre malo est. In his verò pessimus in quibus vehementem insaniam metuimus.

H

Iisdem omninò verbis scribitur hoc pronunciatum in Cois Prænot.

[74] Κωματώδεες, κοπιώδεες, ἀχλυώδεες, ἄγρυπνοι, ἐφιδροῦντες πυρετοὶ κακοήθεες.

Febres quæ soporem lassitudinémve inducũt, aut in quibus caligant ægri, insomnia ac tenuibus sudoribus vexantur, malignæ sunt.

Repetitur etiam in Cois Prænotionibus hæc sententia aliis quidem verbis, eadem tamen notione.

Crebri ex dorso horrores subinde locum commutantes, graues & difficiles, laboriosam vrinæ suppressionem minantur.

75 Ἐκ νώτου φρίκαι πυκναὶ, ὀξέως μεταπίπτουσαι, δύσφοροι, οὔρου ἀπόληψιν ἐπώδυνον σημαίνουσιν.

Repetitur hæc sententia initio Coarum Prænot. iisdem ferè verbis & vna notione comprehenditur, etsi distingui potest, vt ex Galeno patet. Caluus tamen aliter quàm Galenus hoc præsagium separauit, & οὔρου ἀπόληψις ἐπώδυνον σημαίνει, legisse videtur, quomodo etiam aliàs legitur, in Cois Præn. Exemplaria etiam quædam Regia manu scripta vitiosè οὔρας ἀπόληψιν habent.

Quin & corporis æstuatione & iactatione conflictati, citra vomitum ingrauescentes, malè habent.

76 Καὶ οἱ ἀσώδεες, ἀνεμέτως παρεξιώμενοι, κακοί.

B

Scribitur etiam in Cois Prænot. hæc sententia iisdem verbis.

Corporis perfrictio cum rigiditate, perniciem denunciat.

77 Κατάψυξις μετὰ σκληρυσμοῦ, σημεῖον ὀλέθριον.

Initio Coacarum Prænotionum iisdem verbis scribitur hoc pronunciatum.

Tenues ex aluo absq; mordacitatis sensu prodeuntes deiectiones, ei qui sibi benè constat, malum portendunt, velut nonnunquam iocinoroso contingit.

78 Ἀπὸ κοιλίης λεπτὰ μὴ αἰσθανομένῳ διιέναι, ἐόντι παρ' ἑωυτῷ κακὸν, οἷον τῷ ἡπατικῷ.

Illud μὴ αἰσθανομένῳ de deiectionibus mordacitatis sensu carentibus exponimus Galenum secuti, non secus ac in hepatico, quòd iocinorosis id nonnunquam vsu venire soleat.

C

Vomitiones exiguæ, biliosæ, malo sunt, tum verò potissimùm si peruigilio conflictentur ægri. In quibus stillans nasus perniciem minatur.

79 Τὰ σμικρὰ ἐμέσματα χολώδεα κακὸν, ἄλλως τε καὶ ἢν ἐπαγρυπνήσωσιν. μυκτὴρ ἐν τουτέοισιν ἀποστάζων ὀλέθριον.

In Cois Prænotionibus scribitur hæc sententia, diminutè tamen, vt illîc monuimus.

Quibus ex partu purgamenta alba subsistunt cum febre, & surditatem ac acutum lateris dolorem afferunt, eæ in vehementem & perniciosam mentis emotionem incidunt.

80 Αἱ ἐκ τόκου γε λευκὰ, ἐπιστάντα δὲ ἅμα πυρετῷ, κώφωσις, καὶ εἰς πλευρὸν ὀδύνη ὀξείη, ἐξίστανται ὀλεθρίως.

D

Hoc quoque præsagium repetitur in Cois Prænot. iisdem penè verbis. Caluus pro ἐπιστάντα ἀποστάζοντα legisse videtur, & contrarium sensum affinxisse. Constat nanque præsagium intelligi de partus purgamentis & iis quæ à partu effluunt temerè suppressis. Quare melioribus verbis codices scripti Regij ἐπιστάντων legunt, vt & in Cois Prænotionibus.

In febribus ardentibus cum aliqua summi corporis perfrictione, ac egestionib⁹ aquæ similibus & crebris, oculorum peruersio & distortio malum significat, tum verò præcipuè, si alto quodam stupore (quem catochon vocant) deprehensi detineantur.

81 Ἐν πυρετοῖσι καυσώδεσιν ὑποπεριψύξεσι διαχωρήμασιν, ὑδατοχόλοις, συχνοῖσιν, ὀφθαλμῶν ἴλλωσις, σημεῖον κακὸν, ἄλλως τε καὶ ἢν κάτοχοι γίνωνται.

Scribitur quoque hæc sententia in Cois Prænotionibus, sed (vt apparet) diminutiuè, sed adducitur à Gal. Comm. in ægr. 11. lib. 3. epid. Vbi tamen vitiosè legitur.

E

Syderationes quæ repentè contingunt, si insuper febris mediocris accedat, quæ diu trahat, perniciem minantur, quale quid Numenij filio contigit.

82 Τὰ ἐξαίφνης ἀποπληκτικὰ λελυμένως, ἐπιπυρετήνωντι χρονίως ὀλέθρια, οἷον ᾧ ἐπεπόνθει ὁ Νουμηνίου υἱός.

Iisdem penè verbis repetitur in Cois Præsagiis. λελυμένως autem ἐπιπυρετήνωντι & χρονίως iunximus Galenum secuti, mediocrem & moderatam febrem quæque diutiùs trahat intelligentes. Galenus βληχρὸν & χρόνιον vocat, & ὀξεῖ & θερμῷ opponit. Omnia tamen exemplaria ἀποπληκτικὰ λελυμένως scribunt, vt & de apoplexia intelligatur quæ debilis sit neq; omninò desperata, sed veluti solubilis ac sanabilis. Quædam etiam οἷ ὁ Νουμηνίου υἱός simpliciter legunt, alia quoque οἷον ᾧ ἐπεπόνθει ὁ Νουμηνίου υἱός.

F

Ex lumborum dolore ad os ventriculi recursationes, cum febre, horrore, multorum tenuium & aquosorum vomitu, delirio, vocis defectione, eæ in nigrorum vomitionem desinunt.

83 Ἐξ ὀσφύος ἀλγήματος ἀναδρομαὶ εἰς καρδίην, πυρετώδεες, φρικώδεες, ἀνεμοῦσαι ὑδατώδεα, λεπτὰ, πλέονα, παρενεχθεῖσαι, ἄφωνοι, ἐμέσασαι μέλανα, τελευτῶσιν.

Repetitur in Cois Prænotionibus longè meliùs, vt ex Galeno patet. Etenim illîc κακοζηλία vitatur, quam non animaduertens Caluus istud præsagium fœminis attribuit, vt ne addam quòd illud παρενεχθεῖσαι minimè assecutus est, aut aliud quiddam legisse videtur.

In præcipitibus malis oculi obseratio aut perfractio, malo est.

84 Ὄμματος κατάκλεισις ἐν ὀξέσι κακόν.

G

Nos Galenum secuti vtranque lectionem nostra interpretatione comprehendimus. Caluus κατάκλισιν legisse videtur. Antea verò prorrh. 71. ὄμμα κατακεκλεισμένον & κατακεκλασμένους ægros perniciosè habere significauit. Quædam etiã exemplaria ἐν ὀξέα pro ἐν ὀξέσι legunt.

Considerandum est in æstuabundis & corporis iactatione citra vomitum & lumborum dolore conflictatis ægris, si audacter despuerint, num nigra per secessum architura sint.

85 Ἆρά γε τοῖς ἀσώδεσιν ἀνεμέτοισιν, ὀσφυαλγέσιν, ἢν θρασέως ἀποχρέμψωσιν, ἐλπὶς μέλανα διελθεῖν.

Repetitur hæc sententia in Cois Prænotionibus iisdem penè verbis. Quod efficit vt vitiosa exemplaria existimanda sint, quæ istud præsagium præcedenti coniungunt. Cæterùm exempl. quædam manu scripta, ἢν ὀλίγον θρασέως ἀποχρέμψωσιν legunt, vt & in Cois Prænot. quod etiam fecit Caluus.

H

Dolentes fauces absq; tumore, cum labore & molestia ac suffocatione, præceps exitium minantur.

86 Φάρυγξ ἐπώδυνος ἰσχνὴ μετὰ δυσφορίης, πνιγώδης, ὀλέθριον ὀξέως.

Scribi-

A Scribitur quoque hoc præsagium in Cois Prænot. paulùm diminutè.

[87] Οἷς πνεῦμα ἀνέλκεται, φωνὴ δὲ πνιγώδης, ὁ σπόνδυλος ἐγκάθηται, τούτοισιν ἐπὶ τῇ τελευτῇ, ὡς συσπῶντός τινος τὸ πνεῦμα γίνεται.

Qui spiritum trahunt cum voce strangulabunda, si ceruicis vertebra intrò subsidet, iis ad exitum, velut ex conuulsione, respiratio ducitur.

Iisdem quoque verbis repetitur in Cois Prænot. hæc sententia.

[88] Οἱ κεφαλαλγικοὶ, κατόχως παρακρούοντες, κοιλίης ἀπολελαμμένης, ὄμμα θρασυνόντες, ἀνθηροὶ, ὀπισθοτονώδεες γίνονται.

B

Ex capite dolentes, & alto stupore (catochum vocant) detenti ac delirantes cum alui interceptione & ferociente intuitu, floridi, in scapulas rigescunt ac posteriorum partium distensione tentantur.

Repetitur etiam iisdem verbis in Cois Prænotionibus. Mirum autem subit hîc Caluum κοιλίην ἀπολελαμμένην ventrem solutum dixisse, repugnante communi dictionis notione & locutionis proprietate ac Galeni explicatione, ideoque aliam lectionem mihi secutus videtur. Quædam exemplaria manu scripta ὄμματα θρασυνόντα legunt.

[89] Ἐπὶ ὀμμάτων διαστροφῇ, πυρετώδει, κοπιώδει, ῥῖγος ὀλέθριον. καὶ οἱ κωματώδεες ἐν τούτοισι, κακόν.

Febribus & lassitudinis sensu detento, cum oculorum peruersione, rigor perniciem minatur. Atque in huiusmodi casibus soporati, malum denunciant.

Huius præsagij partem adscribit Gal. lib. de Rigore, & iisdem omninò verbis repetitur in Cois Prænot. Caluus autem huius sententiæ prius membrum per se legit, velut adducitur à Gal. lib. de Rigore, alterum huic sententiæ coniungit sicque legit, οἷσιν ἐν
C πυρετῷ κοπιώδει πνεῦμα ταχέως ἀνέλκεται, φωνὴ δὲ ἡ ἀσαφὴς, ῥῖγος ὀλέθριον. καὶ οἱ κωματώδεες ἐν τούτοισι πονηρόν. Cuius quidem lectionis ne vllum quidem nostris in exemplaribus extat vestigium.

[90] Αἱ ἐν πυρετοῖσι πρὸς ὑποχόνδριον ὀδύναι, ἀναύδως, ἱδρῶτι λυόμεναι, κακοήθεες. τούτοισιν ἐς ἰσχία ἀλγήματα ἅμα καυσώδει πυρετῷ, καὶ ἡ κοιλίη καταῤῥαγῇ, ὀλέθριον.

Præcordiorum dolores in febribus cum loquendi impotentia, si sudore non soluantur maligni sunt. In his dolores ad coxendices cum ardente febre, atque aluus affatim prorumpens, perniciem ostentant.

Hæc sententia bis repetitur in Cois Prænotionibus, vbi ἀνιδρῶτι & ἀνιδρῶτι legitur, & nos ἀνιδρωτὶ legendum duximus, vt sit ἄνευ ἱδρῶτος, quod & hîc quoque vsurpari potest, sed tum κακοήθεες impropriam habebit notionem, & in malignorum signorum ac infi-
D dorum genere ponetur, vt & postea. Sed nos cum interpretibus Galeni expositionem sequi maluimus. Caluus huius præsagij extremum per se legit, vt & aliàs in Cois Prænot. legitur, ἐν καύσῳ κοιλίη καταῤῥαγεῖσα θανάσιμον.

[91] Οἷσι φωναὶ ἅμα πυρετοῖσιν ἐκλείπουσαι μετὰ κρίσιν, τρομώδεες, καὶ κωματώδεες τελευτῶσιν.

Quibus cum febribus voces post iudicationẽ deficiunt, ij tremore & sopore correpti intereunt.

Paulò aliter scribitur hoc præsagium in Cois Prænot.

[92] Οἷσι καυστικὰ, μεμωρωμένα, κάτοχα, ποικίλλονται ὑποχόνδρια, καὶ κοιλίην ἐπηρμένοι, σιτίων ἀπολελαμμένων, ἐφ' ἱδρῶσι, ἆρα τούτοις τὸ θολερὸν πνεῦμα, καὶ τὸ
E γονοειδὲς ἐπελθὸν, λύγγα διασημαίνει, καὶ κοιλίη δὲ ἐπαφρα χολώδεα προσδιέρχεται; τὸ λαμπῶδες ἐν τούτοισι ὠφελεῖ οὐρηθὲν, κοιλίη δὲ τούτοισιν ἐπιταράσσεται.

Quibus ardore conflictatis, fatuitate & alto stupore (quem catochum dicunt) detentis, præcordia variant, & in cõtrarias subinde affectiones transmutantur, ac venter in tumorem præter naturam sublatus est cum ciborum interceptione, & tenui circa caput & thoracem oborto sudore: in his animaduertendum est, num, si concitatus & magnus spiritus, aut genituræ similis excretio accidat, singultum prenunciet, aut etiam ex aluo spumantia & biliosa prodituta sint? Eos splendescens quiddam aut coruscans per vrinam redditum iuuat, aluus verò in his etiam commouetur.

Caluus in hac sententia ἀνώδυνα καὶ βορβορύζοντα ὑποχόνδρια etiam legisse videtur. Repetitur quoque in Coacis Prænot. vbi disparatè & corruptè legitur. Hîc autem τὰ μεμωρωμένα exponit Gal. τὰ μώρωσιν ἐμποιοῦντα τῇ διανοίᾳ. In Exegesi verò τὰ ἀναισθητὰ, vt & an-
F tea Comm. 1. in hunc lib. μώρωσιν νωθρότητα. Porrò pro σιτίων ἀπολελαμμένων, σιτίων ἀπολελαμμένοι quidam legunt, vt satis apparet ex Gal. Comm. alij ἀπολελαμμένοι simpliciter, velut in Coacis Prænot. sicq; legisse videtur Erotianus, qui ex Bacchio πλήρεις ὄντας exponit, aut ex Epicle τροφῆς γέμοντας, ἢ καθηρημένους, aut etiam ἀπειλημμένους, quam posteriorem expositionem approbare videtur. Gal. etiam in Com. vtranque explicationem includit, cùm σιτίων ἀπολελαμμένους ἀνορέκτους, ὡς εἰ καὶ ἀποκεκλεισμένους τῆς τῶν σιτίων προσφορᾶς, ἢ ἐπεχομένους τὴν γαστέρα exponit. Hunc quoque locum disertè mihi subindicare videtur Erotianus, cùm γονοειδὲς exponit τὸ ὅμοιον γόνῳ τουτέστι σπέρματι, & γονοειδὲς οὖρον, τὸ λευκὸν καὶ παχύ. Vbi τονοειδὲς quibusdam legi innuit, quod exponit, τὸ πνεῦμα τὸ μετὰ τόνου καὶ τινος συντονίας ἀναπνεόμενον, vt & Galen. antea Comm. 1. in hunc librum. ξὺν τόνῳ, μετὰ τόνου τουτέστιν μετὰ προθυμίας ἰσχυρᾶς exposuit. λαπῶδες autem hoc loco Erotianum legisse apparet, & Bacchium λαμπῶδες, quod significat ex Erotiani mente vrinam spumam crassiorem innatãtem habentem, quòd λάμπη sit crassior spuma in aceto ex vino adulterato innatans.

[93] Οἷς κῶμα γίνεται ἐπὶ ἄφρων προσελθόντων, πυρετὸς
G παροξύνεται ὀξύς.

In sopore affectis ægris, spumantibus prodeuntibus deiectionibus, febris acuta ingrauescit.

Sic legunt exemplaria omnia publicata cum Galeno, & repetitur ea sententia in Cois Prænot. his penè verbis, vitiosè tamen scripta, vt satis apparet. Codices manu scripti omnes has sententias ita legũt & distinguunt, οἷς κῶμα γίνεται ἐπὶ ὀμμάτων διαστροφῇ ὀλέθριον ὀξέως. οἷσι πνεῦμα ἀνέλκεται, φωνὴ δὲ ἡ ἀσαφὴς, ἐπάφρων προσδιελθόντων πυρετὸς παροξύνεται. Quæ lectio ad Vaticanas membranas peruasit, vt ex Caluo apparet. Minutum verò est quòd hîc ἐπάφρων habent exemplaria quædam, alia ἐπὶ ἄφρων.

[94] Αἱ ἐκ κεφαλαλγίης ἀφωνίαι ἅμα ἱδρῶτι πυρετώδεες χαλῶνται ἐφ' ἑαυτῆς, ἐπανιέντα χρονιώτερον, ἐπιῤῥιγῶσαι τούτοισιν οὐ πονηρόν.

In febre cum sudoribus, vocis ex capitis dolore defectiones, si per se resoluuntur ægri ac præter voluntatem excrementa demittunt, malumque remitti videatur, diuturniorem morbum metuere oportet. In his nouus subortus rigor damnandus non est.

H

Repetitur hæc sententia in Cois Prænot. paulùm immutatis verbis. Interpretes ἐπανιόντα legunt, nos ἐπανιέντα ex codicibus scriptis cum Galeno retinuimus. Caluus vtrunque legit & sententiam istam perturbauit, & λύζουσι pro χαλῶνται legisse videtur. Codices manu scripti καὶ αἱ κεφαλαλγίαι legunt, & ὑπὸ σφᾶς pro ἐφ' ἑαυτῆς.

Quibus manus sunt tremulæ, cum capitis & ceruicis dolore, leui aliqua surditate affecti, nigricãtes reddunt vrinas & dẽsas. In his casibus nigrorum progressum expectare & suspectum habere oportet.

[95] Χεῖρες τρομώδεες, κεφαλαλγέες, τραχήλου ὀδυνώδεες, ὑπόκωφοι, οὐρέοντες μέλανα δεδασυσμένα, οἷσιν ταῦτα ἦ, μέλανα προσδέχεσθαι ἥξειν ὀλέθριον. A

Caluus ὑπόκουφοι pro ὑπόκωφοι legit, & ταῦτα προσδέχεσθαι, neque μέλανα addit. Repetitur autem hæc sententia in Cois Prænot. Vbi nigrorum vomitus definitur, quod hîc ambiguè ponitur.

Vocis defectiones cum viriũ exolutione, alto stupore (catochon vocant) detentis, perniciem minãtur.

[96] Αἱ μετ' ἐκλύσεως κατόχως ἀφωνίαι, ὀλέθριαι.

Repetitur iisdem ferè verbis hæc sententia in Cois Prænot.

Lateris dolor cum biliosis sputis temerè ac præter rationem euanescens, ægros in vehementem & furiosam mentis emotionem agit.

[97] Πλευροῦ ἄλγημα ἐπὶ πτύσεσι χολώδεσιν ἀλόγως ἀφανισθὲν, ἐξίσανται. B

Scribitur etiam in Cois Præsagiis hoc prognosticum, vitiosè tamen, vt illîc ostendimus.

Ex ceruicis dolore cum sopore & sudore inflata aluus, si quidem ex Medici industria liquida demittat cum aliqua proluuie, deinde quæ biliosa non sunt restitent, huiusmodi asseruata diuturniorem morbum efficient. In his animaduertẽdum est, num proluuies alui non biliosæ benigniores sint, ac flatuoso tumori conducant?

[98] Ἐπὶ τραχήλου ἀλγήματι κωματώδει, ἱδρώδει κοιλίη φυσηθεῖσα, εἰ δέ τι πρὸς ἀνάγκην ὑγρὰ χαλῶσα, ὑποπεριπλυθεῖσα, ἐκ τουτέων ἄχολα ἐξίσανται, τὰ τοιαῦτα διασωζόμενα μακροτέρως διανοσεῖ. ἆρά γε εἰσὶν ἄχολοι περιπλύσιες εὐηθέστεραι, καὶ τῷ φυσώδει οἴκῳ προσωφελέοι; C

Nos Galeni mentem secuti ἐφίσανται pro ἐξίσανται legimus.

Aluus circumtensa, ex Medici industria liquida demittens, celeriter intumescens, conuulsionis significationem quandam præsefert, quod Aspasij filio cõtigit. In his nouus subortus rigor perniciem facit. Ex his casibus conuulsione tentato ac inflato, vbi diutiùs morbũ traxerit, ex ore putrida & virulenta prodeunt.

[99] Κοιλίης περίτασις πρὸς ἀνάγκην ὑγρὰ χαλῶσα, ταχὺ ὀγκουμένη, ἔχει τι σπασμῶδες, οἷον καὶ τῷ Ἀσπασίου υἱῷ, ὃ ἐπιρριγῶν τούτοις ὀλέθριον. ἐκ τουτέων σπασμώδης γενηθεὶς καὶ ἐμφυσηθεὶς, μακρότερον διανοσήσας, στόματι σῆψις χλωρὴ ἐπεγένετο. D

Huius sententiæ initium aliter legitur in Cois Prænot. & cæteris connexum magnam parit obscuritatem vitiumq; præsefert.

Lumborum dolores diuturni qui sensim fiunt, circum præcordia inuoluti, cum febre & ciborum fastidio, si intensum capitis dolorem aduehunt, non sine conuulsionis specie celeriter interficiunt.

[100] Τὰ κατ' ὀσφῦν κατὰ λεπτὸν χρόνια ἀλγήματα πρὸς ὑποχόνδριον γειφόμενα ἀποσιτικὰ ἅμα πυρετῷ, τούτοισιν εἰς κεφαλὴν ἄλγημα σύντονον ἐλθὸν κτείνει ὀξέως τρόπῳ σπασμώδει.

Aliis verbis repetitur hęc sentẽtia in Cois Prænot. γειφόμενα autem ἀλγήματα ἀνειλούμενα exponit Gal. inuolutos dolores & circum præcordia implicatos & irretitos, ac sese reuoluentes, ἐπανειλούμενα dicit Gal. in Exeg. Alij eos intelligũt dolores, qui sensim & quibusdam interuallis ad pręcordia adducuntur, contrahuntur, & quasi conuelluntur. Alij eos qui præcordia contingunt, τὰ συνεγγίζοντα καὶ συνάπτοντα exponunt, vt Bacchius, quem Scholium quoddam reprehẽdit, quòd πρὸς ὑποχόνδριον γειφόμενα ἀλγήματα, non simpliciter ad præcordia pertingentes dolores significent, sed eos qui quibusdam inuolucris, aut obscuris quibusdam ductibus ac sinuosis circumflexibus, aut implicatis conuolutionibus præcordia petunt. Sic enim scribitur ex Scholio quodam manu scripto, Βακχεῖος ἐν τῷ φησὶν συνεγγίζοντα καὶ συνάπτοντα, οὐ νοήσας. ἔστι γὰρ οὐ ψιλῶς συνάπτοντα, ἀλλὰ μετὰ σκολιότητός τινος. γεῖφον γὰρ οἱ παλαιοὶ τὸ αἰνιγματῶδες καὶ σκολιὸν λέγουσι, καὶ γεῖφον τὸ ἁλιευτικὸν δίκτυον, ἀπὸ τῆς κατὰ τὴν πλοκὴν σκολιώσεως. εἰκὸς οὖν καὶ τὸν Ἱπποκράτην τὸ σύμπαθες τῶν νεύρων, καὶ οἷον συνελκόμενον σπασμωδῶς εἰπεῖν. Quam etiam explicationem mihi videtur significare Hesychius, cùm γειπώμενα (γειπόμενα malim) συνελκόμενα καὶ σπασμωδῶς συμπαθοῦντα exponit, οἱ δὲ ἐγγίζοντα. Idem quoque γειφόμενα ἐπανειλούμενα exponit & γραφόμενα. Quod etiam videtur eam notionem respicere quam Gal. in Com. ad γειφομένους ὑμένας refert. Hanc autem retis piscatorij translationem sequitur Galen. in explicatione vocum Hippocrat. quam tamen hîc conuellere videtur, etsi notum est γεῖφον sagenam & rete piscatorium significare. Qua de re plura scripsimus in nostra OEconomia. Cæterùm membranæ manu scriptæ, καὶ τὰ πρὸς ὑποχόνδριον γειφόμενα legunt, quam lectionem etiam sequitur Caluus. E F

Qui subinde rigore prehenduntur, & sub noctem aliquantò grauiùs habent, peruigiles, in somnis nugantes aut delirantes, interdum sese lotio perfundentes, ij in conuulsiones cum sopore tendunt.

[101] Τὰ ἐπιρριγοῦντα καὶ ἐς νύκτα μᾶλλον τι παροξυνόμενα, ἄγρυπνα, φλεβοδονώδεα ὄντα ἐν τοῖς ὕπνοις, ἔστιν ὅτε οὖρα ὑφ' ἑαυτοὺς χαλῶντα, ἐς σπασμοὺς ἀποτελευτᾷ κωματώδεας.

φλεδονώδεα cum Galeno legimus, qui παραληροῦντα explicat. Sic quoque in expositione vocum obscurarum Hippocr. φλεδονώδεα legit, & φλύαρον exponit. φλεδόνες γὰρ φλυαρίαι. Repetitur verò hæc sententia initio Coacarum Prænotionum, sed admodum corruptè, quomodo & hæc dictio vbique vitiosè legitur. Caluus φλεγματώδεα vt in Cois Prænot. legisse videtur, vbi huius prognostici sensum abundè aperuimus & lectionis ac exemplarium varietatem subindicauimus, & vulgatæ lectionis notionem expoluimus. Ac sanè mirum subit quonam Erotiani expositio referatur, qui etiam φλενοδώδη legit, cuius tamen lectionis ne meminit quidem Galenus, aliôqui varias huius dictionis scriptiones sedulò adscribens. Quæ enim φλενοδώδη μετὰ πνευματώδους τραχέως ἐκκρινόμενα significari vult, neque loco huic neque Cois Prænot, satis congruunt. Quin & φλεβονώδη (quam in lectionem tamen inclinat Erotianus, nisi si φλεβοδονώδη potiùs legendum sit) huic loco parum quadrare vidẽtur, cùm ea dictio eadem quæ φλεβοπνώδεα ferè indicet, & de venarum aut arteriarum agitatione, pulsu ac concussione dicantur. Et certè istum Erotiani locum mendosum existimo, & pro φλενοδώδη φλεδονώδη vbique scribendum spondeo, vt abundè docuimus in nostra OEconomia, vbi de huius vocis obscuritate & varietate plurima adscripsimus. G

Quibus circa initia tenues suboriuntur sudores, & vrinæ concoctæ emittuntur cum magna totius corporis æstuatione, si præter rationem perfrigescant, & rursus celeriter perurãtur, & torpore, sopore, aut conuulsione tententur, ij perniciosè affecti sunt.

[102] Οἱ ἐξ ἀρχῆς ἐφιδροῦντες, οὖρα, σιπέποσι καυσικοὶ, ἀκρίτως περιψύχοντες διὰ ταχέως περικαέες, νωθροὶ, κωματώδεες, σπασμώδεες ὀλέθριοι. H

Aliter

A Aliter paulò ſcribitur in Cois Præn. nihil tamen immutata notione. Hîc autem ἀκρίτως ἀδιαλόγως & ἀσήμως indicare videtur vt in Cois Præſagiis. Galenus autem διαδεχέων legiſſe videtur, vt in Cois Præſagiis.

[103] Τῆσιν ἐπιφόρῃσι κεφαλαλγικὰ, καρώδεα μετὰ βάρεος γινόμενα, φλαῦρα, ἴσως δὲ ταύτῃσι καὶ σπασμώδεά τι παθεῖν ὀφείλει.

Vterum gerentibus capitis dolores cum ſopore & grauitate, malo ſunt. Quin & huiuſmodi naturæ conuulſionibus quibuſdam fortè ſunt obnoxiæ.

Bis ſcribitur hæc ſententia in Cois Prænot. vtrobique tamen vitioſè, vt ſatis apparet. Mirum eſt autem Caluum præter Galeni opinionem ἐπιφόρους lippitudini & epiphoris attribuiſſe, cùm ſatis ſit tritum ex Cois Prænot. hanc dictionem huic authori de vterum geſtantibus dici. Vitioſa ſunt autem exemplaria ſcripta quæ ὠφελέει aut ὠφελεῖ, pro ὀφείλει habent.

B [104] Τὰ ἐν φάρυγγι ἰσχνῷ ἀλγήματα πνιγώδεα ἔχει τι σπασμῶδες, ἄλλως τε καὶ ἀπὸ κεφαλῆς ὁρμῶντα, οἷα καὶ τῇ Θρασυνόντος ἀνεψιῇ.

Faucium gracilium dolores ſuffocantes cõuulſionẽ minantur, tum verò præcipuè ſi ex capite originem ducũt, quale quid Thraſynontis conſobrinæ contigit.

In Cois Prænot. iiſdem propè verbis repetitur hæc ſententia.

[105] Τὰ τρομώδεα σπασμώδεα γινόμενα ἐφ᾽ ἱδρῶσι φιλυπόστροφα, τούτοις ἡ κρίσις ἐπιρριγώσασιν. οὗτοι ἐπιρριγέουσι περὶ κοιλίην καύματι παρακληθέντες.

Tremoribus quæ conuulſiones accedunt cum ſudoribus, recidiuas minantur. In his iudicationem facit nouus obortus rigor, qui priùs ardore circa vẽtrem oborto prouocatur.

C Iiſdem etiam verbis repetitur in Cois Prænot.

[106] Ὀσφύος πόνος, καὶ κεφαλαλγικὸς καὶ καρδιαλγικὸς μετ᾽ ἀναχρέμψιος βιαίης, ἔχει τι σπασμῶδες.

Lumborum & capitis ac oris ventriculi dolor, cum forti excreatione, conuulſionem ſuſpectam facit.

Caluus κεφαλαλγικὸς & καρδιαλγικὸς legit, vt habent exemplaria quædam manu ſcripta, & legitur in Cois Prænot. vbi iiſdem verbis repetitur hoc præſagium, ſed deeſt capitis dolor. Idem Caluus διαχωρήσιος pro ἀναχρέμψιος legiſſe videtur.

[107] Τὸ ὑπάφωνον ἅμα κρίσει ῥῖγος.

Quinetiam nonnihil metuendus eſt cum iudicatione rigor.

D Hoc præſagium ex codicibus manu ſcriptis & Galeno in contextum tranſtulimus. Exemplaria omnia manu ſcripta ὑπάφωνον ἅμα κρίσει ῥῖγος legunt, quam lectionem in Cois Præn. retinuimus, vt ſubabſurdum cum iudicatione rigorem intelligamus. Quam etiam notionem habet Galeni lectio, quæ pro ὑπάφωνον ὑπόφορον habet, quam hîc ſecuti ſumus, ideoq; diſparatum præſagium fecimus, etſi membranæ omnes ſcriptæ ſuperiori ſententiæ coniungũt. Caluus quoq; σπασμῶδες ὑπάφωνον legit, quam ſcriptionem etiam ex vetuſtis exemplaribus agnoſcit Galenus. Mirum certè eſt exemplaria publicata nullam huiuſce lectionis habere notam.

[108] Ἀπὸ κοιλίης ὑπόπελια, ταραχώδεα, καὶ οὖρα λεπτὰ, καὶ ὑδατώδεα, ὕποπτα.

Ex ventre quæ prodeunt ſubliueſcentia & turbulenta, vrinæ etiam tenues ac dilutæ ſuſpectæ ſunt.

Caluus etiam vrinas turbulentas legit, & τεταραγμένα ex codicibus addidiſſe videtur.

[109] Φάρυγξ τρηχυνθεῖσα ἐπ᾽ ὀλίγον, καὶ κοιλίη διαβορβορύζουσα κεναῖς ἐξαναστάσεσι, καὶ μετώπου ἀλγήματα, ψηλαφώδεες, κοπιώδεες, ἐν στρώμασι καὶ ἱματίοισιν ὀδυνώδεες, τὰ ἐκ τούτων αὐξανόμενα δύσκολα. ὕπνος πολὺς ἐν τούτοισι σπασμώδης, καὶ τὰ εἰς μέτωπον ἀλγήματα βαρέα, καὶ οὔρησις δυσκολαίνουσα.

E Fauces leuiter exaſperatæ, & aluus ad inanes & irritas exurrectiones obmurmurans, frontis dolores, in ægris palpitantibus, & more inueſtigantium ſenſim contrectãtibus, delaſſatis, & ex ſtragulis aut veſtimentis dolentibus, & ſi quæ ex his increſcunt, moleſtiam exhibẽt. Somnus in his multus conuulſionẽ minatur, & frontis dolores graues, ac mictio moleſta eſt.

Prima huius præſagij pars iiſdem penè verbis repetitur in Cois Prænot. Extrema verò pars ibidem etiam aliàs ſcribitur. Caluus eam ſequenti ſententiæ iunxit, & hoc præſagium variè diſtraxit.

[110] Οὔρου ἐπίστασις καὶ οἷσι ῥίγεα ἐπὶ τούτοισι σπασμώδεσι, οἷα καὶ αὐτὴ φρίξασα ἐφίδρωσεν.

In iis quibus rigores imminent vrina reſtitat, & in conuulſoriis affectionibus, velut huic mulieri contigit, quæ vbi inhorruit ſudore correpta eſt.

F Duplex elicitur huius præſagij notio, reſtitantes vrinas & rigorem imminentem, & conuulſionem ſuſpectare, quem in ſenſum poſtea ſcribitur Prorrh. 154. & repetitur in Cois Prænot. τὰ μὲ ῥίγεος ἐπερχόμενα οὖρα πονηρὰ καὶ σπασμώδεα. Quò etiam inclinat Galeni lectio, quæ ἐπὶ τούτοισι σπασμώδεσι habet. Altera eſt notio in rigore imminente & conuulſoriis affectibus vrinas detineri. Rigoris autem impendentis indicium eſſe vrinam reſtitantem ſatis indicat aph. 9. ſect. 1. lib. 6. epid. quem huc profert Gal. & quæ ſcribitur in Cois Prænot. ex hoc præſagio traducta ſentẽtia, οἷσι ῥῖγος οὔρου ἐπίστασις. Conuulſionis etiam ſolutio quæ fit per confertam vrinarum copiam, earum detentionem præſefert. Qua ratione ſcribitur in Cois Prænotion. σπασμοῦ λυτικὸν οὔρου διέξοδος ὑαλοειδὴς πολλή. Rurſuſque de conuulſione agens ibidem, λύεται δὲ οὔροισιν ἐξαπίνης ἐλθοῦσιν πολλοῖσιν ἀθρόοισιν. Atque ad hanc notionem calculum adfert Galeni explicatio, & quæ eiuſdem indicio melior eſt lectio, οὔρου ἐπίστασις οἷσι ῥίγεα, & ἐπὶ τοῖς σπασμώδεσι. Iſtam enim lectionem ab eo intellectam & probatam indicio eſt quæ huc profertur explicatio, & quod ſcribitur in ſententiam ſequentem. Caluus hanc ſententiam adeò perturbauit, vt nullus inde ſenſus erui poſſit.

G [111] Αἱ ἄκρητοι τελευτῶσαι καθάρσιες, ἐν πᾶσι παροξυντικαί. τούτοισι δὲ καὶ πάνυ ἐκ τούτων καὶ τὰ παρ᾽ οὖς ἀνίσχει.

Quæ in ſynceras tendunt vacuationes, omnibus quidem ingraueſcentis mali ſignificationem præbẽt, his verò (ſupradictis) vel maximè. Atque in huiuſmodi caſibus ad aures tubercula exoriri ſolent.

Repetitur in Cois Prænot. hæc ſententia, & antea quoque (prorrh. 50.) ferè ſimile quiddam effertur. Quod effecit vt hîc quoque eas quæ in ſynceras tendunt vacuationes intelligerem, etſi aliter illud τελευτῶσαι capi poteſt, de iis quæ ſynceræ eſſe deſinunt, quòd hîc de ſynceris tantùm agatur, cùm ſupra & in Cois præſagiis ſpumantes ſynceris adiungantur: ſpumantes autem deiectiones ingraueſcentis mali ſemper ſignificationem præbeant, vt ſcripſit Gal. antea Comm. in hunc librum. Illud autem τούτοισι quòd de conuulſoriis affectibus intelligatur de quibus agitur ſuperiore ſententia, ſatis ex Galeno eſt conſpicuum & Cois Præſagiis, in quibus iſtud hoc modo ſcribitur, τοῖσι δὲ σπασμώδεσι & πάνυ. Quòd ad ſcriptionem attinet, & τὰ παρ᾽ οὖς ἀνίσχοντα legendum eſt, vt habent

H meliora exemp. tũ ſcripta, tũ publicata, & legitur in Cois Præn.

[112] Αἱ ταραχώδεες θρασύταται ἐπεγέρσιες σπασμώδεες, ἄλλως τε καὶ μεθ᾽ ἱδρῶτος.

Turbulentæ & valdè confidentes è ſomno exurrectiones conuulſiones minãtur, præſertim verò ſi cum ſudore contingant.

Ceruicis & dorsi perfrictiones, & quæ totum corpus videntur pertingere, insuper & spumantes mictiones, cum animi deliquio, ac oculorum hebetatio, cõuulsionem in proximo esse significant.

[113] Καὶ αἱ τραχήλου καὶ αἱ μεταφρένου καταψύξιες δοκέουσαι, καὶ ὅλου δὲ τοῦ σώματος, ἐν τούτοισι καὶ ἀφρώδεες οὐρήσιες ἅμα ἀψυχίῃ, καὶ ὀμμάτων ἀμαύρωσις, σπασμὸν ἐγγὺς σημαίνει.

Variè distractum est hoc præsagium & diuersa scriptione exagitatum. Mihi omninò probanda videtur lectio Coarum Prænotionum, qua hæc sententia repetitur, & quia conuulsio vtrinque denunciatur hoc præsagium conuulsionis præsensione cum sequente connectitur. Quæ etiam est Gal. notio in Commentario. Exemplaria scripta cum publicatis θρασύνεται legunt, alia θρασύνοντες. Caluus delirij meminit, vt in Cois Prænot. In reliquis etiam post μεταφρένου μετώπου addidit, & frontis perfrictiones ponit. δοκέουσαι in Cois Prænot. pro δοκέουσαι vitiosè scribitur, vt illic monuimus, & Galeni est lectio δοκέουσαι δι' ὅλου τοῦ σώματος. Caluus ἀφρώδεες & πυώδεες οὐρήσιες, simul posuit. Nos ἀφρώδεες hîc retinuimus Galeni mentem cum interpretibus & exemplarium consensum secuti: Etsi ὑμενώδεες, vt in Cois Prænotionibus, huc non inuiti obtrudimus, quanuis etiam aliàs, vbi etiam hęc sententia adumbratur, κριμνώδεες οὐρήσιες ponãtur. Cuius rei indicium fecimus nostris in Coac. Prænot. annotationibus. Quod sequitur ἅμα ἀψυχίῃ sequentibus iungendum contra publicatorum omnium codicum fidem, & per se distinguendum est, velut his verbis scribitur in Cois Prænot. ὀμμάτων ἀμαύρωσις ἅμα ἀψυχίῃ, σπασμώδεες συντόμως. Quæ est Galen. assensio quam secutus est Caluus, qui etiam (etsi extra rem & causam) Galeni verba ex Commentario in contextum abripuit.

Cubiti ceruicisque dolores conuulsionem minantur. Ex facie autem prodeunt ista, faucíumque sonitus crebri cũ saliuatione. Iis sudores in somnis bono sunt. Nempe & ex sudore leuari plurimos consentaneum est. Quibus si dolores inferiores partes occupent, toleratu faciles euadunt.

[114] Πήχεος ἀλγήματα μετὰ τραχήλου, σπασμώδεα. ἀπὸ προσώπου δὲ ταῦτα καὶ κατὰ φάρυγγα, ἦχοι συχνοὶ σιελίζοντες. ἐν τούτοισι ἐν ὕπνοις ἱδρῶτες, ἀγαθοί. δεῖ γε καὶ τῷ ἱδρῶτι κουφίζεσθαι τοῖς πλείστοις οὐ πονηρόν; οἷς ἐς τὰ κάτω μέρη πόνοι, τούτοισιν εὔφοροι.

Variè distractum est hoc præsagium & perturbatum in Cois Prænot. vbi etiam repetitur. Caluus pro ἦχοι συχνοὶ, ὦχροὶ, ἰσχνοὶ legisse videtur, quæ est Coarum Prænotionum lectio & Capitonis authoritate Galen. contestata. Idem πτυαλίζοντες pro σιελίζοντες legit, etsi vtriusque apud Galenum est altum silentium. Quod sequitur huic præsagio annexuimus, tum scriptorum, tum publicatorum codicum fidem secuti, veluti etiam legitur in Cois Prænotionibus. Mirum tamen est Caluum ista distraxisse.

In febribus tenuiter exudantes, cum capitis dolore & aluo intercepta, ad conuulsiones proni sunt.

[115] Οἱ ἐν πυρετοῖσιν ἐφιδροῦντες κεφαλαλγέες, κοιλίης ἀπολελαμμένης, σπασμώδεες.

Iisdem omninò verbis repetitur in Cois Prænot. hoc præsagium.

Quæ inter se non cohęrent, sed facilè dissoluuntur, & aliquantulum friabilia sunt alui recrementa, liquida, cum summi totius corporis perfrictione, non sine febre, improbanda sunt. Ac præter hæc, si rigores vesicam & ventrem cum dolore inuadãt. Proinde in his ex sopore aliquod conuulsionis periculum impendere, nemini mirum videri debet.

[116] Τὰ ὑποψάθυρα ὑγρὰ διαχωρήματα περιψύχοντα οὐκ ἀπύρως φλαῦρα. τὰ ἐπὶ τούτοισι ῥίγεα, κύστιν καὶ κοιλίην ἐπιλαμβάνοντα, ὀδυνώδεα. ἆρα δὲ κωματώδεες τούτοισιν ἔχει τι σπασμῶδες; οὐκ ἂν θαυμάσαιμι.

Aliter paulò scribitur in Cois Præsagiis, vbi ὑποψάφαρον pro ὑποψάθυρον legitur. Sunt autem τὰ ὑποψάφαρα βαχύπρα Galen. in Exegesi vocum Hipp. Caluus aliud quid legisse videtur, vbi subalbida vertit, & pro ἀπύρως ἀκαίρως.

In grauibus & præcipitibus malis distorqueri velut qui vomitione conflictantur, malum est, quin & albæ alui egestiones molestæ sunt. Quæ ex his prodeũt non viscosa, in vehementem mẽtis emotionem cum multo ardore agunt, videndúmq; est, num postea soporati ac torpescentes euadant. Qui ex his cõflictantur, diutiùs laborant. In his animaduertendũ est, num imminẽte iudicatione arescẽtes difficultate spirandi teneantur.

[117] Τὰ ἐν ὀξέσι ἐμετωδέως ἑλκόμενα φλαῦρα, καὶ αἱ λευκαὶ διαχωρήσιες δύσκολοι. ἄγλισχρα ἐκ τούτων διεξελθόντα ἐξίσταν(ται) καύματι πολλῷ. οἱ ἐκ τούτων κωματώδεες νωθροί, ἀπογίνονται. τὰ ἐκ τοιούτων μακροτέρως ἐπινοσεῖ. ἆρα περὶ κρίσιν οὗτοι ξηρώδεες δύσπνοοι;

Caluus τὰ ἐν ὀξέσι αἱματωδέως ἑλκούμενα legisse videtur contra omnium exemplarium fidem. Sunt autem τὰ ἐμετωδέως ἑλκόμενα, qui in Cois Prænotionibus οἱ σπαραττόμενοι ἀνημέτως dicuntur, & inani vomitionis auiditate distorquentur aut vellicantur. ξηρώδεες etiam tabidi & resiccati dicuntur, vt in Cois Præsagiis, οἱ δύσπνοοι ξηρώδεες. Sed pro ξηρώδεες βηχώδεες aut χολώδεες legisse videtur Caluus.

Quæ ex lumbis in ceruicem & caput redundant, & leuis syderationis more resolutionis sensum inducunt, conuulsionem ac mentis emotionem minãtur. Videndumque est, num talia conuulsione soluantur. Qui huiusmodi conflictantur, variè morbum trahũt, atque eadem diutiùs perseuerant.

[118] Τὰ ἐξ ὀσφύος εἰς τράχηλον καὶ κεφαλὴν ἀναδιδόντα καὶ παραλύσαντα, παραπληκτικὸν τρόπον σπασμώδεα παρακρουστικά. ἆρά γε καὶ λύεται τὰ τοιαῦτα σπασμῷ; ἐκ τῶν τοιούτων ποικίλως διανοσέουσι καὶ διὰ τῶν αὐτῶν ἰόντες.

Παραλύσαντα παραπληκτικὸν τρόπον quæ leuis syderationis modo resolutionis sensum inferunt diximus, quòd παραπληξία sit partis alicuius resolutio, aut leuis quædam syderatio, qualis est ἀποπληξία totius corporis (Sic enim in Galeni Commentario legendum existimo, etsi non animaduertit interpres) vt postea hoc in Com. iisdem verbis repetit Gal. quanquàm vitiosè scribitur. Passim autem apud Hippoc. & Galen. παραπληξία & παραπληγία idem denotant, & partium resolutionem ex apoplexia aut epilepsia succedentem significat, vt scribit Gal. com. 2. in lib. 1. epid. & comm. 4. in lib. de rat. vict. in morb. ac. Vbi etiam qua ratione huiusmodi affectibus conferat conuulsio eleganter explicatur. Cæterùm repetitur quoq; hoc præsagium in Cois Prænotionibus, vbi huius extremum paulò aliter legitur.

Mulieres quæ ab vtero promptè strangulantur, idque sine febre, in conuulsiones propensæ sunt, quod etiam Dorcadi contigit.

[119] Οἱ ὑστερικαὶ ἀπύρως σπασμοὶ εὔχερέες, οἷον καὶ Δορκάδι.

Hoc præsagium bis repetitur in Cois prænot. etsi paulò aliter legitur.

Vesica intercepta, præsertim cum capitis dolore,

[120] Κύστις ἀποληφθεῖσα, ἄλλως τε καὶ μετὰ κεφαλαλγίης,

ἔχει

A ἔχῃ τι σπασμῶδες. τὰ ναρκώδεως ἐν τούτοισιν ἐκλυόμενα δύσκολα, οὐ μὴν ὀλέθρια. ἆρά γε καὶ τὸ διακρουστικὸν δὲ τοιοῦτον;

conuulsionem minatur. Quæ in his cum torporis sensu exoluuntur, molestiam exhibent, non tamen perniciem afferunt. Videndúmque est num tale quid etiam mentem excutiat.

Scribitur quoque hoc præsagium in Cois Prænot. etsi paulùm vitiosè.

[121] Ἆρά γε καὶ περὶ κρόταφον ὀστέων διακοπαὶ σπασμὸν ἐπικαλέονται; ἢ δὲ, μεθύοντα πληγῆναι; ἢ δὲ, ῥυῆναι πολὺ ἐν ἀρχῇσι, εἰ τοῦτο ποιεῖ σπασμώδεα;

Quinetiam considerandum est num ossiũ ad tempora præcisiones conuulsionem prouocent, an verò madido vulnus inflictum, aut circa initia sanguis magna copia effluens, conuulsionem accersit?

B In Cois Prænotionibus aliter his verbis scribitur huius præsagij initium. ἦρα γε κατὰ κρόταφον ὀστέων διαῤῥαγαὶ σπασμώδεες; Quinetiam aliàs in Cois Præsagiis temporum sectiones cõuulsiones prouocare scribitur, vbi temporum vulnera quàm grauia & periculi plena sint, quamq; promptè conuulsiones accersant ex Hip. proposuimus. Caluus autem hanc totam sententiam mirum in modum perturbauit.

[122] Ἐν ἱδρῶτι πτύελα διαῤῥέοντα πυρετώδει ἐόντι, ἀήθεα, ἆρά γε τουτέοισιν ἐπὶ τινας ἡμέρας κοιλίαι καθυγραίνονται; οἴμαι. ἆρά γε τούτοισιν εἰς ἄρθρον ἀπόστημα ἔσεσθαι;

Febricitanti cum sudore sputa defluẽtia leuia sunt & minimè maligna. In quibus videndum est num ad aliquot dies alui madescant, quod equidem reor. Animaduertendum quoque est, num his ad articulos aliquid abscessurum speres.

C εὐήθεα pro ἀήθεα legimus contra omnium exemplarium fidem, Galeni authoritatem secuti, qui εὐήθη εὔζωα exponit, etsi vitiosè in omnibus codicibus ἀήθη legitur. Quod rectè viderunt interpretes. In Cois Prænotionibus etiam repetitur hæc sententia, etsi tamen vitiosè, vbi εὐήθεα rectè scribitur.

[123] Τὰ ἐξ ὀλίγου θρασέως παρακρούοντα, μελαγχολικά. ὧν δὲ ἀπὸ γυναικείων ἢ, θηριώδεα. ἐπὶ πλεῖον δὲ ταῦτα συμπίπτει, ἆρά γε καὶ σπασμώδεες αὐταί; ἆρά γε καὶ αἱ μετὰ κάρου ἀφωνίαι, σπασμώδεες αὐταί; οἷον τῇ τοῦ Σκυτέως θυγατρὶ, ἤρξατο γυναικείων παρεόντων.

Quæ sensim feroces fiunt mentis emotiones, in vehementes & melancholicas euadunt. Quòd si ex muliebrium suppressione accidat, in ferinas tẽdunt, qualia sæpiùs contingunt. Videndum igitur num fœminæ huiusmodi conuulsionibus sint obnoxiæ. Animaduertendum quinetiam est, num vocis defectiones cum alto sopore conuulsionem quoq; minentur, qualiter cerdonis filiæ comparentibus muliebribus purgationibus contingere cœpit.

D Huius præsagij caput antea quoque (prorrh. 26.) quod etiam scribit Galenus repetitum, & in Cois Prænotionib. bis scriptum. Cuius sensum omninò inuertit Caluus. Exemplaria autem scripta Regia ἤρξατο γυναικείων παρεόντων πυρέξαι legunt, vt & Caluus.

[124] Οἷσιν ἐν σπασμώδεσιν ὀφθαλμοὶ ἐκλάμπουσιν ἀτενέως, οὔτε παρ' ἑωυτοῖσιν εἰσὶν, διανοσέουσί τε μακροτέρως.

Quibus dũ conuellũtur oculi fixi & immoti splendent, iis mens è sede constantiæ deturbatur, & diutiùs morbum trahunt.

E Scribitur etiam in Cois Prænot. hæc sententia iisdem verbis, vitiosè tamen vt illic monuimus.

[125] Τὰ ἀνάπαλιν αἱμοῤῥαγέοντα κακὸν, οἷον ἐπὶ σπληνὶ μεγάλῳ ἐκ δεξιοῦ ῥέειν, καὶ τὰ καθ' ὑποχόνδριον ὡσαύτως, ἐφιδρῶντι δὲ κάκιον.

Quæ ex parte aduersa & præposterè fiunt sanguinis eruptiones, malo sunt, velut in lienis tumore, si ex nare dextra effluat. Quod & circa præcordia eodem modo se habere expectandum est. Maius autem malum denunciatur, si cum tenui circa frontem & thoracem sudore istud contingat.

Celeberrimum est hoc præsagium & Hippocratis OEconomia dignissimum, ad hæmorrhagiæ æstimationem & quanam ex parte fieri debeat accommodatissimum. Cuius passim in iudicationis disciplina & pro dignitate meminit Galenus, vt Comment. 1. in Progn. τὸ κατ' ἴξιν τῷ ἀνάπαλιν opponit, & his verbis explicat: αἱμοῤῥαγίας τε γὰρ ἐκ τῶν ἀνάπαλιν γίνεσθαι φησὶν ἐκ ῥινῶν, ὠφελεῖσθαι τε πάνυ πρὸς αὐτῆς, F ὅταν ἐπὶ τῇ κατ' ἴξιν παρὰ τὸ σπλῆνα φλεγμονῶν συμβαίνῃ μάλιστα, περὶ ὧν ἀλλαχοῦ γὰρ τὸ κατ' ἴξιν αἱμοῤῥαγεῖν ἐπαινεῖ καὶ τὸ ἀνάπαλιν δὲ μέμφεται, διδάσκων αὐτὸς, τί δή ποτε λέγει τὸ ἀνάπαλιν, οἷον τὸ ἐπὶ σπληνὶ μεγάλῳ αἷμα ἐκ δεξιοῦ μυκτῆρος ῥέειν. Huius quoque præsagij meminit Comment. ad aph. 21. lib. 1. vbi etiam τῷ ἀνάπαλιν, τὸ κατ' ἴξιν ὅπερ ἐστὶ κατ' εὐθὺ τοῦ πεπονθότος μορίου opponit. Et lib. 3. περὶ κρίσεων his verbis: εἰ δὲ τὸ μὴ ἀνάπαλιν αἱμοῤῥαγεῖν οὐκ ἀγαθόν ἐστιν, τὸ δὲ κατ' ἴξιν ἀγαθὸν, ὡς Ἱπποκράτης λέγει, γὰρ ἡ πεῖρα διδάσκει, ῥᾷστον ἤδη σοι καὶ τὸν αἱμοῤῥαγήσοντα προειπεῖν μυκτῆρα, ἀφορμὴν τῆς αἱμοῤῥαγίας ἐξευρόντα. Sunt igitur τὰ ἀνάπαλιν αἱμοῤῥαγέοντα, quæ sanguinem non è directo, sed ex aduersa parte, & opposito quodam ductu profundunt, non κατ' ἴξιν aut κατ' εὐθυωρίαν, vt voluit Hippocrates qui lib. 6. epidem. omnem naturæ motum in directum tendentem, quod κατ' ἴξιν dicitur, probat. Et quod circa præcordia eodem modo spectari debere dicit, id in laterum doloribus ac præcordiorum contensionibus & tumoribus diligenter animaduertendum monet libr. 6. epid. sect. 2. aphoris. 10. & lib. 2. epid. sect. 1. Vbi in naturæ motionibus & excretionibus quæ solutionem adferunt naturæ ductum & ordinem rectè spectandum admonet. Hoc porrò prognosticum repetitur in Cois Prænot. ferè iisdem verbis.

G [126] Ἐκ ῥινῶν μικροῖς ἱδρῶσιν περιψυχόμενα, κακοήθεα, μοχθηρά.

Vbi sanguis ex naribus effluit cum tenuibus sudoribus & corporis totius perfrictione, morbi malignitas & pernicies denunciatur.

Iisdem omninò verbis bis repetitur hæc sententia in Cois Præsagiis.

[127] Μεθ' αἱμοῤῥαγίας μελάνων διόδος, κακόν. πονηρὰ δὲ καὶ τὰ ὑπέρυθρα, εἰ δὲ ἆρά γε τεταρταίοισι ταῦτα αἱμοῤῥαγέει, κωματώδεες; ἐκ τούτων σπασμῷ τελευτῶσιν. ἆρα μελαίνων προδιελθόντων καὶ κοιλίης ἐπαρθείσης;

A sanguinis eruptione nigrarum deiectionum pertrãsitus malo est. Quin & prærubra damno sunt, præcipuè verò si sanguinis ista eruptio quarto die contingat, quod animaduertendum est. Quibus ista contingũt, ij tandem sopore & conuulsione conflictati moriuntur, ac fortè prægressis nigris deiectionibus & ventre in tumorem sublato.

H Repetitur etiam in Cois Prænotionibus bis hoc præsagium iisdem verbis. Galenus autem legisse videtur, vt satis apparet, ἆρά γε

τεταρταίοισι τοῦτο αἱμορραγίει, κωματώδεες ἐκ τούτων σπασμῷ τελευτῶσι. Quem secuti sumus cōtra omnium codicum fidem. Quædam etiam exemplaria σπασμῶν vitiosè legunt.

Qui ex vulnere cum tenui sudore sanguinem fundunt, ij malignè habent, & inter loquēdum de repente moriuntur.

[118] Τὰ αἱμορραγέοντα ἐφιδροῦντα στώματα, κακοήθεα. οὗτοι διαλεγόμενοι λαθραίως τελευτῶσι.

Scribitur quoq; in Cois Prænot. hoc præsagium, sed pro ἐφιδροῦντα, ἐπιρριγοῦντα scribitur.

In præcipitibus malis, quæ post paucam sanguinis eruptionem, aut nigrorum per aluum refusionē surditas obuenit, malum denunciat. In his sanguinis egestio perniciem affert, surditatem tamen discutit.

[119] Ἡ μεθ' αἱμορραγίας βραχείας καὶ μελάνων διαχώρησιν ἐν ὀξέσι κώφωσις, κακόν. αἵματος διαχώρησις ἐν τούτοισι ὀλέθριον, κώφωσιν δὲ λύει.

Alio sensu scribitur hoc præsagium in Cois Prænot.

Lumbis dolentibus si oris ventriculi dolor accesserit, futuræ per hæmorrhoidas vacuationis signum est, ac fortè etiam eam præcessisse significat.

[130] Ὀσφύϊ ἐπωδύνῳ καρδιαλγικὰ προσιόντα σημεῖα αἱμορραγώδεα. οἶμαι δὲ καὶ προεληλυθὸν σημεῖον.

Eodem sensu repetitur hæc sententia in Cois Prænot. etsi paulò aliter legitur.

Qui statis temporibus sanguinem fundunt, si siticulosi sint, molestiam ac virium exolutionem sentiāt, nec sanguinem effuderint, in morbum comitialem transeunt.

[131] Τὰ τεταγμένοισι χρόνοισιν αἱμορραγέοντα, διψώδεα, δύσκολα, ἐκλυόμενα, μὴ αἱμορραγήσαντα, ἐπιληπτικὰ τελευτᾷ.

Repetitur quoque eodem pene sensu hoc præsagium in Cois Prænot. Exemplaria verò quædam manu scripta δύσκολα omittunt; quod fecit Caluus, neque legisse videtur Galenus, vt nec scribitur in Cois Prænot.

Qui statim sine ratione perturbantur, peruigiles sunt, sanguinem è naribus stillant, sexto die alleuantur, noctu laborant, ac postridie tenui sudore correpti & in somnum delati delirant, iis largam sanguinis è naribus fluxionem affore spes est. Ac fortè etiam tale quid diluta vrina significat.

[132] Τὰ εὐθὺ ταραχώδεα, ἄγρυπνα, ἀποστάξαντα, ἑκταῖα κουφισθέντα, νύκτα ποιήσαντα, εἰς τὴν αὔριον ἐφιδρώσαντα, κατενεχθέντα, παρακρούσαντα αἱμορραγήσει λαύρως. ἆρά γε ὑδατῶδες οὖρον τοιοῦτοι σημαίνει;

Hæc sententia integra repetitur in Cois Prænot. & aliàs diminutè. In quibusdam autem codicibus manu scriptis huius sententiæ extremum, sequenti præsagio adscribitur. Quibus exemplaria Italica consentire videntur, (vt satis ex Caluo patet) & Coarum Prænot. lectio, idque sequenti præsagio adscribere videtur Gal. Exemplaria etiam quædam εὔθετα pro εὐθὺ legunt, tuncque modesti & compositi ægri indicantur, qui statim nec-opinantes perturbantur. Caluus quoque κατενεχθέντα omisit.

Quibus sanguinis fluxus diu perseuerauit, in his temporis processu aluus malè habet, nisi vrinæ concoctionem præseferant.

[133] Οἷσιν αἱμορραγίαι πλείους, προεληλυθότος χρόνου κοιλίαι πονηρεύονται, ἢν μὴ τὰ οὖρα πεπανθῇ.

Iisdem omninò verbis scribitur hoc præsagium in Cois Prænot.

Sanguinis eruptiones vehementes cum totius corporis perfrictionibus iudicatoriis, pessimæ sunt.

[134] Ἐν κρισίμοις περιψύξεσι τῶν αἱμορραγιῶν αἱ νεανικαὶ κάκισται.

Scribitur quoque paulò aliter hæc sententia in Cois Præsagiis, eamque lectionem secutus hîc videtur Caluus.

Qui capite grauati, ad syncipùt dolorem sentiunt, peruigilio torquentur, iis sanguinis eruptionem fore spes est, tum verò præsertim si aliquis tensionis sensus in ceruice apparet.

[135] Οἱ καρηβαρικοὶ, κατὰ βρέγμα ὀδυνώδεες, ἄγρυπνοι, αἱμορραγικοὶ, ἄλλως τε καὶ ἢν τι ἐν τραχήλῳ ἐντείνῃ.

In Cois Prænot. repetitur etiam hoc præsagium iisdem penè verbis.

Qui insomnia vexantur cum subita corporis iactatione & inquietudine, iis sanguinem erupturum sperare oportet, idque præsertim si non antea quid profluxerit. Animaduertendum verò num id post horroris sensum contingat.

[136] Τὰ ἀγρυπνώδεα ἐξαίφνης ἀλυσμῷ αἱμορραγεῖ, ἄλλως τε καὶ ἢν μή τι προερρύη, ἆρά γε φρίξαντα;

Bis repetitur hoc præsagium in Cois Prænot pauloque aliter.

Ceruicis dolor, oculi prærubri, sanguinis eruptionem prænunciant.

[137] Τραχήλου ὀδυνώδεα, ὄμματα ἐξέρυθρα, αἱμορραγικά.

Galenus lib. 3. περὶ κρίσεων in propriis hæmorrhagiæ signis, oculorum fluxus lachrymationes & rubores, cum genarum & nasi rubore adscribit. Ceruicis verò dolor & tensio, ac capitis grauitates annotantur libr. 1. epid. ad finem sect. 2. Quinetiam oculos prærubros sanguinis ex naribus profluuium denunciare scribitur in Cois Prænot. his verbis, ὄμμα ἐξέρυθρον αἱμορροεῖ, quod ex hoc loco traductum videtur.

Qui suppressa aluo sanguinem ex naribus fundūt, aut nouo subinde oborto rigore corripiuntur, iis fortasse aluus intestinorum læuitate laborat & obdurescit, aut tenues lumbrici (ascarides dicti) infestant, aut vtrunque.

[138] Οἷσι κοιλίης ἐπιστάσης αἱμορραγέει, καὶ ἐπιριγεῖ, ἆρα κοιλίη λειεντεριώδης, καὶ ἐπίσκληρος, ἢ ἀσκαριδώδης, ἢ ἀμφότερα;

Scribitur in Cois Prænot. hoc præsagium paulò aliter. Exemplaria quædam manu scripta legunt, ἆρα τὸ αἱμορροεῖν τοῦτοισι κοιλίην λειεντεριώδεα ποιεῖ, ἢ ἐπίσκληρον, ἢ ἀσκαρίδας, ἢ ἀμφότερα; Quæ lectio ad exemplaria Italica permanauit, & in Cois Prænotionibus (etsi paulùm vitiosè) retinetur. Cuius scriptionis etiam vestigia retinet Dioscoridis lectio Galeno attestata, ἆρά γε πρὸς τὸ αἱμορραγέειν τοῦτο,

A 139 Οἷσιν ἐξ ὀσφύος ἀναδρομὴ ἐς κεφαλὴν καὶ χεῖρας, ναρκώδεες, καρδιαλγικοὶ, ἰχωρώδεες, αἱμορραγέουσι λάβρως, καὶ κοιλίη δὲ καταρρήγνυται τούτοισι ταραχώδεσιν.

Quibus lumborum dolor in caput & manus recursat, & torpore affecti oris ventriculi dolorem sentiunt, tenuibus ac serosis humoribus abundãt, ij liberaliter sanguinem profundunt. At verò his cum mentis perturbatione aluus effunditur.

In Cois Prænotionibus scribitur hoc præsagium paulò aliis verbis & melioribus, eodem tamen sensu, ad sanguinis ex naribus profluentis prædictionem. Caluus hanc sententiam temerè distraxit, & Galeni lectionem ex codicibus scriptis secutus videtur, cùm pro ἰχωρώδεες χολώδεες legit.

B 140 Οἷς ἐφ' αἱμορραγίῃ λάβρως πυκνῇ, μελάνων, συχνῶν διαχώρησις, ἐπίτασις αἱμορραγοῦσιν, οὗτοι, κοιλίης ὀδυνώδεες, ἅμα δὲ ὑπορρύσει εὔφοροι. ἆρα ἔτι ψυχροῖς ἐφιδροῦσι πολλοῖς; τὸ ἀνατεταραγμένον ἐν τούτοισιν οὖρον οὐ πονηρὸν, οὐδὲ τὸ ὑφιστάμενον γονοειδές. ἐπίσυχνον δ' οὗτοι ὑδατώδεα οὐρέουσιν.

Quibus ex frequenti & larga sanguinis eruptione, nigrorum recrementorum copiosa fit deiectio, cum alui contensione, aut suppressione & dolore ij sanguinem profundunt, cum aliqua verò fluxione benè habent. Ac fortè hi frigidos, crebros, tenues sudores emittunt. In his returbida vrina mala non est, neque quod in ea subsidet genitali semini simile. Crebrò autem dilutas vrinas reddunt.

Repetitur quoque in Cois Præsagiis hæc sententia iisdem ferè verbis. Caluus ex codicibus manu scriptis, ἅμα δὲ πῆσι φύσεσιν εὔφοροι legisse videtur, quæ est Coarum Prænotionum lectio. ἐπιστάσιος κοιλίης ferè plæraque habent exemplaria, etsi quædam ἐπίτασις. C Nos vtranque lectionem nostra interpretatione comprehendimus. Quædam etiam ἐφιστάμενον, sed meliora & plæraque ὑφιστάμενον habent.

141 Οἷς δ' ἀπὸ ῥινῶν ἐπικώφωσις, ἢ νωθρίη μικρὰ ἀπόσταξις, ἔχει τι δύσκολον, ἔμετος τούτοις συμφέρει καὶ κοιλίης ταραχή.

Quibus pauca sanguinis è naribus stillatio cũ surditate & torpore obueniens, molestiam quandam exhibet, iis vomitio & alui perturbatio confert.

Bis repetitur in Cois Prænotion. hoc præsagium, & meliore scriptura, & facili sensu. Sic enim hîc legi videtur. οἷς ἂν ἀπὸ ῥινῶν ἐπικωφώσει νωθρείῃ, μικρὰ ἡ ἀπόσταξις ἔχει τι δύσκολον, repugnante tamen omnium exemplarium fide. Alia est in quibusdam lectio, οἷς αἱ ἀπὸ ῥινῶν ἐπὶ κωφώσει νωθρίῃ, μικρὰ ἡ ἀπόσταξις, ἔχει τι δύσκολον.

D 142 Οἷσιν ἐκ ῥίγεος πυρετοὶ κοπιώδεες γυναικεῖα καταρρήξει, τράχηλος δὲ ἐν τούτοις ὀδυνώδης, αἱμορραγικόν.

Quibus ex rigore febres adsunt, cum lassitudinis sensu, in iis muliebrium profluuium expectare oportet. Quòd si ceruicis dolor prehenderit, sanguinis ex naribus eruptionem fore spes est.

Melius in Cois Prænot. ἧσιν scribitur, vbi & iisdem verbis repetitur hoc præsagium, sed tunc quoq; ταύτῃσιν leg.

143 Καὶ διὰ ῥινῶν αἱμορραγῆσαι ἐλπίζειν τὰ σείοντα κεφαλὴν, καὶ τὰ ἠχώδεα αἱμορραγέει ἢ γυναικεῖα καταβιβάζει, ἄλλως τε καὶ ἢν κατὰ ῥάχιν καῦμα παρακολουθήσῃ. ἴσως δὲ καὶ δυσεντερικόν.

E Quinetiam sanguinis ex naribus eruptionem sperare oportet in his quæ caput concutiunt, & aurium sonitus excitant, aut muliebria deturbatum iri spes est, idquè præsertim si ad spinam ardor sentiatur. Fortassis autem & intestinorũ difficultas expectanda est.

Iisdem etiam ferè verbis ac melioribus repetitur hoc præsagium in Cois Prænot. vitiosa sunt autem exemplaria quæ αἱμορραγήσασιν pro αἱμορραγῆσαι habent, & αἱμορραγέει ἢ γυναικεῖα καταβιβάζει, aut αἱμορραγέειν ἢ γυναικεῖα καταβιβάζειν legendum, & ad ἐλπίζειν referendum. Idem quoque vitium est vbi δυσεντερικῶν pro δυσεντερικὸν legitur, aut τὸ δυσεντερικῶν legendum, vt habent quædam exemplaria, quæ lectio ferri potest.

144 Καὶ οἱ κατὰ κοιλίην παλμοὶ, ὑποχονδρίου ἐντάσει ὑπομάκρῳ, ὀγκώδει, αἱμορραγικοὶ, φρικώδεες ἔστι.

Quin & quæ contingunt circa ventrem palpitationes, cum præcordiorum contensione oblonga & intumescẽte, sanguinis ex naribus profluuium denunciant, idquè quandoque cum horroris sensu.

F Leuiter adumbratur hæc sententia in Cois Prænot. & aliis verbis scribitur. Lib. quoque 1. epid. inter hæmorrhagiæ signa, ὑποχονδρίου ἔντασις annumeratur, qua de re illic plura scripsimus.

145 Ἐκ ῥινῶν λάβρα βίαια πολλὰ ῥυέντα, ἕτοιμον εἰς σπασμοὺς προσάγεται, φλεβοτομία λύει.

Larga, vehemens & multa sanguinis è naribus eruptio, interdum ad conuulsiones deducit, ex quo venæ sectio liberat.

Pro ἕτοιμον, ἔστιν ὅτε legit Galenus, & in Cois Prænot. ἔστιν ὅτε legitur, vbi hæc sententia paulò alia notione repetitur, quam hîc quoque secutus videtur Galenus.

146 Αἱ πυκναὶ καὶ κατὰ μικρὰ ἐπαναστάσιες ὑπόξανθοι, γλίσχραι, ἔχουσαι μικρὰ κοπρώδεα μεθ' ὑποχονδρίου ἀλγήματος, καὶ πλευροῦ, ἰκτεριώδεες. ἆρα δ' ἐπισχόντων αὐτὰς ἔτι ἐκλύονται; οἴομαι τε καὶ αἱμορραγέει, τούτοις τάσις ὀσφύος, ἀλγήματα ἐν τούτοισιν αἱμορραγικά.

G Frequentes desidendi labores, pauca aliquãtulum flaua, glutinosa excernentes, cum paucis alui recrementis, præcordiorum & lateris dolore, morbum regium prænunciant. Animaduertendum verò num ex istorum suppressione ij exoluantur, aut fortasse sanguinem profundant. In his lumborum tensio & dolores sanguinis erupturi fidem faciunt.

Repetitur in Cois Prænot. hæc sententia, vbi pro ἐκλύονται, ἐκχλοιοῦνται legitur, quod aliàs sæpiùs occurrit, & τὸ ἐκχλοιοῦσθαι ἐκλύεσθαι explicat Galenus, vt scripsimus nostris in libr. 2. epidem. Commentariis, quod hîc non est assecutus Caluus. Exemplaria quædam ἅμα τι pro οἴομαι τι legunt.

H 147 Ὑποχονδρίου τάσις μετὰ καρηβαρίης καὶ κωφώσιος, καὶ τὰ περὶ τὰς αὐγὰς ὀχλέοντα, αἱμορραγικά.

Præcordiorum contensio cum capitis grauitate & surditate, adhæc quæ oculorum aciem perturbant, sanguinis eruptionem ex naribus prænunciant.

Repetitur in Cois Prænot. hoc præſagium longè meliore ſcriptione. Ex eo enim loco hîc τὰ πρὸς αὐγὰς ὀχλέοντα ſcribendum eſſe ſpondemus, contra tamen omnium exemplarium & interpretum fidem. Sunt autem τὰ πρὸς αὐγὰς ὀχλέοντα, quæ τὰ σκοτώδεα πρὸς τὰς ἄψιας in hæmorrhagiæ ſignificatione, lib. 1. epid. ab Hippocrate dicuntur, & tenebricoſas viſus caligines, aut offuſas oculis tenebras ſignificant, ac viſus hebetudinem & caliginem, quæ oculis obuerſatur, in ſanguinis profuſionis ſuſpicione. Qui locus hîc à Galeno indicatur. Exemplaria manu ſcripta Regia, ὑποχονδρίου ἔντασις legunt.

Sanguinis è naribus ſtillationes quæ vndecimo die contingunt, moleſtiam exhibent, tum verò præcipuè ſi denuo nares ſtillare cœperint.

[148] Ἐνδεκαταίοισι στάξιες δύσκολαι, ἄλλως τε καὶ ἢν ἐπίσταξις.

Exemplaria manu ſcripta Regia αἱ ἑνδεκαταῖαι legunt, & ἢν ὑς ἐπιστάξῃ, cætera omnia ἢν ἐπιστάξις. Caluus ἢν δὶς ἐπιστάξῃ legiſſe videtur, Galenus ἢν ἐπιστάξῃ quæ melior eſt lectio. In Cois Prænotionibus, vbi hoc præſagium iiſdem verbis repetitur, vtraque lectio apponitur.

Quibus vbi inhorruerint iudicatorij ſudores ſimul contingunt, poſtridie verò ſi horror repetierit & temerè peruigilent, iis fortè ſanguinem è naribus erupturum ſperare oportet.

[149] Τὰ ἐν φρίκῃσιν ἅμα ἱδρώσαντα κρίσιμα, εἰς δὲ τὴν αὔριον φρίξαντα, παραλόγως ἀγρυπνέοντα, αἱμορραγήσειν οἴομαι.

Repetitur in Cois Prænot. hoc præſagium, etſi valdè corruptè, vt illîc monuimus. Exemplaria omnia tum ſcripta, tum publicata, τὰ πεπαινόμενα αἱμορραγήσειν οἴομαι legunt. Quæ fortè lectio naturæ vires iam procurata concoctione ad iudicatorium ſanguinis profluuium contendentes probat. Cùm tamen nulla in Galeni codicibus iſtius concoctionis mentio fiat, illud cum reliquis interpretibus omiſimus.

Liberalium ab initio ſanguinis eruptionum curſum rigor ſiſtit.

[150] Οἷσιν ἐξ ἀρχῆς αἱμορραγίαι λαῦραι, ῥῖγος ἵστησι ῥύσιν.

Similis eſt ferè ſententia quam paulò ante propoſuit & explicauit Gal. αἱ περιψύξιες τῶν νεανιῶν αἱμορραγιῶν κράτεαι. ἐν τῇ γὰρ ἡμέρᾳ νεανικῆς αἱμορραγίαις περιψύξιες ἐπιγίνονται, τὰς αἱμορραγίας ἱστᾶσι.

Rigores vbi ſanguinis eruptioni ſuccedunt, diuturni fiunt.

[151] Ἐξ αἱμορραγίας ῥίγεα μακρά.

Exemplaria manu ſcripta Regia πονηρὰ non μακρὰ legũt. Quæ ſcriptio etiam eſt Italicorum codicum, vt patet ex Caluo. Galen. tamen μακρὰ agnoſcit.

Quibus capitis ac ceruicis dolor, & totius corporis impotentia cum tremore adeſt, ab iis ſanguinis eruptio liberat. Quinetiam iſta tempore diſſoluuntur.

[152] Οἷσι κεφαλαλγίαι καὶ τραχήλου πόνοι, καὶ ὅλου δὲ τοῖς ἀκρατέα τοῦ σώματος τρομώδης, αἱμορραγικὰ λύουσιν. ἀτὰρ καὶ χρόνῳ οὕτω λύονται.

Scribitur in Cois Prænot. hoc præſagium iiſdem ferè verbis, niſi quòd quædam de veſicæ interceptione adſcribuntur. Exemplaria quædam manu ſcripta πόνοι cum publicatis habent, alia πόνος legunt, vt in Cois Prænot.

In his quæ ad aures abſcedunt, vrinæ quæ celeriter & paruo tempore concoquuntur, damno ſunt. Quin & perfrigerari itidem malum eſt.

[153] Οὖρα τοῖσι παρ' ὦτα ταχὺ καὶ ἐπ' ὀλίγον πεπαινόμενα, φλαῦρα. καὶ τὸ καταψύχεσθαι ὧδε πονηρόν.

Iiſdem etiam omninò verbis hoc præſagium bis repetitur in Cois Prænot.

In his qui quodã ſopore aut morbo regio detinentur, nec admodum ſentiũt, & quibus ſingultus adeſt, aluus affatim prorumpit, fortaſſis etiã ſupprimitur, atque ij exoluuntur. Videndum num abſceſſus ad aures in his expectare oporteat.

[154] Τὰ ὑποκαρώδεα ἰκτερώδεα οὐ πάνυ αἰσθανόμενα, οἷσι λύγγες, κοιλίη καταρρήγνυται, ἴσως καὶ ἐπίστασις, οὗτοι ἐκλύονται. ἆρα τούτοισι καὶ τὰ παρὰ τὰ ὦτα;

Paulò aliter ſcribitur in Cois Prænot. hoc præſagium, vbi fusè eſt à nobis explicatum. Exemplaria manu ſcripta Regia, οὐ πάνυ ἄτια legunt, quam lectionem ex codicibus Vaticanis ſecutus videtur Caluus, & non magnopere culpãda aut noxia ſignificat, cùm tamen antea (prorrh. 32.) ἡ ἐπὶ ἰκτέρῳ μώρωσις damnetur, vbi & horum caſuum coitio quædam adumbratur. Codices porrò omnes tum ſcripti, tum publicati, οἷσι λύγγες κοιλίη καταρρήγνυται habent, quæ lectio etiam in Cois Prænot. adſcribitur, eam tamen Galeni exemplaria tacent. Pro ἐκλύονται etiam in Cois Præſagiis ὀχλοιοῦνται legitur, quod hîc in auriginoſis melius quadrat, niſi vocis affinitate ſæpiùs hoc in ſcriptore, ἐκλύεσθαι pro ὀχλοῦσθαι poneretur, vt aliàs ſcripſimus. Quod autem de tuberculis ad aures temerè hîc adſcribitur, in Cois Præſagiis rectè ſubticetur. Caluus hanc ſententiam omninò perturbauit.

Vrinæ quæ cum rigore reſtitant, damno ſunt, idque præſertim ſi altus ſopor prægreſſus ſit. Animaduertendum eſt, num in his abſceſſus ad aures ſperare oporteat.

[155] Τὰ ἐπεχόμενα μετὰ ῥίγεος οὖρα πονηρά, ἄλλως τε καὶ προκαρωθέντα τὰ παρ' οὖς. ἆρα ἐπὶ τούτοισιν ἐλπίς;

Scribitur etiam in Cois Prænot. hoc præſagium iiſdem ferè verbis, niſi quòd conuulſionis etiam mentio inijcitur. Caluus ob prauam ſententiæ diſtinctionem, quæ in omnibus ferè exemplaribus obtinuit, alium ſenſum affinxit.

In alui recrementis quæ cum torminibus deiiciuntur, ſedimentum limoſum, ſubliuidum, malo eſt. Ac fortaſſe quidem ad præcordia dextra dolor adeſt, & in his vires exoluuntur. Videndum num abſceſſus ad aures paulò pòſt cum dolore excitentur. In his omnibus aluus affatim prorumpens periculum intentat.

[156] Ἐκ στροφώδεος ὑπόστασις ἰλυώδης, ὑποπέλιος, κακή. ἆρά γε ἐκ τῶν ὑποχονδρίων ὀδυνῶνται, δοκέω δὲ δεξιῶν; ἐκλύονται. ἆρα τὰ παρ' ὦτα τούτοισιν ὀδυνώδεα ἐπ' ὀλίγῳ; κοιλίη καταρραγεῖσα τούτοισιν ἐν ἅπασιν ὀλέθριον.

In Cois Præn. etiam repetitur hæc ſententia, ſed illîc τρυγώδεος pro στροφώδεος legitur, & quæ hîc στροφώδεα οὖρα ex Dioſcoride explicat Gal. ea τρυγώδεα ἐν τῇ γλώσσῃ iiſdem verbis eſſe aſſerit. Quod noſtris in Coac. Prænot. annotationibus attigimus. Vt non mirum ſit iſta à Capitone & Dioſcoride vrinis attribui, de quibus etiam in Cois Præſagiis enuntiantur. Quòd ſi quis alui deiectionibus torminoſis, quæ depoſitam materiam limoſam & ſubliuidam habent attribuat (quæ videtur eſſe Gal. & cæterorum interpretum opinio) is hepatica alui recrementa intelliget, qualia iecinoroſis ex naturalis facultatis imbecillitate adeſſe ſolent. Quinetiam ienoſis ex torminibus inteſtinorum læuor malo eſt, ex aphor. 43. lib. 6. & 78. lib. 7. Exemplaria autem M. S. ἐκ στροφωδέων legunt, Erotia-

A Erotianus verò ἐκ τρυφώδεων, & ἀποδειδῶν explicat. τρυφιαρὸς ἡ ἀποδής λέγεται. Et certè Erotiano Coorum Præsagiorũ lectio suffragatur, & Galenus τρυφώδεα οὖρα perinde ac τρυφώδεα hîc exponit, incertumque est an ista ad vrinas, an ad deiectiones retulerit Erotianus. Nisi quis malit istam Erotiani explicationem ad Coa Præsagia referre. Caluus verò ἐκ ὑποστροφῆς legisse videtur, & lectionem omninò immutasse. Deinde pro ἐκλύονται alium videtur secutus sensum, & τυφλῶνται legisse. Cuius lectionis ne vllum quidem in codicibus scriptis extat vestigium. Alia exemplaria ἐκλύεται pro ἐκλύονται legunt. Galenus ἐπ' ὀλίγον, reliqui omnes codices ἐπ' ὀλίγον habent, quod ἐπὶ βραχὺ in Cois Præsagiis scribitur. Neque mirum est ex imbecillitate hepatis, exoluta retentrice aluum affatim postea prorumpere & exitio esse.

157 Ἐν ἀγρυπνίῃσιν ἀσώδεσιν ἀγρυπνίῃσι τὰ παρ' οὖς μάλιστα.

In peruigiliis quibusdam quæ cum angore & anxietate fiunt, ad aures abscessus maximè obueniunt.

Scribitur quoque hoc præsagium in Cois Prænotionibus iisdem penè verbis.

B

158 Ἐπὶ εἰλεοῖσι δυσώδεσι πυρετῷ ὀξεῖ, ὑποχονδρίῳ μετεώρῳ χρονιωτέρῳ, τὰ παρ' οὖς ἐπαρθέντα κτείνει.

In tenuioris intestini morbis graueolentibus, cum febre acuta, & ex longo interuallo tumescẽtibus præcordiis, qui ad aures oboriuntur abscessus, mortem adferunt.

Repetitur in Cois Prænotionibus hæc sententia, ac meliore quidem quàm hîc sensu, atque etiam aliàs aliis verbis scribitur. Vitiosa sunt autem exemplaria, quæ ὑποχόνδρια μετέωρα χρονιώτερα, pro ὑποχονδρίῳ μετεώρῳ χρονιωτέρῳ legunt.

159 Ἐκ κωφώσιος ἐπιεικῶς τὰ παρ' ὦτα, ἄλλως τε καὶ ἢν ἀσῶδές τι ἐπιγένηται, καὶ τοῖσι κωματώδεσιν, ἐπὶ τούτοισι μᾶλλον.

C

Ex surditate abscessus ad aures contingere consentaneum est, præsertim verò si implaciditas quædam aut inquies corporis iactatio succedat. Ac inter hos, in iis qui sopore detinentur, ista magis sperare oportet.

Scribuntur eadem in Cois Prænotionibus & iisdem verbis.

160 Τὰ παρ' ὦτα φλαῦρα τοῖσι παραπληκτικοῖς.

In leuiter syderatis abscessus qui ad aures contingunt, malo sunt.

Repetitur hoc præsagium in Cois Prænot. iisdem verbis, nisi quòd παραπληκτικοῖς pro παραπληγικοῖς legitur. Caluus has sententias mirum in modum perturbauit.

161 Τὰ σπασμώδη τρόπον παρεξισταμένα κατόχως, τὰ παρ' οὖς λύει σπασμόν.

D

Quæ conuulsionis in morem affligunt, cum alto stupore quem catochon vocant, abscessus ad aures excitant.

Iisdem quoque ferè verbis repetitur hoc præsagium in Cois Prænotionibus. licet aliàs paulò aliter ibidem scribatur.

162 Τὸ σπασμῶδες, τρομῶδες, ἀσῶδες, κατόχως, μικρὰ παρ' οὖς ἐπιπαρεξισταμένα.

Conuulsio cum tremore, corporis iactatione & implaciditate, ac alto stupore, quem catochon vocant, paruulorum circa aures obortorum abscessuum spem facit.

Aliter ac melioribus verbis scribitur hoc præsagium in Cois Prænot. Apparet tamen ex Galeno suppositiam esse sententiam, ac ferè cum superiore conuenire. Vitiosa autem sunt exemplaria scripta, quæ περὶ οὖς pro παρ' οὖς legunt.

E

163 Ἆρά γε εἰσὶ τὰ παρ' ὦτα κεφαλαλγικοί; ἆρά γε καὶ ἐφιδροῦσι τὰ ἄνω, εἶτα καὶ κοιλίη καταρρήγνυται, καὶ τι κωματῶδες; ἆρά γε καὶ ὑδατώδεα, οὖρα ἐναιωρεύμενα λευκοῖς, καὶ ποικίλως ἔκλευκα, δυσώδεα ποιεῖ τὰ παρ' οὖς; ἆρά γε εἰσὶ τὰ τοιαῦτα οὖρα, στάξιες πυκναί; ἆρά γε καὶ γλῶσσα τούτοις λείη;

Considerandum in quibus speramus abscessus circa aures futuros, num ex capite doleant, aut superiorum partium tenues sudores oboriãtur, aut nouus insuper rigor, ac deinde num aluus affatim prorumpat, aut aliquo sopore detineantur. Videndum quoque num vrinæ dilutæ, cum sublimibus quibusdam innatantibus albidis, & quæ variè exalbescunt & graueolent, abscessus ad aures excitent? Ac fortè quidem quibus huiusmodi vrinæ adsunt, iis crebra è naribus stillatio contingit. An & his quidem lingua læuis est (ac minimè aspera)?

F

Aliter etiam paulò repetitur hæc sententia in Cois Prænotionibus. ac variè distracta est in exemplaribus. Quædam enim legunt, ἆρά γε οἷσι τὰ παρ' ὦτα κεφαλαλγικοὶ οὗτοι; & post tenues partium superiorum sudores, ἆρά γε ἐπιρριγέουσιν addunt, quod etiam videtur legisse Galenus & Caluus ex scriptis exemplaribus. Quæ est etiam Coarum Prænotionum lectio, repugnantibus omnibus publicatis exemplaribus.

164 Οἷσι πνευματουμένοισιν ἐοῦσιν ἴκτεροι, καὶ πυρετοὶ ὀξέες μεθ' ὑποχονδρίων σκληρῶν κατεψύχθαι, εἰ τὰ παρ' ὦτα μεγάλα ἵσανται.

G

In spirituosis & anhelatoribus morbo regio laborantibus & febre acuta, cum præcordiorum duritie & tumore, si corporis summa perfrigerentur, magnorum circa aures abscessuum exortum fortassis expectare oportet.

Scribitur hæc sententia etiam in Cois Prænot. melioribus verbis etsi admodum disparatim, vt ibidem admonuimus. Sunt autem hîc πνευματούμενοι, qui πνευματίαι Hippocrati dicuntur, quos Gal. extremo lib. 3. περὶ δυσπ. τοὺς ἀσθματώδεις ἢ τοὺς ἐμπνευματουμένους explicat, quosq; etiam πνευματώδεις dici scribit.

165 Τὰ κωματώδεα, ἀσώδεα, ὑποχόνδρια ὀδυνώδεα, ἐμετώδεα μικρά, ἐν τούτοισι τὰ παρ' οὖς ἐπανίσανται, προσέσθεν καὶ τὰ περὶ πρόσωπον.

Qui sopore detinentur cum corporis incontinenti iactatione, præcordiorum dolore, & pauca vomitione, in iis tuberculorum ad aures exortum sperare oportet. Sed & antea quæ circa faciem contingere solent in considerationem adhibere conuenit.

H

Repetitur in Cois Prænotionibus hoc prognosticum eodem sensu, sed in fine πρόσθεν δὲ περὶ τὸ πρόσωπον ἐπάρματα legitur, quod faciei tumorem præter naturam spectat, quod etiam explicat Gal. in Commentario. Vitiosa sunt autem exemplaria manu scripta quæ ὑποχονδρίου & αἱματώδεα legunt.

Aluo stercora nigra demittente, si sopor appareat, tubercula ad aures excitat.

[166] Κοιλίης μέλανα κοπρώδεα διεισης, κῶμα ἐπιφανὲν, τὸ παρ' οὖς αἴρησιν.

In quibusdam exemplaribus μαλακὰ pro μέλανα scribitur, & manu scripti codices Regij χολώδεα habent, quidam etiam κροκώδεα. Quæ scriptio ad exemplaria Italica permanauit, vt patet ex Caluo, qui etiam λευκώδεα legisse videtur, quod vitium agnoscit quoque Galenus in exemplaribus peruetustis. Repetitur autem hæc sententia in Cois Prænot. etsi paulùm vitiosè.

Tusses cum crebra oris saliuatione, abscessum circa aures emolliunt.

[167] Βῆχα μετὰ πτυελισμοῦ ὄντα, τὸ παρ' οὖς ἀπαλλάσσει.

In Cois Prænot. vbi hæc sententia repetitur λαπάσσει pro ἀπαλλάσσει ponitur, quod hanc dictionem explicat. Quod effecit vt emollire pro liberare ac vacuare dixerimus. Sic etiam λαπάσσεσθαι de abscessibus circa aures dicitur initio sect. 4. lib. 6. ep. Vnde satis apparet mendosum esse Galeni locum in Comm. & typographorum incuria deprauatum, vbi legitur εὔλογον μὲν ἱέρας φαίνεσθαι τὰς παρωτίδας. legendum enim μαλακωτέρας aut κενωτέρας φαίνεσθαι audacter spondeo, vt scribimus in nostra Hipp. OEconomia. Quod certè non aduertisse interpretem constat, ideoq; aliam lectionem affinxisse. Quædam exemplaria scripta βηχία λεπτὰ habēt. Caluus hanc sententiam malè superiori annexuit. Codex Asulanus μετὰ πτυελισμοῦ etiam vitiosè habet.

In capitis dolore sopor & surditas aliquem ad aures abscessum effundunt.

[168] Ἐν κεφαλαλγίῃ κῶμα καὶ κώφωσις παρ' οὖς τι ἐξερεύγεται.

Codices Regij manu scripti sic legunt, ἐν κεφαλαλγίῃς κῶμα, κώφωσις, καὶ φωνῆς ἀμαύρωσις προχολυθέντα, παρ' οὖς τι ἐξερεύγεται. Quę videtur etiam Italicorum exemplarium lectio, vt ex Caluo patet, etsi quædam exemplaria corruptè μώρωσις pro ἀμαύρωσις habent. Cuius lectionis tamen altum est apud Galenum silentium. Et vocis tarditas & obscuritas aliud quid potiùs, vt conuulsionem & epilepsiam, quàm parotidas denunciat.

Præcordiorum contensio cum sopore, corporis incontinenti iactatione, & capitis dolore, tubercula ad aures attollit.

[169] Ὑποχονδρίου σύντασις μετὰ κώματος ἀσώδεος καὶ κεφαλαλγίης, τὰ παρ' οὖς ἐπαίρει.

Repetitur iisdem ferè verbis in Cois Prænot. hoc præsagium. Vitiosa sunt autem exemplaria quæ σύστασις & καύματος, & ὀχλώδεος legunt. Quæ etiam secutus videtur Caluus.

Graues aurium abscessus qui citra iudicationem sensim conquiescunt & dissipantur, damno sunt.

[170] Τὰ ἐπώδυνα παρ' οὖς ἀκρίτως καταμβλυνθέντα, φλαῦρα.

Τὰ καταμβλυνθέντα, τὰ κατὰ βραχὺ λυόμενα, ἢ κατὰ βραχὺ ἀπομαραινόμενα καὶ ἀφανιζόμενα significant, & de tumoribus secundum aures dicuntur, quæ sensim disparent & euanescunt, & sine vlla signorum significatione subsident, neque ad suppurationem perueniunt. Sic enim vsurpauit Hippocrates lib. 2. epid. de parotidibus scribens, ταῦτα καταμβλυνθῆ καὶ οὐκ ἀπύησε. Cuius dictionis notionem pluribus illic expressimus, & nostris in lib. 1. epid. annotat. Hìc verò Galenus vniuersale præsagium facit, nec ad parotidum dolores accommodat, sed doloribus in vniuersum qui præter rationem & sine vlla alleuationis significatione conquiescunt aut dissipantur attribuit, & τὰ ἐπώδυνα simpliciter legisse videtur, estque dignum certè artis complexione præsagium. Reliqua omnia exemplaria, tum scripta, tum publicata, τὰ ἐπώδυνα παρ' οὖς legunt.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΡΟΡΡΗΤΙΚΟΝ
ΒΙΒΛΙΟΝ Β.

HIPPOCRATIS PRAEDICTORVM
LIBER SECVNDVS.

PRÆDICTIONES Medicorum referuntur permultæ, tum præclaræ, tũ admiratione dignæ, quales neque equidem prædixi, neq; quenquam qui prędiceret audiui. Ex quibus quædam sunt huiusmodi. Hominem qui Medico eius curam habenti, & cæteris periclitari videretur, ingressum verò alium Medicum de eo pronunciasse, hunc non periturum, verùm oculis captum fore. Et ad alium qui prorsus malè affectus existimabatur, ingressum prædixisse, eum quidem ex morbo releuaturum, verùm mancum futurum. Et in alio qui ne superesse quidem posse existimabatur, pronunciasse ipsum quidem sanum fore, at pedum digitos denigratos putrilaginem cõtracturos. Atque talia multa id genus prædicta narrantur. Aliud quoque prædictionis genus ad eos qui in auctione & negociatione versantur spectat, cùm partim quidem mortem, partim verò insaniam, quibusdam etiam varios morbos prædicunt, ad hæc omnia quæ instant, & retro actis temporibus euenerunt vaticinantur & vera efferũt. Alia præterea prædictionum forma esse dicitur, quæ circa athletas eósque qui propter morbos

ΤΩΝ ἰητρῶν προρρήσιες ἀπαγγέλλονται συχναί τε καὶ καλαὶ καὶ θαυμασταί. οἵας ἐγὼ μὲν οὔτ' αὐτὸς προεῖπον, οὔτ' ἄλλου τευ ἤκουσα προλέγοντος, εἰσὶ δὲ αὐτῶν, αἱ μὲν τοιαίδε. ἄνθρωπον δοκέειν ὀλέθριον εἶναι, καὶ τῷ ἰητρῷ τῷ μελεδαίνοντι αὐτέου, καὶ τοῖσιν ἄλλοισιν. ἐπεισιόντα δὲ ἰητρὸν ἕτερον εἰπεῖν, ὅτι ὁ μὲν ἄνθρωπος οὐκ ἀπολεῖται, ὀφθαλμῶν δὲ τυφλὸς ἔσται. καὶ παρ' ἕτερον δοκέοντα πάγκακως ἔχειν, εἰσελθόντα προειπεῖν, τὸν μὲν ἄνθρωπον ἀναστήσεσθαι, χεῖρα δὲ χωλὴν ἕξειν, καὶ ἄλλῳ τῳ δοκέοντι οὐ περιέσεσθαι, εἰπεῖν, αὐτὸν μὲν ὑγιέα ἔσεσθαι, τοὺς δὲ ποδῶν τοὺς δακτύλους μελανθέντας, ἀποσαπήσεσθαι. καὶ ἄλλα τοιουτότροπα προρρήματα λέγεται ἐν τοιουτέῳ τῷ εἴδει. ἕτερος δὲ τρόπος προρρήσεως ὠνεομένοισί τε καὶ διαπρησσομένοισι προειπεῖν. τοῖσι μὲν θανάτους. τοῖσι δὲ μανίας. τοῖσι δὲ ἄλλας νόσους. ἐπὶ πᾶσι τούτοισί τε καὶ τοῖσι προτέροισι χρόνοισι, προφητίζειν, καὶ πάντα διηθόειν. ἄλλο δὲ σχῆμα προρρήσεων τόδε λέγεται. τοὺς ἀθλητὰς γινώσκειν καὶ τοὺς τῶν νούσων εἵνεκα γυμναζο-

γυμναζομένους τε καὶ ταλαιπωρέοντας, ἤν τι ἢ τοῦ σιτίου ἀπολίπωσιν, ἢ ἑτεροῖόν τι φάγωσιν, ἢ ποτῷ πλέονι χρήσωνται, ἢ τοῦ περιπάτου ἀπολίπωσιν, ἢ ἀφροδισίων τι πρήξωσι. τούτων πάντων οὐδὲν λανθάνει, οὐδ' εἰ σμικρόν τι εἴη ἀπειθήσας ὥνθρωπος, οὕτως ἐξηκριβῶσθαι. οὗτοι πάντες οἱ τρόποι λέγονται τῶν προρρήσιων. ἐγὼ δὲ τοιαῦτα μὲν οὐ μαντεύσομαι. σημεῖα δὲ γράφω, οἷσι χρὴ τεκμαίρεσθαι τούς τε ὑγιέας ἐσομένους τῶν ἀνθρώπων, καὶ τοὺς ἀποθανουμένους. τούς τε ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ, ἢ ἐν πολλῷ ὑγιέας ἐσομένους, ἢ ἀπολουμένους. γέγραπται δέ μοι καὶ περὶ ἀποστασίων, ὡς χρὴ ἐπισκέπτεσθαι ἑκάστας. δοκέω δὲ καὶ τοὺς προειπόντας περί τε τῶν χωλώσιων, καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιουτέων ἤδη ἀποσηριζομένου τοῦ νοσήματος προειπεῖν, καὶ δήλου ἐόντος ὅτι οὐ παλινδρομήσει ἡ ἀπόστασις, εἴ τι νόον εἶχον πολὺ μᾶλλον, ἢ πρὶν ἄρχεσθαι τὴν ἀπόστασιν γινομένην. ἐλπίζω δὲ καὶ τἄλλα προειρῆσθαι θανάτους τε καὶ νοσήματα καὶ μανίας. ταῦτα δέ μοι δοκεῖ τοιαῦτα γενέσθαι, καὶ οὐδέν τι δοκεῖ χαλεπὰ εἶναι προειπεῖν τῷ βουλομένῳ τὰ τοιάδε διαγωνίζεσθαι. πρῶτον μὲν γὰρ τοὺς ἐφύδρους τε καὶ φθινώδεας τίς οὐκ ἂν γνοίη; ἔπειτα τοὺς παραφρενήσαντας οὐ μὴ πολὺ λανθάνειν, εἴ τις εἰδείη οἷσι τὸ νόσημα τοῦτο ἢ ξυγγενές ἐστιν, ἢ προέσθεν ποτ' ἐμάνη. εἰ γὰρ οὗτοι οἱ ἄνθρωποι οἰνοφλύγες εἶεν, ἢ κρεηφαγοῖεν, ἢ ἀγρυπνοῖεν, ἢ τῷ ψύχει ἢ τῷ θάλπει ἀλογίστως ὁμιλοῖεν, πολλαὶ ἐλπίδες ἐκ τουτέων τῶν διαιτημάτων, παραφρενῆσαι αὐτούς. τούς τε αἱμορροΐδας ἔχοντας, εἴ τις ὁρῴη τοῦ χειμῶνος πολυποτέοντάς τε καὶ εὐχρόους ἐόντας, ἔστι προειπεῖν ἀμφὶ τούτων. ἐς γὰρ τὸ ἔαρ καταρραγῆναι τὸ αἷμα πολλαὶ ἐλπίδες, ὥστε ἀχρόους τε καὶ ὑδαλέους ὑπὸ τὴν θερείην τούτους εἶναι. ἀλλὰ χρὴ προλέγειν καταμανθάνοντα πάντα ταῦτα, ὅστις τῶν τοιουτέων ἐπιθυμεῖ ἀγωνισμάτων. ἔστι γὰρ ἐκ τῶν γεγραμμένων προειπεῖν, καὶ θάνατον, καὶ μανίην, καὶ εὐεξίην. εἴποιμι δ' ἂν καὶ ἄλλα πάμπολλα τοιαῦτα, ἀλλὰ τὰ εὐγνωστότατα ἔδοξέ μοι γράψαι. συμβουλεύω δὲ ὡς σωφρονεστάτους εἶναι, καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ τέχνῃ, καὶ ἐν τοῖσι τοιούτοισι προρρήμασι. γνόντας ὅτι ἐπιτυχὼν μὲν ἄν τις τοῦ προρρήματος, θαυμασθείη ὑπὸ τοῦ ξυνιόντος ἀλγέοντος. ἁμαρτὼν δ' ἄν τις, πρὸς τῷ μισεῖσθαι, τάχ' ἂν καὶ μεμηνέναι δόξειεν. ὧν δὴ ἕνεκα κελεύω, σωφρόνως τὰ προρρήματα ποιέεσθαι, καὶ τἄλλα πάντα καὶ ταῦτα. καίτοι γε ἀκούω καὶ ὁρῶ οὔτε κρίνοντας ὀρθῶς τοὺς ἀνθρώπους τὰ λεγόμενά τε καὶ ποιεύμενα ἐν τῇ τέχνῃ, οὔτ' ἀπαγγέλλοντας.

ſe exercent & laboribus fatigant verſatur, & dignoſcit ſi quid in cibo ſit ab his prætermiſſum aut mutatum, aut potu pleniore vtantur, aut deambulationem intermittant, aut quid circa res venereas agitent. Quorum omnium nihil eos fugit, ne vel ſi puſillum quidem quis Medico non paruerit, cuius exactam cognitionem non habeant. Atque hæc omnia narrantur prædictionum genera. Ego autem huiuſmodi vates eſſe nolo, ſigna verò deſcribam ex quibus quis ſanos fore aut morituros homines coniectura cognoſcat, eóſque qui tum breui, tum longiore temporis interuallo ſani ſunt futuri aut morituri. Scriptum eſt autem à nobis de his quæ abſcedunt, & quomodo eorum quidque exiſtimare oporteat. Ac eos quidem exiſtimo qui claudicationes & cætera id genus prædicunt, ſi modo quid mentis habuerunt, firmato iam morbo eas prædictiones feciſſe, & cùm manifeſtum foret id quod abſcedere natum eſt, intro recurrere non poſſe, idque longè potiùs quàm ante abſceſſus initia. In ſpem autem adducor & alia prædicta eſſe, morteſq; & morbos & inſanias, eáque mihi videntur ita acci-diſſe, nihilque eorum non facilè prædici poſſe videtur, ſi quis modò ad ea mentis acie velit contendere. Imprimis nanque quotus quisque eſt qui aqua intercute aut tabe laborantes non nouerit? Denique deliraturi ne longè quidem latere poſſunt eos qui norint quibus aut innata eſt ac congenita ad hunc morbum propenſio, aut qui iam antea inſaniuerunt. Si nanque huiuſmodi temulenti fuerint, aut carnibus veſcantur, aut peruigilatione, aut frigore, aut calore inconſultè vtantur, ex eo vitæ genere magna ſpes eſt ipſos deliraturos. Ac eos qui per ora venarum ſanguinem fundere ſunt ſoliti, ſi quis per hyemem liberaliore potu vſos aut bene coloratos conſpiciat, hic facilè prædixerit, ipſo vere erupturi ſanguinis magnam ſpem affore, adeò vt ſub æſtatē decolores & aquoſi euadant. Nempe ſic decet eum qui hæc omnia addidicerit prædicere, ſi huiuſmodi contentionum præmium reportare deſiderat. Ex his nanque quæ ſcripta ſunt & mortem, & inſaniam, & bonum corporis habitum prædicere licet. Quin & alia id genus multa referre poſſem, niſi in animo eſſet, quæ ſunt cognitu facillima ſcribere. Quòd ſi quis me audiat, is quàm prudentiſſimè & cōſultiſſimè tum in cætera arte, tum in prædictis huiuſmodi ſe geret, probè intelligens, qui prædictionis ſucceſſum conſecutus ſit, apud prudentem ægrum admirationi fore, qui verò deerrauerit, præter quàm quòd odio grauabitur, eum ne inſaniç quidem ſuſpicionem effugere poſſe. Quapropter præcipio prædicta tum hæc tum alia omnia prudenter fieri, etſi ſentio & video quę in arte dicuntur aut fiunt perperam ab hominibus æſtimari & referri.

ANNOTATIONES.

PRÆDICTIONES Medicæ non omnibus ſæculis præclaræ habitæ, etiam Galeni temporibus impoſturæ & præſtigiarum nomen adeptæ ſunt, nec veteribus Medicis ſatis cognitæ fuiſſe exiſtimabantur, vt ſcribitur à Galeno, libello περὶ τοῦ προγινώσκειν. Et vt clara eſt & multa vetuſtate corroborata prædictionis Medicæ exercitatio: ſic non omnis præſenſio laudi habetur, ſed & quædam prædictiones artem ridiculam faciunt, & diuinationis potiùs quàm ſcientiæ genere comprehenduntur, quales hîc multæ ſugillantur. Quænam autem Prædictionem Medicam circumſcribant, ſcribit Galenus paſſim libris de Criſibus & initio libelli περὶ τοῦ προγινώσκειν. Variant autem hoc loco exemplaria. Nam Aſulanus codex cum ſcriptis quibuſdam καὶ μαλακοὶ non καλοὶ legit. Quæ lectio vt nec reiicienda, ita annotanda fuit. Huiuſmodi enim prædictiones vt molles ac ridiculas reiicit. Reliqua exemplaria καλαὶ habent. Etſi Cornarius aliud quid legiſſe videtur, vt ποικίλαι aut ἄλλαι.

ἕτερος δὲ τρόπος] Id ad mancipiorum auctiones ſpectare videtur. Nam cùm mancipium vitioſum aut morboſum redhiberetur,

Medici quidam suis prædictionibus magnæ erant ostentationi & quæstui, dum quibusdam morbos aut mortes prædicerent, & A ita ab operarum inutilitate auerterent, reliquos velut integros præstarent.

ἀλλ' ὅ γ' σχῆμα] Codices publicati vitiosè τάδε pro τόδε habent.

ἐγὼ δὲ τοιαῦτα μὲν] Talia præsentire ac prædicere, diuinorum & vatum esse existimat potiùs quàm Medicorum. Et pessimè olim audiuit prædictionis nomen, adeò vt vatum & diuinorum potiùs quàm Medicorum nomine censerentur, vt scribit Galenus lib. περὶ τοῦ προγινώσκειν & lib. quòd optimus medicus idem sit philosophus. Atque eò pertinere videtur quòd Martianus Medicus prædictionis Medicæ scientiam huic libello deferens, eam vaticinationis nomine irridet apud Gal. lib. περὶ τοῦ προγινώσκειν. Huc nanque spectare ea verba videntur, ἐγὼ δὲ τοιαῦτα μὲν οὐ μαντεύομαι. Est autem operis propositio, quonam referri debeant prædictiones Medicæ. Quantum autem præstent prædictiones Medicæ vatum diuinationibus docet Gal. lib. de Constit. artis Medicæ.

γέγραπται δέ μοι] Propositis tribus prædictionum generibus ad singula quæque respondet, & quanam mentis prouisione in his B vti oporteat, medicum exercet, & quàm consultè fieri debeant prædictiones, edocet.

δοκέω δὲ] Hunc totum locum aliôqui satis apertum mirè inuoluit Caluus & obscurat, & περί τε τῶν χωλανσίων καὶ βλαβῶν legisse videtur. Vitium etiam est manifestum Asulani codicis ἀποσπειζομένους pro ἀποσπειζομένου legentis, quod ne commemorandum quidem fuit.

ἐλπίζω δὲ] Hæc ad secundum prædictionis genus referuntur, quod certè cæteris est præclarius, magísque Medicos attingit. Nam & maximè ad Medicos attinet animi prouisione longè antè morbos, mortes, deliria, insanias aliáque id genus præsentire. Idque tum præcipuè artis est, cùm collatis inter se signorum viribus & appensis significationibus, ac dierum denunciatione æstimata, totum de morbo iudicium coniectura quadam artificiosa habetur. Quod & ritè fieri posse clarum est, & exemplis probat, vt diuinationis suspicionem remoueat. Variant autem exemplaria. In scripto quodam Regio legitur, ἐλπίζω δὲ τὰ ἄλλα περὶ τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον, ἢ ὅσα περ ὡνεομένοισι τὲ καὶ διαπρηττομένοισι προῤῥηθῆναι λέγεται. Quæ lectio videtur esse Calui, hac notione, vt his respondeat, C qui non nisi diuinatione quadam mortes & morbos aut insanias prædici posse existimabant. Multa quidem esse præclara Medicorum prædicta, eáque humanitus præsensa, magis quidem quàm quæ circumferuntur de his rebus quæ sunt mancipi, & in auctione & negociatione versantur. Quod secutus etiam est Cornarius, pressius tamen, vt paulò aliam videatur habuisse lectionem. Publicati quidem omnes codices & cæteri scripti, nudam istam & magis explicatam, quam secuti sumus, habent lectionem.

πρῶτον μὲν γὰρ τοὺς ἐφύδρους] ὑφύδρους legisse videtur Galenus in Exegesi, & τοὺς ὑδεριῶντας exponit, aqua inter cutem laborantes.

ἢ ξυγγενές ἐστιν] Intelligit connatam ad eum morbum aptitudinem aut habitudinem, & quibus promptè est comparata ad eum affectum natura & ingenita quædam propensio, velut τὸ ξυγγενικὸν φθινῶδες dixit in Epidemiis.

καὶ ὑδαλέους] ὑδαλέους aquosos diximus, vel eos qui aquosum & tenuem ac dilutum sanguinem gignerent, vel qui aquosis tumoribus essent obnoxij, quales ὑδατώνοντες dicuntur lib. 6. Epid. & frigidiore sunt ac humidiore temperamento, refrigerato nimirum toto corpore, nimia sanguinis per hæmorrhoidas vacuatione. Ex quo plærumque sequitur Hydrops, vt scribit Gal. lib. 5. loc. aff. D cap. 6. & Com. ad aph. 25. lib. 4. Hæmorrhoidum autem non temerè hîc fit mentio, quòd delirium melancholicum & præcipuè melancholiam sanent ex aph. 11. lib. 6. & aph. 23. sect. 5. lib. 6. Epid.

ἁμαρτών δ' ἄν τις] Hæc summa est in tota præsentiendi facultate prædictionis calamitas, nec verò absimilis quæ narratur à Galeno initio libelli περὶ τοῦ προγινώσκειν, cùm præstigiarum ac prodigiorum criminatione ab indoctis incessuntur prædictiones Medicæ.

Quòd autem attinet ad eos qui exercitationibus & laboribus fatigantur, quę quidē pro certo asseuerātur, vt asserunt qui ea narrant, nec esse puto, neque si quis existimet, prohibeo. Etenim quam quis animo concepit opinionem nullum signum, neque bonum neque malum refellit, quo quis fretus, num rectè renunciatum sit nécne possit cognoscere. Aliôquin sanè suppetit ei qui volet vt credat, nihil enim impedit. Verùm existimo si quid ex his veri effertur, aut de his qui exercentur, aut de illis quos antea scripsimus, primùm quidem, qui huius cognitionem habuit ex signis coniecturam captasse, deinde dubiè & vt fert humana natura prædixisse, simúlque eos qui renunciant prodigiosius quàm res extitit commemorare. Quando neque procliue est in morbis errata cognoscere, etiamsi ægri decumbant, & parum nutrientibus cibis vtantur, adeò vt non admodum multa medicum intueri oporteat, qui hæc in considerationem adhibere velit. Etenim quidam solo potu vtuntur, alij ad potum, vel sorbitionem, vel optimum cibum adiungunt. Quare tum necesse est eos qui largiore potu vtuntur difficilius spirare, & maiorē vrinę copiam reddere, eos verò qui sorbitione aut cibo abundè vsi sunt, siti maiori & febre tētari. Quòd si quis ad vtraq; & potū & cibos immoderatè se gesserit, & etiā ad febrē & spirādi difficultatē, ventris circūtensionē & magnitudinē adiunget. Licet autē & in his omnib. optimè periclitandis cæterísq; eam probationē facere, quā in omnibus adhibemus & rectè vtimur. Imprimis quidē facile est mente ac oculis cōplecti, eodē loco decumbentē & diligenti victus ratione vtentē, num qua in re aut obambulādo,

Ἀμφὶ δὲ τῶν γυμναζομένων καὶ ταλαιπωρεόντων, τὰς μὲν ἀτρεκείας τὰς λεγομένας ὡς λέγουσιν οἱ λέγοντες, οὔτε δοκέω εἶναι, οὔτ' εἴ τις δοκέει, κωλύω δοκέειν. ὑπὸ σημείου μὲν γὰρ οὐδενὸς βλάπτεται τὰ ὑπονοήματα, οὔτε καλοῦ, οὔτε κακοῦ, ᾧ χρὴ πιστεύσαντα εἰδέναι, εἴτε ὀρθῶς ἀπήγγελται, εἴτ' οὔ. ἄλλως δὲ ἐκποιέει τῷ βουλομένῳ πιστεύειν, οὐ γὰρ ἐμποδὼν ἴσαμαι. δοκέω δὲ αὐτῶν εἴ τι ἀληθὲς λέγεται, ἤτοι τῶν δὲ τῶν περὶ τοὺς γυμναζομένους, ἢ ἐκείνων τῶν πρότερον γεγραμμένων, πρῶτον μὲν τῶν σημείων τεκμήρασθαι τὸν γνόντα, ἔπειτα ἐνδοιαστῶς τε καὶ ἀνθρωπίνως προειπεῖν. ἅμα δὲ καὶ τοὺς ἀπαγγέλλοντας τερατωδεστέρως διηγέεσθαι ἢ ὡς ἐγένετο. ἐπεὶ οὐδὲν τῇσι νούσοισιν εὐπετὲς γινώσκειν τὰ ἁμαρτήματα, καί τοι κατακέαται γε οἱ ἄνθρωποι, καὶ διαιτήμασιν ὀλιγοτρόφοισι χρῶνται. ὥστε μὴ πάμπολλα δέεσθαι ὑποσκεπτόμενον τὸν μελεδαίνοντα. οἱ μὲν γὰρ πίνουσι μόνον. οἱ δὲ πρὸς τῷ πίνειν, ἢ ῥόφημα ἢ σιτίον βέλτιστον ἐπιφέρονται. ἀνάγκη οὖν ἐν τῷ τοιούτῳ, τοὺς μὲν τῷ ποτῷ πλέονι χρησαμένους, δυσπνοωτέρους γίνεσθαι, καὶ οὐρέοντας πλέον φαίνεσθαι. τοὺς δὲ τῷ ῥοφήματι ἢ τῷ σιτίῳ πλεονάσαντας, διψῆν τε μᾶλλον καὶ πυρεταίνειν. εἰ δέ τις ἀμφοτέροις καὶ τῷ ποτῷ, καὶ τοῖσι περὶ τὰ σιτία ἀμέτρως χρήσαιτο, πρὸς τῷ πυρεταίνειν, καὶ δυσπνοεῖν, καὶ τὴν γαστέρα περιτεταμένην ἂν καὶ μείζω ἔχειν. ἔξεστι δὲ καὶ ταῦτα πάντα καταβασανίζειν κάλλιστα καὶ τἄλλα τοῖσιν δοκιμίοισι, οἷσιν ἔχομέν τε καὶ χρεόμεθα ἐν πᾶσι. πρῶτον μὲν γὰρ τῇ γνώμῃ τε καὶ τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν ἄνθρωπον κατακείμενον ἐν τῷ αὐτῷ, καὶ ἀτρεκέως διαιτώμενον, ῥᾷον ἐστι γνῶναι, ἤν τι ἀπειθήσῃ, ἢ περιόδοισι πορεύσηται, καὶ πάμ-

A καὶ πάμπολλα ἐσθίοντα. ἔπειτα τῇσι χερσὶ ψαύσαντα, τῆς γαστρός τε καὶ τῶν φλεβῶν, ἧσσόν ἐστιν ἐξαπατᾶσθαι ἢ μὴ ψαύσαντα. αἵ τε ῥῖνες, ἐν μὲν τοῖσι πυρεταίνουσι, πολλά τε καὶ καλῶς σημαίνουσιν. αἱ γὰρ ὀδμαὶ μέγα διαφέρουσιν. ἐν δὲ τοῖσιν ἰσχύουσί τε καὶ ὀρθῶς διαιτωμένοισιν, οὐκ οἶδα τί ἂν χρησαίμην, οὐδ' ἐν τούτῳ τῷ δοκιμίῳ. ἔπειτα τοῖς ὠσὶ, τῆς φωνῆς ἀκούσαντα καὶ τοῦ πνεύματος
B ἔστι διαγινώσκειν, ἃ ἐν τοῖσιν ἰσχύουσιν, οὐχ ὁμοίως ἐστὶ δῆλα. ἀλλ' οἵως πρόσθεν. ἢν τὰ ἤθεα τῶν νοσημάτων τε καὶ τῶν ἀλγεόντων ἐκμάθῃ ὁ ἰητρὸς, οὐ χρὴ προλέγειν οὐδέν. οὐ γὰρ ἂν δυσπνούστερος ὤνθρωπος γένοιτο, ἔτι πλανωμένης τῆς νόσου, καὶ πυρετῷ μὲν ὀξυτέρῳ πυρεῖ. καὶ ἡ γαστὴρ ἐπιταθείη. ὥστε διὰ ταῦτα, οὐκ ἀσφαλὲς προλέγειν
C πρόσθεν, πρὶν ἂν κατάστασιν λαβεῖν τὸ νόσημα. μετὰ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον ὅ,τι ἂν παράλογον γίνηται λέγειν χρή. δῆλα δὲ τὰ διὰ τὴν ἀπειθείην γινόμενα κακά. αἵ τε γὰρ δύσπνοιαι, καὶ τἄλλα ταῦτα, τῇ ὑστεραίῃ πεπαύσεται, ἢν δι' ἁμαρτάδα γίνηται. ἢν οὖν τις ταύτην τὴν κρίσιν περιειδὼν λέγῃ, οὐχ ἁμαρτήσεται. ἐγὼ μὲν νῦν τόνδε τὸν τρόπον ἐσηγέομαι τῶν ἐπισκεψίων, καὶ περὶ τῶν οἴκοι μενόντων, οἷα ἐξαμαρτάνουσιν. καὶ περὶ τῶν γυμναζομένων τε
D καὶ τῶν ἄλλων πάντων. τὰς δ' ἀκριβείας κείνας ἀκούω τε καὶ καταγελῶ τῶν ἀπαγγελλόντων. σμικρὰ μὲν γὰρ ἀπειθούντων τῶν ἀνθρώπων, οὐκ οἶδ' ὅπως ἂν ἐλέγξαιμι. εἰ δ' εἴη μείζονα τὰ ἁμαρτήματα, ὅντινα τρόπον ὑποσκέπτεσθαι χρὴ, γράφω. χρὴ δὲ πρῶτον μὲν τὸν ἄνθρωπον ὃν ἂν μέλλῃ τις γνώσεσθαι τὰ ἀπειθούμενα, ἅπασαν
E ἡμέρην ὁρᾶν, ἐν τῷ αὐτῷ τε χωρίῳ, καὶ τὴν αὐτὴν ὥρην, μάλιστα τῆμος ἥλιος νεωστὶ καταλάμπει. τοῦτον γὰρ τὸν χρόνον ὑποκεκενωμένος ἂν εἴη. καὶ νῆστις ἂν ἔτι ἐστὶ, καὶ τεταλαιπωρηκὼς οὐδὲν, πλὴν τῶν ὀρθρινῶν περιπάτων, ἐν οἷς ἥκιστα ἀπειθεῖ. ἤν γε ἐπεγερθεὶς ὤνθρωπος ἐς τὴν περίοδον καταστῇ. ὥστε ἀνάγκη τὸν δικαίως διαιτώμενον μάλιστα ταύτην τὴν ὥρην, ὁμαλῶς ἔχειν τὴν κατάστασιν τοῦ χρώματός
F τε, καὶ τοῦ ξύμπαντος σώματος, ἔτι καὶ ὁ ἐπιμελεύμενος ὀξύτατός τ' ἂν εἴη καὶ τὸν νόον καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς, ὑπὸ τοῦτον τὸν χρόνον. ἐνθυμέεσθαι δὲ χρὴ καὶ τοῦ ἀνθρώπου τὴν γνώμην, τοὺς τρόπους, τοῦ σώματος τὴν δύναμιν. ἄλλοι γὰρ ἄλλα ῥηϊδίως ἐπιτελοῦσι τῶν προστασσομένων, καὶ χαλεπῶς. πρῶτον μὲν οὖν ὁ λιμαγχεόμενος εἰ πλείονα φάγῃ τε καὶ πίῃ, τούτοισι δῆλος ἔσται, καὶ ὀγκηρότερον
G αὐτοῦ τὸ σῶμα φαίνεται, καὶ λιπαρώτερον καὶ εὐχροώτερον ἔσται. ἢν μὴ κακῶς διακεχωρήκῃ τὰ ἀπὸ τῆς γαστρὸς αὐτοῦ. ἔσται δὲ καὶ εὐθυμότερος ἐν τῇ ταλαιπωρίῃ. σκεπτέον δὲ καὶ ἤν τι ἐρυγγάνῃ ἢ ὑπὸ φύσης ἔχηται. ταῦτα γὰρ προσήκει γίνεσθαι, τοῖσιν ὧδε διακειμένοισιν, ἐπὶ ταύτῃ τῇ ἁμαρτάδι. ἢν δὲ ἐσθίειν τε ἤδη ἀναγκαζόμενος συχνὰ, καὶ ταλαιπωρέειν ἰσχυρῶς, ἢ τὸ σιτίον μὴ καταφάγῃ, ἢ θωρηχθῇ, ἢ μὴ περιέλθῃ ἀπὸ τοῦ δείπνου συ-
H χνοῦ. ὧδε ὑποσκέπτεσθαι. τὸ μὲν δεῖπνον εἰ μὴ καταφάγοι, περιπατήσαι δὲ τὰ μεμαθηκότα, ἡδίων τε ἂν προσιδεῖν, ὀξύτερος τε καὶ ἐργαστικώτερος, ἐν τοῖσι γυμνα-

aut multum edendo non obsecutus sit. Deinde manibus tum ventrem, tum venas attrectantem minus falli conuenit, quàm qui non attrectauit. Nares quoque in febricitantibus quidem multáque & pulchrè denunciant, odores nanque multum inter se differunt. At in valentibus & recta victus ratione vtentibus, non video qua in re hac exploratione vti possim. Ad hoc vocem & spiritum audiendo licet auribus dignoscere, quæ in valentibus non æquè sunt manifesta, verùm qualiter antea se habent. Quòd si morborum & ægrorum naturam medicus cognouerit, nihil necesse est quicquam prædicere. Nam nec difficiliùs quis spirauerit adhuc inerrante morbo, & grauiore febre tentabitur, ventérque intensior fuerit. Quas ob causas, ante quàm morbus consistat, secura non est prædictio. Sed hoc elapso tempore, enunciare oportet quicquid præter rationem euenerit. Neque verò obscura sunt quæ ob ægrorum contumaciam mala contingunt. Spirandi nanque difficultas cæteráque id genus, si ob erratū contingunt, postridie desinent. Quare qui hanc iudicationem in considerationem ad dicendum adhibuerit, non aberrabit. Atque hunc quidem in modum habendam esse rationem tum eorum qui domi manent, tum eorum qui exercentur, cæterorúmque omnium, in his erratis quæ committunt nunc suadeo, exquisitas autem illas narrationes & audio & derideo. Neque enim video quanam ratione eos qui parum à medici monitis aberrant deprehendere queam. Quòd si maiora fuerint errata, quonam modo in considerationem venire debeant, scriptis complecti est animus. Imprimis quidem oportet, si quis horum cognitionem habere volet, quę committit æger medicis non auscultando, eum tota die intueri, & eodem in loco, ac eadem hora, præsertímque cùm primùm sol collucet. Tunc enim aliquantum exinanitus fuerit, & adhuc ieiunus est, neque vllo labore, præterquàm matutinis deambulationibus, fessus, in quibus minimè medico contradicit, si quidem à somno experrectus ad deambulandum se contulerit. Quare necesse est eum qui absoluta victus ratione vtitur, ea hora præcipuè, æquabilem cum coloris tum etiam totius corporis statum nactum esse. Ideóque & qui ad hoc negotium incumbit, tunc temporis maximè mentis acumine atque oculorum acie valuerit. Præter hæc in cogitationem etiam adhibere oportet hominis mentem, mores, & corporis vires, quandoquidem quidam facilius aut difficilius imperata exequuntur. Imprimis igitur qui inediam subit, si abundantiorem cibum & potum sumpserit, his se prodet indiciis. Nam & eius corporis moles maior videbitur & plenior, ac meliùs coloratus fuerit, nisi malè prodierint alui excrementa, eritque ad fatigationem alacrior. Videndum quoque est num qui eructatione reiecerit, aut flatibus vexetur, quæ fieri assolent his qui in eo victus errato hunc in modum se habent. Quod si vbi pleniorem cibum edere cogitur, aut valenter fatigari, aut cibum non comederit, aut inebriatus fuerit, aut post copiosiorem cœnam non deambulauerit, hunc in modum explorare poteris. Cœnam si quidem non sumpserit, deambulet autem vti consueuit, tum aspectu iucundior fuerit, tum in exercitatio-

ζονται (line continues:) ... προσιδεῖν, ὀξύτερος τε καὶ ἐργαστικώτερος, ἐν τοῖσι γυμνα-

nibus obeundis acrior & efficacior, secessus verò & minor & maximè compactus huic contigerit. Quod si cœnam sumpserit nec deambulauerit, ructatione & flatibus conflictabitur, neque plenitudo minor videbitur, & in fatigatione magis quàm antea sudabit, spirandique difficultate & grauitate laborabit, & alui secessus copiosiores & minùs glutinosi his fuerint. Si verò neque cibum absumpserit, neque deambulauerit, languidior & turgidior fuerit. Sed si inebriatus fuerit, vtique quàm priùs magis sudauerit, & difficiliùs spirabit, & seipse grauior & humidior euadet. Quin & alacrior fuerit, nisi caput aliquatenus dolore vexetur. Vxore verò semel vsus, & acrior fuerit & magis expeditus. At si sæpius venerem exercuerit, durior euadet cum quodam squalore, corpúsq; decoloratius erit & maiore lassitudine tentatum.

σίοισι. ὁ δὲ ἀπόπατος σμικρότερός τε καὶ ξυνεστηκὼς μάλις' ἂν τούτῳ γένοιτο. ἢν δὲ δεῖπνον καταφαγὼν μὴ περιπατήσῃ ἐρυγγάνοι τ' ἄν. καὶ φυσώδης εἴη. καὶ πλῆθος οὐκ ἔλασσον φαίνοιτο. καὶ ἱδρώσῃ ἂν μᾶλλον ἢ πρόσθεν ἐν τῇ ταλαιπωρίῃ καὶ δύσπνοος ἂν εἴη καὶ βαρύς. αἵ τε διέξοδοι τῆς κοιλίης, μέζονές τε καὶ ἧσσον γλίσχραι τούτεων γένοιντ' ἄν. εἰ δὲ μήτε τὸ σιτίον καταμαλάσσοιτο, μήτε περιπατήσοιτο, νωθρότερος ἂν εἴη καὶ ὀγκωδέστερος. εἰ δὲ μεθυσθείη, ἱδρώη τ' ἂν μᾶλλον ἢ πρόσθεν, καὶ δύσπνοος ἂν εἴη, καὶ βαρύτερος αὐτὸς ἑωυτοῦ καὶ ὑγρότερος. εἴη δ' ἂν καὶ εὐθυμότερος, ἢν μή τι αὐτῷ ἡ κεφαλὴ ἀλγέοι. γυναικὶ δὲ χρησάμενος ἅπαξ, ὀξύτερός τ' ἂν εἴη καὶ λελυμένος μᾶλλον. εἰ δὲ πλεονάκις διαφορήσαιτο, σκληρότερος ἂν γένοιτο, καὶ αὐχμηρόν τι ἔχων. καὶ ἀχρούστερός τε καὶ κοπιώδης μᾶλλον.

ὑπονοήματα] ὑπονοήματα sunt conceptæ animo opiniones, aut de his prædictionibus suspiciones & sententiæ qualescumque sint, siue veræ, siue falsæ, quas nullis signis lædi, hoc est refelli aut refutari scribit. Hoc est ex nullis signis coniecturam duci posse, num rectè an secus prædictum sit, ideoque licet cuiuis prout velit existimare.

ἐσκέω δὲ αὐτῶν] Hic locus totus valde est apud interpretes (Caluum præsertim) implicatus & inuolutus. περὶ τῶν γεγραμμένων autem athletas intelligere videtur.

περαιτωδεστέους] περαιτωδεστέρως melius, vt in scripto quodam exemplari. Quam lectionem secuti videntur interpretes. Idem exemplar ἢ ὡς ἐξώσει habet. Quam lectionem secuti sumus cum Cornario & Asulano codice.

ἐπεὶ γε οὐδ' ἐν τῇσι νούσοισι] Caluus mirum in modum hunc locum peruertit. Nam de Medicorum erratis intelligit, quæ ab ægris deprehendi non possint, cùm potiùs ad ægrotorum errores, quos in victu committunt, referri debeat. Ac mihi videtur hic esse totius loci sensus: Non posse Medicum in athletis aut iis qui exercentur & sani laboribus se fatigant prædicere si quid in victus ratione prætermittant, aut mutent cùm ne in ægris quidem huiusmodi peccata agnoscere sit facile, quantumuis decumbant & paucis cibis vtantur. In quibus ne adeò multa quidem, velut in sanis, medicum spectare oporteat, qui hæc considerare velit & hanc de victus ratione prædictionem in medium adhibere.

ἢ σιτίον βέλτιον] Hanc lectionem ex magno codicum consensu retinuimus. Duo scripta exemplaria ὀλίγιστον habent, quæ secuti sunt interpretes cum Asulano.

τοῖς δὲ τῷ ῥοφήματι] In lib. de rat. vict. in morb. acut. quænam incommoda victus rationis mutationem sequantur apertissimè describuntur. Eos qui aut potu aut cibo præter modum distenduntur scribens εὐθέως ἀρρώστους, καὶ βαρέας ὅλον τὸ σῶμα, καὶ ἀσθενέας καὶ ὀκνηρούς. Lib. verò περὶ ἀρχαίης ἰητρικῆς, καὶ δίψης πλήρεις adscribit. Febricitare autem non mirum est ex ciborum plenitudine & cruditate, quos ὀξυρεγμιώδεας vocat lib. de rat. vict. in morb. acut. Quinetiam & ventriculi repletione distentio, difficultas spirandi, & grauitas, & ex ciborum immoderantia ἄση καὶ φυσασμὸς aut δυσφορίη efficitur. Interdum etiam venter adeò grauatur, vt circumtendatur ac maior reddatur, interdum etiam καταρρήγνυται, vt scribitur lib. περὶ ἀρχαίης ἰητρικῆς, & διάρροια γίνεται, lib. de rat. vict. in morb. ac.

ἔστι δὲ] Etsi non est admodum promptum ne in ægris quidē, victus mutationem coniectura cognoscere, præter eas tamen quas attulit notas, etiam probationem adhibet, qua explorat quænam in cibis fiat mutatio, & num in victus ratione medico sint ægri obsequentes néc ne. Ex pulsu verò facilis est coniectura in victus ratione, & si quis ventrem attrectauerit promptè diiudicabit ex cibi ingurgitatione distensionem. Venas autem pro arteriis solenne est antiquis dici scriptoribus, vt multis locis testatur Gal. & lib. de Cur. rat. per sang. miss. Quod & Latini fecerunt. Sic Tullius lib. 2. de Diuinat. Medici signa quædam habent ex venis & ex spiritu ægroti, multisque ex aliis futura præsentiunt. Atqui sanè difficilis etiam est mutationis pulsus cognitio quæ ex victus mutatione contingit, & multa distinctione indiget ad exquisitam mutationis cognitionem, non secus ac ea quæ exercitationem pulsus mutatio consequitur, quam velut exemplum proponit Gal. lib. 2. de dignoscendis pulsibus.

αἱ ῥῖνες] Nares febricitantibus multa bona denunciant & febrium tempora facilè distinguūt. Et spiratio ipsa quæ per os & nares ducitur, putredinem etiam promptè arguit, vt non sit difficile spirandi difficultatem aut febrem, quæ ex ciborum redundantia contingit, internoscere. Huc enim ista potissimùm referri posse videntur.

ἐν δὲ τοῖσιν ἰσχυροῖσι] ἰσχνοῖσι legisse videtur Caluus, contra omnium codicum fidem. Videtur id tamen ventris circumtensionem & tumorem respicere, quę in macilentis victus mutationem non prodent. Sed placet sanè id de valentibus, qui rectà vtuntur victus ratione, intelligi, in quibus ne iis quidem notis ciborum abundantiam, aut in victus mutatione peccatum explorare possumus, quòd & cibos probè conficiant, nec inde vllam spirandi difficultatem, aut febrem, aut ventris distensionem contrahant, sed qualiter ante cibum, eodem etiam modo cibo sumpto se habeant. Quæ in ægris non perinde se habent, cùm ea ex cibo mutatio quæ in voce & spirandi difficultate contingit, vel solis auribus percipi possit. Hæc enim mihi videtur istius esse loci notio, qui magnam aliôqui habet obscuritatis latebram.

ἢν πάνθ' ἕτερα] Redit ad propositam quæstionem, non esse facile in ægris leuia in victus ratione errata cognoscere, ne si vi morbi fiant, ob admissum erratum contingere credantur. Quare ne talia quidem ante morbi statum prædicenda sunt.

διὰ τὴν ἀπειρίην] ἀπειρίην legunt publicati omnes codices cum duobus scriptis, & ægri inscitiam aut imperitiam, qua se Medico intractabilem, nec satis dicto audientem reddit, respiciunt. Duo verò scripti vetustate probati ἀπειθίην legunt, quem sensum secuti sumus cum interpretibus, qui propius ad istam quæ in re versatur quæstionem spectat, & ad ægri inobedientiam ac contumaciam refertur.

πεντίην τὴν κρίσιν προειδὼν] προειδὼν legunt exemplaria quædam manu scripta, quæ secutus videtur Caluus.

τὰ ἐπιτηδευμένα] Codices omnes publicati mendum præseferunt cum quibusdam scriptis, reliqui ἀπηθευμένα melius legunt.

μάλιστα τίμιος] Scripti codices duo μάλιστα τῆμος legunt, quos secuti videntur interpretes, vnus etiam peruetustus μάλιστα δ' ἧμος. ἧμος autem & τῆμος Ionica est dictio & Homero familiaris.

ἐν οἷς ἥκιστα ἀπειθέει] ἀπειθέει legendum vt in manu scriptis codicibus. Hesychio ἀπειθεῖ ἀντιλέγει significat, & ἀπειθὴς ἀνυπότακτος exponitur, qui dictis non audit, aut paret. Caluus porrò hîc alium sibi sensum affinxit.

ὁ λιμαγχεόμενος] Vox est ex media Hippocratis OEconomia, & eum qui fame aut inedia cruciatur significat, aut eum qui ex medici præscripto inediam subit. Sic lib. περὶ ἄρθρων, οἱ ὑπὸ τῆς τέχνης μὴ ὀρθῶς λελιμαγχημένοι dicuntur, qui à medicis non rectè fame cruciantur. Caluus locum & dictionem ipsam obscurauit.

A λύω τι ἐρυγγάνει] Hîc ἐρυγγάνειν, vt etiam paulò pòst, de eructatione dici videtur, etsi in Exegesi vocum Hippocratis Gal. ἐρυγγάνει ἀποσάλλει exponit, etsi ista explicatio in quibusdã tantùm codicibus legitur. ἀδελπατῆσαι] In exemplari manu scripto ἀδελπατήσι legitur. γυναικὶ δὲ χρησάμενος] Veneris etsi iuxta Epicurum & Democritum nullus vsus est salutaris, magna tamen sunt moderatæ commoda, vt immoderatæ non paruæ noxiæ, quemadmodum scribit Gal. lib. Salub. & 6. de loc. affect. & in arte parua, & Paulus lib. 1. cap. 35. & Aëtius lib. 3. cap. 8. Tetrab. 1. Moderata igitur venus corpus agilius & seipso leuius reddit, vt immoderata degrauat, pigrum, languidum & effœtum efficit, vires robúrque exoluit. Celsus quoque lib. 1. cap. 1. breuiter hac de re sententiam tulit. Concubitus neque nimis concupiscendus, neque nimis pertimescendus est. Rarus corpus excitat, frequens soluit. Hîc igitur λελυμένος dicitur, qui grauitate corporis solutus expeditior est, & agilior ad actiones obeundas firmior, valentior & acrior, eamque in rem ὀξύτερος accommodatur. ναρκώδεις & δυσκινήτους facit veneris abstinentia, vt scribit Galenus lib. 6. de loc. affect. Siccius autem corpus nimio veneris vsu effici scribit Gal. lib. 3. Salub. διότι γὰρ ἐξ ἀφροδισίων ἀραιότερόν τε καὶ ψυχρότερον ἅμα καὶ ἀσθενέστερον καὶ ξηρότερον ἀποτελεῖται τὸ
B σῶμα. Quæ verba Paulus transtulit in cap. 37. lib. 1. ἐξώχους etiam addit Aëtius, ob caloris natiui penuriam & roboris exolutionem, vnde corporis imbecillitas, grauitas ac veluti lassitudo quædam contrahitur.

Αποπάτους δὲ χρὴ διαχωρέειν τοῖσι ταλαιπωρέουσιν, ἐς ἂν ὀλιγοσιτέωσί τε καὶ ὀλιγοποτέωσι, σμικροὺς τε καὶ σκληρούς. ἢν δὲ παρ' ἡμέρην, ἤν τε καὶ διὰ τρίτης, ἢ τετάρτης, ἢ διὰ πλέονος χρόνου διαχωρέῃ, κίνδυνος ἢ πυρετὸν ἢ διαρροίην ἐπιλαβεῖν. ὅσα δὲ ὑγρότερά ἐστι τῶν διαχωρημάτων, ἢ ὥστε ἐκτυποῦσθαι ἐν τῇ διεξόδῳ, ταῦτα δὲ πάντα τοῖσι κα-
C κίω. τοῖσι δὲ συχνὰ ἐσθίουσιν ἤδη, καὶ πολλὰ ταλαιπωρέουσι, τὴν διέξοδον χρὴ μαλθακὴν εἶναι, ξηρὴν εἶναι. πλῆθος τε τῶν εἰσιόντων κατὰ λόγον τῆς ταλαιπωρίης. διαχωρέει δὲ ἀπὸ τῶν ἴσων σιτίων, τοῖσι μὲν ἐλάχιστα ταλαιπωρέουσι, πλεῖστα. τοῖσι δὲ ταλαιπωρέουσι πλεῖστα, σμικρόν, ἢν ὑγιαίνωσί τε καὶ δικαίως διαιτῶνται, ἀλλὰ πρὸς ταῦτα συμβάλλεσθαι. αἱ δὲ ὑγρότεραι τῶν διαχωρήσεων καὶ ἄτερ πυρετῶν γινόμεναι, καὶ
D ἑβδομαῖαι, καὶ θᾶσσον κρινόμεναι, λυσιτελέες, ἐς ἅπαξ πᾶσαι γινόμεναι, καὶ μὴ ὑποστρέψασαι. εἰ δὲ ἐπιπυρεταίνοιεν οἱ ἄνθρωποι, ἢ ὑποστρέφοιεν αἱ διάρροιαι εἰ μακραὶ γίνοιντο, πάντως πονηραί, εἴτε χολώδεες ἔωσιν, εἴτε φλεγματώδεες, εἴτε ὠμαί, καὶ διαιτημάτων τε ἰδίων προσδεόμεναι ἕκασται, καὶ φαρμακευσίων ἄλλαι ἄλλων.

Secessus verò necesse est his qui defatigantur, dum paruo cibo aut potu contenti sunt, exiguos & duros procedere, siue quotidie, siue tertio quoque aut quarto die, aut longiore ex interuallo prodeant. Tuncque metus est ne febris aut alui profluuium ipsos præhendat. Quibus tamen peiores sunt deiectiones omnes, quæ tam sunt liquidæ, vt in exitu figuratæ esse nequeant. Frequentem verò cibum sumentibus ac multum defatigatis, mollem in transitu deiectionem siccam esse oportet, ciborumq; ingestorum copiam pro defatigationis ratione respondere. Sumpta autem æquali ciborũ copia, his quidem qui minimum defatigantur, plurimę; his verò qui plurimùm defatigantur, paucæ deiectiones prodeũt, si sani sint, & proba victus ratione vtantur. (Ea nanq; adhæc conferre existimandum est.) At liquidiores deiectiones, quę citra febrem & die septimo aut citiùs iudicio terminantur, vtiles, si semel vniuersæ effluant, neque repetant. Quòd si febris accesserit, aluiq; profluuia repetant, si diu perseuerent, omninò vitiosa, siue biliosa fuerint, siue pituitosa, siue cruda, egentq; singula cum propria victus ratione, tum medicatione.

Αποπάτους δὲ χρὴ] Asulanus codex ad hunc locũ asteriscum appingit, quod aliàs solet in mendi suspicione. Nullum tamen mihi vi-
E tium subesse videtur, hac notione, neq; vlla exemplaria vitij suspicionem iniiciunt. Et Celsus cap. 7. lib. 2. hunc mihi locũ quadam ex parte expressisse videtur. Vbi pluribus diebus non descendit aluus, docet aut subitam deiectionem, aut febriculam instare.
ἢ ὥστε ἐκτυποῦσθαι] Ventrem probat Celsus ei qui à periculo tutus est, si mollia & figurata excernit, cap. 3. & 8. libr. 2. In Prognost. & Coacis Prænot. μαλθακὴν διαχώρησιν & συνεστηκὸς vocat Hippocrates deiectionem, quæ eam habet probatam consistentiam, vt humida non diffluat, sed ita mollis vt coacta & cohærens maneat.
ξηρὴν] Siccam quatenus liquidæ & humenti ac effusæ deiectioni repugnet, & aliquò consistat neq; diffluat.
ἀλλὰ πρὸς ταῦτα συμβάλλεσθαι] Perplexus est horũ verborũ sensus. Mihi phrasis apertè indicare videtur, ad eorũ cognitionem quæ in his qui defatigantur exquirimus, vt prædictio absoluta fiat, sanitatis & victus rationis conditionẽ plurimũ conferre, aliôqui fallax futurũ iudiciũ. Nam si ob morbũ, aut immoderatã victus rationẽ aliquid contingat, velut multã aut paucã deiectionẽ excerni, id laboris & exercitationis rationi tribui nõ debet, si prędictionis integritatẽ sartã & tectã esse volumus. Potest & alius elici sensus,
F eorũ omniũ habendã esse rationẽ, eaq; inter se cõmittenda, vt ex his rectè coniecturã & prædictionẽ facias. Qui est interpretum sensus. ἐς ἅπαξ πᾶσαι γινόμεναι] hoc est ἀθρόως, μηδὲ κατ' ὀλίγον, μηδὲ πολλάκις ἐκκρινόμεναι, ἀλλὰ διὰ χρόνου πλείονος. In legib. enim deiectionis liquidę ꝓbatur ab Hip. in Progn. quæ neq; ex breuib. interuallis, neq; crebrò excernitur. Quod etiã his verbis scribit Gal. Com. 2. τὰ δὲ διὰ χρόνου πλείονος ἀθρούστερα διαχωρεῖσθαι, πολλάκις ἀγαθῆς ἐκκρίσεως γνωρίσματα ἐστιν, τῆς φύσεως ἀποτιθεμένης τὰ περιττὰ κατὰ πλῆθος ἢ ποιότητα, ἢ τὸ σύμπαν ζῷον, ἤ ἕν τι μόριον αὐτοῦ κενώσης ἢ καθαιρούσης. Quæ verò multo interiecto tempore confertim deiiciuntur, sæpenumero probæ excretionis indicia præseferunt, cùm natura copia aut qualitate redundãtia deponat, vniuersum corpus, aut aliquã eius partẽ vacuando aut purgãdo. Hîc autẽ κρίνεσθαι solui, desinere, terminari, vt aliàs sæpe significat. Caluus κρινόμεναι pro ἐκκρινόμεναι non satis aptè sumpsisse videtur. εἰ δὲ ἐπιπυρεταίνοιεν] Hunc locũ his verbis mihi videtur adũbrasse Cels. c. 4. lib. 2. Aluus autẽ mala est ex toto suppressa. Periculosa etiã quę inter febres fluens, cõquiescere hominẽ in cubili nõ patitur, vtiq; si qđ descendit est perliquidũ, aut albidũ, aut pallidũ, aut spumans. His nanq; verbis, tam quæ his Prædictis, quàm quæ in Præsagiis scribuntur procul omni dubio expressit.
G Et quæ hic dicuntur εἴτε χολώδεες, εἴτε φλεγματώδεες, εἴτε ὠμαί, quod in Prognostico scribitur referunt. χλωρὸν ἢ ἐρυθρὸν, ἢ λευκὸν, ἢ ἀφρώδες, ἢ ὑδαρὲς κάρτα, quod per crudas deiectiones significatur. τὸ γὰρ ὑδαρὲς ἀπεψίας ἐστὶ σημεῖον, vt scribit Gal. in Prognost.

Οὖρον δὲ χρὴ κατά τε τὸ τοῦ πινομένου πλῆθος διουρέεσθαι, καὶ ἴσον αἰεὶ, καὶ ἄθροον ὡς μάλιστα καὶ ῥοπῇ ὀλίγον παχύτερον, ἢ οἷον ἐπόθη. εἰ δὲ εἴη ὑδατῶδές τε, καὶ πλέον τοῦ προσεσαγομένου πίνεσθαι, σημαίνει μὴ πείθεσθαι τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ πλέονι ποτῷ χρῆσθαι, ἢ οὐ
H δύνασθαι ἀναλαμβάνειν, ἕως ἂν τὰ τοιαῦτα ποιέῃ τὸ οὖρον. εἰ δὲ κατ' ὀλίγον ῥύζοι τὸ οὖρον, σημαίνει ἢ φαρμακείης δεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον, ἢ νόσημά τι τὴν περὶ κύ-

Vrinam autem copia potui respondentem reddere oportet, & semper æqualem, & quàm maximè effusam, & ad paulò crassius inclinantem quàm quod potu sumptum est. Quòd si diluta fuerit & copia maior quàm quod potui sit assignatum, hominem dicto non audientem significat, sed abundantiore vti potu, aut non posse nutritionem accipere, quandiu talis vrina reddetur. Si verò paulatim cum stridore vrina emittatur, aut medicamenti potione hominem indigere, aut vesicam quodammodo malè affectam de-

nunciat. At ſanguinis mictus ratus quidem & ſine febre ac dolore, nihil mali indicat, verùm laſſitudinum ſenſus ſoluitur. Quòd ſi ſæpiùs mictu reddatur, aut horum aliquid acceſſerit, periculum minatur. At prædicendum eſt, ſiue cum dolore, ſiue cum febre mictu reddatur, pus inſuper per vrinam effluxurum, atque eo pacto dolores tolli. Vrina verò craſſa, in qua quod ſubſidet album eſt, articulorum dolorem aut tumorem denunciat. Quæ autem ſunt reliqua ſedimenta in vrinis eorum qui exercentur, ea omnia à morbis fiunt qui circa veſicam affligunt. Quod manifeſtum facient dolores qui aderunt & à quibus vix liberari queant. Atque hæc quidem de his ſcribenda, aliáque id genus dicenda exiſtimaui. Cum his verò qui prædictionum exquiſitas narrationes prædicant, partim ipſe cõmercium habui, partim cum eorum filiis & diſcipulis diu diſſerui, quorundam etiam ſcripta nactus ſum, ideóque cùm cuiusque ſenſum probè percepiſſem, neque vsquam exactam diſciplinam comperiſſem, ad hoc ſcribendum aggreſſus ſum.

σιν ἔχειν. αἷμα δὲ οὐρῆσαι, ὀλιγάκις μὲν καὶ ἄτερ πυρετοῦ καὶ ὀδύνης οὐδὲν κακὸν σημαίνει, ἀλλὰ κόπων λύσις γίνεται. εἰ δὲ πολλάκις οὐρέοι, ἤ τι τούτων προσγίνοιτο, δεινόν. ἀλλὰ προλέγειν ἤν τε σὺν ὀδύνῃσιν οὐρέηται, ἤν τε σὺν πυρετῷ πῦον ἐπιδιουρήσειν, καὶ οὕτω παύεσθαι τῶν ἀλγεόντων. παχὺ δὲ οὖρον λευκὴν ὑπόστασιν ἔχον, σημαίνει περὶ τὰ ἄρθρα τινὰ ὀδύνην καὶ ἔπαρσιν. αἱ δ᾽ ἄλλαι ὑποστάσιες αἱ ἐν τοῖσιν οὔροισι τῶν γυμναζομένων πᾶσαι ἀπὸ τῶν νοσημάτων γίνονται τῶν περὶ τὴν κύστιν. δῆλον δὲ ποιήσουσι, σὺν ὀδύνῃσί τε γὰρ ἔσονται, καὶ δυσαπάλλακτοι. καὶ ταῦτα μὲν γράφω περὶ τούτων καὶ λέγω τοιαῦτα ἕτερα. ὧν δὲ δὴ ἀκρίβειαι κατηγορέονται τῶν προρρήσεων, τοῖσι μὲν αὐτῶν, αὐτὸς συνεγενόμην, τῶν δὲ παισί τε καὶ μαθητῇσιν ἐλεσχηνευσάμην. τῶν δὲ συγγράμματα ἔλαβον. ὥς τε εὖ εἰδὼς οἷα ἕκαστος αὐτῶν ἔφερεν. καὶ τὰς ἀκριβείας οὐδαμοῦ εὑρών, ἐπεχείρησα τάδε γράφειν.

οὖρον δὲ χρὴ] οὖρον cùm ſit (vt ſcribit Ariſtot.) ὑγρὸν περίττωμα, potui copia reſpondere oportet. Aëtius quoque cap. 28. lib. 5. in vrina quæ ſecundum naturam eſt, πλῆθος πρὸς τὸ πινόμενον adſcribit. Quæ ſunt in eum librum qui περὶ οὔρων inſcribitur, & malè Galeno attribuitur, tranſlata. Actuarius etiam lib. 1. Meth. cap. 12. vrinæ probatæ notam facit, quæ potus quantitati proportione reſpondeat. ἴσον autem hîc æqualem vrinam vocare videtur æquali & eodem tenore ac impetu procedentem, nullatenus reſtitantem aut ſe ſubducentem. Quò etiam ἀθρόον referri debet, vt ſimul omnis & vniuersè effundatur. Eadem quoque craſſitudinem mediocrem habere debet, & vt loquitur Gal. cap. 12. lib. 1. de Criſ. εὐθὺς τὸ πάχος ἔχειν συμμέτρως.

εἰ δ᾽ ἐν ὕδατος εἴη] Aquoſa vrina, quæ & diluta dicitur, extremæ cruditatis ſignificationem præſefert, & venoſi generis ſummam imbecillitatem indicat. Quæ ſi copia abundet, aut liberaliorem potum, aut venoſi generis colliquationem & ὕδερον εἰς ἀμίδα denunciat, vt ſcribit Gal. Caluus ἢ ὡς διώκειν ἀναβαίνειν legiſſe videtur.

ἢ κατ᾽ ὀλίγον τρύζοι] Stridor in excrementis flatuum cum tenui humiditate permixtam copiam & meatuum anguſtiam indicat, vt ſcribit Gal. lib. 1. Criſ. & libr. 6. de Sympt. Cauſ. Sic vrina quæ cum ſtridore emittitur meatuum interceptionem, ac vaſorum obſtructionem à craſſis humoribus ſignificat, aut materiæ contumacis & flatulentæ agitationem, & caloris concoquentis imbecillitatem. Aut igitur medicamentis attenuantibus liberandæ ſunt obſtructiones & intercepti aditus reſerandi, & materia propulſanda eſt, aut certè ad veſicam labor eſt, quæ imbecillior reddita, flatuum aut materiæ magnam copiam collegit, ex quo libera vrinæ emiſſio præpeditur, ſed quodammodo ſtridens & obſtrepens redditur. Eſt autem τρύζειν Erotiano τὸ μὴ ἀσήμως ψόφου διαχωρεῖν, ex tranſlatione ſumptum, ἀπὸ τῆς τρυγόνος ὅτι ἀσήμως καὶ γογγυστικῶς φθέγγεται. Quod gemere de turture dixit Maro. Dicitur & τρίζειν & τρύζειν.

αἷμα δὲ οὐρῆσαι] Sanguinis mictus vt variæ ſunt cauſæ, ita diuerſis ex locis profluit. Eſt vbi ex renum imbecillitate, aut ex meatuum qui ex vena caua ad renes feruntur laxitate & amplitudine, tenuis ſanguis per vrinas effunditur, ſimilis excrementis quæ hepaticorum affectuum initio excernuntur, niſi quòd magis cruentus apparet, vt ſcribit Galenus lib. 6. de loc. aff. Atque hîc nullus dolor ſubeſt, aut omninò exiguus, & eiecto lotio leuati melius habent. Sed in corporis extenuationem & emaciationem promptè labuntur. Scriptum quoq; eſt ab Archigene quibusdam per circuitum ſanguinis profluuium ex renibus excerni, quemadmodum per ora venarum in ano ſanguinem fundere ſolita, quas hæmorrhoidas dicunt. Quod teſtatur Aëtius cap. 3. lib. 11. & Paulus lib. 3. cap. 45. Idque vere inclinante contingere & in ætatis vigore, iiſq; qui licentiùs rebus venereis vtuntur, teſtatum eſt. Ex quo ſanguinis profluuio, quòd circa initia citra dolorem vllum excernatur, nihil formidandum eſt, & quòd inde plurimùm ægri leuentur. Nam ſi cohibeatur vbi pro more excerni conſueuit grauitatem inducit plurimorúmque morborum cauſa exiſtit, alio tranſlata multitudine. Quibusdam nanque articulares morbi, aut vertigines, aut deliria, aut inſaniæ, & oculorum cæcitates contingunt, aliaq; id genus quæ cohibitis hæmorrhoidibus fiunt. Huc igitur ſpectare videtur criticum iſtud & per circuitus repetens ſanguinis profluuium, quod ſine febre ac dolore obortum, laſſitudines & corporis grauitates ſoluit. κενωθέντες δὲ ὑποκουφίζονται (ſcribit Paulus) ἐφ᾽ ὧν οὐδὲν δεῖ παρενοχλεῖν ταχέως αὐθις στελλομένου τοῦ αἵματος. Oribaſius quoque lib. Synopſ. 9. cap. 29. ante ſanguinis excretionem grauitatem in lumbis & humeris percipi ſcribit, ſanguine verò eiecto leuitatem conſequi. Aretæus etiam huius profluuij ſanguinis his verbis meminit cap. 3. lib. 2. περὶ χρονίων παθῶν. μετεξέτεροι ἐν περιόδοισι οὐρέουσι αἷμα, τοῖσι ἀπὸ αἱμορροΐδων ἰκέλη ἥδε ξυμφορή. ὁμοίη δὲ καὶ ἡ πρόσθεν ἕως κατάστασις. ἔξωχροι, νωθροί, ἄτρηχέες, ἀπόσιτοι, ἄπεπτοι. ἢν μὲν ἐκκριθῇ, ἔκλυτοι, παρέτοι τὰ μέλεα. κεφαλὴν δὲ κοῦφοι καὶ ἐλαφρότεροι. ἢν δὲ ἐς τὴν περίοδον μηδὲν ὁκοῖον, κεφαλαλγέες, ἀμαυροὶ τὰς ὄψιας, σκοτώδεες, ἀμφιδινεύμενοι. ἐντεῦθεν ἐπίληπτοι μυρίοι ἄλλοι, οἱ δαλέοι, ἀπαχλυόμενοι, ὑδρωπώδεες. ἄλλοι δὲ μελαγχολώδεες, ἢ παράλυτοι. ἐπιπόσιος γὰρ αἱμορροΐης ξυνήθεος, ἀπὸ ὅκα τῆδε. Nonnulli per quosdam circuitus ſanguinem mictu reddunt, qui affectus ſanguinis profluuio qui per ora venarum quæ in ano ſunt effunditur ſimilis eſt: Similis eſt quoque corporis conſtitutio, cùm valde palleſcant, torpidi & ignaui ſint, cibum auerſentur, cruditate laborent. Et cùm ſanguis excretus fuerit, languidis ſunt & reſolutis membris, caput verò leuius & agilius euadit. At ſi per circuitum nihil effluxerit, capite dolent, oculorum acies hebeſcit, tenebræ eis obuerſantur, vertigine tentantur. Hinc alij ſexcenti in morbum comitialem incidunt, tumidi, caligine perfuſi, aqua intercute tentatis ſimiles, alij atræ bilis morbo aut neruorum reſolutione conflictantur. Ex conſuetæ enim ſanguinis profuſionis ſuppreſſione, iſta malorum ſoboles prouenit. Hunc autem locum mihi exprimere Celſus videtur cap. 4. lib. 4. cùm ſcribit, Neque ignorari oportet, eis quibus fluere ſanguis ſolet, aut quibus ſpina dolet, coxæve, aut poſt curſum vehementem, vel ambulationem, dum febris abſit, non eſſe inutile ſanguinis mediocre profluuium, idque per vrinam redditum, ipſam quoque laſſitudinem ſoluere. Quod ſequitur de renum inflammatione aut abſceſſu intelligendum venit, quo concocto, pus mictu redditum, laborantem dolore liberat, & vlceris periculum creat, vt ſcribit Gal. lib. 6. de loc. aff. cap. 3. Caluus paulò aliter hunc locum diſtinxiſſe videtur.

παχὺ δὲ οὖρον] λευκὴν ὑπόστασιν ἔχον legendum cenſeo, contra tamen omnium exemplarium fidem, quod & fecit Cornarius meliore fortaſſe exemplari vſus. Vrina nanque multa, craſſa & alba prodiens, febres cum laſſitudinis ſenſu aliôqui articulorum abſceſſibus obnoxias, abſceſſu liberat, ex aph. 31. & 74. lib. 4. & aph. 2. ſect. 4. lib. 6. Epid. Præterea idem hic author extremo hoc præſagio in arti-

A in articulorum doloribus & tumoribus, λευκὴν ὑπόστασιν in vrina, non λεπτὴν ponit, his verbis, οἷσι δὲ περὶ τὰ ἄρθρα ὀδύναι τε γίνονται καὶ ἐπάρσιες, καὶ καθίστανται οὐκ ἐν τῷ ποδαγρικῷ τρόπῳ, εὑρήσεις τά τε σπλάγχνα μεγάλα, καὶ ἐν τῷ οὔρῳ λευκὴν ὑπόστασιν. Celsus quoq; cap.7.lib.2. hunc locum haud dubiè exprimens, λευκὴν ὑπόστασιν legisse videtur cùm scribit, Vrina autem crassa, ex qua quod desidet album est, significat circa articulos, aut circa viscera dolorem metúmq; morbi esse. Quem secutus Plinius lib.28.cap.6. de vrina scribit, Mala signa rubræ, pessima nigræ, mala bullantis & crassæ, in qua quod subsidit si album est, significat circa articulos aut viscera dolorem imminere. Quibus omnibus ex locis, vt restitutus sibi locus, ita prope diminutus videretur, nisi vnus esset omnium codicum consensus. Nam & phrasis illa cum disiunctiua particula diminuti aliquid redolere, & alteram disiunctiuam desiderare videtur, quæ hoc modo integra esse possit. σημαίνει ἢ περὶ τὰ ἄρθρα τινὰ ὀδύνην καὶ ἔπαρσιν, ἢ περὶ τὰ σπλάγχνα, aut ἢ περὶ τὰ σπλάγχνα ἔπαρσιν, aut certè ἢ ἔπαρσιν pro καὶ legendum.

αἱ δ' ἄλλαι] Reliqua sedimenta intelligit, quæ proprios partium ex quibus excernuntur affectus indicant, non totius corporis, cùm qui exercitationibus defatigantur, aliôqui satis integra valetudine fruantur. Hîc verò vesicæ nomine, & renes, & vrinam deferentia vasa subaudiri possunt, vt in Prognostico, quod scribit Galenus lib.1. de Cris. cap.7.

B ὧν δὲ ἀκρίβειαι] Videtur exquisitas illas prædictionum narrationes intelligere, quas prius in his qui exercebantur & defatigationibus vtebantur irrisit & reprehendit. Hunc autem locum mirum in modum Caluus perturbauit.

ἐλεσχηνευσάμην] Codices manu scripti quidam ἐλευχηνευσάμην legunt, quos secutus est Asulanus, vt λευχηνεύειν dicatur, sed λεσχηνεύειν & λεσχηνεύεσθαι melius effertur. Et Erotianus apud Hippocratem λεσχηνευομένους ὁμιλοῦντας exponit, vt scripsimus in nostra Hippocratis OEconomia & locum subindicauimus. Nec cuiquam dubium videri debet quin hunc subindicet Galenus in Exegesi vocum obscurarum Hipp. cùm ἐλεσχηνευσάμην exponit, ἐπὶ πλεῖστον διελέχθην, quod est, diu multúmque disserui. Sic enim legendum esse satis hic locus & dictio λέσχη indicat (quòd etiam postea ab Henrico Stephano omnis doctrinæ refertissimo penu scriptum esse animaduerti) cùm præposterè & vitiosè ἐληχευσάμην passim scribatur, interdum quoq; ἐληχενευσάμην. Significat igitur se diutiùs ac longiore confabulatione & otij plena de huiusmodi prædictionib. cum his fuisse collocutũ, neq; temerè se ad ista scribenda contulisse.

C Περὶ δὲ ὑδρώπων τε καὶ φθισίων, καὶ τῶν ποδαγρῶν, τῶν τε λαμβανομένων ὑπὸ τῆς ἱερῆς νούσου καλεομένης, τάδε λέγω. κατὰ μέν τι περὶ πάντων, ὁ αὐτός. τὸν γὰρ ξυγγενέα, τουτέων τῶν νοσημάτων ἐστὶν εἰδέναι δυσαπαλλάκτον ἐόντα. τὰ δ' ἄλλα καθ' ἕκαστον γράφω. χρὴ δὲ τὸν ὑπὸ τοῦ ὕδρωπος ἐχόμενον καὶ μέλλοντα περιέσεσθαι, εὔσπλαγχνόν τε εἶναι, D καὶ ἀνατείνεσθαι, καὶ φύσιν ἅμα πέπτεσθαί τε εὐπετέως. εὔπνοόν τε ἐόντα, ἀνώδυνον εἶναι καὶ χλιαρόν. ὁμαλῶς πᾶν τὸ σῶμα ἔχειν καὶ μὴ περιτετηκὸς περὶ τὰ ἔσχατα. κρέσσον δὲ ἐπάρματα μᾶλλον ἔχειν ἐν τοῖσιν ἀκρωτηρίοισι. ἄριστον δὲ μηδὲ ἕτερον τούτων, ἀλλὰ μαλακά τε χρὴ καὶ ἰσχνὰ εἶναι τὰ ἀκρωτήρια. καὶ τὴν γαστέρα μαλθακὴν εἶναι ψαυομένην. βῆχα δὲ μὴ προσεῖναι, E μὴ δὲ δίψαν, μὴ δὲ τὴν γλῶσσαν ἐπιξηραίνεσθαι, ἔν τε τῷ ἄλλῳ χρόνῳ, καὶ μετὰ τοὺς ὕπνους. γίνεται δὲ ταῦτα, κάρτα. τὰ δὲ σιτία ἡδέως δέχεσθαι. καὶ ἐσθίοντα ἰσχνὰ μὴ πονέεσθαι. τὴν δὲ κοιλίην πρὸς μὲν τὰ φάρμακα ὀξέως εἶναι. τὸν δ' ἄλλον χρόνον διαχωρέειν μαλθακὸν ἐκτετυπωμένον. τὸ δὲ οὖρον φαίνεσθαι περαιούμενον πρὸς τὰ ἐπιτηδεύματα, καὶ τῶν οἴνων τὰς μεταβολάς. τὴν δὲ ταλαιπωρίην F εὐπετέως φέρειν, καὶ ἄκοπον εἶναι. ἄριστον μὲν οὕτω πάντα διακέεσθαι τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἀσφαλέστατ' ἂν γίνοιτο ὑγιής. εἰ δὲ μὴ, ὡς πλεῖστα τουτέων ἐχέτω. ἐν ἐλπίδι γὰρ ἔσται περιγενέσθαι. ὃς δ' ἂν μηδὲν τούτων ἔχῃ, ἀλλὰ τὰ ἐναντία, ἀνέλπιστον ἐόντα εἰδέναι. ὃς δ' ἂν τούτων ὀλίγα ἔχῃ, ἃ φημὶ χρηστὰ εἶναι τῷ ὑδρωπιῶντι προσεόντα, ὀλίγαι ἐλπίδες αὐτῷ. ᾧ δ' ἂν αἱμορραγέῃ G πολλὸν ἄνω καὶ κάτω, καὶ πυρετὸς ἐπιλάβηται, ὕδατος ἐμπλησθῆναι πολλαὶ ἐλπίδες τοῦτον, καὶ τῶν ὑδρώπων, οὗτος ὀλιγοχρονιώτατός τε, καὶ ἐν τοῖσιν ἀφυκτοτάτοισιν. ἄλλῳ δὲ προσσημαίνειν περὶ τούτου. οἷσι δὲ οἰδήματα μεγάλα γινόμενα καταμαραίνεται, καὶ αὖθις ἐπαίρεται, οὗτοι δὲ μᾶλλον περιγίνονται τῶν ἐκ τῶν αἱμάτων τῆς ἀναρρήξιος ἐμπιπλαμένων. ἐξαπατέουσι δὲ τοὺς ἰητρούς, ὅτι οἱ ὕδρωπες, ὥς τε ποιέουσιν αὐτοὺς ἀπιόντας τοῖσιν ἰητροῖσιν ἀπόλλυσθαι.

De his verò qui aqua inter cutem & tabe laborant, & podagricis, & morbo sacro dicto correptis, hæc dicenda existimo, & aliqua quidem ex parte de omnibus idem. Qui nanque morbos istos connatos habet, eum ab his non facilè vindicari posse compertum est. Cætera verò in singulis scribam. Qui aqua inter cutem detentus est, & seruari volet, cum robustis visceribus & contentis viribus esse conuenit, símulque suapte natura facilè concoquere, ac bene spirare, sine dolore esse, totúmq; corpus æqualiter calere, neque extremis partibus esse colliquefactum. Præstat nanque potiùs extrema tumefacta esse, etsi optimum est nihil horum adesse. Verùm tum mollia, tum gracilia extrema esse oportet, ventrem contactu mollem. At neque tussim neque sitim adesse conuenit, neque linguam, cùm aliàs, tum ne à somno quidem, quod admodum fieri assolet, inarescere. Cibos autem suauiter assumere, ac vbi quis abundè comederit, nihil affligi. Ventrem quoque medicamentis quidem celeriter moueri, aliàs verò mollia & figurata excernere. Vrinam in transitu, pro instituta victus ratione & vinorum mutatione, mutationem sentire. Defatigationem facilè sustinere, nec lassitudinem sentire. Atque sic quidem in totum hominem se gerere optimum, vt quàm securissimè conualescat. Sin minus, horum vt plurima habeat. Sic enim spem fore vt euadat. In quo verò nihil horum inest, sed contraria subsequuntur, in eo spem tolli animaduertendum est. Et cui ex his quæ in aqua inter cutem laborante probauimus, pauca affuerint, parum relictum esse spei. At ne is cui multus sanguis supra infraq; perruperit, prætereaq; febris accesserit, aqua impleatur magnus metus est. Et huius generis aqua intercus breuissimi est temporis & inter ineuitabiles numeranda, idq; alteri denunciare oportet. Quibus autem tumores magni suborti desinunt, rursusq; assurgunt, hi potiùs supersunt quàm qui ex sanguinis eruptione complentur. Fallunt tamẽ ægros huiusmodi hydropes, cùm eos relictis medicis in exitium præcipitent.

H τὸν γὰρ ξυγγενέα] Noua est phrasis ideoq; exemplaria quædam manu scripta habent, ἢ γὰρ ξυγγενές τι, καὶ ξυγγενέσι τουτέων τῶν νοσημάτων, quod tamen mendosum est, & videtur cuiusdam additamentum esse.

χρὴ δὲ τὸν ὑπὸ τοῦ ὕδρωπος] Locus valde celebris & à Cornelio Celso in totum ferè expressus cap.8.lib.2. ex quo salutis spes ante aquæ inter cutem curationem inauguranda est. Ergo cùm hydrops non nisi vitiato ac refrigerato hepate gigni possit (vt scribit Gal. cap.

1.lib.6.de loc.aff.& Oribaſ.cap.98.libr.4.de loc.aff.cur.& Trallianus cap.3.lib.8.) ſiue id illi propriè, ſiue aliarum partium communione cõtingat, vt lienis, ventriculi, meſenterij, tenuium inteſtinorum, ieiuni, folliculi fellis, pulmonis, ſepti traſuerſi, renum: Eum qui ſeruari volet viſceribus firmis, ac integris & contentis virib. optimaq; natura eſſe præditum oportet. Nam vbi corrupta, ſyderata aut vitioſa viſcera ſunt, etiamſi ſponte vel arte vacuata ſit materia, malũ tamen redit, quod experientia multis retroactis ſeculis eſt conteſtatũ. Neq; enim ſanat emiſſus humor, ſed medicinæ locum facit, quam intus incluſus impedit. Non temerè igitur Eraſiſtratus iecinori ſuccurrendum putauit. Nam & aquam inter cutem iecinoris morbum reputauit. Ideoq; ita illum ſanandum, fruſtraq; aquam emitti, quæ vitiato illo ſubinde naſcatur. Idem quoq; teſtatur Areteus imprimis grauis author, hydropis prauitatẽ in viſcerum intemperie totũ corporis habitum corrumpente conſtituens, his verbis, cap.1.lib.2. περὶ χρονίων παθῶν. ὑ γδ τὸ ἐν τῇ κοιλίῃ τῇ κάτω ἀθρόμενον ὑγρὸν ὕδρωπα καλέομεν. ἐπεὶ ὅδὲ τὸ πάθος τῇδέ ἐστι, ἀλλ᾽ ὅτι ξυμπαραμαρτῇ τῇ νούσῳ ὁ ὄγκος, τὸ οἶδος, ἡ χροιή, ἦδὲ ἐς τὸ ὕδωρ ξυντήξις ἕξις, ὕδρωψ τέ ἐστι & καλέεται). καὶ γδ ὀκραγῆ ποτὲ τὸ ὕδωρ αὐτομάτως ἔξω, ἢ ταμών τις τὸ ὑποχόνδριον ἐκχέῃ, ἐφ᾽ ἕδρης ἔασι οἱ ὑδρωπιῶντες. Neq; enim in inferiore ventre fluctuantem humorem aquam inter cutem nuncupamus, quandoquidem neq; ea parte affectus reſidet, ſed cùm morbũ conſequitur tumor, inflatio, color fœdus; iſte habitus in aquam colliqueſcens, hydrops & eſt & appellatur. Etenim etiamſi ſponte ſua nonnunquam aqua foras erumpit, aut aliquis præcordia reſcindens effundit, ſede ſua adhuc perſiſtunt hydropici. Rurſusq; paulò ante, ἢ γδ ἐν σπλάγχνῳ κακεῖον νόσημα φωλεῦον ἔτρεψε ἐς καχεξίην τὸ πᾶν, ἢ τὸ ξύμπαν σκήνος λοιμοῦ καταρξάντος, ἐς κακοχυμίην ἤμειψε τὰ σπλάγχνα. εἰσὶ δ᾽ὅμοιοι ἀμφω ἐς τὸ κακὸν ξυντιμωρέι. ἀσινὲς δ᾽ οὐδέν, ἐξ ὅτου & σμικρὴ τῇ φύσει γίγνοιτο αὖ ἐπικουρίη. Aut enim in præcipuo quodam viſcere morbus latitans totum in malum habitum conuertit, aut totũ corpus ingruente peſtilentia in vitioſum ſuccum viſcera permutauit quando ſibi inuicem vtraq; ad perniciem ſuffragantur, nullaq; pars eſt noxa carens, quæ vel modicam naturæ afferre opem poſſit. Quibus ex verbis viſcerum impuritatem ac vitium præcipuam hydropis cauſam coniicias licet, adeò vt ad ſalutem ipſam viſcerum firmitas & robur, ac virium integritas & conſtantia præcipuè faciant, cùm ſint totius vitalitatis arx & propugnacula. Illud verò & ἀντατεινέα per ſe lego exemplariũ pluralitate fretus, non vt quidam ἀντατείνεα & φύσιν, quanquã ſic quoq; retineri poteſt. Ac mihi ἀντατείνεα contentis eſſe viribus, erectis, ac integris, contraq; obnitentibus ac firmis ſignificare videtur: & ἀντατείνεα & φύσιν de contenta natura & viribus ſe ad morbum propulſandum erigente ac quaſi obnitente, ac velut comparata & exerta dici. Celſus id totum per firma viſcera complexus eſt. Caluus quid per (demittere) intellexerit nõ ſatis liquet. Vitioſa autem ſunt exemplaria, quæ ἀσπλαγχνον legunt.

& χλιαρὸν] Exemplaria quædam ſic legunt & χλιαρόν. ὁμαλῶς πᾶν τὸ σῶμα ἔχειν & μὴ περιπτικὸς περὶ τὰ ἔσχατα. Quod feciſſe videtur Celſus, qui hunc totum verborum ambitum facili notione complexus eſt, cùm dixit. Si ſine calore corpus eſt æqualiterq; in extremis partibus macrum eſt. Caluus aliud ſequutus eſt cùm poſtrema non tumere dixit.

βὴχα δὲ μὴ προσεῖναι Spem tollit in hydrope tuſſis, vt ſcribit Celſus ex aph.35.libr.6.& 47.lib.7. Tuſſim quoq; in aqua inter cutem laborantibus damnat Hipp.lib.2.Epid.ſect.5. Verùm ea inaudienda venit, quæ tumoris & aquæ pulmonum arterias aſperas prægrauantis ratione contingit, ægrumq; in diſcrimen præcitat.

πρὸς τὰ ἐπιτηδεύματα] Hîc ἐπιτηδεύματα inſtitutam vitæ rationem hydropicis congruentem, vrinas mouentem, aquáſq; educentem, & cætera quę ad id præſtandũ inſtituũtur, ſignificare videntur. Nam cùm magna curationis ſpes in vrinas mouentib. medicamentis & aquas deducentibus collocetur, plurima eã in rem ab artis noſtræ dictatoribus conſcribuntur, pręcipuè à Gal.lib.9. Comp.med.κτ τόπους & Paulo l.b.3.cap.48.& Aetio cap.26.lib.10. Hipp.quoq; lib.4.de rat.vict.in morb.ac.in hydropis curatione, ſiccorũ & acriũ eſum imperat, quib. maximè vrina moueatur. Celſus* etiã quamuis quàm minimam potionem concedit, eam tamen optimã cenſet, quæ vrinã mouet. Sed id ipſum tamen moliri cibo quàm medicamẽtis melius eſt. Quæ igitur plurima in hydropicorũ victus ratione ad eam rem inſtituuntur tum medicamenta, tum cibi, tum potus, cæteraq; remedia, hîc ἐπιτηδεύματα mihi vocare videtur. Celſ.c.8.l.b.2.vbi hunc totum locũ diſertis verbis exprimit, ἐπιτηδεύματα per epota medicamenta quibus vrina mutatur explicat, his verbis, Si vrina & vini mutatione & epotis aliquibus medicamentis mutatur. Quanquam autẽ aliæ ſunt inſignes vrinarũ in hydropicis mutationes, præcipuè tamẽ laudatur quæ copioſa redditur, & ſua multitudine aquas minuit, ventrem deplet, cùm aliôqui potionis inopia, victus ratio exiccans & calida, & ſudorum prouocatio, quæ ſunt hydropicorum conſilia, vrinas minuant. Neq; ideo alienum eſt (vt ſcribit Celſ.) metiri potionem & vrinam. Nam ſi plus humoris excernitur quam aſſumitur, ita demum ſecundæ valetudinis ſpes eſt. Caluus huius loci ſenſum non eſt aſſecutus, cùm lotiũ perfectum digeſtúmve dixit, & πραϋνόμενον legiſſe videtur.

*Cap.21.lib.3.

τῇ δὲ ταλαιπωρίῃ] Magna curationis pars in tolerando labore, motu, deambulationibus, exercitationibus, nauigationibus, frictionibus, ſudationibus, ſole, inunctionibus & illitib. Communia omnibus hydropis generib. remedia eſſe ſcribit Gal. ex Hipp. ταλαιπωρίας, πυρίας & ἐγκράτειας. Lib. quoq; περὶ παθῶν hydropicorũ hæc victus ratio inſtituitur, σιτίοισι δὲ & πόνοισι, & πότοισι, & περιπάτοισι διαιτᾶν. Multum ambulandum (inquit Celſus currendũ aliquando eſt. Ideoq; faciliùs in ſeruis hoc morbi genus quàm in liberis tollitur. Quia cùm deſideret famẽ, ſitim, mille alia tędia, longamq; patientiã, promptiùs his ſuccurritur qui facilè coguntur, quàm quibus inutilis libertas eſt. Idem quoq; hoc exprimens dixit, ſi corpus ſine laſſitudine eſt, & morbum facilè ſuſtinet, & ſi modo vera ſunt exemplaria, morbum pro motu poſuiſſe videtur. ἄριστον μὲν οὕτω] Hunc locum Celſus ſolita breuitate ſic complexus eſt, Si quidem in quo omnia hæc ſunt, is ex toto tutus eſt, in quo plura ex his ſunt, is in bona ſpe eſt. Et paulò pòſt, At aqua inter cutem ad ſanitatem rarò perducitur, vtique ſi contraria his quæ ſupra poſita ſunt ſubſequuntur.

ᾧ δὲ ἂν αἱμορραγίη] Vna eſt hydropis cauſa & periculi pleniſſima ſanguinis nimium profluuium, quod anaſarcam aut leucophlegmatiam inducit. Nam exhauſto cum ſanguine ſpiritu & calore, crudi humores & pituitoſi venas ſubeunt. ἐπὶ δὲ λευκῷ φλέγματι ὕδρωψ ἐπιγίνεται ex placito 76.lib.7.& libris περὶ παθῶν. Hîc igitur ἀνὰ σάρκα aut ὑποσαρκίδιος intelligi videtur. Eſt enim (vt ſcribit Hippocrat.) ἐγχειρέων γίνεται ἀφυκτος. Etſi libris περὶ παθῶν curabilis morbi notas indicet præcipuéq; nondum ſeneſcentis. Aretæus etiam, etſi anaſarcam à leucophlegmatia diſtinguit, eam tamen ex hydropum generibus ideo periculoſiſſimam, quòd totum corpus noxam ſentiat, & ideo ſit immutandum, his verbis cap.1.libr.2.de ſig. περὶ χρονίων παθῶν. χαλεπὴ δὲ τυμπανίης, καὶ τῆσδε ὁ ἀνὰ σάρκα μᾶλλον. τῷ δὲ ἰητρῷ ἐν τῷδε πάθει ὅλον χρὴ τὸν ἄνθρωπον ἀλλάξαι. τὸ δὲ μέν τοι οὐδὲ θεοῖσι ῥηΐτερον. Difficilis autem Tympanias eaq; adhuc difficilior anaſarca. Hoc enim in morbo totus homo medico eſt immutandus quod certè ne diis quidem ipſis facile fuerit. Celſus quoque breuiſſimis hiſce verbis hunc locum complexus eſt. Item ſi ſanguis ſurſum deorſumq; erupit, & aqua medium corpus impleuit. At alteri denunciandam eſſe perniciem præmonet author, dum ad liberandam medici fidem. tum etiam ad artis dignitatem & admirationem conciliandam. Vitioſa ſunt porrò exemplaria quæ ἀφλεκτοπίπτουσι pro ἀφυκτοπίπτουσιν legunt.

οἷσι δὲ οἰδήματα] Pulcherrimè hunc locum ita reddidit Celſus. Quibuſdam etiam in hoc morbo tumores oriuntur, deinde deſinunt, deinde rurſus aſſurgunt. Hi quidem tutiores ſunt, quàm qui ſupra comprehenſi ſunt, ſi attendũtur, ſed ferè fiducia ſecundæ valetudinis opprimũtur. καταμαραίνεσθαι autem de tumoribus dicitur qui euaneſcunt, emarceſcunt, ſubſidunt, remittuntur & deſinunt aut detumeſcunt, quod eſt καθίστασθαι in Prognoſtico.

ἐμπιπραμένων] Sic habent vulgata exemplaria, verùm ἐμπιπλαμένων ex melioribus legimus, quòd magis ſuperiori lectioni conſentiat, quæ ex ſanguinis profluuio aqua impleri laborantes voluit, etſi eos quoq; incendi non eſt abſurdum, humore circa viſcera torpeſcente, ideóq; ſalſedinem & putredinem concipiente, vnde & ſitis & febris inaugeſcit. Ferè enim in totum plurimi ex hydropicis febricitant (vt ſcribit Aetius) Vtranq; autem lectionem pro codicum varietate complexus eſt Caluus.

ἐξαπατέουσι δὲ] Iſtud non videtur aſſecutus Caluus, dum à Medicis necaros ægros dicit. Eſt autem vſu & opere medico tritiſſimum, vt ſponte, vel arte, materia vacuata & detumeſcente tumore malum redeat, eſtq; ſignum omninò peſſimum, quòd cauſa ſit perti-

A nax & malum visceribus penitus inhærescat. Ideoq; ferè fiducia secundæ valetudinis sese in exitiū præcipitant, quòd relictis medicis negligentiùs sibi consulunt. Multi sanè obseruantur qui ex alui profluuio, vacuata materia & detumescente ventre meliùs habuerunt, sed paucis pòst mensibus ex relicta causa repetens morbus, interitum attulit. Adeò non satis est ratum, hydrope correptum, aqua in ventrem aut vesicam confluente, à morbo liberari, quod scriptum est ab Hipp. passim, aph. 14. lib. 6. & 29. lib. 7. & libello περὶ κρισίων. Ac de his scriptum videtur in Cois Præsagiis, ὕδερος περὶ ἧπαρ τείλω ἀνιδίοις παλινδρομέων, ἀνέλπιστον.

Περὶ δὲ τῶν φθινόντων, κατὰ μὲν τὸ πτύελον καὶ τὴν βῆχα, ταῦτα λέγω, ἅπερ περὶ τῶν ἐμπύων ἔγραφον. χρὴ γὰρ τὸ πτύελον τῷ μέλλοντι καλῶς ἀπαλλάξειν, εὐπετέως τε B ἀναβήσσεσθαι, καὶ εἶναι λευκόν. καὶ ὁμαλόν. καὶ ὁμόχροον. καὶ ἀφλέγμαντον. τὸ δὲ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καταῤῥέον, εἰς τὰς ῥῖνας τρέπεσθαι. πυρετὸν δὲ μὴ λαμβάνειν, ὥστε τῶν δείπνων μὴ κωλύεσθαι, μὴ δὲ διψῆν. ἡ δὲ γαστὴρ ὑποχωρείτω πᾶσαν ἡμέρην. καὶ τὸ ὑποχωρέον ἔστω σκληρόν. πλῆθος δὲ κατὰ τὰ εἰσιόντα. τὸν δὲ ἄνθρωπον ὡς ἥκιστα λεπτὸν εἶναι. τὸ δὲ στῆθος ἐπαινεῖν χρὴ, τετράγωνόν τε ἐὸν, καὶ λάσιον. καὶ ὁ χόν- C δρος αὐτοῦ μικρὸς ἔστω. καὶ σεσαρκωμένος ἰσχυρῶς. ὅστις μὲν γὰρ ταῦτα πάντα ἔχει, περιεσηκότατος γίνεται. ὃς δὲ ἂν μηδὲν τούτων ἔχῃ, ὀλεθριώτατος. ὅσοι δὲ ἂν ἔμπυοι γένωνται, νέοι ἐόντες ἐξ ἀποσκήψιος, ἢ σύριγγος, ἢ ἀπ' ἄλλου τινὸς τῶν τοιούτων, ἢ ἐκ παλινδρομίης ἀποστάσιος, οὐ περιγίνονται, ἢν μὴ πολλὰ κάρτα αὐτοῖσιν ἐπιγένηται τῶν ἀγαθῶν σημείων. ἀπόλλυνται δὲ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι, ἐς τὸ φθινόπωρον. D ἰσχυρῶς δὲ καὶ ἐκ τῶν ἄλλων νοσημάτων μακρῶν. ἐς τὴν ὥρην ταύτην τελευτῶσιν οἱ πλεῖστοι. τῶν δὲ ἄλλων ἥκιστα περιγίνονται, αἵ τε παρθένοι καὶ αἱ γυναῖκες, ἧσιν ἀπολήψει ἐπιμηνίων ἡ φθίσις γένηται. εἰ δὲ μέλλοι τις περιέσεσθαι τῶν παρθένων, ἢ τῶν γυναικῶν, τῶν τε ἄλλων σημείων τῶν τε ἀγαθῶν δεῖ πολλὰ ἐπιγίνεσθαι, καὶ τὰ ἐπιμήνια λαμπρῶς τε καὶ καθαρῶς ἐπιφαίνεσθαι, ἢ οὐδεμία ἐλπίς. οἱ δὲ ἐκ E τῶν αἱμάτων τῆς ἀναῤῥήξιος ἔμπυοι γινόμενοι τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν, καὶ τῶν παρθένων, περιγίνονται μὲν οὐχ ἧσσον. τὰ δὲ σημεῖα χρὴ πάντα ἀναλογισάμενον τά τε περὶ τῶν ἐμπύων καὶ τῶν φθινόντων προλέγειν, τόν τε περιεσόμενον, καὶ τὸν ἀπολλύμενον. μάλιστα δὲ περιγίνονται, ἐκ τῶν αἵματος ἀναῤῥήξεων, οἷσιν ἂν ἀλγήματα ὑπάρ- F χῃ μελαγχολικὰ, ἔν τε τῷ νώτῳ καὶ ἐν τῷ στήθει. καὶ μετὰ τὴν ἀνάῤῥηξιν ἀνωδυνώτεροι γένωνται. βῆχές τε γὰρ οὐ κάρτα ἐπιγίνονται, καὶ πυρετοὶ οἱ πλεῖστοι διατελέουσιν ἐόντες, δίψαν εὐπετέως φέροντες. ὑποστροφαὶ δὲ τῆς ἀναῤῥήξιος μάλιστα γίνονται τούτοισιν, εἰ μὴ ἀποστάσιες ἐπιγένωνται. ἄρισται δὲ τῶν ἀποστασίων, αἱ αἱματηρόταται. ὁκόσοι δὲ ἐν τοῖσι στήθεσιν ἀλγήματα ἔνεστι, καὶ διὰ χρόνου λεπτύνονταί τε καὶ βήσσουσι, καὶ δύσπνοιαι γίνονται, οὔτε πυρετῶν ἐπιλαμβανόντων, οὔτε ἐμπυημάτων ἐπιγινομένων, τούτους ἐπερέσθαι, ὁκότεν βήσσωσί G τε καὶ δύσπνοοι ἔωσι, καὶ ξυνεστραμμένον τι καὶ μικρὴν ὀδμὴν ἔχον, ἐκβήσσωσι.

At de sputo & tussi eorum quos tabes malè habet eadem mihi dicenda sunt quæ de purulentis scripsi. Eum nanque qui probè leuari volet, conuenit sputum facilè tussi reiicere, esseq; album & æquale, vnius coloris, & sine pituita. Quòd à capite defluit ad nares vertatur, neq; febris prehendat, vt nec cibos impediat, neque sitim faciat. Aluus autem quotidie deiiciat, & quod secedit durum esto, & iis quæ assumuntur conueniens. Hominem quàm minimè tenuem esse conuenit. Pectus verò laudandum quadratum & hispidū, cuiusq; cartilago exigua & admodum carnosa est. In quo nanque hæc omnia inerunt, is maximè superstes futurus est. At qui nihil horum habuerit, exitio maximè est affinis. Iuuenes verò qui in pectore pus colligunt ex humorum decubitu, aut fistula, aut alio quopiam id genus, aut ex abscessus reuersione, ij, nisi multa admodū bona signa assecuti sint, minimè euadunt. Moriuntur verò eiusmodi homines sub autumnum, valdeq; & ex aliis morbis longis plæriq; sub hoc tempus pereunt. Ex reliquis autem minimè euadunt, tum virgines, tum mulieres, quibus ex menstruorum suppressione tabes contingit. Quòd si ex his aliqua superesse volet, cùm multa laudabilia signa accedere, tum verò menses luculenter & manifestè comparere oportet, aliòqui nihil spei relictum est. At qui ex sanguinis eruptione pectore pus colligunt, tum viri, tum mulieres, ac virgines, ij certè haud minùs supersunt. Cæterùm omnia signa tam suppuratorum quàm tabescentium, animo reputantem, tum superfuturum, tum etiam periturum prædicere oportet. Ex sanguinis autem eruptione maximè supersunt, quibus in dorso & pectore dolores adsunt melancholici, & ex sanguinis eruptione dolore quodammodo leuantur. Neq; enim tusses admodum, neq; febres succedunt, ac plæriq; sitim ad extremum vsq; facilè tolerant. Sed recurrunt ferè sanguinis eruptiones, nisi abscessus succedāt, ex quibus, ij sunt optimi, qui maximè cruenti. Qui verò in pectore dolores sentiunt, & temporis tractu extenuantur, tussi & difficultate spirandi conflictantur, si neque febres prehendant, neque suppurationes succedant, ex iis percontari oportet, si quando tussiunt & difficulter spirant, num etiam concretum quiddam & modicè olens per tussim reiiciant.

ἅπερ περὶ τῶν ἐμπύων] Videtur Coacas Prænotiones intelligere, in quibus multa de purulentis ac tabescentibus scribuntur, atque hæc eadem ex Prognostico sumpta repetuntur. Libro quoq; de Morbis primo & secundo, & lib. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν multa de cuiuscuis generis suppuratis scribuntur, vt non temerè περὶ τῶν ἐμπύων inscribantur,

χρὴ γὰρ τὸ πτύελον] Hæc in Coacis Prænot. ex Prognostico repetuntur, & reliquæ adduntur salutis purulentorum notæ. Cornelius verò Celsus hunc totum locum eleganter sic expressit cap. 8. lib. 2. At in tabe eius qui saluus futurus est, sputum esse debet album, æquale totum, eiusdémq; coloris, sine pituita, eiq; etiam simile esse oportet si quid in nares à capite distillat. ἀφλέγμαντον autem cum Celso, sine pituita diximus, & pituita vacuum significat, quòd sit in Prognostico φλέγματος ἀπηλλαγμένον. Quod etiam in Coacis retinuimus & probauimus. Laudabiles etiam puris in suppuratis notas istas prædicat Aretæus, his verbis cap. 9. lib. 1. περὶ σημείων χρονίων παθῶν, ἀθρόον δὲ περὶ πύου εἰρῆσθαι, ὁκόσα μὲν λευκὰ, πέπονα, ἄοσμα, λεῖα, στρογγύλα, & ἀναβήσσεται ἧσσον, ἢ ὑποφέρεται, περιεστηκότα. In summa autem de pure dictū sit, quæcūq; alba ferūtur cōcocta, inodora, læuia, rotunda, & promptè extussiuntur, aut per aluū deturbātur, ea sunt sa- H lutaria. τὸ δὲ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καταῤῥέον] Celsus simile esse vult sputo quod in nares distillat, breuitatis studiosus. Sed certè, etsi hoc valde est optabile, aliud quid tamē hæc verba sonāt. Nam cùm maximè periculosæ sint tabes, quæ ex capitis distillatione oriuntur (vt scribitur in Coac. Præsagiis & lib. 1. de Morb.) ad id omni consilio contendere oportet, vt quod ad thoracem confluit, ad nares deriuetur. Quamobrem lib. 2. de Morb. medicamenta naribus admoueri iubet, quæ pituitā eiusmodi euocent, his verbis, ἐπὴν

ἐς τὸ σόμα τῆς νυκτὸς αὐτῷ φοιτᾷ ἅλμη, πρὸς τὰς ῥίνας αὐτῷ προστιθεὶ φάρμακα πυκνότερα. ἢν δὲ μὴ ῥέῃ, προσθεῖν μὲν, δι' ἀραιοτέρου δὲ χρόνου. Cumq; noctu ad os salsuginosus humor concedit, ad nares ei crebriora medicamenta apponito: At si non confluit, apponito quidem, verùm ex longiore interuallo. Rursusq;, καὶ ἢν μὲν τὸ σίαλον ἐς τὸ σόμα ἴῃ πολλὸν καὶ ἁλμυρὸν, πρὸς τὰς ῥίνας προστιθέναι ὅ,τι χολὴν μὴ ἄξει. ἢν δὲ μὴ ἴῃ τὸ ῥεῦμα ἐς τὸ σόμα, μὴ προστιθέναι πρὸς τὴν κεφαλήν. Ac si saliua quidem multa & salsuginosa ad os procedat, ad nares apponito quod bilem minimè educat. Si verò fluxio in os non feratur, capiti ne apponito. Sic quoq; lib. περὶ παθῶν, in tabe naribus admoueri medicamenta quæ caput vacuent consulit. τὴν δὲ κεφαλὴν αὐτοῦ πρόσθεν καθαίρειν, πρὸς τὰς ῥίνας προστιθεὶς φάρμακον.

πυρετὸν δὲ μὴ λαμβάνειν] In Coacis præsagiis & prædictionibus in suppuratorum salute febrem abesse vult, ἀποσιτίας καὶ δίψαν. Celsus, longè optimum est febrem omninò non esse: secundum est, tantulam esse, vt neque cibum impediat, neq; crebram sitim faciat. Idem quoq;, At in tabe sputum mixtum purulentum, febris assidua, quæ & cibi tempora eripit, & siti affligit, in corpore tenui periculum subesse testatur. δεῖπνον autem cibum diximus, Celsum secuti, eamq; in rem sæpius accipitur. Exemplaria quædam manu scripta ὕπνον pro δείπνου legunt, quod etiam significauit Caluus.

καὶ τὸ ὑποχωρέον] Alui profluuia in tabidis exitium minantur, vt scribimus in Coacis Præsagiis. Hunc locum ita Celsus exponit, Aluus in hac valetudine ea tuta est, quæ quotidie coacta, eaq; conuenientia hîs quæ assumuntur reddit.

τὸν δὲ ἄνθρωπον] Sic Celsus hunc locum vertit. Corpus id quod minimè tenue, maximeq; lati pectoris atq; setosi est, cuiusq; cartilago exigua & carnosa est. Corpus certè minimè extenuatum & tenue, sed carnosum esse oportet & optimè quadratum, si quis exitium effugere volet, cùm in dies extenuatur & à morbo contabescat, vt scribitur lib. 2. de Morb. & lib. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν. Et in corpore tenui & longo cauendam esse tabem testatur Celsus. Sic libr. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν πρὸς τὴν ταύτην νοῦσον, οὐ ξυμφέρει λεπτὸν εἶναι. Quò magis mirandum est Caluum contra omnium codicum quos adhuc videre licuit fidem, pectoris musculos non carnosos probare.

ὅσοι δὲ αὖ ἔμπυοι] Hunc locum etsi alio sensu sic expressit Celsus. Solent etiam in adolescentibus ex eo morbo vomicæ fistulæque oriri, quæ non facilè sanescunt, nisi si multa signa bonæ valetudinis subsecuta sunt.

ἐς τὸ φθινόπωρον] Autumnum tabescentibus noxium esse scribitur placito 11. libr. 3. & ferè plærosq; ad autumnum perire scribit Hipp. lib. 1. epid. & lib. 3. Ideoq; φθινόπωρον φθινῶδες dicitur lib. 6. epid. Ibidemq; aph. 13. sect. 7. τοῖσι φθίνουσι τὸ φθινόπωρον κακὸν scribitur. Sic autumno grauissimos & maximè exitiales morbos circumferri scribit Hipp. lib. 2. Epid. & aph. 9. lib. 3. Eaq; notione φθινόπωρον θηριῶδες nuncupatur Hippocrati lib. 2. & 6. Epid. Celsus autumnũ longè periculosissimum, quiq; multos opprimat dixit cap. 1. lib. 2. Horatius graue tempus autumni vocat, & Iuuenalis lethiferum. Hunc porrò locum Celsus tabidorum exitium indicans sic expressit, Vtiq; si tempus autumni est, quo ferè qui cætera parte anni traxerunt, resoluuntur.

τῶν δὲ ἄλλων ἥκιστα] Celsus hunc locum etsi alia longè notione sic expressit, Ex reliquis verò minimè facilè sanantur virgines, aut hæ mulieres, quibus super tabem menstrua suppressa sunt. Porrò ex mensium suppressione exitiosissimam tabem suboriri, & ex qua superesse nefas sit, scribit Hipp. lib. 1. περὶ γυναικείων.

μάλιστα δὲ περιγίνονται] Sic Celsus hunc totum locum exprimere videtur. Super tabem si mulieri quoq; suppressa menstrua fuerint, & circa pectus atq; scapulas dolor mansit, subitóq; sanguis erupit, leuari morbus solet. Nam & tussis minuitur, & sitis atq; febriculæ desinunt. Sed iisdem ferè, nisi redit sanguis, vomica erumpit, quæ quò cruentior, eò melior est. Verùm Celsus longè alio sensu quæ hic sanguinis eruptioni in vniuersum tribuantur, mulieribus ex mensium mora tabe conflictatis concedit. Dolores verò melancholici hîc innui videntur diutiùs permanentes & pertinaces, nimirum ex humoribus crassis & crudis suborti, quemadmodum apoplexia & conuulsio morborum melancholicorum nomine accensentur aph. 56. lib. 6. & 40. lib. 7. Quod etiam significare per (dolorem manentem) Celsus videtur, & quòd tandem hi humores tractu temporis in abscessus vertuntur. Aut certè eos dolores intelligit, qui ex tumoribus denigratis & liuidis oriuntur, quales in eas partes translato & impacto crassiore sanguine fieri solent, vnde tandem abscessus consequuntur. ἀποστάσεις autem hîc sunt, quæ ἐκπυήματα aut ἐκπυήσεις in Prognostico dicuntur, vomicas vocat Celsus.

καὶ πυρετοὶ] Istud superioribus iunximus, meliora exemplaria & Celsum secuti, reliquum membrum per se distinximus.

εἰ καὶ ξυνεστραμμένον τι] ξυνεστραμμένον τι quiddam concretum, contortum, compactum aut conglobatum intelligit, veluti concretam quandam pituitam, & grandini simile quiddam & induratum: velut συστρέφεσθαι concrescere & colligi, ac coaceruari densariq; significat Hippocrati aph. 40. lib. 5. quod alibi συλλέγεσθαι dicitur. Lib. 2. de Morb. in Phthoë scribitur, αἰεὶ βήσσεται τὸ πῦον οἷον χάλαζα, καὶ διατριβόμενον ἐν τοῖσι δακτύλοισι σκληρὸν καὶ κακῶδμον γίνεται. Pus veluti grando tussi reiicitur, & digitis attritum durum & graueolens existit. Ex sputi autem graueolentia quàm exitialis tabis signa censentur, vt satis patet ex aphorismis, Coacis Præsagiis & libr. 2. de Morb. Vnde effectum est vt Caluus pro ἐπαναίρεσθαι ἐπαιρέεσθαι legisse videatur. Etsi enim ea indicia proximam perniciem indicant, exemplarium tamen consensum sequi malim.

At de his qui podagra tentantur ista nobis dicenda videntur. Qui in senectute tofos aut callos in articulis induratos habent, aut laboriosè vitam tolerant, cum aluo sicca, ij sanè omnes (vt sentio) humana arte sanari nequeunt. His certè succedentes intestinorum difficultates optimè medentur, quin & quæcunq; aliæ colliquationes infernæ, eos valde iuuant. Iuuenes verò cui necdũ circum articulos calli induruerunt, cuiq; victus ratio curæ est, ad laborem est impiger, aluumq; habet vitæ instituto probè cedentem is sanè prudentem nactus medicum, sanus euadet.

Περὶ δὲ ποδαγριώντων τάδε. ὅσοι μὲν ἢ γέροντες, ἢ περὶ τοῖσιν ἄρθροισιν ἐπιπωρώματα ἔχουσιν, ἢ τρόπον ταλαίπωρον ζῶσι κοιλίας ξηρὰς ἔχοντες, οὗτοι μὲν πάντες ἀδύνατοι ὑγιέες γενέσθαι ἀνθρωπίνῃ τέχνῃ, ὅσον ἐγὼ οἶδα. ἰῶνται μὲν τούτους, ἄριστα μὲν δυσεντερίαι, ἢν ἐπιλάβωνται, ἀτὰρ καὶ ἄλλαι ἐκτήξιες ὠφελέουσι κάρτα, αἱ ἐς τὰ κάτω χωρία ῥέπουσαι. ὅστις δὲ νέος ἐστὶ, καὶ ἀμφὶ τοῖσιν ἄρθροισιν οὔπω ἐπιπωρώματα ἔχει καὶ τὸν τρόπον ἐστὶν ἐπιμελὴς τε καὶ φιλόπονος, καὶ κοιλίας ἀγαθὰς ἔχων, τὰ ἀκέσιν πρὸς τὰ ἐπιτηδεύματα, οὗτος δὴ ἰητροῦ γνώμην ἔχοντος ἐπιτυχὼν, ὑγιὴς ἂν γένοιτο.

ὅσοι μὲν ἢ γέροντες] Hunc locum sic expressit Celsus. Articuli verò qui sic dolent, vt super eos ex callo tubercula quædam innata sint, nunquam liberantur: Quæq; eorum vitia vel in senectute cœperunt, vel in senectutem ab adolescentia peruenerunt, vt aliquando leniri possunt, sic nunquam ex toto finiuntur. ἐπιπωρώματα autem vocat, quos alij πώρους dicunt, lapidosas in articulis durities, & tofos aut callos induratos, qui vbi semel increuerint, pristinæ sanitatis in articulo spem tollunt, vt scribit Gal. lib. 10. Comp. med. κατὰ τόπ. Hos verò Aurelianus insolenter admodum transitus vocat, πόρους, cùm πῶροι dicendi sint. Vitiosus porrò est codex Asulanus, qui pro ἀδύνατοι ἀδύνατον legit.

ἰῶνται μὲν τούτους] Sic Celsus expressit & sequentibus iunxit. Articulorum verò vitia, vt podagræ chiragræque, si iuuenes tentarunt, neque callum induxerunt, solui possunt, maximéque torminibus leniuntur, & ex quocumque modo venter fluit. Vbi ἐκτήξιες αἱ ἐς τὰ κάτω χωρία ῥέπουσαι, humorum secessus & eliquationes per aluum effusæ. ac humorum profluuia, quæ corpus eluunt, exinaniunt & exoluunt intelliguntur. Sic τήκειν apud Theonem gymnasten pro λύειν ἢ κενοῦν accipi scribit Galenus lib. 2. Salub. Alui autem ductiones & infernæ purgationes in articulorum vitiis plurimùm habent momenti, éasque consulit Hippocrates libr. περὶ παθῶν. Quas tamen Erasistratus in podagricis expulit, ne in inferiores partes factus cursus pedes repleret, cùm tamen euidens sit omni purgatione,

A purgatione, non superiora tantummodo, sed etiam inferiora exinaniri. Hunc autem locum innuere videtur Aurelianus cap. 1. lib. 5. Chronion scribens, Vtilem inquit Hippocrates ischiadicis dysenteriam. Habet enim imitationis quiddam recorporationis faciundæ, quanquam plurima vexatione corpus afficere videatur. Vitiosum autem est quod in quibusdam exemplaribus ἐκτήσιες pro ἐκτήξιες legitur.

καὶ τὸν τρόπον ἐπιμελῆς] Attentum ac maximè solicitum & diligentem in victus ratione, gnauúmque & ad labores impigrum requirit eum qui articulorum vitiis curandis prouidere vult. Celsus quoque, quibus articulorum dolor certis temporibus reuertitur hos antè & curioso victu cauere vult, ne inutilis materia corpori supersit.

καὶ κοιλίας ἀγαθὰς ἔχων] Aluum pro instituto vitæ genere benè respondentem, ac vitæ studiis & motibus audientem requirit, hoc est liberam & medicamentis facilè parentem, quod magnum est in articulorum vitiis præsidium. Idq; respondet ærumnosæ vitæ quam supra posuit cum aluo sicca.

B Τῶν δὲ ὑπὸ τῆς ἱερῆς νούσου λαμβανομένων, χαλεπώτατοι μὲν ἐξίστασθαι, ὁκόσοισι δὲ ἂν ἀπὸ παιδὸς ξυμβήσεται καὶ συνανδρωθῇ τὸ νόσημα. ἔπειτα δὲ ὅσοισιν ἂν γένηται ἐν ἀκμάζοντι τῷ σώματι τῆς ἡλικίης. εἴη δ᾽ ἂν ἀπὸ εἴκοσι καὶ πέντε ἐτέων, ἐς πέντε καὶ τεσσαράκοντα ἔτεα. μετὰ δὲ τούτους, ὅσοις ἂν γένηται τὸ νούσημα μηδὲν προσημαῖνον, ὁκόθεν ἄρχεται τοῦ σώματος. C οἷσι δὲ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς δοκέει ἄρχεσθαι, ἢ ἀπὸ τοῦ πλευροῦ, ἢ ἀπὸ τῆς χειρὸς, ἢ ποδὸς, εὐπετέστερα ἰᾶσθαι. διαφέρει γὰρ καὶ ταῦτα. τὰ γὰρ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, τούτων χαλεπώτατα. ἔπειτα τὰ ἀπὸ τοῦ πλευροῦ. τὰ δὲ ἀπὸ τῶν χειρῶν τε καὶ τῶν ποδῶν μάλιστα οἷά τε ὑγιαίνεσθαι. ἐπιχειρέειν δὲ χρὴ τουτέοισι τὸν ἰητρὸν, εἰδότα τὸν τρόπον τῆς ἰήσιος, ἢν D ἔωσιν οἱ ἄνθρωποι νέοι τε καὶ φιλόπονοι. πλὴν ὅσον αἱ φρένες τι κακὸν ἔχουσιν. ἢ εἴ τις ἀπόπληκτος γέγονεν, αἱ μὲν γὰρ μελαγχολικαὶ αὗται ἐκστάσιες, οὐ λυσιτελέες. αἱ δὲ ἄλλαι, αἱ εἰς τὰ κάτω ῥεπόμεναι, πᾶσαι ἀγαθαί. ἄρισται δὲ καὶ ἐνταῦθα πολλῷ, αἱ αἱματηρέσταται. ὁπόσοι δὲ γέροντες, ἤρξαντο λαμβάνεσθαι, ἀποθνήσκουσί τε μάλιστα, καὶ ἢν μὴ ἀπόλλωνται, τάχιστα ἀπαλλάσσονται ὑπὸ τοῦ αὐτομάτου. ὑπὸ δὲ τῶν ἰητρῶν ἥκιστα ὠφελέονται.

Ex morbo sacro, quem comitialem dicunt, ægerrimè emergunt, quibuscum vnà à puero increscit morbus, & in virilem ætatem simul adolescit, deinde quibus ætate florente ortus est, nempe post annum quintum & vigesimum, ad quadragesimum quintum vsque. Quos deinceps consequuntur quibus morbus accidit, neque antè in corporis partibus aliquis venientis mali sensus est. Quibus nanque ex capite initium ducere videtur, aut latere, aut manu, aut pede, ij faciliùs sanantur. Hæc tamen etiam inter se differunt. Ex his nanque molestissimi sunt qui à capite originem trahunt, deinde ex latere, qui verò à manibus ac pedibus, præcipuè sanitatem recuperant. His autem manum admouere medicum oportet, qui rectè curationis rationem tenuerit, vbi iuuenes fuerint, & laboribus dediti, nisi si cui mens malè sit affecta, aut quis attonitus fuerit. Eiusmodi nanque vehementes mentis emotiones nihil conducunt. Reliquę verò omnes naturæ emotiones, quæ ad inferna tendunt, probantur, longéq; optimæ hoc loco censendæ sunt, quæ maximè cruentæ. At senes qui corripi cœperunt præcipuè moriuntur, ac si pereant, celerrimè sua sponte seruantur, minimumq; à medicis iuuantur.

E τῶν δὲ ὑπὸ τῆς ἱερῆς νόσου] Comitialis morbus Græcis ἱερὰ νόσος dicitur, aut ob magnitudinem, vnde etiam magnus vocatur morbus Hippocrati lib. 6. Epid. aliis Herculeus, vt scribit Galenus Comment. 6. in lib. 6. Epid. aut quòd sacer sit & à diis immissus, (vnde diuinus Apuleio & Aureliano appellatur, quæ tamen opinio exploditur libello de morbo sacro. Quod etiam testatur Gal. Com. in lib. 6. Epid.) aut quod sacram mentis arcem, hoc est cerebrum, aut sacram animam occupet, vt vult Aurelianus & Alexander Trallianus. Eius etiam nomenclaturæ causas plurimas affert *Aretæus his verbis, ἀλλὰ καὶ ἄδοξος ἡ ξυμφορή. δοκέει γὰρ τοῖσι ἐς τὴν σελήνην ἀλιτροῖσι ἀφικνέεσθαι ἡ νοῦσος. τοὔνεκεν, ἱερὴν κεκλήκασι τὴν πάθην. ἀτὰρ καὶ δι᾽ ἄλλας προφάσιας, ἢ μέγεθος τοῦ κακοῦ. ἱερὸν γὰρ τὸ μέγα. ἢ ἰήσιος οὐκ ἀνθρωπίνης, ἀλλὰ θείης. ἢ δαίμονος δόξης ἐς τὸν ἄνθρωπον ἐσόδου, ἢ ξυμπάντων ὁμοῦ, τήνδε ἐκικλήσκον ἱερήν. Quin & præter opinionem hominum euenit hæc calamitas. Nam & quidam existimant flagitiosis hominibus à Luna immitti, cuius rei causa sacrum hunc morbum nominant. Verùm & aliàs ob causas istud nomen fuit impositum, aut ob mali magnitudinem (quòd enim magnum sacrum dicitur) aut quòd humana ope minimè tollatur, sed diuina, aut quòd dæmone correptus homo videatur, aut ob hæc omnia simul, sacrum appellarunt.

F *Cap. 4. lib. 1. περὶ σημείων χρον. παθ.*

ὁκόσοισι δὲ ἂν ἀπὸ παιδὸς] Morbus comitialis ante pubertatem ortus, ætatis mutatione profligatur (ex aphor. 45. lib. 2. & 7. lib. 5. & aph. 4. sect. 1. lib. 6. Epid.) & ante pubertatem ortus, non ægrè finitur, vt scribit Celsus. Vbi verò pubertatis tempus exegerit, & ad virilem ætatem adoleuerit, diuturnus esse solet, velut cæteri morbi, qui neque pubertate, neque primis coitibus, neque in fœmina primis menstruis finiti sunt, ex aphoris. 28. libr. 3. Quem expressit Celsus cap. 1. libr. 2. & Plin. cap. 4. libr. 28. his verbis, Multa genera morborum primo coitu soluuntur, primóque fœminarum mense. Aut si non id contingat, longinqua fiunt, maximéque comitiales. Quod etiam innuit Hippocrates lib. 6. Epid. sect. 5. his verbis, τὰς ἐπαυξέας νόσους μίξις. Morbos qui successu temporis augentur, coitus lædit. Hanc etiam morbi comitialis solutionem ex ætatis immutatione eleganter circumscribit Isagoges author Hippocratem exprimens, his verbis, ἰᾶται δὲ πάθος ἐπὶ μὲν τῶν πρὸ ἥβης παίδων ἡ φύσις ἐκλάμψασα περὶ ἥβην, καὶ κρίσιν τοῦ νοσήματος ἐργασαμένη τῷ ἐμφύτῳ θερμῷ ἀναξηράνασα τὰ αἴτια. Affectum autem sanat in pueris impuberibus natura circa pubertatem elucens, & calore innato G exiccatis causis morbum iudicatione terminans. Sic Aretæus in morbi comitialis curatione, pubertatis profectum per hæc verba intelligit † ἐπεὶ γὰρ ἡ τῆς φύσιος ἐς ἄνδρα μεταβολὴ ἀγαθόν τι ὀρήσοει. Quandoquidem naturalis in virilitatem mutatio aliquid boni efficit. Rursúsque cap. 4. libr. 1. de sig. diutur. morb. ἐξηλάθη δὲ κοτε ὑπ᾽ εὐτυχίης, δι᾽ ἄλλης ἡλικίης μέζονος εὖτε τῷ κάλλεϊ συνέξεισι τῆς ὥρης. Interdum secunda fortuna per succedentem prouectiorem ætatem abigitur, quando simul cum ætatis flore euanescit.

†*Cap. 4. lib. 1. Cur. diutur. morb.*

ἔπειτα δὲ ὅσοισιν] Hunc totum locum sic expressit Celsus cap. 8. lib. 2. Morbus quoque comitialis post annum quintum & vigesimum ortus ægrè curatur, multóque ægriùs is qui post quadragesimum annum cœpit, adeò vt in ea ætate aliquid in natura spei, vix quicquam in medicina sit. Hippocrat. quoque aph. 7. lib. 5. morbum comitialem post annum quintum & vigesimum ortum ferè ad mortem comitari scribit. Et Aretæus, ' ἢν ὑπερβάλλῃ τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίης, ξυγγηρᾷ τε καὶ ξυναποθνήσκει. Si ætatis vigorem excedit, consenescit cum ęgro commoriturq;. Hic autem iuuentus siue ipse ætatis flos intelligitur, & ab anno quinto & vigesimo ad trigesimū H quintum circumscribitur, vt scribit Gal. Com. ad aph. 30. lib. 3. & 9. lib. 5. Et iuuenibus morbos comitiales familiares facit Hippocrat. aph. 20. lib. 3. Virilis quoque ætas quæ iuuentutem sequitur, & constans ætas, ac παρακμὴ Galeno dicta lib. 6. Salub. hîc comprehenditur, quæ à quinto septenario ad septimum & annum 49. extenditur, vt scribit Gal. Com. ad aph. 30. lib. 3.

'*Cap. 5. lib. 1. Cur. ac.*

μετὰ δὲ τὸ νόσημα] Sic Celsus, In eodem morbo si simul totum corpus afficitur, neque ante in partibus aliquis venientis mali sensus est, sed homo ex improuiso concidit, cuiuscumque is ætatis est, vix sanescit. Attingit autem tertium morbi comitialis genus rarum vt scribit Galenus libr. 3. de loc. affect. nostris tamen temporibus satis frequens, in quo ab vna corporis parte venientis accessionis sensus incipit, & auræ cuiusdam venenatæ, aut frigoris notionem in parte quadam sentiunt, qua deinde cerebrum attentari videtur, vnde casus & totius corporis concussio accidit. Quod in iuuene ex pedis tarso Trallianus annotauit, multi ex tibia suscitari animaduerterunt. Quibusdam è pedis pollice aut manus digito quodam mali venientis significatio editur, vnde membri tremor aut torpor, deinde conuulsio & capitis concussio. Quæ omnia variè animaduertuntur in opere medico.

οἷσι δὲ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς] Comitiales ex parte aliqua obortos sine totius corporis concussione, sed ex solius partis affectu intelligit, in quibus epilepticæ quædam videntur in parte affecta conuulsiones, & veluti quædam per interualla palpitationes, citra perpetuam conuulsionem, vt loquitur Galenus. Atque id mihi indicare visus est Celsus, cùm totum corpus simul affici dixit, & hominem ex improuiso concidere. In capite autem solo, citra vllam subiectarum partium concussionem epilepsiam fieri, solo capite concusso, etsi rarum est, à quibusdam tamen est annotatum. Celsus quoque hunc locum elegantissimè his verbis expressit. Item morbus comitialis ante pubertatem ortus, non ægrè finitur, & in quo ab vna parte corporis venientis accessionis sensus incipit. Optimum est à manibus pedibúsve initium fieri, deinde à lateribus, pessimum inter hæc à capite.

πλὴν ὅσοι αἱ φρένες] Celsus etiam hunc locum his verbis adumbrat. Si verò aut mens læsa est, aut neruorum facta resolutio, medicinæ locus non est. Aut igitur malè affectam mentem simpliciter intelligit, quòd in morbo comitiali interdum ea tentetur, vt scribit Aretæus,* ἀποτείνεται δέ ποτε καὶ τὴν διάνοιαν ἡ νοῦσος, ὡς τὰ πάντα μωραίνειν. Aut humorem ventriculorum cerebri obstructiones committentem, in cerebri substantiam sese immisisse, & eius temperamentum commutando ei nocere, quod ἐπὶ τὴν διάνοιαν ῥέπειν dicit Hippocrates †, vt scribit Galenus. Ex quo efficitur vt epilepsia sæpe in melancholiam aut furorem transeat. ἐτρέψε δέ ποτε καὶ γνώμην ἐς μανίην, vt scribit Aretæus, interdum etiam mentem in furorem adegit. Qua de re permulta scripsimus nostris in lib. 2. Epid. Commentariis. Apoplexia autem morbo comitiali valde affinis est, quòd eodem humore & loco affecto consentiant, vt scribit Galenus Comment. ad aphor. 45. lib. 2.

* Cap. 4. lib. 1. de sign. diutur. aff. † Lib. 3. de loc. aff. cap. 6.

αἱ μὲν γὰρ μελαγχολικαὶ] ἔκστασις μελαγχολικὴ, vehemens & furiosa mentis emotio Hippocrati crebrò dicitur Prorrhetico primo. Hîc igitur vehementes mentis excessus intelliguntur, cùm in melancholiam aut furorem morbus comitialis conuertitur, quæ tantum non conducibiles existimandæ sunt, vt etiam morbum deteriorem faciant. Etsi ἔκστασις pro vehementi mentis emotione, quæ magna causarum perturbatione & naturæ impetu obstructiones ventriculorum cerebri leuat, sumi potest, aut quæ lentum humorem ex cerebri meatibus in eius substantiam & mentem propellit: Qua ratione morbi comitialis impropria quædam solutio furor aut insania dicitur libr. 2. Epid. & libello περὶ κρισίων. Eóque intellectu ἐκστάσεις vehementem naturæ conatum, excessum & perturbationem molientem ad solutionem morbi futuram, aut commutationem ac dimotionem quandam significare videtur, velut aphoris. 5. lib. 7. ἔκστασιν τὴν κίνησιν καὶ ταραχὴν μέλλουσαν κρίνεσθαι, interpretatur Philotheus. Sic αἱ κάτω τρεπόμεναι ἐκστάσιες hic dicuntur vehementes naturæ motiones & commutationes, quæ per alui excretiones fiunt, & veluti quadam solutione morbi materiam ad infernas partes transponunt. Quod satis indicat Celsus qui hunc locum disertis verbis exprimens, hunc humorē depositum per deiectiones excerni scribit, his verbis, Atq; in his quoque ea maximè prosunt, quæ per deiectiones excernuntur. Quòd autem ἐκστάσιος μελαγχολικῆς nomen apoplexiæ tribuatur, id aut ob morbi vehementiam, aut humoris naturam, pertinaciam & crassitudinem contingere posse videtur, vt patet ex aph. 56. lib. 6. & 40. lib. 7.

τρεπόμεναι πᾶσαι] pro πᾶσαι ἀποστάσιες legit Cornarius. Cuius tamen lectionis in codicibus scriptis quos quidem videre licuit, nusquam extat vestigiū. Verùm illum id in eam causam impulit, quòd hîc idem quod supra abscessibus est attributum. Deinde quòd eiusmodi naturæ emotiones & commutationes ἐκκρίσεις designant, quæ ἀποστάσεων κατ' ἔκροον genere censentur. Et Aretæus * in Epilepsiæ curatione alui deiectiones plurimùm probat cùm scribit, κοιλίης ἔκκρισις ἐπὶ πᾶσι ὕπνοισι ἄριστον, μάλιστα πνευμάτων καὶ φλεγμάτων. Verùm hîc maximè cruentæ excretiones intelliguntur, cùm αἱματηρὴ δυσεντερίη totum corpus veluti per abscessum eluit ac expurgat.

Cap. 4. lib. 1. de cur. diutur. aff.

ὁκόσοι δὲ γέροντες] Celsus. Multóque ægriùs curatur is morbus comitialis qui post quadragesimum annum cœpit, adeò vt in ea ætate aliquid in natura spei, vix quicquam in medicina sit. Aëtius quoque cap. 24. lib. 6. senum curationem edocet, & quinam senes ab eo morbo vindicentur.

Pueri verò quibus oculi de repente peruertuntur, aut peius affecti sunt, aut tubercula sub ceruicem enascuntur, aut aliquantulum lingua hæsitant, aut tusses siccæ trahentes permanent, aut vbi adoleuerint, ad ventrem dolor contendit, neque conturbatur, aut iis latera distorquentur, aut venæ crassæ circa ventrem in varices conuertuntur, aut omentum descendit, aut testis intumuit, aut manus extenuatur & impotens redditur, aut pes & tibia tota citra aliam occasionem claudicat. In his omnibus animaduertendum est, morbum ista omnia præcessisse. Id quod plærique eorum qui pueros educant interrogati fatebuntur, quidam etiam, quòd eos lateat, tale quid accidisse se scire negant.

Οἷσι δὲ τῶν παιδίων ἐξαπίνης οἱ ὀφθαλμοὶ διεστράφησαν, ἢ μέζόν τι κακὸν ἔπαθον, ἢ φύματα ὑπὸ τὸν αὐχένα ἔφυ, ἢ ἰσχνοφωνότεροι ἐγένοντο, ἢ βῆχες ξηραὶ χρόνιοι προσέχουσιν, ἢ ἐς τὴν γαστέρα μείζοσι γινομένοισιν ὀδύνη φοιτᾷ, καὶ οὐκ ἐξαράσσει, ἢ ἐν τοῖσι πλευρῇσι διαστρέμματα ἔχουσιν, ἢ φλέβας παχέας περὶ τὴν γαστέρα κιρσώδεας, ἢ ἐπίπλοον καταβαίνει, ἢ ὄρχις μέγας γέγονεν, ἢ χεὶρ λεπτὴ καὶ ἀκρατής, ἢ πούς, ἢ κνήμη ξύμπασα ἐχωλώθη, ἄτερ προφάσιος ἄλλης, τούτοισι πᾶσιν εἰδέναι ὅτι ἡ νοῦσος προεγένετο πρὸ τούτων ἁπάντων. καὶ οἱ μὲν πλεῖστοι τῶν τρεφόντων τὰ παιδία, ἐρωτώμενοι ὁμολογήσουσι, τοὺς δὲ καὶ λανθάνει, καὶ οὐ φασὶν εἰδέναι τοιοῦτον οὐδὲν γινόμενον.

οἷσι δὲ τῶν παιδίων] Hîc attingere videtur morbi comitialis depulsiones & solutiones, quæ in aliqua corporis parte labem cum quadam impotentia firmant, vt non leuiore quam partis cuiusdam intertrimento, portentosi illius morbi liberatio contingat. Has morbi huius veluti successiones exprimit Hippocrat. lib. 2. Epid. his verbis, τοῦ νοσήματος τοῦ μεγάλου ἐν τῇσι γινομένῃσι λύσις, ἰσχίων ὀδύνη, ὀφθαλμῶν διαστροφαί, τύφλωσις, ὀρχίων οἴδησις, μαζῶν ἄρσις. Magni morbi quem comitialem dicimus vehementiam soluit coxendicum dolor, oculorum peruersiones, occœcatio, testium tumor, & mammarum eleuatio. Et nos fusioribus verbis ac exemplis probauimus nostris eum in locum Cōmentariis, vbi & huius loci autoritatem interposuimus. Libro quoq; de Morbo sacro hæ morbi comitialis reliquiæ, veluti nota quadam ac vestigio ex labe partibus quibusdam impresso celebrantur. Eámque notam partibus insitam eleganter ἐπισημαίνεσθαι, aut ἐπίσημα γίνεσθαι dicit, quemadmodum eos qui in totum sine partis cuiusdam vitio liberantur, ἀσήμους ἀφαιρεῖσθαι. Qui locus mirificè hîc quadrat & huius authoris sensum optimè aperit. καὶ ὁκόσα τὰ παιδία σμικρὰ καταληπτα γίνεται τῇ νούσῳ ταύτῃ, τὰ πολλὰ ἀποθνήσκει ἢν πουλὺ τὸ ῥεῦμα ἐπιρρυῇ καὶ νότιον ᾖ. τὰ γὰρ φλέβια λεπτὰ ἐόντα οὐ δύναται ὑποδέχεσθαι τὸ φλέγμα ὑπὸ πάχεος καὶ πλήθεος, ἀλλὰ ἀποψύχεται καὶ πήγνυται τὸ αἷμα, καὶ οὕτως ἀποθνήσκει. ἢν δὲ ὀλίγον ἐὸν ἐς ἀμφοτέρας τὰς φλέβας τὴν κατάρροον ποιήσηται, ἢ ἐς τὰς ἐπὶ θάτερα, περιγίνεται ἐπίσημα ἐόντα. ἢ γὰρ στόμα παρέσπασται, ἢ ὀφθαλμός, ἢ αὐχήν, ἢ χείρ, ὁκόθεν ἂν τὸ φλέβιον πληρωθὲν τοῦ φλέγματος, κρατηθῇ καὶ ἀπισχνωθῇ. τούτῳ οὖν τῷ φλεβίῳ

A τῇ φλεβίῳ αἱ ἄλλαι ἀσθενέστερον ἐστί, καὶ ἐνδεέστερον ἀπὸ τοῦ σώματος τὸ βλαβέν. ἐς δὲ τὸ πλείονα χρόνον ὠφελεῖ ὡς ἐπιτοπολύ. οὐ γὰρ ἔτι ἐπίληπτον γίνεται, ἣν ἅπαξ ἐπισημανθῇ. διὰ τόδε ὑπὸ τῆς αἰτίης ταύτης αἱ φλέβες αἱ λοιπαὶ κακοῦνται, καὶ μέρος τι συνισχναίνονται, ὡς τὸ μὲν ἠέρα δέχεσθαι, τὸ δὲ τοῦ φλέγματος καταῤῥέον, μηκέτι ὁμοίως ἐπιῤῥέειν. ἀσθενέστερα μέν τοι ὁμοίως τὰ μέλεα εἰκός ἐστι τῶν φλεβῶν κακωθεισῶν. Pueri quidem parui hoc morbo correpti, vt plurimùm moriuntur, si nulla fluxio contingat eaque humida existat. Venæ enim tenues cùm sint, pituitam propter crassitudinem ac copiam suscipere nequeunt, verùm sanguis refrigeratur ac congelatur, sicque moriuntur. Quòd si modica existens in vtrasque venas defluat, aut in alteram partem, supersunt, nota tamen ex morbo inusta. Aut enim os conuellitur, aut oculus, aut ceruix, aut manus, quacunq; quidem parte venula pituita referta extenuata fuerit & euicta. Hanc itaq; venam necesse est infirmiorem esse, & hanc corporis partem affectam defectuosiorem. Vt plurimùm verò id in longum tempus prodest. Neque enim amplius hoc morbo corripitur, si semel nota inusta fuerit. Eamq; ob causam ex necessitate reliquæ venæ affliguntur, ac ex parte simul extenuantur, vt aërem quidem capiant, pituitæ autem fluxio non amplius eo modo allabatur. Venis tamen affectis membra æquè imbecillia

B esse æquum est. ἢ ἰσχοφωνότεροι ἐγένοντο] ἰσχοφώνους hîc lingua hæsitantes & qui inter loquendum hærent intelligit, ex impotentia quadam musculorum gutturis, & neruorum ad eos perreptantium stupore, ab humore frigidiore in illas partes transfuso, balbutientemque quandam linguæ impotentiam efficiente, non secus ac in naturalis conformationis imbecillitate & frigidiore temperie ἰσχόφωνοι accensentur & in balborum genere numerantur, vt fusioribus verbis indicauimus nostris in lib. 2. epid. Commentariis, vt & huius loci mentio iniecta est. ἐν τοῖσι πλευροῖσι διαστρέμματα] διαστρέμματα sunt laterum obliquationes cùm latera distorquentur & peruertuntur, quod fit aut mole quadam incumbente, aut malo cum quarundam partium conuulsionibus aut peruersionibus erùpente. Possunt hîc intelligi tumores quidam in latera decumbentes, quos per μαζῶν ἄρσιν innuere videtur Hippocr. lib. 2. ep. vt aliàs diximus. ἢ φλέβας παχείας] Varices magnorum malorum sæpè tutissima præbent effugia. Varicum in imo ventre meminit Celsus cap. 17. lib. 7. & Paulus lib. 6. cap. 82.

C ἢ ἐπίπλοον καταβαίνῃ] Rupto aut laxato peritonæo omentum in scrotum deuoluitur, vnde herniæ nomen indecorum ἐπιπλοκήλη nascitur. De omenti procidentia agit Celsus cap. 18. lib. 7. & Paulus cap. 63. lib. 6. Est alius omenti prolapsus vulnerato aut rupto peritonæo cuius meminit Hipp. aph. 58. lib. 4. & Gal. 6. Meth. & Celsus cap. 21. lib. 7. & Paulus cap. 52. lib. 6.

ἢ ὄρχις μέγας γένηται] ὄρχιος οἴδησιος meminit lib. 2. epid. in morbi comitialis depulsione, aut testium tumor ille ad protrahentem tussim siccam & diuturnam refertur ex lib. 2. epid. sect. 1.

χεὶρ λεπτὴ καὶ ἀκρατής] Aretæus cap. 4. lib. 1. de signis diutur. morb. in morbi comitialis reliquiis χειρὸς ἀκρασίην ponit, ἢ προσώπου διαστροφήν, ἢ πήρωσίν τινος αἰσθήσιος. Huius autem extenuationis aut exolutionis membrorum causa adscribitur lib. περὶ ἱερῆς νόσου.

Τὸν δὲ περὶ τῶν ἑλκέων μέλλοντα γνώσεσθαι, ὅκως ἕκαστα τελευτήσει, πρῶτον μὲν χρὴ τὰ εἴδεα τῶν ἀνθρώπων

D ἐξεπίστασθαι, τά τε ἀμείνω πρὸς τὰ ἕλκεα καὶ τὰ κακίω. ἔπειτα τὰς ἡλικίας εἰδέναι, ὁποῖαι ἧσιν ἕκαστα τῶν ἑλκέων, δυσαπάλλακτα ἐστί. τά τε χωρία ἐπισκέψασθαι τὰ ἐν τοῖσι σώμασιν, ὅσον διαφέρει θάτερα θατέρων. τά τε ἄλλα ὁκοῖα τὰ ἐφ' ἑκάστοισιν ἐπιγίνεται ἀγαθά τε καὶ κακὰ εἰδέναι. εἰδὼς μὲν γὰρ ἄν τις ταῦτα πάντα εἰδείη ἂν καὶ ὅκως ἕκαστα ἀποβήσεται. μὴ εἰδὼς δὲ ταῦτα, οὐκ ἂν εἰδείη,

E ὅπως αἱ τελευταὶ ἔσονται ἀμφὶ τῶν ἑλκέων. εἴδεα μὲν γὰρ ἀγαθά ἐστι τὰ τοιάδε. ἐλαφρά. καὶ ξύμμετρα. καὶ ἀσπλαγχνα. καὶ μήτε σαρκώδεα ἰσχυρῶς, μήτε σκληρά. κατὰ δὲ χρῶμα ἔστω λευκὸν. ἢ μέλαν. ἢ ἐρυθρόν. ταῦτα γὰρ πάντα ἀγαθά, ἄκρητα ἐόντα. εἰ δὲ εἴη μιξόχλωρον, ἢ χλωρὸν, ἢ πελιδνὸν τὸ χρῶμα, κάκιον ἐστί. τάδε εἴδεα ὅσα ἂν τοῖσι προγεγραμμένοισι τἀναντία πεφύκη, εἰδέναι χρὴ κακίω ἐόντα.

At vlcera qui nosse volet qualem quæque exitum habitura sint, is imprimis quidem hominum naturas animaduertere debet, quęnam ad vlcera meliùs, quęnam etiã deteriùs affectæ sunt. Deinde ætates in quibus sua cuiusque generis vlcera non facilè profligantur. Locos etiam corporis in considerationem adhibere, quantum alij aliis præstent. Ac præcipuè quænam horum cuique bona malàve accedunt, nosse debet. His siquidem omnibus cognitis, quænam cuiusq; euenta futura sint facilè assequetur. Neque existimãdum est eum qui hæc non cognouerit, quinam futuri sint vlcerum exitus perspicere posse. Corporis autem naturæ probandæ sunt leues, moderatæ, firmis visceribus præditæ, neque admodum carnosæ, neque duræ, tum quæ colore sunt albo, aut nigro, aut rubro. Hæ etenim omnes probantur si puræ sunt. Deterius est, si ex pallido mixtum colorem, aut pallidum, aut liuidum habeant. Quæ verò naturæ suprà positis aduersantur, eas deteriores esse constat.

F τὸν δὲ περὶ τῶν ἑλκέων] Vlcus hîc pro vnitatis solutione in carnosa parte sumitur, quemadmodum apud veteres, vt patet ex Gal. 3. & 6. Meth. Præclarè autem vlcerum prædictio instituitur & grauiter. Nam qui probè euenta cognoscere volet, is hominum naturas, ætates, tum vniuersalem corporis temperiem, tum particularem partis affectæ naturam, ac vlcerum symptomata & differentias in considerationem adhibere debet, vt ex Gal. curandorum vlcerum methodo satis patet lib. 3. Meth. med.

εἴδεα τῶν ἀνθρώπων] Naturas diximus, hominum formas, species, ac cuiusq; propriam temperiem aut habitum, quibus inter se præstant homines, intelligentes. Nam ad vlceris curationem corporis natura æstimanda est, mollisne an laxa sit aut humida, an dura, sicca & compacta, vt scribit Gal. 3. Meth. Præterea corporis quædam habitudines ad vlcera meliùs, quædam deteriùs habent ac peius offenduntur, pro innata cuiusq; ac proba qualitatum inter se temperie. Hîc igitur hominum naturæ spectandæ docentur tam quæ à prima conformatione suscipiuntur, & innatam cuiusq; temperiem designant, q̃ quæ adscititiæ sunt, & corporum habitudines faciunt, ἕξεις vocat Gal. ex Hipp. lib. 3. de caus. puls. Atq; eum in modum Hipp. lib. de artic. in articulorum luxationibus,

G tum hominum naturas, tum etiam corporum habitus spectari iubet. ἔπειτα τὰς ἡλικίας] Etsi ad vlcerum curationem, tum ætatum, tum anni temporum & aëris temperiem in considerationem adhibere oportet, hîc tamen sua quæq; ætatibus vlcera conuenientia indicare videtur. Atq; hos vniuersales scopos eleganter his verbis in curationis iudicium adhibet Cels. cap. 26. lib. 5. Quin etiã confert aliquid & ætas, & corpus, & vitæ propositum, & anni tempus, quia faciliùs sanescit puer vel adolescens, quàm senior, valens quàm infirmus, neq; nimis tenuis neq; nimis plenus, quàm si alterum ex his est: integri habitus quàm corrupti, exercitatus quàm iners, sobrius & temperãs, quàm vino veneriq; deditus. Opportunissimũ curationi tempus vernum est, aut certè neq; feruens, neq; frigidum. Siquidem vulnera & nimius calor, & nimium frigus infestant, maximè tamen horum varietas, ideoq; perniciosissimus autumnus est. τά τε ἄλλα ὁκοῖά τε] Locorum corporis natura inter se comparanda est, vt de vulnerum differentia iudicium fiat, tum symptomatum complexus cum vulnere coniunctorum aut superuenientium habenda ratio, vt de vulneris malignitate & toto curationis euentu æstimetur. Quæ igitur singulis corporis locis bona malave contingunt, ad symptomatum com-

H plexum & partis cuiusque naturam referentur, ex quibus maximè existunt inter se vulnerum differentiæ. Potest id quoque referri inter eas corporis partes quæ sunt eiusdem generis, ad occultam quandam partis cuiusque temperiem aut ἰδιοσυγκρασίαν, vnde totius curationis exitus pendet, vt de pollice pedis in articulorum genere scribit postea. Hunc autem locum ita perturbauit Calius vt inde germana intelligentia erui non possit.

ἅδεα μὲν γὰρ] Corporum naturæ ad vlcera benè habent neque nimis tenues, neque nimis plenæ (vt loquitur Celsus) sed moderatæ ac temperatæ, neque admodum carnosæ neque valenter extenuatæ aut duræ, densæ & asperæ, sed molli mediocritate ac viscerum firmitate præditæ.

εἰ δὲ ἢ μιξόχλωρον] Ex cutis colore corporis integritas aut impuritas æstimatur. Qui viscerum aut humorum corruptela prauum habitum contraxerunt, eumque vultu & colore produnt, ad vlcera malè habent, quales qui ex virore pallescunt, ac luteo ac lurido colore bilis redundantiam succorumque prauitatem indicant. Quibus pituita aut sanguis abundat, ij promptiùs sanantur.

Quòd ad ætates autem attinet, tubercula quidem suppurantur, atque eadem strumosa magna ex parte pueros exercent, facileque ex his leuantur. At iisdem, vbi paulùm ætate processerint atque adoleuerint, nascuntur quidem minùs ac difficiliùs tolluntur. Viris autem id genus tubercula non admodum fiunt, verùm faui formidabiles & cancri abditi, demersi, & ex pustulis noctu inquietantibus (quas ἐπινυκτίδας vocant) vlcera serpentia, quos herpetes nominant, donec annos sexaginta lõgè superarint. Senibus verò ex huiuscemodi tuberculis nullum accidit, at cancri latentes quiq; summa corporis infestant, fiunt, & ad mortem comitantur. Ex locis difficiliùs sanantur alæ, ac laterum cauitates & femora. In his nanq; humores subsident & recidiuæ fiunt.

Περὶ δὲ ἡλικιῶν, φύματα μὲν ἔμπυα γίνεται. καὶ τὰ χοιρώδεα ταῦτα πλεῖστα τῶν παιδίων ἴσχουσι. καὶ ῥᾷστα ἐξ αὐτέων ἀπαλλάσσει. τοῖσι δὲ γεραιτέροισί τε τῶν παιδίων, καὶ νεηνίσκοισιν, φύεται μὲν, ἐλάσσω. χαλεπώτερον δὲ, ἐξ αὐτέων ἀπαλλάσσουσι. τοῖσι δὲ ἀνδράσι, τὰ μὲν τοιαῦτα φύματα, οὐ κάρτα ἐπιγίνεται. τὰ δὲ κηρία, δεινά. καὶ οἱ κρυπτοὶ καρκῖνοι οἱ ὑποβρύχιοι. καὶ οἱ ἐκ τῶν ἐπινυκτίδων ἕρπητες ἐς ἂν ἑξήκοντα ἔτεα συχνοὺς ὑπερβάλλωσι. τοῖσι δὲ γέρουσι τῶν μὲν τοιουτοτρόπων φυμάτων, οὐδὲν ἐπιγίνεται. οἱ δὲ καρκῖνοι οἱ κρυπτοὶ καὶ οἱ ἀκρόπαθοι γίνονται, καὶ ξυναποθνήσκουσι. τῶν δὲ χωρίων, μασχάλαι δυσιητότεραι. καὶ κενεῶνες τε καὶ μηροί. ὑποστάσιές τε γὰρ ἐν αὐτοῖσι γίνονται, καὶ ὑποστροφαί.

φύματα] φύματα in vniuersum tumores omnes in qualibet corporis parte erumpentes significant, qui statim accenduntur & ad suppurationem tendunt, quorum plurima est in alis & inguinibus propter glandulas generatio, vt scribit Gal. Comm. ad aph. 26. lib. 3. Ideoque propriè φῦμα est Galeno glandularum inflammatio ad suppurationem spectans, libr. 2. ad Glauc. & Paulo libr. 4. cap. 22. Quam in notionem hîc sumi videtur, quòd his strumas adiungat, quæ sunt glandulæ induratæ Paulo cap. 33. libr. 4. & vitiosi succi soboles in cutem irrumpẽtis, pueris admodum familiares. Hunc quoq; locum sic meo iudicio videtur adumbrasse Celsus cap. 28. lib. 5. de phymate scribens. Id autem in pueris & sæpiùs nascitur, & faciliùs tollitur, in iuuenibus rariùs oritur, & difficilius curatur. Vbi ætas indurauit ne nascitur quidem.

κηρία] κηρίον Græcis dicitur vlceris genus cutem frequentibus foraminibus perrodens, ex quibus humor melli similis effluit, vnde nomen sumpsit & fauus Latinis vocatur. Plinius cap. 2. lib. 20. ceria vlcera in modum faui concreta vocat, Theodorus Priscianus Ceriones. Interdum musculosas corporis partes afficit, plærunque verò capitis cutim, vt patet ex lib. 1. κατὰ τόπους & Paulo cap. 3. lib. 6. & Aëtio lib. 6. cap. 68. vbi & Meliceris dicitur. Gal. lib. de tumor. præter naturam ἔστι δὲ καὶ ὁ ἀχὼρ ἕλκος μικρὸν ἐν τῷ δέρματι τῆς κεφαλῆς. εἰκάσαις δὲ αὐτὸ φλέγματος ἁλμυροῦ καὶ νιτρώδους ἔκγονον ὑπάρχειν. ἐκρεῖ γοῦν αὐτοῦ τις ἰχὼρ, οὔθ' ὑδατώδης ἁπλῶς, οὔτ' ἤδη παχὺς ὥσπερ τὸ μέλι, καθάπερ ἐν τοῖς κηρίοις ὀνομαζομένοις. καὶ γὰρ ταῦτα σὺν ὄγκῳ τινὶ καὶ κατατρήσεσι πλείοσι γίγνεται μελιτώδους ἐκρέοντος ὑγροῦ. μικρὸς δὲ καὶ τούτων ὁ ὄγκος, ἀλλ' οὐκ εἰς τοσοῦτον εἰς ὅσον ἀχῶρος. Achor est vlcus paruum in cute capitis, idq; coniicias pituitæ salsæ & nitrosæ esse sobolem. Ex eo igitur sanies quædam effluit, neque simpliciter aquosa, neque iam crassa vt mel, velut in iis quæ κηρία, hoc est faui, nominantur. Hæc enim cum tumore quodam & pluribus foraminibus fiunt, mellito effluente humore. Paruus autem horum est tumor, neque tamen tantum quantum qui Achoris est. Sic quoque Isagoges ac Medici author inter capitis affectus κηρίον καὶ μελικηρίδα annumerat. Author verò Medic. Definit. κηρίον in vniuersum sic describit, κηρίον ἐστὶ ἕλκος συνεχεῖς ἔχον κατατρήσεις, ἐξ ὧν μελιτῶδες ὑγρὸν ἐκκρίνεται. Ac fauum intelligit qui toto corpore redundat, quemadmodum Paulus de fauo propriè agens cap. 35. lib. 4. & Celsus cap. 28. lib. 5. sub μελικηρία comprehendit, si modò vera est lectio, pro qua tamen μελικηρὶς melius audit, & quidam ex codicibus manu scriptis cerium legũt. μελικηρὶς tamen alia notione in abscessuum corporis numero recensetur, vt satis patet ex Gal. libello de tumor. præter naturam. Atque hoc loco meliùs ista audiuntur, quàm quòd apud Erotianum ex hoc loco κηρία pro latis vermibus accipiuntur.

οἱ κρυπτοὶ καρκῖνοι] Abditi cancri & occulti dicuntur Galeno qui sine vlceratione sunt, aut absconditi nec apparentes, sed in corporis profundo demersi sunt, quos hîc ὑποβρυχίους eleganter vocat, altè demersos & corporis penetralia exercentes, quibus τοὺς ἀκροπάθους postea opponit, eos qui extrema corporis occupant ac conspicui sunt, τοὺς ἐπιπολῆς vocat Galen. Comm. ad aph. 38. lib. 6. κρυπτοὶ igitur καρκῖνοι οἱ ὑποβρύχιοι hîc dicentur cancri, qui sine vlceratione in profundo corporis sæuiunt, velut in vtero, intestinis, sede ac palato: Quanquam peculiariter κρυπτοὺς vocabant antiqui (velut Philoxenus) eos qui in vtero ac intestinis essent, & Paulus vteri cancris Hippocratis aphorismum accommodat cap. 67. lib. 3. Postea verò κρυπτοὶ καρκῖνοι καὶ οἱ ἀκρόπαθοι vocantur οἱ ἐπιπολῆς καὶ χωρὶς ἑλκώσεως, vt loquitur Galenus. Ac fortè hoc loco non malè καὶ οἱ ὑποβρύχιοι legatur, vt postea καὶ οἱ ἀκρόπαθοι.

ἐκ τῶν ἐπινυκτίδων] Epinyctidas pustulas liuidas noctibus inquietantes vocat * Plin. notationem secutus. Inde enim Græcis nomen habent quòd noctu oriantur vt ait Celsus, aut quòd noctu quàm interdiu grauiùs infestent, vt vult Paulus cap. 9. libr. 4. & Aëtius cap. 61. lib. 16. In genere vlcerum aut pustularum cutim infestantium reponuntur, & à Galen. tumoribus præter naturam ad cutim protuberantibus accensentur. Quare non video cur hîc pustulas oculorum manantes vocarit Caluus, etsi secutus Plin. videtur. Sed pustulæ intelligi videntur subliuidæ vel subnigræ, vt vult Celsus, aut vlcuscula sponte erumpentia [vt alij], pustulosa, subrubra, cutim infestantia, pessima, vehementer inflammantia, & graues dolores inferentia, ex bilioso & feruente sanguine sub cutem effuso orta. Ideoque hîc herpetibus adiungit, quòd ex bilioso & efferuescente sanguine vtraque ortum habeant, & vitiosi succi sint soboles. ἕρπητες autem φλυκταινώδεις hîc intelligi videntur. Celsus verò herpetas velut cancros maximè in senibus fieri scribit, vel his quorum corpora mali sunt habitus, quos hîc etiam ad sexagesimum annum producit.

* Cap. 6. lib. 20.

ἀκρόπαθοι] Sic videntur dici qui extremas partes, aut qui etiam corporis summa tentant. Id enim vitium (vt scribit Celsus) fit maximè in superioribus partibus, circa faciem, nares, aures, labra, mammas fœminarum.

ὑποστάσιες] ὑποστάσιες hîc intelliguntur cùm humores intrò sistuntur, subsistunt ac subsident, velut humorum quos vacuari oporteret status ac concretiones, cùm intus manent ac remorantur. Cornarius ideò non ineleganter moras vertit, si vim dictionis expressisset. In his igitur locis velut reconditis ac profundis, humorum crassitiem altè subsidentem & fundum petentem, introque subsistentem, qui nec facilè digeri aut educi possit intelligit, atque ideò recidiuas faciat. Atque in eundem sensum ὑποστάσιας sumit Hippocr. lib. περὶ ἄρθρων in auris fractura. ἢν γὰρ ὁ χόνδρος ἄρξηται ψιλοῦσθαι, καὶ ὑποστάσιας ἴσχῃ πυώδεας ἢ μυξώδεας, σκληρόν. Vbi enim cartilago nudari incipit, in eaq; purulenta aut mucosa subsident, id molestum est. Sic enim legit Gal. contra omniũ exemplarium fidem,

fidem, idemque ὑποστάσιες exponit τὰς ἔνδον μονὰς τῶν ὑγρῶν ἃ προσῆκεν ἐκκρίνεσθαι. Atq; inde fortè manauit vt ὑπόστασις κοιλίης pro alui suppressione crebrò vsurpetur apud Hipp. in Coac. Prænot. Caluus autem hîc ἀποστάσιες legit, & crebros abscessus fieri voluit. Quod etsi experientiæ suffragatur, & humorum crassitudo ac mora, abscessus aut recidiuas in iis locis creat: neq; tamen ideò tam temerè ex quibusdam codicibus vulgata & germana lectio labefactari debuit. Hunc porrò locũ his verbis adumbrasse Celsus videtur, Præter hæc malum vulnus est quodcunque in alis vel fœminibus, vel inanibus locis, vel in articulis, vel inter digitos est.

Τῶν δὲ περὶ τὰ ἄρθρα ἐπικινδυνώτατοι οἱ μεγάλοι δάκτυλοι, καὶ μᾶλλον οἱ τῶν ποδῶν. οἷσι δὲ τῆς γλώττης ἐν τῷ πλαγίῳ ἕλκος γίνεται πολυχρόνιον, καταμαθεῖν τῶν ὀδόντων, ἤν τις ὀξὺς ᾖ κατ' αὐτό.

In his quæ circum articulos contingunt, in maximum discrimen præcipitant pollices, ac præcipuè pedũ. Quibus verò ad linguæ latus vlcus fit diuturnum, animaduertendum ex dentibus qui iuxta sunt num aliquis acutus sit.

οἱ μεγάλοι δάκτυλοι] Pollicis vulnera, ac præcipuè pedum, valdè suspecta esse indicat Critonis exemplum lib. 1. epid. quem ex pollicis dolore insania & mors postridie sustulit. Harpali quoque filius lib. 5. & 7. epidemiῶn. ex pollicis laxatione opisthotono periit. Q. Æmilius Lepidus iam egrediens incusso pollice limini cubiculi exanimatus est. C. Aufidius egressus cùm in Senatum iret, offenso pede in comitio, (vt testatur Plin. cap. 53. lib. 7.) Ac vt in totum dicam, maximos cruciatus exhibent ac conuulsionis periculum minantur, pollicis tum manus, tum pedum, fereque extremarum partium vulnera, vt summorum digitorum, sedis, pudendorum, calcanei, oculorum plurimùm molestiæ faciunt, chirurgisq; suspecta sunt, vt scripsimus nostris in libr. 1. epid. annotat. in ægr. 9.

οἷσι δὲ τῆς γλώττης] Hunc locum haud dubiè æmulatus est Celsus cap. 12. lib. 6. Sed quæ in latere linguæ vlcera nascuntur, diutissimè durant. Videndumq; est, num contra dens aliquis acutior sit, qui sanescere sæpè vlcus eo loco non finit, ideoque limandus est. Asulanus verò codex hîc vt paulò antea asteriscum apponit, nullo tamen (vt opinor) merito.

Τὰ δὲ τρώματα θανατωδέστερα μὲν, τὰ ἐς τὰς φλέβας τὰς παχείας τὰς ἐν τῷ τραχήλῳ τε καὶ τοῖς βουβῶσιν. ἔπειτα ἐς τὸν ἐγκέφαλον, καὶ ἐς τὸ ἧπαρ. ἔπειτα τὰ ἐς ἔντερον καὶ ἐς κύστιν. ἔστι δὲ ταῦτα πάντα ὀλέθρια ἐόντα ἰσχυρῶς, οὐχ οὕτως ἄφυκτα ὡς δοκέει. τά τε γὰρ χωρία ὀνόματα ἔχοντα ταὐτά, μέγα διαφέρει. καὶ οἱ αὐτοὶ τρόποι. πολὺ δὲ διαφέρει, καὶ αὐτοῦ ἀνθρώπου τοῦ σώματος ἡ παρασκευή. ἔστι μὲν γὰρ ὅτε οὔτ' ἂν πυρετήνειεν, οὔτε φλεγμήνειεν τρωθείς. ἔστι δὲ ὅτε καὶ ἄνευ προφάσιος ἐπυρέτηνεν ἄν, καὶ φλεγμανθείη τι τοῦ σώματος πάντως. ἀλλ' ἢν ὅτε ἕλκος ἔχων παραφρονέῃ, εὐπετέως τε φέρῃ τὸ τρῶμα, ἐγχειρέειν χρὴ τῷ τρώματι ὡς ἀποβησομένων κατὰ λόγον τῆς ἰήσιός τε, καὶ τῶν ἐπιγινομένων. ἀποθνήσκουσι μὲν γὰρ οἱ ἄνθρωποι ὑπὸ τρωμάτων παντοίων. πολλαὶ μὲν γὰρ φλέβες εἰσί, καὶ λεπταὶ καὶ παχεῖαι. αἵτινες αἱμορραγοῦσαι ἀποκτείνουσιν, ἢν αὐταὶ τύχωσιν ὀργῶσαι. αἳ ἐν ἑτέρῳ καιρῷ διακόπτοντες, ὠφελέουσι τὰ σώματα. πολλὰ δὲ τῶν τρωμάτων, ἐν χωρίοισί τε εὐηθέσι, καὶ οὐδὲν τι δεινὰ φαινόμενα, οὕτως ὠδύνησεν ἡ πληγή, ὥστε μὴ δύνασθαι ἀναπνεῦσαι. ἄλλοι δὲ ὑπὸ τῆς ὀδύνης τοῦ τρώματος, οὐδὲν δή τι δεινοῦ ἐόντος, τὸ μὲν πνεῦμα ἀνήνεγκαν. παρεφρόνησαν δὲ καὶ πυρετήναντες ἀπέθανον. ὅσοι γὰρ ἂν ἢ τὸ σῶμα πυρετῶδες ἔχουσιν, ἢ τὰς γνώμας θορυβώδεας, τὰ τοιαῦτα πάσχουσιν. ἀλλὰ χρὴ μήτε ταῦτα θαυμάζειν, μήτε ὀρρωδέειν, κεῖνα εἰδότα, ὅτι αἱ ψυχαί τε καὶ τὰ σώματα πλεῖστον διαφέρουσιν αἱ τῶν ἀνθρώπων, καὶ δύναμιν ἔχουσι μεγίστην. ὅσα μὲν οὖν τῶν τρωμάτων καιροῦ ἔτυχεν, ἢ σώματός τε καὶ γνώμης τοιαύτης, ἢ ὀργῶντος οὕτω τοῦ σώματος, ἢ μέγεθος τοσοῦτον ᾖ, ὥστε μὴ δύνασθαι καταστῆναι τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ἴησιν καταφρονέοντα, τοῖσι μὲν ἐξίστασθαι χρὴ ὁποῖα ἂν ᾖ, πλὴν τῶν ἐφημέρων λειποθυμιῶν. τοῖσι δὲ ἄλλοισι πᾶσιν ἐπιχειρέειν, νεοτρώτοισιν ἐοῦσιν, ὡς ἄν τούς τε πυρετοὺς διαφεύγωσιν οἱ ἄνθρωποι, καὶ τὰς αἱμορραγίας τε καὶ τὰς νομὰς, προφυλασσομένων. ἀτὰρ ἕκαστα δὲ καὶ ἐπὶ πλεῖστον χρόνον τὰς φυλακὰς αἰεὶ τῶν δεινοτάτων ποιέεσθαι. καὶ γὰρ δίκαιον οὕτως.

Vulnera autem ferè quidem mortem afferũt, quæ magnas venas quæ sunt in collo & inguinibus læserunt, deinde quæ cerebrum & hepar, deinceps quæ in intestina & vesicam pertingũt. Quæ sanè omnia magnam perniciẽ afferũt, non eam tamen, (vt quod quidam existimant) nemo ex his seruari possit. Nam & his nominibus prẹditi loci multum inter se differunt, atq; ipsi modi. Nec parum etiam cuiusq; corporis constitutio differt. Incidit enim interdum vt neq; febre, neq; inflammatione tentetur sauciatus, interdum etiã nulla ex causa febricitat, nec aliquã corporis partem inflãmatio prorsus occupat. At vbi is qui vlcere infestatur delirat, & vulnus facilè perfert, ad vulnus aggredi oportet, quod ex arte medica, & eorum quæ consequuntur ratione adhibita, speratum exitum est habiturum. Ex cuiusuis enim generis vulneribus mori homines cõtingit. Multæ nanq; in corporibus venæ tum tenues tum crassę, si eo sponte sua ferri contingat, sanguinis profusione interimũt, quæ si alio tempore pertundantur, vtilitatem afferũt. Non pauca autem vulnera, quæ in contemnendis locis, ac nulla re formidabilia esse videntur, in iis tanto dolore plaga cruciat, vt ægri respirare nequeant. Quidã verò prę vulneris dolore, quod nullo merito terreat, spiritum quidem traxerunt, delirio tamen ac febre perierũt. Quibus enim aut corpus ad febrẽ est opportunum, aut mens promptè perturbatur, iis talia contingunt. Sed hæc mirari aut formidare desinet qui illud in animum induxerit, quòd & cuiusque animi & corpora plurimùm inter se differunt & præstant. Vulnera igitur quæ talem occasionem, aut corpus, aut mentem nacta sunt, aut adeò concitatum sanguinem, aut magnitudinem tantã habẽt, vt curatione sensuum integritas restitui nequeat, ab iis quidem, cuiusque modi sint, præter diarias animi defectiones, abstinere oportet. Cęteris verò omnibus recens illatis manus admouere oportet, quò eos qui superfuturi sunt, à febribus & sanguinis profusione, ac depascentibus vlceribus (nomas vocant) vindices. Diligentissimè autem ac diutissimè aduersus ea quæ maximè terrent munire se æquum est.

Τὰ δὲ τρώματα] Vulnerum cognitio maximè ad prædictionẽ medicã facit. In his enim ante omnia scire medicus debet, quæ insanabilia sint, quæ difficilẽ curationem habeant, quę promptiorem. Est enim prudentis hominis, primùm eũ qui seruari non potest, non attingere, nec subire speciẽ eius, vt occisi, quem sors ipsius peremit. Deinde vbi grauis metus, sine certa tamen desperatione

est, indicare necessariis periclitantis in difficili rem esse, ne si victa ars malo fuerit, vel ignorasse, vel fefellisse videatur. Atque huiusmodi prædictiones medicis sunt splendidæ ac gloriosæ, vt scribit Hippocr. lib. de art. τὰ δὲ προῤῥήματα λαμπρὰ καὶ ἀγωνιστικὰ ἀπὸ τοῦ διαγινώσκειν, ὅτι ἕκαστον, καὶ οἵως, καὶ ὁπότε πλευτήσει, ἤν τε ἐς τὸ ἄκεσον, ῥάσητα, ἤν τε ἐς τὸ ἀνήκεστον. Hîc verò vulnera lethalia recensentur ex partis dignitate & actionis præstantia, velut in Coacis Præsagiis & aph. 18. lib. 6. de quibus Celsus fusissimè lib. 5.

ἐς τὰς φλέβας τὰς παχείας] Celsus. Periculosa etiam vulnera sunt vbicunq; venæ maiores sunt, quoniam exhaurire hominem profusione sanguinis possunt. Idque euenit non in alis tantùm atque poplitibus, sed etiam in his venis quæ ad anum testiculosq; perueniunt. Idem. Seruari non potest, cui circa fauces grandes venæ vel arteriæ præcisæ sunt.]

τὰ ἐς ἔντερον] Tertius est vulnerum gradus eorum quæ ventrem attingunt, & intestina. Inter quę tenuius intestinum aut ieiunum vulneratum spem tollunt. Vixq; ad sanitatem perueniunt (vt scribit Celsus) quibus vlla parte vllum intestinum vulneratum est. Aut τὰ ἐς ἔντερον intelliguntur quæ corporis penetralia subeunt vulnera, quòd hîc καρδίην καὶ φρένας omiserit, quæ tamen alibi (in Coac. & aphor.) recenset, & meritò sub secundo ordine latent.

τρόποι] Hîc τρόποι partis cuiusque naturam aut essentiam significant, quæ in proba cuiusque primorum corporum temperie consistit, quamque ad vulnerum curationem in considerationem adhiberi conuenit, vt scribit Galen. cap. 3. lib. 3. Meth. med. Sic τρόποις rei cuiusque propositæ ἰδέαν aut οὐσίαν, naturam, formam, aut differentiam antiquis indicare scribit Gal. Comm. 3. in lib. 1. epid. Partium igitur inter se dignitatem & præstantiam spectari hîc iubet ex nominum differentia, deinde etiam singularem partium naturam & formam. Possunt & hîc τρόποι vulnerum modos, figuras & genera, ac naturam significare. Aliquid enim in vulneris genere figuraq; est, vt loquitur Celsus. Nam peius est quod etiam collisum, quàm quod tantùm discissum est, adeò vt acuto quoque quàm retuso telo vulnerari commodius sit. Peius etiam vulnus est, ex quo aliquid excisum est, ex quóve caro alia parte abscissa, alia dependet. Pessima plaga in orbem est, tutissima quæ lineæ modo recta est. Quò deinde propius huic illive figuræ vulnus est, eò vel deterius, vel tolerabilius est.

παραφρονέῃ] Delirium cum febre inter pessima numeratur vulnerum adiuncta vt postea sequitur. Quare in contemnendo vulnere, quodq; facilem successum sit habiturum, delirium non temerè coniungitur. Vt existimem pro παραφρονέῃ καταφρονέῃ legi posse, quod καταφρονεῖν hoc est paruipendere & despicere significat. In leuium autem vulnerum curatione etiam cautionem medico adhibet, vt de his non temerè, nec nisi inter artis opera eorum quæ succedunt ratione adhibita, prædictionem exerceat. Exemplaria quædam manu scripta leg. ἄλλως ὅτι ἕλκος ἔχων, quæ sequitur Asulanus codex.

αἰαπνεύσῃ] De ægris spiritum trahentibus & ducentibus, vt paulò post, intelligitur, aut de his qui dolore respirare ac recreari nequirent, veluti respirare à metu ac morbo dicitur. Similisque ferè est locutio apud M. Tullium lib. 1. de finib. bonorum & mal. Itaque non ob ea solùm incommoda quæ eueniunt improbis fugiendam improbitatem putamus, sed multò etiam magis, quòd cuius in animo versatur, nunquam sinit eum respirare, nunquam acquiescere. Quem in sensum αἰαπαύσῃ legi potest ex codice vno manu scripto, quod de doloris cessatione & quiete dicitur, vt aph. 48. lib. 2. & 13. lib. 4. Quam enim lectionem videtur agnoscere Caluus.

πνεῦμα αἰῶ ἕλκαν] πνεῦμα αἰαφέρειν est spiritum ducere & trahere, de iisque dicitur, qui spiratione intercepta ad eam redeunt eámque recipiunt, velut qui viribus defecti eas recipiunt ac resumunt. αἰαφέρειν πνεῦμα quoq; de subsultante ac velut intercepta interruptaq; respiratione intelligitur, velut αἰαφέρειν τὸ ὑπολύζον αἰαπνέοντα exponit Gal. in Exeg. vocum Hipp. vt singultientem spiritum aut offensantem respirationem indicet. Aut αἰαφέρειν πνεῦμα de magna expiratione dicitur, quæ vehemens internum incendium & æstum indicat, neq; leue etiam periculum minatur, velut exposuimus in nostra OEconomia Hippocr.

ὅσοι γὰρ αἰ] Febris & delirium pessima sunt vulnerum symptomata. Celsus. Protinusq; si mens homini consistit, si nulla febris accessit, scire licet maturè vulnus sanum fore.

ψυχαὶ] Solenne est Hippocrati (vt & antiquis Philosophis) cùm de toto homine agit ψυχὴν καὶ σῶμα ponere. Et ψυχὴ facultatum ac naturalium functionum essentiam, & natiuam cuiusq; ex primis corporibus temperiem indicat, σῶμα verò corporis habitum. Hîc igitur inter se plurimùm differre vult cuiusq; ex primis corporibus ortam temperiem, aut corporum habitus, maximamq; in homine aut seruando aut perdendo vim præstare. Videturq; quos priùs τρόποις dixit hîc innuere, qui ad animi functiones referuntur. Atq; ad hanc causam referri vult quòd quidam ex leuissimis ac contemnẽdis vulneribus interierunt, alij ex grauissimis & maximè lethalibus seruati sunt. Quorum exempla ex lib. epid. Hippocr. ac præcipuè septimo peti possunt.

καιροῦ ἔτυχεν] Incommodam temporis occasionem intelligit & ἀτυχίην de qua lib. 1. de morbis.

ὀργῶντες] Exemplaria vulgata & manu scripta ferè omnia σώματος legunt. Vnum vetustate eximium αἵματος habet. Quam lectionem secutus est Corn. Gliscentem autem aut ita concitatum sanguinem intelligit, vt ad exitum feratur & hæmorrhagiam excitet: Impetum ruentis sanguinis vocat Celsus. Aut ὀργῶν σῶμα plenum & turgidum, aut plenitudine laborans intelligitur. Cæterùm hic mihi videtur esse locus quem in Exegesi vocum Hippocrat. Galen. indicat, vbi καταφρονέοντα, τὸ αἰσθάνεσθαι αἰσθανόμενον, hoc est, eum qui sensuum integritate non fruitur aut solutè ac remissè sentientem explicat, & ex hoc Prædictorum lib. adducit. Quem locum etiam Varinus adducit, corruptè tamen. Quonam enim aptiùs referri possit non video. Quod in causa fuit vt eum sensum versione nostra exprimerem, eo intellectu, vt curatione ipsa sensuum integritas restitui non possit, aut quòd tanta essent vulnera, vt curatione ipsa reuocari aut constitui integritas sensuum nequiret. Vulnus enim quodcunque sensu caret, quod non naturaliter sentit, purum non est, vt scribit Cels. cap. 26. lib. 5. Etsi mihi non parum suspecta est Gal. lectio, vt scripsimus in nostra OEconomia.

τὴν τὴν ἐφημέρων] Diarias animi defectiones, leues, momentaneas & contemnendas vocat. Aliôqui deficere animum vel ipsa curatione, vel postea, pessimum omnium est, vt scribit Celsus cap. 3. lib. 7. Caluus certè alium sensum secutus est.

Nomæ verò maximæ sunt lethales, quæ putredines altissimè descendentes habent, suntq; nigerrimæ & siccissimæ. Vitiosæ quoque & in periculum præcipitant, quæ saniem nigram reddunt. At albæ & mucosæ putredines, mortem quidem afferunt minùs, sed potiùs recidiuas faciunt, & diutiùs perseuerant. Herpetes autem ex his quæ depascendo serpũt, minimum habent periculi, at secundum abditos cancros difficiliùs tolluntur. Ac his omnibus febrem vno die succedere confert, & pus quàm maximè candidum & crassum. Prodest quoque in altè conditis & nigris putredinibus, nerui syderatio, aut ossis, aut amborũ. Pus enim multum in syderationibus effluit & putredines liberat.

Αἱ δὲ νομαὶ θανατωδέσταται μὲν, ὧν αἱ σηπεδόνες βαθύταται, καὶ μελάντατοι, καὶ ξηρόταται. πονηραὶ δὲ καὶ ἐπικίνδυνοι, ὅσαι μέλανα ἰχῶρα ἀναδιδοῦσιν. αἱ δὲ λευκαὶ καὶ μυξώδεες τῶν σηπεδόνων, ἀποκτείνουσι μὲν ἧσσον, ὑποστρέφουσι δὲ μᾶλλον. καὶ χρονιώτεραι γίνονται. οἱ δὲ ἕρπητες ἀκινδυνότατοι πάντων ἑλκέων ὅσα νέμεται. δυσαπάλλακτοι δὲ μάλιστα, κατά γε τοὺς κρυπτοὺς καρκίνους. ἐπὶ πᾶσι δὲ τοῖσι τοιουτέοισι, πυρετόν τε ἐπιγενέσθαι ξυμφέρει μίην ἡμέρην, καὶ πῦον ὡς λευκότατον, καὶ παχύτατον. λυσιτελεῖ δὲ καὶ σφακελισμὸς νεύρου, ἢ καὶ ὀστέου, ἢ καὶ ἀμφοῖν, ἐπί τε τῇσι βαθείῃσι σηπεδόσι καὶ μελαίνῃσι. πῦον γὰρ ἐν τοῖσι σφακελισμοῖσι ῥεῖ πουλὺ, καὶ λύει τὰς σηπεδόνας.

αἱ δὲ νομαὶ] Nomas passim vocat Plinius. Sunt autem vlcera putredinosa & proserpendo depascentia, quæ vicinas partes erodunt ac putrefaciunt. Eas sub erysipelate aut vlcere nigro videtur comprehendere Celsus, quæ sunt cancri apud eum genera. Curatio autem per medicamenta valentissimè desiccantia, erodentia & vstionem instituitur, vt patet ex Aëtio libr.14.cap.49. & Paulo lib.4.cap.44.

οἱ δ' ἕρπητες] Hic locus apertissimè testatur Corn. Celsum herpetem exedentem aut depascentem, ἐσθιόμενον Græci dicunt, sub ignis sacri altera specie comprehendere. Sic enim locum istum expressisse videtur cap.28.lib.5. Omnis autem sacer ignis, vt minimum periculum habet ex his quæ serpunt, sic propè difficillimè tollitur. Medicamentum eius fortuitum est, vno die febris quæ humorem noxium absumat. Pus quò crassius & albidius est, eò periculi minus est. Sic enim postrema ista sententia legenda est, & ex hoc loco commodissimè, vt videtur, restituenda. Nam quòd exemplaria omnia pro [pus] (cuius) legunt, non video quemnam idoneum sensum ex illis verbis elicias. Præterea idem Corn. Celsus cap.26.lib.5. vbi puris notas exponit. Pus (inquit) crassissimum albissimumque glutinosius & sanguine & sanie. Ibidem quoque, Melius est quò minùs est, quò crassius, quò albidius.

κατά γε κρυπτοὺς καρκίνους] Occultos cancros in senibus difficulter tolli posse iisq; commori, antea dixit. Hîc verò significat post cancros abditos, herpetas difficillimè submoueri. κατὰ enim idem quod secundum aut post innuere videtur. Quomodo dixit M. Tullius Acad. quæst.2. quibus ille secundùm fratrem plurimùm tribuebat. Interpretes verò quemadmodum verterunt, eadem ferè notione. Celsus quoque corpus senile aut mali habitus herpete huiusmodi tentari scribit, vt de cancro prius dixerat. Atque hoc quoque malo ferè corpora seniora tentantur, aut quæ mali habitus sunt, sed in cruribus maximè. Et propriè magis de herpete exedente. Vtrunque sicut omnis cancer, fit maximè in senibus, vel his quorum corporum mali habitus sunt.

λισπλεῖ δὲ] Id de vlcere nigro quod cancri speciem facit, & putrescendo intenditur carnemq; corruptam habet, exprimere videtur Celsus his verbis, Interdum etiam nerui ac membranæ resoluuntur, specillumque demissum descendit, aut in latus, aut deorsum, eoque vitio nonnumquam os quoque afficitur. Idem quoque enixè magis in secunda ignis sacri specie, Prodest etiam infra os vlcerum cædi, quò plus puris exeat, & id quod ibi corruptum corpus est, extrahat. Sic enim legendum censeo.

Τῶν δὲ ἐν κεφαλῇ τρωμάτων, θανατωδέστατα μὲν, τὰ ἐς τὸν ἐγκέφαλον ὡς καὶ προγέγραπται. δεινὰ δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα. ὀστέον ψιλὸν μέγα. ὀστέον ἐμπεπλασμένον. ὀστέον κατερρωγός. ἢν δὲ καὶ τὸ στόμα τοῦ ἕλκεος σμικρὸν εἴη, ἡ δὲ ῥωγμὴ τοῦ ὀστέου ἐπὶ πολὺ παραμείνοι, ἐπικινδυνότερόν ἐστι. ταῦτα δὲ πάντα δεινότερά ἐστι, καὶ κατὰ ῥαφὴν τεόντα. καὶ τῶν χωρίων αἰεὶ, τὰ ἐν τοῖσι ἀνωτάτω τῆς κεφαλῆς. πυνθάνεσθαι δὲ χρὴ ἐπὶ πᾶσι τοῖσιν ἀξίοις λόγου τρώμασιν, ἢν ἔτι νεότρωτοι αἱ πληγαὶ ἔωσιν, ἢ βλήματα εἴη, ἢ κατέπεσεν ὥνθρωπος, ἢ εἰ ἐκαρώθη. ἢν γὰρ τι τούτων ᾖ γεγονὸς, φυλακῆς πλείονος δεῖται, ὡς τοῦ ἐγκεφάλου ἐσακούσαντος τοῦ τρώματος. εἰ δὲ μὴ νεότρωτος εἴη, ἐς τ' ἄλλα σημεῖα σκέπτεσθαι καὶ βουλεύεσθαι. ἄριστον μὲν οὖν μήτε πυρετῆναι, τὸν δὲ ἕλκος ἔχοντα ἐν τῇ κεφαλῇ, μήθ' αἷμα ἐπαναρραγῆναι αὐτῷ, μὴ δὲ φλεγμονὴν, μήθ' ἅμα μηδεμίην ὀδύνην ἐπιγίνεσθαι. εἰ δέ τι τούτων ἐπιφαίνοιτο, ἐν ἀρχῇσι τε γίνεσθαι ἀσφαλέστατον, καὶ ὀλίγον χρόνον παραμένειν. ξυμφέρει δὲ ἐν τῇσιν ὀδύνῃσιν καὶ τὰς φλεγμονὰς τὰς ἐπὶ τοῖσιν ἕλκεσιν ἐπιγίνεσθαι. τῇσι δ' αἱμορραγίῃσι, πῦον ἐπὶ τῇσι φλεψὶ φαίνεσθαι. τοῖσι δὲ πυρετοῖσιν ἃ ἐν τοῖσιν ὀξέσι νοσήμασιν ἔγραψα, ξυμφέρει ἐπὶ τούτοισι γίνεσθαι ταῦτα. καὶ ἐνθάδε λέγω ἀγαθὰ εἶναι. τὰ δ' ἐναντία, κακά. ἄρξασθαι δὲ πυρετὸν ἐπὶ κεφαλῆς τρώσει τεταρταίῳ, ἢ ἑβδομαίῳ, ἢ ἑνδεκαταίῳ, θανατῶδες μάλα. κρίνεται δὲ τοῖσι πλείστοισιν. ἢν μὲν τεταρταίου ἐόντος τοῦ ἕλκεος πυρετὸς ἄρξηται, ἐς τὴν ἑνδεκάτην. ἢν δ' ἑβδομαῖος ἐὼν πυρετήνῃ, ἐς τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην ἢ ἑπτακαιδεκάτην. ἢν δὲ τῇ ἑνδεκάτῃ ἄρξηται πυρεταίνειν, ἐς τὴν εἰκοστὴν, ὡς ἐν τοῖσι πυρετοῖσι διαγέγραπται, τοῖς ἄνευ προφάσεων ἐμφανέων γινομένοισι. τῇσι δ' ἐν ἀρχῇσι τῶν πυρετῶν, ἤν τε παραφροσύνη ἐπιγένηται, ἤν τε ἀπόπληξις τῶν μελέων τινὸς, εἰδέναι τὸν ἄνθρωπον ἀπολλύμενον, ἢν μὴ παντάπασιν ἢ τῶν κρατίστων τι σημεῖον ἐπιγένηται, ἢ σώματος ἀρετὴ ὑπόκειται, ἀλλ' ὑποσκεπτέσθω τὸν τρόπον. τῷ ἀνθρώπῳ ἔτι γὰρ αὐτῇ ἐλπὶς ἐστὶ σωτηρίας. χωλὸν δὲ γίνεσθαι τὸ ἄρθρον ἐς ὃ ἀπεστήριξεν, ἀναγκαῖον ἐστὶν, ἢν ἄρα καὶ περιγένηται ὁ ἄνθρωπος.

Quòd ad vulnera capitis attinet, præcipuè mortem afferunt (vt antea scripsimus) quæ cerebrum attingũt. Quin & huiusmodi omnia terrent, os insigne denudatum, os medium desidens, os diffissum. At si vlceris osculum exiguum fuerit, ossis verò fissura longè pertingat, maius periculum subest. Quæ omnia magis terrent, vbi iuxta suturam contingãt, & in summa capitis parte existunt. Percontari autem conuenit in omnibus effatu dignis capitis vulneribus, vbi adhuc recentes plagæ sunt aut ictus, num qui læsus fuit conciderit, aut profundo sopore correptus fuerit. Hoc enim in casu maiore cura opus est, nimirum quòd vulnus cerebrum senserit. Quòd si recens plaga non fuerit, alia signa in considerationem ac consilium adhibere oportet. Præstat igitur eum qui capitis vlcere laborat, neque febricitare, neq; insuper sanguinis profusionem, aut inflammationem, aut simul dolorem aliquem accedere: Aut si eorum quippiam appareat, circa initia tutissimum est fieri, paucoq; tempore perseuerare. Confert quoq; in doloribus, etiam inflammationes, quæ in vlceribus fieri assolent, superuenire. In sanguinis autem profusionibus pus in venis conspici. Quæ etiam in morbis acutis febribus conferre scripsi, ea in his conducere, bonaq; hîc esse, vt contraria mala, existimanda sunt. At febris in capitis vulnere die quarto, aut septimo, aut vndecimo exorta, valdè exitialis est. Quamplurimis autem iudicationem subit, si quarto quidem vlceris die febris cœperit, vndecimo. Si verò die septimo febricitarit, decimo quarto aut decimo septimo. Quòd si vndecimo febris cœperit, vigesimo, velut scriptum est in febribus, quæ ex non euidentibus causis originẽ trahunt. At si febrium initiis delirium succedat, aut aliquod membrum syderetur, de hominis morte existimatio facienda est, nisi aut prorsus optimum aliquod signum superuenit, aut corporis virtus subsit. Verùm quanam id ratione contingat animaduertẽdum est. Nam & homini spes salutis adhuc restat, at claudum fieri articulũ in quem malum decubuit necesse est, si modò æger superstes futurus est.

Τῶν δ' ἐν κεφαλῇ] De vulneribus capitis quæ lethalia sunt abundè scriptum est in Coacis Præsagiis & aph. 18. lib. 6. enixè verò ac propriè libro de vulneribus capitis ad extremum. In quo inter ossium offensiones, ὀστέον ψιλὸν aut ψιλωθὲν τῆς σαρκὸς ponitur, quomodo etiam loquitur lib de artic. Videndum etiam iubet an os à telo nudatum sit, & in nudato osse, an fissum sit, collisum, aut medium desidat, quæ per ῥήγνυσθαι, φλάσις & ἔσφλασις, aut ἔσω ἔσφλασις exprimit Hippocr. Atque hæ sunt præcipuè ossium iniuriæ. Ex quo sanè efficitur vt hîc ὀστέον ἐμπεφλασμένον legendum existimem, vt idem significet quod ἔσω πεφλασμένον, aut ἐσφλώμενον ἔσω, quomodo loquitur lib. de vuln. cap. & medium desidens (vt loquitur Celsus) & depressum & intro cedens indicat. Intro reclinatum dixit Caluus. Quidam codices ἐξεκεκλασμένον habent, minùs tamen (vt apparet) accommodatè, etsi hoc videtur secutus Cornarius.

εἰ δὲ τὸ ὀστέον τῷ ἕλκεος] Os fractum nisi succursum est, grauibus inflammationibus afficit, difficiliusque postea tractatur, ideoque si nondum satis cutis patefacta est, latiùs aperienda, donec quicquid læsum in conspectu sit. At quia latentes sæpè rimæ sunt, ex ægri sermonibus primùm noxam explorare iubet Hippocrates, deinde ratione & opere citra specillum, denique etiam specilli iudicium adhibet. Igitur vbi fissura longiùs permeat quàm vt oculis deprehendi possit, sectione opus est. Quod enim hîc ῥωγμὴν ἐπιπολὺ διηρμένην longiùs permeantem ac pertingentem rimam dicit, ἐκὰς ἐοῦσα τῆς ἐρρωγυίης ὀστέου lib. de vuln. cap. posuit: Etsi hîc subaudiri potest quæ diutiùs perdurat & curantem latet. At hæ noxæ grauiores sunt quò propiùs suturas & summam capitis partem ad sinciput attingunt. Nam & ea capitis parte tenuissimum & debilissimum os est, & paucissima carne contegitur, & plurimùm cerebri subest, vt scribit Hippocr. Ad suturas quoque impactum vulnus magis terret, quòd sutura ad resistendum & ictui & telo infirmissima est, idque vel maximè si plaga in sinciput inflicta sit, quâ parte caput est infirmissimum, vt his verbis testatur Hippocr. lib. de vuln. cap. ῥαφὴ δ' ἐν ἕλκει φανεῖσα ὀστέου ψιλωθέντος, πανταχοῦ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἕλκεος γενομένου, ἀσθενέστατον γίνεται τῇ βώσει καὶ τῷ βέλει ἀντέχειν, εἰ τύχῃ τὸ βέλος ἐς αὐτὴν τὴν ῥαφὴν στηριχθέν. πάντων δὲ μάλιστα ἢν τὸ βέλος ἐν τῷ βρέγματι γενόμενον κατὰ τὸ ἀσθενέστατον τῆς κεφαλῆς, καὶ αἱ ῥαφαὶ εἰ τύχοιεν οὖσαι περὶ τὸ ἕλκος, καὶ τὸ βέλος αὐτέων τύχοι τῶν ῥαφέων. At vbi nudato osse sutura in vulnere conspicitur, quacunque capitis parte vulnus extiterit, minimè omnium vulneri ac telo resistit, si fortè telum in ipsam suturam incubuerit, tumque vel maximè si telum sincipite, quâ parte caput debilissimum est, exceptum fuerit, suturæq; in vulnus incurrant, & telum suturas ipsas attigerit. Quàm sint autem cognitu difficilimæ quæ ad suturas sunt capitis fracturæ, abundè nobis dictum est in Coacis Præsagiis, citato Hipp. & Celsi testimonio.

πυνθάνεσθαι δὲ χρὴ] Hippocrates quoque lib. de cap. vuln. præter oculorum iudicium, ex ægri quoque sermonibus grauioris aut leuioris plagæ auguria sumit, & oculorum caliginem & vertiginem addit. ἀλλὰ χρὴ πρὸς τῇ ὄψει τῇ ἑωυτοῦ, ὅ, τι ἄν σοι φαίνηται ἐν τῷ ὀστέῳ, καὶ ἐρώτησιν ποιέεσθαι πάντων τούτων. τοῦ γὰρ μᾶλλόν τι καὶ ἧσσον βεβλῆσθαι ταῦτ' ἐστὶ σημεῖα. καὶ ἢν ὁ βληθεὶς καρωθῇ, καὶ σκότος περιχυθῇ, καὶ δῖνος, ἢ καὶ πέσῃ. Cæterùm præter id quod oculis tuis subiicitur, quicquid in osse tibi apparere videbitur, etiam ex ægro requirendum. Etenim magis aut minus vulnerati hæc sunt indicia, tum si æger alto sopore detentus fuerit, aut tenebræ oculis offusæ, aut si vertigo prehéderit, aut ipse conciderit. Celsus verò cap. 4. lib. 8. de caluariæ curatione agens omnia signa simul complexus est. Igitur vbi ea pertusa, protinus requirẽdum est, num bilem is homo vomuerit, num oculi eius occæcati sint, num obmutuerit, num per nares aurésve sanguis ei effluxerit, num conciderit, num sine sensu quasi dormiens iacuerit. Hæc enim non nisi fracto osse eueniũt. Atque vbi inciderunt, scire licet necessariam, sed difficilem curationem esse. Si verò etiam torpor accesserit, si mens non constat, si neruorum vel resolutio, vel distentio secuta est, verisimile est etiam cerebri membranam esse violatam, eoque in angusto magis spes est. Reliqua etiam signa ex quibus graues cerebri offensæ explorantur in Coac. Prænot. dicta sunt.

ἐς τὰ ἀνασημαίνοντα] Alia sunt signa quibus ossis offensiones significentur, si sub prima curatione febris intenditur, breuesq; somni & iidem per somnia tumultuosi sunt, vlcus madet, neque alitur, & in ceruicibus glandulæ oriuntur, magni dolores sunt, cibique super hæc fastidium increscit, & quæ in Coacis præsagiis scripta sunt. Verùm ea videtur in consilium adhibere signa, ex quibus in capitis insignibus vulneribus ægrum intereundum iudices, vt rectè prædictionem instituas. Ea verò describit Hippocr. lib. de cap. vulner. ad extremum.

μήθ' ἅμα μηδεμίαν ὀδύνην] Sic legunt emendatiores codices. Nam quòd illud μήθ' ἅμα superiori τὸ ἕλκος ἔχοντα iungunt exemplaria quædam, id vitiosum esse apparet.

εἰ δὲ ἐκ τούτων ἐπιφαίνοιτο] Initiis quidem vulnerum vbi humorũ fluxus mouetur, ista adesse præstat & vulneris ratione. Sic ingentibus doloribus inflammationes superueniunt, aliòqui humores in præcipua viscera ferri necesse est, & maius creare periculum, vt scribit Gal. Com. ad aph. 66. lib. 5. De febre autem sic statuit Celsus. Ac ne febris quidẽ terrere debet, si in magno vulnere, dum inflammatio est, permanet. Illa perniciosa est, quæ vel leui vulneri superuenit, vel vltra tempus inflãmationis durat, vel delirium mouet, vel si neruorum rigor, aut distentio, quæ ex vulnere orta est, eam non finit. Sanguinis autem in vulnere profusionem ex puris acrimonia adesse præstat potiùs quàm ex corporis, aut humorum, aut symptomatum occasione.

ἃ ἐν τοῖσιν ὀξέσι] Quænam hîc conducere intelligat & febribus cõferre scripserit, valdè est incertum, quod multis locis pollicitam morborum acutorum amplissimam tractationem, velut signa & curationem libris de rat. vict. in morb. acut. aut non præstiterit Hippocr. aut iniuria temporum interciderit. Etsi certè referri possunt ad eas febrium solutiones de quibus agitur in nothis lib. de rat vict. in morb. ac. adiunctis. Id enim potissimùm hoc loco spectare videtur. Aut multa febrium adiuncta, tum bona, tum mala, quę illic febribus attribuuntur, respicere. Illorum enim librorum & horum prædictorum idem ferè author existimandus est.

ἄρξασθαι δὲ τῶν πυρετῶν] Lib. de vuln. cap. febris æstate maturiùs, hyeme tardiùs prehendens, vulneris periculum intendit, aliaque describuntur quædam signa ex quibus vulnerati perniciem præsentias. Multa autem scribuntur in Prog. de dierum iudicatoriorum circuitu, & lib. 1. ep. & lib. περὶ κρισίων. At verò hîc perperam interdum quaternarij omittuntur, qui in tota iudicatione maximam habent vim. Febres porrò intelligit, quæ nullam externam euidentem causam habent, & eas quæ primam habẽt ortus sui causam & morbi sunt, neque ad alia consequuntur. Quòd ad scripturam attinet, pro θανατώδεα μᾶλλα, μᾶλλον habent exemplaria quædam manu scripta. Hunc autem locum mirè perturbat Caluus.

ἢν τε ἀπόπληξις] Hi casus quoque grauia capitis vulnera consequuntur vt patet ex lib. de vulner. cap. vbi attonitos fieri ex vulnere quosdam & delirio corripi, breuiq; interire scribit. In cerebri quoq; grauibus offensis, partis alicuius stuporem in Coac. Præsagiis adscripsimus, ex aph. 50. lib. 6. & lib. de morb. * Celsus quoque eò magis in angusto spem esse dicit, si torpor accessit, si mens non cõstat, si neruorũ vel resolutio, vel distentio secuta est. Et aph. 14 & 24. lib. 7. in capitis graui offensione ἔκπληξις καὶ παραφροσύνη malum denunciant. *Cap. 4. lib. 8.

ἢ σώματος ἀρετὴ] Sunt etiam quidam qui inuicta animi constantia & firmitate, ac indefesso naturæ ac corporis virium robore vel grauissima vulnera perferunt. Sunt qui vel à minimis grauiter offenduntur. Robustæ enim vires (vt scribit Gal. lib. 10. Meth.) omnia contemnunt ac tolerant, vt infirmæ abs quouis offenduntur. Et quod scripsit Hipp. lib. de fract. μέγα διαφέρουσι καὶ φύσιες φύσιων τῶν σωμάτων ἐς εὐφορίην.

ἀλλ' ὑποσκεπτέσθω] Quædam exemplaria ἀλλ' ἐπισκεψάσθω τὸν τρόπον τοῦ ἀνθρώπου legunt & distinguunt. Hunc autem locum sic mihi expressisse videtur Celsus cap. 4. lib. 2. Itemq; in prima febre protinus mẽtem esse turbatam, membrúmve aliquod esse resolutum. Ex quo casu quamuis vita redditur, tamen id ferè membrum debilitatur.

Magna autem vulnera quæ in articulis fiunt, si penitus abscissi nerui sunt qui continebant, absq; dubio claudos reddẽt. Sin dubiũ est quomodo nerui affecti

Τὰ δὲ τρώματα τὰ ἐν τοῖσιν ἄρθροισι, μεγάλα μὲν ἐόντα καὶ τελέως ἀποκεκομμένα τὰ νεῦρα τὰ συνέχοντα, εὔδηλον ὅτι χωλοὺς ἀποδείξει. εἰ δὲ ἐνδοιαστὸν εἴη ἀμφὶ τῶν νεύρων, ὅπως

A ὅπως ἔχοι, ὀξέος μὲν ἐόντος τοῦ βέλεος τοῦ ποιήσαντος, ὀρθὸν τὸ τρῶμα εἶναι ἄμεινον ἐπικαρσίου. εἰ δ' εἴη βαρύ τε καὶ ἀμβλὺ τὸ τρῶσαν, οὐδὲν διαφέρει. ἀλλ' ἔσται βάθος τε τῆς πληγῆς σκέπτεσθαι, καὶ τἄλλα σημεῖα. ἔστι δὲ τάδε. πῦον ἢν ἐπιγίνηται ἐπὶ τὸ ἄρθρον, σκληρότερον ἀνάγκη γενέσθαι. ἢν δὲ καὶ οἰδήματα συμπαραμείνῃ, σκληρὸν ἀνάγκη πουλὺν χρόνον τοῦτο τὸ χωρίον γίνεσθαι. καὶ τὸ οἴδημα ὑγιέος B ἐόντος τοῦ ἕλκεος παραμένειν ἀνάγκη, συγκάμπτεσθαί τε καὶ ἐκτείνεσθαι ὀκνέως αὖ τοῦ ἄρθρου καμπύλου ἐόντος θεραπεύηται. οἷσι δ' ἂν καὶ νεῦρον δοκέῃ ἐκπεσεῖσθαι, ἀσφαλεστέρως τὰ περὶ τῆς χωλώσιος ἢ προλέγειν, ἄλλως τε καὶ ἢν τῶν κάτωθεν νεύρων ᾖ τὸ ἐκλυόμενον. γνώσῃ δὲ τοῖσι νεῦρον μέλλον ἐκπίπτειν. πῦον λευκόν τε καὶ παχὺ, καὶ πουλὺν χρόνον ὑπορρεῖ. ὀδύναι τε καὶ φλεγμοναὶ γί-C νονται περὶ τὸ ἄρθρον ἐν ἀρχῇσι. τὰ δ' αὐτὰ ταῦτα γίνεται, καὶ ὀστέου μέλλοντος ἐκπεσεῖσθαι.

sint, si quidem ex acuto telo recta plaga est, ea transuersa melior. Quòd si graue fuerit & retusum quod vulnus inflixit, nihil inest discriminis. Sed & vulneris altitudo aliaque signa huiusmodi consideranda sunt. Pus si ad articulum accedat, duriorem eum reddi necesse est. Quòd si etiam tumores simul perseuerarint, necesse est eum locum in multum tempus durum esse, & sano quoque vlcere tumorem permanere, simulque ea inflecti ac extendi, vbi recuruato articulo curatio adhibita est. At quibus neruus excisurus esse speratur, iis cum maiore fiducia claudicationem prædixeris, idque tum maximè, si quis neruorum inferiorum exolutus fuerit. Neruus autem excisurus his indiciis deprehenditur, si pus albũ crassumq; & diuturnum sub eo effluit, doloresq; ac inflammationes ad articulum circa initia oriuntur. Quæ etiam contingere solent, vbi os excisurum est.

Τὰ δὲ τρώματα] Celsus *hunc locum sic disertè vertit. Propriè quædam in articulis visenda sunt, in quibus si præcisi nerui sunt qui continebant, debilitas eius partis sequitur. Si id dubium est, & ex acuto telo plaga est, ea transuersa commodior est: si retuso & graui est, nullum in figura discrimen est. Hîc autem νεῦρα τὰ συνέχοντα ligamenta & tendines dicuntur, velut in Coacis Prænot. νεῦρα παχέα vocantur. νεῦρα ὅσα παχέα τιτρώσκεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ χωλοῦνται, καὶ λοξὰ τιτρωσκόμενα. Nerui quicunque crassi vulnus accipiunt, vt plurimùm claudos reddunt, præcipueq; si obliquum vulnus fuerit. Neruorum verò transuersa vulnera maiorem conuulsionis metum iniiciunt, recta verò & quæ per longitudinem & in directũ fiunt, minori periculo patent, ex Gal. cap. 3. libr. 6. Meth. medendi. Sic in Coacis, θνήσκουσι δὲ καὶ ἐς τὰ ἐντὸς νεῦρα, ἤν τέ τι τῶν λεπτῶν τιτρώσκωσιν, ἤν τι τῶν παχέων, ἢν ἐπικάρσιος ἡ πληγὴ γίνηται καὶ μεγάλη. εἰ δὲ μικρὴ καὶ εὐθεῖα, περιγίνονται ἔνιοι. Intereunt verò quibus nerui interiores, siue tenuis aliquis, siue crassus, vulnus acceperint, si plaga trans-D uersa fuerit & magna. Quòd si parua & recta, nonnulli periculo eximuntur. Caluus pro οὐδὲν διαφέρει, contrarium sensum affinxit, non videns nullum inesse ex telo graui aut retuso in vulneris figura discrimen. Vitiosa sunt autem exemplaria quædam manu scripta, quæ pro ἐπικαρσίου ἐπικαρσίαι legunt.

*Cap. 26. lib. 5.

ἀλλ' ἔσται] Pro ἔσται ἔστι legunt exemplaria quædam manu scripta.

πῦον ἢν ἐπιγίνηται] Vbi neruus nullus præcisus est, sed vulnus telo retuso & graui inflictum est, videndum ad prædictionem ritè instituendam, num pus in articulum altè sit reconditum, aut tumor durus diu perseueret. Vlcus enim tum fore diuturnum, ac tumorem in multum tempus, sano quoque etiam vlcere, perseueraturum sperandum est. Atque ideò etsi claudicationis nullus metus est, ægrè tamen flecti aut extendi membrum posse prædicere poteris. Isque huius loci subobscuri sensus esse existimandus est, E quem sic expressit Celsus. Quamuis autem non abscissus neruus est, tamen si circa tumor durus diu permanet, necesse est & diuturnum vlcus esse, & sano quoque eo tumorem permanere, futurumque est, vt tardè membrum id extendatur vel contrahatur. Maior tamen in extendendo mora est, vbi recuruato articulo curatio adhibita est, quàm in recuruando eo quod rectum continuerimus.

γνώσῃ δὲ τοῖσι] Celsus hunc locum sic adumbrat, At visendum est pus supra articulum, an infra nascatur. Si sub eo nascitur, albumque & crassum diu fertur, neruum præcisum esse credibile est. Magis quoque, maiores dolores inflammationesque quò maturius excitatæ sunt.

τὰ δ' αὐτὰ ταῦτα] Lib. de fract. Hippocr. ossis discessum significari scribit, si pus multum effluat, & pars vlcerata turgeat, & ad excretionem contendat, quod deprehenditur ex labris vlceris inter se nequaquam coalescentibus, sed dissidentibus & obuersis, & si æger obtusum quendam motus sensum in fundo partis laborantis se percipere fateatur, vt scribit Gal. Comm. 3. in libr. de fract. F verba Hipp. sunt, σημεῖον δὲ τόδε, ἢν μέλλοι ὀστέων ἀπόστασις ἔσεσθαι ἐν τῷ τρόπῳ τούτῳ τῆς ἰητρείης. πῦον γὰρ συχνὸν ῥεῖ ἐκ τοῦ ἕλκεος, καὶ ὀργᾷν φαίνεται. Signum autem hoc erit, si in hoc curationis modo ossium discessio futura est, pus copiosum ex vlcere effluit, & turgere videtur.

Τὰ δὲ ἐν τοῖσιν ἀγκῶσι διακόμματα ἐν φλεγμονῇ μάλιστα ἐόντα, ἐς διαπύησιν ἀφικνέεται, καὶ τομάς τε καὶ καύσιας. ὁ δὲ νωτιαῖος μυελὸς ἢν νοσέῃ, ἤν τε ἐκ πτώματος, ἤν τε ἐξ ἄλλης τινὸς προφάσιος, ἤν τε ἀπὸ αὐτομάτου, τῶν τε σκελέων ἀκρατὴς γίνεται ὁ ἄνθρωπος, ὥστε μηδὲ θιγανόμενος ἐπαΐειν καὶ τῆς γαστρὸς καὶ τῆς κύστιος· ὥστε τοὺς μὲν πρώτους χρόνους, μήτε κόπρον, μήτε οὖρον διαχωρέειν, ἢν μὴ πρὸς ἀνάγκην. ὅταν δὲ καὶ παλαιότερον γίνηται τὸ νόσημα σὺν ἐπιόντι τῷ ἀνθρώπῳ, ἥ τε κόπρος διαχωρέει, καὶ τὸ οὖρον. ἀποθνήσκει δὲ μετὰ ταῦτα, οὐ πολλῷ ὕστερον χρόνῳ. ὧν δὲ ἐμπίπλαται αἵματος ἡ φάρυγξ, πολλάκις τῆς ἡμέρης τε H καὶ τῆς νυκτὸς ἑκάστης, οὔτε κεφαλὴν προαλγήσαντι, οὔτε βηχὸς ἐχούσης, οὔτε ἐμέοντι οὔτε πυρετοῦ λαμβάνοντος, οὔτε ὀδύνης ἐχούσης, οὔτε τοῦ στήθεος, οὔτε τοῦ μεταφρένου, τούτου κατιδεῖν ἐς τὰς ῥῖνας καὶ τὴν φάρυγγα,

Quæ in cubitis discissa sunt, præcipuè cum inflammatione, ad suppurationem sectionemq; & vstionem perueniunt. At verò si spinalis medulla, aut ex casu, aut aliqua quapiam externa causa, aut sua sponte laborarit, & crurum impotentiam facit, vt ne tactum quidem percipiat æger & ventris & vesicæ, adeò vt ne primis quidem diebus stercus aut vrina nisi coactè G reddatur. Quòd si morbus inueterauerit, & stercus & vrina ægro inscio prodit, tandemque non longo pòst interuallo perit. Quibus fauces sanguine frequenter & noctu & interdiu replentur, dum neque capitis dolor prægressus fuerit, neque tussis, neque vomitus, neque febris prehenderit, neque pectoris aut dorsi dolor tenuerit, in his nares & fauces inspiciendæ,

num quod vlcus eo in loco, aut hirudo compareat. | ἢν ἕλκος ἤ ἔχων φαίνηται ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ, ἢ βδέλλαν.

Τὰ ἢ ἐν ὅισι αἰχύσι] διαχάμματα dissectiones ac præcisiones Hippocrati significant, idemque quod διακοπή, cùm vulnus magnum & altè discissum fuerit. Sunt enim διακεκομμένα εἰς τὸ βάθος ἔχοντα διήκουσαν τὴν διαίρεσιν, vt scribit Galenus Comment. ad aphoris. 19. lib. 6. Sectiones autem atque vstiones suppurationes istæ postulant, tum vt puri via fiat, tum vt pars ipsa confirmetur, desiccetur & constringatur. Sed à ligamentis & neruis abstinere & inflammationi supersedere oportet, vt præcipit Hippocrates libro de fracturis.

ὁ ἢ νωτιαῖος μυελὸς] Obliquata spina, aut peruersa, aut gibba facta, spinalis medulla contorquetur, inflectitur, ac premitur. πιεχθεὶς δ' αὖ καὶ ἀπολελαμμένος ὁ νωτιαῖος, πολλῶν αὖ & μεγάλων & ἐπικαίρων ἀπονάρκωσιν ποιήσειν, vt scribit Hippocr. libro de artic. Sunt autem spinæ affectus quibus consentire spinalem medullam par est, κύφωσις, λόρδωσις, σκολίωσις, & σεῖσις, vt ex libro de articul. colligi potest. Sed & sinuata & intrò luxata & obliquata spina, crurum imbecillitatem ac motionis impotentiam, vrinæque & stercoris suppressionem consequi, affectis consortij lege neruis qui ex spinali medulla partibus sensum & motum præstant, vero est simile, & scribit Hippocrates libr. de art. Et verò qualiter his casibus vrinam & stercus inuitis profluere contingat, docet Galenus libro sexto, de loc. affect. capite quarto. Quod etiam adnotauit Hippocrates libro de art. his verbis: καὶ ἢν περιγίνωνται δὲ, ῥυάδεες τὰ οὖρα μᾶλλον οὗτοι, καὶ τῶν σκελέων ἀκρατέστεροι καὶ ναρκωδέστεροι. Quòd si euadant, his magis vrina profluit, & crurum impotentia ac stupore torquentur. Celsus quoque eadem in spinæ luxatione apponit capite 14. libro octauo. Si sub septo vertebræ exciderunt, femina resoluuntur, vrina supprimitur, interdum etiam sine voluntate prorumpit. Idem libro quinto. Medulla verò quæ in spina est, discussa, nerui resoluuntur aut distenduntur, sensus intercidit, interposito tempore aliquo sine voluntate inferiores partes vel semen, vel vrinam, vel etiam stercus excernunt. Paulus etiam eadem adscribit in spinalis medullæ compressione & spinæ peruersione libr. 6. capite 117. Hîc autem vt prædictio meliùs instituatur, causas quas procatarcticas vocant oculis subiicit, quas etiam inspiciendas monet Galenus. In quibus casus, aut rei cuiusdam grauis illapsus aut pondus ab Hippocrate enumerantur, & à Galeno inflicta plaga accensetur. Internis autem & latentibus causis annumerari possunt tubercula magna, dura & diuturna ad spinam adnata, quæ eam interdum sinuant & propellunt, vt scribitur initio lib. 3. de artic. Atque ea sponte fieri dicuntur, quòd nullam ortus sui euidentem occasionem indicent.

ἐκ ἐπιόντι τοῦ ἀνθρώπου] ἐκ ἐπαιόντι lego, ex duabus membranis scriptis, vt sit ægro inscio nec percipiente, quod est sine voluntate. Etsi ἐπιόντι vt habent reliqua omnia exemplaria, stare potest, quod est non cogente, adnitente, aut instante ægro & vrgente. Caluus hunc locum miserè peruertit ac perturbauit, nec authoris mentem assecutus est, cùm hoc loco deambulantem ægrum intellexit.

ἀποθνήσκει δὲ] Iis celerrimè mors superuenit, quorum in spina vertebræ exciderunt, vt scribit Celsus. Id enim fieri non potest nisi ex medulla, quæ per medium, & duabus membranulis, quæ per duos à lateribus processus feruntur, & neruis qui continent, ruptis. Ex eiusmodi luxationibus, vt tardiùs quàm ex capitis, sic tamen intra triduum homo moritur. Paulus quoque celeriter ægros mori scribit, præsertim si superiores & ceruicis vertebræ affectum fuerint expertæ.

ὧν δὲ ἐμπίπλαται] Faucium cruentarum causas, vt rectè prædictio procedat, exequitur. Quem locum haud dubiè expressit Celsus capite septimo libri secundi. Cui fauces sanguine & interdiu & noctu replentur, sic vt neque capitis dolores, neque præcordiorum, neque tussis, neque vomitus, neque febricula præcesserit, huius aut in naribus, aut in faucibus vlcus reperietur. In quibus etsi Celsus hirudinis nihil meminit, Galenus tamen libro quarto de loc. affect. capite sexto expuitionis sanguinis causas perquirens, si ab hirudine contingat, his indiciis prodi scribit: ἐὰν δέ τις αἷμα χρέμπτηται τε καὶ ἀπομύττηται πολὺ αἷμα πλείοσιν ἐφεξῆς ἡμέραις, μήτε κεφαλῆς ὀδύνης, ἢ βάρους, ἢ τι συμπαρόντος, ἢ προηγησαμένου, μήτε πληγῆς αὐτόθι γεγενημένης, ἐπισκέψασθαι χρὴ δι' ὅλου τόν τε τῆς ῥινὸς πόρον ἀκριβῶς, ὅλου, ἐκεῖνο τε τοῦ στόματος τὸν τόπον, ἔνθα συντέτρηται πρὸς τὴν ῥῖνα. γίνεται γὰρ ποτε τοῦτο σύμπτωμα, βδέλλης ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ προσπεφυκυίας, ἥτις αὔξεται καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ὥστε εἰ καὶ ταῖς πρώταις ἡμέραις ἐλάνθανεν διὰ σμικρότητα, μετὰ τρεῖς γε ἢ τέσσαρας ἐπιμὴς ὁρᾶσθαι. Quòd si pluribus deinceps diebus aliquis cruorem & screauerit & emunxerit, idque citra capitis vel dolorem vel grauitatem, siue præsentem, siue præteritam, neque plaga eo loco existente, huius & totum per nares meatum, atque eam oris partem qua ad nares perforatur, exactè considerare oportet. Istud enim aliquando contingere potest, hirudine huic loco adhærescente, quæ quidem in dies augeri solet: quamuis enim primis diebus, quòd sit exigua, latere potest, tertio tamen quartóve die, haud obscurè conspicitur. Quæ etiam repetit Aëtius capite 59. lib. 8. Est & historia iuuenis, cui ad narium foramen in eo meatu vbi nasus ad oris regionem perforatur, hirudinem latentem conspexit Galenus, quæ huic loco plurimùm addit lucis. Huius porrò loci & autoritatem & vtilitatem prædicat his verbis Galenus in Exegesi vocum Hippocratis. βδέλλαν ἐν τῷ μείζονι προρρητικῷ καὶ δευτέρῳ πρὸς αὐτῶν ἐπιγραφομένῳ, τὴν κιρσώδη φλέβα φασὶν οὕτως ὀνομάζεσθαι Διοσκουρίδης. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ κυρίως εἰρῆσθαι τοὔνομα κατ' αὐτὸ τὸ ζῶον. καὶ γὰρ παρέτυχόν ποτε τοῦ βιβλίου ἐκ τινος λεγομένου, καὶ ἀπορουμένων πολλῶν ἐπὶ τῶν γινομένων, προεῖπον ἐγὼ μόνος ἐκ τοῦ γράμματος ὁρμηθεὶς τ' ἀληθές. βδέλλαν, quod est hirudinem, in maiore Prorrhetico, à quibusdam secundo inscripto, varicosam venam sic nominatam esse Dioscorides ait. At mihi propriè hæc vox de animali ipso dici videtur. Etenim fortè aliquando incidi cùm illud eo in libro legeretur, & multis hac de re ambigentibus, solus ipsa scriptione impulsus verum prædixi. Quibus certè verbis historiam illam quam attingit lib. de loc. aff. innuere mihi videtur Galenus. Verùm locus ille vitiosè in omnibus nostris exemplaribus legitur, vt docuimus in nostra OEconomia, vbi & huius loci mentionem iniecimus. βδελλέων meminit Herodotus in Euterpe de Crocodilo verba faciens & de Trochilo aue, qui crocodili ad Zephirum hiantis os ingressus, affixas ibi hirudines deuorat & illæsus exilit. Quam etiam historiam Aristot. paulò aliter recenset lib. 9. de hist. anim. cap. 6. Ad epotam autem sanguisugam remedia habes apud Dioscoridem lib. 6. Celsum lib. 5. Paulum libr. 5. cap. 37. Nicandrum in Alexipharmacis, & in facile parabilibus remediis apud Gal. lib. 3.

Oculi gramiosi optimum habent successum, si simul lachryma & gramia & tumor cœperint. Aut si lachryma gramiæ permixta, neque vehementer calida fuerit, gramia verò alba & mollis, & tumor leuis ac solutus. His etenim sic se habentibus noctu oculus conglutinabitur, vt dolorem non sentiat: isque casus minimè periculosus, miniméque diuturnus fuerit. At si lachryma multa & calida, cùm paucissima gramia & exiguo tumore,

Ὀφθαλμοὶ δὲ λημῶντες ἄριστα ἀπαλλάσσουσιν. ἢν τό, τε δάκρυον, καὶ ἡ λήμη, καὶ τὸ οἴδημα ἄρξηται ὁμοῦ γινόμενα. ἢν δὲ τὸ μὲν δάκρυον τῇ λήμῃ μεμιγμένον ᾖ, καὶ μὴ θερμὸν ἰσχυρῶς. ἡ δὲ λήμη λευκή τε ᾖ καὶ μαλθακὴ, τό, τε οἴδημα ἐλαφρόν τε καὶ λελυμένον. εἰ γὰρ οὕτω ταῦτ' ἔχοι, ξυμπλάσοιτ' ἂν ὀφθαλμὸς ἐς τὰς νύκτας ὥστε ἀνώδυνος εἶναι, καὶ ἀκινδυνότατον οὕτως ἂν εἴη, καὶ ὀλιγοχρονιώτατον. εἰ δὲ τὸ δάκρυον χαρέη πουλὺ καὶ θερμὸν ξὺν ὀλιγίστῃ λήμῃ, καὶ σμικρῷ οἰδήματι,

εἰ μὲν

A εἰ μὲν ἐκ τοῦ ἑτέρου τῶν ὀφθαλμῶν, χρόνιον μὲν κάρτα γίνεται, ἀκίνδυνον δέ. καὶ ἀνώδυνος οὗτος ὁ τρόπος. ἐν τοῖσι μάλιστα τήνδε κρίσιν ὑποσκέπτεσθαι. τὴν μὲν πρώτην, ἐς τὰς εἴκοσιν ἡμέρας. ἢν δὲ ὑπερβάλλῃ τοῦτον τὸν χρόνον, ἐς τὰς τεσσαράκοντα προσδέχεσθαι. ἢν δὲ μὴ δὲ ἐν ταύτῃσι παύηται, ἐν τῇσιν ἑξήκοντα κρίνεται. παρὰ πάντα δὲ τὸν χρόνον τοῦτον, ἐν-
B θυμεῖσθαι τὴν λήμην, ἢν ἐν τοῖσι δακτύλοισι τε μίσγηται, καὶ λευκή τε καὶ μαλθακὴ γίνηται. μάλιστα δὲ ὑπὸ τοὺς χρόνους τοὺς κρισίμους. ἢν γὰρ μέλλῃ παύεσθαι, ταῦτα ποιήσει. εἰ δὲ οἱ ὀφθαλμοὶ ἀμφότεροι ταῦτα πάθοιεν, ἐπικινδυνότεροι γίνονται ἑλκωθῆναι. ἡ δὲ κρίσις ἐλάσσονος χρόνου ἔσται. λῆμαι δὲ ξηραί, ἐπώδυνοι κάρτα. κρίνονται δὲ ταχέως, ἢν μὴ τρῶμα λάβῃ ὁ ὀφθαλ-
C μός. οἴδημα δὲ ἢν μέγα ᾖ, ἀνώδυνόν τε καὶ ξηρὸν ἀκίνδυνον. εἰ δὲ εἴη ξὺν ὀδύνῃ, κακὸν μὲν ξηρὸν ἐὸν καὶ ἐπικίνδυνον ἑλκῶσαι τε τὸν ὀφθαλμὸν, καὶ ξυμφῦσαι. δεινὸν δὲ καὶ ξὺν δακρύοισι τε ὂν καὶ ὀδύνῃ. εἰ γὰρ δάκρυον χωρέει, θερμὸν καὶ ἁλμυρὸν, κίνδυνος τήν τε κόρην ἑλκωθῆναι, καὶ τοῖσι βλεφάροισιν. εἰ δὲ τὸ μὲν οἴδημα καταστάιη, δάκρυον δὲ πολὺ ἐπιχέηται πολὺν χρόνον, καὶ λῆμαι ἔω-
D σι, τοῖσι μὲν ἀνδράσι βλεφάρων ἐκστροφὴν προλέγειν. τῇσι δὲ γυναιξὶ, καὶ τοῖσι παιδίοισιν, ἑλκῶσιν, καὶ τῶν βλεφάρων ἐκστροφήν. ἢν δὲ λῆμαι χλωραὶ καὶ πελιδναὶ ἔωσι, καὶ δάκρυον πουλὺ καὶ θερμὸν, καὶ ἐν τῇ κεφαλῇ καῦμα ᾖ, καὶ διὰ τῶν κροτάφων ὀδύναι ἐς τὸν ὀφθαλμὸν κατασκήψωσι, καὶ ἀγρυπνίη τουτέοισιν ἐπιγίνηται, ἕλκος ἀνάγκη γενέσθαι ἐν τῷ ὀφθαλμῷ. ἐλπὶς δὲ καὶ
E ῥαγῆναι τὸν τοιοῦτον. ὠφελέει δὲ καὶ πυρετὸς ἐπιγενόμενος ἢ ὀδύνη, ἐς τὴν ὀσφῦν στηρίξασα. προλέγειν δὲ δεῖ τούτοισι τὰ ἐσόμενα, ἐς τε τὸν χρόνον σκεπτόμενον, ἐς τε τὰ ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ ῥέοντα, ἐς τὰς περιωδυνίας τε καὶ ἀγρυπνίας. ἐπὴν δὲ καὶ τὸν ὀφθαλμὸν οἷόν τε ᾖ κατιδεῖν, ἢν μὲν εὑρεθῇ ἐρρωγώς τε καὶ διὰ τῆς ῥωγμῆς ὑπερέχουσα ἡ ὄψις, πονηρὸν καὶ χαλεπὸν καθιδρῦσαι. εἰ δὲ καὶ
F σηπεδὼν ὑπῇ τῷ τοιούτῳ, τελέως ἄχρηστος ὁ ὀφθαλμὸς γίνεται. τοὺς δὲ ἄλλους τρόπους τῶν ἑλκέων ἐς τὰ χωρία σκεπτομένοις προλέγειν, καὶ τάς τε σηπεδόνας καὶ βαθύτητας, ἀναγκαῖον κατὰ τὴν ἰσχὺν τῶν ἑλκέων τὰς οὐλὰς γίνεσθαι. οἷσι μὲν οὖν ῥήγνυνται οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ μετὰ ταῦτα ὑπερίσχουσιν ὥστε ἔξω τὴν ὄψιν τῆς χώρης εἶναι, ἀδύνατοι ὠφε-
G λέεσθαι καὶ χρόνῳ καὶ τέχνῃ εἰς τὸ βλέπειν. τὰ δὲ σμικρὰ μετακινήματα τῶν ὄψεων οἷά τε καθιδρύεσθαι, ἢν μήτε κακὸν ἐπιγίνηται μηδὲν, ὅ τε ἄνθρωπος νέος ᾖ. αἱ δὲ ἐκ τῶν ἑλκέων οὐλαὶ, οἷσιν ἂν μὴ κακόν τι ἄλλο παρέῃ, πᾶσαι οἷαί τε ὠφελέεσθαι καὶ ὑπὸ τοῦ χρόνου καὶ ὑπὸ τῆς τέχνης. μάλιστα δὲ αἱ νεώταται τε καὶ ἐν τοῖσι νεωτάτοισι τῶν σωμάτων. τῶν δὲ χωρίων, μάλιστα μὲν αἱ ὄψιες βλάπτονται ἑλκούμεναι. ἔπειτα τὸ ὑπεράνω τῶν ὀφρύων. ἔπειτα δὲ καὶ ὅ,τι ἂν ἄγχιστα ᾖ τούτων
H τῶν τόπων. αἱ δὲ κόραι γλαυκούμεναι ἢ ἀργυροειδέες γινόμεναι, ἢ κυάνεαι, οὐδὲν χρηστόν. τουτέων δὲ ὀλίγαι ἀμείνους. ὁκόσαι ἢ σμικρότεραι φαίνονται, ἢ εὐρύτεραι, ἢ γωνίας ἔχουσαι, εἴτ' ἐκ προφασίων τοιαῦται γένοιατο, εἴτ' αὐτόμαται. ἀχλύες, καὶ νεφέλαι, καὶ αἰγίδες ἐκλεαίνονταί τε καὶ ἀφανίζονται. ἢν μὴ τρῶμα τι ἐπιγίνηται ἐν τούτῳ τῷ χωρίῳ.

idq; ex altero oculo profluat, valde diuturnum id quidem, sed sine periculo fit, idq; lippitudinis genus doloris expers est. Et in his præcipuè iudicatio consideranda est, quæ prima quidem fit circa vigesimũ diem. Quod tempus si superat, quadragesimus dies expectandus est, aut si neq; in his desinit, in sexaginta diebus soluitur. At toto tempore ad gramiam attẽtum esse oportet, num in digito misceatur, & alba ac mollis fiat, idq; præcipuè sub iudicationis tempus, tum nanque vbi finitur, id euenire solet. Quòd si hæc vtrunq; oculum inuaserũt, maius est vlcerum periculum, sed breui soluẽtur. Gramiæ autem siccæ vehementes dolores afferunt, breui tamen soluuntur, nisi oculus vulnus acceperit. Tumor verò magnus, doloris expers & siccus, sine periculo est. Quòd si cum dolore est, siccus quidem malus, metusq; est ne oculum exulceret ac palpebræ coeant. Formidabilis quoq; est, vbi cum lachryma coniũctum dolorem habet. Nam si lachryma calida & salsa profluit, in pupilla & palpebris exulcerationis periculũ est. At si tumor quidem constiterit, lachryma verò multa diutiùs effunditur, & gramię tenent, viris quidem palpebrarum euersionem rectè prædixeris, at mulieribus & pueris exulcerationem & palpebrarum euersionem. Si verò gramiæ pallidæ aut liuidæ fuerint, lachrymáque multa & calida, caput ardor occupet, ex temporibus ad oculum dolor tendat, insomniaq; his accesserit, vlcus in oculo factum esse necesse est, ac vt rumpatur metus est. Iuuat autem succedens febris, aut dolor in lumbos firmatus. His verò futurorum prædictionem rectè institues, si & temporis & eorum quæ ex oculo fluũt rationem inieris, tum etiam grauissimorum dolorum, tum vigiliarum. Sed vbi oculum introspicere licet, si quidem ruptum inueneris, & per rimam pupilla extiterit, malum significat, nec facilè restituitur. Quòd si etiam putredo subsit, nulli ampliùs est vsui. Reliqua verò vlcerum genera prædicere licet, & locorum putredines & altitudines intuenti. Pro vlcerum magnitudine cicatrices fieri necesse est. Quibus igitur rumpuntur oculi, posteaque adeò extant vt pupilla loco mota esse videatur, iis nec vllo tempore, neque arte, vt videant, opem ferre licet. At paruæ pupillarum dimotiones restitui possunt, dum ne quid mali accesserit & iuuenis sit æger. Vlcerum verò cicatrices, si non aliud malum subsit, omnes & à tempore & ab arte iuuari posse existimandæ sunt, ac præcipuè quæ recentissimè & in iuuenum corporibus contractæ sunt. Ex locis autem insignem facit noxiam pupillæ acies si exulceretur, secundum eam id quod est supra supercilia, deinde verò quicquid his locis fuerit proximum. Pupillæ quoque cæsium, aut argenteum, aut cæruleum colorem nactæ, improbandæ sunt. His aliquantùm meliores existimandæ sunt, quæ aut minores, aut ampliores apparent, aut angulos habent, siue id ex manifesta causa, siue sponte contingat. Caligines & nubeculæ, ac subalbicantes cicatrices ægides dictæ, exteruntur ac euanescunt, nisi eo in loco vulnus aliquod subortum sit,

aut illic antea cicatricem aut vnguem esse contigerit. Quòd si in oculi nigro resplendens cicatrix orta sit, nigri aliquid dealbat, ita vt si diutiùs perseueret & aspera & crassa, etiã vestigiũ aliquod postea relinquat. Iudicationes verò non secus ac in febribus scripsi, ita & hîc se habent. Sed & obseruatis signis, pro genere quidem lippitudinum, prædictionem instituas licet. Nempe diuturnas lippitudines fore, vbi pessima signa affuerint, velut in singulis descriptum est. Breues verò, vbi optima signa comparuerint, eásque septimo die aut proximis diebus finiendas prædicere, ac alioqui in tuto esse existimare oportet. Quibus autem leuamentum adfuerit, si id neque iudicatoriis diebus, neque cum bonis signis contingat, in iis recidiuæ metuendę sunt. Imprimis verò in oculorum affectibus vrinæ status in cõsiderationem adhibendus est. Occasio nanque præceps est & lubrica.

ἢ πρόσθεν τύχῃ οὐλὴν ἔχων ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ, ἢ πτερύγιον. ἢν δὲ περιλήψιες γίνωνται ἀπολευκαίνῃ τοῦ μέλανος μόριόν τι, εἰ πουλὺν χρόνον παραμένῃ, καὶ τρηχείη τε καὶ παχείη, καὶ μνημόσυνον ὑποκαταλείπειν. αἱ δὲ κρίσιες ὡς ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν ἔγραψα, οὕτω καὶ ἐνθάδε ἔχουσιν. ἀλλὰ χρὴ τὰ σημεῖα ἐκμαθόντα προλέγειν. τὰς μὲν διαφορὰς τῶν ὀφθαλμιῶν, ὅταν τὰ κάκιστα τῶν σημείων ἐπιγίνηται, τὰς δὲ πολυχρονίους τῶν ὀφθαλμιῶν, ὡς διαγέγραπται ἐφ᾽ ἑκάστῃσι. τὰς δὲ ὀλιγοχρονίους, ὅταν τὰ σημεῖα προφαίνηται τὰ ἄριστα, τότε προλέγειν ἑβδομαίας παύεσθαι, ἢ ἐγγὺς τουτέων, καὶ ἄλλως ἀσφαλῶς νομίζειν ἔχειν. τὰς δὲ ὑποστροφὰς προσδέχεσθαι, οἷσιν ἂν ῥαστῶναι γίνωνται, μήτ᾽ ἐν ἡμέρῃσι κρισίμοισι, μήτε σημείων ἀγαθῶν ἐπιφανέντων. πάντων δὲ χρὴ μάλιστα τὴν κατάστασιν τοῦ οὔρου, ἐν τοῖσι περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐνθυμέεσθαι. οἱ γὰρ καιροὶ ὀξέες.

Ὀφθαλμοὶ δὲ λημῶντες] Lippientium oculorum prædictionem instituit, ex tumoris, lachrymarum, ac pituitæ quæ in ipsa lippitudine videntur, tum qualitate, tum quantitate. Idque eò fit, quòd cum ingentibus & variis casibus oculi nostri pateant, iidemque magnam partem ad vitæ simul & vsum & dulcedinem conferant, summa cura tuendi sunt. Hunc autem locum disertè Celsus totum expressit ac in vsum suum transtulit cap. 6. lib. 6. Protinus autem orta lippitudine, quædam notæ sunt, ex quibus quid euenturum sit colligere possimus. Nam simul ac lachryma, & tumor, & crassa pituita cœperint, si ea pituita lachrymæ mixta est, & ea lachryma calida est, pituita verò alba & mollis, tumor non durus, longæ valetudinis metus non est. Vbi aduertere licet mendosè in omnibus Celsi codicibus legi (& ea lachryma calida est) pro, (neque ea lachryma calida est) vt ex Græco contextu & sequentibus ex aduerso his respondentibus manifestò patet. Denique λήμην, quæ sordes est lippientium oculorum & pituita concrescens, Celsus pituitam vertit, nos gramiam dicimus, quòd sint gramiæ Nonio oculorum pituitæ, vnde gramiosi oculi dicantur. Plinius cap. 13. lib. 25. Crethmos agrios gramias tollit oculorum impositus. Caluus hîc pro ἐπαλλάσσουσιν ἀπαλλάσσουσιν aut ἀπαλλάσσονται, legisse videtur, sed ἐπαλλάσσειν hîc successum & quid euenturum sit ostendit.

εἰ δὲ τὸ δάκρυον] Celsus. At si lachryma multa & calida, pituitæ paulum, tumor modicus, idque in vno oculo est, longum id sed sine periculo futurum est. Idque lippitudinis genus minimè cum dolore est, sed vix ante vigesimum diem tollitur, nonnunquam per duos menses durat, sed quandoque finitur.

Παρὰ πάντα δὲ τὸν χρόνον] Celsus breuissimè hoc totum complexus est. Si pituita alba & mollis esse incipit, lachrymæque miscetur aut si simul hæ oculum vtrunque inuaserunt, potest esse breuior, sed periculum vlcerum est. Ex quibus cuiuis patet Celsum ἢν τῷ δακρύῳ τε μίσγηται legisse, aut ἢν σὺν τῷ δακρύῳ, pro δακτύλῳ. Atque ea mihi germana esse lectio videtur, contra tamen omnium quæ adhuc videre licuit exemplarium fidem. Etsi publicata lectio quodammodo stare potest, vt ad digiti contactum pituita hæreat ac misceatur lachrymæ, quo exploret an mollis sit & maturari cœperit. Vitiosus est autem Asulanus codex, qui ἐπικινδυνώτερον pro ἐπικινδυνώτερος legit. Oculos enim indicat vlcerum periculo promptè esse expositos.

λῆμαι δὲ ξηραὶ] Sic Celsus. Pituita autem sicca & arida dolorem quidem mouet, sed maturiùs desinit, nisi quid exulcerauit. Tumor magnus si sine dolore est & siccus, sine vllo periculo est. Si siccus quidem, sed cum dolore est, ferè exulcerat, & nonnunquam ex eo casu fit, vt palpebra cum oculo conglutinetur. Eiusdem exulcerationis timor in palpebris pupillisve est, vbi super magnum dolorem lachrymæ salsæ calidæque eunt, aut etiamsi tumore finito diu lachryma cum pituita profluat. Sic enim legendum censeo, non vt vulgata exemplaria habent (tumore infinito) Hîc enim καθιστὰν οἴδημα tumorem subsidentem & finitum vocat Celsus. Fit autem palpebrarum euersio lachrymis calidis, salsis, acribus diutiùs euntibus, pituitaque sicca & arida cum tumore & dolore vrgente, & iugi exulceratione prægressa, supercrescente carne. Idque vitij genus ἐκτρόπιον Medicis dicitur. De quo agit Paulus lib. 3. & 6. & Aëtius lib. 7. cap. 71. ac Celsus lib. 6. cap. 7.

ἢν δὲ λῆμαι χλωραὶ] Celsus sic expressit, Peius etiamnum est, vbi pituita calida aut liuida est, lachryma calida aut multa profluit, caput calet, à temporibus ad oculos dolor peruenit, nocturna vigilia vrget. Siquidem sub his oculus plærunque rumpitur, votumque est, vt tantùm exulceretur. Ex quibus manifestum vitium apparet, & in omnibus obtinuit exemplaribus. Nam pro calida pituita, haud dubiè pallida legenda est. Horum autem prædictionem adornant quæ scribuntur in Coacis Prasagiis, οἷσιν ὀφθαλμιῶσι κεφαλαλγίη προσγίνεται, ἢ παρακολουθεῖ χρόνον πολὺν, κίνδυνος τυφλωθῆναι. Quibus cum lippitudine capitis dolor accedit diuque perseuerat, cæcitatis metus impendet.

ὠφελέει δὲ] Celsus. Intus ruptum oculum febricula iuuat. In Coacis etiam, ὀφθαλμιῶντι ἀνδρὶ, πυρετὸς ἐπιγενόμενος λύσις. Lippitudine affecto suborta febris solutionem affert. Qua de re illic scripsimus. Firmatus autem in lumbos dolor, transpositi humoris ratione prodesse potest, sicque per aluum secedere, quomodo in Coacis dixit, αἱ παρ᾽ ὀφθαλμοὺς ἐπαναστάσιες ἐν τῇσιν ἀνακομιδῇσι, κοιλίην καταῤῥηγνύουσιν. Erumpentes circa oculos eminentiæ, dum ægri ex morbo recreantur, proruptura alui spem faciunt. Vitiosa sunt autem exemplaria quæ ὀφρύων pro ὀσφύων legunt. Quædam etiam manu scripta σπείζονα legunt.

ἡ ὄψις] ὄψις id quo cernimus indicat & pupillæ foramen quod videndi aciem effundit, & per quod spiritus visorius viam facit, & acies ac videndi facultas proficiscitur, indeque pro pupilla sumitur Tullio lib. 2. de Natura Deorum. Sic Rufo ὄψις κόρη dicitur, & quod in oculo medium cernimus. Idem quoque aliàs scribit, κόρας καὶ ὄψις dici, vel vt aliis placet, ὄψιν μὲν ᾧ βλέπομεν.

αἱ ἀσκαίου μὲν] Interpretes γὰρ legisse videntur, quod optimè quadrat, contra tamen omnium exemplarium fidem.

οἷσι μὲν οὖν ῥήγνυνται] Celsus. Si foras iam ruptus procedit, sine auxilio est.

πᾶσαι οἴεσθαι] οἷαί τε legunt exemplaria duo Regia manu scripta.

αἱ ὄψιες] Hîc pupillæ aciem dixi, pupillæ foramen vnde cernendi potentia & spiritus visorius effunditur, intelligens, speciem non ineptè Caluus vertit, esseq; videtur quam γλήνην Rufus vocat. Exulceratus autem locus ille insignem ac præcipuam noxam facit, cùm omnem videndi potentiam effundat. Exemplaria autem quædam ἑλκόμενοι pro ἑλκούμεναι legunt.

A τούτων τ͂ τρόπων] Vitiosa sunt exemplaria manu scripta quæ τρόπον legunt.

αἱ δὲ κόραι γλαυκούμεναι] Hoc loco natiua oculorum temperies non instituitur, sed de offensionibus oculorum & iniuriis externis agitur, à quibus offensæ pupillæ glaucescunt, aut argenteum colorem, hoc est lucidum & albidum assumunt, condensato & resiccato humore crystallino, aut eo humoris aquei impuritate & copia obtenebrato, cæruleæ fiunt. Glaucedo igitur est humoris crystallini in glaucum transmutatio, quæ aut illius contractione & densatione fit, aut humorum affluxu eius albedine & splendore obsepto & offuscato. Sic enim recentiores apud Paulum hæc crystallini humoris vitia ab humiditate proficisci statuunt. Quæ certè etiam huic loco in quo maxima est fluxionis humorum in oculos actio, competere videntur. De glaucis verò oculis & eorum attributionibus & causis, multa à nobis ex Galeno & Arist. dicta sunt Com. in lib. 2. epid. Hic autem pupillæ vitium γλαύκωσιν aut γλαύκωμα intelligit. Est autem γλαύκωσις τοῦ κρυσταλλοειδοῦς ὑγροῦ εἰς λευκὸν ἢ ὑδατῶδη χροιὰν μεταβολή, δι᾽ ἣν τὸ βλέπειν κωλύεται, Authori definit. Medicarum, hoc est, humoris crystallini in album & aqueum colorem mutatio, à qua visus impeditur. De ea etiam agit Gal.

B lib. 10. de vsu partium. De glaucomate verò Paulus lib. 3. & Aëtius lib. 7. & Gal. Comm. ad aphor. 31. libr. 3. & nos fusissimè in nostra Œconomia.

ἐντέων δὲ ὀλίγον ἀμείνους] ὀλίγαι pro ὀλίγον legunt exemplaria publicata. Hoc verò vitium σύγχυσις ὀφθαλμοῦ Græcis dicitur, & insignia vulnera aut vueæ tunicæ inflammationem sequitur, vt scribit Aëtius lib. 7.

ἀχλύες] Ἀχλὺς autori Isagoges est vitium in nigro oculi & cicatricula à superficiaria exulceratione contracta. Sic enim definitur, ἀχλύς ἐστι περὶ ὅλον τὸ μέλαν ἀπὸ ἑλκώσεως ἐπιπολαίου οὐλὴ λεπτοτάτη ἀέρι ἀχλυώδει παραπλησία. Aëtio autem ἀχλὺς ἐπιπόλαιος ἐστὶν ἕλκωσις ἐπὶ τοῦ μέλανος γινομένη, παραπλησία ἀχλυώδει ἀέρι τῷ χρώματι κυανοῦ, πολὺ τὸ πον ἐπέχουσα τοῦ μέλανος. ὅταν δὲ ἐπὶ τῆς κόρης γένηται, οὐ ῥαδίως ὁρῶσι. ἀχλὺς est superficiaria vlceratio in oculi nigro orta, aëri caliginoso affinis, colore cæruleo, magnam nigri partem occupās. Cùm verò in pupilla extiterit, non facilè vident.

νεφέλαι] νεφέλιον ἐστὶν ἕλκος ἐπιπόλαιον ἢ μικρῷ μεῖζον ἀργέμου ἢ λευκὸν Authori Isagoges, hoc est, vlcus superficiale & argemo paulo maius

C ac album. Aëtio verò νεφέλιον καλεῖται τὸ ἐπὶ τοῦ μέλανος βαθύτερον τοῦ ἀχλύος ἕλκος ἢ μικρότερον, τῇ δὲ χροιᾷ λευκότερον. Nubecula vocatur vlcus in nigro caligine profundius ac minus, & colore albius. Paulo autem lib. 3. νεφέλιον vt hîc quoque inter summas & superficiarias oculorum cicatrices accensetur.

αἰγίδες] αἰγίδες hîc dicuntur subalbicantes cicatrices ex acrioris in oculos pituitæ affluxu contractæ, vt ex Galeno ἐν τ͂ γλώσσαις patet, in dictione αἰγλίν, etsi in Coacis aliud quid significant. Qua de re in Coacis Præsagiis plura adscripsimus, huiusq; loci mentionem iniecimus. Dicuntur autem αἰγίδες fortè παρὰ τὸ αἰγίζειν, quod Hesychio διασπᾶν, dilacerare significat. Cal. hîc αἰγίδας stillas lucidas fulgentes interpretatur, Varinum fortè secutus, qui ἀποσίλψεις τ͂ ὀφθαλμῶν esse scribit. Sed certè hunc locum mirè perturbauit cùm ista superioribus iunxit, adeò vt ne germanus authoris sensus ex eo erui possit.

πτερύγιον] Vnguis, quod πτερύγιον Græci vocant, est membranula neruosa oriens ab angulo, quæ nonnunquam ad pupillam quoque peruenit, eiq; officit, vt scribit Celsus lib. 7. cap. 7. Author quoque Isagoges πτερύγιον esse dicit, ὅταν ἐπὶ πλέον ἑλκωθέντος ἢ ὑπερσαρκώσαντος τοῦ λευκοῦ, ὑμὴν λεπτὸς ἢ νευρώδης ἐπιδράμῃ τ͂ ὀφθαλμὸν, ἀρξάμενος ἀπὸ τινος τῶν κανθῶν, ἕως τοῦ μέλανος ἢ τῆς κόρης ἐφάψηται. Vnguis est in

D albo oculi vltra modum exulcerato & carne impleto, membranula tenuis & neruosa ad oculum excurrens, ab angulo exoriens donec ad nigrum & pupillam pertingat. Sic enim κόρης potiùs quàm κορυφῆς legendum existimo, ex Paulo & Aëtio, contra omnium codicum & interpretum fidem. Caluus porrò contrarium planè sensum sibi affinxit.

περίληψις] Exemplaria omnia tum scripta, tum publicata, vitium retinent, cùm παράλαμψις indubitata fide legendum sit, vt patet ex Gal. ἐν τ͂ γλώσσαις. Illic enim παράλαμψις explicatur ἡ ἐν τῷ μέλανι τ͂ ὀφθαλμῶν ἐπιλάμπουσα οὐλή, διὰ τὸ ἡσυχῇ παχυτέραν εἶναι τ͂ αἰγίδος, in oculorum nigro splendicans cicatrix, eò quòd paulò crassior sit quàm quæ ægis dicitur. Neque enim video cuinam loco aptiùs accommodari possit. Quod etiam rectè vidit Cornarius, non est autem assecutus Caluus. Celsus verò hunc locum aliqua ex parte sic expressit. Si de nigro aliquid albidum factum est, diu manet. At si asperum aut crassum est, etiam post curationem vestigium aliquod relinquit. Sic enim legendum esse vel ex hoc loco patet. Quòd ad literam attinet, ἀπολευκαίνει τοῦ μέλανος μόριόν τι, ὡς ἐπὶ

E πολὺ χρόνον παραμένει &c. lego ex codicibus integrioribus. Quam lectionem etiam secutus est Cornarius.

ταῖς δὲ πολυχρονίοις] Integriora exemplaria manu scripta ταῖς πολυχρονίοις habent.

τό τε προλέγειν] Sic ferè omnia exemplaria tum publicata, tum scripta, & hanc lectionem secuti sunt interpretes: τόδε, τι tamen mihi magis placet ex scripto eoq; fidelissimo codice, quem secutus est Morelius.

ταῖς δὲ ὑποστροφαῖς] Caput est in tota iudicij disciplina celeberrimum, quod præcipuè febribus accommodatur ab Hipp. in Progn. aph. & Coac. Præsagiis. Τὰ γὰρ ἀλόγως ῥαστωνήσαντα φιλυπόστροφα. δῆλον δ᾽ ὅτι ταῦτ᾽ ἀλόγως ῥαστωνῆσαι λέγοιτ᾽ ἂν (vt scribit Gal.) ὅσα μήτε μετὰ σημείων λυτηρίων, μήτε ἐν κρισίμοις ἡμέραις ἔδοξε πεπαῦσθαι. πάντων δὲ χρὴ μάλιστα] In oculorum affectibus vrinæ statum adhiberi vult, vt plenior instituatur prædictio, non secus ac in pleuritide & peripneumonia, in Coac. Præsagiis, etsi inde propria affectus cognitio peti non possit aut debeat. ὑπόστασιν verò pro κατάστασιν legunt exemplaria quædam, quod vidit etiam Caluus.

F Αἱ δὲ δυσεντερίαι ξὺν πυρετῷ μὲν ἢν ἐπίωσιν, ἢ ποικίλοισί τε διαχωρήμασιν, ἢ ξὺν φλεγμονῇ ἥπατος, ἢ ὑποχονδρίου, ἢ γαστρὸς, ἢ ὅσαι ἐπώδυνοι, ἢ ὅσαι τ͂ σιτίων ἀπολαμβάνουσιν, δίψαν τε παρέχουσιν, αὗται μὲν πᾶσαι πονηραί. καὶ ὃς ἂν πλεῖστα ἔχῃ τούτων τ͂ κακῶν, τάχιστα ἀπόλλυται. ᾧ δ᾽ ἂν ἐλάχιστα τ͂ τοιούτων προσέῃ, πλεῖσται αὐτῷ ἐλπίδες. ἀποθνήσκουσι δὲ ὑπὸ ταύτης τ͂ νόσου μάλιστα παιδία τὰ πενταέτεα, καὶ γεραίτερα ἔς τε τὰ δεκαέτεα. αἱ δ᾽ ἄλλαι ἡλικίαι

G ἧσσον. ὅσαι δὲ δυσεντεριῶν λεπτοσχιδέες, τὰ μὲν κατὰ ταῦτα οὐκ ἐμποιέουσιν. αἷμα δὲ καὶ ξύσματα διαχωρήσαντα, ἐπαύσαντο ἑβδομαῖα, ἢ τεσσαρεσκαιδεκαταῖα, ἢ εἰκοσταῖα, ἢ τεσσαρακονθήμερα, ἢ ἐντὸς τούτων τ͂ χρόνων. τὰ τοιαῦτα γὰρ διαχωρήματα καὶ ὑπάρχοντα πρόσθεν ἐν τοῖσι σώμασι, νοσήματα ὑγιάζει. τὰ μὲν παλαιότερα, ἢν πλείονι χρόνῳ. τὰ

H δὲ νεώτερα, δύναται καὶ ἐν ὀλίγῃσιν ἡμέρῃσιν ἀπαλλάσσειν. ἐπεὶ καὶ ἐν γαστρὶ ἔχουσαι καὶ αὗται περιγίνονται μάλιστα ἐς τοὺς

At tormina ea quidem omnia mala sunt, si cum febre quidem inuadunt, aut variis alui recrementis, aut iecoris inflammatione, aut præcordiorum, aut ventris, aut quæcunque doloribus cruciant, aut cibos cohibent, sitimq; inferunt. Ac celerrimè is perit, quem maxima pars horum malorū occupat. Huic verò plurimum inest spei, cui horum paucissima adsunt. Isque morbus præcipuè pueros à quinto anno perimit, & qui eum superant ad decimum vsque, cæteræ ætates tutiores sunt. Vtilia autem tormina sunt quæ his malis non affligunt. At vbi sanguis & strigmeta per aluum reiecta fuerint, septimo die desinūt, aut decimoquarto, aut vigesimo, aut quadragesimo, aut intra hoc tempus. Huiusmodi nanq; deiectiones etiam eos qui ante fuerunt in corporibus morbos tollunt: inueteratos quidem spatio temporis maiore, recentes verò etiam paucis diebus leuare possunt. Siquidem & prægnantes ipsæ etiam plærunque ad partum supersunt, & ex partu, fœtumq; conseruant, etiamsi per multos men-

τόκοις τε καὶ ἐκ τῶν τόκων, καὶ τὰ ἔμβρυα διασώζουσιν, αἵματός τε καὶ ξύσματος διαχωρεόντων, καὶ πολλοῖς μη-

ses sanguis & strigmenta per aluum secedāt, nisi si dolore affligantur, aut aliquod ex malis signis quæ in difficultatibus intestinorum adesse scripta sunt, accesserit. Quòd si horum aliquod adesse visum fuerit, & fœtui perniciem, ac prægnanti periculum denunciat, nisi post fœtus absolutionem, aut secundarum dimissionem, ipsa tormina eodem die, aut non multò post, cessauerint.

νας, ἢν μή τις ὀδύνη αὐτῇσι προσῇ, ἢ ἄλλο τι τῶν πονηρῶν ὧν ἔγραψα σημείων εἶναι ἐν τῇσι δυσεντερίῃσι, ἐπιγένοιτο. εἰ δέ τι κείνων ἐπιφαίνοιτο, τοῦ τε ἐμβρύου ὄλεθρον σημαίνει, καὶ τῇ ἐχούσῃ κίνδυνον, ἢν μὴ μετὰ τοῦ ἐμβρύου τὴν ἀπόρρηξιν, καὶ τοῦ ὑστέρου τὴν ἀπόλεσιν, ἡ δυσεντερίη παύσηται αὐθημερὸν, ἢ μετ' ὀλίγον χρόνον.

αἱ δὲ δυσεντερίαι] Corn. Celsus hunc locum sic expressit cap. 8. lib. 2. Deiectionibus quoq; si febris accessit, si inflammatio iocinoris, aut præcordiorum, aut ventris, si immodica sitis, si lōgius tempus, si aluus varia, si cum dolore est, etiam mortis periculum subest, maximeq; si inter hæc tormina vetera esse cœperunt. Reliqua quæ hîc deficiunt, Celsus ex lib. περὶ παθῶν mutuatus est. Cæterùm tenuibus intestinis exulceratis, dolores circa vmbilicum consistunt, biliosi & porracea atque omninò variegata per aluum excernuntur, stercori commixta, citra tamen ramentorum complexum, cum torminibus & mordacitate desperationeq; ac exolutione, vt non procul ægri absint ab animi deliquio, siti quoque infestantur ac febricitant. Atq; ea sunt perniciosissimæ dysenteriæ signa ex Aëtio.

ἢ ὅσαι τῶν σιτίων ἀπολαμβάνοισιν] Nouè dictum est σιτίων ἀπολαμβάνειν, pro ἀνορέκτοις & cibos fastidientibus, velut antea Prorrh. 1. ἀπολελαμμένα σῖτα, intercepti cibi & cohibiti, & pro iis qui ciborum admotione excluduntur, ponuntur. Sic enim explicat Gal. ὥσπερ δὲ σιτίων ἀπολελαμμένων, ὧν ἐφεξῆς ἐμνημόνευσεν, ἔνιοι μὲν τοὺς ἀνορέκτους φασὶν εἰρῆσθαι νῦν. ὡς εἰ δὲ ἀποκεκλεισμένοις εἴρηκε τῆς τῶν σιτίων προσφορᾶς. ἀποσιτίαι autem & ciborum fastidia in diuturnis intestinorum difficultatibus, præsertim cum febre pessima, ex aph. 3. lib. 6. Aëtius quoque in ieiuni intestini exulceratione, sitim multam, nauseam, vomitum, à cibis auersum animum, ac febres malignas, deniq; præsens periculum adesse testatur.

ἀποθνήσκουσι δὲ] Celsus. Isq; morbus maximè pueros absumit vsque ad annum decimum. Cæteræ ætates faciliùs sustinent. Item, prodestq; in hoc morbo, si iam ætate aliquis processit. Aëtius pueros ab vlcere depascente ac serpente magis opprimi scribit, ad ætatis vigorem. Eos autem qui in ætatis vigore sunt constituti, sanguinis eruptioni magis esse obnoxios. Seniores quoque à fluxionibus promptiùs lædi.

ἢν μὲν παλαιότερα] Exemplaria manu scripta duo ἐν πλείονι χρόνῳ legunt, reliqua ἢν πλείονι χρόνῳ. Hîc verò agitur de dysenteria quam hepaticam & cruentam vocat Gal. lib. 6. de loc. aff. & Com. 4. in lib. de art. & quæ interdum salutariter plurimos iudicat morbos. Aut certè id excretionis cruentæ genus subindicatur, quod proprio nomine caret, & à Paulo libr. 3. sub dysenteria comprehenditur: In quo melancholicus & splendescens sanguis reiicitur, (vt scribit Gal. lib. 6. de Sympt. Caus.) & bile flaua vel atra permixta, propter acrimoniam venarum orificia stimulata reserantur, ac plærunq; iudicatoriè nigra & pici liquidæ similia salutariter egeruntur, vt scribit Gal. lib. de atra bile, & lib. 6. de loc. aff. idq; in dies experimur in opere faciundo medico.

ἐπεὶ δὲ ἐν γαστρὶ ἐχούσαι] Hunc totum locum sic expressit Celsus, Acria tormina quidem periculosa non sunt, si sanguis & strigmēta descendunt, dum febris cæteræq, accessiones huius morbi absint, adeò vt etiam grauida mulier non solùm reseruari possit, sed etiam partum reseruare. In quibus verbis vitium mihi subesse videtur, cùm non agatur hic de veris torminibus aut germana dysenteria quæ & prægnanti plurimùm officit, atque etiam si ipsa conualuit, fœtum tamen perdit, vt postea scribit Celsus: neq; aliàs ferè soleat acria tormina dysenteriam vocare, etsi crebra tamen incidit mentio: Tum quòd non videantur acria dici debere tormina, quæ absq; febre, dolore, cæterisq; grauibus symptomatis inuadunt. Legendum igitur existimo, Ac ea tormina, pro acria, contra tamen omnium quos videre licuit codicum fidem.

ἢ ἄλλο τι τῶν πονηρῶν] Hæc syncera est & germana lectio. Vitiosa verò exemplaria cum Asulano quæ legunt, ἀλλ' ἐν τῶν πονηρῶν ἔγραψα σημείων εἶναι ἐν τῇσι δυσεντερίῃσιν ἐπιγένοιτο.

εἰ δέ τι κείνων ἐπιφαίνοιτο] Celsus sic de torminibus ac dysenteria agens. Mulier quoque grauida eiusmodi casu rapi potest, atque etiam ipsa si conualuit, partum tamen perdit. Et ex aph. 34. lib. 5. Mulieri grauidæ sine modo fusa aluus, elidere partum potest.

Læuitates autem intestinorum, assiduæ quidem & multo tempore perseuerantes, ac omnibus horis, & cum strepitu, & sine hoc exturbatæ, & similiter noctu & interdiu affligentes, si quod excernitur valdè crudum est, aut nigrum & læue, ac mali odoris, eæ quidem omnes malæ sunt. Nam & sitim exhibent, neque potionem per vrinam reddunt, quòd in vesicam non descendat, os exulcerant, & elatum faciei ruborem, eiúsque cutis vitia omni colorum genere distincta (ephelidas vocant) excitant, simúlque ventrem quasi fermētatum, sordidum, ac rugosum efficiunt. Ex quibus aut cibum capere, aut deambulare ad res obeundas nequeunt. Morbus hic seniores grauissimè infestat, quin & viros vehementer affligit, cæteras verò ætates multò minus. At qui eas ætates quas ab hoc morbo malè affici diximus, non attingit, & paucissima signa habet quæ mala esse scripta sunt, is securissimè constitutus est. Curationem autem postulat hic morbus, quoad & vrina pro potionis modulo feratur, corpusqúe cibos ingestos sentiat, & vitiosum cutis dolorem deponat.

Αἱ δὲ λειεντερίαι, ξυνεχέες μὲν καὶ πολυχρόνιοι, καὶ πᾶσαν ὥρην ξὺν ψοφοισί τε καὶ ἄνευ ψόφων ἐκταρασσόμεναι. καὶ ὁμοίως νυκτός τε καὶ ἡμέρης ἐπιχειμέναι, καὶ τοῦ διαχωρήματος ἀπιόντος, ἢ ὠμοῦ ἰσχυρῶς, ἢ μέλανός τε καὶ λείου, καὶ δυσώδεος. αὗται μὲν πᾶσαι πονηραί. καὶ γὰρ δίψαν παρέχουσι. καὶ τὸ ποτὸν οὐκ ἐς τὴν κύστιν τρέπουσιν, ὥστε διουρέεσθαι. καὶ τὸ στόμα ἐξελκοῦσι, καὶ ἔρευθος ἐξηρμένον, ἐπὶ τῷ προσώπῳ ποιέουσι. καὶ ἐφηλίδας παντοῖα χρώματα ἐχούσας. ἅμα δὲ καὶ τὰς γαστέρας ἀποζύμους τε καὶ ῥυπαρὰς ἀποδεικνύουσι, καὶ ῥυτιδώδεας. ἐκ δὲ τῶν τοιούτων, ἐσθίειν τε ἀδύνατοι γίνονται οἱ ἄνθρωποι, καὶ τῇσι περιόδοισι χρῆσθαι, καὶ τἄλλα τὰ προσταττόμενα ποιέειν. τὸ δὲ νούσημα τοῦτο δεινότατον μὲν τοῖσι πρεσβυτέροισιν. ἰσχυρὸν δὲ γε, καὶ τοῖσιν ἀνδράσιν. τῇσι δὲ ἄλλῃσιν ἡλικίῃσι, πολλῷ ἧσσον. ὅς τις δὲ μήτε ἐν τῇσιν ἡλικίῃσιν ἐστὶ ταύτῃσιν ἧσι φημὶ, ὑπὸ τοῦ νοσήματος τούτου κακῶς πρήσσεσθαι, ἐλάχιστά τε τῶν σημείων ἔχει τῶν πονηρῶν ἃ ἔγραψα εἶναι, ἀσφαλέστατα διάκειται οὗτος. θεραπείης δὲ προσδεῖται ἡ νοῦσος αὕτη, ἔστ' ἂν τό, τε οὖρον χωρέηται τοῦ πινομένου κατὰ λόγον, καὶ τὸ σῶμα τῶν σιτίων εἰσιόντων αὔξηται. καὶ τῶν χροιῶν τῶν πονηρῶν ἀπαλλαχθῇ.

A αἱ δὲ λειεντερίαι] Celsus cap. 8. lib. 2. hunc locum sic expressit, vitiosè tamen legitur omnibus in exemplaribus. At intestinorum læuitas periculosior est, si frequens deiectio est: si venter omnibus horis & cum sono, & sine hoc profluit: si similiter noctu & interdiu. Si quod excernitur aut crudum est, aut nigrum, & præter id etiam leue & mali odoris sit: si sitis vrget, si post potionem vrina non redditur, quod euenit, quia tunc liquor omnis nō in vesicam, sed in intestina descendit, si os exulceretur, si rubet facies, & quasi maculis quibusdam colorum omnium distinguitur, si venter est quasi fermentatus, pinguis atque rugosus, si & cibi cupiditas non est. Inter quæ cùm euidens mors sit, multò euidentior est, si iam longum quoque id vitium est, maximeq; si etiam in corpore senili est.

ἢ ὁμοδιάχωροι] In læuitate intestinorum cibi secedunt inconfecti, liquidi & crudi, & nihil immutati vt scribit Galenus, σιτία ἄπεπτα ὑγρά, vt scribitur lib. περὶ παθῶν. Et hîc quoq; (scribit Celsus cap. 6. lib. 4.) intestina nihil continere possunt, & quicquid assumptū est imperfectum protinus reddunt. Qua ex causa cibum non sentiunt, & malum corporis habitum acquirunt (Aëtius cap. vlt. lib. 9.

B καὶ τὸ ποτὸν ὡς εἰς τὴν κύστιν] Huius rei causam reddit Celsus, quòd liquor omnis, non in vesicam, sed in intestina descendat. Ventris nanque humore vnà cùm ciborum reliquiis exeunte, aluus quidem humidior fit, atque ideò plura deiicit, vrina verò paucior redditur, vt scribit Gal. Com. ad aph. 83. lib. 4. Id quoque in Cholera morbo contingere scribit Aretæus, ἀλλ' οὐδὲ οὖρον διήξεται ὑπὸ τῆς ἐς τὸ ἔντερον τῶν ὑγρῶν μεταχεύσιος.

γαστέρας ὑποζύμους] Fermentatum ventrem ex Celso diximus, quod est in tumorem sublatum, aut scabie & pustulis exasperatum, corrugatum, quæ omnia ex succorum prauitate & humorum acrimonia contingunt, vnde & atrophia & cacochymia, deinde etiam corporis totius tabes ac extenuatio, & hydrops, ad intestinorum læuitatem succedunt, vt scribimus in Coacis Præsagiis. Quin & squalidus ac rugosus venter ex scabritie, & asperitate, aut siccitate, propter iam confirmatam cachexiam aut succorum corruptelam redditur, vnde etiam κνησμὸς & cutis prurigo ob humorum acrimoniam & morsum in Coacis annotatur. Satis autem patet Celsum λιπαρὰς pro ῥυπαρὰς malè legisse. Ac vt videtur lectio innouata & insolens ὑπόζυμος γαστήρ, sic haud scio an locus sit inte-

C ger, & num rectius ὑποξήρους pro ὑποζύμους, aut ὑποζύμους rectius legi debere facili lapsu suspicandum sit, & locum istum à Galeno in Exegesi indicari, cùm ὑποξήρους περὶ γαστέρων dici hoc in Prorrhetico scribit, & κατισχνωμένας aut συνεσταλμένας significare, hoc est ventres resiccatos, extenuatos, compressos & contractos. Quod ne vspiam quidem hoc in Prorrhetico aptius quàm huic loco quadrat. Vbi etiam pro ὑποξήρους quidam ὑποξύρους legunt, vt & ὑπόξηρα dicuntur Hippocrati libr. de fract. membrorum partes extremæ in acumen tenuatæ: vbi etiam ὑπόξυρα quidam legunt, veluti derasa, decisa. Cæterùm vitiosa sunt exemplaria quæ φαίνεται pro φαίνεσθαι legunt.

κρατεῖ τῆς ἢ περιδέηται] Celsus. Contra, intestinorum læuitas faciliùs à teneris ætatibus depellitur, vtique si fieri vrina, & ali cibo corpus incipit. Etsi verò fieri vrina, vt facere vrinam, eleganter & populariter dicitur, ferri tamen pro reddi tolerabilius est, quòd χωρέεσθαι hîc ponitur. In longis autem & perseuerantibus intestinorum læuitatibus, ex succorum prauitate alimoniam defraudante, corporis extenuatio ac malus habitus sequitur: vnde ægri cibum non sentiunt, decolorantur, & tandem tabescunt, vt patet ex

D lib. περὶ παθῶν & Coacis Præsagiis.

Αἱ δ' ἄλλαι διάρροιαι ὅσαι ἄτερ πυρετῶν, καὶ ὀλιγοχρόνιοί τε καὶ ἠπίες. ἢ γὰρ κατημφιεσθεῖσαι πεπαύονται, ἢ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου. περὶ σταγορδύθη δὲ χρὴ παύεσθαι τὴν ὑπέξοδον, ὅταν τῇ τε χειρὶ ψαύοντι τῆς γαστρὸς, μηδεμία κίνησις ὑπῇ. καὶ φῦσα διέλθοι ἐπὶ τελευτῇ τοῦ διαχωρήματος. Ἕδραι δὲ ἐκτρέπονται, ἀνδράσι μὲν, οἷς ἂν διάρροια λάβῃ ἔχοντας αἱμορροΐδας. παιδίοισι δὲ λιθιῶσί τε καὶ ἐν τῇσι δυσεντερίῃσι τῇσι μακρῇσί τε καὶ ἀκρήτοισι. πρεσβυτέοισι δὲ, οἷς ἂν προσαρτήματα μύξης ἐνῇ.

Reliqua alui profluuia quæ sine febre sunt, & paruo tempore durare, & mitia esse solent. Aut enim elota, aut sua sponte desinent. Cessaturum autem alui secessum denunciaueris, vbi contrectato manu ventre nullus motus suberit, & ad extremam deiectionem flatus prodierit. Sedes autem procidit, viris quidem, quibus ora venarum sanguinem fundunt (hæmorrhoidas vocant) vt alui fluxus corripit, pueris quoque calculosis, & in diuturnis ac synceris intestinorum difficultatibus, senibus verò quibus mucosæ quædam concretiones affixæ sunt.

E

αἱ δ' ἄλλαι διάρροιαι] Celsus hunc locum sic exprimit. Ipsa autem deiectio sine vlla noxa est, quæ sine febre est, si celeriter desinit, si contacto ventre nullus motus eius sentitur, si extremam aluum spiritus sequitur. Verùm exemplaria vitiosè contracto ventre legunt pro contrectato. Idem quoque cap. 19. lib. 4. Sed vno die fluere aluum sæpe pro valetudine est, atque etiam pluribus, dum febris absit, & intra septimum diem id conquiescat. Purgatur enim corpus, & quod intus læsurum erat vtiliter effunditur, verùm spatium periculosum est. Vitiosa sunt autem exemplaria manuscripta quæ ψαύονται pro ψαύοντι legunt.

ἢ γὰρ καταπιφθεῖσαι] Sic legunt omnia quæ adhuc licuit videre exemplaria, & ablutum alui fluxum aut excocto lacte detersum ac

F perpurgatum significant. Sic enim alui fluentis curationem edocet lib. περὶ παθῶν. διαιτᾶν δὲ τὴν κοιλίην γάλακτι ἑφθῷ. Veteres quoq; alui fluxione laborantibus lac bubulum ac caprinum recens mulctum & excoctum propinabant, in eoq; fluuiales silices ferriq; laminas igne candefactas extinguebant. vt ex Philumeno patet apud Aëtium. Eiusmodi lac πεπυρωμένον γάλα dicitur libr. 7. Epid. in Eratolai puero, & γάλα ἑφθὸν lib. περὶ παθῶν, vt & γαλακτῶδες Cœlio Aureliano. Caluus καταπεπαυθεῖσαι, aut νῆστιν καθεσθεῖσαι legisse videtur, cùm inedia remoratas fluxiones vertit. Inedia nanq; impetum ventris sistit, in eoq; non solùm à cibo, sed etiam à potione abstineri vult Celsus.

ἕδραι δ' ἐκτρέπονται] Sedes procidit ac extra anum rectum intestinum prolabitur, affectis musculis aut neruis, vel membranis alligantibus. Oritur autem vitium aut laxatis neruosis corporibus, aut imbecillioribus ob nimiam mollitiem & humiditatem, vt in pueris; aut intemperiem aliquam frigidam. Interdum ob magnum adnixum in reddendis alui excrementis, aut iis acrioribus, vt in dysenteriis & tinesmis. Interdum quoque ob inflammationem obortam, vt scribitur libello de fistulis. Ibidem quoq; à pituita aut

G bile ad rectum intestinum decumbente & affixa, hic morbus fieri scribitur, quas hîc mucosas concretiones affixas aut agglutinationes vocare videtur, quales in senibus frequentes esse solent. Celsus mucoso humore circumdatū anum vocat cap. 18. lib. 6. Ad anum autem prolabentem scribuntur remedia ab Hipp. lib. de fistulis & Gal. lib. 9. κατὰ τόπ. Cels. cap. 18. lib. 6. Paulo lib. 3. & Aëtio lib. 14. cap. 7.

Τῶν δὲ γυναικῶν ὅσαι μᾶλλον καὶ ἧσσον ἐν γαστρὶ λαμβάνειν πεφύκασιν ὧδε χρὴ σκέπτεσθαι. πρῶτον μὲν τὰ εἴδεα. σμικραί τε γὰρ μεζόνων ἀμείνονες ξυλλαμβάνειν. λεπταὶ παχέων, λευκαὶ ἐρυθρῶν, μέλαιναι πελιδνῶν. φλέβας ὅσαι ἐμφανέας ἔχουσιν, ἀμείνονες, ἢ ὅσῃσι μὴ καταφαίνονται. σάρκα δὲ ἐπιτρεπτὸν ἔχειν πρεσβυτικὴν πονηρόν. μαζοὺς δὲ ὀγκηρούς τε καὶ μεγάλους, ἀγαθόν.

H

At mulieres quænam magis aut minus vterum gestare sint idoneæ, hunc in modum æstimare licet, imprimis quidem in formas intuendo. Paruæ nanque grandioribus ad conceptum præstant, tenues crassis, candidæ rubris, nigræ liuentibus. Præstant item quibus venæ extant, iis quibus minimè apparent. Quin etiam grandiori natu exuberans carnis moles, malo est: mammæ autem turgidæ & magnæ probantur.

Atque ista quidem visui sunt exposita. At sciscitari oportet num menstrua singulis mensibus appareant, & num satis idonea copia, & an boni sint coloris, æquali copia in singulis temporibus, & ratis mensium diebus effluant, quod quidem optimum est. Locus verò conceptui idoneus, quem sanè vterum nominamus, sanus esse, & siccus, & mollis debet, ac neque contractus, neque procliuis, neque ore distorto aut compresso, aut diducto. Etenim quicquid horum contigerit conceptum fieri impedit.

Ταῦτα μὲν πρὸς τὴν ὄψιν δῆλά ἐστι. πυνθάνεσθαι χρὴ καὶ περὶ τῶν καταμηνίων, ἢν πάντας φαίνωνται. καὶ ἢν πλῆθος ἱκανόν. καὶ ἢν εὔχροά τε καὶ ἴσα ἐν ἑκάστοισι τῶν χρόνων, καὶ ἐν τῇσιν αὐτῇσιν ἡμέρῃσι τῶν μηνῶν. οὕτω γὰρ ταῦτα γίνεσθαι ἄριστον. τὸ δὲ χωρίον ἐν ᾧ ἡ σύλληψίς ἐστιν, ὃ δὴ μήτρην ὀνομάζομεν, ὑγιές τε χρὴ εἶναι, καὶ ξηρὸν, καὶ μαλθακὸν· καὶ μήτ' ἀνεσπασμένον ἔστω, μήτε προπετὲς, μήτε τὸ στόμα αὐτῆς ἀπεστράφθω, μήτε ξυμμεμυκέτω, μήτ' ἐκπεπλήχθω. ἀμήχανον γάρ ὅ, τι ἂν ἡ τῶν τοιούτων κωλυμάτων σύλληψιν γίνεσθαι.

τῶν δὲ γυναικῶν] Ad generis propagationem, quæ omnium animos natura duce peruasit, plurimùm conducit fœcunditatis ac sterilitatis dignotio, summáque artis Medicæ pars est conceptus procuratio. Vt ergo ad hanc rem rectè instituatur prædictio, primùm mulieres ad procreandum habiles aut ineptæ præuidendæ sunt, deinde conceptum impedientes aut remorantes causæ auertendę & expugnandæ. Quod quidem ab Hippocrate, diligenter est factitatum in tota muliebrium morborum tractatione, & libris περὶ ἀφόρων, & περὶ γυναικείης φύσιος, & περὶ ἐπικυήσιος. Quòd autem ad mulierum formas attinet, eæ ad concipiendum idoneæ statuuntur, quæ corporis habent proceritatem moderatam, lumbos latos & superiorem ventrem, nates eminentes, pectus angustum, mammas amplas, quæ neque viragines, neque corporis habitu denso, aut duro præditæ sunt, neque contra humecto ac languido, neque alui fluxione assidua laborant, sed & recta ratione & læta mente funguntur, vt scribit Aëtius.

πυνθάνεσθαι χρὴ] In conceptus ratione magna est habenda mensium ratio, num ritè & statis temporibus, num verò abundantiùs aut parciùs effluant. Vtraque nanque immoderatio conceptus spem adimit, vt scribit Hippocrat. lib. 1. περὶ γυναικείων, & lib. περὶ ἀφόρων, & περὶ φύσιος παιδίου, nósque ea testimonia expressimus nostris in lib. 2. Epid. Com. Quinetiam vitiosa menstruorum qualitas conceptum impedit, eáque ad illum procurandum priùs depellenda est, posteáque liberis studendum. Libr. 1. περὶ γυναικ. ἢν μὲν σοι καθαρά τε καὶ ἀκραιφνέα καὶ ἔναιμα γίνηται, (τὰ ἐπιμήνια) οὕτως ἴτω παρὰ τὸν ἄνδρα ἐν ἀρχομένοισιν τοῖσιν ἐπιμηνίοισιν. ἄριστον δὲ ἐν ἀπολείπουσι, καὶ ἔτι ἰούσιν μᾶλλον ἢ ἀφανέων. Si igitur puri, synceri ac cruenti menses extiterint, ita virum adeat incipientibus mensibus. Optimum autem desinentibus & adhuc euntibus, potiùs quàm disparentibus. Sic conceptum procurantia desinentibus menstruis danda consulit libr. περὶ ἀφόρων. An verò ad fœtum concipiendum necesse sit menstruas purgationes apparere, ex Hippocratis & Aristot. opinione plurima scripsimus nostris in libr. 2. Epid. Com. Quam opinionem sequitur Gal. lib. de vteri dissectione, etsi aliter experientia contestatum habemus.

ὃ δὴ μήτρην ὀνομάζομεν] Vterus μήτρα Græcis dicitur (vt scribit Aëtius) quòd ex eo ipso velut ex matre omnia oriantur animantia, & vt scribit Soranus, ὅτι μήτηρ ἐστὶ τῶν ἐξ αὐτῆς γινομένων ἐμβρύων, ἢ ὅτι τὰς ἐχούσας αὐτὴν μητέρας ποιεῖ. κατὰ δέ τινας, ὅτι μέτρον ἐστὶ χρόνου πρὸς κάθαρσιν καὶ ἀποτέξιν. Quòd autem ad vterum attinet, & quænam eius affectiones conceptum impediant, quáq; arte depelli queant, scribit Hippocrat. lib. περὶ γυναικ. φύσιος & lib. περὶ γυναικείων, idque amplissimè quod hîc leuiter tantùm attingitur.

ὑγιές τε χρὴ εἶναι] Vterum ad conceptum procurandum bene habere oportet, & omni immoderatione vacare, vt scribit Hippocrat. lib. 1. περὶ γυναικείων. Quam in rem & toti corpori prius, deinde etiam vtero consulit vt conceptui habilem reddat. Sic sicciotis aut humidioris vteri curam habet, iisque victus rationem adhibet. αἱ γὰρ ὑπέρφολαι τῶν τρόπων πάνυ φευκταί. libr. 1. περὶ γυναικείων. Neque enim concipiunt, quæ vteros quàm par sit humidiores aut scciores habent, vt ibidem scribitur.

μήτε ξυμμεμυκέτω] ξυμμεμυκὸς τῆς μήτρας στόμα sæpe effert Hippocrat. vteri os conniuens, compressum aut conclusum, vt libr. περὶ γυναικείης φύσιος & lib. 2. περὶ γυναικείων, eique remedium adhibet lib. περὶ ἀφόρων. Sic & ἢν ξυμμύωσιν αἱ μῆτραι, medicationem per emollientia & balnea facit ibidem.

μήτ' ἐκπεπλήχθω] ἐκπεπλῆχθαι καὶ διαπεπλῆχθαι Hippocrati significat diuaricari, diduci, disparari, aut diductis esse cruribus, vnde τὰ διαπεπληγμένα dicuntur, quæ distracta sunt aut disiecta, longéque inter se distantia. Et ἐκπεπληγμένον translatè, quod diductum est, dispar atum & degrediens, & velut ἕλκος ἐκπεπληγμένον libr. de fract. vlcus euersis labris, deductis & expansis, metaphora sumpta à cruribus per gressum diuaricatis. Vbi tamen ἐκπεπηγμένον aut ἐκπεπεσμένον publicata exemplaria omnia vitiosè legunt. Nam & ἐκπεπληγμένον ἐκπεπταμένον explicat Galenus in Exegesi, hunc fortè locum subindicans. Quod facit vt rectè interpretes τὸ ἐκπεπληγμένον στόμα os euersum dixerint: Nos diductum, disparatum & expansum quódque hians est intelligimus. Erotianus ἐξεπλυμένον quod est explicatum exponit. Nam lib. 2. περὶ γυναικείων στόμα διαπεπληχὸς, ἀναπεχλωὸς extulit lib. περὶ γυναικείης φύσιος. Hanc verò dictionem fusiùs exposuimus in nostra Hipp. OEconomia, vbi & suum locum in hac orchestra assignauimus.

Mulieres igitur quæ concipere nequeunt, & pallidæ videntur, absque febre, neque aliqua causa in visceribus existente, iis caput dolet, & menses malè ac syncerè prodeunt, aut certè pauci, neque ex longo interuallo sic affectis apparent, & vteri purgatione indigent. At quæ tum benè coloratæ sunt, tum bene carnosæ & pingues, & venas latentes habent, & doloris expertes sunt, hísque menstrua aut nullo modo prodeunt, aut pauca & syncera fluunt; In huiusmodi naturis difficillimè conceptus procuratur. Quòd si liberè apparentibus menstruis, inculpato sit corpore mulier, neque concipiat, locus in quo vterus continetur in causa existimandus est, quo minus fœtus tollatur. Aut enim contractus est, aut diductus. Reliqua enim quæ huc contingere solent, cum dolore, & decoloratione, ac colliquatione fiunt.

Ὁκόσαι μὲν οὖν τῶν γυναικῶν, μὴ δύνανται ἐν γαστρὶ λαμβάνειν, φαίνονται δὲ χλωραὶ, μήτε πυρετοῦ, μήτε τῶν σπλάγχνων αἰτίων ἐόντων, αὗται φήσουσι κεφαλὴν ἀλγέειν, καὶ τὰ καταμήνια πονηρῶς τε σφίσι καὶ ἀκρήτως γίνεσθαι. καὶ ὀλίγως δὲ καὶ πολὺ χρόνον ἐν τῇσιν οὕτω διακειμένῃσιν ἀφανέα ἤ, αἱ μῆτραι καθάρσιος ταύτῃσι προσδεήσονται. ὁκόσαι τε εὔχροοί τε εἰσι, καὶ σάρκα πολλήν τε καὶ πιμελὴν ἔχουσι, καὶ φλέβια κεκρυμμένα, ἀνώδυνοί τέ εἰσι, καὶ τὰ καταμήνια ταύτῃσιν ἢ παντάπασιν οὐ φαίνεται, ἢ ὀλίγα τε καὶ ἀκρήτως γίνεται. τῶν τρόπων οὗτος ἐν τοῖσι χαλεπωτάτοισιν ἐστὶ καταναγκάσαι ὡς ἐν γαστρὶ λαμβάνειν. ἢν δὲ ἐπιφαινομένων τῶν καταμηνίων ἀπροφασίστως, τό, τε σῶμα ὧδε διακέηται ἡ γυνὴ, κἂν μὴ συλλαμβάνῃ, τὸ χωρίον ἐν ᾧ ἡ μήτρη αἴτιον, ὥστε μὴ δύνασθαι γίνεσθαι ἔκγονα. ἢ γὰρ ἀνεσπασμένον ἐστὶν, ἢ ἐκπεπληγμένον. τὰ γὰρ ἄλλα καταγιόμενα ἐνταῦθα ξὺν ὀδύνῃσί τε γίνεται, καὶ ἀχροίῃσί τε καὶ τήξει.

A ᾿Οκόσῃσι μὴ σίω] Celsus. Quibus fœminis menstrua non proueniunt, necesse est capitis acerbissimi dolores sint, vel quælibet alia p[ar]s morbo infestetur. Aliarum verò partium dolores postea attinguntur, & ex aph. 57. libr. 5. & lib. 6. de loc. affect. satis patent. Hic autem exponuntur conceptus impedimenta, tum quæ ex vtero, tum verò quæ ex toto corpore pendent. Exemplariaq; ædam manu scripta pro πολυχρόνιον, πολυχρόνως legunt, alia πολύχρονος vitiosè.

ὁκόσῃσι τὸ εὐχροοῖσι] Sunt quædam præter naturam crassæ & pingues, ideóque neque concipere idoneæ, de quibus agitur aph. 46. lib. 5. & lib. περὶ ἀφόρων, & περὶ γυναικείης φύσ. Quibus etiam remedium adhibet, & extenuandas docet libr. περὶ ἐπικυήσιος & lib. περὶ ἀφόρων.

τὰ τὸ ἄλλα] Reliquos vteri præter naturam affectus intelligit, vt duritiem, inflammationem, peruersionem, obliquationem, aut menstruorum etiam suppurationem, & eos quos ante commemorauit, de quibus plurima scribuntur ab Hippocrate in libris Muliebribus & de Natura muliebri.

B Ἤσι δ' ἂν ἕλκος γένηται ἐν τῇσι μήτρῃσιν, εἴτε ἐκ τόκου, εἴτε ἐκ φύματος, εἴτε ἐξ ἄλλης τινὸς προφάσιος, πυρετούς τε καὶ βουβῶνας ταύτῃσιν ἀνάγκη ἐπιγίνεσθαι. καὶ ὀδύνας ἐν τοῖσι χωρίοισι τούτοισιν. εἰ δὲ καὶ τὰ λοχεῖα συναπολείπῃ, ταῦτα τὰ ἄρχοντα κακὰ πάντη ἀκρητότερα τε καὶ χρονιώτερα. καὶ πρὸς τούτοισιν ὑποχονδρίων τε καὶ κεφαλῆς ὀδύναι. ἕλκεος δὲ γινομένου,

C καὶ ἐξυγιασθέντος, τὸ χωρίον τοῦτο ἀνάγκη λειότερον καὶ σκληρότερον γίνεσθαι, καὶ ἧσσον δύνασθαι ἐν γαστρὶ λαμβάνειν. εἰ δὲ μοῦνον ἐν τοῖσιν ἐπ' ἀριστερὰ γένοιτο ἕλκος, ἡ δὲ γυνὴ ἐν γαστρὶ λάβοι, εἴτε τὸ ἕλκος ἔτι ἔχουσα, εἴτε λοιπὸν ἤδη ὑγιὴς ἐοῦσα, ἄρσεν μᾶλλον τέξειν αὐτὴν ἐλπίς ἐστιν. εἰ δὲ ἐν τοῖσιν ἐπὶ δεξιὰ τὸ ἕλκος γένοιτο, ἡ δὲ γυνὴ ἐν γαστρὶ ἔχοι, θῆλυ μᾶλλον τὸ ἔκγονον χρὴ δοκέειν ἔσεσθαι.

D ἣν δὲ πυρετοὶ γίνωνται, οὐ δυναμένῃ ἐν γαστρὶ λαβεῖν, καὶ λεπτῆς βηχὸς ἐχούσης, πυνθάνεσθαι χρὴ, μήτι αἱ μῆτραι ἕλκος ἔχουσιν, ἢ ἄλλό τι τῶν πονηρῶν ὧν ἔγραψα. εἰ γὰρ ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ μηδὲν ὑπεὸν κακὸν, φαίνοιτο αἴτιον τῆς λεπτύνσιός τε καὶ τοῦ μὴ συλλαμβάνειν δύνασθαι, αἷμα ἐμέσαι τὴν γυναῖκα προσδόκιμον. τὰ δὲ καταμήνια τῇ τοιαύτῃ ἀφανίσαι ἀνάγκη.

E ἣν δὲ ὁ πυρετὸς λυθῇ ὑπὸ τῆς ῥήξιος τοῦ αἵματος, καὶ τὰ καταμήνια φανῇ, ἐν γαστρὶ λήψεται. ἣν δὲ τὰ τῆς γαστρὸς πρὶν ἢ τὸ αἷμα ἀναρραγῆναι, ὑγρὰ γένηται πονηρὸν τρόπον, κίνδυνος ἀπολέσθαι τὴν γυναῖκα ἐμπροσθεν, ἢ τὸ αἷμα ἐμέσαι.

Quibus verò vlcus in vtero ortum est, siue ex partu, siue ex tuberculo, aut alia quapiam causa, iis febres & inguinum tumores obueniunt, illorúmque locorum dolores. Quod si partus purgamenta simul quoque restiterint, tum ea mala omninò sunt immoderata & diuturna, accedúntq; & præcordiorum & capitis dolores. At verò vbi vlcus sanatum est, locus ille læuior ac durior necessariò efficitur, & minus conceptui idoneus. Quod si vlcus sinistra tantùm occupet, muliérque concipiat, aut vbi adhuc vlcus habet, aut postea vbi conualuit, eam marem potiùs enixuram spes est. Sed si vlcus dextra teneat, & mulier concipiat, fœtus fœmineus magis expectandus est. At si febris prehendat eam quæ concipere nequit, & tussicula detineat, quęrendum num vterum vlcus aliquod occupet, aut ex his malis quæ scripsimus aliud quippiam. Etenim vbi nihil mali eo in loco subesse constiterit, quod extenuationem aut conceptus impedimentum afferat, sanguinis vomitione refusi metus impendet. Ei verò mulieri menstrua ex necessitate disparuerunt. Si verò febris sanguinis eruptione tollatur, & menses appareant, concipiet. Quòd si ante sanguinis eruptionem aluus effusa fuerit prauum in modum, periculum est ne mulier ante sanguinis eruptionem intereat.

Ἤσι δ' ἂν ἕλκος] Vlcerum vteri vt maxima habenda est ratio, qòud in parte tenera & exquisito sensu prædita & neruosa innascantur, ita exactissima curatio adhiberi debet, cùm ad generis propagationem plurimùm officiant, & perpetuam sterilitatem adferant. Quod diligenter monet Hippocrates libr. 1. de Morb. muliebr. vbi eorum quoque causas, signa & sanationem exactè profitetur. Aëtius quoque libr. 16. exulcerationis vteri causas ex Archigene & curationem etiam describit. Et de his agit

F Paulus cap. 66. lib. 3. Celsus porrò hunc locum obscurè admodum exprimens scripsit cap. 7. lib. 2. Si mulieri & ex inguine febricula orta est, neque causa apparet, vlcus in vulua est. Nam quod Hippocrates febrem, inguinum tumores & dolores, Celsus ex inguine febriculam dixit. Vt non absurda omninò mihi videatur quorundam exemplarium lectio, quæ sic apud Celsum legunt, Si mulieri inguen & febricula orta est, vt inguen αὐτὶ τοῦ βουβῶνος, & pro inguinum tumore sumatur. Quæ lectio ex Castellani Medici Regij doctissimi codice sumpta est, quam non ingratiis mihi non multis ante obitum diebus communicauit Nicolaus Piso Ducis Lotharingi Medicus primarius. In mulieribus quoque multa alia vlcerum vteri signa addit Hippocrates, vt causas quoque, præter eas quæ hîc annumerantur, vt aborsionem, fœtus corruptionem puerperij purgamentorum putredinem, & assiduum vteri fluxum.

εἰ δὲ καὶ τὰ λοχεῖα] Significat restitantibus & interceptis partus purgamentis, sæuiora esse mala & vehementiora, ac diuturniora. Nam & grauiores vrgent dolores, lumborum, inguinum, inanitatis laterum, imi ventris, augetur quoque odoris & corporis to-

G tius grauitas, perfrigeratio ac imbecillitas, crurum tumor, animæ defectio, capitis dolor, febris, ac interdum delirium. Cæteraq; accedunt mala plurima, quæ ex puerperij purgamentorum remoratione contingere scribit Hippocrates libr. 1. de Mulieb. morb. Hîc autem ἀκρητότερα dicuntur quæ vehementer sæuiunt, & sunt immoderata ac summa, vs ἄκρητον καῦμα immoderatus ęstus dicitur. Caluus ἀκριτότερα legisse videtur, nec sensum esse assecutus.

ἕλκεος δὲ γινομένου] Vteri læues à natura, aut ab vlceribus ad cicatricem perductis, conceptum impediunt: Neque enim exceptum semen continent, vt scribit Hippocrat. lib. περὶ ἀφόρων & lib. περὶ γυναικ. φυσ. & Gal. in libr. de Vteri dissectione, vbi conceptum incipientibus aut desinentibus menstruis fieri contendit, quòd eo tum tempore illa vteri asperitas semini adhæsum quendam præbeat, nec aliàs ante mensium affluxum contingat. λεία γὰρ (vt scribit) ἡ μήτρα τηνικαῦτα ἐστὶ, μεμυκότων τῶν ἀγγείων. ὥστε ἀπορρεῖ τὸ σπέρμα καὶ οὐχ ἐνίσταται τῷ χιτῶνι αὐτῆς. ἐπιτηδειότερον γὰρ πρὸς σύμφυσιν τὸ τραχὺ τοῦ λείου. Quod autem scribitur vlcere sinistra occupante fœtum masculum proditurum: Id ex ea opinione pendet, qua vult Hippocrat. mares dextra vteri parte & fœminas sinistra concipi, ex aph. 38.

H & 48. lib. 5.

ἣν δὲ πυρετοὶ γίνωνται] Has innuit quæ præter naturam extenuatæ non concipiunt, aut abortiunt priùs quàm corpus reficiatur, aut tandem tabescentes consumuntur. De quibus igitur aph. 44. lib. 5. & libr. περὶ ἀφόρων. Pro λεπτῆς βηχὸς, λεπτύνσιος legisse videtur Cornarius.

At quæcunque se concepisse existimant, neque conceperunt, & multis mensibus decipiuntur, quòd menstrua non compareant, ac venter turgescere ac moueri videatur, eæ capitis ac ceruicis præcordiorúmque dolore conflictantur, neque lac in ipsarum mammis innascitur, nisi paucum quiddam & aquosum. Cùm verò ventris tumor dissolutus fuerit, ac molles euaserint, eæ nisi quid aliud obstet concipient. Quandoquidem affectio ista ad mutationem vtero afferendam valet, adeò post hoc tempus concipiant. Eæ verò quæ conceperunt, doloribus istis non tentantur, nisi consueti fuerint. His capitis dolores accedunt, & lac in mammis innascitur. Quas autem longæ fluxiones exercent, de capitis dolore, lumborum, & imi ventris interrogandæ sunt. Sciscitari quoque oportet, num dentium stuporem sentiant, aut visus hebetudinem, aut aurium sonitum. At quæcunque ieiunæ multis diebus aliquantulum biliosa vomitione reiiciunt, si neque vterum gerunt, neque febre detinentur, interrogabis num lumbricos rotundos vnà etiam vomitu refundant. Id enim, ni fateantur, ipsis affuturum prædices. Potissimùm autem mulieres inuadit hic morbus, deinde etiam virgines, reliquos verò homines minùs.

Ὁκόσαι δὲ ἐν γαστρὶ δοκέουσιν ἔχειν, οὐκ ἔχουσαι, καὶ πολλοὺς μῆνας ἐξαπατῶνται τῶν καταμηνίων οὐ φαινομένων, καὶ τὰς γαστέρας ὁρῶσιν αὐξανομένας τε καὶ κινεομένας, αὗται κεφαλήν τε ἀλγέουσι, καὶ τράχηλον, καὶ ὑποχόνδρια. καὶ ἐν τοῖσι τιτθοῖσι γάλα οὐκ ἐγγίνεται σφίσιν, εἰ μὴ ὀλίγον καὶ ὑδαρές. ἐπὴν δὲ τὸ κύρτωμα τῆς γαστρὸς ἀπολυθῇ, καὶ λαπαραὶ γένωνται, αὗται ἐν γαστρὶ λήψονται, ἢν μή τι ἄλλο κώλυμα γένηται σφίσιν. ἐπεὶ τὸ πάθος γε τοῦτο ἀγαθόν ἐστι, μεταβολὴν ποιῆσαι ἐν τῇ ὑστέρῃ, ὥστε μετὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἐν γαστρὶ λαμβάνειν. τῇσι δὲ ἐχούσῃσιν ἐν γαστρὶ τὰ ἀλγήματα ταῦτα οὐ γίνεται ἢν μὴ ξυνήθεα ἔωσι ταύτῃσιν αἱ κεφαλαλγίαι, καὶ γάλα ἐν τοῖσι τιτθοῖσιν ἐγγίνεται. τὰς δὲ ὑπὸ τῶν ῥόων τῶν πολυχρονίων ἐχομένας ἐρωτᾷν, εἰ κεφαλὴν ἀλγέουσι, καὶ ὀσφῦν, καὶ τὸ κάτω τῆς γαστρός. ἔρεσθαι δὲ καὶ περὶ αἱμωδίας, καὶ ἀμβλυωσμοῦ, καὶ ἤχων. ὁκόσαι δὲ νήστιες ἐοῦσαι, ὑπόχολα ἐμέουσι πολλὰς ἡμέρας, μήτε ἐν γαστρὶ ἔχουσαι, μήτε πυρεταίνουσαι, πυνθάνεσθαι ἕλμινθας στρογγύλας εἰ ξυνεμέουσι. ἢν γὰρ μὴ ὁμολογέουσι, προλέγειν αὐτῇσι τοῦτο ἔσεσθαι. γίνεται δὲ μάλιστα μὲν, τῇσι γυναιξὶ τὸ νόσημα τοῦτο. ἔπειτα δὲ καὶ παρθένοις. τοῖσι δὲ ἄλλοισι ἀνθρώποισιν ἧσσον.

ὁκόσαι δὲ] Incidit sæpe conceptus fallacia retentis menstruis, ac ferè omnia prægnantibus habent similia. Nam & oris ventriculi dolore tentantur, & totius corporis grauitatem habent, & ciborum fastidio ac desiderio afficiuntur, venter intumescit, ad vmbilicum, ceruicem, inguina & lumbos dolor est, & multis mensibus se prægnantes credunt. Quod etiam scribit Hippocrat. lib. 1. de Morb. mulieb. Hîc verò quò certior prædictio instituatur, ac ne quis in conceptus prædictione fallatur, edocet.

τὰς δὲ ὑπὸ τῶν ῥόων] Alia multa signa adscribuntur in fluxibus lib. 2. de Mulieb. morb. ac inter cætera illapsus humorum in dentes, ac dentium fremitus, oculorum aquosorum & lippientium gramiæ, hebetudines. Hîc verò stupor dentium adscribitur & aurium tinnitus, quæ sunt frigidiorum humorum, aut iam perfrigerati corporis incommoda. ἀμβλυωσμὸς autem ἀμβλυωπίαν & visus hebetudinem hîc indicat, vt in Exegesi explicat Gal. cùm aliàs abortionem significat. ὁκόσαι δὲ νήστιες] Lumbricorum rotundorum vomitione refusorum prædictionem instituit, in his mulieribus quæ neq; ex fœtu, neque ex febre, ciborum fastidio aut etiam vomitu matutino tempore vexantur. Contrà; etiam recto conceptus præsagiri potest, ex aph. 61. lib. 5.

Dolores qui sine febre inuadunt, ne interficiunt quidem, at plurimum diuturni sunt, multásque mutationes ac recursus habent. Atque horum genera primùm quidem in capitis doloribus spectantur, quorum quidam leues sunt, quidam etiam longè grauiores. Vtrorumque verò ea sic ineunda est ratio. Quibus autem visus caligat, & rubor quidam in ipsis oculis fit, cum quadam frontis prurigine, eos iuuat sanguis sua sponte aut ex necessitate profluens. Atque hic modus simplex est. At quibus dolores capitis & frontis contingunt, tum ex ingentibus ventis, tum ex frigore post vehementem æstum, eos grauedines potissimùm quidem omninò liberant. Iuuant quoque & sternutamenta, & mucosæ pituitæ in naribus ortæ, præcipuè quidem sponte fluentes, sin minùs vi expressæ. Grauedines verò in totum fiunt adeò vt tusses cõsequantur. Et sternutamenta vbi succedunt, neque dolores sedãt, iis tubercula & coloris prauitates ex necessitate aderunt. Quos verò dolores sine causa & diuturni, & totũ caput occupantes, iam graciles & viribus exhaustos affligunt, in his attendendum morbum priore multo esse grauiorem. Quòd si in ceruicem & dorsum relicto capite dolor descendit, rursúsque in caput recurrit, adhuc grauior existimandus est. At omnium maximè terret, si in capite ad ceruicem & dorsum peruenit. Eos verò iuuari spes est, si abscessus aliquis

Ὅσαι δὲ ἄνευ πυρετῶν ὀδύναι γίνονται, θανάτους μὲν οὐκ ἐξεργάζονται. πολυχρόνιοι δὲ αἱ πλείους εἰσὶ καὶ πολλὰς μεταστάσιας ἔχουσι καὶ ὑποστροφάς. οἱ δὲ τρόποι πρῶτον μὲν, τῶν περὶ τὴν κεφαλὴν ἀλγημάτων. τὰ μὲν εὐήθεα, τὰ δὲ, χαλεπώτερα πολλῷ. χρὴ δὲ ὑποσκέπτεσθαι ἑκάτερα αὐτῶν, ὧδε. ὁκόσοι δὲ αὐτῶν ἀμβλυώσσουσι καὶ ἔρευθός τι ἔχουσιν, ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῖσι γίνεται καὶ κνησμὸς ἔχει τὸ μέτωπον, τούτοισιν ἀρήγει αἷμα ῥυὲν ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου καὶ ἐξ ἀνάγκης. ἁπλοῦς οὗτος ὁ τρόπος. εἰσὶ δὲ ὀδύναι περὶ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ μέτωπον, ἔκ τε τῶν ἀνέμων τῶν μεγάλων γίνονται καὶ ἐκ τῶν ψυχέων ὅταν θαλφθῶσιν, ἰσχυρῶς, τούτους δὲ κόρυζαι μὲν τελείως μάλιστα ἀπαλλάσσουσιν, ὠφελέουσί τε καὶ πταρμοὶ, καὶ βλένναι ἐν τῇσι ῥισὶ γινόμεναι, μᾶλλον μὲν ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου. εἰ δὲ μὴ, ἐξ ἀνάγκης. κόρυζαι γίνονται τελέως, ὥστε καὶ βῆχας ἐπιγενέσθαι. οἵ τε πταρμοὶ ἐπιγενόμενοι, τὰς ὀδύνας ἢν μὴ παύωσι, φύματα ἀνάγκη ἐπιγενέσθαι καὶ ἀχροίας τούτοισιν. ὁκόσοισι δὲ ὀδύναι ἄνευ προφασέων τε γίνονται, καὶ πολυχρόνιοι, καὶ ἐν πάσῃ τῇ κεφαλῇ ἰσχνοῖσί τε ἐοῦσι καὶ ἀδυνάτοισι, προορᾶσθαι τούτοισιν τὸ νόσημα, πολλῷ χαλεπώτερον τοῦ πρόσθεν. ἢν δὲ καὶ ἐς τὸν τράχηλόν τε καὶ ἐς τὸν νῶτον ἡ ὀδύνη καταβαίνῃ τὴν κεφαλὴν ἀπολιποῦσα, καὶ αὖθις πάλιν, παλινδρομέει εἰς τὴν κεφαλὴν, καὶ ἔτι χαλεπώτερον γίνεται. τούτων δὲ πάντων δεινότατον εἰ ξυντείνοι ἐκ τῆς κεφαλῆς ἐς τὸν τράχηλόν τε καὶ τὸν νῶτον. τὰς δὲ ὠφελείας τουτέοισι προσδέχεσθαι ἐξ ἀποστασίων

A ποςασίων ἔσεσθαι, ἢ πῦον βήξασιν. ἢ αἱμορῥοΐδας ἔχουσιν. ἢ ἐξανθήματα ἐν τοῖς σώμασι. λυσιτελέει δὲ καὶ πιτυρωθεῖσα ἡ κεφαλή.

erupterit, aut pus tussi reiectum fuerit, aut sanguinem per ora venarum fundere sint soliti, aut pustulæ toto corpore pullularint. Ex vsu etiam est caput porrigine tentari.

ὅσοις δὲ αὐτῶν πονετῶν] Capitis dolores varij & grauissimi plærunque affligunt, quorum vt prædictionem instituat, eorum variam naturam, genera & causas aperit. Hîc ergo τρόποι (quod antea sæpe) genera, formas ac differentias significant, & cuiusque naturam qua inter se differunt.

ἰκάτερα αὐτῶν] Exemplaria quædam manu scripta vitiosè ἰκτων legunt, pro αὐτῶν, aut ἐκ τῶν δὲ, aut ἐκ τῶν δὲ.

B ὁκόσοις δὲ αὐτέων ἀμβλυώσσουσι] Hunc locum his verbis reddidit Celsus cap. 8. libr. 2. At dolores capitis, quibus oculorum caligo & rubor cùm quadam frontis prurigine accedunt, sanguinis profusione, vel fortuita, vel etiam petita summouentur. Quo ex loco lectionis nostræ sensum hausimus, aliterque literam distinximus, contra tamen omnium tum publicatorum, tum reconditorum exemplarium fidem. Nam illud ἐξ ἀνάγκης, τὸ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου opponitur & respondet, velut ex his quæ paulò pòst sequuntur apparet. Sanguinis igitur è naribus aut ore eruptionem, sponte, aut arte, ac necessitate expressam intelligimus, quæ capitis dolorem humoris quadam effusione leuat, velut etiam pus vel aqua, aphorism. 10. libr. 6. aut sputa crassa & inodora, vlcerúmque pullulatio, ac interdum somnus & alui fluxus, ex Coac. Prænot. Codices porrò manu scripti ἰκόσοι habent, quos secuti sunt interpretes, publicati ὁκόσαι, vt ad mulieres referatur. Amplior tamen est notio, quæ in vniuersum omnibus attribuitur, & præsagium ex arte illustrius fit, cùm sententiæ veritas omnibus ex æquo accommodari possit. Atque in hunc fortasse sensum dicitur esse simplex hic modus, quòd expeditus sit & explicatus, & qui omnibus ingenuè conueniat, aut cuius notio aperta est & simplex, non intorta

C aut obscura, vt cæterorum, aut etiam cuius liberatio sit plenior & magis absoluta. Codices Regij manu scripti ἁπλῶς legunt, alij ἁπλοῦ.

οἷσι δὲ ὀδύναι] Celsus. Si capitis, ac frontis dolores, ex vento, vel frigore, aut æstu sunt, grauedine & sternutamentis finiuntur. Est autem βλέννα Hippocrati, quæ & πλέννα (vt scribit Galenus in Exegesi) crassior pituita, quæ per palatum & nares effluit, & μύξα quibusdam, aliis κόρυζα dicitur, vt scribit Galenus extremo lib. 2. de Semine. Hæc per nares fluens, iam coctionis initæ signa edit in fluxionibus à cerebro. Quod scribit Gal. lib. de temporibus totius morbi. Sternutamenta verò vtilia sunt in omnibus morbis, in quibus nulla pulmonis est affectio, vt scribitur in Progn. Salutem enim & coctionem præseferunt, ac facultatis expultricis robor, flatuoso spiritu vnà cum humore per nares excreto.

κόρυζαι γίνονται] Difficilis est & implicata lectio. Mihi sensus esse videtur, In his salutaribus dolorum capitis iudicationibus, quæ

D per excretiones velut per grauedinem & sternutamenta fiunt, interdum tantam adesse humorum copiam, vt etiam destillationem & rheumatismum moueat, & in fauces ac asperam arteriam decumbat, interdum quoq; in thoracem, vnde tusses consequi prædicere necesse est. In quodam codice manu scripto, ἐξ ἀνάγκης κόρυζαι γίνονται πλείους scribitur.

ὁκόσοισι δὲ ὀδύναι] Sic Celsus hunc locum expressit. Si sine causa longus dolor capitis est, & in ceruices ac scapulas transit, rursusq; in caput reuertitur, aut à capite ad ceruices scapulasq; peruenit, perniciosus est, nisi vomicam aliquam excitauit, sic vt pus extussiretur, aut sanguinis ex aliqua parte prorupit, aut nisi in capite multa porrigo, totóve corpore pustulæ ortæ sunt. Sic enim ex hoc loco emendandus Celsus videtur, cùm in omnibus codicibus (prurigo) legatur. Est enim πιτυρίασις pilorum morbus, cùm caput immensa pexum porrigine ningit, Copia farris vti frendentibus edita saxis. Porriginem & furfures Latini vocant. Q. Serenus eleganter farream nubem, & de ea agit Celsus cap. 2. lib. 6.

καὶ ἀμενηνοῖσι προσέχειν] Sic omnia exemplaria fere præter vnum manu scriptum quod aliter distinguit. Quam lectionem secutus est Cornarius & nos quoque. Nam illud προσέχειν ad prædictionem retulimus. Caluus ἀμενηνῶς προσέχεσθαι, visu non validos

E dixit. ἀμενηνὸν autem ἀσθενὲς Galeno significat in Exegesi, & vsurpatur Hippocrati libr. 1. περὶ γυναικείων debilémq; significat, exhaustum viribus & euanidum. Dictio est Homero familiaris, vt patet ex Luciano & Odyss. κ. sæpe νεκύων ἀμενηνὰ κάρηνα dicuntur.

Νάρκαι δὲ κνιδώσιες οἷσι διὰ τῆς κεφαλῆς διαΐσσουσι, τότε μὲν διὰ πάσης, τότε δὲ διὰ μέρεός τινος, πολλάκις δὲ καὶ ψυχρόν τι δοκέει αὐτοῖσιν, εἰ διαχωρέει διὰ τῆς κεφαλῆς, πεύθεσθαι ἐπαμέρεσθαι, εἰ καὶ ἐς τὴν

F γλῶσσαν ἄκρην ἀφικνέεται ἡ κνίδωσις. εἰ γὰρ τοῦτο ποιέοι, τέλεον τὸ νούσημα γίνεται, καὶ χαλεπώτερον ἀπαλλάξαι. εὐπετὲς δὲ ἄλλο τοῦτο. οἱ δὲ τρόποι τῆς ὠφελέων ἐξ ἀποστασίων οἷς περ προγέγραπται. ἧσσον μέν τοι ἐπιγίνονται ἀποστάσιες ἐπὶ τούτοισιν ἢ ἐκείνοισιν. Ὁκόσοις δὲ ξὺν τῇσιν ὀδύνῃσιν σκοτόδινοι λαμβάνουσι, δυσαπάλλακτον καὶ μανικόν. γέρουσι δὲ ὁ τρόπος οὗτος

G μάλιστα γίνεται. αἱ δὲ ἄλλαι νοῦσοι αἱ ἀμφὶ κεφαλὰς ἀνδράσι τε καὶ γυναιξὶν, ἀσφαλῶς ἰσχυρόταται καὶ πολυχρονιώτεραι. γίνονται δὲ καὶ νεανίσκοισί τε καὶ παρθένοισι τῇσιν ἐν ἡλικίῃ, καὶ μάλιστα τὴν καταμηνίων ἐς τὴν πρόοδον. τῇσι δὲ γυναιξὶν, ἐν τῇσι κεφαλαλγίῃσι, τὰ μὲν ἄλλα πάντα γίνεται, ἃ καὶ τοῖσιν ἀνδράσιν. αἱ κνιδώσιες δὲ καὶ τὰ μελαγχολικὰ, ταύτῃσιν ἧσσον, ἢ τοῖσιν ἀνδράσιν, ἣν μὴ τὰ καταμήνια τελέως ἠφανισμένα ἦ.

Quibus autem torpores & prurigines pungentes, per caput, interdum quidem totum, interdum etiam aliqua in parte percurrunt, sæpius verò frigoris alicuius sensus caput peruagari videtur, ab iis suscitari oportet, num etiam ad summam linguam pungens ille pruritus pertingat. Sic enim magnus morbus est, & qui ægrè soluatur: aliòqui verò facilis. Auxilium autem consequuntur ex abscessibus, velut antea scriptum est. Qui tamen his minus quàm illis contingunt. Tenebricosæ autem vertigines si cum doloribus adfuerint, malum in insaniam erumpit, nec facilè profligatur, & senes præcipuè affligit. Reliqui capitis morbi, tum viris tum mulieribus vehementissimi sunt, ac diutiùs perseuerant, ac cum securitate. Contingunt autem & iuuenibus & virginibus in ætatis flore, potissimúmque circa menstruorum exitum. At mulieribus circa capitis dolores, reliqua quidem omnia quæ etiam viris contingunt. Pungentes tamen prurigines & atræ bilis vitia minùs hæ quàm viri sentiunt, nisi menses penitus euanuerint.

H νάρκαι δὲ] Sic quoq; Celsus. Æquè magnum malum est, vbi torpor atque prurigo peruagantur, modò per totum caput, modò in parte, aut sensus alicuius ibi quasi frigoris est, eáque ad summam quoque linguam perueniunt Et cùm in iisdem abscessibus au-

xilium sit, eò difficilior sanitas est, quò minus sæpe sub his malis illi subsequuntur. κνιδώσιες autem dicuntur pungentes prurigines aut puncturæ pruriginosæ, velut vredines ab vrtica. νύξεις τινὰς κνησμώδεις, οἷαι καὶ ἀπὸ κνίδης γίγνονται, exponit Galenus in Exegesi. Vitiosè autem in Aldino codice ἐπιτέρχεσθαι legitur pro ἐπιφέρεσθαι.

Quibus iuuenibus diu coloris fœdatio inest, non tamen continenter ad instar Regij morbi, ij & viri & fœminæ capitis dolore conflictantur, & lapides ac terram edunt, aut profluuium per ora venarum sanguinem fundere solita patiuntur, hæmorrhoidas Græci dicunt. At colores cum virore pallidi diuturni, absque vehementi Regio morbo, cætera quidem eadem facere solent: verùm præcordiorum dolores eos magis vexant quàm cæteros, neque tamen lapides aut terram edunt. Qui verò diu pallidi faciem habent tumidam, eos certum est, aut capitis, aut viscerum dolore laborare, aut sedem internam quodammodo malè affectam esse. Magna autem ex parte vbi hæc adfuerint, non vnum aliquod malum inesse videtur, sed interdum multa, aut etiam omnia.

Οἷσι δὲ τὰ χρώματα νέοις ἐοῦσι πονηρά ἐστι πολὺν χρόνον, ξυνεχέως δὲ μὴ ἰκτεριώδεα τρόπον, οὗτοι καὶ τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν, κεφαλὴν ἀλγέουσι. καὶ λίθους τε καὶ γῆν τρώγουσι. καὶ αἱμορροΐδας ἔχουσι. τὰ δὲ χλωρὰ χρώματα ὅσα χρόνιά εἰσι, καὶ μὴ ἰσχυρῶς ἰκτερώδεά εἰσι, τὰ μὲν ἄλλα τὰ αὐτὰ ποιέει αὐτοῖσι ξυμβαίνει. ἀντὶ δὲ τῶν λίθων τούτοις καὶ τῆς γῆς τρώξιος τὰ ὑποχόνδρια λυπέει μᾶλλον ἢ τοῖς ἑτέροις. ὁκόσοι δὲ πολὺν χρόνον ὠχροὶ φαίνονται, καὶ τὰ πρόσωπα ἐπηρμένα ἔχοντες, εἰδέναι χρὴ τούτους τὴν κεφαλὴν ὀδυνωμένους, ἢ περὶ τὰ σπλάγχνα ἀλγήματα ἔχοντας, ἢ ἐν τῇ ἕδρῃ κακόν τι ἐνεοῦσι. τοῖσι δὲ πλείστοισι τῶν τοιούτων φαινομένων, οὐκ ἕν τι τούτων τῶν κακῶν φαίνεται, ἀλλ' ἔστιν ὅτε πολλὰ, ἢ καὶ πάντα.

Οἷσι δὲ τὰ χρώματα] Celsus hunc locum breuiter sic expressit cap. 7. libr. 2. Quibus diu color sine morbo regio malus est, hi vel capitis doloribus conflictantur, vel terram edunt. Hæc autem coloris fœdatio, insignem cacochymiam, humorum prauitatem ac corruptelam, præcipuorúmque viscerum vitium, magnámque crudi succi coaceruationem indicat. Qua humorum prauitate læso ventriculi osculo, inordinata huiusmodi rerum aridissimarum, vt terræ, lapillorum, aut carbonum appetentia oritur, velut in mulieribus pica laborantibus, vt scripsimus nostris Coacis Præsagiis, vbi huius quoq; loci sensum adduximus.

ἀντὶ δὲ τῶν λίθων τούτοις] Exemplaria quædam manu scripta legunt, ἀντὶ δὲ τῶν λίθων καὶ τῆς γῆς τρώξεως, περὶ τὰ ὑποχόνδρια λυπέει μᾶλλον. Quæ secutus est Asulanus codex. Melior tamen est ista lectio, & plurimorum exemplarium habet assensum.

ὁκόσοι δὲ πολὺν χρόνον] Celsus quoque, Qui diu habent faciem pallidam & tumidam, aut capite, aut visceribus, aut aluo laborant.

Quos Nyctalopas nuncupamus, qui noctu cernunt, hi morbo prehenduntur iuuenes, aut pueri, aut etiam adolescentes, & sponte euadunt, partim quidem quadragesimo die, partim verò septimo mense, quibusdam etiam toto anno perseuerat. Et tempus quidem æstimari debet, & magnitudinis morbi, & ægri ætatis ratione adhibita. Hos iuuant quidem superuenientes abscessus & ad infernas partes tendentes, qui tamen per iuuentutem non admodum contingunt. At neque mulieres neque virgines quibus menses apparent hoc morbo tentantur. Qui verò ex diuturno lachrymarum fluxu nyctalopes fiunt, eos interrogare oportet, num quis dolor ante istorum iudicationem occupauerit.

Οἱ δὲ τῆς νυκτὸς ὁρῶντες, οὓς δὴ νυκτάλωπας καλέομεν, οὗτοι ἁλίσκονται ὑπὸ τοῦ νοσήματος νέοι, ἢ παῖδες, ἢ καὶ νεανίσκοι. καὶ ἀπαλλάσσονται ὑπὸ τοῦ αὐτομάτου. οἱ μὲν, τεσσαρακονθήμεροι. οἱ δὲ, ἑπτάμηνοι. τισὶ δὲ καὶ ἐνιαυτὸν ὅλον παρέμεινε. σημαίνεσθαι χρὴ περὶ τοῦ χρόνου, ἔς τε τὴν ἰσχὺν τοῦ νοσήματος ὁρῶντα, ἔς τε τὴν ἡλικίην τοῦ νοσέοντος. αἱ δὲ ἀποστάσιες, ὠφελέουσι μὲν τούτοις ἐπιφαινόμεναι τε καὶ ἐς τὰ κάτω ῥέπουσαι. ἐπιγίνονται δὲ οὐ κάρτα, διὰ τὴν νεότητα. αἱ δὲ γυναῖκες οὐχ ἁλίσκονται ὑπὸ τοῦ νοσήματος τούτου. οὐδὲ παρθένοι ᾗσι τὰ ἐπιμήνια φαίνονται. οἷσι δὲ ῥεύματα δακρύων πολυχρόνια ᾖ, νυκτάλωπες γίνονται, τούτοις ἐπιμερωτᾶν, εἰ τὴν κεφαλήν τι προεηλγηκότες ἔωσι, πρὸ τῶν ἀποκηρυγμάτων τουτέων.

Οἱ δὲ τῆς νυκτὸς ὁρῶντες] Νυκτάλωπες dicuntur præcipuo significato, qui nocturna cæcitudine laborant, & noctu nihil cernunt, sole occiduo obscurius, vt scribunt Paulus & Aëtius. Galenus quoque in obscurarum vocum explicatione idem testatur apud Hippocratem intelligi, his verbis, νυκτάλωπες οἱ τῆς νυκτὸς ἀλαοί. Quibusdam etiam dicuntur νυκτάλωπες qui noctu quidem melius cernunt, interdiu verò deteriùs, & si luna luceat, nihil cernant. Quod tamen rarum est, vt testatur Aëtius, illud verò frequens & maximè vsitatum, verùm ab authore Isagoges vsurpatum, cum scribit, νυκτάλωπας δὲ λέγουσιν, ὅταν ἡμέρας μὲν βλέπωσιν ἀμαυρότερον, δυομένου δὲ ἡλίου λαμπρότερον, νυκτὸς δὲ εὖ μάλιστα, ἢ ὑπεναντίως, ἡμέρας μὲν ὀλίγα, ἑσπέρας δὲ ἢ νυκτὸς οὐδ' ὅλως. Idem quoque in Definit. Med. Νυκτάλωψ ἐστὶ πάθος καὶ διάθεσις ὀφθαλμῶν δίχα φανερᾶς αἰτίας. συμβαίνει δὲ τοῖς οὕτω διακειμένοις ἡμέρας μὲν μὴ ὁρᾶν, νυκτὸς δὲ βλέπειν. Qua quidem notione, etsi rara, hic νυκτάλωπες indicari videntur. Etsi Caluus priorem significationem, exemplaribus suis fretus, secutus videatur, & Celsus quoque breuiter hunc locum subindicans, cùm scribit lib. 6. cap. 6. Præter hæc imbecillitas oculorum est, ex qua quidem interdiu satis, noctu nihil cernunt, quod in fœminam bene respondentibus menstruis non cadit. Accidit autem hoc vitium (vt scribit Aëtius) propter aliquam capitis imbecillitatem, maximéque visiui spiritus crassitudinem, & reliquorum oculi humorum ac tunicarum.

οἷσι δὲ ῥεύματα] Exemplaria quædam leg. οἷσι δὲ ῥεύματα δακρύων πολυχρόνια, ἢ νυκτάλωπες γίνονται.

Quibus absque febre & coloris fœditate frequens adest verticis & temporum dolor, si plane nullus alius adfuerit faciei abscessus, aut vocis grauitas, aut dentium dolor, iis sanguinis ex naribus eruptionem fore spes est. At quibus sanguis è naribus profluit, etsi aliòqui sani videntur, iis tamen aut lienem tumidum, aut caput dolere aut splendicans quiddam ante oculos obuersari comperies. Magna verò

Ὁκόσοι δὲ μήτε πυρετήναντες, μήτε ἄχροιοι ἐόντες, ἀλγέουσι πολλάκις τήν τε κορυφὴν καὶ τοὺς κροτάφους. ἢν μὴ τὴν ἄλλην φανερὴν ἔχωσιν ἀπόστασιν ἐν τῷ προσώπῳ, ἢ βαρὺ φθέγγωνται, ἢ ὀδόντας ἀλγέωσι, τούτοισιν αἱμοῤῥαγίην ἂν διὰ τῶν ῥινῶν προσδέχεσθαι. οἷσι δὲ ἐκ τῶν ῥινῶν αἷμα ῥεῖ, δοκέουσιν οἷσι ὑγιαίνειν τ' ἄλλα. τούτοις δὲ ἢ σπλῆνα εὑρήσεις ἐπηρμένον ἔχοντας, ἢ τὴν κεφαλὴν ἀλγέοντάς τε καὶ μαρμαρυγῶδές τι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν φαινόμενον σφίσι. τοῖσι δὲ πλείστοισι τῶν τοιούτων

τοιούτων ἅμα καὶ τὰ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς οὕτως ἔχοντα φαίνεται, καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ σπληνός.

ex parte vnà & caput & lien hunc in modum ſe habere videntur.

ὁκόσοι δὲ μήτι πυρετώαντες] Abſolutior eſt in Prognoſtico & Coacis Prænotionibus huius rei doctrina, & hæmorrhagiæ in capitis doloribus prænunciatio. Alium autem manifeſtum abſceſſum addit, propter ſuppurationem quæ puris vacuatione per nares aut aures, ſanguinis profluuium auertit, & plærunque capitis dolores ſedat, vt priùs diximus, & ſcribitur aph.10.lib.6.& in Coac. præſagiis. Caluus alium dolorem & abſceſſum addit, contra omnium quæ vidimus exemplarium fidem, ſed fortè id ex Prognoſtico repetitur atque additur præcipuè propter frontis & temporum dolorem, qui ſanguinis profluuium prædicit. Hîc autem vocis grauitatem dicit, quam βραδυτῆτα in Coacis & φωνὴν παρεγελυμένην vocat, ſcilicet inexpeditam & balbutiētem ac veluti humore nimio præpeditam linguam, humorum affluxu irriguis neruis, indeq; ad ſermocinationem impotentem, velut ἀκρατῆ γλῶσσαν vocat Hippocrat.aph.40.lib.7. Poteſt & grauis vox acuta intelligi (quod facit Caluus) ex humorum quoque redundantia & in aſperam arteriam aut fauces affluxu. Hæc autem omnia cùm ſint indubitata humeſcentis cerebri indicia, aut apoplexiam, aut paralyſin, aut epilepſiam, aut conuulſiones non temerè minantur.

οἷσι δὲ ἐκ τῶν ῥινῶν] Celſus iſtud ſic exprimit, Quibus ſæpe ex naribus fluit ſanguis, his aut lien tumet, aut capitis dolores ſunt, quos ſequitur, aut quædam ante oculos tanquam imagines obuerſantur. Exacta verò profluuij ſanguinis ex naribus prædictio, ex Prognoſtico & lib.1.Epid.& lib.3.de Criſibus petenda eſt.

Οὖλα δὲ πονηρὰ καὶ στόματα δυσώδεα, οἷσι σπλῆνες μεγάλοι. ὁκόσοι δὲ ἔχουσι σπλῆνας μεγάλους, μήτε αἱμορραγίαι γίνονται, μήτε στόμα δυσῶδες, τουτέων αἱ κνῆμαι ἕλκεα πονηρὰ ἴσχουσι. καὶ οὐλὰς μελαίνας. ἢν δὴ ἄλλην φανερὴν ἔχωσιν ἀπόστασιν ἐν τῷ προσώπῳ, ἢ βαρὺ φθέγγωνται, ἢ ὀδόντας ἀλγέωσι τουτέοισιν αἱμορραγίην διὰ ῥινῶν προσδέχεσθαι. οἷσι δὲ τὰ ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπαίρεται ἰσχυρῶς, τούτους σπλῆνας μεγάλους εὑρήσεις ἔχοντας. εἰ δὲ καὶ ἐν τοῖσι ποσὶν οἰδήματα προσγίνονται, καὶ ὕδωρ φανήσονται ἔχοντες, ἀλλὰ καὶ τὴν γαστέρα καὶ τὴν ὀσφὺν ἐπισκέπτεσθαι.

Quibus lienes magni, iis gingiuæ vitiantur & os graueolet. Quibus autem lienes magni ſunt, neque ſanguinis eruptiones contingunt, neq; os graueolet, in tibiis ij mala vlcera habent & nigras cicatrices. Quòd ſi manifeſtus quiſpiam adfuerit faciei abſceſſus, aut vox grauis ſit, aut dentium dolor, iis ſanguinis eruptionem ex naribus fore ſpes eſt. At qui partes eas quæ ſubſunt oculis vehementer ſublatas habent, magnos habere lienes comperies. Quòd ſi pedum quoque tumores adſint, ex aqua etiam laborare videbuntur. Sed & ventrem & lumbos præter hæc inſpicere oportet.

οὖλα δὲ πονηρὰ] Quæ hîc lienoſis prædicuntur, magnam habent artis commendationem. Quæ ſic Celſus reddidit, At quibus magni lienes ſunt, his gingiuæ malæ ſunt, & os olet, aut ſanguis aliqua parte prorumpit. Quorum ſi nihil euenit, neceſſe eſt in cruribus mala vlcera & ex his nigræ cicatrices fiant. In ſplenicis autem gingiuarum corruptionem, animæ grauitatem, vlcerum in cruribus malignitatem, & coloris fœditatem adſcribunt primæ notæ Medici, vt Paulus lib.3.cap.49.& Aëtius lib.10.cap.11. Celſus quoque (cap.9.lib.4.) Vlcera aut omninò non ſaneſcere, aut certè cicatricem vix recipere ſcribit. Cælius Aurelianus lib.3.Tard. Paſſ. cap.4. lienoſos oris fœtore affici cum gingiuarum putredine ſcribit. Deinde vlcera in cruribus difficilè in cicatricem vel indecenter venire Hippocrat.lib.2.Epid.ſect.1. δυσελκίας τῶν ἐκλεύκων τῶν ὑποφακωδέων, καὶ τὸ δέρμα καταρρήγνυσθαι καὶ τὰ χείλεα ſcribit. Idem lib.4.Epid. Lycino Grammatico lienoſo labiorum vlcera adſcribit. Lib.etiam περὶ παθῶν, qui magno ſunt liene κακόχροοι, καὶ κακελκέες, καὶ δυσώδεες ἐκ τοῦ στόματος eſſe traduntur. Et libr. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν, lienoſis ἡ χροιὴ τρέπεται καὶ ὁρᾶται μέλας, ἔπωχρος, σιδιοειδὴς, καὶ ἐκ τοῦ στόματος κακὸν ὄζει. καὶ τὰ οὖλα κακὸν ὄζει. καὶ τὰ ἀπὸ τῶν ὀδόντων ἀφίσταται. καὶ ἐκ τῶν κνημέων ἕλκεα ἐκρήγνυνται ὁκοῖα περ ἐπινυκτίδες. Ibidem quoque ἀμυχαὶ ἐν τῇσι κνήμῃσι καὶ ἕλκεα μεγάλα ἐξ αὐτέων annotantur. Aretæo lienoſi dicuntur πολυελκέες πάντη, μάλιστα δὲ ἐς κνήμας. Et στρογγύλα πλαδαρὰ, κοῖλα, ῥυπαρὰ, δυσαλθέα τὰ ἕλκεα. Procedente autem tempore aquam inter cutem lienoſis ſuboriri aut tabem tradunt artis noſtræ dictatores, præcipuéque Hippocrat.libr. περὶ παθῶν, & Aretæus, & Paulus, quod & experientia teſtatum facit. Sunt autem quidam qui hoc loco Plinij Stomacacen libr.25.cap.1. aut Stomacaxiam Hollandicam depingi exiſtiment. Hoc quoque loco pro καὶ οὐλὰς μελαίνας, ἢ οὐλὰς legunt quidam. Verùm καὶ legiſſe Cornelium Celſum apparet.

ἢν δὴ ἄλλην φανερὴν] Hæc etſi videntur inanem habere ſuperiorum repetitionem, ea tamen inducere mihi religio fuit, propter exemplarium omnium conſenſum in quibus adſcribuntur, quanquam iis carere poſſumus & integer aliôqui ſenſus ſtare. Quod etiam vidit Cornarius, qui ne adſcripſit quidem, haud ſcio an codicis, an verò melioris mentis fiducia. Iſta autem videntur, humorum ad ſuperiora momento, ſanguinis per nares eruptionem, lienoſis aliôqui ſatis ſolennem, prænunciare, cùm ſuperiora tantùm ſanguinis aliqua ex parte eruptionem indicent, aut eam quæ fit per anum & hæmorrhoidas, aut eam quæ per inteſtina & aluum, vt aphoriſm.43.& 48. libr.6. Cui ſententiæ etiam Celſus adſcribere videtur, qui illîc ſanguinem aliqua parte prorumpere vertit.

οἷσι δὲ τὰ ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς] Huiuſcemodi oculorum concauitates κοῖλα vocantur, vt ſcribit Medici author. καὶ διὰ τοῦτο τὸ κοιλίδιον, τὸ πάθημα ὀνομάζεται, ὅτι τῶν κοίλων οἴδημά ἐστι, vt ſcribit Rufus. Earum verò partium tumor inſignis cachexiæ aut cruditatis index eſt, vt hîc non mirum ſit ſplenicos arguere. Iſagoges author ſcribit τὰ κοῖλα ἐπαίρεσθαι διὰ νόσους ἐξ ἀπεψίας, ἢ δυσδιαπνευστήματος. Rufus verò, ἐν τοῖς ὑδέροις, καὶ ἄλλως πονηρᾶς γινομένης τῆς ἕξεως ἐπί τε χρονίοις αἱμορροΐσι, καὶ ἐπὶ γυναικὸς χρονίῳ ἰσχέσει, ποτὲ δὲ καὶ ὀφθαλμίαις ἀρχομέναις. Libr.etiam 6. Epid. ὑποστροφὰς denunciare ſcribitur: Etſi illîc de tumore cauitatis ſuperiorum palpebrarum agi videatur. Sed ſuperioris palpebræ cauitas κοῖλον Rufo dicitur, vt inferioris ὑπόκοιλον.

Τὰ δὲ ἐν τοῖσι προσώποισι διαστρέμματα ἢν μηδενὶ ἄλλῳ τοῦ σώματος ἐπικοινωνέῃ, ταχέως παύεται, καὶ αὐτόματα καὶ πρὸς ἀνάγκας. οἱ δὲ ἄλλοι ἀπόπληκτοι. οἷσι μὲν τῷ μὴ δύνασθαι κινέειν, λεπτύνεται τὸ νενοσηκὸς τοῦ σώματος. οὗτοι ἀδύνατοι εἰς τοῦτο καθίστασθαι. οἷσι δὲ ξυντήξιες μὴ ἐπιγίνωνται, οὗτος δὴ ἔσονται ὑγιέες. περὶ δὲ τοῦ χρόνου ὁπότε ἔσονται, προλέγειν ἔς τε τὴν ἰσχὺν τοῦ νοσήματος ὁρῶντα, καὶ ἐς τὸν χρόνον, καὶ ἐς τὴν ἡλικίην τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἐς τὴν ὥρην, εἰδὼς ὅτι τὰ παλαιότατα τῶν νοσημάτων, καὶ τὰ κάκιστα καὶ κυλινδούμενα, βαρύτατα ὑπακούει. καὶ τὰ ἐν τοῖσι γεραιτάτοι-

Oris peruerſiones quę nulli corporis parti conſentiunt, celeriter aut ſua ſponte, aut ex neceſſitate ſedantur. In reliquis verò corporis ſyderationibus, quibus præter motionis impotentiam pars corporis affecta extenuatur, ij rȩſtitui non poſſunt. At quibus colliquationes non ſuccedent, ij profectò ſanitatem conſequentur. Tempus autem quo iſta contingent prædicere licet, ad morbi vim & tempus, & hominis ætatem, ac anni tempeſtatem attendendo, vbi in animũ induxeris vetuſtiſſimos morbos, & peſſimos, & qui ſępiùs repetunt, eóſq; qui in corpore ſunt admodum ſe-

nili, non facilè cedere. Est etiam autumnus & hyems vere & æstate ad eos morbos tollendos minùs accommodatus.

σι τῶν σωμάτων. ἔστι δὲ καὶ τὸ φθινόπωρόν τε καὶ ὁ χειμὼν, τοῦ ἦρος τε καὶ τοῦ θέρεος, ἀνεπιτηδειότερος ταῦτα τὰ νοσήματα ἀφιέναι.

τὰ δὲ ἐν τοῖσι προσώποισι] Transitus est ad neruosarum partium affectus, in quibus prædictio instituitur. Hîc autem τὰ ἐν προσώποισι διαστρέμματα dicuntur oris distortiones aut peruersiones, cùm faciei partes in obliquum distorquentur ac contrahuntur. Oris torturam vulgus vocat, conuulsionísque genere censetur, & σπασμὸς κυνικὸς Græcis dicitur. Est autem faciei musculorum resolutio, ex qua aut nasus, aut labrum, aut oculus, aut dimidia faciei pars peruertitur. Oris resolutio Celso dici videtur. Interdum verò cerebri consensum habet, túncque corporis partes in communionem labis trahuntur, interdum quoque nerui qui ad faciem deferuntur. Plærunque verò faciei pars quædam sola afficitur, vt scribit Galenus lib. 4. de loc. affect. cap. 10. Ac leuius malum est quod cæteris corporis partibus resolutionem non communicat, ac naturæ viribus & sponte, aut interdum arte solicitatis vacuationibus sedatur. Quod etiam his verbis significauit Celsus. Oris resolutio etiam aluo cita finitur. Caluus licenter admodum & indistinctè τὰ ἐν προσώποις διαστρέμματα, quæ vultum petunt vertit.

οἱ δ' ἄλλοι ἀπόπληκτοι] Id rectè ad superiora referri potest. Graues nanque oris distortiones, quæ cerebro communicant, & medici diligentiam postulant, corporis resolutiones, aut comitiales morbos, aut apoplexias suspectant. Potest etiam corporis resolutiones de quibus hîc agitur respicere, & iis corporis syderationibus accommodari, quas Græci apoplexias, Celsus passim neruorum resolutiones vocat. Quod feci exemplaria partim publicata, partim manu scripta & Celsum etiam secutus, qui hunc totum locum breuiter elegantissimis his verbis complexus est, *Quacunq; verò parte corporis membrum aliquod resolutũ est, si neq; mouetur & emacrescit, in pristinum habitum non reuertitur, eóq; minus, quò vetustius id vitium est, & quò magis in corpore senili est. Omníque resolutioni neruorum ad medicinam non idonea tempora sunt hyems & autumnus, aliquid sperari potest vere & æstate. Porrò in membrorum resolutionibus si pars affecta gracilescit, extenuatur, & colorem immutat, difficilem aut prope nullam redintegrationem sperare oportet. Non modò enim animales functiones, sed & naturales ac vitales quadammodo deficere indicantur. Hîc autem lego, ὅτι ἀδυνάτοι εἰς τωὐτὸ καθίστασθαι, pro εἰς τοῦτο, Hippocrati familiari phrasi, quod est in pristinum statum restitui, aut ad integritatem redire.

*Cap. 8. lib. 2.

Humerorum verò dolores, qui ad manus tendunt, torporésque & dolores exhibent, abscessus certè non consequuntur, at bilis atræ vomitione sanantur. Eos autem qui in humeris perdurant, & ad dorsum pertingunt, puris aut atrę bilis vomitione effugiunt, quorum hæc ineunda est ratio. facilè quidem spirantes & extenuatos vomitione nigram bilem effusuros magis sperare oportet. At difficultate spirandi laborantes, si in faciem color subruber aut niger, antea non visus, subuehitur, pus expuitione potiùs reddituros spes est. Præterea etiam animaduertendum num pedes tumoribus infestentur. Hoc enim iis indubitatum est signum. Hic autem morbus viris vehementissimus accidit, à quadragesimo anno ad sexagesimum vsque. Quam ætatem etiam coxendicum dolores præcipuè vexant.

Αἱ δὲ ἐν τοῖσι ὤμοισι γινόμεναι ὀδύναι, ὁκόσαι μὲν ἐς τὰς χεῖρας ἐπικαταβαίνουσαι, νάρκας τε καὶ ὀδύνας παρέχουσιν, ταύτῃσιν ἀποστάσιες μὲν οὐκ ἐπιγίνονται. ὑγιάζονται δὲ, μελαίνας χολὰς ἐμέοντες. ὁκόσαι δὲ αὐτοῦ μένουσι ἐν τοῖσιν ὤμοισιν, ἢ καὶ ἐς τὸν νῶτον ἀφικνέονται, ταύτας πῦον ἐμέσαντες, ἐκφυγγάνουσιν, ἢ μέλαιναν χολήν. καταμανθάνειν δὲ περὶ τούτων ὧδε. ἢν μὲν γὰρ εὔπνοοι ἔωσι καὶ ἰσχνοὶ, μέλαιναν χολὴν αὖθις μᾶλλον ἐλπὶς ἐμέσαι. εἰ δὲ αἱ δυσπνοώτεροι, καὶ ἐπὶ τοῦ προσώπου ἐπιφέρει τι αὐτοῖσι χρῶμα, ὃ πρόσθεν οὐκ ἐπεφύκει, ὑπέρυθρον, εἴτε μέλαν, τούτους πῦον ἐλπὶς μᾶλλον πτύσειν. σκέπτεσθαι δὲ πρὸς τούτοισι, καὶ εἰ ἐν τοῖσι ποσὶν οἰδήματα ἔνεστι. καὶ γὰρ τοῦτο τὸ σημεῖον, τούτοισι ὁμολογέον ἐστί. τὸ δὲ νόσημα τοῦτο, τοῖσιν ἀνδράσι προσγίνεται ἰσχυρότατον, τοῖσιν ἀπὸ τεσσαράκοντα ἐτέων, ἐς τὰ ἑξήκοντα. τὴν ἡλικίην δὲ ταύτην μάλιστα ἰσχιάδες βιάζονται.

αἱ δὲ ἐν τοῖσιν ὤμοισι] Celsus breuissimis verbis hunc locum sic expressit, Humorum dolores, qui ad scapulas vel manus tendunt, vomitu atræ bilis soluuntur. Idem. Difficilis æquè curatio est in eadem ætate, vbi humerorum dolor, vel ad manus peruenit, vel ad scapulas tendit, torporémque & dolorem creat, neque bilis vomitu leuatur. Quod autem de abscessibus ac puris reiectione dicitur, ad ea quæ suprà scripta sunt in capitis doloribus, ac membrorum torporibus referenda sunt, vnde leuamentum capiunt, cùm ista ferè cum illis consentiant, ac sint veluti illorum soboles. Quamobrem Celsus horum Prædictorum assiduus interpres, ista ferè cum illis coniungit.

De coxendicum autem doloribus sic existimandum est. Quibus senioribus vehementissimi torpores adsunt, & lumbi ac crura frigescunt, nec pudendum erigere valent, aluúsque non nisi coacta egerit, & mucosum alui recrementum plurimum prodit, his maximè diuturnum fore, ac prædicendum ex quo morbus cœpit, annum vt minimùm perseueraturum, iuuamentúmque non nisi aut vere aut æstate sperandum. At iuuenibus quidem non minores dolores afferunt coxendicum morbi, sunt tamen breuiores: etenim quadragesimo die liberantur. Quin nec vehementes torpores, neque crurum ac lumborum perfrictiones fiunt. Quos autem morbus iste in lumbis & cruribus vexat, neque tamen adeo vt decumbere cogantur, animaduertere oportet, num aliquid vspiam in coxa concrescat, percontarique num ad inguen dolor perueniat. Etenim si vtraque adfuerint, mor-

Σκέπτεσθαι δὲ δεῖ ὧδε περὶ ἰσχιάδων. ὁκόσοισι γὰρ τῶν γεραιτέρων αἵ τε νάρκαι ἰσχυρόταται καὶ καταψύξιες τῆς ὀσφύος τε καὶ τῶν σκελέων, καὶ τὸ αἰδοῖον ἐπαίρειν ἀδυνατέουσι, καὶ ἡ γαστὴρ οὐ διαχωρέει, εἰ μὴ πρὸς ἀνάγκην, καὶ κοπρώδης μύξα πολλὰ διεξέρχεται, τουτέοισι χρονιώτατον τὸ νούσημα ἔσται. καὶ προλέγειν ἐνιαυτὸν τὸ ἐλάχιστον, ἀφ' οὗ χρόνου ἤρξατο τὸ νούσημα γίνεσθαι. καὶ τὰς ὠφελείας ἐς τὸ ἦαρ τε καὶ τὸ θέρος προσδέχεσθαι. τοῖσι δὲ νεανίσκοισιν, ἐπώδυνοι μὲν οὐχ ἧσσον αἱ ἰσχιάδες, βραχύτεραι δέ. καὶ γὰρ τεσσαρακονθήμεροι ἐπαλλάσσονται. ἀλλ' οὐδὲ αἱ νάρκαι ἐπιγίνονται ἰσχυραί. οὔτε αἱ καταψύξιες τῶν σκελέων τε καὶ τῆς ὀσφύος. αἷσι δὲ τὸ νούσημα τοῦτο ἐστὶ μὲν ἐν τῇ ὀσφύϊ καὶ τῷ σκέλει, βιάζεται δὲ οὐχ οὕτως ὥστε κατακέεσθαι, ξυστρέμματα σκέπτεσθαι μὲν ἤπου ἐν τῷ ἰσχίῳ. καὶ ἐπερέεσθαι, εἰ εἰς τὸν βουβῶνα ἡ ὀδύνη ἀφίκηται. ἢν γὰρ ταῦτ' ἔχῃ ἄμφω,

χρόνιον

A χρόνιον τὸ νόσημα γίνεται. ἐπανέρεσθαι δὲ καὶ εἰ ἐν τῷ μηρῷ νάρκαι ἐγγίνονται, καὶ ἐς τὴν ἰγνύην ἀφικνοῦνται. καὶ ἢν φῇ αὖθις ἐρέεσθαι, καὶ ἢν διὰ τῆς κνήμης, ἐπὶ τὸν ταρσὸν τοῦ ποδός. ὁπόσοι δ' ἂν τουτέων τὰ πλεῖστα ὁμολογέωσι, εἰπεῖν αὐτοῖσι, ὅτι τὸ σκέλος σφιν τότε μὲν θερμὸν γίνεται, τότε δὲ ψυχρόν. ἡ δὲ νοῦσος αὕτη ὁκόσοισι μὲν διὰ τὴν ὀσφὺν ἐκλείπουσα ἐς τὰ κάτω τρέπεται, θαρσεῖν. B ὁκόσοισι δὲ τά τε ἰσχία καὶ τὴν ὀσφὺν μὴ ἐκλείπουσα εἰς τὰ ἄνω τρέπεται, προλέγειν δεινὰ εἶναι. οἷσι δὲ περὶ τὰ ἄρθρα, ὀδύναι τε γίνονται καὶ ἐπάρσιες καὶ καταπαύονται, οὐκ ἐν τῷ ποδαγρικῷ τρόπῳ, εὑρήσεις τά τε σπλάγχνα μεγάλα, καὶ ἐν τῷ οὔρῳ λευκὴν ὑπόστασιν. καὶ τοὺς κροτάφους ἢν ἐπαίρῃ, φήσει πολλάκις ἀλγέειν. φήσει δὲ καὶ ἱδρῶτας αὐτῷ γίνεσθαι νυκτερινούς. ἢν C δὲ μήτε ὑπὸ τῷ οὔρῳ ὑφίσταται ἡ ὑπόστασις αὕτη, μήτε οἱ ἱδρῶτες γίνονται, κίνδυνος ἢ χωλωθῆναι τὰ ἄρθρα, ἢ ὃ δὴ μελικηρίδα καλέουσι γίνεσθαι ὑπὸ αὐτοῖσι. γίνεται δὲ τὸ νόσημα τοῦτο, οἷσιν ἐν τῇ παιδίῃ τε καὶ νεότητι ξυνήθες ἐὸν, αἷμα ῥεῖν ἐκ τῶν ῥινῶν πέπαυται. ἐπανέρεσθαι οὖν περὶ τῆς τοῦ αἵματος ῥήξιος, εἰ ἐγίνετο ἐν τῇ νεότητι. καὶ αἱ κνησμώσιες ἔν τε τῷ στήθει καὶ τῷ μεταφρένῳ εἰ ἔνεισι. καὶ D ὁκόσοις αἱ κοιλίαι ἰσχυρὰς ὀδύνας παρέχουσιν ἄνευ ἐκταράξιων. καὶ ὁκόσοισιν αἱμορροΐδες γίνονται. αὕτη γὰρ ἡ ἀρχὴ τῶν νουσημάτων τούτων. ἢν δὲ κακόχροοι οἱ ἄνθρωποι οὗτοι φαίνωνται, ἐπανέρεσθαι καὶ κεφαλὴν εἰ ὀδυνῶνται. φήσουσι γάρ. τούτων δὲ ὁκόσοισιν αἱ κοιλίαι ἐπώδυνοι, ἔν τε τοῖς δεξιοῖς εἶεν, τὰ ἀλγήματα ἰσχυρότερα γίνεται. καὶ μάλιστα ὅταν πρὸς τῷ ὑποχονδρίῳ κατὰ τὸ ἧ- E παρ τὸ ὑπόλειμμα τῆς ὀδύνης ᾖ. ὠφελέει δὲ ταύτας τὰς ὀδύνας, ὁ παραυτίκα ψόφος ἐν τῇ γαστρὶ γινόμενος. ὁκόταν δὲ ἡ ὀδύνη παύσηται, τὸ οὖρον παχὺ καὶ χλωρὸν οὐρέουσιν. ἔστι δὲ θανατώδης μὲν οὐδαμῶς ὁ τρόπος οὗτος. χρόνιος δὲ κάρτα. ὁκόταν δὲ παλαιὸν ἤδη ᾖ τὸ νόσημα, ἀμβλυώσσουσιν οἱ ἄνθρωποι ὑπὸ αὐτοῦ. ἀλλ' ἐπανέρεσθαι

bus efficitur diuturnus. Percontandum quoque num femur torpores sentiat, & ad poplitem pertingant. Quo concesso rursus petendum num per tibiam ferantur ad primam summi pedis partem, quæ tarsos dicitur. Qui enim istorum bonam partem fatentur, his ipsis crus modò calidum, modò frigidum fieri rectè prædixeris. At quibus hic morbus relictis partibus quæ ad lumbos sunt, infra vergit, eos bene sperare iubeto. Quibus verò coxendicem & lumbos occupat, & supra vergit, iis grauem fore prædicito. Quibus autem ad articulos dolores oriuntur & tumores, desinuntque sine podagra, iis & magna viscera adesse comperies, & in vrina quod subsidet album. Ac si cui tempora attollentur, ea sæpe dolere fatebitur, & sibi nocturnos sudores contingere. Quòd si neque tale quicquam in vrina subsidet, neque sudores contingunt, metus est ne articuli claudicent, aut in his abscessus fiat, quem melicerida vocant. Iis autem morbus iste contingit, quibus pueris aut iuuenibus ex naribus sanguinis fluor consuetus desiit. Ex quibus percontari oportet num in iuuentute sanguinis fluxus contigerit, & num pungentes prurigines ipsis in pectore aut dorso insint. Aut eadem contingunt quibus vehementes alui dolores absque perturbatione adsunt, aut quibus per ora venarum quæ sunt in ano sanguis effunditur. Hinc nanque istorum morborum origo petenda est. Quòd si viris huiusmodi fœdus color appareat, num etiam capitis dolor adsit percontandi sunt, quod fatebuntur. Ex quibus qui ventris dextra parte dolores sentiunt, iis vehementes dolores fiunt, idque vel maximè si in præcordiis ad hepar dolor restiterit. Quibus malis confestim leuat strepitus qui in ventre fit. At vbi dolor conquieuit, vrina crassa & pallida redditur. Atque hoc morbi genus neutiquam letale est, sed valde diuturnum. At vbi iam morbus inueterauerit, homines oculorum caligine vexat. Percontari igitur oportet, num sanguis in iuuentute fluxerit, aut oculorum caligatio contigerit, aut vrina pallida vacuata fuerit, aut intus excitati spiritus & superuenientes iuuamentum attulerint. Ista nanq; omnia fatebuntur.

περὶ τοῦ αἵματος, εἰ νέῳ ἐόντι ἔρρει, καὶ περὶ τοῦ ἀμβλυωσμοῦ, καὶ περὶ τοῦ οὔρου τῆς κενώσιος χλωρότητος. καὶ ἀμφὶ τῶν F ψόφων εἰ ἐγγίνονταί τε καὶ ὠφελέουσιν ἐπιγινόμενοι. φήσουσι γὰρ πάντα ταῦτα, εἴ τε ἐρυθρόν τε, εἴ μέλαν, τουτέοισι πῦον ἐλπίζειν μᾶλλον ἢ πλεῖν. σκέπτεσθαι δὲ τουτέοισι καὶ ἐν τοῖσι ποσὶν οἰδήματα. τοῦτο τὸ σημεῖον τουτέοισιν ὁμόλογον ἐστίν.

σκέπτεσθαι δὲ δεῖ ὧδε] Sic Celsus. In coxæ verò doloribus si vehemens torpor est, frigescitq; crus & coxa, aluusq; nisi coacta non reddit, idq; quod excernitur mucosum est, iamq; ætas eius hominis quadragesimum annum excessit, is morbus aut longissimus, miniméque annuus, neque finiri poterit nisi vere aut autumno. Atque ex hoc loco lucem afferri Celso manifestum est. Nam & minimum pro minimè legi oportere, & autumnum pro æstate positum, aut pro æstatis fine quæ in autumnum vergit, liquidò constat. Sunt autem ad autumnum ἰσχιάδες doloris cruciatu sæuissimæ, vt aph. 22. libr. 3. vbi scribit Galenus, τὰς δὲ ἰσχιάδας εὔλογον ἐπὶ τῇ κακοηθείᾳ τῶν χυμῶν καὶ τῇ ψύξει μάλιστα γίνεσθαι.

G καὶ κατάρροος μύξα] Hoc morbum coxarium ex pituitoso & frigido humore fieri testatur. Quamobrem vehementioribus medicamentis, tum infuso, tum purgatione vtimur.

τοῖσι δὲ νεανίσκοισιν] Celsus quoq; his verbis hunc locum exprimit. Eadem ætas prodest & in coxæ dolore & humerorum, & in omni resolutione neruorum. Ex quibus coxa si sine torpore est, si leuiter friget, quamuis magnos dolores habet, tamen & facilè & maturè sanatur.

ξυστρέμματα] ξυστρέμματα vocat duras humorum concretiones & collectiones, aut tubercula, & quas συστροφὰς dicunt. Galenus φύματα καὶ σκληρίας explicat. Celsus humoris coitum omnem vocat. fiunt etiam in coxariis tofi seu calli, ex humoribus crassioribus & viscidis, qui in articulis vbi diutius moram traxerint, eos ne curare quidem posse sperandum est, vt scribit Gal. libr. 10. Compos. phar. secundum loc.

ἐπὶ τὸν ταρσὸν] ταρσὸς est prima summi pedis pars, quatuor ossibus constans, & manus carpo respondens. In morbo autem coxa-

H rio dolor ipsis à natibus inguinibúsque ad genua vsque, in plurimis autem ad summum vsque pedem pertinet, vt scribit Paulus. Archigenes etiam libr. 2. Compos. pharm. secundum genera de morbo coxendicum, sic scribit apud Aetium. Antecedit & quasi auspicatur hoc malum aliquando quidem vicinorum musculorum dolor, & maximè lumborum, aliquando verò ab ipsa iunctura initium fit affectionis. Iam verè quandoq; etiam contingit vt vertebri dolore fere sublato, circa poplitem solum afflictio hæreat,

aliis autem iuxta talum. Quibusdam verò totum crus æqualiter dolore affligitur: multis item circa inguina dolor figitur, & tum sanè vesica ipsa molestiam transsumens, vrinæ difficultatem inducit, & tunc maximè totum crus à coxendicibus vsque ad calcaneum dolorem perfert, & non solùm si ipsum crus moueatur, conuulsiones infert, verùm si etiam aliqua alia corporis pars agitetur. Cælius etiam Aurelianus lib. 5. Chron. cap. 1. hæc ferè exprimens scribit. Et primò in vertebro dolor sentitur, dehinc partis suæ penetrans loca vsque ad mediam natem, ac superius ad inguen, vel ad ancalen perueniens atque suram, dehinc etiam talum & pedis summitatem. A

οἷσι δὲ περὶ τὰ ἄρθρα] Ista magnam crassorum humorum redundantiam & corporis impuritatem arguunt, qua grauata natura, aut in articulos deponit, aut per vesicam excernit. Est vbi etiam flatibus à calore exagitata materia in caput redundat, ibique dolores nonnunquam etiam parotidas aut hæmorrhagiam excitat, quæ reliquorum absolutionem faciunt, ex aph. 31. & 74. lib. 4. Celsus hunc locum concinna breuitate adumbrat, & tam arctè concludit, vt hinc explicari debeat. Eademq; his pericula sunt, quibus articulorum vitia, dolores, tumoresq; sine podagra similibusq; morbis oriuntur & desinunt. Vtiq; si sæpe tempora iisdem dolent, noctuq; corpora insudant, frons prurit, lippitudinis metus est. B

καὶ ἐν τῷ οὔρῳ] De vrina antea præsagium est institutum quod huc referendum est, itidem ex Celso expressum.

ἢν δὲ μήτε ὑπὸ τῷ οὔρῳ] Humoris redundantia & crassitudo si neque per vrinas, neq; sudoribus expurgetur, in articulos decumbit, vbi aut claudicationem, aut abscessum ex humore melli simili contento, melicerida dictum excitabit, pro quibus Celsus graues in articulis exulcerationes, vel aliquo morbo debilitari posuit. μελικηρὶς autem in tumorum genere præter naturam qui abscessum faciunt, reponitur Galeno lib. 14. Meth. & lib. de Tumor. præter naturam nomenq; ab humore melli simili effuso habet.

γίνεται δὲ τὸ νόσημα] Celsus paulò aliter ex his capitis dolores producit, & hunc locum innuit. Quibus in pueritia sanguis ex naribus fluxit, dein fluere desiit, hi vel capitis doloribus conflictentur necesse est, vel in articulis aliquas exulcerationes graues habeant, vel aliquo morbo etiam debilitentur.

καὶ τῷ μεταφρένῳ] Celsus ἐν τῷ μετώπῳ legisse videtur cùm dixit, si frons prurit. Et Caluus vtrunq; apposuit exemplaribus Italicis fretus. C

καὶ ὁκόσοισι αἱ κοιλίαι] Sensus esse videtur. Istam esse morborum horum originem, eaq; prædici debere, quibus plurimus crudus, crassus & flatulentus humor in toto ventris alueo contentus distentionem & dolores vehementes excitarit, qui neq; tamen irruptione, velut critica quadam excretione, effusus fuerit (sic enim ἐκτάραξις κοιλίης Hippocrati sumi solet, pro qua Celsus alui resolutionem posuit ex aph. 60. lib. 4.) Quæ materia eodē impetu, aut grauitate, aut humorum qualitate hęmorrhoidas tentare potest.

ἢν δὲ κακόχροοι] Hæc reliqua symptomata, coloris prauitas, capitis, ventris ac hypochondrij dextri dolor, corpus non esse integrum testantur, sed multa crassa & flatulenta materia distentum, præcipuéq; si id citra alui deiectionem & hęmorrhoidum profluuium accidat. Ex quibus malis liberat vrinæ multitudo, maximè si crassa & alba reddatur, & aluus erumpat, per eamq; vitium strepitu quodam euoluatur, vt aph. 73. & 74. lib. 4. Hîc autem vrina pallida & quæ ad albam proximè accedit intelligenda est, non viridis, aut ex virore pallescens, qua significatione apud veteres χλωρὸν ὠχρὸν designat, vt multis locis scribit Gal. Eumq; in modum scribitur lib. de rat. vict. in morb. ac. in his qui cibum bis capere consueti, prandium omittunt, κρεμᾶσθαι δοκέει τὰ σπλάγχνα αὐτέοισι, καὶ οὐρέουσι θερμὸν καὶ χλωρόν. Aliôqui sanè viridis vrina perniciem intentat, vt scribit Gal. & Celso viscerum dolorem tumoremq; cum aliquo periculo subesse, aut certè corpus integrum non esse minatur. Vbi sanè quodammodo hunc locum adumbrare videtur. D

ἤ τι ἐρυθρὸν] Quædam exemplaria hunc locum asterisco notant, & manifestum mendum detegunt. Apparet nanque ista ex superiore loco huc temerè irrepsisse, quæ expungenda duximus. Quod etiam rectè vidit Cornarius, siue huc mentis acie contendens, siue codicum meliore fortuna vsus. Ac vt neq; huic loco quadrant, ita nec constantem habent codicum inter se consensum. Quidam nanq; μᾶλλον τῆς φύσιος legunt, quidam etiam μᾶλλον ἢ τῆς φύσιος. Magna est tamen atq; adeò sanè periculosa in tam fœdo vitio retinendo codicum quos adhuc videre licuit conspiratio, vt ne ex Italicis quidem exemplaribus (quæ mihi multis amicorum sermonibus celebrantur, & magna spe deuorantur) huic loco salutem afferri posse sperem, cùm Caluus ad hos quoq; scopulos illiserit. E

Impetigines & lepræ, albicantesq; vitiligines, si iuuenibus quidem aut pueris horum aliquid contingat, aut sensim se prodens, diuturnitate temporis augetur: in iis quidem eæ pustulæ abscessus esse minimè existimandæ sunt, sed morbi. At quibus ex his aliquid subito multumq; contingit, id certè abscessus dici possit. Oriuntur autem albicātes vitiligines ex maximè quidem lethalibus morbis, velut quæ tabes dicitur. Lepræ verò & impetigines, ex iis qui ab atra bile fiunt. Ex quibus quæ valde iuuenibus contingunt, & recentissima quæque sunt, ea faciliùs curationem recipiunt, tum quæ in summè mollibus & carnosis corporis partibus nascuntur.

Λειχῆνες δὲ καὶ λέπραι καὶ λεῦκαι, οἷσι μὲν νέοισιν, ἢ παισὶν ἐοῦσιν ἐγένετό τι τούτων, ἢ κατὰ μικρὸν φανὲν, αὔξεται ἐν πολλῷ χρόνῳ, τούτοισι μὲν οὐ χρὴ ἀπόστασιν νομίζειν δὲ ἐξαίθημα, ἀλλὰ νόσημα. οἷσι δὲ ἐγένετο τούτων τι πολύ τε καὶ ἐξαπίνης, τοῦτο ἂν εἴη ἀπόστασις. γίνονται δὲ λεῦκαι μὲν, ἐκ τῶν θανατωδεστάτων νοσημάτων. οἷον καὶ ἡ νοῦσος ἡ φθινικὴ καλεομένη. αἱ δὲ λέπραι καὶ οἱ λειχῆνες, ἐκ τῶν μελαγχολικῶν. ἴησθαι δὲ τουτέων εὐπετέστερά ἐστιν, ὅσα νεωτάτοισί τε γίνεται, καὶ νεώτατά ἐστι. καὶ τοῦ σώματος ἐν τοῖσι μαλθακωτάτοισι, καὶ σαρκωδεστάτοισι φύεται. F

Λειχῆνες] λειχὴν impetigo est, summæ cutis vitium, vt ψώρα & λέπρα, cum asperitate & leui pruritu, deterius quidem pruritu, psora autem & lepra leuius. Gignitur Galeno ex serosis, tenuibus & acribus succis, cum crassis permixtis, estque via quædam ad psoram & lepram, vt ad lichenem pruritus. Cornelius Celsus lichenem papulam vocare videtur, quam reliquus medicorum chorus impetiginem. Lepra verò asperitas est cutis profundior, cum pruritu maiore & squamis, cuius materia est humor melancholicus, multus, viscosus, crassus, acris, terrestris & siccus. Ex cuius qualitate & malignitate squamæ in summa cute oriuntur, quæ illi peculiares sunt, cum asperitate cutis profundiore & pruritu. Hæc ad elephantem aditum facit, & in quatuor genera Celso distribuitur, sola intensione & remissione malignitatis distincta. Lepra velut squamosa, ἀπὸ τῆς λεπίδος dici videtur. λεύκη autem vitiliginis species, cutis carnisque subiectæ præter naturam albedo. Albicantem vitiliginem dicimus, vt Gaza albuginem. Vitiosa cutis macula est, & fœdæ scabiei soboles, ex malo corporis habitu excitata, & facultatis altricis errore pituitosum sanguinem, lentum & viscosum gignentis. Leuce quem occupauit, non facilè dimittit, eaque censetur esse quæ vulgo lepra alba dicitur. Sic quæ à Domino lepra curatur in Euangelio, vitiliginosæ cutis deformitas quibusdam existimatur, & vitiliginem eam vocat Arnobius de Domini miraculis loquens. Atque hæc cùm scabiei sint genera, cutis fœditates & vitia censentur potiùs quàm morbi. Quod etiam scripsit Hippocrates libr. περὶ παθῶν, αἶσχος μᾶλλον ἢ νουσήματα ea esse censens. Cuius quoque sententiam sequitur Auicennas, Canone primo, cùm scribit eas affectiones, cùm morbi non sint sed potiùs dedecora, morbis tamen annumerari. Atque ea fortè notione huius Prorrhetici author has in cutem eruptiones in pustularum genere reponit, cúmque corpus vitiosis humoribus natura expurget, & in cutis superficiem quadam velut excretione deponat, in ἀποστάσιων numero, quæ κατ᾽ ἀπόθεσιν fiunt, censet, vt & libro secundo Epidem. Nemini autem dubium est quin hac parte mendosi sint codices omnes, cùm ἡ νοῦσος ἡ φθινικὴ καλεομένη scribitur. Nam φοινικὴ νόσος ex Galeni Exegesi procul omni dubio reponendum, vt in nostra Hippocrat. OEconomia satis testatum G H

tum reliquimus. Sic enim exponitur Galeno ἡ κατὰ φοινίκην καὶ κατὰ τὰ ἄλλα ἀνατολικὰ μέρη πλεονάζουσα. δηλοῦσθαι δὲ κἀνταῦθα δοκεῖ ἡ ἐλεφαντίασις. Quibus verbis morbum apud Phœnices cæterásque orientis regiones frequentem intelligit. Indicari autem videtur Elephantiasis. Etsi φοινίκινος etiam videtur legisse Galenus, vt satis ex indicatura in Exegesi patet, qua voce, ἀπὸ τοῦ χρώματος οὕτως εἰρῆσθαι τὴν ἐλεφαντίασιν, suspicari aliquem posse scribit, hoc est puniceo colore aut palmeo, quo Elephanticorum cutis inficitur. Est porrò hic Asulanus codex diminutus & vitiosus, vt satis apparet.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΚΩΑΚΑΙ ΠΡΟΓΝΩΣΕΙΣ.

HIPPOCRATIS COI COACARVM PRAENOTIONVM LIBER VNVS, IN VARIAS sententias distinctus,

Nunc recens Latina interpretatione, & Annotationibus donatus,

ANVTIO FOESIO Mediomatrico Medico, &c.

AD COACAS PRAENOTIONES PRÆFATA.

PRÆDICTORVM *multa cùm sint genera, artificiosum tamen quod longa sæculorum æternitate, excipiente memoria prodendísque monumentis artis complexionem est adeptum, & euentorum consequentia notatum ac animaduersum, præcipuè artem Medicam subit. Ex quo existit & illa medicorum in morbis temporis longinquitate inueterata, artis præceptionibus confirmata, & diuturna euentorum obseruatione nobilitata præsensio futurorúmque prædictio, ac velut animi longè ante quæ euentura sunt acutè cernentis præsagitio. Sagire enim (inquit ille) sentire acutè est, & qui ante sagit quàm oblata res est, dicitur præsagire, id est, futura ante sentire. Vnde etiam ad hominum communionem & vsum traducta sunt medicorum præsagia, velut præscita quædam, aut eorum quæ in morbis obuentura sunt prædictiones aut prænotiones quædam: quæ & artis admirabilitatem quandam authori pariunt, & ad cognitionis dignitatem illustres aditus patefaciunt, medicosq; vt omni inuidia liberant, sic etiam ægros salutis fiducia & bonorum spe erigunt. Cuius quæstionis tractatio cùm valde esset obscura & difficiles haberet explicatus, subtiliter est admodũ ab ipso Hippocrate Medicinæ parente, multis libris expressa, posteáque à Galeno, velut omnium bonorũ secundum Hippocratem fonte, mirabiliter ex doctrinæ vmbraculis & ocio, non modò in solem atque puluerem, verumetiam in ipsum discrimen aciémque perducta. Atque ad eam sese applicant quæcunque Prognostici aut Prorrhetici nomine scripta, prædictionum aut prænotionum scientiam præseferunt, & quæ totam κρίσεων disciplinam cum decernentium dierum cognitione coniunctam amplectuntur, quæque alia multa sunt in Hippocratis monimentis ad iudicij denunciationem non illiberaliter fusa, ad eam futurorum præsensionem referuntur. Cuius magna quidem professio, sicut est, quondam à multis claris Medicis illustrata, pressius quidem & politius ab Hippocrate tractata, à plærisque Galeni ætate exagitata, & longè latéque peregrinata, abfuit ab ægrorum tricliniis, tandem verò ab vno Galeno summa authoritate & scientia sustinetur, multis ea de re conscriptis voluminibus, & variis ad eam facultatem comparandam propositis doctrinæ adiumentis. Quo in genere, cùm non paranda solùm nobis ea sit, sed etiam fruenda scientia, præcipua vis eorum enitet, quæ in parentis Prænotiones & Prædictiones à Galeno edita, amplissimam huius instrumenti materiam atq; vberrimam copiam continet. Ex quibus*

velut ex puris fontibus prædictionis leges optimè constitutæ hauriendæ sunt, ad quas velut ad Cynosuram nauigandi, ita rectè prædicendi cursus dirigatur. Quæ sanè efficiunt in hoc quæstionis genere, quod maximè rem causamq; continet, vt Galeno, sicut in cætero medico ornatu, palmarem gloriam concedamus, & huic nos plurimùm, & longè latéque plurimùm tribuere velut parenti oporteat, ex quo post Hippocratem tanquam refertißimo doctrinæ penu, conceptas & ratas prædicendi ac præsagiendi leges accepimus. Cuius ex præceptionibus, vt adulteratam pecuniam, ita fucosæ doctrinæ lenocinium, & (vt ait Accius) fallaciloquentiam, quæ plerunque in præsentiendo locum occupat, probari debere existimamus. At verò vt nec vndecunque rectè prædicendi integritas peti debet, sic in tam variè comparata huius ornatus supellectile, delectus quidam eximius habendus est, magnáque adhibenda est cautio, ne vitiosum sanguinem pro incorrupto colligamus, & succum illum in quo naturalis inest, non fucatus color, deperdamus, aut potiùs siccitates quàm habitus corporis opimos consectemur. Sed ad eas præceptorum leges quæ à Galeno passim scriptæ sunt in Prognostici & Prorrhetici Commentariis, rationes nostræ adiungendæ sunt, & vt Polycleti Doryphorum sibi Lysippus aiebat, sic in hac prædictionis exercitatione, Galeni meditationem velut magistram adhibebimus. Nam cùm magna instabilitate referta sit hæc disciplina, diligenter animaduertendum est, ne ambigua pro veris, infirma pro certis, arbitraria pro ratis, fluxa & caduca pro perpetuis amplectamur: sed quæ longa sæculorum perennitate immutabilitatem nacta sunt, & diuturna temporis obseruatione æternitatem adepta, quæque semel existentia necessariam euentorum efficientiam proponunt, ea prædictorum præceptiones & velut consectaria concludunt, iudiciorúmque nostrorum limam subitura sunt: Diligentérque prouidendum est, ne in signorum recensione ieiunitatem, aut siccitatem, & exilitatem potiùs quàm plenam & exuberantem causarum copiam amplectamur, varámque fortuitorum concursionem pro necessariis ducamus. Sed adhibenda est cum obrussa ratio, & omnia ad Galeni trutinam exigenda, pariúmque rationum momenta perdiligenter sunt facienda, vt prædictionis medicæ integritatem sartam tectam tueamur, eíque antiquam existimationem retineamus. Quam certè annitendum est vt domi teneamus septam liberali custodia, & hos ignotos atque imprudentes procos repudiemus, tueamúrque vt adultam virginem castè, & ab amatorum impetu quantum possumus prohibeamus. Quod profectò commodiùs præstabitur, si postulatis secundum libertatem vindiciis eam Galenus liberali causa manu asserat, suáque rogatione in pristinum dignitatis gradum deducat. Neque enim cuiquam, nisi Galeno ductore, in hos compos ingrediendum existimo, superuacaneáque mihi videtur omnis opera, quæ ad prædictionis leges aut ex Hippocrate eruendas aut explicandas adhibetur, nisi Galeni exercitatio, velut præsultoria quædam disciplina, nostræ præsensionis leges ac iudicium totum moderetur. Quò sanè æquius est decurso toto iudiciorum campo, & emensis prænotionis spatiis, quæ in Præsagiorum & Prædictorum Commentariis latißimè patent, non indiligenter inter se collata signorum facultate & æstimatione habita, & hanc Prænotionum Coacarum planitiem descendere, magna animi contentione adhibita, ne in breuia & syrtes quasdam deducti, cursum ipsum quem Galeno duce cepimus, tenere nequeamus, & ad quamcunque fuerimus disciplinam quasi tempestate delati, ad eam tanquam ad saxum adhærescamus. Neque enim ad speciem egregiè comparatis titulis, aut ad fastum emendicata indicatura nos duci oportet, neque si parentis nomen aut clarißimæ familiæ genus superbè nimis prætenditur, non ideò ad iudiciorum leges & præceptorum formulas doctrina tota æstimanda est: sed vt senticosum & ruderatum solum ita totus locus perpurgandus est, & velut in summa luxurie multa interlucanda, quædam etiam auerruncanda, plurima verò in familiam vnde orta sunt deducenda. Quotus enim quisq; est qui Coaca hæc Præsagia ad Hippocratis Coi fœtus, aut clarißimam Asclepiadarum familiam referat? Cùm & multa sint toto genere dissentanea, plurima temerè assuta, nonnulla dictionis quadam vbertate redundantia, notata quædam & ipso dicendi genere insolentia: ad summam, ex multis genuinis Hippocratis scriptis consarcinata quædam fartura, & velut ex aduersariis ac pugillaribus in memoriæ subsidium comparatis, nullo delectu aut ordine, quasi in promptuarium quoddam centones tumultuariè conditi. Nam & in his, vt in plærisque Hippocratis monimentis, genera etiam falsa sunt, & velut ad plebem transitiones plurimæ, cùm homines humiliores in alienum eiusdem nominis infunduntur genus, quò faciliùs tantæ familiæ claritas nobis imponeret, & animorum nostrorum aciem nominis splendor perstringeret. Ad hæc nō rara rerum ac verborum insolentia, ambiguitas, scribendi nouitas, tam crebræ fortuitorum euentorum concursiones, ex quibus tanquā ex obseruatione quadam præsagiorum decreta eruuntur, ac iisdē de rebus sæpe quasi dictata reddūtur, vt vel ex iisdem pene verborum præstigiis limata quædam rerum & verborum tenuitas existat,

A existat, quæ tantam interdum obscuritatem parit, vt sors ipsa penè ad sortes referenda sit. Quo in negocio etsi huic præsagio multa familiæ nomen detrahunt, patriam tamen & ciuitatis ius plurima assignant, tam multa etiam libertatem vendicant, vt pene familiæ erciscundæ iure teneatur. Et quia iniqua est in omni re accusanda prætermissis bonis malorum enumeratio vitiorumque selectio, hic quoque plurima esse quæ doctorum admirationem assensionemque commoueant fatendum est, & ad quorum cognitionem diuina illa ingenia transferri oporteat. Imprimis verò tam insignis elucet Hippocraticæ doctrinæ comprehensio, vt ad eam ipsam rem de qua agitur, totam Hippocratis officinam adhibeat, & arculas consumat in quibus selecta quodam compendio artis præcepta continentur. Quæ etsi domesticam Hippocratis breuitate conditam verborum ac rerum circunscriptionem non retinent, in Hippocratis tamen monimentis B egregiè versatos & detritos ita delectant, vt iis meritò videantur digitos ad fontes intendere, ac doctrinam à capite arcessere, & ea quæ in re dispersa sunt atque infinita, ratione & distributione sub vno aspectu in omnium oculis ponere. Ac certè illud est in quo vel maximè consueuit hoc in opere iactare se nostra oratio, & ad quod præcipuè doctorum iudicium elaborare debeat, vt vno quasi compendio totius artis Hippocraticæ comprehensio, ac admirabilis doctrinæ euolutio quædam, vel facili momento tanquàm in oculis, C ita in animi notione velut in vestigio reponatur. Multa equidem fateor sunt ex obseruatione nata & malo quodam exemplo in artis præceptiones deducta, verùm tempore immenso sunt excepta, & significatione euentorum animaduersa ac notata. Nihil est autem quod non longinquitas temporum excipiente memoria prodendisque monumentis efficere atque assequi possit. Qualia multa sunt à Medicis selecta remedia ad morsus bestiarum, ad oculorum morbos, ad vulnera, quorum vim atque naturam ratio nunquàm explicauit, vtilitate & iudicio ars est probata. Quæ etsi non sunt satis idonea artis prædicendi præcepta, quod nunquam perfectè veritatem casus imitetur, in his tamen artibus quæ artificiosa quadam conie- D ctura continentur, & sunt opinabiles, vtranque ferè paginam faciunt, multumque habent momenti & ponderis. At verò vt est obscura huius præsagij origo, ita plærunque tenebras offundit, & rerum ac verborum compressione tam breuis est interdum hæc tractatio, vt ob eam ipsam causam vel sæpè sit subobscura. Neque nos admodum mouet quòd Erotianus in Hippocr. scriptis veterator acerrimus, nullam omninò harum Coacarum Prænotionum mentionem faciat. Sed decet sanè timidè ingredientem ad hoc genus sermonis, nullo negotio huiusmodi causis respondere, & ad eos qui talia proponunt hanc orationem adhibere. Harum Coacarum Prænotionum etsi Hippocratem ipsum authorem iure vendicare non pos- E sumus, certè ex Hippocratis familia assensorem aliquem aut cognitorem iis attribuimus, eiusdem propè dignitatis ac famæ, qualem Prorrhetico tribuunt non iniqui rerum æstimatores. Ac sanè eandem & nominis & fortunæ aleam vterque fœtus subire potest, cum & tractatione & dictionis genere tam sint inter se similes, vt penè germanitatis impressas notas habeant. Nam & rerum ac verborum continuatione tam valde interdum consentiunt, vt eadem ex eodem penu hausta videantur, nonnunquam etiam quæ in Prorrhetico presiùs comprehensa, in hoc præsagio latiùs fusa, vberiorem nacta sunt explicationem. Adeò F vt ne his quidem de causis de eorum doctrina iniquè existimari non debeat, vt vel inertissimæ sit segnitiæ, aut fastidij delicatissimi, ab eorum consuetudine mentis aciem abducere, quòd genuinam Hippocratis stirpem non referant. Verùm vt nec tam autoritatis quàm rationis momenta quærenda sunt, sic nec opinio præiudicata tantùm posse debet, vt etiam sine ratione valeat authoritas. Sint hi sanè subdititij fœtus & Hippocratis nomen falsò prætendant. At sunt in Asclepiadarum familiam multis retroactis sæculis, si quis memoriam temporum replicare velit, adoptati & asciti, qualia multa sunt in Hippocratis monimentis, quæ si eo nomine abdicentur, quod Hippocraticæ stirpis splendorem non retineant, aut eius nomini G tanquàm luminibus obstruant, verendum sanè est ne amplissimæ familiæ nomen in paucorum ac velut abortiuorum fœtuum nomine consenescat, & contabescat. Ac velut in clarissimam familiam adoptionis iure multæ stirpes sunt insitæ, & libertinorum greges familiæ nomen maiorum consuetudine assumunt: sic in hanc nobilissimam Asclepiadarum stirpem, in qua plures eiusdem gentis nomine fuerunt, multi sunt cooptati viri celebres & summa eruditione clari, qui dissipatas vndique parentis reliquias, ex aduersariis & schedis in vnum veluti doctrinæ corpus componerent. Ex quo existit hæc quæ hodie omnium manibus teritur absolutissima artis Medicæ encyclopædia, quam si ad veræ stirpis originem ad calculum reuoces, au- H gustissimæ artis facultatem nudam, inanem, fractam, debilem, & deformem reddideris, cuius ne decretum quidem vllum sine maximo scelere prodi nequit. Ad has igitur Coacas Prænotiones cùm tam illustris velut postliminio patefactus sit aditus, eæ non immeritò in hanc præclaram familiam, tanquam fugitiua man-

cipia, deducendæ sunt. Quæ si Hippocraticæ orationis neruos, vires, aut habitum desiderant, neque succulentum illum sanguine diffusum, sed potiùs fuco illitum eruditionis colorem retinent; habent tamen plurima quæ in re Medica veteratorem acerrimum obruere nescio quo sapore vernaculo, nec verò solùm retinere, sed etiam alere ingenium poßint. Ac veluti in aliquam domum refertißimam, sic in hunc Prænotionum campum ingresso, multa magnificè exculta, multa suo loco posita, & velut tabulæ benè pictæ in bono lumine collocatæ, plurima etiam plenißimè instructa tam auidè legentium & discentium animos abripiunt, vt ea non quiuis vnus ex populo, sed non nisi existimator doctus & intelligens poßit cognoscere. Imprimis verò tam insignis est & copiosa affectuum totius corporis in partes velut gradus quosdam percensio, vt in hoc veluti Medicinæ compendium, quæcunque ad partium corporis morbos dignoscendos vbiq; per Hippocratis OEconomiam latè fusa sunt, velut in promptuarium quoddam videantur esse seposita. De pleuritide & peripneumonia tam notabiles loci, tam propria signa, vt nusquam aliàs eius doctrinæ expressa magis extent vestigia. Iam verò spiratio ipsa quantis decretis sancita, quàm multis sententiis explicata, vrinarum quoque & alui recrementorum speculatio, quàm altè exaggerata, quàm multis, non dicam insignibus, sed veluti rogationibus exornata, quantis etiam plebiscitis confixa? vt non facilè alibi in tota Medicinæ facultate tantam & tam variam huius materiæ supellectilem suppetere quiuis existimare debeat. Quibus si satis ingenuum existimationis præconium facere non possumus, velut iis quæ ad huius facultatis professionem tuendam ab Hippocrate sunt edita, plenamq; huius doctrinæ soliditatem continent, non ideò tamen penitus sunt abroganda, sed delectus quidam est habendus, atque is non aurium sed animi quodam iudicio ponderandus, vt etiamsi germanis Hippocratis fœtibus præiudiciũ facere nequeant, reliquæ tamen arti aliquem cumulum afferre videantur, atque ita existimationem tueri, vt eam aliquando obtineant, etsi id ipsum lacinia (vt inquit ille) teneatur. Reliquus est eorũ sermo qui operis obscuritatem ac difficultatem, & verò insolens scriptionis genus satis idoneam causam arbitrantur, cur hæc Coaca Præsagia Medicorum societate exulent. Et sanè quidem eam esse Coacarum Prænotionum obscuritatem, quæ ad confeßionem ignorationis plærunque vel acutißimum adducat, non inficior, quòd ambigua quædam & cùm iccirco obscura, quia breuis, tum insolentia quadam cœcata oratio multis locis tenebras offundit, tum quòd repente præceps quidam obseruationis æstus nos tam procul à terra abripit, atq; in altum à conspectu pene omnium abstrahit, vt eum quem instituimus cursum tenere vix poßimus. Quinetiam tam importuna est persæpè nauigatio, vt non nisi multis præteruectis vadis & syrtibus, nos portum tenere posse diffidamus. Ex quo sanè effectum est, vt cùm nec vlla ætate vberior Medicorum fœtura extiterit, maiorem autem mihi quidem omnes isti videantur ætatis cursum ad ea quæ in re Medica cum plausu attrectantur transtulisse, ab his verò tanquàm ab altißimis scopulis adeò deflexisse, vt fortunarum suarum naufragio deterriti, animum omnem cum spe cursus potiundi abiecerint. Quorum præclaris exemplis cautiores effecti, poteramus vela contrahere & remos inhibere, ac de his rebus quas meditabamur assensionem totam sustinere, nisi & nos publicæ causæ patrocinium longè ante suscepissemus (cuius præuaricatores existimari turpe esse ducimus) etiam pridem ad huiusmodi plagas prorsus occalluissemus. In his igitur animi angustiis & tanta operis vastitate, tanto etiam opinionum tormento, in hanc tamen exercitationem incubuimus, vt Prænotionum Medicarum adyta quantum in nobis esset pateferemus, nec in huius disciplinæ tractatione, quæ Medicis omnibus ingenij & laudis fructus affert vberrimos, minuti & angusti, aut omnia propè desperantes videremur. Cuius rei tantæ tamq; difficilis facultatem consecutum esse me non profiteor, secutum esse præ me fero. Etsi multis sentio mirabile videri eam nobis potißimum tentatam esse Medicinæ partem, quæ lumen eriperet, & quasi noctem quandam rebus offunderet, desertæq; veluti disciplinæ & iam pridem relictæ patrocinium nec opinatum à nobis esse susceptum. Sed sanè me causæ publicæ susceptione sustentabam, cùm præcipuè hac tempestate incurrerem in memoriam communium miseriarum, quarum obliuionẽ quærens, me ad ea studia conuerterem, ex quibus laboris nostri fructum caperem, & ocij non inertis grato atq; honesto fungerer munere, si animus molestiis hac potißimùm re leuaretur, & prodessemus ciuibus nostris quacunq; re possemus: præsertim cùm maximè mihi laudandus videatur qui hoc tempore ipso cùm liceat, in communi nostro & quasi fatali bellorum ciuilium malo, consoletur se, cùm consciẽtia optimæ mentis, tum etiam vsurpatione & renouatione doctrinæ. Atq; certè eò me minùs instituti nostri pœnitet, quòd facilè sentio, quàm multorum non modò discendi, sed etiam scribẽdi studia commoueam, quodq; dum in his nostris studiis acquiescimus, mihi liceat & isti rei quam nunc in existimantium arbitrium ponimus, & multis vberioribus atq; maioribus operæ quantum velim dare. Etsi mihi optimè conscius sum istud nec institui posse nisi præ-

A *nisi præparato ocio, nec exiguo tempore absolui, cumq; qui se ad scribendum applicat, ab omni animi impeditione liberum esse oportere, idque maximè si ad grauiora studia mentem conuertat, cùm cessationem liberam atque ociosam exercitatio ista postulet. Quò magis eniti oportuit ne quid priuatis studiis de opera publica detraheremus, quòd quædam rei Medicæ procuratio nos multis officiis implicatos & constrictos detinet. Quòd si cùm fungi munere publico debeamus, non modò operam nostram nunquàm à populari cœtu remouemus, sed ne literam quidem vllam facimus nisi medicam, quis reprehendet nostrum ocium, qui in eo non modò nosmetipsos hebescere & languere nolumus, sed etiam vt plurimis prosimus enitimur. Atque* B *iis fortasse de causis huius Coaci Præsagij difficultatem & obscuritatem absorbuimus, & lõgi fastidij nauseam, cùm iisdem de rebus sæpè quasi dictata decantentur, animo decoximus. Cui quidem (vt iam tandem omni me inuidia liberem) non vllam aliam gloriationem apponam, quàm quæ à Galeno adscribitur, his Coacis Prænotionibus & Prorrhetico tantum tribuendum authoritatis & fidei, quantum ea quæ ex Aphorismis, Prognostico & Epidemiõn libris excepta sunt, reposcunt; in reliquis autem quantum de authoritatis dignatione, tantundem etiam de iudicij existimatione detrahi oportere. Constat certè ex multis sæculorum obseruationibus & diuturnis artis præceptionibus in Cô insula esse decerptas, indeq; fortaßis de-* C *nominationem traxisse, vt κωακαὶ προγνώσεις, interdum etiam à † Galeno κωακαὶ appellarentur. Et quoniam stili & dictionis genere cum Prorrhetico consentiunt, parem & originis & nominis fortunam experiuntur. De exemplaribus nil est quod moneam, me ferè ab his (quod minimè rebar) in vadis esse desertum, & cùm maximè oportuit, tum verò vel minimè adiutum. Etenim quæ plus habebant vetustatis, ea in medio pene opere deficiunt. Quæ vastitas tam latè etiam peruagauit, vt ad exemplaria Italica redundasse quoque videatur. Cuius rei suspicionem mouet Calui versio prope interrupta, & ad illos scopulos ad quos cæterorum est afflicta nauis, velut facto naufragio adhærescens. Quò nos quoque tempestate delati, tabel-* D *lam appendimus, & importuni maris æstus præteruecti, cursum tamen quem cœpimus quibus potuimus remis confecimus. Annotationes autem nostras, quas in existimantium arbitrium nunc tandem venire volumus, ita temperauimus, vt si quæ occurrerent à Galeno quibusdam in locis explicata, ea notatis duntaxat locis indicarentur, ne cum summo tædio iisdem de rebus quasi dictata à nobis redderentur. Neque sanè diffiteri mirum cuidam videri posse, quòd post editos eruditißimos Doctoris Hollerij, ac omni varietate & copia redundantes Facotij Commentarios, & Ludouici Dureti accuratißimas lucubrationes, nostras commentationes in publicum proponam. Sed is sciat velim longè ante istas à nobis esse susceptas & ve-* E *rò elaboratas meditationes. Neque certè iniquum existimo, vt in rebus per se subobscuris & magna occæcatione inuolutis explicandis, omnium liberalitatem prolixißimè amplectimur, ita nos & rerum & ingeniorum similitudine in eadem incurrere vestigia, præsertim quòd eo nomine fidem iam pridem in OEconomia nostra obstrinximus. Sed iam sentio me lõgiùs esse prouectum quàm proposita ratio postularet. Nunc cominus agendum, & Coaca Præsagia nobis cum interprete audienda sunt.*

† Comm. 1. in lib. 3. epid.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΚΩΑΚΑΙ ΠΡΟΓΝΩΣΕΙΣ.

HIPPOCRATIS COACAE PRAENOTIONES.

G QVI ex rigore perfrictione detinentur, cum capitis ac ceruicis dolore, vocis defectione ac tenui sudore, ij vbi vires resumpserint ac sese velut recollegerint, moriuntur.

Οἱ ἐκ ῥίγεος περιψυχόμενοι, κεφαλαλγέες, τράχηλον ὀδυνώδεες, ἄφωνοι, ἐφιδροῦντες, ἐπανενέγκαντες, θνήσκουσιν.

Ἐπανενέγκαντες] Hîc ἐπαναφέρειν vires resumere, se recolligere ac recreari, refici, ac animum recipere significat, vt sit idem quod ἀνακομίζεσθαι aut ἀναλαμβάνεσθαι, non secus ac ἀναφέρειν est ad vitam redire, vt vertit Celsus ex aphor. 43. lib. 2. cap. 8. In hac igitur casuum concursione, cùm tanta materiæ copia opprimantur ægri, vt animalium functionũ noxiam non mediocrem sentiant (quod ἀφωνία ipsa indicat) excitata paululum natura, conatum extremum tentauit, sese recollegit, ac vires veluti resumpsit, languentibus tamen viribus ac defatigatis, exhaustis spiritibus & humorum copia oppressa, tandem manus dedit, ac in eo conatu succubuit, victaque concidit. Vt in feris videre est, quæ vbi accepto magno vulnere sese recollegerint, resurgunt & velut conatu facto impe- H tum sustinent aut fugiunt, paulò post tamen concidunt. Istud verò in dies experimur in his qui sensu & motu priuati, voce etiam defecti, velut syderati concidunt: Quibus interdum paulò ante exitum vox restituitur ac vires resumuntur, adeò vt non minimam salutis futuræ spem multitudini iniiciant. Aliò verò respiciens Caluus dictionem hanc de rigoris repetitione intellexit, quòd sit ἐπαναφορά repetitio ac reductio. Rursus hîc ἐπαναφέρειν sumendum existimant nonnulli de subsultante ac singultuoso spiritu, & fau-

cibus eliso, quòd αἰ ἀφέρειν ἀπολύζειν ἀιαπνέοντα, de reuocato bis foras spiritu aut singultiente exponat Gal. in Exeg. vocum Hippocr. Atque vtranque istam expositionem scriptis suis comprehendit Praeceptor Hollerius postea cùm ante annos sex & triginta primam viua voce Lutetiae publicè professus approbasset. Parum autem refert num illud ἐφιδρουῶτες casuum multitudini, num verò ad finē referamus, quòd soleant huiusmodi aegri, velut ex naturae conflictu, moribundi tenuibus huiusmodi sudoribus circa frontem, collum aut thoracem perfundi.

Corporis iactationes & incontinentiae cum perfrictione, pessimae.

[2] Αἱ μετὰ καταψύξιος δυσφορίαι κάκιςαι.

Huic sententiae (quam fusioribus verbis extulit Prorrh. 27.) etsi expresso Aristagorae nomine pondus & authoritatem aliàs detraxit Prorrhetici author, huiusmodi tamen corporis implaciditates ac incontinentiae (quas per δυσφορίαν, ῥιπτασμὸν, βλησρισμὸν, ἄσίω, ἀλυσμὸν & ἀπορίαν effert Hipp.) cum perfrictione in praecipitibus malis indubitata confessione Hippocr. damnantur prog. 2. aph. 48. lib. 4. & aph. 26. & 74. lib. 7. quòd internum incendium & inflammationem suspectam habeant.

Vbi totum corpus ita perfrixit vt obrigeat, perniciem affert.

[3] Κατάψυξις μετὰ σκληρυσμοῦ, ὀλέθριον.

Iisdem verbis repetitur haec sententia Prorrh. 77. & illìc σημεῖον additur.

Ex perfrictione metus ac animi abiectio prẹter occasionem, in conuulsionem tendit.

[4] Ἐκ καταψύξιος φόβος καὶ ἀθυμίη ἀλόγως, ἐς σπασμὸν ἀποτελευτᾷ.

ἀθυμίαν αἰτὶ τῆς δυσθυμίης sumpserūt interpretes. ἀθυμίαν autem animi despōsionem aut abiectionem dicimus ac velut desperationem. Quae cùm melancholiae signa sint, non semper suspectam conuulsionem faciunt. Credibile est in mulieribus quibusdam ex purgamentorum menstruorum suppressione, aut ex humorum assatione praetensa animae euaporatione, subortam huiusmodi casuum complexionem, interdum conuulsiones attentasse, vt ex historia secunda, vndecima, & decima quarta lib. 3. epid. post st. pest. ac etiam ex aegr. octauo lib. 3. epid. coniicere licet. Quod quidem vt non necessarium, ita valde est ἀμφίδοξον, & appetitum cerebrum humorum quantitate aut qualitate significat, ex cuius veluti consecutione conuulsiones imminent, praecipuè vbi totum corpus valde perfrixit, & genus neruosum valde est imbecille. Eas autem non necessarias probat Euryanactis filiae historia lib. 3. epid. in qua conuulsionem nusquam nominat, vt nec in magna totius corporis, ceruicis & dorsi perfrictione ἀψυχίη καὶ ὀμμάτων ἀμαύρωσις conuulsionem satis suspectam Prorrh. 113. sed velut ex consecutione attestantur, vt illìc scribit Galenus.

Vrinarum ex perfrictione interceptiones pessimẹ.

[5] Αἱ ἐκ καταψύξιος οὔρων ἀπολήψιες, κάκισον.

Repetitur haec sentētia Prorrh. 51. cum distinctione quadam quae periculum auget. In praecipitibus enim malis vbi totum corpus ita perfrixit vt vesicae functio intercepta sit ac intermortua, magnam calidi natiui extinctionem ac facultatum internecionem suspicari oportet. κατάψυξιν verò τῆς κύστεως κατάψυξιν exponit Galen. etsi de totius corporis perfrictione sumi debeat.

In rigore familiares non agnoscere malum. malum quoque eorum quae gesta sunt obliuisci.

[6] Μετὰ ῥῖγος ἄγνοια κακόν. κακὸν δὲ καὶ λήθη.

Sententia est 64. in Prorrh. quam cum ea quae hîc ordine tertia praecessit transponunt codices quidam manu scripti, & paulò post iis adscribunt quae de rigore mentionem faciunt. Alij etiam μετὰ ῥῖγος habent. ἄγνοιαν autem καὶ λήθην, τὸ μὴ γνωρίζειν τοὺς συνήθεις, καὶ τὸ μὴ μεμνῆσθαι τῶν πεπραγμένων, ex Galeno interpretati sumus.

Rigores cum sopore nonnihil periculi denunciāt, & facies incensa cum sudore malignitatem significat. Insuper posteriorum partium frigus, conuulsionem prouocat. Ac omninò posteriorum partium refrigeratio, conuulsionem minatur.

[7] Τὰ κωματώδεα ῥίγεα ὑπολέθρια. καὶ τὸ φλογῶδες ἐν προσώπῳ μεθ' ἱδρῶτος ἐν τούτοισι κακόηθες. ἐπὶ τουτέοισι ψύξις τῶν ὄπισθεν, σπασμὸν ἐπικαλέεται. καὶ ὅλως δὲ ψύξις τῶν ὄπισθεν σπασμῶδες.

Paulùm immutatis verbis hanc sentētiam reperit Prorrh. 67. Et hîc clausula additur vniuersitatis notionem comprehendens, quò faciliùs in artis complexionem sese insinuet. Non temerè enim perfrigeratis posterioribus corporis partibus, quae neruosae sunt & frigidae, conuulsio intenditur. ἡ γὰρ ψύξις σπασμοῦ ποιητική, vt scribit Galenus.

Crebri ex dorso horrores, subinde locū cōmutantes graues sunt & difficiles. Laboriosam quippe vrinẹ suppressionē minātur. His tenuiter exudare pessimū.

[8] Αἱ ἐκ νώτου φρῖκαι πυκναί, καὶ ὀξέως μεταπίπτουσαι, δύσφοροι. οὔρου γὰρ ἀπόληψιν καὶ ἐπώδυνον σημαίνουσι. τὸ ἐφιδροῦν τούτοισι κάκισον.

Repetitur haec quoq; Prorrh. 75. ac paulò etiam aliter. Codices Regij duo manuscripti pro ὀξέως μεταπίπτουσαι, ὅκως αἱ μεταπίπτουσαι legunt, quam lectionem secutus videtur Caluus. In eo quod sequitur καὶ ἐπώδυνον, καὶ ex vetustissimis codicibus & Prorrhetico interpunximus. Vbi etiam mirari non desino quomodo illud ἐπώδυνον Caluus omiserit, cùm manu scripti omnes codices illud retineant, & in Prorrhetico agnouerit & Galenus retinuerit. Quibus etiam ratio ipsa subscribit. Etenim cùm subinde commutati horrores, partes ad dorsum, velut lumbos, spinalem medullam, & coxendices peruaserint, ac vesicae aut earundem partium inflammationem significarint, non potest non laboriosa esse vrinae interceptio. Etsi hoc ex coitione empirica non satis firmam habet doctrinae constantiam.

Continenter & assiduè vexans rigor imbecillo iam corpore, lethalis est.

[9] Ῥῖγος ἐν συνεχείᾳ τοῦ σώματος ἀσθενέος ἤδη ἐόντος, θανάσιμον.

ἐν συνεχείᾳ hîc dicitur pro ἐν συνεχεῖ, quod aph. 46. lib. 4. πυρετοῦ μὴ διαλείποντι. Huic autem sententiae fidem facit locupletem exemplum aegr. 12. libr. 3. epid. ante st. pest.

Qui crebrò tenuiter exudant ac subinde rigent, ij perniciosè habent, & tandem sub mortem suppurati & aluum conturbatam habere deprehenduntur.

[10] Οἱ πυκνὰ ἐφιδροῦντες καὶ ἐπιρριγέοντες, ὀλέθριον. καὶ ἐπὶ τῇσι τελευτῇσιν ἀναφαίνονται ἔμπυημα ἔχοντες καὶ κοιλίας ταραχώδεας.

De suppuratis ista intelligenda esse satis indicat sententia Prorrh. 66. Sic in purulentorum indiciis multos sudores & febris crebram repetitionem posuit in Progn. Hippocr. In iis verò desperatis & iam moribundis διάρροιαν ἐπιγινομένην adscripsit aph. 12. libr. 5. & ῥύσιν aph. 16 lib. 7. Quae dictio aluum non mediocriter perturbatam, sed diffluentem indicat, quod saepè solet per ταραχώδεας κοιλίας efferre Hippocrates, vt aliàs scripsimus. Quod quidem symptoma cùm causae & signi malignitatem prae se ferat, perniciem in proximo adesse denunciat. Libro etiam 7. epid. in Polycratis vxore purulenta, ad extremum κοιλίην ὑγροτέρην adesse scribit. Et lib. 6. epid. sect. 2. aph. 31. οἷσι μέλλουσιν ἐμπυεῖν, αἱ κοιλίαι ἐκταράσσονται. Neque secus Prorrh. 2. ex pure tabescentibus deiectiones siccas probat, quae tamen quotidie prodeant.

[11] Τὰ ἐκ

A ¹¹ Τὰ ἐκ νώτου ῥίγεα δυσφορώτερα. ὅσοι δ' ἂν ἑπτακαιδεκάτῃ ῥιγώσας, τετάρτῃ καὶ εἰκοστῇ ἐπιῤῥιγέει, δύσκολον.

Qui rigores ex dorso proficiscũtur grauiores sunt & molestiores. Vbi verò quis decimo septimo die rigore correptus, quarto ac vigesimo die insuper riguerit, difficulter habet.

Rigores ex dorso proficisci ac posteriores partes peruadere testatur aph. 69. lib. 5. qui repetitur lib. 2. & 6. epid. Quod sequitur nempe ὅσοι δ' ἂν ἑπτακαιδεκάτῃ ῥιγώσας, superiori sententiæ adiunximus, codicum pluralitatem secuti, etsi quidam hîc interponunt eam sententiam quam prius ordine sextam posuimus, quos secutus est Caluus. Ista autem de rigore critico intelligi debere vt est notissimum, ita ex obseruatione empirica non admodum esse rata colligere est facile. Quod effecit vt τὸ δύσκολον difficulter habere expresserimus, quo significamus morbum non ita periculosum & lethalem, difficillimè solui aut iudicari. Aliòqui τὸ δύσκολον ἀκίνδυνον καὶ οὐκ ὀλέθριον significat Gal. Com. 3. in Prorrh. ac de exiguis malis & his quæ parui sunt momenti solere efferri ibidem scribit. Mirum autem videri possit quomodo prius illud membrum, τὰ ἐκ νώτου ῥίγεα omiserit Asul. codex contra omnium veterum exempl. fidem.

B ¹² Οἱ φρικώδεες κεφαλαλγικοὶ ἐφιδροῦντες κακοήθεες.

Qui subinde inhorrescunt, ex capite laborantes, tenuiter exudantes, ij malignè habent.

Φρικώδεες dicuntur qui subinde & magna morbi parte, non semel inhorrescunt. Huiusmodi tamen crebri rigores, cum capitis dolore & tenui sudore, materiæ crudæ exagitatæ copiam indicant, vnde & morbi malignitas iudicatur.

¹³ Οἱ φρικώδεες ἐφιδροῦντες πολλά, δύσκολοι.

Qui subinde inhorresunt, sæpe tenui sudore corripiuntur, difficili morbo laborant.

ἐφιδροῦντες πολλά] Ista quoque ἐφίδρωσις naturam materiæ copia grauatam, aut virium imbecillitatem denunciat, ideoque morbi difficultatem.

C ¹⁴ Τὰ πολλὰ νωθρώδεα ῥίγεα, κακοήθεα.

Rigores multi cum torpore, malignum quiddam denunciant.

Rigores multi cum torpore meritò suspecti sunt, quòd refrigeratum principium, & magna frigidæ materiæ copia iam tentatum cerebrum, indeq; sopitas motiones indicent. Malignitatem verò ex summa humorum inæqualitate denunciant, quæ aliòqui difficillimos & valde exitiales morbos parit, vt sæpè aliàs scripsimus. Sic succedentem rigori torporem damnat Prorrh. 35. οἱ ἐν ῥίγεσι νωθρότητες, οὐ πάνυ παρ' ἑωυτοῖσιν. Idem quoque sent. 13. phreneticorum torporem & rigorem his verbis non leuiter suspectat. ῥῖγος ἐπὶ τούτοισι κάκιστον.

¹⁵ Οἷσιν ἑκταίοισι ῥίγεα γίνεται, δύσκριτον.

Rigores qui in sextum diem incidunt, difficile iudicium adferunt.

D Ferè idem scribitur aph. 29. lib. 4. vbi de rigoribus qui in febrem ardentem incidunt agitur. δύσκριτον verò cum Galeno diximus χαλεπὴν ἐπιφέρον κρίσιν, ὥσπερ καὶ κακόκριτον ἐλλιπῆ, ἢ οὐ βεβαίαν, quod difficilem solutionem facit, ac recidiuas adfert, aut in longum tempus morbum protrahit, aut cum grauibus symptomatis iudicium molitur. Sic τὰ ἑκταῖα ῥίγεα δύσκριτα ex Hip. adducit Gal. libr. de Rigore tremore & palp.

¹⁶ Ὁκόσοισι φρῖκαι πυκναὶ ὑγιαίνουσιν, οὗτοι ἐξ αἵματος ῥύσιος ἐκπυΐσκονται. ¹⁷ Τὸ φρικῶδες καὶ ὁ δύσπνοιαν ἐν τοῖσι πόνοισι, σημεῖα φθινώδεα.

Qui per sanitatem crebrò inhorrescunt, ij ex sanguinis fluxu purulenti euadunt.

Vbi horror in malis subinde incidit cum difficultate spirandi, tabes denunciatur.

Ista de purulentis intelligi debere satis notum est, qui collecto in thorace pure sua acrimonia membranas internas viscera vestientes vellicante & pungente, toto corpore inhorrescunt. Deinde etiam ob materiæ pondus & copiam quæ vias spiritales intercipit, difficultate spirandi vrgentur, vt scribit Galen. Com. ad aph. 27. lib. 6. Quem locum subnotauimus nostris in lib. 1. epid. annotat. vbi φρικώδεας πυρετοὺς tabis in austrina constitutione factæ comites facit Hippocrates.

E ¹⁸ Ἐξ ἐμπυήσιος πλεύμονος καὶ κατὰ κοιλίην ἐνίοτε ἀλγήματα καὶ κληῖδα, καὶ ὁ ὑποῤῥέγχειν ἀσώδεα, σημαίνει τοῦ πτυέλου πλῆθος ἐν τῷ πλεύμονι.

Ex pulmonis suppuratione interdum circa vẽtrem dolores ac clauiculam, & cum incontinenti corporis iactatione aliquantulum stertere, sputi copiam in pulmone indicant.

πλεύμονος ἐμπύησιν hîc pro thoracis totius suppuratione sumit, cùm materia in pulmones transsumitur. In purulentis verò cùm acris materiæ fluxio perpetuò vrgeat, impetus diuturnitate & humoris acrimonia vẽtriculi robur læditur, interdum etiam aliquid materiæ, præcipuè pars tenuior, ex thorace in ventrem resudat, ita vt per aluum nonnunquam naturæ veluti miraculo effundatur, vt scribit Gal. Comm. ad aph. 30. libr. 7. & cap. 4. libr. 6. de loc. affect. nec mirum videatur dolores ad ventrem pertingere.

F Deinde verò cùm corporis totius colliquatione conflictentur, in his ventriculi vis exoluitur, ac aluus & venter malè habent, fereque plurimi alui fluxu moriuntur. Clauicularum autem & iuguli dolor, puris in thorace collecti multitudinem denotat. Pondere nanque pressum mediastinum & tunica succingens deorsum propendent, & clauiculæ membranam, quòd propius ossi insideat, detrahunt. Quod etiam in pleuritide contingit. Stertunt etiam purulenti ob materiæ copiam in bronchiis pulmonis conclusam, quæ à feruore aut spiritu agitata, in angustias bronchiorum incidens, strepitum & stertorem facit. Incontinens quoque corporis iactatio & anxietas ob æstum contingit & materiæ agitationem, quæ primis venis circa ventrem comprehenditur, interdum quoq; ob oppressionem. Hîc verò πτύελον pro puris copia sumitur, vt sputum purulentum significet, quod aliàs scribimus.

¹⁹ Οἱ φρικώδεες, ἀσώδεες, κοπιώδεες, ὀσφυαλγέες, κοιλίας καθυγραίνονται.

G Qui subinde inhorrescunt, ac incontinenti corporis iactatione cum lassitudinis sensu & lumborum dolore conflictantur, iis alui effunduntur.

In febribus acutis quæ ex magna permixtionis humorum inæqualitate fiunt, vbi in visceribus vrget acrimonia & æstus, ac natura veluti multitudine grauatur, nil mirum est huiusmodi casus incidere. In quibus magna lassitudinis pars in lumbos, spinam & renes decumbit ob ingentem materiæ feruorem quæ in insignibus vasis illuc perreptantibus commouetur. Interdum verò naturæ robore materia in habitum corporis deturbatur & venis excluditur, ac in lumbos & articulos firmatur. Quod febribus laboriosis accidere scribit Hip. aph. 31. & 73. lib. 4. Quas quidem vt vrina multa absoluit, sic deposita interdum ad lumbos ac adiacentia intestina materia, ad iudicationem comparatur, & alui profluuio vacuationem molitur. Cal. pro ὀσφυαλγέες etiam ὀφρυαλγέες legisse videtur & vtrunq; temerè addidit. Quam lectionem nulla quæ adhuc videre licuit testantur exemplaria.

²⁰ Τὰ ἐπιῤῥιγέοντα ἐς νύκτα μᾶλλον παροξυνόμενα, H ἄγρυπνα, φλεγμαίνοντα, ἐν τοῖσιν ὕπνοισιν ἔστιν ὅτε οὖρον ὑφ' ἑωυτοὺς χαλῶντα, φλεβοδονώδεα ἐς σπασμὸν ἀποτελευτᾷ.

Qui subinde rigore prehenduntur, & sub noctem aliquandò grauiùs habent, peruigiles, in somnis nugãtes ac delirantes, interdum sese lotio perfundentes, ij in conuulsionem tendunt.

Hæc sententia cùm ex lectionum varietate mirùm in modum obscurata sit & perturbata, ex Prorrh. 101. reponenda est & sequenti connectenda. Qui φλεγματώδεα retinent istud de febribus acutis obaudiunt, quæ plurimam habent pituitam putrescentem bili permixtam, & sub noctem grauiores quoque accessiones aut exacerbationes, ex pituitæ motu, deinde ex vtriusq; putrilagine & bilis exagitatione, crebros incidentes rigores. φλεγματώδεα igitur duobus sumunt modis & de febre pituitosa intelligunt, quæ ex pituita humore frigido & albo oriuntur; aut de iis quæ incendium aut flammeam caliditatem conceperunt. Qua in notione φλέγμα φλόγωσιν apud Hippocr. significat, vt exponit Galen. in Exeg. & pro inflammatione aut igneo præter naturam calore sumitur in Progn. καὶ ὅτι τὴν παρὰ φύσιν θερμασίας τῆς φλογώδους εἰρῆσθαι τὸ φλέγμα illic scribit Galenus, vt φλεγμαίνειν, διακαίεσθαι, καὶ φλέγεσθαι, καὶ πυροῦσθαι plurimùm significare crebrò annotat. In huiusmodi igitur febribus ardentibus & acutis ex magna putredinis acrimonia, magnum excitatur incendium, ac vehementer exæstuant ægri, vt nil mirum sit peruigilium inde oriri, aut in delirium etiam erumpere, tum quia accessiones in noctem incidunt, tum quia vapores calidi & acres cerebrum tentant. Ex quo rationis arce oblæsa, inuoluntaria vrinæ perfusio succedit, quæ & humorum acrimoniam ad inuitam expulsionem vesicam ipsam irritantem causam habere potest. Postremo neruorum principio iam affecto, quod satis indicant peruigilium, dementia, & vrinæ inuita profusio, quid mirum est conuulsiones, aut sopores, phrenitidem, aut ἀφωνίαν, aut cætera id genus suspectari, vt scribit Gal. in Prorrh.? Cæterùm qui φλεγματώδεα in φλεβοδονώδεα vertunt, qualis est plurimorum ac meliorum exemplarium cum Prorrhetico consensus, hanc dictionem cum Galeno de venarum ac arteriarum, ex humorum efferuescentia, ac sanguinis feruore, agitatione ac concussione intelligunt. Cuius loco etiam φλεβοτονώδεα cum quibusdam exemplaribus sumunt, & de venarum intensione cùm agitantur, subsiliunt aut distenduntur accipiunt. Quod in intensis capitis doloribus, qui cum magno ardore fiunt, videre est, in quibus distentæ arteriæ temporales aut venæ iugulares concutiuntur, ac quodammodo pulsant. Quod eò accuratiùs in hoc casu spectari debet, quòd in nullo genere febrium maior sit in venis perturbatio, quàm in iis quæ pituitam salsam cum bile permixtam & putrescentem fouent. Cuius rei significationem præseferunt vrinæ conturbatæ & vrinis subiugalium, aut longo tempore depositis ac returbatis similes, quales sæpè annotat Hippocr. in Epidemiis & Aphorismis. Vt etiam nil mirum sit in tãta venosi generis perturbatione, vaporibus cerebrum attẽtari, & vigiliis, conuulsionibus, aut etiam delirio conflictari. Quod sanè me mouit vt veram & germanam parentis dictionem retinendam putarem, quæ vbique in Hippocratis scriptis vitiosè legitur, & haud dubiè ex Galeni Exegesi emendanda occurrit. φλεδονώδεα enim vtrobique legendum existimamus (quod aliàs scribimus) vt de delirantibus ægris dictio sumatur. Sunt enim φλεδόνες, φλυαρίαι, nugæ, ineptiæ, deliramenta, λῆροι, vt explicat Gal. & à Varino ex Hippocrate citatur, ac φλεδονώδη, φλυαρά, καὶ ληρώδη explicat Hesychius. Quam in notionem me impulit Galen. qui hanc dictionem delirantibus ægris attribuit in Prorrhetico, etsi locus mendosus est. φλεδόνες enim pro φλεβοιδόνες passim reponendum constat. Eoque modo παραφρονέοντα addendum non erit, quod faciunt codices quidam. Atque adeò etiam minùs anxiè versabimur in varia codicum lectione, quæ nullius est momenti. Ex quibus Regius vnus peruetustus φλεβοτομώδεα habet, quem Caluus secutus videtur, etsi φλεγματώδεα etiam addidit, quod ex ambigua exemplarium authoritate fecisse videtur. Alter recentior φλεγοτομώδεα manifesto habet vitio, vt præstiterit ne meminisse quidem. Reliqui φλεβοδονώδεα cum impressis retinent, nec φλεγματώδεα addunt, quod nec fecit Asulanus codex, qui etiam φλεβοδονώδεα σπασμὸν ἀποπλεῦντα vitiosè legit, vt apparet, contra omnium exemplarium fidem. Hanc verò sententiam Caluus ambigua codicum lectione mirè obscurauit, vt ne addam quod videtur à seipse in Prorrh. dissensisse, nec illud satis expressisse, ὄρον ὑπ' ἑωυτῆς χαλῶντα.

Continentes in præcipitibus malis rigores, malo sunt.

[21] Τὰ ξυνεχέα ῥίγεα ἐν ὀξέσι, πονηρόν.

Crebros in febribus rigores quibus indiciis damnet Galenus vide Com. ad aph. 46. lib. 4.

Virium exolutiones ex rigore cum capitis dolore perniciẽ denunciant. Cruentæ in his vrinæ malo sunt.

[22] Αἱ ἐκ ῥίγεος μετὰ κεφαλαλγίης ἐκλύσιες, ὀλέθριον. τὰ αἱματώδεα οὖρα ἐν τούτοισι πονηρόν.

Ἔκλυσις multis interdictis damnatur in Hippocratis doctrina. Siue enim virium exolutionem & prostrationem significet, ἀσθένειαν καὶ ἀῤῥωστίαν, velut in Prorrh. exponit Galenus, siue animi deliquium & præcipitem virium casum, vt aph. 41. lib. 2. siue membrorum aut corporis ad motum impotentiam quandam ac exolutionem (quam in notionem sumit Galen. Comm. 3. in Prorrh.) semper metuenda est, eamque perpetuò in symptomatum genere improbat Hippocrates, vt satis apparet ex Prorrhetico. Cæterùm cruentæ vrinæ quæ prærubras significant Gal. Com. 1. in Prorrh. vt in cõcursione empirica heterogenei sunt generis, & tenuium affectiones indicant. Caluus in hac sententia ἐκ ῥίγεος non legit, contra omnium quotquot videre licuit exemplarium fidem.

Rigor cum posteriorum partium distẽtione mortem adfert.

[23] Ῥῖγος ὀπισθοτονῶδες κτείνει.

Rigor iste conuulsionem promptissimè minatur & mortem, ex partium posticarum frigoris sensu.

Quibus vbi inhorruerint iudicatorij simul sudores contingunt, postridie verò si horror repetierit & temerè peruigilent, iis fortè sanguinem erupturum sperare oportet.

[24] Τὰ φρικώσαντα καὶ ἀνιδρώσαντα κρίσιμος, ἐς δὲ τὴν αὔριον φρίξαντα παραλόγως, μὴ ἀγρυπνεῦντα, μήτε πεπαινόμενον, αἱμοῤῥαγήσειν οἴομαι.

Obseruatio est empirica aliunde fidem emendicans, quæ quia hîc valde vitiosa est, ex Prorrhetico 149. repetenda nobis fuit. In quo mirari subit quamobrem interpretes tam variè à seipsis dissenserint. Exemplaria etiam plurimùm variant, vnum cum impressis ἀνιδρώσαντα legit. Alterum αὖ ἱδρώσαντα, vetustissimũ ἐφιδρώσαντα habet. Nos ἅμα ἱδρώσαντα ex Prorrhetico legimus. Quod sequitur μὴ ἀγρυπνεῦντα, μήτε πεπαινόμενον, in Prorrh. παραλόγως ἀγρυπνέοντα, καὶ πεπαινόμενα αἱμοῤῥαγήσειν οἴομαι, legitur. Quæ lectio plurimùm habet probabilitatis, vt sudore critico intra modum subsistente, si postridie morbus repetierit, natura vacuationẽ per sanguinis fluxionem iam procurata concoctione ex iudicationis legibus tentarit. Quò sanè καὶ πεπαινόμενα referri arbitror, etsi illud ex Galeno in Prorrh. sustulimus, vt ne addam exemplarium in hisce dissensionem. Vnum enim ἀγρυπνεῦντα, μήτε πεπαινόμενα, alterum μὴ ἀγρυπνεῦντα, μήτε πεπαινόμενα habet. Nostrum verò παραλόγως ἀγρυπνεῦντα, καὶ σημαινόμενα αἱμοῤῥαγήσειν οἴομαι. Quæ lectio etsi tolerabilior cæteris videri potest, neque tamen genuinam esse arbitror. Quare cùm istud in concursione empirica semel atq; iterum obseruatum sit, præcognitionis leges refugit, & ex dubitatione, quæ inferitur, autoritatem labefactat. Asulanus pro μήτε πεπαινόμενον, μήτε πεπαινομένων legit.

Vrinæ quæ cum rigore restitarunt malum & conuulsionem prænunciant, tum verò præcipuè si antea alto sopore æger detentus fuerit. In his autem abscessus ad aures sperare oportet.

[25] Τὰ μετὰ ῥίγεος ἐπισχόμενα οὖρα, πονηρὰ καὶ σπασμώδεα, ἄλλως τε καὶ προκαρωθέντι. ἐλπὶς δ' ἐπὶ τούτοισι, καὶ τὰ παρὰ τὰ ὦτα.

Iisdem penè verbis repetitur Pror. 155. sed tamen dubia magis fide, cùm ἄρα particulam addat, quò propius concursionis empiricæ indicaturam exprimat. Vbi neque conuulsionis meminit, quam credibile est ex materiæ copia oppresso neruorum principio & acrimonia irritato excitari.

[26] Τει-

A [26] Τειτοφυέα ῥίγεα ἢν ἐν μέσῳ παροξυνόμενα πυρετῷ ἀτάκτῳ πάνυ κακοήθεα. τἀναντία δὲ παροξυνόμενα τῶν ἀπιόντων, τῶν μετὰ ῥίγεος καὶ πυρετοῦ, ὀλέθριον.

Rigores velut in iis febribus quæ propius ad tertianarum naturam accedunt, si in medio ingrauescũt, febre nullum ordinem seruante, maligni valde sunt. Quæ verò contra ingrauescunt, in conuulsione vexatis cum rigore & febre perniciem denunciant.

Hanc sententiam expressimus nostris in lib.1.epid.annotat.st.2. vnde translata videtur, atq; de his febribus quæ tertianarum formam & speciem propiùs referunt, liberalique semitertianarum notione comprehenduntur intelligi posse diximus. Quòd si quis propriè ad febres τειταιοφυέας referendum putet, habet ille assensores præcipuos, magnos huius artis dictatores. Semitertianas tamen hîc suis rescriptis damnare videri potest author, ac de his locus intelligi. Illud enim ἐν μέσῳ παροξυνόμενα, ad propriam semitertianarum notionem spectare potest, hoc est insultus cum horroris sensu insignes, ac accessionum ingeminationes, quas ἐπαναλήψεις aut ἀναδιπλώσεις vocari scribit Gal.lib.de Temporibus morb. & lib.de Typis. Quæ quoniam ex materiæ putrescentis inæqualitate & vario motu oriuntur, ita plurium & inordinatarum accessionum formã exhibent. Quò referri etiam potest quod sequitur, πυρετῷ ἀτάκτῳ, cuius explicationem his verbis protulit lib.1.epid.st.2. ῥίγεα δὲ πᾶσιν ἀτάκτως καὶ πεπλανημένως ἐγίνοντο. Quem in sensum illud mihi potiùs accipiendum videtur, quàm si quis huiusmodi verbis febrium continuitatem interrumpat, ac ideo semitertianarum notionem labefactet. Cuius quidem opinionis contentionem satis videmur mouisse nostris in lib.1.epid.annot. Quæ verò sequuntur τἀναντία παροξυνόμενα, etsi ad rigores referri possunt, qui tertianarum febrium typum non seruant, eas tamen accessiones respicere videntur, quæ conuulsiones in febribus & rigores nullo seruato aut expectato ordine conuehunt. Quæ symptomatum significatio non parum est perniciosa. Ac fortè τἀναντία παροξυνόμενα de iis febribus intelligentur, quæ τειταιοφυέες dicuntur, & cùm ad tertianarum naturam accedant, contrario modo inuadunt, cùm accessiones habeant diebus paribus & in iis ingrauescant, quas postea ἐς ἀρτίας μεταπεσόντας scribit. Quæ quòd variam habeant succorum permixtionem & inæqualitatem, autumno ferè grassantur, & difficilimæ sunt ac periculi plenissimæ. Conuulsionis enim sæpissimè & frequentia animi deliquia inducunt. Ac certè si locus est integer (quem tamen inordinata oratio [ἢν ἐν μέσῳ παροξυνόμενα] valde suspectum facit) hac potiùs coniectura in re admodum obscura mihi nitendum esse arbitror, quàm si παροξυνόμενα τἀναντία τῶν ἀπιόντων, de contrariis conuulsis accessionibus, quales sunt resolutiones, intelligamus. Quò magis eam omnibus amplectendam propono, quòd in tam prærupto & vadoso loco, ab omni spe destituti, insuper etiam scriptorum codicum toties expertam fidem votis solis prosequimur. Neque enim ex his aliquid opis sperari potest, cùm pro ἀπιόντων, ῥιγέων tres codices Regij manu scripti habeant, quos secutus est Caluus. Alter verò ῥιγέων καὶ ῥιγούντων. Caluus autem hanc sententiam per se valde obscuram, etiam cum superiore temerè confundit.

D [27] Αἱ ἐκ ῥίγεος ἀφωνίαι, τρόμῳ λύονται. καὶ τοὺς ἐπιρριγέοντας τρόμοι δὲ γινόμενα κρίνει.

Quæ ex rigore fiunt vocis defectiones, tremore soluuntur, atque eos qui subinde nouo rigore corripiuntur, succedentes tremores iudicant.

Hîc λύειν καὶ κρίνειν impropriè de humorum transpositu & μεταπτώσει dici constat, quemadmodum aph.26.lib.6.

[28] Οἱ ἐκ ῥίγεος μετὰ κεφαλαλγίης ἐκλυόμενοι σφαλεροί. τὸ αἱματῶδες οὖρον τουτέοισι κακόν.

Qui ex rigore virium exolutiones & capitis dolores sentiunt, ij in dubium de vita veniunt. In his cruẽta vrina malum denunciat.

Hoc ex vniuersali placito pendet, quo infida iudicatio damnatur, vbi decernentia non iudicarint, ideoque σφαλεροὶ additur, vt lubricam, incertam, ac infidam iudicationem suspectam habeas, & quæ periculum denunciet. Sic enim legunt meliores codices. E Quòd si σφαλμοὶ cum impressis retineas, erratum ac offensionem, lapsum, ac vitium, aut perniciem ex iudicatione fallaci significabit eodemque recidet. Codices scripti duo μετ' ἀσφαλείης addunt, alter verò λυόμενοι habet, quos secutus est Caluus, sed non sine vitio, vt arbitror. Malim enim hîc repeti superiùs positam sententiam 22. velut in tumultuario opere atque hîc subinde fieri assolet.

[29] Οἷσι ῥῖγος, οὔρου ἐπίσχεσις.

Quibus rigor adest, iis vrina restitat.

Vrinæ suppressionum rigoris comitem facit Hippocr. aphor.9. sect.1.lib.6.epid.& sæpè repetit author Prorrhetici præcipuè sent.110. ex qua videtur hæc deducta. Sic quoque sent.155. τὰ ἐπισχημένα μετὰ ῥίγεος οὖρα πονηρά, vt hîc quoque paulò antea scripsit. In quibus sententiis cùm conuulsionum meminerit, sunt qui hanc sententiam sequenti coniungant. Non necesse est autem rigori adesse vrinæ suppressionem, vt non temerè quoque in rigore critico materia in habitum corporis translata & aliò velut deducta, lotium restitat.

F [30] Σπασμὸς ἐν πυρετῷ, χειρῶν καὶ ποδῶν πόνοι, κακόηθες. κακόηθες δὲ καὶ ἐκ μηροῦ ὁρμὴ ἀλγήματος, ἀλλ' οὐδὲ γουνάτων πόνος χρηγυον. ἀτὰρ καὶ γαστροκνημιῶν πόνοι, κακοήθεες, καὶ γνώμης παραφορή, ἄλλως τε καὶ οὖρον ἢν ἐναιωρηθῇ.

In febre conuulsio, manuúmque ac pedum dolores malignum quiddam prẹnunciant. Malignus quoque ex femore doloris impetus. Sed & neq; genuum dolor probari potest. Quin & surarum quoque dolores maligni sunt, ac mentis emotio, tum verò præcipuè si sublime quid in vrina innatet.

Coitio est empirica quæ ex diuersi generis signis coalescit, & ex aphorismis & Prorrhetico desumpta est. Conuulsionem in G morbis acutis multis rescriptis damnat Hippocrates: præcipuè verò aphoris.66.lib.4. In Prorrhetico verò (sent.36. & 37.) ad suram dolores cum mentis emotione in flatuum permixtione commemorat. Quin & femoris dolore euanescente sublimamentis per vrinam innatantibus, mentis emotæ signa & abscessus ad aures colligit. Quæ omnia vt certam doctrinæ complexionem respuunt, cùm heterogenei sint generis, ita flatuum materiam aut crudi humoris impetum portendunt. Quorum in articulos aut partes inferiores transpositu, abscessus oriri non est absonum. Sic quoque partium inferiorum doloribus euanescentibus & ad caput sublatis, conuulsionis aut malignitatis cuiusdam & delirij metum impendere vero non est absimile. Cuius rei non minimam significationem exhibebit in vrina sublimamentum diuulsum & γονοειδές. χρήγυον autem Galenus in Exegesi τὸ ἀγαθὸν exponit, Hesychius quoque ἀγαθὸν, ὠφέλιμον, ὑγιές. Sed κρήγυον legit Hesychius, vt & Asulanus codex cum quibusdam membranis scriptis, reliqua omnia exemplaria κρήγυον vt & Homerus iliad.α (v.106. κρήγυον autem Varinus dici scribit παρὰ τὸ κῆρ καὶ τὸ ἡδύ, velut κηρήδυον & per syncopem κρήδυον, deinde δ verso in γ. κρήγυον, τὸ τὴν ψυχὴν ἡδῦνον. Idemque κρήγυον exponit ἀληθές, συμφέρες, ἀγαθόν, H ὑγιές. Erot. κρήγυον ἀληθές, οἱ δὲ ἀγαθόν, apud Hipp. significare scribit, & versum Homericum adducit. Codices quidam manu scripti καὶ γνώμης παράφοροι legunt ex Prorrhetico, & ad γαστροκνημιῶν πόνους referunt, quam lectionem secutus videtur Cornarius. Alter etiam παράφρονος habet. Nos nihil immutauimus communemque lectionem recepimus.

Ex præcordiorum dolore obortæ febres, malignæ sunt. In his profundus ac altus sopor pessimus.

[31] Οἱ ἐξ ὑποχονδρίων ἀλγήματος πυρετοὶ, κακοήθεες δὲ καρώδεες ἐπὶ τούτοισι κάκιστον.

A

Celebris est hic locus ex Prorrh. 56. sed qui apposita circumscriptione & diorismo ad doctrinæ complexionem egeat, qualem adhibuit Galenus in Prorrh. & initio Comm. 3. in lib. 3. epid. Postrema verò sententiæ pars ex Prorrh. 63. desumpta videtur.

Qui in febre non intermittente tenuiter & crebrò exudant, cum præcordiorum distensione, ij vt plurimùm malignè habent, atque in his dolores in humeri caput ac iugulum affixi, praui sunt.

[32] Οἱ μὴ διαλείποντες ἐφιδροῦντες πυκνὰ μετ' ὑποχονδρίου ἐντάσεως, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κακοήθεες. καὶ ἐς ἀκρώμιον καὶ κληΐδα στηρίζοντα ἀλγήματα ἐν τούτοισι πονηρά.

B

In hepatis aut visceris alicuius inflammatione febris vrget continens & vehemens, non tamen omninò lethalis. In qua si crebrò & tenuiter exudant, ob magnam virium imbecillitatem malignè habent. Præcipuè verò morbus intenditur, si ad summum humerum, clauiculas & iugulum dolor pertingat, quod affectionis consensione per magnam venam & membranas contingit. Inflammationis nanque pondere viscus propendet, sursumque detrahitur diaphragma, mediastinum, totumque thoracis membranaceum genus. Nam vt scribit Aretæus cap. 13. lib. 1. de morb. diutur. ἐκ διαφράγματος τὸ ἧπαρ ἤρτηται. τὸ δὲ διάφραγμα τὸν ὑπὸ τῇσι πλευρῇσι ὑμένα βεβαιοῖ. ξυνέπεται γὰρ αὐτέῳ. ὁ δὲ ἐπὶ τὴν κληΐδα ἠδὲ ἄκρον τῶν ὤμων ἀποτείνεται), καὶ τάδε ξυνεφέλκεται κάτω. Ex septo transuerso iecur suspensum est, septum verò transuersum membranam costis substratam degrauat. Ipsum enim illa consequitur. hæc verò ad iugulum vsque & ad summum humerum extenditur, atq; hæc omnia vnà ad inferiora detrahuntur. Hîc igitur ex affectuum syndrome obseruatam fuisse visceris inflammationem satis indicat ὑποχονδρίου ἔντασις plurimum apud Hippocr. celebrata. Quod efficit vt μὴ διαλείποντες, ἐν μὴ διαλείποντι πυρετῷ sumendum sit, familiari admodum phrasi.

C

Febres quæ proximè ad tertianarum naturam accedunt, cum incontinenti corporis iactatione, malignæ sunt.

[33] Οἱ τριταιοφυέες ἀσώδεες πυρετοὶ, κακοήθεες.

Siue veras τριταιοφυέας, siue semitertianas dictas intelligas, febres hæ neq; leuiter affligunt, neque suspicione carent, præsertim si sint implacidæ, ac in iis anxiè se habeant ac variè iactentur ægri, quales celebrat libr. de rat. vict. in morb. acut. Hippocrat. & his verbis explicat Galenus: ἀσώδεις ὀνομάζει πυρετοὺς, ἐν οἷς οἱ κάμνοντες ἀσῶνται καὶ ἀηδῶς ἔχουσι.

In febre mutum esse malo est.

[34] Αἱ ἐν πυρετῷ ἀναυδίαι, κακόν.

ἀναυδίαν τὴν ἐν τῷ διαλέγεσθαι ἀδυναμίαν, sermonis & loquendi impotentiam esse pluribus probauimus nostris in libr. 2. epidem. Comm. & nostris in ægr. 3. lib. 3. epid. post st. pest. annotat. ἀφωνίαν verò vocis esse priuationem & defectum, ex sensuum & motionis interceptione, cerebro læso & offenso, quò certè maior calamitas significatur, quàm ex ἀναυδίας & sermonis impotentia, quæ locutionem præpeditam & vocis articulatæ instrumentum esse resolutum significat, vt fusissimè explicat Galenus Comm. in ægr. 3. lib. 3. epid. post st. pest. Quod effecit vt ἄναυδον mutum diceremus. Quarum vocum explicatio cùm sit alteriùs tractationis in OEconomiam nostram reiicienda est, vbi copiosioribus verbis expeditur. κακὸν hîc igitur dicit, non κάκιστον, vt in ἀφωνίᾳ frequenter in Prorrh. cùm maior pernicies intendatur.

D

Delassati ægri, caligine obducti, peruigiles & sopore detenti, cum tenui sudore recalescentes, malè habent.

[35] Κοπιώδεες, ἀχλυώδεες, ἄγρυπνοι, κωματώδεες, ἐφιδροῦντες ἀναθερμαινόμενοι, κακόν.

Concursio ista empirica symptomatum diuersi generis enumerationem complectens, in febribus damnatur Prorrh. 74. de quarum vehementia ἀναθερμαινόμενοι dicuntur, hoc est ἀναπυρέττοντες, vt exponit Gal. Comm. 2. in Prorrh. ἀχλυώδεες verò caligantes ægri dicuntur, quibus tenebræ & caligines oculis offunduntur, cùm sit oculorum affectio, vt scribit Gal. etsi quidam hac voce totius corporis perturbationem quandam ex humorum agitatione comprehendunt, aut eos quibus faciei & totius corporis nitor obscuratur. Reliqua symptomata ex magna humorum inæqualitate ac permixtione ortum habēt, qua grauatum cerebrum & totius corporis facultates appetitæ sunt, vt non temerè malum quoddam, ac velut ex incerto concursu & vaga obseruatione, phrenitis suspectari debeat, cui sæpe κῶμα ἄγρυπνον attribuit. Est & sententia in Prorrh. 68. quæ huius partem posteriorem continet, & paulò post repetitur.

E

Lassitudine laborantes cum horrore, iudicij modo leuiter exudantes, celeriter ad calorem reuocati, malè habent, tum verò præsertim si ista insuper sanguinem è naribus stillarint. Circa hæc aurigine admodum fœdati, & largiùs colorati moriuntur, iisque album alui recrementum prodit.

[36] Οἱ κοπιώδεες μετὰ φρίκης ἐφιδρώσαντες κρισίμως, ἀναθερμανθέντες ἐν ὀξεῖ, κακόν. ἄλλως τε κἢν αἷμα ἐπιστάζωσι. περὶ ταῦτα ἰκτερώδεες κατακορέες θνήσκουσι, λευκὸν διαχώρημα τουτέοισι προσδιέρχεται.

F

Magna ista casuum varietas parum aut nihil ad doctrinæ complexionem valet, nisi quòd κρισίμων μὴ κρινόντων authoritate fidem emendicant. κρισίμως verò non χρησίμως ex meliorum codicum consensu & interpretum legimus, quemadmodum illud ἐν ὀξεῖ pro ὀξέως sumsimus. Codices etiam manu scripti ἄλλως τε κἢν αἷμα ἐπιστάζωσι legunt, etsi quidam cum impressis consentiūt. Quod tamen non immutauimus, cùm ἐπιστάζειν & ἀποστάζειν & στάζειν plærunque absolutè sumat Hippocrates. Quæ etiam sequuntur ex scriptorum codicum consensione simul iunximus, etsi ab interpretibus separantur. ἰκτερώδεας verò κατακορέας, diximus admodum aurigine fœdatos & impēsiùs coloratos, quales sunt qui ex aurigine multa & syncera bile suffusi sunt, nō secus ac ἰκτερώδεας κατακορέως ex morbo regio largiùs coloratos dixit [a] Aretæus, aut διαχωρήματα κατακορέως χολώδεα, abūdè colorata, aut exquisitè biliosa vocat Hippocr. & ἱκανῶς βεβαμμένα explicat Gal. Comm. 3. in lib. de rat. vict. in morb. acutis.

[a] *Cap. 13. lib. 1. de diutur. morb.*

G

Febres ad tertianarum naturam accedentes, vagæ & errantes, vbi in dies pares transierint, molestiam exhibent.

[37] Οἱ τριταιοφυέες πλανώδεες, ἐς ἀρτίας μεταπεσόντες, δύσκολοι.

Febres quæ propè affecta æstate ac impendente autumno grassantur, & tertianarum notharum nomen assumunt, vbi tertianos habuerint circuitus, vago quodam & incerto ordine trahunt, ac errantes fiunt, tandē in quartanas transeunt, ac diu multumque ægros affligunt, vt in dies experimur. Quod hîc ἐς ἀρτίας μεταπεσεῖν dicere videtur, vbi febres quæ tertianarum naturam præseferebant, in dies pares accessiones commutarint & paribus diebus prehenderint.

Qui in diebus iudicatoriis cum angore aut incontinenti corporis iactatione, absque sudore perfrigerantur, atque omninò qui sine sudore perfrigerantur citra iudicationem, malè habent.

[38] Οἱ ἐν κρισίμοισιν ἀλυσμοὶ ἀνιδροῦντες περιψυχόμενοι, καὶ ἅπαντες δὲ οἱ ἄνευ ἱδρῶτος περιψυχόμενοι ἀκρίτως, κακόν.

H

[39] Καὶ

39 Καὶ οἱ ἐπιῤῥιγώσαντες, ἐκ τούτων ἐμέσαντες ἄκρητα, ἀσώδεες, τρομώδεες ἐν πυρετῷ, κακόν. καὶ φωνὴ δὲ ἐκ ῥίγεος.

Quin & qui ſubinde riguerunt, poſt hæc ſyncera vomitione refuderunt, anxietate vexati, tremuli in febre, malum portendunt. Quinetiam ex rigore vox intercepta perniciem denunciat.

Hæ duæ ſententiæ ex Prorrh. 61. & 62. tranſlatæ videntur, neque tamen magis explanatæ, ſed τῶν κρισίμων μὴ κρινόντων decreto damnatæ. Quidam codices ἀλυσμοὶ ἀνιδρῶτες legunt, quod propius ad Prorrhetici lectionem accedit, ἀλυσμοὶ ἀνιδρῶτι. Sed vt perfrictio omnis, ac inquies corporis iactatio & incontinentia, ſiue cum ſudore ſiue ſine ſudore contingant, malo ſunt, præcipuè tamen iudicium ſubeunte natura perniciem intentant: ita ex rigore perfrictio damnanda eſt, ſiue cum ſudore, ſiue abſque ſudore proueniat. Atq; poſt huiuſmodi rigorem ſyncera vomitio, anxietas & tremor damnum intendunt. Quod efficit vt hæ duæ ſententiæ ſimul iungi poſſint, non ſine codicum quorundam aſſenſione, cùm etiam in Prorrh. non hoc modo diſtinguantur. Sed nos pluralitatem & frequentem conſenſum ſecuti ſumus. Quod verò ſequitur, καὶ φωνὴ ἡ ἐκ ῥίγεος, ex omnibus codicibus retinuimus. Quò magis miror à Cornario eſſe prætermiſſum, niſi quia vitium eſſe animaduertit. Nos certè ex præceptoris Hollerij ſententia, quam viua voce & poſtea ſcriptis teſtatus eſt, ἀφωνίαν non ingratiis ſubſtituimus, tum quòd Vaticani Codices huc inclinare ex Calui lectione videantur. Aut certè φωνὴ ἐκλείπουσα intelligenda venit, quam phraſim vſurpauit Prorrh. 91. οἷσι φωναὶ ἅμα πυρετοῖσιν ἐκλείπουσαι μετὰ κρίσιν, vnde fortè quodammodo expreſſum iſtud videri poſſit. Si quis verò antiquam iſtam & omnibus codicibus conteſtatam lectionem amplectitur, poterit meo iudicio ad tremulam vocem referre, velut in rigore conſpicitur, & qualis ad tremorem conſequi poteſt ex magna neruoſi generis imbecillitate & reſiccatione, nec temerè in tam tumultuaria ſymptomatum congerie eò ſpectare. Atque iſtud καὶ φωνὴ ἡ ἐκ ῥίγεος eandem habebit notionem, quam habet illud Prorrh. 42. καὶ φωνὴ ὡς ἐν ῥίγει αὐτοπληκή. Sic nec vno modo tremulam vocem in Prorrh. damnat Hippocrates, cùm inde vehementem mentis emotionem non leuiter ſuſpectet, vt ſent. 19. γλώσσης σπασμοὶ τρομώδεες, καὶ αὗται τρομώδεες γινόμεναι, ἐξίστανται. Et, αἱ τρομώδεες γλῶσσαι, σημεῖον οὐχ ἱδρυμένης γνώμης.

40 Τὰ δὲ ἐκ ῥινῶν μικροῖσιν ἱδρῶσι περιψύχοντα, κακόν.

Qui verò poſt ſanguinis ex naribus eruptionem ex tenuibus ſudoribus perfrigeſcunt, malè habent.

Ἐκ ῥινῶν legunt Interpretes omnes, pro ἐκ ῥιγέων, quæ plauſibilis eſt omninò lectio. Nam περίψυξις à rigore damnatur, præcipuè ſi cum tenuibus & frigidis ſudoribus acciderit, cùm ritè & ordine ægros incaleſcere oporteat, vt multis probat Gal. lib. περὶ ῥίγους & Prorrh. 65. αἱ ἐκ ῥίγεος καταψύξιες μὴ ἀναθερμαινόμεναι, κακαί. Quin & poſt ſanguinis è naribus profuſionem huiuſmodi caſus valde ſuſpecti ſunt, ideoque eam lectionem vulgatam retinuimus ex Prorrh. 126. cùm eam etiam agnoſcat Gal. & poſtea repetitur ſent. 342. Caluus autem μακροῖσιν ἱδρῶσι, non μικροῖσιν, legit.

41 Οἱ ἐφιδροῦντες ἄγρυπνοι ἀναθερμαινόμενοι, κακόν.

Ex tenuibus ſudoribus peruigiles, ad calorem reuocati, malè habent.

Repetitur iiſdem verbis Prorrh. 68. Vbi tamen οἱ ἐφ᾽ ἱδρῶσιν ἄγρυπνοι legimus.

42 Οἱ ἐφιδροῦντες ἐν πυρετῷ, κακοήθεες.

In febre tenuiter exudantes, malignè habent.

Ἐφίδρωσις Hippocrati multis modis damnatur, tum quòd naturæ ex humorum multitudine & copia oppreſſionem, tum quòd virium imbecillitatem indicet. In febribus verò malignitatem denunciat, vt Prorrh. 74. & 115.

43 Οἷσι χολώδεος διαχωρήσιος ἐούσης, περὶ στῆθος δῆξις καὶ πικρότης, κακόν.

Quibus prodeunte egeſtione alui bilioſa, ad pectus morſus ac amaritudo ſentitur, ij malè habere iudicantur.

Hanc ſententiam à ſuperiore ſeiunximus, codices ſcriptos meliores ſecuti, quod etiam fecerunt interpretes. Hîc verò στῆθος ventriculi oſculum ſignificare videtur, vt hac velut partis externæ circunſcriptione, inſigne illud orificium ad humorum acrimoniam & morſum tam promptè expoſitum populariter intelligatur. Neq; enim huiuſmodi iniuria in ſterno aut pectore ſentitur, ſed in iis naturis quæ bilioſi humoris copiam gignunt (quales πικροχόλους facit libr. de rat. vict. in morb. acut. Hippocrat.) & in ventriculum plærunque redundat cordis morſum & acrimoniam excitans, quod vulgus [mal de poitrine] vocat.[b] Quam in notionem στήθεος πόνους in epidemiis commemorat Hippocrates, & περὶ στήθεα πόνους in Prorrhetico, & στήθεα κατακορέα dicuntur velut exponit in Exegeſi Gal. Quid autem per proruptionem intellexerit Caluus, mihi ſatis notum non eſt, niſi pro δῆξις ῥῆξις legiſſe videtur.

[b] *AEgin.* 14. *lib.* 1.

44 Ἐν πυρετοῖσι κοιλίης ἐμφυσωμένης, πνεῦμα μὴ διεκπίπτον, κακόν.

In febribus, aluo à flatibus diſtenta, flatum non erumpere, malum.

Κοιλίη ἐμφυσωμένη, quæ & φυσηθεῖσα in Prorrhetico dicitur, & ἐμπνευματωμένη, καὶ φυσώδης, καὶ πνευματώδης, aluus à flatibus diſtenta dicitur, quemadmodum πνευματοῦσθαι flatu impleri exponit Gal. in lib. de rat. vict. in morb. acut. & πνευματώδεις flatuoſos ibidem vocat Hippocr. τοὺς ἐμπνευματωμένους καὶ φυσώδεας. Flatibus igitur diſtenta aluo, flatus non prodire, caloris natiui imbecillitatem & flatuum copiam, craſſitiem & cruditatem denotat, quos ad expulſionem tenuari, concoqui, & præparari oportet.

45 Κοπιώδεες, λυγγώδεες, κάτοχοι, κακοί.

Laſſitudine conflictati ægri, ſingultuoſi, & alto ſtupore (quem catochum vocant) detenti, malè habere ſignificantur.

Plena eſt periculi hæc concurſio. λυγγώδεες autem dicuntur qui continenter & aſſiduè ſingultiunt, quemadmodum λυγγώδη πυρετὸν vocat Hippocr. lib. de rat. vict. in morb. ac. febrem in qua ſingultus diutiùs affligit, aut per totum morbi decurſum exacerbatur. In hepatis quoque inflammatione ſingultus perniciem adfert ex aph. 58. lib. 5. & aph. 17. lib. 7. cùm eam inſignem eſſe oporteat, vt ſcribit Galenus. Dicuntur autem κάτοχοι ſtupefacti & alto ſtupore detenti, quem κάτοχον vocant, vbi ægri immoti & omninò fixi manent, diductis palpebris, apertis oculis & obrigeſcentibus membris, vt ſcribit Gal. Comm. 2. in Prorrh. Id autem non leuiter appetitum eſſe cerebrum indicat, & ſingultus os ventriculi, vt ideò inſignis noxia eſſe videatur.

46 Ἐκ νώτου πυκινῇσι καὶ λεπτῇσι φρίκῃσιν ἐφιδροῦντες δυσφοροι. οὔρου ἀπόληψις ἐπώδυνον σημαίνει. τὸ ἐφιδροῦν τούτοισι κακόν.

In crebris & tenuibus ex dorſo horroribus tenuiter exudantes ægri, moleſtè habent. Laborioſa quippe vrinæ interceptio ſignificatur. In his tenuiter exudare malo eſt.

Hanc ſententiam codices quidam, vt interpretes, omittunt, quidam etiam diſparant. Verùm quia in optimis codicibus deſcri-

pta est, eam ex Prorrh. 75. & sent. 8. prius apposita explanauimus, & coniunximus. ἐν νώτῳ etiam retinuimus, cùm ἐν νώτῳ multi legant, & οὔρου ἐπίληψιν ἐπιδῆλον cum melioribus exemplaribus & Asulano legimus. δυσφορία verò tam corporis inquietudinem & implaciditatem, quàm morbi difficultatem qua implicatur respicit. ἐφίδρωσις autem secundo loco posita, extremam perniciem & mortem in propinquo esse significat.

Præter cõsuetudinem aliquid facere, vt verbi gratia aliquid propensius curare & magno studio eniti, prius non consuetum, aut contrà, prauum & delirio proximum.

[47] Τὸ παρὰ τὸ ἔθος ποιέειν τι, οἷον προθυμέεσθαί τι πρότερον μὴ εἰθισμένον, ἢ τοὐναντίον, πονηρὸν, καὶ πλησίον παρακοπῆς.

Ægrorum communem & propriam naturam ita spectari vult Hippocr. vt quod contra fit generali quadam notione damnari iubeat. Sic initio Progn. hortatur σκέπτεσθαι τὸ πρόσωπον εἰ ὅμοιόν ἐστι τοῖσι τῶν ὑγιαινόντων, μάλιστα δὲ εἰ αὐτὸ ἑωυτῷ. οὕτω γὰρ ἂν εἴη ἄριστον. τὸ δὲ ἐναντιώτατον τοῦ ὁμοίου, δεινότατον. Et initio libri κατ' ἰητρεῖον generalius quiddam effert, ἢ ὅμοια, ἢ ἀνόμοια ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ τῶν μεγίστων, ἀπὸ τῶν ῥηΐστων, ἀπὸ τῶν πάντη πάντως γιγνωσκομένων. Quod vniuersale præceptum cùm multum ad prædictionem conferat, ita ægrorum ἔθη τε καὶ εἴδη, & φύσεις spectare debet, vt illic explicat Galen. Eodem etiam refertur ἐκ κοσμίου θρασεῖα ἀπόκρισις paulò post celebrata sententia, & ex Prorrhetico desumta. Hîc autem προθυμέεσθαι legimus ex melioribus codicibus, quod est propẽso animo aliquid curare, cum studio & cura aliquid instituere aut suscipere, anniti, elaborare & affectare, vt animi liberas actiones ex consilio & electione complectatur. Etsi exemplaria quædam manu scripta προσδέχεσθαι habeant, alia etiam προμηθέεσθαι, quæ videtur secutus Caluus, & omnia sua interpretatione complexus. Et vtranque lectionem etiam alij sequuntur Interpretes.

Quæ cum malignis signis alleuamentum adferũt, & quæ cum bonis non remittunt, molesta sunt & difficilia.

[48] Τὰ ἐν πονηροῖσι σημείοισι κουφίζοντα, καὶ τὰ ἐν χρηστοῖσι μὴ ἐνδιδόντα, δύσκολα.

Hæc sententia totam ferè criseos doctrinam complectitur, & multis locis ab Hippocr. adumbratur, præcipueque aph. 27. lib. 2. & Prorrh. 52. & illîc à Galeno fusissimè est explicata, vnde propriè excepta videtur. Quam in rem multa scripta sunt nostris in lib. 2. epid. Commentariis.

In præcipitibus malis, tenues circa caput maximè sudores oboriri, & corporis incontinentia quadam iactari, malum indicat, tum verò præcipuè pernicies intenditur, si ista cum vrinis nigris contigerint, & spiritus magnus & concitatus adfuerit.

[49] Οἱ ἐφιδροῦντες καὶ μάλιστα κεφαλὴν ἐν ὀξέσιν ὑποδύσφοροι, κακόν. ἄλλως τε καὶ ἐπ' οὔροισι μέλασι. καὶ τὸ θολερὸν ἐπὶ τούτοισι πνεῦμα, κακόν.

Iisdem omninò verbis reperitur hæc sententia Prorrh. 39. & à Galeno explicatur, simulque θολερὸν πνεῦμα quàm variè ab Hippocratis enarratoribus sumatur, scribitur, vt & Prorrh. 92.

Celeres summitatum corporis in vtraq; extrema permutationes, perniciem denunciant. Quin & sitis huiusmodi (hoc est, celeriter in contraria permutata) malo est.

[50] Ἄκρεα ταχὺ ἐπ' ἀμφότερα μεταπίπτοντα, καὶ δίψα δὲ τοιαύτη, πονηρόν.

Eadem scribuntur Prorrh. 43. δίψαν verò τοιαύτην, τὴν ἐπὶ τἀναντία μεταπίπτουσαν ταχὺ, παραλλάξεις τοῖς ἄκροις, ex Galeno diximus. Quin & subitas huiusmodi corporis inæqualitates, dum modò calet, modò friget, damnat Celsus cap. 5. libr. 2. & Hippocr. aph. 40. libr. 4.

In homine moderato ferox & audax responsio, & vox acuta, malum portendũt. Iis præcordia intrò trahuntur & tendunt.

[51] Ἐκ κοσμίου θρασεῖα ἀπόκρισις, φωνὴ ὀξεῖα, κακόν. ὑποχόνδρια τούτοισιν εἴσω εἰρύαται.

Distinguuntur duæ sententiæ Prorrhetic. 44. & 45. hîc autem vniuntur, quòd huiusmodi casus phrenitidem prænuncient, & ex diaphragmatis inflammatione, aut ex febrili incendio, resiccatione quadam & tensione vox acuitur, & præcordia intrò trahuntur aut reuelluntur. Quin & ex membranæ succingentis inflammatione cõtrahuntur hypochõdria & diaphragma, quod etiam affectum sua vicinia & consensione viscera contrahit, membranis quibus ea vestiuntur & vinculis connectuntur circuntensis. Detrahitur etiam pulmo, aspera arteria & larynx, atque angustior fit, indeque vox acuitur. Quòd si quis has sententias distinguat, velut in Prorrh. de voce quæ in morbis acuitur intelligenda erit postrema sententia, quod facit Gal. atque eiusmodi acutæ vocis caussa resiccatio & angustia instrumentorum voci destinatorum ex incendio interno æstimabitur, atque inde præcordiorum contractio & tensio. Quidam verò ad præcordiorum reuulsionem vocem acutam consequi, non autem contrà, intelligunt. Quod voluit etiam Præceptor Houllerius. Exemplar autem vnum Regium manu scriptum pro εἰρύαται in margine adscriptum ἕλκεται habet, quæ est illius vocis glossema & interpretatio, vt ex Gal. in Comm. Prorrh. patet. Erotianus pro εἰρύαται ἐρύεται legit, quod præsens est & tertia persona singularis. εἰρύαται verò tertia persona pluralis Ionica præteriti perfecti, Homero frequens, vt & ἐρύεσθαι, εἰρύεσθαι, & εἰρύσασθαι pro ἕλκεσθαι. εἰρύαται autem etiam Galenus agnoscit.

Qui ex sudoribus perfrigerantur ac celeriter recalescunt, malè habere iudicantur.

[52] Τὰ ἐκ καταψύξιος ἱδρώδεος ταχὺ ἀναθερμαινόμενα, κακόν.

Hæc sententia pars est Prorrhetici 66. vbi ægris quæ hîc morbis attribuit. Sic enim scribitur, οἱ ἐκ καταψύξιος ἱδρώδεες ἀναθερμαινόμενοι, κακόν.

Qui in grauibus malis tenuiter exudant, & quadam corporis incontinentia iactantur, malè habent.

[53] Οἱ ἐν ὀξέσι ἐφιδροῦντες ὑποδύσφοροι, κακόν.

Hac sententia ex parte quadam repetita paulò ante Prognosi 49. & 13.

Qui temerè ac præter rationem nulla existente vasorum inanitione impotentes fiunt, ij malè habent.

[54] Οἱ παραλόγως κενεαγγείης μὴ ἐούσης ἀδυνατεῦ, κακόν.

Hæc sententia ad præsagiendi & curandi rationem magnum habet momentum, & sæpe ab Hippocr. adumbratur, & Prorrh. 40. paulò aliis verbis, sed tamen eadem notione, exprimitur. αἱ παρὰ λόγον κενεαγγικὸν ἀδυναμίαι, οὐκ ἐούσης κενεαγγείης, κακόν. Humorum nanque copiam actiones grauantem, aut insignem alicuius visceris intemperiem suspectam facit. Quinetiam μᾶλλον τι κατὰ λόγον σωματικῶς, ἀσθένειαν σημαίνει, (vt scribit Hippocr. aph. 28. lib. 2.) aut humorum tenuitatem & corporis raritatem, quod illic addit Galenus, ideoque neque periculo caret.

[55] Ἐν

A ⁵⁵ Ἐν πυρετῷ ἕλξις οἷη ἀπὸ ἐμέτου ἐς ἀνάχρεμψιν τελευτῶσα, κακόν.

In febre distractio velut à vomitu, in exscreationem desinens, malum portendit.

Insitata est phrasis & insolens, ideoque obscura, quales plurimæ in his Prænotionibus & Prorrhetico conspiciuntur. Videtur autem ἕλξις οἷη ἀπὸ ἐμέτου idem significare quod Prorrhetico.117. τὰ ἐμετωδῶς ἑλκόμενα, aut qui postea ἀνημέτως ἀπαρασσόμενοι dicuntur. Quibus verbis distrahi aut distorqueri significantur & conturbari qui vomitione conflictantur ex humorum cacochymia, aut etiam ex inflammatione interna, ventriculo ad nauseam concitato. Vnde & tractus quidam velut ex vomitu significatur, cùm defluentes in ventriculi cauum humores, aut ex inflammatione resudantes innatant & vires grauant. Ex quo ad expulsionem irritata natura, osculum commouet, & nausea reiectionem molitur, totumque corpus frequenti concussatione conturbat. Id enim σωπαράττεσθαι exponit Gal. Atque eo nomine hoc symptoma, & causæ, & signi ratione damnatur. In screatum verò frequenter desinit, si quis ἀνάχρεμψιν pro πτυελισμῷ & sputatione sumat, quòd imbecillum ventriculi osculum exundantem humiditatem ac velut ex phlegmone expressam oris saliuatione refundat. Quòd si ex affecto & humorum copia oppleto cerebro casus huiusmodi accidat, malum intendi necesse est, ac non temerè in febribus suspectam phrenitidem facient πτυελισμὸς & ἀνάχρεμψις, phreniticis in

B Prorrhetico attributa, atque ex interna plegmone certa pernicies ægro conflabitur.

⁵⁶ Νάρκη ἐς ἀμφότερα ταχὺ μεταπίπτουσα, κακόν.

Torpor in contraria celeriter permutatus, perniciem denotat.

Ἐπ' ἀμφότερα, in contraria diximus ex Gal. in Prorrh. 43. Vbi in vtraque extrema permutationem, in contraria sumit. Sunt & in ægris μεταπτώσεις omninò damnandæ, quæ ex humorum transfluxu & transpositu fiunt, quales in phreniticis & mente captis conspiciuntur, quas pluribus verbis explicat & sugillat Gal. Com. 1. in Prorrh. Sic τὰ ἐν φρενίτισι πυκνὰ μεταπίπτοντα ab Hippocr. damnantur. Torpor quoque subitò in contraria permutatus, cùm vagantem materiam & in corpore fluctuantem significet, resolutio-

C nis metum inicit, aut ne in aliquam principem partem firmetur, suspicionem facit. Quin & vbi subitò permutatur, animalium functionum ac sensationum extinctionem mentisq; læsionem portendere non immeritò significatur. Et quomodo δίψα ἐπὶ τὰ ἀντία μεταπίπτουσα damnatur, sic νάρκη ἐς ἀμφότερα ταχὺ μεταπίπτουσα πονηρόν, quæ modò abest, modò etiam adest, & in contraria celeriter permutatur.

⁵⁷ Στάξιες αἱ ἐλάχισται, κακαί.

Perpusillæ sanguinis è naribus stillæ, damno sunt.

Sanguinis stillas, quas στάξεις aut ἀποστάξεις vocat Hippocr. constanti doctrinæ consensione pluribus in locis damnat, præsertim si crassus, niger & paucus sanguis primis diebus & criticis inter initia effundatur, cùm insigniorum iudicatoriorũ legibus receptum sit ne quid infra modum subsistat, & in sanguinis eruptionibus liberalis & larga ad morbi solutionem ferè semper commẽdetur. Sic στάξιες δύσκολαι dicuntur in Prorrh. & perniciosissimæ censentur Galeno Comm. 3. in Prorrh. Eaque de re plura scripsimus no-

D stris in lib. 1. epid Commentariis, & in lib. 2. epid. Com. sect. 1.

⁵⁸ Κακὸν δὲ πάντως ἐν ὀξεῖ δίψα παραλόγως λυθεῖσα.

Ac penitus quidem in graui morbo sitim temerè ac præter rationem cessare, malum est.

Sententia est Prorrhetici 57. Hippocratis doctrinam redolens & illic à Galeno explicata, τῶν κρισίμων doctrinam complexa, & τῶν ἀσήμως ῥαστωνησάντων nomine comprehensa. ἐν ὀξεῖ verò, quod in Prorrhetico ἐν ὀξέσι expressimus, etsi ὀξέως aut ταχέως significare potest. Vtraque enim notione pernicies denotatur, siue in præcipiti morbo sitis temerè cesset, siue celeriter & citò desinat. πάντως etiam duplicem habet notionem, siue ad κακόν, siue ad δίψαν λυθεῖσαν referas. παντελῶς γὰρ κακόν (vt scribit Galen. Comm. 2. in Prorrh.) τὸ παύεσθαι τελέως τὴν δίψαν ἐν ὀξέσι νοσήμασι. At Caluus propter codicum varietatem & vitium, duplicem sibi sensum affinxit.

E ⁵⁹ Οἱ πρὸς χεῖρα ἀναΐσσοντες, κακοί.

Qui ad manus contactum resiliunt, malè habere iudicantur.

In ægris quibusdam istud diligenter est obseruandum. Vbi enim manus in carpum mittitur, quodammodo resiliunt, & cum paruo quodam tremore obniti videntur, aut interdum ad pulsum assilire & leuiter assurgere. Quod quidem parui tremoris exordium, conuulsionem, delirium, aut etiam phrenitidem prædicit, nec leuiter suspectum esse debet, cùm σπασμώδεας ægros faciat. Eoque modo hîc αἱ ἀΐσσοντες πρὸς χεῖρα dicuntur, quibus pulsus veluti resilit, aut quasi tremebundus subsultat, & ad manum apparet exiguus tremor. Aliòqui ἀναΐσσοντες intelligi possunt, qui iniecta manu exiliunt, & furibundo mentis impetu feruntur, aut irrequietos insanientium motus præseferunt, de quibus ἐξίσσασθαι & ἐξαΐσσεσθαι sæpè effert Hippocr. cùm ἀναΐσσειν ἐξορμᾶν καὶ αἴσσεσθαι significet, & ἀΐσσειν τὸ ὁρμᾶν λέγεται, vt scribit Erotianus.

F ⁶⁰ Οἷσιν ἅμα πυρετῷ καυσώδει, οἰδήματα ξὺν νωθρότητι καὶ νάρκῃ, ἐς πλευρὸν ὀδύνη ἐπελθοῦσα, παραπληκτικῶς κτείνει.

Quibus in febre ardente tumores cum somnolentia & torpore obueniunt, eos lateris dolor accedens, cum leui partis alicuius syderatione necat.

Coitio est empirica ex diuersi generis casibus conflata. Νωθρότης nanque cùm cerebri refrigerationem, aut humectationem, aut etiam vtrunque indicet, (vt scribit Galenus) & symptoma sit animalium functionum, à crassis, frigidis, & glutinosis humoribus grauatarum, non facilè cum febre ardente aut biliosis succis coit, ac non nisi cum præcipiti periculo in huiusmodi casibus cernitur, vt scribit Galen. Comm. 1. in Prorrh. Ideoque non temerè ac leuiter νωθρότης ἐν φρενιτικοῖς in Prorrhetico damnatur, vt & postea his in Præsagiis. At verò quoniam constat genus quoddam esse febrium ardentium ex multa frigida & inæquali materia, quæ à veris & legitimis desciscunt, quales plurimæ instante autumno grassantur, in iis tumores huiusmodi ex materiæ crassæ, fri-

G gidæ & viscidæ depositu suboriri possunt, cum somnolentia & torpore, atque etiam grauato materiæ copia neruorum principio in latus aliquod transfundi, & tentatis motionis organis, leuis cuiusdam syderationis species non fine pernicie induci. Tumores istos quidam ad bubones pestilentes referunt, quos magna ex parte febris ardẽs, & somnolentia, ac torpor ex maligna humorum qualitate & naturæ resolutione comitatur. Quin & huiusmodi tumores ad inguina in statu pestilenti subnotauit Hippocr. libr. 3. epid. & cum iis torpidam in somnum degrauationem cum pernicie, his verbis damnauit: ἀλλ' ἤδη τινὶ καταφορῇ κακῇ νωθρῇ βαρέως ἀπώλοντο. Sed neque ij resolutionis in speciem, sed syncope & præcipiti virium lapsu, velut grauitate oppressi pereunt. Quidam etiam istud ad aurium tubercula aut parotidas quæ in febre ardente contingunt referunt, quæ soporem ferè coniunctum habent, & cerebrum humorum copia grauatum.

⁶¹ Πνιγμὸς ἐν ὀξέσιν ἐλθοῦσιν ἰσχνοῖσιν, ὀλέθριον.

In præcipitibus malis strangulatus, gracilescẽtibus faucibus, perniciem minatur.

H Hæc sententia referri videtur ad celebratissimam vbique anginæ speciem, quæ præsentissimum periculum creat, & passim ab Hippocr. sugillatur, præcipuè verò in Prognostico, lib. de rat. vict. in morb. acut. aphoris. 34. lib. 4. & Prorrh. 1 1. 86. & 104. Hîc igitur non leuiter suspecta est suffocatio & strãgulatio, quæ nullo existente aut in faucibus apparente tumore, sed iis gracilescen-

tibus & extenuatis inducitur. Quod vniuersaliori quadam sententia in Prorrhetico ac postea hoc Præsagio repetitur φάρυγξ ἐπώδυνος, ἰσχνή, μετ' δυσφορίης, πνιγώδης, ὀλέθριον ὀξέως. πνιγμὸν enim aut πνῖγα significat, quæ est subita internecio ex spirandi defectu, fitque ex spiritalium instrumentorum angustia. Aut certè ὀρθόπνοιαν indicat atque eam spirandi difficultatem, quæ non nisi arrecto thorace & extento collo obitur, atque laborantium partium respirationi destinatarum angustiam ac præclusionem denotat, vt ne decubitum quidem absque strangulatu ferre possint. Atque eam spirãdi difficultatem Hippocrates in præcipitis anginæ specie in Prognost. & libro quarto de rat. vict. in morb. acut. ὀρθόπνοιαν vocat. In Prorrhetico verò πνιγώδη φάρυγγα, & τὰ κατὰ φάρυγγα πνιγώδεα, & τὰ ἐν φάρυγγι ἀλγήματα πνιγώδεα, eoque modo explicat Galen. Illud quoque ἰσχνοῖσιν etsi de extenuatis & gracilescentibus ægris intelligi potest in quibus nullus iuxta fauces tumor apparet, malui tamen propius ad gracilescentes & nullo tumore conspicuas fauces referre, quod in superioribus exemplis huiusmodi anginam absque vlla insigni inflammatione describens Hippocrates, φάρυγγα ἰσχνὴν, aut τὰ κατὰ φάρυγγα ἰσχνὰ expresserit, eadem omninò notione qua in aphorismis, οἰδήματος μὴ ἐόντος ἐν τῇ φάρυγγι, scripsit, aut in Prognostico, μή τι ἐν τῇ φάρυγγι μηδὲν ἔκδηλον ποιεῦν, μήτ' ἐν τῷ αὐχένι. Quem in sensum explicat Gal. Comment. 2. in Prorrh. ἰσχνὸν nanque partibus phlegmone obsessis & præter naturam tumentibus opponitur, vt his verbis scribit Gal. Comment. 4. in lib. de rat. vict. in morb. acutis. τὸ γὰρ ἰσχνὸν ἐνίοτε λέγεται πρὸς ἀντίθεσιν τῶν παρὰ φύσιν ὀγκουμένων. Hippocrates quoque libro quarto de rat. vict. in morb. acut. periculosam huiusmodi anginam commemorans, πνιγμὸν & ἰσχνὸν eadem significatione complectitur, cùm scribit, καὶ προσπίπτει πνιγμὸς ἐν φάρυγξι, ἰσχνῶν ἐόντων τῶν περὶ φάρυγγα. Quæ omnia effecerunt vt vulgatam lectionem scriptis etiam codicibus fretam retineam, qua πνιγμὸς legitur, etsi Regij codices quidam πυρετὸς pro πνιγμὸς legunt. Quam lectionem etiam secutus est Caluus. Illud autem ἐν ὀξέσιν febrem includit, vt sit idem quod in aphorismis, ὑπὸ πυρετοῦ ἐχομένῳ, & libr. de ratione victus in morb. acutis. ἐόντων ἐν πυρετοῖσιν, etsi in febre non adeò intensa strangulatio contingere potest, vt scribit Galenus. At verò quonam ἐλθοῦσιν referatur non satis patet, neque bene admodum quadrat cum ἰσχνοῖσιν, neque mihi parum suspecta est hæc dictio ab omnibus interpretibus prætermissa.

Vbi iam pernicies imminet, parui tremores & æruginosa vomitio, & in quibus inter potãdum strepitus quidam percipitur, quiq́ue præ siccitate murmur quoddam sentiunt, & qui ob spiritum tussiculosum ægrè deuorant, in grauibus malis perfrigeratis, perniciosè habere iudicandi sunt.

62 Ἐπὶ τοῖσιν ἤδη ὀλεθρίοισι τὰ σμικρὰ τρομώδεα, καὶ ἰώδης ἔμετος. οἱ ἐν τοῖσι ποτοῖσιν ὑποψοφέοντες καὶ ὑποβορβορύζοντες ξηροῖσι, καὶ οἱ χαλεπῶς καταβροχθίζοντες πνεύματι βηχώδει, ὀλέθριοι ἐν ὀξέσι κατεψυγμένοισι.

Obscuritatis plena est hæc sententia, & cuius sensus non nisi ægrè erui possit. Dubium est enim num ista ad anginã referantur, in qua ægri magno negotio, ac ne vix quidem deuorant aut degluttiunt. Potest & per se intelligi & in duas sententias diuidi, quod facit magna pars exemplarium manu scriptorum. Vbi igitur iam edita sunt signa lethalia, tremores parui & vomitio virulenta aut æruginosa, vt in mali accessione, perniciem cumulant. Tremores nanque neruosi generis offensam ac resolutionem ex intemperie denunciant, interdum quoque conuulsionem accersunt, præcipuè verò ex virulenta ac maligna humorum vomitione malum geminant, nonnunquam etiam delirium aut tandem phrenitidem suspectant. Quod sequitur, οἷον τοῖσι ποτοῖσιν ὑποψοφέοντες habent publicati codices, Regij manu scripti, οἱ ἐν τοῖσι ποτοῖσιν, velut ex alterius sententiæ sensu, quod quidem æquius videtur. Præcipuè verò Hippocrates cum vulgo inter lethalia delirij signa strepitum descendentis potus & murmur ac difficilem deglutitionem annotare solet. Fit nanque vbi ex magna æstuatione aut intensissimo incendio resiccatur œsophagus aut stomachus, vt sua copia descendens potus, velut in cauum quoddam illabens, sonum edat ac strepitum. Quod signum non temerè vulgus præsentissimum periculum portendere auguratur, ac in Chartade febre ardente laborante, his verbis annotauit Hippocrates libro septimo Epidemiωn. καὶ πόνοι τὰ τοῦ ψόφου περὶ τὰ στήθεα καὶ κοιλίην, καπόντος τοῦ πόματος. Idem quoque in Cydis filio ægr. 7. & in Theodori vxore ægr. 27. celebrat, qui omnes cum delirio perierunt. Difficilis etiam transglutitio ex stomachi resolutione & angustia, aut ex resiccatione, aut tumore præter naturam accidit, cum spiritu tussiculoso, quandoquidem inter respirandum tussis mouetur, dum ex potu aliquid in asperam arteriam redundat, nec fauces peruadit, ac respirationi spiritus quidam occursat qui tussim mouet. Quæ omnia cùm per se pessima edant exempla, in grauibus etiam morbis & cum perfrictione maximè sunt lethalia.

Manuum ac pedum tumores cum rubore, perniciem denunciant.

63 Τὰ ἐν χερσὶ καὶ ποσὶν ἐρυθήματα, ὀλέθρια.

Ἐρυθήματα tumores flammeos vocat, qui interdum temerarij sunt, interdum etiam affecta natura apparent, periculumque minantur, & ægrum cum maximis doloribus conficiunt. In extremis autem partibus apparentes rubores, deficientis iam natiui caloris significationem exhibent, & morbi victoris velut erecta de illo trophæa ostentant.

Qui vehementer efflant & reflexis sunt palpebris, ac per somnum leuiter suspiciũt, aurigine admodum fœdati & largiùs colorati moriuntur. In his album alui recrementum præcedit.

64 Οἱ ἐκφυσῶντες καὶ ἀνακεκλασμένοι ἐν τοῖσιν ὕπνοισιν ὑποβλέποντες, ἰκτερώδεες κατακορέες θνήσκουσι. λευκὸν διαχώρημα τούτοισι προέρχεται.

Coitio est empirica ex obseruatione nata. ἐκφυσῶντες sumi videntur qui in expiratione vehementer efflant, & qui ex incendio interno aut exæstuante thorace atræ fuliginis multam copiam expirant, magnamque respirationem edunt, & πνευματώδεες aut πνευματίαι & πνευματούμενοι dicuntur lib. περὶ διανοίας. Est enim ἐκφύσησις ἀθρόα τοῦ πνεύματος ἔξω φορά, & violenta quædam respiratio, cuius sunt opifices musculi intercostales cum externis qui ex scapulis & dorso ad thoracem pertingunt, succenturiatis in opus magnis epigastrij musculis. ἀνακεκλασμένοι verò dicuntur qui reflexis ac refractis sunt palpebris, ex musculorum qui palpebras claudunt conuulsione. Sic τὴν ὄμματος κατάκλασιν in Prorrhetico celebrat, & in aphorismis ac prognostico διαστροφὴν, quæ sunt grauissimorum morborum ac febrium assiduarum perniciosa admodum symptomata, quæ non nisi appetito neruorum principio & valdè affectis viribus contingunt. Quòd si quis ἀνακεκλασμένους simpliciter perfractos, delassatos & viribus fractos intelligit, & ad τὰς τῶν ἄρθρων κατακλάσιας referat, de quibus agit Galenus Comment. ad aphor. 18. libr. 6. epidemiωn. sect. prima. is propriè magis languentes ac labantes vires exprimit, nec ęgrum periculo eximit, cùm nihilò leuioribus casibus conflictetur, ac frequens sit in acutis morbis ex continuo incendio & graui humorum agitatione delassatio, ac velut confractio. Quod sequitur de oculorum per somnum suspectione, magnam facultatum exolutionem significat, & ab Hippocrate sugillatur, cùm τὰς ὑποφάσιας τῶν ὀφθαλμῶν ἐν τοῖσιν ὕπνοισιν, in Prognost. & aphorismo 52. libr. sexti. damnat. Eoque magis nostram περὶ τῶν ἀνακεκλασμένων explicationem, de refractis ac retortis palpebris approbat. Quod est reliquum de largiùs coloratis & admodum aurigine fœdatis, alterius est generis, nec hoc loco nisi in malorum accessione admodum quadrat, & velut in diuersa casuum concursione ex sententiæ 36. prius descriptæ fine desumptum est, nisi quòd illic προσδιέρχεται, hîc verò προέρχεται legitur. Codex Regius manu scriptus ἐμφυσῶντες habet, qua dictione τοὺς πνευματουμένους καὶ πνευματώδεες, inflatos & à flatibus distentos, quósque ἐμπεφυσημένους in Exegesi explicat Gal. intelligit, quales ferè sunt ἰκτερώδεες, & qui ex præcipuorum viscerum obstructionibus & tumoribus magnam in toto me-

A to mesenterio & viscerum cauo flatuum distentionem sentiunt, tandemque fatiscentibus viribus lenta morte & aquæ inter cutem degrauatione contabescunt. Quam in notionem πνευματούμενοι ἰκτερικοὶ dicuntur in Prorrhetico, & φυσώδεις ἰκτερώδεις Apollonius ab Hippocrat. describitur lib. 3. Epid. ægr. 13. post st. pest. illicque ἐμφύσημα κακὸν annotatur, vbi plurima à nobis hanc in rem adscripta sunt. Caluus hanc sententiam, quòd ea quæ diuersi sunt generis contineret, distinxit suis exemplaribus fretus, contra tamen omnium quos videre licuit codicum fidem.

[65] Αἱ ἐν πυρετοῖσιν ἐκστάσιες σιγῶσαι μὴ ἀφώνῳ, ὀλέθριαι.

In febribus vehementes mentis emotiones cum taciturnitate, in eo qui voce defectus non est, perniciem minantur.

ἐκστάσιες σιγῶσαι dicuntur insaniæ ac vehementes mentis emotiones silentes & taciturnæ, αἱ μετὰ σιγῆς, qualiter ἐξίστασθαι σιγῇ dixit Prorrh. 54. vt melancholicas insanias, quæ ἄνευ θορύβου καὶ κραυγῆς fiunt, indicet, & valde lethales sunt. Humoris nanque biliosi exB assationem & ex phrenitide insaniam portendunt, meritóque damnantur, velut οἱ ἐξιστάμενοι μελαγχολικῶς in Prorrh. μὴ ἀφώνῳ autem addidit, vt vocis organorum resolutionem, aut conuulsionnm, aut aliam quamuis affectionem excluderet, quam per ἀφωνίας in Prorrh. intelligit Galenus, eóque magis insania vehemens ac insignis mentis læsio denunciaretur, quam gesticulationibus, nutibus, & incompositis motionibus aut distractionibus ægri satis apertè proderent, etsi voce prorsus defecti non essent: tum etiam vt huiusmodi vehementes mentis emotiones cum silentio, ab his quæ ἀφωνίαν adiunctam habent, distinguatur, de quibus agitur in Prorrh.

[66] Τὰ πελιδνὰ γινόμενα ἐν πυρετῷ, συντόμως θάνατον σημαίνει.

Vbi liuores in febre fiunt, prope affore mors significatur.

C τὰ πελιδνὰ sunt quæ Græcis πελιώματα dicuntur, huiusmodíque liuores si in corporis summis partibus contingant, in breui expectanda mors est. Extremam nanque caloris natiui extinctionem & depopulationem præseferunt, vt in febribus continuis ad exitum tendentibus videre est νεκρώσεως γὰρ δὴ καὶ σβέσεως τῆς ἐμφύτου θερμασίας σημεῖον ἡ τῶν ἄκρων ψύξις τε καὶ πελίωσις ἐν ὀξέσι πυρετοῖς γινομένη, vt scribit Gal. Com. 2. in lib. 3. Epid. Cur autem eiusmodi liuores in extremis corporis partibus magis contingant, ab aliis Interpretibus est abundè dictum.

[67] Οἷσιν ἐν πυρετῷ ἀλγήματος πλευροῦ γινομένου κοιλίης ὑδατώδεα πολλὰ διαδιδούσης, ῥηΐζει. ἀσιτίαι δὲ παρακολουθοῦσι καὶ ἱδρῶτες μετ' εὐχροίης προσώπου, καὶ κοιλίης ὑγρῆς, καί τι καὶ καρδιαλγίης, οὗτοι μακροτέρως

D νοσήσαντες περιπλευμονικῶς τελευτῶσι.

Quibus cum febre lateris dolore accedente, aluus aquosa multa bile permixta transmittens alleuationem adfert, deinde verò cibos auersantur & sudoribus diffluunt, cum bene colorata facie ac humescente aluo, & dolor aliquis oris ventriculi succedit, ij diutiùs morbum trahentes pulmonum vitiis laborantium more intereunt.

Casuum multorum concursus iste ex empirica obseruatione ductus est, atque adeò fortè ex morbo laterali in pulmonum inflammationem verso. In morbo laterali laborantibus & pulmonicis alui profluuium suspectum est ob virium exolutionem. Aluus tamen aquea multa & biliosa exonerans, naturam aliqua ex parte alleuat, non pro ratione tamen, ideóque ad tempus aliquatenus leuantur ægri exonerata materiæ quantitate, sed nõ tollitur morbus, statímq; redit ferè. Cuius rei significationem præbet deiecta appetentia & cibi fastidium, sudorésque multi irriti aut nihil alleuantes, materiæque multitudine & virium imbecillitate ferè prouocati. In tanta igitur humorum copia, vbi fatiscentibus paulatim viribus nullam satis idoneam morbi solutionem molitur natura, non est absonum diutiùs morbum trahentes ægros, lenta corporis consumptione pulmonicorum more contaE bescere, aut μετὰ πνιγμοῦ καὶ ῥέγχους, hoc est, cum strangulatu & gutturis stridore (sic enim ῥεγμὸν vertit Aurelianus) vt scribitur lib. de rat. vict. in morb. acut. Præsertim cùm ἀσιτίαι huiusmodi, quas pro ciborum fastidio & deiecta appetentia sumimus (quemadmodum frequenter ἀσίτους pro ἀποσίτους ponit Hippocrat.) naturalium functionum prostrationem, ventriculi offensam, ac præcipuorum viscerum nutricationi subministrantium intemperiem denuncient. Floridus quoque & flammeus faciei color cùm non rarò suspectus sit Hippocrati, capitis repletionem & sanguinis copiam præsefert, ac nonnunquam iecoris ac lienis incommoda sequitur, sæpe verò ac ferè semper pulmonum vitia præsagit, in iisq; malarum rubor cernitur. Quibus casibus qui conflictantur, assiduis humoribus diffluunt, aluos ex humorum acrimonia irritatas & fluidas habent, ac ex perpetua in ventriculum humoris degrauatione, & humoris maligna qualitate cardialgia laborant, & de oris ventriculi dolore conqueruntur. Quapropter nihil mirum est eos longa in pulmones defluxione tentatos, pulmonicorum more consumptos, lenta corporis tabitudine deficere, aut tandem etiam suffocari. Codices quidam hanc sententiam diuidunt in duo membra, sed nos exemplarium pluralitatem secuti suF mus. Et certè non satis mihi videtur huius sententiæ lectio integra, & malim κοιλίη ὑδατόχολα πολλὰ διαδιδοῦσα ῥηΐζει.

[68] Πυρέσσουσιν ἐν ἀρχῇ μέλαινα χολὴ ἄνω ἢ κάτω διελθοῦσα, θανάσιμον.

Febrium initio si atra bilis sursum aut deorsum prodeat, lethale est.

Quod hîc de febribus effertur, morbis quibuslibet recentibus tribuitur aph. 22. lib. 4. eámque sententiam his verbis exprimit Celsus, Et is consumitur cui protinus in recenti morbo bilis atra, vel infra, vel supra se ostendit.

[69] Οἱ μετὰ καταψύξιος οὐκ ἀπύρως ἐφιδροῦντες ἄνω, δύσφοροι, φρενιτικοί τε καὶ ὀλέθριοι ἐν ὀξεῖ.

Quibus adsunt superiorum partium tenues sudores cum perfrictionibus, nec sine febre, ij corporis incontinentia & phrenitide vexati, præceps periculum denunciant.

G

Paulo aliter scribitur hæc sententia Prorrh. 27. & Aristagoræ nomine, vt in re dubia & sola obseruatione nixa insignitur. Illud verò ἐν ὀξεῖ, idem quod ὀξέως sumimus cum Præceptore Hollerio, vt supra ἐν ὀξεῖ ἀναθυμιώντες sentent. 36. aut vt in Prorrhetic. 86. ὀξέως ὀλέθριοι ponitur. Potest & ἐν ὀξεῖ periculi indignitatem in grauibus malis significare, vt passim, & ab interpretibus sumitur. Est autem malignorum symptomatum connexio quædam, cuius prope designata est adumbratio quædam paulò supra sent. 53. Et verò per ἐφιδροῦντες febris ardentis malignę quædam vestigia pressius adumbrantur vt Prorrh. 7. Illic enim πυρετοῦ ἐπιψυχθέντες, idem quod hoc loco μετὰ καταψύξιος οὐκ ἀπύρως, significat. Codex vnus Regius manu scriptus recentior tamen, pro ἐφιδροῦντες ἐφιδρῶντα habet, vitiosè tamen, vt & codex Asulanus ἐφιδρῶντα, & αἱ pro οἱ, sed tunc δυσφορίαι leg. esset vt in Prorrh.

[70] Τὰ ἐπ' ὀλίγον ὀξέα ἀλγήματα εἰς κληΐδα καὶ τὰ

H ἄνω πίπτοντα, ὀλέθρια.

Dolores sensim ingrauescentes, si ad iugulum & superiores partes transeant, perniciem minantur.

In naturæ motibus & motionibus, velut abscessibus, effluuiis, & materiæ quodam deposito, probatur semper impetus qui in inferiora procumbit, vt fusissimè nostris in lib. 2. Epid. Com. ostendimus. Sic enim in dolorum aut casuum concursu, qui supe-

riora corporis petunt, vi morbi & malignitate, non naturæ sollicitatione fiunt, ideóq; damno sunt. τὰ ἐπ' ὀλίγον ὀξέα ἀλγήματα, sensim ingrauescentes dolores diximus, partim vt eorum incrementa, partim verò damnosæ humorum transpositionis successionem indicaremus. Possunt etiam ἐπ' ὀλίγον ὀξέα ἀλγήματα intelligi qui pauco tempore ingrauescunt dolores, vt visceris alicuius interni, aut membranæ succingentis non contemnenda phlegmone intelligatur, & dolores acuti, continui & stabiles inflammationis magnitudinem suspectent. Quo in casu & iugulum & caput appetitur, eóque ad superiora progressu peripneumoniæ in Phrenitidem transitus suspectatur.

In longis periculis sedis dolor mortem affert.

71 Ἐν μακροῖσι ὀλεθρίοισιν, ἕδρης ἄλγημα θανάσιμον.

Istud indistinctè admodum prolatum (vt cætera multa) pronunciato fidem abrogat. Neque enim sedis dolor lethalis est, sed plærunque morbi solutionem per hæmorrhoidas procurat. Nisi igitur naturæ procuratione aut iudicationis modo fiat, vt in malorum accessione, damnandus est, non ideo tamen lethalis. Aut certè post longum & diu trahentem morbum, iam defectis viribus sedis inflammationem plærunque subortam intelligit, aut in illas partes depositam materiam, quæ vt plurimùm exitio est.

In his qui propter imbecillitatem non vident, nec audiunt, aut quibus labrum, aut oculus, aut nasus peruertitur, mors denunciatur.

72 Τοῖσιν ἀσθενέως ἤδη διαχειμένοισι, μὴ βλέπειν, ἢ μὴ ἀκούειν, ἢ διαστρέφεσθαι χεῖλος ἢ ὀφθαλμὸν, ἢ ῥῖνα, θανάσιμον.

Hæc sententia ex aph. 49. lib. 4. & Prognost. 14. libr. 1. integritatem accipit. Neque enim simpliciter mortem denunciant, sed tum si in febre assidua fuerint, & cum aliis indiciis pondus attulerint, ex facultatis animalis ac sensilis internecione, mortem in propinquo esse significant. Et ista etiam Celsus * in mortis notis reponit, si labra & nares, oculíque & palpebræ, & supercilia, aliquáve ex his peruertuntur, isque propter imbecillitatem iam non audit, aut non videt.

*Cap. 6. lib. 2.

In febribus ex glandularum tumoribus dolores morbi diuturnitatem prænunciant.

73 Ἐν πυρετοῖσι βουβῶνος ἄλγημα, νοῦσον χρονίην σημαίνει.

Grandularum tumores in febribus semper suspectam habent originem, cùm viscerum inflammationem, impuritatem, & magnam humorum corruptelam ac vitium prænuncient, ideóq; nõ est vero absimile ex abundante & maligno humorum penu, valdéque affecta corporis habitudine, morbi diuturnitati velut alimentum subministrari: idque præcipuè humorum crassorum & frigidiorum copiam natura in huiusmodi glandulas, velut ad abscessum deponente. Aliôqui certè humorum malignitate, magna viscerum corruptela & inflammatione, non parum suspecti sunt huiusmodi bubones, exitiumq; minantur.

Iudicationis cessationes in febribus, temporis quidem longinquitatem, non tamen perniciem inducunt.

74 Αἱ ἐν πυρετοῖσιν ἀκρισίαι, χρόνους μὲν ἐμποιέουσιν, ἀτὰρ οὐχὶ ὀλέθριαι.

ἀκρισίαι, quæ iudicationis cessationes dicuntur, & nullam aut certè difficilem solutionem significant, malignorum & crudorum humorum sunt soboles, & dolores aut diuturnitatem, aut mortem, aut etiam morborum reuersiones denunciant, vt scribit Hippocrat. lib. 1. Epid. Hæc igitur sententia indefinita est, & ad doctrinæ complexionem nisi adhibitis diorismis parum facere videtur. Etsi enim huiusmodi ἀκρισίαι naturæ robore morborum concoctione procurata, temporis diuturnitate in salubritatem verti possunt: par est tamen ad artis complexionem pronunciatorum vniuersales notiones in consilium adhibere, nec singularibus aut semel atque iterum obseruatis casibus fidei authoritatem credere. ἀκρισίαι autem legimus ex manuscriptis duobus codicibus, etsi quidam ἀκρασίαι cum impressis habeant, quidam etiam ἀκρησίαι, quam lectionem adhibuisse videtur Caluus. ἀκρασία autem Hippocrati victus intemperantiam & incontinentiam ac luxuriam ex multa cruditate, crapula, venere, aliísque id genus significat, interdum etiam motionis impotentiam quandam ac virium exolutionem.

Ex vehementibus doloribus obortæ febres, diuturnæ.

75 Οἱ ἐξ ἀλγημάτων ἰσχυρῶν πυρετοὶ, πολυχρόνιοι.

Hæc quoque sententia circumscriptionem aut distinctionem requirit. Vehementes enim & acres dolores plærunque è medio ægrum sustulerunt, velut ægr. 9. lib. 1. Epid. Quòd si à materia multa, cruda & crassa, affectis etiam visceribus originem febres duxerint, ad illius concoctionem temporis diuturnitatem intercedere non temerè existimandum est.

Dementiæ in quibus ægri sunt tremuli, aut aliquid inuestigantium more sensim contrectant aut palpant, phrenitim prænunciant. Quin & ad suram dolores, in his mentem emouent.

76 Αἱ τρομώδεες, ψηλαφώδεες παρακρούσιες, φρενιτικαί. καὶ οἱ κατὰ γαστροκνημίην πόνοι ἐν τούτοισι, γνώμης παράφοροι.

Sententia est 34. Prorrhetici in qua phrenitidis obscurum genus quoddam depingitur, paulóque aliter enunciatur. Quomodo autem phrenitim simpliciter, aut etiam eam vehementem prænunciet, explicat Galenus in Prorrhetico. Quod sequitur de furæ doloribus ex sententia 36. Prorrhetici huc translatum, & priùs sentent. 30. expressum, nullam necessitatem inuehit. Neque enim delirium portenditur, nisi ea materia relicta sura caput petat. Caluus hanc sententiam cum superiore obscurè admodum coniungit.

Qui in febre assidua voce defecti iacent, & oculis conniuentibus nictantur, hi euadunt quidem si post sanguinis ex naribus fluxum ac vomitum, ad loquelam & ad seipsos redeant. Sin verò secus accidat, cum spirandi difficultate celeriter intereunt.

77 Ὅσοι ἐν ξυνεχεῖ ἄφωνοι κείμενοι, μύοντες σκαρδαμύττουσιν, ἢν αἵματος ῥυέντος ἐκ ῥινῶν ἐμέσαντες φθέγξωνται, καὶ παρ' αὐτοῖσι γένωνται, σώζονται. μὴ γινομένων δὲ τούτων, δύσπνοοι γινόμενοι θνήσκουσι συντόμως.

Vocis defectio in febre assidua virtutis animalis oppressionem significat, occupato à materiæ copia neruorum principio, ex cuius quidem degrauatione oppressa natura, motionum efficacitates implicatas habuit, ex eáque imbecillitate nictationes & oculorum conniuentiæ originem traxerunt, vix sese aperientibus oculis ac subinde claudentibus, velut in dormiturientibus ac somno depressis accidit, vbi se continere volunt, neque tamen præ grauitate possunt, sed subinde oculos claudunt & aperiunt. Quod si nictationes illas ad continentem genarum motum, quo assiduè conniuent oculi, referas, poterit oculorum instabilitas, inconstantia & volubilitas subindicari, atque ex humoris cerebrum afficientis qualitate delirium significari. Oculi nanque incontinentes & instabiles (quales ἀσπαίροντας καὶ ἐνδινευμένους vocant, quique τοῖς πεπηγόσι opponuntur) mentem è sede constantiæ deturbatam portendunt, ex Hippocratis doctrina. Naturæ igitur onere leuato, & per sanguinis effluuium depleto cerebro, ac vomitione humorum abundantia refusa, nil mirum est morbi solutionem rite atque ordine procuratam, vocémque expeditam, & mentem esse redditam. Aliôqui credibile foret humorum copiam in pectus & pulmones illapsam, spiritales angustias præclusisse, ac ægrum

A ac ægrum difficultate ſpirandi breui iugulaſſe. Cæterùm cùm μύειν genarum oculos integentium ſit officium, conniuere, vt σκαρδαμύττειν nictari ex Plinio diximus. Eſt autem σκαρδαμύσσειν & καρδαμύσσειν (vtrunque enim ſcribitur Erotiano) τὸ συνεχῶς τὰ βλέφαρα κινεῖν. καὶ εἰς ἐπίμυσιν ἄγειν. εἴρηται δὲ ἀπὸ τοῦ καρδάμου, ὃ αὖ ὡς προσενέγκηται, συνεχῶς τὰ βλέφαρα ἐπιμύει. Codex vnus manu ſcriptus Regius, ἢν αἵματος ῥυέντος ἐκ ῥινῶν ῥύη, legit, quam lectionem ſequitur Aſulanus, vitioſè tamen.

78 Οἱ λαβόντες ἐς τὴν αὔριον παροξυνθέντες, κακόν.

Qui acceſſione correpti, poſtero die, grauiùs habent, iis malum denunciatur.

λαβόντες Hippocrati, inſolente phraſi, acceſſione correptos, aut quos febris inuadit, ſignificare videntur, cùm λαβὴ ἐπισημασίαν, & λῆψις febrium inſultum non inſolenter eidem [a]denotet. Morbi igitur acuti, in quos febrium inſultus cadũt, cùm ferè diebus imparibus vexent, & motum naturæ ſubeant, ſi poſtero die ingraueſcunt, aut paribus diebus morbus moueatur, malum aut diuturnitas portenditur. Scribitur nanque in aph. τὰ ἐν ἀρτίῃσι κρινόμενα δύσκριτα καὶ φιλυπόστροφα. Cornarius λαβόντες tanquàm ἀναλαβόντες B ſumit. [a]Lib. 1. epid. conſt. 2.

79 Τρίτην ἐπισχόντες τετάρτην παροξυνθέντες, κακόν. πάρα γε καὶ φρενιτικοὶ οἱ τοιοῦτοι παροξυσμοί.

Quibus tertio die ſubſiſtit acceſſio, & quarto ingraueſcit, malum denunciatur. Ac metus eſt ne huiuſmodi acceſſiones phrenitim inducant.

ἐπισχόντες dicuntur quibus febrilis acceſſio ſubſiſtit, inhibetur, reprimitur aut differtur, ac intermittit. Quæ ſi quarto die ingraueſcit, morbi incrementum ac malignitatem denunciat, quod iudicij ſpem opprimat. Neque tamen neceſſe eſt huiuſmodi acceſſiones in phrenitim incidere. Quidam ἐπισχύοντες legunt, (vt volebat Præceptor Hollerius) ac de acceſſionibus inualeſcentibus & vires ſumentibus die tertio intelligunt. Quæ ſi quarto die ingraueſcunt, in ſuperioris ſententiæ notionem cadunt.

80 Ὁκόσοισιν ἐκλείπουσιν οἱ πυρετοὶ μὴ κατὰ κρισίμους, C ὑποστροφικόν.

Febres ſi alio die quàm iudicatorio deſierint, recidiuam metuere oportet.

Hæc ſententia quæ dierum iudicatoriorum dignitatem commendat, confirmatur à Galeno Com. ad aphor. 61. libr. 4. vbi pro imparibus diebus iudicatorios accipi vult. In Progn. verò ad exactam iudicij diſciplinam, bonæ ſolutionis ſigna etiam requirit. ὁκόσοισιν, οἱ πυρετοὶ παύονται, μήτε σημείων γινομένων λυτηρίων. μήτε ἐν ἡμέρῃσι κρισίμοισιν, ὑποστροφὰς προσδέχεσθαι χρὴ τουτέοισιν. Quod poſtea hîc etiam repetitur. Qua de re plura quoque à nobis ſcripta ſunt Commentariis noſtris in lib. 2. epid. ſect. 5.

81 Οἱ ἐν ἀρχῇ λεπτοὶ μετὰ κεφαλῆς σφυγμοῦ καὶ οὔρου λεπτοῦ, πρὸς κρίσιν παροξύνονται, θαῦμα δὲ οὐδὲν εἰ καὶ παράκοπη καὶ ἔτ' ἀγρυπνίη γένοιτο.

Qui circa initia tenuiter febricitantes, ad iudicationem cum capitis pulſatione & vrina tenui ingraueſcunt, eos mentis emotione ac inſuper peruigilio corripi nil mirandum eſt.

D λεπτοὺς hîc accipimus τοὺς κατὰ λεπτὸν πυρέσσοντας, eos qui tenuiter ac leuiter febricitant, non ſecus ac τὰ κατὰ λεπτὸν ἀλγήματα, τὰ ἀδυνῆ explicantur Galeno in Prorrh. hoc eſt tenues aut leues dolores. Eos igitur qui tenui & debili in ſpeciem febre corripiuntur (βληχρὸν καὶ χλιαρὸν πυρετὸν vocat interdum Gal.) ſi poſtea ingraueſcunt cum capitis pulſatione & vrina tenui, nil mirum eſt delirio ac peruigilio vexari. Capitis nanque pulſatio humorum acrium & calidorum in cerebro agitationem ac raptum cum vrina tenui ſignificat, quod in mente emotis quotidie experimur. Ac certè videtur hîc febris ea exprimi, quæ ex magna humorum inæqualitate, & ex crudis, craſſis plurimiſque bilioſis & acribus ſuccis permixtis originem traxit, & deſcribitur lib. 4. de rat. vict. in morb. acut. cum iiſdem pene caſibus delirium ſuſpectans, niſi quòd illîc vertiginis meminit. Quo certè ſententia iſta rectè referri poſſe videtur. Nil autem refert num ἐπ' ἀγρυπνίη cum quibuſdam codicibus legamus, ac mentis emotionem cum peruigilio affuturam intelligamus, num verò ἔτ' ἀγρυπνίην inſuper etiam peruigilium cum delirio indicet. Quam lectionem cum publicatis retinuimus. Sunt au-E tem qui hîc λεπτοὺς τοὺς λελεπτυσμένους καὶ συντηκομένους, hoc eſt emaciatos & conſumptos intelligant, non video tamen quonam illud πρὸς κρίσιν παροξύνονται referant. Sed ſanè λεπτοὶ οἱ λεπτῶς πυρέσσοντες intelligi videntur, quod de leui febre nec dum incendij ſigna edente dicitur, quæ poſtea ad iudicium commota natura ingraueſcit, tuncque malignitatem & æſtum prodit. Quod ſatis indicat ὁ μετὰ κεφαλῆς σφυγμός. Etſi enim ad vehementes capitis dolores & arteriarum vibratum ex feruidiore materia ſublatis vaporibus refertur: ſolet tamen vulgi more hac nota ſæpè febris antea moderatæ & latentis intenſionem ac moram denotare. Velut lib. 7. epid. crebrò per κροτάφου σφυγμὸν febris obſcuræ præſentiam arguit, quæ vix aliòqui niſi capitis & temporum pulſatione deprehenderetur, vt in Polycrate, Pythodoro, & Eratolai puero.

82 Ἐν ὀξέσι κίνησις, ῥιπτασμὸς, ὕπνος ταραχώδης, σπασμὸν ἐνίοισι σημαίνει.

In præcipitibus malis, corporis motio, iactatio ac turbulentus ſomnus, nonnullis conuulſionem portendit.

F κίνησις hîc abſurdam in ægris motionem indicat, vt ῥιπτασμὸς corporis iactationem & incontinentiam, ἀλυσμὸν καὶ ἀπειλὰν exponit Galenus in Exegeſi cùm ægri ἀνωμάλως διερριμμένοι iacent, vt idem ſcribit in Prognoſtico, aut ἀσῶνται, διαφοροῦσι καὶ ἀηδῶς ἴσχουσι, lib. de rat. vict. in morb. acut. Sunt autem ea ſymptomata efferueſcentium & exagitatorum in corporis cauo & ventriculo humorum acrium indicia, & τὴν κάκωσιν στομάχου ἢ ἀρρωστίαν τῆς δυνάμεως præſeferunt, vt etiam ibidem ſcribit Gal. Ex quibus poteſt delirium induci, poteſt etiam conuulſio ſignificari, ſi materia ad neruos decumbat.

83 Αἱ ταραχώδεες θρασύτητι ἐγέρσιες παράφοροι, πονηρὸν, καὶ σπασμώδεες. ἄλλως τε καὶ μεθ' ἱδρώτων. σπασμώδεες δὲ καὶ τραχήλου καὶ μεταφρένου δοκέουσι ψύξιες, ἀτὰρ καὶ ὅλου τοῦ σώματος, ἐν τούτοισιν ὑμενώδεες οὐρήσιες.

G Turbulentæ cum confidentia expergefactiones, quæ mentem emouent, malo ſunt, ac conuulſiones minantur, præſertim verò ſi cum ſudore contingant. Quin & ceruicis ac dorſi perfrictiones, conuulſiones portendere videntur, ac multò magis quę totum corpus peruadunt, in quibus mictiones membranularum ſpeciem referunt.

Hæc ſententia ex duobus Prorrh. 112. & 113. conflata eſt, neq; tamen maiorem meretur fidem. Tumultuoſæ nanq; ac confidẽtes per ſomnum exurrectiones, ſiue cum ſudore, ſiue citra ſudorem contingant, conuulſionem nulla ex neceſſitate prædicunt. Quam tamen magis ſuſpectát ceruicis & dorſi perfrictiones, ac multò magis quæ totũ corpus peruadere videntur (etſi eam neq; neceſſariò prænunciant) præſertim verò in quibus pelliculoſæ ac membranaceæ mictiones apparent, quæ crudam multam ac frigidam materiam neruos appetentem ſignificent, interdum verò ſummam corporis colliquationem ac neruoſi generis conſumptionẽ denotẽt. Quibus affectibus non temerè conuulſiones ſuccedere in dies videre licet. In eáq; ſignificationẽ mihi potiùs H ſumi videntur ὑμενώδεες οὐρήσιες, quæ vel neruoſi generis colliquationem, vel materiæ neruos appetentis qualitatem demonſtrent, quàm ſi ex Prorrhetico aut codicibus manu ſcriptis ἀφρώδεες aut πυώδεες, aut ἰνώδεες legas. Etſi nanque ἰνώδεες οὐρήσιες quibuſdam crudæ & incoctæ intelliguntur, mihi tamen vero ſit ſimile apud Galenum in Prorrhetico ἰνώδεις pro ὑμενώδεις vitioſè eſſe ſcriptum, cùm ſcribit, διὰ μέσου δ' ἀμφοῖν ἰνωδῶν γραφέντων. ὑμενωδῶν enim facili lapſu legendum exiſtimo, ac eam lectionem à Ga-

leno significari auguror, qua ὑμενώδεις οὐρήσιες mediæ coniecturæ inter ἀφρώδεις ac πυώδεις ad conuulsionem denotandam ponuntur, easque intelligi quæ crassam quandam materiam, crudam & flatulentam continentes, returbatæ membranis similia quædam ramenta conuehunt, aut quæ viscidam & frigidam pituitam membranis similem vacuant. Neque verò ὑμενώδεις οὐρήσιες apud Hippocratem temerè vspiam reperiuntur, & postea hoc præsagio ὑμενῶδες οὖρον conuulsionem denunciare scribitur. Quanquam etiam postea sent. 264. vbi eiusdem sententiæ pars quædam repetitur, κριμνώδεες οὐρήσιες ponuntur & à nobis probantur. δοκέουσι autem meliùs ex Prorrhetico quàm δοκέοισι hîc legatur. A

Desipientiæ cum sopore conuulsiones minantur.

[84] Αἱ ἐν κώμαλι παραφρύσιες, σπασμώδεες.

Obscurum desipientiæ genus ac ἀσαφέες παραφρύσιες innuuntur, cùm graui sopore & torpore oppressi ægri insaniæ speciem eludunt, & magna in somnum degrauatione delirium colant. Quod transmutationis genus vt periculi plenum, passim ab Hippocrate damnatur. Quæ de re scribit Galen. initio Prorrh. & in fine Com. 1. in Prorrh. & satis multa diximus nostris in lib. 3. epid. annot. Hîc enim, vt alibi passim, κώματος nomine καταφορὰ inaudiẽda est, vt testatur Gal. in Prorrh. & in cap. 4. & 5. libelli περὶ κώματος. Cùm igitur eiusmodi in somnum degrauatio magnam habeat materiæ inæqualitatem, frigidam nempe putrescentem ex qua sopor excitatur, & calidam ac acrem permixtam desipientiæ causam, phrenitis pessima plærunque, interdum mors non sine conuulsionis miserabili specie denunciatur. Codices impressi ἐν καύμαλι habent, sed κώμαλι cum interpretibus & manu scriptis Regiis legimus. Quod vitium aliàs apud Hippocratem frequens est. B

Quæ sensim feroces fiunt mentis emotiones, in ferinas euadunt. Quin & conuulsiones quoq; prænunciant.

[85] Αἱ ἐπ' ὀλίγον θρασεῖαι παραφρύσιες, θηριώδεες, καὶ σπασμοὺς δὲ προσημαίνουσιν.

Sententia est 26. Prorrhetici, in quo conuulsionis nihil meminit. Sed huiusmodi insaniæ ac ferinæ desipientiæ ferè cum conuulsionibus mortem afferunt. Quarum etiam meminit Prorrhet. 123. quod etiam istius sententiæ expressam habet effigiem, & postea repetitur hoc præsagio. C

Temerarij ventris tumores in morbis longis conuulsiones afferunt.

[86] Ἐν τοῖσι μακροῖσι κοιλίης ἄλογοι ἐπάρσιες, σπασμώδεες.

Tumores ventris qui præter modum ac præter rationem fiunt, cùm heterogenei sint generis, nihil habent cum conuulsionibus commune, ideóque temerè adscriptum videtur, vt ex hydropicis videre est, qui pluribus tumoribus abundant. Videtur verò ex Prorrh. 98. & 99. adumbrata hæc sententia. ἔπαρσις autem idem quod ἔπαρμα, tumorem omnem præter naturam Hippocrati significat.

Qui statim sine ratione perturbantur, peruigiles sunt, sanguinem è naribus stillantes, sexto die noctu alleuantur, postridie verò laborantes tenui sudore correpti, & in somnum delati delirant, iis larga sanguinis è naribus profusio morbum soluit. Cuius rei indicio est diluta vrina.

[87] Τὰ εὐθὺ ταραχώδεα, ἄγρυπνα, ἐπιστάζοντα ἐκ ῥινῶν, ἑκταῖα κουφισθέντα νύκτα, πονήσαντα δὲ ἐς τὴν αὔριον, ἐφιδρώσαντα, κατενεχθέντα, παρακρούσαντα, αἱμόῤῥοος λαύρως, καὶ λύει τὰ πάθεα. δ' ὑδατῶδες οὖρον τοιαῦτα σημαίνει. D

Concursio est empirica quæ in vnius aut alterius ægri obseruatione, hæmorrhagiæ signa plurima simul contulit, eámque futuram prædicit. Credibile verò est hoc in morbo magnam inesse vim crassioris succi melancholici, ad atram bilem accedentis. ταραχώδεις autem ægri dicuntur οἱ ἀλόγως ταρασσόμενοι, quod est indicium mentis leuiter oblæsæ, & phrenitidis rudimentum quoddam. Repetitur hæc sententia Prorrh. 132.

Qui cum his quæ suprà dicta sunt furiosa & vehementi mentis emotione tenentur, ij si tremuli euadunt, malignè habere iudicantur.

[88] Μετὰ τῶν εἰρημένων, τῶν ἐξισταμένων μελαγχολικῶς, οἱ τρομώδεες γινόμενοι, κακοήθεες. E

Contingit interdum vt exusto ab atra bile restitante sanguine, nec dum liberaliter satis effusa per nares materia, ægri in furiosam & vehementem mentis emotionem efferantur, quę ἔκστασις μελαγχολικὴ, posteaque μελώδης Hippocrati dicitur. Appetito igitur huiusmodi humore neruorum principio, atra bile perciti fiunt, ac tremuli euadunt, túncque malignè admodum habent, parúmque sperabilis vitæ salus est. Rectè igitur hæc sententia superiori iungitur, licet & per se efferri possit, vt Prorrh. 14. & paulò post. Caluus pro κατενεχθέντα παρενεχθέντα aut aliud quid legisse videtur.

Desipientia cum difficultate spirandi & sudore lethalis est. Quinetiam cum difficultate spirandi & singultu, mortem adfert.

[89] Παραφροσύνη ἐν πνεύμαλι καὶ ἱδρῶλι θανατώδης. θανατώδης δὲ καὶ ἐν πνεύμαλι καὶ λυγμοῖ. F

ἐν πνεύμαλι ex manu scriptis codicibus Regiis legimus cum interpretibus. πνεῦμα autem Hippocrati simpliciter elatum difficultatem spirandi significare testatur Galenus lib. 3. περὶ δυσπ. & in Exegesi, vt πνευματώδεις & πνευματίας anhelatores & suspiriosos vocat, interdum τοὺς πνευματιζομένους, hoc est, τοὺς μέγα καὶ πυκνὸν ἀναπνέοντας, vt exponit Galenus Com. 3. in Prorrh. Huiusmodi igitur respiratio incendium internum ac inflammationem cùm denunciet, non longè abest à periculo, diffluentibus sudore ægris ex virium imbecillitate. Neque tamen cuiquam mirum videri debeat, hoc difficultatis spirandi genus quo increbrescit spiritus, cum delirio hîc iungi, quòd delirij magnitudinem inflammationis internæ causa superet, ideóque leui παραφροσύνης appellatione desipientiam eleuet. Quod multis in locis Hippocrati alias familiare est, vt satis constat ex Galeno libr. 3. de diff. spirandi, & nos in Epidemiis scripsimus. Singultus quoque in huiusmodi respiratione, quòd ad internam phlegmonem insignem ac præcipuè hepatis consequatur, ex aph. 58. lib. 5. & aph. 17. lib. 7. non temerè mortem intentat, cùm etiam conuulsionis rudimenta præseferat, humorum acrimonia & feruore irritato ventriculi osculo, insignibus ad sensum neruis prædito. Quòd si quis communem & publicatam lectionem retineat, de thoracis suppuratione intelligenda veniet, quando puris huiusmodi collectio ex concepto incendio delirium excitabit, & dimanantibus sudoribus ægrum ad exitum perduxerit. G

Quæ in phreniticis manifesta apparent insomnia, probanda sunt.

[90] Ἐνύπνια τὰ ἐν φρενίτιδι ἐναργῆ, ἀγαθόν.

Sententia est Prorrhetici 5. quæ tamen hîc aliam habet notionem. Sunt autem phreniticis insomnia manifesta, quæ turbulentis & perturbatis opponuntur. Ea vt variam & cõfusam vaporum materiam in cerebrũ sublatorũ, ita magnam corporis perturbationem significant. Quæ verò manifesta sunt & euidẽtia, ac veris suis formis animæ prætensa, ea animi firmitudinẽ ac minorem quoq; perturbationẽ, tum stabilem humorum & spirituum sedationem præseferunt. Aut certè quæ in phreniticis apparent manifesta insomnia ad phrenitidis denunciationem valere existimandum. Eoque sensu cum Prorrhetico cõsentiet hoc præsagium. Codex vnus manu scriptus Regius pro ἐναργῆ ἐν ἀρχῇ non sine mendo legit, cuius lectionis etiam meminisse videtur Caluus, qui vtranque lectionem adhibuit. G

[91] Ἐν

A ⁹¹ Ἐν φρενίτιδι διαχωρήσιες λευκαὶ, καὶ νωθρότης, κακόν. ῥῖγος τουτέοισι κάκιστον.

In phrenitide albicans deiectio ac torpor, malum denunciat. His succedens rigor pessimus.

Huius sententiæ explicatio ex Prorrh. 13. assumenda est. Illic nanque Archecratis nomine, & particulæ (ἆρα) additione quodammodo in dubium vertitur, & in obseruatione empirica fidem tuetur. νωθρότης autem quæ est animalium functionum ac sensationum symptoma, cùm ex frigidis, crassis, glutinosis & tardis succis originem ducat, non temerè huiusmodi casibus succedit. Præceps nanque vitalitatis exitium, ac calidi natiui omnimodam extinctionem desultorij huiusmodi casus ac transmutationes significant, velut ex phrenitide & continuis vigiliis, veternus, ignauia & sopor. Sic νωθρὴ κατάφορα in phreniticis lib. 3. Epid. in st. pest. exitium attulit. In his rigor cùm viribus iam confectis accidat, non iudicationis ratione, perniciem denunciat, quod etiam vulgus agnoscit, & damnatur Prorrh. 35.

B ⁹² Ἐν τοῖσι φρενιτικοῖσιν ἐν ἀρχῇσι τὰ ἐπιεικῶς ἔχοντα, πυκνὰ τε μεταπίπτοντα, κακόν.

In Phreniticis cùm omnia circa initia moderatè & sedatè se habeant, ac subinde permutentur, malum denunciatur.

Ex Prorrhetic. 12. videtur hæc petita sententia & aliquantulum diminuta. Crebras verò in phreniticis permutationes etiam Prorrh. 28. damnat, vbi & quænam hîc crebræ permutationes intelligantur, Galenus fusissimè explicat.

⁹³ Τῶν ἐξισταμένων μελαγχολικῶς, οἷς τρόμοι ἐπιγίνονται, κακόν.

In vehementi & furiosa mentis emotione accedentes tremores, exitio sunt.

Hæc sententia cum Prorrh. 14. & sententia 88. paulò antè expressa conuenit. In atra enim bile percitis tremores cùm neruosi generis intensam resiccationem ac motionis imbecillitatem præseferant, extremam perniciem denotant. Quare τὸ κακὸν hîc exitio esse diximus, quòd κακότης in tanti mali significatione nimis leue esse scripserit Gal. & τὸ ἐσχάτως ὀλέθριον expofuerit.

C

⁹⁴ Οἱ ἐξιστάμενοι μελαγχολικῶς, τρομώδεες γινόμενοι καὶ πτυαλίζοντες, ἆρά γε φρενιτικοί.

Vehementi insania detenti, tremuli, cum crebra sputatione, metus est ne phrenitici euadant.

πτυαλισμὸς frequentem sputationem & crebram oris saliuationem significat, quæ ex humidiore ac imbecilliore ventriculo, tunicæ continuitate os humectante, aut ex cerebro in palatum humoris copiam refundente oritur, vt scribit Gal. Com. in Prorrh. 1. In phreniticis verò plærunq; annotatur ob laborantem mentem, vt ἀνάχρεμψις πυκνὴ, præsertim si vtraq; sit inanis & irrita. Etsi interdum etiam ex meningum cerebri inflãmatione, tenuis humoris vt ichoris aliquid in palatũ & fauces exudare conspiciatur, velut in pleuritide & ophthalmia laborantibus oculis accidit. Cùm igitur libri huius autor dispersa phreniticorum signa temerè colligeret, πτυαλισμὸν ex Prorrh. 13. & 31. huc adscripsit, etsi vero similius est vomitionem ab huiusmodi crebra oris saliuatione quàm phrenitidem sperari oportere. Codices Regij manu scripti omnes has duas sententias (vt par est) coniungunt, vnamq; hoc modo efficiunt, τῶν ἐξισαμένων μελαγχολικῶς, οἱ τρομώδεες γινόμενοι, καὶ πτυαλίζοντες, ἆρά γε φρενιτικοί. Quam lectionem secutus videtur Caluus.

D

⁹⁵ Οἱ ἐκστάντες ὀξέως ἐπιπυρέξαντες, φρενιτικοὶ γίνονται.

Vehementer & acutè mente emoti, si febris iterum repetat, phrenitici euadunt.

Sententia est 15. Prorrhetici, vbi ἐπιπυρέξαντες σὺν ἱδρῶτι legitur. Codices manu scripti duo Regij ἐπιπυρέξαντες ὀξέως legunt, non sine ratione. Cuius lectionis meminit Gal. in Prorrh.

⁹⁶ Οἱ φρενιτικοὶ βραχυπόται, ψόφου καταπλόμενοι, τρομώδεες ἢ σπασμώδεες.

E

Phrenitici parum bibunt, ex leuibus strepitibus facilè irritantur, tremuli sunt aut conuulsionibus tentantur.

βραχυπόται ex Prorrh. 16. legimus, duobus codicibus manu scriptis nixi. Quin & Gal. lib. 3. περὶ δυσπ. & lib. 5. loc. affect. in phrenitidis notione βραχυπότας legit. Aretæus quoque in Phrenitidis curatione βραχυπότας phreniticos facit, hoc genus phrasis exprimens, etsi alio ferè sensu. Cæterùm captæ mentis indicium est rara in phreniticis potio, cùm magna linguæ resiccatio, & affectio calida & sicca inexplebilem sitim faciat, cuius extinctio animalium sensationum prostrationem præsagit. Exemplariũ bona pars βραχύ τι legit, quam lectionem vt suspectam asterisco subsignat Asulanus, eamq; sequuntur interpretes, & βραχύ τι ψόφου καταπλομένους φρενιτικοὺς intelligunt, ὡς βραχύ τι ψόφῳ καταπλομένους, qui vel minimis strepitibus irritantur & percelluntur, quòd ab his vel nullo negocio in furorem agantur, & in totum abalienentur. ὀξυήκοοι γὰρ ὑπὸ ψόφου καταπλόμενοι φρενιτικοί, vt scribit Aretæus. Galenus quoq; in Prorrhetico τοὺς τὰ βραχύτατα ὑποπτευομένους interpretatur, quòd maximè sint suspicaces & facilè irritabiles, ideóque vel re leuissima statim perturbentur, & quouis strepitu promptè deterreantur. Alias autem vocis huius notationes in Prorrhetico adscripsimus. Sunt qui istud etiam ad strepitum qui inter bibendum editur, & sonum qui inter labendum ex potione auditur referunt, cuius causa in summam œsophagi resiccationem reiicienda est. Tremoribus autem & conuulsionibus tentantur phrenitici ingrauescente morbo & prope iam affectis viribus, ex insuperabili neruosi generis imbecillitate & resiccatione. ἐχ ἥκιστα δὲ τ' ἄλλων τοῖσι φρενιτικοῖσι τὰ νεῦρα πονέει. μάλα γὰρ τι αὐτῶν φρενιτικοί, vt scribit Aretæus in phrenitidis curatione.

F

⁹⁷ Τὰ ἐν φρενιτικοῖσι νεανικῶς τρομώδεα, θανάσιμα.

In intensa phrenitide tremores lethales.

Tremores in phreniticis multis rescriptis sugillantur ab Hippocrate, valdeq; iis affectis accidunt & ad extremam perniciem adductis, vt scribit Galenus Com. 1. in Prorrh. in eosq; frequenter desinunt, vt testatur Prorrh. 9. ex quo translata est hæc sententia. Mirum tamen subit cur contra Galeni mentem νεανικῶς τρομώδεα iunxerit Caluus.

G ⁹⁸ Αἱ περὶ ἀναγκαῖα παραφροσύναι, κάκισται, αἱ ἐκ τούτων παροξυνόμεναι, ὀλέθριοι.

Desipientiæ quæ circa necessaria fiunt, pessimæ, & quæ ex his ingrauescunt, exitium portendunt.

Mentis error qui fit circa opinabilia & quæ δοξαστὰ aut ἔνδοξα vocant, leuius malum facit, quàm si in necessariis & his quæ æternitatem à natura nacta sunt alienatio fiat. Tunc enim planè depositam mentem & valde læsam, ac bile occupatam ista significant, quæ promptissimè concepto incendio in atram vertatur, & μανιώδεις παραφροσύνας aut θηριώδεις inuehat, cùm leues illæ desipientiæ veluti madidorum aut ægrorum vanæ species, ex efferuescente succorum beneuolentia ortæ, momentaneos casus faciant. Sic ioculares desipientiæ & quæ cum risu fiunt minùs suspectæ sunt, quàm quæ graues & seriæ, & quæ cum studio fiunt, vt scribitur aphorism. 53. libr. Hîc ergo ἀναγκαῖα dici videntur τὰ σπουδαῖα, res graues & seriæ, aut actiones vitæ necessariæ, & quæ vitam tuentur, quarum certè negligentia valde suspecta est. Sunt & ἀναγκαῖα Hippocrati, quæ dicuntur violenta & quibus vis adhibetur, & ἀνάγκαι quibus vis omnis continetur, libris de fract. ἀνάγκην etiam Erotianus ἀπὸ τῆς βίας ex Bacchio poni scribit. Quæ certè nullum hîc habent locum. Non igitur abs re quæ ex his ingrauescunt desipientiæ, exitio sunt, quòd in vehementes & furentes mentis emotiones tendant. Quidam codices has sententias distingunt, verùm mihi aptè coniungi videntur. Codices Regij manu scripti, οἱ ἐκ τούτων παροξυνόμενοι legunt, eodem prope sensu.

H

Desipientiæ cum voce stridula, linguæ reuulsione, ac ipsi quoque tremuli, vehementem mentis alienationem significant. In his durities aut asperitas perniciem minatur.

[99] Αἱ παραφρύσιες, φωνῇ κλαγγώδεες, γλώσσης σπασμώδεες, καὶ αὐτοὶ τρομώδεες γινόμενοι, ὀξίσαντ. σκληρυσμὸς ταύτῃσιν ὀλέθριον.

Sententia est Prorrh. 19. à Galeno explicata, vbi tremor ad linguam & vocem refertur, quæ fit tremula & intercisa, reuulsis præ siccitate neruis vocalibus. Intremiscit verò lingua, ob nimiam siccitatem impotenti animali facultate: ac tremori coniuncta est conuulsio, resiccatis musculis & ad cerebri intemperiem compatientibus. Hîc verò tremor ad ægros & totum corpus refertur, quod symptoma phreniticis ob nimiam resiccationem familiare est, & passim annotatur. Ad quam totius quoque corporis, aut cutis scabrities & asperitas consequitur. Hîc quoque Cornarius lectionem Prorrhetici secutus videtur, & γλώσσης σπασμοὶ τρομώδεες, & αὐταὶ τρομώδεες γινόμεναι legisse.

Desipientiæ quæ iam admodum fractis & debilitatis viribus succedunt, pessimæ sunt.

[100] Αἱ προεξαδυνατησάντων παραφροσύναι, κάκισται.

Sententia est Hippocratis OEconomiam redolens, ex Prorrh. 9. translata, nulla tamen (vt illîc) nominis circumscriptione deformata. Sunt autem οἱ προεξαδυνατήσαντες (vt exponit Gal. Com. 3. in Prorrh.) οἱ προκεκμηκότες τὴν δύναμιν, καὶ οἱ μετ' ἐκλύσεως. Codices manu scripti Regij in Prorrh. προεπαυδησάντων pro προεξαδυνατησάντων legunt, paulùm à genuina deflexa lectione, ex quibus προαπαυδησάντων legi debere coniiciendum est, non immutata notione, nisi recepta esset omnibus codicibus & Galeno postrema lectio. Sunt nanque προαπαυδήσαντες iam longè antè defatigati & fracti, velut viribus deficientes, vt ὑπὸ λιμοῦ ἀπηυδηκότες dicuntur fame enecti, confecti, & qui præ fame deficiunt. Et hæc quoque Erotiani est lectio, qui προαπαυδησάντων alia notione sumit pro iis qui antea voce defecti sunt.

Crebræ in phreniticis permutationes, conuulsiones denunciant, ac prauæ sunt.

[101] Τὰ ἐν φρενιτικοῖσι πυκνὰ μεταπίπτοντα, σπασμώδεα, πονηρά.

Sententia est Prorrhetici 28. fusissimè à Galeno explicata. Caluus duplicem apposuit huius præsagij versionem, parum tamen Hippocratis mentem est assecutus.

Crebræ in phreniticis cum perfrictione sputationes, nigrorum vomitionem prænunciant.

[102] Οἱ ἐν φρενιτικοῖσι μετὰ καταψύξιος πτυαλίζοντες, μέλανα ἔμετον δηλοῦσι.

Aliis verbis, eadem tamen notione, effertur Prorrh. 31. πτυαλισμοὶ inter vomitionis signa accensentur ab Hippocrate, cùm exoneranda materia in ventriculo coit, & quod serosius est regurgitat, crebráque saliuatione expuitur. κατάψυξις quoque quæ totius corporis perfrictionem indicat, comparatam intrò naturam ad motum & noxiorum expulsionem significat, interdum etiam humoris vomitione refusi qualitatem præsefert, non secus ac in vomitionis præsagio præcordiorum frigus adscribit Hippocr. in Prognostico. Nigrorum autem vomitum affore ex succorum assatione & adustione in phreniticis, nil mirum est, in quibus nigra sæpe refunduntur, ac qualia apparent si aquæ atramentum permisceas. Habes accommodatum huic sententiæ luculentum exemplum ægr. 12. lib. 1. Epid. in quo hac de re satis multa scripsimus.

In his qui variè morbum trahunt & mente mouentur, si subinde sopor incidat, prænuncia expectandam esse nigram vomitionem.

[103] Τοῖσι ποικίλως διαγνοσέουσι καὶ παραχρέουσι, πυκνὰ κωμάδεσι, προσδέχεσθαι λέγε μέλανα ἔμετον.

Temeraria est & sine ratione obseruata concursio. Varia autem morbi & inæqualis materia, varias affectiones & diutiùs trahentem morbum facit, quíque nullam statam aut propriam constitutionem seruet, sed frequentem habeat casuum commutationem. In his mentis emotio cum frequenti sopore nigram vomitionem non necessariò elicit, nisi phrenitidem priùs suspectaueris.

Quæ conuulsionis in morem affligunt, ea altum stuporem (catochum vocant) inducunt.

[104] Τὰ παρεξισωμένα τρόπον σπασμώδεα, κάτοχα.

Aliter effertur hæc sententia Prorrh. 161. & ad aurium tuberculorum prædictionem facit, ad quam etsi desultorio quodam modo viam munit hic author, tamen eam ne leuiter quidem hîc adumbrauit. Conuulsiones membrorum initiis cùm non temerè ex plenitudine fiant, redundantem magnam in cerebro humorum copiam significant, ex qua neruosum genus afficitur, & mentis arce occupata, sopores & alti stupores (catochos dicunt) oriuntur. Quem in sensum simplex huius sententiæ notio trahi potest. Quod si (vt in Prorrhetico) abscessuum ad aures significationem elicere velis, non abs re ex huiusmodi redundante crassorum & crudorum succorum in cerebro copia, ad aures tubercula proditura sperabis, cùm scribat Galenus, καὶ πόνου καὶ ταῖς παρωτίδας εὔλογον ἐστὶν ἐπὶ τῆς σπασμώδεσί τι καὶ κωματώδεσι χρονίζουσι γίνεσθαι, μέλλοντος τοῦ κάμνοντος. Hoc igitur modo τὰ κάτοχα τὰ τὴν κατοχὴν ἐπιφέροντα significant. Quòd si & redundantis humoris conditionem, & morbi naturam spectaueris, possunt stabiles, firmos, inhærentes aut pertinaces morbos denotare, quòd τὰ κάτοχα τὰ βεβαίως ἱδρυμένα, καὶ δὴ κατεχόμενα νοσήματα quibusdam præseferant, vt scribit Gal. Com. 3. in Prorrh. Codices quidam σπασμοτρομώδεα τρόπον habent. Quam lectionem etsi agnoscit Gal. in Prorrh. eam tamen sugillat.

Parui in longis morbis aurium tumores, si subinde sanguis è naribus profluat, & tenebricosa vertigo excitetur, exitio sunt.

[105] Τὰ παρ' οὖς ἐπάρματα ἐν μακροῖσι μικρά, αἱμορρώδεα καὶ σκοτώδεα ἐπιφαινόμενα, ὀλέθρια.

In longis morbis cùm magna sit materiæ frigidæ & crassæ copia, sæpe à natura abscessus tentantur, quos quidem humorum multitudini respondere oportet, aliòqui huiusmodi excretiones & abscessus nullum adferent leuamentum. Sic enim lib. 2. Epid. probat Hippocrates τὰς ἀποστάσιας ἀξίως τῆς περιβολῆς τοῦ νοσήματος γενομένας. Subinde verò sanguinem profundere, morbi peruicaciam ac naturæ imbecillitatem ostentat, cùm degrauantem materiæ copiam vno impetu exonerare nequeat. Quin & tenebricosa vertigine vexati, magnam spirituum agitationem ac natiui caloris imbecillitatem significant, qui humores conficere nequeat, ac proinde plurimos in flatus conuertat. Dicuntur autem σκοτώδεες Galeno οἱ ἐν ταῖς κινήσεσι σκοτούμενοι, qui inter mouendum tenebricosa vertigine ac caligine rotantur. Qui cùm valde affectis sint viribus, exitium in longis morbis non abs re minantur, quòd eas ad morbi diuturnitatem alacriter superesse oporteat.

Febres vertiginosæ & cum tenuis intestini morbo, & sine hoc, perniciem intentant.

[106] Οἱ λυγγώδεες πυρετοὶ καὶ αὐτοὶ ἰλέων καὶ μετ' ἰλέων, ὀλέθριοι.

λυγγώδεες habent exemplaria manu scripta quædam, quòd λυγγώδεες πυρετοὶ dicantur Hippocrati vsitata phrasi, febres in quibus diu singultiunt ægri, aut per totum morbi decursum singultus intenditur, vt scribit Galenus Com. in libr. de rat. vict. in morb. acut. Febres igitur huiusmodi singultuosæ periculi plenæ sunt, vt supra diximus, cùm internam viscerum phlegmonem, præcipuéque

A pueque hepatis indicent. Quòd si ἰλιγγώδεας febres retineas, vertiginosæ febres intelligentur, in quas subinde vertigines incidunt, & in quibus ægri perpetuò offusas menti caligines ac nubes sentiunt, crebrásque spiritus circumuolutiones ac rotationes, ex pleniore humidi & crassi succi in cerebro à flatibus distenti copia. At per se huiusmodi casus satis suspecti sunt, & plærunque magna inducunt deliria, vt nil necesse sit ad morbi perniciem ileum adiungere, quòd sit alterius naturę & generis, & vt plurimùm ex sese exitialis. At cum singultu huiusmodi ilei esse possunt, sed non sine exitio, vt scribitur aph. 10. lib. 7. & hoc Præsagio postea repetitur. Exemplaria quædam ἰδίων pro ἰλεῶν habent, eamque lectionem probabat Præceptor Hollerius, & pro sudoribus accipiebat. Nam & ἴδος, ἱδρὼς dicitur, alióqui ἴδος τὸ πνῖγος, hoc est ęstum præfocantem significat, & ἴδιος πνῖγος exponit Hesychius. Idem ἰδίς, ἱδροί, ἀγωνιᾶ, & ἰδίειν ἱδροῦν explicat.

[107] Τοῖσι πνευματίοισιν ἐοῦσι πυρετὸς ὕστερον ὀξὺς, μετὰ ὑποχονδρίου ξυντόνου καταψυχθεῖσι, παρ' οὖς μέγα ἔπαρμα.

In anhelatoribus & suspiriosis febris postea acuta, cum præcordiorum contensione perfrigeratis, magnum circa aures tumorem expectare oportet.

B Sumpta est hæc sententia ex Prorrhetic. 164. Quos enim illîc πνευματουμένους, hîc πνευματίας dixit, vt libr. de rat. vict. in morb. ac. τοὺς πυκνὸν ἀναπνέοντας exponit Gal. Eamq; ob causam sententias istas coniunximus, non repugnantibus exemplaribus manu scriptis, quod etiã Caluum fecisse animaduertimus. Hîc igitur ὑποχόνδριον ξύντονον vocat, quòd illîc ὑποχόνδριον σκληρὸν, pręcordiorum distentionem cum tumore subfrigido, indicans abscessuum sobolem potiùs quàm phlegmonem, quæ sanguinis ex naribus profusione soluitur. Exemplaria quædam manu scripta πνευματίησιν pro πνευματίαις habent, quod magis est Ionicum, reliqua omnia πνευματίοισιν, non sine mendi suspicione tamen. Nam quos alibi πνευματίας vocat, hîc πνευματίοις dici non temerè aliàs reperias, sed πνευματικοὺς potiùs & πνευματουμένους in Prorrhetico. Ex hac etiam Prognosi Prorrheticum illud emendare licet.

[108] Οἷσιν αἱ ἐν πυρετῷ ὀδύναι γινόμεναι περὶ ὀσφὺν καὶ τὰ κάτω χωρία, φρενῶν ἅπτονται, ἐκλείπουσαι τὰ κάτω, ὀλέθρια, ἄλλως τε κἢν ἄλλο τι σημεῖον προσγένηται πονηρόν. ἢν δὲ τ' ἄλλα σημεῖα μὴ πονηρὰ γίνηται, ἔμπυον γενήσεσθαι ἐλπίς.

C Lumborum atque inferiorum partium dolores quibus febris etiam accedit, si relictis inferioribus septum transuersum appetant, tum verò pręsertim exitio sunt si aliquod periculosum signum accesserit. Quòd si reliquorum signorum nullum periculum ostenderit, futuræ suppurationis metus est.

Celebratur hæc sententia in Prognostico, quod effecit vt has sententias temerè disiunctas in codicibus publicatis coniungeremus, melioribus etiam exemplaribus freti. Eam his verbis explicat Celsus cap. 7. libr. 2. Si à coxis & ab inferioribus partibus dolor in pectus transit, neq; vllum signum malum accessit, suppurationis eo loco periculum est. Huiusmodi quoque dolorum occursationes ad superiora, ἀναδρομὰς vocat in Prorrh. & damnat sent. 69. & 83. Asulanus ἐκλείπουσιν vitiosè pro ἐκλείπουσαι legit, & ἔμπυον γενέσθαι pro γενήσεσθαι. Caluus hanc verò Hippocraticam sententiam ita obscurauit, vt vix quid elicias statuere possis.

D [109] Παιδίοισιν ὀξὺς πυρετὸς καὶ κοιλίης ὑπόστασις μετὰ ἀγρυπνίης, καὶ τὸ ἐκλακτίζειν, καὶ τὸ χρῶμα μεταβάλλειν, καὶ ἴσχειν ἔρευθος, σπασμῶδες.

In pueris febris acuta cum alui suppressione & peruigilio, calces velut iactare, ac colorem mutare, & ruborem contrahere, conuulsionem minatur.

Ex Prognostico quoq; illustratur hæc sententia, vbi de puerorum in febre conuulsionibus agit, quibus promptissimè tentantur, ob alimenti cruditatem, & ex lactis vitio acrimoniã, tum verò neruosi totius generis imbecillitatem, vt testatur Gal. Com. ad aph. 25. lib. 3. & Com. 3. in Progn. Hîc autem ἐκλακτίζειν ponitur, quod est calcitrare, calces iactare & cædere, qua dictione materiæ agitationem & feruorem subindicat, ac corporis incontinentiã, qua pueri ῥιπτάζονται, & cõmoti humores neruorum principium faciliùs tentant. Cuius loco in Prognostico ἐκπλαγῆναι & κλαυθμυρίζειν posuit, quod est perterreri ac lugere aut plorare, vel (vt Gal. exponit) φοβηθῆναι σφοδρῶς. Quæ cùm sint pueris familiaria ob rationis infirmitatem, ac humorũ ex lactis corruptione os ventriculi

E grauantium vitium, aut cerebrum exhalationum acrimonia replentium, meritò φόβους in ætatum morbis, pueris adscripsit Hipp. aph. 24. libr. 3. Nec verò infœliciter ἐκλακτίζειν ex voce κλαυθμυρίζειν consequi aut cogitatione deduci poterit, cùm pueri lugentes aut eiulantes assiduè calcitrent aut calcibus impetant, indeq; maximè, non corporis contensione, eiulatus vehementiam prodant. Regia exemplaria manu scripta quædam ἐκλύζειν pro ἐκλακτίζειν legunt, quod de vehementi singultu dicitur, & cùm sit conuulsionis velut rudimentum quoddam, eam informare certè potest. Cuius etiam lectionis vestigia prope subsecutus videtur Caluus, & κλύζειν ac ἐκλευκαίνεσθαι, aut aliud quid tale legisse, cùm (subluereq; exalbescereve) dixit, alieno planè sensu. Ex quibus scriptionibus etsi vitiatis, confidentior aliquis certi aliquid eruere posse sperans, κλαῦσαι potiùs quàm ἐκλύζειν legendũ esse coniiciat, quod flere & eiulare significat. Et certè Celsus ex Prognostico assiduè plorare dixit hanc sententiã dilucidis verbis exprimens. Si in continua febre puero venter nihil reddit, mutaturq; ei color, nec somnus accedit, ploratq; is assiduè, metuenda neruorum distentio est. Nouum

F quoq; est & planè insolens ὑποστάσιος nomen, etsi huic authori non infrequens postea, pro alui suppressione ac retentione, quam in conuulsionis causis non temerè accensent Hipp. & Gal. Et aph. 25. lib. 3. αἱ σκληραὶ κοιλίαι ad conuulsionem in pueris propensionem adscribuntur. ὑποστάσεις quoq; Hippocrati humorũ subsistentias ac collectiones, cùm intro subsistunt ac remorãtur, aliàs significãt, vt Prorrh. 2. & lib. de art. τὰς ἔνδον μονὰς τῶν ὑγρῶν exponit Gal. vt pluribus aliàs scripsimus. Quam tamen vocis obscuritatem reformidantes quidam, κοιλίης ἐπίστασιν legunt, vsitata Hippocrati locutione, qui ἐπίστασιν ad alui suppressionem non rarò accommodat in Prorrh. vt creberrimè οὔρων ἐπίστασιν, αἰτίη τῆς ἐπιστάσιος ponit. Colorum porrò variam mutationem, vitiosam plurium humorum qualitatem denotantem, ponit in Prognostico, cùm hîc tantùm sanguinis copiam ex ruboris contractione indicet.

[110] Τὰ ἐξ εὐθὺ ταραχώδεα ἄγρυπνα, μέλανα δὲ τὰ σιώδεα, αἱμορροεῖ ἔνια.

Qui statim sine ratione perturbantur, peruigilio torquentur, nigra & compacta ex aluo demittunt, interdum sanguinem è naribus profundunt.

G Coitio est empirica ex multis hęmorrhagię obseruationib. temerè instituta, ideoq; ambigua. Interdum enim sanguinem fundere scribit, nulla necessitate imposita. In hæmorrhagiæ autem signis τὰ ταραχώδεα ac peruigilium passim meritò celebrantur, vt antea quoq; sent. 87. Est vbi aluus restricta ob materiæ motum deprehenditur, ac nigrorum & compactorum secessus resiccata aluo & ab ardore vehemẽti exucta humiditate obseruatur, qualia hîc μέλανα τὰ σιώδεα, nigra & colligata aut compacta vocat. Sic in sanguinis per nares refusione μελάνων διαχώρησιν ἢ διόδον, ἢ κοιλίης ἐπίστασιν, aut κοιλίην ἐπιστᾶσαν, & τὴν γαστέρα ἐπισκληρον apposuit in Prorrhetico. Et Prorrh. 41. nares sanguinem stillantes sugillantur, κοιλίης ἀπολελαμμένης σμικρὰ μέλανα συνεστῶτα πρὸς ἀνάγκην χαλώσης. Codices Regij manu scripti quidam μελαίδεα pro μέλανα δὲ τὰ legunt. Qua voce etsi suspecta, nigra excrementa colligata significare voluit, ac fortè μέλανα σιώδεα. Huius sententiæ pars ex Prorrh. 132. desumpta videtur.

H [111] Τὰ ἀγρυπνήσαντα ἐξαίφνης σὺν ῥιπτασμῷ, αἱμορροεῖ, ἄλλως τε καὶ ἤν τι προερρυήκῃ. ἆρά γε καὶ μεταφρίξαντες οἱ ἐπ' ὀλίγον περιψύχοντες;

Qui insomnia vexantur cum subita corporis iactatione & inquietudine, iis sanguinem è naribus erupturum sperare oportet, idq; præsertim, si quid antea profluxerit. Animaduertendum verò num in modicè perfrigeratis id post horroris sensum contingat.

Nulla hîc certa hæmorrhagiæ spes est, quòd in ambigua sententia nulla necessaria ad sanguinis profluuium signa describantur. Repetitur tamen Prorrh. 136. etsi non minus cõfidenter, vbi pro ἢν τι αἱμοῤῥαγήσῃ, ἢν μὴ αἱμοῤῥαγήσῃ, scribitur, pugnante quidem sensu, eodẽ tamen recedente sententia. Nam perçquè profluxurum sanguinem sperare oportet, siue quid profluxerit, velut hæmorrhagię rudimentum tentante primoribus diebus natura, vt tandem certo ad iudicium die vires in sanguinis profluuium effundat, siue nihil priùs experta, collectas vires in firmam iudicij diem cum fœnore reseruarit. Neq; etiam hęmorrhagiam exprimunt horror aut corporis perfrictio, etsi sanè materiæ agitationem & naturæ conatum significant, neq; ideo perfrictionis in Prorrh. meminit.

At verò qui per accessiones tussiunt & tenuiter exudant, ij malignè habere iudicandi sunt.

112 Περὶ δὲ τὰς παροξυσμοὺς βήσσοντες, καὶ ἐπιδροῦντες μικρὸν, κακοήθεες.

Codices quidam istud cum superioris sententiæ extremo coniungunt & sententiam vnam efficiunt, vt ad perfrigeratos & inhorrescentes referatur. Secutus sum tamen omnes interpretes qui seorsum efferunt. Initiis autem accessionum leues tusses sæpe irritantur ex materiæ agitatione, interdum etiam destillatione, idque sine periculo. In his sudores intempestiuè nulla naturæ promotione procurantur. Codices Regij manu scripti quidam pro βήσσοντες βοῶσοντες habent, alij etiam βοήσοντες, quos secutus videtur Caluus.

Ad lateris dolorem insuper accedente strangulatu, suppurationis futuræ spes est.

113 Ἐς πλευρὸν ὀδύνης καὶ πνιγμοῦ προσγενομένου, ἔτοι ἐμπυοῦνται.

πνιγμὸς hîc ὀρθόπνοιαν & eam spirandi difficultatem indicat, quæ non nisi arrecta ceruice & exporrecto collo obitur, ex spiritalium organorum angustia & pręclusione, vt antea, cui interdum succedit suppuratio, interdum verò strangulatus & subita internecio, vt experientia quotidiana constat, ex qua, velut ex obseruatione, ducta est hæc sententia, cùm longè sint plurima alia & fida suppurationis indicia ex Prognostico in animi notione reponenda. Præsagium tamen istud locum aliquem habere potest in lateris morbo ad suppurationem iam tendente.

Quibus per febres assiduas pustulæ toto corpore enascuntur, lethale est, nisi quid purulentum abscedat. In his verò præcipuè adnasci ad aures tubercula solent.

114 Οἷσιν ἐν συνεχέσι φλυζάκια κατὰ πᾶν τὸ σῶμα ἐκφύῃ, θανάσιμον, μὴ γινομένου πυώδεος ἀποστήματος. μάλιστα δὲ εἰθίζεται γίνεσθαι τούτοισι παρ' οὖς.

φλυζάκια φλυκταίνας exponit Galenus Com. 4. in lib. de rat. vict. in morb. acut. & pustulas significant quæ toto corpore erumpunt, papularum genus & ἐξανθημάτων, quos varos vocant. Ea acrium & efferuescentium malignorum humorum sunt soboles, vbi à natura in cutis laxitatem & corporis superficiem amandantur, eamque velut excretione lancinant & pungunt. φλυκταινίδες dicuntur initio lib. 2. Epid. Galenus verò in Exegesi, ψυδράκια exponit, etsi non nihil differre videntur. Oriuntur autem huiusmodi pustulæ in febribus malignis, verna præcipuè humorum expurgatione & ebullitione, quo tempore ἐξανθήσιας ἑλκώδεας subnotat Galenus tuncque ferè salutares sunt. Nam quæ ad autumnum feruntur, humorum sæuitia & feritate magis infamantur. Cùm igitur huiusmodi pustulæ humorum corruptelam expurgent, in ἀποστάσιος κατ' ἀπόδοσιν genere non temerè reponuntur, easque naturæ viribus solicitari oportet & coqui, aliôqui si fatiscente natura cursum remorentur aut subsistant, periculum creabunt maximum. Quod his verbis mihi innuere videtur huius Præsagij author (μὴ γινομένου πυώδεος ἀποστήματος) Siue nanque hoc nomine pustulas donet, siue alterius alicuius abscessus eruptionem significet, naturæ certè procurationem requirit. In his verò febribus assiduis quibus coniunctæ sunt papulæ huiusmodi, ferè suboriri ad aures tubercula solent, quæ non leuiter suspecta esse quotidiana experientia docet, in quibus ægerrimè conualescunt ægri, ac non nisi magno negotio releuantur. Quò sanè huius sententiæ extremum retulimus, etsi aliorsum detorqueri possit. Exemplaria Regia omnia manu scripta φλύζαμα pro φλυζάκια habent. φλυζάκια verò à φλύω & φλύζω deducuntur, quod est Hesychio ἀναζέω, vt sint αἱ ἀποκαύσεως φλύκταιναι, aut τὰ ἀποκαύσεως ἐν σαρκὶ αἰσθήματα, pustulæ velut ambustæ, & in corporis planitiem efferuescentes aut erumpentes, ex humorum acrimonia exortæ, qualia ἐξανθήματα κωνωπώδεα θερμὰ, ὥσπερ πυρίκαυστα, vocat lib. 7. Epidem. & quæ lib. 5. Epidem. οἷα τὰ ἀπὸ κωνώπων δήγματα nominat, aut quæ (vt aliàs scribit) τὸ χρῶμα οἷ ἀπὸ κωνώπων ἐγκαταδαμάζουσιν, hoc est corpus velut à culicibus commorsum & afflictum reddunt. Galenus tamen aliam nominis notationem respicere videtur, cùm φλυζήσησι βλυήσαις, & φλύεται ὑγραίνεται exponit ex lib. 2. Epid. vt illîc restituimus. Ea certè omnia in pustularum genere Celso censentur lib. 5.

In præcipiti morbo, si partes externæ perfrigerentur, internæ verò vrantur, ac sitis vrgeat, malum denunciatur.

115 Ἐν ὀξεῖ τὰ μὲν ἔξωθεν περιψύχεσθαι, τὰ δὲ εἴσωθεν καίεσθαι, καὶ δίψαν, κακόν.

Hæc sententia ex media Hippocratis OEconomia hausta est, multisque in locis repetitur, præcipuè verò aph. 48. libr. 4. & 74. lib. 7. & aph. 1. & 26. lib. 7. & initio lib. 2. Prognost. Eamq; sic expressit Celsus. Seruari is non potest, cui febre non quiescente exterior pars friget, interior sic calet, vt etiam sitim faciat. Huiusmodi autem inęqualitas inflammationis internæ ac nobilium viscerum vehementiam indicat, aut caloris natiui extinctionem, velut in febribus ardentibus exitiosis contingere solet.

Febres assiduæ, quæ tertio quoq; die intenduntur, in periculum ducunt.

116 Οἱ συνεχέες διὰ τρίτης ἐπιτείνοντες, ἐπικίνδυνοι.

Si quibus aliquando febris intermiserit, periculum abesse significat.

117 Οἷσιν ἂν ποτε πυρετὸς διαλίπῃ, ἀκίνδυνον.

Aphorismus est 43. libr. 4. ex quo deductæ sunt hæ duæ sententiæ, quæ ideò, vt illic, coniungi possunt. Eas autem febres quæ neque tertio quoque die leuantur in malis signis valetudinis reponit *Celsus, vt neque terrere debere eam febrem scribit, quæ eodem die finita est, ac ne eam quidem, quæ quamuis longiore tempore euanuit, tamen ante alteram accessionem ex toto quieuit, sic vt corpus integrum (quod εἰλικρινὲς Græci vocant) fieret. †Eæ quoque febres, quæ certum habent circuitum & ex toto remittuntur, tutissimæ sunt, maximéque curationes admittunt.

*Cap. 4. lib. 2. †Cap. 12. lib. 3.

In febribus longis, aut tubercula, aut ad articulos dolores proueniunt, quos neque tamen temerè fieri existimandum est.

118 Ἐν μακροῖς πυρετοῖσιν, ἢ φύματα, ἢ ἐς ἄρθρα πόνοι ἐγγίνονται, καὶ ἢν γίνωνται οὐκ ἄλογοι.

Aphorism. est 44. libr. 4. & 65. lib. 7. febres diuturnæ cùm plurimam habeant crudam, frigidam & crassam materiam, concoctione aut abscessu vt plurimùm, interdum etiam excretione liberantur, vt acutæ & præcipites sudoribus ac iudicatione. Sic lib. 4. de rat. vict. in morb. acut. in febribus longis abscessus ad aures ac collum annotat. Et libr. 6. Epidem. sect. 4. aphorism. 1. τὰ παρ' οὖς in diu trahentibus febribus adscribit, καὶ ἐπὶ τούτοισιν εἰς ἄρθρα ἀφίστασθαι. φύματα verò cùm aliàs sæpe omnes corporis tumores in quamcunque corporis partem erumpentes significent, hîc certè ea quæ abscedere nata sunt denotant, quod indicat Celsus qui hanc sententiam

A sententiam explicans, abscessus vocat, quòd in totum corpus abscedant, eòque velut humorum deposito à febribus vindicent. Verba Celsi sunt cap. 7. libr. 2. Quibus autem longæ febres sunt, his abscessus aliqui, aut articulorum dolores erunt. Quò magis miror Caluum secundum aures tubercula dixisse, nisi si ἐπάρματα legit, aut rei consecutionem ex Hippocrate libr. de rat. vict. in morb. ac. aut 6. Epid. expressisse sibi visus est. Codex Regius vnus manu scriptus ἄρθρων πόνοι habet, eadem sanè notione, nisi quòd reliqui omnes vno consensu εἰς ἄρθρα πόνους habent, qua locutione humorum in articulos decubitum, aut abscessum enixè magis exprimunt, à quibus vindicare poterit vrina multa, crassa & alba, ex aphor. 74. lib. 4. & aphorism. 2. sect. 4. lib. 6. Epidem. Neque verò ista temerè fieri existimandum est, cùm naturæ procurationem præseferant, tandemq; concoctione malorum exitum solicitent, nisi si pleniorem cibum suspectum reddunt, ex aph. 45. lib. 4. & 66. lib. 7.

119 Κεφαλαλγίη ἐν ὀξεῖ, ὑποχόνδριον ἀνεσπασμένον, μὴ ῥυέντος αἵματος ἐκ ῥινέων, ἐς φρενιτικὸν περιΐσταται.

In præcipiti morbo, capitis dolor, & præcordia reuulsa, nisi sanguis ex naribus profluat, ad phrenitidem deueniunt.

B Duplex est lectio. Quædam exemplaria Regia manu scripta cum impressis, κεφαλαλγίῃ legunt, vt sensus sit, reuulsa præcordia in morbo acuto capitis dolorem, non profluente ex naribus sanguine, ad phrenitidem deducere, deuoluere, conuertere & immutare. Alia etiam exemplaria manu scripta κεφαλαλγίη habent, vt capitis dolorem & sursum tractum hypochondrium, nisi sanguis ex naribus effluat, in phrenitidem cedere ac deuolui, aut deuenire indicent, morbúmque eò tendere ac degenerare. Cæterùm inter communia hæmorrhagiæ signa, capitis dolor accensetur in Prognostico & libr. 1. Epidem. vbi ξύντασις οὐ μετ' ὀδύνης adscribitur, cùm hypochondrium ex nulla propria affectione, intrò retrahitur, aut contrahitur, sed septi transuersi aut cerebri, velut neruorum principij communione. Interdum nanque cerebro ex longo interuallo grauato, ac per febrium incendium plurimis vaporibus, aut biliosis & acribus humoribus oppleto, tandémque ipsa febrium intensione resiccato neruorum principio, affectionis conspirationem sentit septum transuersum, neruorum communione consentiens, ac siccitatis impendio sese velut contrahens, hypochondrium ipsum intrò vellicat ac velut abripit. Ipsum etenim septum transuersum aut phlegmone tentatum, aut resiccatione contensum, aut à succingente costas membrana retractum, præcordiorum reuulsionis causa est, vt scribit Galenus Com. 2. in Prorrh. & Com. 2. in lib. 3. Epid. Quo in casu non temerè conuulsionis, aut intensissimi delirij & phrenitidis suspicio oritur. Quod etiam exemplum Philistæ libr. 3. Epidem. comprobat, in quo ῥέπειν τὰ ἔσω ὑποχόνδριον, hoc est, intrò vergere & inclinari posuit Hippocrates, nullo proprij hypochondrij affectu, sed ex septi transuersi affectione intrò retracto & reuulso, vt illic scripsimus. Est & ἀνασπασμένον ὑποχόνδριον in viscerum internorum phlegmone, & in plurimis phrenitide tentatis, vt scribit Galenus Comment. 2. in Prorrhetic. Verùm cùm ad hæmorrhagiæ fidem, materiæ sursum motæ momentum prouideri debeat, τὸ ἀνεσπασμένον ὑποχόνδριον, nullo proprio subsistente in præcordiis affectu, ad Hippocratis rescripta rectè mihi accommodari videtur, idq; quodam naturæ nutu & ad superiora contentione fieri dicitur, in qua contractione neque dolor, neque inflammatio subest. Mirum autem videri non debet, si subsistente sanguinis profluuio, ex facilè putrescentis sanguinis corruptela, phrenitis portenditur, quam certè liberalis hæmorrhagia subleuasset.

120 Τὰ λειπυρικὰ, μὴ χολέρας ἐπιγινομένης, οὐ λύεται.

Febres lipyriæ, non nisi per choleram effusa bile, soluuntur.

Febris lipyria ex genere continuarum censetur, in qua interna ardent, extrema verò frigent, nec nisi ex interno incendio aut viscerum phlegmone ortum habet, vt satis patet ex Gal. Comment. 2 in Progn. & Com. ad aph. 48. libr. 4. Aëtius verò Tetrab. 2. serm. 2. cap. 89. Lipyriam febrem accendi ab erysipelate circa ventrem consistente scribit. In huiusmodi ergo viscerum inflammationibus, in cauum corporis serosis, aut biliosis & acribus collectis humoribus, choleram gigni non est à ratione alienum, ex qua bile effusa, phlegmones internæ remiserint aut penitus constiterint, iudicatione naturæ vi per vomitum & deiectionem biliosam tentata, quam hîc choleram vocat. Cholera autem ex flaua bile originem ducit, vt scribit Galenus Com. ad aph. 30. libr. 3. Cuius etiam causam facit acres, mordaces & biliosos succos Comment. 4. in lib. de rat. vict. in morb. acut. Caluus τὰ λυπηρικὰ molestantia dixit, ac nescio an febres lipyrias ab anxietate & molestia sic dictas intellexerit. τὰ λειπυρικὰ tamen meliùs scribitur, quòd corporis externa λείπεται πυρὸς, vt scribit Aëtius, interno exæstuante foco.

121 Ἴκτερος πρὸ μὲν τῆς ἑβδόμης ἡμέρης ἐπιγινόμενος, κακόν. ἑβδόμῃ δὲ καὶ ἐνάτῃ, καὶ ἑνδεκάτῃ, καὶ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ, κρίσιμον. μὴ σκληρυνόντων ὑποχόνδρια. εἰ δὲ μὴ, ἐνδοιαστόν.

Morbus regius si ante diem septimum accesserit, malum significat: septimo autem, nono, vndecimo, ac decimo quarto, iudicationem adfert, dum præcordia non induret. Quod si secus contingat, res in dubium vertitur.

F Hîc morbus regius qui in febribus obuenit inaudiendus est, vt aph. 63. & 64. libr. 4. disertis verbis ponitur, vnde huc translata est hæc sententia. Cuius explicationem abundè scripsimus nostris in lib. 1. Epid. annot. & in Hermocrate lib. 3. Epid. Exemplaria autem Regia manu scripta omnia hîc ὑποχόνδριον legunt.

122 Αἱ πυκναὶ διὰ τῶν αὐτῶν ὑποστροφαὶ, περὶ κρίσιν αἱματώδεες, μελάνων ἔμετον ποιέουσι. γίνονται δὲ καὶ τρομώδεες.

Crebræ iisdem perseuerantibus casibus morborum reuersiones, impendente iudicatione sanguinem profundentes, nigram vomitionem excitant. Quinetiam tremulos ægros faciunt.

διὰ τῶν αὐτῶν phrasis est Hippocrati valde vsitata, præcipuè libris Epidem. vbi iidem perseuerant casus, aut eadem affligunt symptomata, velut in Prorrh. διὰ τῶν αὐτῶν ἰόντες dicuntur, quibus eadem perseuerarunt, vbi morbus diutiùs traxit. Credibile est igitur in diutiùs trahente morbo, atque iisdem perseuerantibus, crebras fieri morborum reuersiones. Præceptor Hollerius διὰ τῶν αὐτῶν per eadem interualla explicabat, & ad dierum criticorum periodos referebat, vt recidiuæ iisdem dierum interuallis fierent, velut per quaternarios, vt si morbus die septimo desierit, ac vndecimo repetierit, aut si morbus iudicationem die vndecimo subierit, recidiuam verò decimoquarto attulerit. Nigram verò vomitionem fieri nil est necesse, nisi diminuta & subsistens sanguinis profusio aliqua ex parte vacuata materia, relictos humores torrefecerit, & ex longo morbi tractu cumulato vitio, ac subsecuta intemperantia, plurimi exassati succi in ventriculum redundarint, sæpiúsque varios & permixtos vomitus excitarint. Quod in dies ipsa ægrorum obseruatione experimur. Tremuli fiunt autem ægri, diuturnitate morbi & frequentibus recidiuis imbecilla reddita natura, & affecto genere neruoso. Caluus περὶ κρίσιν omisit, quæ verba tamen in omnibus quotquot videre licuit exemplaribus obseruauimus. Aliter etiam ferè repetitur hæc sententia in his Præsagiis postea.

123 Τὰ ἐν τεταρταίοισι πυρετοῖσι ἀλγήματα παροξυνόμενα τεταρταιοφυῆ ποιέεται, καὶ θρομβώδεα αἵματα διαχωρέει.

Qui in febribus tertianis ingrauescunt dolores tertianarum naturam assumunt, & sanguinis grumos per secessum egerunt.

H In febrium tertianarum insultibus plerunq; inuadunt dolores, qui tertiani generis morbum faciunt, & eius naturam præsefe-

runt, aut tertio quoque die cum febris tertianæ accessionibus repetunt. Id quod indicat materiam quodammodo in partes quasdam discessionem fecisse, quæ & cum febris periodo sæuitiam exercet, & eundem febris typum humorisque motum retinet. Crebri nanque videntur in tertianis circuitibus laterum dolores, qui singulis accessionibus irritantur, aliàs verò quiescunt. Quos ideò tertianarum febrium naturam assumere dicit, quòd tertio quoque circuitu repetant, estque vero simile ab eodem humore foueri. Sanguinem autem concretum excerni non admodum est necesse, idque ex obseruatione dependet cuiusdam ægri lateris dextri dolore affecti, in quo hepate vitiato, grumosæ per aluum deiectiones effundebantur.

In febribus, venæ quæ est in ceruice pulsatio & dolor, rem ad intestinorum difficultatem deducit.

[124] Ἐν πυρετοῖσι κατὰ φλέβα τὴν ἐν τῷ τραχήλῳ σφυγμὸς καὶ πόνος, ἐς δυσεντερίην ἀποτελεῦται.

σφυγμὸν antiquis dici de partium inflammatarum pulsu, deinde ad omnem arteriarum pulsum, earúmque percussum violentum & maximè conspicuum accommodari, ex veterum monimentis aliàs docuimus. In huiusmodi ergo arteriarum pulsu, vbi & dolor humorum collectionem, & naturæ ad superiora metum ac momentum significat, hæmorrhagiam potiùs quàm intestinorum difficultatem præsagias, nisi (quod sæpe fit) vitiis interceptis irrita ad superiora naturæ promotio, prouidentia quadam & humorum reuocatione & transpositu in intestinorum alueum aut alias inferiores partes materiam deponat: Quod aliàs multis contigisse scribit libro primo Epidem. qui ex febre ardente post sanguinis ex naribus eruptiones, ἐς δυσεντεριώδεα κατέστησαν πρήγματα. Quibus etiam post longum morborum tractum, ἐς δυσεντεριώδεα ἐτελεύτησαν, hoc est, res ad intestinorum difficultatem deducta est, eandem quam hîc phrasin vsurpans. Sic libro secundo Epidem.[a] & paulò pòst in hoc Præsagio (sent. 128.) in euidente & manifesta humorum sursum latione, vbi conspicua apparebat arteriarum pulsatio, & facies benè habita cum præcordiorum contensione ac tumore, non abs re liberalem sanguinis ex naribus profusionem aut conuulsionem suspectat Hippocrates. Quibus velut subsistentibus, in coxendicum dolorem morbum demitti scribit. [a] *Sectio.6.*

Frequens coloris cum calore mutatio, bono est.

[125] Τὸ μεταβαλλόμενον πολλάκις χρῶμα καὶ θερμασίην, χρήσιμον.

Hoc indistinctè scriptum iudicij assensionem paulisper sustentat.[b] Etenim in aphorismis & libello περὶ κρισίων huiusmodi inæqualitatem damnat Hippocrates, & vbi corpus modò calidum, modò frigidum est, & color alius ex alio fit, longæ valetudinis tractum suspectat. Quod etiã repetit Celsus c.5. lib.2. In Prognostico quoq; ὁμαλῶς θερμὸν τὸ σῶμα commendatur, huiusmodi verò inæqualitas damnatur, quòd multiplicem naturę contentionem, variúmque cum morbo certamen aut affectionum pluralitatem indicet, vnde & longus morbi tractus non abs re expectandus est. Quod effecit vt quidam hîc κρίσιμον, non χρήσιμον, legendum existimarint, quòd in ea naturæ cum morbo concertatione, velut de tota lite iudicium impendeat, naturáque spiritum calorem contra morbum tanquam succenturiatas copias immittat. Quædam etiam exemplaria κατὰ θερμασίην legunt. Quam lectionem secutus videtur Cornarius & Præceptor Hollerius.

[b] *Aph.40.lib.4.*

In bile redundantibus magna spiratio cum febre acuta & præcordiorum contensione, abscessum iuxta aures promouet.

[126] Τοῖσι χολώδεσι πνεῦμα μέγα, καὶ πυρετὸς ὀξὺς μετὰ ὑποχονδρίου ἐντάσιος, παρ' οὖς ἀφίστησιν.

Tam sunt hæmorrhagiæ communia quàm abscessuum ad aures signa, magna spiratio & præcordiorum distensio, cùm naturam cum calore sursum vehi, & humorum ex inferioribus sedibus ac superiora momentum & transpositum significent. Nisi si fortè χολώδεας addidit, quòd sanguinis profusio in succulenta sanguinis beneuolentia liberaliùs contingat, abscessus verò ad aures materiæ calidæ copiam frigidæ permixtam ad huiusmodi momentum requirunt.

Qui ex longa valetudine sese recolligentes cibum bene sumunt ac nihil proficiunt, ij malignè relabuntur.

[127] Οἱ ἐκ μακρῶν ἀναλαμβανόμενοι εὐσιτοῦντες, μηδὲν ἐπιδιδόντες, ἐπιστρέφουσι κακοήθως.

εὐσιτοῦντες dicuntur οἱ τροφὴν λαμβάνοντες καὶ ὀρεγόμενοι, vt exponit Galenus Comment. ad aphorism. 31. & 32. lib. 2. ex quibus traducta est hæc sententia, vt satis apparet. Illîc enim de his qui ex morbo conualescunt agitur, qui initio cibum appetentes, tandem eum fastidiunt. Hîc igitur ἐπιστρέφειν, reflecti, relabi, ac conuerti ad inappetentiam significat, quam ἀσιτίας καὶ ἀνορεξίας vocant. Alioqui ὑποστρέφειν meliùs de morbi reuersione ac recursu diceretur, nisi postea quoque hoc † Præsagio ἐπιστροφὴ αἰτίη τῆς ὑποστροφῆς poneretur, quam in notionem pro recidiua sumpserunt omnes interpretes. κακοήθως autem quædam exemplaria legunt non κακοήθης.

† *Sent.257.*

Si venæ temporum in febribus pulsent, & facies bene habita fuerit, absque præcordiorum mollitie, longum fore morbum sperare oportet, qui nec sine liberali sanguinis ex naribus profusione, aut singultu, aut conuulsione, aut coxendicum dolore, desinet.

[128] Οἷσιν ἐν πυρετοῖσι φλέβες αἱ ἐν κροτάφοισι σφυγματώδεες, καὶ πρόσωπον ἐρρωμένον, καὶ ὑποχόνδριον μὴ λαπαρὸν, χρόνιον. καὶ οὐ παύονται χωρὶς αἵματος ῥύσιος ἐκ ῥινῶν πολλῆς, ἢ λυγμοῦ, ἢ σπασμοῦ, ἢ ὀδύνης ἰσχίων.

Obscura est hæc sententia sed apertioribus verbis scripta lib.2. Epid.[c] & lib. περὶ κρισίων repetita, & abundè à nobis explicata nostris in lib.2. Epid. Commentariis. Quod autem hîc de temporum arteriis effertur, libr. περὶ κρισίων de arteriis simpliciter dicitur, quanquàm & ibidem de manuum arteriis, vt & lib. 2. Epid. repetitur. χρόνιον verò quod totum locum obscurat, his verbis in superioribus locis explicatur, χρονίη ἡ νοῦσος γίνεται: vt mihi mirum videatur quomodo Caluus χρόνιον ad ὑποχόνδριον retulerit, refragante omninò sensu. Exemplaria quædam manu scripta χρόνιοι habent, & ad ægros referunt ex literæ consecutione, quò etiam refertur καὶ οὐ παύονται. Quidam etiam codices οὐ παύεται legunt, ad morbum referentes. [c] *Sect.6.*

Aluus in febre ardente affatim prorumpens, mortis periculum adfert.

[129] Ἐν καύσῳ κοιλίη καταρραγεῖσα, θανάσιμον.

Istud ἀδιορίστως scriptum magna indiget circumscriptione. Est enim vbi morbo eunte in iudicationem, & coctione à natura superato, aluus effusa febris ardentis materiam deponit, vt ex rigore iudicatorio euenire scribit Gal. Com. ad aph. 58. lib. 4. Quòd si crudo adhuc morbo, aut ægro debili aluus affatim prorumpat, cùm in graui morbo magna sit virium indigentia, eas prosterni & ægrum ad internecionem duci metus est. Quamnam igitur aluus affatim prorumpens distinctionem postulet, indicat Galenus Com.2. in Prorrh.

Febris ardens ex laborioso ventris dolore, perniciem minatur.

[130] Ἐκ κοιλίης ἀλγήματος ἐπιπόνου πυρετὸς καυσώδης, ὀλέθριον.

ἐπίπονον ἄλγημα laboriosum & vehementem dolorem vocat, qui ex phlegmone aut viscerum internorum erysipelate ortum habet, velut aphor. 66. lib. 4. τοὺς ἐπὶ τὰ σπλάγχνα πόνους ἰσχυρούς. Tunc enim valde malignum & intensum incendium oritur, ac febris lipyriæ genus est, non secus ac febrem ardentem in lipyriam tendere ac degenerare scripsit Hippocr. libello περὶ κρισίων. In huiusmodi

A modi igitur casu præsens imminet pernicies propter vehementia & maligna symptomata, quæ his febribus succedunt, velut extremorum refrigeratio, sitis intensissima, cæteraq; huiusmodi, qui passim in Hippocratis doctrina sugillantur.

[131] Ἐν τοῖσι καυσώδεσιν ἤχων παρεπομένων μετ' ἀμβλυωγμοῦ, καὶ κατὰ ῥῖνας βάρεος, ἐξίστανται μελαγχολικῶς μὴ αἱμορραγήσαντες.

In febre ardente laborantibus, si aurium sonitus cum visus hebetudine & ad nares grauitate accedant, nisi sanguis ex naribus profluat, furiosa & vehemens mentis emotio metuenda est.

Signa sunt hæc hæmorrhagiæ criticæ ex media Hippocratis OEconomia desumpta, quæ vt plurimùm febres ardentes soluit, ita si subsistat non difflato sed computrescente sanguine, insania ac furiosa mentis emotio meritò portenditur. Ex Prorrh. 18. deprompta est hæc sententia, vbi hæmorrhagiæ nulla mentio, & à Galeno explicatur.

B [132] Τοὺς ἐν καύσοισι τρόμους, παρακοπὴ λύει.

In febribus ardentibus tremores delirio soluuntur.

Placitum est 26. lib. 6. aphorismorum, quod libr. περὶ κρισίων ab Hippocrate repetitur. Hîc autem impropriè verbum λύειν (vt alibi passim) de humorum transpositu ac translatione effertur, cùm penitus ægrum non absoluat, sed veluti morbi successio quædam potiùs enascatur. Quod efficit vt quidam hoc in aphorismo λύειν pro succedere capiant. Familiaris tamen admodum est huius impropriæ solutionis phrasis Hippocrati.* Sic ἔκστασις μανίην soluit, & febris ipsa (quod maximè mirum videri potest, vt ait Celsus) quibus præsidio est, ea tollit. Sic conuulsiones, si postea cœpit, ex toto tollit, aphor. 26. lib. 2. & præcordiorum dolores, si sine inflammatione sint, finit, aph. 40. lib. 6. aut iecinoris vehementem dolorem succedens febris soluit aph. 52. lib. 7. & tenuioris intestini morbum ex vrinæ difficultate leuat, aph. 44. libr. 6. & τὰ μανικὰ πυρετοῖς ὀξέως παραχώδεας λύουσι, vt postea scribitur hoc præsagio. Idem quoque libr. 2. Epidem.† μανίην τοῦ μεγάλου νοσήματος ἐπιγινομένου λύσιν facit. Ibidem etiam comitialis morbi coxendicum C dolorem, oculorum peruersiones, occœcationem, testium tumorem & mammarum eleuationem solutionem facit. Quæ omnia sunt succedentium morborum, non integræ solutionis exempla. Porrò in hac sententia haud ambiguo sensu tremorem à delirio solui ponitur, etsi in aphorismis & lib. περὶ κρισίων ex verborum ambiguitate febrem ardentem à tremore & delirio solui volunt. Cuius opinionis sensum retinet Galenus in aphorismi Commentario, & Auicennas lib. 3. fen 2. cap. 11. in eamque concedit Manardus epist. 5. lib. 6. Ambiguitatis quoque huius notam retinuit Celsus cap. 8. libr. 2. cùm scripsit. Cui calor & tremor est, salutì delirium est. Ac etiam Auicennas lib. 4. fen 1. cap. 41. dum aliter quàm priùs febris ardentis tremorem delirio solui scripsit.

* *Aph. 5. lib. 7.* † *Sectio. 5.*

[133] Ἐν καύσῳ ῥύσις ἐκ μυκτήρων τεταρταίῳ, κακόν, ἢν μή τι ἄλλο ἀγαθὸν ξυμπέσῃ. πεμπταίῳ δὲ ἧσσον κινδυνῶδες.

Sanguinis ex naribus fluxus in febre ardente quarto die obueniens, malo est, nisi aliud quippiam bene ceciderit. Quod si die quinto contingat, minus adfert periculi.

D Quarto die, cùm sit ἐπίδηλος οὐ κρίσιμος, significationem aliquam edi, non autem excretiones promoueri oportet, quòd initiis morborum non nisi cruda moueantur, tuncq; funestus sit signorum iudicatoriorum apparatus. Eamq; in sententiam scripsit lib. 2. Epid αἱ τεταρταῖαι αἱμορραγίαι δύσκριτοι. Idem quoque libello περὶ κρισίων morborum absolutionibus hæmorrhagiam accommodans, eam quæ quarto die procuratur damnat, his verbis, ὁκόσοις δὲ τυπέων καὶ αἱμορραγίαι γίνονται ἐκ τῶν ῥινέων, ἢ ἐς τεταρταίοις οὐ λυσική. Etsi aliam esse interpretum notionem optimè mihi sum conscius. Neque verò si quinto die sanguis profluat prorsus à periculo vindicat, sed illud quodammodo eleuat aut lenit, quòd iudicij aliquam dignationem subeat.

[134] Οἱ ἐν τοῖσι καυσώδεσιν ὑποπεριψύχοισι διαχωρήμασι ὑδατοχόλοισι, συχνοῖσιν, ὀφθαλμοῖσι κακόν, ἄλλως τε κἢν κάτοχοι γίνωνται.

E In febre ardente laborantibus cum aliqua summi corporis perfrictione, egestionibus aquæ similibus & crebris, oculis periculum intenditur, tum verò præcipuè, si alto stupore (quem catochon vocant) detineantur.

Hæc scriptio (si modò vera est) vt plæræq; aliæ in Prorrhetico & Coacis, solœcismum habet & magnam obscuritatem. Cuius tamen notio ex Prorrh. 81. petenda est, eaq; omninò (vt mihi videtur) reponenda. Describitur verò febrium ardentium spurium genus quoddam, quod ex magna humorum inæqualitate permixtam multam crudam & frigidam biliosæ materiam habet, vnde huiusmodi casus inducuntur. Nam & leuis summi totius corporis perfrictio, materiam intrò reuocari, aut leuiter moueri significat ad alui deturbationem, quæ crudis plurimis, perliquidis, acribus ac biliosis egestionibus irritatur. Quòd si huiusmodi materiæ frigidæ magna pars in caput subleuetur in eoq; consistat, catochi fiunt, ac peruersionis aut distortionis periculum oculis intenditur, vt scribitur in Prorrhetico. Isq; mihi sensus optime quadrare videtur, vt malum illud oculis denuncietur, quod in Prorrhetico F disertis verbis exprimitur, nisi si quis hanc minùs aptam verborum consecutionem, in totum ex Prorrhetico reponendam putet. Neq; tamen me latet συχνοῖσι ὀφθαλμοῖς multos coniungere, & ad oculos densos obscurosq; ex humorum crassitie, frigore, & impuritate referre, hoc est, malè lucentes aut turbulentos, etsi alij per densos, concretos intelligunt. Malo tamen συχνοῖσι διαχωρήμασι simul iunctum ad crebras & frequentes deiectiones accommodare.

[135] Καύσος ῥῖγος ἐπιγινομένου λύεται.

Febrem ardentem succedens rigor soluit.

Placitum est 58. libr. 4. aphorismorum, quod effertur his verbis, ὑπὸ καύσου ἐχομένῳ ἐπιγινομένου ῥίγεος, λύσις. Ardente febre correptum rigor si superueniat, liberat. Repetitur quoq; libello περὶ κρισίων iisdem etiam verbis, ibidemq; etiam scribitur, ὁκόσοισι πυρετοῖσι ῥίγος ἐπιγίνηται, ὁ πυρετὸς λύεται, vniuersaliore quadam notione.

G [136] Καῦσοι ὑποστρέφειν εἰώθασι, καὶ ἡμέρας τέσσαρας ἐπισημήναντες, ἔπειτα ἐφιδροῦσι. εἰ δὲ μὴ τῇ ἑβδόμῃ καὶ δεκάτῃ.

Febres ardentes quæ recurrere solent, quatuor diebus de se significationem exhibent, deinde exudant. Sin minus die septimo & vndecimo.

Valde perplexus est huius sententiæ sensus. Mihi certè accipi posse videtur de illegitimo febrium ardentium genere, quod propter inæqualitatis permixtionem, & materiam crudam plurimam & frigidam, non tam liberè soluitur, sed facillimè recurrit. Vbi igitur reuerti solet, primis quatuor diebus, & intra primum circuitum, huius rei significationem edit, & leuibus quibusdam sudoribus remissionis alicuius sensum adfert, deinde copiosiùs exudare solet. Quòd si conatus irriti fuerint, tandē die septimo aut vndecimo portentantur. Vult enim Hipp. morborum reuersiones diebus criticis procurari, vt scribit lib. περὶ κρισίων, simul etiam reuersionum causas annectens, iis difficillimis verbis quæ mihi in hanc notionem aptissimè cadere videntur, τὰ πολλὰ ἐὰν ἀπέλθῃ ἐόντων τῶν ὄρων, ἐπὶ τῶν ἄλλων σημείων μὴ κατὰ λόγον ἐόντων, ἡ νοῦσος κρισίμῳ ἡμέρῃ ὑποστρέφει. Quod effecit vt exemplaria scripta secutus sim quæ ἑνδεκάτῃ H pro δεκάτῃ habent. Reliqua tantùm septimum addunt & decimum omittunt. Quod etiam fecere Caluus & Cornarius. Solere verò exudare in reuersionibus huiusmodi febres ardentes plærunq; ex materiæ abundantia scribit ibidem Hipp. his verbis, ὅταν ὑποστρέφῃ ὁ καῦσος, τὰ πολλὰ ἐξιδροῖ. febris ardens si recurrat, plærūq; etiam exudat. Sic enim hoc loco ἐξίδρωσις potiùs quàm ἐφίδρωσις cōueniat, quæ non temerè aliàs sudorem huiusmodi criticum qui febres ardentes absoluit, designat, sed tenuem ferè totius corporis

aut quarundam partium sudorem, imbecillitatis magis aut malignitatis indicem, ideoq; in malis sæpiùs annumerandum. Caluus extremis verbis alium sensum affinxit, dum sudorem diebus septem attribuit. A

De febre ardente laborantibus dies quatuordecim, aut alleuando, aut perimendo decernunt.

[137] Τοὺς καυσώδεας διακρίνουσιν αἱ τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέραι, κουφίζουσαι ἢ ἀναιροῦσαι.

Siue iudiciorum legem, siue de toto febrium ardentium statu quatuordecim diebus decidi & decerni posse intelligas, sententia Hippocratis disciplina digna est & ex aph. 23. lib. 2. pendet.

Ex febre ardente, nisi qui circa aurem fit abscessus suppuret, non admodum liberantur.

[138] Ἐκ καύσου μὴ γινομένου πυώδους παρ' οὖς ἀποστήματος, οὐ πάνυ σώζονται.

Cùm plurima alia sint in febre ardente solutionum genera, hîc de solis paroditibus agere videtur, quæ vt sunt his febribus, ac nothis præcipuè, admodum familiares, ita & periculosissimas esse fereq; lethales experiẽtia est cognitum. Iis (vt & cæteris abscessibus) suæ leges constant, vt non nisi die iudicatorio procurentur, & pro morbi dignitate fiant, nec intrò recurrant, quod vt valde est exitiosum, ita vt plurimùm occurrit, túncque alia plurima signa in consilium adhibenda sunt. Exeri vt bono est, ita suppurari & à natura euinci non nisi laudi duci oportet. Ac ea fere est vnica naturæ ad salutem via, eáque admodum ardua & difficilis. Et vt rara est huiusmodi abscessuum suppuratio, ita neque semper certa salutis indicia præsefert. Vsu nanque est cognitum diutissimè morbum trahere ægréque conualescere quibus huiusmodi ad aures tubercula pus colligunt. Nostrisque in regionibus rara est admodum in his abscessibus suppuratio, feréque euanescunt ac discutiuntur huiusmodi tubercula, nullo periculo, procuratis tamen per sudores aut alui fluxum vacuationibus, velut anno superiore 1587. sub æstatem & autumnum in his febrium ardentium generibus quæ passim grassatæ sunt, in hac Mediomatricum vrbe celeberrima contigisse est à nobis obseruatum. B C

Qui lethargo aut veterno conflictantur, ex manibus tremunt, somnolenti sunt, malè colorati, tumidi, pulsus habent tardos & lentos, ac oculorum genas inferiores sublatas, sudores superueniunt, aluiq; subtumescunt, impotentes sunt, ac biliosa effundũt. Quòd si resiccatæ fuerint, vrinæ aluique recrementa clam prodeunt, vrinæ quales in veterino genere redduntur, neque potum, neque aliud quicquam postulant. Mentis verò compotes facti, de ceruicis dolore conqueruntur, ac incertos sonitus per aures impetu ferri sentiunt.

[139] Οἱ ληθαργικοὶ τρομώδεες ἀπὸ χειρῶν, ὑπνώδεες, δύσχροοι, οἰδηματώδεες, σφυγμοῖσι νωθροῖσι, καὶ μετάρσια τὰ ὑποφθάλμια, καὶ ἱδρῶτες ἐπιγίνονται, καὶ κοιλίας ὑποιδέουσι χολώδεας καὶ ἀκρατέας. ἢν καταξηρὰ ἴσχωσιν, οὖρα καὶ διαχωρήματα λαθραίως, οὖρον ὑποζύγιον, πίνειν τε οὐκ αἰτέουσιν, οὐδὲ θάτερον οὐδέν. ἔμφρονες δὲ γινόμενοι, τράχηλον ἐπώδυνον φασὶν ἔχειν, καὶ διὰ τῶν ὤτων ἤχους διαΐσσειν. D

Hæc sententia parum ad præsagium composita, lethargicorum διάγνωσιν continet, totiúsq; morbi theoriam tam aptè per summa capita complectitur, vt in plenam ac exactam illius cognitionem deducat. Tremor autem etsi non omnibus veternosis adsit, multis tamen ita familiaris, vt etiam conuulsionis in his metus sit, & ab iis his creari periculum scribat Aretæus in morbis curandis aut cognoscendis præcipuè nobilis author, cap. 2. de Cur. morb. acut. Cùm nanque cerebri sensationum offensio sit, totam spinam neruorum velut propaginem affici par est, vnde & manus præcipuè ac brachia partésq; à ceruicis initio neruos deducentes, facilè tremoribus tentantur. Idem quoq; author τρόμον χειρῶν καὶ κεφαλῆς in lethargicis annotat.

ὑπνώδεες] Somniculosos esse toto morbi tempore lethargicos, ita vt excitari vix queant, testatur vsus medicus. In his βαθὺ κῶμα ponit Aretæus, Celsus marcorem & inexpugnabilem penè dormiendi necessitatem. Sic Paul. cap. 9. lib. 3. ὑπνώδεις τε διὰ παντὸς εἰσὶ καὶ δυσέγερτοι. Hipp. lib. 3. de Morb. βὴξ καὶ χρῶμα μιν ἔχει. E

δύσχροοι] Malè sunt colorati lethargici quia pallidi & albicantes, plumbei, liuidi, refrigerati, velut sopito, languido & oppresso calore natiuo, attonitis proximi. ψύξις γὰρ ἔμφυτος ἡ αἰτίη, vt scribit Aretæus. Deinde ob perpetuam somnolentiam (ὁ δ' ὕπνος ἀδελφὸς τοῦ θανάτου, vt scribit Galenus libr. 3. de Caus. pulsuum, vt consanguineum lethi soporem vocauit Maro) expallescentes ac tumida facie, quales qui plurimam crapulam obdormierunt, aut qui leucophlegmatia laborant, ob plurimam vaporum crassorum multitudinem ex materia frigida in cerebro conclusa excitatam, tum à febre, tum à calore imbecillo.

σφυγμοῖσι νωθροῖσι] Lethargicis pulsus sunt magni, molles languidi, tardi, rari, vndosi & fluctuantes, turbulenti ac tumultuantes, intermittentes potiùs quàm intercurrentes, vt docet Galenus in Isagoge pulsuum, quod repetit & explicat libr. 4. de Caus. puls. Paulus quoq;, οἱ δὲ σφυγμοὶ τούτοις μεγάλοι τε καὶ βραδεῖς, καὶ κλονώδεις εἰσὶ, καὶ αἱ ἀναπνοαὶ δὲ ἄγαν βραδεῖαι καὶ ἀσθενεῖς. Sunt igitur pulsus segnes, torpidi, tardi & languidi, magni in specie, inflati, vndosi, ac inæquales. F

τὰ ὑποφθάλμια] τὰ ὑποφθάλμια sunt Rufo ἐν τῷ περὶ ὀνομ. μορ. τὰ ὑπὸ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐπανεστηκότα ὀστᾶ, οἱ δὲ ὑπώπια καλοῦσι. Hîc genas inferiores earúmque subiectam cauitatem intelligere videtur, quæ aliôqui in prauo corporis habitu, & quotidianam crapulam despumantibus, aut plurima cruditatis abundantia, ex benigni succi inopia, & magna spiritus flatuosi copia, velut in sanguine defectis, vt plurimùm intumescere solent. κοῖλα vocat Hippocrates passim huiusmodi cauitates, quæ in longis morborum tractibus, vt pedes quoque, plærumque intumescunt & attolluntur, vt libro secundo, de Morb. & libr. 2. de Morb. mulieb. in diuturnis ex vtero sanguinis profluuiis. Prorrhetico autem 2. τὰ ὑπὸ τοῖς ὀφθαλμοῖς vocat, & in magnis lienibus plurimùm attolli scribit. Author etiam Isagoges hanc nominis appellationem, his verbis agnoscit, ἑκατέρωθεν δὲ τῆς ῥινὸς, τὰ μὲν κοῖλα, ἰδίως τὰ ὑπὸ τοῖς ὀφθαλμοῖς, κοῖλα καλεῖται, ἐξ ὧν λέγεταί τινες κοῖλοι. διὰ νόσους δὲ ταῦτα ἐπαίρεται ἐξ ἀπεψίας ἢ δυσαρεστήματος. (Sic enim interpungendus hic mihi locus videtur, qui aliôqui mendosus est, vt aliàs scripsimus) Ex vtraq; autem nasi parte cauitates quidem insunt, propriè sub oculis κοῖλα vocantur. vnde & quidam κοῖλοι, velut caui dicuntur. Hæc autẽ per morbos ex cruditate, aut morosa ex mala valetudine implaciditate, attolli solent. Rufus τὰ κοῖλα καὶ ὑπόκοιλα appellat, harumq; partium tumorem κοιλιδίαι dici scribit, ὅτι τῶν κοίλων οἴδημά ἐστι. Erotianus verò ὑποφθάλμιον τὸ κοῖλον τοῦ ὀφθαλμοῦ exponit, oculi cauitatem. G

ἱδρῶτες ἐπιγίνονται] Sudores in lethargicis inualescẽte malo tenues & frigidi, ex materiæ copia & naturæ imbecillitate proueniunt. Ac vtranq; causam videtur complexus Paulus τοῖς δὲ ἐφίδρωσι καὶ ψυχροὶ ἱδροῦσι.

κοιλίας ὑποιδέουσι χολώδεας καὶ ἀκρατέας] Impotentes ac incontinentes aluos, quæ biliosas egestiones effunderent diximus. Quibusdam nanq; lethargicis aluus effluit, magnaq; ex parte liquida demittit, tuncq; parum sperabilis vitæ salus remanet, sed sunt appetentis mortis indicia. Quod scribit Hipp. lib. 3. de Morbis. καὶ ὅταν μέλλῃ ἀποθανεῖσθαι, κάτω ὑποχωρέει ἐπὶ πολὺ καὶ ὑγρόν. τούτῳ ἐλπὶς μὲν παύρα βραχεῖα ἐκφεύγειν. Humidam etiam aluũ Paulus adscribit, διαχωροῦσι δὲ διὰ γαστρὸς, οἱ μὲν πλεῖστοι ὑγρότερα, τισὶ δὲ καὶ τοὐναντίον ἡ γαστὴρ ἀποξηραίνεται. Biliosa igitur & liquida cùm interdũ aluus effundat, ἀκρατέας κοιλίας quidã syncera & meraca deiiciẽtes intelligũt. Nos tamen potiùs impotentes, aut velut exolutas ac incontinentes accipimus. Etsi nanq; in lethargo permixta est humorũ inæqualitas quædã, & biliosi succi aliquid redũdat, ita vt cum liquidis & crudis biliosa etiã dimittãtur: synceras tamẽ in his deiectiones rarò videre est, cùm cõtrà vt plurimùm aluus sicca sit, nihilq; nisi solicitata reddat, & ad excretionẽ ignaua sit ac emortua. Quod his verbis significauit H

Aretæus,

A Aretæus, ψυχρὸν γὸ τὸ κάτω ἔντερον ληθαργικοῖσι, ἐς πρὸς ἔκκρισιν νεκρῶδες. Imum enim intestinū lethargicis frigidum est, & ad excretionem emortuū. Rursusque, φυσέων γὸ συναγωγὸν λήθαργος, καὶ ἐν τῇσι κοιλίῃσι, καὶ ἐν τῷ ὅλῳ σκήνεϊ ἀργίη, ἐς νωθίη, ἐς ἀψυχίη. Lethargus nanque flatus colligit, & in ventriculis & in toto corpore ignauia, & segnities animæque defectio. Ex flatibus verò intumescere aluum æquum est, quibus plurimùm abundant Lethargici, vt ex eorum theoria apparet, in qua magna penus medicamentorum quæ flatus educunt ac solicitant consumitur. Quin etiam scribit Galen. lib. 4. de caus. puls. Lethargicis totum corporis habitum οἰδίσκεσθαι καὶ λύεσθαι, in eoque à Catochis differre.

οὖρα καὶ διαχωρήματα] Lethargus cùm sit symptoma functionum principum cerebri, ac βλάβη τῆς τῶ λογικοῦ, vt scribit Paulus, in eo mentem laborare videmus totumque genus neruosum, ex quo animales effectiones obeuntur, quarum exolutione inuitis ac nil sentientibus egestiones prodeunt, quod λαθραίως hîc dixit quasi ἀπροαιρέτως. Quod etiā accidere potest non sentientibus sed marcescentibus iis partibus per quas excretio fit ac velut emortuis & resolutis.

B τὸ οὖρον ὑποζυγίῳ] Quas intelligat vrinas veterini generis Hippocrates abundè docuimus nostris in lib. 1. epid. annotat. ægr. 2. & 4. nempe crassas, & returbidas ex magna crudorum, flatuosorum ac biliosorum humorum agitatione ac perturbatione, quales in Lethargicis ac aliis morbis ex inæquali materiæ permixtione, quæ per se admodum exitialis est, apparent. Eiusmodi vrinas annotat Paulus his verbis: καὶ οὖρουσιν ὁποῖα τὰ τῶν ὑποζυγίων. & vrinas, quales in veterino genere, reddunt. Biliosas autem vrinas, ac ex humorum acrimonia laborantem vesicam adscripsit Aretæus, in medendis & dignoscendis morbis vir grauissimus, τοῖσι δὲ μέν τι ἐς τὴν κύστιν καταιονεῖν, ἐς ὡς νεῦρον πάσχουσαν, καὶ ὡς οὔρων ὁδὸν κάμνουσαν. ἀτὰρ ἐς τῇ δριμύτητι τῶν χυμῶν ἀχθομένην. χολώδεα γὸ τὰ οὖρα. His quoq; vesica est fouenda, quæ velut neruus patitur, & tanquam vrinæ via laborat, quin etiam humorum acrimonia vexatur. Biliosæ enim sunt vrinæ.

ἔμφρονες ἢ γινόμενοι] Vbi morbus vincitur & ad se redeunt lethargici, materia crassa & frigida tenuata in flatus vertitur, qui cùm aures peruadunt, sonitum edunt. Collum autem cerebro vicinum cum spina, affectionis depulsionem primùm sentiūt. Aretæus quoq; βάρος ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἐς ἦχον, ἢ βόμβον adscribit.

C 140 Ὁκόσοι ἢ σώζονται τῶν ληθαργικῶν, ἔμπυοι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γίνονται.

Qui verò ex Lethargo euadunt, magna ex parte pus intrò colligunt.

Ferè inexpugnabilis est Lethargus & septem diebus præcipitium adfert, quos qui superant, sani euadunt, vt scribit Hippocr. lib. 2. de Morb. Verùm libertatis spes non nisi pure interno in thoracis cauitate collecto prætenditur, eosque qui ex hoc præcipitio emergunt purulentos fieri idem scribit lib. 3. de Morb. vt non nisi intrò concepta putrilagine, ac vitalitatis penetralibus lenta tabitudine confectis, tanta labes depelli queat. ἐμπύους verò dicimus qui pus internum colligunt & suppurati fiunt, cùm purulenta illa materia in thoracis cauitate concepta est. Sunt enim ἔμπυοι Galeno lib. 4. de caus. puls. οἱ ἐν τῇ μεταξὺ θώρακός τε καὶ πνεύμονος εὐρυχωρίᾳ πλῆθος τι πύου περιεχόμενον ἔχοντες.

D 141 Ὁκόσοισι ἐν πυρετοῖσιν ἀκρίτως τὰ ἐμπυρα παύεται, τουτέοισι χρόνῳ ἐς ἄρθρα ἀπόστασις ὀδυνώδης ἐκπύου, καὶ κύστις ἐπώδυνος.

Quos febris detinet, si tremor absque iudicatione conquiescit, iis temporis successu abscessus cum dolore purulenti ad articulos decūbunt, & vesica dolet.

Transitus est ad signorum iudicatoriorum denunciationem, quæ excretiones criticas continent, & signorum causarumque simul rationem complectuntur, morborumque solutionem expediunt. Quibus igitur in febribus tremores, citra excretionem criticam (id enim significat ἀκρίτως, ἀσήμως καὶ παραλόγως) conquiescunt, ea materia ad articulos translata abscessus facit (quod etiam in diuturnis febribus contingere antea dictum est *) vbi à natura euicta in pus vertitur doloresque facit. Quòd si ad vesicam cæteraque vrinæ effluuia, velut in corporis sentinam demittatur, iis vesica dolet, quæ vbi acres, biliosos, mordaces ac tenues humores exceperit, ab iis irritatur & plærunque vrinæ stillicidiū facit, quales ἀποστάσις ἐπὶ τὰ στραγγουρίαν, quæ κατ᾽ ἔκκρισιν fierēt, in febrium E continuarum absolutione celebrat Hippocr. lib. 1. epid. st. 2. Atque par est in huiusmodi humorum depositione & transitu, partes vrinæ destinatas, vt renes, vreteres, & vesicam, acrimoniam ipsam experiri, indeque dolorem conciliari. Interdum etiam contingit, vt velut via facta atque eluuione quadam, absque vllo partium illarum molesto sensu erumpant, vt exemplo est Pythionis historia lib. 3. epid. Quod dixit Hippocrates lib. 1. epid. st. 2. οὐ νεφριτικά, ἀλλὰ τουτέοισιν ἄλλα ἀντ᾽ ἄλλων.

*Sent. 118.

142 Τῶν πυρεσσόντων οἷσι μὲν ἐρυθήματα ἐπὶ προσώπων, καὶ πόνος κεφαλῆς ἰσχυρός, καὶ σφυγμὸς φλεβῶν, αἵματος ῥύσις τὰ πολλὰ γίνεται. οἷσι δὲ ἆσαι, ἢ καρ-
F διωγμοί, καὶ πτυαλισμοί, ἔμετος. οἷσι δὲ ἐρυγμοί, φῦσαι, ψόφοι κοιλίης, ἢ ἐπάρσιες, καὶ ἐκτάραξις κοιλίης.

Quos febris detinet cum faciei rubore, & capitis vehementi dolore, in iis si venæ pulsent, sanguinis fluxus plærunque expectandus est. Quos verò stomachi fastidia vexant, cum oris ventriculi morsu, & crebra sputatione, iis vomitio adfutura est. Quibus autem ructus adsunt, flatus, ventris sonitus cum inflatione, iis aluus exturbatur.

Persequitur excretiones criticas, & primùm hæmorrhagiæ signa interspergit, quæ passim per Hippocratis πραγματείας fusa sunt, præcipueque in Prognostico describuntur, & repetuntur libr. 1. epid. Sunt autem hæc quæ hîc adscribuntur efferuescentis sanguinis & ad superiora delatorum humorum indicia, ex quibus plærunq; sanguinis fluxum sequi par est. Asulanus codex huius sententiæ initium vitiosè superiori sententiæ coniungit.

οἷσι ἢ ἆσαι] Vomitionis iudicatoriæ signa in Progn. describuntur & repetuntur lib. 1. epidem. st. 2. in quibus καρδιωγμοὶ & ἆσαι numerantur, quæ stomachi fastidia, & nauseam, aut stomachi anxietatem indicant, vbi ventriculus à vitiosis humoribus; quos na-
G tura à corporis cauo & venis expellit, velutique ad excretionem secernit, vellicatur aut grauatur, tuncque ægri nauseabundi facilè in vomitionem erumpunt. πτυαλισμοὶ verò crebram sputationem significant & oris saliuationem, quæ vomitionem præcedit, ac ex ventriculo in os, ob vtriusque tunicæ communionem, regurgitat. At inter vomitionis signa quæ pleniùs exequitur Galenus libro tertio. de Cris. τὸ σίελον φερέον λεπτὸν adscribit. Sic πτυαλισμοὶ frequentes apud Hippocratem vomitionem denunciant, vt priùs adscripsimus.

οἷσι ἢ ἐρυγμοί] ἐρυγμός, ἔρευξις & ἐρυγὴ est halituosi spiritus & flatus in ventriculo collecti per os excretio, eructatio aut ructus dicitur. Quæ si per intestina ad sedem deuoluitur, flatus silentes, aut cum strepitu, sono, & crepitu facit. Quæ omnia cùm sint ex flatuum genere, abundè à nobis explicata sunt nostris in lib. 1. epid. annotat. Vbi quid sit ἔρευξις, & quid φῦσαι σιγώδεες ἢ ψοφώδεες ex Hippocratis mente aperuimus.

ἢ ἐπάρσιες] ἐπάρσιες κοιλίης hîc dicūtur vētris inflationes, eleuationes, & intumescētiæ à flatibus, quas τὰ ὑποχονδρίων κυρτώματα dixit
H in Prog. & οἰδήματα, significātq; τὰς παρὰ φύσιν ὄγκους πνευματώδεις, Gal. Atq; huiusmodi inflatam aluū soluunt murmurilli (quos βορβορυγμοὺς vocant) à flatibus cum humore excitati & ad inferiora transmissi, eoq; modo deiectionis iudicatoriæ spem faciunt, aluumque conturbant & effundunt. Sic dicuntur Hippocrati ὑποχόνδρια μετέωρα διαβορβορύζοντα, τὰ ἐμπεφυσημένα, ἐς φυσώδη hypochondria sublata murmurantia, à flatibus distenta & flatulenta, in quibus αἱ κοιλίαι καθυγραίνονται, alui effunduntur. Est autem κοιλίης ἐκτάραξις

alui exturbatio, cùm magna vi erumpunt, ac semel & repentè multa profluunt, quæ in intestinis continentur, τῷ ταραχὴν ῥήματος, οὐ τὴν σύμμετρον ὑποχώρησιν, ἀλλὰ τὴν πλεονάζουσαν δηλοῦντος, verbo ταραχὴν non moderatam deiectionem, sed copiosam declarante, vt scribit Gal. Comm. 3. in lib. de rat. victus in morb. acutis. Etsi porrò excretionis criticæ per alui profluuium nulla esse propria signa scribit Gal. (extremo lib. 3. de Cris. & libello de Præcognitione) verùm ipsam præsagiri oportere vbi cæterarum criticarum solutionum signa nulla adfuerint, non sunt tamen negligenda ista perturbationis alui indicia. A

* *Aphor. 73.*

Quibus febris assidua diutiùs cum securitate trahitur, si neque ex dolore, neque ex inflammatione, neque ex alia vlla manifesta causa contingat, in iis abscessum cum dolore & tumore, præcipuéque ad inferiores partes sperare oportet. Maximè autē in his expectare abscessus oportet, qui trigesimum annum superarunt. Tum verò in his considerandi sunt abscessus, vbi febris vigesimum diem præterierit. Maioribus autem natu minùs accidunt, etsi febres longo tempore detinent. Quæ verò febres intermittunt, incertoq; ac vago ordine prehendunt, ex autumno præcipuè in quartanam ferè transeunt, idq; in his maximè qui trigesimum annum superarunt. Per hyemem verò abscessus potiùs accidunt, & tardiùs cessant, minúsque recurrunt.

[143] Τοῖσι χρονίζουσιν ἀσφαλέως ἐν πυρετοῖσι ξυνεχέσι, χωρὶς πόνου ἢ φλεγμονῆς, ἢ ἄλλης προφάσιος, ἀπόστασιν προσδέχεσθαι, μετὰ πόνου καὶ οἰδήματος, καὶ μᾶλλον ἐς τὰ κάτω χωρία. προσδέχεσθαι δὲ δεῖ τὰς ἀποστάσιας, τοῖσιν ὑπὲρ τριήκοντα ἔτεα μᾶλλον. ὑποσκέπτεσθαι δὲ τὰς ἀποστάσιας, ἢν τὰς εἴκοσιν ἡμέρας πυρετὸς ὑπερβάλλῃ. τοῖσι δὲ πρεσβυτέροισιν ἧσσον γίνονται, καὶ πολλῷ χρόνῳ γινομένων τῶν πυρετῶν. οἱ δὲ διαλείποντες καὶ λαμβάνοντες πεπλανημένως, φθινοπώρου μάλιστα ἐς τεταρταῖον ἐπιεικέως μεθίσταν), καὶ μᾶλλον τοῖσιν ὑπὲρ τὰ τριήκοντα ἔτεα γενομένοισιν. αἱ δὲ ἀποστάσιες τοῦ χειμῶνος γίνονταί τε μᾶλλον, καὶ παύονται βραδύτερον, καὶ ἧσσον παλινδρομέουσι. B C

Post excretiones criticas abscessuum signa exequitur, quæ ex Prognostico desumpta sunt, & illic pleniùs absoluuntur. Vitiosè autem in quibusdam exemplaribus huius sententiæ initium præcedentis sententiæ extremo annectitur. Illud enim τοῖσι χρονίζουσιν ἀσφαλέως ἐν πυρετοῖσι ξυνεχέσι his Prognostici verbis respondet, ὅστις δ' ἂν τῶν πυρετῶν μηκύνῃ περιεστικῶς διακειμένου τοῦ ἀνθρώπου. Quæ febris diutiùs trahit, ex qua tamen liberari æger potest. Febres nanque quæ protrahuntur & salutares sunt, aut ex quibus ægri securitatem expectant, ad abscessus comparatæ sunt, velut acutiores & præcipites, ad alia excretionum genera promptè se habent. Hunc porrò totum locum ex Prognostico * Celsus (vt est limata quadam & rerum & verborum tenuitate) his verbis comprehendit, Nam si longæ febres sine dolore, sine manifesta causa remanent, in aliquam partem id malum incumbit, in iunioribus tantùm: in senioribus ex eiusmodi morbo quartana ferè nascitur. D

* *Cap. 1 lib. 2.*

πόνου καὶ οἰδήματος] μετὰ πόνου καὶ οἰδήματος lego ex manu scriptis exemplaribus ac Prognostico. Vnde nescio quid in mentem venerit Caluo, vt diceret potiùs abscessum his quàm laborem dolorémve & tumorem expectandum. Nam qua parte dolor aut labor, in eam faciliùs materia concedit, ibiq; abscessus firmatur ex aph. 32. & 33. lib. 4.

ἐς τὰ κάτω χωρία] μέρεα pro χωρία legunt omnes membranæ Regiæ manu scriptæ.

τοῖσιν ὑπὲρ τριήκοντα ἔτεα μᾶλλον] In Prognostico scribitur τοῖσι νεωτέροισι τριήκοντα ἐτέων. Hîc verò eos qui trigesimum annum superarunt ponit, haud magno cum discrimine, cùm, (vt scribit Gal.) ob crebras quæ aliæ aliis inuicem succedunt mutationes, non sit facilè in ætatum ratione certum aliquem ac definitum temporis limitem aut terminum cuiuis præscribere. Quod effecit vt ætatis vigorem trigesimo anno circumscripserit Hippocrates, quandoque etiam trigesimo quinto. Hîc igitur ætatem à vigesimo quinto anno ad trigesimum quintum comprehendit, in qua humores crudi & contumaces ob intemperantem vitam plurimi coaceruantur, qui naturæ viribus facilè ad abscessus propelluntur. E

τοῖσι δὲ πρεσβυτέροισιν ἧσσον γίνονται]Hîc πρεσβυτέρους vocat, quos γεραιτέρους in Prognostico dixit, habita eorum ratione, qui trigesimum aut trigesimum quintum ætatis annum agunt, eosque intelligit qui ætate florentibus collati, prouectiores sunt & natu maiores, ac medij sunt inter senes & ætate florentes, ὠμογέροντας qui crudam & viridem senectam agunt, ac μεσαιπολίους, semicanos vocat Galenus, quos γεραιτέρους Hippocrates nominauit. Quidam etiam eos πρεσβύτας intelligunt, qui primum senium attigerunt, quamuis Hippocrati πρεσβῦται qui vltimum senium agunt & γέροντες dicantur, vt scribit Gal. Comment. ad aphor. 31. libr. 3. Illud verò quod sequitur, καὶ πολλῷ χρόνῳ γινομένων τῶν πυρετῶν, etsi obscurum habet sensum & à Cornario non satis explicatum, his Prognostici verbis aperitur, πολυχρονιωτέρου ἐόντος τοῦ πυρετοῦ. F

ἐπιεικέως μεθίσταται] ἐπιεικέως cùm variam habeat pro sibi adiunctis significationem, hîc quomodo sumi debeat non satis est expeditum. Interpretes pro leniter & blandè aut moderatè sumpserunt, quòd huiusmodi febres vagæ & erraticæ non statim ac repentè, sed velut sensim ac leniter, & ex quodam temporis interuallo, in quartanas transeant. Nos [ferè] diximus, ad euentorum & rei cōsecutionem respiciētes, quòd plurimùm ac ferè huiusmodi erraticæ febres in quartanas desinant. Deinde propter promptam ad eam rem de qua agimus inclinationem, facilè, promptè, consentaneè significare potest, velut in Prorrh. ἐκ κωφώσιος ἐπιεικῶς τὰ παρ' ὦτα, ex surditate abscessus ad aures contingere consentaneum esse diximus, cùm istud consentaneum rei consecutionem, facilem ac promptam ex surditate ad abscessus propensionem significet. Quidam τὸ ἐπιεικῶς præter expectationem ac opinionē interpretantur, quòd huiusmodi febres cùm aliquot diebus conquieuerint, paulò post tamen inopinatè repetant, & quarto quoque die molestiæ sensum quodammodo afferant, deinde quartanarum spem confirment. Ac quia id leniter fit & sensim, veluti procurata à natura morborum in abscessus secessione, μεθίσταται hîc de transitione quadam dicitur, in Prognostico verò καθίστανται. Lib. autem 1. epid. * πυρετῶν ἀποστάσιες εἰς τεταρταίους γίνεσθαι. G

* *Sect. 2.*

καὶ μᾶλλον τοῖσιν ὑπὲρ τὰ τριήκοντα ἔτεα γενομένοισιν] In Prognostico scribitur, οἱ τεταρταῖοι μᾶλλον τοῖσι τριήκοντα ἐτέων καὶ γεραιτέροισι.

καὶ ἧσσον παλινδρομέουσι] παλινδρομεῖν propriè cùm dicatur Hippocrati de recurrentibus intrò humoribus, & eandem originem repetentibus, hîc tamen vt & in Prognost. simpliciter recurrere, repetere ac reuerti significat, etsi vtraque significatio quodammodo includi potest.

Quibus autem sæpiùs recidiuæ contingunt, si sextum mensem superauerint, in tabem coxariam ferè incidunt.

[144] Τοῖσι δὲ πολλάκις ὑποτροπιάζουσιν, ἢν ἑξάμηνον ὑπερβάλωσιν, ἰσχιαδικὴ φθίσις ἐπιεικέως γίνεται.

Sententia est ex ægri obseruatione nata, in quo multa, crassa & frigida materia redundans, ægerrimè ad abscessum ablegari potuit. Eiusmodi nanque recidiuarum fomes, in causariis corporibus nouas in dies querelas facit, tandemque ferè in marcorem corpus trahit. Quòd si in coxendicem (vt ferè assolet) deposita materia diutiùs inhæserit, coxariam aut coxendicum tabem inuehit. Coxa nanq; cùm pro articuli magnitudine, neruis, tendinibus, ac ligamentis multis scateat, doloris magni & vigiliarum causa est, ve- H

A est, venæque in ea multa materiæ copia refertæ & oppressæ, alimentum ad crus transmittere nequeunt, indeque gracilescit ac emarcescit, quod sæpè in coxendicum doloribus contingit, eaque tabes coxaria dicitur. φθίσις verò cùm Hippocrati dicatur qualibet corporis atrophia, marcor & extenuatio, quacunque ex parte illa originem sumpserit, inde denominationem accipit. Sic cùm plures sint huiusmodi tabis apud Hippocratem species, φθίσις ἰσχιαδικὴ dicitur, quòd in coxendice tabis rudimentum factum sit. Libro quoque 2. de Morbis tabes dorsalis scribitur, quæ ex dorsi spina oritur, quam τὴν ὀπισθεν φθίσιν vocat lib. de Locis in homine. Et lib. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν corporis tabem quæ ex renum vlcere prouenit, φθίσιν νεφελίαδα vocat. Ac præter eam quæ ex pulmonis vitio initium ducit, ac verè germana φθίσις dicitur, has omnes tabis species ex cerebri in partes subiectas defluxione ortum habere scribit Hippocr. lib. περὶ ἀδένων, vbi αἱ νοῦσοι φθεινάδες dicuntur, atque etiam huius tabis coxariæ causam aperit his verbis: ἄλλη νοῦσος διὰ φλεβῶν ἐπὶ νωτιαῖον ἀπὸ καταρρόου κεφαλῆς. ἀΐσσει δ' ἐνταῦθα ἐπὶ ἱερὸν ὀστέον ἄγον τὴν ἐπιρροὴν ὁ νωτιαῖος, & ἐναποτίθεται τῇσι κοτύλησι τῶν ἰσχίων. καὶ ἢν ποιέει φθίσιν, καὶ μαραίνεται ὁ ἄνθρωπος ὧδε & ὧδε, & ζώειν οὐκ ἐθέλει. ταχὺ γὰρ πονέει τὴν ὀσφὺν, καὶ ἅμα τὼ πόδε καὶ μηρὼ παρέπονται. καὶ αἰεὶ πλείω ὄλλυται χρόνον πολλὸν μελεδαινόμενος, & ἐπ' ἀπαυδήσει καὶ θνήσκει.

B Alius morbus per venas in spinalem medullam ex capite defluit. Inde autem in os sacrum irruit, spinali medulla eò fluxionem deducente, & in coxendicum acetabula deponente. Et si tabem fecerit, homo hoc modo marcescit, neque viuere expetit. Statim enim scapulæ dolent, simulque & pedes ac crura consequuntur, & semper tandem pereunt multo tempore curati, ac neque voce defecit, & moritur. Easdem etiam tabis species ex fluxione celebrat Hippocrates libr. περὶ τόπων τῶν κατ' ἄνθρωπον. Quin & ab Authore Isagoges φθίσις ἰσχιαδικὴ & νεφελικὴ ex Hippocrate celebratur. Sextum autem mensem hîc addidisse videtur, ad indicandam propriam partis temperiem affectus diuturnitate corruptam; tum etiam morbi & fluxionis pertinaciam. Sic enim sæpe morbi longi sexto mense soluuntur, vt morbi æstiui hyeme, & contrà hyberni æstate, vt scribit Hippocr. lib. 3. epid.

145 Ὁκόσα πυρετῷ ἀντιδίδοται, καὶ μὴ ἀποσηματώδεα σημεῖα, κακοήθεα.

C Quæcunq; febri ex aduerso respondent, nisi abscessum faciant, malignitatem denunciant.

Phrasis est obscura & insolens, vbi ἀντιδίδοσθαι dicitur de signis quæ febri inuicem quodammodo respondent ac opponuntur, qualia sunt quæ abscessuum significationem præbent, & priùs ac fusiùs in Progn. descripta sunt, vt morbi salutaris diuturnitas, & protractio, materiæ qualitas, velut tarditas atque momentum, vrinarum tenuitas atque cruditas, & eorum quæ hæmorrhagiam aut excretionem significant priuatio. Ea nanque cùm velut ex æquabilitate quadam febri respondeant, eamque quasi compensent ac rependant, ἀντιδίδοσθαι dicuntur, etsi istud propriè in beneficij ac gratiæ repositione vsurpatur. Possunt & ὁκόσα ἀντιδίδοται significare ea quæ febri ex aduerso opponuntur, eamque velut oppugnant, velut eam soluentia & liberantia, quæque aduersus febrium vehementiam exhibentur eamque propulsant, qualia sunt abscessum facientia. Quòd si ἐνδίδοται aut ἐνδιδόντα legatur, vt volunt quidam, ea quæ febri cedunt intelligentur, & quæ cùm significationem de se ediderunt, remissiores aut languidiores habent impetus, in ipsoque cursu, velut subsistunt aut fatiscunt. Quæ ergo abscessuum significationem ostentant, ea si subsistant aut re-

D morentur, neque abscessum faciant, communi κρισίμων lege damnantur, & materiæ malignitatem quandam, aut naturæ imbecillitatem suspectam faciunt. Sunt qui ἀντιδιδόντα etiam legant, verùm quæcunque videre licuit exemplaria ἀντιδίδοται habent.

146 Τῶν πυρετῶν, οἱ μήτε ἐν ἡμέρῃσι κρισίμῃσι, μήτε μετὰ σημείων λυτηρίων ἀφιέντες ὑποστροφιάζουσι.

Febres quæ neque diebus criticis, neque post apparentes solutionis notas dimittunt, repetere solent.

Hoc ex media Hippocratis disciplina petitum, magnam ad prædictionem addit dignationem, & ex Prognostico sumtum, etiam libello περὶ κρισίων repetitur his verbis: [ὑποστροφὰς λαμβάνοντας] καὶ ὅσοις ἂν οἱ πυρετοὶ παύσωνται, μήτε σημείων γενομένων λυτηρίων, μήτ' ἐν ἡμέρῃσι κρισίμῃσι. Sic Prognostico 2. in morborum reuersionibus hanc causam adscribit. τὰς γὰρ ὑποστροφὰς περὶ δὲ χρὴ, οἷσιν ἂν ῥᾳστῶναι γίνωνται μήτε ἐν ἡμέρῃσι κρισίμοισι, μήτε σημείων ἀγαθῶν ἐπιφανέντων. Celsus etiam cap. 7. lib. 2. hunc locum cum cæteris qui apud Hippocratem ad hanc rem faciunt, ita expressit. Febris quæ subitò sine ratione, sine bonis signis finita est, ferè reuertitur. Exemplaria quæ-

E dam μετὰ σημείων λυτηρίων legunt, vt & in Progn. reliqui cum impressis consentiunt.

147 Τὰ ὀξέα τῶν νοσημάτων ἐν ἡμέρῃσι κρίνεται τεσσαρεσκαίδεκα.

In præcipitibus morbis, iudicatio in quatuordecim diebus expectanda est.

Placitum est 23. lib. 2. quod repetitur lib. περὶ κρισίων his verbis: τὰ ὀξέα νοσήματα κρίνεται ἐν τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρῃσιν, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ.

148 Τριταῖος ἀκριβὴς ἐν πέντε, ἢ ἐν ἑπτὰ περιόδοισιν, ἢ τὸ μακρότατον ἐν ἐννέα κρίνεται.

Tertiana exacta quinto aut septimo, aut summum nono circuitu terminatur.

Aphor. est 59. lib. 4. & repetitur lib. περὶ κρισίων his verbis: τριταῖος κρίνεται ἐν ἑπτὰ περιόδοισιν, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. Qua de re ampliùs scripsimus nostris in lib. 1. epid. annotat. Cùm autem sit τριταῖος (vt scribit Hippocrat.) ταχυκρίσιμος, nonnunquam etiam solutionem

F quarto circuitu præcurrit, tandem autem & eam septimo perfectè absoluit, neque postea reuertitur, vt scribitur lib. 1. epidem.

149 Οἷσιν ἀρχομένοισι πυρέσσειν αἵματος στάξιες ἐκ ῥινῶν πταρμοῦ γινομένου, λευκὴν ὑπόστασιν δὲ οὔρεσιν ἐν τῇ τετάρτῃ, λύσιν ἐν τῇ ἑβδόμῃ σημαίνει.

Febricitare incipientibus, sanguinis stillationes cum sternutatione accedentes, & quod in vrina desidet album quarto die visum, septimo solutionem afferre denunciant.

Sanguinis stillatio, cùm sæpe ab Hippocr. conuellatur, nihil habet ad prædictionem momenti, præsertim si circa morborum initia contingat. Quòd si ex sternutatione fiat, vt mali augurium leuat, ita ad solutionis denominationem nihil indicat. Sternutamentum verò (vt inquit Celsus ex Hippocrate in Progn.) inter bona indicia est, & aliàs, nisi in pulmonis morbis & destillatione, salutare habetur, quod etiam vulgus annotat. Sed præcipuam solutionis septimo die futuræ spem ostentat, coctionis signũ quar-

G to die emicans, quod in vrina subsedit album & laudabile. Nam si nubecula quarto die conspicua, septimo crisim prænunciat, eam prædictionem stabiliorem faciet multoq; magis confirmabit sedimentũ laudabile die indice visum, vt scribit Gal. Com. ad aph. 71. lib. 4. Cæterùm exemplaria manu scripta Regia λεπτὴν vitiosè pro λευκὴν habent. Quod vitium etiam ad Vaticanas membranas redundauit, quas secutus videtur Caluus.

150 Τὰ δὲ ὀξέα κρίνεται αἵματος ἐκ ῥινῶν ῥυέντος ἐν κρισίμῳ, καὶ ἱδρῶτος πολλοῦ γινομένου, καὶ οὔρου πυώδεος καὶ ὑαλώδεος γινομένου, ὑπόστασιν χρηστὴν ἔχοντος, καὶ ἀθρόου γινομένου. καὶ ἀποστήματος ἀξιολόγου, καὶ κοι-

H λίης μυξώδεος καὶ αἱματώδεος, καὶ ἐξαπίνης καταρραγείσης, καὶ ἐμέτων οὐ μοχθηρῶν κατὰ κρίσιν.

Morbi verò præcipites & acuti effluente ex narib. sanguine iudicatione absoluuntur, idq; die iudicatorio, ac sudore copioso exorto, vrinaq; purulenta ac vitrea affatim reddita, in qua quod subsidit laudabile sit, aut abscessu effatu digno, & aluo mucosa & sanguinea deiiciente, ac de repente prorumpente, vomitionibusq; non prauis sub iudicationem contingentibus.

Morborum absolutioné per signa exequitur, quæ quòd solutioné prænuncient, λυτήρια dicuntur. Quæ cùm partim signorum

causarumq; simul rationem obtineant, partim verò signa tantùm dicantur, hîc signorũ & causarum, quòd præcipuã absolutionis authoritatẽ habeant, enumerationem facit. Atq; hæc cùm totam ferè iudiciorũ disciplinam adornent, propriè à Gal. describũtur cap.14.lib.1. περὶ κρίσεων & cap.2.libr.3. Ista verò vt neque ante morborum statum certa salutis indicia esse possunt, sic non nisi die iudicatorio ostentata, ac die indice denunciata, stabilem habent iudicij authoritatem.

καὶ οὔρου πυώδεος] Multæ sunt his in Prænotionibus vt & Prædictionum libro impropriæ & obscuræ vrinarũ appellationes, quæ antiquis expositoribus & Galeno non minimum negocium exhibuerunt, & ad germanam Hippocratis doctrinam, qua in Prognostico vrinarum cognitionem absoluit, referendæ sunt. Ex quarum albo hîc purulentæ vrinæ recensentur & vitreæ, quæ morborum absolutionem iudicatione procurant. Vt enim passim à Galeno vrinæ multum profluuium inter iudicatoria signa numeratur, ita & vrina benè colorata, in qua subsidit album, læue & æquale, certam salutis spem in coctione habet. Quæ duo cùm hîc disertis verbis sub conferta vrinæ copia & laudabili subsidentia exprimantur, purulẽtæ vrinæ obscuram cognitionem ita faciunt, vt non satis propriè ad probam & ab Hippocrate tam benè commendatam in Prognost. vrinarum in morbis coctionem, appellatio ista referri queat. Enimuerò cùm tanta sit subsidentiæ in vrinis cum pure passimque à Galeno ac præcipuè Comment.1 in Progn. & lib.1. de diff. feb. decantata similitudinis ratio, vt etiam non dubitarit Erasistratus febricitãtium in vrinis subsidentiam, merum pus esse credere, tantaque sit in puris generatione naturalium functionum benignitas, vt ad exactam totius commendationem non sit veritus Galenus semen puri esse simile dicere: non temerè cuipiam videbitur ad coctionis probitatem in vrinis significandam, puris notio esse expressa. Nam quemadmodum apud antiquos, atq; in veteribus artis præceptionibus apud Hippocratem putria concoctionem præseferunt, & σῆψις Galeno πέψεως rationem obtinet: sic ad puris generationem cùm magna sit naturæ ad coctionem perficiendam contentio, non infœliciter in vrinis præcipuè quæ coctione subsidentiam deponunt, puris nominatione, vrinarum à natura subactio ac commendabilis concoctio designatur. Sed certè cùm ista probitatis indicatura in laudabile sedimentum cadat, mihi videtur hîc author per purulentas vrinas aliò respicere, ac eas vrinas subindicare, quæ puri similes, crassæ, albæ, copiosæ, & cum multo sedimento morborum materiam solutione deponunt, & coctione finiunt. Nam cùm à natura procurata sit crudorum & crassorum succorum concoctio, ac decernendi ratione per vrinæ effluuium emissa, solutionis causa & signum in vrinis emicat. Qua ratione eædem sæpe ab abscessibus vindicant, vt in Archigenis puero aph.2.sect.4.lib.6.epid. & aph.74.libr.4. & ex Prognost. apparet, præcipuè verò si iudicij firmitatem diei dignatione stabilierint. Quæ quidem cùm naturæ robur præseferant, & coctione probitatis notas acceperint, ob similitudinem purulentæ dicuntur. Atque eò quidem mihi spectare videtur quòd Zeuxis apud Hippocratem τὰ πέπονα οὖρα, ὥστε τὰ οὖρα πυώδη καὶ πάχος ἔχοντα sumat, etsi à Rufo Ephesio reprehenditur, & quæ Galenus dilucidiùs explicans in Prorrh. Comm.3. παχέα καὶ λευκὰ vocat, ἐπειδὴ διαὐτὴ ὑπόστασις ὁρᾶται ἐν τοῖς ἀληθῶς πεπόσιν οὔροις. Sic & vrinæ quæ crassum & crudum succum coctione deponunt, purulentæ dicuntur, & Gal. Comm.3. in Prorrh. τὰς πυώδεις οὐρήσιας ἀκύρως τὰς τῶν ὠμῶν καὶ παχέων οὔρων ἐκκρίσεις dici scribit. Et crassum illud excrementum & multum quod in vrinis sanorum desidem aut sedentariam vitam agitantium, & plurimo cibo se ingurgitantium ex crudorum succorum euictione apparet, πῦον dicitur ab authore eorum quæ extremo libro περὶ φύσιος ἀνθρώπου annexa sunt, & à Galeno his verbis apertissimè declaratur, ἀλλ' ἔστι γέ μοι δοκεῖ τὸν ὠμὸν ὀνομαζόμενον χυμὸν, ὅταν πεφθῇ γε, πῦον εἶναι ἡγεῖσθαι. καὶ τί θαυμαστὸν, ὅπου γε καὶ ὁ Ἐρασίστρατος τὰς ἐν τοῖς οὔροις ὑποστάσεις ἐπὶ τῶν πυρεσσόντων, οὐ τοῦτον εἶναι τὸν χυμὸν, ἀλλὰ πῦον ἡγεῖται, μηδ' ὅτι τῶν ὑγιαινόντων τοῖς ἀδδηφαγοῦσιν ὑφίσταται πολὺ τὸ τοιοῦτον ἀγνοῶν. τεθεάμεθα γοῦν παμπόλλους τῶν ἀργῶς βιούντων διὰ χρόνου πολλῶν ἐκκρινομένους διὰ τῶν οὔρων, τῇ καλουμένῃ μύξῃ παραπλήσια πάμπολλα, καί τισιν αὐτῶν βραδεῖαν ποιησαμένων τὴν διέξοδον, πύῳ παραπλήσιον φαίνεσθαι τὸ ἐκκρινόμενον, καθάπερ γε κἀπὶ τῶν ἀναπνευστικῶν διὰ τῷ πλείονι χρόνῳ κατῃχωσμένα πέπεσθαι τὰ τοιαῦτα. (Sic enim legendus mihi videtur locus iste vitiosè nostris in exemplaribus exscriptus.) At hic mihi quidem videtur eum quem crudum humorem appellant, vbi fuerit percoctus, pus esse existimare. Et quid dicam? quandoquidem & Erasistratus ea quæ in vrinis febricitantium subsidunt, non hunc humorem, sed pus esse existimat: Neque in bene valentium vrinis, qui paulò voraciores sunt, multa huiusmodi subsidere ignorat. Permultos igitur vidimus, qui cùm diu in otio vixissent, permagnam eorum copiam quæ muco vocato sunt similia per vrinas excernerent. Ac cùm quibusdam tardè permearet, id quod excernitur puri simile esse visum est, non secus ac in respiratoriis organis, propterea quòd longo tempore tincta sunt, eiusmodi cocta esse videntur. At certè propriè magis succus crudus dici debet, cùm à pure multis notis distinguatur, vt scribit Gal. lib.1. de Aliment. fac. Quæ cùm ita sint, hîc mihi purulenta vrina potiùs dici videtur crassa & alba, & quæ concoctione crudioris succi crassum, copiosum & album sedimentum deponit, & indicatione morbos absoluere sæpe videtur, quàm si quis istud referat ad purulentam vrinam, quæ pus admixtum habeat, & vesicæ ac renum, aut etiam superiorum partium mitescentem coctione inflammationem significari credat. Etsi enim de vesica inflammata in Progn. scriptum est, λύει δὲ οὖρον πυῶδες οὐρηθὲν, λευκὴν τε καὶ λείην ἔχον τὴν ὑπόστασιν: nihil tamen tale priùs attigit, ac ne talium quidem partium ac vomicæ cuiusquam mentio priùs facta est, & hîc de iudicationis termino morborum acutorum agitur.

καὶ ὑαλώδεος γινομένου] Hîc ὑαλῶδες οὖρον, vitrea vrina dicitur, quæ pituitam crudam, vitream, viscidam & frigidam iudicatione deponit, indeq; vacuata morborum materia solutionem facit. Quam postea hic author διέξοδον ὑαλοειδῆ in cõuulsionis solutione vocat. Neque enim absurda est morbi illius absolutio, cùm plurima vitrea & albuminea pituita, frigida & viscida, cruda, compacta, velut morbi fomes magna copia deponitur. Ex quibus conijcitur ὑαλῶδες οὖρον idem significare quod & γονοειδὲς οὖρον, quod est Erotiano τὸ λευκὸν τε παχύ. Et verò sæpe γονοειδὲς οὖρον vsurpatur Hippocr. in vrinæ emissione, quæ genitali semini non absimile quiddam continet grandinosum, grumosum, compactum, viscidum, genitale semen consistentia & colore referens, quale quid in pituita vitrea & albuminea apparet, & in ægris ex multa, frigida, cruda & conferta materia laborãtibus videtur, in quibus ex magna flatuum permixtione διαχώρημα γονοειδὲς sæpe damnat Hippocrates, vt ægr.1.lib.1.epid. & ægr.3.lib.3. & ægr.4. Ac huius explicationis ampliorem notionem facit quod scribit Gal. Comm.2. in lib.6. epid. τὸ γονοειδὲς δὲ οὖρον ἢ τὸ διαχώρημα γίνοιτ' ἂν ποτε κρίσιμον, ὅταν ὁ καλούμενος ὑπὸ Πραξαγόρου χυμὸς ὑαλώδης ἐκκενοῦται. Et quod in fine Comment.1. in Prorrh. de eo quod γόνῳ εἴκελον διέρχεται, & genituræ simile defertur, obscurissimis verbis scribit, & quod γονοειδὲς ἐπελθὸν insinuat in fine Comment.2. in Prorrh. Quæ omnia exempla, cùm ad huius rei notitiam fusissimè congesserimus nostris in libr.1. epid. annot. non necesse hîc adscribere. ὑαλῶδες verò οὖρον idem dici quod γονοειδὲς satis probat quod postea huius libri author in opisthotono & posteriorum partium inflexibili distentione, vrinas genituræ similes solutionem adferre his verbis scribit: πυρετώδεα ὀπισθοτονώδεα, γονοειδέες οὐρήσιες λύουσι. Quod enim priùs in vniuersaliori conuulsionis absolutione ὑαλοειδῆ διέξοδον dixerat, hîc οὐρήσιας γονοειδέας vocat, non secus ac in Theodori vxore lib.7. epid. crebris conuulsionibus appetita, τὸ οὐρούμενον τῷ κάρφῃ εἵλκετο, γλίσχρον, γονοειδὲς apposuit, quibus verbis morbi materiam confectam, viscidam & frigidam fuisse indicat, & quæ festucis diducta adhæresceret. Cui quoque non est absimile quod in Scopo scribitur lib.2. epid.* qua de re etiam abundè illîc diximus. Quomodo verò vrina vitrea excretione solutionem morborum faciat, illud Hippocrat. lib.6. epid. sect.2. satis apertè indicat, ἐν φρενίτιδι τὸ γονοειδὲς, τὸ τοιοῦτον ὅτι κρίσιμον, τε τῶν ἤτρων τὰ τοιαῦτα. Quod etsi valde est perplexum, hoc tamen innuere velle videtur Hippocrates, solas vrinas genituræ similes iudicatione depositas, eos qui ad imum ventrem aut etiam hypochondria sunt tumores, recentes & sine inflammatione, leuare posse, cùm ne copiosis quidem flatibus, aut multo stercore & viscoso demisso remitterentur. Eandem pene iudicij causam subit quod in Prorrh. † Hippocr. circa vmblicum dolores cum palpitatione ex flatibus multis, per deiectiones genituræ similes cum flatibus erumpentes iudicatione leuatos scribit his verbis: οἱ περὶ ὀμφαλὸν πόνοι παλμώδεες, ἔχουσι μέν τι καὶ γνώμης παράφορον. περὶ κρίσιν δὲ τούτοισι πνεῦμα ἅλις γόνῳ εἴκελον διέρχεται.

* Sect.3. † Prorrh.36.

καὶ ἀποστήματος ἀξιολόγου] ἀπόστημα ἀξιόλογον effatu dignum abscessum diximus, & qui morbi magnitudini aut dignitati respondeat, vt neque dignitate minor, neq; viribus superior appareat, alioqui in abscessuum disciplina damnationem incurret, & eorum genere,

A nete, quæ in morbis μὴ κατὰ λόγον καὶ οὐκ ἀξίως fiunt, comprehendetur. Sic eos abſceſſus probat Hippocr. libr. 1. & 2. epid. qui ἀξίως τῆς περιβολῆς ἢ ἐκκρίσεως τῶν νοσημάτων fiunt. Quod his verbis ſubmonuit Galen. Comm. 3. in Prorrh. ἐμάθομεν δὲ παρ' Ἱπποκράτους εἰπόντος ἀγαθὰς ἀποστάσεις εἶναι, ἀξίως τῆς περιβολῆς τοῦ νοσήματος εἰς τὰ κάτω τοῦ σώματος γινομένας. Ex Hippocrate autem dicente didicimus bonos eſſe abſceſſus, qui pro morbi ratione ad inferiores corporis partes demittuntur. Et Comment. 2. οὕτω γάρ τοι καὶ ἐν τοῖς τῶν ἐπιδημιῶν μεμφόμεθα γινομένας ἀποστάσεις, ἢ μείους, ὡς ἔφην, ὡς μηδὲν ὠφελεῖν, ἢ μείζους, ὡς μὴ δύνασθαι φέρειν. Sic nempe in libr. de Morb. vulgaribus abſceſſus culpamus, vel minores (vt dixi) tanquàm nihil iuuantes, vel maiores, quàm qui ferri poſſint. Eadem quoque notione Galenus cap. 2. libr. 3. de Criſibus ἀξιολόγους ἀποστάσεις vocat, per quæ ſubitam ad ſanitatem conuerſionem fieri conſpicimus, his verbis: μόνη εἶναι ἁπλῶς κρίσις εἰς ὑγείαν ὀξύῤῥοπος μεταβολὴ προσαγορεύεται, καὶ γίνεται μὲν πάντως ἐπὶ φανεραῖς τισιν ἐκκρίσεσιν, ἢ ἀξιολόγοις ἀποστάσεσιν. Sola igitur ſubita ad ſanitatem mutatio ſimpliciter criſis nominatur. Et fit quidē omninò euidentibus quibuſdam excretionibus, aut effatu dignis abſceſſibus. Hanc verò abſceſſuum moderationem his verbis eleganter circunſcribit Hippocrates lib. 1. epid. * ἐπὶ τουτέων ἀποστάσιες ἐγίνοντο, ἢ μείζους ὥστε ὑποφέρειν μὴ δύνασθαι, ἢ μείους, ὥστε μηδὲν ὠφελέειν. B In his abſceſſus fiebant, aut maiores quàm vt ferre poſſent, aut minores, quàm vt iuuarent. Qua de re etiam illîc plura ſcripſimus.

* *Sect.* 2.

καὶ κοιλίης μυξώδεος] Hîc ἀποστάσεις κατ' ἔκροον indicat, cùm corpus integrum per humorum effluuium ac corporis emiſſaria quędam expurgatur, veluti per vrinas ac alui fuſiones contingere ſæpe ſolet. Mordaces nanque cumulati humores in corpore, tenueſque ac ſuperflui plærunque & acres, aut pituitoſi, interdum per vrinæ vias, nonnunquam etiam per inteſtinorum inuolucra, aluo ad iudicationem erumpente repurgantur, & στραγγουριώδεις καὶ δυσεντεριώδεις ἀποστάσεις obueniunt, quarum non rarò meminit Hippocrates lib. 1. epid. & fuſiùs proſecuti ſumus noſtris in lib. 2. epid. Comment. In huiuſmodi ergo pituitoſorū humorum per aluum eluuionibus, mucoſa quædam prodeunt, deinde inualeſcente acrimonia ramentoſæ aut ſtrigmentoſæ egeſtiones fiunt, poſtea tandem cruentæ & in dyſenterias tendunt. Ac videre eſt in quibuſdam ſuperfluam humorum congeriem crebriùs naturæ ro- C bore in aluum erumpere, & dyſenteriam creare, quam αἱματηρὰν καὶ ἡπατικὴν vocat Gal. lib. 5. & 6. de loc. aff. cap. 7. & 2. Quæ omnia ſunt valentis naturæ, & in ſalutarem iudicationis ſpem ſeſe erigentis, certiſſima indicia, vt teſtatur Gal. Com. 4. in lib. de artic.

καὶ ἐμέτων ἀμοχθηρῶν] Quales damnantur in Progn. ſynceræ, aut virulentæ ac æruginoſæ vomitiones, aut qualia ἐμέσματα ἄκρητα, ἀσώδεα, πονηρὰ in Prorrh. ſuis decretis confodit Hippocr.

[11] Ὕπνοι βαθέες, μὴ ταραχώδεες, βεβαίαν κρίσιν σημαίνουσιν· οἱ δὲ ταραχώδεες μετὰ ἀλγήματος σώματος, ἀβέβαιοι.

Profundi ſomni neque turbulenti, iudicij firmitatem denunciant, turbulenti verò non ſine corporis offenſione, inſtabiles ſunt & infirmi.

D Somnus cùm requietem corporibus & medicinam quandam laboris afferat, interdum in morbis repētinam mutationem facit, & coctionis ratione iudicationis dignationem, etſi omninò leuem, habet. Nam quia ſimpliciter criſis ſubitam ad ſanitatem conuerſionem ſignificat, quæ cum repentinis excretionibus aut effatu dignis abſceſſibus contingit, vt ſcribit Gal. iſta non ſatis aptè ſomno conuenient, etſi in pueris præcipuè, ac verò in nonnullis aliis, profundo & alto ſomno morbos alleuari percipimus. Ac vt huius rei tabellare (vt ita dicam) teſtimonium in medium producamus, id his verbis confirmat Gal. Comm. 3. in Progn. ἐμάθετε δὲ καὶ ὡς αἱ κρίσεις ἅπασαι, μετά τινος φανερᾶς γίνονται κενώσεως, ἢ ἀποστάσεως. ἐν γὰρ τοῖς σπανίως παιδία μόνα δι' ὕπνων βαθέων καὶ μακρῶν, ὀξείας ἐποιήσαντο μεταβολὰς ὡς ἐπὶ τὸ βέλτιον, ἃς ἔνιοι μὲν ἀξιοῦσι καὶ αὐτὰς ὀνομάζειν κρίσεις, ἔνιοι δὲ οὐ συγχωροῦσι. Edocti autem eſtis quòd omnes criſes cum quadam euidente euacuatione fiunt, aut abſceſſu. Rarò enim pueri ſoli per ſomnum profundiorem ac longiorem, celeres in melius fecerunt mutationes, quas nonnulli quidem etiam iudicationes nominari exiſtimant, alij nequaquam concedunt. Comm. quoque 2. in Prorrh. ἑώρακα μὲν οὖν ἐπὶ ἐνίων ἀῤῥώστων ἠγρυπνηκότων ἐφεξῆς ἡμέραις τρισὶν ἢ τέτταρσι, δυσδιέγερτον ὕπνον γινόμενον, ὡς ὅλης ἡμέρας τε E καὶ νυκτὸς ὠφελήσαντα μεγάλως. ἐπὶ δὲ παιδίων εἶδον πολλάκις, οὐ μιᾶς μόνον, ἀλλὰ καὶ δυοῖν ἡμερῶν ἐφεξῆς, ἐπ' ὠφελείᾳ μεγάλῃ γιγνόμενον τοιοῦτον. Vidi ſiquidem in ægris quibuſdam, qui tribus aut quatuor conſequenter diebus vigilauerant, difficilem excitatu ſomnum exortum, qui tota die aut nocte magnum attulerit adiumentum. In pueris verò ſæpiùs vidi eiuſmodi ſuperueniētem ſomnum, non vno ſolùm die, ſed duobus ex ordine diebus magno illis fuiſſe adiumento. Quibus verbis quidnam in morbis conferat ſomnus ſatis intelligimus, cuius etiam momentum ac pondus ex Comm. ad aph. 1. lib. 2 facilè excipias. Nam & febres ſomno miteſcere, & dolores leuari, & languores diſſolui, firma ſunt ſalutis indicia, præcipuè ſi neque inter dormiendum perturbatur aut commouetur æger, quiritatur, nugatur, aut delirat, neq; turbulentis inſomniis diuexatur: qui ſunt βαθέες καὶ μὴ ταραχώδεες ὕπνοι. Actuarius quoque lib. 2. Meth. med. cap. 2. ſomnos accedentes qui antea deerant, ægrum à languoribus leuare ſcribit, & in phrenitide ſimilibuſq; morbis iudicij firmitatem ſtabilire. Quin & ſalutis ſecuritatem ſomnos in ægris confirmare ſcribit Hippocr. libello περὶ κρισίων his verbis: τοῖσιν ἐλαχίστῳ χρόνῳ μέλλουσιν ὑγιάζεσθαι, μέγιστα σημεῖα ἅπαν γίνεται. ἀπονώτεροι γὰρ διαπλοῦσι, καὶ ἀκίνδυνοι, καὶ τὰς νύκτας κοιμέονται, καὶ τὰ ἄλλα σημεῖα F προφαίνουσιν ἀσφαλέα. His qui breuiſſimo tempore ſani futuri ſunt, maxima in totum ſigna contingunt. Sine dolore enim degunt & extra periculum, & noctu dormiunt, aliaque ſecuritatis ſigna præſeferunt. Hîc autem μετὰ ἀλγήματος σώματος dicuntur, qui in aphoriſmis πόνον ποιέοντες. Minutum eſt, admonendum tamen, quòd exemplaria Regia manu ſcripta pro μὴ ταραχώδεες, οὐ ταραχώδεες legunt.

[12] Ἑβδομαίοισιν, ἢ ἐναταίοισιν, ἢ τεσσαρεσκαιδεκαταίοισι ῥύσιες ἐκ ῥινέων λύουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τοὺς πυρετούς. ὁμοίως δὲ καὶ κοιλίης ῥύσις χολώδης, καὶ δυσεντεριώδης, καὶ πόνοι γουνάτων, ἢ ἰσχίων, καὶ οὖρον πεπεμμένον πρὸς G τὴν κρίσιν, ἐν γυναικὶ δὲ καὶ ἐπιμηνίων ῥύσις.

Quibus ex naribus fluxiones, quæ ſeptimo, nono, aut decimo quarto die contingunt, vt plurimùm à febribus vindicant. Eodem verò modo & bilioſus alui fluxus, & qualis in inteſtinorum difficultate fieri aſſolet, ac genuum & coxendicum dolor, vrinaque ſub iudicationem concocta, & verò in muliere menſium profluuium.

Hæ alui fluxiones & alluuiones quæ morborum materiam iudicatione ſecernunt, ἀποστάσεων κατ' ἔκροον genere continentur, quales ſunt περίῤῥοιαι χολώδεες καὶ διάῤῥοιαι Hippocrati celebratæ lib. 1. epid.* & περιπλύσεις κοιλίης. Idem rurſus libr. 1. epidem.** febres ardentes plurimis in inteſtinorum difficultatem conceſſiſſe ac conſtitiſſe ſcribit, quæ ægros eo veluti humorum depoſitu, periculo exemerit. In mulieribus verò ſæpe profuſam ac liberalem menſium abundantiam febres liberare exemplo eſt Laryſſæa virgo ægr. 12. lib. 3. epid. poſt ſt. peſt. idemque multis contigiſſe teſtatur Hippocrates lib. 1. epid.*** Quin & libello περὶ κρισίων menſium abundātiam in febrium ſolutione ponit, ſanguinis è naribus fluxum, alui ſeceſſionem, vrinæ copiam, ſudores & vomitum, his verbis: καὶ τὰ οὖρα ἀποχωρέοντα, ἢ καὶ τὰ διαχωρήματα κοιλίης, ἢ αἵματος ἐκ τῶν ῥινέων ῥύσιν, ἢ οὔρησιν πολλήν, ἢ διὰ ὑστερέων ἰσχυρήν, ἱδρῶτα ἢ ἔμετον. H Codices manu ſcripti quidam ἑνδεκαταίοισιν pro ἐναταίοισιν legunt, non magno certè momento, cùm dies vndecimus ſignificationis potiùs quàm iudicij authoritatem habeat.

* *Section.* 2. ** *Stat.* 3. *** *Stat.* 3.

Quibus per febres alicunde sanguis largiter effluxerit, iis dum sese recolligunt, alui humescentes effunduntur.

[153] Οἱ ἐν πυρετοῖσιν αἱμοῤῥαγήσαντες ἱκανῶς ὁκόθεν οὖν, ἐν τῇσιν ἀναλήψεσι κοιλίας καθυγραίνονται.

Aphorismus est 27. lib. 4. qui & postea in hoc præsagio aliis verbis repetitur, & ex Prorrh. 133. resumitur. Codices editi κοιλίας habent, vbi manu scripti quidam κοιλίαι legunt, eadem notione.

Qui per febres tenuiter exudant, cum capitis dolore & aluo intercepta, ad conuulsiones proni sunt.

[154] Οἱ ἐν πυρετοῖσιν ἐφιδρῶντες, κεφαλαλγέες, κοιλίην ἀπολελαμμένοι, σπασμώδεες.

Hæc ex Prorrh. 115. repetuntur. Sunt autem ista oppleti & humorum sarcina grauati cerebri indicia, vnde appetita neruorum origine, propensiores esse ad conuulsiones est vero simile, neq; tamen necessarium. Quam ad rem facit etiam Prorrh. sent. 88. Sunt verò οἱ κοιλίην ἀπολελαμμένοι, qui aluo sunt suppressa, interclusa & intercepta, familiari admodum Hippocrati locutione, qui κοιλίην ἀπολελαμμένην ἐπεχομένην vocat, vt exponit Galenus. Idemque κοιλίας ἀπολελαμμένας ἐπεχομένας significare scribit. Erotianus autem ἐν ἴσῳ τῷ ἀπειλημμένας καὶ ἐσεγμένας poni vult.

Quæ sensim feroces fiunt mentis emotiones, in ferinas euadunt, & conuulsiones portendunt.

[155] Αἱ ἐπ' ὀλίγον θρασέως παρακρούσιες, καὶ θηριώδη καὶ σπασμὸν σημαίνουσι.

Ex multis Prorrhetici sententiis nata est hæc sententia. Præcipuè verò ad eius notionem conducit Prorrh. 26. & 123. & antea scripta sent. 85. Deliria in febribus persæpe ex leuibus initiis magnum faciunt incremẽtum, & paulatim adusta materia malignam qualitatem contrahunt, & in furentes, melancholicas ac vehementes mentis emotiones tendunt, in quibus ægri calcitrant, feriunt, mordent, ac contineri nequeunt. Et hæ sunt θηριώδεις παραφροσύναι, ἐν αἷς καὶ πατοῦσι, καὶ λακτίζουσι, καὶ δάκνουσι, καὶ χολῶσι, ὡς ἐπὶ πολεμίους εἰσιόντας νομίζοντες, hoc est ferinæ desipientiæ, in quibus pedibus feriunt, calcitrant, mordicus impetunt, indignantur, & ingredientes pro hostibus habent, vt scribit Gal. Comm. 1. in Prorrh. Eæque ferè ex atræ bilis incendio oriuntur, idque θηριωδῶς παρακρούειν sæpe vocat Hippocrates. ἐνδέδεικται δὲ (vt scribit Galen. Comm. 3. in Prorrh.) διὰ τῆς φωνῆς ταύτης ἐπίτασιν τι μελαγχολικοῦ. ἐπείπερ γὰρ ὄντων εἰς τὸ κακουργεῖν τοὺς πέλας τῶν μελαγχολικῶς παραφρονούντων, ὅταν μεγάλας ποιῶνται τὰς κακουργίας, θηριώδεις αὐτὰς ὀνομάζει. Per hanc autem vocem melancholici affectus intensionem declarauit. Cùm enim prompti sint ad mala propinquis inferenda qui melancholia desipientia laborant, vbi ingentia mala perpetrant, eas ferinas desipientias appellat.

Conuulsio in febre suborta eademq; die desinens, bono est.

[156] Σπασμὸς ἐν πυρετῷ γινόμενος, καὶ παυόμενος αὐθημερὸν, ἀγαθόν.

Conuulsio in febre suborta, febrem primo die, aut postero, aut tertio finit. Quòd si horam qua prehendit superet, nec desinat, malo est.

[157] Σπασμὸς ἐν πυρετῷ γινόμενος, παύει τὸν πυρετὸν αὐθημερὸν, ἢ τῇ ὑστεραίῃ, ἢ τῇ τρίτῃ. ὑπερβάλλων δὲ τὴν ὥρην ἐν ᾗ ἤρξατο, καὶ μὴ παυόμενος, κακόν.

Hæc conuulsionum placita non satis consentiunt cum Hippocrat. disciplina, nec authoritatis constantiam satis firmam tuentur. Vulgatum nanque est in Hippocr. OEconomia, atque multis rescriptis testatum, præcipuè verò aph. 26. libr. 2. & 57. lib. 4. & 5. & 70. lib. 5. febres conuulsionibus subortas, eas discutere atque præstabiliores esse, quàm si conuulsiones febribus superueniant. Quod est aliàs passim etiam ab Hippocrate scriptis traditum. Conuulsiones verò in febribus ortas, eas soluere, non temerè in parentis monimentis reperias, cùm ne tanti sit febris vt conuulsione sanationem accersas, nec tanto malo leuius dependendum sit: Nisi si quis naturæ impetum & vehementem concussionem ac agitationem quæ fit in conuulsione, materiæ morbi depulsionem facere ac febrim soluere putet, non secus ac rigor morbum comitialem soluit, aut etiam quartana propter rigorem, aut τὸ παραλύσαντα παραπληκτικὸν τρόπον, σπασμὸς λύει, scribitur Prorrh. 113. & postea hîc repetitur. Vehementi nanque concussione, quæ in rigore aut conuulsione contingit, materiæ excretio procuratur, & à venis aliò, vt in habitum corporis aut neruos amandatur, ex eoq; motu calor excitatur, qui materiam exagitatam tenuat & in habitum dissipat & sudores, & humorum coctionem molitur. Quæ certissima est morborum depulsio, vbi excretione & coctione finiuntur, vt scribit Gal. Com. ad aph. 70. lib. 5. Aut certè existimandum est vehementem causarum efficientium impetum ac motum febrem tollere, ὥσπερ εἴωθε κἂν τοῖς ὀξέσι νοσήμασι τὰ σφοδρότατα τῶν νοσημάτων ὅτι κρίσεις ἀγαθὰς ἐργάζεται, vt scribit Gal. Comm. ad aphor. 5. lib. 7. Sic enim persæpe deteriores morborum successiones, quæ veluti noua morbi accessione affectionem augere videntur, morbos soluere Hippocrati dicũtur, vt vehemens mentis alienatio furorem soluit (aph. 5. lib. 7.) & delirium succedentes febribus ardentibus tremores (aph. 26. libr. 6.) aut insania epilepsiam, vt multis exemplis testati sumus nostris in lib. 2. epid. Com. Quòd autem ad huius sententiæ notionem attinet ea repetitur lib. περὶ κρισίων his verbis: ἀπὸ πυρετοῦ ἐχομένῳ σπασμὸς ἢν λάβῃ, παύεται ὁ πυρετὸς αὐθημερὸν, ἢ τῇ ὑστεραίῃ, ἢ τῇ τρίτῃ. Verùm videtur ex libello περὶ τόπων τῶν κατ' ἄνθρωπον illîc diminutè adscripta, vt satis apparet ex iis verbis quæ sequuntur & mendosè illuc sunt transposita. Rectius igitur scribitur lib. de locis in homine, ὑπὸ σπασμοῦ πυρετὸς ἢν ἐπιλάβῃ, παύεται αὐθημερὸν ἢ τῇ ὑστεραίῃ, ἢ τῇ τρίτῃ ἡμέρῃ. Quæ & in Hippocratis disciplinam conspirant, & bis quæ postea in hoc præsagio de conuulsionibus scribentur sunt valde consentanea. Etsi ægrorum obseruatione est exploratum conuulsiones plærasque febri superuenientes esse salutares, nempe si in motu sint, neque diu perseuerent, neque à stabili causa ortæ sint, sed initio morbi accidant, ex repletione non inanitione, translata nimirum materia à venoso genere in neruos, per concussionem & violentum motum quem conuulsio intulit. Sic lib. 1. epid. statu frigido & humido, conuulsiones pueris multis initio contingebant, idque in febribus ipsis. At certè suspectum magis locum reddit codicum varietas. Nam & exemplaria quædam primam sententiam cum secundæ parte permiscent & confundunt, vt ex Caluo satis apparet.

Qui per febres intermittentes, inæqualiter incalescentes, aluum habent flatibus distentam, pauca trãsmittentem, iis post iudicationem lumborum dolore suborto, alui prorumpunt. Qui autem ad manus contactum exardescunt, torpore, siti ac corporis incontinenti iactatione vexãtur, ij aluo intercepta grauati exoluuntur. Interdum verò etiam prærubra in pedibus ambusta eadem denunciant.

[158] Οἱ διαλείποντες, ἀνωμάλως δὲ χλιαινόμενοι, κοιλίης ἐμφυσωμένης, μικρὰ διαδιδούσης, ὀσφυαλγήσασι μετὰ κρίσιν, ἐκτρέπονται κοιλίαι καταῤῥήγνυνται. οἱ δὲ περικαέες πρὸς χεῖρα, νωθροὶ, διψώδεες, ἀσώδεες, κοιλίης ἀπειλημμένης βαρυνόμενοι ἐκλύονται. ἔστι δ' ὅτε καὶ τὰ ἐξέρυθρα ἐν ποσὶ κατακαύματα, τὰ αὐτὰ σημαίνει.

Est hoc ex obseruatione empirica natum, & per ægrorum triclinia suggestum, huc traductum. χλιαίνεσθαι dicit Hippocrates de his qui intepescunt, aut ociosè ac sensim concalescunt. & febribus mitioribus ac moderatis detinentur, quales φλαύρους vocat Gal. & acutis opponuntur. In his igitur inæqualiter intepescentibus & incalescentibus, quòd calor modò desinat, modò etiam repetat, magnam humorum inæqualitatem in corporis habitu ac primis venis inesse oportet, ex cuius permixtione, flatuum suborta

copia

A copia, aluus distenta est, tandem verò vtcunque præparata materia, & succorum acrimonia solicitata, naturæ robore ad iudicationem per aluum effusa, in transitu lumborum dolorem attulit. Ac sæpe inter signa alui erumpentis, lumborum dolorem subnotat Hippocrates. Qui verò febribus ardentibus diuexantur, quales vocat περικαέας περὶ χεῖρα, quòd ad manus contactum vehementissimus ardor percipiatur, si torporis sensu tenentur, neruosi generis ac animalium functionum læsionem ex spirituum à calore resolutione sentiunt. Quapropter neque mirum est eos degrauatos exolui, ac viribus prostratis ἐκλύεσθαι, quod de virium prostratione dicitur, vbi totum corpus ad motionum liberas actiones & sensationes velut est impotens & exolutum, velut etiam τὰ ναρκωδῶς ἐκλυόμενα explicat [**] Gal. in Prorrh. Sic περικαέας νωθροὺς iunxit in Prorrh. & καυματώδεσιν annumerauit. In huiusmodi autem febribus, ob ardorem aluus sæpe reficcatur ac supprimitur, vnde & grauitatis sensus maior. κατακαύματα porrò, quæ sunt ambusta, & incendiosæ quædam pustulæ aut ambustiones in corporis summo ab vstulatione enatæ, quales φωΐδας vocat postea, cùm ex acri & mordaci materia fiant concalfactu lancinante, vnde & æstuosi & siticulosi ægri redduntur, huiusmodi humorum putredinem, aut etiam exurentes febres prænunciare, non alienum abs re videbitur. Quorum in pedes secessus, naturæ onus deponentis robore solicitatus, bono augurio est. His similes sunt quas initio libr. 2. epid. φλυκταινίδας ὥσπερ πυρικαύστους dixit Hipp. Cæterùm vbi publicata exemplaria διαδιδούσης legunt, Regia exemplaria manu scripta διδούσης habent. Vitiosa verò sunt quæ ὀφρυαλγήσασι legunt, quæ tamen secutus videtur Caluus, nulla cum huiusmodi casibus superciliorum communione, etsi vtranque lectionem adscripsit.

B

*Comment. ad aph. 37. lib. 4. | [**] Prorrh. 102.

[159] Οἱ χειμερινοὶ τεταρταῖοι πυρετοὶ, ἐπιεικέως μεθίστανται ἐς τὰς ὀξείας νόσους.

Hybernæ quartanæ ferè in morbos acutos transeunt.

Quod in quorundam ægrorum obseruatione semel atque iterum est annotatum, id non rectè in præceptionis exemplum trahitur. Certum est hybernas quartanas esse longissimas, plurimumque negotij ægris facessere, malique diuturnitatem plærunque graui molestia dependere: verùm in morbos acutos desultorio quodam modo transire, non satis est artis vsu comprobatum, nisi externarum causarum ope contingat, vt ægri vitio, medici ignorantia, latente interna corporis noxia, grauissimis casibus fenestra patefacta sit. Sic enim quandoque ex vitæ intemperantia, quartanæ vbi diutiùs afflixerunt, in continuas transeunt, nulla tunc ferè sperabili salute. Hybernas verò quartanas vocat eas quæ hyeme ortæ sunt (quales sunt rarissimæ) aut quæ instāte hyeme cœperunt, quas περὶ τὸν χειμῶνα συναπτόντας dixit aph. 25. lib. 2. Hippocr. Mirum autem mihi videtur Caluum febres simpliciter dixisse, quartanas prætermisisse.

C

[160] Κεφαλῆς πόνος συντόνος μετ' ὀξέος πυρετοῦ, καὶ ἄλλου σημείου τῶν δυσχόλων, θανάσιμον. ἢν δὲ σημεῖα φαῦλα, ὑπερβάλλων τὰς εἴκοσιν ἡμέρας, αἵματος ῥύσιν, ἢ πύον ἐκ ῥινὸς, ἢ ἀποστάσιας ἐς τὰ κάτω σημαίνει. μάλιστα μὲν νεωτέροισι τῶν τριήκοντα πέντε, τὰς ῥύσιας· τοῖσι δὲ πρεσβυτέροισι, τὰς ἀποστάσιας προσδέχεσθαι. περὶ μέτωπον δὲ καὶ κροτάφοις ὄντος τοῦ πόνου, καὶ συντόμου τὰς ῥύσιας.

D

In febre acuta continens capitis dolor, cum grauibus aliis signis, mortem minatur. Quòd si neque alia præterea signa mala sunt, & viginti dies superat, aut sanguinis ex naribus, aut puris effluxum, aut abscessus ad inferiores corporis partes denunciat. Præcipuè quidem in his qui nondum trigesimum quintum annum attigerūt, fluxiones, in senioribus autem abscessus sperare conuenit. Si verò dolor vehemens circa frontem ac tempora affligat, fluxiones expectandæ sunt.

Transitio est ad partium corporis affectus, primumque capitis dolores attingit, qui aut adiunctam habent febrim, aut sine ea affligunt. Nunc verò capitis dolores cum febre continua attingit, quos Prognost. 3. aliis verbis celebrauit, vnde hæc sententia huc est traducta. σύντονον πόνον quem hîc vocat intensum dolorem & continentem, ἰσχυρὴν καὶ ξυνεχὴ ὀδύνην in Prognostico dixit. δύσκολον verò cùm de morbo non periculoso ac lethali, & de paruis malis neq; magni momenti dicatur (vt scribit [***] Gal.) ideoque ἀκίνδυνον significet, hîc de signis exitialibus & perniciosis effert, quæ θανατώδεα in Prognostico, hîc φαῦλα vocat. Postremò intensus ac vehemens dolor circa tempora ac frontem affligens, sanguinis è naribus fluxionem prædicit, quem hîc σύντομον πόνον publicata exemplaria, codices quidam manu scripti σύντονον, vt priùs, scribunt. Hippocrates in Prognostico νεαρὴν ὀδύνην dicit, Galenus σφοδρὰν exponit, vehementem & intensum, quòd recentes dolores plærunque intendantur ac inualescant, quemadmodum νεανικῶς apud Hippocratem contentionem ac vehementiam vt plurimùm significat. Celsus cap. 7. lib. 2. hos Hippocratis locos latinos faciens, ingentem dolorem dixit. Nisi quis σύντομον breuem aut velocem dolorem intelligat, quasi vehementem, aut qui magis recenti conueniat, quòd morbi qui primis circuitibus iudicium subeunt, excretionibus ferè absoluantur, qui diutiùs protrahuntur, per abscessum finiunt. Monendum etiam succurrit, hîc vbi edititij libri ἢ πύον ἐκ ῥινὸς habent, codices manu scriptos Regios omnes ἢ ποῦ legere, vt ad ῥύσιν referatur.

E

F

[***] Comm. 3. in Prorrh.

[161] Οἷσι κεφαλαλγίαι καὶ ἦχοι ἀπυρέτοισι, καὶ σκοτοδίνη, ἢ φωνῆς βραδυτὴς, καὶ νάρκη χειρῶν, ἢ ἀποπλήκτους, ἢ ἐπιληπτικοὺς προσδέχου τούτους ἔσεσθαι, ἢ καὶ ἐπιλήσμονας.

Qui capitis doloribus & aurium tinnitibus citra febrem, aut tenebricosa vertigine, & vocis tarditate, manuúmque stupore tentantur, in iis aut syderationem, aut morbum comitialem, aut etiam obliuionem sperare conuenit.

Hoc præsagium Hippocratis disciplina maximè dignum, magnam in cerebro humoris frigidi redundantiam indicat, quæ à languido calore commota, flatus cum tenebricosa vertigine excitat. Præcipuè verò syderationis metus est, si capitis dolor derepente ac sine febre contingat, vt ex aph. 51. lib. 6. satis est testatum. Vertigo etiam morbi comitialis quodammodo est prænuncia. Vocis autem tarditatem (quam βαρύτητα vocat Prorrh. 2.) inexplicatum sermonem ac veluti balbutientem linguam vocat, humore nimio irrigatis linguæ musculis ac neruis. Quæ calamitas in syderatorum aut epilepticorum denunciatione apparet. Manuum quoque stupor ac torpor sentitur, neruorū propagine ac spina dorsi humoris affluxum ex posteriore cerebri parte sentiente, vnde etiam propter imbecillitatem neruorum, contremiscunt apoplectici & epileptici. Ex eodem etiam fonte memoriæ deprauatio ac obliuio manat, per quam Lethargus significari videtur. Cæterùm hîc secuti sumus publicatos codices, qui ἀπυρέτοισι legunt, quòd febris his malis remedium afferat ex aph. 5. lib. 5. & 51. lib. 6. etsi in quibusdam ἐμπυρετοῖσι legatur, alij etiam ἐν πυρετοῖσι habent. Codices manu scripti Regij omnes hanc dictionem omittunt, quod etiam fecit Cal. Vaticanos codices secutus.

G

[162] Οἱ κεφαλαλγέες, κατόχως παραληροῦντες, κοιλίης ἀπολειφθείσης, ὄμμα θρασυνθέντες, ἀνθηροὶ, ὀπισθοτονώδεες γίνονται.

H

Ex capite dolētes, & alto stupore (quem catochum dicunt) detenti, ac delirantes, cum alui interceptione & ferociente intuitu, floridi, in scapulas rigescunt, ac posteriorum partium distentione tentantur.

Sententia est Prorrhetici 88. indeque repetenda est & eruenda explicatio. A

Quę caput quodammodo concutiunt, cum intensa oculorũ rubedine, ac manifesto delirio, perniciem denunciant. Neque tamen hoc ad mortem comitatur, verùm circa aurem tumorem excitat.

[163] Τὰ ὑποσείοντα κεφαλῆς ὄμματα ἐξέρυθρα, παρακρούοντα σαφῶς, ὀλέθρια. οὐ ξυναποθνήσκει τοῦτο, ἀλλὰ παρ' οὖς οἴδημα ποιεῖ.

Obscurum est quid per τὰ ὑποσείοντα κεφαλὴν intelligatur, & τὰ σείοντα κεφαλὴν in affectata de industria obscuritate reponit Galenus in Prorrh. Ea tamen intelligi possunt quæ aliquo modo caput commouēt & concutiunt, qualia sunt quæ in caput subuehuntur & illud tentant. Quo in genere malè habentia caput symptomata reponentur. Audiri quoq; possunt venarum ac arteriarum in capite pulsationes, palpitationes ac succussiones quædam, aut capitis motiones tremulæ & conquassationes ob neruorum ac virtutis imbecillitatem. Oculi verò prærubri meningum cerebri inflammationem, aut sanguinis sublati & incensi copiam denotant. Atque in huiusmodi redundantiæ copia promptè excitato incendio, deliria manifesta ac apparentia fiunt, quæ sunt pessimè affecti cerebri certissima indicia, & perniciem intentant. Ex quibus salus etiam sperari potest, si sanguinis ex naribus profluuium incendium restinxerit, aut copiam depleuerit, aut si humorum sæuitiam natura concoctione mitigauerit, & per abscessum ad aures deposuerit. ξυναποθνήσκειν autem de morbis dicitur, qui cùm diutiùs perdurarint & consenuerint, mortem tandem adferunt & ad eam concomitantur, vt aph. 39. lib. 2. & aph. 7. lib. 5. συνήθειαν exponit * Aretæus, & χρονίζειν Gal. aph. 28. lib. 3. Hîc verò τὰ ὑποσείοντα κεφαλὴν lego, familiari Hippocrati phrasi, etsi reliqua exemplaria manu scripta ὑποσείοντα κεφαλῆς ὄμματα coniungunt, quæ secutus etiam videtur Caluus. Quæ lectio de inconstantibus ac volubiliter motis oculis intelligi potest, ac inter phrenitidis & insaniæ præsagia habetur. Scripti porrò codices Regij hîc ποιεῖ omittunt. B

*Cap. 5. lib. 1. de Cur. acut.

Dolor capitis cum sedis ac pudendorum dolore, torporem ac impotentiam adfert, vocemque exoluit, neq; ista molestiam exhibent. Verùm ex his somnolenti ac singultuosi nono mense euadunt, & voce libera reddita in integrum restituuntur.

[164] Κεφαλαλγίαι μεθ' ἕδρης καὶ αἰδοίων ἀλγήματος, καὶ νωθρότητα καὶ ἀκρησίην παρέχει, καὶ φωνὴν παραλύει. ταῦτα οὐ χαλεπά, ὑπνώδεες δὲ καὶ λυγγώδεες γίνονται ἐνάτῳ μηνὶ ἐκ τούτων. φωνῆς λυθείσης ἐς τὸ αὐτὸ καθίστανται. C

Coitio est signorum diuersi generis, neq; enim sedis aut pudendorum dolor aliquid habent cum capite consensionis. Dolor capitis affecto humiditate plurima ac frigiditate neruorum principio, ad motum impotentiam ac ex neruorum imbecillitate torporis sensum exhibere potest, & increscēte damno atq; calamitatem sentientibus sextæ & septimæ coniugationis neruis, vocem præpedire, vnde & singultuosi fiunt. Sed neq; ista exiguæ calamitatis sunt indicia, neq; leue periculũ intentant, impeditis ac quodammodo sopitis animalibus effectionibus, ex quibus somnolenti redduntur. Neque verò vocis exolutio aut ἀφωνία apud Hippocratem exigui est momenti, præsertim si κεφαλαλγία accedat. Aut enim morbũ comitialem, aut apoplexiam, aut syderationem aliquam, aut conuulsionem non temerè suspectat. Quorum omnium absolutionem ac sensationum præpeditarum libertatem ac redintegrationem, φωνὴ λυθεῖσα significat, quæ vocem restitutam, liberam, expeditam ac explanatam denotat, & φωνῇ παραλελυμένῃ opponitur, idemque quod φθέγξις denunciat, quæ ἀφωνίαν oppugnat aph. 5. lib. 5. Quinetiam Hippocrates lib. 2. epid. conuulsionis ac morbi comitialis depulsionem ex vocis libertate reddita fœliciter auguratur, his verbis: τῆς φωνῆς λυομένης πάντα λύεται. ἡ δὲ λύσις τῇ φθέγξει ὁμοίη. Inconsulta autem est & præter rationem in nonum mensem mali dilatio, cùm ista calamitas non tantas ferat inducias, vt & vitiosa est ξυντάξεως ratio κεφαλαλγίαι παρέχει, quales multæ sunt impropriæ orationes in huius Præsagij ac Prorrhetici authore, nisi si huc mendum obrepsit & κεφαλαλγία legendum quod fecerunt omnes interpretes. Codices manu scripti Regij καὶ νωθρότητος καὶ ἀκρησίης καταχέει legunt, non satis integra lectione, quã tamen retinuisse videtur Caluus & ἀκρασίης legisse. Sunt qui etiam ἀκρησίην καταχέει scribunt, non ineleganti (vt reor) phrasi, quæ ex capitis dolore ac sensationum principio, velut ex mali fonte in neruorum riuos deriuatam & quodammodo effusam motionis impotentiam innuit. Atque hîc ἀκρησίη αὐτὴ τῆς ἀκρατείας mihi sumi videtur, vt ἀκράτειαι τρομώδεις ex Prorrhetico, paulò post ἀκρασίην vocat Ionicè, ac debilitatem, impotentiam ac incontinentiam quandam & ἀκινησίαν significat, velut aph. 16. lib. 5. νεύρων ἀκράτειαν, neruorum imbecillitatem intelligit. Neque alia notione ἀκρατὴς γλῶσσα ** Hippocrati dicitur, ἀσήμαντος ὡς μὴ διαρθροῦσα ἀκριβῶς τὴν φωνήν, ἢ ἀκίνητός τε καὶ παραλελυμένη, vt explicat Galenus, Varino verò ἀδιαρθρώτως & ἀκρατὴς ὑπὸ δυσκινησίας. D E

**Aphor. 40. lib. 7.

Lumbricis verò tenuibus & longis (qui ascarides dicuntur) in capitis dolore vexatis, consequente surditate & sopore, tubercula ad aures excitantur.

[165] Ἀσκαριδώδεες δὲ γενόμενοι ἐν κεφαλαλγίῃ, κώφωσις καὶ κῶμα παρακολουθοῦντα, τὰ παρ' οὖς ἐπαίρει. F

Ascarides qui tenues sunt lumbrici in inferiore crassioris intestini parte geniti (vt scribit Gal. Comment. ad aphor. 26. lib. 3.) nihil habent cum abscessibus ad aures commune, nihilque ad eorum præsagium conferunt. Quare huius sententiæ principium quidam superioris fini connectunt, vt voce in integrum restituta verminosi euadant. At quibus caput pituita & humiditate oppletur cum frigiditate plurima, iis contingit sopore & surditate pressis, vt tubercula ad aures suboriantur. Huc accedit quòd eiusmodi sententia ex Prorrhetico repetita, in quo sæpe sopor & surditas parotidas denunciant, ne minimam quidem ascaridum significationem præbet. Præcipuè verò ex Prorrh. 168. desumpta videtur. ἐν κεφαλαλγίῃ κῶμα καὶ κώφωσις παρ' οὖς ἐξερεύγεται. Cui etiam subscribit Prorrh. 159. ἐκ κωφώσιος ἐπιεικῶς τὰ παρ' ὦτα, ἄλλως τε καὶ ἢν ἀσώδης ἢ ἐπιγένηται. καὶ τοῖσι κωματώδεσιν, ἐπὶ τούτοισι μᾶλλον.

Qui capitis dolore vexãtur, ac alto stupore (quem catochum vocant) cum dolore detinētur, oculos habent prærubros, in iis sanguinis profluuium sperandum est.

[166] Οἱ κεφαλαλγέες, κατόχως ὀδυνώδεες, ὄμμα ἐξέρυθρον, αἱμορροῶσι. G

κατόχως ὀδυνώδεες qui alto stupore (quem Catochon vocamus & Catalepsin imitatur) detinētur cum dolore dici possunt. Nam etsi cataleptici præpeditis sensibus non dolent, hîc tamen comatosus quidam affectus catoches in modum, cum capitis dolore intelligitur, in quibus etiam ex humorum abundantia facies prærubra apparet, ideoque αἴθηροι, quod idem est quod ἐξέρυθροι, nuncupantur. Non me latet tamen de fixo, pertinaci, inhærenti & firmo dolore, κατόχως illud explicari posse, quod familiare est huius Præsagij & Prorrhetici authori: velut τὰ κατόχως παροξυνόμενα in Prorrhetico, grauiter & firmiter affligentia, & κατόχως παρακρούοντες paulò antea, vehementer ac pertinaciter delirantes intelligi possunt. Non secus ac hîc quoq; pertinax ac altè infixus capitis dolor sanguinis profluuium promouere potest. Est enim κεφαλαλγία commune ad parotidas & hæmorrhagiam signum. Sed præcipuè sanguinem profundunt oculi prærubri, vt ex hac Prorrhetici sententia indicatur, τραχήλου ὀδυνώδεα, ὄμματα ἐξέρυθρα, αἱμορραγικά. Est vbi interdum neruorum principij, aut meningum aut etiam vētriculi inflammationem oculorum rubedo præsefert, vt scribitur aphor. 3. lib. septimi. H

Quæ caput concutiunt, & aurium sonitus excitant, sanguinem è naribus profundunt, aut mulieri

[167] Τὰ σείοντα κεφαλήν, τὰ ἠχώδεα, αἱμορροεῖ, ἢ γυναικὶ τὰ γυναι-

A τὰ γυναικεῖα, καταβιβάζει, ἄλλως τε καὶ ἢν κατὰ ῥάχιν καῦμα παρακολουθέῃ. ἴσως δὲ καὶ δυσεντερικά.

menstrua deturbant, idq; præsertim si ad spinam ardor consequatur. Fortasse etiam difficultas intestinorum expectanda est.

Desumpta est hæc sententia ex Prorrh. 143. Quò magis publicatorum codicum vitium apparet, qui hanc sententiam cum superiore connectunt. τὰ σείοντα κεφαλὴν hîc de micantibus & palpitantibus temporum arteriis sumuntur, vbi sanguis feruidus & æstuans, aut vaporosus vasa inflat & attollit, vnde palpitationes & aurium sonitus excitantur, aut ex biliosi & concalefacti sanguinis agitatione, hæmorrhagiæ spes obiicitur. In mulieribus quoque mensium abundantia per vterum deturbari potest, præcipuè verò si in maioribus vasis feruidus ille sanguis ebullit, & in magna arteria & vena, quæ spinæ incumbit, exæstuat, vnde ad spinam ardoris sensus commouetur, & παλμὸς conspicitur, qui Agathino etiam σφυγμὸς dicitur, vt scribit Galen. lib. 4. de differ. puls. Sic & interdum humoris transpositu, vbi materia illa acris & biliosa in aluum erumpit, suaque acrimonia intestina lancinat, intestinorum difficultas expectari potest.

B [168] Οἱ καρηβαρικοὶ, κατὰ βρέγμα ὀδυνώδεες, ἄγρυπνοι, αἱμορραγέουσιν, ἄλλως τε καὶ ἤν τις ἐς τράχηλον συντείνῃ.

Qui capite grauati ad syncipút dolorem sentiunt, peruigilio torquentur, iis sanguinis eruptionem fore spes est, tum verò præcipuè si aliquis contẽsionis sensus ad ceruicem pertingat.

Repetitur hæc sententia Prorrh. 135. inter communia hæmorrhagiæ signa. Melior autem est lectio ἢν τι ἐς τράχηλον συντείνῃ, pro ἤν τις. Quam etiam lectionem ex codicibus Vaticanis mihi secutus videtur Caluus, cùm dixit, si quid in ceruicem collúmve contendat.

C [169] Τὰ ἐν κεφαλαλγίῃσιν ἰώδεα ἐμέσματα μετὰ κωφώσιος, ἀγρυπνοῖσι ταχὺ ἐκμαίνει.

Vomitus virulenti & æruginosi in capitis doloribus cum surditate & insomnia, promptam insaniam significant.

Prorrh. 10. repetitur hoc præsagium & illic à Galeno explicatur.

[170] Οἷσι κεφαλῆς καὶ τραχήλου πόνος, καὶ ὅλου δὲ ὡς ἀκρατίη τρομώδης, αἱμορραγίη λύει. ἀτὰρ καὶ ★ὑπὸ χρόνου λύονται. αἱ δὲ κύστιες ἐν τουτέῳ ἀπολαμβάνονται.

*οὖτοι

Quibus capitis & ceruicis dolor, ac totius corporis impotentia quædam cum tremore adest, ab his sanguinis eruptio liberat, fortassisque ista tandem dissoluuntur. Verùm interim vesicæ intercipiuntur.

D Plethorica ista symptomata ac redundantem corporis succulentiam, ex qua capitis dolor, ceruicis contensio, ac tremula quædam corporis impotentia, & ad motiones grauitas impendent, liberalis sanguinis fluxus soluit. Quin & fortassis ista naturæ benignitate ac robore, tempore discuti possunt, eiusmodique copia in vesicæ alueum velut depositu quodam exonerari & ad effluuium ablegari. Ex quo præ materiæ abundãtia vesicæ interceptiones fiant, ac veluti στραγγουριώδεις ἀποστάσιες, tot nominibus ab Hippocrate, in ea quæ κατ' ἀπόθεσιν fit absolutione concelebratæ. Huicque præsagio exemplo esse potest æger primus lib. 3. epid. Aut certè naturæ ductu, effusa aliqua per partes superiores euacuatione, inferiores vias intercludi solenne est. Alioqui sanè perplexa est hîc vesicæ interceptio, vt nec Prorrh. 152. (vbi hæc sententia repetitur) vllo modo expressa. Quòd si quis vesicam suppressam ac veluti exolutam, ex neruorum affecto principio, & totius corporis ad motum imbecillitate tremula augurari volet, indeque promptam conuulsionem suspectare, cui sanguinis eruptio medelam afferat: næ ille me non valdè iniquum habebit assensorem, ac proinde suæ opinioni sequentem sententiam & Prorrh. 120. accommodabit: vbi illud τὰ ναρκωδῶς ἐκλυόμενα ob multiplicem ambiguamque significationem, istam neruorum imbecillitatem affectamque totius corporis motricem facultatem partim respiciet, partim verò ad vesicæ suppressionem non ineptè omninò adaptabitur, E si τὰ ἐκλυόμενα αἰτίῃ τῶν ἐκκρινόμενα obaudias. Sed sanè ista mihi ad mali totius absolutionem potissimùm spectare videntur. Quidam verò codices λαμβάνονται pro ἀπολαμβάνονται habent. Verùm illam lectionem suspectam facit, tum vsitata Hippocrati phrasis, tum etiam perpetuus in prima lectione retinenda ex pluteo reconditorum codicum consensus, ex quibus Regij omnes πόνοι pro πόνος legunt.

[171] Ἐν τῇσιν ὀξείῃσι κεφαλαλγίῃσι, καὶ τῇσιν ναρκώδεσι μετὰ βαρέος, ἐθέλει σπασμώδεα γίνεσθαι.

In grauibus & acutis capitis doloribus, cum torpore & grauitatis sensu, procliues sunt conuulsiones.

Hæc symptomata ex capitis repletione affectam & oppressam neruorum originem præseferunt, ad quas affectiones animalium functionum noxias, tum verò sensationum ac motionum prauitates consequi est consentaneum, non autem necesse, vt F scribit Gal. Comm. 3. in Prorrh. Sic in capitis dolore cum sopore ac grauitate, suspectas conuulsiones facit *Prorrhetici author. Illud verò τῇσιν ναρκώδεσι Caluus ad temporum offensionem retulisse videtur & longè aliam habuisse lectionem.

* *Prorrh. 103.*

[172] Κεφαλαλγίην λύει πύον διὰ ῥινῶν, ἢ πτύελα παχέα καὶ ἄοσμα. λύει δὲ καὶ ἑλκέων ἔκθυσις, ποτὲ δὲ καὶ ὕπνος, καὶ κοιλίης ῥύσις.

Ex capitis dolore liberat pus è naribus effluens, aut sputa crassa & inodora. Liberat quoque & vlcerum eruptio, interdum verò & somnus, ac alui fluxus.

Plurima habentur apud Hippocratem ex capitis dolore solutionum exempla, humore noxio effuso, aut aliò translato & deposito. Præcipuè ad hanc rem facit aphor. 10. lib. 6. qui & libello περὶ κρισίων & multis locis ab Hippocrate repetitur. Lib. quoque de G Morbis Hippocrates in capitis doloribus huiusmodi ferè solutionum meminit. Nam & pus è naribus aut auribus effluens, aut mucus & pituita per nares & os reiecta, aut sanguis effusus dolorem huiusmodi leuant. Hîc verò pituitam concoctione subactam per sputa crassa & inodora, & quæ nihil putredinis haberet intellexit, siue ex pulmonibus tussi, siue ex oris saliuatione reiiceretur. Est vbi etiam somnus capitis dolores benignos & leues discutiat, malignos interdum exasperet. Vlcerum verò eruptio & alui fluxus, humoris transpositi & aliò demissi rationem habent. Quæ ferè omnia solutionum remedia in capitis doloribus varia ratione adhibentur Prorrh. 2. Qui locus ad huius notionem non minimùm facit: ὁκόσοι δὲ αὐτῶν ἀμβλυώσσουσι καὶ ἔρευθός τι ἔχουσιν, ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῖσι γίνεται, καὶ κνησμὸς ἔχει τὸ μέτωπον, τούτοισιν ἀρήγει αἷμα ῥυὲν ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου καὶ ἐξ ἀνάγκης. ἁπλοῦς οὗτος ὁ τρόπος. οἷσι δὲ ὀδύναι περὶ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ μέτωπον, ἔκ τε τῶν ἀνέμων τῶν μεγάλων γίνονται, καὶ ἐκ τῶν ψυχέων ὅταν θαλφθῶσιν ἰσχυρῶς, τούτοις δὲ κόρυζαι μὲν πλέως μάλιστα ἀποδιδοῦσιν, ὠφελέουσί τε καὶ πταρμοὶ καὶ βλένναι ἐν τῇσι ῥισὶ γινόμεναι, μᾶλλον μὲν ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, εἰ δὲ μὴ, ἐξ ἀνάγκης, κόρυζαι γίνονται πλέως, ὥστε καὶ βῆχας ἐπιγίνεσθαι. οἵ τε πταρμοὶ ἐπιγινόμενοι, τὰς ὀδύνας ἢν μὴ παύωσι, φύματα ἀνάγκη ἐπιγίνεσθαι καὶ ἀχροίας τούτοισιν. ὁκόσοισι δὲ ὀδύναι ἄνευ προφάσιών τε γίνονται, καὶ H πολυχρόνιοι, καὶ ἐν πάσῃ τῇ κεφαλῇ, ἰσχνοῖσί τε ἐοῦσι καὶ ἀμενηνοῖσι, προσοέσθαι τούτοισι τὸ νόσημα πολλῷ χαλεπώτερον τοῦ προσθεν. ἢν δὲ καὶ ἐς τὸν τράχηλόν τε καὶ ἐς τὸν νῶτον ἡ ὀδύνη καταβαίνῃ τὴν κεφαλὴν ἀπολιποῦσα, καὶ αὖθις πάλιν παλινδρομέει ἐς τὴν κεφαλὴν, καὶ ἔτι χαλεπώτερον γίνεται. τούτων δὲ πάντων δεινότατον, εἰ ξυντείνοι ἐκ τῆς κεφαλῆς ἐς τὸν τράχηλόν τε καὶ τὸν νῶτον. τὰς δὲ ὠφελείας τουτέοισι προσδέχεσθαι ἐξ ἀποστασίων ἔσεσθαι, ἢ πύον βήξασιν, ἢ αἱμορροΐδας ἔχουσιν, ἢ ἐξανθήματα ἐν τοῖς σώμασι. λυσιτελέει δὲ καὶ πιτυρωθεῖσα ἡ κεφαλή. Quem certè locum Celsus cùm suo more in vsum suum transtulerit, eius

versionem apponam ex cap. 8. lib. 2. At dolores capitis, quibus oculorum caligo & rubor cum quadā frontis prurigine accedunt, sanguinis profusione vel fortuita, vel etiam petita summouentur. Si capitis ac frontis dolores ex vento, vel frigore, aut æstu sunt, grauedine & sternutamento finiuntur. Et rursus paulò pòst, Si sine causa longus dolor capitis est, & in ceruices ac scapulas transit, rursusque in caput reuertitur, aut à capite ad ceruices scapulasque peruenit, perniciosus est, nisi vomicam aliquam excitauit, sic vt pus extussiretur, aut nisi sanguis ex aliqua parte prorupit, aut nisi in capite multa porrigo, totóve corpore pustulæ ortæ sunt. Vbi editi codices pruriginem pro porrigine manifesto vitio ponunt, vt satis patet ex Hippocrate, & nos admonuimus nostris in lib. 2. Prorrh. annotat. Hîc porrò admonēdum est Caluum ex quibusdam codicibus pro παχέα τραχέα legisse, cùm vtranque lectionem apposuerit, atque idem ὕπνοι pro ὕπνος legit.

Moderatus capitis dolor cum inexhausta siti, aut sudore febrem non soluente, gingiuarum abscessus, aut circa aures tubercula denunciat, nisi aluus erumpat.

[171] Κεφαλῆς ἄλγημα μέτριον μετὰ δίψης νηδύσης, ἢ μετὰ ἱδρῶτος μὴ λύοντος τὸν πυρετὸν, ἀποςάσιας ἐν οὔλοισιν, ἢ παρ' οὖς σημαίνει, μὴ κοιλίης ἐκταραχθείσης.

Signa sunt ἐπισφαλῆ & minimè necessaria. Neque enim sitis habet aliquid cum gingiuarum abscessu aut aurium tuberculis commune, neq; etiamsi infida est sudorum qui febres non soluunt aggressio, necessaria est ad capitis dolorem huiusmodi abscessuum consecutio. Est autem peregrina, vt in opere tumultuario, & aliòqui in hoc authore insolens sitis appellatio, ac vt mihi de mendo suspecta est lectio, ita mirari quidem subit, tam constantem fuisse reconditorum exemplariorum in ea dictione retinēda consensum, nisi quod reconditiora νηδύσης legere videntur nec certè satis explicata literatura, quæ tamen lectio mihi præ cæteris amplectenda videtur. Neque sanè quid Cornarius per [sitim cibum capientem] indicare voluerit coniicere satis licet, etsi mihi videtur aut aliter legisse, aut istam dictionem aliò detorsisse, nisi quòd νηδὺς dicitur ἡ τὸν σῖτον δεχομένη, ventriculus cibum capiens. Calui paulò æquior esse videtur conditio, qui [non peculiarem sitim] dixit, si eam non vulgarem, sed intensam intellexit. Verùm hic mihi aliam lectionem secutus videtur, ac pro νηδύσης μὴ ἰδίας ὕσης legisse, aut in affectata dictione non temerariam omninò significationem attulisse. Nos vt coniecturæ nostræ calculum ferremus, inexhaustam diximus, & νηδύσης ex vetustioribus codicibus ponimus, ac νηδύσυλω δίψαν quasi νήδυμον, vsurpata magis dictione intelligimus, sitim inexhaustam, intensam, vehementem, profundam, ac velut altè insidentem, & ex viscerum penetralibus exortam, aut quasi penetralem, & cui ἐπιπολαῖος δίψα opponitur. Siue enim νη priuantis, siue intensionis sensum indicat, ex νὴ & δύω aut δύω coagmentata est dictio, & vt νήδυμον, βαθὺ, ἰσχανὸν, δυσέκδυτον, καὶ ἄδυμον Hesychio significat. Et quia νηδύια τὰ ἔντερα καὶ ἐντόσθια, τουτέστι τὰ κατὰ νηδὺν σπλάγχνα denotant, in ventriculo ac imis viscerū penetralibus conceptam sitim, dictionem istam indicare, aliquando cum Præceptore Hollerio existimauimus, vt sit quasi ἐν νηδύι ὕσα. Cuius opinionis nos necdum pœnitet aut pudet, cùm ista sitim intendant & incrementi fidem faciant, ac in prioris dictionis notionem recidant: præsertimq; quòd sciam νηδὺν ventriculum indicare Hippocrati, vt lib. περὶ τέχνης, & lib. περὶ ἀέρων, inferiorem ventriculum, vt alibi copiosius scribimus, & τὰ περὶ τὴν νηδὺν, τὰ περὶ τὴν γαστέρα explicet Gal. Comm. 4. in lib. de rat. vict. in morb. acut. Et sanè ad sitim excitādam plurimùm habet momenti ventriculus, cuius veluti focus in eo delitescit, vt ibidem testatur Galenus. At verò quia hîc coniecturæ locus est, existimaui aliquando ob rei leuitatem & doloris capitis moderationem, ita & placidam ac blandam sitim ex dictione νηδύσης intelligi posse, vt sit idem quòd νήδυμος, hoc est dulcis ac placida, qua notione sæpe νήδυμον ὕπνον effert Homerus, aut certè pro νηδύσης, ἠπίης ὕσης legi posse, cùm non longè remota sint in codicibus scriptis ab hac lectione vestigia: & aliòqui solenne sit Hippocrati ἤπιον, πρηέως, πρᾶον, ἥσυχον, μαλθακὸν, ἐπιεικὲς, ἥμερον significare. Et verò placabilis & moderata, aut benigna sitis in capitis dolore humorum qualitatem satis denotat, ad quam huiusmodi abscessus consequi non est à ratione alienum, cùm in siti intensa præsertim cum febre & capitis dolore, non omninò leue damnum sit, nec huiusmodi abscessus, sed ferè hæmorrhagia, aut sudor consequatur. Eiusmodi autem abscessus faciliùs denunciari potest, vbi in febre sitis quæ aliòqui antea intensa fuerat, mitescit, quod calorem ipsum deferbuisse, iamque materiam ipsam ad abscessus compositam indicat, idque præcipuè si sudores irriti adfuerint. Nec verò me latet quàm parum exquisita huius dictionis notatio ad rei cognitionem faciat, aut quàm aptè alium in locum amandari queant. Cùm tamen ad dictionis notionem ad quam explicandam hoc in authore non ingratiis incumbimus, plurimùm habeant ponderis, ea duximus huic loco pro deposito commandanda, quæ nobis in alium vsum atque aliis etiam reseruaret. At verò longè post nostras istas lucubrationes Opsopœi viri doctissimi coniectura vti licuit, qui μὴ ἰδιούσης legendum non absurda omninò ratione existimat, à verbo ἰδίειν, quod ἱδροῦν, sudare significat, vt sit non sudātibus: cuius lectionis vestigia ex manu scriptis codicibus expressa esse voluit.

Capitis dolor cum sopore & grauitatis sensu, quodammodo conuulsionem accersit.

[174] Κεφαλαλγίη καρώδης μετὰ βάρεος, ποιεῖ τι σπασμώδες.

Ad huius sententiæ explicationem facit quod antea scriptum est sent. 171. Parum autem valet ad artis constantiam huiusmodi ambigua scriptio qua vtitur huius præsagij ac Prorrhetici author, cùm τι addit. Id enim aut rarum, aut leuem rei euentum prædicit. Sic in Prorrh. in eadem pene conuulsionis causa dixit, ἴσως δὲ τούτοισι καὶ σπασμώδες * τι παθεῖν ὠφελεῖ.

*Prorrh. 103.

Qui capitis dolore, siti, leui peruigilio detinentur, obscurè loquuntur, ad motum impotētes, humescente aluo lassitudine vexantur. In iis fortasse insania metuenda est.

[175] Οἱ κεφαλαλγικοὶ, διψώδεες, ὑπάγρυπνοι, ἀσαφέες, ἀδύνατοι, ἐπὶ κοιλίῃ ὑγρῇ κοπιώδεες. ἦ ἄρα γε ἐξίςανται;

Prorrh. 38. his verbis hæc sententia scribitur: ἐπὶ κοιλίῃ ὑγρῇ, κοπώδει, κεφαλαλγικῷ, διψώδει, ἀγρύπνῳ, ἀσαφεῖ, ἀδυνάτῳ, οἷσι τὰ τοιαῦτα, ἐλπὶς ἐκστῆναι. Ex quo exemplaria omnia manu scripta Regia ἄγρυπνοι, non ὑπάγρυπνοι legunt. Sic ἐξίςανται meliùs legi apparet, cùm tamen codices omnes, tum publicati, tum reconditi, ἐξανίσανται legant. Quod certè Caluum impulit vt istud de frequenti ægrorum exurrectione sumeret, cui sæpiùs ab Hippocrate accommodatur.

Qui capite dolent cum leni aliqua surditate, manuum tremore, ceruicis dolore, nigricantes reddentes vrinas & densas, ij si nigra vomitione refuderint perniciosè habere suspicandi sint.

[176] Κεφαλαλγέες, ὑπόκωφοι, χεῖρας τρομώδεες, τράχηλον ὀδυνώδεες, οὐρέοντες μέλανα δεδασυσμένα, ἐμέοντες μέλανα, ὀλέθριοι.

Hoc præsagium Prorrhetico 95. lucem affert, vnde desumptum videtur. Caluus sententiam istam præcedenti anteposuit.

Tenuiter exudantes cum capitis dolore & aluo intercepta, ad conuulsiones proni sunt.

[177] Οἱ κεφαλαλγέες, ἐφιδροῦντες, κοιλίην ἀπειλημμένοι, σπασμώδεες.

Idem

A Idem paulò ante sent.154. de febribus est expressum, & ex Prorrh. repetitum.

[178] Τὸ καρῶδες πάντη κακόν. — Sopor profundus & altus omninò damnandus est.

Quod Prorrh. 63. hæsitanter nec non nisi ambiguè assensionem sustinens extulit, hîc definitè quodammodo pronunciat & vniuersali decreto configit: vt non dubium sit τὸ καρῶδες hîc κάρον νοσώδη exprimere, ex cerebri offensa humore frigido & pituitoso grauati, qui etiam sensationum actiones præpeditas reddit, & κῶμα aut καταφορὰν refert, & δυσδιέγερτος κατάστασις dicitur, ab eo profundo & alto sopore qui humorum benigna succulentia oppletum cerebrum significat non parum differens, quem βαθὺν καὶ δυσδιέγερτον ὕπνον vocat Galenus. Cuius rei coniectura inde etiam petenda est, quòd decursis in vniuersum capitis affectibus singulares partium capitis affectiones, vt cerebri, aurium, faciei, ipsius denique oris particulas prosequitur, hinc à comate initium faciens. Sed & antea præsagio 31. ad extremum tale aliquid attexuisse videtur.

B

[179] Οἱ κωματώδεες ἐν ἀρχῇσι γινόμενοι μετὰ κεφαλῆς, ὀσφύος, τραχήλου, ὑποχονδρίου ὀδύνης, ἀγρυπνέοντες, ἦ ἄρά γε φρενιτικοί; μυκτὴρ ἐν τουτέοισιν ἀποστάζων, ὀλέθριον, ἄλλως τε καὶ τεταρταίοισιν ἐοῦσι, ἢ ἀρχομένοισι. Κακὸν δὲ καὶ κοιλίης περίπλυσις ἐξέρυθρος. — Qui inter initia sopore detenti, capitis, lumborum, ceruicis, præcordiorum dolore ac insomnia conflictantur, considerandi num phrenitici euadant. In his narium stillatio perniciem ostentat, tum verò vel maximè, si quarto die, aut inter initia cótingat. Alui quoque prærubra proluuies, malo est.

Hæc sententia descripta est initio Prorrhetici, vbi & fusissimè à Galeno explicatur, & libello † περὶ κώματος. Quin & ab eodem expenditur Comment. 2. in lib. 3. epid. †Cap. 6. & 7.

C

[180] Οἱ κωματώδεες ἐξ ἀρχῆς ἐφιδρώσαντες, οὖρα πέπονα, καυσικοὶ, ἀκρίτως δὲ περιψύχοντες, διὰ ταχέων περικαέες, νωθροὶ, κωματώδεες, σπασμώδεες, ὀλέθριοι. — Qui sopore oppressi circa initia, tenuiter exudantes, concoctas vrinas emittunt, cum magna corporis æstuatione, citra iudicationem verò perfrigescunt & rursum ex breuibus interuallis peruruntur, torpore, sopore, aut cóuulsione tentati, perniciosè affecti sunt.

Concursus est multorum symptomatum, quæ si simul coëant, valde est perniciosus & lethalis, aliter paulò descriptus Prorrh. 102. ex quo hoc loco restitui potest: etsi κῶμα inter initia ex materiæ copia, progresso autem morbo, ex virium & spirituum exolutione adesse potest. Magnæ autem humoris abundantiæ cerebrum prægrauantis, & sensationum arcem occupantis, inæqualiterque corpus affligentis indicatura hoc præsagio valde suspecta redditur, vnde æstuantes citra rationem aut iudicationem perfrigerantur (id enim significat, ἀκρίτως, παραλόγως, aut ἀσήμως) modò etiam ex breuibus interuallis peruruntur, quod διὰ ταχέων περικαέες denotant. διαταχέως tamen in Prorrhetico legitur, quod aliàs intensionem & celeritatem denotat.

D

[181] Οἱ κωματώδεες ὕπνοι, καὶ αἱ καταψύξιες, ὀλέθριον. — Somni, quales sopore oppressis, & totius corporis perfrictiones, perniciem ostentant.

Cùm sit κῶμα εἰς ὕπνον καταφορὰ καὶ δυσδιέγερτος κατάστασις (vt scribit Gal.) κωματώδεες ὕπνοι dicuntur, somni profundi quique cum alto & graui sopore fiunt, à quibus non facilè excitantur ægri, quod κῶμα βαρὺ dicitur Hippocrati lib. 3. epid. aliquando etiam κῶμα βαθὺ καὶ ὑπνῶδες, cui τὸ ἄγρυπνον κῶμα καὶ οὐχ ὑπνῶδες opponit. Quod cùm eueniat valde refrigerato neruorum principio & sensationis arce, accedente etiam humiditate, lethargicæ affectiones fiunt, vt scribit Galen. †† quas hîc per καταψύξιας innuere videtur. præsertim cùm celebre sit huius præsagij, vt Prorrhetici authori, per κῶμα lethargum denunciare, vt scribit Gal. in fine Prorrh. Aliòqui haud minus sunt lethales perfrictiones, quæ calidi natiui extinctionem consequuntur.

E

†† Comment. 2. in Prorrh. & ad aph. 3. lib. 2.

[182] Κωματώδεας, κοπιώδεας, κεκωφωμένους, κοιλίης καταρραγείσης, ἐρυθρὰ διελθόντα περὶ κρίσιν, ὠφελεῖ. — Sopore, lassitudine ac surditate tentatos, aluus erumpens & ad iudicationem rubra demittens, iuuat.

Ista prægrauati cerebri symptomata, transmissis per aluum humoribus, natura ad iudicationem contendente, non abs re leuantur. ἐρυθρὸν verò ad eum colorem qui ad ruffum accedit, extenditur, vt bilis rubra intelligatur, quæ egestiones rubras tingit, vnde nomenclaturam habet. Possunt etiam sanguineæ deiectiones materiam deturbare, quæ huius coitionis causa est, vbi à feruidiore sanguine pendet.

F

[183] Κωματώδεες, ἀσώδεες, ὑποχόνδριον ὀδυνώδεες, σμικρὰ ἐμετώδεες, τὰ παρ' οὖς ἴσχουσι. πρόσθεν δὲ περὶ τὸ πρόσωπον ἐπάρματα μετὰ κώματος. — Qui sopore detinentur cum incontinenti corporis iactatione, præcordiorum dolore, & parua vomitione, ij tubercula ad aures habent. Sed & antea circa faciem tumores apparent cum sopore.

Digna artis complexione sententia ad parotidum denunciationem, quæ paulò aliter scribitur Prorrh. 165. & satis à Galen. explicatur. Codices quidam manu scripti αἱματώδεες pro ἐμετώδεες legunt, quemadmodum etiam in Prorrhetico scribitur. In extremo quoque pro μετὰ κώματος, καύματος legunt, quòd faciei tumor & rubor non sine æstu aut calore sursum repentem materiam indicet.

G

[184] Τὰ ἐξαίφνης παρακρούσαντα ἀλυσμῷ, αἱμορραγικά. — Quibus in morbis subita fit mentis perculsio, cum inquieta corporis iactatione, iis sanguinis eruptioné fore spes est.

Prorrh. 136. & antea sent. 111. aliter scribitur hæc sententia, nec ita diminutè, & pro παρακρούσαντα ἀγρυπνήσαντα legitur, quòd insomnia ac delirium communia sint hæmorrhagiæ signa.

[185] Τὰ κωματώδεα, ἀσώδεα, ὀδυνώδεα ὑποχόνδρια, θαμινὰ σμικρὰ πτύοντα, τὰ παρ' οὖς ἐπάρματα, κωματώδεες, ἦ ἄρά γε ἔχει σπασμώδες. — Qui sopore, corporis inquietudine, præcordiorum dolore affliguntur, cum frequenti & pauca sputatione, iis tubercula ad aures exoriuntur, ac fortassis sopore tentati ad aliquam conuulsionem deueniunt.

H Communia sunt hæc sursum ad cerebrum repentis humoris signa, vnde & sopor & parotides excitari possunt, quinetiam fortasse conuulsiones imminere. Quod verò scribitur de pauca & frequenti sputatione, id materiæ vacuatione abscessus ad aures emollit potiùs quàm excitet, vt scribitur Prorrh. 167. Extremam autem huius sententiæ partem quædam exemplaria distinguunt, plurima verò huic annectunt. Aliter etiam distinguit Caluus.

Quibus sopore conflictatis, fatuitate & alto stupore (quem catochon vocant) detentis, præcordia variant, ac venter in tumorem præter naturam sublatus est, cum ciborum fastidio ac alui interceptione, tenui circa caput & thoracem oborto sudore. In his animaduertendum est, num concitatus & magnus spiritus, aut genituræ similis excretio prodiēs, singultum prænunciet? aluus verò fortassis etiam biliosa demittat? Eos splendescens quiddam per vrinam redditum iuuat, aluus verò in his etiam commouetur.

186 Κωματώδεα, μεμωρωμένα, κάτοχα, ποικίλλοντα ὑποχόνδρια. καὶ κοιλίην ἐπηρμένοι, ἀπόσιτοι, ἀπολελαμμένοι, ἐφιδροῦντες. ἆρα τουτέοισι τὸ θολερὸν πνεῦμα καὶ τὸ γονοειδὲς διελθὸν, λύγγα σημαίνει; κοιλίη δ' ἤ περ χολώδης παρεξέρχεται; τὸ λαμπῶδες ἐν τουτέοισιν οὐρηθὲν ὠφελεῖ. καὶ κοιλίαι δὲ τουτέοισιν ἐπιταράσσονται.

Coitio est & multum perplexa concursio, quæ Prorrh. 92. repetitur, & à Galeno fusissimis verbis explicatur. Ex quo vitioso interductu disparata in publicatis codicibus sententia, reponenda est simulque coniungenda, etsi quidam distinctio non eiusmodi probant. Codices scripti καυματώδεα pro κωματώδεα legunt, & Prorrhetico consentiunt, vbi καυστικὰ scribitur, etsi κῶμα cum μωρώσει aptam habet ad communem causam cognationem. Hîc ἀπόσιτοι, ἀπολελαμμένοι, scribitur, in Prorrh. σίτων ἀπολελαμμένον legitur. Atque istis verbis vtraque Gal. expositio comprehenditur: etsi Galen. eam notionem quæ τοὺς ἐπηρμένους τὴν γαστέρα significat magis amplectitur. Atq; hic mihi videtur locus disertis verbis ab Erotiano indicari, cùm scribit ἀπολελαμμένους Bacchio denotare τοὺς πλήρεις ὄντας, Epicli verò τοὺς σφῆς γέμοντας, ἢ καθηρημένους, ἢ ἀπειλημμένους, quam postremam explicationem amplectitur, vt sit idem quod Galenus significat, τοὺς τὴν κοιλίαν ἐπηρμένους. Idem quoque Erotianus τὸ γονοειδὲς ad οὖρον refert, & τὸ λευκὸν καὶ παχὺ exponit, & τὸ γονοειδὲς quibusdam legi innuit, vt scripsimus in Prorrh.

Vbi cerebrum syderatione periclitatur, quidam tribus diebus, quidam etiam septem moriuntur, quos si euaserint, seruantur. Ex quorum numero pereunt quibus per sectionem os disparatum apparuerit.

187 Ἐγκεφάλου σφακελίσαντος, οἱ μὲν ἐν τῇσι τρίτῃσιν ἡμέρῃσιν, οἱ δὲ ἐν τῇσιν ἑβδόμῃσι τελευτῶσι. ταύτας δ' ὑπερφυγόντες, σώζονται. οἷσι δὲ ἀναλμηθεῖσι τῶν τουτέων διεστηκὸς εὑρεθῇ τὸ ὀστέον, ἀπόλλυνται.

Hîc agitur de cerebro ex inflammatione ad syderationem & corruptionem tendēte. Sic enim σφάκελον sumi pro nondum confirmata syderatione & eo qui ad corruptionem fit congressu, ex Galeno indicauimus nostris in lib. 2. epid. Com. Sumpta autem est hæc sententia ex aph. 50. lib. 7. & libr. de Morb. 2. & 3. Vbi quintum etiam addit diem, & sectionis viam ac modum aperit. Fit autem sectio, vt via fiat puri & tetris vaporibus, ac faciliùs ad locum affectum remedia admoueantur. Dicitur autem διεστηκὸς τὸ ὀστέον, os disparatum aut disiunctum quia inualescente corruptela caluariæ os à membranis quæ ossi colligantur, præcipuè quà parte suturæ sunt, separatur, & ab ista vnionis solutione mors imminet, maximè verò si membranæ iam nigricant, & motus cerebri nullus ampliùs apparet. Potest etiam intelligi os disiunctum, quòd ossis pars quædam corruptione putrescens ab integra secedat, non æquè tamen vrgente periculo, velut in membranarum ab osse separatione. Exemplaria omnia manu scripta pro σώζονται, ζῶσιν habent, quam etiam lectionem adhibuit Caluus.

Quibus ex posteriore parte ossibus fractis, capitis dolor inest, vehemens, & crassa è naribus fluxio malo est. Ij dolore antea ad oculum suborto, rigore corripiuntur. Quinetiam ossium ad tempora effracturæ, conuulsiones accersere solent.

188 Τοῖσι κεφαλαλγικοῖσιν ὀστέα ῥαγεῖσιν ἐκ τῶν ὄπισθεν, ῥύσις ἐκ μυκτῆρος λάβρος, παχέα, κακόν. ὀφθαλμὸν προαλγήσαντες οὗτοι, ῥιγέουσιν. ἦ περ αἱ κατὰ κρόταφον ὀστέων διαρραγαὶ σπασμώδεες;

Magnas & insignes capitis offensiones attingit. Cùm nanque os capitis posterius sit durissimum & crassissimum, minorque quàm cæteris partibus cerebri portio illi subsit (vt scribit Hippocrates) non nisi in validè impactis offensionibus rumpitur, eæq; noxiæ diuturniores esse solent, promptiusque periculum effugiunt. Liberalis autem & magna sanguinis è naribus fluxio, insigne in posteriorem capitis partem inflictum esse vulnus indicat, ex quo maiores venas, quæ in anteriorem partem feruntur, diruptas esse conuenit. Quam in rem in capitis vulneribus solemus ægrotorum interrogationēs adhibere, num sanguinem è naribus aut ore effuderint, aut velut attoniti conciderint, aut consopiti fuerint. Quæ lethalium vulnerum indicia adscribit Hippocrates. Idem quoque in grauibus capitis offensionibus, rubicundum aut ἐρυσιπελατώδη faciei tumorem, aut amborum oculorum, aut etiam alterius, ex membranarum cerebri affectione annotat, rigorem quoque & febrem, quæ hyeme tardiùs, æstate autem celeriùs occupet. Quibus affectibus medicamento bilem deturbante consulit. Ac aliàs quoque in oculorum doloribus alui profluuium plerunque moueri solet & salutare esse.* At verò ad grauium capitis offensionum numerum temporum vulnera meritò adiunguntur, quòd temporum ossa sint admodum tenuia & imbecilla, magnusque ad eum locum sit venarum, arteriarum ac neruorum concursus, proximaq; cerebri vicinia. Quamobrem periculosa admodum symptomata conuehunt, conuulsiones & sopores accersunt, quòd (vt scribit Hippocr. lib. de art.) ἐν σπασμοῖσι καὶ πταίουσι τὸ πρόσωπον τὸ ἄρθρον ἐπισημαίνει συμπεπτωκὸς, καὶ ὅτι πληγαὶ καίριοι καὶ καροῦσαι καὶ κροταφῖτιδες γίνονται. Qui locus quoque in eam causam pertrahitur Galeno Comm. 3. in Prorrh. Quin & Prorrh. 21. suspectæ sunt temporum præcisiones, his verbis: σφάγαι καὶ περὶ κρόταφον ὀστέων διακοπαὶ σπασμὸν ἐπικαλέονται; Hippocrat. quoque libello περὶ τῶν ἐν κεφαλῇ τρωμάτων temporum sectiones cauet, quòd hæ offensiones conuulsiones accersant. Quod etiam exemplis quibusdam docetur lib. 5. epid. Cæterùm quòd ad scriptionem attinet, reconditi quidam manu scripti codices ταχεῖα pro παχεῖα legunt, vt larga & celeriter offensioni succedens sanguinis fluxio intelligatur, aut quæ celeriter cum impetu aut vehementer decurrat. Quæ lectio non videtur aspernabilis. Quidam etiam manu scriptus codex, ἦ περ αἱ κατὰ κρόταφον ὀστέων διαρραγέες legit: Alter quoque Regius codex διαρραγὰς vitiosè, vt & Asulanus διαρραγάς.

* *Aphor. 17. lib. 6.*

Auris intensus dolor cum febre acuta, ac cęteris aliquantò grauioribus signis, iuuenes quidem intra septimum diem, aut etiam celeriùs, cum delirio necat, nisi puris copia ex aure, aut sanguis ex naribus effluat, aut aliud quoddam laudabile signum extiterit. Ætate autem prouectiores tardiùs aut minùs tollit. Nam & in his aures ante suppurant, & delirium minùs infestat. Sed & in hac ætate multis morbus reuertitur, ac proinde interficere solet.

189 Ὠτὸς πόνος συντόνος, μετὰ πυρετοῦ ὀξέος, καὶ ἄλλου τινὸς σημείου τῶν ὑποδυσκόλων, τοὺς μὲν νέους ἑβδομαίους κτείνει, καὶ συντομώτερον παραφρονήσαντας, μὴ ῥυέντος πολλοῦ πύου ἐκ τοῦ ὠτὸς, ἢ ἐκ ῥινῶν αἵματος, μηδὲ διά του σημείου χρηστοῦ γινομένου· τοὺς δὲ πρεσβυτέρους βραδύτερον καὶ ἧσσον αἱρεῖ. τάτε γὰρ ὦτα φθάνει ἐκπυέειν, καὶ παραφρονέουσιν ἧσσον. ὑποστρέφουσι δὲ οἱ πολλοὶ τουτέων, καὶ οὕτως ἀπόλλυνται.

Hoc præsagiū luculentis verbis ab Hip. in Prog. descriptum est, paucis quidē immutatis. Sed illîc sanguinis per nares effluentis altum

A altum est silentium. Et hunc locum ex Prognostico vertit Celsus cap. 7. lib. 2. his verbis, quæ in omnibus nostris codicibus vitiosè adscripta sunt. Auris dolor acutus cum febre continua vehementiq;, sæpe mentem turbat, & ex eo casu iuniores interdum intra septimum diem moriuntur, seniores tardiùs, quoniam neque æquè magnas febres experiuntur, neque æquè insaniunt. Ita sustinent dum is affectus in pus vertatur. Sic enim legendum esse satis testatur quòd hîc scribitur, τὰ πρὸς ὦτα φθάνει ἐκπυέειν, & quod in Prognostico ἐκπυΐσκεσθαι legitur. Sed publicati omnes codices (intus versatur) habent, alieno aut prope nullo sensu.

190 Κώφωσις ἐν ὀξέσι καὶ ταραχώδεσι παρακολουθοῦσα, κακόν. κακὸν δὲ καὶ ἐν τοῖσι μακροῖσιν. ἀλλὰ δὲ τούτοισι καὶ ἐς ἰσχία πόνους.

In præcipitibus & turbulentis morbis obueniens surditas malo est. Quin & in longis morbis malum portendit, ac in his ad coxendices labores conuehit.

Huius præsagij prima pars repetitur ex Prorrhet. 33. Postrema verò ex solutionum legibus pendet, ex quibus & surditas in febribus absoluitur, vt scribitur libello περὶ κρισίων. λύει δὲ ἐκ τῶν ῥινῶν αἷμα ῥυὲν, ἢ κοιλίη ἐκταραχθεῖσα χολώδεα, ἢ δυσεντερίη ἐπιγινομένη, ἢ ὀδύνη ἰσχίων ἢ γονάτων. Quod etiam comprobat historia ægri 9. post st. pest. lib. 3. Epid. quæ ad huius sententiæ intelligentiam plurimùm mihi facere videtur. B

191 Ἐν πυρετοῖσι κώφωσις, κοιλίην ἐφίστησιν.

In febribus enata surditas, aluum remoratur & sistit.

Hoc ex materiæ sursum repentis motu pendet, sibiq; inuicem mutuas operas conferunt surditas & alui profluuium, vt ex aph. 28. lib. 4. patet. Non secus lib. 2. Epid. ὀδύνην ἐν τοῖσι κάτω χωρίοισιν ἰσχυρὴ κωφώτης λύει, ἢ αἷμα πολλὸν ἐκ τῶν ῥινῶν.

192 Ὦτα ψυχρὰ καὶ διαφανέα, καὶ συνεσταλμένα, ὀλέθριον.

Aures frigidæ, pellucidæ contractæq; perniciem minantur.

C In Prognostico & postea hoc præsagio ὦτα ψυχρὰ καὶ συνεσταλμένα inter lethales faciei notas reponit, sed hîc διαφανέα adduntur, quòd aures cartilagineæ, excarnes, & exangues siccitate contabescant & pelluceant, ideoq; facillimè contrahantur.

193 Βόμβος ἐν ὀξέσι, καὶ ἦχος ἐν ὠσὶ, θανάσιμον.

In præcipitibus morbis murmur edentes ac tinnientes aures, mortem prænunciant.

Hæc sententia διορισμοῖς indiget ad circumscriptionem, & in consilium cætera signa adhibenda sunt. Flatuum enim magna copia ex crassa & cruda materiæ abundantia denunciatur, qui ad aures conuoluti & agitati, vbi in angustiis reuoluuntur, sonitus, tinnitus ac stridores faciunt. Quòd si in amplitudinem cauam effundantur, & locorum angustiis concludantur, murmur resonans, strepitum & bombos faciunt, quales in apibus aut vespis inaudiuntur. Est igitur vbi natura huiusmodi materiæ abundantiam ac crassitudinem superat, ac in ea à calore natiuo subagitatione, flatus erumpunt, ac nullius periculi metus est. Interdum verò ex magna spirituum perturbatione, ac bilis quæ in vasis feruet concitatione, flatus plurimi in cerebrum feruntur, quibus succensis delirium aut conuulsio, ac tandem pernicies imminet. D

194 Ἦχοι μετ' ἀμβλυωσμοῦ, καὶ κατὰ ῥῖνας βάρεος, παρακρουστικὸν, καὶ αἱμορραγές.

Aurium sonitus cum visus hebetudine, & ad nares grauitatis sensu, mentis excessum, ac sanguinis ex naribus profluuium præsagiunt.

Ista in febribus ardentibus intelligenda esse docet Prorrh. 18. & sententia 131. huius præsagij suprà explicata. Hîc autem παρακρουστικὸν legitur, quod illîc ἐξίστασθαι μελαγχολικῶς effertur. Quò certè respiciunt publicati codices, qui βάρεος παρακρουστικὸν legunt. Sed nos reconditis membranis ac locis annotatis, κατὰ ῥῖνας βάρεος scripsimus.

E 195 Οἷσι κώφωσις μετὰ καρηβαρίης, καὶ ὑποχονδρίου ἐντάσιος, καὶ πρὸς αὐγὰς ἐνοχλεῖν, αἱμόρροος.

Qui surditate cum capitis grauitate, ac præcordiorum contensione vexantur, si oculorum acies perturbatur, in iis sanguinis è naribus fluxum sperare oportet.

Prorrhet. 147. hæc repetitur sententia, vbi ex hoc loco τὰ πρὸς αὐγὰς ὀχλέοντα cum Galeno legimus, contra interpretum fidem. Sunt enim quæ τὰ σκοτώδεα περὶ τὰς ὄψιας, hoc est, tenebricosas visus caligines, aut offusas oculis tenebras, libr. 1. Epid. protulit Hippocrates, in hæmorrhagiæ signis, ac alibi per ἀμβλυωσμὸν denotat. Atque ea verior est lectio quàm quæ πρὸς αὐτὰς habet, vt Prorrh. cùm etiam manu scriptorum codicum fide testata sit. Etsi exemplaria Regia manu scripta duo aliter legunt, ex quibus vnum πρὸς αὐτὸ ἐνοχλεῖ habet, alterum etiam ἐνοχλεῖν scribit. Quæ lectio ad ξύντασιν ὑποχονδρίου μετ' ὀδύνης spectat, quam Capitonis sectatores lib. 1. Epid. adscripserunt, eámque reprehendit Galenus. Qua de re pluribus egimus nostris in eum librum Annotationibus. Quò etiam Caluum respexisse codicibus manu scriptis innixum constat, cùm (præcordiorum distensionem quæ vexet) dixit, & illud F πρὸς αὐγὰς omisit. Codices quoq; manu scripti hîc ἔντασις pro ἐντάσιος legunt, eodem omninò sensu.

196 Ἐν ὀξεῖ πυρετῷ ὦτα κωφοῦσθαι, μανικόν.

In acuta febre aures obtusæ vehementem insaniam portendunt.

Sic rectiùs & cum circunscriptione libello περὶ κρισίων, ὅσοις ἂν ἐν τοῖς πυρετοῖς τὰ ὦτα κωφωθῇ, τούτοισι μὴ λυθέντος πυρετοῦ, μανῆναι ἀνάγκη. λύει δὲ ἐκ τῶν ῥινῶν αἷμα ῥυὲν, ἢ κοιλίη ἐκταραχθεῖσα χολώδεα, ἢ δυσεντερίη ἐπιλαμβανομένη, ἢ ὀδύνη ἰσχίων, ἢ γονάτων. Vnde aph. 60. lib. 4. decerptus videtur. Aures autem obsurdescentes obtusas ex Celso diximus, atq; hîc μανικὸν pro vehementi ac furiosa insania, vt aliâs sæpe, accipimus, quam certè surditas quæ à bile efferuescente aut ab inflammatione cerebri excitatur, promouere potest.

197 Οἱ δύσκωφοι, ἐν τῷ λαμβάνειν τρομώδεες, γλῶσσαι παραλελυμένοι, νωθροί, κακόν.

Graui surditate tentati, dum aliquid prehendit tremuli, linguæ resolutione ac torpore affecti, malè habere iudicantur.

G Oportuit in hac concursione neruorum ac sensuum principium valdè affectum fuisse, vnde subiectorum neruorum irrigatio, imbecillitas, aut obstructio subsecuta, manuum tremores, linguæ resolutionem, ac torporem attulit. Prorrh. 95. χεῖρες τρομώδεες, κεφαλαλγέες, τραχήλου ὀδυνώδεες, ὑπόκωφοι, ex eadem causa producuntur, sed coitio illa ex dissimilis naturæ signorum mixtione perturbationem accepit. Sunt autem ἐν τῷ λαμβάνειν τρομώδεες, qui cùm aliquid prehendunt, siue cibum intelligas, siue quid aliud, tremulas habent manus, velut in Prorrh. χεῖρες τρομώδεες dicuntur.

198 Προσηκούσης ἀρρωστίης κώφωσις, καὶ οὖρον ὑπέρυθρον, ἀκατάστατον, ἐναιωρεύμενον, παρακρουστικόν. ὅ H ἰκτερωθῆναι ἐν τούτοισι κακόν. κακὸν δὲ καὶ ἐπὶ ἰκτέρου μώρωσις. τούτους ἀφώνους ἀναισθήτους ξυμβαίνει πνίγεσθαι. τάχα δὲ καὶ κοιλίη πονηρεύεται τούτοισι.

Procedente morbo surditas, ac vrina subrubra, cum nullo sedimento, sed cũ sublimamentis in medio innatantibus, mentis emotionem prænunciant. In his morbo regio corripi malum est. Quinetiam malo est ex morbo regio fatuitas. Hos voce defectos, absque sensuum læsione præfocari contingit. Ac fortassis etiam in his aluus malè afficitur.

Duas istas sententias in codicibus publicatis disparatas, ex Prorrh. 32. coniunximus, vnde explicationem mutuare debent. Ac videtur signorum ista concursio ex Hermocrate lib. 3. Epid. non satis prudenter in istam vniuersalem artis complexionem deducta, vt cuiuis facta inter se casuum collatione patebit. Quod quidem Prorrhetici ac huius præsagij authori præter modum ac artis rationem est solenne, & à Galeno sæpe reprehensum. Cuius quidem etiam temeritatis fidem facit in Prorrhetico, cùm Hermippi subindicato nomine comprehensionem istam integram eleuauit (nisi si fortè Hermocratem illum in Epidemiis celebrem significare voluit) quod hîc omninò silentio suppressit. Sunt autem ἀκατάστατα οὖρα, quæ passim Hippocrati ταχέα καὶ μὴ καθιστάμενα, in genere τῶν αἰωρουμένων καὶ θολερῶν. Quæ cùm magnam venosi generis ex flatuum & cruditatis permixtione perturbationem indicent, exuberantem calidioris materiæ ac spirituum copiam subleuant, vnde & sublimamenta per medias vrinas suspensa feruntur, & capitis dolores ac deliria plærunque imminent, etsi ista nullam necessitatem inuehunt, vt scribit Galenus Comment. 3. in lib. 1. Epid. & Com. 3. in Prorrh. Vnde fit vt apud Hippocratem in Epid. ἐναιώρημα μετέωρον, mentis inconstantiam sæpe designet. Hîc autem quod dicitur ἀκατάστατον οὖρον ἐναιωρεύμενον, Galenus in Prorrhetico τὰ ἀκατάστατα οὖρα ἐν ἐναιωρήμασι ponit, quæ sublimamenta confusam ex magna perturbatione humorum agitationem denotant. Ac rursus quæ posuit in Prorrh. οὖρα ἐξέρυθρα, hîc ὑπέρυθρα vocat, quæ cùm crudioris & serosi sanguinis abundantiam indicent, ex calidiore materia multam subuectam exhalationem significant, vnde & surditas & delirium, vt ἐξέρυθρον hîc meliùs legatur. μώρωσιν verò fatuitatem aut stupiditatem intelligimus, quòd νωθρότητα ex alio Hippocratis loco explicet Galenus in Prorrh. μαύρωσις tamen habent exemplaria manu scripta, qua etiam sensuum hebetatio, extinctio & stupiditas intelligitur. μαυρὸς enim μωρὸν & ἀμαυρὸν significat, hebetem & stolidum. Quod sequitur τούτοις ἀφώνοις αἰσθανομένοις συμβαίνῃ γίνεσθαι legitur in Prorrh. quam lectionem etiam agnoscit Galenus Comment. ad aph. 51. lib. 6. eámque hîc secutus est Cornarius. Exemplaria tamen manu scripta πνίγεσθαι habent & publicatorum codicum fidem attestantur. Quæ etiam constare potest, dum voce defecta & laryngis musculis affectis, spiritus viæ ita coarctantur vt præfocatio impendeat. Quod verò in Prorrh. καταῤῥήγνυσθαι κοιλίην posuit, hîc πονηρεύεσθαι dicitur, quod cruciatu & torminibus malè affici aut diffluere significat. προσηκούσης ἀῤῥωστίης exemplaria etiam quædam scripta legunt, alia quoque προσιούσης. Vitiosa autem exemplaria quædam quæ κατ' οὖρον pro καὶ οὖρον habent.

Quæ cùm dolore exoriuntur ad aures tubercula, perniciem minantur.

[199] Τὰ δὲ ὀδυνηρῶς παρ' οὖς ἀνιστάμενα, ὀλέθρια.

Ex insigni dolore inflammationis vis colligitur, quæ facilè cerebro consentit, indeq; mors sæpe consequitur, tum quòd frequenter parotides iam affecto morbo & viribus exhausto ægro ferè superueniunt, vnde symptomatum vehementia ægros sæpe conficiunt. Aliòqui salutares abscessus in Hippocratis disciplina parotides annotantur, quas tamen ferè insalubres his in regionibus experimur.

In febribus ex prægresso dolore rubores ad aures subnascẽtes, ignis sacri in facie spem faciunt. Quin & conuulsiones cum vocis priuatione & virium exolutione ad hæc consequi par est.

[200] Τὰ παρ' οὖς ἐκ τοῦ ἔμπροσθεν ἀλγήματος ἐρυθήματα ἐν πυρετοῖσι γινόμενα, σημεῖον μὲν ἐρυσιπέλατος ἐπὶ προσώπου ἐσομένου. ἀτὰρ καὶ σπασμοὶ ἐκ τῶν τοιουτέων γίνονται μετ' ἀφωνίης καὶ ἐκλύσιος.

Erysipelatos aut ignis sacri cum semper ista spem faciunt, sed interdum parotidum, interdum etiam hæmorrhagiæ designationem. Sunt enim ista repentis sursum materiæ cum calore indicia. Sunt autem hîc ἐρυθήματα tumores flammei ac rubores, qui sublatis in cerebrum cum sanguinis copia vaporibus in facie apparent, ac inter plethorica cerebri symptomata adscribuntur. Sic antea in abscessuum ad aures denunciatione, ἐπὶ τὸ πρόσωπον ἐρυθήματα, & Prorrh. 165. quæ circa faciem contingere solent, in consilium adhiberi admonet. In quibus τὸ ἔρευθος προσώπου, καὶ ὄγκον παρὰ φύσιν annumerat Galenus. Consentaneum autem est cum vocis defectione ac virium exolutione conuulsiones plærunque ad istam humorum copiam consequi, quæ sunt multitudine grauati ac malè affecti cerebri noxiæ, vt scribit Galenus in Prorrh. Quin & in αἰθηροῖς, quos ἐξερύθρους vocant, ex succorum in cerebrum calore sublatorum copia, κεφαλαλγίαι καὶ ὀπισθότονον antea in hoc præsagio, vt & ex Prorrh. 88. annotauimus. † Fieri etiam potest vt materia ipsa intrò recurrens relicta ignobili sede, mentis arcem petat, vbi sua acrimonia vi neruis illata, conuulsionem accersit & vocis defectionem cum virium exolutione. Quod autem de tumoribus flammeis dicimus ad aures subnascentibus, quidam ad tubercula circa aures exorta referunt, quæ prægresso in facie rubore excitentur, & τὰ παρ' οὖς, vsitata Hippocrati locutione, pro tumoribus circa aures subortis accipiunt. Quam lectionem secutus Caluus videtur. Atque etiam ex tabulis in hanc rem velut à præcone testes citantur. Nam & membranæ scriptæ hanc habent lectionem, τὰ παρ' οὖς ἐκ τοῦ ἔμπροσθεν ἐρυθήματος ἐν πυρετοῖσι γινόμενα. Et quidam codices etiam manu scripti Regij vtranque lectionem addunt & ἀλγήματος ἐρυθήματος habent, vitiosè ex altera effecta lectione, cùm alterum tantùm aut ἀλγήματος, aut ἐρυθήματος legi debeat. †*Sent. 162.*

In plurimis graueolentibus deiectionibus cum febre acuta, præcordiorum contensione, ex longo interuallo oborta ad aures tubercula, mortem adferunt.

[201] Τὰ παρ' οὖς ἐπὶ πλείστοισι δυσώδεσι, πυρετῷ ὀξεῖ, ὑποχονδρίῳ συντόνῳ, χρονιωτέρως ἐξαρθέντα, κτείνει.

Deiectiones graueolentes magnam putredinem & humorum corruptelam, aut naturæ imbecillitatem denotant. In febre igitur acuta cum viscerum inflammatione, tardiùs excitati abscessus ad aures, vires naturæ fractas ac subsistentes significant, vnde mors impendet. Etsi verò ad istam rerum notionem Præsagij sensus accommodari potest, ex antiquorum exemplarium in eam lectionem consentientium præscripto: Videtur tamen hæc sententia ex Prorrhetico 158. repeti debere, vnde deprompta esse potest, eademq; etiam ferè notione, aut meliore lectione scribitur postea hoc præsagio sent. 292.

Tubercula ad aures excitata in leuiter syderatis malo sunt.

[202] Τὰ παρ' οὖς φαῦλα τοῖσι παραπληκτικοῖσι.

Hoc præsagium repetitur Prorrh. 160. & à Galeno explicatur.

In diuturnis morbis non suppurantia aurium tubercula, mortem adferunt. Iis autem alui ferè demittuntur. Quin & in his considerandum in quibus speramus abscessus circa aures futuros, num ex capite doleant, num superiorum partium tenuibus sudoribus diffluant, nunquid etiam subinde nouum rigorem sentiant, an fortè etiam alui affatim perrumpant, aut aliquo sopore detineantur. Videndum quoque num & in his vrina diluta cum sublimibus quibusdam in medio suspensis, albidis, & aliquantum variantia, exalbicantia, aut graueolentia appareant.

[203] Τὰ παρ' οὖς ἐν μακροῖσι μὴ ἐκπυοῦντα θανάσιμον. κοιλίαι δὲ τοῖσι τοιουτέοισι ταχὺ φέρονται. ἦ ἄρα γε οἷσι τὰ παρ' ὦτα κεφαλαλγικοῖσιν; ἦ ἄρα περιϊδροῦσι τὰ ἄνω; ἦ ἄρα καὶ ἐπιῤῥιγέουσιν; ἦ ἄρα γε αἱ κοιλίαι καταῤῥήγνυνται, καί τοι καὶ κωματώδεες, ἆρα καὶ ὑδατῶδες οὖρον, ἐναιωρεύμενον λευκοῖσι, καὶ τὰ ποικίλα, ἔκλευκα, δυσώδεα.

A In Epidemiis Hippocrat.* τὰ παρ' οὖς ἐπάρματα μὴ ἐκπυΐσκοντα, ἢ μαλθακούμενα καὶ οὐδὲν ἀποσημαίνοντα damnat, nisi huiusmodi materia intrò recurrens, per alui effluuium aut intestinorum difficultatem, aut vesicæ alueum, & vrinarum deturbationem, solutione deponatur, quod in plurimis nominatim expressit. Ac sæpe in huiusmodi circa aures tumoribus, materia intrò versa per aluum diffluentem elabitur. Quod effecit vt κάτω φέρονται legerint omnes interpretes. Sic enim in chartarum veteramentis reperio: Etsi φέρεσθαι absolutè positum demissam aluum significare potest. Quæ sequuntur in quibusdam codicibus distinctionem accipiunt, ac velut Prorrh. 163. sententiam per se complent, vnde explicationem mutuare debent, vt & ortum. Nam, vt satis apparet, huius præsagij author, signorum coitiones multas per Prorrheticum ac Hippocratis scripta diffusas, temerè collectas, ad doctrinæ complexioné, non bene subducta disciplinæ ratione simul cófert. Hîc igitur κεφαλαλγικοὶ meliùs, vt in Prorrhetico, retineatur, nisi (quod quibusdam placet) κεφαλαλγικοὶ εἰσὶν legatur, quòd quibus futuri ad aures abscessus spes sit, ij sæpe capitis dolore teneantur, vnde & κεφαλαλγία & κῶμα passim in his annotatur. Hinc etiam ἐφίδρωσις superiorum partium pendet, cerebro & superioribus partibus ma-
B teriæ copia oppressis & imbecillitate degrauatis. Rigor quoque subinde mouetur ex biliosæ materiæ agitatione & subita naturæ commotione vacuationem molientis ac sæpe frustra tentantis, irrito conamine. Quod effecit, vt ex hoc loco & codicibus scriptis ac etiam Galeni Commentario, rigoris hoc membrum in Prorrhetico defectum reponendum existimauerimus. Quod sequitur de vrina aquosa cum innatantibus in medio sublimamentis albicantibus, etsi à Galeno satis est explicatum, sæpiùs tamen per Hippocratis OEconomiam in humorum ad cerebrum raptatione & libramento, suspensa in vrinis apparent, quæ flatuosæ & feruentis materiæ copiam sursum conuehi significant, vnde & deliria, & capitis dolores impendent: Quemadmodum paulò ante αἰωρεύμενα οὖρα mentis emotæ signa posuit, & in Epidemiis sæpe αἰώρημα μετέωρον mentis inconstantiam prænunciat. Haud secus quoque οὖρα διαφανέα, λευκὰ (quæ ὑδατώδη dicuntur) & omnimodam cruditatem præseferunt, humores ad cerebrum ferri portendunt aph. 72. lib. 4. Et in Epidemiis in tuberculorum ad aures prædictione, οὖρα λεπτά, ἄχροα, ἄπεπτα καὶ καθαρά ponuntur. Albicantia verò huiusmodi sublimamenta, ex materia pituitosa, cruda ac flatuosa permixta videri queant, & in contentorum ratione concoctio-
C nem quandam præseferre. Eamque subuectam flatuum aut materiæ copiam eò obnixiùs exemplaria manu scripta Regia respiciunt, quæ αἰωρεύμενον οὖρον legunt, etsi αἰωρεύμενον magis est huic scriptori familiare. Huiusmodi verò suspensa alba in aquosa vrina, partim coctionem, partim cruditatem indicantia, in longo & salutari morbo ad abscessum faciliùs inclinant. Reliqua huius præsagij pars potest ad deiectiones referri, quòd in maligna huiusmodi humorum cruditate, varia interdum deijciantur, vt æruginosa, biliosis, flauis & albicantibus aut pituitosis permixta, & graueolentia, putredinem ac succorum corruptelam indicent. In Prorrhetico tamen ista ambigunt, & inter vrinas & deiectiones hærent. Sunt qui ἐν ὀξέσι pro ἐν μακροῖσι legant, quòd in diuturnis morbis ferè paruæ sint parotides & quæ vix suppurent. ἐν μακροῖσι tamen legunt omnia exemplaria.

*Lib. 1. sent. 1. & 2.

204 Τὰ παρ' οὖς λαπάσσει βηχία μετὰ πτυαλισμῶν
D ἰόντα.

Tussiculæ quæ cum crebris oris sputationibus procedunt, tubercula ad aures emolliunt.

Ex Prorrh. 167. repetitur hæc sententia. Crebra autem oris saliuatio ac sputatio defluente in oris capacitatem tenuiore humore abscessuum materiam & fomitem deplent, vnde emolliuntur, vacuantur, ac contrahuntur huiusmodi tubercula, quòd hîc λαπάσσει dicitur, in Prorrh. ἀπαλλάσσει, eadem omninò notione. Ab huiusmodi enim abscessibus vindicantur & liberantur, cùm emolliti fuerint & vacuati. λαπαχθῆναι autem in Exegesi, κυρίως μὲν τὸ κενωθῆναι, δηλοῖ τοῦτο δὲ καὶ τὸ μαλαχθῆναι significat, vt aliàs pluribus à nobis explicatur, & ex tabulariis in eam significationem testes citantur. Caluus ex ambigua Prorrhetici scriptione alium sensum colligit, cùm tusses à tuberculis exortis emolliri vult & conquiescere. Quod etsi non est à vero alienum & aliquando contingere possit, hæc tamen notio est vniuersalior & Hippocrati familiarior.

205 Οὖρα τοῖσι παρ' ὦτα ταχὺ καὶ ἐπ' ὀλίγον πεπαι-
E νόμενα φλαῦρα. καὶ ὁ καταψύχεσθαι ὧδε πονηρόν.

In tumoribus ad aures vrinæ celeriter ac pauco tempore concoctæ damno sunt. Quin & perfrigerari itidem malum est.

Prorrheticum est 153. iisdem verbis expressum. πεπαινόμενα autem cùm concoctionem adhuc pendere ac fieri significet, nisi eadem bonitatis significatio perseueret, pernicies denunciatur. Idem igitur est ἐπ' ὀλίγον πεπαινόμενα, quod paruo tempore concoctæ permanentes, & non diu ita perseuerantes. Eiusmodi nanque coctionis inæqualitas vitium prodit. Istam autem sententiam sic cum cæteris interpunximus, quòd in multis cùm publicatis, tum scriptis exemplaribus, vitiosè superiori præsagio annectatur. Eadem etiam postea iisdem verbis in hoc præsagio repetitur. *Sent. 587.*

206 Τὰ παρ' οὖς ἐν τοῖσι χρονίοισιν ἐκπυέμενα, μὴ λευκὸν σφόδρα καὶ ἄοδμον κτείνει, καὶ μάλιστα γυναῖ-
F κας.

In diuturnis morbis suppurati ad aures tumores, nisi pus admodum album ac sine odore reddant, exitium, præcipueq; mulieribus, afferunt.

Paulò antè parotidas quæ in longis morbis non suppurant damnauimus. At nunc quæ suppurant, nisi laudati puris commendabiles notas præseferant, hoc rescripto configuntur. Præcipuéque mulieribus exitium imminet ob delicatam & effœminatam corporis mollitiem, ac frigidam naturam. Caluus hanc sententiam duabus superioribus præposuit. In reconditis etiam manu scriptis exemplaribus quibusdam σφόδρα non legitur. Sed hîc σφόδρα λευκὸν non exactæ albedinis (qualis est nix) pus esse vult, sed eam quoad puris naturæ fieri potest maximè accommodatam ac appositam indicari vult, qualem ferè semini genitali similem, ac vrinarum subsidentiæ facit Galenus. Sic & ἄοδμον dici potest, non quod omninò odoris sit expers, sed quod quàm minimè fœtet, & ὡς ἥκιστα δυσώδες, vt scribit Hippocrates. Nam cùm puris ortus ex mixta quadam, quæ secundum naturam est, causa, & ex ea quæ præter naturam est, petatur, sine odore omninò esse non potest. Quò respexisse auguror exemplaria quædam scripta, quæ
G σφοδρὰ & ἀώδυνα legunt, eaque ad tuberculorum magnitudinem & indolentiam referunt, quæ sunt extincti caloris natiui indicia. Sed certè longè petita videtur illa lectio, hæc verò maximè popularis & multis testimoniis consignata. Hîc quoque (vt antea) ἐν ὀξέσι quidam legunt. Sed ἐν τοῖσι χρονίοισιν leg. omnia exemplaria.

207 Τὰ παρ' οὖς μάλιστα ἐκ τῶν ὀξέων ἐν τοῖσι καυσώδεσι γίνεται, κἢν μὴ κρίσιν ποιήσῃ, καὶ ἐκπεπαίνηται, ἢ ἐκ ῥινῶν αἷμα ῥυῇ, ἢ οὖρα ὑπόστασιν παχεῖαν λάβῃ, ἀπόλλυνται. τὰ πολλὰ δὲ τῶν τοιούτων οἰδημάτων παρα-
H ποκαθίσανται. παρασκοπεῖν χρὴ δὲ καὶ τοὺς πυρετοὺς ἢν τε ἐπιτείνωσιν, ἢν τε ἀνιῶσι, καὶ οὕτως ἀποφαίνεσθαι.

Ex præcipitibus morbis in febribus ardentibus maximè tubercula ad aures exoriuntur, ac nisi iudicatoriè soluantur & maturescant, aut sanguis ex naribus profluxerit, aut crassum sedimentum vrina acceperit, ægros interimunt. Priùs verò huiusmodi tumores subsidunt ac conquiescunt. Sed & insuper febres ipsas in considerationem adhibere conuenit, núm intendantur aut remittant, atque ita de tota re sententiam ferre.

Febres ardentes vt plurimùm sanguinis profluuio iudicantur, interdum quoque ad aures abscessu, atque præcipuè quæ per-

mixtam crassam & crudam plurimam biliosis humoribus materiam habent, ex quorum calore in caput aliquid subuehitur & in abscessus firmatur, vt antea sentent.138.& aph.31.lib.4.exprimitur. Atque eæ febres plærunque iudicatione absoluuntur, & abscessuum maturatione, aut certè sanguinis ex naribus excretione, aut materiæ à natura euictæ per vrinarum crassum sedimentum depositione, túncque ab abscessibus ferè vindicantur, vt scribit Hippocrates aphorism.74.libr.4. Verissimum autem est & experientia comprobatum, in moribundis duobus ferè diebus antea abscessus subsistere, conquiescere, ac velut subsidere & euanescere, quod ὑφαιρεῖσθαι dicit. Ac ista sunt fatiscentis ac intrò subsistentis naturæ pessima auguria. Cornarius rei consecutione ductus, propulsari dixit, quòd eiusmodi subsidentia velut deponantur. Sed nos videmur cum Caluo & reliquis interpretibus propiùs rei naturam expressisse. Cæterùm exemplaria quædam Regia manu scripta pro καυσώδεσι καυματώδεσι legunt. Vt autem æquius de tota re æstimationem ac prædictionis sententiam feras, febrium ipsarum intentionem aut remissionem in consilium adhiberi iubet, temerarij iudicij assensionem sustinens, ad artis dignationem & authoramentum. Procedentibus enim ad solutionem morbi excretionibus, febrium symptomata imminui oportet, vt contra, frustrata iudicationis spe, omnia intendi & augeri. Quod effecit vt istam sententiam superiori coniungerem, contra publicatorum codicum fidem.

In surditate ac torpore ex naribus substillatio molestiam quandam exhibet. Iis vomitio ac alui perturbatio conueniet.

208 Ἐπὶ κωφώσει καὶ νωθρίῃ ἐκ ῥινῶν ἀποστάξιν, ἔχει τι δύσκολον. ἔμετος τουτέοισι ξυμφέρει, καὶ κοιλίης ταραχή.

Hoc præsagium Prorrh.141. respondet, illiq; lucem non paruam adfert, vt ex hoc loco non sit difficilè illius genuinam lectionem eruere. Postea quoq; repetitur hoc præsagio sent. 334. Exemplaria quædam non malè ἀποστάξιν habent.

Ex surditate tubercula ad aures exoriri consentaneum est, idque præsertim si anxietas quædam contingat. Quinetiam iis qui sopore detinentur, tumores ad aures sperare magis oportet.

209 Ἐκ κωφώσιος ἐπιεικέως τὰ παρ' ὦτα, ἄλλως τε ἢν ἀσῶδές τι γίνηται, ἀτὰρ καὶ τοῖσι κωματώδεσιν ἐπὶ τουτέοισι καὶ μᾶλλόν τι τὰ παρ' ὦτα.

Eadem scribuntur Prorrh.159. & ad tuberculorum circa aures denunciationem plurimùm conferunt.

Surditatem in febribus enatam sanguinis ex naribus profluuium ac alui perturbatio tollit.

210 Κώφωσιν ἐκ πυρετῶν ῥύσις ἡ ῥινῶν λύει, καὶ κοιλίης ταραχή.

Placitum est 28.& 60.lib.4.aph. ac priùs in eam rem sententiam ex libello περὶ κρισίων adduximus.

Facies ex tumida depressa, ac vox læuior ac remissior euadens, spiritus quoque rarior ac lenior, postera die remissionem fore denunciat.

211 Προσώπου ἐκ μετεώρου ταπεινούμενον, καὶ φωνὴ λειοτέρη καὶ ἀσθενεστέρη γινομένη, καὶ πνεῦμα μανότερον, ἄνεσιν ἐς τὴν ἐπιοῦσαν σημαίνει.

Prædictionis notas ex facie attingens, remissionis febrium denunciationem facit, si facies ex tumida atque inflammata (qualis esse solet in summis ardoribus, euecta sursum cum spiritu materia) deprimatur & subsidat, si vox quoque ex aspera & violenta, propter materiam in fauces ac pulmones decumbentem, lenior fiat ac minùs violenta. Spiratio itidem quæ ex materiæ affluxu in thoracem ac pulmones crebrior erat, difficilior, turbulentior & inæqualis, earumque partium incendium denotabat, si rarior, remissior, placidior, & æqualis euadat. Ista nanque febrilem calorem subsedisse ac desæuisse indicant. Eóque firmior spes futura est, si istud die iudicatorio & cum excretione critica contingat. Similis ferè scribitur sententia lib.2.Epid. ἢν πυρετοῦ ἔχοντος τὰ περὶ τὸ πρόσωπον ἰσχναίνῃ, ἐν ἡμέρῃ γονίμῳ, τὴν ἐπιοῦσαν λύει. Longè verò apertiùs hanc sententiam explanant quæ scripta sunt in libello περὶ κρισίμων, vnde traducta videtur. ἐπειδὰν δὲ ἢν τὰ περὶ τὸ πρόσωπον ἰσχναίνηται, καὶ αἱ φλέβες αἱ ἐν τῇσι χερσὶ, καὶ ἐν τοῖσι κανθοῖσι, καὶ ἐπὶ τῇσιν ὀφρύσιν ἡσυχίαν ἔχωσι πρότερον μὴ ἡσυχάζουσαι. τούτῳ γ' ἢν ἡ φωνὴ ἢ ἀσθενεστέρη, καὶ λειοτέρη γίνεται, καὶ τὸ πνεῦμα μανώτερον καὶ λεπτότερον, ἐς τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέρην ἄνεσις τῆς νόσου. Vbi pro λειότερον λεπτότερον scribitur, ex eadem prope rei natura.

Faciei corruptela lethalis est, minùs tamen si ob peruigiliam, aut inediam, aut alui perturbationem contingat. Nam quæ ex his causis orta est corruptelæ species, vna die aut nocte in integrum restituitur. Huiusmodi autem faciei hę sunt notæ, oculi concaui, nares acutæ, collapsa tempora, frigidæ aures contractæque, cutis dura, color pallidus aut niger. Ad hæc quoque liuescens palpebra, aut labrum, aut nasus, mortem in propinquo esse significat.

212 Προσώπου διαφθορὴ, θανάσιμον. ἧσσον δὲ εἰ δι' ἀγρυπνίην, ἢ λιμὸν, ἢ κοιλίης ἐκταραξιν γένηται. καθίσταται δὲ ἐν ἡμέρῃ καὶ νυκτὶ ὁ διὰ ταῦτα διαφθαρέν. ἔγνοισθε δ' αὖ τοιοῖσδεν. ὀφθαλμοὶ κοῖλοι, ῥὶς ὀξέα, κρόταφοι συμπεπτωκότες, ὦτα ψυχρὰ καὶ συνεσταλμένα, δέρμα σκληρὸν, χρῶμα ὠχρὸν ἢ μέλαν. πελιαινόμενον δὲ ἐπὶ τουτέοισι βλέφαρον, ἢ χεῖλος, ἢ ῥὶς, σύντομος θανάσιμον.

Ista ex Prognostici initio notam habent originem & explicationem. Hîc autem προσώπου διαφθορὴ dicitur, cùm facies à naturali sanorum habitu recedit, eíque valde aduersatur, cùm ex morbo extabescit atque extenuatur, πρόσωπον νεκρῶδες vocat Galenus in Prognost. Atque ita in morbis ineundam rationem cum benè valentium facie præcipit Hippocrates. Sic quod postea dicitur, τὸ διὰ ταῦτα διαφθαρέν, ad extenuatam & contabescentem faciem referri debet. καθίστασθαι verò est in integrum restitui & ad pristinum statum redire, aut ad naturalem statū reduci, quod ἐπανορθώσεως τυγχάνειν exponit Galenus in Progn. Potest etiam καταπαύεσθαι significare, quod est sedari, consistere, conquiescere, desinere, finiri, considere, vt in Prognostico καθίστασθαι dicitur. Exquisita autem prędictionis ratio & plena iudicij æstimatio, vt hîc diminutè scribitur, ita ex Prædictionibus Hippocratis confirmanda & supponenda est.

Vultus bene coloratus, tetricus ac superciliosus in morbo acuto, malo est. Insuper frons contracta phrenitidem denunciat.

213 Προσώπου εὔχροια καὶ σκυθρωπότης ἐν ὀξεῖ, κακόν. μετώπου ξυναγωγὴ ἐπὶ τουτέοισι, φρενιτικόν.

Eadem damnatur Prorrh.49. Est autem σκυθρωπὸς qui Scythico est vultu, tetrico, supercilioso, austero, toruo & inamœno aspectu, quod est tristium & morosorum, quibus hilares opponuntur. Quin & μετώπου ξυναγωγὴ frons est contracta, corrugata & caperata, superciliosorum & melancholicorum vulgò indicium, vt nil mirum sit melancholicam insaniam, & in acutis phrenitidem imminere. Caluus prius huius sententiæ membrum præteriit, & posterius antecedenti præsagio annexuit.

Benè colorata facies cum sudoribus diffluentibus absque febre, vetusta stercora subesse, aut inordinatam victus rationem præsefert.

214 Περὶ πρόσωπον εὔχροια, καὶ ἱδρῶτες ἀπυρέτοισι, κόπρανα παλαιὰ ὑπεόντα οἱ σημαίνει, ἢ διαίτης ἀταξίην.

Floridus

A Floridus faciei color (sic enim εὐπρόσωπον εὔχροον, εὐανθὲς exponit Galenus) materiæ cum spiritu & sanguine ad superiores partes momentum præsefert, ad quod alui inferioris exiccationem consequi par est, vt & sudorum copia diffluentis humidi abundantiam indicans, aluum sistit. Vt igitur non temerè vetustorum & resiccatorum stercorum denunciatio, aut prægressa inordinata victus ratio prætenditur, ita humorum copia vacuatione & purgatione deplenda est. Ista verò consequi ad hanc symptomatum coitionem, vt non est dissentaneum, sic neque est necesse. Et hanc sententiæ dignitatem eleuant exemplaria manu scripta Regia, istoq; modò distingunt. περὶ πρόσωπον εὔχροια & ἱδρῶτες ἀπυρέτοισι, κακόν. κόπρια παλαιὰ ὑπεόντα οἱ σημαίνει, ἢ διαίτης ἀταξίαν. Quam lectionem secutus est Caluus, itaque in duas sententias distinxit. κόπρια verò dici videntur quasi oletula quædam, quòd inueterata stercora & resicata, duriuscula ac ferè cõglobata, aut disparata esse soleant, qualia quæ σπυραθώδη dicuntur. Singularem autem esse obseruationem quandam, ista verba sonant, ὑπεόντα οἱ σημαίνει.

215 Τὰ κατὰ ῥῖνας ἐρυθήματα, κοιλίης ὑγραινομένης σημεῖα.

Narium rubores alui liquidæ & diffluentis sunt indicia.

B Disparatam habent ista naturam & heterogenea signa sunt, neque necesse est quibus facies rubet aut nasus, aluum diffluere, cùm contrà plærunque siccescat, & quibus aluus est liquida, his ferè facies palleat. Possunt autem rubores in naribus excitari ex tenui sanguine, aut vaporibus acribus sursum ab intemperatis visceribus sublatis. Quibus si imbecillitas etiam accedat, aluus liquida effluere potest.

216 Τοῖσι κατὰ τὰ ὑποχόνδρια ἢ τὸν πλεύμονα πόνοισι ἐμπυομένοισι, κακόν.

Quæ ad præcordia aut pulmonem dolores faciunt, si in pus vertuntur, malum denotant.

Neque enim contemnendæ sunt inflammationes, quæ viscera aut cauum thoracis appetunt, quas ex tumorum præter naturam legibus, resolui prẽstaret, non in pus verti. Eò accedit quòd pus nouas querelas facit & vlcus, ac in thoracis conceptaculo non C temerè cohibitum, vt statim emitti debet, ne sua acrimonia sinus aut cuniculos agat, ita plærunque metus est, ne non satis sint libera ad exitum spatia, aut ne rupta vomica, vlcus non facilè coalescat, feréque ad huiusmodi vlcera tabes, aut hydrops, aut insignis virium exolutio sequitur. Nonnulli istam sententiam cum superiore coniungunt, nec malè, etsi etiam per se subsistere potest.

217 Ὀφθαλμῶν καθαρότης καὶ τὰ λευκὰ αὐτέων ἐκ μελάνων ἢ πελίων καθαρὰ γίνεσθαι, κρίσιμον. ταχέως μὲν οὖν καθαιρομένων, ταχεῖαν σημαίνει κρίσιν, βραδέως δὲ βραδυτέραν.

Oculorum claritas, ac eorum album ex nigro aut liuido clarum fieri, ad iudicationem confert. Ac quò celeriùs clarescunt, eò celeriorem iudicationem, at tardiùs tardiorem significant.

D Ex oculis magna vitæ ac necis significatio sumitur, & accommodatissimum est ad prædictionem oculorum lumen, vnde non paruum trahitur ad præsagium momentum, vt non abs re in Epidemiis scripserit Hippocrates, ὀφθαλμοὶ ὡς ἂν ἰσχύωσιν, οὕτω καὶ γυῖον. Quæ igitur per totam Hippocrat. OEconomiam fusa sunt oculorum præsagia, huc plenissimè congesta, non omninò temeraria faciunt prædictionem. καθαρότης autem oculorum est lucidus ac luminosus oculorum splendor & claror (vt Plautino verbo vtar) qui ex animalis spiritus ac humorum puritate prouenit, quòd (vt scribit Galenus) αὐγοειδὲς πνεῦμα ψυχικὸν ἐξ ἐγκεφάλου πλεῖστον εἰς ὀφθαλμοὺς παραγίνεται. κρίσιμον autem sequutus sum ex scriptorum exemplarium consensu, ob eam quæ sequitur iudicationis æstimationem, & quòd ea morbi absolutionem præseferat, quod decernere Celso dicitur. Etsi χρήσιμον retineri etiam iure optimo potest, ex optimis etiam codicibus. Eamque in sensus notionem pertrahunt quæ scribuntur libello περὶ κρισίμων, & apertè sententiam istam explanant. ἦν δὲ ὁκόταν τῶν ὀφθαλμῶν τὰ λευκὰ ἐν ἀρχῇ μὲν τῆς νόσου ἀνάγκη μελαίνεσθαι, ἐὰν ἰσχυρὴ ἡ νόσος. ταῦτα οὖν καθαρὰ γινόμενα, πλείω ὑγιείην δηλοῖ, ἀτρέμα μὲν βραδύτερον, σφόδρα δὲ γινόμενον, θᾶσσον. Minutum autem est quòd pro πελίων πελιδνῶν legunt scripti quidam co-E dices.

218 Τὸ ἀχλυῶδες τῶν ὀφθαλμῶν, ἢ τὸ λευκὸν ἐρυθραινόμενον, ἢ πελιαινόμενον, ἢ φλεβῶν μελάνων πληρεύμενον, οὐκ ἀγαθόν. φλαῦρον δὲ καὶ τὸ τὴν αὐγὴν φεύγειν, ἢ δακρύειν, ἢ διαστρέφεσθαι, καὶ τὸν ἕτερον ἐλάσσω γίνεσθαι, πονηρόν. καὶ τὸ τὰς ὄψιας πυκνὰ διαρρίπτειν, ἢ λημία μικρὰ περὶ αὐτὰς, ἢ αἰγίδα λεπτὴν ἴσχειν. ἢ τὸ λευκὸν μέζω F γίνεσθαι, τὸ δὲ μέλαν ἐλάσσω. ἢ κρύπτεσθαι τὸ μέλαν ὑπὸ τὸ ἄνω βλεφάρου. πονηρὸν δὲ καὶ κοιλότης ὀμμάτων, καὶ ἔκθλιψις ἔξω σφοδρὰ, καὶ λαμπηδόνος ἔκθλιψις, ὥστε μὴ δύνασθαι τὴν κόρην ἐκτείνεσθαι. καὶ βλεφαρίδων καμπυλότης, καὶ πῆξις ὀμμάτων, συνεχέως τε μύειν, καὶ χρώματα μεταβάλλειν, καὶ βλέφαρα μὴ συμβάλλειν ἐν τῷ καθεύδειν, ὀλέθριον. κακὸν δὲ καὶ ἰλλαίνων ὀφθαλμός.

Caligine obducti oculi, aut eorum album rubescens, aut liuescens, aut nigris venis refertum, nihil probi præsefert. Malum quoque est & lucem refugere, aut illachrymare, aut peruerti, atque ex his alterùm minorem esse perniciem denunciat, & oculos crebrò disiicere, gramias ac paruas sordes ipsis adhærescere, aut albescentem humorem concretum & tenuem (ęgida nominant) habere, aut eorum album augeri, nigrum autem imminui, aut nigrum à superiore palpebra contegi. Vitiosa quoque est oculorum cauitas, & vehemens oculi foras expressio, ac splendoris elisio, adeò vt pupilla extendi nequeat, & cilia retorta, ac fixi oculi ac continenter conniuentes, coloris immutatio, aut palpebras per somnum non committere, perniciem ostentat. Quin & distortus oculus malo est.

G τὸ ἀχλυῶδες τῶν ὀφθαλμῶν oculorum caliginem significat, cùm quodam crassamento velut nubecula obducti, obtusam aciem habent. Est enim ἀχλὺς Galeno, θόλωσις ἀέρος, ἐν τῷ μεταξὺ νέφους τε καὶ ὁμίχλης ἔχουσα τὸ πάχος, ὡς ὁμίχλης μὲν μᾶλλον πεπιλῆσθαι, νέφους δ' ἧττον. aëris turbatio, medium inter nubem & nebulam habens crassamentum, adeò vt plus quàm nebula concreuerit, minus autem quàm nubes. Fit autem huiusmodi caligo aut propter affectus siccitatem & calorem, aut propter spiritus animalis à crassis aut tetris vaporibus offusionem, aut eius extinctionem & humorum oculi perturbationem. Est etiam ἀχλὺς pupillæ affectus, velut superficiaria quædam & eminens tenuis exulceratio, totum oculi nigrum comprehẽdens, aëri caliginoso persimilis. Quod his verbis indicat Isagoges author, ἀχλὺς δέ ἐστι περὶ ὅλον τὸ μέλαν ἀπὸ ἑλκώσεως ἐπιπολαίου οὔλη λεπτοτάτη, ἀέρι ἀχλυώδει παραπλησία. Cæterùm quod hîc de oculorum albo liuescente dicitur, in Prognostico venulis liuescentibus ac nigricantibus tribuitur. Celsus oculorum venulas pallidas extulit, cap. 6. lib. 2.

Com. 2. in Prorrh.

H οὐκ ἀστεῖον] ἀστεῖον etsi venustum, elegans, vrbanum & gratum denotat, hîc tamen probum, mansuetum ac laudabile significat, vt ferino & maligno opponatur. οὐκ ἀστεῖον ergo intelligitur quod sinistri aliquid portendit. Potest dici quod improbandum est, & nullo loco æstimandum, vt τῷ ἀστείῳ φλαῦρον opponatur. Varinus annotat, τὸ ἀστεῖον λέγεσθαι τὸ δεξιὸν, καὶ θαυμάσιον, καὶ θαύματος ἄξιον, καὶ σπουδαῖον.

τὰς ὄψιας πυκνὰ διαῤῥιπτεῖν] In Prognostico ἀναιωρεύμενοι ὀφθαλμοὶ dicuntur, Gal. ἀστηρίκτους ἢ κινουμένους διαπαντὸς exponit. In Prorrh. ἀνδεδινημένους vocat, instabiles oculos, mobiles ac volubiles significans, quales videre est in ea affectione quæ Græcis ἵππος dicitur. In Epidemiis etiam ὄμματος ῥίψεις damnantur. ἢ αἰγίδα] αἰγίδα quid vocet non satis est explicatum, quòd vox sit rara & insolens. Nos albescentem humorem concretum vertimus, crassiusculum quiddam albicans oculorum pupillam occupans intelligentes, concrementum quoddam excrementosum ex vapore crasso ortum, nubeculam quandam aut caliginem referens, quod oculorum aciei prætenditur, eámque velut offuso quodam crassamento obscurat, leuisque cuiusdam suffusionis species esse videtur. Quod caloris natiui, aut spiritus extinctionem, summam etiam resiccationem, aut humorum oculi perturbationem, facultatísque naturalis oculum regentis maximam imbecillitatem denotat. Sic Prorrh. 2. in oculorum vlceribus, aut pupillæ vitiis, quæ ex ophthalmia illabente acriore pituita contingunt, αἰγίδας inter ἀχλύας & νεφέλας reponit Hippocrates. Vbi αἰγίδες pro subalbicantibus cicatriculis ab authore γλωσσῶν ἐξηγήσεως sumi videntur. Sic enim scribit, αἴγλιν, ἡ ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ὑπόλευκος οὐλὴ, καθάπερ ἐν τῷ μείζονι προῤῥητικῷ, ἃ οἱ λευκανθίζοντες ἐπίπαγοι, ὡς ἐν κωακαῖς προγνώσεσιν. Idem quoque, παράλαμψις, ἡ ἐν τῷ μέλανι τοῦ ὀφθαλμοῦ ἐπιλάμπουσα οὐλὴ, διὰ τὸ ἡσυχῆ παχυτέραν εἶναι τῆς αἰγίδος. Ex quibus huius loci (cuius proculdubio indicatura denunciatur) explicatio haurienda est, ac manifestum vitium eluendum. Nam hæc dictio αἴγλιν vitiata est, ac pro ea αἰγὶς reponendum esse, tum nomenclaturæ ex elementorum serie ducta ratio, tum verò citatorum testium fides clamat. Neque enim in Prorrhetico aut his Coacis Præsagiis alius locus est qui αἰγίδα nominet, neque vsquam αἴγλιν ibi reperitur. Tum etiam quòd παράλαμψις illic inter vlcerum oculorum cicatrices annumeratur, ac vitiosè παράληψις scribitur. Quòd si quis hîc αἰγίδα pro tenui subalbicante cicatrice sumat, quæ ex vlcere propter innatantem acrem in oculis pituitam orta sit, velut in Prorrhetico sumitur: næ ille parum Galeni fidem ἐν τῇ γλωσσῶν ἐξηγήσει æstimat, vnde proculdubio huius dictionis explicatio depromi debet. Atque αἰγὶς dicetur albicans quædam concretio, quæ ex caliginoso vapore ac crassiore quodam excremento pupillæ inhæret, eiúsque lumini obstruit. Caluus non inscitè guttam albam ex rei similitudine expressit, aut certè nonnihil ad nominis notationem respexit, cùm crassius illud excrementum velut turbine quodam agitatum, vi in oculum irruit, & suo concremento quasi guttam paruam imprimit. Quò etiam alludunt qui αἰγίδα oculorum turbinem ac vertiginem accipiunt. τὸ δὲ αἰγὶς (Varino) ἀπὸ τοῦ ἀΐσσω τὸ ὁρμῶ, καὶ αἰγὶς ἡ καταιγὶς, καὶ ἡ ὀξεῖα πνοὴ, καὶ αἱ ἀποστίλψεις τῶν ὀφθαλμῶν. Cæterùm exemplaria quædam manu scripta λευκὴν pro λεπτὴν habent, cui lectioni suffragari videtur Exegeseos explicatio, οἱ λευκανθίζοντες ἐπίπαγοι, hoc est, explicantes concretiones.

καὶ τὸ λευκὸν μεῖζον γίνεσθαι] Pro λευκὸν λευκὴν vitiosè habent exemplaria quædam Regia manu scripta. Oculorum autem album augeri, & nigrum imminui, tensionis & contractionis signa sunt, & conuulsionem minantur. Resolutionis verò est indicium ac extinctionis nigrum à superiore gena contegi, quod in moribundis & animi deliquiis apparet, & hoc loco positum videtur pro eo quod in Prognostico ἀναιωρευμένοις ὀφθαλμοῖς posuit, quos etsi Galenus ἀστηρίκτους καὶ διαπαντὸς κινουμένους capiat, intelligi tamen possunt oculi in sublime retracti, ac velut suspensi, conuulsis qui sursum mouent musculis, vnde in caput contorqueri videntur.

κοιλότης ὀμμάτων] Hîc exprimit quos in Prognostico oculos ἐγκοίλους ἰσχυρῶς ἢ ἐξίσχοντας vocat, oculos vehementer cauos aut exertos & prominulos, Celsus vehementer subsidentes, aut tumidiores factos vertit. Eleganter verò pro eminentibus & exertis oculis ἔκθλιψιν ἔξω σφοδρὰν posuit, quòd vaporum sublatorum impetu, spiritus, sanguinis, aut feruentis materiæ copia oculi intumescant & foras exprimantur ac velut extringantur. At verò cùm oculi magnam partem ad vitæ simul vsum & dulcedinem conferant, ideóque igneum quiddam plurimum habeant, atque in febribus aut internis incendiis tenuati spiritus & agitatione incalescentes, ignem facilè concipiant, λαμπηδόνος ἔκθλιψιν dixit, vbi ignei splendores ac fulgores ex oculis eiaculantur, & fit velut quædam luminis elisio ac eiibratio, quale quid in oculis emissitiis qui huc & illuc aciem eiaculantur, cernitur. Quæ omnia sunt maximi incendij indicia, & in iratorum aut furiosorum oculis apparent, in quibus fulgores & splendores quidam emicant, velut foras emisso aut extruso cum spiritu lumine. Atque in eo spirituum & materiæ conferto impetu, tanta contensionis vis apparet, vt pupilla ipsa ad intendendum visus aciem sese explicare non queat, sed ad huiusmodi splendores velut ad solares radios contrahatur. Nam quemadmodum contractione visus acies subsistit & hebescit, ita & contensione vires exerit, quod dixit τὴν κόρην ἐκτείνεσθαι. Quæ exemplaria λαμπηδόνος ἔκλαμψιν habent, etsi valde enixè oculorum fulgorem & resplendentiam exprimunt, nullus tamen contensionis impetus, aut eorum quæ vi foras emittuntur extrusio ac expressio tam aptè proponitur, quàm si ἔκθλιψιν retineas. Quanquam ἐκλάμπειν de resplendentibus oculis crebrò ab Hippocrate vsurpatur, & in Prorrh. ἐκλάμποντες ἀπηνέως ὀφθαλμοὶ dicuntur. Longè tamen alio sensu αἱ τῶν νηπίων ἐκλάμψιες efferuntur in Epidemiis, etsi venustam istam translationis elegantiam quodammodo referre possunt. Quidam etiam codices ἔκλαμψις vitiosè legunt, & vbi ἔκθλιψις ἔξω σφοδρὰ legitur, in manu scriptis duobus exemplaribus Regiis ἔξω desideratur, quam lectionem sequitur Caluus, qui etiam vtrobique ἔκτεινψιν legisse videtur, vt & Cornarius λαμπηδόνος ἔκτεινψιν.

καὶ βλεφαρίδων καμπυλότης] Hîc ciliorum curuitas intelligitur. In Prognost. βλέφαρον καμπύλον dixit, vt & cilia Plinius palpebras vocat. Caluus supercilia dixit, velut ὀφρύες διαστρέφεσθαι dicuntur aph. 49. lib. 4. & 75. lib. 7.

πῆξις ὀμμάτων] Exemplaria manu scripta πῆξις vitiosè legunt, quam lectionem etiam secutus est Caluus. πηγνύμενοι autem ὀφθαλμοὶ intelliguntur, vt in Epidemiis, & πηγὸς ὄμμα in Prorrh. & postea, oculi fixi & immobiles.

μύειν] μύειν cùm genarum oculos claudentium officium sit, istúdque extremam imbecillitatem virtutis & musculorum indicet, conniuere potiùs quàm nictari diximus, quod neruorum generum musculos mouentium infirmitatem denotat, sitq; nictatio in oculis, quod tremor in reliquis membris.

χρώματα μεταβάλλειν] In Prognostico τὸ χρῶμα τοῦ ξύμπαντος προσώπου ἠλλοιωμένον obseruari iubet, & hîc ad oculos restringit, vnde etiam fortassis χρώματα dixit, quòd in his plures colorum species appareant, ac magna humorum ex hac colorum immutatione perturbatio ac inæqualitas designetur.

καὶ βλέφαρα μὴ συμβάλλειν] In Prognostico τὰς ὑποφάσιας τῶν ὀφθαλμῶν ἐν τοῖσιν ὕπνοισιν obseruari præcipit, & aph. 52. lib. 6. quæ extremam virium exolutionem denotant. Sic prius ἐν τοῖσιν ὕπνοισιν ὑποβλέποντας in hoc præsagio damnauit. Et huiusmodi suspectiones valde attendendæ sunt, cùm per somnum (vt inquit Celsus) palpebræ non committuntur, sed inter has ex albo oculorum aliquid apparet, neq; id fluens aluus expressit.

ἰλλαίνειν ὀφθαλμὸς] Quod hîc ἰλλαίνειν ὀφθαλμὸν, antea διαστρέφεσθαι dixit, vt & in Prognost. & ex aphorismis oculum peruerti Celsus vertit. Quid autem sit ἰλλαίνων ὀφθαλμὸς fusiùs aperuimus nostris in lib. 3. Epid. Annotationibus & in OEconomia.

In febre ortus oculorum rubor, diuturnam alui malignitatem præsefert.

[219] Ὀφθαλμῶν ἔρευθος ἐν πυρετῷ γινόμενον, κοιλίης πονηρείην χρονίην σημαίνει.

Fieri potest vt cerebro humore acri & feruente oppleto (vnde etiam oculorum rubor contingit) dum deorsum deturbatur, aluus malè afficiatur, vt in lippitudinibus alui profluuim & procliue est, & confert. Neque tamen istud necesse est, cùm & oculorum rubor aut membranarum cerebri & osculi ventriculi inflammationem interdum causam habeat. πονηρείη autem κοιλίης de maligna ventris afflictione dicitur, cùm aluus acri ac mordente humore irritata cum torminibus & cruciatu diffluit, ac doloris sensu pungitur. Ac antea πονηρεύεσθαι κοιλίην dixit, quod in Prorrh. καταῤῥήγνυσθαι extulit. Et quod aph. 27. lib. 4. καταξηραίνεσθαι κοιλίην ponitur, in Prorrh. πονηρεύεσθαι dicitur, quod de alui affectione intelligitur, cùm ex caloris natiui imbecillitate, aut cruditate, aut acidis ructibus affligitur, aut flatibus distenditur, aut humorum acrimonia irritata malè habet.

[220] Αἱ παρ

A ²²⁰ Αἱ παρ' ὀφθαλμὼν ἐπαναστάσιες ἐν τῇσιν ἀναχωμήσεσι, κοιλίων καταῤῥηγνύουσιν.

Erumpentes circa oculos eminentiæ, dum ægri ex morbo recreantur, prorumpentis alui spem faciunt.

ἐπαναστάσιες παρ' ὀφθαλμὼν dicuntur oculorum eminentiæ, aut assurgentes in tumorem oculi, intumescentibus palpebris & extuberantibus humorum copia membranis, & defluentis ex cerebro humoris redundantia, quæ si in aluum redundet, eam effundit. Intelligi possunt etiam ἐπαναστάσιες velut ἐπαναστήματα Dioscoridi pustularum eruptiones, quę ex humorum acrimonia in cornea vlcera excitant, velut φλυκταινῶν ἐπαναστάσιες dicitur. Nos vt vtrunq; assequeremur, erumpentes circa oculos eminentias diximus.

²²¹ Ἐπὶ ὀμμάτων διαστροφῇ, κοπιώδει, πυρετώδει, ῥῖγος ὀλέθριον. καὶ οἱ κωματώδεες ἐν τουτέοισι, κακόν.

Cum oculorum peruersione, febribus & lassitudinis sensu detento, rigor perniciem minatur. Atque in huiusmodi casibus soporati, malum denunciant.

B Hæc sententia repetitur Prorrh. 89. & adducitur à Galeno libello περὶ ῥίγους.

²²² Ὀφθαλμιῶντι ἀνδρὶ, πυρετοῦ ἐπιγινομένου, λύσις. εἰ δὲ μὴ, κίνδυνος τυφλωθῆναι, ἢ ἀπολέσθαι, ἢ ἀμφότερα.

Lippitudine affecto suborta febris solutionem affert. Sin minus, cæcitatis, aut mortis, aut etiam vtriusque metus est.

Hoc præsagium temerariam sine distinctione habet assensionem. Plærunque nanque ex acrium humorum defluxione suborta oculorum inflammatio, tantùm non à febre præsidium, sed mali accessionem habet. Est etiam vbi crassioris sanguinis aut pituitæ copia lippitudinem facit, & vt interdum vino remediũ quæritur, ita febris remedio esse potest, concoquendo, resoluendo & tenuando. Quin & Prorrh. 2. Hippocrates in lippitudine ex febre auxilium petit. Et ex illo loco Celsus, intus ruptum oculum febriculam iuuare scripsit. ὀφθαλμίαι igitur quamuis ad oculos fluxionem vocat, vt libro περὶ ἀδένων, ἐπ' ὀφθαλμοὺς ῥόον. Cùm autem ex oculorum inflammatione, vlcerum, aut ruptionis oculi, aut etiam putredinis metus sit, cęcitatis aut mortis periculum impendêre potest, aut vtriusque, quod tamen non legit Caluus. Videtur enim ista duo membra, ἢ ἀπολέσθαι, ἢ ἀμφότερα, omisisse.

C

²²³ Οἷσιν ὀφθαλμιῶσι κεφαλαλγίη προσγίνεται, καὶ παρακολουθεῖ χρόνον πουλὺν, κίνδυνος τυφλωθῆναι.

Quibus cum lippitudine capitis dolor accedit, & longo tempore perseuerat, cæcitatis metus impendet.

Ex capitis dolore perseuerat in oculos fluxio ac lippitudo, & ex diu trahente inflammatione putredo humorum imminet & suppuratio tandem oritur, sæpe etiam albugo aut suffusio nascitur, metúsque est etiam ne neruus opticus contabescat aut concidat, vnde visio deperditur. Prorrh. 2. scribit Hippocrates, εἰ δὲ καὶ σπασμὸν ὑπὸ τοῦ πόνου, πλέως ἄχρηστος ὀφθαλμὸς γίνεται. Vbi etiam multa hanc in rem scribuntur. Caluus hanc sententiam omninò prætermisit.

D ²²⁴ Ὀφθαλμιῶντι διάῤῥοια ἀπὸ ταυτομάτου, χρήσιμον.

Lippitudine laborantem, sponte aluus profluens iuuat.

Placitum est 17. lib. 6. Aphorismorum, & his verbis repetitur libello περὶ κρισίων, ὀφθαλμιῶντι ὑπὸ διαῤῥοίης ἁλῶναι, ἀγαθόν. Celsus cap. 8. lib. 2. Omnis deiectio lippienti prodest. ἀπὸ ταυτομάτου autem χωρὶς τῆς ἔξω αἰτίας, ἢ ἐξαίφνης significat ex aph. 78. libr. 4. Hîc verò spontaneum impetum magis ostendit.

²²⁵ Ὀμμάτων ἀμαύρωσις, καὶ τὸ πεπηγὸς, ἀχλυῶδες, κακόν.

Oculi hebescentes & obtusi, concreti ac caligantes, malum portendunt.

E Prorrh. 46. repetitur hæc sententia. Est autem ἀμαύρωσις Galeno, ἡ ἀμυδρὰ τῶν ὀργάνων αἴσθησις, & oculorum hebetudinem, aut obtusam & elanguescentem eorum functionem indicat. Authori autem Isagoges ἀμαύρωσις ἐστιν ὅταν παντελὴς παρεμποδισμὸς ᾖ τοῦ ὁρᾷν χωρὶς φανερᾶς αἰτίας. In morbis autem acutis τὸ ἀμαυροῦσθαι τὰς ὄψεις ἀῤῥωστίαν καὶ νέκρωσιν σημαίνει τῆς ὀπτικῆς δυνάμεως, vt scribit Galenus.* Sic τὸ ἀμαυρὸν κακὸν, in Epidemiis scribitur, & οἱ πεπηγότες ὀφθαλμοὶ, ὅπερ ἐστὶν ἀκίνητοι, ὃ πλησιαίτατα ἐνδείκνυνται νέκρωσιν τῆς κατὰ τοὺς μῦς δυνάμεως, ὑφ' ἧς ἐκινοῦντο πρόσθεν ὅτ' εἶχον κατὰ φύσιν. Ἀχλυῶδες autē retinui ex Prorrhetico & manu scriptis quibusdam, quam etiã lectionem agnoscit Galenus, etsi publicata exemplaria ἀχνῶδες legunt, quam lectionem amplectitur præceptor Hollerius. Sic in Epidemiis de oculis scribitur, κακὸν δὲ τὸ ἐπιξηραινόμενον οἷον ἄχνη, cùm præ extrema ariditate & summa imbecillitate sordes in oculis velut lanugo, aut tenuis spuma, tenuissimáque ramenta concrescunt. Sic enim τὸ πεπηγὸς iungunt. Cui etiam lectioni suffragatur quòd Hesychius τὸ ἀχνῶδες ἄχνῃ ὅμοιον exponit. Codices manu scripti Regij ἅμα καὶ τὸ πεπηγὸς legunt. Caluus hanc sententiam Hippocrate dignam prætermisit.

*Com. 1. in lib. 6. epid.

F ²²⁶ Ὀμμάτων ἀμαύρωσις ἅμα ἀψυχίῃ, σπασμῶδες συντόμως.

Oculorum hebetatio cum animi defectione promptam conuulsionem denunciat.

Hoc præsagium extrema pars est Prorrhetici 113. Oculorum autem obscuratio cum animi deliquio, quòd neruorum principium appetitum indicet, non simpliciter ac ex necessitate conuulsionem accersit, sed velut ex accidenti.

²²⁷ Ὀμμάτων ὀρθότης ἐν ὀξεῖ, καὶ κίνησις ὀξεῖη, καὶ ὕπνος ταραχώδης, ἀγρυπνίη ποτὲ δὲ καὶ στάξιες ἐκ ῥινῶν, οὐδὲν ἀγαθόν.

In pręcipiti malo rectus oculorum obtutus ac motus pernicitas, somnus turbulentus, peruigilium, interdumq; sanguinis ex naribus stillationes, nihil boni denunciant.

G Vt manifestum est phreniticorum præsagium, ita non æquè explicata est literæ scriptio. ὀμμάτων ὀρθότης dici videtur rectus & intentus oculorum obtutus, ὀφθαλμοὶ ἀτενέες interdũ vocantur. Quin & ὀμμάτων θράσος & ὄμμα θρασὺ fortassis concipi potest, ac ferociens aut truculentus oculorum aspectus in animi notione reponi, cùm ex truci illo obtentu intentam ac velut directam oculorum aciem erigunt ægri. Quæ latè sparsa sunt per totam Hippocratis πραγματείαν phreniticorum indicia, cumque ex siccitate tensionem quandam inducant, conuulsionem promptissimè minantur. κίνησις autem ὀξεῖη, ἐνδεδινημένους καὶ ἀστηρίκτους ὀφθαλμοὺς, hoc est, instabiles ac perniciter motos oculos, inordinatéque proiectos significat. πυκινὴν κίνησιν eandem in Prorrhetico quam hîc ὀξεῖαν vocans, cum scribit, ἢν πρὸς αἱ ὄψιες πυκνὰ κινέωνται, μανῆναι τούτους ἐλπίς. Qui affectus etsi penè sunt inter se contrarij, insaniam tamen prædicunt: vt non temerè videatur hæc sententia libro sexto Epidem. exprimi his verbis, ὄμματος θράσος παρακρουστικὸν, καὶ ῥῖψις. At quàm manifestè insaniam prodant sanguinis ex naribus stillationes, multis ex Prorrhetico locis apertè satis apparet. In eo verò quod sequitur magna est exemplarium varietas. Quidam codices vnico contextu ista omnia comprehendunt, quod de phreniticis aut etiam conuulsionibus explicentur. Sunt qui in duas sententias distinguunt, quos etiam cum interpretibus secuti sumus, ac post στάξιες ἐκ ῥινῶν, οὐκ ἀγαθὸν ex illis adscripsimus, quam etiam lectionem Caluus & Cornarius sunt secuti; etsi κακὸν aut φρενιτικὸν malim. In quibusdam etiam codicibus illis in verbis lacunæ asteriscis subnotatæ dehiscunt. Et in tanta varietate nihilò sanè deterior quàm ex salua integritate lectio eruitur, cùm in turbulento huiusmodi opere ac veluti suffarcinato centone, velut

H

ad incitas redacti, rarò nec sine labore expeditum ac explanatum sensum emendicemus. Poterunt ergo ista aut coniunctè, aut disparatè legi, & ad phreniticorum prædictionem referri. πάξεις autem, non πάσις, scribendum. A

Qui in febribus ad tactū nullū ardoris sensum præseferunt, phrenitici fiūt, idq; magis si sanguis fluxerit.

[218] Πρὸς τὴν ἁφὴν μὴ ὀξυκαέες, φρενιτικοὶ γίνονται, καὶ μᾶλλον ἢν αἷμα ῥυῇ.

Περὶ τὴν ἁφὴν μὴ ὀξυκαέες intelliguntur qui febribus ardentibus & malignis detenti, nullum ardoris sensum ad manus contactum, aut in attrectando exhibent, sed in penetralibus concepto intrò incendio, vruntur & ardent, corporis autem extrema planities friget. Quæ est febris pestilentis & maximè exitialis damnabilis nota, & aphorism. 48. libr. 4. sugillatur. Antea quoque ὀξυκαέες πρὸς χεῖρα eos vocauit. Huiusmodi autem sententiæ mihi videntur exprimere quod in Prorrhetico scribitur, his verbis, τὰ ἐγκαταλιμπανόμενα καύματα ἐν ὑποχονδρίῳ, πυρετοῦ περιψυχθέντος, κακόν. &, κοιλίαι ἀπολελαμμέναι, σμικρὰ δὲ μέλανα αὐτῇ διόδια πρὸς ἀνάγκην χαλῶσαι, μυκτὴρ ἐπὶ τούτοισι ῥηγνύμενος, κακόν. Istud nanque, καὶ μᾶλλον ἢν αἷμα ῥυῇ, sunt qui de subsistente & præparata aut infra modum commota hæmorrhagia accipiant, quod in huiusmodi incendio interno ac ardentibus febribus præsentissimum minatur exitium. Verùm mihi quidem potiùs de sanguinis fluxu sumendum videtur, cui ῥέειν accommodat Hippocrates, quique materiæ sursum sublatæ momentum ac impetum ostendit, indeq; celeriorem phrenitidis præsensionem conficit. Solétq; in exitialibus huiusmodi febribus & malignis, sanguinis profluuium etiam liberale, lethali admodum ostento, nec nisi pestifera conditione excitari. Ferè enim statim excitato vehementi delirio ægri pereunt, vt in statu pestilenti videre sæpe contingit. Ideóque μᾶλλον καὶ ἢν αἷμα ῥυῇ legit Præceptor Hollerius. B

Lingua circa initia quidem horrida, in eodem verò colore perseuerans, procedēte verò tempore vbi exasperatur, liuescit, finditur, mortem denunciat. Quòd si admodum nigrescat, decimo quarto die iudicationem promittit. Periculi autem maximè plena est nigra & ex virore pallescens.

[219] Γλῶσσα δὲ κατ' ἀρχὰς μὲν πεφρικυῖα, τῷ δὲ χρώματι διαμένουσα, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου τραχυνομένη, καὶ πελιαινομένη, καὶ ῥηγνυμένη, θανάσιμον. σφόδρα δὲ μελαινομένη, ἐν τεσσαρεσκαιδεκάτῃ κρίσιν γίνεσθαι δηλοῖ. χαλεπωτάτη δέ ἐστιν ἡ μέλαινα καὶ χλωρή. C

Lingua cùm rara sit, fungosa, & spongiosa, insignibus vasis plena, promptissimè succorum corporis colores imbibit, vt non abs re scriptum sit in Epidemiis, γλῶσσα οὖρον σημαίνει. & γλῶσσα ὁμόχροος τοῖσι πίνουσι, διόπερ ταύτῃ γινώσκομεν τοὺς χυμούς. Hic autem videtur describi lingua qualis solet esse in magno febrium ardentium incendio, primùm horrida, ex reficcatione densata & contracta deinde aspera, denique rimis dehiscens. Quibus veluti gradibus ex humiditatis inopia in perniciem itur (vt scribit Galenus*) demúmque lingua fuliginosa & nigra, exhalante intus concepto incendio, conspicitur. Ac videtur hîc πεφρικυῖα dici, quam δασεῖαν in Prorrhetic. & paulò pòst vocat. Horrida ergo lingua est, siue inæqualitas quædam in motu indicetur ab agitatione humorum ac spirituum, siue à leui in superficie cutis asperitate inhorrescat, cùm humidi inopia (quo summa cutis continuitas exæquatur) exasperatur aut stringitur. Non secus ac Ouidius† de leui maris agitatione primóque maris æstu quo eius planities exasperatur, æquor exhorrescere dixit, exigua cùm summum stringitur aura, quo φρίξ Homeri exprimere videtur, quam primùm leuiter agitato mari sæpe tribuit, & explicat Galenus Comment. 3. in lib. 6. Epidem. vbi φρικώδης exponit de cutis rugosæ inæqualitate cui τὸ λεῖον opponitur. Qua notione etiam πέφρικε ἡ γλῶσσα scribitur ab Hippocrate libr. 3. de Morb. in febre ardente. πεφρυκυῖα tamen laudo, & huius scriptionis coniecturam maximè probo, sed πεφρυγμένη, aut φρυγῶσα, torrida & arida magis dicitur. Quinetiam χλωρὴ γλῶσσα Hippocrati dicitur pallida, & quæ bilis pallidæ colore infecta est, quemadmodum γλώσσας χλωράς, χολώδεας in Epidemiis notat Hippocrates. Illîc enim (vt testatur Gal.) αἱ χλωραὶ γλῶσσαι εἴρηνται σαφῶς αὐτῷ αἱ ὠχραί, ἀπὸ τῆς ὠχρᾶς χολῆς βαπτόμεναι. Idque ex vulgi consuetudine qui χλωρὸν pro ὠχρὸν sæpe vsurpat, quod his verbis testatur Galenus, χλωρὰς οὖν γλώσσας εἴρηκεν, ὡς ἐν τῷ βίῳ συνήθως ὀνομάζουσιν οἱ ἄνθρωποι. χλωροὺς πολλάκις ἐοικέναι φάσκοντες, οἷς ἂν ἐπὶ τὸ [illegible] ἡ χρόα μεταβάλλῃ, ἢ ὠχρᾶς δηλονότι χολῆς. Etsi χλωραὶ γλῶσσαι hîc verè dicuntur ex virore pallidæ, quæ ex bilis flauæ incendio ac [illegible]ore & in bilē æruginosam mutatione contigerunt in febribus acutis ac deurentibus, atque ideo maximum periculum denunciant, μέλαινα autem γλῶττα dicitur quæ ex fuliginosa adustione in febribus ardentibus nigricat, & vehementem reficcationem semper coniunctam habet, quemadmodum ex his Galeni verbis apertum est, ταῖς δὲ αὐαίς ὥσπερ ἐστὶ ξηρὰς ἱκανῶς, ὁ καυσώδης πυρετὸς [illegible], ὡς τὸ πῦρ κατακαίων τὸ αἷμα. λιγνὺϊ μᾶλλον ἢ τῷ ἀτμῷ παραπλήσιον ἀναθυμίασιν ἐργάζεται, διὸ καὶ μέλαιναι πολλάκις αἱ τοιαῦται φαίνονται γλῶτται. Quamuis enim μέλαιναι γλῶτται ἀπὸ μελαίνης χολῆς καὶ μετρίου ὀρέου fiant, vt scribit Hippocrates, quia tamen hoc loco ex linguæ indicatura morborum acutorum specimen facere videtur, præstat ἀπὸ λιγνυώδους ἐγκαύσιος nigricantem linguam deduci. Quod & facit Galenus libr. 8. de Placitis Hipp. & Platonis, illam Hippocratis libr. 6. Epid. sententiam producens. Ac vt magis ista ad febrium ardentium incendia referri existimes, æquum videtur eorum originem à capite arcessere, vt & genuitatis indicaturam præseferant, & ad sui cognitionem ampliores faciant aditus. Sumpta autem videntur ex libello περὶ κρισίμων atque in istum locum ex his verbis translata, καῦσος δὲ τοῖσι προειρημένοισιν οὐχ ὁμοίως γίνεται. φύσει γὰρ ἅπαξ, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, [illegible]. δίψα μὲν οὖν πολλὴ ἔχει τὸν ἄνθρωπον καὶ πυρετὸς σφοδρός. γλῶσσα δὲ ῥήγνυται τρηχυνομένη, καὶ ξηρὴ γίνεται. καὶ τὸ χρῶμα αὐτῆς, τὸ μὲν πρῶτον ὠχρόν ἐστι, οἷόν περ εἴωθε. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, μελαίνεται. καὶ ἢν μὲν ἐν ἀρχῇσι μελαίνοιτο, θᾶσσονς αἱ κρίσιες εἰσίν. ἢν δὲ ὕστερον χρονιώτεραι. Quæ sane ex lib. 3. περὶ νούσων repetita videntur, vbi hunc in modum scribuntur, ἡ δὲ καυσώδης λεγομένη. δίψα τε ἔχει πολλή, καὶ ἡ γλῶσσα πέφρικε. τὸ δὲ χρῶμα αὐτῆς, τὸ μὲν πρῶτον ὠχρόν, οἷόν περ εἴωθε, ξηρὴ δὲ σφόδρα. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου σκληρύνεται, καὶ τρηχύνεται, καὶ παχύνεται, καὶ ἐπιμελαίνεται. ἢν μὲν ἐν ἀρχῇ ταῦτα πάθῃ, θᾶσσονς αἱ κρίσιες γίνονται, ἢν δὲ ὕστερον, χρονιώτεραι. Quod autem de lingua nigricante ad celeriorem iudicationem dicitur, ex eodem libro deductum est. Scribit enim in περιπνευμονίᾳ, ἡ δὲ γλῶσσα ξανθή. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου μελαίνεται. ἢν μὲν οὖν ἐν ἀρχῇ μελαίνηται, θᾶσσονες αἱ ἀπαλλαγαί. ἢν δὲ ὕστερον, χρονιώτεραι. πλευτῶσι δὲ καὶ ῥήγνυται ἡ γλῶσσα. καὶ ἢν προσθῇς τὸν δάκτυλον, ἔχεται. Quæ etiam repetuntur libello περὶ κρισίμων. Porrò quod ad literam attinet, duo exemplaria Regia manu scripta ἐν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ κρίσιν δηλοῖ legunt. Vbi κρίσις vt aliàs crebrò, tam eam morborum immutationem ex qua pernicies imminet, quàm quæ salutis spem concipit, innuere videtur. D E F G

*Com. 1. in Prorrh. †Lib. 4. Metamorph.

Linguæ bisulcum velut saliua alba obductum, febris remissionem indicat, eo quidem quod agnatum est crasso existente, eodem die, si verò tenuius fuerit, postridie, perendie quoque si adhuc tenuius fuerit. Eadem etiam significatio est, si hæc circa summam linguam contingant, minus tamen firma.

[220] Γλῶσσα δίχροος ὥσπερ σιάλῳ λευκῷ καταλείφεσθαι, σημεῖον λύσεως πυρετοῦ, παχέος μὲν ἐόντος τοῦ ἐπιγεννήματος, αὐθήμερον. λεπτοτέρου δὲ ἐς τὴν ὑστεραίην. ἔτι λεπτοτέρου τεταρταίην. τὰ δὲ αὐτὰ σημαίνει καὶ ἐπ' ἄκρην τὴν γλῶσσαν γινόμενα, ἧσσον δέ.

γλῶσσαι λευκαὶ ἀπὸ φλέγματος vt scribit Hippocrates. Quæ igitur velut saliua quadam alba aut pituita obductæ sunt, remissionem febris significant, cùm deseuiente febrium ardentium feruore ista appareant, velut restincto in corporis penetralibus incendio, ac humectato ventriculo, & humorum in vasis concoctione procurata, vnde linguæ ariditas & asperitas infuso quodam rore demulcetur. Ac quò crassior huiusmodi saliuatio ex tenui processerit, eò breuiorem fore remissionem, ex concocta magis morbi materia sperandum est. Atq; hîc λεπτότερον pro minus crasso sumitur, quemadmodum aph. 69. lib. 4. λεπτὸν οὖρον non ita crassum lotium H

A tium dicitur, vt satis apparet ex libello περὶ κρισίμων, vbi ista aliis verbis repetũtur & valde vitiosè scriptis in nostris codicibus, quę sic legenda sunt, ταῦτα οὖν χρὴ σκοπεῖν πρὸς τὰς κρίσιας. ἢν τὰ περὶ τὸ δίκρουν τῆς γλώσσης, ὥσπερ σιάλῳ λευκῷ ἐπαλείφηται, ἢν ἐν ἄκρῃ τῇ γλώσσῃ ταυτὸ τοῦτο γίγνηται, ἧσσον δέ. εἰ μὲν οὖν σμικρὰ ταῦτα ἔῃ, ἐς τὴν τρίτην λύσεις τῆς νόσου. ἢν δὲ τι παχύτερον, αὔριον. ἢν δ' ἔτι παχύτερον, αὐθημερινόν. Hæc igitur ad iudicationes in considerationem adhibere oportet, & si linguæ bifurculum velut saliua alba obducatur, etsi in summa lingua hoc idem contigerit, minus tamen. Siquidem igitur tenuia hæc extiterint, ad tertium diem morbi remissio expectanda, sin verò quid crassius, in crastinum, si autem adhuc crassius, eodem ipso die. δίκρουν autem legit Galenus in Exegesi, & hunc locum subindicans, exponit, τὸ δὲ δίκρανον, ὅπερ ἢ διχιδὲς ὀνομάζουσι, velut biceps & bifidum. δίκρανα verò Erotianus ex lib. περὶ τόπων τῶν κατ' ἄνθρωπον exponit τὰ διῃρημένα εἰς δύο, ἢ τὰ δίχηλα, ἢ δικόρυφα. Sed apud Hipp. δίκραια & δίκραιον legitur, quemadmodum apud Galenum in Exegesi legendum existimo. Nam quod scribitur, τὸ δὲ αὐτὸ ἢ ὁ δίκρον δηλοῖ, pro ὁ δίκρον, δίκραιον legendum censeo, nisi si cui ἡ δικρόα placeat, cùm δικρόα etiam substantiuè reperiatur. Dicitur autem δίκραιον, bifidum, bisulcum, & δίκραιον velut δικάρηνον, biceps, & τὰ δίκραια ligna bifurcata. Hîc autem variant exemplaria, cùm manu scripta καταλείπεται pro καταλείφεται legant, & μένοντος pro μὴ ἐόντος. Quam lectionem secutus est

B Caluus, & ferri potest, si febrium ardentium transitum spectes. καταλείφεται tamen malim ex libello περὶ κρισίμων. Vitiosi sunt etiam publicati codices, qui sententiam istam nullo sensu disparant, cùm coniunctè legenda sint omnia. [a] *Lib. 6. epid.*

[231] Γλῶσσα τρομώδης μετ' ἐρυθήματος κατὰ ῥῖνας καὶ κοιλίης ὑγρῆς, τὰ δὲ ἄλλα ἀσήμως ἔχοντα κατὰ πλεύμονα, πονηρά, καὶ ὀξείας καθάρσιας ὀλεθρίους σημαίνει.

Lingua tremula cum narium rubore & aluo humecta, si reliqua quę sunt circa pulmonem nullam iudicationis significationem præseferant, malo est, ac celeres perniciosas purgationes denunciat.

Linguę tremor animalis facultatis summã imbecillitatem ac motionum inefficacitatem præsefert, in phreniticis siccam cerebri intemperiem referens, interdum etiam ad profusam humorum abundantiam, cerebri facultates prægrauãtem & neruos irrigantem consequens, non secus ac in reliquis membris oppressa onere animalis facultas, velut fatiscentibus viribus, tremebundas a-

C ctiones obit. Decumbentibus igitur huiusmodi humoribus in ventris alueum, irritari aluus potest, præsertim si qualitate aliqua externa vires acquisierint, nec in pulmonum cauitatem redundarint. Hunc enim in sensum accõmodari posse videntur hæc verba, τὰ δὲ ἄλλα ἀσήμως ἔχοντα κατὰ πλεύμονα, vt in reliquis nulla pulmonis affecti significatio edatur. Possunt etiam ista ad peripneumoniam lethalem referri, hac notione, si in reliquis nulla circa pulmones iudicationis significatio extiterit, vt ἀσήμως ἀκρίτως accipiatur, vt nulla salutaris iudicij aut melioris spei signa sese ostentent. Grauissima autem & maximè lethalis est peripneumonia, ad quam cerebri inflammatio velut quædam mali fit accessio. Eóq; sensu καθάρσιες eæ quæ per sputa fiunt euacuationes sumentur, vt aph. 8. lib. 5. alióqui de iis quæ per aluum repurgantur intelligi possunt.

[232] Γλῶσσα παρὰ λόγον ἀπαλυνομένη, καὶ ἀσώδης μεθ' ἱδρῶτος ψυχροῦ ἐπὶ κοιλίῃ ὑγρῇ, μελάνων ἐμέτων ἐστὶ

D σημεῖον. τὸ κοπιῶδες ἐν τουτέοισι κακόν.

Lingua præter rationem mollis reddita, ac nauseabunda, cum sudore frigido, ab aluo liquida, nigræ vomitionis significationem affert. In his lassitudinis sensus malum denunciat.

Plena est obscuritatis sententia, tum ob insolentes, quibus hic author non rarò vtitur, dictiones, tum etiã propter non satis artis legibus accõmodatam signorum, quę hîc adhibentur, disciplinam, sed quę omninò ambiguam, nullam autẽ propriam affectuum speciem circumscribant. Quæ veluti ramenta, quòd in hac tumultuaria opera tam frequenter, quàm non sine tædio, occurrant, nobis cũ summo stomachi fastidio conuerrenda fuere, ac nisi quis probet, reuerrat licet, vt loquitur parasitus Plautinus. Mihi igitur accõmodatè satis ad phreniticos referri videtur hæc sententia, in quibus non temerè resiccata lingua & aspera, mollis ac humescens, & tenui saliuatione obducta, non longè postea vomitionem affuturam prædicit. Adeò vt ista sententia mihi Prorrh. 31. exprimere videatur. τὰ ἐν τοῖς φρενιτικοῖσι μετὰ καταψύξεως πτυελίζοντα, μέλανα ἐμεῖ). Sed dictionis insolentia obscuritatem parit. ἀπαλυνομένη γλῶσσα dicitur quæ lenis est & mollis, aut humescẽs, velut asperę, duræ, ac prę siccitate cõtractę repugnans, & quę humiditatis

E copia ac saliuatione imbuitur & tenerescit. Quòd cùm impendente in phreniticis vomitu repente fiat, παρὰ λόγον ἀπαλυνομένη dici existimanda est. Caluus debilitatam & resolutam linguam dicit, ob eius mollem laxamq; substantiam, exoluto calore & spiritu, & motionis imbecillitatem, vt mihi videatur aliam secutus lectionem, & ἀπολυομένη potiùs quàm ἀπαλυνομένη legisse. ἀσώδης autem lingua, vt nouè dicitur, sic non temerè ad æstuabundos ac nauseabundos ægros refertur, eaq; intelligi videtur, quæ nauseæ sensum sentit, & ex stomachi redundantia, vnde ventriculi os mordetur, fastidij plenitudinem ac restagnantem in gulam tenuem saliuam combibit, indeq; ciborum gustum non percipit, affectis tertiæ coniugationis neruis & nimio humore perfusis. Ex eoque humorum morsu os ventriculi subuertitur, & in promptam vomitionem refunditur, dum æstuatione nauseabunda conflictatur æger, quæ ἄση dicitur. Sudor verò frigidus humoris vomitione refusi qualitatem indicat, vt & κατάψυξις, ac idem in nigrorum vomitu efficere potest. κοιλίη ὑγρὴ τὸ κοπιῶδες, cùm sint communia morborum symptomata, propriam nullam affectuum naturam hîc circumscribunt, sed planè ambigunt, etsi commota & irritata bile flaua aluus, & lassitudinis affectio ex mordaci humorum acri-

F monia orta, ad phrenitidis causam aliquid leuiter addit. Fusis quoque & liquatis per aluum humoribus, aut in habitum corporis compulsis, & à febre carnosarum partium humiditate consumpta ista oriri possunt.

[233] Αἱ τρομώδεες γλῶσσαι τισὶ καὶ κοιλίην ὑγρὴν ποτὲ ποιέουσι. μελαινόμεναι δὲ ἐν τουτέοισι, ταχὺν θάνατον σημαίνουσιν. ἦ ἄρά γε τρομώδης γλῶσσα σημαίνει οὐχ ἱδρυμένην γνώμην;

Linguæ tremulæ quibusdam etiam aluum humectam nõnunquam reddunt. In his autem si nigricent, etiã mortem denunciant. Ac fortassis lingua tremula instabilem mentem & à sede constantiæ deturbatam significat.

Sunt hæc phreniticorum symptomata, in quibus obtensam calorem ac siccitatem, affecto neruorum principio, imbecillis reddita animalis facultas, tremulas actiones ac conuulsiones sentit. Ex eadem incendij intensione lingua nigricat & mens à sede

G constantiæ deturbatur. Hîc autem meliùs quàm Prorrh. 20. assensionem sustinet, cùm inde tamen translatum videatur. Aluus etiam lubrica nihil habet hîc commune aut proprium, vt superioribus sententiis est demonstratum, & quòd raritatem euentus habeat ac nullam perpetuitatem (vt his verbis satis apertè ostenditur) ratis prędictionis legibus non comprehenditur. Potest quoque ob largam humiditatem & mollitiem linguæ imbecillitas & tremor fieri, vnde humiditate etiam imbutus ventriculus, aluum fluidam reddit, vt in balbutientibus accidit, aph. 32. lib. 6. Quod etiam repetitur in fine huius præsagij.

[234] Αἱ δασεῖαι καταξηρεῖ, φρενιτικαί.

Linguæ densæ & peraridæ, phrenitidẽ portendunt.

Prorrh. 3. repetitur hæc sententia, & eandem habet explanationem. Siue igitur δασείας γλώσσας, τραχείας accipias ex Galeno, siue τεφρώδεις vt supra, siue σκληρὰς aut παχείας, vt in lib. περὶ νούσων, eandem tamen habeat ex resiccatione originem.

[235] Ὀδόντων συνερεισμὸς ἢ πρίσις, ᾧ μὴ σύνηθες ἐκ παίδων, μανικὸν καὶ θανάσιμον. ἤδη δὲ παραφρονέοντι ἢν ποιέῃ

H τοῦτο, παντελῶς ὀλέθριον. ὀλέθριον δὲ καὶ ξηραίνεσθαι τοὺς ὀδόντας.

Dentium collisio aut stridor, præter consuetudinem à teneris contractam insaniam ac mortem denunciat. Quòd si iam deliranti istud accidat, prorsus exitiale est. Quin & dentes resiccari perniciem denotat.

Habet hæc sententia ex Prognostico repetita artis theorematum communitatem. Nam quæ à consuetudine aut sanorum actionibus absunt, ea præter naturam fieri dicuntur. In febribus autem ista accidere inaudienda sunt, quod & in Prognostico additur. Repetitur etiam in Prorrhetico his verbis, ὀδόντων πρίσις ὀλέθριον, οἷσι μὴ συνήθες καὶ ὑγιαίνουσι. συνερείδειν autem hîc passim scribitur, quod dentes inter se committere aut contendere significat, cùm συνερείδειν aut ξυνερείδειν sæpe scribat Hippocrates, quod collidere & conserere dentes significat, indéque ξυνέρεισις ὀδόντων. & aliquando ξυνέρξις, cùm dentes inter se conseruntur, concluduntur, & confirmantur, vt alibi scripsimus. Quod autem hîc etiam de resiccatione dentium dicitur, in febribus subauditum, caloris intensionem denotat, velut aph. 53. lib. 4. A

Dentis syderatio abscessum ad gingiuas enatum soluit.

236 Ὀδόντος σφακελισμὸς ἀπόστημα παρὰ οὖλον γινόμενον λύει.

Fit interdum vt gingiuarum abscessus corrupto dente qui exciderit, via puri inde facta, tollatur, idq; præsertim si is dentis vitio contigerit. Interdum quoque vsu videtur euenire, vt quamuis dentis vitium abscessum non fecerit, tamen dens qui exciderit, leniorem abscessum, velut pure liberatum, faciat, idque in dies experimur in iis fluxionibus quæ ad dentium dolores consequuntur. B

Ad dentis syderationem vehemens accedens febris cùm delirio, mortem minatur. Quòd si seruentur ægri, vlcera pus colligent, & ossa abscedent.

237 Ἐπὶ ὀδόντος σφακελισμῷ πυρετὸς ἐπιγινόμενος σφοδρὸς, καὶ παραφροσύνη, θανάσιμον. ἢν δὲ σώζωνται, ἕλκεα ἐκπυήσει, καὶ ὀστέα ἀφίσταται.

Dentium dolor cùm à Galeno lib. pharm. κατὰ τόπ. in intensissimis doloribus numeratur, tantam adesse febrem, vt delirium aut mortem minetur periculo proximum est. Vlcera autem purulenta ossa corrumpunt, vnde & sanies emanat, & testulæ ac squamę excidunt, indéque abscessum facere dicuntur. Codices, manu scripti quidam, καὶ ἕλκεα ἐκπυήσει, ὀστέα ἀφίσταται legunt. Asulanus ἕλκεα καὶ ἐκπυήσει. Est autem σφάκελος aut σφακελισμὸς propriè ossis corruptio, rectéq; in dente ponitur. C

Quibus ad palatum humor colligitur, plærunq; in pus vertitur.

238 Οἷσι περὶ τὴν ὑπερώην ὑγροῦ σύστασις γίνεται, ὡς τὰ πολλὰ πυοῦται.

Quæ ad internam oris cauitatem colliguntur & coeunt, ob natiuam oris humiditatem & temperiem, plærunque vel sine magno negotio in pus vertuntur. Hîc autem συνίστασθαι idem quod aliàs συστρέφεσθαι & συλλέγεσθαι significat, vnde etiam συστροφαὶ & σύστρεμμα apud Hippocratem. Sic lib. 2. περὶ νούσων φλέγμα συστὰν ἐς τὴν ὑπερώην dicitur, quod in tumorem attolli & pus colligere vult.

In vehementibus circa maxillas doloribus, periculum est vt os fluctuet.

239 Τὰ περὶ γνάθους ἀλγήματα σφοδρὰ, κίνδυνος εἰς ὀστέου ἀνάπλευσιν ἐλθεῖν.

Vt est hic author crebrò in obscuris ac impropriis dictionibus iactatus, ita quid hîc ἀνάπλευσις ὀστέου indicet, non est facilè explicatu. Maxilla inferior cùm ab Hippocrate inter rara ossa annumeretur, promptè pure imbuitur, fluitat, ac velut humore exundat, ex quo facilè corrumpitur. Huiusmodi igitur humoris in os redundantiam velut restagnationem, concepto pure ἀνάπλευσις ossis & fluctuatio sequitur, quòd veluti fluctuet & enatet pure redundans, aut quòd subiecta carne corrupta demergatur (vt accipit præceptor Hollerius) ac veluti desidat, & cauum relinquat. Sic libr. 4. Epid. de vlcere exedente, indéque corruptis dentibus & tandem excidentibus, οἱ ὀδόντες ἀνέπλεον dixit Hippocrates, etsi alij ἀνέπεσον legunt. Cornarius hîc ὀστέου ἀνάπλευσιν ossis eductionem dixit, quòd os pure erosum ac imbutum decidat & desquametur, ὀστέου λεπίδωσιν & ψίλωσιν vocat Hippocrat. lib. de fract. Caluus in os recurrere dixit, translatione ex propria nominis notatione sumpta. Hîc porrò ἀλγήματα, vt aliàs sæpe, pro ea dispositione quæ dolores infert, inaudienda sunt. Exemplaria manu scripta quædam Regia εὑρεῖν pro ἐλθεῖν scribunt, minùs rectè, vt opinor. D

Contractum labrum biliosæ alui perruptionem denunciat.

240 Χεῖλος συσπώμενον σημαίνει κοιλίης χολώδεος καταρρήξιν.

Ista labri inferioris contractio oris ventriculi morsum ex humorum acrimonia denotat, quorum impetu irritata aluus in biliosam proluuiem prorumpere potest. Caluus istam labri contractionem superiori sententiæ connectit & σπώμενον etiam legisse videtur. In exemplari etiam quodam Regio manu scripto καταρρηγνυμένην καὶ καταρρασσομένην adscribitur. Quæ dictiones καταρρῆξιν explanant, vt satis apparet. E

Sanguis ex gingiuis cum humecta aluo profluens, perniciem minatur.

241 Τὰ ἀπὸ οὔλων αἵματα ἐπὶ κοιλίῃ ὑγρῇ, ὀλέθρια.

Sanguis ex gingiuis facilè & sæpiùs profluens, insignem cacochymiam & sanguinis vitium, aut oris putredinem denotat, non secus ac vitiatas gingiuas & oris fœtorem in lienis tumore annotat Hippocrat. Prorrhetic. 2. Aluus verò humorum acrimonia irritata effundi potest sine vllo periculo. Potest quoque ad venosi generis imbecillitatem alui profluuium, velut hepaticum symptoma consequi, & malo esse. Caluus superioris sententiæ partem huic annexuit. F

In febre sputi excreationes liuidæ, nigræ, biliosæ, subsistentes quidem malę sunt, si verò pro ratione excernantur, vtiles.

242 Πτυάλου ἀναχρέμψιες ἐν πυρετῷ πελιδναὶ, μέλαιναι, χολώδεες, ἐπιστᾶσαι μὲν κακόν. ἀποχωρεύσαι δὲ κατὰ λόγον, χρήσιμον.

Ex aph. 47. lib. 4. & 71. lib. 7. repetitur hæc sententia. Ex quibus pro ἐπιστᾶσαι πᾶσαι legunt optimè quidam, etsi tamen hoc modo mihi constare posse sententia videatur, vt indicentur excreationes quantumuis malæ, si rite & ordine, hoc est die critico ac prægressis coctionis signis, & cum ægri leuamento excernantur, vtiles esse & naturæ robur indicare; contrà verò si subsistant. G

Quibus salsa sputa cum tussi subsistunt, iis corpus velut efflorescentibus pustulis rubescit, ante obitum verò exasperatur.

243 Οἷσιν ἁλμυρώδεα πτύελα, καὶ βὴξ ὑφίσταται, τούτοισι χρὼς ἐρυθραίνεται, ἐξανθίσματα περὶ δὲ τὸ τέλος τῆς τραχύνεται.

Istud cùm valde sit arbitrarium, & in vno obseruatum, non rectè ad artis complexionem est traductum. Artem verò negabat esse vllam Carneades apud M. Tullium, nisi quæ cognitis penitusq; perspectis, & in vnum exitum spectantibus & nunquã fallentibus rebus contineretur. Neq; (vt scribit Gal. Com. 2. in Prorrh.) τὸ ἀπαξίων, ἀλλὰ τὸ ἢ διηνεκῶς, ἢ ὡς τὸ πολὺ γινομένων εἰς τὰς προρρήσεις χρήζομεν. Potest autem ex humoris acrimonia & salsugine in thoracẽ à capite defluente tussis excitari, & huiusmodi sputũ reiici. Ac deinde inualescente succorum acrimonia & corruptela, suppresso sputo pustularum eruptio fieri, ac veluti in cutem efflorescere, vnde & cacochymia totum corpus occupat, deinde etiam atrophia, macies ac tabes. Ac ferè conuenit hæc sentẽtia cum ea quæ postea in hoc præsagio adscribitur 443. Potest etiam istud de faciei colore accipi. Nam suppressa in pulmonibus materia & concalefacta, vapores in caput plurimi & acres sustolluntur, vnde facies rubet, in eaque pustulæ postea excitantur & vlcera, quæ scabritie quadam sub mortem exasperantur. H

A

244 Ἀνάχρεμψις πυκνὴ, ἢν δή τι καὶ ἄλλο σημεῖον προσῇ, φρενιτικόν.

Exscreatio frequens, siquidem etiam aliud quoddam signum affuerit, phrenitidem portendit.

Iisdem planè verbis scribitur Prorrh. 6. & à Galeno definitis distinctionum cancellis circumscribitur. Nisi quòd illic Galenus φρενιτικὰ agnoscit, etsi insolens est phrasis & absurda. Hîc autem φρενιτικὸν constanter exemplaria omnia retinent.

245 Αἱ μετ' ἐκλύσιος ἀφωνίαι, κάκισται.

Vocis defectiones cum virium exolutione pessimæ.

Ex Prorrh. 24. & 96. huc est traductum.

246 Αἱ ἐπ' ὀλίγον θρασέες παρακρούσιες, πονηραὶ καὶ θηριώδεες.

Quæ breui tempore durant feroces mentis emotiones, malæ sunt & in ferinas euadunt.

B

Idem etiam ferè scribitur Prorrh. 26.

247 Οἷσι φωνὴ ἅμα πυρετῷ ἐκλείπει μετ' ἀκρισίας, τρομώδεες θνήσκουσιν.

Quos vox cum febre & absq; vlla iudicatione deficit, ij tremuli intereunt.

Ex Prorrh. 91. huc est translatum hoc præsagium & paulisper immutatum. Illîc nanque μετὰ κρίσιν legitur, quod hîc μετ' ἀκρισίας ex perpetuo exemplarium omnium consensu retinetur. Ἀκρισίαν igitur accipimus iudicationis defectum, aut quam κακὴν κρίσιν interpretatur Galenus, & μετ' ἀκρισίας idem quod ἀσήμως significat. κῶμα etiam in Prorrh. cum tremore additur, cuius hîc altum vbique est silentium.

C

248 Αἱ ἐν πυρετῷ ἀφωνίαι σπασμώδεα τρόπον, ἐκστᾶσαι σιγῇ, ὀλέθριον.

Vocis defectiones in febre quæ conuulsionis speciem præseferunt, & in mentis emotionem cum silentio desinunt, perniciem ostentant.

Eadem sententia repetitur Prorrh. 54. iisdem pene verbis, nisi quòd ἐξίσανται pro ἐκστᾶσαι legitur.

249 Αἱ ἐκ πόνου ἀφωνίαι, δυσθάνατοι.

Quibus voces cum dolore deficiunt, ij tandem non sine summo cruciatu vitam cum morte commutant.

In Prorrhetico vt hîc quoque, ad præcedentem sententiam consequitur hoc præsagium.

250 Αἱ μετ' ἐκλύσιος κατόχως ἀφωνίαι, ὀλέθριοι.

Vocis defectiones cum virium exolutione, ac alto stupore quem catochon vocant, perniciem minatur.

D

Iisdem omninò verbis repetitur hæc sententia Prorrh. 96. Illud autem κατόχως vt ambiguam habet notionem, ita præsagij sensum variat. Potest enim ad altè infixam pertinacem, nec facilè eluibilem vocis defectionem referri: potest quoque ad propriam catoches notationē, quæ cum virium exolutione & vocis defectione coniungitur, accommodari. Quem in sensum accipit Galenus in Prorrhetico, etsi non dubia alterius notionis significatio præsentiri potest.

251 Αἱ κατακλώμεναι φωναὶ μετὰ φαρμακείην, ἦ ἔχει πονηρόν; τουτέων οἱ πλεῖστοι ἐφιδροῦσι, καὶ κοιλίας καθυγραίνονται.

Confractæ voces post medicamenti purgantis potionem, considerandæ num prauæ sint. Horum plærisque tenues sudores diffluunt, & alui humectantur.

E

κατάκλασιν de oculis dici solenne est Hippocrati in Prorrhetico & Epidemiis, pro palpebrarum peruersione, at de voce cùm non sit ita vsitatum, quid per κατακλωμένας φωνὰς hîc intelligatur, non est æquè explicatu facilè. Quòd si quis κατάκλασιν vt & κατείλησιν ad distortionem ac peruersionem referat, velut κατειλουμέναι φωναὶ dictæ sunt Hippocrati, voces implicatæ, præpeditæ, ac ex distillatione in fauces interceptæ, tanquam peruersæ ac distortæ. Sic hoc loco κατακλώμεναι φωναὶ sumi posse videntur, voces confractæ, interruptæ, aut omninò peruersæ, cùm ex humorum defluxione in musculos laryngis, contensio conuulsiua aut prope resolutio indicatur, & vox ipsa intercipitur aut deficit. Quod certè non paruam periculi spem concipit, idque præcipuè si neruorum principium in consensionem adducitur. Aut etiam κατακλώμεναι φωναὶ intelligi videntur, voces ex spiritu in faucibus eliso intercisæ, velut abrurptæ & effractæ, aut quasi interruptæ, subsistente videlicet inter respirandum & efflandum spiritu, idq; propter summam resiccationem & musculosi generis conuulsionem, qualis in phreniticis apparet, aut etiam summam virium imbecillitatem. Sic in fullone phrenitide affecto lib. 7. Epid. φωνὴ κεκλασμένη ponitur, & in Nicoxeno febre ardente laborante, φωνὴ κεκλασμένη, cum summa virium exolutione. Sic enim σώματος ἔκλυσις δεινὴ additur. Et in Pherecyde cum magnis animi defectionibus φωνὴ κεκλασμένη scribitur. Quæ sanè præsentissimā perniciem denotant, & appetitæ mentis, aut instantis cōuulsionis certissima sunt indicia. Sunt

F

qui hanc dictionem ad querulam & gemebundā, aut suspiriosam vocem referant, velut offensante ac interspirante spiritu, vt κατακλώμεναι φωναὶ, κλαυθμώδεες intelligantur, de quib. tamen paulò pòst agetur. Alij elanguescentes & obscuras voces effractas intelligunt, velut quæ vix obaudiantur, ex iisq; summam virium exolutionē concipiunt. Quæ certè sunt indubitatæ perniciei non leuia auguria. Ac si quis popularem loquendi vsum interponere cupit, quem Hippocrati valde vsitatum fuisse clamat Galenus, possunt κατακλώμεναι φωναὶ intelligi voces quassatæ & quas vulgus Gallicum non malè quassas vocat, quæque ex organorum resiccatione exasperantur, ac veluti conuoluto in faucibus sono refringuntur, vixque nec nisi turbatæ educuntur, & à planis & liquatis vocibus (vt est in Hostij carmine apud Macrobium) aut claro & defœcato earum sono deflectunt. Quòd si à medicamento tanta resiccatio, aut etiam conuulsionis suspicio contingit, aut etiam tanta virium imbecillitas, vt animales motiones, eæque præcipuè quæ thoracem mouent & spiritum concipiunt restitent ac veluti earum actiones intercidant ad extrema ventum esse, summeq; appetitas vitalitatis arces censendum est.

G

252 Ἐν ἀφωνίῃ πνεῦμα οἷον τοῖσι πνιγομένοισι μετέωρον, πονηρόν. ἦρά γε καὶ παρακρουστικόν;

In vocis defectione respiratio velut iis qui suffocantur conspicuè elata & visui exposita, perniciem minatur. Animaduertendum etiam est num delirium prænunciet.

Prorrh. 25. repetitum hoc præsagium, atque illic à Galeno explicatum. Caluus exemplaribus deceptus μετεώρου πνεύματος genuinam significationem, & mirificè à Galeno multis locis celebratam, corrupit, & μετέωρον πονηρὸν vitiosè simul iunxit, cùm præsens malum dixit, quod etiam Prorrhetico retinuit.

H

253 Αἱ ἐκ κεφαλαλγίης ἀφωνίαι ἅμα ἱδρῶτι πυρετώδεες, χαλῶντα ἐπ' αὐτοὺς, διιέντα χρονιώτερα. ἐπιρριγῶντα τυπέουσιν, οὐ πονηρόν.

In febre cum sudore, vocis ex capitis dolore defectiones, si per se resoluuntur ægri, ac præter voluntatem excrementa demittantur, malúmque remitti videatur, diuturni morbi metus est. In his subinde obortus rigor damnari non debet.

Paulò aliter ac meliore scriptione legitur hæc sententia Prorrh. 94. Cornarius ἐπανιόντα pro αἰτίοντα legisse videtur, vt & in Prorrhet. à Galeno inductus, contra tamen omnium quos videre licuit codicum fidem. Quorum consensum ex Galeni etiam sententia secuti sumus.

Vehementes insaniæ cum vocis defectione, perniciem intentant.

[254] Αἱ μετ' ἀφωνίης ἐκστάσιες, ὀλέθριαι.

Huiusmodi vocis defectiones neruorum principium valde appetitum, & calidi extinctionem significant. Exemplaria quædam manu scripta regia pro ἐκστάσιες συστάσιες legunt. Quam lectionem ex membranis Vaticanis secutus videtur Caluus cùm (consistere) dixit. Melior tamen est vulgata lectio. Nam quænam concrementa intelligantur non satis est expeditum.

Vocis defectiones rigore subinde correptis lethales, fereq; ij capitis dolore conflictari solent.

[255] Αἱ τοῖσιν ἐπιρριγέουσιν ἀφωνίαι, θανάσιμοι. εἰσὶ δὲ κεφαλαλγέες οἱ τοιοῦτοι ἐπιεικέως.

Vocis defectiones quæ ex appetito neruorum principio prodeunt, maximè suspectæ sunt, præcipuéque in febribus. Capitis igitur dolore conflictari ferè consentaneum est, vnde & origo indicatur, istaq; potior est vocis huius ἐπιεικέως significatio, quàm quæ mali moderationem in maxima pernicie designet.

Vocis defectiones cum virium exolutione, in acuta febre sine sudore, sunt quidem lethales, cum sudore verò minùs, at temporis diuturnitas significatur. Ac fortasse quidē quibus ex morbi reuersione tale quid contingit, securissimè habent. Ex iis autem maximo in periculo versantur, quibus sanguis ex naribus perfluit, & alui effunduntur.

[256] Αἱ μετ' ἐκλύσιος ἀφωνίαι, ἐν πυρετῷ ὀξεῖ ἀνιδρῶτι, εἰσὶ μὲν θανάσιμοι, ἧσσον δὲ τῷ ἐφιδροῦντι, χρόνον δὲ σημαίνει. ἴσως δὲ καὶ οἱ ἐξ ἐπιστροφῆς παθόντες τοιοῦτον, ἀσφαλέσταται. ὀλεθριώταται δὲ τῶν τοιούτων, οἷσι τὰ ἐκ ῥινέων, καὶ οἷσι κοιλίαι καταρρήγνυνται.

Videtur hæc sententia conuenire cum superiore 253. eiúsque veluti esse explicatio quædam, præsertim si χάλασις ἐπ' αὐτοῦ αὐτῆς ἐκλύσιος sumatur, & pro ἐπανιέντα ἐπανιόντα legatur, & τὰ ἐπανερχόμενα νοσήματα intelligantur, quam notionem etiam indicat Galenus in Prorrh. Aliòqui in acuta febre crudioris succi magna copia cum virium exolutione & vocis defectione non minimùm suspecta est. Sudor autem cùm humoris abundantiam indicet, & iudicationis alacritatem præseferat, malum non temerè mitigat, & leniendo producit, præsertim affectis iam viribus, naturáque ad solutionis impetum fatiscente. Qua ex occasione in morbi reuersione pessimè habent, quos planè iam profligatis viribus, sanguinis ex naribus excretiones, aut alui effusæ prorsus è medio tollunt. Profluentibus autem sudoribus & malum paulisper alleuantibus, in morbi recursu securissimè habuerunt. Pro ἀσφαλέσταται membranæ quædam scriptæ ἀφελέσταται legunt, quas secutus est Asulanus, eadem prope notione. Hac enim dictione significantur integerrimè, perfectissimè, & valde moderatè se gerentes. Cornarius in hac sententia legisse videtur, ἧσσον δὲ ἢ τῷ ἐφιδροῦντι, contra omnium quos adhuc videre licuit exemplarium fidem, atque etiam ipso refragante sensu.

Vox acuta eiulabunda, ac oculorum hebetudo, conuulsionem minantur. His dolores ad inferiores partes demissi, toleratu sunt faciles.

[257] Ἡ ὀξυφωνίη κλαυθμώδης, καὶ ὀμμάτων ἀμαύρωσις, σπασμώδεες. οἱ ἐς τὰ κάτω πόνοι τουτέοισιν εὔφοροι.

Damnatur Prorrh. 47. ὀξυφωνίη κλαγγώδης. vbi & κλαυθμώδης legi annotat Galenus, vnde hæc sententia deducta videtur. Vox autem acuta obaudienda est quæ in febribus ob instrumentorum voci destinatorum resiccationem contingit, vnde voces stridulæ & eiulabundæ, aut planctum referentes pendent, vt scribit Galenus, intensione ac remissione modò disparatæ. Accedens quoq; oculorum hebetudo periculum auget, ac prostratam cerebri sensationem arguit. Atque ex his non temerè conuulsiones portendi denunciantur, quas leuiter alleuare possunt dolores ad inferiora demissi, ex μεταστάσιος ratione, quod ex fine Prorrh. 114. huc videtur translatum. & paulò pòst repetitur. Exemplaria quædam ἡ ξυμφωνίη κλαυθμώδης legunt vitiosè, vt apparet, ex codicum pluralitate & Galeni authoritate.

Alui solutio quæ præter rationem accidit, cum voce tremula, in his diutiùs perseuerante perturbatione pernicies intentatur.

[258] Ἅμα φωνῇ τρομώδει, λύσις κοιλίης παράλογος, ἐν τουτέοισι διεξηκόσι χρονίοισιν ὀλέθριον.

Vox tremula animalis facultatis imbecillitatem ac instrumentorum vocem concinnantium intemperiem siccam plærunque consequitur, vnde & phrenitis & conuulsio frequenter imminet. Temeraria autem ventris solutio & quæ præter rationem accidit, vt nec malum soluit, ita ex Hippocratis disciplina, communi τῶν παραλόγως, ἢ ἀκρίτως, ἢ ἀσήμως ῥηϊζόντων decreto conuellitur. Quinetiam quæ diutiùs perseuerat, velut noua morbi accessione, perniciem auget, ægrumq; conficit, & aliòqui in præcipitibus ac vehementibus malis plærunque suspecta est. Illud autem ἐν τουτέοισι διεξηκόσι χρονίοισιν non leuiter mihi suspectum est, etsi in eo retinendo magnus est omnium codicum consensus.

Crebræ & quæ cum sopore quodam consistunt vocis defectiones, tabem denunciant.

[259] Αἱ πυκναὶ καὶ ὑποκαρώδεες ἀφωνίαι ξυστᾶσαι, φθινώδεα προσημαίνουσι.

Æquius est conuulsionem suspectari ex Prorrh. ἆρά γε καὶ αἱ μετὰ κάρου ἀφωνίαι σπασμώδεες αὗται; Etsi magna frigidi atque humidi in cerebro coaceruatio soporem inducens, & in demissas faucium partes illabens, vocem intercipiens, longa & diuturna defluxione thoracem consumens, tractuq; temporis vitium acquirens, tabem creare potest.

Spiratio frequens quidem & parua; aut inflammationem aut dolorē principalium partium indicat, magna verò & ex longis interuallis deliriū aut cōuulsionem. Et frigidus quidem spiritus lethalis est, mortem quoq; affert febriculosus & fuliginosus, frigido tamē minùs. Et magnus quoq; foras expiratus, paruus verò intrò, & paruus foras, magnus verò intrò. Pessimus quidem ad mortemq; proximè accedit & qui protēsus est ac vrgens, & obscurus, duplicataq; intrò reuocatio, qualis inspirationem conduplicantibus. Facilis autem spiratio in omnibus morbis qui cum febre acuta infestant, & in quadraginta diebus iudicantur, magnum habere ad salutē momentū existimanda est.

[260] Πνεῦμα πυκνὸν μὲν καὶ σμικρὸν ἐὸν, φλεγμονὴν καὶ πόνον, ἐν τοῖσι καιρίοισι τόποισι σημαίνει. μέγα δὲ καὶ διὰ πολλοῦ, παραφροσύνην ἢ σπασμόν. ψυχρὸν μὲν θανάσιμον. θανάσιμον δὲ καὶ πυρετῶδες καὶ λιγνυῶδες πνεῦμα. ἧσσον δὲ τοῦ ψυχροῦ. καὶ τὸ μέγα ἔξω πνεόμενον. σμικρὸν δὲ εἴσω. καὶ τὸ μικρὸν ἔξω, μέγα δὲ εἴσω. κάκιστον δὴ καὶ πλησίον θανάτου. καὶ τὸ ἐκτεινόμενον καὶ κατεπεῖγον, καὶ ἀμαυρὸν. καὶ διπλῆ εἴσω ἐπανάκλησις ὁποίον ἐπεισπνέουσιν. εὔπνοια δὲ ἐν πᾶσιν, ὁκόσα ἐν πυρετοῖς ὀξέσι, καὶ ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσι κρίνεται, μεγάλην ἔχει ῥοπὴν ἐς σωτηρίην.

Ad hanc

A Ad hanc ſpirationis collectionem quicquid vſquam eſt ab Hippocrate in genuinis eius libris de hac traditum, huc non temerè videtur collatum, & ex Prognoſtico & Epidemiis ſuffarcinata eſt ſententia: vt planè inde mihi videatur huius Præſagij author ingenium ſuum prodere, & ex vndiq; corrogatis ſententiis, hos veluti centones condere. Atque huius ſententiæ initium vt eſt ex Prognoſtico translatum, ita originis fidem non vſquequaque retinet. Nam cùm in Prognoſtico ſpirationis crebræ caput ſolùm propoſuiſſet, indeq; duplicem coniugationem elici poſſe ſpem faceret Hippocrates, hoc totum in vnam coniecit huius præſagij author, & in frequenti & parua ſpiratione ſpectari contendit. At verò Galenus libris περὶ δυσπνοίας iſtam Prognoſtici ſententiam accuratiſſimè explicans, tota mente contendit, crebram & paruam ſpirationem partium thoracem mouentium, aut ei conſenſionis iure confœderatarum, dolorem aut laborem ſignificare, magnam quoque & crebram earundem partium incendium denotare. Nec ideò tamen quę hîc produntur velut ab Hippocratis inſtitutis aut Galeni mente aliena explodenda ſunt, ſed altius inueſtiganda, & ad totam de difficultate ſpirandi tractationis normam expendenda ſunt. Itaque quod in Prognoſtico vniuerſali B mentis notione de crebra ſpiratione ad magnam & paruam collecta reponitur, id ipſum hoc loco quodammodo ſucciſum, & in vno defectum, in altero ſpirationis membro, alia tamen ratione, ſpectandum exhibet, videturque hîc author velut fuco facto teſtatiſſimam illam Prognoſtici ſumptionem imitari velle. Et certè iis qui ſunt in tractatione Galeni de ſpirandi difficultate abundè verſati, ſatis eſt vſu cognitum, crebram & paruam ſpirationem partium thoracem mouentium, & ſpirationem ipſam concinnantium laborem & anguſtiam, interdum etiam dolorem denotare. Phlegmonem quoque earundem partium, & laboris ac anguſtiæ ratione ſubindicari, velut in peripneumonia ac pleuritide laborantibus ſatis eſt teſtatum, dum phlegmonē pro tumore præter naturam duro & dolorem inferente obaudiamus, non quemadmodum in Prognoſtico, pro partium incendio & exæſtuatione, quam πύρωσιν aut φλόγωσιν vocat Galenus: ſic nanque magna & crebra ſpiratio induceretur. In hanc ergo crebræ & paruæ ſpirationis ſpeciem variæ affectionum formæ concluduntur, quas τῶν κυρίων τόπων, hoc eſt principalium partium denominatione comprehendit: in Prognoſtico verò earum dignitatem ſepti tranſuerſi limitibus circunſcripſit, & partes ſepto tranſuerſo ſuperiores C vocauit. At ſanè videtur earum dignatio longè lateque ſparſa, primùm ad omnes ſpiritus vias redundare, & ad ipſam præcipuè ſpirationis officinam, & quæ ipſam conflant inſtrumenta, referri, velut ſunt pulmones, aſperæ arteriæ, totus thorax eiuſque capacitas, & quæ ſepto tranſuerſo circunſcribuntur: deinde verò communionis quadam ratione ad eas etiam partes ſpectare, quæ ſpirationis velut ſunt adminiſtræ, & in ſpirandi muniis primis illis partibus quodammodo ancillantur. Quo in numero accenſentur ventriculus eiuſq; oſculum, hepar, lien, peritonæos tunica, colon, tenuium inteſtinorum pars ſuprema, & hypochondria contegentes muſculi. Quibus partibus laborantibus crebram & paruam ſpirationem effici ſcribit Gal. multis in locis libris περὶ δυσπν. præcipuè verò lib. 2. vbi de earum quoque inflammatione agit, quem adeò locum ſuis verbis adſcribam: εἰ γὰρ ἤτοι τὸ στέρνον, ἢ τὰς πλευράς, ἢ τὰ περὶ τὰς κλεῖς καὶ τὴν φάρυγγα συνέβαινε τῷ φλεγμαίνειν, καὶ διὰ τοῦτο μικρὸν καὶ πυκνὸν ἐξ ἀνάγκης ἀναπνεῖν, ὡς ἐν τῷ πρόσθεν ἐπιδέδεικται λόγῳ, γράφειν οὐκ ἂν ἠξίωσεν Ἱπποκράτης, οὔτε τὸ τῆς δυσπνοίας εἶδος, οὔτε τὴν ἀρχὴν ὅτι δύσπνοος ἐγένετο. πολὺ γάρ ἐστι τὸ τοιοῦτον τῆς δυσπνοίας εἶδος, ἑκάστης σχεδὸν ἡμέρας ὁρώμενον, ἐπί τε περιπνευμονικῶν καὶ πλευριτικῶν, καὶ συναγχικῶν, καὶ πάντων ἁπλῶς οἷς τι κατὰ τὸν θώρακα καὶ τὸν πνεύμονα φλεγμαίνει. καὶ τοῖς ἥπατος δὲ φλεγμοναῖς, καὶ μάλιστα τοῖς D κατὰ τὰ κυρτά, καὶ τοῖς τοῦ σπληνός, καὶ τοῖς κατὰ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ τοῖς τοῦ περιτοναίου, τὸ τοιοῦτον εἶδος ἕπεται τῆς δυσπνοίας. ἀλλὰ καὶ οἷς ἡ γαστὴρ φλεγμαίνει, καὶ μᾶλλον ἐς τὸ στόμα τε καὶ ὁ στόμαχος αὐτῆς, καὶ οἷς τῶν ὑμένων τις, ἢ τῶν μυῶν τῶν καθ' ὑποχόνδριον, ἢ αἱ φρένες αὐταί, τούτοις ἅπασι μικρὸν καὶ πυκνὸν γίνεται τὸ πνεῦμα. πολλάκις δὲ καὶ τῶν ἐντέρων τι τῶν λεπτῶν, καὶ μάλιστα τῶν κατὰ τὴν νῆστιν τε καὶ τοῦ κώλου τὰ ἄνω, μειζόνως φλεγμήναντα, δυσπνοεῖν οὕτως ἠνάγκασε τὸν ἄνθρωπον. φλεγμονῆς νῦν ἀκουομένοις, τοῦ σκληροῦ καὶ θερμοῦ καὶ ὀδυνῶντος ὄγκου, καθάπερ τῷ Ἐρασιστράτῳ καλεῖν ἔθος ἐστί, καὶ τοῖς νεωτέροις ἰατροῖς πᾶσιν, ἐπεὶ ὅτι γε τὴν φλόγωσιν οὕτως ὠνόμαζον οἱ παλαιοί, σχεδὸν οὐδεὶς ἀγνοεῖ. δέδεικται δ' ἐν τῷ πρὸ τούτου λόγῳ, καὶ διότι τοῖς ὑδερικοῖς, καὶ τοῖς ὑπερεμπεπλησμένοις, ἢ πόματος, ἢ σιτίων, καὶ ταῖς κυούσαις, καὶ τοῖς προγάστορσι μικρὸν καὶ πυκνὸν γίνεται τὸ πνεῦμα, καὶ καθόλου φάναι, πᾶσιν ὅσοις στενοχωρεῖταί τι τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων. οὕτω γὰρ καὶ τοῖς ἀσθματικοῖς, καὶ τοῖς πνευματώδεσι, καὶ τοῖς ἐμπύοις, καὶ οἷς ἡ ῥάχις διέστραπται μεγάλως, καὶ οἷς ἀπέπτων φυμάτων σύστασις, ἢ ἐν θώρακι, ἢ ἐν πνεύμονι, καὶ ὅλως ἅπασιν οἷς σκίρρος, ἢ ἄλλος τις ὄγκος ἀξιόλογος ὅτου δὴ τῶν προειρημένων μορίων ἐστὶν ἁπάντων, μικρὸν καὶ πυκνὸν ἀναπνεῖν ἀνάγκη. Nam ſi pectus, aut latera, aut ea quæ ſunt circa iugulum & fauces, alicui inflammatione tentari contingat, atque idcirco paruam & crebram ducere ſpirationem ex neceſſitate, velut priore libro eſt demonſtratum, Hippocrates neque difficilis reſpirationis genus, neque prorſus quod difficulter ſpira- E bat, adſcribendum duxit. Frequens enim eſt hoc difficilis ſpirationis genus, & ferè quotidie cernitur in peripneumonia & pleuritide laborantibus, & in angina, ac in omnibus ferè quibus aliquid circa thoracem & pulmonem inflammatione tentatur. Quin & ad hepatis inflammationem, præcipueque gibbarum partium, & ad lienis, maximeque ipſius capitis, & peritonæi inflammationem eiuſcemodi difficilis ſpirationis ſpecies conſequitur. Sed & quibus ventriculus inflammatione laborat, magiſque ſi eius oſculum & ſtomachus, & quibus membrana aliqua, aut ex muſculis qui ſunt circa hypochondria, aut ipſum ſeptum tranſuerſum fuerit inflammatum, iis omnibus parua & crebra fit ſpiratio. Sæpe verò aliquod etiam ex tenuibus inteſtinis, maximeque ex his quæ circa ieiunum ſunt, & ſupremæ coli inteſtini partes, valde inflammatæ, ita difficilem ſpirationem induxerunt. Phlegmones nomine nunc intellecto duro, calido, & dolente tumore, quemadmodum Eraſiſtratus vocare conſueuit, & recentiores medici omnes, quandoquidem veteres φλόγωσιν hoc nomine donaſſe nemo ferè eſt qui neſciat. Demonſtratum verò eſt ſuperiore libro quam ob cauſam aqua inter cutem laborantibus, aut iis qui ſe potu aut cibis ingurgitarunt, & prægnantibus, iiſq; qui ventre ſunt F prominulo, parua & frequens inſit ſpiratio, atq; in vniuerſum loquendo, iis omnibus qui in reſpirationis inſtrumentis anguſtiam aliquam ſentiunt. Hunc enim in modum & anheloſos & pulmonarios, & ſuppuratos, eoſque quibus ſpina dorſi vehementer diſtorta eſt, aut quibus cruda tubercula, aut in thorace aut in pulmone coaluerunt, ac in totum eos omnes quibus tumor aliquis indolens (ſcirrhum vocant) aut alius aliquis tumor effatu dignus in quacunq; priùs commemorata particula exiſtit, paruam & crebram ſpirationem ducere neceſſe eſt.

μέγα δὲ καὶ διὰ πολλοῦ] Hoc ex Prognoſtico deſcriptum luculentam habet Galen. explicationem libris de diff. ſpirandi: ſed nec vtrobique conuulſionis vlla eſt mentio. Et cuiuis in hac ſpirandi tractatione vel mediocriter verſato ſatis eſt perſpectum, conuulſioni eam ſpirationem attribui, quæ interciſa, eliſa, offenſans, intrò reuocata aut retracta dicitur, & à Gal. abundè iis libris tractata, à nobis etiam ex illius mente lib. 2. epid. & lib. 1. in Philiſco fuſiſſimè explicata. Quin & placitum 68. lib. 4. propriam conuulſionis ſpirationem his verbis ſatis indicat: ἐν οἷσι πυρετοῖσι τὸ πνεῦμα προσκόπτον, κακόν, σπασμὸν γὰρ σημαίνει. Quod etiam multis in difficultatis G ſpirandi tractatione docet Galenus. Quod igitur hîc ſcribitur magnam & raram ſpirationem delirium indicare id & Hippocratis & Galeni monimentis eſt teſtatum. Quinetiam ſcripſit Celſus, vbi quis rarò & vehementer ſpirat, inſania timenda eſt. Verùm conuulſionem ea ſpiratione indicari, neque eſt perpetuum, neque Hippocratis doctrinæ admodum conſentaneum. Vt igitur in hoc incondito & tumultuario opere multa ab authore è germanis Hippocratis fœtibus eruta, non ſatis aptè ſunt collocata, ita & hîc conuulſio delirio addita ab eo videtur, quòd ſenſerit Hippocratem in quibus coniunctam delirio conuulſionem ſignificare voluerit, magnæ & raræ ſpirationi πνεῦμα ἀνακαλούμενον ἢ ἀνασπωμένον addidiſſe, vt vtroque affectu paria momenta faciente, ſua cuique peculiaris nota adderetur. Quod in tota Hippocratis theoria & verò Epidemiῶν πραγματείᾳ eſt ſolenne. Illic enim ex tanto ægrorum numero, in ſolo Philiſco & Dromeadæ coniuge, magnæ & raræ ſpirationi proprio quodā modo delirium denuncianti, huius interciſæ ſpirationis notas addidit, vt vtriſq; affectibus per totum morbum inualeſcentibus, eorum per ſpirationis notas ſigna ederentur. Nam etſi conuulſionum in Philiſco altum eſt omninò ſilentium, eas tamen non leuiter ſuſpectari docuimus no- H ſtris in lib. 1. epid. annotationibus. Atque (quod ſemel finiam) vt mihi videtur magna & rara ſpiratio delirij eſſe propria, quòd non omni ſed ſoli conueniat, ita ad conuulſionem interciſa ac intrò reuocata ſpiratio affecta eſſe videtur. Non enim omnem conuulſionem indicat, cùm multi conuulſionibus tentati, nullum talis ſpirationis ſignum ediderint, vt cuiuis notum eſt ex ægr. 4. & 8. lib. 1. epid. & ægr. 4. lib. 3. & 11. & 14. lib. 3. poſt ſtatum peſtil. Sed quibus eliſa huiuſmodi ſpiratio adfuit, eos conuulſionibus ex-

positos fuisse est credibile, etsi non est semper ab Hippocrate expressum, vt in Philisco & Lycia suspicari licet.

ψυχρὸν δὲ θανάσιμον] Alterum difficilis spirationis genus indicatur, quod parua & rara spiratione continetur, vt scribit Gal. lib. 3. περὶ δυσπνοίας, vbi hunc locum ex Prognostico petitum luculentis verbis explicat.

θανάσιμον δὲ καὶ πυρετῶδες] Etsi febrile intus conceptum incendium spiratio ista indicat, tandemque calidi natiui extinctionem affert, non ita tamen præsentem perniciem ac frigida spiratio præsefert, quæ iam in propinquo exitium adesse significat, quod his verbis in Prognostico innuit Hippocrates. ὀλέθριον κάρτα ἤδη γίνεται, vt scribit Galen. lib. περὶ δυσπνοίας. febrilem autem & fuliginosam spirationem eam esse quæ ex fuliginoso & crasso intus incendio ac terrestri materia exhalat, & flammæ instar acris est, mordet & exæstuat, tandemque calidum natiuum depopulatur, & minus noxiæ quàm frigidus spiritus affert. Eaque spirationis species per θερμὸν πνεῦμα in epidemiis denotatur, vtque frigidæ opponitur, ita magnam, crebram & velocem spirationē designat. Quæ omnia indicantur à Galeno his verbis lib. 1. περὶ δυσπν. ἃ γὰρ δὴ αἰθαλώδη τε καὶ λιγνυώδη καὶ καπνώδη περιττώματα καλοῦμεν, ἐν τῷ τῆς θερμασίας γένει, γεώδη φύσει ταῦτα πάντα, καὶ δὴ ἡμίπεπτα τῷ συμφύτῳ θερμῷ, καθάπερ καπνὸς τῷ πυρί. φαίνεται γὰρ ἐναργῶς ἐπὶ τούτου δριμέα πάντα καὶ θερμὰ τὰ καπνώδη τῆς ὕλης περιττώματα, ἐνδεικνύμενα, δεδέχθαι μὲν εἰς ἑαυτὰ τὴν τοῦ πυρὸς δύναμιν, οὐ μὴν πάντη γε ὑπ᾽ αὐτοῦ κεκρατῆσθαι. φλὸξ γὰρ ἂν οὕτως ἐγεγόνει, καὶ οὐκ ἔτι καπνός. ὥστε ἐπειδὰν τῆς θερμασίας καπνώδους ἐν τοῖς σώμασι τῶν ζώων πλεονεκτούσης, τὴν ἐκπνοὴν λέγῃ μεγάλην τε ἅμα γίνεσθαι καὶ ταχεῖαν, οὐκ ἂν ἁμάρτοι. δῆλον δὲ ὅτι καὶ τὴν δύναμιν ἐρρῶσθαι χρὴ τηνικαῦτα, καὶ τῶν ὀργάνων μηδὲν πεπονθέναι. Quæ enim velut in fauillas conuersa, & fuliginosa, & fumosa excrementa appellamus, in caloris genere, ea omnia terrestria sunt ac veluti semicocta ad calorem innatum relata, quemadmodū fumus ad ignem. In eo enim manifestè apparent acria omnia, & calida, & fumosa materiæ recrementa, quæ quidem ostendunt susceptam esse in seipsa ignis vim, non tamen omnia ab ipso esse superata. Sic enim flamma euaderet, neque adhuc fumus esset. Quare vbi fumosa caliditas in animantium corporibus redundarit, si quis expirationem simul magnam & velocem fieri dixerit, non vtique errauerit. Constat autem & tunc facultatem integram esse oportere, nullumq; instrumentum malè affectum. Caluus pro λιγνυώδες, λυγμῶδες etiam & ἀχλυῶδες legisse videtur, nullo nostrorum codicum consensu.

καὶ τὸ μέγα ἔξω πνεόμενον] Hic explicantur complexæ respirationis differentiæ, quæ κατὰ διάστημα spectantur, vt scribit Gal. & inspiratione & expiratione continentur, & in spiritus magnitudine aut paruitate concluduntur. Et hæ quidem ex libris epid. petitæ. hîc integræ supponuntur, etsi altera parte diminutæ adscribuntur lib. 2. epid. Verùm illic integras ex lib. 6. & Gal. libr. 3. de diff. spir. reposuimus. Quibus ex locis huius loci explicatio petenda est.

καὶ τὸ ὀκτεῖνον] Aliæ sunt respirationis differentiæ quæ ad motionem referuntur, & in velocitate ac tarditate spectantur, ex libr. 2. epid. translatæ, & illic à nobis ex Galeni sententia explicatæ. Quòd autem in omnibus exemplaribus ἢ ἀμαυρὸν adscribitur, id valde perplexum sensum facit. Ad ὀκτεῖνον relatum tardam respirationem & protensam, obscuram quidem esse significabit, ideoque tanquam valde suspectam damnabit, cùm ferè huic rara & parua spiratio coniuncta sit, indeque calidi natiui extinctio summaque perfrictio denotetur. Quòd si ad κατεπεῖγον referatur, aliam habebit notionem, & ad extinctionem progressum significabit, & pro vsus necessitate præsentissimum adesse exitium, velut in præfocatis ac strangulabundis, & præcipiti virium lapsu, aut extrema partium vitalium & caloris natiui refrigeratione moribundis accidit, καὶ τῆς καλυμμέναις ἀπνοίας, ἢ τῆς ὑστερικῆς πνιξί, in quibus ἄσημον πνεῦμα adesse scribit Hippocr. & Galenus σμικρὸν καὶ διὰ τοῦτ᾽ ἀφανὲς exponit in fine lib. 3. de diff. spir. Atque in hunc modum τὸ δὲ ἀμαυρὸν aut obscuram spirationem præseferet, quòd (vt scribit Gal.) ὅσα μὴ διάσημα σαφῶς πνεύματα, μηδ᾽ ἐστὶν ἡμῖν κατάδηλα, ταῦτ᾽ ἄσημα κέκληκεν ὁ Ἱπποκράτης, eoque spectare videntur exemplaria quæ καὶ ἀμαυρὸν legunt: aut certè extinctionem & languorem significabit, quo in sensu ἀμαυρὸν etiam ponitur, & præsentissimum exitium denotabit. Caluus ἀμαυρὸν nigricantem spiritum dixit, non explicata satis ratione, quòd ἀμαυρὸν de obscuro & fusco dicatur: nisi si caliginosam ac fuliginosam ideoque obscuram & fuscam spirationem intelligit, quæ ex plurimis fuliginosis incensis excrementis ducitur, & quæ paulò ante explicata est magnumque & velocem spiritum facit. Præceptor Hollerius ὀκτεῖνον πνεῦμα de longo & producto spiritu accipit, qui longius protenditur & per quędam media suspiria educitur, vt & ἀμαυρὸν, de obscuro & adeo paruo, vt ferè nullus appareat. Cæterùm hanc scriptionē hoc modo distinximus, ac exitij præsentiam huic sententiæ addiximus, refragantibus reliquis exemplaribus, cùm priori sententiæ tam certò intentata pernicies iure accommodari non possit. Etenim quæ magna est intrò spiratio & foris parua, cùm calidi natiui intensionem, & fuliginosi recrementi defectum indicet, vt scribit Gal. lib. 1. περὶ δυσπ. tam præsentem mortem intentare nequit. At sane cùm tam operosa sit harum vocum explicatio, quòd & in epidemiis, vnde ferè cætera desumpta sunt, earum sit altum silētium, & verò hoc loco perplexa significatio: per quidem mirum videatur, in spirationis tractatione, ex hoc pręsagio locos istos non fuisse à Galeno pertractatos, nisi si in eam cognitionem reiectos fuisse arbitramur, in qua eorum quæ Hippocrati attribuuntur quæstionem exercere posse sperauerat, quod in his quæ ad difficultatem spirandi attinent omninò instituerat, vt scribit extremo lib. 3. de diff. spir.

διπλῆ εἴσω ἐπανάκλησις] His verbis altera spirationis inæqualitas, quæ interrupta, elisa ac desinens dicitur, comprehenditur & in vtraque spirationis parte spectari debet, etsi inspirationis modò scriptor meminerit, vt fusissimè scripsimus nostris in libr. 2. epid. Commentariis, vbi huius loci ex Galeno explicationem attulimus. Quorum verborum sensum ad Hippocratis mentem non satis aptè mihi videtur accommodasse Caluus, cùm duplo maiorem spiritum si includatur, quàm si expiretur, dixit. Etenim tam in inspiratione quàm expiratione elisionem ac offensionem illam spectari iubet Hippocrates, vt ex Galeno libris περὶ δυσπ. satis est manifestum.

εὔπνοια δὲ] Hic locus ex Progn. repetitus inde etiam explicationem sumere debet, & ex Galeno lib. 3. περὶ δυσπ. Meliore autem notione scribitur in Prognostico, quæ huc referri debet.

Ceruix dura cum dolore, & maxillarum cōnexio, ac iugularium venarum palpitatio vehemens, cum tendinum distensione, perniciem minantur.

261 Τράχηλος σκληρὸς καὶ ἐπώδυνος, καὶ γνάθων σύνδεσις, καὶ φλεβῶν σφαγιτίδων παλμὸς ἰσχυρὸς, καὶ τενόντων ξύντασις, ὀλέθριον.

Sunt hæc plethorica symptomata, & perniciem fereque conuulsionem minantur, præcipuè verò si ista affecto neruorū principio contingant, non ex singulari aliquo partium affectu, vt scribit Gal. Com. 1. in Prorrh. Præcipuè verò ceruicis musculorum phlegmone denotatur hoc placito, & musculorum temporalium conuulsio, vnde maxillæ inferioris consectio fit. παλμὸς autem phlegmonis magnitudinem indicat, ex aspectabili arteriarum percussu, ἀντὶ τοῦ σφυγμοῦ, vt in Prognost. & aphor. 21. lib. 7. Sic enim παλμὸν ἀντὶ τοῦ σφυγμοῦ apud Hippocratem sumi scribit Galen. in Prorrh. ξύντασιν autem τενόντων neruosorum tendinum distensionem intelligit, qui à temporalibus musculis, à temporum ossibus descendentibus, comprehenduntur, ceruicemque inferioris maxillę circumcirca totam circundant. Possunt & manducatoriorum musculorum etiam tendines intelligi. Hos enim neruosos tēdines ex vtrisque maxillæ capitibus oriri scribit Hippocrates, ex quibus annexi sunt musculi temporales & masticatorij. Ideoque quòd vicinia cerebrum afficiant, promptè conuulsiones & sopores inducunt.

Faucium gracilium præfocātes dolores, vbi ex capitis dolore ortum duxerint, conuulsiones adferunt.

262 Τὰ ἐν φάρυγγι ἰσχνῷ ἀλγήματα πνιγώδεα, ἀπὸ κεφαλῆς ἀλγηδόνος ὁρμώμενα, σπασμώδεα.

Hanc sententiam ex ægrorum particularium obseruatione natam, nec dum perpetuitate constantem, ostendit Prorrh. 104. vbi quibusdam immutatis verbis scribitur, & Thrasynontis consobrinæ exemplo ambiguitatem facit. Ac in his casibus conuulsiones su-

nes suspectas potiùs quàm necessarias, hæc Prorrhetici verba satis indicant, ἴσχει τι σπασμῶδες. Qua phrasi, aut paruas, aut raras esse conuulsiones innuit Hippocrates (vt scribit Galenus) Solent autem hi ferè sub mortem strãgulari, etsi appetito neruorum principio possunt etiam conuulsiones non immeritò suspectari.

[263] Αἱ τραχήλου καὶ μεταφρένου ψύξιες δοκέουσαι, καὶ ὅλου δὲ τοῦ σώματος, σπασμώδεες. ἐν τουτέοισι κριμνώδεες οὐρήσιες.

Ceruicis ac dorsi perfrictiones, quæ etiam totum corpus peruadere videntur, conuulsiones denunciãt, in quibus vrinæ hordei tosti nõ exactè moliti crassioribus frustulis similia continent.

Ex Prorrh.113. scripta est hæc sententia, & antea quoque ab hoc authore in hoc præsagio adumbrata. Vbi ὑμενώδεας οὐρήσιας posuit, & ex Galeno probauimus, cùm in† Prorrh. ἀφρώδεες scribantur. κριμνώδεες verò vrinæ, quæ hordei tosti negligentiùs moliti crassioribus frustulis similia continent, cùm à nobis sint sæpiùs explicatæ in epidemiis, summamque materiæ inæqualitatem & ex febrili materia colliquationem indicent, non absurdè conuulsiones suspectant, præsertim si partium solidarum tabitudinem præseferunt. At verò quia interdum huiusmodi κριμνώδεες vrinæ magnam pituitæ vitreæ & crudæ exassatæ copiam per vrinas repurgari indicio sunt, & summæ inæqualitatis & cruditatis ex flatuum permixtione suspicionem augent, quales quæ κρίμνα γονοειδέα continent, & celebrantur ægr. 3. lib. 3. epid. nil mirum est in tanta flatuum & cruditatis materia, præsertim si neruorum principium appetitum fuerit, conuulsiones suboriri posse. Eamq; causarum coniunctionem in spumantibus vrinis spectari iubet Galenus in Prorrh. atque huc inclinat vt ὑμενώδεας vrinas, velut conuulsionis indices magis probet, vt antea diximus, & cuiuis non mediocriter in Galeni & Hippocratis signis versato satis apparet, ad quas κριμνώδεες propiùs accedere & facilè ab iis deflexisse videntur. Et profectò mirum est in retinenda hac lectione tam constantem extare exemplarium omnium consensum: vt hinc vel nullo negotio discas, in tam inconstanti & temerario præsagio æquiùs assensionem sustineri posse quàm iudicium interponi.

†Sent.83.

[264] Οἷσι κατὰ φάρυγγα ἐρεθισμοὶ, ἐπιεικέως τὰ παρ' οὖς ἐπάρματα.

Quibus ad fauces irritamenta fiunt, iis moderata aurium tubercula excitantur.

Ἐρεθισμὸς cùm vox sit ambigua & variæ notionis apud Hippocratem, & Galen. quodcunque naturæ irritamentum vires dissoluens significet, siue causam habeat prægressam, siue nullam, (vt scripsimus in epid.) hîc vellicationem quandam, aut morsum, ac pruriginem ex humoris in fauces illabentis acrimonia ortam, & dolorem prouocantem significare videtur, non secus ac aliquando cutis pruritum indicare (vt scribit Gal. Comm. 2. in lib de rat. vict. in morb. acut.) & ex causticis medicamentis morsum, & ex cucurbitulis offensionem Archigeni denotat apud †† Galenum. Ex hac igitur faucium irritatione, humoris cerebrum grauantis & in subiectas partes demissi iudicium sumitur, vt aph. 15. lib. 2. & ex ista humoris defluxione veluti quadam deriuatione, credibile est aurium tubercula alleuari. Quam in notionem non malè ἐπιεικέως accommodari videtur. Sunt qui per ἐρεθισμοὺς βῆχας βραχέα ἐρεθιζούσας, hoc est tusses leuiter irritantes, probabili ex aphorismis coniectura intelligant, vt quibus fauces irritantur à tussi, iis lenia circa aures tubercula fiant, ex Prorrh. 167. βήχια μετὰ πνευματισμοῦ ὄντα, τὸ παρ' οὖς ἀπαλλάσσει. Aut certè ἐρεθισμοὶ pro rubore, ac faucium flammea quadam incensione aut leui tumore sumuntur, qualia ἐρυθήματα in tuberculorum ad aures denunciatione passim inculcat Hippocrates, ex sursum repente sanguine cum spiritu. Atque iis iungi potest ἐπιεικέως, vt fecisse Caluum apparet, aut dubiam euentus (vt ferè fit) signifi cationem indicare. Præceptor Hollerius ἐρυθισμοὺ, & non secus ac ἐρυθήματα flammeos tumores indicare non infœliciter augurabatur, sed dictionis insolentia non minimùm suspecta est.

†† Lib. 3. de loc. aff.

[265] Φάρυγξ ἐπώδυνος, ἰσχνὴ, μετὰ δυσφορίης, ὀλέθριον ὀξέως.

Vehementer dolentes fauces, absq; tumore, cum labore & molestia, præceps exitium minantur.

Repetitur hæc sententia Prorrh. 86. sed hîc πνιγώδης malè omittitur, vt patet ex aph. 34. lib. 4.

[266] Οἷσι πνεῦμα ἀνέλκεται, καὶ φωνὴ πνιγμώδης, σπόνδυλός τε ἐγκάθηται, τουτέοισιν ἐπὶ τῇσι τελευτῇσιν οἷον συσπῶντός τινος τὸ πνεῦμα γίνεται.

Quibus spiritus retrahitur, & vox strangulabunda est, iis ceruicis vertebra intrò desidet, & ad exitũ velut ex conuulsione quadam respiratio ducitur.

Prorrheticum est 87. fusissimè à Galen. explicatum, istamque sententiam exposuimus nostris in lib. 2. epid. comment. Exemplarium magna pars σπόνδυλος ἐγκάθηται τουτέοισιν legit, quæ secuti sumus.

[267] Φάρυγξ βηχώδης ἐπ' ὀλίγον, καὶ κοιλίην κενεῇσιν ἀναστάσεσι, μετώπῳ ἀλγήματα, ψηλαφώδεες, ὀδυνώδεες. τὰ ἐκ τουτέων αὐξανόμενα, δύσκολα.

Fauces leuiter exasperatæ, & aluus inanibus exurrectionibus fatigata, frontis dolores in ægris palpantibus & more inuestigantium sensim contrectãtibus, aut dolore affectis, si quæ ex his increscũt, molestiam exhibent.

Ex Prorrh. 109. videtur desumpta sententia, & quibusdam partibus diminuta, indeque restituenda, & quæ ob diuersi generis casuum coaceruationem parum ad præsagij doctrinam conferat. Caluus ψηλαφώδεες, ὀδυνώδεες omisit.

[268] Τὰ κατὰ φάρυγγα ἰσχυρὰ ἀλγήματα, τὸ παρ' οὖς ἔπαρμα καὶ σπασμοὺς ἐργάζεται, καὶ τραχήλου καὶ νώτου ἀλγήματα.

Vehementes faucium dolores aurium tubercula & conuulsiones excitant, itemq; ceruicis ac colli dolores.

In faucium affectibus non necessariam esse conuulsionem ex superioribus decretis satis patere potest. At affecto neruorum principio, ad ceruicem ac dorsum (quæ ex spinali medulla riguos habent neruorum riuulos) noxiam pertinere æquum est, ac inde conuulsiones facilè præsentiri. Quòd si foras materia conuertitur, & ad aures diuertit, parotidas facit, si ad collum & dorsum spectat, ibi dolores & tumores excitat, ex aphor. 37. lib. 6. & 49. lib. 7. Caluus ceruicis & dorsi dolores in sequentem sententiam reiicit, quod etiam faciunt exemplaria nonnulla, secuti tamen sumus pluralitatem & omnes interpretes.

[269] Μετὰ πυρετοῦ ὀξέος, σπασμοὶ ὀλέθριον.

Conuulsiones cum febre acuta perniciem denunciant.

Conuulsiones in febre acuta non parum suspectæ sunt ex Hippocratis doctrina, vt patet ex aphoris. 66. libr. 4. & 26. libr. secundi & 57. lib. quarti, & priùs quoque ostendimus. Exemplaria quædam hanc sententiam cum prioris fine connectunt & sic legunt: καὶ τραχήλου καὶ νώτου ἀλγήματα, μετὰ πυρετοῦ ὀξέος καὶ σπασμοῦ, ὀλέθριον. Quam lectionem ex codicibus Vaticanis videtur secutus Caluus.

Ceruicis cubitorumq; dolores conuulsiones minantur, ex facie autem ad fauces ista procedunt.

[270] Τραχήλου καὶ πηχέων ἀλγήματα, σπασμώδεα. ἀπὸ προσώπου δὲ ταῦτα, καὶ κατὰ φάρυγγα.

A

Conuulsiones meritò denunciant neruosarum partium affectiones, si conspirante neruorum principio contingat, quod hæc verba indicant [ἀπὸ προσώπου δὲ ταῦτα] Galenus nanque in Prorrh. idem quod ἀπὸ κεφαλῆς significare scribit, quod etiam Prorrh. 104. effertur, ἄλλως τι ἢ ἀπὸ κεφαλῆς ὁρμῶντα. Progressum autem ex capite & facie, per fauces, in ceruicem, scapulas & cubitum ista denotant, ex Prorrh. 114.

Pallidis, gracilibus & crebra oris saliuatione laborātibus, in somnis sudores boni sunt. Nempe quidem & horum plurimos sudore leuari non improbādum. Quibus si dolores ad inferiora decumbant, toleratu faciles existunt.

[271] Ὠχροί, ἰσχνοί, πτυαλίζοντες, ἐν τουτέοισιν ἐν ὕπνοισιν ἱδρῶτες ἀγαθοί. πρῆγμα καὶ τῷ ἱδρῶτι κουφίζεσθαι, τοῖσιν πλείστοισιν οὐ πονηρόν; οἱ ἐς τὰ κάτω πόνοι τουτέοισιν εὔφορα.

B

Hæc valde sunt obscura, & in Prorrhetico superiori sententiæ connectuntur, varieque leguntur. Quin & ex Gal. Commentario huius lectionis varietatem petas licet, quæ etiam exemplaribus manu scriptis contestata est. Meliùs certè coniūgi videntur, & ad conuulsionum denunciationem (quamuis parum conferant) referri, vt ad Galeni mentem in Prorrhetico accedamus, cùm conuulsiones legitimis sudoribus iamiam superato morbo soluantur, & humorum transpositu ad inferiores partes leuentur. Caluus hanc sententiam codicum varietate plurimùm conturbauit, & ὄχλοι & ὠχροὶ legit, idemque sententiæ huius initium ἀπὸ προσώπου fecit.

In dorsi ac pectoris dolore, cruentæ mictionis suppressio, laboriosum exitum affert.

[272] Ἐν ἀλγήματι νώτου καὶ στήθεος αἱματώδης οὔρησις ἐπιστᾶσα, ὀλέθριος ἐπιπόνως.

C

Hoc præsagium ex obseruatione quadam enatum obscuram habet cognitionem, paruamq; doctrinæ complexionem. Cruenta vrina si propriè intelligatur, per quam sanguis demittitur, ea si subsistat, ex sanguinis grumis, & ex ea putrilagine cōcepto intus incendio, laboriosum & cum dolore exitium portendi æquum est, tuncque ad febrem attendendum est. Quòd si αἱματώδης οὔρησις dicitur quæ ἰξώδεα ὑδρα [illegible] demittit, velut omnibus in confesso esse testatur Galenus, & malè affectos renes & imbecillitate laborantes indicat, vnde & dorsi & pectoris, hoc est ventriculi dolor (sic enim sæpiùs apud Hippocr. sumitur) cōtingere potest, huius suppressio curata intemperie non ita molesta est. Dubium verò est num hîc per dorsi & pectoris dolores, earū partium nempe neruosarum, membranosarum & frigidarum perfrictionem aut rigorem indicet, quem vrinæ suppressio præcedere solet, vt ex Hippocrate apparet, (aph. 9. sect. 1. lib. 6. epid. & Prorrh. 110.**) in quo etiam antea cruentas vrinas damnauit. Atque ad huiusmodi affectiones promptè conuulsiones sequuntur, de quibus hîc agere videtur. ***Sententi. 22.*

D

Ceruicis dolor in omni quidem febre malum. In his verò pessimum in quibus etiam vehementis insaniæ metus est.

[273] Τραχήλου πόνος, κακὸν μὲν ἐπὶ πυρετῷ παντί. κάκιστον δὲ ἐν οἷσι καὶ ἐκμανῆναι ἐλπίς.

Repetitur iisdem verbis hæc sententia Prorrh. 73. Hippocrates quoque libr. primo epidemiōn ***, ceruicis dolores & capitis grauitates cum febre valde suspectas habet, & in phreniticis quidem conuulsiones cum æruginoso vomitu & præceps exitium accersere scribit. ****Stat. 2.*

Pectoris dolor cum febre, & aluus perturbata cum torpore, nigras deiectiones præsefert.

[274] Ἐπὶ στήθεος ἀλγήματι πυρετώδει, καὶ κοιλίη ταραχώδης, ναρκώδης, σημεῖα μελαινῶν ὑποχωρησίων.

E

Quod semel est in quibusdam ægris obseruatum, id malo prædictionis exemplo ad vniuersi generis naturam refertur. Signorum nanque diuersi generis complexio, ad cuiusq; proprios fontes deducenda est, non temerè ad vniuersas notionum quæstiones (si rerum vsum quærimus) accommodanda. Hîc igitur aluus perturbata & diarrhœa in pleuriticis doloribus & peripneumonicis significatur, quæ vt vires exoluit & hepatis imbecillitatem indicat, ita non necessariò nigras deiectiones conuehit, nisi ex bilis adustione quæ in atram vertitur. ναρκώδης autem κοιλίη cùm ad varias causas referatur, hîc sentiendi facultatem sopitam sequi videtur, etsi δακνώδης quidam legunt, vt ad biliosarum deiectionum morsum ac irritamentum referant, ex sentent. 83. antea adscripta.

Vbi fauces in morbis acutis graciles sunt, paruæ ac dolentes, atque vbi os hiarit, si gracile appareat, nec facilè contrahi possit, mentis emotionem metuere oportet, indeq; succedens phrenitis perniciosa est.

[275] Τὰ ἐν ὀξέσι κατὰ φάρυγγα ἰσχνὰ, μικρὰ, ὀδυνώδεα, ὅτε χάνοι μὴ ῥηιδίως συνάγοντι ἰσχνὰ, παράκρουστικά. ἐκ τουτέων φρενιτικοὶ, ὀλέθριον.

F

Ex variis colli & faucium affectionibus longo sententiarum ambitu decursis, & ad anginam sensim irrepentibus, tandem ad anginæ genus periculosum deuenit, quod in Prognostico describitur, vbi neque in ceruice, neque in faucibus, alicuius præter naturam affectus signa conspicua eduntur. Et huius sententiæ explicatio ex Prorrhet. 11. (vnde huc translata videtur) peti debet. Quod sanè me impulit vt μικρὰ, ὀδυνώδεα, ad τὰ κατὰ φάρυγγα referrem & disparem, non, vt cæteri interpretes, coniungerem. Neq; enim in huiusmodi angina modicus inest dolor, cùm ex Hippocr. in Prognostico plurimum molestiæ & negotij exhibeat. Quin potiùs his verbis indicatur nullum subesse in externis colli partibus ad fauces pertingentibus, tumoris aut doloris sensum. Nam etsi per φάρυγγα ἰσχνὰ Hippocrates, vt sæpe aliàs, fauces minimè tumentes, sed graciles intelligit, voluit tamē etiam externum colli prospectum adhibere, vt nullo apparente in his partibus proprio affectu, promptior ex neruorum principio offensa peteretur, vnde & mentis emotio & phrenitis penderent. Quæ etsi non necessariò ad huiusmodi anginæ genus consequuntur, præsens tamen exitium denotant, vt scribit Galenus. Atque ea verba mihi respicere videntur quod in Prognostico scribitur, ὁκόσαι μήτε ἐν τῇ φάρυγγι μηδὲν ἔκδηλον ποιέουσι, μήτ' ἐν τῷ αὐχένι. Quinetiam vt externam colli faciem prospectandam admoneret, adiunxit ὅτι χάνοι μὴ ῥηιδίως συνάγοντι ἰσχνά, vt significaret ore adaperto nullum subapparere tumorem aut molem in faucibus, neque tamen os claudi aut adduci posse, vt latens quoddam vitium valde suspectum faceret. Ita quæ intus hîc adaperto ore præmonstratur gracilitas, priùs illis verbis in externarum colli partium specie in considerationem veniret, vbi nullus tumoris, doloris, aut molis sensus perciperetur. Etsi in quibusdam exemplaribus manu scriptis, ἰσχνὰ in his vltimis verbis desideratur, nec eius vestigia vlla in Prorrhetico apparent. Quòd si quis hoc in præsagio exemplarium aut interpretum authoritatem non dedignatur, & μικρὰ ὀδυνώδεα coniungere velit, is gutturis affectum præfocantem, ac etiam sine dolore tumorem obaudire poterit, velut aph. 34. lib. 4. causas easdem ex Galeno inducens. Caluus pro ἰσχνὰ συχνὰ legisse videtur.

G

Vbi febricitanti fauces exulcerātur, si aliud quoq; ex grauioribus signis affuerit, periculum denunciandum est.

[276] Φάρυγξ ἑλκουμένη ἐν πυρετῷ μετ' ἄλλου σημείου τῶν δυσκόλων, κινδυνῶδες.

H

Hæc sen-

A Hæc sententia experientia confirmatam habet veritatem. Febres enim sunt periculosissimæ, in quibus fauces aut exulcerantur, aut inflammantur. Humoris enim malignitatem, feruorem & acrimoniam indicat, siue à capite, siue aliunde in fauces irruat, vnde & febres creantur grauissimæ, & sæuissima inducuntur symptomata, crebræ virium exolutiones, ἆσαι & continentes corporis inquietudines, iactationes, quandoque etiam totius corporis colliquationes, tum demum ita exulceratis faucibus nihil deglutire possunt. Quod autem hîc σημεῖον δύσκολον, πονηρὸν in Prognost. dicitur, vbi his verbis ista sententia repetitur. φάρυγξ δὲ ἑλκουμένη σὺν πυρετῷ δεινόν, ἀλλ' ἤν τι καὶ ἄλλο σημεῖον ἐπιγένηται τῶν προκεκριμένων πονηρῶν εἶναι, προλέγειν ὡς ἐν κινδύνῳ ἐόντος τοῦ ἀνθρώπου.

277 Ἐν πυρετοῖσιν ἐξαπίνης πνίγεσθαι, καὶ καταπίνειν μὴ δύνασθαι, χωρὶς οἰδήματος, κακόν.

Per febres repente strangulari, & deuorare non posse, citra tumorem, malum est.

B Eam quoq; anginæ speciem hic respicere videtur de qua agitur aph. 34. lib. 4. & 60. lib. 7. Et hunc locum propriè quidem mihi respexisse videtur Celsus cùm scribit. Neque is seruari potest, qui sine vllo tumore febricitans subitò strangulatur, aut deuorare saliuam suam non potest. Neque enim alibi difficilis deglutitionis mentio subit.

278 Τράχηλον ἐπιστραφῆναι μὴ δύνασθαι, μηδὲ καταπίνειν, θανάσιμον ὡς τὰ πολλά.

Collum neque conuerti, neq; deuorare posse, plærunque lethale.

Quin & alterum anginæ genus ex vertebrarum colli peruersione attingitur, quod pluribus lib. 2. epid. aperuimus, & ex aph. 35. lib. 4. & 61. lib. 7. desumitur, & his verbis disertè expressit Celsus. Cuíve in eodem febris corporisque habitu ceruix conuertitur, sic vt deuorare æquè nihil possit. Hoc enim præsagium in febre intelligendum venit, etsi eius nulla hîc fiat mentio, quòd de acutis agatur. Hîc verò vt in aphorismis tumor non excluditur, vt inde inflammationem colligas, & maiorem neruorum, vicinorum & colligatorum corporum contractionem coniicias. C Quanquam exemplaria quædam istas duas sententias simul coniungunt, quod fecisse Caluum apparet, neque κακὸν priori sententiæ addidisse, sed legisse τὸ τράχηλον.

279 Ὑποχόνδριον δὲ χρὴ μαλθακὸν εἶναι, καὶ ἄπονον καὶ ὁμαλές. φλεγμαῖνον δὲ ἢ ἀνωμάλως ἔχον, ἢ ἀλγοῦμενον, σημεῖον ἀρρωστίης ἐστὶν οὐκ εὐήθεος.

Præcordia verò sine vllo doloris sensu æqualiter mollia esse oportet. At inflammatione tentata, aut inæqualiter affecta, aut dolore vexata, non contemnendæ ægritudinis notas præseferunt.

Ordine quodam ad præcordia delapsus, eorum affectiones attingit, & ferè ex Prognostico repetit.

280 Οἴδημα δὲ ἐν ὑποχονδρίοισι σκληρόν τε ἐὸν καὶ ἐπώδυνον, κάκιστον μὲν εἰ παρὰ πάντων εἴη τῶν μερέων. D τῶν δὲ ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρεος, ἀκινδυνώτερον δὲ ἐκ τῶν ἀριστερῶν. σημαίνει δὲ ἐν ἀρχῇ μὲν τὰ τοιαῦτα θάνατον σύντομον. ὑπερβάλλοντα δὲ τὰς εἴκοσι, τοῦ πυρετοῦ μένοντος, ἐμπύησιν. γίνεται δὲ τοῦτο ἐν τῇ πρώτῃ περιόδῳ. ῥῆξις αἵματος διὰ ῥινῶν κάρτα ὠφελεῖ. τὰ γὰρ πολλὰ κεφαλαλγέουσι πονέουσι, καὶ ὄψις ἀμβλύνεται. καὶ μᾶλλον εἰς ταῦτα E προσγίνεσθαι προσδέχου τὴν ῥῆξιν. ἡλικίῃσι δὲ πέντε καὶ τριήκοντα ἐτέων. τοῖσι δὲ πρεσβυτέροισιν, ἧσσον.

Præcordia verò tumida, dura ac dolentia, si in vniuersum sic affecta sunt, maximum quidem malũ portendunt: si verò altera parte duntaxat, ex sinistra minus periculum impendet. Cæterùm per exordia quidem mortem prope affore ista denunciant, vbi verò vigesimum diem superarunt, & febris detinuerit, in pus vertuntur. Atque intra primum circuitum istud contingit, ac sanguinis è naribus fluxus plurimùm cõducit. Etenim plærunq; his caput dolet, & oculorum acies hebescit: atque tum sanguinis eruptio magis expectari debet, idq; circa quintum & trigesimum ætatis annum. In senioribus verò non item.

Locus ex Prognostico notus est vnde ista sunt petita. * Celsus etiam præcordia inflammata, dolentia, dura, tumida, intenta, suspecta habet, magisque si hæc dextra parte quàm sinistra sunt. Caluus istud εἰ παρὰ πάντων εἴη τῶν μερέων parum expressit, & τὸ παρὰ πάντων legisse videtur. Meliusque scribitur in Prognostico, εἰ παρ' ἅπαν εἴη τὸ ὑποχόνδριον. Quod sequitur γίνεται δὲ τοῦτο, ambiguum est quonam referatur. Codices publicati prioribus coniungunt. Nos ad vtrunque accommodamus, & potissimùm ad sanguinis eruptionem ex Prognostico retulimus, ex quo etiam melius legatur, γίνεται δὲ τοῦτοισιν ἐν τῇ πρώτῃ περιόδῳ ῥῆξις αἵματος διὰ ῥινῶν, contra tamen omnium codicum fidem. Omnes enim γίνεται δὲ ἐν τῇ πρώτῃ περιόδῳ legunt, & duo vetustissimi Regij manu scripti hîc subsistunt omninoque deficiunt, nihil de sanguinis ex naribus fluore apponentes, F etsi locum ex Prognostico integrum maximè adscribi oportuit. Quæ etiam calamitas ad Vaticana exemplaria permanauit, vt satis patet ex Caluo, qui hîc quoq; Coacarum Prænotionum interpretationi finem imposuit, nulla hiatus aut vastitatis alioqui vel minima iniecta suspicione, quod per sanè mirum mihi videtur. Nos verò, etsi nihilò sumus meliore fortuna, omnem tamen aleam subire oportet, & reliqua spatia emetiri.

*Cap. 4. lib. 2.

281 Τὰ μαλθακὰ δὲ καὶ ἀνώδυνα τῶν οἰδημάτων, χρονιώτερα δὲ τὰς κρίσιας ποιέεται, καὶ ἧσσόν ἐστιν ἐπικίνδυνα. τὰς δὲ ἑξήκοντα καὶ ταῦτα ὑπερβάλλοντα, τοῦ πυρετοῦ G μένοντος, ἐμπυοῦται. παραπλήσια δὲ σημαίνει τοῖσιν ἐν ὑποχονδρίοισι καὶ τὰ περὶ κοιλίην, πλὴν ἧσσον ἐκπυοῦται ταῦτα ἐκείνων, ἥκιστα δὲ ὑπὸ ὀμφαλόν. καὶ γίνεται δὲ ταῦτα μὲν ἐν χιτῶνι, τὰ δὲ ἄνω κεχυμένα. θανάσιμα δ' ἐστὶν αὐτῶν, ὅσα μὲν εἴσω ῥαγῇ. τῶν δὲ λοιπῶν ἐμπυημάτων, τὰ μὲν ἔξω ῥηγνύμενα, βέλτιστον μὲν ὡς εἰς ἐλάχιστον καὶ ὀξύτατον συλλέγεσθαι. τὰ δὲ εἴσω, μήτε ὄγκῳ, μήτε πόνῳ, μήτε χρώματι διάδηλον ἔξω ποιέει. H ὃ δὲ ἐναντίον κάκιστον. ἔνια δὲ τούτων διὰ πάχος πύου, οὐ διασημαίνει.

At verò molles & doloris expertes tumores, longiore spatio finiuntur, nec ita graue periculum afferunt. Quòd si neque intra sexaginta dies desinunt, ac febris detinet, suppurationem expectare oportet. Idem verò haud secus quàm in præcordiis perpenditur in tumoribus qui circa ventrem fiunt, nisi quòd hi quàm illi minùs suppurant, minimùm verò qui sub vmbilico constituuntur. Atque hi quidem in tunica concluduntur, illi autem sursum diffundũtur. Ex quibus etiam mortẽ magis afferunt, quicunq; intrò rumpuntur. Reliquas autẽ suppurationes quæ quidẽ foras erumpunt, maximè sanè conducit, in quàm exiguum & acutissimum locum colligi. Quæ autem intrò vergunt, vt neque tumore, neque dolore, neque colore, manifestas foris notas edant. Quod verò contra fit, pessimum est. Harum autem quædam propter puris crassitudinem nullam de se significationem ostendunt.

At recẽtes præcordiorũ tumores inflammationis expertes, ac dolores qui in ipsis fiunt, murmur circa præcordia exortum soluit, sed potissimùm quidẽ vbi per vrinas ac deiectiones elapsum fuerit, sin minùs, vbi etiam hoc ipsum trãsmissum fuerit. Quinetiam ad infernas sedes deuolutum iuuat.

Τὰ δὲ πρόσφατα τῶν ἐν τοῖσιν ὑποχονδρίοισιν ἐπαρμάτων, ἢν μὴ σὺν φλεγμονῇ ᾖ, καὶ τοὺς ἀπ' αὐτῶν πόνους λύει βορβορυγμὸς γιγνόμενος ἐν ὑποχονδρίῳ, καὶ μάλιστα μὲν διεκπεσὼν σὺν οὔρῳ καὶ διαχωρήματι. εἰ δὲ μὴ καὶ αὐτὸς διαπεραιωθείς. ὠφελεῖ δὲ καὶ ὑποκαταβὰς ἐς τὰ κάτω χωρία.

χρονιώτερα] χρονιωτέρας ex manu scriptis codicibus & Prognostico legimus, & libello περὶ κρισίων vbi istud repetitur. Atque ex eodem præconio & melioribus codicibus publicatis, καὶ ἤσσον ἐπικίνδυνα scripsimus. Celsus cap. 7. lib. 2. ista sic expressit, At si præcordia tumorem mollem habent, neque habere intra sexaginta dies desinunt, hæretque per omne id tempus febris, tum in superioribus partibus fit abscessus.

ἥκιστα δὲ τὰ ὑπ' ὀμφαλὸν] Sic in epid.[*] suppurationes vmbilico circunscribit Hippocrates. τοῖσιν ἐμπυήμασιν ὀμφαλὸς ὅρος. Celsus. Cumque omnis longus tumor ad suppurationem ferè spectet, magis eò tendit is, qui in præcordiis, quàm is qui infra est.

[*] Lib. 6. sect. 2.

καὶ γίνεται ταῦτα μὲν] Aptè sanè videntur ista ad suppurationum differentiam referri, vt partim quidem ad cutem prorumpãt, partim verò profundum & interiora petant. Quod scripsit Gal. in Progn. ἀθροίζεται δὲ τὸ καθ' αὐτὸ πῦον, ὁτὲ μὲν ὑπὸ τῷ δέρματι, πολλάκις δὲ τῷ βάθει, vt τὸ ἄνω, partium corporis superficiem respiciat, ἐν χιλῶνι verò τὸ βάθος, interiorem latitudinẽ quæ peritonæo circunscribitur.

θανάσιμα δὲ ἐστὶν αὐτῶν] Tumores omnes tolerabiliores sunt qui extra vergunt, quàm qui intrò procedunt, vt satis patet ex Prognostico. Sunt tamen & suæ vtrisque leges. Nam qui foras vertuntur, minima mole concludi, maximeque extra vergere, & in acutum fastigiati debent. Et in epidemiis, φύματα ἔξω ἐξοιδέοντα, καὶ τὰ ὀξέα, καὶ τὰ κορυφώδεα probat. Qui verò intus excitantur, maximè probantur, si in externa superficie nullas sui manifestas notas edant, neque tumore, aut dolore, aut colore, significationem vllam præbeant, sed intus contrahantur. Quas suppurationum leges his verbis[**] Celsus expressit. Ex suppurationibus verò hæ tolerabiles sunt, quæ in exteriorem partem feruntur & acuuntur. Et ex his quæ intus procedunt, hæ leuiores, quæ contra se cutem non afficiunt, eamque & sine dolore esse, & eiusdem coloris, cuius reliquæ partes sunt, sinunt esse. Idem, Ex suppurationibus hæ pessimæ sunt, quæ intus tendunt, sic vt exteriorem quoque cutem decolorent. Ex his deinde, quæ in exteriorem partem prorumpunt, quæ maximæ, quæque planissimæ sunt.

[**] Cap. 8. lib. 2.

διὰ πάχος πύου] Duæ sunt puris intus delitescentis causæ, puris crassitudo, & loci quo concluditur densitas, aph. 41. lib. 6. proditæ, & à Galeno in Prognostico repertæ, dum scribit: μὴ φθάσαι πῦον εἰς τὴν ἐκτὸς χώραν ἀφικέσθαι διὰ γλισχρότητα, ἢ πάχος, ἢ τὴν τοῦ περιέχοντος χιτῶνος πυκνότητα.

τὰ δὲ πρόσφατα] Idem disertis pene verbis ex Prognostico repetitum, & ex aph. 73. lib. 4. expressum. Celso verò adumbratum cap. 3. lib. 2. sed non sine manifesto vitio nostrorum omnium codicum. Sic enim locus legendus est, Si non inflammatio in superioribus partibus dolorem tumoremque fecit, bonum signum est sonus ventris inde ad inferiores partes deuolutus, magisq; etiam si sine difficultate cum stercore excessit. Aut certè vt volunt quidam scribendum, Si sine inflammatione in superioribus partibus, dolorem tumoremq; quid fecerit, bonum signum est sonus ventris, &c. Quam lectionẽ Castellani codex & Pantinus retinent.

Præcordiorum pulsus cum turbatione mentem emouet, idq; præcipuè si oculi frequenter moueantur.

[282] Σφυγμὸς ἐν ὑποχονδρίῳ μετὰ θορύβου παρακρουστικὸν, καὶ μᾶλλον ἢν ὄψιες πυκνὰ κινέωνται.

Mentis perturbationem aut delirium non solùm elicit in Prognostico Hippocrates, sed & insaniam expectandam significat, idemque præsagium secutus est Celsus, cùm scribit[***], Protinus timendam insaniam vbi quis venas concitatas habet præcordiis duris & tumentibus. Vbi etiam oculorum frequentem motum addit.

[***] Cap. 7. lib. 2.

Oris vẽtriculi dolor ac præcordiorum pulsus cum febre in qua totus corporis habitus perfrigeratur, malum denunciant, idque præsertim si cum tenuibus sudoribus contingunt.

[283] Καρδίης πόνος καὶ σφυγμὸς ὑποχονδρίων, πυρετοῦ περιψυχθέντος, κακὸν, ἄλλως τε κἢν ἐφιδρῶσιν.

πυρετοῦ περιψυχθέντος] Phrasis est ex Prorrh. repetita, febrem indicans quæ interna depascitur (externo corporis habitu perfrigerato, quod est malignæ febris certissimum indicium. Cùm autem per se mala sint quæ concursionem istam faciunt, hoc symptomatum inter se concursu certior pernicies intenditur. Vitiosa sunt autem exemplaria quæ ὑποχονδρίῳ & ἐφιδρῷ legunt.

Ingruentes ad præcordia dolores, cùm alias praui sunt, tum verò si aluos profundant. Deteriores autem si paruo tempore fiant. Quin & inde suborta ad aures tubercula, aliæque suppurationes malignitatem præseferunt.

[284] Ἐς ὑποχόνδριον ἐμπίπτοντα ἀλγήματα, ἄλλως τε πονηρὸν, καὶ ἢν κοιλίας καθυγραίνῃ. κάκιον δὲ ἐν ὀλίγῳ γινόμενα. καὶ τὰ παρ' οὖς τε ἀνιστάμενα ἐκ τουτέων, κακοήθεα. καὶ τὰ ἄλλα ἐκπυήματα.

Magnam & periculosam præcordiorum ac hepatis inflammationem esse oportet, quæ recenter orta, paruoque tempore adeò vehementer vires affligat & aluum profundat. Aliôqui sanè in huiusmodi casibus aluus suppressa plurimùm damnatur, quod etiam postea docet. Et Gal. Comm. 2. in Prorrh. in hepatis inflammatione aluum effusam suspectam esse satis testatur. Quin & inde oborta ad aures tubercula aliæque suppurationes, morbum producunt, humorumque malignitatem & irritum naturæ conatum denotant.

Oris ventriculi dolores cum intestinorum cruciatu, interaneorum animalia deiiciunt.

[285] Καρδιαλγικὰ καὶ μετὰ στρόφου, κοιλίης θηρία καταρρήγνυται.

Ista de lumbricis aluum infestantibus accipi, testatur quod scripsit Hippocrates in epidemiis.[****] τὸ θηριῶδες φθινοπώρου καὶ αἱ καρδιαλγίαι. τὸ θηριῶδες nanque & θηρίον de lumbricis aluum torquentibus Hippocrati dici ostendimus nostris in lib. 2. epid. Commentariis, vbi & huius sententiæ meminimus, indeque explicatio peti debet. Intestinorum autem cruciatus & tormina (quæ per στρόφους intelligimus) ob vehementem morsum fiunt (vt scribit Gal. Comm. ad aph. 11. lib. 4.) interdum quoque à flatibus.

[****] Lib. 6. sect. 1.

Oris ventriculi dolor seniori crebrò adueniens, repentinam mortem denunciat.

[286] Καρδίης ἄλγημα πρεσβυτέρῳ πυκνὰ ἐπιφοιτέον, θάνατον ἐξαπίναιον σημαίνει.

Vehemen-

A Vehementem & frequentem esse oportet otis ventriculi dolorem, qui ob nimis exquisitum eius sensum ac debilitatem, eamque quam habet partium consensione cum corde conuenientiam, in senibus repentinum minatur exitium. Quod ob vitalis facultatis imbecillitatem & præcipitem virium lapsum, dissipatis spiritibus, & conferto affluxu suffocato calore, velut in syncope & ἐκλύσει accidit aph. 41. lib. 2. πυκνῶς verò pro πυκνὰ in quibusdam codicibus scriptum vitiosum est, & ἐπιφοιτέον pro ἐπιφοιτέων Ionicum est, vt & ἐξαπίνεον pro ἐξαπιναίων in codicibus publicatis malè scribitur.

287 Οἶσιν ὑποχόνδρια μετέωρα ἐξίζεται, κοιλίης ὑποστάσις, κακόν. μάλιστα δὲ φθινώδεσι τῶν μακρῶν, καὶ οἶσι κοιλίαι ὑγραίνονται.

Præcordia sublata subsistente aluo, malum denũciant, præcipuè verò in his qui ex lõgo interuallo cõtabescunt, & quibus alui diffluunt.

B ὑποχόνδρια μετέωρα, τὰ ἐμπεφυσημένα ἢ φυσώδη vocat Galenus in aphor. 64. lib. 5. dicunturque tumida & inflata, aut in altum sublata, τὰ ἐπαιρόμενα, sublimia & intumescentia ex aliquo præter naturam affectu. ὑπόστασις autem κοιλίης pro remorata & subsistente aluo ponitur, & in omnibus codicibus constantissimè retinetur idem significans quod ἐπίστασις, aut certè κοιλίης ἐπιστάσιος legẽdum, quæ phrasis aliòqui Prorrhetici authori perfamiliaris est, qua subsistentem & suppressum aluum indicat. Quam etiam notionem secutus videtur Cornarius & reliqui interpretes. Sunt qui ὑποστάσιος κοιλίης legunt. φθινώδεες autem τῶν μακρῶν qui ex longis interuallis & iam diu contabescunt intelligi videntur, aut qui propè consenescentibus ac diu trahentibus morbis tabitudinem contraxerunt, & ita inueteratum malum corporis habitum compararunt, vt intumescentibus vitalitatis penetralibus, velut iam fatiscentibus viribus, aluo fusa & humescente colliquescunt.

288 Ἐν ὑποχονδρίῳ φλεγμονὴ ἀποπυητικὴ ἐστιν, οἷς C περὶ τὸν θάνατον μέλαινα διαχωρέει.

Quibus præcordia inflammatione tentãtur, & pus colligunt, iis sub mortem nigra deiiciuntur.

Nigras deiectiones vocat, quæ sunt sanguini atro non dissimiles, aph. 21. lib. 4. aut qualis fex sanguinis & limus, quales solent in hepaticis affectibus deturbari, ex superassato sanguine, vt scribit Gal. libr. 5. de loc. aff. atque eæ plærunque sunt lethales. Cæterùm codices editi omnes istam sententiam superiori coniungunt, & cum aluo effusa præcordiorum inflammationẽ ponunt, vt Prorrh. 155. aptè congruere videatur. ἐκ φροφωδέων ὑπόστασις ἰλυώδης, ὑπόπελιος, κακή. ἆρά γε ἐκ τῶν ὑποχονδρίων ὀδυνᾶται δοκέω δὲ ξίον; ἐκλύονται. Ista nanque de hepaticis, vt & περόγνωσιν istam de iecoris inflammatione intelligi, nemini est dubium. Nos tamen membranarum reconditarum lectionem secuti sumus.

289 Ὑποχονδρίων συντάσις μετὰ κώματος ἀσώδεος, κεφαλαλγικῷ, τὰ παρ' οὖς ἐπαίρει.

Præcordiorum contensio cum sopore & incontinenti corporis iactatione, capitis dolore vexato, tubercula ad aures excitat.

D Ex Prorrh. 169. vbi eadem sententia repetitur, explicatio sumi debet. κώματος autem legimus ex manu scriptis codicibus cum interpretibus. καύματος tamen habent exemplaria omnia publicata, sed in Prorrh. κώματος leg.

290 Μετὰ ὑποχονδρίων ἔπαρσιν, τοῖσι χολώδεσι πνεῦμα μέγα καὶ πυρετὸς ὀξὺς, τὰ παρ' οὖς ἐπαίρει.

Ex præcordiorum tumore, biliosis spiratio magna & febris acuta, tubercula ad aures suscitat.

Adumbrata est hæc sententia Prorrh. 164. & antea hoc in præsagio sent. 107. quodammodo expressa, sent. verò 126. disertis verbis repetita. Hîc verò πνεῦμα μέγα dicit, spirandi difficultatem in his obaudiens quos πνευματευμένους aliàs & πνευματίας vocat, τοὺς μέγα καὶ πυκνὸν ἀναπνέοντας. πνευματώδεις in Exegesi dicuntur, etsi aliòqui πνευματώδεις ἐμπεφυσημένοι, & qui magnam flatuum copiam ventre colligunt, dicuntur aph. 72. lib. 5. & Comm. 3. in Prorrhet. χολώδεες etiam nuncupantur (ac fortè χλοώδεες) quos ἰκτερικοὺς in Prorrhetico dixit, ex bilis suffusione nomenclaturam adeptos, qui tamen parum aut nihil ad parotidum sublationem conferunt, E vt & in biliosis febribus & acutis cum magna spirandi difficultate, potiùs eruptionis sanguinis ex naribus, quàm abscessuum ad aures spem haurias. Quod etiam in præcordiorum tumore contingit, vt tubercula ad aures exoriri rari sit in his exempli.

291 Ἐν ὑποχονδρίων ἀλγήματι ὑποβορβορύζοντι, ὀσφύος ἄλγημα ἐπιγινόμενον ἐν πυρετοῖς, κοιλίας ἐπιπολὺ καθυγραίνει, ἢν μὴ φῦσα καταρραγῇ, ἢ οὔρου πλῆθος ἔλθῃ.

In præcordiorum dolore cum aliquo murmure, succedens lumborum dolor in febribus, aluos plærunque humectat, nisi flatus eruperit, aut vrinæ copia prodierit.

Placitum est 73. lib. 4. aphorismorum huc omninò translatum, ac paulò ante superiore quadam sententia ex Prog.* expressum. Quod effecit vt ἐν ὑποχονδρίων ἀλγήματι ὑποβορβορύζοντι simul iungerem, adstipulantibus codicibus manu scriptis, quæ malè in F publicatis exemplaribus disparantur. Cur autem ἐν πυρετοῖς addatur, ex Gal. in aph. petas licet. *Sentent. 281.

292 Ἐπὶ ὑποχονδρίῳ χρονίῳ, καὶ κοιλίῃ δυσώδει, παρ' οὖς ἀπόστημα κτείνει.

In præcordiis ex longo interuallo afflictis & graueolente aluo, subnatum ad aures tuberculum, mortem adfert.

ὑποχόνδριον χρόνιον hîc vocat quæ in Prorrh. ὑποχόνδρια μετέωρα χρονιώτερα, quemadmodum ὑποχόνδριον χρόνιον antea sumpsit Caluus sent. 128. Sic κοιλίην δυσώδη, τὸν εἰλεὸν δυσώδη, quonamcumque modo fœtidum tenuioris intestini morbum intelligas. Ex Prorrh. enim 158. repeti videtur hæc sentẽtia, & antea lõgè meliore notione expressa sent. 201. vt certè nõ leuiter suspecta sit hęc scriptio.

293 Τοῖσιν ἀπὸ ὑποχονδρίων ἀλγήμασιν κοιλίη κατὰ μικρὸν ὑπόγλισχρα διαδιδοῦσα, βραχέα κοπρώδεα G ἐκχέει, ἆρά καὶ αἱμορραγεῖ.

Ex præcordiorum doloribus aluus aliquantum viscida paulatim transmittens, stercoracea pauca effundit, ac fortassis sanguinem profundit.

Nil necesse est sanguinis profusionem consequi, vt ne ad confectam illam diuersi generis symptomatum concursionem, quæ Prorrh. 146. describitur, ac etiam postea iisdem verbis hoc in Præsagio repetitur, vnde quodammodo decurtata hæc sententia videtur. Codices publicati ὀχλοῖοι pro ἐκχέοι legunt. ὀχλοιοῦσθαι sanè apud Hippocratem pro χλωραίνεσθαι, quod est ex pallido virescere, ex Galeni interpretatione significare scripsimus nostris in lib. 2. epid. Comment. & fusiùs in OEconomia Hippocr. eique dictioni frequens addiximus testimonium, quod in ὀχλοιοῦν non temerè reperias. Ac fortassis tam varia huius dictionis scriptio, non minimam vitij suspicionem iniicit. In Prorrh. enim ἐκλύονται scribitur, & in hoc præsagio (vbi eadem Prorrh. sententia repetitur) ὀχλοιοῦνται. Qua dictione cutis color ex viridi pallescẽs aut flauescens indicatur, quòd in hac cõcursione bilis quædam sit refusio.

294 Οἶσιν ἐξαίφνης ἀπυρέτοισιν ἐοῦσιν, ὑποχονδρίου H καὶ καρδίης πόνος, καὶ περὶ σκέλεα καὶ κάτω μέρεα, καὶ κοιλίη ἐπαίρεται, λύει φλεβοτομίη, καὶ κοιλίης ῥύσις. πυρέξαι βλαβερὸν τούτοισι. μακροὶ γὰρ οἱ πυρετοὶ καὶ ἰσχυροὶ γίνον-

Quos de repente absq; febre pręcordiorum aut oris ventriculi dolor, aut crurum, & inferiorum partium affligit, aluúsque intumescit, venæ sectio, aut alui fluxus solutionem adfert. Iis febricitare noxium est. Nam & longæ & vehementes febres subnascun-

tur, ac tusses, & spirandi difficultas atque singultus fiunt. Quibus in solutionem spectantibus, vehemens coxarum dolor, aut crurum, aut purulenta sputatio, aut oculorum orbitas succedit.

ται, καὶ βῆχες, καὶ πνεῦμα, καὶ λυγμοὶ γίνονται. λύεσθαι δὲ μελλόντων τούτων, πόνος ἰσχυρὸς ἰσχίων, ἢ σκελέων, ἢ πύου πτύσις, ἢ ὀφθαλμῶν στέρησις ἐπιγίνεται.

Non temerè præcordiorum & oris ventriculi repentinus dolor fluxionis magnitudinem arguens, sanguinis missione, aut alui tumor fluore soluitur. Reliqua verò solutionum exempla humorum depositum testantur, & plærunque in morbo magnam habent vim & liberationis famam, vt libr. 2. epid. videre est. Ista verò sententia quodammodo exprimi videtur libello περὶ κρισίων his verbis: ὅσοισι ὀδύναι γίνονται ἐξαπίνης, τὸ ὑποχόνδριον ἐπηρμένον αὐτῷ, καὶ ἐὰν περὶ τὴν νόσον πλευρῶν περισκελέες αἱ ὀδύναι γίνονται, τουτέοισι λύσις φλεβοτομίη καὶ κάθαρσις κάτω. οὐ γὰρ λαμβάνει ὁ πυρετὸς ἰσχυρὸς ἀδυνατούντων τῶν χωρίων. Qui locus tamen vitiosè scribitur in nostris codicibus, & pro περισκελέες ὀδύναι, ἢ περὶ σκέλεα ὀδύναι, ex hoc loco scribendum videtur, etsi περισκελέες ὀδύναι graues & vehementer irritantes dolores dici possunt, quemadmodum sumpsit Cornarius.

Qui præcordiorum doloribus, oris ventriculi, iecoris, ac earum quæ sunt circa vmbilicum partium conflictantur, cruenta alui deiectione liberantur, secus autem, moriuntur.

295 Οἷσιν πόνοι ὑποχονδρίων, καρδίης, ἥπατος, τῶν περὶ ὀμφαλὸν μερῶν, αἵματος διαχωρήσαντος, σώζονται, μὴ διαχωρήσαντος δὲ, θνήσκουσιν.

Vt non necesse est huiusmodi partium dolores cruenta egestione liberari, ita nimis temerè enunciatum est aluo cruenta non egerente mortem affuturam. Certum est tamen plurimi & synceri sanguinis interdum ex aluo egestionem, vniuersum corpus plærunque euacuare, haud secus quàm per hæmorrhoidas aut muliebre profluuium contingit, vt scribit Galen. libr. 2. & 5. de loc. affect. eamque διαπήδησιν αἱματηρὰν vocant medici. Aliòqui sanguis extra vasa contentus putrescit, & in grumos coit, exitiumque creat.

Præcordia non mollia, & facies bene habita, non nisi liberali sanguinis ex naribus profluuio, aut conuulsione, aut coxendicum dolore, solutionem accipiunt.

296 Οἷσιν ὑποχόνδρια λαπαρὰ δὲ, πρόσωπον ἐρρωμένον, οὐ λύονται χωρὶς αἵματος ῥύσιος ἐκ ῥινῶν πολλοῦ, ἢ σπασμοῦ, ἢ ὀδύνης ἰσχίων.

Hîc truncata videtur sententia & ex libro περὶ κρισίων & libr. 2. epidemiῶn. integra apponenda. ἐὰν αἱ φλέβες σφύζωσι καὶ τὸ πρόσωπον ἐρρωμένον ᾖ καὶ ὑποχόνδρια μὴ λαπαρὰ, ἀλλὰ ἐπηρμένα, χρονίη ἡ νοῦσος, καὶ ἄνευ σπασμοῦ οὐ λύεται, ἢ αἵματος πολλοῦ ἐκ τῶν ῥινέων ῥύσιος, ἢ ὀδύνης ἰσχυρῆς. Et lib. 2. epid.* ἢν αἱ φλέβες σφύζωσιν ἐν τῇσι χερσὶ, καὶ τὸ πρόσωπον ἐρρωμένον, καὶ ὑποχόνδρια μὴ λαπαρὰ ᾖ, χρονίη ἡ νοῦσος γίνεται. ἄνευ σπασμοῦ οὐ λύε), ἢ αἵματος πολλοῦ ἐκ τῶν ῥινῶν, ἢ ὀδύνης ἐς ἰσχία. Quibus etiam ferè respondet sent. 128. antea hoc præsagio commemorata. Nam quibus verbis hæc eadem sententia repetitur in fine libelli περὶ κρισίων, ea planè sunt deprauata, vt scripsimus nostris in lib. 2. epid. Comm. quibus iustissimis vindiciis huic sententiæ integritatem & explicationem asseruimus. Hîc autem μὴ λαπαρὰ lego ex lib. 2. epidem. & lib. περὶ κρισίων, & sent. 128. antea hoc præsagio scripta, etsi λαπαρὰ retineri possunt, quòd scribatur in Prognost. τὰς ἀποστάσιας αἱ ... γίγνεσθαι, οἷσι τὸ ὑποχόνδριον λαπαρόν τε καὶ ἀνώδυνον διατελέῃ. Verùm ista potiùs de abscessibus ad aures quàm de sanguinis profluuio accipienda videntur.

* Sect. 6.

Præcordiorũ dolores in febre, ægro fari nequeunte, si absque sudore soluantur, malum indicant. His ad coxendices dolores decumbunt.

297 Αἱ περὶ ὑποχόνδρια ἐν πυρετῷ ὀδύναι ἀναύδω, ἀνιδρωτὶ λυόμεναι, κακόν. τούτοισιν ἐς ἰσχία ἀλγήματα.

ἀναύδως in Prorrh. scribitur quod hîc ἀναύδῳ. Galenus quoque ἱδρῶτι μὴ λυόμεναι legit. Sed rectè cohærere potest αἱ αὐδῶ ἀνιδρωτὶ λυόμεναι, vt sit, ἀλόγως ἄνευ ἱδρῶτος λυόμεναι. Sic enim ἀνιδρωτὶ, τὸ μὴ ἐν ἱδρῶτι, ἢ ἄνευ τοῦ ἱδρῶτος significare scribit Galenus Comment. 3. in Prorrh. ἀνιδρωτὶ igitur potiùs quàm ἀνιδρῶτι, aut ἀνιδρῶτα (quod habet exemplar Germanicum) legendum est. Et tamen non parum mihi suspecta est hæc prognosis, velut diminutè ex Prorrh. decerpta, & quæ hîc paulò post integra repetatur.

Quæ contingunt in febre circa ventrem palpitationes, mentis emotiones adferunt. Quin & sanguinis ex naribus profluuium cum horroris sensu interdum accedit.

298 Οἱ κατὰ κοιλίην ἐν πυρετῷ παλμοὶ ἐκστάσιας ποιέουσιν. αἱμοῤῥοίη δὲ φρικώδης.

Prorrh. 144. aliter scribitur hæc sententia, & ὑποχονδρίου ἔντασις ὑπόμακρος, ὀγκώδης, additur, vt præcordiorum tumorem cum inflammatione intelligas, atque illud Prognostici facilius quadret. ἢν δὲ καὶ σφυγμὸς ἐνείη ἐν τῷ ὑποχονδρίῳ, θόρυβον σημαίνει, ἢ παραφροσύνην. Et certè ad institutum præcordiorum sermonem ista potius pertinebunt, aut paulò post ad ea quæ de ventre & vmbilico dicentur ableganda sunt. At sanè quidem si in hoc tumultuario centone ordinem requiras, haud aliter feceris quàm si cum ratione insanias. Hepatis igitur aut diaphragmatis, ac oris ventriculi inflammatio, ac mediorum & rectorum epigastrij musculorum, mentis alienationem aliquando adferre potest, interdumque sanguinis ex naribus profluuium denunciare. Quo in naturæ conatu, sursum sublatis humoribus totum corpus concutitur, & horroris sensum inuehit. Quam in notionem ista vsurpari debent, αἱμοῤῥοίη δὲ φρικώδης.

Dolores in febre ad præcordia assilientes, sine sudore soluti, maligni sunt. In his dolores ad coxendices cum ardente febre, atq; aluus affatim erumpens, perniciem ostentant.

299 Αἱ ἐς ὑποχόνδρια ἐν πυρετῷ ὀδύναι ἀναΐσσουσαι, ἀνιδρωτὶ λυόμεναι, κακοήθεες, τούτοισιν ἐς ἰσχία ἀλγήματα ἅμα πυρετῷ καυσώδει, κοιλίη καταῤῥαγεῖσα, ὀλέθριον.

Ordinis ista perturbatio, & eorundem præpostera repetitio, tumultuariam operam indicat. Sententia autem integra legitur Prorrh. 90. Sed pro ἀναύδως quod superiore sententia retinebatur, hîc ἀναΐσσουσαι legitur, quod de sursum remeantibus ac assilientibus doloribus dicitur Hippocrati in Progn. Præceptor Hollerius huiusmodi dolores palpitatorios ac subsultantes capit, παλμώδεις vel σφυγμώδεις, vt inflammationis magnitudinem indicent.

Dolores circa vmbilicum cum palpitatione, mentis quidem alienatæ significationem quandam præbent. At iis sub iudicationem conferta & crebra pituita cum dolore prodit.

300 Οἱ περὶ ὀμφαλὸν πόνοι παλμώδεες, ἔχουσι μέν τι καὶ γνώμης παράφορον. περὶ κρίσιν δὲ οὖν τούτοισι φλέγμα ἁλὲς συχνὸν σὺν πόνῳ διέρχεται.

Scribitur hęc eadẽ sententia pror. 36. sed paulùm immutatis verbis. Illîc enim πνεῦμα ἁλὲς ξὺν πόνῳ διέρχε) legitur. Sed φλέγμα δὲ agnoscit Gal. Redundãtibus n. crassioribus & frigidis succis, plurimi flatus in corpore subnascũtur, qui tandẽ naturæ robore euicti, iudi-

A indicatoriè valde multam pituitam deponunt, cum singulari contensione & dolore. Pituita enim huiusmodi, siue vitrea (quam potiùs albumineam dixeris) siue salsa, intestinorum inuolucris retenta, eademq; peruadens, intensissimos dolores non sine contensione excitat, vt non malè ξὼν πόνῳ, aut ξὼν πόνῳ legatur. Sic enim exponit Galenus, διέρχεται δ' αὐτοῖς κριτικῶς φλέγμα συχνὸν κάτω μετὰ πόνου, τουτέστιν μετ' ἐπιθυμίας ἰσχυρᾶς, ὅποῖα κατὰ τοὺς τεινεσμοὺς γίνεται. Codices publicati φλέγμα ἁλὲς legunt, pituitam condensam & coaceruatam intelligentes, quæ intestinorum ambitus peruadens, sua quantitate pungit & lancinat, singularemque dolorem ciet.

[301] Μετὰ κοιλίης ὑπόστασιν ὑποχόνδρια μετέωρα, κακόν. μάλιστα δὲ τοῖσι φθινώδεσι τῶν μακρῶν, καὶ οἷσι κοιλίαι ὑγραίνονται.

Ex alui suppressione sublata præcordia malum denunciant, præcipuè verò in his, qui ex longo interuallo contabescunt, & quibus alui humectantur.

B Hîc etiam κοιλίης ὑπόστασις accipienda vt priùs, vbi hæc eadem sententia * repetitur. Crebra autem huiusmodi sententiarum repetitio, scripti huius fidem eleuat, & ex plurimis schediis aut tabellis excerptas huiusmodi prænotiones, in tumultuariam aut incompositam operam temerè congestas testatur.

*Sentent. 287.

[302] Τοῖσιν ἀλυσμώδεσιν ἐν ὑποχονδρίῳ τὰ παρ' οὖς ἐπαρθέντα κτείνει.

Anxietate vexatis præcordiis oborta ad aures tubercula mortem adferunt.

ἀλυσμώδεας ἐν ὑποχονδρίῳ vocat quibus præcordia exæstuant, anxietate aut angore premuntur, & ex feruente intus acri materia magna corporis iactatione conflictantur. Quibus hæmorrhagiæ aut parotidum spes affulget potiùs quàm mortis metus. Quod scribit in Prorrh. ἐν ὕστοισι ἀσώδεσιν ἀγρυπνίῃσι τὰ παρ' οὖς μάλιστα. Istud itaque nullam rectam circunscriptionem, & indefinitè traditum aliò transferendum, vt illud ἐν ὑποχονδρίῳ, ὑποχόνδριον σύντονον aut μετέωρον indicet, quemadmodum antea sent. 201. ex Prorrh. 157. est

C expressum. Hinc enim deduci videtur, vt τοῖσιν ἀλυσμώδεσιν pro τοῖσι ἐκλύσεσι διώδεσι scriptum sit. Aut certè cæteris additis expleri sententia poterit, & certior spes parotidum concipi, velut antea ex Prorrhet. descriptum est, ὑποχονδρίων σύντασις μετὰ κώματος ἀσώδεος, κεφαλαλγικοῖς τὰ παρ' οὖς ἐπαίρει. Neque tamen confestim præsens exitium minantur.

[303] Τὰ κατὰ κοιλίην σκληρύσματα μετὰ πόνου, πυρετοῖσι φρικώδεσιν, ἀποσίτοισι, σμικρὰ ἐφυγραινομένης, κάθαρσιν οὐ διδόντα, ἐς ἐμπύησιν ἥξει.

Alui durities cum dolore, in febribus horroris sensu insignibus, ac cibi fastidio laborantibus, nisi paulùm humectata aluo purgationem faciat, ad suppurationem tendet.

τὰ σκληρύσματα μετὰ πόνου vocat τὰ σκληρὰ καὶ ἐπώδυνα οἰδήματα, nempe inflammationes ipsas, quibus τὰ μαλθακὰ καὶ ἀνώδυνα in Prognostico opponuntur. Horum ergo tumorum suppurationem, etsi tardiùs in ventre quàm in præcordiis contingit, hæc prognosis e-

D docet. Dicuntur autem πυρετοὶ φρικώδεες Galeno Comm. 1. in lib. 1. epid. ὅταν τὸ μέχρι πλείστου τῆς ἀναβάσιός τε καὶ ἐπιδόσεως καλουμένης τοῦ παροξυσμοῦ, αἱ φρῖκαι γίνονται τοῖς νοσοῦσιν. Quæ vt sunt tabis comites, ita & sæpiùs suppurationum significationes edunt. Dixit autem κάθαρσιν οὐ διδόντα populari more, quod significat οὐ καθιστάμενα. Nisi enim purgatione concedant humores, aut alui fluxu dissipentur, aut aliòqui resoluantur, non subsidebit tumor, ideoq; spatio temporis mutationem secundum qualitatem molietur, ac puris collectionem (si vires ferunt) faciet, vt scribit Gal. Comm. 1. in Prognost. Hæc eadem sententia in fine huius Præsagij repetitur, vbi ἐφυγραινομένης ἐς κάθαρσιν κοιλίης, meliore notione scribitur.

[304] Ὑπὲρ ὀμφαλὸν πόνος, καὶ ὀσφύος ἄλγημα, φαρμακείῃ μὴ λυόμενα, ἐς ὑδρωπιῶδες ξηρὸν ἀποτελευτᾷ.

Supra vmbilicum labor, ac lumborum dolor, qui remediis non cedit, in hydropem siccum desinit.

Placitum est 11. lib. 4. aphorismorum paulò aliter & meliore notione scriptum. Illic enim flatuum causam addidit, vbi circa vm-

E bilicum intestina torquentur, (στρόφους Græci nominant) ac lumborum dolor est, qui neque medicamentis, neque aliis remediis cedit. Nam neque à solo medicamento purgante soluitur, sed interdum alia præsidia medico admouenda sunt, & quandoq; lumborum dolor aluo humescente dissoluitur, aut flatus erumpit, & vrinæ multitudo subit, vt scribitur aph. 73. lib. 4. ** Celsus quoque aphorismum illum exprimens, vbi ea neque tempore, neque remediis soluuntur, dixit, & coxarum dolores, pro lumbis, suo more posuit. ** Cap. 7. lib. 2

[305] Τὰ ἐξ ὀσφύος ἀλγήματα χρονιώτερα, πυρετοῦ παροξυνόμενα τριταιοφυῶς, ποιεῖ τὰ θρομβώδεα αἵματα διαχωρέειν.

Diuturni lumborum dolores, qui cum febre ad tertianæ naturam propius accedente ingrauescunt, sanguinis grumosi secessuri spem faciunt.

F Ex obseruatione natum est præsagium. Sanguinis grumus humoris extra venas & propria conceptacula effusi alienam sedem indicat. Neque tamen necesse est hunc per aluum effundi, etsi plærunque lumborum dolores alui effusione deturbantur. Nam quod experientia constat & in plurimis est obseruatum, diuturni huiusmodi lumborum dolores sanguinis grumos per vrinas effuderunt, quibusdam antea interuallis & frequenter, idque sine ordine febre cum rigore inuadente & sæpiùs repetente. Febris autem huiusmodi crebrò & cum rigore repetens, tertianæ naturam ferè referre videtur ac internæ suppurationis comes est, aut humorum acrimoniam & putrilaginem suspectam facit, quæ iam prope vasorum tunicas arrodit. Sanguinis igitur per aluum aut vrinas erupturi spes esse potest, cùm διαχώρησις excretionem, aut ἔκκρισιν quancunque, aut vacuationem significet, & de omni humore quacunq; corporis parte prodeat, dicatur, vt patet ex aph. 18. lib. 2. Aliòqui ad dysenteriam cruentam, quam αἱματηρὰν vocat Galenus, istud referri poterit, qua constat plærunque lumborum dolores velut materiæ depositione solui. Potest quoq; sanguis iste in hæmorrhoidas depositus, lumborum dolores alleuare. Sed tunc nec febris cum rigore subinde repetens affligit, quam necesse est putrilaginem quandam intus conceptam comitari.

G [306] Τὰ ἐν ὀσφύϊ ἀλγήματα, αἱμορροϊκά.

Lumborum dolores sanguinis profluuiū excitant.

Infida sunt hæmorrhagiæ signa lumborum dolores, nec ab Hippocr. in Prog. aut lib. 1. epid. enumerata, etsi Prorrh. 146. in diuersi generis signorum concursione, non nisi ambiguè adscribuntur, his verbis: τούτοις πᾶσιν ὀσφύος ἀλγήματα ἐν τούτοισιν αἱμορραγικά. Quin & muliebre sanguinis profluuium ex lumborum dolore significari potest, præsertim si ad spinam calor sentiatur, aut etiam materia illa in vasis ebulliens, per aluum secedere, ac in intestinorum difficultatē erumpere potest, (vt scribitur prorrh. 143.) aut verò per hæmorrhoidas purgatio significari, vt Prorrh. 130. quod paulò post hîc quoque repetetur.

[307] Αἱ ἐξ ὀσφύος ἀλγήματος αἱμόρροιαι, λαῦραι.

Ex lumborum dolore liberales sunt & largæ sanguinis fluxiones.

Ampla sunt & insignia quæ spinam & lumbos perreptāt vasa, ideoque ebullientem magnam materiæ copiam liberaliter pro-

H fundunt & deturbant.

[308] Οἷσιν ἐξ ὀσφύος ἀλγήματος ἀναδρομὴ ἐς κεφαλὴν, καὶ χεῖρες ναρκώδεες, καὶ καρδιαλγικά,

Quibus lumborum dolor in caput recursat, & manus torpore affectæ, ac oris vētriculi dolorē sentiunt,

aut aurium sonitus, ij liberaliter sanguinem profundunt. Sed & his aluus effunditur, & mentis perturbatione, vt plurimùm, tentantur.

καὶ ἠχώδεα, αἱμοῤῥαγικὰ λάβρως, καὶ κοιλίαι καταῤῥήγνυνται τούτοισι, καὶ γνῶμαι ταραχώδεες ἐπιπολύ.

Prorrh. 139. repetitur hoc præsagium iisdem pene verbis, nisi quòd hîc ἠχώδεα scribitur, in Prorrh. ἰχωρώδεες, nec nisi ambigua scriptura, cùm Galenus testetur in quibusdam exemplaribus χολώδεας scribi. Certum tamen est aurium sonitus ad profluuij sanguinis prædictionem magis accedere, pro reptantis sursum materiæ momento. Atque ideò ἠχώδεες legendum esse in Prorrhet. vt sint quibus aures sonant & tinniunt. Hîc verò γνῶμαι ταραχώδεες dicuntur, sed in Prorrh. ταραχώδεες, idque sine addito, quod etiam mentem perturbatam denotat.

Quæ ex dorsi dolore initia ducũt ægritudines, difficiles.

309 Αἱ ἐκ νώτου ἀλγήματος ἀῤῥωστίης ἀρχαὶ, δύσκολοι.

Dorsi dolor propter spinalis medullæ naturam & consensionem facilè per neruos cerebro communicat, ac etiam propter posteriorum partium mollitiem ac frigiditatem, facilè alteratio sentitur ad lumbos & dorsum. Hinc est quòd morborum principia cum rigore ferè ex lumbis & dorso initia ducant, vt patet ex aphor. 69. lib. 5. & aph. 15. sect. 3. lib. 6. epid. Ex spinalis etiam medullæ affectibus, interdum partium resolutiones, aut stupores sequuntur, interdum etiam tuberculorum durorum (vt loquitur Hippocrates*) exortus. Quorum omnium molesta est & difficilis solutio. δύσκολον autem, vt aliàs, graue & molestum significat, & de morbo qui non facilè soluatur dicitur, nec aliòqui periculoso aut lethali. **Lib. de art.*

In intenso lumborum dolore & alui subductione largiore, sumpto veratro, spumosorum crebra vomitio prodest.

310 Ἐν ὀσφύος ἀλγήματι συντόνῳ, καὶ ὑποφορῇ πλέονι, ἀπὸ ἐλλεβόρου ἐμέσαι ἀφρώδεα, συχνὰ, ὠφελεῖ.

Lumborum dolor alui subductione creberrimè sedatur, sed longum alui profluuium vomitus sępe compescit & morbum soluit, aphor. 15. lib. 6.

Spinę peruersionem & spirandi difficultatem sanguinis fluxus liberat.

311 Ῥάχιος διαστροφὴν καὶ δύσπνοιαν, αἵματος ῥύσις λύει.

διαστροφὴ species est luxationis, qua non solùm articulus, sed & ea quæ articulos connectunt neruosa corpora leuiter deprauantur & sede sua dimouentur. Quin & διεστραμμένα dicuntur quæcunque peruertuntur, & vitiato naturali ordine, præposterum aut peruersum occupant, vt ne id solis articulis attribuas, vt videre est apud Gal. initio Com. 3. εἰς τὸ κατ' ἰητρεῖον. Eam autem spinæ peruersionem, quæ ex inflammatione orta est, sanguinis profluuium iuuare potest, & ex qua spiritalium partium compressione, spirandi difficultas pendet.

Dolentibus lumbis si oris ventriculi dolor accesserit, futuræ per hæmorrhoidas vacuationis signum est, aut etiam eam præcessisse significat.

312 Ἐν ὀσφύι ἐπωδύνῳ καρδιαλγικὰ προσελθόντα σημεῖα αἱμοῤῥοώδεα, ἢ καὶ προγεγενημένα.

Instantis aut etiam prægressæ & futuræ per hæmorrhoidas purgationis sunt hæc symptomata, lumborum diuturnus dolor ac oris ventriculi, vt explicat Galenus ad Prorrh. 130. quod his iisdem verbis repetitur. Exemplaria verò paulisper variant, quædam enim σημεῖα αἱμοῤῥοώδη ἢ legunt, alia σημεῖα αἱμοῤῥοώδη, ἢ καὶ προγεγενημένα, habent. Hæc enim distinctio potior est, etsi in impressis codicibus aliter distinguitur.

Quæ ex lumbis in ceruicem & caput redundantia, leuis syderationis more resolutionis sensum inducũt, conuulsionem ac mentis emotionem minantur. Videndumque est num talia conuulsionibus soluantur, aut in huiusmodi habentibus alui malè habeant, atq; eadem diutius perseuerent.

313 Τὰ ἐξ ὀσφύος ἐς ῥάχηλον καὶ κεφαλὴν ἀναδιδόντα, παραλύοντα παραπληκτικὸν τρόπον, σπασμώδεα, παρακρουστικά. ἆρα καὶ λύεται τὰ τοιαῦτα σπασμοῖσιν; ἢ τῶν τοιούτων κοιλίαι νοσέουσι διὰ τῶν αὐτῶν ἰόντων;

Eadem ferè repetuntur Prorrh. 118. nisi quòd istius præsagij extremum aliter legitur. In Prorrh. enim ἐκ τῶν τοιούτων ποικίλως διανοσέουσι, ἢ διὰ τῶν αὐτῶν ἰόντες, scribitur. Ex quibus variè morbum trahere, qui huiusmodi casibus conflictantur, eademq; diutiùs perseuerare significatur, eamque explicationem exemplo amplificat Galenus. fieri quinetiam potest vt talia per aluum deturbentur naturæ robore, atque iisdem perseuerantibus & diutiùs trahentibus, tam varia malorum congeries dissoluatur.

Ex recursatione doloris in lumbis, oculorum peruersio aut distortio, mala est.

314 Ἐξ ὀσφύος ἀναδρομῆς πόνου, ὀφθαλμῶν ἴλλωσις, κακόν.

Scribitur Prorrh. 69. hoc præsagium iisdem verbis, & à Galeno quadantenus sugillatur Comm. in ægr. 11. lib. 3. epid. Quid autem sit ἴλλωσις ὀφθαλμῶν scripsimus in libr. 3. epid. & aliàs pluribus huius vocis notatio explicata est. Vitium autem est in publicatis codicibus, qui legunt ἐξ ὀσφύος ἀναδρομὴ πόνου, pro ἐξ ὀσφύος ἀναδρομῆς πόνου. Sic enim in Prorrhetico legitur, vbi πόνου omittitur.

Dolor in pectore fixus cum torpore, suborta febre malum indicat, iique celeriter mortem oppetunt.

315 Πόνος ἐς στῆθος ἱδρυνθεὶς νωθρότητι, κακὸν ἐπὶ πυρετῷ. οὗτοι ὀξέως ἀπόλλυνται.

Paulò aliter effertur Prorrh. 70. hæc sententia. νωθρότης autem vt magnam cerebri noxiam atque extremam corporis refrigerationem, facultatumque omnium prostrationem indicat, ita non temerè morbis acutis aut febribus succedit, vniuersalisque est enunciatio, νωθρότης ἐν ὀξέσι κακόν. Atque huius sententiæ sensus est, vt suborta febre perniciem indicet, parumq; refert an hoc modo intelligas, an verò suborta febre celeriter intereant, quæ est Prorrhetici intelligentia.

Lumborum dolores ad os ventriculi recursantes, cum febre, horrore, si tenuia & aquosa vomitione reiecerint, delirarint, voce defecti sint, ij post nigrorum vomitionem moriuntur.

316 Ἐξ ὀσφύος ἀλγήματος ἀναδρομαὶ ἐς καρδίην πυρετώδεες, φρικώδεες, ἀνεμέοντες λεπτὰ, ὑδατώδεα, παρενεχθέντες, ἄφωνοι, ἐμέσαντες μέλανα τελευτῶσι.

Repetitur hæc sententia Prorrh. 83. atque hîc meliùs quàm illîc scribitur, vt ex Gal. Comment. satis apparet.

Lumborum ac tenuioris intestini diuturni dolores, & circum præcordia labores, in ægris vnà cum febre cibum fastidientibus, eos, dolor intensus ad caput progressus, non sine conuulsionis specie celeriter interficit.

317 Τὰ κατ' ὀσφὺν καὶ τὸ λεπτὸν χρόνια ἀλγήματα, καὶ περὶ ὑποχόνδρια πόνοι, ἀπόσιτοι ἅμα πυρετῷ. τούτοισιν ἐς κεφαλὴν ἄλγημα σύντονον ἐλθὸν, κτείνει ὀξέως τρόπον σπασμώδεα.

A Prorrh. 100. aliter paulò scribitur hæc sententia, quæ hîc nonnihil diuersam habet notionem, & tamen à Galeno agnoscitur.

[318] Οἷσιν ὀσφύος ἄλγημα, οὗτοι κακοί. ἆρα τούτοισι τρομώδεα γίνεται καὶ φῴδες ἐν ῥίγει;

Qui lumborum dolore conflictantur, ij malè habent. Num his tremores fiunt, & maculæ rubentes quales in tibiis, cum rigore?

Circunscriptione indiget hæc sententia, aliòqui temerè valde pronunciata. Neq; enim quiuis lumborum dolor perniciem aut tremores adfert. Rectiùs igitur ad Prorrhet. 42 referatur, vnde & apertissimè deducta videtur & diminutè ac vitiosè exscripta. Lumborum nanq; dolor si diuturnus est cum æstu implacido & tenui sudore circa caput & thoracem oborto, perniciem affert. Quòd si spinalis medulla quæ est ad lumbos, noxiam senserit, neruorum affectum atq; inde tremorem consequi consentaneum est, & vocem tremulam affecto neruorum genere fieri, velut in rigore conspicuè tremula cernitur. Sic enim ex Prorrh. constans B & integer sensus erit, vt & lectio, si scribatur: καὶ φωνὴ ὡς ἐν ῥίγει. Cuius quidem lectionis vestigia, quamuis lubrica, in Asulano codice remanent. Etsi enim vitiosa est lectio & asterisco notata [καὶ φωνῆ δῶς ἐν ῥίγει] ex ea tamen istam veluti genuinam eruas licet. Quòd si φῴδες retineatur (quod faciunt omnes interpretes ex codicum consensu) eæ ex vitioso humore aut feruentibus succis sub cute aut in aliqua parte restitantibus & per rigorem impulsis excitari par est. Id autem rari est exempli, & ex vnius aut alterius obseruatione ad prædictionem traductum. Sunt autem φῴδες Galeno in Exegesi, φαύστιγγες, οἱ ἀπὸ τοῦ πυρὸς ἐν ταῖς κνήμαις ἐπανιστάμενοι κύκλοι ἐρυθροί, maculæ aut circuli rubentes qui ex ignis vicinia in tibiis oriuntur. Hesychio etiam φῴδες, τὰ ὑπὸ πυρὸς, ἐν σώματι γινόμενα ἐκ φυσήματος, ἢ φλυκταίνας significant. φῶδες Erotiano exponuntur τὰ ἐκ πυρὸς γινόμενα, μάλιστα δὲ ὅταν ἐκ ψύχους ἐν τῷ πυρὶ καθίσωσι στρογγύλα ἐπιφλογίσματα, quædam ex igne contracta incendia, præcipuè vbi ex frigore ad ignem propiùs acceditur. Eamque dictionem Diocles Carystius ἀπὸ τοῦ φωτὸς καὶ ἐρεύθους deriuari scribit. Sunt qui etiam τὰς φλυκτίδας pustulas significare putent. φῴδων meminit in Pluto Aristophanes, vbi Scholiastes φλυκταίνας explicat. Apollodorus φῴδας τὰ ἐκ πυρὸς ἐρυθήματα καὶ ἐπικαύματα esse scribit.

C

[319] Ἆρα τοῖς ὀσφυαλγέουσιν, ἀσώδεσιν, ἀνεμέτοισιν, ὀλίγα θρασέως παρακρούσασιν, ἐλπὶς μέλανα διελθεῖν;

Considerandum est in lumborum dolore conflictatis & anxietate citra vomitum, & paulisper ferociter desipientibus ægris, num nigra per secessum proditura sint?

Hic symptomatum concursus repetitur Prorrhet. 85. ideoque hæc sententia nobis à superiore distinguitur, quòd per se sententiam faciat, & parum cum priore conueniat. Videntur autem esse materiæ copia grauantis aut in venis turgentis symptomata, vnde & lumborum dolor, anxietas, cibi fastidium, & nausea sine vomitione originem ducunt. Possunt quoque ista internum incendium, aut alicuius visceris phlegmonem consequi.

D

[320] Ὀσφύος πόνος καρδιαλγικῷ, μετὰ ἀναχρέμψιος βιαίης, ἔχει τι σπασμῶδες.

Lumborũ & oris ventriculi dolor cum forti screatione, conuulsionem quodammodo suspectam facit.

Capitis dolor additur Prorrh. 106. vnde huc traducta videtur hæc sententia.

[321] Ὑπάφωνον ἅμα κρίσει ῥῖγος.

Subabsurdus est qui cùm iudicatione rigor fit.

Vitiosa sunt hîc omnia exemplaria, quod etiam Aldinus codex asterisco notatus satis indicat. Quare & ex Prorrh. 107. (quod ex Galeni Commentario in contextum reposuimus) transcribenda hæc sententia venit, atq; ita legenda, ὑπάφωνον ἅμα κρίσει ῥῖγος, vt suspectus ac subabsurdus sit rigor naturæque munia atque totam κρίσεως OEconomiam interturbans, qui vacuationibus criticis intermiscetur, easque distinet potiùs & moratur quàm promoueat. Etenim legibus naturæ consentaneum est, vt vacuationes criticas rigor præcedat, non comitetur aut subsequatur. Galenus in Prorrhetico ὑπόφοβον ex codicum varietate agnoscit, quod E est Cornarij interpretatione approbatum, eaque etiam notione ὑπόδεινον hîc quædam exemplaria legunt, vt aliquatenus horrendus sit rigor cum iudicatione coniunctus.

[322] Ὀσφύος ἄλγημα, ἄνευ προφάσιος πυκνὰ ἐπιφοιτέον, κακοήθεος ἀρρωστίης σημεῖον.

Lumborum dolor absque causa manifesta crebrò inuadens, morbi malignitatem indicat.

Lumborum multæ cùm sint partes, cuiusnam partis dolorem significet non satis est expressum, atque adeò indistinctè admodum pronunciatum est præsagium. Vero tamen est simile trahentes & diuturnos lumborum dolores, si nullam manifestam occasionem prodant, ac crebrò repetant, occultam aliquam perniciem præseferre. Frequens enim recursus maligni & pertinacis morbi index est. πυκνὰ ἐπιφοιτέον eadem phrasi (vt supra*) effertur.

**Sentent.* 286.

F

[323] Ὀσφύος ἄλγημα μετὰ καύματος ἀσώδεος, πονηρόν.

Lumborum dolor cum æstu implacido & anxio, malum significat.

Apparet ex Prorrh. 42. decerptum esse hoc præsagium, ideoque μετὰ καύματος meliùs legitur, etsi μετὰ κώματος habent exemplaria quædam, quæ secutus est Cornarius.

[324] Ὀσφύος σύντασις ἐκ γυναικείων πλήθεος, ἐκπυητικόν. καὶ τὰ ποικίλως ἰόντα, γλίσχρα, δυσώδεα, πνιγώδεα ἐπὶ τοῖσι προειρημένοισιν, ἐκπυητικόν. οἶμαι δὲ καὶ παρακρούειν τὰς τοιαύτας.

Lumborum contensio ex mensium copia suppurationem fore indicat. Quin & variè prodeuntia, glutinosa, graueolentia, strangulatum cum antea commemoratis inducentia, suppurationem denunciant. G Fortassis verò & tales aliquantum delirare cõtingit.

Ex suppressa muliebrium abundantia inflammationem subnasci, indeque suppurationem fore docet disertis verbis Hippocrates lib. 1. περὶ γυναικ. & Gal. Comm. in aph. 57. libr. 5. Quin & malè habiti menses, graueolentes & fœtidi permixta humorum acrimonia & corruptela, vterum interdum lacerant & pus deducunt. Cui rei adhibenda maxima cura est, & vt scribit Hippocrates lib. 1. περὶ γυναικ. χρὴ δὲ μὴ μελετῶν ἀτρεκέως ποιέεσθαι ἑλκέων τῶν ἐν τῇσι μήτρῃσιν. ἅτε γὰρ ἐν ἁπαλῷ ἐόντα καὶ εὐεπαφήτῳ, καὶ νευρώδει τῇ κοιλίῃ. Remorati quoque menses, aut crassiores, aut glutinosiores, aut etiam ex morbo, aut obuoluto & conniuente vteri osculo, strangulatum, febres, & interdum deliria conuehunt, grauioresque multò nonnunquam casus, quorum mentionem facit Hippocr. lib. 1. περὶ γυναικ. φυσ.

[325] Οἷσιν ὀσφύος ἄλγημα καὶ πλευροῦ ἄνευ προφάσιος, ἰκτερώδεες γίνονται.

Qui lumborum & lateris dolore absque vlla occa- H sione tentantur, ij in morbum regium incidunt.

In ictericis iam diu confirmatis & morbum trahentibus, lumborum & lateris dolor plurimùm fatigat, idque vbi induruit hypochondrium aut viscus aliquod, aut inflammatione vexatur hepar. Aliòqui lateris & lumborum dolor parum ad icterum denunciandum conferunt, & signa sunt ἐπικοινα, indistinctumque pronunciatum faciunt.

Ex sanguinis eruptionibus vehementes die iudicatorio obuenientes perfrictiones, pessimæ.

326 Αἱ ἐν κρισίμοισιν ἐκ τῶν αἱμορραγιῶν περιψύξιες νεανικαὶ, κάκισται.

Vehementes totius corporis perfrictiones diebus iudicatoriis ex hæmorrhagia obuenientes, tantùm non naturam leuant, vt morbum recrudescere & nouas subortas iniurias significent, ideoque damno sunt. Aliter paulò scripta est hæc sententia Prorrh. 134. vbi vehementes sanguinis eruptiones cum perfrictionibus iudicatoriis sugillantur, & aliam agnoscit lectionem Galenus, iudicatorias totius corporis perfrictiones, vehementes sanguinis eruptiones sistere & remorari. Quam notionem etiam amplectuntur exemplaria quædam manuscripta, quæ κρατέουσι pro κάκισται legunt, nisi quòd perfrictionibus vehementiam, non sanguinis eruptionibus attribuit.

Sanguinis ex parte aduersa profluuium, malũ est, velut si in lienis tumore ex dextra nare effluat. Et circa præcordia idem spectari oportere existimandum est.

327 Τὸ ἀνάπαλιν αἱμορραγέειν, πονηρὸν, οἷον ἐπὶ σπληνὶ μεγάλῳ ἐκ τῶν δεξιῶν. κατὰ ὑποχόνδρια ὡσαύτως.

Celebratissima est hæc sententia & ex media Hippocratis OEconomia petita, & in humorum transmutatione & effluxibus insigniter decantata. In naturæ nanque motibus semper spectandam esse εὐθυωρίαν, directionem, rectum partis situm, & τὸ κατ᾽ ἴξιν, vbique docet Hippocrates, veluti ea quæ ex opposito & aduersa parte fiunt, perpetuò damnantur. Sic in sanguinis profluuio τὰ ἀνάπαλιν αἱμορραγέοντα eleuat Hippocrates, & in abscessuum doctrina τὰ ἐπὶ τἀναντία ῥέποντα lib. 2. epid. Ad hunc verò locum explicandum plurimùm facit quod scribitur lib. 2. & 6. epid. κατ᾽ ἴξιν ἡ πλευρῶν ἔκτασις ὀδυνώδης, ἢ σπάσιες ὑποχονδρίων, ἢ σπληνὸς ἐπάρσιες ἐκ ῥινῶν ῥήξεως. Quòd autem hæc sententia repetatur Prorrh. 125. hîc eam ex melioribus codicibus distinximus, etsi quædam exemplaria superiori connectunt. Huius etiam pronunciati meminit Galenus Comment. 1. in Prognost. & Comment. ad aphoris. 21. lib. primi.

Qui ex vulnere subinde rigentes sanguinem profundunt, ij malignè habent, ac inter loquẽdum de repente moriuntur.

328 Τὰ αἱμορραγεῦντα, ἐπιρριγοῦντα στώματα, κακοήθεα, διαλεγόμενοι λαθραίως τελευτῶσι.

Prorrhet. 128. ex quo translata videtur hæc sententia, pro ἐπιρριγοῦντα ἐφιδροῦντα legitur, eamque lectionem agnoscit Galenus.

Quibus quinto die liberales sanguinis profusiones contingunt, & sexto nouo oborto rigore corripiuntur, septimo perfrictionibus tentati celeriter recalescunt, iis alui malè afficiuntur.

329 Τὰ πεμπταῖα αἱμορραγοῦντα λάβρως, ἕκτῃ ἐπιρριγώσαντα, ἑβδόμῃ περιψυχθέντα, ἀναθερμανθέντα ὀξέως, τούτοισι κοιλίαι πονηρεύονται.

Liberalis sanguinis ex naribus profusio quinto die contingens, interdum illustrem habet iudicationis prærogatiuam, vt lib. 1. epid. in Metone, interdum verò paruam, vt inter morbi initia, præsertim verò si rigor sextò die, aut perfrictiones septimo, cum febris reuocatione, velut malorum cumulus, succedant. ἀναθερμαίνεσθαι enim Galeno τὸ ἀναπυρέττειν significat, & οἱ ἐκ καταψύξεως ἀναθερμαινόμενοι damnantur in Prorrhetico. In naturæ motibus rite procedentibus rigor hæmorrhagiam præcedit, & tunc totum conatum ad totius corporis expurgationem intendit. Est interdum vbi sanguinis largam fluxionem rigor sequitur, eamque sistit, vt scribitur in Prorrh. οἷσιν ἐξ ἀρχῆς αἱμορραγίαι λαῦραι, ῥῖγος ἵστησι ῥύσιν. Sed vbi sanguinis profluuio succedunt rigores, diuturni sunt & maligni, vt scribitur in Prorrh. ἐξ αἱμορραγίας ῥίγεα μακρὰ, aut (vt alij scribunt) πονηρά. πονηρεύεσθαι autem κοιλίην de alui vitiis & affectionibus intelligitur Galen@, quæ ad caloris natiui imbecillitatem succedunt, & ἐξυγραίνεσθαι aut καταρρήγνυσθαι significat.

A sanguinis eruptione nigrorum per aluum egestio malo est. Quin & prærubræ ac æruginosæ deiectiones damno sunt. Quibus eiusmodi sanguinis eruptiones quarto die contingunt, tandem sopore & cõuulsione conflictati moriuntur, prægressis nigris deiectionibus & ventre in tumorem sublato.

330 Μεθ᾽ αἱμορραγίην μελάνων διαχώρησις, κακόν. πονηρὸν δὲ καὶ τὰ ἐξέρυθρα ἰώδεα. τεταρταίοισιν αἱ τοιαῦται αἱμορραγίαι, κωματώδεες ἐκ τούτων σπασθέντες θνήσκουσι, μελάνων προδιελθόντων, καὶ κοιλίης ἐπαρθείσης.

Scriptum est hoc præsagium prorrh. 127. paulò tamen aliter, ibique est à Gal. explicatum. De nigris autem deiectionibus habes Hippocratis & Gal. sententiam aph. 21. & 23. lib. 4.

In præcipiti malo quæ post sanguinis eruptiones & nigrorum per aluum refusiones surditas obuenit, malum denunciat. In his sanguinis egestio perniciem affert, surditas autem soluit.

331 Μεθ᾽ αἱμορροίας καὶ μελάνων διαχωρήσιας ἐν ὀξεῖ κώφωσις, κακόν. αἵματος διαχώρησις τούτοισιν ὀλέθριον. κώφωσις δὲ λύει.

Repetitur hæc sententia Prorrh. 129. paulò tamen immutato sensu. Illîc enim in sanguinis eruptione parcitatem damnat, & surditatem discuti sanguinis per aluum egestione scribit. Hîc verò surditas huiusmodi sanguinis egestionem soluit, ex aphoris. 28. libri quarti.

Quibus sanguinis eruptiones diu perseuerant, in iis temporis progressu aluus malè afficitur, nisi vrina concocta prodierit. Ac fortassis tale aliquid diluta vrina denunciat.

332 Οἷσιν αἱμορραγίαι πλείους, προϊόντος χρόνου κοιλίαι πονηρεύονται, ἢν μὴ οὖρα πέπονα ἔλθῃ. ἆρά γε δὲ ὑδατώδεες οὖρα τοιοῦτόν τι σημαίνει;

Iisdem verbis repetitur hæc sententia Prorrh. 133. & aliis verbis effertur aphoris. 27. libr. 4. quem antea expressit hoc præsagio sent. 154. Non necesse tamen est post sanguinis eruptiones aluum semper effundi, cùm ex hæmorrhagia interdum resiccetur, & ἐξ αἱμορραγίας ἐπίσκληρος γαστὴρ notetur in Prorrh. Sed quòd spiritu cum sanguine exhausto, calorem natiuum languere plærunque accidat, vnde & concoctiones deficere, cæteraque naturæ munia ignaua esse contingat, ac vrinas dilutas & aquosas velut caloris imbecilli indices prodire. Ac sanè superfluum videretur huius præsagij extremum membrum ex Prorrhet. 132. translatum, nisi ex manuscriptis exemplaribus in Prorrh. adscriberetur, & à Galen. in Commentario subindicaretur, vt nostris in Prorrh. Scholiis testati sumus.

Quibus ex larga & frequenti sanguinis eruptione, copiosa fit nigrorum deiectio, cum alui verò suppressione sanguinem profundunt, iis aluus

333 Οἷσιν ἐπὶ αἱμορραγίῃ λάβρῳ πυκνῇ μετὰ μελαίνης συχνὴ διαχώρησις, ἐπιστάσης δὲ αἱμόρροοι, οὗτοι κοιλίης ὀδυνώ-

A ὀδυνώδεες, ἅμα δὲ τοῖσι φύσησιν εὔφοροι. ἄρα οἱ τοιοῦτοι ἐφιδροῦσι πολλοῖσι ψυχροῖσι, τὸ ἀναπεπταμένον οὖρον ἐν τούτοισιν οὐ πονηρὸν, οὐδὲ τὸ ἐφιστάμενον γονοειδές. ἐπὶ πολὺ δὲ οὗτοι ὑδατώδεα οὐρέουσιν.

dolore conflictatur, vna autem cum quibusdam flatibus tolerabiliùs ferunt. Ac fortè hi copiosis, frigidis & tenuibus sudoribus diffluunt. In his returbata vrina mala non est, neque quod in ea insidet genitali semini simile. Vt plurimùm autem hi dilutas vrinas reddunt.

Repetitur hoc præsagium Prorrh. 140. Ac neque hoc loco magis reputauit variam signorum vim hic author & efficaciam, sed indistinctum præsagium effecit, paulùm variata dictione. Quod autem hîc legitur, ἅμα δὲ τῇσι φύσησιν εὔφοροι, in Prorrhetico meliùs scribit, ἅμα δέ τινι ῥύσει εὔφοροι. Vnde etiam probatur manu scripti exemplaris lectio quæ habet, ἅμα δὲ τῇσι ῥύσεσιν. inde enim deducta

B videtur. Sed nos ἅμα δὲ τοῖσι legimus.

[334] Οἷσιν ἐκ ῥινῶν ἐπὶ κωφώσει καὶ νωθρότητι μικρὰ ἀποστάζει, ἔχει τι δύσκολον. ἔμετος τούτοισι συμφέρει καὶ κοιλίης ταραχή.

Quibus cum surditate & torpore paucus è naribus sanguis stillat, nonnihil molestiæ exhibet, iis vomitus & alui perturbatio confert.

Præsagium est Prorrh. 141. hîc repetitum & iam antea expressum, vbi neque pro dignitate ἀποστάξις satis reputatur, cùm non in leuibus malis apud Hippocratem reponatur. Vomitus autem & alui perturbatio, etsi humorum transpositione & vacuatione iuuare possunt, distinctione tamen indigent, quam ex Galeno haurias licet.

*Sent. 208.

C [335] Αἱ ἐν ἀρχῇσι μεγάλαι αἱμορραγίαι περὶ ἀνακομιδὴν κοιλίας καθυγραίνουσι.

Quæ magnæ sunt in principiis sanguinis eruptiones, dum ægri vires recolligunt, aluos effundunt.

Neque solùm morborum initiis istud contingit, sed quandocunque aut vndecunque largæ sanguinis effluxiones fiant, vt antea sent. 154. & 332. ex aphorismis scriptum est.

[336] Τὰ ἐκ ῥινῶν λάβρα βίῃ ἀποληφθέντα, ἔστιν ὅτε σπασμὸν ἐπικαλεῖται, φλεβοτομίη λύει.

Largæ sanguinis ex naribus eruptiones per vim suppressæ, interdum conuulsiones accersunt, vnde liberat venæ sectio.

Aliter effertur hæc sententia Prorrh. 145. atque vtraque lectio vera est. Vehementes enim, multæ ac liberales sanguinis è naribus eruptiones, promptè ad conuulsiones deducunt: Aut quæ per vim sistuntur largæ sanguinis eruptiones, hoc est, fronti,

D ceruici, aut capiti adhibita nimia refrigerantium remediorum copia (quod interdum fieri solet) conuulsionibus viam aperiunt. Quæ Galeni explicatio hanc lectionem, quæ βίῃ ἀποληφθέντα habet, magis probat. Quomodo autem venæ sectio remedium offerat, à Galeno petendum est.

[337] Αἱ ἐνδεκαταῖαι στάξιες, δύσκολοι, ἄλλως τε κἢν δὶς ἐπιστάξῃ, καὶ ἢν ἐπιστάξῃ.

Sanguinis è naribus stillationes quę vndecimo die contingunt, molestiam afferunt, tùm verò præsertim si bis sanguis stillarit, aut rursus nares stillare cœperint.

Prorrh. 148. aliter scribitur hoc præsagium. Verùm in vniuersum in Hippocratis doctrina sanguinis stillationes (quod antea scripsimus) multis decretis configuntur, non eæ modò quæ vndecimo die contingunt, id tamen præsertim si diebus criticis apparent.

E Quòd si diebus indicibus stillare nares cœperint, ac postea diebus iudicatoriis stillatio repetierit, inter pessima signa, non δύσκολα tantùm reponendum, cùm fractum & irritum naturæ conatum significet. Idque videtur esse ἐπίσταξις Hippocrati. In Prorrhetico codices Regij manu scripti huius præsagij lectionem propius assequuntur, cùm κἢν τις ἐπιστάξῃ legunt. Hîc verò vtraque lectio, tum manu scriptorum tum etiam publicatorum exemplarium appenditur, vt facilè appareat alteram ab aliquo margini ascriptam in contextum irrupisse, atque pro ἢν τις ἐπιστάξῃ, κἢν δὶς ἐπιστάξῃ appositum fuisse. Atque certè parum referre videtur, an καὶ ἢν ἐπιστάξῃ, an κἢν τις ἐπιστάξῃ, an verò κἢν δὶς ἐπιστάξῃ legatur.

[338] Ἐπὶ αἵματος ῥύσει πολλῇ, ἢ λυγμὸς, ἢ σπασμὸς, κακόν.

In copiosa sanguinis fluxione, aut singultus, aut conuulsio, malum denunciant.

Ex aph. 3. lib. 5. & 9. lib. 7. desumpta est hæc sententia Hippocrate dignissima.

F [339] Τοῖσιν ἕως ἐτῶν ἑβδόμων δύναμιν μετ' ἀχροίης, καὶ πνεῦμα ἀθροιζόμενον ἐν τῇσιν ὁδοῖσι, καὶ γῆς ἐπιθυμίην, αἵματος φθορὴν καὶ ἔκλυσιν σημαίνει.

In his qui ad septimum progressi sunt cum caloris fœdatione, inter ambulandum spiratio coaceruata, & terræ appetentia, sanguinis corruptionem ac virium exolutionem denunciat.

Phrasis est admodum insolens & obscura, ideóque suspecta. Cornarius δύναμιν ἀναλαμβάνουσι, aut aliud quid tale, ad faciliorem intelligentiam, aut legisse aut subintellegisse visus est. Mihi nil aliud hac sententia subindicari videtur, quàm in his qui diuturna coloris fœdatione, aut viscerum impuritate laborarunt, cum densa & concitata spiratione, & terræ appetentia, insignem humorum cacochymiam ac corruptelam, indéque virium exolutionem portendi. Cuius sententiæ notio ex Prorrhetici secundi verbis petenda videtur. οἷσι δὲ τὰ χρώματα νέοις ἐοῦσι πονηρά ἐστι πολὺν χρόνον, ξυνεχέως δὲ μὴ ἰκτερώδεα τρόπον, οὗτοι καὶ τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν, κεφαλὴν ἀλγέουσι, καὶ λίθους τε καὶ γῆν τρώγουσι, καὶ αἱμορροΐδας ἔχουσι. τὰ δὲ χλωρὰ χρώματα ὅσα χρόνια εἰσὶ, καὶ μὴ ἰσχυροὶ ἴκτεροί εἰσι, τὰ μὲν ἄλλα τὰ αὐτὰ

G ποιέειν αὐτοῖσι ξυμβαίνει. αἱ τε δὲ τῶν λίθων τούτους καὶ τῆς γῆς τρώξιος τὰ ὑποχόνδρια λυπέει μᾶλλον, ἢ τοὺς ἑτέρους. ὁκόσοι δὲ πολὺν χρόνον ὠχροὶ φαίνονται, καὶ τὰ πρόσωπα ἐπηρμένα ἔχοντες, εἰδέναι χρὴ τούτους τὴν κεφαλὴν ὀδυνωμένους, ἢ περὶ τὰ σπλάγχνα ἀλγήματα ἔχοντας, ἢ ἐν τῇ ἕδρῃ κακόν τι ἐνεόντων σι. τοῖσι δὲ πλείοσι τῶν τοιούτων φαινομένων, οὐκ ἕν τι τούτων τῶν κακῶν φαίνεται, ἀλλ' ἔστιν ὅτι πολλὰ, ἢ καὶ πάντα. Quibus sententiis paulò diffusiùs, quod hîc pressiùs, exprimitur. Celsus autem cap. 7. lib. 2. his verbis contrahit. Quibus diu color sine morbo regio malus est, hi vel capitis doloribus conflictantur, vel terram edunt. Qui diu habent faciem pallidam, & tumidam, aut capite, aut visceribus, aut aluo laborant. Hîc autem ἀχροίη pro colore fœdo & deprauato ponitur, qualis in magna crudorum & vitiosorum humorum coaceruatione & cacochymia conspici solet, vnde & terræ ac rerum aridarum appetentia, velut in mulieribus malacia aut pica laborantibus, cæteraq; ciborum fastidia læso ventriculi osculo contingunt, vt scribit Gal. Com. ad aph. 61. lib. 5. Diximus autem ad septennium progressos, vt diuturnam coloris deprauationem indicaremus, ac suspectam & insolentem phrasim qua possemus ratione, codicum ope destituti, exprimeremus. Exemplaria quædam Regia manu scripta, τοῖς νέοις ἐτῶν ἑβδόμων legunt, quæ lectio Prorrhetici

H secundi sensum magis refert. ἀθροιζόμενον autem πνεῦμα aut ἀλιζόμενον, ab ἅλις quod frequens est apud Hippocratem, inter obscuras & inexplicatas dictiones reponendū. Ac videtur ea dictione coaceruata spiratio intelligi, velut concitata & densa, qualis vitio laborantibus visceribus ac præcordiis, vel minimo labore contingit. Quod effecit vt illud ἐν τῇσιν ὁδοῖσι, inter ambulandum dixerimus, quòd insigni cacochymia laborantibus, vbi vel minimùm se commouent, difficilis illa respiratio contingat. Quibus sic se haben-

tibus non est difficilè sanguinis vel humorum corruptelam, aut languentibus præcipuis visceribus, virium exolutionem, ac cætera quæ Prorrhetico secundo describuntur, suspicari. Præceptor autem Hollerius ἀγχόμενον πνεῦμα magis probat, hoc est, spiritum anxium, vt ab ἄγχι aut ἀγχμὸς deducatur, aut ab ἀγχέειν & ἀγχίζειν. Sed nos istius dictionis notationem & testimonia aliàs expressimus. Porrò hîc est admonendum omnia exemplaria γῆς ἐπιθυμίῃ legere, ista tamen mihi potior lectio visa est, vt γῆς ἐπιθυμίη scribatur. A

Diuturnis in morbis paruæ apparentes sanguinis ex naribus fluxiones, perniciem ostentant.

340 Ἐν τοῖσι μακροῖσι τὰ μικρὰ ἐπιφαινόμενα αἱμορροώδεα, ὀλέθρια.

In longis morbis, qui coctione aut abscessu leuari debent, non parum suspectæ sunt paruæ & ex interuallis sanguinis ex naribus fluxiones, vt quæ hepatis & venosi generis affectionem & exolutionem indicent. Quin & μικρὰ ἐπιφαινόμενα vocantur, quæ non pro dignitate morbi leuant aut apparent. B

Tenebricosas vertigines circa initia sanguinis ex naribus fluxio soluit.

341 Τὰ σκοτώδεα ἐξ ἀρχῆς αἱμορροίη ῥινὸς λύει.

σκοτώδεες dicuntur Hippocrati tenebricosa vertigine vexati, aut quibus tenebrosæ caligines circum oculos versantur. Quibus igitur in capite magna caliginosorum vaporum & flatulentorum humorũ abundantia ex feruidiore sanguine collecta est, aut ex humorum efferuescentia tanta fit turbulentorum spirituum agitatio, vt tenebras oculis offundat, eos leuare potest circa initia sanguinis ex naribus fluxio, aliôqui maioris morbi metus iniicitur, & epilepsia aut apoplexia timenda est. Illud verò ἐξ ἀρχῆς ad vertigines quæ initio cientur ex plethora quadam particulari, aut ex recursu quodam sanguinis symptomatico in febre acuta, & fumidis vaporibus ab impuro stomacho, aut inflammatis visceribus exhalantibus, quarum solutionem sanguinis ex naribus profluuium non temerè procurat. Videntur autem hæ duæ sententiæ antea vno præsagio comprehensæ & ad aurium tubercula relatæ, sent. 105. C

Vbi sanguis ex naribus effluxit, totius corporis perfrictio cum tenuibus sudoribus morbi malignitatem denunciat.

342 Τὰ ἐκ ῥινῶν σμικροῖς ἱδρῶσι περιψυχόμενα, κακοήθεα.

Prorrhetico 126. †scripta est hæc sententia, & antea quoq; hoc præsagio expressa. †sent. 40.

In corporis perfrictione cum temporis sensu, sanguinis detractio, mala est.

343 Αἵματος ἀφαίρεσις ἐν καταψύξει νενωθρευμένῃ, κακόν.

Istud indistinctè pronunciatum cautione indiget. Neque enim in his fluxionibus in quibus humores corporis concrescunt, fixi sunt, ac congelantur, quales sunt apoplexia, aut catalepsis, aut in quibus (vt loquitur Hippocrates) † διαφθαρέντος τοῦ αἵματος, καὶ τῶν πνευμάτων οὐ δυναμένων ἐν αὐτῷ τὰς κατὰ φύσιν ὁδοὺς βαδίζειν, καταψύξιες γίνονται ὑπὸ τῆς στάσιος, καὶ σκοτώσιες, καὶ ἀφωνίη, omnino interdicenda est sanguinis missio, sed accurata priùs præparatione opus est, vt frictionibus, ligaturis, corporis concussione & motu, fotibus, vnctionibus, ac cæteris id genus, vt sanguis crassior & frigore congelatus recalescat, attenuetur, & liberiùs effluat, aliôqui periculosa est sanguinis missio in tanta frigiditate. Quod consilium ex Hippocrate etiam ineundum est, cùm scribit, * ἀλλὰ χρὴ τοὺς πνίγεις θερμαίνοντας φλεβοτομέειν ἐν ἀρχῇσιν εὐθέως, μετεώρων ὄντων πάντων τῶν λυπεόντων πνευμάτων καὶ ῥευμάτων, εὐθεραπευτότερα γάρ ἐστι. Verùm hæc sententia de torpida perfrigeratione accipitur, quæ caloris natiui extinctionem & virium exolutionem sequitur. Sunt qui sanguinis detractionem ex naribus intelligant, vt præceptor Hollerius. Certum autem est hæmorrhagiam ex naribus in morbis cum perfrictione & torporis sensu non parum esse suspectam. D

†*Lib. 4. de rat. vict. in morb. acut.* **Lib. 4. de rat. vict. in morb. acut.*

Qui suppressa aluo sanguinem ex naribus fundunt, & vnà cum sanguinis profluuio subindè rigent, iis aluus intestinorum læuitate laborat & obdurescit, aut tenues lumbrici (ascarides dicti) infestant, aut vtrunque.

344 Ὅσοι κοιλίης ἐπιστάσης αἱμορροέουσι, καὶ ἐπιρριγοῦσιν ἅμα τῷ αἱμορροεῖν, τούτοισι κοιλίην λειεντεριώδεα ποιέει, καὶ ἐπισκληρύνει καὶ ἀσκαρίδας, ἢ ἀμφότερα. E

Prorrhetico 138. aliter legitur hoc præsagium & cum dubitandi nota, quæ & in quibusdam manu scriptis exemplaribus retinetur, licet vitiosa sit scriptio, ἆρα τῷ αἱμορροεῖν, pro ἆρα τὸ αἱμορροεῖν. Quæ Dioscoridis videtur esse lectio, cuius meminit Galenus in Com. Prorrh. Et aliôqui facilis est lapsus communis lectionis ἅμα pro ἆρα.

Qui statis temporibus sanguinem fundunt, si siticulosi sint, neque sanguinem profuderint, comitiali morbo pereunt.

345 Τὰ τεταγμένοισι χρόνοισιν αἱμορροώδεα, διψώδεα, μὴ αἱμορραγήσαντα, ἐπιληπτικῶς θνήσκει. F

Prorrh. 131. repetitur hoc præsagium ac paulò aliter exprimitur.

Ex venis in ano sanguinem fundere solitis aliquantum apparentibus, tenebricosæ vertigines obortæ, paruam ac sensim factam partium resolutionem indicant, ex quo liberat venæ sectio. Et quicquid huiusmodi apparere solet, mali aliquid denunciat.

346 Ἐξ αἱμορροΐδος ὅσον ἐπιφανείσης σκοτώδεα ἐλθόντα, παραπληγικὸν μικρὸν καὶ ἐπ' ὀλίγον σημαίνει. λύει φλεβοτομίη. καὶ πᾶν δὲ οὕτως ἐπιφαινόμενον, κακόν τι σημαίνει.

Hæc vacuationem intra modum subsistentium genere concludantur, & velut exemplum quoddam proponuntur, quo fatiscentes naturæ vires subindicantur. Præcipuè verò venarum per anum sanguinem fundere solitarum suppressio hoc præsagio sugillatur, ex qua Plethorica symptomata plurima & morbi ex redundantia gignuntur, de qua scribitur libris Epid. ac præcipuè aph. 28. sect. 3. lib. 6. & Galeno Com. ad aph. 10. sect. 6. G

Quos palpitationes in totum occupant, num voce defecti intereunt?

347 Οἱ παλμώδεες δι' ὅλου, ἆρα καὶ ἄφωνοι τελευτῶσι;

Hoc præsagium pene iisdem verbis repetitur Prorrh. 30.

Ex tremoribus quæ conuulsiones fiunt cum sudoribus, recidiuas minantur. In his iudicationem facit nouus subinde obortus rigor. Sed is priùs ardore circa ventrem exorto prouocatur. Somnus in his multus conuulsionem minatur, & frontis grauitates, ac mictio molesta est.

348 Τὰ τρομώδεα σπασμώδεα γινόμενα ἐφιδροῦσι, φιλυπόστροφα. τούτοισι κρίσις ἐπιρριγώσασιν. ἐπιρριγοῦσι δὲ οὗτοι ἐπὶ κοιλίην καύματι προεκληθέντες. ὕπνος πολὺς ἐν τούτοισι σπασμώδης, καὶ τὰ ἐς μέτωπον βαρέα, καὶ οὔρησις δυσκολαίνουσα. H

Præsagium

A Præsagium est Prorrhetico 105. repetitum, & ab interpretibus Hippocratis (vt scribit Gal.) varia lectione exagitatum. Cuius pars extrema ex Prorrh. 109. velut ex concursione, ita variis diuersæ naturæ casibus suffarcinata, huc est temerè assuta. Verùm hîc τὰ ἐς μέτωπον βαρέα legitur, vbi in Prorrh. τὰ ἐς μέτωπον δίχημα τὰ βαρέα.

349 Οἱ ἐν ὑστερικοῖσιν ἄπυροι σπασμοὶ, εὔχερέες.

In vteri strangulatu non antea expertę conuulsiones, faciles sunt.

τὸ εὔχερὲς hîc facilè & τὸ ἀκίνδυνον significare videtur, vt non antea cognitas aut expertas in vteri strangulatu conflictatis conuulsiones, minimè suspectas, aut periculo vacare indicet. Potest etiam significari propensio quædam ad conuulsiones, quod huiusmodi mulieres vteri suffocatione laborantes, ad conuulsiones valde sint procliues, & aliòqui vterus ipse valde animatus & sensilis, conuulsionibus non parum sit opportunus, vt ex multis historiis lib. Epid. & Galeno lib. 6. de loc. aff. satis patet. Quem in sensum etiam sumpsimus Prorrhetici sententiam 119. vbi hoc præsagium repetitur, etsi ἄπυροι in omnibus exemplaribus legitur, quòd illîc B ἀπύρως, vt hîc ἄπυροι legendum esse fortè coniicias. Cui lectioni suffragatur postea hoc præsagio sent. 531. & 554. Neque verò refert ἐν ὑστερικοῖσιν, an verò ἐν ὑστερικαῖς legas, vt in Prorrhetico. ὑστερικὰ enim vteri strangulatus significant, vt & ὑστερικαὶ dicuntur quæ strangulatu ab vtero suffocari videntur.

350 Τὰ σπασμώδεα ἀνδρώδεα πτύελα θαρρέοντα πυρετώδεα ἐοῦσι, εὐήθεα. τούτοισι ἐπεὶ κοιλίαι τι καθυγραίνονται. τάχα δὲ τι καὶ ἐς ἄρθρα ἀποστήσονται.

Cum conuulsionibus & sudore febrienti defluentia sputa, minimè mala sunt. His præterea alui aliquatulum madescunt, ac fortassis aliquid ad articulos abscessurum sperandum est.

τὰ σπασμώδεα πτύελα videntur ab Hippocratis OEconomia aliena. Et certè apparet hoc esse translatum ex fine Prorrhetici 121. vt totam istam sententiam ex Prorrh. 122. assumptam esse constat. Quanquã istius quoq; lectionis meminit Gal. & ἀνιδρῶτι quosC dam legisse scribit, vbi ἀνδρώδεα habent exemplaria publicata quædam etiam cum manu scriptis ἀνιδρώτω, vt hîc meliùs retinetur. Hîc quoque meliùs εὐήθεα quàm ἀήθεα legitur, cùm εὐήθεα Galenus exponat in Prorrhetico. Variant hîc etiam exemplaria. Quædam nanque τούτοισιν ἔτι legunt, vt & meliora ἀποστήσεται pro ἀποστήσονται.

351 Οἷσιν ἐν σπασμώδεσιν ὀφθαλμοὶ ἐκλαμπρύνουσιν ἀτενέες, οὔτε παρ' ἑωυτοῖσιν εἰσὶ, χρονιώτεροι τε μακρότεροι.

Quibus in conuulsionibus oculi intentè splendent, iis mens non constat, & diutiùs morbum trahunt.

Videtur ex Prorrh. 124. huc translatum esse præsagium. Sunt autem phreniticorum indicia oculi immoti, fixi & intenti, aut intentè relucentes, quod ex media Hippocratis doctrina hauriendum est, vt ὀμμάτων ὀρθότης, ὄμμα θρασὺ, aut ὀμμάτων θράσος. Et huic sententiæ lumen adfert quod scriptum est lib. 6. Epid. † ὀμμάτων θράσος φρενιτικόν. Vitiosa sunt autem exemplaria edititi, quæ ἐκλαμπαίνουσιν aut ἐκλαμπάνουσιν aut ἐκλαμπαίνουσιν legunt, pro ἐκλάμπουσιν. In iis enim velut in ira admodum percitis oculi relucent ac D micant. Quod expressit in Turno Virg.[a] —*totoq; ardentis ab ore*

Scintillæ absistunt, oculis micat acribus ignis.

ἀτενὲς autem aut ἀτενέες, aut ἀτενέας (vt in Prorrhetico) legendum.

† *Sect. 1.* [a] *Æn. lib. 12.*

352 Τὰ σπασμώδεα ξὺν καρηβαρίῃ παρεξιωόμενα κατόχως, τὰ παρ' οὖς ἐπαίρει.

Quæ conuulsionis in morem affligunt, cum alto stupore, quem catochum vocant tubercula ad aures attollunt.

Prorrhetico 161. iisdem ferè verbis exprimitur hoc præsagium, nisi quod αἴρει pro ἐπαίρει ponitur.

353 Τρομώδεσιν, ἀσώδεσι, μικρὰ τὰ παρ' οὖς ἐπάρματα σπασμὸν σημαίνει κοιλίης πονηρευομένης.

E In tremulis & anxietate vexatis, parui ad aures tumores excitati, conuulsionem denunciãt, si aluus malè affecta sit.

Videtur ex Prorrh. 162. expressa sententia, quæ meliorem tamen hîc nacta est intelligentiam. Ad finem Prorrh. parotidum prędictio conficitur, in sopore, anxietate, capitis dolore, surditate, ac cæteris id genus tentationibus vexatis, quæ signorum naturam cõprehendũt. Est autem vero simile in tremulis ex cerebri intemperie, ac neruosi generis imbecillitate, cùm magna corporis implaciditate, paruarum parotidum exortum tantùm non leuare morbum, vt etiam conuulsionis spem accersant, cùm non nisi pro morbi dignitate apparentes abscessus probet Hippocratis doctrina. Quod etiam potiùs continget malè affecta aluo, & morbi fomitem continente, humoribus ad cerebrum raptis & illuc momentum facientibus.

354 Τὰ σπασμώδεα καὶ τετανώδεα πυρετὸς ἐπιγενόF μενος λύει.

Conuulsiones & neruorum distentiones succedens febris soluit.

Hippocratica est sententia ex aph. 57. lib. 4. petita & libello περὶ κρισίων ad finem repetita. Quin & in Epistola ad Demetrium Regem his verbis exprimitur, ὑπὸ σπασμῶν πυρετὸς ἐπιγενόμενος, ἴησι τὸ νόσημα.

355 Σπασμὸς ἐπὶ τρώματι, θανάσιμον.

Ex vulnere conuulsio lethalis.

Ex aph. 2. lib. 5. desumptum præsagium, quod etiam hîc postea (vt in tumultuario opere) repetitur.

356 Σπασμὸς ἐπὶ πυρετῷ γενόμενος, ὀλέθριον. ἥκιστα δὲ παιδίοισιν.

Conuulsio febri succedens, periculum denunciat, minimùm verò pueris.

Hæc sententia cum sequente ex Prognostico petitæ sunt, & in eandem notionem coalescunt. Conuulsio igitur febri succedens, G etsi meritò suspecta est, in pueris tamen timenda est, si in febre aluus nihil deiiciat, neq; somnus accedit, sed terrentur, flent, ac colorem mutant. At in his nuperrimè editis necdum septimum annum excedentibus, minus periculum est (Aliòqui promptissimè conuulsionibus prehenduntur, præsertimq; ij qui crassissimi sunt, & aluos duras habent, vt scribitur aph. 25. lib. 3.) ἧσσον γὰρ κινδυνεύουσιν (vt scribit Hipp.) οἷσιν ἂν οἰκεῖη τῆς φύσιος ᾖ τῆς ἡλικίης ἡ νοῦσος ᾖ. Grandiusculos autem & adultos non adeò in febribus conuulsio prehendit, & alioqui maius periculum denunciatur, & vehementis admodum malitiæ signum aliquod adesse oportet.

357 Οἱ πρεσβύτεροι ἑπτὰ ἐτέων ἐν πυρετῷ οὐχ ἁλίσκονται ὑπὸ σπασμοῦ. εἰ δὲ μὴ, ὀλέθριον.

Adultiores & qui septimum annum excesserunt, conuulsione in febre non prehenduntur, aliòqui periculum denunciatur.

358 Σπασμοῦ λυτικὸν πυρετὸς ἐπιγενόμενος ὀξὺς, μὴ πρότερον γεγονώς. εἰ δὲ εἴη πρότερον γεγονὼς, παροξυνθείς. ὠφελέει δὲ καὶ οὔρου διέξοδος ὑαλοειδὴς πολλὴ, καὶ ῥύH σις κοιλίης, καὶ ὕπνοι. τῶν δὲ ἐξαπίνης σπασμῶν λυτικὸν, πυρετὸς, κοιλίης ῥύσις.

Conuulsionem soluit febris succedens acuta, quæ priùs non aderat, aut si priùs adfuit, ingrauescens. Cõfert autem & vrinæ vitreæ copiosus pertransitus & alui fluxio, & somnus. Conuulsiones autem de repente ortas febris soluit ac alui fluxus.

Ambiguum est quid intelligat per ἔργα διέξοδον ὑαλοειδῆ. Neque enim frequens est admodum ista vrinarum apud Hippocratem attributio. Mihi certè significare videtur οὖρον ὑαλώδες, ac eam vrinam quæ multam pituitam vitream, aut potiùs albumineam, crassam, frigidam & glutinosam continet, ac eadem quæ in multis Epidemiῶν historiis γονοειδὴς οὔρησις, ac postea in hoc Præsagio, dicitur, & in pluribus conuulsione laborantibus ab Hippocrate in Epidemiis adscribitur. Qua de re fusissimè scripsimus nostris in libros Epid. Annotat. Cùm autem conuulsiones fiant ab humoribus frigidis, lentis, ac pituitosis, qui partibus neruosis inserti sunt, nil mirum est huiuscemodi materiæ per vrinas excretione, tanquam causæ vacuatione, morbum depelli. Adde quòd etiam antea in morborum iudiciaria absolutione[1], ὑαλώδες οὖρον posuit, quod illic pluribus verbis exposuimus. Quòd verò ad scriptionem attinet, meliora exemplaria scripta cum interpretibus secuti sumus, etsi publicatis sua constare potest lectio, εἰ δὲ ᾖ, πρότερον γεγονὼς, παροξυνθεὶς δὲ ὠφελέει. Quod verò sequitur, quidam codices per se legunt. Sed cùm constet eadem notione comprehendi, ex melioribus exemplaribus huic sententiæ attexuimus. Repentinæ autem conuulsiones dicuntur, quæ à proprio principio & fine manifesta causa inuadunt, ac ex repletione ortum habent, vt his verbis testatur Galenus.* ὅταν οὖν τινὰ τῶν ὑγιαινόντων ἐξαίφνης συμβῇ σπασθῆναι, τὸν τοιοῦτον σπασμὸν ἀναγκαῖον ἐπὶ πληρώσει γεγονέναι. Cuius quidem conuulsionis cùm duo sint curationis scopi, concoctio & excretio (vt scribit Galenus†) febris suo calore huiusmodi materiam attenuat, digerit, calfacit, dissoluit ac concoquit, quod etiam faciunt somni, alui verò fluxu deponitur, vacuatur & excernitur. Quem in locum etiam vacuationis ratione, subeunt, sudores, vomitiones, ventris subductio (vt scribit Gal. Com. 6. in lib. 6. Epid.) & vrinarum abundantia, cuius meminit sent. sequente.

[1]Sent. 151. *Com. ad aph. 26. lib. 2. †Com. ad aph. 70. lib. 5.

Loquendi impotentia in conuulsionibus multùm perseuerans, malo est. Quæ verò parum durat, aut linguę syderationem, aut brachij, aut eorum quę in dextra parte sunt, denunciat. Soluitur autem magna vrinarum confertim & de repente prodeuntium abundantia.

359 Ἐν τοῖσι σπασμοῖσιν ἀφωνίη ἐπὶ πολὺ, κακόν. τὸ δὲ ἐπὶ μικρὸν, ἤτοι γλώσσης ἀποπληξίην, ἢ βραχίονος, καὶ τῶν ἐπὶ δεξιὰ σημαίνει. λύεται δὲ οὔροισιν ἐξαπίνης ἐλθοῦσι, πολλοῖσιν, ἀθρόοισιν.

Illud ἐν τοῖσι σπασμοῖσι, quod vitiosè in publicatis exemplaribus superioris sententiæ fini adscribitur, cum interpretibus huic sententiæ annexuimus, quæ apoplexiæ præsagium instituere videtur. Longa enim & diu perseuerans sermonis impotentia, vt valde appetitum cerebrum, summamque animalis facultatis oppressionem, & multam humoris frigidi copiam & contumaciam indicat, ita non temerè totius corporis syderationem, aut validam apoplexiam suspectat. Quæ verò parum durat loquendi impotentia, vt minora omnia habet, ita & debilem apoplexiam minatur, quæ partium aliquarum resolutione plærunque dependitur & absoluitur. Quinetiam cùm σπασμῶν nomine epilepsiam non rarò intelligat Hippocrates (vt constat ex aph. 70. lib. 5.) quòd epilepsia totius corporis conuulsio quædam sit, vt scribit Galenus Comment. 6. in lib. 6. Epidem. potest hoc præsagium de morbo comitiali intelligi, qui interdum probro quodam & quorundam partium intertrimento reliquam vitam contaminat. Nam & præcipuas partes appetit, & vultum ipsum fœdissimis peruersionibus, aut nobilium sensuum priuatione deformat, & partium quarundam impotentiam ac syderationem affert, vt fusius ex Aretæo vetustissimo & nobilissimo scriptore nostris in lib. 2. Epid. Commentariis scripsimus. Ex quo etiam Hippocrates ipse in morbi comitialis solutione, ἰξίων ὀδύνην, ὀφθαλμῶν διαστροφὰς & τύφλωσιν ponit. ἀποπληξίην autem resolutionem Hippocrati & partis cuiusdam paralysin per abusionem significare non est admodum insolens. Sic quoque ἀφωνίην loquendi aut sermocinandi impotentiam sumimus, non vocis priuationem (vt Cornarius) quòd multùm ab ἀφωνίᾳ distet, vt aliàs persæpe docuimus. Nec sanè mirum est inde linguæ syderationem portendi, cùm ἀφωνίη vocem præpeditam, ac voci destinatorum organorum resolutionem significet, vt testatur Galenus Com. 3. in lib. 3. Epid. Multa autem, conferta ac repentina vrinæ copia conuulsionis causam vacuatione liberare potest, quæ est rite instituta à natura mali absolutio.

Sudores autem partim quidem sensim procedentes, iuuant partim verò vniuersim effusi, & quæ effatim fiunt sanguinis detractiones nocent.

360 ἱδρῶτες δὲ, οἱ μὲν κατὰ μικρὸν, ὠφελέουσιν. οἱ δὲ ἀθρόα, καὶ αἱ τῶν αἱμάτων ἀφαιρέσιες αἱ ἀθρόοι, βλάπτουσιν.

De sudoribus consummata est doctrina & prædictio in Prognostico & libello περὶ κρισίων. In criticarum autem vacuationum genere, quod vniuersim & affatim effunditur ex iudicationis legibus damnatur. Sudores verò aceruatim & confertim effusi, & sanguinis detractiones quæ cumulatè fiunt, syncopas ac denique mortem etiam afferunt. Quinetiam quod toto genere præter naturam est, si affatim deturbetur, periculum affert, vt patet ex aph. 27. lib. 6. ἐλέγχει γὰρ τὴν φύσιν τὸ ἀθρόον, vt scribit Aretæus. Sic etiam Hippocrates ἱδρῶτας ἐν τῇσι κρισίμῃσιν ἡμέρῃσι γινομένους σφοδροὺς, & ταχέας, ἐπικινδύνους vocat. Hanc autem sententiam, quòd de conuulsionibus probè dicatur in iisque locum habeat, priori sententiæ annectunt quidam. Nos codicum pluralitatem secuti sumus.

In neruorum distentionibus & iis quæ in posteriorem partem fiunt, dissolutę maxillæ mortem afferunt. Quinetiam lethale est in posteriorem partem distentione sudare & corpus dissolui, ac in eodem malo per nares reuomere, aut vbi per initia vox defecta fuit, clamare aut nugari. Postridie enim affuturam mortem significat.

361 Ἐν τοῖσι τετάνοισι καὶ ἐπισθοτόνοισι γνάθοι λυόμεναι, θανάσιμον. θανάσιμον δὲ καὶ ἱδροῦν ἐν ὀπισθοτόνῳ, καὶ τὸ σῶμα διαλύεσθαι, καὶ ἀνεμέειν ὀπισθοτόνῳ διὰ ῥινῶν, ἢ ἐξ ἀρχῆς ἄφωνον ἐόντα βοᾶν, ἢ φλυηρέειν. ἐς γὰρ τὴν ὑστεραίην θάνατον σημαίνει.

Neruorum distensiones aut rigores cùm annumerentur conuulsionibus valde præcipites afferunt exitus, & triplici genere distinguuntur. Modò nanque scapulis caput, modò mentum pectori annectitur, modò recta & immobilis ceruix intenditur. Tetanum rigorem Celsus vocat, reliquas species emprosthotonum & opisthotonum dicunt, & quod hîc de duobus generibus effertur, Cornarius ad reliquam etiam distentionis speciem extendit. Maxillæ autem dissolutæ perniciem denunciant, cùm sint τέτανοι (vt scribit Aretæus[2]) μυῶν τῶν ἐν γνάθοισι & πάντων πάθεα. Quin etiam lib. 3. de Morb. in tetano, αἱ γνάθοι πεπήγασιν ὡς ξύλα. Et libr. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν, αἱ γνάθοι πήγνυνται. Quod etiam vtrobique opisthotono attribuitur, & Aretæus omnibus distentionum generibus concedit. Sudores verò quòd syncopas minentur ac mortis rudimentum afferunt, corpúsque ac vires exoluunt, meritò suspecti sunt. Quod autem hîc scribitur de reiectione per nares in posteriorum partium distentione, inter mortis notas adscribitur ab Hippoc. lib. 3. περὶ νούσων, his verbis, καὶ ὁκόταν ἀποθνήσκειν μέλλῃ, ἀνεμέει διὰ τῶν ῥινῶν & τὸ σῖμα, & τὸ ῥόφημα, & τὸ φλέγμα. Lib. verò περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν (quod etiam repetitur libello περὶ κρισίμων) ὁκόταν δὲ θανατώδης ᾖ, τὸ ποτὸν, καὶ τὰ βρώματα, ἃ πρότερον ἐβεβρώκει, ἀνὰ τὰς ῥῖνας αὐέρχεται ἰνίου. Aretæus etiam author sua vetustate memorabilis, id his verbis indicat.[2] ξυνέσι μὲν αὐτίκα, ἀθρόον μὲν ἅπασι εἰρῆσθαι, πόνος καὶ ἔντασις πάντων καὶ ῥάχιος, καὶ μυῶν τῶν ἐν γνάθοισι καὶ θώρηκι. ἐρείδουσι γὰρ τὴν κάτω γνάθον πρὸς τὴν ἄνω, ὡς μηδὲ μοχλοῖσιν ἢ σφηνὶ διαρρηιδίως σφεας διαιτᾶσθαι. ἢν δὲ καὶ βίῃ διαγαγών τις ὀδόντας ἐνστάξῃ τι ὑγρὸν, οὐ καταπίνουσι, ἀλλ' ἀνεχέουσι, ἢ ἐν τῷ στόματι ἴσχουσι, ἢ ἐς τὰς ῥῖνας αὐανοπέει. ὁ, τι γὰρ ἰσθμὸς συνερείδεται, καὶ τὰ παρίσθμια σκληρὰ καὶ ἐντεταμένα ἐόντα, οὐ ξυμπίπτει εἰς τὴν ἔνδειξιν τοῦ καταπινομένου. Hæc quidem ipsis inesse dicuntur, omnes quidem subitò atque

A tò atque affatim inuadit affectus, tendonum & spinæ labor & intentio adest, ac musculorum qui sunt in maxillis & thorace. Inferiorem enim maxillam superiori ita annectunt, vt neque vectibus, aut cuneis facilè dirimi possit. Quòd si quis per vim dentes seducens humorem instillauerit, non deglutiunt, sed effundunt, aut in ore continent, aut in nares retruditur. Angustia enim faucium impingitur, & tonsillæ duræ & intentæ, eius quod deuoratur impulsioni non cedunt. Etsi hic locus in nostris codicibus non satis mihi videtur integer. De vocis autem defectione, clamore, aut nugis, sic scribitur libr. 3. de Morb. καὶ βοᾷ καὶ φλυαρέει ἐνίοτε, καὶ οὐ δύναται ἑωυτὸν κατέχειν, ἀλλ' ἀναΐσσει ἐνίοτε. ὅταν ἡ ὀδύνη ἔχῃ. ὅταν δὲ αὕτη ἡ ὀδύνη ἡσυχίην ἔχῃ. ἐνίοτε δὲ ἄφωνοι γίνονται ἅμα ξυνεχόμενοι, ἢ μανικοὶ ἢ καὶ μελαγχολικοί. οὗτοι τεταρταῖοι ἀπόλλυνται ἐπὶ τῆς φωνῆς κατεχομένης, καὶ αἱμέουσι διὰ τῶν ῥινῶν. Et vociferatur, & nugatur quandoque, neque seipsum potest continere, sed interdum exilit, vbi dolore vexatur, vbi verò dolor remittit, quiescit. Nonnunquam etiam simul ac morbo prehenduntur vox deficit, aut insania, aut atra bile vexantur. Hi intra tertium diem voce libera moriuntur, & per nares reuomunt.

B [362] Πυρετώδεα ὀπισθοτονώδεα, γονοειδέες οὐρήσιες λύουσι.

Febres cum posteriorum partium distentione, vrinæ genitale semen referentes soluunt.

γονοειδέες οὐρήσιες, vrinas genitali semini quiddam non absimile continentes, eas esse quæ multam pituitam vitream, albumineam, glutinosam, lentam & frigidam continerent, multis in locis diximus, præcipuè verò nostris in libr. 1. & 3. Epid. Annotat. Quomodo verò eiusmodi vrinæ conuulsiones, veluti deposita materia, liberent, antea satis explicatum videtur, & aliàs attingendum.

[363] Τὰ κυναγχικὰ τὰ μήτε ἐν τῷ τραχήλῳ, μήτε ἐν τῇ φάρυγγι μηδὲν ἔκδηλον ποιέοντα, πνιγμὸν δὲ ἰσχυρὸν καὶ δύσπνοιαν παρέχοντα, αὐθημερὸν καὶ τριταίους κτείνει.

Anginæ in quibus neque in collo, neque in faucibus quicquam apparet, sed quæ vehementem suffocationem ac spirandi difficultatem adferunt, eodem aut tertio die necant.

C Quæ de angina hîc scribuntur præcipua capita, proprium habent in Prognostico locum, vnde & tractationem & explicationem eruere debent.

[364] Τὰ δὲ ἐπάρματα καὶ ἔρευθος ἐν τῷ τραχήλῳ λαμβάνοντα, τὰ μὲν λοιπὰ παραπλήσια, χρονιώτερα δέ.

Quæ verò tumorem ac ruborem in collo capiunt, in reliquis quidem eodem modo se habent, verùm diuturniores sunt.

Secundum anginæ genus hîc describitur, in quo attollitur ceruix & fauces rubent. Hîc verò ceruicem tantùm posuit, vt in Prognostico solas fauces addidit. Quòd autem scribitur, τὰ μὲν λοιπὰ παραπλήσια, hunc habet ex Hippocrate & Galeno sensum, τὰ μὲν ἄλλα παραπλησίως πόνον παρέχουσιν, καὶ ὀλέθρια κάρτα. Hoc enim anginæ genus superiore non minùs periculosum est, ac in reliquis non minore quidem dolore afficit, verùm diuturnius spatium accipit, nec perinde vt prædictum, celerrimè interficit.

D [365] Ὁκόσοισι δὲ συνεξερευθείη ἥ τε φάρυγξ, καὶ ὁ αὐχὴν, καὶ τὸ στῆθος, χρονιώτερα. καὶ μάλιστα ἐξ αὐτῶν σώζονται, ἢν μὴ παλινδρομέῃ τὰ ἐρυθήματα. ἢν δὲ ἀφανίζηται μήτε φύματος συστραφέντος ἔξω, μήτε πύον ἀναχρεμπτομένου ῥηϊδίως καὶ ἀπόνως, ἐν ἡμέρῃσι κρισίμῃσιν, ὀλέθρια γίνεται. ἀτὰρ γε ἔμπυοι γίνονται; ἀσφαλέστατον δὲ τὸ ἔρευθος καὶ τὰς ἀποστάσιας ὅτι μάλιστα ἔξω τρέπεσθαι.

Præcipuè autem malum prorogatur quibus non solùm fauces, sed ceruicem quoq; & pectus vnà rubor occupat. Maximè verò potest inde secunda valetudo contingere, si rubores ad interna maximè reuertantur. Quòd si euanescant, neq; in exteriores partes cõuersum sit tuberculum, neq; pus facilè & sine dolore excreetur, aut neque ista diebus iudicatoriis contingant, perniciem denunciant. Ac fortasse etiam suppurati fiunt. Securitatis autem indicium est, ruborem & abscessus ad externas quàm maximè partes vergere.

E Reliquum & tertium anginæ genus, cùm in fauces, aut ceruicem, aut pectus fluxio conuersa est. Quod autem hîc συνεξερευθείη legitur, quidam codices ξυνεξαρθείη (vt in Prognostico) scribunt. Interpretes tamen συνεξερευθείη legunt, & de rubore accipiunt.

ἢν μὴ παλινδρομέῃ τὰ ἐρυθήματα] In Prognostico καὶ μὴ παλινδρομέῃ τὸ ἐρυσίπελας ἔσω scribitur, & ea est communis & laudabilis tumorum omnium nota. Atque, vt hoc est securissimum anginæ genus, ita ab Hippocrate expressum placito 49. libr. 7. & 36. lib. 6. ὑπὸ κυνάγχης ἐχομένῳ, οἴδημα καὶ ἔρευθος ἐν τῷ στήθει ἐπιγινόμενον, ἀγαθόν. ἔξω γὰρ τρέπεται τὸ νόσημα. Libro verò 2. de Morbis, εἰ δὲ οἱ οἴδημα ἐκφύῃ καὶ οἰδίσκεται πρὸς τὰ στήθεα καὶ ἐρυθρὸν ἐῇ, καὶ καίηται, ἐλπίδες πλέονες σωτηρίης. Et rursus, ὅταν δὲ ἐξοιδήσῃ ἐς τὰ στήθεα, οἱ πλέονες ἐκφεύγουσι.

F μήτε φύματος συστραφέντος ἔξω] Eadem verba repetuntur in Prognostico. συστρέφεσθαι autem Hippocrati dicitur de humoribus vitiosis qui in partem aliquam confluunt, in eoq; colliguntur & coaceruantur. ὅταν τινὲς χυμοὶ μοχθηροὶ συρρέωσί τε καὶ ἀθροίζωνται κατά τι μόριον, ὅπως, ὡς ἔφην, συστρέφεσθαι λέγεται ἐν τῷ δὲ μορίῳ, vt scribit Gal. Com. in lib. de rat. vict. in morb. acut. Sic τῶν νοσημάτων συστροφαὶ dicuntur, αἱ ἀπὸ τοῖς ὀγκουμένοις μορίοις γιγνόμεναι, collectiones quæ ad partium tumores consequuntur. Hæc igitur verba, μὴ φύματος συστραφέντος ἔξω, significant si nullum foris tuberculum colligatur aut nullo extra apparente tuberculo ad suppurationem se colligente, aut ad vomicam comparato.

ἀτάρ γε ἔμπυοι γίνονται] Suppurati quidem deueniunt, si morbus ad pulmonem diuertat, vt scribitur in Prognostico & libr. 2. de Morbis, vbi etiam eorum curationem procurat his verbis. ἢν δὲ τῆς φάρυγγος καθισταμένης καὶ τοῦ οἰδήματος, τραπῇ ἐς τὸν πλεύμονα ἡ νοῦσος, πυρετός τε ἐπιλαμβάνει καὶ ὀδύνη τοῦ πλευροῦ, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀποθνῄσκει, ἐπὴν αὐτῷ τοῦτο ξυμβῇ. ἢν δὲ ὑπερφύγῃ ἡμέρας πέντε, ἔμπυος γίνεται, ἢν μὴ μιν βὴξ ἐπιλάβῃ αὐτίκα. ἢν δὲ ὑπολάβῃ ἀποχρεμψάμενος καὶ ἀποκαθαρθεὶς, ὑγιὴς γίνεται. τοῦτον ὅτε ἂν ἡ ὀδύνη τὸ πλευρὸν ἔχῃ, χλιαίνειν τὸ πλευρὸν, καὶ προσφέρειν ὅσα τῷ περιπλευμονίῃ. ἢν δὲ ὑπερφύγῃ τὰς πέντε ἡμέρας, καὶ ὁ πυρετὸς ἀνῇ, ἡ δὲ βὴξ ἔχῃ, τὰς μὲν πρώτας ἡμέρας ῥοφήμασι διαχρῆσθαι. ἐπὴν δὲ σιτίων ἅπτηται, ὡς λιπαρώτατα καὶ δριμύτατα ἐσθιέτω. ἢν δέ οἱ βὴξ μὴ ἐῇ, ἀλλὰ γινώσκῃς ἔμπυον γινόμενον, δειπνήσαντα ἐπὴν μέλλῃ καθεύδειν σκόροδα ἐσθιέτω ὠμὰ ὡς πλεῖστα, καὶ ἐπιπινέτω οἶνον οἰνώδεα ἄκρητον. καὶ ἢν μὲν οὕτως ῥαγῇ, ἢν δὲ μή, τῇ ὑστεραίῃ λούσας θερμῷ θυμιάσαι. καὶ ἢν ῥαγῇ, ὥσπερ ἔμπυον. Quòd si subsidentibus faucibus

G & tumoribus, morbus ad pulmonẽ vertatur, febris statim corripit, & lateris dolor, atq; vbi istud contigerit, plerunq; moritur. Ast vbi dies quinq; euaserit, suppuratus fit, nisi eum confestim tussis prehenderit. Quæ si inuaserit, exscreatione repurgatus conualescit. Huic, quoad lateris dolor affligit, latus calefacere oportet & adhibere quæ pulmonum inflammationi conueniunt. Si verò dies quinq; superauerit, & febris remiserit, tussis autem vexet, primis quidẽ diebus sorbitionib. vtatur. Atq; vbi cibis vti cœperit, quàm maximè pingues & salsissimos edat. Sin autem tussis non adfuerit, verùm suppuratum fieri dignoscas, cœnato cùm dormire volet, allia cruda plurima edenda præbeto & insuper vinum generosum meracius propinato. Atq; si sic quidem pus eruperit, benè habet: sin minus, postridie calida loto suffitum adhibere oportet. & si erupetit, velut suppuratum curare.

H [366] Ἐρυσίπελας δὲ ἔξωθεν μὲν ἐπιγίνεσθαι χρήσιμον. εἴσω δὲ τρέπεσθαι, θανάσιμον. τρέπεται δὲ, ὅταν ἀφανιζομένου τοῦ ἐρυθήματος βαρύνηται τὸ στῆθος, καὶ δυσπνοώτερος γίνεται.

Erysipelas verò foris quidem extare vtile, intro autem vergere lethale. Cuius quidem rei indicium est cùm rubore euanescente pectus grauatur, & ægrius spiritum trahit æger.

Exemplum est particulare loci vniuersalis, quod repetitur placito 25. lib. 6. & libr. 1. de Morbis. Locus est autem communis & valde celebratus in abscessuum doctrina, vt quàm longissimè abscedant, & quàm maximè extra vergant, vt fusiùs scribitur lib. 2. Epid. Sect. 1. A

Quibus angina ad pulmonem diuertit, partim quidem intra septem dies pereunt, partim verò liberati, pus intro colligunt, nisi pituitosa sursum educantur.

367 Οἷς δὲ κυνάγχη ἐς τὸν πλεύμονα τρέπεται, οἱ μὲν ἐν τῇσιν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν ἀπόλλυνται. οἱ δὲ διαφυγόντες, ἔμπυοι γίνονται, μὴ γενομένης αὐτοῖς ἀναγωγῆς φλεγματώδεος.

Placitum 10. lib. 5. aphorismorum lib. 2. de Morb. propriè expressum, loco paulò antea à nobis adscripto. His verò verbis Celso est adumbratum, Si angina subitò finita est, in pulmonem id malum transit, idq; sæpe intra septimum diem occidit. Quod nisi incidat, sequitur vt aliqua parte suppuret. B

Quibus in vehementi pulsatione stercus de repente deiicitur, lethale.

368 Οἷσι διὰ σφοδρότητος σφυγμοῦ, κόπριον ἐξαπίνης διαχωρέει, θανάσιμον.

Huius præsagij obscura est notio ob vocis ambiguitatem. σφοδρὸν σφυγμὸν vehementem pulsum, magnum & elatum intelligi, & de conspicua ac euidenti arteriarum pulsatione Hippocrati dici, multis loci testatum fecimus. Sumitur etiam de palpitatione, & vehementi partis inflammatæ pulsatione. Vnde ad inflammationis magnitudinem ac perniciosum anginæ genus referri videtur, in quo conspicua est & euidens arteriarum in temporibus & ceruice pulsatio, ex quo morbi vehementia & malignitas non immeritò suspectatur, vt lib. 6. Epid. οἷσι δὲ καὶ φλέβες αἱ περὶ κρόταφον καὶ αὐχένα ἐπαίρονται, ὑποπτότερα. Quale quid etiam refertur lib. 2. Epid. Quod sequitur de subita stercoris deiectione, id musculorum ani resolutionem & facultatis animalis extinctionem, vt in moribundis ob strangulatum, significare videtur. Ideoq; πνιγμοῦ pro σφυγμοῦ quidam legunt, vt referatur ad aph. 42. lib. 2. C

In angina laborantibus subarida sputa gracilescentibus faucibus, malum prænunciant.

369 Ἐν τοῖσι κυναγχικοῖσι τὰ ὑπόξηρα πτύσματα ἰσχνῶν, κακόν.

Quæ multæ postea sequuntur anginæ circumscriptiones, corrogatam habent vndique authoritatem, & ex præcipuis Hippocratis fontibus ductam, neque tamen assatis idoneam doctrinæ tractationem. Hîc verò ἰσχνῶν valet quod alibi dixit Hippoc. ἰσχνῶν ἐόντων τῶν περὶ φάρυγγα, & οἰδήματος μὴ ἐόντος ἐν τῇ φάρυγγι.

In anginis linguæ tumores absque vlla significatione euanescentes, periculum denunciant. Quinetiam dolores citra euidentem causam disparentes, perniciem ostentant.

370 Τὰ κυναγχικὰ ἐν γλώσσῃσι οἰδήματα, ἀσήμως ἀφανιζόμενα, ὀλέθρια. καὶ τὰ ἀλγήματα ἀφανιζόμενα χωρὶς προφάσιος, ὀλέθρια. D

Locus est communis ex media Hippocratis theoria deductus, & καθόλου λόγος passim celebratur, quem hîc singulariter effert, & ad linguæ tumores in angina transtulit. ἀσήμως autem ἀκρίτως καὶ ἀλόγως, ἢ παραλόγως valet, aut ἄνευ σημείων λυτηρίων, cui proprium & vsitatum ea in locutione verbum ἀφανίζεσθαι adiunxit. Quæ cùm alterius sint tractationis in mediam OEconomiam reiicienda, & aliàs à nobis lib. 2. Epid. amplissimis exemplis sunt comprobata & explicata dum scribit, ὁκόσα ἀσήμως ἀφανίζεται δύσκολα. Et τὰ οἰδήματα παραλόγως ῥιζοῦντα, κίνδυνον. Et in Prorrh. τὰ ὀλέθρια ἀσήμως ῥαστωνήσαντα θάνατον σημαίνει.

Angina laborantes nisi celeriter cocta expuant, perniciosè habent.

371 Ἐν τοῖσι κυναγχικοῖσιν οἱ μὴ ταχὺ ἀναπτύοντες πέπονα, ὀλέθριοι.

Angina cùm valde præceps sit, nisi breui per sputa expurgetur, aut ægrum celeriter opprimit, aut suppuratum facit. Vitiosa autem sunt exemplaria quæ παχὺ pro ταχὺ (quod est ταχέως) legunt. E

In angina absque vlla significatione redundantes in caput dolores cum febre, periculum indicant.

372 Ἐν κυνάγχῃ ἀσήμως εἰς κεφαλὴν ἀλγήματα μετὰ πυρετοῦ, ὀλέθρια.

Ista cùm perseuerante febre contingant, sunt potiùs morbi incrementa quàm alleuationes, præsertim cùm legitimæ μεταστάσιος, morborum aut solutionis nullas notas edant, quod ἀσήμως dixit.

In angina absque vlla significatione delati ad crura dolores cum febre perniciosi.

373 Ἐν κυνάγχῃ ἀσήμως ἐς σκέλη ἀλγήματα μετὰ πυρετοῦ, ὀλέθρια.

Et hæc quoque temeraria est & infida transpositionis nota, neque minimùm suspecta. F

In angina laborantibus citra iudicationem præcordij dolor, cum impotentia & torpore obueniens, latenter necat, etsi moderatè admodum habere videatur.

374 Ἐκ κυναγχικῶν ἀκρίτως ὑποχονδρίου ἄλγημα, μετ' ἀκρασίης καὶ ναρκώδεος γινόμενον, κτείνει λαθραίως, εἰ καὶ πάνυ δοκέοιεν ἐπιεικῶς ἔχειν.

Hoc quoque periculosum est transpositionis exemplum, vbi absque iudicatione contigerit. ἀκρασίη autem ἀντὶ τῆς ἀκρατείας ponitur (vt antea quoque)* & partis incontinentiam, imbecillitatem, impotentiam & languorem quendam significat, ac ferè plerunque Hippocrati cum torpore iungitur, vt** antea quoque, & Prorrhetico 151.

*Sent. 165. **Sent. 171.

In angina laborantibus absque vlla significatione gracilescentibus faucibus dolor intensus ad pectus aut ad aluum progressus, purulentas deiectiones facit. Alioqui autem tale quid solutionem præsefert. G

375 Ἐκ κυναγχικῶν ἀσήμως ἰσχναθέντων ἐς στῆθος ἄλγημα καὶ ἐς κοιλίην ἐλθὸν συντόνως, ποιέει πυώδεα διαχωρέειν, ἄλλως καὶ λυόμενον τὸ τοιοῦτον.

ἀσήμως ἰσχναθέντων valet παραλόγως ἢ ἄνευ προφάσιος ἰσχνῶν ὄντων τῶν περὶ φάρυγγα, absque vlla ratione gracilescẽtibus aut detumescentibus faucibus. Transpositionis autem morbi exemplum est insigne admodum & rarum, si ad thoracem delatus per aluum pus effundat, quòd non ita solennis sit, sed rara, thoracis per aluum expurgatio, à Gal. tamẽ celebrata lib. 6. de loc. aff. & Com. in aph. 30. lib. 7. Illud autem, ἄλλως ἢ λυομένου τοῦ τοιούτου, perplexum est, eam tamen mihi significationem habere videtur, vt alioqui morbi solutionem præseferat per aluum effusi, etsi longa sit & difficilis per eam viam puris deiectio. Codices quidam συντόνως τῷ δὲ coniungunt, quod sententiam nostram magis amplectitur, etsi mihi vulgata lectio magis arridet. Corn. λυομένου pro ἐκλυομένου sumpsit. Quidam etiam ἢ λυομένου τοῦ πτύου legunt. Mihi tamen λυόμενον aptè etiam legi posse videtur. H

376 Ἐκ

A [376] Ἐκ κυνάγχικῶν πάντα ὀλέθρια, ὅσα μὴ ἔκδηλον ἐποίησεν ἄλγημα. ἀτὰρ καὶ ἐς σκέλεα ἀλγήματα χρόνια φοιτᾷ, καὶ ἐκπυΐσκεται δυσκόλως.

In angina quæcunq; conspicuum dolorem non produnt, periculi plena sunt. Quinetiam diuturni sunt qui ad crura progrediuntur dolores, ægreq; ad pus deducuntur.

Istud de infida iudicatione intelligi potest, dum morbus absque legitima vacuatione aliò transmissus est. Quòd si in crura secedat, diuturna vlcera fiunt & curatu difficilia. Sed rarum est anginæ liberatæ exemplum, in qua tamen (vt in peripneumonia) in crura abscessus valere interdum potest.

[377] Τὰ ἐκ κυνάγχης πτύαλα γλίσχρα, παχέα, ἔκλευκα, βιαίως ἀναγόμενα, κακόν. καὶ πᾶς ὁ τοιοῦτος πεπασμὸς, κακόν. κάθαρσις πολλὴ κάτω τοὺς τοιούτους παραπληκτικῶς ἀπόλλυσιν.

B

Sputa ex angina viscida, crassa, exalbida, vi educta, malum denunciant, omnisque eiusmodi maturatio mala est. In his multa deorsum purgatio leuis syderationis modo mortem adfert.

Huiuscemodi sputa crassa & viscida caloris præter naturam immoderationem arguunt, ideóque improbantur. Multa autem per aluum expurgatio colliquationem & humorum per aluum effluxum, indéque partium naturalium exolutionem & prostrationem significat, vnde quoque tandem prostrata animali facultate, ac velut exoluto corpore, proiecti & immoti iacent & moriuntur. Aliôqui & particulari membrorum resolutione multi in angina periculosissimè laborarunt lib. 2. Epidem. *in qua etiam sputa concocta prodierunt. *Sectio 2.

[378] Ἐκ κυνάγχης ὑπόξηρα πυκνὰ πτύελα, βηχώδεα, πλευροῦ ὀδυνώδεα, ὀλέθρια. καὶ τὰ ἐν τοῖσι ποτοῖσιν ὑποβήσσοντα, καὶ κατάποσις βιαία, πονηρόν.

C

Sputa ex angina subarida, crebra, per tussim & cum lateris dolore educta, perniciem minantur. Atque ea quæ inter potandum per tussim reiiciuntur, quæque difficulter deglutiuntur, malum portendunt.

Hæc pessima sunt ad pulmones transpositæ anginæ exempla. Quin & inter potandum tussim quodammodo excitantia, aut per tussim educta, & deuoratio difficilis, anginæ periculum circumscribunt, vt patet ex anginosæ mulieris historia lib. 3. Epid.

[379] Τῶν πλευριτικῶν οἷσιν ἐν ἀρχῇ πάμπυοι αἱ πτύσιες, τεταῖοι θνήσκουσιν, ἢ πεμπταῖοι. φυγόντες δὲ ταύτας, μὴ πολὺ ῥᾷον ἔχοντες, τῇ ἑβδόμῃ, ἢ ἐννάτῃ, ἢ ἑνδεκάτῃ, ἄρχονται ἐμπυΐσκεσθαι.

D

In morbo laterali, quibus circa initia in totum purulentæ sunt spuitiones, ij tertio die aut quinto moriuntur. Quos si superent, nec longè meliùs habuerint, septimo, aut nono, aut vndecimo, suppurati fiunt.

In libris de Morbis, vbi pleuriticorum circumscriptio & curatio tota absoluitur, & inde in hoc Prognosticum plurima sunt traducta, paulò aliter hic locus legitur, οἷσι δὲ αἱ πτύσιες εὐθὺς παντοδαπαί εἰσι, καὶ τὰ ἀλγήματα πάνυ ὀξέα, ὅτι τεταῖοι θνήσκουσι. ταύτας δὲ διαφυγόντες, ὑγιαίνουσιν. ὁ μὴ γινόμενος δὲ ὑγιὴς, τῇ ἑβδόμῃ, ἢ τῇ ἐννάτῃ, ἢ τῇ ἑνδεκάτῃ ἄρχεται ἐμπυΐσκεσθαι. (Sic enim ex hoc loco legendum apparet, cùm passim τῇ δεκάτῃ legatur.) Omnis autem generis expuitiones circa morborum initia summam cruditatem & variè affectam naturam indicant. Sic etiam in totum purulentæ initio maximam corruptelam denotant, cùm pus paulatim in sputis & per quosdam gradus procedere debeat, sputúmque quod probari debet, permixtum vehementer flauo, non syncerè prauum esse oporteat, quale est πάμπυον. Suppurationis autem rudimentum decimo quarto die ponit Hippocrates in Aphorismis. ᵗ Mihi autem summè arridet lectio quæ παντοῖαι pro πάμπυοι habet, ex lib. 3. de Morb. huc traducta.

ᵗ Aph. 8. lib. 5.

E

[380] Οἷσι δὲ ἄνω ὠτὸς ἔρευθος, τῶν πλευριτικῶν, καὶ ὁμοίως θερμαίνονται, καὶ κοιλίη ταράσσεται χολώδεα καὶ δυσώδεα. εἰκοσταῖοι καὶ τεσσαρακοσταῖοι κινδυνεύουσι. φυγόντες δὲ ταύτας σώζονται.

Quibus supra aurem rubor contingit, neque aliter quàm morbo laterali affecti incalescunt, aluusq; biliosa & graueolentia exturbat, ij vigesimo & quadragesimo die periculum subeunt, quos si superauerint, seruantur.

Videtur hæc sententia corrupta, & non sine scriptionis vitio ab authore ex libris de Morbis hunc in locum traducta. Etsi nanque parotides interdum in pleuritide suboriuntur, morbum tamen non sine periculo alleuant, neq; parum suspectæ sunt, vt ferè experientia testatur, nusquam tamen apud Hippocratem solent ea phrasi efferri, vt per ἄνω ὠτὸς ἔρευθος intelligantur. Deinde ambiguum valde est quidnam velit per ὁμοίως θερμαίνεσθαι. Nam quantumuis facilis sit eius rei sensus, & de febris incendio perseuerante intelligatur, non optimè tamen huic loco quadrare videtur. Mea est opinio locũ hunc de pleuritide quæ dorsum affligit & ab

F

Hippocrate in libris de Morbis pessima censetur, sumi debere, sicq; restitui posse, οἷσι δὲ ἐν νώτῳ ἔρευθος τῶν πλευριτικῶν, καὶ ὤμους θερμαίνονται: eo sensu, Quibus verò in morbo laterali in dorso rubor excitatur, & humeri incalescunt. Cuius certè lectionis fidem facit quod scribitur libr. 3. de Morbis hoc modo, ὁκόταν δὲ τούτων τῶν πλευριτικῶν τινὶ προσγένηται τὸν νῶτον ἐρυθριᾶν, καὶ τοὺς ὤμους θερμαίνεσθαι, καὶ αἱ ἀκανθίζοντα βαρύνεσθαι, καὶ ἡ γαστὴρ ἐκταράσσηται χλωρὰ καὶ δυσώδεα σφόδρα, οὗτος διὰ τῶν ὑποχώρησιν τῆς γαστρὸς, εἰκοσῇ καὶ μιῇ ἀποθνήσκει. ταύτας δὲ διαφυγὼν, ὑγιαίνει. Quo ex loco haud dubiè istam sententiam esse translatam constat, & mendosè scriptoris vitio esse expressam. Facilem nanque literæ lapsum quis non videt? vt pro εἰκοσῇ καὶ μιῇ huius Prognostici scriptor εἰκοσῇ καὶ μ'. legisse videatur, vndè εἰκοσταῖοι καὶ τεσσαρακοσταῖοι scripserit? Dorsalem hanc pleuritidem Hippocrates lib. 2. de Morbis in tertio pleuritidis genere ponit, ac periculosissimam esse censet, ex qua pauci euadant. In qua τὸ μετάφρενον ὑπέρυθρον γίνεται, καὶ ἡ γαστὴρ ταράσσεται, καὶ τὸ ἀπόπατημα πάνυ χλωρὸν καὶ κάκοδμον. Verùm vigesimum diem morbi terminum facit. Graueolentes autem & biliosę deiectiones in pleuritide perniciem augent, præcipuè quæ morbi ratione contingunt. Mirum verò est in loco tam lubrico nullas nobis à codicibus manuscriptis factas esse suppetias, nec vllam quidem corruptionis vel minimam iniectam esse suspicionem, quòd aliàs vel creberrimè contingit.

G

[381] Αἱ ξηραὶ τῶν πλευριτίδων καὶ ἄπτυσοι χαλεπώταται. φοβεραὶ δὲ ἐν οἷσιν ἄνω τὰ ἀλγήματα.

Morbi laterales sicci & in quibus nihil expuitur grauissimi sunt. Metuendi quoq; in quibus dolores ad superiora tendunt.

Locus est lib. 3. de Morb. qui pulcherrimè hanc sententiam adumbrat, & in publicatis codicibus vitiosè scribitur, εἰσὶ δὲ καὶ ξηραὶ πλευρίτιδες ἄπτυσον, χαλεπαὶ δὲ αὗται. αἱ δὲ κρίσιες ὅμοιαι τῇσιν ἄλλῃσιν. ὑγρασίης δὲ πλέονος δέονται τῶν ἄλλων ἐν τῷ ποτῷ. Vnde satis constat pleuritidem siccam esse quæ nihil expuit & nullum sputum promouet, ideóque periculum intendit. Cuius causam in siccitate ponit Hippocrates lib. 1. de Morbis, vbi & quæ sit ἄπτυσος πλευρῖτις & περιπλευμονίη apertissimis verbis indicat, simúlque præcipuos curationis scopos attingit. Præter autem causam ab Hippocrate adscriptam (nempe siccitatem aut sputi reficcationem ex calore obortam) ἀπτύστων πλευριτίδων aliam adfert causam Gal. Com. 1. in lib. 1. Epid. humores nempe crassos & lentos pulmonum bronchiis infartos adeoq; adhærescentes vt ægrè educi possint. Quòd autem præcipuè metuendæ sint pleuritides, in quibus dolor ad superiora tendit, satis ex Hippocratis rescriptis constat.

H

Morbi laterales grauiores qui sine diuulsionibus quàm qui cum diuulsionibus contingunt.

[382] Αἱ ἄνευ σπασμάτων πλευρίτιδες χαλεπώτεραι τῶν μετὰ σπασμάτων. A

σπάσματα quæ vulsa aut conuulsa indicant, hîc dicuntur fibrarum in parte carnosa, velut in musculis fibrosarum ac neruosarum partium diuulsiones ac distentiones. Hîc ergo vehemens thoracis motus ac concussio, validáque facultatis animalis contentio in expectorando sputo indicatur. Ideóque laudabilior est illa pleuritis, in qua vis eiusmodi facultatis ad educendum & repurgandum sputum enitet. Suspecta verò in qua vis illa elanguescens & infirma, nullos naturæ conatus exerit & sputorum repurgationem remoratur ac retardat. σπάσματα etiam violentum quendam motum, aut partium internarum distractionem tensionémque sæpe indicant Hippocrati libro primo de Morbis, eáque in thorace fieri scribit, indéque crebrò suppurationes creari. Qua notione in musculis thoracis huiusmodi cõtentiones aut distractiones hîc significant, vt & postea hoc præsagio.[*] Quæ ergo pleuritides huiusmodi distensiones habent, securiores videntur, quòd non nisi robustis ac validioribus naturis eiusmodi contractiones contingere soleant. σπάσματα quoque hoc loco indicare possunt eas corporis concussiones, ac velut intro retractiones aut compressiones, quæ initiis pleuritidum contingunt cum rigoribus aut magno totius corporis horrore. Quod ferè in his pleuritidibus contingit quæ ab externa aliqua aut manifesta causa fiunt, vt frigore, immoderato exercitio, aut potionibus. Atque eæ quidem pleuritides, quòd externas causas habeant, ferè quidem securiores sunt, quàm quæ ab occasione occulta & interna accidunt, tum quòd robustis ferè corporibus eueniant, tum etiam quòd citiùs contentis naturæ viribus ad iudicationes procedant, nec tantam humorum cacochymiam indicent. Has verò corporis concussiones ac contractiones cum cutis densatione pleuritidis initiis agnoscit Hippocrates libr. 1. de Morbis, his verbis, ἡ μὲν πλευρῖτις γίνεται, ὁκόταν πόσιες ἀλέες τε καὶ ἰσχυραὶ καρτὰ λάβωσι. διαθερμαίνεται γὰρ τὸ σῶμα ἅπαν ὑπὸ τοῦ οἴνου καὶ ὑγραίνεται. μάλιστα δὲ ἥ τε χολὴ καὶ τὸ φλέγμα διαθερμαίνεταί τε καὶ ὑγραίνεται. καὶ δὴ τούτων κεκινημένων τε καὶ ὑγρασμένων, συγχωρήσῃ ὥστε ῥιγῶσαι μεθύοντα ἤ τε νήσοντα, ἅτε ἐὸν τὸ πλευρὸν ψιλὸν φύσει σαρκὸς, μάλιστα τοῦ σώματος, καὶ ἐν ἑωυτῷ ἔσωθεν τοῦ ἀντισπεῖζοντος οὐδενὸς, ἀλλὰ κοιλίης, αἰσθάνεται μάλιστα τοῦ ῥίγεος. καὶ ὁκόταν ῥιγώσῃ τε καὶ ψυχθῇ, συνέλκεταί τε καὶ συσπᾶται ἥ τε σὰρξ ἡ ἐπὶ τῷ πλευρῷ καὶ αἱ φλέβια. καὶ ὅσον τι ἐν αὐτῇ τῇ σαρκὶ ἔνι χολῆς καὶ φλέγματος, ἢ ἐν τῇσιν ἐν αὐτῇ φλεβίοισι, τὸ πολλὸν ἢ πᾶν ἀποκρίνεται ἔσω συναθρώμενον πρὸς τὸ θερμὸν, πυκνουμένης τῆς σαρκὸς ἔξωθεν. καὶ προσπήγνυται πρὸς τῷ πλευρῷ, καὶ ὀδύνην παρέχει ἰσχυρὴν καὶ διαθερμαίνεται. καὶ διὰ τῆς θερμότητος ἄγει ἐφ᾽ ἑωυτὸ, καὶ ἀπὸ πλησίον φλεβῶν καὶ σαρκῶν, φλέγμα τε καὶ χολήν. Oritur quidem pleuritis, cùm potiones copiosæque & validæ admodum corripuerint. Totum enim corpus incalescit & humectatur à vino, præcipuè verò bilis & pituita tum incalescit, tum humectatur. Quibus sanè commotis & humectatis, madidum aut siccum rigere continget. Præcipuéque cùm latus præ omnibus corporis partibus, natura carne nudum sit, neque intus quicquam habeat in se quod renitatur, præter ventriculi cauitatem, rigorem percipit. Cúmque riguerit & perfrixerit, contrahitur & conuellitur tum caro quæ est in latere, tum venæ. Et quicquid in ipsa carne inest bilis & pituitæ, aut in ipsius venis id magna ex parte, aut totum intrò compulsum ad caliditatem secernitur, carne foris condensata, & ad latus affigitur, & vehementem dolorem exhibet ac incalescit, & per calorem à vicinis venis in carnibus pituitam & bilem ad seipsum trahit. Et rursus paulò pòst, πήγνυται δὲ τὸ πλευρὸν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ τῷ πλευρῷ φλέβια καὶ συσπᾶται. καὶ ὁκόσον ἐν αὐτῷ ἔνι φλέγματος καὶ χολῆς, τοῦτο ὑπὸ τῆς θερμασίας ἀνέπληκέ τε καὶ ὀδύνην παρέχει. Condensatur autem latus & quæ in ipso sunt venæ, & contrahitur, quantúmq; in ipso inest pituitæ & bilis id à caliditate resiccatur & dolorem exhibet. B C D

[*] Sent. 425.

Quibus in morbo laterali lingua circa initia biliosa est, hi intra septimum iudicantur, quibus verò tertio aut quarto die, circa nonum.

[383] Τῶν πλευριτικῶν οἷσιν ἐν ἀρχῇ γλῶσσα χολώδης γίνεται, ἑβδομαῖοι κρίνονται. οἷσι δὲ τρίτῃ ἢ τετάρτῃ, περὶ τὴν ἐνάτην.

In veris sputi legibus & salubri pleuritide, sputum bile coloratum initio esse debet, & ita ad concoctionem progredi. Biliosam autem pleuritidem indicat lingua bile tincta, quæ & leuior esse & securior iudicatur ab Hippocrate libr. 3. de Morbis, ideóque promptè ad iudicationem procedit. In pleuritide autem & peripneumonia, à lingua signa peti debere docet Hippocr. lib. de Morbis & libello περὶ κρισίμων, his verbis, τὴν δὲ ἀπαλλαξιν τῆς νόσου σημαίνει ἡ γλῶσσα, ὥσπερ ἐν τῇ πλευρίτιδι ὁμοίως. Quæ verò hîc γλῶσσα χολώδης dicitur, χλωρὴ scribitur lib. de locis in hom. ὁκόταν δὲ ἐς τὸν θώρακα ῥέῃ ἡ χολή, τόδε δῆλον ἐστιν. ὀδύνην ἔχει ἐς τὴν λαπάρην, καὶ ἐς τὴν κληῖδα πρὸς τὴν λαπάρην, καὶ πυρετὸς, καὶ ἡ γλῶσσα τὰ ἄνω χλωρὴ γίνεται. καὶ ἀποχρέμπτεται ξυμπεπηγότα. τούτῳ τῇ νούσῳ ἑβδομαίῳ ὁ κίνδυνός ἐστιν ἢ ἐναταίῳ. Cùm verò in thoracem bilis fluxionem commouerit, hinc conspicuum fiet. Dolor lateris mollitudinem occupat, & ad iugulum eiusdem partis pertingit, febris adest, & lingua superiore parte ex viridi pallescit, & condensata excreantur. Huic morbo periculum septimo aut nono creatur. E

Quòd si bulla aliquantulum liuescens in lingua appareat initio, qualis excitatur ferro candente in oleũ intincto, difficilior fit solutio, & iudicatio quidem ad decimum quartum diem deducitur. Sanguinem autem vt plurimùm expuunt.

[384] Πομφόλυγος δὲ ὑποπελίου γινομένης ἐπὶ τῆς γλώσσης ἐν ἀρχῇ, οἵη σιδηρείου βαφέντος ἐς ἔλαιον, χαλεπωτέρη ἡ ἀπόλυσις γίνεται, καὶ ἡ μὲν κρίσις ἐς τὴν ιδ´ ἀφικνέεται. αἷμα δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πτύουσι. F

Hic locus videtur ex libro tertio de Morbis expressus. Sic enim illic scribitur, πρὸς δὲ τοῖσι σημείοισι τοῖσιν εἰρημένοισιν, ἐν ἑκάστῃ τῶν πλευριτίδων καὶ τάδε χρὴ σκοπέεσθαι τὴν γλῶσσαν. πομφόλυγος γὰρ ὑποπελίδνου γινομένης ἐπὶ τῆς γλώσσης, οἷα σιδηρείου βαφέντος ἐς ἔλαιον, ἣν μὲν ἐν ἀρχῇ γίνηται τρηχεῖα, χαλεπωτέρη ἡ ἀπαλλαξις τῆς νόσου. καὶ ἀνάγκη αἷμα ἀποβῆξαι ἐν τῇσιν ἡμέρῃσιν ἐν ᾗσι δεῖ. εἰ δὲ καὶ προσεχορηκυίης τῆς νόσου γίνοιτο, αἱ μὲν κρίσιες ἐς τὴν τεταρτην καὶ δεκάτην ἡμέρην, ἀνάγκη δὲ πτύσαι αἷμα. Præter autem enumerata signa, in vnaquaque pleuritide, hæc in lingua spectanda sunt. In qua bulla aliquantulum liuescente exorta, qualis ferro candente in oleum tincto fieri assolet, si quidem inter initia aspera fiat, difficilior morbi liberatio contingit, & diebus quibus oportet, sanguinem tussi reiicere necesse est. Quòd si progresso iam morbo id contingat, iudicationes quidem ad decimum quartum diem procedent. Sanguinem tamen expuere necesse est. G

Sputum verò in morbo laterali vbi maturescere & expui tertio die cœperit, celeriores solutiones facit, quòd si posteriùs, tardiores.

[385] Πτύαλον δὲ ἐν τῇσι πλευρίτισι, τρίτον μὲν ἀρχόμενον πεπαίνεσθαι καὶ πτύεσθαι, θάσσους ποιέει τὰς ἀπολύσιας. ὕστερον δὲ βραδυτέρας.

Hoc ex media Hippocratis OEconomia depromptum, genuinam parentis doctrinam redolet, & ex libro tertio de Morbis, hinc videtur traductum. Sic enim illic scribitur. ἔχει δὲ οὕτως περὶ τῆς ἀπαλλάξιος. εἰ μὲν τριταῖον ἄρχοιτο πεπαίνεσθαι καὶ πτύεσθαι, θᾶσσον αἱ ἀπαλλάξιες. εἰ δὲ ὕστερον πεπαίνοιτο ὕστερον καὶ αἱ κρίσιες γίνονται. Celeberrima quoque est ista sententia ex placito 12. libr. 1. aphorism. αὐτάρ καὶ τοῖσιν ἐπιφαινομένοισιν, οἷον ἐν πλευριτικοῖσι πτύελον αὐτίκα ἢν ἐπιφαίνηται, ἀρχομένου μὲν βραχύνει. ἢν δὲ ὕστερον ἐπιφαίνηται, μηκύνει. Et libr. de ratio. victus in morb. acut. τὰ μὲν γὰρ θᾶσσον καὶ μᾶλλον πλαδῶντα, ταχυτέρας σημαίνει κρίσιας, τὰ δὲ βραδύτερα καὶ ἧσσον, βραδυτέρην σημαίνει τὴν κρίσιν. H

[386] Τὰ δὲ

A [386] Τὰ δὲ ἀλγήματα τοῖσι πλευριτικοῖσι χρήσιμον χαλᾶν, μαλάσσεσθαι, πτύαλα χρωματίζεσθαι, ψόφους ἐν τοῖς στήθεσι μὴ γίνεσθαι, τὸ οὖρον εὐοδεῖν. τὰ δὲ τούτων ἐναντία δυσχερέα, καὶ πτύαλον γλυκαινόμενον.

In morbo laterali affectis, dolores & aluum emolliri vtile est, sputa colorari, nullos in pectore strepitus fieri, vrinam rectè procedere. Quibus contraria molesta sunt, sputumq; dulcescere.

Signorum optimorum est concursus, vnde ad salutem via fit. Dolorem autem lenire vult Hippocrates, & eam ob causam aluum emolliri in pleuritide, lib. de rat. vict. in morb. acut. his verbis, ἢν μὴ λύσῃ τις τὴν ὀδύνην, ἢ κοιλίην μαλθάξας, ἢ φλέβα ταμών. Et rursus, ἢν δὲ ὑπὸ τὰς φρένας ἢ τὸ ἄλγημα, ἐς δὲ τὴν κληΐδα μὴ σημαίνει, μαλθάσσειν χρὴ τὴν κοιλίην, ἢ μέλανι ἐλλεβόρῳ, ἢ πεπλίῳ. Lego autem τὰ δὲ ἀλγήματα τοῖσι πλευριτικοῖσι χρήσιμον καὶ κοιλίην μαλάσσεσθαι, aliòqui malè cohæret oratio, etsi quodammodo ferri potest. Quin & μαλάσσεσθαι πόνους,
B quod est dolores leniri & remitti eleganter Hippocrati dicitur, & sententia paulò post sequente μαλθακοὶ πόνοι scribuntur.

πτύαλα χρωματίζεσθαι] Sputum colorari oportet & laudabiles coloris gradus acquirere, & ita ad coctionem progredi, aliòqui sputorum vitiis annumerat Hippocrates τὰ πτύσματα κεχρωσμένα ἀκρήτῳ χρώματι, in lib. de rat. vict. in morb. ac.

ψόφους ἐν τοῖς στήθεσι μὴ γίνεσθαι] Vitiosum est sputum & crudum quod nimis crassum est, viscidum & flatuosum, ideoq; in thorace moram trahit & expurgari nequit, καταγλισχραινόμενον πτύελον ἀσαπέως, ἢ ἀπέπτως, ἢ ἀνισχόμενον, ἢ μὴ ἀνιὸν vocat Hippocrates. Flatuosum autem sonitus & strepitus edit in pectore. Vrinæ autem signum in morbis thoracis, etsi heterogenes, multum tamen in laudabilium signorum concursione confert, & ad salubritatem conducit, itémque sæpiùs ab Hippocrate adscribitur, vt in libris de Morbis videre est, & ex prædictionibus postea in hoc Prognostico adscribitur.

πτύαλον γλυκαινόμενον] Sputum vbi dulce esse incipit suppurationis rudimenta præbet, præcipuè si ex felleo aut salsuginoso dulcescat, vt postea in hoc Prognostico scribitur. Sic lib. 2. de Morbis, in Peripneumonia dulce sputum morbum protendere & sup-
C purationem indicare scribit, his verbis, καὶ ἢν μὲν ἐν ταύτῃσι παύσηται τοῦ βήχματος, ἐκφεύγει. ἢν δὲ μὴ παύηται, ἐρέσθαι αὐτὸν εἰ γλυκύτερον αὐτῷ δοκέει τὸ σίαλον, καὶ ἢν φῇ, ἡ νοῦσος ἐνιαυσίη γίνεται. ὁ γὰρ πλεύμων ἔμπυος γίνεται. Rursusq; lib. 3. καὶ ἢν μὲν ἐν ταύτῃσι φαίνηται, ἐκφεύγει τὸ πτύσματος. ἢν δὲ μὴ, ἔξῃ αὐτὸν, εἰ γλυκύτερον τὸ σίαλον. καὶ ἢν φῇ, ἴσθι ὅτι ὁ πλεύμων αὐτοῦ ἔμπυός ἐστι, καὶ ἡ νοῦσος καθίσταται ἐνιαυσίη, ἢν μὴ ἐν τῇσι τεσσαράκοντα ἡμέρῃσι αὐτέων ἐπαράγῃ τὸ πύον.

[387] Αἱ δὲ χολώδεες ἅμα καὶ αἱματώδεες πλευρίτιδες, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κρίνονται ἐναταῖαι, ἢ ἑνδεκαταῖαι, καὶ μάλιστα ὑγιάζονται. οἷσι δὲ τῶν πλευριτικῶν ἐν ἀρχῇ μὲν οἱ πόνοι μαλθακοὶ, ἐς δὲ τὴν ε΄ ς΄ παροξύνονται, μᾶλλον πρὸς τὰς
D ιβ΄ ἀφικνέονται, καὶ οὐ πάνυ σώζονται. κινδυνεύουσι δὲ μάλιστα ἑβδομαῖοι, καὶ δωδεκαταῖοι. τὰς δὲ δὶς ἑπτὰ φυγόντες, σώζονται.

At verò biliosi simul & sanguinei morbi laterales, ferè nono die aut vndecimo iudicantur, ac maximè sanescunt. Quibus autem in morbo laterali, initio quidem dolores leues sunt, quinto verò aut sexto die ingrauescunt, ferè ad duodecimum perueniunt, raróque seruantur, sed præcipuè septimo ac duodecimo die periculum subeunt. Quod si bis septem euaserint, seruantur.

Ex lib. 3. de Morbis huc est traductum præsagium. Sic enim illic scribitur, αἱ δὲ χολώδεες καὶ αἱματώδεες κρίνονται ἐναταῖαι, καὶ ἑνδεκαταῖαι. καὶ οὗτοι ὑγιέες μᾶλλον γίνονται. ἢν δὲ κατ' ἀρχὰς μὲν μαλθακαὶ τινες ἔχωσιν ὀδύναι ἀπὸ τῆς πέμπτης δὲ καὶ ἕκτης ὀξέαι, αὗται δὲ πλευτῶσι μέχρι δυωδεκάτης, καὶ οὐ μάλα ἀποφεύγουσι, κινδυνεύει δὲ μάλιστα μέχρις ἑβδόμης. ἀτὰρ καὶ ἐς τὴν δυοκαιδεκάτην, μετὰ δὲ ταύτας, ὑγιαίνουσι. αἱ δὲ ἐξ ἀρχῆς μὲν μαλθακαὶ, ἀπὸ δὲ τῆς ἑβδόμης καὶ ὀγδόης ὀξέαι, πρὸς τὰς τεσσαρεσκαίδεκα κρίνονται καὶ ὑγιαίνουσι. Biliosæ autem & sanguineæ (pleuritides) nono aut vndecimo die decernunt, atq; hi magis sanescunt. Quòd si ab initio molles quidē dolores corripuerint, post quintum verò & sextum acuti, hi certè ad duodecimum perueniunt, neq; valde effugiunt. Periculum autem præcipuè subest, vsq; ad septimū, quinetiam ad duodecimum vsq;, post
E hoc verò conualescunt. At quæ ab initio quidē molles sunt, post septimum autē & octauū acutæ, ad decimumquartū tum decernunt, tum conualescunt. Sunt autē ferè pleuritides & magna ex parte sanguineæ aut biliosæ, vt scribit Gal lib. de Constitutione artis Medicæ. Codices verò publicati hanc sententiā distingunt: sed nos ex lib. de Morbis coniunximus cum quibusdā exemplar.

[388] Ὅσοισι τῶν πλευριτικῶν ψόφος τοῦ πτυάλου πολὺς ἐν τοῖς στήθεσι, καὶ πρόσωπον κατηφὲς, καὶ ὀφθαλμὸς ἰκτεριώδης καὶ ἀχλυώδης, ἀπόλλυνται.

Quibus in morbo laterali plurimus ex sputo strepitus in pectore sonat, & vultus demissus est, oculusq; aurugine suffusus, & caligine obductus, in his mors expectanda est.

Ista sputum maximè crudum, crassum & incoctum significant, summumq; feruorem & materiæ in thorace agitationem, tum etiam caloris natiui ac spirituum extremam dissipationem aut resolutionem. ἰκτεριώδης autem ὀφθαλμὸς est oculus bile flaua suffu-
F sus, aut bilioso humore infectus, rapta sursum bile, quemadmodum ἰκτεριώδεες sunt Hippocrati (aph. 72. libr. 5.) quorum cutis bilioso humore infecta est & tincta.

[389] Οἱ ἐκ πλευριτικοῦ ἔμπυοι γινόμενοι, ἐν τῇσι μ΄ ἡμέρῃσιν ἀναπτύουσιν ἀπὸ τῆς ῥήξιος.

Qui ex morbo laterali suppurantur, in quadraginta diebus post ruptionem pus spuitione reiiciunt.

Aliòqui nisi spuitione pus repurgetur, in tabem labuntur, ex placito 15. lib. 5. vbi integra hæc sententia scribitur, & in hoc Præsagio postea sæpiùs repetitur. Hîc igitur ἀναπτύειν idem est quod ἀνακαθαίρεσθαι apud Hippocratem.

[390] Πτύαλον δὲ χρὴ πᾶσι τοῖσι πλευριτικοῖσι καὶ περιπλευμονικοῖσι εὐπετέως τε καὶ ταχέως ἀναπτύεσθαι, με-
G μίχθαι τε τὸ ξανθὸν τῷ πτυάλῳ. τὸ δὲ ὕστερον πολλῷ τῆς ὀδύνης ἀναγόμενον ξανθὸν, ἢ μὴ μεμιγμένον, καὶ πολλὴν βῆχα παρέχον, πονηρόν. πονηρὸν δὲ πάντως καὶ τὸ ξανθὸν ἄκρητον, καὶ τὸ γλίσχρον, καὶ λευκὸν, καὶ τὸ στρογγύλον, καὶ τὸ χλωρὸν σφόδρα, καὶ τὸ ἀφρῶδες, καὶ τὸ πελιῶδες, καὶ ἰῶδες. χεῖρον δέ τι τὸ οὕτως ἄκρητον, ὥστε μέλαν φαίνεσθαι. αἵματι δὲ μὴ πολλῷ συμμεμιγμένον τὸ ξανθὸν, ἐν
H ἀρχῇ μὲν σωτήριον, ἑβδομαίῳ δὲ ἢ παλαιοτέρῳ ἧσσον ἀσφαλές. αἱματῶδες δὲ λίην, ἢ πέλιον εὐθέως ἐν ἀρχῇ, κινδυνῶδες, πονηρὰ δὲ καὶ τὰ ἀφρώδεα,

In omnibus autem laterum & pulmonum morbis, sputum promptè ac citò excreari necesse est, flauumque sputo permixtum esse. Quòd si multò post dolorem flauum, aut non commixtum reiicitur, nec non sine multa tussi, vitiosum censetur. Omninò autem prauum flauum, si syncerum est, & glutinosum, & cādidum, & rotundum, itemque vehementer ex virore pallescens, quódque spumosum est, & liuidum, & æruginosum. Aliquanto verò deterius quod sic est syncerum, vt nigrum quoq; videatur. At flauum cui paulùm sanguinis ammixtum est, initio quidem salutem pollicetur, quod verò septimo die, aut longiore spatio tale apparet, non adeò tutum. Admodum autem sanguinolentum, aut quod statim initio liuescit, perniciem præsefert. Prauitatem etiam indicant & spu-

mantia, & flaua, & nigra, & æruginosa viscosaq;, & quæcunque celeriter colorantur. Mucosa autem & fuliginosa, tum celeriter colorantur, tum securiora sunt. Quæ verò intra quintum diem dum coctionem accipiunt, colorantur, meliora censentur.

καὶ τὰ ξανθὰ, καὶ μέλανα, καὶ ἰώδεα, καὶ ἰξώδεα, καὶ ὅσα ταχέως χρωματίζεται. τὰ δὲ μυξώδεα καὶ λιγνυώδεα, καὶ χρωματίζεται ταχέως, καὶ ἔστιν ἀσφαλέστερα. τὰ δὲ ἐντὸς πέμπτης ἐς πέψιν χρωματιζόμενα, βελτίω.

A

Quæ hîc de sputis scribuntur ex Hippocratis Prognostico omnia huc sunt traducta. Quod verò dicitur μεμίχθαι τὸ ξανθὸν τῷ πτυάλῳ, in Progn. ξυμμεμιγμένον ἰσχυρῶς ξανθὸν τῷ πτύελῳ exigit, quod in excrementorum coctione legitima requiritur, vt ἀκράτῳ opponatur, quemadmodum ἐμετὸς ὠφελιμώτατος Hippocrati censetur, ὁ φλέγματος καὶ χολῆς ξυμμεμιγμένος ὡς μάλιστα. Quanquam idem per ξυμμεμιγμένον simpliciter efferri contendunt, quod multis locis τῷ ἀκρίτῳ opponit Hippocrates.

πονηρὸν δὲ πάντως καὶ τὸ ξανθὸν] Rectius in Prognostico prauitatis gradus ponit Hippocrates.

B

καὶ τὸ χλωρὸν σφόδρα] χλωρὸν καρτὰ in Progn. scribitur. χλωρὸν autem hîc ex viridi pallidum significat Hippocrati, & τὸ ὠχρὸν & τὸ ἰῶδες continet (vt multis in locis testatur Galenus) etsi ἰῶδες additur, vnaque & eadem dictione vtrunque in Prognost. complectitur. *Celsus tamen τὸ χλωρὸν Hippocratis, pallidum reddidisse videtur cum scribit. Et tamen nihil peius est quàm syncerum id edi, siue ruffum est, siue cruentum, siue album, siue glutinosum, siue pallidum, siue spumans, nigrum tamen pessimum est. Sed certè pallidum sputum non ita damnatur, quemadmodum viride aut ex viridi pallescens, quod summum partis æstuantis incendium & ardorem indicat. At ἰῶδες (quod hîc additur) æruginosum ac merè viride indicat. *Cap. 8. lib. 2.

καὶ τὸ πελιῶδες] In Prognostico istud non legitur, & sub nigredinis gradibus continetur, & in vomitione satis exprimitur. Ex aph. tamen 47. lib. 4. & 71. lib. 7. αἱ πελιδναὶ ἀποχρέμψιες damnantur.

αἱματῶδες δὲ λίαν] Istud non legitur in Prognostico, & superuacaneam quandam ac minimè necessariam repetitionem redolet, vtilem tamen habet doctrinam.

C

καὶ ὅσα ταχέως χρωματίζεται] De sputorum vitiosorum coloribus qui initiis morborum apparent, intelligendum, aliòqui ad concoctionem vbi fit progressus, colorem accipere laudabile est, vt supra diximus, atque hîc etiam rursus repetitur. Siue igitur seorsum colores huiusmodi accipias, siue simul permixtos, in vitiis reponendos censet Hippocrates. Nam & πτύαλα κεχρωσμένα ἀκρίτως χρώματι improbat, & πτύελον ὁμόχροον esse vult Prorrh. 2, & ὀλέθριον καρτὰ ὑπὸ ἐν μέρει τὸ χολῶδες τῷ πύῳ ἀναπτύεσθαι ἢν τε ὁμοῦ, in Prognostico censet. Quod etiam expressit de sputo Celsus his verbis, † Quantoq; magis mixtos neq; inter se diductos colores habet, tanto deterius. †Cap. 8. lib. 2.

καὶ τὰ μυξώδεα] Mucus humor est crudus, lentus & pituitosus. πτύελα igitur μυξώδεα sub glutinosis & albis in Prognostico ab Hippocrate comprehendi videntur. Quin & Prorrh. 2. sputum ἀφλέγμαντον exigitur, quod Celsus sine pituita vertit. Ista verò hîc mediocriter crassa, viscida, & cocta sunt, & crassitudinis mediocritate coctionem indicant. Idemq; etiam testantur fuliginosa sputa, quæ feruentium humorum vapore & fumo velut fuligine in superficie tinguntur, aut quæ diutiùs contenta & concalfacta, odore aut sapore fuliginem referunt, non autem per totum aut sua substantia nigrescunt.

D

Sputum autem quodcumque dolorem non tollit, malum significat, quod verò soluit, bonum.

"Πᾶν δὲ πτύαλον μὴ λύον τὴν ὀδύνην, πονηρόν. λύον δὲ, χρήσιμον.

Idem legitur, aliis tamen verbis, in Prognostico.

Quibus cum bilioso purulentum sputum, aut seorsum, aut simul permixtum educitur, ij vt plurimùm decimoquarto die intereunt, nisi malum aut bonum aliquod ex his quæ priùs descripta sunt, cõtingat. Aliòqui certè pro ratione mors expectanda est, atque in his præcipuè quibus septimo die sputum huiusmodi procedere cœpit.

192 Ὅσοι δὲ μετὰ τοῦ χολώδεος πυώδες ἀνάγουσιν, ἢ χωρὶς, ἢ μεμιγμένον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τεσσαρεσκαιδεκαταῖοι θνήσκουσιν, ἢν μή τι κακὸν ἢ ἀγαθὸν ἐπιγένηται τῶν προγεγραμμένων. εἰ δὲ μὴ, κατὰ λόγον. μάλιστα δὲ οἷσιν ἑβδομαῖοισιν ἄρχεται ὅ τοιοῦτον πτύαλον.

E

Hæc eadem ex Prognostico huc traducta videntur, vbi meliore ordine scribuntur. Illud autem εἰ δὲ μὴ, κατὰ λόγον, obscuram habet explicationem. Mihi verò sic accipiendum videtur, vt decimusquartus dies, medius quidam sit mortis terminus, vt si omnia medio quodam modo procedant, in eum diem mors sit expectanda. Quòd si mala multa vrgeant, præceps magis exitium accelerarur, neque in eum diem differtur. Bona verò plurima, pro ratione interitum remorantur. κατὰ λόγον igitur idem valet, ac subductis signorum rationibus, & collatis inter se viribus, indeq; facta prædictione celerioris aut tardioris mortis. Quod fusissimè explicat Gal. Com. in Progn. Celsus verò, vt totam istam sententiam disertissimè expressit, ita & obscurissima ista verba dilucidè explanauit his verbis, †Sputum etiam biliosum & purulentũ siue separatim ista, siue mixta proueniunt, interitus periculũ ostendunt. Ac si circa septimum diem tale esse cœpit, proximum est vt is circa quartum decimũ diem decedat, nisi alia signa meliora peiorave accesserint. Quæ quo leuiora grauiorave subsecuta sunt, eò vel seriorem mortem, vel maturiorem denunciant. †Cap. 6. lib. 2.

F

In his igitur & omnibus qui pulmonem affligunt morbis, bonum quidem est facilè morbum sustinere, dolore defungi, sputum promptè expuere, facilè spirare, siti esse vacuum, reliquum corpus æqualiter incalescere ac molle esse. Ad hæc somnos, sudores, vrinarum eductionẽ laudabiliter fieri: quibus contraria mala sunt. Quandocunq; ergo bona hæc omnia huic sputo aderunt, poterit secunda valetudo contingere. Quòd si quedã adfuerint, quedã etiam abfuerint, non vltra decimumquartum diẽ vita producetur. At verò si contraria signa accesserint, celeriùs mors continget.

193 Ἔστι δὲ ἀγαθὸν μὲν καὶ τούτοισι καὶ πᾶσι τοῖσι περὶ πλεύμονα, φέρειν ῥηϊδίως τὸ νόσημα, τὸ ὀδύνης ἀπηλλάχθαι, τὸ πτύαλον εὐπετέως ἀνάγειν, εὔπνοον εἶναι καὶ ἄδιψον, τὸ σῶμα ἅπαν ὁμαλῶς θερμαίνεσθαι, μαλθακὸν εἶναι. καὶ πρὸς τοῖσιν ὕπνους, ἱδρῶτας, οὔρων διαχώρησιν χρηστὰ γίνεσθαι. κακὰ δὲ τἀναντία τούτων. εἰ μὲν οὖν πάντα προσγένοιτο τῷ πτύσματι τούτῳ τὰ χρήσιμα, σώζοιτ' ἄν. εἰ δὲ τὰ μὲν, τὰ δὲ μὴ, οὐ πλείους τῶν τεσσαρεσκαίδεκα βιώσας. τῶν δὲ ἐναντίων σημείων ἐπιγινομένων, συντομώτερον.

G

Aliis verbis eadem & copiosiora scribuntur in Progn. Quòd verò omnibus in exemplaribus οὔρων διαχώρησιν legitur, οὔρων, διαχώρησιν, scribendum puto, vt & vrinæ & alui excrementis attribuatur, velut in Prognostico scribitur, & rectè vidit Interpres.

πλείους τῶν ιδ βιώσας] Apparet addendam esse negationẽ, quod etiam sensus requirit, & eorum quæ in Prognostico scribuntur redditio, vt fecit Cornarius, etsi desideratur in omnibus codicibus.

Dolores in locis huiusmodi, qui neq; ad expuitiones, neq; ad venæ sectionem, aut victus rationem desinunt, ad suppurationem tendunt.

194 Ὅσα δὲ τῶν ἀλγημάτων ἐν τοῖσι τόποισι τούτοισι μὴ παύονται, μήτε πρὸς τὰς ἀναπτύσιας, μήτε πρὸς τὰς φλεβοτομίας τε καὶ διαίτας, ἐμπυῆται.

H

A

In Prognostico ventris subductionem & medicamentum addit, Celsus[a] etiam cucurbitulas adhibet, medicamentum prætermittit. Et certè his in morbis medicamenta veterum iure quodam Galeno suspecta sunt.

[a] Cap. 7. lib. 2.

395 Ὅσοισι δὲ ἐκ περιπλευμονίης ἀποστάσιες παρ' οὖς, ἢ ἐς τὰ κάτω γίνεται, καὶ ἐκπυοῦσί τε, καὶ ἐκσυριγγοῦνται. περιγίνονται δὲ, οἷσιν ἂν ὅ, τε πυρετὸς, καὶ ὁ πόνος παρακολουθῇ, καὶ τὸ πτύαλον χωρέῃ κατὰ λόγον. μηδὲ χολώδεες αἱ διαχωρήσιες, εὔλυτοί τε καὶ ἄκρητοι γίνονται, μηδὲ οὖρον παχύ τε σφόδρα, καὶ πολλὴν ὑπόστασιν ἔχον, τά τε ἄλλα σωτηρίας ἔχοιεν. γίνονται δὲ, αἱ μὲν ἐς τὰ κάτω, οἷσιν ἂν περὶ ὑποχόνδρια φλεγμονὴ γίνηται. αἱ δὲ ἐς τὰ ἄνω, οἷσιν ἂν, τὸ μὲν ὑποχόνδριον λαπαρόν τε καὶ ἀνώδυνον ᾖ. δύσπνοοι δὲ τινὰ χρόνον γενόμενοι, παύσωνται χωρὶς προφάσιος.

B

Quibus ex pulmonis inflammatione abscessus ad aures aut inferiores partes fiunt, tum suppurant, tum per fistulā via aperta effunduntur. His autem secunda valetudo contingit, quos febris & dolor consequitur, si sputum non satis pro ratione eiicitur, neque biliosæ fuerint alui deiectiones, sed solutu faciles ac synceræ, neque vrina admodum crassa, aut multum habens sedimentum ac in reliquis omnia securitatem polliceantur. Fiunt autem, aliis quidem in partibus inferioribus, quos circa præcordia inflammatio fatigat, aliis verò in superioribus partibus, quibus præcordia tumoris & doloris sunt expertia, spirandi autem difficultas pro tempore accesserit, quæ deinde sine vlla euidenti occasione quiescat.

C

Ista quoque ex Prognostico sumpta videntur, neque tamen integritatem retinent, sed illic meliùs scribuntur. Hunc autem mihi locum subindicare videtur Galenus cùm in Exegesi, ἐκσυριγγοῦνται, ἀνασομοῦνται exponit, quod est aperiuntur, aut in fistulas abeunt & cauantur. Nos vt Galeni explicationem & dictionis vim comprehenderemus, per fistulam via aperta effunduntur, aut fistula facta aperiuntur, dicimus, quod in Prognostico simpliciter συριγγοῦνται ponitur. Quod sequitur, περιγίνονται δὲ, meliùs ex Prognostico legatur, γίνονται δὲ, cùm signa abscessuum futurorum contineant, etsi tamen potest vtcunque tolerari hæc lectio. Præceptor quoque Hollerius Prognostici lectionem amplectitur, & post ἐκσυριγγοῦνται, ὅτι περιγίνονται legit.

καὶ τὸ πτύαλον χωρέῃ] μὴ χωρέῃ legimus ex Prognostico vnde hæc sunt desumpta. Et verò addendam esse negationem satis patet ex Galeni Commentario. Quod etiam vidit Cornarius eámque lectionem secutus est, omnésque alij Interpretes, repugnantibus tamen omnibus exemplaribus.

εὔλυτοί τε καὶ ἄκρητοι γίνονται] In Prognostico negatio additur, & aliam habet significationem, quanquam hanc etiam lectionem

D

agnoscit in Com. Galenus, & εὐλύτους διαχωρήσεις τὰς συμμέτρως ὑπερχομένας explicat, & ἀκρίτους τὰς ὑδατώδεις καὶ ἀμίκτους.

μηδὲ οὖρον] In Prognostico κάρτα πολύ τε καὶ παχὺ scribitur, & Galenus μηδὲ οὖρον πολὺ κάρτα agnoscit.

396 Αἱ δὲ ἐς τὰ σκέλεα τῶν ἀποστασίων, ἐν τῇσιν ἐπικινδύνοισι περιπλευμονίῃσι, λυσιτελέες μὲν πᾶσαι. βέλτισται δὲ αἱ τοῦ πτυέλου πυώδεος ἀντὶ ξανθοῦ γενομένου. μὴ χωρέοντος δὲ τοῦ πτυέλου κατὰ λόγον, μηδὲ τοῦ οὔρου χρηστὴν ὑπόστασιν ἔχοντος, κίνδυνος χωλωθῆναι

E

τὸν ἄνθρωπον, ἢ καὶ πολλὰ πρήγματα παρασχεῖν. ἢν δὲ παλινδρομέωσιν αἱ ἀποστάσιες, πυρετοῦ παρακολουθοῦντος, καὶ τοῦ πτυάλου μὴ χωρέοντος, κίνδυνος θανεῖν καὶ παραφρονῆσαι. ὅσοι δὲ τῶν περιπλευμονικῶν μὴ ἀνεκαθάρθησαν ἐν τῇσι κρισίμῃσιν ἡμέρῃσιν, ἀλλὰ παραληρήσαντες διέφυγον τὰς τεσσαρεσκαίδεκα, κίνδυνος ἐμπύους γενέσθαι.

At verò in pulmonis inflammationibus quæ periculum creant, abscessus in crurib. non inutiliter fiunt. Quibus nec potest quicquam melius accedere, quàm si sputum pro flauo purulentum existat. At si neq; sputum pro ratione excernitur, neq; in vrina bonum apparet sedimentum, periculum est ne claudicet æger, aut ne res multum negotij sit exhibitura. Quòd si abscessus intrò recurrant, perseuerante febre neq; prodeunte sputo, periculum aut mortis, aut delirij imminet. Quicunque verò pulmonis inflammatione laborant, neque diebus iudicatoriis repurgantur, verùm cum delirio quatuordecim dies superarunt, iis suppurationis metus impendet.

F

Αἱ δὲ ἐς τὰ σκέλεα τῶν ἀποστασίων] προφασίων manifesto vitio legitur in omnibus publicatis exemplaribus, sed ἀποστασίων ex Prognostico legimus cum omnibus interpretibus.

τοῦ πτυέλου πυώδεος] Addendum fuerat, vt in concoctionis argumento, καὶ ἐκχωρέοντος ἔξω, vt in Prognostico, & postea in malignitatis indiciis μὴ χωρέειν additur: idque satis ex Galeni Commentario in Prognost. apparet. Sed in tumultuario opere accuratam diligentiam nimis ambitiosè requirimus.

ὅσοι δὲ τῶν περιπλευμονικῶν] Ex lib. 1. de Morb. hæc videtur desumpta sententia, vbi amplioribus verbis proponitur. καὶ ἢν μὲν ἐν τῇσι κρισίμῃσι τῶν ἡμερέων σαπέντα πτυσθῇ, περιγίνεται, ἢν δὲ τά τε ἐπελθόντα τὴν ἀρχὴν δέχηται, καὶ προσεπιγίνηται ἕτερα, καὶ μήτε πτύων, μήτε σήπων κρατέῃ, ὑπὸ πλήθεος τῶν ἐπιγινομένων, ἀποθνήσκουσιν ὡς τὰ πολλά. ἢν δὲ πρὸς τὰς ἡμέρας διαγίνωνται τὰς δύο καὶ εἴκοσι, καὶ τὸ πῦρ μεθῇ, καὶ ἐν ταύτῃσι μὴ ἐκπτυσθῇ, ἔμπυοι γίνονται. γίνονται δὲ μάλιστα ἐκ τούτων οἷσιν ἰσχυρότατα ἥ τε πλευρῖτις καὶ ἡ περιπλευμονίη. Et superstes quidem euadit, si in iudicatoriis diebus putrefacta, (hoc est concocta) sputo reiecta fuerint. Quòd si ea quæ per initia aduenerunt susceperit, aliáque insuper accesserint, ac

G

neque ea spuens, neque putrefaciens euicerit, ob eorum quæ insuper accedunt copiam ferè moriuntur. Si verò ad dies duos & viginti perueniant, & febris remiserit, & in his sputum repurgati non fuerint, ad suppurationem deueniunt. Præcipuè autem hi suppurati fiunt, quos vehementissimæ pleuritides & pulmonum inflammationes vexant. Rursusque ibidem, ἢν περιπλευμονίη ληφθεὶς μὴ καθαρθῇ ἐν τῇσι κρισίμῃσιν ἡμέρῃσιν, ἀλλ' ὑπολειφθῇ ἐν τῷ πλεύμονι πτύαλόν τε καὶ φλέγμα, ἔμπυος γίνεται. καὶ ἢν μὲν αὐτίκα θεραπευθῇ, διαφεύγει ὡς τὰ πολλά. ἢν δὲ ἀμεληθῇ ἐν τῷ πλεύμονι, διαφθείρεται, ἐνισταμένου τε καὶ σηπομένου, ἑλκοῦταί τε ὁ πλεύμων, καὶ διάπυος γίνεται. καὶ οὐκέτι ἔσω ἕλκει ἐς ἑωυτὸν ὅ, τι καὶ ἄξιον λόγου τῆς τροφῆς, οὔτε τι ἀποκαθαίρεται ἀπ' αὐτοῦ ἄνω οὐδὲν, ἀλλὰ πνίγεταί τε καὶ δυσπνοεῖ ἀεὶ ἐπὶ μᾶλλον, καὶ ῥέγχει ἀναπνέων, καὶ ἀναπνέει αὐτόθεν ἄνωθεν ἐκ τῶν στηθέων. τέλος δὲ, ἀποφράσσεται ὑπὸ τοῦ πτύσματος, καὶ ἀποθνήσκει. Si pulmonis inflammatione correptus non purgetur in diebus iudicatoriis, sed relinquatur in pulmone sputum & pituita, suppuratus existit. Ac si quidem confestim curatus fuerit, ferè euadit. Si verò neglectus fuerit, ex eo quod in pulmone inhærescit & putrescit, corrumpitur, vlceraturq; pulmo & suppuratur, neque ampliùs ad se intrò effatu dignum alimentum trahit, neque quicquam sursum repurgatur, sed suffocatur & semper maiore spirandi difficultate vexatur, & respirando stertit, & inde sursum respiratio ex pectore ducitur. Ad extremum verò offarcto à sputo pulmone moritur.

H

397 Τῶν περιπλευμονιῶν αἱ ἐκ πλευριτικοῦ μεταστᾶσαι, τῶν ἐξ ἀρχῆς γενομένων ἀσφαλέστεραι.

Pulmonis inflammationes quæ ex morbo laterali permutationem accipiunt, iis quæ ab initio fiunt securiores sunt.

πνεύμων (vt scribit Aretæus) μανὸς τε καὶ θερμὸς, καὶ ἐς ὁλκὴν δυνατώτατος, πλευρῶν γείτημα, καὶ ικανῶς δέχεσθαι. Ideóque facilè post lateris dolores vitia pulmonum fiunt, quod scribit Celsus ex aphorism. 11. libr. 7. Maior autem est inflammatio quæ subitam & nouam occasionem in pulmones detulit, quàm quæ ex lateris inflammatione permutationem accepit. Paucior nanque est humor & tenuior qui ex lateribus in amplam thoracis capacitatem venit; ideóque promptiùs à natura superatur. At Cælius Aurelianus cap. 25. lib. 2. Acut. periculi pleniorem peripneumoniam facit quæ pleuritidem sequitur, quòd iam viribus exoluti & remediis frustra erogatis defatigati sint ægri. Cuius etiam opinionis videtur esse Aretæus cap. 10. lib. 2. θεραπ. ὀξ. Quod desumptum videtur ex eo theoremate quod scribitur libro περὶ παθῶν ab Hippocrate περὶ τῶν ἐπιγινομένων νοσημάτων. Quod effecit vt quidam hanc scripturam non immeritò suspectam habeant, & pro ἀσφαλέστεραι χαλεπώτεραι legant, &, locum hunc περὶ ἐπιγενήματος accipiant, qui hoc modo quo hîc legitur scriptus, περὶ μεταπτώσιος intelligendus est.

Densa & exercitationi dedita corpora, citiùs ex morbo laterali & pulmonis inflammatione intereũt, quàm quæ sine exercitatione degunt.

398 Τῶν δὲ σωμάτων τὰ γεγυμνασμένα καὶ πυκνὰ θᾶσσον ὑπὸ τῶν πλευριτικῶν καὶ περιπλευμονικῶν ἀπόλλυται τῶν ἀγυμνάστων.

Scribit Hippocrat. libr. περὶ τροφῆς, ἀραιότης σώματος ἐς διαπνοιὴν οἷσι πλέον ἀφαιρέεται, ὑγιεινότερον. πυκνότης σώματος ἐς διαπνοιὴν οἷσιν ἔλαττον ἀφαιρέεται, νοσερόν. Sic huiusmodi morbis promptiùs tentantur iuuenes & ætate vigentes, quàm senes, vt scribit Hippocrates in Prognostico. Iuuenes etenim tum propter humorum naturam, tum ætatis ratione procliuiùs febribus, doloribus, ac inflammationibus internis corripiuntur, quàm senes. Compacta quoque corpora & exercitata, cùm mollia sint, rara, laxa & fluida, propensiùs periculo exponuntur. Qua etiam ratione scribit Aretæus (imprimis grauis & vetustate memorabilis author) iuuenes & viros, vt rariùs in pleuritidem incidant, ita neque frequenter euadere, cùm non nisi ex valentissimis causis ægrotent. Senes verò quamuis sæpiùs eo morbo tententur, ferè tamen liberari, tum ob corporis temperamentum, tum etiam partium internarum, nempe pulmonum, naturam. Eius verba sunt cap. 10. lib. 1. περὶ ὀξ. ἡλικίη, πρόσω τῶν ἄλλων πάσχουσι γέροντες, οἱ καὶ μάλλον ἑτέρων τὸ πάθος διαδιδράσκουσι. οὔτε γὰρ μεγάλη ἂν γένοιτο φλεγμονὴ ἐν ξηρῷ τῷ σκήνει, οὔτε πνεύμονα ἡ μετάστασις. ψυχρότερος γάρ, ἢ ἐπὶ ἄλλης ἡλικίης, καὶ ἡ ἀναπνοὴ σμικρὴ, καὶ ἡ ὁλκὴ ἁπάντων ὀλίγη. νέοι δὲ καὶ οἱ ἐπὶ ἀκμῆς, οὐ μάλα μὲν πάσχουσι, ἀτὰρ οὐδὲ μάλα περιγίγνονται. οὐ γὰρ ἂν πάθοιεν ἐπὶ σμικρῇ φλεγμονῇ. ἐπὶ δὲ τοῖσι μεγάλοισι μείζων ὁ κίνδυνος. Quòd ætatem attinet, præ aliis morbo sunt obnoxij senes, qui etiam citiùs quàm alij morbum effugiunt. Nam neque in sicco corpore magna inflammatio existere potest, neque in pulmonem transitus est facilis, quippe qui frigidior sit quàm alia in ætate, túncque spiratio parua sit, & attractio omnium exigua. Iuuenes verò & ætate vigentes, haud ita quidem hoc morbo tentantur, at non admodum euadunt. Neque enim ob exiguam inflammationem morbo conflictantur & in magnis maius inest periculum. Eadémque ferè scribit Hippocrat. lib. 1. de Morbis, vbi iuuenum corpora densa, compacta & robusta facit, ideóq; celeriùs ab his morbis interire quàm senes.

In morbis pulmonis grauedines & sternutamenta tum præcedere, tum verò succedere, malo est. In reliquis verò morbis sternutamentum vtilitate non vacat.

399 Κορύζας καὶ πταρμοὺς τοῖσι περὶ πλεύμονα καὶ προγίνεσθαι καὶ ἐπιγίνεσθαι, πονηρόν. τοῖσι δὲ λοιποῖσι πταρμὸς οὐκ ἀλυσιτελής.

Id ex Prognostico translatum videtur, vbi aliis paulò verbis scribitur. Illud verò, τοῖσι λοιποῖσι, quod obscurum videtur, plenius in Prognostico scribitur, ἐν τοῖσιν ἄλλοισι νοσήμασι θανατωδεστάτοισι. Celsus de sternutamento eleganter (quod aliàs salutare videtur) extulit, cap. 8. lib. 2.

In pulmonis inflammationibus si lingua tota alba fiat ac aspera, ambæ pulmonis partes inflammatione vexantur, quibus verò dimidiata lingua, quà parte id apparet, inflãmatio affligit. At quibus quidem ad vnã clauiculam dolor subit, iis vna superior pulmonis ala laborat: quibus verò ad ambas clauiculas dolor extenditur, ambæ superiores pulmonis alæ laborant: quibus ad mediã costam, media: quibus verò ad quam partem pulmo extenditur dolor permeat, inferna ala laborat: quibus vna tota pars laborat, quæ ei parti respondent omnia ægrotant. Si quidem igitur suspensæ vtrinque pulmonis partes aortæ dictæ, tanta inflammatione tententur, vt ad latus adhæreant, illâ corporis parte resolutionem sentiunt, & ad costam liuores foris fiunt, quos veteres ictos aut sydere percussos vocabant. Quòd si tanta non est inflammatio vt adhæreant, dolor quidem totum occupat, neq; tamen resolutionem sentiunt, neq; liuores habent.

400 Τοῖσι περιπλευμονικοῖσιν οἷσι γλῶσσα πᾶσα λευκὴ καὶ τρηχεῖα γίνεται, ἀμφότερα φλεγμαίνει τὰ μέρεα τοῦ πλεύμονος. οἷσι δὲ τὸ ἥμισυ, ἐν καθ' ὃ φαίνεται. καὶ οἷσι μὲν πρὸς τὴν ἀκλητίδα ὁ πόνος γίνεται, ἡ ἄνω πτέρυξ τοῦ πλεύμονος ἡ μία νοσεῖ. οἷσι δὲ πρὸς ἀμφοτέρας κλητίδας ὁ πόνος γίνεται, αἱ ἄνω πτέρυγες τοῦ πλεύμονος ἀμφω νοσέουσιν. οἷσι δὲ κατὰ μέσην τὴν πλευρὴν, ἡ μέση. οἷσι δὲ πρὸς τὴν διάτασιν, ἡ κάτω. οἷσι δὲ πᾶν τὸ ἓν μέρος πονέουσι, πάντα τὰ κατὰ τοῦτο μέρος νοσεῖ. ἢν μὲν οὖν σφόδρα φλεγμαίνωσιν αἱ ἀορταὶ, ὥστε προσκαθῆσθαι πρὸς τὸ πλευρὸν, παραλύονται τὸ κατὰ τοῦτο τὸ μέρος τοῦ σώματος, καὶ πελιώματα περὶ τὴν πλευρὴν ἔξω γίνεται. τούτους δὲ ἐκάλεον οἱ ἀρχαῖοι βλητούς. ἢν δὲ μὴ σφόδρα φλεγμαίνωσιν, ὥστε μὴ προσκαθῆσθαι, ἀλγηδὼν μὲν γίνεται παρ' ὅλον, οὐ μὴν παραλύονταί γε, οὐδὲ πελιώματα ἴσχουσιν.

In pulmonia dolor ad iugulum, dorsum, scapulas, spinam, costas, & mammas, grauitatísque sensus ad pectus peruadit, vt scribitur libris de Morbis.[1] Ex his autem indiciis & signis propriis rectè distinguas. Linguam vero in pulmonia flauam adscribit Hippocrates lib. 3. de Morb. & temporis progressu nigrescentem, moribundis autem scabram, diffissam, & digitis adhærescentem. Hîc tamen albam ex halituoso vapore & inflammationis pituitosæ natura ponit. Est vbi περιπλευμονικὴν γλῶσσαν peculiari denominatione insigniat, & ὀχώλευσιν esse scribat,[2] vt ὀχχοπήρην, lib. de loc. in homine.

[1] *Lib. 1. & 3.* [2] *Lib. 7. epid.*

καὶ οἷσι μὲν πρὸς τὴν ἀκλητίδα] Exemplaria quædam πρώτην κλητίδα legunt, quædam etiam μίαν κλητίδα. Clauiculam autem primam nominat, quòd in costarum ordine primum videatur quodammodo locum obtinere, aut certè meliùs primam quasi vnam accipit. Per clauiculas autem & iugula superiores pulmonis alas indicat, vt & per nothas costas & infimam thoracis partem, inferiores alas quas ὑποχονδρίους vocat.[1] αἱ καλέουσι λοβούς, & quinque numero facit.

[1] *Lib. περὶ ἀνατομῆς.*

οἷσι δὲ πρὸς τὴν διάτασιν] Hîc διάτασις quà pulmo extenditur ac peruadit significare videtur, & infimam thoracis partem & diaphragma denotat, qua notione discriminationẽ vertit Cornarius, nisi si fortè διάστασιν legisse videatur. διάτασις autem dicitur quòd ad inferiorem thoracem distendatur.

αἱ ἀορταὶ]

A αἱ ἀορταὶ] ἀορταὶ hîc dici videntur (si modò locus mendo caret) quæ ἄορτρα ἐν ταῖς γλώσσαις Galeno explicantur his verbis: ἄορτρον τὸ ἀπηρτημένον τοῦ πνεύμονος μέρος ἑκατέρωθεν, ὡς ἐν τῷ περὶ νούσων τῷ μείζονι. ἔτι δὲ ἀορτρὴν τὸ αὐτὸ τοῦτο ὄνομα καλεῖ ὡς Διοσκουρίδης οἴεται. οὐ πάνυ δὲ σαφές ἐστι. Quam dictionem etiam agnoscit Varinus, & ἄορτρον τὸ ἀπηρτημένον τοῦ πνεύμονος μέρος παρὰ τῷ Ἱπποκράτει esse scribit. Est igitur ἄορτρον pars pulmonis vtrinque dependens, quæ vbi inflammatione tentatur, distenditur atque inflatur, in costas & latera incumbit, eisque adhærescit. Lib. 2. de Morbis (qui Galeno liber primus de Morbis maior dicitur, vt multis testimoniis contestatum habemus) ἄορτρα τοῦ πλεύμονος σπασθέντα describuntur, atque etiam curatio edocetur, siue pars illa vtrinque suspensa per se, siue ambæ simul distendantur & diuellantur. Vbi tamen publicata exemplaria vitiosè ἄρθρα, recepta vbique lectione, legunt. Et sanè illum locum à Galeno in Exegesi designatum mihi haud dubia fides est, etsi ab interpretibus minimè est animaduersum. Hæ igitur dependentes vtrinque pulmonis partes ad latera adhærescentes, hîc ἀορταὶ dicuntur, aut potiùs vt reor ἄορτραι ex Dioscoridis opinione. Hunc enim expressum à Galeno & Dioscoride locum arbitror, cùm scribit Galenus ἀορτεῖν aut potiùs ἀορτρὴν (vt meliora habent exemplaria) aliquando ab Hippocrate ex Dioscoridis opinione vocatam. Sunt autem ἀορταὶ Hippocrati dictæ libro de loc. in homine, arteriæ asperæ cartilagines propè circulares, in totum pulmonē à gutture quaquauersum in tenues ramos ac fistulas dispersæ, eiusque totam substantiam contexentes. Quæ vbi inflammatione tentantur, distenduntur, inflantur, ac tumore intumescentes vias faciunt angustiores, ac difficiliorem respirationem, ita vt concepto humore turgentes lobi in latus facilè incumbant eique adhærescant. Quem in sensum appositissimè accommodari potest quod scribitur ab Hippocrate lib. de loc. in homine, de fluxione in pulmones ingruente, ὅταν ἐς τὸν πλεύμονα ῥεύσῃ ἐκ τῆς κεφαλῆς διὰ τοῦ βρόγχου καὶ τῶν ἀορτέων, ὁ πνεύμων ἅτε ψαφαρὸς ἐὼν καὶ ξηρὸς φύσει, ἕλκει ἐφ' ἑωυτὸν τὸ ὑγρὸν ὅτι ἂν δύνηται. καὶ ἐπὴν εἰσρυῇ, μείζων γίνεται. καὶ ὅταν μὴ ἐς ὅλον ῥεύσῃ, μείζων ὁ λοβὸς γινόμενος, ἀμφοτέρων ἐφάψεται τῶν πλευρέων, καὶ περιπλευμονίην ἐποίησε. Sic enim locum illum legendum existimo, cùm publicata exemplaria ἀρτηριῶν pro ἀορτέων legant, etsi Erotiano vulgatam lectionem attestatam non diffiteor. Nisi quis etiam ibi ἀορτρῶν aut ἀορτήρων pro ἀορτῶν non temerè scribendum existimet. Quæ lectio quoque eodem in libro aliàs ex manuscriptis codicibus est confirmata. Qua ratione hîc ἀορταὶ dici possunt huiusmodi lobi & pulmonis vtrinque dependentes partes. Eamque in sententiam fortè à Galeno scriptum videtur, ἀορτεῖν aut potiùs ἀορτρὴν ex Dioscoridis opinione Hippocrati dictam, cùm ipse existimaret ἀορτὴν hîc procul omni dubio vocatam fuisse, vulgatamq; lectionem nullo merito esse mutandam. Aut certè ἀορτὴν etiam Dioscoridi dictam existimare quis possit, itaq; potiùs legendum quàm ἀορτεῖν aut ἀορτρὴν. Quæ certè omnia sunt valde arbitraria, & ex coniectura sola auguranda, præsertim cùm addat Galenus οὐ πάνυ δὲ σαφές ἐστι. ἀορτεὺς autem aut ἀορτὴρ, vt & ἄορτρον ἀπὸ τοῦ ἀορτεῖσθαι dici videtur, vt & ἀορτὴρ lorum dicitur Homero ὀδυσ. λ. ex quo clypeus aut ensis dependet. Porrò de pulmonum vitiis multa habes scitu dignissima apud Hippocratem libro de Morbis primo & secundo, & lib. de locis in homine, vbi & ἀορταὶ sæpe tenues illas appendices & σύριγγας, βρόγχια appellatas, in totum pulmonem veluti ramulos quosdam disseminatas significant.

βλητοὺς] Rectè ac propriè βλητοὺς antiquis dictos significat, quasi syderatos, ictos, aut sydere afflatos, aut ex plaga liuidos. Pleuriticos nanque sic dictos scribit Hippocrates lib. de rat. vict. in morb. ac. quòd stertore aut difficultate spirandi repente suffocati totum latus in quo inflammatio delitescebat, tanquam ex plaga liuidum habeant: quod etiam peripneumonicis cōtingit. διὰ ταύτας οὖν τὰς προφάσιας καὶ ἑτέρας τοιαύτας ἔτι μᾶλλον οἱ ὅλῃσι χεόμενοι πλιοαίνουσιν, ἑβδομαῖοι καὶ ὀλιγημερώτεροι θνήσκουσιν. οἱ μέν τι καὶ τὴν γνώμην βλαβέντες, οἱ δὲ ὑπὸ ὀρθοπνοίης καὶ τοῦ ῥέγχεος ἀποπνιγέντες. μάλα δὲ τοὺς τοιούτους οἱ ἀρχαῖοι βλητοὺς ἐνόμιζον εἶναι, διὰ τόδε μάλιστα. οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ ὅτι ἀποθανόντων αὐτέων, ἡ πλευρὴ πελιὴ εὑρίσκεται ἴκελόν τι πληγῇ. Quibus in verbis duplicem notationis causam exprimere videtur Hippocrates, quòd syderati aut icti dicti sint antiquis, qui de repente tanquam sydere afflati conciderent, aut quibus post mortem liuores tanquam plaga percussis, ex inflammatione in latus incumbente, apparerent. Quod etiam innuere videtur his verbis Galenus, καὶ διὰ τὸ τάχος μὲν τῆς ἀπωλείας ἡ τοιαύτη δόξα τοὺς ἀρχαίους εἰσῄει, καὶ διὰ τὸ πελιδνοῦσθαι ἔστιν τῆς πλευρᾶς ἐνίους, ἔνθα δηλονότι τῆς φλεγμονῆς ἦν ἡ ῥίζα. Quorum etiam meminit initio Com. 1. in Progn. Atque hinc fortasse teli nomen antiquis petitum videtur, & à Q. Sereno in lateris morbis annumeratum,

Est & vis morbi, quod telum commemoratur,
Cum subito dolor insanus furit incitus ictu.

Varin. quoq; βλητοὺς antiquis dictos scribit, ὅσοι ἀπὸ ὀξέων νοσημάτων ἀφνιδίως ἐπλεύτων. Ex eadéq; opinione pendet quod veteres venenatos pleuritide sublatos existimauerunt (vt scribit Aurelianus cap. 16. lib. 2. acut.) cùm illis expirantibus sæpe latus aut nigrum, aut liuidum compertū sit. At βλητοὶ describuntur libris de Morbis, qui capitis stupore ac veluti attoniti, stupefactis sensibus, tanquàm syderati concidunt, ac de repente moriuntur, interque cerebri vitia annumerantur.

401 Οἷσι δὲ ἅπας ὁ πλεύμων φλεγμαίνει μετὰ τῆς καρδίης, ὥστε καὶ προσπεσεῖν πρὸς τὴν πλευρὴν, παραλύεται πᾶς ὁ νοσέων, καὶ κέεται ψυχρὸς ὁ νοσέων ἀναίσθητος. θνήσκει δὲ δευτεραῖος, ἢ τεταρταῖος. ἢν δὲ καὶ χωρὶς τῆς καρδίης συμβῇ, καὶ ἧσσον, πλείονα χρόνον ζῶσιν. ἔνιοι δὲ καὶ διασώζονται.

Quibus autē vnà cum corde pulmo totus inflammatur, ita vt in latus incumbat, ij toto corpore neruorum resolutionem sentiunt, & sine sensu iacet æger frigidus, secundo autem aut tertio die interit. Quòd si contingat vt cor nihil tale quiddam, aut etiam minus patiatur, diutiùs viuunt, nonnulli verò etiā seruantur.

Illud, καὶ ἧσσον, obscurum habet sensum. Cornarius sequentibus iunxit, ac minùs diu viuunt, dixit. Nos ad præcedentia retulimus, vt minus malum & minorem phlegmonem intelligamus.

402 Τοῖσιν ἐμπύοις γινομένοισι, μάλιστα δὲ ἐκ πλευριτικοῦ καὶ περιπλευμονικοῦ θέρμαι παρακολουθοῦσι, τὴν μὲν ἡμέρην λεπταὶ, τὴν δὲ νύκτα συντονώτεραι, καὶ πτύουσιν οὐδὲν ἄξιον λόγου, ἱδροῦσι περὶ τὸν τράχηλον καὶ κληῖδα, καὶ τοὺς μὲν ὀφθαλμοὺς κοιλαίνονται, τὰς δὲ γνάθους ἐρυθῶνται. χεῖρες δὲ, θερμαίνονται μὲν δακτύλοις ἄκροις καὶ τραχύνονται, γρυποῦνται δὲ ὄνυχας καὶ καταψύχονται, περὶ τοὺς πόδας ἐπάρματα ἴσχουσι, καὶ κατὰ τὸ σῶμα φλυκταινίδας, σίτων τε ἀφίσανται. τὰ μὲν οὖν χρονίζοντα τῶν οἰδημάτων ἰδὲ τὰ σημεῖα ταῦτα. τὰ δὲ συντόμως ῥηγνύμενα σημειοῦσθαι τούτων τε τοῖσι ἐπιγινομένοισι, καὶ τοῖσιν ἐν ἀρχῇ πόνοισι, ἅμα δὲ καὶ ἢν δυσπνοώτερος γίνηται. ῥήγνυται δὲ τὰ πλεῖστα τῶν ἐμπυημάτων, τὰ μὲν εἰκοσταῖα, τὰ δὲ τεσσαρακοσταῖα, τὰ δὲ πρὸς τὰ ἑξήκοντα.

Ex lateris morbo præcipuè aut pulmonis inflammatione purulentos, calores interdiu quidem tenues, noctu verò intensiores consequuntur, neque quicquam effatu dignum expuunt, circa ceruicem & clauiculam sudores occupant, oculi cauantur, malæ verò rubent, digiti quidem manuum summi calent & scabri redduntur, vngues autem vnci fiunt & perfrigescunt, in pedibus tumores & pustulas toto corpore habent, ac cibos refugiunt. Atque hæ sunt diuturnarum vomicarum notæ. Quæ verò celerē eruptionem habent, tum ex notis quæ ad eas consequuntur comprehenduntur, tum etiam ex doloribus qui circa initia fiunt, simulque si spiritus aliquantò maiori cum difficultate trahitur. Rumpuntur autem magna ex parte suppurationes, partim quidem vigesimo die, partim quadragesimo, partim etiam sexagesimo,

Quibus igitur inter initia intensus dolor instat, nec non spirandi difficultas, & tussis cum frequenti sputatione, circa vigesimum diem, aut celeriùs ruptio expectanda est. Quibus autem leuiora hæc insunt, pro ratione serior eruptio futura est. Sed & dolorem, & spirandi difficultatem, ac crebram spirationem, eruptionem ipsam præcedere necesse est. Temporis autem ratio ineunda est, ex quo primùm quis dolorem aut grauitatem sensit, aut febricitauit aliquis, aut si quando etiam rigor prehendit. Vt plurimùm igitur breui seruantur, quos febris statim atque eruptio facta est dimittit, & cibos appetunt, & quibus pus facilè educitur album, odoris expers, læue, eiusdemque coloris, sine pituita, ac aluus exigua & coacta reddit. At verò ij moriuntur, quos febres consequuntur, & sitis, & cibi fastidium, si pus liuidum, aut ex pallido virescens, aut pituitosum, aut spumans, ac insuper si aluus est liquida. Quibus autem ex prædictis partim quædam adsunt, partim verò absunt, hi quidem moriuntur, illi verò post longa temporum interualla sani euadunt.

οἷσι μὲν οὖν ὁ πόνος ἐν ἀρχῇ ἔγκειται σύντονος, καὶ δύσπνοια, καὶ βὴξ μετὰ πτυαλισμοῦ, περὶ τὰς εἴκοσιν ἢ συντομώτερον προσδέχου τὴν ῥῆξιν. οἷσι δὲ ἐλαφρότερα ταῦτα ἐστὶν, κατὰ λόγον. λογίζεσθαι δὲ τὸν χρόνον ἀφ' οὗ πρῶτον ἤλγησεν, ἢ ἐβαρύνθη, ἢ ἐπύρεξεν, ἢ εἴποτε ῥῖγος ἔλαβε. προγίνεσθαι δὲ ἀνάγκη καὶ πόνον, καὶ δύσπνοιαν, καὶ πτυαλισμὸν, πρὸ τῆς ῥήξιος. οἷσι μὲν οὖν ὅ,τε πυρετὸς εὐθέως ἀπογένηται μετὰ τὴν ῥῆξιν, καὶ σιτίων ἐπιθυμέουσι, καὶ τὸ πῦον ἀνάγεται ῥηϊδίως λευκὸν ἐὸν, καὶ ἄοσμον, καὶ λεῖον, καὶ ὁμόχροον, καὶ ἀφλέγμαντον, κοιλίη τε μικρὰ συνεστηκότα ὑποχωρέει, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ σώζονται συντόμως. οἷσι δὲ πυρετοί τε παρακολουθοῦσι, καὶ δίψα, καὶ ἀποσιτίη, καὶ τὸ πῦον πελιὸν ἢ χλωρὸν, ἢ φλεγματῶδες, ἢ ἀφρῶδες, κοιλίη τε ἐφυγραίνεται, τελευτῶσι. οἷσι [illegible] ἐκ τῶν προειρημένων, τὰ δὲ μὴ, τούτων [illegible] σχοῦσιν, οἱ δὲ πολλῷ χρόνῳ σώζονται.

Hæc suppuratorum indicia in libros de Morbis sparsa, & ex Hippocrat. Prognostico desumpta, translatione mutationem aliquam acceperunt.

καὶ πτύουσιν] Tussiendi irritam cupiditatem addit in Prognostico, ex qua nil quicquam insigne expuitur, quod hîc omitti non debuit.

χεῖρον δὲ] Sic legunt quotquot licuit videre exemplaria, verùm χρῶν ex Prog. legendum contendo, vt ad δακτύλους referatur, explicato admodum sensu. Quod etsi pusillum est, sensum tamen aliòqui valde immutat, & ab interpretibus non esse animaduersum miror.

τὰ μὲν οὖν χρονίζοντα τῶν οἰδημάτων] ἐμπυημάτων legunt interpretes ex Progn. communiore notione, sed nos pluralitatis consensum retinuimus, & vomicas diximus, & aliàs οἰδήματος nomen suppuratis tumoribus attribui ex Hippocrat. authoritate probauimus.

τοῖσιν ἐπιγινομένοισι] Quæ suppurationes consequuntur indicia tria sunt numero, grauitas, rigor, febris multò quàm antea grauior, ex Progn. σημειοῦται autem longè explicatiorem sensum præbet, etsi σημαίνεσθαι legitur in Progn.

ἅμα δὲ καὶ ἐὼν ὁ] In Progn. ἅμα δὲ καὶ ἐὼν τι δυσπνούστερος ἢ ὁ ἄνθρωπος, legitur. Quam lectionem hîc amplectuntur exemplaria quædam. Alia ἐὼν τι δυσπνοώτερος legunt.

ῥήγνυται δὲ] Ductæ à rei substantia suppurationum differentiæ, celeriores, aut tardiores eruptiones faciunt. Septimo etiam quædam rumpuntur, (quod rarum est) & vigesimo & trigesimo, vt patet ex Progn. hîc verò pretermittitur.

προγίνεσθαι δὲ ἀνάγκη] Hæc temerè videntur transposita, ideoque suum in locum hoc ordine ex Prognost. inserenda videntur, quem nostra interpretatione retinuimus.

λογίζεσθαι δὲ] Ista ad ruptionis tempus referéda sunt, vt inde sit temporis ineunda ratio, ex quo ad præfinitum ruptionis diem peruenias, ex his indiciis suppurationis initium colligens, vt scribitur in Progn. vnde tam temerè sunt suo loco emota.

καὶ τὸ πῦον] Sitim hîc reticet, quam addit in Progn. & ex antithesi sequente addenda videtur. Pus autem ἄοσμον in Progn. reticetur, & ἀφλέγμαντον, φλέγματος ἀπηλλαγμένον explicatur. Celsus sine pituita dicit, & ὁμόχροον eiusdem coloris, atque etiam vnius coloris. Prorrh. etiam 2. tabescentium sputum laudabile facit ὁμόχροον & ἀφλέγμαντον, quod alij interpretes, fine inflammatione aut igneo calore dicunt. Vitiosa autem sunt edititia exemplaria quæ ὠμόχροον legunt.

Qui pus intrò collecturi sunt, iis primùm quidem salsuginosum sputum expuitur, deinde dulcius.

403 Οἱ δὲ μέλλοντες ἔμπυοι γίνεσθαι, πτύουσιν, τὸ μὲν πρῶτον ἁλμυρὸν, εἶτα γλυκύτερον.

Libr. 1. & 3. de Morb. sputum dulce in peripneumonia, pulmonis suppurationem indicare, & morbum longum annuumque fore scribitur. Dulce autem sputum ex salso cōcoctionem significat, & humorum temperationem ac fusionem, non secus ac sordium aures colliquato cerebro dulcescere scribit Galenus Com. ad aphor. 18. sect. 5. lib. 6. epid.

Quibus tubercula in pulmone oriuntur, ij pus intra dies quadraginta, ex quo fit ruptio, expuunt, quos si superent, vt plurimùm tabidi fiunt.

404 Οἷσι δὲ ἐν πλεύμονι φύματα γίνεται, τὸ πῦον ἀνάγουσιν ἐς μ' ἡμέρας μετὰ τὴν ῥῆξιν. ταύτας δὲ ὑπερβάλλοντες, ὡς τὰ πολλὰ φθισικοὶ γίνονται.

Quod antea, & aph. 15. lib. 5. de pleuritide extulit, hîc in vniuersum tumoribus qui in thorace concipiuntur & in pus vertuntur attribuit. Dicuntur nanque φύματα tumores omnes, qui statim oborti augētur, inflammantur, & in pus vertuntur, vt scribit Gal. ad aph. 8. lib. 7. & aph. 26. lib. 3. Sic etiam φυματίαι dicuntur lib. de art. quibus tubercula circa pulmones oboriuntur.

In dolore lateris, sanguinis è naribus stillatio, mala est.

405 Ἐπὶ πλευρέου ἀλγήματι, στάξις ἀπὸ ῥινῶν αἵματος, κακόν.

στάξις apud Hippocr. pluribus in locis damnatur, & κρισίμων μὴ κρινόντων iudicium subit, idque præcipuè si die critico contingit, vt fusiùs aliàs scripsimus. Etsi verò pleuritis αἱμορραγίῃ διὰ ῥινῶν λάβρως ἀθρόον λύεται, (vt scribit ** Aretæus) ea tamen rara est, ac ne vix quidem contingit, vt scribit Gal. cap. 3. lib. 3. de crisibus, ideoque hîc euentus suspectam magis è naribus stillationem facit.

** *Cap. 10. lib. 1. ὀξ.*

Purulentos moderatiùs habentes, si sputa graueolentia consequantur, recidiua interimit.

406 Οἷσιν ἐμπύοισιν ἐπιεικέστερον ἔχουσιν, δυσωδίαι τῶν πτυσμάτων παρακολουθοῦσι, τούτους ὑποτροπὴ κτείνει.

Sputa graueolentia putrilaginis grauitatem, calidi natiui extinctionem, & extranei vehementiam indicant, & tabidorum lethalia

A thalia sunt signa, vt postea scribetur. Sic puris vesicæ graueolentiam damnat Hippocr. aph. 81. lib. 4. & quod ex aure effluit probari vult num grauiter oleat, aph. 12. sect. 5. lib. 6. epid.

[407] Οἱ ἐν πλευριτικοῖσιν ἀναπτύοντες πυώδεα, ὑπόχολα, στρογγύλα, ἢ πυώδεα ὕφαιμα, παρεληλυθότος χρόνου, ὀλέθριοι δὲ καὶ οἱ τὰ μέλανα λιγνυώδεα πτύοντες, ἢ οἷσιν ἀπὸ οἴνου μέλανος τὰ πτύσματα.

Qui in morbo laterali sputa reiiciunt purulenta, aliquantulum biliosa, rotunda, aut purulenta aliquantulum cruenta, iis temporis progressu periculū creatur. Perniciem etiam denunciant sputa nigra, fuliginosa, aut quibus qualia ex vino nigro fiunt.

[ἢ οἷσιν ἀπὸ οἴνου μέλανος] In sputis nigrescentibus insolens est phrasis. Incertum nanque est, num sputa ex rubro nigricantia intelligat, velut quæ vino nigro tincta sunt, an verò fœci ex vino nigro similia, vt & fœculenta intelligantur etiam cum nigredinis vitio.

B Certum tamen ex vtroque modo nigricantia inaudiri, quæ ad nigredinem & fuliginem ipsam tendunt calore igneo aucto, & ad exitum adducente, & incoctam putredinem indicante. Quemadmodum αἴθοπα οἶνον sæpiùs Homero dici contendunt, non solùm μέλανα & nigrum, sed τὸ καυστικὸν, quod incendat & ardere faciat.

[408] Ὅσοι αἷμα ἀφρῶδες πτύουσι, πονέοντες ὑποχόνδριον δεξιὸν, ἀπὸ τοῦ ἥπατος πτύουσι, καὶ οἱ πολλοὶ ἀπόλλυνται.

Qui spumantem sanguinem spuitione reiiciunt, cum præcordiorum dextrorum dolore, iis ex iecinore prodit, & plærunque pereunt.

Hæc sententia iisdem verbis postea repetitur in his Præsagiis. Sanguinem autem ex hepate & liene spuitione reddi satis testatur Aretæus vetustissimus author lib. 2. περὶ ὀξ. cap. 2.

C [409] Οἷσι σειομένοισι πῦον βορβορῶδες ἔρχεται καὶ δυσῶδες, ἀπόλλυνται ὡς τὰ πολλά.

Quibus si concutiuntur, pus lutulentum & graueolens prodit, vt plurimùm moriuntur.

Illud [σειομένοισι] purulentorum sectionem aut vstionem prodit. Quanam enim parte pus decumbat ad sectionem & vstionem concussione explorat Hippocr. lib. 2. de Morb. Aut certè validum thoracis motum indicat, dum cōcutitur ad puris exclusionem, quo concussu pus educitur & virus suum exhalat. Verùm [ὡς τὰ πολλὰ] concussionem ad sectionem aut vstionem instituendā magis spectare videtur, quòd illius ope interdum euadant. Pus autem βορβορῶδες & δυσῶδες in purulentis mortem denunciat ex libris de Morbis, aph. 44. lib. 7. & Prognostico.

[410] Οἷσιν ἀπὸ τοῦ πύου ἡ μήλη χρωματίζεται, καθάπερ ἀπὸ πυρὸς, ἀπόλλυνται ὡς τὰ πολλά.

Quibus specillum à pure, velut ab igne, coloratur, ij ferè moriuntur.

D Vehementem & indomitam putrilaginem summamq; puri acrimoniam aut malignitatem adesse oportet, qua specillum vulnerarium ad puris eductionem in fistulam immissum velut ab igne, vritur, coloratur, rubescit aut nigrescit. Primis autem sæculis & frugalioribus moribus, ærea erat chirurgica supellex, vt satis patet ex libello περὶ ἰητροῦ apud Hippocrat. † & Arist. sect. 1. quæst. natur. quòd æri vis quædam remediabilis inest & siccifica (vt loquitur Macrobius) quam in vulnere dimittit.

† quest. 35. & 36.

[411] Μετὰ πλευροῦ ἀλγήματος, μὴ πλευριτικοὶ δὲ, καὶ ταραχωδέων λεπτῶν ἐπιεικῶν, οὗτοι φρενιτικοὶ ἀποβαίνουσι.

Lateris dolore citra inflammationem affecti, cum turbulentis, tenuibus, moderatis, in phrenitidem labuntur.

Obseruatio est empirica ex diuersi generis signis conflata, & nulla habens propria phrenitidis signa. Quales sunt multæ his in

E Præsagiis & Prorrhetico, quæ ἐκ πολλῶν ἐμμιγνυμένων faciunt, vt scribit Galenus. ταραχώδεα autem quonam referat ambiguum est, an ad mentem, an verò ad alui deiectiones, et si vero est simile hîc potiùs mentem spectare. Quem verò lateris dolorem sine pleuritide ponit τὰ ἄρθρα ἄτερ πλευρῶν ἀλγήματα exprimere videtur, ex Prorrh. 22.

[412] Ἐν τοῖσι κατὰ πλεύμονα αἱ λίην ἐξέρυθροι ἀποστάξιες, πονηραί.

In pulmonum vitiis supra modum rubræ sanguinis stillæ, malum denunciant.

Sanguinis stillæ, vt neque in lateris doloribus, ita neque in pulmonis morbis conducunt, ac ferè vniuersali enunciato Hippocrati damnantur, quod sæpè diximus. Quòd si prærubrum & supra modum rubro colore exaturatum sanguinem effundant, ita vt crassior & nigrior quodammodo euadat, vehementis incendij metus est, & seri ab immodica exæstuatione consumpti.

F [413] Μετὰ βράγχου πτύελα γλίσχρα, ἁλμυρώδεα, κακόν. ἢν δὲ καὶ ἐπαίρηται κατὰ στῆθος, ἐπὶ τούτοισι κακόν. τὰ ἐς ῥάχιν ἀλγήματα, τούτων ἰσχνανθέντων, ὀλέθρια.

Sputa viscida, salsuginosa, cū raucitate malo sunt. Quòd si adhæc aliquid etiam in pectore sublatum sit, malum significat. In his extenuatis ceruicis dolores perniciem denotant.

Hæc prompta via est ad tabem, suntque ipsius certissima rudimenta. Vbi enim tanta acris, salsuginosi & viscidi humoris copia è cerebro affluit, vt fauces, thoracem, ac spirituum instrumenta irriget, suspecta ex destillatione tabes est, & ex affluxu ceruicem dolor occupat, morboque trahente corporis extenuatio subsequitur, velut in Thaso contigisse scribit Hippocr. sect. 1. lib. 1. epid. Interdum etiam musculorum laryngis inflammatio, nullo foris se prodente tumore, aut resiccatio suboriri potest. Quomodo

G ἐπαίρηται κατὰ στῆθος sumit Præceptor Hollerius, vnde suffocationis, velut in angina, metus impendet.

[414] Βράγχος μετὰ βηχὸς καὶ κοιλίης ὑγρῆς, πῦον ἀνάγει.

Raucitas cum tussi & aluo liquida, pus educit.

Hoc quoque præsagium tabem ex destillatione minatur. Publicata autem exemplaria ἀναγάγῃ pro ἀνάγει habent, vt aliàs apud Hippocr. lib. 3. de Morbis in peripneumonia, ὧν μὴ ἐν τῇσι πεντήκοντα ἡμέρῃσι ανώδυνον ἀναγάγῃ τὸ πῦον.

[415] Οἷσιν ἐν περιπλευμονίῃ οὖρα παχέα ἐν ἀρχῇ, εἶτα πρὸ τῆς τετράδος λεπτύνεται, θανάσιμον.

In pulmonis inflammatione, quibus circa initia vrinæ crassæ sunt, deinde ante quartum diem tenues euadunt, mors impendet.

Vrinæ istæ tenues raptam sursum materiam statim primo circuitu significant, vnde phrenitis impendet, quæ in pulmonis inflammatione periculum denunciat, ex placito 12. lib. 7.

H [416] Οἱ ἐν ξηρῇσι περιπλευμονικοῖσιν ὀλίγα πέπονα ἀνάγοντες, φοβεροί.

In pulmonis inflammationibus siccis qui pauca concocta educunt, metuendi sunt.

Pneumonia sicca quęnam sit ex Hippocr. monimentis lib. 1. de morb. satis testatum est, nempe in qua pulmonum incendium

humidum omne reficcat & extrit, ita vt nihil educatur, vnde præsens periculum impendet. ἢν γὰρ μὴ πτυσθῇ, σκληρότερος ὁ γίνεται, ὁ πλεύμων ξυνασαίνεται, καὶ ὁ ἄνθρωπος ἀπόλλυται, vt scribitur lib. 1. de Morb. A

His aliquantulum extenti in pectoribus rubores fiunt, & perniciem denunciant.

417 Τὰ ἐν τοῖσι στήθεσι ἐρυθήματα ὑποπλατέα, γίνεται τοῖς τοιούτοισιν ὀλέθρια.

Etsi sententia ista per se, non relata ad pulmoniam, sumi potest, vt rubores in pectoribus leuiter effusos damnet, quomodo antea quoque in manibus ac pedibus rubores perniciosos scripsit, ac experientia comprobatum sit rubores in extremis partibus ac superficie corporis per morbos acutos enatos, periculi plenos esse, & deficientis caloris natiui significationem exhibere, morbique victoris velut erecta esse de illo trophæa: tamen mihi aptiùs ad peripneumoniam referri & superiori sententiæ coniungi videtur, in qua ob incendij interni vehementiam, ex thoracis & vasorum conceptaculis humor interdum exprimitur, & in superficiem effunditur, talesque apparent rubicundi tumores aut in pectore, aut in aliis corporis partibus, symptomatici potiùs quàm critici, & sunt irrita fatiscentis naturæ ac prope deficientis testaméta. Ac experientia testatum est huiusmodi rubores præsentem interitum denunciare. Quinetiam in pulmonis incendio Hippocr. lib. 3. de Morb. flammeos tumores in pectore, acuum puncturas ac morsus annotat. ἡ ὀδύνη ὀξεῖα ἴσχει, καὶ ἐς τὸ νῶτον καὶ τὰ στήθεα, καὶ τὰς πλευρὰς ὡς βελόναις κεντέεσθαι. καὶ καίεται ταῦτα, ὡς πρὸς πῦρ καθήμενος. καὶ ἐρυθήματα ἐκφύει ἐς τὸ στῆθος καὶ τὸ νῶτον φλογοειδέα. Lib. verò περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν, οἴδημα κατίσχει τὰ στήθεα, καὶ ἐρύθημα ἐν τῇ ὄψει, adscribit. At certè aliôqui præceps morbus est, vt qui intra diem septimum plærunque interficiat. B

Lateris dolor cum bilioso sputo præter rationem euanescens, ægros in vehementem & furiosam mentis emotionem agit.

418 Πλευροῦ ἄλγημα ἐν πτύσει χολώδει ἀλόγως ἀφανισθὲν, ἐξίσταται.

Ex Prorrh. 97. repetita est hæc sententia, vbi pro ἐξίσταται, ἐξίστανται legitur, & πλευροῦ ἄλγημα adscribitur, cùm in edititiis codicibus πλευροῦ tantùm legatur, & ad ἐρύθημα referendum sit, aut ἄλγημα subaudiendum. C

Quæ ob puris intrò collectionem febres intermittunt, in his magna ex parte ægri tenuibus sudoribus diffluunt.

419 Οἱ δὲ ἐμπύησι πυρετοὶ διαλείποντες, ἐφιδροῦντες οἱ πολλοί εἰσι.

In suppuratis febres sunt leues, obscuræ & inæquales, crebris repetitionibus affligentes, interdiu mitiores, noctu & cibo sumpto vehementiores, vt scribitur in Progn. & antea his in Præsagiis est annotatum. Quod effecit vt intermittentes vocaret, ob obscuritatem, non secus ac διαλείποντας interdum dici scribit [*]Galenus, eas quæ licet ad integritatem non desinunt, remissiores tamen quasdam habent accessiones & mutationes. In his quoque suppuratorum febribus, sudoris copia elicitur, & magna ex parte sudorificæ sunt, idque ob virium imbecillitatem, vt scribit Gal. in progn. & nos antea adscripsimus. Has verò febres velut latentes Aretæus ἀμυδροὺς vocat, easque in tabidis planiùs his verbis[**] describit: ξυνέστι δὲ καὶ πῦρ ξυνεχὲς, ὡς μὴ δοκέειν, λήγον μὲν οὐκ ἔστι, λήθει δὲ δι᾽ ἡμέρης ἱδρῶτι καὶ ψύξει τῷ αἰπλώτος. καὶ γὰρ καὶ τὰ ἴδια φθόης τάδε, ἣν ἡ θέρμη ζωπυρῇ, καὶ ἐς νύκτα ἐκλάμπῃ, ἡμέρην δὲ αὖθις ἐν τοῖσι ἀπαλλάσσουσι φωλεύῃ. D

[*] Comm. 3. in lib. 1. epid. [**] Cap. 10. lib. 1. χρον. παθ. Cap. 8. eiusd.

Surditas pus intrò colligentibus suborta, sanguinolentam deiectionem denunciat. His sub mortem nigra egeruntur.

420 Τοῖσιν ἐμπύοισι κώφωσις γενομένη, αἱματώδεα διαχώρησιν σημαίνει. τούτοισι πρὸς τὴν τελευτὴν μέλανα διαχωρέει.

Nil est necesse in suppuratis surditate tentatis ob cerebri imbecillitatem, sanguinolétam deiectionem videri, & aliôqui diuersi sunt generis signa & valde disparata, neque quod semel obseruatum est illico in artis præceptiones trahi debet.

Lateris dolor cum diuturna febre, puris eductionem fore denotat.

421 Πλευροῦ ἄλγημα μετὰ πυρετοῦ χρονίου σημαίνει πύου ἀνάξιν. E

Lateris dolor cum diuturna & lenta febre suppurationis metum non abs re iniicit, præsertim si longa tussis aut difficultas spirandi adfuerit. Hîc verò codices publicati asteriscum apponūt, vitij notam, cùm tamen aliôqui locus integer videatur. Quod non alia fieri ratione credo, nisi quod codices scripti quidam πνιγμοῦ pro πυρετοῦ legūt, vt diuersa lectio notetur, & per strangulatum difficultas spirandi insignis & vehemens, quæque diu traxerit intelligatur, quod & antea ab hoc authore factitatum est. Atque hunc in sensum accipi poterit sententia huius præsagij 113. antea expressa.

Qui subinde horrore corripiuntur, ad suppurationem deueniunt. Quinetiam febris talem ad suppurationem ducit.

422 Οἱ φρικώδεες πυκνὰ ἐς ἐμπύησιν ἔχονται. ἀτὰρ καὶ πυρετὸς ὁ τοιοῦτον ἄγει ἐς ἐμπύησιν. F

φρικώδεας πυρετοὺς tabis comites diximus initio huius præsagij. Quin & eos quibus pus intrò collectum est toto corpore subinde inhorrescere scripsimus, & ex Prognost. testatum fecimus.

Quos ex lateris dolore cibi fastidia comitantur, iis os ventriculi aliquantulum dolet, & sudoribus diffluunt. Vbi autem facies ruboribus velut efflorescit, & aluus est liquidior, pus in pulmonibus collectum habent.

423 Οἷσιν ἐκ πλευροῦ ἀλγήματος ἀσιτίαι παρακολουθοῦσιν, ὑπό τι καρδιαλγικοὶ, ἱδρώδεες. ἔχοντες δὲ προσώπου ἄνθη, καὶ κοιλίης ὑγροτέρης, ἐκπυήματα κατὰ πλεύμονα ἴσχουσι.

Hæc sententia diagnostica est, & puris collectionem circa pulmones indicat. Quæ ratio me mouit vt in publicatis codicibus disparatas istas sententias simul connecterem, tum etiam quòd symptomata ista ferè pulmonū vitia consequuntur, & antea quoque adumbrata esse videntur (sent. 67.) & illic explicata. Quin & ciborum inappetentiæ, & malarum ruboris in purulentis, antea facta est mentio, & ex progn. traducta. Et in suppuratis τὴν ἀσιτίην δεινήν, scribit Hipp. lib. 1. de morb. In his quoque Aretæus [*] διαφθορὴν, ἀποσιτίην, annotat, & in tabidis ἄσιην, διαφθορὴν, ἀποσιτίην. Sic quoque in vitiis pulmonum malarum rubor notatur, & τὰς κύκλους τῶν προσώπων ἐρυθρούς scribitur lib. 2. de morb. & τὰ μῆλα exponit Gal. in Exegesi. Aretæus etiam ἐρυθρὰ τὰ πρόσωπα, ἔστι δὲ μᾶλλον τὰ μῆλα, & μῆλα ἐξέχοντα καὶ ἐρυθρά, hoc est malas extantes & rubétes, phthisicis adscribit. Hîc igitur τὰ προσώπου ἄνθη, floridum faciei colorem & ruboribus quasi efflorescentem significant, & aliàs sæpe προσώπου εὐχροίην vocat Hippocr. Et Gal. in Exeg. τὰ ἄνθεα ἐρυθήματα ex his Coac. Prænot. significare scribit, haud dubiè hunc locum exprimens, vt alibi scripsimus. G

[*] Cap. 9. lib. 1. περὶ χ. παθ.

Spirationes quę non nisi erecta ceruice ducuntur, hydropem siccum faciunt.

424 Τὰ ὀρθοπνοϊκὰ ποιέει ὑδρωπιώδεα σκληρά. H

Ambigua est scriptio. Incertum nanque an in hydrope erectæ ceruicis spirationem (quam orthopnœam vocat) adesse velit, ob insignem tumorem, & spiritus angustiam, vt experientia testatur, & scripsit Hippocr. lib. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν, & hîc interpretes sunt assecuti:

A affecuti: an verò ex vitiis pulmonum & thoracis, quæ eam ſpirandi difficultatem quæ fit erecta ceruice, habent, hydropem ſiccum contrahi velit, quod magis eſt probabile. Nam quòd hîc thoracis & ſpiritalium partium vitia expediat, ὀρθοπνοϊκὰ pro thoracis malis in quibus eſt erectæ ceruicis ſpiratio, ſumere videtur. Certum eſt enim hecticos, tabidos, aſthmaticos, & qui ex pulmonia laborant, hydrope magna ex parte corripi, intemperie hepati à pulmone, aut alia ex parte communicata. Aliquando etiam aqua in ſpacio thoracis collecta, hydrops thoracem occupat, atque eorum ſectionem edocet Hippocr. lib. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν & lib. 2. de Morb. vulgariter inſcripto. Hydropem autem ſiccum hîc contrahi ſcribit, aut σκληρὸν, quod Interpretes ad ὕδερον πλεύμονος ex tuberculo duro & grandinoſo enatum referunt, de quo ſcribitur ab Hippocrate libris de Morbis & περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν. Siccumque vocari exiſtimant, quòd nihil per eum tuſſi educatur, aut quòd interdum in pulmonibus reſiccata vi caloris pituita & indurata grandinis aut lapidis inſtar, aſthma & orthopnœam inducat. Etſi ſolenne eſt Hippocrati hydropem ſiccum vocare, qui aliis Tympanites dicitur, vt antea ſcripſimus, quem μετ' ἐμφυσήματος, quòd à flatibus fiat, nominari ſcribit lib. 4. de rat. victus in morb. acut. &

B ἀπὸ τῶν κενεώνων καὶ τῆς ὀσφύος ἀρχεσθαι, in Prognoſtico. Quem hîc quoque non temerè inaudiri æquum eſt, quòd & in pulmonum vitiis ex imbecillo calore & affecta facultate naturali, flatibus diſtento corpore nonnunquam oboriatur. Quod etiam Aretæus in Medendi arte non ignobilis author obſeruauit, & in pulmonariis non temerè ſuſpectat, cùm ſcribit, ἐμπεξεπίπτουσι δὲ ἐς ὕδερον περὶ λαγόνα ἢ ἀναφέρηκα τὸ πάθος τελευτᾷ. Sic enim ὕδερον περὶ λαγόνα, ὕδρωπα ξηρὸν non malè ſubintelligas. At certè hîc ὑδρωπιώδεα σκληρὰ, idem quod antea ὑδρωπιώδεα ξηρὸν, intelligi videntur, & fortè ξηρὰ pro σκληρὰ rectiùs ſcriberetur, niſi conſtantiſſimus eſſet codicum omnium conſenſus, & σκληρὸν αὐτὶ τοῦ ξηροῦ Hippocrati ſumi interdum mihi optimè conſcius eſſem. Sic δέρματα καρφαλέα καὶ σκληρὰ, cutem aridam & ſiccam vocat aph. 71. lib. 5. & aphor. 15. ſect. 6. lib. 6. epidem. Vbi nullo ſenſus diſcrimine interpretes omnes ſiccum pro duro poſuerunt, cùm cutis ſicca dura ſit, & ex conſecutione ſiccum durum. Cumque hydrops ſiccus paſſim Hippocrati dicatur, eum potiùs retinere cum interpretibus, quàm hydropem durum dicere maluimus.

* Cap. 12. lib. 1. χ. παθ.

C

425 Τὰ σπάσματα μὲν πάντα ὀχληρὰ ἐστὶ, καὶ πόνους τε ἐν ἀρχῇ συντόνους παρέχει, καὶ ἐξ ὑστέρου ἐνίοις ὑπομιμνήσκει. δυσχερέστατα δὲ τὰ περὶ θώρηκα, μάλιστα δὲ κινδυνώδεα.

Diuulſa omnia quidem moleſtiam exhibent, & intēſos dolores circa initia creant, ac interpoſito temporis ſpacio quibuſdā ſui ſenſum in memoriam ſuggerunt. Grauiſſima autem ſunt quæ circa thoracem fiunt, præcipueq; in periculum adducunt.

σπάσματα vulſa dicuntur & diſtentiones quæ neruoſis partibus accidunt, cùm quæ in ipſis ſunt fibræ conuelluntur, vbi ex ictu aliquo vim ſentiunt, aut irruente aliqua cauſa externa ſubitò & affatim intenduntur. In vnitatis ſolutione citra vulnerationem reponuntur Galen. lib. 3. Meth. quanquam quod in carne eſt ῥῆγμα, id in neruoſis partibus σπάσμα intelligatur. σπάσματα verò quænam ſint, & quanam ex cauſa plurima fiant, circa thoracem præcipuè, indeque ſuppurationes oriantur, ac interdum mors

D acceſſatur, lib. 1. de Morb. fuſiſſimè perſequitur Hippocrates, vt inde liberaliſſimè haurire liceat, vbi & σπάσμα interdum σπάδων dicitur, & tractum quendam violentum aut diſtenſionis ſenſum in vena aut carne ſignificat. Quod autem ſcribitur, ἐξ ὑστέρου ἐνίοις ὑπομιμνήσκει, hunc ſenſum habere videtur ea locutio, vt indicet, in quibuſdam longo pòſt tempore diuulſa ſui ſignificationem exhibere ac dolores facere, alioſque progreſſu temporis futuros denunciare, velut quibuſdam circa initia intenſos dolores creare, imbecillitatemque ex diuulſione relictam fluxionem facere & excipere, indeq; non probè confecto alimento dolorem & morbum temporis ſucceſſu renouari. Ac ferè ſimilis eſt phraſis lib. 1. de Morb. cùm conuulſiones ac ruptiones iuuenibus adeſſe ſcribit: ἐν τούτων τὰ μὲν παραυτίκα ἔκδηλα γίνονται, τὰ δὲ ὑστέρῳ χρόνῳ ἀναφαίνεται.

E

426 Οἷσιν ἔμετος αἵματος, πυρετὸς πολὺς, καὶ πόνος περὶ μαζὸν, καὶ θώρηκα, καὶ μετάφρενον. οἷσι γὰρ ἐστὶ πάντα ταῦτα, συντόμως θνήσκουσιν. οἷσι δὲ μὴ πάντα, μηδὲ σφόδρα, βραδύτερον. φλεγμαίνουσι δὲ τὸ μακρότατον ἡμέρας τεσσαρεσκαίδεκα.

Qui ſanguinem euomunt cum febre multa, dolore ad mammam, thoracē & dorſum, quibus inquam hæc inſunt omnia, ij breui moriuntur, quibus autem non omnia, neque intenſè adſunt, tardiùs. Ad ſummum autem diebus quatuordecim inflammationem concipiunt.

Mihi videtur iſta ſententia rectiùs cum ſuperiore coniungi, vt de diuulſis intelligatur. Sic enim ſcriptio & ſenſus poſtulare videntur, contra tamen omnium codicum fidem. Aptiùs nanque hoc modo congruet, μάλιστα δὲ κινδυνεύουσιν οἷσιν ἔμετος αἵματος &c. In conuulſis autem ac ruptionibus circa thoracem, ſanguinis adeſſe vomitum fidem facit Hippocrates lib. 1. de Morbis. Ac offenſio quidem celeriùs interficit, ſi cum febre & vehementibus circa thoracem doloribus adfuerit, aliòqui diutiùs trahit. Ad ſummum

F autem diebus quatuordecim aut viginti inflammatio ſuboritur, ac niſi thorax per ſputa repurgetur, ad ſuppuratione̅ redit. Quòd ſi quis vomitum per ſe accipiendum contendit, huic loco aph. 37. lib. 7 accommodari poſſit, ὁκόσοι αἷμα ἐμέουσιν, ἢν μὲν ἄνευ πυρετοῦ σωτήριον, εἰ δὲ ξὺν πυρετῷ, κακόν.

427 Τοῖσιν αἷμα πτύουσιν ἀπυρέτοις εἶναι συμφέρει, καὶ βήσσειν καὶ πονέειν ἐλαφρῶς, καὶ τὸ πτύαλον λεπτύνεσθαι περὶ τὰς δὶς ἑπτά. πυρέσσειν δὲ καὶ βήσσειν, καὶ πονέειν συντόνως, καὶ αἷμα πρόσφατον αἰεὶ πτύειν, ἀσύμφορον.

Sanguinem ſpuitione reiicientibus ſine febre eſſe conducit, ac tuſſi & dolore leuiter conflictari, ſputumq; ad dies quatuordecim tenuari. Intenſè autem febricitare, ac tuſſire, aut dolere, ſanguinémq; recentem ſemper ſpuere minimè conducibile.

G Ruptis iſta ferè accidunt, quæ quò leuiora ſunt, eò minorem perniciem oſtentant. Aliòqui niſi ſanguis in breui per ſputa reiiciatur ac repurgetur, concepta in thorace inflammatione, pus intrò colligunt, & tabe periclitantur. De his verò omnibus ampliſſimè agitur lib. 1. de Morbis.

428 Ὁκόσοισι δὲ πλευρὸν μετέωρον καὶ θερμότερον, ὅταν ἐγκεκλισμένοισιν ἐπὶ θάτερον, βάρος ἐξηρτῆσθαι δοκέῃ, τούτοισι δὲ πῦον ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρεός ἐστιν.

Quibus latus in tumorem ſublatum eſt ac calidius exiſtit, vbi in alterum latus incumbentibus, pondus quoddam ſuſpenſum eſſe videtur, iis pus vna in parte collectum eſt.

Tumor & dolor materiæ affluxum ad thoracem indicant, & ſunt ſolennia collecti puris indicia libris de Morbis. Quin & ponderis ac grauitatis in latus incumbentis ſenſus eſt, nec ferè tolerabilis eſt in ſanum latus inclinatio, ex puris in latus collecti copia

H & pondere. Quæ nota celebratur in omnibus offenſionibus quæ latera grauant, veluti in lateris tuberculo, aut pulmone in latus illapſo, vt ſcribitur lib. 3. de Morbis. In Prognoſtico, vnde hæc ſumpta videntur, dolorem & calorem notas addit puris in altero latere latentis, & ægro in latus ſanum reclinato ponderis ſenſum & grauitatis. In his igitur reliqua ſpes ad ſectionem & vſtionem conuertenda, quæ ex libris de Morbis & libro περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν petenda eſt.

In pulmone pus colligentibus, per aluum pus secedere, mortiferum.

[429] Τοῖσιν ἐμπύοισι τὸν πλεύμονα, κατὰ κοιλίην πύον ὑποχωρέειν, θανάσιμον.

Pus in thorace collectum interdum naturæ quodam miraculo in aluum effunditur, per cœcas & anfractuosas vias quasdam quas docet Galenus lib. 5. & 6. de loc. affect. & Comm. ad aph. 30. lib. 7. γινωσκόντων ἡμῶν (vt idem scribit*) ὡς ἀεὶ τὰς ὕλας ὁδὸν εὑρίσκειν οἴεται τὴν φύσιν ὁ Ἱπποκράτης, ὅταν ἐῤῥωμένη τυγχάνει, κἂν ὅτι μάλιστα παχεῖαι πως εἰσὶ, καὶ διὰ λεπτῶν ὁδοιπορῶσι πόρων. Magna tamen ex parte quibus pus per aluum secedit, eos mors consequitur, quòd puris acrimonia aluum vellicet & effundat, ac naturales facultates prosternat. Adeò vt in his alui fluxus inter lethalia signa ab Hippocrate recenseatur aph. 12. & 14. lib. 5. & 16. lib. 7. Quò etiam τὴν περὶ πλεύμονα διάδοσιν κάτω in tabidis maluimus referre nostris in libr. 3. epid. annot. quàm ad puris per aluum effusionem, quod ab aliis factitatum scimus. Qua autem ratione exitium afferat pus per aluum secedens, eleganter his verbis explicat Hipp. lib. 1. de morbis: καὶ τὸ μὲν ἀπὸ τῶν ἄνω, ἐς τὴν ἄνω κοιλίην μάλιστα συῤῥεῖ, καὶ γίνεται πύος, πρὸς τῷ ἐνεόντι. τὸ δὲ καὶ ἐς τὴν κάτω κοιλίην ῥεῖ, καὶ ἐνίοτε ταράσσει τὴν κοιλίην ὑπ᾽ αὐτοῦ, καὶ διέφθειρε τὸν ἄνθρωπον. τά τε γὰρ εἰσιόντα τῶν σιτίων, διαχωρέει ἄπεπτα. καὶ τροφὴ ἀπ᾽ αὐτῶν οὐ γίνεται τῷ σώματι. καὶ ἡ τοῦ πτύσματος ἄνω κάθαρσις, οὐχ ὁμαλὴ γίνεται. ἅτε διαθερμαινομένης τῆς κοιλίης καὶ ἀγούσης πάντα κάτω, ἐφ᾽ ἑωυτήν. καὶ ὑπὸ μὲν τοῦ πτύσματος, πνίγεταί τε καὶ ῥέγχει οὐ καθαιρόμενος. ὑπὸ δὲ τῆς γαστρὸς ῥεούσης ἐξασθενέει, καὶ ὡς τὰ πολλὰ διαφθείρεται. Et partim quidem à superioribus partibus, in superiorem præcipuè ventrem confluit, & pus fit, præter id quod iam adest. Partim verò etiam in inferiorem ventrem confluit, ac interdum ab ipso aluus conturbatur, & ægrotũ peremit. Ingesti enim cibi inconcocti secedunt, neque alimentum ab ipsis corpori accedit. Neque sputi per superiora expurgatio æqualis fit, concalefacta nimirum aluo, & omnia deorsum ad se deducente. Et à sputo quidem suffocatur cum stertore, dum non repurgatur, à fluente verò aluo debilitatur, fereque interimitur.

* *Com. ad aph. 54. lib. 7.*

Vulnere in thoracem accepto, siquidem externa vulneris pars sanitatem receperit, interna verò nequaquam, suppurationis periculum impendet. Quibus autem interni vulneris cicatrix debilis effecta est, promptè rescinditur.

[430] Ὅσοι τρωθέντες ἐς τὸν θώρηκα, τὸ μὲν ἐκτὸς τοῦ τρώματος ὑγιάσθησαν, τὸ δὲ ἐντὸς μὴ, κινδυνεύουσιν ἔμπυοι γενέσθαι. ὅσοις δὲ ἂν ἀσθενὴς ἔνδοθεν ἡ οὐλὴ γένηται, ῥηϊδίως ἀναῤῥήγνυται.

Hîc agitur de purulentis ex vulnere, quorum euentus & occasiones fusiùs prosequitur Hippocrates lib. 1. de morb. vnde hæc apertè translata videntur. Quod autem hîc ἀναῤῥήγνυται dicitur, αἱμάσσουσαι ponitur lib. de Morbis, vt vlcus denuò renouari & cicatricem refricari, rescindi, aut refringi indicet. Quam in notionem aliàs etiam ἀναῤῥήγνυται vsurpatur Hippocrati libr. 1. de Morbis.

At sanè ex suppurationibus quas pulmonum morbi excitarunt, ferè senes moriuntur, ex cæteris verò iuniores.

[431] Ἀπόλλυνται δὲ ἐκ μὲν τῶν περιπλευμονικῶν ἐμπυημάτων οἱ γεραίτεροι μᾶλλον. ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν οἱ νεώτεροι.

Ex Prognost. huc translatum videtur. At lib. 1. de Morbis causas affert, ob quas in pulmonis inflammationibus iuuenes senibus difficiliùs anguntur, etsi senes faciliùs repurgari contendit.

Quibus purulentis ab humeris concussis, multus editur strepitus, ij minùs habent puris, quàm quibus paulò difficilior inest spiratio, iique meliùs colorati videntur. Quibus verò nullus intus fit strepitus, difficultas tamen spirandi vehemens adest, & liuescunt vngues, ij pure pleni sunt, & perniciosè habent.

[432] Τῶν ἐμπύων οἷσι σειομένοισιν, ἀπὸ τῶν ὤμων πολὺς γίνεται ψόφος, ἔλασσον ἔχουσι πύον, ἢ οἷσιν ὀλίγον δυσπνοωτέροισιν ἐοῦσι καὶ εὐχροωτέροισιν. οἷσι δὲ ψόφος μὲν μηδεὶς ἐγγίνεται, δύσπνοια δὲ ἰσχυρὴ, καὶ ὄνυχες πέλιοι, πλήρεες οὗτοι εἰσὶ πύου, καὶ ὀλέθριοι.

Pus intrò collectum obscuras interdum habet dignotionis notas, quò postea ad vstionẽ & sectionem (quæ vnica reliqua spes est) tendatur, & inde pus effluat. Quocirca in puris deprehendendi doctrina plurimùm elaborat Hippocrat. libris de morbis, & emittendi puris viam sectione & vstrina aperit, lib. præcipuè 2 & 3. de Morbis & lib. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν. Quibus ex locis depromptá videntur hæc prognostica. Corpore igitur priùs calida probè loto & ab humeris concusso, ea quam Hipp. tradit ratione, si pus intus fluctuare & strepitum edere audiatur, quanam in parte redundet videndum est, vt illic vstione aut sectione, magna adhibita cautione, via fiat. Quòd si ne sic quidem ex corporis concussione pus deprehendas, quòd nulla fluctuatio aut nullus strepitus inaudiatur, non continuò tamen pure vacuum corpus existimandum, cùm interdum suppuratio interna ob puris copiam & crassitudinem, aut loci, delitescat, ex aph. 41. lib. 6. Ideoque reliquæ puris deprehendendi notæ ab Hipp. enumeratæ in considerationem adhibendæ sunt, velut crebrior ac difficilior spiratio, pedum tumor, febricula perseuerans, oculi caui redditi, totius cutis ac cauitatis oculorum tumor quidam, tussis perpetuò affligens, vngues liuidi ac curui, sudores crebri & tenues frontem præcipuè ac ceruicem occupantes. Ea enim ferè sunt pure plenorum indicia. Ac demum ad locum sectioni designandum adhibendum Hipp. consilium, & ex his locis quos indicauimus, firma puris emittendi doctrina haurienda. Quantum autem ad scriptionem attinet, σειομένοισιν ἀπὸ τῶν ὤμων iungimus, facilioris intelligentiæ gratia, quòd Hippocrat. corpus in firma sella collocatum, ab humeris correptum concuti velit: etsi ferri potest vulgata lectio, ἀπὸ τῶν ὤμων πολὺ γίνεται ψόφος, quòd in ea ab humeris concussione, si aures propiùs admoueantur, strepitus inaudiatur. In hoc etiam omnium codicum consensum secuti sumus, quòd ἢ οἷσιν ὀλίγον δυσπνοωτέροισιν legimus, etsi Cornarius aliique interpretes ὀλίγος legisse videntur, & ad paucum puris strepitum retulisse, quòd puris copia thoracem replens fluctuationem impediat. Neque enim me latet pus multum sua crassitudine, paucum aut prope nullum strepitum edere, vt ex his etiam quæ sequuntur patet, quæ simul quoque coniunximus, vetustatis authoritatem, vt in cæteris, amplexi: tum quòd δύσπνοια ἰσχυρὴ quodammodo τοῖς ὀλίγον δυσπνοωτέροισιν ex aduerso respondere videatur. Et certè vtrobiq; idem est doctrinæ consensus, nisi quòd exemplarium consensio mihi magnę semper fuit religioni. Illud autem εὐχροωτέροισιν ad malarum ruborem referri debet, quod est purulentorum indicium, vt antea diximus, & ex Hipp. Prædictionibus satis annotatur. πλήρεες autem legendum esse constat, manifesto in publicatis codicibus mendo, qui πλήρες pro πλήρεες aut πλήρεις, legunt.

Qui spumantem sanguinem euomunt, partibus infra septum transuersum dolorem nequaquam sentientibus, iis ex pulmone vomitio fit. Ac quibus quidem insignis in eo venæ ruptio fit, copiosus vomitione reiicitur, periculúmq; imminet. Quibus verò minor, minùs reiiciunt, & maiorem sanitatẽ promittunt.

[433] Ὅσοι ἀφρώδες αἷμα ἐμέουσι, πόνου μὴ ἐόντος κάτω τοῦ διαφράγματος, ἀπὸ τοῦ πλεύμονος ἐμέουσι, καὶ οἷσι μὲν ἡ μεγάλη φλὲψ ἐν αὐτῷ ῥήγνυται, πολύ τε ἐμέουσι καὶ εἰσὶν ἐπικίνδυνοι. οἷσι δὲ ἡ ἐλάσσων, ἔλασσόν τε ἀνάγουσι, καὶ εἰσὶν ἀσφαλέστεροι.

Sangui-

A Sanguinem spumantem expui, ex pulmone reiici testatum est ex placito 13. lib. 5. Hîc autem ἐμέειν impropriè sumi videtur pro eo quod copia quadam sursum per os reiicitur, quemadmodum lib. 1. de Morbis in sanguinis copiosi sursum ex thorace reiectatione sæpiùs sumi videtur, & aph. 13. lib. 5. in quibusdam exemplaribus legi testatur Galen. Aut certè eo verbo quęcunque ex pulmone aut thorace educuntur, complectitur huius Progn. author. Qua notione sumi videtur aph. 37. lib. 7. Necesse autem est copiosum & spumantem sanguinem ex insigni aliquo pulmonis vase educi, etsi potest ex pulmonum substantia paucus & spumans efferri. Quantum autem discrimen ex vasis alicuius insignis in thorace ruptione impendeat, & quàm maximè ex huiusmodi offensionibus periclitentur iuuenes, eleganter scribitur ab Hippocr. lib. 1. de Morbis.

434 Τῶν φθισικῶν οἷσιν ἐπὶ τῷ πυρὶ ὄζει ὃ πτύαλον κνίσσης βαρὺ, καὶ αἱ τρίχες ἐκ τῆς κεφαλῆς ῥέουσιν, ἀπόλλυνται.

Tabidi quorum sputum igni impositum grauem nidorem redolet, & capilli è capite defluunt, moriuntur.

B A suppuratis ad tabidos facilis est transitus, quibus graueolens sputi nidor & capillorũ defluuium impendens exitium denunciat, ex placito 11. lib. 5. Sic lib. 2. de morb. idem scribitur, τούτῳ μὲν αἱ τρίχες ἤδη ἐκ τῆς κεφαλῆς ῥέουσι, καὶ ψιλοῦται ἤδη ἡ κεφαλὴ ὡς ἐκ νόσου, καὶ πτύον ἐπὶ τοὺς ἄνθρακας βαρὺ ὄζει τὸ σίαλον, φαίνεται αὐτὸν ἀποθανεῖσθαι ἐντὸς ὀλίγου χρόνου. Cod. edititi ὄζει pro ὄζει aut ὄζοι hic manifesto vitio legunt. Sed neque in cæteris consentiunt. Asulanus nanque κνίσσης legit, Germanicus κνίσση. Quæ lectiones etsi mihi non improbantur, animaduertenda tamen est quorundam exemplarium lectio, quæ sic legunt. τῶν φθισικῶν, οἷσιν ἐπὶ τῷ πυρὶ τὸ πτύαλον κνίσσῃ βαρὺ, hoc est, igni impositum grauem nidorem reddiderit aut exhalarit. Quam lectionem sequuntur omnes interpretes. Quæ quamuis plurimùm arridet, ὄζει κνίσσης βαρὺ tamen rectè retineri potest, quòd eam lectionem vsurpet lib. de Morb. 2. vnde ista videntur translata, τὸ πτύαλον ὄζει κνίσσης ἐπὶ ἄνθρακας, istud prunis impositum nidorulentum odorem exhalat.

C 435 Τῶν φθισικῶν οἷσιν ἐπὶ θάλασσαν πτύουσιν, ἐς τὸν πυθμένα βαδίζει ὃ πύον, ὀλέθριον συντόμως. ἔστω δὲ ἐν χαλκῷ ἡ θάλασσα.

Tabidis in aquam marinam expuentibus, si pus fundum petit, celerem perniciẽ denunciat. Sit autem marina aqua in æneo vase.

Puris grauitas, consummata putredo, & caloris natiui defectio, aut spiritus priuatio indicatur, cùm in aquam demissum fundum petit, eoque magis si in aquam marinam, quæ sua salsedine densior est ac spissior, mergatur. Aretæus autem medendi nobilissimus author, huiusmodi puris probandi igne aut aqua notas, quibus vtuntur qui de morbo dubitant (inquit Celsus) his verbis contemnit: * ὁκόσοι γὰρ ἢ πυρὶ, ἢ ὕδατι τὰ ὑγρὰ τεκμαίρονται, οὐ κάρτα μοι δοκέουσι φθόην οἶδε γινώσκειν. πιστοτέρη γὰρ ἡ ὄψις ἁπάσης ἄλλης αἰσθήσιος, οὐ τῶν ἀναγομένων μούνων, ἀλλὰ καὶ τοῦ εἴδεος τῶν νοσεόντων. ἢν γὰρ καὶ δημότης ἴδῃ τὸν ἄνθρωπον ὠχρὸν, ἀδρανῆ, ἀναβήσσοντα, ξυντετηκότα, ἀτρεκέα μαντεύεται φθόην. Quicunque enim aut igne, aut aqua, humiditatum notas explorant, ij non admodum tabem mihi dignoscere videntur. Nam & inspectio ipsa quouis alio sensu certior est, non solùm eorum quæ sursum educuntur, sed & ipsius ægrotantis habitus. Si quis enim vel plebeius hominem viderit pallidum, imbecillum, tussi conflictatum, extenuatum, certò tabem denunciat. Verùm hæc indicia, non ad morbi aut puris dignotionem, sed ad mortis prædictionem adhibenda censet Hippocrates.

D

*Cap. 8. lib. 1. Cur. χρ. παθ.

436 Ὁκόσοισι τῶν φθισικῶν αἱ τρίχες ἐκ τῆς κεφαλῆς ῥέουσιν, ὑπὸ διαρροίης ἀπόλλυνται. καὶ ὁκόσοισι φθισικοῖσιν ἐπιγίνονται διάρροιαι, θνήσκουσιν.

Tabidi, si capilli è capite defluunt, alui profluuio moriuntur. Et tabidis si succedant alui profluuia, moriuntur.

E Aphorismus est. 12. lib. 5. Et ῥύσις, quæ alui profluuium, aut capillorum defluuium aliquando denotat (vt aph. 16. lib. 7.) tabidos morti vicinos denunciat. Alui autem profluuium in tabidis vt signum & causa damnatur, etiamsi solum adsit, ex aphor. 14. lib. 5. etsi non tam præsentem mortem denunciet, quàm cum capillorum defluuio, aut sputi graueolentia. Lib. 2. de Morbis, in tabidis, τὸ δὲ κτεῖνον ἐστὶ διάρροιαν, scribit. Et Aretæus, ξυνέπεσι μὲν κοιλίη ἐκταραχθῇ, ἀνέλπιστος. Alui autem profluuium accipiẽdum quod vi & morbi ratione accidat, vt scribit Gal. aliòqui fallax esset prædictio.

437 Αἱ ἐν φθινώδεσιν ἐπισχέσιες πτυάλων ἐξίστασι ληρώδως. αἱμοῤῥοΐδα τούτοισιν ἐλπὶς ἐπιφανῆναι.

Sputorum retentiones in tabescentibus mentem ad delira verba commouent. In his sanguinis profluuium per ora venarum in ano sanguinem fundere solita existere posse spes est.

F In tabidis formula mortis est sputi suppressio, cùm ob puris copiam, aut virium imbecillitatem spiritus angustiæ occluduntur, & ægri strangulantur. Vnde non abs re Hippocrates mortis modum his qui tabe pereunt denunciat his verbis: † ἐπὴν δὲ τὸ πτύαλον ἴσχηται, ἀποθνήσκουσιν. Sputum autem suppressum sua putredine febrem auget, & vaporum calidorum magna copia in cerebrum subuehitur, vnde ad delira verba & nugas mens conuertitur, & promptius periculum imminet, morsq; potiùs prædicenda quàm sanguinis ex ano profluuium, aut vena in ano sanguine distenta & tumefacta. Vtrunq; nanq; significat αἱμοῤῥοΐς, & cùm venam in ano sanguine melancholico tumefactam indicet, symptomatis tamen nomen etiam accipit, vt scribit Galen. lib. περὶ μελαίνης χολῆς. Possunt autem hæmorrhoides vacuationis ratione prodesse, quòd exustum & feruidiorem sanguinem, vnde delirium mouetur, liberent, ex placito 21. lib. 6. Et sanè aliòqui hæmorrhoides in morbis thoracis non minimo sunt auxilio, ex aph. 28. sect. 3 libr. 6. epid.

†Aph. 16. lib. 7.

438 Φθίσιες ἐπικινδυνόταται, αἵ τε ἀπὸ ῥήξιος φλεβῶν τῶν παχέων, καὶ ἀπὸ καταῤῥόου τοῦ ἀπὸ κεφαλῆς.

Tabes maximè periculosæ sunt, quæ ex ruptione venarũ crassarũ, & ex capitis distillatione contingunt.

G Oritur ferè tabes à capite (vt scribit Celsus) & inde in pulmonem distillat, exulceratioq; accedit, acribus & salsis humoribus in thoracẽ affluentibus & pulmones erodentibus. Quod genus tabis primum enumeratur ab Hipp. lib. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν, & plærunque lethale esse, paucosque euadere scribitur. Meminit etiam lib. 1. de Morbis, vbi purulentos ex distillatione capitis in pulmones fieri scribit. Gal. verò Com. 1. in lib. 1. epid. duas maximè facit tabis differentias, vnam quidem ex capitis distillationibus, alteram verò ex affectibus ipsius pulmonis originem ducentem, omninoque postquam expuitur sanguis, potissimùm vase rupto: sæpiùs verò fluxione impleto viscere ob aliam quandam causam ex partibus aliis, non ex capite. Quibus sanè verbis, hanc prognosin mihi potissimùm adumbrasse videtur. Cæterùm Celsus longè periculosissimam speciem facit eam quam Græci φθίσιν nominant.

H 439 Τῶν δὲ ἡλικιῶν ἐπικινδυνόταται πρὸς φθίσιν ἀπὸ ιη ἐτέων, μέχρι ἐ καὶ λ.

Tabe maximè periclitantur ætates ab anno decimo octauo ad trigesimum quintum.

Placitum est 9. lib. 5. aph. huc aliis verbis translatum, Celsus verò ætate firmissima maximè oriri hunc morbum scribit, id est ab anno duodecimo ad annum quintum & trigesimum. Vbi aliter apud Hippocratem legisse videtur.

In tabidis pruritum sentientia corpora ab alui suppressione, malo sunt.

440 Τὰ κνησμώδεα σώματα μετὰ κοιλίης στάσιος ἐν φθισικοῖσι, κακόν.

Pruritus iste in tabidis malum corporis habitum & iam consummatam cachexiam indicat, adeò vt omnium humorum ac etiam alimentorum corruptio consequatur, quæ etiam aluo suppressa intenditur. Celso quoque altera tabis est species, quam Græci καχεξίαν appellant, vbi malus est corporis habitus.

In naturis ad tabem promptè comparatis, si fluxiones ad gingiuas & dentes compareant, malum denunciant.

441 Ἐπὶ τῇσι φθινώδεσιν ἕξεσι μετὰ πυρετοῦ ἐς οὖλα καὶ ὀδόντας ῥεύματα ἐπιφαινόμενα κακόν.

Ex huiusmodi nanque defluxione acrioris & salsi humoris à cerebro promptus est ad pulmones impetus, qui tandem temporis successu exulcerantur. Sunt autem φθινώδεες ἕξις habitus ad tabem à natura comparati, quales sunt angusto thorace & restricto, oblongo collo, & quibus à capite ad pulmones defluxio defertur (vt aph. 13. lib. 3. & 8. lib. 4.) quos πτερυγώδεις vocant * Hippocr. & Gal. quòd iis scoptula operta alarum in morem promineant. * lib. 1. epid.

Præcordia in tumorem sublata omnibus quidem mala sunt, præsertim verò his qui ex longo interuallo tabidi existunt.

442 Ἐπὶ πᾶσιν ὑποχόνδρια μετέωρα, κακόν. κάκιστον δὲ ἐπὶ τοῖσι φθισικοῖσι τῶν μακρῶν.

Intumescentia & in altum sublata præcordia, vitalitatis penetralibus affectu præter naturam appetitis, omnibus quidem periculum denunciant, maximum verò his qui ex longis & diu trahentibus morbis tabitudine confecti sunt, in quibus exhausto spiritu & calore natiuo, facultatum robur labascit, & corpus malum habitum contrahit, tandemq; hydrops & mors ipsa portenditur. Sic enim hîc malim legere ἐπὶ φθισικοῖσι τῶν μακρῶν, contra tamen omnium codicum fidem, quàm publicatos sequi, tum quòd in diuturna tabe ex longis morbis contracta, hoc symptoma procliue fit admodum, tum verò quòd antea (sent. 287. & 301.) eadem locutione vsus sit huius Præsagij author eodemque sensu, & φθινώδεας τῶν μακρῶν vocarit eadem omninò notione. Cuius lectionis coniecturam augent edititij codices, qui huic loco velut lubrico & anfractuoso asteriscum apponunt.

Ex his qui cum pernicie consumpti sunt, nonnulli ante mortem subinde rigoribus corripiuntur.

443 Ἐπὶ τοῖσι τετηκόσιν ὀλεθρίοισιν, ἔνιοι περὶ τὴν τελευτὴν ἐπιρριγοῦσι.

In consumptis ac colliquescentibus ad extremum rigores apparere, cuiusdam inflammationis ac deinde suppurationis est indicium. Potest etiam rigor variam vlceris putrilaginem ac malignam acrimoniam subnotare, qua vellicatæ membranæ subinde totum corpus concutiunt & contrahunt, tuncq; certissimus impendet exitus. Et antea quoq; huius Prognost. author crebros rigores in suppuratis adscripsit. Aliòqui etiam rigoris nomine horror subaudiendus est, quod in Hip. disciplina minimè est insolēs.

Pustularum eruptiones velut summa cute leuiter lacerata aut vellicata, totius habitus tabem & corruptionem denunciant.

444 Τὰ ἀμυχώδεα ἐξανθίσματα, φθίσιν ἕξιος σημαίνει.

Alteram attingere videtur tabis speciem, quam Græci καχεξίαν appellant (vt scribit Celsus) vbi malus corporis habitus est, ideoque omnia alimenta corrumpuntur. Quod ferè fit, cùm longo morbo vitiata corpora, etiam si illo vacant, refectionem tamen non accipiunt, aut cùm malis medicamentis corpus affectum est, aut cùm diu necessaria defuerunt, aut cùm insitatos & inutiles cibos aliquis assumpsit, aliquidve simile incidit. Huic præter tabem illud quoq; nonnunquam accidere solet, vt per assiduas pustulas aut vlcera, summa cutis exasperetur, vel aliquæ corporis partes intumescant. Quæ sanè verba huic loco mirū in modum conuenire eumque quodammodo exprimere mihi videntur. Sunt autem ἀμυχαὶ leues cutis lacerationes, incisuræ & exulcerationes, velut quæ scarificatu fiunt. Quas ἐπιπολαίας & λεπτὰς interdum Galenus, vt quæ per summa leues fiūt, vocat, interdum quoque βαθείας & μακρὰς, altas & longas, nonnunquam etiam τὰς διὰ μέσου τῶν ἀμφοτέρων, intermedias. ἀμυχὴ ἐπιπόλαιον ἕλκος exponitur Hesychio & Varin. φθίσιν autem ἕξιος totius habitus corporis tabem iam confirmatam, & solidas corporis partes occupantem, aut totius corporis marcorem & corruptionem intelligit, cùm malus habitus in totum occupauit. Sed & ἐξανθίσματα legi debet, cùm ἐξανθήματα vitiosè scribatur, & ἐξανθήματα ferri possunt.

Cum spirandi difficultate arescentes, in tabe cruda multa educentes, exitialiter habent.

445 Οἱ δύσπνοοι ξηρῶδες, πολλὰ ἄπεπτα ἀνάγοντες ἐν φθίσει, ὀλέθριοι.

οἱ δύσπνοοι ξηρώδεις, qui arescentes difficultate spirandi laborant dicuntur, velut in Prorrh. ξηρώδεες δύσπνοοι. Quibus verbis intelligūtur qui multo pure intus collecto cum multa putredine & febre, exiccati difficultate spirandi conflictantur. Cornarius pro ξηρῶδες, ἐν σήψει legisse videtur, aut ξήρασιν σῆψιν sumpsisse, quòd ξηρή, σηπεδόνι apud Hippocr. in Exegesi exponat Galenus. Et Varinus ξηρὴ pro σηπεδόνι apud Hippocratem poni testetur. Sic enim legisse apud Galenum videtur, vt & legendum censeo, & quidam eam lectionem ex melioribus codicibus apponant, cùm tamen passim σηπεδονώδεες legatur. Asulanus huic loco asteriscum ascribit, vt suspecto, constans tamen est in hac retinenda lectione codicum omnium consensus.

Hepaticis sputum multum cruentum, siue intus subputridum, siue syncerè biliosum fuerit, statim perniciem denotat.

446 Οἷσιν ἡπατικοῖσιν πολὺ πτύαλον αἱματῶδες, εἴτε ἐνυπόσαπρον εἴτε χολῶδες ἄκρητον, ὀλέθριον εὐθέως.

Hepatici dicebantur veteribus qui hepatis inflammatione laborabant. Gal. verò, qui citra manifestum aliquem affectum, hepatis imbecillitate laborant, ex intemperie. Sputum autem cruentum ex hepate educi & si primis sæculis parum fuit animaduersum, nunc verò curationibus Medicis satis est contestatum, quod & antea ex Aretæo obseruatum adscripsimus.

Hepatico colliquatio cum raucedine malum portendit, idq; præcipuè si cum quadam tussi contingat.

447 Ἐφ' ἡπατικῷ τῆξις ἅμα βράγχῳ, κακόν, ἄλλως τε ἢν ὑποβήσσῃ.

Ista de hepatis inflammatione dici videntur, quæ ex aliis multis longè fideliorem habent indicaturam aut dignotionem. Colliquantur autem primùm humores, deinde ipsius etiam hepatis caro, vbi inflammatio aliquātulum traxit: vnde ab Aretæo † ξηρὸν τὸ αἰδοῖον dicuntur, & σαρκῶν ξυντήξιες adscribuntur, idque præcipuè si suppuratio non adsit. Galen. etiam lib. 8. Comp. phar. κατὰ τόπ. in intemperie hepatis calida, primùm humorum, deinde hepatis ipsius substantiæ colliquationem fieri scribit, cum bilis crassæ, abundè coloratæ & graueolentis per aluum deiectione, quemadmodum in pestilentibus febribus contingit. Tussicula autem ista inanis, & quædam tussiendi promptitudo à Gal. adscribitur lib. 5. de loc. aff. & ab Aretæo ' elegantissimè his verbis apponitur. [Greek quotation partly illegible] ἀπὸ τῶνδε ῥᾳ ἄχθος τῷ ἥπατι ἤρτηται. διὰ τόδε ἐς τὴν κατ' ἴξιν κληῖδα ὀδύνη καρηρή. βὴξ ἀπηλής. ... Qui tamen locus aliter legitur in publicatis codicibus. Neque verò me latet quosdam ista ad hepaticos ex hepatis ἀτονίᾳ & ad hepaticam affectionem ex intemperie referre cum tabe coniunctam.

† Cap. 7. libr. 2. περὶ ὀξ. παθ. Cap. 13. lib. 1. χρ. παθ. ' Cap. 7. lib. 2. ὀξ.

A 448 Οἱ καθ' ἧπαρ ὀδυνώδεες, καρδιαλγικοί, καρώδεες, ῥιγώδεες, κοιλίαι ταραχώδεες, λεπτοί, ἀπόσιτοι, ἐφιδροῦντες πολλῷ, πυώδεα κάτω κοιλίην προϊέναι.

Quibus hepar dolet, cum oris ventriculi dolore, sopore, rigore, ij aluo exturbata, cum corporis extenuatione, ciborũ fastidio, multis tenuibus sudoribus diffluunt, & purulenta per aluum demittunt.

Hæc hepatis inflammationem in pus versam subindicant, & pus per intestina effundẽtem. Quæ via Aretæo teste periculi plena est, & plærunque difficultatis intestinorum & hydropis comes. Quòd si per vrinas & vesicam vomica secedit, longè tutior est successus. λεπτοὺς verò hic vocat graciles, extenuatos & toto corpore consumptos, ξυντηκτικοὺς dicunt: καὶ γὰρ δὴ καὶ τοὺς δὲ ὀκικλησκον ξυντηκτικούς, τοὺς ἐπὶ ἕλκεσι ἥπατος ἰσχνοὺς ἀποθνήσκοντας, vt scribit * Aretæus. * Cap. 13. lib. 1. χρ. παθ.

B 449 Τοῖσιν ἧπαρ ἐξαπίνης περιωδυνοῦσι, πυρετὸς ἐπιγενόμενος λύει.

Quibus iecur de repente vehementer dolet, iis febris succedens remedio est.

Ex aph. 52. lib. 7. petitum & 40. lib. 6. Et febris ipsa (quod maximè mirum videri potest) sæpe præsidio est, & in iocinoris dolore succurrit, vt scribit † Celsus. † Cap. 8. lib. 2.

450 Ὅσοι δὲ ἀφρώδες αἷμα πτύουσι, πονέοντες ὑποχόνδριον δεξιόν, ἀπὸ τοῦ ἥπατος πτύουσι, καὶ θνήσκουσιν.

Quicunq; spumantem sanguinem expuunt, cum præcordiorum dextrorũ dolore, iis ex iecore expuitur, & pereunt.

Sanguis spumans ex pulmonum substantia sanguinem ferri certissimè indicat, vt scribit Galen. [a] lib. 4. de loc. aff. & Comm. ad aph. 13. lib. 5. 30. lib. 7. 43. lib. 2. & lib. 5. Meth. metendi. Aut igitur verbo πτύειν abutitur horum præsagiorum author, aut ex thorace ferri huiusmodi sanguinem indicat. Ac priùs etiam repetita ista sententia, ex tabellis velut aduersariis quibusdam tumultua-
C riè collectam hanc operam palam profitetur. Potest autem sanguis sua copia ex hepate & liene in ventriculum ferri, & inde vomitu, aut in thoracem, & sputo reiici, vt priùs quoque scriptum est. [a] Cap. 6.

451 Ὅσοισιν ἧπαρ καῦσιν οἷον ἀμόργη ἔρχεται, θανάσιμον.

Quibus ex hepatis vstione pus amurcæ simile prodit, lethale.

Integrum est præsagium aphor. 45. lib. 7. Quòd si iecoris vomica extra feratur, neque illius substantiam attingat, in tunica pus continetur, albumque & purum effluit. At verò si illius interiorem substantiam putredo aut corruptio depasta est, pus fœci olei & amurcæ simile prodit, putredinem incoctam & alteratricis imbecillitatem indicans. Id expressit Celsus lib. 2. cap. 8. Si in iocinore vomica est, & ex ea fertur pus purum & album, salus ei facilis. Id enim malum in tunica est. Ex iecinore verò si pus cruentum exit, mortiferum est. Vstionis autem hepatis per fusos buxeos oleo feruenti intinctos, aut per fungos, meminit Hippocrates lib. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν. At vstionem simul & sectionem adhibet Hippocr. aph. 44. lib. 7. vt & Aretæus cap. 13. lib. 1. περὶ χρ. παθ. idemq;
D periculum edocet his verbis: ἢν δὲ ἔξω ῥέπῃ, καλὸν μὲν μὴ τάμνειν. ἢν γὰρ οὕτως ἔῃ, αἰσθέεται ὑπὸ τοῦ πύου τὸ ἧπαρ, καὶ ἐκ ἐς ἀμβολὴν ὁ θάνατος. ἢν δὲ θέλῃς τάμνειν, αἱμορραγῆσαι κίνδυνος, καὶ αὐτίκα τὸν ἄνθρωπον ἐκθανεῖν. ἄγετος γὰρ αἱμορραγίη ἐφ' ἥπατι. ἢν οὖν ἐς ἀνάγκην τομῆς κατίῃς κοτέ, καυτῆρα ἔμπυρον διαφανέα πυρώσας, καὶ δῶσαι μέσφι τοῦ πύου. τοῦτο γάρ σοι τέμνει τε καὶ καίει. καὶ ἢν περιγίγνηται, πῦον ἐκρεύσει λευκόν, πέπον, λεῖον, κακῶδες, ὅτι παχύ. At si extra fertur vomica, eam non secare vtique malum est. Et siquidem sic fuerit, iecur à pure eroditur, neque mors diu differtur. Quòd si secare velis, profluuij sanguinis ac ne statim mors ægrotum occupet, metus est. Neque enim sanguinis profusio ex hepate coërceri potest. Si igitur ad sectionem interdum ex necessitate deueneris, vstorium ferramentum igni impositum & candens, vsque ad puris locum impellito. Idem enim tibi sectionem & vstionem præstabit. Et si superstes euadit, pus effluet album, concoctum, læue, malè olens, quoniam crassum est. Codices autem edititij οἷον ἀμόργης legunt, quidam etiam οἷον ἀμόργη ex aphorismis eodem omnino sensu.

E 452 Οἱ δὲ ὕδρωπες οἱ ἐκ τῶν ὀξέων νοσημάτων, ἐπίπονοι γίνονται καὶ ὀλέθριοι. ἄρχονται δέ, οἱ πλεῖστοι μὲν ἀπὸ τῶν κενεώνων, οἱ δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ ἥπατος. τοῖσι μὲν οὖν ἀπὸ τῶν κενεώνων ἀρχομένοισιν, οἱ πόδες οἰδέουσι, καὶ διάρροιαι πολυχρόνιοι παρακολουθοῦσιν, οὐ λαπάσσουσαι κοιλίην, οὐδὲ τὰς ὀδύνας λύουσαι τὰς ἐξ ὀσφύος καὶ κενεώνων. ὅσοις δὲ ἀπὸ τοῦ ἥπατος, βὴξ ἔτι ἐτύμως ἐγγίνεται, καὶ οἱ πόδες οἰδέου-
F σι, καὶ ἡ κοιλίη σκληρὰ διαδίδωσι, καὶ πρὸς ἀνάγκην, οἰδήματά τε καὶ περὶ αὐτὴν γίνεται, τὰ μὲν ἐπὶ δεξιά, τὰ δὲ ἐπ' ἀριστερά, καὶ πάλιν καταπαύεται.

Aqua inter cutẽ quæ ex acuto morbo cœpit, molestiam ac perniciem affert. Oritur verò fere & à laterum inanitate, vel à iecore. Sed vbi à laterum inanitate ortum contraxit, pedum tumor, & alui diuturnus fluor consequitur, qui neque ventrem emollit, neq; lumborum aut ilium tumorem soluit. At quibus è iecore aqua inter cutem proficiscitur, ij promptè etiam tussi vexantur, pedes intumescunt, & aluus non nisi dura & ægrè reddit, tumoresque modò dextra, modò sinistra parte ventris oriuntur, ac rursus desinunt.

Hepatis inflammatio ac durities facilè in aquam inter cutem transit, estque in morbis huiusmodi κορυφὴ τῶν κακῶν ὕδρωψ, vt eleganter loquitur Aretæus. Quare meritò & ex ordine ad aquam inter cutem transitus fit. Qui locus ex Hippocr. Prognost. paucis immutatis desumptus est.

τὰς ἐξ ὀσφύος καὶ κενεώνων] Hoc satis indicat defectum esse prius membrum, & ex Prognostico legendum, ἄρχονται δὲ οἱ πλεῖσοι μὲν ἀπὸ τῶν κενεώνων καὶ τῆς ὀσφύος. Celsus ex Prognostico breuiter (vt solet) hunc locum sic reddidit, Vbi pedes turgent, longæ deiectiones sunt, vbi dolor in imo ventre & in coxis est, aqua inter cutem instat. Sed hoc morbi genus ab ilibus oriri solet.

βὴξ ἔτι ἐτύμως ἐγγίνεται] Aptior mihi lectio ex Progn. reponenda videtur, βὴξ τε καὶ θυμὸς ἐγγίνεται, contra tamen omnium quos vide-
G re licuit codicum fidem. Est enim θυμὸς Galeno προθυμία πρὸς τὸ βήσσειν, tussiendi cupiditatem & voluntatem vertit Celsus, qui hunc quoque locum sic reddidit. Idem propositum periculum est his quibus voluntas tussiendi est, venter nihil reddit, nisi ægrè & durum, tumor in pedibus est, idemque modò dextra, modò sinistra parte ventris inuicem oritur atque finitur: sed à iocinere id malum proficisci videtur. Qui locus in publicatis codicibus vitiosè legitur. Tussis autem quantum periculum creet hydropicis ostẽdit aph. 35. lib. 6. & 47. lib. 7. & aliàs scripsimus nostris in lib. 2. epid. comment.

καὶ πάλιν καταπαύεται] Hæc lectio defecta esse videtur & aliud membrum desiderare ac ex Prognostico repetere, ἵσαται τε καὶ πάλιν καταπαύεται, vt hydropis originem significet, cùm ventris tumor statim desinere videatur, mox rursum attolli, ac rursus subsidere, deinde etiam rursus efferri, tandemque permanere. Sed illud πάλιν fortè ad γίνεται vicissitudinem illam referre potest. Hunc verò locum ex Prognost. sic Celsus exprimit, Quibusdam etiam in hoc morbo tumores oriuntur, deinde desinunt, deinde rursus assurgunt. Hi quidem tutiores sunt, quàm qui supra comprehensi sunt, si attenduntur, sed ferè fiducia secundæ valetudinis op-
H primuntur.

453 Ἐπὶ τοῖσι ξηροῖσιν ὑδρωπιώδεσι τὰ στραγγουριώδεα, μοχθηρόν. φλαῦρα δὲ καὶ τὰ μικρὰς ὑποστάσιας ἔχοντα.

In hydrope sicco vrina stillatim effluẽs malum denunciat. Mala quoq; est quæ exigua habet sedimẽta.

Communis est curandi hydropis scopus vrinarum prouocatio, & foras deducendi humoris sollicitatio. In eoq; allaborat Hip. lib. 4. de rat. vict. in morb. acut. cùm scribit in hydrope curando: ἐπεὶ δὲ ὁ δριμέα ἐσθιέτω, ὅτω γὰρ ἂν οὐρητικώτατος εἴη, ὁ ἰσχνὸς μάλιστα. Ex vrinæ autem retentione interdum hydrops subitò & repente enascitur. Aliôqui pus, aut vrinæ crassamentum, hydropis rudimentum quoddam adfert, quod apertis viis & crassis effluentibus vrinis leuatur. A

Hydropicis succedentes morbi comitialis offensiones, perniciem adferunt, prauis inuicem succedẽtibus signis, & aluos humectant.

[454] Τοῖσιν ὑδρωπιώδεσιν ἐπιληπτικὰ ἐπιγινόμενα, ὀλέθριον, ἀλλήλων σημείων μοχθηρῶν, καὶ κοιλίης ὑγραίνουσιν.

Morbo comitiali nihil est cum hydrope commune, cùm diuersi sint generis & naturæ. Ideoque communi ratione quadam & epilogismo, hydropicis exitium minatur. Obscura autem est prorsus significatio, τῶν ἀλλήλων σημείων μοχθηρῶν, & cuius sensus in tam turbulento opere non facilè explicari possit. Mihi ista sumi posse videntur velut interiecta, vt aliôqui comparata inter sese hæc signa, praua censenda sint & mutuò in ægri perniciem conspirantia. Potest & alius sensus erui, vt etsi hæc inter se succedentia signa praua sint, aluos tamen humescẽtes designent, quæ videntur esse in hydrope mali leuamẽta quædam. Potest etiam vt in obscuro sensu & sententia, alia quædam notio educi. Sed in loco ex obseruatione empirica notato, otiosum est diligentiam aut disciplinã requirere, præsertim cùm sit difficile verum sensum eruere, cũq; (vt scribit Gal.) ἐν τῇ ἀσαφεῖ ῥήσει, ὡς ἂν ἐθέλοι τις ἀκούειν ἔξεστιν. B

Biliosis aluus perturbata, exigua reddens genituræ similia & mucosa, doloremq; ad imum vẽtrem inferentia, vrinæ quoque non facilè prodeuntes, ad hydropem tendunt ex huiusmodi casibus.

[455] Ἐν τοῖσι χολώδεσι κοιλίη ταραχώδης, διαδιδοῦσα σμικρὰ γονώδεα, μυξώδεα, καὶ πόνον περὶ ἦτρον ἐμποιέοντα, καὶ οὖρα οὐκ εὐλύτως ἰόντα, ἐς ὕδρωπα ἀποτελευτᾷ ἐκ τῶν τοιούτων. C

γονώδεα] Quod sæpiùs in Hippocr. doctrina ad vrinas refertur, hîc alui deiectionibus attribuitur. Alui igitur excrementa genituræ similia intelligenda, quæ pituitam multam acidam, vitream & albumineam deiiciunt, quod de vrinis sæpiùs dicitur. Sic in Prorrh. τὸ γονοειδὲς ἐπελθὸν, εἴτε οὖρον, εἴτε διαχώρημα, interpretatur Gal. γονοειδῆ ἔκκρισιν. Qua dictione etiam vsus est antea huius Præsagij author. ὑγώδεα autem dicuntur postea, quæ hîc γονώδεα, vbi hoc Prognosticum repetitur paulò aliter.

ὁ οὖρα οὐκ εὐλύτως ἰόντα] Vrinæ non facilè prodeuntes intelliguntur, neq; solutæ hoc est facilè effluẽtes, sed crassæ & quæ promptè subsistunt, quales hydropem facilè suspectant. In Progn. quoq; μηδὲν εὐλύτως διαχωρέεις dicit, neque solutiores, aut solutu faciles, neque liquidas deiectiones, quæ crassis adiacent, siue copiam, siue moderationem spectent, easq; morbi ad suppurationem tendentis indices facit, non secus ac hydropem minari hîc dicit vrinas quæ non facilè procedunt, neq; solutæ sunt, sed crassæ & quodammodo restitantes. εὐλύτως quoque hîc συμμέτρως ex Galeno significare potest.

Aqua inter cutem laboranti cum febre, vrina pauca & conturbata, perniciem denotat.

[456] Ὑδεριῶντι πυρετώδεϊ, οὖρον μικρὸν καὶ τεταραγμένον, ὀλέθριον. D

Vrinæ paucitas in hydrope obstructionem aut renum imbecillitatem denotat. Perturbata verò venosi generis perturbationem & agitationem cum cruditate indicat.

Aquæ inter cutẽ initio aquosum alui profluuium absque cruditate exortum, morbum soluit.

[457] Ἐπὶ δὲ ὕδερῳ ἀρχομένῳ διάῤῥοια γινομένη ὑδατώδης, χωρὶς ἀπεψίης, λύει τὸ νόσημα.

Id de ea hydropis specie quæ anasarca aut Leucophlegmatia dicitur, testatur aphor. 29. lib. 7. (quod etiam hîc postea repetitur) & Hippocr. lib. 2. de Morbis. ἐν φλέγματι λευκῷ, τούτῳ ἣν μὲν (inquit) ἡ γαστὴρ ταραχθῇ αὐτομάτη ἀρχομένης τῆς νόσου, ἐγγυτάτω ὑγιὴς γίνεται. Tollit autem morbi causam ac materiam alui profluuium aquosum, si sponte, aut naturæ robore, ac integris viribus, nec dum syderatis aut corruptis visceribus, neq; ex imbecillitate contingat, aliôqui perseuerante causa, aut statim repetente morbo, interitus consequitur. Quod igitur hîc additur (χωρὶς ἀπεψίας) vires integras & robusta viscera, si quis liberetur, requirit, idq; videndum esse admonet antequàm curationem instituamus. Istud autem peculiariter de Leucophlegmatia intelligendum (quæ & ὕδερος & ὕφυδρος sæpe dicitur, & Sereno aquosus languor, vt & Horat. aquosus albo corpore languor) testatur Aretæus* de ea verba faciens. πολλὴ γὰρ ὁ ποικίλη ἐστὶ τόδε ἡ εὐτυχίη. ἰδρῶτες ἢ οὖρον ἢ κοιλίης κοτὲ ἐς αὐτοῖς καταῤῥάγη, λυομένης ἤδη τῆς τοῦ ὕδρωπος ἕξιος. Sic enim Hipp. lib. 1. de Morb. ὑφύδρῳ ὁ ἐόντι ὑπὸ λευκοῦ φλέγματος ἐχομένῳ ταραχθεῖσα ἡ κοιλίη ἰσχυρῶς ἀγαθόν. Etsi huiusmodi liberatio per alui profluuium non temerè Asciti conuenit. E

*cap. 1. libr. 2. χρ. παθ.

Vbi hydrops siccus de se significationem præbet, tormina ad tenue intestinum incumbentia, malum denunciant.

[458] Τοῖσι ξηροῖσιν ὑδρωπιώδεσι παρασημαίνουσι, στρόφοι περὶ τὸ λεπτὸν ἐμπίπτοντες, κακόν. F

Tormina circa vmbilicum ac tenuia intestina, vbi neq; tempore, neq; remediis soluũtur, si accedat lumborum dolor, flatuum sobolem intestinorum inuolucris contentam, & hydropẽ siccũ suspectum faciunt, ex ap. 11. l. 4. hîc verò confirmant & damnant.

Ex aqua inter cutem morbus comitialis perniciem adfert.

[459] Τὰ ἐξ ὑδρωπικῶν ἐπιληπτικὰ, ὀλέθρια.

Paulò ante explicata & repetita est hæc sententia, vt inde facilè tumultuariam operam colligas.

Aqua inter cutem quæ curationi cessit, vbi recurrit, spem tollit.

[460] Ὕδερος πρὸς θεραπείην ἐνδιδοὺς παλινδρομέων, ἀνέλπιστος.

Signum nanq; est pessimum vbi vacuata sponte vel arte materia, malum redit. Causa enim pertinax censetur, & vitalium partium magna corruptio. Idq; sæpiùs obseruatur, vt subsidente & detumescente tumore, eos qui sibi restituti videntur, intra paucos dies repetente malo, interitus consequatur, insigniter læsis vitalitatis visceribus & extincto calore natiuo. G

Aqua inter cutem laboranti, aqua quæ in venis est ad aluum erumpente, soluitur morbus.

[461] Τοῖσιν ὑδρωπιώδεσι κατὰ φλέβας ἐς κοιλίην ῥαγέντος τοῦ ὕδατος, λύσις.

Ex aph. 14. lib. 6. sumptum, de anasarca intelligitur, & lib. περὶ κρισίων repetitur. ὑπὸ ὕδρωπος ἐχομένῳ κατὰ τὰς φλέβας ἐς τὴν κύστιν ἢ κοιλίην ὕδατος ῥυέντος, λύσις. Vbi aquosam materiam, aut in vesicam, aut in aluũ erumpere vult & effundi. Neq; tamen est perpetuum aquosis per aluum exturbatis & erumpẽtibus superesse salutem, quomodo nec sectis, siue aqua in ventre, siue in thorace collecta fuerit. Est vbi quoq; ex nimia humoris effusione, vnaq; exhausto spiritu, mors consequitur. Aqua etiam in thorace cõclusa in aluum erumpente, sibi sanitati restitutus videtur æger, sed paulò post malum grauius redit, quod experientia testatur, & indicat Hipp. lib. 2. de Morb. & lib. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν. Parum autem refert an ὑδρωπιώδεας κατὰ φλέβας intelligas eos qui pituitosa cacochymia per venas redundant, quæ ipsius hydropis forma est, vnde etiam carnes & tota cutis intumescit ac turgescit, vt κατὰ φλέβας idem quod ἀνὰ σάρκα significet: an verò κατὰ φλέβας ἐς κοιλίην ῥαγέντος τοῦ ὕδατος dicas. H

A [462] Δυσεντερίη ἀκαίρως ἐπισχεθεῖσα, ἀπόστασιν ἐν πλευρῇσιν, ἢ σπλάγχνοισιν, ἢ ἐν ἄρθροισιν ποιέει. τάχα ἡ μὲν χολώδης ἐν ἄρθροισιν, ἡ δὲ αἱματώδης ἐν πλευρῇσιν, ἢ σπλάγχνοισιν.

Intempestiuè suppressa intestinorum difficultas, abscessum in costis, aut visceribus, aut articulis inducit. Ac fortè biliosa quidem in articulis, sanguinea verò in costis ac visceribus abscessum facit.

Ex intempestiuè suppressa dysenteria & hæmorrhoidibus, varia oriuntur incommoda indeque insaniam, apoplexiam, melancholiam, pleuritidem, hydropem, sanguinis sputum & vomitum sequi scribit Gal. lib. de venæ sect. contra Erasistr. his verbis: ἐγὼ γοῦν πολλοὺς οἶδα καὶ μελαγχολήσαντας, καὶ ἄλλους ἐκμανέντας ἐπὶ ταῖς τοιαύταις κενώσεσιν ἰατρῶν ἀμαθείᾳ κωλυθείσαις. οἱ δέ τινες αὐτῶν πλευρίτισι καὶ νεφρίτισιν ἑάλωσαν. ἄλλοι δὲ αἵματος ἤμεσαν ἐκ γαστρός, ἢ ἐκ θώρακος ἀνέβηξαν, ἢ παραπληγίαις, ἢ ὑδέροις ἀπώλοντο. Audiui ex suppressa dysenteria insanum B factum, & mulierem cui in reliquam vitam ita aluus adstricta fuerit, vt non nisi septimo quoque die egereret. Et nobilem quendam pictorem in fœdam scabiem incidisse. Quod autem scribitur ἄρα ἡ μὲν χολώδης, interpretes ad abscessus biliosos & sanguineos referunt, sed aptè ad dysenteriæ differentias biliosam aut sanguinem accommodari potest. Ad hanc autem sententiam aptissimè adscribitur quod refertur lib. de rat. vict. in morb. acut. δυσεντερίη, ἀπόσημα, ἢ ἐπάρματα πεπαυσμένη ποιήσει, ἣν μὴ ἐς πυρετούς, ἢ ἱδρῶτας, ἢ οὖρα παχέα καὶ λευκά, καὶ λίαν ἐπιφανῇ, ἢ ἐς τεταρταίους, ἢ ἐς κιρσόν, ἢ ἐς ὄρχιν, ἢ ἐς σκέλεα ἀλγήματα, ἢ ἐς ἰσχίον στηρίξῃ ὀδυνῶν.

[463] Δυσεντερικοῖσιν ἔμετος χολώδης ἐν ἀρχῇ, κακόν.

Intestinorum difficultate laborantibus, vomitio biliosa circa initia, malo est.

Vomitio biliosa ventriculi perturbationem ab humoris acrimonia indicat, & vlcus in tenuibus ac superioribus intestinis ventriculo vicinis, ipsoq; ventriculo suspectum facit, tuncq; vexant febres acutæ, extremorum perfrictiones, cibi fastidia, vigiliæ, ructus graueolentes, nauseæ, & tenebricosæ vertigines. His accedit crebra virium exolutio, genuum resolutio, sitis, æstuatio, corporis inquietudo, pulsus exiles & debiles, ac magna tormentorum intensio ac perseuerantia. Quæ omnia annotauit Aretæus. Adolescenti dysenteria laboranti cum febre, vomitione, ventris dolore acerbissimo, vigesimo die mortuo, vlcus inuentum est in ambitu vstulatum, exesis ventriculi tunicis quâ parte decliuis est ad pylorum. C

[464] Οἷσιν ἐκ δυσεντερίης ὀξείης ἐς πυώδεα ἥκει, τὸ ὑγρὸν, τὸ ἐφιστάμενον ἔκλευκον ἔσται καὶ πολύ.

In graui intestinorum difficultate quibus humor ad pus peruenit, quod summum insidet exalbidum erit & copiosum.

Videtur vlcus in superioribus & tenuibus intestinis denotari. Tunc enim grauissimæ sunt dysenteriæ, & in summo pus insidet ac deiectionibus superstat. Aut acutas intestinorum difficultates & vehementiores indicat, in quibus quæ deiiciuntur purulenta ex pituita lenta & salsa, ab iis quæ colliquamentum carnis aut pinguedinis consequuntur, albedine distinguit.

D [465] Τὰ δυσεντεριώδεα, ὑπέρυθρα, ἰλυώδεα, λάβρα διαχωρήματα, ἐπὶ φλογώδεσιν, ὑπερύθροισι χρώμασι λυόμενα, ἐλπὶς ἐκμανῆναι.

Intestinorum difficultate laborantibus, aliquantulum rubræ, limosæ & copiosæ deiectiones, in flammeo colore & prærubro perfusis solutæ, insaniam suspectam faciunt.

Id de hepatica dysenteria intelligendum aut de crassioribus intestinis exulceratis, quæ carnosiora sunt, & quorum vlcera, crassa, carnosa, valde rubicunda grumosa, nonnunquam nigra & tabo aspersa, interdum multis modis variantia reddunt. Insania igitur suspecta esse potest in sanguineis & flammeo colore perfusis, si deiectiones fœculentæ ac limosæ, in prærubras & cruentas tendant, tandemq; velut solutæ, intempestiuè supprimantur. Sic enim sursum ad cerebrum raptam humorum copiam significat, vnde insania metuitur.

E [466] Δυσεντερίη σπληνώδεσι μὴ μακρὴ, χρήσιμον, μακρὴ δὲ πονηρόν. ληγούσης γὰρ, εἰ ὕδρωπες ἢ λειεντερίαι γίνονται, θανάσιμον.

Lienosis difficultas intestinorum non longa, vtilis; longa verò, mala. Vbi enim desinit, si aquæ inter cutem, aut intestinorum læuitates oriuntur, mortem afferunt.

Lienosis, hoc est iis qui diu durum habent lienem, bono tormina sunt, vt scribit Celsus ex Hipp. aph. 48. lib. 6. Quæ si diutius perseuerent & vltra modum extendantur, in læuitatem intestinorum aut aquam intercutem transeunt, & tandem mortem afferunt, ex placito 43. lib. 6. Læuitas autem intestinorum difficultati intestinorum succedit ex aph. 78. libr. 7. Vitiosa etiam est lectio publicatorum codicum, qui μὴ μακρῇσι, pro μὴ μακρὴ legunt. Quod etiam vidit Cornarius.

F [467] Ἐν λειεντερικοῖσι μετὰ θηρίων, ὀδύναι στρόφῳ λυόμεναι, τὰ περὶ ἄρθρα μετεωρίζουσιν. ἐκ τουτέων λέπια ὑπέρυθρα, φλυκταινούμενα. ἐφιδρώσαντες οὗτοι διαφοινίσσονται οἷα μάστιξιν.

In intestinorum læuitate laborantibus, cum sæuissimis vlceribus, dolores ex intestinorum cruciatu soluti, articulorum partes attollunt, ac ex huiusmodi tenues squamæ cũ rubore & pustulis fiunt. Ij post multos ac tenues sudores, velut acceptis ex flagris vibicibus, rubescunt.

Est intestinorum læuitas quædam quæ salsam, acrem, aut calidam habet materiam, & ex humorum acrimonia totius ventriculi atq; intestinorum planiciem abradit, progressuque temporis in intestinorum difficultatem permutatur. Hæc periculi plena est, præsertim si (vt scribit Celsus ex Hip. Prorrh. 2.) os exulceratur, si rubet facies, & quasi maculis quibusdam colorum omnium distinguitur, si venter est quasi fermentatus, pinguis atque rugosus, si & cibi cupiditas non est. Hæc ergo succorum corruptela & acrimonia, quæ cacochymiam & atrophiam, totiusq; corporis tabem facit, vbi in articulos decumbit, eos tumefacit, cutemque G ipsam siccitate & asperitate corrugat, scabram reddit, & succorum prauitate alimoniam corrumpente ac partes corporis defraudante, scabie & pustulis deformat, tandemq; desquamat, aut in cutis planiciem effusa, velut scutica cœsos vibicibus flagellat ac rubefacit. Inter quæ cùm euidens mors sit, multò euidentior est, si iam longum quoque id vitium est, maximeque si etiam in corpore senili est. Hic autem θηρίον, ἄγριον ἕλκος, (vt aliàs quoq;) apud Hippocr. significat, etsi interaneorum animalibus, hoc est vermibus, non malè accommodatur, vt scripsimus nostris in lib. 2. epid. comment.

[468] Οἱ ἐν λειεντεριώδεσι μακροῖσι ἅμα θηρίοισι στροφώδεες, ὀδυνώδεες, λυομένων ἐπιοιδέουσι. τὸ δὲ ἐπιρριγῶσαι τούτοισι κακόν.

Longis intestinorum læuitatibus laborantes, vnà cum sæuissimis vlceribus, intestinorum cruciatu & dolore, iis solutis intumescunt. His insuper exortus rigor, malo est.

H Intestinorum læuitas quam cacochymia, atrophia, ac malus corporis habitus ex succorum prauitate sequitur, promptè hydropem minatur, vt scribit Aetius, & his verbis testatur Aretæus, * αὐτὰρ καὶ ὕδρωπές κοτε ἐς τόδε ἀπέσκηψαν εὐτυχῶς, ἐς κακὸν μὲν ἐκ κακοῦ, ἀλλὰ κρέσσων ἡ διαδοχή. Est autem huius Præsagij phrasis insolens, quales multæ in hoc tumultuario opere & Prorrhetico reperiuntur. Eaque de causa fortè asteriscum apponit Asulanus.

* Cap. 51. lib. 9.

Inteſtinorum læuitates cum ſpirandi difficultate, & pectoris morſu, ad tabem tendunt.

[469] Λειεντερικὰ μετὰ δυσπνοίης, καὶ πλευροῦ τῆ κνήσει, ἐς φθίσιν ἀποτελευτᾷ.

κνῆσις hîc κνησμὸν aut κνίδωσιν Hippocr. ſatis familiarem ſignificat, hoc eſt pruritum, pruriginem, vellicationem, aut puncturam, velut quandam ab vrtica vredinem aut morſum. Idemque quod κνησμὸς, aut κνῆσις, meliùs tamen κνίσις aut κνισμός. Sic paulò antea κνησμώδεα σώματα in tabidis damnauit, quòd huiuſmodi pruritus aut punctura iam confirmatam cachexiam & ſuccorum corruptelam indicet: aut certè morſus ille & vellicatio acrem diſtillationem in thoracem & cauitatem pectoris ſignificat, & tabis rudimentum. Vitium eſt autem in publicatis codicibus, vbi κενώσει pro κνήσει ſcribitur, nec dum omninò ſuſpicione carere locus mihi videtur.

In tenuioris inteſtini morbo laborantibus, vomitio & ſurditas malo ſunt.

[470] Εἰλεώδεσιν ἔμετος καὶ κώφωσις, κακόν.

In Ileo, quem tenuioris inteſtini morbum Celſus vocat, vomitio damnatur ab Hippocr. placito 10. lib. 7. Exitialis quoq; morbi nota eſt vomitus, vt ſcribit Galenus, & (quod dicit Celſus) adiicitur periculo vomitus biliofus, mali odoris, aut varius, aut niger. Surditas autem malè affecto neruorum principio ex ſtomachi conſortio, oritur, vt & deſipientia & conuulſio.

Veſica dura & grauiter dolens omninò quidē mala eſt. Peſſima verò ſi febris continua acceſſerit (veſicæ nanque dolores interimendi vim obtinent) & aluus his nihil admodum reddit. Eos autem metu liberat vrina purulenta procedens, in qua album & læue ſubſidet. Quòd ſi neque hæc leuata fuerint, neque veſica mollior reddatur, intra primos circuitus laborantem moriturum expectandum eſt. Hoc verò pueris à ſeptimo anno ad decimum quintum præcipuè contingere ſolet.

[471] Κύστιες δὲ σκληραί τε καὶ ἐπώδυνοι, πάντων μὲν κακόν. κάκιστον δὲ πυρετῷ συνεχεῖ. καὶ γὰρ οἱ ἀπ᾽ αὐτέων πόνοι, ἱκανοὶ ἀνελεῖν. καὶ κοιλίαι τουτέοισιν οὐ πάνυ διαχωρέουσιν. λύει δὲ τούτους οὖρον πυῶδες ἐλθὸν, λευκὴν καὶ λείην ἔχον ὑπόστασιν. μὴ λυομένων δὲ τούτων, μηδὲ τῆς κύστιος λαπασσομένης, ἐν τῆσι πρώτησι περιόδοισι ἐλπὶς ἀπολέεσθαι τὸν νοσέοντα. μάλιστα δὲ γίνεται τοῦτο τοῖσιν ἀπὸ ἑπτὰ ἐτέων, μέχρι πεντεκαίδεκα.

Id ex Prognoſtico ſumptum, abſolutiorem illic habet doctrinam, & quod hîc πάντων μὲν κακὸν, illic δειναὶ μὲν παντελῶς καὶ ὀλέθριαι legitur, ac fortè melius πάντως.

καὶ κοιλίαι τουτέοισιν] Aluus in hac veſicæ inflammatione nil prope niſi dura reddit, nec niſi coacta. Sic enim in Progn. καὶ αἱ κοιλίαι οὐ διαχωρέουσιν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, εἰ μὴ σκληρά τι καὶ πρὸς ἀνάγκην.

λύει δὲ τούτους] Celſus ex Progn. ſic vertit, Ex veſica dolente, ſi purulenta vrina proceſſit, inque ea læue & album ſubſedit, metum detrahit.

μὴ λυομένων δὲ τούτων] Contracta & breuis eſt hæc lectio, & generale quiddam complectitur, quòd propriè magis in Progn. effertur. Nam & dolorem remitti, aut vrinam concedere, ac febrem deſinere intelligit, quod diſertis verbis illic exprimitur.

Calculo laborantes eo habitu conſtituti, vt ne in vrinariam fiſtulam calculus illabatur, promptè vrinam reddunt.

[472] Οἱ λιθιῶντες σχηματισθέντες, ὥστε τὸν λίθον μὴ προσπίπτειν πρὸς τὴν οὐρήθρην, ῥηϊδίως οὐρέουσιν.

Vt pueris accommodata erat extrema ſententia, ita in his hoc Prognoſtico ex calculo in veſicæ ceruicem illapſo, vrinæ ſuppreſſionem curat. Eſt autem λιθίασις πάθημα παιδικὸν, & pueris familiaris morbus, vt ſcribunt Hippocr. & Galen. cuius ortus & cauſa ex †Hippocrate lib. 4. de Morbis, & lib. de Natura humana, & aphoriſ. 11. ſect. 3. libr. 6. epidem. petenda eſt. Hæc autem vrinæ ſuppreſſio ex calculo in veſicæ ceruicem illapſo, certam morbi notitiam facit, vt arenulæ ſubſiſtentes ex aph. 79. lib. 4. & ad curationis quoque modum non paruam præbet coniecturam, vt his verbis ſcribit Galenus lib. primo, de loc. affect. ſimulque tam apertè curationem demonſtrat, vt non alium huius loci interpretem poſtulemus. φέρε γὰρ ὑποκείσθω παιδίον μὲν τὸ κάμνον. ἔμπροσθεν δ᾽ αὐτῷ γεγονέναι τὰ τοῦ λίθου σημεῖα. τὸ μὲν οὖρον ὑδατῶδες, ὑποστάσεις δὲ ἴσως ψαμμώδεις ἐν αὐτῷ, καὶ κνώμενον τὸ αἰδοῖον συνεχῶς, καὶ χαλώμενον ἢ ἐντεινόμενον ἀλόγως, ἔπειτ᾽ ἐξαίφνης ἰσχουρῆσαι. ἐπὶ τούτῳ τίς οὐκ ἂν εὐλόγως ὑπονοήσειεν ἐμπεπλωκέναι τῷ τραχήλῳ τῆς κύστεως τὸν λίθον; ὕπτιον τε οὖν σχηματίσας τὸ παιδίον, ὑψηλότερά τε πολλῷ τοῦ λοιποῦ σώματος ἐργασάμενος τὰ σκέλη, διασείσας πολυειδῶς, ἐπιχειρόμενος ἐκπεσεῖν ἐκ τοῦ πόρου τὸν λίθον. ἐπειδὰν δὲ ταῦτα πράξῃς, κέλευε προθυμηθῆναι τὸ παιδίον οὐρῆσαι. κἂν μὲν ὑπακούσῃ τὸ ἔργον, ἐκκριθῇ τε τὸ οὖρον, ἅμα τῆς τ᾽ αἰτίας ἀκριβῆ διάγνωσιν ἐσχηκέναι, καὶ τῆς θεραπείας εὐπορηκέναι πεισθήσῃ. μενούσης δὲ ἔτι τῆς ἰσχουρίας, ἐκ δευτέρου διασείσεις σφοδρότερον. εἰ δὲ διασείσαντος καὶ νῦν ἐπιμένοι, διὰ τοῦ καλουμένου καθετῆρος, ἅμα μὲν ἀπώσῃ τὸν λίθον ἐκ τοῦ τραχήλου τῆς κύστεως, ἅμα δὲ ποδηγήσεις τοῖς οὔροις. Sic quoque lib. 6. ἐπὶ δὲ τῶν παιδίων λιθιώντων κατὰ κύστιν, ἐθεασάμεθα πολλάκις ἰσχουρίαν γινομένην, ἐφ᾽ ἧς σχηματίσαντες ἀνάρροπον τὸ σῶμα μετὰ κατασείσεως, ἀποκυλισθῆναι τὸν λίθον τοῦ πόρου ἐποιήσαμεν††. Aretæus quoque calculum veſicæ ceruicem obſtruentem ſic deturbat, ἢν δὲ λίθων ἔμφραξις ἐπίσχῃ τὴν οὔρησιν, τῷ ὀργάνῳ τῷ καθετηρίῳ ὠθεῖν τὸν λίθον, ἠδὲ ἄγειν τὸ οὖρον, ἢν μὴ ἔωσι φλεγμοναί. Celſus ††† etiam in calculoſis iſtud attingere videtur, cùm ſcribit, Vrinam quidam promptiùs recti, quidam reſupinati, maximeque hi qui grandes calculos habent, quidam etiam inclinati reddunt. Hîc autem πρὸς τὴν οὐρήθρην, pro πρὸς τὴν οὐρήθραν ponitur. Meatum nanq; vrinarium fiſtulam vrinariam quæ ad pudendum eſt & colem permeat, intelligit.

† *Aph. 26. lib. 3. & 11. lib. 6. epid. ſect. 3.* †† *Cap. 9. Cur. ὀξ. παθ. lib. 2.*
††† *Cap. 7. lib. 2.*

At quibus tuberculum ad veſicam adnaſcitur, vrinæ difficultatem adferens, iis quiuis corporis habitus negotium faceſſit, cuius quidem ſolutio cōtingit per puris eruptionem.

[473] Οἷσι δὲ φῦμα περὶ τὴν κύστιν ἐστὶ, ὃ παρέχον τὴν δυσουρίην, παντοίως σχηματισθέντες ὀχλέονται. λύσις δὲ τούτου γίνεται, πύου ῥαγέντος.

Suppreſſionis vrinæ curatio eſt, quæ à tuberculo innato oritur. Contingit nanque fiſtulam vrinariam ab eo quod præter naturā innaſcitur occupari, ſiue callus ſit, ſiue caruncula, ſiue tuberculum, vt ſcribit Gal. lib. 1. de loc. aff. Tuberculū autē vrinæ meatui adnatum ſuppurari aut diſrumpi præcipit Hippocr. aph. 82. lib. 4. quem Celſus ita reddidit, Quibus in fiſtula vrinæ, vti minuti abſceſſus (quos φύματα Græci vocant) eſſe cœperunt, iis vbi pus ea parte profluxit, ſanitas redditur. Tuberculi verò ruptionem, velut carunculæ, Galenus *cathetere, aut illius diſſolutionem medicamento procurat.

* *Lib. 1. de loc. aff.*

Quibus incogitantibus vrina decidit, ac pudendum contrahitur, ij deſperati ſunt.

[474] Οἷσι λανθάνει τὸ οὖρον προσπίπτον, καὶ τὸ αἰδοῖον ἕλκεται, ἀνέλπιστοι.

Inuoluntariam vrinæ profuſionem facit veſicæ exolutio, ac præcipuè muſculi veſicæ ceruicem ambientis, ſiue id per ſe partis actionem lædat, ſiue neruis, per quos animalis facultas eò defertur, læſio contingat. Et hunc caſum cùm multæ cauſæ faciant, indefinita eſt ſentētia quæ deſperatos facit. Pueris familiaris eſt muſculi veſicā ſtringentis relaxatio ac diſſolutio (vt ſcribit * Paulus)

neque

A neq; difficulter per medicamenta leuantur. Sed inuoluntariam vrinæ profusionem, quæ fit ob vesicæ ceruicis vulnus, aut casum, aut vertebræ intrò luxationem, nulla fere medicina periculo subtrahit (vt scribit Paulus') Quos vehementes casus hoc Progn. intelligere videtur, quos cõuulsio comitatur, quæ pudendorũ cõtractione satis indicatur. Resolutæ nanq; partes vel cõuelluntur, vel laxantur, idque à repletione aut inanitione. Hippocrates etiam libr περὶ ἄρθρων in interna spinæ obliquatione ob casum aut grauis rei cuiusdam illapsum, ῥυάδας τὰ οὖρα, ob profluam vrinam, fieri scribit. Cæterùm vulgatas edititiorum codicum lectiones secutus sum, ob pluralitatem, quanquam & aliorum exemplarium lectio plurimùm arridet, quæ est, οἷσι λανθάνει τὸ οὖρον προϊστάμενον ἐς τὸ αἰδοῖον, ὀκλύονται ἀνέλπιστοι. Quæ satis indicant vehementem quandam ex graui casu exolutionem subaudiri, & ad vrinæ inuoluntariam emissionem ex sensus stupefactione referri, quæ certè spem ademit. Eamque lectionem secutus est Cornarius De vrinæ autem inuoluntaria eiectione ex resolutione, abundè Galenus libr. 1. & 6. de locis affect. & Paulus cap. 45. & 18. libr. 3. & Aëtius fusissimè serm. 3. Tetrab. 3. cap. 24.

B *Cap. 45. lib. 3. 'Cap. 18. lib. 3.

475 Ἐπὶ στραγγουρίῃ εἰλεὸς ἐπιγινόμενος ἑβδομαίους ἀπόλλυσιν, ἢν μὴ πυρετοῦ ἐπιγινομένου ἀθρόον οὖρον ἔλθῃ.

Tenuioris intestini morbus vrinæ stillicidio succedens, intra septimum diem interimit, nisi suborta febre vrina affatim prodierit.

Aphorismus est 44. libr. 6. aliis paulùm verbis expressus, & à Celso duas in sententias distractus. Morbus intestini tenuioris nisi resolutus est, intra septimum diem occidit: &, febris ex difficultate vrinæ morbum tenuioris intestini ortum, si vrinam per calorem mouet, leuat.

476 Ναρκώσιες καὶ ἀναισθησίαι γινόμεναι παρὰ τὸ ἔθος, ἀποπληκτικῶν συμβησομένων σημεῖον.

C Torpores & stupores præter consuetudinem euenientes, adfuturam syderationem denunciant.

Torpor ac stupor cùm sint motricis ac sensibilis facultatis symptomata, partium resolutiones minantur, aut corporis totius, si caput occupent, vnde syderationes contingunt. Est enim ἀποπληξία (vt scribit Galenus) ἡ παντὸς τοῦ σώματος παράλυσις, ἅμα ταῖς ἡγεμονικαῖς ἐνεργείαις. Sic νάρκας καὶ κνιδώσιας, velut pruriginosas quasdam puncturas, si caput occupent ac per illud peruagentur, magni & difficilis alicuius mali metum facere scribit Hippocrates Prorrh. 2. & Celsus in fine cap. 8. lib. 2. Est autem νάρκη Galeno καθ' ὅλον τὸ σῶμα, καὶ μάλιστα κατὰ τὰ κῶλα, σύνθετος ἐκ δυσαισθησίας τε καὶ δυσκινησίας ὑπάρχουσα διάθεσις.

477 Ὅσοι ἐκ τρώματος ἀκρατέες γίνονται τοῦ σώματος, πυρετοῦ μὲν ἐπιγινομένου χωρὶς ῥίγεος, ὑγιάζονται. μὴ D γινομένου δὲ, ἀποπληκτικοὶ γίνονται τὰ δεξιὰ ἢ τὰ ἀριστερά.

Quibus ex vulnere corporis impotentia accidit, ij quidem febre citra rigorem oborta sani euadunt, aliôqui dextra aut sinistra parte syderantur.

Capitis vulnera quę neruorum principium attingunt ad motum impotentiam faciunt, vnde & partium syderationes ac resolutiones contingunt. Febris autem in capitis vulneribus, cùm aliôqui admodum suspecta sit, (vt scribit Hippoc. Prorrh. 2.) interdum tamen præsidio est, præcipuè si humorum aut viscerum vitio minimè contingat (quod hîc χωρὶς ῥίγεος dicitur) aut si circa initia oriatur, & exiguo tempore perseueret. Nam & humores crudos, pituitosos & flatuosos dissoluit, extenuat & calefacit, ac inæqualem intemperiem frigidam ad temperiem reuocat, vt scribit Galenus.* Quinetiam neruorum affectibus, qui mouendi aut sentiendi impotentiam afferunt, febris & plurimùm confert, vt scribit Gal. Com. 2. in Prorrh. Est autem ἀκράτεια τοῦ σώματος, corporis ad motum impotentia, vt σκελέων τε καὶ χειρῶν ἀκρατέες dicuntur lib. de art. quibus crurum ac manuum motiones inefficaces redduntur. ἀποπληκτικοὶ autem pro paraplecticis sumuntur, & iis qui partium syderatione laborant, vt ἀποπληξις τῶν μελέων dicitur Prorrhet. 2. & ἀποπληξίας ἐπὶ τὰς ἰδίως παραπληγίας λεγομένας μεταφέρουσιν ἐφ' αἷς εἰς ἀκινησίαν καὶ ἀναισθησίαν μορίων τινῶν κατασκήπτει τὸ νόσημα, vt scri-E bit Galenus.'

*Aph. 40. 44. & 51. lib. 6. 'Com. 2. in Prorrh.

478 Ἀποπληκτικοῖσιν αἱμορροΐδες ἐπιγινόμεναι, χρήσιμον. ψύξιες δὲ καὶ ναρκώσιες, πονηρόν.

In syderatis succedentes hæmorrhoides vtiles, refrigerationes verò & torpores malum denunciant.

Apoplexiæ cùm ex atra bile fiant, vt scribit Galenus ad aph. 56. & 57. libr. 6. succedentes hæmorrhoides bono esse possunt. Aliôqui etiam τῶν φλεβῶν ἀπολήψιν & venarum à crassiore & copiosiore sanguine interceptiones, quas apoplexiæ comitantur, hæmorrhoides obtingentes leuare possunt. ψύξιες autem & ναρκώσιες partis cuiusdam resolutionem minantur, ideóque valde suspe-F ctæ sunt. Sic Prorrh. 2. τὰς νάρκας καὶ καταψύξιας τῆς ὀσφύος τε καὶ τῶν σκελέων in Ischiade valde suspectat Hippocrates.

479 Ἐν τοῖσιν ἀποπληκτικοῖσιν ἐπὶ τῇ δυσφορίῃ τοῦ πνεύματος, ἱδρὼς ἐπιγινόμενος, θανάσιμον. ἐν αὐτοῖσι δὲ πάλιν τούτοισιν ἢν πυρετὸς ἐπιγένηται, λύσις.

In syderatis ex magna spirandi molestia subortus sudor, mortem adfert. In his rursus si febris accedat, solutio contingit.

In apoplecticis (quos attonitos vocat Celsus) ex noxæ quam respirationi infert vehementia, discernitur affectionis magnitudo, vt scribit Galenus lib. 3. de loc. affect.' Cùm enim naturalem ordinem plurimùm egreditur, magnam; cùm verò paulùm impedimenti est, paruam in cerebro noxam esse conijcere oportet. Ex quibus apoplexiæ gradus existimandi sunt. Sanè omnium pessima spiratio putanda est, quæ & intermittitur & magna cum vi trahitur, & vehementem apoplexiam facit: etsi maxima est G & acutissima, in qua prohibetur spiratio. Vehemens quoque est, minùs tamen, quibus neque intentus, neque violentus, inæqualis tamen atque inordinatus prætereaq; intermittens spiritus trahitur: sicuti in quibus aliquem seruat ordinem debilior existit. Hîc igitur πνεύματος δυσφορίην vocat, intentam illam ac violentam, & magna cum vi ac intermissione factam spirationem, quæ fortem apoplexiam significat, & per stertorem indicatur aph. 51. lib. 6. & quam soluere nefas est. Sudor verò extremum naturæ conatum & oppressionem, maximamque imbecillitatem denotat. Febris autem apoplexiam soluere potest ex aph. 5. lib. 5. & 51. lib. 6.

'Cap. 10.

480 Τὰ ἐξαίφνης ἀποπληκτικὰ λελυμένως ἐπιπυρετῶντα χρόνια, ὀλέθρια.

Syderationes quæ repente fiunt, si insuper febris exolutionis in modum contingat, quæ diutiùs trahat, perniciem minantur.

H Ex Prorrh. 82. petita sententia, quæ illic Numenij filij exemplum additum habet. Vbi etiam Galenus λελυμένως ἐπιπυρετῶντα χρονίως iungit, & βληχρὸν καὶ χρόνιον, οὐκ ὀξὺν καὶ θερμὸν πυρετὸν exponit. Meliùs tamen ἀποπληκτικὰ λελυμένως iunguntur, vt apoplexia moderata ac veluti sanabilis intelligatur vt scripsimus in Prorrh. Hic autem χρόνῳ pro χρονίως ponitur.

Quos ex aliqua ægritudine hydrops circumuenit, iis alui resiccatę caprinis stercoribus similia deiiciunt, cum mucosa eliquatione, neque laudabili vrina. Precordiorum autem distentiones, ventris dolores ac tumores, & circa laterum inanitates ac spinæ musculos dolores incidunt. Febres quoque, sitis, & tusses siccæ comitantur, & ad motiones spirandi molestia, & crurum grauitas. Cibos etiam auersantur, paucisq; sumptis, explentur.

[481] Οἶσιν ἐκ τινὸς ἀρρωστίης ἐς ὕδερον περιΐσταται, τούτοισι κοιλίαι ξηραὶ αἰγεθώδεες ἔρχονται, μετὰ περιτήξιος μυξώδεος καὶ οὔρου οὐ καλοῦ. διατάσιές τε περὶ ὑποχόνδρια, καὶ πόνοι καὶ ἐπάρματα περὶ κοιλίην, καὶ πόνοι περὶ κενεῶνας, καὶ περὶ τοὺς ῥαχιαίους μύας περιεσπῶσι: πυρετοί τε καὶ δίψαι, καὶ βῆχες ξηραὶ παρακολουθοῦσι, καὶ δύσπνοια περὶ τὰς κινήσιας, καὶ σκελέων βαρύτης, σιτίων τε ἀφιστᾶσι, καὶ προσενεγκάμενοι μικρὰ πληροῦνται.

Quæ antea de hydrope in his præsagiis scripta sunt, ex Hippocratis Prognost. deducta, ordinem & tractationem acceperunt: nunc verò permixtis inter se aquæ intercutis generibus, & cuiusq; speciei attributionibus, confusa exoritur doctrina, huic tumultuariæ operæ admodum familiaris, ac velut nullo loco posita, personato tamen & mutato habitu, in orchestram venit. Aqua autem intercus quæ longo antecedente morbo fit, vt quæ longis febribus superuenit, admodum formidabilis est, vt scribit Paulus, omnium pessima quæ ex acuto nascitur.

τούτοισι κοιλίαι ξηραὶ αἰγεθώδεες] Indicium est ortæ à iecore aquæ inter cutem, cum eóque conuenit quod antea scripsit ex Prognostico, ἢ ἡ κοιλίη ξηρὰ διαδίδωσι ἢ πρὸς ἀνάγκην. Cuius rei rationem adfert Galenus in Progn.

μετὰ περιτήξιος μυξώδεος] Hìc περίτηξιν μυξώδη vocat alui fluorem diutinum, cruda & mucosa non sine morsu effundentem, cùm ventriculi vel intestinorum, maximéque ieiuni vitio & totius mesenterij, vt phlegmone, iecur ipsum consensione quadam afficitur, & ad hydropem res deuenit, ac ab ilibus oritur (vt ex Hippocrate scribit Celsus) In hac autem aquæ intercutem specie, cruda & incocta deiiciuntur alimenta, velut onere debilia intestina grauantia, corruptionémque ex inflammatione & bilis copia accipiunt, vnde morsum & naturæ ad excretionem contentionem habent, profluuiíque diuturnitatem. Cùm verò neque dolorem leuent, neque tumorem, sed cum dolore & morsu excernantur propter inflammationem, rectè περίτηξιν vocat, velut erosionem quandam & ex morsu eliquationem, qua cruda, liquida & mucosa egeruntur. Videtur autem istud referri ad eam sententiam antea scriptam, in qua aluum perturbatam & mucosa egerentem, ad hydropem tendentem facit. Aliôqui περίτηξις ista solidarum partium colliquationem præsefert, à febre hectica illiúsque malignitate, & corporis atrophia ex viscerum corruptione, vbi corpus totum exuccum & velut eliquatum contabescit. Vrinas verò quales in aqua intercute damnet, antea quoque scriptum est.

διασπάσιές τε περὶ ὑποχόνδρια] διατάσιες legi ex melioribus codicibus cum omnibus interpretibus, sententiámque continuaui: quanquam διασπάσιες retineri potest, quòd per huiusmodi tumores materia intus contenta hypochondria quodammodo ab internis dirimat & seducat. Sunt autem communes quæ hîc scribuntur hydropum affectiones, velut ventris tumores, dolores, hypochondriorum distensiones, sitis (in his maximè qui Ascite laborant) & ciborum fastidium, nisi ventriculi osculum ex intempestiua frigidæ potione refrigeratum fuerit, vt scribit Galenus libr. 5. de loc. affect. febricula etiam comitatur assidua, lenta, ac ferè in totum plurimi ex hydropicis febriunt, vt scribit Aetius. Grauitas quoque ac totius corporis langor, color vitiosus, corpus laxum, pallidum & emortuo simile. Spirandi difficultas à cibo præcipuè, & distensiones etiam in pauco ingesto, ob plenitudinem & venarum tensionem. Quas affectiones his verbis Aretæus hydropicis in commune attribuit.[a] ξύμπασι δ' ὁμοῦ ξυνέπεται, ἄχος, δύσπνοια, βῆξ, ἄλλοτε καὶ ἀλλοπρυώδεες, ὄγκος, πουλὺς, ὑπόσπονοι. ἢν δὲ τι προσαίρωνται κἢν βραχὺ ἢ ἄφυσον, φυσώδεες, διατάσιες ὡς ἀπὸ πλησμονῆς.

[a] Cap. 1. lib. 2. χρον. παθ. σημει.

Aquæ inter cutem vitio, cui leucophlegmatias nomen est, laborantes, alui profluuium sedat. Animi abiectiones cum silentio, & ab hominibus solitudines fere eos conficiunt.

[482] Τοὺς λευκοφλεγματίας διάρροια παύει. αἱ μετὰ σιγῆς ἀθυμίαι, καὶ ἀπανθρωπίαι, ἐπιεικῶς αὐτῶν κατεργαστικαί.

Leucophlegmatias nomen Celsi exemplo retinuimus. Vehemens autem & diuturnum alui profluuium esse oportet, ex aph. 29. libr. 7. vnde ductum est hoc præsagium. Hanc in sententiam scripsit Hippocrates lib. 1. de Morbis, ὑφύδρῳ καὶ σπληνώδει ὑπὸ λευκοῦ φλέγματος ἐχομένῳ, παραχθεῖσα ἡ κοιλίη ἰσχυρῶς, ἀγαθόν. In hoc verò alui profluuio cruditatem antea damnauit, vbi hæc sententia adumbrata est & à nobis confirmata. Quod sequitur etsi magna ex parte disiunctum scribitur, connecti tamen oportere videtur. Vbi illud, αὐτῶν κατεργαστικαὶ, ambiguam habet significationem. Incertum nanque num ad causam referatur, & animi abiectionem cum silentio, & hominum auersationem ac fugam (quæ melancholici humoris signa sunt) ad hydropem efficiendum ponat, quæ tamen rara causa est, ideoque ἐπιεικῶς ab authore adscribitur. Potest & ad ægritudinis modum aut mores accommodari, & periculum circumscribere, quòd animi desponsiones ac solitudines huiusmodi ægros conficiant ac opprimant. Quinetiam αὐτῶν κατεργαστικαὶ intelligi potest, quòd eos exerceant, profligent, & conficiant, velut κατεργασμένος exercitatus, confectus & profligatus dicitur. Quam in rem eleganter ab Aretæo scriptum est his verbis cap. 1. lib. 2. περὶ χρον. παθ. σημείω. ἔτι δὲ τοῖσι αἰ ἀσάρκα καὶ τῷ φλεγματίῃ οἴδεῖ ἀπαλὰ κρατέεται. ὕπνοι βαρέες, νωθροὶ, σπανιοὶ, ἀψυχίη, σμικρολογίη, φιλοζωίη, καρτερικοὶ ἀπ' εὐθυμίης καὶ εὐελπιστίης, οὐχ ὡς τοῖσι ἐν εὐτυχίῃ, ἀλλ' ἐξ αὐτέου τοῦ πάθεος. Has autem omnes quas expressimus τοῦ κατεργάζεσθαι notiones, vno vt potuimus (conficiendi) verbo conclusimus.

Quibus vehemens mentis emotio ex metu cum perfrictione contingit, febres cum sudoribus & somni sermonem omninò intercipientes hæc soluunt.

[483] Οἷσι φόβου μετὰ καταψύξιος ἐξίστανται, πυρετοὶ μεθ' ἱδρώτων, καὶ ὕπνοι οἱ πάναυδοι ταῦτα λύουσιν.

Ex dictione insolenti & affectata de industria, obscurata est sententia. Primum φόβου pro ἐκ φόβου positum, & aliàs huiusmodi phrasis huic authori vsurpata. Deinde οἱ πάναυδοι ὕπνοι quinam dicantur non satis constat, & insolens dictio scriptionis fidem suspectat. Quam tamen ex codicum pluralitate secuti, somnos sermonem omninò intercipientes, hoc est, tranquillos, profundos, & minimè turbulentos diximus, quibus solui velit mentis emotionem ex metu cum perfrictione & febre, excitatis sudoribus vt κρίσεως legibus. Etsi αἴαυδοι potiùs quàm πάναυδοι legendum censemus, cùm αἴαυδος ἄφωνον significet Hesychio. Cornarius ὑπαίαυδοι ὕπνοι legit ex coniectura fortè potiùs quàm vllorum codicum lectione, & somnos aliquantulum vocem intercipientes dixit, cùm loquelam intercipientes dicere debuerit. Est enim αἴαυδον aliud quàm ἄφωνον apud Hippocratem, vt nostris in libr. 3. Epid. Annotat. & verò plenius in nostra OEconomia scripsimus. Somni igitur aliquantulum fine voce intelligi possunt profundi, alti, & in quibus nulli sermones, nulla vox, nullę vociferationes, clamores, aut eiulationes exaudiuntur. Qui etiam sanè velut sudores ipsi solutionis criticæ cautionem inire possunt. Sunt qui pro πάναυδοι, νήδυμοι legant, vt sint νήδυμοι ὕπνοι profundi somni & alti. Quæ dictio Homero familiaris est, & νήδυμον, ἡδὺ καὶ βαθὺ Hesychio exponitur.

[484] Ἐκ μα-

A 484 Ἐκ μανίης ἐς βράγχον μετὰ βηχὸς ἀπόστασις.

Ex insania in raucedinem cum tussi fit secessio.

Idq; ex humoris transpositu contingit, & κατ᾽ ἀπόθεσιν ἀπόστασις ista fieri solet. Hîc nanque ἀπόστασις (vt aliàs sæpe) μετάστασιν ἐξ ἑτέρου νοσήματος εἰς ἕτερον significat, velut ἀποστάσιες ἐς βραγχώδεα, καὶ ἀποστάσιες εἰς τεταρταίους dicit Hippocrates' quod aliàs scripsimus.

'Lib. 1. epid.

485 Ἐν τοῖσι μανικώδεσι σπασμὸς προσγινόμενος, ἀμαύρωσιν ἰσχει.

Insanientibus accedens conuulsio, oculorum aciem retundit.

ἀμαύρωσις Hippocrati non nisi oculis hebescentibus attribuitur & obtusis. Par est igitur in insanientibus & furiosis resiccato calore neruorum principio, conuulsione oculorum aciem hebescere ac retundi. Quod quàm sit damnandum in morbis præcipitibus satis testatur Hippocr. lib. 6. Epid. In aphorismis quoque ab humore melancholico ἀποπληξίας, vt hîc etiam suspectat, & B cæcitates fieri scribit. Hoc verò loco ἀμαύρωσιν extinctionem ægri & exitium ex natura rerum accipit Præceptor Hollerius. Qua notione certè mihi dissipationem, dixisse videtur Cornarius.

486 Αἱ σιγῶσαι ἐκστάσιες οὐχ ἡσυχάζουσαι, ὄμμασι περιβλέπουσαι, πνεῦμα ἔξω ἀναφέρουσαι, ὀλέθριαι. ποιοῦσι δὲ παραπληκτικὰ χρόνια. ἀτὰρ καὶ ἐκμαίνονται οὗτοι. οἷσι δὲ ἐπὶ ταραχῇ κοιλίης οὕτω παροξύνονται, C περὶ κρίσιν μέλανα διέρχεται.

Vehementes mentis emotiones silentes, absque quiete, oculis quoquouersum intuentes, spiritum efflantes, perniciem minantur, diuturnas verò faciunt partium resolutiones. Quinetiam vehementer insaniunt hoc modo affecti. Quibus autem cum ventris perturbatione huiusmodi affectus ingrauescunt, iis nigra per aluum ad iudicationem prodeunt.

Istud obseruationem habet empiricam, ac ferè consentit cum sent. 64. & 65. antea hoc Prognostico descriptis. Hæ verò vehementes mentis emotiones taciturnæ & silentes, neque tamen quiescentes, sed μετὰ θορύβου & inordinato corporis motu, manuum gesticulatione & calcitratione, melancholicas insanias suspectant, ex biliosi humoris exassatione. Possunt autem leues partium syderationes ex humorum transpositu contingere, idque depositionis quadam ratione, velut nigrorum secessus cum alui perturbatione, ad iudicationem tendentes grauissimos casus liberant. Quod verò dicitur ὄμμασι περιβλέπουσαι, suo more morbo attribuit quod ægros afficit, idque insaniam indicat & inconstantem oculorum motum quoquouersum circumspicientium denotat. πνεῦμα etiam ἔξω ἀναφέρουσαι spiritum efflantes significat, quos antea ἐκφυσῶντας dixit, qui ex concepto intus incendio magnam spiritus copiam expiratione efflant. Etsi nonnulli ad spirationem magnam & raram delirij propriam non malè referunt. Hic autem in magna exemplarium varietate, pluralitatem secuti sumus, & ποιοῦσι, non ποιοῦσαι, cum Cornario legimus.

D 487 Οἷσιν ὑγιαίνουσι χειμῶνος ἐοῦσι περὶ τὴν ὀσφὺν ψυχρότης καὶ βάρος ἀπὸ βραχείης προφάσιος, καὶ κοιλίης ἐπίστασις, τῆς ἄνω καλῶς ὑπηρετούσης, ἰσχιάς, ἢ νεφρῶν πόνος, ἢ στραγγουρίης τάχα ἂν συμβαίνη.

Si per sanitatem hyemis tempore lumborum frigiditas & grauitas leui ex occasione orta sit, & alui suppressio, superiore ventre probè officio suo fungente, coxendicum, vel renum dolor, aut vrinæ stillatio fortè expectanda est.

Humorum in lumbos decubitus qualitate aut copia noxiorum, grauitatem & frigiditatem infert, & ferè coxendicum laborem minatur, aut renum dolores, & vrinæ stillicidium, si per vrinæ vias deducta humorum multitudo, crassitudine sua restitet, aut noxia qualitate vesicam vrgeat. Potest etiam meritò quodam colicus labor ex loci vicinia sperari, & id in dies contingere videmus. Neque id solùm hyemis tempestate, sed si quouis tempore contingat, præcipuè tamen hyeme, aëris ambientis & frigoris, humorisq; eo tempore redundantis ratione.

E 488 Οἷσι τὰ κάτω κακοῦται, κνησμῶν ἐγγενομένων ἐμπροσθεν ἰσχυρῶν, τούτοισιν ἀμμώδεα οὖρα γίνεται καὶ ἐφίσταται. τοῖσι δὲ ὀλεθρίοισιν αὐτῶν ἡ διάνοια ἀποναρκοῦται.

Quibus inferiores partes malè afficiuntur, vehementibus pruritibus priùs obortis, iis vrina sabulosa fit & subsistit. At qui perniciosè habent, iis mens obtorpescit.

Indefinita est sententia, neque enim satis compertum est quasnam partes inferiores intelligat, nec satis expressum quonam vitio affici sentiat. Vero tamen est simile partes inferiores renes pertingentes, lumbos & coxendicem subaudiri, quas in renum calculis & sabulosa vrina grauari, morderi, tundi ac premi contingit. Neque verò etiam necesse est vehementes pruritus antecedere, nisi illarum partium morsus ac coxendicis grauitatem, dolorem ac stuporem capiat. Sic subsistere vrinam ac supprimi à calF culo crebrò contingit. Quòd autem mens obtorpescat, id non nisi morti iam vicinis ex suppressa vrina & extincto calore natiuo emortuis ac sopitis sensibus animaduertitur, ac in his ex vrinæ suppressione perniciosè habent, sublatis sursum vaporibus & oppressis vitalitatis visceribus, grauari cerebrum sæpe videtur, & sensationes quodammodo obstupescere, indeq; præsentissimum vitæ periculum colligitur.

489 Οἱ τὰ ἄρθρα φλυκταινούμενοι ἐξέρυθροισιν ἐπιπολαίοις, ἐπιρριγώσαντες, οὗτοι κοιλίας καὶ βουβῶνας διαφοινίσσονται, οἷα πληγῆσιν ἐπωδυνώσι, καὶ ἀποθνήσκουσι.

Quibus ad articulos prærubræ pustulæ superficiales enatæ sunt, ac subinde rigent, iis velut ex acceptis plagis cum dolore venter & inguina rubescunt, & pereunt.

Huiusmodi pustulæ exanthematum genere censentur & valde suspectas habent notas, qualia pestilente cœlo in morbis poG pulariter grassantibus passim animaduertũtur, & venenatæ materiæ indicia præseferunt. Sic ἐρυθήματα in febribus crebrò damnat Hippocrates, & ἐξανθήματα οἷα ἀπὸ κωνώπων, velut culicum morsus ac puncturas toto corpore enascentes, in morbis popularibus valde suspectas habet, velut in fullone Syrio ac Pherocyde, & Euphranoris filio apparet lib. 7. Epid. Atq; hæc aliquando sine vlcere apparent, & vibices velut acceptis verberibus preseferunt, vnde μώλωπες dicuntur: interdum etiam vlcus & crustam faciunt.

490 Τὰ ἰκτερώδεα, οὐ πάνυ τι ἐπαισθανόμενα. οἷσι λύγγες κοιλίαι καταρρήγνυνται. ἴσως δὲ καὶ ἐπίστασις. οὗτοι ἐκχλοιοῦνται.

In morbo regio affectis, nec admodum sentientibus, quibus singultus adest, iis aluus effunditur, fortè verò etiam supprimitur, atq; hi cum virore pallescunt.

Sumpta ex Prorrh. 154. sententia paucis quibusdam immutatis. Raræ autem sunt in ictericis affectiones adscriptæ, singultus, sensus hebetudo, ac stupor, & alui effusio, & vt diuersam à morbo regio habent naturam, ita si quãdo accidant, periculum creant, H vt symptomatum huiusmodi concursio in Hermippo satis indicat ex Prorrh. & Hermocrate lib. 3. Epid. Sic ἡ ἐπὶ ἰκτέρῳ μώρωσις κακὸν (vt antea hoc in Prognostico est ex Prorrh. adscriptum) quam νωθρότητα, stupiditatem ac sensuum tarditatem interpretatur Galenus. Alui verò suppressio vt ictericis est familiaris, ita & ex bilis refusione cum virore pallescens color, qui & ex insigni viscerum obstructione in cachexia laborantibus sæpe visitur, & per ἐκχλοιοῦσθαι Hippocrati significatur, quod idem est ac χλωραίνεσθαι, vt

χλὺς, χλωρότης, καὶ χλοώδες, χλωρὸν dicitur, vt aliàs scripsimus ex Galeno. Hic autem color à bile pallida & crocea in aeruginosis ex viridi subluteus conspicitur, atque huius argumentum in oculis proditur, qui promptè colorem ex virore pallescentem imbuunt, quos herbeos dixit Plautus Curculione. At in Prorrh. ἐκλύονται pro ἐκχλοιοῦνται legitur, ex vocis affinitate aut rei consecutione, quemadmodum aliàs sæpe pro ἐκχλοιοῦσθαι ἐκλύεσθαι scribitur apud Hippocratem, & id per ἔκλυσιν exponit Galenus, quòd si hepaticum symptoma, vt idem scribit Com. 3. in Prorrhet. & nos aliàs fusiùs expressimus. Hîc autem χλοιοῦνται pro ἐκχλοιοῦνται videtur legere Gal. in exegesi vocum Hipp. & pro χλωραίνονται positum esse scribit. A

Lateris dolores in febribus leuiter firmatos, & absque vlla significatione, venæ sectio lędit, siue auersum à cibis animum, siue sublata præcordia æger habeat. Quinetiam in corporis perfrictione torpescentes non sine febre, sanguinis detractio lędit, & cùm videantur leuiùs habere moriuntur.

491 Τὰ κατὰ πλευρὸν ἀλγήματα ἐν πυρετοῖσιν ἰσχνῶς ἐστηκότα, ἄσημα, φλεβοτομίην βλάπτει, κἢν ἀπόσιτος ᾖ, κἢν ὑποχόνδριον μετέωρον. καὶ ἐν καταψύξει, οὐκ ἀπύροις νενωθρευμένοις αἵματος ἀφαίρεσις βλάπτει. καὶ δοκέοντες δὲ ἐπιεικέστερον ἔχειν, ὅτοι θνήσκουσι. B

Leues videtur intelligere laterum dolores & à flatibus ortos, tenuantibus & discutientibus medicamentis sedari posse, & phlebotomia lædi. Sed obscura est phrasis & insolens, ac de industria quadam huius Prognostici authori affectata. ἀλγήματα nanque ἰσχνῶς ἑστηκότα intelligere videtur, leuiter consistentes ac firmatos dolores, leues, nec ita fixos ac stabiles, quemadmodum in Prorrhetic. dicuntur τὰ βραιὰ κατὰ πλευρὸν ἀλγήματα, aut τὰ κατὰ λεπτὸν ἀλγήματα, τὰ κατὰ σμικρὸν γινόμενα, τουτέστι τὰ ἀσθενῆ, vt exponit Galenus. ἄσημα verò vocat leuem de se significationem præseferentes dolores, neque effatu dignos: Aut certè ἄσημα ἰσχνῶς ἑστηκότα simul iuncta, ἀσήμως ἰσχναθέντα (velut antea dixit) subintelligit, aut παραλόγως ἢ ἄνευ προφάσιος ἀφανισθέντα, absque vlla significatione euanescentes & disparentes dolores, velut πλευροῦ ἄλγημα ἀλόγως ἀφανισθὲν, temerè & præter rationem euascentem lateris dolorem in Prognostico scribit. Quod sequitur de perfrigeratis & torpescentibus, non temerè esse adhibendam sanguinis missionem his casibus consulit, vbi frigidæ materiæ copia stupefacti sunt sensus, & totum corpus perfrixit, quod etiam est antea hoc præsagio significatum. οὐκ ἀπύροις autem addit, velut in Prorrhet. τὰ περιψυχόντα μὴ ἀπύρως dicuntur. Exemplaria quædam βλάπτοι pro βλάπτει habent, quod est minutum. C

Caput, pedes & manus frigidas esse, ventre & lateribus calentibus, mali morbi signum est. Optimum verò totum corpus æquè calidum & molle esse.

492 Κεφαλὴν καὶ πόδας καὶ χεῖρας κατεψύχθαι, κοιλίης καὶ πλευρῶν θερμῶν ἐόντων, κακόν. βέλτιστον δὲ πᾶν ὁμοίως τὸ σῶμα θερμόν τε εἶναι καὶ μαλθακόν.

Id de morbis acutis intelligi satis patet ex Prognostico, vnde hic totus locus desumptus est. Et per totam Hippocratis OEconomiam ἀκρωτηρίων ψύξις damnatur, vt aphorism. 1. & 26. lib. 7. & 48. lib. 4. Celsus hunc locum ex Prognostico suo more ingenio indulgens, sic vertit, Mali etiam morbi signum est, caput & pedes manusq́; calidas habere, ventre & latere frigentibus, aut frigidas extremas partes, acuto morbo vrgente. Idem quoque in valetudinis tutæ signis reponit, corpus quod æqualiter molle & calidum est. D

Cap. 4. lib. 2.

Ægrum quoque facilè conuerti oportet, & dum surgit leuem esse. At grauitas quæ totum corpus, vel manus ac pedes premit, vitiosa est. Quòd si cum grauitate digiti quoque ac vngues liuidi fiant, in propinquo mors est. At si omninò nigrescant, minus quàm liuentes periculum portendunt. Verùm tunc reliqua consideranda sunt. Etenim si facilè morbum sustinet æger, & aliud quiddam ex his quæ securitatem pollicentur se prodit, morbus in abscessum vergit, & denigratæ corporis partes decidunt.

493 Στρέφεσθαι δὲ ῥηϊδίως χρὴ τὸν νοσέοντα, καὶ ἐν τοῖσι μετεωρισμοῖσιν ἐλαφρὸν εἶναι. βαρύτης δὲ ὅλου τοῦ σώματος, καὶ χειρῶν καὶ ποδῶν, πονηρόν. εἰ δὲ καὶ πρὸς τῇ βαρύτητι πελιοὶ γίγνονται οἱ δάκτυλοι καὶ οἱ ὄνυχες, πλησίον ὁ θάνατος. μελαινόμενα δὲ παντελῶς, ἧσσον ὀλέθρια τῶν πελιῶν. ἀλλὰ τὰ λοιπὰ θεωρεῖν. ἢν γὰρ εὐπετέως φέρῃ τὸ νόσημα, καὶ ἄλλο τι τῶν χρησίμων ὑποδεικνύῃ, τὸ νόσημα ἐς ἀπόστασιν τρέπεται, καὶ τὰ μελανθέντα τοῦ σώματος ἀποπίπτει. E

μετεωρισμοὺς διαναστάσεις exponit Galenus in Prognost. ægrorum exurrectiones, dum se erigunt & attollunt.

Testiculi pudendumq́; retractum, malum denunciant.

494 Ὄρχιες καὶ αἰδοῖον ἀνεσπασμένα πονηρὸν σημαίνει.

ὄρχις ἀνασπασθεὶς κρίσιμον Hippocrati.[f] At hæc contractio ac reuulsio facultatis vitalis ac animalis extinctionem & reficcationem aut resolutionem significat, vt patet ex Prognostico. F

[f] *Lib. de rat. vict. in morb. acut.*

Flatum verò absque crepitus sono emitti, inter optima signa est. Præstat tamen cum strepitu prodire quam illic reuolui: Quanquàm hoc pacto prodiens, dolorem & delirium denunciat, nisi sua sponte id æger fecerit & flatum emiserit.

495 Φῦσαν δὲ ἄνευ ψόφου καὶ ὑποδήσιος διεξιέναι, βέλτιστον. κρέσσον δὲ καὶ σὺν ψόφῳ διελθεῖν, ἢ αὐτοῦ ἀνειλέεσθαι. καίτοι τὸ τοιοῦτον διελθοῦσα, σημαίνει πονηρὸν καὶ παραφροσύνην, ἢν μὴ ἑκὼν οὕτω ποιέηται τὴν ἄφεσιν τῆς φύσης.

Et hic quoque locus ex Prognostico sumptus est. Etsi verò constare potest lectio, ἄνευ ψόφου καὶ ὑποδήσιος, vt fit absque crepitus strepitu, quod legunt omnia exemplaria, tamen ἄνευ ψόφου καὶ ὑποδήσιος ex Prognostico malim: non secus ac paulò pòst, σημαίνει πόνον καὶ παραφροσύνην lego, vbi exemplaria πονηρὸν habent. Quod etsi retineri potest, vt pernicies & delirium denuncietur, cuius tamen patet priorem lectionem esse germanam. Idem est iudicium in eo quod sequitur, ἢν μὴ ἑκὼν οὕτω ποιέηται, quod legunt omnia exemplaria, ex Prognostico tamen meliùs legatur, οὕτω ποιέηται τὴν ἄφεσιν τῆς φύσης. G

Vlcus liuidum & aridum, aut pallidum effectum, mortem indicat.

496 Ἕλκος πέλιον καὶ ξηρὸν, ἢ χλωρὸν γινόμενον, θανάσιμον.

Etsi χλωρὸν apud Hippocratem passim ex virore pallescens significat, hîc tamen pallidum indicare satis apparet ex Prognostico, quòd illîc ὠχρὸν hîc χλωρὸν posuerit, & ex Galeni Commentario, qui etiam χλωρὸν ἀντὶ τοῦ ὠχροῦ positum agnoscit, & ex Celso quoq́; qui pallidum vertit. Porrò vlcera liuida quomodo mortem præsagiant indicat Hippocrates lib. περὶ τόπων τῶν κατ' ἄνθρωπον, & libr. de Capitis vulneribus. H

497 Ἀνάκλισις

A 497 Ἀνάκλισις βελτίστη μὲν, ὡς εἴθισαί τις ὑγιαίνων. ὕπτιον δὲ κεῖσθαι, τὰ σκέλεα ἐκτεταμένον, οὐκ ἀγαθόν. εἰ δὲ καὶ καταῤῥέοι προπετὴς ἐπὶ πόδας, χεῖρον. θανάσιμον δὲ καὶ κεχηνέναι, καὶ καθεύδειν ἀεί. καὶ τὰ σκέλεα ὑπτίου κειμένου συγκεκαμμένα τε εἶναι ἰσχυρῶς καὶ διαπεπλεγμένα. τὸ δ' ἐπὶ γαστέρα κεῖσθαι οἷσι μὴ σύνηθες, παραφροσύνην σημαίνει, καὶ πόνους περὶ κοιλίην. πόδας

B δὲ γυμνοὺς ἔχειν καὶ χεῖρας, μὴ θερμὸν ἐόντα ἰσχυρῶς, καὶ τὰ σκέλεα διεῤῥίφθαι, κακόν. ἀλυσμὸν γὰρ σημαίνει. ἀνακαθίζειν δὲ βούλεσθαι, κακὸν ἐν τοῖσιν ὀξέσι. κάκιστον δὲ ἐν περιπλευμονικοῖσι, καθεύδειν δὲ χρὴ τὴν νύκτα, τὴν δὲ ἡμέρην ἐγρηγορέναι. τὸ δ' ἐναντίον, πονηρόν. ἥκιστα δ' ἂν βλάπτοι τὸ περὶ κοιμώμενος ἕως τοῦ τρίτου τῆς ἡμέρης. οἱ δὲ μετὰ ταῦτα ὕπνοι, πονηροί. κάκιστον δὲ μὴ καθεύ-

C δειν, μήτε ἡμέρης, μήτε νυκτός. ἢ γὰρ ὑπὸ ὀδύνης τε καὶ πόνου ἀγρυπνοίη ἂν, ἢ παραφρονήσει ἀπὸ τούτου τοῦ σημείου.

Optimus ille quidem iacentis habitus, quem sanus aliquis vsurpare consueuit. Supinum verò iacere cruribus porrectis, probari non potest. Id quoque deterius vbi subinde deorsum ad pedes prolabitur. Exitiosum est vbi hiat, aut assiduè dormit. Aut vbi supinus iacet cruribus vehementer contractis ac reductis. Pronum autem iacere ei qui non consueuit, delirium aut circa ventrem dolores portendit. Quòd si pedes & manus nudat, neq; vehemens calor ei subest, & crura dispergit, mali morbi signum est, angorē nanque portendit. Vbi verò residere vult æger, malum quidem indicium in acutis morbis, sed longè pessimum in pulmonum & laterum affectibus. Noctu dormiendum, interdiu vigilandum, contra verò malum. Minimum autem offendit, si quis matutino tempore ad tertiam diei partem dormiat. Qui verò ab hoc tempore somnus est, malus. Pessimum tamen est si somnus neque noctu neque interdiu accedit. Id enim ob dolorem laboremq; accidit, vel delirium fore significatur.

εἰ δὲ καὶ καταῤῥέοι προπετὴς] Celsum secutus, deorsum delabi ad pedes, idem ac pronum, dixi. Sic enim illud ex [1]Prognostico vertit. [1]Cap. 6. lib. 2.

καὶ κεχηνέναι καὶ καθεύδειν ἀεί] In Prognostico hiantem assiduè dormire damnatur. Sed & hiantem, & assiduè dormientem exitio esse, ex quibusdam exemplaribus agnoscit Galenus. Quem sensum sequitur huius Præsagij author. Celsus quoque dum scripsit, vbi hiat, vbi assiduè dormit. †Et de somno agens, Æquè verò signum malum est, etiam somno vltra debitum vrgeri, peiúsque

D quò magis se sopor interdiu noctuq; continuat. †Cap. 4. lib. 2.

σκέλεα ξυγκεκαμμένα] Genua contracta dixit Celsus, quòd crura non nisi curuatis genibus contrahi possint. διαπεπλεγμένα verò reducta dixi, quòd dispersa ac diducta, & à se inuicem distantia significent, cùm Galenus τὰ μέχρι πλείστου διεστῶτα σημαίνειν scribat, & ἐν ταῖς γλώσσαις διαπεπλημένα (etsi aliunde natum est) τὰ ἐπὶ πολὺ κατὰ τὴν πληχάδα διεστῶτα exponit, non secus ac ἐκπεπλῆχθαι & διαπεπλῆχθαι lib. 6. Epid. & τὸ ἐκπεπληγμένον ἐπὶ πολὺ διεστώτων σκελῶν lib. de fracturis.

καὶ τὰ σκέλεα διεῤῥίφθαι] In Prognostico ἀνωμάλως διεῤῥιμμένα σκέλεα dicuntur, quod Celsus inæqualiter dispergere dixit. Sunt enim crura dispersa & disiecta, velut prostrata, omni robore exoluto. ἔρριψις nanque eam proiectionem significat, qua corpus prostratum est, velut exanime & emortuum, exolutis viribus omnibus & deiectis. Qua dictione vtitur Hippocrates libro περὶ χυμῶν. ἐρρίφθαι verò & καταπεῖσθαι ea ratione, differre inter se quà καταπίπτειν & καταπεῖσθαι scribitur à Galeno libr. de Tremore palpitat. &c.

E ἀνακαθίζειν] Residere Celsus dixit, quod est erectum sedere velle, & illud in morbi vigore vehementem spirandi difficultatem, aut inquietem corporis iactationem, aut delirium portendit.

καθεύδειν δὲ χρὴ] Integra est sententia in Prognostico, quam eleganter Celsus vertit cap. 4. libr. 2. hîc verò concisa est & defecta.

498 Ὁκόσοισι κρόταφος τάμνεται, σπασμὸς ἐκ τῶν ἐναντίων τῆς τομῆς ἐπιγίνεται.

Quibus tempora secantur, iis ex aduersa sectionis parte conuulsio contingit.

Hic locus multa ad chirurgiam pertinentia tractat. Digna autem Hippocratis doctrina hæc sententia & ex media eius OEconomia tracta est. Nam in capitis sectionibus tempora cauet, & temporum vulnera ac diruptiones, conuulsiones & sopores accersunt, vt antea scriptum est hoc Præsagio. Quod etiam indicatur libr. de vulner. cap. his verbis, Τάμνουσι δὲ κεφαλὴν, τὰ μὲν ἄλλα τῆς

F κεφαλῆς ἀσφαλείην ἔχει τεμνόμενα. ὁ δὲ κρόταφος, καὶ ἄνωθεν ἔτι τοῦ κροτάφου, κατὰ τὴν φλέβα τὴν διὰ τοῦ κροτάφου φερομένην, τοῦτο δὲ τὸ χωρίον μὴ τάμνειν. σπασμὸς γὰρ ἐπιλαμβάνει τὸν τμηθέντα. In Prorrhetico quoque, ἄρα γε καὶ περὶ κρόταφον ὀξεῖαι διακοπαὶ σπασμὸν ἐπικαλέονται; Tempora nanque ob cerebri viciniam, promptè conuulsiones & reliquas noxias sentiunt. Quod etiam scribitur libro περὶ ἄρθρων, διότι μὲν αἱ ἐν σπασμοῖσι καὶ τετάνοισι, τὸ τε περὶ τὸν τὸ ἄρθρον ἐπισημαίνει συντεινόμενον. & διότι πληγαὶ καίριοι & καρῶσαι αἱ κροταφίδες γίνονται. & ἐν ἄλλῳ λόγῳ εἰρήσεται. Quem locum adducit Galenus Com. 3. in Prorrhet. Hæc verò conuulsio longè alia est quàm quæ ex capitis vulneribus accidit, quæ etiam vt ex altera sectionis parte contingat, disertè scribitur lib. de capitis vulneribus, & ἢν μὲν ἐπ' ἀριστερὰ τῆς κεφαλῆς ἔχῃ τὸ ἕλκος τὰ ἐπὶ δεξιὰ τοῦ σώματος ὁ σπασμὸς λαμβάνει. ἢν δ' ἐν τοῖς ἐπὶ δεξιὰ τῆς κεφαλῆς ἔχῃ τὸ ἕλκος, τὰ ἐπ' ἀριστερὰ τοῦ σώματος ὁ σπασμὸς ἐπιλαμβάνει. Sic quoque ancillæ in Omilo libr. 5. Epidem. ex capitis vulnere conuulsio contigit. σπασμὸς δὲ χεῖρα τὴν ἀριστερὴν ὑπελάμβανεν. ἐν γὰρ τοῖσι δεξιοῖσι μᾶλλον εἶχε τὸ ἕλκος.

G 499 Ὅσοισιν ἂν ὁ ἐγκέφαλος σεισθῇ, καὶ πονέσῃ πληγεῖσιν, ἢ ἄλλως πίπτουσι, παραχρῆμα ἄφωνοι γίνονται, καὶ οὔτε ὁρῶσιν, οὔτε ἀκούουσι, καὶ τὰ πολλὰ θνήσκουσιν.

Quibus concussum fuerit cerebrum, vel ex plaga doluerit, aut aliquo casu, his illico vox deficit, neque vident, neque audiunt, fereq; intereunt.

Ex Aphorismo 58. libr. 7. petita sententia, quæ integra disertè expressa est libr. 1. de Morb. ἢν ὁ ἐγκέφαλος σεισθῇ τε καὶ πονέσῃ πληγῇ, ἄφωνον παραχρῆμα γενέσθαι ἀνάγκη, & μήτε ὁρᾶν μήτε ἀκούειν. Fit autem concussio aut ex casu aliquo ex editioribus locis, aut plaga insigni (quam etiam consequitur ἔκπληξις καὶ παραφροσύνη periculúmque denunciat, ex aphorism. 14. libr. 7.) aut capite ad durum aliquod illiso, aut telo aliquo obtuso percusso. Sic qui lapide in caput à Macedone percussus est libr. 5. Epidem. ἔπεσε, ἄφωνος ἦν, ἤκουεν οὐδὲν οὐδόλως, οὐδὲ ἐφρόνει, quæ sunt insignis vulneris & cerebri appetiti non leuia indicia. Interdum contractio aut conuulsio contingit, & tunc nulla vitæ spes est.

H 500 Οἷς ἐγκέφαλος τιτρώσκεται, πυρετὸς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ χολῆς ἔμετος ἐπιγίνεται, καὶ ἀποπληξίη σώματος, καὶ ὀλέθριοι οἱ τοιοῦτοι.

Ex cerebri vulnere, febris vt plurimùm, ac bilis vomitus succedit, & corporis resolutio, iique perniciosè habent.

Hi quoque casus insignia capitis vulnera sequuntur, quæ membranas aut cerebrum attingunt, vt patet ex aphorism. 50. lib. 6. & lib. 1. de Morbis scribitur, vnde expressa videtur hæc sententia. ἐὰν δὲ πρωθῇ (ὁ ἐγκέφαλος) πυρετόν τε ἐπιγίνεσθαι, καὶ χολῆς ἔμετον, καὶ ἀπόπληκτόν τι τοῦ σώματος γίνεσθαι, καὶ ἀπολέσθαι. Quòd autem in capitis vulneribus bilis vomitione refundatur, (χολομεσίας vocat Galenus) id in insignibus capitis vulneribus ex ventriculi consensione contingere scribit Galenus.* Corporis etiam stuporem, aut alicuius partis syderationem (ἀποπληξίαν vocat) & febrem, in huiusmodi casibus mortis adferre periculum scribit Hippocrates lib. de Cap. vulneribus, & Prorrh. 2. & Celsus cap. 4. lib. 8. vt & ἔκπληξις vulneribus capitis adscribitur aph. 14. lib. 7.

Cap. 3. de loc. aff.

Ossium capitis fracturæ cognitu difficillimæ, quæ circa suturas sunt. Fiunt autem potissimùm à grauibus ac rotundis telis, aut ex his quæ ex opposito feruntur, neque ex plano. At ossa, de quibus fissa sint néc ne ambigitur, sic discernas, si in vtranque maxillam albucum aut ferulam manducandam exhibueris, atque animum aduertere iusseris, num os aliquod strepere videatur, confracta nanq; strepere videntur. At processu temporis, fissa quidem septimo die, partim verò decimoquarto, partim etiam aliàs, sui significationem edunt. Nam vel caro ab osse abscedit, aut os liuescit, aut dolores ex saniei influxu excitantur, eaq; iam remediis ægrè cedunt.

[501] Τῶν ῥηγνυμένων κεφαλῆς ὀστέων, χαλεπώτατον γνῶναι τὰ κατὰ τὰς ῥαφὰς ῥηγνύμενα. ῥηγνῦται δὲ ὑπὸ τῶν βαρέων καὶ στρογγύλων βελέων μάλιστα, καὶ ἐκ τῶν ἐξ ὑπεναντίου φερομένων, καὶ μὴ ἐξ ἰσοπέδου. τὰ δὲ ἀπορεύμενα, ὁπότερον ἔρρωγεν ἢ οὔ, κρίνειν δεῖ, διαμασᾶσθαι διδόντα ἐφ' ἑκατέρην τὴν σιαγόνα, ἀνθέρικον, ἢ νάρθηκα, καὶ προσέχειν κελεύειν, εἴ τι ψοφεῖν αὐτῷ δοκέει τὸ ὀστέον. Τὰ γὰρ κατεηγότα δοκέει ψοφεῖν. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου τὰ ἐρρωγότα μὲν ζ', τὰ δὲ ιδ', τὰ δὲ καὶ ἄλλως διασημαίνει. τῆς τε γὰρ σαρκὸς ἀπόστασις ἀπὸ τοῦ ὀστέου γίνεται, καὶ τὸ ὀστέον πελιὸν καὶ πόνοι, ἰχώρων ὑπορρεόντων. γίνεται δὲ ταῦτα ἤδη δυσαλθέα.

In capitis vulneribus, quæ ad suturas fiunt, periculo non carent, in quibus præcisio, aut teli sedes, aut fractura, aut etiam fissura plærunque fallit, nec nisi ab exercitato diligenti industria deprehendi potest, ex quo errore prætermissa, sectio ægrum pessundat. Quod sibi accidisse in Autonomo non temerè fatetur *Hippocrates, more magnorum virorum & fiduciam magnarum rerum habentium, vt scribit Celsus. Quò certè magis diligentem & industrium medicum esse oportet in capitis vulneribus, quę suturas attingunt, quòd longis ante seculis à nostro Medicinæ parente, magna mentis sagacitate periculum prouisum est, & hac sententia cautio rectè adhibita, quæ ex libello de Capitis vulneribus expressa, suam tuetur fidem & authoritatem. Locus integer apponendus, tum quòd ad eam rem quam quærimus plurimùm faciat, tum quòd mendosè passim circumferatur. ὅτ' ἂν δὲ τύχῃ ψιλωθὲν τὸ ὀστέον τῆς σαρκὸς ὑπὸ τοῦ βέλεος, καὶ τύχῃ κατ' αὐτὰς τὰς ῥαφὰς γενόμενον τὸ ἕλκος, χαλεπὸν γίνεται καὶ τὴν ἕδρην τοῦ βέλεος φράσασθαι τὴν ἐν τῷ ἄλλῳ ὀστέῳ φανερὴν γινομένην, εἴτ' ἔνεστιν ἐν τῷ ὀστέῳ, εἴτε μὴ ἔνεστιν, ἢν τύχῃ γινομένη ἡ ἕδρη ἐν αὐτῇσι τῇσι ῥαφῇσι. συγκλέπτει γὰρ αὐτὴ ἡ ῥαφὴ τρηχυτέρη ἐοῦσα τοῦ ἄλλου, καὶ οὐ διάδηλον ὅ τι τε αὐτῆς ῥαφή ἐστιν, καὶ ὅ τι τοῦ βέλεος ἕδρη, ἢν μὴ κάρτα μεγάλη γένηται ἡ ἕδρη. προσγίνεται δὲ ῥῆξις τῇ ἕδρῃ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ αὐτῇ ἐν τῇσι ῥαφῇσι γινομένη, καὶ γίνεται καὶ αὐτὴ ἡ ῥῆξις χαλεπωτέρη φράσασθαι ἐρρωγότος τοῦ ὀστέου, διὰ τοῦτο, ὅτι κατ' αὐτὴν τὴν ῥαφὴν ἡ ῥῆξις γίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. ἑτοιμον γὰρ ταύτῃ ῥήγνυσθαι τὸ ὀστέον, καὶ διαχαλᾶν διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς φύσιος τοῦ ὀστέου ταύτῃ καὶ ἀραιότητα, καὶ διὰ τῆς ῥαφῆς ἑτοίμης ἐούσης ῥήγνυσθαι καὶ διαχαλᾶν. τὰ τ' ἄλλα τὰ ὀστέα τὰ περιέχοντα τὴν ῥαφὴν μένει ἄρραγα, ὅτι ἰσχυρότερά ἐστι τῆς ῥαφῆς. ἡ δὲ ῥῆξις ἡ κατὰ τὴν ῥαφὴν γινομένη καὶ διαχάλασίς ἐστι τῆς ῥαφῆς. καὶ φράσασθαι οὐκ εὐμαρές ἐστιν, ὑπὸ ἕδρης τοῦ βέλεος γενομένης ἐν τῇ ῥαφῇ, ἐπειδὰν ῥαγῇ καὶ διαχαλάσῃ. ἀλλ' ἐστι χαλεπώτερον φράσασθαι τὴν ἀπὸ τῆς φλάσιος ῥωγμήν. συγκλέπτουσι γὰρ τὴν γνώμην καὶ τὴν ὄψιν τοῦ ἰητροῦ αὗται αἱ ῥαφαὶ ῥωγμοειδέες φαινόμεναι, καὶ τρηχύτεραι ἐοῦσαι τοῦ ἄλλου ὀστέου, ἢν μὴ ἰσχυρῶς διεκόπη, καὶ διεχάλασε. At vbi osse à telo nudato vulnus ad ipsas suturas fieri contigerit, teli vestigium, quod in alio osse relictum nécne fuerit conspicuum est, si in suturis ipsis extiterit, asserere est difficile. Fallit enim sutura ipsa reliquo osse asperior, neque constat sit ne illíc sutura, an teli vestigium, nisi admodum magnum teli vestigium relictum sit. Accedit quoque ad teli vestigium plærunque rima ipsa in suturis existens, ruptóque osse rimam asserere ideò difficilius est, quòd vbi plurimùm rumpi contingit, ad suturam ipsam rima existat. Promptè enim os hác parte, ob eam quam à natura habet imbecillitatem & raritatem, rumpitur & elaxatur, aut quia sutura promptè rumpi ac elaxari solet. Reliqua verò ossa suturam ambientia, quòd sutura sunt robustiora citra ruptionem permanent. At fractura ad suturam existens, suturæ etiam laxatio est, quam, vbi rupta fuerit & elaxata, neque si id à teli vestigio in sutura existente contingat, asserere est facile. Verùm rimam vbi ex colliso contigerit difficilius est asserere. Suturæ enim rimæ speciem referentes, & reliquo osse asperiores, medici iudicium & visum fallunt, nisi os vehementer dissectum sit & elaxatum.† Celsus quoque fissuras circa suturas plærunque fallere his verbis scribit, Potest autem sutura eo nomine fallere, quæ æquè aspera est, vt aliquis hanc esse, etiamsi rima est, existimet eo loco quo subesse hanc verisimile est. Ergo eo nomine decipi non oportet, sed os aperire tutissimum est. Nam neque vtique certa sedes, vt supra posui, suturarum est, & potest idem, & naturaliter commissum, & ictu fissum esse, iuxtáve aliquid fissum habere. Hîc autem animaduertendum est apud Asulanum ἐγκέφαλος vitiosè pro κεφαλῆς legi.

Lib. 5. epid. †*Cap. 4. lib. 8.*

ῥήγνυται δὲ] Telorum varietatem & læsionis modum propriè magis distinguit Hippocrates libello de capitis vulneribus. Quænam tela frangant aut contundant his verbis indicat, τὰ δὴ βελέων ῥήγνυσι μάλιστα τὸ ὀστέον, τὰ τε φανερὰς ῥωγμὰς καὶ τὰς ἀφανέας, καὶ φλᾶται, καὶ ἔσφλα ἔσω ἐκ τῆς φύσιος τῆς ἑωυτοῦ τὸ ὀστέον, τὰ στρογγύλα τε καὶ περιφερέα, καὶ ἀρτίστομα, ἀμβλέα τε ὄντα καὶ βαρέα καὶ σκληρά. Sub telis sanè quæ rotunda sunt, orbiculata, omni ex parte plana, retusa, grauia & dura, os maximè rumpitur tum rimis conspicuis, tum obscuris, & colliditur, & à naturali statu recedens medium desidit. Hîc autem τὰ ἐξ ὑπεναντίου φερόμενα vocat, quæcumque vulnus impetu quodam infligunt, siue ab hoste, siue à casu, aut ictu, aut iactu, aut ex edito loco plaga accepta sit, aut è directo, quod εἰς ἰθὺ προβάλλεται, καὶ τὰ κατ' ἐναντίον γίνηται τὸ ὀστέον τοῦ βέλεος, dicit Hippocrates. Quibus verbis, quæ ossi ex aduerso occurrunt & illud vulnerant, accipit Hippocrates. At varias telorum differentias explicat Paulus lib. 6. cap. 88.

τὰ δὲ ἀπορεύμενα] Cùm caluaria fracta sit nécne ambigitur, id rectè explores licet aliquid teres & solidum dentibus indendo, & mandere iusso ægro, velut Asphodeli caulem hîc exhibet & ferulaceum. Nostri Chirurgi linteum, aut pannum, aut etiam lorum aliquod dentibus prehendi iubent, quo tracto fissuram explorant, etsi quibusdam fallax & arbitrarium istud indicium esse videtur. Quidam etiam nucleos dentibus confringi volunt. * Hippocrates nigro aliquo cum medicamento mixto & illito, deinde scalpro eraso, ossis fracturam dubiam & sensum fugientem inuestigat.† Paulus nigrum medicamentum liquidum, aut atramentum scriptorium infusum imponit. Quod etiam "Celsus his verbis procurandum iubet. At si ne tum quidem rima manifesta est, inducendum super os atramentum scriptorium est, deinde scalpro id detrahendum. Nigritiem enim continet si quid fissum est. Hîc porrò ἀνθέρικον pro Asphodeli caule & scapo ponit, veterum more (vt scribit "Plinius) Theophrastus & ferè Græci, princípsque Pythagoras, caulem eius cubitalem & sæpe duûm cubitorum, foliis porri syluestris, anthericon vocauere: radicem verò, id est bulbos, asphodelon. Nostri illud albucum vocant, & asphodelum hastulam regiam. Nos igitur cum Plinio albucum diximus, pro albuci caule & scapo cubitali, amplo, puro, læui. Sic quoque Theophrasto & Idæo pro caule sumi scribit Varinus, & Apollodoro eo nomine solum caulem dici."' Dioscoridi ἀνθέρικος asphodeli flos dicitur, vt & cæteris Grecis Varino & Hesychio, qui etiã

ἀνθέρικα

A αἰθέλικα ponit, vt & Theocritus & Herodotus, qui (teste Suda) anthericas vocat asphodeli caules, quos & tenaciores ait esse quàm vt frangi queant. αἰθέλικα etiam quidam aristarũ culmina & fastigia, aut culmos vocant, velut apud Homerum Il. υ. (v. 227) de Dardani equabus, ἄκρον ἐπ' αἰθελίκων καρπὸν θέον, οὐδὲ κατέκλων. quæ per summa culmorum aut aristarum fastigia currerent. Quod de Iphicle Hesiodus est imitatus, & ** Maro de Camilla expressit, *Illa vel intactæ segetis per summa volaret Culmina, nec teneras cursu læsisset aristas.* Est autem αἰθέλιξ Hesychio & Homeri Scholiastæ, ὁ τοῦ ἀσφοδέλου καρπός. Et Theocriti Sch. Idyl. 1. αἰθέλικον ἀσφοδέλου καρπὸν esse dicit, αἰθέλικα verò τὸν καυλόν, vt & Hesiodi Schol.

*Lib. de Cap vuln. †Lib. 6. cap. 90. ‡Cap. 4. lib. 8. ‖Cap. 17. lib. 21. ‖‖Cap. 199. lib. 2. **Æneid. 7.

φράζοντος ἐκ τοῦ χρόνου] Caluariæ fissuræ aut collisiones non apparentes, ex ægri sermonibus primùm, (vt scribit Hippocr.) deinde ratione & opere inuestigandæ sunt. Atque in his quæ latent, manifesta se produnt indicia, interdum primis diebus febris, vt æstate, die septimo occupat, hyeme tardior, vt decimo quarto, inflammatio oritur, carnis ab osse discessus fit, os liuescit, pallescit, & exal-B bescit, corrumpitur & nigrescit, vlcus decolor fit, & ex ipso sanies pauca & tenuis effluit, aut viscosa, fulua & muriæ similis, deliria & conuulsiones accedunt, dolores intenduntur, túncque medicinæ locus non est. Si verò sub prima curatione (inquit Celsus) febris intenditur, breuesq; somni, & iidem per somnia tumultuosi sunt, vlcus madet, neque alitur, & in ceruicibus glandulæ oriuntur, magni dolores sunt, cibíque super hæc fastidium increscit, tum demum ad manum scalprumq; veniendum est.

502 Ὅσοισιν ἐπίπλοον ἐκπίπτει, ἀνάγκη ἀποσαπῆναι.

Quibus omentum procidit, vt putrescat necesse est.

Aphorismus est 58. lib. 6. libro 1. de Morbis iisdem verbis expressus. Abdomine igitur rupto aut vulnerato, cùm omentum plapsum aut liuescat, aut nigrescat, funiculo exceptum, ne sanguinis profusionem faciat, præciditur, vt docet* Galenus, & † Paulus. Celsus libr. 7. cap. 21. in omenti prolapsione cautionem adhibet his verbis, Fuerunt etiam qui omentum forfice præcide-C rent, quod in paruulo non est necessarium. Si maius est, potest sanguinis profusionem facere. Siquidem omentum quoque venis quibusdam etiam maioribus illigatum est. Neque verò si discusso ventre id prolapsum forfice præciditur, cùm & emortuum sit, & aliter tutius auelli non possit, inde huc exemplum transferendum est. Vulnus autem curari, si relictum omentum est, sutura debet. Si id amplius fuit, & extra emortuum est, excisis oris, sicut supra propositum est.

*Lib. 4. Meth. cap. 4. †Lib. 6. cap. 52.

503 Ἢν ἔντερον διακοπῇ τῶν λεπτῶν, οὐ συμφύεται.

Ex tenuibus intestinis si quod dissectum fuerit, non coalescit.

Hæc sententia ex aph. 24. & 18. libr. 6. expressa est. ‡Celsus, si tenuius intestinum perforatum est, nihil profici posse scribit, eiusq; vulnus incurabile esse profitetur Galenus lib. 6. Meth. med. ‡Cap. 16. lib. 7.

D 504 Νεῦρον διακοπὲν, ἢ γνάθου τὸ λεπτὸν, ἢ ἀκροποσθίη, οὐ συμφύεται.

Præcisus neruus, aut quod in gena est tenue, aut præputium, non coalescit.

505 Ὅ, τι ἂν ἐν τῷ σώματι ὀστέον ἀποκοπῇ, ἢ χόνδρος, οὐκ αὔξεται.

Neque corporis os quodcunq; resectum, neq; cartilago augetur.

Hæ sententiæ ex aph. 19. lib. 6. petitæ sunt, & libro 1. de Morb. his verbis expressæ, νεῦρον διακοπὲν οὐ συμφύει, οὐδὲ κύστις, οὐδὲ τῶν ἐντέρων τῶν λεπτῶν, οὐδὲ φλὲψ αἱμόρροος, οὐδὲ γνάθου τὸ λεπτὸν, οὐδὲ τὸ ἐπὶ τοῦ αἰδοίου δέρμα.

506 Ἐπὶ τρώματι σπασμὸς ἐπιγινόμενος, κακόν.

Vulneri succedens conuulsio, malo est.

Placitum est 2. lib. 5. aph. supra quoque hoc Prognostico, aliis verbis expressum.

E 507 Ἐπὶ τρώματι χολῆς ἔμετος ἐπιγινόμενος, κακὸν, καὶ μάλιστα ἐπὶ τοῖσι κεφαλικοῖσι.

Bilis vomitus vulneri succedens malum denunciat, præcipueq; in capitis vulneribus.

Hæc vulnus in parte neruosa acceptum significant, cui consentiat os ventriculi. Velut musculis temporalibus affectis, soporem induci & bilem synceram vomitione reiici scribit Hippocrat. lib. 2. de fract. Idem quoque lib. 5. & 7. Epid. in Aristippo sagitta magna vi in ventriculum impacta, biliosam vomitionem affuisse scribit, & septimo die mortem. Quinetiam bilis vomitio cerebri vulnera, & membranæ id ambientis dilacerationem consequitur. Sunt & alia vulnerati cerebri indicia, partim superioribus decretis sancita, partim etiam ex libello de capitis vulneribus, & Paulo libr. 6. haurienda, & ex ægri sermonibus eruenda. Nam in magnis capitis offensionibus interrogare iubet Hippocrates, num altior sopor ægrum occupauerit, num caligo oculis offusa fuerit, aut vertigo prehenderit, aut conciderit. Paulus quoque lib. 6. in insignibus plagis vertigines, vocis defectionem & subitum collapsum annotat. In cerebri verò aut membranæ vulneribus, bilis vomitum, conuulsionem, mentis delirium, febrem acutam F ponit, in quibus manum admoliri non oportet. * Celsus certè hæc omnia indicia eleganter his verbis expressit. Igitur vbi caluaria pertusa, protinus requirendum est, num bilem is homo vomuerit, num oculi eius occœcati sint, num obmutuerit, num per nares aurésve sanguis ei effluxerit, num conciderit, num sine sensu quasi dormiens iacuerit. Hæc enim non nisi osse fracto eueniunt. Atque vbi inciderunt, scire licet necessariam, sed difficilem curationem esse. Si verò etiam torpor accessit, si mens non constat, si neruorum vel resolutio, vel distentio secuta est, verisimile est etiam cerebri membranam esse violatam, eóque in angusto magis spes est. Idem quoque lib. 5. ‡ Sin cerebrum membranáve eius vulnus accepit, sanguis per nares, quibusdam etiam per aures exit, feréque bilis vomitus insequitur. Quorundam sensus obtunduntur, appellatíque ignorant. Quorundam trux vultus est, quorundam oculi quasi resoluti, huc atque illuc mouentur, feréque tertio vel quarto die delirium accedit, multorum etiam nerui distenduntur. Ante mortem autem plærique fascias, quibus caput deligatum est, lacerant, ac nudatum vulnus frigori obiiciunt. Hippocrates etiam Prorrhet. 2. lethalia capitis vulnera multum præcauet, eorúmque indicia & affectiones fusioribus G verbis prosequitur. *Cap. 4. lib. 8. ‡Cap. 26.

508 Νεῦρα ὅσα παχέα τιτρώσκεται, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ χωλοῦνται, καὶ λοξὰ τρώσκόμενα μάλιστα, καὶ τῶν μυῶν αἱ κεφαλαὶ, μάλιστα τῶν ἐν μηροῖσιν.

Nerui quicunq; crassi vulnus accipiunt, vt plurimùm claudos reddunt, præcipuéque si obliquum vulnus fuerit, ac in musculorum capitibus, præsertim fœmorum.

Idem ferè scribitur circa initium lib. 1. de Morb. ἐν μὲν τοῖσι τρώμασι, νεῦρα τὰ παχέα τιτρωσκόμενος ἀνάγκη χωλοῦσθαι, καὶ τῶν μυῶν τὰς κεφαλὰς, μάλιστα τῶν ἐν τοῖσι μηροῖσιν. Præcisi autem nerui qui articulos continent, partium debilitatem, aut claudicationem pariunt. Puncti conuulsiones & dolores intensissimos, vigilias & deliria adferunt, idq; obliquè vulnerati, vt interdum præcidi eos necesse sit. Et in transuerso nerui vulnere maior conuulsionis metus impendet vt scribit Galenus. * Vt autem claudicationis metus est H præsectis ad articulos neruis aut ligamentis, præcipuéque musculorum in fœmore capitibus. Ita νεῦρα τρώματα dicuntur Hippocrati, quæ capita aut fines musculorum maximè neruosorum appetunt. Hîc autem neruos crassiores ligamenta & tendines vocat, vt pluribus docuimus in nostra Hippocratis OEconomia. Est & Prorrh. 2. locus huic sententiæ affinis, ex quo claudicationis periculum prædicendum monet. *Lib. 6. Meth.

Ex vulnere autem ferè mors contingit, si cui vulneratum fuerit cerebrum, aut spinalis medulla, aut iecur, aut septum transuersum, vel cor, aut vesica, aut quædam grandis vena. Mors quoque subit si in arteriam & pulmonem insignes valde plagæ inflictæ sunt, ita vt percusso pulmone, minor sit qui per os prodit spiritus, quàm qui per vulnus excidit. Intereunt verò quibus nerui interiores, siue tenuis aliquis, siue crassus, vulnus acceperit, si plaga transuersa fuerit & magna: quòd si parua & recta, nonnulli periculo eximuntur. Minimè autem ab his vulneribus mors impendet, quæ in corporis partes, in quibus hæc non sunt, aut ab his quàm longissimè absunt, infliguntur.

109 Ἀποθνήσκουσι δὲ μάλιστα ἐκ τῶν τρωμάτων, ἢν τις ἐγκέφαλον τρωθῇ, ἢ ῥαχίτην μυελὸν, ἢ ἧπαρ, ἢ φρένας, ἢ καρδίην, ἢ κύστιν, ἢ φλέβα τῶν παχειῶν. θνήσκει δὲ, κὴν ἐς ἀρτηρίην καὶ πλεύμονα μεγάλαι σφόδρα αἱ πληγαὶ γίνωνται, ὥστε τοῦ πλεύμονος πληγῆς, ἔλασσον περιερχόμενον πνεῦμα κατὰ στόμα γίνεσθαι, ἢ τὸ ἐκπίπτον ἐκ τοῦ τρώματος. θνήσκουσι δὲ καὶ οἱ ἐς τὰ ἐντὸς νεῦρα, ἤν τέ τι τῶν λεπτῶν τιτρωθῶσιν, ἤν τε τῶν παχέων, ἢν ἐπικάρσιος ἡ πληγὴ γίνηται καὶ μεγάλη. εἰ δὲ μικρὴ καὶ ἰθεῖα, περιγίνονται ἔνιοι. ἥκιστα δὲ θνήσκουσιν οἱ τιτρωσκόμενοι ἐν οἷσι ταῦτα μὴ ἔνι τῶν τοῦ σώματος μερῶν, ἢ τούτων προσωτάτω.

Vulnera lethalia & quæ magna ex parte mortem afferunt, ex læsæ actionis præstantia hîc censentur, vt aphorism. 18. libr. 6. Quorum (vt reliquorum etiam morborum) magnitudo, aut in partis affectæ præcellentia, aut propria affectus essentia, aut symptomatum complexu, & facultatis quæ læsum corpus gubernat æstimatione perpendenda est. Prorrhetico secundo vulnera lethalia recensentur quædam ex istis, quorum etiam attributa & differentias in considerationem exhibendas monet, ex quibus de vulneris dignitate æstimandum censet. ' Celsus verò eleganter quænam insanabilia sint vulnera, & quænam difficilem curationem habeant, his verbis complectitur, Seruari non potest cui basis cerebri, cui cor, cui stomachus, cui iocinoris portæ, cui in spina medulla percussa est, cuiq; aut pulmo medius, aut ieiunum, aut tenuius intestinũ, aut ventriculus, aut renes vulnerati sunt, cuíve circa fauces grandes venæ vel arteriæ præcisæ sunt. Vix autem ad sanitatem perueniunt, quibus vlla parte pulmo, aut iocinoris crassum, aut membrana quæ continet cerebrum, aut lienis, aut vulua, aut vesica, aut vllum intestinum, aut septum transuersum vulneratum est. Hi quoq; in præcipiti sunt, in quibus vsq; ad grandes intusq; conditas venas, in alis vel poplitibus mucro desedit. Periculosa etiã vulnera sunt, vbicunq; venę maiores sunt, quoniam exhaurire hominẽ profusione sanguinis possunt. Idq; euenit non in alis tantùm atque poplitibus, sed etiam in his venis quæ ad anum, testiculósq; perueniunt. Præter hæc malum vulnus est, quodcunque in alis, vel feminibus, vel inanibus locis, vel in articulis, vel inter digitos est. Item quodcunque musculum, aut neruum, aut arteriam, aut membranam, aut os, aut cartilaginem læsit. ' *Cap. 26. lib. 5*

ὥστε τοῦ πλεύμονος πληγῆς] Pulmone icto (vt scribit Celsus) spirandi difficultas est, sanguis ex ore spumans, ex plaga rubens, simúlque etiam spiritus cum sono fertur. In vulnus inclinari iuuat, quidam sine ratione consurgunt. Multi si in ipsum vulnus inclinati sunt, loquuntur, si in aliam partem, obmutescunt. Percusso etiam pulmone ceruicis vasa attolluntur (vt scribit ' Paulus) lingua alium colorem assumit, multùm spiritus attrahitur, frigidum appetunt ægri. ' *Cap. 88. lib. 6.*

θνήσκουσι δὲ] Cornarius οἱ ἐς τὰ ἔντερα legit, quam lectionem sequuntur omnes interpretes, & certè vt plausibilior cæteris anteponenda videtur: Etsi publicata lectio etiam tolerari potest, præsertim cùm hîc nulla intestinorum mentio subeat, & crassiora intestina sanatu sint facilia, tenuia verò difficilia, vt scribit * Galenus, etsi periculum facit quodcunque magnum vulnus est, vt scribit Celsus. Neruorum verò (quorum etiam nomine ligamenta & tendines obaudiuntur) transuersa vulnera, maiorem conuulsionis metum faciunt, inflammatione scilicet à desectis fibris ad non sectas communicata, conuulsione autem ab ipsis non sectis excitata. At recta & quæ per longitudinem aut directum fiunt, minori periculo patent. Quod scribitur Prorrh. 2. his verbis, εἰ δὲ ἐνδοιαστὸν εἴη ἀμφὶ τῶν νεύρων ὅπως ἔχοι, ὀξέος μὲν ἐόντος τοῦ βέλεος τοῦ ποιήσαντος, ὀρθὸν τὸ τρῶμα εἶναι ἄμεινον ἐπικαρσίου. Quem locum haud dubiè ita vertit ' Celsus, Si id dubium est, & ex acuto telo plaga est, ea transuersa commodior est. Vitiosi autem sunt codices qui ἐπικαρσίῃ pro ἐπικάρσιος legunt, & legendum videtur. θνήσκουσι δὲ οἱ ἐς τὰ ἐντὸς νεῦρα, ἤν τέ τι τῶν λεπτῶν τρωθῶσιν, aut εἰ ἐς τὰ ἐντὸς νεῦρα, aut εἰ ἐς τὰ ἔντερα. ** Lib. 6. Meth.* ' *Cap. 26. lib. 5.*

ἥκιστα δὲ θνήσκουσιν] Præcipuarum partium dignitatem & periculum subeunt, quæ consensione quadam aut actionis ministerio cum visceribus communicant, pariterq; cùm iis vitalitatem profundunt.

At in vulneribus quæ in supercilium, aut paulò altiùs inferuntur, visus acies obtunditur, & quò vulnus recentius est, eò magis vident. Inueterascente autem aut tardante cicatrice, magis obtundi solet.

110 Τὴν δὲ ὄψιν ἀμαυροῦνται ἐν τοῖσι τρώμασιν ἐς τὴν ὀφρὺν, καὶ μικρὸν ἐπάνω. ὅσῳ δ᾽ ἂν τὸ τρῶμα νεώτερον ᾖ, μάλιστα βλέπουσι. χρονιζομένης δὲ τῆς οὐλῆς, ἀμαυροῦσθαι μᾶλλον συμπίπτει.

Hebescit oculorum acies nonnunquam ex lippitudine, nonnunquam etiam sine hac propter senectutem imbecillitatémve, aut naturâ, aut ex vulnere, aut aliunde contractam. Externæ noxiæ in supercilium, aut anteriorem capitis partem impingentes, oculorum aciem retundunt. Ac quò recentius est vitium, eò minor imbecillitas ferè esse solet. Inueteratum nanq; & longas moras trahens, imbecillitatem auget paulatimq; aciem consumit.

Ex fistulis maximè molestiam adferunt, quæ in cartilaginosis aut carne vacuis locis fieri solent, cauæ sunt, & longiùs excurrunt, assiduéque sanie manant, & in quarum osculo caruncula inest. Faciliùs autem curantur, quæ in mollibus & carnosis locis, & non neruosis oriuntur.

111 Αἱ σύριγγες χαλεπώταταί εἰσιν, ὅσαι ἐν τοῖσι χονδρώδεσί τε καὶ ἀσάρκοισι τόποισι πεφύκασιν, εἰσί τε κοῖλαι, μολυσμῶταί τε, καὶ ἰχωρορροοῦσιν αἰεὶ, σαρκίον τε ἐπὶ τῷ στόματι ἔπεστιν αὐταῖς. εὐθεραπευτότεραι δὲ, ὅσαι ἐν τοῖσι μαλθακοῖσι τόποισι καὶ σαρκώδεσί τε καὶ ἀνεύροισι πεφύκασι.

Fistula vlcus est altum, angustum, sinuosum & callosum, sinúsque malè curatus consequitur. Cuius plura genera & differentiæ, ac curationes ex * Celso, † Paulo & ' Aetio petendæ sunt. Expedita curatio est in fistula simplici, recenti, intra carnem, in mollioribus locis, si neque ad neruos, neque ossa aut interiora procedat. Quæ etiam breues sunt & rectà intus feruntur, & intra carnem desinunt, curatu facillimæ, adiuuatque ipsum corpus, si iuuenile, si firmum est. Inimica contraria his sunt. Nam quæ altiùs penetrant, & transuersæ sunt, aut etiam in plures sinus diuiduntur, aut flexæ, aut tortuosæ, cum difficultate sanantur. Idem quoque iudicium subit vbi ad ossa aut cartilaginem penetrant, aut vbi neutrum horum subest, ad interiora perueniunt. Itemq; si fistula os vel cartilaginem, vel neruum, vel musculos læsit, si articulum occupauit, si vel ad vesicam, vel ad pulmonem, vel ad vuluam, vel ad grandes venas arteriásve, vel ad inania, vt guttur, stomachum, thoracem penetrauit. Ad intestina quoq; ea tendere sæpe periculosum,

** Cap. 28. lib. 5. † Cap. 49 lib. 4. ' Tetrab. 4. ser. 2. c. 55.*

periculosum, sæpe pestiferum est. Quæ vt à Celso eleganter scripta sunt, ita huic loco optimè quadrant, qui haud dubiè mihi suspectus est, nec nisi ex fidelissimis vetustarum membranarum pigmentis, colorem & sanguinem recipere potest. Salebram arguit asteriscus Asulano codici suppositus, & inusitata orationis phrasis. μολοῦωται retinent omnes ferè codices, quos adhuc videre licuit, præter vnum qui μογοῦωται habet facili (vt apparet) lapsu. Regia exemplaria duo μολοῦωταί τι legunt. Quo in erroris tormento quiddam tamen quod laborem soletur eruendum est. Cornarius & reliqui interpretes μολοῦωται pro μολῶσιν aut μολέουσιν, aut μολοῦσι, sumpsisse videntur, cùm procedere dixit, quod idem est ac ad interiora peruenire & longiùs excurrere. Quæ vulgata est & recepta lectio, quámque non illubenter secuti sumus, vt μολεῖσθαι pro μολεῖν vsurpetur, vt ex Æschyli Prometheo annotatum reperitur. Est autem μολεῖν, ἔρχεσθαι, ἐλθεῖν, Hesychio, atque etiam τρέχειν, δραμεῖν, quod est currere. Qua notione accipiuntur fistulæ, quæ altiùs procedunt, cuniculos agunt, & in flexus sinuosos veniunt. Sed μολεῖσθαι poëticum magis est, nec temerè hanc in vsionem vsurpatum. μολοῦωται ergo retineri potest, aut (quod aliquando suspicatus sum) μοθοῦωται ἀντὶ τοῦ μοθεύονται legi. Est enim μόλος & μόθος, πόνος, ac eas fistulas intelligimus, quæ laborem ac molestiam exhibent, & dolore ac tædio grauant. Quo significato μογοῦωται etiam sumendum erit, pro μογοῦσι aut μογέουσι. μόγος nanque πόνον καὶ μόχθον denotat, vnde μογοστόκοι εἰλείθυιαι dicuntur Homero Il. λ. (v. 270.) Quanquam (vt ingenuè fatear) nec dum mihi in hac scriptionis consensione satisfacio, & si licet antestari, locum esse mendosum profiteor. Quòd si locus coniecturis esse potest, quando nunc aliter remediari non datur, μολυραί τι, aut μολοραί τι legi potest. Est enim μολυρὸς & μολορὸς Hesychio, ἀηδὴς, αἰσχρὸς, λυπηρὸς, & molestum, iniucundum impudentem & ingratum significat. Ideóque ad fistulas putrilagine sordidas & odore graues rectè referri potest μογηραὶ etiam scribi potest, hoc est ἐπίπονοι καὶ μοχθηραὶ, quòd laboriosæ sint, graues & molestæ. Verùm etsi hæ coniecturæ propiùs ad scriptionem accedunt & lacunam explere videntur, quia tamen paulò longiùs petitæ sunt, nonnunquam dubitaui & æquius esse iudicaui, (vt pro μολοῦωται μολύνουσι) legatur, & sit μολύνουσι) idem quod μιαίνονται, & saniei corruptelam qua assiduè manant & fœdantur fistulæ, indicet. Sic enim Hipp. libr. de fistulis, abominandum illum fœtorem & execrandam fœditatem quam fistulæ euomunt, & grauitate fastidium afferunt, βδελυγμίην vocat. Sordida enim (vt plurimùm) sunt vlcera, varia excrementorum putrilagine fluentia, & (vt scribit *Galenus) ἀφιστάμενα δι' ἐπιῤῥοὴν περιττωμάτων. Atque haud scio an per μολύνονται fistulæ quæ in ano & podice consistunt, intelligi debeant, quòd μολυνὴ ἡ πυγὴ, hoc est, podex dicatur, quódque huius loci fistulæ operosam valde ac difficilem curationem subeant. Ea igitur lectio in præsentia huic exulcerato loco tolerabilior mihi visa est, dum melior medicina ex fidelioribus codicibus conquiritur, ad quos tanquam æquos iudices iam dudum non sine magna quiritatione prouoco. Etsi non diffiteor quosdam μυλοῦωται legere, hoc est cuniculosæ sunt aut tortuosæ, quòd μύλλον Hesychius κυλλὸν, καμπύλον, σκόλιον, hoc est curuum & tortuosum exponat. Est & μυλοῦσθαι indurari, occalescere, vnde ἐμυλώθη, ἐτυλώθη, ἐσκληρώθη exponitur Galeno apud Hippocratem. Qua notione fistulæ callosæ & induratæ accipi possunt.

Lib. de Tumor. præt. nat.

[512] Τὰ δὲ πρὸ ἥβης οὐ γίνεται νοσήματα, περιπλευμονικὰ, πλευριτικὰ, ποδαγρικὰ, νεφρῖτις, κιρσὸς περὶ κνήμην, ῥοῦς αἱματηρὸς, καρκῖνος μὴ σύμφυτος, λεύκη μὴ συγγενὴς, κατάῤῥους νωτιαῖος, αἱμοῤῥοῒς, μὴ σύμφυτος χορδαψός. τούτων τῶν νοσημάτων πρὸ ἥβης οὐ χρὴ προσδέχεσθαι γενησόμενον οὐδὲν, ἀπὸ ιδʹ μέχρι βʹ καὶ μʹ ἐτέων, πάμφορος ἡ φύσις νοσημάτων ἤδη τοῦ σώματος γίνεται. πάλιν δὲ ἀπὸ ταύτης τῆς ἡλικίης μέχρι ξγʹ ἐτέων, οὐ γίνονται χοιράδες, οὐδὲ λίθος ἐν κύστει, ἢν μὴ τύχῃ πρότερον ὑπάρχων, οὐδὲ κατάῤῥους νωτιαῖος, οὐδὲ νεφρῖτις, ἢν μὴ παρακολουθῶσιν ἐξ ἄλλης ἡλικίης. οὐδὲ αἱμοῤῥοΐδες, οὐδὲ ῥοῦς αἱματηρὸς, ἢν μὴ πρότερον τύχῃ γεγενημένος. ταῦτα μέχρι γήρως ἀπέχεται νοσήματα.

Sed neque ante pubertatem occupant hi morbi, pulmonum inflammationes, laterum dolores, podagræ, renum vitia, varix in tibia, fluor sanguineus, cancer non innatus, albicans vitiligo non cognata, defluxio in spinalem medullam, sanguinis per ora venarum profluuium, tenuioris intestini morbus (quem χορδαψὸν vocant) non à natura insitus. Horum morborum nullus antè pubertatem metuendus est. Ab anno autem decimo quarto ad quadragesimum secundum vsque, natura omnis generis morborum corporis ferax est. Contra verò, ab hac ætate ad annum sexagesimum tertium, neque strumæ fiunt, neque vesicæ calculus, nisi antea occupet, neque in spinalem medullam defluxio, neque renum morbus, nisi ex alia ætate sequantur, neque sanguinis per ora venarum profluuium, neque fluor sanguineus, nisi priùs adfuerit. Atque hi morbi ad senectutem vsq; absunt.

Vt tempestatum, ita & ætatum mutationes, morbi consequuntur. Ac velut omnibus temporibus morbi ferè oriuntur, ita quibusdam tempestatibus aut ætatibus peculiares morbi ferè fiunt, túncque grauant magis. Nam cùm omnibus morbis obnoxia maximè infirmitas sit, æquum est quasdam ætatis partes, corpora maximè tuta, vel periculis opportuna reddere. Non quò nō omni tempore, in omni tempestatum genere, omnis ætatis, omnis habitus hominum per omnia genera morborum & ægrotent & moriantur, sed ꝙ frequentiùs tamen quædam eueniant. Quæ morborum genera pro temporum & ætatum mutatione, cuiq; rectè accommodat Hippocrates lib. 3. aph. Pubertatis autem etsi non est vnus omnium certissimus terminus, vt scribit Galenus, ferè tamen secundo septenario inchoat, & ad annum vigesimum quintum extenditur, vt aph. 28. lib. 3. & 7. lib. 5.

νεφρῖτις] Renum vitia dixi, vt Celsus renum dolores ex Hippocratis aphorism. 3. libr. 3. Galenus renum calculos & obstructiones intellexit. Sic aphoris. 11. lib. 6. per renum vitia, renum calculum peculiariter obaudire videtur Hippocrates. Et author libelli de renum affectuum dignotione, νεφρῖτιν propriè renum calculum significare scribit. Sed & aphor. 6. libr. 6. renum vitia, præter calculum, vlcera & inflammationes intelligi videntur, quæ in senioribus curationem non accipiunt, nec vltra quinquagesimum annum sanescere vidit Hippocrates aphor. 4. sect. 8. lib. 6. Epid. Renum autem calculos iam prouecta ætate & declinante nasci scribit Galenus Comment. 3. in libr. 6. Epidem. eámque ætatem quæ grauis est & constans dicitur per πρεσβύτας intelligi ab Hippocrate aphorism. 6. libr. 6. satis patet: quanquam per πρεσβύτας vltima ætas & totum senectutis curriculum accipi videatur aphoris. 31. libr. 3. vt scribit Galenus. Quam ætatem pulmonum inflammationibus & laterum doloribus opportunam facit Hippocrates.

κιρσὸς περὶ κνήμην] Varix vena est latior & distenta à crasso & flatulento sanguine, vt plurimùm melancholico, interdum quoq; pituitoso. Fit præcipuè in crutibus & testiculis, interdum in imo ventre sub vmbilico, nōnunquam etiam in temporibus, tibiis, & (si Aëtio credimus) in palpebris, & in pulmone lib. περὶ τῶν ὀξέων παθῶν. Varicum in tibiis meminit Galenus Com. ad aph. 21. lib. 6. & author Medici siue Isagoges περὶ κνήμης κιρσοὺς celebrat.

ῥοῦς αἱματηρὸς] ῥοῦν antiqui simpliciter, quem alij ῥοῦν γυναικεῖον vocant, fluorem dicimus, estque φορὰ ὑγρῶν διὰ μήτρας ἐπὶ πλείονα χρόνον, vt scribit author Definit. Medic. ῥοῦς αἱματηρὸς fluor est muliebris sanguineus, quem ἐρυθρὸν vocat Hippocrat. libr. 2. περὶ γυναικείων, maximeq; iunioribus accidere scribit, cuius etiam meminit Aretæus cap. 11. lib. 2. χρον. παθ. σημει. ῥοῦν etiam αἱματώδη celebrat ibidem Hippocr. Sunt autem qui hîc profluuium sanguinis è naribus aut etiam abundè intelligant.

καρκῖνος] Prorrhetic. 2. καρκίνους κρυπτοὺς καὶ ὑποβρυχίους viris attribuit. Sunt autem ξυγγενῆ νοσήματα, (quæ ξυγγένεια vocat Hippocrates Prorrh. 2.) morbi qui cum semine & lacte imbibuntur, & connati aut congeniti dicuntur. In quorum numero hîc cancrum, vitiliginem & ileum ponit. Prorrh. autem 2. hydropem, tabem, podagram, & morbum comitialem. A

λεύκη] λεύκην albicantem vitilignem dicimus, albuginem dixit Gaza. Lepræ & impetiginis est species, quæ Arnobio vitiligo dicitur, qui lepram à Domino in Euangelio curatam, fœdas vitiligines vocat. Sunt autem hæ sanguinis crassi, lenti, melancholici & pituitosi, acrisq; soboles.

κατάῤῥους νωτιαῖος] Videtur defluxio in spinalem medullam hoc nomine intelligi, quæ à capite fertur. Sic enim κατάῤῥους omnem fluxionem quæ à capite in inferiores partes defertur, significat aph. 12. lib. 3. & lib. de aëre loc. & aq. Cornarius defluxum spinalis medullæ dixit, φθίσιν νωτιαίαν intelligens, (de qua agitur lib. 2. de Morbis & lib. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν) aut αὔανσιν. Quam opinionem secutus est Præceptor Hollerius.

αἱμοῤῥοΐς] In constanti ætate & iam prouectis, sanguinis per ora venarum profluuium (hæmorrhoidas vocant) familiare est (aph. 30. lib. 3.) ex atra bile, quando ad venas quæ in sede sunt abundantiùs decumbit. B

χορδαψός] χορδαψὸς [a]Galeno lib. 6, de loc. affect. dicitur, qui cæteris εἰλεὸς, & morbus est tenuioris intestini, ab inflammatione, vel aridi stercoris obstructione ortus, in quo tumor in tenuium intestinorum parte eminet, ita vt videatur intestinum ad chordæ similitudinem conuolutum. Ac videtur χορδαψὸς dici, ἀπὸ τῆς χορδῆς ἅπτεσθαι, quòd qui loco dolenti manum admoueat, videatur chordam tangere, ob tenuioris intestini tensionem. † Areteus χορδαψὸν voluuli speciem facit, cùm ad tormina intestinorum compressio & remollitio, cum magno imi ventris renixu, accessit, aliamque nominis notationem sequitur. Nam velut intestinorum elixationem aut emollitionem χορδαψὸν dictum vult, quasi χορδῆς ἕψησιν. ἕψησις μὲν γὰρ ἡ μάλθαξις. χορδὴ δὲ τῶν ἐντέρων ἐπώνυμον. Quam notationem sequutus est Archigenes apud Aëtium Tetrab. 3. lib. 1. cap. 28. Est etiam χορδαψὸς voluulus Tralliano initio lib. 9. Diocles Carystius apud Celsum, tenuioris intestini morbum χορδαψὸν, plenioris εἰλεὸν nominauit.

[a] Cap. 2. † Cap. 6. lib. 2. περὶ ὀξ. παθ. C

παμφόρος ἡ φύσις] Etsi ὅλος ὁ ἄνθρωπος ἐν γενετῇ νοῦσός ἐστιν (vt scribit Hippocrates) pro ætatis tamen ratione morbis quandoque magis est obnoxius. Et temeritas cùm sit florentis ætatis comes, prudentia senectutis, non mirum est ob vitæ intemperantiam, eam ætatem omnis generis morborum feracem esse. Quod etiam scripsit Hipp. senes magna ex parte iuuenibus ægrotare minus, & Tullius Catone Maiore, faciliùs in morbos incidunt adolescentes, grauiùs ægrotant, tristiùs curantur. Hîc autem comprehenditur iuuentus & virilis ætas, quæ etiam constans dicitur, & ad septimum septenarium peruenit, vt scribit [a]Galenus, quanquam Prorrhet. 2. ad 45. annum extendat, vt hoc loco ad 42. annum, qui sextum septenarium claudit, si modò integra est lectio.

[a] Com. ad aph. 30. lib. 3.

πάλιν δὲ] Ætas media (vt scribit Celsus) tutissima est, quæ neque iuuentæ calore, neque senectutis frigore infestatur.

χοιράδες] Struma pessimus colli morbus, cùm sit vitiosi succi & multi ad superficiem tendentis soboles (vt scribit Galenus) tertiæ ætati familiaris est ex Hippocrate aphorism. 26. libr. 3. Est autem struma glandulosi corporis tumor, ex pituitosiore & frigidiore materia præcipuè consistens, & glandularum indurata inflammatio, Galeno lib. Tumor. præt. nat. D

μέχρι γήρως] Hîc γῆρας pro senio & vltima ætate sumitur, qualiter γέροντες dicuntur Græcis qui in vltima & decrepita ætate sunt constituti, ex aph. 31. lib. 3.

In muliebribus purgamẽtis, quæ ante partus aquosa prodeunt, malum denunciant.

113 Ἐν γυναικείοισι τὰ περὶ τὸν τόκον ἰόντα ὑδατώδεα, κακόν.

Hic locus muliebres locos attingit, & præcipuè quæ ad purgationes spectant. In quibus naturæ quidam ductus est, quem abundè explicat Hippocrates lib. περὶ φύσιος παιδίου. In edendo enim partu, vbi ruptis membranis in lucem prodit, primùm cruenta proluuies quædam, nempe vrina & sudor diffluunt, vt certa naturæ prouidentia os vteri emolliant & lubricent, quò faciliùs irrumpente fœtu dehiscat. Hanc proluuiem (quam rectè vulgus aquas) Hippocrates sanguinem vocat, quòd disruptis tunicarum venis cruor immixtus sit: Medio loco fœtus erumpit. Post quem sanguis crassus & fœculentus effunditur, ac velut excrementum vniuersi sanguinis, qui absumptus est in alimentum fœtus. Hanc saniem crassam & cruentam, ἰχῶρα παχὺν αἱματώδη vocat Hippocrates, & ὕδρωπα αἱματώδη, & simpliciter ἰχῶρα. Hîc igitur τὰ ὑδατώδη intelliguntur, quæ aquosam illam saniem referunt, & ὕδρωψ αἱματώδης ab [a]Hippocrate nuncupatur, & interdum ὑγρὸν simpliciter dicitur. Quæ quidem si reclusis apertisque vteri acetabulis, per quæ loci ipsi cum vtero cohærent veluti nodis quibusdam, affatim effundantur (quod per ἰόντα significari videtur) periculum denunciant, & fœtum mortuum præsagiunt. Quod scribit Hippocrates lib. περὶ ἐπικυήσιος. ἢν πνι αἱ ὠδῖνες περὶ τὸ παιδίον ῥόος πολλὸς αἱματώδης γίνηται αἰωδίνως, κίνδυνος τὸ παιδίον τεθνηκὸς ἀπολυθῆναι, ἢ οὐ βιώσιμον γενέσθαι. Atque hæc rectè huic loco quadrare expositio videtur. At si eiusmodi aquosa proluuies aut vterinæ aquæ ante partum aliquot diebus, aut longè à partu prodeant, difficilem omninò partionem faciunt, & secundarum suppressionem plærunq; minantur. E

[a] Lib. 1. περὶ γυναικ. F

Serpentia oris vlcera in prægnantibus bono non sunt. Ac fortè etiam alui humectantur.

114 Στόματα ἀφθώδεα, τῇσιν ἐπιφόροισιν οὐ χρηστόν. ἄρα καὶ κοιλίαι καθυγραίνονται.

στόματα ἀφθώδεα sunt serpentia oris vlcera ex Celso, fiúntque ex bilioso, feruidiore, & maligno acrioréque succo in fauces irrumpente, qui aluum deorsum cum morsu subiens, ventris perturbationem (quæ vterum gerentibus non parum suspecta est) inferre potest, velut libr. 3. Epidem. in st. pest. Etsi verò ista de manantibus oris vlceribus intelligi possunt, quæ ἄφθαι propriè & verè dicuntur (vt aphorism. 24. lib. 3.) reliquis tamen etiam partibus ἄφθαι attribuuntur. Et ἀφθώντας testes curat Galenus libr. 9. Comp. pharm. κατὰ τόπ. & Paulus libr. 3. cap. 54. Libro quoque de Morb. 2. fistulæ pulmonis ἄφθας celebrat Hippocrat. Et libr. 1. περὶ γυναικείων pudendorum ἄφθας in prægnante curat, quod etiam repetit libr. περὶ γυναικείης φυσ. Atque haud scio an ista de vteri osculo superficiario vlcere affecto intelligi possint, quod στόμα & στόμιον sæpe vocat Hippocrates libris περὶ γυναικείων, & στόμαχον libello περὶ ἐπικυήσιος. Sicque per συμπάθειαν cum recto intestino ac cæteris partibus nutritioni dicatis perenni acrioris humoris transitu, aluus erit profusior. Sunt autem ἐπίφοροι vterum gerentes & vicinæ partui Galeno Comment. 3. in Prorrhetic. cùm scribit, τὰς ἐπιφόρους ἔνιοι μὲν ἤκουσαν τὰς ἐγκυμονούσας ὅσαι πλησίον εἰσὶ τῆς ἐπικυήσεως. ἔνιοι δὲ τὰς ῥᾳδίως συλλαμβανούσας καὶ συνεχῶς κυούσας. Sententiam verò istam à superiore distinximus, codices manuscriptos & interpretes omnes secuti. G

Ex laterum inanitate ad tenue intestinum migrantes dolores, in diuturnis morbis ex abortione, neque admodum purgata muliere, perniciem denunciant.

115 Ἐκ κενεώνων μεθιστάμενα ἀλγήματα ἐς τὸ λεπτὸν ἐν μακροῖσιν, ἐκ διαφθορῆς καὶ μὴ λίην καθαρθείσης, ὀλέθριον.

Innuere videtur ex longis morbis & magna corporis impuritate, diuturnos ilium & tenuis intestini dolores fœtum perdere & abortus facere, velut ægr. 10. lib. 3. Epid. contigit. Aut certè ista ex abortu & defecta purgatione contingere censet, & periculum creare, vt magis sequenti sententiæ congruat. λεπτὸν autem tenue intestinum significat (sub eoque nomine ad mesenterium & hepar H

A & hepar loca comprehendi possunt) aut τὸ πλατὺ καὶ ἱερὸν ὀνομαζόμενον ὀστοῦν, vt scribit Gal. Com. 3. in Prorrh. διαφθορὴ verò idem quod ἀποφθορὰ lib. 6. Epid. & ἀμβλωσιν ac abortum, aut eiectum fœtum denotat.

[516] Τὰ ἐκ τόκου καὶ διαφθορῆς πολλὰ ὀξέως ὁρμήσαντα, ἐπιστάντα, δύσκολα. ῥῖγος ταύτῃσι πολέμιον, καὶ κοιλίης ταραχή. ἄλλως τε καὶ ὑποχονδρίου ὀδυνώδεες.

Quæ ex partu & abortu copiosa celeriter cum impetu feruntur, si subsistant molestiam exhibent. Huiusmodi mulieribus rigor inimicus est & alui perturbatio, præcipuè verò si præcordiorum dolore vexentur.

Partus purgamenta subsistentia variis nec paruis periculis obnoxium corpus reddunt, vt scribit Hippocrat. lib. 1. περὶ γυναικ. in quibus rigorem, horrorem & febrem annumerat. Alui autem turbationem moderatam, qua nigra & graueolentia interdum secedunt, in his probat, vehementem autem & effusam damnat, quæ ipsa purgamenta retineat. Eadem verò & maiora pericula B abortiones subeunt, vt scribit Hippocrat. lib. 1. περὶ γυναικ. καὶ κινδυνεύουσιν αἱ φθείρουσαι μᾶλλον. αἱ γὰρ φθοραὶ τῶν τόκων χαλεπώτεραί εἰσιν. ἢν γὰρ ἢ μὴ βιαίως φθαρῶσι τὸ ἔμβρυον, ἢ φαρμάκῳ, ἢ ποτῷ, ἢ βρωτῷ, ἢ προσθέτοισιν, ἢ ἄλλῳ τινί. βίη δὲ πονηρόν ἐστιν. ἐν γὰρ τῷ τοιούτῳ κίνδυνός ἐστι τὰς μήτρας ἑλκωθῆναι ἢ φλεγμῆναι. τοῦτο δὲ ἐστιν ἐπικίνδυνον.

[517] Τῇσιν ἐπιφόροισι κεφαλαλγικὰ καρώδεα, μετὰ βάρεος γινόμενα καὶ σπασμοῦ, φλαῦρα ὡς ἐπὶ τὸ πολύ.

In vterum gestantibus capitis dolores qui cum sopore, grauitate & conuulsione fiunt, vt plurimùm malo sunt.

Hæc sententia paulò pòst repetitur aliis verbis ex Prorrh. 103. Quod fidem facit huic lectioni quam secuti sumus ex melioribus codicibus manuscriptis & Cornario, cùm vitiosè legatur in publicatis exemplaribus. Ac vitium subolere videtur asteriscus C Asulano codici præfixus.

[518] Ἦσιν ἐκ γυναικείων περὶ τὸ ἄνω καὶ τὸ λεπτὸν πόνοι σύντονοι, κοιλίας καθυγραίνουσιν, ὑπασώδεες. ταύτῃσι περὶ κρίσιν καταφοραί, καὶ ἀδύνατοι κενεαλγικῶς, ἐφιδροῦσι καὶ περιψύχουσιν, αἱ τοιαῦται ὑποστροφαὶ τῇσι πλείστῃσι γινόμεναι μετὰ τὴν ἄφεσιν, ταχέως κτείνουσι.

Quibus ex muliebribus purgamentis dolores intensi ad superiorem ventris partem & tenuius intestinum excitati, aluos humectant, & leuem anxietatem inducunt. His ad iudicationem, in somnum propensiones fiunt, & impotentes ex capitis dolore cum tenuibus sudoribus & perfrictionibus vexantur. Huiusmodi recidiuæ plurimis post remissionem obortæ, celeriter interimunt.

D Siue de menstruæ purgationis retentione, siue de partus purgamentis id intelligatur, symptomata indicantur quæ huiusmodi purgamentorum moram sequuntur. De quibus abundè agitur lib. 1. περὶ γυναικείων, & libr. περὶ γυναικείης φύσιος. τὸ ἄνω verò superior ventris pars intelligitur, in qua restitat huiusmodi proluuies (vnde ἀσιλία & ἄση) etsi in huiusmodi casibus frequenter τῆς νειαίρας γαστρὸς dolores annotat Hippocrates. Capitis autem dolor & ventris subductiones his purgamentis subsistentibus disertis verbis adscribuntur libr. 1. περὶ γυναικείων. Ἄφεσις an morbi remissionem significet incertum est, cùm membrorum exolutionem aut resolutionem, ac τῶν μορίων τοῦ σώματος πάρεσιν indicare possit, velut lib. 3. Epid. in st. pest. vt ἀδυνάτοις respondeat, & membrorum ad motum impotentiam innuat, in quæ huiusmodi abundantia decubuerit, quam etiam ἀκρασίαν τινὰ τῶν μορίων ποιήσασθαι scribit Hip. lib. 1. περὶ γυναικ. Varia autem est hîc scriptio. Quidam enim codices ὑπασώδεες καταφοραὶ iungunt. Sed maluimus post ὑπασώδεες distinguere ex scriptis meliorib. membranis. κεφαλαλγικῶς etiam quidam legunt quos secuti sumus cum Cornario, etsi κενεαλγικῶς legunt publicata exemplaria, qua lectione laterũ inanitatum & τῶν κενεώνων dolores intelligi possunt, quamuis inanium locorum E corporis dolores accipiat Præceptor Hollerius. Non desunt etiam qui κενεαγγικῶς probabili admodum lectione legant, vt quæ ἄφεσιν, ἀδυναμίαν, & ἐφίδρωσιν probè respiciat. Verùm ista de purgamentorum suppressione rectiùs mihi dici videntur, quàm de vasorum inanitione aut vteri apertione, quod tamen facit Doctor Hollerius.

[519] Τὰ μετὰ μυχθισμοῦ ἔξω ἀναφερόμενα πνεύματα, καὶ τῆξις παράλογος, τῇσιν ἐπιφόροισιν ἐκτρωσμόν.

Spirationes suspiriosæ quæ foras educuntur, ac citra rationem facta colliquatio in vterum gerentibus abortiones indicant.

Hîc μετὰ μυχθισμοῦ ἔξω ἀναφερόμενα πνεύματα idem quod paulò pòst τὰ μυχθώδεα πνεύματα significant, & difficilis spirationis genus indicant, quod in ea quæ extra fertur latione intercisum est & interruptum, ac velut offensantem & elisum spiritum habens, in medióque expirationis cursu deficientem velut reuocans, ingeminanti similem facit, & iterato quodammodo spiritu resarcit. F πνεῦμα προσπταῖον ἐν τῇ ἄνω φορῇ aliàs dicitur [a] Hippocrati, aut πνεῦμα προσκόπτον. Magis autem propriè luctuosa suspiria referunt quæ κλαυθμώδεις ἀναπνοαὶ dicuntur Hippocrati aphoris. 54. libr. 6. Atque hæc difficilis spirationis species interrupta & subsistens, in expiratione consideranda, quemadmodum & ea quæ lib. 2. & 6. Epidem. celebratur ingeminata & velut intro reuocata spiratio, ad inspirationem spectat. Conuulsionem autem præsagit elisa huiusmodi spiratio, aut organorum spirationi deseruientium duritiem, resiccationem, & facultatis animalis imbecillitatem, interdum etiam magnum intus conceptũ incendium & fuliginosi recrementi copiam, vt patet in Philisco ac Dromeadæ vxore lib. 1. Epid. & ex Galeno libr. 3. περὶ δυσπνοίας. Est igitur μετὰ μυχθισμοῦ ἔξω ἀναφερόμενον πνεῦμα, & μυχθῶδες πνεῦμα, suspiriosa expiratio, & velut in pueris plorabundis medio suspirio interrupta. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο παντός ἐστι τῷ μετὰ τὸ περὶ διαίτης εἰρημένῳ, πνεῦμα προσπταῖον ἐν τῇ ἄνω φορῇ. ὡς γὰρ εἰς πνέοντές τινες οὐχ ἅπαξ τοῦτο δρῶσιν, ἀλλ' ἡσυχῇ διακόπτουσι τὴν ἐνέργειαν ὁμοίως τοῖς κλαυθμυριζομένοις παιδίοις, οὕτω καὶ ἐκπνέοντες. (vt scribit Galenus) Etsi enim insolens est & noua dictio, nec nisi (vt reor) hoc G præsagio vsurpata in tam celebrata apud Hippocratem spirandi difficultate, neque à Galeno tota de spirandi difficultate tractatione commemorata, potest tamen per ea quæ adscripsimus Galeni verba explicari. Quòd si eiulabundam & gemebundam expirationem intelligimus, aut sonum qui in flentibus exauditur accipimus, iam doloris affectum aliquem exprimi necesse est, neque sola spiritalium instrumentorum motio spectanda est, velut in luctuosa spiratione accidit. Abortionis autem causa non est in prægnantibus huiusmodi suspiriosa spiratio: sed cùm non nisi magnos affectus comitetur, fœtus periculum indicat. Sic etiam repentina extenuatio aut colliquatio in vterum gerentibus, quæ interni alicuius visceris vitio, aut OEconomia naturalis culpa contrahitur, fœtus corruptionem prædicit. Et quod de mammis effertur aph. 37. lib. 5. id de toto corpore dici potest. μαζῶν γὰρ τῶν μετὰ λόγον ἰσχναινομένων corporis imbecillitatem significat [b] Hippocrati, quam facilè abortus sequitur.

[a] Lib. de rat. vict. in morb. acut. & aph. 68. lib. 4. [b] Aph. 28. lib. 2.

[520] Ὀδύνη κοιλίης μετὰ τόκον, ἐπὶ ταύτῃσι πυώδεα καθαίρει.

H Ventris dolor à partu, in his purulenta expurgat.

Indistinctè scriptum videtur præsagium. Neque enim omnis à partu dolor purulenta expurgat, sed qui vel ab vlcere, vel partus purgamentis tardantibus & putrefactis excitatur, cùm & morantes menses purulenti fiant. Cui affectui magnam curam ad-

hibendam censet Hippocrates lib. 1. περὶ γυναικείων. Videtur autem istud superiori annectendum, & de dolore ex abortu, vnde enata sunt vteri vlcera, intelligendum. Omnes tamen quotquot videre licuit codices distinguunt. Aut certè de pituitosis recrementis accipiendum, quæ vbi intestinis aut vtero adhærescunt, & in flatus à calore vertuntur, tormina & tensiones excitant, cocta verò & calore liquata, puri similia existunt & repurgantur. Quod ferè in his videtur, quæ multò grauiditatis tempore pica laborarunt.

Quæ torporis sensu afficiuntur, præcipuéque ad motiones impotentes & perfractæ, circa iudicationem vexatæ, anxietate laborantes, multo & tenui sudore diffluunt, in his aluus effusa malum denunciat.

521 Αἱ ναρκώδεες καὶ μάλιστα ἐν τῇσι κινήσεσι μετ' ἀδυναμίης καταπεκλασμέναι, περὶ κρίσιν ἐνοχληθεῖσαι, ἀσώδεες, ἐφιδροῦσι πολλῷ. κοιλίαι καθυγρανθεῖσαι ταύτῃσι, κακόν.

Incertum est quibus hanc symptomatum collectionem attribuat, quæ frigidorum humorum grauantem abundantiam indicat. Istud tamen videtur (vt cætera) vterum gerentibus, aut quibus menses restitant accommodari. Sunt autem καταπεκλασμέναι ἐν κινήσεσι μετ' ἀδυναμίης, quæ viribus sunt fractis & exolutis, & ad motiones ineptæ aut impotentes, quales sunt extremæ languentes & membris perfractæ, aut delassatæ, humorum copia animalem facultatem opprimente & spiritus vitales exoluente, vt idem καταπεκλασμέναι quod καταπεκλιμέναι, & quæ viribus exolutis prostratæ iacent, significat, non secus ac καταπεκλασμένοι κωματώδεες dicuntur Hippocrati libello περὶ ἐμέτων, qui in Prorrhetico καταπεκλισμένοι κωματώδεες vocantur, & ἔκλυτοι hoc est exoluti & fractis viribus exponuntur Galeno.

Muliebria purgamenta non subsistere vtile, ac fortè ex talibus comitiales morbi oriuntur, partim verò diuturnæ alui subductiones, partim etiam sanguinis per ora venarum profluuium.

522 Τὰ δὲ γυναικεῖα μὴ ἐπιστῆναι, χρήσιμον. ἐπιληπτικὰ ἐκ τῶν τοιούτων, οἶμαι. ἐνίῃσι δὲ ὑποφοραὶ μακραί, ἐνίῃσι δὲ αἱμορροΐδες.

Hæc sententia Hippocrate digna & veritate sua constantissima, siue de statis menstruis purgationibus, siue de partus purgamentis intelligatur. Nam & huiusmodi muliebria remorata maximam noxiam adferunt, vt patet ex Hippocrate lib. 1. περὶ γυναικ. & Galeno lib. 6. de sympt. caus. & lib. 6. de loc. affect. & Comment. ad aph. 57. lib. 5. In vteri autem peruersionibus aut præfocationibus, quæ plærunq; tardatis mensibus fiunt, comitialis morbi symptomata cernuntur, qualia enumerantur libr. 1. περὶ γυναικείων, cùm vterus in hepar aut hypochondria obuoluitur. ἐπ' ἢν δὲ πρὸς τὸ ἧπαρ ἔωσιν αἱ μῆτραι καὶ πᾶσιν ὑποχονδρίοισιν πίπτωσι, καὶ τὰ λευκὰ τῶν ὀφθαλμῶν αναβάλλει, καὶ ψυχρὴ γίνεται. εἰσὶ δὲ αἳ καὶ πελιδναὶ γίνονται. ἢ δὲ καὶ τοὺς ὀδόντας βρύχει, καὶ σίαλα ἐπὶ τὸ στόμα ῥέει, καὶ ἐοίκασι τῇσιν ὑπὸ τῆς ἡρακλείης νόσου συνεχομένοισιν. Idem libr. 2. in vteri procidentia, epileptica symptomata annotat, quæ etiam membrorum contractiones, peruersiones, aut conuulsiones significant. Alui autem diuturna profluuia sæpiùs antea commemorata, & hîc quoque molestiam exhibent, vt satis patet ex libr. 1. περὶ γυναικείων. ἢν δὲ ἐς τὴν κοιλίην ἔλθῃ ἅλες, ἐπειδὰν στάθῃ, ταράξειεν αὐτὴν καὶ οὐχὶ πόρρω. τιμωρέειν δὲ ὡς μὴ ἐκ τούτου διάρροια ἐπιγινομένη στόμαχον φλαύρως ἔχουσι, πονήσῃ μιν. Rursusq; ibidem, ἔστ' ἂν αἱ ἡμέραι πέμπτη ἢ ἑβδόμη, ἔστιν ὅτε ἡ κοιλίη ταράσσεται, καὶ ὑποχωρέει μέλανα, καὶ κάκοδμα κάρτα ἄλλοτε καὶ ὀλίγον, καὶ ὡς οἴνου τρύξ. καὶ ἢν ὑπέλθοι, δοκέει οἱ ῥηΐτερον εἶναι. καὶ μελεδαινομένη ἐν τάχει ὑγιὴς γίνεται, ἢν δὲ μή, κινδυνεύσει διαρροίης αὐτῇ ἰσχυρῆς ἐπιπεσούσης. Fiunt autem alui profluuia diuturna à sanguinis in hepar refluxu, calidique natiui oppressionem indicant & periculo sunt. fieri etiam possunt perenni in aluum & intestina fluxione, ideóque summam naturalium facultatum imbecillitatem denunciare. Quòd ad hæmorrhoidas attinet, solet retenta illa abundantia interdum ad sedem deduci, & per ora venarum effundi. Quod etiam indicauit Galenus Comment. ad aph. 33. lib. 5. & Hippocrat. libr. 1. περὶ γυναικ. cùm menstruam purgationem interdum ad sedem deriuari scribit, etsi id rariùs mulieribus, virginibus verò crebriùs apparere dicit. Et sanè in opere medico non semel reseratis hæmorrhoidibus huiusmodi abundantia vacuari visa est.

Vterum gerentibus præcordiorum dolor malum denunciat, hîc etiam alui euntes & rigore subinde corripi malo est. Ventris dolor, si limosa expurget, in huiusmodi leuius malum indicat. Quæ ex his faciles partus habent, eæ postea vehementer anguntur.

523 Τῇσιν ἐπιφορεούσῃσιν ὑποχονδρίου ἄλγημα, κακόν. καὶ κοιλίαι ταύτῃσι φερόμεναι, κακόν. καὶ ὁ ἐπιρριγοῦν ταύτῃσι κακόν. ὀδύνη κοιλίης ἐν τῇσι τοιαύτῃσιν ἧσσον κακόν, ἢν ἰλυώδεα καθαίρῃ. ᾗσι ῥηιδίως τῶν τοιούτων τίκτεται, μετὰ τόκον διαφορεῖ σφόδρα.

Aluum prægnantibus effundi abortionis periculum denunciat, ex placito 34. lib. 5. Limosa autem excrementa cum ventris & præcordiorum dolore, & rigore qui subinde repetit, viscerum impuritatem, præcipuéque iecoris imbecillitatem significat, vnde deiectiones hepaticæ cum torminibus subeunt. Alleuant autem huiusmodi limosorum & cœnosorum deiectiones, ex quo leuius malum iudicatur. Eæ etsi faciliores ac promptiores ex rigoris concussione habent partiones, postea tamen torminibus grauiter conflictantur, ob collectam viscerum cauo humorum impuritatem. Sic enim tota connecti posse meliùs existimo, quod etiam manu scripti codices faciunt, etsi pro ᾗσι, τῇσι legunt. Quam scriptionem Asulanum exemplar, quia suspectam habet, asterisco notauit.

Quibus prægnantibus tabi opportunis faciei rubor exoritur, hunc stillationes è naribus auertunt.

524 Τῇσι κυούσῃσι φθινώδεσιν, ᾗσιν ἔρευθος ἐπὶ προσώπου γίνεται, αἱ ἀπὸ ῥινῶν ἀποστάξιες τοῦτο ἀποτρέπουσι γινόμεναι.

Malarum rubor succensi & infirmi pulmonis signum ex distillatione serina aut concalfacto capite in tabi obnoxiis, quem iure reuocant & auertunt sanguinis ex naribus stillationes. Malarum quoque cauitatem partus purgamentis retentis rubescere annotat Hipp. lib. 1. περὶ γυναικ. φυσ. & lib. 1. περὶ γυναικ. sublato illuc sanguine, velut vtero erysipelate laborante faciei ruborem adscribit lib. 2. περὶ γυναικ.

Quibus à partu alba prodeunt, & his subsistentibus surditas cum febre & lateris dolor acutus excitatur, eæ in vehementem & perniciosam mentis emotionem incidunt.

525 Ἧσιν ἐκ τόκου λευκά, ἐπιστάντων δέ, ἅμα πυρετῷ κώφωσις, καὶ ἐς πλευρὸν ὀδύνη ὀξεῖα, ἐξίστανται ὀλέθριοι.

Hæc sententia ex Prorrh. 80. petita est, vbi iisdem pene verbis repetitur & à Galeno explicatur.

Prægnantibus salsuginosa, post partum molestias ex albis, mordacibus denunciant. Purgationes huiusmodi duritiem adferunt. In his singultus malo est, & vterorum procidentia, quæ & vnà interficit.

526 Τὰ ἐν τῇσιν ἐπιφορεούσῃσι ἁλμυρώδεα, σημαίνει μετὰ τόκον διέξοδα λευκοῖσιν δακνώδεσιν. αἱ τοιαῦται καθάρσιες ἀποσκληρύνουσι. λὺγξ ἐπὶ τούτοισι φλαῦρον, καὶ πτῶσις ὑστερῶν, καὶ συντείνει.

Salsuginosa

A Salſuginoſa multa collecta prægnanti, poſt partum purgationes moleſtas & mordaces, bilioſas & acres fore præſagiunt, ex quibus interdum vlcera excitantur & vteri indurantur. Sic etiam in ſcirrhum indureſcere ſcribit Hippocrates, ex menſium corruptione & putrilagine, lib. 2. περὶ γυναικείων, & repetit lib. περὶ γυναικείης φύσιος. Et ex huiuſmodi vterorum duritie, facilis eſt in cancrum tranſitus. Scribit nanque lib. περὶ γυναικ. φυσ. & lib. 2. περὶ γυναικ. γυναικὶ ὅταν ὑστέραι σκληραὶ γένωνται, καὶ εἰς τὰ αἰδοῖα ἐξίσχωσι, καὶ οἱ βουβῶνες σκληροὶ γίνωνται, καὶ καῦμα ἐν τοῖσιν αἰδοίοισιν ἐνῇ, καρκινοῦσθαι ἄρχεται). Vt non immeritò apud Hippocratem καρκινοῦσθαι σκληρύνεσθαι exponat Erotianus. Quod ſequitur καὶ πλύσις ὑστερῶν parum cohæret, & rem totam obſcurat. Neque enim video quidnam hîc πλύσις ſignificet, nec quomodo huic loco conueniat. Et certè locus conclamatus videtur, cùm ita ſe gerant omnia exemplaria, vt manifeſtum vitium, nullam autem medelam oſtentent. Aſteriſcum enim vt ſcopuli indicem plæraque præfigunt. Cornarius hoc totum velut nil ad rem faciens prætermiſit. Quòd ſi coniecturæ locus eſſe debet (quandoquidem in tam exulcerato loco nulla alia quàm coniecturæ medela eſt) πλῶσις legi poteſt, vt vteri lapſum & procidentiam intelligas ex calamitoſa mordacium & acrium purgamen-
B torum effluxione, quæ & locorum duritatem & diſtenſionem parit. πλῶσις enim ὑστερῶν & ἔπλωσις adeo familiaris eſt, vt (quod ſcribit Hippocr. lib. 2. περὶ γυναικ.) ἅπασα πρόφασις ἱκανὴ τὰς ὑστέρας παροξῦναι, ἢν ἔχωσί τι φλαῦρον. Quæ etiam ſæpiùs celebratur libris περὶ γυναικ. Poteſt etiam πτύσις legi, aut πτύξις, (quod poſtea Præceptorem Hollerium feciſſe video) & pro vteri ceruicis complicatione aut reduplicatione ſumi, ex qua ſequitur σύντασις diſtenſio aut peruerſio, locorumque duritas, vnde & purgamenta exitu prohibentur, & morborum congeries ſuccedit. Sic lib. περὶ γυναικ. φυσ. & lib. 2. περὶ γυναικ. ἀπόπτυξις τοῦ στόματος τῶν μητρέων Hippocrati celebratur. συντείνῃ quoque exemplaria quædam legunt, vt corrugatum & complicatum vteri oſculum contractio aut contenſio conſequatur: alia etiam συγκτείνῃ habent, quæ hîc ſecuti ſumus.

[527] Ἐς πόδας καὶ ἐς ὀσφὺν συντάσιες ἐκ γυναικείων ἐκπυητικόν, καὶ τὰ ἀπὸ κοιλίης γλίσχρα, δυσώδεα ἐπὶ
C πόνως ἰόντα. πνιγμοὶ ἐπὶ τοῖσι προγεγραμμένοισιν, ἐκπυητικόν.

Ex purgamentis muliebribus ad pedes & lumbos pertingentes tenſiones, ſuppurationes indicant, & viſcoſa graueolentia ex aluo cum dolore prodeuntia. Ex præſcriptis quoque ſuffocationes, ſuppurationes denunciant.

Menſium abundantia retenta & corrupta, interdum ſuppurationes mouet & vteri vlcera. Ex quibus & lumborum diſtenſio aut per ſympathiam cum vtero contractio, & pedum contenſiones aut tumores, quæ ſunt ſymptomata hydropica ex multa cacochymia ſuboriri poſſunt. Quæ etiam interdum vitio totius corporis contingunt, quod indicant graueolentia & putria per aluum cum dolore effuſa. Vteri quoque ſtrangulatus ex iiſdem cauſis, corruptam putrilaginem euoluunt, & ſuppurationes faciunt. Hîc verò τὰ ποικίλα potiùs lego quàm ἀπὸ κοιλίης, ex ſentent. huius Prognoſt. 324. quæ huic valde affinis eſt & longè purioribus verbis ſcripta.

D [528] Τὰ ὑστερικὰ ἐν κοιλίῃσι σκληρύσματα ἐπώδυνα, ὀξέως ὀλέθριον.

Vterinæ ventris duritates cum dolore, celerẽ perniciem denunciant.

Vteri duritates quæ tactu in ventre percipiuntur intelligit, & verè Medicis σκληρώματα dicuntur, quæque velut oneris aut lapidis incumbentis pondus præſeferunt, vt ſcribitur lib. 2. περὶ γυναικ. vbi etiam variæ cauſæ adſcribũtur. Aut certè vterorum inflammationes accipiuntur, cùm ſolenne ſit Hippocrati σκληρύσματα ἐπώδυνα tumores duros & dolentes dicere, quæ οἰδήματα σκληρὰ καὶ ἐπώδυνα vocantur in Progn. Vteri autem inflammatio & doloris acerbitate, & febris vehementia non paruam perniciem minatur. Ideoque ὀξέως ὀλέθριον iunximus, vt mali acerbitatem indicaremus, etſi plæraque exemplaria ἐπώδυνα ὀξέως legunt.

[529] Τῇσιν ἐπιφορεούσῃσιν ἤδη ἀφθώδεα ῥεύματα ἐπώ-
E δυνα, πονηρόν. αἱμόρροος ταύτῃσι κάκιστον.

In vterum iam gerentibus, fluxiones ſerpentia oris vlcera cum dolore excitantes malum denunciant. In his ſanguinis per ora venarũ profluuiũ peſſimum.

Hîc ἀφθώδεα ῥεύματα dicũtur, quæ paulò ante ſent. 515. ἀφθώδεα στόματα, addito cauſæ genere. Huiuſmodi autem fluxiones tabem aut alui profluuium minantur, ideoque abortionis metum afferunt, vt & ſanguinis quodcunque per ora venarum profluuium (αἱμορροΐδας vocant) in grauidis fœtui alimentum ſurripit, præcipueque ſi iam longè progreſſa ſit imprægnatio & fœtus grandior, ex placito 31. lib. lib. 5. Etſi hîc αἱμόρροος quancunque ſanguinis profuſionem, aut etiam ex venis pulmonum ſanguinis eductionem ſignificare poteſt.

[530] Ἧσι κοιλίης ἐπαρθείσης ἐς αἰδοῖον ἔρευθος ἦλθε, γυναικείων λευκῶν ὑγρῶν κατελθόντων ἐξαπίνης, ἐν μα-
F κροῖσι πυρετοῖσι τελευτῶσι.

Quibus in tumorem ſublato ventre, pudendum rubor occupauit, muliebribus purgamentis albis humidis ſubitò procedentibus, diuturnis febribus intereunt.

Vteri tumore cum vlcere aut phlegmone laborantis ſunt indicia, quemque ſæpe cancer occupat, & quo laborantes diuturnis ac lentis febribus tabeſcentes conſumuntur. Ἐξαπίνης autem magnam & confertam purgamentorum putrilaginem denotat.

[531] Σπασμῶν, γυναικείων ἐν ἀρχῇσι φανέντων, πυρετοῦ μὴ ἐπιγινομένου, λύσις.

Conuulſionem, muliebria ſi circa initia appareãt, neque febris acceſſerit, ſoluunt.

Conuulſiones intelligit quibus ſolent mulieres hyſtericæ plærunque eſſe obnoxiæ purgationibus muliebribus remoratis, & quibus procedentibus continuò liberantur, vt ſatis indicat hiſtoria ægr. 11. lib. 3. epid. poſt ſt. peſt. Quòd ſi febre accedente (quæ conuulſiones etiam ſanare poteſt) circa initia morbi purgationes erumpant, eiuſmodi vacuatio maximo malo eſt, cùm ſit ſym-
G ptomatica & morbi, non naturæ, impetu contingat, quod etiam ſæpiùs obſeruare licet in opere medico. Illud igitur πυρετοῦ μὴ ἐπιγινομένου, huic ſuffragatur lectioni quam antea (ſent. 350.) adſcripſimus, quæ ἄπυροι σπασμοὶ legit, aut quæ ex Prorrh. ἀπύρως, eaſque conuulſiones, quæ magnis vteri inflammationibus ſuccedunt, diſtinguit, quibus febres coniunctæ ſunt. ἐν ἀρχῇσι verò conuulſionis initium, aut primùm apparentes menſes, hoc eſt pubertatis tempus, quo primùm menſtrua erumpunt, & comitiales, conuulſiones, aut pueritiæ morbos etiam ſoluunt, vt ſcribit Hippocr. aph. 28. lib. 3. Plinius nanque cap. 4. lib. 28. multa verborum genera, maximeque comitiales, primo coitu ſolui ſcribit, primoque fœminarum menſe.

[532] Οὖρα λεπτὰ ὑπονέφελα ἐν μέσῳ ἐρευμένα, ῥῖγος σημαίνει.

Vrinæ tenues, nubeculam quandam in medio aſſumentes, rigorem denunciant.

Abſurdum eſt nubeculas in vrinis tenuibus rigorem denunciare, neque etiam ſi in medio ſuſpenſæ ſint, ideoque hæc ſenten-
H tia demonſtratione caret, præſtatq; Hip. doctrinam de vrinis in mẽtis notione reponere. Quinetiam phraſis eſt inſolens, & illud ἐρευμένα locũ ſuſpectũ facit. Quod tamen pro μεταλαμβάνοντα ſumpſimus, quòd ἐρευμένον apud Heſiod. μεταλαμβάνοντα exponat Var. neq; huic loco hac notione malè quadrare videatur. Quia aũt infrequens eſt dictio, nõ omninò temerè ἀναιωρευμένα, aut ἑωρευμένα ſcriptũ fuiſſe coniicias, etſi hãc lectionẽ ſuis reſcriptis damnat Gal. Com. 1. in prorrh. Aut certè ὑπονέφελα ἐν μέσῳ ἐρευμένα, idẽ quod

ἐναιωρήματα ἐπινέφελα indicare videntur, de quibus aliàs ſcripſimus. Ἐρευγόμενα etiam pro ἐρευγόμενα, per ſyncopem, legi poſſe aliquando ſuſpicatus ſum, vt ſint vrinæ quæ nubeculas in medio eructant aut effundunt, vt τῆς ἐρυγῆς nomine effuſa quædam copia aut abundantia intelligatur. A

Sanguinis fluxus ſi quarto die oriatur, diuturnitatem indicat, & aluus effunditur, cruraque intumeſcunt.

533 Ἢν ἀπὸ τῆς τετράδος αἵματος ῥύσις γένηται, χρόνια σημαίνει, καὶ κοιλίη καταρρήγνυται, καὶ σκελέων οἰδήματα.

Indiſtinctè admodum prolata eſt iſta ſententia. Neque enim quemnam ſanguinis fluxum intelligat ſatis certum, neque quomodo quarto die exortum ſanguinis profluuium diuturnitatem indicet compertum eſt, quin potiùs iudicationis diſciplinam labefactat & ſubuertit. Neque cuinam affectui iſta accommodentur, ſatis intelligitur. Poſſunt fortaſſis iſta conuulſionibus attribui, in quibus ob frigidam & crudam materiam qua abundant, vrinæ tenues conſpiciuntur, & hæmorrhagia quarto die exorta nihil promouet, quinetiam morbi initio contingens iudicationem irritam facit. In criſeos ratione celebre eſt ex lib. 2. epid. αἱ τεταρταῖαι αἱμορραγίαι, δύσκριτοι. Et τὰ κρίνοντα οὐκ αὐτίκα ἐπιφαινέσθω: etſi morbi quidam, præcipueque ſanguinei, & qui paribus diebus mouentur (idque maximè in iuuenibus) ſalutares habere hæmorrhagias quarto die obſeruantur. Sed quanam ratione iſta in hunc muliebrium morborum ordinem irruperint, ſuperuacaneum eſt quærere, neque quomodo crurum tumor inde, aut alui eruptio ſperetur, niſi hæc ex liberaliore hæmorrhagia contingant. B

In vterum gerentibus capitis dolores cum ſopore & grauitate malo ſunt: forteque huiuſmodi naturæ vnà etiam conuulſionibus quibuſdam ſunt obnoxiæ.

534 Τῇσιν ἐπιφόροισι κεφαλαλγικὰ καρώδεα μετὰ βάρεος γινόμενα, φλαῦρα, ἴσως δὲ ταύτῃσι καὶ ἅμα σπασμῶδές τι ὠφελεῖ. C

Ex Prorrh. 103. diſertis verbis huc traducta ſententia & paulò antea expreſſa. Ideoq; lectionem Prorrhetici ſecuti ſumus, cùm ſint exemplaria omnia vitioſa, & ὠφελέει pro ὀφείλει legant. Poteſt etiam legi σπασμῶδές τι παθεῖν ὀφείλει, quæ eſt Galeni lectio & à Cornario vſurpata.

Quæ ante partionem in modum choleræ morbi affliguntur, faciles quidem partus edũt. Febre autem tentatæ, malignè habent, tum verò præcipuè, ſi quid fauces vexet, aut in febre maligni aliquid appareat.

535 Αἱ προδιαχωρήσασαι τρόπον χολερώδεα περὶ τῶν τόκων, τίκτουσι μὲν ῥηϊδίως. πυρέξασαι δὲ, κακοήθεες, ἄλλως τε κἢν ὀδύνη τι κατὰ φάρυγγα ὀχλῇ, ἢ τι τῶν ἐν πυρετῷ κακοήθων ἐπιφανῇ σημεῖον.

Magnam ventris perturbationem cruda multa & bilem per vomitum ac ſeceſſum excernentem cum ſumma corporis iactatione, interiorum oppreſſione & crurũ conuulſione, velut in cholera morbo, intelligere videtur, quæ partui vicinas terrere non mediocriter debet, idque præſertim ſi cum febre ſit & malignis ſymptomatis, bilioſa acrimonia in venas delata ibique corrupta, non ſecus ac in cholera morbo ex alimentorum inſigni cruditate & corruptione. D

Erumpentia ante partus aquoſa, mala.

536 Τὰ περὶ τῶν τόκων ῥηγνύμενα ὑδατώδεα, φλαῦρα.

Hoc paulò antea expreſſum eſt ſent. 513.

In vterum gerentibus ſalſuginoſę ad fauces fluxiones malum denunciant.

537 Τῇσιν ἐπιφόροισι κατὰ φάρυγγα ἁλμυρώδεες ῥύσιες, πονηρόν.

ἁλμυρώδεις ῥύσιες nunc * dicuntur, quæ paulò antea ἁλμυρώδεα ſimpliciter. *ſent. 526. E

Ante partus ſubinde rigore corripi, & citra dolorem parere, periculum indicat.

538 Τὸ περὶ τῶν τόκων ἐπιρρίγεειν, καὶ τὰ ἀνωδύνως τικτόμενα, κινδυνώδεα.

Rigor ante partum ſubinde corripiens, materiæ agitationem & ad neruos aut ſuperiora tranſpoſitionem indicat, ex qua concuſſus partus faciliùs elabitur. At ſine dolore parere cùm præter naturam ſit, magnum aut fœtui, aut parturienti periculum denunciat. In partu enim dolor eſt totius corporis, præcipuè verò lumborum & coxendicum. διίσταται γὰρ ὀσφύων τὰ ἰσχία, (vt ſcribit *Hippoc.) καὶ φλᾶται ἡ ὀσφὺς ὑπὸ τοῦ ἐμβρύου. * lib. περὶ φυσ. παιδίου. Lib. 1. περὶ γυναικ.

Prægnantibus fluxiones cum ſerpentibus oris vlceribus, malo ſunt. Hæ conuulſionibus, exolutionibus, poſtea perfrictionib. tentatæ, celeriter caleſiunt. Quinetiam prægnantibus moleſtiam exhibent, qui circa tenue inteſtinum contingunt tumores, quales circa extremas vteri oſculi oras, in erectę ceruicis ſpirationis difficultate detentis, eueniunt. Quinetiam fortaſſis huiuſmodi tumores gemellorũ partum prænunciant, aut fortè conuulſiones tumores huiuſmodi indicant.

539 Τῇσιν ἐπιφόροισι τὰ ἀφθώδεα ῥεύματα, πονηρά. σπασθεῖσαι, ἐκλυθεῖσαι, μετακαταψυχθεῖσαι, ἐκθερμαίνονται ὀξέως. ἢ μέντοι καὶ δύσκολα ἀποβαίνει τῇσιν ἐπιφόροισι τὰ περὶ τὸ λεπτὸν οἰδήματα, οἷα τὰ περὶ τὰς ὀχίας τῶν, ἀπολαμβανόμενα ὀρθοπνοίῃσιν. ἆρα τὰ τοιαῦτα οἰδήματα διδυμοτόκεῖ; ἆρα καὶ σπασμῶδες τὰ τοιαῦτα οἰδήματα ποιέει; F

Syndrome eſt empirica, difficilis, ex obſeruatione nata, & demonſtratione carens, quæque quò obſcurioribus vtitur vocibus, eò perplexam magis ſententiam facit. Nam quid per τὰς ὀχίας intelligatur non facilè coniicias. ὀχίας enim omnes hîc aut ὀχέας ferè ſumunt, & ſcrotum intelligunt, quod & ὄχεα & ὄχη dicitur lib. 2. περὶ γυναικείων. ὀχίας tamen cum paſſim legant omnia exemplaria, dubium relinquitur an hîc ὀχίαι idem quod τὸ ὀχίον indicet, quod exponitur Galen. in Exegeſi ἡ περὶ τὸ σόμα τῆς μήτρας ἑλικοειδὴς ἐπανάστασις, flexuoſa circa vteri oſculum extuberãtia, quomodo etiam ſumpſiſſe videtur Cornarius, an verò pro ὀχίῳ in Exegeſi ὀχίαι legendum ſit, vt iſtum locum ſubindicet, & exponendum ſit, αἱ περὶ τὸ σόμα τῆς μήτρας ἑλικοειδέες ἐπαναστάσιες. Neque quòd ad notionem attinet, ſatis eſt explicatum quinam tumores circa huiuſmodi oſculi vuluæ eminentias fieri intelligantur, in ea ſpiratione quæ erecta ceruice obitur detentis, aut quæ huiuſmodi ſpirandi difficultatem inducant. Mihi, ſi quid coniicere licet, tumores ſubindicari videntur, qui in longa tuſſi & magna ſpirandi difficultate, ad genitales partes, velut teſtes aut ſcrotum, iudicationis quadam lege decumbunt. Nota nanque ſatis eſt thoracis cum genitalibus partibus communitas, & ὄρχις οἰδέει ἀπὸ βηχέων, vt ſcribit Hippocr. lib. 2. epid. Quam conſenſionem pluribus locis confirmauimus noſtris in lib. 2. epid. Commentariis. Sic igitur ἐν τῇ ὀχίῳ & in extremis oſculi vteri oris non eſt abſurdum ex longa tuſſis contentione & ſpirandi difficultate tumores fieri, quo in loco etiam ſæpiùs herniæ viſuntur. Quæ ratio magis etiam notionem noſtram confirmabit, qua γυλιῷ apud Hippocratem lib. 2. epidem. vterum indicare proponebamus, vt luculentus vteri cum thorace & ſpiritalibus partibus cõſenſus innoteſcat. Quod autem ſcribitur huiuſmodi tu- G H

A modi tumores circa tenue intestinum enatos gemellorum partum subindicare, id semel obseruatum non temerè in dubium adducitur. Et sanè longè est æquius inde conuulsiones impendêre.

[540] Τὰ μυχθώδεα ἐξαναφέροντα πνεύματα ἐν πυρετοῖσιν, ἐκτιτρώσκονται.

Quæ suspiriosæ spirationes foras educuntur in febribus, abortionis periculum afferunt.

Hoc præsagium suprà scriptæ sententiæ (519) lucem adfert eamque explicat. Hîc enim τὰ μυχθώδεα ἐξαναφερόμενα πνεύματα dicuntur, quæ illic τὰ μετὰ μυχθισμοῦ ἔξω ἀναφερόμενα πνεύματα. Indeque hîc esse legendum fortè coniicias τὰ μυχθώδεα ἐξαναφερόμενα πνεύματα, aut τὰ μυχθώδεα ἐξαναφέροντα πνεύματα, quemadmodū legisse videtur Corn. aut μυχθῶδες πνεῦμα, vt luctuosam expirationē, & eam quæ foras fertur cum suspirio intelligas.

B [541] Φρικώδεσι, κοπιώδεσι, καρηβαρικοῖσι, γυναικεῖα καταῤῥήγνυται.

Horrore subinde tētatis, lassitudine & capitis grauitate conflictatis, muliebres purgationes erumpunt.

Publicati codices hanc sententiam superiori connectunt, & ἐν πυρετοῖσι φρικώδεα intelligunt. Potest & per se accipi, quod faciunt reliqua exēplaria, quæ secuti sumus cum Corn. Et hoc sæpe accidit vt in magna humorū inæqualitate & copia totum corpus degrauante, menses erumpant, interdum natura morbum deponente, sæpiùs verò impetu sibi qua ratione cunq; exitum moliente.

[542] Αἱ περὶ χεῖρα νωθραὶ, κατάξηροι, ἄδιψοι, γυναικεῖα πολλὰ χαλῶσαι, ἐκπυητικαί.

Quæ ad manus contactum torpescunt, peraridæ, sitis expertes, muliebria multa profundentes, pus intrò colligunt.

Ex mensium abundantia & interno vitio tabescentes, arescentes & suppuratas intelligit, quæ febre lenta conflictantur, quas ideò περὶ χεῖρα νωθρὰς vocat, quòd ad manus contactum lenta sit febris, eæque velut tardæ ac torpescentes, totoque corpore quo-C dammodo pigræ ac plumbeæ.

[543] Τὰ ἐξαίφνης λευκὰ καταῤῥέοντα ἐπὶ τρωσμῷ, ἢν ῥιγῇ, καὶ ἐς μηρὸν ὁρμῇ, τρόμος δύσκολον.

Ex abortione vbi alba de repente percurrunt, si rigor aliquis corripiat, & ad femur impetus fiat, tremor molestus subit.

Ex abortu quæ fiunt febres periculi plenæ sunt, præcipuè verò si vteri inflammatio, aut exulceratio succedat, aut quauis alia de causa in fœmur decumbat, quod in vteri tumoribus valde solenne est, vt aphor. 47. lib. 5. Aliôqui ex mucosorum & pituitosorum fluxione, quæ abortionem fecit, in fœmur decubitus, & tremor, materiæ ad superiora reflexu, & à venis ad neruos transpositu, difficilis & calamitosus est. Exemplaria autem publicata ῥήγῃ pro ῥιγῇ legunt. Quæ lectio abortum magis & vlcera suspectat, ideoque plausibilior videtur.

D [544] Τὰ ἀφθώδεα στόματα τῇσιν ἐπιφορεούσῃσι κοιλίας καθυγραίνει.

Serpentia oris vlcera in vterum gerentibus, aluos humectant.

Sæpiùs antea expressa sententia, ex qua & alui profluuium, indeque periculosa abortio suspectatur.

[545] Αἱ δὲ τῶν κυουσέων, προνοσέουσαι περὶ τῶν τόκων, ἐπιῤῥιγοῦσι.

Quæ prægnantes ante partus laborarunt, subinde rigore corripi solent.

Publicatorum codicum lectio valde est implicata, quæ ἤτοι δὲ τῶν κυουσέων habet, & istam sententiam superiori connectit. Quæ etsi referri possunt ad aphthosas illas fluxiones & ferinas, quæ ante partiones prægnantes affligerent, aptiùs tamen distingui videntur & ad prægnantium morbos accommodari, quæ ante partus subinde rigoribus tentantur ex magna humorum inæqualitate &
E viscerum impuritate, quale quid Epicratis vxori contigit. lib. 1. epid. vnde deducta videtur hæc sentētia. Eamq; lectionem sequuntur reliqua omnia exemplaria cum Cornario, & αἱ δὲ τῶν κυουσέων legunt.

[546] Αἱ ναρκώδεες ἐκλύσιες, δύσκολοι μὲν ἐκ τῶν τόκων ἀποβαίνουσι καὶ παρακρουστικαὶ, οὐ μὴν τι ὀλέθριοι. ἀτὰρ καὶ πλῆθος γυναικείων προσημαίνουσιν.

Quæ ex partionibus contingunt exolutiones cum torpore, molestiam quidem exhibent, & mentem emouent, nullam tamen perniciem afferunt. Verumetiam purgamentorum muliebrium abundantiam denunciant.

Quod semel obseruatum, id in exempli authoritatem transferri non debet. Neque huiusmodi exolutiones periculo carent, siue ad motionis impotētiam, siue ad animi defectiones referas. In laboriosis & molestis partionibus, præcipuè si grandiores fœ-
F tus educantur, huiusmodi membrorum exolutiones cum torpore contingunt. Sed quòd mentis emotionem addidit, cerebrum appetitum significat, & exundantem toto corpore vitiosæ & inæqualis materiæ abundantiam, quæ per muliebria purgamenta deducitur.

[547] Αἱ ἐν τόκῳ καρδίην προαλγήσασαι, ὀλίγῳ ὕστερον ἀποβάλλουσι.

Quæ in partu oris ventriculi dolorem antea sensere, paulò post fœtus deponunt.

Hippocr. lib. 1. περὶ γυναικείων in parturientibus crebram spirationem, lumborum dolorem, & oris ventriculi morsum (καρδιωγμὸν vocant) adscribit. Hîc autem ἀποβάλλειν, ἀφιέναι, & fœtum deponere, demittere, excludere & eiicere significat.

G [548] Τὰ φρικώδεα, κοπιώδεα, καρηβαρικὰ, τραχήλου ὀδυνώδεα, γυναικεῖα καταῤῥήγνυσι. προσεικέειν δὲ τὸ τοιοῦτον γινόμενον μετὰ βηχίου ἐπιῤῥιγοῦν.

Horroris & lassitudinis sensus, capitis grauitas cum ceruicis dolore, muliebres purgationes deiiciunt. Quòd si quid huiusmodi circa iudicationē cum tussicula contingat, subinde rigorem adfert.

Istud fidem facit superiorem paulò sententiam (541) rectè disiunctam esse. Quod insuper de tussicula additur, ex obseruatione ductum est, nec satis ad demonstrationem accommodatum.

[549] Ἧσι κόρῃσιν ὀρθοπνοϊκὰ συμβαίνει, ἐν τῇσιν ἐπιφορεούσῃσι, τιτθοὺς ἐκπυοῦνται. γυναικεῖα ἐπιφαίνεσθαι ἐν ἀρχῇ, κακόν.

Quæ puellæ erectæ ceruicis spiratione vexantur, iis vterum ferentibus mammæ pus colligunt. Muliebria purgamenta circa initia apparere, malum.

Ex magna & continua in thoracem & pulmones defluxione, orta huiusmodi spirandi difficultas, partem imbecillam reddidit,
H in quam gestationis vteri tempore deducto sanguine, pus fortasse collectum est, & muliebres purgationes statim ad initia eruperunt. Ex quibus nil nisi fœtus corruptionem aut etiam tabem sperare queas. Potest & in viro maturis puellis suppressa menstrua purgatio huiusmodi erectæ ceruicis spirationem ad superiora recursu adducere, ex quo pars postea imbecillior reddita, suppuratum excepit.

Febres acutas cum mentis perturbatione, in oris ventriculi dolore non bilioso, insania soluit.

550 Τὰ μανικὰ πυρετοὺς ὀξέας ταραχώδεας ἀχόλῳ καρδιαλγικῷ λύουσι.

Ταραχώδεις febres dicuntur in quibus ægri sunt turbulenti, & sine ratione mentis perturbatione vexantur, quod est initium malè affectæ mentis, vt scribit Galenus in Prorrh. Impropria est autem solutionis acceptio, ac potiùs morbi successio, cuius varia aliàs descripsimus exempla. Et hîc insania huiusmodi febres soluit, velut μανίην ἐκστάσις aph. 5. lib. 7. & aliôqui (quod scribit Galenus) vehementes casus in morbis acutis, interdum probas solutiones promouent. Insania igitur febres acutas huiusmodi ita soluit, velut febres ardentes tremoribus ac delirio soluuntur ex aph. 26. lib. 6. Oris autem ventriculi dolor qui sine bile fit, breuem morbum fore indicat, aliôqui appetito cerebro in furorem & vehementem insaniam erumperet.

His quæ non pariunt, ad conceptum sanguinis vomitus prodest.

551 Τῇσιν ἀτόκοισιν αἵματος ἔμετος πρὸς τὸ συλλαβεῖν ὠφελεῖ.

Sanguinis copia interdum fœtum primis mensibus suffocat, ideoque deplenda est, interdum ita vasa implet ac distendit, vt fœtui concipiendo locus non sit. Sanguinis igitur vomitus velut ad causam relatus confert. Sic lib. περὶ ἐπικυήσιος Hippocrates ad conceptum sanguinem detrahendum consulit. γυνὴ ἥτις ἀφικνουμένη ἐς τὰ πέπαυται κυϊσκομένη, φλεβοτομείσθω δὶς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἀπὸ τῶν χειρῶν καὶ τῶν σκελέων. Et lib. περὶ ἀφόρων vt conceptum procuret, brachij sinistri venam aperiendam consulit. Sunt autem hîc ἄτοκοι, non quæ steriles dicuntur, sed quæ vel probè non repurgantur, vt exponit Galenus extremo lib. 3. de difficult. spirandi, vel quæ viri congressu non vtuntur.

Oculorum caligines crebris apparentibus mensibus, soluuntur.

552 Τὰ ἀχλυώδεα γυναικείων συχνῶν ἐπιφανέντων λύεται.

Mensibus restitantibus ex sanguinis impuritate caligo oculis obtenditur & spiritus visorius conturbatur. Quibus erumpentibus ista reuulsione quadam conquiescunt.

Quæcunque mammarum dolore ex febribus vexantur, eas sanguinis concreti spuitio non fœculenta, dolore liberat.

553 Ὅσῃσι γυναιξὶν ἐκ πυρετῶν ἄλγημα τιτθῶν γίνεται, πτύσις αἱμάλωπος οὐ τρυγώδης γινομένη, λύει τοὺς πόνους.

Non magnam fuisse neque admodum corruptam sanguinis concreti copiam eiectam, significat οὐ τρυγώδης adiectum. Neque enim fœculentum, crassum, aut saniosum fuisse suspicandum est. Aliôqui magna sanguinis concreti & fœculẽti reiecta copia, insigne vasorum vlcus indicaret. Mammarum autem dolor humoris ex vtero recursum ex partium consortio præseferre potest, qui potuit sanguinis concreti spuitione depelli. Hîc autem πτύσις αἱμάλωπος, idem quod πτύσις αἱματώδης aut αἱμαλώδης significat, cùm propriè αἱμάλωψ in oculis sugillationem indicet, sitque vt scribit Erotianus, σύλληψις ὕφαιμος ὡς ἐπίπαν ἐκ πληγῆς περὶ τὸν κερατοειδῆ χιτῶνα γινομένη. Asulanus ἐγγενομένη legit, reliqua exemplaria γινομένη.

In mulieribus quæ vteri suffocationibus tentantur, idque sine febre, faciles sunt conuulsiones, quale quid etiam Dorcadi contigit.

554 Οἱ ἐν ὑστερικῇσιν ἀπύρετοι σπασμοὶ εὐχερέες, οἷον καὶ Δορκάδι.

Hoc præsagium ex Prorrh. 119. sumptum, & antea expressum & explicatum.

Quibus ex rigore febris cum lassitudinis sensu adest, in his muliebrium profluuium expectare oportet. Quòd si ceruicis dolor prehenderit, sanguinis è naribus eruptionem fore spes est.

555 Ἦσιν ἐκ ῥίγεος πυρετὸς κοπιώδης, γυναικεῖα καταβέβηκε. τράχηλος ἐν τούτοισιν ὀδυνώδης, αἱμορραγικόν.

Ex Prorrh. 142. sumpta sententia & in hoc præsagium traducta.

Vomitio autem maximè est innoxia, quæ pituita & bile permixta est, dum ne admodum copiosa sit. At synceriores vomitiones deteriores sunt. Viridis quoq; vomitus & niger, & liuidus vitiosus est. Quòd si omnes colores idem vomat, exitiale est. Celerrimum autem exitium indicat liuidus & mali odoris. Mortem quoque adfert ruber vomitus, isque præcipuè si cum maiore conatu & dolore contingat.

556 Ἔμετος δὲ ἀλυπότατος φλέγματος καὶ χολῆς συμμεμιγμένος. μὴ πολὺς δὲ κάρτα ἐμείσθω. τὰ δὲ ἀκρητέστερα τῶν ἐμουμένων κακίω. πρασοειδὴς δὲ ἔμετος, καὶ μέλας, καὶ πελιὸς, πονηρόν. εἰ δὲ καὶ πάντα τὰ χρώματα ὁ αὐτὸς ἐμέοι, ὀλέθριον. τάχιστον δὲ θάνατον σημαίνει ὁ πελιὸς καὶ κακώδης. ἔστι δὲ θανάσιμος ὁ ἐρυθρὸς ἔμετος, καὶ μάλιστα εἰ μετ' ἀνάγκης ἐμέοιτο ἐπωδύνου.

Hæ vomitionis leges ex Prognostico sumptæ sunt. Et si quis incidit vomitus (inquit Celsus) mixtus esse ex bile & pituita debet. Hic autem ἀλυπότατον dixit, quod in Prognostico ὠφελιμώτατον. Cùm nanque vomitus in symptomatum genere censendus sit, eum qui maximè sit innoxius perquàm vtilem esse dicimus. In Prognostico etiam, vt nec admodum copiosum, ita neque admodum crassum esse vult, vt ex eo loco hic rectè καὶ μὴ παχὺς κάρτα. μηδὲ πολὺς, legendum videatur.

πρασοειδὴς] πρασοειδὴς dicitur prasinus & porraceus, qui in porri morem viret, (vt scribit Gal.) nos viridem cum Celso dicimus. Variè autem coloratum & grauem vomitum his verbis damnat ** Celsus, Atque in omni morbo vomitus pestiferus est, qui varius & multorum colorum est, præcipueque si malus in hoc odor sit.

** Cap. 6. lib. 2.

ὁ ἐρυθρὸς ἔμετος] Quemnam intelligat rubrum vomitum est ambiguum. Significari nanque potest croceæ bilis per vomitionem refusio, quæ tamen synceri vomitus nomine censetur. Quòd si sanguinis vomitum copiosum accipit, ex venæ alicuius insigni reseratione, præsens periculum ostentatur, vt antea scriptum est. Eumque hîc quoque subindicare videtur Celsus cùm post cætera de vomitu scribit. Ac sanguinem quoque in febre vomuisse pestiferum est, etsi placitum 37. lib. 7. disertis verbis exprimit.

Corporis æstuatione & inquieta iactatione conflictati, citra vomitum ingrauescentes, malè habent, atque etiam qui vellicantur citra vomitum.

557 Οἱ ἀσώδεες ἀνεμέτως παροξυνόμενοι, κακόν, καὶ οἱ σπαρασσόμενοι ἀνεμέτως.

Prorrheticum est 76. cuius hæc sententia explicationem adfert. Nam cùm ἄση duobus contingat modis (vt scribit Galenus) vno, cùm corporis virtus mole & humorũ copia ita opprimitur, vt nullo statu quiescat, sed omnes figuras mutet: altero, cùm ventriculi os vitiosis humoribus lancinatur, de priore sententiam intelligi vult Galenus. Hîc autem vtrique significato locus est, cùm nauseabundi ventriculi symptomata indicentur. Quod etiam innuit quod scribitur οἱ σπαρασσόμενοι ἀνεμέτως, quibus significantur qui ore ventriculi ex humorum vitio lancinantur & vellicantur.

558 Τὰ

558 Τὰ μικρὰ ἐμέσματα, χολώδεα, ἄλλως τε κἢν ὦ ἀγρυπνέωσιν.

Vomitiones exiguæ, biliosæ, malum denunciant, tum verò præcipue si peruigilio conflictentur ægri.

Diminuta est sententia & ex Prorrhetico 79. restituenda, ideoq; κακὸν addendum videtur, ne quid absurdi affingamus. Huiusmodi verò vomitiones breui phrenitim prænunciant, quam per ἀγρυπνίαν sæpe indicat Hippocr.

559 Ἐπὶ μελάνων ἐμέτων κώφωσις, οὐ βλαβή.

Ex nigris vomitibus oborta surditas, noxia non est.

Author Prorrhetici nigrorum vomitum cum surditate in phrenitidis suspicione sæpe coniungit, istaque symptomatum connexio non leuiter affectum cerebrum indicat, tantumque abest vt bono sit, cùm potiùs vehementem & furiosam insaniam denunciet, humore retorrido & exasſato iamiam appetito cerebro. Quòd si tale quid vacuationis ratione & criseos munere contingat, interdum salutare est, velut in Epicratis vxore lib. 1. epid. verùm id est rarissimum exemplum.

560 Οἱ κατὰ μικρὰ ταχὺ χολώδεες, ἄκρητοι ἔμετοι, κακόν, ἐν ὑποφορῇ πλείονι καὶ ὀσφύος ἀλγήματι συντόνῳ.

Vomitus parui & frequenter repetẽtes, biliosi, synceri, mali sunt in copiosiore vẽtris subductione & intenso lumborum dolore.

Vomitiones biliosæ, syncer æ, paucæ & crebræ damnandæ sunt, ob magnam bilis & corruptelæ copiam, quæ etiam sua acrimonia intestina lancinat & lumborum dolorem facit, non secus ac ἐν χολώδεσι ἀκρήτοισι διαχωρήμασι ὀσφύος ὀδύνην ponit in Prorrh. ἐν ὑποφορῇ autem legunt exemplaria publicata pro ὑποφορῇ, facili lapsu, quæ vox huius Præsagij authori familiaris est. Etsi ὑποφορῇ humorum corruptelam & proluuiem aluo refusam subindicare potest.

561 Τὰ ἐξ ἐμέτων ἀσώδεα, κλαγγώδεα, ὄμματα ἐπίχνουν ἴσχοντα, μανικά. ὀξέως μανέντες θνήσκουσιν ἄφωνοι.

Vbi ex vomitu anxietudo occupat, vox stridula est, oculi puluere obsiti, insania portenditur, ac tales vehementi insania correpti, voce defecti intereunt.

Hæ duæ sententiæ ex Prorrh. 17. natæ sunt, in vnamque coalescunt. ἐπίχνουν autem ἐπίπαγον χνοώδη (etsi varia scriptione) exponit Galenus in Exegesi, & concretum puluisculum aut lanuginem significat, vt sint ὄμματα ἐπίχνουν ἴσχοντα, oculi puluerulẽti, squalidi, & puluere veluti lanugine ac sorde quadam obsiti, quod per nimium æstum iter facientibus præ intensa siccitate accidit, & in insanientibus, aut ex ardentibus febribus marcescentibus inspicitur. Insaniam igitur eamque non leuem, sed vehementem & furiosam portendi non est absurdum, & ex siccitate & vitalitatis resolutione, cum vocis defectu interitum. Hoc autem loco vniuersalem doctrinæ complexionem habet, quod in Prorrhetico Hermozygis coniugis nomine insignitum, ex obseruatione enatum apparet, ideoque non temerè coniunximus ex publicatis exemplaribus, etsi quædam cum Cornario separant. Exemplaria omnia, tum scripta, tum publicata, κλαγγώδεα ὄμματα iungũt, vitiosè tamen, vt satis apparet, cùm κλαγγώδεα ad vocem stridulam referatur, & voci destinatorum instrumentorum siccitatem denotet, vt in Prorrhetico κλαγγώδης φωνὴ dicitur. Demetrius tamen Epicureus κλαγγώδη ὄμματα ex hoc loco legisse videtur, & εὐκίνητα interpretari, vt satis constat ex Erotiano, qui eum hac in re grauiter hallucinatum existimat. Quinetiam (si modo vera est lectio) hunc locum indicare videtur Erotianus, cùm κλαγγώδη exponit, etsi ad vocem referre oportet, vt satis ex Prorrhetico patet, & ex his quæ hoc modo scribit Erotianus. ὁ γὰρ τῶν ὀμμάτων εἴρηται κλαγγή, ποιά τις ἐστὶν ἐκφώνησις, ὁποίαν μάλιστα ἐργάζεται ἔμετος ἀσώδης. ἔστι δὲ ἡ ἀπαρχομένη ἀπὸ βαρείας ἐν λήγουσα εἰς ὀξύ, ὥσπερ ἀπαυδώντος τινός. Vt satis appareat ex hoc loco in Prorrhet. legendum esse, τὰ ἐξ ἐμέτου ἀσώδεα, κλαγγώδης φωνή, vt etiam admonuimus in nostra OEconomia.

562 Ἐν ἐμέτῳ διψώδεα ἐόντα, ἄδιψον γενέσθαι, κακόν.

In vomitu eum qui siti prematur sitis expertem esse, malum est.

Istud delirium ac phrenitidem prænunciat, & ex his Prorrhetici locis pendet. δίψα παραλόγως λυθεῖσα ἐν ὀξέσι, κακόν. Et, ἄκρεα ἐν ἀμφότερα ταχὺ μεταπίπτοντα, κακόν. καὶ δίψα ἐν αὐτῇ πονηρόν. Et, τὰ ἐν φρενίτισι πυκνὰ μεταπίπτοντα, σπασμώδεα.

563 Ἐν ἀσώδεσιν ἀγρύπνοις τὰ παρ' οὖς μάλιστα.

In angore & peruigilio vexatis, ad aures abscessus maximè obueniunt.

Hæc sententia ex Prorrh. 157. desumpta apparet, eumque in modum mihi reponenda videtur, & si in exemplaribus valde discerpta est. Cornar. illud ἐν ἀσώδεσιν ἀγρύπνοις superiori sententiæ iungit, quò plenior phrenitidis spes fiat. Reliqui codices hanc cum sequenti simul iungunt. Sed etsi abscessuum ad aures non satis firma spes sit, quòd & alia signa (qualia scribit Galenus in Prorrh.) in considerationem adhibenda sint, constat tamen integram istam esse ex Prorrh. sententiam.

564 Τοῖς ἀσώδεσι κοιλίης ταραχώδης ἐπίστασις, διὰ ταχέων ἐξανθεῖ οἷα κωνώπων κεντήματα, καὶ ἐς ὄμματα δακρυώδης ἀπόστασις ἔρχεται.

In anxietate laborantibus cum alui turbulẽta suppressione, celeriter velut culicum puncturę in cutem erumpunt, & ad oculos lachrymosus abscessus procedit.

Ambigua valde sententia & ex obseruatione nata. Incertum nanque est num de abscessibus ad aures ista intelligantur, quod facit Cornarius. In quibus significandis magnam facit spem alui suppressio, faciei rubor, & humentes oculi, qualia per τὰ παρὰ προσώπου sæpe intelligit huius Præsagij & Prorrhetici author. Hîc ergo τὰ κωνώπων κεντήματα, τὸ προσώπου ἔρευθος καὶ ὄγκον παρὰ φύσιν indicabit. Oculi autem lachrymosus abscessus, τῶν ὀφθαλμῶν ὑγρότητα. Quæ sunt sursum repentis materiæ & ad superiora abscessuum significationes. Mihi tamen magis arridet vt de anxietate per se laborantibus, absque parotidum significatione, ista intelligantur. Nam cùm ἄση (vt sæpe diximus) oppressarum corporis virium, aut vitiosi humoris os ventriculi lancinantis symptoma sit, quod in malignis febribus sæpe visitur: non mirum est ebullientis materiæ feruorem, in cutem prorumpere, & velut culicum morsus papularum speciem præseferre. Quæ indubitata sunt certæ malignitatis indicia. Potissimùm autem in cutem efferuntur aluo suppressa, & materia intro exagitata, cuius vapores sursum sublati & condensati, in oculos facilè deriuant. Quæ autem hîc κωνώπων κεντήματα dicuntur, ἀναδήματα vocat lib. 7. epid. & hos culicum morsus ac puncturas in Pherecyde ac fullone in Syro valdè suspectas habet. Cæterùm hîc κοιλίης ταραχώδεος malim quàm ταραχώδης, quod tamen legunt omnia exemplaria, tum publicata, tum manu scripta.

565 Ἐπὶ ἀκρήτοις ἐμέτοις λυγμός, κακόν. κακὸν δὲ καὶ σπασμός. ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τῇσιν ὑπερκαθάρσεσι τῇσιν ἐκ τῶν φαρμακείων.

Ex synceris vomitionibus singultus malus est, mala quoque conuulsio. Quinetiam idem existimãdum est in immodicis purgationibus, quæ ex medicamẽtorum potionibus fiunt.

Ex placito 3. lib. 7. & 3. lib. 5. æstimationem sumit hoc presagium. Vbi κακόν, vt illic etiam, θανάσιμον significat. Extrema verò pars ex aph. 4. lib. 5. & 41. lib. 7. notionem accipit.

566 Οἱ μέλλοντες ἐμεῖν, προσιαλίζουσιν ἔμπροσθεν.

Qui vomituri sunt, iis antea os crebra saliuatione impletur.

πτυαλίζειν significat Galeno τὸ πτύειν πολλάκις, ἢ πληροῦσθαι συνεχῶς πτυέλου τὸ στόμα, & per crebram sputationem, aut oris saliuationem indicat, quæ vomitum instantem prænunciat. Quod his verbis significat Galenus in Prorrh. simulque eius rei causam indicat. καὶ μέντοι & φαίνεται πληρούμενον σιάλου λεπτοῦ τὸ στόμα τοῖς μέλλουσιν ἐμεῖν, διὰ τὴν κοινωνίαν τῶν χιτώνων, ἑνὸς ὄντος αὐτοῦ συνεχοῦς, τοῦ τε τὸ στόμα πᾶν ἔνδοθεν ὑπαλείφοντος τῇ φάρυγγι, καὶ τοῦ κατὰ τὸν στόμαχόν τε καὶ τὴν γαστέρα. & διὰ τοῦτο ὅτι τὸ κάτω χεῖλος, εἰς ἔμετον ὁρμῶντος τοῦ σώματος τῆς γαστρός. ἐνδείκνυται γὰρ ἡ αἴσθησις τοῦ χείλους, δάκνεσθαί τε καὶ ἀποσπᾶσθαι καὶ κλονεῖσθαι τὸ ἐκτεταμένον ἀπὸ τοῦ σώματος ἐπὶ τὸν γαστέρα χιτῶνα. Harum porrò sententiarum distinctio ista longè melior visa est, quàm quæ publicatis codicibus contestata est.

Ex epoto veratro conuulsio exitium adfert.

[567] Ἐπὶ ἐλλεβόρῳ σπασμὸς, ὀλέθριον.

Placitum est 1. lib. 5. quod repetitur in Epist. περὶ ἐλλεβορισμοῦ.

In omni superflua purgatione, frigus cum sudore exitiale. Et inter hæc qui subinde vomunt, & siticulosi sunt, malè habēt. Qui verò anxietate laborant cum lumborum dolore, iis aluus humectatur.

[568] Ἐπὶ πάσῃ καθάρσει πλεοναζούσῃ, ψύξις μεθ' ἱδρῶτος, ὀλέθριον. καὶ οἱ ἐπεμεμέοντες διψώδεες ἐν τούτοισι κακόν. οἱ δὲ ἀσώδεες ὀσφυαλγέες, κοιλίην καθυγραίνουσι.

κάθαρσις φαρμακείην significat, vt τὸ καθαίρειν φαρμακεύειν exponit Galenus Comm. 4. in lib. de rat. vict. in morb. ac. & in Prorrh. In redundante igitur & superflua medicatione, refrigeratio cū sudoribus syncopas minatur, tādemq; etiam exitium ex calidi natiui extinctione & solidarum partium dissolutione. Quòd si præterea creber adsit vomitus & sitis, magnam oris ventriculi exolutionem ac vitium à medicamento factum indicatur. Possunt & ista de insanientibus & phreneticis malè affectis intelligi, qui ad medicationes malè habent, vt patet ex Prorrh. quos sæpe per ἐπανεμέοντας μέλανα, διψώδεας, & ἀσώδεας intelligit Prorrhetici author, quòd in huiusmodi ventriculus ac illius osculum bile redundet. Sic quoque lib 4. de rat. vict. in morb. acut. διψώδεας purgatione tētari vetat. Quod sequitur, οἱ δὲ ἀσώδεες, potest per se intelligi & de his accipi quibus acri humorum vitio & malignitate vellicatur ventriculi os, cuius per intestina deposito, morsus, lumborum vellicatio & dolor sentitur. Sed tunc αἱμώδεις faciunt, idq; citra vomitum contingit. Quod interdum insanientibus attribuitur, præsertim si nigra aluus profundat, vt scribitur in Prorrh. & antea quoque hoc Præsagio expressum est.

Ex epoto veratro prærubrorum & nigrorum purgationes vitiosæ. Virium exolutio cum talibus mala est.

[569] Αἱ ἐξερύθρων, μελάνων, ὑπὸ ἐλλεβόρου καθάρσιες, πονηραί. καὶ ἔκλυσις δὲ μετὰ τούτων, κακόν.

Veratrum vtranq; bilem purgat & pituitam Mesueo, sed vomitiones, strangulatus, & conuulsiones accersit exolutionesque, vt scribit Hippocrates ἐν τῷ περὶ μανίης λόγῳ. Violenta autem & periculosa est purgatio, quæ syncopas & animi defectiones, aut nimia concussione ac vi sanguinem etiam elicit. Quod euenit non rectè exhibito veratro, nec antea emollito aut præparato corpore, vt docet Gal. Com. 1. in lib. 6. epid. Nam propter nimiam distensionem ac vellicationem, aut vehementem concussionem (quam μοχλείαν ἰσχυρὰν vocat Galenus & Paulus) à veratro excitatam, vas aliquod rumpitur, & sanguis exhauritur. Quod etiam ab effera & vehementiori cuiusuis medicamenti vi contingere etiam potest.

Epoto veratro rubra, spumantia, pauca, vomitione reiicere iuuat. Duritias tamen facit, & magnas puris intrò collectiones eximit. Qui verò talia vomitione refundunt, pectoris præcipuè dolore conflictantur, & in rigoribus crebrò & tenuiter exudant, testes in tumorem sublatos habent. Quo in casu subinde rigent, & graciles euadunt.

470 Ἀπὸ ἐλλεβόρου ἐμέσαι ἐρυθρὰ, ἀφρώδεα, ὀλίγα, ὠφελέει. ποιέει μέντοι σκληρύσματα, καὶ ἐμπυήσιας μεγάλας ἀφίστησιν. εἰσὶ δὲ οἱ τοιαῦτα ἐμέοντες ἄλλως τε καὶ στῆθος ἐπώδυνοι, καὶ ἐν τοῖς ῥίγεσιν ἐφιδροῦντες, καὶ ὄρχιας ἐπαίρονται. τούτων παρεσχημένων, ἐπιρριγοῦσι καὶ ἰσχναίνονται.

ἐρυθρὰ hîc vt antea, sanguinolenta intelliguntur. Sumi etiam possunt biliosa, quæ ex russo ad rubrum accedunt, qualis est bilis vitellina crassa, quæ deiectiones rubentes facit, qualia antea quoque huius præsagij author annotauit, ἐρυθρὰ διελθόντα περὶ κρίσιν ὠφελέει. σκληρύσματα verò quænam hîc intelligantur non satis perspicuum. Possunt tamen ea ad corporum soliditatem & duritiem referri, quæ ad veratri purgationem antea emollienda & præparanda sunt cum humorum attenuatione, ex Hippocr. præscripto, quò ductilia ad distensiones & vellicationes reddantur, aliòqui periculū fore ne in concussionibus contracta, propter duritiem rumperentur, aut distorquerentur, quod scribit Gal. Com. 1. in lib. 6. epid. Has igitur in conuulsionibus distortiones, quæ malè exhibito veratro contingunt, ὅταν (vt scribit Galenus) ἀποθλῶνται διὰ τὸ σκληρὸν ἐν τοῖς σπαραγμοῖς ὁ καθαιρόμενος, σκληρύσματα vocare videtur. Aut certè σκληρύσματα τὰ σκληρὰ & quæ κατεσκληκότα in Exegesi exponit Gal. sumi possunt, vt σκληρύνεσθαι σκελετεύεσθαι, quod est resiccari, arefieri, rigere ac durescere, quòd veratrum crebrò sumptum rigiditatem inducat. Quod sequitur, καὶ ἐμπυήσιας μεγάλας ἀφίστησιν, admodum est obscurum & insolens, ac (si modò lectio vitio non caret) suppurationes magnas eximere aut inhibere veratrum significat, quòd inueteratis, diuturnis, ac deploratis morbis, & quibus spes ex aliis præsidiis adempta est, veratrum exhibeatur, vt scribunt Paulus & Galenus, Sed sanè pus intrò colligentibus veratro abstinendum est, & μὴ διδόναι ἐπὶ ἐμπύων præcipit Hippocrates, & lib. de rat. vict. in morb. acut. disertis verbis suppurationis causas excludit. Quod effecit vt existimarim aliquando hîc legendum esse, καὶ ἐμπυήσιος μεγάλης ἀφίστησιν, meliore phrasi, cuius opinionis me necdum pœnitet, vt sit sensus, veratrum à magnis intrò collectis suppurationibus auocare, abducere, auertere aut dehortari. Reliqua sunt difficilis vomitionis & angusti thoracis, ac nimiæ in vomitu contentionis symptomata. Antea autem huius præsagij prima pars aliquo modo expressa videtur, sed illîc ἀφρώδεα συχνὰ, non ὀλίγα, legitur.

Crebrò repetentes iisdem perseuerantibus casibus vomitiones, ad iudicationem nigra vomitione refundunt. Quinetiam tremulos ægros faciunt.

[571] Αἱ πυκναὶ διὰ τῶν αὐτῶν ὑποστροφαὶ ἐμετώδεες περὶ κρίσιν μέλανα ἔμετον ποιέουσι. γίνονται δὲ καὶ τρομώδεες.

Aliter antea expressa est hæc sententia (sent. 122.) & explicata. Potest etiam hoc præsagio vehemens insania subindicari, quòd illîc nigrorum vomitum, & tremulos ægros sæpe annotet huius Præsagij & Prorrhetici author, præcipuè verò vomitu, & pessimis cum eo perseuerantibus casibus. Hic autem ὑποστροφαὶ ἐμετώδεες dicuntur, quæ antea αἱματώδεες.

Sudor optimus sanè qui febrē die iudicatorio tollit. Vtilis autem & qui alleuat. Malus verò frigidus, & vbi caput duntaxat & ceruix insudat. Nam & temporis diuturnitatem, & periculum denunciat.

[572] Ἱδρὼς ἄριστος μὲν ὁ λύων τὸν πυρετὸν ἐν ἡμέρῃ κρισίμῳ. χρήσιμος δὲ καὶ ὁ κουφίζων. ὁ δὲ ψυχρὸς καὶ μοῦνον περὶ κεφαλὴν καὶ τράχηλον γινόμενος, φλαῦρος. καὶ γὰρ χρόνον καὶ κίνδυνον σημαίνει.

ὁ κουφίζων] Alter sudoris gradus hîc vtilitatis, in Progn. bonitatis indicaturam habet. κουφίζων autem, ὁ ἀποδεικνύων τὸν ἄνθρωπον εὐπετέστερον φέροντα τὸ νόσημα, dicitur in Prognostico.

A ὁ δὲ ψυχρὸς] Hîc omittitur medius ordo sudorum qui mediocriter mali sunt, quem ex Prognostico sumas licet. Frigidorum autem sudorum alij sunt gradus in Prognostico, & hîc duobus modis frigidus sudor damnatur, qualiter libello περὶ κρισίων repetitur, ex placito 37. & 42. lib. 4. Celsus * multum sudare, maximeque frigido sudore, mali morbi signum esse scribit. Idem, vbi frigidus sudor inter febres non acutas, circa caput tantùm & ceruices oritur, malum longius tempus habiturum significat. At sudorum tractatio plena est & absoluta in Prognostico & libello περὶ κρισίων, vnde ista sunt in hoc præsagium traducta. Præcipua autem sudoris laus est, vt & die critico febrem finiat, & toto corpore diffundatur, ex placito 36. & 56. lib. 4. Celsus † etiam sudores improbat non per totum corpus æquales, quique febrem non finiant. Et, vbi febre non quiescente corpus insudat, morbum longius tempus habiturum †† scribit. *cap. 4. lib. 2. †cap. 4. lib. 2. ††cap. 5.

573 Ἱδρὼς δὲ ψυχρὸς, ἐν ὀξεῖ μὲν πυρετῷ, θανάσιμος, ἐν πρηϋτέρῳ δὲ, χρόνον σημαίνει.

B Sudor autem frigidus, cum acuta quidem febre, exitium, cum mitiore verò, diuturnum fore morbum significat.

Ex placito 37. lib. 4. expressa sententia, nisi quòd χρόνος hîc, μῆκος νόσου significat. Et frigidus sudor in acuta febre pestiferus est * Celso. *cap. 6. lib. 2.

574 Ἱδρὼς ἅμα πυρετῷ γινόμενος ἐν ὀξεῖ, φλαῦρον.

Sudor vnà cum febre, acuto morbo vrgēte, malus.

Prorrh. 58. aliter paulò scribitur, vbi copiosus sudor in febre acuta damnatur. Et Celsus, acuto morbo vrgente, multùm sudare, mali morbi signum esse scribit. Et aph. 42. lib. 4. & 63. lib. 7. sudor copiosiùs fluens, siue frigidus, siue calidus, damnatur.

575 Οὖρον ἐν πυρετῷ λευκὴν ἔχον καὶ λείην ὑπόστασιν ἱδρυμένην, ταχεῖαν ἄφεσιν σημαίνει. Ταχεῖαν δὲ καὶ τὸ ἐξ ἀκρίτου λίπος ἴσχον τι ἐξιδανεύμενον. Τὸ δ' ὑπέρυθρον, καὶ τὴν ὑπόστασιν ἔχον ὑπέρυθρόν τε καὶ λείην, πρὸ μὲν τῆς ἑβδόμης γινόμενον, ἑβδομαῖον ἀπολύει. μετὰ δὲ τὴν ἑβδόμην, χρονιώτερον, ἢ πάντως χρόνιον. Τό, τε ἐν τετάρτῃ λαβὸν ἐπινέφελον ὑπέρυθρον, ἑβδομαῖον ἀπολύει, τῶν λοιπῶν κατὰ λόγον ἐχόντων. Τὸ δὲ λεπτὸν καὶ χολῶδες, καὶ τὸ μόλις γλίσχρον, ἔχον ὑπόστασιν καὶ τὸ μεταβάλλον ἐπὶ τὸ βέλτιον, καὶ χεῖρον, χρόνιον. ἐπὶ πλέον δὲ τοῦτο ἐπακολουθοῦν, ἢ περὶ κρίσιν χρόνων γινομένων, οὐκ ἀκίνδυνον.

C Vrina in febre album & læue depositum habēs sedimentum, celerem liberationem denunciat. Celerem quoque quæ diluta indiscretam quandam habet pinguedinem. Quæ verò aliquantulum rubet, subrubrum habet sedimentum & læue, si quidem ante septimum diem appareat, septimo die solutionem fore designat, post septimum autem tardiorem, aut planè diuturnam. Et quæ quarto die subrubrā nubeculam capit, septimo die liberat, dum reliqua pro ratione habeant. Tenuis autem & biliosa, & ægrè lentum habens sedimentum, & quæ in meliùs ac deteriùs commutatur, temporis diuturnitatem postulat. Quòd si istud diutiùs perseuerat, aut ad iudicationem temporis longinquitas requiratur, periculo non vacat.

D Vrinarum ista speculatio (qua non alia toto hoc Præsagio relucet amplior aut copiosior) etsi ambiguè consarcinatā habet texturam, plena tamen est varietatis & doctrinæ, fereque quicquid ad vrinarum cognitionem passim in Hippocratis monimentis est dispersum, & in artis opere diligenter obseruatum, id totum velut in vnum corpus, ad eam facultatem huc confertur. Plenior verò huius doctrinæ absolutio, tanquam regula ex Prognost. petenda, vnde multa huc sunt translata.

τὸ ἐξ ἀκρίτου λίπ.] Vrina diluta & aquosa, inter tenues reposita, raras habet probitatis notas, nisi ex maioris & minoris collatione. Valde igitur perplexus est hic sensus, & quamnā pinguedinem intelligat non est facilè explicatu. Mihi tamen intelligi videtur concreta illa & continua vrinæ superficies, qualis lacti aut iusculo refrigerato superinducitur, & χαῦς Græcis dicitur, quòd sit veluti in vetulis rugosa quædam cutis superficies, quæ & in salubribus signis, & coctione firmata visitur, vt scribit Galenus lib. 4. salubrium. ἐξ ἀκρίτου autem continuam & non diuulsam rugosam illam superficiem esse vult, non separatam, aut velut guttis respersam, velut in colliquationis signis contingit, & oleosas vrinas repræsentat. Eaque superficiei velut pinguedinis continuatio, firmum naturæ concoquentis robur indicat. Aliòqui non video quanam ratione supernatans pinguedo vrinas probas reddat. Potest etiam accipi, τὸ ἐξ ἀκρίτου ἐξιδανεύμενον οὖρον, vrina, quæ ex confusa & returbida subsidit ac conquiescit, dum natura coctionem procurante, terreum ab aqueo calore secernitur, aut quæ ex confusa, hoc est, crassa, grumosa, pauca, diluta redditur, id est tenuis & copiosior, qualis laudatur aph. 69. lib. 4. Eadem quoque pingue quiddam, lentum & adiposum supernatans habere potest, in specie quidem, & quale quid modò indicauimus, non autem veram pinguedinem exprimens, quæ sanè toto genere prȩter naturam est, & σύντηξιν significat.

F τὸ δ' ὑπέρυθρον] Ex Prognostico & præcipuè ex aph. 71. lib. 4. facilis est huius loci explicatio. Illud autem, τῶν λοιπῶν κατὰ λόγον ἐχόντων idem quòd in aphorismis, καὶ τ' ἄλλα κατὰ λόγον, significat, & reliquorum signorum quæcunque futuram iudicationem prænunciant, in consilium rationem adhiberi postulat, eorumque significationem per reliquas excrementorum notas exquiri vult. Ac velut in vrinis, ita in alui inferioris deiectionibus & sputi reiectionibus, ac reliquis criticis significationibus, ad iudicationem omnia respondere oportere significat.

τὸ δὲ λεπτὸν καὶ χολῶδες] Hîc videtur tenues & crudas vrinas ostendere, & quæ morbum protendunt, & ad concoctionem temporis longinquitatem desiderant, tum quæ sæpiùs mutantur, & inconstantes sunt, modoque puræ emittuntur, modò etiam sedimentum aliquod læue deponunt, quæ quidem ex Prognostico diuturniorem morbum significant. Hoc autem loco τὸ χολῶδες οὖρον dicit, quod in Prognostico πυῤῥὸν, ex bilis flauæ quantitate, aut vbi syncera vrinæ permiscetur, & abundè croceo colore vrinam tingit. Rufam aut fuluam dicunt: Celsus * rubram, quòd impensè colorata sit, vocat. Quod verò biliosæ huiusmodi vrinæ nullum

G aut paucissimum habeant sedimentum (vt scribit Galenus) τὸ μόλις γλίσχρον additur, ideoque sanè ad ὑπόστασιν retulimus, quanquam aliter videatur legisse Cornarius, non tamen absimili sensu. Et quam ægrè lentam ac viscidam subsidentiam hîc intelligimus parcam aut paucam dicere potuimus, tum quòd rei notioni optimè congruat, tum quòd etiam in eam rem γλίσχρον reponatur. Postremò quod sequitur, ἐπὶ πλέον δὲ τοῦτο ἐπακολουθοῦν, hunc mihi sensum habere videtur. Vrinas varias & tenues si diutiùs perseuerent, morbusque protrahatur, & ad iudicationem temporis longinquitatem requirat, periculo non vacare, metuendumq; ne sæpe antequam spatio maturescat, hominem rapiat, quod etiam ex Prognostico Celsus expressit. De variis autem vrinis & inconstantibus scribitur libello περὶ κρισίων. ἐν οἷσι πυρετοῖσι αἱ μεταβολαὶ ἴσχει τὸ οὖρον, χρόνον τι σημαίνει, καὶ ἀνάγκη τὸν ἀσθενέοντα μεταβάλλειν καὶ ἐπὶ τὰ χείρω, ἢ ἐπὶ τὰ βελτίω. Quod etiam repetitur lib. 4. de rat. vict. in morb. acutis.

*cap. 6. lib. 2.

576 Ὑδατῶδες δὲ καὶ λευκὸν διατελέως ἐν χρονίοισι, δύσκριτον γίνεται, καὶ οὐκ ἀσφαλές.

H Diluta verò & alba in diuturnis morbis perseuerans, difficilem & non securam iudicationem facit.

Huiusmodi vrinæ aquosæ & albæ, quæ dilutæ dicuntur, tenues sunt, vt scribit Galenus, & summam indicant humorum cruditatem facultatisq; naturalis imbecillitatem, ideoque exitiales sunt Hippocrati in Prognostico. De his scribitur libello περὶ κρισίων.

ἦν ἀρχόμενα οὖρα μὴ ὅμοια ᾖ, ἀλλὰ γίνηται παχέα ἐκ λεπτῶν, ἢ παντελῶς λεπτά, δύσκριτα καὶ ἀβέβαια τὰ τοιαῦτα.

In vrinis nubeculæ, albæ quidem & quæ infimum locum tenent, vtiles sunt, rubræ verò, nigræ ac liuidæ, molestiam exhibent.

577 Νεφέλαι δὲ ἐν οὔροισι λευκαὶ μὲν καὶ κάτω, λυσιτελέες. ἐρυθραὶ δὲ καὶ μέλαιναι, καὶ πελιαὶ, δύσκολοι.

Aliter scribitur in Prognost. vbi & nubeculas ἐμφέρεσθαι, hoc est, per vrinam inuehi scribit, nigras autem solas vitiosas esse dicit, vbi & liuidas comprehendit.

In præcipitibus morbis periculum denunciat vrina biliosa, neque aliquantulum rubra, & quæ hordei tosti non exactè moliti crassioribus frustulis similia habet sedimenta, alba, & quæ colore ac sedimento variat, præcipueq; in iis quæ ex capite fiunt defluxionibus. Perniciem etiam præsefert, quæ ex nigra in biliosam tenuem transit, & quæ sedimentum habet diuulsum, quæq; ex his quæ densata per vrinam feruntur, quod subsidet habet aliquantulum liuescens & limosum. Ac fortasse ex his quidem præcordia dextra dolor occupat, aut ex virore pallescũt, aut abscessus ad aures cum dolore excitantur. In his paulò pòst effusa aluus periculum denunciat.

578 Κινδυνῶδες τῶν οὔρων ἐστὶ τὸ χολῶδες, μὴ ὑπέρυθρον, ἐν τοῖσιν ὀξέσι, καὶ τὸ κριμνῶδες, λευκὰς ἔχον ὑποστάσιας, καὶ τὸ ποικίλον χροιῇ καὶ ὑποστάσει. καὶ μάλιστα τοῖσιν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ῥευματισμοῖσι. κινδυνῶδες δὲ καὶ τὸ ἐκ μέλανος μεθιστάμενον ἐς λεπτὸν χολῶδες, καὶ τὸ ἐξ ὑποστάσιος διεσπασμένον, καὶ τὸ ἐκ τρυφιώδεος ὑποστάσιν ἴσχον ὑποπέλιον, ἰλυώδεα. ἆρα ἐκ τοιούτων ὑποχόνδριον ὀδυνῶνται; δοκέω δεξιόν. ἢ καὶ χλωώδεες γίνονται, καὶ τὰ παρ' οὖς ὀδυνώδεες. τούτοισιν ἐπὶ βραχὺ κοιλίη καταρραγεῖσα ὀλέθριον.

κριμνώδεες ὑποστάσιες quænam sint ostendit Galen. Commẽt. in Prognost. vbi candicantia etiam huiusmodi sedimenta damnantur, & copiam crudæ, incoctæ, & flatuosæ materiæ significare scribitur. Est vbi magnam materiæ inæquabilitatem, pituitæ crudæ & crassæ pertinaciam, internique incendij vehementiam huiusmodi sedimenta denotant, & morbi longitudinem difficilemque liberationem faciunt, vt patet ex aph. 31. lib. 7. & Philisco, Sileno, Philini & Epicratis vxore lib. 1. epid. Colliquationis quoque & æstuantis incendij periculum denunciant huiusmodi vrinæ, vt scribit Gal. lib. 1. de Cris. & Comm. 5. in lib. 6. epid. Ac de iis abundè scripsimus nostris in lib. 1. & 3. epid. annot.

ἢ τὸ ποικίλον χροιῇ] Vrinæ inconstantes & variæ, variæ quoque affectas naturæ vires & ingentem materiæ inæqualitatem indicãt, pro cuius qualitate & copia, modò erigitur, modò etiam natura deprimitur. Quod in capitis defluxionibus manifestò percipitur, in quibus vrinæ pro fluxionis modo & copia sæpiùs tenues, interdum etiam paulò coloratiores & magis concoctæ apparent.

καὶ τὸ ἐξ ὑποστάσιος διεσπασμένον] Noua phrasis quæ sedimentum diuulsum indicat & inæquale, ingensque naturæ inæqualitas denunciatur ac turbatio à flatuoso spiritu, qui naturam distrahit & materiæ continuitatem dissipat, & in altum subuehit, vnde sæpe huiusmodi vrinæ nigræ & tenues cum contentis diuulsis ac dispersis phrenitidem & delirium denunciant, vt satis videre est ex historiis epid. præcipuè ægr. 13. 14. & 15. lib. 3. epid. post st. pest.

καὶ τὸ ἐκ τρυφιώδεος] Insolens est dictio & inter obscuras reposita, tantumque ab Hippocrate hoc Præsagio & lib. 7. epid. in Philistide vsurpata. τρυφιῶδες autem οὖρον intelligi videtur vrina quæ contenta densata & compacta quædam innatantia habet, & veluti quædam sublimamenta grumosa, conferta & densa, ex multa materia cruda & flatulenta. τρυφιῶδες explicat Galenus ἐν γλώσσαις, ἔχον ἐμφερόμενά τινα πεπηγότα, παρὰ τὸ τρέφεσθαι, ὅ ἐστι πήγνυσθαι, quemadmodum & τρυφώδης Hesychio παχώδης significat. Ac huiusmodi vrina crebrò videtur in periculosis morbis ex magna crudæ materiæ succensæ & agitatæ copia, ac videntur referre, quæ Hippocr. ἐναιωρήματα στρογγύλα, διεσπασμένα dicuntur, fereque conuulsiones ac deliria portendunt, magnumque intrò conceptum incendium agitationemque significant. Quod apparet ex pluribus epid. historiis, præcipuè ægr. 1. & 8. lib. 1. & ægror. 3. & 4. lib. 3. & ægr. 11. lib. 3. post st. pest. Compacta igitur illa per vrinam sublata, materiam crassam, flatulentam, agitatione & incendio commotam sursumque subuectam denotant, fereque tales vrinæ nigrescunt ex incendio, & perniciem præseferunt, viscerumque effœtam virtutem ac resolutionem quandam, maximè verò hepatis, vt ex annotatis historiis cuiuis liquidò patet. Nec sanè mirum est in tam maligna humorum complexione, tantoque viscerum cauo concepto incendio, visceris alicuius inflammationem adesse, ac præcipuè dextri, cuius intrò inclinationem & contensionem adscribit in Philiste lib. 3. epid. velut splenis tumorem in Philisco libr. 1. epid. Subsidentia autem limosa & subliuescens inde existens, exassationem & torrefactionem indicat. Atq; si modò vera est hæc scriptio, istam mihi interpretationem iure quodam sibi vendicare videtur. Sed Prorrhet. 156. vnde huius sententiæ extremum deductum est, ἐκ στροφώδεος legitur, & Galenus ex Dioscoride & Capitone ἐκ στροφωδέων agnoscit, & στροφώδεα οὖρα dici scribit, τὰ ἔχοντα τινὰ ἐν αὐτοῖς ἐμφερόμενα πεπηγότα, παρὰ τὸ διαστρέφεσθαι, ὅ ἐστι πήγνυσθαι, γεγονότος τοῦ ὀνόματος. Vnde satis apparet apud Galenum τρυφώδεα οὖρα ex Dioscoridem & Capitonem legisse, aut eandem esse notionem apud eum τοῦ τρυφώδους & στροφώδους οὔρου, quòd ex eodem ferè significato pendeant, παρὰ τὸ τρέφεσθαι quod coalescere, cogi ac densari, aut velut concrescere significat. Sic enim Eustathius τρέφεσθαι πήγνυσθαι interpretatur, Galenique lectionem vitiatam esse apparet ex hemistichio Homerico Iliad. secundo, v. 903. Indeque eas vrinas intelligi, quæ crassamenta quædam in vrina velut contorta, densata, compacta, & conglobata habent contenta, ex conferta quadam materia & intenso calore concreta. χλοώδεες porrò (sic enim ex melioribus codicibus leg. existimo, cùm Germanica exemplaria χολώδεες legant) dicuntur qui ex virore pallescunt, καὶ ὅσοι ἐκχλοιοῦνται καὶ χλωραίνονται. χλοῦς enim, χλωρότης, καὶ χλοιώδες, χλωρὸν significat vt scribit Galenus, & nos sæpiùs τὸ ἐκχλοιοῦσθαι ex Hippocrate exposuimus, præcipueque lib. 2. epid. quod magnam viscerum impuritatem & insigne humorum vitium sequitur, & in Prorrhetico per ἐκλύεσθαι designatur, nisi vocis affinitate vitiosa est scriptio. Aluus autem effusa periculum intentans, ægri alicuius obseruationem ob oculos ponit, in quo naturæ quidam impetus ad aures humores sustulit, sed facultatis naturalis imbecillitate & viscerum corruptela irritata excretio perniciem attulit.

Vrinæ de repente præter rationem parum concoctæ, vitiosæ sunt. Ac in totum quæ in morbo acuto vrina præter rationem cocta est, vitium denotat. In his quoque malo est prærubra efflorescentia contenta atque æruginosa. Alba verò effusa & perspicua vrina mala est, præcipuè in phreniticis apparens. Mala quoque quæ post potionem celeriter meitur,

579 Οὖρον ἐξαίφνης παραλόγως ἐπ' ὀλίγον πεπαινόμενα, φλαῦρα. καὶ ὅλως τὸ παραλόγως πέπον ἐν ὀξεῖ, φλαῦρον. φλαῦρον δὲ καὶ τὸ ἐξέρυθρον ἐκ τούτων ἐπανθίσμα ἰῶδες κατεχόμενον. λευκὸν δὲ καὶ καταχεόμενον διαφανὲς, οὖρον, πονηρόν. μάλιστα ἐν φρενιτικοῖσιν ἐπιφαίνεται. πονηρὸν δὲ καὶ τὸ μετὰ ποτὸν ταχέως διουρούμενον,

καὶ μάλιστα

A καὶ μάλιστα πλευριτικοῖσι καὶ περιπλευμονικοῖσι. πονηρὸν δὲ καὶ τὸ πρὸ ῥίγεος ἐλαιῶδες οὐρούμενον. πονηρὸν δ' ἐν τοῖσιν ὀξέσι καὶ τὰ χλοιώδεα μὴ ἐπὶ χροιῇ ἐόντα.

præsertimq; in lateris doloribus & pulmonis inflammationibus. Mala etiã quæ ante rigorem oleosa redditur. Malæ quoque & in acutis morbis, & quæ ex viridi pallescunt, nec in colore persistunt.

Vt parum metuenda sunt mala quæ præter rationem eueniunt, ita & valde suspecta bona sunt quæ temerè & subitò leuant, ex aph. 27. lib. 2. Et caput est in tota iudicationis tractatione celeberrimum, τὰ ἀλόγως ῥαστωνήσαντα φιλυπόστροφα. Sic & vrinæ quæ repente ac præter rationem, hoc est nullis consequentibus solutionis signis, aut die iudicatorio non ante significatis, suspectæ sunt, & morbi reuersionem aut difficilem iudicationem denunciant. Natura nanq; motiones statis temporum circuitionibus & momentis exercet, quòd scribit Gal. lib. 1. de dieb. decret. B ἡ γάρ τοι τῆς φύσεως κίνησις γίνεται μετ' ἐν περιόδοις πεπηγμέναις. Et, πεπηγμένον τι χρῆμα ἐστὶν ἡ φύσις, ἐπειδὰν κρατῇ τῆς ὕλης, αἱ ἀναλογίαις τισιν ὡρισμέναις, καὶ περιόδοις πεπηγμέναις αἱ κινήσιες αὐτῆς γίνονται. Quod appositè dixit Hippocrates initio lib. περὶ χυμῶν. οἱ πεπασμοὶ ἐκ τῶν χρόνων. Atque hæc interpretatio optimè huic loco mihi quadrare videtur, & magnam Prorrh. 59. lucem afferre. Quod quidem variè dissipatum, ex hoc loco vel facile restitui potest. Nam & illîc Galenus ex vetustis exemplaribus πέπονα agnoscit & totus locus critica signa malè decernentia damnat, vt δίψα παραλόγως λυθεῖσα, & ἱδρὼς πολὺς μὴ λύων τὸν πυρετόν, satis indicat. Nec sanè video quomodo hîc ἐπίπονα οὖρα subsistere possint, etsi ea retinet in Prorrh. Galenus. Nec quæ de concoctis vrinis adfert, huic loco conueniunt, qui satis est per se perspicuus, nec πέπονα οὖρα simpliciter damnat, sed quæ ἐξαίφνης & παραλόγως, & iudicij seriem subuertunt. τὰ δὲ κρίνοντα ἐπὶ τὸ βέλτιον, μὴ αὐτίκα ἐπιφαινέσθω, vt scribitur libr. 2. epidem. In hunc autem ferè sensum scribitur libro περὶ κρισίων. αἱ πεπάνσιες τῶν οὔρων κατὰ μικρὸν ἐκπεπαινόμεναι, ἐν τοῖς κρισίμοις ἐὰν πεπανθῶσι, λύουσι τὴν νοῦσον.

C καὶ τὸ ἐξέρυθρον ἐκ τούτων] Prærubræ vrinæ efflorescentias æruginosas continentes quænam sint non facile est cognitu. Videntur autem intelligi valdè rubentes vrinæ, permixta multa sanguinis incocti copia, ex renum aut magna facultatis naturalis imbecillitate, in quibus supereminent biliosa quædam, & velut in ambitu spumantes efflorescentiæ ex bile incendiosa & prærubra enatant. (Est enim ἐπάνθισμα Galeno Comment. 1. in Prorrh. τὸ ἄνθος ἄνωθεν ἐπικείμενον.) Quales in hepatis aut viscerum inflammationibus cum insigni obstructione videri possunt, in quibus vrinæ saturato rubore nigricantes ex bile incensa, & in ambitu ex viridi flauescentes apparent, & in arquatis sæpe conspiciuntur, vt in Hermocrate celebrantur lib. 3. epidem. Illîc enim rubræ vrinæ impensè rubras adumbrare videntur, vt diximus, & hîc prærubræ ponuntur, quas in Prorrh. rubras simpliciter dixit. Eiusmodi ergo vrinæ cùm naturalis facultatis aut renum imbecillitatem summam indicent, magnumque intus incendium denotent, vnde bilis ista adustio oritur, meritò vitium præseferunt. Neque verò hîc nobis necesse fuit Galeni interpretationem ex Prorrh. sequi, neque κατεχόμενα οὖρα subsistentes aut retentas vrinas dicere æquum videtur, cùm longè petita videatur notio, neque hîc ἐπίπονα οὖρα D intelligantur, neque τὸ μικρὰ ἐπιφαίνεσθαι τῆς στάξιας addatur. ἐκ τούτων autem ad vrinas ipsas in genere retuli, non ad concoctarum vrinarum species, cùm prærubræ vrinæ serosi humoris & incocti magnam copiam præseferant: etsi de fugacibus concoctionis signis & de concoctionis leuitate aut inconstantia ista dici possint. Adeo difficilis est & inexplicata obscuræ dictionis notio, & vbi ad æquitatem res deducitur, æquanimiter toleranda explicationis dissensio, in tanto præsertim præcipitio, aut tam lubrico opere.

διαφανὲς οὖρον] Ex aph. 72. lib. 4. locus hic explicationem sumit, & quod sit διαφανὲς οὖρον in Sileno abundè diximus lib. 1. epid. Celsus cap. 4. lib. 2. & Plin. cap. 6. lib. 28. dilutam vocant, cùm albam iungant & Hippocratis aphorismum interpretentur, ea tamen aquosam explicat. Et hîc καταχεόμενον effusam vrinam, velut exundantem, aquosam ac dilutam referre videtur, aut certè καταχεόμενον διαφανὲς rectè iungi potest.

καὶ τὸ μετὰ ποτὸν] Magnum naturalis œconomiæ vitium & contentricis facultatis imbecillitatem, internarumque partium nu- E tricationi deseruientium, ac præcipuè hepatis ac renum exæstuantẽ intemperiem denotat, quæ statim post potionem vrina redditur, aut vini aquei & tenuis exuperantem potum. Quod additur de pleuriticis ac peripneumonicis, partium internarum phlegmonas designat, in quibus (vt scribit Gal.) sola salus in virium robore est posita. In his etiam vrina potioni concolor naturalis facultatis imbecillitatem indicat, non secus ac alui profluuium perniciem significat aph. 16. lib. 6.

ἐλαιῶδες οὐρούμενον] Oleosarum vrinarum gradus ac denunciationem fusissimè aperuimus nostris in lib. 1. & 3. ep. Annotat. & ex veterum ac recentiorum decreto eas ostendimus exæstuans incendium præseferre, pro caloris tamen modo & coloris intensione, perniciem aut eleuare aut exaggerare. Quæ tamen oleosæ ferè omnes vrinæ veteribus adeò suspectæ fuerunt, vt non leue colliquationis aut exæstuantis incendij periculum denunciarent, vt satis ex historiis epidemion patet, in quibus oleosæ vrinæ miserabiles solicitarunt exitus. Quod certè nos non parum mouet, cur hîc ante rigorem oleosas vrinas vitiosas censeat. An quòd postea & iam obita iudicatione eas periculo vacare suspicetur? Rigorem nanque pro iudicatione & ea quæ rigorem sequitur libe- F ratione sumere videtur. Mihi certè æquius videtur, vt oleosas vrinas intelligat, quæ tota natura, & colore & consistentia oleum referunt, & ἐλαιώδη οὖρα à recentioribus dicuntur, easque ex veterum præcipueque Hippocratis decreto in totum damnet & prauas censeat, siue ante iudicationem, siue postea apparuerint, siue febrem præcesserint (quod tamen vix fieri posse videtur) siue eam comitentur, quod sæpiùs contingit. Eoque modo rigor febrilis insultus significationem præbet, & quod sequitur, πονηρὸν δ' ἐν τοῖσιν ὀξέσι, huic è diuerso respondere videtur, & propiùs ad oleosas vrinas refertur, quæ certè in morbis acutis funestæ admodum animaduertuntur ex historiis epidem. præcipuè ægrot. 11. & 12. lib. 1. & 14. & 16. lib. 3. post st. pest. Quæ postea sequuntur, καὶ τὰ χλοιώδεα, non parum negotij facessunt. Mihi videntur intelligi vrinæ quæ ex viridi pallescunt, biliosi & æruginosi succi permixtione, qui oleosas vrinas facit & repræsentat. Quæ tamen pro materiæ modo, aut caloris temperatione, remissionem aut intensionem accipiunt, quæ ex colore æstimatur. Vt enim oleum ipsum vnius neque coloris, neque naturæ est, ita & oleosæ vrinæ quædam ad candidum vergunt exoluto pallido, & ἐλαιώχροα recentioribus, colliquationisque rudimentum designare dicuntur: quæ- G dam etiam biliosi humoris vberiorem copiam & exassationem maiorem caloris intensione referunt, & ἐλαιοφανῆ vocantur, colliquationisque incrementum prædicunt: iisque duobus oleosarum vrinarum generibus rectè ista accommodari posse videntur, cùm certum sit ex biliosi & æruginosi succi feruore ac torrefactione, ex viridi pallescentes vrinas fieri. Quæ si colorem pro febris & incendij magnitudine, & materiæ copia intendant, iam in viridantes & nigricantes transeunt, & oleum ipsum tota natura repræsentant, verè quæ ἐλαιώδη recentioribus appellantur, & colliquationis vigorem præseferunt. Quas superiora verba denotasse videntur, vbi propriam significationem accipiunt, & ἐλαιώδη rectè dicuntur. Sic μὴ ἐπὶ χροιῇ ἐόντα in colore non persistentes aut perseuerantes accipiuntur, quæ colorem pro incendij & biliosi humoris moderatione modò remittunt, modò intendunt, non autem ex viridi iam ferè nigricantem exactè retinent, quales tota natura oleosæ, & quæ perfectæ colliquationis statum, vt priores rudimentum & incrementum, indicant. More autem suo facit huius præsagij author, nec satis exactè signorum dignationem æstimat, cùm par vtrisque damnationis decretum assignat, etsi longo inter se interuallo ac veluti quibusdam gradibus H dissentiunt. An quòd oleosæ omnes vrinæ iure quodam suspectæ sunt, & cùm colliquationem proponant, nullos, quamuis leuiter progressæ sint, contemnendos exitus faciunt. Possunt etiam τὰ χλοιώδεα simpliciter accipi de vrinis quæ biliosi humoris exustionem præseferunt, ideoque ex viridi pallescunt, neque tamen colore incendium satis produnt, neque in eodem perseuerant,

quales interdum phreniticis apparent. Possunt & dici quæ non in colore aut extima superficie, verùm in sua substantia aut liquore ex viridi pallescunt. Quod etiam ad oleosas tota natura & substantia referri potest. χλοιώδης autem idem quod χλωρὸν significat, & ex bilis incendio fit, estque ad nigrum transitus quidam & via, vt scribit Gal. lib. 1. de Cris. cap. 12. At vrina viridis Celso (cap. 7. lib. 2.) & Plinio (cap. 6. lib. 28. viscerum dolorem tumoremque cum aliquo periculo subesse, aut certè corpus integrum non esse testatur. A

Perniciem verò indicat vrina in qua nigrum est quod subsidet, & quæ nigra est. In pueris etiam tenuis potiùs quàm crassa. (In tenuibus autem contrà quam in commutatis vrinis accidit.) Et quæ grandinem refert & genituræ similis effunditur, itemque dolorem exhibet. Perniciosa quoque est quæcunque inscio ægro redditur. At in pulmonum inflammationibus periculum indicat, quæ initio coctionem habet, verùm post quartum diem tenuis euadit.

580 Ὀλέθριον δ᾽ ἐστὶν τῶν οὔρων τότε μέλαιναν τὴν ὑπόστασιν ἔχον, καὶ τὸ μέλαν. μᾶλλον δ᾽ ἐν τοῖσι παισὶ τὸ λεπτὸν τοῦ παχέος. τοῖσι δὲ λεπτοῖσι τὸ ἀνάπαλιν τοῖσι συνεστραμμένοις, καὶ τὸ χαλαζῶδες γονοειδὲς διαχεόμενον, τὸ δ᾽ αὐτὸ καὶ ἐπίπονον. ὀλέθριον δ᾽ ἐστὶ καὶ πᾶν τὸ λαθραίως οὐρούμενον. περιπλευμονικοῖσι δ᾽ ἐστὶν ὀλέθριον καὶ τὸ ἐν ἀρχῇ μὲν πέπον, μετὰ δὲ τὴν τετράδα λεπτυνόμενον. B

Incendij magni & extinctionis caloris natiui nota est si τὸ χλωρὸν nigrum consequatur, ideoque non temerè vrinas nigras damnat, de quibus in Prognost. agit Hippocrates, fusiùs autem Galen. lib. 1. de Cris. cap. 12. Vbi & nigrarum vrinarum, & nigrorum contentorum pulchrè æstimationem facit.

μᾶλλον δ᾽ ἐν τοῖσι παισὶ] In pueris vrina aquosa & tenuis damnatur in Prognost. Naturæ nanque puerorum repugnat, in quorum vrinis secundum naturam multa & crassa sedimenti copia detinetur. Cuius rei rationem adfert Gal. lib. 1. de Cris. In pueris etiam cùm maximè vigeant concoctiones, tenuis vrina & diluta meritò exitialis censetur. C

τοῖσι δὲ λεπτοῖσι] Perplexus est valdè horum verborum sensus & non parum suspectus. Mihi velut per parenthesin ista interiecta videntur, & contrà in tenuibus vrinis quàm in crassis & returbatis spectari debere significare, & quia tenues vrinas in pueris damnarat, eas tenues inaudiēdas innuit, quæ tenues manent & aquosæ, nec vllam mutatiōnē ad crassius habent, summamq; cruditatē significant, ideoq; in pueris perniciosæ habentur. Aut igitur simpliciter tenues vrinas commutatis & returbatis crassisq; opponi intelligit, aut certè in tenuibus vice versa quàm in crassis fiat, spectandum indicat, & quemadmodum crassas & returbidas vrinas apud Hippocratem intelligi, quæ perpetuò returbidæ manent, ita & tenues obaudiendas, quæ tenues perseuerant, nec ad crassitiem commutantur, easque in pueris præcipuè damnari. Quod scribit Gal. Comm. 2. in Progn. his verbis: ἐὰν οὖν φαίνηται τοῖς παισὶ τὸ οὖρον ὑδατῶδες, ἐπὶ πλείονα χρόνον διαμένον, ὡς μηδεμίαν μεταβολὴν ἴσχειν ἐπὶ τὸ παχύτερον, ὀλέθριον γίνεται τὸ σημεῖον. Atque hunc in sensum satis expedita videtur lectio. Quòd si absolutè returbidas vrinas tenuibus opponi intelligat, & in his diuersum quid spectari velit, nempe vt tenues ad crassitiem tendere præstat, ita & crassiores ad mediocritatem quandam spectare: per συνεστραμμένα οὖρα, τὰ ἀνεστραμμένα intelligit, & τὰ παχέα καὶ μὴ καθιστάμενα, (quæ & θολερὰ & ἀναπεπαραγμένα οὖρα dicuntur, vt scribit Gal. Comm. 1. in lib. 3. epid.) accipit, & returbidas vrinas ac crassas quæ sedimentum non deponunt, perpetuoque turbatæ manent designat, quales per ἀναπεπαραγμένα aut ἀνεστραμμένα οὖρα intelliguntur Hippocrati aph. 70. lib. 4 & in Epidemiis, vt ostendimus in Sileno & Philini vxore. Nam & ἀνεστραμμένα, aut ἀναπεστραμμένα οὖρα vt scribitur libr. 7. epid. commutatæ vrinæ vulgi more pro returbatis ponuntur, & Comment. in aphor. 70. lib. 4. αὐτὰ τῶν ἀναπεπαραγμένων, vbi tamen codices Greci vitiosi sunt. Nam vbi ἀναπεπαραγμένα priore loco leguntur, ἀνεστραμμένα aut ἀναπεστραμμένα reponi debent, etsi Gal. in Exeg. ἀνεστραμμένα de vrinis, non ἀναπεστραμμένα dici attestatur. D

καὶ τὸ χαλαζῶδες] χαλαζῶδες γονοειδὲς διαχεόμενον οὖρον huius Præsagij author eam vrinam accipere videtur, quæ multam pituitam vitream aut albumineam, confertam, compactam, ac grumosam & veluti grandinosam deiicit, quæ per γονοειδέας οὐρήσιας, aut ὑαλῶδες οὖρον, aut διέξοδον ὑαλοειδῆ antea expressa est, † qualisque sæpe in acutissimis morbis ex ambigua humorum permixtione annotatur in historiis epid. In quibus ob caloris immoderationem & materiæ crassitiem, multa pituita viscida & compacta glomeratur, ac veluti in grumos retundatur, aut similis grandini effunditur. Eaque sunt Hippocrati sæpiùs annotata ἐναιωρήματα στρογγύλα γονοειδέα, & ἐναιωρήματα δὲ κρίμνα γονοειδέα, de quibus fusius scribimus nostris in lib. epid. annotat. Quæ quantam perniciei denunciationem faciant, & quàm crebras conuulsiones prædicant, ex historiis epid. & antea enumeratis huius Præsagij sententiis satis patet. E

† *Sent. 150. & 158.*

καὶ ἐπίπονον] ἐπίπονα οὖρα dicuntur Hippocrati ex Rufo τὰ μετὰ πόνου ἀποκρινόμενα, vrinæ laboriosæ & quæ cum dolore aut molestia excernuntur, vt refert Galenus Comm. 2. in Prorrh. & quæ τὰ μετὰ πόνου κενούμενα etiam exponit, Com. 3.

τὸ λαθραίως οὐρούμενον] Delirium nanque & mentis alienationem, aut partium vrinæ destinatarum exolutionem denotat.

καὶ τὸ ἐν ἀρχῇ μὲν πέπον] Antea huius præsagij author in morborum pulmonis recensione, οὖρα ἐν ἀρχῇ παχέα, εἶτα περὶ τῆς τετράδος λεπτυνόμενα damnauit, vnde huius fortè sententiæ sensus depromi ac restitui debet. Etsi suus quoque huic sententiæ sensus constare potest, dum coctam vrinam, non eam quæ perfectam coctionem indicet, sed pleniùs ac vniuersaliùs sumptum intelligas, quæ institutæ cuiusdam coctionis habet rudimenta, deinde verò tenuis & cruda effunditur post quartum diem, indeque longioris morbi sumuntur auguria. F

In laterum doloribus vrina cruenta, obscura, cum eo quod subsidet vario & indiscreto, vt plurimùm in quatuordecim diebus mortem adfert. Laterum quoque dolore affectis in propinquo mortem esse significat, quæ viridis nigrum habet sedimentum, aut furfuribus simile. Febre verò ardente cum alto stupore (quem catochum dicunt) detētis, ex albida vrina pessima est.

581 Πλευριτικοῖσιν οὖρον αἱματῶδες, ζοφῶδες, μεθ᾽ ὑποστάσιος ποικίλης, ἀδιακρίτου, θανάσιμον ἐν δ᾽ καὶ ἡμέρῃσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. θανάσιμον δὲ καὶ ἐν τοῖσι πλευριτικοῖσι συντόμως, καὶ τὸ πρασοειδὲς μέλαιναν ἔχον ὑπόστασιν, ἢ πιτυρώδεα. καυσώδεσι δὲ κατόχως, κάκιστοι οὖροι ἐστὶ τὸ ἔκλευκον. G

ζοφῶδες] Quænam sit vrina obscura & tenebricosa non facilè est explicatu, cùm ζοφῶδες inter inusitatas vrinæ attributiones reponatur. Mihi sanè ex eo quod cruentum addidit, obscura intelligi videtur, crassa & valde turbulenta vrina & prærubra, quæ magnam interni incendij exæstuationem, insignemque humorum exagitationem, præcipuè verò bilis rubræ & serosi sanguinis in venoso genere concalefactionem præsefert, neque paruam humorum perturbationem aut materiæ crudæ copiam indicat, ex qua veluti densata & conferta incendio succensa, opaca ac velut obscura redditur vrina, multaq; caligine obducta, spiritibus ipsis & lucido humorum splendore materiæ crassitudine & exagitatione extincto aut obtenebrato. Non secus ac H

—cum effusis imbribus atra
Tempestas sine more furit, tonitruq; tremiscunt
Ardua terrarum, & campi ruit æthere toto

Turbi-

A *Turbidus imber aqua, densisq; nigerrimus Austris*, (vt inquit ille) multa caligine nubes densantur ac aër obducitur, offuscatur, vnde nubes atra & obscura dicitur. Pleuriticis igitur vrina huiusmodi non parum suspecta est, cùm ingens incendium varieque affectam naturam magnaque copia obrutam ac exagitatam indicet, in quibus solo virium robore spes nititur.

καὶ τὸ πρασοειδὲς] Vrina hæc viridis porraceæ bilis permixtione, exæstuans incendium denotat, præcipueq; si ad nigredinem vergat (vt scribit Gal. lib. 1. de Cris. πιτυρώδης quoque ὑπόστασις deterrima est Hipp. in Progn. & sanguinis torrefactionem, aut venosi generis atque etiam totius corporis colliquationem ab immoderato calore denotat, vt scribit Gal. Comm. ad aph. 77. lib. 4.

καυσώδης δὲ κατόχως) Incertum an febrem ardentem cum stupore intelligat, an verò illud κατόχως de pertinaci & firmiter inhærente affectu dicatur, & de febre ardente grauiter affligente, quæ phrasis huius præsagij authori valde est familiaris. Exalbidæ autem vrinæ tum quòd morbi naturæ repugnent, tum verò quòd naturalium facultatum imbecillitatem præseferant, pessimæ sunt. Istud verò rectè in melioribus exemplaribus distinguitur.

B Οὖρον δὲ ὠμὸν πλεῖον χρόνον γινόμενον, τῶν ἄλλων σωτηρίων ἐόντων, ἀπόστασιν καὶ πόνον σημαίνει, καὶ μάλιστα ἐν τοῖσιν ὑπὸ φρένα. ἀλγημάτων δὲ ἐν ὀσφυῖ πλανωμένων, ἐς ἰσχίον, καὶ ἐν πυρετῷ, καὶ ἄνευ πυρετοῦ. τὸ δὲ ἐκπεμπόμενον λίπος ἴσχον οὖρον ὑπόστασιν, σημαίνει πυρετόν. τὸ δὲ αἱματῶδες ἐν ἀρχῇ οὐρηθὲν, χρόνιον. τὸ δὲ ἀναλεταραγμένον μεθ' ἱδρῶτος, ὑποστροφήν. τὸ δὲ λευκὸν οἷον τῶν ὑποζυγίων, κεφαλαλγίην. τὸ δὲ ὑμενῶδες, σπασμόν. τὸ δὲ
C πτυαλώδεας ἔχον ὑποστάσιας οὖρον, ἢ ἰλυώδεας, ῥίγος δηλωτικόν. τὸ δὲ ἀραχνιῶδες, συντήξιος. τὰ δὲ ἐν πλανώδεσι πυρετοῖσι μέλανα νεφέλια, τεταρταίου. τὰ δὲ ἄχροα μέλασιν ἐνεωρεύμενα μετ' ἀγρυπνίης καὶ ταραχῆς, φρενιτικά. τὰ δὲ κονιώδεα μετὰ δυσπνοίης, ὑδατώδεα.

Vrina cruda, quæ sic diu perseuerat, vt reliqua signa salutaria sint, abscessum & dolorem præcipueq; infra septum transuersum denunciat. Doloribus verò ad lumbos oberrantibus, ad coxam, idque in febre & sine febre. At quę emittitur vrina in qua quod subsidet pinguedinem habet, febrem significat. Cruenta verò circa initia reddita, morbi diuturnitatẽ. Returbida quoque cum sudore, morbi reuersionem. Alba autem qualis in veterino genere redditur, capitis dolorem: membranosa conuulsionem. Quæ verò sputo similia habet sedimenta, aut limosa, rigorem denunciat, quæ araneorum telis similia quædam habet, colliquationem. At in errãtibus febribus nigræ nubeculę quartanam denunciant, decolores autem vrinæ suspensa quædam in medio nigra habentes, cum peruigilio & perturbatione, phrenitidem, cineritiæ verò cum spirandi difficultate, aquam inter cutem.

D Ex Progn. petita est sententia, vbi cruda & tenuis diutiùs reddita vrina ponitur. Quod etiam ex Pythione lib. 3. ep. satis patet, in quo tenues per totum morbum vrinæ, abscessum ad sedem & vesicam procurarunt.

ἐς ἰσχίον] In febribus ad articulos abscessus fieri testatur aph. 31. & 74. libr. 4. Oberrantibus ergo ad lumbos doloribus, in coxam firmari rationi est consentaneum, si neque per vesicam, neque aluum materia expurgetur.

τὸ δὲ ἐκπεμπόμενον λίπος] Neq; simplicem febrem huiusmodi vrina denunciat, sed deurentẽ & cum colliquatione. Quòd autem ὑπόστασιν scribit, vt tota phrasi, ita & lectione non parum suspectum est. Nam & pinguedines per summum innatare solent, non per medium, aut ad fundum ferri scribit, vt scribit Gal. (Com. 3. in lib. 3. epid. & Comm. ad aph. 35. lib. 7.) sicque ἐπίστασις, non ὑπόστασις inaudienda est, vt in Progn. τὰς ἐφισταμένας ἄνω λιπαρότητας ponit, & aph. 35. lib. 7. ἐπίστασιν λιπαρὴν, etsi ex quibusdam codicibus vtrobique ὑπόστασις scribitur. Aut certè eam ὑπόστασιν intelligit, quæ tabitudinis & colliquationis index est, qualis κριμνώδης aut πιτυρώδης, & in his vrinis apparet, quæ ex deurente febre aut exæstuante incendio pinguedinis affusæ notas indicat. Et aliòqui vitij suspicionem iniiciunt publicati codices, qui ἴσχον pro ἴσχον habent, etsi vulgatam lectionem nonnulli commendant.

E τὸ δὲ αἱματῶδες] Hîc αἱματῶδες οὖρον dicitur quod in Progn. ἐρυθρόν.

τὸ δὲ τῶν ὑποζυγίων] Vrinæ istæ veterini generis, returbatæ & crassæ, multum humorem crudum flatuoso spiritu permixtum, & à calidioribus succis exagitatum ac fusum, velutique mustum feruentem indicant, vt scribit Gal. Comm. 1. in libr. 3. epid. & Com. 5. in lib. 6. & lib. 4. Salubrium. vnde vigiliæ, delitia, capitis & stomachi dolores ac conuulsiones consequuntur, vt patet ex ægr. 4. lib. 1. epid. & aph. 70. lib. 4. Albæ autem sunt huiusmodi vrinæ ob succorum crudorum copiam & feruorem, vt satis experientia testatur, easque sub albedine colliquationem præseferre existimabat Sabinus, quod tamen reprehendit †† Galenus.

†† *Comm. 5. in lib. 6. epid.*

ὑμενῶδες] ὑμενῶδες οὖρον quodnam sit, antea hoc in Præsagio explicatum. Videtur nanque ea vrina intelligi, quæ pelliculosa aut membranacea quædam continet, aut crudam, viscidam, & frigidam materiam, membranis similem neruis affixam vacuat, quæ aut neruorum distensionem, aut neruosi generis consumptionem promptẽ indicat, aut propter crudam materiam & crassam returbida, membranarum ramentis similia multa conuehit. ὑμενώδεας autem vrinas eas esse quæ vitiosè apud Galen. πετυώδεες scributur, mediæque inter ἀφρώδεας & πυώδεας ambigunt, ad conuulsionis indicaturam, ex his quæ supra in conuulsionis denunciatione scripta sunt, satis testatum esse existimo.

F τὸ δὲ πτυαλώδεας ἔχον] Vrinam intelligit sputo similem habentem subsidentiam hoc est spumantem pituitam referentem, quæ pituitosæ materiæ sobolem indicat, indeque rigorem promptiùs denunciat. Vt non malè mihi augurari cum Præceptore Hollerio videantur, qui ὑαλώδεας pro πτυαλώδεας supponunt, quòd ista sit inusitata vrinarum attributio, illa verò pituitæ vitreæ & albumineæ copiam testetur, neque immeritò rigoris sit prænuncia. πτυελώδεες etiam subsidentiæ dici possunt, quæ crassam, inflatam aut tumentem materiam habent, qualia sæpe sunt crassioris pituitæ sputa. Cuiusmodi materia incendio tãdem & vstione fœcem & limum refert, & nobilium viscerum resolutionem indicat potiùs quàm rigorem. Aliòqui, quòd lubricus sit hic locus, & insoG lens admodum vrinarum attributum, non malè fortè πιλώδεας legatur, cuius etiam lectionis non leuis ex quibusdam codicibus iniecta est suspicio. Huiusmodi nanque subsidentiæ, neruosum genus ac vasorum tunicas appetitas significant, vnde etiam rigor ortum ducit, vt scribit Hippocr. aph. 15. sect. 3. lib. 6. epid. Vitiosa autem sunt publicata exemplaria, quæ πλυώδεας pro πιλώδεας habent, vt non temerè suspectam loci fidem faciant.

ἀραχνιῶδες] Vrina araneorum telis similis subauditur quæ innatantem habet pinguedinem ex Prognost. & aph. 35. lib. 7. corporisque consumptionem denunciat. ἀραχνιῶδες autem retinui ex omnibus exemplaribus, vt vrina indicetur supra innatantem habens pinguedinem, quod etiam ex Prognostico exponit Galenus (Com. 3. in libr. 3. epidem.) etsi ἀραχνιώδεας legisse videtur Cornarius, & ad subsidentias retulisse, Celsum secutus, qui in tabe mortis signum esse' scribit, vbi vrina quædam araneis similia subsidentia ostendit.

'*Cap. 8. lib. 2.*

τὰ δὲ ἄχροα] Id ad vrinas non nubeculas referendum videtur, & ἄχροα οὖρα vrinas aquosas significare, quæ sæpe tenuibus coniunH guntur in phrenitide, velut ægr. 13. lib. 3. ep. Ex huiusmodi autem vrinis phrenitidẽ denunciari fidem faciunt historiæ libr. epid. vt ægr. 13. 14. & 15. lib. 3. epid. post st. pest. Etsi possunt ista contentis attribui, & ad nubeculas referri, & ἄχροα μέλασιν αἰωρεύμενα intelligi, sublimamenta malè colorata vrinis nigris innatantia. Priorem tamen notionem sequitur Prorrh. 3. vbi ista repeti videtur. τὰ ἐπὶ τεταχώδεσιν ἀγρύπνοισιν οὖρα ἄχροα, μέλανα αἰωρεύμενα, ἐφ' ἱδρῶτι φρενιτικά.

κονιώδεα] Insolens est vrinarum attributum, vt cætera multa, nec satis explicatum. Videntur autem κονιώδεα οὖρα dici velut lib. 7. epid. σποδοειδέα, vrinæ quæ cineritij sunt coloris, aut velut puluerulentæ, aut quodammodo calce perfusæ & exalbescentes, quæ insignes vasorum obstructiones ex magna pituitosæ & crassæ materiæ copia testantur. κονιώδεα etiã intelligi possunt vrinæ cineri lixiuo aut lixiuio similes, hoc est rufo colore saturatæ, quæ impuritatem viscerum arguunt, vnde ad hydropem facilis est transitus.

Vrina diluta aut arenida & facilè dissolubili asperitate returbata, liquidam fore aluũ denunciat. Quæ verò admodum tenuis spissa euadit, fortasse erupturum sudorem indicat, iam autem erupisse, quæ spumam in seipsam insidentem habet.

[583] Οὖρον ὑδατῶδες ἢ ταπεραγμένον ψαφερῇ τρηχύτητι, κοιλίην ὑγρὴν ἔσεσθαι σημαίνει. τὸ δὲ ἔκλεπτον οὖρον δασυνόμενον, ἱδρῶτα μέλλοντα δηλοῖ· γεγενημένον δὲ, ἀφρῶδες ἐφ' αὐτῷ ἐφιστάμενον.

Quidnam intelligat per ψαφερὴν τρηχύτητα in vrinis, non est explicatu facilè, neque quænam sit vrina facilè dissolubili aut arenida asperitate returbida, quæ liquidam fore aluum denunciet. ψαφερὸν etsi ψαθυρὸν significat apud Hippocratem Galeno teste & Varino, solidis quidem attributum, εὔθραυστον aut εὐδιάλυτον, aut idem quod κραυρὸν [a] Galeno, aut [b] Aristot. θραυστὸν dicitur, significat, & quod Atticis ψαθυρὸν scribitur, præcipueque eduliis attribuitur quæ friabilia sunt & tenera, nihilque lentoris aut pinguedinis in se habent, vt scribit Galenus lib. 3. de aliment. facult. ψαφαρὸς etiam aut ψαφερὸς, & ψαθερὸς, aut ψαθαρὸς, ἁπαλὸν καὶ ἀσθενῆ, ἐλαφρὸν, vt & αὐχμηρὸν & ξηρὸν significat, tenerum, delicatum, tenuem & mollem. Qua notione in vrinæ liquore ψαφερὴν τρηχύτητα, mollem ac tenuem, aut facilè dissolubilem & friabilem intelligere possumus, cùm ψαφαρὴ λεπτὴ Varin. explicetur, & quæ solent vrinæ aluos humidas denunciare, non admodũ sint returbatæ, sed vt plurimùm, dilutæ, aut leuiter & obscurè quodammodo perturbatæ, quales sunt quæ crudioris succi effusam copiam & extremam imbecillitatem indicãt. Sic & ψαφερὴ τραχύτης idem quod ψαφαρὴ accipi potest, vt intelligatur quædam velut obscura perturbatio, cùm & ψαφερὰ, aut ψαφαρὰ, τὰ ζοφοειδῆ & μελανειδῆ ὄντα, aut μελανίζοντα Dioscoridi significent apud Gal. Atque ea videtur vrinæ liquori accommodari posse explicatio. Quòd si solidis attribuatur, friabilitatem quandam indicat, & asperitatem quandam facilè dissolubilem, & quæ in frusta quædam facilè discerpatur, vt sunt mollium calculorum fragmenta, quæ per vrinam feruntur & vrinam conturbant, talesque sunt calculosorum vrinæ, nisi quòd aluum liquidam ferri non est necesse.

[a] *Lib. 11. Meth.* [b] *Lib. 4. Meteor.*

δασυνόμενον] δασυνόμενον οὖρον & δεδασυμένον inter obscuras necdũ satis explicatas, aut ex industria affectatas dictiones à Gal. reponitur, eaq; vsus est Prorrhetici & huius Præsagij author antea. Quidam densas vrinas intelligunt, quæ in superficie crassæ sunt & spissæ, ac inter returbidas ponuntur, velut lib. 7. epid. δασέα οὖρα καὶ ἀνεσραμμένα simul iunguntur in capitis doloris indiciis. Sic δασυνόμενον οὖρον hoc loco vrina spissa & quæ crassa euadit rectè accipi potest, vt quæ valde tenui ex aduerso respõdeat, & succorũ concoctiones naturã aggredi testetur, vnde ad salubres excretiones & sudores promouendos excitari potest, præcipuè si ex tenui crassa euadat, vt non improbãda sit lectio quæ ἐκ λεπτοῦ habet. Hincq; [c] Auicennas vrinas, quæ quarto die tinguntur, & septimo crassitudinem accipiunt, sudorem prædicere scribit. Alij etiam δασυνόμενα οὖρα intelligunt, quæ inæqualem habent superficiem & extuberantibus quibusdam eminentiis exasperatam. Sunt qui etiam spumosas intelligant, vt quæ spumam inæqualiter dispersam in superficie habeant. Quo certè referri potest τὸ ἀφρῶδες ἐφ' αὐτῷ ἐφισάμενον. Quòd cùm internam naturæ à spiritu flatulento & feruore agitationem indicet, & tenacem ac glutinosam coniunctam esse materiam, interdum contingere potest vt inde sudores commoti fuerint, quod tamen non est necesse.

[c] *Lib. 4. fen 2. tract. 1. cap. 7.*

In tertianis cum horrore nubeculis nigris similia, inconstãtem horrorem indicant. Membranosæ quoque mictiones, & quæ cum horrore subsidunt, conuulsiones prædicunt.

[584] Τὰ δὲ ἐν τριταίοισι μετὰ φρίκης οἷα νεφέλια μέλανα, φρίκης ἀκαταστάτου δηλωτικά. καὶ ὑμενώδεες οὐρήσιες, καὶ αἱ μετὰ φρίκης ὑφιστάμεναι, σπασμώδεες.

Indistinctè istud videtur scriptum. In Prognost. nanque nubeculæ nigræ simpliciter damnantur, quod exuperantem calorem summamq; exæstuationem, interdum etiam νέκρωσιν quandam indicent. Hîc verò videtur humoris biliosi exassatio significari per nigras nubeculas, vnde fit transmutatio & quidam in quartanum circuitum transitus. Id enim quodammodo inconstans horror subindicare videtur, quòd à certa & præstituta sibi forma aberret, neq; eandem, aut debitum tempus ac numerum obseruet. Sic nanque ἡ φρίκη ἀκατάστατος dicitur, μὴ διασώζουσα τὴν ἰδίαν μίαν ἀκρίβειαν. De membranosa aut pelliculosa vrina antea affatim dictum est. Hanc autem sententiam contra publicatorum codicum fidem distinximus.

Vrina in qua quod subsidet bonum est, & derepente euanescit, dolorem ac mutationem denunciat. At quæ sedimentum habet, returbida, residens, rigorem circa iudicationem, fortè etiam & in tertianam aut quartanam transitum.

[585] Οὖρον χρηστὴν ἔχον ὑπόστασιν, ἐξαπίνης μὴ ἔχον, πόνον καὶ μεταβολὴν σημαίνει. τὸ δὲ ὑπόστασιν ἔχον, ἐπιταραχθὲν καθιστάμενον, ῥῖγος περὶ κρίσιν. τάχα δὲ καὶ ἐς τριταῖον ἢ τεταρταῖον μετάστασιν.

In Progn. si vrina modò liquida est, modò sedimentum habet candidum aut læue, morbi diuturnitas aut minor securitas portenditur. Celsus quoque in longæ valetudinis signis, vrinam modò liquidam & puram, modò quæ subsidentia quædam habeat reponit. καθιστάμενον autem οὖρον vrina est quæ residet & conquiescit, & in qua deposita subsidunt quædam, crassæque & perpetuò returbidæ opponitur, vt ex libris epid. satis apparet, vbi familiaris est locutio, οὖρα παχέα καθιστάμενα. Huiusmodi autem in vrinis inæqualitas, naturæ laborem materiæque peruicaciam præsefert, vnde morborum reuersiones aut transmutationes meritò suspectandæ sunt. Vitiosus autem est hoc loco Asulanus codex, vbi & asteriscum apponit.

Laterum dolore affectis vrina aliquantulum rubra, læuem habens subsidentiam, securam iudicationem prænunciat. Quæ verò aliquantulum pallida, bene florulenta est, & albam habet subsidentiam, celerem quoque. At quæ admodum rubra & bene florulenta, sedimentum pallidum, læue ac purum habet, diuturnum valdeque turbulentum morbum fore & in alium transiturum, non tamen perniciosum. Alba verò, diluta, hordei tosti non exactè moliti crassioribus frustulis simile habens sedimentum, fuluum, dolorem & periculum denunciat. At quę pallida, fuluum habet sedimentum, hordei tosti non exactè moliti crassioribus frustulis simile, diuturnitatem ac periculum indicat.

[586] Ἐν πλευριτικοῖσιν οὖρον ὑπέρυθρον ἔχον λείην ὑπόστασιν ἀσφαλέα κρίσιν σημαίνει. τὸ δὲ ὑπόχλωρον εὐανθὲς, λευκὴν ἔχον ὑπόστασιν, καὶ ταχεῖαν. τὸ δὲ ἐρυθρὸν σφόδρα καὶ εὐανθὲς, ὑπόστασιν χλωρὴν ἔχον λείην, εἰλικρινέα, πολυχρόνιον, σφόδρα ταραχώδεα νοῦσον μεταβλῆσθαι ἐς ἄλλην, οὐ μὴν ὀλέθριον. τὸ δὲ λευκὸν, ὑδατῶδες κριμνώδεα πυρρὴν ἔχον ὑπόστασιν, πόνον καὶ κίνδυνον σημαίνει. καὶ τὸ χλωρὸν πυρρὴν ἔχον ὑπόστασιν κριμνώδεα χρόνον καὶ κίνδυνον σημαίνει.

A Melius & ad doctrinæ complexionem laudabilius quod in Prognost. & antea quoque hoc in Præsagio de subrubra vrina scriptum est, diuturnum quidem, verùm salutarem morbum denunciari, neque in pleuriticis solùm, sed in omnibus acutis morbis.

εὐανθὲς] Quidnam per εὐανθὲς οὖρον intelligatur, non satis est expeditum. Videtur intelligi benè florulenta vrina, quæ efflorescentias quasdam spumeas extantes habet, (quæ ἐπανθίσματα vt plurimùm dicuntur) & veluti flores supereminentes. Quod in vrinis quæ ob magnum incendium, ingentem sanguinis feruorem ac bilis efferuescentiam produnt, conspicitur. Atque hic vrinarum status præcipitem ac celerem morbi motum denunciat. Alij εὐανθὲς pellucidam ac puram vrinam intelligunt, & quæ ad naturalem vrinæ colorem prope accedit, quæque pellucido colore floreat & parum superiore parte rubescat, qualis, ob sanguinis motum, securum & breue iudicium indicare interdum potest. παχεῖαν autem manifesto vitio, pro ταχεῖαν, multa habent exemplaria. Sed nos ταχεῖαν cum Cornario & melioribus codicibus amplectimur.

B *In Prorrh. & Coac. Pranot.*

εἰλικρινέα] Purum, manifestum, merum ac verum sedimentum intelligendum, nullo alieno humore permixtum, quod subsidentiæ speciem referat, vt securitas indicetur.

κριμνώδεα] De subsidentia hordei tosti non exactè moliti crassioribus frustulis simili, quam κριμνώδη vocant, celebris est Galeni[b] locus, qui ad hunc sensum probè admodum accommodari potest. δῆλον οὖν ὅσοι μὴ σωθήσεσθαι μέλλουσι τῶν οὐρησάντων κριμνώδη, χρονίζουσιν. ὅσοι δὲ ὀλέθριον ἔχουσι, τὸ τάχιστα ἐνδέχεται καὶ διὰ τάχους ἀποθανεῖν. Ac mihi videntur ista perturbata, & (nisi fallor) parum integra.

b Com. ad aph. 31. lib. 7.

587 Οὖρα τοῖσι παρ' ὦτα, ταχὺ μὲν ἐπ' ὀλίγον πεπαινόμενα, φλαῦρα. καὶ τὸ καταψύχεσθαι ὧδε, πονηρόν.

In his quæ circa aures abscedunt, vrinæ quæ celeriter & paruo tempore concoquuntur, damno sunt. Quin & perfrigerari itidem malum est.

C Ex Prorrh. 113. desumpta sententia, iisdemq; verbis etiam antea repetita (sent. 206.)

588 Κύστις ἀποληφθεῖσα, ἄλλως τε καὶ μετὰ κεφαλαλγίης, ἔχει τι σπασμῶδες. τὰ ναρκώδεα ἐν τοιούτοισιν ἐκλυόμενα, δύσκολα, οὐκ ὀλέθρια. ἆρά τι καὶ παρακρούουσι;

Vesica intercepta maximéque cum capitis dolore conuulsionem quandam minatur. Quæ in his cum torporis sensu exoluuntur, molestiam, non perniciem afferunt. Ac fortè etiam aliquantulum desipiunt.

Prorrheticum est 120. huc traductum. Ex quo manifestum publicatorum codicum vitium apparet. Aut enim οὐ μὴν ὀλέθρια ex Prorrh. reponendum, aut manuscriptorum codicum lectio, οὐκ ὀλέθρια, reponenda, quam etiam secutus est Cornarius.

589 Νεφρῶν ἐξαπίναιον ἄλγημα, μετὰ οὔρων ἐπισχέσιος, λιθιδίων οὔρησιν ἢ παχέων οὔρων, σημαίνει.

D De repente obortus renum dolor cum vrinæ suppressione, calculorum aut vrinæ crassæ mictionem indicat.

Suppressionis vrinæ, quæ fit renibus aut vreteribus interceptis, hoc præsagium causas assignat, nempe calculorum exortum, aut vrinarum crassitudinem. De renum verò calculo intelligentia sumitur, cuius ortus & causa Galeno explicatur Comment. 3. in lib. 6. Epid. & Com. ad aph. 26. lib. 3. & Aretæo cap. 3. lib. 2. de signis diutur. morb.

590 Τρόμώδεα πρεσβυτέροισιν ἐν πυρετῷ, καὶ οὕτως ἐπιφαινόμενα λιθίδια που διουρέει.

Tremores senioribus in febre contingunt, atque vbi apparent, calculi fortasse per vrinas excluduntur.

Tremorem intellige corporis concussionem quæ in exturbando calculo, in vreterum ductibus aut angustioribus viis restitante, contingit, βρασμοὺς ὡς ἀπὸ ῥίγεος vocat Aretæus. Fiunt autem plærunque (vt idem scribit) πυρετοὶ δακνώδεες, ἐπίξηροι. Quæ quia

E grauem ætatem magis affligunt, præsentius etiam periculum circumscribunt. Illud verò καὶ οὕτως, de repentino etiam in senibus renum dolore cum vrinæ supressione, intelligi potest.

591 Οὔρου ἀπόληψις καὶ βάρος ἐν ὑπογαστρίῳ, σημαίνει ὡς τὰ πολλὰ στραγγουρίην ἐσομένην. εἰ δὲ μὴ, ἄλλην ἀρρωστίην ἣν εἴωθεν ἀρρωστεῖν.

Vrina intercepta & ad imum ventrem pondus, vt plurimùm futurum vrinæ stillicidium denunciat: sin minus, alium aliquem morbum ex consuetudine affligentem.

Hæc vesicæ vitio vrinæ stillicidium contingere indicant, ibique sitam esse morbosam affectionem. ἡ γὰρ κύστις (inquit Aretæus) ἐν τῷ ὑπογαστρίῳ χωρῷ κατωτάτω ἵζει. Cæterùm alios morbos pro consuetudine vitio vesicæ affligentes intellige, dysuriam & ischuriam, quorum causa est aut grumus, aut calculus, aut vlcus, abscessus, aut phlegmone. Ex quibus ὀξύτερος πόνος ἢ ὄλεθρος ὠκύτερος, (vt loquitur

F Aretæus) Nam etsi vesica aliarum partium vitiis communicat, difficiliores tamen magísque mortiferos habet dolores, si per se laborare incipit, quandoquidē toti corpori, & neruis, & menti labem traducere valentissimè potest. Vnde etiam alij morbi stato quodam tempore pro consuetudine redeuntes accipi possunt, vt arthritis & dolor colicus, cæteriq; id genus.

592 Ἐν χολώδεσιν οὔρου ἀπόληψις κτείνει συντόμως.

In biliosis vrina intercepta mortem breui affore significat.

Siue renum vitio, siue vesicæ affectu vrina supprimatur, periculum minatur & citam mortem. ἡ γὰρ ἐπίσχεσις τῶν οὔρων θανατώδης, Aretæo. συντόμως verò, aut symptomatum vehementiam & intensionem, aut periculi celeritatem indicat. ἢν δὲ ἐπίσχεσις τῶν οὔρων παντελὴς ᾖ, θνήσκουσι. ἐν χολώδεσιν autem additur, ἢν γὰρ τὸ οὖρον δριμὺ καὶ δακνῶδες ἐγγίνηται, ψύξιες, τρόμοι, σπασμοὶ, διατάσιες καὶ πληρώσιες τῶν ὑποχονδρίων, vt scribit Aretæus. Hoc autem Præsagium ferè respondet Prorrh. 51. αἱ ἐκ καταψύξιος ἐν ὀξέσι οὔρων ἀπολήψιες, κάκισται.

G 593 Οὖρον ἐν πυρετῷ πάχος ἔχον διασπώμενον, ὑποστροφικὸν, ἢ ἱδρῶδες.

Febricitanti vrina densitatem habens diuulsam, morbi reuersionem aut sudorem portendit.

Vrina spissa quædam continens diuulsa, magnam adhuc superesse agitationem in corpore, nec planè confectas esse morbi reliquias ostendit, & sudoris copiam ex materiæ cruditate & naturæ oppressione, atque ideo recidiuam minatur, quòd natura totam semel materiam coquere non possit.

594 Ἐν μακροῖσι πυρετοῖσι, λεπτοῖσι, πλανώδεσι, λεπτῶν οὔρων οὐρήσιες, μηκιώδεες.

In febribus longis, paruis, vagis, tenuium vrinarum eiectiones, lienis affectionem denunciant.

Febres hæ diuturnæ, lentæ, mites & incertæ, magnas internorum viscerum obstructiones prænunciant, quibus valde est op-

H portunus lien.

595 Ἐν πυρετῷ ἄλλοτε ἀλλοίων οὐρήσιες, μηκιώδεες.

In febre variarum interdum vrinarum mictiones, morbum producunt.

Vrina huiusmodi quæ materiæ inæqualitatem atque humorum varietatem indicat, ideóque mutationem accipit, morbum

producit ex Prognost. & hoc præsagio. Quod etiam scribitur libello περὶ κρισίμων & lib. de rat. vict. in morb. acut. ἐν τοῖσι πυρετοῖσι ἐὰν μεταβολὰς ἔχῃ τὸ οὖρον, χρόνιον σημαίνει. A

Vrinæ quæ non sentientibus effluunt, aliàs perniciem denunciant. Animaduertendum num tales his reddantur quales fiunt vbi subsidentiam conturbaueris.

596 Τὰ οὐρεόμενα μὴ ὑπομνησάντων, ἄλλως δὲ ὀλέθρια. ἆρα τοῦτοισιν ὁρᾶται οἷα εἴ τις ὑπόστασιν ταράξας.

Satis constat ex Prorrhet. 29. locum hunc esse corruptum, & μὴ ὑπομνησάντων esse reponendum, sententiamq; per se esse distinguendam, quod etiam vidit Cornarius.

Quibus vrinæ paucæ, grumosæ, non sine febre, si ab iis tenues & copiosæ prodierint, iuuat. Talibus autem circa initia procedunt, aut non multò post sedimentum habent.

597 Οἷσιν οὖρα ὀλίγα, θρομβώδεα, οὐκ ἀπυρέτοις, πλῆθος ἐκ τούτων ἐλθὸν λεπτὸν, ὠφελεῖ. ἔρχεται δὲ τοιούτοις ἐξ ἀρχῆς, ἢ διὰ ταχέων ὑπόστασιν ἔχει. B

Hoc in Præsagio vrinæ crassæ temerè deficiunt, quæ tamen ex aphor. 69. libr. 4. reponi debent, aut per grumosas intelligi. Quod sequitur ἔρχεται δὲ τοιούτοις, etsi obscurè est positum, ex aphorismo tamen lucem accipit, & de vrinis crassis accipi haud dubiè debet, quæ statim circa initia, non naturæ lege, sed grauitatis materiæ ratione, sedimentum accipiunt, vt scribit Galenus. Aliôqui si de tenuibus vrinis sumatur (quod faciunt interpretes) mediocriter crassæ ac comparatè tenues obaudiendæ sunt.

Quibus in vrinis citò aliquid subsidet, hi breui iudicantur.

598 Οἷσιν οὖρα ταχέως ὑπόστασιν ἴσχει, ταχέως οὗτοι κρίνονται.

Hoc caput in tota iudiciorum disciplina est celeberrimum. πεπασμοὶ γὰρ ταχύτητα κρίσιος καὶ ἀσφαλείην ὑγιείην σημαίνουσι, sic quibus quarto die in vrinis nubecula aut subsidentia cernitur, solutio septimo die denunciatur, vt antea scriptum est hoc in præsagio & aph. 71. lib. 4. C

Vrinæ præter consuetudinem tenues & crudæ, absque repletione, in morbo comitiali obnoxiis, morbi insultum denunciant, idque præcipuè si in summum humerum, aut ceruicem, aut dorsum dolor aut conuulsio incidat, aut torpor totum corpus occupet, aut turbulentum insomnium visum fuerit.

599 Ἐπιληπτικοῖς οὖρα λεπτὰ καὶ ἄπεπτα παρὰ τὸ ἔθος ἄνευ πλησμονῆς, ἐπίληψιν σημαίνει, ἄλλως τε κἢν τις ἐς ἀκρώμιον, ἢ τράχηλον, ἢ μετάφρενον πόνος, ἢ σπασμὸς ἐμπεπτώκῃ, ἢ νάρκη περιγίνηται τοῦ σώματος, ἢ ταραχῶδες ἐνύπνιον ἑωράκῃ.

Hoc præsagium plurimùm facit ad morbi comitialis prædictionem, vt inde impendenti malo prouideatur & insultus præcaueatur. D

Quæ parua copia apparent, velut stillæ sanguinis, vrinę, vomitiones, & deiectiones, malum quidem penitus denunciant, pessimum verò si exiguis interuallis sese consequantur.

600 Τὸ μικρὰ ἐπιφαίνεσθαι, οἷον στάξιας, καὶ οὖρον, καὶ ἔμετον, καὶ διαχωρήματα, κακὸν μὲν πάντως. κάκιστον δὲ, ἐγγὺς ἀλλήλων ἰόντα.

Id de excretionibus criticis accipiendum quæ infra modum erumpunt. Vniuersalis nanque est præceptio in criseos disciplina (vt scribit [a]Galenus) μοχθηρῶν εἶναι σημείων ἀποκρίνεσθαι σμικρά. οὐδὲν γὰρ τῶν κρισίμων, σμικρὸν ἐκκρίνεσθαι προσήκει. Siue igitur sanguis à naribus, siue vomitiones, siue alui secessus, siue vrinarum, sudorum, aut vteri eruptiones infra modum subsistant, mali augurij omen habent, vt fusiùs scripsimus nostris in lib. 2. Epidem. Comment. Prorrhetico 59. huius præsagij initium vrinis accommodatur, non satis tamen aptè, ita vt multò sit clarior hæc notio integram iudicationis authoritatem conseruans. Quod sequitur ἐγγὺς ἀλλήλων ἰόντα, etsi Prorrhet. 60. vomitionum varietatem, quæ continenter & assiduè fiunt, sugillat, hîc tamen excretionibus criticis aptari potest, quæ quò propiùs aut minori interuallo apparent, tandemq; subsistunt, eò sanè præsentiùs periculum denunciant. Nam tunc fatiscentes naturæ vires meritò suspectamus, vbi pluribus excretionibus tentatis, nihil tamen erumpit, sed intrò omnia subsistunt. ἐγγὺς autem ἀλλήλων, idem quod ὑπὸ πολλοῦ χρόνου significat teste Galeno. E

[a] *Com. 2. in Prorrh.*

Alui recrementum optimum est molle, constans, aliquatenus fuluum, nec admodum graueolens, eóque tempore quo per secundam valetudinem deiici solet, excretum, copia verò ingestis cibis respondens. Crassum autem fieri oportet in iudicationem eunte morbo. Vtile quoque quod lumbricos teretes ad iudicationem exire cogit.

601 Διαχώρημα κοιλίης βέλτιστον, μαλθακὸν, συνεστηκὸς, ὑπόπυρρον, μὴ σφόδρα δυσῶδες, διαχωρέον τὴν εἰθισμένην ὥρην. πλῆθος δὲ πρὸς λόγον τῶν εἰσιόντων. παχυνέσθω δὲ πρὸς τὴν κρίσιν. χρήσιμον δὲ καὶ ἕλμινθας στρογγύλας διεξιέναι πρὸς κρίσιν προσάγον. F

Quod in vrinis factitatum est, idem in deiectionum attributionibus vsurpat huius Præsagij author, & vndique emendicata suffragia eadem politura in hanc tractationem conijcit. Hoc ex Prognostico, vt cætera, desumptum est. συνεστηκὸς διαχώρημα alui recrementum constans & cohærens, coactum, quódque consistentiam & figuram seruat, dicitur, figuratum [b]Celso, & liquido, diffluenti aut humido ex aduerso respondet.

[b] *Cap. 3. lib. 2.*

ὑπόπυρρον] Rufam aluum dicit Celsus. Id autem hîc loco & ordine positum videtur, ac meliùs quidem quàm in Prognost. vt consistentia, tempore, quantitate & qualitate deiectiones ipsæ probarentur. Quod etiam testatur Galenus in Prognost. Repetitur quoq; libello περὶ κρισίμων. G

παχυνέσθω] In Prognost. & libello περὶ κρισίμων, πρὸς τὴν κρίσιν ἰούσης τῆς νόσου legitur, & de aluo liquida aut molli meliùs effertur. Celsus procedente tempore paulatim contrahi vult.

χρήσιμον δὲ] Id quoque in Prognost. in libello περὶ κρισίμων repetitur, Celsus. Lumbricos quoque aliquos sub fine morbi descendisse, nihil nocet. Adeò iudicationis aut criseωs nomen subtimidè ac superstitiosè effert, aut certè contemnit. προσάγον autem ad alui recrementum refertur, quod suo momento lumbricos agit ac deturbat. Quod ideò dicitur, ne quis id superuacaneum existimet, quod aliàs deficit, nec satis ab interprete expressum est.

In præcipitibus malis spumans & circumbiliosum alui recrementum, malo est. Malum quoq; & exactè candicans. Adhuc verò deterius farinæ molitæ instar, & stercorosum. Præter hæc sopor malo est, & cruenta alui deiectio, ac immoderata vasorũ inanitio.

602 Ἐν ὀξέσι δὲ ἀφρῶδες, περίχολον διαχώρημα, κακόν. κακὸν δὲ καὶ τὸ ἔκλευκον. ἔτι δὲ καὶ κάκιον τὸ ἀλητῶδες, καὶ κοπριῶδες. κάρος ἐπὶ τούτοισι κακὸν, καὶ αἱματώδης διαχώρησις, καὶ κενεαγγίη παραλόγως. H

A ὑπέρχολα διαχωρήματα dicuntur Galeno τὰ χολώδεα, καὶ τὰ πέριξ αὐτῶν ἔχοντα χολὴν τῇ ἐπιφανείᾳ λεπτήν, circumbiliosæ egestiones, & quæ in ambitu sunt coloratæ ac bile obductæ, quales ὑπόχολα ὑπέρχολα vocant, & quę efferuescentis caloris copiam indicant. ἔκλευκον autem διαχώρημα, id est, quod in Prognost. κάρτα λευκὸν dicitur. Ac meliùs hîc separatum ponitur, quàm si ad ὑπέρχολα διαχωρήματα adiungas, quod fit Prorrh. 53. vnde ista huius præsagij portio desumpta videtur. Ἀληλεσμένα etiam nouè quodammodo positum videtur, ac obscuram habet notionem. ἀλητὸν ἄλευρον exponit Erotianus apud Hippocratem, idémque deducit Hesychius, ab ἀλέω aut ἀλήθω, vt sit τοῦ ἀληλεσμένου σίτου, & cereale subactum, quasi ἀλετὸν, aut ἐν τῷ ἀλέτῳ φθειρόμενον ἄλφιτον, farina molendo confecta & subacta. Videtur igitur excrementum intelligi, quod farinam molendo subactam refert, tum candore, tum consistentia ac læuore, aut quod velut pultaceum est, ac statim depositum errat ac dissoluitur, quale in magnis viscerum ac totius mesenterij obstructionibus, & facultatis naturalis imbecillitate, aut etiam tenuioris intestini inflammationibus nonnunquam cernitur. Stercorosum autem summam putrilaginem ac corruptionem indicat. Quod sequitur de sopore, deiectione cruenta, & vasorum inanitione

B quæ præter rationem contingit, id alterius est generis & valde perniciosum.

In Prorrh.

603 Κοιλίης ἀπόληψις μικρὴ, μέλανα, σπυραθώδεα, πρὸς ἀνάγκην χαλῶσα, μυκτὴρ τύποισι ῥηγνύμενος, κακόν.

Vbi aluus modicè intercepta, nigra stercoribus caprarum similia, nec nisi coacta demittit, hoc casu nasus erumpens, malo est.

Prorrh. 41. repetitur hoc præsagium, ex quo meliùs μικρὰ μέλανα legeretur. πρὸς ἀνάγκην autem χαλῶσα κοιλίη, phrasis est Hippocrati admodum familiaris in Prorrh. quæ Galeno teste, μετὰ τοῦ φαρμακευθῆναι ὑπὸ τὸν ἰατρὸν, ἢ διὰ κλυστῆρος, ἢ διὰ βαλάνου significat. Hæc autem conflagrantis interni incendij certissima signa sunt, vnde exiccato corpore & imbecillo, quæuis excretio etiam critica non minimùm suspecta est.

C 604 Γλίσχρον ἄκρητον, ἢ λευκὸν διαχώρημα, φλαῦρον. φλαῦρον δὲ καὶ τὸ ἅλις ἐζυμωμένον, ὑποφλεγματῶδες, πονηρὸν δὲ καὶ ἐκ τῶν ἐφθιωδέων ὑπόστασις ὑποπέλιος, πυώδης, μετὰ χολώδεος.

Alui recrementum glutinosum, syncerum, aut album, in vitio est. Vitiosum quoque quod abundè fermentatū est, & aliquantulum pituitosum. Prauum etiam cùm ex his quæ densata feruntur, quod subsidet aliquantulum liuescit, purulentum ac biliosum est.

ἐζυμωμένον] Hac attributione vrinas insigniuit Prorrhetici author. Vbi οὖρα ἐζυμωμένα hoc est fermentatæ vrinæ dicuntur Galeno, quæ spissæ & crassæ magnam crudæ & flatuosæ, materiæ copiam continent, vnde leuis quidam feruor per agitationem excitatur, adeò vt motis & rarefactis spiritibus, in maiorem quàm cùm primùm excretæ fuerunt molem attolluntur. Atq; eæ sunt quæ turbulentam continent humorum crudorum agitationem ac feruorem, ita vt flatibus humorum acrimoniæ ac ebullitioni

D permixtis, in maiorem tumorem attollantur, ac inflentur, interdum etiam bullas & spumam excitent. Quæ quidem affectio alui excrementis crudis, flatuosis, & humorum acrimonia agitatis aut efferuescentibus attribui potest. Possunt etiam recrementa alui fermentata dici, quæ plurimam bilem atram retorridam continent, quæ in terram effusa, eam abradit, & partes omnes in altum attollit, vnde motio quædam spirituosa ac fermentatio assurgit. Est enim ζύμωσις Platoni, τῆς γεώδους οὐσίας θολώδης κίνησις καὶ αἴρωσις. Atque ex bilis illius agitatione succensa alui recrementa, ebullitionem ac feruorem accipiunt, acrimoniamque contrahunt, vnde concepto aëre distenduntur, inflantur, ebulliunt & in tumorem quendam attolluntur, interdum etiam à crassa & flatuosa materia, spumæ & bullæ efferuntur. Ἐφθιώδεα verò διαχωρήματα etsi intelligi possunt, quæ concreta quædam frustulatim discerpta efferuntur, mihi tamen germana propè lectio videtur, si ἐκ στροφωδέων ὑπόστασις ὑποπέλιος, ἰλυώδης, ex Prorrhetico legatur. Atque ea omnia liquidæ aluo optimè conuenire videntur, quæ cum torminibus sæpe effundi solet, cum humorum corruptione ex viscerum vitio, vnde huiusmodi subliuida & purulenta materia educitur. Erotianus tamen hanc hoc loco lectionem agno-

E scere ac mihi subindicare videtur, cùm ἐφθιωδέων ἀποσποδῶν exponit. Ἐφθιὰ γὰρ ἡ ἀποδία λέγεται. Vt cinereæ deiectiones intelligi videantur veluti exassatæ ac torrefactæ. Etsi Erotiani lectionem quidam ad Prorrhetici lectionem referre malint. ὑπόστασιν verò in deiectionibus poni nouum non est, & aliôqui huic præsagio admodum familiare. Vitiosus quoque hoc loco est Asulanus codex, vt satis apparet, si quis cum cæteris publicatis conferat.

605 Αἷμα λαμπρὸν διαχωρέειν, κακὸν, ἄλλως τε κἢν τις ὀδύνη παρῇ.

Sanguis splendidus aluo per secessum reiectus, malo est, præsertimque si dolor aliquis adsit.

Sanguis per aluum secedens niger probatur aphor. 25. libr. 4. purus autem & splendidus effusus, vitæ thesaurum profundit, præsertim si dolor adsit aut hypochondriorum, aut abdominis, qui visceris alicuius vitium, aut vlcus prodit. Aliôqui purus aliquando statis interuallis, absq; periculo secedere potest.

F 606 Τὸ ἀφρῶδες ὑπέρχολον διαχώρημα, φλαῦρον. καὶ ἰκτεριῶσι δὲ ἐκ τοιούτων.

Spumans & bile obductum alui recrementum, vitio est. Quin & inde morbus regius contrahitur.

Prorrh. 53. hoc præsagium explicatur, vnde etiam fluxit, vt non malè ἔκλευκον hîc adscribatur. Quin & illic ἧπαρ ἐπώδυνον annotatur, aut tumore, aut obstructione, aut inflammatione obsessum, ex quibus morbus regius contrahitur. Quem in sensum etiam expressum est paulò antè Prognost. 602.

607 Ἐπὶ τοῖσι χολώδεσι δὲ ἀφρῶδες ἐπάνθισμα, κακόν. μάλιστα δὲ ὀσφὺν πεπονηκότι, καὶ παρεξηνεχθέντι. ἆρα δὲ τύποισι τὰ ἀλγήματα;

In biliosis deiectionibus spumosa efflorescentia, malo est, iis verò præcipuè quos antea lumborum dolor aut desipientia vexarit. Fortéque etiam dolores iis adsunt.

G Ex Prorrh. 21. desumpta est sententia, vbi meracas deiectiones biliosis adiungit. Huius autem præsagij finis, quæ in Prorrh. desideratur, hunc sensum habere videtur, vt renum dolores perseuerare indicet, ex humoris biliosi feruore & acrimonia per intestina delati. Fortassis etiam & reliquorum intestinorum dolores vrgere significat, non eorum tantùm quæ circa renes feruntur, cùm scribat Galenus, τὸ γὰρ πίστει διαχωρήματος παρενεχθέντος τοῖς ἐντέροις, οὐ τὸ κατ' ὀσφὺν μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς λοιποῖς, ὀδύναι τούτοις ἐπακολουθοῦσιν. Aut certè ex Prorrh. 22. corrupta est lectio ac diminuta, quod est vero simile.

608 Λεπτὸν ἐπαφρον διαχώρημα, ὑδατόχλοον ἴσχον ὑπόστασιν, πονηρόν. πονηρὸν δὲ καὶ τὸ πυῶδες, καὶ τὸ μέλαν αἱματῶδες πονηρὸν σὺν πυρετῷ, καὶ ἄλλως. καὶ τὸ ποικίλον

H κατακορὲς διαχώρημα, φλαῦρον. καὶ χεῖρον ὅσῳ φοβερώτερον τῇ χροιῇ, πλὴν ἐν φαρμακείῃσιν. ἐν δὲ ταύτῃσιν ἀ-

Tenue alui excrementum & spumans, in quo quod subsidet aqueum est & ex pallido virescens, malo est, malum quoque purulentum. Nigrum etiam cruentum malum, cum febre, atque alias. Vitiosum quoque varium abundè coloratum alui excrementum, eóq; deterius quo colore formidandum magis, præterquā in medicamenti potione. Tunc nanque periculo va-

cat, copia non exuperans. Friabilis quoque mollis in febre alui secessus, vitio est. Vitiosus quoque siccus, qui facilè dissoluitur, nec cohæret, decolor, idq; præcipuè si aluum humectet, lethalis verò si nigra antea prod erint.

κίνδυνον μὴ πλήθει ὑπερβάλλον. καὶ τὸ ψαφαρὸν μαλθακὸν ἐν πυρετῷ διαχώρημα. φλαῦρον δὲ καὶ τὸ ξηρὸν, ψαθαρὸν, ἄχλοον, καὶ ἄλλως, ἢ τὴν κοιλίην καθυγραίνῃ. μελάνων δὲ προδιελθόντων, κτεινεῖ.

καὶ τὸ μέλαν αἱματῶδες] Hic αἱματῶδες idem videtur significare quod ὁκοῖον αἷμα μέλαν, vt aphor. 21. libr. 4. & paulò pòst scribitur. Et καὶ ἄλλως, pro ἄνευ πυρετοῦ sumitur, etsi quædam exemplaria sequentibus iungunt.

καὶ τὸ ποικίλον κατακορὲς] ποικίλον κατακορὲς simul iungi potest, vt admodum & abundè varium excrementum sugillet, velut ἰκτερώδεες κατακορέες antea dicti sunt hoc præsagio aurigine impensiùs fœdati & colorati: aut κατακορὲς per se abundè saturatum & syncera bile coloratum significat. Potest & κατακορὲς accipi de variis alui excrementis, quæ syncera & impermixta egeruntur, ποτὲ μὲν ὁμοῦ διεξερχόμενα ἀλλήλοισι, ποτὲ δὲ κατὰ μέρος, (vt scribitur in Prognost.) & vt loquitur Celsus, quæ modò diuersis temporibus, modò simul, & in mixtura quadam, discreta tamen repræsentant.

καὶ χεῖρον] Aph. 21. lib. 4. καὶ ὁκόσα ἂν τὰ χρώματα ὑποχωρημάτων πλείω πονηρότερα ἦ, μᾶλλον κάκιον, σὺν φαρμάκῳ δὲ ἄμεινον. καὶ ὁκόσα ἂν πλείω χρώματα, οὐ πονηρά.

ψαφαρὸν] Hîc ψαφαρὸν μαλθακὸν iunctum deiectionem friabilem ac veluti saniosam indicat, ex viscerum corruptione aut colliquatione, qualis in suibus cernitur, aut iis qui pyris & pomis victitant, aut pane furfuraceo aut hordeaceo vescuntur. Potest & nigricans designare, quòd ψαφερὰ aut ψαφαρὰ διαχωρήματα, ζοφοειδῆ καὶ μελανοειδέα Galenus exponit, & Dioscoridi μελανίζοντα significant apud Galenum. ψαθαρὸν autem aut ψαθυρὸν in excrementis explicat Galenus τὸ εὐδιάλυτον καὶ μηδεμίαν ἕνωσιν ἔχον δύλυτον, aut ἄγλισχρον, quod est arenidum, friabile, non cohærens, & quod promptissimè teritur aut dissoluitur, qualia sunt eorum excrementa qui panicum aut milium, aut hordeaceos panes esitarunt, aut ex pyrorum syluestrium esu ruri se vidisse testatur Galenus. Interdum verò talia euadunt nec cohærent, tenui humore & dissolutu facili excrementis admixto & continuitatem impediente, etiam si quis integris cerealibus vtatur. Quod corporis vitio contingere potest, summámque & cruditatis & materiæ inæqualitatem, aut etiam colliquationem indicat, aluo tunc effusa, velut ψαφερὸν μαλθακὸν hîc iungitur.

Liquidum alui recrementum, & breuibus interuallis cumulatum, malo est. Partim nanque vitium & insomniam, partim verò exolutionem pariet.

[609] Ὑγρὸν διαχώρημα, καὶ ἀθρόον κατὰ μικρὸν, κακόν. τὸ μὲν γὰρ κακὸν καὶ ἀγρυπνίην, τὸ δὲ ἔκλυσιν τάχ᾽ ἂν ποιήσῃ.

Melior lectio ex Prognost. ὑγρὸν διαχώρημα, καὶ ἀθρόον, καὶ κατὰ μικρὸν, κακόν. Liquida enim alui deiectio & cumulata vires exoluit, frequens verò & ex breuibus interuallis insomniam quoque & vigilias parit. Hîc autem publicatorum codicum lectionem secutus sum, etsi mihi vitio carere non videtur. Nam τὸ μὲν γὰρ κακὸν, quanquam redundare videtur, viscerum tamen intemperaturam, aut naturæ oppressionem indicare non temerè potest. κατὰ μικρὸν quoque quod ex breuibus interuallis egeritur significat, & idem quod κατ᾽ ὀλίγον ὑποχωρέειν, ἔκλυσις verò λειποθυμίην.

Perliquidum & aliquantulum friabile alui recrementum, cum summi totius corporis perfrictione, nō sine febre, vitiosum est. Rigores præterea vesicam & aluum corripiunt. Valde verò aquosa deiectio in præcipitibus malis non desinens, malo est, atq; eo magis si sitis vacuitatem fecerit.

[610] Ἔνυγρον ὑπόψαφαρον διαχώρημα περιψυχομένου μὴ ἀπύρως, φλαῦρον. τὰ ἐπὶ τούτοισι ῥίγεα κύστιν καὶ κοιλίην ἐπιλαμβάνει. ὑδατῶδες δὲ σφόδρα διαχώρημα μὴ παυόμενον ἐν ὀξέσι, κακόν. καὶ μᾶλλον εἰ καὶ ἀδιψήσει.

Protrh. 116. ὑπόψαθυρα διαχωρήματα dicuntur quæ hîc ὑπόψαφαρα, vt eadem sit vtriusque dictionis notio. Quam mutationem etiam agnoscit Galenus cùm à Dioscoride ὑπόψαθυρα in ὑπόψαφαρα versum scribit. Postrema verò huius præsagij pars in publicatis exemplaribus vitiosè scripta, quæ est de perliquida & aquosa deiectione diutiùs perseuerante nec mutationem in morbis acutis accipiente, summam cruditatem & caloris natiui imbecillitatem indicat cum perenni materiæ affluxu.

Prærubrum in alui proluuie excrementum vitio est. Vitiosum etiam admodum ex viridi pallescens, aut albicans, aut spumans, aut aquosum. Item malum est quod exiguū, glutinosum, læue & ex viridi subpallidum. Pessima quoque deiectio liquida in sopore & torpore detentis. Lethale verò est etiam multum sanguinem grumosum ex aluo effluere, itémque candidum & liquidum excrementum cum alui tumore.

[611] Ἐξέρυθρον ἐν περιπλύσει διαχώρημα, φλαῦρον. φλαῦρον δὲ καὶ τὸ σφόδρα χλωρὸν, ἢ λευκὸν, ἢ ἀφρῶδες, ἢ ὑδαρές. καὶ τὸ μικρόν τε καὶ γλίσχρον, καὶ λεῖον καὶ ὑπόχλωρον, κακόν. καὶ τὸ κωματώδεσι νενωθρωμένοισιν ὑγρὸν διαχώρημα, κάκιστον. θανατῶδες δὲ καὶ αἱμορρόου αἱματῶδες πολὺ θρομβῶδες. λευκόν τε καὶ ὑγρὸν μετὰ κοιλίης μετεώρου.

περίπλυσιν vocat alui proluuiem multa tenuia & liquida effundentem, quæ hepaticum est symptoma, vt scribit Galenus & antea hoc præsagio περίπλυσις ἐξέρυθρος damnata est. Cæterùm sententiam istam ex melioribus codicibus distinximus, etsi multi coniungunt. Quæ tamen omnia non satis aptè cohærent.

καὶ τὸ σφόδρα χλωρὸν] Id ex Prognost. sumptum est.

Alui excrementum nigrum, velut sanguis, & cum febre, & sine febre, malo est. Mala item quæcunque varia, & quæ bile abundè sunt saturata.

[612] Διαχώρημα μέλαν οἷον αἷμα, καὶ σὺν πυρετῷ, καὶ ἄνευ πυρετοῦ, πονηρόν. πονηρὸν δὲ καὶ πάντα τὰ ποικίλα, καὶ τὰ κατακορέα πονηρά.

Hæc sententia aph. 21. lib. 4. exprimit. κατακορέα autem intelligi possunt bile admodum saturata, aut quouis etiam alio colore exaturata, vt viridi, flauo, nigro aut rubro, cùm ποικίλα simul iungantur, eadémque proprij seri consumptionem indicent.

Alui recrementa quæ in spumosa & syncera desinunt, omnibus quidem ingrauescentis mali significationem præbent, conuulsione verò tentatis, vel maximè. In huiusmodi casibus ad aures tubercula oriri solent. At quæ perliquida, ac rursus consistentia, syncera, stercoracea, morbi longitudinem denunciant. Prærubrum verò in febre, delirium. Candicans

[613] Τὰ ἐς ἀφρώδεα ἄκρητα τελευτῶντα διαχωρήματα, παροξυντικὰ μὲν πᾶσι, τοῖσι δὲ σπασμώδεσι καὶ πάνυ. ἐκ τοιούτων τὰ παρ᾽ οὖς ἀνίστανται. τὰ δὲ ἐξυγραινόμενα, καὶ πάλιν συνιστάμενα, ἄκρητα, κοπρώδεα, μῆκος νούσου σημαίνει. τὸ δὲ ἐξέρυθρον ἐν πυρετῷ, παρακοπήν. τὸ δὲ λευκὸν κοπρῶδες,

κοπρῶδες, ἰκτέρῳ δύσκολον. τὸ δὲ ὑγρὸν ἐν τῇσι πυέλοισι λαβὸν ἔρευθος.

autem stercorosum, in morbo regio molestiam exhibet, ac liquidum etiam, vbi resederit ruborem adeptum.

Ex Prorrhetico 11. præcipuè & Prorrhetic. 50. sumpta sententia. Meliùs verò in quibusdam Prorrhet. exemplaribus, τῇσι μὴ παροξυνομένῃσι, pro πᾶσι, legitur, quòd huiusmodi deiectiones in synceras desinentes, non omninò ingrauescentis mali significationem præseferant, sed tum præcipuè vbi talia excrementa perseuerant, & prerterquàm quòd non desinunt, etiam in spumosa syncera, & prioribus longè deteriora mutantur. Quod sequitur miserè est exagitatum nostris in exemplaribus. Quædam etiam ista distingunt, quædam coniungunt.

τὸ δὲ λευκὸν] Alba & stercorosa deiectio in ictero negocium facessit, icterique magnitudinem & causæ pertinaciam ostendit. At quæ liquida in matula deposita ruborem accipit, hepatis imbecillitatem aut alicuius visceris inflammationem portendit. Exemplaria publicata λαῦρον ἔρευθος legunt, qua lectione exaturatus ac copiosus rubor accipitur. Sed nos cum Cornario & Hollerio λαβὸν legimus.

614 Αἱμορραγέσι γλίσχρον διαχώρημα μέλασι διαποίκιλον, κακοηθές, μάλιστα δὲ ἐκλεύκοις.

Sanguinem effundentibus glutinosum alui recrementum, maculis nigris distinctum, malignitatem denotat, præcipueq; in exalbidis.

ἔκλευκοι dicuntur valde candicantes, qui pituita redundant, quorum naturæ respondere alui excrementa debent, non autem variegata, aut nigris maculis distincta, quæ humorem retorridum eiusq; malignitatem denotant.

615 Ἔκλευκον διαχώρημα ἐν πυρετῷ οὐκ εὔκρινές.

Exactè candicans alui recrementum in febre nullam bonam iudicationem denunciat.

Exactè candicantes deiectiones obstructionum indices bilis flauæ auersionem significant, & icterum minantur. Quare nullam habent probatam iudicij notam. Videtur autem huius præsagij author tacitè eam quæ fit à morbo regio in febre iudicationem sugillare, quòd non nisi molestiæ & laboris plena fit.

616 Κοιλίη ταραχώδης σὺν μόχθῳ πυκνῇσιν ἐξαναστάσεσι, σιηγόνας ἐντείνει. λύει δὲ καὶ ἐπὶ προσώπου γινόμενα ἐρυθήματα.

Aluus perturbata cum frequenti desidendi labore, maxillas intendit, rubores etiam faciei soluit.

Laborem & insomniam potiùs facit frequens desidendi labor, quàm rigorem aut conuulsionem, cuius rudimentum ponit σιηγόνας ἐντείνειν. κοπιᾷ ὁ ἄνθρωπος ὑπὸ τῆς ξυνεχέος ἐξαναστάσιος καὶ ἀγρυπνίῃ ἐστὶ, vt scribitur in Prognostico. Secutus sum autem sensum maximè popularem, vt rubores faciei soluat huiusmodi frequens desidendi labor, etsi frequentes deiectiones faciei ruboribus exortis subsistere non sit alienum, vt etiam surditate aluum in febribus retardari contingat.

617 Κοπρώδης μετὰ τόνου διαχώρησις, κοιλίης πονηρίην σημαίνει. φλεγματώδης δὲ ὀξέως μετὰ καρδιωγμοῦ, δυσεντερίην. τάχα δὲ καὶ ὀσφυαλγίην. τοῖσι τοιούτοισι κοιλίης περίτασις πρὸς ἀνάγκην ὑγρὰ χαλῶσα ταχὺ κυλλουμένη, ἔχει τι σπασμῶδες. τὸ δὲ ἐπιρριγοῦν τούτοισιν ὀλέθριον.

Stercoracea alui egestio cum tensione, aluum malè affectam denunciat. Pituitosa verò repente cum oris ventriculi dolore, intestinorum difficultatem, & fortasse etiam lumborum dolorem. In talibus aluus circumtensa, ex necessitate liquida demittens, celeriter intumescens, quandam conuulsionis significationem præsefert. In his nouus subinde rigor, periculum creat.

Stercorosa deiectio cùm alui contentione flatuum copiam indicat, vnde malè afficitur. Pituitosa verò cum oris ventriculi morsu ob pituitam salsam, dysenteriam denunciat. Quod sequitur ex Prorrh. 99. desumptum videtur, neque paruam hîc parit obscuritatem. περίτασις nanque legendum videtur, & κυλλουμένη pro ὀγκουμένη positum insolentiam facit, ac fortè vitium subolet. κυλλὸς enim cùm dicatur Hippocrati distortionis species qua membrum in exteriorem partem conuersum luxatur, & intrò flexum extra protuberat, pro alui inflatione & tumore poni nouum est, quòd intus flectatur ac cauetur, extra verò gibbum faciat ac protuberet. Ac certè ταχὺ ὀγκουμένη, aut ταχέως, legendum videtur facili lapsu, isque mihi videtur esse locus quem subindicat Erotianus, cùm ὀγκουμένην κοιλίην apud Hippocratem explicat. Scribit nanque, ὀγκώδες μὲν ἁπλῶς λέγεται, τὸ μέγα καὶ ἐπηρμένα φρονεῖν. ὁ δὲ Ἱπποκράτης ὀγκουμένην λέγει κοιλίην, τὴν ταχέως εἰς ὄγκον αἰρομένην. ὀγκώδες tamen & ὀγκουμένην, apud Erotianum scriptum est. Neque verò ex ista casuum concursione conuulsionem prædici necesse est, vt satis patet ex Galeno in Prorrh. Cornarius pro κυλλουμένη ἐπεχομένη, legisse videtur, quem etiam secutus est Præceptor Hollerius. Aut certè inflatam aluum retentis fœcibus, resistantem dixerunt.

618 Οἷσι μέλανα διαχωρέει, ἐφιδροῦσι ψυχροῖς.

Quibus nigra per aluum secedunt, ij tenuibus & frigidis sudoribus diffluunt.

Deiectiones nigræ in vehementi aut pertinaci morbo, suspectas perniciei notas habent, viribus plurimùm affectis ac extincto calore natiuo, vnde sudores frigidi & tenues mortis rudimenta sunt. Liene tamen expurgato, interdum criticè & salutariter nigra per aluum deiiciuntur.

619 Οἷσι κοιλίη κατ᾽ ἀρχὰς ταράσσεται, τὰ δὲ οὖρα μικρά, προαγαγόντων κοιλίη μὲν ξηραίνεται, τὸ δὲ οὖρον πλῆθος λεπτόν, τούτοισιν ἀποστάσιες ἐς ἄρθρα.

Quibus circa initia aluus turbatur, vrinæ autem paucæ sunt temporis progressu aluus quidem reficcatur, vrina verò tenuis abundat, his abscessus ad articulos fiunt.

Id fit materia ad intestina conuersa, vt & aluo reficcata vrina copiosior affluit, quæ vt tenuis est, cruditatis notas exhibet, ideoq; abscessum in articulos suspectat.

620 Αἱ κατὰ μικρὰ ἐξαναστάσιες ῥιγώδεες. καὶ οἷς φλαῦρον διαχώρημα, δυσχολώτατον τεταρταίοισιν ἀρχόμενον.

Frequentes desidendi labores rigorem adferunt, & quibus alui recrementum vitiosum est, id maximam molestiam exhibet, si quarto die initium fecerit.

Exemplaria quędam φρικώδεες pro ῥιγώδεες legunt, quæ secutus videtur Cornarius, qui etiam λάβρον διαχώρημα legit, & ἀρχόμενοι. Frequens autem desidendi labor in Prognost. damnatur, quòd fatigationem & insomniam afferat. Probatur nanq; μήτε πυκνὸν μήτε ὀλίγον ὑποχωρέειν. Valde autem suspecta mala sunt quæ quarto die malignitatis indicia præseferunt, & statum naturæ ordinem grauant. Nam & multum molestiæ exhibent, & difficilem solutionem faciunt.

Frequentes & ex paruis interuallis desidendi labores, aliquantulum glutinosa excernentes, cum paucis stercoraceis, præcordiorum & lateris dolore, morbum regium prænunciant. Animaduertendum autem num ex istorum suppressione ij cum virore pallescant. Eos verò etiam existimo sanguinem profundere. Hos quoque lumborum dolores affligunt, & his sanguinem profundentibus, sanguis splendidus prodit. Cum sopore & capitis dolore subinde incalescere, perniciem denunciat.

621 Αἱ πυκναὶ κατὰ μικρὰ ἀναστάσιες ὑπόγλισχροι, ἔχουσαι μικρὰ κοπρώδεα, μεθ' ὑποχονδρίου καὶ πλευροῦ ἀλγήματος, ἰκτερώδεες, ἆρα ἐπιστάντων οὗτοι ἐκλοιοῦνται. οἶμαι δὲ καὶ αἱμορροεῖν τούτους. τὰ δὲ ἐς ὀσφὺν ἀλγήματα ἐν τούτοισιν αἱμορροοῦσιν αἷμα διαχωρέει λαμπρόν. μετὰ κάρου καὶ κεφαλαλγίης, τὸ ἐπιχλιαίνεσθαι, ὀλέθριον.

Hæc casuum multorum coaceruatio ex Prorrhet. 146. descripta est, in quo etiam ὑπόξανθοι additur, & pro ἐκλοιοῦνται, ἐκλύονται (vt aliàs sæpe) legitur. Postrema verò pars valde est conturbata. Sunt qui eam aliter distinguant. Solet autem lumborum distentio interdum per dysenteriam cruentam, nonnunquam etiam per hæmorrhoidas leuari, túncque sanguis purus ac splendidus effunditur.

Glutinosæ, biliosę deiectiones magis quodammodo abscessus iuxta aures excitant.

622 Τὰ γλίσχρα, χολώδεα μᾶλλόν τι τὰς ἀποστάσιας παρ' οὖς ποιέει.

Sunt alia parotidum propria magis signa & veluti ἀναγκαῖα ac necessaria quæ in Prognost. & Prorrh. describuntur, & doctrinæ complexione comprehenduntur, vniúsque sunt generis. Et aluo erumpente parotides attolli rarum est, quin potiùs subsidere constat ex Clazomenio ægr. 10. lib. 1. Epid.

Tumores humescente aluo sublati in altum cum doloribus, malo sunt, aluo verò suppressa, dum ne quid aliud innouetur, celeriter rumpuntur, & maligniores sunt. In his vomitus praui & maligni.

623 Ὅσα κοιλίης καθυγραινομένης οἰδήματα μετεωρίζεται μετὰ ἀλγημάτων, κακόν. κοιλίης δὲ ἐπιστάσης, ἄλλου δέ τινος μὴ νεωτερισθέντος, ταχέως καταρρήγνυται, καὶ κακοηθέστερον. τὰ ἐμέσματα ἐπὶ τούτοισι πονηρὰ καὶ θηριώδεα.

Hoc Prognostico ventris tumores cum doloribus sugillantur, & in aluo suppressa maius periculum quàm in effusa denunciant. Sic aphor. 7. lib. 6. τὰ ἀλγήματα καὶ οἰδήματα τὰ μὴ μετέωρα κουφότερα, τὰ δὲ μὴ μετέωρα ἰσχυρότερα. θηριώδεα verò malignitatem & humorum feritatem vomitione refusorum, ac fortè etiam lumbricos denotant.

Quibus faciei incendium & intensus rubor soluitur, & graueolens est alui egestio, redundans & subrubra, in his insaniæ metus est.

624 Οἷσιν ἐπὶ φλογώδεσι καὶ ἐξερυθροῖς λυομένοις, δυσώδες, λάβρον, ὑπέρυθρον, ἐλπὶς ἐκμανῆναι.

Idque præcpuè si faciei ardor & inflammatio cerebrum appetat, interdúmque effusis per aluum æstuantibus & acribus succis, quæ sensu λυομένοις quidam sumunt. φλογώδης autem de facie incensa & exaturato rubore colorata, dici Hippocrati solenne est, quod effecit vt hîc ad faciei incendium referrem, etsi ad deiectiones flammeas ac ardentes ex bile syncera & vitellina alij referant.

Cutis corporis squallida & plus æquo sicca, malæ affectæ alui index est. In his prærubræ carunculæ purulentæ ferè ex aluo prodeunt.

625 Ὁ αὐχμώδης χρὼς σημαίνει κοιλίην πονηρευομένην. ἐπὶ τούτοισιν ἐξέρυθρα σαρκόπυα μάλιστα διέξεισιν.

Lethalis dysenteriæ indices sunt carunculæ purulentæ ex aluo prodeuntes, ex placito 26. lib. 4. febris verò tanta vt humores exasperet, & corpus squallidum & resiccatum reddat, periculum etiam intendit. Aliôqui etiam viscerum vitio & labefactata naturali œconomia, interdum prærubra excrementa effunduntur, carnis purulentæ instar, quæ carnis teneræ & mollis colliquationem præseferunt, vnde corporis cutis squallescit & resiccatur. χρὼς autem dicitur Hippocrati, quælibet corporis pars carnosa, aut quicquid in corpore est carnosum, cuius generis præcipuè sunt cutis & musculi, vt scribit Galenus Comment. 2. in libr. de fract.

In biliosa aluo, molli, stercoracea egerente, apparentes æstus tumorem ad aures excitant.

626 Ἐπὶ κοιλίῃ χολώδει, μαλθακῇ, κοπρώδει, καύματα ἐπιφανέντα, παρ' οὖς ἔπαρμα ποιέει.

Ex Prorrhet. 168. petitam esse apparet hanc sententiam, ex quo etiam κώματα pro καύματα reponi debere constat. Neq; enim καύματα ad parotidum prædictionem plurimùm possunt, cùm κῶμα earum sufficiens nota sit. μέλαινα etiam pro μαλθακὰ legunt illîc exemplaria, & χολώδεα expungunt.

Biliosas alui deiectiones surditas, & surditatem biliosa alui deiectio sedat.

627 Χολώδεα διαχωρήματα κώφωσις παύει. κώφωσιν δὲ παύει χολῶδες διαχώρημα.

Ex aphorism. 28. & 60. libr. 4. sumptum hoc præsagium. Celsus quoque, nihil plus aduersus surditatem quàm biliosam aluum posse, scribit.

Serpētia vlcera supra inguina, ad laterum inanitatem & pubem enata, malè affectam aluum denunciant.

628 Τὰ ἑρπυστικὰ ὑπεράνω βουβῶνος, πρὸς κενεῶνα καὶ ἥβην γινόμενα, σημαίνει κοιλίην πονηρευομένην.

Biliosum nanque & acrem humorem multum illis in partibus adesse significatur à quibus aluus solicitata malè afficitur.

Virium exolutio dolorem soluens, aluum maximè humectam reddit.

629 Ἔκλυσις ὀδύνην λύουσα, κοιλίην μάλα καθυγραίνει.

Habitum enim totius corporis refrigerat & humectat, corpúsque elaxat, vnde contingit vt relaxatis ventriculi fibris & reuocatis spiritibus aluus effundatur, siue virium & animi defectio ἔκλυσις intelligatur, siue membrorum impotentia quædam. Nam & istud in dies conspicimus vsuuenire in ea animi defectione quæ ex liberali sanguinis missione in maximis doloribus aut febribus ardentibus imperatur, & membrorum exolutio & ad motum impotentia coli dolores soluens interdum & iudicans, totum corpus emollit & humectat.

630 Τὰ καθ'

A [630] Τὰ καθ' ἕδρην ὀδυνώδεα ἐκπυήματα, κοιλίην ἐπιταράσσει.

Quæ circa sedem cum dolore suppurant, aluum conturbant.

Doloris ratione fit attractio, & puris acrimonia aluus etiam irritatur & effluit.

[631] Θανατῶδές ἐστι τῶν διαχωρημάτων τὸ λιπαρὸν, καὶ τὸ μέλαν, καὶ τὸ πελιὸν μετὰ δυσωδίης, καὶ τὸ χολῶδες ἔχον ἐν ἑωυτῷ φακῶν ἢ ἐρεβίνθων ἐρείγμασι παραπλήσια, ἢ οἷον θρόμβους αἵματος εὐανθέας, κατὰ τὴν ὀδμὴν ὅμοιον τοῖσι τῶν νηπίων, καὶ τὸ ποικίλον, τὸ δὲ αὐτὸ καὶ χρόνιον. γίνοιτο δ' ἂν τοιοῦτον αἱματῶδες, ξυσματῶδες, χολῶδες, μέλαν, πρασοειδὲς, καὶ ὁμοῦ, καὶ ἐναλλάξ. θανατῶδες δὲ καὶ πολὺ ἐστι τὸ ἀναισθήτως διεξιόν.

B

Exitialis est deiectio pinguis & nigra, ac liuida cum odoris grauitate, itémque biliosa simile quiddam lentium aut cicerum lomento continens, aut veluti bene florulentos sanguinis grumos, & infantium egestionem odore referens, ac varia, eadémque diu perseuerans. Talis etiam fuerit cruenta, strigmentosa, biliosa, nigra, viridis, & simul, & per vices excreta. Exitialis quoque quæcunque prodeundo sensum ægri fallit.

ἐρείγμα etsi idem quod ἐρεγμὸς aut ἔρεγμα, & fabam fresam fractámque significat, aliis tamen leguminibus etiam accommodatur. Deiectionem igitur biliosam intelligit, quæ simile quiddam lenti aut ciceri freso & fracto continet, aut eorum lomento similis est, tum colore subrubro, tum etiam substantiæ inæqualitate, bilisque incendium in angustissimis venæ portæ anfractibus indicat. Cornarius κυάμων ἐρείγμασι pro φακῶν legisse videtur, sed φακῶν ἐρέγματα Erotianus legit, & αὐτὰ τὰ διαιρήματα sumi scribit. καὶ τὸ ἐρεγμὸς κυρίως λέγεται ὁ δίχα διῃρημένος κύαμος. Deducuntur autem ista ab ἐρείκειν, quod est σχίζειν, σχίζειν, scindere, diuidere, vnde ἐρεικίδες

C Galeno in Exegesi, etsi ἐρικίδες quidam legunt.

ἢ οἷον θρόμβους] Sanguinis benè florulentos grumos, interspersas sanguinis floridi notas in biliosa deiectione intelligit, quæ molestam & tandem exitialem dysenteriam minatur.

κατὰ τὴν ὀδμὴν] Id de biliosa egestione intelligẽdum, quæ infantibus valdè familiaris est, & odore grauis, etiam si solo lacte, ad corruptionem & putredinem admodum procliui, nutriantur. Vnde etiam virides & porraceæ illis egestiones fiunt, cibum huiusmodi non probè concoquentibus, sed cruditate laborantibus. Hîc autem exprimitur quod in Progn. scriptum est, ἢ ἰώδεα καὶ κάκοδμα. Vnde etiam reliquæ exitialium deiectionum attributiones sumtæ sunt.

γίνοιτο δ' ἂν τοιοῦτον αἱματῶδες] Hîc cruentam deiectionem periculo adiicit, quæ à quibusdam etiam additur in Progn. & eam Celsus legisse videtur, cùm scribit, † Aluus quoque varia pestifera est, quæ strigmentum, sanguinem, bilem, viride aliquid, modò diuersis temporibus, modò simul, & in mistura quadam, discreta tamen, repræsentat. (Sic enim ex membranis melioribus lego.)

D Vbi etiam ὁμοῦ καὶ ἐναλλὰξ disertè explicatur.

† Cap. 6. lib. 2.

[632] Ποτὸν χαλεπῶς καταβροχθίζοντι πνεύματι βηχώδει, ἐρευγμὸς ὑποσπώμενος, εἴσω κατειλούμενος, σημαίνει πόνον κοιλίης. πονηρὸν δὲ καὶ ἐξέρυθρα ἰώδεα τεταρταίοισι, καὶ αἱ τοιαῦται, αἱμόρροιαι κωματώδεες. ἐκ τούτων σπασμῷ τελευτῶσι, μελάνων προδιελθόντων.

Potum ægrè deglutienti cum spiritu tussiculoso, eructatio quodammodo reuulsa, intro conuoluta, ventris dolorem denunciat. Vitiosæ etiam sunt prærubræ deiectiones, æruginosæ quarto die apparentes, ac eiusmodi sanguinis profluuia soporem inducunt. In his casibus ex conuulsione moriuntur, nigris ante prodeuntibus.

πνεῦμα βηχῶδες vocat difficultatem spirandi tussi coniunctam, aut spiritum tussiculosum, vt diximus antea hoc præsagio. Atq;

E hîc idem significant ποτὸν χαλεπῶς καταβροχθίζοντες πνεύματι βηχώδει, quod illic οἱ χαλεπῶς καταβροχθίζοντες πνεύματι βηχώδει, quod symptoma in extrema pernicie laborantibus posuit. Atque haud scio an hîc quoque καταβροχθίζοντι legi debeat. pendent autem hæc à defluxione in fauces & ventriculum, tunicam ori toti, faucibus & ventriculo communem irritante & lancinante. ἐρευγμὸς verò idem quod ἔρευξις, & flatum qui ex ventriculo mouetur significat, ructum & eructationem, quandoque etiam quancunq; ex corpore flatus eductionem, siue supra, siue infra fiat, vt scribit Gal. Com. 2. in librum 6. epid. ὑποσπώμενος autem dicit velut subtractam & subductam eructationem, qualis est iis qui erumpentem ventriculi flatum verecundè continent, ac veluti subducunt, & retrahunt, qui intus conuolutus dissipatur. Quæ sunt cruditatis & imbecilli ventriculi flatúsque colligentis certa indicia. Reliqua ex syndrome pendent, quæ huic sententiæ non satis cohæret, & videtur per se distingui debere, eique adiici quod de nigris deiectionibus diminutum videtur, ex Prorrh. 127. & iis quæ antea hoc præsagio scripta sunt (sent. 331) μεθ' αἱμορραγίην μελάνων διαχώρησις, κακόν. Cuius rei suspicionem auget Asulanus codex, qui huic Prognostico asteriscum præfigit. [a] Sent. 62

F

[633] Οἷσι μέλανα διαχωρέει, ἐφιδροῦσι ψυχροῖς.

Quibus nigra per aluum secedunt, ij tenuibus & frigidis sudoribus diffluunt.

Antea quoq; iisdem verbis expressa hæc sententia, & ex Prorrh. 139. deducta[a], & supra etiam adumbrata (sent. 334.) [a] Sent. 618.

[634] Αἱ ἐξαίφνης παράλογοι ἐκλύσιες κοιλίης, ἐν τοῖσι τετηκόσι χρονίοισιν, ἅμα ἀφωνίῃ τρομώδει, ὀλέθριοι.

In iis qui longo tempore consumpti sunt, temerariæ & quæ præter rationem finiunt alui exolutiones, vnà cum vocis defectione tremula, perniciẽ denuntiant.

In morbum trahentibus & longo temporis tractu extenuatis, repente & sine ratione aluus effusa, facultatis naturalis extinctionem, vocis verò defectio cum tremore, animalis spiritus consumptionem indicat.

G [635] Αἱ λεπταὶ μελάνων διαχωρήσιες αἱ φρικώδεες, βελτίους τοῖσι τοιούτοισιν. αἱ τοιαῦται ὠφελοῦσι μάλιστα κατὰ τὴν ἡλικίην ἢ προακμάζουσι.

Tenues nigrorum deiectiones horrorem inducentes in talibus meliores. Tales præcipuè iuuant ætatem quæ vigorem antecedit.

Hæc sententia paulò ante superiori cohærere videtur, & de his intelligi quibus aluus nigris excrementis fertur. Ætas autem quæ vigorem antecedit, aut iuuentus intelligitur, aut ea quæ nondum tricesimum annum attigit, in qua ob ætatis robur & calorem exuperantem, humorum tenuitas & acrimonia maior inest, sanguis etiam copiosior abundat, vnde nigrorum secessus horrorem inducentes fiunt.

[636] Πᾶσι τὰ κνησμώδεα μελάνων διαχώρησιν σημαίνει, καὶ ἔμετον θρομβώδεα. καὶ τρομώδεα σὺν δηγμῷ μετὰ κεφαλαλγίης, τὰ μέλανα διαχωρήματα προλέγει. τῶν τοιούτων ἔμετος

H διέρχεται, καὶ ἐμέσασι συχνὰ τοιαῦτα προσκατασπᾶται.

Pruritus omnibus nigrorum secessum denunciant & grumos vomitione refusos. Tremulæ etiam affectiones cum morsu ac capitis dolore, nigras deiectiones prædicunt. Tales verò præcedit vomitus, & vbi vomuerint, talia multa præterea reuelluntur.

Turbulenta est & temeraria nigrorum secessuum ista prædictio. Neque enim in pruritibus nigra necessariò secedunt, aut vomitione grumosa refunduntur. θρομβώδης ἔμετος num sanguinis grumos vomitione refusos, num etiam retorridos humores & adustione crassos aut grumosos indicet, non satis est compertum. In magna humorum adustione & acrimonia, ex summa viscerum intemperie & infirmitate, pruritus toto corpore excitari possunt, indéque nigra & retorrida per aluum secedere, ac vomitu veluti sanguinis grumi reiici. Quòd si humores huiusmodi malignitatem & virus conceperint, oris ventriculi morsus (quem δηγμὸν vocat) cum capitis dolore & tremore consequitur. Sic enim τρομώδεα ad tremulas affectiones ex oppressione referre malim, quàm ad vomitum. Interdum etiam oppleto ventriculo vomitus præcedunt, & frequenti vomitione talia reuelluntur ac detrahuntur.

A

Quibus autem cum alui perturbatione sub iudicationem morbus ingrauescit, iis nigra per aluum prodeunt.

637 Οἷσι δὲ ἐπὶ ταραχῆς κοιλίης παροξύνεται περὶ κρίσιν, κάτω μέλανα διέρχε(ται).

B

Nihilo etiam certiùs nigrorum secessus hac sententia sperari debet. Ac incertum est an ad superiora & tremulas affectiones cum oris ventriculi morsu & capitis dolore referatur, an verò simpliciter intelligi debeat & seorsum distingui, quod faciunt publicata exemplaria, quæ cum aliis secuti sumus.

Ex diuturno ventris affectu, vomentibus, biliosis, cibum auersantibus, copiosus sudor obortus cum repentina, virium impotentia lethalis.

638 Ἐπὶ κοιλίῃ μακρῇ ἐμετώδεσι, χολώδεσιν, ἀποσίτοις, ἱδρὼς πολὺς μετ' ἀδυναμίης ἐξαπίνης, κτείνει.

Hæc omnia vires præcipitant, quibus effectis ac languidis quæuis excretio, quantumuis critica, lethalis est. Nouè autem dicitur κοιλίη μακρὴ, de diuturno ventris affectu ac profluuio. Parum autem refert an ἐξαπίνης repentinam virium impotentiam, an verò repentinam mortem spectet, cùm vtrumque rectè subsistat.

C

In medicamentorum purgantium vsu & circumfluo humorum affluxu, sanguis tenuis frequenter eliquatus, vitio est.

639 Ἐν φαρμακείῃσιν ἐν περιῤῥόῳ λεπτὸν συχνῶς αἷμα ἐκτηκόμενον, φλαῦρον.

ἐκτηκόμενον αἷμα sanguis eliquatus & expressus intelligitur, aut humoris affluentis impetu & acrimonia, aut vi medicamenti purgantis. Hîc autem secuti sumus exemplarium pluralitatem & Cornarium ipsum, publicata nanque mendosa sunt. Aldinus codex συχνῶ ἐξετηζομένοισιν legit, nullo sensu & manifesto vitio. Deinde illud, ἔπειτα δὲ, redundare certum est.

Alui durities cum dolore, vnà cum febribus horroris sensu insignibus, ac cibi fastidio laborantibus, paulùm humectata ad purgationem aluo, ad suppurationem non tendit.

640 Τὰ κατὰ κοιλίην σκληρύσματα μετὰ πόνου, πυρετοῖσιν ἅμα φρικώδεσιν, ἀποσίτοις, σμικρὰ ἐφυγραινομένης ἐς κάθαρσιν κοιλίης, οὐ τὰ ἐς ἐμπύησιν.

D

σκληρύσματα κατὰ κοιλίην hîc dicuntur tumores duri cum dolore ventrem affligentes, vt antea quoque hoc præsagio (sent. 304.) vnde hæc sententia describenda, explicanda, & reponenda. In publicatis enim exemplaribus variè est mutilata & perturbata. Aldinus codex ἀποσίτως pro ἀποσίτοις legit, deinde κοιλίης omittit, & huius sententiæ extremum tam distractè & oscitanter, multóque interposito spatio legit, vt facilè mendum indicet, ac videatur in lectionem priùs descripti præsagij descendere velle. Cæterùm οὐ τὰ ἐς ἐμπύησιν eum sensum habet, ἐς ἐμπύησιν οὐκ ἥξει; & eandem habet notionem cum superiore illa prognosi. Nam si alui tumores ad purgationem concedant, suppurationis spes nulla futura est. Si verò restitent neq; per aluum effluant, pus intrò colligent.

Aluus perturbata salsuginosa demittens, vnà cum febre, non admodum sopore & torpore oppressos cõsequitur.

641 Ἅμα πυρετῷ κοιλίη ταραχώδης τρόπον δημυρώδεα, κωματώδεσι νωθροῖς οὐ πάνυ παρέπεται.

E

Sic enim & febris materiam morbi discuteret, & perturbata aluus salsuginosa & acria multa demittens, morbum leuaret. Adde quòd sopor & torpor, cùm ex frigido, lento & nulla acrimonia prædito humore fiant, toto genere differunt. Asulanus codex hîc etiam vitium præsefert.

Vbi aluus humecta est, ægri lassitudine, capitis dolore, siti, insomnia torquentur, in prærubro colore liberatis insaniam metuere oportet, si spirandi difficultas adfuerit. Quos etiam ex virore pallescentes facilis spiratio iuuat, aluo subinde prorumpente.

642 Ἐπὶ κοιλίῃ ὑγρῇ, κοπιώδει, κεφαλαλγικῷ, διψώδει, ἀγρύπνοι, ἐξερυθρο χρώματι λυομένοις ἐλπὶς ἐκμανῆναι, ἢν δύσπνοοι ἔωσι. πρὸς δὲ ἐκχλοιοῦσθαι εὔπνοον, σινόν τε κοιλίης ἐπεξελθούσης.

F

Ex Prorrh. 38. sumptum videtur præsagium, & antea quoque hîc adumbratum, sed hoc loco variè perturbatum. Vt enim neque ista signorum coitio necessaria est ad sperandam insaniam, ita lectio valde & obscura & insolens. Quid enim per ἐξερύθρω χρώματι λυομένους intelligatur admodum est ambiguum. Mihi videntur sumi posse prærubro colore absoluti ac liberati, quibus totum corpus incendiosum & flammeũ paulatim subsedit, intrò concedente & sursum repente cum humore spiritu & sanguine, vnde facilis insaniæ metus, præsertim accedente spirandi difficultate, quæ ex illorum humorum momento cumulatur. Quòd si restinctum incendiũ deferbuerit, & spirandi difficultas cesserit noxiis per aluum prorumpentibus, magna salutis spes erigitur. Quod effecit vt disparatas istas in multis codicibus sententias coniungerem, & malè mutilatas quã possem ratione restituerem. Exemplaria quædam κοπιώδης, κεφαλαλγικοί, διψώδης, ἀγρύπνοις legunt, reliqua κοπιώδη, κεφαλαλγικῶς, διψώδη, ἀγρύπνῳ, vt in Prorrhetico. Cornarius etiã ἐξερύθρω διαχωρήμασι λυομένους legit, præter omnium quos adhuc videre licuit codicum fidem, quibus innixi maluimus lectionis insolentiam leni quodam sensu temperare, quàm accommodatam sensui lectionem sine authoritate cum fraude affingere. πρὸς τὸ ἐκχλοιοῦσθαι etiam lego cum publicatis codicibus, & si quædam πρὸς τῷ ἐκχλοιοῦσθαι habent, quæ secutus videtur Cornarius, qui etiam οὐ σινόν τε, aut ἄσινόν τε legit faciliore notione, cui nos quoque lubenter suffragamur.

G

Æstuosæ deiectiones & cum contentione procedentes, malè affectam aluum prænunciant.

643 Τὰ καυματώδεα διαχωρήματα τόνον ἴσχοντα, κοιλίην πονηρευομένην σημαίνει.

τόνον ἴσχοντα διαχωρήματα vocat deiectiones quæ cum multa contentione & conatu feruntur, vt siccæ & duræ ab exæstuante intus incendio, vnde καυματώδεα, quæ cum feruore & æstu prodeunt, ac adustæ sunt, dicuntur, etsi exemplaria publicata κωματώδεα (vt aliàs sæpe) legunt.

In biliosis perturbata aluus, pauca crebrò reddens, & cum paucis mucosis distentionem facientia, oborto circa tenue intestinum dolore, nec facilè prodeũte vrina, ex his casibus in aquam intercutem tendit.

644 Τοῖσι χολώδεσι κοιλίη ταραχώδης, μικρὰ πυκνὰ διαδιδοῦσα, τονώδεα μικροῖσι μυξώδεσι, πόνου περὶ δὲ λεπτὸν ποιέουσι, καὶ οὖρον οὐκ εὐλύτως ἰὸν, ἐς ὕδρωπα ἐκ τοιούτων ἀποτελευτᾷ.

H

τονώδεα

A πνώδεα dici videntur qualia in tinesmis & inani egerendi cupiditate mucosa, pituitosa, pauca cum multa contentione egeruntur. Fortè etiam quæ multo flatu aluum distendunt, & ex intemperie ac pertinaci partium nutritioni dicatarum imbecillitate orta, totum ventrem, intestina, lumbos & renes flatibus implent, & tandem hydropem accersunt, ex aph. 11. lib. 4. Id autem sæpe obseruatur in biliosis & implacabilibus torminum cruciatibus, vt pauca egerente aluo & mucosa non sine magna contentione, dolore ad tenue intestinum aut circa vmbilicum obstinato, vrina tandem paulatim restitet, & in hydropem transitus fiat. Repetitur autem hæc sententia hoc* præsagio antea paulò tamen aliter, vbi γονώδεα pro πνώδεα legitur. *Sent. 455.

645 Αἱ τρομώδεες γλῶσσαι σημεῖον ἐνίοισι κοιλίης καταῤῥαγησομένης.

Lingua tremula nonnullis proruptura alui significationem præbet.

Supra* expressa quodammodo est hæc sententia, & pro eruptura aluo, humecta posita, linguæque tremor ad mentem è sede

B constantiæ deturbatam attributa ex Prorrhet. etsi nimia exundantia commota aluus, tunicæ toti ori communis consortio, linguam interdum vellicare potest. *Sent. 234.

646 Οἷσι καῦμα γίνεται, ἐφιδροῦσι δὲ ἐλθόντων, πυρετὸς παροξύνεται.

Qui æstum sentiunt, & progressis deiectionibus, tenuibus sudoribus diffluunt, iis febris ingrauescit.

ἐλθόντων insolenter positum, ad prodeuntes deiectiones rectè refertur. In ardoris autem sensu & sudorum copia, bene respondente aluo, magnam adesse incensæ materiæ redundantiam & naturæ imbecillitatem est probabile. Videtur autem esse corruptum præsagium ex Prorrh. 93. οἷς καῦμα γίνεται ἐπ' ἀφρῶν διελθόντων, πυρετὸς παροξύνεται ὀξύς.

647 Ἐπὶ κοιλίῃσιν ὑγρῇσι κατάψυξις μεθ' ἱδρῶτος,

C φλαῦρον.

In humecta aluo perfrictio cum sudore, vitiosa.

Perfrictio, siue totius sit corporis, siue extrematum partium, cum sudore contingens, in aluo effusa, extremam virium imbecillitatem & prope calidi extinctionem præsefert.

648 Ἐπὶ κοιλίῃσιν ὑγρῇσι τὰ ἀπὸ οὔλων αἵματα ἐπιῤῥυέντα, θανατώδεα.

Humescente aluo sanguis ex gingiuis effluens, lethalis.

Supra quoque expressum hoc præsagium eadem phrasi*. Nam vtrobique αἵματα, pluralitatis notione, sanguinis effusi copiam, aut ex pluribus locis erumpentem indicant. ἀπ' οὔλων autem, non ἀπ' οὐλῶν lego, contra omnium codicum fidem, vt ex gingiuis, non è cicatrice & vulnere obducto sanguis effluens significetur, & cum superiore prognosi consentiat. *Sent. 24.

D 649 Διαχώρημα καθαρὸν ἐπιγινόμενον, λύει πυρετὸν ὀξὺν μεθ' ἱδρῶτος.

Alui recrementum purum succedens, febrem acutam soluit cum sudore.

καθαρὸν διαχώρημα fortassis ἄκρητον & syncerum intelligit, aut biliosum alui profluuium, quod cum sudoribus inter signa febres decernentia numeratur. Est & διαχώρημα καθαρὸν καὶ ἀμεμπτον, ὁκοῖον τῶν ὑγιαινόντων, vt scribitur lib. de rat. vict. in morb. ac. Aliòqui malum est alui recrementum quod post febres longas syncerum est, vt scribit Celsus. Cap. 4. lib. 4.

VARIÆ LECTIONES IN SECVNDAM HIPPOCRATIS SECTIONEM, EX DVOBVS SERVINI ET FEVREI EXEMPLARIBVS DESVMPTÆ.

Ad exemplaris Frobeniani paginas accommodatæ, nostris hinc inde vbiq; ascriptis.

VERS. 40. pag. 402. N. p. 4. l. 3. μὴ ἠγρύπνησεν ὤνθρωπος] ex manuscr. ὁ νοσέων pro ὤνθρωπος leg. S. quod adscribit etiam F.

47. τὴν ἀρχὴν] τὴν αὐγὴν ex manuscr. S.

49. ἢ πελιὰ βλέφαρα] βλέφαρα deest in manuscr. S.

P. 403. v. 18. N. p. 6. l. 19. διεστραμμένα τι] διεστραμμένα S.

26. βῆχές τι] βῆξαί τι ex manuscr. S.

42. ἢ γὰρ] ἢ γὰρ S. Ald. ex. εἰ γὰρ ὑπὸ ὀδύνης τι καὶ πόνων ἀγρυπνίη αἰ.

P. 405. v. 2. N. p. 8. l. 47. διελεκτικὸν leg. S. pro διελεκτικόν.

P. 406. v. 12. N. p. 10. l. 30. καὶ συνεληλούθασι] καὶ συνεληλούθασι S.

16. τῶν διελεκτικῶν] διαλεκτικῶν, leg. S. vt & pag. seq. v. 49. pro 10 διαλεκτικῶς, διαλεκτικῶς.

37. εἰ μὴ σκληρόνοι] σκληρότης F.

P. 407. v. 20. N. p. 12. l. 12. ὠτὸς δὲ ὀξέη ὀδύνη] γ. ὠτὸς δὲ ὀξέης κακὴ ὀδύνη F.

In Prorrh. primum.

P. 409. v. 1. N. p. 44. l. E. ὀσφύος] γ. ὀφρύος F.

6. μέλανα ἐναιωρεύμενα] μέλασιν ἐναιωρεύμενα ex manuscr. S.

Ibidem, ἐφιδρῶσι, φρενιτικά] γ. ἐφιδρῶντα φρενιτικὰ F.

9. αἱ διεξαδυνατησάντων] διεκπαυθησάντων ex manuscr. S. & F.

12. μὴ ῥηϊδίως συνάγει τι] γ. μὴ ῥηϊδίως συνάγουσι ἰσχὺ ἀδακρυστικὸν 20 τὸ πινόν. Deinde pro φρενιτικοὶ καὶ ὀλέθριοι, γ. φρενιτικῶν καὶ ὀλεθρίων F.

13. ἐν ἀρχῇ τὸ ἐπιεικὲς] γ. ἐν ἀρχῇσι τὸ μὴ ἐπιεικὲς F.

15. ὡς καὶ Ἀρχεκράτῃ] τῷ Ἀρχεκράτῃ F. & pro γίνεται, ἐπιγίνεται καί.

18. τρομώδεες] post τρομώδεες γίνονται adscribit F.

20. διεγειρομένων] γ. διεγειρομένων, & pro βαρέος βαρέως F.

22. σκληρυσμὸς τετπόισιν] παυτῆσιν. F.

31. οἷσι εἰ τὴν ὑπόστασιν αἱ παρεξίειας] γ. οἷσι ἐπὶ τὴν ὑποστάσει παρεξίειας F. quæ tamen lectio mihi non videtur integra.

32. ἀφώνως] γ. ἄφωνοι F.

33. ἐναιωρεύμενα] γ. ἐναιωρήματα F.

35. τοῖσι τετπόισιν ἰκτερώδεσι κακὸν] κάκιον F. & ibidem, ἀδακρυστικὸν pro ἀδακρυστικά.

Ibidem, κακὸν δὲ καὶ ἡ ἐπὶ ἰκτέρῳ μώρωσις] γ. κακὸν δὲ καὶ ἐπὶ ἰκτέρῳ κώφωσις F.

38 ἀσαφέες] γ. ἀσαφώδεες in Vatic. cod.

40. ξὺν πόνῳ] πόνῳ F.

41. ἢν ἐναιωρηθῇ] γ. τὰ μετὰ μηρὸν ἐν πυρετῷ διήματα, ἔχει τι ἀδακρυστικὸν. δῆλος τι καὶ τὴν οὖρον ἐναιωρηθῇ λῆον. καὶ ὁκόσα περὶ κύστιν ἴσχουσι, παιδία. ἅμα πυρετῷ κοιλίη ταραχώδεα, τρόπῳ χολερώδεα, οἱ κυματώδεες, νωθροί, οὐ πάνυ περὶ αὐτοῖσιν F. Sed τρόπον χολερώδεα malim, aut τρόπῳ χολερώδη, & περὶ αὐτοῖσιν.

42 κοπώδει] γ. κοπώδεες F.

46. περὶ ἀνάγκην] κατ' ἀνάγκην F.

47. μυκτὴρ ἐπὶ τετπόισι ῥηγνύμενος] σὺν τετπόισι ἐπιρηγνύμενος F.

48 καὶ φωνὴ δὲ] φαῦλος adscribit S. deinde αἱ τοπικὴ velut adulterinum subsignat, quod & facit Feureus.

P. 410. v. 2. N. p. 50. l. f. ὄμμα ἀμαυρούμενον] ὄμματα ἀμαυρούμενα φαῦλον leg. F. & Ibidem καὶ ἀχλυώδες, καὶ delet.

3. κλαγγώδης] κλαυθμώδης ex manuscr. leg. S. & F. qui & κακὸν pro πονηρὸν scribit.

Ibidem ὀδόντων πρίσις] τρύσιες leg. Feureus, & exponit βρυγμοί, 20 κτύποι ὀλέθριοι ex Sch. & πνιγμοὶ leg. non πνιγμός.

9. ἐξίσανται] ἐξίσαντες F. & σιγὴ delet.

11. ἱδρὼς πολὺς] ἱδρὼς πολὺς ἐγγινόμενος ἅμα πυρετῷ ἐν ὀξέσι, φαῦλον F.

Ibid. καὶ οὖρα] γ. καὶ οὖρα δὲ πέπονα F. & exponit πεπεμμένα, κεχωνευμένα. Idem πονηρὰ leg. S. verò ad ἐπίπονα, ταχὺ καὶ ἐπ' ὀλίγον πέπονα adscribit.

12. ἐπανθίσματα καπνώμενα] ἐπανθίσματα ἰώδεα καπνώμενα leg. F. & καὶ τὰ ἰώδεα delet.

13. οἷσι σάξιες] σάξιες idem leg. & μετὰ ποικιλίης, & ἰόντα.

14. ὁκόσα ἐν κρισίμοισιν] F. leg. ὁκόσα ἐν κρισίμῳ δίψουσι οἷς ἐν ἱδρῶτι διεψυχθ. 30

27. τούτου καὶ οὖρα] τούτου τὰ οὖρα F.

30. ἐκ νώτου φρίκαι] Sic leg. F. αἱ ἐκ νώτου φρίκαι πυκναί, εἰ καὶ ὀξέως μεταπίπτουσαι.

33 περὶ ἡπατικόν] ἡπατικῷ ex manuscr. S.

35 ὀλέθριος] ὀλέθρια F.

Ibid. ἐν πυρετοῖσι] Sic leg. F. πονηρὸν αἷμα τοῖς ἐν πυρετοῖσι καυσώδεσιν.

41 ἢν θρασέως διακρίνωσιν] ἢν ὀλίγα θρασέως F.

42 πνιγώδης] πνιγώδεις F.

43 ὁ σπόνδυλος ἐγκάθηται] ἐγκαθῆσθαι F.

46 διαστροφῇ] γε. διαστροφῆς F.

48 τόποισιν ἐς ἰξύα] τόποισιν ἐς ἰξύαδε διήγματα F.

49 καὶ κωματώδεες] ἢ κωματώδεες F.

P.411. N.p.54.l.D. ἆρα τόποις] ἦ ἄρα τόποις & ἐξελθὸν F.

7. κεφαλαλγέες, βαγχίλοι] κεφαλαλγέες, τράχηλοι F.

12. ἄχολοι περιπλύσιες] αἱ ἄχολοι F.

26. καὶ κεφαλαλγικὸς] κεφαλαλγικὰ καὶ καρδιαλγικὰ F.

27 σπασμώδες] Post σπασμώδες, τὸ ἄφωνον adſcribit F.

35. ἐν τόποισι καὶ ἀφρώδεες] ἐν τόποισι δὲ καὶ πυώδεες οὐρήσιες καὶ ἀφρώδεες, & ἀμαυρώσιες F.

39. τῆς πλείοσι] τῆς πλείοσι F.

41. ἀπύρως] ἀκαίρως F.

43. ἱματώδεες] αἱματώδεσιν F.

44. ἄγλισσα] πελιὰ ἄγλισσα F.

45. ξηρώδεες] βηχώδεες F.

48. οἱ ἐν ὑστερικαῖσιν ἀπύρως] ὑστερικῇσιν ἀπύροις F.

49. εὐχερὲς] εὐχερὲς F.

P.412. v.2. N.p.58.l.A. ἆρά γε καὶ περὶ κρόταφον] ἦ ἄρά γε καὶ κατὰ κρόταφον.

3. ποιεῖ σπασμώδεα] τὰ σπασμώδεα F.

4. ἀήθεα] εὐήθεα F.

6. ἢν δὲ ἀπὸ γυναικείων] καὶ ἀπὸ γυναικείων F.

Ibidem, ἐπὶ πλεῖον, ἐπὶ πλεῖον, idem.

9. ἀπνέως] γε. ἀπνεὺς ſed vitioſè ἀγλυνὲς ſcribitur) F.

10. ῥέειν] γε. ῥυέντα F.

11. κάκιον] γε. κακὸν. F.

Ibidem, ἐκ ῥινῶν] ἐκ ῥίγεων. S. τὰ ἐκ ῥινῶν F.

12 πονηρὰ δὲ] γε. πονηρὸν δὲ καὶ τὰ ἐξερυθρώδεα, ἦ ἄρά γε τὰ ταρτιαῖα αἱμορραγέουσι F. ἐξερυθροειδέα etiam S.

14. τὰ αἱμορραγέοντα] γε. τὰ αἱμορραγεῦντα, ἐφιδροῦντα, συντόμως κακοήθεα F. & τρώματα delet.

15. ἡ μετ' αἱμορραγίας] μετ' αἱμορραγίην F.

16. ἐν τόποισι] ἐν delet F. 17. ὀσφύϊ] ἐν ὀσφύϊ F.

Ibidem, αἱμορραγώδεα, αἱμορρώδεα, & περιστελλόμενα.

19. μὴ αἱμορραγήσαντα] γε. αἱμορραγοῦσαι) ἐπιληπτικῶς τελευτᾷ F.

20. ἄγρυπνα] καὶ ἄγρυπνα F.

21. αἱμορραγήσει λαύρως] αἱμορραγέει λάβρως F.

22. παρεληλυθότος χρόνου] παρεληλυθότος χρόνου S.

23. ἢν μὴ τὰ ἄρα πεπανθῇ] γε. πεπαίνει ἢ χωνεύει.

Ibidem, ἐν κρισίμοις περιψύξεσι, αἱ ἐν κρισίμοις περιψύξιες τῶν αἱμορραγικῶν νεανίσκων κάκισται F.

26. βαγχίλοι ὀδυνώδεα] εἰς βάγχιλον, & pro αἱμορραγικὰ κεφαλαλγικὰ F.

29. ἰχωρώδεες] ἠχώδεες S. Poſt ἰχωρώδεες καὶ χολώδεες F.

30. τόποισι ταραχώδεσιν] pro ταραχώδεσιν, γνῶμαι ταραχώδεες ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ F.

31 ἅμα δέ τινι ῥύσει] ἅμα δὲ τοῖσι φύσησιν F.

Ibidem, ἆρα ὅτι] ἆρα οἱ τοιοῦτοι F.

33. οἷς αὖ ἀπὸ ῥινῶν ἐπικώφωσις] ἐπὶ κωφῶν. S. οἷσιν αὖ ἀπὸ ῥινῶν ἐπὶ κώφωσις καὶ νωθρίη, μικρὰ ἀπόσταξις ἔχει τι δύσκολον, ἔμετος τούτοις συνωφέλεν, καὶ κοιλίης ταραχὴ F.

35. οἷσιν ἐκ ῥίγεος] ἦσιν S. αἷς F.

36. καὶ διὰ ῥινῶν αἱμορραγῆσαι ἐλπίζειν, hæc delent S. & F. deinde τὰ σείοντα κεφαλὰς καὶ τὰ ὀχώδεα αἱμορραγέει, καὶ γυναικεῖα καταβιβάζει F. & παρακολουθεῖ.

38. καὶ οἱ κατὰ κοιλίην] οἱ κατὰ κοιλίην F. & αἱμορραγικαί.

39. ἐκ ῥινῶν λαῦρα] τὰ ἐκ ῥινῶν λαῦρα F.

40. ἔπιμον] ἔστιν ὅτε S. ἔστι δ' οἷσι F. & περαίνει).

42. ἆρα δὲ ἐπὶ πάντων αὐτῶν] ἦ ἄρά γε ἐπιπασάντων τούτων F.

Ibid. οἶμαι τι καὶ αἱμορραγέειν τούτοις. τὰ γὰρ ἐς ὀσφὺν διήγματα. Et in quibuſdam, τούτοις πᾶσιν ὀσφύος.

44. πρὸς αὐτάς] πρὸς αὐγὰς S.

Ibidem, ἐνδεκαταίοισι] αἱ ἐνδεκαταῖαι κρίσιες F.

46 τὰ πεπαινόμενα] πεπαινομένων F. quod exponitur χωνευομένων.

47. αἱμορραγίαι λαῦραι] λαῦροι F. & ῥύσιν delet.

Ibidem, ἐξ αἱμορραγίας] αἱμορραγίης & ῥίγεα πονηρὰ F.

48. ὅλω δὲ τῆς ἀκρατέα ἐμμώδης] ὅλως δὲ τοῦ στόματος τὰ ἄκρα ἐμμώδη. F. & αἱμορραγικαί. & ὅτω χρόνω λύει).

49. ἄρα τοῖσι παρ' ὅτι] παρὰ τὰ ὦτα F.

P.413. v.2. N.p.61. l.E. ὡς ταῦτα αἰσθανόμενα] ὡς ταῦτα αἴτια ex MS. S. & F. deinde αἰσθανόμενα.

Ibidem, κοιλίη καταρρήγνυται), κοιλίαι καταρρήγνυνται) F. & ἐνίοισιν ἐῶνται pro ἐκλύονται).

4. τὰ παρ' οὓς] τὰ πρὸς οὓς F.

Ibid. ἐκ στροφώδεις] ἐκ στροφωδέων, F. & ἆρά γε ἐκ τούτων ὑποχόνδριον.

6. ἐκλύονται] Sic hoc totum leg. F. ἦ ἄρα καὶ ἀχλυώδεες οἱ τοιοῦτοι, καὶ τὰ περὶ τὰ τόποισιν ὀδυνώδεα ἐπ' ὀλίγον, κοιλίη καταρραγεῖσα τόποισιν ὀλέθριον.

7. ἐν τοῖσιν ἀσώδεσιν ἀγρυπνίησι] ἀγρυπνίησι delet F.

Ibidem, ἐπὶ εἰλεοῖσι] τὰ ἐπὶ εἰλεοῖσι F.

10. παραπληκτικοῖς] παραπληκτικοῖσι F.

12. ἐπιπαροξυνόμενα] poſt ἐπιπαροξυνόμενα αἰσθησιν add. F.

Ibidem, ἆρά γε εἰσὶ τὰ παρ' ὦτα] Hoc totum ſic leg. F. ἦ ἄρά γε οἷσι τὰ παρ' ὦτα κεφαλαλγικοῖς ἐστι; ἦ ἄρά γε ἐφιδρῶσι τὰ ἄνω, ἢν τι καὶ ἐπιρριγώσιν, ἄταρ καὶ κοιλίη καταρρήγνυται), καὶ τι καὶ κωματώδεες. ἆρά γε καὶ τὰ ὑδατώδεα ἄρα ἐναιωρεύμενα λευκοῖς, καὶ τὰ ποικίλως ἔκλευκα, δυσώδεα ποιέει τὰ παρ' οὓς. ἦ ἄρά γε οἷσι τὰ τοιαῦτα ἄρα, κρίσιες πυκνά. ἦ ἄρά γε καὶ γλῶσσα τόποις λείη;

16. οἷσι πνευματουμένοισιν] Sic leg. F. οἷσι πνευματώδεσιν εὖσιν, ἴκτεροι καὶ πυρετοὶ ὀξέες ἐπιγίνονται), μεθ' ὑποχονδρίων σκληρῶν καταψυχθεῖσι, τὰ παρὰ τὰ ὦτα μεγάλα αἴρεται). Ex manuſcr. etiam καταψυχθεῖσι & αἴρεται) S.

17. ὑποχόνδρια ὀδυνώδεα] ὑποχονδρίῳ F.

18. τὰ παρ' οὓς] τὰ παρὰ τὸ οὓς F. & τὰ περὶ τὸ πρόσωπον.

19. κοιλίης μέλαινα κοπριώδεα] χολώδεα κοπριώδεα F.

Ibidem, βήχα μετὰ πνευμονίου ὄντα] ἴον) F. & τὰ παρ' οὓς λάπασιν (ſed λαπάσσει malim vt etiam leg. videtur Gal.)

20. καὶ κώφωσις] Poſt hæc verba add. F. τὰ φωνῆς μέρεσιν παρακολουθοῦντα.

In Prorrh. ſecundum.

25. ἀπαγγέλλονται] ἐπαγγέλλονται F.

31. παγκάλως ἔχειν] ἀλλὰ καλῶς ἔχειν F.

42. τοὺς τι ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ] ὀλιγίστῳ ex manuſcr. S.

47. Poſt προρρηθῆναι addit F. ἀνθρωπινωτέρως ἢ ὡς ἐπαγγέλλει). ἀλλὰ τοῖσιν ὠνεομένοισι τι καὶ δυναμένοισι λέγει προρρηθῆναι. Quæ etiam add. S. & videntur adiunxiſſe Corn. & Cal. Sed nos aliam ferè huic ſimilem lectionem ex manu ſcripto exemplari adduximus in noſtris Commentariis.

P.414. v.11. N.p.64. l.F. ἁμαρτῶν] ἐπιτυχὼν ex manuſcript. S.

22. ἐπεὶ οὐδὲν τοῖσι νούσοισιν] οὐδὲ ἐν ex manuſcr. S.

P. 415. v.35. N.p.126. l.43. ἥσσον] ex manuſcr. εὔνουν S.

37. ἀθρόον] ἀθρόως F.

P.416. v.2. N.p.70. l.C. καὶ φθισίων] καὶ τῶν φθισίων S.

20. ἄγω δὲ] ἄγω ex M.S. S. 31. τελεσιπόταις] τελεσπόταις S.

P.417. v.1. N.p.72. l.F. καὶ μικρὸν] μίκριον ex manuſcr. S.

46. ὑποστάσιές τι] ὑποστάσιες F.

P. 418. v.10. N.p.78. l.E. ἢν αὐτοῖς τύχωσιν ὀργῶσιν] ὀργῶσαι S.

18. τοῦ σώματος] αἵματος S. 44. κεφαλῆς πρῶτον] τρώματα F.

45. θανατῶδες μάλα] μᾶλλον F.

P.419. v. 2. N.p.80. l.H. ὑπόκειται] ὑπόκειται S.

Ibidem, ὑποσκεπτέσθω] ἐπισκεψάσθω F.

8. ἀλλ' ἔσται] ἔστι ex manuſcr. S.

23. πολλάκις τῆς ἡμέρης] πολλάκις γὰρ F.

25. ἢν ἕλκος] ἢν γὰρ ἕλκος F.

36. ἢν ἐν τῷ δακτύλῳ] ἐν delet S. & δακρύῳ leg. Quam lectionem ante annos quatuor & viginti ex Celſo coniecimus, & in Annotat. noſtris appoſuimus.

49. σπείξασα] σπείξουσα F. Cuius etiam lectionis meminimus in noſtris Annot.

P.420. v.10. N.p.82. l.G. πᾶσαι οἷαι δεῖ] οἷαι ex M.S. S. Quam lectionem ex membranis Regiis in noſtris Annot. adſcripſimus.

14. ὀλίγαι ἀμείνους] ὀλίγον ἀμείνους S. 17. παράληψις] παράληψις S.

18. ἀπολευκάνῃ] καὶ ἀπολευκάνει F. Sed nos ἀπολευκαίνει legimus.

46 ἀποξυμοις] ὑποξήροις ex Gal. lexico S.

P. 421. v.18. N.p.87. l.A. ἐν τοῖσιν αὐτοῖσιν] ἢν τοῖσιν F.

25. ὁκόσοι τε εὔχροοι τε εἰσί] ὁκόσοι εὔχροοί τε leg. S.

P.422. v.47. N.p.89. l.B. πονηρὸν βόσκον] τὸν βόσκον F.

5 αἱ κεφαλαλγίαι] καὶ κεφαλαλγίαι F.

18. πλείως] πλεῖαι F.

19. μᾶλλον] μάλιστα F.

25. πάλιν] delet S.

44. αἱ τι δὲ τῶν λίθων] Poſt λίθων, τόποις add. F.

P.424. v.23. N.p.93. l.D. πύαν] πύστιν S.

28. ἡ φθινικὴ] φοινικίην S.

In Coacas Pranotiones.

36. ἀπολήψιες] ex manuſc. καταχέσιες S. & F.

38. μετὰ

38. μετὰ ῥίγεος] ῥῖγος S. & τὰ κωματώδεα, καυματώδεα.
39. ὑπολέθρια] ὑπό τι ὀλέθρια. S. ἐπὶ τι ὀλέθρια F.
P. 425. v. 4. N. p. 102. l. H. φλεγματώδεα] φλεδονώδεα S. & ex MS. φλεγοτομώδεα F. verò φλεγματώδεα. ad Aldinum exemplar adscribit, quod φλεβοδονώδεα legit.
7. ἀνιδρώσαντα] καὶ ἱδρώσαντα, vel καὶ ἅμα ἱδρώσαντα. S.
9. ἐπισχόμενα οὖρα] ἐπισχημένα. S.
13. σφαλμοὶ] σφαλεροὶ ex manuscr. S. & μετ' ἀσφαλείης pro κεφαλαλγίης.
16. διάφορη] διάφοροι. S.
22. χρησίμως] κρισίμως S.
23. κ' ἰὼ ταῦτα ἐπιστάζωσι] αἷμα ἐπιστάζωσι. S.
28. καὶ φωνὴ] ἀφωνίη ἐκ ῥίγεος S.
Ibid. ἐκ ῥινῶν] ῥιγέων S.
30. δῆξις] ῥῆξις S. & F.
P. 436. v. 2. N. p. 110. l. B. τὰ πελιδνὰ] πελιαινόμενα F.
11. ἀκρασίαι] ἀκρισίαι. S.
16. τρίτην ἐπισχόντες] ἐπισχύοντες S.
21. θρασύτητι] θερσύτατοι. S.
23. ὑμενώδεες οὐρήσιες] ἀφρώδεες ex quibusdam, aut πυώδεες, aut ὑποπυώδεες leg. S.
23. αἱ ἐν καύματι] κώματι S.
26. ἐπιστάζοντα] ἀποστάζοντα S.
28. μετὰ τῶν εἰρημένων] εἰ μετὰ τῶν εἰρημένων F.
29. ἐμπνεύματι] ἐν πνεύματι S.
30. ἐναργῆ] ἐν ἀρχῇ. F.
38. καὶ αὗται τρομώδεες] αὗται S.
44. οἱ ἰλυγγώδεες πυρετοὶ λυγγώδεες S.
Ibid. ἄνευ ἰδέων] ἰλέων S. & F.
49. ἐκλακτίζειν] ἐκκλύζειν F.
P. 427. v. 2. N. p. 116. l. F. μέλανα δὲ τὰ μελαινόδεα F.
βήσσοντες] βοήσαντες ex manuscr. S.
9. ἢ φύματα, ἢ ἐς ἄρθρα πόνοι] ἢ φύματα ἐς τὰ ἄρθρα, ἢ πόνοι leg. S. aut ἢ φύματα ἢ ἄρθρου πόνοι.
11. τὰ λειπυρικὰ] λιπυρικὰ & λυπηρικὰ leg. S.
18. καὶ θερμασίην] κατὰ θερμασίην S.
ibid. χρήσιμον] κρίσιμον vel χρόνιον. S.
28. ὀφθαλμοῖσι] ὀφθαλμῶν ἴλλωσις S.
30. καὶ δεκάτη] ἑνδεκάτη S. Pro τῇ ἑβδόμῃ, τῆς ἑβδόμης F.
38. τουτέοισι χρόνῳ] Pro χρόνῳ χρονίως F. sed χρόνιος malim.
44. ὑπὲρ τετήκοντα] ὑπὸ τετήκοντα. S.
48. ὑπὲρ τὰ τετήκοντα] τεσσαράκοντα S.
P. 428. v. 21. N. p. 127. l. G. διαδιδούσης] διδούσης S.
27. ἢ πύον] πύου S.
35. καὶ νωθρότητα, καὶ ἀκρησίην παρέχει] καὶ νωθρότητος, καὶ ἀκρησίης, καταχέει. F.
37. ἀσκαριδώδεες] οἱ ἀσκαριδώδεες F.
48. δίψης ἐνδιδούσης] ἐνδυούσης, aut μὴ ἰδίουσι S.
P. 429. v. 7. N. p. 132. l. B. περίπλευσις] περίπλισις S.
8. ἐφιδρώσαντες] ἐφιδρουῦντες F.
Ibid. πέποσι] ἐπιπόνοισι S.
12. ἐμετώδεες] αἱματώδεα S.
Ibid. κώματος, καύματος S.
13. κωματώδεα] καυματώδεα S. & pro αἱμορραγικὰ, αἱμορροϊκὰ F.
16. θολερὸν πνεῦμα] θαλερὸν S.
17. περισδιέρχεται] περιδιέρχεται S.
20. σώζονται] σώζειν. F.
22. παχεῖα] ταχεῖα S.
35. ὑπέρυθρον] ἐξέρυθρον. S.
37. πνίγεσθαι] γίνεσθαι S.
40. ἐπὶ πλείοσι] ἐπὶ εἰλέοισι S. aut κοιλίῃσι.
43. τάχα φέρονται] κάτω φέρονται S.
48. ἀνόδμῳ] ἀνώδυνα S.
49. καυστώδεσι] καυματώδεσι. F.
P. 430. v. 14. N. p. 137. l. H. ἀπυρέτοισι] Post hæc verba κακὸν ad. F. & κόπρια pro κόπρανα legit.
17. πελίων] πελιδνῶν F.
Ibid. χρήσιμον] κρίσιμον S.
22. αἰγίδα λεπτὴν] ἀχλὺν vel αἰγλὴν λευκὴν. S.
25. καὶ ῥῆξις ὀμμάτων] ῥῆξις S.
33. ἀχνώδες] ἀχλυώδες S.
35. στάσις] στάξιες S. στάξις F. qui & post ῥινῶν κακὸν, addit.
36. πεφρικυῖα] περιφρυγῆα S.
40. μένοντος] μὴ ἰόντος S. 48. ἢ φρίξιν] τρύζειν F.

P. 431. v. 7. N. p. 143. l. F. ἐπιστᾶσαι μὲν κακὸν] πᾶσαι μὲν κακαὶ S.
26. ψυχρὸν μὲν] ψυχρὸν δὲ F.
29. ἐπεισπνέουσι] ἐπὶ εἰσπνέουσιν, vel ἐπισπνέουσιν S.
32. ἰσχνὸν] ἰσχνὴ S.
36. ἀνέλκεται] ἀνέχεται vel ἄνω ἕλκεται. S.
Ibid. πνιγμώδης] πνιγώδης S.
41. ὠχροὶ] ὄχλοι vel ἦχοι S.
42. πτυαλίζοντες] σιελίζοντες S.
43. εὔφοροι] δύσφοροι S.
44. ἐπὶ πυρετῷ] ἐν πυρετῷ F.
49. ἐξαπίνης] ἐξάπινα F.
P. 432. v. 6. N. p. 150. l. D. γίνεται δὲ τοῦτο] γίνεται δὲ τουτέοισι. S.
7. διὰ ῥινῶν κάρτα ὠφελέει] καὶ κάρτα ὠφελέει S.
26. ὑπόστασις] ὑποστάσης. S.
28. καύματος] κώματος. S.
44. ἀνιδρῶτι] ἀνιδρωτὶ S.
P. 433. v. 13. N. p. 155. l. F. ἀναδρομὴ] ἀναδρομῆς S.
23. κώματος] καύματος S.
24. ποικίλως] ἀπὸ κοιλίης. S. Ibid. ἐκπυητικὸν] ἐμπυητικὸν F.
27. κάκισται] κράτισται S.
28. τὰ αἱμορραγικῶντα] ἀπορραγικῶντα S.
29. ἐπιρριγοῦντα] ἐφιδρῶντα S. Ibid. τρώματα] al. τρωμώδεα S.
37. ἐπίστασις] ἐπίτασις S.
45. ἀλιζόμενον] ἀλυζόμενον al. ἀναλιζόμενον S.
P. 434. v. 1. N. p. 159. l. E. ἀσκαρίδες] ἀσκαριδώδεα S.
8. ἄπειροι] ἄπυροι S.
10. ἐκλειμπάνουσιν] ἐκλαμπάνουσιν S.
Ibid. παρ' ἑωυτοῖσιν εἰσὶ] παρὰ σφίσιν αὐτοῖς S.
13. τρώματι] τραύματι S.
P. 435. v. 3. N. p. 164. l. E. ἄνω ὠτὸς] ἐν τῷ νώτῳ. S. Ibid. καὶ ὁμοίως, καὶ οἱ ὦμοι. S.
4. εἰκοσταῖοι καὶ τεσσαρακοσταῖοι] εἰκοστῇ καὶ μιῇ. Quas etiam lectiones in nostris annot. iamdudum apposuimus.
12. τὰ δὲ ἀλγήματα τοῖσι πλευριτικοῖσι] Post ἀλγήματα leg. S. τὰ ἐν ἁπάσῃσι τῇσι πλευρίτισιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, κουφίζει μεθ' ἡμέρην μᾶλλον, ἢ νύκτωρ. Quæ lectio ex lib. 3. de morb. decerpta est.
36. οὔρων] οὖρα, & χρηστὴν, χρηστὰ S.
38. τὰ δὲ μὴ, πλείους] Hoc sic leg. S. τὰ δὲ μὴ, οὐ πλείους τῶν ἰδ' βιώσας ἀπώλοιτ' ἂν ὁ ἄνθρωπος.
41. περιγίνονται] γίνονται S.
42. κατὰ λόγον] οὐ κατὰ λόγον.
43. εὔλυτοί τε καὶ ἄκριτοι] ἀλλ' εὔλυτοι καὶ ἄκριτοι S.
P. 436. v. 14. N. p. 169. l. F. φλεγμαίνουσιν] φλεγμαίνωσιν S.
22. σιωπηλότεραι] σιωπηλότεραι S.
P. 437. v. 8. N. p. 173. l. B. πλευροῦ ἐν πλύσει] πλευροῦ ἄλγημα S.
15. σκληρὰ] ξηρὰ S.
35. ὀξέα] Delet S.
46. ξηρώσει] ξηρὴν σήψει S.
P. 438. v. 8. N. p. 178. l. E. βὴξ ἔτ' ἐτύμως] βήξ τε καὶ θυμὸς S.
17. ὑδρωπιώδεσι] τὰ ἐξ ὑδρωπικῶν F.
38. καὶ τὸ αἰδοῖον] ἐς τὸ S. & pro ἕλκονται, ἐκλύονται.
P. 439. v. 4. N. p. 183. l. G. οἱ παίαυδοι] ὑπαίαυδοι S.
31. διαπεπλεγμένα] περιπεπλεγμένα S.
P. 440. v. 2. N. p. 188. l. E. ἐπὶ τρώματι] τραύματι S.
31. κενεαλγικῶς] κενεαγγικῶς S.
46. ἀπὸ κοιλίης] ποικίλως S.
P. 441. v. 34. N. p. 198. l. A. χολώδεα] Post χολώδεα κακὸν ad. S.
36. κακὸν] Post κακὸν, ἄλλως τε καὶ add. S.
39. ταραχώδης] ταραχώδεις S.
41. ἐν τοῖσιν] ἐν τῇσιν S.
P. 442. v. 40. N. p. 204. l. C. ὑδατώδεα] ὑδερώδεα S.
48. παχεῖαι] ταχεῖαι S.
P. 443. v. 5. δύσκολα] Post δύσκολα, οὐ μὴν ὀλέθρια S.
9. ἐν χολώδεσιν] εἰλεώδεσιν S.
12. ὑπομνησάντων] μὴ ὑπομνησάντων S.
35. ψαφερὸν] ψαφαρὸν S.
38. κακὸν καὶ ἀγρυπνίην] κακὸν καὶ delet S.
39. ὑποψάφαρον] ὑποψέφαρον S.
40. κύστιν, κοιλίην] κύστιν καὶ κοιλίην S.
P. 444. v. 1. λαῦρον] λαβὸν S.
6. τάχιον κυλλομένη] ταχὺ ὀγκυλλομένη S.
12. ἐκχλοιοῦνται] ἐκλύονται S. 13. τὰ δ' ἐς ὀσφὺν] τάσις ὀφρύων S.
Ibid. αἱμορροοῖσιν] αἱμορροεῖ οἷσιν S.
46. τὰ κωματώδεα διαχωρήματα] καυματώδεα διαχωρήματα S.

In lib. περὶ χυμῶν.

P.114.v.27.N.p.14.l.30.τὸ χῶμα] τὸ ῥῶμα vel χῦμα. S.
33. ἔκκλισις] ἔκλισις S.
34. ξυρῶναι] ξηρῶναι S.
36. ἀφόδους] ἐφόδους F.
43. καθάρσιες. τὰ ἄνωθεν] καὶ καθάρσιες τὰς ἄνωθεν ex manuscr. S.
48. τὰ διαχωρέοντα] τὰ δὲ διαχωρέοντα. F.
49. δυσώδεα] δύσοσμα ex manuscr. S.& F.
Ibid. ὀδμὴ κακώδεα] ὀδμὴ, κώδεια leg. S.
P.115.v.18.N.p.16.l.3. περιφεύγειν] ἀποφεύγειν S.
21. οἷαι] οἷα S.
22. ψύξις] ψύχη.
29. ὅπη αὖ μάλιστα τῶν ξυμφερόντων] ὅπη αὖ μάλιστα ῥέπῃ διὰ τῶν ξυμφερόντων. S.
46. ἐς ταῦτα] χ. ἐνταῦθα S.
P.116.v.2.N.p.17.l.8. στερεοὶ] συρεοὶ ex manuscr. S.
6. ζητέων] ζητήσιων S.
8. χλωρότητα] χλωρότερον ex manuscr. S.& ἐποίησαν οἱ φόβοι.
22. ἴσχει] ἔχει S.
24. οἰκέονται] οἱ κέονται ex manuscr. S.
P.117.v.7.N.p.18.l.47. πρὸς χώρας] καὶ ὥρας add. F.
23. προσηγμομένους] προσηγμομένων S.
29. συχνοῖσι] συχνοὶ S.
31. ἄλλοισιν] ἀλλ' οἷσιν S.
36. τόπου ἀπαλλασσομένου] τούτων λαπασσομένων S.
37. ὥσπερ αἱ πυρετῶν] ὥσπερ αἱ περὶ τὰ ταρταῖον τῶν πυρετῶν ὑποστροφαί. F.

In lib. περὶ κρίσιων.

P.385.v.46.N.p.21.l.35. πυρεταίνοντι] πυρεταίνουσι S.
P.387.v.19.N.p.23.l.46. ἡ ὀδύνη ἰσχυρὴ] ὀδύνην ἰσχυρὴν S.
20. ἡ κωφότης] κωφότης S.

In lib. περὶ κρισίμων.

P.388.v.2.N.p.24.l.41. μέγα σφάλλεται μεγάλως. F.
15. ἐς τὸ παραδίκρουν] εἰ τὸ παραδίκρουν F.
Ibid. ἐπαλείφεται] ἀναλείφει F.
16. εἰ μὴ οὖν] εἰ μὴ οὖν. F.
30. προσφαίρεται] προσφαίνεται F.
33. ἀπὸ τοῦ ὕπνου] ἐκ τοῦ ὕπνου F.
39. εἶτα πάλιν] εἶτ' αὖθις F.
42. ἑλκοῦνται] ἕλκονται S.
45. διὰ πλῆθος] delet S.
46. ἀπὸ συνάγκης] ὑπὸ κυνάγχης S.
Ibid. ἀμφιβραγχίων] ἀμφιβραγχίων S.
49. κατέχει ὑπὸ τῶν παρεόντων] κατέχεται οἱ παρεόντες F.
P.389.v.13.N.p.26.l.40. οὐ μετακινέεται] μετακινέει F.
19. τὰ ἔσωθεν] delet S.
20. τὰ ἔνδοθεν. ἔπειτα μύζει τὰ σπλάγχνα] τὰ ἔσωθεν ἀμύσσεται σπλάγχνα.
S. Quæ lectio sumitur ex lib.3. de Morb.
37. πρὸς τῇ μιᾷ] πρὸς τῇ F.

DIVERSÆ LECTIONES EX CODICE MEDICEO.

Paginas & versus sequimur Tomi quinti Græcorum librorum Gal. editionis Germanicæ.

PAG.117.v.51. N.p.3.l.2. προνοίαν ἐπιτηδεύειν .i. λέγειν τὰ προγινόμενα, γινώσκειν τὰ παρεόντα, προλέγειν τὰ ἐσόμενα, καὶ μελετᾶν ταῦτα. ex lib.1. epid.

P.118.v.6. παραλείπουσιν] δι' ἐρυθρὰ τὰ μῆλα τοῖς περιπνευμονικοῖς. ἔνια γὰρ τῶν τοιούτων παραλείπουσι. 19. τῷ ἰητρῷ. οὕτω δὲ τῆς θεραπείης. 20. ὑγείας μὲν γὰρ περί. 21. ἅπαντα γὰρ καὶ τὰ προγινώσκειν τὰ μέλλοντα ἀποβήσεσθαι. κρεῖσσον αὖ εἴη. 26. ἐπεὶ δὲ οἱ ἄνθρωποι. οἱ μὲν πρὶν καλέσαι τὸν ἰητρὸν sublato τὸ. 27. ἰσχύος τῆς νόσου καταπεχόμενοι, οἱ δὲ τὸ ἐσκαλ. 29. καὶ ἢ μὴ ἡμέρην μίαν ζήσαντες. οἱ δὲ ὀλίγον πλείονα. 30. ἰητρὸν τῇ τέχνῃ προσέκασον. 31. γινώσκοντα οὖν. In alio cod. γνῶναι ἦν. 32. εἴ τι θεῖον ἐστι ἐν τοῖς νοσοῦσι, καὶ τουτέων τὴν πρόνοιαν ἐπιτηδεύειν. 33. οὕτω γὰρ ἂν ὡς θαυμάζοιτο δικαίως, καὶ ἰητρ.

P.120.v. vltimo. ἐπισκέπτεσθαι δέ. & in marg. περὶ τοῦ κατὰ τὸ πρόσωπον σημείου.

Pag.121.v.1. ἐς ὁμοιόν ἐστι τοῖσι προσώποισι τῶν ὑγιαινόντων, ἢ μάλιστα δὲ αὐτὸ ἑωυτέῳ. 23. ῥεῖς ὀξεῖα .i. λεπτὸς, ἢ κατὰ τὸ τέρας ἴσχει. In comm. meminit Galen. epilogismi & analogismi, quod hęc in veteri cod. habetur definitio. ἀναλογισμός ἐστι λόγος ἐκ τῶν φαινομένων ὁρμώμενος, ἢ τὰ ἄδηλα καταλήψιν ποιέμενος. ἐπιλογισμὸς δὲ ὁ κοινὸς ἐκ τῶν συμφαινομένων πάντων λόγος. περὶ τοῦ ἐπιλογισμοῦ, ἢ ἀναλογισμοῦ, ἐν τῷ ὑπομνήματι. εἰς τὸ περὶ ἀγμῶν. p.528.v.35. ἢ οἱ λοξοὶ αὐτῶν ἀπεστραμμένοι. 38. ἢ μολυβδώδεες. In alio codice deest.

P.122.v.27. ἐπανέρεσθαι χρή. ἐρωτᾶν δεῖ. 28. ἐξυχασμένα εἴη. ἰσχυρῶς. 29. ἢ ὧν μὴ πιστεύοι ὁμολογήσῃ. 31. ἦν δὲ μηδὲν πιστευτέον.

P.124.v.11. τριταίας ἢ τεταρταίας τὸ πρόσωπον ἢ πιστεύον ἐπισκεπτέον χρή. 12. ἐκέλευσα μὲν, καὶ τἆλλα δὲ σημεῖα. 13. ξύμπαντι σώματι, καὶ τὰ ἐν τοῖσι ὀφθαλμοῖσιν. ἢν γὰρ τὴν αὐγὴν ἀποφεύγωσι sic connectatur initium huius 10 sententiæ cum fine prioris. 25. ἢ διαστρέφωνται, ἢ διαφέρῃ ἕτερος τοῦ ἑτέρου ἢ ἐλάσσων γένηται. 26. ἢ πελιὰ βλέφαρα. ibid. ἐν αἳ πέρισσοι σιν ἢ λῆμαι ἐοῦσαι φαίνονται περὶ τὰς ὄψιας ἢ ἐναιωρεύμεναι. 28. ἀλαμπέες ἰσάμεναι. καὶ τὸ πρόσωπον πελιὸν ἢ φοβερὸν ἴδοιτο ἢ οἱ ὀδόντες πελιοὶ γίγνονται. 28. ἦν ταῦτα πάντα οὕτως εἴη κακά. ὀλέθρια πάντα ἐστί.

P.125.v.50. ἦν δὲ καμπύλον ἢ εἴλεον γένηται. ἰσχνὸν τὸ βλέφαρον. 51. ἐόντα τοῦ θανάτου. θανατώδες δὲ ἢ τὸ τὰ χείλη ἀπολυόμενα. 52. καὶ λευκὰ γινόμ. sublato ἐκ ante λευκά. Ceterum à θανατώδες vsq; ad finem sententiæ γινόμενα, non habentur in antiquo.

P.126.v.1. In margine è regione περὶ κατακλίσεως ἢ σχήματος τοῦ νοσέοντος. 31. καὶ τὸν τράχηλον. hoc in antiquis duobus abest. 36. δυνατόν ἐστιν τοῦ ἐκείνου. 54. κάρτα ἐόντας ἐν οἷς ἢ τὰς χεῖρας. 55. αἱμαλώδεις διηρημένα, καὶ γυμνὰ κακὸν νόμιζε. ἀλυσμ.

P.127.v.9. καθεύδειν ἀεί. abest ἀεί. 18. καὶ τὰς χεῖρας, ἢ τὰ σκέλεα. ἐστὶ ἰσχυρῶς abest ἐστὶ. sequitur ἢ pro καὶ διαπεπηγμένα. Germanicam lectionem notauit doctissimus Foesius in OEconomia Hipp. 24. ἐπὶ γαστέρα δὲ κατακεῖσθαι. καὶ ὑγιαίνοντα οὕτω κατεύδειν ἢ ὅτι κακόν, παραφροσύνην γὰρ σημαίνει, ἢ ὀδύνην τινα τῶν περὶ τὸν γαστέρα τόπον. sic duo hi versus leguntur in antiquo. 31. τῆς νόσου μάλιστα ἀκμαζούσης. 40. ὀδόντας δὲ πρίζειν ἐν πυρετῷ ὁκόσοισι ἀπὸ παιδίων καὶ μανικὸν ἢ θανατώδες σφόδρα, ἀλλὰ χρὴ προλέγειν ἀμφοτέροισι τὸν τοῖσι κίνδυνον ἐσόμενον. In marg. πρίσις τῶν ὀδόντων.

P.128.v.16. ἕλκος δὲ ἦν. Vlcera si quæ sint in acutis morbis etiam consideranda. 17. ἦν γὰρ ὁ ἄνθρωπος μέλλῃ ἀπόλλυσθαι πρὸ τοῦ θανάτου ἢ πελιδνὸν τε καὶ ξηρὸν ἔσται ἢ χλωρόν. 29. περὶ δὲ χειρῶν φορῆς τάδε χρὴ γινώσκειν. ὁκόσοις ἐν πυρετοῖς ὀξέσι, ἢ ἐν πλευριτίδι, ἢ περιπν. καὶ ἐν κεφαλαλγίῃσι abest. 30. προσώπου ὥσπερ εἰ φερομένας τὰς χεῖρας καὶ μυίας θηρεύοντας. 31. ἱματίων ἀφαιρέοντας. ἀπὸ τῶν τοίχων ἄχυρα ἀποσπῶντας, ταῦτα ἐστὶ κακὰ καὶ θανατώδεα.

P.129.v.13. πνεῦμα. In marg. περὶ ἀναπνοῆς. 13. πόνον σημαίνει καὶ φλεγμονήν. 15. ἐκ τε τῶν ῥινῶν, ἢ τ. 29. εἰς σωτηρίαν ἐν πᾶσι τοῖσιν.

P.130.v.1. οἱ δὲ ἱδρῶτες. in marg. περὶ ἱδρώτων 2. ἀγαθοὶ δὲ οἵ. καὶ ὅσοι διὰ παντός. 4. αὖ μὴ πυτέου ἐξεργάζονται. 4. οἱ ψυχροὶ καὶ μοῦνον. 5. ἢ τὸν αὐχένα γινόμενοι καὶ θερμοὶ τυγχάνοιεν ὄντες 6. θάνατον σημαίνουσι. ἢ οἱ κατὰ πᾶν τὸ σῶμα. non sunt verò Hippocratis quæ sequuntur post θάνατον. προσημαίνουσι, ξὺν δὲ φρονητέρῳ μῆκος νόσου. 9. τὸ σύμπαν εἶδος τῶν ἱδρώτων. 41. ὑποχόνδριον δέ. In marg. περὶ τῶν ὑποχονδρίων. 41. δὲ ἄριστον μέν. ἐστι εἰ ἀνώδυνον. 42. φλεγμαῖνον δὲ καὶ ὀδύνην παρέχον sublato ἤ. 43. τὰ ἀριστερά, ἢ ἀριστερὰ πάλιν πρὸς τὰ δεξιά. φυλάττεσθαι.

P.131, 4. εἰ δὲ ἢ σφυγμὸς ἔνι ἐν τῷ ὑποχ. 5. ὄψιες πυκνὰ κινέονται παραφροσύνην ἢ ἀλγήματα πυτέου ἐλπίς. 36. οἴδημα. è regione in margine περὶ τῶν οἰδημάτων. 36. ad finem versus. εἰ περὶ παντὶ εἴη τῷ ὑποχονδρίῳ, εἰ δὲ τὸ ἔη ἐν τῷ ἑτέρῳ μέρει, τῷ δεξιῷ ἢ ἑκατέροισιν, ἀκινδυνώτερόν ἐστι ἐν τῷ ἐπ' ἀριστερᾷ. & in marg. ἦν δὲ τῷ ἀριστερῷ ἐὸν ἧττον κακόν. 53. ἐς διαπύησιν τρέπεσθαι σημαίνει.

P.132, 6. αἱμορραγῆσαι διὰ τῶν ῥινῶν. 7. ἀλλ' ἐπανέρεσθαι χρή. 8. ἦν γάρ τι τοιουτέων εἴη. ἐνταῦθα. 22. μᾶλλον δὲ χρὴ τοῖσι κατ. ῥῆξιν χρὴ προσέχ. abest χρή. 27. τὰ δὲ ἄλλα μαλθακὰ πιεζόμενα καί. absunt hæc. eademq; verò habentur infra sent. 36. v. 47. 38. ἦν δὲ ὑπερβάλλῃ τὰς ἑξήκοντα ἡμέρας. 47. τε καὶ ἀνώδυνα ἐστι τὰ οἰδήματα ἢ τῷ δακτύλῳ πιεζ. 48. pro ἐκείνων, scriptum est ἔσεσθαι σημαίνει. 53. τὰ ἐν γαστρὶ sublato τῇ. 54. ὀμφαλοῦ ἐς ὑποκύησιν.

P.133, 9. ἐπισκέπτεσθαι τὰς ἐκπυήσιας. 14. τὰ δὲ ἐμπυήματα. ὁκόσα μὲν αὐτέων ἔξω τρέπ. 15. καὶ ἐς ὀξὺ ἀποκορυφούμενα. 16. ἢ ἥκιστα ἐς ὀξὺ συνεσταλμένα, κάκιστα. 32. ἄριστα ἐστιν ἃ μηδὲν τῷ ἔξω χωρίῳ. 43. τὸ δὲ πῦον τὸ ἄριστον λευκόν τε ἐὸν καὶ ὁμαλόν. 44. τουτέῳ, κάκιστον. & è regione in marg. περὶ πύου.

Libri secundi τῶν προγνωστικῶν.

Pag.134.v.25. οἱ δὲ ὕδρωπες. In marg. περὶ ὕδρωπος vel ὑδρώπων. 26. ἀπαλλάσσουσι ἢ ἐπώδυνοι. 27. πλεῖσοι μὲν ἐκ τῶν κενεώνων.

P.135, 1. ὁκόσοισι μὲν οὖν. 2. πόδες οἰδίσκουσι, ἢ αἱ διάρροιαι πολλὸν χρόνον ἴσχουσιν. 3. γαστέρα ἀπαλλάσσουσι. 19. οἱ ὕδρωπες εἰσί. 20. ἢ οἱ πόδες οἰδαίνουσι.

P.136, v.11. θερμόν τι ἐστὶ ἢ ὁμαλόν. 17. στρέφεσθαι δὲ χρή. abest χρή. 17. ῥηϊδίως τὸν νοσέοντα. 39. ἦν δὲ βαρὺ ἐόν. τι, τι ὅλον σῶμα. 46. ἦν δὲ καὶ πρὸς τῷ βάρει ἢ οἱ ὄνυχες ἢ οἱ δάκτυλοι πελιοὶ γένοιντο. 47. θάνατος αὐτίκα. abest. αὐτίκα. 55. δάκτυλοι ἢ οἱ πόδες. 56. τῶν πελιῶν. & οὗτοι quod sequitur abest. vltimo versu. τουτέοισι σημείοισιν, vt in Aldino, ἐπιδηλοῦν τὸ νόσημα.

P.137.v.1.τρέπεσθαι. ἐλπὶς abest. 9. καὶ αἰδοῖον αἰωρούμενον πόνον σημαίνει καὶ θάνατον. sublatis κίνδυνον θανατώδεα. 15. περὶ δὲ ὕπνον ὥσπερ. ἡμῖν ἐστι ξυνήθες & in marg. è regione. περὶ τῶν ὕπνων. 16. τὴν δὲ νύκτα. & pro κάκιον, habetur κακὸν γίνεται. 27. μήτε τῆς ἡμέρης. abest τῆς. ἢν γὰρ ὑπὸ ὀδύνης τε καὶ πόνου ἀγρυπνῇ, παραφροσύνη ἔσται ἀπὸ τούτου τοῦ νοσήματος, sublato ἢ quod est ante παραφροσύνη. 32. ἄριστον ἐστι τὸ μαλθακόν. è reg. in marg. περὶ τῆς διαχωρήσεως. vltimo versu. ξυμφέρει μήτε ψόφον.

P.138, 1. ὀλίγον διαχωρέειν. κοινὰ γάρ. Aldus. ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τῆς ξυνεχοῦς ἀναστάσιος, ἀγρυπνέει ἄν. ἢν δὲ ἀθρόως πολλάκις διαχωρέῃ κίνδυνος λειποθυμῆσαι. 17. ἅπαξ τὸ πλεῖον δέ. τὸ περὶ ὥσπερ καὶ συνήθης ἦν τῷ ἀνθρώπῳ. 29. λίαν δυσώδες. 44. δεῖ δὲ ἐν ἅπασι νοσήμασι sublato τῇ λαπαρὴν τε τῆς κοιλίην. 49. κάρτα καὶ λευκόν. ἐρυθρὸν non legit Galen. quod deletum in antiquo cod. ὑποχωρέειν. 57. πονηρὸν δὲ καὶ γλίσχρον καὶ μικρὸν καὶ λεῖον καὶ ὑπόχλωρον.

P.136, 22. ξυσματώδεα τε καὶ αἱματώδεα καὶ χολώδεα καὶ πρασοειδέα. In quibusdam exemplarib. hæc duo αἱματ. & χολωδ. obliterantur. 23. ποτὲ δὲ καὶ κατὰ μέρος. 28. φῦσαι δέ. abest δὲ, μὲν quoque. καὶ καρδίαγμος ὑπεξιέναι ἄριστον ἐστ. κρέσσον δὲ καὶ σὺν ψόφῳ διεξελθεῖν, ἢ αὐτοῦ ἀνειλέεσθαι. καὶ. aliàs ἢ αὐτοῦ ἀναπολειφθῆναι. καὶ τοι καὶ οὕτω συνεξελθοῦσα σημαίνει πονέειν τι τὸν ἄνθρωπον. 39. τοὺς δὲ τῶν ὑποχονδρίων πόνους καὶ κυρτώματα νεαρὰ, ἢν τε καὶ μὴ ξὺν φλεγμονῇ λύει βορβορυγμὸς ἐπιγενόμενος ἐν τῷ ὑποχ. 41. οὔρῳ καὶ φύσῃ. 51. ἄριστον μέν ἐστιν ὅταν λευκή τε εἴῃ ἡ ὑπόστασις ἢ καὶ λείη. & in marg. περὶ τῶν οὔρων. 52. καὶ τὸ νόσημα. 53. εἰ δὲ μὴ διαλείποι. 53. καθαρὸν οὐρέοι. ποτὲ δὲ ὑφίστη τὸ λευκόν τε καὶ λεῖον.

P.140.v.34. ἢν δὲ ἦ τὸ μὲν οὖρον ὑπέρυθρον, καὶ ἡ ὑπόστασις ὑπέρυθρος τῆς. 35. πολυχρονιώτερον μὲν τοῦτο τοῦ πρώτου (πρότερον τυχὸν φανεῖται) γίνεται. 41. κριμνώδεις δὲ ἐν τοῖσιν αἱ ὑποστάσιες πονηραί, τουτέων τε ἔτι κακίους αἱ πεταλώδεες. Deficiunt in veteri quæ sequũtur, λεπταὶ δὲ vsq; ad πιτυρώδεες.

P.141, 14. ἐς αὖ δὲ λεπτὸν καὶ πυρρὸν ἦ τὸ οὖρον σημαίνει τὸ νόσημα. 25. οὖρον τοιουτέον ἐὸν κίνδυνος μὴ, οὐ γὰρ δυνήσεται διαρκέσαι ὁ ἄνθρωπος ad finem sententiæ τὸ οὖρον vel ἡ νοῦσος. 31. τῶν οὔρων ἐστὶ τάτε ὑδατώδεα καὶ δυσώδεα. 41. τοῖσι μὲν ἀνδράσι. abest μέν, τάτε μέλανα. 54. ὁμῶς οὐρέοισι. ἢν καὶ τ' ἄλλα ὡς περιεσομένοισι σημεῖα ᾖ ἐν τουτέοισιν ὑπόστασιν. τὰ κάτω χωρία τῶν φρενῶν vel τῶν νεφρῶν.

P.142, 9. ταῖς δύο (κάτω) ὑφισταμένας. ἀραχνοειδέας μέμφεσθαι. 10. ξυντήξεως γὰρ σημεῖον. 13. σκοπέειν δὲ χρὴ τῶν οὔρων ἐν οἷσιν εἰσὶν αἱ νεφέλαι, ἢν τε κάτω ἐῶσι. ἢν τ' ἄνω. 14. χρώμασιν οἷα εἴρηται, ἀγαθὰ εἶναι καὶ ἐκεῖ. 15. χρώμασιν οἷα εἴρηται κακὰ εἶναι μέμφεσθαι, quod sequitur τὰς τοιαύτας abest. 27. ἔχουσα τῶν οὔρων τοιαῦτα αὐτὰ ἀποδιδῷ. 18. εἶναι abest. eodem versu ἀλλ' αὐτῆς κατ' ἑωυτὴν τῆς κύστεως. 41. In marg. περὶ ἐμέτου] ὁ φλέγματος τε καὶ χολῆς συμμεμιγμένος. abest ὁ. 42. μήτε πολὺ abest, οἱ δὲ ἀκρητέστεροι, κακίους abest εἰσίν. 56. ἢν δὲ εἴῃ τὸ ἐμεούμ. μέλαν ἢ οὖν αὖ ἢ τῶν χρωμάτων τουτέων, νομίζειν χρὴ πονηρότατον κάρτα εἶναι.

P.143, 16. ἢν δὲ καὶ πάντα τὰ χρώματα ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος ἐμέῃ κάρτα ὀλεθριώτατον abest ἤδη γίνεται. 20. καὶ ἢ ὄζει δυσώδεες. 22. πᾶσαι δὲ αἱ ὑπόστασιες. 24. ἐπὶ πᾶσι τοῖσι ὀξέσι νοσήμασι. 24. πνεύμονα τῆς καὶ ταῖς πλευρῇσι τάχιστα τε ἀποπτύεσθαι καὶ εὐπετέως. è regione in marg. περὶ πτυέλων.

P.144.1. ἢν γὰρ πολλῷ ἀποπτύοιτο ξανθὸν ἐόν. 2. ἢ βῆχα παρέχον, ἢ μὴ ἰσχυρῶς ξυμμε. κακίον γὰρ γίγνεται, sublatis in secundo versu: πολὺ & καί. 11. τὸ δὲ λευκὸν καὶ γλίσχρον sublato τε. 21. καὶ τὸ χλωρόν τε ἐὸν κάρτα. 50. ἢν δέ. ἢ οὕτως χαλεπώτερον δεινότερόν ἐστι ἐκεῖνο sublato τοῦ. κακὸν δὲ hic secundus versus vsque ad φάρυγγι in duobus antiquis exemplaribus deest. 54. In marg. περὶ κορύζης. 55. ἀλλ' ἐν τοῖσιν ἄλλοισιν τοῖσι θανατώδεσιν νουσήμασιν, οἱ πταρμοὶ λυσιτελέες.

P.145, 21. αἵματι δὲ ἀναμεμιγμένον μὴ πολλῷ πτύελον ξανθὸν ἐν πῖσι περιπνευ. 22. τῆς νόσου ὠφελέει vel λυσιτελέει 49. πάντα δὲ τὰ πτύελα. 50. τὰ παύοντα δὲ abest τὰ. 50. πάντα ἀμείνω ἀναπτυόμ. (κάκιστα δὲ τὰ μέλανα ὡς διαγέγραπται) hæc non leguntur in veteribus codicibus.

P.146, 8. In marg. è reg. περὶ τῶν ἐμπύων. ibid. χωρέων μὴ παύοιτο ἡ ὀδύνη. 15. In marg. è reg. περὶ ἐμπυημάτων. ibid. ὁκόσῳ μέν ἐστι χολώδεα ἐκπτύσκεσθαι ὀλέθριον κάρτα εἴτε ἐν μέρει τὸ χολῶδες τῷ πτυέλῳ ἀναπτύοιτο εἴτε ὁμοῦ. 24. τῆς νουσήματος additur ἢ παλαιοτέρου. 31. ἐλπὶς δὲ τοὺς νουσέοντα ἀποθανέεσθαι sublatis τὰ τοιαῦτα πτύοντα.

Pag. 147, 5. ἀγαθά. τάδε ταῦτα vel τοιαῦτα. τὸ νόσημα. Dubitant nonnulli an totus hic contextus sit Hippocratis. Certè agnoscit Galenus in commentario. 6. τότε πτύελον. abest τότε. τό τε σῶμα παν ὀμφαλὸς εἶναι abest τε. 7. θερμόν τε εἶναι καὶ μαλθακὸν καὶ δίψαν. abest καί. 9. ἁπάντων τῶν τοιούτων ἐπιγινομένων. ἐκ ἀποθανεῖται ὁ αὐτός. εἰ δὲ τὸ μέν τοι αὐτέων ἐπιγένοιτο, τὸ δὲ μή, οὐ πλείονα χρόνον ad finem decimi versus ὁ ἄνθρωπος abest. 12. secũdum numerum qui est in minori margine. 12. κακὰ δὲ τἀναντία. 13. ὀδύνην μὴ πεπαύεσθαι. ibid. σῶμα ὑπὸ τῆς πυρετοῦ αἰωρεῖσθαι ἔχεσθαι, καὶ τῆς μὲν γαστέρα. 14. καὶ τοὺς πόδας ψυχρούς. οὔτε τι καὶ διαχωρήμ. 15. ἢν δὲ οὕτως ἐπιγένοιτο. 17. ὡς τῆς πτύελον μὲν πτύει.

18. περιάγοντος τῆς νοσέοντα εἰς τὰς τέσσαρας. 19. ἐπιγινόμενα ἀγαθά τε καὶ κακὰ συλλογιζόμενον. 20. περιρρήσσαι ποιέεσθαι. 30. in marg. è reg. περὶ ἐκπυήσεως ἐν πτυέλῳ. 30. ἐκπυήσιες αἱ πλεῖσται ῥήγνυνται, αἱ μὲν εἰκοσταί, αἱ δὲ τεσσαρακοσταί. 45. ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρης ἦ τὸ πρῶτον ὁ ἄνθρωπος ἐπύρεξεν ἢ τὸ αὐτὸν ῥῖγος ἔλαβε, καὶ ἢν εἰ φαίη αὐτὶ τῆς ὀδύνης αὐτῷ βάρος ἐγγενέσθαι ἐν τῷ τόπῳ ὦ ἤλγει. ἀρχῇσι γίγνεσθαι τῶν ἐμπυημάτων. 48. ῥήξιν χρὴ abest χρή. προσδέχεσθαι τῆς πύου ἔσεσθαι εἰς τοὺς χρον.

P.148, v.7. μανθάνειν χρή. sublato κατά. 8. μήτε ἔχοι ἄλγημα ἐπὶ τὸ πλευρ. καὶ ἢν ἔτι θερμότερον ἢ θάτερον τῆς ἑτέρου κατακλινόμενον ἐπὶ τὸ ὑγιαῖνον πλευρόν. ἐρωτᾶν εἴ τι αὐτέων δοκέει βάρυ ἐκκρέμασθαι αὐτῷ ἐκ τῆς ἄνωθεν. εἰ γὰρ ἐπὶ θάτερα ἐστὶ τὸ ἐκπύημα ἐφ' ὁκοτέρῳ ἂν πλευρῷ τὸ ἐπὶ ὁκοῖον ἂν πλευρὸν βάρος ἐγγίνεται. 24. βὴξ καὶ θυμὸς αὐτοῖσι. 26. καὶ οἱ δάκτυλοι μάλιστα οἱ ἄκροι. 27. οἱ δήματα γίνεται ἰσάμενα τε καὶ καταπαυόμενα, καὶ σιτίων.

P.149, 4. ἴσα τὰ σημεῖα. 5. ὀλιγοχρόνια ἐστί, ἐπισημαίνεσθαι τουτέοισιν εἰ ἢ ἐπιφαίνηται. 6. ἅμα δὲ καὶ ἢν εἰ ἢ δύσπνους. 15. προσδέχεσθαι χρὴ τὴν ῥῆξιν. 16. τῆς τε πύου πτύσιος. vel ῥήξιος. 27. καὶ δίψος ἀπημαγ. 28. καὶ λεῖον καὶ ὁμόχροον, καὶ φλέγματος sublato ἤ. 29. ἰσχυρῆς αὐτῆς ἄριστα ἂν οὕτως καὶ τάχιστα. 31. ἀπαλλάσσοιεν. ἢν δὲ μή. οἷσιν. γίγνονται vel ἢ γίνοιτο. ἀπόλλυνται δὲ οὗ ἂν ὅ, τι πυρετὸς αὐθήμερον ἀφῇ ἢ δοκέων ἀφιέναι φαίνεται αὖθις αἰαθερμαινόμενος vel, ὅ, τι πυρετὸς μὴ ἀφίῃ, ἀλλὰ δοκέων ἀφιέναι, φαίνεται αὖθις αἰαθερμ. καὶ δίψαν μὲν ἔχοισι σιτίων δὲ οὐκ ἐπιθυμέοισι καὶ ἡ κοίλη. χλωρὸν καὶ πελιδνὸν πτύελον sublatis καὶ πέλιον πτύη. 34. ἢ οἷσι φλεγματώδεες γίνεται. 35. τουτέων, τὰ μὲν γίνεται sublato ἐπί. 36. πάντων τῶν τεκμηρίων πιστέων ἐν τουτέοισι τεκμαίρεσθαι καὶ τοῖσι ἄλλοις ἅπ. 42. οἷσι δὲ ἀποστάσιες in marg. περὶ ἀποστασίων] περὶ τὰ ὦτα καὶ ἐκπυέουσι. ἢ quod sequitur abest. χωρία καὶ ῥήγνυνται καὶ συρριγγοῦνται. 51. ἐπισκέπτεσθαι δὲ χρὴ πυρετὸς ἴσα. 52. χολώδεες αἱ διαχωρήσιες τῆς κοιλίης ἔωσι μηδὲ εὔλυτοί τε καὶ ἄκρητοι. μηδὲ οὖρον sublato τό. κάρτα παχὺ τε καὶ πολλὴν ὑπόστασιν ἔχον, ὑπηρετεῖται δὲ περιεστικὸς sublato καί.

P.150, v.31. γίνονται μὲν αἱ μὲν ἐς τὰ κάτω χωρία οἷς ἂν περὶ τὸ ὑποχόνδριον τε. 32. ἢ ἐξ ἥκηται ἐὸν αἱ δὲ ἄνω, οἷσιν ἂν τὸ μὲν ὑποχ. διατελῇ. 33. δύσπνοις δὲ ἦν αἰ χρόνω γιγνομένοις παύσηται ἄπρ φανερῆς. 45. πτύελα αὐτὸ τὰ ξανθοῦ. 47, ἡ ἀπόστασις εἰ ἀνώδυνος τάχα αὖ παύσηται. ἢν δὲ τὸ πτύελον μὴ ἐκχωρέοι sublato καλῶς μηδὲ τὸ οὖρον ὑπόστασιν ἀγαθὴν ἔχον. vlt. versu πρήγματα.

P.151, 19. ἢν δὲ μὴ ἀφανίζ. 20. παραφρονήση τε καὶ ἀποθάνη ὁ ἄνθρωπος. 59. in marg. περὶ ἐμπύων.

Libri tertij προγνωστικῶν.

P.152, 1. In marg. è reg. περὶ πυρετ. ibid. ὀδύναι γινόμεναι περὶ τήν. 2. τὰ κάτω χωρία ἐκλείπουσι ὀλέθριον κάρτα. καὶ προσέχειν δεῖ τὸν νοῦν καὶ τοῖσι ἄλλοισι σημείοισιν ὧν εἰ ἢ καὶ τῶν ἄλλων σημείων πονηρὸν ἐπιφαίνηται, ἀνέλπιστος ὁ ἄνθρωπος. Duo versus qui sequuntur ὁκόσοι δὲ vsque ad ἀπόλλυνται inclusiuè non habentur in aliis codicibus, quæ nihil ad hũc locum pertinent, & quorum non meminit Gal. in comment. 5, πῦον ἢ καὶ λευκὸν ἐκκρέη. καὶ μὴ δυσώδες. vlt. vers. πολλαὶ ἐλπίδες τοῦτον σωθῆναι. 20. è reg. in marg. περὶ κύστεως φλεγμαινούσης. παντελῶς καὶ ὀλέθριοι. in aliis cod. non habentur. 22. καὶ αἱ κοιλίαι δὲ οὐ διαχω. ἐπὶ τῶν τοιουτέων quod sequitur εἰ μὴ vsque ad ἀνάγκην non habetur in duob. antiquis exempl. 40. πυρετὸς ξυνεχὴς ἔσται ἐν τῇσι πρώτῃσι ἐφόδοισι διγέοντα ἀποθανέεσθαι. 51. ὁ δὲ τρόπος τοῦ ἅπτεται μάλιστα τῶν παιδίων τῶν ἀπὸ ἑπταετέων. ἐς ἂν πεντεκαίδεκα ἔπεα γίνεται.

P.153, 1. οἱ δὲ πυρετοὶ γίνονται ἐν τῇσιν & in marg. rursus περὶ τῶν πυρετ.

P.154, 27. περιάγεται. 29. ἐκ τῶν ὀξυτάτων νουσημάτων. hoc non habetur in veteri. ἐκ προσθέσιος τελευτῶσιν hæc quoque desunt. quocunque loco scriptum est ἀφικέον) . 34. οὐ δυνάται ἐν ὀλῇσιν ἡμερ. 49. πρόσω κατὰ τῆς αὐτέων πρόσθεον.

P.155, 6. τὰ μέλλοντα, ἐν πλείονι δὲ χρόνῳ. 8. σκέπτεσθαι sublato ἐπί. 9. ὅπως τρέχει τὸ νόσημα. 32. γίνεται δὲ ἡ τεταρταία κατάστασις ἐκ τῆς τοιούτου κόσμου. 51. προγινώσκεσθαι. 52. ἀπ' ἀρχῆς αὐτέων ἐστί. 53. καὶ κοιμῶνται. 54. δύσπνοοι γίνονται ἀγρυπνέοντες, ἀλοφάσσοντες τὰ τ' ἄλλα.

P.156, 12. χρὴ καὶ κατὰ τῆς χρόνου. 13 ἐπὶ τῆς κρίσιν ἰόντων τῆς νουσημ. 19. κατὰ δὲ τῆς αὐτὸν τρόπον καὶ τῇσι κρισίες γίνονται ἐκ τῆς τόκων.

P.157, 31. In marg. è reg. περὶ κεφαλῆς ὀδύνης. 32. κάρτα. ἢν δὲ ἄπρ. 34. ἢ ἄλλην ἀπόστασιν sublato ἰκνά. 34. ἐς αὖ δὲ ἡ ὀδύνη ἦ ἐν ἀρχῇ προσδέχεσθαι. sublatis καὶ & νεαρά. 35. χρὴ ὡσαύτως αἵματος. sublato ὡσαύτως. 35. ῥινῶν ἢ ὀμπύησιν. 36. κροτάφοις τε. abest τῆς. & in fine versus μέτωπον ἢ. abest ἤ. 47. πέντε καὶ δέκα ἐτέων. 48. τῆς ἐμπύησιν. 55. ὡτὸς δὲ ὀδύνη ὀξέῃ σὺν πυρετῷ ὀξεῖ τε καὶ ἰσχυρῷ κακὸν κίνδυνος γάρ. vlt. versu καὶ τοῖσιν ἄλλοισι abest καί. In marg. è reg. huius sententiæ. περὶ ὠτὸς ὀδύνης.

P.158, 8. θᾶσσον ὑπὸ πυρέου τῆς νοσήματος. 12. νουσήματος γινόμεναι sine ἐπί. 13. ἐπὴν δὲ ῥυῇ τὸ πῦον ἐκ τοῦ ὠτὸς sublato λευκόν. 14. περιγίνεται τῷ νοσέοντι καὶ ἄλλο χρηστὸν sublatis νεά, ἤν ἢ. 21. In marg. περὶ φαρύγγος.

Ibid. δεινὸν, ἀλλὰ μὴ εἰ ἄλλο σημ. 22. τῶν προειρημένων πονηρὸν ἐστὶ. 29. è region. περὶ τῆς κυνάγχης. αἱ μὲν κυνάγχαι, δεινόταταί εἰσι καὶ τάχ. sublato μὲν ὁκόσαι μὴ ἐν τῷ φάρυγγι, ἔκδηλον μηδὲν ποιέουσι. 43. παραπλησίως ἔχουσι. πόνον δὲ οὐ παρέχουσιν ἐπαίρονταί τε καὶ ἐρυθήματα ποιέουσιν ἐν τῇ φάρυγγι ὀλέθριαι μὲν κάρτα, χρονιώτεραι δὲ ὀλίγον τῶν πρόσθεν. desunt autem in antiquis exempl. quæ sequuntur ad finem huius sententiæ ἢν τὸ ἐρύθημα μέγα γίνηται. 51. οἷσι δὲ ξυνεξερυθεῖ ὁ φάρυγξ καὶ αὐχὴν sublato ὁ. αὗται δὲ χρονιώτεραι. 52. ἐξ αὐτέων περιγίνονται, ἢν ὅτι αὐχὴν, καὶ τὸ στῆθος ἐρυθήματα ἔχῃ.

P. 159, 13. ἐμφανίζηται τὸ ἐρύθημα μήτε φύματος. 14. τοῦτον ἀναδύσῃ, ῥηιδίως ὅτι ἄνθρωπος ἀπόνως ἔχειν δοκέῃ, θάνατον σημαίνει. 26. ἀσφαλέστατον δὲ τὸ οἴδημα. καὶ τὸ ἐρύθημα ὡς μάλιστα ἔξω τρέπεσθαι. quæ sequuntur vsque ad finem sententiæ desunt in antiquis exemplaribus, quæ tamen ita legũtur ἢν δὲ ἐς τὸν πνεύμονα τρέπωνται, παράνοιαί τε ποιέουσι, καὶ ἔμπυοι. è regione verò in marg. περὶ σταφυλέων. 30. καὶ ἀποσχάζεσθαι. γρ. ἀποχαίρεσθαι. 32. καὶ καυσχαίνειν χρόνῳ. ὅταν δὲ ἀποκρεμασθῇ ἤδη πᾶν. 33. καὶ γένηται τὸ μὲν ἄκρον. 34. μεῖζόν τε καὶ πελιδνὸν, τό τε ἀνώτερον. 44. ὁκόσοισι δ᾽ ἂν πυρετοί. 50. ἀνθρώπου μήτε ὀδύνην ἔχοντος διὰ φλεγμ. 51. ad finem versus τουτέων προσδέχεσθαι. 52. οἰδήματός τε καὶ ὀδύνης ἐκ τῶν ἄνω, καὶ οὐχ ἧσσον ἐκ τῶν κάτω.

P. 160, 7. τριάκοντα. 24. ὑποσκέπτεσθαι δὲ χρὴ τουτέοισι εὐθέως περὶ τῆς ἀποστάσιος, εἰ εἴκοσιν. 25. ὑπερβάλλει. 40. χρὴ δὲ τὴν τοιαύτην ἀπόστασιν. In marg. περὶ ἀποστάσιος ἐν πυρετῷ. 42. καὶ ταῦτα πάντα ποιέων.

P. 161, 7. μᾶλλον τοῖσι τεσσαράκοντα. 32. παλινδρομεούσας. 43. καὶ ῥῖγος ἐπιλάβῃ, καὶ τὰ κάτω μέρη τοῦ ὑποχονδρίου ψυχρὰ ᾖ, καὶ ταχέως ἔτι ὁ ἔμετος.

P. 162, 17. τεταρταῖοι μάλιστα πιεζεῦνται καὶ πεμπταῖοι. 18. οἱ μέντοι πλεῖστοι αὐτῶν ἄρχονται. 22. αὐτέοισι πρόσθεν γίνεται. 36. γίνεται δὲ ταῦτα τοῖσι μὲν ἀνδράσι. 37. καὶ ἐν τούτοισι μάλιστα δὲ ἐν τοῖσι ξυνεχέσι. 45. ὅσον δὲ ἂν ἐν τοῖς τοιούτοις πυρετοῖς. 47. ἢ ἐπὶ δεξιὰ, ἢ ἀριστερὰ συντείνηται οὖς.

P. 163, 7. In marg. περὶ σπασμοῦ. 7. μὴ ὑποχωρέῃ καὶ ἀγρυπνῶσί τε καὶ ἐκπλαγῶσι. 10. χλωρὸν ἢ πελιδνὸν, ἢ ἐρυθρὸν. 15. οἷα περ ἐν τοῖσι φρενίτισι. 32. τοὺς δὲ περιεσομένους τε καὶ ἀπολουμένους τε τῶν παιδίων τε, ἢ καὶ τῶν ἄλλων. 46. τούς τε περιεσομένους καὶ τοὺς ἀποθανουμένους. 49. ἐκμανθάνοντα ταῦτα δύνασθαι κρίνειν. 52. πόνου τε καὶ χολὴν ἀναβήσσῃ.

Pag. 164, v. 50. χρὴ δὲ καὶ τὰς φορὰς τῶν νουσημάτων Gallicè dicimus, le cours des maladies.

P. 165, 17. περί τε τῶν τεκμηρίων. 18. ἔτει καὶ πάσῃ χώρῃ. Ibid. κακόν τι σημαίνει.

166, v. 31. αὐτῶν ἐπιτυγχάνειν. abest αὐτῶν. 43. τυχαίη γεγραμμένον ἐνθάδε. ἅπαντα γὰρ ὅσα ἐν τοῖσι χρόνοισι.

IOANNIS MARTINI MEDICI VARIÆ LECTIONES.

Ex lib. περὶ χυμῶν.

Pag. 115. lin. 31. δεῖ γνῶσαι leg. δεῖ ἀσθενῶσαι. lin. 40. ἔπω leg. ἔπω.

Errata.

In lib. Prænot p. 3. c. 2. v. 28. tum etiã morituros, tum euasuros (adde). p. 4. c. 2. v. 3. ἐπαναιρέεσθαι] ἐπανέρεσθαι *l. p. 5. v. 44.* ἀκινδυνώτερόν ἐστιν, ἢ ἐν τῷ ἐπ᾽ ἀριστερά. ἢ *del. p. 6. v. 51.* περὶ δὲ ὕπνον, ὕπνων *l. p. 8. c. 1. v. 51. post, pessima etiam nigra, add. velut prius scriptum est. p. 10. v. 25. c. 1. post pallidum (adde) & liuidum. p. 11. c. 2. v. 57. post habent repone. At perituri, difficultate spirandi vexantur, delirant, vigilant, cæteraque pessima signa habent. p. 12. c. 1. v. 1. & 2. vehementer ac continenter, l. vehementes ac continentes. p. 13. c. 1. v. 9.* μεθ᾽ οἰδήματος, *l.* μετ᾽ οἰδήματος. *ib. v. vlt.* ἢ πελιόν, *l.* πέλιον. *p. 15. v. 9.* μύξις *l.* μύξης. *ib. c. 2. v. 49. quonam sint, l. quanã sint. p. 16. v. 25.* λυποθυμῆσαι *leg.* λειποθυμῆσαι. *p. 17. v. 22. ira add. atq; reliqua huiusmodi. ib. v. 29. omniũ l. cuminũ. p. 18. c. 1. v. 3. talis ẽt, l. tales. ib. v. 9. simpliciter l. similiter. p. 19. c. 2, 16. post spirãt ad. aliiq; per pauciores dies, ib. v. 40. neq; l. atq; ib. v. 51. eo subsidẽte, l. iis subsidẽtibus, etsi Græcè est* ἀριθμοῦ μετάβασις, *quæ, vt generis, Ionibus etiam familiaris est. ib. c. 1. v. 48.* αἴρεται] αἴρεται *l. p. 21. 15. demittat, dimittat l. ib. v. 19. secuta l. secura. ib. v. 23. cum leg. eum. p. 22. c. 2, 10.* ἡμέρας, *l.* ἡμέραις. *ib. v. 24.* λεῖον *post* λεῖον *distingue. ib. c. 1, 27. experta expecta l. ib. v. seq. habent l. habeat. ib. v. 31. sint similes, sint dele, aut lege Si vrina. p. 23. c. 2, 9. subiecit l. subierit, p. 24. v. vlt.* κρισίμων *l.* κρισίμων. *25. c. 2, 29. intus iecur l. ib. v. 31. ingruit, dolor ingruit l. p. 26. c. 2, 49.* μύξαι, μύζαι *l. p. 27. c. 2, 2. lumbos scapulas l. p. 29, 13.* κομώμενον κοιμώμενον *l. p. 34. v. 2.* διηδεῖται διηθεῖται *l. ib. v. 18.* ἀπονίως ἀπονίως *l. p. 36, 66. φ quod l. p. 36, 6. Nunc Hunc l. p. 38, 33. vernarum venarum l. p. 39, 5. videmus l. videmur. p. 41, 8.* πολίμους *l.* πολέμους. *p. 42, 24. quoddammodo quodammodo l. p. 43. v. 1. medicina medicinæ l. p. 44, 39.* κοματώδεος, κωματώδεος *l. ibid. 44. aluus aluus alterum dele. p. 48, 17. Hermagoræ Hermozygæ l. ib. 48. permaneant permeant l. p. 50, 12. obiri, oboriri l. p. 51, 17.* ἀσωνήσαντα, ῥαστωνήσαντα *l. ib. 53. damnandam damnandum l. p. 53, 35. diminutiuè diminutè l. p. 54, 48.* ἐπερχομένους ἐπεχομένους *l. p. 61. v. vlt. ienosis lienosis l. p. 65, 8.* τοιαῦται τοιαῦτα *l. p. 66, 30. inconsiderationem, in considerationem l. p. 69, 38.* σρύζειν τρύζειν *l. p. 70, 28. cum eum l. p. 71, 20. præcitat, præcipitat l. p. 73, 1.* πρὸ πρὸς *l. ib. 47.* ἐπαιρεῖσθαι *l.* ἀνειρεῖσθαι. *p. 74, 12.* χαλεπώταται, χαλεπώτατοι *l. ib. 32. ac si, ac nisi l. ibid. 65. Ec Et l. p. 78, 1.* ὑποστάσιες ὑποστάσις *l. ib. 12. laxatione luxatione l. ib. 24. (vt quod quidam l. vt (quod quidam. p. 79, 30. enim etiam l. p. 82, 58.* ἐμεόντι, ἐμέοντα *l. p. 86, 39. vt & l. p. 87, 44. degrediens digrediens l. p. 88, 55. vs vt l. p. 89. 10. post adeò (adde) vt. ib. 12.* ξυναίπαι ξυνῆπται *l. ib. 18.* ξυμμύουσι, ξυμμύουσιν *l. ib. 28. significat significet l. ib. 31. recto rectò l. ib. 56. in capite à capite l. p. 90, 35. sanguinis sanguis l. ib. 46. suscitari scissitari l. p. 91, 40. post indicationem (adde) caput. ib. indicationem indicationem l. p. 92, 9. acuta rauca l. p. 93, 54.* ἐπαλλάσσονται ἀπαλλάσσονται *l. p. 95, 18. producit prædicit l. p. 97, 33. & ad l. p. 100, 1. cumq; eumq; l. ib. 26. diffiteri. diffiteor l. ib. 27. Facotij Iacotij l. p. 101. v. 25. suspectam suspectant l. pag. 104, 22. Conuulsionis Conuulsiones l. p. 106, 41. ad notã AEginet. 14. l. 1 illud dele. p. 107, 52. Qui Quæ l. p. 108. v. 26. insigniorum in signorum l. p. 110, 12. conuulsionum conuulsionem l. p. 113, 9. colant, celant l. ib. 51.* πνευματειμένους πνευματουμένους *l. p. 114, 59. lib. lib. 6. l. p. 115, 16.* προσαπαυτησάντων προσαπαυδησάντων *l. p. 140, 6.* ἐπαναστάσιες ἐπανάστασις *l. p. 141, 5.* Περὶ Πρὸς *l. p. 142, 57. ob tensam ob intensam l. p. 144, 40. abrurpta abrupta l. p. 146, 28.* τῷ τὸ *l. ib. 31.* ἐς ἐν *l. p. 147, 61. consectio consertio l. ib. 64. cernicemq; ceruicemq; l. p. 148, 17. signis scriptis l. p. 151, 17.* χιλῶνι, χιτῶνι *l.*

HIPPOCRATIS COI
MEDICORVM PRINCIPIS
OPERVM OMNIVM,

Sectio III,

τὰ φυσικὰ καὶ αἰτιολογικά, hoc est, quæ ad cauſas natutales ſpectant,
LIB. XIIII continens.

Librorum Catalogum ſequens pagina indicabit.

Omnia Latina interpretatione & breuibus notis donata,

ANVTIO FOESIO Mediomatrico Medico authore.

Sectione tertia continentur.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ
ΠΕΡΙ ΦΥΣΕΩΣ
ΑΝΘΡΩΠΟΥ.

HIPPOCRATIS
DE NATVRA HOMINIS, LIBER.

ὍΣΤΙΣ[1] μὲν εἴωθεν ἀκούειν λεγόντων ἀμφὶ τῆς φύσιος τῆς ἀνθρωπίνης, προσωτέρω ἢ ὁκόσον αὐτέης ἐς ἰητρικὴν ἀφήκει, τουτέῳ μὲν οὐκ ἐπιτήδειος ὅδε ὁ λόγος ἀκούειν. [2] οὔτε γὰρ τὸ πάμπαν ἠέρα λέγω τὸν ἄνθρωπον εἶναι, οὔτε πῦρ, οὔτε ὕδωρ, οὔτε γῆν, οὔτ' ἄλλο οὐδὲν [3] ὅτι μὴ φανερόν ἐστιν ἐν ἐὸν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. ἀλλὰ τοῖσι βουλομένοισι ταῦτα λέγειν παρίημι. δοκέουσι δέ μοι οὐκ ὀρθῶς γινώσκειν οἱ τὰ τοιαῦτα λέγοντες. γνώμῃ μὲν γὰρ τῇ αὐτέῃ, πάντες χρέονται. λέγουσι δὲ, οὐ ταὐτά.[4] ἀλλὰ τῆς μὲν γνώμης τὸν ἐπίλογον, τὸν αὐτὸν ποιέονται. [5] φασὶ γὰρ ἕν τι εἶναι, ὅ, τι ἐστὶ. καὶ τοῦτ' εἶναι τὸ ἕν τε καὶ τὸ πᾶν. κατὰ δὲ τὰ ὀνόματα, οὐχ ὁμολογέουσι. [6] λέγει δ' αὐτέων ὁ μέν τις φάσκων, ἠέρα τοῦτο εἶναι, τὸ ἕν τε καὶ τὸ πᾶν· ὁ δὲ, πῦρ· ὁ δὲ, ὕδωρ· ὁ δὲ, γῆν. καὶ ἐπιλέγει ἕκαστος τῷ ἑωυτοῦ λόγῳ,[7] μαρτύριά τε καὶ τεκμήρια ἅ γε ἐστὶν οὐδέν. [8] ὅτι μὲν γὰρ τῇ αὐτέῃ γνώμῃ πάντες προσχρέονται, λέγουσι δ' οὐ τὰ αὐτὰ, δῆλον ὅτι οὐδὲ γινώσκουσιν αὐτά. γνοίη δ' ἂν τῷδέ τις μάλιστα, παραγενόμενος αὐτέοισιν ἀντιλέγουσι. πρὸς γὰρ ἀλλήλους ἀντιλέγοντες οἱ αὐτοὶ ἄνδρες, τῶν αὐτέων ἐναντίον ἀκροατέων, οὐδέποτε τρὶς ἐφεξῆς ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος περιγίγνεται, ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ. ἀλλὰ ποτὲ μὲν, οὗτος ἐπικρατέει, ποτὲ δὲ, οὗτος· ποτὲ δὲ, ᾧ ἂν τύχῃ μάλιστα ἡ γλῶσσα ῥυεῖσα [9] πρὸς τὸν ὄχλον. καίτοι δίκαιόν ἐστι τὸν φάντα ὀρθῶς γινώσκειν ἀμφὶ τῶν πρηγμάτων, παρέχειν αἰεὶ ἐπικρατοῦντα τὸν λόγον τὸν ἑωυτοῦ, εἴπερ ἐόντα γινώσκει, καὶ ὀρθῶς ἀποφαίνεται. [10] ἀλλ' ἐμοί γε δοκέουσιν οἱ τοιοῦτοι ἄνθρωποι, σφᾶς αὐτοὺς καταβάλλειν ἐν τοῖσιν ὀνόμασι τῶν λόγων αὐτέων, ὑπὸ ἀσυνεσίης. τὸν δὲ μελίσσου λόγον ὀρθοῦν. περὶ μὲν οὖν τουτέων, ἀρκεῖ μοι τὰ εἰρημένα. [11] τῶν δὲ ἰητρῶν οἱ μέν τινες λέγουσιν, ὡς ὁ ἄνθρωπος, αἷμα μοῦνον ἐστιν. οἱ δ' αὐτέων, χολήν φασιν εἶναι τὸν ἄνθρωπον. ἔνιοι δέ τινες, φλέγμα. ἐπίλογον δὲ ποιέονται καὶ οὗτοι πάντες τὸν αὐτόν. ἓν γάρ τι εἶναι φασὶν, ὅ, τι ἕκα-

QVI de natura humana supra quàm ad Medicam facultatē attinet disserentes audire cōsueuit, huic certè minimè est accommodata hæc oratio. Neque enim in totum aërem hominem esse dixerim, neque ignem, neque aquam, neque terram, neque aliud quicquam, cùm minimè appareat vnum in homine esse. Verùm iis qui hæc volent dicere, permitto. Nec verò qui talia affirmant, rectè mihi sentire videntur. Siquidem cùm eadem omnes sentiant, eadem tamen non dicunt, sed sententiæ suæ eandem ratiocinationem adferunt. Aiunt enim vnum quid esse quodcunque est, & idipsum tum vnum esse, tum vniuersum, nominibus autem minimè consentiunt. Hic siquidem hoc vnum & vniuersum aërem esse asserit, alius ignem, ille aquam, alius terram. Tum vnusquisque suam orationem testimoniis & indiciis confirmat, quæ nullius sunt momenti. Quòd enim eadem omnes sentiunt, neque eadem dicunt, ex eo patet, quòd neque ea intelligunt. Idq; vel ex eo maximè quis cognouerit, si eorum contentionibus interfuerit. Nam cùm iidem inter se contendant, coram iisdem auditoribus, nunquam in disputando idem ter ordine superior existit, sed modò hic vincit, modò ille, interdumque is cui potissimùm volubilis lingua & ad popularem auram accommodata contigerit. Quanquam par est eum qui rectè se de rebus sentire profitetur, vt semper in disputatione superiorem se præstet, si quidem de iis quæ sunt rectè existimat atque pronunciat. Sed ij quidem (vt mihi videtur) suis ipsorum quibus in disserendo vtuntur verbis, seipsi præ imprudentia oppugnant, Melissi verò sententiam restituunt. Ac de his quidem hactenus. At verò ex Medicis, hi quidem hominem sanguinem solum, alij bilem, quidam etiam pituitam esse affirmant. Atque ij omnes eandem afferunt ratiocinationem. Vnum enim esse quid affirmant, quod eo-

rum quisque appellare voluerit: atque id vnum cùm sit à calido & frigido coactum formam ac facultatem mutare, dulceq́; & amarum, & album, & nigrum, vel aliud quiduis fieri. At hęc aliter mihi se habere videntur. Plurimi igitur talia quædam, atque amplius his proxima pronunciant. Ego autem sic sentio, quòd si homo vnum esset, neutiquam doleret. Neque enim esset, cùm vnum existat, à quo doleat. Quòd si etiam doleat, necesse est & quod medetur vnũ esse. At nunc plura habentur, siquidem multa insunt in corpore, quæ cùm mutuò inter se præter naturam calescunt & refrigerantur, siccanturq́; & humectantur, morbos pariunt. Ex quo multæ quidem sunt morborum formæ, & multiplex quoque eorum curatio existit. At mea quidem sententia, qui hominem sanguinem solum, nihilque aliud esse affirmat, & neque eum formam mutare, neque omne genus mutationum subire, ostendere deberet. Sed vel tempus anni aliquod, vel hominis ætatem dare, qua sanguis solus in homine inesse appareat. Consentaneum nanq; rationi videtur, vt vnum aliquod tempus sit, quo id ipsum per se vnum existere appareat. Eademq; censeo de eo etiam qui pituitam, & de eo qui bilem esse asseuerat. Nam & ego quæcunque hominem esse dixero, ea & pro lege, & pro rerum natura, tam in iuuene, quàm sene, tum tempore tam calido quàm frigido, semper similia inesse demonstrabo. Tum indicia etiam proferam, & causas aperiam, ex quibus necessariò vnumquodque in corpore auctionem & imminutionem accipit. Primùm quidem igitur generationem non ab vno fieri necesse est. Quonam enim pacto vnum cùm existat, aliquid generabit, nisi cum aliquo misceatur? Deinde nisi eiusdem generis sint quę miscentur, eandemque facultatem obtineant, neque generent, neque similia nobis efficiantur. Ac rursus, nisi calidum cum frigido, & siccum cum humido, moderatè & æquabiliter inter se respondeant, sed alterum altero, & valentius imbecilliore longè excellat, nulla generatio futura est. Quocircà quomodo rationi cõsentaneum fuerit, vt quid ab vno generetur, cùm ne à pluribus quidem generetur, nisi probè mutua inter se temperie conueniant. Cùm igitur eiusmodi sit natura cùm reliquorum omnium, tum hominis, non vnum esse hominem necesse est, sed eorum vnumquodque quæ ad generationem conferunt, talem in corpore vim, qualem contulit, obtinere. Rursus, cùm homo interit, singula in suã naturã secedere necesse est, humidum nempe ad humidũ, siccum ad siccum, calidũ ad calidum, frigidum ad frigidũ. Talis autem tum animantium, tum reliquarum omnium rerum est natura, oriunturque similiter omnia, & similiter occidunt. Eorum enim natura ex prædictis omnibus constat, & vt prædictum est desinit, in idipsum vnde conflatum est vnumquodque, eodem etiam se recipiens. Hominis autem corpus in se sanguinem, & pituitam, & bilem duplicem, flauam nempe & nigrã continet, ex quibus corporis ipsius natura constat; & per hęc dolet, & sanũ est. Sanum quidẽ vel maximè, cùm hæc moderatam inter se, tũ facultate, tum copia, temperationẽ habuerint, idq́; præsertim, si permixta fuerint. Dolet autem,

στος ἠθέλησεν ὀνομάσαι αὐτέων. καὶ τοῦτο ἓν ἐὸν, μεταλλάσσειν τὴν ἰδέην καὶ τὴν δύναμιν ἀναγκαζόμενον ὑπό τε τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ, καὶ γίνεσθαι καὶ γλυκὺ καὶ πικρὸν καὶ λευκὸν καὶ μέλαν καὶ παντοῖόν τι ἄλλο. ἐμοὶ δὲ οὐδὲ ταῦτα δοκέει ὧδε ἔχειν. οἱ μὲν οὖν πλεῖστοι τοιαῦτά τινα, καὶ ἔτι ἐγγύτατα τουτέων, ἀποφαίνονται. ἐγὼ δέ φημι εἰ ἓν ἦν ὁ ἄνθρωπος, οὐδέποτ' ἂν ἤλγεεν. [12] οὐδὲ γὰρ ἂν ἦν ὑπό του ἀλγήσειεν ἓν ἐόν. εἰ δ' οὖν καὶ ἀλγήσει, ἀνάγκη καὶ τὸ ἰώμενον ἓν εἶναι. νῦν δὲ, πολλά. πολλὰ γάρ εἰσιν ἐν τῷ σώματι ἐόντα. ἃ ὁκόταν ὑπ' ἀλλήλων παρὰ φύσιν θερμαίνηταί τε καὶ ψύχηται, καὶ ξηραίνηταί τε καὶ ὑγραίνηται, νούσους τίκτει. ὥστε πολλαὶ μὲν ἰδέαι τῶν νοσημάτων, πολλὴ δὲ καὶ ἡ ἴησις αὐτέων ἐστίν. ἀξιῶ δὲ ἔγωγε τὸν φάσκοντα αἷμα εἶναι μοῦνον τὸν ἄνθρωπον καὶ ἄλλο μηδὲν, δεικνύναι αὐτὸν μὴ μεταλλάσσοντα τὴν ἰδέην, μηδὲ γίνεσθαι παντοῖον. [13] ἀλλ' ἢ ὥρην τινὰ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἢ τῆς ἡλικίης τοῦ ἀνθρώπου, ἐν ᾗ αἷμα ἐνεὸν φαίνεται μοῦνον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. εἰκὸς γὰρ εἶναι μίαν τινὰ ὥρην, ἐν ᾗ φαίνεται αὐτὸ ἐν ἑωυτῷ ἓν ἐόν. τὰ αὐτὰ δὲ λέγω καὶ περὶ τοῦ φάσκοντος φλέγμα εἶναι, καὶ περὶ τοῦ χολὴν φάσκοντος. ἐγὼ μὲν γὰρ ἀποδείξω ἃ ἂν φήσω τὸν ἄνθρωπον εἶναι, [14] καὶ κατὰ τὸν νόμον καὶ κατὰ τὴν φύσιν, εἰ ταῦτα ἐόντα ὅμοια, καὶ νέου ἐόντος, καὶ γέροντος, καὶ τῆς ὥρης ἐούσης καὶ ψυχρῆς καὶ θερμῆς. καὶ τεκμήρια παρέξω, καὶ ἀνάγκας ἀποφανῶ, δι' ἃς ἕκαστον αὔξεταί τε καὶ φθίνει ἐν τῷ σώματι. [15] πρῶτον μὲν οὖν, ἀνάγκη τὴν γένεσιν γίνεσθαι, μὴ ἀφ' ἑνός. πῶς γὰρ ἕν γ' ἐὸν, τι γεννήσειεν, εἰ μή τινι μιχθείη; ἔπειτα οὐδὲ, ἂν μὴ ὁμόφυλα ἐόντα μίσγηται, καὶ τὴν αὐτὴν ἔχοντα δύναμιν, γεννᾷ. οὐ δ' ἂν ταῦτα ἡμῖν συντελέοιτο. [16] καὶ πάλιν, εἰ μὴ τὸ θερμὸν τῷ ψυχρῷ, καὶ τὸ ξηρὸν τῷ ὑγρῷ μετρίως πρὸς ἄλληλα ἕξει καὶ ἴσως, ἀλλὰ θάτερον θατέρου πολὺ προέξει, καὶ τὸ ἰσχυρότερον τοῦ ἀσθενεστέρου, ἡ γένεσις οὐκ ἂν γένοιτο. [17] ὥστε πῶς εἰκὸς ἀπὸ ἑνός τι γεννηθῆναι; ὅτε γε οὐδ' ἀπὸ τῶν πλειόνων γεννᾶται, ἢν μὴ τύχῃ καλῶς ἔχοντα τῆς κρήσιος τῆς πρὸς ἄλληλα. [18] ἀνάγκη τοίνυν τῆς φύσιος τοιαύτης ὑπαρχούσης, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, καὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου, μὴ ἓν εἶναι τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' ἕκαστον τῶν ξυμβαλλομένων ἐς τὴν γένεσιν, ἔχειν τινὰ δύναμιν ἐν τῷ σώματι, οἵηνπερ ξυνεβάλλετο. [19] καὶ πάλιν γε ἀνάγκη ἀποχωρέειν εἰς τὴν ἑωυτοῦ φύσιν ἕκαστον, τελευτῶντος ἀνθρώπου, τό, τε ὑγρὸν, πρὸς τὸ ὑγρὸν, καὶ τὸ ξηρὸν, πρὸς τὸ ξηρὸν, καὶ τὸ θερμὸν, πρὸς τὸ θερμὸν, καὶ τὸ ψυχρὸν, πρὸς τὸ ψυχρόν. [20] τοιαύτη δὲ καὶ τῶν ζώων ἐστὶν ἡ φύσις, καὶ τῶν ἄλλων πάντων. γίνεταί τε ὁμοίως πάντα, καὶ τελευτᾷ ὁμοίως πάντα. ξυνίσταται γὰρ αὐτέων ἡ φύσις ἀπὸ τουτέων τῶν προειρημένων πάντων. καὶ τελευτᾷ κατὰ τὰ εἰρημένα, εἰς τὸ ἑωυτὸ ὅθεν περ ξυνέστη ἕκαστον ἐνταῦθα οὖν καὶ ἀπεχώρησε. [21] τὸ δὲ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου, ἔχει ἐν ἑωυτῷ αἷμα καὶ φλέγμα, καὶ χολὴν διττὴν, ἤγουν ξανθήν τε καὶ μέλαιναν. καὶ ταῦτ' ἐστὶν αὐτέῳ ἡ φύσις τοῦ σώματος, καὶ διὰ ταῦτα ἀλγέει καὶ ὑγιαίνει. ὑγιαίνει μὲν οὖν μάλιστα, ὁκόταν μετρίως ἔχῃ ταῦτα τῆς πρὸς ἄλληλα κρήσιος καὶ δυνάμιος καὶ τοῦ πλήθεος καὶ μάλιστα ἢν μεμιγμένα ᾖ. [22] ἀλγέει δὲ,

ὁκόταν

ὁκόταν τι τουτέων, ἔλασσον ἢ πλέον εἴη, ἢ χωρισθῇ ἐν τῷ σώματι καὶ μὴ κεκρημένον ᾖ τοῖσι ξύμπασιν. [23] ἀνάγκη γὰρ ὁκόταν τι τουτέων χωρισθῇ καὶ ἐφ᾽ ἑαυτοῦ στῇ, ἔνθεν τε ἐξέστηκεν, οὐ μόνον τοῦτο τὸ χωρίον νοσερὸν γίγνεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἔνθα ἐπιχυθῇ, ὑπερπιμπλάμενον, ὀδύνην τε καὶ πόνον παρέχειν. [24] καὶ γὰρ ὅταν τι τουτέων ἔξω τοῦ σώματος ἐκρυῇ πλέον τοῦ ἐπιπολάζοντος, ὀδύνην παρέχει ἡ κένωσις. [25] ἤν τε αὖ πάλιν ποιήσηται εἴσω τὴν κένωσιν, καὶ τὴν μετάστασιν, καὶ τὴν ἀπόκρισιν ἀπὸ τῶν ἄλλων, πολλὴ αὐτέῳ ἀνάγκη διπλῆν τὴν ὀδύνην παρέχειν κατὰ τὰ εἰρημένα, ἔνθεν τε ἐξέστη καὶ ἔνθα ὑπερέβαλεν. 10 [26] εἶπον δὴ ἃ ἂν φήσω τὸν ἄνθρωπον εἶναι, ἀποφαίνειν ἀεὶ ταῦτα ἐόντα καὶ κατὰ νόμον καὶ κατὰ φύσιν. φημὶ δὴ εἶναι αἷμα, καὶ φλέγμα, καὶ χολὴν, ξανθήν τε καὶ μέλαιναν. καὶ τουτέων πρῶτον μὲν κατὰ τὸν νόμον [27] τὰ ὀνόματα διωρίσθαι φημὶ, καὶ οὐδενὶ αὐτέων, τὸ αὐτὸ ὄνομα εἶναι. ἔπειτα τὰς ἰδέας κατὰ φύσιν κεχωρίσθαι, καὶ οὔτε τὸ φλέγμα οὐδὲν ἐοικέναι τῷ αἵματι, οὔτε τὸ αἷμα, τῇ χολῇ, οὔτε τὴν χολὴν, τῷ φλέγματι. πῶς γὰρ ἂν ἐοικότα εἴη ταῦτα ἀλλήλοισιν, ὧν οὔτε τὰ χρώματα ὅμοια φαίνεται προσορώμενα, [28] οὔτε τῇ χειρὶ ψαύοντι ὅμοια δοκέει εἶναι. οὔτε γὰρ θερμὰ ὁμοίως ἐστὶν, οὔτε ψυχρὰ, οὔτε 20 ξηρὰ, οὔτε ὑγρά. ἀνάγκη τοίνυν ὅτι τοσοῦτον διήλλακται ἀλλήλων τὴν ἰδέην τε καὶ τὴν δύναμιν, μὴ ἓν αὐτὰ εἶναι. εἴπερ μὴ πῦρ γε καὶ ὕδωρ ταυτόν ἐστι. γνοίης δ᾽ ἂν τοῖσδε, ὅτι οὐχ ἓν ταῦτα πάντα ἐστὶν, ἀλλ᾽ ἕκαστον αὐτέων ἔχει δύναμίν τε καὶ φύσιν τὴν ἑωυτοῦ. ἢν γάρ τινι διδῷς ἀνθρώπῳ φάρμακον, ὅτι φλέγμα ἄγει, ἐμέεταί σοι φλέγμα· καὶ ἢν διδῷς φάρμακον, ὅτι χολὴν ἄγει, ἐμέεταί σοι χολήν. κατὰ ταῦτα δὲ καὶ χολὴν μέλαιναν καθαίρεται, ἢν διδῷς φάρμακον, ὅ,τι χολὴν μέλαιναν ἄγει. [29] καὶ ἢν τρώσῃς αὐτέου τοῦ σώματος μέρος τι, ὥστε τραῦμα γενέσθαι, ῥυήσεται αὐτέῳ αἷμα. καὶ ταῦτα 30 ποιήσει σοι πάντα πᾶσαν ἡμέρην καὶ νύκτα, [30] καὶ χειμῶνος, καὶ θέρεος, μέχρις ἂν δυνατὸς ᾖ τὸ πνεῦμα ἕλκειν εἰς ἑωυτὸν, καὶ πάλιν μεθιέναι, [31] δυνατὸς δὲ ἔσται, ἔστ᾽ ἂν τινὸς τουτέων στερηθῇ τῶν ξυγγενομένων. ξυγγέγονε δὲ ταῦτα τὰ εἰρημένα. πῶς γὰρ οὐ ξυγγέγονε; [32] πρῶτον μὲν φανερόν ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ἔχων ἐν ἑωυτῷ ταῦτα πάντα ἀεὶ ἕως ἂν ζῇ. ἔπειτα γέγονεν ἐξ ἀνθρώπου, ταῦτα πάντα ἔχοντος. ἔπειτα τέθραπται ἐν ἀνθρώπῳ, ταῦτα πάντα ἔχοντι, ὁκόσα ἐγώ γε νῦν φημί τε καὶ ἀποδείκνυμι. [33] οἱ δὲ λέγοντες ὡς ἕν ἐστιν ὁ ἄνθρωπος, δοκέουσί μοι ταύτῃ τῇ γνώμῃ κεχρῆσθαι. ὁρέοντες τοὺς πίνοντας 40 τὰ φάρμακα, καὶ ἀπολλυμένους ἐν τῇσιν ὑπερκαθάρσεσι, τοὺς μὲν χολὴν ἐμέοντας τοὺς δέ τινας, φλέγμα· τοῦτο ἕκαστον αὐτέων νομίζουσιν εἶναι τὸν ἄνθρωπον, ὅ,τι καθαιρόμενον εἶδον αὐτὸν ἀποθανόντα. καὶ οἱ τὸ αἷμα φάντες εἶναι τὸν ἄνθρωπον, τῇ αὐτῇ γνώμῃ χρέονται. ὁρέοντες ἀποσφαζομένους τοὺς ἀνθρώπους, [34] καὶ τὸ αἷμα ῥέον ἐκ τοῦ σώματος, τοῦτο νομίζουσιν εἶναι τὴν ψυχὴν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. καὶ μαρτυρίοισι τουτέοισι πάντες χρέονται ἐν τοῖσι λόγοισι. [35] καίτοι πρῶτον μὲν ἐν τῇσιν ὑπερκαθάρσεσιν οὐδείς πω ἀπέθανε χολὴν μόνον καθαρθείς. ἀλλ᾽ ὁκόταν τις πίῃ φάρμακον, ὅ,τι χολὴν 50 ἄγει, πρῶτον μὲν χολὴν ἐμέει, ἔπειτα δὲ φλέγμα· [36] ἔπειτα δὲ ἐπὶ τῇ χολῇ, ἐμέουσι χολὴν μέλαιναν ἀναγκαζόμενοι

vbi horum quicquam vel minus, vel copiosius fuerit, aut in corpore separatum, nec reliquis omnibus contemperatum. Cùm enim horum aliquid secesserit, & per se constiterit, necesse est non solùm locum ex quo excessit morbo tentari, sed eum etiam in quem nimia copia influxerit, dolore & labore vexari. Nam si quid horum ampliùs quàm redundantia requirat, extra corpus effluat, euacuatio ipsa dolorem exhibet. Sin contrà intrò vacuationem & transitionem, ac ab aliis secretionem fecerit, duplicem sanè dolorem (velut dictum est) vt concitet necesse est, & vnde excessit, & vbi redundat. At sanè cùm dixerim quæcunque hominem esse affirmaro, ea me semper talia esse, & pro instituto, & pro natura, demonstraturum. Iccirco assero sanguinem esse, & pituitam, & bilem, tum flauam, tum nigram. Atq; horum quidem primùm nomina instituto distincta esse asseuero, nulliique ipsorum idem esse nomen inditum. Deinde naturâ formas discrepare, nullamq; pituitam similem esse sanguini, neque bilem sanguini, neque pituitæ bilem. Quænam enim eorum inter se similitudo esse possit, quæ neque colore ad visum, neque ad manus contactum similia esse videntur, cùm neque consimiliter calida, neque frigida, neque sicca, neque humida existant? Itaque cùm tantùm inter se, tum formâ, tum facultate differant, ea non vnum esse necesse est, siquidem neque ignis & aqua idem sunt. Ex his autem tibi constabit, quod hæc omnia vnum non sint, sed suam quodque ipsorum facultatem & naturam obtineat. Si enim alicui medicamentum exhibueris quod pituitam educat, pituitam tibi vomitione reddet, & si medicamentum quod bilem ducat exhibeas, bilem tibi euomet. Eadem quoq; ratione, atram bilem purgat medicamentum quod dederis atram bilem ducens. Quòd si aliqua corporis parte sauciata vulnus accipias, sanguis inde effluet. Atque hæc omnia tibi vsuuenient semper tam interdiu, quàm noctu, & hyeme quàm æstate, quoad spiritum ad se trahere vicissimq; reddere valebit. Valebit autem, donec aliquo ex his, quæ illi sunt connata, priuatus fuerit. Sunt autem quæ diximus connata. Qua enim ratione connata non sint? cùm primùm quidem hæc omnia homo quoad vita fruitur, semper in se manifestè contineat. Deinde ex homine natus sit hæc omnia obtinente. Postea in homine nutritus sit, ista omnia quæ nunc quidem asseuero & demonstro habente. Qui verò vnum esse hominē asserunt, ij mihi in hanc opinionem venisse videntur, quòd ex iis, qui epotis medicamentis, per nimias purgationes interiissent, hos quidem bilem, illos pituitam euomere conspicati, horum vnumquodque hominem esse existimarunt, in cuius purgatione eum morientem viderunt. Eadem etiam ratione nituntur, qui sanguinem esse hominem asseuerant, cùm iugulatis hominibus manantem ex corpore sanguinem conspicati, eum hominis animum esse existimant, hisque argumentis omnes inter disserendum vtuntur. Quanquam primùm quidem in immodicis purgationibus, sola euacuata bile nullus vnquam mortuus est. Verùm epoto medicamento quod bilem ducat, primùm sanè quis bilem vomitione refundet, mox etiam pituitam, deinde quoque præter bilem, atram bilem, idque per vim,

sub mortem verò sanguinem etiam purum euomet. Idem quoq; contingit ex medicamentis pituitam ducentibus. Primùm enim pituitā euomunt, mox bilem flauam, deinde atram, sub exitū verò purum sanguinem, sub eoq; moriuntur. Etenim cùm medicamentū corpus subierit, primùm quidem quodcunque sibi ex omnibus quæ in corpore insunt, secundum naturam maximè familiare fuerit, educit: deinde verò reliqua etiam trahit & purgat. Non aliter quàm quæ ex terra oriuntur, & in eam cōseruntur, vbi terram subierint, eorum quodq; trahit quod suę naturę accōmodatum in terra inest. Est autem & acidum, & amarū, & dulce, & salsum, & cuiusque modi. Imprimis igitur ex eo plurimùm quod suæ naturæ accommodatum fuerit ad se allicit, tum etiam reliqua attrahit. Tale quiddā etiam medicamenta in corpore faciunt. Quæ enim bilem educūt, primùm meracissimam quidem bilē purgant, deinde mixtam. Itemq; quæ pituitam respiciūt medicamenta, primùm quidem eā meracissimam educūt, pòst etiam mixtam. Et in iugulatis, primùm quidē sanguis tum calidissimus, tum maximè ruber, mox verò magis pituitosus, magisq; biliosus profluit. Per hyemē verò augetur in homine pituita, cùm ea ex omnibus quæ in corpore insunt, ad hyemis naturā maximè accedat, quòd sit frigidissima. Cuius rei hęc sunt indicia pituitam esse frigidissimam, quòd si pituitam & bilem & sanguinem attingere voles, pituitam frigidissimam esse comperies. Quæ quamuis est lentissima, nec nisi summa vi, secundum atrā bilem, educitur: (quæ verò per vim veniunt, ea per violētiam compulsa calidiora redduntur.) Nihilò minus tamen præ his omnibus pituita suapte natura frigidissima esse cōspicitur. Quòd autem hyeme corpus pituita repleatur, hinc constat, quòd per hyemem homines maximè pituitosa tū expuunt, tum emungunt, hocq; anni tempore pręcipuè, tumores laxi & albi (οἰδήματα dicti) & reliqui morbi pituitosi oriuntur. At verò adhuc quidem in corpore viget pituita, sed sanguis increscit, quòd & frigora remittant, & imbres succedāt. Tuncq; sanguis augetur, tum ex imbribus, tum ex dierum calore. Eorum enim naturæ id anni tempus cùm sit calidum & humidum, maximè respondet. Quod hinc cognoscas, quòd homines verno ęstiuoq; tempore potissimùm intestinorum difficultatibus corripiantur, iisq; sanguis ex naribus profluat, & sint maximè calidi & rubicundi. Æstate verò sanguis adhuc viget, & bilis in corpore attollitur, & in autumnū protēditur. At per autumnum modicus quidem sanguis gignitur, quòd illius naturæ autumnus aduersetur. Bilis autem æstate & autumno in corpore obtinet. Quod his indiciis cognoscas, cùm hac tempestate homines sua spōte bilem euomant, & per medicamentorum potiones biliosa repurgentur. Id quoq; ex febribus & hominum coloribus patet. At pituita ęstate longe imbecillior est, quòd ea tēpestate, ob siccitatem & caliditatem, eius naturæ aduersetur. Per autumnum verò sanguis paucissimus in homine gignitur, siquidem siccus est autumnus, & hominem iam refrigerare incipit. Bilis autem atra autumno, tum plurima, tum vehementissima est. At ineunte hyeme, bilis perfrigerata pauca gignitur, & pituita

τελευτῶντες δὲ καὶ αἷμα ἐμέουσι καθαρόν. τὰ αὐτὰ δὲ πάσχουσι καὶ ὑπὸ τῶν φαρμάκων τῶν τὸ φλέγμα ἀγόντων. πρῶτον μὲν γὰρ φλέγμα ἐμέουσιν, ἔπειτα χολὴν ξανθὴν, ἔπειτα μέλαιναν, τελευτῶντες δὲ αἷμα καθαρὸν, καὶ ἐν τῷδε ἀποθνήσκουσιν. [37] τὸ γὰρ φάρμακον, ὁκόταν ἐσέλθῃ ἐς τὸ σῶμα, πρῶτον μὲν ἄγει, ὃ ἂν αὐτέῳ κατὰ φύσιν μάλιστα ᾖ, τῶν ἐν τῷ σώματι ἐνεόντων. ἔπειτα δὲ καὶ τἄλλα ἕλκει τε καὶ καθαίρει. [38] ὥσπερ τὰ φυόμενά τε καὶ σπειρόμενα, ὁκόταν εἰς τὴν γῆν ἔλθῃ, ἕλκει ἕκαστον τὸ κατὰ φύσιν ἑωυτῷ ἐνεὸν ἐν τῇ γῇ. ἔνι δὲ καὶ ὀξὺ 10 καὶ πικρὸν καὶ γλυκὺ καὶ ἁλμυρὸν καὶ παντοῖον. [39] πρῶτον μὲν οὖν πλεῖστον τούτου εἵλκυσεν εἰς ἑωυτὸ, ὅ τι ἂν ᾖ ἑωυτέῳ κατὰ φύσιν, ἔπειτα δὲ ἕλκει καὶ τἄλλα. [40] τοιοῦτον δέ τι καὶ τὰ φάρμακα ποιέει ἐν τῷ σώματι. ὁκόσα ἂν χολὴν ἄγει, πρῶτον ἀκρητεστάτην ἐκάθηρε χολὴν, ἔπειτα δὲ μεμιγμένην. καὶ πάλιν τὰ τοῦ φλέγματος φάρμακα, πρῶτον μὲν ἀκρητέστατον τὸ φλέγμα ἄγει, ἔπειτα δὲ μεμιγμένον. καὶ τοῖσιν ἀποσφαζομένοισιν, πρῶτον μὲν τὸ αἷμα ῥέει, θερμότατόν τε καὶ ἐρυθρότατον, ἔπειτα δὲ ῥέει φλεγματωδέστερον καὶ χολωδέστερον. [41] αὔξεται δὲ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, τὸ μὲν φλέγμα χειμῶνος. 20 [42] τοῦτο γὰρ τῷ χειμῶνι κατὰ φύσιν μάλιστα τῶν ἐν τῷ σώματι ἐνεόντων. ψυχρότατον γάρ ἐστι. τεκμήρια δὲ τουτέων, ὅτι τὸ μὲν φλέγμα ψυχρότατον. εἰ ἐθέλεις ψαῦσαι φλέγματος καὶ χολῆς, καὶ αἵματος, τὸ φλέγμα εὑρήσεις ψυχρότατον ἐόν, καί τοι γλισχρότατόν ἐστι καὶ βίῃ μάλιστα ἄγεται μετὰ χολὴν μέλαιναν. [43] ὁκόσα δὲ βίῃ ἔρχεται, θερμότερα γίνεται, ἀναγκαζόμενα ὑπὸ τῆς βίης. ἀλλ᾽ ὅμως καὶ πρὸς πάντα ταῦτα ψυχρότατον ἐὸν τὸ φλέγμα φαίνεται ὑπὸ τῆς φύσιος τῆς ἑωυτοῦ. ὅτι δὲ ὁ χειμὼν πληροῖ τὸ σῶμα φλέγματος, γνοίης ἂν τοῖσδε. οἱ ἄνθρωποι πτύουσί τε [44] καὶ ἀπομύσσονται φλε- 30 γματωδέστατον τοῦ χειμῶνος. [45] καὶ τὰ οἰδήματα, λευκὰ μάλιστα γίνεται ταύτην τὴν ὥρην καὶ τἄλλα νοσήματα φλεγματώδεα. τοῦ δὲ ἦρος, [46] τὸ φλέγμα, ἔτι μὲν ἰσχυρόν ἐστιν ἐν τῷ σώματι, καὶ τὸ αἷμα αὔξεται. τά τε γὰρ ψύχεα ἐξανίει καὶ τὰ ὕδατα ἐπιγίνεται. [47] τὸ δὲ αἷμα κατὰ ταῦτα αὔξεται, ὑπό τε τῶν ὄμβρων, καὶ τῶν θερμημεριῶν. [48] κατὰ φύσιν γὰρ αὐτέῳ ταῦτα ἐστὶ μάλιστα τοῦ ἐνιαυτοῦ. ὑγρόν τε γάρ ἐστι καὶ θερμόν. γνοίης δ᾽ ἂν τοῖσδε. οἱ ἄνθρωποι τοῦ ἦρος καὶ τοῦ θέρεος, μάλιστα ὑπό τε τῶν δυσεντεριῶν ἁλίσκονται, [49] καὶ ἐκ τῶν ῥινῶν αἷμα ῥεῖ αὐτέοισι. καὶ θερμότατοι εἰσὶ καὶ ἐρυθροί. τοῦ δὲ θέρεος, 40 τό τε αἷμα ἰσχύει ἔτι, [50] καὶ ἡ χολὴ ἀείρεται ἐν τῷ σώματι, καὶ παρατείνει ἐς τὸ φθινόπωρον. [51] ἐν δὲ τῷ φθινοπώρῳ, τὸ μὲν αἷμα ὀλίγον γίνεται. [52] ἐναντίον γὰρ αὐτέου τὸ φθινόπωρον τῇ φύσει ἐστίν. ἡ δὲ χολὴ, τὴν θερείην κατέχει τὸ σῶμα, καὶ τὸ φθινόπωρον. γνοίης δ᾽ ἂν τοῖσδε. οἱ ἄνθρωποι αὐτόματοι ταύτην τὴν ὥρην χολὴν ἐμέουσι, καὶ ἐν τῇσι φαρμακοποσίῃσι χολωδέστερα καθαίρονται. δῆλον δὲ καὶ τοῖσι πυρετοῖσι, καὶ τοῖσι χρώμασι τῶν ἀνθρώπων. [53] τὸ δὲ φλέγμα τῆς θερείης, ἀσθενέστατόν ἐστιν αὐτὸ ἑωυτοῦ. ἐναντίη γὰρ αὐτέου ἐστὶ τῇ φύσει, ἡ ὥρη. [54] ξηρή τε γάρ ἐστι καὶ θερμή. τὸ δὲ αἷμα τοῦ φθινοπώρου, [55] ἐλάχιστον γίνεται ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. ξηρόν τε γάρ ἐστι τὸ φθινόπωρον, καὶ ψύχειν ἤδη ἄρχεται τὸν ἄνθρωπον. ἡ δὲ μέλαινα χολὴ, τοῦ φθινοπώρου πλείστη τε καὶ ἰσχυροτάτη ἐστίν. ὁκόταν δὲ ὁ χειμὼν καταλαμβάνῃ, ἥ τε χολὴ ψυχομένη, ὀλίγη γίνεται, καὶ τὸ φλέγμα

αὔξεται

αὔξεται πάλιν, ἀπό τε τῶν ὑετῶν τοῦ πλήθεος, καὶ ὑπὸ τοῦ μήκεος τῶν νυκτῶν. ἔχει μὲν οὖν ταῦτα πάντα αἰεὶ τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου, ὑπὸ δὲ τῆς περιϊσταμένης ὥρης, ποτὲ μὲν, πλείω γίνεται σφῶν αὐτὰ ἑωυτέων, ποτὲ δὲ, ἐλάσσω ἕκαστα κατὰ μέρος καὶ κατὰ φύσιν. ὥσπερ ὁ ἐνιαυτὸς μετέχει μὲν πᾶς πάντων, καὶ τῶν θερμῶν καὶ τῶν ψυχρῶν, καὶ τῶν ξηρῶν καὶ τῶν ὑγρῶν. οὐ γὰρ ἂν μείνειεν τουτέων οὐδὲν, οὐδένα χρόνον, ἄνευ πάντων τῶν ἐνεόντων ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ, ἀλλ' εἰ ἕν τι ἐκλίποι, πάντ' ἂν ἀφανισθείη. ἀπὸ γὰρ τῆς αὐτέης ἀνάγκης, πάντα ξυνέστηκέ τε καὶ τρέφεται ὑπ' ἀλλήλων. οὕτω δὲ καὶ εἴ τι ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκλίποι τουτέων τῶν ξυγγεγονότων, οὐκ ἂν δύναιτο ζῆν ὁ ἄνθρωπος. ἰσχύει δὲ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ, τοτὲ μὲν, ὁ χειμὼν μάλιστα· τοτὲ δὲ, τὸ ἔαρ· τοτὲ δὲ, τὸ θέρος· τοτὲ δὲ, τὸ φθινόπωρον. οὕτω δὲ καὶ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, τοτὲ μὲν, τὸ φλέγμα ἰσχύει· τοτὲ δὲ, τὸ αἷμα· τοτὲ δὲ, ἡ χολὴ πρῶτον μὲν ἡ ξανθὴ, ἔπειτα δὲ ἡ μέλαινα καλεομένη. μαρτύριον δὲ σαφέστατον, εἰ ἐθέλεις τῷ αὐτέῳ ἀνθρώπῳ δοῦναι τὸ αὐτὸ φάρμακον τετράκις τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐμέεταί σοι τοῦ μὲν χειμῶνος, φλεγματωδέστατα· τοῦ δὲ ἦρος, ὑγρότατα· τοῦ δὲ θέρεος, χολωδέστατα· τοῦ δὲ φθινοπώρου, μελάντατα. ὀφείλει οὖν τουτέων ὧδε ἐχόντων, ὁκόσα μὲν τῶν νοσημάτων τοῦ χειμῶνος αὔξεται, θέρεος λήγειν· ὁκόσα δὲ θέρεος αὔξεται, χειμῶνος λήγειν· ὁκόσα μὴ αὐτέων, ἐν περιόδῳ ἡμερέων ἀπαλλάσσεται. τὴν δὲ περίοδον αὖθις φράσω, τῶν ἡμερέων. ὁκόσα δὲ ἦρος γίνεται νοσήματα, προσδέχεσθαι χρὴ φθινοπώρου τὴν ἀπαλλαγήν. ὁκόσα δὲ φθινοπωρινὰ νοσήματα, τουτέων τοῦ ἦρος ἀνάγκη τὴν ἀπαλλαξιν γενέσθαι. ὅτι δ' ἂν τὰς ὥρας ταύτας ὑπερβάλλῃ νόσημα, εἰδέναι χρὴ ὡς ἐνιαύσιον αὐτὸ ἐσόμενον. καὶ τὸν ἰητρὸν οὕτω χρὴ ἰῆσθαι τὰ νοσήματα, ὡς ἑκάστου τουτέων ἰσχύοντος ἐν τῷ σώματι κατὰ τὴν ὥρην τὴν ἑωυτοῦ κατὰ φύσιν οὖσαν μάλιστα. εἰδέναι δὲ χρὴ καὶ τάδε, πρὸς ἐκείνοισιν, ὅτι ὁκόσα πλησμονὴ τίκτει νοσήματα, κένωσις ἰῆται· ὁκόσα δὲ, ἀπὸ κενώσιος γίνεται νοσήματα, πλησμονὴ ἰῆται· ὁκόσα δὲ, ἀπὸ ταλαιπωρίης γίνεται, ἀνάπαυσις ἰῆται· ὁκόσα δ' ὑπ' ἀργίης τίκτεται, ταλαιπωρίη ἰῆται. τὸ δὲ ξύμπαν γνῶναι δεῖ τὸν ἰητρὸν, ἐναντίον ἵστασθαι τοῖσι καθεστῶσι καὶ νουσήμασι, καὶ εἴδεσι, καὶ ὥρῃσι, καὶ ἡλικίῃσι, καὶ τὰ συντείνοντα λύειν, καὶ τὰ λελυμένα συντείνειν. οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα τὸ κάμνον ἀναπαύοιτο, ἥ τε ἴησις, τοῦτό μοι δοκέει εἶναι. αἱ δὲ νοῦσοι γίνονται, αἱ μὲν ἀπὸ τῶν διαιτημάτων· αἱ δὲ ἀπὸ τοῦ πνεύματος, ὃ ἐσαγόμενοι ζῶμεν. τὴν δὲ διάγνωσιν χρὴ ἑκατέρων ὧδε ποιέεσθαι. ὁκόταν μὲν ὑπὸ νουσήματος ἑνὸς πολλοὶ ἄνθρωποι ἁλίσκονται κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, τὴν αἰτίην χρὴ ἀνατιθέναι τουτέῳ, ὅ, τι κοινότατόν ἐστι, καὶ μάλιστα αὐτέῳ πάντες χρεώμεθα. ἔστι δὲ τοῦτο ὃ ἀναπνέομεν. φανερὸν γὰρ δὴ, ὅτι τὰ διαιτήματα ἑκάστου ἡμῶν, οὐκ αἴτιά ἐστιν, ὅτε ἅπτεται πάντων ἡ νοῦσος ἑξῆς, καὶ τῶν νεωτέρων, καὶ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν ὁμοίως καὶ τῶν θωρησσομένων καὶ τῶν ὑδροποτεόντων· καὶ τῶν μάζαν ἐσθιόντων, καὶ τῶν ἄρτον σιτεομένων· καὶ τῶν πολλὰ ταλαιπωρεόντων, καὶ τῶν ὀλίγα. οὐκ ἂν οὖν τά γε διαιτήματα αἴτια εἴη, ὁκόταν διαιτώμενοι πάντας τρόπους οἱ ἄνθρωποι ἁλίσκονται ὑπὸ τῆς αὐτέης νούσου. ὁκόταν δὲ αἱ νοῦσοι γίνωνται παντοδαπαὶ κατὰ τὸν αὐτὸν χρό-

rursus augetur, tum ob pluuiarum copiam, tum noctium longitudinem. Hæc igitur omnia perpetuò hominis corpus obtinet, sed pro circunstantis anni temporis ratione, singula tum pro parte, tum pro natura, modò inter se augentur, modò etiam imminuũtur. Vt annus omnis omnium quidem & calidorum, & frigidorum, & siccorum, & humidorum est particeps: neque enim eorum quicquam, ne minimo quidẽ tempore, sine omnibus quæ in hoc mundo existunt, perdurauerit, verùm si vnum quodpiam deficiat, omnia aboleantur, cùm ex eadem necessitate consistant omnia & alantur inuicem: ita si quid ex his quæ in homine sunt connata defecerit, is vtiq; viuere nequeat. In anno autẽ, modò hyems maximè viget, modò ver, nunc etiam æstas, nunc autumnus. Sic quoque in homine, modò quidem pituita inualescit, modò sanguis, interdum etiam bilis, primùm quidẽ flaua, mox quoque atra appellata. Cuius rei euidentius est argumentum, quòd si eidem homini idem medicamentũ quater in anno exhibere voles, hyeme quidem maximè pituitosa tibi euomet, vere autem valde humida, æstate admodum biliosa, & autumno nigerrima. Cùm igitur hæc ita se habeant, oportet morbos qui hyeme augentur, æstate desinere, & eos qui æstate increscũt, hyeme cessare, nisi intra certum dierum circuitũ soluantur. De hoc autem dierum circuitu, aliàs nobis dicendum est. Morborum verò qui vere oriuntur liberatio ad autumnum expectanda est, & autumnalium morborum discessum, vere fieri necesse est. Quòd si quis hæc anni tempora morbus superauerit, hunc annuum fore sciendum est. Atque ita Medicum morbis mederi conuenit, adhibita horum cuiusque consideratione, quod in corpore præualet, pro anni temporis ratione, quod suæ naturæ maximè accommodatũ existit. Insuper hæc quoq; nosse oportet, quòd morbos quos repletio parit, sanat euacuatio; & qui ex euacuatione oriuntur, repletione curantur; & qui ex immoderato labore fiunt, eos quies sanat; quique ex otio gignuntur, immoderato labore tolluntur. Omninoque Medicum sua prudẽtia obuiam ire conuenit morbis instãtibus, & naturis, & anni temporibus, & ætatibus, contentaq; soluere, & soluta intendere. Hac nanq; ratione vel maximè quod molestiam exhibet quieuerit, eaque mihi curandi ratio esse videtur. Morbi verò partim ex viuendi ratione, partim etiam ex spiritu quem viuendo trahimus, proueniunt. At vtrunq; hac ratione discernas. Vbi complures vno morbo eadem tempestate vexantur, in id quod maximè commune est, quoq; omnes vtimur potissimum reiicienda causa est. Id autẽ est quod inspirando trahimus. Quòd enim viuendi cuiusq; nostrûm ratio in causa non sit, iam liquidò constat, cùm morbus omnes cõtinenter attingat, & iuuenes & senes, & mulieres & viros, perindeque temulentos & abstemios, tam eos qui maza, quàm qui pane victitant, & eos qui multis, quàm qui paucis exercitationibus vtuntur. Non igitur victus rationi assignanda causa est, cùm cuiusuis generis victu vtentes, eodem morbo corripiuntur. Cùm verò eodem tempore cuiusque modi morbi oriun-

tur, sua proculdubio cuique viuendi ratio in causa est, adhibendaq; curatio, aduersus morbi causam instando, quemadmodum aliàs etiam à nobis dictum est, & victus rationem immutando. Quandoquidē constat victus genus quo quis vtitur, aut ex toto, aut magna ex parte, aut in eorum aliquo minimè ei esse accōmodatum. Quo cognito, immutare, & adhibita in considerationē cuiusq; natura, ætate, forma, anni tempore, & morbi genere, ad curationem aggredi oportet, nūc quidē detrahendo, nunc verò addendo, ita vt (quemadmodum iamdudum à me dictum est) ad singulas ætates, & anni tempora, & naturas, & morbos, contrariam tum medicamētorum, tum victus rationem adhibeas. At verò vbi morbus aliquis populariter grassatus fuerit, nō victus rationem in causa esse, sed quod spirādo ducimus, manifestum est, ipsumq; morbosam quādam excretionem planè obtinere. Eo igitur tempore his exhortationibus homines sunt admonēdi, vt ne victus quidem rationē immutēt, cùm morbi causa minimè existat. Prouideāt etiam, vt corpus quàm minimè intumescat, sitq; attenuatissimū, tum cibos, tum potus quibus vti cōsueuerint sensim demēdo. Si quis enim subitò victus rationem immutet, ne quid in corpore ex immutatione innouetur, periculū est. Sed solita victus ratio seruanda est, vbi nihil quidem lædere videtur, atq; insuper vt aëris quam minimū in corpus influat, isq; vt maximè peregrinus sit, prouidēdum, tū regionum loca, in quibus morbus cōsistit, quoad eius fieri poterit permutando, tū corpora extenuando. Ita enim minimè multum ac frequētem spiritū homines ex necessitate attrahēt. Morbi autē à validissima corporis parte orti, grauissimi existunt. Etenim si vnde originem sumpserunt, isthic perstiterint, cùm pars valētissima laboret, corpus vniuersum laborare necesse est. Quòd si ad imbecilliorem aliquam ex validissima deuenerint, difficiles habent absolutiones. Quicunq; verò ab imbecilliorib. ad valentiores veniunt, faciliùs soluuntur, quod quæ influūt facilè per vim liberātur. At venę crassissimę hūc natura ortū sortitæ sunt. Quarum cùm sint in corpore paria quatuor; Vnū quidem ex capite retro per ceruicē, parte exteriore ad vtraq; spinæ latera, indeq; in coxendices & crura peruadit, deinde per tibias ad exteriores malleolos & pedes peruenit. In dorsi igitur & coxendicum doloribus, ex poplitibus & malleolis exterioribus venæ sectiones fieri debent. Alteræ autē venę ex capite exortæ, iuxta aures per ceruicem, iugulares dictę, intro secundū spinam vtraq; ex parte ad lumbos, in testes & femora, & per poplites interiore ex parte, indeq; p tibias ad malleolos internos & ad pedes deferuntur. Proinde in lūborum & testium doloribus, sanguis ex poplitibus & malleolis interiorib. mittendus est. Tertiū par venarū ex temporibus per ceruicem subter scoptula operta, inde ad pulmonē defertur, & hæc quidē ex dextris ad sinistra, illa verò à sinistris ad dextra, puenit. Et dextra quidē ex pulmone māmam subiēs, & ad lienem & ad renem tendit. Quæ verò à sinistris ad dextra procedit, ex pulmone māmam subiens, & iecur, & renem petit.

νον, δῆλον ὅτι τὰ διαιτήματα ἐστὶν αἴτια ἕκαστα ἑκάστοισι. καὶ τὴν θεραπείην χρὴ ποιέεσθαι ἐναντιούμενον τῇ προφάσει τῆς νούσου, ὥσπερ μοι πέφρασται καὶ ἑτέρωθι, καὶ ἐκ τῆς διαιτημάτων μεταβολῆς. δῆλον γὰρ ὅτι οἷσί γε χρῆσθαι εἴωθεν ὁ ἄνθρωπος διαιτήμασιν, οὐκ ἐπιτήδειά οἱ ἐστὶν, ἢ πάντα, ἢ τὰ πλείω, ἢ ἕν γέ τι αὐτέων. ἃ δεῖ καταμαθόντα μεταβάλλειν, καὶ σκεψάμενον τοῦ ἀνθρώπου τὴν φύσιν, τήν τε ἡλικίην, καὶ τὸ εἶδος, καὶ τὴν ὥρην τοῦ ἔτεος, καὶ τῆς νούσου τὸν τρόπον, τὴν θεραπείαν ποιέεσθαι. ποτὲ μὲν ἀφαιρέοντα, ποτὲ δὲ προστιθέντα. ὥσπερ μοι καὶ πάλαι εἴρηται, 10 πρὸς ἑκάστας τῶν ἡλικιέων, καὶ τῶν ὡρέων, καὶ τῶν ἰδεῶν, καὶ τῶν νούσων, [65] ἔν τε τῇσι φαρμακίῃσι προτρέπεσθαι καὶ ἐν τοῖσι διαιτήμασιν. ὁκόταν δὲ νοσήματος ἑνὸς ἐπιδημίη καθεστήκῃ, δῆλον ὅτι οὐ τὰ διαιτήματα αἴτιά ἐστιν, ἀλλ' ὃ ἀναπνέομεν τοῦτο αἴτιόν ἐστι. καὶ δῆλον ὅτι τοῦτο [66] νοσηρήν τινα ἀπόκρισιν ἔχον ἂν εἴη. τοῦτον χρὴ τὸν χρόνον τὰς παραινέσιας ποιέεσθαι τοῖσιν ἀνθρώποισι, τοιάσδε. τὰ μὲν διαιτήματα μὴ μεταβάλλειν, ὅτι γε οὐκ αἴτιά ἐστι τῆς νούσου. [67] τὸ δὲ σῶμα ὁρᾷν, ὅκως ἔσται ὡς ἀογκότατον καὶ ἀσθενέστατον, τῶν σιτίων τε ἀφαιρέοντα, καὶ τῶν ποτῶν, οἷσιν εἰώθει χρέεσθαι κατ' ὀλίγον. ἢν γὰρ μεταβολὴ ταχέως τῆς διαίτης, κίνδυνος 20 καὶ ἀπὸ τῆς μεταβολῆς νεώτερόν τι γίνεσθαι ἐν τῷ σώματι. ἀλλὰ χρὴ τοῖσι μὲν διαιτήμασιν οὕτω χρέεσθαι, ὅτε γε φαίνονται μηδὲν ἀδικέοντα τὸν ἄνθρωπον. τοῦ δὲ πνεύματος, ὅκως ἐλαχίστη ἡ ῥύσις ἐς τὸ σῶμα ἐσίοι, καὶ ὡς ξενοτάτη ἔσται προμηθέεσθαι. τῶν τε χωρίων τοὺς τόπους μεταβάλλοντα εἰς δύναμιν, ἐν οἷσιν ἂν ἡ νοῦσος καθεστήκῃ, καὶ τὰ σώματα λεπτύνοντα. οὕτω γὰρ ἂν ἥκιστα πολλοῦ τε καὶ πυκνοῦ πνεύματος χρῄζοιεν οἱ ἄνθρωποι. ὁκόσα δὲ τῶν νοσημάτων ἀπὸ τοῦ σώματος γίνεται τῶν μελέων τοῦ ἰσχυροτάτου, ταῦτα δεινότατά ἐστι. καὶ γὰρ ἢν αὐτοῦ μένῃ ἔνθα ἂν ἄρξηται, ἀνάγκη τοῦ ἰσχυροτάτου τῶν μελέων πονεομένου, ἅπαν τὸ 30 σῶμα πονέεσθαι. καὶ ἢν ἐπί τι τῶν ἀσθενεστέρων ἀφίκηται ἀπὸ τοῦ ἰσχυροτέρου, χαλεπαὶ αἱ ἀπολύσιες γίνονται. ὁκόσα δ' ἂν ἀπὸ τῶν ἀσθενεστέρων ἐπὶ τὰ ἰσχυρότερα ἔλθοι, εὐλυτώτερά ἐστιν. [68] ὑπὸ γὰρ τῆς ἰσχύος ἀπαλλάσσεται ῥηιδίως τὰ ἐπιρρέοντα. [69] αἱ παχύταται δὲ τῶν φλεβῶν, ὧδε πεφύκασι. τέσσαρα ζεύγεά ἐστιν ἐν τῷ σώματι. καὶ ἓν μὲν αὐτέων, [70] ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ὄπισθεν διὰ τοῦ αὐχένος, ἔξωθεν ἐπὶ τὴν ῥάχιν, ἔνθεν τε καὶ ἔνθεν παρὰ τὰ ἰσχία ἀφικνέεται, καὶ ἐς τὰ σκέλεα. ἔπειτα διὰ τῶν κνημέων καὶ τῶν σφυρῶν τὰ ἔξω καὶ ἐς τοὺς πόδας διήκει. δεῖ οὖν τὰς φλεβοτομίας τὰς ἐπὶ τῶν ἀλγημάτων τῶν ἐν τῷ νώτῳ 40 καὶ τοῖσιν ἰσχίοισιν, ἀπὸ τῶν ἰγνύων ποιέεσθαι καὶ ἀπὸ τῶν σφυρῶν ἔξωθεν. αἱ δ' ἕτεραι φλέβες ἔχουσιν ἐκ τῆς κεφαλῆς παρὰ τὰ οὔατα, διὰ τοῦ αὐχένος, αἱ σφαγίτιδες καλεόμεναι, [71] ἔσωθεν παρὰ τὴν ῥάχιν ἑκατέρωθεν φέρονται παρὰ τὰς ψόας ἐς τοὺς ὄρχιας καὶ ἐς τοὺς μηρούς. καὶ διὰ τῶν ἰγνύων, ἐκ τοῦ ἔσωθεν μέρεος. ἔπειτα διὰ τῶν κνημέων παρὰ τὰ σφυρὰ ἔσωθεν, καὶ ἐς τοὺς πόδας. δεῖ οὖν τὰς φλεβοτομίας, πρὸς τὰς ὀδύνας ποιέεσθαι, τὰς ἀπὸ τῶν ψοῶν καὶ τῶν ὀρχίων, ἀπὸ τῶν ἰγνύων καὶ ἀπὸ τῶν σφυρῶν ἔσωθεν. αἱ δὲ τρίται φλέβες, ἐκ τῶν κροτάφων διὰ τοῦ αὐχένος, ὑπὸ τὰς ὠμοπλάτας. ἔπειτα συμφέρονται ἐς τὸν πλεύμονα, καὶ ἀφικνέονται. [72] ἡ μὲν ἀπὸ τῶν δεξιῶν, ἐς τὰ ἀριστερά, ἡ δὲ ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν, ἐς τὰ δεξιά. καὶ ἡ μὲν δεξιὴ, ἀφικνέεται ἐκ τοῦ πλεύμονος ὑπὸ τὸν μαζὸν, καὶ ἐς τὸν σπλῆνα, καὶ ἐς τὸν νεφρόν. ἡ δὲ ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν, ἐς τὰ δεξιά, ἐκ τοῦ πλεύμονος, ὑπὸ τὸν μαζὸν [73] καὶ ἐς τὸ ἧπαρ, καὶ τὸν νεφρόν.

[74] τελευ-

[74] τελευτῶσι δὲ εἰς τὴν ἕδρην, αὗται ἑκάτεραι. αἱ δὲ τέταρται φλέβες, ἀπὸ τοῦ ἔμπροσθεν τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν ὀφθαλμῶν, ὑπὸ τὸν αὐχένα καὶ τὰς κληῖδας. [75] ἔπειτα ὑπὲρ τῶν βραχιόνων, ἄνωθεν εἰς τὰς συγκαμπάς. ἔπειτα δὲ [76] διὰ τῶν πηχέων καὶ τῶν χειρῶν ἄνωθεν, καὶ ἐπὶ τοὺς καρποὺς καὶ τοὺς δακτύλους. [77] ἔπειτα ἀπὸ τῶν δακτύλων πάλιν διὰ τῶν πηχέων καὶ τῶν χειρῶν ἄνωθεν εἰς τὰς συγκαμπάς, καὶ διὰ τῶν βραχιόνων τοῦ κάτωθεν μέρεος, εἰς τὰς μασχάλας. καὶ ἀπὸ τῶν πλευρέων ἄνωθεν, ἡ μὲν, εἰς τὸν σπλῆνα ἀφικνέεται, ἡ δὲ, εἰς τὸ ἧπαρ. ἔπειτα ὑπὲρ τῆς γαστρὸς ἐς τὸ αἰδοῖον τελευτῶσιν ἀμφότεραι. καὶ αἱ μὲν παχύταται τῶν φλεβῶν, ὧδε ἔχουσιν. [78] εἰσὶ δὲ καὶ αἱ ἀπὸ τῆς κοιλίης φλέβες, ἀνὰ τὸ σῶμα πάμπολλαί τε καὶ παντοῖαι. καὶ δι᾽ ὧν ἡ τροφὴ ἐν τῷ σώματι ἔρχεται. φέρουσι δὲ ἀπὸ τῶν παχέων φλεβῶν [79] εἰς τὴν κοιλίην καὶ εἰς τὸ ἄλλο σῶμα, [80] καὶ ἀπὸ τῶν ἔξω καὶ ἀπὸ τῶν ἔσω. καὶ εἰς ἀλλήλας διδόασιν, αἵ τε ἔσωθεν ἔξω καὶ αἱ ἔξωθεν ἔσω. τὰς οὖν φλεβοτομίας δεῖ ποιέεσθαι, [81] κατὰ τούτους τοὺς λόγους. ἐπιτηδεύειν δὲ χρὴ τὰς τομὰς, ὡς προσωτάτω τάμνειν ἀπὸ τῶν χωρίων, ἔνθα ἂν αἱ ὀδύναι μεμαθήκασι γίνεσθαι, καὶ τὸ αἷμα συλλέγεσθαι. οὕτως γὰρ ἂν ἥ τε μεταβολὴ ἥκιστα μεγάλη γίνοιτο ἐξαπίνης. καὶ τὸ ἔθος μεταστήσαις ἂν, ὥστε μηκέτι εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον ξυλλέγεσθαι.

ὁκόσοι πῦον πολλὸν πτύουσιν, ἄτερ πυρετοῦ ἐόντες, καὶ ὁκόσοισιν ὑπὸ τὸ οὖρον πῦον ὑφίσταται πολλὸν, ἄτερ ὀδύνης ἐοῦσης. καὶ ὁκόσοισι τὰ ὑποχωρήματα, αἱματώδεα, ὥσπερ ἐν τῇσι δυσεντερίῃσι καὶ χρόνια ἀνέουσιν ἐοῦσι, πέντε καὶ τριήκοντα ἐτέων, καὶ γεραιτέροισι, τουτέοισι πᾶσιν [82] ἀπὸ τοῦ αὐτέου τὰ νοσήματα γίνεται. ἀνάγκη γὰρ τουτέους, ταλαιπώρους τε γενέσθαι καὶ φιλοπόνους τῷ σώματι, καὶ ἐργάτας νεανίσκους ἐόντας. ἔπειτα δὲ ἐξανεθέντας τῶν πόνων, σαρκωθῆναι μαλθακῇ σαρκὶ, καὶ πουλὺ διαφερούσῃ τῆς προτέρης. καὶ πολλὸν διακεκριμένον ἔχειν τὸ σῶμα, τό τε προϋπάρχον καὶ τὸ ἐπιτραφὲν, ὥστε μὴ ὁμονοεῖν. ὁκόταν οὖν νόσημά τι καταλάβῃ τοὺς οὕτω διακειμένους, τὸ μὲν παραχρῆμα διαφεύγουσιν. ὕστερον δὲ μετὰ τὴν νοῦσον, χρόνῳ τήκεται τὸ σῶμα, καὶ ῥέει διὰ τῶν φλεβῶν, ἢ μὲν εὐρυχωρίη μάλιστα τύχῃ, ἰχωροειδές. ἢν μὲν οὖν ὁρμήσῃ ἐς τὴν κοιλίην τὴν κάτω, σχεδὸν οἷόνπερ ἐν τῷ σώματι ἐνείη, τοιοῦτον καὶ τὸ διαχώρημα γίνεται. ἅτε γὰρ τῆς ὁδοῦ κατάντεος ἐούσης, οὐχ ἵσταται πολλὸν χρόνον ἐν τῷ ἐντέρῳ. ὁκόσοισι δ᾽ ἂν ἐς τὸ στῆθος ἐσρυῇ, ὑπόπυοι γίνονται. ἅτε τῆς καθάρσιος ἀνάντεος ἐούσης, [83] καὶ χρόνον ἐναυλιζόμενον πουλὺν ἐν τῷ στήθει, κατασήπεται, καὶ γίνεται πυοειδές. ὁκόσοισι δ᾽ ἂν ἐς τὴν κύστιν ἐξερεύγηται, [84] ὑπὸ τῆς θερμότητος τοῦ χωρίου τοῦτο καὶ θερμὸν καὶ λευκὸν γίνεται, καὶ διακρίνεται. καὶ τὸ μὲν ἀραιότατον, ἐφίσταται ἄνω. τὸ δὲ παχύτατον, κάτω, ὃ δὴ πῦον καλέεται. γίνονται δὲ καὶ οἱ λίθοι τοῖσι παιδίοισι διὰ τὴν θερμότητα τοῦ χωρίου τουτέου, καὶ τοῦ ὅλου σώματος. τοῖσι δὲ ἀνδράσιν οὐ γίνονται λίθοι, διὰ τὴν ψυχρότητα τοῦ σώματος. εὖ γὰρ χρὴ εἰδέναι, ὅτι ὁ ἄνθρωπος, τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερέων, θερμότατός ἐστιν αὐτὸς ἑωυτοῦ. τῇ δὲ ὑστάτῃ, ψυχρότατος. ἀνάγκη γὰρ αὐξανόμενον καὶ χωρέον τὸ σῶμα πρὸς βίην θερμὸν εἶναι. ὁκόταν δὲ ἄρχηται μαραίνεσθαι τὸ σῶμα, [85] καταρρέον πρὸς τὴν ἀπέτειαν, ψυχρότερον γίνεται. κατὰ τουτέον τὸν λόγον. ὁκόσον τουτέων τῶν ἡμερέων τὴν πρώτην πλεῖστον αὔξεται ὁ ἄνθρωπος, τοσοῦτον θερμότερος γίνεται.

Vtraque postremò in rectum intestinū desinit. Quartum par ex interiore capitis parte & oculis, sub ceruicem & clauiculas, indeque per superiora in brachiorum flexus tendit, posteaque per cubitos, ad primas manuum iuncturas & digitos, rursusque à digitis per cubitos & superiores manuum partes in flexuras, & per superiorem brachiorum partem ad axillas, perq; summas costas hæc quidem ad lienem, altera verò ad iecur deuenit, postea supra ventrem in pudendum vtraque desinit. Atque ea est venarum crassissimarum natura. Existunt etiam ex ventriculo permultæ & variæ venæ, per quas in corpus alimentum transmittitur. Quod etiam ex crassis venis, tam externis, quàm internis, in ventriculum & reliquum corpus deferūt, sibique mutuò subministrant, internæ externis, vicissimque externæ internis. Hæ igitur mittendi sanguinis rationes seruandæ sunt, studendumq; est, vt quàm longissimè à locis, in quibus dolores fieri, & sanguis colligi consueuit, venarum sectiones fiant. Hac nanq; ratione, cùm minimè magna de repēte mutatio continget, tum etiam consuetudinem tollendo effeceris, vt ne amplius eodem colligatur. Qui pus copiosum citra febrem expuunt, quibusque absque dolore pus multum in vrina subsidet, & qui alui deiectiones, velut in difficultatibus intestinorum, cruentas habent & diuturnas, quales in iuuenibus annos quinque & triginta natis, & grandioribus natu inesse solent, iis omnibus ex eadem causa morbi oriuntur. Hos nanque immodicis corporis exercitationibus & laboribus addictos, & cùm iuuenes essent operas exercuisse necesse est. Deinde dimissis laboribus, molli carne & multùm à superiore differente expletos, tam longè inter se dissidentem corporis habitum habere, vt pristinus cum eo qui postea accreuit, nulla in re consentiat. Qui igitur ita affecti sunt, si quando in morbum incidunt, ij confestim euadunt, sed post à morbo temporis successu corpus liquatur, & per venas, quâ latissimę esse solent, saniei quiddam non dissimile defluit. Si quidem igitur ad inferiorem aluum impetu deferatur, quale quid fere in corpore inest, tale etiam per deiectiones secedit. Neq; enim, cùm via decliuis sit, diutiùs in intestinis subsistit. At quibus in pectus influit, ij purulenti fiunt, quòd nimirum cùm purgatio accliuis sit, & diutius moram trahere in pectore computrescat, & puris simile euadat. Quibus verò in vesicam effunditur, ex loci calore incalescit, exalbescit & secernitur, quodq; rarissimum existit supra innatat, crassissimū verò, quod sanè pus appellatur, subsidet. In pueris quoque ob loci huius & totius corporis caliditatem gignuntur calculi, quod viris ob corporis frigiditatem minime vsuuenit. Istud enim probe nosse conuenit, hominem prima ætate in omni vita esse calidissimum, postrema verò frigidissimū. Siquidem quod augescit corpus & ad robur tendit calidum esse necesse est, at vbi marcescere & ad exitiū pręcipitare cœperit, frigidius euadit. Atq; hac ratione quò magis his primis diebus homo increscit, eò calidior euadit,

& quantò magis vltimis diebus marcescit, tantò frigidiorem esse necesse est. Qui autem sic affecti sunt, sua sponte sanescunt, plærique quidem quo anni tempore colliquescere cœperint, quinto & quadragesimo die. Qui verò hoc anni tempus superauerint, anno conualescunt, nisi quid aliud hominem male habuerit. Qui morbi ex paruo temporis interuallo oriuntur, & quorum causæ cognitu sunt faciles, ij securissimè prædicantur. Quorum curationem sic instituere oportet, vt morbi causæ occurramus. Ita siquidē quod morbum in corpore excitauit, facilè dissoluatur. Quibus in vrina arenulæ vel lapilli subsident, iis per initia ad crassam venam tubercula enascuntur, & suppurant, deinde cùm ea tubercula haud ita citò rumpantur, lapilli ex pure coalescunt, qui per venam cum vrina in vesicam foras extruduntur. At quibus vrinæ quidem cruentæ sunt, iis in venis vitium est. Quibus vna cum vrina crassa prodeunt minutæ carunculæ capillamentorum speciem referentes, eas à renibus & articulari morbo laborantibus prodire nosse conuenit. Quibus vrina pura est, & aliàs atque aliàs furfuracea quædam per summam vrinam feruntur, iis vesica scabie laborat. Febres magna ex parte à bile oriuntur, quarum genera sunt quatuor, præter eas quæ dolores eximios comitatur. Earum autem nomina sunt, continens, quotidiana, tertiana & quartana. Quæ continens appellatur, ex copiosissima & meracissima bile prouenit, & perquàm breui iudicatur. Corpus nanq; vehementi calore incalescens, neq; vnquam refrigescens, celeriter colliquescit. Quotidiana secundum continentem ex plurima bile ortum habet, & præ aliis citissimè liberat, at continente eò longior, quò ex pauciore bile prouenit, quódq; in ea corpus requietem habet, quod in continente nullo vnquam tempore quiescit. Tertiana verò quotidiana longior, & à pauciore bile fit, quóque diutius in ea, quàm in quotidiana corpus quiescit, eò diuturnior hæc febris est, quàm quotidiana. At quartanæ in reliquis eandem rationem obtinent, sed tertianis tantò longiores sunt, quantò minùs bilis calorem exhibētis obtinent, tum quia in his corpus liberaliùs refrigeratur, iisque ab atra bile is cumulus accedit, vt non nisi ægrè depelli possint. Bilis enim eorum omnium quæ in corpore insunt cùm sit glutinosissima, maximè diuturnas stationes facit. Quòd autem quartanæ humoris melancholici sint participes, ex eo cognosces, quòd autumno præcipuè homines quartanis corripiantur, & ea ætate quæ est ab anno vigesimo quinto ad quadragesimum quintum, tum etiam quòd hæc ætas inter alias omnes atræ bili potissimùm est obnoxia, vt & inter anni tempora autumnale maximè accommodatum. Si qui verò extra hoc anni tempus & eam ætatem quartana correpti fuerint, pro comperto habeas hanc febrem, nisi quid aliud hominem malè habeat, minimè diuturnam fore.

καὶ τῇ ὑστάτῃ τῶν ἡμερέων, ὅσον πλεῖστον καταμαραίνεται, τοσοῦτον ἀνάγκη ψυχρότερον εἶναι. ὑγιέες δὲ γίγνονται αὐτόματοι, οἱ οὕτως διακείμενοι. πλεῖστοι μὲν ἐν τῇ ὥρῃ, ἣν ἄρξωνται τήκεσθαι, πέντε καὶ τεσσαρακονθήμεροι. ὁκόσοι δ' ἂν τὴν ὥρην ταύτην ὑπερβάλλωσιν, ἐνιαυτῷ αὐτόματοι ὑγιέες γίνονται, ἢν μή τι ἄλλο κακουργεῖται ὁ ἄνθρωπος. ὁκόσα τῶν νοσημάτων ἐξ ὀλίγου γίνεται, καὶ ὁκόσων αἱ προφάσιες εὔγνωστοι, ταῦτα δὲ ἀσφαλέστατά ἐστι προσαγορεύεσθαι. τὴν δὲ ἴησιν χρὴ ποιέεσθαι αὐτέων ἐναντιούμενον τῇ προφάσει τῆς νόσου. οὕτω γὰρ ἂν λύοιτο τὸ τὴν νοῦσον παρέχον ἐν τῷ σώματι. [86] Ὁκόσοισι ψαμμοειδέα ὑφίσταται, ἢ πῶροι ἐν τοῖσιν οὔροισι, τουτέοισι τὴν ἀρχὴν φύματα ἐγένετο πρὸς τῇ φλεβὶ τῇ παχείῃ, καὶ διεπύησεν. ἔπειτα δὲ ἅτε οὐ ταχέως ἐκραγέντων τῶν φυμάτων, πῶροι συνεστράφησαν ἐκ τοῦ πύου, οἵτινες ἔξω θλίβονται διὰ τῆς φλεβός, σὺν τῷ οὔρῳ ἐς τὴν κύστιν. ὁκόσοισι δὲ [87] αἱματώδεα μὲν τὰ οὐρήματα, τουτέοισιν αἱ φλέβες πεπονήκασιν. ὁκόσοισι δὲ ἐν τῷ οὐρήματι παχεῖ ἐόντι, σαρκία μικρὰ τριχοειδέα συνέρχεται, ταῦτα δὲ ἀπὸ τῶν νεφρῶν, εἰδέναι χρὴ ἐόντα καὶ ἀπὸ ἀρθριτικῶν. ὁκόσοισι δὲ καθαρὸν τὸ οὖρον, ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, [88] οἷον δὲ πίτυρα ἐπιφέρεται ἐν τῷ οὐρήματι, τουτέων ἡ κύστις ψωριᾷ. οἱ πλεῖστοι τῶν πυρετῶν, γίνονται ἀπὸ χολῆς. εἴδεα δὲ σφέων εἰσὶ τέσσαρα, χωρὶς τῶν ἐν τῇσιν ὀδύνῃσι γινομένων, [89] τῇσιν ἀποκεκριμένῃσιν. ὀνόματα δ' αὐτέοισίν ἐστι· ξυνόχος, ἀμφημερινός, τριταῖος, τεταρταῖος. ὁ μὲν οὖν ξυνόχος καλεόμενος, γίνεται ἀπὸ πλείστης χολῆς καὶ ἀκρητεστάτης. καὶ τὰς κρίσιας ἐν ἐλαχίστῳ χρόνῳ ποιέεται. τὸ γὰρ σῶμα, οὐ διαψυχόμενον οὐδένα χρόνον, συντήκεται ταχέως, ἅτε ὑπὸ πολλοῦ τοῦ θερμοῦ θερμαινόμενον. ὁ δὲ ἀμφημερινὸς μετὰ τὸν ξυνόχον, ἀπὸ πλείστης χολῆς γίνεται, καὶ ἀπαλλάσσεται τάχιστα τῶν ἄλλων. μακρότερος δέ ἐστι τοῦ ξυνόχου, ὁκόσῳ ἀπὸ ἐλάσσονος γίνεται χολῆς, καὶ ὅτι ἔχει ἀνάπαυσιν τὸ σῶμα, ἐν δὲ τῷ ξυνόχῳ οὐκ ἀναπαύεται οὐδένα χρόνον. ὁ δὲ τριταῖος, μακρότερός ἐστι τοῦ ἀμφημερινοῦ, καὶ ἀπὸ χολῆς ἐλάσσονος γίνεται. ὁκόσῳ δὲ πλείονα χρόνον ἐν τῷ τριταίῳ ἢ τῷ ἀμφημερινῷ, τὸ σῶμα διαναπαύεται, τοσούτῳ χρονιώτερος οὗτος ὁ πυρετὸς τοῦ ἀμφημερινοῦ ἐστιν. οἱ δὲ τεταρταῖοι, τὰ μὲν ἄλλα κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον. χρονιώτεροι δὲ μᾶλλον τῶν τριταίων εἰσίν. ὁκόσῳ ἔλαττόν τι μέρος μετέχουσι χολῆς, τῆς τὴν θερμασίην παρεχούσης, οὔτε διαψύχεσθαι τὸ σῶμα, πλεῖον μετέχουσι. [90] προσγίνεται δὲ αὐτέοισιν, ἀπὸ μελαίνης χολῆς, τὸ περιεὸν τοῦτο καὶ δυσαπάλλακτον. μέλαινα γὰρ χολὴ τῶν ἐν τῷ σώματι ἐνεόντων χυμῶν, γλισχρότατον, καὶ τὰς ἕδρας χρονιωτάτας πεποίηται. γνώσῃ δὲ ἐν τῷδε, ὅτι οἱ τεταρταῖοι πυρετοὶ μετέχουσι τοῦ μελαγχολικοῦ. φθινοπώρῳ γὰρ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι ἁλίσκονται ὑπὸ τῶν τεταρταίων, καὶ ἐν τῇ ἡλικίῃ, ἀπὸ πέντε καὶ εἴκοσιν ἐτέων, ἕως τῶν πέντε καὶ τεσσαράκοντα. [91] ὅτι καὶ ἡ ἡλικίη αὕτη ὑπὸ μελαίνης χολῆς κατέχεται μάλιστα πασέων τῶν ἡλικιῶν, ἥ τε φθινοπωρινὴ ὥρη μάλιστα πασέων τῶν ὡρέων ἐπιληπτοτάτη. ὁκόσοι δ' ἂν ἁλῶσιν ἔξω τῆς ὥρης ταύτης, καὶ τῆς ἡλικίης, ὑπό τε τεταρταίου, εὖ χρὴ εἰδέναι μὴ χρόνιον ἐσόμενον τὸν πυρετόν, ἢν μὴ ἄλλό τι κακουργῆται ὁ ἄνθρωπος.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΓΟΝΗΣ.

HIPPOCRATIS DE GENITVRA, LIBER.

ΝΟΜΟΣ μὲν, πάντα κρατύνει· ἡ δὲ γονὴ τοῦ ἀνδρὸς, ἔρχεται[2] ἀπὸ παντὸς τοῦ ὑγροῦ, τοῦ ἐν τῷ σώματι ἐόντος, τὸ ἰσχυρότατον ἀποκριθέν. τούτου δὲ ἱστόριον, τόδε, ὅτι ἀποκρίνεται τὸ ἰσχυρότατον, ὅτι ἐπὴν λαγνεύσωμεν, σμικρὸν οὕτω μεθέντες, ἀσθενέες γινόμεθα. ἔχει δὲ οὕτω. φλέβες καὶ νεῦρα ἀπὸ παντὸς τοῦ σώματος, τείνουσιν ἐς τὸ αἰδοῖον, οἷσιν ὑποτριβομένοισι καὶ θερμαινομένοισι καὶ πληρευμένοισιν, ὥσπερ κνησμὸς ἐμπίπτει,[3] καὶ τῷ σώματι παντὶ ἡδονὴ καὶ θέρμη ἐκ τούτου παραγίνεται. τριβομένου δὲ τοῦ αἰδοίου καὶ τοῦ ἀνθρώπου κινευμένου, τὸ ὑγρὸν θερμαίνεται ἐν τῷ σώματι, καὶ διαχέεται, καὶ κλονέεται ὑπὸ τῆς κινήσιος, καὶ ἀφρέει καθάπερ καὶ τἄλλα ὑγρὰ ξύμπαντα κλονεόμενα ἀφρέει. οὕτω δὲ καὶ τῷ ἀνθρώπῳ, ἀποκρίνεται ἀπὸ τοῦ ὑγροῦ ἀφρέοντος, τὸ ἰσχυρότατον καὶ τὸ πιότατον, καὶ ἔρχεται εἰς τὸν νωτιαῖον μυελόν.[4] τείνουσι γὰρ ἐς τοῦτον, ἐκ παντὸς τοῦ σώματος. καὶ διαχέει ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου εἰς τὴν ὀσφὺν, καὶ ἐς πᾶν τὸ σῶμα, καὶ ἐς τὸν μυελὸν, καὶ ἐξ αὐτοῦ τείνουσιν ὁδοὶ, ὥστε καὶ ἐπιέναι τὸ ὑγρὸν ἐς αὐτὸν καὶ ἀποχωρέειν. ἐπὴν δὲ ἔλθῃ ἐς τοῦτον τὸν μυελὸν ἡ γονὴ, χωρέει παρὰ τοὺς νεφρούς. ταύτῃ γὰρ ἡ ὁδός ἐστι διὰ φλεβῶν. κἢν οἱ νεφροὶ ἑλκωθῶσιν, ἔστιν ὅτε καὶ αἷμα ξυμφέρεται. παρὰ δὲ τῶν νεφρῶν, ἔρχεται διὰ τῶν ὀρχίων μεσάτων ἐς τὸ αἰδοῖον· καὶ χωρέει οὐχ ὅπη τὸ οὖρον, ἀλλά οἱ ἄλλη ὁδός ἐστιν αὐτῆς ἐχομένη. καὶ οἱ ἐξονειρώσσοντες διὰ τάδε ἐξονειρώσσουσιν· ἐπὴν τὸ ὑγρὸν ἐν τῷ σώματι, διακεχυμένον ᾖ καὶ διάθερμον, εἴτε ὑπὸ ταλαιπωρίης, εἴτε ὑπὸ ἄλλου τινὸς, ἀφρέει· καὶ ἀποκρινομένου ἀπ' αὐτοῦ ὁρᾷν παρίσταται, οἷον λαγνεύειν. ἔχει γὰρ τὸ ὑγρὸν τοῦτο ὥσπερ λαγνεύοντι. ἀλλ' οὐ μοι περὶ ὀνειρωσσόντων καὶ παντὸς τοῦ νοσήματος τί ἐστι, καὶ ὁκόσα ἐργάζεται, καὶ διότι πρὸ λαγνείης. καὶ ταῦτα μὲν ἐς τοῦτο μοι εἰρέαται. οἱ δὲ εὐνοῦχοι διὰ ταῦτα οὐ λαγνεύουσιν, ὅτι σφέων ἡ δίοδος ἀμαλδύνεται τῆς γονῆς. ἔστι γὰρ δι' αὐτῶν τῶν ὀρχίων ἡ ὁδός. καὶ νεῦρα τείνει λεπτὰ καὶ πυκνὰ, εἰς τὸ αἰδοῖον ἐκ τῶν ὀρχίων, οἷσιν αἴρεται καὶ καθίεται. καὶ ταῦτα ἐν τῇ τομῇ ἀποτέμνεται, διότι καὶ οὐχ ὑπάρχουσιν οἱ εὐνοῦχοι χρήσιμοι. τῶν δὲ τάδε ἐκτεθλιβέντων, ἡ ὁδὸς τῆς γονῆς ἐμπέφρακται. πωρεῦνται γὰρ οἱ ὄρχιες καὶ τὰ νεῦρα σκληρὰ καὶ νωθρὰ γινόμενα ὑπὸ τοῦ πώρου, οὐ δύναται τείνειν καὶ χαλᾶν. ὁκόσοι δὲ παρ' οὖς τετμημένοι εἰσὶν, οὗτοι λαγνεύουσι μὲν καὶ ἀφίασιν, ὀλίγον δὲ, καὶ ἀσθενὲς, καὶ ἄγονον. χωρέει γὰρ τὸ πλεῖστον τοῦ γόνου, ἀπὸ τῆς κεφαλῆς παρὰ τὰ οὔατα, εἰς τὸν νωτιαῖον μυελόν. αὕτη δὲ ἡ δίοδος ὑπὸ τῆς τομῆς οὐλῆς γενομένης, στερεὴ γέγονεν. τοῖσι δὲ παιδίοισι, λεπτὰ τὰ φλέβια ἐόντα καὶ πληρεύμενα,

Lex quidem omnia sibi subiicit. At verò viri genitura ex vniuerso humido, quod in corpore continetur, proficiscitur, vbi id, quod validissimum est, excernitur. Cuius rei istud est argumentum, quòd vbi rem veneream exercemus, tantillo emisso, imbecilles euadimus. Istud verò sic se habet. Ex toto corpore venę & nerui in pudendum procedunt, quorum attritu, excalefactione & repletione, velut pruritus exoritur, indeq; ad totum corpus voluptas & calor permanat. Trito autem pudendo & moto homine, humidum in corpore concalescit & diffunditur, & motum agitatur & spumescit, non secus ac reliqua omnia humida agitata spumescunt. Sic verò etiam in homine quod validissimum est & pinguissimum, à spumescente humore secernitur, & ad spinalem medullam progreditur. In hanc enim ex toto corpore viæ quædam feruntur, & ex cerebro in lumbos, vniuersum corpus, & spinalem medullam diffunditur, ex eaq; viæ quædam procedunt, ita vt ad eam humidum deferri, & ex ea secedere queat. At vbi ad spinalem medullam genitura peruenerit, per venas quasdam, quibus illi via patet, ad renes fertur, quibus exulceratis, interdum etiam sanguis vnà defertur. A renibus autem per medios testes ad pudendum peruenit, neque quà via vrinæ est prodit, sed alia ipsi via est huic proxima. At verò qui per somnum veneris ludibrio tentantur, ideò per somnum venerea exercent, quòd humidum in corpore diffusum & excalefactum, siue ex vehementi exercitatione, siue ex alia quauis causa spumescat, dum ab ipso excernitur, veneris imaginem quandam exhibet. Perinde enim se habet hoc humidum, vt in eo qui venerem exercet. Sed neque de his qui per somnum venerem exercent, neq; de toto morbo quid sit, quæve efficiat, neque cur coitus loco habeatur, dicendum nobis est, & de his quidem hactenus. At verò eunuchi eam ob causam venerem minimè peragunt, quia geniture transitus ipsis aboletur. Per ipsos enim testes ei via est, & nerui tenues & crebri ex testibus in pudendum feruntur, quibus assurgit & demittitur, iique in ipsa exectione dum castrantur rescinduntur, ideoque ad obeundam venerem inutiles existunt. Qui verò istorum attritionem passi sunt, iis genituræ via obstructa est. Callum enim contrahere testes solent, neruiq; à callo indurati & hebescentes, neque pudendum intendere, neque laxare possunt. At qui iuxta aures sectionem experti sunt, ij venerem quidem exercent, verùm semẽ paucum, imbecillum & infœcũdum emittunt. Maxima siquidem seminis pars è capite secundum aures in spinalem medullam fertur, ipse verò transitus, sectione ad cicatricẽ perducta, solidior euasit. Pueris autem venę exiles & plenæ,

genituram ferri prohibent, neq; pruritus eodem modo excitatur, nec proinde humidum in corpore agitatur, vt genitura secerni queat. Virginibus quoque eandem ob causam, intra pubertatis annos, menses minimè prodeunt. Vbi verò adoleuerint, tum virgo, tum puer venæ quæ ad pueri pudendum, & in virginis vterum feruntur, incremento accepto ampliores redduntur, & aperiuntur, viaque & transitus per illarum angustias patet, tuncq; humidum agitari incipit, & spatia ampliora in quibus agitetur habet, pueroque cùm adultus fuerit, ob eam causam & virgini mēstrua prodeunt. Atque ista mihi ad hunc modum se habere comperta sunt. At verò genituram ex toto corpore, & ex solidis & mollibus partibus, & ex vniuerso totius corporis humido secerni asseuero. Humidi autē quatuor sunt species, sanguis, bilis, aqua, & pituita. Homo enim tot sibi cognatas species habet, ex quibus tum morbi fiunt, tum diiudicantur. Atque hæc mihi quidem de genitura dicta sunt, & vnde, & quanam ratione, & quanam ex causa ortum habeat, & in quibus, & quare nulla insit, simulq; de virginum mensibus. Mulieribus autem in coitu attrito pudendo & commotis vteris, pruritus quidam in seipsis sentitur, & reliquo corpore voluptas calorq; exoritur. Semen verò è corpore etiam emittit mulier, interdum quidem in vterum, ex quo humidus redditur; nonnunquam verò foras, si plus æquo vterus dehiscat. Illa etiam vbi coire cœperit, toto tempore voluptatem percipit, dum vir semen emiserit. Quòd si coitum ardenter quidem mulier appetat, ante quàm vir semen emittit, neque deinceps eadem voluptate perfunditur: sin verò venerem non vehementer appetat, vnà cum viro voluptate affici desinit. Ac habet se res ad hunc modum, vt si quis ad aquam feruentem frigidam affundat, feruere desinit, ita etiam virile semen in vterum illapsum, mulieris calorem & voluptatem extinguit. Effertur autem voluptas & calor, simul ac semen in vterum decidit, deinde desinit, non secus ac si quis ad flammam vinum affundat, ea primùm ad vini affusionem attollitur, & paulatim increscit, deinde desinit: eodem modo in muliere calor ad viri semen effertur, postea desinit. At verò in venere exercēda longè minorem quàm vir, voluptatem mulier percipit, vir verò etiam diuturniorem. Cumque maiorem vir percipiat voluptatem, ei repente ab humido maiore agitatione quàm mulieri secernitur. Sic autem se res habēt mulierum, si quidem cum viris rem habeant, magis sanę sunt; sin contrà, minùs bene habent. Nam & coitu vteri humidiores euadunt, qui si plus æquo siccescant, vehementer contrahuntur, sicq; contracti corpori dolorem afferunt, simulq; coitus sanguinem excalefaciens & humectans, causa est vt menses faciliùs profluant, quibus minimè prodeuntibus, morbis obnoxiæ mulieres redduntur. Cuius rei causam in morbis muliebribus exponemus. Ac de his quidē hæc dixisse satis sit. Post coitum autem, siquidem mulier minimè conceptura sit, semen ab vtrisque emissum, pro more foras cùm volet, profluet. Quòd si conceptura sit, semen minimè foras profluit, sed in ipso vtero manet. Eo nanque excepto vterus clauditur & retinet,

κωλύει τὴν γονὴν ἰέναι. καὶ ὁ κνησμὸς, οὐχ ὁμοίως παραγίνεται. διὰ ταῦτα οὐδὲ κλονέεται ἐν τῷ σώματι τὸ ὑγρὸν, ἐς ἀπόκρισιν τῆς γονῆς. καὶ τῇσι παρθένοισι μέχρις ἂν νέαι ἔωσιν, οὐ χωρέει τὰ καταμήνια, δι' αἴτιον τὸ αὐτό. ἐπὴν δὲ αὔξωνται καὶ παρθένος καὶ παῖς, αἱ φλέβες αἱ ἐς τὸ αἰδοῖον τείνουσαι τοῦ παιδὸς, καὶ τῆς παρθένου, καὶ ἐπὶ τὰς μήτρας, εὐρέαι γίνονται ὑπὸ τῆς αὔξης, καὶ στομοῦνται, καὶ ὁδὸς καὶ δίοδος διὰ στενῶν γίνεται· καὶ τὸ ὑγρὸν κλόνησιν τότε ἴσχει. εὐρυχωρίη γὰρ οἱ τότε γίνεται, ἔνθα κλονήσεται· καὶ τῷ παιδὶ χωρέει, ἐπὴν ἁδρὸς ἔῃ, διὰ τόδε 10 καὶ τῇ παρθένῳ τὰ καταμήνια. ταῦτα δέ μοι οὕτως ἀποπέφανται. τὴν δὲ γονὴν φημὶ ἀποκρίνεσθαι ἀπὸ παντὸς τοῦ σώματος, καὶ ἀπὸ τῶν στερεῶν, καὶ ἀπὸ τῶν μαλθακῶν, καὶ ἀπὸ τοῦ ὑγροῦ παντὸς τοῦ ἐν τῷ σώματι. εἰσὶ δὲ τέσσαρες ἰδέαι τοῦ ὑγροῦ αἷμα χολὴ ὕδωρ, καὶ φλέγμα. τοσαύτας γὰρ ἰδέας ἔχει ξυμφυέας ὁ ἄνθρωπος ἐν ἑωυτῷ, καὶ ἀπὸ τουτέων αἱ νόσοι γίνονται, ἢ αἱ ἐκ νόσων διακρίσιες. καὶ ταῦτα μὲν εἰρέαταί μοι περὶ γονῆς, ὁκόθεν γίνεται, καὶ ὅκως, καὶ διότι, καὶ οἷσιν οὐ γίνεται ἡ γονὴ, καὶ διότι οὐ γίνεται, καὶ περὶ καταμηνίων παρθένων. τῇσι δὲ γυναιξὶν ἐν τῇ μίξει τριβομένου τοῦ αἰδοίου, καὶ 20 τῶν μητρέων κινευμένων, ὥσπερ κνησμὸν ἐμπίπτειν ἐς αὐτὰς, καὶ τῷ ἄλλῳ σώματι ἡδονὴν καὶ θέρμην παρέχειν. μεθίει δὲ καὶ ἡ γυνὴ ἀπὸ τοῦ σώματος ὁτὲ μὲν ἐς τὰς μήτρας, αἱ δὲ μῆτραι ἰκμαλέαι γίνονται, ὁτὲ δὲ καὶ ἔξω, ἢν χάσκωσιν αἱ μῆτραι μᾶλλον τοῦ καιροῦ. καὶ ἥδεται ἐπὴν ἄρξηται μίσγεσθαι διὰ παντὸς τοῦ χρόνου, μέχρις ἂν αὐτὴν μεθίῃ ὁ ἀνήρ. κὴν μὲν ὀργᾷ ἡ γυνὴ μίσγεσθαι, πρόσθεν τοῦ ἀνδρὸς ἀφίει· καὶ τὸ λοιπὸν οὐκ ἔτι ὁμοίως ἥδεται ἡ γυνή. ἢν δὲ μὴ ὀργᾷ, συντελέει τῷ ἀνδρὶ ἡδομένη· καὶ ἔχει οὕτως, ὥσπερ εἴ τις ἐπὶ ὕδωρ ζέον, ἕτερον ψυχρὸν ὕδωρ ἐπιχέει, παύεται τὸ ζέον. 30 οὕτω καὶ ἡ γονὴ πεσοῦσα τοῦ ἀνδρὸς ἐς τὰς μήτρας, σβέννυσι τὴν θέρμην, καὶ τὴν ἡδονὴν τῆς γυναικός. ἐξαΐσσει δὲ ἡ ἡδονὴ καὶ ἡ θέρμη ἅμα τῇ γονῇ πιπτούσῃ εἰς τὰς μήτρας, ἔπειτα λήγει· ὥσπερ εἴ τις ἐπὶ φλόγα οἶνον ἐπιχέει, συμβαίνει πρῶτα μὲν ἐξαΐσσειν τὴν φλόγα καὶ αὔξεσθαι δι' ὀλίγου, πρὸς τὴν ἐπίχυσιν τοῦ οἴνου, ἔπειτα λήγειν. ὡσαύτως δὲ καὶ τῇ γυναικὶ ἡ θέρμη ἐξαΐσσει πρὸς τὴν γονὴν τοῦ ἀνδρὸς, ἔπειτα λήγει. ἧσσον δὲ πολλῷ ἥδεται ἡ γυνὴ τοῦ ἀνδρὸς, ἐν τῇ μίξει. [7] πλείονα δὲ χρόνον, ὁ ἀνήρ. διότι δὲ μᾶλλον ὁ ἀνὴρ ἥδεται, ἀποκρίνεται αὐτῷ ἐξαπίνης ἀπὸ τοῦ ὑγροῦ ἀπὸ ταραχῆς ἰσχυροτέρης, ἢ τῇ γυναικί. ἔχει 40 δὲ τόδε οὕτως τῇσι γυναιξὶν, ἢν μὲν μίσγωνται ἀνδράσι, μᾶλλον ὑγιαίνουσιν· ἢν δὲ μὴ, ἧσσον. ἅμα μὲν αἱ μῆτραι, ἰκμαλέαι γίνονται ἐν τῇ μίξει. [8] καὶ οὐ ξηραὶ ἐοῦσαι μᾶλλον τοῦ καιροῦ, συστρέφονται ἰσχυρῶς. συστρεφόμεναι δὲ ἰσχυρῶς, πόνον τῷ σώματι παρέχουσιν· ἅμα δὲ ἡ μίξις τὸ αἷμα θερμαίνουσα καὶ ὑγραίνουσα, ποιέει ὁδὸν ῥηιτέρην τοῖσι καταμηνίοισι. τῶν δὲ καταμηνίων μὴ χωρεόντων, τὰ σώματα τῶν γυναικῶν ἐπίνοσα γίνονται. διότι δὲ ἐπίνοσα γίνονται, εἰρήσεταί μοι ἐν τῇσι γυναικείῃσι νούσοισι. καὶ ταῦτα μέν μοι εἰρέαται ἐς τοσοῦτον. ἐπὴν δὲ μιχθῇ ἡ γυνὴ, ἢν μὲν δὴ μὴ μέλλῃ λήψεσθαι πρὸς ἑωυτὴν, πρὸς τὸ ἔθος χωρέει ἔξω ἡ γονὴ ἀπ' ἀμφοτέρων, ὁκόταν ἡ γυνὴ ἐθελήσῃ. ἢν δὲ μέλλῃ λήψεσθαι, οὐ χωρέει ἔξω, ἀλλ' ἐμμένει ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἡ γονή. αἱ γὰρ μῆτραι δεξάμεναι καὶ μύσασαι, ἔχουσιν ἐν ἑωυτῇσιν, ἅτε

συσπασθέντος

συναλισθέντος τοῦ σώματος ἀπὸ τῆς ἰκμάδος, καὶ μίσγεται ὁμοῦ, τό τε ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἐλθὸν, καὶ τὸ ἀπὸ τῆς γυναικός· καὶ ἢν ἡ γυνὴ τόκων ἔμπειρος ἔῃ, καὶ ἐννοήσῃ ὁκότε ἡ γονὴ μὴ ἐξέλθῃ ἀλλ' ἐμμείνῃ, εἴσεται ὅσῃ ἡμέρῃ ἔλαβεν ἐς ἑωυτήν. ἔχει δὲ οὕτως καὶ τόδε. ὅτε μὲν ἰσχυρότερόν ἐστι τὸ μεθιέμενον ἀπὸ τῆς γυναικὸς, ὅτε δὲ ἀσθενέστερον· καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς, ὡσαύτως. καὶ ἔστι καὶ ἐν τῷ ἀνδρὶ τὸ θῆλυ σπέρμα καὶ τὸ ἄρσεν καὶ ἐν τῇ γυναικὶ ὁμοίως. ἰσχυρότερον δέ ἐστι τὸ ἄρσεν τοῦ θήλεος. ἀνάγκη οὖν ἀπὸ ἰσχυροτέρου σπέρματος γίνεσθαι. ἔχει δὲ καὶ τόδε, οὕτω. ἢν μὲν ἀπ' ἀμφοτέρων τὸ σπέρμα ἰσχυρότερον ἔλθῃ, ἄρσεν γίνεται· ἢν δὲ ἀσθενὲς, θῆλυ. ὁκότερον δ' ἂν κρατήσῃ κατὰ πλῆθος, ἐκεῖνο καὶ γίνεται. ἢν γὰρ πολλῷ πλέον τὸ ἀσθενὲς σπέρμα τοῦ ἰσχυροτέρου, κρατέεται τὸ ἰσχυρὸν, καὶ μιχθὲν τῷ ἀσθενεῖ, ἐς θῆλυ περιειώρηθη. ἢν δὲ πλέον ἔῃ τὸ ἰσχυρὸν τοῦ ἀσθενέος, κρατηθῇ τε τὸ ἀσθενὲς, ἐς ἄρσεν περιειώρηθη. ὥσπερ εἴ τις κηρὸν καὶ στέαρ μίξας ὁμοῦ, πλέον ποιήσας τὸ στέαρ, τήξειε πρὸς πῦρ, μέχρις μὲν ὑγρὸν ἔῃ, οὐ διάδηλον γίνεται τὸ κρατέον. ἐπὴν δὲ παγῇ, τότ' ἐμφανὲς γίνεται, ὅτι κρατεῖ τὸ στέαρ τοῦ κηροῦ κατὰ πλῆθος. οὕτως ἔχει καὶ τοῦ ἄρρενος καὶ τοῦ θήλεος ἡ γονή. ξυμβάλλεσθαι δὲ παρέχει, ὅτι καὶ ἐν τῇ γυναικὶ καὶ ἐν τῷ ἀνδρὶ, ἔστι γόνος καὶ θήλεος καὶ ἄρσενος, τοῖσιν ἐμφανέσι γινομένοισι. πολλαὶ γὰρ γυναῖκες ἤδη ἐθηλυτόκησαν παρ' ἀνδράσιν ἰδίοις, παρὰ δὲ ἑτέροις ἀνδράσιν ἐλθοῦσαι, ἐκουροτόκησαν. καὶ οἱ ἄνδρες οἱ αὐτοὶ κεῖνοι, παρ' οἷσιν ἐθηλυτόκεον αἱ γυναῖκες, ἑτέρων γυναικῶν ἐς μίξιν ἀφικόμενοι, ἄρσενα γόνον ἐποίησαν· καὶ οἷσιν ἄρσεν γόνος ἐγίνετο, εἰς ἑτέρας γυναῖκας μιχθέντες, θῆλυν γόνον ἐποίησαν. οὕτως ὁ λόγος ἐρέει καὶ τὸν ἄνδρα, καὶ τὴν γυναῖκα, ἔχειν καὶ θῆλυν γόνον, καὶ ἄρσενα. παρὰ μὲν τοῖσιν ἐθηλυτόκεον, ἐκρατέετο τὸ ἰσχυρότερον, πλέονος γινομένου τοῦ ἀσθενέος, καὶ ἐγίνετο θήλεα. παρὰ δὲ τοῖσιν ἐκουροτόκεον, [10] ἐκρατέετο τὸ ἀσθενέστερον, καὶ ἐγίνετο ἄρσενα. χωρέει δὲ οὐκ αἰεὶ τοῦτο [11] ἀπὸ τοῦ αὐτέου ἀνδρὸς ἰσχυρὴ ἀλλ' οὐδὲ ἀσθενὴς ἐς αἰεὶ ἀλλ' ἄλλοτε ἀλλοίη. [12] καὶ τῆς γυναικὸς οὕτως ἔχει· ὡς μὴ θαυμάζειν τὰς αὐτὰς γυναῖκας καὶ τοὺς αὐτοὺς ἄνδρας, γόνον καὶ ἄρσενα καὶ θῆλυν ποιέειν. ἔχει δὲ [13] καὶ τοῖσι κτήνεσιν οὕτως, τὰ περὶ γονῆς θήλεος καὶ ἄρρενος. καὶ ἐν αὐτῇ σφι τῇ γονῇ, ἐξέρχεται καὶ τῆς γυναικὸς καὶ τοῦ ἀνδρὸς, ἀπὸ παντὸς τοῦ σώματος, καὶ ἀπὸ τῶν ἀσθενέων, ἀσθενὴς· καὶ ἀπὸ τῶν ἰσχυρῶν, ἰσχυρή. καὶ τῷ τέκνῳ οὕτως ἐστὶν ἀνάγκη ἀποδίδοσθαι. [14] καὶ ὁκόθεν ἀπὸ τοῦ σώματος τοῦ ἀνδρὸς πλέον ἔλθῃ ἐς τὴν γονὴν ἢ τῆς γυναικὸς, τὸ τέκνον κεῖνο κάλλιον ἔοικε τῷ πατρί· ὁκόθεν δὲ πλέον ἔλθῃ [15] ἀπὸ τῆς γυναικὸς τοῦ σώματος, κεῖνο κάλλιον ἔοικε τῇ μητρί. ἔστι δὲ οὐκ ἀνυστὸν πάντα τῇ μητρὶ ἐοικέναι, τῷ δὲ πατρὶ μηδέν. [16] ἢ τὸ ἐναντίον τούτου, μηδ' ἑτέρῳ ἐοικέναι μηδέν· ἀλλ' ἀμφοτέροισιν, ἀνάγκη τίς ἐστιν ἐοικέναι τινί. [17] εἴπερ ἀπ' ἀμφοτέρων τῶν σωμάτων, τὸ σπέρμα χωρέει ἐς τὸ τέκνον. ὁκότερος δ' ἂν πλέον ξυμβάληται ἐς τὸ ἐοικέναι καὶ ἀπὸ πλεόνων χωρίων τοῦ σώματος, κείνῳ τὰ πλείονα ἔοικε. καὶ ἔστιν ὅτε θυγάτηρ γινομένη, τὰ πλείονα ἔοικε κάλλιον τῷ πατρὶ, ἢ τῇ μητρὶ, καὶ κοῦρος γι-

eius nimirum osculo ob humiditatem contracto, simulq; miscetur tum quod à viro, tum quod à muliere procedit. Quòd si mulier partum aliquando experta fuerit, & animaduerterit quando genitura non exciderit, sed intus remanserit, sciet quâ die conceperit. Sic quoque se res habet. Quod à muliere emissum est, quandoque quidem robustius est, quandoque verò imbecillius. Similiter quoque quod à viro emissum est se habet. Et in viro tum muliebre, tum masculum semen inest, eodémque modo in muliere se habet. Masculum verò fœmineo robustius est. Generationem igitur à robustiore fieri necesse est. Hoc quoque modo se res habet. Si quod ab vtroque semen prodit robustius fuerit, mas generatur, si debile, fœmina. Vtrumlibet verò copia superarit, illud ipsum generat. Si nanque debilius semen multò maiore copia valentius superet, euincitur quod valentius est, & debili permixtum ad fœminam transfertur. Quòd si validum debili copiosius fuerit, superatur debile, & ad marem redigitur. Ac veluti si quis ceram & adipem simul commisceat, & adipe multò maiore copia addito, ea ad ignem liquefaciat, dum quidem liquida fuerint, quod copia superat manifestum non est, vbi verò concreta fuerint, tunc quòd adeps ceram copia superat conspicuum est. Sic maris & fœminæ genituram se habere existimandum est. Quòd autem tam in muliere quàm viro, tum fœmineum, tum masculum semen insit, ex his quæ manifestè contingunt conijcere licet. Plæręque enim mulieres suis viris fœminas iam peperêre, quæ cum aliis congressæ, ex iis filios susceperunt. Et viri illi ipsi quibus mulieres fœminas peperêre, cum aliis mulieribus congressi, masculam prolem genuerunt, & quibus masculus fœtus suscipiebatur, cum aliis mulieribus congressi, fœminas genuerunt. Eoque modo hæc ratio demonstrat, tam virum quàm fœminam, & fœmineum, & masculum semen continere. Siquidem quæ fœminas suscipiebât, in iis quod erat validius à debilioris copia superabatur, & fœmellæ generabantur. Neque verò ab eodem viro semen validum, neque semper debile procedit, sed aliàs aliud, & in muliere ad eundem modum se habet, vt proinde minus mirum videatur, easdem mulieres eosdemq; viros & masculam & fœmineam prolem gignere. Eadem verò in brutis, tum fœminam, tum marem procreandi, seminisque ipsius est ratio. Prodit autem & mulieri & viro ab vniuerso corpore, & ab imbecillibus imbecillum, & à validis validum, eodemque modo fœtui distribui necesse est. Cumque plus ex viri quàm mulieris corpore ad genituram accesserit, fœtus ille patris magis erit similis, cùm verò plus ex muliere prodierit, matrem magis referet. Neque verò fieri potest, vt per omnia matris similis sit, patrem nihil referat, aut contrà, neque alterum referat. Verùm vtriusque aliqua in re similem esse necesse est, siquidem ex vtrisque semen ad procreandum fœtum prouenit. Quisquis autem plus & ex pluribus corporis partibus ad similitudinem contulerit, illius pluribus in rebus similis erit. Ac interdum contingit, vt nata filia maiore ex parte, patrem meliùs quàm matrem referat, & editus filius non-

nunquam matris magis quàm patris similis existit. Atque hæc mihi tamque multa sunt superioris sententiæ argumenta, quòd tum in muliere, tum in viro, & masculæ, & fœmineæ prolis generandæ facultas inest. Quinetiam istud interdum contingit, vt tenues & imbecilli fœtus ex parentibus crassis & robustis gignantur. Quòd si multis iam editis eiusmodi liberis accidat, fœtum in vtero ægrotasse perspicuum est, vel à matre aliquid eius incrementi foras prodiisse, vtero nimirum dehiscente, proindeque debilem existere. Animantium autem quodcunq; pro virium suarum ratione ægrotare videtur. At verò si omnes editi liberi debiles extiterint, vteri plus æquo angusti in causa esse existimantur. Si quidem cùm desit amplum spatium in quo fœtus nutriatur, ipsum debilem existere necesse est, deficiente nimirum satis amplo ad incrementum spatio. Quòd si neq; desit amplum spatium, neque fœtus ægrotet, æquum esse videtur, vt ex magnis parentibus magnus partus edatur. Istud autem hoc modo se habet, perinde ac si quis cucumerem iam deflorescentem, tenellum tamen & adhuc cucumerario adhærescentem, in vas aliquod angustum imposuerit, æqualis ac similis ipsius vasis angusti cauitati euadet. At si quis in vas amplum imponat, quod probè cucumerem capere possit, neque eo multò maius sit, æqualis etiam & similis vasis cauitati cucumis euadet. Increscendo enim vasis capacitatem æmulatur, & quæ è terra ferè nascuntur omnia, eodem quo quis ipsa coëgerit proueniunt modo. Ad eundem quoque modum in puero se habet, siquidem ampliore loco incrementum accipiat, maior, sin verò angustiore, minor euadit. At verò mutilari in vtero puerum censeo, vel collisione, si circa fœtum mater percussa fuerit, vel in eum ceciderit, vel aliam vim quampiã perpessa fuerit. Quâ verò parte colliditur, ea mutilatur puer. Quòd si vehementiùs etiam colliditur, ita vt quæ eum continet membrana disrupta sit, corrũpitur fœtus. Quin & alio huiuscemodi modo mutilantur pueri, vbi vteri locus in quo mutilati fuerint angustus fuerit, cùm necesse sit corpus quod angusto loco mouetur, illic mutilum fieri. Non secus ac arbores quæ terra continentur, neque satis amplum spatium habent, sed vel à lapide, vel alia quapiam re detinentur, cùm exoriuntur, tortuosæ euadunt, aut parte vna crassæ, altera tenues: sic certe circa puerum contingit, si pars quædam corporis in vtero angustiore loco quàm antea contineatur. Ex mutilatis autem hominibus vt integri pueri nascantur, vt plurimùm contingere solet, cùm quod mutilatum est omnem partium numerum expleuerit, perinde ac sanum. Verùm vbi parentes morbo aliquo laborare contigerit, neq; humidi ipsius, ex quo semen oritur, species quatuor quę naturâ insunt, genituram totam præbuerint, sed imbecillior sit quæ ex mutilato membro prouenit, nil mirũ videri debet, si vt parens ita & fœtus mutiletur. Et hæc mihi ea de re dicta satis sunt. Iam verò quem initio proposui sermonem repetam.

νόμενος, ἔστιν ὅτε κάλλιον ἔοικε τῇ μητρὶ, ἢ τῷ πατρί. καὶ ταῦτά μοι καὶ τοσαῦτα ἐστὶν ἰσόεια τῷ προτέρῳ λόγῳ, ὅτι ἔνεστι καὶ ἐν τῇ γυναικὶ καὶ ἐν τῷ ἀνδρὶ, καὶ κουρογονίη καὶ θηλυγονίη. γίνεται δὲ καὶ τόδε. ἔστιν ὅτε τὰ τέκνα λεπτὰ καὶ ἀσθενέα γίνεται, ἐκ πατρὸς καὶ μητρὸς, παχέων τε καὶ ἰσχυρῶν ἐόντων. καὶ ἢν μὲν πολλῶν ἤδη γινομένων τῶν παιδίων [18] τοιοῦτον γένηται), δῆλον ὅτι ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἐνόσησε τὸ ἔμβρυον, [19] καὶ ἀπὸ τῆς μητρὸς, ἢ τῆς αὔξης αὐτοῦ ἔξω παρῆλθε, τῶν μητρέων χαυνοτέρων μᾶλλον, καὶ διὰ τοῦτο ἀσθενὲς ἐγένετο. νοσέει δὲ ζῶον ἕκαστον, κατὰ τὴν ἰσχὺν ἑωυτοῦ. ἢν δὲ πάντα τὰ γινόμενα παιδία ἀσθενέα ᾖ, αἱ μῆτραι αἴτιαι εἰσὶ, στενότεραι ἐοῦσαι τοῦ καιροῦ. ἢν γὰρ μὴ ἔχῃ εὐρυχωρίην, ἔνθα τὸ ἔμβρυον τραφείη, ἀνάγκη ἐστὶν αὐτὸ λεπτὸν γενέσθαι, ἅτε οὐκ ἔχον τῇ αὔξῃ εὐρυχωρίην. ἢν δὲ ἔχῃ εὐρυχωρίην καὶ μὴ νοσήσῃ, ἐπιεικές ἐστι μεγάλων τοκέων, μέγα τέκνον γίνεσθαι. ἔχει δὲ οὕτως, ὥσπερ εἴ τις σίκυον ἤδη ἀπηνθηκότα, ἐόντα δὲ νεογνὸν, καὶ προσεόντα τῷ σικυηλάτῳ, [20] θείη ἐς ἀρυστῆρα, ἔσται τοῦ ἀρυστῆρος τῷ κοίλῳ καὶ ὅμοιος. ἢν δέ τις ἐς ἄγγος θῇ μέγα, [21] ὅτι καὶ ἐπιεικές ἐστι σίκυον χάδειν, ἀλλὰ μὴ πολλῷ κάρτα μέζον τῆς φύσιος τοῦ σικύου, ἴσος ἔσται ὁ σίκυος τοῦ ἄγγεος τῷ κοίλῳ καὶ ὅμοιος· ἐρίζει γὰρ ἐν τῇ αὔξῃ τῷ κοίλῳ τοῦ ἄγγεος. σχεδὸν δὲ καὶ πάντα τὰ φυόμενα οὕτως ἔχει, ὅκως ἄν τις καταναγκάσῃ αὐτά. οὕτω δὴ ἔχει καὶ τῷ παιδίῳ, ἢν μὲν εὐρυχωρίη οἱ ἔῃ ἐν τῇ αὔξῃ, μεῖζον γίνεται· ἢν δὲ στενοχωρίη, ἔλασσον. τὸ δὲ πηρωθὲν ἐν τῇσι μήτρῃσι παιδίον, φημὶ αὐτὸ, ἢ φλασθὲν πηρωθῆναι, τῆς μητρὸς πληγείσης κατὰ τὸ ἔμβρυον, ἢ πεσούσης, ἢ ἄλλου τινὸς βιαίου παθήματος προσγινομένου τῇ μητρί. [22] ἢν δὲ φλασθῇ ταύτῃ, πηροῦται τὸ παιδίον. ἢν δὲ μᾶλλον φλασθῇ τὸ ἔμβρυον, τοῦ ὑμένος ῥαγέντος τοῦ περιέχοντος αὐτὸ, φθείρεται τὸ ἔμβρυον· ἢ ἑτέρῳ τρόπῳ τοιῷδε πηροῦται παιδία, ἐπὴν ἐν τῇσι μήτρῃσι κατὰ τὸ χωρίον καθ' ὅτι καὶ ἐπηρώθη στενὸν ᾖ, ἀνάγκη ἐν στενῷ κινευμένου τοῦ σώματος, πηροῦσθαι κατ' ἐκεῖνο τὸ χωρίον. ὥσπερ καὶ τῶν δένδρων ὅσα ἐν τῇ γῇ ἐόντα, μὴ ἔχῃ εὐρυχωρίην, ἀλλ' ὑπὸ λίθου ἢ ὑπό τινος ἄλλου ἀπολειφθῇ, διάστελλον σκολιὸν γίνεται, [23] ἢ τῇ μὲν παχὺ, τῇ δὲ λεπτόν. οὕτω δὲ ἔχει [24] καὶ τῷ παιδίῳ γίνεσθαι, ἢν ἐν τῇσι μήτρῃσι κατά τι τοῦ σώματος στενότερον ᾖ ἕτερον τοῦ ἑτέρου. ὅτι καὶ ἐκ πεπηρωμένων ἀνθρώπων, ὑγιέα τίκτονται τὰ παιδία, ὡς ἐπιπλεῖστον συμβαίνει. ἔχει γὰρ τὸν ἀριθμὸν πάντα τὸ πεπηρωμένον τῷ ὑγιεῖ, ἐπὴν δέ τι οἱ νόσημα προσπέσῃ, [25] καὶ τοῦ ὑγροῦ αὐτῷ, ἀφ' οὗ σπέρμα γίνεται, τέσσαρες ἰδέαι ἐοῦσαι ὁκόσαι ἐν φύσει ὑπῆρξαν, τὴν γονὴν, οὐχ ὅλην παρέχουσιν. [26] ἀσθενέστερον δὲ τὸ καὶ τὸ πεπηρωμένον. οὐ θαῦμα δέ μοι δοκεῖ, καὶ πηρωθῆναι, καθάπερ ὁ τοκεύς. ταῦτα δέ μοι εἰς τοῦτο εἰρέαται. ἀναβήσομαι δὲ αὖθις ὀπίσω, εἰς τὸν λόγον ὃν ἔλεγον.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΦΥΣΙΟΣ ΠΑΙΔΙΟΥ.

HIPPOCRATIS DE NATURA PUERI, LIBER.

ἮΝ ἡ γονὴ μείνῃ ἀπ' ἀμφοῖν ἐν τῇσι μήτρῃσι τῆς γυναικὸς, πρῶτον μὲν μίσγεται ὁμοῦ, ἅτε τῆς γυναικὸς οὐκ ἀτρεμεούσης, καὶ ἀθροΐζεται καὶ παχύνεται θερμαινομένη. ἔπειτα πνεῦμα ἴσχει, ἅτε ἐν θερμῷ ἐοῦσα. ἔπειτα τῆς μητρὸς πνεούσης. ἔπειτα δὲ τοῦ πνεύματος ὅταν πλησθῇ, ὁδὸν οἱ αὐτὸ ἑωυτῷ ἔξω ποιέει. καὶ κατὰ μέσον τῆς γονῆς τὸ πνεῦμα ἔξεισιν. ὅταν δὲ ὁδὸς γένηται τῷ πνεύματι ἔξω θερμῷ ἐόντι, αὖθις ἕτερον ψυχρὸν εἰσπνέει ἀπὸ τῆς μητρός. καὶ τοῦτο ποιέει διὰ παντὸς τοῦ χρόνου. θερμαίνεται μὲν γὰρ, ἅτε ἐν τῷ θερμῷ ἐοῦσα· ψυχρὸν δὲ ἴσχει, ἀπὸ τῆς μητρὸς πνεούσης. πάντα δὲ ὁκόσα θερμαίνεται, πνεῦμα ἴσχει. τὸ δὲ πνεῦμα ῥήγνυσι καὶ ποιέει οἱ ὁδὸν αὐτὸ ἑωυτῷ καὶ χωρέει ἔξω. αὐτὸ δὲ τὸ θερμαινόμενον, ἕλκει ἐς ἑωυτὸ αὖθις ἕτερον πνεῦμα ψυχρὸν διὰ τῆς ῥαγῆς ἀφ' οὗ τρέφεται. τοῦτο δὲ γίγνεται καὶ ἐπὶ τῶν ξύλων, καὶ ἐπὶ τῶν φύλλων, καὶ βρωτῶν καὶ ποτῶν ὁκόσα θερμαίνεται ἰσχυρῶς. ἐννοῆσαι δὲ παρέξει ξύλα καιόμενα. ἅπαντα μὲν γὰρ ξύλα ποιήσει τοῦτο, μάλιστα δὲ τὰ ὑπόχλωρα. μεθίησι γὰρ κατὰ τὴν τομὴν πνεῦμα. τὸ δὲ πνεῦμα ὁκόταν ἔξω χωρήσει, ἑλίσσεται περὶ τὴν τομήν. καὶ τοῦτο γινόμενον ὁρῶμεν ἀεί. δῆλος οὖν ὁ ἐκλογισμός ἐστι τοῦ πνεύματος, ὅτι ἐν τῷ ξύλῳ ἐὸν θερμὸν, ἀντισπᾷ ἕτερον ψυχρὸν, ἀφ' οὗ τρέφεται, καὶ ὑπὸ ἑωυτοῦ ἀφίησιν. εἰ μὲν γὰρ μὴ ἀντέσπα, οὐκ ἂν τὸ πνεῦμα εἱλίσσετο ἔξω ἰόν. πᾶν γὰρ τὸ θερμὸν, τῷ ψυχρῷ τρέφεται τῷ μετρίῳ. καὶ ὁκόταν διαθερμανθῇ τὸ ὑγρὸν τὸ ἐν τῷ ξύλῳ ἐνεὸν, πνεῦμα γενόμενον, χωρέει ἔξω· καὶ τῇδε ἐξιὸν ἔξω τὸ θερμὸν τὸ ἐν τῷ ξύλῳ ἐνεὸν ἀντισπᾷ ἕτερον ψυχρὸν, ἀφ' οὗ τρέφεται. ποιέει δὲ τοῦτο καὶ φύλλα χλωρὰ ὅταν δὲ καίηται πνεῦμα ἴσχει. ἔπειτα ῥήγνυσι τὸ πνεῦμα καὶ ὁδὸν ποιέεται, καὶ χωρεῖ ἔξω ἑλισσόμενον. χωρέον δὲ ψόφον παρέχει, ᾗ τὴν εἰσπνοὴν ποιέεται. καὶ χέδροπα καὶ σῖτος, καὶ ἀκρόδρυα θερμαινόμενα, πνεῦμα ἴσχει, καὶ ἔξω ἐξέρχεται ῥαγὴν ποιησάμενον. καὶ ἢν νοτερὰ ἔῃ πλέον τὸ πνεῦμα ἀφίησι, καὶ τὴν ῥαγὴν μέζω ποιέεται. καὶ τί δεῖ μακρηγορέειν; πάντα γὰρ ὁκόσα θερμαίνεται, πνεῦμα ἀφίησι, καὶ ἕτερον ψυχρὸν κατὰ τοῦτο ἀντισπᾷ, ἀφ' οὗ τρέφεται. καὶ αὗται μοι ἀνάγκαι προειρημέναι εἰσὶν, ὅτι ἡ γονὴ θερμαινομένη ἐν τῇσι μήτρῃσι, πνεῦμα ἴσχει καὶ ἀφίησι. ἅμα δὲ καὶ ἀπὸ τῆς μητρὸς πνεούσης, πνοὴν ἴσχει καὶ ἡ γονή. ὁκόταν γὰρ ἡ μήτηρ ψυχρὸν ἑλκύσῃ ἐς ἑωυτὴν ἀπὸ τοῦ ἠέρος, ἐπαυρίσκεται ἡ γονή. θερμὴ δέ ἐστιν, ἅτε δὴ ἐν θερμῷ ἐοῦσα· καὶ τότε δὴ πνεῦμα ἴσχει καὶ ἀφίησι. καὶ ἡ γονὴ ὑμενοῦται φυσωμένη. περιτέτακται γὰρ ἀμφ' αὐτὴν τὸ ἔξωθεν, συνεχὲς γινόμενον ἅτε γλίσχρον ἐὸν, ὥσπερ ἐπ' ἄρτῳ ὀπτωμένῳ, λεπτὸν ἐξίσταται ἐπιπολῆς ὑμενοειδ-

SI genitura ab vtroque parente profecta in mulieris vtero permanserit, primùm quidem, cùm mulier minimè quiescat, simul permiscetur, condensatur, & calore incrassescit, deinde spiritum cōcipit, tum quia loco calido existit, tum quia mater spirat. Quæ cùm spiritus plena fuerit, viam ipse sibi foras facit, qua per mediam genituram exeat. Vbi verò via facta spiritus ille calidus foras eruperit, alium rursus frigidū à matre ad se attrahit, idque toto tempore perseuerat. Incalescit siquidem cùm loco calido existat, matre autem spirante, frigidum concipit. Quæ verò calent omnia, spiritum continent. Erumpit autem spiritus, viamque ipse sibi aperit & foras fertur. Quod verò incalescit, alium rursus ad se spiritum frigidum, quo nutriatur, per scissuram attrahit. Quod etiam contingit in lignis, foliis, & cibis, & potibus, quæ vehementer incalescunt. Id verò videre licet in lignis ardentibus. Quæ quidem omnia istuc faciunt, tum verò præcipuè si subuiridia fuerint. Spiritum siquidē per sectionem emittunt, qui vbi foras prodierit, circa fissuram conuoluitur, idque perpetuo fieri videmus. Bene igitur subducta ratione, existimare licet, quòd spiritus in ligno cùm calidus existat, alium frigidum, à quo nutriatur, attrahat, & à seipso dimittat. Nisi enim attraheret, spiritus exiens minimè conuolueretur. Omne namque calidum frigido moderato nutritur. Et vbi percalefactum fuerit humidum, quod in ligno inest, & in spiritum conuersum fuerit, foras prodit, eademque via qua exit calor ille, qui in ligno existit, alium frigidum, quo nutriatur, attrahit. Ad eundem quoq; modum folia viridia cùm vruntur spiritum concipiunt, qui postea erumpit, & viam sibi faciens, foras conuolutus prodit, cùmque exit strepitum exhibet, qua parte inspirationem facit. Quin & legumina, triticum & arborei fructus, vbi incaluerint, spiritum concipiunt, qui rima facta foras prodit, & si humida fuerint, copiosiorem spiritum emittunt, & rupturam maiorem efficiunt. Et quid longiore oratione opus est? Quæcunq; enim incalescunt, spiritum emittunt, & alium frigidum vicissim, quo nutriuntur, attrahunt. Atque eæ quidem à me adductæ rationes necessariò efficiunt, vt genitura in vtero incalescens, spiritum habere & emittere videatur, simulq; à matre spirante spirationem habere. Cùm enim mater aerem frigidum ad se attraxerit, eo genitura fruitur. Quæ cùm loco sit calido, calida est, tuncque sanè spiritum concipit & emittit, & spiritu distenta, membrana obducitur. Ei enim exteriore parte quiddam obtenditur, quod cùm viscidum sit, vndique sibi cohæret, & non secus ac in pane tosto, tenue quippiam ad instar membra-

næ in superficie extat, qui incalescens & inflatus attollitur. Quâ verò parte inflatur, isthinc quod membranam refert, exoritur. At verò vbi genitura tota incaluit, & flatu intumuit, ei exteriore parte membrana circunducitur, per quam ad mediam genituram intro & foras spiritui transitus fit, eáque parte membranæ tenue quiddam à genitura recedit, quæ in his locis paucissima inest, ipsa verò reliqua in membrana continetur. Equidem genituram sex diebus in vtero retentam & foras prolapsam ipse vidi, & qualis tunc meo iudicio visa est, ex eo reliquorum coniecturam facio. Quanam autem ratione istud viderim, enarrabo. Mulieri nobis familiari perelegans erat fidicina, quæ cum viris conuersabatur, & quam minimè decebat grauidam esse, ne viliore loco haberetur. Hæc audierat quæ mulieres inter se narrant, si quando mulier conceptura sit, genituram intus manere, neque foras egredi. Quibus auditis & intellectis, ea semper in animo habuit, cumque aliquando genituram non exire percepisset, rem ad dominam detulit, quæ ad me etiam peruenit. Quo audito ipsa vt in terram desiliret iussi. Quod cùm iam septies fecisset genitura in terram cum sonitu defluxit. Quam illa videns non sine admiratione spectauit, ego verò qualis erat referam. Vt si quis ouo crudo externam testam vndique auferat, in quo interiore membrana contentus humor pelluceat, ad hunc ferè modum (vt vno verbo dicam) se habebat liquor ille, prætereaque ruber erat & rotundus. Conspiciebantur autem fibræ albæ & tenues in membrana cum sanie crassa & rubra contentæ, & ipsa membrana exteriore parte cruore ad instar sugillatorum suffusa erat. In cuius medio tenue quiddam extabat, quod mihi vmbilicus esse videbatur, & per illum primùm respirasse, ex eoque protendebatur membrana tota genituram complectens. Atque hæc quidem mihi visa est genitura sex diebus concepta. Adducam autem paulò post aliam cognitionis rationem, his omnibus qui horum desiderio tenentur manifestam, quæ quantum homini de re eiusmodi dicere conceditur, omnem orationem meam probabit. Ac de his quidem hactenus. Cùm verò genitura in membrana continetur, spirationem intro & foras habet, & sanguine à matre in vterum delapso incrementum accipit. Neque enim menses prodeunt mulieri quæ prægnans est, si puer sanus futurus sit, præter quàm quibusdam perpusillum primo mense, sed promanans ab vniuerso muliebri corpore sanguis, omni ex parte foris circum membranam diffunditur, isque vnà cum spiritu per membranam, quà perforata est & extat, attractus condensatur, & in futuri animalis augmentum cedit. Succedente autem tempore rursus aliæ multæ tenues membranæ, eo modo quo prima, intra primam protenduntur, eæque ex vmbilico dependentes, mutuis inter se vinculis connexæ sunt. Quod cùm extiterit, ex delapso & concreto materno sanguine caro gignitur, ex cuius medio vmbilicus extat, per quem spiritum & incrementum recipit. At verò mulier cùm vtero gerit, etiamsi menses minimè prodeant, neque

δές. θερμαινόμενος γὰρ καὶ φυσώμενος αἴρεται. [6] ἡ δ' ἂν φυσᾶται, κείνῃ τὸ ὑμενῶδες γίνεται. τῇ δὲ γονῇ θερμαινομένῃ καὶ φυσωμένῃ πάσῃ, ὑμὴν ἔξωθεν περιγίνεται, κατὰ δὲ τὸ μέσον τῆς γονῆς, τῷ πνεύματι δίοδος καὶ ἔξω καὶ ἔσω γίνεται διὰ τοῦ ὑμένος. καὶ ταύτῃ τοῦ ὑμένος ἀπέχει τὸ λεπτὸν καὶ τῆς γονῆς ἐν αὐτοῖσιν ὀλίγιστόν ἐστιν. αὕτη δὲ ἡ ἄλλη γονὴ στρογγύλη ἐστὶν ἐν ὑμένι. καὶ μὴν ἓξ ἡμέρας μείνασαν ἐν τῇ γαστρὶ γονὴν καὶ ἔξω πεσοῦσαν αὐτὸς εἶδον. καὶ ὁκοίη μοι ἐφαίνετο ἐν τῇ γνώμῃ τότε, ἀπ' ἐκείνων τὰ λοιπὰ 10 τεκμήρια ποιεῦμαι. ὡς δὲ εἶδον τὴν γονὴν ἑκταίην ἐοῦσαν, ἐγὼ διηγήσομαι. [7] γυναικὸς οἰκείης μουσοεργὸς ἦν πολύτιμος, παρ' ἄνδρας φοιτέουσα, ἣν οὐκ ἔδει λαβεῖν ἐν γαστρί, ὅκως μὴ ἀτιμοτέρη ἔῃ. ἀκηκόει δὲ ἡ μουσοεργὸς ὁκοῖα γυναῖκες λέγουσι πρὸς ἀλλήλας· ἐπὴν γυνὴ μέλλῃ λήψεσθαι ἐν γαστρί, οὐκ ἐξέρχεται ἡ γονή, ἀλλ' ἔνδον μένει. ταῦτα ἀκούσασα ξυνῆκε, καὶ τοῦτο ἐφύλασσεν αἰεί. [8] καί πως ᾔσθετο οὐκ ἐξιοῦσαν τὴν γονήν, καὶ ἔφρασε τῇ δεσποίνῃ, καὶ ὁ λόγος ἦλθεν ἕως ἐμέ. καὶ ἐγὼ ἀκούσας ἐκέλευσα μὲν αὐτὴν πρὸς τὴν γῆν πηδῆ- 20 σαι, [9] καὶ ἑπτάκις ἤδη ἐπεὶ ἐπεπήδητο, ἡ γονὴ κατερρύη ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ψόφος ἐγένετο. [10] κἀκείνη δὲ ἰδοῦσα, ἐθηεῖτο καὶ ἐθαύμασεν. [11] ὁκοῖον δὲ ἦν, ἐγὼ ἐρέω· οἷον εἴ τις ὠοῦ ὠμοῦ τὸ ἔξω λεπύριον περιέλοιεν, ἐν τῷ ἔνδον ὑμένι, τὸ ἔνδον ὑγρὸν διαφαίνοιτο. τρόπος μὲν τις ἦν τοιοῦτος, ἄλις εἰπεῖν. ἦν δὲ καὶ ἐρυθρὸν καὶ στρογγύλον. ἐν δὲ τῷ ὑμένι ἐφαίνοντο ἐνεοῦσαι ἶνες λευκαὶ καὶ παχεῖαι, [12] εἰλημμέναι ξὺν ἰχῶρι παχεῖ καὶ ἐρυθρῷ, καὶ ἀμφὶ τὸν ὑμένα ἔξωθεν [13] αἱμάλωπες. κατὰ δὲ μέσον τοῦ ὑμένος, ἀπεῖχε λεπτόν, ὅ, τι μοι ἐδόκεεν εἶναι ὀμφαλός· κἀκείνῳ τὴν πνοὴν 30 καὶ εἴσω καὶ ἔξω ποιέεσθαι τὸ πρῶτον. καὶ ὁ ὑμὴν ἐξ ἐκείνου ἐτέτατο ἅπας, περιέχων τὴν γονήν. τοιαύτην μὲν ἐγὼ εἶδον ἑκταίην οὖσαν τὴν γονήν. ἐρέω δὲ καὶ ἄλλην διάγνωσιν [14] ὀλίγον ἐπὶ τούτῳ ὕστερον ἐκφανέα, παντὶ τῷ βουλομένῳ εἰδέναι τούτου πέρι· καὶ ἱστόριον, παντὶ τῷ ἐμῷ λόγῳ, ὅτι ἐστὶν ἀληθὴς ὡς εἰπεῖν ἄνθρωπος περὶ τοιούτου πρήγματος· καὶ ταῦτα μέν, ἐς τοῦτο μοι εἴρηται. ὅτι δὲ ἡ γονὴ ἐν ὑμένι ἐστί, καὶ πνοὴν ἔχει καὶ εἴσω καὶ ἔξω, καὶ αὔξεται ὑπὸ τῆς μητρὸς τοῦ αἵματος κατιόντος ἐπὶ τὰς μήτρας. [15] τὰ γὰρ καταμήνια οὐ χωρεῖ, ὁκόταν γυνὴ λάβῃ πρὸς 40 ἑωυτήν, ἢν μέλλῃ τὸ παιδίον ὑγιαίνειν· εἰ μὴ ἔστιν ἧσιν ἐπισημαίνει τὸ πρῶτον μηνὶ ὁκόσον ὀλίγον· ἀλλὰ κατιὸν τὸ αἷμα ἀπὸ παντὸς τοῦ σώματος τῆς γυναικός, κυκλόσε περιΐσταται περὶ τὸν ὑμένα ἔξω. ἅμα δὲ τῇ πνοῇ ἑλκόμενον εἴσω τοῦ αἵματος διὰ τοῦ ὑμένος, κατὰ τὸ τετρημένον καὶ ἀπέχον συμπήγνυται καὶ αὔξει τὸ μέλλον ζῶον ἔσεσθαι. ὁκόταν δὲ χρόνος ἐγγένηται, αὖθις ἕτεροι ὑμένες εἴσω τοῦ πρώτου ὑμένος λεπτοὶ καὶ πολλοὶ περιτείνονται, τρόπῳ τοιούτῳ, οἵῳ καὶ ὁ πρῶτος ὑμὴν ἐγένετο. τεταμένοι δέ εἰσι καὶ οὗτοι ἀπὸ τοῦ ὀμφαλοῦ, καὶ ἐς ἀλλήλους διαδέσμους ἔχουσιν. ὁκόταν δὲ ἤδη τοῦτο γένηται, κατιόντος τοῦ αἵματος ἀπὸ τῆς μητρὸς καὶ πηγνυμένου σὰρξ γίνεται. κατὰ δὲ μέσον τῆς σαρκὸς ὁ ὀμφαλὸς ἀπέχει, δι' οὗ πνέει καὶ τὴν αὔξησιν ἴσχει. ἡ δὲ γυνὴ ὁκόταν ἐν γαστρὶ ἔχῃ, ὑπὸ τῶν καταμηνίων μὴ χωρεόντων, διὰ

πό

τόδε οὐ πονέεται, ὅτι τὸ αἷμα οὐ ταράσσεται, [16] βύζην ἀπιὸν κατὰ μῆνα ἕκαστον· ἀλλὰ χωρέει ἡσυχῇ καὶ κατ' ὀλίγον ἄνευ πόνου καθ' ἡμέρην εἰς τὰς μήτρας. καὶ τὸ ἔνδον ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἐνεὸν αὔξεται· καθ' ἡμέρην δὲ ἑκάστην, τούτου ἕνεκα χωρέει, ἀλλ' οὐκ ἐς ἅπαξ κατὰ μῆνα· ὅτι ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἡ γονὴ ἐνεοῦσα, ἕλκει ἀπὸ τοῦ σώματος αἰεί, ὅκως ἂν καὶ δυνάμιος ἔχῃ. [17] ταύτῃ καὶ ἡ πνοή. καὶ τὸ μὲν πρῶτον σμικρὴ ἡ πνοὴ γίνεται· καὶ τὸ αἷμα ὀλίγον χωρέει ἀπὸ τῆς μητρός. ὁκόταν δὲ ἡ πνοὴ ἐπὶ πλεῖον γίνηται, μᾶλλον ἕλκει τὸ αἷμα, καὶ ἐπὶ πλεῖον κατέρχεται ἐπὶ τὰς μήτρας. τῇσι δὲ ἐν γαστρὶ μὴ ἐχούσῃσι, ὁκόταν τὰ καταμήνια μὴ χωρέῃ, διὰ τάδε ὁ πόνος γίνεται. πρῶτα μὲν ταράσσεται τὸ αἷμα ἐν τῷ σώματι κατὰ μῆνα ἕκαστον, ὑπὸ ἀνάγκης τοιῆσδε· ὅτι μὴν μηνὸς διαφέρει πουλύ, καὶ κατὰ ψῦξιν καὶ κατὰ θερμασίην. καὶ τούτου αἰσθάνεται τῆς γυναικὸς τὸ σῶμα. ὑγρότερον γάρ ἐστιν ἢ τὸ τοῦ ἀνδρός, καὶ ταραχθέντος τοῦ αἵματος καὶ πληρώσαντος τὰς φλέβας, ἀπέρχεται ἀπ' αὐτοῦ. [18] καὶ πῶς τοῦτο ἐν τῇ ἀρχῇ τῇ φύσει ὑπῆρξεν. ὥστε ἣν μὲν ἀποκένωται τοῦ αἵματος ἡ γυνή, λαμβάνει ἐν γαστρί· ἣν δὲ πλήρης ᾖ, οὔ. κενέων γὰρ τῶν μητρέων καὶ τῶν φλεβῶν γινομένων τοῦ αἵματος, λαμβάνουσι πρὸς σφᾶς αἱ γυναῖκες τοὺς παῖδας. μετὰ γὰρ τῶν καταμηνίων τὴν κάθαρσιν, [19] αἱ γυναῖκες λαμβάνουσιν ἐν γαστρί. αἴτιον δὲ τὸ εἰρημένον. ὁκόταν δὲ ταραχθὲν τὸ αἷμα καὶ ἀποκριθέν, μὴ χωρέῃ ἔξω, ἀλλ' ἐς τὰς μήτρας, αἱ δὲ μῆτραι μὴ χάνωσι, θερμαινόμεναι δὴ ὑπὸ τοῦ αἵματος χρονιώτερον μένοντος αἱ μῆτραι θέρμην τῷ ἄλλῳ σώματι παρέχουσιν. ἔστι δ' ὅτε καὶ διαδιδοῦσιν αἵματος ἐς τὰς φλέβας τοῦ σώματος, ὅπῃ αἱ φλέβες πληρεύμεναι πονέουσι, καὶ οἰδήματα παρέχουσιν. ἔστι δ' ὅτε καὶ κίνδυνος ἐκ τοῦ τοιούτου χωλωθῆναι. ἔστι δ' ὅτε καὶ πρὸς τὴν κύστιν προσίστανται, καὶ πιέζουσι [20] καὶ κακοῦσι τὴν κύστιν, καὶ στραγγουρίην παρέχουσιν. ἔστι δ' ὅτε πλήρεες αἵματος ἐοῦσαι αἱ μῆτραι προσπίπτουσιν ἢ πρὸς τὰ ἰσχία, ἢ πρὸς ὀσφῦν, καὶ πόνον παρέχουσιν. ἔστι δὲ ὁκόταν ἐγχρονίσῃ τὸ αἷμα μῆνας πέντε ἢ ἓξ ἐν τῇσι μήτρῃσι σαπέν, πῦος γίνεται. καὶ ἐνίῃσι κατὰ τὸ αἰδοῖον ἐξέρχεται τὸ πῦος. ἔστι δὲ ᾗσι καὶ κατὰ τὸν βουβῶνα ὡς φῦμα γίνεται, κἀκεῖ πῦον γενόμενον, ἐξῆλθε. καὶ ἄλλα πολλὰ κακὰ τῇσι γυναιξὶ τοιουτότροπα γίνονται, ὁκόταν μὴ ἀποκαθαίρωνται τὰ καταμήνια. ἀλλὰ τί δεῖ λέγειν αὐτὰ ἐνθάδε; εἰρήσεται γὰρ ἐν τοῖσι γυναικείοισι νοσήμασιν. ἀλλ' ὅθεν ἀπέλιπον περανέω τὸν λόγον. ὁκόταν δὲ γένηται σάρξ, τότε οἱ ὑμένες αὐξομένου τοῦ ἐν τῇσιν μήτρῃσιν αἵματος, αὔξονται καὶ αὐτοὶ καὶ κολποῦνται, καὶ μάλιστα οἱ ἔξωθεν. καὶ τὸ αἷμα κατελθόν, τὸ ἀπὸ τῆς μητρός, ὅ,τι ἂν ἡ σὰρξ πνέουσα ἑλκύσῃ, καὶ ἡ αὔξη ἐγγένηται [21] καὶ χρήσιμον ᾖ, ἐς τοὺς κόλπους τῶν ὑμένων ἀποκρίνεται. καὶ ὁκόταν κολπωθῶσι καὶ τὸ αἷμα δέξωνται, τότε ἤδη καλέεται χωρίον. ταῦτα δέ μοι ἐς τοῦτο εἴρηται. ἡ δὲ σὰρξ αὐξομένη ὑπὸ τοῦ πνεύματος διαρθροῦται, καὶ ἔρχεται ἐν ταύτῃ ἕκαστον ὅμοιον, ὡς τὸ ὅμοιον. τὸ πυκνόν, ὡς τὸ πυκνόν· τὸ ἀραιόν, ὡς τὸ ἀραιόν· τὸ ὑγρόν, ὡς τὸ ὑγρόν. καὶ ἕκαστον ἔρχεται εἰς χώρην ἰδίην κατὰ τὸ ξυγγενές, ἀφ' οὗ καὶ ἐγέ-

tamen iccirco laborat, quòd ſanguis ſingulis menſibus cumulatè exire ſolitus, non agitetur, ſed ſenſim paulatimque quotidie in vterum citra dolorem ſecedit, ex quo augetur, quod intro in vtero continetur. Singulis autem diebus, & non quolibet menſe ſemel, iccirco defertur, quod genitura quæ in vtero continetur, ſemper aliquid è corpore, pro virium ratione trahit, ad eundemque modum etiam ſpiratio habet. Ac primò quidem parua eſt ſpiratio, & paucus ſanguis ex matre fertur. Cùm verò amplior fit ſpiratio, plus quoque ſanguinis attrahit, & maiore copia in vterum deſcendit. Iis verò quæ minimè vtero gerunt, vbi menſes non prodierint, eas ob cauſas dolor accedit. Primùm quidem quolibet menſe ſanguis in corpore ex eo neceſſario agitatur, quòd menſes plurimùm inter ſe frigore & calore diſtant, id quod mulier ſenſu percipit, cùm viro longè ſit humidior. Vbi autem agitatur ſanguis & venas impleuerit, ex corpore deorſum fertur, id quod ei quodammodo ab initio à natura inſitum eſt. Quare ſi illo ſanguine vacuata mulier fuerit, concipit, ſi verò is redundarit, minimè. Vteris enim & venis ſanguine vacuis, mulieres fœtus concipiunt. Hæ nanque poſt menſtruam purgationem, ob iam dictas cauſas, vtero concipiunt. Quòd ſi agitatus ille & ſecretus ſanguis, minimè foras, ſed in vterum feratur, isque non hiarit, tum ſanè diutiùs immorante ſanguine incaleſcit, caloremque reliquo corpori diſtribuit, eſt vbi etiam ſanguine in venas corporis refuſo, eæ impletæ dolent, & tumores excitant. Nonnunquam verò ex eo claudicationis periculum impendet. Quinetiam interdum veſicam offendunt, eamque premunt & vrunt, vrinæque ſtillicidium adferunt. Quandoque verò vteri ſanguine redundantes, in coxendicem & lumbos procumbunt, doloréſque exhibent. Eſt vbi ſanguis quinque aut ſex menſibus in vtero immoratus, ibique putreſcens in pus vertitur, quod quibuſdam per pudendum extra fertur. Nonnullis etiam in inguine velut tuberculum oboritur, ibique in pus conuerſum foras prodit, & plæraque alia eiuſmodi mala mulieribus contingunt, quæ per purgationes menſtruas non repurgantur. Sed quid ea hoc loco recenſere opus eſt? De his ſiquidem in morbis muliebribus dicetur. Verùm eò vnde digreſſi ſumus reuertamur. Cùm caro producta fuerit, tum ſanguine in vtero increſcente, etiam ipſæ membranæ, præcipuéque externæ, augentur, & in ampliores ſinus diſtenduntur. Et quicquid ſanguinis à matre deſcendit, & caro ſpirando attraxerit, & in incrementum ceſſerit, quódque vtile fuerit, in membranarum ſinus ſecernitur, quæ vbi in ſinus excauatæ fuerint, & ſanguinem exceperint, tum rectè Græcis χωρίοι, Latinis Loci & Secundæ appellantur. Ac de iſtis hæc mihi dicta ſint. At verò caro dum increſcit à ſpiritu diſcernitur, in eáque ſimile quódque ad id, quod ſibi ſimile eſt, fertur, denſum ad denſum, rarum ad rarum, humidum ad humidum, ferturq; vnumquodq; in propriũ locum, ad id cum quo cognationem habet, & ex quo etiam

ortum est. Et quæcunque ex densis orta sunt, densa sunt, & quæcunque ex humidis, humida, reliquáque ad eandem rationem augentur, caloreque ossa condensata durescunt. Ac sanè ad instar arboris in ramos etiam diuiduntur, multoque meliùs in membra tum corporis interna, tum externa distinguntur, ipsumque caput ab humeris distans exoritur, brachia item & cubiti à costis, & crura inter se separantur, neruique ad articulos prosiliunt, os per se diducitur, nasus & aures in carne eminent & perforantur, oculi humore puro implentur, pudendum quodnam sit, manifestum est, & viscera ipsa conspicuò discernuntur. At sanè superioribus etiam partibus, ore nempe & naribus, spiritum trahit, & venter spiritu inflatur, eoque inflata intestina, ex superioribus per vmbilicum insuper spiritum accipiunt, & absumunt, & à ventre ac intestinis in podicem, similiterque in vesicam via foras patet. Atque horum singula vi spiritus distinguntur. Spiritu nanque distenta omnia, pro generis affinitate distant. Quemadmodum si vesicæ fistulam alligaris, per eamque in vesicam terram, arenam, & tenuia plumbi ramenta iniicias, deinde aqua per fistulam affusa flatum immittas: primùm quidem illa cum aqua permiscebuntur, deinde verò temporis progressu, flatu agitata secedent, plumbumque ad plumbum, arena ad arenam, & terra ad terram se conferet. Ac si quis ea arescere permittat, disruptaque vesica contempletur, simile ad sui simile se contulisse comperiet. Ad eundem certe modum genitura & caro discernuntur, in eaque simile quodque ad sui simile secedit. Atque ista quidem ea de re à me dicta sunt. Iam verò genitus est infans eoque peruenit, vt fœmina quidem primam concretionem duobus & quadraginta diebus, cùm longissimè, accipiat, mas verò triginta diebus, quod longissimum. Vt plurimùm enim intra hoc tempus, vel paulò minus, vel maius, ista distingui contingit. Nam & purgatio à partu fit mulieribus vt plurimùm, iis quidem quæ fœminam susceperunt, duobus & quadraginta diebus, eaque vt maximè diuturna, ita perfecta est. Extra tamen periculum fuerit, si etiam quinque & viginti diebus purgetur. In masculo verò purgatio diebus triginta contingit, sicque cùm longissima, perfecta est, quæ tamen extra periculum posita fuerit, si diebus viginti perseueret. Postremis verò diebus, quàm minima purgatio procedit. Quin & iuniores paucioribus diebus, seniores verò, pluribus repurgantur. In partu autem & puerperij purgamentis maximè laborant, quæ primos partus expertæ sunt, & quæ minùs sæpè, quàm quæ sæpiùs peperere, magis conflictantur. At verò purgationes à partu ea de causa mulieribus contingunt, quòd primo tempore ad duos & quadraginta dies in fœmina, in masculo verò ad dies triginta, paucissimus sanguis in pueri alimentum cedit, ex eo verò ad partum vsq; tempore, copiosior. Ac sanè purgationem in partus purgamentis reddi & foras exire pro dierum ratione oportet.

νετο. καὶ ὅσ' ἀπὸ πυκνῶν ἐγένετο, πυκνά ἐστι· καὶ ὅσα ἀπὸ ὑγρῶν, ὑγρά. καὶ τ' ἄλλα κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον γίνεται ἐν τῇ αὐξήσει. καὶ τὰ ὀστέα σκληρύνεται ὑπὸ τῆς θέρμης πηγνύμενα. καὶ δὴ καὶ διοζοῦται ὡς δένδρον. καὶ διαρθροῦται ἔτι ἄμεινον, καὶ τὰ εἴσω τοῦ σώματος, καὶ τὰ ἔξω. καὶ ἥ τε κεφαλὴ γίνεται ἀφεστηκυῖα ἀπὸ τῶν ὤμων. καὶ οἱ βραχίονες καὶ οἱ πήχεες ἀπὸ τῶν πλευρέων. καὶ τὰ σκέλεα διΐσταται ἀπ' ἀλλήλων. καὶ τὰ νεῦρα [22] ἐπαΐσσεται ἀμφὶ τὰς φύσιας τῶν ἄρθρων, καὶ [23] αὐλοστομοῦται. καὶ ἡ ῥὶς, καὶ τὰ οὔατα ἀφίσταται ἐν τῇσι σαρξὶ, καὶ τετραίνεται. καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἐμπίπλανται ὑγροῦ καθαροῦ. καὶ τὸ αἰδοῖον δῆλον γίνεται, ὁκότερόν ἐστι. καὶ τὰ σπλάγχνα διαρθροῦται. καὶ δὴ καὶ τοῖσιν ἄνω τὴν πνοὴν ποιέεται, τῷ τε στόματι καὶ τῇ ῥινί. καὶ ἥ τε κοιλίη φυσᾶται. καὶ τὰ ἔντερα καταφυσώμενα κατὰ τὸ ἄνωθεν ἐπιλαμβάνει τὴν διὰ τοῦ ὀμφαλοῦ πνοὴν [24] καὶ ἀμαλδύνει. καὶ [25] ἐς τὸν κύσταρον ὁδὸς γίνεται ἀπὸ τῆς κοιλίης καὶ τῶν ἐντέρων ἔξω, καὶ ἐς τὴν κύστιν ὁδὸς ἔξω. τούτων δὲ διαρθροῦται ὑπὸ τῆς πνοῆς ἕκαστα. φυσώμενα γὰρ διΐσταται ξύμπαντα κατὰ συγγλύξαν. καὶ γὰρ εἰ θέλοις αὐλίσκον προσδῆσαι τῇ κύστει, καὶ διὰ τοῦ αὐλίσκου ἐμβαλεῖν ἐς τὴν κύστιν γῆν τε καὶ ψάμμον, καὶ μολίβδου κνήσματα λεπτὰ, καὶ ὕδωρ ἐπιχέας φυσᾷν διὰ τοῦ αὐλίσκου, πρῶτον μὲν ἐκεῖνα ἀναμεμίξεται τῷ ὕδατι. ἔπειτα δὲ, χρόνῳ φυσώμενα ἐλεύσεται ὅ, τε μόλιβδος, ὡς τὸν μόλιβδον· καὶ ἡ ψάμμος, ὡς τὴν ψάμμον· καὶ ἡ γῆ, ὡς τὴν γῆν. [26] καὶ ἤν τις αὐτὰ ἀναθῆναι ἐάσῃ, καὶ περιῤῥήξας τὴν κύστιν σκέψηται, εὑρήσει αὐτῶν τὸ ὅμοιον ἐς τὸ ὅμοιον ἐληλυθός. οὕτω δὴ καὶ ἡ γονὴ καὶ σὰρξ διαρθροῦται, καὶ ἔρχεται ἕκαστον ἐν αὐτῇ, τὸ ὅμοιον ὡς τὸ ὅμοιον. ταῦτα δέ μοι ἐς τοῦτο εἴρηται. καὶ γέγονεν ἤδη παιδίον, καὶ εἰς τοῦτο ἀφικνέεται, τὸ μὲν θῆλυ τὴν πρώτην πῆξιν, ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσι καὶ δύο τὸ μακρότατον· τὸ δὲ ἄρσεν, ἐν τριήκοντα ἡμέρῃσι τὸ μακρότατον. ὡς γὰρ ἐπὶ πολὺ ξυμβαίνει ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἢ ὀλίγῳ μείονι, ἢ ὀλίγῳ πλείονι, ταῦτα διαρθροῦσθαι. [27] καὶ γὰρ ἡ κάθαρσις γίνεται τῇσι γυναιξὶ μετὰ τὸν τόκον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἐπὶ μὲν τῇ κούρῃ, ἡμέρῃσι τεσσαράκοντα καὶ δύο. οὕτως ἡ χρονιωτάτη, τελείη. ἀκίνδυνος δ' ἂν εἴη, καὶ ἐν εἴκοσι καὶ πέντε ἡμέρῃσιν, εἰ καθαίροιτο. ἐπὶ δὲ τῷ κούρῳ, ἡ κάθαρσις γίνεται ἡμέρῃσι τριήκοντα. οὕτως ἡ χρονιωτάτη τελείη. ἀκίνδυνος δ' ἂν εἴη καὶ ἐν εἴκοσιν ἡμέρῃσιν εἰ καθαίροιτο. τοῦ δὲ ὑστάτου χρόνου, ἐλαχίστη χωρέει ἡ κάθαρσις. ἐπὶ δὲ τῇσι νεωτέρῃσιν ἐλάσσοσιν ἡμέρῃσι καθαίρονται· ἐπὶ δὲ τῇσι πρεσβυτέρῃσι, πλείοσι. μάλιστα δὲ πονέονται αἱ γυναῖκες ἐν τῷ τόκῳ, καὶ ἐν τοῖσι λοχίοισιν αἱ πρωτοτόκοι, καὶ αἱ ἐλάσσω τετοκυῖαι, τῶν πλείω τετοκυιέων, μᾶλλον πονέονται. αἱ δὲ καθάρσιες αἱ ἐκ τοῦ τόκου τῇσι γυναιξὶ, τούτου εἵνεκα γίνονται, ὅτι ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνῳ, μέχρι τεσσαράκοντα ἡμερέων καὶ δύο ἐπὶ τῇ κούρῃ, ἐπὶ δὲ τῷ κούρῳ, μέχρι τριήκοντα ἡμερέων ἐλάχιστον αἷμα κατέρχεται ἐπὶ τὴν αὔξην τῷ παιδίῳ. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου πλεῖον, μέχρι τέκῃ. δεῖ δὴ τὴν κάθαρσιν ἀποδοθῆναι ἐν τοῖσι λοχίοισι, καὶ ἐξιέναι ἔξω, κατὰ τὸν λόγον τῶν ἡμερέων.

ἀρχὴ δὲ γίνεται τῇ τοιαύτῃ τῇ γυναικὶ ἐν τῇ ὠδῖνι τὸ αἷμα ταράσσεται τῇ γυναικὶ καὶ θερμαίνεται πάνυ ὑπὸ τῆς κινήσιος τοῦ παιδίου ἀθεναρῆς ἐούσης. Ταραχθὲν δὲ, πρῶτον μὲν ἔρχεται ἔξω. [28] μετὰ δὲ τὸ παιδίον, ἰχὼρ παχὺς αἱματώδης καὶ ὑφήγησις ἐγένετο τούτῳ, ὥσπερ ὕδατι ἐπὶ τραπέζης· ἔπειτα μετ' ἐκεῖνον ἀνὰ πάσας τὰς ἡμέρας χωρέει ἡ κάθαρσις, ἕως τοῦ εἰρημένου χρόνου, [29] πλῆθος ἀττικὴ κοτύλη ὅλη καὶ ἡμίσεα τὸ πρῶτον, ἢ ὀλίγῳ πλείω, ἢ ὀλίγῳ ἐλάσσω, κατὰ λόγον τούτου μέχρις ἂν λήξῃ. χωρέει δὲ αἷμα, οἷον ἀπὸ ἱερείου ἢν ὑγιαίνῃ ἡ γυνὴ, καὶ ἢν μέλλῃ ὑγιαίνειν, καὶ ταχὺ πήγνυται· ἢν δὲ μὴ ὑγιαίνῃ ἡ γυνὴ, μηδὲ μέλλῃ ὑγιαίνειν, χωρέει ἡ κάθαρσις ἐλάσσων, καὶ εἶδος πονηροτέρη, καὶ οὐ ταχὺ πήγνυται. ὧδε δὲ τοῦτο ἔχει. ἤν τι ἡ γυνὴ ἐν γαστρὶ ἔχουσα νόσημα ἔχῃ μὴ συγγενὲς, [30] ἐν τῇ λοχίῳ καθάρσει ἀπόλλυται. ἢν δὲ μὴ ἀποκαθαίρηται ἐν τῇσι πρόσθεν ἡμέρῃσιν ἐν γαστρὶ ἔχουσα, εὐθέως ὑγιεινὴ ἐοῦσα, εἴτε καὶ μὴ, ἐξαπίνης δὲ οἱ ἡ κάθαρσις, εἴτε ὑπὸ φαρμάκων, εἴτε καὶ αὐτομάτη ἐξαίφνης, κατὰ λόγον τῶν ἡμερέων χωρήσει, ὧν οὐ χωρέει ἐς ἅπαξ. ἢν γὰρ μὴ ἀποκαθαίρηται τὰ λόχια ἡ γυνὴ, νοῦσος αὐτῇ μεγάλη ἔσται καὶ 20 κινδυνεύσει ἀποθανεῖν, ἢν μὴ μελεδαίνηται ἐν τάχει, καί τις αὐτῇ προσήκουσαν ἐπάγῃ τὴν κάθαρσιν. Ταῦτα εἰσενήνοχα ὧδε διὰ τοῦτο, ὅκως ἀποφήνω ὅτι τῶν παιδίων γίνεται ἡ διάκρισις τῶν μελέων ἡ μακροτάτη ἐπὶ μὲν τῇ κούρῃ, ἐν τεσσαράκοντα καὶ δυοῖν ἡμέρῃσιν· ἐπὶ δὲ τῷ κούρῳ, ἐν τριήκοντα ἡμέρῃσιν. ἰσόρροπον ἡ κάθαρσις τῶν λοχίων, ὅτι ἐπὶ μὲν τῇ κούρῃ γίνεται ἐν τεσσαράκοντα καὶ δυοῖν ἡμέρῃσιν. ἐπὶ δὲ τῷ κούρῳ ἐν τριήκοντα ἡμέρῃσιν, ἡ χρονιωτάτη. μέλλω δὴ τὸ δεύτερον νῦν ὀνομάζειν, σαφηνείης ἕνεκα. φημὶ γὰρ ἀνταποδίδοσθαι, ὅτι ἐν τῇσι μήτρῃσιν 30 ἐνεούσῃ τῇ γονῇ, ἐλάχιστον αἷμα ἔρχεται ἀπὸ τῆς γυναικὸς ἐπὶ τὰς μήτρας θήλειαν γονὴν ἐχούσης ἐν τεσσαράκοντα καὶ δυοῖν ἡμέρῃσιν. ἐν γὰρ ταύτῃσι διαρθροῦται τὰ μέλεα τῶν παιδίων. ἀπὸ δὲ τούτου τοῦ χρόνου, ἐπὶ πλεῖον ἔρχεται τὸ αἷμα καὶ ἐπὶ τῷ κούρῳ πάλιν, κατὰ λόγον τῶν τριήκοντα ἡμερέων. ὧδε δὲ ἔχει ἕτερον ἰσόρροπον τοιόνδε ὅτι ταῦτα ἐστὶν ἀληθέα. τῇσι πρώτῃσι τῶν ἡμερέων ὁκόταν ἡ γονὴ ἐς τὰς μήτρας πέσῃ, ἐλάχιστον αἷμα ἔρχεται ἀπὸ τῆς γυναικὸς ἐς τὰς μήτρας. ἔπειτα δὲ ἐπὶ πλεῖον. εἰ γὰρ ἀθρόον καὶ πολὺ ἔλθοι ἐς ἅπαξ, οὐκ ἂν δύναιτο ἡ γονὴ πνοὴν ἔχειν, ἀλλ' 40 ἀποπνιγείη ἂν τοῦ αἵματος ἰόντος πολλοῦ. ἀνταποδίδοται δὲ ἐν τῇ καθάρσει τοὐναντίον. χωρέει γὰρ ἡ κάθαρσις τῶν λοχίων ἐν τῇσι πρώτῃσι τῶν ἡμερέων, πλείστη. εἶτα ἐπὶ ἐλάσσω, ἕως λήξῃ. πολλαὶ δὲ γυναῖκες ἤδη διέφθειραν κοῦρον ὀλίγῳ πρόσθεν τριήκοντα ἡμερέων, καὶ ἄναρθρον ἐφαίνετο. ὁκόσα δὲ ὕστερον, ἢ ἅμα τῇσι τριήκοντα ἡμέρῃσι, διηρθρωμένα ἐφαίνετο ἐόντα· καὶ ἐπὶ τῇ κούρῃ κατὰ λόγον τῶν τεσσαράκοντα καὶ δύο ἡμερέων ὁκόταν διαφθαρῇ, φαίνεται ἡ διάρθρωσις τῶν μελέων. ἤν τε πρόσθεν φθαρῇ τὸ παιδίον, ἤν τε ὕστερον, ὧδε φαίνεται, καὶ λόγῳ καὶ ἀνάγκῃ ἡ διάρθρωσις ἐοῦσα· ἐπὶ μὲν τῇ κούρῃ, ἐν τεσσαράκοντα καὶ δύο ἡμέρῃσιν· ἐπὶ δὲ τῷ κούρῳ, ἐν τριήκοντα. ἰσορρέουσι γὰρ αἱ ἐξαμβλώσιες τῶν παιδίων, καὶ τῶν λοχίων αἱ καθάρσιες.

Cuius in eiusmodi muliere tale est principium. In partus doloribus sanguis mulieri commouetur, & à valido pueri motu vehementer incalescit. Commotus verò is quidem primus foras prodit, post puerum verò sanies crassa & cruenta, fitque huic ductus quidam, non secus ac aqua in mensam effusa. Post quam singulis diebus, toto quo diximus tempore, purgatio foras procedit, primò quidem quantum hemina Attica vna & dimidia, vel paulò plus, aut minùs, pro eius ratione, dum cesset. Prodit autem velut à victima sanguis, si bene habeat, & bene habitura sit mulier, citoque concrescit. Quòd si neque rectè valeat, neque sana futura sit, purgatio tum parcior, tum specie deterior prodit, neque citò concrescit. Sic autem se res habet. Si mulier vterum gerens morbo aliquo minimè cognato laboret, in partus purgatione perit. Quòd si vterum gerens statim primis diebus non repurgetur, siue benè valeat, siue non, eique de repente purgatio siue sponte, siue à medicamento commoueatur, pro ratione dierum, quibus non semel profluxit, procedet. Nisi enim à partus purgamentis mulier repurgetur, magno morbo tentabitur, vitæque periculum incurret, nisi quis celeri adhibita curatione conuenientem purgationem promoueat. Hæc eo loco à me adducta sunt, quò demonstrarem membrorum distinctionem in pueris fieri, fœminæ quidem intra duos & quadraginta dies, vt longissimè, masculo verò intra dies triginta. Cuius rei fidem faciunt partus purgamenta, quæ quidem, si suscepta puella fuerit, duobus & quadraginta diebus contingunt, si verò masculus editus fuerit, quàm longissimè, triginta diebus. Ac sanè denuo ista, quò clariora sint, repetam. Asseuero enim quòd semine in vtero contento, sanguis ille qui à muliere in vtero fœmineam genituram gerente paucissimus venit, duobus & quadraginta diebus vicissim redditur. Puerorum enim membra his diebus distinguntur. Ex eo verò tempore copiosior sanguis affluit. Quod rursum in masculo pro ratione triginta dierum accidit. Quæ quidem ita esse hoc altero argumento constat. Postea quàm in vteros genitura delapsa est, primis diebus paucissimus sanguis à muliere in vterum fertur, deinde verò copiosior. Si enim confertus multúsque vnico impetu accederet, genitura spiritum trahere non posset, sed sanguinis irruentis copia suffocaretur. Contrà verò in purgatione vicissim redditur. Partus enim purgamenta primis diebus plurima prodeunt, deinde sensim imminuuntur, donec desinant. Pleræque autem iam mulieres fœtum masculum paulò ante trigesimum diem obortione reddidere, sed is indistinctus conspectus est. Qui verò paulò post, aut eo ipso die reiecti sunt, omnes distinctis membris visi sunt. Sic etiam in fœmella pro ratione duorum & quadraginta dierum; si quando abortu perierit, membrorum distinctio apparet. Siue autem prius, siue posterius puer abortione pereat, sic se habere membrorum distinctio necessaria ratione conspicitur; in puella quidem duobus & quadraginta diebus, in puero verò, triginta. Huius siquidē rei fidē faciunt fœtuum abortiones & puerperij purgationes.

Quòd autem fœmella posteriùs concrescat & membrorum distinctionem recipiat, in causa est ipsius genitura imbecillior & humidior quàm mascula, eáque ratione fœmellam tardiùs quàm masculum concrescere necesse est, & in puella diuturniorem esse purgationem quàm in masculo. Nunc verò ad id, vnde digressus sum, reuertar. Postea quàm in membra distinctus puer fuerit, tum eorum forma increscit, tum etiam ossa duriora euadunt & excauantur, eáque vi spiritus proueniunt. Ex quo caua reddita, ad se à carnibus, quicquid in sanguine pinguissimum est, attrahunt, & temporis successu extrema ossa in ramos diducũtur, & quemadmodum arborum summæ partes postremò in ramos scinduntur, sic & in puero manuum & pedum digiti inter se dissident, eorumque partibus extremis vngues adnascuntur. Venæ enim omnes corporis humani in pedum & manuum digitos desinunt. Et crassissimæ quidem venæ sunt in corpore, & in capite, deinde in cruribus, brachiis, & cubitis. At in pedibus & manibus tenuissimæ, densissimæ, & plurimæ venæ sunt, itémque nerui tenuissimi, densissimi, & plurimi, ossáque magnitudine minima, eaque præcipuè in manuum ac pedum digitis. Ex digitis autem, nimirum cùm ossa densa & parua habeant, venas etiam ac neruos itidem paruos ac densos, ita ex ipsis vngues tenues & densi oriuntur, qui extremas venas comprehendunt, adeò vt nec vlteriùs progrediantur, neque alia aliam excedat. Vt proinde minimè mirum videri debeat, si vngues exteriore corporis parte densissimi sint, cùm ex densissimis constent. Quinetiam vnà cum vnguibus pili in capite radices accipiunt, eorumque natura sic se habet. Hi siquidem maximi & plurimi nascuntur, quâ summa corporis cuticula rarissima est, & vbi pilus moderatum habet humorem quo nutriatur. Ac sicubi summa cuticula postea rara euadit, ibi postea quoque pili nascuntur, veluti in mento, pube, & alio quouis loco. Nam simul ac genitale semen oritur, caro & extrema cuticula rarior euadit, venulæque magis quàm antea aperiuntur. Cùm enim adhuc puer est, venulæque tenues existunt, neque per eas genitura ferri potest. Eadémque ratio est de mensibus virginum. At simul ac mensibus & genituræ via patet, tum puero & virgini, extrema cuticula rarescente, pilus in pube nascitur, simulque moderatum neque pauciorem quo alatur humorem habet. Ad eundem modum de pilo in viri mento se res habet. Rarescit enim summa cuticula, delata in eam à capite humiditate. Simul siquidem & in coitu, & intermedio tempore, moderatam humiditatem qua nutriatur pilus habet, túmque maximè, cùm humiditas in coitu à capite descendens, in mento longè à pectore restiterit, ibique moram fecerit. In rarissimis autem summæ cuticulæ partibus pilos enasci indicio est, quòd si inusta extrema cuticula, pustulam solùm excites, eamque persanaueris, vbi summa cutis densior euaserit, nullum ex cicatrice pilum emittet.

αἴτιον δέ ἐστιν, ὅτι τὸ θῆλυ πήγνυται ὕστερον, καὶ διαρθροῦται, ὅτι ἡ γονὴ ἀσθενεστέρη ἐστὶ, καὶ ὑγροτέρη τῆς θηλείης ἢ τοῦ ἄρρενος. καὶ ἀνάγκη ἐστὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον, ὕστερον πήγνυσθαι τὸ θῆλυ, ἢ τὸ ἄρρεν· καὶ ἡ κάθαρσις χρονιωτέρη τούτου εἵνεκεν ἐπὶ τῇ θηλείᾳ ἢ τῷ ἄρσενι. ἀναβήσομαι δὲ αὖθις ὀπίσω, ὅθεν ἀπέλιπον. ὁκόταν δὲ διαρθρωθῇ τὸ παιδίον, τὰ εἴδεα τῶν μελέων αὐξομένου αὐτοῦ, τά τε ὀστέα ἐπισκληρότερα γίνεται, καὶ κοιλαίνεται, καὶ ταῦτα ὑπὸ τοῦ πνεύματος γίνεται. κοῖλα δὲ ἐόντα, ἕλκει ἐς ἑωυτὰ ἀπὸ τῶν σαρκῶν [31] τοῦ αἵματος τὸ πιότατον. καὶ χρόνῳ διοζοῦται αὖθις τὰ ἄκρα τῶν ὀστέων, ὥσπερ δενδρέου τὰ ἀκρότατα ὕστατα ὀζοῦται· οὕτω καὶ τοῦ παιδίου διΐστανται ἀπ' ἀλλήλων οἱ δάκτυλοι τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν. ἐπὶ δὲ αὐτῶν τῶν ἄκρων οἱ ὄνυχες φύονται. τελευτῶσι γὰρ αἱ φλέβες αἱ τοῦ ἀνθρώπου πᾶσαι, εἰς τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν καὶ τῶν χειρῶν. καὶ παχύταται μέν εἰσιν αἱ ἐν τῷ σώματι φλέβες, [32] αἱ ἐν τῇ κεφαλῇ. ἔπειτα δὲ ἐν τοῖσι σκέλεσι καὶ τοῖσι βραχίοσι καὶ τοῖσι πήχεσιν. ἐν δὲ τοῖσι ποσὶ καὶ τῇσι χερσὶ, λεπτόταταί τε, καὶ πυκνόταται, καὶ πλεῖσται φλέβες εἰσὶ, καὶ νεῦρα λεπτότατα καὶ πυκνότατα, καὶ πλεῖστα· καὶ ὀστέα ἐλάχιστα τῷ μεγέθει· τῶν δὲ χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν, ἐν τοῖσι δακτύλοισι ταῦτα μάλιστά ἐστιν. ἐκ δὲ τῶν δακτύλων ἅτε πυκνὰ ἐχόντων ὀστέα σμικρὰ καὶ φλέβας καὶ νεῦρα, οὕτως οἱ ὄνυχες φύονται ἐξ αὐτῶν, λεπτοὶ καὶ πυκνοί. καὶ ἀπολαμβάνουσι τῶν φλεβῶν τὰ ἄκρα, ὥστε μηκέτι αὔξεσθαι αὐτὰς, μηδὲ προέχειν ἑτέρην ἑτέρης. ὥστε μὴ θαυμάζειν ὅτι οἱ ὄνυχες ἐξωτάτω τοῦ σώματος πυκνότατοί εἰσιν. ἐκ γὰρ τῶν πυκνοτάτων εἰσίν. ἅμα δὲ τοῖσιν ὄνυξι καὶ αἱ τρίχες ἐν τῇ κεφαλῇ ῥιζοῦνται. ἔχει δὲ ὧδε τὰ ἀμφὶ τῶν τριχῶν τῆς φύσιος. φύονται μὲν γὰρ μέγισται καὶ πλεῖσται, ὅκου τοῦ σώματος ἡ ἐπιδερμὶς ἀραιοτάτη ἐστὶ, καὶ ὅκου ἡ θρὶξ μετρίην ἰκμάδα ἐς τὴν τροφὴν ἔχει. καὶ ὅκου ἡ ἐπιδερμὶς ὕστερον ἀραιὴ γίνεται, ἐκεῖ καὶ ὕστερον αἱ τρίχες φύονται, ἐπί τε τῷ γενείῳ καὶ τῇ ἥβῃ, καὶ εἴ που ἄλλοθι. ἅμα γὰρ τῷ γόνῳ γινομένῳ, ἡ σὰρξ ἀραιὴ γίνεται, καὶ ἡ ἐπιδερμὶς, καὶ τὰ φλέβια στομοῦται μᾶλλον, ἢ ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ. παιδὶ γὰρ ἐόντι, καὶ τῶν φλεβίων λεπτῶν ἐόντων, οὐκ ἐχωρέει δι' αὐτῶν ἡ γονή· καὶ τῇσι παρθένοισι περὶ τῶν καταμηνίων, ωὑτὸς λόγος. ἅμα δὲ ὁδὸς πορεύσιμος γίνεται, καὶ τοῖσι καταμηνίοισι καὶ τῇ γονῇ, τῇσι παρθένοισι. καὶ τριχοῦται ἡ ἥβη τοῦ παιδὸς καὶ τῆς παρθένου, ἀραιῆς τῆς ἐπιδερμίδος γινομένης. καὶ ἅμα ἡ θρὶξ ἰκμάδα μετρίην εἰς τὴν τροφὴν ἔχει καὶ οὐκ ἐλάσσονα. οὕτω δὲ καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ γενείου τοῦ ἀνδρὸς ἔχει. ἀραιὴ γὰρ γίνεται ἡ ἐπιδερμὶς, χωρεούσης εἰς αὐτὴν τῆς ἰκμάδος ἀπὸ τῆς κεφαλῆς. ἅμα μὲν γὰρ καὶ ἐν τῇ λαγνείῃ, ἅμα δὲ καὶ ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ, ἡ θρὶξ μετρίην ἔχει τὴν ἰκμάδα ἐς τὴν τροφὴν τότε μάλιστα, ὁκόταν ὁ χρόνος ἐγγένηται τῷ ὑγρῷ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καταβαίνοντι ἐν τῇ λαγνείῃ. [33] ἀπέχων τῶν στηθέων, ἐπὶ τὸ γένειον. σημήιον δὲ ὅτι ἐν τοῖσι ἀραιοτάτοισι τῆς ἐπιδερμίδος φύονται αἱ τρίχες εἴ τις ἐθέλοι ἐπικαῦσαι τὴν ἐπιδερμίδα, καὶ φλυκταίνας μόνον ποιῆσαι καὶ ὑγιῆναι, πυκνὴ γινομένη ἡ ἐπιδερμὶς κατὰ τὴν οὐλὴν τὰς τρίχας οὐκ ἐκφύσει.

ὁκόσοι

ὁκόσοι δὲ εὐνοῦχοι παῖδες ἐόντες γίνονται, διὰ τοῦτο οὔτε ἡβῶσιν, οὔτε γενειῶσι, λεῖοί τε γίνονται ὅλοι, ὅτι ἡ ὁδὸς τῇ γονῇ οὐκ ἐπιγινομένη, οὐκ ἀραιοῖ τὴν ἐπιδερμίδα ἐπὶ τῷ ξύμπαντι δέρματι. ἀπολέληπται γὰρ ἡ ὁδὸς τῆς γονῆς ὥσπερ μοι εἴρηται, ὀλίγῳ πρότερον. αἱ δὲ γυναῖκες λεῖαι γίνονται τό τε γένειον καὶ τὸ σῶμα, ὅτι ἐν τῇ λαγνείῃ σφέων τὸ ὑγρὸν, οὐχ ὁμοίως κλονεόμενον ὡς τὸ τοῦ ἀνδρὸς, τὴν ἐπιδερμίδα οὐ ποιέει ἀραιήν. ὁκόσοι δὲ φαλακροὶ γίνονται,[35] οὗτοι δὴ φλεγματώδεές εἰσι. καὶ ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτέων ἅμα τῇ λαγνείῃ κλονεόμενον καὶ θερμαινόμενον τὸ φλέγμα, προσπῖπτον πρὸς τὴν ἐπιδερμίδα καίει τῶν τριχῶν τὰς ῥίζας, καὶ ἐκρέουσιν αἱ τρίχες. οἱ δὲ εὐνοῦχοι διὰ τοῦτο οὐ γίνονται φαλακροὶ, ὅτι σφέων οὐ γίνεται κίνησις ἰσχυρή. οὐδὲ θερμαινόμενον τὸ φλέγμα ἐν τῇ λαγνείῃ, καίει τὰς τῶν τριχῶν ῥίζας.[36] αἱ δὲ πολιαὶ διὰ τοῦτο γίνονται, ὅτι ἐν πολλῷ χρόνῳ διϊκνευμένου τοῦ ὑγροῦ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ἀποκρίνεται τὸ λευκότατον, καὶ πίπτει πρὸς τὴν ἐπιδερμίδα. καὶ ἡ θρὶξ λευκοτέρην ἰκμάδα ἕλκουσα ἢ ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ, λευκοτέρη γίνεται, καὶ ἡ ἐπιδερμὶς, καὶ μᾶλλον ὅκου αἱ πολιαί εἰσι, λευκοτέρη τῆς ἄλλης γίνεται. καὶ ὁκόσοι ἐκ γενετῆς πολιόν τι ἔχουσιν ἐν τῇ κεφαλῇ, κείνοισιν ἡ ἐπιδερμὶς, ὅκου αἱ πολιαί εἰσι, λευκοτέρη τῆς ἄλλης ἐστίν. ἐκεῖ γὰρ τὸ λευκότατον ὑγρόν ἐστιν. ἔχει δὲ καὶ τόδε, ὧδε. ὁκοίην ἂν ἡ σὰρξ ἰκμάδα ἕλκῃ, ἤν τε λευκὴν, ἤν τε πυῤῥὴν, ἤν τε μέλαιναν, τοιαύτην τὴν χροιὴν καὶ ἡ θρὶξ γίνεται. ταῦτα δέ μοι ἐς τοῦτο εἴρηται. ἐλεύσομαι δὲ αὖθις[37] εἰς τὸ ἀπόλειπες τοῦ λόγου. ὅταν δὲ δὴ τὰ ἄκρα τοῦ σώματος τοῦ παιδίου ὀζωθῇ ἔξω, καὶ οἱ ὄνυχες καὶ αἱ τρίχες ἐῤῥιζώθησαν, τότε δὴ καὶ κινέεται. καὶ ὁ χρόνος ἐς τοῦτο γίνεται. τῷ μὲν ἄρσενι, τρεῖς μῆνες· τῇ δὲ θηλείῃ, τέσσαρες. ὧδε γὰρ ἐπὶ τὸ πλεῖστον ξυμβαίνει. ἔστι δ' ἃ καὶ πρόσθεν τὰ παιδία τούτου τοῦ χρόνου κινέεται. κινέεται δὲ πρότερον τὸ ἄρσεν, ὅτι ἐστὶν ἰσχυρότερον τοῦ θήλεος. καὶ πρότερον πήγνυται τὸ ἄρσεν, ἀπὸ γὰρ ἰσχυροτέρης καὶ παχυτέρης γονῆς γίνεται. ὁκόταν δὲ κινηθῇ τὸ ἔμβρυον, τότε δὴ ἐπισημαίνει καὶ τὸ γάλα τῇ μητρί. οἱ γὰρ μαζοὶ αἴρονται, καὶ αἱ θηλαὶ ὀργῶσι. τὸ δὲ γάλα οὐ χωρέει. καὶ τῇσι μὲν πυκνοσάρκοισι τῶν γυναικῶν, ὕστερον τὸ γάλα ἐπισημαίνει καὶ ἔρχεται. τῇσι δὲ ἀραιοσάρκοισι, πρόσθεν. [38] δι' ἀνάγκην δὲ τοιήνδε, γίνεται τὸ γάλα. ὁκόταν αἱ μῆτραι ὀγκηραὶ ἐοῦσαι ὑπὸ τοῦ παιδίου, πιέζωσι τὴν κοιλίην τῆς γυναικός. τῆς δ' ὁκόταν πλήρεος ἐούσης ὁ πιεσμὸς γίνηται, ἀποπηδᾷ τὸ πιότατον ἀπό τε τῶν βρωτῶν καὶ τῶν ποτῶν ἔξω, ἐς τὸ ἐπίπλοον, καὶ τὴν σάρκα. ὥσπερ δέρμα εἴ τις ἀλείψειεν ἐλαίῳ πολλῷ, καὶ ἐῴη ἀναπιεῖν, καὶ ἐπὴν ἀναπίῃ πιέζοι τὸ δέρμα, διαπηδοίη ἂν πιεζομένου τοῦ δέρματος ἔξω τὸ ἔλαιον. οὕτω δὴ καὶ τῆς κοιλίης τὸ πιαρὸν ἐν αὐτῇ ἐχούσης ἀπὸ τῶν βρωτῶν καὶ τῶν ποτῶν πιεζομένης ὑπὸ τῶν μητρέων,[39] διαπηδᾷ τὸ πῖαρ εἰς τὸ ἐπίπλοον καὶ ἐς τὴν σάρκα. καὶ ἢν ἀραιόσαρκος ἔῃ ἡ γυνὴ, θᾶσσον αἰσθάνε) τῆς διαπηδήσιος· ἢν δὲ μὴ, ὕστερον. καὶ τὰ ἐν γαστρὶ ἔχοντα κτήνεα, ἤν μή τι νοσέῃ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ποτοῦ καὶ σίτου, πιότερα γίνεται διὰ τοῦτο. ὁμοίως δὲ καὶ ἡ γυνή. ἀπὸ γὰρ τοῦ πίονος διαθερμαινομένου καὶ λευκοῦ ἐόντος τὸ γλυκαινόμενον ἀπὸ τῆς θέρμης

Qui verò ætate adhuc puerili eunuchi existunt, eam ob causam neque in pube, neque in mente pilos habent, læuesque toti sunt, quòd, cùm nondum via geniture facta sit, nusquam rarescit summa superficiei cuticula. Nam quemadmodum paulò ante à me dictum est, intercepta est genituræ via. Mulieres autem mento & toto corpore glabræ sunt, quòd ipsis in actu venereo non perinde agitatus humor ac viris, summam cuticulam rarā efficere nequeat. At qui caluescunt, ij sanè phlegmate redundant, quod per coitum in eorum capite agitatum & incalescens, in summam cuticulam illapsum, pilorum radices exurit, ita vt pili effluant. Eunuchi autem eam ob causam non caluescunt, quòd neque vehementiùs moueantur, neque phlegma in coitu incalescens, pilorum radices exurat. Cani autem ob id contingunt, quòd longo tempore permeante in homine humido, id quod candidissimum est secernitur, & in summam cuticulam illabitur, ita vt attracta candidiore humiditate pilus quàm antea candidior euadat, ipsaque summa cuticula, eo præsertim loco vbi cani sunt, quàm quouis alio candidior existat. Quique à prima origine canos habent in capite, illis summa cuticula, vbi cani sunt, quàm alia quæuis candidior existit, quòd illic albissima humiditas insit. Sic autem se res habet. Qualem humorem caro attraxerit, siue album, siue flauum, siue nigrum, talem etiam colorem capillus imbuit. Ac de his quidem hactenus. Deinceps verò quod est reliquum persequar. Postea autem quàm summæ corporis pueri partes ramos foras emiserint, vnguesque ac capilli radices egerint, tunc sanè etiam mouetur: ad idque masculo trium mensium tempus conceditur, fœmellæ verò quatuor. Sic enim vt plurimùm contingit, etsi etiam quidam pueri ante hoc tempus mouentur. Primùm autem mas mouetur, quòd fœmella sit robustior: primùm quoque concrescit masculus, cùm ex validiore & crassiore genitura constet. Cùm autem fœtus mouetur, tunc sanè lac de se significationem matri exhibet. Mammæ enim attolluntur, & papillæ turgescunt, neq; tamen lac prodit. Et mulieribus quidem, quæ denso sunt corporis habitu, tardior est lactis significatio, seriusque fertur, citiùs verò his quæ rarum habent corporis habitum. Lac autem propterea necessariò gignitur. Cùm vterus fœtu intumescens, mulieris ventrem comprimit, si eo pleno compressio illa contingat, quod in cibo & potu est pinguissimum foras in omentum & carnem prosilit. Ac veluti si corium copioso oleo perunctum quis imbibi sinat, eoque imbibito corium premat, quo compresso foras oleum exilierit: sic certè vbi venter pinguedinem à cibis & potibus continet, & ab vtero comprimitur, quod pingue est in omentum & carnem transilit. Et si raro habitu mulier fuerit, hanc exudationem faciliùs percipit, sin minùs, tardiùs. Quin & pecora cùm vterum gerunt, nisi morbo aliquo laborent, potu ciboq; ob eam causam pinguiora euadūt, itidemq; mulier. Pingui nanq; incalescente & candido effecto, quod vteri calore edulca-

tum eſt, in mammas expreſſum tendit, & in vteros quoque exigua portio per eaſdem venas defertur. Ad mammas enim & vteros eiuſmodi venulæ & conſimiles aliæ feruntur. Cúmque ad vterum peruenerit, lactis formam habet, eoq; exiguo puer fruitur. Mammæ verò vbi lac exceperint, attolluntur & implentur. Atque vbi mulier pepererit, ſuppeditato motus initio, lac in ipſas mammas fertur, ſi puerum lactauerit. Sic enim ſe res habet. Dum mammæ exuguntur, venæ quæ ad eas tendunt, ampliores redduntur, & ampliores effectæ, quod pingue eſt à ventre attrahunt, & in mammas tranſmittunt. Vir nanque ſi venerem crebrò exerceat, ampliores venæ redditæ, ſemen attrahunt. Quinetiam hæc ſe res habet ad hunc modum. Cùm, quæ à matre ferri conſueuerunt, ad vterum peruenerint, tum pueri nutriri & augeri incipiunt, atque vt mater ſana ac debilis eſt, ita etiam puer valet. Et quemadmodum quæ è terra gignuntur, è terra nutriuntur, quæ & eodem, quo terra, ſe habent modo. Semen enim cùm in terram demiſſum fuerit, humore quodam ab ipſa impletur, cùm cuiuſuis generis humorem terra in ſe contineat, quo, quæ ex ea naſcuntur, nutrire poſſit. At ſemen humoris plenum, flatu diſtenditur & intumeſcit, & vis quæ in ſemine leuiſſima eſt, ab humore cogitur, illaque vi ſpiritus coacta, & humore in folia verſo, ſemen rumpit, & primùm folia foras emergunt. Quæ cùm emerſerint, vbi amplius ab humore, qui in ſemine ineſt, nutriri non poſſunt, tum folia inferiore parte rumpuntur, ipſumque à foliis coactum, vim ſuam, quæ in eo propter grauitatem eſt reliqua, ad inferiora demittit, & ex foliis oriuntur radices, ex iiſque dependent. Vbi verò planta firmas radices in terram iecerit, ex eaque alimentum ſumpſerit, tum ſanè totum euaneſcit, & in plantam, excepto cortice qui ſolidiſſimus eſt, abſumitur. Qui rurſus etiam in terra putreſcens, progreſſu ſanè temporis euaneſcit, & folia quædam in ramos finduntur. Ex ſemine igitur vtpote ex humido ortum, quandiu quidem molle & aquoſum fuerit, ad incrementum tum inferiore, tum ſuperiore parte fertur, & nullum fructum edere poteſt. Neque enim facultas valida & pinguis ei ineſt, vt ex eo ſemen cogatur. Vbi verò temporis ſucceſſu ſoliditatem maiorem acceperit, & firmiores radices egerit, tum iam etiam venas amplas, tum ſuperiore, tum inferiore parte obtinent, tuncque ſanè ex terra non ampliùs aquoſum attrahit, ſed craſſius, pinguius, & copioſius, quod à ſole calefactum, in extremitates efferueſcit, & fructus naſcitur, cum eo ex quo ortum eſt cognationem habens, multúsq; ex pauco iccirco oritur, quòd quæ è terra naſcuntur, copioſiorem ex ea vim trahant, quàm ex quo orta ſunt, neque vno in loco, ſed pluribus efferueſcunt. Quo ex feruore prodiens fœtus, planta ſua nutritur, quæ quicquid ex terra trahit, in fructum transfert. Sol autem ab ipſo aquoſum ad ſe alliciens, fructum coquit & ſolidiorem reddit. Atque hæc à me quidem dicta ſunt de his, quæ ex ſemine de terra & aqua producuntur.

τῆς ἀπὸ τῶν μητρέων, ἀποθλιβόμενον ἔρχεται εἰς τοὺς μαζούς. καὶ εἰς τὰς μήτρας δὲ ὀλίγον ἔρχεται, διὰ τῶν αὐτέων φλεβῶν. τείνουσι γὰρ εἰς τοὺς μαζοὺς καὶ εἰς τὰς μήτρας, φλέβια ταῦτά τε καὶ παραπλήσια ἄλλα. καὶ ὁκόταν ἀφίκηται εἰς τὰς μήτρας ἰδέην ἴσχει τοῦ γάλακτος, [40] καὶ τὸ παιδίον ἀπ' αὐτοῦ ἐπαυρίσκεται ὀλίγον. οἱ δὲ μαζοὶ δεχόμενοι τὸ γάλα, αἴρονται πιμπλάμενοι. καὶ ὁκόταν τέκῃ, ἀρχῆς κινήσιος ὑπογενομένης, χωρεῖ τὸ γάλα ἐς τοὺς μαζοὺς τούτους, ἢν θηλάζῃ. ἔχει γὰρ οὕτω. θηλαζομένοιν 10 τοῖν μαζοῖν, εὐρυώτερα γίνεται τὰ φλέβια ἐς τοὺς μαζούς. εὐρυώτερα δὲ γενόμενα, ἀπὸ τῆς κοιλίης ἕλκοντα τὸ πιαρὸν, τοῖν μαζοῖν διαδιδόασι. καὶ γὰρ καὶ ὁ ἀνὴρ ἢν λαγνεύῃ πολλὰ, εὐρυώτερα γινόμενα τὰ φλέβια, [41] μᾶλλον ἐπάγει τὴν λαγνείην. ἔχει δὲ καὶ τόδε, ὧδε ἡ τροφὴ καὶ ἡ αὔξησις τῶν παιδίων γίνεται, [42] ὁκόταν ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἴῃ τὰ ἀπὸ τῆς μητρός. καὶ ὅκως ἂν ἡ μήτηρ ἔχῃ, ὑγιείης ἢ ἀσθενείης, ὧδε καὶ τὸ παιδίον ἔχει. ὥσπερ καὶ τὰ ἐν τῇ γῇ φυόμενα τρέφεται ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ ὅκως ἂν ἡ γῆ ἔχῃ, οὕτω καὶ τὰ φυόμενα ἔχει ἐν τῇ γῇ. τό, τε γὰρ σπέρμα, ὁκόταν κατα- 20 βληθῇ εἰς τὴν γῆν, ἰκμάδος τινὸς ἐμπίμπλαται ἀπ' αὐτῆς. ἔχει γὰρ ἐν αὐτῇ ἡ γῆ ἰκμάδα παντοίην, ὥστε τρέφειν τὰ φυόμενα. ἰκμάδος δὲ πλησθὲν τὸ σπέρμα, φυσᾶται καὶ οἰδεῖ, καὶ ἀναγκάζεται ὑπὸ τῆς ἰκμάδος συστρέφεσθαι ἡ δύναμις, ἥ ἐστι κουφοτάτη ἐν τῷ σπέρματι. συστραφεῖσα δὲ ἡ δύναμις ὑπὸ τοῦ πνεύματος, καὶ τῆς ἰκμάδος φύλλα γενομένης, ῥήγνυσι τὸ σπέρμα, καὶ ἀνατέλλει πρῶτον ἔξω τὰ φύλλα. ἀνατείλαντα δὲ, ὁκόταν μηκέτι δύνηται τρέφεσθαι τὰ φύλλα ὑπὸ τῆς ἰκμάδος τῆς ἐν τῷ σπέρματι ἐνεούσης, ῥήγνυταί τε ἐς τὸ κάτω τό, τε σπέρμα καὶ τὰ φύλλα. καὶ 30 βιώμενον ὑπὸ τῶν φύλλων, μεθίησι τῆς δυνάμιος ἐς τὸ κάτω, ἣ ἐν αὐτῷ ὑπολείπεται διὰ τὴν βαρύτητα. καὶ γίνονται ῥίζαι ἐκ τῶν φύλλων διατεταμέναι. ὁκόταν δὲ κάτω βεβαίως ῥιζωθῇ τὸ φυὲν, καὶ τὴν τροφὴν ἀπὸ τῆς γῆς ποιέηται, τότε ἤδη ἠφάνισται πᾶν, καὶ ἀνήλωται ἐς τὸ φυὲν πλὴν τοῦ λεπυρίου, ὅτι στερεώτατόν ἐστιν. αὖθις δὲ τὸ λεπύριον σαπὲν ἐν τῇ γῇ, ἄδηλον γίνεται χρόνῳ δή, καὶ ὄζεταί τινα τῶν φύλλων. ἐκ σπέρματος γοῦν ἅτε ἀφ' ὑγροῦ γενόμενον, τέως μὲν ἁπαλὸν ἔῃ καὶ ὑδαρὲς, εἰς αὔξησιν ὡρμημένον καὶ ἐς τὸ κάτω καὶ ἐς τὸ ἄνω, οὐ δύναται τὸν καρ- 40 πὸν ἐκβάλλειν. οὐ γάρ ἐστιν αὐτῷ δύναμις ἰσχυρὴ καὶ πιαρὰ, ἐξ ἧς τὸ σπέρμα συστραφήσεται. ὁκόταν δὲ στερεωθῇ μᾶλλον καὶ ῥιζωθῇ τὸ πεφυκὸς ὑπὸ χρόνου, τότε ἤδη καὶ φλέβας ἴσχει εὐρείας, καὶ ἐς τὸ ἄνω καὶ ἐς τὸ κάτω. καὶ τότε δὴ ἐκ τῆς γῆς ἕλκεται, οὐκ ἔτι ὑδαρὲς, ἀλλὰ παχύτερον καὶ πιότερον καὶ πλεῖον. τὸ δὴ θερμαινόμενον ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ἐκζεῖ ἐς τὰ ἄκρα, καὶ γίνεται καρπὸς, κατὰ τὸ ξυγγενὲς ἐξ ὁκοίου καὶ ἐγένετο. καὶ πολὺς ἐξ ὀλίγου διὰ τόδε γίνεται, ὅτι ἕλκει ἕκαστον τῶν φυομένων ἐκ τῆς γῆς δύναμιν πλείονα, ἢ ἐξ οὗ ἐγένετο. καὶ ἐκζεῖ οὐ κατὰ ἓν, ἀλλὰ κατὰ πολλά. ὁκόταν δὲ ὁ καρπὸς ἐκζέσῃ, τρέφεται ὑπὸ τοῦ φυομένου. ἕλκει γὰρ τὸ φυόμενον ἀπὸ τῆς γῆς, τῷ καρπῷ ἐκδίδωσιν. ὁ δὲ ἥλιος πέσσει καὶ στερεοῖ τὸν καρπὸν, τὸ ὑδαρέστερον πρὸς ἑωυτὸν ἕλκων ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ταῦτα μὲν εἴρηταί μοι, περὶ τῶν ἐκ σπέρματος φυομένων, ἀπὸ τῆς γῆς καὶ τοῦ ὕδατος.

[43] τὰ δὲ

[43] τὰ δὲ ἐκ φυτευτηρίων, ἀπὸ δενδρέων δένδρεα γίνεται, τρό-
πῳ τοιῷδε· τραῦμα ἴσχει ὁ κλάδος ἐν τῷ κατωτάτῳ πρὸς
τὴν γῆν, ᾗ ἀπὸ τοῦ δένδρου ἐκλάσθη ὅθεν αἱ ῥίζαι ἀφίεν-
ται. τρόπῳ δὲ τοιούτῳ μεθίενται· ὁκόταν τὸ φυτὸν τὸ ἐν τῇ γῇ
ἐνεὸν, ἰκμάδα λάβῃ ἀπὸ τῆς γῆς, οἰδέει καὶ πνεῦμα ἴσχει.
τὸ δὲ ὑπὲρ τῆς γῆς, οὐδέπω. τὸ δὲ πνεῦμα καὶ ἡ ἰκμὰς συ-
στρέψασαι ἐν τῷ κάτω τοῦ φυτοῦ τὴν δύναμιν, ὅση ἦν
βαρυτάτη, ἔρρηξεν εἰς τὸ κάτω, καὶ γίνονται ἐξ αὐτοῦ ῥίζαι
ἁπαλαί. ὁκόταν δὲ ἐς τὸ κάτω λάβωνται, τότε δὴ ἕλκει ἐκ
τῆς ῥίζης ἰκμάδα, καὶ διαδίδωσι τῷ ὑπὲρ γῆς ἐόντι. καὶ 10
τότε δὴ αὐτῆς τὸ ἄνω οἰδέει καὶ πνεῦμα ἴσχει. καὶ ὅση δύνα-
μις ἐν τῷ φυτῷ κούφη ἐστὶ ξυστραφεῖσα φύλλα γινομέ-
νη βλαστάνει, καὶ ἐς τὸ ἄνω ἤδη τὴν αὔξησιν ποιέεται, καὶ ἐς
τὸ κάτω. οὕτως ἐς τὸ ἐναντίον ξυμβαίνει ἤδη τῶν ἐκ τοῦ
σπέρματος γινομένων, καὶ τῶν ἐκ τοῦ φυτευτηρίου περὶ τοῦ
βλαστοῦ. πρότερον γὰρ ἐκ τοῦ σπέρματος τὸ φύλλον ἀνα-
τέλλει, ἔπειτα αἱ ῥίζαι εἰς τὸ κάτω ἀφίενται. τὸ δὲ δένδρον,
ῥιζοῦται πρῶτον, ἔπειτα φυλλοῦται, διὰ τόδε, ὅτι ἐν μὲν
τῷ σπέρματι αὐτῷ, ἰκμάδος πλῆθος ἔνεστι, καὶ ἐν τῇ γῇ
ἐνεόντι, τροφὴ ἔνεστι τὸ πρῶτον τῷ φύλλῳ ἀρκέουσα, 20
ὅθεν τὸ φύλλον τρέφεται, μέχρις ἂν ῥιζωθῇ. ἐν δὲ τῷ
κλάδῳ οὐ γίνεται. οὐ γὰρ γίνεται ἐξ ἑτέρου ὅθεν τὸ φύλλον τὸ πρό-
τερον τροφὴν ἕξει, ἀλλ' αὐτὸς ὁ κλάδος ἐστὶν, ὥσπερ καὶ τὸ δέν-
δρον ἔχει. καὶ τοῦτο ὑπὲρ γῆς ἐστὶ πολύ. ὥστε οὐκ ἂν δύναι-
το ὑπὲρ γῆς ἐὸν, ἰκμάδος πληθῦναι, εἰ μὴ ἐκ τοῦ κάτω
μεγάλη τις δύναμις ἐλθοῦσα, τῷ ἄνω ἐκδώσει τὴν ἰκμά-
δα. καὶ πρῶτον τὸ φυτευτήριον, ἀνάγκη ἐστὶν ἑωυτῷ τρο-
φὴν ποιήσασθαι ἀπὸ τῆς γῆς τῇσι ῥίζῃσιν, ἔπειτα οὕτως ἀπὸ
τῆς γῆς ἕλκειν ἄνω ἀποδιδόναι, καὶ φύλλα ὁρμῆται εἰς βλα-
στόν τε καὶ αὔξησιν. ὅταν δὲ αὔξηται τὸ φυτὸν, ὀζοῦται ὑπ' 30
ἀνάγκης τοιῆσδε, ἣν ἐρέω. ὁκόταν ἰκμάδος αὐτῷ πλέον
προσγένηται ἐκ τῆς γῆς ἑλκομένης ὑπὸ τοῦ πλήθεος, ῥή-
γνυσιν, ᾗ ἂν πλείστη ἔῃ, καὶ ταύτῃ ὀζοῦται τὸ φυτόν. [44] αὔξεται
δὲ καὶ ἐς τὸ εὖρος, καὶ ἐς τὸ ἄνω, καὶ ἐς τὸ κάτω, διὰ τόδε ὅτι
τὸ κάτω τῆς γῆς, τοῦ μὲν χειμῶνος θερμόν ἐστι· τοῦ δὲ θέρεος,
ψυχρόν. τοῦτο δὲ διὰ τόδε ἐστὶν ὅτι ἡ γῆ ἰκμαλέη ἐστὶν ἐν
χειμῶνι ὑπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πίπτοντος, καὶ
πιέζεται ἐφ' ἑωυτῇ, ἅτε βαρυτέρης οὔσης τῆς ἰκμάδος.
πυκνοτέρη δέ ἐστιν ὑπὸ τούτου καὶ οὐκ ἔχει διαπνοὴν
οὐδεμίην. οὐ γὰρ ἔτι ἔνεστι τὸ ἀραιὸν μέγα καὶ διὰ τοῦτο τὸ 40
κάτω τῆς γῆς τοῦ χειμῶνος θερμόν ἐστι. [45] καὶ γὰρ ἡ κόπρος
ἡ συνεαλμένη μὲν θερμοτέρη ἐστὶν, ἢ ἡ ἀραιὴ ἐοῦσα, καὶ
ἄλλως, τὰ μὲν ἰκμαλέα καὶ πεπιεσμένα ὑπὸ σφῶν αὐ-
τῶν ἐκθερμαίνεται, καὶ ἐν τάχει κάρτα ὑπὸ τῆς θερμα-
σίης συγκαιόμενα σήπεται. οὐ γὰρ δίεισι τὸ πνεῦμα δι' αὐτῶν,
ἅτε πυκνῶν ἐόντων. ἢν δὲ ξηρὰ ἔῃ καὶ ἀραιῶς κείμενα,
πολλῷ ἧσσον θερμαίνεται καὶ σήπεται. οὕτω δὲ καὶ πυροὶ καὶ κρι-
θαὶ νοτερὰ ἐόντα καὶ βεβρεγμένα, [46] θερμότερά ἐστιν, ἢ
εἰ ξηρὰ εἴη καὶ ἀραιῶς κείμενα· καὶ ἱμάτια συνδεδεμένα καὶ κατεσφιγμένα [47] ἰσχυρῶς διεικῆ, κατακαίεται ὑπὸ
σφέων αὐτῶν, ὡς ἐγὼ ἤδη εἶδον, ὥσπερ ὑπὸ πυρὸς ἐκκαέντα. καὶ τἄλλα εἴ τις θέλοι ἐνθυμηθῆναι [48] πάντα ὅσα πε-
πίεσται ὑπὸ σφῶν αὐτῶν, θερμότερα εὑρήσει, ἢ τὰ ἀραιῶς κείμενα. οὐ γὰρ ἔχει ἀναπνεῖν ψυχρὸν ὑπὸ τῶν ἀνέμων.

At deplantatis in terram surculis, ex arboribus aliæ arbores hunc in modum producuntur. Ramus in infima ad terram parte, quâ ab arbore euulsus est, vulnus habet, & vnde radices prodeunt, quod hoc fit modo. Cùm planta in terram defixa, ab ea humorem acceperit, intumescit, & spiritum concipit, quod non facit quod terræ supereminet. Spiritus autem & humor, collecta in inferiore plantæ parte vi, efficiunt vt quod grauissimum est deorsum erumpat, ex eoque teneræ radices oriuntur. Quod cùm inferiore parte acceperit, tunc sanè ex radice attractum humorem ei, quod supra terram eminet, transmittit; tuncque certè superiore parte intumescit & spiritum cõcipit, & collecta facultate quæ in planta leuis inest, folia germinant, iamque tam superiore quàm inferiore parte incrementum capessit. Sic iam contrario modo germinant quæ ex semine, & quæ ex taleis in terram defixis proueniunt. Prius enim ex semine folium oritur, deinde radices ad inferiora demittuntur. At arbor primùm radices agit, deinde folia accipit, quandoquidem in ipso semine humoris copia inest, & ei quod terra continetur, tantum per initia alimenti suppetit, quantum ad alendum folium satis sit, donec radices iecerit. Quod in talea non contingit. Neque enim ex alio nascitur vnde folium primùm alatur, verùm ramus ipse arboris loco est, eiusque magna pars supra terram prominet, vt proinde humore repleri nequeat, nisi ex inferioribus partibus magna vis quædam proueniat, quæ ad superiora humorem transmittat. Et primùm quidem necesse est taleam è terra sibi ad radices alimentum subministrare, deinde à terra attractum sursum transmittere, indeq; folia erumpere & increscere. Cùm autem planta incrementum ceperit, ista de causa necessariò ramos emittit. Vbi magnam humoris copiam è terra attraxerit, præ copia erumpit, qua parte abundat, illicq; planta ramos emittit. Increscit autem & in latum, tum supra, tum infra, quòd terræ inferiora hyeme quidem sint calida, æstate verò frigida. Quod ea de causa contingit, quoniam terra hyeme imbribus è cœlo delabentibus madet, iisque grauioribus existentibus in sese comprimitur, ideóque densior euadit, & nullam prorsus transpirationem habet. Neque enim ampliùs magna raritas adest, ideóque terræ inferior pars hyeme calida est. Nam & fimum densiùs pressum, maiorem in se calorem habet, quàm quod rarum est, præterеáque humecta quidem & compressa per seipsa incalescunt, & à calore exusta putrescunt, quòd cùm densa sint, per ea spiritus permeare nequeat. Sicca verò & rara, multò minùs incalescunt & putrescunt. Sic etiam triticum & hordeum humidum & madefactum, multò citiùs incalescit, quàm si siccum fuerit & rarum. Quin & vestes pelliceæ vehementer colligatæ & compressæ, per se exuruntur, velut ego vidi, non secus ac si igne conflagrarint. At si cui reliqua in considerationem adhibere placeat, is ea omnia quæ compressa sunt, calidiora ex se comperiet, quàm quæ laxiùs sunt composita, cùm perflari nequeant.

Sic quoque cùm terræ inferiora humore plena sint, ipsaq; cùm humore grauis sit & densa, per se comprimatur, per hyemem incalescit, quòd nullam prorsus habeat caloris perspirationē. Verùm postea quàm de cœlo aqua in ipsam delapsa fuerit, in eaq; spiritum excitarit, is vltra propter terrę grauitatem permeare non potest, sed contrà in aquam fertur, eamq; ob causam & fontes & mare hyeme quàm ęstate, tum calidiores, tum copiosiores sunt. Excitatus nanque spiritus, cùm propter terrę densitatem per eam permeare nequeat, in aquam conuertitur, quæ sua copia quocunque fertur, eo prorumpit, viamq; sibi ampliorem facit, quàm si modica esset. Neque enim aqua in terra consistere potest, sed semper in decliuem locum fertur. Quòd si spiritum ex aqua prouenientem terra per hyemem transmitteret, paucior ex ipsa aqua prodiret, neq; per hyemem fontes increscerent. Atque ista omnia eò à me dicta sunt, quò terræ inferiora hyeme quàm æstate calidiora esse constet. Nunc verò dicēdum est, cur terræ inferiora æstate quàm hyeme frigidiora esse cōspiciantur. Terra ęstate rara est & leuis, nimirum cùm sol vehementiùs irruat, & omnem ad se ex ea humorem attrahat. Aquam autem plus minùsve terra semper in se continet. Spiritus verò omnes nobis ex aquis proueniūt. Quod ita se habere efficiam vt coniicere possis. Ex omnibus enim fluminibus & nubibus semper spiritus prodeunt. Sunt autem nubes aqua in aëre continua. Ac tunc sanè terra per æstatem rara est & leuis, aquamque in se continet, quæ in decliue profluit, eaque decurrente, alius ex alio spiritus inde semper excitatur. Is autem spiritus, per terram leuem & raram fertur, terramque ita refrigerat, vt simul quoque aqua perfrigeretur. Exempli gratia, veluti si quis aquam vtre contentam vehementer premat, & per acus puncturam, vel paulò minorem, aquę perspiramentum exhibeat, vtremque in sublimi suspendat, spiritus quidem nullus sed aqua tantùm per foramen prodibit, quòd amplum satis spatium, quo exhalet, aqua non habeat. Ad eundem sanè modum aqua in terra per hyemem se habet. Quòd si vtre sublimi suspenso, aquæ in eo contentæ amplius spatium concesseris, per foramen spiritus exibit. Spatium enim amplius quo per vtrem exeat, aqua mota habet, eamque ob causam per foramen spiritus peruadit. Sic certè per æstatem in terra aqua se habet. Amplum enim satis locum ob terræ raritatem obtinet, quódque sol ab ea ad se humorem attrahit, ipsaque terra spiritum frigidum ab aqua excitatum, cùm rara sit & leuis, per se transmittit. Ideóque pars eius inferior frigida existit, quin & aqua multò magis quàm spiritus in terra frigidus, ipsaque in sese & in terram spiritum immittit. Simul quoque aquam quæ ex parte hauritur, semper spiritus, velut flabellum agitat, qui & aquę frigiditatem inducit. Quæ verò non hauritur æstate, sed immota manens densatur, ea neque perinde vt illa spiritum à terra in sese suscipit, neque ex sese in terram transmittit, simulq; à sole & aëre per puteum minimè disperso, sed stabili manente, summa eius superficie primùm incalescit, deinde altera pars alteri,

οὕτω δὲ καὶ τῆς γῆς τὸ κάτω πλείης ἐούσης καὶ αὐτῆς ὑφ' ἑωυτῆς πεπιεσμένης, ἅτε βαρείης καὶ πυκνῆς ἐούσης ὑπὸ τῆς ἰκμάδος θερμαίνεται ἐν χειμῶνι.[49] οὐ γάρ ἐστιν αὐτῆς διαπνοὴ οὐδεὶς τοῦ θερμοῦ. ἀλλ' ὁκόταν πέσῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὸ ὕδωρ ἐς αὐτὴν, ὅταν ἀποπνέῃ ἐν τῇ γῇ ἀπ' αὐτοῦ, οὐ δίδωσι πρόσω, ἅτε πυκνῆς ἐούσης τῆς γῆς· ἀλλ' ἡ πνοὴ ὀπίσω ἐς τὸ ὕδωρ ἔρχεται. καὶ διὰ τοῦτο αἱ πηγαὶ καὶ ἡ θάλασσα θερμότεραί εἰσι τοῦ χειμῶνος, καὶ μείζους, ἢ τοῦ θέρεος· ὅτι ἀποπνέοντος τοῦ πνεύματος, ὀπίσω ἔρχεται ἐς τὸ ὕδωρ, ἅτε τῆς γῆς πυκνοτέρης 10 ἐούσης, καὶ οὐ διιείσης δι' αὐτῆς τὸ πνεῦμα. καὶ τὸ ὕδωρ πολὺ ἐὸν, ᾗ ἂν τύχῃ, τοῦτο δὴ ῥήγνυσι χωρέον, καὶ ὁδὸν οἱ αὐτῷ ποιέεται εὐρυτέρην, ἢ εἰ ὀλίγον εἴη. τὸ γὰρ ὕδωρ ἐν τῇ γῇ οὐκ ἕστηκεν, ἀλλ' ἀεὶ χωρέει εἰς τὸ κάταντες. εἰ δὲ δίδωσι τοῦ χειμῶνος ἀπὸ τοῦ ὕδατος τὸ πνεῦμα, ἡ γῆ δι' ἑωυτῆς, ἔλασσον τὸ ὕδωρ ἐχώρεεν ἐξ αὐτῆς. καὶ αἱ πηγαὶ οὐκ ἂν ἦσαν τοῦ χειμῶνος μεγάλαι. πάντα ταῦτα εἴρηταί μοι, ὅτι τῆς γῆς τὸ κάτω θερμότερον φαίνεται ἐὸν τοῦ χειμῶνος, ἢ τοῦ θέρεος. νῦν δὲ θέλω εἰπεῖν ὅτι τοῦ θέρεος τὸ κάτω τῆς γῆς, ψυχρότερον φαίνεται ἐὸν ἢ τοῦ χειμῶνος. ἡ γῆ τοῦ θέρεος, ἀραιή ἐστι καὶ κούφη, ἅτε τοῦ ἡλίου σφοδρό-20 τερον προσβάλλοντος, καὶ ἕλκοντος ἀπ' αὐτῆς πρὸς ἑωυτὸν τὰς ἰκμάδας. ἔχει δὲ ὕδωρ ἡ γῆ ἐν αὐτῇ ἀεὶ πλέον ἢ ἔλασσον. τὰ δὲ πνεύματα ἡμῖν ἐστι πάντα ἀφ' ὑδάτων. τούτου δὲ πέρι, ὅτι δείξω συμβαλέσθαι, ὅτι οὕτως ἔχει. ἀπὸ γὰρ τῶν ποταμῶν πάντων, πνεύματα χωρέει ἑκάστοτε, καὶ τῶν νεφέων. τὰ δὲ νέφεα ἐστὶν ὕδωρ ξυνεχὲς ἐν ἀέρι, καὶ τότε δὴ ἡ γῆ ἀραιή ἐστι καὶ κούφη τοῦ θέρεος καὶ ὕδωρ ἐν αὐτῇ ἔχουσα καὶ τὸ ὕδωρ ῥέει εἰς τὰ κατάντεα· χωρέοντος δὲ τοῦ ὕδατος, ἀεὶ ἀποπνέει αὐτόθεν ἕτερον ἐξ ἑτέρου πνεῦμα. τὸ δὲ ἀποπνέον διὰ τῆς γῆς ἔρχεται κούφης καὶ ἀραιῆς ἐούσης, καὶ ψῦχος τῇ γῇ 30 ποιέει. καὶ αὐτὸ τὸ ὕδωρ συμψύχεται. ἔχει δὲ οὕτως, ὥσπερ εἴ τις ἐν ἀσκῷ ὕδωρ ἐνεὸν ἀποπιέσειεν ἰσχυρῶς, καὶ τὰ διαπνοὰ τῷ ὕδατι ποιήσειεν, κέντημα βελόνης[50] ἢ μικρῷ μείζονι, καὶ τὸν ἀσκὸν κρεμάσας αἰωρεῖν, οὐδὲν διὰ τοῦ τετρημένου πνεῦμα χωρήσει, ἀλλ' ὕδωρ. οὐ γὰρ ἔχει εὐρυχωρίην ἢ ἀποπνεύσει τὸ ὕδωρ. ὧδε δὴ ἔχει καὶ τοῦ χειμῶνος τῷ ὕδατι ἐν τῇ γῇ. ἣν δὲ τῷ ὕδατι ἐν τῷ ἀσκῷ τὴν εὐρυχωρίην ποιήσῃς, καὶ κρεμάσας αἰωρέῃς τὸν ἀσκὸν, πνεῦμα διαχωρήσει διὰ τοῦ τετρημένου. εὐρυχωρίη γάρ ἐστι τῷ πνεύματι ἀπὸ τοῦ ὕδατος κινευμένου διαχωρέειν διὰ τοῦ ἀσκοῦ. καὶ διὰ τοῦ τετρημένου 40 τὸ πνεῦμα[51] διὰ τόδε δίδωσιν. ὧδε δὴ ἔχει καὶ τοῦ θέρεος ἐν τῇ γῇ τῷ ὕδατι. εὐρυχωρίη γάρ ἐστιν αὐτῷ, ἅτε τῆς γῆς ἀραιῆς ἐούσης, καὶ τοῦ ἡλίου ἕλκοντος ἀπ' αὐτῆς τῆς ἰκμάδος πρὸς ἑωυτὸν, καὶ δίδωσι τὸ πνεῦμα, ἅτε ψυχρὸν ἐὸν ἀπὸ τοῦ ὕδατος δι' αὐτῆς ἀραιῆς ἐούσης καὶ κούφης. διὰ τοῦτο ψυχρὸν ἐὸν αὐτῆς τὸ κάτω τοῦ θέρεος. καὶ τὸ ὕδωρ μᾶλλον τοῦ πνεύματος, τοῦ ἐν τῇ γῇ ψυχροῦ ἐόντος,[52] καὶ αὐτὸ ἀφίησιν ἐς ἑαυτὸ τὸ πνεῦμα, καὶ ἐς τὴν γῆν. καὶ ἅμα τὸ ἀντλεόμενον ἐν τῷ φρέατι, ἀεὶ διακινέει τὸ πνεῦμα, ὥσπερ ῥιπίς. καὶ ποιέει αὐτὸ, ψῦχος παρέχειν τῷ ὕδατι. τὸ δὲ μὴ ἀντλεόμενον τοῦ ὕδατος τοῦ θέρεος, ἀλλ' ἑστηκὸς, πυκνὸν ἐὸν, οὐχ ὁμοίως δέχεται τὸ πνεῦμα ἐς ἑωυτὸ ἀπὸ τῆς γῆς· οὐδὲ ἐς τὴν γῆν ἀπ' ἑωυτοῦ ἀποδίδωσι. καὶ ἅμα ἀπὸ τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ ἀέρος,[53] οὐ σκιδναμένου ἐν τῷ φρέατι, ἀλλὰ στασίμου ἐόντος, θερμαίνεται πρῶτον αὐτοῦ τὸ ἐπιπολῆς· ἔπειτα τὸ ἕτερον ἐπὶ τῷ ἑτέρῳ

ἐς τὸ κάτω

ἐς τὸ κάτω διαδίδωσι τὴν θερμασίην. καὶ διὰ τοῦτο τὸ μὴ ἀντλεόμενον ὕδωρ τοῦ θέρεος, θερμότερόν ἐστι τοῦ ἀντλεομένου. αἵ τε πηγαὶ αἱ βαθεῖαι μάλιστα τοῦ θέρεος ἀεὶ ψυχραί εἰσι. καὶ ἀρυσθὲν τὸ ὕδωρ τοῦ χειμῶνος τῆς γῆς θερμῆς ἐούσης, ἐκ ταύτης τὸ μὲν παραυτίκα θερμόν ἐστιν. ὅταν δὲ χρόνος διίῃ, ψυχρόν ἐστιν ὑπὸ τοῦ ἠέρος δηλονότι γινόμενον, ψυχροῦ ἐόντος. ἐξαεροῦται γὰρ ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, καὶ τὸ πνεῦμα δι' αὐτοῦ διηθέει. καθάπερ καὶ τὸ ἀντλεόμενον ὕδωρ τοῦ θέρεος, ὁκόταν ἀρυσθῇ, ψυχρὸν αὐτίκα ἐστί. θερμὸν δὲ γίνεται διὰ τόδε· ὅτι τῆς γῆς ἀραιῆς ἐούσης, καὶ πνεύματος ἐόντος ἐν αὐτῇ, ψύχεται. ὅταν δὲ ἀρυσθέντι χρόνος ἐγγένηται, στάσιμον γίνεται καὶ θερμὸν ὁρᾶται. θερμαίνεται γὰρ ὑπὸ τοῦ ἠέρος, θερμοῦ ἐόντος. ὥσπερ καὶ τὸ μὴ ἀντλεόμενον ὕδωρ ἐν τῷ φρέατι τοῦ θέρεος, διὰ τοῦτο θερμὸν γίνεται. ταῦτα μὲν ἐς τοῦτό μοι εἴρηται. ἀναλήψομαι δὲ αὖθις, ὅτι τοῦ θέρεος τὸ κάτω τῆς γῆς ψυχρόν ἐστι· τοῦ δὲ χειμῶνος, θερμόν. τὸ δὲ ἄνω τῆς γῆς, τοὐναντίον τούτου. καὶ δεῖ τῷ δενδρέῳ, μὴ δύο θερμὰ ὁμοῦ προσγίνεσθαι, μὴ δὲ δύο ψυχρὰ ὁμοῦ, ἢν μέλλῃ ὑγιαίνειν· ἀλλ' ἢν μὲν ἐκ τοῦ ἄνωθεν προσγίνηται θερμόν, ἐκ τοῦ κάτωθεν δεῖ ψυχρὸν αὐτῷ προσγίνεσθαι. καὶ πάλιν, ἢν ἐκ τοῦ ἄνωθεν προσέλθῃ ψυχρόν, ἐκ τοῦ κάτωθεν δεῖ θερμὸν αὐτῷ προσγίνεσθαι. αἵ τε ῥίζαι ὅταν ἑλκύσωσι, τῷ δενδρέῳ προσδιδόασι, καὶ τὸ δένδρεον τῇσι ῥίζῃσι. καὶ γίνεται οὕτω ταμιείη καὶ ψυχροῦ καὶ θερμοῦ. ὥσπερ τῷ ἀνθρώπῳ ἐσιόντων ἐς τὴν κοιλίην σιτίων, ὅσα πεσσόμενα θερμαίνει, δεῖ ψύξιν ἀποδίδοσθαι ἀπὸ τοῦ ποτοῦ. οὕτω καὶ τῷ δενδρέῳ δεῖ ἀνταποδίδοσθαι ἐκ τοῦ κάτω πρὸς τὸ ἄνω, καὶ ἀνάπαλιν. καὶ αὔξεται τὸ δένδρεον, καὶ ἐς τὸ ἄνω καὶ ἐς τὸ κάτω διὰ τόδε, ὅτι ἡ τροφή ἐστι καὶ ἐκ τοῦ κάτωθεν καὶ ἐκ τοῦ ἄνωθεν. καὶ ἕως μὲν ἂν ἁπαλὸν ἔῃ σφόδρα, οὐ καρποφορεῖ. οὐ γάρ ἐστιν αὐτῷ πίειρα δύναμις, οὐδὲ παχείη, ἥτις ἐς καρπὸν ξυμβάλλεσθαι οἵη τέ ἐστιν. ὁκόταν δὲ χρόνος ἐγγένηται, τότε ἤδη ἐν αὐτῷ αἱ φλέβες εὐρεῖαι γινόμεναι, ποιεῦνται ἐν αὐτῷ ἐκ τῆς γῆς πίειραν καὶ παχείαν τὴν ῥύσιν. ὁ δὲ ἥλιος διαχέων αὐτήν, ποιέει ἐκζέειν ἅτε κούφην ἐοῦσαν ἐς τὰ ἄκρα καὶ καρποῦσθαι. καὶ τὴν μὲν λεπτὴν ἰκμάδα, ἀπὸ τοῦ καρποῦ ἀποφέρει· τὴν δὲ παχείην, πέσσων ὁ ἥλιος καὶ θερμαίνων γλυκαίνει. τὰ δὲ οὐ καρποφορέοντα τῶν δενδρέων, οὐκ ἔχει πῖαρ ἐν αὐτοῖσιν, ὅσον ἐς τὸν καρπὸν ἐκδώσεται. τὸ δὲ πᾶν δένδρεον ὁκόταν ὑπὸ χρόνου στερεωθῇ, καὶ λάβηται ἐκ τῆς κάτω τῇσι ῥίζῃσιν, ἤδη βεβαίως πέπαυται αὐξόμενον πάντῃ. ὁκόσοισι δὲ ἐς δένδρεα ἀφ' ἑτέρων δενδρέων ὀφθαλμοὶ ἐνετέθησαν, καὶ δένδρεα γινόμενα ἐν τοῖσι δένδρεσι, ζῇ καὶ καρποφορεῖ καρπὸν οὐχ ὅμοιον οἷσιν ἐγκείμενά ἐστιν. ἔστι δ' ὅπως τοιῶσδε τοῦτο γίνεται. ξυμβαίνει τῷ ὀφθαλμῷ, πρῶτον μὲν βλαστάνειν. τροφὴν γὰρ εἶχε, πρῶτον μὲν ἀπὸ τοῦ δενδρέου, ἀφ' οὗ ἀπηωρήθη. ἔπειτα ἐν ᾧ ἐνετέθη. ὁκόταν δὲ βλαστήσῃ, οὕτως μεθίησιν ἐς τὸ δένδρεον ῥίζας ἀπ' αὐτοῦ λεπτάς. καὶ πρῶτον ἀπαυρίσκεται ἀπὸ τῆς ἰκμάδος τῆς ἐν τῷ δενδρέῳ ἐνεούσης, ἐν ᾧ ἔγκειται. ἔπειτα χρόνου ἐγγενομένου, ἀφίησι ῥίζας ἐς τὴν γῆν, διὰ τοῦ ἐν ᾧ ἐνετέθη. καὶ ἐπαυρίσκεται ἀπὸ τῆς γῆς ἕλκον τὴν ἰκμάδα. καὶ τροφὴ αὐτῷ ἐκεῖθέν ἐστιν. ὥστε μὴ θαυμάζειν ἑτερόκαρπα εἶναι τὰ ἐντεθέντα τῶν δενδρέων. ζῇ γὰρ ἀπὸ τῆς γῆς. ταῦτά μοι εἴρηται περὶ τῶν δενδρέων καὶ τῶν καρπῶν, διὰ τόδε, ὅτι οὐχ οἷόν τε ἦν μοι τὸν λόγον ἡμιτελέα καταλιπεῖν. ἀναβήσομαι δὲ αὖθις ὀπί-

ad imum vsque, caliditatem suam communicat. Eaq; causa est cur aqua, quæ æstate non hauritur, eâ, quæ hauritur, sit calidior. Quin & fontes multùm profundi, æstate semper frigidi sunt, & aqua ex iis per hyemem hausta, quãdo terra calet, ea quidem calida est, intercedẽte verò tempore frigida est, ab aëre scilicet frigido refrigerata. A vento quippe perflatur, & per eam spiritus percolatur. Quemadmodum etiã aqua per æstatẽ protinus ac hausta fuerit, frigida est, eamq; ob causam calescit. Refrigeratur siquidem quòd terra rara sit, & spiritum in se contineat. At postquam hausta fuerit, si tempus intercedat, quia immota manet, calida cõspicitur. Incalescit siquidem ab aëre calido, non secus ac putealis aqua per æstatem, quæ non hauritur, ob idipsum calida redditur. Ac ista quidem hac de re à me dicta sunt. Rursus autẽ repetam, quòd inferior terræ pars æstate frigida est, hyeme verò calida. Superior autem terræ pars, contrariò se habet modo. Neque arbori opus est, si modò valere debeat, geminum simul calorem aut frigus adesse. Verùm si superiore quidem parte calor adsit, inferiore refrigerari oportet, contraque, si superiore parte frigus accedat, eam inferiore parte incalescere necesse est. Ac radices vbi attraxerint, arbori communicant, arborq; radicibus, sicque calidi & frigidi mutua fit dispensatio. Atq; haud aliter quam in homine ingestis in ventriculum cibis, qui dum concoquuntur, calefaciunt, frigiditatẽ à potu reddi oportet, sic & in arbore, mutua quædam retributio ex imis ad summa, & contrà, fieri debet. Ideoq; tum inferiore, tum superiore parte arbor increscit, quòd alimentum ex inferioribus & superioribus partibus capessat. Et quandiu tenella admodum fuerit, fructum non profert. Neque enim vis illi pinguis & crassa inest, quæ ad fructum satis esse possit. Procedente verò tempore, tunc iam ampliores venæ effectę, in eam ex terra pinguem & crassum humoris fluxum deducunt, quem sol diffundens, & cùm leuis sit, efferuescentem in summas partes educit, fructumq; profert, & ab eo tenuem quidem humorem deducit, crassiorem verò concoquens & calefaciens condulcat. Quæ verò arbores fructum non ferunt, non tantã habent in se pinguedinem, quæ in fructum consumatur. Quęcunq; autem arbor temporis spatio robur acceperit, & firmas radices egerit, iam penitus omni ex parte crescere desiit. At verò arbores, quæ ex aliarum inoculatione proueniunt, eæ non illarum similem, in quas insitæ sunt, fructum ferunt. Quod hoc modo cõtingit. Principio quidem oculus germinare incipit, cùm siquidem alimentũ habeat, primùm quidem ab arbore à qua auulsus est, tum verò ab ea in quam insitus est. Vbi pullularit, tenues ex se radices in arborem demittit, primumque arboris humore, in quam insitus est, fruitur. Deinde temporis spatio radices in terram demittit, per eam in quam insitus est, & attracto è terra humore fruitur, indeq; alimentum sumit: vt proinde minimè mirum videri debeat, si insitæ arbores alios fructus proferant, cùm è terra viuant. Hæc quidem de arboribus & fructibus istam ob causam dicta sunt, quòd imperfecta oratio relinqui à me non debuerit. Nunc verò ad ea reuertar,

quorum gratia ista à me dicta sint. Quæ ex terra nascuntur, ea omnia ex terræ humore viuere assero, & quemadmodum terræ humor habet, ita & se habere, quæ ex ipsa oriuntur. Sic & puer in vtero ex matre viuit, & vt valet mater, ita & puer. Quòd si quis, quæ de istis dicta sunt, ab initio ad finem vsque secum reputare volet, is eorum quæ è terra nascuntur, & hominum naturam per omnia similem esse comperiet. Ac de his satis. At verò puer vbi in vtero existit, manibus ad genas adhæret, caputq; pedibus proximum habet, neq; certò dignoscere queas, etiamsi puerum in vtero videas, vtrum caput sursum, an deorsum vergat. Verùm quę eum sustinent membranæ, ex vmbilico protendũtur. Nunc verò rationem eam explicabo, quam paulò antea me demonstraturum dixi, quæ, quãtum humanum ingenium consequi potest, aperta est iis omnibus, qui ea de re nosse volẽt, quòd genitura membrana continetur, & in eius medio vmbilicus extat, per quem primùm spiritum ad se attrahit, & foras emittit, quódque ex vmbilico membranæ protenduntur. Quin & reliquam pueri naturam, velut à me demonstrata est, ita prorsus se habere comperiet, qui his argumentis, quæ à me proferentur, vti volet. Si quis enim oua viginti, aut etiam plura, gallinis duabus, aut pluribus, vt excludantur, supponat, & singulis diebus, à secundo exorsus, ad vltimum vsque, quo oui putamen detrahetur, subtrahat, frangat, diligenter inspiciat, is eo, quo dixi, modo, omnia se habere deprehendet, si modo auis naturam cum humana conferre licet. Ex vmbilico enim membranæ protendi, aliaq; omnia quæ de puero dicta sunt, eodem prorsus se habere modo in ouo gallinaceo comperies. Quanquam, qui hæc nondum obseruauit, is in ouo gallinaceo vmbilicum inesse mirabitur. Atqui ista ad hunc, quæ à me dicta sunt, modum, se habere conspiciũtur. Quando verò mulieri partus instat, tum se mouente puero, & manibus ac pedibus se iactante, membranam quandam internam abrumpi contingit. Qua rupta cæteræ imbecilliores fiunt, primumq; rumpuntur, quæ illam contingunt, deinde postrema. Ruptis autem membranis, tum fœtus vinculo exoluitur, & agitatus foras prodit. Neque enim laxatis membranis quicquam ampliùs virium habet, neq; vteri puerum ampliùs continere possunt, laxatis vti dixi membranis & ab ipsis ablatis. Et membranæ quæ puerum circumplectuntur, nõ admodum magna vi vtero adhærescunt. Cùm verò puer prodit, vtero dilatato, qui mollis est, vi sibi viam aperit, & in caput fertur, si secundum naturam exierit. Grauissimæ enim ei sunt superiores partes, ex vmbilico libratæ. Quãdiu autem in vteris manet, validior semper euadit, dum membranas decimo mense perrumpat, quando matri partus instat. Quòd si vis quædam puero cõtingat, etiam ante præfinitũ tempus ruptis membranis foras prodit. Quinetiam si alimento à matre priùs destituatur, sic quoque ante tempus matri partio ingruit, & ante decimum mensem puer egreditur. At verò si quæ vltra decem menses vtero gestare sibi visæ sunt, (quod iam sa pè audiui) eæ hoc, quem referam, modo fallunt.

οὗ εἵνεκά μοι λέγω τάδε ἀμφὶ τῶνδε εἴρηται. φημὶ γὰρ τὰ ἐν τῇ γῇ φυόμενα, πάντα ζῆν ἀπὸ τῆς γῆς τῆς ἰκμάδος, καὶ ὅκως ἂν ἡ γῆ ἔχῃ ἰκμάδος ἐν ἑωυτῇ, οὕτω καὶ τὰ φυόμενα ἔχειν. οὕτω καὶ τὸ παιδίον ζῇ ἀπὸ τῆς μητρὸς, ἐν τῇσι μήτρῃσι. καὶ ὅκως ἂν ἡ μήτηρ ὑγιείης ἔχῃ, οὕτω καὶ τὸ παιδίον ἔχει. ἢν δέ τις βούληται ἐννοεῖν τὰ ῥηθέντα ἀμφὶ τούτων, ἐξ ἀρχῆς ἐς τέλος εὑρήσει τὴν φύσιν πᾶσαν παραπλησίην ἐοῦσαν, τῶν τε ἐκ γῆς φυομένων, καὶ τὴν τῶν ἀνθρώπων. καὶ ταῦτα μοι ἐς τοῦτο εἴρηται. τὸ δὲ παιδίον ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἐὸν, τὰς χεῖρας ἔχει πρὸς τῇσι γνάθοισι, καὶ τὴν κεφαλὴν πλησίον τοῖν ποδοῖν. καὶ οὐκ ἔστιν ἀτρεκέως κρῖναι, οὐδ' ἂν ἴδῃς ἐν τῇσι μήτρῃσι τὸ παιδίον, πότερον τὴν κεφαλὴν ἄνω ἔχει ἢ κάτω. ἐκ δὲ τοῦ ὀμφαλοῦ τεταμένοι εἰσὶν οἱ ὑμένες, αἱ ἔχοντες αὐτό. νῦν δὲ ἐρέω τὴν διάγνωσιν, ἣν ἔφην ἀποφανέειν ὀλίγῳ πρότερον, ὡς ἀνυστὸν ἀνθρωπίνῃ γνώμῃ ἐμφανέα ἐοῦσαν, πᾶσι τοῖς θέλουσιν εἰδέναι τούτου πέρι. ὅτι ἡ γονὴ ἐν ὑμένι ἐστί. ἐπὶ δὲ μέσον αὐτοῦ ὁ ὀμφαλὸς ἐστί. κἀκείνη πρῶτον τὸ πνεῦμα ἕλκει ἐς ἑωυτὴν, καὶ μεθίησιν ἔξω. καὶ ἐκ τοῦ ὀμφαλοῦ ὑμένες εἰσί. καὶ τὴν ἄλλην φύσιν τοῦ παιδίου ἣν εἴρηκα, ὧδε ἔχουσαν εὑρήσεις πᾶσαν, μέχρις ἐς τέλος, ὅκως μοι ἐν τοῖσι λόγοισιν ἀποπέφανται, εἰ βούλεταί τις τοῖσιν τεκμηρίοισιν, ὁκόσοισι μέλλω λέγειν, χρῆσθαι. εἰ γάρ τις ἐθέλει ὠὰ εἴκοσιν ἢ καὶ πλείονα ὅκως ἐκλεπισθῇ, ὑποθεῖναι ἀλεκτορίσιν, εἴτε δύο εἴτε καὶ πλείοσι, καὶ ἑκάστης ἡμέρης ἀπὸ τῆς δευτέρης ἀρξάμενος μέχρι τῆς ὑστάτης ἢ ἐκλέψει τὸ ὠὸν, ἀφαιρέων καὶ καταγνύων, σκοπῶν, εὑρήσει ἔχοντα πάντα κατὰ τὸν ἐμὸν λόγον, ὡς χρὴ ὄρνιθος φύσιν ξυμβάλλειν ἀνθρώπου φύσει. ὅτι γὰρ ὑμένες εἰσὶν ἐκ τοῦ ὀμφαλοῦ τεταμένοι, καὶ τὰ ἄλλα ὁπόσα εἴρηται περὶ τοῦ παιδίου, οὕτως ἔχοντα ἐν τῷ ὠῷ τῷ ὀρνιθείῳ εὑρήσεις ἐξ ἀρχῆς ἐς τέλος. καί τοι ἤν τις μηδέπω εἶδε, θαυμάσει ἐν ὀρνιθείῳ ὠῷ ἐνεόντα ὀμφαλόν. ἔχει δὲ ὧδε τάδε. καὶ ταῦτα δέ μοι ὧδε εἴρηται. ὁκόταν δὲ τῇ γυναικὶ ὁ τόκος παραγένηται, ξυμβαίνει τότε τῷ παιδίῳ κινεομένῳ, καὶ ἀσκαρίζοντι χερσί τε καὶ ποσὶ, ῥῆξαί τινα τῶν ὑμένων τῶν ἔνδον. ῥαγέντος δὲ ἤδη ἑνὸς, καὶ οἱ ἄλλοι ἀκιδνοτέρην δύναμιν ἔχουσι. καὶ ῥήγνυνται πρῶτον μὲν, οἱ κείνου ἐχόμενοι ἔπειτα ὁ ὕστατος. ὁκόταν δὲ ῥαγῶσιν οἱ ὑμένες, τότε λύεται ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τὸ ἔμβρυον καὶ χωρέει ἔξω κλονηθέν. οὐ γὰρ ἔτι ἔχει σθένος τῶν ὑμένων προδόντων. οὐδὲ αἱ μῆτραι δύνανται ἐπὶ τὸ παιδίον ἴσχειν, τῶν ὑμένων, ὡς ἔφην προδόντων, καὶ τούτων ἀπενεχθέντων. προσλαμβάνονται γὰρ οἱ ὑμένες καὶ τῶν μητρέων ὁκόταν ἀμφὶ τὸ παιδίον ἑλίσσονται οὐ πολλῇ δυνάμει. ὁκόταν δὲ χωρέῃ τὸ παιδίον, βιῆται καὶ εὐρύνει τὰς μήτρας ἐν τῇ διεξόδῳ, ἅτε ἁπαλὰς ἐούσας. χωρέει δὲ ἐπὶ κεφαλὴν, εἰ κατὰ φύσιν ἴῃ. βαρύτατα γάρ ἐστιν αὐτῷ, τὰ ἄνω ἐκ τοῦ ὀμφαλοῦ σταθμεόμενα. ἐν δὲ τῇσι μήτρῃσι ἐνεὸν, εἵλκει τὸ πλεῖστον χρόνον εἰς τὴν τῶν ὑμένων κατάρρηξιν, ἅμα δεκάτῳ μηνὶ, ὅτε ὁ τόκος τῇ μητρὶ παραγένηται. ἢν δὲ βίαιόν τι πάθημα πάθῃ τὸ παιδίον, καὶ πρόσθεν τοῦ ὁρισμένου χρόνου ῥαγέντων τῶν ὑμένων ἐξέρχεται. καὶ ἢν ἡ τροφὴ πρόσθεν λήξῃ ἀπὸ τῆς μητρὸς τῷ παιδίῳ, καὶ οὕτω πρόσθεν ὁ τόκος τῇ μητρὶ παραγίνεται. θᾶσσον δὲ δέκα μηνῶν ἐξέρχεται. ἀλλ' ὅσαι δὴ ἔδοξαν πλείονα χρόνον δέκα μηνῶν ἔχειν, ἤδη γὰρ τοῦτο πολλάκις ἤκουσα, ἐξηπάτηνται δὲ τρόπῳ τοιῷδε, ὃν μέλλω ἐρεῖν.

ὁκόταν αἱ μῆτραι πνεῦμα λάβωσιν ἐς σφᾶς αὐτὰς ἀπὸ τῆς κοιλίης φύσης παρεχούσης καὶ ἐξαρθῶσι. γίνεται γὰρ τοῦτο, δοκέουσι δὴ αἱ γυναῖκες πρὸς σφᾶς ἔχειν τότε. καὶ ἢν καταμήνια μὴ χωρέοντα ξυστραφῇ ἐν τῇσι μήτρῃσι, καὶ ἐπὶ χρονιώτερα, αἰεὶ διχωρέοντα ἐς τὰς μήτρας· ἔστι μὲν ὅτε ξὺν τῷ ἀπὸ τῆς κοιλίης πνεύματι· ἔστι δ' ὅτε καὶ θερμαινόμενα. καὶ δὴ καὶ τότε ἐν γαστρὶ δοκέουσιν ἔχειν αἱ γυναῖκες, ἅτε τῶν καταμηνίων μὴ χωρεόντων, καὶ τῶν μητρέων ἠρμένων. εἶτα ἔστιν ὅτε τὰ καταμήνια ἐρράγη αὐτόματα, ἢ ἑτέρων ἐπικατελθόντων ἀπὸ τοῦ σώματος ἐς τὰς μήτρας καὶ κατενεχθέντων τὰ πρότερα, καὶ φῦσα ἐξῆλθε, καὶ 10 πολλῇσιν ἤδη εὐθέως μετὰ τὴν τῶν καταμηνίων κάθαρσιν αἱ μῆτραι ἔχασμον, καὶ κατὰ τὸ αἰδοῖον ἐτράφησαν, καὶ τηνικαῦτα μιχθεῖσαι ἀνδράσιν, ἔλαβον πρὸς σφᾶς τὸν γόνον, αὐθημερὸν ἢ ἅμα ὀλίγῃσιν ἡμέρῃσιν. λογίζονται δ' αἱ ἄπειροι τούτων τοῦ λόγου καὶ τῶν πρηγμάτων ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐν γαστρὶ ἔχειν, ὅτε τὰ καταμήνια οὐκ ἐχώρεεν αὐτῇσι, καὶ αἱ μῆτραι ἠρμέναι ἐτύγχανον. ὅτι δ' οὐκ ἔστι χρονιώτερον δέκα μηνῶν ἐν γαστρὶ ἔχειν, ἐγὼ φράσω. ἡ τροφὴ καὶ ἡ αὔξησις ἡ ἀπὸ τῆς μητρὸς κατιοῦσα, οὐκ ἔτι ἀρκέουσα τῷ παιδίῳ ἐστὶν, ὁκόταν οἱ δέκα μῆνες παρέλθωσι καὶ τὸ ἔμβρυον αὐξηθῇ. ἕλκει γὰρ ἀπὸ τοῦ 20 αἵματος ἐς ἑωυτὸ τὸ γλυκύτατον, ἅμα δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ γάλακτος ἐπαυρίσκεται ὀλίγον. ὁκόταν δ' αὐτῷ σπανιώτερα ταῦτα γένηται, καὶ ἁδρὸν ἔῃ τὸ παιδίον, ποθέον πλείονα τῆς ὑπαρχούσης τροφῆς, ἀσκαρίζει καὶ τοὺς ὑμένας ῥήγνυσι. καὶ μᾶλλον τοῦτο πάσχουσιν αἱ τῶν γυναικῶν πρωτοτόκοι. ἐπιλείπει γὰρ τοῖσι παιδίοισιν ἡ τροφὴ ἐς τὸ ἀρκέσαι, ἄχρις αὖ τῶν δέκα μηνῶν. ἐπιλείπει δὲ διὰ τρόπον τοιόνδε. εἰσὶ τῶν γυναικῶν τινες, αἳ μὲν, ἀρκέοντα τὰ καταμήνια καθαίρονται, αἱ δὲ, ἐλάσσονα. τοῦτο δὲ ἢν αἰεὶ γίνηται ἐν φύσει καὶ ἐν γένει, μητρόθεν σφίν ἐστιν. αἱ δὲ τὰ καταμήνια ὀλίγα μεθιεῖσαι, αὗται καὶ τοῖς παι- 30 δίοισι, τοῦ χρόνου τὸ ὕστατον, ὅταν ἤδη ἁδρὸν ἔῃ, τὴν τροφὴν σπανιωτέρην παρέχουσαι, ποιέουσιν ἀσκαρίζειν, καὶ πρόσθεν τῶν δέκα μηνῶν ἐξελθεῖν ἐπείγει. ὀλίγον γὰρ ἀπὸ τῶν νέων μητρῶν χωρέει τὸ αἷμα. ὡς δὲ καὶ ἐπὶ τὸ πλεῖστον ξυμβαίνει, καὶ ἀγαλάκτους εἶναι ταύτας τὰς γυναῖκας, τὰς ὀλίγα τὰ καταμήνια μεθιείσας. ξηρότεραι γὰρ καὶ πυκνοσαρκότεραί εἰσιν. τούτῳ δὲ τῷ λόγῳ ὅτι ἐπιλειπούσης τῆς τροφῆς ἐξέρχεται τὸ ἔμβρυον, ἢν μή τι αὐτῷ βίαιον πάθημα προσπέσῃ, καὶ ἴσδελον τόδε ἐστί· τὸ ὄρνεον γίνεται ἐκ τοῦ ᾠοῦ τοῦ χλωροῦ, τρόπῳ τοιῷδε· ἐπικαθεζομένης τῆς μητρὸς 40 θερμαίνεται τὸ ᾠόν. καὶ τὸ ἐν τῷ ᾠῷ ἐνεὸν, ἀπὸ τῆς μητρὸς κινέεται. θερμαινόμενον δὲ πνεῦμα ἴσχει τὸ ἐν τῷ ᾠῷ ἐνεὸν, καὶ ἀντισπᾷ ἕτερον ψυχρὸν ἀπὸ τοῦ ἠέρος, διὰ τοῦ ᾠοῦ. τὸ γὰρ ᾠὸν ἀραιόν ἐστιν οὕτως, ὡς πνοὴν ἑλκομένην ἀρκέουσαν, διϊέναι τῷ ἔνδον ἐόντι. καὶ αὔξεται τὸ ὄρνεον ἐν τῷ ᾠῷ. καὶ διαρθροῦται τρόπῳ τῷ αὐτῷ τε καὶ παραπλησίῳ, ὥσπερ καὶ τὸ παιδίον, ὥς μοι ἤδη καὶ πρότερον εἴρηται. γίνεται δὲ ἐκ τοῦ χλωροῦ τοῦ ᾠοῦ τὸ ὄρνεον. τροφὴν δὲ καὶ αὔξησιν ἔχει, τὸ λευκὸν τὸ ἐν τῷ ᾠῷ. τοῦτο ἤδη πᾶσιν ἐμφανὲς ἐγένετο, ὁκόσοι προσέσχον τὸν νόον. ὁκόταν δὲ ἐπιλείπῃ ἡ τροφὴ τῷ νεοσσῷ ἐκ τοῦ ᾠοῦ, οὐκ ἔχον ἀρκέουσαν ἀφ' ἧς ζήσεται, κινέεται ἰσχυρῶς ἐν τῷ ᾠῷ, ζητέον τροφὴν πλείονα. καὶ οἱ ὑμένες περιέρρηγνυνται. καὶ ὁκόταν ἡ ὄρνις αἴσθηται τοῦ νεοσσοῦ κινηθέντα ἰσχυρῶς, κολάψασα ἐξέλεψεν. καὶ ταῦτα ξυμ-

Cum vteri à ventre flatum suppeditãte spiritu distenduntur & intumescunt (id enim contingit) tunc mulieres se concepisse existimant. Et si menses minimè prodeuntes in vteris collecti fuerint, longioremque moram fecerint, subinde alij eò confluunt, interdum quidem flatibus, qui à ventre procedũt, permixti, interdum verò incalescentes. Tunc quoque sanè non prodeuntibus mensibus, & in tumorem sublatis vteris, mulieres vtero sibi gestare vidẽtur. Deinde quandoque menses sua sponte erumpunt, aut cùm alij insuper ad vteros ferantur, & priores deturbent, etiam flatus egreditur, ac multis iam statim post mẽstruam purgationem vteri dehiscunt, & ad pudendum conuertuntur, atque eo tempore cum viris congressę, eodem ipso die, vel paulò pòst, concipiunt. Atq; harum rationum ac rerum ignaræ, eo tempore se concepisse reputant, quo menses suppressi erant & vteri intumuerant. Cur autem nõ longiore quàm decem mensium spatio, fœtum vtero gestari contingat, referam. Post exactos decem menses, vbi fœtus grandior est, alimentum & incrementum, quod à matre demittitur, non ampliùs puero sufficere potest. Quod enim in sanguine dulcissimum est, ad sese attrahit, simulq; aliquãtula lactis portione fruitur. Quæ cùm ipsi pauciora sint, puerque iam plenior factus, plus alimenti quàm adsit, requirat, ipse sese iactans, membranas disrumpit. Idque frequentiùs experiuntur mulieres quę primùm pariunt. Neque enim pueris alimentum ad decimum mensem satis esse potest. Quod ad hunc modum deficit. Mulieribus quibusdam quidẽ menstruę purgationes abundantes, quibusdam pauciores expurgantur. Quod si in natura & in genere semper cõtingat, ipsis vterinum est. At quibus pauciora menstrua effluunt, hæ pueris quoq; sub postremum tempus, vbi iam auctiores fuerint, cùm parcius alimẽtum suppeditent, eos vt iactentur cogunt, & vt ante decimum mensem prodeant, compellunt. Paucus enim sanguis de iuuenculis matribus fertur. Vt plurimùm verò, quę pauca menstrua demittunt, eas sine lacte esse contingit. Sicciores enim sunt, & densiore corporis habitu. Quòd verò deficiente alimento fœtus exeat, nisi vis quædam inferatur, hoc argumento comprobatur. Auis ex oui luteo nascitur hoc modo. Vbi mater insidet, ouum incalescit, & quod in ouo continetur, à matre agitatur, concalfactumq; spiritum concipit, & alium frigidũ ab aëre per ouum attrahit. Ouum enim adeò rarum est, vt attractum spiritum satis copiosum ei, quod intus est, transmittat. Et increscit auis in ouo, & eodem prorsus consimiliq; modo in membra distinguitur, velut puer, vti iã antea à me dictum est. Procreatur autem auis ex oui luteo, alimentum verò & incrementum continet, quod in ouo est candidum. Quod omnibus qui animum aduerterint, conspicuum esse potest. Cùm autem alimentum ex ouo pullo deficit, neque satis ei suppetit vnde viuat, copiosius alimentum postulans, vehementer mouetur in ouo, & membranę circumcirca disrumpuntur. Et vbi auis pullum vehementer moueri senserit, putamen tundendo excauans, ipsum excludit. Atq; hæc

intra viginti dies contingere solent, idq; ita se habere manifestum est. Nam vbi volucris oui testam cōtundendo excauarit, nihil penitus humoris, quod alicuius sit momenti, in ea inest, quòd totus in pullum absumptus sit. Sic etiam cùm puer increuerit, mater ei sufficiens alimentum ampliùs suppeditare nō potest. Plus itaq; alimenti quàm quod adsit fœtus postulans, sese iactando membranas disrumpit, simulq; vinculis solutus foras prodit. Atque ista, vt longissimè, decimo mense contingunt. Eaq; est ratio, cur brutis & feris eo ipso tempore, quo quæque parere consueuit, nec tardiùs, partus ingruat. Vnicuiq; enim animanti tempus esse necesse est, in quo fœtui parcius alimentum suppetat ac deficiat, tumq; partio instet. Et quæ quidem minùs alimenti fœtui suppeditant, celeriùs pariunt, quæ verò plus, tardiùs. Atque de his quidem hactenus. Puer autem, vbi circuncirca disruptæ sunt membranæ, siquidem suo momento in caput magis inclinet, facilè mulier parit. Quòd si in latus, aut in pedes prodeat, (id enim sæpiùs contingit, si illuc momētum vergat, vel propter vteri amplitudinem, vel si mater in ipso partus dolore primùm quiescere nō potuerit) si sic inquam prodeat, difficilem partum mulier sentiet. Iam verò ex his plurimę, vel ipsi fœtus, vel vnà etiam cū suis fœtibus matres periere. Ex puerperis autem præcipuè laborant, quæ primos partus experiuntur, eò quòd doloribus non assueuerint, & totum quidem corpus dolor occupat, præcipuè verò lumbos & coxendices, quæ ipsis diducuntur. Quæ verò magis partus expertæ sunt, minores dolores sentiunt, quàm quæ primùm pariunt. At quæ multoties peperēre, omnium minimè dolent. Quòd si fœtus in caput feratur, primùm caput foras prodit, deinde alia membra consequūtur, postremus est vmbilicus, ex quo secundæ dependēt. Post hæc humor exit cruentus, à capite & reliquo corpore vi doloris & caloris secretus, qui viam partus purgamentis facit. Post exitum autem saniei, purgatio procedit, quo ante dictum est tempore. Et tum mammæ, tum aliæ partes humidiores, mulieribus effunduntur, minimùm quidem in ea quæ primùm parit, ac in aliis deinceps, quò plures partus expertæ sunt, eò magis offenduntur, venis à puerperij purgamentis euacuatione exinanitis. Atque ista à me hac de re dicta sunt. Gemelli autem ex vno veneris complexu procreantur ad hunc modum. Vteri sinus plures & incuruos habent, hos quidē longiùs distantes, illos verò pudendo viciniores. Et ex animalibus, quæ plura gignunt, plures sinus habent, quàm quæ pauca. Quod in auibus, feris & volucribus ad eūdem se habet modum. Cùm genitura ad duos sinus diuisa peruenerit, eamq; vteri receperint, neq; sinus alter ad alterum transmiserit, ea vtroque sinu separata, membrana vestitur, vitamq; eo modo accipit, quo & vnus fœtus, de quo hæc diximus. Quòd verò ex vno congressu gemini procreentur, hoc argumento constat. Canis, sus, & alia animalia, vno cōgressu duos & plures fœtus pariunt, quorum quisq; in vtero suo sinu & membrana conditur. Atq; hæc ipsi contingere cernimus, eosq; omnes eodem vt plurimùm die parere. Ad eundem quoque modum in muliere, ex vno veneris complexu nati gemelli, vterque suo sinu & inuolucro

τροφὴ γίνεται, ἐν εἴκοσιν ἡμέρῃσι. καὶ ἐμφανές ἐστιν, ὅτι ὧδε ἔχει. ὁκόταν γὰρ κατάξῃ τὸ ὄρνεον, ἐπὶ τοῖσι λεπυρίοισι τοῦ ᾠοῦ, ὑγρὸν ἔνεστιν οὐδὲν, ὅ,τι καὶ ἄξιον λόγου. ἐξαναλοῦται γὰρ ἐς τὸν νεοσσόν. οὕτω δὲ καὶ τὸ παιδίον, ὁκόταν αὐξηθῇ, οὐκ ἔτι δύναται ἡ μήτηρ τροφὴν παρέχειν ἀρκέουσαν. ζητέον οὖν πλείω τροφὴν τῆς παρεούσης τὸ ἔμβρυον, ἀσπαρίζον ῥήγνυσι τοὺς ὑμένας. καὶ λυθὲν τοῦ δεσμοῦ, χωρέει ὁμοῦ ἔξω. καὶ ταῦτα γίνεται ἐν δέκα μησὶ τὸ μακρότατον. καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον, καὶ τοῖσι κτήνεσι καὶ τοῖσι θηρείοισιν, ὁ τόκος παραγίνεται ἐν χρόνῳ ᾧ ἕκαστον τίκτει οὐ μακρότερον. ἑκάστῳ γὰρ τῶν ζώων ἀνάγκη ἐστὶ χρόνον εἶναι, ἐν ᾧ ἡ τροφὴ ἀσθενεστέρη ἔσται τῷ ἐμβρύῳ καὶ ἐπιλείψει, καὶ ὁ τόκος παρέσται. καὶ τὰ μὲν ἐλάσσω τροφὴν ἐν τοῖσιν ἐμβρύοισιν ἔχοντα, θᾶσσον τίκτει. τὰ δὲ πλείω, ὕστερον. καὶ ταῦτα μὲν ἐς τοῦτό μοι εἴρηται. τὸ δὲ παιδίον ὅταν περιρραγῶσιν οἱ ὑμένες, [67] ἢν μὲν δὴ ἐπικρατήσῃ ἡ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ῥοπὴ, ῥηϊδίως τίκτει ἡ γυνή. ἢν δὲ πλάγιον ἢ ἐπὶ πόδας χωρήσῃ, γίνεται γὰρ οὕτω πολλάκις, [68] ἢν οὕτως ἡ ῥοπὴ τύχῃ, γινομένη ἢ ὑπὸ εὐρυχωρίης τῶν μητρέων, ἢ καὶ ἢν ἡ μήτηρ ἐν τῇ ὠδῖνι μὴ ἡσυχάσῃ τὸ πρῶτον. κἢν οὕτω χωρέῃ, χαλεπῶς τέξεται ἡ γυνή. πολλαὶ δὲ ἤδη ἢ αὐταὶ ὤλοντο, ἢ τὰ παιδία, ἢ ἅμα αἱ μητέρες, καὶ τὰ ἐν αὐτῇσιν. ἐκ δὲ τῶν τικτουσῶν μάλιστα πονέουσιν αἱ πρωτοτόκοι, διὰ τὴν ἀπειρίην τῶν πόνων. καὶ πονέουσι μὲν πᾶν τὸ σῶμα· μάλιστα δὲ τὴν ὀσφῦν τε καὶ τὰ ἰσχία. διΐστανται γὰρ σφέων τὰ ἰσχία. αἱ δὲ μᾶλλον ἔμπειροι τόκων, ἧσσον πονέουσι τῶν πρωτοτόκων. αἱ δὲ πολυτόκοι, πάμπαν ἧσσον πονέουσι. ἢν δὲ ἐπὶ κεφαλὴν ἴῃ τὸ ἔμβρυον, ἡ κεφαλὴ πρῶτον ἔξω χωρέει· ἔπειτα τὰ ἄλλα μέλεα ἑπόμενα. ὕστατος δὲ ὁ ὀμφαλός. ἐκ δὲ τοῦ ὀμφαλοῦ, [69] τὸ χορίον τεταμένον ἐστί. μετὰ δὲ ταῦτα, [70] ὕδρωψ ἔρχεται αἱματώδης, ἀπό τε τῆς κεφαλῆς, καὶ τοῦ ἄλλου σώματος, ἀποκριθεὶς ὑπὸ βίης τε καὶ πόνου καὶ θέρμης. καὶ ὁδὸν ἀφηγήσατο τῇ τῶν λοχίων καθάρσει. μετὰ δὲ τὴν ἔξοδον τοῦ ἰχῶρος, ἡ κάθαρσις γίνεται, χρόνον τὸν πρόσθεν εἰρημένον, [71] καὶ οἵ τε μαζοὶ καὶ τὰ ἄλλα μέλεα ὁκόσα ὑγρότερά ἐστι καταρρήγνυται τῶν γυναικῶν, ἥκιστα μὲν ἐν τῷ πρώτῳ τόκῳ. ἔπειτα δὲ, ὡς αἱ πλειόνων πειρέωνται τόκων, ἔτι μᾶλλον καταρρήγνυται διακενουμένων τῶν φλεβῶν ὑπὸ τῆς καθάρσιος τῶν λοχίων. ταῦτα δέ μοι ἐς τοῦτο εἴρηται. [72] δίδυμα δὲ γίνονται ἀφ᾽ ἑνὸς λαγνεύματος, οὕτως. ἔχουσιν αἱ μῆτραι κόλπους συχνοὺς καὶ γαμψοὺς τοὺς μὲν τηλοτέρω, τοὺς δὲ πλησιαιτέρω τοῦ αἰδοίου. καὶ τὰ πολύγονα τῶν ζώων, πλείους ἔχει κόλπους, τῶν ὀλίγα κυεόντων. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ πρόβατα, θηρία τε καὶ ὄρνεα. ὅταν δὲ ἡ γονὴ τύχῃ σχισθεῖσα εἰς δύο κόλπους ἀφικομένη, καὶ αἱ μῆτραι δέξωνται τὴν γονὴν, οἵ κόλποι τε μὴ ἕτερος [73] πρὸς τὸν ἕτερον χαλάσῃ, ἡ χωρισθεῖσα ἐν ἑκατέρῳ κόλπῳ, ὑμενοῦται καὶ ζωοῦται τῷ αὐτῷ τρόπῳ, ὥσπερ καὶ τὸ ἓν οὗ εἵνεκεν εἴπομεν. ὅτι δὲ ἀφ᾽ ἑνὸς λαγνεύματος δίδυμα γίνεται, ἱστόριον τόδε. ἐστὶ κύων καὶ ὗς καὶ ἄλλα ζῶα, ὅσα ἀφ᾽ ἑνὸς λαγνεύματος τίκτει καὶ δύο καὶ πλείονα, καὶ ἕκαστον τῶν ζώων ἐν τῇσι μήτρῃσιν, ἐν κόλπῳ [74] καὶ ὑμένι ἐστί. καὶ ταῦτα αὐτοὶ ὁρέομεν γινόμενα. καὶ ταῦτα τίκτει τῇ αὐτῇ ἡμέρῃ πάντα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. ὧδε δὲ καὶ τῇ γυναικὶ ἀπὸ μιῆς μίξιος γινόμενα τὰ παιδία, ἑκάτερον ἐν κόλπῳ καὶ χορίῳ ἐστί.

καὶ

ἐστι. καὶ τίκτει τῇ αὐτῇ ἡμέρῃ ἀμφότερα, καὶ τὸ πρότερον θάτερον χωρέει ἔξω, καὶ τὸ χωρίον αὐτοῦ. ὅτι δὲ θῆλυ καὶ ἄρσεν δίδυμα γίνεται, φημὶ ἐν τῇ γυναικὶ καὶ ἐν τῷ ἀνδρὶ, καὶ ἐν παντὶ ζώῳ, ἑκάστῳ γονῆς ἐνεῖναι καὶ ἀσθενεστέρην καὶ ἰσχυροτέρην. καὶ οὐκ ἐς ἅπαξ χωρέει ἡ γονὴ, ἀλλὰ καὶ ἐς δὶς καὶ τρὶς ἀποβαίνεται. καὶ οὐκ αὐτὸν ἀεὶ ὁμοίως εἶναι πάνυ ἰσχυρὸν, τό, τε πρόσθεν ἐξιὸν, καὶ τὸ ὕστερον. ἐς ὁκότερον ἂν οὖν τῶν κόλπων τύχῃ ἡ γονὴ παχυτέρη καὶ ἰσχυροτέρη ἐσιοῦσα, κεῖθι ἄρσεν γίνεται. ἐς ὁκότερον δὲ ἡ ὑγροτέρη καὶ ἀσθενεστέρη, κεῖθι θῆλυ γίνεται. ἢν δὲ ἐς ἄμφω ἰσχυρὴ εἰσέλθῃ, ἄμφω ἄρσενα γίνεται. ἢν δὲ ἀσθενὴς ἐς ἄμφω, ἄμφω θήλεα γίνεται. οὗτος ὁ λόγος ὧδε εἰρημένος ἅπας, τέλος ἔχει.

conditur, & eadem die in lucem prodit, alterumque prius cũ suo inuolucro foras egreditur. Quod autem ex gemellis vnus mas sit, alter fœmina, id ideò contingere asseuero. In muliere & in viro, & in quouis animalium genere, in vnoquoque tum imbecillior, tum valentior genitura inest, neq; vnico impetu genitura procedit, sed & secunda & tertia iactatione emittitur, neque fieri potest, vt quæ priùs & quæ posteriùs exit, eiusdem sint roboris. Quemcunque ergo sinum crassior validiorq; genitura subierit, in eo mas procreatur, quemcunq; verò humidior ac imbecillior, in eo fœmella generatur. At si in vtrunque valida subeat, ambo mares nascuntur, sin debilis vtrunque, ambo fœmellæ. Atque omnis ista oratio, ad hunc exposita modum, ad finem perducta est.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΣΑΡΚΩΝ.

HIPPOCRATIS DE CARNIBVS, LIBER.

Ἐγὼ τὰ μέχρι τοῦ λόγου τούτου κοινῇσι γνώμῃσι χρέομαι ἑτέρων τε τῶν ἔμπροσθεν, ἀτὰρ καὶ ἐμεωυτοῦ. ἀναγκαίως γὰρ ἔχει κοινὴν ἀρχὴν ὑποθέσθαι τῇσι γνώμῃσι βουλόμενον ξυνθεῖναι τὸν λόγον τόνδε περὶ τῆς τέχνης τῆς ἰητρικῆς. περὶ δὲ τῶν μετεώρων, οὐδὲν δέομαι λέγειν, ἢν μὴ τοσοῦτον ἐς ἄνθρωπον ἀποδείξω, καὶ τὰ ἄλλα ζῶα, ὁκόσα ἔφυ καὶ ἐγένετο· καὶ ὅτι ψυχή ἐστιν· καὶ ὅτι τὸ ὑγιαίνειν καὶ ὅτι τὸ κάμνειν· καὶ ὅτι τὸ ἐν ἀνθρώπῳ κακὸν καὶ ἀγαθὸν, καὶ ὅθεν ἀποθνήσκει. νῦν δὲ ἀποφαίνομαι αὐτὸς ἐμεωυτοῦ γνώμας. [2] δοκέει δέ μοι ὃ καλέομεν θερμὸν, ἀθάνατόν τε εἶναι καὶ νοέειν πάντα καὶ ὁρῆν καὶ ἀκούειν καὶ εἰδέναι πάντα καὶ τὰ ὄντα, καὶ τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι. τοῦτο οὖν τὸ πλεῖστον, ὅτε ἐταράχθη πάντα ἐξεχώρησεν εἰς τὴν ἀνωτάτω περιφορήν. [3] καὶ ὀνομῆναί μοι αὐτὸ δοκέουσιν οἱ παλαιοὶ αἰθέρα. ἡ δευτέρη μοῖρα [4] κάτωθεν αὐτὴ καλέεται μὲν γῆ ψυχρὸν καὶ ξηρὸν καὶ πουλὺ κινοῦν· καὶ ἐν τούτῳ ἔνι δὴ πουλὺ τοῦ θερμοῦ. ἡ δὲ τρίτη μοῖρα, καὶ τοῦ ἠέρος μέσον χωρίον εἴληφε θερμόν τι ὄν. ἡ δὲ τετάρτη τοῦ ἐγγυτάτω πρὸς τῇ γῇ ὑγρότατόν τε καὶ παχύτατον. κυκλεομένων δὲ τούτων ὅτε οὖν ἐταράχθη, ἀπελείφθη τοῦ θερμοῦ πουλὺ ἐν τῇ γῇ ἄλλοθι. τὰ μὲν, μεγάλα· τὰ δὲ, ἐλάσσω· τὰ δὲ καὶ πάνυ σμικρὰ [6] πλῆθος πολλά. καὶ τῷ χρόνῳ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ ξηραινομένης τῆς γῆς, ταῦτα καταλειφθέντα περὶ αὐτὰ, σηπεδόνας ποιέει [7] οἷον περὶ χιτῶνας. καὶ πολλῷ χρόνῳ θερμαινόμενον, ὁκόσον μὲν ἐτύγχανεν ἐκ τῆς γαίης σηπεδόνος λιπαρόν τε ἐὸν καὶ ὀλίγιστον τοῦ ὑγροῦ ἔχον, τάχιστα ἐξεκαύθη καὶ ἐγένετο ὀστέα. ὁκόσα δὲ ἐτύγχανε κολλωδέστερα ἐόντα καὶ τοῦ ψυχροῦ μετέχοντα, ταῦτα δὲ θερμαινόμενα οὐκ ἠδύνατο ἐκκαυθῆναι, [8] οὐδὲ μὴν τοῦ ὑγροῦ γενέσθαι, ἀλλὰ τοῦτο εἶδος ἀλλοιότερον ἔλαβε τῶν ἄλλων, καὶ ἐγένετο νεῦρα στερεά. [9] οὐδὲ γὰρ ἐνῆν τοῦ ψυχροῦ αὐτοῖσι. αἱ δὲ φλέβες τοῦ ψυχροῦ εἶχον πουλύ. καὶ τούτου τοῦ ψυχροῦ τὸ μὲν πέριξ, ὅσον κολλωδέστατον ἦν, ὑπὸ τοῦ θερμοῦ

Eqvidem adhuc vsque communibus sententiis, tum eorum, qui ante me fuerunt, tum etiam meis vsus sum. Necesse enim est eum, qui hanc de arte Medica tractationem suscipere volet, cõmune sententiis principium ponere. De cœlestibus autem rebus & in sublimi positis nihil dicere attinet, nisi quantum conferunt ad demonstrandum de homine & de reliquis animantibus, quòd ex his constant & procreata sunt, quódq; animo sunt prædita, & quòd sanitas & morbus, quódque in homine inest boni vel mali, & mors ipsa inde proficiscitur. Nunc verò ipse meam sententiam proferam. Quod calidum vocamus, id mihi immortale esse videtur, cunctaque intelligere, videre & audire, sentireq; omnia tum præsentia tũ futura. Cuius pars maxima, cùm omnia perturbata essent, in supremum ambitũ secessit, quod mihi veteres videntur Æthera appellasse. Altera pars locum infimũ sortita, terra quidem appellatur, frigida & sicca, multasque motiones habens, & in qua multùm sanè calidi inest. Tertia verò pars medium aëris locum nacta est, calidum quid existens. Quarta pars terræ proximum locum obtinẽs, humidissima & crassissima. His igitur in orbem agitatis, cùm turbata essent, calidi magna pars aliàs in terra relicta est, partim quidẽ magna, partim verò minor, aliàs etiam valde parua, sed in multas partes diuisa. Et temporis successu resiccata terra, ista in ea tanquam in membranis contenta, circum se putredines excitant. Ac longo tempore incalescens, quod quidem ex terræ putredine pinguedinem sortitũ est, & minimum humidi habet, id citissimè exustum, ossa produxit. Quæ verò naturam glutinosiorem sortita sunt, & frigidi communionem habent, ea neq; calefacta exuri potuerunt, neq; etiam humida fieri, ideò formam longè ab aliis diuersam nacta sunt, & nerui solidi extiterunt, cùm non multũ in iis frigidi inesset. At venæ frigidi multum habebãt, cuius pars circumcirca ambiens, & quod erat glutinosissimum, à calido

exassatū, membrana extitit. Quod verò erat frigidum à calido superatum, dissolutum est, ideoq; humidum euasit. Ad eandem omninò rationē, fauces, gula, venter, & intestina ad podicem vsq; caua extiterunt. Frigido enim semper incalescente, quod in eius ambitu glutinosum erat exassatum est, & ambiēs membrana tunica euasit. Quod verò frigidū intus erat, quoniam in ipso neq; pingue, neq; glutinosum multum inerat, colliquatum est, & humidum extitit. Eadem quoque vesicæ ratio fuit: frigidum multum relictū in eius ambitu, à calido calefactum & dissolutum, humidū extitit, cùm neq; in eo pingue, neque glutinosum inesset. Quod verò superfuit tunica euasit. Sed & alia quę caua sunt ad eundem habent se modum. Vbi enim glutinosum pingue superauit, membrana in tunicā euasit. Et vbi pingue supra glutinosum abūdauit, ossa extiterunt. Ossium verò eadem est ratio. Vbi enim glutinosum minimè inerat, sed pingue & frigidū abundauit, id celeriter propter pinguedinem exustū fuit, ossaq; durissima & maximè solida facta sunt. Vbi verò pingue & glutinosum simili portione respōdent, hæc ossa sunt fistulosa. Ac de his quidem hæc videtur esse ratio. Frigidum quidem densat, calidū verò dissipat, longo etiā interposito tempore exiccat. Quòd si quid pinguedinis affuerit, citiùs exurit & exiccat. Verùm vbi glutinosum cum frigido affuerit, citra pinguedinem exuri non solet, sed temporis successu incalescēs cōdensatur. At verò cerebrum frigidi & glutinosi sedes est & matrix, calidum verò pinguedinis sedes & matrix. Quod enim dum incalescit primùm omnium diffunditur, pingue fit. Atq; iccirco cerebrum, quòd minimum pinguis, plurimum verò glutinosi habeat, à calido exuri nequit, sed temporis spatio tunicā membranam, videlicet crassam, nactū est, circa membranam verò ossa, ex eo quod calidū superauit, & in quo pingue inerat. Medulla etiā, quæ dorsalis appellatur, à cerebro ducitur, & neq; in ipsa multum pinguis, neq; glutinosi inest, non aliter quàm cerebro, eáq; ob causam neq; medullæ nomine iure donatur. Neq; enim reliquorum ossiū medullæ similis est, cùm sola membranas habeat, quas alia medulla non habet. Atq; horū manifesta sunt indicia, quòd, si quis neruosa & glutinosa, itemq; alia assare volet, cætera quidem citò assentur, neruosa tamen & glutinosa assari nequeant, cū minimum pinguedinis habeant, quod verò dulcissimum est & pingue, celerrimè assatur. At verò viscera hoc modo mihi constare videntur. Et de venis quidē antea à nobis dictum est. Cor autē multum glutinosi & frigidi obtinet, quod à calido calefactū, caro dura & viscida euasit, ipsumq; membrana inuolutū cauum factū est, non quēadmodum venæ, & ad venæ maximè cauæ caput annexum est. Duæ enim sunt à corde venæ cauæ, & hęc quidem arteria, illa verò vena caua nominatur, iuxta quam cor positū habet. Arteria verò calidi plus continet quàm vena caua, & spiritus penus est. Ac præter has duas venas, aliæ quoq; in corpore insunt. Quæ autē valde caua est, & cordi annectitur, ventrem totum & septum transuersum peruadit, & in vtrunq; renem & lumbos scinditur, tūq; alias in partes, tum in vtrūq; crus fertur. Quinetiam supra cor ad arteriam, partim quidem dextra, partim etiam sini-

ἐξοπτηθὲν μῆνιγξ ἐγένετο.[10] ὃ δὲ ψυχρὸν ἐὸν ἐκρατήθη ὑπὸ τοῦ θερμοῦ, διελύθη καὶ ἐγένετο ὑγρὸν διὰ τοῦτο. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ἡ φάρυγξ, καὶ ὁ στόμαχος καὶ ἡ γαστὴρ, καὶ τὰ ἔντερα ἐς τὸν ἀρχὸν, κοῖλα ἐγένοντο. τοῦ γὰρ ψυχροῦ αἰεὶ θερμαινομένου, τὸ μὲν περὶξ ἐξωπτήθη ὅσον αὐτοῦ κολλῶδες ἦν, καὶ ἐγένετο χιτὼν ὁ περὶ αὐτὸν μῆνιγξ.[11] ὃ δὲ ἐντὸς τοῦ ψυχροῦ, οὐ γὰρ ἐνῆν ἐν αὐτῷ, οὔτε λιπαρὸν, οὔτε κολλῶδες πουλὺ ἐνετάκη καὶ ἐγένετο ὑγρόν. κατὰ δὲ αὐτὸν λόγον καὶ ἡ κύστις πολὺ ψυχρὸν ἀπολειφθὲν[12] ὃ περὶξ αὐτῆς ὑπὸ τοῦ θερμοῦ θερμαινόμενον, διελύθη καὶ ἐγένετο ὑγρόν. οὐ γὰρ ἐνῆν ἐν αὐτῷ οὔτε τοῦ λιπαροῦ, οὔτε τοῦ κολλώδεος. ὅσα δὲ περιῆν χιτὼν ἐγένετο. ἀτὰρ καὶ περὶ τῶν ἄλλων ὅσα κοῖλα τὸν αὐτὸν ἔχει τρόπον. ὅκου μὲν ἦν τοῦ κολλώδεος πλέον ἢ τοῦ λιπαροῦ, χιτὼν, μῆνιγξ ἐγένετο. ὅκου δὲ τοῦ λιπαροῦ πλέον ἢ τοῦ κολλώδεος, ὀστέα ἐγένετο. ωὐτὸς δὲ λόγος καὶ τῶν ὀστέων. ὅκου μὲν μὴ ἐνῆν τοῦ κολλώδεος, τοῦ δὲ λιπαροῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ, ἐξεκαίετο θᾶσσον διὰ τὸ λιπαρόν. καὶ ταῦτα τῶν ὀστέων σκληρότατα[13] καὶ στριφνότατα. ὅκου δὲ λιπαρὸν καὶ κολλῶδες παραπλήσια. ταῦτα δὲ τῶν ὀστέων, σηραγγώδεα. περὶ μὲν τουτέων οὕτως. τὸ μὲν ψυχρὸν, πήγνυσιν· τὸ δὲ θερμὸν, διαχέει.[14] ἐν δὲ τῷ πολλῷ καὶ ξηραίνει χρόνῳ. ὅκου δὲ τοῦ λιπαροῦ ξυνῇ τι, τουτέοισι θᾶσσον ἐκκαίει καὶ ξηραίνει. ὅκου δὲ αὖ κολλῶδες ξυνῇ τῷ ψυχρῷ ἄνευ τοῦ λιπαροῦ, οὐκ ἐθέλει ἐκκαίεσθαι, ἀλλὰ τῷ χρόνῳ θερμαινόμενον πήγνυται. ὁ δὲ ἐγκέφαλος,[15] ἐστι μητρόπολις τοῦ ψυχροῦ καὶ τοῦ κολλώδεος. τὸ δὲ θερμὸν τοῦ λιπαροῦ μητρόπολις. θερμαινόμενον γὰρ τὸ πρῶτον πάντων διαχεόμενον, λιπαρὸν γίνεται, καὶ διὰ τοῦτο ἐγκέφαλος, ὅτι ὀλίγιστον ἔχει τοῦ λιπαροῦ, τοῦ δὲ κολλώδεος πλεῖστον, οὐ δύναται ἐκκαυθῆναι ὑπὸ τοῦ θερμοῦ. ἀλλ' ἐν τῷ χρόνῳ χιτῶνα μήνιγγα παχείην ἔλαβεν. περὶ δὲ τὴν μήνιγγα ὀστέα ὁκόσον τὸ θερμὸν ἐκράτησεν. καὶ ἐν ὅσοισι τοῦ λιπαροῦ ἐνῆν, καὶ ὁ μυελὸς ὁ καλεόμενος νωτιαῖος, καθήκει ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου. καὶ οὐκ ἔστιν ἐν ωὐτῷ τοῦ λιπαροῦ ἢ τοῦ κολλώδεος πολὺ, ὥσπερ καὶ τῷ ἐγκεφάλῳ. διὰ τοῦτο οὐκ ἂν δικαίως[16] καὶ αὐτῷ εἴη μυελὸς οὔνομα. οὐ γὰρ ὁμοίως τῷ ἄλλῳ μυελῷ ὡς ἐν τοῖσιν ἄλλοισιν ὀστέοισιν ἔνι. μοῦνος γὰρ μήνιγγας ἔχει, ὁ δὲ ἄλλος οὐκ ἔχει. τεκμήρια δὲ τουτέων σαφέα, εἴτις ἐθέλοι ὀπτᾶν νευρώδεά τε καὶ κολλώδεα. καὶ τὰ ἄλλα δὲ τὰ μὲν ἄλλα, ταχὺ ὀπτᾶται· τὰ δὲ νευρώδεά τε καὶ κολλώδεα, οὐκ ἐθέλει ὀπτᾶσθαι. ἐλάχιστον γὰρ ἔχει τοῦ λιπαροῦ.[17] τὸ δὲ πιότατον καὶ λιπαρὸν τάχιστα ὀπτᾶται. τὰ δὲ σπλάγχνα, ὧδέ μοι δοκεῖ ξυστῆναι. περὶ μὲν οὖν τῶν φλεβῶν, εἴρηταί μοι πρότερον. ἡ δὲ καρδίη, πολὺ τοῦ κολλώδεος καὶ τοῦ ψυχροῦ ἔχει. καὶ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ θερμαινόμενον, κρέας ἐγένετο σκληρὸν καὶ γλίσχρον. καὶ μῆνιγξ περὶ αὐτήν. καὶ ἐκοιλώθη, οὐχ ὥσπερ φλέβες. καὶ ἔστιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς φλεβὸς τῆς κοιλοτάτης. δύο γάρ εἰσι κοῖλαι φλέβες ἀπὸ τῆς καρδίης. τῇ μὲν οὔνομα ἀρτηρίη· τῇ δὲ κοίλη φλέψ. πρὸς ᾗ ἡ καρδίη ἐστίν. καὶ πλεῖστον ἔχει τοῦ θερμοῦ ἡ ἀρτηρίη ἢ ἡ κοίλη φλέψ καὶ ταμιεύει τὸ πνεῦμα. πρὸς δὲ τῇσι τοῖν φλεβοῖν ἄλλαι κατὰ τὸ σῶμα. ἡ δὲ κοιλοτάτη φλέψ πρὸς ᾗ ἡ καρδίη, διὰ τῆς κοιλίης ἁπάσης διήκει καὶ διὰ τῶν φρενῶν. καὶ σχίζεται ἐς ἑκάτερον τῶν νεφρῶν. καὶ ἐπὶ τῇ ὀσφύϊ σχίζεται καὶ ἀΐσσει ἐπί τε τὰ ἄλλα, καὶ ἐς ἑκάτερον σκέλος. ἀτὰρ καὶ ἄνωθεν τῆς καρδίης πρὸς τῷ αὐχένι, τὰ μὲν, ἐπὶ δεξιὰ τὰ δὲ ἐπ' ἀρι-

ἐπ' ἀριστερά. καὶ τότε ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἄνεισι, καὶ ἐν τοῖσι κρο-
τάφοισι σχίζεται ἑκατέρη. ἔστι δὲ καὶ ἀριθμῷ εἰπεῖν τὰς φλέ-
βας τὰς μεγίστας. ἐνὶ δὲ λόγῳ ἀπὸ τῆς κοίλης φλεβὸς, καὶ ἀπὸ
τῆς ἀρτηρίης ἄλλαι φλέβες ἐσχισμέναι εἰσὶ κατὰ πᾶν τὸ σῶ-
μα. κοιλόταται δὲ γὰρ αἱ παρὰ τῇ καρδίῃ καὶ τῷ αὐχένι καὶ τῇ κε-
φαλῇ, καὶ κάτωθεν τῆς καρδίης μέχρι τῶν ἰσχίων. καὶ τὸ θερ-
μὸν πλεῖστον [18] ἐν τῇσι φλεψὶν καὶ τῇ καρδίῃ. καὶ διὰ τοῦτο
πνεῦμα ἡ καρδίη ἔχει θερμὴ ἐοῦσα μάλιστα τῶν ἐν τῷ ἀν-
θρώπῳ. ῥηΐδιον δὲ τοῦτο καταμαθεῖν, ὅτι θερμόν ἐστι τὸ πνεῦ-
μα. ἡ καρδίη καὶ αἱ κοῖλαι φλέβες κινέονται αἰεί, καὶ τὸ θερ- 10
μότατον πλεῖστον ἔνι ἐν τῇσι φλεψίν. καὶ διὰ τοῦτο πνεῦμα
ἡ καρδίη ἕλκει θερμὴ ἐοῦσα μάλιστα τῶν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ.
ἔστι δὲ καὶ ἄλλως γνῶναι. [19] πῦρ εἴ τις θέλει καίειν ἐν οἰκήματι
ὁκόταν ἄνεμος μὴ εἰσπνέῃ, φλὸξ κινέεται, τοτὲ μὲν, μᾶλλον,
τοτὲ δὲ, ἧσσον. [20] καὶ λύχνος καιόμενος τὸν αὐτὸν τρόπον κινέεται.
τοτὲ μὲν, μᾶλλον, τοτὲ δὲ, ἧσσον, ἀνέμου οὐδενὸς κινέοντος,
ὅν τινα καὶ ἡμεῖς οἷοί τε ἐσμὲν γινώσκειν πνέοντα. καὶ τροφή ἐστιν
τῷ θερμῷ τὸ ψυχρόν. [21] τὸ δὲ παιδίον ἐν τῇ γαστρὶ συνέχον
τὰ χείλεα μύζει ἐκ τῶν μητρέων τῆς μήτρης, καὶ ἕλκει τὴν
τε τροφὴν, καὶ τὸ πνεῦμα τῇ καρδίῃ εἴσω. τοῦτο γὰρ θερ- 20
μότατόν ἐστιν ἐν τῷ παιδίῳ, ὁκόταν περ ἡ μήτηρ ἀναπνέῃ.
τοῦτο δὲ καὶ τῷ ἄλλῳ σώματι τὴν κίνησιν παρέχει τὸ θερ-
μὸν, καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν. εἰ δέ τις ἐρωτοίη πῶς τοῦτο εἰδέ-
ναι, ὅτι ἐν τῇ μήτρῃ τὸ παιδίον ἕλκει καὶ μύζει, [22] τάδε αὐ-
τῷ ἐστιν ἀποκρίνασθαι. κόπρον ἔχοντα ἐν τοῖσιν ἐντέροι-
σιν γίνεται, καὶ ἀποπατέει ἐπειδὰν γένηται τάχιστα καὶ οἱ ἄν-
θρωποι καὶ τὰ πρόβατα, [23] καίτοι οὐκ ἂν εἶχε κόπρον εἰ
μὴ ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἔμυζεν. οὐδ' ἂν θηλάζειν τὸν μαζὸν
ἠπίστατο γινόμενον αὐτίκα, εἰ μὴ καὶ ἐν τῇ μήτρῃ ἔμυζε. καὶ
περὶ μὲν τῆς κινήσιος τῆς καρδίης καὶ τῶν φλεβῶν οὕτως ἔχει. 30
ὁ δὲ πνεύμων παρὰ τῇ καρδίῃ ἐγένετο ὧδε. τοῦ ὑγροῦ ὁκό-
σον ἦν κολλωδέστατον ἡ καρδίη θερμὴ ἐοῦσα, ταχὺ ἐξήρα-
νεν, ὅκως περ ἀφρὸν καὶ ἐποίησεν σηραγγῶδες καὶ φλέβια
πολλὰ ἐν αὐτέῳ. διὰ δὲ τοῦτο ἐποίησεν τὰ φλέβια. ὁκόσον
ἐν τῷ κολλώδει ἐνῆν ψυχρὸν τοῦτο μὲν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ
διετάκη, καὶ ἐγένετο ὑγρόν. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ κολλώδεος, αὐτὸς ὁ
χιτών. τὸ δὲ ἧπαρ ὧδε ξυνέστη. ξὺν τῷ θερμῷ [24] πουλὺ τοῦ
ὑγροῦ ἀποληφθὲν ἄνευ τοῦ κολλώδεος καὶ τοῦ λιπαροῦ, ἐ-
κράτησε τὸ ψυχρὸν τοῦ θερμοῦ καὶ ἐπάγη. τεκμήριον δέ μοι
τόδε. ὁκόταν σφάξῃ τις ἱερεῖον, τέως μὲν ἂν θερμὸν ᾖ, ὑγρόν 40
ἐστιν τὸ αἷμα· ἐπειδὰν δὲ ψυχθῇ, ἐπάγη. ἢν δέ τις αὐτὸ τι-
νάσσῃ, οὐ πήγνυται. αἱ γὰρ ἶνές εἰσι ψυχραὶ καὶ κολλώδεες. ὁ δὲ
σπλὴν ὧδε συνέστη. ξὺν τῷ θερμῷ καὶ κολλώδει καὶ τοῦ θερ-
μοῦ πλεῖστον, τοῦ δὲ ψυχροῦ ἐλάχιστον· τοσοῦτον μόνον, ὁκόσον
πῆξαι τὸ κολλῶδες αὐτό. ὅ εἰσιν αἱ ἐνοῦσαι ἐν τῷ σπληνί.
καὶ διὰ τὰς ἶνας ταύτας, μαλακός ἐστιν ὁ σπλὴν καὶ ἰνώδης.
οἱ δὲ νεφροὶ, ξυνέστησαν ὧδε. ὀλίγον τοῦ κολλώδεος, τοῦ θερ-
μοῦ ὀλίγον. τοῦ ψυχροῦ πλεῖστον, καὶ ἐπάγη ὑπὸ τούτου καὶ
ἐγένετο σκληρότατον τὸ σπλάγχνον, καὶ ἥκιστα ἐρυθρὸν, ὅτι οὐ πουλὺ τοῦ θερμοῦ ξυνέστη. ὁ δὲ αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τῶν σαρ-
κῶν. τὸ μὲν ψυχρόν, ἔστησε καὶ ξυνέπηξε καὶ ἐποίησε σάρκα· τὸ δὲ κολλῶδες, τρώγλαι ἐγένοντο. [25] ἐν δὲ τῇσι τρώγλῃσι ταύ-
τῃσι τὸ ὑγρόν, ὥσπερ καὶ ἐν τῇσι φλεψὶν, τῇσι μεγάλῃσιν. τὸ δὲ θερμὸν ἐν παντὶ τῷ σώματι, [26] πλεῖστον δὲ τῷ σώματι

stra tendit, moxq; ad caput ascendit, & in tempora v-
traq; scinditur. Possunt aūt & maximæ venæ numero
recenseri, sed vt vno verbo cōprehendam, à vena caua,
& ab arteria reliquæ venæ in totum corpus dispersæ
sunt. Sunt autē maximè cauæ, quæ ad cor, ceruicem,
& caput tendunt, & infra cor ad coxendices vsq;. Ca-
lidumq; plurimum in venis & corde inest, eamq; ob
causam spiritum cor in se continet, quòd sit omnium
quæ in homine sunt membrorum maximè calidum.
Quòd autem spiritus sit calidus, facilè intelligas. Cor
& venæ cauæ semper mouentur, calidiq; plurimùm
in venis inest, & quia ex omnibus hominis membris
cor sit maximè calidum, eam ob causam spiritū attra-
hit. Id verò & aliter cognoscas licet. Si quis ignem in
domo, in qua nullus ventus spiret, accendere volet,
flāma modò minùs, modò magis mouetur. Sed & lu-
cerna accensa ad eundem modū, modò magis, modò
minùs agitatur, nullo, quem quidē spirare sentiamus,
vento mota, frigidumq; calido alimētum est. At verò
puer dum in vtero est, cōpressis labris ex matris vtero
tum alimētum sugit, tum etiam spiritum, qui in puero
calidissimus est, vbi sanè mater respirat, in cor attra-
hit. Quinetiā hoc calidū reliquo corpori & omnibus
aliis partibus motū præbet. Quòd si quis roget, vnde
hoc quis noscit, quòd puer in vtero trahat & sugat,
hoc illi respondere licet. Pueri cùm in lucē prodeunt,
stercus in intestinis habere conspiciuntur, & simul ac
in lucem editi sunt, tùm homines, tū pecora, id iis per
ventrem secedit. Atqui neq; stercus haberet, nisi in v-
tero sugeret, neq; vt primùm puer natus est, vbera su-
gere nosset, nisi in vtero suxisset. Ac de cordis quidem
& venarum motione, ad hunc se res habet modum.
Pulmo autem iuxta cor sic extitit. Quod in humido
glutinosissimum erat, cor calefaciēs, celeriter exicca-
uit, veluti spumam, & fistulosum reddidit, multisque
venulis respersit. At venulas eam ob causam cōdidit.
Quod in glutinoso inerat frigidi, id ipsum à calido col
liquatum, humidum est redditū, quod verò glutinosi
fuit reliquum, in ipsam tunicam abiit. Iecur verò hūc
in modum constitutum est. Humido multo cū calido
relicto, absq; glutinoso & pingui, frigidum superauit
calidū, & cōdensatum est. Cuius rei hoc à me propo-
nitur argumentū. Cùm quis victimam iugulat, quan-
diu sanguis calidus est, liquidus etiam manet, vbi verò
perfrixit, concrescit. Quòd si quis ipsum agitet, mini-
mè concrescit, quòd fibrę nimirū glutinosę sint & fri-
gidę. At lien hunc in modū constitutus est. Cū calido
& glutinoso, calidi quidē plurimùm, frigidi verò mi-
nimum remansit, quantum scilicet ipsum glutinosum
cogat, quod fibræ ipsæ in liene existentes constituūt,
propter quas mollis & fibrosus ipse redditur. At renes
hoc modo compacti sunt. Glutinosi parum, parumq;
calidi à plurimo frigido cōdensatum est, & viscus du-
rissimum extitit, & minimùm rubrum, quòd nō mul-
tùm calidi simul coierit. Eadem quoque de carnibus
ratio est, frigidū quidē carnem constituit, cōdensauit
& fecit, glutinosum autē in foramina abiit, in quibus,
velut in magnis venis, humidū inest. Calor per vniuer
sum corpus spargitur, isq; plurimus in corpore inest,

& multum frigidi in humido, nimirum quantum humidum condensare queat, verùm à calore superatum ab eo diffunditur. Quòd autem humidũ sit calidum, sic ostenditur. Si quis corporis humani particulã quãcunq; volet, secet, sanguis calidus effluet, & quandiu quidem calidus fuerit, liquidus erit. Vbi verò, tum ab insito, tum ab externo frigido perfrixerit, pellicula & mẽbrana obducitur. Qua detracta, si quis pauco tempore sinat, aliam enatam pelliculam videbit, eamq; si quis semper auferat, alia à frigido pellicula producetur. Sed huius rei gratia longior sum, vt ostẽdam corporis summum aeri obuersum, à frigido & ventis ingruentibus necessariò pelliculam cõtrahere. Articuli verò hunc in modum producti sunt. Quãdo ossa constituta sunt, quod quidẽ in his pingue fuit, celerrimè exustum est, queãdmodum superiore oratione à nobis dictum fuit. Quod autem ex his glutinosum erat, id cùm peruri nequiret, medio loco inter vstũ & exiccatum comprehensum, à calido in neruos & mucum transiit. In mucum verò, quatenus quod ex glutinoso humidissimum erat, calefactum crassius euasit, cùm humidum esset, indeq; mucus extitit. Ex hoc ipso autem glutinoso vngues producti sunt. Quod enim in eo maximè est humidũ, ab ossibus & articulis semper in vngues foras secedit, & à calore exiccatum & arefactum glutinosum redditur. Dẽtes autem postremi istam ob causam gignuntur. Ex capitis & maxillarum ossibus glutinoso incrementum accedit, & pingue quod inest, à calido exiccatũ exuritur, & dentes fiunt reliquis ossibus duriores, quoniam nihil frigidi inest. Ac primi quidem dẽtes ex victus ratione in vtero nascuntur, & vbi in lucem editus est puer, ex lacte, dum mãmam sugit. Cùm verò hi exciderint, ex cibo & potu. Excidunt autem, vbi ad primi alimẽti annos deuenerint, quibusdam etiam priùs, si ex morbido alimẽto pullularint, plurimis verò cùm ad annos septem peruenerint. At qui postea nascuntur, ad senectutem vsq; remanent, nisi ex morbo corrumpantur. Istã verò ob causam dentes reliquis partibus tardiùs oriuntur. In maxilla venæ sunt, eæq; huic ossi inter omnia ossa ex ventre inferiore alimentũ exhibent. Ossa autẽ qualia quidem sunt, tale dant incrementum, vt & reliqua omnia tale exhibent incrementũ, qualia ipsa existunt. Venæ enim quæ per ventrem & intestina feruntur, in quibus cibi & potus coaceruantur, vbi hi incaluerint, id quod est tenuissimum & humidissimum attrahũt, crassissimum autem isthic relictũ, in inferioribus intestinis in stercus abit. Tenuissimũ, inquam, venę trahunt ex ventre & intestinis quæ supra ieiunũ sunt, vbi cibi incaluerint. Qui superato ieiuno in inferiora intestina collecti, in stercus abeunt. At postquã alimentum eò peruenerit, vnumquodq; eam quã habuerat formam cuiq; reddit. Irrigata nanq; alimento singula incrementũ accipiunt, calidum, frigidũ, glutinosum, pingue, dulce, amarũ, & ossa, & reliqua omnia quæ in homine insunt. Ideoque posteriùs dentes producuntur. Dictum autem à me etiã est antea, maxillas solas inter ossa venas in sese habere, vt proinde copiosius ad eas alimentum, quàm ad reliqua ossa trahatur.

[27] καὶ τοῦ ψυχροῦ πολὺ ἐν τῷ ὑγρῷ· τοσοῦτο δέ ἐστι τοῦ ψυχροῦ, [28] ὁκόσον δύναται πῆξαι τὸ ὑγρόν· ἀλλὰ νενίκηται ὥστε διακέχυται ὑπὸ τοῦ θερμοῦ. ἡ δὲ ἀπόδειξις τοῦ ὑγροῦ ὅτι θερμόν ἐστιν. εἴ τις ἐθέλοι τάμνειν τοῦ ἀνθρώπου τοῦ σώματος, ὁκοῦ ἐθέλοι, ῥυήσεται αἷμα θερμόν. καὶ τέως μὲν ἂν θερμὸν ᾖ, ὑγρὸν ἔσται· ἐπειδὰν δὲ ψυχθῇ, ὑπό τε τοῦ ἐνεόντος ψυχροῦ, καὶ τοῦ ἐκτὸς ἐγένετο δέρμα καὶ ὑμήν. καὶ εἴ τις ἀφελὼν τοῦτο τὸ δέρμα, ἐάσειεν ὀλίγον χρόνον, ὄψεται ἄλλο δέρμα γινόμενον. εἰ δέ τις τοῦτο αἰεὶ ἀφαιρέοι, ἄλλο δέρμα γίνοιτ' ἂν πρὸς τοῦ ψυχροῦ. 10 τούτου δὲ εἵνεκα πλείω ἔλεξα τέως ἀποδείξω, ὅτι τὸ ἔσχατον τοῦ σώματος πρὸς τὸν ἠέρα ἀναγκαίως ἔχει δέρμα γενέσθαι ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ, καὶ τῶν πνευμάτων προσβαλλόντων. τὰ δὲ ἄρθρα ὧδε ἐγένετο. ὅτε τὰ ὀστέα ξυνίστατο, ὁκόσα μὲν αὐτέων λιπαρὰ ἦν, τάχιστα ἐξεκαύθη, ὥσπερ πρόσθεν λέλεκται ἐν τῷ προτέρῳ λόγῳ. ὁκόσον δὲ αὐτέων κολλῶδες ἦν, τοῦτο δὲ οὐκ ἠδύνατο ἐκκαυθῆναι, ἀλλὰ μεταξὺ ἀποληφθὲν [29] τοῦ καιομένου ξηραινομένου ὑπὸ τοῦ θερμοῦ νεῦρα καὶ σίαλον ἐγένετο. τὸ δὲ σίαλον, ὁκόσον τοῦ κολλώδεος ὑγρότατον ἦν, τοῦτο θερμαινόμενον, παχύτερον ἐγένετο ὑγρὸν ἐόν· καὶ ἀπὸ τούτου 20 σίαλον ἐγένετο. οἱ δὲ ὄνυχες ἀπὸ τουτέου ἐγένοντο τοῦ κολλώδεος. ἀπὸ γὰρ τῶν ὀστέων καὶ τῶν ἄρθρων αἰεὶ [30] τὸ ὑγρότατον αὐτέου ἀπιὸν κολλῶδες γὰρ ἀπὸ τοῦ θερμοῦ ξηραινόμενον καὶ ἐξαυαινόμενον [31] ῥέει ἐς ὄνυχας. οἱ δὲ ὀδόντες ὕστερον γίνονται, διὰ τόδε. ἀπὸ τῶν ὀστέων τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τοῖν γνάθοιν ἡ αὔξησις γὰρ τοῦ κολλώδεος [32] τοῦ λιπαροῦ. τὸ ἐνεὸν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ ξηραινόμενον ἐκκαίεται, καὶ γίνονται ὀδόντες σκληρότεροι τῶν ἄλλων ὀστέων, ὅτι οὐκ ἔστι τοῦ ψυχροῦ. καὶ οἱ μὲν πρῶτοι ὀδόντες φύονται ἀπὸ τῆς διαίτης ἐν τῇ μήτρῃ καὶ ἐπὴν γένηται ἀπὸ τοῦ γάλακτος θηλάζοντι τῷ παιδίῳ. ἐπειδὰν δὲ 30 οὗτοι ἐκπέσωσιν ἀπὸ τῶν σιτίων καὶ τῶν ποτῶν. ἐκπίπτουσι δὲ ἐπειδὰν ἐπὶ τὰ ἔτεα εἴη τῆς πρώτης τροφῆς, ἔστι δὲ καὶ οἷς πρότερον ἢν ἀπὸ νοσερῆς τροφῆς φύσωσιν. τοῖς δὲ πλείστοισιν, ἐπειδὰν ἑπτὰ ἔτεα γένηται. οἱ δὲ μεταφύοντες συγκαταγηράσκουσιν, ἢν μὴ ὑπὸ νούσου διαφθαρῶσι. διὰ δὲ τοῦτο φύονται οἱ ὀδόντες ὕστερον τῶν ἄλλων. [33] ἐν τῇ γνάθῳ φλέβες εἰσί, καὶ ἐν τῇ κάτω κοιλίῃ μούνοισι τῶν ὀστέων, αὗται τὴν τροφὴν παρέχουσι τῶν ὀστέων. τὰ δὲ ὀστέα τοιαύτην αὔξησιν ὁποῖά περ ἐστίν. καὶ τὰ ἄλλα δὲ πάντα, τοιαύτην ἀποδίδωσιν αὔξησιν, ὁποῖα αὐτὰ ἐστίν. [34] καὶ γὰρ αἱ φλέβες αἱ ἐκ τῆς νηδύος 40 τῶν ἐντέρων, εἰς ἃ συλλέγεται τά σιτία καὶ τὰ ποτά, ἐπειδὰν θερμανθῇ ταῦτα, ἕλκουσι τὸ λεπτότατον καὶ τὸ ὑγρότατον. [35] τὸ δὲ παχύτατον αὐτέου καταλείπεται, καὶ γὰρ κόπρος ἐν τοῖσιν ἐντέροισι τοῖσι κάτω. τὸ δὲ λεπτότατον αἱ φλέβες ἕλκουσιν ἐκ τῆς νηδύος [36] καὶ τῶν ἐντέρων τῶν ἄνωθεν τῆς νήστιος θερμαινομένων τῶν σιτίων. ἐπὴν δὲ παρέλθῃ τὴν νῆστιν, ἐς τὰ κάτω ἔντερα ξυνεστράφη καὶ κόπρος ἐγένετο. ἡ δὲ τροφὴ ἐπειδὰν ἀφίκηται ἕκαστον, τοιαύτην ἀπέδωκε τὴν εἰδέην ἑκάστου οἵα περ ἦν. ἀρδόμενα γὰρ ὑπὸ τῆς τροφῆς αὔξεται ἕκαστα, τὸ θερμόν, καὶ τὸ ψυχρόν, καὶ τὸ κολλῶδες, καὶ τὸ λιπαρόν, καὶ τὸ γλυκύ, καὶ τὸ πικρόν, καὶ τὰ ὀστέα, καὶ τὰ ἄλλα ξύμπαντα, ὁκόσα ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐστί. διὰ τοῦτο ὕστερον οἱ ὀδόντες φύονται. εἴρηται δέ μοι καὶ πρότερον ὅτι μοῦναι τῶν ὀστέων αἱ γνάθοι φλέβας ἔχουσιν αὗται ἐν ἑωυτῇσι. καὶ διὰ τοῦτο τροφὴ ἕλκεται πλέον ἢ ἐς τὰ ἄλλα ὀστέα.

[37] καὶ πλείονα

[37] καὶ πλέονα τῆς τροφῆς ἔχοντα καὶ ἀθροωτέρην τὴν ἐπίρροιαν, ἀποτίκτει αὔξησιν αὐτὰ ἀφ' ἑωυτέων τοιαύτην, οἷά περ ἐστὶν αὐτὰ, τέως ἄν περ καὶ ἄνθρωπος ὅλος αὐξάνηται. αὐξάνεται δὲ, ἐπὴν γένηται ἐπίδηλος. ἐπίδηλος δὲ μάλιστα γίνεται ἀπὸ ἑπταετέος μέχρι τεσσαρεσκαιδεκαταίου. καὶ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, οἵ τε μέγιστοι τῶν ὀδόντων φύονται καὶ ἄλλοι πάντες, ἐπὴν ἐκπέσωσιν, οἳ ἐγένοντο ἀπὸ τῆς τροφῆς τῆς ἐν τῇ μήτρῃ. αὐξάνεται δὲ καὶ ἐς τὴν τρίτην ἑβδομάδα, [38] ἐν ᾗ νεηνίσκος γίνεται μέχρι τεσσάρων καὶ πέντε ἑβδομάδων. καὶ ἐν τῇ τετάρτῃ δὲ ἑβδομάδι ὀδόντες φύονται δύο τοῖσι πολλοῖσι τῶν ἀνθρώπων, [39] οὓς καλέουσι σωφρονιστῆρες. αἱ δὲ τρίχες φύονται ὧδε. ὀστέα εἰσὶ καὶ ἐγκέφαλος, ἀφ' ὧν ἡ τοιαύτη αὔξησις, ὅτι τοῦ περιὲξ κολλώδεος, ὅπως περ τοῖσι νεύροισιν, καὶ τοῦ λιπαροῦ οὐκ ἔνεστιν. εἰ γὰρ ἐνῆν τοῦ λιπαροῦ, ἐξεκαίετο ἂν ἐκ τοῦ θερμοῦ. τάχα δὲ θαυμάσειεν ἄν τις ὅτι καὶ ἐν τῇσι μασχάλῃσι [40] καὶ ἐν τῷ ἐπισείῳ τρίχες πολλαὶ καὶ ἐν τῷ σώματι πάντῃ εἰσίν. [41] οὗτος ὁ λόγος περὶ τούτου. ὅπου τοῦ σώματος τὸ κολλῶδές ἐστιν, ἐνταῦθα αἱ τρίχες γίνονται ὑπὸ τοῦ θερμοῦ. ἀκούει δὲ διὰ τόδε. τὰ τρήματα τῶν οὐάτων προσήκει πρὸς ὀστέον σκληρόν τε καὶ ξηρὸν ὅμοιον λίθῳ. τοῦτο δὲ πέφυκε πρὸς ὀστέον κοίλωσις σηραγγώδης. οἱ δὲ ψόφοι ἀπερείδονται πρὸς τὸ σκληρόν. τὸ δὲ ὀστέον τὸ κοῖλον ἐπηχεῖ διὰ τοῦ σκληροῦ. τὸ δέρμα τὸ πρὸς τῇ ἀκοῇ πρὸς τῷ ὀστέῳ τῷ σκληρῷ λεπτόν ἐστιν ὥσπερ ἀράχνιον, ξηρότατον τοῦ ἄλλου δέρματος. τεκμήρια δὲ πολλὰ, ὅτι ξηρότατον ἠχεῖ μάλιστα. ὅταν δὲ μέγιστον ἠχήσῃ τότε μάλιστα ἀκούομεν. καὶ εἰσί τινες, οἳ ἔλεξαν φύσιν ξυγγράφοντες, ὅτι ὁ ἐγκέφαλός ἐστιν ὁ ἠχέων. τοῦτο δὲ οὐκ ἂν γένοιτο. αὐτὸς μὲν γὰρ ὁ ἐγκέφαλος ὑγρός ἐστι καὶ μῆνιγξ περὶ αὐτόν ἐστιν ὑγρὴ καὶ παχείη καὶ περὶ τὴν μήνιγγα ὀστέα. οὐδὲν οὖν τῶν ὑγρῶν ἠχεῖ, ἀλλὰ ξηρά. τὰ δὲ ἠχέοντα, ἀκοὴν ποιεῖ. ὀσφραίνεται δὲ ὁ ἐγκέφαλος ὑγρὸς ἐὼν αὐτὸς τῶν ξηρῶν, ἕλκων τὴν ὀδμὴν ξὺν τῷ ἠέρι [42] διὰ τῶν βρογχίων ξηρῶν ἐόντων. προσήκει γὰρ ὁ ἐγκέφαλος τῆς ῥινὸς ἐς τὰ κοῖλα. καὶ ταύτῃ αὐτῷ οὐκ ἔστιν ἐπιπροσθεν ὀστέον οὐδέν, ἀλλὰ χονδρίον μαλακὸν ὅκωσπερ σπόγγος, οὔτε κρέας, οὔτε ὀστέον. καὶ ὅταν μὲν ξηρὰ ᾖ τὰ κοῖλα τῆς ῥινὸς, ὀσμᾶσθαι τῶν ξηροτέρων αὐτὸς ἑωυτοῦ ἀκριβέστερός ἐστιν. ὕδατος γὰρ οὐκ ὀδμᾶται. ὑγρότερον γάρ ἐστι τοῦ ἐγκεφάλου ἐὰν μὴ σαπῇ. σηπόμενον γὰρ τὸ ὕδωρ, παχύτερον γίνεται καὶ τὰ ἄλλα πάντα. ὁκόταν δὲ ὑγρανθέωσιν αἱ ῥῖνες [43] οὐ δύναται ὀσφραίνεσθαι. οὐ γάρ τὸν ἠέρα ἕλκει αὐτὸς πρὸς ἑωυτόν. ταύτῃ δὲ [44] καὶ ὅταν ἀποτήκῃ ὁ ἐγκέφαλος πλεῖστον αὐτὸς ἀφ' ἑωυτοῦ ἐς τὴν ὑπερῴην καὶ τὴν φάρυγγα, καὶ τὸν πνεύμονα, καὶ ἐς τὴν ἄλλην κοιλίην, γινώσκουσιν οἱ ἄνθρωποι καὶ φασὶ καταρρέειν ἐκ τῆς κεφαλῆς. καταρρέει δὲ καὶ ἐς τὸ ἄλλο σῶμα [45] καὶ ἔστι τρόπῳ τῷ θερμῷ. ὁρῇ δὲ διὰ τοῦτο. ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου τῆς μήνιγγος φλὲψ καθήκει ἐς τὸν ὀφθαλμὸν [46] διὰ τοῦ ὀστέου ἑκατέρην. διὰ ταύτην τῶν φλεβῶν ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου διηθέεται τὸ λεπτότατον τοῦ κολλωδεστάτου. [47] καὶ διὰ τοῦτο αὐτὸ περὶ αὐτὸ δέρμα ποιέει τοιοῦτον, οἷόν περ περὶ αὐτό ἐστι τὸ διαφανὲς τοῦ ὀφθαλμοῦ τὸ πρὸς τοῦ ἠέρος πρὸς ὃ προσβάλλει τὰ πνεύματα, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, ὥσπερ περὶ τοῦ ἄλλου δέρματος ἔλεξα.

Et quę copiosius habent alimentum & vberiorem affluxum, ea tale ex se incrementum pariunt, qualia sanè ipsa existunt, quandiu homo ad integritatē increscit. Increscit autem vbi conspicuò adolescere cernitur, quod pręcipuè à septennio ad decimumquartum annum apparet. Quo tempore tum maximi, tū cæteri omnes dentes producūtur, postquam exciderint, qui ab alimento ex vtero orti sunt. Increscit autem & ad tertium annorum septenarium, in quo adolescens euadit, ad quartum vsq; & quintū septenarium. Quinetiam hominibus plęrisq; quarto septenario duo dentes enascuntur, qui moderatores nominantur. Capilli autem ad hunc modum oriuntur. Ab ossibus & cerebro eiusmodi incrementum prouenit, ab eo videlicet glutinoso, quod circumcirca existit, in quo pinguis nihil inest, quemadmodum & neruis accidit. Si quid enim pinguis inesset, à calido exustū esset. Ac fortassis mirum aliquē subeat, cur in axillis & pube, & reliquo corpore pili multi succrescant. Cuius rei hęc est ratio; quòd vbicunq; in corpore glutinosum existit, ibi pili à calore gignuntur. Hanc verò ob causam auditio fit. Aurium foramina ad os durum & siccum lapidi simile perueniunt, cui cauitas fistulosa addita est. Soni autem in durum impingunt, & os cauum per ipsum durum insonat. Pellicula verò in ipso meatu auditorio iuxta os durum tenuis est, ad instar telæ aranei, prę reliquis pelliculis siccissima. Quod autem siccissimum est, id ad sonum concipiendum maximè facere, multis argumētis cōprobari potest. Cùm ergo plurimùm resonat, tum maximè audimus. Etsi nonnulli naturæ historiam scriptis mādantes, cerebrum ipsum sonum facere dixerunt, quod tamen nullo modo fieri potest. Cerebrum enim ipsum humidū est, & ipsum ambiēs membrana humida & crassa, eamq; ossa circundant. Atqui nullum humidum sonum facit, sed quæ sicca sunt. Quę verò resonant, auditionem faciunt. At verò cerebrum odorādi facultatem habet, cùm humidum existat, aridorum odorem cum aëre per cartilaginosa corpora, quæ sicca sunt, attrahēs. Cerebrum enim ad nasi cauitatem progreditur, hacq; parte nullum ei os obtenditur, sed mollis cartilago spongiæ instar, quam neq; carnem, neq; os appellare queas. Et cùm quidem nariū caua sicca fuerint, ipsum per se exquisitè magis rerum siccarum odorem percipit. Neq; enim aquam olfacit, cùm cerebro sit humidior, nisi computruerit. Putrefacta nanque aqua crassior euadit, & reliqua omnia. At cùm nares humidæ fuerint, olfacere nequit, cùm ad se cerebrum aërem non attrahat. Ad eundem etiam modum cùm cerebrum colliquatū plurimam materiam ex se in palatum, & fauces, & pulmonem reliquumq; ventrem detruserit, id percipiunt homines, & ex capite destillare dicunt, etsi in reliquum etiam corpus destillat, idque cum calore quodam contingit. At verò eam ob causam videt, quòd à cerebri membrana ad vtrūq; oculum per os pertinet. Per has duas venas ex glutinoso, quod est maximè tenue, ex cerebro veluti per colū transmittitur, atq; ideo ipsam circum se tunicā quæ aëri obuersatur, & ad quā venti ingruunt, talem facit, quale est ipsum oculi pellucidū, eadem planè ratione quā de cæteris tunicis diximus.

Sunt autē multæ hæ tunicæ, quæ oculi pellucido prætenduntur, ipſiq; ſunt ſimiles. In hoc enim pellucido lumen & ſplendida cuncta lucem reflectunt. Per hoc igitur in quo lumen reflectitur, viſio fit. Quod verò minimè eſt ſplendidum, neque oblucet, per illud viſio non fit. Reliquum circum oculos album, caro eſt. Pupilla autem oculi nominata, nigra ob id apparet, quòd in profundo ſita ſit, & tunicę eam ambientes nigræ exiſtunt. Tunicam verò appellamus, id quod vel ut pellicula ineſt, quæ neutiquam ad conſpectum nigra eſt, ſed alba & pellucida, & oculi humidum, glutinoſum. Sæpe enim conſpeximus oculo diſrupto, prodiiſſe humorem glutinoſum, qui quandiu calidus eſt, liquidus exiſtit, vbi verò perfrixit, ſiccus euadit, ad inſtar thuris tranſparens. Quod in hominibus & feris ad eundem modum ſe habet. At oculo infeſtum eſt, quicquid in eum incurſat, & venti, & quæcunque ſplendidiora quàm in ſeipſo ſint. Idq; quis ideo fieri iudicet, quòd vnius & eiuſdem ſint coloris. Quemadmodum os & lingua, & reliquus venter, humida exiſtunt. Sermonis autem in homine cauſa eſt, quòd totum corpus ſpiritum intrò trahit, eumq; plurimum in ſuas quiſque cauitates. Is verò per inane foras pulſus, ſtrepitum facit. Caput enim reſonat, lingua verò in faucibus interſeptum, ſuo appulſu format, & ad palatum ac dentes impingens, clarum reddit. Quòd niſi lingua ſuo ſemper appulſu formaret, nō diſtinctè homo loqueretur, ſed ſingula vnam naturâ vocem ederent. Cuius rei indicio ſunt muti à primo ortu, qui diſtinctè loqui nequeunt, ſed ſolam vocem edunt. Neque verò ſi quis ſpiritu foras emiſſo loqui conetur, id facere queat, quod hinc cōſtat. Qui magnam volunt vocem edere, ij attractum externum ſpiritum foras propellunt, & quādiu perdurat ſpiritus, magnam vocem fundunt, quæ poſtea deficit. Quinetiam citharœdi, ſi vt magna voce vtantur opus ſit, ſpiritum intrò ſummopere attrahunt, & plurimum emittunt, ac vociferantur, vocemq; quandiu ſpiritus ſuffecerit, magnam edunt. Vbi verò ſpiritus defecerit, deſinunt. Ex quibus manifeſtum eſt, ſpiritum vocem edere. Vidi præterea quoſdam, qui, cùm ſeipſos iugulaſſent, guttur in totum ſibi præſecuerant. Atque hi viuunt quidem, verùm nullam vocem emittunt, niſi quis guttur conſtringat, ac tum demum ij vocem edunt. Quin & hoc patet, quod præſecto ſummo gutture, ſpiritus in cauitates internas attrahi nequit, ſed per præſectam partem foras effertur. Ita ſanè de voce ac ſermone ſimili modo ſe res habet. Hominis autem vita ſeptem dierum numero circūſcribitur. Ac primùm quidem, vbi genitura ad vteros peruenerit, habet intra ſeptem dies, quæcunque ex corpore ei accedere neceſſe eſt. Id verò quomodo nouerim fortaſſe quis mirabitur, verùm multa ad hunc modum vidi. Meretrices publicæ, quæ in ſeipſis ſæpiùs id expertæ ſunt, vbi cum viro congreſſæ ſunt, noſcunt quando conceperint, moxq; conceptum intra ſe perdunt. Quo poſtea iam perdito, veluti caro excidit. Eam in aquam cōiectam ſi accuratiùs inſpexeris, membra omnia habere deprehēdas, & oculorum regiones, & aures, & brachia. Quin & manuum digiti, & crura, & pedes, & pedum digiti, & pudendum, & reliquū totum corpus in conſpectu eſt.

πολλὰ δὲ ταῦτ' ἐστὶ τὰ δέρματα,[48] πρὸ τοῦ ὁρέοντος διαφανέος, ὁκοῖόν περ αὐτό ἐστιν. τούτῳ γὰρ τῷ διαφανεῖ ἀνταυγεῖ τὸ φῶς καὶ τὰ λαμπρὰ πάντα. τουτέῳ οὖν ὁρῇ τῷ ἀνταυγέοντι. ὅτι δὲ μὴ λαμπρόν ἐστι,[49] μὴ δὲ ἀνταυγῇ, τουτέῳ οὐχ ὁρῇ. τὸ δὲ ἄλλο τὸ περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς λευκὸν κρέας ἐστίν. ἡ δὲ κόρη καλεομένη τοῦ ὀφθαλμοῦ, μέλαν φαίνεται διὰ τοῦτο, ὅτι ἐν βάθει ἐστὶν, καὶ χιτῶνες περὶ αὐτὸ εἰσὶ μέλανες. χιτῶνα δὲ καλέομεν, τὸ ἐνεὸν ὥσπερ δέρμα. ἔστι δὲ οὐ μέλαν ὄψει, ἀλλὰ λευκὸν διαφανές. τὸ δὲ ὑγρὸν, κολλῶδες. πολλάκις γὰρ ὀπώπαμεν ἐπὶ συῤῥαγέντος ὀφθαλμοῦ ἐξιὸν ὑγρὸν, κολλῶδες. καὶ ἕως μὲν ἦ ἔτι θερμὸν, ὑγρόν ἐστιν. ἐπειδὰν δὲ ψυχθῇ, ἐγένετο ξηρὸν, ὥσπερ λιβανωτὸς διαφανής· καὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν θηρίων ὅμοιόν ἐστι. τὸν δὲ ὀφθαλμὸν ἀνιᾷ πᾶν ὅτι ἂν ἐμπέσῃ, καὶ τὰ πνεύματα προσβάλλοντα, καὶ τὰ ἄλλα ὅσα λαμπρότερα ἢ κατ' αὐτόν ἐστι.[50] καὶ ἤν τις ἐγχρίσῃ διὰ τόδε, ὅτι ὁμόχροια ἐστίν. ὥσπερ τὸ στόμα καὶ ἡ γλῶσσα, καὶ ἡ ἄλλη κοιλίη, ἔνυγρά ἐστιν. διαλέγεται δὲ[51] διὰ τὸ πνεῦμα ἕλκων εἴσω πᾶν τὸ σῶμα. τὸ πλεῖστον δὲ ἐς τὰ κοῖλα αὐτὸς ἑωυτῷ. αὐτὸ δὲ θύραζε ὠθεόμενον διὰ τὸ κενὸν ψόφον ποιεῖ· ἡ κεφαλὴ γὰρ ἐπηχεῖ· ἡ δὲ γλῶσσα ἀρθροῖ προσβάλλουσα ἐν τῷ φάρυγγι ἀποφράσσουσα, καὶ προσβάλλουσα πρὸς τὴν ὑπερῴην καὶ πρὸς τοὺς ὀδόντας ποιεῖ σαφηνίζειν. ἢν δὲ μὴ ἡ γλῶσσα ἀρθροῖ προσβάλλουσα ἑκάστοτε, οὐκ ἂν σαφέως διελέγετο, ἀλλ' ἢ ἕκαστα φύσει τὰ μονόφωνα. τεκμήριον δέ ἐστι τουτέῳ,[52] οἱ κωφοὶ οἱ ἐκ γενεῆς, οὐκ ἐπίστανται διαλέγεσθαι· ἀλλὰ τὰ μονόφωνα μοῦνον φωνέουσιν. [53] οὐδ' εἴ τις τὸ πνεῦμα ἐκπνεύσας πειρῷτο διαλέγεσθαι. δῆλον δὲ τόδε. οἱ ἄνθρωποι ὁκόταν βούλωνται μέγα φωνῆσαι, ἕλκοντες τὸ πνεῦμα τὸ ἔξω, ὠθέουσι θύραζε, καὶ φθέγγονται μέγα ὡς ἂν τέχῃ τὸ πνεῦμα· ἔπειτα δὲ, καταμαραίνεται τὸ φθέγμα. καὶ οἱ κιθαρῳδοὶ, ὁκόταν δέῃ αὐτοῖς μακροφωνεῖν, ἐπ' ἄκρον ἑλκύσαντες τὸ πνεῦμα ἔσω[54] πουλὺ ἐκτείνουσι τὴν ἐκφορὴν, καὶ φωνοῦσι καὶ φθέγγονται μέγα ὡς ἂν τέχωσιν τῷ πνεύματι. ἐπὴν δὲ τὸ πνεῦμα ἐπιλίπῃ, καταπαύονται. τουτέοισι δῆλον ὅτι τὸ πνεῦμά ἐστιν τὸ φθεγγόμενον. εἶδον δὲ ἤδη οἳ σφάξαντες ἑωυτοὺς,[55] ἀπέταμον τὸν φάρυγγα παντάπασιν. οὗτοι, ζῶσι μὲν· φθέγγονται δὲ οὐδὲν, εἰ μή τις συλλάβῃ τὸν φάρυγγα. οὗτοι δὲ φθέγγονται. δῆλον δὲ καὶ οὕτω,[56] ὅτι τὸ πνεῦμα οὐ δύναται διατετμημένου τοῦ λάρυγγος ἕλκειν ἔσω ἐς τὰ κοῖλα, ἀλλὰ κατὰ τὸ διατετμημένον ἐκπνεῖ. οὕτως ἔχει περὶ φωνῆς ἴσως καὶ διαλέξεως.[57] ὁ δὲ αἰὼν ἐστὶ τοῦ ἀνθρώπου, ἑπταήμερος. πρῶτον μὲν ἐπὴν[58] ἐς τὰς μήτρας ἔλθῃ ὁ γόνος ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν ἔχει ὁκόσα περ ἐστὶν ἔχειν τοῦ σώματος. τοῦτο δὲ τις ἂν θαυμάσειεν, ὅκως ἐγὼ οἶδα. πολλὰ δὲ εἶδον τρόπῳ τοιῷδε. αἱ ἑταῖραι αἱ δημόσιαι αἵ τινες αὐτέων πεπείρανται πολλάκις, ὁκόταν παρὰ ἄνδρα ἔλθῃ, γινώσκουσιν ὁκόταν λάβωσιν ἐν γαστρὶ κἄπειτα ἐνδιαφθείρουσιν. ἐπειδὰν δὲ ἤδη διαφθαρῇ, ἐκπίπτει ὥσπερ σάρξ. ταύτην τὴν σάρκα ἐς ὕδωρ ἐμβαλὼν, σκεπτόμενος ἐν τῷ ὕδατι εὑρήσεις ἔχειν πάντα μέλεα, καὶ τῶν ὀφθαλμῶν τὰς χώρας, καὶ τὰ οὔατα, καὶ τὰ γυῖα. καὶ τῶν χειρῶν οἱ δάκτυλοι, καὶ τὰ σκέλεα, καὶ οἱ πόδες, καὶ οἱ δάκτυλοι τῶν ποδῶν· καὶ τὸ αἰδοῖον, καὶ τὸ ἄλλο πᾶν σῶμα δῆλον.

δῆλον. εὔδηλον δὲ καὶ ὅταν λάβῃ ἐς γαστέρα τῇσιν ἐπισταμένῃσιν, αὐτίκα ἔφριξεν καὶ θέρμη καὶ βρυγμὸς[60] καὶ σπασμὸς ἔχει καὶ τὸ ἄρθρον καὶ τὸ σῶμα πᾶν, καὶ τὴν ὑστέρην ὄκνος. καὶ ὁκόσαι καθαραί εἰσι, ταῦτα πάσχουσιν. ὁκόσαι δὲ παχεῖαι καὶ βλεννώδεες, οὐ γινώσκουσι τουτέων τῶν γυναικῶν πολλαί. ἥδε μοι ἔδειξαν, κατὰ τοῦτο δὴ καὶ ἐπίσταμαι εἰδέναι. δῆλον δὲ τόδε ὅτι ἑπτὰ ἡμέρας ὁ αἰὼν, εἴ τις ἐθέλει ἑπτὰ ἡμέρας φαγεῖν ἢ πιεῖν μηδέν. οἱ μὲν πολλοὶ ἀποθνήσκουσιν ἐν αὐτῇσιν· εἰσὶ δέ τινες καὶ οἳ ὑπερβάλλουσιν, ἀποθνήσκουσι δ' ὅμως. εἰσὶ δέ τινες οἳ καὶ ἐπείσθησαν ὥστε μὴ ἀποκαρτερῆσαι, ἀλλὰ φαγεῖν τε καὶ πιεῖν· ἀλλ' ἡ κοιλίη οὐκέτι καταδέχεται. ἡ γὰρ νῆστις συνεφύη ἐν ταύτῃσι τῇσιν ἡμέρῃσιν· ἀλλὰ θνήσκουσι καὶ οὗτοι. ἔστι δὲ καὶ τόδε τεκμήρασθαι. τὸ παιδίον ἑπτάμηνον γόνον γενόμενον, λόγῳ γεγένηται καὶ ζῇ, καὶ λόγον ἔχει τοιοῦτον καὶ ἀριθμὸν ἀτρεκέα ἐς τὰς ἑβδομάδας. ὀκτάμηνον δὲ γενόμενον, οὐδὲν βιοῖ πώποτε. ἐννέα δὲ μηνῶν καὶ δέκα ἡμερέων γόνος γίγνεται καὶ ζῇ, καὶ ἔχει τὸν ἀριθμὸν ἀτρεκέα ἐς τὰς ἑβδομάδας.[61] τέσσαρες δεκάδες ἑβδομάδων ἡμέραι εἰσὶν διηκόσιαι ὀγδοήκοντα. ἐς δὲ τὴν δεκάδα τῶν ἑβδομάδων, ἑβδομήκοντα ἡμέραι. ἔχει δὲ καὶ τὸ ἑπτάμηνον γενόμενον, τρεῖς δεκάδας ἑβδομάδων. ἐς δὲ τὴν δεκάδα ἑκάστην ἑβδομήκοντα ἡμέραι. τρεῖς δεκάδες δὲ ἑβδομάδων αἱ σύμπασαι δέκα καὶ διηκόσιαι. καὶ αἱ νοῦσοι οὕτω τοῖς ἀνθρώποις ὀξύταται γίνονται,[62] ἡμερέων παρελθουσέων ἐν τῇσιν διακρίνονται, καὶ ἀπέθανον ἢ ὑγιέες ἐγένοντο. καὶ τριταῖοι ἕνδεκα ἡμέρῃσιν ἐν μιῇ ἑβδομάδι καὶ ἡμίσει ἑβδομάδος.[63] καὶ τεταρταῖοι ἐν δυσὶν ἑβδομάσιν. καὶ αἱ πεμπταῖαι,[64] ἐν δυοῖν δεούσῃσι εἴκοσιν ἡμέρῃσιν. δυοῖν τε ἑβδομάδοιν καὶ ἡμίσει ἑβδομάδος. αἱ δὲ ἄλλαι νοῦσοι οὐκ ἔχουσι διὰ γνώμην ἐν ὁκόσῳ ὑγιέες ἔσονται ἀποφαίνεσθαι. οὕτω δὲ καὶ τὰ ἕλκεα τὰ μεγάλα τὰ ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τὰ ἐν τῷ ἄλλῳ σώματι, τεταρταῖα φλεγμαίνειν ἄρχεται. ἐν ἑπτὰ δὲ καθίσανται φλεγμαίνοντα, καὶ ἐν τεσσαρεσκαίδεκα,[65] δυοῖν δεούσῃσιν.[66] ἢν δέ τις ἀνακῶς θεραπεύῃ, καὶ μὴ καθαρθῇ ἐν τουτέῳ τῷ χρόνῳ τὰ ἐν τῇσι κεφαλῇσι μεγάλα ἕλκεα, ἀποθνήσκουσιν οἱ ἄνθρωποι. θαυμάσειε δ' ἄν τις καὶ τοῦτο ὅστις ἄπειρος ἢ εἰ ἑπτάμηνον γίνεται παιδίον. ἐγὼ μὲν οὖν αὐτὸς ὤπωπα καὶ συχνά. εἰ δέ τις βούλεται καὶ τοῦτο ἐλέγξαι, ῥηΐδιον πρὸς τὰς ἀκεστρίδας αἳ πάρεισι τῇσι τικτούσῃσιν ἐλθόντα πυθέσθω. ἔστι δὲ καὶ ἄλλο τεκμήριον. τοὺς ὀδόντας οἱ παῖδες ἑπτὰ ἐτέων διελθόντων πληροῦσι, καὶ ἐν ἑπτὰ ἔτεσιν. ἔστι δὲ λόγῳ καὶ ἀριθμῷ ἀτρεκέως[67] δεκάδες ἑβδομάδων ἑξήκοντα καὶ τριηκόσιαι. τὸ δὲ φύσιος τὴν ἀνάγκην, διότι ἐν ἑπτὰ τουτέων ἕκαστα διοικεῖται, ἐγὼ φράσω ἐν ἄλλοισιν.

spicuo est. Liquidò autem constat harum rerum peritis, quòd mulier vbi concepit, statim inhorrescit, & incalescit, ac dentibus stridet, & articulum reliquumque corpus conuulsio prehendit, & vterum torpor, idq; iis quæ puræ sunt accidit. Quæ verò crassæ & mucosæ istud experiuntur, earum plæræq; hoc non sentiunt. Ac sanè quantum illæ mihi ita indicarunt, tantum etiam me scire profiteor. Quòd verò hominis vita septem dierum numero circunscribatur, hoc quoque manifestum est. Plærique quidem ex his qui septem diebus nihil edere aut bibere volunt, in his moriuntur, quòd si qui eos superauerint, nihilominus tamen moriuntur. Nonnulli etiam ne per inediam à vita discederent, sed vt comederent & biberent persuasi sunt, verùm venter non amplius admittit. Ieiunum enim intestinum in his diebus cohæresscit, quin etiam illi moriuntur. Quin & illud ipsum ex his conijcere licet. Puer septimo mense natus, certa ratione in lucem prodit & vitalis est, cùm is rationem & numerum exactè ad hebdomadas respondentem habeat. Octauo autem mense natus, nullus vnquam vixit. Nouem autem mensium & decem dierum fœtus editur & vitalis est, numerumq; ad hebdomadas exactè respondentem habet. Quatuor nempe decades hebdomadarum, dies sunt ducenti & octoginta. Hebdomadarum autem decuriam dies septuaginta constituunt. At septimo mense editus partus tres hebdomadarum decurias obtinet, & ad vnamquanque decuriam dies concurrunt septuaginta. Tres itaque hebdomadarum decuriæ, in totum dies ducentos & decem faciunt. Quinetiam morbi acutissimi ad hunc modum hominibus contingunt, voluentibus diebus quibus iudicantur, & moriuntur, aut conualescunt. Et tertianæ diebus vndecim, vna & dimidia hebdomada. Quartanæ duabus hebdomadis. Quintanæ duodeuiginti diebus, hoc est, duabus hebdomadis & dimidia. In cæteris verò morbis, quoto tempore homines sani euadent, certa sententia pronunciari non potest. Ad eundem autem modum, vlcera quoq; magna in capite & reliquo corpore, quarto die inflammatione tentari incipiunt, septimo verò inflammatio sedatur, aut decimoquarto, aut duodeuigesimo. Quòd si quis diligentem curam adhibeat, neque vlcera capitis magna hoc tempore sedentur, homines moriūtur. Ac fortè quis harum rerum imperitus, mirabitur fœtum septimo mense nasci, atque id quidem certè, & sæpiùs vidi. Quòd si quis volet, id facilè deprehendet, obstetrices quæ parturientibus præsunt adeundo & percontando. Est verò & aliud argumentū. Pueri sæpiùs septimo anno exacto dentes explent. Et septem annos pleno & iusto numero exactè trecentę & quinquaginta hebdomades cōficiunt. Quòd autem horum singula septenariis à natura regantur, alias declarabo.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΕΠΤΑΜΗΝΟΥ.

HIPPOCRATIS DE SEPTIMESTRI PARTV, LIBER.

Septimestres nascuntur diebus centum & octoginta duobus, & insuper addita quadã diei particula. Si etenim primi mensis dies quindecim supputaueris, quinque verò mensium dies centum quadraginta septem & dimidium (sexaginta nanque diebus, vno dempto, ferè duo menses constant) his sic se habentibus, ad septimum mensem supersunt dies plus quàm viginti, quod est anni dimidium, vnà cum aliquantula parte ad diei partem accedente. Cùm fœtus iam auctior ad hanc perfectionem deuenerit, & robur increuerit, ipso iam perfectè aucto magis quam cæteris temporibus, membranæ in quibus iam inde ab initio enutritus est, elaxantur, non secus ac spicarum membranæ, ad id vi impulsæ, antequam fructus perfectè auctus fuerit, & fructus quidem robustissimi & maximè pleni, vi illata membranas dilacerant, partumq; accelerant, & ex his plæriq; pereunt. Nam cùm parui existant, maiore quàm cæteri vtuntur mutatione, & ex vtero expressi per quadraginta dies ex necessitate malè afficiuntur, quod etiam multos decimo mẽse natos interimit. Ex his autem, qui septimo mẽse nati sunt, supersunt quidam, licet ex multis pauci, propterea quòd ratio & tempus, quo enutriti sunt in vtero, effecit, vt ea omnia consequantur, quorum etiã perfectissimi, & qui maximè superstites euadunt, compotes fiũt, tum etiam quòd permutationem senserunt, priùs à matre in lucem emissi, quàm octauo mense ægrotarent. Etenim si hos labores superant, ita vt in lucem puer prodeat, is tamen superesse nequit ob commemoratas affectiones, quas octauo mense, multos quoque decimo natos, interimere affirmo. Multi autem fœtus eius ætatis, quæ est septem mensium, cùm laxatis membranis in id quod cedit secedunt, ibiq; alimentum capiunt, primis quidem quadraginta diebus, hi quidem magis, alij minùs laborant. Ac propter permutationem ex locis in quibus alebantur, alterationem sentiunt, & circa vmbilicum vellicantur, alioq; migrant, tum etiam propter matris labores. Membranæ nanque dum tenduntur, & vmbilicus vellicatur, dolores matri pariunt, fœtusq; pristino vinculo exolutus grauior euadit. Plæreq; etiam mulieres ex hoc casu insuper febre corripiuntur, quędam quoque vnà cum fœtu pereunt: verùm omnes hac febre paucis diebus tentantur. At verò se vteros difficillimè gestare nono mense rectè dicunt. Est autem octauus mensis, non solùm tempus hoc, verumetiam dies à septimo mense, & nono, & ab anno accedunt. Verùm dies non eodem modo, vel dicunt, vel agnoscunt mulieres. Ex eo enim decipiuntur, quòd neq; eodem modo se habent, verumetiã quòd quandoq; plures dies à septimo ad quadraginta accedunt,

Οἱ δὲ ἑπτάμηνοι γίνονται, ἐκ τῶν ἑκατὸν ἡμερέων [1] καὶ ὀγδοήκοντα, καὶ δύο, καὶ προσεόντος μορίου. ἢν γὰρ τοῦ πρώτου λογίσῃ μηνὸς πεντεκαίδεκα ἡμέρας· τῶν δὲ πέντε μηνῶν ρμ΄, καὶ ζ΄, καὶ ἥμισυ ἡμέρας. τὴν γὰρ ἑξήκοντα μιῆς δεούσης ἡμέρης ἐγγύτατα δύο μῆνες ἐκτελεῦνται. οὕτως δὴ τούτων ἐόντων, ἐς τὸν ἕβδομον μῆνα περιγίνονται ἡμέραι πλέον ἢ εἴκοσιν, ἥμισυ τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ τῆς ἡμέρης, τοῦ μέρεος τῷ μέρει προσγινομένου. ὁκόταν ἐς τὴν ἀρχὴν τῆς τελειώσεως ἔλθῃ ταύτην ἁδρυνομένου τοῦ ἐμβρύου, καὶ τὴν ἰσχὺν πολὺ ἐπιδιδόντος ἐν τῇ τελειώσει μᾶλλον, ἢ ἐν τοῖς ἄλλοις χρόνοις· οἱ ὑμένες ἐν οἷς τὴν ἀρχὴν ἐτράφη, ὥσπερ καὶ τῶν ἀσταχύων, ὁπότ' ἐξεχάλασαν, πρόσθεν ἀναγκαζόμενοι ἢ τελείως ἐξαδρυνθῆναι τὸν καρπόν, τὰ μὲν ἰσχυρότατα καὶ ἁδρότατα τῶν ἐμβρύων βιησάμενα, καὶ διαρρήξαντα τοὺς ὑμένας, ἠνάγκασε τὸν τόκον γίνεσθαι. καὶ τὰ μὲν πλεῖστα τουτέων ἀπώλλοντο. μικρὰ γὰρ ὄντα, τῇ μεταβολῇ μείζονι χρέονται τῶν ἄλλων. καὶ τὰς τεσσαράκοντα ἡμέρας κακοπαθείην ἀναγκάζονται κακοπαθεῖν, ἐξηθέντα ἐκ τῆς μήτρης. καὶ τῶν δεκαμήνων πολλὰ ἀποκτείνει. ἔστι δὲ ἃ τούτων τῶν ἑπταμήνων καὶ περιγίνονται ἐκ πολλῶν ὀλίγα· ὅτι ὁ λόγος [2] καὶ ὁ χρόνος ἐς ὃν ἐτράφη ἐν τῇ μήτρῃ κατέστησεν ὥστε μετέχειν πάντων, ὧν περ καὶ τὰ τελεώτατα μετέχει, καὶ μάλιστα περιγινόμενα. [3] καὶ ἐξήλλαξε τῆς μητρὸς πρόσθεν κυούσης, ἅτε ἐν τῷ ὀγδόῳ μηνὶ νενοσευμένα. τούτοις γὰρ τοῖς πόνοις ἢν ἐπιγίνωνται, ὥστ' εἰς τοὐμφανὲς ἐλθεῖν τὸ παιδίον, ἀδύνατον περιγίνεσθαι, διὰ τὰς πάθας τὰς προειρημένας ἃς ἐγὼ φημὶ τοὺς ὀκταμήνους ἀποκτείνειν· πολλοὺς δὲ καὶ τῶν δεκαμήνων. τὰ δὲ πολλὰ τῶν ἐμβρύων τῶν ἐν αὐτῇ τῇ ἡλικίῃ τῇ ἑπταμήνῳ, ὅταν οἱ ὑμένες χαλῶσι, μετεχώρησαν ἐς τὸ ὑπεῖξαν, καὶ ἐν ταύτῃ τὴν τροφὴν ποιέεται. τὰς μὲν τεσσαράκοντα ἡμέρας τὰς πρώτας πονοῦντα, τὰ μὲν, μᾶλλον, τὰ δὲ, ἧττον. διὰ δὲ τὴν μεταβολὴν τὴν ἐκ τῶν χωρίων τῶν θρεψάντων, μετεβάλλετο, [4] καὶ αὐτὶ τοῦ ὀμφαλοῦ ἔσπασε καὶ μετεχώρησε καὶ διὰ τῆς μητρὸς τοὺς πόνους. οἱ γὰρ ὑμένες τεινόμενοι καὶ ὁ ὀμφαλὸς σπασθεὶς ὀδύνας ποιέει τῇ μητρί. καὶ τὸ ἔμβρυον ἐκ τοῦ παλαιοῦ συνδέσμου ἐκλυθὲν, βαρύτερον γίνεται. πολλαὶ δὲ τῶν γυναικῶν, καὶ ἐπιπυρεταίνουσι τούτων γινομένων. αἱ δὲ καὶ ἀπόλλυνται σὺν τοῖς ἐμβρύοις. [5] χρῶνται δὲ πᾶσαι ἐν ὀλίγῳ περὶ τούτου. φασὶ δὲ τοὺς ὀγδόους τῶν μηνῶν, καὶ χαλεπώτατα φέρειν τὰς γαστέρας, ὀρθῶς λέγουσαι. ἔστι δὲ ὄγδοος μὴν, οὐ μόνον ὁ χρόνος οὗτος, [6] ἀλλὰ καὶ ἡμέρας προσέσθαι ἀπὸ τοῦ ἑβδόμου μηνὸς, καὶ τοῦ ἐννάτου, καὶ ἀπὸ τοῦ ἐνιαυτοῦ. ἀλλὰ τὰς ἡμέρας οὐχ ὁμοίως, οὔτε λέγουσιν, οὔτε γινώσκουσιν αἱ γυναῖκες. πλανῶνται γὰρ διὰ τὸ μήτε κατ' ταὐτὸ γίνεσθαι, ἀλλ' ὅτε μὲν ἀπὸ τοῦ ἑβδόμου μηνὸς, πλέονας ἡμέρας προσγίνεσθαι, ἐς τὰς τεσσαράκοντα

[7] ὅτε δὲ

[7] ὁτὲ δὲ ἀπὸ τοῦ ἐννάτου. [8] πότε γὰρ ἀνάγκη γίνεσθαι, ὅκως ἂν τύχῃ ἡ γυνὴ ἐν γαστρὶ λαβοῦσα, τοῦ μηνός τε καὶ τοῦ χρόνου. ὁ δὲ μὴν ὁ ὄγδοος [9] ἀναμφισβήτητός ἐστι. κατὰ τοῦτον γὰρ γίνεται, [10] ὥστε δυσκρίτως ἔχειν. [11] κατ' ἐμὲ καὶ τὸ μέρος ἐν τοῖς ἕνδεκα μησὶ, μηνός ἐστιν, ὥστε τοῦτον οὐ μνημονευτέον ἐστί. [12] χρὴ δὲ πιστεύειν ταῖς γυναιξὶ περὶ τῶν τόκων. [13] λέγουσι γὰρ πάντα, καὶ αἰεὶ λέγουσι, καὶ αἰεὶ ἐρέουσιν. οὐ γὰρ ἂν πεισθείησαν οὔτ' ἔργῳ, οὔτε λόγῳ, [14] ἀλλ' ὅ,τι γνῶναι ἐν τοῖσι σώμασιν αὐτέων γινόμενον. [15] τὰς δὲ βουλομένας ἄλλο λέγειν ἔξεστιν. αἱ δὲ κρίνουσαι, καὶ τὰ νικητήρια διδοῦσαι περὶ αὐτέου τοῦ λόγου, αἰεὶ ἐρέουσι, καὶ φήσουσι τίκτειν καὶ ἑπτάμηνα, καὶ ὀκτάμηνα, καὶ ἐννεάμηνα [16] καὶ δεκάμηνα, καὶ τουτέων [17] τὰ ὀκτάμηνα οὐ περιγίνεσθαι. φήσουσι δὲ καὶ τοὺς τρωσμοὺς πλείστους ἐν τῇ πρώτῃ τεσσαρακοντάδι γίνεσθαι. καὶ τἄλλα τὰ καταγεγραμμένα ἐν τῇσι τεσσαρακοντάσι, καὶ ἐν τοῖσι μησὶν ἑκάστοισιν. ὅταν δὲ τῷ ἑβδόμῳ μηνὶ περιρραγέωσιν οἱ ὑμένες, καὶ τὸ ἔμβρυον μεταχωρήσῃ, ὑπέλαβον οἱ πόνοι οἱ περὶ τὸν μῆνα τὸν ὄγδοον [18] γινεαλογούμενοι, καὶ περὶ τὴν ἕκτην τεσσαρακοντάδα. τούτου δὲ τοῦ χρόνου παρελθόντος ὁπόσαις μέλλει εὖ εἶναι, αἱ φλεγμοναὶ ἐλύθησαν καὶ τοῦ ἐμβρύου, καὶ τῆς μήτρης, [19] ὥστε γαστὴρ μαλαχθῇ, [20] καὶ ὁ ὄγκος ὑποκαταβῇ, ἀπὸ τῶν ὑποχονδρίων, καὶ τῶν κενεώνων εἰς τὰ κάτω χωρία [21] ἐς εὐτρεπίην τὴν ἐπὶ τοὺς τόκους τροπὴν, καὶ τὴν ἑβδόμην τεσσαρακοντάδα [22] ἐντεῦθέν ἐστι τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου τὰ ἔμβρυα. τὰ γὰρ χωρία αὐτοῖς μαλθακὰ καὶ αἱ μετακινήσιες αὐτοῖς εὐπετέστεραι γίνονται καὶ πυκνότεραι. καὶ διὰ ταῦτα κατέστη πρὸς τὸν τόκον εὐλυτώτερα. καὶ πάσης τῆς τεσσαρακοντάδος. [23] ταύτας αἱ γυναῖκες φέρουσι τὰς τελευταίας ἡμέρας εὐπετέστερον τὰς γαστέρας, [24] ἔστ' ἂν ἁρμόσῃ τὸ ἔμβρυον στρέφεσθαι. μετὰ δὲ ταῦτα, [25] αἵ τε ὠδῖνές εἰσι καὶ οἱ πόνοι ἐπίκεινται, ἔστ' ἂν ἐλευθερωθῇ τοῦ παιδίου καὶ τοῦ ὑστέρου. ὅσαι δὲ τῶν γυναικῶν ἔτεκον πολλὰ παιδία, καί τι αὐτέων ἐγένετο χωλὸν, ἢ τυφλὸν, ἢ ἄλλο τι κακὸν ἔχον, [26] φήσουσιν ἐπὶ τῶν τουτέων τοῦ παιδίου τὸν ὄγδοον μῆνα, χαλεπώτερον διαγαγεῖν, ἢ ἐφ' ὧν ἔτεκεν, οὐδὲν κακὸν ἐχόντων. τὸ γὰρ ἔμβρυον τὸ πηρωθὲν, ἐν τῷ ὀγδόῳ μηνὶ [27] ἰσχυρῶς ἐνόσησεν, [28] ὥστε καὶ ἀπόστασιν ἐποίησεν ἡ νοῦσος· ὡς καὶ τοῖς ἀνδράσιν αἱ ἰσχυραὶ νόσοι ἐποίησαν. ὅσα δ' ἂν τῶν ἐμβρύων [29] ἐν ἄλλῳ χρόνῳ ἰσχυρῶς νοσήσῃ, ἀπόλλυται πρόσθεν, ἢ αὐτέῳ ἀπόστασιν γίνεσθαι. ὅσα δ' ἂν τῶν ὀκταμήνων ἐμβρύων μὴ σφόδρα νοσήσῃ, [30] ἀλλὰ κατά τι ἓν ἐκ τῆς μεθόδου κακοπαθήσῃ, τὰς μὲν τεσσαράκοντα ἡμέρας διετέλεσεν ἐν ἀσθενείῃ. τὰ δὲ πλεῖστα, ἐν τῇ μήτρῃ, διὰ τὰς ἀνάγκας τὰς προειρημένας, ἐγίνοντο δὲ ὑγιαίνοντα. ὅτι δ' ἂν γένηται ἐν τεσσαράκοντα ἡμέραις ταύταις, ἀδύνατον περιγίνεσθαι. νοσέοντι γὰρ αὐτέῳ ἔτι ἐν τῇ μήτρῃ, ἐπιγίνονται αἱ μεταβολαὶ καὶ αἱ κακοπάθειαι, μετὰ τὸν τόκον. ὅτι δ' ἂν ἀπονοσῆσαν ἐν τῇ μήτρῃ, ἐς τὸν ἔννατον μῆνα ἔλθῃ, καὶ ἐν τουτέῳ τῷ μηνὶ γένηται, περιγίνεται. [31] περιγίνεται μὲν οὐκ ἔλασσον ἢ ἑπτάμηνα. ὀλίγα δὲ καὶ τουτέων ἐκτρέφεται. οὔτε γὰρ τὴν παχύτητα ἴσχουσιν ὥσπερ τὰ τελεώτατα ἔχουσιν, [32] οὔτε πόνοι οἱ ἐν τῇ μήτρῃ, οὐ πάλαι πεπονημένοι εἰσὶν αὐτέοις, ὥστε λεπτὸν γίνεσθαι. σω-

quandoque verò à nono. Sic enim pro ratione mensis ac temporis in quo mulier conceperit, contingere necesse est. At mensis octauus minimè ambiguus est. Per hunc enim cōtingit, vt indicatio difficilis sit. Mea sententia pars in vndecim mensibus, mensis est, licet nō admodum commemorari debeat. Mulieribus autem de partu fides habenda est. Nā & omnia narrant, semperq; dicunt, & semper proferunt. Neq; aut opere aut sermone cuiusquam se persuaderi sinunt, sed ex eo, quod sibi contigisse norunt. Etsi verò volentibus aliud dicere licet, quæ tamen decernendi, aut de hac sententia pronunciandi victoriæ potestatem habent, semper proferunt & affirmant septimo mense, & octauo, & nono, & decimo, & vndecimo, partus in lucem prodire, & ex his octauo mense natos minimè superesse. Quin & abortiones plurimas primis quadraginta diebus contingere asseuerant, & cætera quę in quadragenariis ac singulis mensibus euenire conscripta sunt. Cùm verò septimo mēse disruptis membranis fœtus sedē mutarit, labores, qui circa octauum mensem & circa sextum quadragenarium in partu edendo fieri recensentur, prehendunt. Quo tempore elapso, quibus partus fœliciter successurus est, inflammationes tum fœtus, tum matris dissoluuntur, adeò vt venter emolliatur, tumorque ex præcordiis & laterum inanitate in loca inferiora descendat, ad aptam conuersionem, quę facilem partus progressionem faciat. Et septimo quadragenario magnam temporis partem fœtus illic permanent. Nam & loci ipsis molles sunt, & transmotiones ipsis faciliores & frequentiores cōtingunt, ideoq; ad partum expeditiores reddūtur. Et ex toto quadragenario, per vltimos hos dies mulieres faciliùs vteros ferunt, quoad fœtum cōuerti cōtigerit. Postea verò partus dolores & labores incūbunt, donec puero & secundis mulier liberetur. Quæ verò mulieres multos pueros pepererūt, in quibus aliquis claudus, aut cœcus, aut alioqui malè affectus fuit, eæ affirmant se in his gestandis, pueri octauū mensem molestiùs tulisse, quàm in his quos nullo modo malè affectos pepererūt. Mutilus enim fœtus octauo mense vehementer ægrotauit, adeò vt etiam morbus abscessum fecerit, non secus ac viris morbi grauissimi facere consueuerunt. At fœtus, qui alio quouis tempore vehementer ægrotarint, ij priùs intereunt, quam eiusmodi abscessum morbus experiatur. Octimestres autem fœtus, qui non valdè ægrotant, sed vna quapiam parte propter digressionē malè affecti sunt, eorum plęriq; per quadraginta quidem dies, ob commemoratas causas necessarias, in vtero imbecilles sunt, verùm sani euadunt. Qui verò intra hos quadraginta dies natus fuerit, is superesse nequit, cùm huic adhuc in vtero ægrotanti, post partum mutationes & afflictiones præterea accedant. At qui in vtero ægrotans ad nonum mensem peruenerit, eoque editus fuerit, is quidem superesse poterit. Et supersunt quidem hi non minùs quàm septimestres, quanquam etiam ex his pauci educantur. Neque enim eam habent corpulentiam, quam perfectissimi nacti sunt, & laboribus quos in vtero non ita pridem pertulerunt, conflictantur, ita vt tenues reddantur. Is ve-

rò potissimùm fœtus seruatur, qui nono mēse iam affecto in lucem editur. Validior autem euadit, plurimumq; abest à morbis, qui octimestribus contingere consueuerunt. Qui enim septimo quadragenario in lucem eduntur, decimestres appellati, hâc ob causam præcipuè educātur, quod validissimi sunt, plurimūq; absunt ab vsitatorum puerorum tempore, in quo circa octauum mensem diebus quadraginta ęgrotantes, malè habent. Quin & nonimestres tenues editi in lucem, eorum qui octauo mēse nati sunt morbos & affectiones declarāt. Quamuis enim pro temporis longitudine corporis magnitudo existit, accedēte tamen morborum affectione, neq; eduntur carnosi, neq; vegetam habent corpulentiam, velut septimestres, qui gestationis tempus in vtero sine morbis peregerunt. At verò mulieribus fœtuum cōceptiones, & abortiones, & partiones, eodem tempore iudicantur, quo & morbi, & sanitas, & mors cunctis mortalibus contingunt. Sed istorum omnium alia quidem diebus, alia mēsibus, alia dierū quadragenariis, alia annuo spatio de se significationem præbent. In his enim omnibus temporibus multa quidem cuiq; conferentia, multa quoq; aduersa insunt. Ex quibus quæ conducunt, sanitatē & incrementa, contraria verò morbos & mortem adferunt. Dies igitur inter alios maximè insignes sunt primi & septimi, ac multùm quidem in morbis, multùm etiam in fœtibus possunt. Abortiones enim plurimę his diebus cōtingunt. Tales verò effluxiones nominantur, non abortus. Reliqui autem dies intra quadragesimum, minùs quidem insignes sunt, multi tamen decernunt. In mensibus verò omnia, quæ in diebus contingunt, eadem ratione. Et singulis mensibus bene valentibus mulieribus menstrua cōparent, tanquā peculiarem in corporibus vim mensis habeat. Ex quibus sanè septimi menses in pręgnantibus, fœtibus perfectionis initium adferunt. Pueris verò vbi septem menses attigerunt, tum alia eximia in corporibus fiunt, tū eo tempore dentes apparere incipiunt. Eadem quoque est ratio dierum indicatoriorum, si quis fortè ea quæ à me dicta sunt, quæque cognitionis gratia dicentur, istis accommodare velit. Etenim Medicum qui de ægrorum salute rectè cōiectare volet, animaduertere oportet, vt omnes quidem dies in contemplationem adhibeat, ex paribus verò decimum quartum, & vigesimum octauum, & quadragesimum secundum. Hic enim terminus pro harmonię ratione, & integer perfectusque numerus à quibusdam ponitur. Quam verò ob causam longum foret in præsentia referre. Ad hunc autem modum per ternarios aut quaternarios contemplari oportet, ternariis quidē omnibus copulatis, quaternariis verò duobus ad duos connexis, & duobus ad duos coniugatis. At verò quadragenariæ primū quidē in fœtibus indicāt. Qui verò primos quadraginta dies superauerit, is abortiones quæ ex quauis causa cōtingūt effugit. Plures autem primis quadraginta diebus, quàm aliis omnib. abortiones fiūt. Quo tempore præterito, fœtus valentiores existunt, & singula corporis mēbra discernuntur. Et in maribus quidē valde manifesta fiunt omnia.

τέῃ δ' ἂν μάλιστα, εἰ τοῦ ἐννάτου μηνὸς γένοιτο ἡ ἔξοδος. ἰσχυρότερον δ' ἂν γένοιτο, καὶ πλεῖστον ἀπέχον τῶν νούσων, τῶν τοῖς ὀκταμήνοις γινομένων. καὶ γὰρ τὰ ἐν ἑβδόμῃ τεσσαρακοντάσι τικτόμενα, τὰ δεκάμηνα καλεόμενα, διὰ ταῦτα μάλιστα ἐκτρέφεται, ὅτι ἰσχυρότατά ἐστι[33] καὶ πλεῖστον ἀπέχει τῶν γνωρίμων παιδίων τοῦ χρόνου ἐν ᾧ ἐκακοπάθησε τὰς τεσσαράκοντα ἡμέρας τὰς νοσερὰς, περὶ τὸν μῆνα τὸν ὄγδοον. σαφηνίζει δὲ περὶ τῶν νοσημάτων καὶ παθημάτων τῶν τοῖς ὀκταμήνοις γινομένων. καὶ τὰ ἐννεάμηνα λεπτὰ τικτόμενα[34] κατὰ τὸ πλῆθος τοῦ χρόνου ἐγγενομένου κατὰ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος,[35] ἐκ νόσων κακοπαθείης ἀφιγμένης, οὐχ ὥσπερ τὰ ἑπτάμηνα τίκτεται σεσαρκωμένα, καὶ τὸ πάχος ἔχοντα εὐτραφέως, ἅτε ἀσινέα διατετελεκότα, ὃν χρόνον ἐν τῇ μήτρῃ διεφέρετο. ταῖς δὲ γυναιξὶν αἱ συλλήψιες τῶν ἐμβρύων, καὶ οἱ ῥωσμοί τε καὶ οἱ τόκοι ἐν τουτέοις τοῖς χρόνοισι κρίνονται, ἐν ὥσπερ αἵ τε νοῦσοι, καὶ αἱ ὑγιεῖαι, καὶ οἱ θάνατοι τοῖς σύμπασιν ἀνθρώποισιν. ταῦτα δὲ πάντα τὰ μὲν, καθ' ἡμέρας· τὰ δὲ, κατὰ μῆνας ἐπισημαίνει· τὰ δὲ κατὰ τεσσαρακοντάδας ἡμερῶν τὰ δὲ, κατ' ἐνιαυτόν. ἐν πᾶσι γὰρ τοῖς χρόνοισι τουτέοισιν ἔνεστι πρὸς ἕκαστον, πολλὰ μὲν ξυμφέροντα, πολλὰ δὲ πολέμια. ἐκ μὲν οὖν τῶν συμφερόντων αἵ τε ὑγιεῖαι γίνονται, καὶ αἱ αὐξήσιες. ἐκ δὲ τῶν ἐναντίων, αἵ τε νοῦσοι καὶ οἱ θάνατοι. αἱ μὲν οὖν ἡμέραι ἐπισημόταταί εἰσιν ἐν τοῖς πλείστοις, αἵ τε πρῶται καὶ ἑβδομαῖαι. πολλαὶ μὲν, περὶ νούσων, πολλαὶ δὲ, καὶ τοῖς ἐμβρύοις. ῥωσμοί τε γὰρ γίνονται καὶ οἱ πλεῖστοι ταύταις ταῖς ἡμέραις.[36] ὀνομάζεται δὲ τὰ τηλικαῦτα, ἐκρύσιες ἀλλ' οὐ ῥωσμοί. αἱ δὲ ἄλλαι ἡμέραι ὅσαι ἐντὸς τῶν τεσσαράκοντα, ἐπίσημοι μὲν, ἧσσον, πολλαὶ δὲ, κρίνουσιν. ἐν δὲ τοῖς μησὶ ταῦτά τε καὶ ἐν τῇ ἡμέρῃ γινόμενα ἔνεστι κατὰ λόγον. καὶ καταμήνια γυναιξὶ τῶν ὑγιαινουσῶν φαίνονται καθ' ἕκαστον τῶν μηνῶν, ὡς ἔχοντος τοῦ μηνὸς ἰδίην δύναμιν ἐν τοῖς σώμασιν. ἐξ ὧν δὴ καὶ οἱ ἕβδομοι μῆνες τῶν ἐν γαστρὶ ἐχουσῶν, τὰ ἔμβρυα εἰς τὴν ἀρχὴν καθιστᾶσι τῆς τελειώσεως. τοῖσι δὲ παιδίοις ἑπταμήνοισιν ἐοῦσι, καὶ ἄλλα διαφέροντα γίνονται ἐν τοῖς σώμασι, καὶ οἱ ὀδόντες φαίνεσθαι ἄρχονται ἐν τουτέῳ τῷ χρόνῳ. ὁ δὲ αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ χρησίμων. ἢν γὰρ ἴσως καὶ τοῖσδε τις συγχρέοιτο,[37] ὁκοίας ἔλεξας ἱστορίας τε ἕνεκα εἰρῆσθαι. σκοπεῖν γὰρ χρὴ τὸν μέλλοντα ἰητρὸν ὀρθῶς στοχάζεσθαι τῆς τῶν καμνόντων σωτηρίας.[38] θεωροῦντα μὲν, περὶ τὰς πάσας. τὴν δὲ ἀρτίων, τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην, καὶ τὴν ὀγδόην εἰκοστὴν, καὶ τεσσαρακοστὴν καὶ δευτέρην. ἔστι γὰρ ὁ ὅρος οὗτος πρὸς τῆς ἁρμονίης λόγῳ πρός τινων, καὶ ὁ ἀρτιφυὴς τε καὶ τέλειος ἀριθμός. δι' ἣν δ' αἰτίην, μακρότερον ἂν εἴη ἐπὶ τοῦ παρεόντος διεξελθεῖν. θεωρεῖν δὲ χρὴ οὕτως, τριάσι τε καὶ τετράσι, ταῖς μὲν, τριάσι συνημμέναις ἁπάσαις· ταῖς δὲ, τετράσι,[39] δύο μὲν, παρὰ δύο συνημμέναις· δύο δὲ, παρὰ δύο συνεζευγμέναις. αἱ δὲ τεσσαρακοντάδες, πρῶτον μὲν κρίνουσιν ἐπὶ τῶν ἐμβρύων. ὅ, τι δ' ἂν ὑπερβάλλῃ τὰς τεσσαράκοντα ἡμέρας τὰς πρώτας, ἐκφεύγει τοὺς ῥωσμοὺς ἐπὶ πάντας γινομένους. πλέονες δὲ γίνονται ἐν τῇ πρώτῃ τεσσαρακοντάδι ῥωσμοὶ, ἢ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐούσαις. τοῦδε τοῦ χρόνου παρελθόντος, ἰσχυρότερά ἐστι τὰ ἔμβρυα, καὶ διακρίνεται καθ' ἕκαστα τῶν μελέων τὸ σῶμα. καὶ τῶν μὲν ἀρσένων, σφόδρα διάδηλα γίνεται πάντα.

τὰ δὲ θήλεα, ἐς τοῦτον τὸν χρόνον, σάρκες φαίνονται [40] ἀποφύσιας μούνον ἔχουσαι. πλείονα γὰρ χρόνον τὰ ὅμοια ἐν τῷ ὁμοίῳ ὅμοιόν ἐστι, καὶ κρίνεται βραδύτερον, διὰ τὴν συνήθειάν τε καὶ φιλότητα. καίτοι τάγε ἄλλα ὅταν χωρισθῶσι τῆς μητρὸς αἱ θυγατέρες τῶν κούρων θᾶσσον ἡβῶσι, καὶ φρονέουσι, καὶ γηράσκουσι διὰ τὴν ἀσθενείην τε τῶν σωμάτων, καὶ τὴν δίαιταν. ἄλλη δὲ τεσσαρακοντὰς, ἐν ᾗ περὶ τὸν ὄγδοον μῆνα τὰ ἔμβρυα ἐν τῇ μήτρῃ νοσεῖ, περὶ ὧν ὁ λόγος λέγεται ὧδε σύμπας. τρίτη δὲ, ἐν ᾗ τὰ παιδία, ὅταν γένηται τὰ κακοπαθήσαντα, ἣν περιφύγῃ τὰς τεσσαράκοντα ἡμέρας, ἐφαίνετο ἰσχύοντα δή τι μᾶλλον καὶ φρονέοντα. [41] καὶ γὰρ τὰς αὐγὰς ὁρᾷ σαφέστερον καὶ τὸν ψόφον ἀκούει, πρόσθεν μὴ δυνάμενα, ὡς ἐπίδοσιν ἔχοντος τοῦ χρόνου τούτου κατὰ τὰ ἄλλα, καὶ κατὰ τὴν φρόνησιν τὴν διὰ τοῦ σώματος. ὁ μὲν γὰρ ἴδιον φρόνημα δῆλόν ἐστιν ἐνὸν ἐν τῷ σώματι, ἔνγε τῇ πρώτῃ ἡμέρῃ. ἔνγε γὰρ τοῖς ὕπνοισιν ἐοῦσιν εὐθέως ἐπὴν γένωνται, γελῶντα φαίνεται τὰ παιδία καὶ κλαίοντα. ἐγρηγορότα τε αὐτόματα, εὐθέως γελᾷ τε καὶ κλαίει, πρόσθεν ἢ τεσσαράκοντα ἡμέραι γένοιντο. [42] οὐδὲ γελᾷ, ψαυόμενά τε καὶ ἐρεθιζόμενα πρόσθεν, ἢ αὐτὸς ὁ χρόνος οὗτος γένηται. ἀμβλυωποῦνται γὰρ αἱ δυνάμεις ἐν ταῖς μύξῃσι. καὶ γε ὁ θάνατος [43] διὰ τὴν μοιρίην ἔλαχεν. ὥστε παράδειγμα τοῖς πᾶσιν εἶναι, ὅτι πάντα φύσιν ἔχει ἐκ τῶν αὐτέων ἐόντα, μεταβολὰς ἔχειν διὰ χρόνων τῶν ἱκνευμένων. σαφηνίζεται δὲ ἐν ἑκάστοισι ἀπὸ τῶν γινομένων καὶ ἀπογινομένων. ἐν δὲ τῷ ἐνιαυτῷ τελευμένῳ, πολλαὶ μὲν νοῦσοι γίνονται, πολλαὶ δὲ ὑγεῖαι, κατὰ λόγον τοῦ χρόνου, πρὸς τοὺς μῆνάς τε καὶ τὰς ἡμέρας ἑκάστας, [44] τοῖς ἑβδόμοις, καὶ τὰ ἄλλα πολλὰ γὰρ διαφέροντα τοῖς σώμασι. τοῖσι δὲ παιδίοισιν οἱ ὀδόντες ἐκπίπτουσι, καὶ ἕτεροι φύονται. τὰ γὰρ ἐπὶ σώμασι, τάδε γράφω.

In fœmellis verò per hoc tempus carnes conspicuæ sunt, protuberantias tantùm habentes. Lõgiore enim tempore similia in similibus similiter se habẽt, & propter familiaritatem ac amicitiam tardiùs discernuntur. Etsi in cæteris, vbi à matre seiunctæ fuerint, puellæ citiùs quàm pueri pubescunt, sapiunt, & senescũt, propter corporum imbecillitatẽ, & victus rationem. Altera verò est quadragenaria, in qua per octauum mensem fœtus in vtero ægrotant, de quibus hæc tota oratio ad hunc modum est instituta. Tertia verò, in qua, si nascuntur pueri, licet malè affecti, si quadraginta dies euaserint, valentiores sanè magisq; intelligentes esse videntur. Nam & splendorem pleniùs intuentur, & strepitum audiunt, cùm antea nõ possent, tanquam hoc tempus plurimùm conferat, tum ad alia, tum ad intelligentiam, quæ in corpore inesse percipitur. Singularem siquidem intelligentiam in corpore inesse prima sanè die constat. Nam & in somnis pueri statim vbi nati sunt, ridere & plorare conspiciuntur. Quinetiam sponte vigilantes statim rident ac plorant, etiam priùs quàm diem quadragesimum attigerint. Neque verò tacti aut irritati ante hoc ipsum tempus rident. Hebetantur enim vires muccorum copia. Quin & mors fatali sorte contingit. Quod omnibus documento est, omnia quæ existunt, ex iisdem natura constare, & mutationes per congruentia tempora obtinere. Quod ex singulis manifestum fit, quæ partim oriuntur, partim decedunt. Anno verò vertente multi quidem morbi, multæ etiam sanitates contingunt, pro temporis ratione quam habẽt menses aut dies singuli ad septenarios. Quinetiam multa alia eximia in corporibus fiũt, pueris verò dentes excidunt, & alij oriuntur. Quæ autem corporibus accidunt, hæc à me scribentur.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΟΚΤΑΜΗΝΟΥ.

HIPPOCRATIS DE OCTIMESTRI PARTV, LIBER.

ΠΕΡΙ δὲ ὀκταμήνου γένεσιός φημι, διὰ τὰς ἐφεξῆς κακοπαθείας γενομένας, ἀδυνάτους εἶναι ποιέειν φέρειν τὰ παιδία. καὶ διὰ τοῦτο οὐ περιγίνεσθαι τὰ ὀκτάμηνα. συγκυρεῖ γὰρ αὐτοῖς ἐφεξῆς κακοπαθεῖν, τήν τε ἐν τῇ μήτρῃ γενομένην κακοπαθείην, καὶ τὴν ὅταν ὁ τόκος γένηται. καὶ διὰ τοῦτο τῶν ὀκταμήνων οὐδὲν περιγίνεται. ἐπεὶ καὶ τὰ δεκάμηνα καλεόμενα λέγω ἐν ἑπτὰ τεσσαρακονθ' ἡμέραις, μᾶλλον τίκτεσθαι καὶ μάλιστα προσήκει ἐκτρέφεσθαι. καὶ τελεώτατόν ἐστιν ἐν ταῖς πρώταις τεσσαράκοντα ἡμέραις. ἐπὴν δὲ γένηται πλείω, ἀπόλλυται. ἀναγκάζεται γὰρ πολλὰ μεταλαμβάνοντα ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πολλὰ νοσεῖν, ἐξ ὧν οἱ θάνατοι γίνονται. ἄρχεται δὲ πονέειν τὸ παιδίον [2] πρὸς τοῦ τόκου γινόμενον, καὶ

At verò quod ad partum, qui octauo mense editur, attinet, fieri non posse asseuero, vt duas continenter consequentes afflictiones pueri perferant, ideoq; eos qui octauo mense nascuntur, minimè superesse. His etenim accidit, vt ea quæ in vtero est, & ea quæ in partu fit afflictione consequenter laborent, proptereaque eorum qui octauo mense eduntur, nullus est superstes. Quin & decimestres nuncupatos, septem dierum quadragenariis potissimùm, in lucem edi, sentio, maximéque vt educentur, conuenire. Et perfectissimus fœtus est primis quadraginta diebus, si verò plures accesserint, perit. Cùm enim multa pauco tempore assumere coguntur, eos multùm ægrotare necesse est, ex quibus mors consequitur. Puer autem cùm partus instat, laborare incipit, &

in vitæ periculum venire, cùm in vtero vertitur. Producuntur siquidem omnes capite sursum, in lucem verò prodeunt in caput multi, ac multò securiùs liberant, quàm qui in pedes eduntur. Neq; enim corporis flexiones puerum in caput procedentem impediunt. Verùm vbi in pedes erumpit, obturaméta magis contingunt. Quin & conuersiones in vtero, aliud creant periculum, & puerorum vmbilici iam sæpè circa colla implicati conspecti sunt. Ad quamcunq; enim partem vmbilicus in vtero se extenderit, per hanc, dum vmbilicus vertitur, puer caput potiùs circumaget, quàm si circa ceruicem conuoluatur. Quòd si ad humerum vmbilici iniectio obnitatur, tunc etiam matrem magis laborare, & puerum aut interire, aut difficiliùs exire necesse est. Quare multi iam pueri morbi initium intus obtinentes, in lucem prodiere, ex quo alij quidem perierũt, alij verò morbum trahentes superfuerunt. At verò qui facilem & tutum exitum nacti, de repente sublata vi, quam in vtero pertulerunt, in lucẽ exierunt, ij crassiores & maiores statim quàm ratio postulet euaserunt. Quod cùm iis non ex incremento, sed ex corporis laxo tumore contingat, ex his sanè multi perierũt. Nisi enim citiùs quàm tertio die, aut paulò longiore tempore subsidat, ex eo morbi oriuntur. Quin & lubricæ sunt alimenti & respirationis permutationes. Nam si quid morbosum inuehũt, per os & nares inducunt. Et vt tantum alimenti assumatur quantum satis sit, ac minimè superet, multò plura ingeruntur, ita vt pro ingestorum copia, & pro corporis pueri affectu, alia quidem tum per os, tum per nares rursus exire cogantur, alia verò per intestinum & vesicam infernè transmitti, cùm nihil tale antea contingeret. Quin & loco spirituum & tam cognatorum humorum, cum quibus familiaritatem ac amicitiam in vtero intercessisse necesse est, externis omnibus vtitur, crudioribus, siccioribus, & ad vsum humanum minùs accommodatis, ex quibus multos suboriri dolores, plærisque etiam mortes necesse est, quandoquidem & plærunque viris, tum locorum, tum victuum mutationes, morbos pariunt. Eadem etiam de vestibus est ratio. Pro eo enim quòd carne & succis vestiebantur, tepidis & liquidis ac cognatis, iisdem quibus viri vestibus, induuntur pueri. Vmbilicus autem, per quem ad pueros ingressus patet, solus ex reliquis corporis partibus, matri adhæret, per quas vias eorum, quæ ingrediuntur, participes fiunt, cùm reliquæ clausæ sint, nec priùs apertæ quàm puer exitum ex vtero tentarit. Quod cùm fit, tum reliqua quidem omnia patẽt, vmbilicus verò extenuatur, conniuet, & exiccatur. Quemadmodum enim in his, quæ ex terra oriuntur, fructus turgescentes ad interstitium, ex quo enati sunt, secernuntur ac decidunt: sic etiam adultis pueris & perfectis, vmbilicus quidem clauditur, reliqua verò aperiuntur, tum vt ea quæ ingrediuntur, suscipiant, tum exitus secundum naturam habeant, qui ad vitæ vsum sunt necessarij. Secedunt enim singula, quæ sensim repentia in modum collectæ cohortis coaceruata fuerunt.

κινδυνεύειν ἀπολέσθαι, ὅταν ἐν τῇ μήτρῃ στρέφηται. φύονται γὰρ πάντα, ἄνω τὴν κεφαλὴν ἔχοντα. [3] τίκτεται δὲ πολλὰ, ἐπὶ κεφαλήν. καὶ ἀσφαλέστερον ἀπαλλάσσει τῶν ἐπὶ πόδας τικτομένων. τὰ γὰρ συγκαμπτόμενα τοῦ σώματος ἐπὶ κεφαλὴν οὕτω κωλύει ἰόντος τοῦ παιδίου. ἀλλὰ μᾶλλον ὅταν ἐπὶ πόδας ὁρμήσῃ, τὰ ἐμφράγματα γίνονται. αἱ γὰρ στροφαὶ ἐν τῇ γαστρὶ, καὶ ἄλλος κίνδυνος. [4] καὶ οἱ ὀμφαλοὶ πολλάκις ἤδη τῶν παιδίων ἐφάνησαν περὶ τοὺς τραχήλους. [5] ἢν γὰρ κατὰ τὸ μέρος ὁπότερον ἂν τύχῃ ὁ ὀμφαλὸς τῇ μήτρῃ περιτεταμένος, μᾶλλον ταύτῃ τὸ παιδίον τῆς κεφαλῆς τὴν περιαγωγὴν τοῦ ὀμφαλοῦ στρεφόμενον, ποιήσεται, ἢ περὶ τὸν αὐχένα. [6] ἢν δὲ κατὰ τὸν ὦμον τὴν περιβολὴν τοῦ ὀμφαλοῦ ἀντιτείνῃ. τούτου δὲ γινομένου, καὶ τὴν μητέρα ἀνάγκη πονῆσαι μᾶλλον, καὶ τὸ παιδίον ἢ ἀπολέσθαι, ἢ χαλεπώτερον ἐξελθεῖν. ὥστε ἤδη καὶ πολλὰ ἔνδον τὴν ἀρχὴν τῆς νόσου τῶν παιδίων ἦλθεν ἔχοντα. [7] ἐξ ἧς τὰ μὲν, ἀπώλετο· τὰ δὲ νοσήσαντα, περιεγένετο. ὁκόσα δὲ ἂν εὐπορήσῃ, καὶ ἀσφαλέως, καὶ ἐς τοὐμφανὲς ἐξίῃ ἀνεθέντα ἐξαίφνης ἐκ τῆς ἀνάγκης τῆς ἐν τῇ γαστρὶ, παχύτερα καὶ μέζω παραυτίκα ἢ κατὰ λόγον ἐγένετο. οὐκ αὐξήματος, ἀλλ' οἰδήματος γινομένου, ἐξ ὧν δὴ πολλὰ ἀπώλετο. ἢν γὰρ μὴ συνιζάνῃ τὸ οἴδημα θᾶσσον ἢ τεταρταῖον ἢ ὀλίγῳ πολυχρονιώτερον νοῦσοι γίνονται ἀπ' αὐτέου. [8] ὥστε τροφαὶ καὶ ἀναπνοαὶ σφαλεραὶ μεταλλασσόμεναι. [9] ἤν τι γὰρ νοσερὸν ἐπάγωνται, κατὰ τὸ στόμα, καὶ κατὰ τὰς ῥῖνας ἐπάγονται. καὶ ἀντὶ τοῦ τοσαῦτα εἶναι τὰ ἐσιόντα ὅσα ἐξαρκέει καὶ μὴ περιγίνεσθαι, πολλῷ πλέω εἰσέρχεται. ὥστε ἀναγκάζεσθαι ὑπὸ τοῦ πλήθεος τῶν ἐσιόντων καὶ ὑπὸ τῆς διαθέσιος, ἧς διάκειται τὸ σῶμα τοῦ παιδίου, [10] ἤδη τὰ μὲν κατὰ τὸ στόμα τε καὶ τὰς ῥῖνας πάλιν ἐξιέναι· τὰ δὲ κατὰ τὸ ἔντερον καὶ τὴν κύστιν κάτω περαιοῦσθαι, πρόσθεν οὐδενὸς τουτέων οὕτως γινομένων. [11] καὶ ἀντὶ πνευμάτων τε καὶ χυμῶν, οὕτω συγγενέων. οἷς δὲ ἀνάγκη ἐν τῇσι μήτρῃσι γίνεσθαι συνηθείην τε ἔχοντα καὶ εὐμενείην, πᾶσι ξένοις, χρῆται ὠμοτέροισι καὶ ξηροτέροισι, καὶ ἧσσον ἐξηνθρωπισμένοισιν, ἐξ ὧν ἀνάγκη πόνους γίνεσθαι πολλοῖς πολλοὺς δὲ καὶ θανάτους. ἐπεὶ καὶ τοῖς ἀνδράσι πολλάκις αἱ μεταλλαγαὶ τῶν χωρίων τε καὶ τῶν διαιτημάτων, [12] τὰς νόσους ποιέουσιν. ὁ δὲ αὐτὸς λόγος ἐστὶ, καὶ περὶ τῶν ἐσθημάτων. ἀντὶ γὰρ τοῦ σαρκὶ καὶ χυμοῖς ἠμφιέσθαι χλιεροῖς τε καὶ ὑγροῖς καὶ συγγενέσι, τοιαῦτα ἀμφιέννυνται τὰ παιδία οἷά περ οἱ ἄνδρες. ὁ δὲ ὀμφαλὸς δι' οὗ αἱ εἴσοδοί εἰσι τοῖσι παιδίοισι [13] μοῦνον τοῦ σώματος τῇ μήτρῃ προσέρχεται. διὰ τουτέων καὶ κοινωνεῖ τῶν ἐσιόντων. τὰ δὲ ἄλλα ξυμμύει καὶ οὐκ ἀνεῳγμένα ἐστὶ πρόσθεν, ἢ ἐν ἐξόδῳ ᾖ τὸ παιδίον ἐκ τῆς γαστρός, ὁκόταν δὲ ἐν ἐξόδῳ ᾖ, τὰ μὲν ἄλλα διανοίγεται· ὁ δὲ ὀμφαλὸς λεπτύνεταί τε καὶ ξυμμύει, καὶ ἀποξηραίνεται. ὥσπερ δὲ τοῖς ἐκ τῆς γῆς φυομένοις οἱ καρποὶ ἁδρυνόμενοι ἀποκρίνονται καὶ ἀποπίπτουσι [14] κατὰ τὴν διάφυσιν, οὕτω καὶ τοῖσι παιδίοισι ἁδρυνομένοις τε καὶ τελείοις γινομένοις, ὁ μὲν ὀμφαλὸς ξυνέμυσε, τὰ δὲ ἄλλα ἀνεῳγμένα ἐστίν. ὥστε εἰσδέχεσθαί τε τὰ ἐσιόντα, καὶ ἐξόδους ἔχειν κατὰ φύσιν, ἧσιν ἀνάγκη τοὺς ζῶντας χρέεσθαι. ἕκαστα γὰρ χωρίζεται ῥέν ποτε, [15] κατὰ τὰς συλλοχίας. [16]

κεχτι-

[16] κρατιστεύει δὲ τὰ παρ' ἡλίῳ ξυμπεφυτευμένα. οἱ δὲ δεκάμηνοι τῶν τόκων καὶ ἑνδεκάμηνοι, ἐκ τῶν ἑπτὰ τεσσαρακοντάδων τὸν αὐτὸν τρόπον γίνονται. καὶ ἐκ τοῦ ἡμίσεως τοῦ ἐνιαυτοῦ οἱ ἑπτάμηνοι. ταῖς γὰρ πλείσταις τῶν γυναικῶν, ἀναγκαῖόν ἐστιν ἐν γαστρὶ λαμβάνειν, μετὰ τὰ καταμήνια,[17] ἢν ἴη. ἡ λύσις[18] τῇ γυναικὶ χρόνον δοῦναι τοῦ μηνὸς ἐν ᾧ αὐτὴ ἡ κάθαρσις ἔσται. καὶ ὁ χρόνος οὗτος ἤπου ἐλάχιστος τῶν τριῶν ἡμερῶν, ταῖς δὲ πλείσταις καὶ πολὺ πλείονες. ἔστι δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ κωλύματα[19] καὶ τοῖς ἀνδράσιν ἐξ ὧν βραδύνεται ἡ σύλληψις. χρὴ δὲ ἐν τοῖς μάλιστα καὶ τόδε λογίζεσθαι[20] ὅτι ἡ νουμηνίη, ἡμέρη μία ἐοῦσα, ἐγγύτατα τριηκοστημόριόν ἐστι τοῦ μηνός. αἱ δὲ δύο ἡμέραι, σχεδὸν πεντεκαιδεκατημόριον τοῦ μηνός. αἱ δὲ τρεῖς ἡμέραι, δεκατημόριον τοῦ μηνός, καὶ τἄλλα κατὰ λόγον τουτέων. καὶ οὐχ οἷόν τε ἐν τοῖς ἐλάσσοσί τε μορίοις μᾶλλον γίνεσθαι, οὔτε τὴν λύσιν τῶν καταμηνίων, οὔτε τὴν σύλληψιν τῶν ἐμβρύων. ἐκ τούτων οὖν ἁπάντων, ἀναγκαῖόν ἐστι ταῖς πλείσταις τῶν γυναικῶν, περὶ διχομηνίην[21] ἐν γαστρὶ λαβοῦσαι, καὶ πορρωτέρω, ὥστε πολλάκις δοκεῖν ἐπιλαμβάνειν τοῦ ἑνδεκάτου μηνός,[22] τὰς ὀγδοήκοντα καὶ διακοσίας. ἔστι γὰρ ἑπτὰ τεσσαρακοντάδες.[23] ὅτι γὰρ ἢν ἔξω τῆς διχομηνίης ξυλλαμβάνῃ ἡ γυνή, τοῦτο πᾶσιν ἀναγκαῖόν ἐστι τοῦ ἑνδεκάτου μηνὸς ἐπιλαμβάνειν,[24] ἵνα περ ἐς τὴν τελείην περίοδον καταστῇ.

Sunt autem validissimi fœtus, qui sole maximè nutriti sunt. Decimestres autem & vndecimestres partus septem quadragenariis eduntur, eodem modo quo & dimidio anno septimestres. Plærque enim mulieres post menstruas purgationes necessariò concipiũt, cùm ab his liberatæ fuerint. Mulieri igitur tempus menstruum, in quo purgatio ipsa procedet, cõcedendum, quod vt breuissimum tres dies implet. Plærisq; autem etiam multò plures. Sunt etiam & alia multa, quæ in viris conceptiones impediunt & morantur. In his istud vel maximè in considerationem adhibendum, quòd nouilunium, cùm dies vnus existat, prope trigesima mensis pars est. Duo autem dies ferè decimam quintam mensis partem constituunt, tres verò dies decimam mensis partem, cæteraq; ad horum rationem considerãda, quódq; nec minori spatio mensium solutio contingere potest, neque fœtuum conceptio fieri. Ex his igitur necesse est plærasque mulieres circa plenilunium & vlteriùs vtero concipere, ita vt sæpè videantur ducenti triginta dies vndecimum mensem attingere. Hi siquidem dies septem quadragenarios complent. Cùm enim vltra pleniluniũ mulier concipit, hoc totum vndecimum mensem attingere necesse est, vt siquidem ad extremum circuitum perueniat.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΕΠΙΚΥΗΣΙΟΣ.

HIPPOCRATIS DE SVPERFOETATIONE, AVT, ALTERO CONCEPTV, LIBER.

ΟΚΟΤΑΝ ἐπικυΐσκηται γυνή, ἢν μὲν ἐν τῷ μέσῳ τῆς μήτρης τὸ πρότερον ἔχῃ παιδίον, καὶ τὸ ἐπικύημα προσπίπτει ὑπὸ τοῦ ἀρχαίου ἐξωθούμενον.[2] ἢν δὲ ἐν τῷ κέρατι τῷ ἑτέρῳ τὸ ἐπικύημα ἔχῃ, ἐπιτίκτει ὕστερον οὐ γόνιμον, ἐπὴν χαλάσῃ ἡ μήτρη καὶ ὑγρανθῇ,[3] τοῦ γονίμου ἀπολυθεῖσα.[4] ἢν δὲ μὴ αὐτίκα ἀποχωρέῃ τὸ ἀποκύημα ὀδύνας τε παρέχει, καὶ ῥεῦμα δυσῶδες, καὶ πυρετόν. καὶ οἰδεῖ τὸ πρόσωπον, καὶ τὰς κνήμας, καὶ τοὺς πόδας.[5] καὶ ἢν διαλύηται, ἀσιτέει ἕως ἂν ἐκπέσῃ.[6] ἐπικυΐσκονται δὲ τῶν γυναικῶν, ὧν ἂν ὁ στόμαχος μετὰ τὸ πρότερον κύημα ξυμμεμύκῃ, κάρτα ἐπιφαινομένων τῶν σημείων. συμμεμύκει δὲ τάδε ἐπικυήματα τὰ ἐπιτικτόμενα ὕστερον, ἢν μήπω διάκρισιν ἔχῃ, ἀλλὰ σὰρξ ᾖ, οἰδέει μὲν οὔ, ἀλλὰ καταστήπεται μέχρις ἂν ἐξέλθῃ τῆς μήτρης. ἢν τινι ἂν ἐκδύνῃ τὸ χορίον τοῦ παιδίου ἐν τῇσι μήτρῃσι, πρὶν ἔξω ἔρχεσθαι χωρέει τὸ παιδίον, δυστοκέει,[7] μᾶλλον καὶ ἐπικίνδυνος, ἢν μὴ ἡ κεφαλὴ ἡγέηται. ἢν τινι δὲ ἢν ἔξω σὺν τῷ χορίῳ τὸ παιδίον καὶ προσχωρήσαν πρὸς τὸ στόμαχον ἐκδύνῃ τοῦ χορίου ῥαγέντος, εὐτοκέει μᾶλλον.[8] καὶ τὸ μὲν παιδίον θύρηφι χωρέει· τὸ δὲ χορίον ἴσχεται, καὶ δυναστεύων=

CVm mulier superfœtarit, si quidem primus fœtus in medio vtero contineatur, superfœtatum quoque à priore expulsum prolabitur. Quòd si in altero cornu præposterè conceptum contineat, ipsum postea partu eiicit, minimè vitalem, postquam vitali fœtu liberatus vterus, laxatus & humectus fuerit. Nisi verò superfœtatum confestim secedat, dolores excitat, fluxum graueolentem, & febrem, faciem, tibias & pedes tumor prehendit, qui si dissoluatur, cibum auersatur, quò ad exciderit. Superfœtant autem mulieres, in quibus vteri os (stomachus dicitur) post primum conceptum, non ita valdè clauditur, quod euidentibus quibusdam signis constat. Clauditur verò, vbi superfœtatum, quod posteriùs in lucem emittitur, nondum partium distinctionem habet, sed caro existit, neque intumescit, verùm putrescit, donec vtero exeat. Si cui fœtus in vtero inuolucrum exierit priùs, quàm fœtus foras prodeat, ea difficilem habet partum, maioreque cum periculo, nisi caput præcedat. At cui fœtus cum suo inuolucro foras prodierit, & ad vteri osculum accedens rupto inuolucro exierit, ea tantò faciliorem habet partum. Et fœtus quidem foras procedit, sed inuolucrum retinetur, & in se

contractum illic manet. Cùm fœtus minimè vitalis natus fuerit, huius vngues caro supereminet, vngues verò tam in manibus, quàm pedibus deficiunt. Cùm vitali edito fœtu manus prominet, ea retro impellenda, quò ad supra repuleris, & si ambæ promineāt, ambas retrudito. Quòd si crus promineat, hoc quoq; retro propellendum. Cùm verò vtraque crura in conspicuo permanserint, neque alium processum fecerint, fotu vtendum, quo maximè humidus reddatur vterus. Odoratum autem fotum esse oportet. Quinetiam siquidem caput in conspectum venerit, reliquum verò corpus intus fuerit, hoc quoque fotu vteris. Cúmq; pars quidem corporis in vtero, pars verò in pudendis, pars quoque extra pudenda intumuerit & permanserit, eodem etiam fotu vtitor. Et si quidem per fomentum discesserit, bene habet, sin minus, os vteri medicamento aliquo agitatorio, crasso, aqua diluto, illinito, quod partus dolores adferat. Quin & cibis ac potibus dolores partus promouendi, & pudenda ipsa, si plus quàm conueniat sicca tibi esse videantur, cerato inungenda. Cùm pueri capite extra vteri osculum in apertum veniente, corpus reliquum non ampliùs progrediatur, puer verò mortuus fuerit, digitis aqua madefactis inter vteri osculum & caput insertis, digitum in orbem circunducito, deinde digito mento subdito, in os traiecto, foras extrahito. Cùm verò reliquum corpus extra pudenda, caput autem intus fuerit, siquidem fœtus in pedes feratur, circunductis in orbem digitis, manus ambas aqua madefactas inter vteri osculum & caput immittito, & extrahito. Quòd si extra vteri osculū, verùm intra pudenda fuerit, manibus immissis caput apprehensum extrahito. Sin autem fœtus intus maneat mortuus, neq; sponte, neque per medicamenta naturaliter excidat, manu cerato maximè lubrico illita, & in vterum inclusa, humeros à ceruice valido pollicis appressu diuidito. Quam ad rem vnguis pollici adaptandus, eaq; diuisione facta brachia educenda, deinde rursus excitato opere venter discindendus, eoq; discisso interanea sensim eximenda: his deinde exemptis molles costas conterito, quò considens corpusculum expeditius reddatur, cumque minimè tumidum existat, faciliùs exeat. At verò si secundæ non facilè decidāt, eæ quidem cum fœtu quò ad fieri potest, propendeant, puerperaque velut super lasano collocetur. Sit autem in altum quid comparatum, vt fœtus propendens, suo pondere eas vnà secum foras extrahat. Id verò sensim, non vi, faciendum, ne præter naturam distractæ secundę inflammationem excitent. Supponendæ igitur fœtui lanæ quàm maximè sublatæ, recens carptæ, quò paulatim cedant, aut vtriculi duo copulati aqua pleni, supra quos lanæ imponendæ, & supra lanas fœtus collocandus, deinde vterq; vtriculus stilo pungendus, quò sensim aqua defluat, qua effluente, vtres demittantur ac considant, his autem demissis fœtus vmbilicum attrahit, vmbilicus verò secundas extrahit. Quòd si supra lasanum sedere nequeat, in sella recubitoria perforata locetur. Si verò præ imbecillitate prorsus sedere nequeat, lectū à capite quam erectissimū extruito, vt deorsum declinet,

τὸ, καὶ μένει αὐτοῦ.[9] ὁκόταν γόνιμον γένηται τὸ παιδίον, τουτέου ἡ σὰρξ ὑπερέχει τῶν ὀνύχων. οἱ δὲ ὄνυχες ἐλλείπουσι τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν. ὁκόταν γονίμου γενομένου τοῦ παιδίου χεὶρ ὑπερέχῃ, πρῶτον ἀνωθέειν ὀπίσω, μέχρις ἂν ἀπώσῃς· καὶ ἢν ἀμφότεραι, ἀμφοτέρας ἀνῶσαι. καὶ ἢν τὸ σκέλος ὑπερέχῃ, ἀνωθέειν καὶ τοῦτο. ὁκόταν δὲ ἀμφότερα τὰ σκέλεα προφανέντα μείνῃ, καὶ μήθ᾽ ἑτέρωσε προχωρέῃ, πυριήματι δέον χρῆσθαι, ἀπὸ τευ ὑγροτάτη ἔσται ἡ ὑστέρη. ὀδμὴν δὲ ἐχέτω τὸ πυρίημα. καὶ ὁκόταν ἡ μὲν κεφαλὴ προφανῇ, τὸ 10 δ᾽ ἄλλο σῶμα ἐνῇ, καὶ ὧδε πυριῆν.[10] καὶ ὁκόταν τὸ μὲν ἐν τῇσι μήτρῃσι τοῦ σώματος, τὸ δὲ ἐν τοῖσι αἰδοίοισιν, τὸ δὲ ἔξω τῶν αἰδοίων οἰδέει, καὶ μένει, καὶ οὕτως πυριῆν. καὶ ἢν μὲν ἀπὸ τῆς πυριήσιος ἀποχωρήσει. εἰ δὲ μή, περιαλείψας τὸ στόμα τῆς μήτρης[11] ἐλατηρίῳ παχεῖ, διεὶς ὕδατι, ὅκως ὠδῖνα ἐμποιήσῃ. καὶ ἀπὸ τῶν ποτῶν καὶ ἐδεστῶν, ὠδῖνα ἐμποιέειν. καὶ τὰ αἰδοῖα αὐτὰ, ἀλείφειν κηρωτῇ, ἢν σοι δοκέῃ[12] ξηροτέρη εἶναι τοῦ καιροῦ. ὁκόταν τοῦ παιδίου τῆς κεφαλῆς προφανείσης ἐκ τοῦ στομάχου, μηκέτι ἐθέλῃ τὸ ἄλλο σῶμα προχωρέειν, τὸ δὲ παιδίον τεθνήκῃ, τοὺς δακτύλους βρέξας ὕδατι μεταξὺ τοῦ στο-20 μάχου καὶ τῆς κεφαλῆς διαβύσας τὸν δάκτυλον, ἐν κύκλῳ περιάγειν. εἶθ᾽ ὑποβαλὼν τὸν δάκτυλον ὑπὸ τὸ γένειον, [13] διαβύσας ἐς τὸ στόμα ἔξω ἑλκέειν. ὁκόταν δὲ τὸ μὲν ἄλλο σῶμα θύρηφι ᾖ τῶν αἰδοίων, ἡ δὲ κεφαλὴ εἴσω ἐπὶ πόδας φερομένου τοῦ ἐμβρύου, ἐπὴν περιάγῃς τὸν δάκτυλον ἐν κύκλῳ ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας παρεὶς μεταξὺ τοῦ στομάχου καὶ τῆς κεφαλῆς, βρέξας ὕδατι ἐξελκύσαι. ἢν δὲ τοῦ στομάχου ἔξω ᾖ, τῶν δὲ αἰδοίων εἴσω, παρεὶς τὰς χεῖρας περιλαβὼν τὴν κεφαλὴν ἐξελκέειν. ἢν δὲ τὸ ἔμβρυον ἔνδον μένῃ τεθνηκὸς, καὶ μὴ δύνηται μήτε αὐτόματον, μήτε διὰ φαρμάκων ἐκπεσεῖν 30 κατὰ φύσιν. χρίσας τὴν χεῖρα κηρωτῇ, ἥτις ὀλισθητικὴ μάλιστα, ἔπειτα ἐνείρξας ἐς τὴν μήτρην, διαιρέειν τοὺς ὤμους ἀπὸ τοῦ τραχήλου ἐπερείσαντα τῷ μεγάλῳ δακτύλῳ. ἔχειν δὲ χρὴ πρὸς τὰ τοιαῦτα,[14] καὶ ὄνυχα ἐπὶ τῷ δακτύλῳ τῷ μεγάλῳ. καὶ διελόντα ἐξενεγκεῖν τὰς χεῖρας.[15] ἔπειτα πάλιν ἐγχειρέοντα τὴν κοιλίην ἀναρρῆξαι· καὶ ἀναρρήξαντα, ἡσυχῇ ἐξελεῖν τὰ ἐντοσθίδια. ἔπειτα ἐξελόντα συντρῖψαι τὰ πλευρία, ὅκως συμπεσὸν τὸ σωμάτιον, εὐσταλέστερον γένηται, καὶ ῥᾷον ἐξίῃ, μὴ οἰδῶδες ἐόν. τὸ δὲ χορίον ἢν μὴ ῥηιδίως ἐκπίπτῃ, μάλιστα μὲν ἐᾶν πρὸς τὸ ἔμβρυον προσκρεμᾶσθαι.[16] καὶ τὴν 40 λεχὼ προστίθεσθαι[17] ὥσπερ ἐπὶ λασάνου. ἔστω δὲ κατεσκευασμένον ὑψηλόν τι, ἵνα τὸ ἔμβρυον ἐκκρεμάμενον, συνεπισπᾶται τῷ βάρει ἔξω. ἡσυχῇ δὲ τοῦτο ποιέειν, μὴ πρὸς βίην, [18] ὅκως μὴ ἀποσπασθὲν παρὰ φύσιν, φλεγμονὴν ἐμποιήσῃ. ὑποκεῖσθαι οὖν δεῖ τῷ ἐμβρύῳ, εἴρια, ὡς οἰκωδέστατα νεόξαντα, ἵνα κατὰ μικρὸν ἐνδιδοῖ. ἢ ἀσκία δύο ἐζευγμένα ὕδατος μεστά. ἐπάνω δὲ τῶν ἀσκίων εἴρια· ἐπάνω δὲ τούτων, τὸ ἔμβρυον. ἔπειτα τρυπῆσαι ἑκάτερον τῶν ἀσκίων γραφίῳ, ὅκως ῥυῇ κατὰ μικρὸν τὸ ὕδωρ. ἐκρέοντος δὲ τοῦ ὕδατος, ἐνδιδόασιν οἱ ἀσκοί. ἐνδιδόντων δὲ, ἐπισπᾶται τὸ ἔμβρυον τὸν ὀμφαλόν. ὁ δὲ ὀμφαλὸς ἐφέλκει τὸ χορίον. ἢν δὲ μὴ δύνηται καθῆσθαι ἐπὶ τοῦ λασάνου,[19] ἐπ᾽ ἀνακλιντοῦ δίφρου τετρυπημένου καθήσθω. ἢν δὲ ἀσθενέῃ τὸ σύνολον καθῆσθαι, τὴν κλίνην ὡς ὀρθοτάτην ἀπὸ τῶν πρὸς τῆς κεφαλῆς μερέων ἐξάρσαντες, ἵνα κάτω ῥέπῃ,

[20] ὡς

[20] ὡς μάλιστα ξυνεπισπᾶται τὸ κάτω βάρος. ὑπὸ δὲ τὰς μασχάλας [21] δῆσαι τῷ λέχει ἔξωθεν τῶν ἱματίων, πρὸς τῇ κλίνῃ τῇ ταινίῃ, ἢ ἱμάντι πλατεῖ, καὶ μαλθακῷ. ὅκως μή, ὀρθῆς ἐούσης τῆς κλίνης, κάτω τὸ σῶμα φέρηται. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον κἢν ἀπορραγῇ ὁ ὀμφαλός, κἢν ἀποτάμῃ τις πρὸ τοῦ καιροῦ, βάρεα σύμμετρα ἐκκρεμαννῦντα, τὴν ἐξαγωγὴν τοῦ χορίου ποιέεσθαι. βελτίστη γὰρ αὕτη θεραπείη τῶν τοιῶνδε ἐστί, καὶ ἥκιστα βλάπτει. ἢν δέ τινι ἐναποθάνῃ τὸ παιδίον ἐν τῇ μήτρῃ καὶ μὴ ἐξέλθῃ, ὑγρῆς ἐούσης τῆς μήτρης, καὶ μὴ ἐχούσης ἔτι τὸ ὑγρὸν, ἀλλὰ ξηρανθῇ ἡ μήτρη, πρῶτον μὲν οἰδίσκεται αὐτὸ ἔπειτα τήκεται καὶ σήπεται τὰς σάρκας, καὶ ῥέει θύρηφι. ὕστατα δὲ τὰ ὀστέα χωρέει. καὶ ῥόος ἐνίοτε λαμβάνει, ἢν μὴ πρότερον ἀποθάνῃ. ὁκόταν τὸ παιδίον ἐτεθνήκῃ, καὶ τοῖς ἄλλοις ἐντεκμαίρεσθαι σημείοις, καὶ κελεύειν, ποτὲ μὲν ἐπὶ δεξιὰ κεῖσθαι, ποτὲ δὲ ἐπ' ἀριστερὰ μεταβάλλειν. μεταπίπτει γὰρ ἐν τῇ μήτρῃ τὸ παιδίον, ὁποτέρωσε ἂν καὶ ἡ γυνή, ὥσπερ λίθος ἢ ἄλλο τι, ἢν τεθνήκῃ. καὶ τὸ ἦτρον ψυχρὸν ἔχει. ἢν δὲ ζώῃ, τό, τε ἦτρον θερμὸν ἔχει. καὶ ἡ μὲν γαστήρ, ὅλη μεταπίπτει, τεταμένη μετὰ τοῦ ἄλλου σώματος. ἐν αὐτῇ δέ, οὐδὲν μεταπίπτει χωρὶς τοῦ ἄλλου σώματος. ἢν τινι ἂν ὠδινούσῃ πρὸ τοῦ παιδίου ῥόος πολλὸς αἱματώδης γένηται ἀνώδυνος, κίνδυνος τὸ παιδίον τεθνηκὸς ἀπολυθῆναι, ἢ οὐ βιώσιμον γενέσθαι. κυουσέων τῶν γυναικῶν, ὁ στόμαχος τῶν πλείστων ἐγγὺς τυγχάνει ἐών, πρὸ τοῦ τόκου. κυέουσα ἡ γυνή, ἢν μὴ λαγνεύηται, ῥηΐτερον ἀπολυθήσεται τοῦ τόκου. [22] ἡ τὰ δίδυμα κύουσα, οὐ τίκτει τῇ αὐτῇ ὥσπερ συνέλαβεν. ἔχει δὲ ἐνὶ χορίῳ τὰ παιδία ἀμφότερα. γυναικὶ δυστοκεούσῃ, ἢν τὸ παιδίον ἐν τῇσι χώρῃσιν ἔχηται καὶ μὴ εὐπόρως ἐξέλθῃ, ἀλλὰ σὺν πόνῳ, καὶ μηχανῇσιν ἰητροῦ, [23] ταῦτα τὰ παιδία ἀρτίζωα. τουτέων οὐ χρὴ τὸν ὀμφαλὸν ἀποτάμνειν πρὶν ἂν οὐρήσῃ, ἢ πταρῇ, ἢ φωνήσῃ, ἀλλὰ ἐᾶν. προσχωρῆσαι δὲ τὴν γυναῖκα ὡς ἐγγυτάτω τοῦ παιδίου. καὶ ἢν διψῇ, πινέτω μελίκρητον. καὶ ἢν ὁ ὀμφαλὸς ἐμφυσῆται ὥσπερ στόμαχος, καὶ κινηθήσεται, ἢ πταρῆται τὸ παιδίον, ἢ φωνὴν ῥήξῃ, καὶ τότε ἀποτάμνειν ἀναπνέοντος τοῦ παιδίου. ἢν δὲ μὴ φυσῆται ὁ ὀμφαλός, μὴ δὲ κινῆται, χρόνου ἐγγενομένου, [24] βιώσεται. [25] κυέουσαν γυναῖκα ἢν μὴ ἄλλως γινώσκῃς, ἀλλ' οἱ ὀφθαλμοὶ ἑλκυσμένοι καὶ κοιλότεροι γίνονται. καὶ τὰ λευκὰ τῶν ὀφθαλμῶν, οὐκ ἔχει τὴν φύσιν τῆς λευκότητος, ἀλλὰ πελιδνότερα. ἢν τις ἐπίτοκος ἐοῦσα, κοίλη δὲ τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ὑποιδέει τὸ πρόσωπον, καὶ ὅλη αὐτὴ καὶ οἱ πόδες οἰδέουσιν, ὥσπερ ὑπὸ φλέγματος λευκοῦ ἐχομένη φαίνεται. καὶ τὰ ὦτα λευκά, καὶ τὴν ῥῖνα ἄκρην λευκήν, [26] καὶ τὰ χείλεα πελιδνά, αὕτη ἢ τεθνηκότα φέρει ἃ τίκτει ἢ ζῶντα, πονηρὰ καὶ οὐ βιώσιμα· καὶ ἄναιμα ὡς νοσηλεύοντα. ἢ προέτεκεν οὐ γόνιμα. ταύτῃσι τὸ αἷμα ἐξυδατοῦται. δεῖ οὖν τῇ τοιαύτῃ μετὰ τὸν τόκον, τὰ εὐώδεα προστιθέναι καὶ ἐσθίειν [27] καὶ πίνειν εὐώδεα. καὶ πρῶτον τοῦ προσώπου ἡ ῥίς, ἔνσημος γίνεται ἄκρη καὶ χρῶμα λαμβάνει. [28] ἢν τῇσι κυΐσκουσι γῆν ἐπιθυμῆται ἐσθίεσθαι ἢ ἄνθρακας, καὶ ἐσθίονται, ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ παιδίου φαίνεται, ὁκόταν τεχθῇ, σημεῖον ἀπὸ τῶν τοιούτων. γυναικὶ χρὴ εἰδέναι τὸν μαζὸν ὁκότερός ἐστιν αὐτῇ μέζων, κεῖται γὰρ τὸ ἔμβρυον. ὁμοίως δὲ καὶ τὸν ὀφθαλμόν. ἔσται γὰρ μέζων καὶ λαμπρότερος τὸ πᾶν εἴσω τοῦ βλεφάρου ὁκότερος ἢ ὁ μαζὸς μέζων.

sicque fœtus suo pondere quàm maximè deorsum simul trahat. Sed puerpera ipsa sub alis supra stragula fascia aut loro lato & molli ad lectum alliganda, vt ne lectulo erecto, corpus eius subterlabatur. Ad eũdem quoq; modum, abrupto aut ante tempus abscisso vmbilico, conuenientibus appensis ponderibus, secundarum eductio molienda. Hæc enim istorum optima est curatio, minimeque noxia. At verò si cui puer immoriatur in vtero, neque exeat cùm humectus fuerit vterus, sed cùm nullum ampliùs humorem cõtineat, is siccescat, primùm quidem puer intumescit, deinde colliquatę & putrefactæ carnes foras effluunt, postremo verò loco ossa prodeunt, fluorq; eam aliquando prehendit, nisi priùs moriatur. Cùm mortuus fœtus fuerit, tum aliis signis coniicere licet, tum etiam iubere oportet, vt modò quidem dextrum in latus iaceat, modò etiam in sinistrum cõuertatur. Dilabitur enim fœtus in vtero, quocunque se vertat mulier, velut saxum, aut aliud quippiã, si mortuus fuerit, & pectinem frigidum mulier habet. Quòd si viuat, pecten calidus est, & totus quidem venter vnà cum reliquo corpore cõcidit, nihilq; in eo absq; reliquo corpore dilabitur. Si parturienti ante fœtum, multus sanguinolentus citra dolorem fluxus contingat, periculum est, ne fœtus mortuus exeat, aut minimè vitalis edatur. Prægnantibus plærisq; os vteri ante partũ prope extat. Mulier prægnans, si venerem non exerceat, partu faciliùs liberabitur. Quæ gemellos vtero gestat, eodẽ die velut concepit, parit, vno autem inuolucro vtrunq; fœtum continet. Muliere ægrè pariente, si fœtus in naturalibus locis hęreat, neq; facilè exeat, sed cum labore, neque sine Medici ope, huiusmodi fœtus cùm pauci sint temporis, his nõ ante abscindendus vmbilicus, quàm vrinã reddiderint, sternutarint, aut vocem ediderint, sed sinendi sunt. Mulier verò quã proximè ad fœtum accedat, & si sitiat, aquam mulsam bibat. Quòd si vmbilicus infletur, velut vteri osculum, & fœtus moueatur, sternutet, aut vocem edat, tunc etiã spirante puero vmbilicum secato. Si verò non infletur vmbilicus, neq; moueatur, temporis successu vitalis futurus est. Prægnantem mulierem vel oculi retracti & cauiores redditi, tibi indicabunt, & oculorum candidum albedinem natiuam non habens, sed liuidius. Quæ partui vicina cauos habet oculos, faciemq; subtumidã, cuiq; corpus totum & pedes intumescũt, tanquam alba pituita detenta videatur, si ei aures & summus nasus albescãt, & labra liuida fuerint, fœtus quos gestat mortuos parit, aut viuos malè habentes, neq; vitales, & exangues velut morbosos, aut priùs minimè vitales peperit. Huic sanguis aquosus euasit. Post partum igitur odorata supponẽda sunt, eademq; cibo & potu exhibenda. Primùmq; in facie summus nasus simus euadit, & colorem resumit. Pręgnantibus si terra aut carbones in cibum expetuntur, eaque edant, in fœtus capite, vbi in lucem editus fuerit, horum signum apparet. Mulier nosse debet, vtra ei mamma maior sit, ea enim parte fœtus existit. Eadem verò oculi consideratio, maior enim & lucidior prorsus erit intra palpebram, qua parte maior mamma existit.

Si cui ex appositis subdititiis medicamentis non admodum valentibus, dolores ad articulos obueniant, & dentium stridor occupet, pandiculatioque totius corporis & oscitatio detineat, eam magis concepisse spes est, quàm quæ nihil tale patitur. Mulier quæ præter naturam crassa & pinguis euasit, & pituita repleta, eo tempore non concipit. Quæ verò sua natura talis est, horum gratia concipiet, nisi aliud quid impediat. Mulieribus plærisque cùm menses venturi sunt, vteri osculum sese magis, quàm aliàs, contrahit. Quæ citò concipiebat, si concipere desinat, bis in anno manuũ & crurum venam sibi secari iubeat. Quæ coxēdicum doloribus, aut capitis, aut manuum, aut alterius cuiuspiam partis conflictatur, si, vbi cōcepit, desinunt, cùm verò liberatus est vterus, rursus insunt, huic conducit, odorata in potu & subdititiis medicamētis, ad vteri os apponere. Mulierem cui conceptus gratia medeberis, vbi perpurgata esse, osq; vteri bene habere videbitur, lotam & capite deterso nullo modo inungito. Deinde linteo inodoro loto circundatis capillis, reticulo mundo aut nihil olente obligetur, primùm imposito linteo, postea galbano cocto, & ad ignem non solem emollito, in subdititio ad os vteri apposito, quiescere permittatur. Deinde mane exuto reticulo cum linteo, verticem suum alicui olfaciendũ præbeat, qui siquidem oleat, probè purgata videbitur, sin minus, malè. Hæc autem ieiuna faciat. Quæ si cōceptura non sit, nec purgata, nec aliàs vnquam olebit, neq; si prægnanti in subdititio apponatur, sic bene olebit. Quæ verò crebrò prægnans futura est, facilè concipit, & bene valet, si nullum subdititium medicamētum apponas, neque purges, eius vertex olebit, aliud verò nihil. Cùm verò probè omnia habere videbuntur, & ad virum accedere oportebit, mulier quidē ieiuna esto, vir autem minimè ebrius, frigida lotus, & commodis alimentis enutritus. Quòd si noscat se genituram suscepisse, tūc ne virum adeat, sed quiescat. Id autem cognoscet, si quidem vir se semen emisisse dicat, mulier verò præ siccitate ignoret. Sin vterus genituram ad pudenda remiserit, & mulier humecta euadat, rursus cum viro concumbat, quoad concipiat. Mulier quæ concipit quidem, fœtus autem bimestres perdit, eo exacto tempore, neque priùs, neq; posteriùs, idq; bis aut ter illi contigit, quinetiam si trimestres, aut quadrimestres, aut etiam maiores fœtus ad eũdem istum modum perdat: his vteri in maiorem amplitudinem non ampliùs increscunt, si fœtus augeatur, & bimestre aut trimestre spatium, aut quantulumcunq; tempus superet, vel si quando aliàs augetur, vteri non ampliùs capiendo fœtui esse possunt, sed hac de causa eo tempore perditur. Huic cucurbitula ad vterum apponenda, qua summota eum per huiusmodi subdititia medicamenta, quàm maximè inflare oportet. Cucumeris agrestis medullam tusam & cribratam, deinde paucam melle copiosiore cocto subigito, parumque laseris adiicito. Mel autem coctum esto. Hoc medicamentum specillo illitum, & ea crassitudine redditum, quam vteri osculum suscipere possit, in subditititio ad os vteri apponito, introq; quò ad eius interiora penetret, pellito. Liquefacto medicamēto, specillum edu-

[29] ἣν τινι καὶ ἀπὸ προσθέτων μὴ λίην ἰσχυρῶν ὀδύναι ἐς τὰ ἄρθρα ἀφικνέωνται, καὶ βρυγμὸς ἔχῃ, καὶ σκορδινέηται, καὶ χασμᾶται, ἐλπὶς ταύτην κυῆσαι μᾶλλον, ἢ εἴ τις αὖ τουτέων μηδὲν πάσχῃ. [30] γυνὴ ἥτις παχεῖα παρὰ φύσιν ἐγένετο, καὶ πιμελή, καὶ φλέγματος ἐπλήσθη, οὐ κυΐσκεται τούτῳ τῷ χρόνῳ. ἥτις δὲ φύσει τοιαύτη ἐστὶ, κυΐσκεται τουτέων ἕνεκεν, ἢν μή τι ἄλλο κωλύῃ αὐτήν. τῶν γυναικῶν τῇσι πλείστῃσιν ὅταν τὰ ἐπιμήνια μέλλῃ φαίνεσθαι, [31] ὁ στόμαχος αὐτῆς ἑωυτὸν ἀνέσπακε μᾶλλον ἢ ἄλλοτε. γυνὴ ἥτις [32] ἀρικύμων 10 ἐοῦσα πέπαυται κυϊσκομένη, φλεβοτομείσθω δὶς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἀπὸ τῶν χειρῶν καὶ τῶν σκελέων. [33] ἣν τινι ὀδύναι ἐν τῷ ἰσχίῳ, ἢ ἐν τῇ κεφαλῇ, ἢ ἐν χερσὶν, ἢ ἄλλοθί που τοῦ σώματος, ὅταν δὲ κύῃ ἐκλείπωσιν· ὁκόταν δὲ ἀπολυθῇ ἀπὸ τῶν μητρέων, ἔνεισι, ξυμφέρει τὰ εὐώδεα καὶ πίνειν καὶ προστιθέναι πρὸς τὸ στόμα τῆς μήτρης. ὅταν τινὰ ἰητρεύῃς γυναῖκα κυήσιος ἕνεκεν, ὁκόταν δοκέῃ κεκαθάρθαι, καὶ τὸ στόμα καλῶς ἔχῃ τῆς μήτρης, λουσάσθω καὶ σμηξάσθω τὴν κεφαλήν· [34] μὴ ἀλειψάσθω δὲ μηδενί. ἔπειτα ὀθόνιον ἄοδμον περιθεῖσα περὶ αὐτὰς τὰς τρίχας πεπλυμένον κεκρυφάλῳ πεπλυμένῳ, ἢ μη-20 δενὸς ὄζοντι, καταδησάσθω, τὸ ὀθόνιον ἐπιθεῖσα πρῶτον. ἔπειτα ἀναπαυέσθω προσθεμένη χαλβάνην πρὸς τὸν στόμαχον, ἑψήσασα καὶ μαλθάξασα ἐς πῦρ, καὶ μὴ εἰς τὸν ἥλιον. ἔπειτα πρωῒ ἀποδυσαμένη τὸν κεκρύφαλον μετὰ τοῦ ὀθονίου, ὀσφραίνεσθαι παρεχέτω τινὶ τῆς αὐτῆς κορυφῆς. καὶ ἢν μὲν ὄζῃ, καλῶς ἔχει τῆς καθάρσιος· [35] ἢν δὲ μὴ, κακῶς. ἄσιτος δὲ ταῦτα ποιείτω. καὶ ἢν μὴ τέκουσα ἦ, οὐδέποτε ὀζέσει, οὔτε καθαιρομένη, οὔτ' ἄλλως. οὐδ' ἢν κυεούσῃ προστεθῇ, οὐδ' οὕτως καλῶς ὀζέσει. ἥτις δὲ κυήσεται ταχέως καὶ ἀεικύμων ἐστὶ καὶ ὑγιαίνει, [36] ἢν μὴ προσθῇς μηδὲ καθήρας, ὀζέσει αὐτῆς ἡ κο-30 ρυφὴ, ἄλλο δ' οὐδέν. ὅταν δὲ δοκέῃ καλῶς ἔχειν πάντα, καὶ δέῃ παρὰ τὸν ἄνδρα ἐλθεῖν, ἡ μὲν γυνὴ, ἄσιτος ἔστω· [37] ὁ δὲ ἀνὴρ, ἀθώρηκτος ψυχρῷ λελουμένος, καὶ σιτηθεὶς τὰ ξύμφορα. καὶ ἢν γνῷ ξυλλαβοῦσα τὴν γονήν, μὴ ἐλθέτω τοῦ χρόνου πρὸς τὸν ἄνδρα, ἀλλ' ἡσυχαζέτω. γνώσεται δὲ, ἢν μὲν ὁ ἀνὴρ φῇ ἀφιέναι, ἡ δὲ γυνὴ ἀγνοῇ ὑπὸ ξηρότητος. ἢν δὲ ἀποδιδοῖ πάλιν ἡ μήτρη τὴν γονὴν ἐς τὰ αἰδοῖα, [38] καὶ γίνηται ὑγρὴ, πάλιν ξυμμιγνύσθω, μέχρις ἂν συλλάβῃ. [39] γυνὴ ἥτις κυΐσκεται μὲν, διαφθείρει δὲ δίμηνα τὰ παιδία, ἀκριβῶς ἐς τὸν αὐτὸν χρόνον, καὶ μήτε πρότερον, μήθ' ὕστερον, [40] καὶ τοῦτο πάθῃ δὶς ἢ 40 τρὶς, ἀλλὰ καὶ ἢν τρίμηνα ἢ τετράμηνα, ἢν τε πλέονα χρόνον γεγονότα, διαφθείρῃ, κατὰ τὸν αὐτὸν τοῦτον τρόπον, [41] ταύτῃσιν αἱ μῆτραι οὐκ ἔτι διδόασιν ἐπὶ μέζον τοῦ παιδίου αὐξανομένου, καὶ ὑπερβάλλοντος τοῦ ἐκ τοῦ διμήνου, ἢ τριμήνου, ἢ ὁπηλίκου· [42] ἢν ποτε αὖ ἄλλοτε μὲν αὔξηται· αἱ δὲ μῆτραι οὐκέτι εἰσὶν ἱκαναί, ἀλλὰ κατὰ τοῦτο διαφθείρεται ἐς τὸν αὐτὸν χρόνον. [43] ταύτῃ χρὴ σικύην ἐμποιῆσαι ἐς τὴν μήτρην. δεῖ οὖν ἀποποιῆσαι καὶ φυσῆσαι ὡς μάλιστα προστιθεῖσι φαρμάκοισι τοῖσιδε. τοῦ σικύου τοῦ ἀγρίου τὴν ἐντεριώνην κόψαντα διασῆσαι. ἔπειτα ἐν μέλιτι ἑφθῷ μίξαι ὀλίγῳ πλείονι ὄντι τῷ μέλιτι, καὶ σιλφίου ὀλίγον. τὸ δὲ μέλι κατεφθὸν ἔστω. τοῦτο περιπλάσαι περὶ μήλην, τὸ πάχος ποιέοντα ὁκόσον προσδέχεται ὁ στόμαχος. προστιθέναι δὲ καὶ πρὸς τὸ στόμα τῆς μήτρης καὶ ὦσαι ὅκως ἂν περήσῃ ἐς τὸ εἴσω τῆς μήτρης. ὅταν δὲ ἀποτακῇ τὸ φάρμακον, ἐξελκύειν τὴν μήλην.

λευ. καὶ τὸ ἐλατήριον ὧδε ποιέων προσθεῖναι, καὶ τῆς κολο-
κυνθίδος τῆς ἀγρίης ὡσαύτως. καὶ ἐσθιέτω τοῦτον τὸν χρόνον,
σκόροδα ὡς πλεῖστα καὶ καυλὸν σιλφίου καὶ ὅ,τι φῦσαν ἐμ-
ποιέει ἐν τῇ κοιλίῃ. προστιθέσθω δὲ τὸ προσθετὸν, διὰ τρί-
της τῆς ἡμέρης, ἕως ἂν δοκέῃ καλῶς ἔχειν, καὶ πλῆθος [44] ὁκό-
σον προσίῃ. τὰς δὲ μεταξὺ μαλθακτηρίοισι χρῆσθαι. ἐπεὶ-
δὰν δὲ καλῶς ᾖ τοῖσι μαλθακτηρίοισι τὸ στόμα τῆς μήτρης, μετὰ
τὸ ἐπιφανῆναι ἐπιμείνασα. [45] ὁκόταν δὲ ξηρὴ ᾖ, μίγνυσθαι.
[46] Ἢν τινι ἂν ἡ μήτρη ἔμπυος γένηται, ἢ μετὰ τόκον ἢ ἐκ δια-
φθορῆς, ἢ ἄλλως πως, [47] καὶ μὴ ἐν τεύχει ἑτέρως, καὶ χιτῶνι τὸ 10
πύον ὥσπερ ἐπὶ φύμασιν ᾖ, ξυμφέρει ταύτην μήλην ὑπα-
λειπτρίδα καθιέναι ἐς τὸ στόμα τῆς μήτρης. [48] ἧσσον γὰρ δεή-
σεται καύσιος, εἰ χωρήσειε πρὸς τὴν μήλην. ἔπειτα κάμπας
τὰς ἀπὸ τῆς τιθυμαλλίδος ξυλλέξας, [49] ὥσπερ δὲ κέντρα ἐχού-
σας, αὐτὰς ἀποταμεῖν ἡσυχῇ ὅκως ἂν ἡ φορβὴ μὴ ἐκρυῇ.
ἔπειτα ξηραίνειν αὐτὰς ἐν ἡλίῳ καὶ τρίβειν. καὶ τοὺς σκώληκας
δὲ τοὺς κοπρίωνας ὡσαύτως ξηραίνειν ἐν τῷ ἡλίῳ, [50] ἔπειτα
τρίβειν. καὶ τῶν μὲν κάμπης, δύο ὀβολοὺς σταθμῷ αἰγιναίους τῶν
δὲ σκωλήκων διπλάσιον καὶ ἀνίσου ὀλίγον παραμίξαι, ἢ τῶν
τοιούτων τινός. κακῶδες γὰρ γίνεται. ταῦτα δὲ τρίψας λεῖα, 20
διεὶς οἴνῳ λευκῷ εὐώδει. καὶ ἐπὴν πίῃ, βάρος ἐπιγίνεται, καὶ
νάρκη ἐμπίπλει ἐν τῇ γαστρί. ἢν οὖν ἐπιγένηται, μελίκρητον
ἐπιπινέτω ὀλίγον. [51] κυήσιος δὲ καὶ παιδοποιΐης ἥτις δέεται, καὶ
ἄτεκνος ἐοῦσα, καὶ ἤδη κυήσασα, ἐοῦσα δὲ τεκοῦσα, ἢ ὅταν ὁ
στόμαχος ξηρὸς [52] ἢ ἀκρόπαθος, ἢ ξυμμεμύκῃ, καὶ μὴ ὀρθὸς
ᾖ, ἀλλὰ πρὸς τὸ ἰσχίον ἀπεστραμμένος τὸ ἕτερον, [53] ἢ ἐς τὸν
ἀρχὸν κεκρύφῃ, ἢ ἀνεσπάκῃ ἑωυτὸν, [54] ἢ τὸ χεῖλος ἐπιβάλ-
λει τοῦ στομάχου. ὁκόθεν οὖν ἐφ' ἑωυτὸν, ἢ τρηχὺς καὶ πεπωρω-
μένος ᾖ. σκληρὸς δὲ γίνεται καὶ ἀπὸ συμμύσιος καὶ ἀπὸ πωρώ-
σιος, ταύτῃσι τὰ ἐπιμήνια οὐ φαίνεται, [55] ἢ ἐλάσσω τοῦ 30
δέοντος καὶ διὰ πλέονος χρόνου ἐπιφαίνεται. ἔστι δὲ ἐν ᾗσι τὰ
ἐπιμήνια, κατὰ ὑγείην τοῦ σώματος, καὶ τῶν μητρέων τὴν
ἔξοδον εὑρίσκεται καὶ κατά γε τὸ ξύμφυτον καὶ δίκαιον καὶ
ὑπὸ θερμότητος καὶ ὑγρότητος τῶν ἐπιμηνίων, καὶ τοῦ στο-
μάχου μὴ κάρτα βεβλαμμένου. τὴν δὲ γονὴν διὰ τοῦτο οὐ
δέχεται [56] κατὰ τὴν βλάβην, ἥν τις ἣν κωλύῃ ἀπὸ τοῦ στο-
μάχου μὴ καλῶς ἔχοντος τοῦ δέχεσθαι, ταύτην χρὴ πυ-
ριήσαντα τὸ σῶμα ὅλον, δοῦναι πίσαι φάρμακον, καὶ καθα-
ρὴν ποιήσασθαι τοῦ σώματος πρῶτον, ἤν τε ἄνω καὶ κά-
τω δέῃ, ἤν τε ἄνω μοῦνον. καὶ ἢν τε ἄνω διδοῖς τὸ φάρμα- 40
κον, [57] μὴ πυριᾶν τῆς καθάρσιος. πυριήσεις δὲ, μεταπίσας
κάτω. ἢν δὲ μὴ δοκέῃ δεῖσθαι ἄνω καθαρτικοῦ, προπυριήσας, κά-
τω πῖσαι. ὅταν δὲ δοκέῃ καλῶς ἔχειν καθάρσιος τὸ σῶμα,
μετὰ τοῦτο πυριᾶν τὰς μήτρας, ἐγκαθίζοντα αὐτὰς πυκνὰ [58] ἂν
δοκέῃ ξυμφέρειν. ἐπιβάλλειν δὲ ἐς τὸ πυρίημα, κυπαρίσσου
ῥινήματα καὶ δάφνης φύλλα κόψας. καὶ λούειν πολλῷ καὶ θερ-
μῷ. ὅταν δὲ νεόλουτος ᾖ καὶ νεοπυρίητος, ἀναρρύειν τὸ στόμα τῆς
μήτρης, τῇ μήλῃ τῇ κασσιτερίνῃ, καὶ ἀνορθοῦν ὅπῃ ἂν δέῃ.
ἢ μολιβδαίνῃ, ἀρξάμενος ἐκ λεπτῆς. [59] εἶτα παχυτέρης
εἰ προσδέχηται, ἕως ἂν δοκέῃ καλῶς ἔχειν. βάπτειν δὲ τὰς μήλας, ἐν ἑνὶ τῶν μαλθακτηρίων διειμένῳ. ὅταν δὲ δοκέῃ ξυμ-
φέρειν ὑγρὸν ποιήσας. τὰς δὲ μήλας ποιέειν ὄπισθεν κοίλας. εἶτα πρὸς ξύλοισι μακροτέροισιν ἁρμόσαι, καὶ οὕτως χρῆσθαι.

cito, & cucumeris agrestis succum eodem modo præparatũ, similiterq; colocynthidem syluestrem in subdititio apponito. Sub hoc autẽ tempus in cibo sumat allia quamplurima, & laseris caulẽ, & quicquid ventrem inflare potest. Tertio verò quoque die subdititium medicamentum apponatur, donec rectè habere videatur, ea copia quam recipiet. Intermediis diebus mollientibus vtendum. Postea verò quàm vteri os emollientibus compositum fuerit, cùm menses apparuerint, quiescat, vbi verò sicca fuerit, ad virum accedat. Quæ purulentum habet vterum ex partu, aut abortione, aut alia quauis causa, neque aliter in alueo & tunica, velut in tuberculo assolet, pus cõtineatur, huic specillum lenitoriũ in vteri os demittere confert. Minùs enim vstione opus erit, si specillo cedat. Postea erucas ex tithymalide collectas, velut aculeos habẽtes, quos sensim excindito, ne pabulũ effluat, deinde sole siccatos terito. Quinetiã vermes stercorarios eodem modo in sole siccato, deinde terito. Et erucæ quidem duorum obolorum Æginensium pondus, vermium autem duplum, & anisi pusillum, aut aliquid id genus permisceto. Mali enim odoris medicamẽtum euadit. Ista autẽ leuiter trita vino albo odorato diluito, & vbi epota fuerint, venter grauatur, & torpor ingruit. Quæ si adfuerint, aquam mulsam insuper potui exhibeto. Quę conceptionis & procreationis liberorum est cupida, quæq; liberis caret, & iam pręgnans fuerit ac pepererit, si vteri os siccum aut summa parte affectum fuerit, aut conniueat, neq; rectè se habeat, sed in alteram coxendicem, aut ad anum obuersum lateat, sese contraxerit, aut oris labrũ in se incubuerit: vndecunque igitur asperũ aut callosum fuerit, (durescit autem & conniuens & callosum) iis menses nõ respondent, sed pauciores quàm debeant, nec per longius tempus apparent. In nonnullis verò menses, pro corporis sanitate, & vterorum exitu, naturalem & iustũ modum nacti sunt, vteri etiam osculo non admodum ex mensium caliditate & humiditate obtuso. Genituram verò ideò non suscipit, iuxta eam læsionem, quæ impedimento est, quominus eam os vteri male affectum suscipiat. Huic fomentum toto corpore adhibeto, ac medicamentum purgans propinato, primumq; toto corpore mundam reddito, siue supra, siue infra opus sit, siue supra tantùm. Quòd si supra medicamentum purgans exhibueris, ante purgationem ne foueto, fouebis verò, postea infra purgaturus. Si verò supra purgante medicamento minimè opus esse videatur, fomento ante adhibito, infra purgãs propinato. Vbi autem probè purgatũ corpus videbitur, postea vteros, si conferre videatur, crebris insessionibus foueto. Ad fomentum verò cupressi ramenta, laurique folia contusa immittito, & calida multa lauato. Post recens adhibitum balneum & fomentum, specillo stãneo os vteri diducito, & vbi opus esse videbitur dirigito. Aut plumbeo vtitor, initio à tenui ducto, deinde crassius adhibeto, si suscipere queat, donec probè habere videatur. Specilla autem aliquo molliente diluto, & si conferat, liquido reddito, intingito. Quæ postrema parte caua reddita, deinde ad longiora ligna adaptato, ad eumque modum vtitor.

Per hoc autem tempus in potu sumat tædam quàm pinguissimam tenuiter concisam, in vino albo odorato, dulci quàm gratissimo decoctam, & apij semen contusum, & cumini Æthiopici semen, thusq; quàm optimum. Hæc moderata copia, quotque diebus satis esse videbitur, ieiuna bibat, & catellos coctos edat, & polypum vino dulci coctum, iusculumq; in potu sumat, & brassicam coctam, superpoto vino albo, neq; sitiat, & bis die calida lauet. Sub hoc autem tempus à cibis abstineat, per quod, siquidem per vteri os quid decedat, & purgatio quædam extra ferri videatur, vno aut altero die adhuc potione vtendum, & specillis abstinendum, tentandaque per supposititia medicaméta vterorum purgatio. Si cui verò cùm vteri os rectum, magnum, & sanum, beneque habitum, & loco conuenienti situm fuerit, menstrua nequaquam apparuerint, vel pauciora, & per longius tempus, minimeq; sana, quonam morbo vteri laborêt, inuestigato, & si corpus etiam aliquid cõferre videatur, peruestigata causa ob quam non concipiat: hisque hoc se habentibus modo, si adhibitam curationẽ suscipiat, medelam facito, initio à valentibus ducto, quãtum temporis ratio poscere videbitur. In molliora autem desinendum, donec vterus ex purgatione bene habere, eiusq; os rectè constitutum, & bene loco positum esse videatur. Quòd si neq; à potione, neq; medicamento menstrua processerint, nec tamen si moderato tẽpore biberit, ab hac potione desistendum. Vbi verò ex specillorum vsu rectè habuerit, os stomachi molliẽdum, faciendumq; vt dehiscat, ad viam medicamento subdititio faciendam, ex medicamentis ad suffitum accommodatis & emollientibus comparato. Cùm verò ex emollitione & suffitu bene habuerit, vteri purgationem per subdititium medicamẽtum facito, donec bene habere videatur, ducto ab emollientibus initio, & ad valentia progressu facto, tũ rursus per emollientia & odorata desinens. Plæraq; enim medicamenta valentia os vlcerant ac mordent. Tum os rectũ & sanum constituito, & ad suscipiendam genituram bene accõmodato, vteroq; sicco reddito flatum inducito. Quæ vteros præ pinguedine ad conceptum offensos habere videtur, eã quàm maximè extenuato, & post reliquam curationẽ gracilem reddito. Vernũ autem tempus ad cõceptum maximè accommodatum. Vir autem neq; inebrietur, neq; vinum album bibat, sed valẽtissimum & meracissimum, cibisq; vtatur valentissimis, calida ne lauet, robustus sit & sanus, & cibis abstineat, qui ad rem minimè cõferunt. Cùm marem procreare volet, mensibus desinentibus, aut cessantibus vxorem adeat, & quàm penitissimè intrudat, dum semẽ excernat. At vbi fœminam generare volet, cùm plurimi menses mulieri fluxerint, necdum cessarint. Dexter aũt testis, quoad maximè ferri poterit, obligãdus, sinister verò si maris procreatio expetitur. Vteri osculũ vbi conniuet, à suffitu quidẽ dehiscit, ab emolliẽtibus verò emollitur. Ad suffitum autem adhibeto loti corticem, lauri semen, eiusq; folia contusa, thus, myrrham, artemisię semen aut folia, anisum etiã contusum, aut adipem, & ceram, sulphur, cupressi semen,

τὸν δὲ χρόνον τοῦτον πινέτω καθεψοῦσα ἐν οἴνῳ εὐώδει λευκῷ καὶ ὡς ἡδίστῳ γλυκεῖ, δᾶιδα ὡς πιοτάτην καταξύσασα λεπτὰ, καὶ σελίνου καρπὸν κόψασα, καὶ κυμίνου αἰθιοπικοῦ καρπὸν, καὶ λιβανωτὸν ὡς κάλλιστον. τούτου πινέτω νῆστις ὁκόσον ἂν δοκέῃ μέτριον εἶναι τὸ πλῆθος, ἡμέρας ὁκόσας ἂν δοκέῃ ἅλις ἔχειν. [60] καὶ ἐσθιέτω σκυλάκια ἑφθὰ, [61] καὶ πολύποδα ἐν οἴνῳ ἑφθὸν γλυκεῖ. καὶ τοῦ ζωμοῦ πινέτω. καὶ κράμβην ἑφθὴν. καὶ οἶνον λευκὸν ἐπιπινέτω, καὶ μὴ διψήτω. καὶ λουέσθω θερμῷ δὶς τῆς ἡμέρης. σιτίων δὲ ἀπεχέσθω τοῦτον τὸν χρόνον. μετὰ δὲ τοῦτον, ἢν μὲν χωρέῃ κατὰ τὸ στόμαχον καὶ φαίνηταί τι ἔξω καθάρσιος, πίνειν τε ἐπὶ τοῦ πόματος ἡμέρην μίαν, καὶ δύο. καὶ τῇσι μήλῃσι παύεσθαι χρεομένους. καὶ πειρῆσθαι καθαίρειν τὰς μήτρας προσθέτοισιν φαρμάκοισι. ἢν τινὶ δὲ τοῦ στομάχου ὀρθοῦ [62] καὶ μεγάλου καὶ ὑγιέος ἐόντος καὶ καλῶς ἔχοντος, καὶ ἐν τῷ δέοντι κειμένου τὰ ἐπιμήνια μὴ φαίνηται πάμπαν ἢ ἐλάσσονα, καὶ διὰ πλείονος χρόνου, καὶ μὴ ὑγιηνὰ, τὴν νοῦσον ἀνευρὼν, ἣν τινα ἔχουσιν αἱ μῆτραι. ἤν τε καὶ τὸ σῶμα ξυμβάλληταί τι ἐξευρὼν τὸ αἴτιον, ἀφ' ὅτου οὐ κυΐσκεται. καὶ ταῦτα οὕτως ἔχῃ, τὴν ἴησιν ποιέεσθαι προσφέρων [63] ἢν δέχηται θεραπείην, ἀρχόμενος ἐξ ἰσχυρῶν, ὁκόσον ἂν δοκέῃ καιρὸς εἶναι. τελευτῶν δὲ ἐς μαλθακώτερα ἕως ἂν δοκέῃ καλῶς ἔχειν καθάρσιος ἡ μήτρη, καὶ ὁ στόμαχος καθεστηκέναι ὀρθῶς ἔχων, καὶ ἐν τῷ ἐξαρκέοντι κείμενος. ἢν δὲ ἀπὸ τοῦ ποτοῦ καὶ τοῦ φαρμάκου μὴ προσχωρήσῃ, μηδὲ πιούσης χρόνον τὸν μέτριον, τούτου δὲ οὐ παύεσθαι τοῦ πόματος. ὅταν δὲ καλῶς ἔχῃ τὸ ἀπὸ τῶν μηλέων ἔργου, μαλθάξαι τὸ στόμα τοῦ στομάχου καὶ ποιῆσαι ὅκως ἀναχάνηται ἐς ὁδὸν τῷ προσθέτῳ, ἀπό τε θυμιημάτων καὶ φαρμάκων καὶ μαλθακτηρίων. ὅταν δὲ δοκέῃ καλῶς ἔχειν μαλθάξιος καὶ θυμίησιος, προστιθεὶς φάρμακον, κάθαρσιν ποιέεσθαι τῆς μήτρης ὡς ἂν δοκέῃ καλῶς ἔχειν, ἀρχόμενος ἐκ μαλθακῶν ἐπὶ ἰσχυρότερα. τελευτῶν δὲ αὖθις, εἰς μαλθακὰ καὶ εὐώδεα. τῶν γὰρ ἰσχυρῶν φαρμάκων τὰ πλεῖστα, ἑλκοῖ τὸ στόμαχον καὶ δάκνει. ἔπειτα τόν τε στόμαχον καθιστᾶν, ἐς ὀρθὸν καὶ ὑγιέα. καὶ καλῶς ἔχοντα πρὸς τὴν δέξιν τῆς γονῆς· καὶ τὴν μήτρην ξηρὴν ποιέειν, [64] καὶ φῦσαι ἐμποιέειν. ἢν γυνὴ δοκέῃ ὑπὸ πιμελῆς τὰς μήτρας βεβλάφθαι ἐς τὴν κύησιν, λεπτύνειν ὡς μάλιστα καὶ ἰσχναίνειν πρὸς τοῖσιν ἄλλοισιν. ὥρη δὲ ἐαρινὴ [65] ἀρίστη κυήσιος. ὁ δὲ ἀνὴρ μὴ μεθυσκέσθω. μηδὲ οἶνον λευκὸν πινέτω ἀλλ' ὅστις ἰσχυρότατος καὶ ἀκρητέστατος. καὶ σιτία ὡς ἰσχυρότατα. καὶ μὴ θερμολουτείτω. ἰσχυέτω δὲ καὶ ὑγιαινέτω. καὶ σιτίων ἀπεχέσθω τῶν μὴ ξυμφερόντων τῷ πρήγματι. ὅταν βούληται ἄρσεν φυτεύειν, τῶν ἐπιμηνίων ἀπολληγόντων, ἢ ἐκλελοιπότων μίγνυσθαι καὶ ὠθέειν ὡς μάλιστα, [66] ἕως ἂν ἐκμήνηται. ὅταν δὲ θῆλυ βούληται γενέσθαι, ὅταν πλεῖστα ἐπιμήνια εἴη τῇ γυναικὶ [67] καὶ ἔτι ῥεόντων. τὸν δὲ ὄρχιν τὸν δεξιὸν ἀποδῆσαι, ὡς ἂν μάλιστα καὶ ἀνέχεσθαι δύνηται. ἐπὴν δὲ ἄρσεν βούληται φυτεύειν, τὸν ἀριστερὸν ἀποδῆσαι. στόμα τῆς μήτρης ἀπὸ μὲν θυμιημάτων ξυμμεμυκὸς ἀναχάσκει. ἀπὸ δὲ τῶν μαλθακτηρίων, μαλθάσσεται. θυμιῆν δὲ λωτοῦ φλοιὸν, σπέρμα δάφνης, καὶ [68] φύλλα τὰ αὐτὰ χλωρὰ κεκομμένα λιβανωτὸν σμύρναν ἀρτεμισίης καρπὸν, ἢ φύλλα καὶ ἄννησον κόψας, ἢ στέαρ καὶ κηρὸν, καὶ θεῖον, καὶ κυπαρίσσου σπέρμα

τὰ κέδρου

πευκεδάνου ῥίζαν, μυρσίνης φύλλα χλωρὰ κεκομμένα,
[69] καστόρεος ὄρχιν, ὀνίδας ἄρσενος ὄνου, σκόροδα, στύρακα,
ὑὸς στέαρ. καὶ ἀπεστραμμένον ᾖ τὸ στόμα, τουτέοισι θυμιῆν.
ἀναχάσκει μὲν οὖν οὕτως καὶ στρέφεται. μαλθάσσειν δὲ ἀπὸ τού-
των τὸ στόμα τῆς μήτρης. σανδαράκην, στέαρ αἰγὸς. [70] ὀπὸν σι-
κύης, ὀπὸν σιλφίου, κυκλαμίνου χυλὸν, θαψίην, ὀπὸν τιθυ-
μάλου. [71] καρδαμώμου καρπὸν, ποίην ἣ καλεῖται πέπλος,
[72] καστόρεος ὄρχιν, λίνου καρπὸν, λίτρον, ἄρου ῥίζαν, σταφίδα
ἀγρίην, καλαμίνθης φύλλα χλωρὰ, στρουθίου καρπὸν,
[73] σκίλλης τὸ ἐκ τοῦ μέσου. φάρμακα μαλθακτήρια καὶ πρὸς 10
τὸ ἰσχυρὴν κάθαρσιν ἄγειν. ἀνακινῆσαι θαψίης ῥίζαν, μυ-
ελὸν βοὸς, χηνὸς στέαρ, ῥόδινον. ταῦτα τρίψασα καὶ ἀναζέ-
σασα προστιθέσθω ἡμέρας τέσσαρας. [74] καὶ πινέτω πράσου
χυλὸν καὶ οἶνον γλυκὺν λευκὸν καὶ ῥητίνην καὶ ἔλαιον χλιαρὸν
καὶ κύμινον, λίτρον. [75] ῥητίνην, μέλι ἐν ῥυπαρῷ εἰρίῳ χρήσθω
ἡμέρας τέσσαρας, πινέτω σελίνου καρπὸν. [76] καὶ λιβανωτοῦ πυ-
ρῆνας πέντε καὶ κύμινον αἰθιοπικὸν ἐν οἴνῳ λευκῷ ἀκρήτῳ
γλυκεῖ. καὶ λουέσθω δὶς τῆς ἡμέρης. σμύρνα, λίβανος, βοὸς χολὴ,
ῥητίνη τερεβινθίνη, ἢ νέτωπον. τουτέων ἴσον ἑκάστου μίξασα,
προστιθέσθω ἐν εἰρίῳ καθαρῷ, ἢ ῥάκει λεπτῷ. βάψασα δὲ 20
τὸ ῥάκος ἐν μύρῳ λευκῷ αἰγυπτίῳ εὐώδει, καὶ ἀποδήσασα
λίνῳ λυσαμένη προστιθέσθω. καὶ πώλυπον φλάσασα ἐσθι-
έτω, καὶ πινέτω σελίνου καρπὸν, καὶ ἀσπαράγου. καὶ οἶνον λευκὸν
τρὶς τῆς ἡμέρης νῆστις ἐοῦσα. σμύρνα, κασίη, λιβανωτὸς, κιννά-
μωμον, νέτωπον. τουτέων ἑκάστου τὸ ἴσον ἐν εἰρίῳ ἢ βαλάνους
ποιέουσα προστιθέσθω. [77] κολοκύνθης ἀγρίης, κύμινον πε-
φρυγμένον, ἀνήθου καρπὸν, κυπαρίσσου ῥίζαν. ταῦτα τρίψας
λεῖα, μέλιτι ἑφθῷ φυρήσας βαλάνους ποιέων δίδου προσ-
τιθέναι. καὶ πινέτω γλυκυσίδης ῥίζαν, σελίνου καρπὸν, σιλφίου
χυλὸν σὺν οἴνῳ. ἀλλὰ τὸ βόλβιον καὶ αὐτὸ καθαίρει προστι- 30
θέμενον. [78] καὶ σμύρναν πρώτην, ἄνθος ὀλίγον ἐν οἴνῳ λευκῷ
εὐώδει προστιθέναι. φάρμακα πρόσθετα εἰς τὸ μήτρην κα-
θῆραι ἐπιτηδειότατα. λαβὼν ἄνθος χαλκοῦ καὶ λίτρου τρίτον
μέρος, μέλιτι ἑφθῷ φυρήσας, βαλάνους ποιῆσαι, ὁκόσαι ἂν
δοκέωσι μέτριαι εἶναι [79] μέγεθος καὶ πάχος, οὕτως προστιθέναι
πρὸς τὸ στόμα τῆς μήτρης. ἢν δὲ βούλῃ ἰσχυρότερον εἶναι, ἐλα-
τήριον παραμίξαι καὶ τὸ ἄνθος μοῦνον. καὶ οὕτως ποιέων, δίδου
προστιθέναι. [80] καὶ κράδης παραμιγνύναι φλοιὸν ξύων, καὶ
τρίβων λεῖον, ὅταν τὸ στόμα δοκέῃ ξηρότερον εἶναι τῆς μήτρης, τὸ
ἥμισυ ὡσαύτως. Ἄλλο. Τρίψας ἐλατήριον καὶ ἄνθος χαλ- 40
κοῦ λεῖα, δύο μοίρας ἄνθους, ἐλατηρίου δὲ μίαν, ταῦτα διέντα,
κυκλαμίνου τρίψας, ταύτῃ ἀναμίξαι, ὅκως ἂν δοκέῃ και-
ρὸς εἶναι. καὶ ποιησαμένη πρόσθετα, προστιθέσθω ἐν εἰρίῳ.
[81] Πρόσθετα λευκὰ καθαίροντα. Ἀρτεμισίην τὴν ποίην, λίτρον,
κυκλάμινον ἡμίξηρον, κύμινον. Ἕτερον. Ἀρτεμισίην ποίην
χλωρὴν τρίψας καὶ σμύρνης τρίτον μέρος οἴνῳ ἀναμίξας
εὐώδεος, εἰρίῳ λευκῷ περιελίξας αὐτὸ, ἐν οἴνῳ τε βρέξας,
δὸς προστιθέσθαι. [82] Ὅταν δὲ χαλῶσιν αἱ μῆτραι, λίτρον, σι-
κύης ἐντεριώνην, κυκλάμινον ἡμίξηρον ἐν εἰρίῳ προστι-
θέναι. Πρόσθετα παντοῖα καθαίρειν δυνάμενα. Σταφίδα 50
ἀγρίην τρίψας χλωρὴν περιπλάσας, ἀρτεμισίης ποίης
τρίψας τὰ φύλλα, [83] φλοιῷ τε πλάσας καὶ ξηρήνας ἐν σκιῇ, ἀπὸ τουτέων ποίει πρόσθετα. καὶ δίδου τῇ γυναικὶ προστιθέσθαι.

peucedani radicem, myrti folia viridia contusa, castoreum, asini masculi stercus, allia, styracem, adipē suillum. Quin & si distortum os fuerit, ex his suffitus adhibendus. Hoc quidem igitur modo dehiscit & conuertitur. Ad emolliendū autem os vteri hęc adhibeto, sandaracham, adipem caprinum, fici succum, laseris succum, cyclamini succum, thapsiam, tithymali succum, cardamomi semen, herbā peplum nominatam, castoreum, lini semen, nitrum, ari radicem, staphim agriam, calaminthæ folia viridia, struthij semen, scillę interiorem partem. Medicamenta emollientia, & vehementem purgationem faciētia & cientia. Thapsiæ radicem, medullam bouis, anserinum adipem, rosaceum, hæc trita & simul feruefacta, per quatuor dies in subdititio medicamento apponat, & porri succum, vinumq; dulce album bibat. Et resinam, oleum tepidum, cuminum, nitrū. Resina & mel, lana sordida excepta, per dies quatuor adhibeātur, apij semen, thuris granula quinq; & cuminum Æthiopicum in vino albo mero dulci bibat, bisq; die lauet, myrrha, thus, fel bubulum, resina terebinthina, aut netopum, horum singula æquali pondere mixta, in lana pura, aut tenui linteo, subdititio apponātur. Linteum autē vnguento albo Ægyptio odorato intinctum, & filo obligatum, lota in subdititio apponat, & polypum cōtusum edat, apij & asparagi semē ex vino albo ter die ieiuna bibat. Myrrha, casia, thus, cinnamomum, netopum, singula æquali portione lana excepta, aut in glandes efformata, in subdititio apponantur. Cucurbitæ agrestis interiorem partem, cuminum tostū, anethi semē, cupressi radicē, læuissimè trita, & melle cocto subacta, in glandulas efformata, subdititio apponito, & pæoniæ radicem, apij semen, & laseris succum in vino bibat. Quin & bulbulus ipse in subdititio appositus purgat. Et myrrham primariam, & floris ęris modicū, cum vino albo odorato, in pesso subdito. Medicamenta in subdititio apposita ad vterum purgādum maximè accōmodata. Æris florem & nitri tertiā partem, melle cocto subigito, & in glādulas eius magnitudinis & crassitudinis quę conuenire videatur, efformata, ad vteri os in subdititio apponito. Quòd si valentius medicamentum voles, elaterium & solum æris florem admisceto, & ita efformatas glandulas in subdititio apponendas præbeto. Et ficulnei rami corticem derasum ac læuissimè tritum ammisceto, cùm os vteri siccius esse videbitur, dimidia portione eodem modo apponito. Aliud. Elaterium & æris florem læuiter trita, ad duas æris partes vna elaterij addita, hæc diluito, cyclaminum tritum cùm opportunum esse videbitur, huic ammisceto, & in subdititia medicamēta efformata, in vellere apponito. Medicamenta subdititia albos humores purgātia. Artemisiam herbam, nitrum, cyclaminum siccissimum cuminum. Aliud. Artemisiam herbam viridem tritam, & myrrhæ tertiam partem, vino odorato ammixto, lana alba conuolutam, eamq; vino madefactam, in subdititio apponendam exhibeto. Vbi verò laxati fuerint vteri, nitrum, cucumeris agrestis medullam, cyclaminum siccissimum in vellere apponito. Subdititia medicamenta omnis generis humores purgare valentia. Staphidem agriam viridem tritam in glandulas efformatam, artemisiæ herbæ folia trita melle cocto obducta, & in vmbra siccata, in subdititia medicamēta redacta, mulieri vt subdat exhibeto.

Aliud. Aëris florem mixtum, aut alumen Ægyptium cyclamino dilutum, velut priora melle cocto obducito, vel in ficum siccum etiam myrrhæ modicum indito. Aliud. Cyclaminum tritum vino albo odorato ammixto, in linteo tenuissimo filo puro obligatum, subdendum exhibeto. Aliud. Cyclaminum siccissimum, nitrum, cantharidas, adipem, sandaracam, eodem modo apponito. De virgine. Virgini, si menses suo tempore non appareant, multum & febricitat, & dolet, sitit, esurit, vomit, insania vexatur, ac rursus ad mentem redit. Vteri mouentur, & cùm ad viscera vertuntur, vomitus & febris, ac delirium accedunt. At vbi cessant, esurit & sitit, & febris mitis ac lenta Epialos dicta detinet. Huic quidem pelles agninas cum lana & villis calidas ad ventrem adhibere oportet, eáque super amphoræ collo desidere iussa, in ipsa pudenda quam penitissimè fumum immittere. Myrrham fabæ quantitate, & thuris duplam portionem, hæc mixta & feruefacta simul confracta ad suffitum adhibeto, & in ignem iniicito maximè cùm ieiuna est, multaque calida lauato. Subdititium medicamentum. Alumen Ægyptium liquidum, lana conuolutum, in subdititio medicamento apponat. Aliud. Artemisiam tritam, & vino albo maceratam, in subdititio apponendam exhibeto. Ad puerperam recens enixam. Rosaceum, myrrham, ceram, mixta, in vellere subdenda exhibeto. Cùm verò vteri prociderint, sicca & acerba, tum bibenda, tum admouenda offerto: ficum nigram, allium, nitrum, cuminum, hæc omnia læuissimè trita, in vellere subdenda exhibeto. Aliud. Sepiæ testam læuissimè tusam, & vino maceratam, cum leporinis pilis in vellere subdito. Quòd si à partu vteri doleant, ptisanam, porrum, & adipem caprinum coquat, ex eo modicum sorbeat. Subdititium medicamentum. Nitrum, cuminum, fici ęquam portionem. Purgans subdititium & emolliens. Netopum, rosaceum vnguentum, anserinus adeps, tenuibus linteis excepta. Si menses multi decurrant, pœoniæ grana nigra bis septem cum vini cyathis duobus propinato. Quòd si vteri crebrò exeant, muliere supina reclinata, vteros tepida perluito, admixto mali punici putamine, galla, rhoe rubra in vino contrita, eo illitum vterum intro reponito. Deinde lauri folia ex vino austero propinato. Si verò prægnans mensium profluuio vexetur, stercus asininum siccum, minium, sepiæ testam, læuiter trita, linteo obligata, in subdititio apponito. Quòd si secunda non purgetur, elaterium oboli Attici pondere tritum, in vini albi cyathi mensura potui exhibeto & purgabitur.

Ἄλλο· Ἄνθος μιγνὺς χαλκοῦ, ἢ στυπτηρίην αἰγυπτίην διεὶς τῇ κυκλαμίνῳ, ὥσπερ τὰ πρότερα ἐν ἑφθῷ μέλιτι πλάσας, ἢ ἐν ἰσχάδι ποιήσας καὶ σμύρνην ὀλίγην. Ἄλλο· Τὴν κυκλάμινον τρίψας [84] τὴν λευκὴν οἴνῳ εὐώδεϊ παραμίξας, ἐν ῥάκει δήσας ὡς λεπτοτάτῳ λίνῳ καθαρῷ δίδου προστίθεσθαι. Ἄλλο· Κυκλάμινον ἡμίξηρον· λίτρον· κανθαρίδας· στέαρ· σανδαράκην. Περὶ παρθένου. Παρθένῳ ὁκόταν τὰ ὡραῖα μὴ φαίνηται, πολλὰ καὶ πυρεταίνει καὶ ὀδυνᾶται· διψῇ, καὶ πεινῇ καὶ ἐξεμεῖ, καὶ μαίνεται, καὶ πάλιν σωφρονεῖ· κινέονται αἱ μῆτραι· καὶ ὁκόταν πρὸς τὰ σπλάγχνα τράπωνται, ἐξεμεῖν καὶ πυρέσσειν, καὶ παραφρονεῖν αὐτῇ ἔρχεται. ὅταν δὲ ἀπολείπωσιν, πεινῇ καὶ διψῇ, καὶ [85] ἠπίαλος πυρετὸς ἔχει. [86] Χρὴ ταύτῃ γε ἀρνακίδας προστιθέναι θερμὰς πρὸς γαστέρα· καὶ ὑποκαπνίζειν ἐς αὐτὰ τὰ αἰδοῖα ὅτι μάλιστα ἐπ' ἀμφορέως αὐχένι καθίσας. σμύρνης ὅσον κύαμον· λιβανωτόν τε δὶς ὅσον, [87] τοῦτο μίξας καὶ ζέσας, ἐρηειγμένας ὁμοῦ θυμιῆν, καὶ ἐπὶ τὸ πῦρ ἐπιβάλλων, νῆστις ὡς μάλιστα, καὶ λούειν πολλῷ θερμῷ. Πρόσθετον· Αἰγυπτίην στυπτηρίην μαλθακὴν, εἰρίῳ περιελίσσασα προστιθέσθω. Ἄλλο· Ἀρτεμισίην τρίψας, ἐν οἴνῳ τε λευκῷ δεύσας, δίδου προστιθέναι. Νεοτόκῳ γυναικί. Ῥόδινον, σμύρναι, κηρὸν μίξαντα ἐν εἰρίῳ δοῦναι προστίθεσθαι. ὅταν δὲ αἱ προπίπτωσιν αἱ μῆτραι, τὰ ξηρὰ καὶ στρυφνὰ προσφέρειν, καὶ πίνειν, καὶ προσέχειν. [88] Σῦκον μέλαν· σκόροδον· λίτρον· κύμινον· ταῦτα πάντα τρίψας λεῖα, ἐν εἰρίῳ δοῦναι προστίθεσθαι. Ἕτερον· σηπίης ὄστρακον κόψας λεῖον ἐς οἶνόν τε δεύσας σὺν λαγωοῦ θριξὶ καὶ εἰρίῳ προστίθεσθαι. ἢν δὲ μετὰ τόκον τὰς ὑστέρας ἀλγέῃ, πτισάνην καὶ πράσα καὶ στέαρ αἴγειον ἑψήσασα, ῥοφείτω τούτου ὡς ὀλίγιστον. Πρόσθετον· λίτρον· κύμινον· σύκου τὸ ἴσον. [89] Καθαρτήριον πρόσθετον καὶ μαλθακτήριον. Νέτωπον· ῥόδινον μύρον· χηνὸς ἄλειφαρ, ἐς ὀθόνια λεπτά. [90] Ἢν τὰ ἐπιμήνια πολλὰ φαίνηται, γλυκυσίδης κόκκους τοὺς μέλανας δὶς ἑπτὰ πίνειν ἐν οἴνῳ δυσὶ κυάθοις. ἢν δὲ ἐξέρχωνται αἱ μῆτραι πυκναὶ, βρέξας ὕδατι χλιαρῷ τὰς μήτρας ὑπτίην ἀνακλίνας, μίξας σίδιον, κηκίδα, ῥοῦν τὴν ἐρυθρὴν, ἐν οἴνῳ λευκῷ διατρίψας, τούτῳ χρίσας ἐντιθέναι. ἔπειτα πίσαι δάφνης φύλλα ἐν οἴνῳ αὐστηρῷ. ὅταν γυνὴ κύσα προρρέηται, ὀνίδα ξηρὴν, καὶ μίλτον, καὶ ὄστρακον σηπίης, ταῦτα τρίψασα λεῖα, ἐν ῥάκει ἀποδήσασα προστιθέναι. [91] ἢν δὲ μὴ καθαρθῇ τὸ ὕστερον, λεαίας ἐν οἴνῳ λευκῷ, ὅσον κυάθου, καὶ τρίψας ὀβολὸν ἀττικὸν διδόναι πίνειν καὶ καθαίρεται.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΟΔΟΝΤΟΦΥΙΑΣ.

HIPPOCRATIS DE DENTITIONE, LIBER.

Τὰ φύσει εὔτροφα τῶν παιδίων, οὐκ ἀνάλογον τῆς σαρκώσιος καὶ τὸ γάλα θηλάζει. τὰ βορὰ καὶ πολὺ ἕλκοντα γάλα, οὐ πρὸς λόγον σαρκοῦται. τὰ πουλὺ διουρέοντα τῶν θηλαζόντων, ἥκιστα ἐνιαύσια. ὁκόσοισι πολλὴ φέρεται ἡ κοιλίη, καὶ εὖ πέσσουσιν, ὑγιεινότερα. ὁκόσοισιν ὀλίγη, βορέοισιν ἐοῦσι, καὶ μὴ ἀνάλογον τρεφομένοισιν, ἐπίνοσα. ὁκόσοισι δὲ πουλὺ γαλακτῶδες ἀπεμεῖται, κοιλίη ξυνίσταται. ὁκόσοισιν ἐν ὀδοντοφυΐῃ ἡ κοιλίη πλείω ὑπάγει,[2] ἧσσον σπᾶται, ἢ οὕτως ὀλιγάκις. ὁκόσοισιν ἐπὶ ὀδοντοφυΐῃ πυρετὸς ὀξὺς ἐπιγίνεται, ὀλιγάκις σπῶνται. ὁκόσα ὀδοντοφυέοντα εὔτροφα μένει, καταφορικὰ ἐόντα, κίνδυνος σπασμὸν ἐπιλαβεῖν. τὰ ἐν χειμῶνι ὀδοντοφυέοντα, τῶν ἄλλων ὁμοίων ἐόντων, βέλτιον ἀπαλλάσσει. οὐ πάντα τὰ ἐπὶ ὀδοῦσι σπασθέντα, τελευτᾷ· πολλὰ δὲ καὶ διασώζεται. τὰ μετὰ βηχὸς ὀδοντοφυέοντα, χρονίζει. ἐν δὲ τῇ διακεντήσει, ἰσχναίνεται μᾶλλον. ὁκόσα ἐν τῇ ὀδοντοφυΐῃ χειμῶνας ἔχει, ταῦτα καὶ προσεχόντως ἠμμένα, ῥᾷον φέρει ὀδοντοφυΐαν. τὰ διουρέοντα πλέον ἢ διαχωρέοντα πρὸς λόγον εὐτροφώτερα. ὁκόσοισιν οὐρεῖται μὴ πρὸς λόγον, κοιλίη δὲ πυκνῶς ὠμὸν ἐκ παιδίων παρηθεῖ, ἐπίνοσα. τὰ εὔυπνα καὶ εὔτροφα πουλὺ ἀναλαμβάνει καὶ προσδέχεται[3] οὐχ ἱκανῶς διωκημένον. τὰ παρεσθίοντα ἐν τῷ θηλάζειν, ῥᾷον φέρει ἀπογαλακτισμόν.[4] τὰ πολλάκις παρηθεῦντα αἱμῶδες καὶ ἄπεπτον κατὰ κοιλίην, πλεῖστα τῶν ἐν πυρετῷ ὑπνώδεα. τὰ ἐν παρισθμίοις ἕλκεα ἄνευ πυρετῶν γινόμενα, ἀσφαλέστερα. ὁκόσοισιν ἐν τῷ θηλάζειν τῶν νηπίων βὴξ προσίσταται, σταφυλὴν εἰώθεν μείζονα ἔχειν. ὁκόσοισι ταχέως ἐν παρισθμίοις[5] νομαὶ ἐφίστανται τῶν πυρετῶν μενόντων καὶ βηχῶν, κίνδυνος πάλιν γενέσθαι ἕλκεα.[6] τὰ παλινδρομήσαντα ἐν ἰσθμίοις ἕλκεα τοῖσιν ὁμοίοισι, κινδυνώδη. τοῖσι παιδίοισιν ἀξιολόγοις ἕλκεσιν ἐν παρισθμίοισι, καταπινομένων, σωτηρίας ἐστίν. ὁκόσα δὴ μᾶλλον τῶν πρότερον μὴ δυναμένων καταπίνειν ἐν παρισθμίοισιν ἕλκεσι,[7] πουλὺ τὸ χολῶδες αἱρεῖσθαι, ἢ κατὰ κοιλίαν ἔρχεσθαι, κινδυνῶδες. ἐν τοῖσιν ἐν παρισθμίοισιν ἕλκεσιν, ἀραχνιῶδές τι ἐὸν οὐκ ἀγαθόν. ἐν τοῖσι παρισθμίοισιν ἕλκεσι μετὰ τοὺς πρώτους χρόνους, διαρρεῖν φλέγμα διὰ τοῦ στόματος πρότερον οὐκ ὄν, χρήσιμον. ὅμως ἀνακτέον. ὧν ἡ ἀρχὴ ἤδη ξυνιδοῦσα παντῶς, ἀσμενιστέον. τὸ μὴ οὕτως διαρρέον, εὐλαβητέον. ῥευματιζομένοις παρίσθμια, κοιλίη καταρραγεῖσα πλείω λύει τὰς ξηρὰς βῆχας. παιδίοισιν ἀνενεχθέν τι πεπεμμένον, πλείω λύει. τὰ πολὺν χρόνον ἐν παρισθμίοις ἕλκεα ἀναύξη μένοντα, ἀκίνδυνα πρὸ τῆς πέμπτης ἢ ἕξ ἡμερέων. τὰ πουλὺ γάλα τῶν θηλαζόντων ἀναλαμβάνοντα,[8] ὡς

PVERI naturâ pleniores, etiam pro corpulentiæ ratione lac non sugunt. Voraces & qui magnam lactis copiam trahunt, non pro ratione incrassantur. Ex lactentibus qui vrinam multam reddunt, minimè per annum durant. Quibus aluus multùm defertur, si bene concoquunt, ij meliùs habent. At quibus parum fertur, si voraces fuerint, neque pro ratione nutriantur, ij morbosi sunt. Quibus verò lacteus cibus multus vomitione refunditur, iis aluus sistitur. Quibus cùm dentes erumpũt, aluus crebriùs demittit, minus conuulsione tentantur, quàm quibus sic raro aluus subducitur. Quibus in dentitione febris acuta accedit, ij raro conuulsionibus tentantur. Qui cum dentitione, bene habito corpore permanent, graui somno premuntur, periculum est ne eos conuulsio prehendat. Quibus hyeme dentes erumpunt, si cętera similiter se habeant, ij meliùs degunt. Non omnes dẽtibus erumpentibus conuulsione tentati moriuntur, plerique etiam seruantur. Qui cũ tussi dentiunt, iis tardiùs dentes erumpunt, in ipsa autẽ punctione, magis extenuãtur. Quibus dentientibus hyems superuenit, ij si diligenter curentur, dentitionem faciliùs ferunt. Qui plus meiũt quàm egerũt, ij pro ratione pleniores sunt. Qui nõ pro ratione meiunt, aluus verò à puero cruda crebrò transmisit, ij morbis sunt obnoxij. Qui bene dormiunt, & bene habito sunt corpore, ij copiosum alimentum assumunt, & corpori apponitur non sufficienter distributum. Qui interim dum lac sugũt cibum capiunt, faciliùs à mamma depelluntur. Qui sæpiùs cruentum & crudum per aluum transmittunt, plærique cùm febricitant, somnolenti sunt. Tonsillarum vlcera quę sine febre contingunt, securiora sunt. Quos infantes dum lac sugunt tussis vrget, ij vuam maiorem habere consueuerunt. Quibus in tonsillis vlcera serpentia citò superueniũt, febribus & tussi perseuerantibus, periculum est ne vlcera recurrentia suboriantur. His vlcera in faucium angustiis periculi plena. Pueri qui effatu digna habent tõsillarum vlcera, si deglutiant, salutis signum est. Qui verò in tonsillarum vlceribus, magis quàm priores deuorare nõ possunt, iis bilem vomitione refundere, aut per aluum prodire, periculosum. In tonsillarum vlceribus si quid araneosum insit, non bonum. In tonsillarum vlceribus, post prima tempora, pituitam per os defluere, quod antea non adfuit, vtile, educenda tamen est. Quòd si cùm incœperit, postea omninò remittat, lubẽter amplectendum. Si verò non sic defluat, verendum. Quibus tonsillæ destillatione tentantur, plurimùm subducta aluus tusses siccas discutit. Pueris quid concoctum supernè eductum, magis soluit. Tonsillarum vlcera longo tempore citra augmentum manentia, antè quintum aut sextũ diem periculo carent. Qui dum mammam sugunt, multum lactis assumunt, vt pluri-

mùm somnolenti sunt. Qui cùm mãmam sugunt, non bene habito sunt corpore, ij macilenti permanent, & ægrè reficiuntur. Tonsillarum vlcera æstate suborta, peiora sunt quàm quæ aliis oriuntur temporibus, citò enim serpunt. Serpentia circa vuam tonsillarum vlcera, in iis qui seruantur, vocem immutant. Serpẽtia circa fauces vlcera, quæ magnam molestiam exhibent, & acuta magis sunt, vt plurimùm spirandi difficultatem adferunt.

τὸ πολὺ ὑπνώδη. τὰ μὴ εὐτροφέα τῶν θηλαζόντων, ἄτροφα καὶ δυσανάληπτα. ἕλκεα ἐν θέρει γινόμενα ἐν παρισθμίοις, χείρονα τῶν ἐν τῇσιν ἄλλῃσιν ὥρῃσιν. τάχιον γὰρ νέμεται. τὰ περὶ σταφυλὴν νεμόμενα ἕλκεα ἐν παρισθμίοισιν, σωζομένοισι τὴν φωνὴν ἀλλοιοῖ. τὰ περὶ φάρυγγα νεμόμενα ἕλκεα, χαλεπώτερα καὶ ὀξύτερα, ὡς ἐπὶ πολὺ δύσπνοιαν ἐπιφέρει.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΚΑΡΔΙΗΣ.

HIPPOCRATIS DE CORDE, LIBER.

Cor figura quidem metæ similis, colore autẽ admodum puniceo, tunica læui circũtegitur, in qua humor modicus, qualis vrina inest, vt cor in vesica cõuersari existimes. Ea verò de causa extitit, vt validum in custodia vigeat. Humiditatem autem tãtam habet, quanta maximè ad æstuantis medelã satis sit. Hoc humidum, cor in serum vertit, pulmonis potũ elambendo ebibens, assumens & consumens. Nam cùm quis bibit, maximam partem in ventrem demittit. Gula enim velut infundibulum, & potus copiã, & quæcunq; expetimus excipit. Cùm bibit autem in guttur demittit, verum quasi ex mamma sugens, quantum suo impetu influens latere possit. Epiglottis enim Græcè dicta, operculum exactum, ne ampliorem quidem potum transmiserit. Cuius rei hoc est indicium: Si quis enim aquam cœruleo colore aut minio inquinatam, valde sitienti potui exhibeat, præcipuè verò sui. (hoc enim pecus, neq; curam adhibet, & immundum est.) Deinde adhuc bibenti iugulum secuerit, hunc potu coloratum reperiet. Verùm nõ cuiuis hanc manuum actionem aggredi datur. Nõ igitur nobis fides est detrahenda de potu, quòd in hominis arteriam conuertatur. Verùm quanã ratione aqua affatim incidẽs, molestiam & multam tussim exhibet? hac sanè de causa, quòd ex aduerso respirationi occurrit. Nam quod per rimam influit, cùm iuxta parietẽ feratur, aëris sursum elationi non obsistit, sed quãdam vel læuem ipsi viam humectatio præbet. Hunc autem humorem vnà cum aere à pulmone abducit. Aërem itaque, cùm medela existat, retrò vt per eandem viam per quam adduxit, ex necessitate reiiciat oportet. Humoris verò partem quidem in suam vaginam absorbet, partem etiã rursus vnà cum aere foras ferri permittit. Istaq; via cùm spiritus retrofertur palatum diuidit. Iusta autem ratione retro recurrit. Neq; enim hæc hominem alere possunt. Qua verò ratione ventus & aqua, cruda cùm sint, in hominis alimentum cedant? Verùm connatæ affectioni potiùs moderãtur. Sed vt ad institutum sermonem reuertatur nostra oratio, cor musculus est validus admodum non neruo, verùm carnis spissamento, duos discretos habens in vno amictu ventriculos, vtrinque quidem vnum, qui nullo modo inter se sunt similes. Vnus quidem in dextris ad os situm habet, alteram venam attingens, & hic dexter, inquam, in sinistris. (In his enim totum cor sedem fixit.) Quinet-

Καρδίη, σχῆμα μὲν ὁκοίη πυραμὶς, χροιὴν δὲ κατακορὴς φοινικέα. καὶ περιβέβληται χιτῶνα λεῖον. καὶ ἔστιν ἐν αὐτέῳ ὑγρὸν σμικρὸν ὁποῖον οὖρον. ὥστε δόξεις ἐν κύστει τὴν καρδίην ἀναστρέφεσθαι. γέγονε δὲ τούτου εἵνεκα ὅκως θάλληται ῥωσκομένως ἐν φυλακῇ. ἔχει δὲ τὸ ὕγρασμα, ὁκόσον μάλιστα καὶ πυρευμένῃ ἄκος. τοῦτο δὲ τὸ ὑγρὸν διουρέει ἡ καρδίη πίνουσα, ἀναλαμβανομένη καὶ ἀναλίσκουσα, λάπτουσα τοῦ πνεύμονος τὸ ποτόν. πίνει γὰρ ὤνθρωπος τὸ μὲν πολλὸν, ἐς νηδύν. ὁ γὰρ στόμαχος,[2] ὁκοῖον χῶνος καὶ ἐκδέχεται τὸ πλῆθος, καὶ ἅσσα προαιρεύμεθα. πίνει δὲ, καὶ ἐς φάρυγγα·[3] ὀλίγον δὲ οἷον καὶ ὁκόσον ἂν λάθοι διὰ ῥύμης ἐσρυέν.[4] πῶμα γὰρ ἀτρεκὲς ἡ ἐπιγλωσσὶς οὐκ ἂν δέξαιτο μεῖζον ποτοῦ οὐδέν. σημήϊον τοῦτο. ἢν γάρ τις κυανῷ ἢ μίλτῳ φορύξας ὕδωρ δοίη δεδιψηκότι πάνυ πιεῖν, μάλιστα δὲ συΐ. (τὸ γὰρ κτῆνος[5] οὐκ ἔστιν ἐπιμελὲς, οὐδὲ φιλόκαλον)[6] ἔπειτα δὲ εἰ ἔτι πίνοντος ἀνατέμνοις τὸν λαιμὸν, εὕροις ἂν τοῦτον κεχρωσμένον τῷ ποτῷ. ἀλλ' οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἡ χειρουργία. οὐκοῦν ἀπιστητέον ἡμῖν περὶ τοῦ ποτοῦ[7] εἰ εὐτρεπίζει τὴν σύριγγα τῷ ἀνθρώπῳ. ἀλλὰ πῶς[8] ὕδωρ ἀναιδὲς εἰσρυὲν ὄχλον καὶ βῆχα παρέχει πολλήν; οὕνεκα φημὶ, ἀπαντικρὺ τῆς ἀναπνοῆς φέρεται. τὸ γὰρ διὰ τῆς ῥύμης ἐσρέον, ἅτε παρὰ τοιχίον, οὐκ ἐνίσταται τῇ ἀναφορῇ τοῦ ἠέρος, ἀλλά τινα καὶ λείην ὁδὸν οἱ παρέχει ἡ ἐπίτεγξις. τοῦτο δὲ τὸ ὑγρὸν, ἀπάγει τοῦ πνεύμονος ἅμα τῷ ἠέρι. τὸν μὲν οὖν ἠέρα χρὴ γινόμενον θεραπείην, ἀναλκῆ ὀπίσω τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἐκβαίνειν ἔνθεν ἤγαγεν. τὸ δὲ ὑγρὸν, τὸ μὲν εἰς τὸν κουλεὸν αὐτέης[10] ἀποπτύει, τὸ δὲ αὖ ξὺν τῷ ἠέρι, θύραζε χωρέειν ἐᾷ.[11] Ταύτῃ καὶ διαιρεῖ τὸν οὐρανὸν ὀχετὸν παλινδρομέον τὸ πνεῦμα· παλινδρομέει δὲ κατὰ δίκην. οὐ γάρ ἐστιν ἀνθρώπου φύσιος τροφὴ ταῦτα. πῶς γὰρ ἀνθρώπου τροφὴ ἄνεμος καὶ ὕδωρ τὰ ὠμά; ἀλλὰ μᾶλλον ἴημα εἴη ξυγγενέος πάθης. περὶ δὲ οὗ ὁ λόγος,[12] ἡ καρδίη μῦς ἐστιν κάρτα ἰσχυρὸς, οὐ τῷ νεύρῳ, ἀλλὰ πιλήματι σαρκός. καὶ δύο γαστέρας ἔχει διακεκριμένας ἐν ἑνὶ περιβόλῳ, τὴν μὲν, ἔνθα· τὴν δὲ, ἔνθα. οὐδὲν δὲ ἐοίκασιν ἀλλήλῃσιν. ἡ μὲν γὰρ ἐν τοῖσι δεξιοῖσιν ἐπὶ στόμα κέεται[13] ὁμιλέουσα τῇ ἑτέρῃ φλεβί·[14] ἡ δὲ δεξιὴ φημὶ τὴν ἐν λαιοῖς. ἡ γὰρ πᾶσα καρδίη, τουτέοισι τὴν ἕδρην ἐμπεποίηται.

ἀπα-

ἀτὰρ ἥδε καὶ πάμπαν εὐρυκοίλιος,[15] καὶ λαγαρωτέρη πολλῷ τῆς ἑτέρης, οὐδὲ τῆς καρδίης νέμεται τὴν ἐσχατιὴν,[16] ἀλλ' ἐγκαταλείπει τὸν οὔραχον καὶ στερεόν ἐστιν, ὥσπερ ἔξωθεν προσερραμμένη. ἡ δ' ἑτέρη κέεται ὑπένερθεν μὲν μάλιστα, καὶ κατ' ἰθυωρίην, μάλιστα μὲν μαζοῦ ἀριστεροῦ, ὅπῃ καὶ διασημαίνει τὸ ἅλμα.[17] περίβολον δ' ἔχει παχὺν, καὶ βόθρον ἐμβεβόθρωται τὸ εἶδος εἴκελον ὅλμῳ.[18] ἀλλὰ γὰρ ἤδη καὶ τοῦ πνεύμονος ἐνδύεται μαλθακότητί τε, καὶ κολάζει τὴν ἀκρασίην τοῦ θερμοῦ περιβαλλομένη. ὁ γὰρ πνεύμων φύσει ψυχρός· ἀτὰρ καὶ ψυχόμενος τῇ εἰσπνοῇ.[19] ἄμφω γε μὴν δασεῖαι τὰ ἔνδον, καὶ ὥσπερ ὑποδιαβεβρωμέναι μᾶλλον τῆς δεξιῆς ἡ λαιή. τὸ γὰρ ἔμφυτον πῦρ οὐκ ἐν τῇ δεξιῇ, ὥστε θαῦμα τρηχυτέρην γενέσθαι τὴν λαιὴν ἐσπνέουσαν ἀκρήτου.[20] ταύτῃ καὶ παχετὸν ἐνδεδόμηται φυλακῆς εἵνεκα τῆς ἰσχύος τοῦ θερμοῦ. στόματα δ' αὐτέοισιν οὐκ ἀνεῴγασιν, εἰ μή τις ἀποκείρῃ τῶν οὐάτων τὴν καρδίην καὶ τῆς καρδίης τὴν κεφαλήν. ἢν δ' ἀποκείρῃ, φαίνεται καὶ δισσὰ στόματα ἐπὶ δυσὶ γαστέροιν. ἡ γὰρ παχείη φλὲψ ἐκ μιῆς ἀναθέουσα, πλανᾷ τὴν ὄψιν ἢν ἀνατμηθῇ.[21] αὗται πηγαὶ φύσιος ἀνθρώπου καὶ οἱ ποταμοὶ ἐνταῦθα ἀνὰ τὸ σῶμα, τοῖσιν ἄρδεται τὸ σκῆνος. οὗτοι δὲ καὶ ζωὴν φέρουσιν τῷ ἀνθρώπῳ. κἢν αὐανθέωσιν, ἀπέθανεν ὥνθρωπος.[22] ἀρχῇ δὲ τῆς ἐκφύσιος τῶν φλεβῶν σώματα τῇσι κοιλίῃσιν ἀμφιβεβήκασιν, μαλθακὰ σηραγγώδεα, ἃ κλήσκεται μὲν οὔατα,[23] τρήματα δ' οὐκ ἔστιν οὐάτων. ταῦτα γὰρ οὐκ ἐνακούουσιν ἰαχῆς· ἔστι δ' ὄργανα τοῖσιν ἡ φύσις ἁρπάζει τὸν ἠέρα. καίτοι δοκέω τὸ ποίημα χειρώνακτος ἀγαθοῦ. κατασκεψάμενος γὰρ στερεὸν ἐσόμενον τὸ σπλάγχνον[24] διὰ τὸ πιλητικὸν τοῦ ἐγχύματος, ἔπειτα, πᾶν ἐὸν ἑλκτικὸν,[25] παρέθηκεν αὐτέῳ φύσας, καθάπερ τοῖσι χοάνοισιν οἱ χαλκέες. ὥστε διὰ τουτέων χειροῦται τὴν πνοήν. τεκμήριον δὲ τοῦ λόγου. τὴν μὲν γὰρ καρδίην, ἴδοις ἂν ῥιπταζομένην[26] οὐλομελῆ. τὰ δ' οὔατα κατ' ἰδίην ἀναφυσώμενά τε καὶ ξυμπίπτοντα.[27] διὰ τοῦτο δέ φημι, καὶ φλέβια μὲν ἐργάζεται τὴν ἀναπνοὴν ἐς τὴν ἀριστερὴν κοιλίην· ἀρτηρίη δ' ἐς τὴν ἄλλην. τὸ γὰρ μαλακὸν, ἑλκτικώτερον, καὶ ἐπιδόσιας ἔχον. ἔδει δὲ ἡμῖν μᾶλλον τὰ ἐπικείμενα τῆς καρδίης διαψύχεσθαι βλήματα.[28] ἔστι γὰρ τὸ θερμὸν ἐν τοῖσι δεξιοῖσιν.[29] ὥστε διὰ τὴν πάθην οὐκ ἔλαβεν εὐπετὲς ὄργανον, ἵνα μὴ πάμπαν κρατηθῇ ὑπὸ τοῦ ἐσιόντος. λοιπός ἐστιν ὁ λόγος ὁ τῆς καρδίης ὑμένες ἀφανέες, ἔργον ἀξιαγαπητότατον. ὑμένες γὰρ καὶ ἄλλοι τινὲς ἐν τῇσι κοιλίῃσιν ὁκοῖον ἀράχναι διαπετέες ζώσαντες πάντῃ τὰ στόματα,[30] κληδόνας ἐμβάλλουσιν ἐς τὴν στερεὴν καρδίην. οὗτοί μοι δοκέουσιν οἱ τόνοι τοῦ σπλάγχνου καὶ τῶν ἀγγείων, ἀρχαὶ τῇσιν ἀορτῇσιν.[31] ἔστι δ' αὐτέων ζεῦγος, οἷ θύρῃσι μεμηχάνηνται τρεῖς ὑμένες ἑκάστῃ, περιφερέες ἐξ ἄκρου ὁκόσον ἡμίτομα κύκλου. οἵ τε ξυνιέντες θαυμάζουσιν ὡς κλείουσι τὰ στόματα τῶν ἀορτέων πέρας.[32] καὶ τὴν καρδίην ἀποθανόντος ἤν τις ἐξεπιστάμενος, τὸν ἀρχαῖον κόσμον ἀφελὼν, τὸν μὲν ἀποστερήσῃ, τὸν δὲ ἐπαναλκλίνῃ, οὔτε ὕδωρ ἂν διέλθοι εἰς τὴν καρδίην, οὔτε φῦσα ἐμβαλλομένη. καὶ μᾶλλον τῶν τῆς ἀριστερῆς.[33] τοιγὰρ ἐμηχανήθησαν ἀτρεκέστερον κατὰ δίκην. γνώμη γὰρ ἡ τοῦ ἀνθρώπου πέφυκεν ἐν τῇ λαιῇ κοιλίῃ, καὶ ἄρχει

iam hic in totum ampliorem habet capacitatē, & longè altero laxior est, neq; cordis extremam partem occupat, sed postremum mucronem relinquit, solidus item est, tanquam foris assutus. Alter verò sub sinistra quidem mamma præcipuè situs est, cui maximè è directo respōdet, vbi etiam saltu ipso de se significationem præbet. Septum autem habet crassum, & intus tanquam fossicula excauatur, quæ est ad instar pilæ. Quinetiam pulmonem subit, & suo circumiectu caloris incrementum blandè moderatur. Pulmo enim naturâ frigidus, quin & inspiratione perfrigeratur. Ac ambo quidem interiore parte sunt asperi ac velut aliquantulum erosi, & sinister magis quàm dexter. Connatus enim à natura ignis in dextro non est, vt mirum subeat sinistrum asperiorē fieri, cùm intemperatum aerē inspiret. Sed hac parte vt calidi robur custodiat, crassitudo intus extructa est. Eorū verò oscula aperta non sunt, nisi quis cordis auriculas eiusq; caput præcîdat, tuncq; duplicia oscula in duobus ventriculis erunt conspicua. Vena enim crassa ex vno decurrens, si secetur, visum fallit. Hi sunt humanę naturæ fontes, hincq; flumina excurrunt, quibus corporis alueus irrigatur. Atq; hæc vitam homini conferunt, & si resiccata fuerint, homo perit. Prope autem venarū exortum, ventriculis circumobducta sunt corpora mollia, caua, quæ aures quidem nominantur. Neque aurium foramina habent, non enim clamorē obaudiunt, verùm instrumenta sunt, quibus aerem natura ad se rapit. Et certè præstantis artificis opus esse censeo. Qui cùm speculatus fuisset, viscus ipsum ex sanguinis extra venas effusi distensione forma solida futurum, totumq; trahēdi facultate præditum, huic folles admouit, quemadmodum fornacibus fusoriis fabri assolēt, per quos spiritum acciperet. Huius autem orationis inde sumas argumentum, quòd cor tota sua natura agitari cernas, aures verò priuatim tum intumescere, tum concidere. Atq; eam ob causam, quod sentio, venulæ quidem in sinistrum vētriculum respirationem efficiunt, arteria verò in alterum. Quod enim molle magis attrahit & augetur. Nobis autem erat ex vsu superiniecta cordi tegumēta magis perfrigerari. In dextris enim calor inest, adeoq; ob affectionem nō susceperunt amplum instrumentum, vt ne in totum ab eo quod ingreditur superarentur. Reliquæ sunt cordis membranæ latentes oratione explicandæ, opus maximè vtile. Aliæ nanque quædam membranæ in ventriculis, velut aranearum telæ expansæ, oscula vndiq; cingunt, & in solidam cordis substantiam filamenta immittunt. Hæ mihi vidētur visceris esse nerui, & vasorum principia aortis exhibere. Est autem earum par vnum. Tres enim membranæ ad ostiola singula excogitatæ sunt, in summo rotundæ, quantum dimidiatus circulus. Adeò vt qui rem intelligunt, mirentur quomodo oscula ipsa, hoc est aortarum fines claudāt. Ac si quis veteris instituti probè gnarus, mortui animalis corde exempto, hanc quidem demat, illā verò reclinet, neq; aqua in cor penetrare, neq; flatus emitti poterit. Eæq; præcipuè in sinistræ partis vasis, iusta ratione exactiorem sunt molitionē adeptæ. Mens enim humana in sinistro ventriculo à natura insita est, & re-

liquæ animæ imperat. Neq; verò nutritur cibis ac potibus, qui ex inferiore ventre prodeunt, verùm ex pura & clara abundantia ex sanguinis secretione orta. Alimentum autem ei abundè suppetit ex proximo sanguinis conceptaculo, radios immittens, & tanquam distribuens ex inferiore ventre intestinorum non naturale alimentũ. Ne verò quæ in arteria insunt, cibum in fluctuatione constitutum remorētur, viam quæ ad ipsam tendit conclusit. Arteria enim magna ventrem & intestina depascitur, & alimento non primario referta est. Quòd verò arteria magna non alatur eo sanguine qui cernitur, ex hoc manifestum est. Iugulati animalis aperto ventriculo sinistro, in totum solitudo apparet, præterquàm serosi cuiusdam humoris, & flauæ bilis, & membranatũ de quibus iam à me dictum est. At arteria minimè sanguine destituta est, neque dexter ventriculus. Hoc igitur vas, meo quidem iudicio, membranis occasionem dedit. At rursus quod ex dextro ventriculo fertur, id quidē etiam ipsum membranatum commissura coniungitur, sed propter imbecillitatem non magno cum assultu impetit. Verùm aperitur quidem in pulmones, vt eis sanguinem ad alimentum præbeat, in cor autem clauditur, non confertim tamen, quò aër quidem ingrediatur, neque tamen admodum multus. Imbecillum enim his est calidum, frigidi copia superatum. Neq; enim sanguis natura calidus est, vt neq; alia quædam aqua, sed calescit. Plerisque tamen natura calidus videtur. Et de corde ista quidem à me dicta sint.

τῆς ἀλόγης ψυχῆς. τρέφεται δὲ οὔτε σιτίοισιν, οὔτε ποτοῖσιν ἀπὸ τῆς νηδύος, ἀλλὰ καθαρῇ καὶ φωτοειδεῖ περιουσίῃ γεγενημένῃ ἐκ τῆς διακρίσιος τοῦ αἵματος.[34] εὐπορέει δὲ τὴν τροφὴν ἐκ τῆς ἔγγιστα δεξαμενῆς τοῦ αἵματος διαβάλλουσα τὰς ἀκτῖνας. καὶ νεμομένη, ὥσπερ ἐκ νηδύος τῶν ἐντέρων τὴν τροφὴν[35] οὐ κατὰ φύσιν.[36] ὅκως δὲ μὴ ἀνακωχῇ τὸ σιτίον τὰ ἐόντα ἐν τῇ ἀρτηρίῃ ἐν ζάλῃ ἐόν, ἀποκλείει τὴν ἐπ' αὐτὴν κέλευθον. ἡ γὰρ μεγάλη ἀρτηρίη βόσκεται τὴν γαστέρα καὶ τὰ ἔντερα, καὶ γέμει[37] τροφῆς οὐχ ἡγεμονικῆς. ὅτι δὲ οὐ τρέφεται βλεπομένῳ 10 αἵματι ἡ μεγάλη ἀρτηρίη δῆλον ὧδε.[38] ἀποσφαγέντος τοῦ ζώου, διαιρεθείσης τῆς ἀριστερῆς κοιλίης ἐρημίην φαίνεται πᾶσα, πλὴν ἰχῶρός τινος, καὶ χολῆς ξανθῆς, καὶ τῶν ὑμένων περὶ ὧν ἤδη μοι πέφανται. ἡ δὲ ἀρτηρίη οὐκ ἀλφαιμώδεσα, οὐδὲ ἡ δεξιὴ κοιλίη.[39] τουτέων μὲν οὖν τὰ ἄγγεα κατ' ἐμὸν νόον ἥδε πρόφασις τῶν ὑμένων. τὸ δ' αὖ φερόμενον ἐκ τῆς δεξιῆς, ζυγοῦται μὲν καὶ ὑπὸ τῇ ξυμβολῇ τῶν ὑμένων, πλὴν οὐ κάρτα ἐθρώσκεν ὑπὸ ἀσθενείης. ἀλλ' ἀνοίγεται μὲν,[40] ἐς πνεύμονος ἄγγεια αἷμα παρέχειν αὐτοῖς τὴν τροφήν. κλείεται δὲ ἐς τὴν καρδίην οὐχ ἀθρόως, ὅκως ἐσίῃ μὲν ὁ ἠήρ, οὐ πάνυ δὲ 20 πολύς. ἀσθενὲς γὰρ ἐνταῦθα τὸ θερμόν, δυναστευόμενον χρήματι ψυχροῦ.[41] τὸ αἷμα γὰρ οὐκ ἔστι τῇ φύσει θερμόν, οὐδὲ γὰρ ἄλλο τι ὕδωρ, ἀλλὰ θερμαίνεται. δοκέει δὲ τοῖσι πολλοῖσι φύσει θερμόν. περὶ δὲ καρδίης, τοιαῦτα εἰρήσθω.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΑΔΕΝΩΝ.

HIPPOCRATIS DE GLANDVLIS, LIBER.

Glandularum integra & absoluta natura sic se habet. Earum quidem natura spongiosa, raræ, siquidem & pingues, & neque carnem habēt reliquo corpori similem, neq; aliud quicquam corpori simile, sed friabilem & multis venis refertã. Quam si seces, sanguis copiosus, specie albus, & velut pituita effunditur, ad tactum verò tanquam lana apparet. Ac si multa vi digitis contrectaris, oleosum humorem glãdula emittit, ipseq; plerunq; conteritur ac dissoluitur. Neq; verò admodum ægrotant, verùm cum reliquo corpore. Cùm autem vel proprio morbo laborant, (parũ nanq; etiam cum corpore affectionem cõmunicant) morbi suboriuntur, tubercula, & strumæ subsiliunt, febrisq; corpus detinet. Quibus afficiũtur, vbi humore ad eas ex reliquo corpore confluente, impletæ fuerint. Ex reliquo autem corpore influit per venas, quæ per eas multæ & raræ extenduntur, ita vt ad eas attractus humor facilè consequatur. Quòd si copiosa & morbosa fluxio fuerit, glandulę etiam reliquum corpus distendunt, eoque modo febris accenditur, glandulæ attolluntur, & inflammationem concipiunt. Glandulæ autem in corpore subsunt plures & maiores in ipsius cauitatibus, quàm in articulis, & quæcunq; in aliis hu-

Περὶ δὲ ἀδένων οὐλομελίης, ὧδε ἔχει. φύσις μὲν αὐτέοισιν ἡ σπογγώδης· ἀραιαὶ μὲν καὶ πίονες·[3] καὶ ἔστιν οὔτε σαρκία ἴκελα τῷ ἄλλῳ σώματι, οὔτε ἄλλό τι ὅμοιον τῷ σώματι, ἀλλὰ ψαφαρά, καὶ φλέβας ἔχει συχνάς. εἰ δὲ διαταμοίης, αἱμορραγίην λάβοις·[4] τὸ εἶδος λευκή, καὶ οἷον φλέγμα. ἐπαφωμένῳ δὲ οἷον εἴρια. κὴν ἐργάσῃ τοῖς δακτύλοισιν ἐπὶ 30 πουλὺ βιησάμενος, ἡ ἀδὴν ὑγρὸν ἀφίησιν ἐλαιῶδες[5] καὶ αὐτὴ θρύπτεται πολλὰ καὶ ἐξαπόλλυται. πονέουσι δὲ οὐ κάρτα ἀλλὰ τῷ ἄλλῳ σώματι. ἐπὴν πονέωσι δὲ ἢ δι' ἰδίην νοῦσον. παῦρα δὲ καὶ τῷ σώματι ξυμπονέουσιν. αἱ νοῦσοι, φύματα γίνονται καὶ χοιράδες ἀναπηδῶσι, καὶ πῦρ ἔχει τὸ σῶμα. πάσχουσι δὲ ταῦτα,[6] ἐπὴν ὑγρασίης πληρωθῶσι τῆς ἐπὶ τοῦ ἄλλου σώματος ἐπιρρεούσης ἐς αὐτάς. ἐπιρρέει δὲ ἐκ τοῦ ἄλλου σώματος διὰ τῶν φλεβῶν, αἳ δι' αὐτῶν τέτανται πολλαὶ καὶ κοῖλαι, ὥστε ἀκολουθεῖν τὸ ὑγρὸν ὅτι αἱ ἕλκουσιν εὐπετέως ἐς αὐτάς. κὴν 40 πουλὺ εἴη καὶ νοσῶδες ἡ ῥοή,[7] ξυντείνουσιν αἱ ἀδένες ἐπὶ σφᾶς τὸ ἄλλο σῶμα, καὶ οὕτω πυρετὸς ἐξάπτεται, καὶ ἀείρονται καὶ φλογῶσιν αἱ ἀδένες. ἀδένες δὲ ὕπεισιν ἐν τῷ σώματι, πλείους ἢ μείζους ἐν τοῖσι κοίλοισιν αὐτέου ἢ ἐν τοῖσιν ἄρθροισιν, καὶ ὁκόσαι ἐν τοῖσι ἄλλοισι ὑγροδόκοι

δον καὶ κατὰ τὰ αἱματώδεα χωρία· αἱ μὲν ὡς τὸ ἐπιρρέον ἄνωθεν ἐς τὰ κοῖλα ἐπιδεχόμεναι ἐπὶ σφέας ἕλκωσιν. αἱ δὲ ὥστε τὴν αὖθις γινομένην [8] ἀπὸ τῶν πόνων ἐργασίην ἐκδεχόμεναι, ἐν τοῖσιν ἄρθροισιν τὴν πληθώρην, ἥν τινα μεθίησι τὰ ἄρθρα· οὕτω πλάδος οὐκ ἔνι ἐν τῷ σώματι. εἰ γάρ τι καὶ γίνοιτο παραυτίκα οὐκ ἂν ἐπιγίνοιτο πλάδος ὀπίσω. κατδρασιμοῦται γὰρ καὶ τὸ πουλὺ καὶ τὸ ὀλίγον ἐς τὰς ἀδένας. καὶ οὕτως τὴν πλεονεξίην τοῦ ἄλλου σώματος αἱ ἀδένες κέρδος ποιεύμεναι, [10] τροφὴ ξύντροφος αὐτέῃσιν ἐστίν. [11] ὥστε ὅκου τελματώδεα, ἐκεῖ καὶ ἀδένες. σημεῖον. ὅκου ἀδὴν, ἐκεῖ καὶ τρίχες. ἡ γὰρ φύσις ποιεῖ ἀδένας καὶ τρίχας, [12] ἄμφω χρέος τωὐτὸ λαμβάνουσιν, αἱ μὲν ἐς τὸ ἐπιρρέον ἐκδεχόμεναι, ὡς καὶ ἔμπροσθεν εἴρηται· αἱ δὲ τρίχες, τὴν ἀπὸ τῶν ἀδένων ἐπικαιρίην ἔχουσαι φύονταί τε καὶ αὔξονται, ἀναλεγόμεναι τό, τε περισσὸν [13] καὶ ἐκβιαζόμενον ἐπὶ τὰς ἐσχατιάς. ὅκου δὲ αὖον ἐὸν τὸ σῶμα, οὔτε ἀδὴν, οὔτε θρίξ. τὰ δὲ ἁπαλὰ καὶ πονεύμενα καὶ κάθυγρα, ἀδὴν ὧδε καὶ τρίχες. ἀδένες δὲ καὶ κατὰ τοῖν οὐάτοιν ἔνθα καὶ ἔνθα ἑκατέρωθεν κατὰ τὰς σφαγὰς τοῦ τραχήλου, τρίχες τε ἐνταῦθα. ἑκατέρωθεν ἐπὶ ταῖς μασχάλῃσιν ἀδένες καὶ τρίχες. βουβῶνες καὶ ἐπίσιον ἰκέλως μασχάλῃσιν ἀδένας καὶ τρίχας. ταῦτα μὲν κοῖλα τῶν ἐν τῷ σώματι καὶ ῥηΐδια ἐς περιουσίην ὑγροῦ. καὶ γὰρ πονεῖ ταῦτα καὶ κινέεται μάλιστα τῶν ἐν τῷ σώματι. τὰ δὴ ἄλλα ὁκόσα ἀδένας ἔχει μοῦνον, οἷον ἔντερα (ἔχει γὰρ καὶ ταῦτα ἀδένας ἐς τὸ ἐπίπλοον μείζονας) τρίχας οὐκ ἔχει. καὶ γὰρ ἐν τοῖσι τέλμασι τῆς γῆς καὶ καθύγροισιν, οὐ φύεται τὸ σπέρμα, [14] οὔτ᾽ ἐθέλει ἀναβαίνειν τῆς γῆς ἄνω, ἀλλ᾽ ἀποσήπεται καὶ ἀποπνίγεται τῇ πλεονεξίῃ. βιῆται γὰρ τὸ σπέρμα. βιῆται δὲ καὶ ἐν τοῖσιν ἐντέροισιν ἡ πληθὺς, καὶ τὸ ὑγρὸν πουλὺ, [15] καὶ οὐκ ἂν φύσαι τρίχας. αἱ δὲ ἀδένες μείζονες ἤκου ἄλλοθι τοῦ σώματος. καὶ νέμονται αἱ ἀδένες ἐν τοῖσιν ἐντέροισιν ἐκπιεζόμεναι τὸν πλάδον. τὰ δὲ ἔντερα ἐκ τῶν τευχέων ἐς τὰ ἐπίπλοα ἐκδέχεται καὶ καθίησι τὴν ὑγρασίην. τὸ δὲ ἐπίπλοον [16] διαδίδοι τῇσιδε ἀδένῃσιν. ἔχουσι δὲ καὶ οἱ νεφροὶ ἀδένας, καὶ γὰρ οὗτοι κρείσκονται πολλῆς ὑγρασίης. μείζους δὲ αἱ ἀδένες ταύτῃ, ἢ αἱ ἄλλαι ἀδένες ἐοῦσαι. οὐ γὰρ ἐμπίνεται τοῖσι νεφροῖσιν τὸ ὑγρὸν τὸ ἐπιρρέον. ἀλλὰ διαρρέει ἐπὶ κύστιν κάτω. ὥστε ὁποῖον ἀποκερδαίνωσιν ἀπὸ τῶν ὀχετῶν, τοῦτο ἕλκουσι πρὸς σφέας. καὶ ἄλλαι δέ εἰσιν ἐν τῷ σώματι ἀδένες σμικραὶ καὶ πάνυ, ἀλλ᾽ οὐ βούλομαι ἀποπλανᾶν τὸν λόγον. ἐς γὰρ τὰς ἐπικαίρους, ἡ γραφή. νῦν δὲ ἀναβήσομαι τῷ λόγῳ καὶ ἐρέω περὶ ἀδένων οὐλομελίης τραχήλου. τράχηλος [17] τὰ μέρεα αὐτοῦ ἑκάτερα ἔνθα καὶ ἔνθα ἀδένας ἔχει, καὶ παρίσθμια καλέονται αἱ ἀδένες αὗται χροιῇ τοιῇδε. ἡ κεφαλὴ ὑπέρκειται ἄνω κοίλη ἐοῦσα καὶ περιφερὴς, [18] καὶ τῆς περὶ αὐτὴν ἀπὸ τοῦ ἄλλου σώματος ὑγρασίης, καὶ ἅμα ἀναπέμπει τὸ σῶμα ἀτμοὺς ἐς τὴν κεφαλὴν παντοίους ἄνω, οὓς αὖθις ἡ κεφαλὴ ὀπίσω ἀφίησιν. οὐ γὰρ δύναται ἐμμένειν τὸ ἐπιρρέον οὐκ ἔχον ἔνθα ἕδρην, ἢν μὴ τὴν κεφαλὴν πονέῃ, τότε οὐκ ἀνίησιν, ἀλλ᾽ αὐτοῦ κρατεῖ. [19] ἐπὴν δὲ ἀνῇ τὴν ἕλξιν, ἐς τὰς ἀδένας ἡ ῥοὴ γίνεται, καὶ οὐδὲν λυπεῖ τὸ ῥεῦμα, ἔστ᾽ ἂν ὀλίγον τε ᾖ καὶ ξύμμετρον, καὶ ἐγκρατέες ἐῶσιν

mectis & ſanguine redundantibus locis continentur. Atq; illæ quidem, vt id quod ex ſuperioribus locis in cauitates influit exceptum ad ſe trahant. Hę verò vt in articulis ſubortam ex laboribus copioſam humiditatem, quamcunq; articuli emittunt, excipiant, ſicq; ſuperflua humiditas in corpore minimè redundet. Si quid enim ſtatim ſuboriatur, nō tamen poſtea ſuccedet nimia corporis humectatio. Etenim tũ multa, tum pauca in glandulas expēditur. Eoq; modo reliqui corporis abundantiã, glandulæ in lucro ponunt, & iis eſt alimentum accōmodatum. Quare vbi vliginoſæ corporis partes, ibi etiã glandulæ ſunt. Quod hoc indicio conſtat, quoniam vbi glandula, ibi etiam ſunt pili. Natura ſiquidem glandulas & pilos creat, ambo eiuſdem vtilitatis gratia. Illas quidē, vt quod influit (quemadmodum antè dictum eſt) excipiant. Pilos verò, vt ex glandulis opportunitatem nacti, producantur & augeātur, quodq; in extremas partes redundat & expellitur, colligant. Vbi autē corpus ſiccum, ibi neq; glandula, neque pilus ineſt. Teneræ verò & labore agitatæ partes ac humectæ, glandulas & pilos habent. Glandulę verò etiam ſunt ad vtranq; aurium partem, circa iugulares colli venas, pili quoq; ibidem. Sub alis vtraque ex parte & glandulæ & pili ſunt. Inguina & pubes non ſecus ac alæ glandulas & pilos habet. Hæ quidem inter corporis partes cauæ ſunt, & facilè humoris abundātiam excipiunt. Ex omnibus enim corporis partibus, hæ maximè laborant & mouentur. Reliquæ autem quæ glandulas tantùm habent, velut inteſtina, (habent enim & hęc glandulas ad omentum maiores) pilos nō habent. Neq; enim in vliginoſis & humectis terræ locis ſemen naſcitur, neq; ſurſum emergit, ſed humoris redundantia, quæ vim ſemini infert, putreſcit & ſuffocatur. Quinetiam in inteſtinis redundātia & humoris copia vim infert, neque pilos exoriri ſinit. Glandulæ verò maiores ſunt quàm alia corporis parte, & expreſſam ex inteſtinis redundantem humiditatem depaſcuntur. At inteſtina ex vaſis ad omentum pertingentibus, humiditatem excipiunt & emittunt, omentum verò his glandulis tranſmittit. Sed & renes glandulas habent, hi ſiquidem multa humiditate redundant. Sũt autem hac parte maiores, quã aliæ quæuis glandulæ. Neque enim qui influit humor, in renes imbibitur, ſed infra ad veſicã defluit. Quare quicquid ex ductibus lucrifaciunt, id ad ſeſe attrahunt. Sunt & aliæ in corpore glandulæ admodum paruæ. Sed nolo mea oratione longiùs aberrare, cũ ad inſignes tantùm hæc noſtra ſcriptio inſtituta ſit. Nũc igitur vt ad inſtitutũ ſermonem reuertar, de integra glãdularum colli natura dicēdum. Collum vtraq; ex parte, hinc & hinc glandulas habet, tonſillas vocant, in hunc vſum comparatas. Caput cauum & rotundum ſuperiore parte ſitum eſt, & humiditatem ex reliquo corpore circum ſe complectitur, ſimulq; vapores cuiuſuis generis ſurſum ad caput tranſmittit, quos rurſus caput retro demittit. Neque enim quod influit, cùm illic ſedem non habeat, immorari poteſt, niſi caput ęgrotet. Tũc enim nō dimittit, ſed illic retinet. Vbi verò quod attractum eſt remiſerit, fluxio fit in glandulas, quę nullam adfert moleſtiam, quoad pauca & moderata fuerit, eamque

glandulæ retineat. Si enim copiosa & acris fluxio fuerit, & acris & glutinosa perseueret, inflammatur & intumescit, collumq; distenditur, sicq; ad aurem procedit. Et si quidem ad vtranq; aurem, vtraq; auris, si verò ad alteram, altera dolet. Quòd si pituitosa, copiosa ac lenta fluxio fuerit, sic etiam inflammationem concipit, ex qua, cùm humor sit stabilis, strumæ generantur, iique pessimi colli morbi numerantur. In alas autem tunc quidem etiam quid confluit, verùm vbi copiosi & serosi humores fuerint, ad hunc modum in ipsis quoq; tubercula oriuntur. Quin & in inguinibus glandula ex superioribus partibus humiditatẽ trahit, aliòqui si magna copia fuerit, inguinum tumores, bubones dicti fiunt, qui pus colligunt, & inflãmationem concipiunt, non secus ac alæ & collum. Atq; hæc tum bona, tum mala præstare videntur. Et de his quidem hactenus. At verò intestina multùm à cibis & potibus explentur. Quin & humiditatem sub cute continent, quæ tota, veluti prior, absumitur. Morbos verò nõ facit, quemadmodum etiam in articulis contingit. Crebræ siquidem glandulæ & expassæ, neque cauæ sunt, neq; admodum altera alterius copia fruitur, quando si qua plus abundare velit, neq; tunc copiam cõtinere queat. Sed quod in articulum influit, in singulas paucum, & in multas partes diuisum, æqualitatẽ ipsis præbet. Caput quoq; ipsum glandulas habet, cerebrum nempe glandulæ simile. Cerebrum enim non secus ac glãdulæ, album est & friabile, iisdemq; commodis quibus glandulæ sunt præditæ caput afficit, cùm id humiditate, quæ, ob prædictas à me causas, inest, cerebrum, velut auxilium adferens, defraudat, & ad extremitates magna ex parte per fluxiones, foras emittit. Maius autem est cerebrum quàm reliquæ glandulæ, & capilli etiã maiores quàm reliqui pili. Maius enim cerebrũ, & in amplo capitis spacio situm habet. Morbos autem & minores & maiores parit, quàm reliquæ glandulæ. Parit verò cùm ad inferiores corporis partes copiam qua redundat, mandarit. De capite autem fluxiones velut secretione contingunt, per aures secundum naturam, per oculos, per nares, tres numero. Aliæ per palatum in fauces, in gulam, aliæ per venas in spinalem medullam, in sanguinem, omnes numero septem. Eæ si discedunt, cerebri purgamenta sunt, & nisi discedant, ipsi morbum creant, non secus ac reliquo corpori, si intrò, & minimè foras discesserint. Ac rursus multa turbatio affatim attrahit, si quidem cerebrum acrem fluxionem emittat, quæ cæteras fluxiones corrodit & attrahit. Et si quidem quod influit magna copia fuerit, descendens fluxio minimè cessabit, quoad defluentem copiam exhauserit. Et id quidem quod affluit foras emittens, alterum verò excipiens, semper eodem statu consistens, tum humores trahit, tum morbos creat. Amboq; magna molestia naturam debilitant, licet affectiones malitia distent. Prædictæ siquidem fluxiones naturam affligentes, copiam molestè admodum ferunt, & mordentur si quid præter rationem & consuetudinem contingat. At cerebrum noxiam sentit, ipsumque etiam non bene habet. Sed si quidem mordeatur, multam turbationem habet, & mens desipit, cerebrumque conuulsionem sentit, totumque hominem trahit, neque in se vocem edit, sed suffocatur, huicque affectioni apoplexiæ nomen est.

αἱ ἀδένες. ἢν γὰρ πουλὺ ἐπιῤῥυῇ δριμὺ, ἢν μὲν ᾖ δριμὺ καὶ χολῶδες, φλεγμαίνει, καὶ ἀνοιδίσκεται, καὶ ξυντείνει ὁ τράχηλος καὶ οὕτω περαιοῦται ἐς οὖς. καὶ ἢν μὲν ἐς ἑκάτερα τὰ μέρεα, ἑκάτερον· ἢν δὲ ἐς θάτερον, πονέει θάτερον. ἢν δὲ ἡ φλεγματώδης καὶ πουλὺ καὶ ἀργὸν ἡ ῥοὴ, φλεγμαίνει δὲ καὶ ὧδε. καὶ ἡ φλεγμονὴ, στάσιμον ἐὸν ὑγρὸν, χοιράδες ἐγγίνονται.[20] αὗται χείρους αἱ νοῦσοι τραχήλου. μασχάλῃσι δὲ, ξυῤῥέει μὲν καὶ ἐνταῦθα, ἀλλ' ὁπόταν πλῆθος ᾖ, δριμέες ἰχῶρες, καὶ ὧδε γίνονται φύματα κατὰ ταῦτα. καὶ ἐν τοῖσι βουβῶσιν ἕλκει τὴν ἀπὸ τῶν ὑπερκειμένων ὑγρασίην ἡ ἀδήν· ἄλλως εἰ πλῆθος λάβοι, βουβωνοῦται, καὶ διαπύσκεται καὶ φλεγμαίνει ἴκελος μασχάλῃσί τε καὶ τραχήλῳ. τὰ δ' αὐτὰ καὶ δοκέει παρέχειν ἀγαθὰ καὶ κακά. καὶ ταῦτα μὲν ἀμφὶ τῶνδε. τὰ δὲ ἔντερα ἔχει χώρην πολλὴν ἀπό τε σιτίων καὶ ποτῶν· ἔχει δὲ καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ δέρματος ὑγρασίην.[21] αὕτη πᾶσα ἀπομυασιμοῦται ἴκελη τῆς πρόσθεν. νούσους δὲ οὐ ποιεῖ τὰ πολλὰ, ὅκως περ καὶ ἐν τοῖσιν ἄρθροισιν γίνεται. συχναὶ γάρ τοι ἀδένες καὶ ἀναπετέες καὶ οὐ κοῖλαι, καὶ οὐ πολὺ πλῆθος ἐπαυρισκόμεναι ἡ ἑτέρη τῆς ἑτέρης. ἐπεὶ μᾶλλον πλεονεκτεῖν ἐθέλουσα,[22] οὐδὲ μὴν τότε πλῆθος ἔχειν δύναται, ἀλλ' ἐς ὀλίγον ἑκάστης ξυῤῥέον ἐς τὸ ἄρθρον ἐς πολλὰ διαιρεόμενον, ἰσότης ἐστὶν αὐτέῃσιν. ἡ κεφαλὴ καὶ αὐτὴ τὰς ἀδένας[23] ἔχει, τὸν ἐγκέφαλον ἴκελον ἀδένι. ἐγκέφαλος γὰρ καὶ λευκὸς καὶ ψαφαρὸς, ὅκως περ καὶ ἀδένες. καὶ ταὐτὰ ἀγαθὰ τῇσιν ἀδέσι ποιέει τὴν κεφαλὴν [24] ἐοῦσαν, διὰ τὰ εἰρημένα μοι, τιμωρέων ὁ ἐγκέφαλος ἀποστερέει τὴν ὑγρασίην, καὶ ἐπὶ τὰς ἐσχατιὰς ἔξω ἀποστέλλει τὸ πλέον ἀπὸ τῶν ῥόων. μείζων δ' ὁ ἐγκέφαλος τῶν ἄλλων ἀδένων, καὶ αἱ τρίχες μείζους ἢ αἱ ἄλλαι τρίχες. μείζων τε γὰρ ὁ ἐγκέφαλος καὶ ἐν εὐρυχωρίῃ κέεται τῇ κεφαλῇ. ποιέει δὲ νούσους καὶ ἥσσονας καὶ μείζονας ἢ αἱ ἄλλαι ἀδένες. ποιέει δὲ ὁκόταν ἐς τὰ κάτω τοῦ σώματος τὴν σφετέρην πλεονεξίην ἀποστείλῃ. ῥόοι δὲ, ἀπὸ κεφαλῆς[25] ἕως ἀποκρίσιος, δι' ὤτων κατὰ φύσιν, δι' ὀφθαλμῶν, διὰ ῥινῶν τρεῖς οὗτοι. καὶ ἄλλοι δι' ὑπερῴης ἐς φάρυγγα, ἐς στόμαχον. ἄλλοι διὰ φλεβῶν ἐπὶ νωτιαῖον, ἐς τὸ αἷμα. οἱ πάντες ἑπτά. οὗτοι τοῦ τε ἐγκεφάλου λύματά εἰσιν ἀπιόντες καὶ εἰ μὴ ἀπίοιεν, νοῦσος αὐτέῳ· οὕτω δὲ καὶ τῷ ἄλλῳ σώματι.[26] ἢν δ' ἐς τὰ ἔνδον ἀπίωσι καὶ μὴ ἔξω,[27] καὶ αὖθις ὄχλος πολὺς χλυδόθεν ἕλκει καὶ ἀδριμὺ μένει, περαιοῖτο ὁ ἐγκέφαλος ῥεῦμα, ὃ τὰς ἐπιῤῥοὰς ἐσθίει καὶ ἑλκοῖ. καὶ τὸ μὲν ἐπιὸν, ἢν ᾖ πλῆθος, κατιὸν τέλος οὐκ ἂν ἔχοι ὁ ῥόος, ἔστ' ἂν εἰς ἀρεῖα λε τὴν πληθὺν τοῦ κατιόντος. καὶ τὸ μὲν ἐπιῤῥέον ἀποπέμπων ἔξω, ἕτερον δὲ εἰσδεχόμενος, ἐς τὸ ὅμοιον αἰεὶ καθιστάμενος· τά τε ὑγρὰ ἕλκει καὶ ποιέει νούσους.[28] ἄμφω δὲ ἐν ἀηδίῃ καταγνῦ τὴν φύσιν καὶ ἢν πάθῃ, δύεστον κακίᾳ. τὰ μὲν γὰρ πάθη τῆς φύσεως οἱ προειρημένοι ῥόοι δυσφορέουσι τὸ πλῆθος, καὶ ὀδάξονται τὸ ἄλογον καὶ οὐ ξυνήθεες ὄν. ὁ δὲ ἐγκέφαλος, πῆμα ἴσχει καὶ αὐτὸς οὐχ ὑγιαίνων. ἀλλ' εἰ μὲν δάκνοιτο, τάραχον πουλὺν ἴσχει,[29] καὶ ὁ νόος ἀφραίνει, καὶ ὁ ἐγκέφαλος σπᾶται καὶ ἕλκει τὸν ὅλον ἄνθρωπον.[30] ἐν ἑωυτῷ δ' οὐ φωνέει καὶ πνίγεται, ἀποπληξίη τῷ πάθει τοὔνομα.

ἀλλ'

ἀλλ᾽ ὅτε δὲ δριμὺ μὲν οὐ ποιέει αὐτῷ τὸ ῥεῦμα, πλῆθος δὲ
ὂν τὸ ἐμπεσὸν, πονέει τοῦτο καὶ ἡ γνώμη ταράττεται. καὶ παρεῖν-
σιν ἀλλοῖα φρονέων, καὶ ἀλλοῖα ὁρέων, φέρων τὸ ἦθος τῆς νούσου
[31] σεσηρόσι μειδήμασι καὶ ἀλλοκότοισι φαντάσμασιν. ἄλλος
ῥόος ἐπ᾽ ὀφθαλμοὺς, ὀφθαλμία. καὶ οἰδέουσιν αἱ ὄψιες. εἰ δὲ
ἐπὶ ῥῖνας ὁ κατάρροος, ὀδάξονται μυκτῆρες καὶ ἄλλο οὐδὲν
δεινόν. αἵ τε γὰρ ὁδοὶ τουτέων εὐρέες καὶ ἱκαναὶ ἐπιμερέειν σφί-
σιν. πόρος δὲ καὶ ἀσύστροφον τὸ ἀπιὸν αὐτέῃσι. τὰ δὲ οὔατα,
σκολιὸς μὲν πόρος καὶ στενός· ὁ δὲ ἐγκέφαλος, πλησίον αὐ-
τέων αὐτοῖσιν ἐμπιέζεται. νοσέων δὲ τὴν νοῦσον ταύτην τὰ πολ- 10
λὰ ἀποκρίνει, [32] καὶ τὸ οὖς ἀπὸ τῆς πυκινῆς ῥοῆς ἀνὰ χρόνον
περιέσταί τε καὶ ῥέει δυσῶδες πῦον. [33] οὕτως ἐς τὰ ἔξω δῆλοι
τοῖς ὀφθαλμοῖς ῥόοι, καὶ οὐ πάμπαν θανατώδεες. ἢν δὲ τὸ
ὀπίσω ῥεῦμα ἢ διὰ ὑπερῴης τὸ ἀφικόμενον φλέγμα ἐς
τὴν κοιλίην ῥέουσι μὲν καὶ αἱ κοιλίαι τούτων, νοσέουσι δὲ, οὔ.
[34] ἀναμένοντος κάτω τοῦ φλέγματος, εἰλεοὶ τὰ πάθη χρό-
νια. ἄλλοις δὲ ὑπερῴης ἐπὶ φάρυγγα, ἢν πουλὺ ῥυῇ, καὶ
ἐπὶ πουλὺ αἱ νοῦσοι φθινάδες. κρέσκονται γὰρ τοῦ φλέγμα-
τος οἱ πνεύμονες, [35] καὶ γίνεται τὸ πῦον. τοῦτο διεσθίει τοὺς πνεύ-
μονας, καὶ οἱ νοσέοντες, οὐ ῥᾶον περιγίνονται. καὶ ἡ γνώμη οὐ 20
ἰητροῦ, καὶ ἢν ἀγαθὸς, καὶ ἢν ἀγχίνοος τὰ πολλὰ ξυνετέει τῆς
προφάσιος. [36] ἄλλη ἡ νοῦσος διὰ φλεβῶν ἐπὶ νωτιαῖον ἀ-
πὸ καταρρόου κεφαλῆς· ἀΐσσει δὲ ἐνταῦθα ἐπὶ ἱερὸν ὀστέον ἄ-
γων τὴν ἐπιρροὴν ὁ νωτιαῖος, [37] καὶ ἐναπέθετο τῇσι κοτύ-
λῃσι τῶν ἰσχίων· καὶ ἢν ποιέῃ φθίσιν καὶ μαραίνεται ὁ ἄνθρω-
πος ὧδε καὶ ὧδε, καὶ ζώειν οὐκ ἐθέλει. ταχὺ γὰρ πονέει τὴν σπά-
θην, καὶ ἅμα τὼ πόδε καὶ μηρὼ παρέπονται. καὶ αἰεὶ τελέως
ὄλλυνται χρόνῳ πολλῷ μελεδαινόμενοι, [38] καὶ οὔτε ἀπηύδηκε
καὶ θνήσκει. ταῦτά μοι περὶ ῥόων ἀπὸ κεφαλῆς εἴρηται. καὶ πά-
θεα ἐγκεφάλου καὶ ἄλλαι νοῦσοι, παραφροσύναι, καὶ μανίαι, καὶ 30
πάντα ἐπικίνδυνα, καὶ πονέει ὁ ἐγκέφαλος καὶ αἱ ἄλλαι ἀδέ-
νες. [39] ἔχει γὰρ καὶ πόνον, καὶ ἄλλη ξύνοδος ἐνταῦθα πάλιν τοῦ
σώματος. ἀλλὰ καὶ ἀδένες ἐν τοῖσι στήθεσι μαζοὶ καλέον-
ται, [40] καὶ διαίρονται καὶ γάλα ποιέουσιν. οἷς δὲ οὐ ποιέου-
σιν γάλα. ποιέουσι μὲν αἱ γυναῖκες, οἱ δὲ ἄνδρες οὐ ποιέου-
σι. τῇσι μὲν γυναιξὶν ἀραιή τε ἡ φύσις καὶ [41] κατὰ τὰς ἀ-
δένας, ὥσπερ τὸ ἄλλο σῶμα, καὶ τὴν τροφὴν ἢν τινα ἕλ-
κουσιν ἐπὶ σφᾶς, ἀλλοιοῦσιν ἐς τὸ γάλα· καὶ ἀπὸ τῆς μή-
τρης παραγίνεται ἐπὶ τοὺς μαζοὺς ἐς τὴν μετὰ τὸν τόκον
τοῦ παιδίου τροφὴν, ἢν τινα ἀποπιέζει, [42] εἰ καὶ ὑπερ- 40
βάλλει τὸ ἐπίπλοον ἐς τὰ ἄνω, στενοχωρεύμενον ὑπὸ τοῦ
ἐμβρύου. τοῖσι δὲ ἄρρεσι καὶ ἡ στενοχωρίη καὶ ἡ πυκνότης
τοῦ σώματος [43] μεταξυμβάλλεται μὴ εἶναι μεγάλας τὰς
ἀδένας. τὸ γὰρ ἄρρεν, ναστόν ἐστι, καὶ οἷον εἷμα πυκνὸν καὶ ὁ-
ρέοντι καὶ ἐπαφωμένῳ· τὸ δὲ θῆλυ ἀραιὸν καὶ χαῦνον,
καὶ οἱονεὶ ῥέον ὁρέοντι καὶ ἐπαφωμένῳ. ὥστε τὴν ὑγρα-
σίην, οὐ μεθίησι τὸ ἀραιὸν καὶ μαλθακόν· τὸ δὲ ἄρσεν,
οὐκ ἄν τι προσδέξαιτο, πυκνόν τε ἐὸν, [44] καὶ ἀεργὲς, καὶ
ὁ πόνος κρατύνει αὐτοῦ τὸ σῶμα. ὥστε οὐκ ἔχει δι᾽ οὗ λήψεται τὸ τῶν περισσῶν οὕτως. [45] ἀναγκάζει ὁ δὲ λόγος καὶ στή-
θεα καὶ μαζοὺς καὶ τὸ ἄλλο σῶμα τῇσι γυναιξὶν, χαῦνα καὶ μαλακὰ εἶναι, καὶ διὰ τὴν ἀεργείην, καὶ διὰ τὰ
προειρημένα· τοῖσι δὲ ἀνδράσι τὰ ἐναντία. [46] ποιέουσιν καὶ μαζοὶ φύματα, φλεγμονὰς, τὸ γάλα ἀποσήποντες.

Verùm interdum etiam acris non est fluxio, sed quod copiosum irruit, ipsum affligit, & mens cõturbatur, & obambulat varia cogitans, & varia videns, morbi mores circunferens effuso risu & peregrinis imaginationibus. Fluxio alia in oculos, ophthalmia appellatur, in qua oculi intumescunt. Quòd si ad nares defluxio decumbat, mordentur nares, nihilq; aliud grauius accidit. Earũ etenim amplæ sunt viæ, & quæ sibi auxilium ferre possint, præterea verò minimè coaceruatũ quod per illas fertur. At verò aurium meatus tortuosus quidem & angustus, cerebrum vicinum habet, ipsis appressum. Quod cùm afficitur hoc morbo, plurima excernit, & auris cum tempore à frequenti fluxione circumscribitur, effluitq; pus graueolens. Sic se habent fluxiones ad exteriores partes oculis conspicuæ, neq; omninò lethales. Quòd si fluxio posteriore parte procedat, aut per palatum pituita ad ventrem perueniat, iis quidem ventres fluunt, non tamen ægrotant. Sed si infra pituita permaneat, voluuli fiunt, affectiones diuturnæ. Aliis per palatum ad fauces multa & frequens fluxio, morbos tabificos facit. Pituita enim pulmones implentur, indeq; pus gignitur, quod pulmones exedit, neque ægroti facilè euadunt, & Medicus sua prudentia, si vir bonus & industrius fuerit, vt plurimùm causam disquirit. Alius morbus ex defluxione capitis per venas in spinalem medullam, cùm inde ad os sacrum impetu fertur, spinali medulla eò fluxionem deducente, & in coxendicũ acetabula deponẽte. Quòd si tabem fecerit, & vtroque modo homo contabescit, neq; viuere expetit. Confestim enim scapulæ dolent, simulq; ambo pedes & crura consequũtur, tandemq; pereunt longo tempore curationem trahentes, neq; viribus homo deficit, & moritur. Atq; illa mihi de fluxionibus à capite dicta sint. Sunt etiam cerebri affectiones & alij morbi, deliria, insaniæ, periculiq; plena omnia, & dolet cerebrum, & reliquæ glãdulæ. Habet enim contentionem, & hîc alia rursus corporis congressio oritur. Sed & glandulæ in pectoribus mammę vocantur, & attolluntur, & lac faciunt, quibusdam verò minimè. Et mulieres quidem lac habẽt, viri autem minimè. Mulieribus siquidem rara est etiam glandularum natura, quemadmodum reliquum corpus, & alimentum quod ad se trahunt, in lac vertunt. Et ex vtero ad mammas accedit, ad pueri post partum alimentum, quod sanè exprimit, aut etiam sursum mittit omentum ad superiores partes ab ipso fœtu compressum. At maribus & locorum coarctatio, & corporis densatio, ad hoc, vt ne glãdulæ magnę sint, plurimùm confert. Mas enim confertim plenus est, ac vestis instar, tum visu, tum contactu densus. fœmina verò rara & laxa, ac veluti fluida, tum ad visum, tũ ad cõtactum. Quare cùm rara sit & mollis, humiditatẽ non remittit. Mas verò non suscipit, cùm densus sit, & humorẽ non desideret, laborq; eius corpus roborat, vt non sit quò superflua excipiat. Sicq; hęc ratio necessariò fateri cogit, & pectora, & mãmas, reliquũq; corpus mulieribus laxa esse & mollia, tum ob vitam desidem, tum ob prędicta, viris verò contrà. Mammæ etiam tubercula & inflammationes patiunt, lac ipsum putrefacientes.

Commoda verò superioribus similia obtinent, & reliqui corporis abundantiam interuertunt. Cuius rei testimonium prębent mulieres, quibus per morbum, aut aliam quandam calamitatem mamma aufertur, & vox ferox efficitur, humoresq; ad gulam deferuntur, multa sputatione vexantur, caput dolent, & ex iis ægrotant. Lac enim ab vtero veniens & influens, quemadmodum etiam antea ad superiora vasa transmittebatur, cùm ea propria non habeat, in principes corporis partes incidit, cor videlicet, ac pulmonem, & suffocantur.

ἀγαθὰ δὲ ἔχουσιν τοῖσιν ἔμπροσθεν ὅμοια. ἀποσείουσι τὴν πλεονεξίην τοῦ ἄλλου σώματος. μαρτύριον τῇσι γυναιξὶν, ᾗσιν ἀφαιρέεται νούσῳ ἢ ἄλλῃ τινὶ ξυμφορῇ μαζὸς, 47 καὶ ἡ φωνὴ θρασεῖα, καὶ ὑγρὰ εἰς στόμαχον, καὶ πτυελίζουσιν, καὶ τὴν κεφαλὴν ἀλγέουσιν, καὶ ἀπὸ τῶνδε νοσέουσιν. 48 ἰὸν γὰρ ἀπὸ τῆς μήτρης καὶ ἐπιρρέον τὸ γάλα, ὥσπερ μετῄει καὶ ἔμπροσθεν ἐς τὰ ἄνω τεύχεα, τὰ οἰκεῖα οὐκ ἔχον δέχεσθαι, συντυγχάνει τοῖσι κυρίοις τοῦ σώματος καρδίῃ, πνεύμονι, καὶ ἀποπνίγονται.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΟΣΤΕΩΝ ΦΥΣΙΟΣ.

HIPPOCRATIS DE OSSIVM NATVRA, LIBER.

Manus ossa, septem & viginti numerantur; pedis, quatuor & viginti, ceruicis; ad magnam vertebram vsque, septem; lumborum, quinque; spinæ, viginti; capitis, vnà cum oculorum ossibus, octo. In totum vnum & nonaginta, cum vnguibus verò, centum & vndecim. Hominis verò ossa, vt didicimus, sic habent. Vertebræ supra clauiculam vnà cum magna, septem numerantur. Ad costas verò, totidem quot & costæ, duodecim numero. Ad laterum inanitatem, exteriore parte, vbi coxendices & lumbi, quinque. Semen verò velut fauus, ab vtraque vesicæ parte fertur. Ex his autem locis venæ ab vtraq; meatus vrinarij parte, in pudendum feruntur. Potus per fauces & gulam, arteriæ summum (quod larynx dicitur) in pulmonem & arteriam, ex quibus in summam vesicam. Hepar quinque summas fibras habet, fel autem quartæ fibræ adhęrescit, quod osculo suo ad septum transuersum, cor, & pulmones fertur. Cor autem tunica circunuestit. Homo intestina crassa maiora, quàm canis habet. Appendent autem ex medianis membranis, quæ Mesocœla dicuntur. Hę verò ex neruis à spina sub ventre procedentibus, renes ex neruis de spina. Cor arteriæ fons cognatus. Vena per septum trasuersum fertur hepar, lienem, renes, ad coxendicem, circa posteriorem tibiæ partem carnosam, ad primam summi pedis partem, quæ ταρσὸς dicitur. Altera autem ex corde sub alas, clauiculas, iugula, caput, nasum, frontem, iuxta aures, humeros, dorsum, pectus, ventrem, per cubitum. Alia verò per alas ad cubitum, in summam manum. Neruorum exortus ab occipitio vsq; iuxta spinam, iuxta coxendicem fertur in pudenda, in femora, pedes, tibias, & in manus. Quin & ad brachia, partim quidem in carnes, partim verò iuxta fibulam, in magnum digitum, partim etiam ex carnibus, ad reliquos digitos. Quin & ad latum scapularum os, pectus, ventrem, ossibus, ligamentis connectuntur. A pudendo verò iuxta podicem, ad coxendicis cauitatem, partim quidem supra femur, partim verò infra ad genua. Inde ad genu extentus, ad tendinem, calcis os, pedes, alius verò ad fibulam, alij etiam ad renes. At verò venæ ipsæ vtraq; ex parte bifariam maximè diuiduntur, partim quidem ab ipsa vtriusq; renis parte, partim verò ab altera, & in renes foraminib. sunt peruiæ. Ipsi verò cordis foramen, iidemq; cauitatem habent.

Ὀστέα χειρὸς εἰκοσιεπτά. ποδὸς εἰκοσιτέσσαρα. τραχήλου ἐς τὸν μέγαν, ἑπτά. ὀσφύος πέντε, ῥάχιος εἴκοσι. κεφαλῆς ξὺν ὀπωπίοις ὀκτώ. ξύμπαντα τὰ σὺν ὄνυξιν, ρια΄. ἃ δὴ ἡμεῖς αὐτοὶ ἐξ ἀνθρώπου ὀστέων κατεμάθομεν, σπόνδυλοι οἱ ἄνω τῆς κληῖδος σὺν τῷ μεγάλῳ ἑπτά. οἱ δὲ κατὰ τὰς πλευρὰς, ὅσαι περ αἱ πλευραὶ, ιβ΄. οἱ δὲ κατὰ κενεῶνας ἐκτὸς ἐν ᾧ τὰ ἰσχία ἐν τῇ ὀσφύϊ, πέντε. τὸ δὲ σπέρμα οἷον κηρίον ἑκατέρωθεν τῆς κύστιος. ἐκ δὲ αὐτῶν φλέβες ἑκατέρωθεν τοῦ οὐρητῆρος ἐς τὸ αἰδοῖον τείνουσι. ποτὸν, διὰ φάρυγγος καὶ στομάχου. λάρυγξ, ἐς πλεύμονα καὶ ἀρτηρίην. ἀπὸ δὲ τούτων ἐς ἄκρην κύστιν. ἧπαρ, πέντε λοβοί. ἐπὶ δὲ τοῦ τετάρτου λοβοῦ, ἐπίκειται ἡ χολὴ, ἧς τὸ στόμα ἐπὶ φρένας καὶ καρδίην, καὶ πλεύμονα φέρει. καρδίην, ὑμὴν περιέχει. τὰ κῶλα ἔχει κυνὸς μείζω. ἤρτηται δὲ ἐκ τῶν μεσοκώλων, ταῦτα δὲ ἐκ νεύρων ἀπὸ τῆς ῥάχιος ὑπὸ τὴν γαστέρα. νεφροὶ, ἐκ νεύρων ἀπὸ ῥάχιος καὶ ἀρτηρίης. καρδίης πηγὴ ξυγγενής. φλὲψ τείνει διὰ φρενῶν, ἧπαρ, σπληνὸς, νεφρῶν ἐς ἰσχίον περὶ γαστροκνημίην, ἐπὶ τὸν ταρσόν. ἑτέρη δὲ ἐκ καρδίης, ὑπὸ μασχάλας, κληῖδας, σφαγὰς, κεφαλὴν, ῥῖνα, μέτωπον, παρὰ τὰ ὦτα, ὤμους, μετάφρενον, στῆθος, γαστέρα. διὰ πήχεος. ἡ δὲ διὰ μασχάλην ἐπὶ πῆχυν, ἐπὶ ταρσόν. νεύρων ἔκφυσις ἀπὸ τοῦ ἰνίου ἄχρι παρὰ ῥάχιν. παρὰ ἰσχίον, ἐς αἰδοῖα, ἐς μηρούς, πόδας, κνήμας, ἐς χεῖρας. ἀλλ' ἐς βραχίονας, τὰ μὲν, ἐς σάρκας τὰ δὲ, παρὰ τὴν περόνην, ἐς τὸν μέγαν δάκτυλον. τὰ δὲ ἐκ τῶν σαρκῶν ἐπὶ τοὺς ἄλλους δακτύλους. ἀλλ' ἐς ὠμοπλάτην, στῆθος, γαστέρα ὀστέοισι, συνδέσμοισιν. ἀπὸ δὲ αἰδοίου παρ' ἀρχόν. κοτυληδόνα, τὸ μὲν ἄνωθεν μηροῦ, τὸ δὲ κάτωθεν ἐπὶ τὰ γούνατα. ἐντεῦθεν γούνατι ξυνταθὲν, ἐπὶ τένοντα, πτέρναν, πόδας. τὸ δὲ ἐς περόνην. ἄλλα δὴ ἐς τοὺς νεφρούς. αὗται δὲ αἱ φλέβες ἐφ' ἑκάτερα διχῇ τὰ μέγιστα σχίζονται. τὰ μὲν, ἔνθεν τοῦ νεφροῦ ἑκατέρου, τὰ δὲ, ἔνθεν. καὶ διατέτρηνται ἐς τοὺς νεφρούς. καὶ εἶδος καρδίης οἱ νεφροὶ ἔχουσι, καὶ οὕτω κοιλίας δὲ

οἱ δὲ νεφροὶ τὰ κοῖλα ἑωυτῶν πρὸς τὰς φλέβας ἔχουσι κείμενοι πρὸς τὰς μεγάλας, ὅθεν ἐκπεφύκασιν ἐξ αὐτέων αἱ φλέβες αἱ ἐς κύστιν,[10] ᾗ εἵλκετο τὸ ποτὸν διὰ τῶν φλεβῶν ἐς τοὺς νεφρούς. ἔπειθ' ὥσπερ καὶ διὰ τῶν νεφρῶν διηθέεται τὸ ὕδωρ. καὶ δι' αὐτέων τουτέων τῶν ἐντέρων ὧν ξυνεπακολουθεῖ. σπογγοειδὲς γάρ ἐστι τὸ ἀπ' αὐτέων ἐς τὴν κύστιν. καὶ ἐνταῦθα διηθούμενον καὶ ἀποκρινόμενον ἀπὸ τοῦ αἵματος τὸ οὖρον,[11] διὰ δὴ ἐρυθρόν ἐστιν. οὐδὲ γὰρ ἐς τοὺς νεφροὺς ἦσαν ἄλλαι φλέβες ἢ αἱ εἴρηνται. οὐδ' ὅποι ἂν τὸ ποτὸν ξυντήκοιτο, ὅσον ἐγὼ οἶδα. αἱ περὶ τὰς πλευρὰς καταλείνουσαι, κάτωθέν εἰσιν ἑκάστη τῶν πλευρέων, οὐ πρὸς κεφαλῆς, κατωτέρω δὲ καὶ ἀπὸ ἀρτηρίης. ἀρτηρίη μὲν οὖν εἶθ' ὑπορεύουσα διαδιδοῖ τῇσι πλευρῇσι.[12] ἀπὸ δὲ τῆς παχείης ἀπὸ καρδίης παλινδρομέει μία ἐς τὰ ἀριστερὰ ἐγκεκλεισμένη. ἔπειτα ἡ μὲν διὰ μέσων σπονδύλων μέχρις ἄκρων πλευρέων πορεύεται, πλευρῇσιν οὐκ ἐξ ἴσου διαδιδοῦσα τοῖσι δεξιοῖσι τοῖσιν ἀριστεροῖσι διασχίδας,[13] ἀλλ' ἴσας μὲν, ἀνωτέρωθεν δὲ ἐν τοῖσι δεξιοῖσιν ἀποσχίζεται. παρὰ δὲ κληῖδος ἑκατέρης τῶν φλεβῶν δύο μὲν, ἄνω. δύο δὲ, ὑπὸ τὸ στῆθος, αἱ μὲν, ἐς δεξιά. αἱ δὲ, ἐς ἀριστερὰ ἀπεσχίσθησαν ἀποσχίδες[14] πρὸς αὐχένος μὲν μᾶλλον αὗται. δύο δὲ πρὸς καρδίην μᾶλλον. αἱ μὲν, ἐπὶ δεξιά. αἱ δὲ ἐπ' ἀριστερά. ἀφ' ἑκατέρης παρὰ τὰς πλευράς. καὶ ἀπ' αὐτέων, ὥσπερ αἱ κάτω ἐσχίζοντο μέχρις ὅτου ξυνέμιξαν τῇ κάτω παλινδρομησάσῃ ἀπὸ καρδίης.[15] ἡ δὲ αἱμόρρους, ἀπὸ τῆς ἀρτηρίης ταύτης διὰ τοῦτο ἐσχίσθη, ὅτι μετέωρος ἐνταῦθά ἐστι, διὰ καρδίας πορευομένη. τὰ δὲ κάτω πλευρέων ἡ αἱμόρρους ἡ παχείη καλεομένη φλὲψ, τοῖσι σπονδύλοισιν αὖτις ἐφ' ἑωυτῆς διαδιδοῖ καὶ ἐνταῦθα προσέχεται, καὶ οὐκ ἔτι κρέμαται ὥσπερ ἄνω διὰ ἥπατος ἰοῦσα. ἔστι δὲ κατὰ μὲν ὀσφὺν ἄνω ἡ ἀρτηρίη. ὑποκάτω δὲ, ἡ αἱμόρρους, ἡ ἀπὸ τοῦ ἥπατος διὰ φρενῶν ἐλθοῦσα μετέωρος, παρὰ τὰ ἐπὶ δεξιὰ τῆς καρδίης φέρεται ἄχρι κληΐδων, ἁπλῆ, πλὴν ὅσον αὐτῇ τῇ καρδίῃ κοινωνέει. τὰ μὲν κατ' αὐτὴν σχιζόμενα ἐπιπολαιότερα. τὰ δὲ τὴν κοιλίην τῆς καρδίας διέχοντα. ἔπειτα ἀπὸ τῆς καρδίας τὸ ἐπ' ἀριστερὰ κάθηται ἁπλῆ[16] πρὸς ῥάχιν παλινδρομέει. ἐς μὲν τὸ ἄνω τοῦ σώματος, ἄχρι τῶν ἀνωτάτω πλευρέων. καὶ ἀποσχίδας ἀφ' ἑαυτῆς ἔχει παρ' ἑκάστην πλευρὴν παραλεταμένας κατὰ φύσιν[17] ἄχρι στήθεος συνοχῆς. καὶ ἐπ' ἀριστερὰ καὶ ἐπὶ δεξιά. καὶ τὸ ἰθὺ αὐτέης, πρὸς σπονδύλῳ μᾶλλόν ἐστιν,[18] ἢ ὁ τῆς ἀρτηρίης τόνος, καὶ ὁ τῆς ἀπὸ τοῦ ἥπατος φλεβός. πρὸς δὲ τὸ κάτω μέρος τῆς καρδίης ὁ μὲν ἰθὺς τόνος ἀπ' αὐτέης πρὸς σπονδύλων μᾶλλόν ἐστιν, ἢ ὁ τῆς ἀρτηρίης.[19] ὁ δὲ ἕτερος ὁ παρὰ καρδίην καὶ ἐς τὰ κάτω μέρη φρενῶν ἐτράπετο τὰ πρὸς ῥάχιος ἠρτημένα. ἐντεῦθεν δὲ, ἀποσχίδες ἐς ἰθὺ ἕκαστον ἐπιφέρονται, δι' ὀστέων καὶ σαρκῶν περαιωθεῖσαι ἀλλήλαις. αἱ φλέβες δὲ αἱ παχεῖαι, ὧδε πεφύκασιν. ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ παρὰ τὴν ὀφρὺν, διὰ τοῦ νώτου, παρὰ τὸν πλεύμονα ὑπὸ τοῦ στήθεος.[20] ἡ μὲν ἐκ τοῦ δεξιοῦ, ἐς τὸ ἀριστερὸν, ἡ δὲ ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ, ἐς τὸ δεξιόν. ἡ μὲν οὖν ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ διὰ τοῦ ἥπατος ἐς τὸν νεφρὸν καὶ τὸν ὄρχιν. ἡ δὲ ἐκ τοῦ δεξιοῦ, ἐς τὸν σπλῆνα καὶ νεφρὸν καὶ ὄρχιν. ταύτῃσι δὲ τὸ στόμα, αἰδοῖον. ἀπὸ δὲ τοῦ δεξιοῦ τιτθοῦ, ἐς τὸ ἀριστερὸν ἰσχίον, καὶ ἐς τὸ σκέλος. καὶ ἀπὸ τοῦ ἀριστεροῦ ἐς τὰ δεξιά.

Ren autem cauitate sua ad magnas venas situs est, vnde procedunt ex ipso venæ in vesicam, qua parte potus per venas ad renes trahitur, deinde per renes aqua velut excoletur, & per ipsa intestina, per quæ simul emittitur. Spongiæ enim est simile quod ab his ad vesicam tendit, illicque vrina à sanguine percolatur & secernitur, eamq; ob causam sanè rubra est. Neq; enim in renes aliæ venæ feruntur, quàm quæ dictæ sunt, neque, quantum ego sentio, alius locus vbi potus colliquetur. Venæ quę ad costas porriguntur, sub vnaquaque costa sunt, non ad caput, sed inferius, & ab arteria. Arteria quidem igitur subtermeans, in costas propagines suas transfundit. A crassa autem vena ex corde recurrit vna in sinistram partem inclusa. Deinde huic quidem per medias vertebras ad summas vsq; costas incedit, non ex æquo suas sectiones costis dextris ac sinistris transmittens, sed æquas quidem, supernè verò in dextris scinditur. Iuxta verò clauiculam vtranque, duæ quidem venæ sursum, duæ etiam sub pectore feruntur, & partim in dextram, partim quoq; in sinistram propagines discindũtur, ad ceruicem hæ quidem magis, duæ verò ad cor magis, partim quidẽ ad dextram, partim verò ad sinistram, ex vtraque parte ad costas tendunt, & ab his velut quæ infra sunt scinduntur, donec ei quæ infra à corde recurrit, commisceantur. At verò quæ sanguinem fundit ab arteria hac ideò scinditur, quòd hic sublimis est, per cor procedẽs. Sed infra costas, quæ sanguine fluit & crassa est appellata, rursus vertebris sese transmittit, & illic adhærescit, nec amplius pendet, velut supra cùm per iecur fertur. Ad lumbos autẽ supra quidem est arteria, infra verò quæ sanguinem fundit, quæ de iecore per septum trãsuersum sublimis procedit, & ad cordis dextram partem, ad iugula vsque, simplex fertur, præterquàm quãtum cum ipso corde cõmunicationem habet, partim quidem iuxta ipsum leuiter scissa, partim verò cordis vẽtriculum penetrans: Deinde à corde in sinistram ad spinam simplex demittitur, & ad superiora quidẽ corporis ad summas vsque costas recurrit, & propagines habet à seipsa, iuxta vnamquanq; costam, ad pectoris connexionem vsque, tum in dextram, tum in sinistrã, naturaliter protensas, ipsiusq; rectitudo magis ad vertebram vergit, quàm arteriæ extensio, & venæ quæ ex hepate proficiscitur. Ab inferiore verò cordis parte, recta ipsius extensio magis ad vertebras est, quàm quę arteriæ. Altera autem iuxta cor est, & ad inferiores septi transuersi partes ad spinam appensas conuertitur. Hinc verò propagines ad vnamquanque rectitudinem inferuntur, per ossa & carnes se inuicem traiicientes. Venæ autem crassæ sic se habere natura videntur. Ex oculo iuxta supercilium, per dorsum secundum pulmonem, sub pectore, altera quidem ex dextra in sinistram fertur, altera verò ex sinistra in dextram. Quæ autem ex sinistra procedit, per hepar in renem ac testem descendit, quæ verò ex dextra, in lienem, renem & testem. His pudendum pro osculo est. A dextra verò mamma in coxendicem sinistram, & in crus fertur, & ex sinistra in dextram.

Oculus verò dexter ex sinistro recipit, ad eundemq; modum testis sinister ex dextro. At venæ crassissimæ hoc modo naturaliter se habent. Earum quatuor paria sunt in corpore, & quędam quidem ex capitis parte posteriore, per ceruicē, parte externa iuxta spinam ex vtraq; parte ad coxendices & crura deueniunt, deinde per tibias ad malleolos exteriores & pedes pertingunt. In dorsi igitur & coxendicum doloribus, ex poplitibus & malleolis exterioribus venæ sectiones facere oportet. Alteræ venæ è capite iuxta aures per ceruicem, iugulares appellatæ, parte interiore secundum spinam, ad lumbos vtraq; ex parte in testes & femora tendūt, & poplites interiores, deinde per tibias ad malleolos & pedes interiore ex parte. Ad lūborum igitur & testiū dolores ex poplitibus & malleolis interioribus venæ sectiones facere oportet. Tertiæ venæ ex temporibus per ceruicem in scoptula operta, deinde in pulmonem deferuntur, perueniuntq; vna quidem à dextris in sinistras sub mammam, & in splenem & in renem. Altera verò à sinistris in dextras ex pulmone sub mămam, in iecur & renem. Hæ autem ambæ in rectum intestinum desinunt. Quartæ verò venæ ex anteriore capitis parte & oculis, sub pulmonem & clauiculas ferūtur, deinde ex brachiorum superiore parte sub flexuras, mox per cubitos, in manus primas iuncturas & digitos. Postea rursus ex digitis per manuum volas & cubitos, ad flexuras, per brachia verò inferiore etiam ex parte ad axillas, & ex costis superiore parte, vna quidem ad lienem peruenit, altera verò ad iecur. Deinde supra ventrem ambæ in pudendum finiunt. Et crassæ quidem venę ad hunc modum à natura se habent. Multæ autem & cuiusuis generis venæ ex ventre per corpus feruntur, per quas alimentum corpori accedit. Tendunt autem & à crassis venis in ventrem & reliquum corpus, tum ab exterioribus, tum ab interioribus, & inter se mutuò internæ foras, & externæ intrò, transfundunt. Ad eos igitur modos venæ sectiones faciendæ: danda est autem opera vti quam maximè procul à locis in quibus dolores fieri & sanguis colligi solet, sectiones faciamus. Ad hunc enim modum vel minimè magna repente mutatio continget, & translata consuetudine efficiet, vt ne ampliùs ad eundem locum coeat. Iecoraria autem per lumbos ad magnam vsque vertebram deorsum fertur & verticulis se adiicit, indeque sublata per septum transuersum cor petit, & hęc quidem recta ad iugula tendit. Hinc verò partim ad ceruicem, partim ad scapulas, quædam etiam inferiùs paulò reflexæ, ad vertebras & costas declinant, à sinistris quidem vna prope iugula, à dextris verò in aliquem ipsius locum. Alia verò vtrinq; reflexa, alia paulò inferiùs deflexa, vbi illa quidē deficit, costis se adiicit, donec ei quæ ab ipso corde procedit, ad sinistras deflexa se adiunxerit. Deorsum verò demissa, secundū vertebras descendit, donec ea perueniat vnde se sublimē erigit, costis ad-

ὁ δὲ ὀφθαλμὸς ὁ δεξιὸς, ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ, καὶ ὁ ὄρχις κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐκ τοῦ δεξιοῦ ὁ ἀριστερός. αἱ παχύταται τῶν φλεβῶν, ὧδε πεφύκασι. [21] τέσσαρα ζεύγεά εἰσιν ἐν τῷ σώματι. καὶ αἱ μὲν αὐτέων ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ὄπισθεν διὰ τοῦ αὐχένος, ἔξωθεν παρὰ τὴν ῥάχιν ἔνθεν καὶ ἔνθεν εἰς τὰ ἰσχία ἀφικνέεται καὶ ἐς τὰ σκέλεα. ἔπειτα διὰ τῶν κνημέων, ἐπὶ τῶν σφυρῶν τὰ ἔξω καὶ ἐς τοὺς πόδας ἀφήκει. Δεῖ οὖν τὰς φλεβοτομίας ἐπὶ τῶν ἀλγημάτων τῶν ἐν τῷ νώτῳ, καὶ ἐν τοῖσιν ἰσχίοισιν ἀπὸ τῶν ἰγνύων ποιέεσθαι, καὶ ἀπὸ τῶν σφυρῶν ἔξωθεν. αἱ δὲ δεύτεραι φλέβες ἐκ τῆς κεφαλῆς παρὰ τὰ ὦτα διὰ τοῦ αὐχένος, σφαγίτιδες καλεόμεναι, ἔσωθεν παρὰ τὴν ῥάχιν. ἑκατέρωθεν φέρονται παρὰ τὰς ψόας ἐς τοὺς ὄρχιας καὶ ἐς τοὺς μηρούς. [22] καὶ ἰγνύων ἐκ τοῦ ἔξωθεν μέρεος. ἔπειτα διὰ τῶν κνημέων ἐπὶ τὰ σφυρὰ τὰ ἔσωθεν καὶ τοὺς πόδας. δεῖ οὖν τὰς φλεβοτομίας ποιέεσθαι πρὸς τὰς ὀδύνας τὰς ἀπὸ τῶν ψοῶν, καὶ τῶν ὀρχίων, ἀπὸ τῶν ἰγνύων καὶ ἀπὸ τῶν σφυρῶν ἔσωθεν. αἱ δὲ τρίται φλέβες ἐκ τῶν κροτάφων, διὰ τοῦ αὐχένος ἐπὶ τὰς ὠμοπλάτας, ἔπειτα ξυμφέρονται ἐς τὸν πλεύμονα. καὶ ἀφικνέονται ἡ μὲν ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἐς τὰ ἀριστερὰ ὑπὸ τὸν μαζὸν καὶ ἐς τὸν σπλῆνα, καὶ ἐς τὸν νεφρόν. ἡ δὲ ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν ἐς τὰ δεξιὰ ἐκ τοῦ πλεύμονος ὑπὸ τὸν μαζὸν, καὶ ἐς τὸ ἧπαρ, καὶ ἐς τὸν νεφρόν. τελευτῶσι δὲ ἐς τὸν ἀρχὸν αὗται ἀμφότεραι. αἱ δὲ τέταρται ἀπὸ τοῦ ἔμπροσθεν τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν ὀφθαλμῶν ὑπὸ τὸν αὐχένα, καὶ ὑπὸ τὰς κληῗδας. ἔπειτα ἀπὸ τῶν βραχιόνων ἄνωθεν, ὑπὸ τὰς συγκαμπάς. ἔπειτα διὰ τῶν πήχεων ἐς τοὺς καρποὺς καὶ τοὺς δακτύλους. ἔπειτα πάλιν ἀπὸ τῶν δακτύλων, [23] διὰ τῶν στηθέων καὶ τῶν πήχεων τῶν χειρῶν, ἐς τὰς συγκαμπάς. διὰ δὲ τῶν βραχιόνων καὶ τοῦ κάτωθεν μέρεος, ἐς τὰς μασχάλας, καὶ ἐκ τῶν πλευρέων ἄνωθεν. ἡ μὲν, ἐς τὸν σπλῆνα ἀφικνέεται. ἡ δὲ, ἐς τὸ ἧπαρ. ἔπειτα ὑπὲρ τῆς γαστρὸς ἐς τὸ αἰδοῖον τελευτῶσιν ἀμφότεραι. καὶ αἱ μὲν παχεῖαι τῶν φλεβῶν, οὕτω πεφύκασιν. εἰσὶ δὲ καὶ ἀπὸ τῆς κοιλίης φλέβες ἀνὰ τὸ σῶμα πολλαί τε καὶ παντοῖαι, δι' ὧν ἡ τροφὴ τῷ σώματι ἔρχεται. φέρουσι δὲ καὶ ἀπὸ τῶν παχειῶν φλεβῶν, ἐς τὴν κοιλίην καὶ τὸ ἄλλο σῶμα, καὶ ἀπὸ τῶν ἐξωτάτω, καὶ ἀπὸ τῶν ἐσωτάτω. καὶ ἐς ἀλλήλας διαδιδόασιν. αἵ τε ἔσωθεν ἔξω, καὶ αἱ ἔξωθεν ἔσω. τὰς οὖν φλεβοτομίας ποιέεσθαι χρὴ, κατὰ τούσδε τοὺς τρόπους. [24] ἐπιτηδεύειν δὲ δεῖ τὰς τομὰς, ὡς προσωτάτω ταμεῖν ἀπὸ χωρίων, ἔνθα ἂν αἱ ὀδύναι μεμαθήκασι γίνεσθαι, καὶ τὸ αἷμα ξυλλέγεσθαι. οὕτω γὰρ ἂν ἥκιστα ἡ μεταβολὴ γένοιτο μεγάλη ἐξαπίνης, καὶ τὸ ἔθος μεταστήσας ἂν, ὥστε μηκέτι ἐς τὸ αὐτὸ χωρίον ξυλλέγεσθαι. [25] ἡ δὲ ἡπατῖτις ἐν ὀσφύϊ, μέχρι τοῦ μεγάλου σπονδύλου, κάτωθεν καὶ σπονδύλοισι προσδιδοῖ. [26] ἐνθεῦθεν μετέωρος, καὶ διὰ φρενῶν ἐς καρδίην. καὶ ἡ μὲν εὐθεῖα, ἐς κληῗδας. ἐνθεῦτεν δὲ, αἱ μὲν ἐς τράχηλον, αἱ δὲ ἐπ' ὠμοπλάτας. αἱ δὲ ἀποκαμφθεῖσαι κάτω, παρὰ σπονδύλους καὶ πλευρὰς, ἀποκλίνουσιν. ἐξ ἀριστερῶν μὲν, μία ἐγγὺς κληΐδων. ἐκ δεξιῶν δὲ, [27] ἐπί τι αὐτῆς χωρίον. [28] ἄλλη δὲ ἑκατέρωθεν ἀποκαμφθεῖσα. ἄλλη δὲ σμικρὸν κατωτέρω ἀποκαμφθεῖσα, ὅθεν μὲν ἐκείνη ἀπέλιπε προσέδωκε τῇσι πλευρῇσιν, ἔστ' ἂν τῇ ἐπ' αὐτῆς τῆς καρδίης προσέστυχη ἐπικαμπτομένη ἐς τὰ ἀριστερά. ἀποκαμφθεῖσα δὲ κάτω, ἐπὶ σφονδύλους καταβαίνῃ, ἔστ' ἂν ἀφίκηται. [29] καὶ ἔνθεν ἤρξατο μετεωρίζεσθαι ἀποδι-

δοῦσα

διδοῦσα τῇσι πλευρῇσι,[30] καὶ τῇσιν ἐπιλοίποις ἁπάσαις, καὶ ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἀποσχίδας παρ' ἑκάστην διδοῦσα μία ἐοῦσα. ἀπὸ μὲν τῆς καρδίης ἐπί τι χωρίον ἐν τοῖσιν ἀριστεροῖσι μᾶλλον ἐοῦσα. ἔπειτα ὑποκάτω τῆς ἀρτηρίης,[31] ἔστ' ἂν καταναλωθῇ. ὅθεν ἡ ἡπατῖτις ἐμετεωρίσθη. πρότερον δὲ πρὶν ἐνταῦθ' ἐλθεῖν, παρὰ τὰς ἐσχάτας δύο πλευρὰς, ἐδιχώθη. καὶ ἡ μὲν ἔνθα· ἡ δὲ ἔνθα τῶν σφονδύλων ἐλθοῦσα, κατηναλώθη· ἡ δὲ εὐθεῖα ἀπὸ καρδίης πρὸς κληῗδας τείνουσα, ἄνωθεν τῆς ἀρτηρίας ἐστί. καὶ ἀπὸ ταύτης ὥσπερ καὶ παρ' ὀσφὺν[32] κάτωθεν τῆς ἀρτηρίης. καὶ ἀπὸ ταύτης, ἀΐσσει ἐς τὸ ἧπαρ. ἡ μὲν ἐπὶ πύλας καὶ λοβόν· ἡ δὲ ἐς τὸ ἄλλο.[33] ἑξῆς ἀφορμῆ κεῖς σμικρὸν κάτωθεν φρενῶν. φρένες δὲ προσπεφύκασι τῷ ἥπατι, ἃς οὐ ῥᾴδιον χωρίσαι. διτταὶ δὲ ἀπὸ κληΐδων, αἱ μὲν ἔνθεν. αἱ δὲ, ἔνθεν ὑπὸ στῆθος ἐς ἦτρον. ὅποι δὲ ἐντεῦθεν, οὔπω οἶδα. φρένες δὲ[34] κατὰ τὸν σπόνδυλον τὸν κατὰ τῶν πλευρέων, ἧ νεφροὶ ἐξ ἀρτηρίης ταύτῃ[35] ἀμφιβεβήκασι. αἱ δὲ ἀρτηρίαι δὲ ἐκ τουτέου ἐκπεφύκασιν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἀρτηρίῃσι[36] τόπον ἔχουσαι. ταύτῃ τῇ παλινδρομησάσῃ ἀπὸ καρδίης, ἡ ἡπατῖτις ἔληγεν. ἀπὸ δὲ τῆς ἡπατίτιδος διὰ τῶν φρενῶν αἱ μέγισται δύο. ἡ μὲν, ἔνθεν. ἡ δὲ, ἔνθεν φέρονται μετέωροι. πολυσχιδεῖς δὲ διὰ τῶν φρενῶν εἰσὶν, ἀμφὶ ταύταις καὶ πεφύκασιν, ἄνωθεν δὲ φρενῶν. αὗται δὲ μᾶλλόν τι ἐμφανέες. δύο δὲ παχεῖς τόνοι ἀπ' ἐγκεφάλου ὑπὸ τὸ ὀστέον τοῦ μεγάλου σφονδύλου ἄνωθεν, καὶ πρὸς τοῦ στομάχου μᾶλλον ἑκατέρωθεν τῆς ἀρτηρίης παρελθὼν ἑκάτερος εἰς ἑαυτὸν ἦλθεν ἴκελος ἑνί.[37] ἔπειτα οἱ σφόνδυλοι καὶ φρένες, πεφύκασιν ἐνταῦθα, οὗ ἐτελεύτων. καί τινες ἐνδιαστοὶ πρὸς ἧπαρ καὶ σπλῆνα ἀπὸ τούτου τοῦ κοινωνήματος ἐδόκεον τείνειν. ἄλλος τόνος ἑκατέρωθεν ἐκ τῶν κατὰ κληῗδα σφονδύλων περὶ ῥάχιν παρέτεινεν,[38] ἐκ πλαγίου σφονδύλου, καὶ τῇσι πλευρῇσιν ἀπένεμεν. ὥσπερ αἱ φλέβες αὗται. διὰ φρενῶν ἐς μεσεντέριόν μοι δοκέουσι τείνειν.[39] ὅθεν δὲ αὗται ἐξέλιπον, αὖθις ἔνθεν φρένες ἐξεπεφύκεσαν ἀπὸ τοῦ, ξυνεχέες ἐόντες, κατὰ μέσον κάτωθεν ἀρτηρίης. τὸ ἐπίλοιπον, παρὰ σπονδύλους ἀπεδίδου.[40] ὥσπερ αἱ φλέβες, μέχρι κατηναλώθησαν πᾶν διήκοντες τὸ ἱερὸν ὀστέον. τὰ ὀστέα τῷ σώματι στάσιν καὶ ὀρθότητα, καὶ εἶδος παρέχονται· τὰ δὲ νεῦρα, κάμψιν, καὶ ξύντασιν, καὶ ἔκτασιν. αἱ δὲ σάρκες καὶ τὸ δέρμα, πάντων[41] ξύνδεσιν, καὶ ξύνταξιν. αἱ φλέβες διὰ τοῦ σώματος κεχυμέναι, πνεῦμα, καὶ ῥεῦμα, καὶ κίνησιν παρέχονται. ἀπὸ μιῆς πολλαὶ διαβλαστάνουσαι. καὶ αὕτη μὲν ἡ μία ὅθεν ἦρται, καὶ ἧ τετελεύτηκεν, οὐκ οἶδα. κύκλου γὰρ γεγενημένου, ἀρχὴ οὐχ εὑρέθη. τὰς δὲ ἀποφυάδας αὐτῆς, ὅθεν ἤρτηνται καὶ ἧ παύονται τοῦ σώματος, καὶ ὡς ἡ μὴν ταύτῃσιν ὁμολογέει,[43] καὶ ἐν ὁποίοις τόποις τέτακται τοῦ σώματος, ἐγὼ δηλώσω. περὶ μὲν γὰρ τῆς κεφαλῆς κατὰ τὸ μέσον ἐκ πλαγίου περίκειται ἡ φλέψ. αὕτη πλατεῖα καὶ λεπτὴ, οὐ πολύαιμος. τῷ γὰρ ἐγκεφάλῳ κατὰ τὰς ἁρμονίας ἐνερρίζωκε πολλὰ καὶ λεπτὰ φλέβια. καὶ περὶ τὴν ὅλην κεφαλὴν[44] ἐκτεσσάρωται μέχρι τοῦ μετώπου, καὶ τῶν κροτάφων.[45] αὐτὴ δὲ

hærescens, & reliquis omnibus vtrinque singulis per se sola propagines mittēs, à corde quidem in aliquem locū, ad sinistra magis deflectit: postea arteriæ se submittit, quousque consumpta fuerit, eoque peruenerit, vnde iecoraria sublimis emersit. Quò antequàm perueniat, ad extremas duas costas bifariam scinditur, & in vtranque verticulorum partem progressā, ibi conditur. Altera verò recta ex corde iugula petens, supra arteriam euadit, indeq; quemadmodum quæ ad lumbos arteriæ subtensa est, in iecur insilit, & modò quidem ad portas & fibram, modò verò in id quod est reliquum deinceps excurrit, paulò infra septum transuersum, quod ita hepati adhærescit, vt facilè separari non possit. Bipartitò autem ad clauiculas scinduntur, & hinc & inde sub pectus ad imum ventrem pertingunt. Quònam verò inde ferantur, necdum mihi constat. At septum transuersum ad vertebram iuxta costas situm habet, quà parte renes ex arteria vtrinque eminent. Arteriæ verò ex his enascuntur, quæ vtraque ex parte neruum habent. Eáque in parte cum ea quæ à corde recurrit iecoraria desinit. A iecoraria autem per septum transuersum duæ maximæ venæ hinc & inde subleuantur, quę multifidam per septum transuersum propaginem emittunt, eiq; complexa adhærent, in superna verò illius parte quodammodo magis conspicuæ cernuntur. Duo autem crassi nerui ex cerebro infra magnæ vertebræ os superiore parte gulam versus magis, ab vtraque arteriæ parte vterque progressus, in se velut in vnum coëunt, deinde vertebræ & septum transuersum ibi exoriuntur, vbi desinunt. Quidam tamen ambigunt, & ab hac communione ad iecur & lienem ferri videntur. Alius neruus vtrinque ex vertebris ad clauiculas secundum spinam, per obliquam vertebrarum partem extenditur, & costis distribuitur. Atque ij non secus ac venæ ipsæ, per septum transuersum ad mesenterium pertendere mihi videntur. Vbi verò ipsę desinunt, rursus ab eo loco vnde septum transuersum exoritur, continuitate quadam, per medium infra arteriam, quod est reliquum ad vertebras, quemadmodum venæ, emittunt, quoad os sacrum totum percurrentes, ibi consumpti cōdantur. Ossa corpori firmitatem, rectitudinem ac formā præbent, nerui verò flexionem, contractionem & distentionem. Carnes autem & cutis, omnium colligationē ac connexionem. Venæ per corpus diffusæ, spiritum, fluxionem, & motum exhibent, ab vna multas propagines emittentes. Atq; hęc vna vnde exordium sumat, & vbi desinat, non satis mihi compertum est. Circulo enim facto, principium non inuenias. Eius autem appendices vnde pendeant, & qua corporis parte desinant, & quòd vna cum his communionem habeat, & ad quæ corporis loca disponantur, ego declarabo. Capiti quidem ad medium, ex obliquo vena lata & tenuis, non multi sanguinis obducitur. In cerebrum enim ad suturas, multæ venulæ & tenues radicibus infixę sunt, & circum caput totū ad frōtem vsq; & tempora dilatantur. Ipsa verò retro caput, exteriore parte, secundū spinę cutem recta tendit, inde autem iuxta exteriorem & interiorem venam, ex his quæ in iugulis sunt, demittitur, vltra aures verò diuisa, à gena extra fertur crassa.

ἀπιθύνεται ἐς τοὔπισθεν τῆς κεφαλῆς ἐκτὸς παρὰ τὴν ἄκανθαν τὸ δέρμα. ἐνθεῦθεν δὲ καθίεται παρὰ τὴν ἔξωθεν καὶ τὴν ἔσωθεν φλέβα τῶν ἐν τῇσι σφαγῇσι. πέρην δὲ τῆς ἀκοῆς ὑποσχισθεῖσα ἀπὸ τῆς γένυος[46] ἔξωθεν τείνει παχεῖα.

Ab hac multæ & tenues ad linguam procedunt, præter eam quæ ſub lingua, aut ſub maxillares dentes fertur, quę lata per clauiculam, ſubter ſcapulas pertingit, eaq; parte ab ipſa pullulat vena humeralis appellata, per neruum qui ſummo humero ſupponitur. Hęc autem ſanguine fluit & redundat, ruptaque & diuulſa non niſi ægrè curatur. Altera ſiquidem ex parte neruo lato cōnectitur, altera verò cartilago eſt. Medium verò horum locum ipſa continet, & pellicula ſpumoſa. Loco igitur vacuo exiſtente, cùm neque illi carnes adnaſcantur, facilè frangitur. Quòd ſi hanc in partem ſanguis ſuffundatur, locum amplum nactus, liberationē non habet, ſed indureſcit. Induratus verò morbum & dolorem creat. Atque hæc quidem quā prius dixi permeat. Illa verò ſub ſcapulis, crebris & tenuibus, ac implicatis inter ſe venis, ſub mammas propagines emittit, & per humerariam, cartilaginem declinans, ipſa ſubter diſtributa, ad brachium tendit, muſculum ad ſiniſtram habens. Dextra verò circa humerum ſcinditur, & cubiti ſuperiorem partem, inde cubitum vtrinq; interſecans, poſtea rurſus ad primam manus iuncturam fertur, indeq; iam defluens, tota per manum pererrabundè radicibus inhæret. At verò vena principalis, quæ ſecundum ſpinam ſparſa, per dorſum iugula & gulā, in cor inſeritur, ex ſeſe venam inſignis magnitudinis & multa oſcula habētem circa cor emittit, inde verò ad os procedens, fiſtulam fecit, quæ arteria per pulmonem permeans nominatur, paucum quidem ſanguinem, ſed multum ſpiritum continens. Nam propter viſceris amplitudinem & raritatem, multis quidem locis per pulmonem riuos deducit, cætera verò cartilaginea facta eſt. Quare ſi quid ſanè vel in potu, vel in ſpiritus ac ſanguinis tranſitu, non conſuetum ad has pulmonis vias delatum fuerit, nimirum cùm venæ eiuſmodi exiſtant, & viſcus ad inſtar ſpongiæ, multum humorem capere poſſit, ſupraque vt ſit à natura comparatum habeat: cumq; hæc lex ſit humoribus ingredientibus conſtituta, prætereaque non multus ſanguis per has venas conſtringatur, neque citò procedens, ea quæ illabuntur educat, his non ſubductis, ſed intus remanētibus, calloſa concretio & durities enaſcitur, πῶρος Græcis dicitur. Sic autem deperit quicquid alimenti vicinum eſt, cùm ſummi arteriæ capitis aditus etiam ad externas partes talis exiſtat. Atque interceptis à calloſa duritie tráſitibus, velox & difficilis ſpiratio corripit, cùm hi ſpiritum neque per hanc viam emittere, neque facilè attrahere queant. Ex quibus ſanè hi morbi oriuntur, quales ſunt crebræ & dēſæ ſpirationes (ἄσθματα vocant) & tabes ſiccæ. Quòd ſi collecta in his humoris copia ſuperet, ita vt craſſior redditus cogi nequeat, & putridum pulmonem vicinaſque partes reddit, euaduntq; ſuppurati & tabidi. Huiuſmodi autem morbi ex aliis etiam cauſſis oriuntur. Inde autem vena hæc pulmonem occupat, & per duas magnas fibras ad interiora conuerſas, ſub ſepto tranſuerſo ad ſpinam extenditur, alba & neruoſa, in reliquum condenſatum corpus venulas emittens, indeque per vertebras crebris venulis in ſpinalem medullā hederæ in modum conuoluta inſeritur. Atque aliæ quidem venæ in cor-

ἀπὸ δὲ ταύτης ἐς τὴν γλῶσσαν, πολλαὶ καὶ λεπταί. πλὴν ἡ ὑπὸ τὴν γλῶσσαν, ἡ ὑπὸ τοὺς γομφίους. αὕτη δὲ παχεῖη διὰ τῆς κληῖδος καθήκει ὑπὸ τὴν ὠμοπλάτην. καὶ ταύτῃ ἀπ' αὐτῆς βεβλάστηκε φλὲψ διὰ τοῦ νεύρου τοῦ ὑπὸ τὴν ἐπωμίδα [47] τῆς ἐπωμιαίης ὀνομαζομένης. αὕτη δὲ αἱμόρροος, καὶ αἱματώδης, καὶ δυσίητος ἢν ῥαγῇ ἢ σπασθῇ. [48] τῇ μὲν γὰρ αὐτέην νεῦρον περιέχει πλατὺ, τῇ δὲ χόνδρος. [49] τὸ δὲ μεταξὺ αὐτῶν, αὐτή τε ξυνέχει, καὶ ὑμὴν ἀφρώδης. ἀσάρκου δὲ ἐόντος τοῦ τόπου, ῥηϊδίως ῥήγνυται οὐκ ἔχουσα περιφυέας σάρκας. ἤν τε ὑποδράμῃ ἐς τὸ αἷμα τοῦ μέρεος ἐπιτυχὸν εὐρυχωρίης, οὐκ ἔχει ἀπαλλαγὴν, ἀλλὰ σκληρύνεται. σκληρωθὲν δὲ, [50] νοῦσον παρέχει. αὕτη μὲν περαίνει, ἣν πρότερον εἶπον. ἡ δὲ ὑπὸ τὴν ὠμοπλάτην ἀποβεβλάστηκεν ὑπὸ τοῖσι μαζοῖσι, πυκνῇσι καὶ λεπτῇσι καὶ ἐπηλλαγμένῃσι φλεψί. καὶ διὰ τῆς ἐπωμιαίης παραλλάσσουσα τὸν χόνδρον, [51] αὐτὴ νέρθεν ὑπονεμομένη, ἐς τὸν βραχίονα τείνει, τὸν μῦν ἐν ἀριστερᾷ ἔχουσα. ἡ δὲ δεξιὴ, σχίζεται αὐτὴ περὶ τὸν ὦμον, καὶ τοῦ ἀγκῶνος τὴν ἄνω μοῖραν. τὸ δὲ ἐνθεῦθεν διαπέφυκε τοῦ ἀγκῶνος ἑκατέρωθεν. ἔπειτα αὖθις παρὰ τὸν καρπὸν τῆς χειρός. ἐνθεῦθεν δὲ ἤδη ἀορρέουσα δι' ὅλου ἀνὰ τὴν χεῖρα πολυπλανὰς ἐρρίζωται. ἡ δὲ ἀρχαίη φλὲψ ἡ νεμομένη περὶ τὴν ἄκανθαν. διὰ δὲ τοῦ μεταφρένου τῆς σφαγῆς καὶ τοῦ βρόγχου, ἐμπέφυκεν ἐς τὴν καρδίην. ἀφ' ἑωυτῆς φλέβα εὐμεγέθεα πολύστομον κατὰ τὴν καρδίην. ἐνθεῦθεν δὲ ἐς τὸ στόμα ἐσελήλακεν. ἣν ἀρτηρίην διὰ τοῦ πλεύμονος ὀνομάζεται, ὀλιγαιμός τε καὶ πνευματώδης. ἐν γὰρ εὐρυχωρίῃ καὶ ἀραιῷ σπλάγχνου πολλαχῇ μὲν τοῦ πλεύμονος ὀχετεύεται. χονδρώδης δὲ τοὺς ἄνω πεποίηται. [52] διὸ δὴ καὶ ἤν τι ἐς ταύτας κατενεχθῇ τὰς διόδους τοῦ πλεύμονος τῶν ἀήθων, ἢ ἐν τῷ ποτῷ, ἢ ἐν τῇ τοῦ πνεύματός τε καὶ αἵματος διόδῳ. ἅτε τῶν φλεβῶν τοιουτέων ἐουσέων, καὶ τοῦ σπλάγχνου σπογγοειδέος πολύ τε ὑγρὸν δύνασθαι δέξασθαι ἄνω τε πεφυκότος. τῶν γὰρ εἰσιόντων ὑγρῶν, νόμος καθέστηκεν. ἔπειτε τὸ αἷμα διὰ τῶν φλεβῶν τούτων, οὐ πολὺ περισφύγγεται. καὶ οὐ ταχέως χωρέον, οὐκ ἐξάγει τὰ ἐμπίπτοντα. οὐχ ὑπεξαγομένων δὲ αὐτῶν, ἀλλ' ἐμμενόντων, γίνεται πῶρος. [53] οὗ ἕνεκα δὲ ἀπόλλυται τὸ πλησιάζον τῆς τροφῆς ταύτης ἐούσης τῆς προσαγωγῆς τοῦ λάρυγγος, καὶ πρὸς τὰ ἔξω. ἐγκαταλαμβανομένων δὲ τῶν διόδων ὑπὸ τοῦ πώρου, ταχύπνοιά τε καὶ δύσπνοια ἴσχει. τῶν δὲ μὴ δυναμένων [54] τὴν φύσιν ἐξάγειν τήνδε ἐν εὐπόρως ἐχόντων κατὰ ταῦτα, ἐκ δὴ τοιουτέων αἱ τοιαῦται νοῦσοι γίνονται. οἷον ἄσθματα, καὶ ξηραὶ φθινάδες. ἢν δὲ ἐν αὐτῇσι ξυνιστάμενον πλέον τὸ ὑγρὸν κρατήσῃ, ὥστε μὴ δύνασθαι παχυνθὲν παγῆναι, καὶ σαπρὸν τὸν πλεύμονα ποιέει, καὶ τὰ πλησιάζοντα, καὶ γίνονται ἔμπυοί τε καὶ φθινώδεες. γίνεται δὲ τὰ νουσήματα ταῦτα, καὶ δι' ἄλλας αἰτίας. ἐντεῦθέν τε ἡ φλὲψ αὕτη κατέχει τὸν πλεύμονα. καὶ διὰ τῶν φλεβῶν τῶν δύο τῶν μεγάλων τῶν ἔσω τετραμμένων ὑπὸ τὰς φρένας, ἐπιτέταται τῇ ἀκάνθῃ, λευκὴ καὶ νευρώδης, διαπέμπουσα φλέβια, διὰ τοῦ ἄλλου σώματος πεπυκνωμένου. ἔντονα δὲ διά τε τῶν σφονδύλων πυκνοῖσι φλεβίοισιν ἐς τὸν νωτιαῖον μυελὸν [55] ἐγκισσεύεται. καὶ αἱ μὲν ἄλλαι φλέβες ἐν τῷ σώμα-

τι τετα-

ι τεταγμέναι ἐκ πάντων τῶν μερέων συντείνουσαι ἐς τὴν ἄχνην· ὃ λεπτότατον καὶ εἰλικρινέστατον ἑκάστη ξυνάγουσα, ἐνταῦθα ἐξερεύγεται.[16] αὕτη δὲ ἡ ἐπιτεταμένη διὰ τῶν καθιεμένων πλεκτανέων, ἐς ταὐτὸ ξυνάγει. ἐνθεῦτεν δὲ καὶ ἐς τοὺς νεφροὺς ἀπερρίζωται, παρὰ τὴν νόθην πλευρὴν, λεπτῇσι καὶ ἰνώδεσι φλεψί. καὶ ὃ ἐνθεῦτεν συντείνουσα συμπεπύκνωται. ἔπειτα καὶ νευροῦται πρὸς τὴν ἕδρην, πιέσασά τε τοὺς ξυναγωγέας, ἐμπέφυκεν αὐτῷ. τήν τε κύστιν, καὶ τοὺς ὄρχιας,[17] καὶ τοὺς παραστάτας ἐρρίζωκε, πολυπλόκοισι λεπτῇσί τε καὶ στερεῇσι καὶ ἰνώδεσι φλεψίν. ἐνθεῦτεν αὐτῆς ὃ παχύτατον καὶ ἰθύτατον ἀνάπαλιν τραπὲν, πρὸς καυλὸν λῆχεν, ὅπερ ἐστιν αἰδοῖον. ἐν δὲ τῇ ἀνακάμψει, ἐνήρμοσται ἐς τὰ αὐτὰ ταῦτα. καὶ διὰ τοῦ κτενὸς ἄνω ὑπὸ τὸ δέρμα τῆς γαστρὸς καὶ τῆς φλεβὸς αὐτῆς[18] ὥρμηκασι πρὸς τὰς κάτω φερούσας, αἳ ἐς ἀλλήλας ἐποχετεύονται. διαπεφύκασι δὲ καὶ διὰ τοῦ αἰδοίου φλέβες παχεῖαι καὶ λεπταὶ, καὶ πυκναὶ, καὶ καμπύλαι. τῇσι δὲ θηλείῃσιν, αὕτη συντείνει ἐς τὰς μήτρας, ἐς τὴν κύστιν, καὶ ἐς τὴν οὐρήθρην. ἐνθεῦτεν δὲ ἰθυπόρηκε. καὶ τῇσι γυναιξὶ μὲν, περὶ τὰς μήτρας ἤρτηται. τοῖσι δὲ ἄρρεσι περὶ τοὺς ὄρχιας[19] ἐσπείρωται. διὰ ταύτην τὴν φύσιν αὐτὴ ἡ φλὲψ καὶ τὰ γόνιμα πλεῖστα ξυλλαμβάνει. ἀπὸ γὰρ τῶν πλείστων καὶ εἰλικρινεστάτων μερέων τρεφομένη, ὀλιγαιμός τε οὖσα καὶ κοίλη καὶ νευρόπαχυς καὶ πνευματώδης, ἑλκομένη τε ὑπὸ τοῦ αἰδοίου τὰ καθήκοντα ἐς τὴν ἄχνην φλέβια βιάζεται.[20] τὰ δὲ μὴ βιαζόμενα ὥσπερ σικύη ἐς ἑωυτὰ πάντα ἐκδίδωσι ἐς τὴν ἄνω φλέβα. συλλείβεται δὲ καὶ ἐκ τῶν ἄλλων μερέων σώματος, ἐς ταύτην. ὃ δὲ πλεῖστον, ὥσπερ εἴρηται,[21] ἀπὸ τοῦ μυελοῦ τοῦτο συνηλίζεται. Ἡ δὲ ἡδονὴ τούτεω παραγίνεται, τῆς φλεβὸς ταύτης πληρευμένης τῆς γονῆς. εἰωθυίης οὔσης τὸν ἄλλον χρόνον ὑφαίμου τε εἶναι καὶ πνευματώδεος, πληρευμένης τε καὶ θερμαινομένης, καὶ ξυρρέοντος καὶ τοῦ σπέρματος, περισφίγγει τὰ ἐν ἑωυτῇ. ὃ δὲ πνεῦμα ὃ ἐνεὸν καὶ ἡ παροῦσα βίη καὶ ἡ θερμότης, καὶ τῶν φλεβίων πανταχόθεν ἡ ξυντονίη, γαργαλισμὸν ἐμποιέει. ἐκείνη δὲ ἡ ἀφ' ἑωυτῆς διεβλάστασε. διά τε τοῦ μεταφρένου καὶ σφαγῆς παρὰ τὴν ἄχνην νεμομένη, πολλοῖσι φλεβίοισι τὰς πλευρὰς διαπέπλοχε. καὶ τοὺς σφονδύλους διὰ τῶν σαρκῶν ἐπηλλαγμένως, ξυμπεπύκνωκεν, ὥστε τρόφιμός τε καὶ ἔναιμος εἶναι. αὐτὴ δὲ παρὰ τὸν γλουτὸν ἵεται, διὰ τοῦ μυὸς ὑπὸ τῷ μηρῷ ὑποβρυχίη. πρὸς δὲ τοῦ γλουτοῦ[22] τῇ κοτυληδόνι τοῦ μηροῦ παρὰ τὴν κεφαλὴν, ἐστερύπηκε φλεβὶ, ἥπερ ἀναπνοὴν τῷ μηρῷ παρέχει. ἐκ πέρα τοῦ μηροῦ, παρὰ τὴν πρὸς τὸ γόνυ καμπήν. ἑτέρην δὲ παρὰ τὸν βουβῶνα καθῆκε πυκνόρριζον, καὶ[23] δυστράπητον. ἡ δὲ διὰ τοῦ μυὸς τείνουσα, περὶ τὸ γόνυ ἐσπείρωται, καὶ διὰ τοῦ ὀστέου τοῦ κνημιαίου ἄκρου σεσυρίγγωκε φλέβα, ἣ τρέφει τὸν μυελὸν καὶ ἐξοχετεύεται διὰ τοῦ νερτάτου τοῦ κνημιαίου, παρὰ τὴν ἔνδεσιν τοῦ ποδός. αὐτὴ δὲ διὰ τῆς ἐπιγουνίδος ἐς τὸ ἐντὸς διὰ τῆς κνήμης τοῦ μυὸς, βρυχίη τέταται. καὶ ἐμπέπλεκε διὰ τοῦ σφυροῦ. ἐντὸς παχέη καὶ ἔναιμος. καὶ ἐνταῦθα περὶ τὸ σφυρὸν καὶ τὴν τένοντα, δυσκρίτους φλέβας[24] μεμύρηκεν. αὐτὴ δὲ ὑποδέδραμηκε κάτωθεν τοῦ ποδὸς, ὑπὸ τὸ ταρσόν. καὶ ἐνταῦθα διαπλέξασα καὶ ἐς τὸν μέγαν δάκτυλον ἐνερείσασα, διπλῆν ἔναιμον φλέβα ἄνωθεν ὑπὸ τὸ δέρμα ἐκ τοῦ ταρσοῦ ἀνακέκαμπται, καὶ πέφανται παχυνθεῖσα παρὰ τὸ ἐκτὸς τοῦ σφυ-

pus distributæ, ex omnibus partibus ad spinam contendunt, quarum vnaquæque quod tenuissimum est & purissimum colligens, hac effundit. Ipsa verò quæ superextenditur per demissos cirrhos in idem adducit, indeque in renes tenuibus ac fibrosis venis iuxta spuriam costam radicibus firmatur, & hinc contendens condensatur, postea etiam ad podicem in neruum abit, musculosq; adducentes comprimens, ipsi inseritur, & in vesicam, testes, & adstites, multiplicibus intextis tenuibus & solidis ac fibrosis venis, radices mittit. Inde crassissima & rectissima ipsius pars, retro versa, in caulem abiit, quod est pudendum. In reflexione autem ad eadem ipsa adaptatur, & per pectinem supra, sub ventris & venæ ipsius cute, prorumpit ad eas quæ deorsum feruntur, quæque in sese mutuò deriuantur. Per pudendum autem enascuntur venæ crassæ & tenues, & densæ & incuruæ. In fœminis verò, ipsa ad vteros tendit, vesicam & vrinę meatum, indeq; recta procedit, & mulieribus quidem circa vteros suspensa est, masculis verò circa testes disseminatur. Ob eam ipsam naturam, hæc vena plurima vim genitalem habentia comprehendit. A plurimis enim & maximè sinceris partibus nutrita, cùm paucū sanguinem contineat, caua, & nerui instar crassa, spirituque referta existat, sub pudendoq; contenta, pertingentes ad spinam venulas vi adducit. Quæ verò non sunt vi adducta, tanquam cucurbitula in seipsas trahens, omnia in superiorem venam emittit. De cæteris autem corporis partibus in hanc confluit, eius verò pars multò maxima de medulla (velut dictum est) coaceruatur. Ad id verò voluptas accedit, quòd vena ista genituræ sit plena. Cùm ergo per reliquum tempus aliquo sanguine & spiritu abundare soleat, ea plena & calefacta, deorsumq; confluente semine, quæ in se habet cōstringit. Spiritus autem qui inest, præsensque vis & caliditas, venularumq; continens vndique contentio, titillationem intus facit. Illa verò quæ ex se propaginem deduxit, & per dorsum & iugulum secūdum spinam distribuitur, venulis multis costas inuoluit, & vertebras per carnes alternatim obducit, ita vt bene nutrita & semine referta sit. Ipsa autem iuxta nates progreditur, per musculum sub femore altè demersa, ad nates verò in coxæ acetabulo, iuxta caput, in venam perforatur, quæ femori respirationem præbet, & vltra femur, flexuram versus quæ est ad genu fertur. Alteram verò ad inguina demittit, crebris radicibus, & quæ non facilè conuertitur. Quæ autem per musculum tendit, circum genu dispergitur, & per ossis tibiæ summam partem venam in fistulam excauat, quæ medullam nutrit, & per infernam tibiam iuxta pedis connexionem deducitur. Ipsa verò per genu patellam, interiore parte per tibiæ musculum profundè extenditur, & implicatur per malleolum, intus crassa & sanguine referta, hicq; circum malleolum & tendinem, ægrè discretas venas conuoluit. Ipsa verò ad inferiorem pedem sub primam plantam decurrit, hicq; implicata, & ad magnum digitum innixa, duplicem venam sanguine refertam, superiore parte sub cute ex prima planta reflectit, & ad malleo-

lum externũ crassa apparet, supraq; distribuitur iuxta oppositum anteriori tibiæ radium. At iuxta posteriorem tibiæ partem carnosam, fundam facit, quodque hinc est reliquum, iuxta internam genu partem extensum est. Immittit etiam & in patellæ genu venas, & ad interiorem patellæ partem cauam, venã inuoluit, quam si quis dolore afficiat, celerrimè biliosum ac serosum humorem colligit, ipsa verò iuxta internam genu cauitatem prorumpit. In poplites verò multas implicatas venas, velut stolones producit, quæ inde iuxta neruos femoris inferiores extẽsæ, etiam in testes & in podicem radices emittunt, & circa os sacrum in vnum circuntenduntur. Quæ verò ad interiorem genu partem peruenit, sursum iuxta internam femoris partem, ad inguen tendit, & per coxendicem vltra ad spinam & lumbum foras procedens, crassa & lata, sanguineque referta, sursum porrigitur ad hepar, & bifidam producens sanguine plenam, dextram hepatis fibram ad renem continet. Ipsa verò subter hepatis regionem distributa, in crassam venam scinditur, reflexaq; in partem hepatis crassiorem inseritur, & altera quidẽ ipsius pars in visceris superficie adhęrescens, vbi fel est, multis radicibus tanquam cirrhis per hepar est implicata, altera verò per internam eius partẽ velut per riuos deducta. Duæ verò venæ inter duas latas fibras se explicant, & vna quidem per vertices & cutem penetrans, ex vmbilico emergit. Altera verò suo appressu spinam & renem attingens, in vesicam pudendumq; ancoræ in modum insita est. De coxendice autem sursum procedẽs, ad imum ventrem multas errabundas venas deduxit, costasque & vertebras ad spinam annulorum modo connexuit, & propagines in multas venas transmisit, intestinaq; ac ventrem inferiorem inuoluit. Et hæ quidem ex imo ventre ad mammas, & supra mentum ac summos humeros exporrectæ, connexæ sunt. Quæ verò iuxta hepatis crassitudinem peruenit, supra vbi fel in fistulam excauauit, sub spinam distribuitur, via per septum transuersum facta. At verò vena quæ ex sinistris tendit, cætera quidem iuxta eandem naturam non secus ac ea quæ de dextris prodit, radicibus firmatur. Ex sinistris tamen ascendens, in hepar propagines non emittit, sed in lienem inseritur ad caput quod in ipsius parte crassa existit. Inde intro subit, & lienem sanguinolẽtis venulis, tanquam araneæ telis intexuit. Totus autem ex omento eleuatur, ipsum venulis de se sanguine explens. At quæ de lienis capite ad spinã impingunt, per septum trãsuersum procedunt. Inde verò inferiorem in partem, tũ dextra, tum sinistra, sub pulmonem ducta est. Quæ autẽ sanguine refertæ sunt, sub ipsum & in ipsum velut riui deducũtur. Pauci verò sanguinis & tenues à pulmone intrinsecus exortæ, cũ rarus natura existat, in cor, nimirum ab ipso emulctę, circa eius auriculas velut fræni iniiciuntur, & in cauitates internas defluũt. Quin & hæ priores in ipsum propagines immittũt. In angustia enim transitus intus collocatũ est, velut ex omni corpore fibras habens. Quam ob rẽ ex omni corpore potissimùm circa thoracẽ sensus inest,

ἐσθ, καὶ νέμεται ἄνω παρὰ τῆς ἀντικνημίου τὴν ἀντιβεβλημμένην κερκίδα. παρὰ δὲ τὴν γαστροκνημίην οἷον σφενδόνην πεποίηται. ὃ δὴ ἐντεῦθεν τέταται παρὰ τοῦ γούνατος τὸ ἐντός. ἐπιβέβληκε δὲ καὶ τῇ ἐπιγουνατίδι φλέβας. καὶ κατὰ τὸ ἐντὸς[66] τῆς ἐπιγουνατίδος, ἐπίκοιλον ἐμπέπλεχε φλέβα. ἤν τις εἰ πονήσῃ, τάχιστα ξυνάγει χολώδεα ἰχῶρα. διώρμηκε δὲ αὐτὴ κατὰ τὸ ἐντὸς καὶ κοῖλον τοῦ γούνατος.[67] ἀποκεκάρπωκε δὲ καὶ εἰς τὰς ἰγνύας πολυπλόκους φλέβας. αἱ ἐντεῦθεν παρατείνουσαι κατὰ τὰ ὑποκάτω νεῦρα τοῦ μηροῦ, καὶ κατερρίζωνται ἐς τοὺς ὄρχιας καὶ ἐς τὸν ἀρχόν. καὶ περὶ τὸ ἱερὸν δὲ ὀστέον λελεπλυσμέναι ἐνωμέναι περιτέτανται. ἡ δὲ ἀφιγμένη[68] παρὰ τοῦ γούνατος τὸ ἐντὸς ἄνω, παρὰ τοῦ μηροῦ τὸ ἐντός, ἄνοδος ἐς τὸν βουβῶνα. καὶ διὰ τοῦ ἰξύος πέρην πρὸς τὴν ἄχνυθεν καὶ τὴν ψύαν ἐκτὸς ἔχουσα. παχεῖα καὶ πλατεῖα, καὶ ἔναιμος[69] ἄνω ὤρεκται πρὸς τὸ ἧπαρ.[70] καὶ διαχρέω ἐκφύσασα ἔναιμον, κατέχει ἐς τὸν νεφρὸν, τὸν δεξιὸν λοβὸν τὸν ἡπατιαῖον. αὕτη δὲ ὑποκάτω τὰ τοῦ ἥπατος ὑπονεμησαμένη, ἀπέσχισαι ἐς φλέβα παχεῖαν. [71] ἡ δὴ ἀποκαυθεῖσα ἐσπέφυκεν ἐς τὸ παχὺ τοῦ ἥπατος. καὶ τὸ μὲν αὐτῆς ἐπιπολάζον ἐπὶ τοῦ σπλάγχνου πέφυκεν, ἐν ᾧπερ ἡ χολή, ἔστι τε πολύρριζος διὰ τοῦ ἥπατος πεπλεκτωμένη. τὸ δὲ διὰ τῶν ἐντὸς αὐτοῦ[72] ὀχετεύεται. δύο δὲ ἐκπεπλώκασι φλέβες, μεταξὺ δύο λοβῶν τῶν πλατέων. καὶ μία μὲν, διὰ τῶν κορυφῶν καὶ τοῦ δέρματος διαχοῦσα ἐκ τοῦ ὀμφαλοῦ ἀπῆκται. ἡ δὲ ἑτέρη, πιέσασα ἐς τὴν ἄχνυθεν καὶ ἐς τὸν νεφρὸν[73] ἠγκυρεβόληται ἐς τὴν κύστιν τε καὶ τὸ αἰδοῖον. ἐκ δὲ τοῦ ἰξύος ἀρχομένη ἀνιέναι ἐπὶ τὸ ἦτρον πολλὰς ἀπεπλάνησε φλέβας. καὶ τάς τε πλευρὰς καὶ τοὺς σφονδύλους,[74] ἐνεκείκωσε πρὸς τὴν ἄχνυθεν, καὶ τάς τε παραφυάδας[75] ἐκφλεβοτόμησε, καὶ τὰ ἔντερα καὶ τὴν νηδὺν ἐνέλιξεν. καὶ αἱ μὲν ἀπὸ τοῦ ἤτρου ἔστε τοὺς μαζοὺς, καὶ ὑπὲρ ἀνθερεῶνα καὶ τὰς ἀκρωμίας[76] ἐπορεξάμεναι κατεπλάκησαν. ἡ δὴ ἀφιγμένη παρὰ τὸ παχὺ τοῦ ἥπατος, καὶ[77] ἀποσυριγγώσασα τὴν χολὴν ἄνω, ὑπὸ τὴν ἄχνυθεν νέμεται, διὰ τῶν φρενῶν ὁδὸν ποιησαμένη. ἡ δὲ ἐκ τῶν ἀριστερῶν φλέψ, τὰ μὲν ἄλλα τὴν αὐτὴν φύσιν ἐρρίζωται τῇ ἐν τοῖσι δεξιοῖσιν, ἐκ τῶν ἀριστερῶν ἐς τὸ ἧπαρ ἄνοδος οὐκ ἐκβάλλει, ἀλλ' ἐς τὸν σπλῆνα ἐμπέφυκε κατὰ τὴν κεφαλὴν τὴν ἐν τῷ πάχει αὐτέου. ἐντεῦθεν δὲ καταδύσα ἐς τὸ ἐντὸς[78] καὶ ἠραχνίωκε τοῦ σπληνὸς ἐναίμοισι φλεβίοισιν. ὁ δὲ ὅλος ἐκ τοῦ ἐπιπλόου αἰωρέεται τοῖσιν ἐξ ἑωυτέου φλεβίοισιν[79] ἐναιματώσασα αὐτό. αἱ δὲ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ σπληνὸς πρὸς τὴν ἄχνυθεν[80] ἐληλῦσαι, διὰ τῶν φρενῶν διωρμήκασιν. ἐνθεῦθεν δὲ κάτω καὶ δεξιῇ καὶ ἀριστερῇ, ὑπὸ τὸν πνεύμονα ἐλήλαται. αἱ δὲ ἐναίμονες ἐοῦσαι ὑπὸ αὐτὸν, καὶ ἐξοχετεύονται ἐς αὐτόν. ὀλίγαιμοι δὲ καὶ λεπταὶ, αἱ ἀπὸ πνεύμονος ἔσωθεν ἠγμέναι τῇ φύσει ἀραιοῦ ἐόντος ἐς τὴν καρδίην, ἅτε ὑπὸ αὐτοῦ[81] ἐξαθελγόμεναι,[82] ἐγχαλινοῦνται περὶ τὰ ὦτα αὐτέης. καὶ ἐς τὰ κοῖλα τὰ ἐντὸς διερρυήκασιν. ἐμβάλλουσι δὲ καὶ αἱ πρότεραι καὶ αὗται ἐς αὐτήν. ἐν γὰρ στενοχωρίῃ τῆς διόδου ἐνίδρυται ὡς ἐκ παντὸς τοῦ σώματος[83] τὰς ἴνας ἔχουσα. διὸ καὶ παντὸς τοῦ σώματος περὶ τὸν θώρηκα μάλιστά ἐστιν ἡ αἴσθησις.

τῶν χρωμάτων αἱ μεταβολαὶ γίνονται, ταύτης ἀποσφιγγούσης τὰς φλέβας [84] καὶ χαλώσης. χαλώσης μὲν οὖν, [85] ἐρυθρὰ τὰ χρώματα γίνονται, καὶ εὔχροα καὶ διαφανέα. συναγούσης δὲ, χλωρὰ καὶ πελιδνά. τὰ τοιαῦτα δὲ παραλλάσσει, ἐκ τῶν παρεόντων ἑκάστῳ χρωμάτων.

colorumq; mutationes contingunt, hoc venas constringente & laxāte. Laxante igitur colores rubicundi fiunt, bene colorati, & pellucidi, constringente verò, ex virore pallidi & liuidi. Qui certè euariant, prout præsentes cuique adsunt colores.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΑΕΡΩΝ, ΥΔΑΤΩΝ, ΤΟΠΩΝ.

HIPPOCRATIS DE AERE, LOCIS ET AQVIS, LIBER.

Ἰητρικὴν ὅστις βούλεται ὀρθῶς ζητεῖν, τάδε χρὴ ποιέειν· πρῶτον μὲν ἐνθυμέεσθαι τὰς ὥρας τοῦ ἔτεος, ὅ,τι δύναται ἀπεργάζεσθαι ἑκάστη. οὐ γὰρ ἐοίκασιν οὐδὲν, ἀλλὰ πολὺ διαφέρουσιν αὐταί τε ἑωυτῶν, καὶ ἐν τῇσι μεταβολῇσιν. ἔπειτα δὲ, τὰ πνεύματα, τὰ θερμά τε καὶ τὰ ψυχρά· μάλιστα μὲν τὰ κοινὰ πᾶσιν ἀνθρώποισιν, ἔπειτα δὲ, καὶ τὰ ἐν ἑκάστῃ χώρῃ ἐπιχώρια ἐόντα. δεῖ δὲ καὶ τῶν ὑδάτων ἐνθυμέεσθαι τὰς δυνάμιας. ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ στόματι διαφέρουσι καὶ ἐν τῷ σταθμῷ, οὕτω καὶ ἡ δύναμις διαφέρει πολὺ ἑκάστου. ὥστε ἐς πόλιν ἐπειδὰν ἀφίκηταί τις, ἧς ἄπειρός ἐστι, διαφροντίσαι χρὴ τὴν θέσιν αὐτῆς, ὅκως κέεται καὶ πρὸς τὰ πνεύματα, καὶ πρὸς τὰς ἀνατολὰς τοῦ ἡλίου. οὐ γὰρ τωὐτὸ δύναται, ἥτις πρὸς βορέην κέεται, καὶ ἥτις πρὸς νότον. οὐδ᾽ ἥτις πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, οὐδ᾽ ἥτις πρὸς δύνοντα. ταῦτα δὲ ἐνθυμέεσθαι ὡς κάλλιστα. καὶ τῶν ὑδάτων πέρι, ὡς ἔχουσιν, καὶ πότερον ἑλώδεσι χρέονται καὶ μαλακοῖσιν,[2] ἢ σκληροῖσί τε καὶ ἐκ μετεώρων, καὶ ἐκ πετρωδέων, εἴτε ἁλυκοῖσι, καὶ ἀτεράμνοισιν. καὶ τὴν γῆν πότερον ψιλή τε καὶ ἄνυδρος, ἢ δασεῖα καὶ ἔφυδρος, καὶ εἴτε ἐν κοίλῳ ἐστὶ καὶ πνιγηρή, εἴτε μετέωρος καὶ ψυχρή. καὶ τὴν δίαιταν τῶν ἀνθρώπων ὁκοίῃ ἥδονται· πότερον φιλοπόται καὶ ἀριστηταὶ καὶ ἀταλαίπωροι, ἢ φιλογυμνασταί τε καὶ φιλόπονοι,[3] καὶ ἐδωδοὶ καὶ ἄποτοι. καὶ ἀπὸ τουτέων χρὴ ἐνθυμέεσθαι ἕκαστα. εἰ γὰρ ταῦτα εἰδείη τις καλῶς, μάλιστα μὲν πάντα· εἰ δὲ μὴ, τά γε πλεῖστα, οὐκ ἂν αὐτὸν λανθάνοι ἐς πόλιν ἀφικνεόμενον, ἧς ἂν ἄπειρος ᾖ, οὔτε νοσήματα ἐπιχώρια, οὔτε τῶν κοινῶν ἡ φύσις ὁκοίη τίς ἐστιν. ὥστε μὴ ἀπορέεσθαι ἐν τῇ θεραπείῃ τῶν νούσων, μηδὲ διαμαρτάνειν ἃ εἰκός ἐστι γίνεσθαι, ἢν μή τις ταῦτα πρότερον εἰδὼς προφροντίσῃ. περὶ ἑκάστου δὲ χρόνου προϊόντος καὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ λέγοι ἂν ὁκόσα τε νοσήματα[4] μέλλει πάγκοινα τὴν πόλιν κατασχήσειν, ἢ θέρεος, ἢ χειμῶνος, ὁκόσα τε ἰδίῃ ἑκάστῳ κίνδυνος γίνεσθαι ἐκ μεταβολῆς τῆς διαίτης. εἰδὼς γὰρ τῶν ὡρέων τὰς μεταβολὰς, καὶ τῶν ἄστρων ἐπιτολάς τε καὶ δύσιας, καθότι ἕκαστον τουτέων γίνεται, προειδείη ἂν τὸ ἔτος, ὁκοῖόν τι μέλλει γίνεσθαι. οὕτως ἄν τις ἐρευνώμενος καὶ προγινώσκων τοὺς καιροὺς, μάλιστ᾽ ἂν εἰδείη περὶ ἑκάστου, καὶ τὰ πλεῖστα τυγχάνοι τῆς ὑγιείης, καὶ κατ᾽ ὀρθὸν φέροιτο οὐκ ἐλάχιστα ἐν τῇ τέχνῃ.

QVI artem Medicam recta inuestigatione consequi volet, is primùm quidē anni tempora in considerationem adhibere debet, quid horū quidq; possit. Neq; enim quicquam habent simile, sed cùm inter se plurimùm differunt, tum etiam propter varias quæ in eis contingunt mutationes. Deinde verò vētos tum calidos, tum frigidos, præcipuè quidem eos qui omnibus sunt communes, ac deinceps eos qui cuique regioni sunt familiares. Quinetiam aquarum facultates animo reputare oportet. Quemadmodum enim gustu & pondere, ita & facultate singulæ plurimùm differunt. Quare si quis ad vrbem sibi ignotam peruenerit, is eius situs curam habere debet, vt cognoscat quomodo ad ventos aut solis exortum sit exposita. Neque enim easdem vires habet, quæ ad septentrionē, & quæ ad austrum sita est, vt neque eius quæ ad exorientem solem aut occidentem spectat. Et hæc quidem optimè animo concipienda sunt, & quomodo ad aquas habeant, num palustribus & mollibus vtantur, an duris, & ex sublimi ac saxosis locis scaturientibus, siue salsis ac coctu difficilibus. Terra etiam ipsa inspicienda, nuda ne sit & aquis careat, an densa & irrigua, & an cauo loco sita sit & æstuoso, an verò sublimi & frigido. Hominum quoq; victus ratio, quanam maximè delectentur, inspicienda, an potui & cibis, & otio dediti, an exercitationibus & laboribus gaudeāt, & an edaces sint, & à potu sibi temperent. Et ex his singula reputare oportet. Hæc enim præcipuè quidem omnia, aut certè plurima probè qui agnouerit, cùm ad vrbē sibi ignotā peruenerit, eum neq; morbi regioni familiares, neq; communium quę sit natura latēre poterit, vt neque in eorū curatione hæsitare aut aberrare possit. Quæ certè contingere solēt, si quis istorum cognitionem non antè animo perceptam habuerit. Qui verò ista rectè cognouerit, is cuiusq; temporis impendentis, & anni statum prædicere poterit, & quinam morbi tam æstate quàm hyeme, in vrbe communiter sint grassaturi, tum etiam quinā cuiq; priuatim ex victus mutatione impendere debeant. Qui enim temporum mutationes, astrorumque ortus & obitus, vt horum quæque eueniant, tenuerit, is vtique futurum anni statum præuidere poterit. Hac ratione inuestigando qui temporum occasiones præsenserit, is maximè cuiusque naturam cognouerit, & plærunq; sanitas illi succedet, minimumque in arte à recta via aberrauerit.

Quòd si cui ista ad rerum sublimium speculationem pertinere videantur, is si sententia destiterit, facilè intelliget, ad artem Medicam Astronomiam ipsam non minimùm sed plurimùm potiùs cōferre, quippe cùm vnà cum anni temporibus hominum ventriculi mutationem accipiant. Quonam autem pacto quæ diximus singula consideranda & exploranda sint, deinceps aperiam. Ciuitas quæ ventis calidis est exposita, iis videlicet qui inter brumalem solem exorientem & occidentem perflant, eiq; sunt peculiares, à septentrionalibus autem ventis tecta est, ea aquarum subsalsarum copia abundat, quæ cùm è sublimi scaturiāt, eas æstate quidem calidas, hyeme verò frigidas esse necesse est. Et vrbes quidem quæ soli & ventis probè sunt expositæ, & aquis probis vtuntur, eę quidem huiusmodi mutationes minùs sentiunt. Quæ verò aquis palustribus ac lacustribus vtuntur, neq; probè ventis ac soli sunt expositæ, eę magis sunt obnoxiæ. Ac siquidem ęstas sicca fuerit, morbi celeriùs desinunt, sin verò imbribus scateat, diuturni fiunt, vlceraq; exedentia (phagedænas vocant) ex quauis occasione in vlceribus suboriri est consentaneum. Hyeme verò frigida, homines capita humida & pituita redundātia habere æquum est, & pituita ex capite defluente, eorum aluos crebrò exturbari, eosque vt plurimùm, habitu corporis esse debiliore, ac neque probè edere nec bibere posse. Quibus enim capita debilia fuerint, ij nunquam egregij potores fuerint, quòd eos crapula magis vexet. Morbi autem hi sunt patrij. Primùm quidem mulieres morbis & fluxionibus sunt obnoxiæ, deinde multæ ex morbo, non natura steriles, crebrisque abortionibus conflictantur. Pueris verò conuulsiones impendent, & crebri anhelitus, quos puerilem affectum efficere, & sacrum esse existimant. Viris autem intestinorum difficultates & alui profluuia, febres algidæ, & hybernæ diuturnæ, pustulæ multæ nocturnæ epinyctides dictæ, & sanguinis profluuia per ora venarum quæ in ano sunt, hæmorrhoides vocantur. Morbi autem laterales, pleuritides dictæ, & pulmonum inflammationes, febres ardentes, & quicunq; acuti morbi censentur, rarò contingunt. Neq; enim eiusmodi morbi, vbi alui liquidæ fuerint, inualescere possunt. Lippitudines verò humidæ oboriuntur, neque molestæ, neque longæ, nisi ex temporum immutatione morbus aliquis omnibus cōmunis inuadat. Ac vbi quinquagesimum annum excesserint, destillationes ex cerebro superueniunt, quę homines aliqua corporis parte resolutos reddunt, vbi caput de repente soli expositum, aut frigore correptum fuerit. Atque ij quidem morbi his sunt patrij, præter quàm quòd si morbus aliquis omninò communis ex anni temporum mutatione occupauerit, huius etiam participes existunt. At quæ ciuitates his contrarium situm habent, & ventis frigidis inter ortum & occasum solis æstiuum sunt expositæ, iisq; hi venti sunt patrij, ab austro autem & æstiuis obtectæ sunt, de his sic se res habet. Primùm quidem aquæ tum duræ, tum frigidæ, ferè dulces euadunt. Homines autem robustos & exuccos esse necesse est, & plerosque ventres inferiores indomitos & duros habere, superiores verò flu-

εἰ δὲ δοκέοι τις ταῦτα μετεωρόλογα εἶναι, εἰ μεταστα‹ί›η τῆς γνώμης, μάθοι ἂν ὅτι οὐκ ἐλάχιστον μέρος συμβάλλεται ἀστρονομίη ἐς ἰητρικήν, ἀλλὰ πάνυ πλεῖστον. ἅμα γὰρ τῇσιν ὥρῃσιν, καὶ αἱ κοιλίαι μεταβάλλουσιν τοῖσιν ἀνθρώποισιν, ὅκως δὲ χρὴ ἕκαστα τῶν προειρημένων σκοπεῖν καὶ βασανίζειν, ἐγὼ φράσω σαφέως. ἥτις μὲν πόλις πρὸς τὰ πνεύματα κεῖται τὰ θερμά· ταῦτα δ' ἐστὶ μεταξὺ τῆς τε χειμερινῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου καὶ τῶν δυσμέων τῶν χειμερινῶν. καὶ αὐτέῃ ταῦτα τὰ πνεύματά ἐστι ξύννομα. τῶν δὲ ἀπὸ τῶν ἄρκτων πνευμάτων, σκέπη. ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ἐστί, τά τε ὕδατα πολλὰ καὶ ὕφαλα, καὶ ἀνάγκη εἶναι [6] μὴ μετέωρα. τοῦ μὲν θέρεος, θερμά, τοῦ δὲ χειμῶνος, ψυχρά. [7] καὶ ὁκόσαι μὲν τῶν πολίων κέονταί γε καλῶς τοῦ ἡλίου καὶ τῶν πνευμάτων, ὕδασί τε χρέονται ἀγαθοῖσιν, αὗται μὲν ἧσσον αἰσθάνονται τῶν τοιούτων μεταβολέων. ὁκόσαι δ' ὕδασί τε ἑλείοισι χρέονται καὶ λιμνώδεσιν, κεῖνται τε μὴ καλῶς τῶν πνευμάτων καὶ τοῦ ἡλίου, αὗται δὲ μᾶλλον. κἢν μὲν ὁ θέρος αὐχμηρὸν γένηται, θᾶσσον παύονται αἱ νοῦσοι. ἢν δὲ ἔπομβρον, πολυχρόνιοι γίνονται. [8] καὶ φαγεδαίνας κινδυνεύει ἐγγίνεσθαι ἀπὸ πάσης προφάσιος ἢν ἕλκος ἐγγένηται. τοῦ δὲ χειμῶνος ψυχροῦ, τούς τε ἀνθρώπους τὰς κεφαλὰς ὑγρὰς ἔχειν καὶ φλεγματώδεας, τάς τε κοιλίας αὐτέων πυκνὰ ἐκταράσσεσθαι ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ φλέγματος ἐπικαταρρέοντος. τά τε εἴδεα ἐπὶ τὸ πλῆθος αὐτέων ἀτονώτερα εἶναι. ἐσθίειν δ' οὐκ ἀγαθοὺς εἶναι οὐδὲ πίνειν. ὁκόσοι μὲν γὰρ κεφαλὰς ἀσθενέας ἔχουσιν, οὐκ ἂν εἴησαν ἀγαθοὶ πίνειν. ἡ γὰρ κραιπάλη μᾶλλον πιέζει. νοσήματα τάδε ἐπιχώρια εἶναι. πρῶτον μὲν τὰς γυναῖκας νοσερὰς καὶ ῥοώδεας εἶναι. ἔπειτα πολλὰς ἀτόκους ὑπὸ νόσου καὶ οὐ φύσει, ἐκτιτρώσκεσθαί τε πυκνά. τοῖσί τε παιδίοισιν, ἐπιπίπτειν σπασμοὺς καὶ ἄσθματα, ἃ νομίζουσι τὸ παιδίον ποιέειν, καὶ ἱερὴν νοῦσον εἶναι. [10] τοῖσι δὲ ἀνδράσιν, δυσεντερίας, καὶ διαρροίας, καὶ ἠπιάλους, καὶ πυρετοὺς πολυχρονίους χειμερινούς, καὶ ἐπινυκτίδας πολλάς, καὶ αἱμορροΐδας ἐν τῇ ἕδρῃ. πλευρίτιδες δὲ καὶ περιπνευμονίαι καὶ καῦσοι, καὶ ὁκόσα ὀξέα νοσήματα νομίζονται, οὐκ ἐγγίνονται πολλά. [11] οὐ γὰρ οἷόν τε, ὅκου ἂν κοιλίαι ὑγραὶ ἔωσι, τὰς νούσους ταύτας ἰσχύειν. ὀφθαλμίαι τε ἐγγίνονται ὑγραὶ καὶ οὐ χαλεπαί, ὀλιγοχρόνιοι, ἢν μή τι κατάσχῃ νόσημα πάγκοινον ἐκ μεταβολῆς. καὶ ὁκόταν τὰ πεντήκοντα ἔτεα ὑπερβάλλωσι, κατάρροοι ἐπιγινόμενοι ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου παραπληκτικοὺς ποιέουσι τοὺς ἀνθρώπους, ὁκόταν ἐξαίφνης ἡλιωθέωσι τὴν κεφαλὴν ἢ ῥιγώσωσι. [12] ταῦτα μὲν τὰ νοσήματα αὐτέοισιν ἐπιχώριά ἐστιν. χωρὶς δὲ ἤν τι πάγκοινον κατάσχῃ νόσημα ἐκ μεταβολῆς τῶν ὡρέων, καὶ τουτέου μετέχουσιν. ὁκόσαι δ' ἀντικέονται τουτέων πρὸς τὰ πνεύματα τὰ ψυχρὰ μεταξὺ τῶν δυσμέων τῶν θερινῶν τοῦ ἡλίου καὶ τῆς ἀνατολῆς τῆς θερινῆς, καὶ αὐτῇσι ταῦτα τὰ πνεύματα ἐπιχώριά ἐστιν, τοῦ δὲ νότου καὶ τῶν θερμῶν πνευμάτων σκέπη. ὧδε ἔχει περὶ τῶν πολίων τουτέων. πρῶτον μὲν τὰ ὕδατα τὰ σκληρά τε καὶ ψυχρὰ ὡς ἐπὶ τὸ πλῆθος γλυκέα εἶναι. τοὺς δὲ ἀνθρώπους ἐντόνους τε [13] καὶ σκελιφροὺς ἀνάγκη εἶναι. τούς τε πλείους [14] τὰς κοιλίας ἀτεράμνους ἔχειν καὶ σκλη-

ρὰς τὰς

ἐς τὰς κάτω. τὰς δὲ ἄνω εὐρωστέρας, χολώδεάς τε μᾶλλον ἢ φλεγματίας εἶναι. τὰς δὲ κεφαλὰς ὑγιηρὰς ἔχουσι καὶ σκληράς. ῥηγματίαι τε εἰσὶν ἐπὶ τὸ πλῆθος. νοσεύματα δὲ αὐτέοισιν [15] ἐπιδήμια, πλευρίτιδές τε πολλαί, αἵ τε ὀξεῖαι νομιζόμεναι νοῦσοι. ἀνάγκη δὲ ὧδε ἔχειν. ὁκόταν κοιλίαι σκληραὶ ἔωσιν, ἔμπυοί τε πολλοὶ γίνονται ἀπὸ πάσης προφάσιος. τουτέου δὲ αἴτιόν ἐστι τοῦ σώματος ἡ ἔντασις καὶ ἡ σκληρότης τῆς κοιλίης. ἡ γὰρ ξηρότης ῥηγματίας ποιέει εἶναι, καὶ τοῦ ὕδατος ἡ ψυχρότης. ἐδωδοὺς δὲ ἀνάγκη τὰς τοιαύτας φύσιας εἶναι καὶ οὐ πολυπότας. οὐ γὰρ οἷόν τε ἅμα πολυβόρους τε εἶναι καὶ πολυπότας. ὀφθαλμίας τε γίνεσθαι μὲν διὰ χρόνου. γίνεσθαι δὲ σκληρὰς καὶ ἰσχυράς. καὶ εὐθέως ῥήγνυσθαι τὰ ὄμματα. αἱμοῤῥοίας δὲ ἐκ τῶν ῥινέων τοῖσι νεωτέροισι τριήκοντα ἐτέων γίνεσθαι ἰσχυρὰς τοῦ θέρεος. τά τε ἱερὰ νοσεύματα καλεύμενα, ὀλίγα μὲν ταῦτα, ἰσχυρὰ δέ. μακροβίους δὲ τοὺς ἀνθρώπους τουτέους μᾶλλον εἰκὸς εἶναι ἑτέρων. τά τε ἕλκεα οὐ φλεγματώδεα ἐγγίνεσθαι, οὐδὲ ἀγριοῦσθαι. [16] τά τε ἤθεα, ἀγριώτερα ἢ ἡμερώτερα. [17] τοῖσι μὲν ἀνδράσι τὰ νοσήματα ἐπιχώρια ἐστὶ. καὶ χωρὶς ἢν τι πάγκοινον κατάσχῃ ἐκ μεταβολῆς τῶν ὡρέων. τῇσι δὲ γυναιξὶ πρῶτον μὲν [18] στρυφναὶ πολλαὶ γίνονται διὰ τὰ ὕδατα ὄντα σκληρά τε καὶ ἀτέραμνα, καὶ ψυχρά. αἱ γὰρ καθάρσιες οὐκ ἐπιγίνονται τῶν ἐπιμηνίων ἐπιτήδειαι, ἀλλὰ ὀλίγαι καὶ πονηραί. ἔπειτα τίκτουσι χαλεπῶς. ἐκτιτρώσκουσι τε οὐ σφόδρα. ὁκόταν δὲ τέκωσιν, τὰ παιδία ἀδύνατοι τρέφειν εἰσί. τὸ γὰρ γάλα ἀποσβέννυται ἀπὸ τῶν ὑδάτων τῆς σκληρότητος καὶ ἀτεραμνίης. φθίσιές τε γίνονται συχναὶ ἀπὸ τοῦ τόκου. ὑπὸ γὰρ βίης ῥήγματα ἴσχουσι καὶ σπάσματα. τοῖς δὲ παιδίοισιν ὕδρωπες ἐγγίνονται ἐν τοῖσιν ὄρχεσιν ἕως μικρὰ ᾖ. ἔπειτα προϊούσης τῆς ἡλικίης ἀφανίζονται. ἡβῶσι τε ὀψὲ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει. περὶ μὲν οὖν τῶν θερμῶν πνευμάτων καὶ τῶν ψυχρῶν, καὶ τῶν πολίων τουτέων, ὧδε ἔχει ὡς προείρηται. ὁκόσαι δὲ κέονται πρὸς τὰ πνεύματα μεταξὺ τῶν θερινῶν ἀνατολέων τοῦ ἡλίου, καὶ τῶν χειμερινῶν, καὶ ὁκόσαι τὸ ἐναντίον τουτέων, ὧδε ἔχει περὶ αὐτέων. ὁκόσαι μὲν πρὸς τὰς ἀνατολὰς τοῦ ἡλίου κέονται, ταύτας εἰκὸς εἶναι ὑγιεινοτέρας τῶν πρὸς τὰς ἄρκτους ἐστραμμένων, καὶ τῶν πρὸς τὰ θερμά, ἢν καὶ στάδιον τὸ μεταξὺ ᾖ. πρῶτον μὲν γὰρ μετριώτερον ἔχει τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρόν. ἔπειτα τὰ ὕδατα ὁκόσα πρὸς τὰς τοῦ ἡλίου ἀνατολάς ἐστιν, ταῦτα λαμπρά τε εἶναι ἀνάγκη, καὶ εὐώδεα καὶ μαλακὰ καὶ ἐρατεινὰ ἐγγίνεσθαι ἐν ταύτῃ τῇ πόλει. ὁ γὰρ ἥλιος κωλύει ἀνίσχων καὶ καταλάμπων. τὸ γὰρ ἑωθινὸν ἑκάστοτε αὐτὸς ὁ ἠὴρ [19] ἐπέχει ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. τά τε εἴδεα τῶν ἀνθρώπων, εὔχροά τε καὶ ἀνθηρά ἐστι μᾶλλον, ἢν μή τις νοῦσος ἄλλη κωλύῃ. λαμπρόφωνοί τε οἱ ἄνθρωποι. ὀργήν τε καὶ ξύνεσιν βελτίους εἰσὶ τῶν πρὸς βορέην. εἴπερ καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἐμφυόμενα ἀμείνω ἐστίν. ἔοικέ τε μάλιστα ἡ οὕτω κειμένη πόλις, ἦρι κατὰ τὴν μετριότητα τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ. τά τε νοσεύματα ἐλάσσω μὲν γίνεται καὶ ἀσθενέστερα. ἔοικε δὲ τοῖς ἐν τῇσι πόλεσιν γινομένοις νοσεύμασιν, τῇσι πρὸς τὰ θερμὰ τὰ πνεύματα ἐστραμμένῃσιν. αἵ τε γυναῖκες αὐτόθι, ἐναρικύμονες εἰσὶ σφόδρα, καὶ τίκτουσι ῥηιδίως. περὶ μὲν τουτέων ὧδε ἔχει. ὁκόσαι δὲ πρὸς τὰς δύσιας κέονται, καὶ αὐτῇσιν ἐστὶ σκέπη τῶν πνευμάτων

xiliores, bileq; magis quàm pituita redundare. Capita sana & dura habent, & plæraque vasa ipsis intrò rumpuntur. Morbi autem apud eos passim vagantur, laterales multi & qui acuti esse censentur. Quod fit se habere necesse est, cùm alui duræ existant. Multi quoq; quauis ex occasione pus intrò colligūt. Cuius rei causa est corporis distensio, & ventris durities. Siccitas enim & aquæ frigiditas in causa sunt, vt vasa intrò rumpantur. Eiusmodi autem naturas cibis, non multis potibus obnoxias esse necesse est. Neq; enim fieri potest vt simul multum edant aut bibāt. Lippitudines autem iis quidem per interualla contingunt, ita tamen asperæ ac vehementes, vt confertim oculi rumpantur. Æstate verò iis qui nondum trigesimum annum attigerunt, vehemētes fiunt sanguinis è naribus eruptiones. Morbi enim qui sacri appellātur, pauci ij quidem, sed vehementes. Hos longioris esse vitæ quàm cæteros æquum est, iisq; vlcera citra inflammationem suboriri, neq; admodum exasperari, moresque agrestes potiùs esse quàm mansuetos. Ac viris quidem hi morbi sunt familiares, præter quàm si quis omnes communiter ex temporum anni mutatione inuadat. Quòd autem ad mulieres attinet, multæ ob aquas duras, coctu difficiles & frigidas, duræ sunt. Neque enim commodæ contingunt purgationes menstruæ, sed paucæ & prauæ. Deinde non nisi ægrè pariunt, neque admodum abortionibus tentantur. Cùm verò pepererunt, pueros enutrire non possunt. Lac siquidem aquarum duritate & cruditate extinguitur. Tabes etiam frequentes à partu contingunt. Præ violentia enim ruptis ac vulsionibus præhenduntur. Pueris verò dum parui sunt, testium tumores aquosi suboriuntur, qui procedente ætate disparent, seroq; hac in ciuitate pubescūt. Ac de ventis quidem calidis & frigidis, & iis expositis vrbibus, quēadmodum antè dictum est, ita se res habet. At verò ciuitates quæ ad ventos inter æstiuum solis ortum & hybernum sunt expositæ, & quæ iis contrario modo se habent, de his sic se res habet. Quę quidem soli orienti sunt expositæ, eas salubriores esse par est, his quæ ad septentriones & ventos calidos obuersæ sunt, etsi stadium vnum intersit. Primùm siquidem calor & frigus temperatè se habent, deinde aquas quę solis ortum spectant, omnes limpidas esse, & odoratas ac molles, & amœnas in hac ciuitate suboriri necesse est. Sol nanque emergens & perlustrans eas reprimit. Diluculum enim ipse aër vt plurimùm semper affundit. Hominū habitus coloratiores & viuidiores sunt, nisi alius quis morbus prohibeat. Homines clara voce sunt prēditi, & ad irā ac prudentiam melius sunt comparati quàm septentrionales, siquidem & reliqua illic nascentia præstantiora sunt. Ac ferè sic sita ciuitas, quo ad calidi & frigidi temperationem, veri similis est, tum etiam morbi quidem pauciores & debiliores gignuntur, eorumque morborum sunt similes, qui in ciuitatibus, quæ ad calidos ventos spectant, oriuntur. Et mulieres illic valdè fœcunda euadunt, facileque pariunt. Ac de his hoc quidem habet modo. At verò quæ ad occasus sunt expositæ, & à ventis qui

ab oriente spirant obtectæ, tũ à calidis ventis, tũ etiam frigidis à septentrione leuiter perflantur, harũ vrbium situm maximè morbo esse obnoxium necesse est. Primùm siquidem aquæ minimè sunt limpidæ. Cuius rei causa est, quòd aër plurimùm matutinum tempus occupat, qui aquæ admixtus, illius splẽdorem obscurat. Neq; enim nisi in altum euectus sol splendescit. Per æstatem verò mane quidem auræ frigidæ spirant, & ros decidit, de reliquo verò, ad ipsas sol se demittẽs, quàm maximè homines percoquit. Quare & decolores eos esse par est & infirmos, prædictisq; omnibus morbis participare, cùm nulla ex parte ab eis separentur. Grauem etiam & raucam vocem eos habere est cõsentaneũ, ob aërem qui isthic vt plurimũ impurus & morbosus existit. Neq; enim ab aquilonibus multùm perpurgatur, cùm non assiduè perflent, qui verò assiduè perflant iisq; incũbunt, aquosissimi sunt. Quandoquidem qui ab occasu spirant venti, autumno ferè similes sunt, similisq; est hic ciuitatis situs, quo ad diei mutationem ꝙ multum inter matutinũ & vespertinũ tempus intercedit. Ac de ventis quidem conueniẽtes sint nécne, sic se res habet. Deinceps verò de aquis nobis cõmemorandum est, & quę morbosæ, & quę saluberrimæ existant, & quæ ab aqua tũ mala, tũ bona prouenire ęquũ est. Plurimùm enim momenti ad sanitatem confert. Quæ igitur sunt palustres, & stabiles, & lacustres, eas per æstatẽ quidẽ calidas, crassas & olidas esse necesse est. Cùm enim nõ perfluant, sed semper nouo imbre accedente augeãtur, & à sole exurãtur, eas decolores esse & prauas, & biliosas necesse est. Per hyemem verò glaciatas & frigidas, & tũ à niue, tũ à glacie returbidas, adeoq; maximè pituitã gignere, & raucedinem excitare. Bibentibus autem lienes semper magnos esse & compressos, ventres verò duros & tenues, ac calidos. Humeros verò & iugula, & faciẽ extenuari. In lienẽ enim carnes colliquescunt, ideoq; graciles sunt. Tales verò edaces & siticulosos esse necesse est, ventresq; tum superiores, tum inferiores siccissimos habere, proindeq; medicamentis valentioribus indigere. Hic quidẽ morbus ipsis & per æstatẽ & per hyemem est consuetus. Ad hæc etiam aquæ inter cutem tum frequentes, tũ maximè lethales contingũt. Multę enim intestinorum difficultates, & alui profluuia per ęstatem incidunt, & febres etiam quartanæ diuturnę. Hi autẽ morbi cùm longiùs producuntur, huiusmodi naturas ad aquam inter cutem deducunt, & perimũt. Et hi quidem morbi ipsis per ęstatem contingunt. Per hyemem verò iunioribus pulmonum inflãmationes & insaniæ: senioribus autem febres ardentes, ob ventris duritiem. Mulieribus verò tumores proueniunt & pituita alba, vixq; concipiunt, & cũ difficultate fœtus magnos & tumidos pariũt, quiq; postea dum educantur cõtabescunt, & deteriores euadũt. Neq; bona post partum mulieribus purgatio cõtingit. Pueris verò herniæ potissimùm superueniunt, & varices viris, tibiarumq; vlcera, vt proindè eiusmodi naturæ longę esse vitæ nequeant, sed antè tempus senescant. Præterea mulieres sibi prægnantes videntur, & cùm pariendi tempus instat, ventris moles disparet. Quod

τῶν ἀπὸ τοῦ ἠοῦς πνεόντων, τά τε θερμὰ πνεύματα παρέρχεται καὶ τὰ ψυχρὰ ἀπὸ τῶν ἄρκτων, ἀνάγκη ταύτας τὰς πόλιας θέσιν κέεσθαι νοσερωτάτην. πρῶτον μὲν γὰρ τὰ ὕδατα, οὐ λαμπρά. αἴτιον δὲ ὅτι ὁ ἠὴρ τὸ ἑωθινὸν κατέχει, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, ὅστις τῷ ὕδατι ἐγκαταμιγνύμενος τὸ λαμπρὸν ἀφανίζει. ὁ γὰρ ἥλιος πρὶν ἄνω ἀρθῆναι οὐκ ἐπιλάμπει. τοῦ δὲ θέρεος ἕωθεν μὲν αὖραι ψυχραὶ πνέουσι. καὶ δρόσοι πίπτουσιν. τὸ δὲ λοιπὸν ἥλιος ἐγκαταδύνων. ὥστε μάλιστα διέψει τοὺς ἀνθρώπους, διὸ καὶ ἀχρόους τε εἰκὸς εἶναι καὶ ἀῤῥώστους. τῶν τε νοσευμάτων πάντων μετέχειν μέρος τῶν προειρημένων οὐδὲν αὐτέοις ἀποκέκριται. βαρυφώνους τε εἰκὸς εἶναι καὶ βραγχώδεας διὰ τὸν ἠέρα ὅτι ἀκάθαρτος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ αὐτόθι γίγνεται, καὶ νοσώδης. οὔτε γὰρ ὑπὸ τῶν βορείων ἐκκρίνεται σφόδρα. οὐ γὰρ προσέχουσι τὰ πνεύματα. ἅ τε προσέχουσιν αὐτέοισιν καὶ προσκέεται, ὑδατεινότατά ἐστιν. [20] ἐπεὶ τὰ ἐπὶ τῆς ἑσπέρης πνεύματα ἔοικεν εἴ τε μετοπώρῳ μάλιστα ἡ θέσις ἡ τοιαύτη τῆς πόλιος κατὰ τάς τε ἡμέρης μεταβολάς, ὅτι πολὺ τὸ μέσον γίγνεται τοῦ τε ἑωθινοῦ καὶ τοῦ πρὸς τὸ δείλην. περὶ μὲν πνευμάτων, ἅ τέ ἐστιν ἐπιτήδεια καὶ ἀνεπιτήδεια ὧδε ἔχει. περὶ δὲ τῶν λοιπῶν ὑδάτων βούλομαι διηγήσασθαι. ἅ τέ ἐστι νοσώδεα, καὶ ἃ ὑγιεινότατα, καὶ ὁκόσα ἀφ' ὕδατος κακὰ εἰκὸς γίνεσθαι, καὶ ὅσα ἀγαθά. πλεῖστον γὰρ μέρος ξυμβάλλεται ἐς τὴν ὑγιείην. [21] ὁκόσα μὲν οὖν ἐστιν ἐλώδεα, καὶ στάσιμα, καὶ λιμναῖα, ταῦτα ἀνάγκη τοῦ μὲν θέρεος εἶναι θερμὰ καὶ παχέα, καὶ ὀδμὴν ἔχοντα, ἅτε οὐκ ἀπόῤῥυτα ἐόντα, [22] ἀλλὰ τοῦ τε ὀμβρίου ὕδατος ἐπιτρεφομένου αἰεὶ νέου, τοῦ τε ἡλίου καίοντος, ἀνάγκη ἄχροά τε εἶναι καὶ πονηρὰ καὶ χολώδεα. τοῦ δὲ χειμῶνος, παγετώδεά τε καὶ ψυχρὰ [23] καὶ τεθολωμένα, ὑπό τε χιόνος καὶ παγετοῦ, ὥστε φλεγματωδέστατα εἶναι [24] καὶ βραγχωδέστατα. τοῖσι δὲ πίνουσι, σπλῆνας μὲν αἰεὶ μεγάλους εἶναι [25] καὶ μεμυωμένους. καὶ τὰς γαστέρας, σκληράς τε καὶ λεπτὰς καὶ θερμάς. τοὺς δὲ ὤμους καὶ τὰς κληῗδας καὶ τὸ πρόσωπον καταλελεπτύνθαι. ἐς γὰρ τὸν σπλῆνα αἱ σάρκες ξυντήκονται, διότι ἰσχνοί εἰσιν. ἐδωδούς τε εἶναι τοὺς τοιούτους καὶ διψηρούς. [26] τάς τε κοιλίας ξηροτάτας τε καὶ τὰς ἄνω καὶ τὰς κάτω ἔχειν, ὥστε τῶν φαρμάκων ἰσχυροτέρων δεῖσθαι. [27] τοῦτο μὲν τὸ νόσημα αὐτέοισιν ξύντροφόν ἐστιν καὶ θέρεος καὶ χειμῶνος. πρὸς δὲ τουτέοισιν οἱ ὕδρωπές τε καὶ πλεῖστοι γίνονται καὶ θανατωδέστατοι. τοῦ γὰρ θέρεος δυσεντερίαι τε πολλαὶ ἐμπίπτουσι, καὶ διάῤῥοιαι καὶ πυρετοί τε τεταρταῖοι πολυχρόνιοι. ταῦτα δὲ τὰ νοσεύματα μηκυνθέντα, τὰς τοιαύτας φύσιας ἐς ὕδρωπας καθίστησι, καὶ ἀποκτείνει. ταῦτα μὲν αὐτέοισι τοῦ θέρεος γίγνεται. τοῦ δὲ χειμῶνος, τοῖσι νεωτέροισι μὲν περιπνευμονίαι τε καὶ μανιώδη νοσεύματα. τοῖσι δὲ πρεσβυτέροισι, καῦσοι, διὰ τὴν τῆς κοιλίης σκληρότητα. τῇσι δὲ γυναιξὶν, οἰδήματα ἐγγίνεται. καὶ φλέγμα λευκόν. καὶ ἐν γαστρὶ ἴσχουσι μόλις. καὶ τίκτουσι χαλεπῶς. μεγάλα τε τὰ ἔμβρυα καὶ οἰδέοντα. ἔπειτα ἐν τῇσι τροφῇσι φθινώδεά τε καὶ πονηρὰ γίγνεται. ἥ τε κάθαρσις τῇσι γυναιξὶν οὐκ ἐπιγίγνεται χρηστὴ μετὰ τὸν τόκον. τοῖσι δὲ παιδίοισιν, κῆλαι ἐπιγίγνονται. μάλιστα μὲν τοῖσι ἀνδράσιν κιρσοὶ καὶ ἕλκεα ἐν τῇσι κνήμῃσιν, ὥστε τὰς τοιαύτας φύσιας, οὐχ οἷόν τε μακροβίους εἶναι, ἀλλὰ προγηρᾶσκειν χρόνου τοῦ ἱκνευμένου. ἔτι δὲ αἱ γυναῖκες δοκέουσιν ἔχειν ἐν γαστρὶ, καὶ ὁκόταν ὁ τόκος ᾖ, ἀφανίζεται τὸ πλήρωμα τῆς γαστρός.

τοῦτο δὲ

[28] τοῦτο δὲ γίγνεται ἀπὸ ὕδερος ὁκόταν ὑδρωπιήσωσιν αἱ ὑστέραι. τὰ μὲν τοιαῦτα ὕδατα νομίζω μοχθηρὰ εἶναι πρὸς ἅπαν χρῆμα. δεύτερα δὲ ὅσων εἶεν αἱ πηγαὶ ἐκ πετρέων. σκληρὰ γὰρ ἀνάγκη εἶναι. ἢ εἴτε ἐκ γῆς θερμὰ ὕδατα ἐστίν. ἢ σίδηρος γίγνεται. ἢ χαλκός. ἢ ἄργυρος. ἢ χρυσός. ἢ θεῖον. ἢ στυπτηρία. ἢ ἄσφαλτον. ἢ νίτρον. ταῦτα γὰρ πάντα ὑπὸ βίης γίνονται τοῦ θερμοῦ. οὐ τοίνυν ἐκ τοιαύτης γῆς ὕδατα ἀγαθὰ γίνεσθαι, ἀλλὰ σκληρά τε καὶ καυσώδεα. διουρέεσθαι χαλεπά. καὶ πρὸς τὴν διαχώρησιν [29] ἐναντία εἶναι. [30] ἄριστα δὲ ὁκόσα ἐκ μετεώρων χωρίων ῥέει καὶ λόφων γεηρῶν. αὐτά τε γάρ ἐστι γλυκέα καὶ λευκά. καὶ τὸν οἶνον φέρειν ὀλίγον οἷά τέ ἐστι. τοῦ δὲ χειμῶνος θερμὰ γίνεται. τοῦ δὲ θέρεος, ψυχρά. οὕτω γὰρ ἂν εἴη ἐκ βαθυτάτων πηγέων. μάλιστα δὲ ἐπαινέω, ὧν τὰ ῥεύματα πρὸς τὰς ἀνατολὰς τοῦ ἡλίου ἐῤῥώγασι καὶ μᾶλλον πρὸς τὰς θερινάς. ἀνάγκη γὰρ λαμπρότερα εἶναι καὶ εὐώδεα καὶ κοῦφα. ὁκόσα δέ ἐστιν ἁλυκὰ καὶ ἀτέραμνα καὶ σκληρά. [31] τὰ μὲν πάντα πίνειν οὐκ ἀγαθά. εἰσὶ δὲ ἔνιαι φύσιες καὶ νοσεύματα εἰς ἃ ἐπιτήδειά ἐστι τὰ τοιαῦτα ὕδατα πινόμενα, περὶ ὧν φράσω αὐτίκα. ἔχει δὲ καὶ περὶ τουτέων ὧδε. ὁκόσων μὲν αἱ πηγαὶ πρὸς τὰς ἀνατολὰς ἔχουσι, ταῦτα μὲν ἄριστα αὐτὰ ἑωυτέων ἐστίν. δεύτερα δὲ τὰ μεταξὺ τῶν θερινῶν ἀνατολέων ἐστὶ τοῦ ἡλίου καὶ δυσίων. καὶ μᾶλλον τὰ πρὸς τὰς ἀνατολάς. τρίτα δὲ τὰ μεταξὺ τῶν δυσμέων τῶν θερινῶν καὶ τῶν χειμερινῶν. φαυλότατα δὲ τὰ πρὸς τὸν νότον [32] καὶ τὰ μεταξὺ θερινῆς ἀνατολῆς καὶ δύσιος. καὶ ταῦτα τοῖσι μὲν νοτίοισι πάνυ πονηρά. τοῖσι δὲ βορείοισιν ἀμείνω. τουτέοισι δὲ πρέπει ὧδε χρέεσθαι. ὅστις μὲν ὑγιαίνει τε καὶ ἔῤῥωται, μηδὲν διακρίνειν. ἀλλὰ πίνειν αἰεὶ τὸ παρεόν. ὅστις δὲ νούσου εἵνεκα βούλεται τὸ ἐπιτηδειότατον πίνειν, ὧδε ἂν ποιέων μάλιστα τυγχάνοι τῆς ὑγιείης. ὁκόσων μὲν αἱ κοιλίαι σκληραί εἰσι καὶ συγκαίειν ἀγαθαὶ εἶναι, τουτέοισι μὲν τὰ γλυκύτατα ξυμφέρει καὶ κουφότατα καὶ λαμπρότατα. ὁκόσων δὲ μαλθακαὶ αἱ νηδύες καὶ ὑγραί εἰσι καὶ φλεγματώδεες, τουτέοισι δὲ τὰ σκληρότατα καὶ ἀτεραμνότατα καὶ τὰ ὑφαλικά. οὕτω γὰρ ἂν ξηραίνοιτο μάλιστα. ὁκόσα γὰρ ὕδατά ἐστιν ἕψειν ἄριστα, [33] καὶ τὰ τακερώτατα, ταῦτα καὶ τὴν κοιλίην διαλύειν εἰκὸς μάλιστα καὶ διατήκειν. ὁκόσα δέ ἐστιν ἀτέραμνα καὶ σκληρὰ καὶ ἥκιστα ἕψειν ἀγαθά, ταῦτα δὲ ξυνίστησι μᾶλλον τὰς κοιλίας καὶ ξηραίνει. ἀλλὰ γὰρ ψευσάμενοι εἰσὶν οἱ ἄνθρωποι τῶν ἁλμυρῶν ὑδάτων περὶ δι' ἀπειρίην, καὶ ὅτι νομίζεται διαχωρητικά. τὰ δὲ ἐναντιώτατά ἐστι πρὸς τὴν διαχώρησιν, ἀτέραμνα γὰρ καὶ ἀνέψανα, ὥστε καὶ τὴν κοιλίην ὑπ' αὐτῶν στύφεσθαι μᾶλλον ἢ τήκεσθαι. καὶ περὶ μὲν τῶν πηγέων ὑδάτων ὧδε ἔχει. περὶ δὲ τῶν ὀμβρίων, καὶ ὁκόσα ἀπὸ χιόνος φράσω ὅκως ἔχει. [34] τὰ μὲν οὖν ὄμβρια κουφότατα καὶ γλυκύτατά ἐστι καὶ λεπτότατα καὶ λαμπρότατα. [35] τήν τε γὰρ ἀρχὴν ὁ ἥλιος ἀνάγει καὶ ἀναρπάζει τοῦ ὕδατος τό τε λεπτότατον καὶ κουφότατον. δῆλον δὲ αἱ ἅλες ποιέουσιν. τὸ μὲν γὰρ ἁλμυρὸν λείπεται αὐτέου ὑπὸ πάχεος καὶ βάρεος, καὶ γίνεται ἅλες. τὸ δὲ λεπτότατον ὁ ἥλιος ἀναρπάζει ὑπὸ κουφότητος. ἀνάγει δὲ τοῦτο οὐκ ἀπὸ τῶν ὑδάτων μόνον τῶν λιμναίων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς θαλάσσης. καὶ ἐξ ἁπάντων ἐν ὁκόσοισιν ὑγρόν τί ἐστιν. ἔνεστι δὲ ἐν παντὶ χρήματι. καὶ ἐξ αὐτέων τῶν ἀνθρώπων ἄγει τὸ λεπτότατον τῆς ἰκμάδος, καὶ κουφότατον

contingit ob aquam inter cutem, cùm ea vteri laborarint. Ac huiusmodi quidem aquas ad quiduis paratas esse censeo. Secũdo loco eas quarum fontes in saxosis locis sunt (quas duras esse necesse est) aut si vbi calidæ æquæ existũt, aut ferrum nascitur, aut æs, aut argentũ, aut aurum, aut sulphur, aut alumen, aut bitumen, aut nitrũ. Hæc enim omnia caloris vi proueniunt. Neq; igitur ex huiusmodi terra bonæ aquæ nascuntur, sed duræ & æstuosæ, quæq; per vrinas nõ facilè ferũtur, & alui egestioni aduersantur. At verò optimæ sunt, quæ ex sublimib. locis & terræ tumulis profluũt. Hæ enim 10 dulces sunt & albæ, modicumq; vinum ferre queunt, per hyemem calidæ, per æstatem frigidæ. Tales enim ex profundissimis fontibus proueniũt. Maximè verò cõmendantur, quarum fontes ad solis exortus, præsertimq; æstiuos decurrunt. Limpidiores enim & boni odoris, & leues esse necesse est. Salsæ verò & indomitæ, & duræ, in totum quidem vt bibantur, improbandæ. Sunt tamen naturæ quædam & morbi, quibus tales aquæ potu sunt cõmodæ, de quibus mox dicam. Ac de his res ita se habet. Quarum quidem fontes ad oriẽtes spectant, eæ inter omnes optimæ. Secundum has, quæ sunt inter æstiuos solis exortus & occasus, sed præcipuè ad exortus. Tertio loco, quæ sunt inter occasus æ- 20 stiuos & hybernos. Deterrimæ verò quæ ad austrum spectãt, quæq; sunt inter æstiuum ortum & occasum. Et hæ iis quidem qui sunt ad austrum, valdè prauæ, iis verò qui ad septentrionẽ, præstantiores. His hoc modo vti conuenit. Qui sanus est ac valet, is nullo habito discrimine, semper eã quæ adest, bibat. Qui verò morbi causa eam quæ maximè conueniat bibere volet, is hoc modo præcipuè sanitatem cõsequatur. Quorum quidẽ ventres duri sunt, & qui promptè succẽduntur, iis certè dulcissimæ, leuissimæ, & limpidissimæ conferunt. Quibus verò ventres inferiores molles sunt, humidi & maximè pituitosi, iis durissimæ, & maximè co- 30 ctu difficiles, & aliquantulum salsæ accõmodatæ sunt. Hoc enim modo maximè resiccari poterint. Quæ nãque aquæ coquendo sunt optimæ & facilè liquescunt, eas vẽtrem dissoluere ac liquefacere maximè æquũm est. Indomitæ verò ac duræ, & quæ coquẽdo minimè idoneæ, eæ ventres magis cogunt & resiccãt. At verò de aquis salsis propter imperitiam falluntur quidam, quodq; aluum soluere existimẽtur, cùm maximè alui deiectioni repugnent. Indomitæ enim sunt & coqui nequeunt, proindeq; ab eis venter potiùs adstringitur quàm eliquetur. At de fontiũ quidem aquis hoc modo se res habet. Quæ autem ex imbribus colliguntur, 40 & ex niue fiunt, quomodo se habeãt enarrabo. Aquæ igitur ex imbribus collectæ, leuissimæ & dulcissimæ sunt, tenuissimæ & limpidissimæ. Sol enim quod imprimis in aqua est tenuissimum & leuissimum sursum educit & rapit. Id autẽ ex ipso mari patet, in quo quod salsum est, propter crassitudinem & grauitatem remanet, & mare euadit; tenuissimum verò propter leuitatem sol ad se rapit. Neque verò tale quid ex aquis solùm lacustribus sursum educit, verùm etiam ex ipso mari, & ex omnibus in quibus aliquid humoris inest, quod quauis in re inest. Quinetiam ex ipsis hominibus tenuissimum ac leuissimum humorem educit.

Cuius rei maximū est indicium, cùm homo vestibus indutus in sole ambulauerit aut sederit. Quascunq; enim corporis partes sol aspicit, hæ nullum sudorem emittunt. Sol enim quicquid sudoris cōparet, ad se rapit. Quæ verò veste, aut alia quauis re cōteguntur, hæ exudant. Per vim enim à sole sudor elicitur, seruatur autem à tegumento, ne à sole deleatur. Cùm verò ad vmbram peruenerit, tū corpus æqualiter sudore diffluit. Neq; enim amplius sol affulget. Atq; eā ob caussam inter aquas etiam hæ citissimè putrescunt, odoremq; prauum habet aqua pluuia, & quòd ex pluribus collecta est & permixta, proindeq; celerrimè putrescat. Ad hæc quoque cùm rapta est in sublime euecta circumfertur & aëri permiscetur, quod quidem in ea est turbidum & noctem referens, excernitur & secedit, & aër ac nebula euadit. Tenuissimum verò & leuissimum relinquitur, & à sole vstum & coctum dulcescit. Quin & alia omnia quæ coquūtur semper dulcia euadunt. Dum igitur dispersa nec dū collecta fuerit, in sublime fertur. At vbi coaceruata & à vētis inter se aduersariis de repente in se coacta fuerit, tum deorsum prorumpit, qua parte copiosa collecta fuerit. Tūc enim istud magis cōtingere par est, cùm nubes vento stabilitatem minimè habente agitatæ ac delatæ, de repente cōtrario vento & aliis nubibus occursarint. Hic quidem prima ipsius pars cogitur. Posterior verò insuper accedit, eaq; ratione crassior & nigrior euadit, ac pondere deorsum prorumpit, imbresq; oriuntur. Atq; has quidē aquas optimas esse rationi est consentaneum, vt tamen excoquātur & excolentur opus habent. Sin minus, odorem prauum obtinent, & bibentibus raucitatem & vocis grauitatem adesse æquū est. Prauæ verò omnes quæ ex niue & glacie fiunt. Vbi enim semel concreuerint, nō amplius ad pristinam naturam redeunt. Sed quod in his quidem est splendidū, & leue, & dulce, excernitur & euanescit, remanet verò quod turbidissimum & pōderosissimum. Quod hac ratione deprehēdas. Si enim hyemis tempore vasculum certa aquæ mensura affusa, sub dio exponere voles, vti maximè congeletur, deinde postridie in locum calidum delatum, vbi glacies maximè liquescat, cumq; soluta fuerit, iterū aquam metiaris, aquā multò pauciorē reperias. Hoc certè indicio cognosces, quòd congelatione id quod est leuissimum & tenuissimum euanescit & expirat, non quod grauissimū & crassissimū, cùm id ei contingere nequeat. Hāc igitur ob caussam aquas de niue & glacie liquatas, earūq; similes, ad quiduis pessimas esse existimo. Atq; de aquis quidem quę ex imbribus, niuibus & glacie colliguntur, ad hūc se res habet modum. At verò calculo maximè tentantur, & renū morbis, ac vrinæ stillicidio, & coxēdicum affectionibus corripiūtur, herniæq; iis suboriūtur, qui cuiusq; modi aquas bibūt, aut de magnis fluminibus, in q alia decurrūt, & de stagno in quod multarū & cuiusuis generis aquarū riuuli deueniūt, quiq; aduectitiis aquis vtūtur, quæ ex longo & minimè breui interuallo deducūtur. Neq; enim fieri potest vt aquæ inter se similes sint, verùm alię dulces sunt, aliæ salsæ, & aluminosæ, aliæ de calidis effluūt. Atq; hæ simul permixtæ inter se dissident, & semper superat quæ valentissima est. Neq; semper eadē viribus pollet, sed alias alia.

τεκμήριον δὲ μέγιστον, ὅταν ἄνθρωπος ἐν ἡλίῳ βαδίζῃ ἢ καθίζῃ ἱμάτιον ἔχων. ὁκόσα μὲν τοῦ χρωτὸς ὁ ἥλιος ἐφορᾷ, οὐχ ἱδρώη ἄν. ὁ γὰρ ἥλιος ἀναρπάζει τὸ προφαινόμενον τοῦ ἱδρῶτος. ὁκόσα δὲ ὑπὸ τοῦ ἱματίου ἐσκέπασται, ἢ ὑπ' ἄλλου του, ἱδροῖ. ἐξάγεται μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ ἡλίου καὶ βιάζεται. σώζεται δὲ ὑπὸ τῆς σκέπης, ὥστε μὴ ἀφανίζεσθαι ὑπὸ τοῦ ἡλίου. ὁκόταν δὲ εἰς σκιὴν ἀφίκηται, ἅπαν τὸ σῶμα ὁμοίως διΐει. οὐ γὰρ ἔτι ὁ ἥλιος ἐπιλάμπει. διὰ ταῦτα δὲ καὶ σήπεται τῶν ὑδάτων τάχιστα ταῦτα, καὶ ὀδμὴν ἴσχει πονηρὴν τὸ ὄμβριον. ὅτι ἀπὸ πλείστων συνῆκται καὶ συμμέμικται, ὥστε σήπεσθαι τάχιστα. ἔτι δὲ πρὸς τουτέοισιν ἐπειδὰν ἁρπασθῇ καὶ μετεωρισθῇ περιφερόμενον καὶ καταμεμιγμένον ἐς τὸν ἠέρα, τὸ μὲν θολερὸν αὐτοῦ καὶ νυκτοειδὲς ἐκκρίνεται καὶ ἐξίσταται καὶ γίνεται ἠὴρ καὶ ὁμίχλη. τὸ δὲ λεπτότατον καὶ κουφότατον αὐτοῦ, λείπεται καὶ γλυκαίνεται ὑπὸ τοῦ ἡλίου καιόμενόν τε καὶ ἑψόμενον. γίνεται δὲ καὶ τἄλλα πάντα τὰ ἑψόμενα αἰεὶ γλυκέα. ἕως μὲν οὖν διεσκεδασμένον ᾖ καὶ μήπω ξυνεστήκῃ, φέρεται μετέωρον. ὁκόταν δέ κου ἀθροισθῇ καὶ ξυστραφῇ ἐς τὸ αὐτὸ ὑπὸ ἀνέμων ἀλλήλοισιν ἐναντιωθέντων ἐξαίφνης, τότε καταρρήγνυται ᾗ ἂν τύχῃ πλεῖστον ξυστραφέν. τότε γὰρ ἐοικὸς τοῦτο μᾶλλον γίνεσθαι, ὁκόταν τὰ νέφεα μὴ ὑπὸ ἀνέμου στάσιν ἔχοντος, ὡρμημένα ἐόντα καὶ χωρέοντα ἐξαίφνης ἀντικόψῃ πνεῦμα ἐναντίον καὶ ἕτερα νέφεα, ἐνταῦθα μὲν πρῶτον αὐτοῦ ξυστρέφεται. τὰ δὲ ὄπισθεν, ἐπιφέρεταί τε, καὶ οὕτω παχύνεται καὶ μελαίνεται καὶ ξυστρέφεται ἐς τὸ αὐτὸ, καὶ ὑπὸ βάρεος καταρρήγνυται, καὶ ὄμβροι γίνονται.[36] ταῦτα μὲν ἐστιν ἄριστα κατὰ τὸ εἰκός. δεῖται δὲ ἀφέψεσθαι[37] καὶ ἀποσήπεσθαι. εἰ δὲ μὴ, ὀδμὴν ἴσχει πονηρὴν, καὶ βράγχος καὶ βαρυφωνίη τοῖς πίνουσι προσίσταται. τὰ δὲ ἀπὸ χιόνος καὶ κρυστάλλων, πονηρὰ πάντα.[38] ὁκόταν γὰρ ἅπαξ παγῇ, οὐκ ἔτι ἐς τὴν ἀρχαίην φύσιν καθίσταται, ἀλλὰ τὸ μὲν αὐτοῦ λαμπρὸν καὶ κοῦφον καὶ γλυκὺ ἐκκρίνεται καὶ ἀφανίζεται. τὸ δὲ θολωδέστατον καὶ σταθμωδέστατον, λείπεται. γνοίης δ' ἂν ὧδε. εἰ γὰρ βούλει ὅταν οἱ χειμῶνες ἄριστον μέτρῳ ἐγχέας ὕδωρ, θεῖναι ἐς τὴν αἰθρίην ἵνα πήξεται μάλιστα. ἔπειτα τῇ ὑστεραίῃ εἰσενεγκὼν εἰς ἀλέαν, ὅπου χαλάσει μάλιστα ὁ παγετός. ὁκόταν δὲ λυθῇ, ἀναμετρεῖν τὸ ὕδωρ, εὑρήσεις ἔλασσον συχνῷ. τοῦτο τεκμήριον[39] ὅτι ὑπὸ τῆς πήξιος, ἀφανίζεται καὶ ἀναξηραίνεται τὸ κουφότατον καὶ λεπτότατον, οὐ τὸ βαρύτατον καὶ παχύτατον, οὐ γὰρ ἂν δύναιτο. ταύτῃ οὖν νομίζω πονηρότατα ταῦτα τὰ ὕδατα εἶναι τὰ ἀπὸ χιόνος καὶ κρυστάλλου, καὶ τὰ τουτέοισιν ἑπόμενα πρὸς ἅπαντα χρήματα. περὶ μὲν οὖν ὀμβρίων ὑδάτων, καὶ τῶν ἀπὸ χιόνος καὶ κρυστάλλων, οὕτως ἔχει. λιθιῶσι δὲ μάλιστα ἄνθρωποι, καὶ ὑπὸ νεφριτίδων καὶ στραγγουρίης ἁλίσκονται καὶ ἰσχιάδων, καὶ κῆλαι γίνονται, ὅκου ὕδατα πίνουσι παντοδαπώτατα, καὶ ἀπὸ ποταμῶν μεγάλων εἰς οὓς ποταμοὶ ἕτεροι ἐμβάλλουσιν, καὶ ἀπὸ λίμνης, εἰς ἣν ῥεύματα πολλὰ καὶ παντοδαπὰ ἀφικνεῦνται. καὶ ὁκόσοι ὕδασιν ἐπακτοῖσι χρέονται διὰ μακροῦ ἀγομένοισι, καὶ μὴ ἐκ βραχέος. οὐ γὰρ οἷόν τε ἕτερον ἑτέρῳ ἐοικέναι ὕδωρ. ἀλλὰ τὰ μὲν γλυκέα εἶναι, τὰ δὲ ἁλυκά τε καὶ στυπτηριώδεα, τὰ δὲ ἀπὸ θερμῶν ῥέειν. ξυμμισγόμενα δὲ ταῦτα ἐς τωὐτὸ ἀλλήλοισι στασιάζει, καὶ κρατεῖ αἰεὶ τὸ ἰσχυρότατον. ἰσχύει δὲ οὐκ αἰεὶ τωὐτό. ἀλλ' ἄλλοτε ἄλλα.

καὶ τὰ

καὶ τὰ πνεύματα· τοῖσι μὲν γὰρ βορέης τὴν ἰσχὺν παρέχεται. τοῖσι δὲ, ὁ νότος. καὶ τῶν λοιπῶν πέρι ὡυτὸς λόγος. ὑφίστασθαι οὖν τοῖσι τοιουτέοισιν ἀνάγκη ἐν τοῖς ἀγγείοις ἰλεὼ καὶ ψάμμον. καὶ ἀπὸ τούτων πινομένων τὰ νοσήματα γίγνεται τὰ προειρημένα. ὅτι δὲ οὐχ ἅπασιν ἑξῆς φράσω. ὁκόσων μὲν ἥ τε κοιλίη εὔροός τε καὶ ὑγιηρής ἐστιν. καὶ ἡ κύστις μὴ πυρετώδης.[40] μηδὲ ὁ στόμαχος τῆς κύστιος ξυμπέφρακται λίην. οὗτοι μὲν διουρέουσι ῥηϊδίως. καὶ ἐν τῇ κύστει οὐδὲν ξυστρέφεται. ὁκόσων δὲ ἂν ἡ κοιλίη πυρετώδης ἦ ἀνάγκη καὶ τὴν κύστιν ταὐτὸ πάσχειν. ὁκόταν γὰρ θερμανθῇ μᾶλλον τῆς φύσιος, ἐφλέγμηνεν αὐτῆς ὁ στόμαχος. ὁκόταν δὲ ταῦτα πάθῃ, τὸ οὖρον οὐκ ἀφίησιν, ἀλλ' ἐν ἑωυτέῳ ξυνέψει καὶ συγκαίει. καὶ τὸ μὲν λεπτότατον αὐτέου, ἀποκρίνεται, καὶ τὸ καθαρώτατον, διεῖ καὶ ἐξουρέεται. τὸ δὲ παχύτατον καὶ θολωδέστατον, ξυστρέφεται καὶ συμπήγνυται. τὸ μὲν πρῶτον μικρόν. ἔπειτα μεῖζον γίγνεται. κυλινδούμενον γὰρ ὑπὸ τοῦ οὔρου, ὅτι ἂν ξυνίστηται παχὺ, ξυναρμόζει πρὸς ἑωυτό. καὶ οὕτως αὔξεταί τε καὶ πωροῦται. καὶ ὁκόταν οὐρέῃ, πρὸς τὸν στόμαχον τῆς κύστιος προσπίπτει ὑπὸ τοῦ οὔρου βιαζόμενον, καὶ κωλύει οὐρέειν, καὶ ὀδύνην παρέχει ἰσχυρήν. ὥστε τὰ αἰδοῖα τρίβουσι καὶ ἕλκουσι τὰ παιδία τὰ λιθιῶντα. δοκέει γὰρ αὐτέοις τὸ αἴτιον ἐνταῦθα εἶναι τῆς οὐρήσιος. τεκμήριον δὲ ὅτι οὕτως ἔχει. τὸ γὰρ οὖρον λαμπρότατον οὐρέουσιν οἱ λιθιῶντες πρὸς τὸν γινόμενον ἀρρόν. ὅτι τὸ παχύτατον καὶ χολωδέστατον αὐτέου μένει[41] καὶ συστρέφεται, τὰ μὲν πλεῖστα οὕτω λιθιᾷ. γίγνεται δὲ παισὶν καὶ ἀπὸ τοῦ γάλακτος, ἢν μὴ ὑγιηρὸν ᾖ, ἀλλὰ θερμόν τε λίην καὶ χολῶδες. τὴν γὰρ κοιλίην διαθερμαίνει καὶ τὴν κύστιν, ὥστε τὸ οὖρον ξυγκαιόμενον ταῦτα πάσχειν. καὶ φημὶ ἄμεινον εἶναι τοῖς παιδίοισιν τὸν οἶνον ὡς ὑδαρέστατον διδόναι. ἧσσον γὰρ τὰς φλέβας ξυγκαίει καὶ συναυαίνει.[42] τοῖσι δὲ θήλεσιν αἰδοίοις γίγνεται οὐχ ὁμοίως. ὁ γὰρ οὐρητὴρ βραχύς ἐστιν ὁ τῆς κύστιος καὶ εὐρύς, ὥστε βιάζεται τὸ οὖρον ῥηϊδίως. οὔτε γὰρ τῇ χειρὶ τρίβει τὸ αἰδοῖον, ὥσπερ τὸ ἄρσεν. οὔτε ἅπτεται τοῦ οὐρητῆρος.[43] ἐς γὰρ τὰ αἰδοῖα ξυντέτρηνται. καὶ διότι οἱ οὐρητῆρες εἰσὶν εὐρέες, καὶ πίνουσι πλεῖον, ἢ οἱ παῖδες. περὶ μὲν οὖν τουτέων ὧδε ἔχει, ἢ ὅτι τουτέων ἐγγύτατα. περὶ δὲ ἐτῶν ὧδε ἄν τις ἐνθυμεύμενος διαγινώσκῃ, ὁκοῖόν τι μέλλει ἔσεσθαι τὸ ἔτος. εἴ τε νοσερὸν εἴτε ὑγιηρόν.[45] ἢν μὲν γὰρ κατὰ λόγον γένηται τὰ σημεῖα ἐπὶ τοῖς ἄστροισι δύνουσί τε καὶ ἐπιτέλλουσιν. ἔν τε τῷ μετοπώρῳ ὕδατα γένηται. καὶ ὁ χειμὼν μέτριος. καὶ μήτε λίην εὔδιος, μήτε ὑπερβάλλων τὸ ψῦχος. ἔν τε τῷ ἦρι ὕδατα γένηται ὡραῖα καὶ ἐν τῷ θέρει. οὕτω τὸ ἔτος ὑγιεινότατον εἰκὸς εἶναι.[46] ἢν δὲ ὁ μὲν χειμὼν, αὐχμηρὸς καὶ βόρειος γένηται, τὸ δὲ ἦρ ἔπομβρον καὶ νότιον, ἀνάγκη τὸ θέρος πυρετῶδες γίνεσθαι,[47] καὶ ὀφθαλμίας ἐμποιεῖν. ὁκόταν γὰρ τὸ πνῖγος ἐπιγένηται ἐξαίφνης, τῆς τε γῆς ὑγρῆς ἐούσης ὑπὸ τῶν ὄμβρων τῶν ἐαρινῶν, καὶ ὑπὸ τοῦ νότου,[48] ἀνάγκη διπλόον τε καῦμα εἶναι, ἀπό τε τῆς γῆς διαβρόχου ἐούσης καὶ θερμῆς, καὶ ὑπὸ τοῦ ἡλίου καίοντος,[49] τῶν τε κοιλιῶν μὴ ξυνεστηκυσῶν τοῖς ἀνθρώποις. μή τε τοῦ ἐγκεφάλου ἀνεξηρασμένου. οὐ γὰρ οἷόν τε τοῦ ἦρος τοιουτέου ὄντος,[50] μὴ οὐ πλαδᾶν τὸ σῶμα καὶ τὴν σάρκα, ὥστε τοὺς πυρετοὺς ἐπιπίπτειν ὀξυτάτους ἅπασιν. μάλιστα δὲ τοῖσιν

Sed & ex ventis, huic quidem boreas vires præbet, illi verò auster, & de reliquis eadem est ratio. Ex his igitur limum & arenam in vasis subsidere necesse est, & ex earum potu prędicti morbi gignuntur. Quòd verò nō omnibus, deinceps dicam. Quibus quidem aluus tum fluida, tum sana est, & vesica minimè ignea, neq; vesicę os cum ea valde conspirat, ij quidem facilè vrinam emittunt, neque quicquam in vesica colligitur. Quibus verò aluus ignea fuerit, vesicā etiam eadem affectione teneri necesse est. Cùm enim magis quàm natura postulet calefacta fuerit, os ipsius inflammatione tentatur. Sic autem affectum, vrinam non emittit, sed in sese concoquit & adurit, & quod quidem in ea est tenuissimum secernitur, quodque purissimum trāsit & cum vrina educitur, quod verò crassissimum ac turbidissimū, colligitur & concrescit, primùm quidem minore copia, deinde maiore. Cùm enim per vrinam volutatur, quicquid crassum constitit, ad sese applicat, eoque modo augetur, & in tofum durescit. Dumq; vrinam emittit, ab vrina vi propulsum ad vesicæ os collabitur, & vrinam impedit, doloremq; vehementem exhibet. Proindeque pueri calculo laborantes pudenda confricant & vellicāt, quòd ipsis reddendæ vrinæ causa eo loco esse videatur. Hoc autem ita se habere indicio est, quòd qui calculo laborant vrinam ad instar seri limpidissimam reddūt, cùm quod in ea est crassissimum ac maximè returbidum isthic maneat ac versetur. Ac plærique quidem hoc modo calculum gignunt. Gignitur autem & pueris ex lacte, si non salubre fuerit, sed valde calidum & biliosum. Ventrem enim concalefacit & vesicam, ac proinde dum vrina simul aduritur istam affectionem sentit. Et mea quidem sententia, præstat pueris vinū quàm maximè dilutum exhibere, cùm nimirum venas minùs adurat & resiccet. At in muliebribus pudendis nō eodem modo cōtingit. Vesicæ enim fistula vrinaria breuis est & ampla, vt facilè vrinam propellat. Neq; enim manu pudendum, velut masculus, confricat, neque fistulam vrinariam contingit, quòd intra pudenda perforata sit. Cumq; meatus vrinarij ampli sint, plus enim quàm pueri bibunt. Ac de his quidem hoc modo se res habet, aut ad hæc quàm proximè accedit. De annis autem hoc modo cōsideratione adhibita quis statuat, qualisnam annus futurus sit, númne salubris, an morbosus. Si quidem secūdum rationem in syderum ortu & occasu signa appareant, si per autumnū pluat, & hyems sit moderata, neq; admodum blanda, neq; præter modum frigida, & vere ac æstate aquæ tempestiuæ eueniant, sic annum saluberrimum esse consentaneum est. Quòd si hyems quidem sicca & aquilonia, ver verò pluuium & austrinum fuerit, æstatem febribus abundare, & lippitudines inducere necesse est. Vbi enim ab imbrib. vernis & ab austro terra humectata fuerit, & plenior æstus de repente superuenerit, tum à terra madida & calida existente, tum à sole adurente, ardorem conduplicari necesse est, hominum ventribus minimè consistentibus, neq; resiccato cerebro. Neque enim vbi ver tale extiterit, fieri potest, quin corpus & caro nimio humore diffluant, ita vt omnibus, ac maximè pituitosis, acutissimæ febres

immineant. Mulieribus verò & naturis maximè humidis, intestinorum difficultates contingere par est. Ac siquidem sub caniculæ exortum aqua & hyberna tempestas superuenerit, etesiæque spirauerint, quietis spes est, autumnumque salubrem fore. Aliôqui periculum est ne pueri & mulieres moriantur, minimè verò senes, aut ne qui euaserint in quartanas tandem incidant, & ex quartanis in aquam inter cutem. At si hyems quidē austrina, pluuiosa & placida fuerit. Ver verò aquilonium, siccum & tempestuosum, primùm quidem mulieres quæ prægnantes extiterint, & quibus partus in ver imminet, abortionem facturas esse verisimile, quæ verò etiam pepererint, adeò imbecillos ac morbosos fœtus parituras, vt aut statim pereant, aut tenues, debiles, & valetudinarij viuant. Atq; hæc quidem mulieribus, reliquis verò intestinorum difficultates & lippitudines siccas, nonnullisq; defluxiones à capite in pulmonem. Pituitosis itaque intestinorum difficultates fieri par est, ac mulieribus pituita à cerebro defluente propter naturæ humiditatem. Biliosis verò lippitudines siccas, ob carnis caliditatem & siccitatem. Senibus autem defluxiones ob venarum raritatem ac distentionem, vt ex his nonnulli repente intereant, alij dextra parte resoluti iaceant. Cùm enim hyeme existente austrina & calida, corpus non constringatur, neque venæ, vere aquilonio & sicco, ac frigido superueniente, cerebrum quod vna cum vere dissolui & purgari à grauedine & raucedine oportebat, tunc densatur & cogitur, proindeq; accedente de repente æstate, æstuque ac mutatione contingente, hi morbi ingruant, tandemq; reliquis morbis, cùm ventres facilè resiccari nequeant, intestinorum læuitates, & aquæ inter cutem succedant. Si verò æstas pluuiosa fuerit & austrina, & autumnus similiter, morbosam esse hyemem necesse est, iisq; qui pituita abundant, & quadragesimum annum excesserunt, febres ardentes contingere æquum est, biliosis verò morbos laterales, & pulmonum inflammationes. At si æstas sicca & aquilonia fuerit, autumnus verò pluuius & austrinus, sub hyemem capitis dolores & cerebri syderationes fieri par est, ac præterea raucedines, grauedines, & tusses, & nonnullis quoque tabes. Quòd si aquilonius & siccus fuerit autumnus, ac neque sub canem, neq; sub arcturum pluuiosus, pituitosis quidem præcipuéque natura humidis & mulieribus confert, biliosis verò hoc est maximè aduersum. Admodum enim resiccantur, iisque lippitudines aridæ contingunt, & febres acutæ ac diuturnæ, quibusdam etiam melancholiæ. In bile nanque quicquid est humidissimum & aquosissimum consumitur, quod verò crassissimum & acerrimum remanet, quod in sanguine eadem quoque ratione accidit, vnde ij morbi illis contingunt. Pituitosis verò hæc omnia auxilio sunt. Resiccantur enim & ad hyemem perueniunt, ab aliis temporibus inuicem succedentibus resiccati. Qui igitur hęc mente complexus & contemplatus fuerit, is ex mutatio-

φλεγματίησι. καὶ δυσεντερίας εἰκός ἐστι γίγνεσθαι καὶ τῇσι γυναιξὶν[51] καὶ τοῖς εἴδεσιν τοῖς ὑγροτάτοισι.[52] καὶ ἢν μὲν ἐπὶ κυνὸς ἐπιτολῇ ὕδωρ ἐπιγένηται καὶ χειμὼν, καὶ οἱ ἐτησίαι πνεύσωσιν ἐλπὶς παύσασθαι, καὶ τὸ μετόπωρον ὑγιηρὸν γενέσθαι. ἢν δὲ μὴ, κίνδυνος θανάτους τε γενέσθαι τοῖσι παιδίοισι καὶ τῇσι γυναιξίν. τοῖσι δὲ πρεσβύτῃσιν ἥκιστα. τούς τε περιγενομένους εἰς τεταρταίους ἀποτελευτᾶν. καὶ ἐκ τῶν τεταρταίων ἐς ὕδρωπας.[53] ἢν δ' ὁ χειμὼν νότιος γένηται, καὶ ἔπομβρος, καὶ εὔδιος, τὸ δὲ ἦρ βόρειόν τε καὶ αὐχμηρὸν καὶ χειμέριον. πρῶτον μὲν τὰς γυναῖκας ὁκόσαι ἂν τύχωσιν ἐν γαστρὶ ἔχουσαι, καὶ ὁ τόκος αὐτέῃσιν ᾖ,[54] πρὸς τὸ ἦρ ἐκτιτρώσκεσθαι. ὁκόσαι δ' ἂν καὶ τέκωσιν, ἀκρατέα τὰ παιδία τίκτειν καὶ νοσώδεα. ὥστε ἢ αὐτίκα ἀπόλλυσθαι, ἢ ζῶσι λεπτά τε ἐόντα καὶ ἀσθενέα καὶ νοσώδεα. ταῦτα μὲν τῇσι γυναιξίν. τοῖς δὲ λοιποῖσι δυσεντερίας, καὶ ὀφθαλμίας ξηράς. καὶ ἐνίοισι καταρροὺς ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἐπὶ τὸν πνεύμονα.[55] τοῖσι μὲν οὖν φλεγματίησι τὰς δυσεντερίας εἰκὸς γίγνεσθαι. καὶ τῇσι γυναιξὶ φλέγματος ἐπικαταρρυέντος ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου διὰ τὴν ὑγρότητα τῆς φύσιος. τοῖσι δὲ χολώδεσιν,[56] ὀφθαλμίαι ξηραὶ διὰ τὴν θερμότητα καὶ ξηρότητα τῆς σαρκός.[57] τοῖσι δὲ πρεσβύτῃσι, καταρροὺς διὰ τὴν ἀραιότητα καὶ τὴν ἔκτασιν τῶν φλεβῶν. ὥστε ἐξαίφνης τοὺς μὲν ὑπὸ φρενίτιδος ἀπόλλυσθαι. τοὺς δὲ παραπλήκτους γίνεσθαι τὰ δεξιά.[58] ὁκόταν γὰρ τοῦ χειμῶνος ἐόντος νοτίου τοῦ θερμοῦ τοῦ σώματος μὴ ξυνίσταται, μηδὲ φλέβες, τοῦ ἦρος ἐπιγενομένου βορείου καὶ αὐχμηροῦ καὶ ψυχροῦ ὁ ἐγκέφαλος ὁπηνίκα αὐτὸν ἔδει ἅμα καὶ τῷ ἦρι διαλύεσθαι καὶ καθαίρεσθαι ὑπό τε κορύζης καὶ βράγχων, τηνικαῦτα πήγνυταί τε καὶ συνίσταται, ὥστε ἐξαίφνης τοῦ θέρεος ἐπιγενομένου καὶ τοῦ καύματος καὶ τῆς μεταβολῆς ἐπιγινομένης, ταῦτα τὰ νοσεύματα ἐπιπίπτειν. καὶ λειεντερίαι καὶ ὕδρωπες τελευτῶσι τοῖσι νοσεύμασι ἐπιγίγνονται. οὐ γὰρ ἀποξηραίνονται αἱ κοιλίαι ῥηϊδίως.[59] ἢν δὲ τὸ θέρος ἔπομβρον γένηται, καὶ νότιον,[60] καὶ τὸ μετόπωρον, χειμῶνα ἀνάγκη νοσερὸν εἶναι, καὶ τοῖς φλεγματίησι, καὶ τοῖς γεραιτέροισι τεσσαράκοντα ἐτέων, καύσους γίγνεσθαι εἰκός: τοῖσι δὲ χολώδεσιν, πλευρίτιδας, καὶ περιπλευμονίας.[61] ἢν δὲ τὸ θέρος αὐχμηρὸν γένηται καὶ βόρειον. τὸ δὲ μετόπωρον ἔπομβρον καὶ νότιον, κεφαλαλγίας ἐς τὸν χειμῶνα, καὶ σφακέλους τοῦ ἐγκεφάλου εἰκὸς γίγνεσθαι. καὶ προσέτι βράγχους, καὶ κορύζας, καὶ βῆχας, ἐνίοισι δὲ καὶ φθίσιας.[62] ἢν δὲ βόρειόν τε ᾖ καὶ ἄνυδρον, καὶ μήτε ὑπὸ κύνα ἔπομβρον, μήτε ἐπὶ τῷ ἀρκτούρῳ, τοῖσι μὲν φλεγματίησι φύσει ξυμφέρει μάλιστα καὶ τοῖς ὑγροῖς τὰς φύσιας καὶ τῇσι γυναιξίν. τοῖσι δὲ χολώδεσι τοῦτο πολεμιώτατον γίγνεται. λίην γὰρ ἀναξηραίνονται, καὶ[63] ὀφθαλμίαι αὐτέοισιν ἐπιγίγνονται ξηραί, καὶ πυρετοὶ ὀξέες καὶ πολυχρόνιοι ἐνίοισιν, καὶ μελαγχολίαι.[64] τῆς γὰρ χολῆς τὸ μὲν ὑγρότατον καὶ ὑδαρέστατον ἀναλοῦται, τὸ δὲ παχύτατον καὶ δριμύτατον λείπεται, καὶ τοῦ αἵματος κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον. ἀφ' ὧν ταῦτα νοσεύματα αὐτέοις γίγνεται. τοῖσι δὲ φλεγματίησι, πάντα ταῦτα ὠφελιμά ἐστιν.[65] ἀποξηραίνονται γὰρ καὶ ἐς τὸν χειμῶνα ἀφικνέονται, ὑπὸ ἄλλων τῶν ἐς ἄλλα ἀναξηραινόμενοι. ἢν δὲ ὁ χειμὼν, βόρειος γένηται καὶ ξηρὸς, τὸ δὲ ἦρ, νότιον καὶ ἔπομβρον, κατὰ τὸ θέρος ὀφθαλμίαι γίνονται ἰσχυραί· τοῖσι δὲ παισὶ καὶ γυναιξὶν, πυρετοί. κατὰ ταῦτα τίς ὁ νοεύμενος καὶ σκοπούμενος, προειδείη ἂν τὰ πλεῖστα

πλεῖστα τῶν μελλόντων ἔσεσθαι ἀπὸ τῶν μεταβολέων. φυλάσσεσθαι δὲ χρὴ μάλιστα τὰς μεταβολὰς τῶν ὡρέων τὰς μεγίστας, καὶ μήτε φάρμακον διδόναι ἑκόντα, μήτε καίειν ὅ τι ἐς κοιλίην, μήτε τέμνειν πρὶν παρέλθωσιν αἱ ἡμέραι δέκα ἢ καὶ πλείονες· μέγισται δέ εἰσιν αἱ δέκα. καὶ ἐπικινδυνόταται ἡλίου τροπαὶ ἀμφότεραι, καὶ μᾶλλον θεριναί· καὶ ἰσημεριναὶ νομιζόμεναι εἶναι ἀμφότεραι, μᾶλλον δὲ αἱ μετοπωριναί. δεῖ δὲ καὶ τῶν ἄστρων τὰς ἐπιτολὰς φυλάσσεσθαι, καὶ μάλιστα τοῦ κυνός, ἔπειτα ἀρκτούρου, καὶ ἐπὶ πληιάδων δύσιν. τά τε γὰρ νοσήματα μάλιστα ἐν ταύτῃσι τῇσιν ἡμέρῃσιν κρίνεται, καὶ τὰ μὲν ἀποφθίνει[67] τὰ δὲ λήγει, τὰ δὲ ἄλλα πάντα μεθίσταται εἰς ἕτερον εἶδος, καὶ ἑτέρην κατάστασιν. περὶ μὲν τούτων οὕτως ἔχει. βούλομαι δὲ περὶ τῆς Ἀσίης καὶ τῆς Εὐρώπης δεῖξαι, ὁκόσον διαφέρουσιν ἀλλήλων ἐς τὰ πάντα, καὶ περὶ τῶν ἐθνῶν τῆς μορφῆς, τί διαλλάσσει, καὶ μηδὲν ἔοικεν ἀλλήλοισι. περὶ μὲν οὖν ἁπάντων πολὺς ἂν εἴη λόγος· περὶ δὲ τῶν μεγίστων, καὶ πλεῖστον διαφερόντων, ἐρέω ὥς μοι δοκέει ἔχειν.[68] τὴν Ἀσίην πλεῖστον διαφέρειν φημὶ τῆς Εὐρώπης, ἐς τὰς φύσιας τῶν ξυμπάντων τῶν τε ἐκ τῆς γῆς φυομένων, καὶ τῶν ἀνθρώπων. πολὺ γὰρ καλλίονα καὶ μείζονα πάντα γίγνεται ἐν τῇ Ἀσίῃ. ἥ τε χώρη τῆς χώρης ἡμερωτέρη,[69] καὶ τὰ ἔθνεα τῶν ἀνθρώπων ἠπιώτερα καὶ εὐεργητότερα. τὸ δὲ αἴτιον τουτέων, ἡ κρᾶσις τῶν ὡρέων, ὅτι τοῦ ἡλίου ἐν μέσῳ τῶν ἀνατολῶν κεῖται πρὸς τὴν ἠῶ, τοῦ τε ψυχροῦ πορρωτέρω. τὴν δὲ αὔξησιν καὶ ἡμερότητα παρέχει πλεῖστον ἁπάντων, ὁκόταν μηδὲν ᾖ ἐπικρατέον βιαίως, ἀλλὰ παντὸς ἰσομοιρίη δυναστεύῃ. ἔχει δὲ κατὰ τὴν Ἀσίην οὐ πανταχῇ ὁμοίως. ἀλλ' ὅση μὲν τῆς χώρης ἐν μέσῳ κεῖται τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ, αὕτη μὲν εὐκαρποτάτη ἐστίν, καὶ εὐδενδροτάτη, καὶ εὐδιεστάτη, καὶ ὕδασι κάλλιστα κέχρηται, τοῖσί τε οὐρανίοισιν, καὶ τοῖσιν ἐκ τῆς γῆς. οὔτε γὰρ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ ἐκκέκαυται λίην, οὔτε ὑπὸ αὐχμῶν καὶ ἀνυδρίης ἀναξηραίνεται,[70] οὔτε ὑπὸ ψύχεος βεβιασμένη. νοτία τε καὶ διάβροχος ἐστὶν ὑπό τε ὄμβρων πολλῶν καὶ χιόνος. τά τε ὡραῖα αὐτόθι πολλὰ ἐοικὸς γίνεσθαι, ὁκόσα τε ἀπὸ σπερμάτων, καὶ ὁκόσα αὐτὴ ἡ γῆ ἀναδιδοῖ φυτά. ὧν τοῖσι καρποῖσι χρέονται ἄνθρωποι, ἡμεροῦντες ἐξ ἀγρίων, καὶ εἰς ἐπιτήδειον μεταφυτέοντες. τά τε ἐντρεφόμενα κτήνεα εὐθηνεῖν εἰκὸς καὶ μάλιστα τίκτειν τε πυκνότατα, καὶ ἐκτρέφειν κάλλιστα. τούς τε ἀνθρώποις εὐτραφέας εἶναι, καὶ τὰ εἴδεα καλλίστους, καὶ μεγέθη μεγίστους, καὶ ἥκιστα διαφόρους ἐς τά τε εἴδεα αὐτῶν καὶ τὰ μεγέθεα. εἰκός τε τὴν χώρην ταύτην τοῦ ἦρος ἐγγυτάτω εἶναι κατὰ τὴν φύσιν καὶ τὴν μετριότητα τῶν ὡρέων.[71] τὸ δὲ ἀνδρεῖον, καὶ τὸ ταλαίπωρον, καὶ τὸ ἔμπονον, καὶ τὸ θυμοειδές, οὐκ ἂν δύναιτο ἐν τοιαύτῃ φύσει ἐγγίγνεσθαι[72] μήτε ὁμόφυλον, μήτε ἀλλόφυλον, ἀλλὰ τὴν ἡδονὴν κρατέειν, διότι πολύμορφα γίγνεται τὰ ἐν τοῖς θηρίοις. περὶ μὲν οὖν Αἰγυπτίων καὶ Λιβύων, οὕτως ἔχειν μοι δοκεῖ. περὶ δὲ τῶν ἐν δεξιᾷ[73] τοῦ ἡλίου τῶν ἀνατολῶν τῶν χειμερινῶν μέχρι Μαιώτιδος λίμνης (οὗτος γὰρ ὅρος τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίης) ὧδε ἔχει περὶ αὐτέων. τὰ δὲ ἔθνεα ταῦτα, ταύτῃ διαφέρει αὐτὰ ἑωυτέων μᾶλλον ἢ τὰ προδιηγημένα, διὰ τὰς μεταβολὰς τῶν ὡρέων καὶ τῆς χώρης τὴν φύσιν.

nibus plurima ferè præuidebit. Præcipuè verò maximæ anni temporum mutationes obseruandæ sunt, vt neque medicamentum purgans lubenter exhibeamus, neq; partes circa ventrem vramus aut secemus, ante dies decem, aut etiam plures. Maximè tamen sufficient decem. Ac maximi periculi plena sunt ambo solstitia, præcipueq; æstiuum. Periculosissima etiam ambo æquinoctia existimantur, maximè verò autumnale. Syderum quoq; ortus obseruandi, præcipueq; caniculæ, deinde arcturi, & vergiliarum occasus. His enim potissimùm diebus morbi iudicationē subeunt, & alij quidē perimunt, alij verò desinunt, aliiq; omnes in aliam formā & statum transeunt. Ac de his quidem ad hūc se res habet modum. Ac de Asia & Europa indicare volo quantum inter se per omnia distent, tum quantū homines formis varient, nihilq; inter se simile habeant. De omnibus certè longa foret oratio, verùm de præcipuis & plurimùm inter se differētibus dicam vt se res habere mihi videatur. Mea quidem sententia Asia plurimùm Europæ præstat, tum eorum omnium natura quę è terra producuntur, tum hominum. Longè enim pulchriora & maiora omnia in Asia gignuntur, regioq; ipsa hac nostra mitior, & hominum mores humaniores & benigniores. Quorum quidem causa est, tempestatum anni temperatio, cùm in medio solis exortu ad auroram sit exposita, à frigore longè procul remota. Incrementū autem & moderationē omnium maximè præbet, cū nihil sit quod per vim superet, sed omnium sit æquabilis potestas. Neq; tamen vbiq; per totam Asiam ad eundem modū se habent omnia. Sed quæ quidem regio in medio calidi & frigidi sita est, ea certè feracissima est, & arboribus maximè consita, & blandissima, aquisque præcipuè fruitur cœlestibus & ex terra prouenientibus. Neq; enim calore admodum exuritur, neq; squaloribus & aquarum penuria resiccatur, neq; frigore violatur, sed austrō obiecta, imbribus multis & niue perfunditur, multaq; illic sua tempestiuitate nasci par est, quæ ex seminibus quæque ex terræ plantis proueniunt, quorum fructibus homines fruūtur, ex agrestibus domesticos faciēdo, & in suum vsum transferendo. Pecoraq; illic enutrita abundare vel maximè æquum est, crebriusq; parere, & optimè educare. Hominesq; habitiores esse, formaq; pręstantes, & magnitudinis eximiæ, formaque & corporum proceritate non admodum inter se dissimiles. Hanc regionem ad anni temporum naturam & moderationem proximè accedere consentaneum est. Virilis autem animus, ærumnarum & laborum tolerantia, atq; audacia, in huiusmodi naturis innasci nequit, neque eiusdem generis aut diuersi coniunctione ducuntur, verùm in ipsis libidinem dominari necesse est. Ideoque multiformes in feris partus gignuntnr. Atque de Ægyptiis ac Libycis ad hunc quidem modum se res habere videtur. De his verò qui sunt ad hyberni solis ortus dexteram, ad Mæotidem vsq; paludem; quæ est Europæ atq; Asiæ terminus, habet se res ad hunc modum. Atq; hæ quidem gentes, cùm propter anni tempestatum mutationes, tum ob regionis naturam, lōgè magis inter se differunt, quàm quę antè sunt enarratę.

Habet autem hoc solùm eodem planè modo, quo etiam apud reliquos homines. Vbi nanq; anni tempora maximas & creberrimas mutationes faciunt, illic efferatissima & maximè inæqualis regio existit, montesq; plurimos & densos, campos item & prata in ea inuenias. At vbi anni tempora non admodum variãt, illic ea regio maximè æqualis est. Ad eundẽ verò modum se in hominibus habet, si quis animum aduertat. Sunt enim quædam naturæ, montosis locis, syluosis, & aqua caretibus similes, quædam tenuibus & aquosis, quædam etiam pratorum & paludum naturam referunt, quædam etiam ad planitiei, nudorumque & siccorum naturã accedunt. Anni enim tempora, quæ formatum naturam variant, inter se differunt, cumq; inter se diuersa existant, varias & multiplices formas producunt. Ac eas quidem gentes quæ parum inter se differunt, prætermittam, quæ verò plurimùm aut natura, aut institutis inter se discrepant, de his quemadmodum se habeant mihi dicendum est, imprimisque de Macrocephalis, cùm ex his nulla alia gens capita similia habeat. Ac initio quidem hominũ institutum longitudinis capitis causa fuisse videtur. Nũc verò natura etiã ad institutũ accedit. Lõgissima enim habentes capita, generosissimos existimant. Huiusmodi autem est institutũ. Cùm primùm editus est infans, caput eius adhuc tenellum & molle manibus effingunt, & in longitudinem adolescere cogunt, vinculis & idoneis artibus adhibitis, quibus capitis rotunditas vitietur, & lõgitudo augeatur. Hoc institutum primum huiusmodi naturæ dedit initium. Successu verò temporis, in naturã abiit, vt proinde instituto nil ampliùs opus esset. Semen enim genitale ex omnibus corporis partibus prouenit, ex sanis quidem sanum, & ex morbosis, morbosum. Si igitur ex caluis calui gignuntur, ex cæsiis cæsij, & ex distortis, vt plurimũ distorti, eademq; in cæteris formis valet ratio, quid prohibet cur non etiam ex Macrocephalo Macrocephalus gignatur? Etsi nunc quoq; perinde vt antea nõ nascuntur, obsolescente per hominum incuriam instituto. Ac de his quidem sic sentio. Iam verò de his qui Phasim accolũt. Regio est palustris, calida, aquosa & densa, imbribusq; copiosis & vehementibus ferè semper perfunditur. Homines in paludibus vitam degunt, & domos ligneas & arundineas in aquis fabrefactas habent, raro vrbes & emporia adeunt, verùm nauigiis ex ligno vno cauatis sursum ac deorsum traiiciunt, cũ fossas habeant plurimas. Aquas bibunt calidas, statarias, sole putrefactas, & imbribus auctas. Ipseq; Phasis præ cæteris fluminibus maximè stagnans est, & leuissimè defluit; fructusq; quæ illic nascuntur, nullum incrementum accipiunt, effœminati sunt, & præ aquarum copia imperfecti, ideoq; ad maturitatem minimè perueniunt. Aër quoq; caliginosus ab aquis sublatus hanc regionẽ occupat. His sanè de causis Phasiani corporis formam à cæteris hominibus longè diuersam habent. Proceritate enim corporis & crassitudine valdè excedunt, neq; articulus vllus, neque venæ comparent, pallidoq; sunt colore, velut morbo regio

ἔχει δὲ καὶ κατὰ τὴν γῆν ὁμοίως, ὥσπερ καὶ κατὰ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. ὅκου γὰρ αἱ ὧραι μεγίστας μεταβολὰς ποιέονται καὶ πυκνοτάτας, ἐκεῖ καὶ ἡ χώρη ἀγριωτάτη καὶ ἀνωμαλωτάτη ἐστίν. καὶ εὑρήσεις ὄρη τε πλεῖστα καὶ δασέα καὶ πεδία καὶ λειμῶνας ἐόντας. ὅκου δὲ αἱ ὧραι μὴ μεγάλαι ἀλλάσσουσιν, ἐκείνοις ἡ χώρη ὁμαλωτάτη ἐστίν. οὕτω δὲ ἔχει καὶ περὶ τῶν ἀνθρώπων, εἴ τις βούλεται ἐνθυμέεσθαι.[74] εἰσὶ γὰρ φύσιες, αἱ μὲν ὄρεσιν ἐοικυῖαι, δενδρώδεσί τε καὶ ἐφύδροισι. αἱ δὲ, λεπτοῖσί τε καὶ ἀνύδροις.[75] αἱ δὲ λειμακεστέροισί τε καὶ ἑλώδεσι. αἱ δὲ πεδίῳ τε καὶ ψιλῇ καὶ ξηρῇ. αἱ γὰρ ὧραι αἱ μεταλλάσσουσαι τῆς μορφῆς τὴν φύσιν, εἰσὶ διάφοροι. ἢν δὲ διάφοροι ἔωσι μετὰ σφῶν αὐτέων, διαφοραὶ καὶ πλείονες γίνονται τοῖς εἴδεσιν. καὶ ὁκόσα μὲν ὀλίγον διαφέρει τῶν ἐθνέων, παραλείψω. ὁκόσα δὲ μεγάλα ἢ φύσει ἢ νόμῳ, ἐρέω περὶ αὐτῶν ὡς ἔχει. καὶ πρῶτον περὶ τῶν μακροκεφάλων. τουτέων γὰρ οὐκ ἔστιν ἄλλο ἔθνος ὁμοίως τὰς κεφαλὰς ἔχον οὐδέν. τὴν μὲν γὰρ ἀρχὴν, ὁ νόμος αἰτιώτατος ἐγένετο τοῦ μήκεος τῆς κεφαλῆς. νῦν δὲ, καὶ ἡ φύσις ξυμβάλλεται τῷ νόμῳ. τοὺς γὰρ μακροτάτην ἔχοντας τὴν κεφαλὴν γενναιοτάτους ἡγέονται. ἔχει δὲ περὶ νόμου ὧδε. τὸ παιδίον ὁκόταν γένηται, τάχιστα τὴν κεφαλὴν αὐτέου ἔτι ἁπαλὴν ἐοῦσαν μαλακοῦ ἐόντος, ἀναπλάσσουσι τῇσι χερσὶν, καὶ ἀναγκάζουσιν ἐς τὸ μῆκος αὔξεσθαι, δεσμά τε προσφέροντες, καὶ τεχνήματα ἐπιτήδεια ὑφ᾽ ὧν τὸ μὲν σφαιροειδὲς τῆς κεφαλῆς κακοῦται, τὸ δὲ μῆκος αὔξεται. οὕτως τὴν ἀρχὴν ὁ νόμος κατειργάσατο, ὥστε τοιαύτην τὴν φύσιν γενέσθαι. τοῦ δὲ χρόνου προϊόντος, ἐν φύσει ἐγένετο, ὥστε τὸν νόμον μηκέτι ἀναγκάζειν.[76] ὁ γὰρ γόνος πανταχόθεν ἔρχεται, ἀπό τε τῶν ὑγιηρῶν ὑγιηρὸς τοῦ σώματος, ἀπό τε τῶν νοσερῶν, νοσερός. εἰ οὖν γίγνονται ἔκ τε τῶν φαλακρῶν, φαλακροί, καὶ ἐκ γλαυκῶν, γλαυκοί, καὶ ἐκ διεστραμμένων, στρεβλοί, ὡς ἐπὶ τὸ πλῆθος, καὶ περὶ τῆς ἄλλης μορφῆς ὁ αὐτὸς λόγος, τί κωλύει καὶ ἐκ μακροκεφάλου μακροκέφαλον γίγνεσθαι; νῦν δὲ ὁμοίως[77] οὐκέτι γίγνονται ὡς πρότερον. ὁ γὰρ νόμος οὐκέτι ἰσχύει, διὰ τὴν ἀμελίαν τῶν ἀνθρώπων. περὶ μὲν οὖν τουτέων, οὕτως μοι δοκεῖ. περὶ δὲ τῶν ἐν Φάσει, ἡ χώρη ἐκείνη ἑλώδης ἐστὶ, καὶ θερμὴ, καὶ ὑδατεινὴ, καὶ δασεῖα. ὄμβροι τε αὐτόθι γίγνονται πᾶσαν ὥρην πολλοί τε καὶ ἰσχυροί. ἥ τε δίαιτα τοῖς ἀνθρώποις ἐν τοῖς ἕλεσίν ἐστιν. τά τε οἰκήματα ξύλινα καὶ καλάμινα ἐν ὕδασι μεμηχανημένα. ὀλίγῃ τε χρέονται βαδίσει κατὰ τὴν πόλιν, καὶ τὸ ἐμπόριον,[78] ἀλλὰ μονοξύλοις διαπλέουσιν ἄνω καὶ κάτω. διώρυγες γὰρ πολλαί εἰσιν. τὰ δὲ ὕδατα, θερμὰ καὶ στάσιμα πίνουσιν, ὑπό τε τοῦ ἡλίου σηπόμενα, καὶ ὑπὸ τῶν ὄμβρων ἐπαυξόμενα. αὐτός τε ὁ Φάσις στασιμώτατος πάντων τῶν ποταμῶν, καὶ ῥέων ἠπιώτατα. οἵ τε καρποὶ γινόμενοι αὐτόθι πάντες[79] ἀναλθέες εἰσὶν καὶ τεθηλυσμένοι καὶ ἀτελέες ὑπὸ πολυπληθείης τοῦ ὕδατος. διὸ καὶ οὐ πεπαίνονται.[80] ἠήρ τε πουλὺς κατέχει τὴν χώρην ἀπὸ τῶν ὑδάτων. διὰ ταύτας δὴ τὰς προφάσιας, τὰ εἴδεα ἀπηλλαγμένα τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων ἔχουσιν οἱ Φασιανοί. τά τε γὰρ μεγέθη μεγάλοι· τὰ πάχεα δ᾽ ὑπέρπαχέες. ἄρθρον τε κατάδηλον οὐδὲν, οὐδὲ φλέψ. τήν τε χροιὴν ὠχρὴν ἔχουσιν, ὥσπερ ὑπὸ ἰκτέρου ἐχόμενοι. φθέγγονταί τε

ταί τε βαρύτατον ἀνθρώπων, τῷ ἠέρι χρεώμενοι οὐ λαμπρῷ, ἀλλὰ χνοώδει τε[81] καὶ διερῷ. πρὸς ταλαιπωρέειν τε τὸ σῶμα ἀργότεροι πεφύκασιν. αἵ τε ὧραι οὐ πολὺ μεταλλάσσουσιν, οὔτε πρὸς τὸ πνῖγος, οὔτε πρὸς τὸ ψῦχος. τά τε πνεύματα πολλὰ νότια, πλὴν αὔρης μιῆς ἐπιχωρίης. αὕτη δὲ πνέει ἐνίοτε, βίαιος καὶ χαλεπὴ καὶ θερμὴ, καὶ κέγχρονα ὀνομάζουσι τοῦτο τὸ πνεῦμα. ὁ δὲ βορέης οὐ σφόδρα ἀφικνέεται. ὁκόταν δὲ πνέῃ ἀσθενὴς καὶ βληχρός. [82] περὶ μὲν τῆς φύσιος, καὶ τῆς διαφορῆς, καὶ τῆς μορφῆς τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ καὶ τῇ Εὐρώπῃ, οὕτως ἔχει.[83] περὶ δὲ τῆς ἀθυμίης τῶν ἀνθρώπων καὶ τῆς ἀνανδρείης, ὅτι ἀπολεμώτεροί εἰσι τῶν Εὐρωπαίων οἱ Ἀσιηνοὶ, καὶ ἡμερώτεροι τὰ ἤθεα, αἱ ὧραι αἴτιαι μάλιστα, οὐ μεγάλας τὰς μεταβολὰς ποιεύμεναι, οὔτε ἐπὶ τὸ θερμὸν, οὔτε ἐπὶ τὸ ψυχρὸν, ἀλλὰ παραπλήσιαι. οὐ γὰρ γίνονται ἐκπλήξιες τῆς γνώμης, οὔτε μετάστασις ἰσχυρὴ τοῦ σώματος. ἀφ' ὅτων εἰκὸς τὴν ὀργὴν ἀγριοῦσθαί τε, καὶ τοῦ γνώμονος καὶ θερμοῦ μετέχειν μᾶλλον, ἢ ἐν τῷ αὐτέῳ αἰεὶ ὄντα. αἱ γὰρ μεταβολαί εἰσι τῶν πάντων,[84] αἵ τε ἀγείρουσι τὴν γνώμην τοῦ ἀνθρώπου, καὶ οὐκ ἐῶσι ἀτρεμίζειν. διὰ ταύτας ἐμοὶ δοκέει τὰς προφάσιας,[85] ἄναλκες εἶναι τὸ γένος τὸ Ἀσιηνόν. καὶ προσέτι διὰ τοὺς νόμους. τῆς γὰρ Ἀσίης τὰ πολλὰ βασιλεύεται. ὅκου δὲ μὴ αὐτοὶ ἑωυτέων εἰσὶ καρτεροὶ ἄνθρωποι, μηδὲ αὐτόνομοι, ἀλλὰ δεσπόζονται, οὐ περὶ τούτου αὐτέοισιν ὁ λόγος ἐστὶν, ὅπως τὰ πολέμια ἀσκήσωσιν, ἀλλ' ὅκως μὴ δόξωσι μάχιμοι εἶναι. οἱ γὰρ κίνδυνοι οὐχ ὅμοιοι εἰσίν. τοὺς μὲν γὰρ στρατεύεσθαι εἰκὸς, καὶ ταλαιπωρέειν, καὶ ἀποθνήσκειν ἐξ ἀνάγκης ὑπὲρ τῶν δεσποτῶν, ἀπό τε παιδίων καὶ γυναικὸς ἐόντας, καὶ τῶν λοιπῶν φίλων. καὶ ὁκόσα μὲν ἂν χρηστὰ καὶ ἀνδρεῖα ἐργάσωνται, οἱ δεσπόται ἀπ' αὐτέων αὔξονταί τε καὶ ἐκφύονται. τοὺς δὲ κινδύνους καὶ θανάτους αὐτοὶ καρποῦνται. ἔτι δὲ πρὸς τούτοισι τῶν τοιούτων ἀνθρώπων,[86] ἀνάγκη ἐρημοῦσθαι τὴν γῆν ὑπό τε πολεμίων καὶ ἀργίης, ὥστε καὶ εἴ τις φύσει πέφυκεν ἀνδρεῖος καὶ εὔψυχος, ἀποτρέπεσθαι τὴν γνώμην ἀπὸ τῶν νόμων. μέγα δὲ τεκμήριον τούτων. ὁκόσοι γὰρ ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἕλληνες ἢ βάρβαροι μὴ δεσπόζονται, ἀλλ' αὐτόνομοί εἰσι καὶ ἑωυτέοισι ταλαιπωρεῦσιν, οὗτοι μαχιμώτατοι εἰσὶ πάντων. τοὺς γὰρ κινδύνους ἑωυτέων πέρι κινδυνεύουσιν. καὶ τῆς ἀνδρείης αὐτέοι τὰ ἆθλα φέρονται, καὶ τῆς δειλίης τὴν ζημίην ὡσαύτως.[87] εὑρήσεις δὲ καὶ τοὺς Ἀσιηνοὺς διαφέροντας αὐτοὺς ἑωυτέων, τοὺς μὲν βελτίονας, τοὺς δὲ φαυλοτέρους ἐόντας. τουτέων δὲ αἱ μεταβολαὶ αἴτιαι τῶν ὡρέων, ὥσπερ μοι εἴρηται ἐν τοῖς προτέροισι. καὶ περὶ μὲν τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, οὕτως ἔχει. ἐν δὲ τῇ Εὐρώπῃ, ἔστιν ἔθνος σκυθικὸν, ὃ περὶ τὴν λίμνην οἰκεῖ τὴν Μαιῶτιν, διαφέρον τῶν ἐθνέων τῶν ἄλλων, Σαυρομάται καλεῦνται. τουτέων αἱ γυναῖκες ἱππάζονταί τε καὶ τοξεύουσιν, καὶ ἀκοντίζουσιν ἀπὸ τῶν ἵππων, καὶ μάχονται τοῖς πολεμίοις, ἕως ἂν παρθένοι ἐῶσιν. οὐκ ἀποπαρθενεύονται δὲ μέχρις ἂν τῶν πολεμίων τρεῖς ἀποκτείνωσι. καὶ οὐ πρότερον συνοικέουσιν,[88] ἤπερ τὰ ἱερὰ θύσουσαι τὰ ἐν νόμῳ. ἣ δ' ἂν ἄνδρα ἑωυτῇ ἄρηται, παύεται ἱππαζομένη, ἕως ἂν μὴ ἀνάγκη καταλάβῃ παγκοίνου στρατείης. τὸν δεξιὸν δὲ

detenti: cũq; aëre vtâtur minimè puro, sed caliginoso & maximè humido, grauissimâ præ aliis omnib. vocẽ edunt. Sunt etiam ad corporis exercitationem natura pigriores, anniq; tempestates, quo ad æstũ aut frigus, non multũ variant. Venti iis plurimi sunt austrini, potissimùm vnus eius regionis peculiaris, qui interdum violentior, molestior & calidior spirat, quem Cenchrona nominant. Boreas verò non admodum huc peruenit, quòd si aliquando spiret, debilis tamen & valdè lenis existit. Atque hunc quidem in modum, qui Asiam & Europam incolunt, tum natura, tum forma inter se differũt. Quòd autem ad animi ignauiam & mollitiem attinet, cur Asiatici Europæis minùs bellicosi existant, & moribus sint lenioribus, anni tempestates in causa sunt, quæ non magnas tum ad calorem, tum ad frigus permutationes faciunt, verùm similes permanent, vnde neque mens stupore percellitur, neque corpus vehementer à suo statu dimouetur. Ex quibus iram exasperari, ac prudentiæ & caloris compotes fieri magis ęquum est, quàm si eodem semper statu permaneant. Mutationes enim inter omnia hominis mentem semper excitant, neque sinunt quiescere. Quas ob causas mihi Asiaticorum genus omni ope destitutum videtur, quibus præterea eorum instituta accedere debent. Multò enim maxima Asiæ pars regum imperio regitur. Qui verò sui potestatem non habent, neque sui iuris sunt, sed dominis subditi, ij rerum bellicarum nullam curam habent, sed vt ne bellicosi videantur. Neque enim ęqualia pericula impendent. Hos siquidem pro dominis in militiam proficisci, & labores tolerare, mortemq; oppetere necesse est, relictis domi liberis, vxore, ac reliquis amicis. Quòd si probè ac viriliter se gesserint, inde dominis opes augentur & crescunt, ipsi præter pericula & cædes nullum fructum percipiunt. Ad hæc ab huiusmodi hominibus propter rei militaris inertiam ac otium, regionem relinqui necesse est, cùm vt quisque natura fortis est & magni animi, ita maximè leges detrectat. Cuius rei hoc magnum est indicium, quòd quicunque in Asia Græci ac Barbari dominis minimè sunt subditi, sed liberi, & sui laboris quæstum faciunt, ij omnium bellicosissimi existunt. Sibi enim ipsis pericula subeunt, & vt fortitudinis præmia reportant, ita ignauiæ pœnas luunt. Asiaticos autem plurimùm inter se differre, & hos quidem nobiliores, illos verò ignobiliores esse comperior. Quorum quidem causa ad anni tempestatum mutationes, quemadmodum antea diximus, referenda est. Atque sic quidem de his qui Asiam incolũt. In Europa autem gens est Scythica, quæ Mæotim paludem incolit, & à reliquis plurimùm differt, Sauromatæ appellantur. Eorum fœminæ equitant, arcu vtuntur, & ex equo iaculantur, & cum hostibus bellum gerunt, quoad virgines existunt, neque antè virginitatem deponunt, quàm tres hostes interfecerint, neque priùs cum viris congrediũtur, quã sacra Deo patrio more peregerint. Quòd si qua sibi virum delegerit, equitatu soluta est, nisi cõmunis expeditionis necessitas ingruat. Dextrã autem

mammam non habēt. Puellis enim adhuc infantibus, ferro ad id fabricato & candente, dextræ mammę admoto, eam matres exurunt, vt ne incrementum accipiat, sed ad dextrum humerū & brachium omne robur & copia transmittatur. De reliquis autem Scythis, cùm forma inter se sint similes, & aliis dissimiles, eadē ratio quæ de Ægyptiis habenda est, nisi quòd hi calore, illi frigore vrgentur. At verò solitudo Scythica appellata, in planicie sita est, & pratis abundat, nuda & modicè aquosa est. Magni enim fluuij aquam ex campis per riuos deducunt. In hac Scythæ Nomades dicti degunt, quòd domos nullas habeant, sed in curribus habitent, quorum vel minimi quatuor, reliqui sex rotis agūtur. Hi autem insuper coactilibus ex lana crassa compactis sunt obducti, & ad instar domorum fabricati, alij quidem simplici, alij etiam triplici tabulato, ipsiq; in angustū coarctati aduersus omnes aquarum, niuis, ac ventorum iniurias. Currus trahunt alios quidem duo boum paria, alios tria, atq; hi prę frigore cornua non habent. His igitur in curribus mulieres degunt, ipsi verò viri in equis vehuntur. Eos sequuntur pecorum greges, & boues, & equi. Tandiuque vno in loco subsistunt, quoad ipsis pecoribus pabulum sufficit, quo deficiente ad aliam regionem commigrant. Carnibus coctis vescuntur, & lacte equino in potu vtuntur, & hippaco, hoc est caseo equino victitant. Ac de eorū victus ratione & curribus hactenus quidem dictum est, simulq; de anni temporibus, quodq; Scythica gens forma multùm à reliquis hominibus diuersa est, sibi ipsi similis, non secus ac Ægyptij. Minimè fœcundum est hoc hominum genus, ipsaq; regio paucissimas feras alit, neq; magnitudine, neque multitudine insignes. Sub ipsis enim vrsis Riphæ isque montibus, vnde Boreas spirat, est posita, solq; cùm ad extremam conuersionem æstiuam venerit, proximè accedit, & tunc quidem exiguo tempore calefacit. Neque venti ex calidis locis spirantes, nisi rari ac debiles, huc admodum perueniunt, sed venti frigidi ab vrsis, niue, glacie, & multis aquis, perpetuò spirant, neque vnquam montes deserunt, vnde non nisi ægrè habitari possunt. Aërq; multus tota die campos occupat, ipsique in humidis locis degunt. Quare perpetua fere illis est hyems, æstas verò paucissimis diebus, neque his admodum magna. Planities enim illis sublimis est & nuda, neq; montibus cincta, sed sub vrsis accliuis. Neque feræ illis magnæ, sed quæ sub terra abscondi possint, nascuntur. Hyems enim & terræ nuditas prohibet, quanquam & apricis & opacis locis caret. Nā neq; magnæ, neq; vehementes sunt anni temporum mutationes, sed similes & parum differentes, vnde & formas inter se similes habent. Eodem etiam victu semper & amictu vtūtur hyeme & æstate, aërēq; aquosum & crassum attrahunt, & aquas ex niuibus & glacie bibunt, nullaq; corporis exercitatione vtuntur,

μαζὸν οὐκ ἔχουσιν. παιδίοις γὰρ ἐοῦσιν ἔτι νηπίοις, αἱ μητέρες χάλκεον τετεχνημένον [89] ἢ ἐπ' αὐτῷ τουτέῳ διάπυρον ποιέουσαι, πρὸς τὸν μαζὸν τιθέασι τὸν δεξιὸν, καὶ ἐπικαίεται, ὥστε τὴν αὔξησιν φθείρεσθαι, ἐς δὲ τὸν δεξιὸν ὦμον καὶ βραχίονα πᾶσαν τὴν ἰσχὺν καὶ τὸ πλῆθος ἐκδιδόναι. περὶ δὲ τῶν λοιπῶν Σκυθέων τῆς μορφῆς, ὅτι αὐτοὶ αὐτοῖσιν ἐοίκασι, καὶ οὐδαμῶς ἄλλοις, ωὑτὸς λόγος καὶ περὶ τῶν Αἰγυπτίων, πλὴν ὅτι οἱ μὲν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ εἰσὶ βεβιασμένοι, οἱ δ' ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ. ἡ δὲ Σκυθέων ἐρημίη καλουμένη, πεδιάς ἐστι, [90] καὶ λειμακώδης, [91] καὶ ψιλὴ, καὶ ἔνυδρος μετρίως. ποταμοὶ γάρ εἰσι μεγάλοι, οἳ ἐξοχετεύουσι τὸ ὕδωρ ἐκ τῶν πεδίων. ἐνταῦθα καὶ οἱ Σκύθαι διαιτεῦνται, Νομάδες δὲ καλεῦνται, ὅτι οὐκ ἔστιν οἰκήματα, ἀλλ' ἐν ἁμάξαις οἰκεῦσιν. αἱ δὲ ἁμάξαι εἰσὶν, αἱ μὲν ἐλάχισται, τετράκυκλοι, αἱ δὲ ἑξάκυκλοι. [92] αὗται δὲ πίλοις περιπεφραγμέναι. εἰσὶ δὲ καὶ τετεχνασμέναι, ὥσπερ οἰκήματα τὰ μὲν ἁπλᾶ, τὰ δὲ τριπλᾶ. [93] ταῦτα δὲ καὶ στεγνὰ πρὸς ὕδωρ, καὶ πρὸς χιόνα, καὶ πρὸς τὰ πνεύματα. τὰς δὲ ἁμάξας ἕλκουσι ζεύγεα, τὰς μὲν δύο, τὰς δὲ τρία βοῶν κέρως ἄτερ. οὐ γὰρ ἔχουσι κέρατα ὑπὸ ψύχεος. ἐν ταύτῃσι μὲν οὖν τῇσιν ἁμάξῃσιν αἱ γυναῖκες διαιτεῦνται. αὐτοὶ δ' ἐφ' ἵππων ὀχεῦνται οἱ ἄνδρες. ἕπονται δὲ αὐτέοις [94] καὶ τὰ πρόβατα ἐόντα καὶ αἱ βόες καὶ οἱ ἵπποι. μένουσι δ' ἐν τῷ αὐτέῳ τοσοῦτον χρόνον, ὅσον ἂν ἀπόχρῃ ωὐτέοισιν τοῖς κτήνεσιν ὁ χόρτος. ὁκόταν δὲ μηκέτι, εἰς ἑτέρην χώρην ἔρχονται. αὐτοὶ δ' ἐσθίουσι κρέα ἑφθὰ, καὶ πίνουσι γάλα ἵππων. [95] καὶ ἱππάκην τρώγουσιν, τοῦτο δ' ἐστὶ τυρὸς ἵππων. τὰ μὲν εἰς τὴν δίαιταν αὐτέων οὕτως ἔχει καὶ τοὺς νόμους, περί τε τῶν ὡρέων καὶ τῆς μορφῆς, ὅτι πολὺ ἀπήλλακται τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων τὸ Σκυθικὸν γένος, καὶ ἔοικεν αὐτὸ ἑωυτέῳ, ὥσπερ τὸ Αἰγύπτιον. καὶ ἥκιστα πολύγονόν ἐστι καὶ ἡ χώρη ἐλάχιστα θηρία τρέφει κατὰ μέγεθος καὶ πλῆθος. κεῖται γὰρ ὑπ' αὐτῇσι τῇσιν ἄρκτοις, καὶ τοῖς ὄρεσι τοῖς Ῥιπαίοισιν, ὅθεν ὁ βορέης πνέει. ὅ τε ἥλιος τελευτῶν ἐγγύτατα γίγνεται, ὁκόταν ἐπὶ τὰς θερινὰς ἔλθῃ περιόδους, καὶ τότε ὀλίγον χρόνον θερμαίνει. καὶ οὐ σφόδρα τὰ διαπνεύματα τὰ ἀπὸ τῶν θερμῶν πνέοντα ἀφικνεῖται, ἢν μὴ ὀλιγάκις καὶ ἀσθενέα, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἄρκτων ἀεὶ πνέουσι πνεύματα ψυχρὰ ἀπό τε χιόνος καὶ κρυστάλλων, καὶ ὑδάτων πολλῶν. οὐδέποτε δὲ τὰ ὄρεα ἐκλείπει. ἀπὸ τουτέων δὲ δυσοίκητά ἐστιν. ἠήρ τε κατέχει πουλὺς τῆς ἡμέρης τὰ πεδία. καὶ ἐν τούτοισι διαιτεῦνται. ὥστε τὸν μὲν χειμῶνα, ἀεὶ εἶναι. τὸ δὲ θέρος, ὀλίγας ἡμέρας, καὶ ταύτας μὴ λίην. μετέωρα γὰρ τὰ πεδία καὶ ψιλὰ καὶ οὐκ ἐστεφάνωνται ὄρεσιν, [96] ἀλλ' ἀνάντη ὑπὸ τῶν ἄρκτων αὐτόθι. καὶ τὰ θηρία οὐ γίγνεται μεγάλα. ἀλλ' οἷά τέ ἐστιν ὑπὸ γῆν σκεπάζεσθαι. ὁ γὰρ χειμὼν κωλύει, καὶ τῆς γῆς ἡ ψιλότης. καί τοι οὐκ ἔστιν ἀλέα, οὐδὲ σκέπη. αἱ γὰρ μεταβολαὶ τῶν ὡρέων οὐκ εἰσὶ μεγάλαι, οὐδὲ ἰσχυραὶ, ἀλλ' ὅμοιαι καὶ ὀλίγον μεταβάλλουσαι. διότι καὶ τὰ εἴδεα, ὅμοια αὐτὰ ἑωυτέοις εἰσίν. σιτίοισί τε χρέονται αἰεὶ ὁμοίοις, ἐσθῆτί τε τῇ αὐτέῃ καὶ θέρεος καὶ χειμῶνος. τόν τε ἠέρα ὑδατεινὸν ἕλκοντες καὶ παχύν. τά τε ὕδατα πίνοντες ἀπὸ χιόνος καὶ παγετῶν. τοῦ τε ταλαιπώρου ἀπεόντες.

οὐ γὰρ οἷόν τε τὸ σῶμα ταλαιπωρέεσθαι, οὐδὲ τὴν ψυχήν, ὅκου μεταβολαὶ μὴ γίγνονται ἰσχυραί. διὰ ταύτας τὰς ἀνάγκας, τὰ εἴδεα αὐτῶν παχέα ἐστὶ καὶ σαρκώδεα.[97] καὶ ἄρθρα ὑγρὰ καὶ ἄτονα. αἵ τε κοιλίαι ὑγρόταται πασέων κοιλιῶν αἱ κάτω. οὐ γὰρ οἷόν τε νηδὺν ἀναξηραίνεσθαι ἐν τοιαύτῃ χώρῃ καὶ φύσει καὶ ὥρης καταστάσει, ἀλλὰ διὰ πιμελήν τε καὶ ψιλὴν τὴν σάρκα, τά τε εἴδεα ἔοικεν ἀλλήλοισιν, τά τε ἄρσενα τοῖς ἄρσεσιν, καὶ τὰ θήλεα τοῖς θήλεσι. τῶν γὰρ ὡρέων παραπλησίων ἐουσέων, φθοραὶ οὐκ ἐγγίνονται οὐδὲ κακώσιες[98] ἐν τῇ τοῦ γόνου ξυμπήξει, ἢν μή τινος ἀνάγκης βιαίου τύχῃ ἢ νούσου. μέγα δὲ τεκμήριον ἐς τὴν ὑγρότητα παρέξομαι. Σκυθέων γὰρ τοὺς πολλούς, ἅπαντας ὅσοι Νομάδες, εὑρήσεις κεκαυμένους τούς τε ὤμους καὶ τοὺς βραχίονας, καὶ τοὺς καρποὺς τῶν χειρέων, καὶ τὰ στήθεα ἰσχία, καὶ τὴν ὀσφύν, δι' ἄλλ' οὐδέν, ἢ διὰ τὴν ὑγρότητα τῆς φύσιος καὶ τὴν μαλακίην. οὐ γὰρ δύνανται οὔτε τοῖς τόξοις ξυντείνειν, οὔτε τῷ ἀκοντίῳ ἐμπίπτειν τῷ ὤμῳ ὑπὸ ὑγρότητος καὶ ἀτονίης. ὁκόταν δὲ καυθῶσιν, ἀναξηραίνεται ἐκ τῶν ἄρθρων τὸ πολὺ τοῦ ὑγροῦ. καὶ ἐντονώτερα μᾶλλον γίγνεται καὶ τροφιμώτερα καὶ ἠρθρωμένα τὰ σώματα μᾶλλον.[99] ῥοϊκὰ δὲ γίγνεται καὶ πλατέα, πρῶτον μὲν ὅτι οὐ σπαργανοῦνται, ὥσπερ ἐν Αἰγύπτῳ,[100] οὐδὲ νομίζουσιν διὰ τὴν ἱππασίην ὅκως ἂν εὔεδροι ἔωσιν. ἔπειτα δὲ διὰ τὴν ἕδρην. τά τε γὰρ ἄρσενα ἕως ἂν οὐχ οἷά τε ἐφ' ἵππου ὀχέεσθαι, τὸ πολὺ τοῦ χρόνου κάθηται ἐν τῇ ἁμάξῃ καὶ βραχὺ τῇ βαδίσει χρέονται, διὰ τὰς μεταναστάσιας καὶ περιελάσιας. τὰ δὲ θήλεα θαυμαστὸν οἷον ῥοϊκά ἐστι τὰ εἴδεα.[101] πυρρὸν δὲ τὸ γένος ἐστὶ τὸ Σκυθικὸν διὰ τὸ ψύχος, οὐκ ἐπιγινομένου ὀξέος τοῦ ἡλίου. ὑπὸ δὲ τοῦ ψύχεος, ἡ λευκότης ἐπικαίεται, καὶ γίγνεται πυρρή. πολύγονον δὲ οὐχ οἷόν τε εἶναι φύσιν τοιαύτην. οὔτε γὰρ τῷ ἀνδρὶ ἡ ἐπιθυμίη τῆς μίξιος γίνεται πολλὴ διὰ τὴν ὑγρότητα τῆς φύσιος, καὶ τῆς κοιλίης τὴν μαλθακότητά τε καὶ τὴν ψυχρότητα, ἀπὸ τῶν, ἥκιστα εἰκὸς εἶναι ἄνδρα οἷόν τε λαγνεύειν· καὶ ἔτι ὑπὸ τῶν ἵππων αἰεὶ κοπτόμενοι, ἀσθενέες γίγνονται εἰς τὴν μίξιν. τοῖσι μὲν ἀνδράσιν αὗται αἱ προφάσιες γίγνονται· τῇσι δὲ γυναιξὶν, ἥ τε πιότης τῆς σαρκὸς καὶ ὑγρότης. οὐ γὰρ δύνανται ἔτι ξυναρπάζειν αἱ μῆτραι τὸν γόνον. οὔτε γὰρ ἐπιμήνιος κάθαρσις αὐτέῃσι γίνεται ὡς χρεών ἐστιν, ἀλλ' ὀλίγον καὶ διὰ χρόνου. τό, τε στόμα τῶν μητρέων ὑπὸ πιμελῆς ξυγκλείεται, καὶ οὐχ ὑποδέχεται τὸν γόνον. αὗταί τε ἀταλαίπωροι καὶ πιεραί. καὶ αἱ κοιλίαι ψυχραὶ καὶ μαλακαί. καὶ ὑπὸ τουτέων τῶν ἀναγκέων οὐ πολύγονόν ἐστι τὸ ἔθνος τὸ Σκυθικόν. μέγα δὲ τεκμήριον αἱ οἰκέτιδες ποιέουσιν.[102] οὐ γὰρ φθάνουσι παρὰ ἄνδρα ἀφικνεύμεναι, καὶ ἐν γαστρὶ ἴσχουσι διὰ τὴν ταλαιπωρίην καὶ ἰσχνότητα τῆς σαρκός. ἔτι τε πρὸς τουτέοισιν εὐνουχίαι γίνονται οἱ πλεῖστοι ἐν Σκύθῃσιν, καὶ γυναικεῖα ἐργάζονται, καὶ ὡς αἱ γυναῖκες διαλέγονταί τε ὁμοίως. καλεῦνταί τε οἱ τοιοῦτοι[103] ἀνανδριεῖς. οἱ μὲν ἐπιχώριοι τὴν αἰτίην προστιθέασι θεῷ, καὶ σέβονται τουτέους τοὺς ἀνθρώπους, καὶ προσκυνέουσι, δεδοικότες περί τε ωὑτέων ἕκαστοι. ἐμοὶ δὲ καὶ αὐτέῳ δοκεῖ ταῦτα τὰ πάθεα θεῖα εἶναι καὶ τἄλλα πάντα καὶ οὐδὲν ἕτερον ἑτέρου θειότερον, οὐδὲ ἀνθρωπινώτερον, ἀλλὰ πάντα θεῖα. ἕκαστον

cùm vel corpus, vel animus exerceri nequeat, vbi mutationes non sunt vehementes. Has ob causas eos habitu esse crasso & carnoso necesse est, articulis verò humidis & eneruatis, & ventribus maximè humidis, omnium tamen maximè inferiore aluo. In hac enim regione, natura, & tempestatum anni constitutione, ipsa resiccari nequit. Sed propter pinguedinē & carnis glabritiem, forma inter se sunt similes, tum mares maribus, tum fœminæ fœminis. Cùm enim anni tempora similiter se habeant, nullæ corruptiones, neq; vitia in prima seminis conformatione contingunt, nisi violēto aliquo casu, aut morbo id accidat. Eorum autem humiditatis magnum hoc est argumētum, quòd Scythas plærosque, ac præcipuè Nomadas, humeris, brachiis, primis manuum iuncturis, pectoribus, coxendicibus, & lumbis exustis esse comperias, nullam sanè aliam ob causam, quàm naturæ humiditatem & mollitiem. Nam neq; arcus intendere, neq; humero iaculum contorquere, ob humiditatem ac impotentiam possunt. Cùm verò vruntur, ex articulis humoris copia resiccatur, eorumq; corpora validiora, habitiora, & firmioribus articulis redduntur. fluida verò fiūt & lata, primùm quidem quòd fasciis non inuoluātur, quemadmodū fieri solet in Ægypto, neq; id pro more habent, ob equitationem, quò firmiùs equis insideāt, deinde verò ob vitam sedentariam. Ex his nanq; mares quoad equis vehi nequeunt, lōgo tempore in curribus sedent, parumq; propter locorum trāsmutationes & peragrationes inambulāt. At mulieres stupendum in modum habitu sunt corporis fluxo. Gens autem Scythica propter frigus fuluo est colore, cùm ad eos sol vehemens non accedat. A frigore autem albedo exuritur, fitq; fulua. Fœcunda verò eiusmodi natura esse non potest. Neque enim viri multa coeundi cupiditate tenentur, ob corporis humiditatem, ventrisq; molliciem & frigiditatem. Ex quibus viros minimè venerē exercere posse par est. Eò accedit, quòd perpetua equitatione fracti, ad coitū imbecilles redduntur. Atq; eæ quidem in viris causæ sunt. In mulieribus verò, carnis pinguedo & humiditas. Neq; enim vteri genitale semen ad se rapere queunt. Neq; eis vt decet menstrua purgatio, sed parcior & longiore tempore cōtingit, ipsumq; vteri os præ pinguitudine concluditur, semenq; genitale minimè suscipit. Ipsæque nulla corporis exercitatione vtuntur, & præpingues sunt, earumq; ventres frigidi & molles. Ex quibus necessariò consequitur non admodum fœcundam esse Scytharum gentem. Cuius rei magnam coniecturam præbent famulæ, quæ cùm virorum congressum non appetant, propter exercitationem & carnis gracilitatem concipiunt. Ad hæc quoq; plærique Scythæ eunuchi fiunt, & munia muliebria obeunt, ac velut mulieres factitant & loquuntur, vocanturque hi Eurati aut Effœminati. Ac regionis quidem incolæ causam Deo acceptam referunt, & huiusmodi homines reuerentur & colunt, sibi quisque timentes ne quid tale contingat. At mea quidem sentētia hi omnes affectus diuini sunt, vt & reliqui omnes, nullusq; altero diuinior aut humanior existit, sed diuini omnes, cùm ho-

rum quodq; suam naturam habeat, neque quicquam citra naturam fiat. Atqui quomodo hic affectus mihi cõtingere videatur, enarrabo. Ex equitatione eos prehendunt diuturnæ ex defluxione affectiones (quæ *κέδματα* dicuntur) nimirum semper pendentibus ex equis eorum pedibus. Deinde qui vehementer ægrotant, claudicant, iisq; coxendices contrahuntur. Hac autem ratione sibi medentur. Cùm ægrotare cœperint, vtranque venam post aures incidunt, cumq; sanguis effluxerit, præ imbecillitate somno corripiuntur & obdormiscunt, deinde alij quidem sani excitantur, alij minimè. Ac mihi quidem videntur hac curatione seipsos perdere. Iuxta aures enim venæ sunt, quas si quis incidat, sectione sterilitatem inducũt. Has igitur venas mihi secare videntur. Postea verò vbi ad vxorem accedunt, neq; cum iis rem habere possunt, primùm nil animo reputantes quiescunt, cùm autem bis, ter, aut sæpiùs id tentantes, nihil profecerint, dum in quem culpam conferunt se offendisse existimantes, muliebri stola amicti, suam ignauiã accusant, & cum mulieribus victitantes, earum opera tractant. Qua affectione tentantur opulentissimi quiq; Scythæ, minimè verò infimi sed generosissimi, & qui ad maximas opes per equitationem ascenderunt, pauperes autem qui nõ equitant, minùs. Quanquam oportebat si hæc affectio cæteris diuinior esset, vt non generosissimos & opulentissimos Scythas solos, sed omnes ex æquo inuaderet, idq; potius eos qui paucas opes possident, neq; honorem exhibent, si modò Dij hominum cultu gaudent, & pro eo his beneficia conferunt. Diuites enim, cùm pecunias quidem possideant, Diis sæpè sacra facere, & donaria offerre, eosq; honoribus afficere æquũ est, pauperes verò minus, cùm nihil habeant, qui etiam eos incusant, quòd eis opes non suppeditẽt, ac proinde qui pauca possidẽt, suorum scelerum pœnas luere potiùs q̃ diuites, videantur. Verùm (quemadmodum iam antè dixi) hæc quidem diuina sunt, perinde vt reliqua, & secundum naturã quæquæ accidũt. Et hic quidem morbus, ob eam quam dixi causam, Scythis contingit. Quin & in reliquis hominibus ad eundem se habet modum. Vbi enim plurimùm & creberrimè homines equitant, ibi plurimi diuturnis ex defluxione affectionibus, coxendicum morbis, pedumq; doloribus corripiuntur, & ad venerem exercendam pessimè se habẽt. Hæc autem Scythis adsunt, & ob eas causas omnium ineptissimi ad coitum redduntur, tum etiam quòd fœminalia semper gestant, & in equis magnam temporis partem degunt, vt ne quidem pudenda manu attrectare liceat, neq; præ frigore & lassitudine coeundi appetentiam sentiant, nilque aliud pensi habent, quàm vt virilitate priuentur. Atq; hactenus quidem de Scytharum gente. At reliquum in Europa hominum genus, tum magnitudine, tũ forma, inter se est dissimile, propter magnas & crebras anni temporum mutationes. Habent enim calores vehementes, & hyemes acres, ac imbres multos, rursusque squalores diuturnos, & ventos multos, ex quibus multæ & omnis generis mutationes contingunt. Neque est à ratione alienum ex his aliam percipi generationem in seminis conformatione,

δὲ ἔχει φύσιν τῶν τοιουτέων, καὶ οὐδὲν ἄνευ φύσιος γίγνεται. καὶ τοῦτο δὲ τὸ πάθος ὥς μοι δοκεῖ γίγνεσθαι, φράσω. ὑπὸ τῆς ἱππασίης αὐτέους [104] κέδματα λαμβάνει, ἅτε αἰεὶ κρεμαμένων ἀπὸ τῶν ἵππων τοῖς ποσίν. ἔπειτα ἀποχωλοῦνται καὶ ἕλκονται τὰ ἰσχία [105] οἳ ἂν σφόδρα νοσήσωσιν. ἰῶνται δὲ σφᾶς αὐτοὺς τρόπῳ τοιῷδε. ὁκόταν ἄρχηται ἡ νοῦσος, ὄπισθεν τοῦ ὠτὸς ἑκατέρην φλέβα τάμνουσιν. ὅταν δὲ ἀπορρυῇ τὸ αἷμα, ὕπνος ὑπολαμβάνει ὑπὸ ἀσθενείας, καὶ καθεύδουσιν. ἔπειτα ἀνεγείρονται, οἱ μέν τινες ὑγιέες ἐόντες, οἱ δ᾽ οὔ. ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ ἐν ταύτῃ τῇ ἰήσει διαφθείρεσθαι. [106] εἰσὶ γὰρ παρὰ τὰ ὦτα φλέβες, ἃς ἐάν τις ἐπιτάμῃ, ἄγονοι γίνονται οἱ ἐπιτμηθέντες. ταύτας τοίνυν μοι δοκέουσι τὰς φλέβας ἐπιτάμνειν. οἱ δὲ μετὰ ταῦτα, ἐπειδὰν ἀφίκωνται παρὰ γυναῖκα, καὶ μὴ οἷοί τε ὦσι χρῆσθαι σφίσιν αὐταῖς, τὸ πρῶτον οὐκ ἐνθυμοῦνται, ἀλλ᾽ ἡσυχίην ἔχουσιν. ὁκόταν δὲ δὶς καὶ τρὶς καὶ πλεονάκις αὐτέοισι πειρωμένοισι μηδὲν ἀλλοιότερον ἀποβαίνῃ, νομίσαντές τι ἡμαρτηκέναι τῷ θεῷ ὃν ἐπαιτιῶνται, ἐνδύονται στολὴν γυναικείην καταγνόντες ἑωυτέων ἀνανδρείην. γυναικίζουσί τε καὶ ἐργάζονται μετὰ τῶν γυναικῶν, ἃ καὶ ἐκεῖναι. τοῦτο δὲ πάσχουσι Σκυθέων οἱ πλούσιοι, οὐχ οἱ κάκιστοι, ἀλλ᾽ οἱ εὐγενέστατοι καὶ ἰσχὺν πλείστην κεκτημένοι, διὰ τὴν ἱππασίην· οἱ δὲ πένητες, ἧσσον. οὐ γὰρ ἱππάζονται. καίτοι ἐχρῆν, ἐπεὶ θειότερον τοῦτο τὸ νόσευμα τῶν λοιπῶν ἐστιν, οὐ τοῖς γενναιοτάτοις τῶν Σκυθέων καὶ τοῖς πλουσιωτάτοις προσπίπτειν μούνοις, ἀλλὰ τοῖς ἅπασιν ὁμοίως. καὶ μᾶλλον τοῖσιν ὀλίγα κεκτημένοισιν, οὐ τιμωμένοισιν ἤδη, εἰ χαίρουσιν οἱ θεοὶ καὶ θαυμαζόμενοι ὑπ᾽ ἀνθρώπων, καὶ ἀντὶ τουτέων χάριτας ἀποδιδοῦσιν. εἰκὸς γὰρ τοὺς μὲν πλουσίους, θύειν πολλὰ τοῖς θεοῖς, καὶ ἀνατιθέναι ἀναθήματα ὄντων χρημάτων, καὶ τιμᾶν. τοὺς δὲ πένητας, ἧσσον, διὰ τὸ μὴ ἔχειν. ἔπειτα καὶ ἐπιμεμφομένους, ὅτι οὐ διδόασι χρήματα αὐτέοισιν. ὥστε τῶν τοιουτέων ἁμαρτιῶν τὰς ζημίας, τοὺς ὀλίγα κεκτημένους φέρειν μᾶλλον, ἢ τοὺς πλουσίους. ἀλλὰ γὰρ ὥσπερ καὶ πρότερον ἔλεξα, θεῖα μὲν καὶ ταῦτα ἐστὶν ὁμοίως τοῖς ἄλλοις· γίγνεται δὲ κατὰ φύσιν ἕκαστα. καὶ ἡ τοιαύτη νοῦσος ἀπὸ τοιαύτης προφάσιος τοῖς Σκύθαις γίγνεται, οἵην εἴρηκα. ἔχει δὲ καὶ κατὰ τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους ὁμοίως. ὅκου γὰρ ἱππάζονται μάλιστα καὶ πυκνότατα, ἐκεῖ πλεῖστοι ὑπὸ κεδμάτων καὶ ἰσχιάδων καὶ ποδαγριῶν ἁλίσκονται, καὶ λαγνεύειν κάκιστοί εἰσι. ταῦτα δὲ τοῖσι Σκύθῃσι πρόσεστι, καὶ εὐνουχοειδέστατοί εἰσιν ἀνθρώπων διὰ τὰς προφάσιας, [107] καὶ ὅτι ἀναξυρίδας ἔχουσιν αἰεί, καὶ εἰσὶν ἐπὶ τῶν ἵππων τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου. ὥστε μήτε χειρὶ ἅπτεσθαι τοῦ αἰδοίου, ὑπό τε τοῦ ψύχεος καὶ τοῦ κόπου ἐπιλανθάνεσθαι τοῦ ἱμέρου καὶ τῆς μίξιος, καὶ μηδὲν παρακινεῖν πρότερον, [108] ἢ ἀνανδρωθῆναι. περὶ μὲν οὖν τῶν Σκυθέων οὕτως ἔχει τοῦ γένεος. τὸ δὲ λοιπὸν γένος τὸ ἐν τῇ Εὐρώπῃ διάφορον αὐτὸ ἑωυτῷ ἐστι, καὶ κατὰ τὸ μέγεθος, καὶ κατὰ τὰς μορφὰς διὰ τὰς μεταλλαγὰς τῶν ὡρέων, ὅτι μεγάλαι γίνονται καὶ πυκναί. καὶ θάλπη τε ἰσχυρά, καὶ χειμῶνες καρτεροί. καὶ ὄμβροι πολλοὶ καὶ αὖθις αὐχμοὶ πολυχρόνιοι, καὶ πνεύματα, ἐξ ὧν μεταβολαὶ πολλαὶ καὶ παντοδαπαί. [109] ἀπὸ τουτέων εἰκὸς αἰσθάνεσθαι καὶ τὴν γένεσιν ἐν τῇ συμπήξει τοῦ γόνου ἄλλως

καὶ μὴ τὴν

καὶ μὴ τὰς αὐτὰς τὴν αὐτέην γίνεσθαι, εἴτε τῷ θέρει, καὶ τῷ χειμῶνι, μηδὲ ἐν ἐπομβρίῃ καὶ αὐχμῷ.[110] διότι τὰ εἴδεα διηλλάχθαι νομίζω τῶν Εὐρωπαίων μᾶλλον, ἢ τῶν Ἀσιηνῶν. καὶ τὰ μεγέθεα διαφορώτατα αὐτὰ ἑωυτοῖσι εἶναι κατὰ πόλιν ἑκάστην.[111] αἱ γὰρ φθοραὶ πλείονες ἐγγίνονται τοῦ γόνου ἐν τῇ ξυμπήξει ἐν τῇσι μεταλλαγῇσι τῶν ὡρέων πυκνῇσι ἐούσῃσιν, ἢ ἐν τῇσι παραπλησίῃσι καὶ ὁμοίῃσιν. περί τε τῶν ἠθέων ὁ αὐτὸς λόγος. τό, τε ἄγριον,[112] καὶ τὸ ἀμίαιτον, καὶ τὸ θυμοειδὲς ἐν τῇ τοιαύτῃ φύσει ἐγγίνεται. αἱ γὰρ ἐκπλήξιες πυκναὶ γινόμεναι τῆς γνώμης τὴν ἀγριότητα ἐντιθέασιν, τὸ δὲ ἥμερόν τε καὶ ἤπιον ἀμαυροῦσιν.[113] διότι εὐψυχοτέρους νομίζω τοὺς Εὐρώπην οἰκοῦντας εἶναι, ἢ τοὺς τὴν Ἀσίην. ἐν μὲν γὰρ τῷ αἰεὶ παραπλησίως αἱ ῥαθυμίαι ἔνεισιν.[114] ἐν δὲ τῷ μεταβαλλομένῳ, αἱ ταλαιπωρίαι τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ. καὶ ἀπὸ μὲν ἡσυχίης καὶ ῥαθυμίης, ἡ δειλίη αὔξεται· ἀπὸ δὲ τῆς ταλαιπωρίης καὶ τῶν πόνων, αἱ ἀνδρεῖαι. διὰ τοῦτο εἰσὶ μαχιμώτεροι οἱ τὴν Εὐρώπην οἰκοῦντες, καὶ διὰ τοὺς νόμους, ὅτι οὐ βασιλεύονται, ὥσπερ οἱ Ἀσιηνοί. ὅκου γὰρ βασιλεύονται, ἐκεῖ ἀνάγκη δειλοτάτους εἶναι. εἴρηται δέ μοι καὶ πρότερον. αἱ γὰρ ψυχαὶ δεδούλωνται, καὶ οὐ βούλονται παρακινδυνεύειν ἑκόντες εἰκῆ ὑπὲρ ἀλλοτρίης δυνάμιος. ὅσοι δὲ αὐτόνομοι (ὑπὲρ αὐτῶν γὰρ τοὺς κινδύνους αἱρεῦνται, καὶ οὐκ ἄλλων) προθυμεῦνται ἑκόντες, καὶ ἐς τὸ δεινὸν ἔρχονται. τὰ γὰρ ἀριστεῖα τῆς νίκης αὐτοὶ φέρονται. οὕτως οἱ νόμοι οὐχ ἥκιστα τὴν εὐψυχίην ἐργάζονται. τὸ μὲν οὖν ὅλον καὶ τὸ ἅπαν, οὕτως ἔχει, περί τε τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίης. ἔνεισι δὲ καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ φῦλα διάφορα ἕτερα ἑτέροις, καὶ τὰ μεγέθεα, καὶ τὰς μορφάς, καὶ τὰς ἀνδρείας. τὰ δὲ διαλλάσσοντα ταῦτά ἐστιν, ἃ καὶ ἐπὶ τῶν προτέρων εἴρηται. ἔτι δὲ σαφέστερον φράσω.[115] ὁκόσοι μὲν χώρην ὀρεινήν τε οἰκοῦσι τρηχείην καὶ ὑψηλὴν καὶ ἔνυδρον, καὶ αἱ μεταβολαὶ αὐτέοισι γίνονται τῶν ὡρέων μέγα διάφοροι, ἐνταῦθα εἰκὸς εἴδεα μεγάλα εἶναι, καὶ πρὸς τὸ ταλαίπωρον, καὶ τὸ ἀνδρεῖον εὖ πεφυκότα. καὶ τό, τε ἄγριον καὶ τὸ θηριῶδες αἱ τοιαῦται φύσιες οὐχ ἥκιστα ἔχουσιν. ὁκόσοι δὲ κοῖλα χωρία, καὶ λειμακώδεα, καὶ πνιγηρά, καὶ τῶν θερμῶν πνευμάτων πλέον μέρος μετέχουσι ἢ τῶν ψυχρῶν, ὕδασί τε χρέονται θερμοῖς, οὗτοι δὲ μεγάλοι μὲν οὐκ ἂν εἴησαν,[116] οὐδὲ κανονίαι. ἐς εὖρος δὲ πεφυκότες καὶ σαρκώδεες, καὶ μελανότριχες, καὶ αὐτοὶ μέλανες μᾶλλον ἢ λευκότεροι· φλεγματίαι δὲ ἧσσον ἢ χολώδεες. τό, τε ἀνδρεῖον καὶ τὸ ταλαίπωρον ἐν τῇ ψυχῇ, φύσει μὲν[117] οὐκ ἂν ὁμοίως ἐνείη. νόμος δὲ προσγενόμενος, ἀπεργάσαιτ᾽ ἄν. καὶ εἰ μὲν ποταμοὶ ἐνείησαν ἐν τῇ χώρῃ, οἵτινες ἐκ τῆς χώρης ἐξοχετεύουσι τό, τε στάσιμον καὶ τὸ ὄμβριον, οὗτοι ἂν ὑγιηροί τε εἴησαν καὶ λαμπροί. εἰ μέντοι ποταμοὶ μὲν μὴ εἴησαν, τὰ δὲ ὕδατα κρηναῖά τε καὶ στάσιμα πίνοιεν καὶ ἑλώδεα, ἀνάγκη τὰ τοιαῦτα[118] τῆς γαστρὸς ἀτηρέα εἶναι καὶ σπληνώδεα. ὁκόσοι δὲ ὑψηλήν τε οἰκέουσι χώρην,[119] καὶ λείην, καὶ ἀνεμώδεα, καὶ ἔνυδρον, εἶεν ἂν εἴδεα μεγάλα, καὶ ἑωυτοῖς παραπλήσια, καὶ ἀνορθότερα καὶ ἠπιώτεραι αἱ γνῶμαι.[120] ὁκόσοι λεπτά τε καὶ ἄνυδρα καὶ ψιλά,[121] ταῖς δὲ μεταβολαῖς τῶν ὡρέων οὐ κέκρηνται, ἐν ταύτῃ τῇ χώρῃ τὰ εἴδεα εἰκός τε σκληρά τε εἶναι καὶ εὔτονα, καὶ ξανθότερα, ἢ μελάντερα.

neq; ex eodem eandem esse, vel æstate, vel hyeme, vel pluuioso, vel sicco tẽpore. Eaq; de causa, vt existimo, Europœi magis quàm Asiatici forma inter se variãt, & per singulas vrbes magnitudines maximè inter se sunt differẽtes. Plures enim corruptiones circa seminis cõcretionem contingunt, vbi crebræ fiunt anni temporum mutationes, quàm si eædẽ sint & similes. Eadem autem est de moribus ratio. Agrestes, hominum societate minimè gaudentes, & animosæ huiusmodi naturæ existunt. frequẽtes enim mentis emotiores, morum ferociam inducunt, lenitatem autem & comitatem retundunt. Quocirca eos qui Europam incolunt, plus animi quàm Asiaticos habere censeo. Rerum siquidem vno se habentium modo æquabilitas, socordiam ingenerat, varietas verò, corpus & animum ad laborem excitat. Quinetiam socordia & quiete ignauia crescit, exercitatione verò & laboribus, animi fortitudo. Hanc ob causam bellicosiores sunt qui Europam incolunt, iam etiam propter leges, quoniam Regum imperio non parent Asiatici. Qui enim Regibus subiiciuntur, eos timidissimos esse necesse est, & velut antea à nobis dictum est, seruitute pressi animi, neque lubenter, neque volentes, temere sese pro alieno imperio periculis obiiciunt. Hi verò cum suis legibus viuant, sibi non aliis pericula subeunt, & magna animi alacritate volentes ad grauia queq; feruntur, cùm pro re gesta victoriæ præmia sint accepturi. Ita vt constet leges ad animi magnitudinem plurimùm facere. De Europa igitur & Asia in genere ac toto, sic se res habet. Sunt autem in Europa gentes, tum magnitudine, tum forma, tum magnanimitate inter se differentes. Varietatis causæ eædem quæ supra dictæ sunt, quasq; iam manifestiùs aperiam. Qui regionem quidẽ montanam, asperam, altam, & aquis carentem incolunt, & anni temporum mutationes habent admodum differẽtes, illic hominum formas magnas esse par est, tum ad laborem, tum ad robur à natura optimè esse comparatas, at agrestibus & ferinis moribus eiusmodi naturæ non parum sunt præditæ. At qui loca concaua, herbosa & æstuosa habitãt, quiq; ventis calidis magis quàm frigidis perflantur, & aquis vtuntur calidis, hi magni quidem esse non possunt, neq; recti & ventre substricto, in amplam verò corporis molem à natura producuntur, corpore sunt carnoso, & capillis nigris, colore potius nigro quàm candido, & minùs pituitosi quàm biliosi. At animi robore & laborum tolerantia, non æquè à natura valent, sed accedẽs vitę institutum id efficit. Quòd si flumina ea regio habeat, quæ stagnantes & pluuias aquas educant, ij incolumes degũt, & colore cutis sunt splendido. Sin verò nulla sint flumina, aquasque fontanas statarias & malè olentes bibant, has ventri & lieni noxias esse necesse est. Qui verò regionem altam, planam, ventis perflatam & aquosam incolunt, ij corporis habitu sunt prægrandi, inter se similes, & erecti, & animo trãquilliore. At qui gracilia & arida loca, aquis carentia & nuda tenent, neque temperatas habent anni temporum mutationes, hac in regione homines duro & robusto corporis habitu esse par est, & colore flauo potiùs quàm nigro,

moribus & animi appetitionibus sibi nimis placentes & superbos, & in concepta opinione permanentes. Vbi enim anni temporum mutationes, tum crebrę, tum plurimùm inter se differunt, ibi & formas, & mores, & naturas plurimùm diuersas comperias. Atque hæ quidem maximæ causæ sunt, cur naturæ permutetur, deinde etiam regio in qua quis nutritur, & aquæ. Magna enim ex parte hominum formas & mores regionis naturam imitari reperias. Vbi enim terra pinguis est, & mollis, & aquosa, aquæ verò valdè sublimes, ita vt æstate sint calidæ, & hyeme frigidæ, quæq; ad anni tempora probè habet, ibi homines carnosi sunt, articulis non discreti, humidi, labores non ferentes, ac vt plurimùm praui animi. Quinetiam segnes sunt & somnolenti, & ad artes crassi, neq; subtiles, neque acuti. Ast vbi regio nuda est, non munita, aspera, queq; hyeme prematur, & sole exuratur, ibi duros, graciles, articulis discretos, carnosos & hirsutos homines cernas, & qui ad aliquid agendum natura sunt industrij & vigilantes. Mores autem habent superbos, in iram procliues & pertinaces, magisq; feritatis quàm lenitatis participes, eosq; ad artes acutiores & solertiores, & ad res bellicas gerendas meliores deprehendas. Quin & reliqua omnia quæ è terra producuntur, terræ ipsius naturam sequuntur. Atque maximè quidem contrariæ naturæ & formæ sic se habent, ex quibus coniectura ducta, si reliqua consideres, minimè aberrabis.

καὶ τὰ ἤθεα[122] καὶ τὰς ὀργὰς αὐθάδεις τε καὶ ἰδιογνώμονας. ὅκου γὰρ μεταβολαί εἰσι πυκνόταται τῶν ὡρέων, καὶ πλεῖστον διαφέρουσι αὐταὶ ἑωυτέῃσιν, ἐκεῖ καὶ τὰ εἴδεα καὶ τὰ ἤθεα καὶ τὰς φύσιας εὑρήσεις πλεῖστον διαφερούσας. μέγισται μὲν οὖν εἰσιν αὗται τῆς φύσιος διαλλαγαί. ἔπειτα δὲ[123] καὶ ἡ χώρη ἐν ᾗ ἄν τις τρέφεται καὶ τὰ ὕδατα.[124] εὑρήσεις γὰρ ἐπὶ τὸ πλῆθος τῆς χώρης τῇ φύσει ἀκολουθοῦντα καὶ εἴδεα τῶν ἀνθρώπων καὶ τοὺς τρόπους. ὅκου μὲν γὰρ[125] ἡ γῆ πιειρὰ καὶ μαλθακὴ καὶ ἔνυδρος[126] καὶ τὰ ὕδατα κάρτα μετέωρα, ὥστε θερμὰ εἶναι τοῦ θέρεος, καὶ χειμῶνος ψυχρὰ, καὶ τῶν ὡρέων καλῶς κέεται, ἐνταῦθα καὶ οἱ ἄνθρωποι σαρκώδεές εἰσι καὶ ἄναρθροι καὶ ὑγροὶ καὶ ἀταλαίπωροι· καὶ τὴν ψυχὴν κακοὶ[127] ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. τό, τε ῥᾴθυμον καὶ τὸ ὑπνηρὸν ἔστιν ἐν αὐτέοισιν. ἔς τε τὰς τέχνας παχέες, οὐ λεπτοὶ, οὐδ' ὀξέες. ὅκου δ' ἐστὶν ἡ χώρη ψιλή τε[128] καὶ ἀνώχυρος καὶ τρηχείη, καὶ ὑπὸ τοῦ χειμῶνος πιεζομένη, καὶ ὑπὸ τοῦ ἡλίου κεκαυμένη, ἐνταῦθα δὲ σκληρούς τε[129] καὶ ἰσχνοὺς καὶ διηρθρωμένους, καὶ ἐντόνους καὶ δασεῖς.[130] τό, τε ἐργατικὸν ὀξὺ ἔνεον ἐν τῇ φύσει τῇ τοιαύτῃ, καὶ τὸ ἄγρυπνον. τά τε ἤθεα καὶ τὰς ὀργὰς, αὐθάδεας καὶ ἰδιογνώμονας. τοῦ τε ἀγρίου μᾶλλον μετέχοντας, ἢ τοῦ ἡμέρου· ἔς τε τὰς τέχνας, ὀξυτέρους τε καὶ συνετωτέρους,[131] καὶ τὰ πολέμια ἀμείνους εὑρήσεις, καὶ τἄλλα τὰ ἐν τῇ γῇ φυόμενα πάντα, ἀκόλουθα ὄντα τῇ γῇ. αἱ μὲν ἐναντιώταται φύσιές τε καὶ ἰδέαι, ἔχουσιν οὕτως. ἀπὸ δὲ τουτέων τεκμαιρόμενος, τὰ λοιπὰ ἐνθυμέεσθαι, καὶ οὐχ ἁμαρτήσῃ.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΦΥΣΩΝ.

HIPPOCRATIS DE FLATIBVS, LIBER.

ARTES quædam sua quidem cognitione quibusdam multum laboris exhibent, vsu verò nonnullis vtiles existunt, & vulgo quidem commune bonum conferunt, his autem qui eas tractant plenę sunt molestiæ. Ex quarum artium numero est quam Græci Medicinam appellant. Medicus enim non nisi quæ periculo sunt proxima intuetur, & quæ sunt ingrata contrectat, ac ex aliorum calamitatibus sibi dolorem conciliat. Ægrotantes verò artis opera maximis malis, morbis, laboribus, dolore & morte vindicantur. His enim omnibus Medicina manifestam medelam adhibere deprehenditur. Huius autem artis vilia nosse difficilè, seria verò facilè. Ac vilia quidem ipsis Medicis, vulgò autem minimè sunt cognita, cùm mentis quidem non corporis opera existant. Quæcunq; quidem manuum tractationem postulant, ea in vsum traducere oportet. Est enim manuum vsus, optimus docendi magister. At obscurissimos & maximè difficiles morbos, opinio magis quàm ars iudicat, etsi in his plurimùm imperitiæ peritia præstat. In quibus sanè hoc præcipuum est, quænam sit morborum causa, & ex quo principio ac veluti fonte corporis vitia oriantur. Qui enim morbi causam cognouerit, is vtique ex

ΕἸσί[1] τινες τῶν τεχνέων, αἳ τοῖσι μὲν κεκτημένοισιν, εἰσὶν ἐπίπονοι· τοῖσι δὲ χρεωμένοισιν, ὀνήϊστοι. καὶ τοῖσι μὲν ἰδιώτῃσι, ξυνὸν ἀγαθὸν· τοῖσι δὲ μεταχειριζομένοισιν σφᾶς, λυπηραί. τῶν δὲ δὴ τοιούτων ἐστὶ τεχνέων, καὶ ἣν οἱ Ἕλληνες καλέουσιν ἰητρικήν.[2] ὁ μὲν γὰρ ἰητρὸς, ὁρέει τὰ δεινὰ, θιγγάνει τε ἀηδέων, καὶ ἐπ' ἀλλοτρίῃσιν ξυμφορῇσιν, ἰδίας καρποῦται λύπας. οἱ δὲ νοσέοντες, ἀπαλλάσσονται τῶν μεγίστων κακῶν διὰ τὴν τέχνην νούσων, πόνων, λύπης, θανάτου. πᾶσι γὰρ τουτέοισιν, ἄντικρυς ἰητρικὴ εὑρίσκεται ἀκεστορίς. ταύτης δὲ τῆς τέχνης τὰ μὲν φλαῦρα, χαλεπὸν γνῶναι· τὰ δὲ σπουδαῖα, ῥηΐδιον.[3] καὶ τὰ μὲν φλαῦρα, τοῖσι ἰητροῖσι, καὶ οὐ πᾶσιν ἰδιώτῃσιν. οὐ γὰρ σώματος, ἀλλὰ γνώμης ἔργα εἰσίν.[4] ὅσα μὲν χειρουργῆσαι δεῖ, χρὴ συνεθισθῆναι. τὸ γὰρ ἔθος τῇσι χερσὶ κάλλιστον διδασκάλιον. περὶ δὲ τῶν ἀφανεστάτων καὶ χαλεπωτάτων νουσημάτων, δόξῃ μᾶλλον ἡ τέχνη κρίνεται· διαφέρει δὲ ἐν αὐτέοισι πλεῖστον, ἡ πείρη τῆς ἀπειρίης. ἓν δή τι τῶν τοιούτων ἐστὶ, τόδε. τί ποτε τὸ αἴτιόν ἐστι τῶν νούσων, καὶ τίς ἀρχὴ καὶ πηγὴ γίγνεται τῶν ἐν τῷ σώματι κακῶν.[5] εἰ γάρ τις εἰδείη τὴν αἰτίην τοῦ νοσήματος, οἷός τ' ἂν εἴη προσφέρειν τὰ ξυμφέροντα

τῶν ἐν

τῶν ἐν τῷ σώματι, ἐκ τῶν ἐναντίων ἐπιστάμενος τὰ ἰήματα. αὕτη γὰρ ἡ ἰητρική, μάλιστα κατὰ φύσιν ἐστίν. αὐτίκα γὰρ λιμός, νοῦσός ἐστιν. ὅ, τι γὰρ ἂν λυπέῃ τὸν ἄνθρωπον, τοῦτο καλέεται νοῦσος. τί οὖν λιμοῦ φάρμακον; ὅ, τι παύει λιμόν. τοῦτο δ' ἐστὶ βρῶσις. τούτῳ ἄρα ἐκεῖνο ἰητέον. αὖθις αὖ δίψαν ἔπαυσε πόσις. πάλιν αὖ, πλησμονὴν ἰῆται κένωσις· κένωσιν δὲ πλησμονή. πόνον δὲ, ἀπονίη. ἀπονίην δὲ, πόνος. ἑνὶ δὲ συντόμῳ λόγῳ, τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων ἐστὶν ἰήματα. ἰητρικὴ γάρ ἐστι, πρόσθεσις καὶ ἀφαίρεσις· ἀφαίρεσις μὲν τῶν ὑπερβαλλόντων, πρόσθεσις δὲ τῶν ἐλλειπόντων. ὁ δὲ κάλλιστα τοῦτο ποιέων, ἄριστος ἰητρός, ὁ δὲ τούτου πλεῖστον ἀπηλλαγμένος, πλεῖστον ἀπήλλακται καὶ τῆς τέχνης. ταῦτα μὲν οὖν ἐν παρέργῳ τοῦ λόγου τοῦ μέλλοντος εἴρηται. τῶν δὲ δὴ νούσων ἁπασέων, ὁ μὲν τρόπος ὁ αὐτός· ὁ δὲ τόπος διαφέρει. δοκεῖ μὲν οὖν τὰ νουσήματα οὐδὲν ἀλλήλοισιν ἐοικέναι, διὰ τὴν ἀλλοιότητα καὶ ἀνομοιότητα τῶν τόπων. ἔστι δὲ μία τῶν νούσων ἁπασῶν καὶ ἰδέη, καὶ αἰτίη ἡ αὐτή. τίς δέ ἐστιν αὕτη, διὰ τοῦ μέλλοντος λόγου φράσαι πειρήσομαι. τὰ γὰρ σώματα τῶν τε ἀνθρώπων καὶ τῶν ἄλλων ζώων, ὑπὸ τρισσέων τροφῶν τρέφονται. ἔστι δὲ τῇσι τροφῇσι ταύτῃσι ταῦτα τὰ ὀνόματα, σῖτα, ποτά, πνεύματα. πνεύματα δὲ τὰ μὲν ἐν τοῖσι σώμασι, φῦσαι καλέονται, τὰ δὲ ἔξω τῶν σωμάτων, ἀήρ. οὗτος δὲ μέγιστος ἐστὶν ἐν ἅπασι τῶν συμπάντων δυνάστης. ἄξιον δὲ αὐτοῦ θεάσασθαι τὴν δύναμιν. ἄνεμος γάρ ἐστιν ἠέρος ῥεῦμα, καὶ χεῦμα. ὅταν οὖν πολὺς ἀὴρ, ἰσχυρὸν τὸ ῥεῦμα ποιήσῃ, τά τε δένδρεα ἀνασπαστὰ πρόρριζα γίνεται διὰ τὴν βίην τοῦ πνεύματος. τό, τε πέλαγος κυμαίνεται. ὁλκάδες τε ἄπειροι τῷ μεγέθει, ἐς ὕψος διαρριπτέονται. τοιαύτην μὲν οὖν ἐν τούτοισιν ἔχει δύναμιν. ἀλλὰ μήν ἐστί γε τῇ μὲν ὄψει, ἀφανής· τῷ δὲ λογισμῷ, φανερός. τί γὰρ ἄνευ τούτου γένοιτο ἄν; ἢ τίνος οὗτος ἀπέστιν; ἢ τίνι οὐ ξυμπάρεστιν; ἅπαν γὰρ τὸ μεταξὺ γῆς τε καὶ οὐρανοῦ, πνεύματος ἔμπλεόν ἐστι. τοῦτο καὶ χειμῶνος καὶ θέρεος αἴτιον. ἐν μὲν τῷ χειμῶνι, πυκνὸν καὶ ψυχρὸν γινόμενον. ἐν δὲ τῷ θέρει, πρᾳῢ καὶ γαληνόν. ἀλλὰ μὴν ἡλίου καὶ σελήνης καὶ ἄστρων ὁδός, διὰ τοῦ πνεύματός ἐστι. τῷ γὰρ πυρὶ, τὸ πνεῦμα τροφή. τοῦ δὲ πνεύματος τὸ πῦρ στερηθέν, οὐκ ἂν δύναιτο ζῆν. ὥστε καὶ τὸν τοῦ ἡλίου δρόμον ἀέναον ἐόντα ὁ ἀὴρ ἀέναος καὶ λεπτὸς ἐών,[10] τὸ εἶναι παρέχεται. ἀλλὰ μὴν καὶ περὶ τοῦ πελάγεος ὅτι μέθεξιν ἔχει τοῦ πνεύματος, πάντῃ που δῆλον. οὐ γὰρ ἄν ποτε τὰ πλωτὰ ζῶα ζῆν ἠδύνατο, μὴ μετέχοντα πνεύματος· μετέχοιεν δὲ πῶς ἂν ἄλλως, ἀλλ' ἢ διὰ τοῦ ὕδατος, κἀκ τοῦ ὕδατος ἕλκοντα τὸν ἀέρα;[11] καὶ τῇ μήνῃ, ἐπὶ τούτου τὸ βάθρον, οὗτός γε τῆς γῆς ὄχημα, κενεόν τε οὐδέν ἐστιν τούτου. διότι μὲν τοῖσιν ἄλλοισιν ὁ ἀὴρ ἔρρωται, εἴρηται. τοῖσι δ' αὖ θνητοῖσιν οὗτος αἴτιος τοῦ τε βίου, καὶ τῶν νοσέων τοῖσι νοσέουσι. τοσαύτη δὲ τυγχάνει πᾶσι χρείη τοῖσι σώμασι τοῦ πνεύματος ἐοῦσα, ὥστε τῶν μὲν ἄλλων ἁπάντων ἀποσχόμενος ὁ ἄνθρωπος, καὶ σιτίων, καὶ ποτῶν, δύναιτ' ἂν ἡμέρας δύο καὶ τρεῖς καὶ πλείονας διάγειν· ἢν δέ τις ἀπολάβοι τὰς τοῦ πνεύματος εἰς τὸ σῶμα διεξόδους, ἐν βραχεῖ μέρει ἡμέρης, ἀπόλλοιτο ἄν·[12] ὡς μεγίστης χρείης ἐούσης τῷ σώματι τοῦ πνεύματος. ἔτι

his quæ in corpore insunt, adepta per contraria morborum cognitione, facilè poterit quæ cōferunt offerre. Ipsa enim ars Medica maximè à natura inest. Ne longè abeam, fames morbus est. Quicquid enim homini molestiā adfert, morbus appellatur. Quodnam igitur famis est remedium? hoc certè quod famem sedat. Id autē cibus facit, illius ergo hic medela est. Rursus quoq; sitim potio sedat. Plenitudinem itidem euacuatio sanat, euacuationem verò plenitudo, laborem otium, & otium labor. Atq; vt vno verbo dicam, contrariorum cōtraria sunt remedia. Medicina enim additio est & substractio. Et eorum quidem quæ exuperant substractio, eorum verò quæ deficiunt additio. Qui verò istud optimè facit, is optimus Medicus existimandus est, quiq; plurimùm abest ab eo præstādo, is plurimùm in arte Medica deficere censetur. Atque hæc quidē obiter præter instituti sermonis rationem dicta sunt. Morborum autē omnium cùm idem modus sit, locus tamen diuersus est. Morbi igitur ob locorum varietatem & dissimilitudinem, nihil inter se habere simile videntur. Est tamen vna & eadem omnium morborum forma & causa, quam procedente oratione quænā sit declarare conabor. Hominum enim & reliquorum animantium corpora triplici alimento nutriuntur, cuius hæc sunt nomina, cibus, potus, spiritus. Ac spiritus quidem qui in corporibus insunt, flatus nominantur, qui verò extra corpora, aër. Qui cùm in omnia quæ corpori accidunt plurimùm habeat facultatis, illius vim inspicere operæ pretium videtur. Ventus enim est aëris fluxio & effusio. Cùm igitur copiosus aër vehementem fluxionem fecerit, tum & arbores vi spiritus è terra radicitus euelluntur, mare æstu fluctuat, & immensæ naues onerariæ in altum iactantur. Hanc igitur vim in ista obtinet. Qui etsi oculis minimè cernitur, ratione tamen conspicuus est. Quid enim sine hoc fit tandem? aut a quonam hic abest, aut cui non præsens est? Quod enim cœlum & terram interiacet, id omne spiritu p enū est, idq; hyemis & æstatis causa existit, per hyemem quidem condensatum & frigidum, per æstatem verò leue & tranquillum. Quinetiam solis, lunæ & astrorum viam spiritus dirigit. Igni enim spiritus nutrimentum præbet, eoq; priuatus ignis viuere non potest. Atq; adeò perennem solis cursum, aër perennis & tenuis esse facit. Quin & in mari quādam esse spiritus communionem cuiuis est manifestum. Neq; enim natantia animātia sine spiritu viuere possent. Quónam autem alio pacto cum illo commercium habeant, si non per aquam & ex aqua spiritum attraherent? Et lunæ in eo sedes est ac fundamentum, hicq; terræ vehiculum, neq; quicquam spiritu est vacuum. Atq; hæc quidem causa, cur in cæteris aer tantum possit, dicta est. Mortalibus autem hic tum vitæ, tum morborum ægrotis causa est. Tantaque corporibus omnibus spiritus inest necessitas, vt si quidem aliis omnibus & cibis, & potionibus quis abstineat, duos tamen & tres, vel plures dies possit vitam ducere. At si quis spiritus in corpus vias intercipiat, vel exigua diei parte, homini pereūdum sit. Adeò necessarius est vsus spiritus in corpore. Ad hæc

quoq; cùm ab omnibus aliis actionibus homines quiescant, quòd mutationibus innumeris vita sit exposita, ab hac tamen sola actione nunquam desistunt animantia, quin aut spiritū adducant, aut reddant. Quòd igitur omnibus animantibus cum aere maxima intercedit communio dictum est. Huic quoque orationi subiiciendum, morbos vnquam vix aliunde quàm ab aere oriri posse, cùm is aut copiosior, aut parcior, aut etiam plenior, aut & morbidis inquinamẽtis infectus in corpus subierit. De tota re igitur hæc mihi sufficere videtur. Deinceps autem ad opera ipsa oratione progressus, morbos omnes istius sobolem esse, & ab hoc oriundos demonstrabo. Ac primùm à febre maximè communi morbo exordium ducam, quæ omnium aliorum morborum, præcipuè verò inflammationis comes est. Quod indicant ex pedum offensionibus exortæ noxiæ. Mox enim cum inflammatione inguinum tumor & febris consequitur. febrium autẽ duo sunt genera (vt id quoq; hîc attingam) vnum quidem omnibus commune, pestis appellatur, alterum verò ob priuatam cuiusque malam victus rationem contingens. Horum autem vtriusque aer author existit. Communis igitur febris ideò communiter omnes inuadit, quòd eundem omnes spiritum attrahunt, & simili corpori spiritu similiter permixto, similes oriuntur febres. At fortè obiiciat quispiam, cur igitur non omnibus animantibus, sed alicui ipsorum generi eiusmodi morbi contingunt? Cuius rei causam esse dixerim, quòd corpus à corpore, natura à natura, & alimentum ab alimento differt. Neque enim cuiuis animantium generi eadem sunt commoda aut incõmoda, sed alia aliis conueniunt. Cùm igitur aer inquinamentis huiusmodi, quæ hominum naturæ aduersantur, plenus fuerit, tum homines ægrotãt. Quando verò alteri cuidam animãtium generi aer incommodus fuerit, tunc eo morbo corripitur. Quinam igitur populares sint morbi, & quamnam ob causam, & quanam ratione, ex quibus, & vnde oriantur, dictum est. febrem autem quæ ex praua victus ratione oritur, tibi deinceps exponam. Est autem eiusmodi praua victus ratio, primùm quidem cùm quis copiosiores cibos, aut liquidos, aut siccos corpori exhibeat, quàm ipsum ferre possit, neq; labore aliquo ciborum copiam compensat: Deinde cùm varios & dissimiles inter se cibos immittat. Dissimilia enim seditionem excitant, & alia citiùs, alia tardiùs concoquuntur. At cum multis cibis multum etiam spiritum ingeri necesse est. Nam cum omnibus his quæ eduntur aut bibuntur, spiritus aut copiosior, aut paucior subit. Atq; id inde manifestum est, quòd eructationes plærisque post assumptos cibos & potus accidunt, nimirum cùm inclusus aer recurrat, vbi bullas in quibus latet perfregerit. Quando igitur corpus cibis expletum fuerit, tum spiritus quoque magna copia accedit, diutiùs immorantibus cibis, qui quidem cùm præ multitudine exire nequeãt, diutiùs immorantur. Obstructo autem inferiore ventre, in vniuersum corpus flatus percurrunt, & ad sanguine refertas corporis partes illapsi, eas refrigerãt. At refrigeratis his locis, in quibus fontes & radices sanguinis continentur, per vniuersum corpus horror pe-

ζώειν τὰ μὲν ἄλλα πάντα διαλείπουσιν οἱ ἄνθρωποι πρήσσοντες. [13] ὁ γὰρ βίος μεταβολέων πλέως ἐστί. τοῦτο δὲ μοῦνον ἀεὶ διατελέουσιν ἅπαντα τὰ θνητὰ ζῶα πρήσσοντα, ποτὲ μὲν ἐμπνέοντα, ποτὲ δὲ, ἐκπνέοντα. ὅτι μὲν οὖν μεγάλη κοινωνίη ἅπασι τοῖσι ζώοισι τοῦ ἠέρος ἐστὶν, εἴρηται. μετὰ τοῦτο εἶναι, αὐθέως ῥητέον, ὅτι οὐκ ἄλλοθέν ποθεν εἰκός ἐστι γίνεσθαι τὰς ἀρρωστίας μάλιστα, ἢ ἐντεῦθεν· ὅταν τοῦτο ἢ πλέον, ἢ ἔλασσον, ἢ καὶ ἀθροώτερον, [14] καὶ μεμιασμένοι νοσηροῖσι μιάσμασιν, ἐς τὸ σῶμα ἐσέλθῃ. [15] περὶ μὲν οὖν ὅλου τοῦ πρήγματος, ἀρκεῖ μοι ταῦτα. μετὰ δὲ ταῦτα, πρὸς αὐτὰ τὰ ἔργα τῷ λόγῳ πορευθεὶς, ἐπιδείξω τὰ νοσήματα τούτου ἀπόγονά τε καὶ ἔκγονα πάντα ἐόντα. πρῶτον δὲ ἀπὸ τοῦ κοινοτάτου νοσήματος ἄρξομαι πυρετοῦ. τοῦτο γὰρ τὸ νόσημα πᾶσι ἐφεδρεύει τοῖσιν ἄλλοισιν νουσήμασι, μάλιστα δὲ φλεγμονῇ. [16] δηλοῖ δὲ τὰ γινόμενα προσκόμματα. ἅμα γὰρ τῇ φλεγμονῇ εὐθὺς βουβῶν, καὶ πυρετὸς ἕπεται. ἔστι δὲ διττὰ ἔθνεα πυρετῶν, ὡς ταύτῃ διελθεῖν. ὁ μὲν κοινὸς ἅπασι, καλεόμενος λοιμός· ὁ δὲ διὰ πονηρίην δίαιταν ἰδίην, τοῖσι πονηρῶς διαιτεομένοισι γινόμενος. ἀμφοτέρων δὲ τουτέων, αἴτιος ὁ ἀήρ. [17] ὁ μὲν οὖν κοινὸς πυρετὸς, διὰ τοῦτο τοιοῦτός ἐστιν, ὅτι τὸ πνεῦμα τωὐτὸ πάντες ἕλκουσιν. [18] ὁμοίου δὲ ὁμοίως τοῦ πνεύματος τῷ σώματι μιχθέντος, ὅμοιοι καὶ οἱ πυρετοὶ γίνονται. ἀλλ' ἴσως φήσει τις. διὰ τί οὖν οὐχ ἅπασι τοῖσι ζώοισι, [19] ἀλλ' ἔθνεϊ τινὶ αὐτέων ἐμπίπτουσιν αἱ τοιαῦται νοῦσοι; διότι, φαίην ἂν, διαφέρει σῶμα σώματος, καὶ φύσις φύσιος, καὶ τροφὴ τροφῆς. οὐ γὰρ πᾶσι τοῖσιν ἔθνεσι τῶν ζώων ταῦτα οὔτ' ἀνάρμοστά, οὔτ' εὐάρμοστά ἐστιν, ἀλλ' ἕτερα ἑτέροισι ξύμφορα. ὁκόταν μὲν οὖν ὁ ἀὴρ τοιουτέοισι πληθῇ μιάσμασι, ἃ τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει πολέμιά ἐστιν, ἄνθρωποι τότε νοσέουσιν. ὅταν δὲ ἑτέρῳ τινὶ ἔθνει ζώων ὁ ἀὴρ ἀνάρμοστος ᾖ, [20] τὸ νούσημα κεῖνα νοσέουσιν. αἱ μὲν οὖν δημόσιαι οὖσαι τῶν νόσων, εἴρηνται. καὶ ὅ, τι, καὶ ὅκως, καὶ οἷσι, καὶ ἀφ' ὧν γίνονται. τὸν δὲ διὰ πονηρὴν δίαιταν γινόμενον πυρετὸν, διέξειμί σοι. πονηρὴ δέ ἐστιν ἡ τοιήδε δίαιτα· τοῦτο μὲν οὖν ὅταν τις πλείονας τροφὰς ἢ ὑγρὰς, ἢ ξηρὰς δίδωσι τῷ σώματι ἢ τὸ σῶμα δύναται φέρειν, [21] καὶ πόνον μηδένα τῷ πλήθει τῶν τροφῶν ἀντιτιθῇσι· τοῦτο δὲ ὅταν ποικίλας καὶ ἀνομοίους ἀλλήλῃσιν ἐσπέμπῃ τροφάς. τὰ γὰρ ἀνόμοια στασιάζει. καὶ τὰ μὲν θᾶσσον, τὰ δὲ σχολαίτερον πέσσεται. μετὰ δὲ πολλῶν σιτίων ἀνάγκη, καὶ πολλὸν πνεῦμα εἰσιέναι. μετὰ πάντων γὰρ τῶν ἐσθιομένων καὶ πινομένων, εἴσεισι πνεῦμα ἐς τὸ σῶμα, ἢ πλέον, ἢ ἔλασσον. φανερὸν δὲ τοῦτο, τῷδε ἐστίν. ἐρυγμοὶ γὰρ γίνονται μετὰ τὰ σιτία καὶ τὰ ποτὰ τοῖσι πλείστοισιν. ἀναβρέχει γὰρ ὁ κατακλεισθεὶς ἀὴρ, ὁκόταν ἀναρρήξῃ τὰς πομφόλυγας, ἐν ᾗσι κρύπτεται. ἐπὴν οὖν τὸ σῶμα σιτίων πληθῇ, καὶ πνεύματος πλησμονὴ ἐπὶ πλεῖον γίνεται, τῶν σιτίων χρονιζομένων. χρονίζεται δὲ τὰ σιτία, διὰ πλῆθος [22] οὐ δυνάμενα διελθεῖν. ἐμφραχθείσης δὲ τῆς κάτω κοιλίης, εἰς ὅλον τὸ σῶμα διέδραμον αἱ φῦσαι. [23] προσπεσοῦσαι δὲ πρὸς τὰ ἐναιμότατα τοῦ σώματος, ἔψυξαν. [24] τουτέων δὲ τῶν τόπων ψυχθέντων, ὅκου αἱ πηγαὶ καὶ αἱ ῥίζαι τοῦ αἵματός εἰσι, διὰ παντὸς τοῦ σώματος ἡ φρίκη διῆλθε.

ἁπάντων

ἅπαντος δὲ τοῦ αἵματος ψυχθέντος, ἅπαν τὸ σῶμα φρίσσει.
διὰ τοῦτο μὲν οὖν πρῶτον, αἱ φρῖκαι γίνονται περὶ τῶν πυ-
ρετῶν. ὅκως δ᾽ ἂν ὁρμήσωσιν αἱ φῦσαι πλήθει καὶ ψυχρότη-
τι, τοιοῦτον γίνεται καὶ ῥῖγος. ἀπὸ μὲν πλεόνων καὶ ψυχροτέρων,
ἰσχυρότερον· ἀπὸ δὲ ἐλασσόνων, καὶ ἧσσόν τι ψυχρῶν,[25] ἧσσον
ἰσχυρόν. ἐν δὲ τῇσι φρίκῃσι καὶ οἱ τρόμοι τοῦ σώματος, κατὰ τόν-
δε γίνονται τὸν τρόπον. τὸ αἷμα φοβεόμενον τὴν παρεοῦσαν
φρίκην, συνθέει καὶ διέξεισι κατὰ παντὸς τοῦ σώματος ἐς τὰ
θερμότατα. αὗται μὲν οὖν αἱ ἅλαι. καθαλλομένου δὲ τοῦ αἵ-
ματος ἐκ τῶν ἀκρωτηρίων τοῦ σώματος, τὰ σπλάγχνα τρο-
μέουσι, καὶ αἱ σάρκες. τὰ μὲν γὰρ τοῦ σώματος, γίνεται πολύαι-
μα· τὰ δὲ ἄναιμα. τὰ μὲν οὖν ἄναιμα,[26] διὰ τὴν ψύξιν
οὐκ ἀτρεμέουσιν, ἀλλὰ πάλλονται. τὸ γὰρ θερμὸν ἐξ αὐτέων
ἐκλέλοιπε. τὰ δὲ πολύαιμα, διὰ τὸ πλῆθος τοῦ αἵματος,
τρέμουσι καὶ φλεγμονὰς ἐμποιεῖ. οὐ γὰρ δύναται πολλὸν γι-
νόμενον ἀτρεμίζειν. χασμῶνται δὲ πρὸ τῶν πυρετῶν, ὅτε
πολὺς ὁ ἀὴρ ἀθροισθεὶς,[27] ἀθρόον τε ἄνωθεν διεξιὼν,
ἐξεμόχλευσε, καὶ διέστησε τὸ στόμα. ταύτῃ γὰρ εὐδιέξοδός
ἐστιν. ὡς γὰρ ἀπὸ τῶν λεβήτων ἀτμὸς ἀνέρχεται πολὺς ἑψο-
μένου τοῦ ὕδατος, οὕτω καὶ σώματος θερμαινομένου, διέξεισι διὰ
τοῦ σώματος[28] ὁ ἀὴρ ξυνεστραμμένος, καὶ βίῃ φερόμενος.[29] καὶ
τά τε ἄρθρα διαλύονται πρὸ τῶν πυρετῶν. χλιαινόμε-
να γὰρ τὰ νεῦρα διίστανται. ὁκόταν δὲ συναλισθῇ ἀθροισθὲν
τὸ πλεῖστον τοῦ αἵματος, διαθερμαίνεται πάλιν ὁ ἀὴρ, ὁ ψύ-
ξας τὸ αἷμα, κρατηθεὶς ὑπὸ τῆς θερμότητος.[30] διάπυρος
δὲ καὶ μύδρος γινόμενος ἐν ὅλῳ τῷ σώματι τὴν θερμασίην
ἐνεργάσατο. συνεργὸν δ᾽ αὐτῷ τὸ αἷμα ἐστί.[31] τήκεται γὰρ
πυρούμενον, καὶ γίνεται πνεῦμα ἐξ αὐτοῦ. τοῦ δὲ πνεύματος
προσπίπτοντος πρὸς τοὺς πόρους τοῦ σώματος, οἱ ἱδρῶτες
γίνονται. τὸ δὲ πνεῦμα συνιστάμενον, ἐς ὕδωρ ἔρχεται, καὶ διὰ
τῶν πόρων διεξελθὸν, ἔξω περαιοῦται, τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅνπερ
ἀπὸ τῶν ἑψομένων ὑδάτων ὁ ἀτμὸς ἐπανιὼν, ἢν ἔχῃ στε-
ρέωμα πρὸς ὅ, τι χρὴ προσπίπτειν, παχύνεται, καὶ πυκνοῦ-
ται, καὶ σταγόνες ἀποπίπτουσιν ἀπὸ τῶν σωμάτων, οἷσιν ἂν ὁ ἀτμὸς
προσπίπτῃ. πόνοι δὲ τῆς κεφαλῆς ἅμα τῷ πυρετῷ γίνονται,
διὰ τόδε. στενοχωρίη τῇσι διεξόδοισιν ἐν τῇ κεφαλῇ τοῦ αἵ-
ματος γίνεται.[32] πεπλήρωνται γὰρ ἠέρος. πληρωθεῖσαι δὲ καὶ
φραχθεῖσαι, τὸν πόνον ἐμποιέουσιν ἐν τῇ κεφαλῇ.[33] βίῃ γὰρ τὸ
αἷμα βιαζόμενον διὰ στενῆς ὁδοῦ θερμὸν ἐὸν, οὐ δύναται
περαιοῦσθαι ταχέως. πολλὰ γὰρ ἐμπόδων ἐστὶν αὐτῷ κω-
λύματα καὶ ἐμφράγματα. διὸ δὴ καὶ οἱ σφυγμοὶ γίνον-
ται ἀμφὶ τοὺς κροτάφους. οἱ μὲν οὖν πυρετοὶ διὰ τοῦτο, ὡς
ἔφην, γίνονται, καὶ τὰ μετὰ τῶν πυρετῶν ἀλγήματα καὶ
νοσήματα. τῶν δὲ ἄλλων ἀρρωστημάτων ὁκόσοι μὲν ἂν εἰ-
λεοὶ εἶεν,[34] ἢ εἰλήματα, ἢ στρόφοι,[35] ἢ ἕτερα ἀποστηρίγμα-
τα, φύσας εἶναι αἰτίας ἅπασιν ἡγεῦμαι φανερὸν εἶναι. πάντων
γὰρ τῶν τοιουτέων αἰτίη τοῦ πνεύματος[36] ἡ διέξοδος. τοῦτο γὰρ
ὁκόταν προσπέσῃ πρὸς τόπους ἁπαλοὺς καὶ ἀήθεας καὶ
ἀθίκτους, ὥσπερ τόξευμα ἐσκείμενον διαδύνον, διὰ τῆς σαρκὸς προσπίπτει ποτὲ μὲν πρὸς τὰ ὑποχόνδρια, ποτὲ
δὲ πρὸς τὰς λαπάρας, ποτὲ δὲ ἐς ἀμφότερα. διὸ δὴ καὶ θερμαίνοντες ἔξωθεν πυριήμασι, πειρῶνται μαλθάσσειν τὸν
πόνον.[37] ἀραιουμένου γὰρ ὑπὸ τῆς θερμασίης τοῦ χρωτὸς τοῦ πυριήματος, διέρχεται τὸ πνεῦμα διὰ τοῦ σώματος,

netrat. Vniuerso autem sanguine perfrigerato, totum
quoq; corpus horror occupat. Hanc igitur ob causam
primùm horrores antè febres oriuntur, & quò maio-
re copia & frigiditate flatus irruperint, talis quoq; ri-
gor consequitur, à pluribus quidem & frigidioribus,
vehementior, à paucioribus verò minusque frigidis,
minus quoq; vehemens. Cùm horroribus autem cor-
poris quoque tremores ad hunc modum contingunt.
Sanguis enim præsentem horrorem metuens, per to-
tũ corpus perreptat, & ad maximè calidas partes con-
currit. Atq; hi sunt eius saltus. Desiliente autem ab ex-
tremis corporis partibus sanguine, & viscera, & car-
nes contremiscunt. Aliæ enim corporis partes copio-
so sanguine refertæ, aliæ exangues existunt. Atq; ex-
angues quidem ob frigus minimè conquiescunt, sed
concutiuntur, quòd eas calor destituerit. Quæ verò
sanguine replentur, ob sanguinis copiam contremi-
scunt, & inflammationes excitant. Neque enim fieri
potest vt sanguinis copia cõquiescat. Oscitationes au-
tem febres præcedunt, cùm magna copia coaceruа-
tus aër fuerit, cõfertimq; ad superiora erumpens, tan-
quã machinatione aliqua os diducit, quòd hâc ei fa-
cillimus exitus pateat. Quemadmodũ enim ab aqua
in lebetibus ebulliente, vapor copiosus euehitur, sic
corpore concalefacto, aër coaceruatus & vi quadam
delatus, per os erumpit. Articuli quoq; ante febres ex-
soluuntur. Calefacti enim nerui relaxantur. Coacto
autem cumulatim plurimo sanguine, aër ipse qui san-
guinem refrigerauit, à calore superatur, rursus incale-
scit, incensusq; ac velut igneus existens, in toto corpo-
re calorem excitat, ad id etiam subseruiente ipso san-
guine. Quod enim incensum est liquatur, ex eoq; spi-
ritus oritur, quo ad corporis meatus irrumpente, su-
dores fiunt. Coactus autem spiritus in aquam abit, &
per meatus subiens, ad eundem modum foras erũpit,
quo à feruentibus aquis sublatus vapor, si ad solidum
quiddam impingat, incrassescit ac condensatur, gut-
tæq; ab his corporibus, in qua vapor impegit, decidũt.
Capitis autem dolores vna cũ febre, hanc ob causam
oriuntur. Sanguinis in capite viis angustia contingit,
cũ aëre replentur, eæq; repletæ ac distentæ capiti do-
lorem afferunt. Sanguis enim vi pulsus, cùm calidus
existat, per angustam viam transire celeriter nequit,
quòd eum multa remorentur quæ impediunt & ob-
struunt. Eamq; sanè ob causam pulsationes circa tem-
pora contingunt. Ad hunc ergo modum, quem dixi,
febres contingunt, & cum febribus dolores & morbi.
Aliarum autem ægritudinum, quales sunt voluuli, aut
intestinorum conuolutiones, aut tormina, aut alij ob-
firmati & inhærentes morbi, à flatibus causam depen-
dere cuiuis esse manifestum existimo. Horum enim
omnium spiritus traiectio causa est. Hic enim vbi ad
loca tenera, inassueta, nec priùs attacta incubuit, ad
instar spiculi infixi carnes subit, & interdum qui-
dem ad præcordia, interdum etiam ad laterum ina-
nitates, quandoq; verò ad vtranque partem irrumpit.
Eam sanè ob causam etiam foris adhibitis calidis fo-
mentis, dolorem lenire conatur. Rarefacta enim cute
per fomenti calorem, spiritus extra corpus peruadit,

ac proinde dolorem quies quædam consequitur. Ac fortasse dixerit quispiam. Quanam ergo ratione fluxiones à flatibus contingunt? aut quonam modo sanguinis eruptionum circa pectus causa existunt? Hæc autem istis de causis fieri me declaraturum existimo. Cùm capitis venæ aere repletæ fuerint, primùm quidem caput vrgentibus flatibus grauatur. Deinde spiritus vnà cum sanguine propter viarum angustiã intus conuoluitur, id verò quod in sanguine est tenuissimum, per venas foras eliditur. Hoc sanè humidum vbi copiosum coaceruatum fuerit, per alios meatus effluit, cumq; confertum ad aliquam corporis partem peruenerit, ibi morbus cõtrahitur. Vbi igitur ad oculos venerit, ij laborant; si ad aures, ibi morbus est; si ad nares, grauedo exoritur; si ad pectus, raucedo appellatur. Pituita nanq; acribus humoribus permixta, vbi in loca minimè assueta irruperit, ea exulcerat. Cùm verò ad fauces teneras etiam fluxio ingruit, eas exasperat. Spiritus enim per fauces respiratione attractus, ad pectus fertur, ac rursus per eandem viam effertur. At vbi deorsum delata pituita spiritui ascendenti occurrerit, tussis superuenit, & pituita supernè reiicitur. Quibus ita se habentibus, fauces exulcerãtur, exasperantur, & incenduntur, calefactæ verò humorem ex capite attrahunt, caput autem rursus à reliquo corpore assumens, iis transmittit. Cùm igitur hunc in modum fluxio effluere consueuerit, meatusque velut in torrentis alueum excauati fuerint, ad pectus quoque transfundunt. Acris autem existens pituita, & in carnem irrumpens, venas exulcerat & refringit. Sanguis verò in alienum locum effusus, mora computrescens in pus vertitur, neq; sursum conscendere, neque infra subire potest. Neq; enim naturæ humidæ, vt neq; quibusuis aliis rebus quæ in se admixtam grauitatem habent, facilis est sursum via, cùm accliuis existat. Infra autem subire septum transuersum vetat. Quam sanè ob causam fluxionem interdum citra spiritum perrumpi contingit, & partim sponte quidem, partim verò ob dolores. Ac spõtè quidem, cùm aer vltro venas subiẽs, sanguinis vias coarctat. Compressus enim sanguis, sua copia, qua maximè impressionem fecerit, venas perrumpit. Vbi verò sanguinis copia effusa fuerit, in his etiam dolores spiritu venas complẽt. Affectum enim locum spiritum continere necesse est, aliaq; dictis similia contingere. At verò ruptiones has ob causas contingunt, cùm vi quadam à se inuicem carnes discedunt ac diuellũtur, & in ipsam discessionem spiritus dolorem inferẽs subierit. Quòd si flatus per carnes perrumpentes, corporis meatus rarefecerint, eos humiditas consequitur, cui viam aer antea struxit. Corpore autem madore perfuso, carnes quidem colliquescunt, tumores ad tibias descendunt, & morbus hic hydrops dicitur. Quòd autem huius morbi causa ad flatum referri debeat, id maximo est argumento, quòd iam perniciosè affecti quidam, aqua euacuata planè sunt liberati. Quæ quidem simul atq; è ventre erumpit, multa apparet, paulùm autem morata, imminuitur. Cuius rei etiam causa manifesta est, quòd quæ quidem statim erumpit aqua aere plena est, eoq; val-

ὥστε παύσασθαί τινα χρόνον τῶν πόνων. ἴσως δ' ἂν τις εἴποι, πῶς οὖν τὰ ῥεύματα γίνεται διὰ τὰς φύσας; ἢ τίνα τρόπον τῶν αἱμορραγιῶν τῶν περὶ τὰ στέρνα τοῦτο αἴτιόν ἐστιν; οἶμαι δὲ καὶ ταῦτα δηλώσειν, διὰ ταῦτα γινόμενα. [38] ὅταν περὶ τὴν κεφαλὴν αἱ φλέβες γεμισθῶσιν ἠέρος, πρῶτον μὲν ἡ κεφαλὴ βαρύνεται τῶν φυσέων ἐγκειμένων. [39] ἔπειτα ἐκθλίβεται τὸ πνεῦμα κατὰ τὸ αἷμα διὰ τὴν στενότητα τῶν ὁδῶν. τὸ δὲ λεπτότατον τοῦ αἵματος, διὰ τῶν φλεβῶν ἐκθλίβεται. [40] οὗτο δὴ τὸ ὑγρὸν ὅταν ἀθροισθῇ, ῥεῖ δι' ἄλλων πόρων. ὅκου δ' ἂν ἀθρόον ἀφίκηται τοῦ σώματος, ἐνταῦθα ξυνίσταται ἡ νοῦσος. ἐπὴν μὲν οὖν ἐπὶ τὴν ὄψιν ἔλθῃ, ταύτης ὁ πόνος· ἢν δὲ ἐς τὰς ἀκοάς, ἐνταῦθ' ἡ νόσος· ἢν δὲ ἐς τὰς ῥῖνας, κόρυζα γίνεται· ἢν δὲ ἐς τὰ στέρνα, βράγχος καλέεται. τὸ γὰρ φλέγμα δριμέσι χυμοῖσι μεμιγμένον, ὅποι ἂν προσπέσῃ ἐς ἀήθεας τόπους ἑλκοῖ. τῇ δὲ φάρυγγι ἁπαλῇ ἐούσῃ καὶ τὸ ῥεῦμα προσπίπτον, τραχύτητα ἐργάζεται. τὸ γὰρ πνεῦμα τὸ διαπνεόμενον διὰ τῆς φάρυγγος, ἐς τὰ στέρνα βαδίζει, καὶ πάλιν ἐξέρχεται διὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης. [41] ὅταν δὲ ξυμβάλλῃ τῷ πνεύματι τὸ ῥεῦμα κάτωθεν τῷ ἀνιόντι, βὴξ ἐπιγίνεται, καὶ ἀναρρίπτεται ἄνω τὸ φλέγμα. τουτέων δὲ τοιουτέων ὄντων, ἡ φάρυγξ ἑλκοῦται, καὶ τρηχύνεται, καὶ θερμαίνεται, καὶ ἕλκει τὸ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑγρὸν θερμὴ ἐοῦσα. [42] ἡ δὲ κεφαλὴ πάλιν παρὰ τοῦ ἄλλου σώματος λαμβάνουσα, ταύτῃ διδῶσιν. ὁκόταν γοῦν ἐθισθῇ τὸ ῥεῦμα οὕτως ῥέειν [43] καὶ χαραδρωθέωσιν οἱ πόροι, διαδίδωσι δὴ καὶ ἐς τὰ στέρνα. δριμὺ δὲ ὂν τὸ φλέγμα προσπῖπτόν τε τῇ σαρκί, ἑλκοῖ καὶ ἀναρρηγνύει τὰς φλέβας. ὁκόταν δὲ ἐκχυθῇ τὸ αἷμα εἰς ἀλλότριον τόπον, χρονιζόμενον καὶ σηπόμενον, γίνεται πῦον. καὶ οὔτε ἄνω δύναται ἀνελθεῖν, οὔτε κάτω ὑπελθεῖν. ἄνω γὰρ οὐκ εὔπορος ἡ πορείη προσάντης τις οὖσα [44] ὑγρῷ χρήματι καὶ ἑτέρῳ παντὶ βάρος ἔχοντι· κάτω δὲ κωλύει φραγμὸς ὁ τῶν φρενῶν. [45] διότι δή ποτε τὸ ῥεῦμα τὸ ἀπὸ πνεύματος ἀναρρηγνύμενον, ἀναρρήγνυται τὸ μὲν αὐτόματον, τὸ δὲ διὰ πόνους· αὐτόματον μὲν οὖν, ὅταν αὐτόματος ὁ ἀὴρ εἰσελθὼν εἰς τὰς φλέβας, στενοχωρίην ποιήσῃ τῇσι τοῦ αἵματος διεξόδοισι. τὸ γὰρ πιεζόμενον τὸ αἷμα πολὺ γινόμενον, ἀναρρηγνύει τοὺς πόρους, [46] ἢ ἂν ὡς τὰ μάλιστα βρίσῃ. ὁκόταν δὲ πλῆθος αἱμορραγήσῃ, καὶ τούτοισιν οἱ πόνοι πνεύματος ἐμπιπλῇσι τὰς φλέβας (ἀνάγκη γὰρ τὸν πονέοντα τόπον κατέχειν τὸ πνεῦμα) τἄλλα τοῖσιν εἰρημένοισιν ὅμοια γίνεται. [47] τὰ δὲ ῥήγματα γίνεται διὰ τάδε. ὁκόταν ὑπὸ βίης διαστέωσιν αἱ σάρκες ἀπ' ἀλλήλων, ἐς δὲ τὴν διάστασιν ὑποδράμῃ πνεῦμα, τοῦτο τὸν πόνον παρέχει. ἢν δὲ διὰ τῶν σαρκῶν αἱ φῦσαι διεξιοῦσαι τοὺς πόρους τοῦ σώματος ἀραιοὺς ποιήσωσιν· ἕπεται δὲ τῇσι φύσεσιν ὑγρασίη, ἧς τὴν ὁδὸν ὁ ἀὴρ προεργάσατο. διαβρόχου δὲ γινομένου τοῦ σώματος, ἀποτήκονται μὲν αἱ σάρκες, οἰδήματα δὲ ἐς τὰς κνήμας καταβαίνει· καὶ λέγεται τὸ τοιοῦτον νόσημα, ὕδρωψ. μέγιστον δὲ σημεῖον, ὅτι φῦσαι τοῦ νοσήματος εἰσὶν αἴτιαι, τόδε ἐστίν. ἤδη τινὲς ὀλεθρίως ἔχοντες, [48] ἐκλύθησαν, καὶ ἐκενώθησαν τοῦ ὕδατος. παραυτίκα μὲν οὖν τὸ ἐξιὸν ἐκ τῆς κοιλίης ὕδωρ, πολὺ φαίνεται. χρονιζόμενον δέ, ἔλασσον γίνεται. [49] διότι δὴ γίνεται καὶ τοῦτο δῆλον· ὅτι παραυτίκα μὲν τὸ ὕδωρ, ἠέρος πλῆρές ἐστιν· ὁ δὲ ἀήρ, ὄγκον παρέχεται μέ-

γαν.

γεῖν. ἀπιόντος δὲ τοῦ πνεύματος, ὑπολείπεται τὸ ὕδωρ αὐτό. διὸ δὴ φαίνεται μὲν μικρὸν ἐόν, ἔστι δὲ ἴσον. ἄλλο δὲ αὐτῷ τόδε σημεῖον. κενωθείσης γὰρ παντελῶς τῆς κοιλίης, οὐ τρεῖς ἡμέραι διέλθωσι, καὶ πάλιν πλήρης γίνεται. τί οὖν ἄρα ἐστὶ τὸ πληρῶσαν, ἀλλ' ἢ τὸ πνεῦμα; τί γὰρ ἂν οὕτως ἄλλο ταχέως ἐξεπλήρωσεν; οὐ γὰρ δήπου ποτὸν ἴσως τοσοῦτον,[50] ἐσῆλθεν ἐς τὸ σῶμα. καὶ μὴν οὐδὲ σάρκες ὑπάρχουσιν αἰτίαι ἀποτακησόμεναι. λείπεται γὰρ ὀστέα, καὶ νεῦρα, καὶ ἶνες, ἀφ' ὧν οὐδενὸς οὐδεμίην δύναιτ' ἂν αὔξησις ὕδατος γεγενῆσθαι. τὸ μὲν οὖν αἴτιον τοῦ ὕδρωπος ἤδη εἴρηται. αἱ δὲ ἀποπληξίαι γίνονται καὶ αὗται διὰ τὰς φύσας. ὅταν γὰρ αἱ φῦσαι ψυχραὶ οὖσαι καὶ πολλαὶ διαδύνωσι, καὶ ἐμφυσήσωσιν ἐς τὰς σάρκας, ἀναίσθητα γὰρ ταῦτα γίνεται τοῦ σώματος. ἢν μὲν οὖν πολλαὶ φῦσαι ἐν ὅλῳ τῷ σώματι διαβρέχωσιν, ὅλος ὁ ἄνθρωπος ἀπόπληκτος γίνεται· ἢν δὲ ἐν μέρει τινί, τοῦτο τὸ μέρος. καὶ ἢν μὲν οὖν ἀπέλθωσιν αὗται, παύεται ἡ νοῦσος· ἢν δὲ παραμένωσι, παραμένει. ὅτι δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει, χασμῶνται συνεχῶς. δοκεῖ δέ μοι καὶ τὴν ἱερὴν καλεομένην νόσον τοῦτο εἶναι τὸ παρεχόμενον. οἷσι δὲ λόγοισιν ἐμαυτὸν ἔπεισα, τούτοισιν αὐτέοισι καὶ τοὺς ἀκούοντας πείσειν πειράσομαι. ἡγέομαι δὲ ἔμπροσθεν μηδὲν εἶναι μᾶλλον τῶν ἐν τῷ σώματι ξυμβαλλομένων ἐς φρόνησιν ἄν, ἢ τὸ αἷμα. τοῦτο δὲ ὅταν ἐν τῷ καθεστηκότι σχήματι μένῃ, μένει καὶ ἡ φρόνησις· ἐξαλλάσσοντος δὲ τοῦ αἵματος, μεταπίπτει καὶ τὸ φρόνημα. ὅτι δὲ ταῦθ' ὧδε ἔχει, πολλὰ τὰ μαρτυρέοντα. πρῶτον μὲν ὅπερ ἅπασι ζώοισι κοινόν ἐστιν, ὁ ὕπνος, οὗτος μαρτυρεῖ τοῖσιν εἰρημένοισιν.[51] ὅταν γὰρ ἐπέλθῃ τῷ σώματι ὁ ὕπνος, τότε τὸ αἷμα ψύχεται. φύσει γὰρ πέφυκεν ὁ ὕπνος ψύχειν. ψυχθέντος δὲ τοῦ αἵματος, νωθρότεραι γίνονται αἱ διέξοδοι. δῆλον δέ. ῥέπει γὰρ τὰ σώματα, καὶ βαρύνεται. πάντα γὰρ τὰ βαρέα, πέφυκεν ἐς βυθὸν φέρεσθαι.[52] καὶ τὰ ὄμματα κλείεται. καὶ ἡ φρόνησις ἀλλοιοῦται. δόξαι δέ τινες ἕτεραι ἐνδιατρίβουσιν, ἃ δὴ ἐνύπνια καλέονται. πάλιν ἐν τῇσι μέθῃσι, πλέονος ἐξαίφνης γινομένου τοῦ αἵματος, μεταπίπτουσιν αἱ ψυχαί, καὶ τὰ ἐν τῇσι ψυχῇσι φρονήματα, καὶ γίνονται τῶν μὲν ὄντων κακῶν ἐπιλήσμονες, τῶν δὲ μελλόντων εὐέλπιδες ἀγαθῶν. ἔχοιμι δ' ἂν πολλὰ τοιαῦτα εἰπεῖν, ἐν οἷς αἱ τοῦ αἵματος ἐξαλλαγαί, τὴν φρόνησιν ἐξαλλάσσουσιν. ἢν μὲν οὖν παντελῶς ἅπαν ἀναταραχθῇ τὸ αἷμα, παντελῶς ἡ φρόνησις ἐξαπόλλυται.[53] τὰ γὰρ παθήματα καὶ τὰ ἀναγνωρίσματα, ἐθίσματά ἐστιν. ὅταν δὲ τοῦ εἰωθότος ἔθεος μεταστῶμεν, ἀναιρεῖται ἡμῖν ἡ φρόνησις. φημὶ δὲ τὴν ἱερὴν νοῦσον ὧδε γίνεσθαι· ὅταν πολὺ πνεῦμα κατὰ πᾶν τὸ σῶμα πάντῃ τῷ αἵματι μιχθῇ, πολλὰ ἐμφράγματα γίνονται, πολλαχῇ ἀνὰ τὰς φλέβας. ἐπειδὰν οὖν ἐς τὰς παχείας καὶ πολυαίμους τῶν φλεβῶν πολὺς ἀὴρ βρίσῃ, βρίσας δὲ μένῃ, κωλύεται τὸ αἷμα διεξιέναι.[54] τῇ μὲν οὖν ἔστηκε, τῇ δὲ νωθρῶς διεξέρχεται, τῇ δὲ θᾶσσον. ἀνομοίης δὲ τῆς πορείης τοῦ αἵματος διὰ τοῦ σώματος γινομένης, παντοῖαι ἀνομοιότητες. πᾶν γὰρ τὸ σῶμα πάντοθεν ἕλκεται καὶ τετάρακται τὰ μέρη τοῦ σώματος,[55] ὑπηρετοῦντος τῷ θορύβῳ καὶ ταραχῇ τοῦ αἵματος·

dè intumeſcit. Cùm autem ſpiritus deceſſerit, eadem planè aqua relinquitur, quæ ſanè quidem pauca apparet, cùm tamen æqualis ſit. Eſt & hoc aliud eius rei indicium, quòd venter penitus vacuatus, intra tridui ſpatium, rurſus impletur. Quidnam igitur aliud quàm ſpiritus impleat? quidve aliud tam citò implere poſſit? Neq; enim tanta potus copia in corpus ingeſta eſt, ac neq; carnes quæ colliqueſcent, in cauſa eſſe poſſunt, cùm oſſa ſuperſint, & nerui, & fibræ, ex quibus nulla quidem tãta aquę copia augeri poteſt. Atq; hydropis quidem cauſa iam dicta eſt. At verò etiã ſyderationes corporis (apoplexię dictę) ex flatibus oriuntur, nimirũ quando flatus frigidi & copioſi carnes ſubierint & inflarint. Hæ enim corporis partes ſtupidæ redduntur. Et ſiquidem multi flatus totum corpus permeant, totus homo attonitus redditur, ſi verò partem aliquam, pars illa. Atq; vbi quidem flatus illi diſceſſerint, morbus ceſſat, vbi verò permanſerint, permanet & morbus. Hæc autem ita ſe habere continuæ oſcitationes indicant. Ac mea quidem opinione, hi etiam morbum ſacrum vulgò dictum, producere videntur. Quibus autem rationibus adductus ſim, iiſdem eos qui audire volent, perſuadere conabor. Imprimis autem in animum induco, ex iis quæ in corpore inſunt, nihil magis ad intelligentiam conferre quàm ſanguinem. Is nanque vbi conſiſtente habitu perſiſtit, prudentia etiam conſtat. Permutato verò ſanguine, ſimul quoque intelligentia concidit. Cuius rei multa ſunt teſtimonia. Ac primùm quidem ſomnus, qui animantibus omnibus communis eſt, quæ dicta ſunt confirmat. Is enim vbi corpus corripuerit, tum ſanguis refrigeratur, cùm ſuapte naturâ ſomnus refrigerare ſoleat. Perfrigerato autem ſanguine, tardiores ſunt eius pertranſitus. Id verò inde fit manifeſtum, quòd corpora ſua grauitate inclinentur (cùm grauia omnia ad imum ferri natura ſoleant) oculi clauduntur, & intelligentia permutatur, opiniones etiam alienæ diutiùs immorantur, quæ certè inſomnia appellantur. Rurſus verò per ebrietatem aucto repente ſanguine, animi functiones, eiuſque intellectus concidit, & malorum inſtãtium obliti, futurorum bonorum optimam ſpem concipiunt. Multa etiam eiuſmodi commemorare poſſem, in quibus ſanguinis permutationes, intelligentiam immutant. Perturbato igitur in totũ ſanguine, prorſus quoque intelligentia deperit. Affectus enim & recognitiones inter cõſuetudines numerantur. Cùm verò à ſolita conſuetudine diſcedimus, intelligentia nobis tollitur. At ſacrum morbum ad hunc modum fieri cenſeo, cùm ſpiritu copioſo per totum corpus vniuerſo ſanguini permixto, obſtructiones multæ multis modis circa venas cõtingunt. Cùm igitur in craſſiores & ſanguine abundãtes venas, copioſus aër prorupit, progreſſuſque immoretur, ſanguinis pertrãſitus prohibetur, atq; hîc quidẽ ſiſtitur, ibi verò tardiùs permeat, alibi autem citiùs. Ex qua per corpus peruadẽtis ſanguinis inęqualitate, varię inęqualitates contingunt. Totũ enim corpus vndiq; contrahitur, & corporis partes perturbãtur, ſanguine ipſo ad tumultũ & conturbationẽ ſubminiſtram operã ſuppeditante,

& ex sanguinis peruersione, variæ etiam vndiq; corporis peruersiones oriũtur. Sub id verò tempus, nihil omninò sentiunt, neq; quæ dicuntur audiunt, neque quæ fiunt vident, neq; vllos dolores sentiunt. Ad hũc enim modum conturbatus aër, simul quoque sanguinem conturbauit & infecit. Quinetiam spuma per os non sine causa excurrit. Per iugulares enim venas aër subiens, exit quidem ipse, secumq; id quod in sanguine est tenuissimum subuehit, humidum verò simul permixtũ, albescit. Aër enim purus per tenues membranas pellucidus apparet, eamq; sanè ob causam spumæ omnes albæ conspiciuntur. Qui igitur hoc morbo corripiuntur, quomodo morbo & præsenti tempestate liberentur, ego enarrabo. Cùm laboribus exercitatum corpus incaluerit, incalescit etiam sanguis, qui calefactus, flatus quoque calefacit. Ij verò calefacti dissoluuntur, & sanguinem coactum simul dissoluunt, partimq; cum spiritu, partim cum pituita foras prodeunt. At vbi deferbuit spuma, & sanguis conquieuit, tranquillitasque in corpore oborta est, morbus cessat. Horum igitur sanè omnium multis modis flatus causæ esse videntur, cætera verò omnia vel adiuuantis, vel consequentis causæ rationem habere. Hæc verò esse morborũ causa nobis est demonstrata, quod me declaraturum receperam. Spiritum autem cùm in aliis rebus, tum vel maximè in animantium corporibus plurimùm posse demonstraui. Orationem verò ad morborum & ægritudinum cognitionem perduxi, in quibus hoc argumentum verum esse apparuit. Quòd si reliquas ægritudines oratione persequi velim, prolixior sanè foret oratio, nihilò tamen minùs aut veritatis aut fidei habitura.

[56]ὑπὸ δὲ τῆς διαστροφῆς τοῦ αἵματος, αἱ διαστροφαὶ τοῦ σώματος παντοῖαι γίνονται. κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν, ἀναίσθητοι πάντων εἰσὶ, κωφοί τε τῶν λεγομένων, καὶ τυφλοὶ τῶν γινομένων, ἀνάλγητοί τε πρὸς τοὺς πόνους. οὕτω γὰρ ὁ ἀὴρ ταραχθεὶς, ἀνετάραξε καὶ τὸ αἷμα καὶ ἐμίηνε. καὶ ἀφροὶ διὰ τοῦ στόματος ἀναβρέχουσι εἰκότως. διὰ γὰρ τῶν σφαγιτίδων φλεβῶν διαδύνων ὁ ἀὴρ, ἔρχεται μὲν αὐτὸς, ἀνάγει δὲ μετ' αὐτοῦ τὸ λεπτότατον τοῦ αἵματος. τὸ δὲ ὑγρὸν τὸ περιμισγόμενον, λευκοῦται. διὰ λεπτῶν γὰρ 10 ὑμένων καθαρὸς ἐὼν ὁ ἀὴρ διαφαίνεται. διὸ δὴ λευκοὶ φαίνονται πάντες οἱ ἀφροί. πότε μὲν οὖν παύονται τῆς νόσου[57] καὶ τοῦ παρεόντος χειμῶνος, οἱ ὑπὸ τοῦ νοσήματος ἁλισκόμενοι, ἐγὼ φράσω. ὁκόταν γυμνασθὲν ὑπὸ τῶν πόνων τὸ σῶμα θερμανθῇ, θερμαίνεται καὶ τὸ αἷμα· τὸ δὲ αἷμα θερμανθὲν, ἐξεθέρμανε τὰς φύσας.[58] αὗται δὲ θερμανθεῖσαι, διαλύονται, καὶ διαλύουσι τὴν ξύστασιν τοῦ αἵματος· αἱ μὲν οὖν ἐξελθοῦσαι μετὰ τοῦ πνεύματος, αἱ δὲ μετὰ τοῦ φλέγματος· ἀποζέσαντος δὲ τοῦ ἀφροῦ, καὶ καταστάντος τοῦ αἵματος, καὶ γαλήνης ἐν τῷ σώματι γενομένης, πέ- 20 παυται τὸ νόσημα. φαίνονται οὖν αἱ φῦσαι[59] διὰ πάντων τούτων, πολυτροπώτεραι αἰτίαι οὖσαι· τὰ δ' ἄλλα πάντα, συναίτια καὶ μεταίτια. ὃ δὲ αἴτιον τῶν νούσων ἐὸν, τοῦτο ἐπιδέδεικταί μοι.[60] ὑπεσχόμην δὲ τὸ αἴτιον τῶν νουσημάτων φράσαι. ἐπέδειξα δὲ τὸ πνεῦμα καὶ ἐν τοῖσιν ἄλλοισι πρήγμασι δυναστεῦον, καὶ ἐν τοῖσι σώμασι τῶν ζώων. ἤγαγον δὲ τὸν λόγον ἐπὶ τὸ γνώρισμα καὶ τῶν νοσημάτων, καὶ τῶν ἀρρωστημάτων, ἐν οἷσιν ἀληθὴς ὑπόθεσις ἐφάνη.[61] ἀμφὶ δὲ τῶν ἀρρωστημάτων εἰ λέγοιμι, μακρότερος μὲν ὁ λόγος γίνοιτ' ἂν, ἀτρεκέστερος δὲ οὐδὲν ἧττον, οὐδὲ πιστότερος.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΙΗΡΗΣ ΝΟΣΟΥ.

HIPPOCRATIS DE MORBO SACRO, LIBER.

De Morbo sacro vulgò appellato sic se res habet, neque quicquam aliis morbis diuinius aut sacratius, sed eandem ex qua reliqui morbi oriuntur naturam habere mihi videtur. Homines verò ex imperitia & admiratione ei naturam quandam & causam diuinam inesse censuerunt, quòd nulla in re reliquorum morborum similis esset. Et per consilij inopiam quòd morbum non cognoscunt, illi diuinitatem asseruant, per facilè parabilem verò curationis modum, ei medentur, cùm expiationibus & incantationibus ab eo liberentur. Quòd si ideò diuinus esse censeatur, quòd admirabilitatem quandam habeat, multi morbi sacri futuri sunt, & non vnus, quos ego diuersos esse demonstrabo, neque minùs admirabiles, neque minùs prodigiosos, eos tamen nemo sacros esse existimat. Ac primùm quidem febres quotidianæ, & tertianæ, & quartanæ, neque minùs sacræ esse, neque minùs quàm hic morbus à Deo fieri mihi vi-

ΠΕΡΙ[1] μὲν τῆς ἱερῆς νόσου καλεομένης, ὧδ' ἔχει. οὐδέν τί μοι δοκέει τῶν ἄλλων θειοτέρη εἶναι νούσων, οὐδὲ ἱερωτέρη, ἀλλὰ φύσιν μὲν ἔχει, ἣν καὶ τὰ λοιπὰ νου- 30 σήματα, ὅθεν γίνεται. φύσιν δὲ αὐτῇ καὶ πρόφασιν οἱ ἄνθρωποι ἐνόμισαν θεῖον εἶναι, ὑπὸ ἀπειρίης καὶ θαυμασιότητος, ὅτι οὐδὲν ἔοικεν ἑτέρῃσι νούσοισι.[2] καὶ κατὰ μὲν τὴν ἀπορίην αὐτοῖσι τοῦ μὴ γινώσκειν, τὸ θεῖον αὐτῇ διασώζεται. κατὰ δὲ τὴν εὐπορίην τοῦ τρόπου τῆς ἰήσιος, ἰῶνται. ἀπολύονται γὰρ ἢ καθαρμοῖσιν, ἢ ἐπαοιδῇσιν. εἰ δὲ διὰ τὸ θαυμάσιον, θεῖον νομιεῖται, πολλὰ τὰ ἱερὰ νουσήματα ἔσται, καὶ οὐχὶ ἕν. ὡς ἐγὼ ἀποδείξω ἕτερα οὐδὲν ἧσσον ἐόντα θαυμάσια, οὐδὲ τερατώδεα, ἃ οὐδεὶς νομίζει ἱερὰ εἶναι. τοῦτο μὲν γὰρ οἱ πυρετοὶ οἱ ἀμ- 40 φημερινοὶ, καὶ οἱ τριταῖοι, καὶ οἱ τεταρταῖοι, οὐδὲν ἧσσόν μοι δοκέουσιν ἱεροὶ εἶναι, καὶ ὑπὸ θεοῦ γίνεσθαι ταύτης τῆς νούσου, καὶ

σι, καὶ οὐ θαυμασίως ἔχουσι. τοῦτο δὲ ὁρέω μαινομένους ἀν-
θρώπους, καὶ παραφρονέοντας, ἀπὸ μηδεμιῆς προφά-
σιος ἐμφανέος. καὶ πολλά τε ἅμα καὶ ἄκαιρα ποιέοντας.
ἔν τε τῷ ὕπνῳ οἶδα πολλοὺς οἰμώζοντας καὶ βοῶντας. τοὺς
δὲ καὶ πνιγομένους. τοὺς δὲ καὶ ἀναΐσσοντάς τε καὶ φεύγοντας ἔ-
ξω, καὶ παραφρονέοντας [3] μέχρις ἂν ἐξεγρέωνται. ἔπει-
τα δὲ καὶ ὑγιέας ἐόντας καὶ φρονέοντας ὥσπερ καὶ πρότερον.
ἐόντας τε αὐτοὺς ὠχρούς τε καὶ ἀσθενέας. καὶ ταῦτα οὐχ ἅ-
παξ, ἀλλὰ πολλάκις. ἄλλα τε πολλά ἐστι καὶ παντοδα-
πὰ, ὧν ἕκαστον λέγειν, πολὺς ἂν εἴη λόγος. Ἐμοὶ δὲ δοκέουσιν 10
οἱ πρῶτοι τοῦτο τὸ νόσημα ἀφιερώσαντες, τοιοῦτοι εἶναι ἄν-
θρωποι. οἷοι καὶ νῦν εἰσὶ μάγοι τε καὶ καθάρται. καὶ ἀγύρται.
[4] καὶ ἀλαζόνες, ὁκόσοι δὴ προσποιέονται σφόδρα θεοσεβέες
εἶναι, καὶ πλέον τι εἰδέναι. [5] οὗτοι τοίνυν παραμπεχόμενοι καὶ
προβαλλόμενοι τὸ θεῖον τῆς ἀμηχανίης τοῦ μὴ ἴσχειν ὅ, τι προσ-
ενέγκαντες ὠφελήσουσιν, ὡς μὴ κατάδηλοι ἔωσιν, οὐδὲν
ἐπιστάμενοι. ἱερὸν ἐνόμισαν τοῦτο τὸ πάθος εἶναι. καὶ λόγους ἐ-
πιλέξαντες ἐπιτηδείους, τὴν ἴησιν κατεστήσαντο ἐς τὸ ἀσφα-
λὲς σφίσιν ἑωυτοῖσι, καθαρμοὺς προσφέροντες καὶ ἐπαοι-
δάς. λουτρῶν τε ἀπέχεσθαι κελεύοντες, καὶ ἐδεσμάτων πολ- 20
λῶν, καὶ ἀνεπιτηδείων ἀνθρώποισι νοσέουσιν ἐσθίειν. θαλασ-
σίων μὲν τρίγλης. καὶ μελανούρου. κεστρέος. ἐγχέλυος. [6] οὗ-
τοι γὰρ οἱ ἰχθύες εἰσὶν ἐπικαιρότατοι. κρεῶν δὲ αἰγείου καὶ
ἐλαφείου. καὶ χοιρείων καὶ κυνός. [7] ταῦτα γὰρ κρεῶν ταρακτι-
κώτατά ἐστι τῆς κοιλίης. ὀρνίθων δὲ ἀλεκτρυόνος καὶ τρυγό-
νος. [8] ὠτίδος. ἔτι δὲ ὅσα νομίζεται ἰσχυρότατα εἶναι. λαχάνων
δὲ μίνθης. σκορόδου καὶ κρομμύου. δριμὺ γὰρ ἀσθενέοντι οὐ-
δὲν ξυμφέρει. ἱμάτιον δὲ μέλαν μὴ ἔχειν, θανατῶδες γὰρ
τὸ μέλαν. μηδὲ ἐν αἰγείῳ κατακέεσθαι δέρματι, μηδὲ
φορέειν, μηδὲ πόδα ἐπὶ ποδὶ ἔχειν. μηδὲ χεῖρα ἐπὶ χειρί. 30
ταῦτα γὰρ πάντα, κωλύματα εἶναι. ταῦτα δὲ πάντα τοῦ θείου
εἵνεκεν προστιθέασιν. ὡς πλέον τι εἰδότες καὶ ἄλλας προ-
φάσιας προλέγοντες. ὅκως εἰ μὲν ὑγιὴς γένοιτο, αὐτῶν ἡ δό-
ξα εἴη καὶ ἡ δεξιότης. εἰ δὲ ἀποθάνοι, ἐν ἀσφαλεῖ καθισταῖντο
αὐτῶν αἱ ἀπολογίαι. καὶ ἔχοιεν πρόφασιν, ὡς οὐκ αἴτιοι εἰσὶν
αὐτοὶ, ἀλλ' οἱ θεοί. οὔτε γὰρ φαγεῖν οὔτε πιεῖν ἔδοσαν φάρμακον
οὐδέν. οὔτε λουτροῖσι καθήψησαν, ὥστε δοκέειν αἴτιον εἶναι. ἐγὼ
δὲ δοκέω Λιβύων τῶν τὴν μεσόγαιον οἰκεόντων, οὐδένα ὑγιαίνειν,
ὅτι ἐν αἰγείοισι δέρμασι κατακείονται, καὶ κρέασι αἰγείοισι
χρῶνται, ἐπεὶ οὐκ ἔχουσι οὔτε στρῶμα οὔτε ἱμάτιον, οὔτε ὑ- 40
πόδημα, ὅ, τι μὴ αἴγειόν ἐστιν. οὐ γάρ ἐστιν αὐτοῖς ἄλλο προ-
βάτιον οὐδὲν, ἢ αἶγες καὶ βόες. εἰ δὲ ταῦτα προσφερόμενα καὶ
ἐσθιόμενα [10] τὴν νοῦσον αὔξει, καὶ μὴ ἐσθιόμενα ἰῆται, οὐκ ἔ-
στιν ἄρα ὁ θεὸς αἴτιος οὐδενὸς, οὐδὲ οἱ καθαρμοὶ ὠφελέου-
σιν, ἀλλὰ τὰ ἐδέσματα τὰ ἰώμενά τε καὶ βλάπτοντα. τοῦ δὲ
θείου ἀφανίζεται ἡ δύναμις. οὕτως οὖν ἔμοιγε δοκέουσιν οἱ
τινες τοῦτον τὸν τρόπον ἐγχειρέουσιν ἰῆσθαι ταῦτα τὰ νοσήματα,
οὔτε ἱερὰ νομίζειν εἶναι, οὔτε θεῖα. ὅκου γὰρ ὑπὸ καθαρ-
μῶν τοιούτων μετάσταται γίγνεται, καὶ ὑπὸ θεραπείης τοιῆσ-
δε, τί κωλύει καὶ ὑφ' ἑτέρων τεχνημάτων ὁμοίων τούτοισιν, ἀπογίνεσθαι τοῖσιν ἀνθρώποισι καὶ προσπίπτειν; ὥστε μη-
κέτι τὸ θεῖον αἴτιον εἶναι, ἀλλά τι ἀνθρώπινον. ὅστις γὰρ οἷός τε περικαθαίρων καὶ μαγεύων ἀπάγειν τοιοῦτον πάθος,

dētur, quamuis admirationem nullam habeant. Deinde verò furore correptos ac desipientes multos ex nulla manifesta causa, cùm multa, tum simul etiam intempestiua facere videmus. Quinetiam multos in somno lugentes & vociferantes vidi, quosdam etiam suffocatos, quosdam exilientes & fugientes, ac desipientes quoad excitarentur, postea verò sanitati restitutos, & vt antea resipiscentes, quamuis pallidos & debiles. Idque non semel sed sæpiùs contingere vidimus. Quin & multa sunt & varia, quæ si sigillatim enumerare velimus, prolixa foret oratio. Ac mihi certè qui primi hunc morbum ad deos retulerunt, tales esse videntur, quales sunt Magi, expiatores, circulatores, ac arrogantes ostentatores, qui se valde pios esse plurimumq; scire simulant. Hi quippe diuinitatis obtentu ac prætextu, cùm nulla ope prodesse possent, ne inscitiam suam proderent, sacram hanc esse affectionem censuerunt, & additis idoneis rationibus, tutam sibi curationis viam proposuerunt, oblatis expiationibus & incantationibus, balneisque interdictis, & multis cibis ad laborãtium vsum minimè accommodatis. Ac marinis quidem, mullo, melanuro, mugili & anguilla, qui pisces præcipuè vitandi sunt. Carnibus verò, caprina, ceruina, suilla & canina. Nã & eiusmodi carnes ventriculum maximè conturbant. Ex volucribus, gallo, turture & otide, prætereaque ab his quę valentissima esse censentur. Ex oleribus autem, mentha, allio, & cæpa. Acrimonia enim ægrotanti nullo modo conducit. Vestimento etiam nigro vti prohibent, quòd niger color mortem significet, aut in pelle caprina decumbere, aut eam gestare, ac ne pedem pedi, aut manum manui superimponere. Hæc enim omnia curationem impedire. Quæ omnia diuinitatis gratia addunt, velut amplius quiddam scientes, & alia in specie prætexentes, vti si conualescat æger, istud eorum gloriæ & solertiæ attribuatur, sin verò moriatur, tutam sibi proponant defensionem, & occasionem nanciscantur, quominus ij in causa, sed dij esse videantur, cùm nullum quidem medicamentum edendum aut bibendum exhibuerint, neque balneis excoxerint, vt in eos causa reiici possit. Ac mea quidem opinione, ex iis qui Africæ mediterranea incolunt, nullus ab hoc morbo sanus euadet, quòd in pellibus caprinis recumbant, & caprinis carnibus vtantur, cùm ne stragulum quidem, neque vestimentum, neq; calceamentum aliud habeant quàm caprinum. Neq; enim aliam vllã habent pecudem, quàm capras & boues. Quòd si ista oblata & cibo sumta morbum augent, & cibo minimè sumta medentur, nullius sanè Deus author est, neq; expiationes iuuant, sed quæ eduntur medentur & nocent, numinisque vim obscurant. Quare qui hoc modo ad istorũ morborum curationem aggrediuntur, hos neq; sacros, neque diuinos reputare mihi videntur. Si enim huiusmodi expiationibus taliq; curatione tolluntur, quid prohibet quominus ex similibus artibus ab hominibus remoueantur, aut in eosdem incidãt? Adeò vt non amplius diuinum, sed humanum quiddam in causa mihi esse videatur. Quisquis enim lustrationibus & magicis artibus huiusmodi affectionem abigere valuerit,

is etiam aliis artibus abiget, istaque ratione diuinitatis opinio prorsus deperditur. Hac oratione & molitione multam scientiam præ se ferunt, hominesque decipiunt, his lustrationes & purificationes proponendo, cùm multum faciant de diuinitate & numine sermonem. Quanquam mihi quidem non de pietate (vt rentur) verùm de impietate potiùs verba facere videntur, & Deos non esse profiteri, eorumque pietas & diuinitas, in impietatem & nefarium scelus vertitur. Si enim lunam deducere, & solem obscurare, tempestatemque ac serenitatem inducere, & imbres ac siccitates, mareque sterile & terram facere, cæteraque id genus se scire profitentur, siue ex sacrorum mysteriis, siue ex alio quouis consilio aut cura hanc sibi potentiam vendicent, qui his rebus operam nauant, mihi quidem impij esse videntur, neq; deos esse existimare, neq; si sint, quicquam posse, neq; aliquod summum malum propulsare posse. Cuius rei gratia, cur non ipsis infesti sint? Si quis enim magicis artibus & sacrificiis lunam deducet & solem obscurabit, tempestatemque & serenitatem inducet, non equidem horum quicquam diuinum, sed humanum esse censuerim, si vtique diuina potentia humano consilio superatur, & in seruitutem asseritur. Ac fortassis hæc aliter se habent, sed homines in vitæ inopia multa & varia moliuntur, & tum ad reliqua omnia, tum etiam ad hunc morbum variè se habent, in vnaquaq; affectionis specie Deo causam attribuentes. Neque enim semel sed sæpiùs eadem meminerunt. Siquidem nanq; capram imitentur, & balatum edant, dextramque in partem conuellantur, deorum matrem in causa esse asserunt. Si verò acutiorem & vehemētiorem vocem edat æger, equo simile esse dicunt, & ad Neptunum causam referunt. Quòd si stercoris aliquid emittat (quod nonnullis morbo pressis contingit) Hecates Enodię appellatio adhibetur. Sin autem tenuius & crebriùs deiiciat, velut aues, Apollo Nomi⁹. Si verò spumam ex ore demittat, & pedibus calcitret, Mars author est. Pauores verò qui noctu adsunt, timores, deliria, & terriculamenta, cùm ægri è cubili exiliunt & fugiunt, Hecates insidias, & Heroum inuasiones esse affirmant, expiationibusq; & incantationibus vtuntur, ac meo quidem iudicio, sceleratissimum & maximè impium diuinum numen faciunt. Morbo enim detentos expiant, & sanguine aliisq; quibusdam sceleribus inquinatos ac facinerosos & sceleratos, aut quibus ab hominibus est exhibitum venenum, aut eos qui nefarium aliquod facinus perpetrarunt, quos contrà facere decuerat, sacra facere nimirum & precari, ad templa deducere, & diis supplicare. Nunc verò horum quidem nihil faciunt, sed expiant, & partim quidem expiationes in terra recōdunt, partim in mare proiiciūt, partim etiā in montes deportant, vbi eas nemo attingat aut cōculcet. Has autem oportuerat, si quidem Deus author est, ad templa delatas, Deo reddere. Neq; tamē hominis corpus à Deo inquinari existimo, impurissimum à purissimo. Quin si fortè contingat vt ab alio coinquinetur, aut quid patiatur, à Deo expiari ac purificari magis q̄ inquinari cupiat.

εἰ τι καὶ ἐπάγῃ ἑτέρα τεχνησάμενος, πάντως καὶ τοῦτο τῷ λόγῳ τὸ θεῖον ἀπόλλυται. τοιαῦτα λέγοντες καὶ μεμηχανημένοι προσποιέονται πλέον τι εἰδέναι. καὶ ἀνθρώποις ἐξαπατέουσι, προστιθέμενοι τούτοισιν ἁγνείας τε καὶ καθαρότητας, ὅ τε πουλὺ αὐτοῖσι τοῦ λόγου ἐς τὸ θεῖον ἀφήκει, καὶ τὸ δαιμόνιον. καί τοι ἔμοιγε οὐ περὶ εὐσεβείης δοκέουσι τοὺς λόγους ποιέεσθαι, ὡς οἴονται, ἀλλὰ περὶ δυσσεβείης μᾶλλον. καὶ ὡς οἱ θεοὶ οὐκ εἰσί. τό, τε εὐσεβὲς καὶ θεῖον αὐτῶν ἀσεβὲς καὶ ἀνόσιόν ἐστιν, ὡς ἐγὼ διδάξω. [11] εἰ 10 γὰρ σελήνην τε καθαιρεῖν. καὶ ἥλιον ἀφανίζειν. χειμῶνά τε καὶ εὐδίην ποιέειν. καὶ ὄμβρους καὶ αὐχμούς. καὶ θάλασσαν ἄφορον, καὶ γῆν, καὶ τ' ἄλλα τὰ τοιουτότροπα πάντα, ἐπιδέχονται ἐπίστασθαι, εἴτε καὶ ἐκ τελετέων. εἴτε καὶ ἐξ ἄλλης τινὸς γνώμης ἢ μελέτης φασὶν οἷοί τε εἶναι, οἱ ταῦτα ἐπιτηδεύοντες, δυσσεβέειν ἔμοιγε δοκέουσι, καὶ θεοὺς οὔτε εἶναι νομίζειν, οὔτε ἐόντας, ἰσχύειν οὐδέν. οὔτε εἴργεσθαι ἂν οὐδενὸς τῶν ἐσχάτων [12] ποιέοντες ἕνεκά γε, πῶς οὐ δεινοὶ ἄρ' αὐτοῖσιν εἰσίν; εἰ γὰρ ἄνθρωπος μαγεύων τε καὶ θύων σελήνην τε καθαιρήσει. καὶ ἥλιον ἀφανίσει. καὶ χειμῶνα καὶ 20 εὐδίην ποιήσει, οὐκ ἂν ἔγωγέ τι θεῖον νομίσαιμι τούτων εἶναι, ἀλλ' ἀνθρώπινον. εἰ δὴ τοῦ θείου ἡ δύναμις ὑπὸ ἀνθρώπου γνώμης κρατέεται καὶ δεδούλωται. ἴσως δὲ οὐχ οὕτως ἔχει ταῦτα, ἀλλ' ἄνθρωποι βίου δεόμενοι, πολλὰ καὶ παντοῖα τεχνέονται καὶ ποικίλλουσιν, ἔς τε τ' ἄλλα πάντα καὶ ἐς τὴν νοῦσον ταύτην ἑκάστῳ εἴδει τοῦ πάθεος θεῷ τὴν αἰτίην προστιθέντες. οὐ γὰρ καθάπαξ, ἀλλὰ πλεονάκις τ' αὐτὰ μέμνηνται. ἢν μὲν γὰρ αἶγα μιμῶνται, [13] ἢν βρύχωνται, ἢν τὰ δεξιὰ σπῶνται, μητέρα θεῶν φασὶ αἰτίην εἶναι. ἢν δὲ ὀξύτερον καὶ εὐτο- 30 νώτερον φθέγγηται, ἵππῳ εἰκάζουσι. καὶ φασὶ, Ποσειδῶνα αἴτιον εἶναι. ἢν δὲ καὶ τῆς κόπρου τι παρείη, ὃ πολλάκις τοῖσι γίνεται ὑπὸ τῆς νούσου βιαζομένοισιν, [14] Ἐνοδίου προσόκειται ἡ προσωνυμίη. [15] ἢν δὲ λεπτότερον καὶ πυκνότερον, οἷον ὄρνιθες, Ἀπόλλων νόμιος. ἢν δὲ ἀφρὸν ἐκ τοῦ στόματος ἀφίῃ, καὶ τοῖσι ποσὶ λακτίζῃ, Ἄρης τὴν αἰτίην ἔχει. ὁκόσα δὲ δείματα νυκτὸς παρίσταται, καὶ φόβοι καὶ παράνοιαι, καὶ ἀναπηδήσιες ἐκ τῆς κλίνης, καὶ φόβητρα, καὶ φεύξιες ἔξω, Ἑκάτης φασὶν εἶναι ἐπιβουλάς, καὶ ἡρώων ἐφόδους. καθαρμοῖσί τε χρέονται καὶ ἐπαοιδῇσι, καὶ 40 ἀνοσιώτατόν γε [16] καὶ ἀθεώτατον ποιέουσιν, ὡς ἔμοιγε δοκέει, τὸ θεῖον. καθαίρουσι γὰρ τοὺς ἐχομένους τῇ νούσῳ, αἵματι καὶ τοῖσιν ἄλλοισι τοῖσι μιάσμασιν ἔχοντας, [17] ἢ ἀλάστορας, ἢ πεφαρμαγμένους ὑπὸ ἀνθρώπων, ἤ τι ἔργον ἀνόσιον εἰργασμένους, οὓς ἐχρῆν τἀναντία τούτοισι ποιέειν. θύειν τε καὶ εὔχεσθαι, καὶ εἰς τὰ ἱερὰ φέροντας ἱκετεύειν τοὺς θεούς. νῦν δὲ τούτων μὲν ποιέουσιν οὐδὲν, καθαίρουσι δέ. καὶ τὰ μὲν τῶν καθαρμῶν, γῇ κρύπτουσι. τὰ δὲ ἐς θάλασσαν ἐμβάλλουσι. τὰ δὲ ἐς τὰ οὔρεα ἀποφέρουσιν, ὅπῃ μηδεὶς ἅψεται, μηδὲ ἐπιβήσεται. τὰ δ' ἐχρῆν ἐς τὰ ἱερὰ φέροντας τῷ θεῷ ἀποδοῦναι, εἰ δὴ θεός γε ἐστὶν αἴτιος. οὐ μέντοι ἔγωγε ἀξιῶ ὑπὸ θεοῦ, ἀνθρώπου σῶμα μιαίνεσθαι, [18] τὸ ἐπικηρότατον ὑπὸ τοῦ ἁγνοτάτου. ἀλλὰ κἢν τυγχάνῃ ὑπὸ ἑτέρου μεμιασμένον, ἤ τι πεπονθὸς, ἐθέλοι ἂν ὑπὸ τοῦ θεοῦ καθαίρεσθαι, καὶ ἁγνίζεσθαι μᾶλλον ἢ μιαίνεσθαι.

τὰ γοῦν

τὰ γοῦν μέγιστα τῶν ἁμαρτημάτων καὶ ἀνοσιώτατα, τὸ θεῖόν ἐστι, τὸ καθαῖρον καὶ ἁγνίζον, καὶ ῥῦμμα γινόμενον ἡμῖν. αὐτοί τε ὅρους τοῖσι θεοῖσι τῶν ἱερῶν, καὶ τῶν τεμενέων ἀποδεικνύμενοι, ὡς ἂν μηδεὶς ὑπερβαίνοι, ἢν μὴ ἁγνεύοι, εἰσιόντες τε περιρραινόμεθα, οὐχ ὡς μιαινόμενοι, ἀλλ' εἴ τι καὶ πρότερον ἔχομεν μύσος, τοῦτο ἀφαγνιούμενοι. καὶ περὶ μὲν τῶν καθαρμῶν, οὕτω μοι δοκεῖ ἔχειν. τὸ δὲ νούσημα τοῦτο, οὐδέν τί μοι δοκεῖ θειότερον εἶναι τῶν λοιπῶν, ἀλλὰ φύσιν μὲν ἔχει, ἣν καὶ τὰ ἄλλα νουσήματα. καὶ πρόφασιν, ὅθεν ἕκαστα γίνεται. φύσιν δὲ τοῦτο καὶ πρόφασιν, ἀπὸ ταὐτοῦ τὸ θεῖον γίνεσθαι, ἀφ' ὅτου καὶ τἆλλα πάντα. καὶ ἰητὸν εἶναι. καὶ οὐδὲν ἧσσον ἑτέρων, ὅτι μὴ ἤδη ὑπὸ χρόνου πολλοῦ καταβεβιασμένον ἔη, ὥστε ἤδη εἶναι ἰσχυρότερον τῶν φαρμάκων τῶν προσφερομένων. ἄρχεται δὲ ὥσπερ καὶ τἆλλα νουσήματα κατὰ γένος. εἰ γὰρ ἐκ τοῦ φλεγματώδεος, φλεγματώδης. καὶ ἐκ χολώδεος, χολώδης γίνεται. καὶ ἐκ φθινώδεος, φθινώδης. καὶ ἐκ σπληνώδεος, σπληνώδης, τί κωλύει ὅτου πατὴρ καὶ μήτηρ εἴχετο τούτῳ τῷ νοσήματι, τούτῳ καὶ τῶν ἐκγόνων ἔχεσθαί τινα; ὡς ὁ γόνος ἔρχεται πάντοθεν τοῦ σώματος, ἀπό τε τῶν ὑγιηρῶν, ὑγιηρὸς, ἀπό τε τῶν νοσερῶν, νοσερός. ἕτερον δὲ μέγα τεκμήριον, ὅτι οὐδὲν θειότερόν ἐστι τῶν λοιπῶν νουσημάτων. τοῖσι γὰρ φλεγματώδεσι, φύσει γίνεται· τοῖσι δὲ χολώδεσιν, οὐ προσπίπτει. καίτοι εἰ θειότερόν ἐστι τῶν ἄλλων, τοῖσιν ἅπασιν ὁμοίως ἔδει γίνεσθαι τὴν νόσον ταύτην. καὶ μὴ διακρίνειν μήτε χολώδεα, μήτε φλεγματώδεα. ἀλλὰ γὰρ αἴτιος ὁ ἐγκέφαλος τούτου τοῦ πάθεος, ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων νουσημάτων τῶν μεγίστων. ὅτεῳ δὲ τρόπῳ καὶ ἐξ οἵης προφάσιος γίνεται, ἐγὼ φράσω σαφέως. ὁ ἐγκέφαλος τοῦ ἀνθρώπου, ἐστὶ διπλόος, ὥσπερ καὶ τοῖσιν ἄλλοισι ζώοισιν ἅπασι. τὸ δὲ μέσον αὐτοῦ διαιρεῖ μῆνιγξ λεπτή. διότι οὐκ ἀεὶ κατὰ τὸ αὐτὸ τῆς κεφαλῆς ἀλγεῖ, ἀλλ' ἐν μέρει ἑκάτερον. ὁτὲ δὲ ἅπασα. καὶ φλέβες τε εἰς αὐτὸν τείνουσιν ἐξ ἅπαντος τοῦ σώματος, πολλαὶ καὶ λεπταί. δύο δὲ παχεῖαι. ἡ μὲν ἀπὸ τοῦ ἥπατος. ἡ δὲ ἀπὸ τοῦ σπληνός. καὶ ἡ μὲν ἀπὸ τοῦ ἥπατος, ὧδε ἔχει. τὸ μέντοι τῆς φλεβὸς, κάτω τείνει, διὰ τῶν ἐπὶ δεξιὰ παρ' αὐτὸν τὸν νεφρὸν καὶ τὴν ψύαν, ἐς τὸ ἐντὸς τοῦ μηροῦ, καὶ καθήκει ἐς τὸν πόδα, καὶ καλέεται κοίλη φλέψ. ἡ δὲ ἑτέρη, ἄνω τείνει διὰ φλεβῶν τῶν δεξιῶν καὶ τοῦ πνεύμονος. ἀπέσχισται δὲ καὶ ἐς τὴν καρδίην, καὶ ἐς τὸν βραχίονα τὸν δεξιόν. τὸ δὲ λοιπὸν, ἄνω φέρει διὰ τῆς κληῗδος εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ αὐχένος, ἐς αὐτὸ τὸ δέρμα, ὥστε καταδήλος ἐστι. παρὰ δὲ τὸ οὖς κρύπτεται. καὶ ἐνταῦθα σχίζεται. καὶ τὸ μὲν παχύτατον καὶ μέγιστον καὶ κοιλότατον, ἐς τὸν ἐγκέφαλον τελευτᾷ. τὸ δὲ ἐς τὸ οὖς τὸ δεξιόν, φλέβιον λεπτόν. τὸ δὲ ἐς τὸν ὀφθαλμὸν τὸν δεξιόν. τὸ δὲ ἐς τὸν μυκτῆρα. ἀπὸ μὲν τοῦ ἥπατος, οὕτως ἔχει τῶν φλεβῶν. διατέταται δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ σπληνὸς φλέψ, εἰς τὰ ἀριστερὰ καὶ κάτω καὶ ἄνω, ὥσπερ καὶ ἀπὸ τοῦ ἥπατος. λεπτοτέρη δὲ καὶ ἀσθενεστέρη. κατὰ ταύτας δὲ τὰς φλέβας καὶ ἐσαγόμεθα τὸ πουλὺ τοῦ πνεύματος. αὗται γὰρ ἡμέων εἰσὶν ἀναπνοαὶ τοῦ σώματος, τὸν ἠέρα εἰς σφᾶς ἕλκουσαι. καὶ ἐς τὸ σῶμα τὸ λοιπὸν ὀχετεύουσαι. καὶ κατὰ τὰ φλέβια καὶ ἀναψύχουσι καὶ πάλιν ἀφιᾶσιν. οὐ γὰρ οἷόν τε τὸ πνεῦμα στῆναι, ἀλλὰ

Maxima ergo & sceleratissima peccata Deus expiat & purificat, tutelaque nostra existit, nosque Diis ipsis templorum ac delubrorum terminos constituimus, quos nemo nisi purus transcendat, & ingressi, nõ tanquam inquinati, respergimur, sed vt si quod etiam antea scelus contraximus, illud expiemus. Ac de expiationibus quidem ad hunc modum se res habere mihi videtur. At verò hic morbus nihil mihi reliquis diuinius, sed eandem etiam quam alij morbi naturam, & originis causam habere videtur, eiusq; natura & causa, vt aliorum omniũ diuina existimanda est, nihiloq; minus quàm cæteri curationem recipit, nisi ex longo temporis spatio vrgeat atq; adeò inualescat, vt oblata medicamenta superet. Initium autem ducit, veluti alij morbi, secundum cognationem. Si enim ex pituitoso pituitosus, & ex bilioso biliosus oritur, & ex tabido tabidus, & ex lienoso lienosus, quid vetat vt cuius parentes hoc morbo detineantur, eo quoq; & posterorum aliquis corripiatur? Cùm nempe genitura ab omnibus corporis partibus procedat, à sanis sana, & à morbosis morbosa. Est præterea magnum aliud argumentum, hunc morbum reliquis nihilò diuiniorem esse, quòd natura pituitosis oboriatur, biliosis verò minimè contingat. Quanquam si reliquis diuinior esset, omnibus ex æquo morbum hunc contingere oporteret, neq; biliosorum & pituitosorum discrimen facere. Sed enim ipsis huius affectionis cerebrũ, velut etiam aliorum magnorum morborum in causa est. Quod quónam modo & quanam ex causa contingat, apertè enarrabo. Cerebrum homini, vt reliquis omnibus animantibus, duplex est. Cuius medium tenuis membrana diuidit. Ideò non semper eadem capitis pars dolet, sed sigillatim vtraque, interdum verò totum. Quinetiam venæ multæ & tenues ex vniuerso corpore ad ipsum feruntur, duæ verò crassæ, vna quidem ab iecore, altera autem à liene. Et quæ ex iecore ducitur, ad hunc se habet modum. Vna quidem venæ pars ad dexteram, iuxta ipsum renem & lumbum, ad internam femoris partem, deorsum fertur, & ad pedem pertingit, vocaturq; vena caua. Altera verò per venas dextras & pulmonem sursum tendit, & in cor & brachium dextrum discinditur. Reliqua autem parte per iugulum ad dextram ceruicis partem sursum tendit in ipsam cutem, quò conspicua fiat. Iuxta aurem autem conditur, ibique scinditur, & crassissima, maxima & amplissima sua parte, in cerebrum desinit, altera verò parte, quæ vena tenuis est, ad aurem dextram fertur, altera ad oculum dextrum, altera ad nasum. Atque hoc modo venæ ab iecore se habent. A liene autem vena etiam ad sinistram deorsum & sursum contendit, non secus quàm ab hepate, tenuior tamẽ & imbecillior. Per has verò venas plurimũ spiritum adducimus. Hæc enim corporis nostri sunt spiracula, cùm aërem ad se trahant, & in reliquum corpus deducant, ac per venulas refrigerent, rursusq; emittant. Neque enim fieri potest vt spiritus consistat, sed

eum sursum ac deorsum ferri necesse est. Vbi enim sistitur & intercipitur, pars ea ad motionem impotens redditur. Cui rei hoc est indicio, cùm sedenti aut iacenti venulæ ita comprimũtur, vt spiritus à vena non irrumpat, statim torpor occupat. At reliquæ venæ hoc modo se habent. Hic autem morbus pituitosis contingit, biliosis verò minimè. Ac originis initium sumit, cùm adhuc fœtus in vtero existit. Purgatur enim & adolescit etiam cerebrum, velut aliæ partes, priùs quàm in lucem edantur. Quę purgatio si rectè & moderatè processerit, neque plus minúsve quàm oporteat defluxerit, hoc modo maximè sanum caput fœtus habet. Sin verò à toto cerebro copiosior colliquatio facta fuerit, cùm adoleuerit, morbis obnoxium & sonitus plenum caput habebit, neque solem, neque frigus perferet. Sin verò vnius cuiusdam partis colliquatio facta fuerit, nimirum oculi, aut auris, aut vna aliqua gracilis reddita fuerit, sic ille malè afficitur, prout sanè ex colliquatione se habebit. Quòd si purgatio non accesserit, sed in cerebro collecta fuerit, hoc modo pituitosum fœtum esse necesse est. Ac quibus quidem in puerili ætate vlcera in caput, in aures, & reliquum corpus erumpunt, si saliuosi mucosique extiterint, ij procedente quidem ætate facillimè degent. Tunc enim pituita, quam in vtero repurgari oportuerat, emittitur & purgatur, quique sic purgati fuerint, ferè hoc morbo comitiali minimè corripiuntur. Qui verò puri fuerint, vt neque vlcus vllum habuerint, neque mucus aut saliua vlla prodierit, neque in vtero repurgati fuerint, periculum est, ne ij hoc morbo corripiantur. Quòd si defluxio ad cor viam affectarit, cordis palpitatio & anhelationes præhendunt, pectus corrumpitur, quidam etiam incuruantur. Vbi enim pituita ad pulmonem & cor deuenerit, refrigescit sanguis, venæque per vim refrigeratæ ad pulmonem & cor resiliunt, corque palpitat, indeque necessario anhelatio & spiratio quæ erecta ceruice trahitur, incidit. Neque enim spiritum suscipere potest, donec quod influxit à pituita superatum, & calefactum per venas diffusum fuerit. Deinde palpitatio & anhelatio cessat, idque prout eius copia se habuerit. Si enim magna copia defluxerit, tardiùs, si pauciore, citiùs. Et siquidem crebriores defluxiones fuerint, frequentior morbi insultus fit, sin minùs, rarior. Atque hoc modo afficiuntur, cùm pulmonem & cor defluxio petierit. Quod si ad ventrem feratur, alui profluuia corripiunt. Sin verò his quidem viis excludatur, sed ad commemoratas venas defluxionem fecerit, tum voce deficitur, tum suffocatur, spumaque ore effluit, & dentes inter se cohærent, manus contrahuntur, & oculi peruertuntur, ac nihil intelligunt, nonnullis etiam stercus per inferiora demittitur. Atque hæc quidem interdum sinistra, interdum dextra, quandoque etiam vtraq; parte contingunt. Quanam autem ratione in singulis afficiatur, enarrabo. Vox quidem deficit, vbi pituita de repente in venas subiens, spiratione intercepta aërem excluserit, neq;

χωρέει ἄνω καὶ κάτω. ἢν γὰρ στῇ που καὶ ἀποληφθῇ, ἀκρατὲς γίνεται ἐκεῖνο τὸ μέρος, ὅπου ἂν στῇ. τεκμήριον δὲ, ὁκόταν γὰρ καθημένῳ ἢ κατακειμένῳ φλέβια πιεσθῇ, ὥστε τὸ πνεῦμα μὴ διεξιέναι ἀπὸ τῆς φλεβὸς, εὐθὺς νάρκη ἔχει. περὶ μὲν τῶν φλεβῶν τῶν λοιπῶν, οὕτως ἔχει. Η δὲ νοῦσος αὕτη γίνεται, τοῖσι μὲν φλεγματίῃσιν. τοῖσι δὲ χολώδεσιν, οὔ. ἄρχεται δὲ φύεσθαι ἐπὶ τοῦ ἐμβρύου ἔτι ἐν τῇ μήτρῃ ἐόντος. καθαίρεται γὰρ καὶ αὐξέει, ὥσπερ τ' ἄλλα μέρεα πρὶν γενέσθαι, καὶ ὁ ἐγκέφαλος. ἐν ταύτῃ δὲ τῇ [10] καθάρσει, ἢν μὲν καλῶς καὶ μετρίως καθαρθῇ, καὶ μήτε πλέον μήτε ἔλασσον τοῦ δέοντος ἀποῤῥυῇ, οὕτως ὑγιεινοτάτην τὴν κεφαλὴν ἔχει. ἢν δὲ πλείων ἀπὸ παντὸς τοῦ ἐγκεφάλου γένηται ἡ ἀπότηξις, νοσώδεά τε τὴν κεφαλὴν ἕξει αὐξόμενος, καὶ ἤχου πλέην. καὶ οὔτε ἥλιον, οὔτε ψύχος ἀνέξεται. ἢν δὲ ἀπὸ ἑνός τινος γένηται, ἢ ἀπὸ ὀφθαλμοῦ, ἢ οὔατος, ἢ φλὲψ τις συνισχναθῇ, ἐκεῖνος κακοῦται οὕτως, ὁκοίως ἂν καὶ τῆς ἀποτήξιος ἔχῃ. ἢν δὲ κάθαρσις μὴ ἐπιγένηται, ἀλλὰ ξυστραφῇ τῷ ἐγκεφάλῳ, οὕτως ἀνάγκη φλεγματώδεα εἶναι. καὶ ὁκόσοισι μὲν παιδίοισιν ἐοῦσιν [20] ἐξανθέει ἕλκεα ἐς τὴν κεφαλὴν, καὶ ἐς τὰ οὔατα, καὶ ἐς τὸν ἄλλον χρῶτα, καὶ σιαλώδεα γένηται καὶ μυξόῤῥοα, ταῦτα μὲν ῥήιστα διάγει προϊούσης τῆς ἡλικίης. ἐνταῦθα γὰρ ἀφίει καὶ καθαίρεται τὸ φλέγμα, ὃ ἔχρην ἐς τὴν μήτρην καθαρθῆναι. καὶ τὰ οὕτω καθαρθέντα, οὐκ ἐπιληπτα γίνεται ταύτῃ τῇ νούσῳ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. ὁκόσα δὲ καθαρά ἐστι καὶ μήθ' ἕλκος μηδὲν, μήτε μύξα, μήτε σίαλον προέρχεται μηδὲν, μήτε ἐν τῇσι μήτρῃσι πεποίηται τὴν κάθαρσιν, τοῖσι τοιούτοισιν ἐπικίνδυνόν ἐστιν ἁλίσκεσθαι ὑπὸ ταύτης τῆς νούσου. ἢν δὲ ἐπὶ τὴν καρδίην ποιήσηται ὁ κατάῤῥοος τὴν πορείην, παλμὸς ἐπιλαμβάνει [30] καὶ ἄσθματα, καὶ τὰ στήθεα διαφθείρεται, ἔνιοι δὲ καὶ κυφοὶ γίνονται. ὁκόταν γὰρ ἐπικατέλθῃ τὸ φλέγμα ψυχρὸν ἐπὶ τὸν πνεύμονα, ἢ ἐπὶ τὴν καρδίην, ἀποψύχεται τὸ αἷμα. αἱ δὲ φλέβες πρὸς βίην ψυχόμεναι, πρὸς τῷ πνεύμονι καὶ τῇ καρδίῃ πηδῶσι. καὶ ἡ καρδίη πάλλεται, ὥστε ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ταύτης τὰ ἄσθματα ἐπιπίπτειν, καὶ τὴν ὀρθοπνοίην. οὐ γὰρ δέχεσθαι τὸ πνεῦμα ἐθέλει, [22] μέχρις ἂν κρατηθῇ ὑπὸ τοῦ φλέγματος τὸ ἐπιῤῥυὲν, καὶ διαθερμανθὲν διαχυθῇ ἐς τὰς φλέβας. ἔπειτα παύεται τοῦ παλμοῦ καὶ τοῦ ἄσθματος. παύεται δὲ [40] ὅκως ἂν τοῦ πλήθεος ἔχῃ. ἢν μὲν γὰρ πλέον ἐπικαταῤῥυῇ, σχολαίτερον. ἢν δὲ ἔλασσον, θᾶσσον. καὶ ἢν μὲν πυκνότεροι ἔωσιν οἱ κατάῤῥοοι, πυκνότερα ἐπίληπτος γίνεται. ἢν δὲ μὴ, ἀραιότερα. ταῦτα μὲν οὖν πάσχει, ἢν ἐπὶ τὸν πνεύμονα καὶ τὴν καρδίην ἴῃ. ἢν δὲ ἐς τὴν κοιλίην, διαῤῥοιαι λαμβάνουσιν. ἢν δὲ τουτέων μὲν τῶν ὁδῶν ἀποκλεισθῇ, εἰς δὲ τὰς φλέβας ἃς προείρηκα τὸν κατάῤῥοον ποιήσηται, ἄφωνός τε γίνεται καὶ πνίγεται. καὶ ἀφρὸς ἐκ τοῦ στόματος ἐκρέει. [22] καὶ οἱ ὀδόντες συνηρήκασι. καὶ αἱ χεῖρες συσπῶνται. καὶ τὰ ὄμματα διαστρέφονται. καὶ οὐδὲν φρονέουσιν. ἐνίοισι καὶ ὑποχωρέει ἡ κόπρος κάτω. καὶ ταῦτα γίνεται, ὁτὲ μὲν ἐς τὰ ἀριστερά. ὁτὲ δὲ ἐς τὰ δεξιά. ὁτὲ δὲ ἐς ἀμφότερα. Ὅκως δὲ τούτων ἕκαστον πάσχει, ἐγὼ φράσω. ἄφωνος μέν ἐστιν, ὁκόταν ἐξαίφνης τὸ φλέγμα ἐπικατελθὸν ἐς τὰς φλέβας, ἀποκλείσῃ τὸν ἀέρα, καὶ

μὴ παρα-

μὴ παραδέχηται, μήτε ἐς τὸν ἐγκέφαλον, μήτε ἐς τὰς φλέβας τὰς κοίλας, μήτε ἐς τὰς κοιλίας· ἀλλ' ἐπιλάβῃ τὴν ἀναπνοήν. ὅταν γὰρ ἐπιλάβῃ αἱ ἄνθρωπος κατὰ τὸ στόμα καὶ τοὺς μυκτῆρας, τὸ πνεῦμα πρῶτον μὲν ἐς τὸν ἐγκέφαλον ἔρχεται. ἔπειτα δὲ ἐς τὴν κοιλίην τὸ πλεῖστον μέρος. τὸ δὲ ἐπὶ τὸν πνεύμονα· τὸ δὲ ἐπὶ τὰς φλέβας. ἐκ τουτέων δὲ σκίδναται ἐς τὰ λοιπὰ μέρεα κατὰ τὰς φλέβας. καὶ ὅσον ἐς μὲν τὴν κοιλίην, διαψύχει καὶ ἄλλο τι οὐδὲν ξυμβάλλεται. τοῦτο δ' ἐς τὸν πνεύμονα. ὁ δὲ ἐς τὰς φλέβας ἀὴρ, ξυμβάλλεται ἐς τὰς κοιλίας εἰσιὼν καὶ ἐς τὸν ἐγκέφαλον. καὶ οὕτω τὴν φρόνησιν καὶ τὴν κίνησιν τοῖσι μέλεσι παρέχει. ὥστε ἐπειδὰν ἀποκλεισθῶσιν αἱ φλέβες τοῦ ἠέρος ὑπὸ τοῦ φλέγματος, καὶ μὴ παραδέχωνται, ἄφωνον καθιστᾶσι καὶ ἄφρονα τὸν ἄνθρωπον. αἱ δὲ χεῖρες ἀκρατέες γίνονται καὶ σπῶνται, τοῦ αἵματος ἀτρεμίσαντος καὶ μὴ διαχεομένου ὥσπερ εἰώθει. καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ διαστρέφονται τῶν φλεβίων ἀποκλειομένων τοῦ ἠέρος,[23] καὶ σφύζονται.[24] ἀφρὸς δὲ ἐκ τοῦ στόματος προέρχεται, ἐκ τοῦ πνεύμονος. ὅταν γὰρ τὸ πνεῦμα μὴ εἰσίῃ ἐς ἑωυτὸν, ἀφρέει καὶ ἀναβλύει, ὥσπερ ἀποθνήσκων. ἡ δὲ κόπρος ὑπέρχεται ὑπὸ βίης πνιγομένου. πνίγεται δὲ τοῦ ἥπατος καὶ τῆς κοιλίης ἄνω πρὸς τὰς φρένας προσπεπτωκότων,[25] καὶ τοῦ στομάχου τῆς γαστρὸς ἀπειλημμένου. προσπίπτει δὲ ὁκόταν τὸ πνεῦμα μὴ εἰσίῃ ἐς τὸ στόμα ὅσον εἰώθει. λακτίζει δὲ τοῖσι ποσὶν,[26] ὁκόταν ὁ ἀὴρ ἀποκλεισθῇ ἐν τοῖσι μέλεσι, καὶ μὴ οἷός τε ἔῃ διεκδῦναι ἔξω, ὑπὸ τοῦ φλέγματος· ἀΐσσων διὰ τοῦ αἵματος, ἄνω καὶ κάτω σπασμὸν ἐμποιέει καὶ ὀδύνην, διὸ λακτίζει. ταῦτα δὲ πάσχει πάντα, ὁκόταν τὸ φλέγμα ψυχρὸν παραῤῥυῇ ἐς τὸ αἷμα θερμὸν ἐόν. ἀποψύχει γὰρ καὶ ἵστησι τὸ αἷμα. κἢν μὲν τὸ ῥεῦμα πουλὺ ἔῃ καὶ παχὺ, αὐτίκα ἀποκτείνει. κρατέει γὰρ τοῦ αἵματος τῷ ψύχει καὶ πήγνυσιν. ἢν δὲ ἔλασσον ἔῃ, τὸ μὲν παραυτίκα κρατέει, ἀποφράξαν τὴν ἀναπνοήν. ἔπειτα τῷ χρόνῳ, ὁκόταν σκιδνασθῇ κατὰ τὰς φλέβας, καὶ μιγῇ τῷ αἵματι πολλῷ ἐόντι καὶ θερμῷ, ἢν κρατηθῇ οὕτως, ἐδέξαντο τὸν ἠέρα αἱ φλέβες, καὶ ἐφρόνησαν. καὶ ὁκόσα μὲν παιδία σμικρὰ καταληπτὰ γίνεται τῇ νούσῳ ταύτῃ, τὰ πολλὰ ἀποθνήσκει, ἢν πουλὺ τὸ ῥεῦμα ἐπιγένηται, καὶ νότιον ἔῃ. τὰ γὰρ φλέβια λεπτὰ ἐόντα, οὐ δύναται παραδέχεσθαι τὸ φλέγμα ὑπὸ πάχεος καὶ πλήθεος, ἀλλ' ἀποψύχεται καὶ πήγνυται τὸ αἷμα, καὶ οὕτως ἀποθνήσκει.[27] ἢν δὲ ὀλίγον ἐὸν ἐς ἀμφοτέρας τὰς φλέβας τὸν κατάῤῥοον ποιήσηται, ἢ ἐς τὰς ἐπὶ θάτερα, περιγίνεται ἐπίσημα ἐόντα. ἢ γὰρ στόμα παρέσπασται, ἢ ὀφθαλμὸς, ἢ αὐχὴν, ἢ χεὶρ, ὁκόθεν ἂν τὸ φλέβιον πληρωθὲν τοῦ φλέγματος, κρατηθῇ καὶ ἀπισχνωθῇ. τούτῳ οὖν τῷ φλεβίῳ, ἀνάγκη ἀσθενέστερον εἶναι καὶ ἐνδεέστερον τοῦτο τοῦ σώματος τὸ βλαβέν. ἐς δὲ τὸν πλείονα χρόνον, ὠφελέει ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. οὐ γὰρ ἔτι ἐπίληπτον γίνεται, ἢν ἅπαξ ἐπισημανθῇ,[28] διὰ τόδε. ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ταύτης αἱ φλέβες αἱ λοιπαὶ κακοῦνται, καὶ μέρος τι συνισχναίνονται. ὡς τὸν μὲν ἠέρα δέχεσθαι, τὸν δὲ τοῦ φλέγματος κατάῤῥοον, μηκέτι ὁμοίως παραῤῥέειν. ἀσθενέστερα μέντοι ὁμοίως τὰ μέλεα εἰκὸς εἶναι, τῶν φλεβῶν κακωθεισῶν.[29] ὁκόσοισι δ' ἂν πρεσβυτέροισί τε, καὶ πάνυ ὀλίγον παραῤῥυῇ, καὶ ἐς τὰ δεξιὰ, ἀσήμως περιγίνονται. κίνδυνος δὲ

in cerebrum, neque in venas cauas, neque in ventriculos receperit. Cùm enim spiritum ore & naribus homo accipiat, primùm quidem cerebrum petit, deinde magna ex parte in ventriculum fertur, pars quidem ad pulmonem, pars etiam ad venas, indeque per venas ad reliquas partes dispergitur. Quique ad ventriculum fertur refrigerat, nihilq; aliud confert, quod etiam ad pulmonem delatus præstat. Aër verò qui ad venas peruenit, cerebrum subiens ad ventriculos accedit, sicque intelligentiam & motionem membris præbet. Quare vbi pituita à venis aërem excluserit, eumque minimè admiserint, voce defectum & minimè intelligentem hominem efficiunt. Manus autem ad motionem impotentes redduntur, & contrahuntur, sanguine conquiescente, neque, vt consueuit, diffuso. Oculi peruertuntur cùm venæ aëre excluduntur & contorquentur. Spuma autem ex pulmone per os prodit. Cùm enim spiritus in ipsum minimè subit, velut moriens spumescit & ebullit. Stercus verò submittitur, dum violenter suffocatur. Quod fit cùm hepar & ventriculus ad septum transuersum irrumpit, & os ventris occluditur. Irrumpit verò, cùm spiritus non quantus solebat in os ingreditur. Pedibus autem calcitrat, cùm aër in membris interclusus, foras præ pituita emergere non valet, & cum sanguine sursum ac deorsum impetu delatus, conuulsionem & dolorem infert, ideoque calcitrat. Atque hæc quidem omnia patitur, cùm pituita frigida in sanguinem calidum defluens, eum sistit & refrigerat. Et si quidem fluxio copiosa & crassa fuerit, statim necat. Sanguinem enim frigore superat & congelat. Sin verò paucior extiterit, in præsentia quidem superat & respirationem intercipit. Deinde temporis spatio cùm per venas dispersa, & copioso sanguini ac calido permixta fuerit, si hoc modo superetur, venæ aërem suscipiunt, ægrique ad intelligentiam redeunt. Qui ætate paruula hoc morbo corripiuntur, plærunque intereunt, si copiosa & humida fluxio contingat. Venæ nanque cùm tenues existant, pituitam crassam & copiosam recipere nequeunt, sed refrigeratur & condensatur sanguis, hocque modo pereunt. Quòd si pauca fuerit & in vtrasque, aut alterius partis defluxionem fecerit, superstites euadunt, nota ex morbo impressa relicta. Aut enim os contrahitur, aut oculus, aut ceruix, aut manus, quacunque parte venula pituita repleta, superata & extenuata fuerit. Hanc igitur venulam debiliorem esse, istamque corporis partem læsam viribus deficere necesse est. At verò in longius tempus plærunque iuuat. Neque enim si semel notam ex morbo impressam habuerit, ampliùs morbo corripitur. Eam ob causam venæ reliquæ necessariò malè afficiuntur, simúlque quadam ex parte graciles efficiuntur, ita vt aërem quidem suscipiant, & pituitæ defluxio non ampliùs similiter affluat. Venis tamen malè affectis membra simili modo debilia esse par est. Quibus autem grandiori ætate & valdè etiam pauca pituita, & in dextram partem affluxerit, ij citra notam ex morbo relictam supersunt, periculum tamen

est ne morbus familiaris reddatur, & simul increscat, nisi accommodata curatio adhibeatur. Pueris igitur ista, aut his proxima contingunt, grandiores verò natu, cùm superuenerit, neque interficit, neque contorquet. Nam & venę amplam habent cauitatem, & sanguine calido refertæ sunt, ideoq; neque superare pituita potest, neque sanguinem refrigeratum cogere, sed ipsa superatur, & celeriter sanguini permiscetur, hocq; modo venæ aërem suscipiunt, & intelligentia permanet, & propter virium robur, signa priùs commemorata minùs prehendunt. Valdè senes autem, cùm superuenerit hic morbus, ideò interficit, aut parte aliqua resolutos reddit, quòd venæ iam vacuæ redditæ, paucum sanguinem, tenuem & aquosum continent. Si quidem igitur copiosa fluxio fuerit, & hyems instet, interficit. Suffocando enim spirationem intercipit, & sanguinem congelat, si in vtranque partem defluxio contingat, sin verò in alteram partem tantùm, parte quadam syderatum reddit. Neque enim sanguis, tenuis cùm sit, frigidus & paucus, pituitam superare potest, sed superatus ipse congelatur, vt proinde partes illæ in quibus corruptus sanguis fuerit, ad motionem impotentes euadant. In partem autē dextram magis quàm in sinistram defluxio fit, quia venæ ampliores sunt & plures quàm in sinistris, cùm de iecore & liene tendant. Pueris autem maximè defluxio fit & eliquatur, quibus sanè siue ex sole, siue ex igne caput concaluerit, siue etiam de repente cerebrum inhorruerit, tum etiam pituita excernetur. Colliquescit siquidem calore & cerebri diffusione, frigore autem & concretione excernitur, sicque defluxio fit. Et hæc quidem quibusdam causa est, quibusdam etiam cùm post aquilonares ventos auster mutationem fecerit, concretum ac debile cerebrum de repente soluitur & laxatur, ita vt pituita exundet, sicq; defluxionem faciat. Insuper etiam defluit, si obscurus aliquis metus contingat, si vociferante quidem aliquo terreatur, aut etiam cùm plorat, si spiritum quidem citò recipere nequeat, qualia frequenter pueris contingunt. Ex quibus sanè totum corpus inhorrescit, vox ægrum deficit, & spiritum non attrahit, sed spiritus conquiescit, & cerebrum concrescit, sanguisq; sistitur, sicq; pituita excernitur & defluit. Ac pueris quidem hæ per initia comitialis morbi causæ sunt. Grandioribus autē natu hyems maximè est infensa. Cùm enim ad multum ignem caput & cerebrum concalefecerit, deinde ex frigore rigore correptus fuerit, & ex frigore ad locũ tepidum accesserit, & iuxta ignem sederit, hoc idem etiam patitur. Atque hoc morbo, velut antè est commemoratum, ad hũc modum corripitur. Multùm autem periclitatur, ne idem per ver patiatur, si caput ad solem exponatur, per æstatem verò minimè, cùm tunc repentinę mutationes non contingāt. Cùm verò vigesimum annum præterierit, non ampliùs prehendit hic morbus, aut certè paucos, aut nullum, nisi pueritiæ fuerit familiaris. Venę enim sanguine refertæ sunt, & cerebrum compactum est & rigidum, ita vt non defluat in venas. Quòd si defluxerit, sanguinem copiosum & calidum minimè superat.

ξυντραφῆναι καὶ ξυναυξηθῆναι, ἢν μὴ θεραπεύωσι τοῖσιν ἐπιτηδείοισι. τοῖσι μὲν οὖν παιδίοισιν οὕτω γίνεται, ἢ ὅτι τούτων ἐγγυτάτω. τοὺς δὲ πρεσβυτέρους οὐκ ἀποκτείνει ὁκόταν ἐπιγένηται οὐδὲ διαστρέφει. αἵ τε γὰρ φλέβες εἰσὶ κοῖλαι, καὶ αἵματος μεσταὶ θερμοῦ, διότι οὐδὲ δύναται ἐπικρατῆσαι τὸ φλέγμα, οὐδὲ ἀποψύξαι τὸ αἷμα, ὥστε καὶ πῆξαι. ἀλλ' αὐτὸ κρατέεται καὶ καταμίγνυται τῷ αἵματι ταχέως. καὶ οὕτω παραδέχονται αἱ φλέβες τὸν ἠέρα, καὶ τὸ φρόνημα γίνεται. τά τε σημεῖα τὰ προειρημένα, ἧσσον ἐπιλαμβάνει διὰ τὴν ἰσχύν. τοῖσι δὲ πρεσβυτάτοισιν, ὁκόταν ἐπιγένηται τοῦτο τὸ νόσημα, διὰ τοῦτο ἀποκτείνει, ἢ παράπληκτον ποιέει, ὅτι αἱ φλέβες κεκένωνται, καὶ τὸ αἷμα ὀλίγον τέ ἐστι, καὶ λεπτὸν, καὶ ὑδαρές. ἢν μὲν οὖν πολὺ καταρρυῇ καὶ χειμῶνος ᾖ καιρὸς, ἀποκτείνει. ἀπέπνιξε γὰρ τὰς ἀναπνοὰς, καὶ ἀπέπηξε τὸ αἷμα ἢν ἐπ' ἀμφότερα ὁ κατάρρος γένηται. ἢν δὲ ἐπὶ θάτερα, μεῖον παράπληκτον ποιέει. οὐ γὰρ δύναται τὸ αἷμα ἐπικρατῆσαι τοῦ φλέγματος, λεπτὸν ἐὸν καὶ ψυχρὸν καὶ ὀλίγον, ἀλλ' αὐτὸ κρατηθὲν, ἐπάγη. ὥστε ἀκρατέα ἐστὶν ἐκεῖνα, καθ' ἃ τὸ αἷμα διεφθάρη. ἐς δὲ τὰ δεξιὰ μᾶλλον καταρρέει, ἢ ἐς τὰ ἀριστερὰ, ὅτι αἱ φλέβες εἰσὶ κοιλότεραι καὶ πλείονες, ἢ ἐν τοῖσιν ἀριστεροῖσιν. ἀπὸ γὰρ τοῦ ἥπατος τείνουσι, καὶ ἀπὸ τοῦ σπληνός. ἐπικαταρρέει δὲ καὶ ἀποτήκεται, τοῖσι μὲν παιδίοισι, μάλιστα, οἷσι δὴ ἂν διαθερμανθῇ ἡ κεφαλὴ, ἤν τε ὑπὸ ἡλίου, ἤν τε ὑπὸ πυρός. ἤν τε καὶ ἐξαπίνης φρίξῃ ὁ ἐγκέφαλος, καὶ τότε ἀποκρίνεται τὸ φλέγμα. ἀποτήκεται μὲν γὰρ ἐκ τῆς θέρμης, καὶ διαχύσιος τοῦ ἐγκεφάλου. ἀποκρίνεται δὲ ἀπὸ τῆς ψύξιός τε καὶ ξυστάσιος. καὶ οὕτως ἐπικαταρρέει. τοῖς μὲν αὕτη ἡ πρόφασις γίνεται. τοῖσι δὲ καὶ ἐπειδὰν ἐξαπίνης μετὰ βόρεια πνεύματα νότος μεταβάλῃ, ξυνεστηκότα τὸν ἐγκέφαλον καὶ ἀσθενέοντα ἔλυσεν καὶ ἐχάλασεν ἐξαίφνης, ὥστε πλημμυρεῖν τὸ φλέγμα, καὶ οὕτω τὸν κατάρροον ποιέεται. ἐπικαταρρέει δὲ καὶ ἐξ ἀδήλου φόβου γινομένου, ἢν δείσῃ μὲν ἢ βοήσαντός τινος. ἢ καὶ μεταξὺ κλαίων, μὴ οἷός τε ᾖ τὸ πνεῦμα ταχέως ἀναλαβεῖν, οἷα γίνεται παιδίοισι πολλάκις. ὅ,τι ἂν τούτων αὐτῷ γένηται, εὐθὺς ἔφριξε τὸ σῶμα. καὶ ἄφωνος γενόμενος τὸ πνεῦμα οὐχ εἵλκυσεν. ἀλλὰ τὸ πνεῦμα ἠρέμισε, καὶ ὁ ἐγκέφαλος ξυνέστη, καὶ τὸ αἷμα ἔστη, καὶ οὕτως ἀπεκρίθη καὶ ἐπικατεῤῥύη τὸ φλέγμα. τοῖσι μὲν παιδίοισιν, αὗται αἱ προφάσιες τῆς ἐπιλήψιος εἰσὶ τὴν ἀρχήν. τοῖσι δὲ πρεσβύτῃσι, χειμὼν πολεμιώτατός ἐστιν. ὅταν γὰρ παρὰ πυρὶ πολλῷ διαθερμανθῇ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸν ἐγκέφαλον, ἔπειτα ἐν ψύχει γένηται καὶ ῥιγώσῃ, καὶ ἐκ ψύχεος εἰς ἀλέην ἔλθῃ, καὶ παρὰ πῦρ καθίσῃ, καὶ αὐτὸ τοῦτο πάσχει, καὶ οὕτως ἐπίληπτος γίνεται κατὰ τὰ προειρημένα. κίνδυνος δὲ πολὺς καὶ ἦρος παθεῖν, τὸ αὐτὸ τοῦτο ἢν ἡλιωθῇ ἡ κεφαλή. τοῦ δὲ θέρεος, ἥκιστα. οὐ γὰρ γίνονται μεταβολαὶ ἐξαπιναῖοι. Ὁκόταν δὲ εἴκοσιν ἔτεα παρέλθῃ, οὐκ ἔτι ἡ νοῦσος αὕτη ἐπιλαμβάνει, ἢν μὴ ἐκ παιδίου σύντροφος ᾖ, ἀλλ' ἢ ὀλίγους, ἢ οὐδένα. αἱ γὰρ φλέβες μεσταί εἰσιν αἵματος. καὶ ὁ ἐγκέφαλος συνέστηκεν,[30] καὶ ἔστι στρυφνὸς,[31] ὥστε οὐκ ἐπικαταρρέει ἐπὶ τὰς φλέβας. ἢν δὲ ἐπικαταρρυῇ, τοῦ αἵματος οὐκ ἐπικρατέει, πολλοῦ καὶ θερμοῦ ἐόντος.

ὧδε

ᾧ δὲ ἀπὸ παιδίου συνηύξηται, καὶ συντέτροφεν, ἔθος πεποίηκεν ἐν τῇσι μεταβολῇσι τῶν πνευμάτων τοῦτο πάσχειν, καὶ ἐπίληπτον ὡς τὰ πολλὰ γίνεσθαι, καὶ μάλιστα ἐν τοῖσι νοτίοισιν, ἥτε ἀπάλλαξις χαλεπὴ γίνεται. ὁ γὰρ ἐγκέφαλος ὑγρότερος γίνεται τῆς φύσιος, καὶ πλημμυρεῖ ὑπὸ τοῦ φλέγματος, ὥστε τοὺς μὲν καταῤῥόους, πυκνοτέρους γίνεσθαι. ἐκκριθῆναι δὲ μηκέτι οἷόν τε εἶναι τὸ φλέγμα, μηδὲ ἀναξηρανθῆναι τὸν ἐγκέφαλον, ἀλλὰ διαβρέχεσθαι, καὶ εἶναι ὑγρόν. γνοίη δ' ἄν τις τόδε μάλιστα, τοῖσι προβάτοισι, τοῖσι καταλήπτοισι γινομένοισιν ὑπὸ τῆς νόσου ταύτης, καὶ μάλιστα τῇσιν αἰξίν. αὗται γὰρ πυκνότατα λαμβάνονται. ἢν διακόψῃς τὴν κεφαλήν, εὑρήσεις τὸν ἐγκέφαλον ὑγρὸν ἐόντα, καὶ ἱδρῶτος περίπλεων, καὶ κακὸν ὄζοντα. καὶ ἐν τούτῳ δηλονότι γνώσῃ, ὅτι οὐχ ὁ θεὸς τὸ σῶμα λυμαίνεται, ἀλλ' ἡ νόσος. οὕτω δ' ἔχει καὶ τῷ ἀνθρώπῳ. ὁκόταν γὰρ ὁ χρόνος γένηται τῇ νούσῳ, οὐκ ἔτι ἰήσιμος γίνεται. διεσθίεται γὰρ ὁ ἐγκέφαλος ὑπὸ τοῦ φλέγματος καὶ τήκεται. τὸ δὲ ἀποτηκόμενον, ὕδωρ γίνεται. καὶ περιέχει τὸν ἐγκέφαλον ἐκτὸς καὶ περικλύζει. καὶ διὰ τοῦτο πυκνότερον ἐπίληπτοι γίνονται καὶ ῥᾷον. διὸ δὴ πολυχρόνιος ἡ νοῦσος, ὅτι τὸ ἐπιῤῥέον λεπτόν ἐστιν ὑπὸ πολυπληθίης. καὶ εὐθὺς κρατέεται ὑπὸ τοῦ αἵματος καὶ διαθερμαίνεται. Ὁκόσοι δὲ ἤδη ἐθάδες εἰσὶ τῇ νούσῳ, προγινώσκουσιν ὁκόταν μέλλωσι λήψεσθαι, καὶ φεύγουσιν ἐκ τῶν ἀνθρώπων. ἢν μὲν ἐγγὺς αὐτῶν ὁ οἶκος ᾖ, οἴκαδε. ἢν δὲ μή, ἐς τὸ ἐρημότατον, ὅπη μέλλουσιν ὄψεσθαι αὐτὸν ἐλάχιστοι πεσόντα, εὐθύς τε ἐγκαλύπτεται. τοῦτο δὲ ποιεῖ ὑπ' αἰσχύνης τοῦ πάθεος, καὶ οὐχ ὑπὸ φόβου, ὡς οἱ πολλοὶ νομίζουσι, τοῦ δαιμονίου. Τὰ δὲ παιδάρια τὸ μὲν πρῶτον πίπτουσιν ὅπη ἂν τύχωσιν ὑπὸ ἀηθίης. ὅταν δὲ πλεονάκις καταληπτοὶ γίνωνται, ἐπειδὰν προαισθάνωνται, φεύγουσι παρὰ τὰς μητέρας, ἢ παρὰ ἄλλον ὅντινα μάλιστα γινώσκουσιν ὑπὸ δέους καὶ φόβου τοῦ πάθεος. τὸ γὰρ αἰσχύνεσθαι παῖδες ὄντες, οὔπω γινώσκουσιν. Ἐν δὲ τῇσι μεταβολῇσι τῶν πνευμάτων, διὰ τάδε φημὶ ἐπιλήπτους γίνεσθαι, καὶ μάλιστα τοῖσι νοτίοισιν. ἔπειτα καὶ τοῖσι βορείοισιν. ἔπειτα καὶ τοῖσι λοιποῖσι πνεύμασι. ταῦτα δέ ἐστιν, ὅσα τῶν πνευμάτων ἰσχυρότατά ἐστι, καὶ ἀλλήλοισιν ἐναντιώτατα κατὰ τὴν στάσιν καὶ κατὰ τὴν δύναμιν. ὁ μὲν γὰρ βορέης, ξυνίστησι τὸν ἠέρα. καὶ τὸ θολερόν τε καὶ τὸ νεφῶδες ἐκκρίνει, καὶ λαμπρότερον καὶ διαφανέα ποιεῖ. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ τἄλλα πάντα τὰ ἐκ τῆς θαλάσσης ἀρξάμενα, καὶ τῶν ἄλλων ὑδάτων. ἐκκρίνει γὰρ ἐξ ἁπάντων τὴν νοτίδα καὶ τὸ δνοφερόν, καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων, διὸ καὶ ὑγιεινότατός ἐστι τῶν ἀνέμων. ὁ δὲ νότος, τἀναντία τούτῳ ἐργάζεται. πρῶτον μὲν γὰρ ἄρχεται τὸν ἠέρα ξυνεστεῶτα τήκειν καὶ διαχέειν. καθότι καὶ οὐκ εὐθὺς πνέει μέγας, ἀλλὰ γαληνίζει πρῶτον, ὅτι οὐ δύναται ἐπικρατῆσαι τοῦ ἠέρος αὐτίκα, τοῦ πρόσθεν πυκνοῦ τε ἐόντος, καὶ ξυνεστηκότος, ἀλλὰ τῷ χρόνῳ διαλύει. ὁ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ τὴν γῆν ἐργάζεται, καὶ τὴν θάλασσαν, καὶ τοὺς ποταμούς, καὶ τὰς κρήνας, καὶ τὰ φρέατα, καὶ ὅσα φύεται, καὶ ἐν οἷσιν ὑγρὸν ἔνεστιν. ἔστι δὲ ἐν παντί, ἐν μὲν τῷ πλέον, ἐν δὲ τῷ ἔλασσον. ἅπαντα δὲ ταῦτα αἰσθάνεται τοῦ πνεύματος τούτου. καὶ ἔκ τε λαμπρῶν, δνοφερώδεα γίνεται. ἔκ τε ψυχρῶν, θερμά. καὶ ἐκ ξηρῶν, νοτώδεα.

In quo verò vnà à puero increuit & adoleuit, is p ventorum mutationes id pati consueuit, & plærunq; hoc morbo corripi, præcipueq; australi temporis conditione difficilis eius liberatio contingit. Cerebrū enim humidius quàm pro natura existit, & pituita exundat, ita vt crebriores defluxiones contingat, neq; amplius fieri possit vt pituita excernatur, neq; vt cerebrum resiccetur, sed irriguum & humidum esse necesse est. Id ipsum autem præcipuè ex ouibus hoc morbo correptis quis cognoscere queat, ac præsertim capris, quæ frequentissimè hoc morbo prehenduntur. Harum si caput secueris, cerebrum humidum, & sudore redundans, & malè olens deprehēdes. Ex quo certè cognosces morbum, non Deum, corpus infestare. Sic etiam in homine se res habet. Cùm enim inueterauerit morbus, ampliùs curari non potest. Cerebrum enim à pituita eroditur & colliquescit. Quod colliquatum est, in aquam vertitur, foris cerebrum ambit & circumcirca alluit. Ideoq; frequentiùs & faciliùs hoc morbo corripiuntur. Diuturnus verò ob id morbus est, quoniam quod affluit præ copia tenue est, & statim à sanguine superatur & incalescit. Quibus verò morbus iam in consuetudinem venit, ij se correpturos iri præsentiunt, & hominum conspectum fugiunt, domumque, si propè sit, se cōferunt, sin minùs, in solitudinem, quò quàm paucissimi eos cadentes videant, statimq; se contegunt. Quod facinus propter affectionis verecundiam, non (vt plærique existimant) propter numinis metum. At verò pueri primùm quidem propter insuetam nouitatem, quocunque loco sors obtigerit, concidunt. Cùm autem sæpiùs prehēdantur, vbi præsenserint, ad matres, aut alium quemuis maximè sibi notum, propter affectionis timorem ac metum confugiunt. Neq; enim, cùm pueri sint, verecundiam adhuc sentiunt. In ventorum autem mutationibus has ob causas morbo corripi censeo, ac precipuè austrinis tempestatibus, deinde etiam borealibus, postea verò reliquis etiam flantibus ventis, ex iisq; qui sunt valentissimi, & inter se, tum situ, tum viribus, maximè aduersi. Aquilo siquidem aëra cogit, turbulētum ac nubilosum secernit, limpidum & lucidū reddit. Ad eundem verò modum reliqui etiam omnes venti ex mari & aliis aquis venientes. Ex omnibus enim atque ex ipsis hominibus humiditatem & caliginem expurgāt. Ideoque ventorum saluberrimus est aquilo. Huic autem contraria auster efficit. Primum siquidem concretum aëra liquare & diffundere incipit, ex quo etiam non confestim vehemens est, sed primò leuiter spirat, cùm aërem priùs densum & coactum statim superare non possit, quem tamen temporis spatio dissoluit. Idem etiam ipsum per terram efficit, per mare, per flumina, per fontes & puteos, & ea quæ ex terra nascūtur, ac in quibus humidum inest. Id autem quauis in re, modò plus, modò minus inest. Hæc verò omnia istius venti vim sentiunt, & ex lucidis caliginosa, ex frigidis calida, & ex siccis humida redduntur.

Quæq; in domibus vasa fictilia in terra sita sunt, vino aut alio quouis liquore plena, ea omnia austrum sentiunt, formamq; aliam in speciem transmutant. Solem autem & lunam, & sydera, longè quàm sint naturâ hebetiora facit. Cùm igitur in hæc tam magna & valida tãtum possit, corpusq; sensu afficiat, & in horum ventorum permutationibus transmutet, ab austris quidem cerebrum dissolui & humescere, venasq; magis elaxari necesse est, ab aquilonibus autem, quod in cerebro maximè sanũ est cogi, quod verò maximè morbosum est & humidum secerni, & foris circumcirca alluere, eaq; ratione defluxiones in horum ventorum mutationibus contingere. Sic morbus hic oritur & pullulat, tum ab his quæ adsunt, tum ab his quæ decedunt, nihiloque eius curatio aut cognitio reliquis est difficilior, neque magis quàm cæteri diuinus est. Ac nosse homines conuenit, non aliundè nobis voluptates, lætitias, risus, & iocos, quàm hinc contingere, itemq; dolores, molestias, tristitias, & eiulatus. Hacq; parte præcipuè sapimus & intelligimus, & videmus, & audimus & turpia & honesta cognoscimus, malaq; & bona, itemq; quæ iucunda sunt & iniucunda, partim quidem consuetudine discernimus, partim verò vtilitate percipimus. Hac etiam parte voluptates & molestias temporibus dignoscimus, neq; eadem nobis placent. Eademq; ipsa parte & insanimus & deliramus, terroresq; & metus, partim quidẽ noctu, partim etiam interdiu nos circunstant, insomniaq; & errores intempestiui, & curæ non conuenientes, indeq; rerum præsentium ignoratio, desuetudo & imperitia nobis prouenit. Atque hæc omnia ex cerebro nobis contingunt, cùm minimè sanum, sed natura calidius extiterit, aut frigidius, aut humidius, aut siccius, aut aliam quandam præter naturam & consuetudinem affectionem senserit. Ac insania quidem nobis ab humiditate contingit. Cùm enim natura humidius fuerit, agitari necesse est, atque vbi mouetur affectio, neque visionem, neq; auditionem conquiescere, sed aliud interdum cernere & audire necesse est, linguámque eadem quæ singulis momentis videt & audit effari. Quoq; tempore cerebrum conquiescit, eo etiam homo sapit. At cerebri corruptio ex pituita & bile oritur, vtrunque autem hoc modo dignosces. Qui ex pituita quidem insaniunt, quieti sunt, neque vociferantur, neque tumultuantur, qui verò ex bile, clamosi & maligni, & minimè quieti, semper aliquid intempestiuum faciunt. Ex his igitur causis continuò insaniũt. Quòd si terrores & metus adsunt, ex cerebri trãsmutatione contingit, quod fit, dum à bile cerebrum incalescit, vbi per venas sanguinem deferentes in cerebrum ex corpore impetu delata fuerit. Metus autem circunstat, donec rursus in venas & corpus redierit, deinde sedatur. Intempestiuè autẽ tristatur & angitur, dum cerebrum perfrigescit, & præter cõsuetudinem cogitur. Id verò & ex pituita cõtingit, ex eaq; affectione obliuiosus euadit. At vbi cerebrum de repente percalescit, nocte clamat & vociferatur (idq; biliosis contingit, minimè verò pituitosis, cũ hi non percalefiant)

ὁκόσα τε ἐν οἰκήμασι κεράμια κατὰ γῆς ἐστι[34] μετ' οἴνου ἢ ἄλλου τινὸς ὑγροῦ, πάντα ταῦτα αἰσθάνεται τοῦ νότου, καὶ διαλλάσσει τὴν μορφὴν εἰς ἕτερον εἶδος. τὸν δ' ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ τὰ ἄστρα, πολὺ ἀμβλυωπότερα καθίστησι τῆς φύσιος. ὅτε οὖν καὶ τούτων οὕτω μεγάλων ἐόντων καὶ ἰσχυρῶν τοσοῦτον ἐπικρατέει, καὶ τὸ σῶμα ποιέει αἰσθάνεσθαι, καὶ μεταβάλλειν ἐκ τῶν ἀνέμων τούτων[35] ἐν τῇσι μεταλλαγῇσιν, ἀνάγκη τοῖσι μὲν νοτίοισι λύεσθαί τε[36] καὶ φλυδᾷν τὸν ἐγκέφαλον, καὶ τὰς φλέβας χαλαρωτέρας εἶναι. τοῖσι δὲ βορείοισι ξυνίστασθαι τὸ ὑγιηρέστατον τοῦ ἐγκεφάλου. τὸ δὲ νοσερώτατον καὶ ὑγρότατον, ἐκκρίνεσθαι καὶ περικλύζειν ἔξωθεν. καὶ οὕτω τοὺς καταῤῥόους ἐπιγίνεσθαι ἐν τῇσι μεταβολῇσι τῶν πνευμάτων τούτων. οὕτως ἡ νοῦσος αὕτη γίνεται καὶ θάλλει ἀπὸ τῶν προσιόντων τε καὶ ἀπιόντων.[37] καὶ οὐδέν ἐστιν ἀπορωτέρη τῶν ἄλλων, οὔτε ἰῆσθαι, οὔτε γνῶναι, οὔτε θειοτέρη ἢ ὡς αἱ ἄλλαι. εἰδέναι δὲ χρὴ τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι ἐξ οὐδενὸς ἡμῖν αἱ ἡδοναὶ γίνονται, καὶ αἱ εὐφροσύναι, καὶ γέλωτες, καὶ παιδιαὶ, ἢ ἐνθένδε. καὶ λῦπαι, καὶ ἀνίαι, καὶ δυσφροσύναι, καὶ κλαυθμοί. καὶ τούτῳ φρονέομεν μάλιστα καὶ νοοῦμεν. καὶ βλέπομεν. καὶ ἀκούομεν. καὶ γινώσκομεν τά τε αἰσχρὰ καὶ τὰ καλά. καὶ τὰ κακὰ καὶ ἀγαθά. καὶ ἡδέα καὶ ἀηδέα. τὰ μὲν, νόμῳ διακρίνοντες· τὰ δὲ, τῷ συμφέροντι αἰσθανόμενοι. τῷ δὲ τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς ἀηδίας, τοῖσι καιροῖσι διαγινώσκοντες. καὶ οὐ ταὐτὰ ἀρέσκει ἡμῖν, τῷ δὲ αὐτῷ τούτῳ καὶ μαινόμεθα καὶ παραφρονέομεν. καὶ δείματα καὶ φόβοι παρίστανται ἡμῖν. τὰ μὲν, νύκτωρ· τὰ δὲ, μεθ' ἡμέρην. καὶ ἐνύπνια καὶ πλάνοι ἄκαιροι. καὶ φροντίδες οὐχ ἱκνεύμεναι καὶ ἀγνωσίη τῶν καθεστεώτων. καὶ ἀηθίη. καὶ ἀπειρίη. καὶ ταῦτα πάσχομεν ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου πάντα, ὅταν οὗτος μὴ ὑγιαίνῃ, ἀλλ' ἢ θερμότερος τῆς φύσιος γένηται, ἢ ψυχρότερος, ἢ ὑγρότερος, ἢ ξηρότερος, ἤτι ἄλλο πεπόνθῃ πάθος παρὰ τὴν φύσιν, ὃ μὴ εἰώθει.[38] καὶ μαινόμεθα μὲν ὑπὸ ὑγρότητος. ὁκόταν γὰρ ὑγρότερος τῆς φύσιος ἔῃ, ἀνάγκη κινέεσθαι. κινευμένου δὲ τοῦ πάθεος, μήτε τὴν ὄψιν ἀτρεμίζειν, μήτε τὴν ἀκοὴν, ἀλλ' ἄλλοτε ἄλλο ὁρᾷν καὶ ἀκούειν. τὴν τε γλῶσσαν τοιαῦτα διαλέγεσθαι, οἷα ἂν βλέπῃ τε καὶ ἀκούῃ ἑκάστοτε. ὁκόσον δ' ἂν ἀτρεμήσῃ ὁ ἐγκέφαλος χρόνον, τοσοῦτον καὶ φρονέει ὁ ἄνθρωπος. γίνεται δὲ ἡ διαφθορὴ τοῦ ἐγκεφάλου, ὑπὸ φλέγματος καὶ χολῆς. γνώσῃ δὲ ἑκάτερα, ὧδε. οἱ μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ φλέγματος μαινόμενοι, ἥσυχοί τε εἰσὶ, καὶ οὐ βοῶσιν, οὐδὲ θορυβέουσιν.[39] οἱ δὲ ὑπὸ χολῆς, κεκράκται καὶ κακοῦργοι, καὶ οὐκ ἀτρέμαιοι, αἰεί τι ἄκαιρον δρῶντες. ἢν μὲν οὖν ξυνεχέως μαίνωνται, αὗται αὐτοῖς αἱ προφάσιές εἰσιν. ἢν δὲ δείματα καὶ φόβοι παριστῶνται, ὑπὸ μεταστάσιος τοῦ ἐγκεφάλου. μεθίσταται δὲ, θερμαινόμενος. θερμαίνεται δὲ, ὑπὸ τῆς χολῆς, ὁκόταν ὁρμήσῃ ἐπὶ τὸν ἐγκέφαλον,[40] κατὰ τὰς φλέβας τὰς αἱματίτιδας ἐκ τοῦ σώματος. καὶ φόβος παρέστηκε, μέχρις ἀπέλθῃ πάλιν ἐπὶ τὰς φλέβας καὶ τὸ σῶμα. ἔπειτα πέπαυται. ἀνιᾶται δὲ[41] ἀσᾶται παρὰ καιρὸν, ψυχομένου τοῦ ἐγκεφάλου, καὶ ξυνισταμένου παρὰ τὸ ἔθος. τοῦτο δὲ ὑπὸ φλέγματος πάσχει. ὑπὸ αὐτοῦ δὲ τοῦ πάθεος καὶ ἐπιλήθεται. ἐκ νυκτῶν δὲ βοᾷ καὶ κέκραγεν, ὁκόταν ἐξαπίνης ὁ ἐγκέφαλος διαθερμαίνηται. τοῦτο δὲ πάσχουσιν οἱ χολώδεες. οἱ φλεγματώδεες δὲ, οὐ διαθερμαίνονται.

ἐπεὶ

ἐπὴν δὲ τὸ αἷμα ἐπέλθῃ πουλὺ ἐπὶ τὸν ἐγκέφαλον καὶ ἐπιζέσῃ. ἔρχεται δὲ κατὰ τὰς φλέβας πολὺ τὰς προειρημένας. ὁκόταν τυγχάνῃ ὁ ἄνθρωπος ὁρέων ἐνύπνιον φοβερὸν, καὶ ἐν τῷ φόβῳ ἔῃ, ὥσπερ οὖν καὶ εἰ ἐγρηγορὼς, τότε μᾶλλον τὸ πρόσωπον [42] φλογιᾷ. καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἐρυθαίνονται, ὁκόταν φοβῆται. καὶ ἡ γνώμη ἐπινοῇ τι κακὸν ἐργάσασθαι, οὕτω καὶ ἐν τῷ ὕπνῳ πάσχει. ὁκόταν δὲ ἐπεγερθῇ, καὶ καταφρονήσῃ, καὶ τὸ αἷμα πάλιν ἀποσκεδασθῇ εἰς τὰς φλέβας τὰς προειρημένας, πέπαυται. κατὰ ταῦτα νομίζω τὸν ἐγκέφαλον δύναμιν πλείστην ἔχειν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. οὗτος γὰρ ἡμῖν ἐστι τῶν ἀπὸ τοῦ ἠέρος γινομένων ἑρμηνεὺς, ἢν ὑγιαίνων τυγχάνῃ. τὴν δὲ φρόνησιν αὐτῷ ὁ ἀὴρ παρέχεται. οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ, καὶ τὰ οὔατα, καὶ ἡ γλῶσσα, καὶ αἱ χεῖρες, καὶ οἱ πόδες, οἷα ἂν ὁ ἐγκέφαλος γινώσκῃ, τοιαῦτα ὑπηρετοῦσι. γίνεται γὰρ παντὶ τῷ σώματι τῆς φρονήσιος, ὡς ἂν μετέχῃ τοῦ ἠέρος. ἐς δὲ τὴν σύνεσιν, ὁ ἐγκέφαλός ἐστιν ὁ διαγγέλλων. ὁκόταν γὰρ σπάσῃ τὸ πνεῦμα ὁ ἄνθρωπος ἐς ἑωυτὸν, ἐς τὸν ἐγκέφαλον πρῶτον ἀφικνέεται. καὶ οὕτως ἐς τὸ λοιπὸν σῶμα σκίδναται ὁ ἀὴρ, καταλιπὼν ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ ἑωυτοῦ τὴν ἀκμὴν, καὶ ὅτι ἂν ἔῃ φρόνιμόν τε καὶ γνώμην ἔχον. εἰ γὰρ ἐς τὸ σῶμα πρῶτον ἀφικνέεται, καὶ ὕστερον ἐς τὸν ἐγκέφαλον, ἐν τῇσι σαρξὶ καὶ ἐν τῇσι φλεψὶ καταλελοιπὼς τὴν διάγνωσιν, ἐς τὸν ἐγκέφαλον ἂν εἴη θερμὸς ἔτι ἐών. καὶ οὐχὶ ἀκραιφνὴς, ἀλλ' ἐπιμεμιγμένος τῇ ἰκμάδι τῇ ἀπὸ τῶν σαρκῶν καὶ τοῦ αἵματος, ὥστε μηκέτι εἶναι ἀκριβής. διότι φημὶ τὸν ἐγκέφαλον εἶναι τὸν ἑρμηνεύοντα τὴν ξύνεσιν. αἱ δὲ φρένες ἄλλως ὄνομα ἔχουσι τῇ τύχῃ κεκτημένον, καὶ τῷ νόμῳ, τῷ δ' ὄντι οὐκ, οὐδὲ τῇ φύσει, οὐδὲ οἶδα ἔγωγε, τίνα δύναμιν ἔχουσιν αἱ φρένες, ὥστε φρονέειν τε καὶ νοεῖν. πλὴν εἴ τι ὁ ἄνθρωπος ὑπερχαρῇ ἐξ ἀδοκήτου, ἢ ἀνιηθείη, πηδῶσι [43] καὶ ἄσην παρέχουσιν ὑπὸ λεπτότητος. καὶ ὅτι ἀνατέτανται μάλιστα ἐν τῷ σώματι. καὶ κοιλίην οὐκ ἔχουσι πρὸς ἣν δέξωνται ἢ ἀγαθὸν ἢ κακὸν προσπίπτον, ἀλλ' ὑπ' ἀμφοτέρων τούτων τεθορύβηνται διὰ τὴν ἀσθενείην τῆς φύσιος, ἐπεὶ αἰσθάνονταί γε οὐδενὸς προτέρου τῶν ἐν τῷ σώματι ἐνεόντων, ἀλλὰ μάτην οὕτω τὸ ὄνομα ἔχουσιν. καὶ τὴν αἰτίην, ὥσπερ τὰ πρὸς τῇ καρδίῃ ἀπ' ὦτα καλέεται, οὐδὲν ἐς τὴν ἀκοὴν ξυμβαλλόμενα. [44] λέγουσι δέ τινες ὡς φρονέομεν τῇ καρδίῃ, καὶ τὸ ἀνιώμενον τοῦτό ἐστι καὶ τὸ φροντίζον. τὸ δὲ οὐχ οὕτως ἔχει, ἀλλὰ σπᾶται μὲν ὥσπερ αἱ φρένες, καὶ μᾶλλον διὰ ταύτας αἰτίας. ἐξ ἅπαντος γὰρ τοῦ σώματος, φλέβες ἐς αὐτὴν συντείνουσι. καὶ συγκλείσας ἔχει ὥστε αἰσθάνεσθαι, ἤν τις πόνος [45] ἢ σύστασις γίνηται τῷ ἀνθρώπῳ. ἀνάγκη γὰρ καὶ ἀνιώμενον φρίσσειν τὸ σῶμα. καὶ συντείνεσθαι. καὶ ὑπερχαίροντα τὸ αὐτὸ τοῦτο πάσχειν. διότι ἡ καρδίη αἰσθάνεταί τε μάλιστα καὶ αἱ φρένες. τῆς μέντοι φρονήσιος, οὐδετέρῳ μέτεστιν. ἀλλὰ πάντων τουτέων ὁ ἐγκέφαλος αἴτιός ἐστιν. ὥσπερ οὖν καὶ τῆς φρονήσιος καὶ τοῦ ἠέρος πρῶτος αἰσθάνεται ὁ ἐγκέφαλος τῶν ἐν τῷ σώματι ἐνεόντων. οὕτως καὶ ἤν τις μεταβολὴ ἰσχυροτέρη γένηται ἐν τῷ ἠέρι, ὑπὸ τῶν ὡρέων, καὶ αὐτὸς ἑωυτοῦ διάφορος γίνηται ἐν τῷ ἠέρι. ὁ γὰρ ἐγκέφαλος διὰ τοῦτο πρῶτος αἰσθάνεται, διότι καὶ τὰ νουσήματα [46] ἐς αὐτὸν ἐμπίπτειν φημὶ ὀξύτατα, καὶ μέγιστα, καὶ θανατωδέστατα, καὶ δυσκριτώτατα τοῖσι ἀπείροισι.

postquam copiosus sanguis cerebrũ inuaserit, in eoq; ebullierit. Is autem multus subit per venas prædictas. Cùm fortè contingit vt quis horrendum insomnium videat, & in metu sit, non secus certè ac si vigilaret, tũc magis facies exardescit cũ rubore, & oculi rubescunt, cùm timuerit, mensq; aliquod malum perpetrare cogitat, sicq; ei etiam per somnum contingit. Ac vbi experrectus fuerit & ad se redierit, sanguisque rursus in venas commemoratas dispersus fuerit, cessat. In hæc ipsa plurimam vim hominis cerebrũ habere existimo. Hoc enim si sanum esse contigerit, nobis quæ ab aëre fiunt indicat. Prudentiam verò ei aër subministrat. Oculi autem, aures, lingua, manus & pedes, ea quæ cerebrum cognoscit administrãt. Quantum enim aëre communicarit, tantùm vniuerso corpori prudentiæ accedit. Intelligentiæ autem cerebrum internuncius est. Cùm enim quis ad se spiritum attraxerit, primò in cerebrum defertur, itaque in reliquum corpus aër dispergitur, in cerebro suam relinquens vigorem, & quicquid habuit prudentiæ & mentis. Quòd si primùm ad corpus deueniret, posteaq; ad cerebrum, relicto in carnibus & venis indicio, in cerebrum calidus adhuc, & minimè sincerus, sed carnium & sanguinis humori permixtus subiret, proindeq; neque ampliùs exactè purus esset. Quocirca cerebrum intelligentiæ indicem & nuncium esse censeo. At septum transuersum (φρένες Græcis dictum) temerè ac fortuitò sortitum nomen videtur, & ex instituto, non re vera, neq; à natura. Neq; sanè video quámnam vim ad prudentiam & intelligentiam septum transuersum habeat, præter quàm si quis ex insperato nimio gaudio aut tristitia affectus fuerit, salit & anxietatem præ tenuitate exhibet, & quòd in corpore vehementer distenditur, neq; ventriculum habet in quem bonum vel malum illapsum suscipiat, sed ab eorum vtroq; propter natiuam imbecillitatem perturbatur. Siquidem nihilo peius quàm cætera quæ in corpore insunt, sentit, sed frustrà hoc nomen & causam habet, non secus ac quæ cordi annexæ sunt aures appellatæ, cũ nihil ad auditionem conferant. Quidam autem nos corde sapere dicunt, quodq; ipsum tristitiam & curam sentit. Verùm non ita se res habet, sed contrahitur quidem velut septum transuersum, atque etiam magis easdem ob causas. Ex toto enim corpore ad ipsum venæ tendunt, illicque clauduntur, vt sentiat cùm quis dolore aut molesto aliquo sensu contrahitur. Cùm enim molestiam sentit corpus inhorrescere & distendi necesse est, idémque contingere si quis summo gaudio afficiatur. Quamobrem cor præcipuè & septum transuersum sentiunt, neutrum tamen prudentiæ ius habet, sed horum omnium cerebrum author est. Quemadmodum igitur ex omnibus quæ in corpore insunt, cerebrũ primum intelligentiam & aërem percipit, ita si quæ vehementior mutatio per anni tẽpora in aëre contingat, ipsum etiam in aëre sibi dissentit. Hanc enim ob causam primum sentit cerebrum, quia in ipsum (vt censeo) grauissimi, maximi, præcipueq; lethales morbi incidunt, quiq; apud inexpertos difficilimum habẽt iudicium.

Hic verò morbus qui sacer appellatur, ex iisdem caussis ex quibus etiam reliqui originem trahit, ex his nempe quæ accedunt & decedunt, velut frigore, sole, ventis, & mutationibus nunquam conquiescentibus. Atque hæc diuina sunt, vt nihil opus sit existimare hunc morbum reliquis diuinitate præstare, sed omnes diuini, omnesque humani reputandi. Naturam autem & vim in se quisque habet, & nullus est qui remedium aut auxilium respuat, & plærique ab iisdem, à quibus oriuntur, sanantur. Alterum enim alteri alimentum est, alteri verò pernicies. Hoc igitur Medicum, cuiusque captata temporis occasione, nosse conuenit, quodque huic quidem per alimentum incrementum dabit, illum verò detrahet & imminuet. Oportet autem tum in hoc, tum in reliquis omnibus morbis, non augere morbos, sed properanter profligare, id quod cuique morbo est maximè aduersum, non amicum aut familiare exhibendo. Ab eo enim quod est consuetum viget & augetur, ab eo verò quod est inimicum, extenuatur & retunditur. Quisquis autem huiusmodi mutationem in hominibus adhibere nouerit, & per victus rationem hominem humidum & siccum, calidum item & frigidum reddere poterit, is sanè hunc morbum citra expiationes & magicas artes, citraque omnem sordidam huiusmodi & illiberalem professionem, si eorum quæ conferunt opportunitatem dignoscat, curare poterit.

Αὕτη δὲ ἡ νοῦσος ἡ ἱερὴ καλεομένη, ἐκ τῶν αὐτῶν προφασίων γίνεται, ἀφ' ὧν καὶ αἱ λοιπαὶ, ἀπὸ τῶν προσιόντων καὶ ἀπιόντων, οἷον ψύξιος. ἡλίου. πνευμάτων, [47] μεταβαλλομένων τε, καὶ μηδέποτε ἀτρεμιζόντων. ταῦτα δ' ἐστι θεῖα, ὥστε μηδὲν διακρίνοντα τὸ νούσημα, θειότερον τῶν λοιπῶν νουσημάτων νομίζειν, ἀλλὰ πάντα θεῖα, καὶ ἀνθρώπινα πάντα. φύσιν δὲ ἔχει ἕκαστον καὶ δύναμιν ἐν ἑωυτῷ. καὶ οὐδὲν ἄπορόν ἐστιν οὐδὲ ἀμήχανον. [48] ἀκεστά τε τὰ πλεῖστά ἐστιν αὐτοῖσι τούτοισιν, ἀφ' ὅτων καὶ γίνεται. ἕτερον γὰρ 10 ἑτέρῳ, τροφή ἐστι. [49] τῷ δὲ, κάκωσις. τοῦτο οὖν δεῖ τὸν ἰητρὸν ἐπίστασθαι, καὶ τὸν καιρὸν διαγινώσκειν ἑκάστου, [50] ὡς ἂν τὸ μὲν, ἀποδώσει τροφὴν, καὶ αὐξήσει· τὸ δὲ ἀφαιρέσει καὶ μειώσει. [51] χρὴ δὲ καὶ ἐν ταύτῃ τῇ νούσῳ, καὶ ἐν τῇσιν ἄλλῃσιν ἁπάσῃσι, μὴ αὔξειν τὰ νουσήματα, ἀλλὰ σπεύδειν τρύχειν προσφέροντας τῇ νούσῳ τὸ πολεμιώτατον ἑκάστῃ, μὴ τὸ φίλον καὶ σύνηθες. ὑπὸ μὲν γὰρ τοῦ συνηθείης, θάλλει καὶ αὔξεται. ὑπὸ δὲ τοῦ πολεμίου, [52] φθίνει καὶ ἀμαυροῦται. [53] ὅστις δὲ ἐπίσταται ἐν ἀνθρώποις τὴν τοιαύτην μεταβολὴν, καὶ δύναται ὑγρὸν καὶ ξηρὸν ποι- 20 έειν, καὶ θερμὸν καὶ ψυχρὸν ὑπὸ διαίτης τὸν ἄνθρωπον, οὗτος καὶ ταύτην τὴν νοῦσον, ἰῷτο ἂν, εἰ τοὺς καιροὺς διαγινώσκει τῶν ξυμφερόντων, ἄνευ καθαρμῶν καὶ μαγευμάτων, καὶ πάσης ἄλλης βαναυσίης τοιαύτης.

Finis Sectionis tertiæ.

IN LIBRVM HIPPOCRATIS, DE NATVRA HOMINIS, BREVES NOTÆ.

Ὅστις μὲν εἴωθεν] De huius fœtus origine minimè laborádum videtur, cùm Galenus ipse tot testimoniis, & ex ipso Platonis Phœdro, ad Hippocratem referat, &ad Asclepiadarum familiam liberali asserat causa manu. Quod etiã ex libro de Elementis satis constat, in quo cùm plæraque ex hoc libello excutiantur, tum verò hoc initium fusissimè explicatur. Exemplaria verò manuscripta in collocationis ordine minimè consentiunt, & quędam lõgo postea interuallo eum collocant, vt etiam ex Caluo satis apparet. Nos tamen inter φυσικὰ aut αἰτιολογικὰ ex Erotiano eum reponimus, & iure quodam, velut à natura exordium sumentes, primum ei locum in hoc ordine concedimus. Constat autem hos de Natura humana libros, antiquis ad libros περὶ διαίτης adiunctos fuisse, ex his quæ de Venis Hippocrati adscripta sunt, quæ Galenus lib. 6. de plac. Hippocr. & Plat. ad librum de Natura humana, & lib. 2. περὶ διαίτης adiecta fuisse scribit.

² οὔτε γὰρ τὸ πάμπαν] Galenus lib. 1. de Elementis hunc locum subnotat, fusissimeque explicat, & τὸ πάμπαν ἠέρα λέγω τὸν ἄνθρωπον εἶναι, τουτέστιν οὐ παντελῶς ἕν, οὔτε μόνον, exponit.

³ ὅτι μὴ φανερόν ἐστιν ἓν ἐόν] Gal. lib. 1. de Elementis disertissimis verbis hîc diuisis syllabis ἓν ἐὸν legendum esse monet, vt & hoc Commentario, cùm ἐνεὸν plæraq; haberent exemplaria.

⁴ ἀλλὰ τῆς μὲν γνώμης τὸν ἐπίλογον] ἐπίλογον hîc συλλογισμὸν ex Galeno lib. 1. de Elemẽtis expono, hoc est ratiocinationem & eam rationem quæ ex mutua elementorũ mutatione orta est, quaq; ij vtuntur qui vnum quodlibet esse elementum statuebant, alij conclusionem vertunt.

⁵ φασὶ γὰρ ἕν τι εἶναι] Gal. lib. 1. de Elementis hîc legit, φασὶ γὰρ ἕν τι εἶναι, &, κατὰ δὲ τὰ ὀνόματα ἀλλήλοις οὐχ ὁμολογέουσι.

⁶ λέγει δὲ αὐτῶν] Rursus Gal. hoc sic legit, λέγει δὲ αὐτῶν ὁ μέν τις ἠέρα εἶναι, τοῦτο τὸ ἕν τε καὶ τὸ πᾶν, ὁ δὲ ὕδωρ, ὁ δὲ γῆν, ὁ δὲ πῦρ.

⁷ μαρτύριά τε καὶ τεκμήρια] Hæc testimonia ἀναπόδεικτα vocat Galenus, & nugacia ac fallacia, & quæ potiùs suas rationes euertãt, quàm aliquid conficiant, ideóque nullius sunt momenti, nempe cùm de diuersis ac pugnantibus rebus eandem inferre demonstrationem conentur.

⁸ ὅτι μὲν γὰρ τῇ αὐτῇ γνώμῃ] Eorum inscitiam damnat Galenus lib. 1. de Elementis, his verbis, οἱ γὰρ αἰσθάνονται διαφόρων τε καὶ μαχομένων πραγμάτων ἀπόδειξιν μίαν καὶ τὴν αὐτὴν εἰσχρουσιῶντες λέγειν, huncque locum explicat, vbi χρέοντες legit, & ὅτι οὐδὲ γινώσκουσιν.

⁹ πρὸς τὸν ὄχλον] ὄχλον hîc vocat Galenus ἀπαιδεύτων δηλονότι πλῆθος ἀνθρώπων οὐκ εἰδότων, ὅ, τι ποτέ ἐστιν ἀπόδειξις. lib. 1. de Elementis, vbi etiam περιγίνεται τῷ λόγῳ legisse videtur.

¹⁰ ἀλλ' ἐμοί γε δοκέουσιν] Sic leg. Gal. lib. 1. de Elementis, ἀλλ' ἐμοί γε δοκέουσιν οἱ τοιοῦτοι αὐτοὶ ἑαυτοὺς καταβάλλειν τοῖς ὀνόμασι τῶν λόγων αὐτῶν ὑπὸ ἀξυνεσίης. τὸν δὲ μελίσσου λόγον ὀρθοῦν. vbi etiam quanam ratione Melissi opinionem confirment, aut restituant, fusissimè docet.

¹¹ τῶν δὲ ἰητρῶν] Hunc etiam locum aliter legit Galenus lib. de Elementis.

¹² οὐδὲ γὰρ αἷμα] Hunc quoque locum fusissimè exponit Gal. lib. 1. de Elementis, vbi etiam ὑφ' ὅτου legit.

¹³ ἀλλ' ἢ ὥρην τινὰ] Et locum istum Gal. adducit lib. de Elementis, vbi istud paulò aliter legit hoc modo, ἀλλ' ἢ ὥρην τινὰ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἢ τῆς ἡλικίης τῆς τοῦ ἀνθρώπου, ἐν ᾗ αἷμα ἓν ἐὸν φαίνεται αὐτό, ἐν ἑωυτῷ ὅ, τι ἐστί. τὰ αὐτὰ δὲ λέγω καὶ περὶ τοῦ φάσκοντος φλέγμα μόνον εἶναι, τὸν ἄνθρωπον, καὶ περὶ τοῦ φάσκοντος χολήν. Quæ vltima verba etsi meliore loco sunt, quàm quæ in codicibus nostris scribuntur, pluralitatem tamen maximè secutus sum. Et si quædam exemplaria legunt, περὶ φάσκοντος φλέγμα εἶναι τὸν ἄνθρωπον, facili & aperta lectione. Quibus in verbis Cornarius φλέγμα μόνον legisse videtur, aut ex sensu addidisse cum cæteris Interpretibus. Sunt etiam quædam exemplaria quæ ἀλλ' ἢ ὥρην τινὰ τοῦ ἐνιαυτοῦ legunt, & μίαν γε τινὰ ὥρην ἐν ᾗ φαίνεται αὐτὸ ἐφ' ἑωυτοῦ ἓν ἐόν. Quædam etiam legunt, ἐν ᾗ αἷμα ἓν ἐὸν φαίνεται μοῦνον ὁ ἄνθρωπος. Cæterùm monendum quoque videtur quædam exemplaria manu scripta hîc μεταμείβοντα τὴν ἰδέην legere, negatione prætermissa. Hunc verò etiam locum adducit & explicat Gal. lib. 2. de Elementis.

¹⁴ καὶ κατὰ τὸν νόμον καὶ κατὰ τὴν φύσιν] κατὰ τὸν νόμον καὶ κατὰ τὴν φύσιν quid significaret apud Hippocratem fusissimè exposuimus in nostra OEconomia, simulque hunc locum subnotauimus. Exemplaria verò quædam pro εἰ ταῦτα: ἀεὶ ταῦτα legunt, & ὁμοίως.

¹⁵ πρῶτον μὲν οὖν] Hunc locum aliis paulò verbis, sed longè apertioribus, legit Galenus lib. 1. de Elementis hunc in modum; πρῶτον μὲν οὖν ἀνάγκη τὴν γένεσιν γίνεσθαι μὴ ἀφ' ἑνός. πῶς γὰρ ἂν ἕν γε ὄν, ἄλλο τι γεννήσειεν, εἰ μή τινι μιχθείη ἄλλῳ. Quædam etiam exemplaria, & γένεσιν αὐτέου legunt, & πῶς γὰρ ἕν γε ἐὸν τι, γεννήσειεν ἄλλο, εἰ μή τινι μιχθείη; Exemplaria etiam quædam pro μίσγηται, μίγνυται legunt.

¹⁶ καὶ πάλιν] Hunc etiam locum profert & exponit Gal. lib. 1. de Elementis.

¹⁷ ὥστε πῶς εἰκὸς] Hunc quoq; locum profert Galenus lib. 1. de Elementis, vbi hunc in modum legit, ὥστε πῶς εἰκὸς ἀπὸ ἑνός τι γεννηθῆναι, ὅπου γε οὐδὲ ἀπὸ τῶν πλειόνων γίνεται, ἢν μὴ τύχῃ καλῶς ἔχοντα τῆς πρὸς ἄλληλα κοινωνίας.

¹⁸ ἀνάγκη τοίνυν] Et hunc quoque locum profert ibidem Galenus, vbi ἐούσης pro ὑπαρχούσης bis legit.

¹⁹ καὶ πάλιν γε ἀνάγκη] Galenus lib. 1. de Elementis hoc producto loco confirmat Hippocratem elementa vocare substantias ipsas, in quibus summæ qualitates insunt, non solas qualitates, quòd hæ vita animali functo, intereant quidem, non tamen ad propriam naturam redeant aut secedant. Vbi tamen τελευτῶντος ἀνθρώπου legit, non vt hîc, τελευτῶντος τοῦ σώματος τοῦ ἀνθρώπου. Cæterùm exemplaria manu scripta, τό τε ὑγρὸν προσχωρῇ πρὸς τὸ ὑγρὸν legunt, quædam etiam προσχωρῆσαι.

²⁰ τοιαύτη δὲ] Galenus quoque hunc locum profert lib. 1. de Elementis, vt confirmet Hippocratem non solùm hominis, sed etiam rerum omnium hæc quatuor elementa statuere, vbi dictionem istam [πάντων] quater hîc vsurpari disertissimis verbis scribit, & istius orationis clausulam paulò aliter legit, καὶ πάντα κατὰ τὸ εἰρημένον ἐς ταυτό, ὅθεν περ συνέστηκεν ἕκαστον, ἐνταῦθ' οὖν καὶ ἀπεχώρησεν.

²¹ τὸ δὲ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου] Hunc locum integrum adfert Galenus lib. περὶ μελαίνης χολῆς, & lib. 8. de placitis Hippocr. & Plat. vbi eum exponit, & paulò aliter legit, mutuamque inter se temperationem omittit.

²² ὑγιαίνει δὲ] Apud Galenum legitur, ὑγιαίνει δὲ ὁκόταν τι τουτέων ἔλασσον ἢ πλέον ἤδη χωρισθῇ ἐν τῷ σώματι, καὶ μεμιγμένον ᾖ τοῖσι πᾶσι. Verùm vitiosam esse lectionem satis apparet, & μὴ μεμιγμένον pro μὴ κεκρημένον legendum, velut legitur lib. 8. de plac. Hippocr. & Plat. vbi legitur ἢ πλέον χωρισθῇ ἐν τῷ σώματι, καὶ μὴ κεκρημένον ᾖ τοῖσι πᾶσιν.

²³ ἀνάγκη γὰρ] Hoc sic legit Galenus, ἀνάγκη γὰρ ὅταν τι τουτέων χωρισθῇ, καὶ ἐφ' ἑωυτοῦ στῇ, οὐ μόνον τοῦτο τὸ χωρίον, ἔνθεν ἐξέστη, ἐπίνοσον γίνεται, ἀλλὰ καὶ ἔνθα ἂν στῇ καὶ ἐπιχυθῇ ὑπερπιμπλάμενον, ὀδύνην τε καὶ πόνον παρέχει. γίνεσθαι tamen & παρέχειν malim, vt legitur etiam lib. 8. de plac. Hippocr. & Plat. etsi aliàs vitiosa est lectio.

²⁴ καὶ γὰρ ὅταν τι τουτέων] Istud aliter legitur lib. 8. de plac. Hippocr. & Plat. καὶ γὰρ ὅταν τι τουτέων ἔξω τοῦ σώματος ἐκρυῇ πλέον τοῦ ἐπιπολάζοντος, ὀδύνην παρέχει, ἢ καὶ νόσον.

²⁵ ἢν ταῦτα πάλιν] Sic legit Gal. ἢν τ' αὖ πάλιν εἴσω ποιέηται τὴν κένωσιν, καὶ τὴν μετάστασιν, καὶ τὴν ἀπόκρισιν ἀπὸ τῶν ἄλλων, πολλὴ αὐτῷ ἀνάγκη διπλῆν τὴν ὀδύνην παρέχειν κατὰ τὰ εἰρημένα ἔνθεν τε ἐξέστη, καὶ ἔνθα ὑπερέβαλεν. At lib. 8. de plac. Hippocr. & Plat. sic legitur, ἢν τ' αὖ εἴσω ποιέηται τὴν κίνησιν, & ἔνθα τε ἐξέστη, καὶ ὅθεν ὑπερέβαλεν.

²⁶ ἔφην δὲ ἃ ἂν φήσω] Hunc etiam integrum locum adfert Gal. lib. 8. de plac. Hippocr. & Plat. & legit, ἔφην δέ, ἃ ἂν φήσω τὸν ἄνθρωπον εἶναι ἀποφαίνειν αἰεὶ ταῦτα ἐόντα.

²⁷ καὶ ὀνόματα διωρίσθαι φημὶ] καὶ ὀνόματα διηρῆσθαι legit Galenus.

²⁸ οὔτε τῇ χρείῃ φαίνονται] τῇ χρείῃ φαινουσιν legit Galenus. Alia exemplaria φαινόμενα legunt.

²⁹ καὶ ἢν πρόσω σης αὐτέων] Gal. lib. 8. de plac. Hippocr. & Plat. legit, καὶ ἢν προσώσῃς αὖ σὺ τοῦ σώματος μέρος τι, ὥστε ἕλκος γενέσθαι. Idem verò lib. 2. de Elementis legit, καὶ ἢν τρώσῃς αὐτὸ τί τῷ σώματι, ὥστε ἕλκος γενέσθαι. Quædam etiam exemplaria habent, καὶ ἢν τρώσῃς αὐτόν.

30 καὶ χειμῶνος, καὶ θέρεος] Pro θέρεος ἦρος ibidem legit Galenus. At idem postea, καὶ χειμῶνα καὶ θέρος legit. Idem etiam lib. 2. de Elementis legit, καὶ πάσῃ ἡμέρῃ καὶ νυκτὶ, καὶ χειμῶνος καὶ θέρεος. Adscribendum quoque videtur exemplaria quædam manu scripta pro μεθιέναι μεθίεται legere.

31 δυνατὸς ἦ ἔσαι] Hæc verba quædam exemplaria prætermittunt. Galenus autem, καὶ δυνατὸς ἔσαι, ἐς αὖ τινος &c. legit.

32 πρῶτον μὲν φανερόν ἐστιν] φανερός ἐστιν ἄνθρωπος legit Gal. πρῶτον μὲν γὰρ legunt alia exemplaria. Idem lib. 2. de Elementis, φανερός ἐστιν ὁ ἄνθρωπος rectè legit, & ὁπόσα φημί τι.

33 οἱ ἦ λέγοντες] Huius loci meminit Gal. lib. 1. de Elementis, eumque integrum profert lib. 8. de plac. Hippocr. & Plat. vbi legit, ὁρῶντες τοὺς πίνοντας ἀνθρώπους τὰ φάρμακα ἀπολλυμένους ἐν τῇσι καθάρσεσι.

34 καὶ τὸ αἷμα ῥέον ἐκ τοῦ σώματος] καὶ τὸ αἷμα καταρρέον legit Gal. & τὴν ψυχὴν τῶν ἀνθρώπων, & μαρτυρείοισι τούτοισι χρῶνται. vbi πάντες omittitur.

35 καίτοι πρῶτον μὲν] Gal. lib. 1. de Elementis hoc producto loco, χολὴν μόνην καθαρθεὶς legit. Exemplaria etiam quædam manuscripta, & Aldina πρότερον pro πρῶτον legunt.

36 ἔπειτα δὲ ἐπὶ τῇ χολῇ] Idem lib. 2. de Elementis hunc etiam locum explicat, vbi legit, ἔπειτα ἦ ἐπὶ τέλος χολὴν ἐμέουσι μέλαιναν. τελευτῶντες δὲ αἷμα καθαρόν. vbi ἀναγκαζόμενοι omittitur.

37 τὸ γὰρ φάρμακον] Hanc integram clausulam præteriit Caluus.

38 ὥσπερ τὰ φυόμενά τε] Hunc etiam locum profert Gal. in fine lib. 2. de Elementis, vbi legit, ὡς γὰρ τὰ σπειρόμενά τε καὶ φυόμενα, & εἰς τὴν γῆν εἰσελθόντα, & ἕλκει ἕκαστον τὸ κατὰ φύσιν ἑωυτῷ ἐὸν ἐν τῇ γῇ.

39 πρῶτον μὲν οὖν] legit Gal. πρῶτον μὲν οὖν καὶ πλεῖστον ἕλκουσιν εἰς ἑωυτὸ, ὅ, τι ἂν ᾖ αὐτῷ κατὰ φύσιν μάλιστα. Quam lectionem secuti sunt omnes interpretes. Quædam etiam exemplaria legũt, ὅ, τι ἂν ᾖ αὐτῷ κατὰ φύσιν μάλιστα.

40 τοιοῦτον δὲ τι] τοιοῦτον δή τι legit Gal.

41 αὔξεται δὲ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ] Hunc integrum locum profert Gal. lib. 8. de plac. Hippo. & Plat. vbi etiam τοῦ χειμῶνος legit, vt cætera etiam exemplaria.

42 ὅ τι γὰρ τῷ χειμῶνι] Id sic legit Gal. τοῦτο γὰρ τῷ χειμῶνι κατὰ φύσιν μάλιστα τῶν ἐν τῷ σώματι ἐνεόντων, ψυχρότατόν ἐστι.

43 ὁκόσα ἦ βίῃ ἔρχεται] ἴσα δὲ βίῃ ἔρχεται legit Galenus. ἄγεται verò pro ἔρχε) legunt exemplaria quædam. ἕλκε) videtur leg. Cornarius cum aliis Interpretibus.

44 καὶ ἀπομύσσονται] ἐκμύσσονται legunt Galeni exemplaria. Idem tamen ἀπομύσσονται retinet loco supra adducto.

45 καὶ τὰ οἰδήματα λευκότατα] καὶ τὰ οἰδήματα λευκὰ γίγνονται legit Galenus. καὶ τὰ οἰδήματα αὐτοῖς λευκὰ γίνε) legunt exemplaria quædam, &, κατὰ ταύτην τὴν ὥρην, vt etiam Gal. Hîc verò per οἰδήματα λευκὰ, tumores laxi & molles, albique (propriè οἰδήματα recentioribus dicti) subintelligi videntur, quod in nostra OEconomia subnotauimus.

46 τὸ φλέγμα ἐσὶ μὲν ἰσχυρότερον] ἔτι μὲν ἰσχυρὸν τὸ φλέγμα ἐστὶν legit Galenus. Alia exemplaria habent, τὸ φλέγμα ἔτι μένει ἰσχυρὸν ἐν τῷ σώματι.

47 τὸ ἦ αἷμα] τὸ ἦ αἷμα legunt exemplaria manu scripta. Gal. τὸ δ' αἷμα αὔξεται ὑπό τε τῶν ὄμβρων, καὶ ὑπὸ τῶν θερμημερειῶν.

48 κατὰ φύσιν γὰρ αὐτέων] Hîc codicum manuscriptorum pluralitatem secutus sum. Galenus tamen αὐτῷ legit, vt multa exemplaria. Quam lectionem sequuntur omnes Interpretes, & ad sanguinem referunt.

49 ἐκ τῶν ῥινέων αἷμα ῥεῖ] ἐκ τῶν ῥινῶν τὰ αἵματα ῥεῖ αὐτοῖσι legit Galenus. Qua dictione copiosum ex naribus sanguinis profluuium indicatur. Idem ἐρυθροὶ habet, reliqua exemplaria ἐρυθρότατοι.

50 καὶ ἡ χολὴ ἀείρεται] ἄρεται legit Galenus loco præscripto, vt & Erotianus, qui ἐπαίρεται exponit ex hoc loco, vt subnotauimus in nostra OEconomia, simúlque hunc locum aperuimus. ἀείρεται autem bilis æstate, hoc est, eleuatur, erigitur, efferuescit, effertur superiora petens, ac μετεωρίζεται, Galenus αὔξεται exponit, increscit, suppullulat.

51 ἐν ἦ τῷ φθινοπώρῳ] Hæc quidem verba redundare quidam arbitrati, sustulerunt, nos autem ex omnibus exemplaribus adscripsimus, cùm publicatis, tum manu scriptis, & Vaticanis, vt patet ex Caluo, tum etiam ex Galeno, qui ea legit loco à nobis adscripto.

52 ἐναντίον γὰρ αὐτέου] αὐτῷ legunt plæraque exemplaria. αὐτῇ τῇ φύσει legit Gal. & pro τὴν θέρην, τὸ θέρος idem legit.

53 τὸ ἦ φλέγμα] τὸ θέρεος ἀσθενέστατον legit Galenus, vt & antea χολώδεστατα. Reliqua exemplaria ἀσθενέστατον legunt.

54 ξηρή τε γάρ ἐστι] ξηρή τε ἐστὶ καὶ θέρμη legit Galenus.

55 ἐλάχιστον γίνεται] ἐλάχιστόν ἐστιν legit Galenus.

56 ταῦτα πάντα αἰεὶ] αἰδίῳ legit Galenus, cùm διὰ παντὸς τοῦ βίου exponit. Idem etiam ἀεὶ legit lib. 8. de plac. Hippocr. & Plat. & ἕκαστα κατὰ μέρος τε καὶ κατὰ φύσιν, quemadmodum etiam plurima exemplaria quæ secuti sumus.

57 ὥσπερ ὁ ἐνιαυτὸς] ὡς γὰρ legit Gal. plæraque etiam exemplaria ὥσπερ γάρ. Idem etiam Gal. μετέχει μὲν πᾶσι πάντων legit.

58 ἀλλ' εἰ ἐν τι ἐκλίποι] ἀλλ' εἰ ἕν τι ἐκλείποι legit Galenus. Ita etiam paulò post ἐκλείποι legit.

59 ἔπειτα δὴ ἡ μέλαινα καλεομένη] Sic meliores codices & Galenus legunt. Alia exemplaria καλεομένη prætermittunt. Deinde μαρτύριον τὰ φέσατον legit Gal. vt & exemplaria quædam.

60 ὀφείλει οὖν] φιλεῖ γοῦν agnoscit Galenus. Quædam etiam exemplaria θέρεος φθίνει legunt.

61 τὴν ἀπαλλαγὴν] τὴν ἀπάλλαξιν ἴσασθαι αὐτέων legunt exemplaria quædam.

62 καὶ τὸν ἰητρὸν οὕτω χρὴ ἰῆσθαι τὰ νοσήματα] οὕτω χρὴ ἰᾶσθαι πρὸς τὰ νοσήματα legunt exemplaria Galeni. & κατὰ τὴν ὥρην τὴν ἑωυτῷ κατὰ φύσιν ἐοῦσαν μάλιστα.

63 αἱ ἦ νοῦσοι γίνονται] Hunc locum integrum adscribit Galenus Com. 1. in lib. 1. Epid.

64 φανερὸν γὰρ ἤδη] Hoc sic legit Galenus, φανερὸν γὰρ δή, ὅτι τὰ διαιτήματα ἑκάστης ἡμέων οὐκ αἴτια ἐστὶν ὅν τό τε ἅπτεται ἡ νοῦσος πάντων ἐφεξῆς, καὶ τῶν νεωτέρων, καὶ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ τῶν γυναικῶν, καὶ ἀνδρῶν ὁμοίως, καὶ τῶν θωρησσομένων, καὶ τῶν ὑδροποτεόντων, καὶ τῶν μάζαν ἐσθιόντων, καὶ τῶν ἄρτον σιτεόντων, καὶ τῶν ὀλίγα ταλαιπωρεόντων, καὶ τῶν πολλὰ καμνόντων. Etsi Com. ad aph. 21. lib. 2. paulo aliter legit, & exemplaria nostra ferè sequitur.

65 ἐν τῇσι φαρμακίῃσι] Hîc προστρέπεσθαι Galenus sumi scribit, αὐτὶ τοῦ προσφέρεσθαι τοῖς νοσήμασιν ἐκ τοῦ ὑπεναντίου, quod est contrariis morbis admouere, aut per contraria cum morbis agere, vt non malè mihi videatur, ἐκ τῆς γλώττης hoc loco subindicato, προστρέπεσθαι μεταβάλλειν exposuisse, consecutionis potiùs notione quàm verbi notatione expressa, vt indicauimus in nostra OEconomia, vbi hunc locum expressimus, simulque admonuimus Galenum τῇ φαρμακείῃ προστρέπεσθαι καὶ τοῖσι διαιτήμασι legisse, cùm alia omnia exemplaria ἐν τῇσι φαρμακίῃσι, aut ἐν τῇ φαρμακείῃ habeant, & ἐν τοῖσι διαιτήμασι. Potest & hîc προστρέπεσθαι cōsilium Medici, tam in medicamentorum quàm in victus ratione instituenda respicere, vt habita cuiusque ætatis, naturæ, anni temporis, & morbi generis ratione, ad id tam in medicamentis, quàm in victus ratione consilium suum dirigat & adhibeat, quomodo mihi ferè sumpsisse videntur omnes Interpretes.

66 νοσηρήν τινα ἀπόκρισιν ἔχον] ἀπόκρισιν excretionem diximus, simulque quid sit aperuimus in nostra OEconomia. Exhalationem alij vertunt Interpretes, quòd Galenus hîc exponat ἀναθυμίασιν, ἰδιότητα μᾶλλον ὅλης τῆς οὐσίας, οὐχ ἁπλῇ ποιότητι λυμαινομένην τοῖς σώμασι.

67 τὸ ἦ σῶμα ὁρᾷ] ἀσκότατον σῶμα hîc quid sit exposuimus in nostra OEconomia.

68 ὑπὸ γὰρ τῆς ἰσχύος ἀπαλλάσσεται] Hunc locum satis expressisse & exposuisse nobis videmur in nostra OEconomia, in dictione ἀποπάλλησις, vbi ἀποπαλλήσεται Galenum legisse in Exegesi indicauimus.

69 αἱ παχύταται ἦ τῶν φλεβῶν] Hanc venarum ex capite originem exagitat etiam Galenus lib. 6. de plac. Hippocr. & Plat. Repetitur quoque iisdem verbis libello περὶ ὀστέων φύσιος, & ab Aristotele lib. 3. hist. animal. cap. 3. Polybo tribuitur, contra tamen Galeni mentem.

70 ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ὄπισθεν] ἔμπροσθεν videtur legisse Gaza apud Aristotelem, cùm à syncipite dixerit, contra omnium codicum fidem.

71 ἔσωθεν παρὰ τὴν ῥάχιν] Sic legunt omnia fere exemplaria quæ secuti sumus, etsi quædam habent, ἔξωθεν ἀπὸ τῆς κοίλης παρὰ τὴν ῥάχιν. Quam lectionem esse vitiosam ex Galeni Commentariis satis apparet, qui venæ cauæ nullam esse factam mentionem disertissimis verbis indicat & reprehendit. Apud Aristot. legitur, ἔνδοθεν παρὰ τὴν ῥάχιν ἑκάτεραι φέρουσαι. lib. περὶ ὀστέων φυσ. εἶσαι pro φερουσαι.

72 ἡ μὲν ἀπὸ τῶν δεξιῶν] Hoc membrum non legitur lib. περὶ ὀστέων φυσ. neque apud Aristotelem.

73 καὶ ἐς τὸ ἧπαρ, καὶ ἐς τὸν νεφρὸν] Caluus hîc pro νεφρὸν σπλῆνα legit.

74 πάλιν τὸν

[74] τελευτῶσι δὲ ἐς τὴν ἀρχὴν] ἐς τὴν ἀρχὴν legit Aristoteles.

[75] ἔπειτα ὑπὸ τῶν βραχιόνων] Libro περὶ ὀστέων φυσ. legitur, ἔπειτα ἀπὸ τῶν βραχιόνων ἄνωθεν, quemadmodum in Galeni exemplaribus, nisi quòd ἔπειτα δὲ scribitur. Apud Aristot. autem legitur, ἐντεῦθεν δὲ τείνουσι διὰ τῶν βραχιόνων ἄνωθεν εἰς τὰς καμπάς.

[76] διὰ τῶν πηχέων] ἔπειτα δὲ διὰ τῶν πηχέων καὶ ἐπὶ τοὺς καρποὺς καὶ τοὺς δακτύλους lego, ex pluralitate codicum, & Galeni exemplaribus, & Aldinis codicibus, quodque legitur lib. περὶ ὀστέων φυσ. ἔπειτα διὰ τῶν πηχέων εἰς τοὺς καρποὺς καὶ τοὺς δακτύλους. Apud Aristot. scribitur, εἶτα διὰ τῶν πηχέων ἐπὶ τοὺς καρπούς.

[77] ἔπειτα ἀπὸ τῶν δακτύλων πάλιν] Istud paulò aliter legitur lib. περὶ ὀστέων φυσ. & apud Aristot.

[78] εἰσὶ δὲ καὶ ἀπὸ τῆς κοιλίης] Sic legunt omnia quæ licuit videre exemplaria, & sic quoque legitur lib. περὶ ὀστέων φυσ. Galeni tamen exemplaria ἀπὸ τῆς κοίλης vitiosè legunt, quæ lectio ex vitiosè descripto Galeni Commentario pendet, quam tamen malè mihi secuti videntur quidam Interpretes.

[79] εἰς τὴν κοιλίην] Hîc rursus quidam εἰς τὴν κοίλην legunt, quam lectionem ex Galeni Commentario hauriunt, omnia tamen quæ adhuc videre licuit exemplaria, κοιλίην legunt, sicque legitur libello περὶ ὀστέων φυσ.

[80] καὶ ἀπὸ τῶν ἔξω, καὶ ἀπὸ τῶν εἴσω] καὶ ἀπὸ τῶν ἐξωτάτω ἐς τὸ εἴσω legunt Galeni exemplaria. Lib. περὶ ὀστέων φυσ. καὶ ἀπὸ τῶν ἐξωτάτω, καὶ ἀπὸ τοῦ ἐσωτάτω legitur.

[81] κατὰ τοιούτους τοὺς λόγους] κατὰ τούσδε τοὺς τρόπους legitur lib. περὶ ὀστέων φυσ.

[82] ἀπὸ τῶν αὐτέων τὰ νουσήματα γίνεται] ἀπὸ τῶν αὐτομάτου legit Galenus.

[83] καὶ χρόνον ἐναυλιζόμενον πουλὺν] Ex hoc loco ἐναυλιζόμενον ἐμμένον mihi exposuisse videtur Erotianus, vt scripsimus in nostra OEconomia, huncq; locum subnotauimus & aperuimus. Potuimus dicere seruata dictionis translatione, quod cùm diutiùs in pectore stabuletur, illic computrescat & purulentum euadat.

[84] ὑπὸ τῆς θερμότητος τοῦ χωρίου] Sic legunt omnia exemplaria. At Galenus legit, ὑπὸ τῆς θερμότητος τε τέως τοῦ χωρίου λευκὸν γίνεται.

[85] καταῤῥέον πρὸς εὐπέτειαν] Hîc quid sit εὐπέτεια aptissimè mihi videtur explicasse in nostra OEconomia, vt sit καταῤῥέον πρὸς εὐπέτειαν, inclinata iam esse ætate, & ad exitium iam præcipitata & festinante. ἀργίαν verò exponit Galenus, quòd ei opponitur πρὸς βίην χωρέειν.

[86] ὁκόσοισι ψαμμοειδέα ὑφίσταται] Hunc locum profert Galenus Com. in aph. 5. lib. 6. Epid. sect. 1. vbi legit, ῥαγέντων τῶν φυμάτων πῶροι συνεστᾶσι ἐκ τοῦ πόνου. Ibidem quoque τὴν ἀρχὴν legit, quod multi omiserunt Interpretes.

[87] αἱματώδεα μὲν τὰ οὐρήματα] μόνον pro μὲν legunt Galeni exemplaria, quam lectionem videtur secutus in Commentario Galenus.

[88] ὁκοῖον δὲ πίτυρα ἐπιφέρεται] οἷον γε πίτυρα ἐκφέρεται legit Galenus.

[89] τῇσιν ἀποκεκριμένῃσιν] Ex hoc loco ἀποκεκριμένῃσιν κεχωρισμέναις exponit Galenus in Exegesi, vt scripsimus in nostra OEconomia, dolores eximios & selectos exprimens, qui febres symptomaticas & ex insignis alicuius partis inflammatione comitantur. Caluus & Cornarius ἀποκεκρυμμένῃσιν legisse videntur, cùm hic occultos, ille latentes dixerit, hoc est ex latentibus & internis inflammationibus exortos. ἀποκεκριμένῃσιν tamen legisse Galenum constat.

[90] πρὸς γένεται δὲ αὐτέοισιν] Istud ad frigus quartanæ ob atræ bilis exuperantis copiam, referunt omnes Interpretes, ego ad difficilem quartanæ discessionem eiusque longitudinem, τὸ δυσαπάλλακτον, rectè mihi retulisse videor, ob rationem statim consequentem. Potui tamen dicere ex mente Interpretum (quod iis ab atra bile tam cumulatè accedit, vt non nisi ęgrè depelli possit.)

[91] ὅτι καὶ ἡ ἡλικίη αὕτη] In Galeni exemplaribus sic legitur, ἥ τε ἡλικίη αὕτη ὑπὸ μελαίνης χολῆς κατέχεται μάλιστα πασέων τῶν ἡλικιέων, ἥ τε φθινοπωρινὴ ὥρη μάλιστα πασέων τῶν ὡρέων.

IN LIBRVM DE GENITVRA.

Hic libellus etsi ab Erotiano tacitus prętermittitur in prooemio, inter αἰτιολογικὰ tamen & φυσικὰ reponi rectè mihi posse videtur. Cuius origo quanquam ad Polybum passim reducitur, magnam tamen cum eo qui sequitur, & argumenti, & tractationis, & stili cognationem habet, ex eoque à summis artis Medicæ dictatoribus locupletissima adferuntur testimonia, vt mihi vnus & idem vtriusque author pene esse videatur.

[2] ἀπὸ παντὸς τοῦ ὑγροῦ] Sic legunt quotquot adhuc videre licuit exempl. tum manu scripta, tum publicata, huicq; lectioni consentiunt, quæ paulò post hoc in libello scribuntur, & quæ libello de aëre, loc. & aq. & quæ libello περὶ ἱερῆς νούσου. Hieronymus tamen Mercurialis pro ὑγροῦ ὑγιέος legit cap. 6. lib. 4. variarum lect. ex vetutissimo Vaticano exemplari. Caluus certè vtranque lectionem ex iisdem codicibus adhibuit.

[3] καὶ τῷ σώματι παντὶ ἡδονὴ] Voluptatis huius in coitu causa affertur lib. περὶ ὀστέων φυσ. ex ipso Hippocrate.

[4] τείνουσι γὰρ ἐς τοῦτον] Libello περὶ ὀστέων φυσ. ex reliquis corporis partibus semen plurimum in spinalem medullam defertur, & in ea colligitur, vt huius loci mentio illic mihi iniici videatur.

[5] ἐπὴν ἀθρόος ᾖ] Sic legũt omnia ferè exemplaria, preterquàm scripta quædam quæ ἀνὴρ pro ἀθρόος habent.

[6] ἢ αἱ ἐκ νούσων διακρίσιες] Hunc locum in nostra OEconomia aperuimus.

[7] πλείονα δὲ χρόνον ὁ ἀνὴρ] Sic legunt quotquot adhuc mihi videre licuit exemplaria, tum manu scripta, tum publicata. Mercurialis tamen ex membranis manu scriptis Vaticanis, ἢ ὁ ἀνὴρ, legendum contendit, cap. 16. lib. 4. variarum lect.

[8] καὶ οὐ ξηραὶ ἐοῦσαι] καὶ ξηραὶ ἐοῦσαι lego, cum Interpretibus omnibus, contra tamen exemplarium fidem.

[9] ἀπ' συμπαθέντος τοῦ σώματος] Exemplaria quędam παθέντος simpliciter legunt. Regia etiam manu scripta ἐκλυπαθέντος: alia ἐκπαθέντος. Galenus certè lib. 1. περὶ σπέρματος, τὴν μήτραν ἅπασαν ἀμφὶ τὸ σπέρμα συνεσπασμένην dicit.

[10] ἐκράτησε τὸ ἀσθενέστερον] Sic legunt quotquot videre licuit exemplaria, eámque lectionem exigit rationis collatio. Verùm pro ἀσθενέστερον, ἰσχυρὸν legitur in vno exemplari Regio manu scripto, vitiosè tamen, vt apparet, etsi ἰσχυρὸν intelligi potest fœmineum semen quod copia superabat.

[11] ἀπὸ τοῦ αὐτέου ἀνδρὸς ἰσχυρὴ] ἰσχυρὸν legunt exemplaria quædam & ad τὸ referunt, itémque ἀσθενές, & ἀλλοῖον.

[12] καὶ τῆς γυναικὸς] Sic legunt omnia exemplaria, sed Regia manu scripta ἐπὶ γυναικὸς habent.

[13] καὶ τοῖσι κτήνεσιν] κτήμασιν legunt exemplaria quædam, istámq; clausulam aliter distinguunt. Caluus τὰ περὶ γονῆς θήλεος sequenti clausulæ adiungit. Cornarius verò ἐν αὐτῇ φύσι τῇ γονῇ ἔξερχ. legit. Nos codicum pluralitatem cum Gorrhœo secuti sumus.

[14] καὶ ὁκόθεν ἀπὸ τοῦ σώματος] καὶ ὁκόθεν αὐτοῦ σώματος legunt exemplaria quædam.

[15] ἀπὸ τῆς γυναικὸς τοῦ σώματος] Quædam exemplaria, vt Vaticana, post ἀπὸ τῆς γυναικὸς distinguunt, deinde legunt, ὁκοίου τοῦ σώματος κάλλιον &c. Quam lectionem secutus est Caluus.

[16] ἢ τὸ ἐναντίον τοῦτο] Exemplaria manu scripta Regia, οὐδὲ τὸ ἐναντίον τοῦτο, οὐδ' ἑτέρῳ ἐοικέναι μηδὲν, legunt.

[17] εἴ περ ἀπ' ἀμφοτέρων] εἴ περ ἄρα ἀπ' ἀμφοτέρων legunt Exemplaria Regia manu scripta.

[18] πολλοὺς γένηται] παιδίων πολλῶν legunt exemplaria Regia manu scripta & Vaticana, quæ secutus est Caluus & Gorrhœus, vt id de multis iam susceptis crassis & robustis liberis intelligatur. Cui etiam lectioni sequens postea ratio suffragatur.

[19] καὶ ἀπὸ τῆς μητρὸς] Sic legunt omnia exemplaria quæ secuti sumus. Caluus, Cornarius & Gorrhœus ἀπὸ τῆς μήτρας legisse videntur. Deinde μητρὸς καὶ τῆς αὔξης legunt exemplaria quædam manu scripta.

[20] θεῖν ἐς ἄρσενα] Hãc dictionem in nostra OEconomia exposuimus, simúlque locum indicauimus.

[21] ὅτι καὶ ἐπιεικὲς ἐστὶ σίκυον χάδειν] χάδειν legunt exemplaria Regia quædam manu scripta.

[22] ἢν δὲ φλασθῇ] ἢν δὲ φλασθῇ legunt exemplaria quædam manu scripta. Caluus & Cornarius istud ad matris collisionem referunt. Malui tamen ad puerum cum Gorrhœo & Zuinggero referre, propter ea quæ sequuntur.

[23] ἢ τῇ μὲν παχὺ] τῇ μὲν παχὺ, legũt exemplaria manu scripta Regia.

[24] τὸ ἐν παιδίῳ γίνεται] καὶ τὸ παιδίῳ legunt exemplaria m. s. Regia.

[25] καὶ τοῦ ὑγροῦ αὐτέου] αὐτέων legunt exempl. quædam manu scripta, sed αὐτοῦ malim. Caluus τοῦ ὑγροῦ αὐτοῦ legisse videtur. Cornarius τοῦ ὑγροῦ αὐτῶν.

[26] ἀντίστροφον δὲ τὸ κατὰ τὸ πεπηρωμένον] Quædam exemplaria habent, ἀντίστροφον δὲ κατὰ τὸ πεπηρωμένον. Regia verò manu scripta, ἀντίστροφον δὲ τὸ κατὰ τὸ πεπηρωμένον.

IN LIBRVM DE NATVRA PVERI.

HN ἡ γονὴ μείνῃ] Hic liber in omnibus exemplaribus hanc habet inscriptionem. Galenus tamen in Exegesi vocum Hippoc. περὶ παίδων φύσιος vocat, cùm alibi passim περὶ φύσιος παιδίου inscribat. At lib. 1. περὶ γυναικείων, φύσις τοῦ παιδίου τοῦ ἐν τόκῳ bis vocatur, & semel φύσις τοῦ παιδίου ἐν τόκῳ. Author vero vulgò censetur esse Hippocrates, etsi Galenus initio lib. περὶ κυουμένων διαπλάσεως, incertus esse videtur, num Hippocrati, num verò Polybo eius discipulo tribuendus sit, cùm tamen sæpiùs aliàs ad Hippocratem ipsum referat, vt Com. ad aph. 37. lib. 5. & libris de Semine, & lib. 2. de fac. natur. Erotianus quoq; Hippocrati tribuit, & inter αἰτιολογικὰ καὶ φυσικὰ recenset, vt mihi sub istius nomine superiorem etiam libellum comprehendisse videatur, cùm iste superioris pars esse quædam videatur, vt ex superioris extremo satis constat, tum etiam quòd exemplaria quædam manu scripta, istius principium superioris fini adscribunt. Addendum quoq; videtur, quòd quæ hoc libro de Eunuchis scribuntur, ad ea quæ de iis superiore libro scripta sunt, referenda sint, vt mihi idem amborum author, & librorum περὶ γυναικείων esse satis probè constet. παιδίον autem cùm fœtum in vtero adhuc contentum Hippocrati indicet, libello περὶ ἐπικυήσιος, rectissimè de fœtus natura inscribi potest. Hûc autem locum adducit Galenus initio lib. 2. περὶ σπέρματος, & Definit. Medicarum author, vbi θερμαινόμενον, non θερμαινομένη legitur.

[2] ἔπειτα τῆς μητρὸς πνεύσης] τῆς μήτρας legisse videtur Caluus.

[3] δίχα τῆς ἰαχῆς] ῥαπῆς scribunt exemplaria Regia manu scripta, quæ etiam margini adscribunt, ῥαπή, ἀκμή, βία, ὁρμή, quæ videtur esse illius dictionis explicatio quædam. Quod etiam in nostra OEconomia adscripsimus, vbi huius loci admonuimus.

[4] πᾶν γὰρ τὸ θερμὸν] Calidum omne quomodo frigido moderato nutriatur, explicat Gal. lib. περὶ τῆς ὕλης τοῦ τρόμου.

[5] ἢ πνοὴν εἰς πνοὴν ποιέεται] ὡς πνοὴν ποιέεται legunt exemplaria quædam, quæ mihi secutus videtur Gorrhœus.

[6] ἢ δὲ αὖ φυσᾶται, κείνη τὸ ὑμενῶδες γίνεται] Sic legunt ferè omnia exemplaria & omnes Interpretes, quos secutus sum. Quidam verò codices, ἢ δὲ αὖ φυσᾶται κείνη distinguût, vt ad genituram referant. Exemplaria etiam Regia manu scripta quædam, ἀρέεται pro αἴρεται legunt.

[7] γυναικὸς οἰκείης μουσοεργὸς] Hunc locum percelebrem multis locis adducit Galenus, præcipuè verò lib. de fœtuum formatione & initiò lib. 2. de Semine, vbi οἰκέτης non οἰκείης legitur. Erotianum tamen οἰκέτις hoc loco legisse apparet, qui δουλείας exponit vt scripsimus in nostra OEconomia. Sed nos δούλης legendum existimamus, & si mutanda est lectio, pro οἰκείης, οἰκέτις legimus, quemadmodum legisse videtur Caluus, qui & Mousoergen proprium ancillæ nomen vertit, cum quibusdam aliis. οἰκείης autem legunt omnia quæ videre licuit exemplaria, quæ familiarem mulierem, aut vxorem propriam indicat. Quod etiam velle videntur Erotiani verba, οἱ δὲ βίας, vitiosè scripta, pro οἱ ἰδίας, vt etiam monuimus. Meminit etiam huius loci Galenus lib. 2. de facult. Natur. & lib. aduersus Lycum, & Macrobius lib. 1. in Somnium Scipionis.

[8] καὶ πως ὡς ἤδη] καὶ ὡς ἤδη legût exemplaria Regia manu scripta. καὶ ὡς ἤδη legit lib. de fœtuum formatione. Lib. verò 1. de Semine vulgatam scriptionem sequitur.

[9] καὶ ἐκπαίη ἤδη] Quædam exemplaria manu scripta Vaticana, ἐπλάγη ἤδη ἐπεὶ ἐπεπήδησε legunt, & sic Aldini codices legunt, Galenus verò lib. de fœtuum format. ἐπεὶ ἐπλάγη ἀπεπήδησε. Lib. autem de Semine, καὶ ἐπεὶ ἤδη ἐπλάγη ἐπεπήδησε. Caluus verò ἐπλάγη ad diem septimum refert, vt fecisse etiam videtur Macrobius, cùm septimo die saltu eiectum conceptum dixit, & si quædam exemplaria saltum septimum eiiciendo legunt, vt mihi vtranque lectionem tueri Macrobius videatur. Istud autem numere septenario tribuit Macrobius, quale quiddam genituræ die septimo tribuitur ab Hippocrate extremo lib. περὶ σαρκῶν vulgò inscripto, quam partem περὶ αἰῶνος inscribi quidam volunt. Animaduertendum autem est Macrobium septimo post conceptum die grauidam mulierem dixisse, cùm ἑπτὰ ἡμέρας μόνην Hippocrates & Galenus passim locis à nobis anteà adductis perpetuò vocet, vt ἐπλάγη hîc mihi legisse videatur, aut ad septenarij numeri dignitatem respexisse.

[10] κἀκείνη δὲ ἰδοῦσα, ἐθήητο] Gal. lib. de fœtuum formatione, κἀκείνη ἐθῆτο, καὶ ἐθαύμαζεν legit. Lib. verò de semine, κἀκείνη δὲ ἰδοῦσα ἐθῆτο αὐτὴν καὶ ἐθαύμασεν.

[11] ὁκοῖον δὲ ὠὸν] ὁκοίη legit Gal. lib. de fœtuum formatione, & περιειλ aut περὶ εἰλοι, vt lib. de Semine. Lib. quoque de fœtuum formatione legit Gal. ἐν δὲ τῷ ἔνδον ὑμένι, τὸ ἔσω ὑγρὸν διεφαίνετο. Lib. de Semine, τὸ ἔνδον ὑγρὸν διεφαίνετο.

[12] εἰλημμέναι ξυνίσχει] Sic legunt omnia exemplaria, tum scripta, tum publicata, & Gal. lib. de fœtuum formatione. εἰλημμέναι tamen, aut εἰλημέναι cum spiritu aspero videntur mihi legere Interpretes, ab εἰλέομαι, aut εἰλυμέναι, cùm obuoluere & implicare dixerunt. Hunc verò locum explicat Galenus lib. de fœtuum formatione, de chorio membrana fibris illis pleno, quæ sunt venarum & arteriarum rudimenta quædam, & veluti prima delineatio.

[13] αἱμάλωπες] Hunc locum in nostra OEconomia expressimus & exposuimus, simulque indicauimus à Galeno explicari libello aduersus Lycum.

[14] ὀλίγον δὲ ἐπὶ τούτῳ ὕστερον ὀμφαλία] Sic legit & distinguit codicum magna pars, eamqúe lectionem secutus videtur Cornarius. ἐν ὀλίγῳ τούτῳ ὕστερον ὀμφαλία, legunt quædam exemplaria. ὀμφαλία verò sequentibus iungo cum reliquis Interpretibus.

[15] τῷ γὰρ καπνώματι] Vide aph. 64. lib. 5. & Gal. Commẽtarium.

[16] βύτλω ἀπιὸν] Exemplaria Regia manu scripta ῥύδην & ῥύδην legût, vt annotauimus in nostra OEconomia, vbi etiam istam dictionem exposuimus.

[17] ταύτῃ καὶ ἡ γονὴ] Sic legunt quotquot vidimus exemplaria. Cornarius αὐτὴ legisse videtur, Caluus ταύτη.

[18] καὶ πῶς τοῦτο ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς φύσιος] Istud de reditu ad statum naturalem sumunt omnes Interpretes, sed mihi ad naturæ primam & insitam motionem aptissimè referri videtur. Scio aliam esse mentem Cordæo suis in lib. περὶ γυναικείων Commẽtariis, eumque hunc locum de periodica mensium permotione intelligere. Verùm is aliter hunc locum legit, quem constantissimè omnia exemplaria retinẽt, & mihi immutare magna religio est. Exemplaria tamen scripta quædam, pro καὶ πῶς, εἰ πῶς legunt.

[19] αἱ γυναῖκες λαμβάνουσιν ἐν γαστρὶ] μάλιστα λαμβάνουσιν legunt exemplaria Vaticana, & χαλῶσι paulò pòst pro χάνωσι.

[20] καὶ ἦσσον τῶν κύστιν] Sic legimus omnia quæ vidimus exemplaria. Caluus tamen & Cornarius κλειέσι legunt.

[21] καὶ χρησὸν ἦν] Sic quidem legunt exemplaria omnia quæ videre licuit. ἄν tamen legunt omnes Interpretes. Cornarius verò καὶ οὐ χρησὸν legisse videtur.

[22] ἐπιλάσεται] Sic quidem legunt omnia fere exemplaria. ἐπιλείπεται tamen quædam Vaticana habent. vt patet ex Caluo, quod etiam annotauit Mercurialis, vt scripsimus in nostra OEconomia, vbi hunc locum expressimus & exposuimus.

[23] αὐτόματα μοῦνται] Istud ad fœtum retulimus cum ceteris interpretibus. Gorrhœus ad articulorum cauitatem.

[24] καὶ ἀμαλδύνει] Hunc locum exponimus in nostra OEconomia, simulque indicauimus ἀμαλδύνειν significare, consumere, conficere, tabefacere & delere, quòd illius nullum indicium appareat. Ex hoc verò loco Galenus lib. an animal sit quod vtero continetur, quem alij de vteri conceptu vocant, fœtum non tantùm spiritum attrahere, sed & alimentum ore sugere, secernere, apponere, & superfluum expellere cõfirmat, vbi paulò aliter hic locus scribitur, & pro κατὰ τὸ αὐαθεν, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἐπὶ τὴν εἴσπνοιν legitur. Simile verò quiddam etiã scribitur lib. περὶ σαρκῶν vulgò inscripto.

[25] ἐς τὸν κύσαρον] κύσαρον hîc τὸν ἀρχὸν, hoc est podicem aut rectum intestinum, ex Galeno exposuimus in nostra OEconomia, simulq; κύσαρον scribi apud Erotianum admonuimus, & κυσὸν pro κυσῶν reposuimus.

[26] καὶ ὅπως αὐτὰ ἀναθῆναι ἐάσῃ] Sic legunt Germanica exemplaria, reliqua omnia αὐανθῆναι. Quam lectionem cum Interpretibus secuti sumus. Est autem αὔανσις in stirpibus, idem quod in animantibus τὸ γῆρας, vt scribit Galenus.

[27] καὶ γὰρ ἡ κάθαρσις γίνεται] Eadem omninò scribuntur lib. 1. περὶ γυναικείων. Caluus certè hic ἀκινδύνως pro ἀκίνδυνος vtrobiq; legisse videtur, cõtra tamen omnium codicum fidem, & rei veritatem, cùm tamen lib. περὶ γυναικείων ἀκίνδυνος scribatur.

28 καὶ

28 μετὰ δὲ τὸ παιδίον] Sic legunt quotquot adhuc videre licuit exemplaria, quam lectionem veluti popularem secuti sumus. Caluus & Cornarius ante hæc verba ἔπειτα τὸ παιδίον addidisse videntur, deinde μετὰ τὸ παιδίον ἰχὼρ παχὺ &c.

29 πλῆθος ἀττικὴ κοτύλη] Eadem scribuntur lib. περὶ γυναικείων.

30 ἐν τῇ λοχίῳ καθάρσει ἀπόλλυται] μὴ συγγενὲς ἐὸν τῇ λοχίῳ καθάρσει lubenter amplecterer, ex lectione Mercurialis.

31 τῇ αἱμάλωπος τὸ πῶμα] Hîc αἱμάλωψ totum sanguinem in se confusum ac permixtum significat, totamque sanguinis massam, ac veluti sanguinis concrementum, vt indicauimus in nostra OEconomia, vbi istum locum expressimus. Quædam verò exemplaria manu scripta, pro αἱμάλωπος αἱμάσιος legunt.

32 αἱ ἐν τῇ κεφαλῇ] Sic legunt exemplaria Germanica, quæ secutus est Cornarius & Caluus. Reliqua καὶ ἐν τῇ κεφαλῇ habent, quæ lubenter amplector cum Gorrhœo.

33 ἀπέχον τῶν στηθέων] ἀπέχον legunt ferè omnia exemplaria, quę secuti sunt Interpretes, & ad χωρίον referunt. Zuinggerus ἀπέχων legit, eiq; ὁ χρόνος iūgit, etsi in sua versione ἀπέχον ad χωρίον retulit. ἀπέχοντι non malè legi posse mihi videtur, vt τῷ ψυχρῷ respōdeat.

34 ἐπὶ τῷ ξύμπαντι δέρματι] Sic omnia exemplaria legunt, quædam tamen σώματι habent, quæ amplecti mauult Gorrhœus.

35 οὗτοι δὴ φλεγματώδεές εἰσι] Hunc locum in nostra OEconomia exposuimus.

36 αἱ ἤπιαι] Vide Alexandrum libr. 1. problematum, & Auicennam secunda primi Doctr. 3. cap. 3.

37 ἐς τὸ ἀπόλειπες] ἐπίλειπες legunt exempl. manu scripta Regia.

38 δι' ἀνάγκην δὲ τοιῶδε] Hic locus de lactis generatione adducitur lib. 1 περὶ γυναικείων, vt idem vtriusque author esse videatur. & simile quid scribitur libello extremo περὶ ἀδένων.

39 διαφανὲς τὸ πίαρ] πίαρ τὸ λιπαρώτατον καὶ νοσιμώτατον apud Hippocr. ex hoc loco exponit Erotianus, vt expressimus in nostra OEconomia.

40 καὶ τὸ παιδίον ἀπ' αὐτοῦ] fœtus in vtero lacte vt alimento etsi pauco fruitur, vt etiam paulò pòst scribitur, & libello περὶ σαρκῶν, fœtus compressis labris sugit. Exemplaria autē manu scripta sic legunt, καὶ ὁκόταν ἀφίκηται ἐς τὰς μήτρας τὸ γάλακτος, τὸ παιδίον ἀπ' αὐτοῦ ἐπαυρίσκεται ὀλίγον. Quam lectionem habent Vaticana exemplaria, eamque sequuntur Cornarius & Caluus.

41 μᾶλλον ἐπάγει τῆς λαγνείης] λαγνείην semen reddidi, quòd ex hoc loco τὸ σπέρμα significare disertis verbis testetur Galenus in Exegesi. Et Gorrhœus λαγνείην γονὴν hîc accipit. Istumque locum in OEconomia nostra expressimus.

42 ὁκόταν ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἔῃ] Sic legunt ferè omnia exemplaria, quædam etiam εἴη habent.

43 τὰ δὲ ἐκ φυπυτηρίων] Hunc locum mihi subindicare videtur Galenus in Exegesi, cùm φυπυτηρίων, τῶν εἰς τὴν γῆν φυτευομένων ξύλων exponit, quod etiam animaduertit Gorrhœus, & nos in nostra OEconomia expressimus.

44 αὔξεται δ' ἐς τὸ εὖρος] Hæc tota tractatio quæ παρέργως inseritur, aliena ab hoc loco videtur Hieronymo Mercuriali, & libro de aëre, loc. & aq. assuenda. Verùm quantumuis longa sit hæc ὑπόθεσις, non tamen ab authoris mente alienam esse ex his quæ postea sequuntur apparet.

45 καὶ γὰρ ἡ χώρη, ξυνεσαγμένη] Sic legunt exemplaria omnia, quæ adhuc videre licuit, vitiosè tamen, pro quo ξυνεσαγμένη rectè reponit Gorrhœus. Quædam etiam ἡ νενασμένη legunt, quæ lectio non improbatur, & à νάσσω venit, νενασμένη tamen malim, quemadmodum ἀμφορεὺς νενασμένοι dicuntur Aristophani, amphoræ ad summum vsque plenæ & pressæ. Sic fimum confertum & densè pressum, ac constipatum non malè intelligitur, quod coactum est & densè cumulatum ac compactum, cui rectè τὸ ἀραιὸν hîc opponitur, vt τῷ νενασμένον τὸ ἀραιὸν apud Hippocratem, vt scripsimus in nostra OEconomia.

46 εὐθερμότερα ἐστι] Sic legunt omnia exemplaria, Cornarius tamen & Zuinggerus ἐνθερμότερα legisse videntur.

47 ἰσχυρῶς δωρικά] δωρικὰ legunt omnia quæ vidimus exemplaria, eaq; secuti sumus, etsi δωρικὰ legerit Caluus & Gorrhœus, & Doricas vestes intelligere mauult Mercurialis cap. 5. lib. 5. variarum lectionum, quòd δωρίδος ἐσθῆτος meminerit Herodotus. lib. 5. quæ simillima erat Corinthiæ, eaque vtebantur mulieres Atticæ. An verò ex materia ad incendium parata fieret, non satis constat.

48 πάντα ὅσα πέπεσαι ὑπὸ σφῶν αὐτῶν] Sic publicata exemplaria distinguunt, scripta verò, ὑπὸ σφῶν αὐτῶν θερμότερα εὑρήσει habent, quæ secuti sumus cum Caluo & Gorrhœo, etsi quæ sequuntur superioribus magis cōsentiant. Quædam etiam exemplaria πεπέπενται habent, scripta πεπείωνται, quædam etiam πεπίευται.

49 οὐ γάρ ἐστιν αὐτῆς διάπνοον] διάπνοος οὐδὰς legunt alia exemplaria, aut διάπνοον οὐδεμία legendum videtur.

50 ἡ μικρῷ μείζονι] Sic legunt quotquot videre licuit exemplaria, Gorrhœus tamen μακρῷ μείονι legisse videtur.

51 διὰ τὸ διίεσιν] Sic legunt exemplaria Germanica, alia διΐησιν habent.

52 καὶ αὐτὸ ἀφίησιν ἐς ἑωυτὸ τὸ πνεῦμα] Ista subobscura verba malui ad aquam referre quàm ad spiritum, hoc sensu. Terra cùm rara sit, aëris perspirationi locum dat, qui ab aqua excitatus vndiquaque perflans, eam ipsam simulque terram refrigerat, ita tamen vt aqua ipsa sit frigidior, cùm in sese & in terram spiritum immittat. Gorrhœus & Caluus istud de spiritu in sese excitato & in aquam immisso intelligunt.

53 οὐ δυναμένου ἐν τῷ φρέατι] ἔσω τῷ φρέατι legunt exemplaria quædam.

54 καὶ πάλιν] Istud membrum non videtur legisse Caluus, aut certè omisisse.

55 τὸ χεῖρε ἔχει περὶ τοῖσι γνάθοισι] περὶ τοῖσι γνάθοισι habent exemplaria omnia quæ adhuc videre licuit. Quod facit vt τοῖσι γούνασι aut γούνασι cum Caluo & Gorrhœo legere malim, aut certè τοῖσι γνάθοισι legendum. Cæterùm libello περὶ ὀκταμήνου scribit Hippocrates, fœtus capite sursum nasci, & in caput in lucem prodire.

56 ἐπὶ τὸ μέσον] Sic legunt exemplaria Germanica, reliqua omnia & manu scripta Regia: ἐς τὸ μέσον.

57 ὧδε ἔχουσαν εὑρήσεις πάσας] Sic legunt omnia exemplaria. Cornarius tamen εὑρήσει legisse videtur.

58 ὁκόταν δὲ τῇ γυναικὶ] Hunc locum profert Galenus Coment. in in primam sent. lib. 6. Epid. vbi sic legit. συμβαίνει τότε τῷ παιδίῳ κινευμένῳ, καὶ ἀσκαρίζοντι, καὶ χερσὶ καὶ ποσὶ ῥῆξαι τινὰ τῶν ὑμένων τῶν ἐσωτάτω, ῥαγέντος ἑνός, οἱ λοιποὶ ἀκινδυνοτέρην δύναμιν ἔχουσι. καὶ ῥήγνυνται πρῶτος μὲν ὁ ἐκείνου ἐχόμενος. Sed pro ἀκινδυνοτέρην, ἀκινδυνωτέρην vitiosè exemplaria legunt. Adscribendum etiam videtur exemplaria Regia manu scripta ἀσκαλίζοντι pro ἀσκαρίζοντι legere.

59 κεῖναι διελήθησαν] Sic legunt ferè omnia exemplaria, quædam etiam διελλήθησαν, alia quoque διελύθησαν vitiosè.

60 ἡ τροφὴ καὶ ἡ αὔξησις] Hunc locum profert Gal. Com. ad aph. 37. lib. 5. pauloque aliter legit.

61 καὶ τοὺς ὑμένας ῥήγνυσι] Galenus loco supra adducto legit, καὶ τοὺς ὑμένας ῥηγνύει, ἀρχὴν ἀποκυήσεως παρέχει τῇ μητρί. Quod & reliqui annotarunt. Hancque lectionem secutus est Cornarius, contra tamen omnium aliorum exemplarium fidem.

62 μητρῴων σφίσιν ἐστι] Quid hîc μητρῴων significet in nostra OEconomia aperuimus.

63 καὶ πρόσθεν τῶν δέκα μηνῶν ἐξελθεῖν ἐπείγεσθαι] Sic legunt exemplaria Germanica publicata, & scripta Regia & Vaticana, vt pátet ex Caluo. Quædam tamen ἐπείγεσθαι non legunt, vt Aldina, quæ secutus est Gorrhœus.

64 ἢν μή τι αὐτοῦ βίαιον πάθημα προσπέσῃ] Sic legunt quotquot videre licuit exemplaria. Cornarius tamen κἢν μή τι legisse videtur. Quidam etiam codices αὐτὸ non αὐτοῦ habent.

65 τροφὴν δὲ καὶ αὔξησιν ἔχει] Sic legunt exemplaria omnia quæ adhuc videre licuit. Gorrhœus tamen παρέχει legisse videtur. Quod facit vt quidam legant, τροφὴ δὲ καὶ αὔξησις ἐστιν ἀπὸ τοῦ λευκοῦ τοῦ ἐν τῷ ᾠῷ ἐόντος. Verùm ἔχει pro παρέχει hîc positum videtur, vt paulò pòst, τὰ μὲν ἑκάστου τροφὴν ἐν τοῖσιν ἐμβρύοισιν ἔχοντα.

66 οὐκ ἔχον ἀρκέουσαν] ἔχον & ξηρὸν legunt quotquot videre licuit exemplaria, & ad τὸ ὄρνεον referunt, sed malim ἔχων & ξηρὸν legere, vt ad τὸ νεοσσὸν referatur, quod faciunt omnes Interpretes. Hac verò de re lege Aristot. cap. 3. lib. 6. de hist. animal. & Plinium cap. 53. lib. 10.

67 ἢν μὲν δὴ ἐπικρατήσῃ] ἢν μὲν δὴ κρατήσῃ simpliciter legunt exemplaria quædam manu scripta & publicata.

68 ἢν οὕτως ἡ ῥοπὴ τύχῃ, γινομένη ὑπὸ] Sic legit codicum magna pars, quædam etiam ἢν οὕτως ἡ ῥοπὴ τύχῃ γινομένη.

69 τὸ χωρίον πεπαμένον ἐστι] πεπαμένον legunt exemplaria quædam manu scripta & publicata, quæ secutus videtur Caluus. χεῖον etiam scribunt codices quidam pro χωρίον, & vtraque scriptura recepta est.

70 ὕδρωψ ἔρχεται αἱματώδης] Hîc ὕδρωψ αἱματώδης humorē aqueum cruentū indicat, quē Arist. lib. 7. hist. anim. ἰχῶρα ὕφαιμον ὑπόχεον, & αἱματώδη in partu profluere scribit, & hoc loco et ἰχῶρα vocat,

neq; malè saniem dici in OEconomia nostra scribimus.

71 καὶ οἱ τιτθοὶ] Hic locus adducitur ab Hippocrate initio lib. 1. περὶ γυναικείων his verbis. καὶ ἣν καταρράγῃ, τὸ σώματος τὸ πλησιάζοντα, μάλιστα τῆς τῆς κοιλίης, καὶ τῶν μαζῶν καταρρήγνυται. καταρρήγνυται δὲ τὸ ἄλλο σῶμα. ὑπόπυον γίνε), εἴρηταί μοι ἐν τῇ φύσει τοῦ παιδίου τῷ ἐν τόκῳ. Vt satis appareat eundem & istius & illorum librorum esse authorem. καταρρήγνυσθαι verò de effusa & confertim erumpente vacuatione intelligimus, ex Hippocratis phrasi, vt annotauimus in nostra OEconomia, qua copiosius prodeunte, mammæ & partes humidiores concidunt, flaccescunt, venæ etiam fluidiores fiunt, vt scribitur initio lib. 1. περὶ γυναικείων.

72 δίδυμα δὲ γίνονται] Hunc locum profert Galenus libello qui inscribitur εἰ ζῶον τὸ κατὰ γαστρός, ex eoque probat animal esse quod vtero continetur. Sed aliter paulò legitur, & pro χαμψὸς γόμφοις vitiosè scribitur.

73 πρὸς τὸν ἕτερον χαλάσῃ] χανύσῃ videtur legisse Cornarius, aut vtranque scripturam complexus. Quidam etiam hîc negationem tollunt, quæ tamen in omnibus exemplaribus legitur.

74 καὶ ὑμένι ἐστὶ] καὶ ὑμένι ἐστὶν ἑνὶ legunt exemplaria quædam Regia manu scripta.

75 ἀλλὰ καὶ ἐς δὶς καὶ τρὶς ἀποβράσσεται] Hunc locum in nostra OEconomia apposuimus, & ἀποβράσσεσθαι indicare scripsimus velut per æstum eiici ac expui, & de maris spuma dici, recteque ad seminis eiaculationem ac emissionem referri, quod non vnico impetu effunditur, sed secunda ac tertia agitatione & eiaculatione emittitur, ac velut iterum tertioque ebullit, neque vnico æstu, sed secundo ac tertio, veluti efferuescendo aut ebulliendo expellitur.

IN LIBRVM DE CARNIBVS.

Ἐγὼ τὰ μέχρι τοῦ λόγου] Hic libellus in omnibus exemplaribus περὶ σαρκῶν inscribitur, etsi nonnulli περὶ ἀρχῶν inscribi velint, quòd ibi de corporis humani principiis, nõ vulgaribus quidem, & ex communi philosophorum opinione petitis agatur, sed veluti propriis, & secundum Hippocratis opinionem. Caro verò cùm musculosam corporis substantiam indicet, quæ oculis subiicitur, & reliquis totius corporis humani partibus velut fulcrum supponitur, inter præcipuas partes nominis prærogationem accepit. Atque omnem totius indicaturæ rationem rectè mihi explicare videtur Zuinggerus. Cæterùm hic libellus mihi ad Physiologiam spectare videtur, etsi ab Erotiano inter φυσικὰ reticetur.

2 δοκέει δέ μοι ὃ καλέομεν θερμὸν] Hoc calidum quò ad originem immortale, animorum nostrorum diuinitatem attestatur, vnde haustos, aut acceptos, aut libatos eos omnes habemus. Huius officium & naturam etiam satis indicat, quòd omnia quæ alantur & crescant (vt scribit M. Tullius lib. 2. de Nat. Deorum) contineant in se vim caloris, sine qua neque ali possent, neque crescere. Nam omne quod est calidum & igneum, cietur & agitur motu suo, quod autem alitur & crescit, motu quodam vtitur certo & æquabili, qui quandiu remanet in nobis, tandiu sensus & vita remanet: refrigerato autem & extincto calore, occidimus ipsi, & extinguimur. Idem quoque. Omne quod viuit, siue animal, siue terra editum, id viuit propter inclusum in eo calorem. Ex quo intelligi debet, eam caloris naturam vim in se habere vitalem, per omnem vim pertinentem. Rursusq; intelligi debet calidum illud atque igneum ita in omni fusum esse natura, vt in eo insit procreandi vis, & causa gignendi, à quo & animantia omnia, & ea quorum stirpes terra continentur, & nasci sit necesse & augescere.

3 καὶ ὀνομῆναί μοι αὐτὸ δοκέουσιν] Idem M. Tullius lib. 1. de Nat. Deorum, vltimum & altissimum, atque vndique circunfusum & extremum, omnia complexum atq; cingentem ardorem, æthera vocat. Et lib. 2. ardorem cœlestem & cœlum, ἀπὸ τοῦ αἴθειν, licet & aliam notationem alij adferant. Idem ex Euripidis Theseo, vocat sublime fusum immoderatum æthera, qui terram tenero circumiectu amplectitur. Vt non malè hîc τὴν αἰωπτω περιφορὴν, supremum circumiectum, aut supernum ambitum exponas, quo aërem immensus æther complectitur, qui constat ex altissimis ignibus (vt idem loquitur) & irrequieto motu cietur.

4 κάτωθεν αὐτῇ] Sic legunt exemplaria omnia publicata & scripta, αὐτὴ tamen malim.

5 θερμὸν δὲ ὂν] θερμὸν δὲ ὂν τὸ ψυχρὸν legisse videntur Caluus & Cornarius. Hac quoque parte vitiosissimus est Aldinus codex, & aliquot verba omittit.

6 πλῆθος πολλά] Sic legunt omnia exemplaria. Sed Cornarius legisse videtur, τὸ πλῆθος πολλὰ, & ἀπεκλείσθη pro ἀπελείφθη.

7 οἷον περὶ χιτῶνας] Sic legunt quotquot adhuc videre licuit exemplaria, hoc sensu, vt terra temporis successu à calore resiccata, quæ in ea continentur circum se velut circum membranas quasdam putredines excitant. Calor enim internus terræ cauernis conclusus, & in crassiores terræ partes agens, putredinem concipit, cùm expirare nequeat. Sed οἷον περὶ χιτῶνας, & κατακλεισθέντα legisse videtur Cornarius, Caluus καταληφθέντα. περιχιτῶνας etiam vna dictione legi posse aliquando existimaui.

8 οὐδὲ μὴν τοῦ ψυχροῦ ἠλείφθη] Sic legũt omnia exemplaria, ψυχὰ tamen cum Cornario legimus, quod etiam Zuinggerus annotauit, qui hunc locum ex Codice Romano alioqui per se subobscurum explicauit. Aliam tamen lectionem mihi videtur secutus Caluus, & pro his verbis, οὐδὲ μὴν τὸ ψυχροῦ ἠλείφθη, οὐδὲ ἔδει τὸ ψυχρὸν ψύχεσθαι legisse.

9 οὐδὲ γὰρ ἦν τὸ ψυχρὸν αὐτῷ] αὐτὸ legunt exemplaria quædam vitiosè (vt opinor) πολὺ τοῦ ψυχροῦ tamen videtur legisse Caluus, quem omnes Interpretes secuti sunt.

10 τὸ δὲ ψυχρὸν ἐὸν] ἔσω habent exemplaria quædam manu scripta, vt frigidi pars interior intelligatur, quæ vi caloris dissoluta & colliquata est. Id τὸ ἔσω τοῦ ψυχροῦ paulò post dicitur.

11 τὸ δὲ ἔσω δὲ ψυχροῦ] Sic legũt quotquot vidimus exemplaria. Sed Cornarius & Zuinggerus τοῦ ψυχροῦ rectè mihi legisse videntur, quæ secuti sumus.

12 τὸ περὶξ αὐτοῦ] Sic legunt exemplaria omnia, quidam tamen τὸ περὶξ omittunt, quòd de interiore frigido hîc agatur. Sed interioris frigidi ambiens superficies intelligitur, non ea quę omninò exterior est, de qua quod sequitur accipitur. ἀποκλεισθὲν etiã, non ἀποληφθὲν videtur legisse Cornarius.

13 καὶ στριφνότατα] Sic legunt omnia exemplaria, cùm tamen στρυφνότατα legere malim, vt scripsimus in nostra OEconomia, hoc subindicato loco. Quod tamen etiam per ι scribitur. Et στριφνὸς Hesychio στριφνὸς, πυκνὸς, στερεὸς, exponitur.

14 ἐν δὲ πολλῷ] οὐδὲ τὸ πολλὸ legunt exemplaria quædam.

15 ἔστι μητρόπολις] μητρόπολις hîc arcem, sedem & matricem significat, hoc est, originem, velut μητρόπολεις dicuntur Latinis matrices vrbes, ex quibus coloniæ in alias vrbes deductæ sunt, velut parentes vrbes & matres. Sic matricem dixit Suetonius Augusto, eam arborem ex qua stolones sunt propagati, & ex trãslatione Plut. Symp. 8. ex † Chilone Geometria dicitur ἀρχὴ καὶ μητρόπολις τῶν ἄλλων, origo & matrix cæterarum disciplinarum, hoc est, mater & ex qua reliquæ deducuntur. † *probl. 2.*

16 καὶ αὐτῷ εἴη μυελὸς οὔνομα] αὐτὸ pro αὐτῷ legunt exemplaria quædam.

17 τὸ δὲ πιότατον] παχύτατον legisse videtur Caluus. πιότατον autem dulcissimum diximus. Id enim πῖον significat quod in sanguine aut alimento dulce est & iucundum, pingue aut suaue, & quod in calidioribus naturis promptissimè inceditur, pinguissimum dixerunt Interpretes, & λιπαρὸν vnguinosum.

18 ἐνῆν τῆσι φλεψὶν] ἐνῆν ἐν τῆσι φλεψὶν legunt exemplaria quædam, velut paulò pòst legitur.

19 πῦρ ἤ τις θέλῃ καλέειν] Hunc locum longè aliter Caluus, & sine negatione legisse videtur.

20 καὶ λιπαρὸς] ἢ αὐχμὸς legunt exemplaria quædam manu scripta & publicata, vitiosè tamen vt apparet.

21 τὸ δὲ παιδίον] Quod lib. de Natura pueri, & libro de Octimestri partu, alimentum per vmbilicum fœtui subministrari dixit, hoc loco, ad spiritus calidi attractionem, cõpressis labris ex vtero sugere vult.

22 τὰ δὲ αὐτὰ ἐστὶν ἀποκρίνασθαι] τὰ δὲ αὐτὸν ἐστὶν legunt exemplaria quædam.

23 καὶ τοι ἐκ ἂν εἶχε κόσμον] κόσμον legunt exemplaria quædam. Istud verò totum prætermisisse videtur Caluus.

24 πουλὺ τοῦ ψυχροῦ ἀποληφθὲν] ἀποκλεισθὲν pro ἀποληφθὲν videtur legisse Cornarius.

25 ἐν δὲ τῆσι πρώγλοισι] Sic quidem legunt omnia exemplaria, sed τῆσι βρόγχοισι malim.

26 πλεῖστον δὲ τῷ σώματι] Hîc vulgatam lectionem eamq; omnibus quæ vi-

quæ videre licuit exemplaribus contestatam secutus sum. Cornarius verò, πλεῖστον δὲ τὸ ὑγρὸν ἐν τῷ στόματι legisse videtur, vt ad duo principia naturalia respexisse videatur.

[21] καὶ τὸ ψυχρὸν πουλὺ ἐν τῷ ὑγρῷ] Istud videtur omisisse Caluus.

[28] ἐκόσον δυύαται πῆξαι τὸ ὑγρὸν] οὐ δυύαται legunt exemplaria quędam, quòd in corpore frigidum à calore superatum, vires suas exercere nequeat, eiq; eliquanti cedere cogatur, ideoq; humidum cogi aut concrescere minimè sit necesse.

[29] τὸ καιομένου ξηραινομένου] Sic legunt quotquot vidimus exemplaria. Interpretes tamē omnes τὸ ξηραινομένου legunt, quos secuti sumus, etsi lubēter cum Zuinggero, ξηραινόμενον ὑπὸ θερμοῦ lego.

[30] τὸ ὑγρὸ πάντων αὐτέου] Sic legunt omnia exemplaria. Cornarius autem αὐτέων legisse videtur, & ad ossa & articulos retulisse, ego verò ad glutinosum. Vnguium enim materia est humidū glutinosum à calore exiccatum & arefactum, ad extremas partes emissum.

[31] διέρξε εἰς ὄνυχας] διέρξε ὄνυχες vitiosè legunt exēplaria quędam.

[32] τὸ λιπαροῦ τὸ ὀστέον] καὶ τοῦ λιπαροῦ τὸ ὀστέον, videtur legisse Cornarius. Exemplaria tamen omnia sic legunt, ἡ αὔξησις γίνεται τοῦ κολλώδεος τοῦ λιπαροῦ. τὸ ὀστέον. Pingue glutinosum propter pinguedinem cùm facilè exuratur, & ob lentorem promptè à calido exiccetur, cùm frigidi nihil insit, dentes facit osse duriores, vt scribit Celsus cap. 1. lib. 8.

[33] καὶ ἐν τῇ κάτω κοιλίῃ] ἐκ τῆς κάτω κοιλίης legit Cornarius, quem secuti sumus, quanquam ἐν τῇ κάτω κοιλίῃ legūt omnia exemplaria.

[34] καὶ γὰρ αἱ φλέβες αἱ ἐκ τῆς νηδύος τῶν ἐντέρων] Sic legunt ferè omnia exemplaria Cornarius verò legisse videtur, καὶ γὰρ αἱ φλέβες ἐκ τῆς νηδύος καὶ τῶν ἐντέρων, quæ lectio valde popularis est. Nos etiam καὶ τῶν ἐντέρων (vt paulò pòst) legimus.

[35] τὸ δὲ παχύτατον αὐτέου καταλείπεται] Sic legunt omnia exemplaria, etsi κατασήπεται videtur legisse Cornarius, cùm computrescit dixit, & vtranque lectionem complexus est.

[36] καὶ τῶν ἐντέρων τῶν ἄνωθεν τῆς νήστιος] Istud ita accipiendum vt τὸ ἄνωθεν superiorē & inferiorē intestinorum partem, hoc est hinc & hinc significet, nēpe duodenum & tenue intestinum, quod item vulgo dicitur, ita vt chyli distributionem quæ fit in tenuibus intestinis per venas intelligat. Hîc verò præcipuè ieiuni intestini mētionem facit, quòd potissimùm ipsius chyli distributionem iuuet & faciat, cùm numerosa sobole arboris radicum modo, in ipsius ramum ex mesenterio venæ implantētur, hocque sit veluti mesenterij centrum, ac propter proximam hepati positionem, breuissimo ductu ad venæ portæ ramos alimētum deferat, in quos plurima & citissima eius fit distributio. Quanquam καὶ τὰ ἄνωθεν τῆς νηδύος legisse videtur Caluus, & ea quæ in superiore ventriculo sunt attrahi intelligat. Sed ista lectio in omnibus quotquot videre licuit exemplaribus est constantissima. Aut certè τῶν ἄνωθεν τῆς νήστιος θερμαινομένων τῶν σιτίων, simul iungendum, tuncq; per τὰ ἔντερα ventriculus & ἔκφυσις intelligentur.

[37] καὶ πλέονα τὴν προφλὺ ἔχοντα] Istud ad maxillas retulit Cornarius, cùm in vniuersum de singulis corporis partibus dicatur.

[38] ἐν ᾗ νεηνίσκος γίνεται] νεηνίσκον hîc adolescentem dixi cum reliquis interpretibus, quòd adolescentia anno decimoquarto ac decimooctauo ad vigesimum quintum vsq; comprehendatur, vt scribit Gal. Com. ad aph. 9. lib. 5. Etsi iuuenis intelligi potest, quòd iuuentus à vigesimo quinto anno ad trigesimum quintum extendatur, vt scribit ibidem Gal. & Com. ad aph. 30. lib. 3. νεηνίσκος autem adolescentem & iuuenem comprehendit Celso cap. 1. lib. 2. vbi Hippocratis aph. 29. lib. 3. Latinum facit. Et hoc loco iuuentutem Caluus posuit.

[39] οὗτοι καλέονται σωφρονιστῆρες] Hoc eodē nomine σωφρονιστῆρας appellat Rufus Ephesius ἐν τῷ περὶ ἀνθρώπου μορίων quòd ἡνίκα ἂν δὴ σωφρονεῖν ἄρχονται. Eos moderatores ideo dicimus, quòd eo tempore quo moderatos aut temperatos esse oportet, enascantur. Sunt hi ex genere molariū, duo in superiore maxilla intimi atq; vltimi, & ab vtraque parte vnus. Quibusdam à decimooctauo anno ad vigesimum sextum enascuntur, quibusdam etiam anno octogesimo exorti sunt. Intimi & gemini dicūtur †M. Tullio & [t] Plinio. Vnde geminum frangere dixit Persius, pro clanculum alicui obtrectare, & immodestiùs aliquem morsu appetere.

† *lib. 2. de Nat. Deorum.* [t] *lib. 7. cap. 37.*

[40] καὶ ἐν τῷ ἐπισείῳ] ἐπιχίῳ habent exemplaria quædam pro ἐπισείῳ quod pubem & pectinem significat, & ἐφήβαιον & ἥβη alio nomine dicitur.

[41] εἰσὶ δὲ οἳ λόγος περὶ τούτου] Sic legit magna codicum pars, quod sonat. Quibus ea de re hac ratione satisfactum velim. Quidam etiam, ὅδε λόγος περὶ τούτου simpliciter habent.

[42] διὰ τῶν βρογχίων ξηρῶν ἐόντων] Sic legunt quotquot adhuc videre licuit exemplaria, tum publicata, tum manuscripta, & Vaticana quoque, vt apparet ex Caluo. At Cornarius illud ξηρῶν ἐόντων omisit, quòd processus illi mammillares aut papillares dicti, qui ab anterioribus cerebri ventriculis ad nares pertingūt, non extra crassam membranam proferantur, † sed ab ea, foraminulentum operculum accipiunt ad nares productum, ideóque mollissimæ sint substantiæ, quò odores facillimè admittant & diiudicent, vel ad cerebrum transmittant. Quod cùm præcipuum sit odoratus instrumentum, χονδρίον μαλακὸν Galeno dicitur, & libro de loc. in homine σομφὸν οἷον σπογγιά laxum quiddam & molle velut spongia. Et certè propagines illæ cauæ, ab anterioribus cerebri ventriculis erumpentes, & ad colatoria ossa desinentes, in quibus odorandi facultas constituitur, neruorum ferè sunt similes, molliores tamen, ad odoris sensum mouendum. Quod facit vt verba ista [ξηρῶν ἐόντων] superflua videantur Cornario & Zuinggero. At verò vt ad perfectum odorandi sensum mollities requiritur, sic obstructis iis propaginibus, aut excrementis diffluentibus, odorandi vis vitiatur, vt in grauedine apparet, vt ideo cauitatibus illis siccioribus, exquisitior odorandi facultas percipiatur. Appositissimè autem additur ξὺν τῷ ἠέρι. Cùm enim odoris materia sit vapor ex rebus odoratis promanans, hunc ab iis efferri, & aëri ambienti permisceri, & per nares in cerebrum attrahi, ad odoratum ciendum oportet. Ac multis argumentis probat Galenus lib. περὶ ὀσφρήσεως ὀργάνου, odoratum non nisi attracto in cerebrū spiritu fieri posse, quod hîc quoq; paulò pòst refertur. Quædam autem exemplaria sic hunc locum legunt, ὀσφραίνεται δὲ ὁ ἐγκέφαλος ὑγρὸς ἐὼν αὐτὸς τῶν ξηρῶν, ἕλκων &c. περισσῆς etiam legunt exemplaria quædam, quæ secutus videtur Cornarius & Zuinggerus, reliqua περισσῆς.

† *lib. 8. & 9. de vsu part.*

[43] οὐ δυύαται ὀσφραίνεσθαι] Sic legunt meliora exemplaria quæ secutus sum, & ad cerebrum rettuli. Reliqui interpretes ad nares applicant, vt & Caluus, qui aëris attractionem naribus etiam attribuit, & δυύανται legunt cum aliis exemplaribus.

[44] καὶ ὅταν ἀποτήκη ὁ ἐγκέφαλος] ἀποτήκῃ vitiosè pro ἀποτήκῃ legunt exemplaria publicata, cùm plurima materia à calore præter naturam eliquata intelligatur, & à cerebro in palatum aut fauces & pulmones demissa, aut à cerebro colliquefacta.

[45] καὶ ἔστι τρόπῳ τῷ θερμῷ] Sic legunt exemplaria omnia quæ videre licuit, quod mihi indicare videtur istud cū calore quodam contingere, & modo quodam calido fieri, & materiam illam à calore prēter naturam eliquari, quemadmodum lib. περὶ ἀρχαίης ἰητρικῆς in grauedine contingere scripsit, tuncq; destillationem calidam sentiri, & catarrhum calidum vocari, qui febrem habeat comitem, vt mihi se ad popularem vsum accommodasse, aut populari voce vsus Hippocrates videatur, quod illi sæpe alias solenne est. Cornarius tamen, καὶ ἔστι τῷ τρόπῳ θερμὸς legisse videtur, eadem tamen prope notione. Caluus. καὶ ἔστι ἐκ τοῦ τοῦ θερμοῦ legit, aut ἔστι, aut certè τρόπον τοιοῦτον intellexit.

[46] διὰ τῶν ὀστέου ἑκάτερον] ἑκατέρου videtur legisse Caluus, aut illud ἑκάτερον ad vtriusque oculi os retulisse, nos alios interpretes & valde popularem lectionem secuti sumus.

[47] καὶ διὰ τοῦτο] Hunc locum breuissimis & nimium circuncisis verbis planè confudit Caluus. Cornarius αὐτὸ περὶ αὐτὸ δέρμα legisse videtur. Sensus est, ex glutinoso quod est tenuissimum à cerebro in oculum propulsum, aëris externi frigidi occursu in membranam fuisse densatum, eadem planè ratione quam de reliquis membranis paulò supra attulit. Hîc autem variant exemplaria. Quædam enim οἷόνπερ περὶ αὐτό ἐστι τὸ διαφανὲς τοῦ ὀφθαλμοῦ legunt, alia, οἷόνπερ αὐτό ἐστι, τὸ διαφανὲς habent. Indicat autem membranā corneam factam esse maximè pellucidam, ac similē oculi interno lucidissimo, hoc est humori cristallino. Quare existimaui aliquando non malè legi posse, οἷόνπερ περὶ αὐτό ἐστι τὸ διαφανὲς, hac notione, vt corneam membranam sic pellucidam fieri intelligas, qualis est humor cristallinus, toto suo ambitu & circumferentia. Iam verò illud τὸ πρὸς τὸ μέρος, si ad proximum referas (quod fecit Cornarius) de membrana cornea accipiēdum, non de pellucido interno, quod hîc διαφανὲς αὐγοειδὲς & ὁρέον dicitur. Sunt etiam quædam exemplaria, quæ hunc locum sic legunt, καὶ διὰ τοῦτο αὐτὸ δέρμα ποιέεσθαι τοιοῦτον.

[48] περὶ τὸ ὁρέοντος διαφανέος] διαφανέα legunt alia exemplaria quæ

ſecuti ſunt Cornarius & Caluus. Siue igitur de multis tunicis, quæ criſtallino humori prætẽduntur, accipiatur, ſiue de cornea tunica, quę in multas veluti laminas ſecatur, eę omnes ſunt pellucidæ, ὁκοῖόν περ αὐτό ἐστι, quale pellucidum ipſum exiſtit, quanquam illud ad oculos refert Cornarius. ὁκοῖόν περ αὐτό ἐστιν etiam habent exemplaria quædam.

[49] μὴ δὲ αὐταυγῆ] Sic legũt quotquot videre licuit exẽplaria, ſed αὐταυγέα lego, vel αὐταυγῆ. Caluus τότε pro ὄντα legiſſe videtur.

[50] καὶ λῶ ὡς ἐκκρίσι] Procul omni dubio hic locus corruptus eſt, quod teſtatur aſteriſcus exemplaribus pręfixus, nec niſi meliorum codicum ope reſtitui poteſt, cùm quotquot ad hunc vſq; diem exemplaria videre licuit, in hoc vitiũ conſpirẽt, niſi quòd quędam pro ἐκκρίσι ἐκκρίσις legunt. Senſus autem & explicatio facilis eaque eſſe videtur, quam appoſitiſſimè adſcripſit Zuinggerus. Cęterùm pro ἐκκρίσι ἐρωτήσει legiſſe videtur Cornarius.

[51] δι' ἃ τὸ πνεῦμα ἕλκων] Sic legunt ferè omnia exemplaria, & ad hominem referunt qui in vniuerſum corpus ſpiritum attrahit, quò etiam reſpicit αὐτὸς ἑωυτῷ. Quædam etiam ἕλκον legunt, alia quoq; ἕλκει.

[52] οἱ κωφοὶ οἱ ἐκ γενεῆς] Hìc κωφοὶ ἄνεοι & mutos ſignificant, quòd qui à primo ortu ſurdi ſunt, ij quoque muti. Quod indicat Ariſtot. lib. 4. hiſt. animal. his verbis. ὅσοι δὲ κωφοὶ γίνονται ἐκ γενετῆς, πάντες καὶ ἐνεοὶ γίνονται. φωνὴν μὲν οὖν ἀφίεισι, διάλεκτον δὲ οὐδεμίαν. Quod mihi videtur ex hoc loco in ſuum vſum tranſtuliſſe Ariſtoteles.

[53] οὐδ' εἴπῃς τὸ πνεῦμα] Iſtud mihi indicare videtur, ad ſermonem non ſolùm ſpiritum, ſiue intrò attractum, ſiue foras redditum ſufficere, ſed eum oportere in faucibus cõceptum, à lingua ſuo ad dentes & palatum appulſu, formari & fingi. Etſi aliam eſſe Zuinggero mentem mihi optimè conſcius ſum.

[54] πολὺ ἐκτείνουσι τὴν ἐκφορὴν] ἐκφορὴ hìc ſpiritus emiſſio ac foras elatio in edenda voce ac intendenda dicitur. Cæterùm Caluus pro αὐτὴ ἠχὴ αὐτὴν ἠχῇ legiſſe videtur, & pro αὐτῇ ἠχῶσιν αὐτηχῶσιν.

[55] ἀπέπαμον τὴν φάρυγγα] Hìc φάρυγξ ſummum guttur ſignificat, ideoque exemplaria quædam τὸν φάρυγγα habent.

[56] ὅτι τὸ πνεῦμα οὐ δύναται] δύνανται videntur legiſſe Interpretes, aut ἕλκεσθαι.

[57] ὁ δὲ αἰὼν] Hìc ſecuti ſumus exemplaria omnia, quæ hanc partem huic libello adſcribunt, à quo non omninò aliena videtur, etſi propria magis tractatio ad ſeptimeſtrem & octimeſtrem partum referatur Zuinggero. αἰὼν autem vitam aut ætatem ſignificat, nimirum id omne ſpatium quo hominis vitam metimur, à primo ortu ad interitum vſque circumſcribens, vt in OEconomia noſtra ſcripſimus.

[58] ἐς τὰς μῆνας ἔλθῃ ὁ χρόνος] ἐς τὰς ἡμέρας legũt exemplaria quædam.

[59] ταύτην τὴν σάρκα] Ariſt. hiſt. animal. lib. 7. cap. 3. iſtud abortui maſculo quadraginta dierum in aquam frigidam coniecto tribuit, in eoq; diſcreta & diſtincta omnia membra conſpicua eſſe ſcribit.

[60] καὶ σπασμὸς ἔχει τὸ ἄρθρον] τὸ ἄρθρον hìc κατ' ἐξοχὴν, coxæ articulum indicat. Caluus tamen & Cornarius ad totius corporis articulos extenderũt, præter Hippocratis mentem, vt ſcripſimus in noſtra OEconomia. Cęterùm pro ὁκόσαι καθαραί εἰσι. ὁκόσα καθαρά εἰσι legunt exemplaria quædam. Quædam etiam, ὁκόσαι καθαραί εἰσι, καὶ μὴ ὑγραὶ legunt, quæ ſecutus videtur Caluus, & χολώδεες addidiſſe.

[61] τέσσαρες δεκάδες ἑβδομάδων] ἑβδομήκοντα legunt exemplaria Vaticana & Aldina, quæ ſecutus videtur Caluus, qui numerus exactè nouem menſes cõficit, & partum perfectè nouimeſtrem facit. ὀγδοήκοντα tamen cum Gorrhœo & aliis legimus, cùm nouem menſium & decem dierum partum hìc faciat, & quatuor ſeptimanarum decuriæ dies conſtituant ducẽtos & octoginta.

[62] ἡμερέων παρελθουσέων] τὸ ἥμισυ ἑβδομάδος καὶ μιᾶς addit Cornarius, contra omnium quos videre licuit codicum fidem.

[63] καὶ τεταρταῖοι ἐν δυσὶν ἑβδομάσιν] ἕνδεκα ἑβδομάσιν legiſſe videtur Caluus. Locus autem perobſcurus eſt, neque ſatis conſtat quomodo quartana quarta periodo, aut duabus hebdomadis iudicetur, vt neq; quintana quinta periodo, aut duabus hebdomadis & dimidia.

[64] ἐν δυοῖν δέκαις] δεκάσιν legunt exemplaria quædam manu ſcripta, quam lectionem ſecuti ſunt omnes interpretes.

[65] δυοῖν δεκάσιν] Sic legunt publicata omnia exemplaria, quædam verò ſcripta, καὶ ἐν εἴκοσιν δυοῖν δεκάσιν legunt, quæ ſecutus ſum cum omnibus interpretibus.

[66] λῶ δὲ ὡς ἀγανῶς περὶ τῶν πυρῶν] ἀγανῶς, ἐπιμελῶς, καὶ περιφυλασσομένως exponit Erotianus, additq; dictionem eſſe Doricam: Galenus φυλακτικῶς, vt ſcripſimus in noſtra OEconomia: eaq; vtitur Herodotus Vrania, καὶ σπόρου ἀγανῶς ἔχειν, & ſementis diligentem curam habeat, aut ſementem diligenter & ſedulò curet. Eſt enim ἀγανῶς ἔχειν, φροντίζειν, ἐπιμελῶς ἔχειν.

[67] δεκάδες ἑβδομάδων ἑξήκοντα] Interpretes omnes ἑβδομάδες ἑξήκοντα legũt. Sed cùm annus Hippocrati quinquaginta hebdomadas, aut quinque hebdomadarũ decurias contineat, ſeptem annos trecentæ & quinquaginta hebdomadas conficiunt, & hebdomadarum decuriæ quinque & triginta exeunt. Aut igitur ἑβδομάδες πεντήκοντα καὶ τριηκόσιαι legendum, aut δεκάδες ἑβδομάδων πέντε καὶ τριήκοντα, vt rectè repoſuit Allemantius.

IN LIBRVM DE SEPTIMESTRI PARTV.

[1] Οἱ δὲ ἑπτάμηνοι] Hic fœtus verè eſt Hippocratis germanus, & ab omni antiquitate in Aſclepiadarũ familiã receptus, inter phyſica numerandus, etſi in cenſum Hippocraticorum ſcriptorum Erotiano non venit. Galenus certè Com. ad ſent. 27. lib. 6. Epid. ſect. 7. ſe in hunc librum Commentarium ſcripſiſſe teſtatur, qui is eſſe videtur, qui Galeni libellis adſcribitur, quo & fuſiſſimè huius libelli initium explicatur.

[2] καὶ ὀγδοήκοντα, καὶ δύο] καὶ ἡμίσεος addidit Cornarius, ad anni dimidiũ habita ratione, quod diebus cẽtum & octoginta duobus ac dimidio cõſtat, addita diei parte octaua, id quod tamẽ per ὀγδόου μορίου intelligi poteſt, etſi paulò poſt minutiùs explicatur, καὶ τῆς ἡμέρης τοῦ μέρεος τοῦ μέρει ποσῷ γινομένου. Cæterùm iſtud apertiſſimè explicatur libello de ſeptimeſtri partu Galeno attributo.

[3] καὶ ἐξήλλαξε τὸ μητρὸς περὶ τῆς κυήσης] Sic legunt publicata exempl. Cornarius autem ἐξήλλαξε pro ἐξήλλαξε legit, & exempl. ſcripta pro κυήσης νοσησάσης legũt. Deinde pro ἀπὸ ἐν τῷ ὀγδόῳ μηνὶ, exempl. ſcripta, τῷ ἐν ὀγδόῳ μηνὶ legunt, quędã etiam ὅτι. Senſus autem mihi is expeditus eſſe videtur, quod ſeptimeſtres partus raro viuunt, permutationem ſentiẽtes à matre priùs in lucem emiſſi, quam octauo menſe in vtero ægrotent, in quo ſi permanſiſſent, aliòqui erant ægrotaturi. Quidam autem hìc ſcriptorũ codicum lectionem ſequuntur, & pro μητρὸς, μήτρας legunt. Quæ etſi magis eſt explanata, tamen præter Hippocratis mentem eſſe videtur.

[4] καὶ αὐτὴ τὸν ὀμφαλὸν σπῶσι] Sic legunt publicata omnia exemplaria: ſcripta tamen quædam ἀμφὶ pro αὐτὴ legunt, vt ſit hæc notio. fœtus alterationem ſentiunt, ob loci in quo nutriebantur permutationem, tum quia aliò migrantes, circa vmbilicum vellicantur, tum etiam propter matris labores.

[5] χρῶνται δὲ πᾶσαι ἐν ὀλίγῳ περὶ ὄντες] Sic legunt exemplaria omnia publicata. Caluus περὶ ὄντα legiſſe videtur. Cornarius pro χρῶνται αἰσχρῶς aut aliud quid tale legit. In totum verò ſuſpecta mihi eſt lectio, & ſi hic ſenſus ferri poſſit, vt omnes mulieres paucis diebus febre vexentur, qua intra dies paucos cum fœtu interimuntur, aut partu expediuntur.

[6] διὰ καὶ ἡμέρας περὶ ὅσοι] Sic legunt quotquot videre licuit exemplaria. ſed ἡμέραι περὶ ὅσοι cum interpretibus lego.

[7] ὅτι δὲ ὑπὸ τοῦ ἐνιαυτοῦ] ὅτι δὲ ὑπὸ τοῦ ἐνιαυτοῦ, his addidiſſe videtur Caluus.

[8] ὅτι γὰρ αἱ ἄλλαι γίνεσθαι] Quædam exemplaria ὧδε legunt, quæ ſecuti ſumus cum Zuinggero. Sed pro γίνεσθαι γινώσκειν videtur legiſſe Caluus.

[9] ἀναμφισβήτητος ἐστι] Caluus ἀμφισβήτητος ἐστι legit.

[10] ὥστε δυσκρίτως ἔχειν] εὐκρίτως ἔχειν habent quædam exemplaria manu ſcripta, vt & Vaticana, quod ad mẽſis octaui facilem cognitionem ex prægnantium laboribus, referri poteſt, vt & δυσκρίτως ad difficilem & prauam iudicationem. Vulgatam autem lectionem ſecutus eſt Caluus. Mercurialis Vaticana exemplaria ſecutus, iudicationem facilem exiſtere dixit.

[11] κατ' ἐμὲ καὶ τὸ μέρος] Hic locus propter codicum varietatem admodum perplexus eſt. Vulgatam lectionem & publicatam ſecutus ſum, vt pars vndecimi menſis, in quam partio incidit, menſis rationem inire debeat, etſi id rarò accidat, ideoque vix commemoratu dignum ſit, vt & hìc mihi de menſis vndecimi partu, vt paulò pòſt, agere videatur. Quòd ſi εὐμνημόνευτον legas (quod feciſſe Cornarium & Caluum apparet) iſtud ad partionem vndecimi menſis confirmandam valeat, quæ ſic ſatis memorabilis exiſtat, & cuius ratio facilè & indubitatè iniri poſſit. Partum autem in menſem vndecimum cadere vult Hippocrates hoc

res hoc libro, & περὶ ὀκταμήνου, vt & Aristot. cap. 4. lib. 7. hist. animal. quemadmodum etiam scribit Gal. Comment. in sentent. 27. sect. 7. lib. 6. Epid. Caluus rectè hîc ἐν τοῖς δέκα μησὶ, pro ἕνδεκα legisse videtur, & decem mensium partum intellexisse. Qui verò δώδεκα legunt, partem duodecim mensium, hoc est anni, mensem solarem constituere volunt, itaque mensem octauum solarem efficiũt, qui lunarem die vno cum triginta minutiis superat, quod tamẽ tam exigui est momenti, vt commemorari haud debeat. Quidam etiam adscribunt in quibusdam codicibus, pro κατ' ἐμὲ, ἐν δὲ legi, & pro οὐ μνημόνευτον, εὐμένισα.

[12] χρὴ δ' οὐκ ἀπιστεῖν] Caluus negationem non adscribit, aut πιστεῖν pro ἀπιστεῖν legit.

[13] λέγουσι γὰρ πάντα καὶ ἀεὶ λέγουσι] πάντα ἀπὸ ἀεὶ εἰδέουσι legunt Vaticana exemplaria, quæ secutus est Caluus.

[14] ἀλλ' ὅ, τι γνῶναι] ἄλλο τι γνῶναι quædam exemplaria legunt.

[15] τὰς βουλομένας] In quibusdam exemplaribus legitur, τινὰς δὲ βουλομένας.

[16] καὶ δεκάμηνα] Quædam exemplaria ἐνδεκάμηνα omittunt, quædam etiam δεκάμηνα, sed vtrunq; legitur in codicibus manu scriptis, & vtrunq; adhibuerunt Caluus & Cornarius.

[17] τὰ ἐπτάμηνα οὐ περιγίνεσθαι] τὰ δ' ἄλλα περιγίνεσθαι addunt exemplaria Vaticana, quæ secutus est Caluus & Mercurialis.

[18] ἐγκυαλογούμενοι] ἐξεγκυαλογημένον habent codices scripti, & ad octauum mensem referunt.

[19] ὥστε γαστὴρ μαλαχθῇ] ἤ τε γαστὴρ ἐμαλάχθη legũt exẽplaria quædam.

[20] καὶ ὁ ὄγκος ὑποκαταβῇ] Sic legunt omnia exemplaria, quędam etiã ὑποκαταπαλείη. Quędam quoq; ὑποκατέβη, quæ ἤ τε γαστὴρ legũt.

[21] ἐς εὐπρεπείην τὴν ἐπὶ τοὺς τόκους τρέπῃ] τὸ ἀπὸ τοῦ στομάχου στρέφα legunt quædam exemplaria scripta.

[22] ἐντεῦθεν ἐπὶ τὸ πλεῖστ] ἐνταῦθα pro ἐντεῦθεν legunt exemplaria quædam.

[23] τοίτας αἱ γυναῖκες φέρουσι] τούτης legunt exemplaria quædam, & ad præcedentia referunt.

[24] ἐς αὖ ὁρμήσῃ] ὁρμήσῃ legunt exemplaria quædã manu scripta.

[25] αἵ τε ὠδῖνες εἰσί] Pro εἰσί exemplaria quædam manu scripta legunt, ἔτι τε οἱ πόνοι &c.

[26] φησιν ἐπὶ τῶν τυπέων τοῦ παιδίου τὸ ὀγδοόμηνα] ἐπὶ τυπεῖν τὰ παιδία videtur legisse Cornarius & Zuinggerus. Quædam etiam exemplaria ἐπὶ τυπέων τῶν παιδίων habent.

[27] ἰσχυρῶς ὀδύνησεν] ὠδίνησεν legũt exemplaria quædã manu scripta.

[28] ὥστε καὶ ἀπόστασιν ἐποίησεν ἡ νοῦσος] ἀπόστασιν ποιεῖν, morbus hîc dicitur, cùm humorum impetu & illapsu in aliquam partem secessionem facit, eamque mutilat aut vitalitate priuat, vt scripsimus in nostra OEconomia.

[29] ἐν ἄλλῳ χρόνῳ] ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ legunt exemplaria quædam manu scripta.

[30] ἀλλὰ κατ' ἔνια ἐκ τῆς μεθόδου κακοπαθῆσαι] Hîc μέθοδον digressionem dicimus aut migrationem, quam facit fœtus laxatis membranis, cùm suo pondere in inferiorem vteri partem procumbit, ibiq; quadraginta diebus permanet, cum Cornario, μεταχώρησιν aut μεταβολὴν intelligentes. Caluus naturalem mẽsis octaui malignitatem accepit, qua pro natura sua ac more solito fœtum affligit, viam ac rationem communem dicere possumus.

[31] περιγίνηται. περιγίνεται μὲν] Sic quidem legunt ferè omnia exemplaria. Quædam verò περιγίνε μὲν semel tantùm legunt. Verùm eiusmodi repetitiones huic authori (vt omnibus Ionibus) sunt admodum familiares. Cæterùm illud (ὀλίγα δὲ τῶν τυπέων) de septimestribus fœtibus accipit Caluus, cùm de his qui ad nonum mensem perueniũt, illiusq; initio editi sunt, accipi debeat.

[32] οὗτοι πόνοι] Sic omnia legunt exemplaria, verùm οἵ τε πόνοι lego cum Interpretibus.

[33] καὶ πλεῖστον ἀπέχει τῶν γνωρίμων παιδίων] γνώριμα τὰ παιδία hîc dicuntur maximè vsitati & cogniti fœtus, hoc est communes & maximè familiares, qui maximè communi & vsitato partionis tempore, eduntur, hoc est, nono mense, vt scripsimus in nostra OEconomia. Hanc autem dictionem prætermisit Caluus. Vitiosa autem sunt exemplaria quæ hîc ὅτι pro ὃν legunt.

[34] κατὰ τὸ πλῆθος τοῦ χρόνου ἐγεγόνει κατὰ τὸ μέγεθος] ἐγεγόνει καὶ τὸ μέγεθος legũt exemplaria manu scripta. Ista autem malè distinguuntur in codicibus publicatis.

[35] ἐκ νόσου κακοπαθὴς ἀφιγμένης] ἀφιγμένοισιν legunt exempl. quædam, quæ secutus est Cornarius, præteriit Caluus, qui aliter hunc locum accipit, & quæ septimestribus debentur, nouimestribus fœtibus attribuit.

[36] ὀνομάζεται δὲ τὰ τηλικαῦτα] Hunc locum mutuatus est Arist. lib. 7. hist. animal. cap. 3.

[37] οἵας εἶλξας] Sic legunt omnia exemplaria, sed οἷα εἶλξα lego. Quædam etiam exemplaria εἰρῆσθ pro εἰρῆσθαι habent.

[38] θεωροῦντα μὲν περὶ τὰς πάσας] περιττὰς πάσας legunt exemplaria quædam, vt de imparibus accipiatur.

[39] δύο μὲν παρὰ δύο συνημμένας] Sic legunt quotquot mihi licuit exemplaria videre, tum manu scripta, tum publicata, quæ certè immutare magna mihi est religio. Scio tamen Zuinggerũ & Allemãtium propter ταυτολογίαν hîc ἀσυνημμένας legere, & Cornarium priùs tantum membrum adhibuisse. Verùm aliud mihi videtur esse συνάπτεσθαι & aliud συζεύγνυσθαι. vt συνημμέναι dicantur τετράδες, quæ inter se copulatæ communi vinculo coniunctas faciunt septimanas. συνεζευγμέναι verò sunt tãtùm coniugatæ neq; sunt inter se communi vinculo aut partium similitudine connexæ aut coniunctæ, sed secũdum quid, vt cùm trias suæ triadi iuncta est, in vna tantùm, aut in duabus simul septimanis. Sic enim συνεζευγμέναι dici videntur, quòd vno tantùm veluti iugo contineantur, aliæ verò velut coniunctæ & vnitæ.

[40] ἀποφύσιας μούνον ἔχουσαι] ἀποφύσιας, ἐξοχὰς exponit Hesychius, fortè hoc subindicato loco, vt scripsimus in nostra OEconomia. Sunt etiam excrescentiæ quædam carneæ in massa carnea apparentes, quasi protuberantiæ quædam, non rectæ & exactę membrorum dictinctiones.

[41] καὶ γὰρ τὰς αὐγὰς ὁρᾷ] Sic legunt omnia exemplaria quæ etiam secutus est Caluus, & ad dies referunt, vt hic diebus clarius videant ac intueantur. αὐγὰς tamen quædam habẽt, quemadmodum legere videtur Cornarius.

[42] οὐδὲ γελᾷ] οὐδὲ κλαίει videtur addere Caluus, contra tamen omnium codicum fidem. Quod efficit vt φαινόμενα de titillatione acceperit Cornarius. Ea autem de re scribit Arist. cap. 10. lib. 7. histor. animal. Quædam etiam exemplaria hîc οὕτως pro οὐδὲ legunt.

[43] διὰ τὴν μείωσιν] Sic legunt exemplaria omnia publicata, quædam verò scripta μοίρην habent, quædam etiam μειώσιν.

[44] ταῖς ἑβδόμαις] Istud Caluus & Cornarius sequentibus iungũt, exemplaria tamen omnia ad præcedentia referunt, quæ non immutauimus, & secuti sumus cum Zuinggero, vt sit, κατὰ λόγον τοῦ χρόνου, πρὸς τοὺς μῆνας τε καὶ ἡμέρας ἑκάστας ταῖς ἑβδόμαις, pro temporis ratione, & iudicationis facultate, quam habent menses & dies singuli ad septenarios collati, vel quæ est ad menses & dies singulos per septenarios numeratos.

IN LIBRVM DE OCTIMESTRI PARTV.

Περὶ δὲ ὀκταμήνου] Hic libellus minimè à superiore disiungi debet, cùm vtriusque idem esse author videatur, vt & vsus & rerum tractatio satis indicant.

[2] πρὸς τὸ τόκου γινόμενον] Sic Germanica legunt exemplaria, alia πρὸς τὸ τόκου, velut legit Caluus cum Cornario. Ego receptam lectionem non habeo cur mutem, si χρόνου subaudias, phrasi planè Græca.

[3] ἴσχεται δὲ πολλὰ] ἴσχεται τὰ πολλὰ legunt exemplaria quædam.

[4] καὶ οἱ ὀμφαλοὶ] οἱ ὀφθαλμοὶ legit Caluus, pudendo mendo.

[5] ἢν γὰρ κατὰ τὸ μόριον ὁπότερον] Hoc sensu expeditior mihi lectio esse videtur, vt τοῦ ὀμφαλοῦ στρεφομένου legatur, etsi στρεφόμενον legunt exempl. omnia, & ad fœtus inuersionem referunt Interpretes. Cornar. τὴν περιαγωγὴν τοῦ ὀμφαλοῦ legit, & τῆς κεφαλῆς omisit. Caluus cõtra, τῆς κεφαλῆς περιαγωγὴν ποιεῖσθ legit, omissis his verbis, τοῦ ὀμφαλοῦ στρεφομένου. Zuinggerus alium sensum secutus, vult hac magis capitis parte vmbilici circũ actionem, dum puer vertitur, fieri, hoc est, iugulum aut ceruicem vmbilico intercipi & implicari.

[6] ἢν δὲ κατὰ τὸν ὦμον] Sic legunt omnia exemplaria, & αἰπτεύην, vt πῆχη repetatur. Sed αἱ πτεῦνες legisse videtur Cornarius.

[7] ἑξῆς τε μὲν ἀπόλετο] Sic quidem legunt exemplaria omnia, ἀπὸ ἧς tamen lego cum Caluo.

[8] ὥστε τροφαὶ] αἵ τε προφαὶ legunt exemplaria quædam M. S.

[9] ἢν τι γὰρ νοσηρὸν ἐπάγωνται] ἢν τι γὰρ νοσηρὸν ᾖ legunt exemplaria quædam manu scripta.

[10] ἤδη τὰ μὲν] τά τε τὰ μὲν legunt exemplaria manu scripta, & κατὰ τὸ σῶμα τε καὶ τὰς ῥῖνας, quę lubenter amplector cum Interpretibus omnibus. Deinde etiam πταρνοῦσθαι pro πρέσθαι lego.

[11] καὶ αὐτὴ πτυμ.] Hunc locum aliter distinguo cum Cornario, & pro ἔξω, ἐξ ὧν lego, cum scriptis quibusdam membranis. Quæ sanè effecerunt, vt longè aliter hunc locum sumat Caluus, & ἔξω de pueris in locum prodeuntibus intellexerit, & superiora verba de iis qui diutiùs in vteris permanserunt, perplexa admodum notione.

[12] τὰς νόσους ποιέουσιν] Sic legunt omnia exemplaria. Caluus tamen ἀφαιρέουσιν legisse videtur, aut etiam vtranq; lectionem adhibuisse.

[13] μούνων δὲ σώματος] παιδίοισι μόνοις legunt exemplaria quædam Regia manu scripta, & προσέρχονται. Quædam etiam exemplaria manu scripta μήτρη pro μητρὶ habent, quæ secutus videtur Cornarius.

[14] κατὰ τὴν διάφυσιν] Hîc διάφυσις interstitium significat ac pediculum quo fructus arbori inhærescit, ex eaque dependet, quâ parte connatus est, quod quidem vmbilico in fœtu respõdet, vt scripsimus in nostra OEconomia.

[15] κατὰ τὰς συλλοχείας] Sic legunt quotquot mihi videre licuit exemplaria, sed συλλοχίας legit Galenus in Exegesi, & ἀθροίσματα exponit, ex hoc loco, vt scripsimus in nostra OEconomia. Significatur autem pueris in lucem editis, apertas esse vias, per quas alimenta suscipiuntur, & excrementa repurgantur, quæ sensim irrepentia colliguntur, & in modum cohortis agminatim coaceruantur. Huc enim respicit quod scribit Galenus, translationem esse ductam ἀπὸ τῶν εἰς τοὺς λόχους συνειλεγμένων. Pueris enim iam recens editis in lucem, sensim alimenta ingeruntur, & excrementa veluti repentia coaceruantur. vt illud κατὰ τὰς συλλοχίας pro coaceruationis & collectionis ratione rectè dici possit, qua notione ἀθροίσματα exponit Galenus. Quam Galeni explicationem mihi etiam Cornarius animaduertisse videtur, cùm dixit [iuxta modum quo agmina congregantur repentia.] Siue igitur de excrementis in vtero collectis, siue de his quæ extra vterum & iam editis pueris colliguntur, accipiatur, eadem erit vtrobique notio. Scio alium esse sensum Zuinggero, qui κατὰ τὰς συλλοχίας, pro puerperij purgamentorum ratione sumpsit, συλλοχείας etiam Caluus συλλήψεις & conceptus accepit. Sed mihi potior est Galeni explicatio & lectio.

[16] κρατυνθῇ δὲ,] Ista ad fœtus cum Zuinggero refero, vt validissimi fœtus videantur ad iniurias ferendas, tum externi aëris, tum peregrini victus, tum etiam ad eas quas in vtero pati coguntur affectiones, qui sole ad nos accedente in lucem prodierunt, aut qui sole connutriti sunt, hoc est, aëre ipso confirmati & corroborati. Possunt quoque de corporis partibus aut meatibus intelligi, qui iuxta partum molles & laxi, in seque subsident, aëre autem paulò post confirmantur & corroborantur, aut tumefiunt.

[17] τὴν ἦν ἡ λύσις] Variant admodum hîc exemplaria. Sic enim quædam legunt, alia post ἦν distinguunt, & ἡ λύσις sequentibus adscribunt, quædam etiam τὴν εἰη ἡ λύσις legunt, vt sit, post menstruas purgationes conceptum mulieribus fieri, cùm iis liberatæ & absolutæ fuerint, hoc est, finita purgatione menstrua, vt dixit Caluus, quemadmodum etiam liberis studendum desinentibus aut incipientibus mensibus, monet Hippocrates libris περὶ γυναικείων. Vaticana exemplaria τὴν ἦν simpliciter legunt, & ἡ λύσις omittunt, hoc sensu, post menstruas purgationes, si fluant, quoniam mulieres quædam, licet menstruas purgationes non experiantur, concipiunt tamen, in quibus purgationis ipsius tempus ad conceptum numerandum, aut ad partus dies conficiendos nullum adfert adiumentum.

[18] δίναι τῇ γυναικὶ] Hîc quoque admodum variant exemplaria. δίνειν δεῖ τῇ γυναικὶ Aldina legunt, Germanica δεῖ omittunt, Vaticana δεῖ δίνειν τῇ γυναικί. Regia verò recentiora δίνειν omittunt, & δεῖ τῇ γυναικὶ habent. Quædam etiam Regia δοῦναι pretermittunt. Rursus quædam exemplaria αὕτη ἡ κάθαρσις legunt, quæ secuti sumus cum Interpretibus.

[19] καὶ τοῖς ἀνδράσι] τῇσι γυναιξὶ καὶ τῇσι legũt exemplaria quædam manu scripta. Caluus vtranq; lectionem adhibuit, & τῇσι γυναιξὶ καὶ τοῖς ἀνδράσι legisse videtur.

[20] ὅτι ἡ νυμφίη] Codices Regij manu scripti vitiosè legunt, τὴν οὐ μίην, ἡ μὴν ἡμέρη μίη. Cuius tamen lectionis vestigia retinere videtur Caluus.

[21] ἄχρι λαβούσης] λαβούσης legit Zuinggerus, exemplaria verò quædam manu scripta λαμβάνειν quæ secuti sumus cum Interpretibus, & illud πρότερον, ad id quod posteriùs scribitur retulimus. Quò etiam respiciunt exemplaria quædam manu scripta, quæ pro περὶ διχομηνίην, ἀπὸ διχομηνίην legunt.

[22] τὰς ὀγδοήκοντα καὶ διηκοσίας] Post διηκοσίας, ἡμέρας addunt exemplaria quædam manu scripta.

[23] ὅταν δὲ τὴν ἔξω] pro τὴν ἔξω, ἀν ἔξω leg. exemplaria quædam manu scripta.

[24] ἵνα ἀφ' ἐς τὴν τελευταίην] Exemplaria quædam manu scripta hęc extrema verba sic legũt, τὴν ἀφ' ἔχῃ τελευταίην περίοδον ἑκάστη. Quam lectionẽ secutus videtur Caluus, nisi quòd ἕκαστα pro ἑκάστη legisse videtur. Quædam etiam exemplaria habent, τὴν παρέχῃ τὴν τελευταίην περίοδον ἑκάστη.

IN LIBRVM DE SVPERFOETATIONE.

OKOTAN ἐπικυίσκηται] Hic libellus περὶ ἐπικυήσιος in omnibus exemplaribus inscribitur, hoc est, de superfœtato, aut altero conceptu, etsi περὶ κυήσιος καὶ ἐπικυήσιος, de fœtatione & superfœtatione indicaturam adscribat Hieronymus Mercurialis, quòd in eo de vtraque copiosè agatur, & ea quæ puerperis & prægnantibus accidunt, tractentur. Superfœtationis nobile exemplũ scribitur lib. 5. Epid. in muliere Larissæa, cui quadragesimo post partum die, præposterè conceptus fœtus eiectus est. Superfœtationem etiam luculentè probant, vno abortu duodecim egesta puerperia, & alia exempla quæ recenset Plinius lib. 7. cap. 11. Qui etiam vtrunque fœtum perferri scribit, vbi paululũ temporis inter duos conceptus intercessit. Nobilis quoq; Alcmenæ partus superfœtationẽ testatur, & quod scribit Plautus Amphytruone. Hodie illa pariet filios geminos duos. Alter decimo post mẽse nascetur puer quàm seminatu'st, alter mẽse septimo. Eorum Amphytruonis alter est, alter Iouis. Hic verò libellus, etsi ab Erotiano prætermissus est, inter ἀκατανυκτὰ recenseri potest, & ad libros περὶ γυναικείων annumerari, quia tamen de primis hominis exordiis & conceptione agitur, queq; ad prægnantes pertinent amplissimè exponuntur, ad reliquos physicorum libellos nõ temerè aggregari posse videtur.

[2] τὴν δὲ ὂν τῷ κέρατι] Hîc quædam de primo conceptu in altero contento addit Caluus, contra omnium codicum fidem.

[3] τὸ γονίμου ἀπολυθείσα] Istud ad mulierem retulit Cornarius, quod mihi aptissimè ad vterum referri videtur, qui vitali fœtu priore liberatus, indeque laxatus & humectus, superfœtatum & præposterè conceptum postea etiam eiicit. Hîc verò γόνιμον vitalem & maturum primum fœtum vocat.

[4] τὴν δὲ μὴ αὐτίκα] ἐπικύημα pro ἀποκύημα lego cum Interpretibus, vt de superfœtato non de concepto intelligatur. Quòd si diutiùs in vtero moretur, nec confestim exeat, graues dolores, febrem, & profluuium album ac graueolens excitat, faciem, tibias & pedes tumor prehẽdit, vt in muliere Larissęa lib. 5. Epid.

[5] καὶ τὴν διαλύηται] Sic legunt quotquot vidimus exemplaria, verùm non sine mendi suspicione. καὶ τὴν ἀπόλλυται legisse videtur Cornarius, & ad alterum conceptum retulit, qui si pereat, cibum auersatur mulier donec excidat. Caluus, si intus permaneat, dixit eodem referens, vt καὶ τὴν μὴ διαλύηται, aut aliud quid, legisse videatur. Quòd si καὶ τὴν διαλύηται legas, ad tumorem pedum & faciei referri potest, qui etiamsi dissoluatur, cibum tamen auersatur mulier, quoad exciderit quod præposterè conceptum fuit.

[6] ἐκπλίσκοι δὲ] Hic locus procul omni dubio corruptus est in omnibus exemplaribus, ξυμμεμύκη οὐ κάρτα lego cum Interpretibus omnibus. οὐ ξυμμεμύκη legi potest, deinde κάρτα ἐπιφαινομένου τοῦ σημείου, aut vt in exemplarib. manu scriptis legitur, additis verbis, ἢ μὴ ἐπιφαινομένου, quam lectionem etiam secutus est Caluus. Quod sequitur legit Cornarius, ξυμμεμύκη δὲ μετὰ τὰ ἐπικυήματα τὰ ἐπικτώμενα ὕστερον, &c. Legi etiam potest, κάρτα ἐπιφαινομένου τοῦ σημείου, ἢ μὴ ἐπιφαινομένου, τὴν ξυμμεμύκη. τὰ ἐπικυήματα &c.

[7] μᾶλλον καὶ ἐπικίνδυνος] ἐπικινδύνως legisse videtur Cornarius.

[8] καὶ τὸ μὲ παιδίον] καὶ τὴν τὸ παιδίον legit Cornarius, pro ῥηιδίως autem οὐ ῥίμφα legũt exemplaria quædam manu scripta. Quam lectionem secutus videtur Caluus ex Vaticanis codicibus, cùm dixit, nec partus facile prodit. ῥίμφα enim εὐχερῶς significat & ῥαδίως.

[9] ὁκόταν γόνιμον φῆται] Sic legunt quotquot videre licuit exemplaria.

plaria, istamque lectionem secutus est Caluus. Cornarius tamen ἐ͂ύνυμον rectè legit, quem secuti sumus. Vngues enim cùm sint neruorum clausulæ summæ, firmitatis & soliditatis gratia à natura dati sunt, qui si deficiant, imbecillitatem summam indicant.

[10] καὶ ὁκόταν τὸ μ͂] τὸ μ͂ ἐν τῆσι μήβρησι τοῦ σώματος ἦ, legunt exemplaria manu scripta.

[11] ἐλατηρίῳ παχεῖ] Hunc locum expressimus in nostra OEconomia, & hîc ἐλατήριον intelligi diximus, medicamẽtum aliquod fœtum exagitans & expellens, potiùs quàm elaterium ex cucumeris agrestis succo expressum, quod fœtum perdit, vt testatur Dioscorides. Crassum autem medicamentum aqua dilui vult, quò faciliùs illinatur, quam ad rem galbanum cum myrrha est conuenientissimum. Possunt autem multa eiusmodi medicamenta fœtus agitantia accommodari. Velut artemisias in muliebres desessus conuenienter adiici ad partus secundasque detrahendas, scribit Dioscorides. Idem anagyris folia difficulter parientibus adalligari testatur.

[12] ξηροτέρη ἐῇ] Sic legunt exemplaria omnia, sed ξηρότερα lego, & ad τὰ αἰδοῖα refero.

[13] διαβῶσας εἰς τὸ σῶμα] διαβῶσας lego. cùm tamen διαβῶσας legant exemplaria omnia.

[14] ὁ ὄνυχα] Hîc ὄνυξ vncum aut vncinum ferreum significat, instrumentum quo veteres εἰς τὰς ἐμβρυουλκίας ἢ ἐμβρυοτομίας vtebãtur, τὸ σιδηροῦν ὄνυχα vocat Galenus, quòd ad volucriũ adũcos vngues accedat. Alio nomine ἑλκυστὴρ καὶ ἐμβρυουλκὸς dicitur, vt scripsimus in nostra OEconomia, eumque ad fœtus immortui extractionem adhibet Hippocrates lib. 1. περὶ γυναικείων, vt ἰχθύην libello περὶ ἐγκατατομῆς ἐμβρύου.

[15] ἔπειτα πάλιν ἐγείραντα] Sic legunt omnia exemplaria, eamq; lectionem vt constantem, retinui, vt sit, rursus excitato opere, quod intermissum videbatur, ad ventris aut abdominis sectionem veniendum esse. Caluus in vnum cogens dixit, vt quasi distractum & diuisum sectione humerorum & capitis contusione corpusculũ, rursum in se cogi debeat. Cornarius rursus immissa manu dixit, vt πάλιν ἐνείρξαντα aut εἴρξαντα legisse videatur. Cęterùm lib. 1. περὶ γυναικείων, ea cautione fœtum extrahit, vt ne ventrem quidem discindi velit, aliòqui operosam nimis extractionem futuram.

[16] ὁ τὴν λέχω περιεσθίεσθαι] περικαθῆσθαι legunt exemplaria quædam manu scripta.

[17] ὥσπερ ἐπὶ λασάνε] Hunc locum expressimus in nostra OEconomia, vbi lasanũ retinuimus ex Horatio, qui pueros lasanum portantes dixit, λασανοφόρους exprimẽs. Videtur autem sumi pro sella familiari, aut exonerandæ aluo idonea, aut pro tripode ollario, queadmodum sumit Caluus.

[18] ὅκως μὴ ἀποπατέειν παρὰ φύσιν] ἀποπατέειν legunt exemplaria manu scripta quædam, quæ lectio minimè aspernanda est, etsi sic quoque rectè constat, vt ad χωρίον referatur, vt fecimus cum Interpretibus.

[19] ἐπὶ ἀνακλιτοῦ δίφρῳ] Sic legũt quotquot adhuc videre licuit exemplaria, sed ἀνακλιτοῦ legimus, huncque locum bis expressimus in nostra OEconomia. Est autem hîc ἀνακλιτὸς δίφρος, idem ferè quod ἀνακλισμὸς Hippocrati lib. de artic. ἀνάκλιντρον aut ἀνακλιντήριον exponũt. δίφρος simrliciter dicitur lib. περὶ γυναικείης φύσιος sella ad fotum adhibendum perforata, quæ hîc ἀνακλιτὸς δίφρος. κλισμοὺς vocat Homerus Iliad. θ, & ι. καθέδρας ἀνακλίσεις ἐχούσας, sellas recubitorias.

[20] ὡς μάλιστα ξυνεπιπατῆται] καὶ ξυνεπιπατῆται legunt exemplaria manu scripta. Sic verò lib. 1. περὶ γυναικείων, ad partum accelerãdum & concussionem puerperæ moliendam, lectum à capite maximè excitatum & erectum machinatur Hippocrates.

[21] δῆσαι τὴν λέχω] τὴν δὲ λέχω habent exemplaria manu scripta quædam.

[22] ἢ τὰ δίδυμα κύουσα, οὐ ὑχτῇ] Sic legunt quotquot adhuc videre licuit exemplaria, verùm negationem rectè mihi videntur sustulisse Interpretes. Sensus autem est, gemellos velut eodem die concipiuntur, eodem etiam in lucem edi, cùm vno contineantur inuolucro. Quod tamen non ita semper contingit, sed persæpe cuique suum est inuolucrum, idque interdum conspicitur, vt res ipsa satis indicat, ipseque Hippocrates attestari videtur extremo lib. περὶ φύσιος παιδίου.

[23] ταῦτα τὰ παιδία ἀρτίζωα] ἀρτίζωα ὀλιγοχρόνια exponit Galenus in Exegesi, hunc nimirum locum subindicans, vt scripsimus in nostra OEconomia, quam explicationem etiam Hesychius est secutus. Cùm primùm editos fœtus non malè intelligit Caluus, quibus non ante secandus sit vmbilicus, quàm moueri aut respirare senserimus. Cæterùm pro ἔχηται ὀχέηται legunt exemplaria quædam manu scripta, vt sit ἐν τῆσι γονῆσιν ὀχέηται, in partibus naturalibus hæreat, aut locellis, vt dixit Caluus. γοναὶ nanque Hippocrati, τὰ γεννητικὰ μόρια, ἢ καὶ αὐτὴν τὴν μήτραν significant interprete Galeno, vt scribimus in nostra OEconomia.

[24] βιώσεται] Sic legunt exemplaria omnia. Caluus tamen οὐ βιώσεται, non temerè legisse videtur.

[25] κυΐσκουσαν γυναῖκα] Ista repetuntur lib. περὶ ἀφόρων iisdem pene verbis.

[26] ἢ τὰ χείλεα πελιδνὰ αὐτῇ] Sic distinguunt omnia exemplaria, sed αὐτὴ τεθνηκότα φέρει, legunt Caluus & Cornarius. Idem Cornarius ἀπέξη legisse videtur: προέηκεν autem malo cum Cornario, quàm περιέπκον, etsi ταύτησι postea legitur, sed ταύτη legit Cornarius.

[27] καὶ πίνειν εὐώδεα] Post hæc verba Vaticanæ membranæ adscribunt, καὶ σιτίοισι ἀπατρέφειν. Quorum tamen non meminit Caluus.

[28] ἢν ὑστερικῶσκοισι] Codices quidam manu scripti legunt, ἢν ἡ κυϊσκομένη γυνὴ ἐπιθυμέῃ ἐσθίειν. Quam lectionem secutus videtur Cornarius.

[29] ἢν ἴλιγγιᾷ ἢ ἀπὸ περιόδων] Exemplaria manu scripta ἢ ἴλιγγι legunt, & σκοτοδινέεται. Eadem quoque repetuntur lib. περὶ ἀφόρων, pene iisdem verbis, vbi tamen σκοτοδινῆται & χασμᾶται legitur. Caluus etiam ἢ εἴ τι αὖ τούτων μηδὲν legisse videtur.

[30] γυνὴ ἥτις] Huc spectat aph. 46. lib. 5. vbi tamen Galenus παρὰ φύσιν τὸ ὑπερβαλλόντως sumi vult, cùm præter mulieris naturam hîc accipi videatur. Caluus pro φλέγματος, πνεύματος legit, & vtranque lectionem secutus est.

[31] ὁ στόμαχος αὐτῆς] αὐτῆς legunt exemplaria quædam manu scripta, quam lectionem etiam Caluus agnoscit ex codicibus Vaticanis, etsi vtranque apposuit.

[32] ἀρικύμων] ἀελκύμων exponitur Galeno in Exegesi ἢ ταχέως ἐγκύμων γινομένη. Erotiano verò μεγαλοκύμων, ex hoc loco aut libro περὶ ἀφόρων: istumq; locum expressimus in nostra OEconomia.

[33] ἢν ὠδίνῃ ὀδύναι] ἢ ὠδίνῃ ὀδύναι legũt exemplaria manu scripta quædam. Caluus etiam τὰ εὐώδεα ἐσθίειν καὶ πίνειν legisse videtur.

[34] μὴ ἀλείφεσθω] καὶ μὴ ἀλείφεσθω legunt exemplaria quædam manu scripta. Hæc autem eadem repetuntur lib. περὶ ἀφόρων.

[35] ἢν δὲ μὴ, κακῶς.] ἢν δὲ μὴ, οὐκ ὀξέως κακῶς, legunt exemplaria quædam manu scripta, velut lib. περὶ ἀφόρων.

[36] ἢν μὴ περαθῇς] κἢν μὴ περαθῇς legisse videtur Cornarius. forte verò ἢν περαθῇς, μηδὲ καθέας legendum videtur, vt lib. περὶ ἀφόρων. Hanc verò clausulam non videtur legisse Caluus.

[37] ὁ δὲ ἀνὴρ ἀθώρηκτος] ἀθώρηκτος ὁ μὴ μεθύων exponitur Galeno apud Hippocratem, hoc subindicato loco, aut ex lib. περὶ ἀφόρων, vt scripsimus in nostra OEconomia.

[38] ἢ γυνὴ ὑγρή] Sic legunt exemplaria omnia, vt & lib. περὶ ἀφόρων, vt ad mulierem referatur. Caluus verò & Cornarius ὑγρὰ legisse videntur, & ad pudenda retulisse.

[39] γυνὴ ἥτις κυΐσκεται μ͂] Hæc eadem repetuntur lib. περὶ ἀφόρων, eaq; de re agitur lib. 1. περὶ γυναικείων, & lib. περὶ γυναικείης φυσ. & aph. 44. & 45. lib. 5. Sic quoq; antea lib. περὶ γονῆς, fœtuum imbecillitatis & tenuitatis causam, locellorum & vteri angustiam posuit, cùm in ampliorem magnitudinem dilatari non possent. Hîc porrò codices Regij manu scripti adscribunt veluti indicaturam quandam, περὶ γυναικὸς φθαρούσης δίμηνα.

[40] καὶ τὰ πάθη δὶς ἢ τρεῖς] Post hæc verba, quædam exemplaria manu scripta addunt, καὶ ταῦτα καὶ πλέονα. Sed apparet istam lectionem desumptam esse ex lib. περὶ ἀφόρων, vbi tamen longè meliùs legitur.

[41] ταύτησιν αἱ μῆτραι] Sic quidem legunt quotquot videre licuit exemplaria. Sed lib. περὶ ἀφόρων meliùs, ταύτης αἱ μῆτραι, legitur.

[42] ἢν ποτε αὖ ἄλλον] ἢν ποτε ἢν legunt exemplaria quædam manu scripta. Sed longè meliùs lib. περὶ ἀφόρων.

[43] ταύτῃ χρὴ σικύην ἐμπιπλῆσαι] Locus hic procul omni dubio mihi valde suspectus est. Exemplaria quædam manu scripta legunt, ταύτῃ χρὴ ἐμπλῆσαι σικύην ἐμπιπλῆσαι ἐς τὴν μήτρην. Qua certè occasione Cornarius σικύην hîc de medicamento ex cucumere agresti (cucumerarium vocat) sumere videtur. Quædam etiam exemplaria manu scripta σικυῆσαι ποιῆσαι legunt, quemadmodum etiam Aldina. At lib. περὶ ἀφόρων, vbi ista repetuntur, σικύης nulla fit

mentio, verùm sic legitur. ταύτην χρὴ κλύσαι τὴν μήτρην διαφυσῆσαι ὡς μάλιστα προσθέτοισι, ἢ φαρμάκοισι τοῖσδε. Quæ lectio cùm rectè ferri possit, istam maximè suspectam reddit. Verùm locus iste de cucurbita Medica lata, ad vterum apponenda, quò ampliùs distendatur, & latior fiat, rectè accipi posse videtur, quomodo etiam Caluus sumpsisse intelligitur. Deinde illud ἀποπιῆσαι valdè suspectum est, etsi de cucurbita summouenda accepimus. Pro quo κλύσαι legitur lib. περὶ ἀφόρων. Quod tamen non legit Cornarius, sed pro ἀποπιῆσαι, διατεῖναι aut aliud quid adhibuisse videtur. Nos certè aliquando existimauimus ἐμπλῆσαι legi posse, aut πυελῶσαι, vt de fotu per cucurbitulam, emolliendo & dilatando vtero accommodato, accipiatur, de quo agitur lib. περὶ ἀφόρων. ἐμφυσῆσαι etiam legi posse aliquando suspicatus sum, vt sit ἐμφύσημα ποιῆσαι, & idem quod διαφυσῆσαι.

[44] ὁκόσον προσίηται] ὁκόσον ἂν προσίῃ legunt exemplaria quædam manu scripta, & lib. περὶ ἀφόρων, ὅκως ἂν προσίηται.

[45] ὁκόταν δὲ ξηρὴν] Sic habent omnia exemplaria, ὁκόταν δὲ ξηρὴ ᾖ, malim, vt libro περὶ ἀφόρων. Hîc verò Cornarius legisse videtur, μετὰ τὸ ἐπιφαίνεσθαι ἐπιμήνια, & ἐπιμείνασαν omisisse. Lib. verò περὶ ἀφόρων, ἢ φαίνηται τὰ ἐπιμήνια legitur, & ἐπιμείνασα meliùs. ἐπιφαίνεσθαι verò aliàs Hippocrati de menstruis apparentibus effertur, vt & τὰ ἐπιφαινόμενα dicuntur sine addito lib. 2. Epid.

[46] ἣν ἴῃ αἱ ἡ μήτρη] ἢ ἴῃ legunt exemplaria manu scripta quædam, & μετὰ τὸν τόκον. Quædam etiam διαφορῆς pro διαφθορῆς, vitiosè, vt tacuisse præstiterit.

[47] καὶ μὴ ἐντύχῃ ἑτέρως] Sic legũt quotquot licuit videre exemplaria. sed ἑτέρῳ legit Cornarius. καὶ μὴ ἐντύχῃ ἑτέρως videtur legisse Caluus, vt nec aliter causam consequi possis. Nos verò peruulgatam lectionem secuti sumus, quæ etsi hoc sensu constare possit, non parum tamen mihi suspecta est. Quidam hanc lectionem adscribunt ex vetustis membranis. καὶ μὴ ἐντεῦθεν ἑτέρω καὶ χιτῶν &c. quæ ad nostram accedit. Deinde vbi ταύτην μᾶλλον passim legitur, ταύτῃ legunt omnes Interpretes.

[48] ὅσον γὰρ δέηται καύσιος] δοκέει καύσιος leg. exemplaria Vaticana & Aldina, quæ secutus est Caluus. κλύσιος etiam exemplaria quædam manu scripta. Quæ lectio non omninò aspernanda videtur. Vstio enim non temerè vtero adhibenda. Alia etiam exemplaria καύσις pro καύσιος vitiosè legunt.

[49] ὥσπερ δὲ κέντρα ἔχουσιν] ὅσαι δὲ legunt exemplaria quædam manu scripta. Deinde pro αὐταὶ, αὐτὴ lego cũ interpretibus omnibus.

[50] ἔπειτα τελέειν] λειοτελέειν legunt exemplaria quædam manu scripta.

[51] κυήσιος δὲ καὶ παιδοποιΐης] Hæc repetuntur lib. περὶ ἀφόρων, sed pro πτύελα, ἀπέπτυελα illic legitur, & σκληρὸς pro ξηρός.

[52] ἢ ἀκεόπλοος] ἀκρόπλοος legunt exempl. quædam manu scripta.

[53] ἢ ἐς τὸν ἀρχὸν κεκρύφη] κεκρύφη rectè legitur lib. περὶ ἀφόρων, de veteri osculo in anum procumbente & demisso.

[54] ἢ τὸ χεῖλος ἐπιβάλλει] ἐπιβάλλῃ τοῦ στομάχου ἐφ᾽ ἑωυτὸ lego, deinde ὀχθεινὸν ἢ τρηχὺς, ex lib. περὶ ἀφόρων. Cornarius legit, τοῦ στομάχου ὀχθεινοῦ ἐφ᾽ ἑωυτόν.

[55] ἢ ἐλάσσονα] ἢ πλέονα videtur addidisse Caluus. Exemplaria verò manu scripta quædam καὶ πλέονα addunt. Sed aliter πολλῷ ἐλάσσονα legitur lib. περὶ ἀφόρων.

[56] κατὰ τὴν βλάβην] διὰ τὴν βλάβην, ἣν ἴῃς ἂν κωλύῃ videtur legisse Cornarius, vt scribitur lib. περὶ ἀφόρων, quæ lectio est purior, eamq; sequimur. Caluus verò aliter distinxit & legit, minimeque sensum assecutus videtur.

[57] μὴ πυελῶ τῆς καθάρσιος] πρότερον τῆς καθάρσιος legunt exemplaria quędam manu scripta, velut lib. περὶ ἀφόρων, quam lectionem secuti sumus cum interpretibus. Eadem etiam exemplaria μετὰ πόσιας legunt, sed μετὰ πόσιν legitur lib. περὶ ἀφόρων.

[58] οὐ δοκέει ξυμφέρειν] ἢν οὕτω δοκέῃ ξυμφέρειν videtur legisse Cornarius, ἢν οὕτω legitur lib. περὶ ἀφόρων.

[59] εἶτα παχυτέρης] Sic legunt exemplaria omnia. παχυτέρῃ tamen malim, vt lib. περὶ ἀφόρων, καὶ μολυβδίνῃ.

[60] καὶ ἐσθιέτω σκυλάκια ἑφθὰ] σκυλάκια σιδηρόδεα ἕψεφθαι scribitur lib. περὶ ἀφόρων, quæ χοιρία κρέα λιπαρὰ exponit Erotianus apud Hipp. Catellorum autem lactentium carnes pro cibo veteribus fuisse testatur Plin. lib. 29. cap. 4. & Oribasius Collect. 1. ex Mnesithei Atheniensis sententia eas collaudauit. Hippocrates quoque pluribus locis in variis affectibus in cibo non parum commendauit. Catulinam carnem esitauisse Romanos Plautus in Saturione refert, vt scribit Festus.

[61] καὶ πολύποδα ἐν οἴνῳ ἑφθὰ] Sic legunt exemplaria omnia, ἑφθὸν tamen malim, vt legitur lib. περὶ ἀφόρων, & adscribitur ex quibusdam membranis manu scriptis.

[62] καὶ μεγάλου] καὶ μαλθακοῦ legitur lib. περὶ ἀφόρων, vt & in quibusdam membranis.

[63] ἢν δέηται θεραπείην] ἢν δέχηται legit Caluus.

[64] καὶ φῦσαι ἐμπιπτέῃ] Hæc non leguntur in quibusdam codicibus manu scriptis vt nec lib. περὶ ἀφόρων.

[65] ἀρίστη κυήσιος] ἀρίστη μὴ κυεύσῃ κυήσιος legũt exemplaria quædam manu scripta, quæ secutus videtur Caluus. & aliud quid addidisse. Libro verò περὶ ἀφόρων vbi ista repetuntur, κρατίστη pro ἀρίστη legitur.

[66] ἕως ἂν ὀκμαίνηται] Hunc locum expressimus & exposuimus in nostra OEconomia, vbi & ὀκμαίνηται hîc legendum esse admonuimus ex Galeno in Exegesi, qui ὀκμαίνηται legisse videtur, quod exponit ἀποκρίνῃ τὸ σπέρμα. Quam tamen lectionem Hieronymo Mercuriali acceptam referimus, & si vulgata lectio ὀκμαίνηται quodammodo ferri possit, vt per translationem deseuire dicatur, post seminis emissionem veneris impetus repressus ac remissus.

[67] καὶ ἔτι δεόντων] καὶ ἔτι δὲ ὄντων, aut ἰόντων, cum Interpretibus lego & quibusdam codicibus manu scriptis, vt lib. 1. περὶ γυναικείων. Id autem in Hippiatrina à rusticis aliquando obseruatum animaduertitur, vt si quando marem generari cuperent, sinistrum admissarij equi testiculum obligarent.

[68] φύλλα τῆς αὐτῆς] τῆς ἀκτῆς legunt exemplaria quædam manu scripta, sambuci folia, quorum crebra fit mentio ad suffitus in γυναικείων πραγματείᾳ.

[69] κάστορος ὄρχιν] Sic castoreum dicimus, quòd scribit* Plinius, Castoreum dici Medicis, eas partes, quas fibri Pontici sibi amputant periculo vrgente, ob hoc se peti gnari. † Idem castoris testes castora dici scribit. Galenus etiam καστόριον vocari scribit τοὺς ὄρχεις τοῦ κάστορος. * *Cap. 30. lib. 8.* † *Cap. 3. lib. 32.*

[70] ὀποῦ σικύης] Sic legunt quotquot videre licuit exemplaria, sed ὀποῦ συκῆς legunt omnes Interpretes, quos etiam secuti sumus, vt fici succum vel lac intelligamus, aliòqui etiam cucumeris agrestis succus sumi potest.

[71] καρδαμώμου καρπὸν] καρδάμου legunt exemplaria quædam manu scripta.

[72] κάστορος ὄρχιν] Post hæc verba κράδην, ὄξος addunt exemplaria quædam manu scripta.

[73] σκίλλης τὸ ἐκ τοῦ μέσου] Istud non legit Caluus.

[74] καὶ πινέτω πρασίου χυλὸν] πρασίου χυλὸν legit Caluus, πράσου tamen habent omnia exemplaria.

[75] ῥητίνην. μέλι] ῥητίνην secundo loco positum delent Interpretes, & cætera simul iungunt. Sic tamen stare possunt vt in exemplaribus omnibus leguntur, vt ea in subdititio aut pesso adhibeantur. Deinde resina & mel lana excepta per dies quatuor in subditio apponantur.

[76] καὶ λιβανωτοῦ πυρῆνας] Hunc mihi locum disertis verbis indicare videtur Galenus in Exegesi, cùm πυρῆνας χόνδρους exponit, & addit, εἴρηται δὲ ἐπὶ λιβανωτοῦ, thuris enim globulos, nucleos, aut granula, hîc indicari significat, vt expressimus in nostra OEconomia, etsi πυείνας vitiosè legunt Galeni exemplaria.

[77] κολοκυνθης ἀγρίης] Sic legunt omnia exemplaria, sed τὸ ἐντεριώνην, aut τὸ ἔνδον addunt Interpretes.

[78] καὶ σμύρναν πρώτην] Myrrham primariam, hoc est probatam & Minæam, quam Troglodyticam vocant, quæ primæ est notæ, boniquè odoris, & maximè ad Antidotos expetitur, intelligendam esse expressimus, in nostra OEconomia. Hæc eadem ἄχρηστος dicitur lib. 2. περὶ γυναικείων, & καλλίστη lib. περὶ γυναικείης φύσιος.

[79] μέγεθος καὶ πάχος] καὶ πλάτος pro πάχος legunt exemplaria quædam manu scripta.

[80] καὶ κράδης συμμιγνύναι φλοιὸν ξύων] Hanc lectionem vt minimè interruptam & valdè popularem secuti sumus cum Interpretibus, etsi Aldina exemplaria post συμμιγνύναι ἐπιτιθέναι addunt, & lectionem disiungunt.

[81] προσθέτω λευκὰ] Sic legunt exemplaria omnia, sed Interpretes προσθέτω λευκὰ καθαίροντα legerunt. Aliòqui προσθετὰ λευκὰ dici possunt, vt πεσσοὶ μέλανες lib. περὶ γυναικείης φύσιος, & lib. 2. περὶ γυναικείων, & καθαρὸς ἀρτεμισίη, artemisia pura & impermixta, hoc est, sola per se sumta, vt καθαροὶ στρόβιλοι, nuclei pinei per se sumpti & repurgati, Dioscoridi.

[82] ὅταν δὲ χαλάσῃ αἱ μῆτραι] χάνωσι videtur legisse Cornarius.

[83] ἢ ῥίνῃ

[83] φλιῶδ᾽ τ πλάσας] Sic legunt exemplaria omnia, vt sit cortice obducta, sed Interpretes omnes ἐφθὸν μέλιτι legisse videntur.

[84] τὴν λευκὴν] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed Cornarius λευκῷ οἴνῳ legit.

[85] ἠπίαλος πυρετὸς] ἠπιαλὸς πυρετὸς legunt exemplaria quædam. ἠπιαλῶς etiam alia manu scripta. Hunc autem locum in nostra OEconomia expressimus.

[86] χὴ ἢν ταύτῃ γε ἀρνακίδας] Hunc locum expressimus & exposuimus in nostra OEconomia, & ἀρνακίδας pelles agninas cum villis & lana significare diximus. Galenus in Exegesi vocũ Hippocratis ἀρνακίδας ῥινίας exponit, hoc nimirum subindicato loco.

[87] τὰ μίξας καὶ ζείας, ἐρηειγμένας ὁμοῦ θυμίην] Sic legunt quotquot adhuc videre licuit exẽplaria, tum scripta, tum publicata. Quod effecit vt publicatam lectionem secutus sim, & ἐρηειγμένα & ταῦτα legerim. Sed certè mihi valde probatur Cornarij lectio, qui ζειὰς ἐρηειγμένας mihi legisse videtur, cùm (ammixta etiã zea fresa) dixerit. Ac fortè hunc mihi locum subindicare videtur Galenus in Exegesi, cùm ζειὰς ὀλύρας exponit, nisi quod ὀλύρας potiùs legendum existimo. Zeam autem (quæ frumenti genus est, & siligo Latinis dicitur) cum corticibus cõfractam, aut fresam, ad vteri fomenta adhibet Hippocr. lib. 2. περὶ γυναικείων. Istud autem totum omisisse videtur Caluus.

[88] σύκον μέλαν] Ante hæc verba καθαρτήριον pro indicatura quædam exemplaria adscribunt, quæ secutus videtur Cornarius.

[89] καθαρτήριον προσθετὸν] Hanc indicaturam non videtur legisse Caluus.

[90] ἢν δὲ ἐπιμήνια πολλὰ γίνηται] οὐ γίνηται legit Caluus.

[91] ἢν δὲ μὴ καθαρθῇ τὸ ὕστερον] λεαίνας ἐν οἴνῳ legunt quotquot hactenus videre licuit exemplaria, quæ mendosa esse & corrupta satis apparet. ἐλατήριον ἐν οἴνῳ cum Cornario lego, cùm ad secundarum deturbationem elaterium sæpe adhibeat Hippocrates in muliebrium morborum tractatione, idemque oboli pondere ad puerperiorum repurgationem exhibeat, lib. περὶ γυναικείης φύσιος. Codices autem mẽdosos esse ex Caluo satis apparet, qui τὸ ὕστερον non legit.

IN LIBRVM DE DENTITIONE.

Τὰ φύσει] Hunc περὶ ὀδοντοφυΐης libellum ad cæteros Physicos aggregauimus, quòd pueri primordia & naturæ veluti incrementa ac incunabula contineat, & ad ea referatur.

[1] ἢ οὕτως ὀλιγάκις] Sic legunt exemplaria omnia, quæ propter pluralitatem secuti sumus. Interpretes autem ἢ οἷσιν ὀλιγάκις legisse videntur. οὕτως autem ad dentium eruptionem refertur.

[2] οὐχ ἱκανῶς διακειμένον] Sic legunt quotquot huc vsq; videre licuit exemplaria. Caluus διακείμενον aut διακείμενα legisse videtur. Sed διωκημένον lego & ἀναλαμβανει, vt mihi legisse videtur Interpretes.

[3] τὰ πολλάκις παρεδεῦντα] παρηθεῦντα lego, cùm tamen παρεθεῦντα habeant omnia exemplaria.

[4] νομαὶ ἐφίστανται] ὑφίστανται legit Cornarius, quæ lectio mihi arridet, etsi vulgatam secuti sumus.

[5] τὰ παλινδρομήσαντα] παλινδρομήσαντα ἐν ἰσθμίοις, distinguunt omnia exemplaria, sed post παλινδρομήσαντα distinguit Cornarius, & pro ὁμοίοισι νηπίοισι videtur legisse. Caluus τὰ παλινδρομήσαντα initium sententiæ facit, & ὤμοισι pro ὁμοίοισι legit, etsi vtranq; lectionem adhibuit.

[7] πολὺ τὸ χολῶδες αἱμῶδες] Exemplaria Aldina sic legũt hunc locum, πολὺ τὸ χολῶδες ᾖ ἐὸν, ἐκ ἀγαθὸν. ἐν ἴσοισι παιδαμίοισιν ἕλκεσιν, ἀεὶ χολῶδες κακὸν, μετὰ δὲ τροφῆς χρόνοις &c. Sed vitiosa esse apparet.

[8] ὡς τὸ πολὺ] ὡς τὸ πολὺ malè legitur in Aldino exemplari.

IN LIBRVM DE CORDE.

Καρδίη] Hic libellus cordis substantiam & naturam perbellè exprimens, annectendus videtur libello περὶ σαρκῶν, cuius pars quædam esse videtur, eamque ob causam inter φυσικὰ reponendus videtur, aut certè his quæ de partium corporis structura superiore libello dicta sunt adiungendus. Qui etsi videtur lectus Galeno, nullam tamen eius mentionem facit, vt nec Erotianus in librorum Hippocratis recensione. Vt minimè ad Hippocratem referendus videatur, præcipuè cùm neruorum originem & animi præcipuam facultatem in corde constituat. Nobilem tamen & antiquam de potu per arteriæ parietes velut irrorando in pulmones delabente opinionem continet, quam rectè inde mutuatus videtur Plato. Proinde mirum subit quomodo præteritum hũc relinquat Galenus lib. 8. de plac. Hippocr. & Plat. Cùm verò hic libellus maximè abstrusam obscuritatem contineat, ampliore omninò explicatione mihi indigere visus est.

[2] ὁκοῖον χώσιος] Sic quidem legunt omnia exemplaria quæ videre licuit. Sed χῶνος legendum esse, ex χάους crassi facta, in OEconomia nostra scripsimus. Codices verò scripti quidam pro χώσιος, βόθυνος adscribunt. Verùm glossamentum esse quoddam apparet. χῶνος enim Hesychio βόθυνος exponitur, & scrobem ac foueam significat. Hîc autem πλῆθος potus copiam cum Cornario diximus, cùm eorũ quæ assumuntur, hoc est, tam cibi quàm potus copiam intelligere possemus. Id verò quod statim subsequitur, per summum guttur sensim ac velut per rimam & latenter in arteriã aliquid potionis illabi, ad id nos induxit. Quod certè à Galeno rectè exprimitur & explicatur extremo lib. 8. de plac. Hippocr. & Plat. Vetus autem & multis argumentis agitata fuit apud antiquos quæstio Platoniq; assimulata, de potu ad pulmones peruadẽte. Cuius certè quæstionis authorem facit Hippocratem Plutarchus lib. περὶ Στωϊκῶν ἐναντιωμάτων, Philistionẽ Locrensem, & Dioxippum celeberrimos Medicos, eamque agitat probl. 1. lib. 7. τῶν συμποσιακῶν, ex quo desumpsit Macrobius cap. 15. lib. 7. Saturnaliorum, eaq; de re scripsit A. Gellius cap. 11. lib. 17. Noct. Attic. Author verò lib. 4. de Morbis potum ad pulmones deferri omninò negat. Istam autẽ de potu in pulmones sensim ac veluti per rorem illabente opinionem, videtur ex hoc Hippocratis loco mutuatus Plato, quam optimè explicat Galenus in fine libr. 8. de placat. Hippocrat. & Platon.

[3] τιτθὸν δ᾽ οἷον] Hæc vulgata lectio omnibus exemplaribus cõtestata, hunc mihi sensum habere videtur, vt potus per guttur aut summam arteriam, eius parietes irrorando illabens, velut ex mamma exugi videatur, atque adeò sensim & pauca quantitate extillet, vt eius impetus paulatim influendo latere possit. Qui verò magna copia & auiditate ebibitur, in gulam & ventriculum demittitur. Eamq; lectionem hac ratione secutus sum. Mihi tamen etiam amplectenda videtur Cornarij * lectio, qui ἠθὸν δ᾽, & διὰ ῥωγμῆς legisse videtur, hoc sensu, vt nimis quidem in guttur feratur, & quantam per rimam illabendo fallere possit. Caluus verò aliter mihi sumpsisse videtur, & illud τιτθὸν οἷον de exugendi voracium puerorum auiditate, ad potionem deriuasse, deinde, καὶ ὁκόσον ἂν οὐ λάθοι διὰ ῥύμης ἐσρυὲν legisse, cùm dixit quod molestat tussiculamq; mouet. τιτθὸς autem Hesychio & Polluci μαστὸν significat.

Quam & Æ. Portus sequi maluit.

[4] πῶμα δ᾽ ἀτρεκὲς] Hîc οὕτως πολυθρυλήτου ἐπιγλωττίδος vsus vt loquitur Plutarchus) explicatur Galeno lib. 7. de vtilitat. partiũ, & Plutarch. quæst. 1. lib. 7. Sympos. & Macrobio lib. 7. Saturnaliorum, & A. Gellio, lib. 17. cap. 11. De ea verò sic Rufus Ephesius. ἡ ἐπιγλωττὶς τῆς μὲν τραχείας ἀρτηρίας πῶμα γίνεται, τῆς δὲ εἰς τὸν στόμαχον τῶν σιτίων ἐπιπομπῆς ὁδός. Et rursus, ἐπιγλωττὶς δὲ, τὸ ἔσω ἐπὶ τοῦ βρόγχου, πῶμα γιγνόμενον τῆς ἀρτηρίας, ὅταν ᾖ καταπίνωμεν, ὑπὲρ τοῦ μηδὲν ἐμπίπτειν εἰς τὸν πνεύμονα: ἀναπνεόντων δὲ καὶ μετέωρον ἐστιν, ὡς μὴ ἐπικωλύειν τὴν τοῦ πνεύματος ἄνοδον. Quod adhuc repetitur eidem. Author verò Isagoges Galeno attributæ, hunc istius vsum his verbis exprimit. ἡ δὲ ἐπιγλωττὶς οὐ μόνον τὸ στόμα ἐπιπωμάζει. ἀλλὰ καὶ τὴν τροφὴν τὴν ἀπὸ τῆς γλώττης οἷον ὑπὸ πλοίου ἀναχλιασμένην διαπορθμεύει. ὥσπερ γέφυρα, ἐπὶ τὸν στόμαχον ὑπὲρ τὸ στόμα τοῦ βρόγχου ὑπερβάλλει αὐτήν. Quæ quidem elegantia verba, cùm plurimum hanc ad rem faciant, & vitiosè scripta sint nostris in codicibus, hunc in modum adscribẽda fuerunt. At verò vitiosè

in quibusdam exemplaribus πῶμα pro πῶμα legitur, quæ tamen secutus est Caluus, vt etiam vitiosè in omnibus codicibus καὶ δῆλος, pro καὶ οὐ δῆλος legitur.

5 οὐκ ἔστιν ἐπιμελὲς] Hic ἐπιμελὲς actiuè sumi potest, vt quod curam nullā adhibeat, aut de victu parum sit solicitum. Et passiuè quoque, vt de quo cura parua sit, aut de cuius victu parua cura habeatur, velut sunt immunda animalia, quæ quouis victu vtuntur.

6 ἔπειτα γὰρ] Hoc de secto iugulo exemplum mihi videtur hinc transcripsisse Galenus in fine lib. 8. de plac. Hippoc. & Plat. Cuius verba sunt, ἀλλ' εἰ καὶ ζῶον ὅ, τι ἂν ἐθελήσας διψῆσαι ποιήσας, ὡς κεχρωσμένον ὕδωρ ὑπομεῖναι πιεῖν εἰ δοίης, ἔπειτα κυανῷ χρώματι χρώσας, ἤ τινι μίλτῳ, εἶτ' εὐθέως σφάξας αὐτίκα, εὑρήσεις κεχρωσμένον τὸν πνεύμονα. δῆλον οὖν ἐστὶν ὅτι φέρεταί τι τοῦ πόματος εἰς αὐτόν. Quod effecit vt hîc λαιμὸς, τὸ φάρυγξ ἢ βρόγχον, hoc est guttur & arteriæ summum significare videatur, cùm propriè de gula dicatur, vt aliàs scripsimus. Ideoque λαιμὸν αἰατεμὼν, iugulare indicat. Quinetiam Plutarchus sectæ arteriæ exemplum sumit, per quam veluti per fistulam humor ebibitus, canali rupto erumpit, neque ampliùs deglutitur. Quod etiam assumit Macrobius.

7 εἰ εὐτρεπίζει τὴν σύριγγα] De potu quòd arteriam apparet aut instruat, ad verbum dici potest, hoc est, viam quandam pulmoni ad recipiendum potum instruat, propter id quod paulò pòst sequitur. ἀλλά ἵνα καὶ λείην ὁδὸν οἱ παρέχῃ ἡ ἐπιπτυχίς. Quod non nisi potu ad arteriam conuerso aut vergente fieri potest.

8 ὕδωρ αἰαιδὲς ἔνυρον] Sic legunt quotquot adhuc videre licuit exemplaria, sed ἀνορῦον legendum esse diximus in nostra OEconomia, vbi hūc locum subnotauimus, & istam dictionem αἰαιδὲς exposuimus. Sic autem legisse Cornarium apparet, etsi ἔνορον ὕδωρ, incidens aqua legi potest. Sic enim meliùs quàm quòd ἔνυρον ὄχλον, quidam ex hoc loco molestiam in vrina annotant. Cæterùm pro φέρειν, παρέχῃ legendum videtur, sicq; legisse videntur Interpretes, etsi vulgata lectio ferri potest.

9 τὸ γὰρ διὰ τῆς ὁρμῆς] Sic quidem legunt exemplaria ferè omnia, quędam etiam διὰ τῆς ῥύμης, vt antea. Sed Cornarius διὰ τῆς ῥωμῆς legisse videtur, quem secutus sum. Caluus pro ἐπιπτυχὶς ἐπιπτυξις legisse videtur.

10 ἀποπίς] Sic quidem legunt exemplaria omnia, verùm ἀποπνοῆς legisse videntur Interpretes, deinde pro χωρέειν ἔτι, χωρέει, vt habent exemplaria quædam.

11 ταύτῃ καὶ διαίρῃ] ἐν ταύτῃ legunt exemplaria quædam. Hic mihi verò fuliginosorum excrementorum per os progressum innuere videtur. Aër autem in pulmones attractus, cordis æstum mitigat, vt & aqua in eius inuolucro contenta, eius immoderato calori moderatur, efficitque vt ipsum continuò madeat, & ne vehementer aut assiduè exiccetur prohibet, faciliorem-que illi & liberiorem motum præstat. Quare eleganter τὴν ξυμφύτου πάθης ἀμφοῖν vocat, vt quæ connatæ & ingenitæ affectioni auxilium ferant.

12 ἡ καρδίη μῦς ἐστιν] Lib. 4. de Morb. ἡ καρδίη στερεόν τι χρῆμα καὶ πυκνόν ἐστι, καὶ διὰ τοῦτο οὐ πονέει. Rursus, ἡ καρδίη στερεὴ τε πυκνή ἐστι, ὥστε μὴ νοσέειν ὑπὸ τῆς ἰκμάδος. Est enim cordis caro densa & dura, fibrarum quibus intexitur spissitudine compressa, solida & firma, ad robur & iniurias ferēdas accommodata, vt scribit * Gal. quod hîc πίλημα σαρκὸς dicitur, carnis duritatem, spissamentum, crassamentum ac spissamentum denotans. καρδίη Rufo, ἡ σύγκρισιν μυώδης τε καὶ νευρώδης, πεπιλημένη συνεχῶς σαρκὸς κινήματι. Cùm autem cordis caro musculosa esse videatur, in quo à musculo differat, rectè scribitur Galeno cap. 8. lib. 6. de vsu part. curque multiplices fibras nactum sit, vt & lib. 7. de Anatom. administr. vbi musculi cordisque substantiam negligentiùs inspicienti, nihil differre scribit, neque tamen musculum esse vult, sed illi actionis præstantiam, & motum ex tota sua substantia inesse.

Cap. 8. lib. 6 de vtil. part.

13 ὁμιλέει τῇ ἐπίρῃ φλεβί] Insignem illam venæ cauæ propaginem intelligit, quæ septo superato, ad cordis basim dextrā procedens, sinistro ipsius latere adaperitur, & in dextrum eius ventriculum, ad humiliorem basis sedem, amplo patentique admodum orificio inseritur.

14 ἡ δὲ δεξιὴ φημὶ] Sic legunt quotquot videre licuit exemplaria, atque hunc mihi sensum habere videntur. Et hic dexter, inquam, ventriculus in sinistris, vt de dextro vētriculo se sermonem facere innuat, quem dextrum in sinistris vocat, quòd etsi cordis situs medium thoracem occupet, dextra tamen mucronis pars in sinistrum magis ipso basis centro protenditur, vt videatur totum cor in sinistris sedem firmasse. Cornarius tamen ἡ δ' ἐν λαιοῖς legit, & de altero, nempe sinistro, cordis ventriculo accipit. Istud verò omisit Caluus.

15 καὶ λαχαρωτέρη πολλῷ] Sic legunt exemplaria omnia, quod effecit vt λαχαρωτέρην laxiorem, hoc est, molliorem dextrum ventriculū esse dixerimus. Cornarius magis inanem dixit, hoc est, non ita distentum ac durum. Dexter enim vētriculus cùm pulmonis gratia conditus sit, & sanguinem contineat, mollior est sinistro & laxior, ideoque sanguineus ab Anatomicis dicitur, quod etiā scribitur Galeno cap. 11. & 16. lib. 6. de vsu part. Molliorem etiam dixit Caluus, vt λαπαρωτέρη legisse videatur. Dexter autem ventriculus sinistrum amplitudine & capacitate superat, vnde πάμπαν εὐρυκοίλιος dicitur.

16 ἀλλ' ἐγκαταλείπει τὸ οὔεαχον] Hunc locū in nostra OEconomia exposuimus, simúlq; indicauimus οὔεαχον hîc sumi pro extremo cordis mucrone, nonnullósque οὐείαχον non malè legere, mihi verò τὸ ὑέαχιον videri rectè scribi posse, quod ἔσχατον exponit Hesychius, vt summus cordis mucro accipiatur, caudā dixit Cornarius, vt istam etiam lectionem secutus videatur, nisi quòd pro ἐγκαταλείπει ἐγκαταλείβει, aut ἐγκαταλαμβάνει legisse videtur. Innuitur autem his verbis, dextrum cordis ventriculum, etsi sinistro sit capacior, deorsumqúe magis vergat, extremum tamen mucronem non comprehendere. Sed cùm hanc formam à basi ad mucronem vsq; cor retineat, rectè ἐγκαταλαμβάνει mihi legisse videtur Cornarius.

17 φείδολον δ' ἔχει] Sinistri ventriculi septum mihi intelligere videtur, quod parem crassitiem & naturam cum cordis substantia sinistrum latus constituente nactum est. Ea verò dextri ventriculi substantiam crassitie multis modis superat, & vndique æquè crassa visitur, præter quàm in basi, vt satis constat. Septum verò illud concauum, non vt dextro latere gibbum & extuberans esse conspicitur, ideóque in scrobem excauatum esse dicitur, etsi pro ἐμβεβόθρωται, ἐμβέβρωται legisse mihi videtur Caluus, nisi si vtranque lectionem adhibuit.

18 ἀλλὰ γὰρ ἤδη] His verbis arteriæ venosæ ductum in pulmones & vsum mihi intelligere videtur, quæ ex sinistri ventriculi demissiore parte enascitur, & in duos truncos diuisa, dextro in dextrā pulmonis sedem dispergitur, sinistro etiam in sinistram pulmonis regionem protenso. μετ' εὐφορίης autem ad viæ promptitudinem aut facilitatem referri cùm possit, æquiùs tamen visum est ad vsum respicere, vt blandam caloris moderationem ac castigationem indicet. Aëris enim attracti & mitificati excrementa fuliginosa in cordis systole, promptè per arteriam venosam expelluntur. Atq; ex hoc loco τιμωρεῖν paulò antea castigationem & pœnam significare potest, cùm innatę affectionis moderationem, medelam, & auxilium indicaret.

19 ἀμφω γε μὴν δασεῖαι] Vtriusque cordis ventriculi superficies etsi perquàm inæqualis est, multisqúe quasi foueis in carneam substantiam insculptis obsita, ea tamen inæqualitas in sinistro ventriculo longè maior est, magisqúe insignis.

20 ταύτῃ γὰρ παχεῖν] Innuit sinistrum ventriculum crassiori substantia esse constructum ad calidi innati robur custodiendum. Sinister nanque cordis ventriculus, tantò crassiore substantia quàm dexter ventriculus constituitur, quantò materia quam continet leuior, rarior, velocior & transpiratu promptior est, quàm quæ dextro ventriculo continetur. Ita quoque hic sinister cordis ventriculus, aërem ex pulmone per arteriam venosam attractum, ad se dilatato corde allicit, eoque ad calidi innati temperationem, & spiritus vitalis substantiam vtitur, hunc aërem concoquens & præparans, vt vnà cum sanguine in totum corpus distribuatur. *Galenus certè sinistrum vētriculum ex crassiore & densiore substātia conditum esse vult, quòd spiritum leuem contineat, dextrum verò ex tenuiore & molliore, quòd sanguinem grauem quidem suo pondere complectatur, idqúe ad cordis æquilibrium, & ne in alterutram partem propenderet. Mirum autem subit, hîc tam appositè internam sinistri ventriculi constructionem crassam & asperam ad calidi innati robur conseruandum à natura esse conditum adscribi, simúlque ventriculorum superficiei inæqualitatem quibusdam cauis, veluti foueis multis obsitam, hîc tam eleganter depingi cùm huius rei ne vlla quidem apud Galenum libris de vsu partium, sed leuis tantum lib. 7. de Anatom. administrat. ac velut perfunctoria fiat mentio, cùm βοθύνας vocet. Porrò cùm in omnibus

mnibus exemplaribus ὥστε θαῦμα γίνεσθαι scribatur, eam lectionem hoc sensu retinuimus, mirum esse, cùm in sinistro cordis ventriculo non nisi aër & spiritus contineatur, eum esse à natura crassiorem & asperiorem conditum, cui tamen continendo leuis quædam substantia longè accommodatior esse videatur. Cùm tamen non parua sit suspicio, οὐ θαῦμα γίνεσθαι legendum esse, vt nemini mirum videri debeat, ad aërem inspiratum & intemperatum continendum & concoquendum, intus asperum & multis insignibus cauitatibus inæqualem, crassaque substantia à natura fuisse conditum, ne aër facilè dissiparetur aut expiraret. Atque illius rei causa subiicitur ταύτῃ καὶ παχεῖον &c. Sic enim Galenus cap. 10. lib. 6. de vsu part. spiritus vasa crassis & densis tunicis constare, sanguinem verò continentia, tenuibus & raris, probat.

† *Cap.16.lib.6.de vsu part.*

[21] αὗται πηγαὶ φύσιος] Huic loco aptissimè conueniũt quæ scribuntur à Galeno in fine cap.7.libr.6.de vsu part. his verbis: ἐπεὶ τοίνυν ἡ καρδία τῆς ἐμφύτου θερμασίης ἡ διοικεῖται τὸ ζῷον, οἷον ἑστία τίς ἐστι καὶ πηγή, πᾶν μὲν ἂν οὕτω μᾶλλον αὐτῆς εἴη κύριον, ἀλλὰ μᾶλλον ὅσον ἡ χρεία τῷ παντὶ ζώῳ διαφυλάττει τὴν ζωήν. ἔστι δὲ δὴ ταῦτα δυοῖν ἀγγείων στόματα, κατὰ τὴν ἀριστερὰν αὐτῆς κοιλίαν, ἣν τοῖς ἰατροῖς ἔθος ὀνομάζειν ἐστὶ πνευματικήν. διὰ γὰρ δὴ τούτων τῶν στομάτων ἡ καρδία, διὰ μὲν τοῦ μικροτέρου, ταῖς κατὰ τὸν πνεύμονα, διὰ δὲ τοῦ μείζονος ἁπάσαις ταῖς κατὰ τὸ ζῷον ἐστὶν ἀρτηρίαις συνεχής.

[22] ἄγγος δὲ τῆς ἐκφύσιος] Vide Galenum capit.15. lib. 6. de vsu part. vbi auricularum cordis vsum & positum describit, eique dicuntur τὰ ὦτα νευρώδεις τε καὶ κοῖλαι περὶ τῶν στομάτων ἐπιφύσεις ὑπάρχοντα, χαλαρὰ μέν. Rufus ἐν τῷ περὶ ἀνθρώπου μορίων, τὰ ὦτα τῆς καρδίας dici scribit, τὰ ἑκατέρωθεν τῆς κεφαλῆς ὥσπερ πτερύγια κοῖλα, καὶ μαλακά, καὶ κινητά, ἐν ᾧ πάλλεται σφύζει ἡ καρδία.

[23] πρήματα δὲ οὐκ ἔστιν] Gal.cap.15.lib.6. de vsu part. ἐκείνων μάτην τὰ τῆς καρδίας ὦτα γέγονεν, ἀλλ' ὠνόμασαι μάτην. οὐ γὰρ σμικρά τις ἔοικεν αὐτῶν ἡ χρεία τοῖς ζώοις ὑπάρχειν. Et rursus, ὠνόμασαι δὲ οὕτως, οὐκ ἀπὸ χρείας, ἢ ἐνεργείας τινός, ἀλλ' ἀπὸ μικρᾶς ὁμοιότητος, ὅτι τῆς καρδίας ἑκατέρωθεν, ὥσπερ τῆς κεφαλῆς τοῦ ζώου πρόσκειται τὰ ὦτα. Eadem quoq; scribuntur Galeno lib.7.de Anatom.administrat. vbi eas esse scribit ἀποφύσεις νευρωδεστέρας καὶ δερματωδεστέρας. Rufus quoque, ὑμένας παρ' ἑκάτερα πλάγια ὠτοειδεῖς vocat, διὰ τὸ περὶ αὐτὴν (τὴν καρδίαν) ὠτοειδῶς ἐσχηματίσθαι.

[24] διὰ τὸ πλαστικὸν] Sic legunt omnia exemplaria, ideoque hanc lectionem retinuimus, etsi πλαστικὸν legisse videntur interpretes. Significat autem effusum extra venas sanguinem & distetum, visceri soliditatem exhibuisse, πλαστικὸν tamen malim.

[25] παρέθηκεν αὐτῇ ὠφύσας] Hanc etiam follium similitudinem vsurpauit Galenus, sed non eodem modo ad aures transtulit.

[26] οὐλομελὴ] Illud οὐλομελῆ tam naturæ cordis propriam, quàm continuam aut perpetuam motus agitationem, quæ illi ex tota visceris substantia inest, significat, vt κατ' ἰδίην propriam cuique auri insitam, & peculiarem naturam, ex qua colligit auriculas cordi flabelli loco aut ventilabri esse attributas. Cor autem actionis suæ præstantiam, hoc est motionem, ex sua visceris natura, & toto ipsius corpore ostendit Galenus libro 7. de Anatom. administrat. ideoque thorace exemptum etiam diù moueri. Cæterùm ἴδοις ἂν, pro ἴδοις ἂν legendum.

[27] διὰ τὰ δὲ φημι] Hic mihi huius subobscuri loci sensus esse videtur, vt velit cordis substantiam internam, per vasa quæ ventriculos subeunt, refrigerari, externam autem per aures veluti ventillari, cùm tamen scribat* Galenus, magnæ arteriæ propaginem cum vena quæ circa cordis ipsius caput obuoluitur, & in omnes ipsius partes, ad deferendum alimentum dispergitur, circumferri, & in omnes partes distribui, quæ & ipsius arteriæ magnæ tanta etiam ipsa est propago, quanta prædictam venam maximè sit refrigeratura, calorisque natiui externarum cordis partium temperiem probam conseruatura. Cæterùm φλέβια dicuntur, quæ ex ventriculo sinistro subeunt, ex corporis substãtia quam nacta est arteria venosa, vt & ἀρτηρίην vocat, quæ ex dextro oritur, quæ est vena arteriosa, quòd arteriæ corpus nactum sit. Quam appellationem veteribus vsurpatam fuisse scribit Gal.lib.7. de Anatom. administr. qui sine appendicibus ea vasa vocaret, cùm tamen appendicibus adiectis appellare præstaret, his verbis. τῶν δὲ ἄνευ προσθήκης ὀνομασάντων αὐτά, τινὲς μὲν τῇ τοῦ σώματος προσέχοντες οὐσίᾳ μόνῃ, τινὲς δὲ τῇ χρείᾳ. κατὰ μὲν οὖν τὴν σωματικὴν οὐσίαν, ἀρτηρία μέν ἐστι τὸ τῆς δεξιᾶς κοιλίας ἐκφυόμενον ἀγγεῖον. φλὲψ δὲ τὸ τῆς ἀριστερᾶς. κατὰ δὲ τὴν χρείαν, ἔμπαλιν ἀρτηρία μὲν τὸ τῆς ἀριστερᾶς, φλὲψ δὲ τὸ τῆς δεξιᾶς. Ac ibi quoque Galenus variam & dissentientem inter se horum vasorum appellationem apud veteres fuisse adscribit.

* *Cap.17.lib.6.de vsu part.*

[28] ἔστι γὰρ τὸ θερμὸν] Sic legunt exemplaria omnia quæ vidimus. Interpretes tamen omnes negationem addiderunt, quòd sinister cordis ventriculus calidi natiui fons ac sedes esse dictus sit. θερμὸν tamen in dextro ventriculo inesse dicitur, hoc est, calidus humor, nempe sanguis, vnde sanguineus dicitur, vt & sinister spirituosus.

[29] ὥστε διὰ τὴν πάθην] Id videtur de vena arteriosa dici, quæ ex dextro cordis ventriculo oritur, multò minori quàm caua orificio, quę huic etiam inseritur. Minus amplam autem habet capacitatem, quòd corpus habeat arteriosum, sufficiens tamen ad ipsius ventriculi refrigerationem, ne ampliore aëris ingressu euinceretur. πάθην autem vocat calidam cordis naturam sibi insitam (vt antea) quæ tamen non eadem est quæ in sinistro, propter affluentem ex vena caua sanguinem.

[30] κτηδόνας ἐμβάλλουσιν] Hunc locum expressimus in nostra OEconomia, vbi κτηδόνη villos & filamenta dici scripsimus. Cæterùm mihi fibras illas intelligere videtur, quæ ex inferiore sede trium illorum membraneorum processuum frequenti serie enascuntur, & per ventriculi amplitudinem deorsum ductæ, eiusdem lateribus iuxta ipsius mucronem adnascũtur, & in cordis solidam substantiam inseruntur. Hæque membranarum extremitates, Herophilo neruosa corpuscula dicuntur, vt scribit Galenus cap.6.lib.1. de plac. Hippocr. & Plat. Ex quo fortasse effectũ est, vt huius loci authoritate ductus * Aristoteles, has fibras & neruosa corpora, neruos esse existimarit, & cor neruorum principium esse affirmarit. Porrò in quibusdam exemplaribus, ἀορτῆρσιν pro ἀορτῆσιν legitur, vt aliàs apud ' Hippocratem, ambigua sanè lectione.

* *Cap.4.lib.3.de part.animal.*

' *Lib.de locis in homine.*

[31] ἔστι δὲ αὐτῶν ζεῦγος] Has membranas intelligit quæ cordis vasorum radicibus, ipsorumque exortibus adnatæ sunt, ac præcipuè eas quæ σιγμοειδεῖς dicuntur, quòd dimidiati circuli imaginem repræsentent; quæ arteriæ magnæ & venæ arteriosæ orificia claudunt. Cùm autem par vnum dicit, membranarum illum arteriæ venosæ circulum intelligit, ex cordis substantia enatum, qui in duos processus dirimitur, quas duas membranulas vasis orificium claudentes dicunt Anatomici, idque non omninò exquisitè, ne fuliginosis excrementis exitũ præpediant. De quibus omnibus aptissimè scribit † Galenus lib. de vsu part. & lib. de Anatom. administrat. & lib. de plac. Hippocr. & Plat. adeò vt earum compositionem & structuram, cùm etiam vsum, non sine admiratione contemplari possis, quod hîc etiam apertè innuit. Cæterùm περιφερὲς cùm legat exemplaria omnia, περιφερέες tamen malo cum Cornario, & θυρῇσι lego, etsi θύρῃσι passim legitur, & αὐτῶν pro αὐτέων.

† *Cap.14.lib.6. Lib.7. Cap.5.lib.6.*

[32] καὶ τὴν καρδίην] Istud antiquum sacrificiorum ritum respicit, in quo cor eximebatur & aris imponebatur, vt de rerum euentu certior diuinatio institueretur, cuius meminit Galen. cap.7. lib.2.de plac.Hippocr.& Plat.

[33] τῇ γὰρ ἐμηχανήσατο] τῇ γὰρ fortè pro ταύτῃ γάρ. Quod verò sequitur ad eam opinionem refertur, quæ præcipuam animæ vim, eiusq; principatum in corde constituit, quam secuti sunt multi nobiles philosophi, imprimisque Chrysippus, & ex parte Praxagoras, ac Aristoteles, aliiq; magni nominis viri, vt scribit Galenus libris de plac. Hippocr. & Plat. 1. 2. & 3.

[34] εὐπορίη δὲ τὴν τροφὴν] Videatur innuere cor nutriri ex spirituoso illo & defœcato sanguine, quem ex dextro ventriculo in sinistrum per latentia & cauernosa septi foramina haurit, & in totum corpus per arterias cum vitali spiritu defertur, vt scribit ' Galenus. Est tamen alia cor ipsum nutriens vena, quæ in id variè dispergitur, & cordis basim coronæ modo cingit, quæ ex vena caua, non à corde oritur, nec ab eo sanguinem accipit, vt testatur etiam † Galenus. Quòd autem διαβάλλουσα τὰς ἀκτῖνας dicit, id ad facultatem cordis pulsantem, aut ad spiritus vitalitatem, quam cor per arterias in totum corpus distribuit, referri debet.

' *Lib.3. de fac. natur.* † *Ibidem.*

[35] οὐκ ἐν κατὰ φύσιν] Sic legunt quotquot adhuc videre licuit exemplaria, tum scripta, tum publicata. Quod accipi hac notione potest, vt arteria magna ex ea quæ ad spinã perreptat in totum

ventrem distributa, eas partes depascitur, & vt per totum corpus, ita ad eas etiam partes alimentum non naturale distribuit. Non naturale autem alimentum vocat, vitalem spiritum & halituosum illum sanguinem, qui in totum corpus defertur, cùm membra corporis non puro & tenui, sed crasso & turbido sanguine nutriri constet, vt scribit † Galenus. Qui quidem sanguis crassus, naturale alimentum dici potest, vt sanguis alens vocatur Galeno libr. 6. de plac. Hippocr. & Platon. vti purus ille & tenuis, spirituale alimentum rectè vocari potest, vt innuere videtur Galenus lib. 2. de placit. Hippocr. & Plat. cap. 15. Caluus tamen ἐς τὸ κατὰ φύσιν longè aliter legisse videtur.

† *Lib. 3. de Natur. fac.*

[16] ὅκως δὲ μὴ αἰακωχῇ] Hunc locum expressimus in nostra OEconomia. Videtur autem mihi significare membranas illas tres ὑμενοειδεῖς dictas ad orificium arteriæ magnæ adnatas, prohibere ne ea quæ in arteria continentur, suo exitu sanguinis ad eam delationem remorentur aut retardent, cùm eis exitum occluserit. Earum autē membranarum causa, plus à corde accipiunt arteriæ, & reddunt quidem minùs, etsi non ita ad vnguem os magnæ arteriæ obstruere videntur, vt nihil per eam reddatur, vt scribit Galenus libello de vsu pulsuum. Alimētum autem in fluctuatione constitutum vocat, quod in motu est, & in arteriam defertur. ἀνακωχῇ autem lego, non vt exemplaria quædam ἀνακωχῇ, & ἀποκλείῃ.

[17] τροφῆς οὐχ ἡγεμονικῆς] τροφὴν ἡγεμονικὴν hîc vocat alimentum primarium ac præcipuum, naturale, & quem antea alentem sanguinem ex Galeno diximus, hîc βλεπόμενον αἷμα vocatur aut βλεπομένη τροφή. Arteria autem spirituoso & tenui sanguine redundat, eumque cum vitali spiritu in reliquum corpus distribuit.

[18] ἀποσφαγέντος τοῦ ζώου] ἀποπαγέντος legisse videtur Caluus, congelato animali, hoc est, mortuo.

[19] τυπέω μὲν οὖν τῷ ἀγγείῳ] Sic maxima pars codicum legit, etsi quidam τῷ ἀγγείῳ habent.

[20] ἐς πνεύμονος αἷμα] Sic quidē legunt exemplaria omnia. Cornarius ἐς πνεύμονος ἀγγεῖα legisse videtur, & θερμόν.

[21] τὸ αἷμα γὰρ] Sanguis plurimùm habet aqueæ terreæque substantiæ (vt scribit Galen. lib. 1. Salub.) Ideoque sua natura frigidus videtur, per accidens autem calidus, per spiritum & calidum innatum, quorum sedes esse videtur. Aliòqui ista ex comparatione dici possunt dextri ventriculi cum sinistro, qui calidi innati sedes & fons rectè nominatur, quique spiritu magis quàm sanguine abundat. Aut certè intelligendum sanguinem à corde calorem sortiri & habere, vt scribit ¹ Galenus, quòd spirituū beneficio adeò incalescat, vt dum viuit homo est feruentissimus. At naturâ esse calidum sanguinem non frigidum, testatur Galenus lib. de Tumor. præter naturam. Hanc autem de sanguine opinionem ex hoc loco mutuatus videtur Aristoteles cap. 3. lib. 2. de part animal.

¹ *Lib. 1. de Temper.*

IN LIBRVM DE GLANDVLIS.

ΠΕΡΙ δὲ ἀδένων οὐλομελίης] Huius libelli inscriptio περὶ ἀδένων in omnibus exemplaribus scribitur, etsi libro de Artic. promittit Hippoc. se περὶ ἀδένων οὐλομελίης scripturum, vbi tamen Galenus quamuis eam esse istius libelli indicaturam testatur, Hippocratis esse negat, & iuniori cuidam attribuit, in eoque dictionem & Hippocratis mentem requirit. Illic quoque Galenus οὐλομελίην τὴν ὁλόκληρον φύσιν τῆς τῶν ἀδένων φύσεως exponit, & Erotianus apud Hippocratem οὐλομελίης ὅλης φύσεως, etsi οὐλομελείης apud eum vitiosè legitur, vt in OEconomia nostra admonuimus. Hîc ergo integra & absoluta glandularum natura, per omnia corporis membra exponitur, quam οὐλομελίην vocat. Quo nomine, etsi ab Erotiano inter Hippocratis libros in procemio non accensetur, quia tamen ad corporis compositionē & structuram spectat, ad φυσικὰ referri debet. Neque tamen in dictionum explicatione ab eo esse preteritum, liquidò constat. Glandularum autem in corpore vsum duplicem exponit Galen. lib. 2. περὶ σπέρματος.

[2] σπογγώδεις] Glandularum genus scribit * Galenus ἀραιόπορον εἶναι καὶ σπογγώδες, ὑγρότητος τε μεστόν, ὥσπερ σπογγίαν διάβροχον. εἰς τὴν γῆν τὰ κενὰ διαστήματα ἔχον πῶς ὀχεῖ ... καὶ ἀρτηρίας καὶ φλέβας ἐκφύεσθαι.

* *Lib. 2. de Semine.*

[3] ἔστιν οὖν ἀραιά] Sic legunt omnes codices. Caluus tamen καὶ ἔστιν ὅτι legisse videtur.

[4] τὸ εἶδος λευκή] Sanguinem specie album dixi, Interpretes secutus, etsi ad glandularum carnem specie albam referri malim, & ad tactum ad instar lanæ mollem. Ex quo quędam exemplaria λευκαὶ pro λευκὴ legunt.

[5] καὶ αὐτό] Istud ad ὑγρὸν retuli, Cornarium secutus & exemplaria omnia, etsi ad τὸ σῶμα τῆς ἀδένος referri malim, ideoq; quidam codices αὐτὴ legunt.

[6] ἐπὴν ὑγρασίης πληρωθῶσι] Quidam codices sic legunt, ἐπὴν ὑγρασίης πληρωθῶσι τῆς ἐπὶ τοῦ ἄλλου σώματος διὰ τῶν φλεβῶν, αἱ δὲ αὐτὴ ταπεινή. Quos mihi secutus videtur Caluus. Secutus tamen sum codicum pluralitatem, & aliòqui crebræ sunt huiusmodi repetitiones huic scriptori & Hippocrati.

[7] ξυντείνουσιν αἱ ἀδένες] Sic codicum magna pars legit, quidam etiam οἱ ἀδένες, & paulò pôst. Etsi solenne est huic scriptori ἀδένα fœminino genere efferre, cùm Galenus & reliqui scriptores masculino scribant.

[8] ὑπὸ τῶν πόνων ἐργασίην] ὑγρασίην lego, & ἣν ἔχει μᾶλλον τὰ ἄρθρα.

[9] καταπασιμοῦνται γὰρ] Hunc locum mihi subnotare videtur Galenus in Exegesi, cùm καταπασιμοῦται καταπαλίσκεται exponit, ex quo hoc loco καταπασιμοῦνται legendum esse in nostra OEconomia admonuimus. Sic quoque apud Erotianum καταπασιμᾶται pro καταπασιμοῦται vitiosè legi scripsimus, quod καταπαλίσκεται exponitur, hoc est, expenditur, insumitur, absumitur, etsi Cornarius καταπασιμοῦται reflectitur dixit, & Caluus recuruatur. Vterque tamen mihi videtur vtranq; lectionem secutus, cùm consumitur & absumitur apposuit. Est autem καταπασιμοῦσθαι aut ἀνασιμοῦσθαι resimum fieri & recuruari.

[10] τροφὴ ξυντροφος] τροφὴν ξύντροφον, alimentum familiare, assuetum & accommodatū dico cum Zuinggero, quemadmodum ξύντροφον οἰκεῖον Galeno exponitur.

[11] ὥσπερ ὅκου πλαματώδεα] Hunc locum exposuimus in nostra OEconomia, simulque indicauimus cur πλαματώδεα vliginosæ corporis partes dicerentur, nimirùm quæ superfluam humorum redundantiam reciperent, sumta ab vliginosis & humectis terræ locis translatione.

[12] ἀμφοτέρως τὰ λαμβάνουσι] ἀμφοτέρως ὡς ὑπολαμβάνουσι legunt exemplaria quædam, & ὡς τὸ ἐπιρρέον.

[13] καὶ ἐκβρασσόμενον] ἐκβρασσόμενον quod cum impetu eiicitur significat, ac velut ebulliendo & æstuando reiicitur, efferuescit ac effunditur, quemadmodum exposuimus in nostra OEconomia, hoc subnotato loco.

[14] οὐτ᾽ ἐθέλει ἀναβαίνειν τῆς αὐτῶ] Sic legunt ferè omnia exemplaria, quædam etiam τῆς γῆς αὐτῶ habent, alia αἰ ἀβαίνειν ἐς αὐτῶ.

[15] καὶ οὐκ αὖ φύσει πείχας] Sic legunt exemplaria omnia, sed in ἐᾷ cum Interpretibus lego.

[16] διαδιδοῖ πᾶσι δὲ ἀδένησιν] πᾶσιν ἀδένησιν legunt exempl. quædam.

[17] τὰ μέρεα αὐτά] κατὰ τὰ μέρεα αὐτὰ legunt exemplaria quædam.

[18] χεῖν etiam lego, non χοῖ, vt omnia viriosè.

[19] καὶ τῆς περὶ αὐτὴν] Videtur defecta esse lectio, ideoque quędam exemplaria sic legunt, καὶ πλήρης τῆς περὶ αὐτὴν ἀπὸ τοῦ ἄλλου σώματος ὑγρασίης. Quod etiam annotauit Zuinggerus.

[19] ἐπὴν δ᾽ αὐτὴ τὴν ἕλξιν] Hac parte defecta sunt & vitiosa Aldina exemplaria, & asteriscum apponunt.

[20] αὗται χείρους] Sic legunt exemplaria Germanica. Aldina verò hîc quoque vitiosa sunt, & αὗται χείονες αἱ νοῦσοι τραχήλου legunt, & asteriscum apponunt, vt in suspecta lectione. Exemplaria etiam quædam manu scripta χεινίσει legunt nullo sensu. Pro quo quidam χοίρων reponunt, vt nominis notatione circumspecta, χοιράδες χοίρων αἱ νοῦσοι dicantur, quod etiam annotauit Zuinggerus. Vitij autem suspicionem auget hoc loco Caluus, qui longè aliam lectionem mihi secutus videtur, cùm longæ ceruicis peculiare vitium dixit.

[21] αὐτὴ πᾶσα ἀπανασιμοῦται] ἀπανασιμοῦται hîc vt antea καταπασιμοῦται lego in nostra OEconomia.

[22] οὐδὲ μὴν πη πλῆθος] οὐδὲ μᾶλλον legunt exemplaria quædam vitiosè.

[23] ἔχει τὸν ἐγκέφαλον ἴκελον ἀδένι] Sic magna pars codicum legit, quidam etiam, ἔχει τὸν ἐγκέφαλον ἴκελα δὲ ἀδένι.

[24] ἐοῦσαν διὰ τὰ εἰρημένα] Hic mihi sensus esse videtur, vt cerebrum ea humiditate, quæ ob prædictas causas capiti inest, velut auxilium adferens, illud defraudet, & in extremitates per fluxiones foras amandet.

25 ἕως ἀποκρίσιος] ἕως ἀπὸ κρίσιος legũt exemplaria quædam, quæ secutus mihi videtur Caluus, vbi ἕως pro ὡς Ionicè poni videtur, vt tanquam per crisim aut iudicationem natura humores secernente, fluxiones fiant. Alioqui ἕως ἀποκρίσιος, velut secretione fluxiones fieri dicuntur, de iis quæ per humoris effluuium & emissionem deponuntur, vt ἕως ἀποκρίσιος, idem quod κατ' ἔκκρισιν indicet, velut ἀποστάσιες κατ' ἔκκρισιν ἢ κατ' ὀκρολὴν Hippocrati dicuntur in Epidemiis. Alij ἕως ἀπὸ κρίσιος de humoribus intelligunt, qui cum secretione per meatus quosdam conspicuos & patentes effluunt, quibus alios minimè patentes opponunt.

26 ἢν ἐς τὰ ἔνδον ἀπίωσι] Sic legunt exemplaria Germanica quæ secuti sumus. Alia & Vaticana, οὕτω δὲ καὶ τῷ ἄλλῳ σώματι ἢν ἐς τὰ ἔνδον ἀπίωσι legunt, quæ secutus videtur Caluus.

27 καὶ αὐτοῖς ὄχλος] Hic locus procul omni dubio in omnibus codicibus corruptus est, quem sic lego, καὶ αὖθις ὄχλος πολὺ χανδόθεν ἕλκῃ, καὶ δριμὺ μὴ εἰ φέροιτο ὁ ἐγκέφαλος ῥεῦμα, ὁ δὲ ἐπίρροος ἐσθίει & ἑλκεῖ. καὶ τὸ μὴ ἔσω ἢν ἢ πλῆθος, καπνῶν τέλος οὐκ ἂν ἔχοι ὁ ῥόος, ἕς ἂν ξηρύνηται τὴν πληθὺν τοῦ καπνόντος. Scio aliam esse huius loci notionem Zuinggero, verùm mihi hæc lectio probabilis videtur. Legi etiam potest, καὶ ἀδριμὺ μὴ εἰ φέροιτο ὁ ἐγκέφαλος ῥεῦμα. Æ. P. χανδόθεν ἕλη, καὶ δριμὺ μένη *legendum autumat.*

28 ἄμφω δὲ] καταγγοὶ lego, vt in nostra OEconomia scripsimus, hoc subindicato loco, etsi καταγυῆ habent exemplaria omnia. Rursus, καὶ ἢν πάθῃ δίεσον κακίᾳ lego.

29 καὶ ὁ νόος ἀφρονεῖ] ἀφρενεῖ habent exemplaria quædam.

30 ἐν ἑωυτῷ δ' οὐ φωνέει] φρονέει videtur legisse Caluus.

31 σεσηρόσι μειδιήμασι] Sic legunt exemplaria omnia, sed μειδιήμασι legendum esse apparet. Sunt enim σεσηρότα μειδιήματα, effusi risus, quique diductis labris fiunt, vt scripsimus in nostra OEconomia, hoc subindicato loco. Quædam exemplaria pro σεσηρόσι ἐσηρόσι vitiosè legunt. Cornarius ὁράμασι legisse videtur.

32 καὶ τὸ οὖς ἀπὸ τῆς πυκινῆς] ὠθεῖσθαι legunt exemplaria omnia, hoc sensu, vt auris successu temporis à crebra fluxione circumscribatur, ac veluti suis limitibus & terminis definiatur, materia illic moram trahente & suppurante. Sed certè pro ὠθεῖσθαι, fortè ὀρύχῃ legendum, vt auris crebra fluxione fodiatur & perforetur, à pure foras manante.

33 οὕτως ἐς τὰ ἔξω δῆλοι] fluxiones externas intelligit & oculis conspicuas, quales καταφανέας tres facit, in aures, nares, & oculos, lib. de loc. in homine.

34 ἀναμένοντος κάτω] Exemplaria manu scripta Regia, ἀναμένοντος δὲ κάτω legunt.

35 καὶ γίνεται τὸ πῦον τοῦτο] Sic legunt exemplaria Germanica, deinde, διεσθίει τοὺς πνεύμονας. Alia, καὶ γίνεται τὸ πῦον. τοῦτο διεσθίει &c. Quædam etiam, καὶ γίνεται τὸ πῦον τοῦτο, ὃ διεσθίει. Exemplaria verò Regia manu scripta, ὅτι διεσθίει legunt.

36 ἀλλ' ἡ νοῦσος] Sic legunt exemplaria omnia, sed ἄλλη νοῦσος lego cum Interpretibus.

37 καὶ ἀπατίθεται τῇσι κοτύλῃσι] Post hæc verba vitiosè ἰσχία adscribunt Aldini codices, nisi si ista dictio ad sequentia referatur, ποιέει φθίσιν, & ὧδε καὶ ὧδε. vtrunque modum quo homo contabescit, indicet, nempe cùm per spinam delapsa in pectus tabem facit, aut cùm in coxendices, eam etiam per consensum inducit, etsi ὧδε καὶ ὧδε legunt exemplaria quædam.

38 καὶ οὕτι ἀπηύδησε] καὶ οὕτως ἀπώλησε legisse videtur Cornarius, eamque lectionem ex vitiosa quorundam codicum scriptione hausisse, qui ἀπώλησε pro ἀπηύδησε legunt. Hunc autem locum in OEconomia nostra expressimus & exposuimus, vbi de intabescentibus qui sensum colliquescunt, & integris viribus, sensu ac ratione constantes, moriuntur, intelligi diximus.

39 ἔχει γὰρ καὶ πόνον] Sic legunt omnia quæ videre licuit exemplaria. Cornarius tamen πόνον legisse videtur. Hunc autem locum pulcherrimè explicat Zuinggerus, & in OEconomia nostra attigimus, vt nihil necesse sit nos esse longiores.

40 καὶ διείρονται] διεγείρονται legunt exemplaria quædam, alia διαείρονται.

41 κατὰ τῶν ἀδένων] Sic plæraque legunt exemplaria, quædam πάρτα pro κατὰ habent, quædam etiam ἡ φύσις τῶν ἀδένων simpliciter. ὥσπερ καὶ τὸ ἄλλο σῶμα etiam legunt quidam codices.

42 εἰ καὶ ὑπερβάλλει τὸ ἐπίπλοον] Sic legunt ferè omnia exemplaria, quædam etiam ἢ καὶ, quæ lectio est apertior, & quam secuti sumus cum Interpretibus. Etsi non ignoro vulgatam lectionem arridere Cordæo suis in lib. 1. περὶ γυναικείων Commentariis, hoc sensu, maximè si epiploon redundabit ad partes superiores, in angustiam à puello coactum. Similia verò de lactis generatione aurea scripta sunt lib. περὶ φυσ. παιδίου, vbi & istius loci meminimus.

43 μετασυμβάλλεται] μέγα συμβάλλεται habent quædam exemplaria manu scripta, tam benè, quàm vitiosè postea ἀσὸν pro νασὸν legunt, quod & facit Aldinus codex, qui huic loco asteriscum apponit.

44 καὶ ἀστεργὲς] Sic legunt omnia exemplaria, eamque lectionem cum Interpretibus secutus sum, cùm humiditatem non desiderare dixi, hoc est, humoris parum amicum, quod pro duro, & compacto, aut denso ponitur, mollique & laxo aduersatur, vt monuimus in nostra OEconomia, hoc subnotato loco & expresso. Vbi etiam scripsimus nos ἄστεγον lubenter legere, quòd sit humorem non continens, vt ἄστεγον σῶμα dicitur. Etsi ἀστεγὲς quidam legunt, eamque lectionem Caluus & Cornarius secuti videntur.

45 ἀναγκάζει οὐδὲ λόγος] οὕτως ἀναγκάζει οὐδὲ λόγος lego cum Interpretibus.

46 ποιέουσιν καὶ μαζοὶ] Hæc omittuntur apud Caluum, qui longè aliter hunc locum legisse videtur.

47 καὶ ἡ φωνὴ θρασεῖα] Sic legunt omnia exemplaria, quæ vocem ferocem & grauem ex molli & arguta indicant. Cornarius βαχεῖα legisse videtur, cùm asperam dixit.

48 τὸ γὰρ ἀπὸ τῆς μητρὸς] Sic legunt exemplaria Germanica & Aldina. scripta verò quædam μήτρας, alia μήτρης habent.

IN LIBRVM DE OSSIVM NATVRA.

1 ΟΣΤΕΑ χειρὸς] Hic libellus περὶ ὀστέων φύσιος passim inscribitur, eiusque idem esse author videtur, qui & libri περὶ γονῆς, & libri περὶ φύσιος παιδίου. In quibusdam verò membranis manu scriptis sub hac περὶ ὀστέων φύσιος inscriptione, Mochlicus etiam continetur & describitur, quod etiam fecit Cornarius, qui nullum alium Hippocratis Mochlicum agnouit, etsi longè alium esse & iudicari à Galeno, fusissimè in χειρουργουμένοις postea indicabimus. Neq; enim hunc per Mochlicum significari Galeno Comment. in lib. de fract. & Prorrhetico, multis iisque firmissimis argumentis contestatum asserimus. Et tamen à Galeno & Erotiano lectum esse, multarum dictionum explicationes testantur, etsi nulla illius ab Erotiano facta mentione. At Galenus in Exegesi (in dictione κοτυλίδα) istum sub nomine τῶν προκειμένων τῷ μοχλικῷ comprehendit, vt & ea quæ hîc de venis adscribuntur, in dictione παρασάτας. Quod certè effecit, vt in quibusdam membranis pro Mochlico haberetur. Quonam verò pertineat libellus iste, non satis constitutum videtur. Mihi certè cùm corporis structuram & compositionem respiciat, vel solo inscriptionis nomine, ad naturæ crepundia reliquosque physicos libros referri videtur. Quòd si ὀστεολογίαν attendas, venarumque in corpus distributionem, meritò inter χειρουργούμενα recenseri poterit, & ex Galeni mente Mochlico adiungi.

2 ὀστέα χειρὸς] Interpretes Caluus & Cornarius aliud habent huius libelli exordium quod etiam Mochlico est præpositum, illicque à nobis latinè expressum. Quod quia ossium naturam exponit, non abs re etiam in membranis scriptis Vaticanis, huc adscribi videtur, quemadmodum ante annos quadraginta Romæ in Bibliotheca Vaticana vidimus, in Hippocrate Greco manu scripto, qui sub numero 216. habetur, vbi hic libellus cum alio exordio post librum περὶ φυσῶν adscribitur. Quòd ideò à me dictum est, quia per mihi mirum videtur, à quibusdam scriptum esse, hoc exordium ab Interpretibus huc adscriptum, in Vaticanis membranis desiderari. Cuius certè rei vel testimonium præbet Calui versio, qui membranis Vaticanis maximè vsus videtur, & illum quem vidimus codicem sua etiam manu annotasse. Cæterùm manus summæ ossa ponuntur à Galeno 27. libro 2. de vsu part. & lib. de Ossibus, præter os nonum carpi, & ossa sesamoidea ab Anatomicis non enumerata.

3 ξύμπαντα ϟα] Sic legũt exemplaria quædam, quæ nonaginta & vnum numerata esse ossa indicant. Alia ρα habent, quæ centum & vnum faciunt. Ac rursus pro ρια, Caluus ρη legisse

videtur, cùm centum & octo posuerit. Cùm verò varius neque vnus sit ossium corporis apud Anatomicos numerus, non est quòd quis hîc à me ὀστεολογίαν expectet. Galenus certè lib. 9. de plac. Hippocrat. & Plato. corporis humani structuram plus quàm ducentis (aut vt alij volunt trecentis) ossibus constare vult. Qui verò ea de re accuratiùs scripserũt, ossium numerum ad 245. extendunt, præter os hyoeides, & cordis os cartilagineum. Alij cumulatum in vnum ossium numerum, vniuersa faciunt trecenta & tria, & si Galenum in ossis pectoris diuisione, imitari velis, trecenta & septem. Verùm ista Medicinę pars, non adeò exactè à veteribus fuit exculta aut exornata.

4 ἐκ δὲ αὐτῶν φλέβες] Sic legunt quotquot adhuc videre licuit exemplaria. Cornarius verò ἐκ δὲ αὐτῶν νεφρῶν, legisse videtur. Videntur autem venæ spermaticę indicari, quę in testes demissæ, sanguinem seminis materiam ad eas deferunt.

5 ἐπίκειται] ὑπόκειται habent exemplaria manu scripta. Quæ etiam ἢ pro ἤ.

6 τὰ πολλὰ ἔχει] Hæc sentẽtia repetitur aph. 6. lib. 6. Epid. sect. 4. ideoque χωλὸς vt illic cum Cornario lego. Et hic totus locus adeò vitiosè describitur in omnibus exemplaribus, vt Aldini codices asteriscum vitij indicem hîc apponãt. Lego autem cum Cornario, ἀρτηρίης καρδίη πηγὴ ξυγγενής.

7 ἐπὶ τὸν ταρσὸν] Sic legunt quotquot mihi videre licuit exẽplaria, ideóq; summam manum cum Cornario dixi, vt αὐτὴ ἡ μετακαρπίου ταρσὸς accipiatur. Sic enim Galeno in Exegesi vocũ Hippocratis, ταρσὸς τὸ πλατυνόμενον significat. Nisi si ἐπὶ καρπὸν pro ταρσὸν legisse mihi videtur Cornarius.

8 κοτυληδόνα] Sic legunt exemplaria omnia, κοτυλίδα tamen legisse Galenum in Exegesi hoc loco satis apparet, vt scripsimus in nostra OEconomia. κοτυληδόνα verò etiam pro acetabulo sumi ibidem indicauimus.

9 ὁπόθεν χολὴ ἀπεξωνται δὲν] ὁπόθεν γὰρ legunt exemplaria quædam.

10 ἢ ἐπὶ κύστιν τὸ ποτὸν] Galenus lib. 1. de facult. natur. contra Asclepiadem disputat renes potum attrahere, non autem per eos velut per quallum excolari, & de renum situ verissimam habet sententiam.

11 διὸ δὲ ἐρυθρὸν δεῖν] διὸ δὴ καὶ legunt exemplaria Regia manu scripta.

12 ἀπὸ δὲ τῆς παχείης] Hîc vena ἄζυγος intelligi videtur, quæ à venæ cauæ ramo insigni supra cor exoritur, & ad inferiores nonem thoracis costas defertur. Hæc autem cùm dextra feratur, factum est, vt pro ἐς τὰ ἀριστερὰ, ἐς τὰ δεξιὰ legerit Caluus. Verùm ad sinistram etiam partem tendit, interdúmque pro multis illis propaginibus, insignem aliquem ramum emittit, in inferiores costas similiter distribuendum, ac nonnunquam etiam nominis ἀζύγου rationem amittit. Hęc verò sæpe supra quintam thoracis vertebram ascendit, ibiq; contorquetur, & decliuis secundum dextrum vertebrarum latus porrigitur.

13 ἀλλ᾽ ἴσας μὲν] Sic quidem legunt quotquot videre licuit exemplaria, hoc quidem sensu, vt licet nõ æqualis magnitudinis suas sectionis dextris ac sinistris partibus distribuat, æquas tamen, hoc est, totidem sinistris quot dextris transmittat, & ad inferiorum nouem costarum spatia intermedia vtrinq; transfundat. Cornarius tamen ἀνίσας μὲν legit.

14 πρὸς αὐχένος μὲν] ἐπὶ πρὸς αὐχένος legunt exemplaria quædam.

15 ἡ δὲ αἱμόρροος] Hîc αἱμόρροος φλὲψ intelligitur, vena quæ sanguinem magna copia effundit, quæ & παχεῖα dicitur aliàs etiam Hippocrati, & pro vena caua accipi videtur.

16 πρὸς ῥάχιν παλινδρομέει] Exemplaria Regia manu scripta quædam, ἡ παλινδρομέει ἐς μὲν τὸ ἄνω μέρος τοῦ σώματος legunt, quam lectionem mihi secutus videtur Caluus.

17 ἄχρι στήθεος συνοχῆς] Hunc locũ expressimus in nostra OEconomia, & ab Erotiano subindicatũ & expositum admonuimus, si modo apud eum rectè scribatur.

18 ἡ ὁ τῆς ἀρτηρίης τόνος] Sic legunt omnes interpretes, exemplaria tamen quædam legunt, ἡ ὁ τῆς ἀρτηρίης τόνος.

19 ὁ δὲ ἔμπροσθεν ὁ παρὰ καρδίην] ἡ ὁ τῆς ἀρτηρίης ἔμπροσθεν ὁ παρὰ καρδίην legisse videtur Cornarius. Ex hoc verò loco παραιωρεῖσθαι mihi videtur Erotianus exponere ὡς ἀγκύλας συνέχεσθαι, ὡς ἐκατέρωθεν λαβὼν πέλας, vt indicauimus in nostra OEconomia.

20 ἡ μὲν ἐκ τοῦ δεξιοῦ] Hoc membrum à Caluo pretermissum videtur.

21 πόσαι περὶ ζεῦγμα] Hunc de venis locum, περὶ τῶν φλεβῶν ὁ ἀρξάμενος τῶν μοχλικῶν vocat Galenus in Exegesi, eademque repetuntur lib. περὶ φυσ. ἀνθρώπου antea, & ab Arist. lib. 3. histor. animal. Polybo tribuuntur.

22 καὶ ἰγνύων ἐκ τοῦ ἔξωθεν μέρεος] Sic legunt quotquot adhuc videre licuit exemplaria. Sed ἔσωθεν lego cum Cornario, quemadmodum legitur lib. περὶ φυσ. ἀνθρώπου, vbi etiam διὰ ἰγνύων legitur, sicque legit Cornarius, & αἱ δὲ ἔπραι, pro αἱ δὲ δεύτεραι.

23 διὰ τῶν πηχέων] διὰ τῶν πηχέων καὶ τῶν χειρῶν αὐτῶν legitur lib. de Nat. humana. ἐνθέναρ χειρῶν autem hic manuum volas carnosas & torulos significant, vt indicauimus in nostra OEconomia.

24 ἐπιπεδεύειν δὲ δεῖ] Ea de re vide Celsum cap. 10. lib. 2.

25 ἡ δὲ ἥπατῖτις] Hæc repetuntur libro 2. Epidemior. section. 4. & à Galen. adscribitur libr. 6. de placit. Hippocrat. & Platon. & à nobis sunt excussa in Comment. nostris ad libr. 2. Epidemiorum.

26 ἐπὶ ὕψει μετέωρος] μετέωρος δὲ ἥπατος hîc legit Cornarius, quemadmodum lib. 2. Epid.

27 ἐπὶ τὰ αὐτῆς χωρίον] Sic legitur in omnibus exemplaribus quę secutus sum. lib. 2. Epid. αὐτὴ pro αὐτῆς legitur. Galenus lib. 6. de plac Hippocr. & Plat. ζώνης legit. Cornarius verò αὐτὰς legisse videtur.

28 ἄλλη δὲ ἐκατέρωθεν] Istud aliter & vitiosè admodum legitur lib. 2. Epid. vt illic ostendimus. Aliter quoque legit Galenus lib. 6. de plac. Hippocr. & Plat.

29 καὶ ἔνθεν ἤρξατο μετεωρίζεσθαι] ἐστ᾽ αὖ ἀφίκηται ὅθεν ἤρξατο μετεωρίζεσθαι, lego ex Galeno & Caluo velut reposuimus libro 2. Epidemiorum.

30 καὶ πᾶσιν ἐπιπλοίοις ἁπάσαις] πᾶν ἐπίπλοον ἁπάσαις legunt exemplaria quædam manu scripta ex Galeno.

31 ἔς αὖ καταναλωθῇ] ἔς αὖ καταναλωθῇ καὶ ἔλθῃ ὅθεν legunt exemplaria quædam manu scripta, idque ex Galeno & libr. 2. Epid. eamque lectionem secuti sumus cum Cornario.

32 κάτωθεν τῆς ἀρτηρίης] Hîc secuti sumus lectionem lib. 2. Epid. cum Cornario & vetustissimis membranis.

33 ἑξῆς ἀφορμὴν κ᾽ εἰς σμικρὸν] ἑξῆς ἀφορμὴ ἐς σμικρὸν κάτωθεν φρενῶν lego ex Galeno & lib. 2. Epid.

34 κατὰ τὸ σπόνδυλον τὸ κατὰ τῶν πλευρέων] τὸ κάτω τῶν πλευρέων legunt exemplaria manu scripta ex Galeno & lib. 2. Epid.

35 ἀμφιβέβηκοι] ἀμφιβέβηκε lego ex lib. 2. Epid. Caluus ἀρτηρίας ζώνης legisse videtur.

36 πρόπον ἔχουσαι] πόνον ἔχουσαι lego cum Cornario ex Galeno lib. 2. Epidemiorum. etsi illic mendosa quoque est lectio, vt monuimus.

37 ἔπειτα οἱ σπόνδυλοι] Vulgatam hîc lectionem secuti sumus, de qua diximus lib. 2. Epid. vbi & hunc de neruis locum ex Galeno probauimus.

38 ἐκ πλαγίου σπονδύλου] ἐκ πλαγίου σπονδύλων lego, vt lib. 2. Epid. cum Cornario, ad neruorum securitatem, vt illic diximus, vbi etiam hunc locum exposuimus.

39 ὥσπερ αἱ φλέβες αὐται] ὥσπερ αἱ φλέβες αὗται οὕτω lego ex lib. 2. Epid. etsi illic pro αὗται οὕτως legitur. Quædam exemplaria legunt, ὥσπερ αἱ φλέβες οὕτω, quam lectionem sequuntur Caluus & Cornarius.

40 ὅθεν δὲ αὗται ἐξέλιπον] Aliter legitur libr. 2. Epid. Hîc autem hanc lectionem secutus sum, & ἀπὸ ὅτου lego, & ἀπέδιδουν ex lib. 2. Epid.

41 ξυνδεσιν καὶ ξυμπαξιν] Sic lego ex codicum pluralitate, quanquam exemplaria, quædam manu scripta ξυμπασιν legunt, quæ secutus videtur Caluus. ξύμπαξιν verò intelligo connexionem, copulationem, compositionem & coagmentationem.

42 ὅθεν ἤρξατο] Sic legunt omnia exemplaria: ἤρξαντο tamen lego cum Interpretibus.

43 καὶ ἐν ὁποίοις τόποις πέπηκται] Sic legunt exemplaria omnia πέπηκται autem mihi legisse videtur Cornarius.

44 ἐκπεπάρονται] Hunc locum mihi indicare videntur Erotianus & Galenus, cùm πεπάρθαι, πεπλάνηται & ἐκπέπηκε exponunt, etsi Galenus in Exegesi πεπάρθαι pro πεπάρονται legisse videtur. Ex quo ἐκπεπάρονται legendum existimo, vt scripsimus in nostra OEconomia, istúmque locum exposuimus.

45 αὐτὴ δὲ ἀπέδιδωσι] Sic legunt omnia exemplaria, ἀπεδίδουν tamen lego cum Interpretibus.

46 ἔξωθεν δεῖ νου παχέην] Sic habent omnia exemplaria. Cornarius tamen τόνον legisse videtur.

47 Ἴνας

47 τῆς ἐπωμαίης ὀνομαζομένης] ἡ ἐπωμαίη ὀνομαζομένη legit Cornarius. Codices tamen Regij manu scripti quidam pro ἐπωμαίης ἐπωμιδίης legunt.
48 τῷ μὴ γὰρ αὐτῇ] αὐτὴν νεῦρον περιέχει πλατὺ legit Cornarius.
49 τὸ δὲ μεταξὺ αὐτοῦ] τὸ pro αὐτοῦ vitiosè legũt exemplaria quædam. Cæterùm hîc videtur spumosam pelliculam vocare, carneam illam membranam, qua humoraria sub cute fulcitur, cùm internum latus musculi brachium attollentis, & validum tendinem musculi brachium ad pectus adducentis, perreptat, quem neruum venam appellare mihi videtur.
50 νοῦσον παρέχει] νοῦσον καὶ πόνον παρέχει legũt exemplaria quædam manu scripta & publicata, quæ secuti sumus cum aliis interpretibus. Codices manu scripti Regij quidam legunt, νοῦσον παρέχει καὶ πόνον δίδωσι.
51 αὐτὴ νέρθεν ὑπονεμομένη] αὐτὴν νέρθεν ὑπονεμομένη legunt exemplaria quædam, quæ mihi secutus videtur Cornarius.
52 διὸ δὴ καὶ ἐὰν] Hic locus quodammodo defectus videtur ideoque subobscurus. Sensus autem est. Si quid non cõsuetum in huiusmodi spiritus vias illabatur, cùm pulmo sua natura spõgiosus & rarus, suscipiendis humoribus sit comparatus, istud si non educatur, concretionem quandam callosam efficere, spirationemque difficilem inducere. Illud autem, τῶν γὰρ εἰσιόντων ὑγρῶν νόμος καθέστηκεν, significat hanc legem ingredientibus humoribus à natura constitutam ac præfixam, vt facilè in locum spaciosum ac rarum subeant, quales sunt suâ naturâ pulmones. Vitiosa sunt autem exemplaria, quæ ἐὰν ὑς legunt, & τῶν ἐσιόντων ὑγρῶν.
53 οὕτω δὲ ἀπολύει] οὕτως lego cum Cornario, qui etiam ταύτῃ non ταύτης legit.
54 τὴν φύσιν] τὴν φύσιν lego cum Interpretibus, & οὐδὲ εὐπόρως.
55 ἐγκισσεύεται] Hunc locum subindicauimus & exposuimus in nostra OEconomia, vbi ἐγκισσεύεσθαι esse diximus, ἑλίσσεσθαι δίκην κισσοῦ, instar hederæ implicari, & inuolui. Ac certè si coniectura nostra valet, existimo hoc loco Erotianum & Galenum, pro ἐγκισσεύεται ἐγκίρσευται legisse, quod Galenus ἐγκαταπέπλεκται, Erotianus verò, ἀλυσοειδῶς συμπέφυκεν exponit. Hęc enim expositio huic loco optimè mihi quadrare videtur. Exemplaria autem omnia ἔντονα δὲ legunt, quę lectio firmiter & cum robore in spinalem medullam inuolui & inseri significat. Sed pro ἔντονα ἐντεῦθεν legit Cornarius, quem lubẽter sequor, etsi vulgaris lectio plurimùm mihi etiam arridet.
56 αὕτη δὲ ἡ ἐπιπαμένη] Sic legunt plæraque exemplaria, quædam etiam ἐπιπεπαμένη, quæ secuti sumus in nostra OEconomia, vbi hunc locum expressimus ex Galeno, qui hîc πλεκτανῶν, πλεγμάτων, & ἀπαρτημάτων περιπλεκτικῶν exponit in Exegesi, plexus aut circumplectentes appendices intelligens, quibus vicinas partes apprehendit & implicat. ξυνάγει autem pro ξυνάγειν cum interpretibus lego.
57 καὶ τοὺς περιδιδάτας] περιδισάτας τοὺς ἐπιδιδυμίδας ex hoc loco exponit Galenus in Exegesi, vt scripsimus in nostra OEconomia, testium tunicas proprias & intimas, duras illas & crassas, iis omni ex parte contiguas intelligẽs, in quas vasa spermatica multis anfractuosis circumuolutionibus delata inseruntur.
58 ὡρμήκασι] Sic legunt quotquot videre licuit exemplaria. ὥρμηκε tamen lego cum Caluo, aut ὥρμησε.
59 ἑαυτέρωται] Hunc locum expressimus & exposuimus in nostra OEconomia, vbi subindicauimus ἑαυτέρωται sumi posse pro in spiram colligi & contrahi, aut spiras & volumina facere, hoc est circum testes conuolui. Secuti tamen sumus Interpretum fidem.
60 τὰ δὲ μὴ βιαζόμενα] Sic legũt exemplaria omnia. Cornarius verò τὰ δὲ βιαζόμενα legit.
61 ἀπὸ τοῦ μυελοῦ τὸν] ἀπὸ τοῦ μυελοῦ τοῦ νου videtur legisse Cornarius. Hic verò locus mihi respondere videtur his quæ scribuntur lib. περὶ γονῆς, vt mihi ferè vtriusq; idem esse author videatur. Hos autem locos in OEconomia nostra ex pessimus & exposuimus.
62 τῇ κοτυληδόνι] Sic legunt quotquot videre licuit exemplaria. Sed quemadmodum antea κοτυλίδα pro κοτυληδόνα reposuimus, sic hoc loco κοτυλίδι aut κοτυλίδα legimus ex Galeno in Exegesi.
63 δυσράπτην] Exemplaria quædam vitiosè δυσράπτην legunt. Cornarius ægrè transeuntem dixit, Caluus tractatu difficilem. Nos, quæ ægrè flectatur aut vertatur intelligimus. τραπῶναι enim στραφῶναι, πεισθῆναι exponit Hesychius.
64 μεμύρηκεν] Haud dubiè hũc locum exprimit Galenus in Exegesi, cùm μεμύρηκεν συνείληκεν exponit, ἀπὸ τῶν μυελομένων εἰλῶν. Sed cùm μηρύειν & μηρύσασθαι, & μήρυμα dicatur, non dubium est vitiatam lectionem, & μεμήρυκεν legendum esse, & apud Galenum μηρυομένων εἰλῶν, quemadmodum emendauimus in nostra OEconomia.
65 οἷον σφενδόνην] Hîc σφενδόνην in OEconomia nostra diximus sumi pro quodam venarum ductu fundam similitudine referente, angustis extremis, & medio latiore. Ideoque permirum videri debet, quòd hanc dictionem Galenus in Exegesi ex hoc loco non explicarit, cùm alias eius dictionis notiones, ex aliis libris apposuerit, & plurimas alias dictiones ex hoc libro expresserit.
66 τῆς ἐπιγουνατίδος] τῆς ἐπιγουνατίδος ἐπίκοιλον, simul iunximus cum Interpretibus. Caluus tamen ἐπὶ κοῖλον legisse videtur.
67 ἀποκεκάρπωκε] Hunc locum ab Erotiano expressum significauimus in nostra OEconomia, cùm ἀποκεκάρπωκεν, ἀποβέβλάστηκεν & ἀπογεγύμνωσεν exposuit, simulque Galeni lectionem in Exegesi huc reduximus.
68 περὶ τὴν γουνάτος τὸ ἐντὸς] τὸ ἐντὸς κοῖλον, videtur legisse Cornarius. σχίζεται verò lego pro ἀἴσεται.
69 αὖθις ὤρεκται πρὸς τὸ ἧπαρ] Sic legunt omnia exemplaria. Caluus tamen ἐρεύγεται pro ὤρεκται legisse videtur.
70 καὶ διακρέην ἐκφύσας] Sic legunt exemplaria omnia quę adhuc videre licuit, sed apparet suspectam esse lectionem. διακραίην legit Cornarius quem secuti sumus, cùm aliter non liqueat.
71 ἡ δὲ ἀποκαυθεῖσα] Sic legunt plæraq; exemplaria, præterquàm quòd quædam ἣν δὲ ἀποκαυθεῖσα legunt, quam lectionem secutus est Caluus. Cornarius verò ἡ δὲ ἀποχυθεῖσα legit. ἡ δὲ ἀποκαμφθεῖσα lego.
72 ὠχέπυται] Sic legunt exemplaria omnia: ὠχέπυται tamen lego ex Galeno in Exegesi, istumq; ab eo locum subindicatum existimo, cùm ὠχέπυται exponit, ἀκρυφής ἡ διέξοδος κέκτηται. Quod etiam expressimus in nostra OEconomia. Vitiosa autem sunt exemplaria quæ διὰ τῶν ἐντὸς αὐτῶν legunt pro αὐτῷ.
73 ἠγκυροβόληται] Hunc locum à Galeno exprimi scripsimus in nostra OEconomia, cùm ἠγκυροβόληται exponit in Exegesi, ἐγκαταπέφυκεν ἀγκύρᾳ ὁμοίως. Eundemque Erotianum indicasse, sed ἠγκυροβόλησε legisse, & actiuè vsurpasse, cùm κατηύνησεν exposuit. Quam lectionem mihi secutus videtur Caluus. Vitiosè autem legitur in publicatis exemplaribus, ἣν κυροβόληται pro ἠγκυροβόληται, vt in quibusdam ἣν κυροβόληται.
74 ἐνεκρίκωσε] Hunc etiam locum in nostra OEconomia expressimus, & ex Erotiano exposuimus, simulq; Erotiani lectionem restituimus, vbi vitiosè ἐνεκρέκωσεν pro ἐνεκρίκωσεν, & ἐνέδησεν, aut ἐνέδυσεν, pro ἐνέδησεν legitur. Sic enim apud Hesychium ἐνεκρίκωσεν, ἐνέδησεν exponitur, nimirum hoc Hippocratis (vt opinor) subindicato loco. Annotatur quoque ex Corintho Ionas ἐνεκρίκωσε pro ἐνέδησε efferre.
75 ἐνεφλεβοτόμησε] Hunc quoque locum subindicat Erotianus, cùm ἐνεφλεβοτόμησε exposuit apud Hippocratem ex Bacchij sententia, διεῖλεν εἰς πλείους τόπους καὶ φλέβας, καὶ οἷον ἐμέρησεν. Quod etiam in OEconomia nostra apposuimus.
76 ἐπορεξάμεναι] Sic quidem legũt exemplaria omnia, sed ἐπορεξάμεναι lego ex Galeno in Exegesi, qui (hunc nimirum locum subindicans) ἐκταθεῖσαι exponit, hoc est, extensæ & exporrectæ. Illud verò καταπλάκησαι in OEconomia nostra, à καταπλακεῖν aoristo secũdo passiuo deduximus, etsi ad καταπλακέω, quod est diuagor aut deerro referunt interpretes, & καταπλακῶν Hesychio exponitur διαμαρτών qui deerrauit aut aberrauit, vt translatitiè sumatur, & dilatari venæ dicantur, quæ latè vagãtur aut deerrant, & καταπλάκησαι καταπλατυνθεῖσαι exponitur, quemadmodum mihi sumpsisse videtur Caluus.
77 ἀποσυεγγώσασα τὴν χολὴν] Hunc locum ipsissimis verbis exponit Erotianus cùm scribit, ἀποσυεγγώσασα τὴν χολὴν, οἷον ἀποφυσήσασα, vt scripsimus in nostra OEconomia.
78 καὶ ἠραχνίωκε] Hunc quoque locum disertis verbis exponit Galenus in Exegesi ἠραχνίωκεν explicans, λεπτοῖς ἅμα καὶ πολλοῖς φλεβίοις, ὥσπερ ἀράχνης ὕφασμα διαπέπλοκε. Quod etiam indicauimus in nostra OEconomia. Vitiosa sunt autem exemplaria, quæ ἠράχνην pro ἠραχνίωκε legunt.

⁷⁹ ἀιμαματώδεα] Sic legunt quotquot videre licuit exemplaria, ἀιμαματώδεις tamen lego cum Interpretibus, ad lienem referens.

⁸⁰ ἰσχίνθουσι] Hunc locum in nostra OEconomia expressimus, vbi quid sit ἰσχίνθειν exposuimus. Ac mihi videtur hunc locum expressisse Erotianus, si pro ἰσχίμπτουσι & πλάζουσι, ἰσχίμπτουσι & πλάζουσι legatur, vt sit quæ ad spinam accedunt; aut feruntur, appellunt, aut impingunt.

⁸¹ ἐξαθελγόμεναι] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Erotianus tamen hoc loco ἐξαμελγόμεναι legisse videtur, & ἐκθηλαζόμεναι exponit, quod est, exuctæ, emunctæ, emulctæ aut excolatæ.

⁸² ἐπιχαλίνωνται περὶ τὰ ὦτα] Ex hoc loco Galeni Exegesim in OEconomia nostra emendauimus, istumque expressimus & exposuimus. Cornarius verò, ἐς τὴν καρδίην ἐπιχαλίνωνται simul iunxisse videtur.

⁸³ τὰς ἰνίας ἔχουσι] Sic quidem legunt omnia exemplaria, sed ἴνας lego cum Caluo, aut ἰνία, fibras intelligens. Et Erotiano apud Hippocratem ἶνες quibusdam τὰ νεῦρα significant, alij etiam τὰς αἰσθητικὰς τούτων κτηδόνας accipiunt (sic enim apud eum lego) Quod ex eorum opinione pendet, qui neruorum originem ex corde petunt, velut antea author libelli περὶ καρδίης. Cornarius tamen ἡνίας legit, & cor ex omni corpore habenas habere dixit, cùm vitæ humanæ fons antea dictum sit.

⁸⁴ καὶ χαλώσης] διαχαλώσης legunt exemplaria quædam Regia manu scripta. Hoc verò membrum vitiosè prætermittitur in codice Aldino.

⁸⁵ ἐρυθρὰ τὰ χρώματα] Hîc certè facilè iis assentior qui σώματα pro χρώματα legunt, etsi hæc est omnium codicum lectio, & ὑχρὰ χρώματα, viuidi colores dici possunt.

IN LIBRVM DE AERE LOCIS ET AQVIS.

¹ ΙΗΤΡΙΚΗΝ ὅστις βούλεται] Varia est huius libri inscriptio apud authores Medicos, etsi haud dubiè ad Hippocratem refertur. Galenus siquidem libro de libris propriis se hunc in librum Commentarios scripsisse fatetur, & περὶ οἰκήσεων, καὶ ὑδάτων, καὶ ὡρῶν καὶ χωρῶν inscribit. Idem in Exegesi in dictione (ςρέφονται) hanc vulgatam indicaturam agnoscit, vt & aliàs sæpe, etsi plærunque inuersam & commutatam. Erotianus verò περὶ τόπων καὶ ὡρῶν vocat, vt περὶ ὡρῶν καὶ τόπων, in dictione, (ὁμιλίη). Athenæus autẽ, περὶ ὑδάτων, & περὶ τόπων. Quidam etiam περὶ ἀέρων, τόπων, ὑδάτων, καιρῶν, ἀνέμων, ἀστέρων, ex quibusdam codicibus manu scriptis, legisse asserunt. Alij etiam περὶ ὡρέων, ἀέρων, ὑδάτων, τόπων. Ad sanitatis autem tuendæ artem hunc librum spectare, & ad Gymnasticen referri, quę illius artis pars est, scribit Galenus libro ad Thrasybulum. Erotianus verò inter αἰτιολογικὰ καὶ φυσικὰ refert, eumque hac in parte secuti sumus.

² ἢ σκληροῖσί τε] καὶ ὁμοίοισι videtur addidisse Caluus, aut ἀπεράμνοισι. ἀπράμνοις autem paulò pòst δυσμεταβλήτοις exponit Erotianus, istumque locum mihi subindicare videtur, vt scripsimus in nostra OEconomia, ideoque coctu difficiles & quæ immutari nequeant diximus.

³ καὶ ἐσόδοι] Caluus καὶ ἐκ ἐσόδοι καὶ ἄποτοι legisse videtur.

⁴ μέλλεις πάσχειν] Hunc locum adducit Galenus initiò Com. I. in lib. I. Epid. & paulò aliter legit.

⁵ ἐς ἐλάχιστον μέρος] Hunc locum mihi innuere videtur Galenus initio libelli ὅτι ἄριστος ἰητρὸς καὶ φιλόσοφος.

⁶ μὴ μετέωρα] Sic quidē legunt omnia exemplaria & omnes interpretes. Caluus non altas aut profundas dixit, quæ sublimes sunt, vt mihi μετέωρα absque negatione legisse videatur, eamq; lectionem in codice Augustini Guadaldini reperiri audio. Zuinggerus pro μὴ μετέωρα, κάρτα μετέωρα legit, vt in fine libri.

⁷ καὶ ὁκόσαι μὲν τῶν πόλεων] Hac parte exemplaria omnia Græca mirum in modū vitiata sunt. Codices Germanici omnes asteriscum velut vitij notam apponunt, quod non faciunt Asulani, etsi pari vitio coniuncti. Huc tamen ab Interpretibus reponūtur quæ in librū de Capitis vulneribus irrepserunt, quæ omnia huc probè consentiunt, & ex Galeni testimonio ad ista referri debent. Hæc autem lacuna multis occasionem dedit, pro animi sententia multa reponendi & immutandi, quę cuiuis, vt volet, æstimanda & recensenda relinquam, popularem maximè & ab Interpretibus receptam lectionem secutus.

⁸ καὶ φαγεδαίνας κοινὰς ἐς γίνεσθαι] Sic quidem legunt plurima exemplaria, & Caluus, qui communem causam comprehendit. Cornarius verò εἰκὸς legit, quem lubenter sequor. Quæ verò paulò pòst sequuntur, τὰ δὲ χειμῶνος ψυχρά, valde suspecta sunt, & huc videntur irrepsisse ex superioribus verbis, τὰ δὲ χειμῶνος ψυχρά, neque leguntur in Augustini Guadaldini codice.

⁹ ἀνομίζουσι τὸ παιδίον ποιέειν] Sic legunt omnia exemplaria quæ adhuc videre licuit, eamq; lectionem ex Galeno ipso retinuimus, qui eam agnoscit Com. in sent. 4. lib. 6. Epid. sect. I. his verbis: τὸ τῆς ἐπιληψίας πάθος ἤτοι κατὰ τὴν φυσικὴν γίνεται δυσκρασίαν, ὅταν ὑγρὸς ὁ ἐγκέφαλος ἱκανῶς ᾖ, καὶ τηνικαῦτά γε καὶ παιδίον ὀνομάζεται τὸ νόσημα, καθάπερ αὐτὸς ἐδήλωσεν ἐν τῷ περὶ ὑδάτων, καὶ ἀέρων, καὶ τόπων, ἤ πως δέπως γράφας τοῖς παιδίοις συμπίπτειν σπασμοὺς καὶ ἄσθματα. ἃ νομίζουσι τὸ παιδίον ποιέειν, καὶ ἱερὴν νοῦσον εἶναι. κατὰ ταύτην τὴν ῥῆσιν εὔδηλον ὅτι προσυπακούουσι δεῖ τὸ παιδίον πάθος, ὡς εἶναι τὴν λέξιν ταύτην, ἃ νομίζουσι τὸ παιδίον πάθος ποιέειν, καὶ ἱερὴν νοῦσον εἶναι. Istamq; vulgatam & Galeni lectionem mihi etiam secutus videtur Caluus. Codices Asulani asteriscum vt vitij suspicionem apponunt, & vitiosè καὶ ἃ νομίζουσι legunt. Scio quosdam ex membranis scriptis alteram lectionem adscribere, τὸ παιδίον ποιέειν, vel τὸ θεῖον ποιέειν. Sed cùm istius lectionis Galenum testem idoneum habeam, non est cur in alia inuestiganda anxiè nimis distorqueamur. Idem quoque Com. 5. in lib. 6. Epid. Comitialem morbum παιδίον πάθος vocari scribit, huc fortè alludens. At certè nisi me Gal. authoritas moueret, παιδικὸν πάθος lubentiùs, aut παιδικὸν ἢ παιδίον legerem.

¹⁰ τοῖσι δὲ ἀνδράσι δυσεντερίαι] Hic videtur esse locus quem ex hoc libro adducit Galenus Com. ad aph. 2. lib. 6.

¹¹ οὐ γὰρ οἷόν τε] Hunc locum ex hoc libro adducit Galen. Com. ad aph. 33. lib. 6. his verbis. λέγει δὲ αὐτὸς ἐν τῷ περὶ ὑδάτων τε καὶ τόπων, καὶ ἀέρων, ἥκιστα πλευρίτισί τε καὶ τοῖς ἄλλοις νοσήμασιν ἁλίσκεσθαι, τὰς κοιλίας ὑγρὰς ἔχοντας φύσει τὴν γαστέρα.

¹² ταῦτα μὲν τὰ νοσήματα] Hunc etiam locum ex hoc libro adducit Galenus initio Comment. I. in librū I. Epid. sed paulò aliter legit.

¹³ καὶ σκελιφροὺς] Hunc locum mihi subindicare videtur Erotianus, cùm σκελιφροὺς τοὺς λεπτοὺς καὶ σκελετώδεις exponit, sed σκελιφροὺς vitiosè apud eum legitur. σκελιφρὸς autem exponitur Galeno ξηρὸς, προσεσταλμένος. Sic enim dicuntur sicci, aridi, & exucci, aut emaciati, ac graciles.

¹⁴ καὶ κοιλίας ἀπεράμνους] Hîc ἀπεράμνους κοιλίας indomitos ventres dicimus, eos qui non facilè soluantur, aut in lubricos mutentur intelligentes, aut qui ab emollientibus minimè euincatur, sed qui semper contenti ac sicci manent, velut exposuimus in nostra OEconomia, quibus εὔροοι ποτὶ opponuntur.

¹⁵ ἐπιδημεῖ τὰ πλευρίτιδες] Sic quidem plæraq; legunt exemplaria, meliora verò ἐπιδημέονται πλευρίτιδες. Alij verò legunt, νοσήματα δὲ αὐτέοισιν ἐπιδήμια, πλευρίτιδές τε πολλαί. & hîc multa immutant, sed receptam lectionem innouare magna mihi est religio.

¹⁶ πρὸς τὰ ψυχρὰ ἀρκτῷα] Hunc locum de vrbibus quæ ad Aquilones obuersæ sunt, adducit Galenus libello, Quòd animi mores corporis temperaturam sequantur.

¹⁷ τοῖσι μὲν ἀνδράσι τὰ νοσήματα] ταῦτα τὰ νοσήματα ἐπιχώρια ἐστι, lego cum Vaticanis exemplaribus, & aliis manu scriptis, etsi quædam τάδε τὰ νοσήματα habent.

¹⁸ ςρυφναὶ πολλαὶ γίγνονται] Sic quidem legūt exemplaria omnia quæ adhuc videre licuit, nisi quòd quædam ςριφναὶ legunt. Cùm verò aquis causam attribuat, mihi ςρυφναὶ γυναῖκες eadem notione dici videntur. ac ςρυφνότεραι dicuntur lib. περὶ γυναικείων φύσιος, acerbæ & adstrictæ, hoc est, siccæ, aridæ & contractæ, quibus molles & fluidæ, & ῥοωδέστεραι opponuntur. Etsi mihi hîc videtur ςριφνὰ legisse Galenus in Exegesi, eoque referri cùm ξηρὰ καὶ προσεσταλμένα exponit, velut ςριφνοὺς ἤ ἰδέ προσεσταλμένους, σκληροὺς καὶ ἰσχνοὺς explicat, vbi tamen ςρυφνοὺς legunt vulgata exemplaria. Erotianus verò mihi ςριφνὰς legisse videtur. Aliòqui certè ςρυφναὶ intelligi possunt acerbæ, durę & inflexibiles & veneremauersantes, & quæ nullis blanditiis emolliri aut tractari possunt, ideoque conceptui ineptæ & steriles, quomodo sentiunt omnes Interpretes. Quæ expositio etiam aridis & siccis conuenit, cùm siccitas & ariditas plurimùm cōceptui obsit, & quæ resiccatæ sunt & aridæ, nullas ferè habeant purgationes menstruas.

struas. στερεφραὶ etiam legi potest, vt πυκναὶ καὶ στερεαὶ indicentur, quæ sunt densæ, compactæ, aut solidæ & compressæ, qua significatione etiam σφραὶ dici possunt, sicuti legisse Galenum existimo. Eiusmodi autem naturas ad conceptum esse ineptas, feréque steriles indicat aph. 59. & 62. lib. 5.

† Com. in lib. περὶ ὑγιεινῆς διαίτης.

[19] ἐπέχει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ] Sic legunt omnia exemplaria, hac ratione, vt ipse aër semper matutinum frigus affundat, quod radiis solaribus dispergitur & discutitur, ideoque sole illustratæ aquæ salubres redduntur. κατέχει tamen aut ἐπέχει videtur legisse Cornarius, vt postea. ἑωθινὸν autem substantiuè accipi mihi videtur. Hîc autem quidam codices manu scripti legunt, τά τε ἄλλα τῶν ἀνθρώπων εὔχροά τε καὶ ἀνθηρὰ ἐστὶ μᾶλλον ἢ ἄλλῃ ἢν μή τις νοῦσος &c.

λαμπρόφωνοί τε οἱ ἄνθρωποι] Hunc locum ex isto libro adfert Galenus libello quod animi mores &c. vbi τῶν πρὸς βορέαν legit.

[20] ἐπεὶ τὰ ἐπὶ τῆς ἑσπέρης] Locus parum integer mihi videtur in vulgatis exemplaribus, hicque mihi sensus esse videtur. Siue ventos ab occasu spirantes spectes, qui ferè autumnum referunt, siue huius ciuitatis situm, quo ad diei mutationes, consideres, qui ferè similis est ei quod plurimum inter matutinum & vespertinum tempus intercedit. Ideoque probanda videtur codicum manu scriptorum lectio, quæ habet, ἔτι τὰ ἐπὶ τῆς ἑσπέρης πνεύματα ἔοικεν τῷ μετοπώρῳ μάλιστα, ἔτι ἡ θέσις ἡ τοιαύτη τῆς πόλιος. Probatur etiam mihi ista quorundam manu scriptorum codicum lectio, ἐπεὶ ταῦτα τὰ ἐπὶ τῆς ἑσπέρης πνεύματα ἔοικέ τε μετοπώρῳ μάλιστα ἡ θέσις ἡ τοιαύτη τῆς πόλιος.

[21] ὁκόσα μὲν οὖν ἐστιν ἑλώδεα] Vide Athenæum lib. 2. vbi hunc locum ex hoc libro adducit.

[22] ἀλλὰ τῷ τε ὀμβρίῳ ὕδατος ἐπιστρεφομένου] Sic quidem legunt quotquot videre licuit exemplaria, vt eas velut nouo accedēte semper imbre refici aut augeri velit. Cornarius ἐπιφερομένου legisse videtur, cùm nouam semper aquam pluuiam inferri dixit.

[23] καὶ πεδολωμένα] Vitiosa sunt exemplaria quæ πηλωμένα pro πεδολωμένα legunt.

[24] καὶ βραγχώδεα] Istud non legunt quædam exemplaria, legit tamen Caluus.

[25] καὶ μεμυωμένους] Sic quidem legunt quotquot videre licuit exemplaria, plenos dixit Cornarius, molestos Caluus, haud scio qua ratione. Ego μεμυωμένους ἀπλῶς velut μεμυκότας dici existimo & πεπυκνωμένους, aut συνεσφιγμένους, compressos, conclusos, ac condensatos, ac velut induratos, ab aquis niualibus & glaciatis: Qua ratione μεμυωμένων, μεμυκότων, & πεπυκνωμένων, ac συνεσφιγμένων exponitur Hesychio. Ac certè si quid augurari mihi liceat, existimo hunc locum subindicari & explicari à Galeno, cùm μεμολυσμένους exponit, scribitque quosdam τοὺς κατεψυγμένους, quosdam etiam τοὺς ἐσκιρρωμένους καὶ λιθώδεις accipere. Sed certè pro μεμολυσμένους, μεμυωμένους legendum apud Galenum censeo, vt lienes velut ab aquis niualibus ac glacialibus refrigeratos, aut induratos, ac lapideos indicet. Istaque à μύω mihi deducta videntur. Cornarius autem & Zuinggerus à μῦς deduxerunt, cùm in tumorem rotundum elatos ac plenos acceperunt. Paulò pòst verò pro καταλελεπτύνθαι, quædam exemplaria manu scripta καταλεπτύνθαι legunt.

[26] τάς τε κοιλίας ξηροτάτας] Sic legunt exemplaria omnia. Cornarius tamen θερμοτάτας legisse videtur.

[27] τοῦτο μὲν τὸ νόσημα] ξυντροφον νόσημα hîc accipio velut Gal. Com. 5. in lib. 6. Epid. ξυντρόφους νόσους exponit τὰς ἐκ πολλοῦ χρόνου κατὰ τὸ σῶμα τῶν ἀνθρώπων διαμενούσας, velut vnà nobiscum educatos ac connutritos, hoc est, assuetos, familiares ac diuturnos, velut scripsimus in nostra OEconomia.

[28] τοῦτο δὲ γίνεται ὑπὸ ὑδέρου] Sic quidem legunt publicata omnia exemplaria. Sed quidam codices manu scripti hanc habent lectionem, τοῦτο δὲ γίγνεται ὁκόταν ὑδρωπιῶσιν αἱ ὑστέραι.

[29] ἐναντία εἶ] εἶ pro ἐστὶν habent exemplaria omnia, vt & paulò pòst, ἀγαθαὶ εἶ pro εἰσί.

[30] ἄρισται δὲ] Hunc locum adducit Athenæus lib. 2. ex libro περὶ τόπων, & λόφων ξηρῶν legit, pauló que aliter.

[31] ᾧ μὲν πάντα πίνειν] Sic quidem legunt omnes quos vidimus codices, quidam tamen τῷ μὲν παντὶ legi annotant, quod etiam fecit Cornarius.

[32] καὶ τὰ μεταξὺ θερινῆς ἀνατολῆς] Sic quidem legunt quotquot mihi videre licuit exemplaria. Mihi tamen valde probatur ista codicis Augustini Guadaldini lectio, quā mihi perhumanissimè communicauit Iacobus Santalbinus Collega noster amicissimus & doctissimus. φαυλότατα δὲ τὰ πρὸς τὸν νότον, & τὰ μεταξὺ χειμερινῆς ἀνατολῆς καὶ δύσιος. vt eæ aquæ maximè improbentur, quę inter ortum hybernum & occasum scaturiginem habent.

[33] καὶ τὰ χαμερώτατα] Sic legunt vulgati codices, vitiosè tamen, quidam etiam manu scripti τηκτότατα, alij τηκτικώτατα legunt. Ex quibus aquæ quæ promptè & facilè liquescunt, intelliguntur, hoc est, emolliuntur, resoluuntur ac concoquuntur, neque in hypochondriis hærent. Zuinggerus tamen ista actiuè sumere mauult, vt aquas ad eliquandum & coquendum maximè opportunas intelligat. Verùm nobis esse suspectam illam lectionem in nostra OEconomia indicauimus, & τακερώτατα legendum esse monuimus, vt aquæ maximè molles, ac velut coctione eliquatæ & emollitæ, ac delicatæ accipiantur, hoc est, quæ facilè coquantur ac resoluantur. Quibus τὰ ἀτέραμνα καὶ σκληρὰ statim opponit. Cornarius certè τὰ τηκεδὰ χαμελώτατα mihi legisse videtur. Caluus verò ἔψειν ἄριστα καὶ χαμελώτατα.

[34] τὰ μὲν οὖν ὄμβρεα] Hunc de aquis pluuiis locum affert Paulus Ægineta, & exponit. † Cap. 50. lib. 1.

[35] τοῦτο γὰρ ἀρχὴν] Illud τὴν ἀρχὴν fortè ad Platonica elementorum principia referendū videtur, vt τὴν πυρὸς ἀρχὴν dicit Theophrastus lib. περὶ πυρὸς, & Caluus aquæ principium dixit. Paulus verò vbi hunc locum explicat, τὸ λεπτότατον καὶ κουφότατον simpliciter extulit.

[36] τοῦτο μὲν ἐστὶν ἄριστα] Sic quidem legunt vulgata omnia exemplaria, quidam tamen ex codicibus manu scriptis, οὐκ ἐστὶν legūt. Verùm aquas pluuias optimæ notæ esse scribit Paulus cap. 50. lib. 1. & Gal. ex Hippocr. Com. 4. in lib. 6. Epid.

[37] ἀποσήπεται] ἀποσήπεται lego cum Corn. aut ἀπηθεῖται, etsi ἀποσήπεται legunt omnia exemplaria, quod à putredine vindicari indicare potest. ἀπὸ enim in compositione interdū priuationem significat, vt in ἀπαυδᾶν, & in ἀποκινδυνεύειν (quod ἀφροντιστότερον exponit Gal. in Exegesi) item ἀπολακτίζω & ἀπελπίζω.

[38] ὁκόταν γὰρ ἅπαξ παγῇ] Hac de re vide Plinium cap. 3. lib. 31. & Paulum cap. 50. lib. 1.

[39] ὅτι ὑπὸ τῆς πήξιος ἀφανίζεται] ἀφανίζεται τὸ κουφότατον legunt exemplaria Aldina, Germanica verò καὶ καταξηραίνεται addunt, quod non legit Caluus.

[40] μηδὲ ὁ στόμαχος τῆς κύστιος ξυμπέφρακται λίην] Sic quidem legunt publicata exempl. Germanica, reliqua ξυμπέφρακται, & asteriscum apponunt, suspectæ lectionis notam. Nec dubium est quin ξυμπίμπραται legerit Cornarius, vt vesicæ & vnà cum vesica ardescens aut igneū intelligat. Quem in sensum vnà cum ea conspirans diximus, quod per ξυμπέφρακται indicatur, quod paulò pòst τοῦτο παχὺ dicit, etsi de aperto ac minimè obturato, sed amplo, vesicæ osculo accipi potest. Quam in notionem valdè placet codicis Augustini Guadaldini lectio, quæ ξυμπέφρακται habet, vt minime occlusus sit vesicæ stomachus.

[41] καὶ συστρέφεται] Sic quidem legunt omnia exemplaria, quæ lectio valdè est popularis, significatq; in vesica manere ac colligi, coaceruari, & concrescere quod in vrina est maximè crassum & returbidum ad calculum generandum. Sed Galenus in Exegesi στρέφεται legisse videtur, cùm ex hoc libro adducit, & τὸ οἷον ἐνοικεῖ exponit, velut inhabitat, aut versatur, vt indicauimus & expressimus in nostra OEconomia. Quod facit vt ista quæ in vulgatis codicibus libro de Capitis vulneribus annectuntur, rectè ab interpretibus ad hūc locum sint restituta. Hîc autem παχύτατον & θολωδέστατον, vt antea lego, pro χολωδέστατον, quod etiam in codice Augustini Guadaldini legi audio.

[42] τοῖσι δὲ θήλεσιν αἰδοίοις] Istud longè aliter mihi videtur legisse Caluus. Codex verò Augustini Guadaldini legit, τοῖσι δὲ θήλεσι λίθοι οὐ γίνονται ὁμοίως.

[43] ἐς γὰρ τὰ αἰδοῖα ξυντιτρῆνται] ξυντέτρηται legit codex Augustini Guadaldini, & subiūgit, οἱ δὲ ἄνδρες οὐκ εὐθὺ τετρῆνται, καὶ διότι οἱ οὐρητῆρες οὐκ εὐρέες, καὶ πίνουσι πλέον, ἢ οἱ παῖδες. Quidam tamen pro πίνουσι οὐρέουσι legunt, sed postea, οἱ οὐρητῆρες εἰσὶν εὐρέες legunt.

[44] ὧδε ἄν τις ἐνθυμεύμενος] οὕτω δ᾽ ἄν τις ἐνθυμεύμενος legunt exemplaria quædam manu scripta. In Regio verò vno manu scripto codice sic legitur hoc principium, οὕτω δ᾽ ἄν τις ἐνθυμεύμενος διαγινώσκῃ. Hîc verò vbi περὶ τῶν ἐτῶν legitur, codex Augustini Guadaldini περὶ τῶν ὡρέων legit.

[45] ἢν μὲν γὰρ κατὰ λόγον] Hunc locū ex hoc libro adducit Gal. Com. ad aph. 8. lib. 3. & paulò aliter legit. Quid autem sit εὔδιος χειμὼν, in nostra OEconomia aperuimus.

46 ἢν δὲ ὁ μὲν χειμὼν] Hunc locum integrum adducit Gal. ex hoc lib. Com. ad aph. 11. lib. 3. & paulò aliter legit. Pro αὐχμηρὸς autem ξηρὸς habent exemplaria manu scripta.

47 καὶ ὀφθαλμίας ἐμπιπτειν] ἀνάγκη τὸ θέρος πυρετῶδες εἶναι, καὶ ὀφθαλμίας, καὶ δυσεντερίας ἐγγίνεσθαι, legisse videtur Galenus, vt rectè reponũt interpretes. Exemplaria verò manu scripta legunt, κατὰ τὸ θέρος ὀφθαλμίαι γίνονται ἰσχυραί, τοῖσι τε παισὶ καὶ γυναιξὶ πυρετοί.

48 ὥσπερ διπλοῦν τι καῦμα εἶναι] Sic legunt exemplaria publicata vitiosè pro διπλόον. Galenus verò διπλοῦν legit.

49 τὰ τι κοιλίην μὴ ξυνεστηκυῖαν] μὴ ξυνεστηκυῖαν legit Galenus, etsi satis mihi conscius sum, Mercurialem & Zuinggerum summos in arte Medica viros, ista verba, alium in locum reiicere.

50 μὴ οὐ πλαδᾷ] pro πλαδᾷν, συντήκεσθαι legit Galenus, & συνεμπίπτειν, pro ἐπιπίπτειν. Sũt verò qui pro πλαδᾷν, φλυδᾷν aut μυδᾷν legũt.

51 καὶ τοῖσιν εἴδεσιν τοῖς ὑγροτάτοις] καὶ τοῖσιν ἀνδράσι τοῖσιν ὑγροτέροισι legit Galenus, vt & exemplaria quædam manu scripta.

52 καὶ ἢν μὲν ἐπὶ κυνὸς] Istis etiam verbis hunc locum attribuit Galenus Com. ad aph. 11. lib. 3. etsi vitiosè paulò leguntur nostris in codicibus.

53 ἢν δὲ ὁ μὲν χειμὼν] Vide aph. 12. lib. 3.

54 πρὸς τῇ ἕξει ἐκπτωσκεσθαι] Sic distinguũt omnia exemplaria, sed lego, καὶ ὁ τόκος αὐτῇσιν ἢ πρὸς τῇ ἕξει, cum Interpretibus.

55 τοῖσι μὲν οὖν φλεγματίῃσι] Hæc verba ex hoc libro adducit Galenus Com. ad aph. 12. lib. 3.

56 ὀφθαλμίαι ξηραὶ] ὀφθαλμίας ξηρὰς legit Galenus.

57 τοῖσι δὲ πρεσβύτῃσι] Galenus legit, τοῖσι δὲ ἄγαν πρεσβυτέροισι, & τὴν ἔκπηξιν τῶν φλεβῶν. Quam lectionem sequitur Cornarius. Reliquum etiam sic legit Galenus, ὥστε ἐξαπίνης ἀπόλλυσθαι, τοὺς δὲ παραπλῆγας γίνεσθαι τὰ δεξιά, ἢ τὰ ἀριστερά. Quam lectionem partim secuti sumus, quòd eam bis repetat Galenus, nec horum verborum [ὑπὸ φρενίτιδος] meminerit. Vitiosa autem sunt exemplaria, quæ τὴν ἀρμόττητα pro ἀραιότητα scribunt.

58 ὁκόταν γὰρ τὸ χειμῶνος] Cornarius τὸ χειμῶνος ἐόντος νοτίου καὶ ἐπιμβρίου καὶ θερμοῦ legit. Quædam exemplaria νοτίου καὶ διαβρόχου καὶ θερμοῦ, habent. τὸ σῶμα verò lego, pro τὸ σώματος, cum omnibus interpretibus, & ἔδει pro ἔλη vt legitur in Augustini Guadaldini codice manu scripto, etsi Cornarius ξυνίζειν legisse videtur, & ἤκιστα αὐτὰ ἅμα τῷ ἦρι πήγνυται cũ Caluo. At verò in his quæ sequuntur Corn. secuti sumus, & illud, καὶ λειεντερίαι καὶ ὕδρωπες ad hunc locũ retulimus. Etsi exemplaria quædam manu scripta sic hũc locum legunt, vt post ἐπιπίπτειν, hæc addantur, ἄλλα πολέμια αὐθρώποισιν ἐόντα νόσοις ποικίλας ἐπιφορέει. καὶ γὰρ λειεντερίαι καὶ ὕδρωπες ἐπιγίγνονται, καὶ τελευτῶσι τοῖσι νοσεύμασι.

59 ἢν δὲ τὸ θέρος ἔπομβρον] Huius loci meminit Galenus Com. ad aph. 13 lib. 3. istoque ordine collocat, sed vitiosè legitur nostris in codicibus Græcis.

60 καὶ τὸ μετόπωρον] καὶ φθινόπωρον ὡσαύτως legit Galenus, quam lectionem cum omnibus Interpretibus secuti sumus. Quod sequitur, καὶ τοῖς φλεγματώδεσιν, aliquantum suspectum videtur, quòd horum nihil omninò adscribat Galenus, tum quòd pluuiosæ & austrinæ tempestati non admodum familiares aut cõgruentes, hi morbi videantur.

61 ἢν δὲ τὸ θέρος αὐχμηρὸν γένηται] Vide aph. 13. lib. 3. vbi istius loci meminit Galenus, & θέρος αὐχμηρὸν καὶ βόρειον, & τὸ φθινόπωρον ἔπομβρον καὶ νότιον legit, quam lectionem cum Interpretibus secuti sumus. Vitiosa quoque sunt exemplaria quæ φύσιας pro φθίσιας legunt, quæ tamen secutus est Caluus.

62 ἢν δὲ βόρειόν τε ᾖ] Vide aph. 14. lib. 3. vbi huius etiam loci meminit Galenus.

63 ὀφθαλμίαι ξηραὶ] Pro ξηραὶ ἰσχυραὶ legunt exemplaria quædam manu scripta, sed ξηραὶ bis legit Galenus.

64 τῆς γὰρ χολῆς] Istud sic legit Galenus, τῆς γὰρ χολῆς τὸ μὲν ὑγρότατον καὶ ὑδαρέστατον ἀποξηραίνεται καὶ ἀναλίσκεται, τὸ δὲ παχύτατον καὶ δριμύτατον λείπεται, καὶ τοῦ αἵματος κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, ἀφ' ὧν ταῦτα τὰ νοσήματα αὐτοῖς γίνεται. Quædam etiam exemplaria manu scripta, pro ἀφ' ὧν, ἐφ' ᾧ legunt.

65 ἀποξηραίνονται γὰρ] Hunc locum sic legit Galenus, ἀναξηραίνονται γὰρ καὶ ἐς τὸν χειμῶνα ἀφικνέονται οὐ πλαδῶντες, ἀλλὰ ἀναξηραινόμενοι, hoc sensu. Resiccantur enim & ad hyemem superflua humiditate minimè diffluentes, sed resiccati perueniunt. Quam lectionem sequuntur Interpretes. Eodem tamen recidit vulgata lectio, vt similium temporum successione resiccati, ad hyemem perducantur.

66 κατὰ ταῦτα τὰς] Quæ antè hæc leguntur, ἢν δὲ ὁ χειμὼν βόρειος, suspecta sunt, cũm paulò ante iam scripta sint, ideoque cum Interpretibus ea reiecimus. ἐνοσεύμενος autem exemplaria quædam manu scripta legunt, pro ὁ νοσεύμενος.

67 τὰ δὲ λήγῃ] λύῃ pro λήγῃ legunt exemplaria quædam manu scripta.

68 τὴν Ἀσίην πλεῖστον] Hunc locum adducit ex hoc libro Galenus libro, Quòd animi mores corporis temperamentum sequuntur.

69 καὶ τὰ ἔθνεα τῶν ἀνθρώπων] καὶ τὰ ἤθεα τῶν ἀνθρώπων ἡμερώτερα legit Galenus. Exemplaria quædam manu scripta εὐεργότερα legunt, pro εὐεργότερα.

70 οὔτε ὑπὸ ψύχεος βεβιασμένη] Sic legũt omnia exemplaria. Sed Galenus lib. Quòd animi mores &c. ὑπὸ ψύχεος πιέζεται legit, si modò vera est lectio.

71 τὸ δὲ ἀνδρεῖον] Hunc locum producit Galenus lib. Quòd animi mores &c. sed ταλαίπωρον legit, & ἔμπονον omittit. Certum autem est interpretes omnes ταλαίπωρον legisse, cũm ἀταλαίπωρον habeant omnia quæ videre licuit exemplaria. Et certè ἔμπονον & ταλαίπωρον rectè iunguntur, & Asiaticorum imbellis & delicata natura malorũ, ærumnarum & laborum tolerantiam refugit.

72 μήτε ὁμοφύλου] οὔτε ὁμοφύλου, οὔτε ἀλλοφύλου legitur apud Galenum, vitiosè tamen. Idem quoque, ἀλλὰ τὴν ἡδονὴν αἰεὶ ἀνάγκη κρατέειν, legit. Etsi verò ea notione quam adscripsimus sensus rectè cõstare potest, hic tamẽ totus locus non parũ suspectus habetur.

73 τοῦ ἡλίου τῶν ἀνατολῶν τῶν χειμερινῶν] pro χειμερινῶν, θερινῶν legit Augustini Guadaldini codex manu scriptus, quòd constet ad æstiuum Solis ortum positam esse Mæotidem paludem, non ad hybernum. Nam ortus hybernus ad Capricorni Tropicum infra Æquinoctialem, versus polũ Antarticum situs est. Mæotis autem palus ad ortum æstiuum versus Tropicum Cancri, & versus Arcticum polum, ab omnibus est posita, vt cuiuis vel in Geographia mediocriter versato manifestũ esse potest. Quod non mediocriter Cardanum torsit, qui tamẽ vulgatam lectionem retinuit.

74 εἰσὶ γὰρ φύσιες] δενδρώδεσί τε καὶ ἀφύδροισιν legunt vulgata exemplaria, quæ secuti sumus cum Cornario. ἐφύδροισιν tamen habẽt exemplaria quædam manu scripta, quæ secuti sumus cum Cornario, ἀνύδροις autem habẽt exemplaria quędam manu scripta, quæ secutus videtur Caluus, quædam etiam ἀφύδροις. Quæ sanè lectio non improbatur.

75 αἱ δὲ λειμακεστέροις] λειμακέστεροι exponuntur Erotiano λιμνώδεις. nempe hoc subindicato loco, qui etiam addit λέγεται καὶ λιμνώδεις, καὶ κατάφυτοι, καὶ ὁμαλοὶ τόποι. Ac certè existimo λιμακεστέροις & λιμακώδεσι apud Erotianum legendũ esse, & huc referendum.

76 ὁ γὰρ γόνος] Hunc locum innuere videtur Gal. libello, Quòd animal sit quod vtero continetur, aut certè alium huic similem, velut lib. περὶ γονῆς. aut lib. περὶ ἱερῆς νούσου, qua de re antea scripsimus.

77 ἐκ ἐπιγίνον... ὡς πρότερον] ἢ πρότερον legunt exẽplaria quædam.

78 ἀλλὰ μονοξύλοις] Hunc locum in OEconomia nostra expressimus.

79 αἰθαλέες εἰσὶν] Sic quidem legunt quæ omnia vidimus exemplaria, sed nos ex Erotiano & Galeno αἰθαλέες legimus, & αὐαλέες, ἄβροφοι explicamus, vt scripsimus in nostra OEconomia, vbi etiam monuimus quosdam hîc αἰθαλέες legere.

80 ἠήρ τε πολὺς] Aërem caliginosum dicimus, cũm nomine aëris hîc qualitas indicetur, constetque Græcis sic sæpè aëris vocem sumi, deinde quòd ex paludibus aër caliginosus nascatur, quodque totus Euxinus Pontus nubilosus sit.

81 καὶ διερῶ] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed pro διερῶ Erotianum λιερῶ hîc legisse scripsimus in nostra OEconomia, & σκοτεινῷ καὶ μέλανι exponere.

82 περὶ μὲν τῆς φύσιος] καὶ περὶ μὲν τῆς φύσιος legunt exempl. manu scripta. Quod verò sequitur ἐν τῇ Ἀσίῃ καὶ τῇ Εὐρώπῃ, quidam vltima verba expungenda existimant, quòd nondum de Europæis verba fecerit, & Phasiani ab omnibus inter Asiaticos annumerentur, & nominatim à Xenoph. lib. 4. περὶ ἀναβάσεως: tum etiam quòd paulò pòst cùm ad Europæos accedit, περὶ μὲν τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ solum scribat. Deinde harum dictionum περὶ μὲν, & περὶ δὲ, vis inspicienda & coniungenda videtur.

83 περὶ δὲ τῆς ἀθυμίης] Hunc quoq; locũ adfert Gal. libello, Quòd animi mores &c. Sed longè aliter legitur & vitiosè nostris in codicibus. ἀπολεμώτατοι etiam quædam exemplaria legunt, pro ἀπολεμώτεροι.

84 ἀλλ' ἐπεγείρουσι] ἀπεγείρουσι legunt codices quidam manu scripti, & ἐῶσαι pro ἐῶσι, vt & Aldina exemplaria.

85 ἄναλκες εἶ] ἄναλκες hîc ἀβοήθητον mauult significare Erotianus, quasi ἄνανδρον aut ἀδύνατον. Quod effecit vt omni ope aut auxilio destitutum dixerim hoc est auxiliaribus aut militaribus copiis, etsi imbelle rectè dixerint omnes interpretes, quod ἄνανδρον & ἀσθενὲς exponunt, vt scripsimus in nostra OEconomia.

86 ἐρημοῦσθαι τὴν γῆν] Sic quidem legunt quæ adhuc videre nobis licuit exemplaria, hoc quidem sensu, vt cogantur regionem deserere propter rei militaris imperitiâ ac otium, sed ἀπολεμίων καὶ ἀργίης lego, vt habent plæraque exemplaria & Aldina, etsi vtranque lectionem videtur secutus Caluus. Mihi tamen valdè probatur Zuinggeri lectio, ἡμεροῦσθαι τὴν ὀργὴν, vt necesse sit huiusmodi hominibus mitiores esse animos, propter rei bellicæ inertiam. Quam quidem lectionem desumptam audio ex codice Augustini Guadaldini & Octauiani Ferrarij.

87 εὑρήσεις δὲ] Hunc locum adducit Galen. libello, Quod animi mores &c.

88 ὑπὸ τῷ ἱερῷ θύουσαι] θύωσι legunt exemplaria Regia manu scripta. Caluus etiam τῷ νόμῳ legisse videtur.

89 ἢ ἐπ' αὐτῷ τῷ τόπῳ] ἢ ἐπ' αὐτοῖς pro ἢ ἐπ' αὐτοῖς legunt exemplaria quædam.

90 καὶ λειμακώδης] λιμακώδης legunt Erotianus & Galen. vt scripsimus in nostra OEconomia, vbi istum locum expressimus, & ad Galeni expositionem adduximus.

91 καὶ ψιλή] Sic legunt ferè omnia exemplaria, quæ nudam & arboribus carentem solitudinem significant. Quædam verò exemplaria vt Aldina ὑψηλὴ legunt, quam lectionem Caluus & Cornarius secuti sunt.

92 αὗται δὲ πιλοῖς περιπεφραγμέναι] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Caluus & Cornarius πηλῷ legisse videntur. Erotianus autem πίλοισι legit, additque, πῖλοι καλοῦνται περὶ λάχνησι τὰ σκεπάσματα σκιᾶς χάριν πεποιημένα. Istamque lectionem secuti sumus, & πίλοις legimus, cùm coactilibus ex lana crassa compactis obductos currus diximus, etsi πιλοῖς adiectiuè ferri potest, quod πιλωτοῖς exponit Hesychius. Qua de re fusiùs in nostra OEconomia.

93 ταῦτα δὲ καὶ στενά] Sic quidem omnes codices legunt, eamq; lectionem secutus sum. Cornarius tamē στενὴ mihi legisse videtur, quasi στενάζει.

94 καὶ τὰ πρόβατα ἐόντα] Hîc τὰ πρόβατα pecorum possessionem & armentorum gregem mihi significare videntur, non oues tantùm. Eoq; respexisse videtur Erotianus cùm scribit, πρόβατα, οὕτω καλεῖ κοινῶς πάντα τὰ τετράποδα ζῶα. Hanc enim dictionem proximè post (πίλοισι) subiūgit. Quod significauit Caluus, cùm vaccarum, equarum & ouium armenta dixit.

95 ἐπὶ τὰ πεδία πρώγουσι] Hac de re abundè scripsimus in nostra OEconomia, simulque hunc locum exposuimus. Exemplaria autem scripta hîc μετέρχονται pro ἔρχονται legunt.

96 ἀλλ' αὐτὴ ὑπὸ τῶν ἄρκτων αὐτῶν] Sic quidem legunt exemplaria Germanica, quæ secuti sumus cum Caluo, Cornario & reliquis Interpretibus. Qua de re vide Arist. capit. 1. libr. 2. Μετεωρολογ. Codices manu scripti ἀλλ' ἡ αὐτὴ legunt. Asulanus codex ἀλλ' ἡ ὑπὸ, & asteriscum apponit suspectum locum faciens.

97 καὶ ἄρθρα ἔνυγρα] Sic legunt quotquot mihi videre licuit exemplaria ἄναρθρα tamen lubēter lego, vt pre humiditate ac crassitie minimè articuli ac iuncturæ conspiciantur aut appareant, quod antea dixit ἄρθρον κατάδηλον οὐδέν. Annotauit autem quidam codices quosdam νωθρὰ habere. ἄτονα verò, eneruatos eorum habitus & sine robore propter mollitiem indicat.

98 ἐν τῇ τοῦ χρόνου ξυμπήξει] ξυμπήξει aut ξυμμίξει legisse videtur Cornarius, & vtranque lectionem adscripsisse. Caluus verò ἐν τῇ τοῦ σώματος ξυμπήξει legit. Vitium autem redolent exemplaria, quæ τόπου pro χρόνου legunt. Quod sequitur etiam codices sic scribunt: ἢν μὴ ὕπνος αὐτοὺς βιαίως τύχῃ αἱ, ἢ νόσου, ac fortè meliùs, βίη τύχῃ αἱ.

99 ῥοικὰ δὲ γίνεται] ῥοικὰ lego cum Interpretibus omnibus, vt fluida, laxa, fluxa, & mollia Scytharum corpora significet, etsi ῥοικὰ legisse Galenum existimo in Exegesi, cùm καμπύλα exposuerit, vt scripsimus in nostra OEconomia. Quo sensu distorta & incurua vertit Caluus, quod accidit ob corporis proceritatem, longitudinem, & articulorum mollitiem ac laxitatem.

100 οὐδὲ νομίζουσιν] Istud de instituto patrio, aut lege ac consuetudinē sumo, vt minimè illis consuetum sit pueros in cunis fasciis inuoluere, vt corpora vastiora, crassiora & carnosiora euadant & ad insidendum aptiora & firmiora. Scio aliam esse Cornario & Caluo notionem, ista tamen ad Hippocratis mentem mihi probè accedere videtur. Codices autem manu scripti quidam, εὔεδροι pro ἔνεδροι legunt.

101 πυῤῥὸν δὲ τὸ γένος] Id testatur Galenus libro 2. de Temperamentis.

102 οὐ γὰρ φθάνουσι] Caluus longè aliter hunc locum legit, & pro φθάνουσι, χαίρουσι legere videtur, quod secutus videtur Cornarius, qui negationem tamen non apposuit.

103 ἀνανδριεῖς] ἀνδριεῖς legit exemplaria Aldina, vitiosè vt patet, sed pro hac voce ἀνάριες ex Herodoto reponit Mercurialis, vt scripsimus in nostra OEconomia. Ac fortè corrupta illa vox ex hoc loco restituēda, quòd ἀνάριες bellicosi Ionibus dici quibusdam existimentur.

104 κέδματα λαμβάνει] Hunc locum expressimus in nostra OEconomia, cùm dictionem istam explicaremus. κρεμαμένοισι autem lego, non κρεμαμένων, vt habent exemplaria omnia.

105 οἱ ἂν σφόδρα νοσήσωσιν] Sic quidem legunt quotquot mihi videre exemplaria licuit, eo sensu quem expressimus. Caluus tamen ista sequentibus iungit, cum quibus aptiùs cohærent. At codex Aldinus huic loco asteriscum apponit, vt vitij notam indicet, quod certè mihi vero est simile.

106 εἰσὶ γὰρ παρὰ τὰ ὦτα φλέβες] Huic loco respōdet quod antea scriptū est lib. περὶ γονῆς. ὁκόσοι δὲ παρ' οὖς τετμημένοι εἰσὶν, οὗτοι λαγνεύουσι μὲν καὶ ἀφιᾶσιν, ὀλίγον δὲ, καὶ ἀσθενὲς καὶ ἄγονον. χωρέει γὰρ τὸ πλεῖστον τῆς γονῆς, ἀπὸ τῆς κεφαλῆς παρὰ τὰ οὔατα, ἐς τὸν νωτιαῖον μυελόν. Ex hac autem venarum sectione nimia sanguinis profusione cerebrū imbecillius redditum, & spirituum vitalium influxu priuatum, ad reliquas obeūdas actiones, & generationem precipuè minus est idoneum. Etsi istud quidam neruis præfectis tribuunt, quos post aures ex sexta neruorum coniugatione, in testes & seminaria vasa deferri asserit Vesalius.

107 καὶ ὅτι ἀναξυρίδας] Sic quidem legunt exemplaria publicata: scripta verò ἀναξυρίδας, quomodo alij omnes, & ratio etymi apud Eustathium indicat, ὅτι τὰ αἰδοῖα ἀνασύρεσθαι, quam dictionem in OEconomia nostra exposuimus, simulque hunc locum expressimus.

108 ἢ ἀνανδρωθῶσι] Istum quoque locum expressimus & exposuimus in nostra OEconomia. At Caluus ἀνδρωθῶσι mihi legisse videtur.

109 ἀπὸ τουτέων εἰκὸς αἰσθάνεσθαι τὴν φύσιν] εἰκὸς δὲ γίνεσθαι legunt exemplaria manu scripta quædam.

110 διότι τὰ εἴδεα διηλλάχθαι νομίζω] διηλλάχθαι legunt exemplaria quædam.

111 αἱ γὰρ φθοραὶ πλείονες ἐγγίγνονται] τοῦ πόνου pro τοῦ γόνου legunt exemplaria quædam, quæ secutus videtur Caluus, cùm debilitari & vires perdere dixit.

112 καὶ τὸ ἄμικτον] Sic quidem legunt omnia exemplaria, quod morum integritatem, fidem, ac constantiam & pertinaciam significat. Sed ἄμικτον lego ex Galeni libello, Quòd animi mores &c. (etsi illic ἄμοκτον vitiosè legitur) quod minimè sociabile significat, aut non coibile (vt loquitur Gellius) quodq; hominum societatem & communionē auersatur, quales sunt natura agrestes & feri, solitarios & sæuos dixit Caluus. Sunt tamen qui ἄμικτον pro ἄμιαντον legunt, quod durum & implacabile significat, cui τὸ ἤπιον opponit, vt & τῷ ἀγρίῳ τὸ ἥμερον.

113 διότι εὐψυχοτέρους] Sic lego potiùs quàm καὶ ὅτι εὐψυχοτέρους, quod legunt exemplaria Aldina vitiosè.

114 ἐν δὲ τῇ μεταβαλλομένῃ] Eadem exemplaria vitiosè legunt, ἐν δὲ τῇ καταβαλλομένῃ.

115 ὁκόσοι μὲν χώρην] Hunc locum adducit Galenus libello Quod animi mores, & paulò aliter legit, ὑψηλὴν καὶ ἄνυδρον cum Galeno lego, etsi ψιλὴν καὶ ἔνυδρον legunt exemplaria plæraque.

116 οὐδὲ κανονίαι] Sic legunt omnia exemplaria, etsi Aldina asteriscum apponunt, cuius dictionis vim & explicationem in nostra OEconomia adscripsimus, & Galeni & Erotiani expositionem secuti sumus. Galen. libello Quod animi mores, &c. οὐδ' εὐπηκέες legit, quæ videtur esse istius dictionis explicatio.

117 οὐκ ἂν ὁμοίως ἔχειν] οὐχ ἂν ὁμοίως ἔχειν legit Galenus, & νόμος προσγινόμενος ἀπεργάσεται. Vbi νόμον exprimit, τὴν νόμιμον ἐν ἑκάστῃ χώρᾳ τοῦ βίου διαγωγὴν, ἣν δὴ καὶ ἔθος, καὶ παιδείαν, καὶ συνήθειαν ἐπιχώριον ὀνομάζομεν, vitæ institutum, educationem, viuendi modum, mores vernaculos, & patriam consuetudinem.

118 ὀφ γαστρὸς ἀπηρία] Sic legit exemplarium magna pars, quædam etiam πρὸς γαστρὸς ἀπαρτί. Cornarius verò φρεατίᾳ, pro κρηναίᾳ mihi legisse videtur. Zuinggerus autẽ λιμναῖα. Vitiosè etiam quædam exemplaria, ἐδώδιμα pro ἰδώδεα habent. Istam verò dictionem exposuimus in nostra OEconomia, simulque locum istum expressimus.

119 καὶ λείην] καὶ λεῖον legit Galenus & quædam exemplaria manu scripta, quòd læuem, planam, æquabilem, quasi λείαν ἰσὴν significat vt τρηχέῃ opponatur. Quod sequitur sic legit Galenus, εἶεν ἂν ἤθεα μεγάλοι, καὶ ἐωυτοῖσι προσηνέσιοι καὶ ἀνδρεῖοι ἧσσον ἢ ἡμερώτεροι τούτων αἱ γνῶμαι.

120 ὁκόσοι δὲ λεπτά τε] Pro λεπτὰ λυπρὰ legisse Galenum existimo in Exegesi, cùm λυπρὰ ψιλὰ καὶ ξηρὰ χωρία exponit, vt scripsimus in nostra OEconomia, hoc subnotato loco.

121 τῆς ὥρης μεταβολαῖς] Sic legit magna codicũ pars, quam lectionem cum Caluo retineo, quam etiam in Augustini Guadaldini codice scriptam esse audio, etsi quædam exemplaria οὐ κέχρηνται legunt. Galenus autem οὐκ εὔκρητα ἔχει legisse videtur, cùm εὔκρητα vitiosè scribant nostra exemplaria.

122 καὶ τὰς ὀργὰς αὐθάδεις τε] ὁρμὰς αὐθαδείας τε legit Galenus, vt mores & animi impetus arrogantes, & nimium confidenter sibi placentes intelligas. Quòd si vulgatam lectionem retineas, significat mores rigidos, & animum implacabilem ac cõtumacem significat. Has autem dictiones exposuimus in nostra OEconomia.

123 καὶ ἡ χώρη ἐν ᾗ αὐτοὺς τρέφεται] Sic legunt pleraque exemplaria quæ secutus sum cum Interpretibus. Quædam etiam ἐν ᾗ αὐτοὶ τρέφονται legunt, minùs rectè (vt opinor) quæ secutus videtur Caluus.

124 εὑρήσεις γὰρ ἐπὶ τὸ πλῆθος] ἐπὶ τὸ πολὺ legit Galenus, & τὰ εἴδεα.

125 ἢ γῇ πιθηκρὰ] Sic quidem legunt omnia ferè exemplaria, quędam etiam πιεζρὰ, quam dictionem sæpe vsurpat lib. περὶ φύσιος παιδίου. Apud Galenum πικρὰ vitiosè legitur. Quidam etiam πιεζρὰ legunt, quod Ionicum est, pro πιεζρὰ, ad quod accedit Galeni lectio, facilis enim lapsus est à πικρὰ in πικρά.

126 τὰ ὕδατα κάρτα μετέωρα] κάρτα μετέωρα ἔχουσα legit Galenus.

127 ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ] Istud subsequentibus iungit Galenus, sicque legit, ὥστε ἐπὶ τὸ πολὺ τὸν γε ῥάθυμον τε τὸ ὑπνηρὸν ἔνεστιν ἐν αὐτοῖσιν ἰδεῖν. Vitiosè autem in nostris Galeni codicibus ταλαίπωροι pro ἀταλαίπωροι legitur.

128 καὶ ἀνάχυρος] ἀνάχυρος regionem non munitam aut defensam syluis significat, vt diximus in nostra OEconomia. Cornarius natura munitam dixit, quòd esset accessu difficilis, vt vertit Caluus. Sic autem legit Galenus. ὅκου δὲ ἐστὶν ἡ χώρη ψιλὴ, καὶ χιόνι ὑπὸ τοῦ χειμῶνος πιεζομένη, ἢ καὶ ὑπὸ τοῦ ἡλίου κεκαυμένη.

129 καὶ ἰσχυρούς] ἰσχυρούς legit Galenus, quam lectionem secutus est Cornarius. Idem εὐτόνους καὶ δασέας ἰδεῖν legit.

130 τό τε ἐργατικὸν] Galenus legit τό τε ἐργαστικὸν ἐξὸν ἐνεὸν ἐν τῇ φύσει τῇ τοιαύτῃ καὶ τὸ ἄγρυπνον.

131 καὶ τὰ πολέμια] τὰ πολέμου legit Galenus.

IN LIBRVM DE FLATIBVS.

Εἰσὶ τινες] Hic libellus qui περὶ φυσῶν passim inscribitur, ab Erotiano inter αἰτιολογικὰ & φυσικὰ meritissimè recensetur. φύσα autem hîc & lib. περὶ ἀρχαίης ἰητρικῆς, ex Erotiani mente, τὸ ἐν ἡμῖν πνεῦμα indicat, & flatum aut spiritum crassiorem qui in corpora nostra subit, significat, & τοῦ πνεύματος nomine sæpe effertur, vt & aër qui corpora nostra ambit. Hic autẽ libellus etsi à multis Hippocratis authoritate diminutus censetur, plurimis tamen de causis ab artis nostrę dictatoribus, Erotiano pręcipuè & Galeno inter Hippocratis fœtus nõ ingratis reponitur.

2 ὁ μὲν γὰρ ἰητρὸς] Hanc quidem sententiam Hippocrati tribuit Gregorius Nazianzenus in Apologetico, & in Epitaphio Cæsarij, quod etiam annotauit Hieronymus Mercurialis.

3 καὶ τὰ μὲν φλαῦρα ποιεῖ ἰητρεύσι] Post hæc verba, μούνοισι εὖ εἰδέναι addunt exemplaria quædam Regia manu scripta, quę etiam legisse videtur Caluus.

4 ὅσα μὲν χρηστοῦ δεῖ] Hunc quidem locum subindicare videtur Galenus lib. 8. de Administrat. Anatom. & paulò aliter legere his verbis. σὺ δὲ ἃ πειρῷ τῷ πρᾶσσειν ἐπιβολαῖς τε γυμνάσεις, οὐ χρῆσθαι τῆς βελτίονος ἐλπίδος ἀπολείπεσθαι, ἀλλ' ἀκηκοὼς σε λέγοντος Ἱπποκράτους, ἐκεῖσε χειρουργητέον δεῖ συνεθίζεσθαι χρὴ πάρος.

5 κάλλιστον διδασκαλεῖον] μέγιστον διδασκαλεῖον legunt exemplaria quædam manu scripta Regia. Est autem elegans sententia, qua vsus optimus docendi ludus ac magister esse significatur, non secus ac stylus optimus & præstantissimus dicendi perfector ac magister dicitur M. Tullio Oratorio primo.

6 οἱ γάρ τις εἰδείη] τὴν αἰτίην τοῦ σώματος legunt exemplaria quædam manu scripta Regia, vt & Aldina, vitiosè tamen vt opinor. Quæ etiam sequitur lectio in exemplaribus Aldinis magis est explicata hoc modo, οἷός τ' ἂν εἴη προσφέρειν τὰ ξυμφέροντα τῷ σώματι, ἐκ τῆς ἐναντίων ἐπιστάμενος τὰ νουσήματα, vt ex morborum per contraria cognitione, is facilè possit exhibere quæ corpori sunt accommodata. Publicata tamen lectio quàm hîc secuti sumus, longè implicitum, eundem tamen habet sensum.

7 τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων] Huius præcepti Hippocratici multis in locis meminit Galenus in lib. Methodi medendi, & lib. 1. salubrium, Com. etiam 2. in lib. 6. Epid. & Com. 5. Com. quoq; ad aph. 34. lib. 2. & lib. 6. de Comp. Med. κατὰ τόπους & lib. de Constit. artis Medicæ.

8 ἰητρικὴ γάρ ἐστι] Hunc quoque locum ex Hippocrate adducit Galenus in Isagoge, & lib. 11. Meth. med. Sed illic legit, πρόσθεσις μὲν τῶν ἐλλειπόντων, ἀφαίρεσις δὲ τῶν πλεοναζόντων. Similis quoque locus legitur in his quæ addita sunt ad lib. περὶ φύσιος ἀνθρώπου.

9 τὰ γὰρ σώματα τῶν ἀνθρώπων] Hunc locum mihi sic expressisse videtur M. Tullius lib. 2. de Nat. Deorum. Nam cùm tribus rebus animantium vita teneatur cibo, potione, spiritu, ad hæc omnia percipienda os est aptissimum, quod adiũctis naribus spiritu augetur.

10 πάντων παρέχει] Aliter hunc locum legit Zuinggerus, sed nos contestatam omnibus codicibus lectionem secuti sumus.

11 καὶ τῇ μὲν γῇ ἐπὶ πυθμένου] καὶ μὲν ἤπερ γῆ τούτου βάθρον, legunt exemplaria Regia quædam manu scripta, vt terra aëris sit sedes ac fundamentum. Hunc autem locum suspectum facit asteriscus Aldino codici præfixus.

12 ὡς μεγίστης χρείης ἐούσης] ἀνάγκης legunt exemplaria Regia manu scripta quædam.

13 ὁ γὰρ βίος μεταβολέων πλέως ἐστὶ] ἀνάπλεως ἐστὶ legunt exemplaria Regia manu scripta.

14 καὶ μεμιασμένον] ἢ μεμιησμένον legunt exemplaria manu scripta Regia. Hunc verò mihi locum conceptis verbis exprimere videtur Erotianus, & μεμιασμένον legisse, cùm μεμιασμένον exponit λοιμώδες γεγονὸς, vt scripsimus in nostra OEconomia, vbi & hunc locum expressimus, & quænam hîc μιάσματα intelligantur indicauimus.

15 περὶ μὲν οὖν ὅλου τοῦ ἀρήματος] ὅλου πυθίου τοῦ ἀρήματος legunt exemplaria Regia manu scripta.

16 δηλοῖ δὲ τὰ γινόμενα προσκόμματα] Hîc προσκόμματα mihi propriè dici videntur pedum offensiones, cùm in aliquem obicem pedes impingũt aut incurrunt, vnde phlegmone consequitur, inguium tumor ac febris. Etsi translatitiè sumi possunt consequentes offensiones, & quæ phlegmoni succedunt, velut sumsisse videntur Interpretes.

17 ὁ μὲν οὖν κοινὸς πυρετὸς] Hanc communem de peste opinionem per contagionem seminariorum ortam (quæ hîc μιάσματα vocat Hippocr.) multi scriptis celebrarunt & Hieronymus Mercurialis cap. 6. lib. 3. Variarum lectionum ex Lucretio lib. 6. optimè expressit.

18 ὁμοίω δὲ ὁμοίως] ὁμοίῳ δὲ ὁμοίου legunt exemplaria quædam.

19 ἀλλ' ἔθνεσι τοῖσι αὐτοῖσιν ἐμπελάζουσιν] προσπελάζουσιν legunt exemplaria quædam.

20 τὰ νουσήματα κατὰ νοσέουσιν] Exemplaria Aldina τὰ νοσήματα τοῖς νοσέουσιν legunt, quam lectionem sequitur Mercurialis. τοῖς τα-men malim.

21 καὶ πόνον μεταδιδόναι τῇ πλήθει τῶν ζῴων αὐτῇσι] αὐτὰ τοῖς legunt exemplaria Regia manu scripta.

22 οὐ δυνάμενα διελθεῖν] οὐ δυναμένου τοῦ πνεύματος διεξελθεῖν legunt exempl. Regia manu scripta.

23 προσπίπτουσι δὲ τὰ ἐναιμότατα] πρὸς τὰ ἐναιμότατα legunt exemplaria Regia manu scripta.

24 ῥιγοῖ δὲ τῶν τόπων ψυχθέντων] Hunc certè totum locum de rigore optimè mihi explicare videtur Laurentius Ioubertus vir doctiss. Paradoxo. 4. Decad. 2.

25 ἤπερ ἰσχυρὸν] ἀνισχυρότερον legunt codices Regij manu scripti. Similis verò locus de rigore legitur lib. 1. de Morb. vbi rigorem magis explicat, & apertius ab horrore distinguit Hippocrates.

[26] διὰ τὴν ψύξιν ὑπαθρεμέουσιν] Hanc quidem lectionem omnibus exemplaribus contestatam secuti sumus. At Interpretes omnes οὐ τρεμέουσιν legunt.

[27] ἀθρόον τι ἀῶθεν] Exemplaria Regia manu scripta legunt. ἔπειτα ἀθρόως τι ἀῶθεν διεξιὼν, ἀνεμόχλευσε καὶ διέστησε τὸ σῶμα. Elegans est autem oscitationis descriptio, qua crassus ex viscerum internorum incendio conceptus aut coacervatus vapor, vi sursum erumpens, tanquam vectibus adhibitis, os diducit ac emouet, cùm per accessiones febrium os hiare faciat.

[28] ὁ ἀὴρ ξυνεστραμμένος] Hi verbis elegantissimis optimè exprimitur vapor crassus & multa exhalatio à crudiore materia, & multa aquea humiditate, vi caloris expressa, coacervata & condensata, ad instar turbinis conuoluta, & ad superiora erumpens, non secus ac ex viretibus lignis, igne supposito, multus & crassus fumus, antequàm flamma erumpat, sursum subuehitur.

[29] καὶ ἐς τὰ ἄρθρα] Hanc articulorum exolutionem pro pandiculatione ac musculorum extensione sumimus.

[30] διάπυρος δὲ καὶ μύδρος γενόμενος] Pro μύδρος ἄθρος legunt exemplaria Regia manu scripta. De calore autem febrili post rigorem succenso, eadem ferè scribuntur lib. 1. de Morb. his verbis: ὅτι δὲ μετὰ τὸ ῥῖγος αἰτίην πυρετὸν ἐπιλαβεῖν, ἢ πλείω, ἢ ἐλάσσω, ὧδε ἔχει. ὁκόταν τὸ αἷμα διαθερμαίνηταί τι καὶ ἀποξυνθῇ, καὶ αὖτις πάλιν ἐς τὴν ἑωυτοῦ φύσιν, συνδιαθερμαίνεται καὶ τὸ φλέγματος, καὶ τῆς χολῆς τὸ ἐν τῷ αἵματι συμμεμιγμένον, καὶ γίνεται τὸ αἷμα θερμότερον αὐτὸ ἑωυτοῦ πολλαπλασίως. Τούτων οὖν διαθερμασμένων, αἰτίην πυρετὸν ἐπιγενέσθαι ὑπὸ τῆς θερμασίης τοῦ αἵματος, μετὰ ῥῖγος.

[31] τήκεται γὰρ πυρούμενον] Quod incensum fuit & ab incendio in vaporem couersum & colliquatum, sudoribus materiam præbet, & per corporis meatus foras protensum, erumpit. Eadem ferè de sudoribus in febribus scribuntur lib. 1. de Morbis.

[32] πεπληρῶνται γὰρ φλέβες] αἱ φλέβες addunt exemplaria Regia manu scripta. Sic enim vaporoso spiritu impleta ac distenta vasa capitis dolorem inferunt. Et hoc loco φρησθεῖσαι ἐμφυσηθεῖσαι mihi dici videntur, inflatæ & distentæ venæ, φρῆσαι φυσῆσαι Hesychio exponatur, & πεφρησμένοι οἱ ἐμφυσημένοι dicantur, inflati ac distêti. Etsi φρῆξαι pro φρῆσαι vitiosè apud eum scribitur. Vitiosa autem sunt Aldina exemplaria, quæ pro φρησθεῖσαι πεφρασθεῖσαι legunt. Incensas tamen & concalefactas venas aut arterias alij sumunt, quòd φρῆσαι φλέξαι etiam significet. Aliud tamen quiddam mihi legisse videtur Cornarius.

[33] βίᾳ γὰρ τὸ αἷμα βιαζόμενον] ὠθεύμενον καὶ βιαζόμενον legunt exemplaria Regia manu scripta. Eadem pro ἐμφράγματα ἔμφαρμακα vitiosè legunt.

[34] ἢ εἰλήματα] εἰλήμματα legunt exemplaria Aldina vitiosè. Regia manu scripta ἀνειλήματα legunt, velut ἀνειλήματα dicũtur lib. περὶ ἀρχαίης ἰητρικῆς, quæ τοὺς στρόφους exponit Gal. in Exeg. Sic autem dicuntur intestinorum conuolutiones & inuolucra, aut dolores in ventris partibus inuoluti, intestinorum agitationes dixit Cornarius.

[35] ἢ ἐπεὰν ἀποσηείματα] Hunc locum expressimus & exposuimus in nostra OEconomia, simulque quemadmodum suspectum haberemus scripsimus.

[36] ἡ διόδευσις] ἡ διάγνωσις legitur vitiosè in codicibus Regiis manu scriptis; fortè pro διόκωσις. διόδοσις legunt exemplaria Aldina, fortè pro διάδοσις, quæ transmissionem aut distributionem significat. διόδευσις autem dicitur, quemadmodum antea πνεύματος διέξοδος & αἵματος.

[37] ἀρασσόμενος γὰρ] ἀρασσόμενον malè legunt exemplaria Aldina. Interpretes verò perperam locum mihi distinxisse videntur, & τῆς ὑπολείμματος τὸ πνεῦμα simul iunxisse.

[38] ὅταν περὶ τὴν κεφαλὴν] ἐν legunt exemplaria Vaticana & Aldina.

[39] ἔπειτα ἀνειλεῖται] ἀνειλεῖ legunt exemplaria Regia manu scripta; & ad caput referunt, quod flatibus grauatum, spiritus vnà cum sanguine intus cõuoluit & agitat. Quædam etiam exemplaria, pro μετὰ τὸ αἷμα, καὶ τὸ αἷμα legunt.

[40] τοῦτο δὲ τὸ ὑγρὸν ὅταν ἀθροισθῇ] ἀθροισθῇ πολὺ, legũt exemplaria Regia manu scripta.

[41] ὅταν δὲ ξυμβάλλῃ] Pro τῷ ἀνιόντι, κάτω ἰόντι legunt Vaticana & Aldina exemplaria, quæ secutus est Caluus. Cornarius legisse videtur τὸ πνεῦμα κάτω ἰὸν τῷ ῥεύματι κάτωθεν ἰόντι. Codices verò manu scripti Regij, τὸ ῥεῦμα κάτωθεν ἰὸν legunt, vt τῷ ἀνιόντι πνεύματι descendens pituita occurrat quæ tussim gignat & optima mihi videtur ea lectio, cùm descendens pituita ascendenti spiritui occursarit, & in eum inciderit. Eadem etiam exemplaria Regia manu scripta legunt, ἐκ δὲ τῆς ἐμπτώσιος ἐπιγίνεται, καὶ ἀναχρέμπτεται ἄνω τὸ φλέγμα.

[42] ἡ δὲ κεφαλὴ] Codices Regij manu scripti pro κεφαλὴ ἐφολκὴ vitiosè legunt, vt ne meminisse quidem præstiterit.

[43] καὶ χαραδρώδεις οἱ πόροι] χαραδρώδεις hoc loco mihi videtur legisse Galenus in Exegesi, istumq; locum expressisse, cùm χαραδρώδεις διέκρους ἔχωσι exponit. Sic enim potiùs lego, quàm δίκρους ἔχωσι, quomodo legunt nostra ferè omnia exemplaria, quam tamen expositionem quibusdã hîc arridere video. Hunc verò locum aptissimè mihi videor exposuisse & expressisse in in dictione χαράδρα in nostra OEconomia. χαλαδρώδεις autem vitiosè mihi legere videntur exemplaria Aldina.

[44] ὑγρῷ φρήγματι] ὑγρῷ φρήγματι πορεύεσθαι legunt exemplaria Regia manu scripta, quam lectionem secutus etiam videtur Cornarius. ὑγρὸν φρῆγμα autem vocat naturam humidam, velut sanguinem, & quicquid est humidum, vt φράγμα τῶν φρενῶν. διάφραγμα ipsum, velut præcordiorum septum ac septimentum quoddam, spiritus instrumenta à ventre discernens. Qua ratione Aureliano thoracis & ventris discrimen sæpe dicitur & discretorium.

[45] διὰ δὴ τί] Hũc locum velut perobscurum sic legit Zuingerus. διὰ τί δήποτε τὸ πνεῦμα τὸ αἰεὶ ῥεῦμα ὡς ἀναρρήγνυται; vt quæstionem eam proponat Hippocrates. Nos verò in tanta codicum constantia vulgatam lectionem secuti sumus. Est autem satis Hippocrati familiaris phrasis, τὸ ῥεῦμα ἀναρρηγνύμενον ἀποφρήγνυται, qua per vim erumpens fluxio, & violento quodam impetu foras educta significatur.

[46] ἡ ἂν ὡς τὰ μάλιστα βέψῃ] ὡς τὰ μάλιστα βαρυνθῇ legunt exemplaria Vaticana & Aldina, quæ videtur esse quædam alterius dictionis explicatio, qua maximè incubuerit, inclinarit, propenderit, aut suo momento procubuerit. Ex eoque loco & eo qui postea sequitur, βέψῃ βαρυῶν, apud Hippocratem mihi videtur exponere Erotianus. Istumque locum in nostra OEconomia expressimus & exposuimus in dictione βέψαι. Zuingerus autẽ quod hîc sanguini tribuitur, spiritui qui in sanguine est, eumque agitat attribuit, vt legisse videatur τὸ τι γὰρ πιεζόμενον τὸ πνεῦμα πολὺ γινόμενον.

[47] τὰ δὲ ῥήγματι] τὰ δὲ ῥήγματα πάντα legunt exemplaria Vaticana & Aldina. Quænam autem hîc ῥήγματα dicantur, exponitur lib. 1. de Morb. his verbis: αἴτιοι δὲ ὁκόταν ἀσθενέα γένηται τὰ ἀποσμάτα ἐν τῇσι σαρξὶν, ἢ ἐν τῇσι φλεψὶν, ἐκ ἐκπυΐσκει, ἀλλὰ γίνεται ἀλγήματα πολυχρόνια καὶ καλέουσι ῥήματα.

[48] ἐκλύθησαν] Istud potiùs ad morbi absolutionem & liberationem referendum mihi videtur, quàm ad exolutionem & virium defectionem, quæ vacuatâ affatim aqua hydropicos consequitur.

[49] διὰ τί δὲ γίγνεται καὶ ταῦτα] διὰ τί οὖν γίγνεται; legunt exempl. Vaticana & Aldina.

[50] ἐσῆλθεν ἐς τὸ σῶμα] καὶ ἐς τὸ σῶμα legunt exempl. Regia manu scripta & Vaticana quæ mihi etiam secutus videtur Caluus, & pro ἀποπικνούμεναι ἀποπιέζομεναι. Sed huic dictioni tanquam suspectæ asteriscum adscribunt exemplaria Aldina.

[51] ὅταν γὰρ ἐπέλθῃ τῷ σώματι ὁ ὕπνος] Sic quidem rectè legunt vulgata exẽplaria. Aldina verò vitiosè legũt ἰσέλθῃ τῷ σώματι νόσημα.

[52] καὶ τὰ ὄμματα κλείεται] συγκλείεται leg. exemplaria Regia M.S.

[53] τὰ γὰρ παθήματα] μαθήματα legunt exemplaria Regia manu scripta, vt cognitionem quæ per disciplinam & doctrinam excipitur, intelligant.

[54] τῇ μὲν οὖν ἐσίκει] ἐοίκει legunt exemplaria Vaticana & Aldina. Cornarius pro θᾶσσον, μᾶλλον legisse videtur.

[55] ὑπὸ ἀπρεπέως τῇ ταραχῇ] Hunc quidem sensum vulgatorum & Germanicorum exemplarium secutus sum, vt sanguinis inæqualis motus ad corporis perturbationẽ & corporis partium peruersionem opẽ suggerat. Cornarius verò aliter distinguit, & τοῦ σώματος ὑπὸ ἀπρεπέως legit, quæ est Vaticanorum & Aldinorum codicum lectio. Membranæ etiam Regiæ manu scriptæ legunt, καὶ πιέζεται τὰ μέρη τοῦ σώματος τὰ ὑπὸ ἀπρεπέως τῇ ταραχῇ καὶ ἐν ἀταξίῃ τοῦ αἵματος.

[56] ὑπὸ δὲ τῆς διαστροφῆς] τῆς ταραχῆς legunt exemplaria Regia M.S.

[57] καὶ τοῦ παρέοντος χειμῶνος] Præsentem tempestatem morbi agitationem, aut accessionem accipio cum cęteris Interpretibus; etsi Corn. accedentem hyemem dixit. Sed in translatione persistere mihi author videtur, cùm paulò pòst morbi cessationem γαλήνην vocat.

[58] αὖται δὲ θερμανθεῖσαι] διαθερμανθεῖσαι legunt exempl. Regia M.S.

59 διὰ πάντων τούτων] διὰ πάντων τούτων lego cum Cornario. Exemplaria verò Regia manu scripta, πάντων τούτων τῶν νοσημάτων legunt.

60 ἀπεχόμενοι] τὸ νόσημα φεύγειν αἴτιοι legunt exemplaria Regia manu scripta.

61 ἀμφὶ δὲ τῶν ἀρρωστημάτων] τῶν ἄλλων ἀρρωστημάτων legunt exemplaria Vaticana & Regia manu scripta, & ἀπρεπέστερος δὲ οὐδὲν ἂν εἴη, οὐδὲ πιστότερος, vt nihilò maiorem aut veritatem, aut fidem habitura sit oratio.

IN LIBRUM DE MORBO SACRO.

ΠΕΡΙ τῆς ἱερῆς νόσου] Hic liber περὶ ἱερῆς νόσου omnibus exemplaribus inscribitur, istamq; inscriptionem agnoscere mihi videtur Cælius Aurelianus cap. 4. libro 1. Ta. pass. cùm Hippocratem de Epilepsia communiter scribere dicit. Sic enim τὴν ἱερὴν νόσον καλεομένην mihi vertere videtur, simulq; ibidem multas rationes adscribere cur Epilepsia ἱερὴ νόσος dicatur antiquis. Quibus etiam addedum videtur Aristotelem probl. 1. sect. 30. Epilepsiam morbum sacrum dictam esse ab Hercule censuisse, quemadmodum & Gal. Com. 5. in lib. 6. Epid. Herculeū morbum antiquis dictum scribit, non quòd Hercules eo morbo laborarit, sed vt hac appellatione morbi magnitudinem indicarent. Vbi huius libelli meminit Gal. vt ex Comment. 1. in Prognost. simulq; hanc opinionem confirmat, neq; sacrum morbum quòd à diis immittatur, dici probat. Morbum tamen Comitialem ἱερὰν νόσον antiquorum more sæpe vocat Hippocr. lib. de aëre loc. & aq. & lib. περὶ φυσῶν. Hunc quoque libellum περὶ ἱερῆς νόσου agnoscit Erotianus, & inter αἰτιολογικὰ καὶ φυσικὰ reponit, eumq; sua expositione sæpiùs commendauit. Hanc quoq; περὶ ἱερῆς νόσου inscriptionem agnoscit Gal. Coment. 1. in lib. de Artic.

2 καὶ κατὰ μὲν τὴν ἀπορίην] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Caluus tamen ἀπειρίην mihi legisse videtur, vt cognitionis imperitiam aut inscitiam intelligat. Sed ἀπορεῖν & εὐπορεῖν pulcherrimè inter se sunt opposita. ἀπορεῖν autem hîc mentis & consilij inopiam significare videtur, & animi consternationem aut anxietatem, propter morbi difficultatē & desperationem, quòd eum minimè cognitum habeant, quam ἀμηχανίην paulò pòst vocat, ideoque ἀπορεῖν rectè dicatur.

3 μέχρις ἂν ἐξεγερθέωνται] ἐξεγείρωνται legunt Aldina exemplaria & Vaticana, quæ etiam paulò pòst ἄλλα & πολλὰ δὲ habēt. Hunc verò totum locum subindicare mihi videtur Erotianus, cùm αἰσσοντες ἀφορμῶντες exponit, hoc est, assiliētes, aut sursum cum impetu irruentes. Sic enim apud eum lego.

4 καὶ ἀλαζόνες] Hunc locum in nostra OEconomia exposuimus, istumque disertis verbis indicare mihi videtur Erotianus, cùm ἀλαζόνες exponit dicique scribit παρὰ τὸ ἀλητεύειν, quòd vagando victum quæritent. Sic enim deducunt Grammatici. ἄλη δὲ ἡ πλάνη, & ἀλήτης ὁ πλανήτης. Inde etiam impostores, vaniloqui & mendaces dicuntur, & οἱ ψεῦσται.

5 οὗτοι τοίνυν περιαμπεχόμενοι] Hunc certè locum mihi videtur exprimere Erotianus, cùm apud Hippocratem περιαμπεχόμενοι περικαλυπτόμενοι exponit, hoc est, obducentes, obuoluētes, obtegentes. Additque idem εἴρηκε παρὰ τὴν ἀμηχανίην, ἥτις ἐστὶν περικατάληψις. In quo certè mihi vitium esse videtur in nostris exemplaribus, ac lubēter περικάλυψις pro περικατάληψις legerem, vt sit obuolutio aut obductio, quomodo capitis obductionem dixit M. Tullius Orat. pro C. Rabirio. Etsi tamen περικατάληψις pro obuelamento aut indumento, ac amictu quo quis circundatur accipi potest, quod ἡ ἀμπεχόνη significat. Hic autem mihi sensus esse videtur, vt huiusmodi homines diuinitatem obuoluentes, obducentes, ac prętendentes, cùm in summa rerum inopia, non haberent quo prodesse possent, ne inscitiam suam proderent, hanc affectionem sacram esse censuisse, hoc est, diuinitatis obtentu ac prætextu, suam imperitiam aut inscitiam obduxisse & celasse, vt etiam in nostra OEconomia exposuimus, etsi paulò aliter cum Cornario legimus.

6 οὔτε γὰρ ἰχθύες] Hîc ἐπικαιρότατοι ἰχθύες mihi dici videntur, imprimis animaduertendi aut præcipuè vitandi, tanquam primarij aut insigniter notabiles, & ad inferēdum noxiam valde opportuni, quomodo ἐπίκαιρον σῶμα, & ἐπίκαιρον ἕλκος dicitur Hippocrati, & ἐπικαιρότατα ἐπικινδυνότατα exponit Sudas. Quod etiam animaduertisse videtur Hieronymus Mercurialis, qui periculosissimos esse pisces dixit, in eoque à Cornarij interpretatione discessit, qui pisces qui opportunè haberi possent dixit. Hanc autem clausulam omisit Caluus.

7 ταῦτα γὰρ κρεῶν] Istam quoque clausulam præteriit Caluus, credo quòd vitiatam in suis codicibus lectionem haberet. Nam pro ἐπικαιρότατα πεπτικώτατα legunt exemplaria Aldina, & asteriscum apponunt, vitij notam.

8 ὠτίδος] ὀτίδος legit Galenus in Exegesi, & τὸ ὀρνέου exponit, scribitq; ab Aristotele ὠτίδα dici, & Xenophonti ὀτίδα. Quamuis Athenæus lib. 9. eundem Xenophontis locum adscribens ὠτίδας scribat. Erotianus etiam vtranq; scripturam mihi agnoscere videtur, sed apud eum vitiosè ὠτίδα καὶ ὠτίδας scribitur, pro ὀτίδος καὶ ὠτίδος, cui adiungitur ἑκατέρως γὰρ χάφεται. ἔστι δὲ ὄρνεον ὃ ὠτὶς, ὃ πλεῖστον μάλιστα ἐν θράκῃ καὶ μακεδονίᾳ εὑρίσκεται. Otidas vel Auritas vocant huiusmodi volucres, Plinius aures tardas lib. 10. cap. 22. affini cum vulgo appellatione. De his agit Aristot. hist. animal. lib. 6. & 9. nosque huius loci meminimus in nostra OEconomia.

9 ἄλλο προβάτων οὐδέν] Galen. Com. 1. in lib. de artic. πρόβατα hîc non προβάτων legit, vt scripsimus in nostra OEconomia. Et προβάτων aut πρόβατα hîc quamuis pecudem significat generali nomine.

10 τὴν νοῦσον αὔξει] ὑκτη τι καὶ αὔξει legunt exemplaria Vaticana.

11 εἰ γὰρ σελήνην τε καθαιρεῖν] Hunc locum exposuimus & expressimus in nostra OEconomia, vbi quid sit lunam deducere, aut cœlo deturbare indicauimus.

12 ποιέοντες ἕνεκά γε] Sic quidem legunt Germanica exemplaria. Reliqua omnia ποιέοντες ad superiora referūt. Sed ποιέοντας lego, hoc sensu, vt nec dij facere possint, quin homines summa mala committant, aut vt homines à summis malis abstineant, quam lectionem mihi etiam Caluus secutus videtur. Suspectam tamen lectionem faciunt Aldina exemplaria, quæ huic loco asteriscum apponunt. Vaticanæ membranæ post ποιέοντες distinguunt, vt & reliqua exemplaria, deinde ὧν ἕνεκά γε legunt.

13 κλῶν βρύχωνται] βληχῶνται legendum existimo, vt scripsimus in nostra OEconomia, quòd βληχᾶσθαι sit ouium & caprarum balantium. Quam lectionem mihi secuti videntur omnes interpretes. βρέχωνται legunt Aldina exemplaria facili lapsu. Alioqui βρυχᾶσθαι est dentibus frendere ac fremere, leonibusque tribuitur, quod est rugire, & βρυχῶνται legendum esset. Cornarius certè vtranque lectionem retinuit.

14 Ἐνοδίης προσκέεται] Hunc locum exposuimus in nostra OEconomia, simulque indicauimus hoc esse Dianæ aut Proserpinæ epitheton, quæ Triuia aut Compitalis dicitur. Exemplaria verò Vaticana & Aldina ἐνόδιης προσκέεται legunt, & asteriscum, vt vitij notam, apponunt. Quam lectionem etiam secutus videtur Caluus.

15 ἢν δὲ λεπτότερον] Istud ad tenuiorem & densiorem vocem retulit Cornarius nos cum Caluo ad tenuiorem & crebriorem alui deiectionē, quòd eam propiùs respiciat. Quòd verò morbi ab antiquis ad Deos relati fuerint, testatur Celsus initio lib. 1. de Æsculapio scribēs. Eodemq; authore disci potest, morbos tum ad iram Deorum immortalium relatos esse, & ab iisdem opem posci solitam.

16 καὶ ἀθώπεπτον] αἰτιόνθεον pro ἀθώπεπτον hoc loco legisse Erotianum existimo, quem locum expressimus & exposuimus in nostra OEconomia, αἰτιόνθεον autem velut Deo oppositum & aduersarium intelligit, velut αἴτιος θεοῦ, etsi τὸ βλάβης ὑπαιτίου [illegible] ἴσεσθαι ἀνθρώπων exponit Erotianus.

17 ἢ ἀλάστορας] Hunc locū expressimus in nostra OEconomia, & ex Erotiano & Galen. exposuimus. In quo secuti sumus vulgatam omnibus codicibus lectionem, αἵμασι καὶ ἄλλοις [illegible] μιάσμασιν ἔχοντας, cædibus aut quibusdam aliis sceleribus inuolutos & contaminatos intelligentes, quos φονέας exponit Erotianus. etsi exemplaria Vaticana & Aldina, ὡς ἄλλοις ἄμεινον [illegible] ἐν μιάσμασιν ἔχοντας legunt. Cornarius tamen expiatos sanguine ægros accipit, & αἵμασι superioribus iungit.

18 ὑπαιτιωτέρων] Hunc locum in nostra OEconomia expressimus & exposuimus.

19 καὶ ἔρυμα ποιεύμενον] Aldina exemplaria vitiosè ἔρμα pro ἔρυμα legunt, & hunc locum in nostra OEconomia indicauimus. ἔρυμα autem pro ἔρμα legendum, quod fulcrum & stabilimentum, & ἀσφάλισμα aut ἀσφάλεια exponitur Sudæ.

20 ὡς ὁ γόνος ἔρχεται] Similis locus legitur lib. de aëre locis & aquis, & adducitur à Galeno libello, Quòd animal sit quod vtero continetur, & in Definit. Medic. Exemplaria verò Vaticana legunt, ἢν μὲν οὖν ἀπὸ τε τῶν ὑγιηρῶν, ὑγιηρὸς, εἰ δὲ ἀπὸ τε τῶν νοσερῶν, νοσερός.

21 μέχρις ἂν κρατηθῇ ὑπὸ τοῦ φλέγματος] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Cornarius tamen αἵματος pro φλέγματος legit.

22 καὶ οἱ ὀδόντες συνήρκασι] συνήρκασι pro συνηρείκασι positum diximus in nostra OEconomia, etsi à συνείρω aptissimè deduci potest, quod cohærere dentes rectè dixit Caluus. Hunc autem locum expressimus in dictione ξυνέρεισις ὀδόντων.

23 καὶ σφύζονται] Sic quidem legitur in omnibus codicibus, sed Caluus ἱέρος τοῦ σφύζοντος legit, ac fortè σφίγγονται legendum.

24 ἀφρὸς ἐκ τοῦ σώματος] Galenus tamen Com. ad aph. 43. lib. 2. vaporem quêdam exhalationi similem, ex pulmone, non spumam, prodire contendit, quo quidem concitato & agitato, spuma gignitur.

25 καὶ τοῦ στομάχου τοῦ γαστρὸς] Hîc στόμαχος γαστρὸς mihi ventriculi osculum accipi videtur, etsi hoc nomine fistula illa & angusta ceruix ventriculi cauo præfixa accipi potest, pro veteri τοῦ στομάχου significatione.

26 ὁκόταν ὁ ἀὴρ ἀποκλεισθῇ ἐν τοῖσι μέλεσι] Pro μέλεσι, σκέλεσι vitiosè legunt exemplaria Aldina & Vaticana.

27 ἢν δὲ ὀλίγον ἐὸν] Istud ad φλέγμα referunt Interpretes, mihi tamen aptissimè ῥεῦμα respicere posse videtur. Hunc autem locum in OEconomia nostra expressimus.

28 διὰ τόδε] Quædam exemplaria ista superioribus adiungunt, nos pluralitatem & Interpretes secuti, superioribus copulauimus.

29 ὁκόσοισι δὲ ἂν πλείοσί τε] Sic quidem legunt quotquot videre licuit exemplaria, quæ secuti sumus. Cornarius tamen & Galenus ἀπλείοισί τε legerunt. Sed πλεῖοι dici videntur, qui sunt extra pubertatem, & ad annum vigesimum quintum peruenerunt, aph. 7. lib. 5.

30 καὶ ἐστι στρυφνὸς] Hîc στρυφνὸς ἐγκέφαλος dicitur per translationem cerebrum austerum, rigidum, minimè molle, non diffluens, sed compressum & constrictum, cui ὑγρὸν postea opponit, vt scripsimus in nostra OEconomia.

31 ὥστε οὐκ ἐπικαταῤῥέει] οὐκ ἐπικαταῤῥέει τὸ φλέγμα legisse videtur Caluus.

32 νοσέει δὲ αὐτῆς] Aristot. sect. 31. Probl. 27. hominem solum morbo comitiali tentari scribit.

33 διὰ λαγανίζει τὸ σῶμα] Hunc locum in OEconomia nostra expressimus & exposuimus.

34 μετ᾽ οἴνου] Sic quidem legunt exemplaria omnia, quæ locutio etsi popularis est & optimè quadrat, μετὰ οἴνου tamen lego.

35 ἐν τῇσι μεταλλαγῇσιν] ἐν τῇσι μεταβολῇσι legunt exemplaria Vaticana.

36 καὶ φλοιδᾷ] Sic quidem legunt quotquot vidimus exemplaria, sed φλυδᾷ lego, existimóque istum locum à Galeno explicari ac subnotari in Exegesi, cùm φλυδᾷν, ὑγραίνεσθαι, μυδᾷν, explicat, vt scripsimus in nostra OEconomia. Sic etiam φλυδᾷν apud Erotianum legendum existimo, & διαχεῖσθαι ac διαπίπτειν scribendum.

37 καὶ οὐδέν ἐστιν ἀπορωτέρη] Sic quidem legunt exemplaria vulgata, meliùs quidem. ἀπορρωτέρη tamen legunt exemplaria Aldina & Vaticana, vt nihilò reliquis sit inuentu aut explicatu difficilior, magisq; dubius aut periculosus.

38 καὶ μαινόμεθα] Eadem omninò scribuntur ἐν τῷ μανίης λόγῳ.

39 οἱ δὲ ὑπὸ χολῆς, κεκράκται] Hic mihi locus ab Erotiano indicari videtur, cùm κεκράκται φωνητικοὶ explicantur, clamosi & vociferatores, cui οὐ βοῶσιν, antea opponitur, pro quo οὐ βοῶνται legitur ἐν τῷ μανίης λόγῳ, vbi etiam πλῆκται pro κεκράκται legitur.

40 κατὰ τὰς φλέβας τὰς αἱμαλωπίδας] Hîc αἱμαλωπίδας φλέβας dici venas sanguinarias ac sanguinem deferentes, scripsimus in nostra OEconomia, vt ab arteriis discernantur.

41 καὶ ἀσαπέα παρὰ καιρὸν] Hunc locum exposuimus ex Galeno in nostra OEconomia, & ad Galeni trutinam examinauimus.

42 φλογιᾷ] Hunc locum mihi exprimere videtur Galenus in Exegesi, cùm φλογιᾷ exponit πυρέσσει μετ᾽ ἐρυθήματος.

43 καὶ ἄσην παρέχουσιν] ἅλσιν habent Vaticana exemplaria, quod saltum & palpitationem indicat. Aliam tamen lectionem adhibuisse videtur Caluus, cum calorem dixit, vt ἀλέην legisse videatur. Oppressum autem septum transuersum, magnam anxietatem, inquietámq; corporis iactationem facit.

44 λέγουσι δέ τινες] Quosdam animi principatum & intelligentiam cordi tribuisse satis testatur Galenus libr. 2. de plac. Hipp. & Plat.

45 ἡ σύστασις γίνεται] σύστασις quid hîc significet exposuimus in nostra OEconomia, hoc expresso & subindicato loco.

46 ἐς αὐτὸν ἐμπίπτειν φημὶ] ἐμπίπτει φημὶ legunt exemplaria Vaticana & Aldina.

47 μεταβαλλομένων τε] Istud ad πνευμάτων mutationes retulit Caluus, nos ad omnes transmutationes vehementes non interquiescentes, vt & Cornarius, pro vulgarium exemplarium lectione.

48 ἀκεστά τε τὰ πλεῖστα] ἀκεστὰ τὰ ἰατὰ exponit Galenus in Exegesi, τὰ ἰάσιμα Erotianus, curabiles aut sanabiles morbos.

49 τῷ δὲ κάκωσις] τὸ δὲ, κάκωσις legunt Exemplaria Vaticana & Aldina.

50 ὡς ἂν τὸ μὲν ἀποδώσῃ τροφῇ] Sic quidem legunt quotquot vidimus exemplaria. Cornarius autem ἀπολύσῃ pro ἀποδώσῃ legisse videtur.

51 χρὴ δὲ καὶ ἐν ταύτῃ τῇ νούσῳ] Vt optimi & prudentis oratoris omni ratione prodesse reo, imprudentis verò & præuaricatoris causæ nocere (quemadmodum scribit Antonius apud M. Tullium) ita circumspecti est Medici, omni ratione ægrum iuuare, aut saltem non nocere, & imperitissimi nimis multa moliendo morbos augere, non profligare aut retundere. Quod etiam scribit Hippocrates lib. 1. Epid. sect. 2.

52 φθίνει καὶ ἀμαυροῦται] φθίνει exponit Gal. in Exeg. συντήκεται, ἰσχαίνεται, μειοῦται, cui hîc θάλλει καὶ αὔξεται opponitur. Vt enim quod morbo familiare & consuetum, & vigorem dat & incrementum, ita ab eo quod est aduersum corrumpitur & perit, retunditur & obscuratur.

53 ὅστις δὲ ἐπίσταται] Hunc locum mihi videtur exagitare Cælius Aurelianus cap. 4. lib. 1. Tard. Passionum.

VARIÆ LECTIONES IN TERTIAM HIPPOCRATIS SECTIONEM, EX DVOBVS SERVINI ET FEVREI EXEMPLARIBVS DESVMPTÆ.

Ad exemplaris Frobeniani paginas accommodata, nostris hinc inde vbiq; ascriptis.

In lib. περὶ φυσ. ἀνθρώπου.

PAg.19.vers.46. nost. exemplar.pag.3.lin.3. ἐς ἱστορίην] ἐς ἱστορὸν F.

P.20.v.7.N.p.3.l.19.τῷ δὲ ὡς] τὸ δὲ ὡς ex manusc.S.

8.οἱ αὐτοὶ ἄνδρες] ἄνθρωποι F.& S.

Ibid.ὁκόσοι τρεῖς] τρεῖς. S.

11.φαίνεται ὀρθῶς γινώσκειν] post γινώσκειν ἐπαγγελλόμενον add.F.

17.ἐν γὰρ ὑπάρχει] φασιν] post φασὶν τὸ ἄνθρωπον add.F.

21.ἦν ἐὸν] ἐὼν F.

22.εἰ οὐ] εἰ δὴ οὐ F.

38.ὅπη γε] ὅπου γε.F.

33.τὸ φύσειν] post φύσειν αὐτὴν add.F.

Ibid.ὑπὸ φυλήσεσιν] τοιαῦτα φυλήσεσιν.F.

42.πλευτῶντος ἀνθρώπου] τῷ ἀνθρώπου ex manuscr.S.& sic Vatic. exempl.

42.ὑγρὸν] post ὑγρὸν προχωρήσαν add.S.ex manusc.

46.ξυνίεσι] ξυνίεσιν ex manuscr.S.

P.21.v.3.N.pag.5.lin.3. καὶ ἐφ' ἑαυτῷ ᾖ] ἐφ' ἑωυτοῦ μὴ ᾖ ex manusc.S.

4.ὑπερπιμπλάμενον] ὑπερπληρύμενον.F.

14.φαίνονται] φαινόμενα.F.

23.δυνατὸς δὲ] εἰ δυνατὸς F.

27.ὡς ἦν δεῖν ἄνθρωπος] ὁ ἄνθρωπος. S.& F.

32.οὐδεὶς] οὐχ εἷς ex manuscr.S.

P.22.v.5.N.p.6.l.29.φλεγματωδέστατον] φλεγματωδέστερον.F.

17.ἀσθενέστατον] ἀσθενέστερον.F.

21.ἥ τε χολὴ] ἥ γε χολὴ ex manusc.S.

24.ὥσπερ] ὡς περ.S.

27.ὑπ' ἀλλήλων] ἀπ' ἀλλήλων.S.ex M.S.

31.ξηρότερον] ξηρότατον. F.

33.φλεγματωδέστατα] φλεγματωδέστερα.F.& ὑγρότερα & χολωδέστερα & μελανότερα.

35.ὁκόσα μὴ αἴτιον] ἐκόσα δέ.F.

40.τὰ νοσήματα] πρὸς τὰ νοσήματα.F.

44.εἰδέναι δὲ χρὴ] Ista sine interruptione legi in manu scripto testatur S.hoc modo: μάλιστα δὲ χρὴ εἰδέναι τάδε.

46.γνῶναι δὴ] δεῖ.S.

49.ὅτι ἴησις, ὅτι μοι δοκέει εἶναι] Hæc desiderantur in manusc.S.

P.23.v.11.N.p.8.l.3.καὶ ἐκ τῆς διαιτήματος μεταβάλλειν] καὶ τῇ τοῦ διαιτήματος μεταβολῇ ex manuscr.S.& F.

18.ἀπόκρισιν] ὑπόκρισιν ex manuscr.S.

20.ἀσθενέστατον] εὐογκότατον ex manuscr.S.& F.

25.μεταβάλλοντα] μεταβάλλοντα ex manusc.S.

31.ὑπὸ γὰρ] ἀπὸ γὰρ ex manusc.S.

34.καὶ τῶν σφυρῶν] ἐπὶ.S.& τὰ ἔξω] ἔξωθεν.F.

36.αἱ δὲ ἕτεραι φλέβες] αἱ δὲ δεύτεραι φλέβες.S.& F.

39.ἐνδόθεν] ἔξωθεν. Ibidem παρὰ] ἐπὶ.S.

42.ὑπὸ τὰς ὠμοπλάτας] ἐπὶ τάς.S.

45.καὶ τὸν νεφρὸν] ἐς τὸν νεφρόν.S.

47.ὑπὲρ τῶν] ἀπό.

P.24.v.2.N.p.9.l.9.ἀπὸ τῶν πλευρέων] ἐκ τῶν.S.

6.ἔξω] ἐξωτάτω.& εἴσω,ἐσωτάτω.S.

8.τέμνειν] ταμεῖν.S.

11.ἐόντες] ἐόντες ex manuscr.S.

12.ἀπὸ νόσου ἐοῦσι] ἀ deest in M.S.

18.καὶ ῥέειν] ῥέει.S.ex manuscr.

22.ἔρρυη] ἐρρύη.F.

29.περὶ βίου] βίον S.ex manuscr.

35.ὑπερβάλλουσι] ὑπερβάλλουσιν ex manuscr.S.

37.προσαγορεύεσθαι] διαγορεύεσθαι.

39.πρὸς τῇ φλεβὶ] ἐν τῇ ex manuscr.S.& F.

40.ἀπὸ τῶν ἰσχίων ἐκ τῶν γλουτῶν] ἀπὸ αὐτῶν τῶν ἰσχίων leg.F.

43.συνέρχεται] ἐξέρχεται ex manusc.S.fortè διέρχεται.

44.ἐπιφέρεται] ἐπιφαίνεται ἐπὶ τῷ δέρματι ex manusc.S.& F.

P.25.v.10.N.p.10.l.43.χρονιωτάτας πεποίηκεν] χρονιωτέρας ποιέεται.F.

In lib. περὶ γονῆς.

P.27.v.30.N.p.11.l.2.τοῦ ὑγροῦ] τοῦ ὑγιέος ex manuscr.S.

45.οἷον λαγνεῖν] οἷον πῶς ἐν τῷ λαγνεῖν.F.

47.νοσήματος ὑπὸ] ἐπὶ δὲ ex manusc.S.

Ibid.πρὸ λαγνείης] μανίης.S.

P.28.v.13. N.p.12.l.9.ἀνδρὸς] ἀνὴρ ex manusc.S.& F.

17.ἤ αἱ ἐκ νόσου διακρίσιες] Pro his verbis ista ex manuscr.adscribunt S.& F. δεδήλωται δέ μοι καὶ περὶ εὐνουχίων, καὶ διότι οἱ εὐνοῦχοι καὶ νόσοι γίνονται ἐκ νοσίων διακρίσιες. καὶ ταῦτα μὲν &c.

19.πᾶσι δὲ γυναιξὶ ἐν τῇ μίξει] φημὶ ἐν τῇ μίξει ex manuscr.leg.S.& F.

23.μαθεῖν] μαθεῖ ex manuscr.S.

42.ὑπὸ δὲ ἀνδρὸς] ἀπὸ τοῦ ἀνδρός.S.& F.

P.29.10.N.p.13.l.29.οὕτως] ὧδε.S.

13.ἐκράτεε τὸ ἀσθενέστερον] ἐκράτεε τὸ ἰσχυρότερον aut ἰσχυρόν.S.

14.ἄλλο τι] ἄλλο τι ex manusc.S.

21.ἤ τι ἐναντίον] οὐδὲ τι ἐναντίον.F.

22.μηδὲ ἑτέρου] οὐδὲ μηδὲ ἑτέρου.F.

Ibid.ἀπὸ ἀπ' ἀμφοτέρων] ἤ περ ἄρα ἀπ' ἀμφοτέρων.F.

24.τὰ πλείονα] κατὰ πλείονα.F.

29.τοῦτον γίνεται] ἐν ᾧ τοῦτον.S.ex manuscr.

30.καὶ ἀπὸ τῆς μητρὸς] τὸ ἀπὸ τῆς μητρὸς ex manus.S.

33.γίνεσθαι] γίνεσθαι.F.

36.ἔσται τοῦ ἀρρενωποῦ] ἔσται ἴσος ex manuscr.S.

37.μέζον τῆς φύσιος] μέγα τῆς φύσιος.S.ex manuscr.& F.

38.τοῦ ἄγγεος] ἀγγείου.F.& paulò pòst.

41.φλασθὲν] θλασθὲν ex manuscr.S.& F.

42.φλασθῇ] θλασθῇ ex manusc.

44.πηρῶται παιδία] τὰ παιδία ex manuscr.S.

48.οὕτω δὲ] οὕτω δή.F. Ibidem, καὶ τῷ παιδίῳ] κἂν τῷ παιδίῳ.S.ex manuscr.

49.ἕτερον] τὸ ἕτερον.F.

P.30.v.4.N.p.14.l.43.καὶ τι] κατά τι.S.ex manuscr.

Ex lib. περὶ φυσ. παιδίου.

P.ead.v.9.N.p.15.l.1.ἐὼν ἡ γονὴ] αἱ ἡ γονή.F.

11.ἔπειτα τῆς μητρὸς] μήτρας.F.& S.

22.ἀφ' οὗ τρέφει] ὑφ' οὗ.F. & post τρέφει εἰς ἑωυτὸ.πνεῦμα add.

33.ἡ μήτηρ] ἡ μήτρη.F.

37.καὶ φυσώμενος] καὶ φυσώμενος ἀρθεὶς τὸ ὑμενοειδὲς αἴρεται ex manuscript.S.& F.

P.31.v.7.N.p.16.l.33.ἐκφανέα] ἐμφανέα.F.& S.

27.διὰ τάδε] διὰ τόδε.F.

34.μὴ χωρέει] χωρέει.S.

35.χαίνωσι] χαλῶσι.S.& F.

36.διαδιδοῦσιν αἵματος] τοῦ αἵματος.F.

39.πιέζουσι καὶ χάσκουσι] πονέουσι καὶ κλείουσι.S.& F.

40.πρὸς ὀσφῦν] πρὸς τὴν ὀσφύν.F.

41.πόνος] πόνον.S.

42.καὶ ὀδύνῃσι] καὶ πολλαῖς ex manusc.F.& S.

46.μήτρησιν αἵματος] Post μήτρησιν ἐκείνης αἵματος.S.& F.ex manuscr.

P.32.v.18.N.p.18.l.26.αὐανθῆναι ἐάσῃ] αὐανθῆναι ἐᾷ ex manus.S.γ.αὐανθῆναι.F.

19.ἐς τὸ ὅμοιον] ὡς τὸ ὅμοιον.F.

27.πλεῖν] καὶ πλεῖν.F.

33.μέχρι τίκη] μέχρι αὐ τίκτη.F.

41.ὑγιαίνη] ὑγιηρὴ.F.

42.πονηρότερη] πονηρότερον.F.

47.ταῦτα εἰς ἐνεισχάμενα] ταῦτα δὲ S.ex manuscr.

P.33.v.2.N.p.19.l.25.ἐπὶ τῷ κούρῳ] ἐν δέ.

7.ἰσόχειον εἶναι δὲ] τόδε.F.

14.ὁκόταν διαφθαρῇ] ὁκόταν γὰρ διαφθαρῇ.F.

21.ἤ τῷ ἄρσενι] Post ἄρσενι γίνεται add.F.

32.ὅσια σμικρά] καὶ σμικρά. F.

49.ἀπέχων τοῦ στήθεος] ἀπὸ τοῦ στήθεος add.F.

P.34.v.21.N.p.21.l.31.ὧδε γὰρ ἐπὶ πολλοῖσιν] ὡς ἐπὶ πολλοῖσιν.F.

26.ἔρχεται] ἐξέρχεται.F.
28.τῶν βρωτῶν] ἐφῶν ex manuſcr.S.
35.τὸ γλυκαινόμενον] γρ. λευκαινόμενον.F.
P.35.v.5.N.p.22.l.31.ᾧ γίνονται ῥίζαι] αἱ ῥίζαι.F.
6.ἠφαίσαι παῖ] τὸ σπέρμα add.F.
8.χρόνῳ δὴ] χρόνῳ δέ.F.
9.πως μὴ] ἅπαν πως μέν.F.ἕως ex manuſcr.S.
13.ὀκζῇ] ὀκζέει vt & paulò poſt.F.
44.ἔνεστι τὸ ἀραιὸν μέγα] ἔνεστι ἑωυτῇ.F.
P.36.v.3.N.p.23.l.51.αἰαπνέῃ] διαπνέῃ.F.
5.διαπνοὴ οὐδεὶς] διάπνοος ex manuſcr.S. vt & Ald.exempl.
12.τὸ ὕδωρ ἐχώρεεν] τὸ ὕδωρ ἀεὶ ἐχώρεεν.F.
20.εἰς τὸ καταίπα] εἰς τὸ κάταντες ex M.S.S.
25.τὸ ὕδωρ] deeſt in manuſc.S.
30.τῆς ἰκμάδος] τὴν ἰκμάδα.F.τὰς ἰκμάδας ex manuſcript.S.
39.μάλα τοῦ θέρεος] μάλιστα.F.
42.ἐξαερεῦνται γὰρ] ἐξαραιεῦνται.F.
P.37.v.2.N.p.25.l.21.ὅταν ἑλκύσωσι] γρ. ὅ,τι ἂν ἑλκύσωσι.F.
34.ἐπὶ κατὰ μέσον] ᾧ κατὰ S.ex manuſcr.
43.ἐν ὀρνιθείῳ] ἐν deeſt in manuſc.S.
P.38.v.9.N.p.26.l.51.διελήθησαν] διεβλήθησαν.F.
10.ἐς σφᾶς αὐτὰς] ἐς ἑωυτάς.F.
11.γίνεται γὰρ τοῦτο] καὶ τοῦτο.F.
12.ξυσραφῇ] συσχεθῇ.F.
16.ᾧ φύσις ἐξῆλθε] ᾧ ἡ φύσις.F.
Ibid.καὶ πολλοῖσιν] πολλῇσιν.S.
18.λογίζονται δὲ αἱ ἄπειροι] λογίζονται δὲ γυναῖκες.F.
31.ἐπείγεται] ἐπάγεται.F.
Ibid νέων μητρῶν] μητέρων.F.
43.αὔξηται] γρ. ἐσῇ.F.
P.39.v.15.N.p.28.l.31.τῇ τῶν λοχίων καθάρσει] ἐν τῇ.F.
30.ᾧ τὸ χωρεῖον αὐτοῦ] καὶ ἐς τὸ χωρεῖον.F.

Ex lib. περὶ σαρκῶν.

P.42.v.8.N.p.32.l.39.ἐνδύος τῶν ἐντέρων] ᾧ τῶν ἐντέρων.S.vt & Ald. exempl.
20.παρεσκαιδεκαταῖος] παρεσκαιδεκαετέος.S.
P.43.v.7.N.p.34.l.6.μέλαι] μέλαινα.S.
8.περὶ αὐτὸ] περὶ αὐτῶν.S.

In lib. περὶ ἑπταμήνου.

20.καὶ περσσόν τις νοείει] καὶ deſideratur in manuſcr. S.
23.ἡμέρης] ἡμέρῃσιν.
26.ἀδρυναμένου] αἰδρυναμένου ex manuſc. S.
38.τῇ ἑπταμήνῳ] τῶν ἑπταμήνων.S.
47.ἀλλὰ] ἀλλ' εἰ F. Ibid.περίσσοι] περισσοῖσι.S.
Ibidem, καὶ ἀπὸ τῶν] ἀπὸ deſideratur in M.S.
41.κατὰ τωυτὸ] κατ' αὐτὸ ex manuſc.S.
Ibidem γίνεται] γινώσκεται.S.
P.45.v.2.N.p.37.l.3.ὁ ὄγδοος] ὁ deeſt in manuſc.S.
4.οὐ μνημονεύοντο] εὐμνημόνευτον ex manuſcr. S.&F.
20.ἐς αὖ ἁρμόσῃ] ῥωννύῃ.F.
23.τὰ παιδία] Poſt μῆνα ſcribitur in manuſcr.S.
26.ἢ αὐτῷ] αὐτέοις.S.
34.ἐκτρέφεται] ἐκφέρεται.S.
37.ἐκπίπτεται] γινόμενα.S.
42.ἀφιγμένη] ἀφιγμένοισιν ex manuſc.S.vt Ald.exempl.
P.46.v.3.N.p.38.l.26.τηλικαῦτα] τοιαῦτα ex manuſcr.S.
9.χρησίμων] κρισίμων ex manuſcr.S.
10.ἔλαξαι] ἔλαξα.S.
Ibidem, σκοπεῖν γὰρ] καὶ pro γὰρ ex manuſc.S.
12.καὶ παρεχόμενα] τῶν παρεχομένων ex manuſcr.S.
19.τῷ δὲ χρόνῳ] τῷ δὲ χρόνῳ ex manuſcr.F.
21.καθ' ἕκαστα] καθ' ἕκαστα ex manuſc.S.
Ibid.σφόδρα] Deſideratur in manuſc.S.
22.ὅμοιον] vacat S.
28.αὐταῖς] αὐγάς.S.

In lib. περὶ ὀκταμήνου.

Poſt ὀκταμήνου παιδὸς γενέσεως add.F.
42.διοσαὶ ἐφεξῆς] διὰ τῆς ἐφεξῆς ex manuſc.S.vbi magnum eſt interiectum ſpatium ad κακοπαθείας tanquam aliquid deeſſe videatur.
P.47.v.5.N.p.40.l.8.ἤδη] δή.F.
8.τοῦ ὀμφαλοῦ] Deſideratur in manuſcr.S.

9.ἢ περὶ τὸν αὐχένα] ἢ deſideratur in manuſcr.S.
14.ὀλίγῳ πολυχρονιώτερον] ὀλίγον χρονιώτερον ex manuſcr.S.
18.ἧς διάκειται] ὡς διάκειται.F.
27.περισσὴ] περισσῇ.S. 33.ἧσιν αἱ ἀσκεῖ] οἷς ex manuſcr.S.
40.ὅτι ἡ νυμφίη, ἡμέρη μία εἴη] ὡς ἡ μένη ἡ μίη ἡμέρη μίη εἴη. ex manuſcr.S.
45.λαβοῦσαι] λαβεῖν.S.
47.τοῦτο πᾶν] πάνυ.S.
Ibid. ἵνα περὶ ἐς πλευταίην περίοδον κατ' αὐτήν] ὡς περὶ ἐχει πλευταίην περίοδον ἑκάστων, ex manuſcr.S.& ſic quoq; M. Cordæi exempl.legi aſſerit.

Ex lib. περὶ ἐπικυήσιος.

P.48.v.4.N.p.41.l.29.τὸ ἀποκύημα] κύημα ex manuſcr.S.
7.κάρτα ἐπιφαινομένων] ἢ κάρτα ex manuſc. S.
10.ἄρχεσθαι] ἔρχεται ex manuſcr.S.
12.εὐπικὴ] εὐπικὴ ex manuſcr.S.
21.περιαλάψας] περιάψας ex manuſcr.S.& F.
23.παιδίῳ] παιδίον.F.
24.ἐθέλῃ πιθήκη] ἐθέλει πιθήκη ex manuſcr.S.
26.ἕλκειν] ἕλκει ex manuſcr.S.
48.τῶν ἱμαντίων] ἱμαντίων ex manuſcr.S.
P.49.v.33.N.p.44.l.2.ᾧ βελμιὸς ἔχει ᾧ σκοροδινέῃ] βρυγμὸς ἔχει ᾧ σκοτοδινίη.S. ex manuſcr.σκοτοδινεῖ.F.
43.ἔχῃ] ἔχῃ.S.
45.ἐπιθεῖσα] ὑποθεῖσα.S.
47.τὸν κεκρύφαλον] τὸ κεκρύφαλον.S.
P.50.v.33.N.p.45.l.24.ἄτεκνος εἴη] ἄπυκνος.S. Ibid.εἴη δὲ πίνουσα] ἀπυκνος.F. 35.κεκρύφῃ] κεκύφῃ.S.
37.ἢ ἐλάσσονα] Poſt hæc verba ἢ πλειόνως add.F.
42.τοῦ σώματος] Poſt.σώματος τοῦτον add.F.
P.51.v.27.N.p.46.l.40.μεθυσκέσθω] μεθυσκέτω.S.
28.ᾧ σιτία] σιτείσθω.S.
31.διδόντων] διδόντων.S.
49.αἰγυπτίῳ εὐώδει] ᾧ αἰγυπτίῳ.F.
P.52.v.3.N.p.47.l.26.κολοκυνθίς] Ante hęc verba, δύο add.F.
6.ἀλλά τι] ἀλλά τι τὸ βόλβιον leg.F.
19.Poſt δυνάμενα add. F. Αρτεμισίην τρίψω ἢ σταφίδα.
33.μαλθακτὴν] μαλθακτικήν.F.
37.σύκον] Ante hæc verba ἄλλο καθαρτήριον add. F.
περισσὸν] Ante hæc verba add.F.ἄλλο ξίζου.

Ex lib. περὶ ὀδοντοφυΐης nullæ ſunt lectiones.

In lib. περὶ καρδίης.

P.55.v.1.N.p.50.l.18.χῶνος] χόανος vel χῶνος.S.

In lib. περὶ ἀδένων.

P.57.v.24.N.p.54.l.11.καὶ φλεγμαίνει] φλεγμαίνει.F.
38.ἕως ἀποκρίσιος] ὡς ἀποκρίσιες.S.
46.καταγνυ] καταγνύει.S. Ibid.δύεσιν] δύσιες.S.
P.58.v.1.N.p.54.l.51.ᾧ φωνέει] φρονέει.S.
5.μυκτῆρας] μυκτῆρες.S.
19.ᾧ οὔπω ἀπηύδηκε] οὕτως ἀπλώθηκε.S.
20.ῥόον ἀπὸ κεφαλῆς] περὶ ῥόον.S.
23.ᾧ διείρον] ἀείρον.S.
27.εἰ καὶ] ἢ καί.S.

In lib. περὶ ὀστέων φυσ.

46.ὅσαι περὶ αἱ πλευραὶ] Id deſideratur in manuſcr.S.
P.59.v.1.N.p.56.l.21.ἐπὶ δὲ τὸ πάρπν] ὑπὸ δὲ & ὑπόκειται.S.
5.περὶ γαστροκνημίην] περί.S.
7.διὰ μασχάλων] μασχαλέων ex manuſcr.S.
9.περόνην] περόνην ex manuſcr.S.
10.ἀλλ' ὠμοπλάτην] ἐς ὠμοπλάτην.S.
Ibidem, ὀστέοισι.συνδέσμοισιν] ὀστέων συνδέσμοις.S.
12.γωνίαι πρὸς ξυνταθεῖν] ξυνταθείς.S.
19.δὴ ἐρυθρὸν] καὶ ἐρυθρόν.F.
21.περὶ τὰς πλευράς] περὶ τὰς πλευράς.S.
Ibid.ἑκάστη τῶν πλευρέων] ἑκάστης.S.
22.εἰ δ' ὑπορεύσασα] ἢ δ' ὑπορεύεται.S
23.ἐγκεκλεισμένη] ἐγκεκλιμένη.S. 34.ἐπιδεξιὰ] δεξιά.S.
35.ἁπλῆ] ἁπλῆ ex manuſcr.S.
37.παλινδρομέει] ἢ παλινδρομέει ex manuſcr.S.
39.συνοχῆς] συνοχῆς.F.
42.ὁ δ' ἕτερος] ὁ δεύτερος.S.

43.ἐκαστοι] ἑκασαι.S.
45.ὑπὸ τοῦ σήθους] σήθος.F.
P.60.v.3.N.p.58.l.6.ἀφικνέεται] ἀφικνέεσ) ex manusc.S.
7.φέρουσι] φέρου).S.
9.καὶ ἰσχύων ἐκ τῆς ἔξωθεν] καὶ διὰ ἰσχύων ἐκ τῆς ἔσωθεν.S.
10.ἐπὶ παῖ] ὑπὸ παῖ.S.
11.ἐς τὰ ἀριστερὰ] Post hæc verba, ἐκ τοῦ πλεύμονος add.S.
15.ἀπὸ τῶν βραχιόνων] ὑπὸ τῶν βραχιόνων.S.
17.καὶ τῶν ἀγκώνων τῶν χειρῶν] καὶ τῶν χειρῶν.F. καὶ τῶν χειρῶν καὶ τῶν ἀγκώνων ex manuscr.S.
18.ἐκ τῶν πλευρέων] ἀπὸ τῶν πλευρέων.S.
19.ὑπὸ τῆς γαστρὸς] ὑπὸ τῆς γαστρός.F.
20.παχέαι] παχύταται.S.
Ibid.καὶ ἀπὸ κοιλίης] καὶ αἱ ἀπὸ κοιλίης.S.
22.ἐξωτάτω & ἐσωτάτω] ἔξω & ἔσω.S.
24.τάμνει ἀπὸ χωρίων] τέμνει ἀπὸ τῶν χωρίων.S.
33.καὶ ἔνθεν ἤρξατο] καὶ ὅθεν ἤρξατο ex manuscr.S.& F.
36.καταπαλυνθῇ] Post hæc verba add.S. καὶ ἔλθῃ ὅθεν ἡ ἠπίαλης.
40.ἀφορμῆς καὶ μικρὸν] ἀφορμῆς μικρόν.S.
43.ἀμφιβεβήκοι] ἀμφιβεβήκει.S.
P.61.v.4.N.p.59.l.30.αἱ φλέβες αὗται] φλέβες εἰσὶ ex manuscript.S.
9.ξυντάξιν] ξυντασιν.S. 13.πίπτουσι] πίπτει.S.
17.καθίσταται] καθίσταται ex manuscr.S.
19.πλεῖον ἢ ἀπὸ τῆς γλώσσης] ἢ desideratur in M.S.S.
21.τῆς ἐπωμίαις] ἐπωμίδιος ex manuscr.F.& S.
22.αὐτίη] αὐτίκα.S.
25.νοῦσον παρέχει] νοῦσον καὶ πόνον δίδωσι ex manuscr.F.& S.
48.δύο τῶν μεγάλων] τὸ deest in manusc.S.
P.62.v.1.N.p.60.l.50.ἔνθα] ἔνθα vel ἐνταῦθα.S.
4.καθημένων] καθημένων ex manusc.S.
23.διέβλασε] διαβέβλασαι.F.
28.καὶ δυσβάπτων] δυσράπτων.ex M.S.S.
29.κνημαῖς] κνημέου.S.
41.καὶ καπρίζον] καὶ deest in manusc.S.
42.ἀνωμέναι] ἰωωμέναι ex manusc.S.
43.αὐξέται] αὔξεται.S. 44.ἔχουσα] ἐλθοῦσα.S.
46.ἡ δὲ ἀποκαυθεῖσα] ἀποκαυθεῖσα ex manusc.S. sed fortè ἀποκαυληθεῖσα.
P.63.v.2.N.p.62.l.27.ἰσχυροβόλη] ἰσχυροβολεῖται ex manuscr.F.& S.
4.καὶ παῖ τῆς περιφυάδας] καὶ τοῦτας.F.
10.ἡ βραχίονι] Hanc etiam lectionem ex manuscr.adscribit F. manuscr.aut M. Cordæi ἡ βραχίω καὶ τὸ habet, vt Vatic.exempl.
11.ἐναιματώσας] ἐναιματώσας.S.
15.ὑπ' αὐτοῦ] ὑπ' αὐτίκ.F.
19.καὶ χαλάσης] διαχαλάσης ex manusc.F.& S.

In lib. περὶ ἀέρων, ὑδ. τόπ.

P.75.N.p.64.l.13.In cod.manuscr. περὶ ἀέρων τε καὶ ὑδάτων, τόπων.F.
P. codicis Frobeniani 452. (huc enim irrepunt ad stellulam quæ scripta sunt lib. περὶ τῶν ἐν κεφαλῇ τρωμάτων.
P.453.v.8. N.p.65.l. 4. τὰ πλευρίτιδες] καὶ πλευρίτιδες leg.F.malim αἱ.
Rursus redeundũ ad pag. 451.v.37. N.p.69.l.24.χολώδεσ τον] χολώδεστατον S.
46.γίνονται] γίνονται.S.& τὰ σημεῖα ταῦτα ἐπὶ τοῖσιν ἀγροισι.
P.452.v.2.N.p.69.l.44.γίνεται] εἶ).S.
4. διπλοῦν τὸ καῦμα ἐστὶ] διπλοῦν τὸ καῦμα εἶ).S.
Redeundum ad pag.75.v.34.N.p.70.l.30.καὶ λειεντερίαι] ante hæc verba adscr.F. ἄσσα πολέμια ἀνθρώποισιν ἐόντα νόσους ποικίλους ἐπιφορέει. καὶ γὰρ λειεντερίαι.&c.
46.ἄφνω ταῦτα νοσεύματα] ταῦτα τὰ νοσεύματα.S.
P.77.v.23.N.p.73.l.5.πλεῖω αὐτῆς] αὔξας fortè leg.S.
P.78.v.16.διαφορώτατα] διαφοραίματα.

In lib. περὶ φυσῶν.

P.117.v.47.N.p.78.l.26.σφας λυπηραὶ] ἐπὶ σφας λυπηραὶ F.& S.
48.ὅ μὲν γὰρ ἰητρὸς] ὥστε μὲν γὰρ ἰητρὸς.S. P.118.v.4.N.p.78.l.35.ὅ καὶ μὲν χειρουργῆσαι δεῖ] κάλλιστα μὲν χειρουργῆσαι δεῖ.S.
5.διδασκαλεῖον] χ.διδασκαλεῖον.F.& S.ex M.S.
9.αὕτη γὰρ ἡ ἰητρικὴ] ἡ deest in manusc.S.
11.τέτω ἄρα ἐκεῖνο ἰητέον] ἐκεῖνο τοῦτο ἰητέον.αὖθις.F.
17.δοκέει μὲν οὖν τὰ νοσήματα] μὴ τὰ νοσήματα.F.
18.νοσίων ἁπασῶν] ἁπασῶν deest in manusc.S.
21.τὰ ὀνόματα] τὰ deest in manuscr.S.
25.περίρριζα] Deest in manuscr.S.
26.τοιαύτην μὲν οὖν] οὖν deest in manuscr.S.
27.μὲν] μὴν.ex M.S.S.
29.συμπλέον] συμπνέων ex manuscr.S.
30.ἄστρων] ἀστέρων ex manuscr.S.
34.μετέχειν δὲ πως αὖ ἄλλως] δὲ αὖ ἄλλως.F.
35.κ' ἐκ τοῦ ὕδατος] κἀκ τοῦ ὕδατος ex manuscr.S.
36.βάθριον] βάραθρον ex manuscr.S.βαραθρον.F.
40.ἐπιλάβοι] ἐπιλαμβάνοι ex manuscr.S.& F.
45.ποθεν] Desideratur in manuscr.S.
P.119.v.2.N.p.80.l.17.διαπέδησα] χ.ἰδία.F.
5.ἕλκωσιν] ἔχοισιν.S.
10.μιάσμασι ἃ] μιάσμασι ὁ.ex manuscr.S.& πολέμιον.
12.αἱ μὲν οὖν δημόσιαι εἰσιν] pro εἰσιν εἰσί.S.
21.ὅτι οὖν] ὅταν οὖν.S.
25.διὰ παντὸς τοῦ σώματος] αἵματος.S.deinde ἅπαντος δὲ τοῦ αἵματος σώματος.
27.καὶ ῥῖγος] τὸ φρίκος ex manuscr.S.
28.ἧσσον ἰσχυρὸν] ἀϊσχυρότερον ex manuscr.S.& F.
32.τὰ σπλάγχνα ὁμοίως καὶ αἱ σάρκες] ἐς τὰ σπλάγχνα τρέμουσι καὶ αἱ σάρκες ex manusc.S.
34.ἐκλέλοιπε] ἐκλέλοιπε ex manuscr.S.
36.ἐξεμόχλευσε] ἀνεμόχλευσε.F.
40.ὁκόταν δὲ σιωπαλισθῇ] ὁκόταν δή.S.ex manusc.
41.καὶ μύδρος] καὶ vacat S.
46.ἀποπίπλωσιν] ἐμπίπλωσιν.
49.βίαιο] βίην τὸ.S.
P.120.v.17.N.p.82.l.12.νόσος] νοῦσος.S.
25.χαραδραθέωσιν] χαραδρωθέωσιν.S.
37.τόπον] τοῦτο ex manuscr.S.
38.φύσιν] φύσησιν,& pro ἧς,ἡ.S.
43.διὰ τί δή] διότι.S.
P.121.v.15.N.p.83.l.33.καίεται] κλείεται.S.
25.διεξέρχε] ἐξέρχε) ex manuscr.S.
35.ποτὲ μὲν οὖν] ποτὲ S.ex manuscr.
40.γενομένης] γινομένης.S.ex manuscr.
45.ὑπόθεσις] ἡ ὑπόθεσις ex manuscr.S.

In lib. περὶ ἱερῆς νόσου.

P.122.v.20.N.p.85.l.48.ὥσπερ τὸ πρότερον] καὶ πρότερον.F.
22.ὧν ἕκαστον] ὧν περὶ ἑκάστου.F.
23.τοιοῦτοι εἰσὶ) ἄνθρωποι] αὐτοὶ τοιοῦτοι εἰσὶ).F.
38.ὡς ἐκ ἅγνοι] ὡς οὐδὲν ἅγνοι.F.
39.ἅγνον εἶναι] ἅγνοι εἶναι ex manuscr.S.
P.123.v.6.N.p.86.l.59.εὐσεβέες, ἀσεβέες] Desiderantur in manuscr.S.
11.ποιέοντες] ποιέοντας ex manuscr.S.
13.ἀνθρώπινον] ἀνθρώπειον.S.
17.μέμηλε)] μεμήλυνται.F.sed fortè μεμίηνται.
26.τοῖς μιάσμασι] τοῖσι τοῖσι μιάσμασι.S.ex manuscr.
27.εἰργασμένους] ἠργασμένους.S.ex manuscr.
36.ὑπερβαίνει] ὑπερβαίνῃ ex manuscr.S.& εἰ μὴ pro ἢ μή.
38.ἀπαγνιζόμενοι] ἀφαγνιζόμενοι ex manuscr.S.& Vat.exempl.
46.καὶ τῶν ἐγγόνων] καὶ ἐκ τῶν ἐγγόνων.F.
47.ἀπὸ τοῦ τῶν ὑγιηρῶν] Ex manuscr.sic leg. S. ἢν μὲν ἐν ἀπὸ τοῦ ὑγιηροῦ, ὑγιηρὸς, καὶ ἐκ τῶν νοσερῶν, νοσερός.
P.124.v.11.N.p.87.l.43.ἐς αὐτὸ τὸ δέρμα] ἐς τὸ αὐτὸ δέρμα.F.
17.ἐσαγόμεθα] ἐπαγόμεθα ex manuscr.S.
20.ὅπου αὖ σὺ] Pro ὅπου καθ' ὃ leg.F.
27.ἔξει] ἔχει ex manuscr.S.
43.ὑπὸ τοῦ φλέγματος] πνεύματος ex manuscr.S.
47.τῆς καρδίην ἦν] ἦν.F.
P.125.v.2.N.p.88.l.9.ἐπ' ἀριστερὰ] ἐς ἀριστερά.F.
3.τὸ φλέγμα] τὸ πνεῦμα.F.
4.τῆς ἀέρα] ἠέρα.F. 13.ἀτρεμίσαντος] ἀτρεμήσαντος etiã scribitur.F.
25.σκιδνασθῇ] σκεδασθῇ.S. 27.ῥεῦμα] πνεῦμα S.
31.αὐτὸ φλεβίον] αὐτὸ φλεβίον S. Ibid.ἀποσχεθῇ] χ.ἀποσχεθῇ.F.
36.ἐκάσοισι δὲ αὖ πλείοσι] ὑπλείοσι. F. & τοῖς παιδίοις τοῖς μέζοσι exponit. Ibid. καὶ πάνυ ὀλίγον] καὶ πάνυ ὀλίγον.
49.διαφθαρῇ] διεφθαρῇ.S.
P.126.18.N.p.90.l.46.τὸ αὐτὸ τοῦτο] ταυτὸ τοῦτο.F.
Ibidem ἠλιωθῇ] ἠλιασθῇ.F.

P.127.v.4.N.p.91.l.48.λαγανίζει περὶ τὸ ὑπ] ὅτι περὶ τὸ ὑπ.F.

8.ἅπαντα δὲ ταῦτα] γὰρ ex manuscr.pro δὲ S.

9.δυσφερώδεα] δυσφερέα ex manuscr.S.

14.καταλλαγῆσιν] μεταβολῆσιν ex manuscr.S.

16.ὑγιηρότερον] ὑγρότερον ex manuscr.S.

41.ἐπὶ τὰς φλέβας] κατὰ τὰς φλέβας.S.

Ibidem αἰνάται] αἴνεται F.

43.ἐκ νυκτῶν] καὶ νύκτων F.

P.128.v.5.N.p.93.l.50.γίνεται γὰρ παντὶ] γίνεται δὲ ex manuscr.S.

8.καταλιπὼν] καταλελοιπὼς F.

11.ὁ ἢν θερμὸς] ἢν θερμός.S.

13.νόμῳ τῷ δέοντι] μόνον τῷ δέοντι οὐδὲ τῇ φύσει.ex m.s.M.Cordęi.S.

15.ἄσιω] ἄσιω ex manuscr.S.& F.at pro αἰνιαθείη, αἰνηθείη.

17.πρὸς ἓν] πρὸς ἓν.S. πρὸς ἓν τινα δέξασθαι χρή.F.

24.καὶ ὑπαρχάροντα] ὑπάρχαρον ex manuscr.S.

28.ἰσχυρότερον] ἰσχυροτέρη ex manuscr.S.

31.ἐκ τῶν αὐτῶν] ἀπὸ τῶν αὐτῶν.F.

38.ἀποδῶσι] ἀποδῶ τι ex manuscr.S.

μὴ τὸ φίλον] καὶ μὴ τὸ φίλον.F.

DIVERSÆ LECTIONES, CORRECTIONES, ET NOTÆ ALIQVOT IN LIBRVM HIPP. περὶ φύσιος ἀνθρώπου γνησιώτατον, excerptæ magna ex parte ex codice Mediceo.

Paginas & numeros codicis Græci Basiliensis sequimur: vbi tamen Nostro respondeant notauimus.

Pag.19.v.3.ab initio libri nost.p.3.lin.5.τὸ πάμπαν ἠέρα τὸν ἄνθρωπον λέγω εἶ).

P.20.v.1.N.p.3.l.10.γνώμῃ μὲν γὰρ τῇ αὐτῇ πάντες χρέονται, hoc est, eandē sentētiam proferunt omnes, vna & eadem est omnium sententia, vnum scilicet omnium rerū esse elementum. Et probandæ huic sententiæ eādem subiiciunt omnes rationem, quæ dicitur epilogus. Diuersa tamen dicunt. nam hic aërem, alius ignem, alius aquam dicit, quidā interpretes Latini hic cęcutiunt. qui ἐπίλογον pro recensione accipiunt. Omnes diuersa dicunt; idem tamen concludunt, quæ inepta est versio. Sic ergo commodè, sententia omnium eadem est, vnum esse rerum omniū elementum. Et huius sententiæ idem est epilogus apud omnes. Illud scilicet esse principium & elementum rerum, & à quo cætera omnia ortum habent, fusione scilicet & concretione, quo epilogo & eodem vtuntur omnes, diuersa tamen dicunt. nam hic ignem, alter aërem, &c.

Quid verò sit γνώμη, quid ἐπίλογος, docet Arist.2.ad Theodectem. Explicatio hæc facilè poterit in pauca contrahi.

v.4.φάσκων superfluum.

5.μαρτύρια, quale illud est Homeri Iliad.β. οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔστω, εἷς βασιλεύς.

6.ὅτι γὰρ τῇ μὲν αὐτῇ γνώμῃ πάντες προσχρέονται.

7.γνοίη δ' ἄν τις τόδε μάλιστα παραγενόμενος αὐτοῖς ἀντιλέγουσι.

8.τῶν αὐτῶν ἐναντίον ἀκροατῶν.

9.ἄνθρωπος, quibusdam expungitur, & pro ποτὲ scribitur ὅτι tribus vel quatuor locis.

11.τὸν φήσαντα ὀρθῶς. v.9.ἐπικρατεῖ. 12.καὶ ὀρθῶς ἀποφαίνει.

14.τὸν δὲ μέλλοντα λόγον ἐπανορθοῦν, περὶ μὲν οὖν τούτων vsq; ad εἰρημένα in quibusdam cod.hæc non habentur.

17.ὀνομάσας αὐτῶν.aliis abundat αὐτῶν. 22.νυνὶ δὲ πολλά. hoc redundat, sequitur πολλὰ δέ εἰσιν. 25.ἥτις αὐτῶν ἐστὶν, abest αὐτῶν.v.23.ἀδύνατον παρ' ἀλλήλων.

28.φαίνεται αὐτὸ ἐφ' ἑωυτοῦ ἓν ἐόν. αὐτὰ δὴ λέγω ἃ περὶ τοῦ φάσκοντος.

30.τὸν νόμον, τὴν φύσιν.abest vtrumq; τὸν & τὴν. Arist.1.Ethic.Nico.cap.3.τὰ δὲ καλὰ καὶ τὰ δίκαια περὶ ὧν ἡ πολιτικὴ σκοπεῖται τοσαύτην ἔχει διαφορὰν, ὥστε δοκεῖν νόμῳ μόνον εἶναι, φύσει δὲ μή. Axioma à veteribus pronunciatum, & longo annorum decursu ab omnibus clarissimis philosophis & medicis comprobatū, in legem abiisse dicitur: vt ei contradicere, quemadmodum & legi nefas sit. Quid natura & secundum naturam, notum omnibus. 35.καὶ πάλιν abest, sequitur εἰ γὰρ μὴ τὸ θερμὸν τῷ ψυχρῷ. v.42.ἀποχωρεῖν. 48.δηλῶν, ὑγρὸν alij omittunt, alij solum δηλῶν. 48.αὐτέῳ, in aliis abest. eodem v.ὅταν μετρίως ἔχῃ τὰ πρὸς, sublato ταῦτα. v.42.τελευτῶντος τοῦ ἀνθρώπου, τὸ ὑγρὸν πρὸς χωρῆσαι πρὸς τὸ ὑγρόν.

P.21.v.1.N.p.5.l.2.καὶ δυνάμιος.ὅταν τὰ τυπέων. τύπον χωρεῖν καὶ ἐφ' ἑωυτοῦ ἐστὶ. 11.κατὰ νόμον καὶ τὰ, ὀνόματα διωρίσθαι φημὶ, καὶ οὐδενὶ αὐτῶν αὐτὸ ὄνομα εἶ). 17.ταῦτα ἐστὶν, ἀλλὰ ἔχει δυνάμιν τε καὶ φύσιν τὴν αὐτὴν ἕκαστον. εἰ γὰρ τις δίδοις ἀνθρώπῳ. ἀπημεῖται. 21.πρώσης αὐτοῦ τοῦ σώματος μέρος τι.v.25.φανερὸς ἐστὶ ὁ ἄνθρ.eod.v.pro ἀεὶ, in aliis ἰδεῖν habetur.

36.καὶ αἷμα ἐμέουσι καθαρὸν, abest καί. 38.εἰσέλθῃ εἰς τὸ σῶμα.

41.τὸ κατὰ φύσιν ἑωυτοῦ ἐὸν ἐν τῇ γῇ. 48.κατὰ φύσιν ἐστὶ μάλιστα.

P.22.v.6.N.p.6.29.φλεγματωδέστερος. 8.καὶ τὸ αἷμα αὔξε). Quia εὔκρατόν τί ἐστι τὸ ἔαρ, si suam seruet temperiem. In procemio lib.1.epid. 12.ἔτι abest. 14.ἡ δὲ χολὴ ἡ ξανθὴ κατέχει τὸ σῶμα.

16.δῆλον δὲ καὶ ἐν τοῖς πυρετοῖσι. 17.φλέγμα τοῦ θέρεος θερείης.

19.ξηρότερόν τε γάρ ἐστι τὸ φθινόπωρον. 24.ὡς γὰρ ὁ ἐνιαυτός. 26.δηλα εἴ τι ἐκλείπει. 28.συγγενόντα actiuè & passiuè; ingenita, ingenerantia: supra v.24.huius pag. 29.μάλιστα abest. 34.ὁκόσα ferè omnibus locis mutatum in ὅσα. 34.ὀφείλει γοῦν τυπέων.

36.φράσω τῶν ἡμερέων sublato τιω. 37.χρὴ φθινοπώρῳ τὴν ὑπόληψιν.ὅσα.v.40. Alij sine vlla distinctione & continua oratione conectunt hanc sectionem secūdum cum præcedentibus, hoc modo: κατὰ φύσιν οὕτως, μάλιστα δὲ χρὴ εἰδέναι καὶ τάδε πρὸς, sic etiam Caluus connectit. 44.ὅσα δὲ ἀπὸ κενώσιος.

In librum secundum de natura humana.

Galen. sect.1.lib.6.epid. com.6. citat ex hoc libro textū 18. nomine Hippocratis; & in procemio libr.1.epid. satis apertè ostendit Hippocratem huius libri authorem.

P.23.v.6.N.p.7.50.ἀρτοσιτεόντων. 7.καὶ τῶν ὀλίγα καμνόντων.ἐν αὐ οὖν. 14.pro ποτὲ ferè scribitur ποτί. vt p.20.notatum est, & habemus in Aldino cod.

15.πρὸς ἕκαστα τῆς ἡλικιέων. 17.καὶ τῆσι διαίτησι. 17.ἑνὸς ἐπιδημίη καθέστη.v.18.ἀπόκρισις νοσηρή. 20.ἰσχνότατον καὶ ἀσθενέστατον. 24.ῥεύσιες, ἡ ῥύσις in marg. 29.ἐστὶ τὰ ἀσθενέστερα. 32.Hanc bonorum distributionem Aristoteles Polyb.tribuit cap.3.lib.3.de hist.an.

33.περὶ τὴν ῥάχιν. 46.φλέβες.in aliis cod.abest.

P.24.v.12.N.p.9.26.χρόνια ἐστίν. 13.τεσσαράκοντα ἔτεσι.eodem v.τέτταρσι πᾶσι. v.15.τῶν πόνων καὶ ὀρχιοθλῶσι. v.5.φλεβῶν εἰς τὴν κοιλίαν, καὶ ἀπὸ τοῦ εἴσω, εἰς τὸ δίχα. 17.ὅταν ἓν νόσημα. 21.πολλοὺς χρόνους ἐν τῷ ἥπατι.ὅσοισι δ'. 22.ἅπερ γὰρ τοῦ καθάρσιος. 23.γίνεται πολυειδές. 31.ὅσων.

38. Galen. hunc locū citat Hippocratis nomine agnoscitq; Hippocratem huius libri authorem. 44.ἐμφέρε) vel ἐκφέρεται.

Periocha & summa capita eorum quæ hactenus, libro Hippocratis περὶ γονῆς non multum diuersa ab authoris contextu.

Pag.27.N.p.11,1.Ad initium libr. ὅτι τὸ σπέρμα κινεύμενον καὶ κλονεύμενον θερμαίνε), καὶ ἀφελκέται, ἔρχε) δὲ εἰς τὸν νωτιαῖον μυελόν, καὶ διαχεῖται ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου εἰς τὴν ὀσφῦν, καὶ εἰς πᾶν τὸ σῶμα, καὶ εἰς τὸν μυελόν. v.37.è reg. ὅτι κατέρχε), ἡ γονὴ εἰς τὸ μυζὸν εἶτα χωρεῖται παρὰ τοὺς νεφροὺς, καὶ οὕτως ἐκκρίνεται, οὐ διὰ τῆς ὁδοῦ τοῦ οὔρου, ἀλλὰ δι' ἑτέρας. 46.è reg. πῶς γίνεται τὸ ἐξωνειρώττειν. 48.è reg. διὰ τί οὐ λαγνεύουσιν οἱ εὐνοῦχοι.

P.28.v.4.è reg.N.p.11,38.περὶ τῶν λαγνευόντων εὐνούχων. 6.διὰ τί οἱ παῖδες τὴν γονὴν οὐ προΐενται. 9.διὰ τί τῶν παρθένων τὰ καταμήνια οὐ χωρεῖ. 13.χάλαν.εἰ ζῶον τὸ κατὰ γαστρός.κεφ. β. 14.ὅτι ἡ γονὴ ἀπὸ παντὸς τοῦ σώματος ἀποκρίνεται. 19.ὅτι ἡδονὴ γίνεται τῇ μίξει τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικός.

13.ἐπὴν ἀνδρὸς ἐκ.γ.αἰνήρ. 31.ὅτι ἡ γυνὴ ἔλαττον τοῦ ἀνδρὸς ἥδε) ἐν τῇ μίξει. 33.ὅτι αἱ μιγνύμεναι γυναῖκες ἀνδράσι μᾶλλον ὑγιαίνουσι. 39.ποτὲ συλλαμβάνει ἡ γυνή. καὶ ποτὲ οὐ συλλαμβάνει. Et pag.29.v.6.Idem. 46.ὅτι ἐν τῇ γυναικὶ τὸ θῆλυ καὶ ἄρσεν σπέρμα. καὶ ἐν τῷ ἀνδρὶ ὡσαύτως. ἰσχυρότερον μὲν οὖν τὸ ἄρσεν τοῦ θήλεος. ἢν μὲν οὖν ἀπ' ἀμφοτέρων τὸ ἰσχυρότερον ἔλθη, ἄρσεν. ἢν δὲ ἀσθενές, θῆλυ.

P.29.ad initium pag. è regione, N.p.13,14. ἀσφαλὴς καὶ ἀσαγκαία κατασκευή. 13.pro ἀσθενέστερον, γρ.ἰσχυρόν. 14.καὶ ἐστὶ τῆς γυναικός. 21.πατρὶ μηδὲν.οὐδὲ τὸ ἐναντίον τοῦτο.οὐδὲ ἑτέρῳ ἐοικέναι μηδέν. Ad v.15.16.17.ἀπὸ παντὸς τοῦ σώματος ἐξέρχε) ἡ γονή.καὶ ἀπὸ μὲν τῶν ἰσχυρῶν, ἰσχυρά, ἀπὸ δὲ τῶν ἀσθενῶν, ἀσθενής. καὶ ὅθεν τοῦ ἀνδρὸς πλεῖον ἔλθῃ εἰς τὴν γονὴν, ἢ τῆς γυναικὸς τὸ τέκνον ἐκεῖνο, μᾶλλον ἔοικε τῷ πατρί.ὅθεν δὲ πλέον ἀπὸ τῆς γυναικὸς τοῦ σώματος, ἐκεῖνο ἔοικε τῇ μητρί. 28.πῶς πάχεος μὲν τοῦ πατρός, καὶ τῆς μητρὸς τέκνα γίνονται λεπτὰ καὶ ἀσθενῆ. 41.& 42.θλαδίαι.& θλαδῆ. 44.πηροῦνται τὰ παιδία.

P.30.v.3.N.p.14,43.ἀσθενέστερον δὲ τὸ κατὰ τὸ πεπηρωμένον.

IOANN. MARTINI MED. VARIÆ LECT.

Ex lib.περὶ φύσιος ἀνθρώπου.

Pag.20.lin.4.N.p.3.l.14.ὁ μέν τις φάσκων. Gal.in lib.de elem. non habet φάσκων. & sic legit. λέγει δὲ αὐτῶν ὁ μέν τις ἠέρα. l.26.μεταλλάσσοντα. Gal.in lib.de element.μεταβάλλοντα. sed idem sensus. l.33.ἓν γ' ἐόν, τὸ γεννῆσαν. Gal.legit.ἓν ἐόντα, γεννήσειεν δίχα. l.38.ὅτι γ' οὐ. Gal.leg.ὅτε.

P.21.l.21.N.p.5.l.30.ὥστε τραῦμα. Gal.ἕλκος. l.28.κεχῆνθαι. Gal.χῆναι.

P.22.l.46.N.p.7.l.35.ὑπ' ἀργίης πήγνυται.Gal.leg.ὑπὸ περηφανίης πήκτη. l.47.καθεστῶσι.Gal.καθεστηκόσι.

P.23.l.16.N.p.8.l.10.ἰδεῶν. Gal. εἰδέων. l.17. καθεστηκη. Galen. καθεστῆ. l.29. πονέεται. Gal. ὀχλέεται. l.31. ἀπαλλάσσεται. Gal. in Com. corrigit ἀυδηγώσεται.

P.24.l.46.N.p.10.l.24. ἀποκεκριμένησι. omnes interpretes legerunt ἀποκεκρυμένησι, occultis.

Ex lib. περὶ γονῆς.

P.28.l.11.N.p.12.l.6. εὔροαι. leg. εὐρεῖαι. l.33. καὶ οὐ ξηραί. leg. καὶ αἱ ξηραί.

P.29.l.13.N.p.13.l.34. χωρέει ἐκ αἰεὶ τοῦτο. leg. οὕτως. l.36. ἐς ἀρυστῆρα. Cornar. ἐς ἀρυστῆρα στενόν. l.37. χάδην leg. χαδέειν, id est, capiet. scatet enim Hippocrates homilicis loquendi generib. apud quem est νῆας χαδέειν Iliad. ξ.

Ex lib. περὶ φύσιος παιδίου.

P.32.l.12.N.p.18.l.17. κύσταρον. Erotianus κίσταρον. Gal. ἐν γλωσσ. ἐξηγήσει κύρσιον. l.18 ἀναθλῶαι. leg. ἀναξηραιθλῶαι. l.41. εὐροώτερα. Cornarius melius εὐρύτερα, idque leg. bis in hac linea, & semel in linea 42.

Ex lib. περὶ σαρκῶν.

Hæc inscriptio non videtur mutanda, quia est ex conformatione partium corporis humani quarum substantiam, qualiscunq; sit, communiter Græci σάρκα vocarunt, vt Galenus docet.

P.40.l.2.N.p.29.l.29. θερμόνταιον. Corn. θερμόνται ὂν καὶ ὑγρόν. l.10. ἐν λῷ τοῦ ψυχροῦ. Cornarius ἐν λῷ πολὺ τοῦ ψυχροῦ.

P.43.l.13.N.p.54.l.16. ἐκρίσῃ. leg. ἐγκρίνῃ, id est, admittat, aut vt Cornarius ἀνακρίνῃ, id est, interroget.

Ex lib. περὶ ὀκταμήνου.

P.47.l.22.N.p.40.l.37. ἔξω. leg. ἐξ ὧν.

Ex lib. περὶ ἐπικυήσιος.

P.48.l.7.N p.41.l.33. μετὰ τὸ πρῶτον κύημα ξυμμεμύκῃ. legend. negatiuè μὴ ξυμμεμύκῃ.

P.51.l.30.N.p.46.l.46. ὀκμαίνεται. Gal. ἐν ἐξηγ. γλωσσ. leg. ὀκμαίνηται.

Ex lib. περὶ ὀστέων φύσιος.

P.61.l.43.N p.60.l.40. φύσιν. leg. φύσιν.

Ex lib. περὶ ἀέρων.

Hunc ego librum quindecim ab hinc annis interpretatus correxi partim ex Gal. in 3. aphor. & in libr. quod animi moris sequuntur temperamentum corporis: partim ex coniecturis, partim ex interpretum varietate, vbi multa petēda sunt, transposita in lib. περὶ τρωμάτων.

P.75.l.34.N.p.64.l.12. Vbi notatus asterisci figura locus post ψυχρὰ addendum καὶ ὅσα πολέμια ἀνθρώποισι ἐόντα νόσοις ποικίλαις ἐπιφορέει indicat & eo ordine collocanda & legenda, quo disposuit Adrianus Alemanus. Interim vt sequar ordinem paginarum Hippocratici libri Frobeniani eadem pagina lin. 45. ἀναδοῦνται. Gal. ad aph. 14. lib. 3. leg. ἀποξηραίνεται καὶ ἀναλίσκεται. l.46. ἄφνω Gal. ἀφ' ὧν. Ib. l.47. ὑπ' ἄλλων ἐς ἄλλα ἀναξηραινόμενοι. Gal. legit ἐκπλαδῶντες, ἄλλα ἀναξηραμμένοι.

P.76.l.12.N.p 71.l.18. τὴν ἄσιν. Gal. in lib quod animi mores, &c. hunc locū citat ex quo legendum τὴν ἄσιν δέ. l.14. καὶ τὰ ἔθνεα τῶν ἀνθρώπων ἡπιώτερα. Gal. in lib. quod animi mores, καὶ τὰ ἤθεα τῶν ἀνθρώπων ἡμερώτερα. nec verò habet idem codex εὐεργότερα & notandum asianos esse segnes & pigros ac proinde legendum καὶ ἀεργότερα, si quid legendū. l.21 ἀναξηραίνεται. Gal. ib. ἀναξήραι & melius vt respondeat præcedenti verbo ὀκνέεται. l. ead. ὅτι ὑπὸ ψύχεος βεβιασμένη. Gal. leg. ὅτι ὑπὸ ψύξεως βεβιασμένη πέπηγε. l.30. τὴν ἡδονὴν κρατέειν, Gal. habet ἀνάγκη κρατέειν.

Pag.77.N.p.72.l.28. ὁ γὰρ γόνος πανταχόθεν ἔρχεται, ἀπό τε τῶν ὑγιηρῶν ὑγιηρὸς, τοῦ σώματος, &c. Hæc sententia repetitur in lib. περὶ ἱερῆς νόσου ex cuius collatione sic restituenda, ὁ γὰρ γόνος πανταχόθεν ἔρχεται τοῦ σώματος ἀπό τε, &c.

P.80.l.19.N.p.77.l.8. ἀμίαντον. Gal. in lib. quod animi mores ἄμικτον. l.35. ἔνυδρον. leg cum Gal. ἄνυδρον. Eadem l. μέγα διάφοροι. Galenus post ὡρέων sententiam finit, deinde sic legit μέγα δὲ διάφορον ἐνταῦθα. εἰκὸς γάρ. l.39. χρῶνται θερμοῖς Gal. χέονται θερμοῖσι. l. ead. οὐδὲ κακονίαι. Galen. eodem libr. οὐδὲ εὐμήκεες, sed notandum hanc vocē illius esse interpretatiuam. nam ex Gal. ἐν γλωσσ. κακονίαι legendum. l. ead. ἐς εὖρος. Gal. εὔρεες δέ. l.41. ὁμοίως ἔχειν. Gal. ὁμοίως ἔχοιεν. l.42. ἀποφράσσοιτ' ἄν. Gal. ἀποφράσσεται. prius malum propter ἔχοιεν pręcedens. l.46. εἴδεα μεγάλα. Gal. μεγάλοι. Ib. παραπλήσια, Gal. παραπλήσιοι. Ibid. καὶ ἀνορθότερα. καὶ ἡπιώτεραι αἱ γνῶμαι. Gal. distinguit post παραπλήσιοι. deinde sic legit, καὶ ἀνανδρότεραι, καὶ ἡμερώτεραι αἱ τούτων γνῶμαι, quibus collatis sic legi mallem, καὶ ἐόντες παραπλήσιοι καὶ ἀνανδρότεροι. καὶ ἡπιώτεραι αἱ τούτων γνῶμαι. l.47. τῇσι δὲ μεταβολαῖς. Gal. τῇσι μεταβολῆσι. Ibid. οὐ κέκρηνται leg. κέχρηνται.

P.81.N.p.78.l.1. αὐχμηδέες. Gal. αὐχμώδεας. l.5. καὶ εἴδεα. Gal. καὶ τὰ εἴδεα. l.6. καὶ τὰ ὕδατα κάρτα μετέωρα. Sic omnia exemplaria, sic Galen. in lib. quod animi mores, sic omnes interpretes; sed interdum est vel ex ipso Hippocrate manifestum. Etsi non me lateat μετέωρον interdum de eo dici quod in superficie est: tamen Hippocrat. hoc toto libro μετέωρον appellat, quod est in profundo, sic etiam hoc libro ὕδατα μετέωρα, interpretatur ἐκ βαθυτάτων πηγέων. At vbi aër est mollis, & vda, aquæ sunt superficiariæ itaque sic legendum est, καὶ τὰ ὕδατα μὴ κάρτα μετέωρα, patet ex ipsomet Hippocrate, hoc isto libro, vbi sit aër, ὕδατα τοῦ θέρεος θερμὰ, καὶ χειμῶνος ψυχρὰ, ἀνάγκη μὴ εἶναι μετέωρα, tales autem sunt terrarum mollium. l.9. δεῖν ἐν αὐτοῖσιν. Galen. δεῖν ἐν αὐτοῖς ἰδεῖν, ex quorum duorum locorum collatione germana fit lectio seruato Ionismo, δεῖν ἐν αὐτοῖσιν ἰδεῖν. l.10. καὶ ὑπὸ τοῦ χειμῶνος πιεζομένη. Gal legit. καὶ χιόνι ὑπὸ τοῦ, &c. l.11. καὶ ἰσχύς. Gal. ἰσχυρῶς. l.12. δασεῖς. Gal. δασέας ἰδεῖν. l. ead. ἔνθεν. Gal. ἐτεόν. l.14. καὶ τὰ πολέμια. Gal. καὶ τὸ πολέμιον.

Errata.

Pag.3. περὶ φύσεως] φύσιος leg. pag.5 col.1.v.26. & 27. ὅτι, ὅ, τι leg. p.6.c.1. enomet, enomit leg. ibid.c.2.v.28. πληροὶ, πληρεῖ leg ibid.c.1. At vero, At verè leg. p.8.c.2.v.25. σώματα, l. σώματα. p.9.v.48. ὅτι ὁ ἄνθρωπος) ὅτι ὁ ἄνθρωπος l. ib.c.2.v.2. interiore, anteriore l.v. 44. trahere, trahens l. p.10.c.2.v.23. εἰσι, εἰσὶ l. p.12.c.1.v.6. tum puer, post puer disting. ib.c.2.v.43. πόνων, πόνον l. p.13.c.2.v.39. post generabantur l. Quæ verò mares suscipiebant, in iis quod erat debilius superabatur, & mares gignebantur. p.19.c.2. obortione, abortione l. p.24. c.1.v.47. ex parte, ex puteo leg. p.28.c.1.v.40. auibus, ouibus l. p.29.c.1.v.6. ἀποβάσσει), ἀποβρέχει) leg. ib.c.2.v.13. vtrunq;, in vtrunq; leg. ib. resiccata terra, a calido resiccata terra l. p.30.c.1.v.vlt. arteriā ceruicē l. p.33.c.2.v.45. membrana ad vtrunq; oculum, l. membrana vena ad vtrunq; oculum. p.34.c.2.v.20. ποιέει ἡ κεφαλὴ γάρ. ποιέει. ἡ κεφαλὴ γὰρ leg. p.36.c.2.v.27. τοὺς ὀφθαλμοὺς, τοὺς ὀφθαλμοὺς leg. p.41.c.1. v.39. χωρέει, χωρέειν leg. p.44.c.2.v.11. τῶν σκελίων, τῶν σκελέων leg. ibid.v.29. πρόσθης, προσθῇς leg. p.86.c.1.v.9. post diuinitas (adde) sicuti docebo. ibid.v.37. facinerosos l. facinorosos. In Notis in lib. de nat. hom. p.96.c.2.v.44. ποίοισιν, πᾶσιν l. ibid. p.99.c.2.v.19. ἴσταται, l. ἴσταται. p.100.c.1.v.37. videtur l. videmur. p.101.c.1.v.70. numere l. numero. p.102.v.27 βύτιον l. βύζιον. ibid.v.42. legimus l. legunt. p.105. in lib. de Carnibus v.41. prarogationem l prarogatiuam. ibid.v.64. ὀνομάζουσί μοι l. ὀνομάζουσί μοι. p.106.v.3. θερμὸν πόν l. θερμόν πον. ibid.v.28. τοῦ ὑγροῦ, τοῦ ὑγροῦ l. p.107.v.68. & 69. gemini & geminum genuini & genuinum l. p.108.v.36. rettuli l. retuli. ib.v.52. ῥιόπης, ῥέπος l. p.110. v.2. φυλαχθικῶν φυλαχθικῶς l. ib.v.25. ἡμίσιος ἡμίσεος l. p.111.v.37. ὄγδον ὄγδοον l. p.112.v.11. prius l. prius. ibi.v.12. συγξεύγνυται συζεύγνυται l. ib. v.26. hic diebus, his diebus l. p.113.v 68. ἀνδρᾶσι ἀνδράσι l. p.114.v.62 τῷ τῷ l. p.115.v.51. ἀνακλητοῦ ἀνακλίτου l. & αἱ ἄκλιτος & αἱ ἀκλισίαις. p. 116.v.38. ὀδύναι ὀδύναι l. p.118.v.5. τὴν δ' ἔχῃ) τὴν l. ib.v.10. ὀφόρων ἀφόρων l. p.119.v.58. τὰ παλινδρομήσαντα παλινδρομήσαντα l. p.120.v.3. superiore libello (adde) περὶ ἀνατομῆς. ib.v.49. nimis minus l. ib.v.50 gutur guttur l. & quantū. p.123.v.28. πτερύγια πτερύγια l. ib.v.32. ὑπάρχειν ὑπάρχειν l. ibid.v.36. δερματώδεστέρας δερματωδεστέρας l. ibid.v.37. ὠδοειδεῖς ὠοειδεῖς l. ibid.v.51. post corpore (adde) habere. p.124.v. 61. videatur l. videtur. ibid.v.64. corus corpus l. p.126.v.4. ἀθένος ἀδένος l. p.127.v.59. sensum sensim l. p.128.v.73. & 74. ῥᾶ ἐστι leg & pro ῥιᾶ & ῥῆ εἰᾶ & ῥῆ. p.129.v 52. sectionis sectiones l. p.131.v.7. humoraria humeraria l. ibi.v.67. ex pessimus expressimus l. p.133.v.6. πλάτυσιν πλάζουσιν l. p.138.v.35. δενδρώποι l. δενδρώδεσι π. p.139.v.10 imperitia l imperitiam. ibid.v.46. aquarum l. equarum. p.141.v. 63. ingratis l. ingratus. ibid.v.vlt. χειρουργῆται l. χειρουργῆσαι. p.143.v 66. ἀθροισθῇ ἀθροισθῇ leg. bis. p.144.v.17. septimentum l. sepimentum. ibi. v.25. ἀνοφρήγνυ) l. ἀναρρήγνυ). ibid.v.50. ἀποπιεζοίμεναι l. ἀποπιεζάμεναι. p.145.v.25. vt ex Com. l. vt & Com.

HIPPOCRATIS COI
MEDICORVM PRINCIPIS

HIPPOCRATIS COI
MEDICORVM PRINCIPIS
OPERVM OMNIVM,

Sectio IIII,

τὰ διαιτητικὰ, hoc est, quæ ad victus rationem pertinent,
Lib. VII comprehendens.

Librorum Catalogum sequens pagina indicabit.

Omnia Latina interpretatione & breuibus notis illustrata,

Anvtio Foesio Mediomatrico Medico authore.

Sectione quarta continentur:

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΔΙΑΙΤΗΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ.

HIPPOCRATIS LIBER, DE SALVBRI VICTVS RATIONE.

Τ[1]ΟΥΣ ἰδιώτας, ὧδε χρὴ διαιτᾶσθαι. τοῦ μὲν χειμῶνος ἐσθίειν ὡς πλεῖστα· πίνειν δὲ ὡς ἐλάχιστα. εἶναι δὲ τὸ πόμα, [2]οἶνον ὡς ἀκρητέστατον· τὰ δὲ σιτία, ἄρτον· καὶ τὰ ὄψα, ὀπτὰ πάντα· λαχάνοισι δὲ ὡς ἐλαχίστοισι χρῆσθαι κατὰ ταύτην τὴν ὥρην. οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα τὸ σῶμα ξηρόν τε εἴη καὶ θερμόν. ὁκόταν δὲ τὸ ἔαρ ἐπιλαμβάνῃ, [3]τότε χρὴ πόμα πλέον πίνειν οἶνον ὑδαρέστερον καὶ κατ᾽ ὀλίγον. καὶ τοῖσι σιτίοισι μαλακωτέροισι χρέεσθαι καὶ ἐλάσσοσι. καὶ τὸν ἄρτον ἀφαιρέοντα, μᾶζαν προστιθέναι. καὶ τὰ ὄψα κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἀφαιρέειν. καὶ ἐκ τῶν ὀπτῶν, πάντα ἑφθὰ ποιέεσθαι. [4]καὶ λαχάνοισι ἤδη χρέεσθαι τοῦ ἦρος ὀλίγοισι, ὅκως ἐς τὴν θερείην καταστήσεται ὁ ἄνθρωπος τοῖσί τε σιτίοισι μαλακωτέροισι χρεώμενος, καὶ τοῖσιν ὄψοισιν ἑφθοῖσι. καὶ λαχάνοισιν ἑφθοῖσι καὶ ὠμοῖσιν. ὡσαύτως καὶ τοῖσι πόμασιν ὡς ὑδαρεστάτοισι, καὶ πλείστοισιν. καὶ ὅκως μὴ μεγάλη ἡ μεταβολὴ ἔσται, κατὰ μικρὸν μὴ ἐξαπίνης χρεώμενον. τοῦ δὲ θέρεος, τῇ τε μάζῃ μαλακῇ τρέφεσθαι. καὶ τῷ ποτῷ ὑδαρεῖ καὶ πολλῷ. καὶ τοῖσιν ὄψοισιν πᾶσιν ἑφθοῖσι. καὶ οὕτω δεῖ χρέεσθαι τουτέοισιν, ὁκόταν τὸ θέρος ᾖ, ὅκως ψυχρὸν εἴη τὸ σῶμα καὶ μαλακόν. καὶ γὰρ ἡ ὥρη, θερμή τε καὶ ξηρή. καὶ ποιέει τὰ σώματα καυματώδεα, καὶ αὐχμηρά. δεῖ οὖν τοῖσιν ἐπιτηδεύμασι τουτέοισιν, ἀλέξασθαι. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον, ὥσπερ ἐκ τοῦ χειμῶνος εἰς τὸ ἦρ, οὕτω καὶ ἐκ τοῦ ἦρος [5]εἰς τὸ θέρος καταστήσεται. τῶν μὲν σιτίων, ἀφαιρέων, τῷ δὲ ποτῷ προστιθείς. [6]καὶ οὕτω τὰ ἐναντία ποιέοντα, καταστῆσαι ἐκ τοῦ θέρεος εἰς τὸν χειμῶνα. ἐν δὲ τῷ φθινοπώρῳ πάλιν, τὰ μὲν σιτία, πλείω ποιεύμενον καὶ ξηρότερα, καὶ τὰ ὄψα κατὰ λόγον. τὰ δὲ ποτά, ἐλάσσω τε καὶ ἀκρητέστερα. ὅκως ὅ τε χειμὼν ἀγαθὸς ἔσται καὶ ἄνθρωπος διαχρήσεται τοῖσί τε πόμασιν ἀκρητεστέροισι καὶ ὀλίγοισι, καὶ τοῖσι σιτίοισιν ὡς πλείστοισί τε καὶ ξηροτάτοισιν. οὕτω γὰρ ἂν καὶ ὑγιαίνοι μάλιστα, καὶ ῥιγώη ἥκιστα. ἡ γὰρ ὥρη, λίαν ψυχρή τε καὶ ὑγρή.

HAc victus ratione priuati homines vti debēt, vt hyeme quidem quàm plurimum edant, bibant quàm minimum. Potus sit vinum quàm meracissimum; cibus, panis; opsonia, assa omnia. Oleribus autem quàm paucissimis hac tempestate vtendum. Hac siquidem ratione potissimùm corpus tum calidum, tum siccum fuerit. At verò cùm ver instat, tunc copiosius & dilutius, paulatimq; vinum bibendum, cibisque mollioribus & paucioribus vtendum. panis subtrahendus, & maza offerenda, eademque ratione opsonia detrahenda, & assa omnia cum elixis commutanda. Oleribus etiam paucis vere vtendum, donec ad æstatem homo deueniat, tum molliores omnes cibos, tum opsonia cocta sumendo, & olera cocta & cruda, similiterq; potus plurimos & quàm dilutissimos, idque sensim, vt ne magna mutatio de repente vtenti contingat. Æstate autem tum molli maza, tum potu copioso & diluto, opsoniisque omnibus elixis nutriri oportet, iisque ita vtendum dum æstas fuerit, quò corpus molle sit & frigidum. Si quidem hæc tempestas calida est & sicca, & corpora æstuosa & squalida reddit. Hac igitur instituta victus ratione iis succurrendum est. Eadem verò ratione, quemadmodum ex hieme ad ver, sic etiam ex vere ad æstatem deueniendum, cibos quidem demendo, potum verò augendo, ad eumq; modum contraria adhibendo ex æstate ad hyemem perueniendum. In autumno contrà, cibi quidem maiore copia & sicciores exhibendi, & opsonia ad eundem modum, potus etiam pauciores & meraciores, vt homo commodam degat hyemem, & potibus vtatur meracioribus & paucis, cibisq; quamplurimis & siccissimis. Ita enim cùm vel maximè valebit, tum minimè frigus sentiet, cùm hæc anni tempestas admodum sit frigida & humida.

At corporis habitus carnosos, molles & rubros, maiorem anni partem ficciore victus ratione vti conuenit, quòd eorũ natura sit humida. Duri verò, graciles, fului & nigri, humidiore victus ratione toto ferè tempore vti debent, cùm eorum corpora ficca existãt. Iunioribus corporibus mollior & humidior victus ratio vtilis est. Hæc enim ætas sicca est, & eorũ compacta sunt corpora. Senes verò ficciore victus modo plurimam temporis partem degere oportet, quod ea ætate corpora sint humida, mollia & frigida. Quare pro ætate, anni tempore, cõsuetudine, regione, loco, corporum habitu, victus ratio sic est ineunda, vt instantibus & caloribus & frigoribus nos opponamus. Nã ita demum optima valetudo consequetur. Quinetiã per hyemem quidem celeriter, & per æstatem leuiter iter faciendũ, nisi per solis ardorem via sit facienda. Corpulentos autem celeriùs, graciles verò leuiùs iter facere conuenit. Balneis etiam multis per æstatem, at per hyemem paucis vtendum. Duris verò quàm corpulentis lauari magis expedit. Et hyeme quidem vestes puras inducere conuenit, æstate verò oleo imbutas. At crassi, quique tenues fieri cupiunt, ij ieiuni omnes exercitationes subire, & adhuc ex labore anhelantes, necdum refrigerati, cibos aggredi debent, priúsque vinum bibere dilutum, non admodum frigidum. Opsonia quoque ex sesamis, aut viridib. & siccis condimentis, aliisque id genus apparata assumere. Sint etiam pinguia, quæ admouentur opsonia, ita enim quàm paucissimis impleantur. Quin & semel cibus capiendus, & balneo abstinendum, duriter cubandum, & nuda deambulatione, quoad eius fieri possit, vtendum. Qui verò attenuato cùm sint corpore, crassiores effici volunt, tum his contraria facere, tum ieiuni nullam exercitationem subire debent. Vomitionibus autem & infusis aluum eluentibus vtendum hunc in modum. Sex hybernis mensibus vomitus ciendus, quòd tempus hoc æstiuo plus pituitæ gignat, & morbi circum caput & regionem eam, quæ est supra septum transuersum excitantur. At vbi æstas viguerit, infusis vtendum. Hæc enim anni tempestas æstuosa est, & corpus bile magis abundat, grauitates etiam lumbos & genua infestant, calores oboriuntur, & venter torminibus torquetur. Corpus igitur refrigerandum, & quæ sursum attolluntur, deorsum ex istis locis deducenda. At corpulentis & humidioribus, infusa quidem salsa magis ac tenuia, ficcioribus verò, gracilibus & imbecillioribus, pinguiora & crassiora conueniunt. Sunt autem infusa pinguia & crassa, quæ ex lacte parantur, & ciborum decoctum, cæteraque id genus. Tenuia verò & salsa, muria, aqua marina, & quæ sunt eiusmodi. Vomitiones autem hunc in modum faciendæ. Obesi ac minimè tenues, ieiuni vomant à cursu, aut celeri deambulatione circa meridiem, Hyssopi hemina dimidia in aquæ congio contriti potu exhibeatur, affuso aceto & addito sale, quò fiat iucundissima. Ac primùm quidem sensim, deinde verò celeriùs ebibatur.

τοῖς δὲ εἴδεσι τοῖσι σαρκώδεσι καὶ μαλθακοῖσι καὶ ἐρυθροῖσι, ξυμφέρει δὴ τὸν πλείονα χρόνον τοῦ ἐνιαυτοῦ, ξηροτέροισι διαιτήμασι χρέεσθαι. ὑγρὴ γὰρ ἡ φύσις τῶν εἰδέων τουτέων. τοὺς δὲ στρυφνοὺς καὶ προσεσταλμένους, καὶ πυῤῥοὺς καὶ μέλανας, τῇ ὑγροτέρῃ διαίτῃ χρὴ τὸ πλεῖον τοῦ χρόνου ἐνδιαιτᾶσθαι. τὰ γὰρ σώματα τοιαῦτα, ὑπάρχει ξηρὰ ἐόντα. καὶ τοῖσι νέοισι τῶν σωμάτων ξυμφέρει, μαλακωτέροισί τε καὶ ὑγροτέροισι χρέεσθαι τοῖσι διαιτήμασιν. ἡ γὰρ ἡλικίη ξηρὴ, καὶ τὰ σώματα πέπηγε. τοὺς δὲ πρεσβυτέρους, τῷ ξηρο-
10 τέρῳ χρὴ τρόπῳ, τὸ πλεῖον τοῦ χρόνου διάγειν. τὰ γὰρ σώματα ἐν ταύτῃ τῇ ἡλικίῃ, ὑγρὰ καὶ μαλθακὰ, καὶ ψυχρά. δεῖ οὖν πρὸς τὴν ἡλικίην, καὶ τὴν ὥρην, καὶ τὸ ἔθος, καὶ τὴν χώρην, καὶ τὰ εἴδεα, τὰ διαιτήματα ποιέεσθαι, ἐναντιούμενον τοῖσι καθισταμένοισι, καὶ θάλπεσι καὶ χειμῶσι. οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα ὑγιαίνοιεν. καὶ ὁδοιπορέειν τοῦ μὲν χειμῶνος, ταχέως χρή· τοῦ δὲ θέρεος, ἡσυχῇ, ἢν μὴ διὰ καύματος ὁδοιπορέῃ. δεῖ δὲ καὶ τοὺς σαρκώδεας, θᾶσσον ὁδοιπορέειν. τοὺς δὲ ἰσχνοὺς, ἡσυχέστερον. λουτροῖσι δὲ χρὴ πολλοῖσι χρῆσθαι, τοῦ θέρεος· τοῦ δὲ χειμῶνος, ἐλάσσοσι. χρὴ δὲ τοὺς στρυφνοὺς
20 μᾶλλον λούεσθαι τῶν σαρκωδέων. ἠμφιέσθαι δὲ χρὴ τοῦ χειμῶνος, καθαρὰ ἱμάτια· τοῦ δὲ θέρεος, ἐλαιοπινέα. Τοὺς δὲ παχέας χρὴ, καὶ ὅσοι βούλονται λεπτοὶ γενέσθαι, τὰς ταλαιπωρίας ἁπάσας, νήστιας ποιέεσθαι. καὶ τοῖσι σιτίοισιν ἐπιχειρέειν, ἔτι ἀσθμαίνοντας ἐκ τοῦ κόπου, καὶ μὴ ἀνεψυγμένους, καὶ προπεπωκότας οἶνον κεκρημένον καὶ μὴ σφόδρα ψυχρὸν, καὶ τὰ ὄψα σκευάζειν σησάμοισιν, ἢ ἡδύσμασι, καὶ τοῖσιν ἄλλοισι τοῖσι τοιουτοτρόποισι. καὶ πίονα ἔστω τὰ προσαρτυόμενα ὄψα. οὕτω γὰρ ἂν ἀπὸ ἐλαχίστων ἐμπιμπλαῖντο. ἀλλὰ καὶ μονοσιτέειν, καὶ ἀλουτέειν, καὶ σκληροκοι-
30 τέειν, καὶ γυμνὸν περιπατέειν, ὅσον οἷόν τε μάλιστα. ὅσοι δὲ βούλονται λεπτοὶ ἐόντες παχέες γίνεσθαι, τά τε ἄλλα ποιέειν τἀναντία κείνοισιν οἷσιν ἔφην, καὶ νήστιας μηδεμίην ταλαιπωρίην ποιέεσθαι. Τοῖσι δὲ ἐμέτοισι χρὴ καὶ τοῖσι καταπλύσμασι τοῖσι τῆς κοιλίης, ὧδε χρέεσθαι. ἓξ μῆνας τοὺς χειμερινοὺς ἐμέειν. οὗτος γὰρ ὁ χρόνος, φλεγματωδέστερος τοῦ θερινοῦ, καὶ τὰ νοσήματα γίγνεται περὶ τὴν κεφαλὴν καὶ περὶ τὸ χωρίον τοῦτο, ὅ τι ὑπὲρ τῶν φρενῶν. ὅταν δὲ ᾖ θάλπος, τοῖσι καταπλύσμασι χρέεσθαι. ἡ γὰρ ὥρη καυματώδης, καὶ τὸ σῶμα, χολωδέστερον ἐστὶ, καὶ βαρύτητες ἐν τῇ ὀσφύϊ καὶ τοῖσι
40 γούνασι, καὶ θέρμαι γίνονται. καὶ ἐν γαστρὶ στρόφοι γίνονται. δεῖ οὖν τὸ σῶμα ψύχειν, καὶ τὰ μετεωριζόμενα κάτω ὑπάγειν ἐκ τῶν χωρίων τουτέων. ἔστω δὲ τὰ καταπλύσματα τοῖσι μὲν παχυτέροισι καὶ ὑγροτέροισιν, ἁλμυρότερα καὶ λεπτότερα· τοῖσι δὲ ξηροτέροισι, καὶ προσεσταλμένοισι, καὶ ἀσθενεστέροισι, λιπαρώτερα καὶ παχύτερα. ἔστι δὲ τῶν καταπλυσμάτων τὰ λιπαρὰ καὶ παχέα, τὰ ἀπὸ τῶν γαλακτῶν, καὶ ἀπὸ ἐρεβίνθων ὕδωρ ἑφθὸν, καὶ τῶν ἄλλων τοιουτέων. τὰ δὲ λεπτὰ καὶ ἁλμυρὰ, ἅλμη καὶ θάλασσα, καὶ τὰ τοιαῦτα. τοὺς δὲ ἐμέτους ὧδε χρὴ ποιέεσθαι. ὅσοι μὲν τῶν ἀνθρώπων παχέες εἰσὶ, καὶ μὴ ἰσχνοὶ, νήστιες ἐμεόντων δραμόντες ἢ ὁδοιπορήσαντες διὰ τάχους, κατὰ μέσον τῆς ἡμέρας. ἔστω δὲ ἡμικοτύλιον ὑσσώπου τετριμμένου ἐν ὕδατος χοῒ, καὶ τοῦτο ἐκπιέτω, ὄξος παραχέων, καὶ ἅλας παραβάλλων, ὅκως ἂν μέλλῃ ἥδιστον ἔσεσθαι. πινέτω δὲ τὸ μὲν πρῶτον, ἡσυχέστερον, ἔπειτα δὲ ἐπὶ θᾶσ-

α. δὲ

οἱ δὲ λεπτότεροι καὶ ἀσθενέστεροι, ἀπὸ σιτίων ποιεέσθωσαν τὸν ἔμετον, τρόπον τοιόνδε. [16] λουσάμενος θερμῷ, προπιέτω ἀκρήτου κοτύλην. ἔπειτα σιτία παντοδαπὰ ἐσθιέτω· καὶ μὴ πινέτω ἐπὶ τῷ σιτίῳ, μηδ' ἀπὸ τοῦ σιτίου. ἀλλ' ἐπισχέτω ὅσον δέκα στάδια διελθεῖν. ἔπειτα δὲ συμμίξας οἴνους τρεῖς, πίνειν διδόναι· αὐστηρὸν, γλυκὺν καὶ ὀξύν. πρῶτον μὲν ἀκρητέστερον καὶ κατ' ὀλίγον καὶ διὰ πολλοῦ χρόνου· ἔπειτα δὲ ὑδαρέστερον καὶ θᾶσσον καὶ κατὰ πολλόν. ὅστις δὲ εἴωθε τοῦ μηνὸς δὶς ἐξεμέειν, ἄμεινον ἐφεξῆς ποιέεσθαι τοὺς ἐμέτους, ἐν δυσὶν ἡμέρῃσι μᾶλλον, ἢ διὰ πεντεκαίδεκα. οἱ δὲ πάνυ τοὐναντίον ποιέουσιν. [17] ὁκόσοισι δὲ ἐπιτήδειον ἀνεμέειν τὰ σιτία, ἢ ὁκόσοισιν αἱ κοιλίαι οὐκ εὐδιέξοδοι, τούτοισι πᾶσι ξυμφέρει, πολλάκις τῆς ἡμέρης ἐσθίειν. καὶ παντοδαποῖσι βρώμασι χρέεσθαι, καὶ ὄψοισι παντοίοις τρόποις ἐσκευασμένοισιν· οἴνους τε πίνειν δισσοὺς καὶ τρισσούς. ὁκόσοι δὲ μὴ ἀνεμέουσι τὰ σιτία, ἢ καὶ κοιλίας ἔχουσιν ὑγρὰς, τουτέοισι πᾶσι τοὐναντίον τουτέου τοῦ τρόπου ξυμφέρει ποιέειν. Τὰ δὲ παιδία χρὴ τὰ νήπια βρέχειν ἐν τῷ θερμῷ ὕδατι ἐπὶ πουλὺν χρόνον. καὶ πίνειν διδόναι ὑδαρέα τὸν οἶνον, καὶ μὴ ψυχρὸν παντάπασι. τοῦτον δὲ διδόναι, ὃς ἥκιστα τὴν γαστέρα μετεωριεῖ καὶ φῦσαν παρέξει. ταῦτα δὲ ποιέειν, ὅκως οἵ τε σπασμοὶ ἧσσον ἐπιλάβωσι, καὶ μείζονα γίνηται, καὶ εὐχροώτερα. Τὰς δὲ γυναῖκας ὧδε χρὴ διαιτᾶσθαι, τῷ ξηροτέρῳ τῶν τρόπων· καὶ γὰρ τὰ σιτία τὰ ξηρὰ, ἐπιτηδειότερα πρὸς τὴν μαλθακότητα τῶν γυναικείων σαρκῶν· καὶ τὰ ἀκρητέστερα πόματα ἀμείνω πρὸς τὰς ὑστέρας, [18] καὶ τὰς κυοφορίας. Τοῖς γυμναζομένοις χρὴ τοῦ χειμῶνος καὶ τρέχειν καὶ παλαίειν· τοῦ δὲ θέρεος, παλαίειν μὲν ὀλίγα· τρέχειν δὲ, μή· περιπατέειν δὲ πολλὰ κατὰ ψῦχος. ὁκόσοι κοπιῶσιν ἐκ τῶν δρόμων, τούτους παλαίειν χρή· ὁκόσοι δὲ παλαίοντες κοπιῶσι, τούτους χρὴ τρέχειν. οὕτω γὰρ ἂν ταλαιπωρέειν τῷ κοπιῶντι τοῦ σώματος διαθερμαίνοιτο καὶ συνίσοιτο καὶ διαναπαύοιτο μάλιστα. ὁκόσους γυμναζομένους διάρροιαι λαμβάνουσι, καὶ τὰ ὑποχωρήματα σιτώδεα καὶ ἄπεπτα, τουτέοισι τῶν τε γυμνασίων ἀφαιρέειν μὴ ἔλασσον τοῦ τρίτου μέρεος, καὶ τῶν σιτίων τοῖσιν ἡμίσεσι χρέεσθαι. [19] δῆλον γὰρ δήπου ὅτι ἡ κοιλίη ξυνθάλπειν οὐ δύναται ὥστε πέσσεσθαι τὸ πλῆθος τῶν σιτίων. ἔστω δὲ τούτοισι τὰ σιτία, ἄρτος ὡς ἐξοπτότατος, [20] ἐν οἴνῳ ἐντεθρυμμένος· καὶ ποτὰ, ὡς ἐλάχιστα καὶ ἀκρητέστατα· καὶ περιπάτοισι μὴ χρέεσθωσαν ἀπὸ τοῦ σιτίου· μονοσιτέειν δὲ χρὴ ὑπὸ τοῦτον τὸν χρόνον· οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα ξυνθάλποιτο ἡ κοιλίη, καὶ τῶν ἐσιόντων ἐπικρατοίη. γίνεται δὲ ὁ τρόπος οὗτος τῆς διαρροίης τῶν σωμάτων τοῖσι πυκνοσάρκοισι μάλιστα, ὁκόταν ἀναγκάζηται ὁ ἄνθρωπος κρεοφαγέειν, τῆς φύσιος ὑπαρχούσης τοιαύτης. αἱ γὰρ φλέβες πυκνωθεῖσαι, οὐκ ἀντιλαμβάνονται τῶν σιτίων τῶν ἐσιόντων. ἔστι δὲ αὕτη μὲν ὀξείη ἡ φύσις καὶ ῥέπει ἐφ' ἑκάτερα καὶ ἀκμάζει ὀλίγον χρόνον ἡ εὐεξίη, ἐν τοῖσι τοιουτοτρόποισι τῶν σωμάτων. τὰ δὲ ἀραιότερα τῶν εἰδέων καὶ δασύτερα, [21] καὶ τὴν κρεοφαγίην δέχεται, καὶ τὰς ταλαιπωρίας μᾶλλον ὑπομένει, καὶ χρονιώτεραι γίνονται αὐτέοισιν αἱ εὐεξίαι. καὶ ὁκόσοι τὰ σιτία ἀνερεύγονται τῇ ὑστεραίῃ καὶ τὰ ὑποχόνδρια μετεωρίζεται αὐτέοισιν, ὡς ἀπέπτων τῶν σιτίων ἐόντων, τούτοισι καθεύδειν μὲν πλείονα χρόνον ξυμφέρει.

Graciliores autem & imbecilliores à cibis vomitū cieant hunc in modum. Post balneum calidum præbibant vini meri heminam, mox cibos cuiusuis generis assumant, neq; inter cibos aut post eos bibant, sed se cōtineant quanto tēpore quis quatuor stadia percurrat. Deinde triplex illis vinum in potum permiscebis, austerū, dulce & acidum, primùm quidem meracius, sensim & ex magno interuallo, deinde verò dilutius, celeriùs & affatim. At verò qui singulis mensibus bis vomere consueuit, hunc præstat duob. ex ordine diebus vomitum ciere, quàm decimo quinto die. Sed alij contrarium planè faciunt. Qui autem ad cibos vomitione reiiciendos minimè sunt accōmodati, quibusq; alui non facilè prodeunt, iis omnibus crebrò die cibum sumere, & omnis generis cibariis vti cōducit, ac opsoniis variè apparatis, vinumq; duorum aut trium generum bibere. Qui verò cibos vomitione reiiciūt, & aluos habent humidos, iis omnib. ex vsu est vt huic contrariam ineant vitæ rationē. At pueri infantes per multum tempus aqua calida lauandi sunt, vinumq; iis aquosum in potu exhibēdum, nec prorsus frigidum, idq; offerendū quod minimè ventrem attollat & flatum creet. Quæ facienda sunt, quò minùs conuulsionibus tententur, magisq; adolescant, & coloratiores euadant. Mulieres autem sic victus ratione sicciore victitare oportet. Nam & sicciores cibi ad muliebrem mollitiem magis sunt accōmodati, & meraciores potus ad vteros & fœtus nutritionem magis valent. Qui exercentur, per hyemem eos currere & luctari conuenit, & æstate parum quidem luctari, currere verò minimè, sed multùm in frigore deambulare. Qui cursibus defatigantur, ij luctari debent, qui verò lucta defatigantur, iis currendum est. Ita enim qui laborat, corporis parte defatigationi obnoxia calefiat, componatur, & maximè quiescat. Qui, cùm exercentur, alui profluuiis corripiuntur, & alui excrementa cibos referentia & incocta demittūt, ij de exercitationibus tertiam partem vt minimùm, & de cibis dimidiū subtrahant. Cōstat enim sanè ventriculum ciborum copiam vt concoquat concalefacere non posse. Cibus esto panis quàm maximè tostus in vino intritus, & potus quàm paucissimi & meracissimi, neq; deambulationibus à cibo vtantur. Sub hoc verò tempus semel duntaxat cibū sumere eos conuenit. Sic enim vel maximè cōcalefiat ventriculus, & ingestos cibos superauerit. Hoc autem alui profluuij genus corporū habitus densiore carne præditos potissimū exercet, quando ita naturâ comparatum est, vt quis ad carniū esum compellatur. Venæ siquidem cōdensatæ cibos ingestos non recipiunt. Et hæc quidem natura est lubrica, & ad vtranq; partem vertitur, & in eiusmodi naturis paruo tēpore viget bona corporis habitudo. At rariores & hirsuti magis corporis habitus, carniū esum admittunt, laboresq; magis sustinent, diutiusq; in bona corporis habitudine perseuerant. Qui postridie cibos eructant, & quibus præcordia, nimirum cibis non concoctis, attolluntur, iis longior sōmnus confert.

Quinetiam ad alios corporis labores cogi debent, vinumq; meracius & copiosius bibere, & sub id tempus paucioribus vti cibariis. Constat enim sanè ventriculum, præ imbecillitate & frigiditate, ciborum multitudinem concoquere non posse. At quos sitis occupat, iis cibi & labores subtrahendi, & vinũ tum aquosum, tum quàm maximè frigidum propinandũ. Quibus verò viscerum dolores, aut ab exercitatione, aut ex alio aliquo itinere suboriuntur, his quiescere & cibis abstinere confert. Potu autem vtantur, qui quàm paucissima copia plurimam vrinam ducat, vt ne venæ, naturâ visceribus insitæ, copia distendantur. Ex his etenim casibus tubercula & febres contingunt. Quibus morbi ex cerebro oriuntur, eos primùm capitis stupor detinet, & frequentem vrinam reddunt, eademq; quæ in vrinæ stillicidio accidunt, istaque ad dies nouem perseuerāt. Et siquidem per nares aut aures aqua vel mucus erumpat, morbo liberantur, & sedatur vrinæ stillicidium. Vrinam autem copiosam citra dolorem & albam reddunt, ad vigesimum vsque diem. Dum capitis dolor hominem deserit, sed huic oculorum aciem intendenti splendor clam subducitur. Qui verò intelligentia valet, is bene subducta ratione secum reputare debet, quàm plurimùm æstimanda sit sanitas, & ex vtilitate sui consilij fructum in morbis rectè percipere.

τῇ δὲ ἄλλῃ ταλαιπωρείῃ ἀναγκάζειν χρὴ αὐτῶν τὰ σώματα. [22] καὶ τὸν οἶνον ἀκρητέστερον πινόντων καὶ πλείω καὶ τοῖσι σιτίοισιν ἐλάσσοσι χρέεσθαι ὑπὸ τοῦτον τὸν χρόνον. δῆλοι γὰρ ὅτι ἡ κοιλίη ὑπὸ ἀσθενείης καὶ ψυχρότητος, οὐ δύναται τὸ πλῆθος τῶν σιτίων καταπέσσειν. ὁκόσοις δὲ δίψαι λαμβάνουσι, τούτοισι τῶν τε σιτίων καὶ ταλαιπωριέων ἀφαιρέειν, καὶ τὸν οἶνον πινόντων ὑδαρέα τε καὶ ὅτι ψυχρότατον. ὁκόσοισι δὲ ὀδύναι γίνονται ἐκ τῶν σπλάγχνων, ἢ ἐκ γυμνασίης, ἢ ἐξ ἄλλης τινὸς ταλαιπωρείης, τούτοισι ξυμφέρει ἀναπαύεσθαι ἀσιτοισι. πόμασι δὲ χρέεσθαι, ὅ,τι ἐλάχιστον ἐς τὸ σῶμα ἐσελθὸν, πλεῖστον οὖρον διάξει. ὅπως αἱ φλέβες αἱ διὰ τῶν σπλάγχνων πεφυκυῖαι, μὴ κατατείνωνται πληρεύμεναι. ἐκ γὰρ τῶν τοιουτέων τά τε φύματα γίνονται, καὶ οἱ πυρετοί. [23] Ὁκόσοισι δὲ νοῦσοι ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου γίνονται, νάρκη πρῶτον ἴσχει τὴν κεφαλὴν, καὶ οὐρέει θαμινὰ, καὶ τὰ ἄλλα πάσχει ὁκόσα ἐπὶ στραγγουρίῃ. οὗτος ἐφ' ἡμέρας ἐννέα τοῦτο πάσχει. καὶ ἢν μὲν ῥαγῇ κατὰ τὰς ῥῖνας ἢ κατὰ τὰ ὦτα ὕδωρ, ἢ βλέννα, ἀπαλλάσσεται τῆς νόσου, καὶ τῆς στραγγουρίης παύεται. οὐρέει δὲ πολὺ, καὶ ἀπόνως, καὶ λευκὸν. ἔστ' ἂν εἴκοσιν ἡμέραι παρέλθωσι καὶ ἐκ τῆς κεφαλῆς ἡ ὀδύνη ἐκλείπει τῷ ἀνθρώπῳ, ἐσορέοντι δ' [24] βλέπεται οἱ ἡ αὐγή. [25] ἄνδρα δὲ χρὴ ὅς ἐστι συνετὸς λογισάμενον ὅτι τοῖσιν ἀνθρώποισι πλείστου ἄξιόν ἐστιν ἡ ὑγιείη, ἐπίστασθαι ἐκ τῆς ἑωυτοῦ γνώμης ἐν τῇσι νούσοισιν ὠφελέεσθαι.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΔΙΑΙΤΗΣ ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ.

HIPPOCRATIS DE VICTVS RATIONE, LIB. I.

Si quis ex his, qui antea de hominis victus ratione, quæ ad sanitatem spectat, scripserunt, omnia in totum rectè cognouisse, & quantum humanus animus complecti potest, scriptis comprehendisse mihi videretur, satis esse putarem, si aliorũ labores, quos rectè susceptos esse existimarem, ad eorum cuiusq; vtilitatem accommodarem. At verò cùm multi iam ea de re scripserint, nullus tamē quid scribendum fuerit rectè mihi nouisse videtur. Alij quidem aliud attigerũt, totum verò ne vnus quidem adhuc ex his, qui ante extiterunt. Neq; tamē eorum quisquam reprehendendus, quòd inuenire nō potuerint, quin potiùs laudandi omnes, quòd quædã inuestigatione aggressi sunt. Neq; ergo quæ rectè dicta non sunt, arguere decreui, sed his quæ abũdè sunt cognita assentiri in animo habeo. Quæ igitur ab iis, qui ante nos fuerũt, dicta sunt, de his fieri non potest, si aliter scribatur, vt rectè scribam. Quæ verò non rectè dixerunt, si ea quidē quòd ita non habeant redarguero, nihil profecero. At eorum quodq; quomodo rectè habere videatur, exponere & declarare est animus. Hanc autem orationem ideo præponendam duxi, quòd plærique vbi aliquem priùs de re aliqua disserentem audierint, eum

Εἰ μέν μοι τις ἐδόκεε τῶν πρότερον ξυγγεγραφότων περὶ διαίτης ἀνθρωπίνης τῆς πρὸς ὑγιείαν, ὀρθῶς ἐγνωκὼς ξυγγεγραφέναι πάντα διὰ παντὸς, ὁκόσα δυνατὸν ἀνθρωπίνῃ γνώμῃ περιληφθῆναι, ἱκανῶς ἂν εἶχέ μοι ἄλλων ἐκπονησάντων, γνῶναι ὀρθῶς ἔχοντα, τούτοισι χρέεσθαι, καθότι ἕκαστον αὐτῶν ἐδόκεε χρήσιμον εἶναι. νῦν δὲ πολλοὶ μὲν, ἤδη ξυνέγραψαν. οὐδεὶς δὲ ἔγνω ὀρθῶς, καθότι ἦν αὐτοῖς ξυγγραπτέον. ἄλλοι δὲ ἄλλο ἐπέτυχον, τὸ δὲ ὅλον, οὐδείς πω τῶν πρότερον. μεμφθῆναι μὲν οὖν οὐδεὶς αὐτῶν ἄξιόν ἐστιν, εἰ μὴ ἐδυνήθησαν ἐξευρεῖν· ἐπαινέσαι δὲ μᾶλλον πάντας, ὅτι ἀλλ' ἐπεχείρησαν ζητῆσαι. ἐλέγχειν μὲν οὖν τὰ μὴ ὀρθῶς εἰρημένα, οὐ παρεσκεύασμαι. προσομολογέειν δὲ τοῖς ἱκανῶς ἐγνωσμένοισι, διανενόημαι. ὁκόσα μὲν οὖν ὀρθῶς ὑπὸ τῶν πρότερον εἴρηται, οὐχ οἷόν τε ἄλλως ὅκως ἐμὲ συγγράψαντα, ὀρθῶς συγγράψαι. ὁκόσα δὲ μὴ ὀρθῶς εἰρήκασιν, ἐλέγξων μὲν ταῦτα διότι οὐχ οὕτως ἔχει, οὐδὲν περανῶ. ἐξηγεύμενος δὲ καθότι, αὐτῶν μοι δοκέει ἕκαστον ὀρθῶς ἔχειν, δηλῶσαι βούλομαι. διὰ τοῦτο δὲ τὸν λόγον τοῦτον προκατατίθεμαι, ὅτι πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, ὁκόταν τινὸς προτέρου ἀκούσωσι περί τινος ἐξηγευμένου, οὐκ ἀποδέ-

ποδέχονται τὸν ὕστερον περὶ τούτων διαλεγόμενον, οὐ γινώσκοντες ὅτι τῆς αὐτῆς διανοίας ἐστὶ γνῶναι τὰ ὀρθῶς εἰρημένα. ἐγὼ γοῦν ὥσπερ εἶπον, τοῖσι μὲν ὀρθῶς εἰρημένοισι, προσομολογήσω· τὰ δὲ μὴ ὀρθῶς ἐγνωσμένα, δηλώσω ὁκοῖά τινά ἐστιν. ὁκόσα δὲ μηδὲ ἐπεχείρησε μηδεὶς τῶν πρότερον δηλῶσαι, ἐγὼ ἐπιδείξω καὶ ταῦτα ὁκοῖά ἐστι. Φημὶ δὲ δεῖν τὸν μέλλοντα ὀρθῶς ξυγγράφειν περὶ διαίτης ἀνθρωπίνης, πρῶτον μὲν, παντὸς φύσιν ἀνθρώπου γνῶναι καὶ διαγνῶναι. γνῶναι μὲν, ἀπὸ τίνων συνέστηκεν ἐξ ἀρχῆς· διαγνῶναι δέ, [4] ὑπὸ τίνων μερῶν κεκράτηται. εἰ μὴ γὰρ τὴν ἐξ ἀρχῆς σύστασιν ἐπιγνώσεται, τὸ ἐπικρατέον ἐν τῷ σώματι, οὐχ οἷός τε εἴη τὰ ξυμφέροντα τῷ ἀνθρώπῳ προσενεγκεῖν. ταῦτα μὲν οὖν χρὴ γινώσκειν τὸν ξυγγράφοντα. μετὰ δὲ ταῦτα, σίτων καὶ ποτῶν ἁπάντων, οἷσι διαιτώμεθα, δύναμιν ἥν τινα ἕκαστα ἔχει, καὶ τὴν κατὰ φύσιν, καὶ τὴν δι' ἀνάγκην, καὶ τέχνην ἀνθρωπίνην. δεῖ γὰρ ἐπίστασθαι τῶν τε ἰσχυρῶν φύσει, ὡς χρὴ τὴν δύναμιν ἀφαιρέεσθαι· τοῖσι δὲ ἀσθενέσιν, ὅκως χρὴ ἰσχὺν προστιθέναι διὰ τέχνης, ὅκου ἂν ὁ καιρὸς ἑκάστων παραγίνηται. γνόντα δὲ τὰ εἰρημένα, οὔκω αὐτάρκης ἡ θεραπείη τοῦ ἀνθρώπου. διότι οὐ δύναται ἐσθίων ἄνθρωπος ὑγιαίνειν, ἢν μὴ καὶ πονέῃ. ὑπεναντίας μὲν γὰρ ἀλλήλοισιν ἔχει τὰς δυνάμιας, σῖτα καὶ πόνοι. [6] ξυμφέρονται δὲ ἀλλήλοισι πρὸς ὑγείην. πόνοι μὲν γὰρ, πεφύκασιν ἀναλῶσαι τὰ ὑπάρχοντα· σιτία δὲ καὶ ποτὰ, ἐκπληρῶσαι τὰ κενωθέντα. δεῖ δὲ, ὡς ἔοικε, τῶν πόνων διαγινώσκειν τὴν δύναμιν, καὶ τῶν κατὰ φύσιν, καὶ τῶν διὰ βίης γινομένων. καὶ τίνες αὐτῶν ἐς αὔξησιν παρασκευάζουσι σάρκας, καὶ τίνες ἐς ἔλλειψιν: καὶ οὐ μόνον ταῦτα, ἀλλὰ καὶ [7] τὰς συμμετρίας τὰς ἡμετέρας τῶν πόνων τὴν βίην πρὸς τὸ πλῆθος τῶν σιτίων, καὶ τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τὰς ἡλικίας τῶν σωμάτων, καὶ πρὸς τὰς ὥρας τοῦ ἐνιαυτοῦ, καὶ πρὸς τὰς μεταβολὰς τῶν πνευμάτων, [8] πρὸς τὰς θέσεις τῶν χωρίων ἐν ᾗσι διαιτέονται, πρός τε τὴν κατάστασιν τοῦ ἐνιαυτοῦ. ἄστρων τε ἐπιτολὰς καὶ δύσιας γινώσκειν δεῖ, ὅκως ἐπίστηται τὰς μεταβολὰς καὶ ὑπερβολὰς φυλάσσειν· καὶ σίτων, καὶ ποτῶν, καὶ πνευμάτων, καὶ τοῦ ὅλου κόσμου· ἐξ ὧνπερ αἱ νοῦσοι τοῖσιν ἀνθρώποισι φύονται. ταῦτα δὲ πάντα διαγνόντι, οὔκω αὔταρκες τὸ εὕρημά ἐστι. ἢν μὲν γὰρ ἦν εὑρετὸν ἐπὶ τούτοις πρὸς ἑκάστου φύσιν, σίτου μέτρον, [9] καὶ πόνων ἀριθμὸς, μὴ ἔχων ὑπερβολὴν, μήτε ἐπὶ τὸ πλέον, μήτε ἐπὶ τὸ ἔλασσον, εὕρητο ἂν ὑγείη τοῖσι ἀνθρώποισιν ἀκριβῶς. νῦν δὲ τὰ μὲν προειρημένα πάντα εὕρηται, ὁκοῖά ἐστι· τοῦτο δὲ, ἀδύνατον εὑρεῖν. εἰ μὲν οὖν παρείη τις καὶ ὁρῴη, γινώσκοι ἂν τὸν ἄνθρωπον, ἐκδύνοντά τε καὶ ἐν τοῖσι γυμνασίοισι γυμναζόμενον, ὥστε φυλάσσειν ὑγιαίνοντα, τῶν μὲν ἀφαιρέων, τοῖσι δὲ προστιθείς. μὴ παρεόντι δὲ, ἀδύνατον ὑποθέσθαι ἐς ἀκρίβειαν σῖτα καὶ πόνους. ἐπεὶ ὁκόσον γε δυνατὸν εὑρεῖν, ἐμοὶ ἤδη εἴρηται. ἀλλὰ γὰρ εἰ καὶ πάνυ σμικρὸν ἐνδεέστερα τῶν ἑτέρων γίνοιτο ἂν, ἐν πολλῷ χρόνῳ ἀνάγκη κρατηθῆναι τὸ σῶμα ὑπὸ τῆς ὑπερβολῆς, καὶ ἐς νοῦσον ἀφικέσθαι. τοῖσι μὲν οὖν ἄλλοισι, μέχρι τούτου ἐπικεχείρηται ζητηθῆναι.

qui posterius his de rebus disceptat, non approbant; nescientes eiusdem mentis esse de his, quæ rectè dicta sunt, cognoscere. His ergo quæ rectè dicta sunt, velut dixi, assentior, quænam verò sint, quæ non rectè fuerint cognita, aperiam. Quinetiam quæ eorum nullus, qui ante me fuerunt, explicare aggressus est, qualia fuerint, demonstrabo. Qui de hominis victus ratione rectè scripturus est, eum meo quidem iudicio, primùm totius hominis naturam nosse ac dignoscere oportet. Ac nosse quidem, ex quibus ab initio constet, dignoscere verò, quænam in eo partes superent. Nisi enim primam constitutionem nouerit, quódque in corpore superet, ea, quæ homini conducant, minimè offerre poterit. Hæc igitur, qui scripturus est, cognoscere debet, deinde verò ciborum omnium ac potionum, ex quibus victus ratio constat, quam singula facultatem, tum ex natura, tùm ex necessitate & arte humana obtineant. Scire nanq; conuenit, quanam ratione ex valentibus naturâ vis detrahatur, & quomodo imbecillis, vt cuiusque occasio se obtulerit, vim ex arte adhibere oporteat. Neque commemoratorum cognitio ad hominis curationem satis esse videtur, quandoquidem qui comedit, nisi etiam laboribus vtatur, sanus esse non potest. Cibi enim & labores aduersas inter se facultates, mutuò tamen ad sanitatem conferentes, obtinent. Labores nanque ea, quæ adsunt, consumere solent, cibi verò & potiones, quæ vacuata sunt, explent. Laborum autem quantum par est, facultas, tum eorum qui à naturâ, tum eorum, qui per vim contingunt, dignoscenda est, & quinam ex ipsis carnes ad incrementum, & qui ad defectum præparent. Neque ista tantùm, verùm etiam conueniens laborum modus, qui à nobis adhibetur, pro ciborum copia, hominis natura & corporum ætate, pro anni temporibus, & ventorum mutationibus, pro locorum situ, in quibus vitam agunt, & pro anni constitutione. Quinetiam syderum ortus & occasus noscendi sunt, vt mutationes & ciborum ac potionum redundantias, ventorúmque & totius mundi, ex quibus sanè morbi hominibus proueniunt, obseruare sciat. Neque tamen cùm hæc omnia cognouerit, satis inuenisse existimandus est. Nam si præter hæc inuentus fuerit, cuiusque naturæ conueniens cibi modus, & laborum numerus, qui neque supra, neque infra modum excedat, sanitas sanè hominibus exactè inuenta fuerit. At nunc prædicta quidē omnia quænam sint, inuenta sunt, hoc verò inueniri non potest. Si igitur quis præsens adsit, & inspiciat hominem exuentem se & in gymnasiis exercentem, is vtiq; nouerit, hæc quidem detrahendo, illa verò adiiciendo, vt sanum seruare oporteat. Qui verò minimè præsens adfuerit, is exactè cibos & labores præscribere non poterit, cùm quantum quidem quis inuenire possit, à me iam relatum sit. Nam etsi cæteris non multum deficiunt, temporis tamen spatio corpus ab excessu superari, & in morbum incidere necesse est. Ab aliis igitur, vt huc vsque inuestigatione prouenirent, tentatum est,

neq; verò hæc dicta sunt. A me autẽ inuenta est morbi prænotio, antequàm quis ab excessu ægrotet, vtramuis in partem fiat. Neq; enim morbi de repente hominibus contingunt, sed paulatim collecti aceruatim se produnt. Priùs ergo quàm quod sanum est à morboso superetur, à quibus homines afficiantur, & quomodo sanitati restitui debeant, à me inuẽta sunt. Quod vbi ad ea, quæ scripsimus, accesserit, ad exitum perductum est, quod cogitatione aggressi sumus. Omnia igitur tum animantia, tum homo ipse, ex duobus facultate quidem diuersis, vsu verò consentientibus, constant, igne inquam & aqua. Quæ duo simul iuncta, tum aliis omnibus, tum sibi inuicem satis sunt: vtrunque verò seorsim, neq; sibi ipsi, neque cuiquam alteri satis esse potest. Horum igitur vtrunque hanc obtinet facultatẽ. Ignis siquidem omnia semper mouere, aqua verò omnia semper nutrire potest. At secundum partes vtrunque superat & superatur, si ad summum ac minimum, quoad eius fieri potest, consideretur. Neutrum enim hanc ob causam prorsus superare potest. Ignis siquidem in extremam aquam irruens, alimento deficitur, auertitur igitur vnde ali debuerat. Aqua verò in extremum ignem irrumpens, motu deficitur, qui in ea sistitur, & cùm constiterit, non ampliùs superior existit, sed sanè ab irruente igne in alimentum consumitur, easq; ob causas neutrum penitus superare potest. Quòd si alterutrum aliquando etiam superaretur, nihil eorum, quæ nunc existũt, velut nũc se habet, permaneret. Cùm autem ita semper se habeant, eadem erunt & neutra, neq; simul deficient. Ignis igitur & aqua quemadmodum à me dictum est, in summo ac minimo similiter considerata, omnibus in vniuersum satis sunt. Horum autem vtrique hæc adiacent, igni quidem calidum & siccum, aquæ verò frigidum & humidum. Habent autem à se inuicem, ignis quidem ab aqua humiditatem, inest enim ab aqua humiditas, aqua verò ab igne siccitatem. Inest enim in aqua ab igne siccitas. Quibus sic se habentibus, multas cuiusuis generis tum seminum, tum animalium formas, nihil inter se, neque visu, neque facultate similes, à seinuicem secernunt. Cùm enim nunquam eodem statu permaneant, sed perpetuò permutentur, temporis tandem successu, quæ etiam ab his prodeunt, dissimilia oriri necesse est. Nihil quidem omninò perit, neque oritur quod priùs non erat, verùm inuicem commixta & discreta alterantur. At homines existimant, id quidem quod ex orco in lucem augetur, oriri, quod verò ex luce ad orcum imminuitur, perire, magisq; oculis quàm rationi fidem esse adhibendam. Ego verò ista ratione exponam. Animantia nanque sunt, & illa, & ista, neque animal interire potest, quin omnia intereant, neque quod non est, generari, cùm non sit vnde generetur. Verùm augentur omnia & imminuuntur, ad summum, & ad minimum, quoad eius fieri potest. Quid autem generari & interire vocem, multorum gratia explicandum videtur, eaque commisceri, & discerni, significare declaro. Habet autem se res ad hunc modum. Generari & interire, idem, commi-

εἴρηται δὲ, οὐδὲ ταῦτα· ἐμοὶ δὲ ταῦτα ἐξεύρηται πρὸ τοῦ κάμνειν τὸν ἄνθρωπον, ἀπὸ τῆς ὑπερβολῆς ἐφ᾽ ὁκότερον ἂν γίνηται προδιάγνωσις. οὐ γὰρ εὐθέως αἱ νοῦσοι τοῖσιν ἀνθρώποισι προσγίνονται, [11] ἀλλὰ κατὰ μικρὸν συλλεγόμεναι, ἀθρόως ἐκφαίνονται. πρὶν οὖν κρατέεσθαι ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τὸ ὑγιὲς ὑπὸ τοῦ νοσεροῦ, ἃ πάσχουσιν ἐξεύρηταί μοι, καὶ ὅκως χρὴ ταῦτα καθιστάναι ἐς τὴν ὑγιείην. τούτου δὲ προσγενομένου πρὸς τοῖσι γεγραμμένοισι τελέεται τὸ ἐπιχείρημα τῶν διανοημάτων. ξυνίσταται μὲν οὖν τὰ ζῶα τά τε ἄλλα πάντα καὶ ὁ ἄνθρωπος, ἀπὸ δυοῖν. διαφόροιν μὲν, τὴν δύναμιν· συμφόροιν δὲ, τὴν χρῆσιν, πυρὸς λέγω καὶ ὕδατος. ταῦτα δὲ ξυναμφότερα αὐτάρκεά ἐστι, τοῖσί τε ἄλλοισι πᾶσι, καὶ ἀλλήλοισιν. ἑκάτερον δὲ χωρὶς, [12] οὔτε αὐτὸ ἑωυτῷ, οὔτε ἄλλῳ οὐδενί. τὴν μὲν οὖν δύναμιν αὐτῶν ἑκάτερον ἔχει τοιήνδε· τὸ μὲν γὰρ πῦρ, δύναται πάντα διὰ παντὸς κινῆσαι· τὸ δὲ ὕδωρ, πάντα διὰ παντὸς θρέψαι· ἐν μέρει δὲ ἑκάτερον κρατέει καὶ κρατέεται, ἐς τὸ μήκιστον καὶ τὸ ἐλάχιστον, ὡς ἀνυστόν. οὐδέτερον γὰρ κρατῆσαι παντελῶς δύναται, διὰ τόδε· τὸ μὲν πῦρ ἐπεξιὸν ἐπὶ τὸ ἔσχατον τοῦ ὕδατος, ἐπιλείπει τὴν τροφὴν ἀποτρέπεται οὖν ὅκοθεν μέλλει τρέφεσθαι· τὸ δὲ ὕδωρ ἐπεξιὸν ἐπὶ τὸ ἔσχατον τοῦ πυρὸς, ἐπιλείπει ἡ κίνησις. ἵσταται οὖν ἐν τούτῳ· ὁκόταν δὲ στῇ, οὐκ ἔτι ἐγκρατές ἐστιν, ἀλλ᾽ ἤδη τῷ ἐμπίπτοντι πυρὶ ἐς τὴν τροφὴν καταναλίσκεται. οὐδέτερον δὲ διὰ ταῦτα, δύναται κρατῆσαι παντελῶς· εἰ δέ ποτε κρατηθείη, καὶ ὁκότερον, οὐδὲν ἂν εἴη τῶν νῦν ἐόντων ὥσπερ ἔχει νῦν. οὕτω δὲ ἐχόντων αἰεὶ, ἔσται τὰ αὐτὰ, καὶ οὐδέτερα, καὶ οὐδὲ ἅμα ἐπιλείψει. τὸ μὲν οὖν πῦρ καὶ τὸ ὕδωρ ὥσπερ εἴρεταί μοι, αὐτάρκεα ἐστὶ πᾶσι διὰ παντὸς ἐς τὸ μήκιστον, καὶ τοὐλάχιστον ὡσαύτως. τούτων δὲ προσκέεται ἑκατέρῳ τάδε· τῷ μὲν πυρὶ, τὸ θερμὸν καὶ τὸ ξηρόν· τῷ δὲ ὕδατι, τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ ὑγρόν· ἔχει δὲ ἀπ᾽ ἀλλήλων τὸ μὲν πῦρ, ἀπὸ τοῦ ὕδατος τὸ ὑγρόν· ἔνι γὰρ ἀπὸ τοῦ ὕδατος ὑγρότης· τὸ δὲ ὕδωρ ἀπὸ τοῦ πυρὸς, τὸ ξηρόν. ἔνι γὰρ ἐν ὕδατι ἀπὸ τοῦ πυρὸς ξηρόν. οὕτω δὲ τούτων ἐχόντων, [13] πολλὰς καὶ παντοδαπὰς ἰδέας ἀποκρίνονται ἀπ᾽ ἀλλήλων καὶ σπερμάτων, καὶ ζώων, οὐδὲν ὅμοιον ἀλλήλοισιν, οὔτε τὴν ὄψιν, οὔτε τὴν δύναμιν. ἅτε γὰρ οὔποτε κατὰ τὸ αὐτὸ ἱσταμένων, ἀλλ᾽ αἰεὶ ἀλλοιουμένων, [14] ἔπειτα καὶ ἐπὶ τὰ ἀνόμοια ἐξ ἀνάγκης γίνεσθαι, καὶ τὰ ἀπὸ τούτων ἀποκρινόμενα. ἀπόλλυται μὲν οὐδὲν ἁπάντων χρημάτων, οὐδὲ γίνεται, ὅτι μὴ καὶ πρόσθεν ἦν· ξυμμισγόμενα δὲ καὶ διακρινόμενα, ἀλλοιοῦται· νομίζεται δὲ παρὰ τῶν ἀνθρώπων, τὸ μὲν ἐξ ᾅδου ἐς φάος αὐξηθὲν, γίνεσθαι· τὸ δὲ ἐκ τοῦ φάεος εἰς ᾅδην μειωθὲν, ἀπόλλυσθαι. [15] ὀφθαλμοῖσι δὲ δεῖ πιστεύεσθαι μᾶλλον, ἢ γνώμῃσιν. ἐγὼ δὲ τάδε γνώμῃ ἐξηγέομαι. ζῶα γὰρ κἀκεῖνα, καὶ τάδε· καὶ οὔτε τὸ ζῶον ἀποθανεῖν οἷόν τε μὴ μετὰ πάντων. [16] καὶ γὰρ ἀποθανεῖται. οὔτε τὸ μὴ ὂν γίνεσθαι [17] μὴ ὄντος ὅθεν παραγενήσεται. ἀλλ᾽ αὔξεται πάντα καὶ μειοῦται ἐς τὸ μήκιστον καὶ ἐς τὸ ἐλάχιστον, τῶν γε δυνατῶν. ὅ,τι δ᾽ ἂν διαλέγωμαι γίνεσθαι, καὶ τὸ ἀπόλλυσθαι τῶν πολλῶν εἵνεκεν ἑρμηνεύω. ταῦτα δὲ καὶ ξυμμίσγεσθαι καὶ διακρίνεσθαι δηλῶ· ἔχει δὲ ὧδε· γίνεσθαι καὶ ἀπόλλυσθαι τὸ αὐτό· ξυμμι-

γῆναι

γῆναι καὶ διακριθῆναι τὠυτὸ, αὐξηθῆναι καὶ μειωθῆναι τὠυτό, γενέσθαι, ξυμμιγῆναι τὠυτό. ἀπολέσθαι, μειωθῆναι, διακριθῆναι τὠυτὸ ἕκαστον πρὸς πάντα, καὶ πάντα πρὸς ἕκαστον τὠυτό. ὁ νόμος γὰρ τῇ φύσει περὶ τούτων ἐναντίος. χωρεῖ δὲ πάντα καὶ θεῖα καὶ ἀνθρώπινα [18] ἄνω καὶ κάτω ἀμειβόμενος. ἡμέρη καὶ εὐφρόνη ἐπὶ τὸ μήκιστον καὶ ἐλάχιστον, ὡς καὶ τῇ σελήνῃ, τὸ μήκιστον καὶ τὸ ἐλάχιστον. πυρὸς ἔφοδος καὶ ὕδατος. ἥλιος ἐπὶ τὸ μακρότατον καὶ βραχύτατον, πάλιν ταῦτα, καὶ οὐ ταῦτα. φάος Ζηνί, σκότος ἅδῃ. φάος ἅδῃ, σκότος Ζηνί. φοιτᾷ καὶ μετακινεῖται, κεῖνα ὧδε καὶ τάδε κεῖσε πᾶσαν ὥρην διαπρησσόμενα κεῖνά τε τὰ, τῶνδε τὰ δὲ ταῦτα, κείνων. καὶ θ' ἃ μὲν πρήσσουσιν, οὐκ οἴδασιν. ἃ δὲ πρήσσουσι, δοκέουσιν εἰδέναι. καὶ θ' ἃ μὲν ὁρῶσι, οὐ γινώσκουσιν. ἀλλ' ὅμως αὐτοῖσι πάντα γίνεται, δι' ἀνάγκην θείην, καὶ ἃ βούλονται καὶ μὴ βούλονται. φοιτεόντων δ' ἐκείνων ὧδε τῶν δὲ τῇδε κεῖσε συμμισγομένων πρὸς ἄλληλα τὴν πεπρωμένην μοίρην ἕκαστον ἐκπληροῖ. καὶ ἐπὶ τὸ μέζον, καὶ ἐπὶ τὸ μεῖον. [20] φθορὴ δὲ πᾶσιν ἀπ' ἀλλήλων, τῷ μέζονι ἀπὸ τοῦ μείονος, καὶ τῷ μείονι, ἀπὸ τοῦ μέζονος. αὔξεται καὶ τὸ μέζον, ἀπὸ τοῦ ἐλάσσονος. τὰ δ' ἄλλα πάντα καὶ ψυχὴ ἀνθρώπου καὶ σῶμα, ὁκοῖον ἡ ψυχὴ διακοσμέεται. ἐσέρπει δὲ ἐς ἄνθρωπον, μέρεα μερέων, ὅλα ὅλων ἔχοντα σύγκρησιν πυρὸς καὶ ὕδατος. τὰ μὲν, ληψόμενα. τὰ δὲ, δώσοντα. καὶ τὰ μὲν λαμβάνοντα, πλεῖον ποιεῖ. τὰ δὲ διδόντα, μεῖον. πρίουσιν ἄνθρωποι ξύλον. ὁ μὲν, ἕλκει, ὁ δὲ, ὠθεῖ. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο ποιέουσι. μεῖον δὲ ποιέοντες, [21] πλεῖον ποιέουσι. [22] τὸ δ' αὐτὸ καὶ φύσις ἀνθρώπων. τὸ μὲν, ὠθεῖ. τὸ δὲ, ἕλκει. τὸ μὲν, δίδωσι. τὸ δὲ, λαμβάνει. καὶ τῷ μὲν, δίδωσι τῷδε, λαμβάνει. καὶ τῷ μὲν δίδωσι τοσούτῳ πλεῖον, [23] ὁ δὲ λαμβάνει τοσούτῳ μεῖον. χώρην δὲ ἕκαστον φυλάσσει τὴν ἑωυτοῦ. καὶ τὰ μὲν ἐπὶ τὸ μεῖον ἰόντα, διακρίνεται εἰς τὴν ἐλάσσονα χώρην. τὰ δὲ ἐπὶ τὸ μέζον πορευόμενα, συμμισγόμενα ἐξαλλάσσει εἰς τὴν μέζω τάξιν. τὰ δὲ ξεῖνα μὴ ὁμότροπα, ὠθεῖται ἐκ χώρης ἀλλοτρίης. [24] ἑκάστη δὲ, ψυχὴ μέζω καὶ ἐλάσσω ἔχουσα περιφοιτᾷ τὰ μόρια τὰ ἑωυτῆς, οὐ προσθέσιος οὐδὲ ἀφαιρέσιος δεομένων τῶν μερέων. κατὰ δὲ αὔξησιν καὶ μείωσιν τῶν ὑπαρχόντων δεομένη. [25] χώρην δὲ ἕκαστα διαπρήσσεται ἐς ἣν τινα εἰσέλθῃ καὶ δέξηται τὰ προσπίπτοντα. οὐ γὰρ δύναται τὸ μὴ ὁμότροπον ἐν τοῖσιν ἀσυμφόροισι χωρίοισιν ἐμμένειν. πλανᾶται μὲν γὰρ ἀγνοούμενα. ξυμμισγόμενα δὲ ἀλλήλοισι, συγγινώσκεται. προσίζει γὰρ τὸ σύμφορον τῷ συμφόρῳ. τὸ δὲ ἀσύμφορον, πολεμεῖ καὶ μάχεται καὶ διαλλάσσει ἀπ' ἀλλήλων. διὰ τοῦτο ἀνθρώπου ψυχή, ἐν ἀνθρώπῳ αὔξεται. ἐν ἄλλῳ δὲ οὐδενί. καὶ τῶν ἄλλων ζώων τῶν μεγάλων ὡσαύτως. [26] ὁκόσα δὲ ἄλλως ἀπ' ἄλλων, ὑπὸ βίης ἀποκρίνεται. περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων ζώων, ἐάσω. περὶ δὲ ἀνθρώπου, δηλώσω. ἐσέρπει δὲ ἐς ἄνθρωπον, ψυχὴ πυρὸς καὶ ὕδατος ξύγκρησιν ἔχουσα, μοίρην σώματος ἀνθρώπου. ταῦτα δὲ τὰ θήλεα καὶ ἄρσενα καὶ πολλὰ καὶ παντοῖα τρέφεται. τρέφεται δὲ καὶ αὔξεται διαίτῃ τῇ περὶ τὸν ἄνθρωπον. ἀνάγκη δὲ τὰ μέρεα ἔχειν πάντα τὰ εἰσιόντα. οὗτινος γὰρ μὴ ἐνείη μοίρη ἐξ ἀρχῆς, οὐκ ἂν αὐξηθείη.

sceri & discerni, idem. Generari idem quod commisceri. Interire, imminui, idem quod discerni. Vnumquodq; ad omnia, & omnia ad vnumquodq; idē sunt. Lex enim naturæ in his aduersatur, seorsim verò omnia & diuina & humana sursum & deorsum vicissim rependens. Dies & nox ad summum & minimū considerantur, velut lunæ summum ac minimum accedit. Igni suus est impetus, & aquæ itē suus. Sol ad longissimum & breuissimum accedit. Rursus hæc, & non hæc. Lux Ioui, tenebræ orco. Lux orco, tenebræ Ioui. Commeant & transmouētur illa huc, & hæc illuc; & omni quidem tempore, illa horum, hæc verò illorum res peragunt, & quæ quidem faciunt, nesciunt; quæ verò faciunt, scire videntur, & quæ quidem vident non cognoscunt. Et tamen his omnia necessitatē diuina contingunt, & quæ volunt, & quæ nolunt. Illis autem huc, his verò illuc commeantibus, & inuicem commixtis, fatalem suam sortem quodque complet, & ad maius, & ad minus. Interitus autem est omnib. mutu9, & maiori à minore, & minori à maiore. Quin etiam maius à minore augetur, tū reliqua omnia, tum hominis animus, & corpus velut animus certo ordinē describitur. Irrepunt autem in hominem partes partium, tota totorū, quæ ignis & aquæ commixtionem habent, & partim quidem accipiūt, partim etiam exhibent. Et quæ quidem accipiunt, plus faciunt, quæ verò exhibent, minus. Lignum homines serra secant; & hic quidem trahit, alter verò trudit, idem tamen faciunt, & minus facientes, plus faciunt. Idem & hominis natura, partim quidem propellit, partim verò trahit, partim dat, partim etiam accipit, & alij quidē dat, ab alio verò accipit, & alij quidem tantò plus dat, hic verò tantò minus accipit. Locum autem suū quodq; tuetur, & quæ quidem ad minus tendūt, in minorem locum secedunt, quæ verò ad maius proficiscuntur, commixta in maiorē classem transeunt. Externa verò neq; eiusdem generis, ex aliena regione pelluntur. In vnoquoq; autem animus maiora & minora habens, suas ipsius partes circummeat; quæ nec appositione, nec detractione indigent, cùm tamē eorum, quæ adsunt accretione & imminutione opus habēt. Locum verò singula conficiunt, in quem ingrediantur, & ea, quæ incidunt, suscipiant. Neq; enim potest quod non est eiusdem generis, in loco minimè sibi conuenientē permanere. Vagantur siquidem non agnita, inuicem verò permixta simul cognoscūtur. Conueniens enim cum cōueniente cohæret, quod autem minimè conuenit, dissidet & pugnat, & à se inuicem discrepat. Quam ob causam hominis animus in homine, neque in vllo alio incrementum accipit, eodemq; modo de magnis animalibus. Quę verò aliter habēt, ea per vim ab aliis secernuntur. Ac vt reliqua animantia prætercam, de homine tamen disseram. Irrepit autem in hominē animus, ignis & aquæ temperationem sortitus, corporis humani portionem. Hæc autem fœminea & mascula, multa & cuiusuis generis nutriuntur. Victus autem ratione qua homo vtitur, nutriuntur, & incrementum accipiunt. Quæ verò ingrediūtur, ea omnia partes habere necesse est. Nam cuiuscunq; pars non inerit à principio, nullo vnquā modo augeri poterit.

neque copioso, neq; pauco accedente alimento, cùm non habeat, quod incrementum accipiat. Augetur autem quodq; in suo loco, quod omnia habet. Superueniente verò alimento, ab aqua sicco, ab igne verò humido, alia quidem intro, alia verò foras vi adiguntur. Non secus ac fabri lignarij, cùm lignum serra secant, & alter quidem trahit, alter verò trudit, idem sanè facientes, & qui deorsum vrget, eum qui supra est, trahit, neque enim aliàs deorsum descenderet, sin per vim agant, penitus aberrabunt. Tale quid circa hominis alimentum contingit, aliud quidem trahit, aliud verò trudit, intrò verò vi actũ, foras repit. Quòd si alieno tempore per vim abigatur, prorsus successu frustrabitur. Eodem autem ordine singula tanto tempore procedunt, quoad locus non ampliùs suscipiat, neq; satis alimenti ad summas aquas habeant. Postea ad externam regionem transeunt, tum fœminea, tum mascula, eodem modo vi & necessitate coacta. Quæcunq; verò fatalem sortem impleuerint, hæc primùm secernuntur, & simul commiscentur. Vnumquodq; siquidem secernitur, hæc autem omnia commiscentur. Quæ vbi regionem permutauerint, & cõcentum tres consonantias rectè habentem nacta fuerint, denique per omnia penetrans, iisdem quibus etiam antea viuit, & incrementũ accipit. Quòd si prima consonantia concentum non assequatur, & grauia acutis minimè consona fuerint, & si secunda generatio adfuerit, quod per totum est, vno decedente, totus tenor vanus est. Neque enim consonantiam habent, sed à maiore ad minus, ante destinatam sortem transitio fit, eo quòd nesciunt quid faciunt. At verò cur vtrique, tum masculus, tum fœmella generentur, procedente oratione ostendam. Horũ autem quodcunque concentum sortitum, cùm humidum existat, ab igne mouetur: motum verò viuiscit, & alimentum ad se ab iis, quæ in mulierem ingrediuntur, cibo & spiritu attrahit, imprimis quidem vndiquaque æqualiter, cùm primùm earum est, motu verò & igne siccescit & solidescit, & solidum redditum circunquaq; densatur. Ignisq; inclusus non ampliùs sufficiens alimentum attrahere valet, neque spiritum propter ambientis corporis densitatem expellit. Absumit enim quicquid intus humoris inest. Quæ igitur naturâ solida sunt, in compacto & sicco, non absumuntur ab igne in alimentũ, sed valida reddũtur, & humore deficiente compinguntur, quæ quidem ossa & nerui nominantur. Ignis autem ex commixto humore commoto, corpus secundum naturam propter hanc necessitatem componit. Neque enim per solidum & siccum diutiùs permeari potest, cùm alimentum non habeat. At per humida & mollia potest, quòd hæc ipsius sint alimentum. In his autem etiam siccitas ab igne non consumpta inest. Hæc verò mutuò inter se consistunt. Ignis igitur penitissimè conclusus, & plurimus est, & maximum exitum fecit, cùm plurimus hoc in loco humor inesset, qui venter appellatur, indeque excidit, cùm alimentum non habeat, forasq; exitum sibi parauit, quòd plurimus illic humor inesset, ad alimentum cõuehendum & concoquendum. Qui verò ad reliquũ corpus exclusus est ignis, triplices circuitus fecit. Quod erat in igne humidissimum,

οὔτε πολλῆς ἐπιούσης τροφῆς, οὔτε ὀλίγης. οὐ γὰρ ἔχει τὸ προσαυξόμενον. ἔχον δὲ πάντα, αὔξεται ἐν χώρῃ τῇ ἑωυτοῦ ἕκαστον. τροφῆς ἐπιούσης ἀπὸ ὕδατος ξηροῦ, καὶ πυρὸς ὑγροῦ. τὰ μὲν, εἴσω βιαζόμενα, τὰ δὲ, ἔξω. ὥσπερ οἱ τέκτονες τὸ ξύλον πρίουσι. καὶ ὁ μὲν, ἕλκει, ὁ δὲ, ὠθεῖ· τὸ αὐτὸ ποιέοντες. κάτω δὲ πιέζοντος, [27] τὸ ἄνω ἕρπει. οὐ γὰρ ἂν παραδέχοιτο, κάτω ἰέναι. ἢν δὲ βιάζωνται, πάντος ἁμαρτήσονται. τοιοῦτον τροφὴ ἀνθρώπου· τὸ μὲν, ἕλκει· τὸ δὲ, ὠθεῖ. εἴσω δὲ βιαζόμενον, ἔξω ἕρπει. ἢν δὲ βίηται παρὰ καιρὸν, 10 πάντος ἀποτεύξεται. χρόνον δὲ τοσοῦτον ἕκαστα τὴν αὐτὴν ἔχει τάξιν, ἄχρι μηκέτι δέχηται ἡ χώρη, μηδὲ τροφὴν ἱκανὴν ἔχῃ [28] ἐς τὸ μήκιστον τῶν ὑδάτων. ἔπειτα ἀμείβει ἐς τὸν ἔξω χῶρον, θήλεα καὶ ἄρσενα, [29] τὸν ἑωυτῶν τρόπον ὑπὸ βίης καὶ ἀνάγκης διωκόμενα. ὁκότερα δ' ἂν ἐμπλήσῃ τὴν πεπρωμένην μοίρην, ταῦτα διακρίνεται πρῶτα, καὶ ἅμα συμμίσγεται. ἕκαστον μὲν γὰρ, διακρίνεται· πάντα δὲ ταῦτα, ξυμμίσγεται. χώρην δὲ ἀμείψαντα καὶ τυχόντα ἁρμονίης ὀρθῶς ἐχούσης συμφωνίας τρεῖς, [30] ξυλλήβδην διεξιὼν διὰ πασέων, ζώει καὶ αὔξεται τοῖσι 20 αὐτοῖσιν, οἷσι καὶ πρόσθεν. [31] ἢν δὲ μὴ τύχῃ τῆς ἁρμονίης, μηδὲ ξύμφωνα βαρέα τοῖσιν ὀξέσι γένηται ἡ πρώτη συμφωνίη. [32] ἢν δὲ δευτέρη γένεσις ἢ, τὸ διὰ παντὸς ἑνὸς ἀπογενομένου, πᾶς ὁ τόνος μάταιος. οὐ γὰρ ἂν προσαείσειεν· ἀλλ' ἀμείβει ἐκ τοῦ μέζονος εἰς τὸ μεῖον, πρὸ μοίρης. διότι οὐ γινώσκουσιν ὅ, τι ποιέουσιν. ἀρσένων μὲν οὖν καὶ θηλειῶν διότι ἑκάτερα γίνεται, προϊόντι τῷ λόγῳ δηλώσω. τούτων δὲ ὁκότερον ἢν τύχῃ τῆς ἁρμονίης, ὑγρὸν ἐὸν, κινέεται ὑπὸ τοῦ πυρός. κινεόμενον δὲ, ζωπυρέεται, καὶ προσάγεται τὴν τροφὴν ἀπὸ τῶν ἐσιόντων ἐς τὴν γυναῖκα σιτίων, καὶ πνεύματος. τὰ 30 μὲν πρῶτα, πάντη ὁμοίως [33] ἕως ἔτι ἀραιόν ἐστιν. ὑπὸ δὲ τῆς κινήσιος καὶ τοῦ πυρὸς, ξηραίνεται καὶ στερεοῦται. στερεούμενον δὲ, πυκνοῦται πέριξ. καὶ τὸ πῦρ ἐγκλειόμενον, οὐκ ἔτι τὴν τροφὴν ἱκανὴν ἔχει ἐπάγεσθαι. οὐδὲ τὸ πνεῦμα ἐξωθεῖ, διὰ τὴν πυκνότητα τοῦ περιέχοντος. ἀναλίσκει γὰρ τὸ ὑπάρχον ὑγρὸν εἴσω. τὰ μὲν οὖν στερεὰ τὴν φύσιν ἐν τῷ ξυνεστηκότι καὶ ξηρῷ, οὐκ ἀναλίσκεται τῷ πυρὶ ἐς τὴν τροφήν· ἀλλ' ἐγκρατέα γίνεται, καὶ ξυνίσταται τοῦ ὑγροῦ ἐκλείποντος, ἅπερ ὀστέα καὶ νεῦρα ἐπονομάζεται. τὸ δὲ πῦρ ἐκ τοῦ συμμιγέντος κινουμένου τοῦ ὑγροῦ, δια- 40 κοσμέεται τὸ σῶμα κατὰ φύσιν, διὰ τοιήνδε ἀνάγκην. διὰ μὲν τὸ στερεὸν καὶ ξηρὸν, οὐ δύναται τὰς διεξόδους χρονίας ποιέεσθαι, διότι οὐκ ἔχει τροφήν. διὰ δὲ τῶν ὑγρῶν καὶ μαλακῶν, δύναται. ταῦτα γάρ ἐστιν αὐτῷ τροφή. ἔνι δὲ καὶ ἐν τούτοισι, ξηρότης οὐκ ἀναλισκομένη ὑπὸ τοῦ πυρός. ταῦτα δὲ ξυνίσταται παρ' ἄλληλα. τὸ μὲν οὖν ἐσωτάτω καταφραχθὲν πῦρ, καὶ πλεῖστόν ἐστι, καὶ μεγίστην τὴν διέξοδον ἐποιήσατο. πλεῖστον γὰρ τὸ ὑγρὸν ἐνταῦθα ἐνῆν, ὅπερ κοιλίη καλέεται. [34] καὶ ἐξέπεσεν ἐντεῦθεν, ἐπεὶ οὐκ ἔχει τροφὴν ἔξω, καὶ ἐποιήσατο πλεῖ- 50 στον γὰρ τὸ ὑγρὸν ἐνταῦθα ἐνῆν, καὶ τροφῆς ἐπαγωγὴν καὶ διάπεψιν. τὸ δὲ ἀποκλεισθὲν εἰς ἄλλο σῶμα, περιόδους ἐποιήσατο τρισσάς. ὅπερ ἦν ὑγρότατον τοῦ πυρὸς ἐν τῷ

ἐν τούτοισι τοῖσι χωρίοισιν, αἵ τινες φλέβες καλέονται κοῖλαι. ἐς δὲ τὰ μέσα τούτων, τὸ ὑπολοιπόμενον τοῦ ὕδατος ξυνιστάμενον πήγνυται, ὅπερ καλέεται σάρκες. ἑνὶ δὲ λόγῳ πάντα διεκοσμήσατο κατὰ τρόπον αὐτὸ ἑωυτὸ, τὰ ἐν σώματι τὸ πῦρ, ἀπομίμησιν τοῦ ὅλου, μικρὰ πρὸς μεγάλα, καὶ μεγάλα πρὸς μικρά. κοιλίην μὲν τὴν μεγίστην, ξηρῷ καὶ ὑγρῷ ταμεῖον, δοῦναι πᾶσι, καὶ λαβεῖν παρὰ πάντων, θαλάσσης δύναμιν ζώων συντρόφων, ἀσυμφόρων δὲ φθορόν. περὶ δὲ ταύτην ὕδατος ψυχροῦ καὶ ὑγροῦ, σύστασις· διέξοδος, πνεύματος ψυχροῦ καὶ θερμοῦ, ἀπομίμησιν τῆς γῆς, τὰ ἐπεισπίπτοντα πάντα ἀλλοιούσης. [35] καταναλίσκοντα δὲ καὶ αὔξοντα, σκέδασιν ὕδατος λεπτοῦ καὶ πυρὸς ἐποιήσατο, περὶ οὐκ ἀφανέος καὶ φανεροῦ, ἀπὸ τοῦ ξυνεστηκότος ἀπόκρισιν. ἐν ᾧ φερόμενα πάντα ἐς τὸ φανερὸν, ἀφικνέεται ἕκαστα μοίρῃ πεπρωμένῃ. ἐν δὲ τούτῳ ἐποιήσατο, πυρὸς περιόδους τρισσὰς, περαινούσας πρὸς ἀλλήλας καὶ εἴσω καὶ ἔξω. αἱ μὲν πρὸς τὰ κοῖλα τῶν ὑγρῶν, σελήνης δύναμιν· αἱ δὲ ἐς τὴν ἔξω περιφορὴν, πρὸς τὸν περιέχοντα πάγον, ἄστρων δύναμιν. αἱ δὲ μέσαι καὶ εἴσω καὶ ἔξω περαίνουσαι, τὸ θερμότατον καὶ ἰσχυρότατον πῦρ, ὅπερ πάντων ἐπικρατέεται· διέπον ἅπαντα κατὰ φύσιν ἄψοφον καὶ ὄψει καὶ ψαύσει, ἐν τούτῳ ψυχὴ, νόος, φρόνησις, αὔξησις, κίνησις, μείωσις, [36] διάλλαξις, ὕπνος, ἔγερσις. τοῦτο πάντα διὰ παντὸς κυβερνᾷ, καὶ τάδε καὶ ἐκεῖνα, οὐδέκοτε ἀτρεμίζων. οἱ δὲ ἄνθρωποι ἐκ τῶν φανερῶν τὰ ἀφανέα σκέπτεσθαι οὐκ ἐπίστανται. τέχνῃσι γὰρ χρεόμενοι, ὁμοίῃσιν ἀνθρωπίνῃ φύσει, οὐ γινώσκουσι. θεῶν γὰρ νόος ἐδίδαξε μιμέεσθαι τὰ ἑαυτῶν, γινώσκοντας ἃ ποιέουσι, καὶ οὐ γινώσκοντας ἃ μιμέονται. πάντα γὰρ ὅμοια, ἀνόμοια ἐόντα· καὶ σύμφορα πάντα, καὶ διάφορα ἐόντα· διαλεγόμενα, οὐ διαλεγόμενα· [37] γνώμην ἔχοντα, ἀγνώμονα· ὑπεναντίος ὁ τρόπος ἑκάστων, [38] ὁμολογούμενος. νόμος γὰρ καὶ φύσις, οἷσι πάντα διαπρησσόμεθα, [39] οὐχ ὁμολογέεται ὁμολογεόμενα. νόμον γὰρ ἔθεσαν ἄνθρωποι αὐτοὶ ἑωυτοῖσιν, οὐ γινώσκοντες περὶ ὧν ἔθεσαν. [40] φύσιν δὲ πάντων θεοὶ διεκόσμησαν. τὰ μὲν οὖν ἄνθρωποι ἔθεσαν, οὐδέποτε κατὰ τὸ αὐτὸ ἔχει, οὔτε ὀρθῶς, οὔτε μὴ ὀρθῶς. ὁκόσα δὲ θεοὶ ἔθεσαν, ἀεὶ ὀρθῶς ἔχει· καὶ τὰ ὀρθὰ καὶ τὰ μὴ ὀρθὰ, τοσοῦτον διαφέρει. ἐγὼ δηλώσω τέχνας φανερὰς ἀνθρώπου παθήμασιν ὁμοίας ἐούσας καὶ φανεροῖσι καὶ ἀφανέσι. μαντικὴ τοιόνδε· τοῖσι φανεροῖσι μὲν, τὰ ἀφανέα γινώσκειν· τοῖσι ἀφανέσι, τὰ φανερά· καὶ τοῖσι ἐοῦσι, τὰ μέλλοντα· τοῖσι ἀποθανοῦσι, τὰ ζῶντα. καὶ τῶν ἀσυνέτων συνιᾶσιν. ὁ μὲν εἰδὼς, ἀεὶ ὀρθῶς· ὁ δὲ μὴ εἰδὼς, ἄλλοτε ἄλλως. φύσιν ἀνθρώπου καὶ βίον ταῦτα μιμέεται. ἀνὴρ γυναικὶ ξυγγενόμενος, παιδίον ἐποίεε· τῷ φανερῷ τὸ ἄδηλον γινώσκειν, ὅτι οὕτως ἔσται. γνώμη ἀνθρώπου ἀφανὴς, γινώσκουσα τὰ φανερὰ, ἐκ παιδὸς εἰς ἄνδρα μεθίσταται. τῷ ἐόντι, τὸ μέλλον γινώσκει. [41] οὐχ ὅμοιον ἀποθανὼν ζῶντι· τῷ τεθνηκότι τὸ ζῶον οἶδε. ἀσύνετον γαστὴρ· ταύτῃ συνίεμεν, ὅτι διψῇ ἢ πεινῇ. ταῦτα μαντικῆς τέχνης καὶ φύσιος ἀνθρωπίνης πάθεα. τοῖσι μὲν γινώσκουσιν ἀεὶ, ὀρθῶς· τοῖσι δὲ μὴ γινώσκουσιν ἀεὶ, ἄλλοτε ἄλλως.

in iis locis remansit, quæ venæ cauæ appellantur. In medio verò harum quod reliquum est aquæ densatum constitit, & carnes vocantur. Ad summam, ignis omnia quæ sunt in corpore suo modo, ad vniuersi imitationem, parua cum magnis, & magna cum paruis disposuit. Ventrem quidem maximum, sicci & humidi promptuarium, qui omnibus daret, & ab omnibus acciperet, maris habens facultatem, quod animalia in eo enutrita fouet, aliena verò perimit. Circum hæc est aquæ frigidæ & humidæ coagmentatio, transitus spiritus frigidi & calidi, ad terræ imitationem, quæ omnia, quę in eam illabuntur, alterat. Consumens verò & augens aquæ tenuis, & ignis dispersionem fecit, ad non obscuri & apparentis à compacto secretionem, in quo delata omnia singula pro fatali sorte in apertum veniunt. In hoc autem triplices ignis circuitus fecit, in se inuicem intrò ac foras tendentes, alios quidem ad humorum cauitates, lunæ facultate, alios verò ad exteriorem superficiem, ad ambientem consistentiam, syderum facultate, medios autem intrò & foras tendentes, calidissimum & validissimum ignem continentes, qui cunctis dominatur, omniaque secundum naturam moderatur, sine strepitu, tum visu, tum tactu. In quo animus, mens, prudentia, incrementum, motus, imminutio, permutatio, somnus, vigilia. Hic omnia in totum gubernat, & hæc & illa, neque vnquam quiescit. At verò homines ex manifestis obscura in considerationem adhibere non nouerunt. Ignorant enim quòd artibus vtantur naturæ humanæ similibus. Diuina namque mens edocuit sua opera imitari, cognoscentes, quæ faciunt, & ignorantes, quæ imitantur. Omnia enim similia, quæ dissimilia existunt, & conuenientia, quæ sunt differentia, loquentia, non loquentia, rationem habentia, ratione carentia. Singulorum modus, qui in confesso est aliquantulum aduersatur. Lex enim & natura, quibus omnia conficiuntur, de his quæ in confesso sunt, non consentiunt. Legem siquidem ipsi sibi ipsis homines statuerunt, ea nunquam eodem modo se habent, siue recta, siue non recta sint. Quæ verò dij statuerunt, ea semper rectè habent. Atque recta & non recta, in tantum inter se differre videntur. At hominis artes manifestas, affectionibus tum manifestis, tũ obscuris similes esse demonstrabo. Diuinationis hoc munus est, vt ex manifestis obscura quidem cognoscat, ex obscuris manifesta, & ex præsentibus, quæ futura sunt, ex mortuis viuentia. Ea quoque, quæ intelligentia carent, intelligunt, semper quidem rectè, qui doctus est, indoctus verò, aliàs aliter. Hominis naturam hæc quoad fieri potest, imitantur. Viri cum muliere congressus facit, vt ex re manifesta obscura cognoscatur, quòd sic puer futurus est. Mens humana obscura, manifesta cognoscens, ex puero in virum transit, ex præsenti quod futurum est cognoscit. Non est simile mortuum viuenti, ex mortuo animal nouit. Venter cùm intelligentia careat, ex eo intelligimus, quòd sitit aut esurit. Quæ artis diuinandi, & humanæ naturæ affectiones, his quidem, qui agnoscunt semper rectè, ignorantibus verò aliàs aliter se habent.

Artis ferrariæ instrumenta ferrum colliquefaciunt, dum fabri igne vi flatus impulsi, alimentum, quod adest, detrahunt, cumq; rarefecerint, feriunt & cogunt, aquæ autem alterius alimento roboratur. Eadem homini à pædotriba contingunt, dum alimentum quod adest, igne detrahitur, & vi spiritus impellitur, rarefactus verò tunditur, fricatur, extenuatur, aquis autem aliunde inductis robustus euadit. Fullones quoque idem conficiunt, pedibus calcant, feriunt, inficiendo tundũt, trahunt, detrahendo robustiora reddunt, quæ supereminent deradendo, & adiiciendo pulchriora efficiunt. Eadem etiam homini contingunt. Sutores totis in partes diuisis, secando & pungendo, lacera integra reddunt. Idem etiam in homine contingit, tota in partes diuiduntur, & partium appositione tota fiunt, pungendo & secando marcida à Medicis ad vitam sanitati restituuntur. Ars Medica ab eo, quod molestum est, liberat, & id, ex quo quis ægrotat auferendo, sanitatem reddit. Idem & natura per se facere nouit. Qui sedet, exurgere conatur, & qui mouetur, quiescere, multaq; eiuscemodi quæ sunt artis Medicæ, natura sibi vendicat. Fabri lignarij dum serra secant, hic quidem trudit, alter verò trahit, & vt idem efficiant vterque intendit. Dum terebrant, vnus quidem trahit, alter verò impellit. Premendo alterum sursum repit, alterum deorsum, & quantum in se est minuentes, plura faciunt, humanamque naturam imitantur. Spiritus hic quidem trahit, ille verò pellit, & vt idem efficiat, vterque intendit. Cibi partim quidem deorsum vrgentur, partim verò sursum repunt. Ab vno animo in partes secto, plures, maiores, minores & pauciores fiunt. Qui domos construunt ex rebus differentibus vnam conuenientem efficientes, sicca quidem humectant, humida verò siccant, & tota quidem in partes secant, secta verò coniungunt. Nisi enim ita contingeret, nihil vnquam priuatum constitui posset. In quo victus rationis, quæ homini debetur, quædam imitatio est, dum sicca quidem humectant, humida verò siccant, tota in partes secant, secta verò coniungunt. Hæc omnia cùm differentia existant, natura conueniunt. In Musica primùm organum subsistere oportet, in quo concentus, quæ vult, declarat. Compositiones ex iisdem nõ eædem, ex acuto, ex graui, nomine quidem similibus, sono verò non similibus. Quæ plurimùm differunt, maximè conueniunt, quæ minimùm differunt, minimè conueniunt. Quòd si quis omnia similia faciat, nulla aderit delectatio. Plurimæ & variæ mutationes maximè delectãt. Coqui opsonia hominibus dum apparant, cuiusuis generis differentia, non eadem ex iisdem ad hominum cibum ac potum conferunt. Quòd si omnia similia faciant, nullam habeant delectationem, neque si eodem omnia connectant, ea vtique recte se habeant. Pulsatis instrumentis musicis tum supernè, tum infernè, soni quidam eduntur. Lingua Musicam imitatur, & ex his, quæ illabuntur, quod dulce est & acidũ dignoscit, & quæ sunt dissonantia. Pulsat autẽ sonos supra & infra, neq; quæ supra, si infra pulsentur, neq; quæ infra, si supra, recte habent. Quòd si lingua probè cõposita fuerit, cõcentus delectat, sin verò incõcinna fuerit, molestia afficit.

σιδήρου ὄργανα τέχνης τὸν σίδηρον περιτήκουσι, πνεύματι ἀναγκάζοντες τὸ πῦρ, τὴν ὑπάρχουσαν τροφὴν ἀφαιρέοντες, ἀραιὸν δὲ ποιήσαντες, παίουσι καὶ συνελαύνουσιν· ὕδατος δὲ ἄλλου τροφῇ ἰσχυρὸν γίνεται. ταῦτα πάσχει ἄνθρωπος ὑπὸ παιδοτρίβου· τὴν ὑπάρχουσαν τροφήν, πῦρ ἀφαιρέεται, ὑπὸ πνεύματος ἀναγκαζόμενος· ἀραιούμενος δέ, κόπτεται, τρίβεται, καθαιρέεται· [42] ὑδάτων δὲ ἐπαγωγῇ ἄλλοθεν ἰσχυρὸς γίνεται. καὶ οἱ γναφέες, τὸ αὐτὸ διαπρήσσονται· λακτίζουσι, παίουσι· λυμαινόμενοι, κόπτουσιν, ἕλκουσι· [43] λυμαινόμενοι, ἰσχυρότερα ποιέουσι· κείροντες τὰ ὑπερέχοντα· καὶ παραπλέκοντες καλλίω ποιέουσι· ταῦτα πάσχει ὁ ἄνθρωπος. σκυτέες τὰ ὅλα κατὰ μέρεα διαιρέοντες· τέμνοντες δὲ καὶ κεντέοντες, τὰ σαθρὰ ὑγιέα ποιέουσιν. καὶ ἄνθρωπος δέ, τὸ αὐτὸ πάσχει· ἐκ τῶν ὅλων, μέρεα διαιρέεται· καὶ ἐκ τῶν μερέων συντιθεμένων, ὅλα γίνεται. κεντεόμενοί τε καὶ τεμνόμενοι, τὰ σαθρὰ ὑπὸ τῶν ἰητρῶν ὑγιαίνονται· καὶ ζωῆς ἰητρικὴ τὸ λυπέον ἀπαλλάσσει. καὶ ὑφ' οὗ πονέει [44] ἀφαιρέοντα, ὑγιέα ποιεῖν, ἡ φύσις αὐτομάτη ταῦτα ἐπίσταται. καθήμενος, πονέει ἀναστῆναι· κινεύμενος, πονέει ἀναπαύσασθαι· καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἔχει ἡ φύσις ἰητρικῆς. τέκτονες πρίοντες, ὁ μέν, ὠθέει· ὁ δέ, ἕλκει· τὸ αὐτὸ ποιέει ἀμφοτέρως φέρει. τρυπῶσι, ὁ μέν, ἕλκει· ὁ δέ, ὠθέει· [45] πιεζόντων ἄνω ἕρπει· τὸ δὲ κάτω, μεῖον οἷοι ἐόντες, πλείω ποιέουσι, φύσιν τε ἀνθρώπου μιμέονται. πνεῦμα τὸ μέν, ἕλκει· τὸ δέ, ὠθέει· τὸ δ' αὐτὸ ποιέει ἀμφοτέρως φέρει. σιτίων, τὰ μέν, κάτω πιέζεται· τὰ δέ, ἄνω ἕρπει. ἀπὸ μιῆς ψυχῆς διαιρεομένης, πλείους καὶ μείους, καὶ μέζονες καὶ ἐλάσσονες. οἰκοδόμοι ἐκ διαφόρων σύμφορον ἐργάζοντες, τὰ μὲν ξηρά, ὑγραίνοντες. τὰ δὲ ὑγρά, ξηραίνοντες· τὰ μὲν ὅλα, διαιρέοντες. τὰ δὲ διῃρημένα, συντιθέντες. μὴ οὕτω δὲ ἐχόντων, οὐκ ἂν ἔχοι ἰδίως. [46] δίαιταν ἀνθρωπίνην μιμέεται, τὰ μὲν ξηρά, ὑγραίνοντες· τὰ δὲ ὑγρά, ξηραίνοντες· τὰ μὲν ὅλα, διαιρέουσι· τὰ δὲ διῃρημένα, συντιθέασι. ταῦτα πάντα διάφορα ἐόντα, ξυμφέρει τῇ φύσει. μουσικῆς ὄργανον, ὑπάρξαι δεῖ πρῶτον ἐν ᾧ δηλώσει ἃ βούλεται, ἁρμονίη. συντάξιες ἐκ τῶν αὐτῶν, οὐχ αἱ αὐταί. ἐκ τοῦ ὀξέος ἐκ τοῦ βαρέος· ὀνόματι μέν, ὁμοίων· φθόγγῳ δέ, οὐχ ὁμοίων. τὰ πλεῖστα διάφορα, μάλιστα ξυμφέρει· καὶ τὰ ἐλάχιστα διάφορα, ἥκιστα ξυμφέρει. εἰ δὲ ὅμοια πάντα ποιήσειε τις, οὐκ ἔνι τέρψις. αἱ πλεῖσται μεταβολαὶ καὶ πολυειδέσταται, μάλιστα τέρπουσι. μάγειροι ὄψα σκευάζουσιν ἀνθρώποισι, ἐκ διαφόρων παντοδαπὰ ξυναρμόζοντες, ἐκ τῶν αὐτῶν οὐ τὰ αὐτά, βρῶσιν, καὶ πόσιν ἀνθρώποις. [47] ἢν δὲ πάντα ὅμοια ποιήσῃ, οὐκ ἔχει τέρψιν· οὐδ' εἰ ἐν αὐτῷ πάντα ξυντάξειεν, οὐκ ἂν ἔχοι ὀρθῶς. κρούεται τὰ κρούματα ἐν μουσικῇ, τὰ μέν, ἄνω· τὰ δέ, κάτω. γλῶσσα μουσικὴν μιμέεται, διαγινώσκουσα μέν, τὸ γλυκὺ καὶ τὸ ὀξὺ τῶν προσπιπτόντων, καὶ τὰ διάφωνα. κρούεται δὲ τοὺς φθόγγους, ἄνω καὶ κάτω. καὶ οὔτε τὰ ἄνω κάτω κρουόμενα, ὀρθῶς ἔχει, οὔτε τὰ κάτω, ἄνω. καλῶς δὲ ἡρμοσμένης γλώττης, τῇ συμφωνίῃ τέρψις. ἀναρμόστου δέ, λύπη.

σκυτοδέψαι, τείνουσι, τρίβουσι, κτενίζουσι, πλύνουσι. Ταῦτα παιδίων θεραπείη. πλοκέες ἄγοντες, κύκλῳ πλέκουσιν, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς εἰς τὴν ἀρχὴν τελευτῶσι. τοῦτο περίοδος ἐν τῷ σώματι, ὁκόθεν ἄρχεται, ἐπὶ τοῦτο τελευτᾷ. χρυσίον ἐργάζονται, κόπτουσι, πλύνουσι, τήκουσι πυρὶ μαλακῷ, ἰσχυρῷ δὲ, οὐ συνίσταται. ἀπεργασάμενοι, πρὸς πάντα χρῶνται. ἄνθρωπος σῖτον κόπτει, πλύνει, ἀλήθει, πυρώσας, χρῆται, ἰσχυρῷ μὲν πυρὶ, ἐν τῷ σώματι οὐ συνίσταται, μαλακῷ δέ. ἀνδριαντοποιοὶ, μίμησιν σώματος ποιέουσιν, πλὴν ψυχῆς. γνώμην δὲ ἔχοντα, οὐ ποιέουσιν. ἐξ ὕδατος καὶ γῆς, [48] τὰ ὑγρὰ ξηραίνοντες, ἀφαιρέονται ἀπὸ τῶν ὑπερεχόντων, καὶ προστιθέασι πρὸς τὰ ἐλλείποντα, ἐκ τοῦ ἐλαχίστου πρὸς τὸ μέγιστον αὔξοντες. ταῦτα πάσχει ὁ ἄνθρωπος. αὔξεται ἀπὸ τοῦ ἐλαχίστου ἐς τὸ μέγιστον. ἐκ τῶν ὑπερεχόντων ἀφαιρεύμενος, τοῖσιν ἐλλείπουσι προστιθείς. τὰ ξηρὰ ὑγραίνων, καὶ τὰ ὑγρὰ ξηραίνων. κεραμέες τροχὸν δινέουσι, καὶ οὔτε ὀπίσω, οὔτε πρόσω χωρεῖ, καὶ ἀμφοτέρωσε ἅμα τοῦ ὅλου μιμητὴς περιφερής. ἐν δὲ τῷ αὐτῷ ἐργάζονται, [49] εἴδη περιφερομένων παντοδαπὰ, οὐδὲν ὅμοιον τὸ ἕτερον τῷ ἑτέρῳ. ἐκ τῶν αὐτῶν ἄνθρωποι ταῦτα πάσχουσι, καὶ τὰ ἄλλα ζῶα ἐν τῇ αὐτῇ περιφορῇ πάντα ἐργάζονται. ἐκ τῶν αὐτῶν ὅμοιον οὐδὲν, τοῖσι αὐτοῖσι ὀργάνοισιν. ἐξ ὑγρῶν, ξηρὰ ποιέοντες, καὶ ἐκ τῶν ξηρῶν, ὑγρά. γραμματικὴ, τοιόνδε. σχημάτων σύνθεσις. σημήϊα φωνῆς ἀνθρωπίνης. δύναμις, τὰ παροιχόμενα μνημονεῦσαι. τὰ ποιητέα, δηλῶσαι. δι' ἑπτὰ σχημάτων ἡ γνῶσις. ταῦτα πάντα ἄνθρωπος διαπρήσσεται, καὶ ὁ ἐπιστάμενος γράμματα, καὶ ὁ μὴ ἐπιστάμενος. δι' ἑπτὰ σχημάτων, καὶ ἡ αἴσθησις ἡ ἀνθρώπων. ἀκοὴ, ψόφου. ὄψις, φανερῶν. ῥὶς, ὀδμῆς. γλῶσσα, ἡδονῆς, καὶ ἀηδίης. στόμα, διαλέκτου. σῶμα, ψαύσιος θερμοῦ ἢ ψυχροῦ. πνεύματος διέξοδοι, ἔσω καὶ ἔξω. διὰ τούτων, γνῶσις ἀνθρώποισιν. [50] ἀγωνίη παιδοτρίβαι, τοιόνδε διδάσκουσι. παρανομέειν κατὰ νόμον. ἀδικέειν δικαίως. ἐξαπατέειν, κλέπτειν, ἁρπάζειν, βιάζεσθαι τὰ κάλλιστα καὶ αἴσχιστα. ὁ μὴ ταῦτα ποιέων, κακός. ὁ δὲ ταῦτα ποιέων, ἀγαθός. ἐπίδειξις τῆς τῶν πολλῶν ἀφροσύνης. θεῶνται ταῦτα, καὶ κρίνουσιν ἕνα ἐξ ἁπάντων ἀγαθόν. τοὺς δὲ ἄλλους κακούς. πολλοὶ θαυμάζουσιν. ὀλίγοι γινώσκουσιν. ἐς ἀγορὴν ἐλθόντες ἄνθρωποι, ταῦτα διαπρήσσονται. ἐξαπατῶσι πωλέοντες καὶ ὠνεόμενοι. ὁ πλεῖστα ἐξαπατήσας, οὗτος θαυμάζεται. πίνοντες καὶ μαινόμενοι, ταῦτα διαπρήσσονται. τρέχουσι, παλαίουσι, μάχονται, κλέπτουσιν, ἐξαπατῶσιν, εἷς ἐκ πάντων κρίνεται. ὑποκριταὶ, καὶ ἐξαπαταὶ, πρὸς εἰδότας λέγουσιν ἄλλα, καὶ φρονέουσιν ἕτερα. οἱ αὐτοὶ ἐξέρπουσι καὶ εἰσέρπουσιν, οὐχ οἱ αὐτοί. [51] ἔνι δὲ ἀνθρώπῳ, ἄλλα μὲν λέγειν, ἄλλα δὲ ποιέειν. καὶ τὸν αὐτὸν, μὴ εἶναι τὸν αὐτόν. καὶ ποτὲ μὲν ἄλλην ἔχειν γνώμην. ποτὲ δὲ, ἄλλην. οὕτω μὲν αἱ τέχναι πᾶσαι τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει ἐπικοινωνέουσιν. ἡ δὲ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, ὥσπερ μοι καὶ προείρηται, σύγκρησιν ἔχουσα πυρὸς καὶ ὕδατος, μέρεα δὲ ἀνθρώπου ἐσέρπει ἐς ἅπαν ζῶον, ὅτι περ ἀναπνέει. καὶ δὴ καὶ ἐς ἄνθρωπον πάντα, καὶ νεώτερον καὶ πρεσβύτερον. αὔξεται δὲ οὐκ ἐν πᾶσιν ὁμοίως. ἀλλ' ἐν μὲν τοῖσι νέοισι τῶν σωμάτων, ἅτε ταχείης ἐούσης τῆς περιφορῆς,

Qui pelles subigunt, radunt, terunt, pectunt, lauant. Eadem est, quæ circa pueros adhibetur cura. Qui nectunt aut texunt, fila in orbem ducendo plicāt, à principio in principium desinunt. Quod est circuitus in corpore, vt vnde incipit, eodem desinat. Qui aurū ad opus adhibent, tundunt, lauant, blando igne liquant (neq; enim vehementi coit) quod vbi elaborauerunt, ad omnia vtuntur. Triticum homo tundit, lauat, molit, eoq; igne subacto vtitur, neq; vehementi quidem igne in corpore conficitur, sed leni. Statuarij corporis imitationem sectātur, animo excepto (neq; enim mētem habentia fingunt) ex aqua & terra, dum quæ sunt humida, siccant, & quæ superant, demūt, & ad ea, quæ deficiunt, adiiciunt, ex minimo ad maximum incrementum perueniendo. Eadem homini contingunt, ex minimo ad maximum incrementum deducitur, dum quæ superant, detrahit, & quæ deficiūt, apponit, sicca humectando, & humida siccando. Qui figlinam exercēt, rotam versant, quæ neq; retrorsum, neq; antrorsum procedit, sed vtranq; in partē simul vniuersi imitatione in orbem fertur. In ea autem cuiusuis generis opera, neq; inter se similia, circumagendo efficiunt. Ex iisdem eadem hominib. eueniunt, reliquaq; animantia in eodem circumactu omnia operātur, ex iisdem nihil simile, iisdem instrumentis ex humidis sicca, & ex siccis humida efficiendo. In Grammatica tale quid inest, figurarū compositio, quæ sunt humanæ vocis notæ, facultas, quæ prætericrunt in memoriam reuocandi, & quæ facienda sunt demonstrandi. Per septem figuras cognitio habetur. Hæc omnia homo tum literarum gnarus, tū earum rudis cōficit. Per septem figuras sensatio homini contingit, auditione soni percipiuntur, visione manifesta cernūtur, nasus odores, lingua suauia & insuauia discernit, os sermonē format, corpore calidi & frigidi tactus percipitur. Spiritus intrò & foras permeat. Et per hæc hominib. cognitio contingit. Ars palæstrica, & qui puerorū curam habent, tale quid docent, ex instituto leges violare, iure iniuriā inferre, decipere, furari, rapere, vim pulcherrimis ac turpissimis inferre. Quæ, qui non facit, malus est, qui verò facit, bonus, hoc vulgi imprudentiam arguit, hæc spectant, & vnum præ omnibus probant, reliquos verò vituperāt. Multi admirantur, pauci cognitionem habent. Eadem homines in foro perpetrant, dum vendendo & emendo decipiūt. Qui plurimùm decepit, eum admirantur. Qui ex potu insaniunt, eadem peragunt, currunt, luctantur, pugnant, furantur, decipiunt, vnus omnibus præfertur. Histriones & deceptores coram spectatoribus alia dicunt, alia sentiunt. Iidem prorepunt & irrepunt minimè iidem. Homini verò licet alia quidem dicere, alia facere, eundemq; non esse eundem, & interdum quidem aliam habere mentem, interdum verò aliam. Ad hunc sanè modum artes omnes cum natura humana cōmunionem habent. At verò hominis animus (velut à me etiam antea dictū est) ignis & aquæ temperationem sortitus, partes autem hominis, in omne animal quod respirationem habet, irrepit, & in omnem sanè hominem, tum iuniorem, tum seniorem, in omnibus autem non similiter increscit. Verùm in iuuenib. quidē corporibus, quòd cùm nimirū velox sit circuitus,

& corpus ad incrementum aptum, velut aptatis alis euolantes & attenuatæ, in corporis incrementum absumuntur. At in senioribus, cùm tarda sit motio, corpusq; sanè frigidum, in hominis imminutionem consumuntur. Quæ verò corpora ætate sunt florente & fœcunda, ea nutrire & augere possunt. Potestate autem homines valent, & vt quisq; plurimos homines alere potest, ita virib. valet. Iis verò, quos alit, deficiẽtibus, imbecillior est. Eodem etiam ferè modo circa singula corpora se habet. Quæ plurimas animas alere possunt, ea sunt robustiora, his verò discedẽtibus, imbecilliora. Quod igitur in aliud corpus ingressũ fuerit, non increscit, quod verò in fœminam, increscit, si quæ conueniunt, nactum fuerit. Membra autẽ simul omnia discernuntur & augentur, neq; alterum altero prius, neq; posterius. Quæ tamen natura maiora sunt, minorib. priora conspiciuntur, cùm nihilo priora existant. Neq; verò æquali temporis spatio omnia certo ordine describuntur, verũ alia citiùs, alia tardiùs, prout quæq; ignem & alimẽtum sortita fuerint. Quidam igitur fœtus tribus ac quadraginta dieb. confirmationem habent, quidam quatuor mensibus. Eodẽ etiam modo vitales nascuntur, quidã citiùs, septimo mense perfectè; quidam tardiùs, nono mense perfectè in lucem prodeunt, ea coagmentatione, quam semper habituri sunt. Mares igitur & fœminæ hoc modo, quoad eius fieri potest, nascũtur. Fœminæ verò ab aqua magis, & ex frigidis humidis, ac mollibus, tum cibis, tum potibus, & vitæ institutis, incrementum accipiunt. At mares ab igne magis, ex siccis scilicet & calidis cibis, reliquaq; vitæ ratione. Si igitur fœminam procreare est animus, victus ratione ad aquã tendente est vtendum. Si verò marem, victus ratio, quæ ad ignem spectet instituenda est. Ac neq; solùm hoc viro, sed etiam mulieri peragendum. Neq; enim solùm quod à viro excernitur, ad incrementum aptum est, sed etiã quod à muliere, istam sanè ob causam. Neutrum quidẽ per se sufficientem habet motionem, vt affluẽtem humoris copiam absumat, sed ex ignis imbecillitate cõcrescit. Cùm verò in vnũ ambo conuenerint, in sese mutuò incidũt, ignis ad ignem, & aqua eodem modo. Si quidẽ igitur in sicco loco circũagitur, simul illapsam aquam superat, ab eaq; ignis incrementum accipit, vt nõ ab illabẽte vnda extinguatur, sed & id, quod irruit, excipiat, & quod existit, cogat. Sin in humidũ inciderit, statim ab initio ab illabẽte vnda extinguitur, & in minorẽ ordinem dissoluitur. Vno verò cuiusq; mẽsis die, ea, quæ irruũt, cogere & superare valet, idq; si cõtigerit, vt quæ ab vtrisq; immittuntur in eundẽ locum simul conueniant. Coire autẽ inter se possunt, & mas & fœmina, quandoquidem animus in omnib. animatis idem est, cuiusq; verò corpus differt. Semper igitur animus tum in maiore, tum in minore similis est. Neque enim natura, neq; necessitate immutatur. Corpus verò nunquam in vllo, neq; natura, neque necessitate, idem est, cùm partim in omnia secernatur, partim per omnia cõmisceatur. Si igitur contigerit, vt ab vtrisq; mascula corpora secernantur, pro re præsenti increscũt, procreanturq; viri animo clari, & corpore

καὶ τοῦ σώματος ὄντος αὐξήμου [12] ἐκπτερούμενα καὶ λεπτυνόμενα καταναλίσκεται ἐς τὴν αὔξησιν τοῦ σώματος. ἐν δὲ τοῖσι πρεσβυτέροισιν, ἅτε βραδείης ἐούσης τῆς κινήσιος, καὶ δὴ ψυχροῦ τοῦ σώματος, καταναλίσκεται ἐς τὴν μείωσιν τοῦ ἀνθρώπου. ὁκόσα δὲ τῶν σωμάτων ἀκμάζοντά ἐστι, καὶ ἐν τῇσιν ἡλικίῃσι τῇσι γονίμῃσι, δύναται τρέφειν καὶ αὔξειν. δυνάσαι δὲ ἄνθρωποι. ὅστις δύναται πλείστους ἀνθρώπους τρέφειν, οὗτος ἰσχυρός. ἀπολειπόντων δὲ τῶν παρ' αὐτοῦ τρεφομένων, οὗτος ἀσθενέστερος. τοιοῦτον καὶ ἕκαστα τῶν σωμάτων πλεῖστα, ὁκοῖα πλεῖστα δύναται ψυχὰς τρέφειν, ταῦτα ἰσχυρότερα. ἀπελθόντων δὲ τούτων, ἀσθενέστερα. [13] ὅ, τι μὲν οὖν ἄλλοσε ἐσέλθῃ, οὐκ αὔξεται. ὅ, τι δὲ ἐς τὴν γυναῖκα, αὔξεται ἢν τύχῃ τῶν προσηκόντων. διακρίνεται δὲ τὰ μέλεα, ἅμα πάντα καὶ αὔξεται. καὶ οὔτε πρότερον οὐδὲν ἕτερον ἑτέρου, οὔθ' ὕστερον. τὰ δὲ μέζω, φύσει πρότερα φαίνεται τῶν ἐλασσόνων, οὐδὲν πρότερα γινόμενα. οὐκ ἐν ἴσῳ δὲ χρόνῳ πάντα διακοσμέεται· ἀλλὰ τὰ μὲν, θᾶσσον, τὰ δὲ, βραδύτερον, ὅκως ἂν καὶ τοῦ πυρὸς ἕκαστα τύχῃ, καὶ τῆς τροφῆς. τὰ μὲν οὖν, ἐν τεσσαράκοντα καὶ τεσσαράκοντα ἡμέρῃσιν ἴσχει τὰ δὲ ἐν τετράμηνῳ. ὡσαύτως καὶ γόνιμα γίνεται. τὰ μὲν, θᾶσσον ἑπτάμηνα τελείως· τὰ δὲ βραδύτερον, ἐννέα μησὶ τελείως ἐς φάος ἀναδείκνυται [14] ἔχοντα τὴν σύγκρισιν, ἥνπερ καὶ διὰ παντὸς ἕξει. ἄρρενα μὲν οὖν καὶ θήλεα ἐν τῷδε τῷ τρόπῳ γίνοιτ' ἂν ὡς ἀνυστόν. τὰ δὲ θήλεα, πρὸς ὕδατος μᾶλλον, ἀπὸ τῶν ψυχρῶν καὶ ὑγρῶν καὶ μαλθακῶν αὔξεται, καὶ σιτίων, καὶ ποτῶν, καὶ ἐπιτηδευμάτων. τὰ δὲ ἄρσενα, πρὸς πυρὸς μᾶλλον, ἀπὸ τῶν ξηρῶν δηλαδὴ καὶ θερμῶν, σιτίων τε καὶ λοιπῆς διαίτης. ἢν οὖν θῆλυ τεκεῖν βούλοιτο, τῇ πρὸς ὕδατος διαίτῃσι χρηστέον. ἢν δὲ ἄρσενα, τῇ πρὸς πυρὸς ἐπιτηδεύσει διαιτητέον. καὶ οὐ μόνον δὲ τὸν ἄνδρα δεῖ τοῦτο διαπρήσσεσθαι, ἀλλὰ καὶ τὴν γυναῖκα. οὐ γὰρ τὸ ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς μοῦνον αὐξήμον ἐστιν ἀποκριθὲν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀπὸ τῆς γυναικὸς, διὰ τόδε. ἑκάτερον μὲν τὸ μέρος, οὐκ ἔχει ἱκανὴν τὴν κίνησιν, τῷ πλήθει τοῦ ὑγροῦ, ὥστε καταναλίσκειν τὸ ἐπιρρέον. [15] καὶ ξυνίσταται δι' ἀσθενείην τοῦ πυρός. ὁκόταν δὲ κατὰ τοῦτο ἀμφότερα συνεμπεσόντα τύχῃ, προσπίπτει πρὸς ἄλληλα. τὸ πῦρ τε πρὸς τὸ πῦρ, καὶ τὸ ὕδωρ ὡσαύτως. ἢν μὲν οὖν ἐν ξηρῇ τῇ χώρῃ [16] περικινέεται, κρατεῖ τοῦ ξυνεμπεσόντος ὕδατος. καὶ ἀπὸ τούτου αὔξεται τὸ πῦρ, ὥστε μὴ κατασβέννυσθαι ὑπὸ τοῦ ἐμπίπτοντος κλύδωνος, [17] ἀλλὰ τό τε ἐπιὸν δέχεσθαι καὶ συνιστάναι ὑπάρχον. ἢν δὲ ἐς τὸ ὑγρὸν πέσῃ, αὐθέως ἀπ' ἀρχῆς [18] κατασβέννυταί τε ὑπὸ τοῦ ἐμπίπτοντος κλύδωνος, καὶ διαλύεται εἰς τὴν μείω τάξιν. ἐν μιῇ δὲ ἡμέρῃ τοῦ μηνὸς ἑκάστου, δύναται συστῆναι καὶ κρατῆσαι τῶν ἐπιόντων, καὶ ταῦτ' ἢν τύχῃ ξυνεμπεσόντα παρ' ἀμφοτέρων κατὰ τόπον. ξυνίστασθαι δὲ δύναται καὶ τὸ θῆλυ καὶ τὸ ἄρσεν πρὸς ἄλληλα. διότι ἡ μὲν ψυχὴ, τὸ αὐτὸ πᾶσι τοῖσι ἐμψύχοισι. τὸ δὲ σῶμα, διαφέρει ἑκάστου. ψυχὴ μὲν οὖν αἰεὶ ὁμοίη, καὶ ἐν μείζονι καὶ ἐν ἐλάσσονι. οὐ γὰρ ἀλλοιοῦται οὔτε διὰ φύσιν, οὔτε δι' ἀνάγκην. [19] σῶμα δὲ, οὐδέποτε τὸ αὐτὸ οὐδενὸς οὔτε κατὰ φύσιν, οὔθ' ὑπ' ἀνάγκης. τὸ μὲν, διακρίνεται εἰς πάντα· τὸ δὲ, ξυμμίσγεται πρὸς ἅπαντα. ἢν μὲν οὖν ἄρσενα τὰ σώματα ἀποκριθέντα ἀμφοτέρων τύχῃ, αὔξεται κατὰ τὸ ὑπάρχον, καὶ γίνονται οὗτοι ἄνδρες λαμπροὶ τὰς ψυχὰς, καὶ τὸ σῶμα

ἰσχυροί

ἰσχυροὶ, ἢν μὴ ἀπὸ διαίτης βλαβῶσι τῆς ἔπειτα. ἢν δὲ τὸ μὲν ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς, ἄρσεν ἀποκριθῇ, τὸ δὲ ἀπὸ τῆς γυναικὸς, θῆλυ· καὶ ἐπικρατήσῃ τὸ ἄρσεν. ἢν μὲν τύχῃ, προσμίσγεται πρὸς τὴν ἰσχυροτέρην ἢ ἀσθενεστέρην, οὐ γὰρ ἔχει πρὸς ὅ τι ὁμοιότερον, ἀποχωρήσει τῶν παρεόντων. προσδέχεται γὰρ ἡ μικρὴ τὴν μείζω, καὶ ἡ μείζων τὴν ἐλάσσονα. κοινῇ δὲ τῶν ὑπαρχόντων κρατέουσι. τὸ δὲ σῶμα, τὸ μὲν ἄρσεν, αὔξεται· τὸ δὲ θῆλυ, μειοῦται, καὶ διακρίνεται εἰς ἄλλην μοίρην. καὶ οὗτοι μὲν ἧσσον τῶν προτέρων λαμπροὶ, ὅμως δὲ διότι, ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς τὸ ἄρσεν ἐκράτησεν, ἀνδρεῖοι γίνονται. καὶ τοὔνομα τοῦτο δικαίως ἔχουσιν. ἢν δὲ ἀπὸ μὲν τῆς γυναικὸς, ἄρσεν ἀποκριθῇ, ἀπὸ δὲ τοῦ ἀνδρὸς, θῆλυ, κρατήσῃ δὲ τὸ ἄρσεν, αὔξεται τὸν αὐτὸν τρόπον τῷ προτέρῳ· τὸ δὲ μειοῦται. γίνονται δὲ οὗτοι ἀνδρόγυνοι καὶ καλέονται τοῦτο ὀρθῶς. τρεῖς μὲν οὖν, αὗται γενέσιες τῶν ἀνθρώπων. διαφέρει δὲ, πρὸς τὸ μᾶλλον καὶ ἧσσον τὸ τοιοῦτοι εἶναι διὰ τὴν σύγκρησιν τοῦ ὕδατος τῶν μερέων, καὶ τροφὰς, καὶ παιδεύσιας, καὶ συνηθείας. δηλώσω δὲ προϊόντι τῷ λόγῳ καὶ περὶ τούτων. τὸ δὲ θῆλυ γίνεται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. ἢν μὲν ἀπ' ἀμφοτέρων θῆλυ ἀποκριθῇ, θηλυκώτατα καὶ εὐφυέστατα γίνονται. ἢν δὲ, τὸ μὲν ἀπὸ τῆς γυναικὸς, θῆλυ· τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς, ἄρσεν, κρατήσῃ δὲ τὸ θῆλυ, αὔξεται τὸν αὐτὸν τρόπον. καὶ θρασύτεραι μὲν, τῶν πρόσθεν. ὅμως δὲ, κόσμιαι καὶ αὗται. ἢν δὲ ἢν τὸ μὲν ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς, θῆλυ, τὸ δὲ ἀπὸ τῆς γυναικὸς ἄρσεν, κρατήσῃ δὲ τὸ θῆλυ, αὔξεται τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ γίνονται τολμηρότεραι τῶν προτέρων, καὶ ἀνδρεῖαι ὀνομάζονται. εἰ δέ τις ἀπιστεῖ, ψυχὴν μὴ προσμίσγεσθαι ψυχῇ, ἄφρων ἐστίν. ἄνθρακας κεκαυμένους πρὸς κεκαυμένους προσβάλλων, ἰσχυροὺς πρὸς ἀσθενέας, τροφὴν αὐτοῖσι διδοὺς, ὅμοιον τὸ σῶμα πάντες παρασχήσονται, καὶ οὐ διάδηλος ἕτερος τοῦ ἑτέρου, ἀλλ' ἐν οἵῳ σώματι ζωπυρέονται, τοιοῦτον τὸ πᾶν ἔσται. ὁκόταν δὲ ἀναλώσωσι τὴν ὑπάρχουσαν τροφὴν, διακρίνονται ἐς τὸ ἄδηλον. τοῦτο καὶ ἀνθρωπίνη ψυχὴ πάσχει. περὶ δὲ τῶν διδύμων γινομένων, ὁ λόγος ὧδε δηλώσει. τὸ μὲν πλεῖστον τῆς γυναικὸς ἡ φύσις αἰτίη τῶν μητρέων. ἢν γὰρ ὁμοίως ἀμφοτέρωσε πεφύκασι κατὰ τὸ στόμα, καὶ ἢν ἀναχάσκωσιν ὁμοίως, καὶ ξηραίνωνται ἀπὸ τῆς καθάρσιος, δύνανται τρέφειν, ἢν τὰ τοῦ ἀνδρὸς ξυλλαμβάνῃ, ὥστε εὐθὺς ἀποσχίζεσθαι. οὕτω γὰρ ἀνάγκη σκίδνασθαι ἐπ' ἀμφοτέρας τὰς μήτρας ὁμοίως. ἢν μὲν οὖν πολὺ ἐπ' ἀμφοτέρων τὸ σπέρμα καὶ ἰσχυρὸν ἀποκριθῇ, δύναται ἐν ἀμφοτέρῃσι τῇσι χώρῃσιν αὔξεσθαι· κρατεῖ γὰρ τῆς τροφῆς τῆς ἐπιούσης. ἢν δὲ κως ἄλλως γένηται, οὐ γίνονται δίδυμα. ὁκόταν μὲν οὖν ἄρσεν ἀπ' ἀμφοτέρων ἀποκριθῇ, ἐξ ἀνάγκης ἐν ἀμφοτέρῃσιν ἄρσενα γίνεσθαι. ὁκόταν δὲ θήλεα ἀπ' ἀμφοτέρων, θήλεα γίνεται. ὁκόταν δὲ τὸ μὲν θῆλυ, τὸ δὲ ἄρσεν, ὁκότερον ἂν ἑκατέρου κρατήσῃ, τοιοῦτον ἐπαύξεται. ὅμοια δὲ ἀλλήλοισι τὰ δίδυμα διὰ τόδε γίνεται. ὅτι πρῶτον μὲν ἴσα τὰ χωρία ἐν οἷς αὔξεται. ἔπειτα ὅτι καὶ ἅμα ἀπεκρίθη. ἔπειτα τῇσιν αὐτῇσι τροφῇσιν αὔξεται. γόνιμά τε ἀνάγεται ἐς φάος. ἐπίγονα δὲ, τῷδε τῷ τρόπῳ γίνεται. ὁκόταν αἵ τε μῆτραι θερμαὶ καὶ ξηραὶ φύσει ἔωσιν, ἥ τε γυνὴ τοιαύτη, τό, τε σπέρμα

validi, nisi à subsequente victus ratione vitium contrahant. Quòd si à viro quidem masculum semen secernatur; a muliere verò fœmineum, & masculum superauerit, eo quidem casu ad validiorem aut imbecilliorem genituram commiscetur, cùm nihil ex his, quæ adsunt, habeat ad quod se conferat, & cum quo meliùs nutriatur. Parua enim maiorem, & maior minorem suscipit, in commune tamen in ea, quæ existunt imperium, exercent. Et maris quidem corpus increscit, fœminæ verò minuitur, & ad aliam sortem seponitur. Atq; hi quidem prioribus minùs clari sunt, sed quoniam masculum à viro excretum dominatum obtinuit, viriles procreantur, & hoc nomen meritò retinent. At si à muliere masculum quidem secretum fuerit, & à viro fœmineum, masculumq; dominatum obtineat, eodem modo quo priùs incrementum accipit, hoc verò minuitur, Androgyni, hoc est, semiuiri procreantur, hocq; nomine rectè nuncupantur. Atq; tres hæ quidem hominum generationes, plus aut minus inter se differunt, ob partium aquæ temperationem, alimenta, educationes & consuetudines, de quibus etiam procedente oratione est agendum. Fœmina verò eodem modo procreatur, siquidem ab vtrisque fœmineum secretum fuerit, maximè ad molliciem à natura comparatæ nascuntur. Quòd si mulieris quidem semen fœmineum, viri verò masculũ fuerit, obtinuerit autem fœmineum, eodem modo increscit, & prioribus audaciores quidem sunt, venustę tamen & ipsæ. At si viri semen fœmineum fuerit, mulieris verò masculum, præualueritq; fœmineum, eodem modo incrementum accipit, & prioribus longè audaciores nascuntur, viraginesque nominantur. Si quis autem animum animo commisceri minimè sibi persuadeat, is ratione caret. Quòd si carbones ardentes ad ardentes, validos ad debiles adiiciat, & ipsis alimentum exhibeat, eandem omnes corporis speciem præbebunt, neq; alter ab altero dignoscetur, sed quocunq; in corpore ignem suscitauerint, idem in omnibus erit. Vbi verò præsens alimentum cõsumpserint, in id, quod obscurum est, secedũt. Idem quoq; humano animo contingit. At verò gemellorũ procreationem hæc oratio aperiet. Quorum fere quidem natura vteri muliebris in causa est. Si enim vtraq; ex parte iuxta osculum æqualiter à natura comparati fuerint, & æqualiter hiauerint, & à purgatione siccentur, alere possunt, si viri semen conceperint, ita vt statim diuidatur. Sic enim in vtrunq; vterum æqualiter spargi necesse est. Si igitur copiosum ab vtrisq; & validũ semẽ excretum fuerit, in vtrisq; locis increscere potest, cùm accedens alimentũ superet. Quòd si aliter contingat, gemini non nascuntur. Cùm itaq; ab vtrisque masculum excretum fuerit, in vtrisque masculos generari necesse est. Cùm verò fœmineum ab vtrisque, fœminæ procreantur. Quòd si hoc quidem fœmineum, illud verò masculum fuerit, quodcunque alterum superauerit, id ipsum incrementum accipiet. Similes verò inter se gemelli hanc ob causam existunt. Imprimis quidem quòd æqualia sunt loca, in quibus increscunt, deinde quòd ex eodem semine sati sunt, postea quòd iisdem alimentis augescunt, vitalesque in lucem producuntur. Fœtus autem succidanei hunc in modum gignuntur. Vbi vteri natura calidi & sicci fuerint, & mulier eiusmodi, semenq;

calidũ & siccũ inciderit, nulla ampliùs in vteris existit humiditas, quæ superillapsum semen superet. Quam ob causam initio coalescit ac viuit, permanere autem nõ potest, quinetiam quod prius inest insuper corrũpit, quòd non eadem vtrisq; cõducant. At corpus humanum vbi temperationem ex tenuissima aqua & rarissimo igne adeptum fuerit, saluberrimum habitum ideo efficit, quòd neq; in maximis anni tempestatum mutationibus, neq; in ætatũ transmutationibus, neq; in ciborum ac potuum victus ratione, aqua dẽsissima existit in aquę accessionibus, neq; ignis in ignis incursibus. Possunt enim ambo tum generationem, tum repletionem copiosam suscipere. Æs tũ mollissimum, tum rarissimum, plurimum temperamentum recipit, & optimum redditur. Eadem ratione etiam quod in aqua est tenuissimum, & quod in igne est rarissimum, inter se temperata. Qui igitur hac natura sunt prædíti, sani omni tempore vsq; ad quadragesimum annum perseuerãt, quidam verò etiam vsq; ad extremam senectutẽ. Qui verò supra quadragesimum annũ morbo aliquo correpti fuerint, vix vnquã euadunt. At verò corpora, quæ ignis validissimi & aquæ densissimæ temperationẽ sumpserint, valida quidem & robusta euadunt, verùm multa cura indigent. Magnas enim vtranq; in partẽ mutationes habẽt, & in aquæ & ignis accessionib. eodem modo in morbos incurrũt. Huic igitur victus ratione anni temporib. contraria vti confert. Aquę quidem accessione contingente, iis, quæ aquæ aduersantur vtendũ, sensim quidẽ pro anni témporum ratione trãsmutatione facta. At vbi aquę crassissimæ & ignis tenuissimi in corpore tẽperatio facta fuerit, talia contingunt, ex quibus frigidam & humidam naturam dignoscere conuenit. Et corpora hyeme quàm æstate, & vere quàm autumno, morbosiora existunt. Inter hos, quo ad ætates attinet, pueri maximè sani sunt, secundo loco adolescentes, morbis verò maximè obnoxij senes, & qui proximè ad eos accedunt, cæteꝗ; naturæ citò senescũt. His in victus ratione conferunt quęcunq; calefaciunt & siccant, tum in laboribus, tum in cibis, & ad exteriores corporis partes labores adhibere magis, quàm ad interiores conuenit. Si verò quod in igne est humidissimũ, & in aqua densissimum, temperaturam in corpore acceperit, ex his humidam & calidam naturam dignoscere licet. Hi quidem vere maximè morbis tentantur, autumno verò minimè, quandoquidem vere humiditatis excessus est, autumno verò siccitatis commoderatio. Ex ætatibus maximè morbis obnoxiæ, quæ iuniores. Corpora verò celeriter increscunt, iique destillationibus obnoxij euadunt. Victus autem ratio confert, quæ siccat & refrigerat, tum in cibo, tum in potu, ac laboribus. His quoque partes corporis internas laboribus exercere maximè conducit. At si quod in igne est validissimum, & in aqua tenuissimum, temperaturam adeptum fuerit, sicca & calida ea est natura, iique in ignis accessionibus morbo corripiuntur, in aquæ verò accessionibus, sanitate fruuntur. Ætatibus florentibus, quo ad pleniorem corporis habitum comparãdum, morbosissimi sunt,

ξηρὸν καὶ θερμὸν ἐμπέσῃ, οὐκ ἔτι γὰρ ἐν τῇσι μήτρῃσιν ὑγρασίη οὐδεμίη, ἥτις τὸ ἐπεσπίπτον σπέρμα κρατήσει. διὰ τοῦτο ξυνίσταται ἐξ ἀρχῆς καὶ ζώει. διατελέειν δὲ οὐ δύναται, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπάρχον προσδιαφθείρει. διότι οὐ ταὐτὰ ξυμφέρει ἀμφοῖν. ὕδατος δὲ τὸ λεπτότατον, καὶ πυρὸς τὸ ἀραιότατον σύγκρησιν λαβόντα ἐν ἀνθρώπου σώματι, ὑγιεινοτάτην ἕξιν ἀποδείκνυσι, διὰ τάδε, ὅτι ἐν τῇσι μεταβολῇσι τοῦ ἐνιαυτοῦ τῶν ὡρέων τῇσι μεγίστῃσιν, οὔτε τὸ ὕδωρ ἐς τὸ πυκνότατον ἔρχεται ἐν τῇσι τοῦ ὕδατος ἐφόδοισιν, οὔτε
10 τὸ πῦρ, ἐν τοῖς τοῦ πυρὸς. " οὔτε τῶν μικρέων, ἐν τῇσι μεταστάσεσιν, οὔτε τῶν σιτίων καὶ ποτῶν, ἐν τοῖσι διαιτήμασι. " δύναται γὰρ γένεσίν τε πλείστην δέξασθαι ἀμφότερα καὶ πλησμονήν. χαλκὸς ὁ μαλακώτατός τε καὶ ἀραιότατος, πλείστην κρῆσιν δέχεται, καὶ γίνεται κάλλιστος. καὶ ὕδατος τὸ λεπτότατον, καὶ πυρὸς τὸ ἀραιότατον, σύγκρησιν λαμβάνοντα ὡσαύτως. οἱ μὲν οὖν ταύτην ἔχοντες τὴν φύσιν, ὑγιαίνοντες διατελέουσι τὸν πάντα χρόνον, μέχρι τεσσαράκοντα ἐτέων. οἱ δὲ καὶ μέχρι γήρως τοῦ ἐσχάτου. ὁκόσοι δ' ἂν ληφθῶσιν ὑπὸ νουσήματός τινος, ὑπὲρ τεσσαράκοντα
20 ἔτεα, οὐ μάλα διαφυγγάνουσιν. ὁκόσα δὲ τῶν σωμάτων σύγκρησιν λαμβάνει πυρὸς τοῦ ἰσχυροτάτου, καὶ ὕδατος τοῦ πυκνοτάτου, ἰσχυρὰ μὲν καὶ ἐρρωμένα τὰ σώματα γίνεται, φυλακῆς δὲ πολλῆς δέονται. μεγάλας γὰρ τὰς μεταβολὰς ἔχει ἐπ' ἀμφότερα. " καὶ ἐν τῇσι τοῦ ὕδατος ἐφόδοισιν, ἐς νουσήματα πίπτουσι. καὶ ἐν τῇσι τοῦ πυρὸς, ὡσαύτως. τοῖσιν οὖν διαιτήμασι ξυμφέρει χρέεσθαι τῷ τοιούτῳ πρὸς τὰς ὥρας τοῦ ἔτεος ἐναντιουμένων. ὕδατος μὲν ἐφόδου γινομένης, τοῖσι πρὸς ὕδατος χρέεσθαι " κατὰ μικρὸν μεθιστάντα. τὰ μὲν ἀπὸ τῆς ὥρης ὕδατος τε τοῦ πα-
30 χυτάτου καὶ πυρὸς τοῦ λεπτοτάτου ξυγκρηθέντων ἐν τῷ σώματι, τοιαῦτα ξυμβαίνει. ἐξ ὧν διαγινώσκειν χρὴ, ψυχρὴν φύσιν καὶ ὑγρήν. ταῦτα τὰ σώματα ἐν τῷ χειμῶνι, νοσερώτερα ἢ ἐν τῷ θέρει. καὶ ἐν τῷ ἦρι, ἢ ἐν τῷ φθινοπώρῳ. τῶν ἡλικιῶν ὑγιεινότατοι τῶν τοιούτων οἱ παῖδες, δεύτεροι νεανίσκοι. νοσερώτατοι δὲ, οἱ πρεσβῦται καὶ οἱ ἐγγύτατα. καὶ ταχέως γηράσκουσιν αἱ φύσιες αὗται. διαιτεῖσθαι δὲ ξυμφέρει τοῖσι τοιούτοισιν, ὁκόσα θερμαίνει καὶ ξηραίνει, καὶ πόνοισι καὶ σιτίοισι. καὶ πρὸς τὰ ἔξω τοῦ σώματος μᾶλλον " τοὺς πόνους ποιέεσθαι, ἢ πρὸς τὰ
40 εἴσω. ἢν δὲ λάβῃ πυρὸς τε τὸ ὑγρότατον καὶ ὕδατος τὸ πυκνότατον, ξύγκρησιν ἐν τῷ σώματι, τοῖσι δὲ γινώσκειν ὑγρὴν καὶ θερμὴν φύσιν. κάμνουσι μὲν μάλιστα οἱ τοιοῦτοι, ἐν τῷ ἦρι. ἥκιστα δὲ, ἐν τῷ φθινοπώρῳ. ὅτι ἐν μὲν τῷ ἦρι, ὑπερβολὴ τῆς ὑγρασίης. ἐν δὲ τῷ φθινοπώρῳ, συμμετρίη τῆς ξηρασίης. τῶν δὲ ἡλικιῶν, νοσερώταται ὁκόσαι νεώτεραί εἰσιν. αὔξεται δὲ τὰ σώματα ταχέως. καὶ ἀρρωδέες τε οἱ τοιοῦτοι γίνονται. διαιτεῖσθαι δὲ ξυμφέρει, ὁκόσα ξηραίνοντα ψύχει, καὶ σιτίοισι καὶ ποτοῖσι, καὶ πόνοισι. τοὺς δὲ πόνους τούτοισιν εἴσω τοῦ σώματος ποιέεσθαι " ξυμφέρει μάλιστα. εἰ δὲ σύγκρησιν λάβοι πυρὸς τὸ, τε ἰσχυρότατον καὶ ὕδατος τὸ λεπτότατον, καὶ ξηρὴ ἡ φύσις καὶ θερμὴ, νόσος μὲν τοῖσι τοιούτοισιν ἐν τῇσι τοῦ πυρὸς ἐφόδοισιν. ὑγιείη δὲ ἐν τῇσι τοῦ ὕδατος. ἡλικίῃσιν, ἀκμαζούσῃσι πρὸς σάρκος ἕξιν, νοσερώταται

ὑγιηρότατοι δὲ οἱ πρεσβῦται, καὶ τὰ ἔγγιστα ἑκατέρων. διαιτῶνται ὁκόσαι ψύχουσι καὶ ὑγραίνουσι, καὶ τῶν πόνων ὁκόσοι ἥκιστα ἐκθερμαίνοντες καὶ συντήκοντες, πλείστην ψῦξιν παρασχήσουσι. αἱ τοιαῦται φύσιες, μακροβιώταται καὶ ὑγιηρόταται γίνονται. ἢν δὲ σύγκρησιν λάβῃ πυρὸς τοῦ ἀραιοτάτου καὶ ὕδατος τοῦ ξηροτάτου, ξηρὴ καὶ ψυχρὴ ἡ τοιαύτη φύσις. νοσερὴ μὲν, ἐν τῷ φθινοπώρῳ· ὑγιηρὴ δὲ, ἐν τῷ ἦρι καὶ τοῖσιν ἔγγιστα. ὡσαύτως ἡλικίαι πρὸς ἔτεα τεσσαράκοντα, νοσεραί· παῖδες ὑγιηρότατοι, καὶ τὰ προσέχοντα ἑκατέροισι. διαιται δὲ ὁκόσαι θερμαὶ ἐοῦσαι, ὑγραίνουσι· καὶ πόνοι ἐξ ὀλίγου προσαγόμενοι, ἡσυχῇ διαθερμαίνοντες, μὴ πολὺ ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων φέροντες. Περὶ μὲν οὖν φύσιος διαγνώσιος, οὕτω χρὴ διαγινώσκειν τὸ ἐξ ἀρχῆς ξυστάσιος. αἱ δὲ ἡλικίαι αὐταὶ πρὸς ἑωυτὰς ὧδε ἔχουσι. παῖς μὲν οὖν κέκρηται ὑγροῖσι καὶ θερμοῖσι, διότι ἐκ τούτων ξυνέστηκε, καὶ ἐν τούτοισιν ηὐξήθη. ὑγρότατα μὲν οὖν καὶ θερμότατα ὁκόσα ἔγγιστα γενέσιος, καὶ αὔξεται ὡς πλεῖστον. καὶ ἐχόμενα ὡσαύτως. νεηνίσκος δὲ, θερμὸς μὲν, ὅτι τοῦ πυρὸς ἐπικρατεῖ ἡ ἔφοδος τοῦ ὕδατος· ξηρὸς δὲ, ὅτι τὸ ὑγρὸν ἤδη κατηνάλωται τὸ ἐκ τοῦ παιδός. τὸ μὲν, ἐς τὴν αὔξησιν τοῦ σώματος· τὸ δὲ, ἐς τὴν κίνησιν τοῦ πυρός· τὸ δὲ, ὑπὸ τῶν πόνων. ἀνὴρ, ὁκόταν στῇ τὸ σῶμα, ξηρὸς καὶ ψυχρός. διότι τοῦ μὲν θερμοῦ ἡ ἔφοδος οὐκ ἔτι ἐπικρατεῖ, ἀλλ' ἕστηκεν ἀτρεμίζον τὸ σῶμα τῆς αὐξήσιος, καὶ κατέψυκται. ἐκ δὲ τῆς νεωτέρης ἡλικίης, τὸ ξηρὸν ἔνι. ἀπὸ δὲ τῆς ἐπιούσης ἡλικίης καὶ τοῦ ὕδατος τῆς ἐφόδου, οὐκ ἔχων τὴν ὑγρασίην, διὰ ταῦτα ξηροῖσι καὶ ὑγροῖσι κρατέεται. οἱ δὲ πρεσβῦται, ψυχροὶ καὶ ὑγροί. διότι πυρὸς μὲν ἀποχώρησις· ὕδατος δὲ, ἔφοδος· καὶ ξηρῶν μὲν, ἀπάλλαξις· ὑγρῶν δὲ, κατάστασις. τῶν δὲ πάντων, τὰ μὲν ἄρσενα, θερμότερα καὶ ξηρότερα· τὰ δὲ θήλεα, ὑγρότερα καὶ ψυχρότερα διὰ τόδε· ὅτι τε ἀπ' ἀρχῆς ἐν τοιούτοισιν ἑκάτερα ἐγένετο· καὶ ὑπὸ τοιούτων αὔξεται. γενόμενά τε τῇσι διαίτῃσιν ἐπιπονωτέρῃσι χρέεται, ὥστε ἐκθερμαίνεσθαι καὶ ἀποξηραίνεσθαι. τὰ δὲ θήλεα ὑγροτέρῃσι καὶ ῥαθυμοτέρῃσι τῇσι διαίτῃσι χρέονται, καὶ κάθαρσιν τοῦ θερμοῦ ἐκ τοῦ σώματος ἑκάστου μηνὸς ποιέονται. Περὶ δὲ φρονήσιος ψυχῆς καὶ ἀφροσύνης ὀνομαζομένης, ὧδε ἔχει. πυρὸς τὸ ὑγρότατον καὶ ὕδατος τὸ ξηρότατον, κρῆσιν λαβόντα ἐν τῷ σώματι, φρονιμώτατα. διότι τὸ μὲν πῦρ ἔχει ἀπὸ τοῦ ὕδατος τὸ ὑγρόν· τὸ δὲ ὕδωρ, ἀπὸ τοῦ πυρὸς τὸ ξηρόν. ἑκάτερον δὲ, οὕτως αὐταρκέστατον. οὔτε τὸ πῦρ, τῆς τροφῆς ἐνδεέστερον ἐπὶ πολὺ φοιτᾷ· οὔτε τὸ ὕδωρ, τῆς κινήσιος ἐπὶ πολὺ δεόμενον κουφοῦται. αὐτό τε οὖν ἑκάτερον, οὕτως αὐταρκέστατόν ἐστι, πρὸς ἄλληλά τε κρηθέντα. 70 ὅτι γὰρ ἐλάχιστα τῶν πέλας δέεται, τοῦτο μάλιστα τοῖσι παρεοῦσι προσέχει. πυρός τε τὸ ἥκιστα κινεύμενον, μὴ ὑπ' ἀνάγκης· καὶ ὕδατος, τὸ μάλιστα μὴ ὑπὸ βίης. ἐκ τούτων δὲ ἡ ψυχὴ συγκρηθεῖσα, φρονιμωτάτη καὶ μνημονικωτάτη. εἰ δέ τινι ἐπαγωγῇ χρεομένη τούτων ὁκότερον οὖν αὐξηθείη ἢ μαραίνοι, ἀφρονεστάτη ἂν γένοιτο. διότι οὕτως ἔχοντα αὐταρκέστατα. εἰ δὲ πυρὸς τοῦ εἰλικρινεστάτου καὶ ὕδατος σύγκρησιν λάβοι, ἐνδεέστερον δὲ τὸ πῦρ εἴη τοῦ ὑ-

senes verò, & ad vtrosq; proximè accedentes, admodum sani. Victus ratio, quæ refrigeret & humectet, & labores minimè calefacientes & colliquantes, plurimam refrigerationem exhibebunt. Eiusmodi naturæ longissimæ sunt vitæ, & maxima sanitate fruuntur. Quòd si ignis rarissimi & aquæ siccissimæ tẽperationẽ acceperit, sicca & frigida eiusmodi est natura, autumno quidem morbis obnoxia. Vere autem & proximis temporibus, sana. Eodem modo cùm quadraginta annorũ ætatem attigerint, morbosæ, pueri maximè sani, & cùm ad vtrasq; ætates accedunt. Victus ratio conueniens, quæ calefaciendo humectat, & labores, qui sensim adhibiti leniter calefaciunt, neque multũ ex his, quæ adsunt, tollunt. Quòd igitur ad naturæ cognitionẽ attinet, ea sic ex prima corporis constitutione dignoscenda est. Ætates autem per se consideratę, hoc se habent modo. Puer quidem ex humidis & calidis temperationem habet, quandoquidẽ ex his constat, & in his incrementum accepit. Quæ igitur ortui sunt proxima, humidissima & calidissima, & quàm plurimum increscunt, eodemq; modo quæ ad hæc accedunt. At adolescens calidus quidẽ, quoniam ignis accessio aquam superat, siccus verò, quia puerile humidum iam consumptum est, partim quidem in corporis incrementũ, partim verò in ignis motionẽ, partim etiam à laboribus. Vir cùm corpus constiterit, siccus & frigidus, quoniam calidi quidẽ accessio non ampliùs superat, sed sistitur incrementum in corpore quiescens, & perfrigeratur. Verùm ex iuuenili ætate siccitas adest, neq; ab accedente ætate, neq; aquæ accessione humiditatem habet, ideoq; à siccis & frigidis superatur. Senes autem frigidi & humidi, quoniam ignis quidem decessio, aquæ autem accessio adest, & siccitatis quidem summotio, humidorũ verò constitutio. At verò inter omnes mares quidem calidiores sunt & sicciores, fœminæ verò humidiores & frigidiores eam ob causam, quòd vtriq; per exordia in talibus nati sunt, & ex talibus increuerunt. Quinetiam in lucẽ producti masculi, laboriosiore victus genere vtuntur, quo incalescunt ac resiccantur, fœminæ verò humido magis ac otioso, & singulis mensibus calidi purgationem ex corpore habent. At de ea quæ dicitur animi prudẽtia vel imprudẽtia, sic se res habet. Si quod in igne est maximè humidum, & in aqua maximè siccum, in corpore temperata fuerint, prudentissima efficiuntur, quoniam ignis quidem ab aqua humiditatem, aqua verò ab igne siccitatem habet. Vtrunq; autem hoc modo sibi maximè satis esse videtur. Neq; ignis alimẽti inopia longè proficiscitur, neq; aqua motionis penuria admodum subleuatur. Vtrunq; igitur tũ hoc modo sibi satis est, tũ inter se temperata. Quod enim vicinis minimè indiget, id maximè præsentia amplectitur, ignis qui minimè neq; necessitate mouetur, & aqua quæ maximè, nõ per vim. Ex his autem vbi contemperationẽ animus habuerit, prudentia & memoria maximè valet. Quòd si aliquo superinducto vsus fuerit, & horũ quodcunq; increuerit aut contabuerit, imprudẽtissimus euadit, quòd cùm sic se habeat, ipsa sibi maximè satis esse videtur. Quòd si ignis & aquæ purissimæ temperationẽ acceperit, & ignis a-

qua paulò inferior fuerit, ij quidem etiam prudentes sunt, plus tamē illis quàm in priore temperatione deest, quoniam ignis ab aqua superatur, tardamq; motionem efficiens, segniùs in sensus illabitur. Eiusmodi autem ferè stabiles sunt, quamcunq; ad rem se applicuerint. Quòd si recta adhibeatur victus ratio, prudētiores & acutiores præter naturam euadāt. His autem cōducit, vt victus ratione, quæ ad ignem magis accedat, vtantur, & neq; cibis, neq; potionibus expleātur. Cursibus itaq; celeribus vtendum, quò & corpus humore vacuetur, & humor celeriùs sistatur. Lucta autem, frictionibus, & similibus exercitationibus vti nō conuenit, vt ne cauiores redditi meatus expleantur. Ab his enim animi motū grauari necesse est. Deambulationibus etiam tum à cœna, tū matutinis, itemq; post cursus, vtendum est. A cęna quidem, quò siccius alimentum ab iis, quæ ingeruntur, animus accipiat. Mane verò, vt viæ humore vacuentur, & animi meatus minimè obstruātur. Ab exercitiis autem, ne quod à cursu excretum est, in corpore remaneat, & animo commixtum, vias obstruat, & alimentum conturbet. Confert etiam, vt vomitionibus vtantur, quò corpus repurgetur, si quid negligentiùs labores effecerint. A vomitione autem sensim adiiciēdo, cibus offerendus, per quatuor, vt minimùm, dies. Vngi verò quàm lauari magis cōuenit. Rebus autem venereis in aquæ accessionibus magis vtendum, minùs verò, in ignis incursionibus. At si in aliquo inferiorem quàm aquæ potentiam ignis sortitus sit, tardiorem eū esse necesse est, appellanturque eiusmodi stolidi. Nimirum enim cùm tardus sit ambitus, paulatim sensationes allabūtur, & quæ acutæ existunt, sensui etiam commiscentur, propter ambitus tarditatem. Acutæ enim sunt animi sensationes, quæ visione & auditione percipiūtur, quæ verò tactu, tardiores & faciliùs sentiuntur. Has igitur non minùs ij sentiunt, quàm quæ sunt frigida & calida, & eius generis. Quæ verò visione & auditione percipienda sunt, quæ non antè sciūt, percipere nequeūt. Nisi enim ab igne illabente commotus animus fuerit, id qualecunq; sit, non percipiat. Id igitur huiusmodi animus ob celeritatem non contingit. Quòd si recta victus ratione vtatur, is etiam melior euadere queat. Eadem igitur, quæ priori victus ratio confert, verùm cibis tum siccioribus, tum paucioribus, laboribus autem pluribus & vehementioribus vtendum. Confert etiam vt fomentis, & ab iis vomitionibus vtatur, & post vomitus ex longo interuallo cibos exhibeat, si minor vomitus contigerit. Quæ si fecerit, magis valebit, & prudentior euadet. Quòd si magis ab aqua ignis separetur, hos iam alij dementes, alij attonitos appellant. Eorum autem insania tardior existit. Hi plorant cùm à nemine vexentur aut verberentur, minimè metuenda metuunt, molestia afficiuntur vbi minimè conuenit, & sentiunt, quæ prudentes non deceant. Iis itaque fomenta conducunt, & à fomentis purgationes ex veratro, & victus ratio quam antea dixi, isq; pulmonis extenuatione & siccitate opus habet. At si aqua inferiorē quàm ignis

δατος ὀλίγον, φρόνιμοι μὲν καὶ οὗτοι ἐνδεέστεροι δὲ, τῶν προτέρης. διότι κρατεόμενον τὸ πῦρ ὑπὸ τοῦ ὕδατος, καὶ βραδείην τὴν κίνησιν ποιεύμενον, νωθρότερον προσπίπτει πρὸς τὰς αἰσθήσιας. παραμόνιμοι δὲ εἰσὶ ἐπιεικέως αἱ τοιαῦται ψυχαὶ, πρὸς ὅ, τι ἂν προσέχωσιν. εἰ δὲ ὀρθῶς διαιτῷντο καὶ φρονιμώτεροι καὶ ὀξύτεροι γίνοιντο παρὰ τὴν φύσιν. [71] ξυμφέρει δὲ τοῖσι τοιούτοισι, τοῖσι πρὸς πυρὸς διαιτήμασι μᾶλλον χρέεσθαι, καὶ μὴ πλησμονῇσι, μήτε σιτίων, μήτε ποτῶν. δρόμοισιν οὖν χρέεσθαι ὀξέσιν, ὅκως τοῦ τε ὑγροῦ κενῶται τὸ σῶμα, [72] καὶ τὸ ὑγρὸν ἐπίσχηται θᾶσσον. πάλῃσι δὲ, καὶ τρίψεσι, καὶ τοῖσι τοιούτοισι γυμνασίοισιν, οὐ ξυμφέρει χρέεσθαι, ὅκως μὴ κοιλοτέρων τῶν πόρων γινομένων, πλησμονῆς πληρῶνται. βαρύνεσθαι γὰρ ἀνάγκη τὴν τῆς ψυχῆς κίνησιν ὑπὸ τῶν τοιούτων. τοῖσί τε περιπάτοισι ξυμφέρει χρέεσθαι, καὶ ἀπὸ δείπνου καὶ ὀρθρίοισι, καὶ ἀπὸ τῶν δρόμων. ἀπὸ δείπνου μὲν, ὅκως τροφὴν ξηροτέρην ἡ ψυχὴ δέχηται ἀπὸ τῶν εἰσιόντων. ὄρθρου δὲ, ὅκως αἱ διέξοδοι κενῶνται τοῦ ὑγροῦ, καὶ μὴ φράσσωνται οἱ πόροι τῆς ψυχῆς. ἀπὸ δὲ τῶν γυμνασίων, ὅκως μὴ ἐγκαταλείπηται ἐν τῷ σώματι τὸ ἀποκριθὲν ἀπὸ τοῦ δρόμου, μὴ δὲ ξυμμίσγηται τῇ ψυχῇ, μὴ δὲ ἐμφράσσῃ τὰς διεξόδους, μὴ δὲ συνταράξῃ τὴν τροφήν. ξυμφέρει δὲ καὶ ἐμέτοισι χρέεσθαι, ὅκως ἀποκαθαίρηται τὸ σῶμα, εἴ τι ἐνδεέστερον [73] οἱ πόνοι διαπεπρήχασι. προσάγειν δὲ ἀπὸ τῶν ἐμέτων, κατὰ μικρὸν προστιθέντα τὸ σιτίον, ἐς ἡμέρας τέσσαρας τὰς ἐλαχίστας. χρίεσθαι δὲ ξυμφορώτερον ἢ λούεσθαι. λαγνεύειν δὲ, ὕδατος ἐφόδων γινομένων, πλείονα. ἐν δὲ τῇσι τοῦ πυρὸς ἐπιφορῇσι, μείονα. εἰ δέ τινι ἐνδεεστέρην τὴν δύναμιν τὸ πῦρ λάβοι τοῦ ὕδατος, [74] βραχυτέρην ἀνάγκη ταύτην εἶναι. καὶ καλέονται οἱ τοιοῦτοι ἠλίθιοι. ἅτε γὰρ βραδείης ἐούσης τῆς περιόδου, κατὰ βραχὺ προσπίπτουσιν αἱ αἰσθήσιες. καὶ ὀξεῖαι ἐοῦσαι, ἐπ' ὀλίγον ξυμμίσγονταί τε διὰ βραδυτῆτα τῆς περιόδου. αἱ γὰρ αἰσθήσιες τῆς ψυχῆς ὁκόσαι μὲν δι' ὄψιος καὶ ἀκοῆς εἰσιν, ὀξεῖαι. ὁκόσαι δὲ διὰ ψαύσιος, [75] βραδύτεραι καὶ εὐαισθητότεραι. τούτων μὲν οὖν αἰσθάνονται καὶ οἱ τοιοῦτοι οὐδὲν ἧσσον, οἷον ψυχρῶν καὶ θερμῶν καὶ τῶν τοιούτων. ὁκόσα δὲ δι' ὄψιος ἢ ἀκοῆς αἰσθέσθαι δεῖ, ἃ μὴ πρότερον ἐπίστανται, οὐ δύνανται αἰσθάνεσθαι. ἢν γὰρ μὴ σεισθῇ ἡ ψυχὴ ὑπὸ τοῦ πυρὸς προσπίπτοντος οὐκ ἂν αἴσθοιτο ὁκοῖόν τί ἐστιν. αἱ οὖν τοιαῦται ψυχαὶ οὐ πάσχουσι τοῦτο [76] διὰ παχύτητα. εἰ δὲ ὀρθῶς διαιτῷτο, βελτίων γένοιτο ἂν καὶ ὁ τοιοῦτος. ξυμφέρει οὖν τὰ διαιτήματα ἅπερ τῷ προτέρῳ. ξηροτέροισι δὲ χρῆσθαι καὶ ἐλάσσοσι σιτίοισι. τοῖσι δὲ πόνοισι, πλείοσι καὶ ὀξυτέροισι. συμφέρει δὲ πυριῆσθαι. καὶ ἐμέτοισι χρέεσθαι ἐκ τῶν πυριησίων. καὶ προσαγωγῇσιν ἐκ τῶν ἐμέτων ἐκ πλείονος χρόνου. [77] καὶ ποιέῃ ἐνδεέστερον, καὶ ταῦτα ποιέων, ὑγιεινότερος ἂν καὶ φρονιμώτερος εἴη. ἢν δὲ κρατηθείη ἐπὶ πλέον τὸ πῦρ ὑπὸ τοῦ ἐόντος ὕδατος, τούτους ἤδη οἱ μὲν, ἄφρονας ὀνομάζουσιν, οἱ δὲ, ἐμβροντήτους. ἔστι δὲ ἡ μανίη τῶν τοιούτων ἐπὶ τὸ βραδύτερον. οὗτοι κλαίουσί τε, οὐδενὸς λυποῦντος, ἢ τύπτοντος. δεδίασί τε τὰ μὴ φοβερά. λυπέονται ἐπὶ τοῖς μὴ προσήκουσι, καὶ αἰσθάνονται, οἷσιν οὐ προσήκει τοῖς φρονέουσι. ξυμφέρει [illegible] τούτοισι πυριῆσθαι, καὶ ἐλλεβόροισιν ἐκκαθαίρεσθαι ἐκ τῶν πυριησίων καὶ διαίτῃ χρέεσθαι ἢ εἴρηται πρότερον. [78] ἰσχνασίης δὲ πνεύμονος ἐστὶ δίαιτα, καὶ ξηρασίης. εἰ δὲ τὸ ὕδωρ ἐνδεεστέρην τὴν δύναμιν λάβοι, τοῦ πυρὸς

ἐν-

εἰλικρινέην τὴν σύγκρασιν ἐχόντων, ὑγιαίνουσι σώμασι φρονίμοις. ἡ δὲ τοιαύτη ψυχὴ ταχέως αἰσθανομένη τῶν προσπιπτόντων, καὶ οὐ μεταπίπτουσα πολλάκις ἐστί. φύσις μὲν οὖν ἡ τοιαύτη, ψυχῆς ἀγαθῆς. βελτίων δὲ γένοιτο, ὀρθῶς διαιτωμένη· καὶ κακίων μὴ ὀρθῶς. συμφέρει δὲ τῷ τοιούτῳ τῇ διαίτῃ χρέεσθαι τῇ πρὸς ὕδατος μᾶλλον, ὑπερβολὰς φυλασσόμενον καὶ σιτίων, καὶ πομάτων, καὶ πόνων. καὶ δρόμοισι καμπτοῖσι καὶ διαύλοισι, καὶ πάλῃσι, καὶ τοῖσιν ἄλλοισι γυμνασίοισιν, ὑπερβολὴν οὐδενὸς ποιεύμενον. ἢν γὰρ ἔχῃ ὑγιηρῶς τὸ σῶμα καὶ μὴ ὑπ᾽ ἄλλου τινὸς ξυνταράσσηται, ἡ τῆς ψυχῆς φρόνιμος σύγκρησις. εἰ δ᾽ ἐπὶ πλεῖον κρατηθείη ἡ τοῦ ὕδατος δύναμις ὑπὸ τοῦ πυρὸς, ὀξυτέρην μὲν, τοσούτῳ ἀνάγκη εἶναι τὴν ψυχὴν, ὅσῳ θᾶττον κινέεται, καὶ πρὸς τὰς αἰσθήσιας θᾶσσον προσπίπτειν. ἧσσον δὲ μόνιμον τῆς προτέρης, διότι κρίνεται τὰ παραγινόμενα, καὶ ἐπὶ πλεῦνα ὁρμᾶται διὰ ταχυτῆτα. συμφέρει δὲ τῷ τοιούτῳ διαιτῆσθαι, τῇ πρὸς ὕδατος διαίτῃ μᾶλλον, ἢ τῇ προτέρῃ· καὶ μάζῃ μᾶλλον, ἢ τῷ ἄρτῳ καὶ ἰχθύσιν, ἢ κρέασι· τῷ ποτῷ ὑδαρεστέρῳ· καὶ λαγνείῃσιν ἐλασσόνως χρέεσθαι. καὶ τῶν πόνων τοῖσι κατὰ φύσιν μάλιστα καὶ πλείστοισι. τοῖσι δὲ ὑπὸ βίης χρέεσθαι μὲν ἀνάγκη. ἐλάττοισι δὲ καὶ ἐμέτοισιν ἐκ τῶν πλησμονῶν, ὅκως κενῶται μὲν τὸ σῶμα, θερμαίνηται δὲ ὡς ἥκιστα. συμφέρει δὲ καὶ ἀσαρκέειν τοῖσι τοιούτοισι, πρὸς τὸ φρονίμους εἶναι. πρὸς γὰρ σαρκὸς εὐεξίην, καύματος φλεγμονὴν ἀνάγκη γίνεσθαι. ὁκόταν δὲ τοιοῦτον πάθῃ ἡ τοιαύτη ψυχὴ, ἐς μανίην καθίσταται, κρατηθέντος τοῦ ὕδατος καὶ ἐπισπασθεῖσα. ξυμφέρει δὲ τοῖσι τοιούτοισι καὶ τὰς πρήξιας πρήσσειν, βεβρωκόσι μᾶλλον ἢ ἀσίτοισι. στασιμωτέρη γὰρ ἡ ψυχὴ τῇ τροφῇ καταμισγομένη συμφόρῳ μᾶλλον, ἢ ἐνδεὴς οὖσα τροφῆς. εἰ δέ τι πλέον ἐπικρατηθείη τὸ ὕδωρ ὑπὸ τοῦ πυρὸς, ὀξείη ἡ τοιαύτη ψυχὴ ἄγαν, καὶ τούτους ὀνειρώσσειν. καλέουσι δὲ αὐτοὺς ὑπομαινομένους. ἔστι γὰρ ἔγγιστα μανίης τὸ τοιοῦτον. καὶ γὰρ ἀπὸ βραχείης φλεγμονῆς καὶ ἀσυμφόρου μαίνονται, καὶ ἐν τῇσι μέθῃσι καὶ ἐν τῇσιν εὐεξίῃσι τῆς σαρκὸς, καὶ ὑπὸ τῶν κρεηφαγιῶν. ἀλλὰ χρὴ τὸν τοιοῦτον, τούτων μὲν πάντων ἀπέχεσθαι, καὶ τῆς ἄλλης πλησμονῆς, καὶ γυμνασίων τῶν ἀπὸ βίης γινομένων· μάζῃ δὲ ἀτρίπτῳ διαιτᾶσθαι, καὶ λαχάνοισιν ἑφθοῖσι, πλὴν τῶν καθαρτικῶν· καὶ ἰχθυδίοισιν ἐν ἅλμῃ. καὶ ὑδροποτέειν βέλτιστον, ἢν δύναιτο· εἰ δὲ μὴ, ὅ,τι ἐγγυτάτω τούτου, ἀπὸ μαλακοῦ οἴνου καὶ λευκοῦ. καὶ τοῖσι περιπάτοισι τοῖσι ὀρθρίοισι πουλλοῖσι. ἀπὸ δείπνου δὲ ὁκόσον ἐξαναστῆναι, ὅκως τὰ μὲν σιτία μὴ ξηραίνωνται ἀπὸ τῶν ἀπὸ δείπνου περιπάτων, τὸ δὲ σῶμα κενῶται ὑπὸ τοῦ ὀρθρίου. λούεσθαι δὲ χλιαρῷ ὕδατι περικλύδην μᾶλλον ἢ χρέεσθαι. ξυμφέρει δὲ καὶ ἐν τῷ θέρει τῆς ἡμέρας, ὕπνοισι χρέεσθαι βραχέσιν ἢ πολλοῖσιν, ὅκως μὴ ἀποξηραίνηται τὸ σῶμα ὑπὸ τῆς ὥρης. ἐπιτήδειον δὲ τοῦ ἦρος καὶ ἐλλεβόροισι καθαίρειν προπυριηθέντας. εἶτα ἐπάγειν πρὸς τὴν δίαιταν ἡσυχῇ, καὶ μὴ ἄσιτον τὰς πρήξιας μηδὲ τοῦτον ποιέεσθαι. ἐκ ταύτης τῆς ἐπιμελείης ἡ τοιαύτη ψυχὴ φρονιμωτάτη ἂν εἴη. περὶ μὲν οὖν φρονίμου καὶ ἄφρονος ψυχῆς ἡ σύγκρησις αὕτη αἰτίη, ὥσπερ μοι καὶ γέγραπται. καὶ δύναται ἐκ τῆς διαίτης καὶ βελτίων καὶ χείρων γίνεσθαι.

facultatem adepta sit, cùm syncerам contemperationem habeant, sanitate corporis & prudentia valent. Eiusmodi animus citò, quæ ingruunt, percipit, neque frequenter ad alia se transfert. Huius igitur animi natura bona est, melior tamen efficiatur, si recta victus ratione vtatur; vt deterior, si praua. Huic verò victus ratio conducit, quæ ad aquam magis spectet, & neq; in cibis, neque in potionibus, neque laboribus modum excedat. Cursibus flexis & circensibus, luctis, & reliquis exercitationibus vtantur, dum in nullo modum superent. Si enim corpus bene valuerit, nullaq; re alia perturbetur, hæc animi cõtemperatio prudens est. Quòd si adhuc magis aquæ vis ab igne superetur, & acutiorem quidem animum esse necesse est, quò citiùs mouetur, & ad sensationes celeriùs incurrere, verùm priore minùs stabilem, quoniam, quæ adsunt, secedunt, & in pulmonem celeri impetu feruntur. Huic conducit, vt ea victus ratione vtatur, quæ magis ad aquã spectat quàm prior, & maza potiùs quàm pane, piscibus quàm carnibus, potione etiam dilutiore, & venere rariore, & laboribus, qui secundum naturam maximè obeuntur, & quàm plurimis, iis verò, qui per vim suscipiuntur, non nisi coactus. Vomitionibus autem post ipsas repletiones paucis vtatur, quò corpus quidem euacuetur, quàm minimè verò incalescat. His etiam ad prudentiam confert, vt minimè carnosi euadant. Ad optimum enim corporis habitum, ardoris inflammationem accedere necesse est. Quòd cùm acciderit, eiusmodi animus aqua superata in furorem agitur & adducitur. His verò confert, vt negotia cibo sumpto potiùs quàm ieiuni obeant. Cõmodo enim alimento ammixto, stabilior longè animus euadit, quàm alimenti indigens. Quòd si adhuc magis aqua ab igne superetur, eiusmodi animus valde acutus est, eosque somniis agitari necesse est. Hos autem subfuriosos vocant. Hoc enim insaniæ proximum est, cum vel à leui & cõtemnenda inflammatione insaniant, & in vini potionibus, & carnis bona habitudine, & à carnium esu. Sed & hunc ab his quidem omnibus abstinere oportet, & omni alia repletione, & exercitationibus, quæ per vim obeuntur. In victus autem ratione, maza non subacta vtendum, & oleribus coctis, præter quàm purgantibus, & pisciculis ex muria. Quinetiam aquã bibere optimum, si fieri possit, sin minus, quod ad hanc proximè accedit, vinum molle & album. Deambulationibus quoq; matutinis multis vtatur, à cœna verò exurgat, vt ne cibi quidem à deambulationibus post cœnam reficcentur, corpus autem à matutinis euacuetur. Aqua tepida autem circumaffusa potiùs perfundatur, quàm vngatur. Cõfert etiã æstate interdiu somno vti breuiore quàm multo, vti ne corpus ab anni tempore reficcetur. Cõmodum etiam est vere, fotibus antea præparatos, potionibus ex veratro purgare, deinde sensim ad victus rationem adducere, neq; hunc ieiunum negotia obire oportet. Et hac sanè cura eiusmodi animus prudentissimus euaserit. Prudentis igitur & imprudẽtis animi, hæc contemperatio causa est, velut à me scriptum est, victus tamen ratione melior & deterior fieri potest.

Ignis autem incursibus superantibus, fortè aquæ aliquid addi non potest, vt neq; aqua in contemperatione superante, ignis augeri. Ex his verò prudentiores & imprudẽtiores animi efficiuntur. At verò istorum nulla ampliùs contemperatio, cuiusmodi est ad iracundiam præceps, lentus, dolosus, simplex, infensus, beneuolus. Horum omnium meatuum natura, per quos animus fertur, causa est. Cuiusmodi enim sunt vasa per quæ secedit, & ad quæ occurrit, & quibuscunque commiscetur, eiusmodi homines sentiunt. Ideoque ista victus ratione transmoueri possunt, cùm fieri non possit, vt naturã occultam vlla ratione transformes. Eadem verò ratione, & vocis, quæcunque tandem fuerit, spiritus meatus causa sunt. Per quos enim aër mouetur, & ad quoscunque incurrit, talem esse vocem necesse est. Et hæc quidem deteriora & meliora effici possunt, quòd læuiores & asperiores spiritus meatus reddere liceat, illud verò victus ratione permutare non possis.

δρόμοισι δὲ πυρὸς ἐπικρατέοντος, τῷ ὕδατι προστιθέναι ἀδύνατόν ἐστιν ἴσως, καὶ τοῦ ὕδατος ἐπικρατέοντος, ἐν τῇ συγκρήσει τὸ πῦρ αὐξῆσαι. ἐκ τούτων δὲ φρονιμώτεραι καὶ ἀφρονέστεραι γίνονται. τῶν δὲ τοιούτων οὐκ ἔστιν ἡ σύγκρησις ἐπὶ οἷον ὀξύθυμος, ῥᾴθυμος· δόλιος, ἁπλοῦς· δυσμενής, εὔνους. τῶν τοιούτων ἁπάντων ἡ φύσις τῶν πόρων δι' ὧν ἡ ψυχὴ πορεύεται, αἰτίη ἐστί· δι' ὁκοίων γὰρ ἀγγείων ἀποχωρεῖ, καὶ πρὸς ὁκοῖά τινα προσπίπτει, καὶ ὁκοίοις τισὶ καταμίσγεται, τοιαῦτα φρονέουσι. [82] διὰ τοῦτο γοῦν δυνατὸν τὰ τοιαῦτα ἐκ διαίτης μεθιστάναι. φύσιν γὰρ μεταπλάσαι ἀφανέα οὐχ οἷόν τε. ὡσαύτως δὲ καὶ τῆς φωνῆς ὁκοίη τις ἂν εἴη, οἱ πόροι αἴτιοι τοῦ πνεύματος, δι' ὁκοίων γὰρ ἄν τινων κινέεται ὁ ἀὴρ, καὶ πρὸς ὁκοίους τινὰς προσπίπτῃ, τοιαύτην ἀνάγκη τὴν φωνὴν εἶναι. καὶ ταῦτα μὲν δυνατὸν καὶ χείρω καὶ βελτίω ποιέειν, διότι [83] λειοτέρους καὶ βραχυτέρους τοὺς πόρους τῷ πνεύματι δυνατὸν ποιῆσαι, κεῖνο δὲ ἀδύνατον ἐκ διαίτης ἀλλοιῶσαι.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΔΙΑΙΤΗΣ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

HIPPOCRATIS DE VICTVS RATIONE, LIB. II.

At verò singularum regionum situm & naturam sic dignoscas. In vniuersum quidẽ res ita se habet. Quæ ad meridiem sita, ea quæ ad septentriones spectat calidior & siccior, quòd ad solem magis accedat. In his autem regionibus, homines & quæ è terra producuntur, sicciora, calidiora, & validiora esse necesse est, quàm quæ in contrariis, velut Libyca gens si cum Pontica conferatur, & quæ vtrisque vicina sunt. Per se autẽ si regiones spectes, ad hunc habent se modum. Alta loca & squalentia, quæque ad meridiem spectant, campestribus æqualiter sitis sunt sicciora, quòd pauciores humiditates contineant. Illa siquidem aquam pluuiam non retinent, hæc contrà. Lacustria verò & palustria humectant & calefaciũt. Calefaciunt quidem, quoniam caua sunt, vndique circundata, & ventis minimè perflata. Humectant verò, quòd è terra producuntur, & quibus homines aluntur, humidiora sunt, & spiritus, quẽ attrahimus, propter aquam non motam crassior est. Caua verò & minimè aquosa, siccant & calefaciunt. Calefaciunt quidem quòd caua sint & vndique circundata. Siccant verò, cùm propter alimenti siccitatem, tũ quòd spiritus quem attrahimus, cùm siccus existat, attracto ad sui nutritionem è corpore humido, non habet humorem, quo suo occursu nutriatur. At quibus in locis montes ad austrum vergũt, in his austri squalidi & morbosi spirant. Quibus verò ad aquilones montes vergunt, in his aquilones perturbationes & morbos pariunt. Vbi autem ob aquilonis caua loca vrbibus adhærent, ab æstiuis ventis calidus & morbosus hic locus est, quoniam neque spirans boreas

Χωρέων δὲ θέσιν καὶ φύσιν ἑκάστων, ὧδε χρὴ διαγινώσκειν. κατὰ παντὸς μὲν εἰπεῖν, ὧδε ἔχει. ἡ πρὸς μεσημβρίαν κειμένη, θερμοτέρη καὶ ξηροτέρη τῆς πρὸς τὰς ἄρκτους κειμένης, διότι ἐγγυτέρω τοῦ ἡλίου ἐστίν. ἐν δὲ ταύτῃσι τῇσι χώρῃσιν ἀνάγκη καὶ τὰ ἔθνεα τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὰ φυόμενα ἐκ τῆς γῆς, ξηρότερα καὶ θερμότερα καὶ ἰσχυρότερα εἶναι, ἢ ἐν τῇσιν ἐναντίῃσιν· οἷον τὸ λιβυκὸν ἔθνος πρὸς τὸ ποντικὸν, καὶ τὰ ἔγγιστα ἑκατέρων. αὐταὶ δὲ καθ' ἑαυτὰς αἱ χῶραι, ὧδε ἔχουσι. τὰ ὑψηλὰ καὶ αὐχμηρὰ καὶ πρὸς μεσημβρίαν κείμενα, ξηρότερα τῶν πεδίων τῶν ὁμοίως κειμένων, διότι ἐλάσσους ἰκμάδας ἔχει. τὰ μὲν γὰρ, οὐκ ἔχει στάσιν τῷ ὀμβρίῳ ὕδατι, τὰ δὲ ἔχει. τὰ δὲ λιμναῖα καὶ ἑλώδεα, ὑγραίνει καὶ θερμαίνει. θερμαίνει μὲν, διότι κοῖλα καὶ περιεχόμενα, καὶ οὐ διαπνέεται· ὑγραίνει δὲ, διότι τὰ φυόμενα ἐκ τῆς γῆς, ὑγρότερα οἷσιν ἐκτρέφονται ἄνθρωποι. τό, τε πνεῦμα ὃ ἀναφέρομεν, παχύτερον διὰ τὸ ὕδωρ τὸ ἀπὸ τῆς ἀκινησίης. τὰ δὲ κοῖλα καὶ μὴ ἔνυδρα, ξηραίνει καὶ θερμαίνει. θερμαίνει μὲν, ὅτι κοῖλα καὶ περιέχεται· ξηραίνει δὲ, διά τε τῆς τροφῆς τὴν ξηρότητα, καὶ διότι τὸ πνεῦμα ὃ ἀναπνέομεν ξηρὸν ἐὸν, ἕλκει ἐκ τῶν σωμάτων τὸ ὑγρὸν, ἐς τροφὴν ἑωυτῷ, οὐκ ἔχον πρὸς ὅ, τι ἂν ὑγρὸν προσαπτόμενον τρέφηται. ὅκου δὲ τοῖσι χωρίοισιν ὄρη προσκέεται πρὸς νότον, ἐν τούτοισιν αὐχμώδεες οἱ νότοι καὶ νοσεροὶ προσπνέουσιν. ὅκου δὲ βορέηθεν ὄρη προσκέεται, ἐν τουτέοισιν οἱ βορέαι ταράσσουσι καὶ νόσους ποιέουσιν. ὅκου δὲ βορέηθεν κοῖλα χωρία τοῖσιν ἄστεσι προσκέεται, πρὸς τῶν θερινῶν πνευμάτων, θερμὸν καὶ νοσερὸν τοῦτο τὸ χωρίον· διότι οὔτε βορέας δια-

πνέει

πνέων καθαρὴν τὴν ἐπαγωγὴν τοῦ πνεύματος παρέχει, οὔτε ὑπὸ τῶν θερινῶν πνευμάτων διαψύχεται. τῶν δὲ νήσων, αἱ μὲν ἐγγὺς ἠπείρων, δυσχειμερώτεραί εἰσιν. αἱ δὲ πόντιαι, ἀλεεινότεραι τὸν χειμῶνα. διότι αἱ χιόνες καὶ πάγοι, ἐν μὲν τῇσιν ἠπείροισιν ἔχουσι στάσιν, καὶ τὰ πνεύματα ψυχρὰ πέμπουσιν ἐς τὰς ἐγγὺς νήσους. τὰ δὲ πελάγια, οὐκ ἔχει στάσιν ἐν χειμῶνι. περὶ δὲ πνευμάτων ἥν τινα φύσιν ἔχει καὶ δύναμιν ἕκαστα, ὧδε χρὴ διαγινώσκειν. φύσιν μὲν ἔχει τὰ πνεύματα πάντα, ὑγραίνειν καὶ ψύχειν τά τε σώματα τῶν ζώων, καὶ τὰ φυόμενα ἐκ τῆς γῆς, διὰ τάδε. ἀνάγκη ἐστὶ τὰ πνεύματα ταῦτα πάντα πνέειν, ἀπὸ χιόνος, καὶ κρυστάλλου, καὶ πάγων ἰσχυρῶν, καὶ ποταμῶν, καὶ λιμνέων, καὶ γῆς ὑγρανθείσης, καὶ ψυχρανθείσης. καὶ τὰ μὲν ἰσχυρότερα τῶν πνευμάτων, ἀπὸ μεζόνων καὶ ἰσχυροτέρων. τὰ δὲ ἀσθενέστερα, ἀπὸ μειόνων καὶ ἀσθενεστέρων. ὥσπερ γὰρ καὶ τοῖσι ζώοισι πνεῦμα ἔνεστιν, οὕτως καὶ τοῖσιν ἄλλοισι πᾶσι. τοῖσι μὲν ἔλασσον πνεῦμα· τοῖσι δὲ, κατὰ μέγεθος. φύσιν μὲν οὖν ἔχει ψύχειν καὶ ὑγραίνειν τὰ πνεύματα πάντα. διὰ θέσιν δὲ χωρίων καὶ τόπων, δι' ὧν παραγίνεται τὰ πνεύματα ἐς τὰς χώρας ἑκάστας, διάφορα γίνεται ἀλλήλων· ψυχρότερα, θερμότερα, ὑγρότερα, ξηρότερα, νοσερώτερα, ὑγιεινότερα. τὸ δὲ αἴτιον ἑκάστων, ὧδε χρὴ γινώσκειν. ὁ μὲν βορέας, ψυχρὸς πνέει καὶ ὑγρὸς, ὅτι ὁρμᾶται ἀπὸ τοιούτων χωρίων, πορεύεταί τε διὰ τῶν τοιούτων τόπων, ὡς τινας ὁ ἥλιος οὐκ ἕρπει, οὐδὲ ἀποξηραίνων τὸν ἀέρα, ἐκπίνει τὴν ἰκμάδα. ὥστε παραγίνεται ἐπὶ τὴν οἰκουμένην, τὴν ἑωυτοῦ δύναμιν ἔχων, ὅκου μὴ διὰ τὴν θέσιν τῆς χώρης διαφθείρεται. καὶ τοῖσι μὲν οἰκέουσιν ἔγγιστα, ψυχρότατος. τοῖσι δὲ προσωτάτω, ἥκιστα. ὁ δὲ νότος, πνέει μὲν ἀπὸ τῶν ὁμοίων τὴν φύσιν τῷ βορέᾳ. ἀπὸ γὰρ τοῦ νοτίου πόλου πνέων, ἀπὸ χιόνος πολλῆς, καὶ κρυστάλλου, καὶ πάγων ἰσχυρῶν ὁρμώμενος, τοῖσι μὲν ἐκεῖσε πλησίον αὐτοῦ οἰκοῦσιν, ἀνάγκη τοῖον πνέειν, ὁκοῖον ἐν ἡμῖν ὁ βορέας. ἐπὶ δὲ πᾶσαν χώρην, οὐκ ἔτι ὅμοιος παραγίνεται. διὰ γὰρ τὴν ἔφοδον τοῦ ἡλίου καὶ ἐπὶ τὴν μεσημβρίην πνέων, ἐκπίνεται τὸ ὑγρὸν ὑπὸ τοῦ ἡλίου. ἀποξηραινόμενος γὰρ, ἀραιοῦται. διὸ ἀνάγκη θερμὸν αὐτὸν καὶ ξηρὸν ἐνθάδε παραγίνεσθαι. ἐν μὲν οὖν τοῖσιν ἔγγιστα χωρίοισιν, ἀνάγκη τοιαύτην δύναμιν ἀποδιδόναι θερμὴν καὶ ξηρὴν, καὶ ποιέει τοῦτο ἐν τῇ Λιβύῃ. τά τε φυόμενα ἐξαναίνεται, καὶ τοὺς ἀνθρώπους λανθάνει ἀποξηραίνων. ἅτε γὰρ οὐκ ἔχων, οὔτε ἐκ θαλάσσης ἰκμάδα λαβεῖν, οὔτε ἐκ ποταμοῦ, καὶ ἐκ τῶν ζώων καὶ τῶν φυομένων, ἐκπίνει τὸ ὑγρόν. ὁκόταν δὲ τὸ πέλαγος περαιώσῃ, ἅτε θερμὸς ὢν καὶ ἀραιὸς, πολλῆς ὑγρασίης ἐμπίπλησι τὴν χώρην ἐμπίπτων. ἀνάγκη δὲ τὸν νότον, θερμόν τε καὶ ὑγρὸν εἶναι, ὅκου μὴ τῶν χωρίων αἱ θέσιες αἴτιαί εἰσιν. ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν ἄλλων πνευμάτων αἱ δυνάμιες ἔχουσιν. κατὰ δὲ χώρας ἑκάστας, τὰ πνεύματα ὧδε ἔχει. τὰ μὲν ἐκ θαλάσσης πνεύματα ἐς τὰς χώρας ἐμπίπτοντα, ξηρότερά πως ἐστί. τὰ δὲ ἀπὸ χιόνος ἢ πάγων, ἢ λιμνέων, ἢ ποταμῶν, ἅπαντα ὑγραίνει καὶ ψύχει, καὶ τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα. καὶ ὑγείην τοῖς σώμασι παρέχει ὁκόσα μὴ ὑπερβολὴν ψυχρότητι. ταῦτα δὲ βλάπτει, διότι μεγάλας τὰς μεταβολὰς ἐν τοῖσι σώμασι ἐμποιέει τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ. ταῦτα δὲ πάσχουσιν ὅσοι ἐν χωρίοις οἰκέουσιν ἑλώδεσι καὶ θερμοῖς, ἐγγὺς ποταμῶν ἰσχυρῶν. τὰ δὲ ἄλλα τῶν πνευμάτων ὁκόσα πνέει ἀπὸ τῶν προειρημένων, ὠφελέει, τόν τε ἠέρα καθαρὸν καὶ εἰλικρινέα παρέχοντα, καὶ τῷ τῆς ψυχῆς θερμῷ, ἰκμάδα διδόντα.

purum spiritum inuehit, neq; ab æstiuis ventis perfrigeratur. Quæ autem insulę continenti sunt vicinæ, eæ rigidiores habent hyemes, marinæ verò, tepidiores, propterea quòd niues & glacies in continenti perdurant. At verò ventorum quam quisq; naturam aut facultatem habeat, ad hunc modum dignoscas. Omnes quidem venti, tum animalium corpora, tum ea, quæ è terra producuntur, suapte natura ideo humectant & refrigerant, quòd ventos omnes à niue, à glacie, à vehementi gelu, à fluminib. & stagnis, & terra humecta & perfrigerata spirare necesse est, & validiores quidē ventos à maioribus & validioribus, debiliores verò à minorib. & debilioribus. Non secus enim ac in omnibus animātibus spiritus inest, ita in cæteris omnibus, quibusdam minor, quibusdā verò maior pro eorum magnitudine adest. Venti igitur omnes naturâ quidē refrigerant & humectant. Verùm ex regionum & locorum situ, per quæ ad regiones quasq; obueniūt, inter se differunt, & frigidiores, calidiores, humidiores, sicciores, morbosiores & salubriores existunt. Quorum singulorum causa ad hunc modum cognoscēda est. Boreas quidem frigidus & humidus spirat, quia ab eiusmodi locis fertur, & ad loca permeat, ad quæ sol nō peruadit, neq; aëre exiccato humorem ebibit. Ideoq; ad terram habitatam sua facultate pollēs peruenit, vbi ex regionis situ non corrumpitur, & hic proximis quidem incolis frigidissimus est, remotissimis verò minimè. At auster à locis naturâ aquiloni similibus spirat. Cùm enim ab australi axe spiret, & à niue multa, glacieq; & gelu valido prodeat, his quidē, qui illic prope habitāt, talis spiret, qualis nobis boreas necesse est. Neq; tamen ad totam regionem adhuc similis accedit. Nam cùm per solis accessus in meridiem spirat, exhausta à sole eius humiditate, resiccatus rarescit, ideoq; calidum & siccum ad nos peruenire necesse est. Proindeque vicinis regionibus eādem vim calidam & siccam ex necessitate impertit Quod & in Libya facit, cùm quæ è terra nascuntur, exarescant, & homines latenter exiccet. Nam cùm neq; è mari, neq; è fluuio humorem accipere queat, ex animantibus & plantis humidum exugit. At vbi mare transierit, cùm calidus & rarus existat, multa humiditate regionem ad quam occurrit, implet, atque adeò austrum calidum & humidum esse necesse est, nisi regionum situs in causa extiterit. Ad eundem verò modum reliquorum etiam ventorum facultates se habent. Ad singulas autem regiones hoc modo venti se habent. Qui quidem venti ex maris regionibus obueniunt, ij sicciores ferè existūt. Qui verò è niue, aut glacie, aut stagnis, aut fluminibus, ij omnes, tum sata, tum animantia humectant & refrigerant, & corporibus sanitatem præstant, qui frigore modum non excedunt. Hi enim quòd magnas in corporibus caloris & frigoris mutationes faciunt, noxij sunt. Quod sanè iis contingit, qui loca palustria & calida, iuxta magna flumina incolunt. At reliqui venti, qui ex prædictis spirant, vtiles sunt, tum quòd aërem purum & sincerum præbent, tum etiam animi calori humiditatem suggerūt.

Qui autem venti è terra obueniunt, eos cùm à sole & terra resiccentur, sicciores esse necesse est. Nam cùm non habeant vnde alimentum trahant, à viuentibus humorem exugunt, sataq; & animantia omnia lædũt. Et qui quidem relictis montibus ad vrbes perueniũt, nõ solùm siccant, verumetiam spiritum quem attrahimus, turbant, & humana corpora morbis obnoxia reddunt. Horum igitur cuiusq; natura & facultas ad hunc modum cognoscenda est. Quanam autem ratione ad singula se accommodare oporteat, procedẽte oratione aperiam. At verò cibi & potionis cuiusq; vim, tum eam quam habet à natura, tum eam, quæ ab arte proficiscitur, ita cognoscere oportet. Qui igitur in vniuersum, vel de dulcium, vel pinguium, vel salsorum, vel alterius cuiusdã eiusmodi facultate dicere conati sunt, ij non rectè sentiunt. Neq; enim eandem vim habent, nec dulcia inter se, neq; amara, neq; aliorum eiusmodi quicquam. Horum enim multa & aluum deiiciunt, & sistũt, & siccant, & humectant. Eodem modo in reliquis omnibus, quædam adstringũt, & per aluum secedunt, & vrinas mouent. Sunt quæ horum neutrum faciunt. Ad hunc modum & ex calefacientibus, ac reliquis omnibus, alia aliam habent facultatem. Cùm igitur omnia qualiãnam sint, declarari non possint, quam quæq; vim habeant, aperiam. Hordeum natura quidem frigidum & siccum. Inest & quiddam quod purget, ex palearum succo. Cuius rei hoc est indicium, quòd si hordeum cortice detracto minimè purgatũ coquere velis, vehementer purgat is succus. Quòd si corticem detraxeris, refrigerabit magis, aluumq; sistet. Vbi verò tostum fuerit, humor qui purgat igne decedit, frigiditas autem & siccitas remanet. Quòd si refrigeratione & siccitate opus sit, idipsum in pollinem redactum efficiet. Mazã cuiusuis generis sic vtimur, eamq; hæc habet facultatem. Farinæ confusaneæ minùs quidem nutriũt, magis autem aluum deiiciunt. Puræ verò plus nutriunt, minùs autem per aluum secedunt. Maza iampridem subacta, conspersa, minimè intrita, leuis est, aluũ mouet, & refrigerat. Refrigerat quidem, quia frigida madefacta est, aluũ verò mouet, quia citò coquitur. Leuis est, quòd multum alimenti cum flatu foras excernitur. Cùm enim alimenti viæ angustiores sint, aliud quod superadditur, non recipiunt, & pars quidem cum spiritu attenuata foras excernitur, pars verò, quæ intus remanet, flatum inducit, partimq; per superiora eructatur, partim etiã per inferiora demittitur. Multum itaq; alimentum è corpore expirat. Quòd si mazam statim vt subacta est, exhibere velis, ea siccandi vim habet, quòd nimirũ farina cùm sicca exiltat, atq; ita aqua irrigata, in ventriculum calida incidat, humorem ex ipso trahit. Calidum siquidem frigidum, & frigidum calidum trahere solet. Ventriculi autem humore consumpto, vt resiccetur necesse est. Aqua verò quæ simul mazã subiit, inducta, refrigerat. Quæ igitur in alui profluuij, aut alterius eiusmodi caliditatis profusione, siccare aut refrigerare oportet, hæc maza efficiet. At sicca, intrita, exiccat quidem, non æquè tamen, propterea quod vehementer condensata est, alimentum verò plurimum corpori impertit,

ὁκόσα δὲ τῶν πνευμάτων κατὰ γῆν διαφέρει, ξηρότερα ἀνάγκη εἶναι, ἀπό τε τοῦ ἡλίου ἀποξηραινόμενα, καὶ ἀπὸ τῆς γῆς. οὐκ ἔχοντα δὲ τροφὴν ὁκόθεν ἐπισπᾶται, τὰ πνεύματα ἀπὸ τῶν ζώντων ἕλκοντα τὸ ὑγρὸν, βλάπτει καὶ τὰ φυτὰ, καὶ τὰ ζῶα πάντα. καὶ ὁκόσα ὑπὲρ τὰ ὄρεα καταλιπόντα διαφέρεται ἐς τὰς πόλιας, οὐ μόνον ξηραίνει, ἀλλὰ καὶ ταράσσει τὸ πνεῦμα, ὃ ἀναπνεόμεθα, καὶ τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων ἐπινοσώτερα ἐμποιεῖ. φύσιν μὲν οὖν καὶ δύναμιν ἑκάστων, οὕτω χρὴ γινώσκειν. ὅκως δὲ χρὴ πρὸς ἕκαστα παρασκευάζεσθαι, προϊόντι τῷ λόγῳ δηλώσω. [5] Σιτίων δὲ καὶ πομάτων δύναμιν ἑκάστων, καὶ τὴν κατὰ φύσιν, καὶ τὴν διὰ τέχνης, ὧδε χρὴ γινώσκειν. ὁκόσοι μὲν οὖν κατὰ πάντων ἐπεχείρησαν εἰπεῖν, [6] ἢ περὶ τῶν γλυκέων, ἢ λιπαρῶν, ἢ ἁλικῶν, ἢ περὶ ἄλλου τινὸς τῶν τοιούτων τῆς δυνάμεως, οὐκ ὀρθῶς γινώσκουσιν. οὐ γὰρ τὴν αὐτὴν δύναμιν ἔχουσιν, οὔτε τὰ γλυκέα ἀλλήλοισιν, οὔτε τὰ πικρὰ, οὔτε τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων οὐδέν. πολλὰ γὰρ τῶν τοιούτων, ἃ καὶ διαχωρεῖ, καὶ ἵστησι, καὶ ξηραίνει, καὶ ὑγραίνει· ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων. ἔστι δὲ ὅσα στύφει καὶ διαχωρέεται καὶ οὐρέεται. τὰ δὲ οὐδέτερα τούτων. ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν θερμαντικῶν, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, ἄλλην ἄλλα δύναμιν ἔχει. περὶ μὲν οὖν ἁπάντων, οὐχ οἷόν τε δηλωθῆναι, ὁκοῖά τινά ἐστι. καθ' ἕκαστα δὲ ἥν τινα δύναμιν ἔχει, διδάξω. Κριθαὶ φύσει μὲν, ψυχρὸν καὶ ξηρόν. ἔνι δὲ καὶ καθαρτικόν τι, ἀπὸ τοῦ χυλοῦ τοῦ ἀχύρου. τεκμήριον δὲ, ἢν μὲν θέλῃς κριθὰς ἀπτίστους ἑψῆσαι, καθαίρει ὁ χυλὸς ἰσχυρῶς· εἰ δὲ ἐπτισμένους, ψύχει μᾶλλον καὶ συνίστησι. ὁκόταν δὲ πυρωθῶσι, τὸ μὲν ὑγρὸν καθαρτικὸν, ὑπὸ τοῦ πυρὸς οἴχεται, [7] τὸ δὲ ψυχρὸν καὶ ξηρὸν καταλείπεται. ὁκόσα δὲ δεῖ ψῦξαι καὶ ξηρᾶναι, [8] ἄλφιτα διαπρήσσεται ὧδε. Χρωμένοισι μάζῃ παντοδαπῇ, δύναμιν δὲ ἔχει ἡ μάζα αὕτη, τοιήνδε. τὰ συγκομιστὰ ἄλευρα, τροφὴν μὲν ἔχει ἐλάσσω· διαχωρεῖ δὲ, μᾶλλον. τὰ δὲ καθαρὰ, τροφιμώτερα· ἧσσον δὲ διαχωρεῖ. μᾶζα προφυρηθεῖσα, ῥαντὴ ἄτριπτος, κούφη· καὶ διαχωρεῖ, καὶ ψύχει. ψύχει μὲν, ὅτι ψυχρῷ ὕδατι ὑγρὴ ἐγένετο· διαχωρεῖ δὲ, ὅτι ταχέως πέσσεται· κούφη δὲ, [9] ὅτι πολλὴ τῆς τροφῆς μετὰ τοῦ πνεύματος ἔξω ἀποκρίνεται. στενότεραι γὰρ αἱ διέξοδοι τῆς τροφῆς οὖσαι, ἄλλην ἐπιοῦσαν οὐ δέχονται. καὶ τὸ μὲν ξὺν τῷ πνεύματι λεπτυνόμενον, ἀποκρίνεται ἔξω· τὸ δὲ αὐτοῦ ἐμμένον, φύσας ἐμποιεῖ. καὶ τὸ μὲν, ἄνω ἐρυγγάνεται· τὸ δὲ, κάτω ὑποχωρεῖ. πολλὴ οὖν τῆς τροφῆς ἀπὸ τοῦ σώματος ἀποπνέεται. ἢν δὲ θέλῃς τὴν μᾶζαν αὐτίκα φυρήσας διδόναι, ἡ τοιαύτη ξηραντική. ἅτε γὰρ τὸ ἄλφιτον ξηρὸν ἐὸν καὶ ὑπὸ τοῦ ὕδατος διαβεβρεγμένον οὔπω, γεγλυμμένον ἐς πεσὸν ἐς τὴν κοιλίην, ἕλκει ἐξ αὐτῆς τὸ ὑγρὸν, [10] θερμὸν ἐόν. πέφυκε γὰρ τὸ μὲν θερμὸν ψυχρὸν ἕλκειν· τὸ δὲ ψυχρὸν, θερμόν. ἀναλισκομένου δὲ τοῦ ὑγροῦ ἐκ τῆς κοιλίης, ἀνάγκη ξηραίνεσθαι. [11] τοῦ δὲ ὕδατος, τοῦ σὺν τῇ μάζῃ ἐσελθόντος, ψύχει ἐπαγόμενον.

ὅσα οὖν δεῖ ξηρῆναι ἢ ψῦξαι, [12] ἢ διαρροίῃ χρεόμενον, ἢ ἄλλῃ τινὶ θερμασίῃ τοιαύτῃ, μᾶζα διαπρήσσεται. [13] ἢν δὲ ξηρὴ τετριμμένη, ξηραίνει μὲν οὐχ ὁμοίως, διὰ τὸ πεπιλῆσθαι ἰσχυρῶς. τροφὴν δὲ, τῷ σώματι πλείστην δίδωσι,

[14] ἀπὸ

[14] ἅτε δὴ ἡσυχῇ τηκομένης δέχονται τὴν τροφὴν αἱ διέξοδοι. διαχωρέει μὲν οὖν, βραδέως· φῦσαν δέ, οὐκ ἐμποιέει, οὐδὲ ἐρυγγάνεται. ἡ δὲ προφυρηθεῖσα τετριπτή, τρέφει μὲν ἧσσον· διαχωρέει δέ, καὶ ἐμποιέει μᾶλλον φῦσαν. [15] κυκεὼν δὲ μόνον, ἐφ' ὕδατι μέν, ψύχει καὶ τρέφει· ἐπ' οἴνῳ δέ, θερμαίνει, καὶ τρέφει, καὶ ἵστησιν· ἐπὶ μέλιτι δέ, θερμαίνει μὲν ἧσσον, καὶ τρέφει· διαχωρέει δὲ μᾶλλον, ἢν μὴ ἄκρητον ᾖ τὸ μέλι· ἢν δὲ μή, οὐ διαχωρέει, ἀλλ' ἵστησιν. ἐπὶ δὲ γάλακτος, τρόφιμοι μὲν πάντες, πλὴν ἀλλὰ τὸ μὲν οἶον, ἵστησι· τὸ δὲ αἴγειον μᾶλλον διαχωρέει· τὸ δὲ βόειον, ἧσσον· τὸ δὲ ἵππειον καὶ τὸ ὄνειον, μᾶλλον διαχωρέει. πυροί, ἰσχυρότεροι 10 κριθῶν καὶ τροφιμώτεροι. διαχωρέουσι δὲ ἧσσον, καὶ αὐτοὶ καὶ ὁ χυλός. ἄρτος δὲ ὁ μὲν συγκομιστὸς ξηραίνει καὶ διαχωρέει. ὁ δὲ καθαρός, τρέφει μὲν μᾶλλον. διαχωρέει δὲ ἧσσον. αὐτῶν δὲ τῶν ἄρτων ὁ μὲν ζυμίτης, κοῦφος καὶ διαχωρέει. καὶ κοῦφος μέν ἐστιν, ὅτι ἀπὸ τῆς ζύμης τοῦ ὀξέος, τὸ ὑγρὸν προαναλοῦται, ὅπερ ἐστὶν ἡ τροφή. διαχωρέει δέ, ὅτι ταχέως πέσσεται. ὁ δὲ ἄζυμος, διαχωρέει μὲν ἧσσον, τρέφει δὲ μᾶλλον. ὁ δὲ τῷ χυλῷ πεφυρημένος, κουφότερος, καὶ τρέφει ἱκανῶς, καὶ διαχωρέει. τρέφει μέν, ὅτι καθαρός· κοῦφος δέ ἐστιν, ὅτι τῷ κουφοτάτῳ πεφύρηται καὶ ἐζύμωται ὑπὸ τούτου καὶ πεφύρωται. διαχωρέει 20 δέ, ὅτι τῷ γλυκεῖ καὶ διαχωρητικῷ τοῦ πυροῦ συμμέμικται. αὐτῶν δὲ τῶν ἄρτων οἱ μέγιστοι, τροφιμώτατοι. διότι ἥκιστα ἐκκαίονται ὑπὸ τοῦ πυρός, τὸ ὑγρόν. [16] καὶ οἱ ἰπνῖται ἄρτοι, τροφιμώτεροι τῶν ἐσχαρειτῶν καὶ ὀβελιέων, διότι ἧσσον ἐκκαίονται ὑπὸ τοῦ πυρός. οἱ δὲ κλιβανῖται καὶ οἱ ἐγκρυφίαι, ξηρότατοι. οἱ μέν, διὰ τὴν σποδόν· οἱ δέ, διὰ τὸ ὄστρακον, ἐκπινόμενοι τὸ ὑγρόν· οἱ δὲ σεμιδαλῖται, ἰσχυρότατοι πάντων τούτων. ἔτι δὲ μᾶλλον καὶ οἱ ἐκ τοῦ χόνδρου, καὶ τρόφιμοι σφόδρα, [17] πλὴν οὐ διαχωρέουσιν ὁμοίως. ἄλητον καθαρὸν πινόμενον ἐν ὕδατι, ψύχει. [18] καὶ πλύμα σταιτὸς ἐπὶ πυ- 30 ρί. πιτύρων χυμὸς ἑφθός, κοῦφος διαχωρέει. τὰ δὲ ἐν γάλακτι διδόμενα ἄλητα, διαχωρέει μᾶλλον ἢ ἐν τῷ ὕδατι, διὰ τοὺς ὀρρούς. καὶ μάλιστα ἐν τοῖσι διαχωρητικοῖσιν. ὁκόσα δὲ ξὺν μέλιτι καὶ ἐλαίῳ ἕψηται ἢ ὀπτῆται ἐξ ἀλήτων, πάντα καυσώδεα, καὶ ἐρευγμώδεα. ἐρευγμώδεα μέν, ὅτι τρόφιμα ἐόντα, οὐ διαχωρητικά ἐστι. καυσώδεα δέ, διότι λιπαρὰ ἐόντα καὶ γλυκέα, [19] καὶ ξύμφορα ἀλλήλοις, οὐ τῆς αὐτῆς καθεψήσιος δεόμενα ἐν τῷ αὐτῷ ἐστι. σεμίδαλις καὶ χόνδρος ἑφθός, ἰσχυρὰ καὶ τρόφιμα, οὐ μέντοι διαχωρέει. ἡ τύφης, κουφότερα πυρῶν, [20] καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς γινόμενα ὁμοίως, 40 ἐκ τῶν πυρῶν, καὶ διαχωρητικὰ μᾶλλον. ὁ βρόμος, ὑγραίνει καὶ ψύχει ἐσθιόμενος, καὶ ῥόφημα γινόμενος. τὰ πρόσφατα ἄλφιτα καὶ ἄλητα, ξηρότερα τῶν παλαιῶν, ὅτι ἔγγιον τοῦ πυρὸς καὶ τῆς ἐργασίης εἰσί. παλαιούμενα δέ, τὸ μὲν θερμὸν ἐκπνέει, τὸ δὲ ψυχρὸν ἐπάγεται. ἄρτοι θερμοὶ μὲν ξηραίνουσι, ψυχροὶ δὲ ἧσσον. ἰσχνασίην δέ τινα παρέχουσιν. κύαμοι, τρόφιμόν τι, καὶ στατικόν, καὶ φυσῶδες. φυσῶδες μέν, ὅτι οὐ δέχονται οἱ πόροι τὴν τροφὴν ἀλλὴν ἐπιοῦσαν· στάσιμον δέ, ὅτι ὀλίγην ἔχει τὴν ὑπόστασιν τῆς τροφῆς. οἱ πισοί, φυσῶσι μὲν ἧσσον· διαχωρέουσι δέ, μᾶλλον. [21] ὦχροι δὲ καὶ δόλιχοι, 50 διαχωρητικώτεροι τουτέων. ἧσσον δέ, φυσώδεα· τρόφιμα δέ.

cùm nimirum sensim eliquatæ alimentum viæ excipiant. Per aluum igitur modo demittitur, flatū tamen minimè excitat, neq; ructus adfert. Quæ autem iampridem subacta & intrita est; nutrit quidē minùs, sed aluū magis mouet & inflat. Cyceon solus aqua temperatus, refrigerat, & nutrit, cum vino autem calefacit & sistit. Cum melle, minùs quidem calefacit & nutrit, magis verò aluum subducit, si mel sincerum non fuerit, alioqui aluum nō ciet, sed sistit. Cum lacte autem, omnes benè quidem nutriunt. veruntamen ouillum aluum sistit, caprinum verò magis aluum subducit, bubulum minùs, equinum & asininum per aluum magis demittitur. Triticum hordeo quidem est valentius & magis nutrit, minùs autem aluum subducit, tum ipsum, tū succus. Panis ex farina integra nec excussa, siccat & aluū subducit. Purus verò, plus quidem nutrit, minùs verò aluum deiicit. Ex panibus autem, fermentatus quidem leuis est, & per aluum secedit. Ac leuis quidem est, quoniam fermenti acore humidum consumptum est, quod in alimentum transit. Secedit autem, quia citò coquitur. At non fermentatus, minùs quidem aluum deiicit, plus verò nutrit. Ex succo autem subactus, leuior est, abunde nutrit, & per aluum demittitur. Nutrit quidem, quia purus. Leuis verò est, quòd leuissimo subactus sit, & ab eodem fermentatus & tostus. Per aluum autem secedit, quòd dulci & aluum subducenti tritici parti commixtus sit. Ex panibus item maximi plurimum habent alimenti, quòd humidum ab igne minimè exuratur. Et furnacei panes magis nutriūt, quàm qui in foro aut veru assati sunt, quòd minùs ab igne exurātur. Testuacei verò & subcinericij, siccissimi, hi quidem propter cinerem, illi verò propter testum, humido exucto. Similaginei autem horum omnium validissimi sunt, multoq; magis qui ex alica parantur, & admodū nutriunt, verùm non æquè subducūt. Farina pura ex aqua pota refrigerat, & lotura farinæ aqua maceratæ & subactæ igne cocta. Furfurum succus coctus, leuis, aluum subducit. At farinæ ex lacte exhibitæ, propter serum magis per aluū secedunt, quàm quæ ex aqua, præcipueq; si cum aluū deiicientibus misceantur. Quæ verò cum melle aut oleo incoquūtur aut assantur, omnes æstum & ructū excitant. Ructum quidē, quòd cùm multum alimentum exhibeant, per aluum minimè secedunt. Æstum verò, quòd cùm pingues & dulces existant, & inter se conueniant, neq; eiusdem cocturæ indigeant, in eodem sunt. Similago & alica cocta, validū & multum alimentum exhibent, nō tamen per aluum secedunt. Tragus siue olyra, tritico leuior, & quæ ex ea cōficiuntur, his similiter quæ ex tritico parantur, magis tamen per aluū secedunt. Auena in cibo & sorbitione sumpta, humectat & refrigerat. Recentes farinæ crassiores & tenuiores, vetustis sicciores, quòd igni & operationi viciniores existunt. Quæ vbi vetustæ sunt, calor expirat, frigiditas verò inducitur. Panes calidi quidem siccant, frigidi verò minùs, gracilitatē tamen quandā inferunt. Fabæ alimentū quoddam aluum sistens & flatuosum exhibēt. Flatuosum quidem, quoniam meatus aliud superingestum alimentum non excipiunt. Aluum autem sistens, quoniam totam alimenti fecem cōtinet. Pisa minùs quidem inflant, magis autem aluum deiiciunt. Eruilia & phaseoli his magis aluum deiiciunt, minùs inflant, & probè nutriunt.

Cicer album aluum & vrinam mouet, & nutrit. Nutrit quidem quod carnosum est, dulce per vrinā redditur, salsuginosum per aluum demittitur. Milij grana & farinæ siccant, & aluum sistunt, & cum ficubus vehementibus doloribus succurrūt. Milium autem coctum nutrit, minimè tamen per aluum secedit. Lentes æstuosæ sunt & turbant, & neq; aluum deiiciunt, neq; sistunt. Eruum aluum sistit & validum est, incrassat, explet, & bonum colorem homini conciliat. Lini semen in cibo sumptum, aluum sistit & aliquantulum refrigerat. Hormini semen eadem, quæ lini semen efficit. Lupini naturâ validi & calidi, præparatione tamen leuiores & frigidiores euadunt, & per aluum secedunt. Irio humectat & aluum deiicit. Cucumeris semen, vrinam magis quàm aluum mouet, implet autem & incrassat. Aluo quidem secedit propter exterius putamen, carne verò implet & incrassat. Lotum verò aluum minùs deiicit, incrassat autem & explet magis, humectat verò & vrit, quia pingue & oleosum. Cnicus aluum deiicit. Papauer sistit, idq; nigrum præstat magis, quod etiam album facit, potenter autem nutrit. Horum omnium succus magis, quàm caro aluum mouet. Hæc igitur in præparatione adhibenda cautio, vt in quibus siccare velis, in iis succo detracto carne vtaris, in quibus verò aluū mouere, succo plurimo, & carne pauciore, ac bene succulenta. De animalibus autem, quæ in cibū veniunt, sic sentiendum. Carnes bubulæ validæ sunt, & aluum sistunt, nec facilè in ventriculis concoquuntur, quoniam crassi & multi sanguinis est hoc animal. Et carnes ore sumptæ graues sunt, eædemq;, & sanguis & lac. Quorum autem animalium lac tenue est, & sanguis similiter, eorum quoque carnes consimiles existūt. Caprinæ carnes his leuiores sunt, & magis aluum deiiciunt. Suillę, his quidem magis corpus roborant, & abunde aluum deiiciunt, propterea quòd tenues, paucumq; sanguinem continentes venas hoc animal habet, multam verò carnem. Agninæ ouillis sunt leuiores, & hœdinæ caprinis, quia exangues magis & humidæ. Sicca enim & valida natura animantia, cùm quidem teneræ sunt, per aluum secedunt, cùm verò adoleuerint, non item. Vitulinæ carnes ad bubulas eodem se habent modo. At porcellorum carnes suillis sunt grauiores. Hoc enim animal naturâ carnosum & exangue, quādiu tenellum est superabundantem habet humiditatem. Cùm ergo superingestū alimentum meatus non suscipiant, id quod remanet, ventrem calefacit & turbat. Carnes asininæ per aluum secedūt, sed pullorum præsertim, & equinæ sunt leuiores. Caninæ calefaciunt & siccant, roburq; inferunt, non tamen per aluum secedunt. Catullinæ verò humectant, & aluum deiiciunt. Syluestris suis caro siccat, robur affert, & aluum deiicit. Cerui siccat, & minùs aluum deiicit, magis autem vrinam prouocat. Leporina sicca est, & aluum moratur. Vrinam tamen quodammodo ciet. Vulpina humidior est. Erinaceorum terrestrium carnes vrinam prouocant, & humidiores sunt. At verò de volucribus sic se res habet. Omnia ferè volucrum genera quadrupedibus sicciora existunt. Nam quæ vesicam non habent, neq; vrinam reddunt, neq; saliuam fundunt, prorsus sicca sunt. Ventris enim caliditate, corporis humiditas in caloris alimentum absumitur, atq; iccirco neq; vrinam reddunt, neq; sali-

ἐρέβινθοι λευκοὶ, διαχωρέουσι, καὶ οὐρέονται, καὶ τρέφουσι. τρέφει μὲν, τὸ σαρκῶδες· οὐρέεται δὲ, τὸ γλυκύ. διαχωρέεται δὲ, τὸ ἁλμυρόν. κέγχρων χόνδροι, [22] κυβήια, ξηρὰ καὶ στάσιμα [23] μετὰ σύκων ἰσχυρῶν τοῖσι πόνοισιν. αὐτοὶ δὲ οἱ κέγχροι ἑφθοὶ τρόφιμοι, οὐ μέντοι διαχωρέουσιν. φακοὶ δὲ καυσώδεες [24] καὶ ταραρρηκτικοί· καὶ οὔτε διαχωρέει, οὔτ' ἵστησιν. ὄροβοι, στάσιμον καὶ ἰσχυρὸν, καὶ παχύνει, καὶ πληροῖ, καὶ εὔχροιαν ποιέει τὸν ἄνθρωπον. λίνου καρπὸς ἐσθιόμενος, στάσιμον· ἔχει δέ τι καὶ ψυκτικόν. ὁρμίνου καρπὸς, παραπλήσια τῷ λίνῳ διαπρήσσεται. θέρμοι, φύσει μὲν ἰσχυρὸν καὶ θερμόν. διὰ δὲ τὴν ἐργασίην, κουφότερον καὶ ψυκτικώτερόν ἐστι, καὶ διαχωρέει. ἐρύσιμον ὑγραίνει καὶ διαχωρέει. σικύου σπέρμα, διουρέεται μᾶλλον, ἢ διαχωρέει. πληροῖ δὲ καὶ παχύνει· διαχωρέει μὲν, διὰ τὸ ἄχυρον τὸ ἔξω. πληροῖ δὲ καὶ παχύνει δὲ, διὰ τὴν σάρκα. πεπλυμένον δὲ διαχωρέει μὲν, ἧσσον δὲ· παχύνει δὲ καὶ πληροῖ μᾶλλον. [25] ὑγραίνει δὲ καὶ καίει διὰ τὸ λιπαρὸν καὶ πῖον. κνίκος διαχωρέει. μήκων, στάσιμον. μᾶλλον δὲ ἡ μέλαινα μήκων, ἀτὰρ καὶ ἡ λευκή· τρόφιμον δὲ καὶ ἰσχυρόν. τουτέων δὲ ἁπάντων, οἱ χυμοὶ [26] τῆς σαρκὸς διαχωρητικοί. [27] δεῖ οὖν ἐργασίην φυλάσσειν, ὁκόσα μὲν βούλει ξηραίνειν, τοὺς χυμοὺς ἀφαιρέοντα, τῇ σαρκὶ χρῆσθαι. ὁκόσα δὲ διαχωρέειν, τῷ μὲν χυμῷ, πλείονι. τῇ δὲ σαρκὶ, ἐλάσσονι, καὶ εὐχυμοτέρῃ. περὶ δὲ ζώων τῶν ἐσθιομένων, ὧδε χρὴ γινώσκειν. βόεια κρέα, ἰσχυρὰ καὶ στάσιμα, καὶ δύσπεπτα τῇσι κοιλίῃσι. διότι παχύαιμον, καὶ πουλύαιμόν ἐστι τοῦτο τὸ ζῶον. [28] καὶ τὰ κρέα βαρέα ἐς τὸ σῶμα· καὶ αὐταὶ αἱ σάρκες καὶ τὸ αἷμα καὶ τὸ γάλα. ὁκόσων δὲ τὸ γάλα λεπτὸν, καὶ τὸ αἷμα ὅμοιον, καὶ αἱ σάρκες παραπλήσιοι. τὰ δὲ αἴγεια κρέα, κουφότερα τουτέων, καὶ διαχωρέει μᾶλλον. τὰ δὲ ὕεια, ἰσχὺν μὲν τῷ σώματι ἐμποιέει μᾶλλον τουτέων. διαχωρέει δὲ ἱκανῶς, διότι λεπτὰς τὰς φλέβας ἔχει καὶ ὀλιγαίμους· σάρκα δὲ πολλήν. τὰ δὲ ἄρνεια, κουφότερα τῶν οἰῶν, καὶ τὰ ἐρίφεια τῶν αἰγείων, διότι ἀναιμότερα καὶ ὑγρότερα. ξηρὰ γὰρ καὶ ἰσχυρὰ φύσει ὄντα τὰ ζῶα, ὁκόταν μὲν ἁπαλὰ ᾖ, διαχωρέει. ὁκόταν δὲ αὐξηθῇ, οὐχ ὁμοίως. καὶ τὰ μόσχεια τῶν βοείων ὡσαύτως. τὰ δὲ χοίρεια τῶν συείων, βαρύτερα. φύσει γὰρ εὔσαρκον ὂν τὸ ζῶον, καὶ ἄναιμον, [29] ὑπερβολὴν ἐργασίης ἔχει τέως ἂν νέον ᾖ. ὁκόταν οὖν πόροι μὴ δέχωνται τὴν τροφὴν ἐπιοῦσαν, ἐμμένον θερμαίνει καὶ ταράσσει τὴν κοιλίην. τὰ δὲ ὄνεια, διαχωρέει. καὶ τῶν πώλων ἔτι μᾶλλον. καὶ τὰ ἵππεια κουφότερα. κύνεια δὲ, θερμαίνει καὶ ξηραίνει, καὶ ἰσχὺν ἐμποιέει. οὐ μέντοι διαχωρέει· σκυλάκια δὲ ὑγραίνει καὶ διαχωρέει. συὸς ἀγρίου, ξηραίνει καὶ ἰσχὺν παρέχει, καὶ διαχωρέει. ἐλάφου δὲ ξηραίνει· ἧσσον δὲ, διαχωρέεται δὲ μᾶλλον. λαγῶα, ξηρὰ καὶ στάσιμα· οὔρησιν δέ τινα παρέχει. ἀλωπέκων δὲ [30] ὑγρότερα καὶ ἐχίνων χερσαίων, οὐρητικά. ὑγραίνει δέ. περὶ δὲ ὀρνίθων, ὧδε ἔχει. σχεδόν τι πάντα τὰ ὀρνίθια, ξηρότερα ἢ τὰ τετράποδα. ὁκόσα γὰρ κύστιν οὐκ ἔχει, οὔτε οὐρέει, οὔτε σιαλοχοέει, πάντως ξηρά. διὰ γὰρ θερμότητα τῆς κοιλίης, ἀναλίσκεται τὸ ὑγρὸν ἐκ τοῦ σώματος ἐς τὴν τροφὴν τῷ θερμῷ, ὥστε οὔτε οὐρέεται, οὔτε σιαλο-

χέει

χρέει. ὅπου δὲ μὴ ἔνεισι τοιαῦται ὑγρασίαι, ξηραίνει ἀνάγκη.
" ξηρότατον μὲν οὖν κρέας, φάσσης. δεύτερον, περιστερᾶς.
τρίτον, πέρδικος, καὶ ἀλεκτρυόνος, καὶ τρυγόνος· ὑγρότα-
τον δὲ, χηνός. ὅσα δὲ σπερμολογέει, ξηρότερα τῶν προτέ-
ρων. νήσσης δὲ καὶ τῶν ἄλλων, ὁκόσα ἐν ἕλεσι διαιτῆται, ἢ
ἐν ὕδασι, πάντα ὑγρά. Τῶν δὲ ἰχθύων, ξηρότατοι μὲν οὗ-
τοι, σκορπίος. δράκων. καλλιώνυμος. κόκκυξ. γλαῦκος. πέρ-
κη. θρίσσα. κοῦφοι δὲ οἱ πετραῖοι σχεδόν τι πάντες. οἷον κί-
χλη. φυκὶς. ἐλεφιτὶς. κωβιός. οἱ τοιοῦτοι δὲ καὶ οἱ προειρημέν-
τες, κουφότεροι τῶν πλανήτων. ἅτε γὰρ ἀτρεμίζοντες οὗ- 10
τοι ἀραιὴν τὴν σάρκα καὶ κούφην ἔχουσιν. οἱ δὲ πλανῆται καὶ
κυματόπληγες τετρυμμένοι τῷ πόνῳ, στερεωτέρην τὴν
σάρκα ἔχουσιν. νάρκαι δὲ καὶ ῥῖναι, καὶ ψῆτται, καὶ τὰ τοιαῦ-
τα ὡς ἐλαφρότερα. ὁκόσοι δὲ τῶν ἰχθύων ἐν τοῖσι πηλώ-
δεσι καὶ ὑδρηλοῖσι χωρίοισι τὰς τροφὰς ἔχουσιν. οἷον κέφαλοι.
" κεστραῖοι. ἐγχέλυες. καὶ οἱ λοιποὶ τοιοῦτοι, βαρύτεροι, διό-
τι ἀπὸ τοῦ ὕδατος, καὶ τοῦ πηλοῦ, καὶ τῶν ἐν τουτέοισι φυομέ-
νων, τὰς τροφὰς ἔχουσιν. ἀφ' ὧν καὶ τὸ πνεῦμα εἰσιὸν ἐς τὸν
ἄνθρωπον, βλάπτει καὶ βαρύνει. οἱ δὲ ποτάμιοι καὶ λιμναῖοι,
ἔτι βαρύτεροι τουτέων. πολύποδες δὲ καὶ σηπίαι καὶ τὰ τοι- 20
αῦτα, οὔτε κοῦφα ὡς δοκέει ἐστὶν, οὔτε διαχωρητικά, διὸ
καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς βαρύνουσιν ἐσθιόμενοι, πλὴν οἱ ζω-
μοὶ τουτέων, διαχωρέουσι. τὰ δὲ κογχύλια οἷον πῖναι. πορφύ-
ραι. λεπάδες. κήρυκες. ὄστρεα. αὐτὰ μὲν ξηρά. οἱ δὲ χυμοὶ
τούτων, διαχωρητικοί. μύες δὲ καὶ κτένες, καὶ τελλῖναι τουτέων
μᾶλλον διαχωρέουσιν. αἱ δὲ κνῖδαι μάλιστα καὶ τὰ σελάχεα,
ὑγραίνει καὶ διαχωρέει. τῶν δὲ ἐχίνων τὰ ᾠὰ, καὶ τὸ ὑγρὸν καρά-
βων. μύες. καὶ ἄρκοι. καὶ καρκῖνοι, μάλιστα μὲν οἱ ποτάμιοι, ἀ-
τὰρ καὶ οἱ θαλάσσιοι διαχωρέει, καὶ οὐρέεται. Οἱ τάριχοι,
ξηραίνουσι, καὶ ἰσχναίνουσι. τὰ δὲ πλείονα, καὶ διαχωρέει ἐπιει- 30
κῶς. ξηρότατοι μὲν τῶν ταρίχων, οἱ θαλάσσιοι. δεύτεροι, οἱ
ποτάμιοι. ὑγρότατοι δὲ, οἱ λιμναῖοι· αὐτέων δὲ τῶν ταρί-
χων, οἱ λεγόμενοι πέρκαι ἰχθύες, ἰσχυρῶς ξηρότεροι. Τῶν δὲ
ζώων τῶν ἡθαδῶν, τὰ ἐλόνομα καὶ ἀγρόνομα τῶν ἔνδον
τρεφομένων ξηρότερα. ὅτι πονοῦντα ξηραίνεται. καὶ ὑπὸ
τοῦ ἡλίου, καὶ ὑπὸ τοῦ ψύχεος. καὶ τῷ πνεύματι ξηροτέρῳ τρέ-
φεται. τὰ δὲ ἄγρια τῶν ἡμέρων, ξηρότερα. καὶ τὰ ὠμοφάγα καὶ
τὰ ὑλοφάγα. καὶ τὰ ὀλιγοφάγα τῶν πολυφάγων. καὶ τὰ καρ-
ποφάγα, τῶν ποηφάγων. καὶ τὰ καρποφάγα, τῶν μὴ καρπο-
φάγων. καὶ τὰ ὀλιγόποτα, τῶν πολυπότων. καὶ τὰ πολύαιμα, 40
τῶν ἀναίμων, καὶ ὀλιγαίμων. καὶ τὰ ἀκμάζοντα μᾶλλον, ἢ
τὰ λίην παλαιὰ καὶ τὰ νέα. καὶ τὰ ἄρσενα, τῶν θηλείων. καὶ τὰ
ἄνορχα, τῶν ἐνόρχων. καὶ τὰ μέλανα, τῶν λευκῶν. καὶ τὰ δα-
σέα, τῶν ψιλῶν. τὰ δὲ ἐναντία, ὑγρότερα. αὐτῶν δὲ τῶν
ζώων, ἰσχυρότεραι μὲν αἱ σάρκες αἱ μάλιστα πονοῦσαι καὶ ἐ-
ναιμόταται, " ἐν ᾗσι κατακλίνεται. κουφόταται δὲ τῶν σαρκῶν, καὶ
ἥκιστα πονοῦσαι, καὶ ἐκ τῆς σκιῆς, καὶ ὅσαι ἐσώταται τοῦ ζώου. τῶν
δὲ ἀναίμων, ἐγκέφαλος καὶ μυελὸς, ἰσχυρότατα. " κουφότα-
τα δὲ τὰ ὑπογάστρια. μύες. κτένες. πόδες. τῶν δὲ ἰχ-
θύων, ξηρότατα ἐστὶ τὰ ἄνω. κουφότατα δὲ, τὰ ὑπογάστρια. καὶ κεφαλαὶ ὑγρότεραι, διὰ τὴν πιμελὴν καὶ τὸν ἐγ-
κέφαλον. Τὰ ᾠὰ δὲ ὀρνίθων, ἰσχυρὸν μέν τι ἔχουσι καὶ τρόφιμον. καὶ φυσῶδες. ἰσχυρὸν μὲν, ὅτι γένεσίς ἐστι ζώου.

uam fundunt. Cui autem eiusmodi humiditates desunt, id ipsum siccare necesse est. Palumbis igitur caro siccissima, deinde colũbæ, tertio loco, perdicis & galli, ac turturis, anseris verò, maximè humida. Quæ autẽ semina legunt, prioribus sicciores sunt. Anatis verò carnes, & reliquarum auium quæ in paludibus aut aquis degunt, omnes humidæ existũt. Ex piscibus siccissimi quidem scorpius, draco, callionymus, cuculus, glaucus, perca, thrissa. Leues verò, saxatiles ferè omnes, velut turdus, phycis, elephitis, gobio. Hi oẽs & prædicti, erronibus leuiores sunt. Cùm enim quiescant, raram & leuem carnem habent. Errones autem & vndas verberãtes, laboribus attriti, solidiorem carnem obtinent. Torpedines & squatinæ, ac rhombi, & eiuscemodi, leuiores sunt. Qui verò pisces cœnosis & aquosis locis cibum capiũt, velut capitones, mugiles, anguillæ, & reliqui id genus, grauiores existunt, quòd ab aqua & luto, & his quæ illic producũtur, nutriũtur, ex quibus etiam spiritus haustus hominem lędit & aggrauat. Fluuiatiles autem & lacustres, his etiam grauiores sunt. Polypi verò & sepiæ, atq; eiusmodi, neq; leues sunt, vt videntur, neq; aluum deiiciunt, iccircoq; si edantur, oculos grauant, illorum tamẽ ius aluum mouet. Conchylia verò, velut pinnæ, purpuræ, patellæ, buccinæ, ostrea, ea quidem sicca sunt, horum autem succi aluum mouent. Mytuli, pectines & telinæ, his magis per aluũ secedũt. Vrticæ & qui cartilaginei sunt generis, maximè humectant & aluum deiiciunt. Erinaciorum oua, & locustarum humor, musculi, vrsi, cancri, pręsertim fluuiatiles. sed & marini, aluum mouent, & vrinam prouocant. Sale conditi siccant & attenuant, plærīq; etiam leniter aluum deiiciunt. Ex salitis siccissimi quidem marini, deinde fluuiatiles, palustres, maximè humidi. Inter sale conditos pisces, qui percæ nominantur, potenter siccant. Ex cicuratis autem animalibus, quæ in syluis & agris pascũtur, iis quę domi nutriuntur, sunt sicciora, quia laborando à Sole & frigore resiccantur, & ficciore spiritu nutriuntur. Fera etiam animalia mansuetis sicciora, & crudiuora, quæq; syluarum materia pascuntur, & quæ parum edunt, multum edentibus sicciora, quæq; fœno ad pastum vtuntur, iis quæ herbis, item quæ fructus edunt, iis quæ minimè fructibus victitant, quæq; parum bibunt, iis quæ multum, & quæ multo sanguine abundant, exanguibus & paucum sanguinem habentibus, & quæ in ætatis vigore sunt constituta, potiùs quàm admodum vetusta & iuuencula, & mascula quàm fœminea, & castrata quàm non castrata, nigra quàm alba, & hirsuta quàm nuda. His verò contraria, humidiora. Animalium autem ipsorum carnes validissimæ quidem, quæ optimè laborant, & sanguine abundant, & supra quas recumbunt. Leuissimæ verò, quæ minimè laborant, & in vmbra latent, & in intimis animalis partibus sitæ sunt. Exanguium autem validissimæ, cerebrum & medulla. Leuissimæ quæ sunt in ventre inferiore, musculi, pectines, pedes. Piscium siccissimæ sunt partes superiores, leuissimæ ventris inferioris, & capita humidiora, ꝑpter pinguedinẽ & cerebrum. Volucrũ oua validũ q.d, & nutriens, & inflans habent. Validum quidẽ, quoniã animalis generationẽ continent.

Nutriens verò, quòd hoc in pullo lactis rationem habeat. Inflãs autem, quia ex parua mole in multam diffundantur. Caseus validus est, æstuosus, & alit. Validus quidẽ, quòd generationi sit proximus. Alit verò, quia lactis carnosa pars in eo remanet. Æstuosus est, quia pinguis. Aluum autem sistit, quia ex succo & coagulo constat. Aqua refrigerat. Vinũ calidum & siccum, habet & purgans quiddam à materia. Vina nigra & austera, sicciora sunt, neq; per aluum secedunt, neq; vrinam aut sputum mouent, sed corporis humiditatem absumendo, siccant & caliditatem inferunt. Mollia, nigra, humidiora sunt, & flatus excitant, aluumq; magis deiiciunt. Dulcia nigra, humidiora sunt, calefaciunt autem & inflant, cùm humiditatem inducunt. Alba verò & austera calefaciunt, magis autem vrinam mouent, quàm aluum deiiciant. Vina recentia aluum magis mouent, quòd musto sint propiora, & nutriunt, item odora magis quàm inodora eiusdem ętatis, quia facilius concoquuntur, & crassa quàm tenuia. At tenuia dulcia vrinam magis & aluum mouẽt, corpusq; humectant, & sanguinem imbecillum reddunt, cùm aduersarium corpori sanguinem augeant. Mustum flatum mouet, & subducit, turbationemq; in ventre suo feruore excitat, aluumque deiicit. Flatum quidem mouet, quòd calefaciat, è corpore autem subducit, quia purgat, cùm verò in ventriculo ferueat, turbationem excitat, & aluo secedit. Vina acida refrigerant, extenuant, & humectant. Refrigerant quidem & humectant, quòd humidum è corpore educãt. humectant autem, quòd aqua vnà cum vino ingrediatur. Acetum refrigerat, quòd corporis humidum colliquando absumat, magis autem aluum sistit, quàm deiiciat, quia minimè alit & acre est. Sapa calefacit, humectat & subducit. Calefacit quidem, quia vinosa. humectat verò, quòd nutriat. subducit autem, quia dulcis. Feces vinaceæ humectant, subducũt, & flatum excitant, quòd etiam mustum idem efficiat. Mel calidum & siccum est, syncerum; ex aqua verò humectat, & biliosis aluum deiicit, pituitosis verò sistit. At verò vinum dulce, pituitosis magis per aluum secedit. De oleribus autem sic se res habet. Alliũ calidum, vrinam & aluum mouet, oculis minimè bonum. Cùm enim multam corporis purgationem faciat, aciem hebetat, aluum autem & vrinam ciet, propter vim purgantem, coctum crudo imbecillius, flatum autem parit, propter spiritus vehementiam. Cepa oculorum quidem aciei commoda, corpori verò noxia, quòd calida & ęstuosa sit, & per aluum secedat. Nullum enim alimentum corpori, neq; vtilitatem præbet, calefaciendo autem exiccat, propter succum. Porrum minùs quidem calefacit, vrinam verò & aluum mouet, habetq; vim quandam purgantem, humectat autem, & ructum acidum sedat, ipsumq; post reliquos cibos comedere præstat. Raphanus humectat, pituitam sua acrimonia diffundendo, folia verò minus, nisi in articularibus morbis. Radix vitiosa est, q. per summa fluitet, & ægrè concoquatur. Nasturtium calidum est, & carnem liquefacit, pituitam albam sistit, proindeque stranguriam infert. Sinapi calidum est, & aluum deiicit, sed & hoc vrinæ difficultatem parit. Quin & eadem eruca facit. Coriandrum calidum, aluũ sistit, & ructum acidum sedat, somnum cõciliat, si postremo loco edatur.

τρόφιμον δὲ, ὅτι γάλα ἐστὶ τῷ νεοττῷ. φυσῶδες δὲ, ὅτι ἐκ μικροῦ ὄγκου, εἰς πολὺ διαχέεται. ὁ τυρὸς, ἰσχυρὸν. καὶ καυσῶδες. καὶ τρόφιμον. ἰσχυρὸν μὲν ὅτι ἔγγιστα γενέσιος. τρόφιμον δὲ, ὅτι τοῦ γάλακτος τὸ σαρκῶδες ἐστὶν ὑπόλοιπον. καυσῶδες δὲ, ὅτι λιπαρόν. στάσιμον δὲ, ὅτι ὀπῷ, καὶ πιτύη ξυνέστηκεν. Ὕδωρ, ψυκτικόν. Οἶνος, θερμὸν καὶ ξηρόν. ἔχει δέ τι καὶ καθαρτικὸν ἀπὸ τῆς ὕλης. τῶν δὲ οἴνων οἱ μέλανες, καὶ αὐστηροὶ, ξηρότεροι καὶ οὐ διαχωρεῦνται, οὔτε οὐρέονται, οὔτε πτύουσι. ξηραίνουσι δὲ καὶ τὴν θερμασίην, τὸ ὑγρὸν ἐκ τοῦ σώ-

10 ματος καταναλίσκοντες. οἱ δὲ μαλακοὶ μέλανες, ὑγρότεροι, καὶ φυσῶσι, καὶ διαχωρέουσι μᾶλλον. οἱ δὲ γλυκέες μέλανες, ὑγρότεροι. θερμαίνουσι δὲ καὶ φυσῶσιν, ὑγρασίην ἐμποιεῦντες. οἱ δὲ λευκοὶ καὶ αὐστηροὶ, θερμαίνουσιν, οὐρέονται δὲ μᾶλλον, ἢ διαχωρέουσιν. οἱ νέοι μᾶλλον τῶν οἴνων διαχωρέουσι, διότι ἐγγυτέρω τοῦ γλεύκεός εἰσι καὶ τρόφιμοι. καὶ οἱ ὄζοντες, τῶν ἀόσμων τῆς αὐτῆς ἡλικίης, διότι εὐπεπτότεροί εἰσι. καὶ οἱ παχέες τῶν λεπτῶν. Οἱ δὲ λεπτοὶ γλυκέες, οὐρέονται μᾶλλον καὶ διαχωρέουσι. καὶ ὑγραίνουσι τὸ σῶμα. καὶ τὸ αἷμα ἀσθενὲς ποιέουσιν. αὔξοντες δὲ τὸ ἀν-

20 τίπαλον τοῦ σώματος αἷμα ἐν τῷ σώματι. Γλεῦκος, φυσᾷ, καὶ ὑπάγει, καὶ ἐκταράσσεται ζέον ἐν τῇ κοιλίῃ, καὶ διαχωρέει. φυσᾷ μὲν, ὅτι θερμαίνει. ὑπάγει δὲ ἐκ τοῦ σώματος, ὅτι καθαίρει. ταράσσει δὲ, ζέον ἐν τῇ κοιλίῃ καὶ διαχωρέει. Οἱ ὀξυναῖοι οἶνοι, ψύχουσι καὶ ἰσχναίνουσι καὶ ὑγραίνουσι. ψύχουσι μὲν καὶ ἰσχναίνουσι, κένωσιν τοῦ ὑγροῦ ἀπὸ τοῦ σώματος ποιεύμενοι. ὑγραίνουσι δὲ, ἀπὸ τοῦ ἐσιόντες ὕδατος σὺν τῷ οἴνῳ. Ὄξος ψυκτικόν. διότι τήκει τὸ ὑγρὸν ἐν τῷ σώματι καταναλίσκει. ἵστησι δὲ μᾶλλον ἢ διαχωρέει. διότι οὐ τρόφιμον καὶ δριμύ. Ἕψημα θερμαίνει, καὶ ὑγραίνει, καὶ ὑπάγει. θερμαίνει μὲν, ὅτι οἰνῶδες. ὑγραίνει

30 δὲ, ὅτι τρόφιμον. ὑπάγει δὲ, ὅτι γλυκύ. Αἱ τρύγες στεμφυλίτιδες, ὑγραίνουσι καὶ ὑπάγουσι καὶ φυσῶσι. διότι καὶ τὸ γλεῦκος τὸ αὐτὸ ποιέει. Μέλι θερμὸν καὶ ξηρὸν, ἄκρητον. σὺν ὕδατι δὲ, ὑγραίνει. καὶ διαχωρέει τοῖσι χολώδεσι, τοῖσι δὲ φλεγματώδεσιν ἵστησιν. Ὁ δὲ γλυκὺς οἶνος, διαχωρέει μᾶλλον τοῖσι φλεγματώδεσι. Περὶ δὲ λαχάνων ὧδε ἔχει. σκόροδον, θερμὸν, καὶ διαχωρέει καὶ οὐρέεται, καὶ τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν οὐκ ἀγαθόν. κάθαρσιν γὰρ τοῦ σώματος πολλὴν ποιεύμενον, τὴν ὄψιν ἀπαμβλύνει. διαχωρέει δὲ καὶ οὐρέεται. διὰ τὸ καθαρτικόν. ἑφθὸν ἀσθενέστερον, ἢ ὠμόν. φῦσαν δὲ ἐμποιέει, διὰ τοῦ πνεύματος τὴν

40 ἐπίστασιν. Κρόμμυον, τῇ μὲν ὄψει ἀγαθὸν τῷ δὲ σώματι, κακόν. διότι θερμὸν καὶ καυσῶδές ἐστι, καὶ διαχωρέει. τροφὴν μὲν οὐδεμίην δίδωσι τῷ σώματι, οὐδὲ ὠφελίην. θερμαῖνον δὲ ξηραίνει διὰ τὸν ὀπόν. Πράσον, θερμαίνει μὲν ἧσσον. οὐρέεται δὲ καὶ διαχωρέει. ἔχει δέ τι καθαρτικόν. ὑγραίνει δὲ, καὶ ὀξυρεγμίην παύει. κάλλιον δὲ ὕστατον τῶν ἄλλων βρωμάτων ἐσθίειν αὐτό. Ῥαφανὶς ὑγραίνει, διαχέουσα τὸ φλέγμα, τῇ δριμύτητι. τὰ δὲ φύλλα ἧσσον. πλὴν πρὸς τοὺς ἀρθριτικοὺς, μοχθηρὴ ἡ ῥίζα. ἐπιπλάζον δὲ καὶ δύσπεπτον. Κάρδαμον, θερμὸν καὶ τὴν σάρκα τήκει. ἵστησι δὲ φλέγμα λευκόν, ὥστε στραγγουρίην ἐμποιέει.

50 Νᾶπυ, θερμὸν, διαχωρητικὸν δέ. πλὴν δυσουρέει. καὶ τὸ εὔζωμον παραπλήσια ποιέει. Κορίαννον, θερμὸν καὶ σταλτικὸν καὶ τὴν ὀξυρεγμίην παύει, καὶ ὑπνωτικόν, ἐὰν ὕστατον ἐσθί-

θεί-

Θρίδαξ, ψυχρότατον, πρὶν τὸν ὀπὸν ἔχειν. ἀσθενείην δὲ τινὰ ποιεῖ ἐν τῷ σώματι. Ἄνηθον, θερμὸν καὶ στατικόν. καὶ πταρμὸν παύει ὀσφραινόμενον. Σέλινον, οὐρέεται μᾶλλον, ἢ διαχωρεῖ. καὶ αἱ ῥίζαι μᾶλλον ἢ αὐτὸ διαχωρέουσιν. ὤκιμον, ξηρὸν, καὶ θερμὸν, καὶ στάσιμον. Πήγανον, οὐρέεται μᾶλλον, ἢ διαχωρεῖ, [39] καὶ συστρεπτικόν τι ἔχει, καὶ πρὸς τὰ φάρμακα τὰ βλαβερὰ, ὠφέλιμον προπινόμενον. Ἀσπάραγος, ξηρὸν καὶ στάσιμον. Ἐλελίσφακον, ξηρὸν καὶ στατικόν. Στρύχνος, ψύχει καὶ ἐξονειρώσσειν οὐκ ἐᾷ. Ἀνδράχνη, ψύχει [40] ἡ ποταμίη. ταριχευθεῖσα δὲ, θερμαίνει καὶ καθαίρει. Καλαμίνθη, θερμαίνει καὶ καθαίρει. Μίνθη θερμαίνει καὶ οὐρέεται, καὶ ἐμέτους ἵστησι. καὶ ἢν πολλάκις ἐσθίῃ τις [41] τὸν γόνον αὐτοῦ τήκει ὥστε ῥέειν. καὶ ἐντείνειν κωλύει. καὶ τὸ σῶμα ἀσθενὲς ποιεῖ. Λάπαθον, θερμαῖνον διαχωρεῖ. Ἀνδράφαξις ὑγρόν. οὐ μέντοι διαχωρεῖ. Βλῆτον θερμὸν, οὐ διαχωρητικόν. Κράμβη θερμαίνει καὶ διαχωρεῖ, καὶ τὰ χολώδεα ἄγει. Τεύτλου, ὁ μὲν χυλὸς, διαχωρεῖ. τὸ δὲ λάχανον ἐσθιόμενον, ἵστησιν. αἱ δὲ ῥίζαι τῶν τεύτλων, διαχωρητικώτεραι. Κολοκύντη, ψύχει, καὶ ὑγραίνει, καὶ διαχωρεῖ. Γογγυλὶς, καυσώδης. ὑγραίνει δὲ καὶ ταράσσει τὸ σῶμα, οὐ μέντοι διαχωρεῖ, δυσουρέεται δέ. Γλήχων, θερμαίνει καὶ διαχωρεῖ. Ὀρίγανον θερμαίνει. ὑπάγει δὲ καὶ τὰ χολώδεα. Θύμβρη παραπλήσια τῷ ὀριγάνῳ διαπρήσσεται. Θύμον, θερμόν. διαχωρεῖ καὶ οὐρέεται. ἄγει δὲ καὶ φλεγματώδεα. Ὕσσωπον, θερμὸν καὶ [42] φλεγματῶδες. τῶν δὲ ἀγρίων λαχάνων, ὁκόσα τῷ στόματι θερμαντικὰ καὶ εὐώδεα, ταῦτα θερμαίνει καὶ οὐρέεται μᾶλλον, ἢ διαχωρεῖ. ὁκόσα δὲ ὑγρὴν φύσιν ἔχει καὶ ψυχρὴν, καὶ μωρὴν, καὶ ὀσμὰς βαρείας, ὑποχωρέεται μᾶλλον, ἢ οὐρέεται. ὁκόσα δὲ ὀξέα καὶ στρυφνὰ καὶ αὐστηρὰ, στάσιμα. ὁκόσα δὲ δριμέα καὶ εὐώδεα οὐρέεται. ὁκόσα δὲ δριμέα καὶ ξηρὰ ἐν τῷ στόματι, ταῦτα πάντα ξηραίνει. ὁκόσα δὲ ὀξέα, ψυκτικά. οἱ δὲ χυμοὶ, διουρητικοί. [43] κρήμνου. σελίνου. σκορόδου ἀποβρέγματα. κυτίσου. μαράθρου. πράσου. ἀδιάντου. [44] στρύχνου, ψύχει. σκολοπένδριον. μίνθη. σέσελι. καυκαλίδες. ὑπερικόν. κνίδαι. [45] διαχωρητικὰ καὶ καθαρτικά. ἐρέβινθοι. φακῆ. κριθαί. τεῦτλα. κράμβη. λινόζωστις. ἀκτή. κνῆκος. ταῦτα πάντα ὑποχωρέεται μᾶλλον ἢ διουρέεται. Περὶ δὲ ὀπώρης ὧδε ἔχει. τὰ μὲν ἔγκαρπα, διαχωρητικώτερα. τὰ δὲ χλωρὰ, τῶν ξηρῶν. [46] ἡ δὲ δύναμις εἴρηται αὐτέων. Μόρα, θερμαίνει, καὶ ὑγραίνει καὶ διαχωρεῖ. Ἄπιοι πέπειροι, θερμαίνουσιν, καὶ ὑγραίνουσι, καὶ διαχωρέουσιν. αἱ δὲ σκληραὶ, στάσιμοι. Ἀχράδες χειμέριοι, πέπειροι, διαχωρέουσι καὶ τῆς κοιλίης καθαρτικαί. αἱ δὲ ὠμαὶ, στάσιμοι. Μῆλα γλυκέα, δύσπεπτα. τὰ δὲ ὀξέα καὶ πέπονα, ἧσσον. Κυδώνια, στυπτικὰ, καὶ οὐ διαχωρέουσιν. οἱ δὲ χυλοὶ τῶν μήλων πρὸς τοὺς ἐμέτους στατικοὶ, καὶ οὐρητικοί. καὶ ἡ ὀδμὴ πρὸ τῶν ἐμέτων. τὰ δὲ ἄγρια μῆλα, στατικά. ἑφθὰ δὲ ἐσθιόμενα, μᾶλλον διαχωρητικά. πρὸς δὲ τὴν ὀρθόπνοιαν, οἵ τε χυλοὶ αὐτῶν, καὶ αὐτὰ πινόμενα ὠφελεῖ. Οὖα δὲ καὶ μέσπιλα καὶ κράνια, καὶ ὅση ἄλλη τοιαύτη ὀπώρη, στατικὴ καὶ στρυφνή. καὶ ῥοιῆς γλυκείης ὁ χυλὸς, διαχωρεῖ. καυσῶδες δέ τι ἔχει. αἱ οἰνώδεες τῶν ῥοιῶν,

Lactuca frigidissima est priùs quàm succum habeat, imbecillitatem autem quandam corpori infert. Anethum calidum, & aluum sistit, odoratumq; sternutamentum sedat. Apium vrinam magis quam aluum mouet: radices etiam magis quàm ipsum aluum mouent: Ocimum siccum est, calidum & aluum sistit. Ruta vrinam magis quàm aluum mouet. Quandam etiam cogendi vim habet, & præpota aduersus venena valet. Asparagus siccus est, & aluum sistit. Saluia sicca est, & aluum sistit. Solanum refrigerat, & in somnis veneris ludibria prohibet. Portulaca fluuiatilis refrigerat, & sale condita calefacit, & purgat. Calamintha calefacit & purgat. Mentha calefacit, & vrinam ciet, vomitionemque sistit, ac si quis eam sæpe comedat, eius genitale semen ita colliquefacit, vt effluat, & arrigere prohibet, corpusq; imbecillum reddit. Rumex calefaciendo aluum mouet. Atriplex humida est, neq; tamen aluum deiicit. Blitum calidum, neque aluum mouet. Brassica calefacit, per aluum secedit, & biliosa educit. Betæ succus quidem aluum deiicit, olus autem ipsum cibo sumptum sistit, radices verò aluum magis mouent. Cucurbita refrigerat & humectat, aluoque secedit. Rapum æstuosum est, humectat autem & corpus conturbat, non tamen per aluum secedit, verùm vrinæ difficultatem adfert. Pulegium calefacit & aluum mouet. Origanum calefacit, biliosa tamen subducit. Thymbra eadem quæ origanum efficit. Thymum calidum, aluum & vrinam mouet, & pituitosa educit. Hyssopum calidum & pituitam ducit. Ex agrestibus autem oleribus, quæ os calefaciunt & odorata sunt, ea calefaciunt, & vrinam potiùs quàm aluũ mouent. Quę verò humida sunt natura & frigida, ac insipida, odoreq; graui, per aluum magis secedunt quã per vrinã. Quæ acerba & austera, aluum sistunt. Quæ acria & odorata, vrinam prouocant. Quæ acria & sicca sunt in ore, ea omnia siccant, quæ acida, refrigerant. Hi succi vrinam mouent, crethmi, apij, allij cremor, cytisi, fœniculi, porri, adianthi, solani, qui & refrigerat. Scolopendrium, mentha, seseli, caucalides, hypericum, vrticæ, aluum mouent & purgant. Cicer, lens, hordeum, beta, brassica, mercurialis, sambucus, cnicus, hæc omnia aluum potiùs quàm vrinã mouent. At verò de fructibus autumnalibus, habet se res ad hunc modum. Qui semen quidem inclusum habent, ij aluum magis mouent. Virides item magis quàm sicci. Horum autem facultas dicta est. Mora calefaciunt & humectant, per aluumque secedunt. Pira matura, aluum deiiciunt eamque purgant, cruda verò sistunt. Mala dulcia ægrè concoquunt, acida autem & matura, minùs. Cydonia adstringunt, neque aluum deiiciunt. Malorum autem succus vomitiones sistit & vrinam promouet, quod & odor ante vomitionẽ præstat. Mala syluestria, aluum sistunt, cocta verò cibo sumta, magis aluum deiiciunt. Ad eam autem spirandi difficultatem, cùm non nisi erecta ceruice spiritus trahitur, tum eorũ succus, tum ipsa quoque epota iuuant. Sorba, mespila, corna, aliiq; id genus fructus, aluum sistunt, & acerbi sunt. Mali punici dulcis succus, aluũ deiicit, verùm æstuosũ quiddã habet. Mala punica quę vinoso sunt succo,

minus æstuosa sunt. Acida verò, magis refrigerant. At omnium nuclei aluum sistunt. Cucumeres crudi, frigidi, ægreque concoquuntur. Maturi verò, vrinam & aluum deiiciunt, verùm flatus excitant. Vuarum racemi, calidi & humidi, aluum deiiciũt, præcipuè quidem albi. Dulces igitur potenter calefaciunt, quòd multum iam calidi obtineant. Immaturi verò, minùs calefaciunt, potu autem magis purgant. Ficus & vuæ passæ æstuosæ sunt, aluum tamen deiiciunt. Ficus viridis humectat, aluum deiicit, & calefacit. Humectat quidem, quòd succo prægnans sit, calefacit verò, propter lac, sed aluum deiicit, propter eiusdem dulcedinem. Primæ ficus vitiosissimæ, quia lacte plenissimæ, optimæ postremæ. Ficus aridæ æstuosæ, aluum tamen deiiciunt. Amygdalæ æstuosæ sunt & nutriunt his de causis. Æstuosæ quidem, quia pingues, nutriunt autem, quia carnosæ. Et nuces rotundæ his similiter se habent. Latæ verò maturæ, nutriunt & aluum deiiciunt. Purgatæ autem etiam flatus pariunt, earum verò tunicæ aluum sistunt. Glandes ilignæ, quercinæ, & fagineæ, crudæ & tostæ aluum sistunt, coctæ verò, minùs. Carnes pingues æstuosæ, sed aluum deiiciunt. Carnes vino condîtæ, siccant & nutriunt. Siccant quidem, propter vinum, nutriunt verò propter carnem. Aceto autem condîtæ, calefaciũt certè, propter acetũ tamẽ, minùs, sed abundè nutriũt. At sale condîtæ, minùs quidem nutriũt, humido à sale spoliatæ, extenuant tamen & siccant, abundeq; aluũ deiiciunt. Singulorũ autem vires ad hunc modum detrahere & adiicere conuenit. Cùm ex igne & aqua cõstent cuncta tũ animantia, tum è terra nascentia, & ex his concrescant, ac in eadem resoluantur, valentium quidem cibariorum vim coquendo & refrigerando, sæpe detrahere, contraq; adiicere ad hũc modum oportet. Humidis quidẽ, torrendo & assando humiditatem detrahito, sicca verò macerato & irrigato. Salsa macerato & coquito. Amara & acria, dulcium, acerba verò pinguium mixtura temperato. Ac de reliquis omnib. ex prædictis æstimare oportet. Tosta aut assata, crudis magis aluum sistunt, quòd humidum igneũ & pingue ab igne detractum sit. Cùm igitur in ventriculum ingesta fuerint, humidũ ad se è ventre trahunt, & venarum oscula exiccando & calefaciendo occludũt, proindéq; humoris transitus coarctãt. Quæ verò locis minimè aquosis, siccis & æstuosis proueniunt, ea omnia sicciora & calidiora sunt, & robur plurimum corpori exhibẽt, quod pari mole & copia grauiora sunt ac densiora, vberioremq; fœtũ ferũt, quàm quę humidis, riguis & frigidis locis nascũtur. Ea autem humidiora, leuiora & frigidiora existunt. Neq; igitur solùm ipsius cibi & potus, & animãtium ipsarũ, sed & patriæ ex qua oriũtur, vim nosse oportet. Cùm ergò ex iisdem etiam cibis validum alimentũ corpori offerre voles, his quæ ex locis minimè aquosis prodeunt vtẽdum; tum cibis, tum potionibus, tũ animãtibus. Cùm verò leuius atq; humidius, his quæ ex riguis locis nascũtur vtendum. Dulcia, acria, salsa, amara, austera, & carnosa calefacere solent, tum quæ sicca sunt, tum quæ humida.

ἧσσον καυσώδεες. αἱ δὲ ὀξεῖαι, ψυκτικώτεραι. οἱ δὲ πυρῆνες πάντων στάσιμοι. Σίκυοι ὠμοὶ ψυχροὶ, καὶ δύσπεπτοι. οἱ δὲ πέπονες, οὐρέονται καὶ διαχωρέονται, φυσώδεες δέ. Βότρυες, θερμοὶ καὶ ὑγροὶ, καὶ διαχωρητικοὶ, μάλιστα οἱ λευκοί. οἱ μὲν οὖν γλυκέες, θερμαίνουσιν ἰσχυρῶς, διότι πολὺ ἤδη τοῦ θερμοῦ ἔχουσιν. οἱ δὲ ὀμφακώδεες, ἧσσον θερμαίνουσι· καθαίρουσι δὲ μᾶλλον, πινόμενοι. Σῦκα καὶ σταφίδες καυσώδεα· διαχωρητικὰ δέ. Σῦκον χλωρὸν, ὑγραίνει, καὶ διαχωρέει, καὶ θερμαίνει. ὑγραίνει μὲν, ὅτι ἔγχυλόν ἐστι. θερμαίνει δὲ, 10 διὰ τὸν ὀπόν. διαχωρέει δὲ, διὰ τὸ γλυκὺ τοῦ ὀποῦ. τὰ πρῶτα τῶν σύκων, κάκιστα, ὅτι εἰσὶν ὀπωδέστατα. βέλτιστα δὲ, τὰ ὕστατα. τὰ ξηρὰ σῦκα καυσώδεα· διαχωρητικὰ δέ. Αἱ ἀμυγδάλαι καυσώδεες, τρόφιμοι δέ εἰσι διὰ ταῦτα· καυσώδεες μὲν, διὰ τὸ λιπαρόν. τρόφιμοι δὲ, διὰ τὸ σαρκῶδες. Καὶ κάρυα τὰ στρογγύλα, παραπλησίως ταύταις ἔχουσι. τὰ δὲ πλατέα πέπονα, τρόφιμα καὶ διαχωρητικά. καθαρὰ δὲ ἐόντα, καὶ φῦσαν ἐμποιέουσιν. οἱ δὲ χιτῶνες αὐτέων στάσιμοι. Ἄκυλοι, καὶ βάλανοι, καὶ φηγοὶ, στατικὰ ὠμὰ καὶ ὀπτά. ἑφθὰ δὲ, ἧσσον. Τὰ πίονα τῶν 20 κρεῶν, καυσώδεα, διαχωρητικὰ δέ. κρέα ταριχηρὰ, ἐν οἴνῳ μὲν ὄντα, ξηραίνει καὶ τρέφει. ξηραίνει μὲν, διὰ τὸν οἶνον. τρέφει δὲ, διὰ τὴν σάρκα. ἐν ὄξει δὲ ταριχευόμενα θερμαίνει μὲν, ἧσσον δὲ διὰ τὸ ὄξος. τρέφει δὲ ἱκανῶς. ἐν ἁλσὶ δὲ κρέα ταριχηρὰ τρόφιμα μὲν ἧσσον, διὰ τὸ ἅλες, τοῦ ὑγροῦ ἀπεστερημένα, ἰσχναίνει δὲ, καὶ ξηραίνει, καὶ διαχωρέει ἱκανῶς. τὰς δὲ δυνάμιας ἑκάστων ἀφαιρέειν καὶ προστιθέναι ὧδε χρή. Πυρὶ καὶ ὕδατι πάντα ξυνίσταται, καὶ ζῶα καὶ φυτὰ, καὶ ὑπὸ τουτέων αὔξεται, καὶ ἐς ταῦτα διακρίνεται. τῶν μὲν οὖν ἰσχυρῶν σιτίων, ἕψοντα πολλάκις καὶ διαψύχοντα, 30 τὴν δύναμιν ἀφαιρέειν καὶ προστιθέναι τὸ ἄλλο ὧδε χρή. τῶν δὲ ὑγρῶν πυρῶντα καὶ φώζοντα, τὴν ὑγρασίην ἐξαιρέεσθαι. τῶν δὲ ξηρῶν, βρέχοντα καὶ νοτίζοντα. τῶν δὲ ἁλμυρῶν, βρέχοντα καὶ ἕψοντα. τῶν δὲ πικρῶν καὶ δριμέων, τοῖσι γλυκέσι διακιρνῶντα. τῶν δὲ στρυφνῶν, τοῖσι λιπαροῖσι. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων πάντων, ἐκ τῶν προειρημένων χρὴ γινώσκειν. ὁκόσα πυρούμενα ἢ φωζόμενα, στάσιμά ἐστι μᾶλλον τῶν ὠμῶν, διότι τὸ ὑγρὸν ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἀφῄρηται,[47] καὶ τὸ πυρῶδες, καὶ τὸ λιπαρόν. ὁκόταν γοῦν ἐς τὴν κοιλίην ἐμπέσῃ, ἕλκει τὸ ὑγρὸν ἐκ τῆς κοιλίης, ἐπ' 40 αὐτὰ συγκλείοντα τὰ στόματα τῶν φλεβίων, ξηραίνοντα καὶ θερμαίνοντα, ὥστε ἴσχειν τὰς διεξόδους τοῦ ὑγροῦ.[48] τὰ δὲ ἐκ τῶν ἀνύδρων καὶ ξηρῶν, καὶ πνιγηρῶν χωρίων, ἅπαντα ξηρότερα καὶ θερμότερα, καὶ ἰσχὺν πλείω παρέχεται ἐς τὸ σῶμα. διότι ἐκ τοῦ ἴσου ὄγκου, βαρύτερα καὶ πυκνότερα καὶ πολυχοώτερά ἐστιν, ἢ τὰ ἐκ τῶν ὑγρῶν, καὶ ἀρδομένων καὶ ψυχρῶν. ταῦτα δὲ ὑγρότερα καὶ κουφότερα, καὶ ψυχρότερα. Οὐκοῦν δεῖ τὴν δύναμιν μόνον αὐτέων γνῶναι τοῦ σιτίου καὶ τοῦ πόματος καὶ τῶν ζώων, ἀλλὰ καὶ τῆς πατρίδος ὁπόθεν εἰσίν. ὁκόταν μὲν οὖν βούλωνται τροφὴν ἰσχυρὰν τῷ σώματι προσενέγκαι, καὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν σιτίων, τοῖσιν ἐκ τῶν ἀνύδρων χωρίων χρηστέον, καὶ σιτίοισι καὶ πόμασι καὶ ζώοισιν. ὁκόταν δὲ κουφοτέρῃ τῇ τροφῇ καὶ ὑγροτέρῃ, τοῖσιν ἐκ τῶν ἀρδομένων χρηστέον. τὰ γλυκέα, καὶ τὰ δριμέα, καὶ τὰ ἁλυκὰ, καὶ τὰ πικρὰ, καὶ τὰ αὐστηρὰ, καὶ σαρκώδεα θερμαίνειν πέφυκε. καὶ ὅσα ξηρά ἐστι καὶ ὅσα ὑγρά.

ὁκόσα μὲν οὖν ξηροῦ μέρος πλέον ἔχει ἐν αὐτέοισιν, ταῦτα μὲν ξηραίνει, καὶ θερμαίνει. ὁκόσα δὲ ὑγροῦ μέρος ἔχει πλέον, ταῦτα πάντα θερμαίνοντα ὑγραίνει, καὶ διαχωρέει μᾶλλον, ἢ τὰ ξηρά. τροφὴν γὰρ μᾶλλον ἐς τὸ σῶμα διδόντα, ἀντίσπασιν ποιέεται ἐν τῇ κοιλίῃ, καὶ ὑγραίνοντα διαχωρέει. ὁκόσα δὲ διαθερμαίνοντα ξηραίνει, ἢ σιτία, ἢ ποτά, οὔτε πτύσιν, οὔτε οὔρησιν, οὔτε διαχώρησιν ποιεῦντα, ξηραίνει τὸ σῶμα, διὰ τάδε. θερμαινόμενον τὸ σῶμα, κενοῦται τοῦ ὑγροῦ. τὸ μὲν, ὑπ' αὐτέων τῶν σιτίων. τὸ δὲ, εἰς τροφὴν, τῷ τῆς ψυχῆς θερμῷ καταναλίσκεται. τὸ δὲ, διὰ τοῦ χρωτὸς ἐξωθέεται, θερμαινόμενον καὶ λεπτυνόμενον. τὰ γλυκέα καὶ τὰ πίονα καὶ τὰ λιπαρὰ, πληρωτικά ἐστι, διότι ἐξ ὀλίγου ὄγκου, πολύχοά ἐστι. θερμαινόμενα δὲ καὶ διαχεόμενα, πληροῖ τὸ θερμὸν ἐν τῷ σώματι, καὶ γαληνιάζειν ποιέει. τὰ δὲ ὀξέα, καὶ δριμέα, καὶ αὐστηρὰ, καὶ στρυφνὰ, [49] καὶ συγκομιστὰ, καὶ ξηρὰ, οὐ πληροῖ. διότι τὰ στόματα τῶν φλεβῶν ἀνέωξέ τε καὶ διεκάθηρε. καὶ τὰ μὲν, ξηραίνοντα. τὰ δὲ, δάκνοντα καὶ στύφοντα φρίξαι καὶ συστῆσαι ἐς ὀλίγον ἐποίησεν ὄγκον, τὸ ὑγρὸν τὸ ἐν τῇ σαρκὶ καὶ τὸ κενὸν, πουλὺ ἐγένετο ἐν τῷ σώματι. ὁκόταν οὖν βούλῃ ἀπ' ὀλίγων πληρῶσαι, ἢ ἀπὸ πλειόνων κενῶσαι, τοῖσι τοιούτοισι χρέεσθαι. τὰ πρόσφατα πάντα, ἰσχὺν πλείονα παρέχεται τῶν ἄλλων διὰ τόδε, ὅτι ἐγγύτερον τοῦ ζῶντός ἐστι. τὰ δὲ ἕωλα καὶ σαπρὰ, διαχωρέει μᾶλλον τῶν προσφάτων, διότι ἐγγύτερον τοῦ σηπεδόνος ἐστί. τὰ δὲ ὠμὰ τροφώδεα καὶ ἐρυγματώδεά ἐστι, διότι δεῖ τῷ πυρὶ κατεργασθῆναι. ταῦτα ἡ κοιλίη διαπονήσεται, ἀσθενεστέρα ἐοῦσα τῶν εἰσιόντων. τὰ δὲ ἐν τοῖσιν ὑποτρίμμασιν ὄψα σκευαζόμενα, καυσώδεα καὶ ὑγρὰ, ὅτι λιπαρὰ καὶ πυρώδεα, καὶ θερμὰ καὶ ἀνομοίους τὰς δυνάμιας ἀλλήλοισιν ἔχοντα, ἐν τῷ αὐτέῳ ἴζει. τὰ δὲ ἐν ἅλμῃ, βελτίω καὶ οὐ καυσώδεα. περὶ δὲ λουτρῶν, ὧδε ἔχει. ὕδωρ πότιμον, ὑγραίνει καὶ ψύχει. δίδωσι γὰρ τῷ σώματι ὑγρασίην. τὸ δὲ ἁλμυρὸν λουτρὸν, θερμαίνει καὶ ξηραίνει. φύσει γὰρ ἐὸν θερμὸν, ἕλκει ἀπὸ τοῦ σώματος τὸ ὑγρόν. [51] τὰ δὲ θερμὰ λουτρὰ, νῆστιν μὲν, ἰσχναίνει καὶ ψύχει. φέρει γὰρ ἀπὸ τοῦ σώματος τὸ ὑγρὸν τῇ θερμασίῃ. κενουμένης δὲ τῆς σαρκὸς τοῦ ὑγροῦ, ψύχεται τὸ σῶμα. βεβρωκότα δὲ θερμαίνει καὶ ὑγραίνει, διαχέοντα τὰ ὑπάρχοντα ἐν τῷ σώματι, εἰς πλείονα ὄγκον. ψυχρὰ δὲ λουτρὰ, τοὐναντίον. κενῷ μὲν τῷ σώματι, δίδωσι θερμόν τι ψυχρόν. βεβρωκότι δὲ, ἀφαιρέεται ὑγροῦ ἐόντος καὶ πληροῖ ψυχρὸν ἐὸν τοῦ ὑπάρχοντος ξηροῦ. ἀλουσίη ξηραίνει, καταναλισκομένου τοῦ ὑγροῦ. ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ ἀναλειφίη. λίπη δὲ, θερμαίνει καὶ ὑγραίνει, καὶ μαλάσσει. ἥλιος δὲ καὶ πῦρ, ξηραίνει διὰ τάδε. θερμὰ ἐόντα καὶ ξηρὰ, [52] ἕλκει τοῦ σώματος τὸ ὑγρόν, σκιὰ δὲ καὶ ψύχεα, [53] τὰ μέτρια ὑγραίνει. δίδωσι γὰρ μᾶλλον, ἢ λαμβάνει. ἱδρῶτες πάντες ἀπιόντες, καὶ ξηραίνουσι καὶ ἰσχναίνουσιν, ἐκλείποντος τοῦ ὑγροῦ ἐκ τοῦ σώματος. λαγνεύειν, ἰσχναίνει, καὶ ὑγραίνει, καὶ θερμαίνει. θερμαίνει μὲν, διὰ τὸν πόνον [54] καὶ τὴν ἀπόκρισιν τοῦ ὑγροῦ. ἰσχναίνει δὲ, διὰ κένωσιν. ὑγραίνει δὲ, διὰ τὸ ὑπολειπόμενον ἐν τῷ σώματι τῆς συντήξιος ὑπὸ τοῦ πόνου. ἔμετοι, ἰσχναίνουσι διὰ τὴν κένωσιν τῆς τροφῆς. οὐ μέντοι ξηραίνουσιν, [55] ἢν μή τις τῇ ὑστεραίῃ θεραπεύῃ ὀρθῶς, ἀλλ' ὑγραίνουσι διὰ τὴν πλήρωσιν, καὶ διὰ τὴν σύντηξιν τῆς σαρκὸς [56] τὴν ἀπὸ τοῦ πόνου.

Quæ igitur plus ſicci in ſe habent, ea ſiccant quidem & calefaciunt. Quæ verò plus humidi, hæc omnia calefaciendo humectāt, & magis quàm ſicca per aluum ſecedunt. Nam cùm plus corpus nutriant, in ventriculum attrahunt, & humectando aluum deiiciunt. Quæ verò calefaciendo ſiccant, tum cibi, tum potus, neque ſputum, neque vrinam, neque aluum cient, & hanc ob cauſam corpus ſiccant. Incaleſcens corpus humido vacuatur, partimq; ab ipſis cibis, partim etiam à calore animi in alimentum abſumitur, partim verò calefactum & attenuatum, per cutim foras propellitur. Dulcia, pinguia, & oleoſa iccirco implent, quia ex modica mole multum diffundunt. Calefacta verò & diffuſa, calore corpus replent, & tranquillum reddunt. Acida autem, acria, auſtera, acerba, & ex toto collata, & ſicca, non implent, ideo quòd venarum ora tum aperiunt, tum expurgant, & partim quidem ſiccando, partim verò incidendo & adſtringēdo horrorem inferunt, & carnis humidum in paruam molem contrahunt, atq; ita vacuum multum in corpore oritur. Cùm igitur paucis implere, vel multis vacuare voles, hiſce vtitor. Recentia omnia plus cæteris roborant, propterea quòd vitæ ſunt propinquiora. At vetuſtate marcida, quòd ad putredinem magis accedant, recentibus aluum magis deiiciunt. Cruda verò alimentum præbent & ructus excitāt, quòd quæ igne coqui oporteat, ea ventriculus, his, quæ ingeruntur, cùm debilior exiſtat, cōficere cogatur. At verò opſonia ex intritis præparata ideo ſunt æſtuoſa & humida, quòd pinguia, ignea & calida, & inæquales inter ſe vires ſortita, in eodem reſident. Quæ verò muria condiuntur, meliora, & minimè æſtuoſa. Balnea autem ad hunc ſe habent modū. Aqua potabilis humectat & refrigerat, cùm corpori humiditatē exhibeat. Salſum verò balneū, calefacit & ſiccat. Naturâ enim calidum, humiditatem è corpore trahit. At balnea calida, ieiunum quidem extenuant & refrigerant. Caliditate enim humidum è corpore tollunt, eoq; è carne vacuato, corpus refrigeratur. Poſt cibum autem calefaciunt & humectant, cùm ea, quæ in corpore ſuperſunt, in maiorē molem diffundunt. Frigida verò balnea, contrà. Vacuo quidem corpori frigidū calorem quendam impertit, at poſt cibum humiditatem præſentem tollit, & ſua frigiditate, ſiccum quod adeſt, auget. Balnei abſtinentia, conſumpta humiditate ſiccat, eodē ſanè modo neglecta vnctio. At verò vnctio calefacit, humectat, & emollit. Sol autē & ignis has ob cauſas ſiccant, quòd calida cùm ſint & ſicca, corporis humiditatem trahūt. Vmbra & frigus, moderatè humectant, plus enim dant, quàm accipiunt. Sudores omnes exeuntes ſiccant & attenuāt, cùm corpus humore deſtituatur. Veneris vſus extenuat, humectat, & calefacit. Calefacit quidem ob laborem & frigiditatis excretionem, attenuat autem ob vacuationem, humectat verò propter id quod ex colliquatione à labore in corpore relictum eſt. Vomitiones extenuant, propter alimenti euacuationem, neq; tamen ſiccāt, ſi quis poſtridie recta curatione vtatur, ſed ꝓpter repletionem & carnis ex labore colliquationē humectant.

At si quis hæc postridie in alimentum à calore cõsumi sinat, sensimq; ad victus rationem adiiciat, siccat. Aluum autem coactam vomitio soluit, & plus æquo fluidam sistit, illam quidem humectando, hanc verò siccando. Cùm igitur quis aluum celerrimè sistere volet, deuoratum cibum priùs quàm humescat & deorsum detrahatur, euomere oportet, & acerbis ac austeris cibariis potiùs vtitor. Vbi autem aluum soluere volet, diutius immorari cibis confert, & acribus ac salsis, & pinguibus, dulcibusq;, tum cibariis, tum potionibus vtendum. Somni in ieiuno quidem extenuant & refrigerant, non nimis longi, eam, quæ adest, humiditatem vacuando. Longiores verò, calefaciẽdo carnem colliquefaciunt, corpusque diffundendo resoluunt, & imbecillum reddunt. Post cibum autem calefacientes humectant, alimentum in corpus diffundendo. Somnus post matutinas deambulationes, maximè siccat. Vigilia post cibos noxia, cùm cibum colliquescere non sinat, ieiunos autem extenuat quidem, at minùs lædit. Ocium humectat & corpus imbecillum reddit. Quiescens enim animus corporis humidum minimè absumit. Labor siccat, corpusque validum efficit. Semel die sumptus cibus, extenuat & siccat, aluumque sistit, quoniam animi calore ventris & carnis humidum absumitur. Prandium verò contraria efficit. Aquæ potus calidus extenuat, eodemque modo etiam frigidus. At verò plus æquo frigidus tum spiritus, tum cibus, & potus, humidum in corpore congelant, & congelatione ac frigore aluos cogunt, cùm animi humiditatem superẽt. Contraq; etiam caloris excessus in tantum cogit, vt diffundi nequeat. Quæ verò corpus calefaciunt, neque alimentum exhibent, carnem humore vacuant, & cùm nihil excedant, frigiditatem homini præbent. Humiditate enim, quæ adest, agitata, quod ab ipso spiritu repletur, refrigeratur. At verò de laboribus quam habeant facultatem enarrabo. Sunt enim quidam à natura, quidam violenti. Ex his, qui sunt à natura, visionis labor, auditionis, vocis, curæ. Ac visionis quidem hæc est facultas. Cùm animus in id quod videtur intentus est, mouetur & incalescit. Calefactus verò, humido vacuato, exiccatur. Per auditionem autem irrumpente sono, animus concutitur, & laborat, laborans verò incalescit & resiccatur. Ex his, quæ cum cura hominibus contingunt, animus incalescit & exiccatur, humidoque absumpto laborat & carnes attenuat, hominemq; vacuat. Vocis autem labores, velut sermo, lectio, cantus, ij omnes animum mouent, motus verò exiccatur & incalescit, humidumq; corporis absumit. At deambulationes ipsæ etiam maximè præ reliquis à natura fiũt, habent tamen quid violentum. Earum hæc est facultas. A cœna deambulatio, aluum, corpus, & ventrem exiccat, ipsumque hãc ob causam amarum euadere non sinit. Cùm homo mouetur, corpus & cibi incalescũt. Humiditatem igitur caro attrahit, neq; ventrem amarũ euadere sinit. Impletur igitur corpus, venter verò extenuatur.

ἢν δέ τις ἐάσῃ ταῦτα καταναλωθῆναι, τῇ ὑστεραίῃ δὲ ἐς τὴν τροφὴν τοῦ θερμοῦ καὶ τῇ διαίτῃ ἡσύχως προσάγῃ, ξηραίνουσι. κοιλίην δὲ συνεστηκυῖαν, λύει ἔμετος. καὶ διαχωρέουσαν μᾶλλον τοῦ καιροῦ ἵστησι. τὴν μὲν διυγραίνων, τὴν δὲ ξηραίνων. [57] ὁκόταν μὲν οὖν στῆσαι βούληται τὴν ταχίστην, φαγόντα, χρὴ ἐξεμέειν πρὶν ἂν διυγρανθῆναι τὸ σιτίον, καταστασθῆναι κάτω, καὶ τοῖσι στρυφνοῖσι καὶ τοῖσιν αὐστηροῖσι σιτίοισι μᾶλλον χρέεσθαι. ὁκόταν δὲ λῦσαι τὴν κοιλίην βούληται, ἐνδιατρίβειν ἐν τοῖσι σιτίοισιν ὡς πλεῖστον χρόνον ξυμφέρει, καὶ τοῖσι δριμέσι, καὶ ἁλμυροῖσι, καὶ λιπαροῖσι, καὶ γλυκέσι, καὶ τοῖσι σιτίοισι καὶ πόμασι χρέεσθαι. [58] ὕπνοι δέ, νῆστιν μὲν ἰσχναίνουσι καὶ ψύχουσιν, ἢν μὴ μακροὶ ἔωσι, κενοῦντες τοῦ ὑπάρχοντος ὑγροῦ. ἢν δὲ μέζον, ἐκθερμαίνοντες, συντήκουσι τὴν σάρκα. καὶ διαλύουσι, τὸ σῶμα διαχέοντες, [59] καὶ ἀσθενὲς ποιέουσι. βεβρωκότα δέ, θερμαίνοντες ὑγραίνουσι, τὴν τροφὴν ἐς τὸ σῶμα διαχέοντες. ἀπὸ δὲ τῶν ὀρθρίων περιπάτων ὕπνος, μάλιστα ξηραίνει. ἀγρυπνίη δέ, ἐν μὲν τοῖσι σιτίοισι βλάπτει, οὐκ ἐῶσα τὸ σιτίον τήκεσθαι. ἀσίτοισι δέ, [60] ἰσχναίνει μέν, βλάπτει δὲ ἧσσον. ῥαθυμίη, ὑγραίνει· καὶ ἀσθενὲς τὸ σῶμα ποιέει. ἀτρεμίζουσα γὰρ ἡ ψυχή, οὐκ ἀναλίσκει τὸ ὑγρὸν ἐκ τοῦ σώματος. πόνος δέ, ξηραίνει, καὶ τὸ σῶμα ἰσχυρὸν ποιέει. [61] μονοσιτίη, ἰσχναίνει, καὶ ξηραίνει, καὶ τὴν κοιλίην ἵστησι, διότι ὑπὸ τοῦ τῆς ψυχῆς θερμοῦ, τὸ ὑγρὸν ἐκ τῆς κοιλίης καὶ τῆς σαρκὸς καταναλίσκεται. ἄριστον δὲ τἀναντία διαπρήσσεται τῇ μονοσιτίῃ. ὕδωρ πόμα θερμόν, ἰσχναίνει. [62] ὡσαύτως δὲ καὶ ψυχρόν. τὸ δὲ ὑπερβάλλον ψυχρὸν καὶ πνεῦμα, καὶ τὸ σιτίον, καὶ τὸ ποτόν, πήγνυσι τὸ ὑγρὸν τὸ ἐν σώματι, καὶ τὰς κοιλίας ξυνίστησι τῇ πήξει καὶ ψύξει. κρατεῖ γὰρ οὖν τοῦ τῆς ψυχῆς ὑγροῦ. καὶ οὖν τοῦ θερμοῦ δὲ πάλιν αἱ ὑπερβολαί, πηγνύουσι καὶ τοσοῦτον, ὡς μὴ διάχυσιν ἔχειν. ὁκόσα δὲ θερμαίνοντα τὸ σῶμα τροφὴν μὴ διδόντα, κενοῖ οὖν ὑγροῦ τὴν σάρκα, μηδ' ὑπερβολὴν ποιέοντα, ψύξιν τῷ ἀνθρώπῳ παραδίδωσι. κινουμένου γὰρ οὖν ὑπάρχοντος ὑγροῦ, [63] πνεύματος ὑπ' αὐτοῦ πληρούμενον ψύχεται. περὶ δὲ τῶν πόνων ἣν τινα ἔχει δύναμιν, [64] διηγήσομαι. εἰσὶ γὰρ οἱ μέν, κατὰ φύσιν· οἱ δέ, διὰ βίης. οἱ μὲν οὖν κατὰ φύσιν αὐτῶν εἰσιν, ὄψιος πόνος. ἀκοῆς, φωνῆς, μερίμνης. ὄψιος μὲν οὖν δύναμις τοιαύτη. προσέχουσα ψυχὴ τῷ ὁρεομένῳ, κινέεται καὶ θερμαίνεται. θερμαινομένη δέ, ξηραίνεται κενωμένου τοῦ ὑγροῦ. διὰ δὲ τῆς ἀκοῆς ἐσπίπτοντος τοῦ ψόφου, σείεται ἡ ψυχὴ καὶ πονέει. πονέουσα δέ, θερμαίνεται καὶ ξηραίνεται. ὁκόσα ἐν μερίμνῃ ἀνθρώποισι γίνεται, ἡ ψυχὴ καὶ ὑπὸ τουτέων θερμαίνεται καὶ ξηραίνεται. καὶ τὸ ὑγρὸν καταναλίσκουσα, πονέει καὶ λεπτύνει τὰς σάρκας καὶ κενοῖ τὸν ἄνθρωπον. ὁκόσοι δὲ πόνοι φωνῆς οἷον λέξις, ἢ ἀνάγνωσις, ἢ ᾠδή, πάντες οὗτοι κινέουσι τὴν ψυχήν. κινουμένη δέ, ξηραίνεται καὶ θερμαίνεται. καὶ τὸ ἐν τῷ σώματι ὑγρὸν καταναλίσκει. οἱ δὲ περίπατοι κατὰ φύσιν μέν εἰσι καὶ οὗτοι μάλιστα τῶν λοιπῶν. ἔχουσι δέ τι βίαιον. δύναμις δὲ αὐτέων, ἐστὶ τοιήδε. ὁ ἀπὸ δείπνου περίπατος, ξηραίνει τήν τε [65] κοιλίην καὶ τὸ σῶμα, καὶ τὴν γαστέρα, καὶ οὐκ ἐᾷ πικρὴν γίνεσθαι διὰ τάδε. κινουμένου τοῦ ἀνθρώπου, θερμαίνεται καὶ τὸ σῶμα καὶ τὰ σιτία. ἕλκει οὖν τὴν ἰκμάδα ἡ σάρξ, καὶ οὐκ ἐᾷ πικρὴν κοιλίην ξυνίστασθαι. τὸ μὲν οὖν σῶμα, πληροῦται· ἡ δὲ κοιλίη, λεπτύνεται.

ξηραίνεται δὲ, διὰ τάδε· κινουμένου τοῦ σώματος καὶ θερμαινομένου, τὸ λεπτότατον τῆς τροφῆς καταναλίσκεται· τὸ μὲν, ἀπὸ τοῦ ξυμφύτου θερμοῦ· τὸ δὲ, σὺν τῷ πνεύματι ἀποκρίνεται ἔξω· τὸ δὲ καὶ οὐρέεται. ὑπολείπεται δὲ τὸ ξηρότατον ἀπὸ τῶν σιτίων, ὥστε τῇ κοιλίῃ ἀποξηραίνεσθαι τὴν σάρκα. καὶ οἱ ὄρθριοι περίπατοι ἰσχναίνουσι καὶ τὰ περὶ τὴν κεφαλὴν [66] κοῦφά τε καὶ εὐπαγέα, καὶ εὐήκοα παρασκευάζουσι· καὶ τὴν κοιλίην λύουσιν. ἰσχναίνουσι μὲν, [67] διότι κενούμενον τὸ σῶμα θερμαίνεται, καὶ τὸ ὑγρὸν λεπτύνεται καὶ καθαίρεται. τὸ μὲν, ὑπὸ τοῦ πνεύματος· [68] τὸ δὲ, μύσσεταί τε καὶ χρέμπτεται· τὸ δὲ ἐς τὴν τροφὴν, τῷ τῆς ψυχῆς θερμῷ καταναλίσκεται. τὴν δὲ κοιλίην λύουσι, διότι θερμὴ ἐοῦσα, [69] τοῦ ψυχροῦ πνεύματος ἐσπίπτοντος ἄνωθεν ὑποχωρέει τὸ θερμὸν τῷ ψυχρῷ. [70] κοῦφα δὲ τὰ περὶ τὴν κεφαλὴν ποιέει, διὰ τάδε. ὅταν κενωθῇ ἡ κοιλίη, ἕλκει ἐς ἑωυτὴν ἐκ τοῦ ἄλλου σώματος καὶ τῆς κεφαλῆς τὸ ὑγρὸν, θερμὴ ἐοῦσα. κενουμένης δὲ τῆς κεφαλῆς, ἀποκαθαίρεται ἥ τε ὄψις καὶ ἡ ἀκοή. καὶ γίνονται εὐαγέες οἱ ἄνθρωποι. οἱ δὲ ἀπὸ τῶν γυμνασίων περίπατοι, καθαρὰ τὰ σώματα παρασκευάζουσι καὶ ἰσχναίνουσιν, οὐκ ἐῶντες τὴν σύντηξιν τῆς σαρκὸς, τὴν ὑπὸ τοῦ πόνου ξυνίστασθαι, ἀλλ᾽ ἀποκαθαίρουσι. [71] τὰ δὲ ἐκ τῶν δρόμων γινόμενα, οἱ μὲν μακροὶ καὶ [72] καμπτοὶ, ἐξ ὀλίγου προσαγόμενοι, θερμαίνοντες τὴν σάρκα συνεψεῖν καὶ διαχέειν δύνανται. καὶ τὴν δύναμιν τῶν σιτίων τὴν ἐν τῇ σαρκὶ καταπέσσουσι. [73] βραδύτερά τε καὶ παχύτερα τὰ σώματα παρασκευάζουσι τῶν τροχῶν. τοῖσι δὲ τὰ πολλὰ ἐσθίουσι, ξυμφορώτεροι, καὶ χειμῶνος μᾶλλον, ἢ θέρεος. οἱ δὲ ἐν ἱματίῳ δρόμοι, τὴν μὲν δύναμιν, τὴν αὐτὴν ἔχουσι· μᾶλλον δὲ διαθερμαίνουσι, καὶ ὑγρότερα τὰ σώματα ποιέουσιν, ἀχροώτερα δὲ, διότι οὐκ ἀποκαθαίρει προσπίπτον τὸ πνεῦμα τὸ εἰλικρινὲς, ἀλλ᾽ ἐν τῷ αὐτῷ γυμνάζεται πνεύματι. συμφέρει οὖν καὶ τοῖσι ξηροῖσι καὶ τοῖσι πολυσάρκοισιν, ὅστις καθαιρεῖν τὴν σάρκα βούλεται, καὶ τοῖσι πρεσβυτέροισι [74] διὰ ψύξιν τοῦ σώματος. οἱ δὲ δίαυλοι καὶ ἥπποι ἵπποι, τὴν μὲν σάρκα ἧσσον διαχέουσιν. ἰσχναίνουσι δὲ μᾶλλον, διότι τοῖς ἔξω τῆς ψυχῆς μέρεσιν οἱ πόνοι ὄντες, [75] ἀντισπῶσιν ἐκ τῆς σαρκὸς τὸ ὑγρὸν, καὶ τὸ σῶμα λεπτύνουσι καὶ ξηραίνουσιν. οἱ δὲ τροχοὶ, τὴν μὲν σάρκα ἥκιστα διαχέουσιν. ἰσχναίνουσι δὲ, καὶ διαστέλλουσι τὴν σάρκα, καὶ τὴν κοιλίην μάλιστα, διότι ὀξυτάτῳ τῷ πνεύματι χρώμενοι, τάχιστα τὸ ὑγρὸν ἕλκουσιν ἐφ᾽ ἑωυτούς. τὰ δὲ περισείσματα, ξηραίνουσι μὲν ἐξαπίνης. οὐκ ἐπιτήδεια δὲ, καὶ ἀξύμφορα. σπάσματα γὰρ ἐμποιέεται, διὰ τόδε. διατεθερμασμένον τὸ σῶμα, τὸ μὲν δέρμα, ἰσχυρῶς λεπτύνει. τὴν δὲ σάρκα, ἧσσον συνίστησι τῶν τροχῶν. κενοῖ δὲ τὴν σάρκα τοῦ ὑγροῦ. τὰ δὲ ἀνακινήματα καὶ ἀνακουφίσματα τὴν μὲν σάρκα ἥκιστα διαθερμαίνουσι. παροξύνει δὲ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τοῦ πνεύματος κενοῦσι. πάλη δὲ καὶ τρῖψις τοῖσιν ἔξω τοῦ σώματος, παρέχει μᾶλλον τὸν πόνον. θερμαίνει δὲ τὴν σάρκα καὶ στερεοῖ, καὶ αὔξεσθαι ποιέει διὰ τάδε. τὰ μὲν στερεὰ φύσει τριβόμενα, συνίστησι· τὰ δὲ κοῖλα αὔξεται. τῆς γοῦν σαρκὸς, τὸ μὲν πυκνὸν τριβόμενον, ξυνίσταται· τὰ δὲ κοῖλα, αὔξεται· καὶ ὁκόσα φλέβες εἰσί.

Has autem ob causas exiccatur, quòd agitato & incalescente corpore, alimenti pars tenuissima, partim ab insito calore consumitur, partim cum spiritu foras excernitur, partim etiam per vrinam emittitur, quod verò in cibis est siccissimum, remanet, ita vt cum ventre simul etiam caro resiccetur. Deambulationes matutinæ extenuant, & quæ circa caput sunt, leuia, agilia & prompta efficiunt, aluumque soluunt. Extenuant quidem, quòd agitatum corpus incalescat, & humidum partim quidem à spiritu attenuetur & purgetur, partim verò emungatur & exscreetur, partim etiam ab animi calore in alimentum absumatur. Aluum autem soluunt, quòd cùm calida existat, spiritu frigido ex superioribus partibus irruente, frigido calidum cedit. Quæ verò circa corpus sunt ideò leuant, quòd euacuata aluus & calida existens, è reliquo corpore & capite humidum ad se attrahit. Vacuato autem capite, repurgatur visio & auditio, & agiles homines redduntur. At deambulationes, quæ post exercitationes obeuntur, corpora pura reddunt & emaciant, neque carnis colliquationem, quæ ex labore prouenit, colligunt, sed eam repurgant. Ex cursibus autem hæc contingunt. Longi quidem & flexi, sensim facti, carnem calefaciendo concoquere ac diffundere queunt, & ciborum vim in carne concoquunt, tardiora tamen & crassiora corpora efficiunt, quàm qui in orbem fiunt. His autem, qui multum comedunt, commodiores sunt, idque hyeme magis quàm æstate. At qui in veste obeuntur, eadem facultate valent, sed magis calefaciunt, humidioraque corpora & decoloratiora reddunt, quia purus extrinsecus irruens spiritus ea non repurgat, sed in eodem spiritu exercentur. Siccis igitur & multum carnosis conferunt, cùm quis carnem detrahere volet, & senioribus propter corporis frigiditatem. Cursus autem rursus ad carceres redeuntes, & indefiniti equestres, carnem quidem minùs diffundunt, sed magis extenuant, quia cùm externis animi partibus hi labores obeantur, humidum ex carne retrahunt, corpúsque attenuant & exiccant. Qui verò in orbem fiunt, carnem quidem minimè diffundunt, sed extenuant, carnémque & ventrem maximè deducunt, quòd cùm citissimo spiritu vtantur, humidum ad se promptissimè attrahunt. Concussiones autem de repente quidem siccant, neque tamen accommodæ, neque vtiles sunt. Conuulsiones enim ideò intus adferunt, quòd calefactum corpus cutem vehementer tenuat, carnem verò minùs cogunt, quàm cursus, qui in orbem obeuntur, eandemque humore vacuant. Commotiones & in sublime eleuationes, carnem quidem minimè excalefaciunt, sed corpus & animum commouent, & spiritu vacuant. Lucta & frictio, exterioribus corporis partibus laborem magis præbent, carnem autem calefaciunt, firmant, ideoque augent, quòd quæ natura solida sunt, dum fricantur, in se coguntur, caua verò augescunt. Quod ergo in carne densum est, si confricatur, in se cogitur, caua verò augescunt, & quæcunq; venas habent.

Excalefactæ enim & exiccatæ carnes, alimentum ad se per venas trahunt, deinde increscunt. Volutatio in puluere eadem, quæ lucta, facit, sed propter puluerem magis exiccat, carnemque minùs gignit. Lucta, quæ fit consertis summis manibus, extenuat, carnesque ad superiora trahit. Ad corycum decertatio, & manuum gesticulatio, eadem efficiunt. Spiritus retentio meatus per vim cogere, cutem tenuare, & humiditatem ad cutem propellere valet. Quæ in puluere & oleo exercitationes obeuntur, hoc differunt, quòd puluis quidem frigidus, oleum verò est calidũ. Oleum per hyemem ad corporis incrementum magis est accommodatum, quoniam quid de corpore detrahere frigus non sinit. Per æstatem verò caloris exuperantia carnem colliquat, cùm etiam ab anni tempore, & oleo, & labore incalescat. Puluis autem per æstatem ad corporis incrementum magis est accommodatus. Cùm enim refrigeret, vltra modũ incalescere non sinit, per hyemem verò, frigus & algorem adfert. Post exercitationes, parua in puluere per æstatem mora, ad refrigerationem quidem iuuat, multa verò supra modum exiccat, & corpora dura ac lignosa reddit. Frictio ex oleo & aqua emollit, neque vehementer incalescere sinit. At de lassitudinibus, quæ circa corpora contingunt, ad hunc se res habet modum. Qui quidem non exercentur, ab omni labore lassitudinem contrahunt. Nulla enim corporis pars ad vllum aliquem laborem suscipiendum est accommodata. Quæ verò exercentur corpora, à minimè consuetis laboribus lassantur. Quædam etiam à consuetis exercitationibus in lassitudines incidunt, si his supra modum vtantur. Et ea quidem sunt lassitudinum genera. Earum verò facultas sic habet. Qui non exercentur, cùm humidam carnem habeant, vbi laborauerint, cõcalefacto corpore multam colliquationem dimittunt. Quod igitur cum sudore emissum, aut cum corpore repurgatum fuerit, non ampliùs vexat corporis partem præter cõsuetudinem vacuatam. Quod verò post secretionẽ intus remanet, huic molestiam exhibet, & ei parti, quæ humiditatem suscepit, cùm corpori minimè sit commodum, sed infensum. Neq; sanè in corporum carnes æquabiliter coit, sed in carnosas partes, ita vt his quidem, donec exeat, molestiam exhibeat. Nempe cùm ambitum non habeat & quiescat, tum ipsum, tum ea, quæ irrumpunt, incalescunt. Cùm igitur copiosum fuerit quod secretum est, id quidem, quod sanum est, superat, ita vt totum corpus concalescat, & vehementem febrem inferat. Sanguine enim calefacto & attracto, ea, quæ in corpore insunt, celerem ambitum faciunt, & tum reliquum corpus à spiritu purgatur, tum quod coaluit, calefactum attenuatur, simulq; ex carne in cutem foras propellitur, idq; sudor calidus vocatur. Quo sanè excreto, tum sanguis ad naturalem constitutionem redit, tum febris remittit, & lassitudo sedatur, tertio præsertim die. Hanc autem lassitudinem hũc in modum curare oportet, fomentis & balneis calidis id quod coaluit dissoluendo, & violentis deambulationibus expurgando, ciborumq; paucitate & extenuatione carnis vacuationem cogendo, ac oleo leniter,

θερμαινόμεναι γὰρ αἱ σάρκες καὶ ξηραινόμεναι, ἕλκουσιν ἐφ' ἑωυτὰς τὴν τροφὴν διὰ τῶν φλεβῶν, εἶτα αὔξονται. ἀλίνδησις, παραπλήσια τῇ πάλῃ διαπρήσσεται. ξηραίνει δὲ μᾶλλον διὰ τὴν κόνιν καὶ σαρκοῖ ἧσσον. [76] ἀκροχειρίη ἰσχναίνει καὶ τὰς σάρκας ἕλκει ἄνω. καὶ κωρυκομαχίη καὶ χειρονομίη τὰ παραπλήσια διαπρήσσεται. [77] πνεύματος δὲ κατάσχεσις, τοὺς πόρους διαναγκάσαι, καὶ τὸ δέρμα λεπτῦναι, καὶ τὸ ὑγρὸν ὑπὸ τὸ δέρμα ἐξῶσαι δύναται. ἐν κόνει καὶ ἐλαίῳ γυμνάσια διαφέρει τοσόνδε. κόνις μὲν ψυχρόν· ἔλαιον δὲ θερμόν. ἐν μὲν τῷ χειμῶνι τὸ ἔλαιον, αὐξιμώτερον, διότι τὸ ψῦχος κωλύει φέρειν ἀπὸ τοῦ σώματος. ἐν δὲ τῷ θέρει, ἔλαιον ὑπερβολὴν θερμασίης πεποιημένον, τήκει τὴν σάρκα. ὁκόταν καὶ ὑπὸ τῆς ὥρης θερμαίνηται, καὶ τοῦ ἐλαίου καὶ τοῦ πόνου. [78] ἡ δὲ κόνις ἐν τῷ θέρει αὐξιμώτερος· ψύχουσα γὰρ τὸ σῶμα, οὐκ ἐᾷ εἰς ὑπερβολὴν θερμαίνεσθαι. ἐν δὲ τῷ χειμῶνι, διαψυκτικὸν καὶ κρυμνῶδες. διατρίβειν δὲ ἐν τῇ κόνει μετὰ τοὺς πόνους ἐν τῷ θέρει, ὀλίγον μὲν χρόνον, ὠφελεῖ ψύχουσα· πολὺν δὲ ὑπερξηραίνει, καὶ τὰ σώματα σκληρὰ καὶ ξυλώδεα ἀποδείκνυσι. τρῖψις ἐλαίου σὺν ὕδατι μαλάσσει, καὶ οὐ δεινῶς ἐᾷ διαθερμαίνεσθαι. περὶ δὲ κόπων τῶν ἐν τοῖσι σώμασιν ἐγγινομένων, ὧδε ἔχει. οἱ μὲν ἀγύμναστοι τῶν ἀνθρώπων, ἀπὸ παντὸς κοπιῶσι πόνου. οὐδὲν γὰρ τοῦ σώματος διαπεπόνηται πρὸς οὐδένα πόνον. τὰ δὲ γεγυμνασμένα τῶν σωμάτων, ὑπὸ τῶν αἰηθέων πόνων κοπιᾷ. τὰ δὲ, καὶ ἀπὸ τῶν συνήθων γυμνασίων κοπιᾷ, ὑπερβολῇ χρησάμενα. τὰ μὲν οὖν εἴδεα τῶν κόπων, τοιαῦτά ἐστιν. ἡ δὲ δύναμις αὐτέων ὧδε ἔχει. οἱ μὲν γὰρ ἀγύμναστοι ὑγρὴν τὴν σάρκα ἔχοντες, ὁκόταν πονῶσι θερμαινομένου τοῦ σώματος, σύντηξιν πολλὴν ἀφιᾶσιν. ὅ,τι μὲν οὖν συνεξιδρώσῃ, ἢ ξὺν τῷ σώματι ἀποκαθαρθῇ, οὐ παρέχει πόνον μᾶλλον ἐν τῷ κενωθέντι τοῦ σώματος παρὰ τὸ ἔθος. ὅ,τι δ' ἂν ἐμμείνῃ τῆς ἀποκρίσιος, [79] τοῦτο παρέχει τὸν πόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ δεξαμένῳ τὸ ὑγρόν. οὐ γάρ ἐστι ξύμφορον τῷ σώματι, ἀλλὰ πολέμιον. εἰς μὲν δὴ τὰς σάρκας τῶν σωμάτων, οὐ ξυνίσταται ὁμοίως, εἰς δὲ τὰ σαρκώδεα, ὥστε τουτέοις πόνον παρέχει, ἕως ἂν ἐξέλθῃ. [80] ἅτε δὴ οὐκ ἔχον περίοδον, ἀτρεμίζον θερμαίνεται αὐτό τε καὶ τὰ περιστέλλοντα. ἢν μὲν οὖν πολὺ γένηται τὸ ἀποκριθὲν, ἐκράτησε καὶ τοῦ ὑγιαίνοντος, ὥστε συνεκθερμαίνει ὅλον τὸ σῶμα, καὶ ἐνεποίησε πυρετὸν ἰσχυρόν. θερμανθέντος γὰρ τοῦ αἵματος καὶ ἐπισπασθέντος, [81] ταχείην ἐποίησε τὴν περίοδον τὰ ἐν τῷ σώματι. καὶ τό, τε ἄλλο σῶμα καθαίρεται ὑπὸ τοῦ πνεύματος. καὶ τὸ συνεστηκὸς θερμαινόμενον, λεπτύνεταί τε, καὶ συνεξωθέεται ἐκ τῆς σαρκὸς ἔξω ἐπὶ τὸ δέρμα, ὅπερ ἱδρὼς καλέεται θερμός. τούτου δ' ἀποκριθέντος, τό, τε αἷμα καθίσταται ἐς τὴν κατὰ φύσιν σύστασιν· καὶ ὁ πυρετὸς ἀνίησι, καὶ κόπος παύεται μάλιστα τριταῖος. χρὴ δὲ τὸν τοιοῦτον κόπον, ὧδε θεραπεύειν. πυρίῃσι καὶ λουτροῖσι θερμοῖσι διαλύοντα τὸ ξυνεστηκός. [82] καὶ περιπάτοισι βιαίοισιν ὡς ἀποκαθαίρωνται, σιτίοισιν ὀλιγοσιτίῃσι, καὶ ἰσχνασίῃσι, συνιστάναι τῆς σαρκὸς τὴν κένωσιν καὶ τρίβεσθαι τῷ ἐλαίῳ ἡσυχῇ πολλῷ

πουλὺν χρόνον, ὅκως μὴ βιαίως ἀναθερμαίνηται. καὶ τοῖσι χρίσμασι καὶ τοῖσιν ἱδρωτικοῖσι καὶ μαλακτικοῖσι χρέεσθαι, καὶ μαλακύνειν ξυμφέρει. τοῖσι δὲ γυμναζομένοισιν ὑπὸ τῶν ἀηθέων πόνων, διὰ τάδε γίνεται. ὁκόταν μὴ πεπονήκῃ τὸ σῶμα, ὑγρὴν ἀνάγκη τὴν σάρκα εἶναι πρὸς τοῦτον τὸν τόπον, πρὸς ὃν μὴ εἴθισται πονέειν. ὥσπερ καὶ τῶν γυμνασίων, πρὸς ἕκαστα. τὴν μὲν οὖν σάρκα, ξυντήκεσθαι ἀνάγκη καὶ ἀποκρίνεσθαι καὶ συνίστασθαι ὥσπερ τῷ προτέρῳ. ξυμφέρει δὲ θεραπεύεσθαι ὧδε. τοῖσι μὲν γυμνασίοισι χρῆσθαι τοῖσι συνήθεσιν, ὅκως τὸ ξυνεστηκὸς θερμαινόμενον λεπτύνηται καὶ ἀποκαθαίρηται, καὶ τὸ ἄλλο σῶμα μὴ ὑγραίνηται, μήτε ἀγύμναστον γίνηται. τοῖσι δὲ λουτροῖσι τοῖσι θερμοῖσι ξυμφέρει καὶ τούτῳ χρέεσθαι καὶ τῇ τρίψει ὁμοίως, ὡς καὶ τῷ πρόσθεν. τῆς δὲ πυριήσιος οὐδὲν δέεται. οἱ πόνοι γὰρ ἱκανοὶ θερμαίνοντες, λεπτύνειν καὶ ἀποκαθαίρειν τὸ συστάν. [83] οἱ δὲ ἀπὸ τῶν συνήθων γυμνασίων πόνοι, τόνδε τὸν τρόπον γίνονται. ἀπὸ μὲν συμμέτρου πόνου, κόπος οὐ κινέεται. ὁκόταν δὲ πλέων τοῦ καιροῦ πόνος ᾖ, ὑπερξηραίνει τὴν σάρκα. κενωθεῖσα δὲ τοῦ ὑγροῦ, θερμαίνεται, καὶ ἀλγέει, καὶ φρίσσει, καὶ ἐς πυρετὸν καθίσταται μακρότερον, ἢν μή τις ἐκθεραπεύσῃ ὀρθῶς. χρὴ δὲ πρῶτον μὲν αὐτῷ τῷ λουτρῷ, μὴ σφόδρα πολλῷ, μὴ δὲ θερμῷ ἄγαν λούεσθαι. εἶτα πίσας αὐτὸν ἐκ τοῦ λουτροῦ μαλακὸν οἶνον, δειπνεῖν ὡς πλεῖστα καὶ παντοδαπὰ σιτία, καὶ ποτῷ ὑδαρεῖ. οἴνῳ δὲ μαλακῷ χρέεσθαι πολλῷ. [84] εἶτ' ἐντρῖψαι χρόνῳ πλέω, μέχρις ἂν αἱ φλέβες πληρωθεῖσαι ἔρθωσιν. εἶτα δὴ ἐξεμεέτω. καὶ ἀναστάντα ὀλίγον, καθευδέτω μαλακῶς. εἶτα προσαγέτω ἡσυχῇ, τοῖσι σιτίοισι καὶ τοῖσι πόνοισι τοῖσι συνήθεσιν ἡμέρας ἕξ, ἐν ταύτῃσι δὲ καταστῆσαι ἐς τὸ σύνηθες καὶ σίτου καὶ ποτοῦ. δύναμιν δὲ ἔχει ἡ θεραπείη, τοιήνδε. ἐξηρασμένον τὸ σῶμα ἐς ὑπερβολὴν, ἐξυγραίνεσθαι δύναται ἄτερ ὑπερβολῆς. ἢν μὲν οὖν ᾖ δυνατὸν [85] τὴν ὑπερβολὴν τοῦ πόνου γνῶναι ὁκόση τίς ἐστι τοῦ σίτου τῇ συμμετρίῃ ἀκέσασθαι, εὖ ἂν εἶχε τοῦτο. νῦν δὲ τὸ μὲν ἀδύνατον. τὸ δὲ ῥᾴδιον. ἐξηρασμένον γὰρ τὸ σῶμα τῶν ἐμπεσόντων παντοδαπῶν, ἀφ' ὧν λαμβάνει τὸ ξυμφέρον αὐτὸ ἐν ἑωυτῷ, ἕκαστον τοῦ σώματος ἑκάστου σίτου. πληρωθὲν δὲ καὶ ὑγρανθὲν κενωθείσης τῆς κοιλίης ὑπὸ τοῦ ἐμέτου, ἀφίησι πάλιν τὴν ὑπερβολήν. ἡ δὲ κοιλίη κενὴ ἐοῦσα ἀντισπᾷ. τὸ μὲν οὖν ὑπερβάλλον ὑγρὸν, ἐξερεύγεται ἡ σὰρξ. τὸ δὲ σύμμετρον, οὐκ ἀφίησιν, ἢν μὴ διὰ βίης, ἢ πόνων, ἢ φαρμάκων, ἢ ἄλλης τινὸς ἀντισπάσιος. τῇ δὲ προσαγωγῇ χρησάμενος, καταστήσει τῷ σώματι τὴν δίαιταν ἡσυχῇ.

ne vehementer recalescat, cōfricando. Vnguentis etiam tum sudorem elicientibus, tum emollientibus inungere ac emollire confert. His verò qui exercētur, à minimè cōsuetis laboribus iccirco lassitudo contingit, quòd cùm corpus laboribus se non exercuerit, ea parte qua laborare non consueuit, carnem humidam esse necesse est, velut ad singulas exercitationes. Carnem igitur colliquefieri & secerni, ac in sese cogi, velut in priore necesse est. Hæc autem curatio confert. Exercitationibus quidem assuetis vtendum, vti quod exiit calefactum tenuetur ac detrahatur, reliquumq; corpus minimè humectetur, neque sine exercitationibus esse contingat. Huic autem conducit, vt balneis calidis ac frictione, non secus ac prior, vtatur. Fomentis autem nihil opus est, cùm labores calefaciendo, ad id quod coactum est tenuandum & detrahendum satis esse possint. At verò ex vsitatis exercitationibus labores hoc modo contingunt. Ex moderato quidem labore nulla oritur lassitudo. Cùm verò maior quàm par sit fuerit, carnem supra modum exiccat, eàque humore vacuata, incalescit, dolet, horrore cōcutitur, ac nisi quis rectam curationem adhibeat, ad diuturnam febrem deuenit. Imprimis quidem balneo neque admodum multo, neq; nimis calido vtendum, deinde à balneo epoto molli vino, in cœna quamplurima & cuiuscunque generis edulia offerenda, & potu aquoso, vino autem molli ac copioso vtendum. Postea diutius confricandum, dum venæ oppletæ turgescant. Mox vomendum, & post modicam stationem, molliter dormiendum. Postea per dies sex sensim ad cibos & potiones consuetas redeundum, & in his ad consuetum tum cibum, tum potum deueniendum. Quæ curatio hanc habet facultatem, vt supra modum resiccatum corpus, citra excessum humectare queat. Quòd si quis laboris exuperantia mentis intelligentia comprehensa, huic quantacunque foret cibi commoderatione mederi posset, id bene haberet. Nunc verò vt illud fieri nequit, ita hoc facile. Resiccatum nanque corpus, à cuiusuis generis ingestis, sibi quod confert assumit, & vnaquæque corporis pars de singulis cibis, repletum verò & humectatum, vacuato per vomitionem ventriculo, rursus id quod exundat dimittit. Ventriculus autem cùm vacuus existat, vicissim attrahit. Exuperantem igitur humiditatem caro effundit, commoderatam verò, non nisi per vim, aut labores, aut medicamēta, aut aliud quoddam reuulsionis genus dimittit. Qui verò cibi paulatim adiectione vtetur, is corpori leniter pristinam victus rationem restituet.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

HIPPOCRATIS DE VICTVS RATIONE, LIB. III.

AT de victus humani ratione, ita vt ad ciborum copiam laborũ commoderatio adhibeatur, exactè quis ſcribere non poteſt, quemadmodum etiam antea à me dictum eſt. Multa enim ſunt quæ prohibẽt. Primùm quidem differentes inter ſe hominum naturæ. Nam & quæ ſiccæ ſunt, ipſæ inter ſe inuicem, & cum cæteris collatæ, magis & minùs ſiccæ ſunt. & humidæ, ad eundemque modum de reliquis omnibus dicendum. Deinde etiam ætates, quæ iiſdem minimè indigent. Ad hæc verò & regionum poſitiones, ventorumq; mutationes, & tempeſtatum transmutationes, annique conditiones. Quin & inter cibos ipſos magna eſt differentia. Triticum enim à tritico, & vinum à vino differt, reliquaque omnia ex quibus victum trahimus, cùm diuerſa exiſtant, impediunt quò minus quis ea de re exactè ſcribere poſſit. Sed enim inuẽtæ à me ſunt eorum quæ in corpore ſuperant prænotiones, ſiue labores cibos, ſiue cibi labores ſuperẽt, & quanam ratione ſingulis mederi oporteat, tum etiam ſanis proſpicere, vti ne in morbos incidant. niſi quis valde multum ac ſæpe delinquat. Quæ ſane ipſa medicamentis iã indigent, etſi ſunt quædam quæ neq; medicamentis ſanari poſſunt. Quoad igitur fieri potuit, inuenta ſunt à nobis quæ quam maximè ad rem facerent, exactè verò à nemine. Primum quidem igitur pleriſque vulgo ſcribam, ex quibus maximam vtilitatem capiant, qui cibis quibuſlibet & laboribus neceſſariis, coactiſque profectionibus vtuntur, tum qui maritimis negotiationibus ad victum parandum repertis diſtinentur, ſi plus iuſtò incaleſcant, & magis quàm expediat refrigerentur, reliquaque victus ratione inſtabili vtantur. His ſanè præſens victus ratio conducit. Annum quidem plerique in quatuor partes omnibus fere notas diuidunt, hyemem, ver, æſtatem, & autumnum. Ac hyemem quidem a Vergiliarum occaſu, ad Æquinoctium vernum. Ver autem ab Æquinoctio, ad Vergiliarum exortum. Æſtatem à Vergiliarum ortu, ad Arcturi exortum. Autumnum verò ab Arcturo, ad Vergiliarum occaſum. Per hyemem igitur, vt anni tempori frigido & conſtricto te opponas, hac victus ratione vti conuenit. Plurimùm quidem ſemel tantùm cibus ſumendus, niſi quis aluum valde ſiccam habeat. Sin minus, parum prandendum. Cibis autem vtendum ſiccis, auſteris, calefacientibus, ex toto collatis & meracis. Pane quoque magis, & obſoniis aſſis potiùs quàm elixis vtendum. Potionibus item nigris, meracioribus, ac paucioribus. Oleribus autem quàm minimùm, præter quàm calefacientibus & ſiccis. Succis etiam ac ſorbitionibus quàm minimùm. Laboribus autem plurimis omnibus, curſibusque flexis, ſenſim acceſſione facta,

Περὶ δὲ διαίτης ἀνθρωπίνης ὥσπερ μοι καὶ πρότερον εἴρεαται, ξυγγράψαι μὲν οὐχ οἷόν τε ἐς ἀκριβείην, ὥστε πρὸς τὸ πλῆθος τοῦ σίτου, τὴν συμμετρίην ποιέεσθαι τῶν πόνων. πουλλὰ γὰρ τὰ κωλύοντα. πρῶτον μὲν αἱ φύσιες τῶν ἀνθρώπων, διάφοροι ἐοῦσαι. καὶ γὰρ αἱ ξηραὶ αὐταὶ ἑωυτῶν πρὸς ἑωυτὰς, καὶ πρὸς ἄλλας μᾶλλον καὶ ἧσσον, ξηραὶ καὶ ὑγραί. ὡσαύτως καὶ αἱ ἄλλαι πᾶσαι. ἔπειτα, καὶ αἱ ἡλικίαι, μὴ τῶν αὐτῶν δεόμεναι. ἔτι δὲ καὶ τῶν χωρίων αἱ θέσιες. καὶ τῶν πνευμάτων αἱ μεταβολαί. τῶν τε ὡρέων αἱ μεταστάσιες. καὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ αἱ καταστάσιες. αὐτῶν τε τῶν σίτων, πολλὴ διαφορή. πυροί τε γὰρ, πυρῶν καὶ οἶνος, οἴνου. καὶ τἆλλα ὅσα διαιτεόμεθα πάντα διάφορα ἐόντα, ἀποκωλύει δυνατὸν εἶναι ἐς ἀκριβείην ξυγγραφῆναι. ἀλλὰ γὰρ αἱ προγνώσιες ἐξευρημέναι ἔμοιγε τῶν ἐπικρατεόντων ἐν τῷ σώματι, ἤν τε οἱ πόνοι κρατέωσι τῶν σιτίων, ἤν τε τὰ σιτία τῶν πόνων, καὶ ὡς χρὴ ἕκαστα ἐξακέεσθαι. προκαταμανθάνειν τε ὑγιείας τὰς φύσιας, μὴ προσπελάζειν τε τὰς νούσους, εἰ μή τις μεγάλα πάνυ ἐξαμαρτάνοι, καὶ πολλάκις. ταῦτα δὲ φαρμάκων δέεται ἤδη. ἔστι δ᾽ ἅσσα οὐδ᾽ ὑπὸ τῶν φαρμάκων δύναται ὑγιάζεσθαι. ὡς μὲν οὖν δυνατὸν εὑρεθῆναι ἔγγιστα τοῦ ὅρου, ἐμοὶ εὕρηται· τὸ δὲ ἀκριβὲς, οὐδενί. πρῶτον μὲν οὖν τοῖσι πολλοῖσι τῶν ἀνθρώπων συγγράψω, ἐξ ὧν μάλιστα ἂν ὠφελοῖντο. οἵτινες σιτίοισι προστυχοῦσι χρέονται. πόνοισί τε τοῖσιν ἀναγκαίοισιν, ὁδοιπορίῃσί τε τῇσι πρὸς ἀνάγκην, θαλασσουργίῃσί τε τῇσι πρὸς τὴν συλλογὴν εὑρεσίῃσι τοῦ βίου. θαλπόμενοί τε, παρὰ τὸ σύμφορον. ψυχόμενοί τε, παρὰ τὸ ὠφέλιμον, τῇ τε ἄλλῃ διαίτῃ ἀκαταστάτῳ χρεόμενοι. τούτοισι δὴ ξυμφέρει, ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ὧδε διαιτᾶσθαι. Τὸν μὲν ἐνιαυτὸν ἐς τέσσαρα μέρεα διαιρέουσιν ἅπερ μάλιστα γινώσκουσιν οἱ πολλοί. χειμῶνα. ἦρ. θέρος. φθινόπωρον. καὶ χειμῶνα μὲν ἀπὸ πλειάδων δύσιος, ἄχρις ἰσημερίης ἠαρινῆς. ἔαρ δὲ, ἀπὸ ἰσημερίης μέχρι πλειάδων ἐπιτολῆς. θέρος, ἀπὸ πλειάδων μέχρι ἀρκτούρου ἐπιτολῆς. φθινόπωρον δὲ, ἀπὸ ἀρκτούρου μέχρι πλειάδων δύσιος. ἐν μὲν οὖν τῷ χειμῶνι ξυμφέρει πρὸς τὴν ὥρην, ψυχρήν τε καὶ ξυνεστηκυῖαν ὑπεναντιούμενον τοῖσι διαιτήμασιν, ὧδε χρέεσθαι. πρῶτον μὲν μονοσιτίῃ χρὴ διάγειν, ἢν μὴ πάνυ ξηρὴν τις τὴν κοιλίην ἔχῃ· εἰ δὲ μή, μικρὸν ἀρίστῳ. τοῖσι δὲ διαιτήμασι χρέεσθαι, τοῖσι ξηροῖσι καὶ αὐστηροῖσι. καὶ θερμαντικοῖσι καὶ συγκεκριμένοισι, καὶ ἀκρήτοισιν. ἀρτοσιτέειν δὲ μᾶλλον, καὶ τοῖσιν ὀπτοῖσι τῶν ὄψων μᾶλλον, ἢ τοῖσιν ἑφθοῖσι χρέεσθαι. καὶ τοῖσι πόμασι μέλασιν ἀκρητεστέροισι, καὶ ἐλάσσοσι. λαχάνοισιν δὲ ὡς ἥκιστα, πλὴν τοῖσι θερμαντικοῖσι καὶ ξηροῖσι. καὶ χυλοῖσι καὶ ῥοφήμασι ὡς ἥκιστα. τοῖσι δὲ πόνοισι πουλλοῖσιν ἅπασι, τοῖσί τε δρόμοισι καμπτοῖσιν ἐξ ὀλίγου προσάγοντα,

καὶ

καὶ τῇ πάλῃ ἐν ἐλαίῳ, μακρῇ, ἀπὸ κούφων προσαναγκάζοντα. τοῖσι μὲν περιπάτοισιν ἀπὸ τῶν γυμνασίων, ὀξέσιν. ἀπὸ δὲ τοῦ δείπνου, βραδέσιν ἐν ἀλέῃ. ὀρθρίοισί τε πολλοῖσιν ἐξ ὀλίγου ἀρχόμενον, προσάγοντα σφοδρόν. ἀποπαύοντά τε ἡσυχῇ, καὶ σκληροκοιτίῃσι, καὶ νυκτοβατίῃσι, καὶ κονιοβατίῃσι, καὶ κυνοδρομίῃσι χρέεσθαι συμφέρει. πάντα γὰρ ταῦτα, ἰσχναίνει καὶ θερμαίνει. χρέεσθαί τε πλείω. ὁκόταν δὲ ἐθέλῃ λούσασθαι, ἢν μὲν ἐκπονήσῃ ἐν παλαίστρῃ, ψυχρὸν λουέσθω. ἢν δὲ ἄλλῳ τινὶ πόνῳ χρήσηται, τὸ θερμὸν ξυμφορώτερον. χρέεσθαι δὲ καὶ τοῖσιν ἐμέτοισι. τοὺς μὲν ὑγροτέρους, τρὶς τοῦ μηνός. τοὺς δὲ ξηροτέρους, δὶς ἀπὸ σιτίων παντοδαπῶν. ἐκ δὲ τῶν ἐμέτων, προσάγειν ἡσυχῇ πρὸς τὸ εἰθισμένον σιτίον, ἐς ἡμέρας τρεῖς. καὶ τοῖσι πόνοισι χρῆσθαι κουφοτέροισι καὶ ἐλάσσοσι, τοῦτον τὸν χρόνον. ἀπὸ δὲ βοείων καὶ χοιρείων κρεῶν ἢ τῶν ἄλλων ὅ,τι ἂν ὑπερβάλλῃ πλησσόμενον, ἐμέειν. [10] καὶ ἀπὸ πυρωδέων καὶ γλυκέων καὶ λιπαρῶν ἀηθέων πλησμονῆς, ἐμέειν συμφέρει. καὶ ἀπὸ μέθης, καὶ σίτων μεταβολῆς. καὶ χωρίων μεταλλαγῆς, ἐμέειν. διδόναι δὲ καὶ τῷ ψύχει, καταφέρειν ἑωυτὸν, πλὴν ἀπὸ τῶν σιτίων καὶ γυμνασίων. ἀλλ' ἔν τε τοῖσιν ὀρθρίοισι περιπάτοισιν, ὁκόταν ἄρξηται τὸ σῶμα διαθερμαίνεσθαι, καὶ τοῖσι δρόμοισι, καὶ ἐν τῷ ἄλλῳ χρόνῳ ὑπερβολὴν φυλασσόμενος. ἀγαθὸν γὰρ τῷ σώματι χειμάζεσθαι ἢ γυμνάζεσθαι ἐν τῇ ὥρῃ. οὐδὲ γὰρ τὰ δένδρα μὴ χειμασθέντα ἐν τῇ ὥρῃ δύναται καρπὸν φέρειν, οὐδ' αὐτὰ ἐρρῶσθαι. χρέεσθαι δὲ καὶ τοῖσι πόνοισι πολλοῖσι ταύτην τὴν ὥρην ἐς ὑπερβολὴν, ἢν μὴ οἱ κόποι ἐγγίνωνται. τοῦτο τεκμήριον διδάσκω τοὺς ἰδιώτας. διότι τάδε οὕτως ἔχει, φράσω. τῆς ὥρης ἐούσης ψυχρῆς καὶ συνεστηκυίης, παραπλήσια πέπονθε καὶ τὰ ζῶα. βραδέως οὖν ἀνάγκη διαθερμαίνεσθαι τὰ σώματα ὑπὸ τοῦ πόνου. καὶ τοῦ ὑγροῦ μικρόν τι μέρος ἀποκρίνεσθαι τοῦ ὑπάρχοντος. εἶτα τοῦ χρόνου ὅν τινα μὲν πονέει, ἀποδίδοται ὀλίγος. ὅν τινα δὲ ἀναπαύεται, πουλύς. ἡ μὲν γὰρ ἡμέρη, βραχείη ἡ δὲ νὺξ, μακρή. διὰ ταῦτα οὖν οὐκ ἔχει ὑπερβολὴν ὁ χρόνος καὶ ὁ πόνος. χρὴ οὖν διὰ ταῦτα τὴν ὥρην ταύτην οὕτω διαιτᾶσθαι. ἀπὸ πλειάδων δύσιος μέχρις ἡλίου τροπῶν, [11] ἡμέρας τεσσαράκοντα τέσσαρας. περὶ δὲ τὰς τροπὰς, ἐν φυλακῇ ὅτι μάλιστα εἶναι. καὶ ἀπὸ τροπῆς ἡλίου, ἄλλας τοσαύτας ἡμέρας, τῇ αὐτῇ διαίτῃ χρέεσθαι. [12] ἐπὴν δὲ ὥρη ἐπαναγάγῃ τὸν ζέφυρον καὶ μαλακωτέρη γένηται, δεῖ καὶ τῇ διαίτῃ μετὰ τῆς ὥρης ἕπεσθαι, ἡμέρας πεντεκαίδεκα, ὅτε ἡ ἀρκτοῦρος ἐπιτολὴ καὶ χελιδὼν ἤδη φέρεται. τὸν ἐχόμενον δὲ χρόνον, ποικιλώτερον ἤδη διάγειν μέχρις ἰσημερίης, ἡμέρας τριάκοντα δύο. χρὴ οὖν καὶ τοῖσι διαιτήμασι, χρέεσθαι τῇ ὥρῃ, διαποικίλλοντα [13] φαυλοτέροισι καὶ κουφοτέροισι. τοῖσί τε σιτίοισι, καὶ τοῖσι ποτοῖσι, καὶ πόνοισι προσάγοντα ἡσυχῇ πρὸς τὸ ἔαρ. ὁκόταν δὲ ἰσημερίη γένηται ἤδη μαλακωτέρη, καὶ αἱ ἡμέραι μὲν μακρότεραι. αἱ νύκτες δὲ, βραχύτεραι. [14] καὶ ἡ ὥρη θερμή τε καὶ ξηρὴ καθιστῇ, καὶ ἡ παρεοῦσα τρόφιμός τε καὶ ἄκρητος. δεῖ οὖν ὥσπερ τὰ δένδρεα παρασκευάζονται ἐν ταύτῃ τῇ ὥρῃ, αὐτοῖσιν ὠφελείην ἐς τὸ θέρος, οὐκ ἔχοντα γνώμην, αὔξησίν τε καὶ σκιὴν, οὕτω καὶ τὸν ἄνθρωπον. ἐπεὶ γὰρ γνώμην ἔχει, τῆς σαρκὸς τὴν αὔξησιν δεῖ ὑγιηρὴν αὐτὴν παρασκευάζειν.

& lucta cum oleo, à leuioribus adurgendo. Et deambulationibus quidem post exercitationes celeribus, à cœna verò tardis, in loco tepido. Matutinis etiã multis, ex leui initio, vehementer progrediendo, & leniter desinendo. Duro et cubili, & nocturnis itineribus vti, tum etiam per puluerem ingredi ac currere confert. Hæc enim omnia extenuant & calefaciunt, iisq; plurimis vtendum. Cùm verò quis lauari volet, si quidem in palæstra laborauerit, frigida lauetur. Quòd si alio quopiam labore vsus fuerit, calida magis confert. Vomitionibus autem post cibos cuiusuis generis, humidiores ter in mense vtantur, sicciores verò bis. A vomitionibus sensim per tres dies ad consuetum cibum deducẽdum, & sub id tempus leuioribus & paucioribus laboribus vtendum. A bubula & porcina carne, aut à quibusuis aliis, quis supra modum repletus vomat. Quinetiam ex caseosorum, & dulcium, & pinguiũ minimè consuetorũ repletione vomere confert. Post ebrietatem quoq;, & ciborum mutationem, locorumque transmutationem vomendum. Parum autem se frigori exponere oportet, præterquàm post cibos & exercitationes. Sed in deambulationibus matutinis, cùm corpus incalescere cœperit, & in cursibus, reliquoq; quouis tempore, exuperantia vitanda est. Hac enim tempestate corpori frigus sentire, quàm exerceri magis confert. Neq; enim arbores quæ hoc tempore frigora non senserunt, fructum ferre aut satis valere possunt. Hac quoq; tempestate laboribus etiam multis vtendũ, dum lassitudines minimè contingant. Cuius rei istud dabo plebeiis argumentum, curque hæc ita se habeant aperiam. Cùm hoc anni tempus frigidum & constrictum existat, similia etiam animalibus contingere solent. Corpora igitur lentè ex labore incalescere, & humidi quod inest paruã quandam portionem excerni necesse est. Deinde labori quidem temporis parum concessum est, quieti verò multum, cùm dies quidem breuis sit, nox autem longa. Ideoq; neque tempus, neque labor modum excedunt. Eam igitur ob causam hoc anni tempore, ista victus ratio instituenda est, à Vergiliarum occasu ad Solstitium vsque, diebus quadraginta quatuor. At circa solstitium, quàm maxima fieri potest custodia vtendum, & à solstitio, aliis totidem diebus, eadem victus ratio vsurpanda. Vbi autem tempestas fauonium reduxerit, & mollior extiterit, victus rationem tempestati accommodare conuenit, diebus quindecim, ad Arcturi exortum, & hirundinis aduentum. Quod verò sequitur tempus, variè magis transigere oportet, ad Æquinoctium vsq;, diebus duobus & triginta. Victus igitur ratione ad anni temporis varietatem accõmodata, molliore & leuiore vtendum, in cibis, potibus & laboribus, sensim ad ver adducendo. Cùm autem Æquinoctium iam mollius euaserit, diesque longiores, & noctes breuiores, anniq; tempus ad calidum & siccum peruenerit, præsens etiam victus probè nutriens ac meracus esto. Quemadmodum igitur arbores, cùm ratione careant, hac tempestate sibi comparant ad æstatis commoditatem, tum incrementum, tum vmbram; ita homo, cùm mente sit prædictus, carnis incrementum salubre sibi comparare debet.

Ne igitur victus ratio derepentè immutetur, tempus in sex partes, per octo dies diuidendum. In prima itaq; parte de laboribus detrahendum, reliquisque acutioribus vtendum. Cibi quoquè molliores exhibendi, & potiones aquosiores ac calidiores, & lucta cum oleo in sole vtendum. In singulis autem anni temporibus, vnaquæq; victus ratio paulatim transmutanda, & deambulationes à cœna plures detrahendæ, matutinæ verò pauciores. Maza quoq; panis loco apponenda, & olera cocta exhibenda, opsoniaq; elixa assis adæquanda. Balneis etiam vtendum, paruo prandio, & rebus venereis paucis. Vomitiones quoq; primùm quidem duobus interpositis diebus, deinde longiore interiecto tempore, faciendę, quò & corpus ad purã carnem reducas, & victus rationem hoc tempore mollem instituas, ad Vergiliarum exortum. Tunc iam adest æstas, ad quam victus rationẽ accommodare oportet. Vbi ergo Vergiliæ iam exortæ sunt, cibis mollioribus & paucioribus vtendum, deinde plus maza, quàm pane, eáq; priùs subacta, & minimè intrita. Potibus autem mollibus, albis, aquosis, prandio modico, & somnis à prandio breuibus, & ciborum ac potionum repletionibus quàm minimis. In cibo potu quãtum satis est vtendum. Interdiu verò quàm minimùm bibendum, nisi necessaria aliqua siccitate corpus detineatur. Oleribus coctis vtendum, æstuosis & siccantibus exceptis. Crudis quoq; vtendum, calefacientibus & siccantibus exceptis. Ac vomitionibus, nisi si qua repletio insit, minimè vtendum, rebusque venereis, omnium minimè. Balneis verò tepidis vti licet. Poma verò cùm pro natura humana valẽtiora sint, ab his abstinere pręstat. Quòd si quis cùm cibis vtatur, minimè deliquerit. Laboribus etiam & cursibus exerceri conuenit, iisq; ad carceres redeuntibus modicis, multo tẽpore, & deambulationibus in vmbra. Lucta verò in puluere, quò minimùm incalescat. Nam volutatio in puluere cursib. præstat, qui corpus humidum vacuando desiccant. A cœna minimè deambulandum, sed tantùm standum. Mane verò deambulationibus, vtẽdum. Soles vitandi & frigora tum matutina, tum vespertina, quæcunq; à fluminibus, aut stagnis, aut niuibus spirant. In hac autem victus ratione ad solstitium æstiuum vsq; perseuerandum, vti hoc tempore sicca omnia, & calida, ac nigra, & meraca, ac panes detrahas, nisi si paulum quid voluptatis gratia exhibeas. Tẽpore verò quod postea sequitur, cibis vtatur mollibus & humidis, refrigerantibus & albis, ad Arcturi exortum & Æquinoctium, diebus nonaginta tribus. Post Æquinoctium autem hoc modo victus rationem instituere oportet, per autumnum ad hyemem accedẽdo, ita vt frigorum ac teporis mutationes vestitu crasso deuites. Hoc verò tempore priùs in veste motu vtendum, frictioneq; & lucta cum oleo, sensim adiiciẽdo, & loco tepido deambulandum, calidaque lauandum, & somni diurni detrahendi. Cibi etiam assumẽdi calidiores, minùs humidi, & puri, potus verò nigriores, molles tamen & non aquosi, olera autem minùs,

χρὴ οὖν, ὡς μὴ ἐξαπίνης τὴν δίαιταν μεταβάλλειν, διελεῖν τὸν χρόνον ἐς μέρεα ἕξ, κατ' ὀκτὼ ἡμέρας. ἐν γοῦν τῇ πρώτῃ μοίρῃ χρὴ τῶν τε πόνων ἀφαιρέειν, καὶ τοῖσι λοιποῖσι ὀξυτέροισι χρέεσθαι. τοῖσι δὲ σιτίοισι, μαλακωτέροισί τε, καὶ πόμασιν ὑδαρεστέροισι, καὶ λευκοτέροισι. καὶ τῇ πάλῃ σὺν ἐλαίῳ ἐν τῷ ἡλίῳ χρέεσθαι. ἐν ἑκάστῃ δὲ τῇ ὥρῃ, ἕκαστα τῶν διαιτημάτων μεθιστάναι κατὰ μικρόν. καὶ τῶν περιπάτων ἀφαιρέειν, τῶν ἀπὸ τοῦ δείπνου, τοὺς πλείους. τῶν δὲ ὀρθρείων, ἐλάττους. καὶ τῆς μάζης ἀντὶ τῶν ἄρτων προστίθεσθαι. καὶ τῶν λαχάνων τῶν ἑψάνων προσάγειν. καὶ τὰ ὄψα ἀνισάζειν τὰ ἑφθὰ τοῖσιν ὀπτοῖσι. λουτροῖσί τε χρέεσθαι καὶ ἐναριστῆν μικρόν, ἀφροδισίοισί τε ἐλάττοσι, καὶ τοῖσιν ἐμέτοισι. τὸ μὲν πρῶτον ἐκ τῶν δύο ποιέεσθαι. εἶτα διὰ πλείονος χρόνου. ὅκως ἂν καταστήσῃ τι τὸ σῶμα σεσαρκωμένον καθαρῇ σαρκί. καὶ τὴν δίαιταν μαλακὴν ἐν τουτέῳ τῷ χρόνῳ, μέχρι πλειάδων ἐπιτολῆς. Ἐν τούτῳ, ἤδη θέρος, καὶ τὴν δίαιταν ἤδη χρὴ πρὸς τοῦτο ποιέεσθαι. χρὴ οὖν ἐπειδὰν πλειὰς ἐπιτείλῃ, τοῖσί τε σιτίοισι μαλακωτέροισι καὶ ἐλάττοσι χρέεσθαι. εἶτα τῇ μάζῃ πλέον, ἢ τῷ ἄρτῳ. ταύτῃ δὲ προφυρητῇ ἀτριπτοτέρῃ. τοῖσι δὲ πόμασι μαλακοῖσι. λευκοῖσιν. ὑδαρέσιν. ἀρίστῳ δὲ, ὀλίγῳ. καὶ ὕπνοισιν ἀπὸ τοῦ ἀρίστου, βραχέσι. καὶ πλησμονῇσιν ὡς ἥκιστα, τῶν σιτίων τε καὶ ποτῶν. ἱκανῶς ἐπὶ τῷ σίτῳ χρέεσθαι. δι' ἡμέρης δὲ ὡς ἥκιστα πίνειν, ἢν μὴ ἀνάγκῃ τινὶ ξηρασίῃ τὸ σῶμα χρήσηται. χρέεσθαι δὲ τοῖσι λαχάνοισι τοῖσιν ἑφθοῖσι, πλὴν τῶν καυσωδέων καὶ ξηρῶν. χρέεσθαι δὲ καὶ τοῖσιν ὠμοῖσι, πλὴν τῶν θερμαντικῶν καὶ ξηρῶν. ἐμέτοισι δὲ, ἢν μή τις πλησμονὴ ἐγγένηται, μὴ χρέεσθαι. τοῖσι δὲ ἀφροδισίοισιν, ὡς ἥκιστα. λουτροῖσι δὲ, χλιεροῖσι χρέεσθαι. Ἡ δὲ ὀπώρη, ἰσχυροτέρη τῆς ἀνθρωπίνης φύσιος. βέλτιον οὖν, ὀπωρῶν ἀπέχεσθαι. εἰ δὲ χρῷτό τις, μετὰ τῶν σιτίων χρεόμενος, [16] ἥκιστ' ἂν ἐξαμαρτάνοι. τοῖσί τε πόνοισι τοῖσί τε δρόμοισι, χρὴ γυμνάζεσθαι. καὶ διαύλοισιν ὀλίγοισι πολλῷ χρόνῳ. καὶ τοῖσι περιπάτοισιν ἐν σκιῇ. τῇ τε πάλῃ, ἐν κόνει, ὅκως ἥκιστα ἐκθερμαίνηται. ἡ γὰρ ἀλίνδησις βέλτιον, ἢ οἱ δρόμοι. [17] ψύχουσι γὰρ τὸ σῶμα, κενοῦντες τοῦ ὑγροῦ. ἀπό δείπνου τε μὴ περιπατέειν, ἀλλ' ἢ ὅσον ἐξαναστῆναι. πρωῒ δὲ χρέεσθαι τοῖσι περιπάτοισιν. ἡλίους δὲ φυλάσσειν καὶ τὰ ψύχεα, τά τε ἐν πρωῒ, καὶ τὰ ἐν τῇ ἑσπέρῃ, ὁκόσα ποταμοὶ ἢ λίμναι, ἢ χιόνες ἀποπνέουσι. ταύτῃ δὲ τῇ διαίτῃ προσανεχέτω, μέχρις ἡλίου τροπέων. ὅκως ἐν τουτέῳ τῷ χρόνῳ, ἀφαιρήσῃ πάντα, ὁκόσα ξηρὰ, καὶ θερμὰ, καὶ μέλανα, καὶ ἄκρητα, καὶ τοὺς ἄρτους, πλὴν εἴ τι μικρὸν ἡδονῆς παρέχειν εἵνεκα. τὸν ἐχόμενον δὲ χρόνον διαιτήσεται τοῖσι μαλακοῖσι, καὶ ὑγροῖσι, καὶ ψυκτικοῖσι, καὶ λευκοῖσι, μέχρις ἀρκτούρου ἐπιτολῆς καὶ ἰσημερίης, ἡμέρας ἐνενήκοντα τρεῖς. Ἀπὸ δὲ ἰσημερίης, ὧδε χρὴ διαιτᾶσθαι, προσάγοντα πρὸς τὸν χειμῶνα ἐν τῷ φθινοπώρῳ φυλασσόμενον τὰς μεταβολὰς τῶν ψυχέων, καὶ τῆς ἀλέης ἐσθῆτι παχείῃ. χρέεσθαι δὲ ἐν τουτέῳ τῷ χρόνῳ, ἐν ἱματίῳ προσχιτώσαντα τῇ τε τρίψει καὶ τῇ πάλῃ ἐν ἐλαίῳ ἡσυχῇ προσάγοντα. καὶ τοὺς περιπάτους ποιέεσθαι ἐν ἀλέῃ. θερμολουσίῃ τε χρέεσθαι καὶ τοὺς ἡμερινοὺς ὕπνους ἀφαιρέειν, καὶ τοῖσι σιτίοισι θερμοτέροισι, καὶ ἧσσον ὑγροῖσι καὶ καθαροῖσι. καὶ τοῖσι πόμασι μελαντέροισι, μαλακοῖσι δὲ καὶ μὴ ὑδαρέσι. τοῖσί τε λαχάνοισιν ἧσσον.

ἧσσον

[18] τῇ τε ἄλλῃ διαίτῃ προσάγειν πάσῃ, τῶν θερινῶν ἀφαιρεῦντα, τοῖσι χειμερινοῖσι χρέεσθαι μὴ ἐς ἄκρον, ὅκως καταστήσῃ ὡς ἔγγιστα τῆς χειμερινῆς διαίτης, [19] ἐν ἡμέρῃσι δυοῖν δεούσαιν πεντήκοντα μέχρι πλειάδων δύσιος ἀπὸ ἰσημερίης. Ταῦτα μὲν παραινέω τῷ πλήθει τῶν ἀνθρώπων, ὁκόσοισιν ἐξ ἀνάγκης, εἰκῆ τὸν βίον διατελέειν ἐστί, [20] μηδὲ ὑπάρχει αὐτέοισι τῶν ἄλλων ἀμελήσασι τῆς ἑωυτῶν ὑγιείης ἐπιμελεῖσθαι. οἷσι δὲ τοῦτο παρεσκεύασται, καὶ διέγνωσται, ὅτι οὐδὲν ὄφελός ἐστιν, οὔτε χρημάτων, οὔτε σώματος, οὔτε τῶν ἄλλων οὐδενός, ἄτερ τῆς ὑγιείης, πρὸς τούτους ἐστί μοι δίαιτα ἐξευρημένη, ὡς ἀνυστὸν πρὸς τὸ ἀληθέστατον τῶν δυνατῶν προσηγμένη. [21] Ταύτην μὲν οὖν προϊόντι τῷ λόγῳ δηλώσω. τόδε δὲ τὸ ἐξεύρημα, καλὸν μὲν ἐμοὶ τῷ εὑρόντι, ὠφέλιμον δὲ τοῖσι μαθοῦσιν. οὐδεὶς δέ κω τῶν προτέρων, οὐδὲ ἐπεχείρησε ξυνθεῖναι, ὃ πρὸς ἅπαντα τὰ ἄλλα πολλοῦ κρίνω εἶναι ἄξιον. ἔστι δὲ προδιάγνωσις μὲν πρὸ τοῦ κάμνειν, διάγνωσις δὲ τοῦ σώματος, τί πέπονθε. πότερον τὸ σιτίον κρατέει τοὺς πόνους, ἢ οἱ πόνοι τὰ σιτία. ἢ μετρίως ἔχει πρὸς ἄλληλα. ἀπὸ μὲν γὰρ τοῦ κρατέεσθαι ὁκότερον οὖν, νοῦσοι γίνονται. ἀπὸ δὲ τοῦ ἰσάζειν πρὸς ἄλληλα, ὑγιείη πρόσεστιν. ἐπὶ ταῦτα δὴ τὰ εἴδεα ἐπέξειμι, καὶ δείξω ὁκοῖα γίνεται τοῖσιν ἀνθρώποισιν ὑγιαίνειν δοκέουσι, καὶ ἐσθίουσι τε ἡδέως, πονέειν τε δυναμένοισι, καὶ σώματος καὶ χρώματος ἱκανῶς ἔχουσιν. αἱ ῥῖνες ἄτερ προφάσιος φανερῆς, ἐμπλήσσονται ἀπὸ τοῦ δείπνου. καὶ δοκέουσι μὲν πλήρεες εἶναι. μύσσονται δ' οὐδέν. ὁκόταν δὲ περιπατεῖν ἄρξωνται τοῦ ὄρθρου καὶ γυμνάζεσθαι, τότε μύσσονται καὶ πτύουσι. καὶ προϊόντος τοῦ χρόνου, καὶ τὰ βλέφαρα βαρέα ἴσχουσι. καὶ τὸ μέτωπον ξυσμὴ λαμβάνει. τῶν τε σιτίων ἀπέχονται. καὶ πίνειν ἧσσον δύνανται. ἀχροίη τε τουτέοισιν ἢ χροιὴ γίνεται. [22] καὶ ἢ κατάρροοι κινέονται, ἢ πυρετοὶ φρικώδεες, καθ' ὅ,τι ἂν τύχῃ τοῦ χρόνου ἡ πλησμονὴ κινηθεῖσα. ὅ,τι δ' ἂν τύχῃ ποιήσας κατὰ τοῦτον τὸν καιρόν, τοῦτο αἰτιῆται, οὐκ αἴτιον ἐόν. τουτέω γὰρ κρατεῦντα τὰ σιτία τοὺς πόνους, [23] κατὰ μικρὸν ξυλλεγομένη ἡ πλησμονή, ἐς νοῦσον ἤγαγεν. ἀλλ' οὐ χρὴ περιέεσθαι μέχρι τούτου, ἀλλ' ὁκόταν γνῷ τὰ πρῶτα τῶν τεκμηρίων, εἰδέναι ὅ,τι κρατέει τὰ σιτία τοὺς πόνους κατὰ μικρὸν ξυλλεγόμενα, πλησμονή ἐστι. μύξαι γὰρ καὶ σίαλα, πλησμονῆς ἐστι κρίσις. ἀτρεμίζοντος μὲν δὴ τοῦ σώματος, φράσσουσι τοὺς πόρους τοῦ πνεύματος, πολλῆς ἐνεούσης τῆς πλησμονῆς. θερμαινόμενον δὲ ὑπὸ τοῦ πόνου, ἀποκρίνεται λεπτυνόμενον. χρὴ δὲ τὸν τοιοῦτον ἐκθεραπεύεσθαι ὧδε. διαπονήσαντα ἐν τοῖσι γυμνασίοισι τοῖσιν εἰθισμένοισιν ἀκόπως, θερμῷ λουσάμενον, σιτίσαι παντοδαποῖσι, καὶ ποιῆσαι ἐμέσαι. ἐκ δὲ τοῦ ἐμέτου, κλύσαι τὸ στόμα καὶ τὴν φάρυγγα οἴνῳ αὐστηρῷ, ὅκως ἂν συστυφῇ τὰ στόματα τῶν φλεβῶν, [24] καὶ μηδὲν ἐπικαταδῇ, ὁκοῖα γίνεται ἀπὸ ἐμέτων. εἶτα ἀναστάς, περιπατησάτω ἐν ἀλέῃ ὀλίγα. ἐς δὲ τὴν ὑστεραίην, τοῖσι μὲν περιπάτοισι χρέεσθαι. τοῖσι δὲ γυμνασίοισιν, ἐλάσσοσι καὶ κουφοτέροισιν ἢ πρόσθεν. καὶ ἀνάριστος διαγέτω ἢν θέρος ᾖ. ἢν δὲ μὴ θέρος ᾖ, μικρὸν ἐπιφαγέτω. καὶ τοῦ δείπνου ἀφελεῖν τὸ ἥμισυ, [25] οὗ ἤθελε δειπνεῖν. τῇ δὲ τρίτῃ τοὺς μὲν πόνους ἀποδότω τοὺς εἰθισμένους πάντας καὶ τοὺς περιπάτους. τοῖσι δὲ σιτίοισι προσαγέτω ἡσυχῇ, ὅκως τῇ πέμπτῃ ἀπὸ τοῦ ἐμέτου κομίσηται τὸ σιτίον τὸ εἰθισμένον. κἢν μὲν ἀπὸ τούτου ἱκανῶς ἔχῃ, θεραπευέσθω τὰ ἐπίλοιπα. τοῖσι μὲν

Reliquaque omni victus ratione ita progrediendum, vt ab æstiuis demas, hybernis vtaris, nō ad summum, quò quàm proximè ad hybernā victus rationem deuenias, per dies duodequinquaginta, ad Vergiliarum occasum ab Æquinoctio. Atque ista quidem plærisque hominibus suadeo, quibus temerè vitam degere necesse est, neque licet reliquis posthabitis suæ ipsorum sanitatis curam habere. Qui verò ita sunt comparati, sibique in animum induxerunt, neq; pecuniarum, neque corporis, neque vllius rei vtilitatem, citra sanitatem æstimādam esse, iis à me inuenta est victus ratio, quæ quoad eius fieri potest maximè ad veritatem accedit, quam procedente oratione demonstrabo. Atque ista inuentio mihi quidem inuentori pulchra est, vtilis verò iis qui discunt, à nullo adhuc antea tentata, & quam ad alia omnia plurimi æstimo. Est autem & præcognitio ante quàm ægrotent, & affectus corporum cognitio, vtrum cibi labores, an cibos labores superent, an moderatè inter se habeant. Quodcunque enim superetur, ex eo morbi contingunt, ex mutua verò inter se æquabilitate, sanitas adest. Ad has sanè species aggrediar, & aperiam quænam iis contingant, qui sibi bene valere videntur, & cibis ac laboribus iucundè fruūtur, tum corporis tum coloris habent abundè. Nares à cœna citra causam manifestam implentur, & plenæ esse videntur, nihil tamen emungunt. Cùm verò manè deambulare & exerceri cœperint, tum mucum & sputum reiiciunt, procedentéque tempore palpebras etiam graues habent, frontem pruritus occupat, cibis abstinent, potúmque minus appetunt, habitus color deperditur, & aut destillationes, aut febres cum horrore excitantur, quocumque tempore repletionem commoueri contigerit. Eo autem tempore quicquid forte fecerit, in id culpā reiicit, cùm minimè in causa sit. In hoc enim sensim collecta repletio morbum inuexit, quòd cibi labores superant. Verùm non est eò vsq; differendū, sed cùm primùm signa videris, nosse oportet, quòd cùm cibi labores superant, paulatim collecta repletio existit. Mucus enim & saliua repletionem arguunt, quiescentéque sanè corpore, spiritus meatus opplent, cùm multa insit repletio, quod verò labore incalescit, extenuatum excernitur. Huic curationem istam adhibere oportet, vt postquam se consuetis exercitationibus citra defatigationem exercuerit, calidaq; lauerit, cibos omnis generis offerat, & vomitionem cieat. Post vomitionem verò os & fauces vino austero colluat, vti venarum oscula constringantur, nihilq; conuellatur, velut ex vomitionibus contingere solet. Deinde vbi surrexerit, loco tepido modicè deambulet. Postridie verò deambulationibus quidem vtendum, exercitationibus tamen paucioribus & leuioribus quàm antea, & si æstas fuerit, minimè prandeat, sin minùs, parum comedat, & de cœna consueta dimidium detrahat. Tertia autem die ad labores quidem cōsuetos omnes & deambulationes redeat, sed cibos sensim augeat, vti quinto die post vomitionē consuetus cibus assumatur. Quod si inde satis erit, de cætero

paucioribus quidē cibis, laboribus verò pluribus curetur. Si verò plenitudinis signa minimè quieuerint, duobus post cibos receptos intermissis diebus, rursus vomat, & ad eosdē sensim deducatur. Sin minùs, etiā tertiò idem repete, quoad plenitudine liberetur. At verò quibusdam, vbi labores à cibis superātur, ista contingunt. Cùm plenitudo quidem incipit, somni longi & suaues ipsis obueniūt, & interdiu etiam dormiunt. Fit autem somnus humectata carne, & funditur sanguis, spiritus diffusus trāquillitatē habet. Cùm verò corpus plenitudinem ampliùs capere non potest, ambitus vi secretionem intrò iam remittit, quæ alimento à cibis prouenienti obuiam facta, animum perturbat. Tunc non ampliùs suaues sunt somni, sed hominem perturbari necesse est, sibiq; pugnas committere videtur. Quæ enim corpori contingunt, eadem animus cernit, oculis clausis. Cùm igitur eò quis deuenerit, prope iam ægrotat. Affuturum autē morbum admodum est manifestum. Qualis enim secretio ad partem venerit, & quamcunq; superauerit, eam morbo afficiet. Verùm hoc imprudenter minimè est contemnendum, sed cùm primùm signa cognoueris, curationi insistendum. Et hic sanè veluti prior curandus est, longioris autem temporis etiam inedia opus habet. Sunt autem etiam ista plenitudinis signa. Quibusdam quidem totum corpus dolet, quibusdam verò corporis pars quædam, quæcunque ea fuerit. Dolor verò est vti lassitudo, & lassitudine teneri sibi videntur, desidiaq; & repletione curationem adhibēt, quoad in febrem incidant. Neque tamen adhuc hoc cognoscunt, sed balneis & cibis adhibitis, morbum ad pulmonis inflammationem deducunt, & in extremum periculum incidunt. Verùm antequàm in hos morbos incidant, consilio prospiciendum, & ad hunc modum curandum, præcipuè quidem mollibus fomentis hominem fouendo, sin minùs, multa calida lauando, & corpus quàm maximè dissoluendo, & post exhibitos cibos, primùm quidem acres ac plurimos, deinde salsos, probè vomitum ciendo. Postea exurgendum, modicóque tempore loco tepido deambulandum, deinde dormiendum. Mane verò deambulationibus paulatim adiectione facta vtendum, exercitationibusque leuioribus, & ciborum oblationibus, velut antea. Hoc enim extenuatione plurima & deambulationibus indiget. Quòd si nulla adhibita prouidentia, in febrem incidat, per dies tres præter aquā nil offerendum. Interea igitur si sedetur, bene habet, sin minùs, ptisanæ succo curatio instituenda, & vel quarto, vel septimo die decedet, si sudauerit. Prodest verò sub indicationis tempus illitionibus sudorem mouentibus vti, cùm ad sudorem prouocent. At quibusdam etiam ex plenitudine hæc contingunt. Caput dolore tentatur & grauatur, palpebræque ipsis à cœna concidunt, & inter dormiendum turbantur, calorq; inesse videtur, & aluus interdum sistitur. Ex rerum venerearum vsu, leuior statim sibi videtur, at postea grauior. In his caput plenitudinem ad se attrahens, tum aluum supprimit, tum ipsum grauatur.

σιτίοισιν, ἐλάσσοσι. τοῖσι δὲ πόνοισι, πλείοσιν. ἢν δὲ μὴ καθεστήκῃ τὰ τεκμήρια τῆς πλησμονῆς, διαλιπὼν δύο ἡμέρας ἀφ' ἧς ἐκομίσατο τὰ σιτία, ἐμεσάτω πάλιν, καὶ προσαγέτω κατὰ τὰ αὐτά. ἢν δὲ μὴ καὶ ἐκ τρίτου, μέχρις ἀπαλλαγῇ τῆς πλησμονῆς. εἰσὶ δέ τινες τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες ὁκόταν κρατέωνται οἱ πόνοι ἀπὸ τῶν σιτίων, τοιαῦτα πάσχουσιν. ἀρχομένης μὲν τῆς πλησμονῆς, ὕπνοι μακροὶ καὶ ἡδέες αὐτοῖσιν ἐπιγίνονται, καὶ ἐπὶ τῆς ἡμέρης ἐπικοιμῶνται. ὁ δὲ ὕπνος γίνεται [26] τῆς σαρκὸς ὑγρανθείσης, καὶ χεῖται τὸ αἷμα, καὶ γαληνίζει διαχεόμενον τὸ πνεῦμα. ὁκόταν δὲ μὴ δέχηται ἔτι τὸ σῶμα τὴν πλησμονὴν, ἀπόκρισιν ἤδη ἀφίησιν εἴσω ὑπὸ βίης τῆς περιόδου, ἥτις ὑπεναντιουμένη τῇ τροφῇ, τῇ ἀπὸ τῶν σιτίων, ταράσσει τὴν ψυχήν. οὐκ ἔτι κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἡδεῖς οἱ ὕπνοι, ἀλλ' ἀνάγκη ταράσσεσθαι τὸν ἄνθρωπον, καὶ δοκεῖ μάχεσθαι. ὁκοῖα γὰρ τινὰ πάσχει τὸ σῶμα, τοιαῦτα ὁρῇ ἡ ψυχὴ, κρυπτομένης τῆς ὄψιος. ὁκόταν οὖν ἐς τοῦτο ἥκῃ ὁ ἄνθρωπος, ἐγγὺς ἤδη τοῦ κάμνειν ἐστίν. ὅτι δὲ ἥξει τὸ νούσημα, μάλα δῆλον. ὁκοία γὰρ ἂν ἔλθῃ ἀπόκρισις, καὶ ὅπου ἂν κρατήσῃ, τοῦτο ἐνόσησεν. ἀλλ' οὐ χρὴ περιέσθαι τὸν ἀφρονέοντα, ἀλλ' ὁκόταν ἐπιγνῷ τῶν τεκμηρίων τὰ πρῶτα, τῆς θεραπείης ἔχεσθαι. καὶ δὴ οὗτος ὥσπερ ὁ πρότερον ἐκθεραπευθῆναι. πλείονος δὲ χρόνου καὶ λιμοκτονίης δέεται. ἔστι δὲ καὶ τοιάδε τὰ τεκμήρια πλησμονῆς. ἀλγεῖ τὸ σῶμα, οἷς μὲν ἅπαν. οἷς δὲ, μέρος τι τοῦ σώματος, ὅ, τι ἂν τύχῃ. τὸ δὲ ἄλγος ἐστὶν, ὁκοῖον κόπος, καὶ δοκέουσι κοπιῇν. ῥαθυμίῃσί τε καὶ πλησμονῇσι θεραπεύονται μέχρις ἂν ἐς πυρετὸν ἀφίκωνται. καὶ οὐδέπω οὐδὲ τοῦτο γινώσκουσιν, ἀλλὰ λουτροῖσί τε καὶ σιτίοισι χρησάμενοι, ἐς περιπλευμονίην καθίστησι τὸ νούσημα. καὶ ἐς κίνδυνον τὸν ἔσχατον ἀφικνέονται. ἀλλὰ χρὴ προμηθέεσθαι πρὶν ἂν ἐς τὰς νούσους ἀφικνέωνται, καὶ θεραπεύεσθαι τῷ δὲ τῷ τρόπῳ. μάλιστα μὲν πυριηθέντα μαλακῇσι πυρίῃσι τὸν ἄνθρωπον. εἰ δὲ μὴ λουσάμενον πολλῷ καὶ θερμῷ, διαλύσαντα τὸ σῶμα, [27] ὡς μάλιστα χρησάμενον τοῖσι σιτίοισι, πρῶτον μὲν τοῖσι δριμέσι καὶ πλείστοισιν. εἶτα τοῖσιν ἁλυκοῖσιν, ἐξεμέσαι εὖ. καὶ ἐξαναστάντα περιπατῆσαι ὀλίγον χρόνον ἐν ἀλέῃ. ἔπειτα καταδαρθεῖν. πρωῒ δὲ τοῖσι περιπάτοισιν ἐξ ὀλίγου προσάγοντα χρέεσθαι, καὶ τοῖσι γυμνασίοισι κούφοισι, καὶ τῇσι προσαγωγῇσι καθάπερ καὶ τὸ πρότερον. ἰσχνασίης δὲ τοῦτο πλείστης δέεται καὶ περιπάτων. ἢν δὲ μὴ προνοηθεὶς ἐς πυρετὸν ἀφίκηται, προσφέρειν μηδὲν ἄλλο, ἀλλ' ἢ ὕδωρ ἡμερέων τριῶν. ἢν μὲν οὖν ἐν ταύτῃσι παύσηται. εἰ δὲ μὴ, πτισάνης χυλῷ θεραπεύεσθαι, καὶ ἢ τεταρταῖος ἢ ἑβδομαῖος ἐκστήσεται, εἰ ἐξιδρώσει. ἀγαθὸν δὲ τοῖσι χρίσμασι χρέεσθαι τοῖσιν ἱδρωτικοῖσιν, ὑπὸ τὰς κρίσιας, ἐξαναγκάζει γάρ. πάσχουσι δέ τινες καὶ τοιάδε ἀπὸ πλησμονῆς. τὴν κεφαλὴν ἀλγεῖ. καὶ βαρύνεται. καὶ τὰ βλέφαρα πίπτει αὐτέοισιν ἀπὸ τοῦ δείπνου, ἔν τε τοῖς ὕπνοις ταράσσεται, καὶ δοκεῖ θέρμη ἐν εἶναι. ἥ, τε κοιλίη ἐφίσταται ἐνίοτε. ὁκόταν δὲ ἀφροδισιάσῃ, δοκεῖ κουφότερος εἶναι ἐς τὸ παραυτίκα ὕστερον δὲ μᾶλλον βαρύνεται. τούτοισιν ἡ κεφαλὴ τὴν πλησμονὴν αὐτὴν ἐπισπωμένη, τήν τε κοιλίην ἐφίστησι, καὶ αὐτὴ βαρύνεται.

κινδυν-

κίνδυνοι δὲ προσκέονται, ὅκη ἂν ῥαγῇ ἡ πλησμονὴ τοῦτο διαφθείρῃ. ἀλλὰ χρὴ προμηθέεσθαι ὧδε. ἢν βούληται τὴν θεραπείην ταχίην ποιέεσθαι, ἐλλεβόρῳ καθαρθῆναι. εἶτα προσάγειν τοῖσι σιτίοισι κούφοισι καὶ μαλακοῖσιν, ἡμέρας δέκα. τοῖσι δὲ σιτίοισι διαχωρητικοῖσιν, ὅκως κρατήσῃ ἡ κάτω κοιλίη,[29] τὴν κεφαλὴν κάτω ἀντισπάσασα. καὶ τοῖσιν δρόμοισι βραδέσι, καὶ τοῖσιν ὀρθρίοισι, καὶ τοῖσι περιπάτοισιν ἱκανοῖσι. τῇ τε ἐν ἐλαίῳ πάλῃ, ἀρίστῳ τε χρέεσθαι, καὶ ὕπνῳ ἀπὸ τοῦ ἀρίστου οὐ μακρῷ. ἀπὸ τοῦ δείπνου δὲ, ὁκόσον ἐξαναστῆναι ἱκανόν. καὶ τὸ μὲν λουέσθω, τὸ δὲ χριέσθω. λουέσθαι δὲ χλιερῷ. λαγνείης δὲ ἀπέχεσθαι. αὕτη μὲν ἡ ταχυτέρη θεραπείη. εἰ δὲ μὴ βούλοιτο φαρμακοποτέειν λουσάμενος πολλῷ, ἐμέσαι ἐκ σιτίων γλυκέων καὶ ἁλυκῶν. ἐξ ἐμέτου δὲ, ὅσον ἐξαναστῆναι. πρωῒ δὲ, τοῖσι περιπάτοισι προσάγειν. καὶ τοῖσι γυμνασίοισι τοῖσι προγεγραμμένοισιν, ἐς ἡμέρας ἕξ. τῇ δὲ ἑβδόμῃ πλησμονὴν προσθέντα, ἔμετον ποιήσασθαι, ἀπὸ τῶν ὁμοίων σιτίων. καὶ προσάγειν κατὰ τὸ αὐτό. χρέεσθαι δὲ τούτοισιν, ἐπὶ τέσσαρας ἑβδομάδας. μάλιστα γὰρ ἐν τοσούτῳ χρόνῳ καθίσταται. εἶτα προσάγειν ὅκως τὸ σῶμα κομίσηται.[30] καθιστάναι δὲ τὴν αἰτίην ἐς τὸ συνήθες κατὰ μικρόν. γίνεται δὲ καὶ τοιάδε ἀπὸ πλησμονῆς. ὁκόσοισι μὲν ἡ κοιλίη κατεργάζεται τὸ σιτίον, αἱ δὲ σάρκες μὴ δέχονται, ἐμμένουσα ἡ τροφὴ, φῦσαν ἐμποιέει. ὁκόταν δὲ ἀριστήσῃ, καθίσταται. ἀπὸ γὰρ τοῦ ἰσχυροτέρου, τὸ κουφότερον ἐξελαύνεται. καὶ δοκέουσιν ἀπηλλάχθαι. τὸ δὲ πολὺ πλέον, ἐς τὴν ὑστεραίην παραγίνεται. ὁκόταν δὲ καθ' ἡμέρην ἑκάστην αὐξανόμενον ἰσχυρὸν γένηται, ἐκράτησε τὸ ὑπάρχον τῶν ἐπεισενεχθέντων, καὶ ἐξεθέρμηνε καὶ ἐτάραξεν ἂν τὸ σῶμα καὶ ἐποίησε διάρροιαν. τοῦτο γὰρ ὀνομάζεται, ἕως ἂν αὐτὴ μούνη σηπομένη ἡ τροφὴ ὑποχωρέῃ. ὁκόταν δὲ θερμαινομένου τοῦ σώματος κάθαρσις δριμέα γένηται, τό τε ἔντερον ξύεται καὶ ἑλκοῦται, καὶ διαχωρέεται αἱματώδεα, τοῦτο δὲ δυσεντερίη καλέεται, νοῦσος χαλεπή τε καὶ ἐπικίνδυνος. ἀλλὰ χρὴ προμηθέεσθαι, καὶ τὸ ἄριστον ἀφαιρέεσθαι. καὶ τοῦ δείπνου τὸ τρίτον μέρος. τοῖσι δὲ δρόμοισι πλείοσι, καὶ τῇσι πάλῃσι καὶ τοῖσι περιπάτοισι χρέεσθαι, ἀπό τε τῶν γυμνασίων καὶ ὀρθρίους.[31] ὁκόταν δὲ δέκα γίνωνται, προσθεῖναι τοῦ σιτίου τὸ ἥμισυ τοῦ ἀφαιρεθέντος. καὶ ἔμετον ποιήσασθαι, καὶ προσαγαγεῖν ἐς ἡμέρας τέσσαρας. ὁκόταν δὲ ἄλλη δεκὰς γένηται, τόν τε σῖτον τὸν λοιπὸν προσθέσθαι, καὶ ἔμετον ποιήσασθαι. καὶ προσάγων πρὸς τὸν σῖτον, ὑγιέα ποιήσεις ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ. τοῖσι δὲ πόνοισι θαρσέειν τὸν τοιοῦτον πιέζων. γίνεται δὲ καὶ τοιάδε πλησμονή. ἐς τὴν ὑστεραίην τὸν σῖτον ἐρυγγάνει ὠμόν, ἄτερ ὀξυρεγμίης.[32] ἢν δὲ ἡ κοιλίη διαχωρέῃ, ἐλάσσω μὲν ἢ πρὸς τὰ σιτία. ὅμως δὲ ἱκανῶς. πόνος δὲ οὐδεὶς ἐγγίνεται, τουτέοισιν ἡ κοιλίη ψυχρὴ ἐοῦσα, οὐ δύναται καταπέσσειν τὰ σιτία ἐν τῇ νυκτί. ὁκόταν οὖν κινηθῇ, ἐρυγγάνει τὸν σῖτον ὠμόν. δεῖ οὖν τούτῳ παρασκευάσαι τὴν κοιλίην θερμασίην, ἀπό τε διαίτης, ἀπό τε τῶν πόνων. καὶ πρῶτον μὲν οὖν χρὴ, ἄρτῳ συγκομιστῷ χρέεσθαι ζυμίτῃ. διαθρύπτοντα δὲ ἐς οἶνον μέλανα, ἢ ζωμὸν ὑείων κρεῶν. τοῖσι δὲ ἰχθύσιν ἑφθοῖσιν ἐν ἅλμῃ δριμείῃ. χρέεσθαι μὲν καὶ τοῖσι σαρκώδεσιν, οἷον ἀκροκωλίοισί τε διέφθοισι, τοῖσιν ὑείοισιν πλείοσι. καὶ τοῖσι ὑείοισι

Periculum autem imminet, ne quamcunq; in partem plenitudo erumpat, eam ipsam corrumpat. Sed hac ratione prouidendum. Si celerem curationem esse voles, veratro purgandum, deinde cibi leues & molles, ad dies decem offerendi, iique aluum deiicientes, quò aluus inferior, deorsum reuellendo caput superet. Cursibus tardis & matutinis, ac deambulationibus, quæ satis esse possint, vtendum, luctaq; ex oleo, & prandio, somnóque, non longè à prandio, à cœna verò tantùm exurgere satis est. Et partim quidem balnea, partim verò inunctiones adhibendæ, balnea au- 10 tem tepida, à coitu autem abstinẽdum. Hæc quidem expeditior est curatio. Quòd si medicamẽtorum potiones sumere nolit, post copiosum balneum, à cibis dulcibus & salsis vomat, à vomitu verò exurgat tantùm. Matutinæ autem deambulationes, & exercitationes præscriptæ, ad dies sex, sensim augendæ. Die verò septimo addita repletione, ex similibus cibis vomitus mouendus est, & ad eundem modum sensim adiectio facienda. His autem ad quatuor hebdomadas vtendum. Tanto enim ferè tempore restituitur. Deinde cibus sensim adhibendus quò corpus sese reficiat, & consueta victus ratio paulatim reducenda. 20 Hæc quoque ex plenitudine contingũt, quibus ventriculus cibum quidem concoquit, carnes verò minimè recipiunt. Alimentum intus manens flatum infert, post prandium verò, subsidet. Leuiùs enim à valentiore expellitur, & sibi liberari videtur, sed postridie multò copiosius adest. Cùm autem in dies increscendo vires acquisierit, id quod adest quæ superingeruntur superat, corpúsque calefacit & perturbat, & alui profluuium infert. Hoc enim nomine donatur, quoad alimentum solum computrescens per aluum secedit. At vbi calefacto corpore acria purgantur, & intestinum raditur ac exulceratur, cruentaque per aluum demittuntur, hoc dysenteria, hoc est intesti- 30 norum difficultas appellatur, tum grauis, tum periculosus morbus. Verùm consilio prospiciendum est, prandiúmq; detrahendum, & cœnæ tertia pars, cursibus autem pluribus & luctis vtendum, & deambulationibus ab exercitationibus matutinis. Cùm verò dies decem præterierint, cibi detracti dimidium apponendum, & vomitus ciendus, atque quatuor diebus cibus sensim offerendus. Vbi verò alij decem dies aduenerint, tum reliquus cibus adiiciendus, tum vomitus faciendus. Et sensim ad cibum adducendo, intra hoc tempus sanitati restitues. Laboribus autem hic audacter vrgendus est. Eiusmodi autem etiam 40 plenitudo contingit. Postridie cibum crudum, citra ructum acidum eructat. Quòd si venter deiicit, minùs quidem quàm pro ciborum ratione, satis multa tamen, dolor verò nullus adest. His cùm ventriculus frigidus existat, cibos per noctem cõcoquere nequit. Motione igitur accedente, cibum crudum eructat. In hoc itaque, tum victus ratione, tum laboribus, ventriculo calorem conciliare oportet. Ac primùm quidem pane confusaneo fermentato, in vino nigro, aut suillæ carnis iusculo intrito vtendum, piscibus verò in acri muria decoctis. Carnosis etiam vtendum, velut trunculis suillis percoctis pluribus; & carnibus suillis

coctis, porcinis verò non multum, neque catulorum, nec hœdorum carnibus. Oleribus autem, porro & allio cocto & crudo, blitoq; cocto & cucurbita, tum potionibus meracioribus, tum somnis longis, citra prandium primis diebus, tum etiam somnis post exercitationes. Cursibus etiam flexis paulatim increscẽtibus. Lucta item mollis ex oleo sensim adiicienda. Balneis quoq; paucis, inunctionibus pluribus, deambulationibus etiam matutinis pluribus, à cœna verò modicis vtendum. Prodest etiam ficus cũ cibis sumpta, & superbibitum merum. Ex hac quidẽ curatione, hi quidem citiùs, illi verò tardiùs ad sanitatem reducuntur. Sunt autem quibus ista cõtingant. Faciem pallor occupat, & paulò post cibum acida eructant, & odor acidus sursum nares petit. His corpora impura sunt, cùm plus ex carne à labore colliquetur, quàm ex ambitu repurgetur. Quod sanè intus remanens, alimento aduersum est, eique vim adfert, & acidum reddit. Alimentum igitur eructatur, ipsum verò sub cutem propellitur, hominiq; pallorem adfert, morbosq; aquam inter cutem referentes parit. Verùm hac ratione prospicere oportet. Celerior igitur curatio est, post epotum veratrum ad cibos deducere, quemadmodum à me scriptum est. Tutior verò per victus rationem ad hunc modum. Primùm quidem à balneo calido, vomitus ciendus, deinde septem à vomitu diebus, consuetus cibus admouendus. Decimo verò post vomitum die, rursus vomitum moueat, & eodem modo cibos assumat, idq; tertio similiter faciat. Et cursibus vtatur circularibus quidem paucis ac concitatis, & in motionibus, & frictione ac in exercitatione mora longa, & volutatione in puluere. Deambulationibus quoq; multis post exercitationes, quinetiam post cœnam, matutinis autem plurimis in puluere. Cùm autem lauare volet, calida lauet, & totum hoc tempus sine prandio transigat. Et si quidem vno mense sanitati restituitur, de cætero conuenientem curationem adhibeat. Quòd si quid reliquum fuerit, priore curatione vtatur. Nonnullis autẽ postridie ructus acidi contingunt, quibus per noctem secretio fit ex plenitudine. Cùm igitur ex somno corpus motum fuerit, & crebriore spiritu vsum fuerit, vna cum spiritu calidum & acidum foras propellit, indeque, nisi quis prouidentiam adhibeat, morbi contingunt. His autem confert, velut superiori curationem adhibere, sed pluribus laboribus vti debent. Nonnullis etiam ista contingunt. In corporis habitu denso, cùm cibi concalefiant & diffundantur, tum à primo somno, tùm à cibis carne calefacta, per somnum ex carne multa humiditas secernitur, deinde caro cùm densa existat, alimentum non suscipit. Quod verò à carne secernitur, alimento occurrens, & foras vi propulsum, hominem suffocat & calefacit, quoad vomitu eiectum fuerit, ex quo leuior euadit. Dolor autem nullus manifestus in corpore inest, sed pallidum redditur. Procedente verò tempore, & dolores, & morbi contingunt. Iis autem qui cùm non sint exercitationibus assueti, de repente laborauerunt, & violentam multamque carnis colliquationem passi sunt, similia contingunt. His hæc

ἑφθοῖσι. τοῖσί τε χοιρείοισι μὴ πολλοῖσι, καὶ σκυλάκων, καὶ ἐρίφων. λαχάνοισι δὲ, πράσοισί τε καὶ σκορόδοισιν ἑφθοῖσι καὶ ὠμοῖσι. βλίτῳ τε ἑφθῷ καὶ κολοκύντῃ. πόμασί τε ἀκρητεστέροισιν. ὕπνοισί τε μακροῖσιν, ἀναριστῆσι τὴν πρώτην. ὕπνοισί τε ἀπὸ τῶν γυμνασίων, τοῖσί τε δρόμοισι καμπτοῖσιν ἐξ ὀλίγου, προσάγων τε πάλην μαλακὴν ἐν ἐλαίῳ. λουτροῖσί τε ὀλίγοισι. χρίσμασι πλείοσι. τοῖσί τε πρωὶ περιπάτοισι πλείοσιν. ἀπὸ δείπνου τε ὀλίγοισι. καὶ ὁ σῦκον μετὰ τῶν σιτίων ἀγαθόν. ἄκρητόν τε 10 ἐπ᾽ αὐτέῳ. ἐκ δὲ ταύτης τῆς θεραπείης καθίσταται τοῖσι μὲν θᾶσσον, τοῖσι δὲ βραδύτερον. Ἄλλοι δέ τινες τοιάδε πάσχουσιν. ἀχροῦσι τὴν ὄψιν. καὶ ὁκόταν φάγωσιν, ἐρυγγάνουσιν ὀλίγον ὕστερον ὀξέα. καὶ ἐς τὰς ῥῖνας ἀνέρπει τὸ ὀξύ. τούτοισι τὰ σώματα οὐ καθαρά ἐστιν. ὑπὸ γὰρ τοῦ πόνου, πλεῖον τὸ συντηκόμενον τῆς σαρκὸς, ἢ τὸ ἀποκαθαιρόμενον ὑπὸ τῆς περιόδου. ἐμμένον δὴ τοῦτο, ἐναντιοῦται τῇ τροφῇ, καὶ βιάζεται, καὶ ἀποξύνει. ἡ μὲν οὖν τροφὴ, ἐρυγγάνεται. αὐτὸ δὲ ὑπὸ τὸ δέρμα ἔξω ὠθέεται, καὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἀχροίας ἐμποιέει, καὶ νούσους ὑδρωποειδέας ἀπο- 20 κυΐσκει. ἀλλὰ χρὴ προμηθέεσθαι ὧδε. ἡ μὲν οὖν ταχυτέρη θεραπείη, ἐλλέβορον πίσαντα προσάγειν, ὥσπερ γέγραπταί μοι. ἡ δὲ ἀσφαλεστέρη, ὑπὸ τῆς διαίτης, ὧδε. πρῶτον μὲν λουσάμενον θερμῷ, ἔμετον ποιήσασθαι. εἶτα προσάγειν ἡμέρας ἀπὸ τοῦ ἐμέτου ἑπτὰ, τὸ σιτίον τὸ εἰθισμένον. δεκάτῃ δὲ ἡμέρῃ ἀπὸ τοῦ ἐμέτου, αὖθις ἐμεέτω. καὶ προσαγέτω κατὰ τὸ αὐτό. καὶ τὸ τρίτον ὡσαύτως ποιησάτω. καὶ δρόμοις. τοῖσι μὲν τροχοῖσιν ὀλίγοισι, καὶ ὀξέσι. καὶ ἐν κινήμασι καὶ ἐν τρίψει.[34] καὶ ἐν διατριβῇ πολλῇ χρήσθω ἐν τῷ γυμνασίῳ. καὶ ἀλινδήσει χρεέσθω τοῖσι περιπά- 30 τοισι πολλοῖσιν, ἀπὸ τῶν γυμνασίων, ἀτὰρ μὴν καὶ ἀπὸ τοῦ δείπνου. πλείστοισι δὲ τοῖσιν ὀρθρίοισιν ἐκκεκονιμένοισι χρεέσθω. ὁκόταν δὲ λούεσθαι θέλῃ, θερμῷ λουέσθω. ἀνάριστος δὲ διατελεέτω τοῦτον τὸν χρόνον. καὶ ἢν μὲν ἐνὶ μηνὶ καθιστῆται, θεραπευέσθω τὸ λοιπὸν τοῖσι προσήκουσιν. ἢν δέ τι ὑπόλοιπον ᾖ, χρεέσθω τῇ θεραπείῃ. εἰσὶ δέ τινες οἷσιν ἐς τὴν ὑστεραίην ὀξυρεγμίαι γίνονται, τούτοισιν ἐν τῇ νυκτὶ ἀπόκρισις ὑπὸ τῆς πλησμονῆς γίνεται. ὁκόταν οὖν κινηθῇ ἐκ τοῦ ὕπνου τὸ σῶμα, πυκνοτέρῳ τῷ πνεύματι χρησάμενον, βιάζεται ἔξω σὺν τῷ πνεύματι, θερμόν τε καὶ ὀξὺ. καὶ ἐκ 40 τούτου νοῦσοι γίνονται,[35] ἢν μή τις προμηθῆται χρή. ξυμφέρει δὲ καὶ τούτοισιν[36] ὥς καὶ τῷ προτέρῳ τὴν θεραπείην ποιήσασθαι. τοῖσι δὲ πόνοισι, πλείοσι χρὴ τούτους χρέεσθαι. [37] Γίνεται δέ τισι καὶ τοιάδε. ἐν τοῖσι πυκνοσάρκοισι τῶν σωμάτων, ὅταν τὰ σιτία διαθερμαίνηται, καὶ διαχέηται, καὶ ἀπὸ πρώτου ὕπνου θερμαινομένης τῆς σαρκὸς, ὑπό τε τῶν σιτίων διὰ τὸν ὕπνον ἀπόκρισις γίνεται ἀπὸ τῆς σαρκὸς πολλὴ ὑγρασίη. εἶτα τὴν μὲν τροφὴν ἡ σὰρξ οὐ δέχεται, πυκνὴ ἐοῦσα. τὸ δὲ ἀπὸ τῆς σαρκὸς ἀποκριθὲν, ἐναντιούμενον τῇ τροφῇ καὶ βιαζόμενον ἔξω, πνίγει τὸν ἄνθρωπον, καὶ θερμαίνει, μέχρις ἂν διεξεμέσῃ. ἔπειτα κουφότερος ἐγένετο. πόνος δὲ οὐδεὶς ἐν τῷ σώματι φανερός.[38] ἀχροίη δὲ αὐτῷ ἔνεστι. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, πόνοι τε γίνονται καὶ νοῦσοι. πάσχουσι δὲ τούτοισι παραπλήσια καὶ ὁκόσοι ἀγύμναστοι ἐόντες, ἐξαπίνης πονήσαντες, σύντηξιν τῆς σαρκὸς βιαίαν καὶ πολλὴν ἐποίησαν. χρὴ

τὰς

τοὺς τοιούτους, ὧδε θεραπεύειν. ἀφελεῖν τῶν σίτων, τὸ τρίτον μέρος. τοῖσι δὲ σίτοισι χρέεσθαι, τοῖσι δριμέσι. καὶ ξηροῖσι, καὶ αὐστηροῖσι. καὶ εὐώδεσι. καὶ οὐρητικοῖσι. τοῖσι δὲ δρόμοισι, τοῖσι μὲν πλείστοισι καμπτοῖσιν, ἐν ἱματίῳ, γυμνοῖσι δὲ τοῖσι διαύλοισι καὶ τοῖσι τροχοῖσι. τρίψεσι δὲ καὶ πάλῃ ὀλίγῃ. [39] ἀκροχειρισμοῖσιν, ἀκροχείρηξι, πλὴν κωρυκομαχίη, ξυμφερώτερον. τοῖσι δὲ περιπάτοισιν ἀπὸ τῶν γυμνασίων, πολλοῖσι. καὶ τοῖσι δι' ὄρθρου. καὶ ἀπὸ δείπνου δὲ ὁ τῆς φωνῆς πόνος, μάλα ἐπιτήδειος, κένωσιν γὰρ τοῦ ὑγροῦ ποιεύμενος, ἀραιοῖ τὴν σάρκα. ξυμφέρει δὲ ἀνάριστον διάγειν. χρέεσθαι δὲ τοῖσι σιτίοισιν, ἐν ἡμέρῃσι δέκα. εἶτα προσθέσθαι τὸ ἥμισυ τοῦ ἀφαιρεθέντος ἐς ἡμέρας ἕξ. καὶ ἔμετον ποιήσασθαι, ἑκάστου ἐμέτου προσάγειν ἐς ἡμέρας τέσσαρας τὸ σιτίον. ὅταν δὲ ἡμέραι δέκα γένωνται ἀπὸ τοῦ ἐμέτου, κομισάσθω τὸ ἀφαιρεθὲν σιτίον ἅπαν. τοῖσι δὲ πόνοισι καὶ τοῖσι περιπάτοισι προσεχέτω καὶ ὑγιὴς ἔσται. ἡ δὲ τοιαύτη φύσις, πόνου πλείονος δέεται ἢ σίτου. Ετέρα πλησμονή. [40] Πάσχουσι δέ τινες καὶ τοιάδε. διαχωρέει τὸ σιτίον αὐτέοισιν ὑγρὸν, ἄπεπτον. οἷον ἐκ λιεντερίης. καὶ πόνον οὐδένα παρέχει. πάσχουσι δὲ τοῦτο μάλιστα αἱ κοιλίαι, ὅσαι ὑγραὶ καὶ ψυχραί εἰσιν. διὰ μὲν τὴν ψυχρότητα, οὐ ξυνέψουσι. διὰ δὲ τὴν ὑγρότητα, διαχωρέει. τὸ οὖν σῶμα τήκεται, τροφὴν οὐ λαμβάνον τὴν προσήκουσαν. αἵ τε κοιλίαι διαφθείρονται, ἐς νόσους τε ἐμπίπτουσιν. ἀλλὰ χρὴ προμηθέεσθαι. ξυμφέρει δὲ τούτῳ, τῶν μὲν σιτίων ἀφελεῖν τὸ τρίτον μέρος. ἔστω δὲ τὰ σιτία, ἄρτοι ἄζυμοι συγκομιστοί. κλιβανῖται. ἢ ἐγκρυφίαι, θερμοὶ ἐς οἶνον αὐστηρὸν ἐμβαπτόμενοι, καὶ τῶν ἰχθύων τὰ νωτιαῖα, καὶ οὐραῖα. τὰ δὲ κεφάλαια καὶ ὑπογάστρια, ἐᾶν ὡς ὑγρότερα. καὶ τοὺς μὲν ἑφθοὺς, ἐν ἅλμῃ ἐσθίειν. τοὺς δὲ ὀπτοὺς, ἐν ὄξει. καὶ τοῖσι κρέασι τεταριχευμένοισιν, ἐν ἁλσὶ καὶ ὄξει. καὶ τοῖσι κυνείοισιν ὀπτοῖσι. καὶ ἀπὸ φάττης καὶ τῶν λοιπῶν τοιούτων ὀρνίθων, ὀπτοῖσι καὶ ἑφθοῖσι. λαχάνοισι δὲ ὡς ἥκιστα, οἴνῳ μέλανι, καὶ τοῖσι περιπάτοισιν. [41] ἀπὸ δὲ τοῦ δείπνου, καὶ τοῖσιν ὀρθρίοισιν ἐκ τοῦ περιπάτου, κοιμᾶσθαι. δρόμοισι δὲ καμπτοῖσιν ἐκ προσαγωγῆς. ἔστω δὲ καὶ τρίψις πολλή. καὶ πάλη βραδείη, καὶ ἐν τῷ ἐλαίῳ καὶ ἐν τῇ κόνει, ὅκως διαθερμαινομένη ἡ σὰρξ, ἀποξηραίνηταί τε, καὶ τὸ ὑγρὸν ἐκ τῆς κοιλίης ἀντισπᾷ. ἀλείφεσθαι δὲ ξυμφέρει μᾶλλον, ἢ λούεσθαι. ἀνάριστος δὲ διαγέτω. ὅταν δὲ γένωνται ἡμέραι ἑπτὰ, προσθέσθω τὸ ἥμισυ τοῦ σίτου. [42] καὶ προσαγέσθω εἰς τέσσαρας ἡμέρας τὸν σῖτον. τῇ δὲ ἄλλῃ ἑβδόμῃ, κομισάσθω ἅπαν τὸ σιτίον. καὶ ἔμετον πάλιν ποιησάμενος, προσαγέσθω κατὰ ταῦτα. ἄλλοισι δέ τισι γίνεται τοιάδε. τὸ διαχώρημα, ἄσηπτον διαχωρέει. καὶ τὸ σῶμα τήκεται τῶν σίτων οὐκ ἐπαυξανόμενον. οὗτοι δὲ προϊόντος τοῦ χρόνου ἐμπίπτουσιν ἐς τὰς νόσους. τούτοισιν αἱ κοιλίαι, ψυχραὶ καὶ ξηραί. ὁκόταν γοῦν, μήτε σίτοισι προσήκουσι χρέωνται, μήτε γυμνασίοισι, πάσχουσι ταῦτα. ξυμφέρει δὲ τῷ τοιούτῳ, ἄρτοισί τε καθαροῖσιν ἰπνίτοισι χρέεσθαι. καὶ τοῖσιν ἰχθύσιν ἑφθοῖσιν ὑποτρίμμασι. καὶ κρέασιν ἑφθοῖσιν ὑείοισι. καὶ τοῖσιν ἀκρωκωλίοισι διέφθοισι. καὶ τοῖσι πλείστοισιν ὀπτοῖσι καὶ τῶν δριμέων καὶ τῶν ἁλυκῶν. τοῖσιν ὑγραίνουσι καὶ τοῖσιν ἁλμυροῖσιν. οἴνοισι δὲ, μέλασι μαλακοῖσι.

adhibenda curatio eſt. Cibi pars tertia detrahenda. Vtendum cibis acribus, ſiccis, auſteris, odoratis, & vrinam ducentibus. Curſibus verò, flexis quidem plurimis in veſte. Exutis autē veſtibus, ad metam recurrentibus ac circularibus. Frictione item & lucta modica. Lucta etiam vtendum quæ fit ſummis tantùm manibus inter ſe conſertis, præter quàm quòd ad corycum decertatio commodior eſt. Deambulationibus quoq; multis poſt exercitationes vtendum, iiſq; matutinis. Poſt cœnam verò, vocis exercitatio admodum vtilis eſt. Cùm enim humidi vacuationē faciat, carnem rarefacit. Confert quoq; ſine prandio vitam traducere. Cibis vtendum per dies decem, deinde dimidium ſubtracti cibi adiiciendū per dies ſex, & vomitus procurādus. Poſt ſingulas vomitiones, ad quatuor dies, cibus paulatim adiiciendus. Diebus verò decem à vomitu præteritis, totum ſubtractum cibum recipiat, & ad labores ac deambulationes animum conuertat, & ſanus euadet. Eiuſmodi autem natura copioſiore labore quàm cibo indiget. Altera plenitudo. Quibuſdam etiā iſta contingunt, cibus per aluum ipſis ſecedit liquidus, incoctus, qualis in inteſtinorum læuitate, nullumq; dolorem affert. Hæc autem præcipuè ſentiunt alui humidæ & frigidæ, quæ propter frigiditatem quidem minimè concoquunt, ac propter humiditatem deiiciunt. Corpus igitur conſumitur, cùm alimentum conueniens non aſſumat, aluiq; corrumpuntur, & in morbos incidunt. Verùm conſilio proſpiciendum eſt. Huic quidem confert ciborum tertiam partem ſubtrahere. Sint autem cibi, panes nō fermentati, ex farina non excuſſa, clibano cocti, aut ſubcinericij, calidi, vino auſtero intincti, & piſcium partes quæ ad dorſum & caudam ſpectant. Quæ verò caput & ventrem inferiorem reſpiciūt, tanquam humidiores ſinendę. Et cocti quidem piſces cum muria edendi, aſſati verò cum aceto. Carnibus etiam ſale & aceto arefactis vtendum, & catulinis aſſatis, palumbis autem ac reliquarum huiuſmodi volucrum, aſſatis & elixis, oleribus etiā quàm minimùm. Vino quoque nigro & deambulationibus poſt cœnam, ac matutinis, & à deambulatione dormiendum. Curſibus autem inflexis vtatur, ſenſim acceſſione facta. Frictione etiam multa, & lucta tarda, tum in oleo, tum in puluere, vti cōcalefacta caro reſiccetur, & ex ventriculo humiditatem retrahat. Inunctio magis quàm balneum conducit, & ſine prandio tranſigat. Vbi autem dies ſeptem præterierint, dimidium cibi adiiciendum, & ad dies quatuor cibus ſenſim adhibendus. Præteritis verò aliis ſeptē diebus, totū cibum reiiciat, & vomitione rurſus facta, ad eadem ſenſim reducatur. Aliis autem quibuſdam hæc contingunt, alui recrementum incoctum per aluum ſecedit, corpúſque conſumitur, cùm cibis minimè fruatur. Hi verò procedente tempore in morbos delabuntur. His ventres frigidi & ſicci exiſtunt. Proinde cùm neq; cōuenientibus cibis, neq; exercitationibus vtātur, iis talia contingunt. Sic autem affecto panibus puris, furno coctis vti cōducit, & piſcibus coctis cum intritis, carnibuſq; ſuillis coctis, & animalium extremitatibus percoctis, plurimiſq; aſſis, & ex acribus ac ſalſis, his quæ humectant, & ſalſuginoſis. Vinis quoq; nigris & mollibus,

& vuis ac ficubus inter reliquos cibos abũdè vti confert. Modicum verò prandere oportet, & pluribus exercitationibus vti, cursibúsque inflexis, sensim accessione facta, circularibus autem postremis, & post cursum, lucta ex oleo, deambulationibus verò post exercitationes non multis, à cœna verò tantùm exurgere. Matutinis autem deambulationibus plurimis vtendum. Calida lauet, laboribúsque & inunctionibus vtatur, somno longiori indulgeat, & molliter cubet. Rebus autem venereis aliquantulum vtendum, & cibi quarta pars subtrahenda, diebúsque decem ad cibos paulatim reducendus. Sunt verò nonnulli, quibus alui recrementum liquidum & concoctum per aluum secedit, iisque cùm aliàs exerceantur, res nullam molestiam exhibet. Quibus verò conuenientia desunt, procedente tempore venter ob caliditatem carnes attrahit, sanéque dolorem exhibet, cibos fastidiunt, venter exulceratur, ipsúmque iam sistere molestum est. Verùm consilio malis imminentibus occurrẽdum est, vbi cognoueris ventrem plus quàm expediat calidum & humidum, laborúmque minimè conuenientium exuperantiam factam esse. Victus igitur ratione refrigerare & siccare oportet, & primùm quidem exercitationes dimidia ex parte detrahere, ciborumq; tertiam partem. Maza antè subacta, intrita vtatur, & piscibus siccissimis, & neque pinguibus, neque salsis. Carnibus verò volucrium vtatur assis, palumbis quidem & columbę elixis, perdicum verò & gallorum assatis, sine condimento. Leporinis autem in aqua coctis, & ferinis omnibus. Oleribus verò quæ refrigerant, velut beta cocta, aceto cõdita. Vino etiam nigro, austero. Exerceatur quoque cursibus circularibus, celeribus. Sed neque multa frictio adhibeatur, sed modica, neque etiam lucta. Concertatio quæ fit summis manibus inter se consertis, & manuum ad rythmum agitatio, & ad corycum decertatio, ac volutatio in puluere, non multa tamẽ, vtilis est. Deambulationibus post exercitationes vtatur, pro laborum ratione accommodatis, & à cœna, ad ciborum rationem, pluribus, & matutinis, pro habitus ratione, moderatis. Lauet autem tepida, & quietem agat. Hac victus ratione per decem dies adhibita, cibi dimidium, & laboris tertia pars adiiciatur, & post cibos siccos & acerbos assumptos, vomitus cieatur, neque cibo immoretur, sed quàm citissimè vomat. Post vomitum verò, ad quatuor dies cibus partitus sensim exhibeatur. Cùm autem dies decem prętererint, reliquus cibus adiiciatur, & vini potio consueta, sed labores parciores. Vomitione facta, paulatim ad consuetam victus rationem, velut scriptum est, deducito. Semel verò tantùm cibum capere per hoc tempus confert, quoad malum conquieuerit. Aliis autem quibusdam siccum quodammodo & exustum est alui recrementum, osque siccum & progressu temporis amarum euadit, aluus vrináque supprimitur. Cùm enim intestinum humiditatem non habeat, stercus ambiẽs intumescit, viasq; obstruit, & dolorem parit, calor prehendit, & quicquid biberit aut comederit, euomit, tãdem etiam stercus vomitione reiicit. Quò cùm peruenerit, minimè hic viuere potest.

καὶ τῶν βοτρύων καὶ τῶν σύκων ἐμφορεῖσθαι, ἔντε τοῖσι σιτίοισι. χρὴ δὲ καὶ ἐναριστῆν μικρόν. τοῖσι δὲ γυμνασίοισι, πλείοσι χρέεσθαι, δρόμοισι καμπτοῖσιν ἐκ προσαγωγῆς. ὑστάτοισι δὲ τροχοῖσι. καὶ μετὰ τὸν δρόμον, πάλη σὺν ἐλαίῳ. περιπάτοισι δὲ μὴ πολλοῖσιν ἀπὸ τῶν γυμνασίων. [43] ἀπὸ δὲ ὕπνου, ὅσον ἐξαναστῆναι, ὀρθρίοισι δὲ πλείοσι περιπάτοισι χρῆσθαι. λουέσθω δὲ θερμῷ. χρεέσθω δὲ πόνοισι καὶ χρίσμασιν. ὕπνοι δὲ πλείονα διδόσθω, [44] καὶ μαλθακοκοιτεέτω. χρὴ δὲ καὶ ἀφροδισιάσαι τι. τῶν δὲ σίτων ἀφελεῖν τὸ τέταρτον μέρος, ἐν ἡμέρῃσι δέκα. καὶ προσάγειν αὐτὸν πρὸς τὰ σιτία. εἰσὶ δέ τινες, οἷσι τὸ διαχώρημα ὑγρὸν διαχωρέει καὶ σεσηπός. τοῖσι δὲ ἄλλως ὑγιαίνουσι καὶ γυμναζομένοισιν, οὐδένα πόνον παρέχει. Οἱ δέ τινες, ἀποκλείονται τῶν προσηκόντων, περιϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, τὰς σάρκας ἐπισπᾶται τῇ θερμασίῃ ἡ κοιλίη. καὶ πόνον δὴ παρέχει. καὶ τῶν σιτίων ἀποκλείονται. ἥ τε κοιλίη ἐξελκοῦται. στῆσαι δὲ χαλεπὸν ἤδη γίνεται αὐτήν. ἀλλὰ χρὴ πρότερον προμηθέεσθαι γνόντα τὴν κοιλίην θερμὴν, καὶ ὑγρὴν μᾶλλον τοῦ προσήκοντος. πόνων τε ὑπερβολὴν, ἀξυμφόρων γεγενημένην. τῇ δὲ δίαιτῃ, χρὴ ψύξαι καὶ ξηρᾶναι. καὶ πρῶτον μὲν τὰ ἡμίσεα γυμνάσια ἀφελεῖν. καὶ τῶν σιτίων, τὸ τρίτον μέρος. χρήσθω δὲ μάζῃ προφυρητῇ τριπτῇ. καὶ τοῖσιν ἰχθύσι, τοῖσι ξηροτάτοισιν ἑφθοῖσι. καὶ μήτε λιπαροῖσι, μήτε ἁλμυροῖσι. χρήσθω δὲ ὀπτοῖσι κρέασι, τοῖσιν ὀρνιθίοισιν. ἑφθοῖσι μὲν, φάττης, περιστερῆς. ὀπτοῖσι δὲ, περδίκων καὶ ἀλεκτρυόνων, ἀνηδύντοισι, λαγῴοισι δὲ, ἑφθοῖσιν ἐν ὕδατι. καὶ τοῖσιν ἀγρίοισιν ἅπασι. λαχάνοισι δὲ, ὅσα ψυκτικὰ, οἷον τοῖσι τευτλίοισι καθεφθοῖσιν ὀξηροῖσι. οἴνῳ δὲ μέλανι αὐστηρῷ. γυμνασίοισι δὲ, τροχοῖσιν ὀξέσιν. ἀλλὰ τρῖψις μὴ πολλὴ προσαγέσθω ἀλλ᾽ ὀλίγη, μηδὲ πάλη. ἀκροχειρίησις καὶ χειρονομίη, καὶ κωρυκομαχίη, καὶ ἀλίνδησις ἐπιτήδεια, ἀλλὰ μὴ πολλή. τοῖσι δὲ περιπάτοισι καὶ ἀπὸ τοῦ γυμνασίου χρήσθω ἱκνουμένοισι κατὰ τὸν πόνον. καὶ ἀπὸ τοῦ δείπνου, πλείοσι κατὰ τὰ σιτία. καὶ πρωῒ, ξυμμέτρως πρὸς τὴν ἕξιν. λουέσθω δὲ χλιερῷ, καὶ ἀτρεμεέτω. οὕτω διαιτηθεὶς ἡμέρας δέκα προσθέσθω τοῦ τε σιτίου τὸ ἥμισυ, καὶ τῶν πόνων τὸ τρίτον μέρος. καὶ ἔμετον ποιησάσθω, ἀπὸ σιτίων ξηρῶν καὶ στρυφνῶν. καὶ μὴ διατριβέτω ἐν τῷ σίτῳ, ἀλλὰ τὴν ταχίστην ἐμείτω. ἐκ δὲ τοῦ ἐμέτου, προσαγέσθω εἰς ἡμέρας τέσσαρας τὸ σιτίον καὶ τὸν πόνον μείζω. ὅταν δὲ ἡ δεκὰς τῶν ἡμερέων διέλθῃ, προσθέσθω τὸν σῖτον λοιπὸν, καὶ τῶν οἴνων τὸ πόπιμον, πλεῖον τῶν πόνων ἐνδεέστερον. καὶ ἔμετον ποιησάμενος, προσαγέσθω καθάπερ γέγραπται. μονοσιτέειν δὲ τοῦτον τὸν χρόνον ξυμφέρει μέχρις ἂν καταστήσῃ. Ἄλλοισι δέ τισι, [45] ξηρόν τι καὶ διακεκαυμένον τὸ διαχώρημα γίνεται. καὶ τὸ στόμα ξηρόν. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, καὶ πικρὸν γίνεται. καὶ ἡ κοιλίη ἵσταται, καὶ ἡ οὔρησις. ὅταν γὰρ μὴ ἔχῃ τὸ ἔντερον ὑγρασίην, [46] περὶ τὸν ἀπόπατον περιοιδέει, ἀποφράσσει τὰς διεξόδους. ὀδύνην τε παρέχει. καὶ θέρμη λαμβάνει. καὶ ὅ,τι ἂν πίῃ ἢ φάγῃ, ἐξεμέει. τελευτῶν δὲ καὶ κόπρον ἐμέει. οὗτος οὐ βιώσιμος, ὅταν ἐς τοῦτο ἔλθῃ.

ἀλλὰ

ἀλλὰ χρὴ πρότερον προμηθέεσθαι, γινώσκοντα[47] ὅτι ξηρῇ τῇ θέρμῃ κρατέεται ὁ ἄνθρωπος. διαιτῆσθαι οὖν χρὴ αὐτὸν, τῇ τε μάζῃ προφυρητῇ ῥαντῇ, καὶ ἄρτῳ σιτανίων πυρῶν, τῷ χυλῷ τῶν πιτύρων ἐζυμωμένῳ. λαχάνοισί τε χρῆσθαι, πλὴν τῶν δριμέων καὶ ξηρῶν, καὶ ἑφθοῖσι. καὶ τῶν ἰχθύων τοῖσι κουφοτάτοισιν ἑφθοῖσι. καὶ τοῖσι κεφαλαίοισι τῶν τε ἰχθύων καὶ καράβων, μυσὶ καὶ ἐχίνοισι, καὶ τοῖσι καρκίνοισι, καὶ τῶν κογχύλων, τοῖσι χυλοῖσι, καὶ αὐτοῖσι ὑγροτάτοισι. κρέασι δὲ τοῖσιν ὑείοισι ἀκροκωλίοισιν ἐμπροσθίοισιν ἑφθοῖσιν, καὶ ἐρίφων καὶ ἀρνῶν καὶ σκυλάκων ἑφθοῖσιν. ἰχθύων δὴ τοῖσι ποταμίοισι καὶ λιμναίοισιν ἑφθοῖσιν. οἴνῳ μαλακῷ, ὑδαρεῖ. τοῖσι δὲ πόνοισι μὴ πολλοῖσι,[48] μηδὲ ταχέσι, ἀλλ' ἡσύχοισι πᾶσι. τοῖσι δὲ περιπάτοισι πρωῒ μὲν χρήσθω, πρὸς τὴν ἕξιν ἱκανοῖσι, καὶ ἀπὸ γυμνασίου πόνων ξυμμέτροισιν. ἀπὸ δείπνου δὲ, μὴ περιπατείτω. λουτροῖσι δὲ χρήσθω, καὶ ὕπνοισι μαλακοῖσι, καὶ ἀρίστῳ. ὕπνῳ τε μετὰ τὸ ἄριστον, οὐ μακρῷ. ὀπώρῃ τε τῇ ὑγραινούσῃ, μετὰ τῶν σιτίων χρήσθω. καὶ τοῖσιν ἐρεβίνθοισι τοῖσι χλωροῖσι καὶ ξηροῖσι βρέξας ἐν ὕδατι. ἀφελέσθω δὲ τῶν πόνων τῶν πρόσθεν τοὺς ἡμίσεας. καὶ οὕτως ἐξ ἀρχῆς, καὶ ἔμετον ποιησάσθω ἀπὸ γλυκέων καὶ λιπαρῶν καὶ ἁλμυρῶν καὶ πλειόνων. ἐνδιατριβέτω δὲ τέως πλεῖστον χρόνον ἐν τοῖσι σιτίοισι πρὸς τοὺς ἐμέτους. εἶτα προσαγέτω τὸ σιτίον εἰς ἡμέρας τρεῖς.[49] καὶ μὴ μενέτω ἀνάριστος. ὁκόταν δὲ ἡμέραι δέκα γένωνται τῶν πόνων, προσαγέτω πλείονα. κὴν μὲν οὖν ἡ πλησμονὴ ἐνῇ[50] καὶ ἀπὸ σιτίου ἢ τῆς κοιλίης πλημμέλεια, ἐμεσάτω. ἢν δὲ μὴ, οὕτω θεραπευέσθω τὸν ἐπίλοιπον χρόνον. Γίνεται δὲ καὶ τοιάδε. φρῖκαι ἀπὸ τῶν περιπάτων ἐγγίνονται τῶν τοῦ ὄρθρου. καὶ τὴν κεφαλὴν βαρύνεται. τούτῳ πλείονες οἱ περίπατοι τῆς ξυμμετρίας. κενούμενον γὰρ τὸ σῶμα καὶ ἡ κεφαλὴ τοῦ ὑγροῦ, φρίσσει καὶ βαρύνεται. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, ἐς πυρετὸν ἀφικνέεται φρικώδεα. ἀλλ' οὐ χρὴ προσίεσθαι ἐς τοῦτο. ἀλλ' ἐκθεραπεύεσθαι πρότερον ὧδε. ὅταν γένηται τάχιστα τῶν τεκμηρίων τινὰ χρισάμενον, καὶ ἀνατριψάμενον ὀλίγα, τὸ ἄριστον ποιήσασθαι πλεῖον τοῦ εἰθισμένου. καὶ πιεῖν ἱκανὸν οἶνον μαλακὸν, εἶτα ὕπνῳ χρήσασθαι ἀπὸ τοῦ ἀρίστου ἱκανῶς. ἐς τὴν ἑσπέρην δὲ κούφοισι χρησάμενον γυμνασίοισι θερμῷ τε λουσάμενον, δειπνῆσαι τὸ εἰθισμένον. περιπάτοισι δὲ μὴ χρῆσθαι ἀπὸ δείπνου. διατρίβειν δὲ χρόνον.[51] τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἀφελέσθω ἐν τῷ ὕδατι. ἐν ὕπνοισί τε μαλακοῖσι διαγέσθω.[52] ἡμέρῃσι δὲ πέντε, τοὺς προσαγέσθω κατὰ μικρόν. εἰσὶ δέ τινες οἳ φρίσσουσιν ἐκ τῶν γυμνασίων. καὶ ἐπειδὰν ἐκδύηται[53] μέχρις ἂν διαγωνίσηται. ὅταν δὲ ψύχηται, πάλιν φρίσσει. βρυγμός τε τὸ σῶμα ἔχει. ὑπνώσσει τε. ὅταν δὲ διεγείρηται, χασμᾶται πολλάκις. ἐκ δὲ τοῦ δείπνου τὰ βλέφαρα βαρέα αὐτοῦ. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, καὶ πυρετοὶ ἐπιγίνονται φαῦλοι. φυλάσσεσθαι οὖν χρὴ μὴ προσίεσθαι ἐς τοῦτο,[54] ἀλλὰ θεραπεύεσθαι πρότερον ὧδε. πρῶτον μὲν τῶν γυμνασίων ἀφελέσθω πάντων τὰ ἡμίσεα. τοῖσι δὲ σιτίοισιν ἅπασι χρήσθω ὑγροτέροισί τε καὶ ψυχροτέροισι. καὶ τοῖσι πόμασι μαλακωτέροισι καὶ ὑδαρεστέροισιν. ὅταν δὲ παρέλθωσιν ἡμέραι πέντε, τῶν πόνων προσθέσθω τὸ τρίτον μέρος τῶν ἀφαιρεθέντων. τοῖσι δὲ σιτίοισι χρήσθω τοῖσιν αὐτοῖσι.

Verùm conſilio malis imminentibus antè proſpiciendum, vbi cognoueris quòd ſiccitas & caliditas in homine dominantur. Hanc igitur victus rationem huic inſtituere oportet, ex maza prius ſubacta, reſperſa, & pane ex tritico ſitanio, furfurum ſucco fermentato. Oleribus quoque coctis vti, præter quàm acribus & ſiccis, piſcibus etiam leuiſſimis coctis, piſciúmque & locuſtarũ capitibus, mitulis, erinaceis, & cancris, & conchyliorum ſuccis, iiſq; liquidiſſimis. Carnibus verò ſuillis, & animalium trunculis anterioribus coctis, hœdorum etiam & agnorum ac catulorum elixis. Piſcibus ſanè fluuialibus & in ſtagnis degentibus, coctis. Vino molli, aquoſo. Laboribus verò non multis, neque celeribus, ſed quietis. Deambulationibus autem matutinis vtatur, quæ pro corporis habitu ſatis ſint, & poſt exercitij labores moderatis, à cœna verò minimè deambulet. Balneis quoque vtatur & ſomnis mollibus, & prandio, ſomnóque a prandio non longo, fructibus etiam humectantibus cum cibis vtatur, & cicere viridi ſiccoque aqua macerato. De prioribus autem laboribus dimidium à principio ſubtrahatur, & poſt dulces, pingues, ſalſos, multóſque cibos vomitum faciat, plurimóque tempore in cibis immoretur, quoad vomat. Deinde per tres dies paulatim cibus aſſumatur, neq; impranſus maneat. Cùm verò dies decem præterierint, labores plures ſenſim adiiciat, & ſi quidem plenitudo ac ventriculi à cibo offenſio adſit, vomat, ſin minùs, reliquo tempore in iſta curatione perſeueret. Contingunt autem etiam iſta. Horrores à matutinis deambulationibus proueniunt, & caput grauatur. Huic deambulationes modum excedant. Corpus enim & caput humore vacuatum, horrore & grauitate vexatur, procedente verò tempore, in febrem cum horroris ſenſu incidit. Verùm ad hoc deueniendum non eſt, ſed hac curatione occurrendum. Cùm primùm ſigna aliqua ſe prodiderint, poſt inunctionem ac frictionem modicam, plus ſolito prandendum, & vinum molle abundè bibendum, deinde à prandio quod ſatis ſit dormiendum. Sub veſperam verò, poſt leues exercitationes, & calidæ balneum, more ſolito cœnandum. A cœna deambulationibus non vtendum, ſed aliquanto tempore immorãdum. Poſtridie verò aqua foueatur, & in mollibus ſomnis vitam traducat. Et per dies quinque ſenſim ad conſueta deducatur. Nonnulli autem poſt exercitationes in horrorem incidunt, & vbi quis exuitur, donec prælium conſerat, cùm verò refrigeratur, rurſus inhorreſcit, & dentium fremitus corpus occupat, ſomnóque grauatur, cumque expergiſcitur, ſæpiùs oſcitat. A cœna verò ei palpebræ ingraueſcunt, progreſſuque temporis malignæ febres ſuccedunt. Cautione igitur vtendum, nec huc vſque res negligenda eſt, ſed ad hunc modum curatione occurrendum. Imprimis quidem exercitationum omnium dimidium detrahatur. Cibis verò omnibus humidioribus & frigidioribus vtatur, potibuſque mollioribus & dilutioribus. Vbi autem dies quinque præterierint, detractorum laborum tertia pars adiiciatur, cibis verò iiſdem vtatur.

Post alios autem quinque dies, reliquorum laborum dimidium adiiciatur. Rursusque alio quinto pòst die, labores omnes sed leuiores paucioresque restituito, vt ne iterum exuperantia contingat. Iis enim qui signis huiusmodi conflictantur, labores cibos excedũt. Æquales igitur reddere oportet. Ac quibusdam hæc non contingunt, sed partim quędam, partim verò minimè. In omnibus autem istis signis, labores cibos superant, curatióque eadem est. His autem calidæ balneum, & molle cubile conducit, semelque atque iterum inebriari, sed non supra modum. Quòd si post hæc rerum venerearum vsus accesserit, a laboribus quiescendum, à deambulationibus verò in totum abstinendum.

πέμπτῃ δὲ ἡμέρῃ ἄλλῃ, τοὺς ἡμίσεας τῶν λοιπῶν πόνων προσθέσθω. αὖθις δὲ πέμπτῃ, μετὰ τοῦτο ἀπόδος τοὺς πόνους πάντας, καὶ κουφοτέρους τε καὶ ἐλάσσονας, ὡς μὴ πάλιν ὑπερβολὴ γένηται. τοῖσι γὰρ πάσχουσι ταῦτα τὰ τεκμήρια, οἱ πόνοι κρέσσους εἰσὶ τῶν σιτίων. ἀνισάζειν οὖν χρή. ἐνίοισι δὲ, οὐ ταῦτα πάσχουσιν. ἀλλὰ τὰ μὲν, τὰ δ' οὔ. πάντων δὲ τουτέων τῶν τεκμηρίων, οἱ πόνοι κρατέουσι τῶν σίτων. καὶ ἡ θεραπείη ἡ αὐτή. ξυμφέρει δὲ τούτοισι, θερμολουτέειν, καὶ μαλακῶς εὐνάζεσθαι. μεθυσθῆναι δὲ ἅπαξ ἢ δὶς, πλὴν ἀλλὰ μὴ ἐς ὑπερβολήν. ἀφροδισιάσαι τε ὅταν ἐπιγένηται, ῥαθυμῆσαι πρὸς τοὺς πόνους· περιπάτους δὲ μὴ ποιῆσαι ὅλως.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΕΝΥΠΝΙΩΝ.

HIPPOCRATIS DE INSOMNIIS, LIBER.

QVI de his quę per somnos contingunt rectè coniectauerit, is ea per omnia magnam habere vim comperiet. Animus enim vigilat, & cùm quidem corpori subministrat, in multas partes diuisus, sui tantùm rationẽ non habet, sed singulis corporis partibus, partem quandam distribuit, sensibus nimirũ, ad audiendum, videndum, tangendum, ambulandum, agendũ, denique ad omne corporis obsequium, adeóque ipsa mens sui solùm rationem non habet. Cùm verò corpus quiescit, animus mouetur, & in corporis partes subrepens, domũ suam regit, omnesq; corporis actiones obit. Neque enim corpus dum dormit sentit, ipse vero vigilans cognoscit, quæ sub visionem & auditionem cadunt, videt & audit, vadit, tangit, tristitia afficitur, secum cogitat, ac (vt semel dicam) quæcunque corporis aut animi officia, ea omnia per somnum animus peragit. Quisquis igitur recte ista diiudicat, is nõ minimam sapientiæ partem assequitur. Quæ igitur somnia à Diis immittuntur, & quædam bona, vel mala, aut vrbibus, aut priuato populo, nulla sua culpa euentura denunciant, quidam de his exquisito artificio diiudicãt. Quas verò corporis affectiones animus antè denunciat, quæ scilicet ex repletione, vel inanitione, per rerũ à natura insitarum exuperantiam, vel consuetarum mutationem contingunt, de his quidem iudicant, & partim assequuntur, partim aberrant, neque vtriusque causam agnoscunt, neque cur assequantur, neque cur aberrent. Cúmque præcauendum esse, ne quid detrimenti contingat, adhortantur, neque tamen quomodo cautio adhibenda sit docent, sed Diis vota concipere iubent. Quod quidem etsi decorum est & optimum, oportet tamen & manus admouentem Deorum opem aduocare. De quibus se res habet ad hunc modum. Quæ insomnia de diurnis actionibus mens humana vespere sub noctem in somnis offert, & eodem modo reddit,

Περὶ δὲ τῶν τεκμηρίων τῶν ἐν τοῖσιν ὕπνοισιν, ὅστις ὀρθῶς γινώσκει, μεγάλην ἔχοντα δύναμιν εὑρήσει πρὸς ἅπαντα. ἡ γὰρ ψυχὴ ἐγρήγορεν. ὅταν μὲν οὖν σώματι ὑπηρετέῃ, ἐπὶ πολλὰ μεριζομένη, οὐ γίνεται αὐτὴ ἑωυτῆς, ἀλλ' ἀποδίδωσί τι μέρος ἑκάστῳ τοῦ σώματος, ἤγουν τῇσιν αἰσθητηρίοισιν. ἀκοῇ. ὄψει. ψαύσει. ὁδοιπορείῃ. πρήξει. καὶ πάσῃ τῇ τοῦ σώματος διανοίῃ. αὐτὴ δὲ ἑωυτῆς ἡ διάνοια οὐ γίνεται. ὁκόταν δὲ τὸ σῶμα ἡσυχάσῃ, ἡ ψυχὴ κινευμένη, καὶ ἐπεξέρπουσα τὰ μέρεα τοῦ σώματος, διοικεῖ τὸν ἑαυτοῦ οἶκον. καὶ τὰς τοῦ σώματος πρήξιας ἁπάσας αὐτὴ διαπρήσσεται. τὸ μὲν γὰρ σῶμα καθεῦδον, οὐκ αἰσθάνεται. ἡ δὲ ἐγρηγορέουσα, γινώσκει. καθορῇ τε τὰ ὁρατὰ, καὶ διακούει τὰ ἀκουστά. βαδίζει. ψαύει. λυπεῖται. ἐνθυμέεται. ἐν ὀλίγῳ, ὁκόσαι οὐ σώματος ὑπηρεσίαι, ἢ τῆς ψυχῆς, ταῦτα πάντα ἡ ψυχὴ ἐν τῷ ὕπνῳ διαπρήσσεται. ὅστις οὖν ἐπίσταται κρίνειν ταῦτα ὀρθῶς, μέγα μέρος ἐπίσταται σοφίης. ὁκόσα μὲν οὖν τῶν ἐνυπνίων θεῖά ἐστι, καὶ προσημαίνει τινὰ συμβησόμενα ἢ πόλεσιν, ἢ τοῖς ἰδιώτῃσι λαοῖς, κακὰ, ἢ ἀγαθὰ, μὴ δι' αὐτῶν ἁμαρτίην, εἰσὶν οἳ κρίνουσι περὶ τῶν τοιούτων ἀκριβῆ τέχνην ἔχοντες. ὁκόσα δὲ ἡ ψυχὴ τοῦ σώματος παθήματα προσημαίνει, πλησμονῆς ἢ κενώσιος ὑπερβολὴν τῶν ξυμφύτων, ἢ μεταβολὴν τῶν ἀηθέων, κρίνουσι μὲν καὶ ταῦτα· καὶ τὰ μὲν τυγχάνουσι, τὰ δὲ ἁμαρτάνουσι, καὶ οὐδέτερα τούτων γινώσκουσι, διότι οὖν γίνεται, οὔθ' ὅτι ἂν ἐπιτύχωσιν, οὔθ' ὅτι ἂν ἁμάρτωσι. φυλάσσεσθαι δὲ παραινέοντες, μή τι κακὸν λάβῃ, οὐ διδάσκουσιν ὡς χρὴ φυλάξασθαι, ἀλλὰ θεοῖσιν εὔχεσθαι κελεύουσι. καὶ τὸ μὲν εὔχεσθαι πρέπον, καὶ λίην ἐστὶν ἀγαθόν. δεῖ δὲ καὶ αὐτὸν ξυλλαμβάνοντα, τοὺς θεοὺς ἐπικαλέεσθαι. ἔχει οὖν περὶ τούτων ταῦτα, ὧδε. ὁκόσα τῶν ἐνυπνίων τὰς ἡμερινὰς πρήξιας τοῦ ἀνθρώπου ἡ διάνοια ἐς τὴν εὐφρόνην ἐνυπνιάζεται ἑσπέρην, καὶ ἀποδίδωσι κατὰ τρόπον γινόμενα

ἃ περὶ τὴν ἡμέρησιν ἐπρήχθη, ἢ ἐβουλεύθη ἐν δικαίῳ
πρήγματι, ταῦτα τῷ ἀνθρώπῳ ἀγαθά. ὑγείην γὰρ
σημαίνει· διότι ἡ ψυχὴ παρέμεινεν ἐν τοῖσιν ἡμερινοῖσι
βουλεύμασιν, οὔτε πλησμονῇ κρατηθεῖσα, οὔτε
κενώσει, οὔτε ἄλλῳ οὐδενὶ ἔξωθεν προσπεσόντι. ὅταν δὲ
πρὸς τὰς ἡμερινὰς πρήξιας ὑπεναντιῶται τὰ ἐνύ-
πνια καὶ ἐγγίνηται περὶ αὐτέων ἡ μάχη, ἠνίκα ἂν τοῦτο
συμβαίνῃ, ταραχὴν σημαίνει ἐν τῷ σώματι· καὶ ἢν μὲν
ἰσχυρὴ ᾖ, ἰσχυρὸν δὲ κακὸν, ἢν δὲ φαύλη, ἀσθενέστερον. περὶ
μὲν οὖν τῆς πρήξιος, εἴτε δεῖ ἀποτρέπειν, εἴτε μὴ δεῖ, οὐ 10
κρίνω. τὸ δὲ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου θεραπεύεσθαι ξυμβου-
λεύω. πλησμονῆς γάρ τινος ἐγγινομένης, ἀπόκρισις ἐγέ-
νετό τις, ἥτις ἐτάραξε τὴν ψυχήν. ἢν μὲν οὖν ἰσχυρὸν ᾖ
τὸ ἐναντιωθὲν, ἔμετόν τε ξυμφέρει ποιήσασθαι, καὶ τοῖσι
σιτίοισι κούφοισι προσάγειν ἐς ἡμέρας πέντε. καὶ τοῖσι
περιπάτοισι πολλοῖσι καὶ ὀξέσιν ἐκ προσαγωγῆς χρέ-
εσθαι. καὶ τοῖσι γυμνασίοισιν ἐπιγυμνάζεσθαι συμμέ-
τροισι πρὸς τὴν προσαγωγὴν τῶν σιτίων. ἢν δὲ ἀσθε-
νέστερον τὸ ἐναντιωθὲν γένηται, ἀφελὼν τὸν ἔμετον, τὸ τρί-
τον μέρος ἄφελε τοῦ σιτίου. καὶ τοῦτο ἡσυχῇ προσάγου 20
πάλιν ἐς τὰς πέντε ἡμέρας. καὶ τοῖσι περιπάτοισι πιέζειν.
καὶ τοῖσι τῆς φωνῆς πόνοισι χρέεσθαι, καὶ τοῖσι θεοῖσι εὔ-
χεσθαι. καὶ καταστήσεται αὐτῷ ἡ ταραχή. ἥλιον δὲ καὶ σε-
λήνην, καὶ οὐρανὸν καὶ ἀστέρας, καθαρὰ καὶ εὐαγέα, κατὰ
τρόπον δρώμενα ἕκαστα, ἀγαθά. ὑγείην γὰρ τῷ σώματι
σημαίνει, ἀπὸ πάντων τῶν ὑπαρχόντων. ἀλλὰ χρὴ διαφυ-
λάσσειν ταύτην τὴν ἕξιν, τῇ παρεούσῃ διαίτῃ. εἰ δέ τι
τούτων ὑπεναντίον γένοιτο, νοῦσόν τινα τῷ σώματι σημαί-
νει. ἀπὸ μὲν τῶν ἰσχυρῶν, ἰσχυροτέρην· ἀπὸ δὲ τῶν ἀσθε-
νεστέρων, κουφοτέρην. καὶ ἄστρων μὲν οὖν ἡ ἔξω περίοδος. 30
ἡλίου δὲ, ἡ μέση. σελήνης δὲ, ἡ πρὸς τὰ κοῖλα. ὅ,τι μὲν
οὖν δοκέοι τούτων τῶν ἄστρων σβέννυσθαι, ἢ βλάπτεσθαι, ἢ
ἀφανίζεσθαι, ἢ ἐπέχεσθαι τῆς περιόδου, κατ᾽ αὐτὸ τὸ μέ-
ρος καὶ τὴν νοῦσον προσγίνεσθαι. καὶ ἢν μὲν ὑπὸ ἀέρος
ὁρᾷ ἢ νεφέλης τι τῶν ἄστρων τούτων πάσχον, ἀσθενέστερον.
[10] ἢν δὲ ὑπὸ ὕδατος ἢ χαλάζης, ἰσχυρότερον. σημαίνει
δὲ ἀπόκρισιν ἐν τῷ σώματι ὑγρὴν καὶ φλεγματώδεα
γενομένην, [11] ἐς τὴν ἔσω περιφορὴν ἐμπεπτωκέναι. ξυμ-
φέρει τοιγαροῦν τούτῳ, τοῖσί τε δρόμοισιν [12] ἐν τοῖσιν ἱμα-
τίοισι χρῆσθαι πολλοῖσιν ἐξ ὀλίγου. προσάγοντα, ὅκως 40
ἐξιδρώσῃ ὡς μάλιστα. καὶ τοῖσι περιπάτοισιν ἀπὸ τοῦ γυ-
μνασίου, πολλοῖσι καὶ ἀναρίστοισι χρῆσθαι. τῶν τε σιτίων ἀφε-
λόμενος τὸ τρίτον μέρος, προσάγειν ἐς πέντε ἡμέρας. εἰ δὲ
δοκέοι ἰσχυρὸν εἶναι, καὶ πυριῆσαι. [13] τὴν γὰρ κάθαρσιν διὰ τοῦ
χρώματος ξυμφέρει ποιέεσθαι, διότι ἐν τῇ ἔξω περιφορῇ
ἐστι τὸ βλάβος. τοῖσι δὲ σιτίοισι χρῆσθαι ξηροῖσι, δριμέσιν,
αὐστηροῖσιν. [14] ἀκρήτοισι. καὶ τοῖσι πόνοισι, τοῖσι ξηραίνουσι
μάλιστα. εἰ δὲ τούτων ἡ σελήνη πάσχοι, εἴσω τὴν ἀντίσπασιν ποιέεσθαι ξυμφέρει, ἐμέτῳ χρησάμενον ἀπὸ τῶν δριμέων
καὶ ἁλμυρῶν, καὶ μαλακῶν σιτίων. τοῖσι δὲ τροχοῖσιν ὀξέσι, καὶ τοῖσι περιπάτοισι ὀξέσι. τοῖσι δὲ τῆς φωνῆς πό-
νοισι καὶ ἀναριστίῃσι, καὶ τοῦ σίτου τῇ ἀφαιρέσει καὶ προσαγωγῇ ὡσαύτως. διὰ τοῦτο δὲ εἴσω ἀντισπαστέον, διότι
πρὸς τὰ κοῖλα τοῦ σώματος βλαβερὸν ἐφάνη. εἰ δὲ ὁ ἥλιος τοιοῦτό τι πάσχοι, ἰσχυρότερον τοῦτο ἤδη καὶ δυσεξαγωγότερον.

quo per diem in re iusta, gesta aut consulta sunt, ea bona & sanitatem portendere existimanda sunt, propterea quòd animus neq; plenitudine vlla, neq; euacuatione, neq; alia re quauis extrinsecus irruente superatus, in diurnis consiliis perseuerat. At insomnia quæ diurnis actionibus aduersantur, neq; de his inter se conuenit, cùm id contigerit, perturbatione in corpore denunciát. Et vehemens quidem, malum vehemens, leuis verò debilius indicat. De actione igitur vtrum reuocāda sit nécne, nihil statuo, corpus verò vti curetur consulo. Vbi enim plenitudo inciderit, secretio quædam excitatur, quæ animum perturbat. Ac si quidem quod aduersum est vehemens fuerit, vomitum ciere conducit, & cibos leues sensim adhibere ad dies quinque. Deambulationibus quoq; multis ac concitatis, sensim adiectione facta vti, & exercitationes pro ciborum adiectione moderatas adhibere. Quòd si quod aduersum est debilius fuerit, dempta vomitione, cibi tertiam partem detrahito, eamq; sensim rursus ad dies quinq; adiicito, & deambulationes vrgeto. Sed & vocis exercitationes adhibeat, & Diis supplicationes decernat, & conquiescet perturbatio. Sol, Luna, cœlum & stellæ, pura quæque & suo motu agitata, in somnis visa, bona sunt. Sanitatem enim corporis, omniumq; eius partium significat. Atque hunc habitum præsenti victus ratione conseruare oportet. Quòd si quid contrà contingat, aliquē corporis morbum portendit, à vehementibus quidem vehementiorem, à debilioribus verò leuiorem. Et astris quidē exterior corporis ambitus respōdet, Soli medius, Lunæ verò qui ad cauitates spectat. Si quod igitur istorum siderum extingui, aut lædi, aut euanescere, aut cursum sustinere videatur, in illa ipsa parte morbum euenturum indicat, & leuiorem quidem si ab aëre aut nube huiusmodi sideribus quid contingere videat, si verò ab aqua aut grandine, grauiorem. Secretionem enim humidam & pituitosam in corpore factam, & in externum ambitum incidisse indicat. Huic igitur cōducit, vt vestibus indutus cursibus vtatur multis sensim increscentibus, vti quàm maxime sudet, & deambulationibus post exercitationem multis, etiam absque prandio, substractâq; tertia ciborum parte, paulatim ad dies quinque adiicere. Quod si vehemens morbus videatur, etiam somētis vtendum. Nam cùm in externo corporis ambitu offensio existat, purgationem per cutim facere confert. Cibis verò vtendum siccis, acribus, austeris, meracis, & laboribus maximè exiccantibus. At si ex his aliquid Lunæ contingat, ad interna reuulsionem facere vtile est, post acres, salsuginosos & molles cibos, vomitione vtendo, cursibus verò circularibus citatis, ac deambulationibus celeribus. Vocis etiam exercitatione vtendum, & prandij abstinentia, cibique substractione, & vicissim sensim adiectione facta. Ad interiora verò ideo reuellendum, quoniam in coporis cauitatibus offensio conspicitur. Si autem quid tale Soli contingat, vehementius vtique malum est, & difficiliùs expellitur.

Vtramque verò in partem reuulsiones faciendæ, & cursibus, tum flexis, tum circularibus vtendũ, & deambulationibus, aliisq; omnis generis laboribus. Ciborum etiam subtractione, & sensim facta adiectione eodem modo. Deinde vomitu facto, rursus ad dies quinq; paulatim cibos adhibere. Quòd si sereno cœlo sidera premantur, & imbecilla esse videantur, ambitusq; siccitate detineri, imminentis morbi periculum denũciat. Sed labores subtrahẽdi, & victus ratione humidiore & molli vtendũ, & balneis, ocioq; copiosiore, & somno multo, quoad malũ conquiescat. Si verò igneum & calidũ esse videatur, quod eis aduersatur, bilis secretionem arguit. Quòd si etiam euicta dispareant, imminens ex morbo mortis periculũ est. Si verò terga vertisse, & in præsenti in fugam à persequentibus verti, ac celeriter fugere videantur, insanię periculum, nisi curetur, imminet. His verò omnibus post veratri purgationẽ, optimè instituta victus ratio conducit. Alioqui vt victus ratione ad aquam tendente vtantur expedit, neq; vinum bibant, nisi albũ, tenue, molle, & dilutum. Acribus, siccantibus, calefacientibus, salsuginosis abstineant, laboribus secundum naturam plurimis vtantur, & cursibus in veste plurimis. Frictio verò ne adsit, neq; lucta, neq; volutatio in puluere. Per somnos molliter recubet, & in ocio degat, laboribus secundũ naturã exceptis, & à cœna obambulet. Prodest etiam fomentis vti, & à fomẽto vomere. Per triginta dies minimè repleatur, vbi verò repletus fuerit, cibariis sumptis dulcibus, aquasis & lenibus, bis in mense vomat. Quæ verò ex his nulla necessitate coacta huc vel illuc oberrãt, animi perturbationem quandam ex solicitudine indicant. Huic autem confert, vt cùm animi relaxationẽ adhibeat, tum animum ad iucunda maximeq; risum mouentia spectacula conuertat. Sin minus, per biduum aut triduũ ea spectet ex quibus maximã voluptatem captet, & malum cõquiescet, alioqui periculum est ne in morbum incidat. Quæ autem sidera pura & splendida suo ambitu excidere videntur, si prorsum ferãtur, sanitatem denunciant. Quod enim in corpore purum est, cùm secundum naturam suo ambitu excernitur, à vespera ad auroram fertur, & bene habet. Quæ enim in ventriculo secernuntur, & in carnem reiectantur, ea omnia suo ambitu excidunt. Quod verò horũ nigrum & obscurum, ad vesperam ferri videtur, si mare, aut terrã, aut sursum petat, hęc magis morbos portendũt. Et quæ quidem sursum feruntur, capitis fluxionem denotant, quę verò in mare, ventris morbos. Quæ autem in terram, tubercula potissimùm in carnem eruptura significant. His vtile est tertiam cibi partem detrahere, & post vomitum, sensim ad dies quinq; adiicere. In aliis autem quinq; diebus totum cibum reponere, & vomitu facto, rursus eodem modo sensim adiiciendo exhibere. Ex his verò quodcunq; purũ & humidũ cœlo insidero tibi videbitur, sanitatẽ denunciat, quoniam ex æthere in hominem venit, tale verò quale ingressum est, animus etiã cernit. Quod autem nigrum, impurũ, minimè perspicuũ fuerit, morbum portendit, non ob plenitudinem aut euacuationem,

δεῖ δὲ ἀμφοτέρως τὰς ἀντισπάσιας ποιέεσθαι καὶ τοῖσι δρόμοισι, τοῖσί τε καμπτοῖσι τροχοῖσι χρέεσθαι, καὶ τοῖσι περιπάτοισι, καὶ τοῖσιν ἄλλοισι πόνοισι πᾶσι. τὴν δὲ σίτων τῇ ἀφαιρέσει, καὶ τῇ προσαγωγῇ ὡσαύτως. ἔπειτα ἐξεμέσαντα, αὖθις προσάγειν πρὸς τὰς πέντε. εἰ δὲ αἰθρίης οὔσης θλίβεται καὶ ἀσθενέα δοκέῃ εἶναι,[16] ὑπὸ τῆς ξηρασίης τῆς περιόδου κρατέεσθαι, σημαίνει κίνδυνον εἰς νοῦσον πεσεῖν. ἀλλὰ χρὴ τὴν πόνων ἀφαιρέειν, τῇ τε διαίτῃ ὑγροτέρῃ καὶ μαλακῇ χρέεσθαι. καὶ λουτροῖσι καὶ ῥαθυμίῃ πλείονι. καὶ ὕπνῳ πολλῷ, μέχρις ἂν καταστῇ. εἰ δὲ πυρῶδες δοκέῃ εἶναι τὸ ἐναντιούμενον καὶ θερμὸν, χολῆς ἀπόκρισιν σημαίνει. εἰ δὲ καὶ ἀφανίζοιτο τὰ κρατούμενα, κίνδυνος ἐς θάνατον ἐκ τῆς νούσου ἐλθεῖν. εἰ δὲ τετράφθαι δοκέῃ, φαίνεσθαι ἐς φυγὴν τὸ ὑπάρχον. φεύγειν δὲ ταχέως,[17] τοὺς δὲ διώκειν, κίνδυνος μανῆναι τὸν ἄνθρωπον, ἢν μὴ θεραπευθῇ. ξυμφέρει δὲ τούτοισι πᾶσι[18] κάλλιστα μὲν, ἐλλεβόρῳ κρατηθέντας διαιτῆσθαι. ἢν δὲ μὴ, τῇ πρὸς ὕδατος διαίτῃ χρῆσθαι ξυμφέρει, οἶνον δὲ μὴ πίνειν.[19] εἰ δ' ὦν, λευκὸν, λεπτὸν, μαλακὸν, ὑδαρῆ. ἀπέχεσθαι δὲ δριμέων, ξηραντικῶν, θερμαντικῶν, ἁλμυρῶν. πόνοισι δὲ τοῖσι κατὰ φύσιν πλείστοισι χρέεσθαι. καὶ δρόμοισιν ἐν ἱματίῳ πλείστοισι. τρῖψις δὲ μὴ ἔστω. μηδὲ πάλη. μηδὲ ἀλίνδησις.[20] ὕπνοισι μαλακοῖσι εὐδέτω. καὶ ῥαθυμείτω, πλὴν τὴν κατὰ φύσιν πόνον. ἀπὸ δὲ τοῦ δείπνου περιπατείτω. ἀγαθὸν δὲ καὶ πυριῆσθαι. ἐμέειν δὲ ἐκ τῆς πυρίης. τριήκοντα δὲ ἡμερέων μὴ πληρωθῇ. ὅταν δὲ πληρωθῇ, δὶς ἐν τῷ μηνὶ ἐμεσάτω ἀπὸ τῶν γλυκέων, καὶ ὑδαρῶν, καὶ κούφων. ὁκόσα δὲ τούτων πλανᾶται ἄλλοτε ἄλλῃ μὴ ὑπ' ἀνάγκης, ψυχῆς τινα ταραχὴν σημαίνει ὑπὸ μερίμνης. ξυμφέρει δὲ τούτῳ[21] ῥαθυμῆσαί τε καὶ τὴν ψυχὴν τραπῆναι πρὸς θεωρίας. μάλιστα μὲν[22] πρὸς τὰς φερούσας γέλωτας. εἰ δὲ μὴ, ὅτι μάλιστα ἡσθήσεται θεασάμενος, ἡμέρας δύο ἢ τρεῖς, καὶ καταστήσεται. εἰ δὲ μὴ, κίνδυνος ἐς νοῦσον πεσεῖν. ὅ,τι δ' ἂν ἐκ τῆς περιφορῆς ἐκπίπτειν δοκέῃ τῶν ἄστρων, ὁκόσα μὲν καθαρὰ καὶ λαμπρὰ καὶ πρόσω δοκεῖ φέρεσθαι, ὑγιείην σημαίνει. ὅ,τι γὰρ ἐν τῷ σώματι καθαρὸν ἐὸν, ἐκκρίνεται ἐκ τῆς περιόδου κατὰ φύσιν[23] ἀφ' ἑσπέρας, πρὸς ἠῶ ὀρθῶς ἔχει.[24] καὶ γὰρ τὰ ἐν τῇ κοιλίῃ ἀποκρινόμενα, καὶ τὰ ἐς τὴν σάρκα ἀποδιδόμενα, ἅπαντα ἐκ τῆς περιόδου ἐκπίπτει. ὅ,τι δ' ἂν τούτων μέλαν καὶ ἀμυδρὸν, καὶ πρὸς ἑσπέρην δοκέῃ φέρεσθαι, ἢ ἐς τὴν θάλασσαν, ἢ ἐς τὴν γῆν, ἢ ἄνω, μάλιστα ταῦτα σημαίνει τὰς νούσους. τὰ μὲν ἄνω φερόμενα,[25] ῥεύματα κεφαλῆς ἐστι δηλοῦντα. ὁκόσα δὲ ἐς θάλασσαν, κοιλίης νουσήματα. ὁκόσα δὲ ἐς γῆν, ἐκφύματα μάλιστα σημαίνει, τὰ ἐν τῇ σαρκὶ φυόμενα. τούτοισι ξυμφέρει, τὸ τρίτον μέρος τοῦ σίτου ἀφελέσθαι. ἐμέσαντα δὲ προσάγειν ἐς ἡμέρας πέντε, ἐν ἄλλῃσι δὲ πέντε, κομίσασθαι τὰ σιτία πάντα. καὶ ἐμέσαντα πάλιν προσαγέσθω κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. ὅ,τι δ' ἂν τούτων οὐρανίοισιν ἐφέζεσθαι δόξῃ σοι[26] καθαρὸν τε ὑγρὸν ἐὸν, ὑγιαίνειν σημαίνει, διότι ἐκ τοῦ αἰθέρος ἐς τὸν ἄνθρωπον κατελθόν ἐστι. τοιοῦτον δὲ καὶ ἡ ψυχὴ ὁρᾷ, οἷον ἐσελήλυθεν. ὅ,τι δ' ἂν μέλαν ἢ καὶ μὴ καθαρὸν,[27] μηδὲ διαφανὲς, νοῦσον σημαίνει, οὔτε διὰ πλησμονὴν, οὔτε διὰ κένωσιν, ἀλλ' ἔξωθεν

ἀλλ᾽ ἔξωθεν ἐπαγωγῆς. ξυμφέρει δὲ τούτῳ τρόχοισιν ὀξέσι κεχρῆσθαι, ὅκως σύντηξις ὡς ἐλαχίστη τοῦ σώματος γίνηται. πνεύματι δὲ ὡς πυκνοτάτῳ χρησάμενος, ἐκκρίνῃ τὸ παρελθόν. ἀπὸ δὲ τῶν τρόχων, περιπάτοισιν ὀξέσιν. ἡ δὲ δίαιτα μαλακὴ καὶ κούφη προσαχθήτω ἐς ἡμέρας τέσσαρας. ὅ,τι δ᾽ ἂν λαμβάνειν παρὰ θεοῦ δοκῇ καθαρὸν, ἀγαθὸν πρὸς ὑγιείην. σημαίνει γὰρ τὰ ἐσιόντα ἐς τὸ σῶμα, εἶναι καθαρά. ὅ,τι δ᾽ ἂν τούτου τὸ ἐναντίον δοκῇ ὁρᾷν, οὐκ ἀγαθόν. νόσον γὰρ ἐς τὸ σῶμα σημαίνει ἐληλυθέναι. χρὴ οὖν ὡς τὸ πρότερον, θεραπευθῆναι καὶ τοῦτον. εἰ δὲ δοκέοι ὕεσθαι ὕδατι μαλθακῷ ἐν εὐδίῃ καὶ μὴ σφόδρα βρέχεσθαι, μηδὲ δεινῶς χειμάζειν, ἀγαθόν. σημαίνει γὰρ σύμμετρον καὶ καθαρὸν τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ ἠέρος εἰσεληλυθέναι. εἰ δὲ τούτων τἀναντία, σφόδρα ὕεσθαι καὶ χειμῶνα καὶ ζάλην εἶναι, ὕδατί τε μὴ καθαρῷ, νόσον σημαίνει ἀπὸ [28] πνεύματος τοῦ ἐπακτοῦ. ἀλλὰ χρὴ καὶ τοῦτον ὡσαύτως διαιτηθῆναι σιτίοισί τε ὀλίγοισι πάντας τούτοις. περὶ μὲν τῶν οὐρανίων σημείων ἄστρων, οὕτω χρὴ γινώσκοντα προμηθέεσθαι, καὶ ἐκδιαιτᾶσθαι, καὶ τοῖς θεοῖς εὔχεσθαι. ἐπὶ μὲν τοῖσιν ἀγαθοῖσιν, ἡλίῳ. Διῒ οὐρανίῳ. Διῒ κτησίῳ. Ἀθηνᾷ κτησίῃ. Ἑρμῇ. Ἀπόλλωνι. ἐπὶ δὲ τοῖσιν ἐναντίοισι [29] τοῖσιν ἀποτροπαίοισι, καὶ γῇ, καὶ ἥρωσιν ἀποτρόπαια γενέσθαι τὰ χαλεπὰ πάντα. προσημαίνει δὲ καὶ τάδε πρὸς ὑγιείην [30] τῶν ἐπὶ γῆς ὀξὺ ὁρᾷν καὶ ἀκούειν. ὁδοιπορεῖν τε ἀσφαλῶς, καὶ τρέχειν ἀσφαλῶς καὶ ἄτερ φόβου. καὶ τὴν γῆν ὁρᾷν λείην καὶ καλῶς εἰργασμένην. καὶ τὰ δένδρεα θάλεοντα, καὶ πολύκαρπα, καὶ ἥμερα, καὶ ποταμοὺς ῥέοντας κατὰ τρόπον καὶ ὕδατι καθαρῷ μήτε πλείονι μήτε ἐλάττονι τοῦ προσήκοντος. τάς τε κρήνας, καὶ τὰ φρέατα ὡσαύτως. ταῦτα πάντα οὕτως ὁρώμενα, σημαίνει ὑγείαν τῷ ἀνθρώπῳ. καὶ τὸ σῶμα κατὰ τρόπον. πάσας τε τὰς περιόδους καὶ τὰς προσαγωγὰς καὶ τὰς ἀποκρίσεις εἶναι. εἰ δέ τι τούτων ὑπεναντίον ὁρῷτο βλάβος σημαίνει τι ἐν τῷ σώματι. [31] ὄψεως μὲν καὶ ἀκοῆς βλαπτομένων, περὶ τὴν κεφαλὴν νόσον σημαίνει. τοῖσιν οὖν ὀρθρίοισι περιπάτοισι, καὶ τοῖσιν ἀπὸ δείπνου πλέοσι χρηστέον, πρὸς τῇ προτέρῃ διαίτῃ. τῶν σκελέων δὲ βλαπτομένων, ἐμέτοισι ἀντισπαστέον καὶ τῇ πάλῃ πλείονι χρηστέον πρὸς τῇ προτέρῃ διαίτῃ. [32] τὴν δὲ τραχεῖαν, οὐ καθαρὰν τὴν σάρκα σημαίνει. τοῖσιν οὖν ἀπὸ γυμνασίων περιπάτοισι πλείοσι πονητέον. [33] Δένδρων δὲ ἡ ἀκαρπία [34] σπέρματος τοῦ ἀνθρωπίνου διαφθορὴν δηλοῖ. ἢν μὲν οὖν φυλλοῤῥοοῦντα ᾖ τὰ δένδρα, ὑπὸ τῶν ὑγρῶν καὶ ψυχρῶν βλάπτεται. ἢν δὲ τεθηλημένα, ἄκαρπα δὲ ᾖ, ὑπὸ τῶν θερμῶν καὶ ξηρῶν. τὰ μὲν οὖν, τοῖσι διαιτήμασι χρὴ ξηραίνειν καὶ θερμαίνειν. τὰ δὲ, ψύχειν καὶ ὑγραίνειν. Ποταμοὶ δὲ μὴ κατὰ τρόπον γινόμενοι, αἵματος περίοδον σημαίνουσι. πλέον μὲν ῥέοντες, ὑπερβολήν. ἔλαττον δὲ ῥέοντες, ἔλλειψιν. δεῖ δὲ τῇ διαίτῃ, τὸ μὲν αὐξῆσαι, τὸ δὲ μειῶσαι. μὴ καθαροὶ δὲ ῥέοντες, ταραχὴν σημαίνουσι. καθαίρεται δὲ ὑπὸ τῶν τρόχων καὶ τῶν περιπάτων, πνεύματι πυκνῷ ἀνακινούμενα. κρῆναι δὲ καὶ φρέατα θεώμενα, πνεύματα περὶ τὴν κύστιν σημαίνει. ἀλλὰ χρὴ τοῖσιν οὐρητικοῖσιν ἐκκαθαίρειν.

sed ex eo quod extrinsecus inductum est. Huic confert vt cursibus circularibus concitatis vtatur, quò quàm minima corporis colliquatio contingat & vbi spiritu quàm creberrimo vsus fuerit, id quod aduenit excernat. Post cursus autem deambulationibus concitatis vtatur. Victus autem ratio ad dies quatuor, mollis & leuis adhibeatur. Quicquid verò purum à Deo sumere sibi quis videtur, id bonum est sanitatis augurium. Ea enim quæ in corpus ingesta sunt, pura esse indicat. At verò quicquid huic contrarium videre quis putat, bonum non est. Morbum enim corpori aduenisse significat. Huic igitur, velut priori, eadem curatio adhibenda est. Si quis clementi cœlo, molli pluuia complui, & neq; vehementer, neq; cum graui tempestate demissa madefieri videatur, bonum est. Commoderatū enim & purum spiritū ex aëre ingressum esse significat. Quòd si his contraria contingant, vt quis vehementer complui aqua impura, & cū tempestate ac procella videatur, morbum à spiritu inducto. Verùm huic quoq; eadem victus ratio obseruanda est, iisq; omnibus modicus cibus exhibendus. Ac de signis quidem siderum cœlestibus, sic statuere & consilio prouidere, ad idque victus rationem dirigere oportet, & Diis supplicationes decernere. Ad res quidem prosperas, Soli, Ioui cœlesti, Ioui Ctesio, Mineruę Ctesię, Mercurio, Apollini. Ad aduersas verò, Diis auerruncatoribus, & Terræ, & Heroibus, vt grauia omnia auertant & auerruncent. At verò hæc quoque sanitatem portendunt, ea quæ in terra fiunt acutè cernere & audire, firmiter item iter facere, & securè ac sine metu currere, terram planam ac bene cultam videre, arbores item pullulātes, fructibus onustas & satiuas. Flumina etiā cursu solito labentia, & aqua limpida, neq; copiosiore, neque pauciore quàm conueniat, fontesq; & puteos eodem modo. Hęc omnia visa sanitatem homini denunciant, corpusq; & ambitus omnes, ciborumq; exhibitiones, & excretiones rectè habere. Quòd si quid his quodammodo aduersum videatur, noxiam aliquam in corpore significat. Visu quidem & auditu læso, capitis morbus indicatur. Matutinis igitur deambulationibus, & post cœnam pluribus vtendū, adiecta priore victus ratione. Cruribus verò læsis, vomitibus reuellendū, & frequentiore lucta vtendū, seruata etiam priore victus ratione. Terra verò aspera, carnem minimè puram indicat. Plurimæ igitur deambulationes post exercitationes obeundæ. Arborum autem sterilitas, seminis humani corruptelam significat. Si igitur ab arboribus folia decidant, ab humidis & frigidis offensionē denotāt. Sin verò frondosæ fuerint arbores, at fructu careant, à calidis & siccis. Hæc igitur per victus rationem refrigerare atque humectare oportet, illa verò siccare & calefacere. Flumina non pro more existentia, sanguinis ambitum denotant, & plus iusto quidem fluentia, exuperantiam, minus verò defectum. Hunc autem per victus rationem augere, illū verò imminuere oportet. Cùm verò impura defluunt, perturbationē indicant, quæ à cursibus circularibus ac deambulationibus, per densi spiritus agitationem expurgatur. Fontes & putei si videantur, flatus circa vesicam significant, qui medicamentis vrinam promouentibus sunt expurgandi.

Mare perturbatum, ventris morbum significat. sed aluū deiiciētibus, & leuibus, & mollibus expurgare oportet. Terra aut domus si moueri videatur, sane quidem imbecillitatem, ęgro verò sanitatem, præsentisq; status immutationem portēdit. Sano igitur victus rationem transmutare conuenit. Imprimis vomat, ac rursum paulatim cibum assumat, nimirum quòd corpus ex pręsenti victus ratione totum moueatur. At ægro eadem victus ratio confert, cùm nimirum corpus ex pręsenti statu transmutetur. Terra ab aquę aut maris diluuio inundari si videatur, morbum ob multam humiditatem in corpore existentem denunciat. Sed vomitibus, prandij abstinentia, laboribus, & victus ratione sicca vtendum, deinde ex paruis interuallis modicus cibus adiiciendus. Sed neq; nigram, neq; exustam terram videre bonum censetur, contrà verò ne vehemens ac lethalis morbus cōsequatur periculum est. Siccitatis enim in carne exuperantiam significat. Sed labores & cibos tum siccos, tum calidos & acres, vrinamq; cientes detrahere oportet, & in victus ratione ptisanæ succum decoctum, omniaq; mollia & leuia, sed pauca exhibere. Potu vtendum diluto, albo, copioso, balneis calidis, multis, verùm ne ieiunus lauet, molliter cubet ac dormiat, in ocio conquiescat, frigus Solemq; vitet. Terræ autem, Mercurio & Heroibus vota faciat. Quòd si in stagno, aut mari, aut fluminibus quis natare videatur, bonum non est, cùm humiditatis exuperantiam indicet. Huic autē victus ratio sicca & labores conferunt. Ac febricitanti bonū est, quoniam calor ab humoribus extinguitur. Quod autem quis modo consueto & ad naturam suam accommodato circum se fieri videt, neque maius, neq; minus, bonę valetudinis indicium est. Veste etiam alba, & calciamento pulcherrimo indutum esse, bonū. Quicquid verò horū iusto maius fuerit, minimè bonum, sed neque quodcunque tandem minus fuerit. Et hoc quidem per victus rationem augere, illud verò imminuere oportet. Nigra autem morbosiora sunt & periculo proxima, verùm emollire & humectare oportet. Noua quoque transmutationem significant. Mortuos nitidos & candidatos videre bonū est, bonū quoq; quid purum ab ipsis sumere. Corporū enim & eorum quæ ingeruntur salubritatem indicat, cùm à mortuis alimenta & incremēta & semina proueniūt. Quæ si pura in corpus ingrediūtur, sanitatem denunciant. Quod si cōtrà quis nudos, aut atratos, aut sordidatos, aut aliquid accipientes, vel ædibus exportantes videat, minimè est accommodatū. Morbū enim indicat, quòd quę in corpus ingerantur noxia sint. Verū cursibus circularibus & deambulationibus repurgari oportet, & vomitu facto alimentū molle & lene sensim adhibere. Quæ verò corpora in somnis formam monstrosam ostendunt, & hominē perterritant, ciborum minimè assuetorū repletionem, & secretionem, viliosorumq; per vomitū & secessum effusionem, ac periculosum morbū indicāt. Verùm vomitus procurādus, & ad dies quinq; cibi quàm leuissimi, nō multi neq; acres, neque sicci, neque calidi sensim adhibendi, & laboribus maxime ad naturam accommodatis, vtendum, præter quàm deambulationibus à cœna.

Θάλασσα ταρασσομένη, κοιλίης νοῦσον σημαίνει. ἀλλὰ χρὴ τοῖσι διαχωρητικοῖσι καὶ κούφοισι καὶ μαλακοῖσιν ἐκκαθαίρειν. Γῆ κινευμένη θεωμένη, ἢ οἰκίη, ὑγιαίνοντι μὲν ἀνδρὶ, ἀσθενείην σημαίνει. νοσέοντι δὲ, ὑγείην καὶ μετακίνησιν τοῦ ὑπάρχοντος. τῷ μὲν οὖν ὑγιαίνοντι, μεταστῆσαι τὴν δίαιταν ξυμφέρει. ἐμεσάτω πρῶτον.[35] εἶτα προσδεξάσθω αὖθις κατὰ μικρόν. ἀπὸ γὰρ τῆς ὑπαρχούσης κινέεται ἅπαν τὸ σῶμα. τῷ δὲ ἀσθενοῦντι ξυμφέρει χρῆσθαι τῇ αὐτῇ διαίτῃ. μεθίσταται γὰρ δὴ τὸ σῶμα, ἐκ τοῦ παρεόντος. κατακλυζομένην γῆν ἀπό τινος ὕδατος ἢ θαλάσσης ὁρῆν, νοῦσον σημαίνει, ὑγρασίης πολλῆς ἐνεούσης ἐν τῷ σώματι. ἀλλὰ χρὴ τοῖσι ἐμέτοισι, καὶ ἀναριστήσει, καὶ τοῖσι πόνοισι, καὶ τοῖσι ξηροῖσι διαιτήμασι χρῆσθαι. ἔπειτα προσάγειν ἐξ ὀλίγων, καὶ ὀλίγοισιν.[36] ἀλλ' οὐδὲ μέλαιναν ὁρῆν γῆν οὐδὲ κατακεκαυμένην δοκεῖ ἀγαθὸν, ἀλλὰ κίνδυνος ἰσχυροῦ νοσήματος ἀντιτυχεῖν καὶ θανασίμου. ξηρασίης γὰρ ὑπερβολὴν σημαίνει εἶναι ἐν τῇ σαρκί. ἀλλὰ χρὴ τούς τε πόνους ἀφελεῖν, τοῦ τε σίτου ὁκόσα ξηρά τε καὶ θερμὰ καὶ δριμέα καὶ οὐρητικά.[37] διαιτῆσθαί τε τῷ τε πτισάνης καθεφθῷ τῷ χυλῷ. καὶ πᾶσι τοῖς μαλακοῖσι καὶ κούφοισιν ὀλίγοισι. ποτῷ χρέοντι ὑδαρεῖ λευκῷ πλείονι. λουτροῖσι πολλοῖσι θερμοῖσιν. ἀλλὰ μὴ ἄσιτος λουέσθω. μαλακευνείτω. ῥαθυμεέτω. ψῦχος καὶ ἥλιον φυλασσέσθω. εὔχεσθαι δὲ γῇ, καὶ ἑρμῇ καὶ τοῖσιν ἥρωσιν. εἰ δὲ κολυμβᾷν ἐν λίμνῃ, ἢ ἐν θαλάσσῃ, ἢ ἐν ποταμοῖσι δοκέει, οὐκ ἀγαθόν. ὑπερβολὴν γὰρ ὑγρασίης σημαίνει. ξυμφέρει δὲ τούτῳ,[38] τῇ διαίτῃ ξηρῇ τε πόνοισι χρῆσθαι. πυρέσσοντι δὲ ἀγαθόν. σβέννυται γὰρ τὸ θερμὸν ὑπὸ τοῦ ὑγροῦ. ὅ,τι δ' ἄν τις περὶ αὑτοῦ ὁρᾷ κατὰ τρόπον γινόμενον πρὸς τὴν φύσιν τὴν ἑωυτοῦ, μήτε μείζω, μήτε ἐλάσσω, ἀγαθὸν πρὸς ὑγείην ἐστί. καὶ ἐσθῆτα λευκὴν ἐνδεδύσθαι, καὶ ὑπόδεσιν τὴν καλλίστην, ἀγαθόν.[39] ὅ,τι δ' ἂν εἴη μεῖζον τῶν μελῶν, οὐκ ἀγαθόν. ἀλλ' οὐδ' ὅταν εἴη ἔλασσον. καὶ χρὴ τὸ μὲν αὔξειν τῇ διαίτῃ. τὸ δὲ μειοῦν. τὰ δὲ μέλανα νοσερώτερά τε καὶ ἐπικίνδυνα. ἀλλὰ χρὴ μαλάσσειν καὶ ὑγραίνειν. καὶ τὰ καινὰ μεταλλαγὴν σημαίνει. τοὺς ἀποθανόντας ὁρῆν καθαροὺς ἐν ἱματίοισι λευκοῖσιν, ἀγαθόν. καὶ λαμβάνειν τι παρ' αὐτῶν καθαρὸν, ἀγαθόν. ὑγείην γὰρ σημαίνει καὶ τῶν σωμάτων καὶ τῶν ἐσιόντων. ἀπὸ γὰρ τῶν ἀποθανόντων, αἱ τροφαὶ καὶ αὐξήσιες καὶ σπέρματα γίνονται. ταῦτα δὲ καθαρὰ εἰσέρπειν ἐς τὸ σῶμα, ὑγείην σημαίνει. ἢν δὲ τοὐναντίον τις ὁρῷη, γυμνοὺς ἢ μελανοείμονας, ἢ μὴ καθαροὺς, ἢ λαμβάνοντάς τι, ἢ φέροντας ἐκ τῆς οἰκίας, οὐκ ἐπιτήδειον. σημαίνει γὰρ νοῦσον. τὰ γὰρ ἐσιόντα ἐς τὸ σῶμα βλαβερά. ἀλλὰ χρὴ τοῖσι τροχοῖσι καὶ τοῖσι περιπάτοισιν ἀποκαθαίρεσθαι. καὶ τῇ τροφῇ τῇ μαλακῇ τε καὶ κούφῃ προσάγειν ἐμέσαντα. ὁκόσα δὲ ἄμορφα σώματα φαίνεται ἐν τοῖσιν ὕπνοισι καὶ φοβέει τὸν ἄνθρωπον, σιτίων ἀσυνήθων σημαίνει πλησμονὴν καὶ ἀπόκρισιν. καὶ χολέρην, καὶ νοῦσον κινδυνώδη. ἀλλὰ χρὴ ἔμετον ποιήσασθαι, καὶ προσαγαγεῖν ἐς ἡμέρας πέντε, σιτίοισιν ὡς κουφοτάτοισι μὴ πολλοῖσι, μηδὲ δριμέσι, μήτε τοῖσι ξηροῖσι, μήτε τοῖσι θερμοῖσι. καὶ τῶν πόνων τοῖσι κατὰ φύσιν μάλιστα, πλὴν τῶν ἀπὸ δείπνου περιπάτων.

χρῆσθαι

χρῆσθαι δὲ καὶ λουτροῖσι καὶ θερμολουτίῃσι, καὶ ῥαθυμίῃσιν. ἥλιον δὲ καὶ ψῦχος, φυλάττεσθαι. Ην δὲ ἐν τοῖς ὕπνῳ ἐσθίειν δοκῇ, ἢ πίνειν τῶν συνήθων σιτίων ἢ πομάτων, ἔνδειαν σημαίνει τροφῆς, καὶ ψυχῆς ἀθυμίην. κρέα δὲ τὰ μὲν ἰσχυρότατα, μεγίστης ὑπερβολῆς. τὰ δὲ ἀσθενέστατα, ἧσσω. ὥσπερ γὰρ ἐσθιόμενον ἀγαθὸν, οὕτω καὶ ὁρώμενον. ἀφαιρέειν οὖν τῶν σιτίων, ξυμφέρει. τροφῆς γὰρ ὑπερβολὴν τοῦτο σημαίνει. ἀλλὰ καὶ ἄρτοι τυρῷ καὶ μέλιτι πεποιημένοι καθ' ὕπνους ἐσθιόμενοι, ὡσαύτως σημαίνουσιν. ὕδωρ δὲ καθαρὸν πινόμενον, ἀγαθόν. τὰ δὲ ἄλλα πάντα, βλάπτει. Ὁκόσα δὲ δοκέει ὁ ἄνθρωπος θεωρεῖν τῶν συνήθων, ψυχῆς ἐπιθυμίην σημαίνει. ὁκόσα δὲ φεύγει πεφοβημένος, [4] ἐπίστασιν τοῦ αἵματος σημαίνει ὑπὸ ξηρασίης. ξυμφέρει δὲ ψύξαι καὶ ὑγρᾶναι τὸ σῶμα. ὁκόσα δὲ ἢ μάχεται, ἢ κεντέεται, ἢ ξυνδέεται, ὑπ' ἄλλου, ἀπόκρισιν σημαίνει ὑπεναντίην τῇ περιόδῳ γεγονέναι τῷ σώματι. συμφέρει οὖν ἐμέειν καὶ ἰσχναίνειν καὶ περιπατεῖν. καὶ σιτίοισι κούφοισι χρῆσθαι. καὶ προσάγειν ἐκ τοῦ ἐμέτου, ἐς ἡμέρας πέντε. ἀλλὰ καὶ πλάνοι καὶ ἀναβάσιες ἐκ φαντασμάτων, χαλεπὰ ταῦτα σημαίνουσι. ποταμῶν διαβάσιες. καὶ ὁπλῖται καὶ πολέμιοι. καὶ τέρατα ἀλλόμορφα, νοῦσον σημαίνει, ἢ μανίην. ξυμφέρει οὖν τοῖς ἐν τοιούτοισιν ἁλωμένοισι, σιτίοισιν ὀλίγοισι, κούφοισί τε καὶ μαλακοῖσι χρέεσθαι. καὶ ἐμέτοισι προσάγειν ἡσυχῇ, ἐπὶ ἡμέρας πέντε. καὶ τοῖσι πόνοισι τοῖσι κατὰ φύσιν πολλοῖσι χρέεσθαι, πλὴν ἀπὸ δείπνου. θερμολουσίην δὲ, ῥαθυμίην, ψῦχος, ἥλιον φυλάσσεσθαι. τούτοισι χρώμενος, ὡς γέγραπται, ὑγιαίνει τὸν βίον. καὶ εὕρηταί μοι δίαιτα, ὡς δυνατὸν εὑρεῖν ἄνθρωπον ὄντα ξὺν τοῖσι θεοῖσιν.

Balneis etiam & calidis lauacris vtendum, & in ocio degendum, sol & frigus vitanda. Per somnum verò si quis solitos cibos aut potus sibi edere videatur, alimenti inopiam, animique abiectionem indicat. Carnes autem validissimæ, maximæ exuperantiæ indices sunt, debilissimæ verò, minoris. Quemadmodum enim id quod editur bonum est, ita & quod cernitur. Cibos igitur subtrahere conuenit, cùm alimenti exundantis id sit indicium. Quinetiam panes ex caseo & melle confecti, per somnum comesti, eadem indicant. Aquam puram per somnum bibere, boni est indicio, reliqua verò omnia nocent. Quæcunque ex consuetis per quietem quis sibi cernere videtur, ea animi desiderium significant. Quæ verò perterritus fugit, sanguinis repressionem præ siccitate indicant. Corpus autem refrigerare & humectare conducit. Quod si quis aut pugnare, aut pungi, aut ab aliis vinciri sibi videtur, secretionem ambitui contrariam in corpore factam significat. Vomere igitur confert & attenuare, ac deambulare, cibisq; leuibus vti, & à vomitu per dies quinque, eos sensim adhibere. Quin & errores & ascensus in somnis apparentes, grauia quædam denuntiant. Fluuiorum transitus, hostes armati, monstra difformia, morbum aut furorem presagiunt. His igitur conducit qui talibus insomniis detinentur, vt cibis paucis, leuibus ac mollibus vtantur, & vomitibus factis, ad dies quinque leniter cibos adhibeant. Laboribus quoque multis naturæ accommodatis vtendum, præterquàm à cœna. Balnea calida, ocium, frigus & sol vitanda. Qui his velut conscripta sunt vtetur, integram valetudinem sibi tota vita comparabit. Atque hæc victus ratio, quantum humano ingenio consequi licuit, Diis benè iuuantibus, à me est inuenta.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΤΡΟΦΗΣ.

HIPPOCRATIS DE ALIMENTO, LIBER.

ΤΡοφὴ καὶ τροφῆς εἶδος, μία καὶ πολλαί. μία μὲν, ᾗ γένος ἕν. εἶδος δὲ, ὑγρότητι καὶ ξηρότητι. καὶ ἐν τούτοισιν ἰδέαι, καὶ πόσον ἐστὶ, καὶ ἐς τίνα καὶ ἐς τοσαῦτα. αὔξει δὲ, καὶ ῥώννυσι, καὶ σαρκοῖ, καὶ ὁμοιοῖ, καὶ ἀνομοιοῖ τὰ ἐν ἑκάστοισι κατὰ φύσιν τὴν ἑκάστου, καὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς δύναμιν. ὁμοιοῖ δὲ, ἐς δύναμιν. [2] ὁκόταν κρατέει μὲν, ἡ ἐπιοῦσα. ἐπικρατέει δὲ, ἡ προϋπάρχουσα. [3] γίνεται δὲ καὶ ἐξίτηλος. ὅτε μὲν, ἡ προτέρη ἐν χρόνῳ ἀπολυθεῖσα, ἢ ἐπιπροστεθεῖσα. ὅτε δὲ, ἡ ὑστέρη ἐν χρόνῳ ἀπολυθεῖσα, ἢ ἐπιπροστεθεῖσα. ἀμαυροῖ δὲ ἑκατέρας ἐν χρόνῳ καὶ μετὰ χρόνον ἡ ἔξωθεν συνεχὴς ἐπεισκριθεῖσα, καὶ ἐπὶ πολλὸν χρόνον στερεμνίως πᾶσι τοῖσι μέλεσι διαπλακεῖσα. καὶ τὴν μὲν ἰδίην ἰδέην, ἐξεβλάστησε. τὴν δὲ προτέρην, [4] ἔστιν ὅτε καὶ τὰς προτέρας ἐξημαύρωσε.

ALIMENTVM & alimenti species, vnum & multæ. Vnum quidem, quatenus genus vnum, species verò humiditate & siccitate circumscribitur, in hisque formæ & quantitas inest, & ad quædam, & ad tanta referuntur. Auget autem & robur infert, carnem gignit, similitudinem & dissimilitudinem in singulis pro cuiusq; natura inducit, & ea facultate quam habet ab initio. At similitudinem pro viribus inducit, cùm quæ superuenit superat, quæ verò priùs adest principatum obtinet. Euanescit autem interdum quidem priùs, tempore dimissum aut superappositum, interdum verò posterius, tempore dimissum & superappositum. Extrinsecus verò continuò in corpus subiens, vtrunque temporis spatio, & post illud tempus abolet, & longo tempore membris omnibus firmiter adnexum, propriam quidem formam producit, priorem autem, interdum etiam priores delet.

Alimenti verò vis ad os & omnes illius partes, pertingit, & ad neruum, ad venam, ad arteriam, ad musculum, ad membranam, ad carnem, pinguedinem, sanguinem, pituitam, medullam, cerebrum, medullam spinalem, & interanea, omnesque illorum partes, quinetiam ad caliditatem, ad spiritum, & ad humiditatem. In alimentorũ genere id quod alit alimentum est, & quod alimento est proximum, & quod alimentum futurum est. Omnium autem vnum est principium, vnusque omnium finis, idemque finis & principium. Quæque in singulas partes proba & vitiosa alimenti fit dispensatio, proba quidem vt prædictum est, vitiosa verò, his contrarium habet ordinem. Succi coloribus & viribus variant, & qui noceant, & qui iuuent, & qui neque noceant, neque iuuent, & copia, & exuperantia, & defectu, & horum quidem commixtione, horum verò non & omnium. Caliditate lædunt & iuuant, frigore lædunt & iuuant, facultate lædunt & iuuant. Facultatis autem variæ sunt naturæ. Succi & totum, & partem corrumpentes, & extrinsecus, & intrinsecus, spontanei & minimè spontanei. Quò ad nos quidem spontanei, quo ad causam autem minimè spontanei. Causæ rursus aliæ quidem manifestæ, aliæ obscuræ, & aliæ quidem quæ sciri possunt, aliæ non possunt. Natura omnia omnibus sufficit. Ad eam extrinsecus quidem accedunt, cataplasma, illitus, vnctio, nuditas & tegumentum totius & partis, calor & frigus ad eandem rationem, & vlceratio, morsus, & quod pinguefacit. Intrinsecus autem, & ex prædictis quædam, & adhæc causa occulta, & toti & parti, & cuidam etiam, cuidam verò minimè. Excretiones secundum naturam, ventris, vrinarum, sudoris, sputi, muci, vteri per ora venarum quæ sunt in ano (hæmorrhoidas vocant) thymum, lepram, tuberculum in cutem sponte erumpens (φῦμα dicitur) carcinoma, ex naribus, è pulmonibus, ex ventre, ex ano, ex cole, secundum naturam, & præter naturam horum distinctiones, aliis iuxta aliam rationem, interdum etiam alio modo. Vna horum omnium est natura, & non vna. Multæ horum omnium naturæ, & non vna. Medicamentum purgans sursum & deorsum, & neque sursum, neque deorsum. In alimento medicamentum purgans, optimum, in alimento medicamentum purgans, malum. Malum & optimum ad aliud referuntur. Vlcus, crusta, sanguis, pus, sanies, lepra, furfur, vlcera capitis manantia, impetigo, vitilligo, lentigo, interdum quidem lædit, interdum verò iuuat, est vbi neq; lædit, neq; iuuat. Alimẽtum, minimè alimentum. Nisi alere queat, nomine est alimentum, non re. Re alimentum, nomine non item. Alimentum in pilos, in vngues, & in extimam superficiem ab internis partibus peruenit. Ab externis partibus alimẽtum, ab externa superficie, ad intima peruenit. Confluxio vna, conspiratio vna, consentiẽtia omnia. Ad vniuersam quidẽ totius naturam, omnia, ad particularem verò, partis cuiusq; particulæ ad opus. Principium magnum ad extremam partem peruenit, ex parte extrema ad magnum principium peruenit. Vna natura, esse & non esse. Morborum differentiæ in alimẽto, in spiritu, in calore, in sanguine, in pituita, in bile, in humoribus, in carne, in pinguedine, in vena, in arteria, in neruo, musculo, mẽbrana, osse, cerebro, spinali medulla, ore, lingua, gula, ventriculo,

δύναμις δὲ τροφῆς, ἀφικνέεται, καὶ ἐς ὀστέον, καὶ πάντα τὰ μέρεα αὐτοῦ. καὶ ἐς νεῦρον. καὶ ἐς φλέβα. καὶ ἐς ἀρτηρίην. καὶ ἐς μῦν. καὶ ἐς ὑμένα. καὶ σάρκα. καὶ πιμελήν. καὶ αἷμα. καὶ φλέγμα. καὶ μυελόν. καὶ ἐγκέφαλον. καὶ νωτιαῖον. καὶ τὰ ἐντοσθίδια, καὶ πάντα τὰ μέρεα αὐτῶν. καὶ δὴ καὶ ἐς θερμασίην. καὶ πνεῦμα. καὶ ὑγρασίην.[1] τροφὴ δὲ τὸ τρέφον. τροφὴ δὲ τὸ οἷον τροφή, καὶ τὸ μέλλον τροφή. ἀρχὴ δὲ πάντων μία καὶ τελευτὴ πάντων μία. καὶ ἡ αὐτὴ τελευτὴ καὶ ἀρχή. καὶ ὅσα κατὰ μέρος ἐν τροφῇ καλῶς καὶ κακῶς διοικέεται, καλῶς μὲν, ὅσα προείρηται. κακῶς δὲ, ὅσα τούτοισι τὴν ἐναντίαν ἔχει τάξιν. χυλοὶ ποικίλοι καὶ χρώμασι, καὶ δυνάμεσι, καὶ ἐς βλάβην, καὶ ἐς ὠφελείην. καὶ οὔτε βλάπτειν οὔτε ὠφελέειν. καὶ πλήθει. καὶ ὑπερβολῇ. καὶ ἐλλείψει. καὶ διαπλοκῇ. ὧν μὲν, ὧν δ᾽ οὔ.[6] καὶ πάντων ἐς θερμασίην βλάπτει καὶ ὠφελέει. ἐς ψύξιν βλάπτει καὶ ὠφελέει. ἐς δύναμιν βλάπτει καὶ ὠφελέει. δυνάμιος δὲ, ποικίλαι φύσιες. χυλοὶ φθείροντες καὶ ὅλον καὶ μέρος, καὶ ἔξωθεν καὶ ἔνδοθεν.[7] αὐτόματοι καὶ οὐκ αὐτόματοι.[8] ἡμῖν μὲν, αὐτόματοι. αἰτίῃ δ᾽, οὐκ αὐτόματοι. αἰτίη δ᾽ αὖ. τὰ μὲν δῆλα. τὰ δ᾽ ἄδηλα. καὶ τὰ μὲν, δυνατά. τὰ δ᾽ ἀδύνατα.[9] φύσις ἐξαρκέει πάντα πᾶσιν.[10] ἐς δὲ ταύτην ἔξωθεν μὲν, κατάπλασμα. καταχρίσμα. ἄλειμμα. γυμνότης.[11] καὶ σκέπη ὅλου καὶ μέρεος. θέρμη καὶ ψύξις κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον. καὶ στύψις. καὶ ἕλκωσις. καὶ δηγμός. καὶ λίπασμα. ἔνδοθεν δὲ, τινά τε τῶν εἰρημένων. καὶ ἐπὶ τούτοισιν, αἰτίη ἄδηλος, καὶ μέρει καὶ ὅλῳ. τινὶ τε καὶ οὐ τινί. ἀποκρίσιες κατὰ φύσιν κοιλίης, οὔρου, ἱδρῶτος, πτυάλου, μύξης, ὑστέρης. καθ᾽ αἱμορροΐδα,[12] θύμον, λέπρην, φῦμα. καρκίνωμα. ἐκ ῥινῶν. ἐκ πνεύμονος. ἐκ κοιλίης. ἐξ ἕδρης. ἐκ καυλοῦ. κατὰ φύσιν καὶ παρὰ φύσιν. αἱ διακρίσιες τούτων, ἄλλοισι πρὸς ἄλλον λόγον, ἄλλοτε καὶ ἀλλοίως. μία φύσις ἐστὶ ταῦτα πάντα, καὶ οὐ μία. πολλαὶ φύσιες εἰσὶ ταῦτα πάντα, καὶ μία. φαρμακείη ἄνω καὶ κάτω. καὶ οὔτε ἄνω, οὔτε κάτω.[13] ἐν τροφῇ φαρμακείη, ἄριστον ἐν τροφῇ φαρμακείη, φλαῦρον. φλαῦρον καὶ ἄριστον πρός τι. ἕλκος. ἐσχάρη. αἷμα. πύον. ἰχώρ. λέπρη. πίτυρον. ἀχώρ. λειχήν. ἀλφός. ἔφηλις. ὁτὲ μὲν, βλάπτει. ὁτὲ δὲ, ὠφελέει. ὁτὲ δὲ, οὔτε βλάπτει οὔτε ὠφελέει. τροφὴ, οὐ τροφή. ἢν μὴ οἷόν τε ᾖ τρέφεσθαι. οὔνομα τροφή. ἔργον δὲ, οὐχί. ἔργον τροφὴ, οὔνομα δὲ οὐχί. ἐς τρίχας τροφὴ, καὶ ἐς ὄνυχας, καὶ ἐς τὴν ἐσχάτην ἐπιφανείην ἔνδοθεν ἀφικνέεται.[14] ἔξωθεν τροφὴ ἐκ τῆς ἐσχάτης ἐπιφανείης, ἐνδοτάτω ἀφικνέεται.[15] ξύρροια μία. ξύμπνοια μία. ξυμπαθέα πάντα κατὰ μὲν οὐλομελίην πάντα, κατὰ μέρος δὲ, τὰ ἐν ἑκάστῳ μέρει μέρεα πρὸς τὸ ἔργον. ἀρχὴ μεγάλη, εἰς ἔσχατον μέρος ἀφικνέεται. ἐξ ἐσχάτου μέρεος ἐς ἀρχὴν μεγάλην ἀφικνέεται.[16] μία φύσις εἶναι καὶ μὴ εἶναι. νούσων διαφοραὶ, ἐν τροφῇ, ἐν πνεύματι. ἐν θερμασίῃ, ἐν αἵματι. ἐν φλέγματι. ἐν χολῇ. ἐν χυμοῖσιν. ἐν σαρκί. ἐν πιμελῇ. ἐν φλεβί. ἐν ἀρτηρίῃ. ἐν νεύρῳ. μυΐ. ὑμένι. ὀστέῳ. ἐγκεφάλῳ. νωτιαίῳ μυελῷ. στόματι. γλώσσῃ. στομάχῳ. κοιλίῃ.

ἐντέροι-

ἐντέροισι. φρεσί. ὑποχονδρίῳ. ἥπατι. σπληνί. νεφροῖ-
σι. κύστει. μήτρῃ. δέρματι. ταῦτα πάντα καὶ καθ' ἓν καὶ
κατὰ μέρος. μέγεθος αὐτῶν, μέγα καὶ οὐ μέγα. τεκμήρια.
[17] γαργαλισμός. ὀδύνη. ῥῆξις. γνώμη. ἱδρώς. οὔρων ὑπό-
στασις, ἡσυχίη. ῥιπτασμός. ὄψιες. φαντασίαι. ἴκτερος. λυ-
γμός. [18] ἐπιληψίη. αἷμα ὁλοσχερές. ὕπνος. καὶ ἐκ τούτων καὶ
ἐκ τῶν ἄλλων τῶν κατὰ φύσιν, καὶ ὅσα ἄλλα τοιουτότροπα
ἐς βλάβην καὶ ἐς ὠφελίην ὁρμᾷ. πόνοι ὅλου, καὶ μέρεος.
καὶ μεγέθεος σημήια, τοῦ μὲν, ἐς τὸ μᾶλλον, τοῦ δὲ, ἐς τὸ
ἧσσον. καὶ ἀπὸ ἀμφοτέρων ἐς τὸ μᾶλλον, καὶ ἀπὸ ἀμφο- 10
τέρων ἐς τὸ ἧσσον. γλυκὺ, οὐ γλυκύ. γλυκὺ, ἐς δύναμιν.
[19] οἷον ὕδωρ. γλυκὺ ἐς γεῦσιν, οἷον μέλι. σημήια ἑκατέρων
ἕλκεα, ὀφθαλμοὶ, καὶ γεύσιες. καὶ ἐν τούτοισι τὸ μᾶλλον,
καὶ τὸ ἧσσον. γλυκὺ ἐς τὴν ὄψιν, καὶ ἐν χρώμασι, καὶ ἐν
ἄλλῃσι μίξεσι. γλυκὺ μᾶλλον καὶ ἧσσον. [20] ἀραιότης σώ-
ματος ἐς διαπνοὴν, οἷσι πλέον ἀφαιρέεται, ὑγιεινότερον.
πυκνότης σώματος ἐς διαπνοὴν, οἷσιν ἔλαττον ἀφαιρέεται,
νοσερόν. οἱ διαπνεόμενοι καλῶς, ἀσθενέστεροι, καὶ ὑγιεινό-
τεροι, καὶ εὐανάσφαλτοι. οἱ διαπνεόμενοι κακῶς, πρὶν ἢ
νοσέειν, ἰσχυρότεροι. νοσήσαντες δὲ, δυσανάσφαλτοι. ταῦτα 20
δὲ, καὶ ὅλῳ καὶ μέρει. [21] πνεύμων ἐναντίην σώματι τροφὴν
ἕλκει. τὰ δ' ἄλλα πάντα τὴν αὐτήν. [22] ἀρχὴ τροφῆς πνεύ-
ματος, ῥῖνες. στόμα. βρόγχος. πνεύμων. καὶ ἡ ἄλλη διαπνοή.
[23] ἀρχὴ τροφῆς καὶ ὑγρῆς καὶ ξηρῆς, στόμα. στόμαχος. κοιλίη.
[24] ἡ δὲ ἀρχαιοτέρη τροφὴ, διὰ τοῦ ἐπιγαστρίου, ὀμφαλός.
[25] ῥίζωσις φλεβῶν, ἧπαρ. ῥίζωσις ἀρτηριῶν, καρδίη.
ἐκ τούτων ἀποπλανᾶται ἐς πάντα αἷμα καὶ πνεῦμα. καὶ
θερμασίη διὰ τούτων φοιτᾷ. [26] δύναμις μία καὶ οὐ μία,
ἣ πάντα ταῦτα καὶ τὰ ἑτεροῖα διοικέεται. ἡ μὲν, ἐς ζωὴν
ὅλου καὶ μέρεος. ἡ δὲ, ἐς αἴσθησιν ὅλου καὶ μέρεος. γά- 30
λα τροφή. οἷσι γάλα τροφὴ κατὰ φύσιν. ἄλλοισι δὲ οὐχί.
ἄλλοισι δὲ οἷσιν, οἶνος τροφή. καὶ οἷσιν οὐχὶ τροφή. καὶ σάρκες. καὶ
ἄλλαι ἰδέαι τροφῆς πολλαί. καὶ κατὰ χώρην καὶ ἐθισμὸν [27] τρέ-
φεται, τὰ μὲν, ἐς αὔξησιν, καὶ ἐς τὸ εἶναι. τὰ δὲ, ἐς τὸ εἶναι
μόνον. οἷον γέροντες. τὰ δὲ πρὸς τούτων, καὶ ἐς ῥώμην.
[28] διάθεσις ἀθλητικὴ, οὐ φύσει. ἕξις ὑγιεινὴ κρείσσων ἐν
πᾶσι. [29] μέγα τὸ ποσὸν εὐστόχως ἐς δύναμιν ξυναρμοσθέν.
γάλα καὶ αἷμα, τροφῆς πλεονασμός. [30] περίοδοι ἐς
πολλὰ σύμφωνοι, ἐς ἔμβρυον καὶ ἐς τὴν τούτου τροφήν.
αὖθις δὲ ἄνω ῥέπει ἐς γάλα, καὶ ἐς τροφὴν, καὶ ἐς 40
βρέφος. [31] ζώουσι τὰ μὴ ζῶα. ζώουσι τὰ ζῶα. ζώου-
σι τὰ μέρεα τῶν ζώων. [32] φύσιες πάντων ἀδίδακτοι.
αἷμα ἀλλότριον, ὠφέλιμον. αἷμα ἴδιον, ὠφέλιμον. αἷμα
ἀλλότριον, βλαβερόν. αἷμα ἴδιον, βλαβερόν. χυμοὶ ἴδιοι,
βλαβεροί. χυμοὶ ἀλλότριοι, βλαβεροί. χυμοὶ ἀλλότριοι,
ξυμφέροντες. χυμοὶ ἴδιοι, ξυμφέροντες. τὸ ξύμφωνον, διά-
φωνον. τὸ διάφωνον, ξύμφωνον. γάλα ἀλλότριον, ἀστεῖον. γά-
λα ἴδιον, βλαβερόν. γάλα ἀλλότριον, βλαβερόν. γάλα
ἴδιον, ὠφέλιμον. σιτίον νέοισιν [33] ἀκροσαπές. γέρουσι δὲ ἐς τέ-
λος μεταβεβλημένον. ἀκμάζουσιν ἀμετάβλητον. [34] ἐς τύ-
πωσιν, λε', ἥλιοι. ἐς κίνησιν, ο'. ἐς τελειότητα, σι'. ἄλλοι φασὶ ἐς μορφὴν, με'. ἐς κίνησιν, ος'. ἐς ἔξοδον σι'. ἄλλοι, ν' ἐς ἰδέην.

intestinis, septo transuerso, abdomine, iecore, liene, renibus, vesica, vtero, cute, hæc omnia tum sigillatim, tum per partes. Magnitudo ipsorum magna & non magna. Indicia, titillatio, dolor, ruptio, mens, sudor, vrinarum sedimentum, quies, iactatio, visus, imaginationes, morbus regius, singultus, morbus comitialis, sanguis integer, somnus. Et ex his, & ex aliis quæ insunt à natura, & quæcunque eiusmodi ad noxam & vtilitatem tendunt. Labores totius & partis, & magnitudinis signa, alterius quidem ad maius, alterius verò ad minus, & ex vtrisque ad maius, & ex vtrisq; ad minus. Dulce non dulce. Dulce facultate, velut aqua, dulce gustu, velut mel. vtrorumque signa, vlcera, oculi, & gustus, & in his magis & minus. Dulce ad aspectum, & in coloribus, & in aliis mixturis, dulce magis & minus. Corporis raritas ad perspirationem, quibus amplius aufertur, salubrior. Corporis densitas ad perspirationem, quibus minus aufertur, insalubrior. Quibus corp⁹ probè perspirat, ij imbecilliores & salubriores existunt, prompteq; restituuntur. Quibus malè perspirat, ij priùs quàm ægrotent, robustiores sunt, cùm verò in morbum inciderunt, egrius restituuntur. Hæc autem & toti & parti attribuuntur. Pulmo contrarium corpori alimentum trahit, & reliqua omnia idem. Alimenti spiritus principium nares, os, guttur, pulmo, reliquaque perspiratio. Alimenti tum humidi tum sicci principium, os, gula, ventriculus. At antiquius alimentum per abdomẽ, vmbilicus. Venarum origo tanquàm radix, hepar est; & arteriarum, cor. Ex his per omnia sanguis & spiritus peruagatur, calorq; per hæc permeat. Facultas vna & non vna, ex qua hęc omnia, & ab his diuersa administrantur. Alia quidem ad totius & partis vitam, alia verò ad sensum totius & partis. Lac, alimentũ. quibusdã pro natura lac alimentum est, aliis verò minimè. Sunt quibus vinum alimentum est, sunt quibus non est. Et carnes multæque aliæ alimenti formæ, & pro regione, & pro consuetudine. Aluntur hæc quidem ad incrementum, & vt subsistant, hæc verò tantum vt subsistant, veluti senes, alia insuper ad robur. Affectio athletica non est à natura. præstat in omnibus habitus salubris. Quantitatem aptè ad vires accommodatam recta coniectura consequi, ardua res est. Lac & sanguis, alimenti redundantia. Circuitus ad multa consentiunt, ad fœtum, & ad illius alimentum. Rursus autem sursum repit, in lac & in alimẽtum, & ad infantem. Vitam habent non animantia, vitã habent animãtia, & animantiũ partes. Omniũ naturæ à nullo edoctæ sunt. Sanguis alienus vtilis, sanguis ꝑprius vtilis. sãguis alienus noxius, sãguis ꝑprius noxius. Humores proprij noxij, humores alieni noxij. Humores alieni conferentes, humores proprij conferentes. Consentiens, minimè consentiens. Dissentiens minimè dissentiens. Lac alienũ probũ, lac proprium noxium. Lac alienũ noxium, lac proprium vtile. Cibus iuuenibus leniter coctus, senibus extremè immutatus, in ætatis vigore constitutis minimè immutatus. Ad conformationem, Soles triginta quinque; ad motionem, septuaginta; ad perfectionem, ducenti & decem. Alij tradunt, ad formam, quadraginta quinque; ad motionem, sex & septuaginta; ad exitum ducẽtos & decẽ. Aliis ad speciem, quinquanta; gi

ad primum saltum, centum; ad perfectionem, trecenti. Ad distinctionem, quadraginta; ad transitionem, octoginta; ad elapsum, ducēti quadraginta. Non est, & est. In his autem temporibus, & ex toto, & ex parte, plures & pauciores nascuntur, neque verò multò plures quàm pauciores. At pauciores tot, & quæcunque alia his similia. Ossium alimentum ex fractura. Naso bis quinque dies debentur: maxillæ & clauiculæ, & costis, bis totidem: cubito, triplices: tibiæ & brachio, quadruplices: femori, quintuplices, & si quod in his plus aut minus potest. Sanguis humidus, & sanguis solidus. Sanguis humidus, probus; sanguis solidus, vitiosus. Proba omnia & vitiosa ad aliquid referri debent. Via sursum deorsum vna. Alimenti facultas mole præstantior, alimenti moles facultate præstantior, & in humidis, & in siccis. Detrahit & apponit idem, huic quidem detrahit, illi verò apponit idem. Venarum pulsationes & spiritus respiratio, pro ætate consentiunt & dissentiunt, & morbi & sanitatis sunt indicia, magisque sanitatis quàm morbi, & morbi magis quàm sanitatis. spiritus enim etiam alimentum est. Humidius alimentum faciliùs quàm siccum immutatur. Siccum alimentum faciliùs quàm humidum immutatur. Quòd ægrè immutatur, ægrè consumitur. Quòd facilè apponitur, facilè consumitur. Qui celeri appositione indigent, iis humidum medicamentum ad resumendas vires optimum. Qui verò adhuc celeriore, per odoratum. At qui tardiore appositione opus habent, iis solidus cibus exhibendus. Musculi solidiores ægriùs reliquis colliquescunt, excepto osse & neruo. Quæ exercitata sunt ægrè immutantur, ipsaque in suo genere seipsis, quàm pro natura, valentiora sunt, ideo ipsa inter se ægriùs colliquescūt. Pus ex carne, purulentum ex sanguine, & ex reliquo humore. Pus vlceris alimentum. pus venæ & arteriæ alimentum. Medulla ossis alimentum, ideò callo firmatur. Facultas omnia auget, & alit, ac propagat. Humiditas alimento vehiculum præbet.

ἐς πρῶτον ἅλμα, ρ'. ἐς τελειότητα, τ'. [35] ἐς διάκρισιν, μ'. ἐς μετάβασιν, π'. ἐς ἐκτύπωσιν, σμ'. [36] οὐκ ἔστι καὶ ἔστι. [37] γίνεται δὲ ἐν τούτοισι καὶ πλείω καὶ ἐλάσσω. καὶ ὅλου καὶ κατὰ μέρος. οὐ πολλὸν δὲ πλείω ἢ ἐλάσσω. τὰ δὲ ἐλάσσω τοσαῦτα, καὶ ὅσα ἄλλα τούτοισιν ὅμοια. [38] Ὀστέων τροφὴ ἐκ κατήξιος ῥινὶ δὶς πέντε. γνάθῳ καὶ κληῗδι καὶ πλευρῇσι διπλάσιαι. πήχει, τριπλάσιαι. κνήμῃ καὶ βραχίονι, τετραπλάσιαι. μηρῷ, πενταπλάσιαι. καὶ εἴ τι ἐν τούτοισι δύναται πλέον ἢ ἔλασσον. αἷμα ὑγρὸν, καὶ αἷμα στερεόν. αἷμα ὑγρὸν ἄριστον. αἷμα στερεόν, φλαῦρον. [39] πρός τι πάντα, φλαῦρα καὶ ἀστεῖα. ὁδὸς ἄνω κάτω μία. δύναμις τροφῆς κρέσσων, ἢ ὄγκος. ὄγκος τροφῆς κρέσσων, ἢ δύναμις. καὶ ἐν ὑγροῖσι καὶ ἐν ξηροῖσιν ἀφαιρέει. [40] καὶ προστίθησι τὸ αὐτὸ, τῷ μὲν ἀφαιρέει, τῷ δὲ προστίθησι τὸ αὐτό. φλεβῶν διασφύξιες. [41] καὶ ἀναπνοὴ πνεύματος καθ' ἡλικίαν, καὶ ξύμφωνα καὶ διάφωνα. καὶ νούσου καὶ ὑγείης σημήϊα. καὶ ὑγείης μᾶλλον, ἢ νούσου. καὶ νούσου μᾶλλον, ἢ ὑγείης. τροφὴ γὰρ καὶ πνεῦμα. ὑγρὴ τροφὴ εὐμετάβλητος μᾶλλον, ἢ ξηρή. ξηρὴ τροφὴ δυσμετάβλητος μᾶλλον, ἢ ὑγρή. [42] ἡ δυσαλλοίωτος, δυσεξανάλωτος, ἡ εὐπρόσθετος, εὐεξανάλωτος. καὶ ὁκόσοι ταχείης προσθέσιος δέονται, ὑγρὸν ἴημα εἰς ἀνάληψιν δυνάμιος κράτιστον. ὁκόσοι δὲ ἔτι ταχυτέρης, δι' ὀσφρήσιος. ὁκόσοι δὲ βραδυτέρης προσθέσιος δέονται, στερεὴ τροφή. μύες στερεώτεροι, δυσέκτηκτοι τῶν ἄλλων, πάρεξ ὀστέου καὶ νεύρου. δυσμετάβλητα τὰ γεγυμνασμένα, κατὰ γένος αὐτὰ αὐτῶν ἰσχυρότερα τοῦ ὄντος, διὰ τοῦτο αὐτὰ ἑωυτῶν δυσεκτηκτότερα. πύον δὲ ἐκ σαρκός. πυῶδες δὲ ἐξ αἵματος, καὶ ἐξ ἄλλης ὑγρασίης. πύον, τροφὴ ἕλκεος. πύον, τροφὴ φλεβός. ἀρτηρίης μυελὸς, τροφὴ ὀστέου, διὰ τοῦτο ἐπιπωροῦται. δύναμις πάντα αὔξει, καὶ τρέφει, καὶ βλαστάνει. [44] ὑγρασίη, τροφῆς ὄχημα.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΔΙΑΙΤΗΣ ΟΞΕΩΝ.

HIPPOCRATIS DE RATIONE VICTVS IN MORBIS ACVTIS, LIBER.

QVI Cnidias appellatas sententias scriptis tradiderunt, ij sanè quæ in singulis morbis ægri patiuntur, & quomodo eorum nonnulla ipsis eueniant, rectè conscripserunt, & huc vsque quidem quæ quiuis etiam Medicinæ ignarus, rectè scribere potuerit, si probè ex vnoquoque ægro quæ patiatur intellexerit. At quæcumque Medicum non referente ægro prædixisse oportuit, ea magna ex parte prætermissa sunt, quædam in quibusdam, nonnullaque ad coniecturalem cognitionem valde accommodata. Cùm verò ad coniecturalem cognitionem referatur,

ΟἹ ξυγγράψαντες τὰς κνιδίας καλεομένας γνώμας, ὁκοῖα μὲν πάσχουσιν οἱ κάμνοντες ἐν ἑκάστοισι τῶν νουσημάτων, ὀρθῶς ἔγραψαν, καὶ ὁκοίως ἔνια ἀπέβαινεν αὐτέων, καὶ ἄχρι μὲν τουτέων καὶ μὴ ἰητρὸς ἂν δύναιτο ὀρθῶς ξυγγράψαι, εἰ εὖ παρὰ τῶν καμνόντων ἑκάστου πύθοιτο, ὁκοῖα πάσχουσιν. [2] ὁκόσα δὲ προσκαταμαθεῖν χρὴ τὸν ἰητρὸν μὴ λέγοντος τοῦ κάμνοντος, τουτέων τὰ πολλὰ παρεῖται, ἄλλα ἐν ἄλλοισι, καὶ ἐπίκαιρα ἔνια ἐόντα, ἐς τέκμαρσιν. ὁκόταν δὲ ἐς τέκμαρσιν λέγηται,

ὡς χρὴ ἕκαστα ἰητρεύειν, ἐν τουτέοισι πολλὰ ἑτεροίως γινώσκω, ἢ ὡς ἐκεῖνοι ἐπεξῄεσαν. καὶ οὐ μόνον διὰ τοῦτο οὐκ ἐπαινέω, ἀλλ' ὅτι καὶ ὀλίγοισι τὸν ἀριθμὸν τοῖσιν ἀκέεσιν ἐχρέοντο. τὰ γὰρ πλεῖστα, αὐτέοισιν εἴρεαται πλὴν τῶν ὀξέων νούσων, φάρμακα ἐλατήρια διδόναι, καὶ ὀῤῥὸν, καὶ γάλα, ἐς τὴν ὥρην πιπίσκειν. ἦν μὲν οὖν ταῦτα ἀγαθὰ ἦν καὶ ἁρμόζοντα τοῖσι νουσήμασιν, ἐφ' οἷσι παρῄνεον διδόναι, πολὺ ἂν ἀξιεπαινότερα ἦν, ὅτι ὀλίγα ἐόντα αὐτάρκεά ἐστι. νῦν δὲ οὐχ οὕτως ἔχει. οἱ μέν τοι ὕστερον ἐπιδιασκευάσαντες ἰητρικώτερον δή τι ἐπῆλθον περὶ τῶν προσοιστέων ἑκάστοισιν. ἀτὰρ οὐδὲ περὶ διαίτης οἱ ἀρχαῖοι ξυνέγραψαν οὐδὲν ἄξιον λόγου, καί τοι μέγα τοῦτο παρῆκαν. τὰς μέν τοι πολυτροπίας τὰς ἐν ἑκάστῃσι τῶν νούσων, καὶ τὴν πολυσχιδίην αὐτέων, οὐκ ἠγνόεον ἔνιοι. τοὺς δὲ ἀριθμοὺς ἑκάστου τῶν νουσημάτων σάφα φράζειν ἐθέλοντες, οὐκ ὀρθῶς ἔγραψαν. μὴ γὰρ καὶ οὐκ εὐαρίθμητον εἴη, εἰ τουτέῳ τις σημαίνεται τὴν τῶν καμνόντων νοῦσον, τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου διαφέρειν τι. καὶ μὴ τωὐτὸ νόσημα δοκέειν εἶναι, ἢν μὴ τωὐτὸ ὄνομα ἔχῃ. ἐμοὶ δ' ἀνδάνει μὲν ἐν πάσῃ τῇ τέχνῃ προσέχειν τὸν νόον. καὶ γὰρ ὁκόσα ἔργα δίκαια καλῶς, ἕκαστα χρὴ ποιέειν καὶ ὀρθῶς. καὶ ὁκόσα ταχέως ἔργα, ταχέως. καὶ ὁκόσα καθαρείως, καθαρείως. καὶ ὁκόσα ἀνωδύνως διαχειρίζεσθαι, ὡς ἀνωδυνώτατα ποιέειν. καὶ τὰ ἄλλα πάντα τὰ τοιουτότροπα διαφερόντως τῶν πέλας, ἐπὶ τὸ βέλτιον ποιέειν χρή. μάλιστα δ' ἂν ἐπαινέσαιμι ἰητρὸν, ὅς τις ἐν τοῖσιν ὀξέσι νουσήμασιν, ἃ τοὺς πλείστους τῶν ἀνθρώπων κτείνει, ἐν τουτέοισι διαφέρων τι τῶν ἄλλων εἴη ἐπὶ τὸ βέλτιον. ἔστι δὲ ταῦτα ὀξέα ὁκοῖα ὠνόμασαν οἱ ἀρχαῖοι, πλευρῖτιν. καὶ περιπλευμονίην. καὶ φρενῖτιν. καὶ λήθαργον. καὶ καῦσον. καὶ τὰ ἄλλα νουσήματα, ὁκόσα τουτέων ἐχόμενά ἐστιν, ὧν οἱ πυρετοὶ τὸ ἐπίπαν ξυνεχέες ὄντες, κτείνουσιν. ὅταν γὰρ μὴ λοιμώδεος νούσου τρόπος τις κοινὸς ἐπιδημήσῃ, ἀλλὰ σποράδεες ἔωσιν αἱ νοῦσοι, καὶ μὴ παραπλήσιοι, ὑπὸ τουτέων τῶν νουσημάτων ἀποθνήσκουσι μᾶλλον, ἢ ὑπὸ τῶν ἄλλων τῶν ξυμπάντων. οἱ μὲν οὖν ἰδιῶται, οὐ κάρτα γινώσκουσι τοὺς εἰς ταῦτα διαφέροντας τῶν πέλας, ἑτεροίων τε μᾶλλον ἰημάτων ἐπαινέται, ἢ ψέκται εἰσίν. ἐπεὶ τόδε μέγα σημεῖον τόδε, ὅτι οἱ μὲν δημόται ἀξυνετώτατοι αὐτοὶ ἑωυτῶν περὶ τουτέων τῶν νουσημάτων εἰσίν, ὥστε μελετητέα εἶναι. οἱ γὰρ μὴ ἰητροὶ, ἰητροὶ δοκέουσιν εἶναι μάλιστα διὰ ταύτας τὰς νούσους. ῥηΐδιον γὰρ τὰ ὀνόματα ἐκμανθάνειν, ὁκοῖα νενόμισται προσφέρεσθαι πρὸς τοὺς τὰ τοιαῦτα κάμνοντας. ἢν γὰρ ὀνομάσῃ τις πτισάνης χυλὸν, καὶ οἶνον τοῖον, ἢ τοῖον, ἢ καὶ μελίκρητον, ἅπαντα τοῖσι δημότῃσι δοκέουσιν ἰητροὶ ταῦτα λέγειν, οἵ τε βελτίους, καὶ οἱ χείρους. τὰ δὲ οὐχ οὕτως ἔχει, ἀλλ' ἐν τουτέοισι δὴ, καὶ πάνυ μέγα διαφέρουσιν ἕτεροι ἑτέρων. δοκέει δέ μοι ἄξια γραφῆς εἶναι ταῦτα μάλιστα, ὁκόσα τε ἀκαταμάθητά ἐστι τοῖσιν ἰητροῖσιν, ἐπίκαιρα ἐόντα εἰδέναι, καὶ ὁκόσα μεγάλας ὠφελείας φέρει, ἢ μεγάλας βλάβας. ἀκαταμάθητα μὲν οὖν, τάδ' ἐστί. διὰ τί ἄρα ἐν τῇσιν ὀξείῃσι νούσοισιν, οἱ μὲν τῶν ἰητρῶν, ἅπαντα τὸν αἰῶνα διατελέουσι πτισάνας διδόντες ἀδιηθήτους, καὶ νομίζουσιν ὀρθῶς ἰητρεύειν. οἱ δέ τινες περὶ παντὸς ποιοῦ-

quomodo singula curare oporteat, in iis multò aliter quàm illi disseruerint sentio. Ac neque solùm ob id non laudo, sed quòd paucis etiam numero remediis vsi sunt. Nam & plurima ab ipsis relata sunt (præterquàm in morbis acutis) medicamenta deorsum purgantia exhibenda, & serum & lac tempestiuè propinandum. Hæc igitur si bona essent, & morbis quibus exhibenda monent conuenientia, longè maiore laude digna essent, quòd pauca sufficerent. Nunc verò res aliter se habet. Qui tamen postea recognouerunt, ij medicè magis, quæ singulis exhibēda sunt, percurrerunt. Sed neque de victus ratione quicquam effatu dignum veteres scriptis tradiderunt, eamque, quamuis magna res sit, omiserunt. Varia tamen morborum singulorum genera, multiplicemque eorum diuisionem non ignorarunt quidam. At numeros morborum singulorum planè declarare studentes, non rectè scripserunt. Neque enim quis facilè numeret, si quis ex eo ægrotantium morbum æstimet, quòd ab altero re quadam differat, neque eundem esse morbum reputet, nisi eodem nomine nuncupetur. Mihi autem placet vt ad omnem artem animum attēdamus. Nam quæ rectè procedunt opera, ea rectè singula facere oportet: quæ item celeritate opus habent, celeriter, quę etiam munditiem desiderant, mundè, & quę citra dolorem tractari postulant, ea quàm maximè fieri possit sine dolore facere, cœteraque omnia id genus multò aliter quàm proximi meliorem in formam commutare conuenit. Sed maximè eum Medicum probauerim, qui in morbis acutis, quorum vi plerunque homines intereunt, longè meliùs cœteris se gerat. Sunt autem hi, quātum nominibus veteres complexi sunt, pleuritis, peripneumonia, phrenitis, lethargus, febris ardens, & quicunque alij morbi ad hos consequuntur, quorum febres omninò continuæ interficiunt. Cùm enim nullum pestilentis morbi commune genus populariter grassatum fuerit, sed dispersi morbi & non similes fuerint, ab his plures quàm ab aliis omnibus moriuntur. Populares igitur non satis discernunt eos, qui in his longè proximis excellunt, aliarumque curationum potiùs aut laudatores, aut vituperatores existunt. Deinde id magno est argumento, quòd populares huiusmodi morborum nullam prorsus habeant intelligentiam, cùm ad eam non nisi studio peruenire possit. Nam & qui Medicinæ non profitentur scientiam, Medici maximè in eiusmodi morbis esse videntur. facile est enim nomina, quæ circa huiusmodi ægrotantes proferri solent, ediscere. Nempe si quis ptisanæ cremorem nominauerit, hocque vel illud vinum, aut etiam mulsum, eadem omnia videntur plebeiis dicere Medici tum meliores, tum deteriores. At non ita se res habet, verùm in his sanè vel maximè alij aliis prestant. Videntur autem mihi dignissima esse quæ scribantur, quæcunque Medicis ignorantur, quamuis scitu commoda existant, quæque magnas vtilitates, aut magnas noxias inferunt. Quæ igitur ignorantur hæc sunt. Quanam de causa in morbis acutis quidam Medici toto vitæ tempore in ptisana non colata exhibenda perseuerent, & rectè se curare existimēt. Quidam etiam omni ratione conten-

dant, ne vllo modo hordeum æger deuoret, quòd inde magnum secuturum detrimẽtum existiment. Verùm per linteum excolantes, eius succum porrigunt. Horum etiam nonnulli neque ptisanam crassam, neque succum exhibeant. Et hi quidem dum septimum diem æger attigerit, alij verò dum in totum morbus iudicatus fuerit. Huiusmodi itaque quæstiones non admodum proponere Medici consueuerunt, ac neque fortè si proponant, inueniuntur. At verò ars tota magnam quidem apud vulgum calumniam sustinet, adeò vt nullam omninò Medicinam esse existiment. Si quidem in acutis morbis in tantum inter se dissentiunt artifices, vt quæ alter exhibet veluti optima reputans, ea iam mala alter existimet, feréque ob id ars ipsa diuinationi similis esse videatur. Quoniam augures eundem alitem, si quidem sinister appareat bonum esse existimant, si verò dexter, malum. Et in Aruspicina huiusmodi quoq; alia videntur in aliis. Sed & vaticinantium nonnulli contraria his sentiũt. Hanc autẽ speculationem tum pulcherrimam, tum quamplurimis in arte maximè commodis cognatam esse censeo. Etenim omnibus ægris ad sanitatem magnum quidpiam facit, sanisque ad sanitatem tuendam, & iis qui sese exercent, ad bonum habitum comparandum, tum etiam ad id quod quisque voluerit obtinendum. Ptisana igitur rectè videtur omnibus frumentaceis eduliis præferri in his morbis acutis, eosque qui eam prætulerunt laudo. Nam & lentorem habet læuem, continuam, & suauem ac lubricam, mediocriter humescentem, sitim minimè inferentem, & si quid elui indiget, probè abluentem, neque adstringit, nec malam turbationem adfert, neque in ventre intumescit. Nempe inter coquẽdum, quoad maximè fieri potuit, intumuit. Qui ergo ptisana in huiusmodi morbis vtuntur, ne vna quidem die vasorum inanitionem (vt ita dicam) fieri permittant, sed citra intermissionem ea vtantur, nisi vel propter medicamentum, vel clysterem intermittere expediat. Et his quidem qui bis die cibũ sumere consueuerunt, bis danda est, his verò qui semel cibum capere consueuerunt, his primo die semel danda, paulatim autem progrediẽdo, si fieri possit, iis etiam bis danda, si quid adiiciendum videatur. Verùm inter initia neque multa copia, neque valde crassa exhibenda, sed vt consuetudinis caussa aliquid ingeratur, & ne multa vasorum inanitio fiat. Quòd autem ad sorbitionis adiiciendæ quantitatem attinet, si quidem siccior quàm quis existimet morbus fuerit, non magna copia exhibenda, sed ante sorbitionem vel mulsa, vel vinum, vel quodcunque magis conueniet, propinandum. In singulis verò generibus quodnam sit accommodatissimum dicetur. Quòd si os humescat, & quæ ex pulmone efferuntur conuenientia fuerint, in summa, sorbitionis quantitatem adiicere conuenit. Quæ nanque celeriùs magisq; madescunt, iudicationis celeritatem denuntiant, quæ verò tardiùs & minùs, tardiorem iudicationem significant. Atq; hæc quidem prorsus hoc modo se habent. Sed & multa quoq; alia peropportuna prætermittuntur, ex quibus significationem capere conuenit, quæ deinceps referentur. Quoque copiosior purgatio fuerit, eò maior quantitas ad iudicationem vsq; adiicienda,

ται, ὅκως κριθὴν μηδεμίην καταπίνῃ ὁ κάμνων. μεγάλην γὰρ βλάβην ἡγεῦνται εἶναι, ἀλλὰ διὰ ὀθονίου διηθεῦντες τὸν χυλὸν διδόασιν. οἱ δέ τινες αὐτέων, οὔτ' ἂν πτισάνην παχείην δοῖεν, οὔτε χυλόν· οἱ μὲν, μέχρις ἂν ἑβδομαῖος γένηται ὁ κάμνων· οἱ δὲ, καὶ διὰ τέλεος ἄχρις ἂν κριθῇ ἡ νοῦσος. μάλα μὲν οὖν οὐδὲ προβάλλεσθαι τὰ τοιαῦτα ζητήματα εἰθισμένοι εἰσὶν οἱ ἰητροί. ἴσως δὲ οὐδὲ προβαλλόμενα γινώσκεται, καίτοι διαβολήν γε ἔχει ὅλη ἡ τέχνη πρὸς τῶν δημοτέων μεγάλην, ὡς μηδὲ δοκέειν ὅλως ἰητρικὴν εἶναι, ἔν γε τοῖσιν ὀξέσι τῶν νουσημάτων. τοσόνδε διοίσουσιν ἀλλήλων οἱ χειρώνακτες, ὥστε ἃ ὁ ἕτερος προσφέρει ἡγεύμενος ἄριστα εἶναι, ταῦτα νομίζειν ἤδη τὸν ἕτερον κακὰ εἶναι. καὶ σχεδὸν ἂν κατά γε τὸ τοιόνδε, τὴν τέχνην φάναι ὁμοιοῦσθαι μαντικῇ. ὅτι οἱ μάντιες τὸν αὐτὸν ὄρνιθα, εἰ μὲν ἀριστερὸς εἴη, ἀγαθὸν νομίζουσιν εἶναι, εἰ δὲ δεξιὸς, κακόν. καὶ ἐν ἱεροσκοπίῃ τὰ τοιάδε ἄλλα ἐπ' ἄλλοισιν. ἀλλ' ἔνιοι τῶν μαντίων, τἀναντία τουτέων. φημὶ δὲ πάγκαλον εἶναι τοῦτο τὸ σκέμμα, καὶ ἠδελφισμένον τοῖσι πλείστοισι τῶν ἐν τῇ τέχνῃ, καὶ ἐπικαιροτάτοισι. καὶ γὰρ τοῖσι νοσέουσι πᾶσιν ἐς ὑγείην μέγα τι δύναται, καὶ τοῖσιν ὑγιαίνουσιν ἐς ἀσφαλείην, καὶ τοῖσιν ἀσκέουσιν ἐς εὐεξίην, καὶ ἐς ὅ,τι ἂν ἕκαστος ἐθέλῃ. πτισάνη μὲν οὖν δοκεῖ ὀρθῶς προκεκρίσθαι τῶν σιτηρῶν γευμάτων, ἐν τουτέοισι τοῖσι νουσήμασι. καὶ ἐπαινέω γε τοὺς προκρίναντας. τὸ γὰρ γλίσχρασμα αὐτῆς, λεῖον, καὶ ξυνεχὲς, καὶ προσηνές ἐστι, καὶ ὀλισθηρὸν, καὶ πλαδαρὸν μετρίως, καὶ ἄδιψον, καὶ εὐέκπλυτον, εἴ τι καὶ τουτέου προσδέοι· καὶ οὔτε στύψιν ἔχον, οὔτε ἄραδον κακὸν, οὔτε ἀνοιδίσκεται ἐν τῇ κοιλίῃ, ἀνῴδηκε γὰρ ἐν τῇ ἑψήσει, ὁκόσον πλεῖστον ἐπεφύκει διογκοῦσθαι. ὁκόσοι μὲν οὖν πτισάνῃσι χρέονται ἐν τουτέοισι τοῖσι νουσήμασιν, οὐδεμίην ἡμέρην κενεαγγητέον ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀλλὰ χρηστέον καὶ οὐ διαλειπτέον, ἢν μή τι δέῃ, ἢ διὰ φαρμακείην, ἢ κλύσιν διαλείπειν. καὶ τοῖσι μὲν γε εἰθισμένοισι δὶς σιτέεσθαι τῆς ἡμέρης, δὶς δοτέον· τοῖσι δὲ μονοσιτέειν εἰθισμένοισιν, ἅπαξ δοτέον τὴν πρώτην, ἐκ προσαγωγῆς δὲ, ἢν ἐνδέχηται, καὶ τουτέοισι δὶς δοτέον, ἢν τι δοκέῃ προσδεῖν. πλῆθος δὲ ἀρκεῖ κατ' ἀρχὰς διδόναι μὴ πολὺ, μηδὲ ὑπέρπαχυ, ἀλλ' ὁκόσον ἕνεκα τοῦ ἔθεος ἐσιέναι τι, καὶ κενεαγγείην μὴ γενέσθαι πολλήν. περὶ δὲ τῆς ἐπιδόσιος ἐς πλῆθος τοῦ ῥοφήματος, ἢν μὲν ξηρότερον ᾖ τὸ νούσημα, ἢ ὡς ἄν τις οἴοιτο, οὐ χρὴ ἐπὶ πλέον διδόναι, ἀλλὰ προπίνειν πρὸ τοῦ ῥοφήματος, ἢ μελίκρητον, ἢ οἶνον, ἢ ὁκότερον ἂν ἁρμόζῃ. τὸ δ' ἁρμόζον ἐφ' ἑκάστοισι τῶν τρόπων εἰρήσεται. ἢν δὲ ὑγραίνηται τὸ στόμα, καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ πλεύμονος εἴη ὁκοῖα δεῖ, ἐπιδιδόναι χρὴ ὡς πλῆθος τοῦ ῥοφήματος, ὡς ἐν κεφαλαίῳ εἰρῆσθαι. τὰ μὲν γὰρ θᾶσσον καὶ μᾶλλον πλαδῶντα, ταχυτῆτα κρίσιος σημαίνει· τὰ δὲ βραδύτερον καὶ ἧσσον, βραδυτέρην σημαίνει τὴν κρίσιν. καὶ ταῦτα αὐτὰ μὲν καθ' αὐτὰ, τοιάδε τὸ ἐπίπαν ἐστί. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἐπίκαιρα παρεῖται, οἷσι προσημαίνεσθαι δεῖ, ἃ εἰρήσεται ὕστερον. καὶ ὁκόσῳ ἂν πλείων ἡ κάθαρσις γίνηται, τοσῷδε χρὴ πλέον ἐπιδιδόναι ἄχρι κρίσιος

μάλι-

μάλιστα δὲ κρίσιος ἐπιβολῆς δύο ἡμερέων· οἷσί γε ἢ πεμπταίοισιν ἢ ἑβδομαίοισιν, ἢ ἐναταίοισι δοκέει κρινέεσθαι, ὡς καὶ τὸ ἄρτιον καὶ τὸ περισσὸν προμηθὲς ᾖ. μετὰ δὲ τοῦτο τῷ μὲν ῥοφήματι ἐς τὸ πρωῒ χρηστέον, ἐς δείλην δὲ ἐς σιτία μεταβάλλειν. ξυμφέρει δὲ τὰ τοιάδε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τοῖσιν ὅλῃσι πτισάνῃσιν αὐτίκα χρεομένοισιν. αἵ τε γὰρ ὀδύναι ἐν τοῖσι πλευριτικοῖσιν αὐτίκα αὐτόματοι παύονται, ὁκόταν ἄρξωνται πτύειν τι ἄξιον λόγου, καὶ ἐκκαθαίρεσθαι. αἵ τε καθάρσιες πολλῷ τελεώτεραι εἰσὶ, καὶ ἔμπυοι ἧσσον γίνονται, ἢ εἰ ἀλλοίως τις διαιτῴη. καὶ αἱ κρίσιες ἁπλούστεραι, καὶ εὐκριτώτεραι, καὶ ἧσσον ὑποστροφώδεες. τὰς δὲ πτισάνας χρὴ ἐκ κριθέων τέως βελτίστων εἶναι, καὶ κάλλιστα ἑψῆσθαι. καὶ ἄλλως, ἢν μὴ τῷ χυλῷ μούνῳ μέλλῃς χρέεσθαι. μετὰ γὰρ τῆς ἄλλης ἀρετῆς τῆς πτισάνης, τὸ ὀλισθηρὸν τὴν κριθὴν καταπινομένην ποιέει μὴ βλάπτειν. οὐδαμοῦ γὰρ προσίσχεται, οὐδὲ μένει κατὰ τὴν τοῦ θώρηκος ἴξιν. ὀλισθηροτάτη γάρ ἐστι, καὶ ἀδιψοτάτη, καὶ εὐεκπεπλυτάτη, καὶ ἀσθενεστάτη ἐστὶν, ἡ κάλλιστα ἑφθὴ, ὧν πάντων δεῖ. ἢν οὖν μὴ προστιμωρήσῃ τις ὁκόσων δεῖται, αὐτάρκης εἶναι ὁ τρόπος τῆς τοιαύτης πτισανορροφίης, πολλαχῇ βεβλάψεται. ὁκόσοισι γὰρ σῖτος αὐτίκα ἐγκατακέκλεισται, ἢν μή τις ὑποκενώσας τὸ ῥόφημα δῷ, τὴν ὀδύνην ἐνεοῦσαν προσπαροξύνειεν ἂν, καὶ μὴ ἐνεοῦσαν εὐθὺς ποιήσειεν, καὶ πνεῦμα πυκνότερον γένοιτ' ἄν. κακὸν δὲ τοῦτο ἐστί. ξηραντικὸν γὰρ πλεύμονος, καὶ κοπῶδες ὑποχονδρίων καὶ ἤτρου, καὶ φρενῶν. τοῦτο δὲ, ἢν ἔτι τῆς ὀδύνης τοῦ πλευροῦ ξυνεχέος ἐούσης, καὶ πρὸς τὰ θερμάσματα μὴ χαλώσης, καὶ τοῦ πτυέλου μὴ ἀνιόντος, ἀλλὰ καταγλισχραινομένου ἀπέπτως, ἢν μὴ λύσῃ τις τὴν ὀδύνην, ἢ κοιλίην μαλθάξας ἢ φλέβα ταμὼν, ὁκότερον ἂν τουτέων ξυμφέρῃ. τὰς δὲ πτισάνας ἢν οὕτως ἔχουσι διδῷς, ταχέως οἱ θάνατοι τῶν τοιουτέων γίνονται. διὰ ταύτας οὖν τὰς προφάσιας, καὶ ἑτέρας τοιαύτας ἔτι μᾶλλον, οἱ ὅλῃσι τῇσι πτισάνῃσι χρεώμενοι, ἑβδομαῖοι καὶ ὀλιγημερώτεροι θνήσκουσιν· οἱ μέν τοι καὶ τὴν γνώμην βλαβέντες. οἱ δὲ ὑπὸ τῆς ὀρθοπνοίης τε καὶ τοῦ ῥέγχεος ἀποπνιγέντες. μάλα δὲ τοὺς τοιουτέους οἱ ἀρχαῖοι βλητοὺς ἐνόμιζον εἶναι, διὰ τόδε μάλιστα· οὐχ ἥκιστα δὲ ὅτι καὶ ἀποθανόντων αὐτέων, ἡ πλευρὴ πελίη εὑρίσκεται, ἴκελόν τι πληγῇ. αἴτιον δὲ τουτέου, τόδε ἐστὶν, ὅτι πρὶν λυθῆναι τὴν ὀδύνην, θνήσκουσι. ταχέως γὰρ πνευματίαι γίνονται. ὑπὸ δὲ τοῦ πολλοῦ, καὶ πυκνοῦ πνεύματος ὡς ἤδη εἴρηται καταγλισχραινόμενον τὸ πτύελον ἀπέπτως, κωλύει τὴν ἐπάνοδον γίνεσθαι, ἀλλὰ τὴν ῥέγξιν ποιέει, ἐνισχόμενον ἐν τοῖσι βρογχίοισι τοῦ πλεύμονος. καὶ ὁκόταν ἐς τοῦτο ἔλθῃ, θανατῶδες ἤδη ὡς ἐπὶ τὸ πουλὺ ἐστί. καὶ γὰρ αὐτὸ τὸ πτύελον ἐνισχόμενον, κωλύει μὲν τὸ πνεῦμα εἴσω φέρεσθαι, ἀναγκάζει δὲ ταχέως ἔξω φέρεσθαι. καὶ οὕτως ἐς τὸ κακὸν ἀλλήλοισι τιμωρέουσι. τό, τε γὰρ πτύελον ἐνισχόμενον, πυκνὸν τὸ πνεῦμα ποιέει. τό, τε πνεῦμα πυκνὸν ἐὸν, ἐπιγλισχραίνει τὸ πτύελον. καὶ κωλύει ἀπολισθαίνειν. καταλαμβάνει δὲ ταῦτα οὐ μόνον ἢν πτισάνῃ ἀκαίρως χρέωνται·

præcipuè verò duobus ab iudicatione diebus, quibus quidem, aut quinto, aut septimo, aut nono iudicatio fieri videatur, vt etiam dierum paritatis & imparitatis ratio habeatur. Post hoc autem mane quidem sorbitione vtendum, vespere verò ad cibos transeundum. Magna autem ex parte hæc iis conferunt, qui statim ptisana integra vtuntur. Nam & pleuriticorum dolores statim sponte desinunt, vbi quid effatu dignum spuere & expurgari cœperint, purgationesque longè perfectiores sunt, & minùs purulenti euadunt, quàm si aliam quis victus rationem instituat, præterea iudicationes simpliciores fiunt, meliusque iudicantur, & minùs reuertuntur. At ptisanam ex hordeo quàm optimo confici & optimè coctam esse oportet, idque præsertim si non solo cremore vti debeas. Ad reliquas enim virtutes istud etiam accedit, quòd ptisanæ lubricitas efficit vt hordeum deuoratum minimè lædat, cùm nusquam adhærescat, neque secundum thoracis rectitudinem immoretur. Est autem maximè lubrica, sitimque minimè infert, & facillimè coquitur, estque infirmissima, si optimè cocta fuerit, quibus omnibus opus habet. Nisi igitur quis quantum deest contulerit, vt idoneus eiusmodi ptisanæ sorbendæ modus efficiatur, sæpiùs lædetur. Iam primùm enim quibus cibi recrementum interclusum est, si quis eo non vacuato sorbitionem dederit, dolorem si adest grauiorem reddet, si non adest, statim induxerit, & spiratio crebrior euadet. Quod certè prauum est, cùm pulmonem exiccet, & præcordia, tum imum ventrem, tum septum transuersum dolore fatiget. Quinetiam si lateris dolore adhuc continuo, neque ad calida fomenta remittente, sputóque minimè prodeunte, verùm citra concoctionem extremè glutinoso reddito, nisi quis dolorem, vel ventre emollito, vel secta vena soluerit, aut vtrum horum conducere videbitur exhibuerit, ptisanam autem ita affectis dederit, præcipites eos in mortem adducet. Has igitur ob causas aliásque etiam huiusmodi, qui tota vtuntur ptisana, septimo die ac citiùs moriuntur, partim quidem mente læsi, partim verò erectæ ceruicis spiratione (orthopnœam dicimus) & stertore suffocati. Quos sanè veteres syderatos vel ob id maximè existimarunt, neque etiam minùs, quòd ipsis mortuis latus liuidum plagæ non absimile depreheditur. Cuius rei hæc causa est, quòd priùs quàm dolor soluatur moriuntur. Breui siquidem anhelatores euadunt. Ex multa autem & crebra respiratione (vt iam dictum est) sputum summè glutinosum citra coctionem redditum, egressum fieri prohibet. Quinetiam cartilaginosis asperæ arteriæ corporibus (pulmonis bronchiis dictis) adhærescens, stertorem inducit, cumque ad hoc deuenerit, tum plærunque mortem infert. Etenim ipsum sputum intrò retentum, spiritum quidem intrò ferri prohibet, celeriter autem extra ferri cogit, adeò vt ad perniciem mutuas inter se operas conferant. Sputum nanque adhærescens, crebrum spiritum facit, hicque creber effectus, sputum magis glutinosum reddit, & lubricum fieri prohibet. Neque verò solùm ista prehendunt si ptisana intempestiuè vtantur,

verùm & multò magis, si quid quòd ptisana minùs conueniat aut ederint, aut biberint. Magna igitur ex parte ferè similia sunt auxilia, tum iis qui tota vtuntur ptisana, tum his qui ipsius cremore. At his qui neutro horum, aut solo potu vtuntur, interdum quoq; aliter auxiliari oportet. Hunc autem in modum omninò facere oportet. Si quem à recenti cibo, aluo nec dum subducta, febris siue cum dolore, siue sine dolore prehenderit, à sorbitione exhibenda tantisper temperandum, dum cibum ad infernam intestini partem secessisse conieceris. Quòd si dolor affuerit, aceto mulso in potu vtendum, hyeme quidem calido, ęstate verò frigido. Et si multa sitis aderit, mulsa & aqua exhibenda. Ac deinceps quidem si dolor aliquis adsit, aut periculum aliquod impendeat, sorbitio neque multa, neq; crassa exhibenda, verùm post septimum aut nonum diem, si validus æger fuerit. At si recenter sumto cibo, vetustus non subierit, si quidem validus fuerit, & ætate viguerit, infusum per clysterem exhibendum: sin debilior extiterit, glande vtendum, nisi spõte probè prodierit. Exhibẽdę autem sorbitionis tempus per initia & per totum morbum istud præcipuè obseruari debet, vt cùm frigidi pedes fuerint, tum à sorbitione exhibenda, tùm vel maximè à potu abstineamus. Cùm verò calor ad pedes descenderit, tunc dare conuenit, reputareque cùm in omnibus morbis, tùm præcipuè in acutis, potissimumque in quibus vehemẽtior febris ac maximum periculum subest, tempus hoc magnam habere facultatem. Ac primùm succo maximè vtendum. deinde ptisana, ad præscripta signa diligenti adhibita attentione. Lateris autem dolorem, siue per exordia, siue postea incidat, fomentis calidis tentare dissoluere absurdum quidem non est. Quorum quidẽ optimum est aqua calida in vtre, vel vesica, vase æneo aut testaceo adhibita. verùm molle quippiam lateri, quò lenior fotus fiat, supponere oportet. Vtiliter etiam admouetur spongia mollis & magna ex aqua calida expressa, fomentumque linteo inuoluendum vt longiore tempore sufficiat & perduret, simulque ne vapor ad laborantis spiritum efferatur, nisi fortè & id ad aliquid conuenire videatur, quod & interdum vsu venit. Ad hęc autem & hordeum & eruum in aceto ita temperato, vt paulò acidius sit quàm quis bibere queat, macerata & feruefacta sacculis consuta apponere oportet, furfuresq; eodem modo. Ad siccum autem fomentum, sales & millium torrefactum in sacculis laneis maximè accommodantur. Lene enim & blandum est milium. Sed & mollia huiusmodi fomenta dolores etiam ad iugulum pertingentes soluunt. At venæ sectio non æquè dolorem soluit, nisi dolor ad iugulũ pertingat. Quòd si ad calida fomenta dolor non remittat, non multo tempore calefacere conuenit, quòd id pulmonem exiccet, & pus intra thoracem colligat. Sed si quidem dolor ad iugulum de se significationem præbeat, ad brachium verò, vel circa mammam, vel supra septum transuersum grauitatis sensus insit, internam in cubiti flexu venam secare, & quàm citissimè copiosum sanguinem detrahere conuenit, eo vsque dum multò ru-

ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον, ἢν τι ἄλλο φάγωσιν, ἢ πίωσι πτισάνης ἀνεπιτηδειότερον. μεγάλα μὲν οὖν τὰ πλεῖστα παραπλήσιαί εἰσιν αἱ ὠφέλειαι, τοῖσί τε ὅλῃσι τῇσι πτισάνῃσι χρεομένοισι, τοῖσί τε τῷ χυλῷ αὐτέῳ, τοῖσί τε μήθ' ἑτέρῳ τουτέων, ἀλλὰ ποτῷ μούνῳ. ἔστι δ' ὅπη καὶ διαφερόντως ὠφελητέον. χρὴ δὲ τόγε πάμπαν οὕτω ποιέειν. ἢν νεοβρῶτι ἐόντι αὐτέῳ καὶ κοιλίης μήπω ὑποκεχωρηκυίης ἄρξηται ὁ πυρετὸς, ἤν τε ξὺν ὀδύνῃ, ἤν τε ἄνευ ὀδύνης, ἐπισχεῖν τὴν δόσιν τοῦ ῥοφήματος, ἔστ' ἂν οἴηται κεχωρηκέναι ἐς τὸ κάτω μέρος τοῦ ἐντέρου τὸ σιτίον. χρέεσθαι δὲ ποτῷ, ἢν μὲν ἄλγημά τι ἔχῃ, ὀξυμέλιτι, χειμῶνος μὲν, θερμῷ, θέρεος δὲ, ψυχρῷ. ἢν δὲ πολλὴ δίψα εἴη, μελικρήτῳ καὶ ὕδατι. ἔπειτα μέν τοι, ἢν μὲν ἄλγημά τι ἐνῇ, ἢ τῶν ἐπικινδύνων τι ἐμφαίνηται, διδόναι τὸ ῥόφημα, μήτε πολὺ, μήτε παχὺ, μετὰ δὲ τὴν ἑβδόμην, ἢ ἐνάτην, ἢν ἰσχύῃ. ἢν δὲ μὴ ὑποεληλύθῃ ὁ παλαιότερος σῖτος νεοβρῶτι ἐόντι, ἢν μὲν ἰσχύῃ τε, καὶ ἀκμάζῃ τῇ ἡλικίῃ, κλύσαι. ἢν δὲ ἀσθενέστερος ᾖ, βαλάνῳ προσχρήσασθαι, ἢν μὴ αὐτόματα διεξίῃ καλῶς. καιρὸν δὲ τῆς δόσιος τοῦ ῥοφήματος, τόνδε μάλιστα φυλάσσεσθαι, κατ' ἀρχὰς καὶ διὰ παντὸς τοῦ νοσήματος. ὁκόταν μὲν οἱ πόδες ψυχροὶ ἔωσιν, ἐπισχεῖν χρὴ τοῦ ῥοφήματος τὴν δόσιν. μάλιστα δὲ καὶ τοῦ ποτοῦ ἀπέχεσθαι. ὁκόταν δὲ ἡ θέρμη καταβῇ ἐς τοὺς πόδας, τότε διδόναι. καὶ νομίζειν μέγα δύνασθαι τὸν καιρὸν τοῦτον ἐν ἁπάσῃσι τῇσι νούσοισιν. οὐχ ἥκιστα δὲ ἐν τῇσιν ὀξείῃσι. μάλιστα δὲ ἐν τῇσι μᾶλλον πυρετώδεσι, καὶ ἐπικινδυνοτάτῃσι. χρέεσθαι δὲ πρῶτον μάλιστα μὲν, χυλῷ, ἔπειτα δὲ, πτισάνῃ, κατὰ τὰ τεκμήρια τὰ προγεγραμμένα ἀκριβέως θεωρῶν. ὀδύνην δὲ πλευροῦ, ἤν τε κατ' ἀρχὰς γίνηται, ἤν τε ἐς ὕστερον, θερμάσμασι μὲν πρῶτον οὐκ ἀπὸ τρόπου ἐστὶ χρησάμενον, πειρηθῆναι διαλῦσαι τὴν ὀδύνην. θερμασμάτων δὲ κράτιστον μὲν ὕδωρ θερμὸν ἐν ἀσκῷ, ἢ ἐν κύστει, ἢ ἐν χαλκῷ ἀγγείῳ, ἢ ἐν ὀστρακίνῳ. προϋποτιθέναι δὲ χρὴ, μαλθακόν τι πρὸς τὴν πλευρὴν, προσηνείης εἵνεκεν. ἀγαθὸν δὲ καὶ σπόγγος μαλθακὸς, μέγας, ἐξ ὕδατος θερμοῦ ἐκπεπιεσμένος προστίθεσθαι. περιστέλλειν τε ἱματίῳ τὴν θάλψιν χρή. πλείω τε γὰρ χρόνον ἂν διαρκέσει, καὶ διαμένει, καὶ ἅμα ὡς μὴ ἡ ἀτμὶς πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ κάμνοντος προσφέρηται, ἢν ἄρα μὴ δοκέῃ καὶ τοῦτο χρήσιμον πρός τι εἶναι. ἔστι γὰρ ὅτε δεῖ πρός τι. ἔτι δὲ καὶ κριθαὶ, καὶ ὄροβοι ἐν ὄξει κεχρημένῳ, σμικρῷ ὀξυτέρῳ, ἢ ὡς ἄν τις πίοι, διέντα καὶ ἀναζέσαντα, ἐς μαρσίππιά τε ἀπορράψαντα, προστιθέναι. καὶ πίτυρα τὸν αὐτὸν τρόπον. πυρίαι δὲ ξηραὶ, ἅλες, κέγχροι πεφρυγμένοι ἐν εἰρινέοισι μαρσιππίοισιν ἐπιτηδειόταται. καὶ γὰρ κοῦφον καὶ προσηνὲς ὁ κέγχρος. λύει δὲ μάλθαξις ἡ τοιήδε, καὶ τὰς πρὸς κληῗδα περαιούσας ἀλγηδόνας. τομὴ μέν τοι γε οὐχ ὁμοίως λύει ὀδύνην, ἢν μὴ πρὸς τὴν κληῗδα περαίνῃ ἡ ὀδύνη. ἢν δὲ μὴ λύηται πρὸς τὰ θερμάσματα ὁ πόνος, οὐ χρὴ πολὺν χρόνον θερμαίνειν. καὶ γὰρ ξηραντικὸν τοῦ πλεύμονος τοῦτ' ἐστὶ, καὶ ἐμπυητικόν. ἀλλ' ἢν μὲν σημαίνῃ ἡ ὀδύνη ἐς τὴν κληῗδα, ἢ ἐς τὸν βραχίονα βάρος, ἢ περὶ μαζὸν, ἢ ὑπὲρ τῶν φρενῶν, τάμνειν χρὴ τὴν ἐν τῷ ἀγκῶνι φλέβα, τὴν εἴσω καὶ μὴ ὀκνέειν συχνὸν ἀφαιρέειν τὸ αἷμα, ἕως ἂν ἐρυ-

θρό-

φρότερον πολλὸν ῥυῇ. ἢ αὐτὴ καθαρὸν καὶ ἐρυθρὸν, πέλιον. ἀμφοτέρως γὰρ γίνεται. ἢν δὲ ὑπὸ τὰς φρένας ἢ τὸ ἄλγημα, ἐς δὲ τὴν κληΐδα μὴ σημαίνῃ, μαλθάσσειν δεῖ τὴν κοιλίην, ἢ μέλανι ἐλλεβόρῳ, ἢ πεπλίῳ. μέλανι μὲν δαῦκον, ἢ σέσελι, ἢ κύμινον, ἢ ἄννησον, ἢ ἄλλο τι τῶν εὐωδέων μίσγοντα. πεπλίῳ δὲ, ὀπὸν σιλφίου. ἀτὰρ καὶ μισγόμενα ἀλλήλοισιν, ὁμοιότροπα ταῦτά ἐστιν. ἄγει δὲ μέλας μὲν καλλίω, καὶ κρισιμώτερα πεπλίου. πέπλιον δὲ, μέλανος μᾶλλον φυσέων καταρρηκτικώτερόν ἐστιν. ἄμφω δὲ ταῦτα, ὀδύνην παύει. παύει δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν ὑπηλάτων. κράτιστα δὲ ταῦτα ὧν ἐγὼ οἶδά ἐστιν, ἐπεὶ καὶ τὰ ἐν τοῖσι ῥοφήμασι διδόμενα ὑπήλατα, ἀρήγει, ὁκόσα μὴ ἄγαν εἰσὶν ἀηδέα, ἢ διὰ πικρότητα, ἢ δι' ἄλλην τινὰ ἀηδίην, ἢ διὰ πλῆθος, ἢ χροιὴν, ἢ ὑποψίην τινά. τὴν μὲν πτισάνην ὁκόταν πίῃ τὸ φάρμακον, ἐπιρροφεῖν αὐτίκα χρὴ διδόναι, μηδὲ ἔλασσον ἀξίως λόγου, ἢ ὁκόσον εἴθισται. ἐπεὶ καὶ κατὰ λόγον ἐστὶ, μεσηγὺ τῆς καθάρσιος, μὴ διδόναι ῥοφεῖν. ὁκόταν δὲ λήξῃ ἡ κάθαρσις, τότε ἔλασσον ῥοφεέτω, ἢ ὁκόσον εἴθισται. μετὰ δὲ τοῦτο ἀναγέτω αἰεὶ ἐπὶ τὸ πλεῖον, ἢν ἥτε ὀδύνη πεπαυμένη ᾖ, καὶ μηδὲν ἄλλο ἐναντιῶται. ωὑτὸς δέ μοι λόγος ἐστὶ, καὶ ἢν χυλῷ πτισάνης δέῃ χρέεσθαι. φημὶ γὰρ ἄμεινον εἶναι αὐτίκα ἄρξασθαι ῥοφεῖν τὸ ἐπίπαν μᾶλλον, ἢ προκενεαγγήσαντα ἄρξασθαι τοῦ ῥοφήματος, ἢ τριταῖον, ἢ τεταρταῖον, ἢ πεμπταῖον, ἢ ἑκταῖον, ἢ ἑβδομαῖον, ἤν γε μὴ προκριθῇ ἡ νοῦσος ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ. αἱ δὲ προπαρασκευαὶ καὶ ἐπὶ τουτέοισι παραπλήσιοι ποιητέαι, ὁκοῖαι περ εἴρηνται. περὶ μὲν οὖν ῥοφήματος προσάρσιος οὕτω γινώσκω, ἀτὰρ καὶ περὶ ποτοῦ ὁκοῖον ἄν τις μέλλῃ πίνειν τῶν γεγραφησομένων ωὑτός μοι λόγος ὡς ἐπίπαν ἐστίν. οἶδα δὲ καὶ τοὺς ἰητροὺς τὰ ἐναντιώτατα ἢ ὡς δεῖ ποιεῦντας. βούλονται γὰρ ἅπαντες ὑπὸ τὰς ἀρχὰς τῶν νούσων προταριχεύσαντες τοὺς ἀνθρώπους, ἢ δύο, ἢ τρεῖς, ἢ καὶ πλείονας ἡμέρας, οὕτω προσφέρειν τὰ ῥοφήματα, καὶ τὰ ποτά. καὶ ἴσως τι καὶ εἰκὸς δοκεῖ αὐτέοισιν εἶναι. μεγάλης τῆς μεταβολῆς γινομένης τῷ σώματι, μέγα τι κάρτα καὶ ἀντιμεταβάλλειν. τὸ δὲ μεταβάλλειν μὲν εὖ ἔχει, μὴ ὀλίγον. ὀρθῶς μέντοι γε μεταβιβαστέη καὶ ἡ μεταβολή. καὶ ἐκ γε τῆς μεταβολῆς, ἡ προσάρσις τῶν γευμάτων ἔτι μᾶλλον. μάλιστα μὲν οὖν βλάπτοιντο ἂν, ἢν μὴ ὀρθῶς μεταβάλλοιεν οἱ ὅλῃσι τῇσι πτισάνῃσι χρεόμενοι. βλάπτοιντο δ' ἂν, καὶ οἱ μούνῳ τῷ χυλῷ χρεόμενοι. βλάπτοιντο δ' ἂν, καὶ οἱ μούνῳ τῷ ποτῷ χρεόμενοι. ἥκιστα δὲ οὗτοι. χρὴ δὲ καὶ τὰ μαθήματα ποιέεσθαι ἐν τῇ διαίτῃ τῶν ἀνθρώπων ἔτι ὑγιαινόντων, οἷα ξυμφέρει. εἰ γὰρ δὴ τοῖσί γε ὑγιαίνουσι φαίνεται διαφέροντα μεγάλα, τὰ τοῖα ἢ τοῖα διαιτήματα, καὶ ἐν ἄλλῳ τινί που, καὶ ἐν τῇσι μεταβολῇσι, πῶς οὐχὶ καὶ ἔν γε τῇσι νούσοισι διαφέρει μεγάλα, καὶ τουτέων ἐν τῇσιν ὀξυτάτῃσι μάλιστα; ἀλλὰ μὴν εὐκαταμάθητόν γε ἐστὶν, ὅτι φαύλη δίαιτα βρώσιος καὶ πόσιος, αὐτὴ ἑωυτῇ ἐμφερὴς αἰεὶ ἀσφαλεστέρη ἐστὶ τὸ ἐπίπαν ἐς ὑγείην, ἢ εἴ τις ἐξαπίνης μέγα μεταβάλλοι ἐς ἄλλο κρέσσον. ἐπεὶ καὶ τοῖσι δὶς σιτεομένοισι τῆς ἡμέρης,

bicundior, aut pro puro & rubro liuidus effluat. vtrunq; enim vsuuenit. Si verò eas quæ sunt sub septo transuerso partes dolor affligat, nullamq; ad iugulum de se significationem præbeat, aluum veratro nigro aut peplio emollire oportet, ea ratione, vt veratro quidem daucum, aut seseli, aut cuminum, aut anisum, aut aliud quippiam bene olens admisceat, peplio verò laseris succum. Quanquam etiamsi inter se misceantur, vnius sunt generis, neque dissimiliter agunt. Sed veratrum nigrum tum melius quàm peplium ventrem soluit, tum etiam ad iudicationem magis valet. Peplium verò flatus magis erumpere facit. Dolorem autem hæc duo sedant. Sedant etiam & alia multa quæ aluum subducunt medicamenta. Sed ex his quæ noui hæc sunt optima. Quandoquidem & quæ in sorbitionibus exhibentur aluum subducentia medicamenta, iuuant, quæcunque vel propter amaritudinem, vel aliam quandam insuauitatem, aut copiam, aut colorem, aut aliam quampiam suspicionem non admodum ingrata existunt. Ptisanam quidem, vbi epotum est medicamentum, insuper sorbendam statim dare oportet, neque admodum minore quàm consuetum est quantitate. Quandoquidem rationi consentaneum est, media in purgatione sorbitionem non exhibere. At vbi desierit purgatio, tunc minore quàm consueuerit quantitate absumatur, deindè verò paulò maiore semper adducatur copia, si & dolor sedatus fuerit, nihilque aliud aduersetur. Idem etiam mihi dicendum vbi ptisanæ cremore vti opus fuerit. Si quidem melius esse assero statim omninò sorbere incipere potiùs, quàm antea exinanitis vasis, aut tertio, aut quarto, aut quinto, aut sexto, aut septimo die à sorbitione inchoare, nisi quidem intra hoc tempus morbus priùs iudicatus fuerit. In hisque consimiles præparationes, quales dictæ sunt, faciendæ. De sorbitione igitur exhibenda sic sentio. Quin & de potu, qualemcumque tandem ex his qui describentur, quis sumturus sit, eadem omninò est ratio. At verò noui Medicos, qui contrà omninò quàm oporteat faciunt. Etenim volunt omnes vbi sub initia morborum homines inedia præmacerarint, aut duos, aut tres, aut plures etiam dies, ita sorbitiones & potiones exhibere, idque fortassis, quòd magnæ corporis mutationi, magnam etiam quandam mutationem contrà obiicere æquum ipsis videatur. Atqui mutatio quidem non parum bene habet, rectè tamen ipsa sanè transferenda venit. Quin & ciborum exhibitio mutationis rationem etiam magis obtinet. Plurimùm igitur læduntur, nisi rectè mutatio fiat, qui tota ptisana vtentur. Læduntur etiam qui solo succo vtentur, & qui solo potu, quanquam ij minimè. Oportet autem & ex hominum adhuc sanorum victus ratione, quænam conferant addiscere. Etenim si sanè in beneualentibus cibi inter se plurimùm differre videntur, cùm in aliis quibusdã, tum in mutationibus, an non in morbis multùm, maximéq; in acutissimis different? Atqui quòd vitiosa victus ratio, tum in potu, tum in cibo, sui semper similis, ad sanitatẽ omninò sit tutior, quàm si quis subitò ad aliã meliorem magnã mutationẽ faciat, cognitu sanè est facile. Quãdoquidem tũ eos qui bis die,

tum eos qui semel cibum sumere consueuerunt, repentinæ mutationes lædunt, & imbecillos reddunt, & qui quidem prandere non consueti, si prandeant, cōfestim ægrè habent, & toto corpore graues, debiles, & pigri efficiuntur, quòd si præterea cœnauerint, acidum eructant, quibusdam etiam aluus liquida contingit, nempe quòd præter consuetudinem pondere grauetur ventriculus, insuper siccari assuetus, non bis intumescere, neque bis cibos coquere. Iis igitur conuenit mutationē rependere. Dormire siquidem oportet, tanquàm noctem à cœna agentes, hyeme certè sine frigore, æstate verò citra calorem. Quòd si dormire nequeant, vbi multos lenta deambulatione circuitus confecerint, neque stent, nihilque, aut pauca & innoxia cœnent, prætereaque minùs, neque aquosum bibant. Is præterea etiam magis afficietur, si ter die ad satietatem cibum capiat, ac multò magis si sæpius. Quanquam multi sunt qui ter die copiosum cibum facilè ferūt, quod ita assueti sint. Quin etiam qui bis die cibum sumere consueuerunt, nisi pransi fuerint, debiles & infirmi sunt, & ad quoduis opus timidi, & oris ventriculi dolore vexantur. Iis enim suspensa esse viscera videntur, calidam & cum virore pallidam vrinam reddunt, & stercus exuritur, nonnullis quoque os amarescit, oculi grauantur, tempora pulsant, & extrema perfrigerantur. Ac plurimi quidem non pransi, cœnare nequeunt, qui si cœnauerint, ventriculum grauant, & difficiliùs multò decumbunt, quàm si pransi fuissent. Cùm igitur talia sanis contingant ob dimidiatæ diei victus à consuetudine mutationem, neque apponere quicquam, neque detrahere vtile esse videtur. Qui ergo præter consuetudinem semel cibum capiens, vbi tota die exinanitis vasis pro consuetudine cœnauerit, hunc par est, si cùm impransus fuit doluit & debilis fuit, & cùm cœnauit, grauis fuit, multò magis grauari. Quòd si longiore tempore exinanitis vasis repentè cœnauerit, adhuc vtique magis grauabitur. Qui igitur præter consuetudinem exinanitus fuerit, cum hunc diem sic repēdere conuenit, vt inprimis vitet frigus, calorem & laborem, cùm hæc omnia grauiter ferat, & cœnam longè solito minorem capiat, eamque non siccam, sed quodammodo humentiorem. Deinde minimè aquosum bibat, neque minùs quàm pro cibi ratione, posteroque die parum prandeat, quò sensim accessione facta ad consuetudinem redeat. Ista tamen eorum quidam molestius ferunt, nempe qui supernis partibus copiosam amaram bilem coaceruant. Non consuetam autem cibi abstinentiam, faciliùs in totum ferunt, qui partibus superioribus pituitosi sunt. Quò fit, vt si semel tantùm cibum preter consuetudinem capiant, faciliùs eam ferre possint. Istud igitur euidenti est argumento, quòd eorum quæ circa naturam atque habitum nostrum contingunt, maximæ mutationes, morbos potissimùm pariunt. Neque intempestiuas, neque vehemētissimas vasorum inanitiones moliri fas est, neq; cùm morbi vigent & in inflammatione consistunt, cibum offerre, neque repentè quicquam, in hanc vel illam partem, in toto negotio immutare. Multa verò eorum quæ circa ventrē contingunt, itemq; alia his cognata

καὶ τοῖσι μονοσιτέουσιν αἱ ἐξαπιναῖοι μεταβολαὶ, βλάβας καὶ ἀρρωστίην παρέχουσιν, καὶ τοὺς μέν γε μὴ μεμαθηκότας ἀριστᾶν, εἰ ἀριστήσουσιν, εὐθέως ἀρρώστους ποιέει καὶ βαρέας ὅλον τὸ σῶμα, καὶ ἀσθενέας καὶ ὀκνηρούς. ἢν δὲ καὶ ἐπιδειπνήσωσιν, ὀξυρεγμιώδεας. ἐνίοισι δὲ, καὶ σπατίλη γένοιτο ἂν, ὁκόταν παρὰ τὸ ἔθος ἀχθοφορήσῃ ἡ κοιλίη, εἰθισμένη ἐπιξηραίνεσθαι καὶ μὴ δὶς διογκοῦσθαι, μήτε δὶς ἕψειν τὰ σιτία. ἀρήγει οὖν τουτέοισιν, ἀντισηκῶσαι τὴν μεταβολήν. ἐγχοιμηθῆναι γὰρ χρὴ, ὡς νύκτα ἀγαγόντα μετὰ τὸ δεῖπνον. τοῦ μὲν χειμῶνος, ἀρριγέως. τοῦ δὲ θέρεος, ἀθαλπέως. ἢν δὲ μὴ δύνηται καθεύδειν, βραδεῖαν συχνὴν περίοδον, πλανηθέντα, μὴ στασίμως, δειπνῆσαι μηδὲν, ἢ ὀλίγα, καὶ μὴ βλαβερά. ἔτι δὲ ἔλασσον πιεῖν καὶ μὴ ὑδαρές. ἔτι δ' ἂν μᾶλλον, πονήσειεν ὁ τοιοῦτος, εἰ τρὶς σιτέοιτο τῆς ἡμέρης ἐς κόρον. ἔτι δὲ μᾶλλον, εἰ πλεονάκις. καί τοι γε πολλοί εἰσιν οἳ εὐφόρως φέρουσιν τρὶς σιτεόμενοι τῆς ἡμέρης ἐς πλῆθος, οἳ ἂν οὕτως ἐθισθῶσιν. ἀλλὰ μὴν καὶ οἱ μεμαθηκότες δὶς σιτέεσθαι τῆς ἡμέρης, ἢν μὴ ἀριστήσωσιν ἀσθενέες, καὶ ἄρρωστοί εἰσι. καὶ δειλοὶ ἐς πᾶν ἔργον. καὶ καρδιαλγέες. κρεμᾶσθαι γὰρ δοκέει τὰ σπλάγχνα αὐτέοισι. καὶ οὐρέουσι θερμὸν καὶ χλωρόν. καὶ ἡ ἄφοδος ξυγκαίεται. ἔστι δ' οἷσι καὶ τὸ στόμα πικραίνεται. καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ κοιλαίνονται. καὶ οἱ κρόταφοι πάλλονται. καὶ τὰ ἄκρεα διαψύχονται. καὶ οἱ μὲν πλεῖστοι τῶν ἀνηριστηκότων, οὐ δύνανται κατεσθίειν τὸ δεῖπνον. δειπνήσαντες δὲ βαρύνουσι τὴν κοιλίην, καὶ δυσκοιτέουσι πολὺ μᾶλλον, ἢ εἰ προηριστήκεσαν. ὁκότε γοῦν ταῦτα τοιαῦτα γίνεται τοῖσιν ὑγιαίνουσιν εἵνεκεν ἡμίσεος ἡμέρης διαίτης μεταβολῆς παρὰ τὸ ἔθος, οὔτε προσθεῖναι λυσιτελέειν φαίνεται, οὔτε ἀφελεῖν. εἰ τοίνυν οὗτος ὁ παρὰ τὸ ἔθος μονοσιτήσας ὅλην ἡμέρην κενεαγγήσας δειπνήσειεν ὁκόσον εἴθιστο, εἰκὸς αὐτὸν εἰ τότε ἀνάριστος ἐὼν, ἐπόνεε, καὶ ἠρρώστει, δειπνήσας δὲ τότε βαρὺς ἦν, πουλὺ μᾶλλον βαρύνεσθαι. εἰ δέ γε ἐπὶ πλείω χρόνον κενεαγγήσας, ἐξαπίνης, μεταδειπνήσειεν, ἔτι μᾶλλον ἂν βαρύνοιτο. τὸν γοῦν παρὰ τὸ ἔθος κενεαγγήσαντα, ξυμφέρει ταύτην τὴν ἡμέρην ἀντισηκῶσαι ὧδε ἀρριγέως καὶ ἀθαλπέως καὶ ἀταλαιπώρως. ταῦτα γὰρ ἅπαντα βαρέως ἂν ἐνέγκοι καὶ τὸ δεῖπνον συχνῷ ἔλασσον ποιήσασθαι, ἢ ὅσον εἴθιστο, καὶ μὴ ξηρὸν, ἀλλὰ τοῦ πλαδαρωτέρου τρόπου. καὶ πιεῖν μετὰ ταῦτα, πιεῖν μὴ ὑδαρὲς, μηδ' ἔλασσον, ἢ κατὰ λόγον βρώματος. καὶ τῇ ὑστεραίῃ, ὀλίγα ἀριστῆσαι, ὡς ἐκ προσαγωγῆς ἀφίκηται ἐς τὸ ἔθος. αὐτοὶ μέν τοι σφῶν αὐτῶν δυσφορώτερον δὴ τὰ τοιαῦτα φέρουσιν οἱ πικρόχολοι τὰ ἄνω, τὴν δὲ ἀσιτίην τὴν παρὰ τὸ ἔθος, οἱ φλεγματίαι τὰ ἄνω εὐφορώτεροι φέρουσι τὸ ἐπίπαν ὥστε καὶ τὴν μονοσιτίην, τὴν παρὰ τὸ ἔθος, εὐφορώτερον ἂν οὗτοι ἐνέγκοιεν. ἱκανὸν μὲν οὖν καὶ τοῦτο σημεῖον, ὅτι αἱ μέγισται μεταβολαὶ τῶν περὶ τὰς φύσιας ἡμῶν καὶ τὰς ἕξιας συμβαινόντων μάλιστα νοσοποιέουσιν. οὐ δὴ οἷόν τε παρὰ καιρὸν, οὔτε σφοδροτάτας κενεαγγείας ποιέειν, οὔτε ἀκμαζόντων τῶν νοσημάτων, καὶ ἐν φλεγμασίῃ ἐόντων προσφέρειν. οὔτε ἐξαπίνης οἷόν τε ὅλῳ τῷ πρήγματι μεταβάλλειν, οὔτε ἐπὶ τὰ, οὔτε ἐπὶ τά. Πολλὰ δ' ἄν τις ἀδελφισμένα τουτέοισι τῶν ἐς κοιλίην καὶ ἄλλα εἴποι.

ἥκοι, ὡς εὐφόρως μὲν φέρουσι τὰ βρώματα, ἃ εἰθισμένοι εἰσὶν, εἰ καὶ μὴ ἀγαθὰ ᾖ φύσει. ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ ποτά. δυσφόρως δὲ φέρουσι τὰ βρώματα ἃ μὴ εἰθισμένοι εἰσὶν, εἰ καὶ καλὰ ᾖ. ὡσαύτως δὴ καὶ ποτά. καὶ ὁκόσα μὲν κρεηφαγίη πολλὴ παρὰ τὸ ἔθος βρωθεῖσα ποιέει. ἢ σκόροδα. ἢ σίλφιον. ἢ ὀπός. ἢ καυλός. ἢ ἄλλα ὁκόσα τοιουτότροπα, μεγάλας δυνάμιας ἔχοντα ἰδίας. ἧσσον ἄν τις θαυμάσειεν, εἰ τὰ τοιαῦτα πόνους ἐμποιέει, τῇσι κοιλίῃσι μᾶλλον τῶν ἄλλων. ἀλλ' εἰ καταμάθοι ὅκως ἂν μᾶζα τε ὄχλον, καὶ ὄγκον, καὶ φῦσαν, καὶ στρόφον, τῇ κοιλίῃ παρέχοι παρὰ τὸ ἔθος βρωθεῖσα, τῷ μὴ μαζοφαγέειν εἰθισμένῳ. ἢ ἄρτος τε ὁ ... θερμὸς βρωθείς. οἵην δίψαν παρέχει. καὶ ἐξαπιναίην πληθώρην, διὰ τὸ ξηραντικόν τε καὶ βραδύπορον. καὶ οἱ ἄγαν καθαροί τε καὶ ξυγκομιστοὶ παρὰ τὸ ἔθος βρωθέντες, οἷα διαφέροντα ἀλλήλων ποιέουσι. καὶ μᾶζά τε ξηρὴ παρὰ τὸ ἔθος, ἢ ὑγρὴ, ἢ γλισχρή. καὶ τὰ ἄλφιτα οἷόν τι ποιέει τὰ ποταίνια, τοῖσι μὴ εἰωθόσι. καὶ τὰ ἑτεροῖα, τοῖσι τὰ ποταίνια εἰωθόσι. καὶ οἰνοποσίη, καὶ ὑδροποσίη παρὰ τὸ ἔθος εἰς θάτερα μεταβληθέντα ἐξαπίνης, καὶ ὑδαρής τε οἶνος, καὶ ἄκρητος παρὰ τὸ ἔθος ἐξαπίνης ποθείς. ὁ μὲν γὰρ πλάδον τε ἐν τῇ ἄνω κοιλίῃ ἐμποιήσει. καὶ φῦσαν ἐς τὴν κάτω. ὁ δὲ παλμὸν φλεβῶν, καὶ καρηβαρίην καὶ δίψαν. καὶ λευκός τε καὶ μέλας οἶνος παρὰ τὸ ἔθος μεταβάλλοντι εἰ καὶ ἄμφω οἰνώδεες εἶεν, ὅμως πολλὰ ἂν ἑτεροιώσειαν κατὰ τὸ σῶμα. ὡς δὴ γλυκύν τε καὶ οἰνώδεα οἶνον, ἧσσον ἄν τις φαίη θαυμαστὸν εἶναι, μὴ τωὐτὸ δύνασθαι ἐξαπίνης μεταβληθέντα.

Ξυμμαρτυρητέον δέ τι μέρος, τῷ ἐναντίῳ λόγῳ, ὅτι ἡ μεταβολὴ τῆς διαίτης, τουτέοισιν ἐγένετο, οὐ μεταβάλλοντος τοῦ σώματος, οὔτε ἐπὶ τὴν ῥώμην, ὥστε προσθέσθαι δεῖν σιτία, οὔτε ἐπὶ τὴν ἀρρωστίην, ὥστε ἀφαιρεθῆναι. προστεκμαρτέα δὴ καὶ ἰσχὺς, καὶ ὁ τρόπος τοῦ νοσήματος ἑκάστοισι, καὶ τῆς φύσιος τοῦ τε ἀνθρώπου καὶ τοῦ ἔθεος, καὶ τῆς διαίτης τοῦ κάμνοντος, οὐ μόνον σιτίων, ἀλλὰ καὶ ποτῶν. πολλῷ δὲ ἧσσον ἐπὶ τὴν πρόσθεσιν ἰτέον. ἐπεὶ τήν γε ἀφαίρεσιν ὅλως ἀφελεῖν πολλαχοῦ λυσιτελέει, ὅκου διαρκέειν μέλλει ὁ κάμνων, μέχρις ἂν τῆς νούσου ἡ ἀκμὴ πεπανθῇ. ἐν ὁκοίοισι δὲ τὸ τοιόνδε ποιητέον γεγράψεται. πολλὰ δ' ἄν τις καὶ ἄλλα ἠδελφισμένα τοῖσιν εἰρημένοισι γράφοι, τό γε μὴν κρέσσον μαρτύριον. οὐ γὰρ ἠδελφισμένον ἐστὶ τῷ πρήγματι, περὶ οὗ μοι ὁ πλεῖστος λόγος εἴρηται. ἀλλ' αὐτὸ τὸ πρῆγμα, ἐπικαιρότατόν ἐστι διδακτήριον. οἱ γὰρ ἀρχόμενοι τῶν ὀξέων νουσημάτων, ἔστιν ὅτε οἱ μὲν σιτία ἔφαγον αὐθημερὸν, ἠργμένοι ἤδη. οἱ δὲ, καὶ τῇ ὑστεραίῃ. οἱ δὲ, καὶ ἐρρόφεον τὸ προστυχόν. οἱ δὲ, καὶ κυκεῶνα ἐρρόφεον. ἅπαντα δὲ ταῦτα, κάκιον μέν ἐστιν ἢ εἰ ἑτεροίως τις διαιτηθείη. πολλῷ μέντοι ἐλάσσω βλάβην φέρει, ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἁμαρτηθέντα, ἢ εἴ τις τὰς μὲν πρώτας ἡμέρας δύο ἢ τρεῖς κενεαγγήσειε τελείως. τεταρταῖος δὲ ἐὼν, τοιάδε διαιτηθείη, ἢ καὶ πεμπταῖος. ἔτι μέντοι κάκιον, εἰ ταύτας πάσας τὰς ἡμέρας προκενεαγγήσας, ἐν τῇσιν ὑστέρῃσιν ἡμέρῃσιν, οὕτω διαιτηθείη, πρὶν ἢ πέπειρον γενέσθαι τὴν νοῦσον.

referre quis possit. veluti quòd cibos quidem leuiter ferunt quibus assueuerunt, etiamsi natura boni non sint, eodemque modo potiones. Moleste autem ferũt cibos quibus minimè sunt assueti, quamuis boni sint, similiter & potus. Et quæcunq; quidem multus præter consuetudinem carnis esus facit, vel allium, vel laser, aut eius succus, aut caulis aliaq; id genus peculiaribus quibusdam insignibus viribus prædita, minus vtique quis miretur, si, quę sunt huiusmodi, dolores ventriculis magis quàm alia adducant. Verùm [minus fortasse miraberis] si noueris quantam maza turbationem, & tumorem, & flatum, & tormina præter consuetudinem ingesta ventriculo exhibeat ei qui ea vesci minimè consueuit. Vel qualem panis ipse calidus ingestus sitim inducat & repentinam repletionem, tum quòd exiccet, tum etiam quòd tardè descendat. Et quàm varia inter se efficiant panes purissimi & confusanei, in cibo præter consuetudinem assumti. Itemque maza præter morem sicca, aut humida, aut lenta, & quale quid efficiant polentæ recentes in non assuetis, aliæque iis qui recentibus sunt assueti. Itemque vini & aquæ potus præter consuetudinem inuicem de repente permutatus, & aquosum vinum & merum præter morem subitò epotum. Illud nanque in superiore ventre redundantem humiditatem, & inferiore flatum inducet, hoc verò venarum palpitationem, capitis grauitatem & sitim. Tum etiam vinum album & nigrum si quis præter consuetudinem immutet, etiamsi ambo vitiosa fuerint, multa tamen in corpore alterarint, vt minus quis esse mirum dixerit, dulce & vinosum vinum vbi repente permutata fuerint, non idem posse. At contrario sermoni quadam ex parte fauendum est, nempe cùm his victus ratio facta sit, corpore neque ad robur, vt cibos adiicere, neque ad debilitatem, vt cibos demere oporteat, immutata. Insuper in singulis & robur, & morbi genus coniectandum est, tum etiam hominis natura, tum ægri victus consuetudo, neque in cibis solùm, verùm etiam in potionibus. Ad ciborum autem adiectionem multò minus attendẽdum est. Nam & subtrahere omninò sæpenumero expedit, dum ægro sufficere posse videatur, donec morbi vigor ad maturitatem perducatur. Quod in quibus faciendum sit, paulò pòst scribetur. Multa verò etiam alia his quę dicta sunt similia quis scribere possit. Istud certè efficacius est testimonium. Neque enim rei quæ plurimum in quæstione versatur cognatum existit, sed res ipsa valdè idoneum præbet documentum. Nam & per acutorum morborum exordia, quandoque quidem eodem quo laborare cœperunt die cibos comederunt, quidam etiam postridie, nonnulli quoque quiduis, alij etiam quendam potionis cinnum (cyceona dictum) sorbendo sumserunt. Hæc autem omnia deteriora quidem sunt, quàm si quis aliam victus rationem instituat. Multò tamen minus lædunt quæ hoc tempore peccata committuntur, quàm si primis duobus vel tribus diebus, vasa quis omninò exinanierit, mox quarto vel quinto die talem cibum exhibeat. Quinetiã multò deterius est, si quis totis his diebus vasis antea exinanitis, posterioribus deinceps diebus ita victũ instituat, priùs q̃ morbus maturus euadat.

Hac enim ratione plurimis liquidò mortem inferet, niſi mitis omninò morbus extiterit. Quæ verò per initia errata committuntur, his non ſimiliter incurabilia exiſtunt, ſed multò faciliùs ſanantur. Hoc ſanè maximo argumēto eſſe arbitror, nulla ſorbitione abſtinendum in quibus paulò pòſt futurum eſt vt his aut illis ſorbitionibus vti debeant. Prorſus igitur ignorant qui hordeacea vtuntur priſana, quòd ab ea malè habent, vbi duobus vel tribus, vel etiam pluribus diebus antea exinanitis vaſis ſorbere cœperint. Neque rurſus qui cremore vtuntur, quòd ſorbentes lædantur intelligunt, vbi non rectè ſorbitionem inchoauerint. Hoc tamen cauent & agnoſcunt magnam adferre læſionem, ſi antequam morbus ad maturitatem peruenerit, æger hordeaceam priſanam ſorbeat, cremore vti aſſuetus. Hæc igitur omnia magno ſunt indicio, quòd Medici non rectè ægrotantes ad cibos adducūt, ſed in quibus morbis vaſa exinaniri non expedit, & in quibus ſorbitione vtendū ſit, in iis vaſa exinaniant, & in quibus ex vaſorum inanitione ad ſorbitiones tranſeundum non ſit, in his tranſeant, idque plerunq; exquiſitè. Interdum verò eo tempore ex vaſorum inanitione in ſorbitiones commutant, quo plærunque ex ſorbitionibus ad vaſorum inanitionem accedere expedit, ſi ita morbus ingraueſcens tulerit. Interdum etiam cruda à capite attrahuntur, & à thoracis regione biliosa, vigiliæq; iis accedunt, ob quas non coquitur morbus, valdeque triſtes & amarulenti euadunt, delirio tentantur, & iis oculi vibranti ſplendore coruſcant, aures ſono implentur, extrema perfrigeſcunt, vrinæ incoctę, ſputa tenuia fiunt, ſalſa, & colore ſincero tincta, & pauca, ſudores circa ceruicem contingūt, & anxietates, ſpiritus in ea quæ ſurſum fit latione offenſans, creber & magnus valdè, ſupercilia quodammodo amplificantur, prauæ animi defectiones, veſtium à pectore reiectiones, & manus tremulæ, atque interdum labij inferioris concuſſio. Quæ ſi initiis cōpareant, grauis delirij ſignificationem exhibent, & plerunque moriuntur. Qui verò euadunt, ij cum abſceſſu, vel ſanguinis ex naribus profluuio, vel puris craſſi excreatione, neq; aliter euadunt. Neque certè horū ita peritos Medicos video, vt virium infirmitates in morbis dignoſcant, quæ vel ex vaſorum inanitione perficiuntur, & quæ vel ob aliud quoddam irritamentum, quæq; ob dolorem & morbi vehementiam, quaſque omnis generis affectuum ſpecies natura noſtra & habitus in ſingulis pariat, quamuis hæc cognita aut ignorata ſalutem aut mortem afferunt. Maius ſiquidem malum eſt, ſi ob dolorem aut morbi vehementiam debilitato quis potum aut ſorbitionem copioſiorem aut cibum exhibeat, ob vaſorum inanitionem debilem eſſe ratus. Indecorum autem eſt probroque vertitur, ſi quis ex vaſorum inanitione ægrè habentem non agnoſcat, & victus ratione opprimat. Periculum ſiquidem quoddam affert hoc erratum, multo tamen minùs quàm alterum, illoque longè maiore riſu dignius eſt. Nam ſi quis alius Medicus aut plebeius acceſſerit, & quæ contigerunt cognouerit,

οὕτω μὲν γὰρ θάνατον φέρει φανερῶς τοῖσι πλείστοισιν, ἢν μὴ παντάπασί τις εὐήθης ἡ νοῦσος εἴη. αἱ δὲ κατ᾽ ἀρχὰς ἁμαρτάδες, οὐχ ὁμοίως ταύτῃσιν ἀνήκεστοι εἰσιν, ἀλλὰ πολλὸν εὐακεστότεραι. τοῦτο οὖν ἡγεῦμαι μέγιστον διδακτήριον, ὅτι οὐ στερητέαι αἱ πρῶται ἡμέραι τοῦ ῥοφήματος, ἢ τοῖου, ἢ τοῖου, τοῖσι μέλλουσιν ὀλίγον ὕστερον ῥοφήμασιν, ἢ τοίοις, ἢ τοίοις χρέεσθαι. [24] πυθμένοθεν μὲν οὖν οὐκ ἴσασιν, οὐδ᾽ οἱ τῇσι κριθώδεσι πτισάνῃσι χρεόμενοι, ὅτι αὐτέῃσι κακοῦνται. ὁκόταν ῥοφέειν ἄρξωνται, ἢν προεκενεαγγήσωσι, δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας ἢ καὶ πλείους. οὔτ᾽ αὖ οἱ τῷ χυλῷ χρεόμενοι γινώσκουσιν ὅτι αὐτέοισι βλάπτονται ῥοφέοντες, ὁκόταν μὴ ὀρθῶς ἄρξωνται τοῦ ῥοφήματος. τόδε μὲν φυλάσσουσι καὶ γινώσκουσιν, ὅτι μεγάλην τὴν βλάβην φέρει, ἢν πρὶν πέπειρον τὴν νοῦσον γενέσθαι κριθώδεα πτισάνην ῥοφήσῃ ὁ κάμνων, εἰθισμένος χυλῷ χρέεσθαι. πάντα οὖν ταῦτα, μεγάλα μαρτύρια, ὅτι οὐκ ὀρθῶς ἄγουσιν εἰς τὰ διαιτήματα οἱ ἰητροὶ τοὺς κάμνοντας, ἀλλ᾽ ἐν ᾗσί γε νούσοισιν οὐ χρὴ κενεαγγέειν τοὺς μέλλοντας ῥοφήμασι διαιτᾶσθαι, κενεαγγέουσιν. ἐν ᾗσι τε οὐ χρὴ μεταβάλλειν ἐκ κενεαγγείης ἐς ῥοφήματα, ἐν ταύτῃσι μεταβάλλουσι, [25] καὶ ὡς ἐπιτοπολὺ ἁμαρτάνουσιν. ἐνίοτε δὲ, ἐν τοῖσι καιροῖσι μεταβάλλουσιν ἐς τὰ ῥοφήματα ἐκ τῆς κενεαγγείης, ἐν οἷσι πολλάκις ἀρήγει ἐκ τῶν ῥοφημάτων πλησιάζειν τῇ κενεαγγείῃ, ἢν οὕτως τύχῃ παροξυνομένη ἡ νοῦσος. ἐνίοτε δὲ καὶ ὠμὰ ἐπισπῶνται ἀπό τε κεφαλῆς, καὶ τοῦ περὶ τὸν θώρηκα τόπου χολώδεα. ἀγρυπνίαι τε συνεμπίπτουσιν αὐτέοισι, δι᾽ ἃς οὐ πέσσεται ἡ νοῦσος. περίλυποι τε καὶ πικροὶ γίνονται. καὶ παραφρονέουσι. καὶ μαρμαρυγώδεα σφέων τὰ ὄμματα. καὶ αἱ ἀκοαὶ ἤχου μεσταί. καὶ τὰ ἀκρωτήρια κατεψυγμένα. καὶ οὖρα ἄπεπτα. καὶ πτύσματα λεπτὰ, καὶ ἁλυκὰ, καὶ κεχρωσμένα ἀκρήτῳ χρώματι σμικρά. καὶ ἱδρῶτες περὶ τὸν τράχηλον. καὶ διαπορήματα. [26] καὶ πνεῦμα προσπταῖον ἐν τῇ ἄνω φορῇ, πυκνὸν, ἢ μέγα λίην. ὀφρύες δεινώσιος μετέχουσαι. λειποψυχώδεα πονηρὰ καὶ τῶν ἱματίων ἀποῤῥιψίες ἀπὸ τοῦ στήθεος. καὶ χεῖρες τρομώδεες. ἐνίοτε δὲ καὶ χεῖλος τὸ κάτω σείεται. ταῦτα δὲ ἐν ἀρχῇσι παραφαινόμενα, παραφροσύνης δηλωτικά εἰσι σφοδρῆς. καὶ ὡς ἐπιτοπολὺ, ἀποθνήσκουσιν. οἱ δὲ διαφεύγοντες ἢ μετὰ ἀποστήματος, ἢ αἵματος ῥύσιος ἐκ τῆς ῥινὸς, ἢ πῦον παχὺ πτύσαντες διαφεύγουσιν· ἄλλως δὲ οὔ. οὐδὲ γὰρ τῶν τοιουτέων ὁρέω ἐμπείρους τοὺς ἰητροὺς, ὡς χρὴ διαγινώσκειν τὰς ἀσθενείας ἐν τῇσι νούσοισιν, αἵτε διὰ κενεαγγείην ἀποτελοῦνται, αἵτε δι᾽ ἄλλον τινὰ ἐρεθισμὸν, αἵτε διὰ πόνον, καὶ ὑπὸ ὀξύτητος τῆς νούσου. ὁκόσα τε ἡμέων ἡ φύσις καὶ ἡ ἕξις ἑκάστοισιν ἐκτεκνοῖ πάθεα καὶ εἴδεα παντοῖα. καίτοι σωτηρίην ἢ θάνατον φέρει, γινωσκόμενα ἢ ἀγνοούμενα τὰ τοιαῦτα. μέζον μὲν γὰρ κακόν ἐστιν, ἢν διὰ τὸν πόνον καὶ τὴν ὀξύτητα τῆς νούσου ἀσθενέοντι, προσφέρῃ τις ποτὸν, ἢ ῥόφημα πλεῖον, ἢ σιτίον, οἰόμενος διὰ κενεαγγείην ἀσθενέειν. [27] ἀεικὲς δὲ καὶ διὰ κενεαγγείην ἀσθενέοντα, μὴ γνῶναι καὶ πιέζειν τῇ διαίτῃ. φέρει μὲν γάρ τινα κίνδυνον καὶ αὕτη ἡ ἁμαρτάς. πολλὸν δὲ ἧσσον, τῆς ἑτέρης. καταγελαστοτέρη δὲ πολλὸν αὕτη μᾶλλον ἡ ἁμαρτὰς τῆς ἑτέρης. εἰ γὰρ ἄλλος ἰατρὸς ἢ καὶ ἰδιώτης εἰσελθὼν, καὶ γνοὺς τὰ συμβεβηκότα,

σιτίον καὶ φαγεῖν, καὶ πιεῖν, ἃ ὁ ἕτερος ἐκώλυσεν, ἐπιδήλως ἂν δοκοίη ὠφεληκέναι. τὰ δὲ τοιαῦτα μάλιστα καθυβρίζεται τῶν χειρωνακτέων ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. δοκεῖ γὰρ αὐτέοισιν ὁ ἐσελθὼν ἰητρὸς, ἢ ἰδιώτης, ὡσπερεὶ τεθνεῶτα ἀναστῆσαι. γεγράψεται οὖν καὶ περὶ τουτέου, σημήϊα οἷσι δεῖ ἕκαστα τουτέων διαγινώσκειν. παραπλήσια μέν τοι τοῖσι κατὰ κοιλίην καὶ ταῦτα ἐστί. καὶ γὰρ ἢν ὅλον τὸ σῶμα ἀναπαύσηται πουλὺ παρὰ τὸ ἔθος, οὐκ αὐτίκα ἔρρωται μᾶλλον. ἢν δὲ δὴ καὶ πλείω χρόνον διελινύσας ἐξαπίνης ἐς τοὺς πόνους ἔλθῃ, φλαῦρόν τι πρήξειεν ἐπιδήλως. οὕτω δὲ καὶ ἓν ἕκαστον τοῦ σώματος. καὶ γὰρ ἢν οἱ πόδες τοιόνδε τι πρήξειαν, καὶ τὰ ἄλλα ἄρθρα μὴ εἰθισμένα πονέειν, ἢν διὰ χρόνου ἐξαπίνης πρὸς τὸ πονεῖν ἔλθῃ. ταὐτὰ δ᾽ ἂν καὶ οἱ ὀδόντες καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ πάθοιεν, καὶ πᾶν ὁτιοῦν. ἐπεὶ καὶ κοίτη ἡ παρὰ τὸ ἔθος μαλθακὴ, πόνον ἐμποιεῖ. καὶ σκληρὴ παρὰ τὸ ἔθος. καὶ ὑπαίθριος εὐνὴ παρὰ τὸ ἔθος, σκληρύνει τὸ σῶμα. ἀτὰρ καὶ τὰ τῶν τοιῶνδε πάντων, ἀρκεῖ παράδειγμα γράψαι. εἰ γάρ τις ἕλκος λαβὼν ἐν κνήμῃ, μήτε λίην ἐπίκαιρον, μήτε λίην εὐηθὲς ὂν, καὶ μήτε ἄγαν δυσελκὴς ὢν, μήτε ἄγαν εὐελκὴς, αὐτίκα ἀρξάμενος ἐκ πρώτης κατακείμενος ἰητρεύοιτο, καὶ μηδαμῆ μετεωρίζοι τὸ σκέλος,[28] ἀφλέγμαντος μὲν ἂν οὗτος εἴη, καὶ ὑγιὴς πολλῷ θᾶσσον οὕτω γένοιτο, ἢ εἰ πλανώμενος ἰητρεύοιτο. εἰ μέν τοι πεμπταῖος, ἢ ἑκταῖος, ἢ καὶ ἔτι ἀνωτέρω ἀναστὰς, ἐθέλοι προβαίνειν, μᾶλλον ἂν πονέοι τότε, ἢ εἰ αὐτίκα ἐξ ἀρχῆς πλανώμενος ἰητρεύοιτο. εἰ δὲ καὶ πολλὰ ταλαιπωρήσειεν ἐξαπίνης, πολλῷ ἂν μᾶλλον πονέσειεν, ἢ ἐκείνως ἰητρευόμενος ταῦτα ταλαιπωρήσειεν ἐν ταύτῃσι τῇσιν ἡμέρῃσι. διὰ τέλεος οὖν μαρτυρεῖ ταῦτα πάντα ἀλλήλοισιν, ὅτι πάντα ἐξαπίνης μείζω πολλῷ τοῦ μετρίου μεταβαλλόμενα ἐπὶ τὰ, καὶ ἐπὶ τὰ, βλάπτει. πολλαπλασίη μὲν οὖν κατὰ κοιλίην ἡ βλάβη ἐστὶν, ἢν ἐκ πολλῆς κενεαγγείης, ἐξαπίνης πλέον τοῦ μετρίου προσαίρηται. ἀτὰρ καὶ κατὰ τὸ ἄλλο σῶμα ἢν ἐκ πολλῆς ἡσυχίης ἐξαίφνης ἐς πλείω πόνον ἔλθοι, πουλὺ πλείω βλαβείη, ἢ εἰ ἐκ πολλῆς ἐδωδῆς ἐς κενεαγγείην μεταβάλλοι.[29] δεῖ μέν τοι καὶ τὸ σῶμα τουτέοισιν ἐλινύειν. καὶ ἢν ἐκ πολλῆς ταλαιπωρίης ἐξαπίνης ἐς σχολήν τε καὶ ῥαθυμίην ἐμπέσῃ, δεῖ δὲ καὶ τουτέοισι τὴν κοιλίην ἐλινύειν πλῆθος βρώμης. ἢν δὲ μὴ, πόνον ἐν τῷ σώματι ἐμποιήσει, καὶ βάρος ὅλου τοῦ σώματος. ὁ δὴ οὖν πλεῖστος μοι λόγος γέγονε, περὶ τῆς μεταβολῆς τῆς ἐπὶ τῆς διαίτης, καὶ ἐπὶ τὰ, καὶ ἐπὶ τά. ἐς πάντα μὲν οὖν, εὔχρηστον ταῦτα εἰδέναι. ἀτὰρ καὶ περὶ οὗ ὁ λόγος ἦν. ὅτι καὶ ἐν τῇσιν ὀξείῃσι νούσοισιν ἐς τὰ ῥοφήματα μεταβάλλουσιν ἐκ τῆς κενεαγγείης. μεταβλητέον γὰρ ὡς ἐγὼ κελεύω ἤδη. ἔπειτα οὐ χρηστέον ῥοφήμασι, πρὶν ἢ νοῦσος πεπανθῇ, ἢ ἄλλο τι σημεῖον φανῇ, ἢ κατ᾽ ἔντερον κενεαγγικὸν, ἢ ἐρεθιστικὸν, ἢ κατὰ τὰ ὑποχόνδρια, οἷα γεγράψεται σημεῖα. ἀγρυπνίη ἰσχυρὴ, πόματα καὶ σιτία ὠμὰ καὶ ἀπεπτότερα ποιεῖ. καὶ ἡ ἐπὶ τὰ ἕτερα αὖ μεταβολὴ, διαλύει σῶμα, καὶ ἑφθότητα, καὶ καρηβαρίην ἐμποιεῖ. Γλυκὺν δὲ

cibumq; & potum quem alter prohibuerit exhibuerit, is proculdubio auxilium attulisse videatur. Atque ista præcipuè artifices apud homines infamant. Hic enim superueniens Medicus vel plebeius, tanquam mortuum suscitasse videtur. Horum igitur etiã signa, ex quibus singula dignoscere oporteat, scribetur. Sed tamen & hæc sunt his quæ circa ventrem contingunt consimilia. Etenim si totum corpus præter solitum multum quieuerit, non confestim robustius euadit. Si verò sanè ex diutino otio repente se ad labores contulerit, manifestum quoddam vitium efficiet. Eodem etiam modo de singulis corporis partibus existimandum. Nam & pedes tale quiddam efficient, & reliqui articuli laborare non assueti, vbi longo post interuallo de repente ad laborem se conuerterint. Eodemque modo & dentes, & oculi, & quæuis alia corporis pars afficietur, quandoquidem & lectus præter consuetudinem mollis laborem facit, itemque durus prçter solitum. Quin & sub dio præter morem stratus corpus indurat. Sed & horum omniũ exempla scribere confert. Si quis enim accepto in tibia vlcere neque admodum insigni, neque valdè contemnendo, isque ad vlcera neque admodum difficulter, neque etiam admodum facilè se habeat, statim ab initio primo die decumbens curetur, & nequaquam crus attollat, hic quidem sine inflammatione erit, multoque citiùs hoc modo sanus euadet, quàm si sensim obambulans curaretur. Si tamen quinto, vel sexto, vel superiore adhuc aliquo die surgens progredi voluerit, magis vtiq; tunc affligetur, quam si statim ab initio sensim oberrans curatus fuisset. Quòd si etiam multùm de repente laborauerit, multò magis affligetur, quàm si illo modo curatus, illis diebus ita laborasset. Hæc igitur omnia inter se semper attestantur, quòd omnis subita supra modum in hæc vel illa magna mutatio lædit. Varia itaque in ventre est læsio, vbi ex multa vasorum inanitione plus iusto de repẽte cibus ingeritur. Quin & reliquum corpus si ex longa quiete subitò ad maiorem laborem se verterit, multò magis lædetur, quàm si ex multo cibo ad vasorum inanitionem commutetur. His sanè toto corpore quiescere conuenit, atq; si ex multa defatigatione de repente ad ocium & ignauiam decidat. His quoque ventrem à ciborum copia quiescere oportet. Alioqui corpori dolorem afferet, & totũ corpus grauitate afficiet. Plurimus sanè mihi sermo habitus est de victus rationis in hanc vel illam partem immutatione, nempe quòd ista nouisse valde sit vtile, cùm ad omnia, tum etiam ad id de quo instituta erat oratio, quòd in morbis acutis ex vasorum inanitione, ad sorbitiones mutationem faciunt. Mutatio namque velut ego iam iubeo facienda est. Deinde sorbitionibus priùs quàm morbus ad maturitatem peruenerit, minimè est vtendum, aut signum aliquod aliud circa intestina vacuatorium aut proritatorium appareat, vel circa præcordia qualia paulò post scribentur. Vehemens vigilia potus cibósque tum crudos, tum incoctiores reddit. Ac rursus quæ in contraria fit mutatio, corpus dissoluit, & excoctionem ac capitis grauitatem inducit. At vinum

dulce & vinosum, & album, & nigrũ, & aquam mulsam, & aquam, & acetum mulsum, his notis in morbis acutis distinguere oportet. Dulce quidem vinoso minùs caput grauat, & minùs caput ferit, magisque sanè quàm alterũ intestinorũ deiectiones mouet, viscerũ tamen tumores, hepatis nempe & lienis auget. Neq; igitur his qui amarã colligunt bilem conuenit, nempe quòd his sitim facit. Quinetiam in superiore intestino flatum excitat, neq; tamẽ inferiori intestino pro flatus ratione est aduersum, & si sanè non valdè penetrat à dulci vino flatus, sed circa præcordia immoratur. Et certè hoc minùs vrinas prorsus mouet quàm vinosum albũ. Sputũ tamẽ potentiùs altero educit quod dulce est. Et quibus quidẽ epotũ sitim facit, iis minùs quàm aliud vinũ educit. Quibus verò minimè siticulosum est, alio magis educit. At verò vinũ albũ vinosum plurimùm & maxima ex parte laudatũ quidem & vituperatum est, in vini dulcis enarratione. Ad vesicã autem altero magis penetrat, & cùm vrinã prouocet, & semper perrumpat, multùm in his morbis contulerit. Quamuis enim ad alia altero sit minùs idoneum, quæ tamen ab ipso fit per vesicã purgatio, liberat, si vti debet impellatur. Bonæ hæ sunt notæ de vini vtilitate & noxa, quæ senioribus incognitæ fuerunt. Fuluo vino verò & nigro austero in his morbis ad hæc vti possis, si vtiq; capitis grauitas non insit, neq; mentis perculsio, neq; sputum sursum ferri prohibeatur, neq; etiã vrina inhibeatur, sed alui egestiones humẽtiores & ramentosiores fuerint. In his sanè vel maximè ex albo mutationem facere conuenit, & quæcunq; iis similia existũt. Istud autẽ insuper nosse oportet, si dilutius fuerit vinum superiores omnes partes & quæ circa vesicam sunt, minùs lædere, meracius verò iis quæ circa intestina magis prodesse. At aqua mulsa per totũ morbum in acutis epota, iis prorsus qui bilem amaram coaceruant, & quibus viscera intumescunt, minùs quàm nõ talibus est idonea. Sitim tamen minùs quàm dulce vinum infert. Pulmonem enim emollit, & sputum mediocriter educit, tussimq; sedat. Habet namq; detergens quiddã, quod plus quàm par est viscidũ sputum reddit. Mulsa quoq; vrinas abũdè prouocat, nisi quid ex visceribus ꝓhibeat. Quin & vitiosa magis per aluũ deiicit, interdũ laudabilia quidem, interdum etiã bile sincera plus quàm par est colorata & magis spumãtia, idq; biliosis & visceris alicuius inflammatione laborantibus potiùs contingit. Mulsa igitur dilutior sputũ magis educit & pulmonem emollit. At spumãtes alui egestiones & plus quàm conuenit sincera bile exaturatas calidioresq;, sincera magis quam aquosa demittit. Talis autem deiectio & alias graues quidem habet noxias. Neq; enim præcordiorum ardorem extinguit, sed concitat, implaciditatemq; & incontinentẽ membrorũ iactationem efficit, intestinaq; & sedem exulcerat, quorum medelæ scribẽtur. In huiusmodi igitur morbis, relictis sorbitionibus, si aqua mulsa alterius potionis loco vtaris, vt multa fœliciter cõsequeris, ita nõ multùm successu frustraberis. Quibus ergo danda sit, & quibus aut quas ob causas minimè exhibenda,

οἶνον, καὶ οἰνώδεα, καὶ λευκὸν, καὶ μέλανα, καὶ μελίκρητον, καὶ ὕδωρ, καὶ ὀξύμελι, τοῖσι δὲ σημειούμενον, χρὴ διορίζειν ἐν τῇσιν ὀξείῃσι νούσοισιν. ὁ μὲν γλυκὺς, ἧσσον ἐστὶ καρηβαρικώτερος τοῦ οἰνώδεος, καὶ ἧσσον φρενῶν ἁπτόμενος. καὶ διαχωρητικώτερος δή τι τοῦ ἑτέρου κατ' ἔντερον. μεγαλόσπλαγχνος δὲ σπληνὸς, καὶ ἥπατος. οὐκ ἐπιτήδειος οὖν οὐδὲ τοῖσι πικροχόλοισι. καὶ γὰρ οὖν διψώδης τοῖσί γε τοιουτέοισι ἐστίν. ἀτὰρ καὶ φυσώδης ἐντέρου τοῦ ἄνω. οὐ μὴν πολέμιός γε αὐτῷ ἐν τέρῳ τῷ κάτω, ὡς κατὰ λόγον τῆς φύσης. καίτοι γε οὐ πάνυ πορίμη ἐστὶν, ἡ ἀπὸ τοῦ γλυκέος οἴνου φῦσα, ἀλλ' ἐγχρονίζει περὶ ὑποχόνδρια. καὶ γὰρ οὖν ἧσσον οὗτος διουρητικός ἐστι τοῦ οἰνώδεος λευκοῦ. πτυάλου δὲ μᾶλλον ἀναγωγός ἐστι τοῦ ἑτέρου ὁ γλυκύς. καὶ οἷσι μὲν διψώδης ἐστὶ πινόμενος, ἧσσον ἂν τούτοισιν ἀνάγοι, ἢ ὁ ἕτερος οἶνος. οἷσι δὲ μὴ διψώδης, μᾶλλον ἀνάγοι ἂν τοῦ ἑτέρου. ὁ δὲ λευκὸς οἰνώδης οἶνος, ἐπῄνηται μὲν καὶ ἔψεκται, τὰ πλεῖστα καὶ τὰ μέγιστα ἤδη ἐν τῇ τοῦ γλυκέος οἴνου διηγήσει. ἐς δὲ κύστιν μᾶλλον πόριμος ἐὼν τοῦ ἑτέρου, καὶ διουρητικὸς καὶ καταρρηκτικὸς, αἰεὶ πολλὰ προσωφελέοι ἂν ἐν ταύτῃσι τῇσι νούσοισι. καὶ γὰρ εἰ πρὸς ἄλλα ἀνεπιτηδειότερος τοῦ ἑτέρου πέφυκεν, ἀλλ' ὅμως ἡ κατὰ κύστιν κάθαρσις ὑπ' αὐτοῦ γινομένη, ῥύεται ἢν προτρέπηται, ὁκοῖον δεῖ. καλὰ δὲ ταῦτα τεκμήρια ἐστὶ, τοῦ περὶ οἴνου ὠφελίης καὶ βλάβης, ἅσσα ἀκαταμάθητα ἦν, τοῖσιν ἐμεῦ γεραιτέροισι. κιρρῷ δὲ οἴνῳ καὶ μέλανι αὐστηρῷ ἐν ταύτῃσι τῇσι νούσοισιν, ἐς τάδε ἂν χρήσαιο, εἰ καρηβαρίη μὲν μὴ ἐνείη, μηδὲ φρενῶν ἅψις, μηδὲ τὸ πτύελον κωλύοιτο τῆς ἀνόδου, μηδὲ τὸ οὖρον ἴσχοιτο. τὰ διαχωρήματα δὲ πλαδαρώτερα καὶ ξυσματωδέστερα εἴη. ἐν δὴ τοῖσι τοιουτέοισι πρέποι ἂν μάλιστα μεταβάλλειν ἐκ τοῦ λευκοῦ. καὶ ὅσα τουτέοισιν ἐμφερέα. προσξυνιέναι δὲ δεῖ, ὅτι τὰ μὲν ἄνω πάντα καὶ τὰ κατὰ κύστιν, ἧσσον βλάψει, ἢν ὑδαρέστερος ᾖ. τὰ δὲ κατ' ἔντερον, μᾶλλον ὀνήσει, ἢν ἀκρητέστερος ᾖ. Μελίκρητον δὲ πινόμενον διὰ πάσης τῆς νούσου ἐν τῇσιν ὀξείῃσι νούσοισι, τὸ ἐπίπαν μὲν τοῖσι πικροχόλοισι καὶ μεγαλοσπλάγχνοισιν, ἧσσον ἐπιτήδειον, ἢ τοῖσιν οὐ τοιουτέοισιν ἐστίν. διψῶδές γε μὴν, ἧσσον τοῦ γλυκέος οἴνου. πλεύμονός τε γὰρ, μαλθακτικόν ἐστι, καὶ πτυέλου ἀναγωγὸν μετρίως, καὶ βηχὸς παρηγορικόν. ἔχει γὰρ σμηγματῶδές τι, ὃ μᾶλλον τοῦ μετρίου καταγλισχραίνει τὸ πτύελον. ἔστι δὲ καὶ οὐρητικὸν μελίκρητον ἱκανῶς, ἢν μή τι τῶν ἀπὸ σπλάγχνων κωλύῃ. καὶ διαχωρητικὸν δὲ, κάτω χολωδέων. ἔστι μὲν ὅτε καλῶν. ἔστι δ' ὅτε κατακορεστέρων μᾶλλον τοῦ καιροῦ, καὶ ἀφρωδεστέρων. μᾶλλον δὲ τὸ τοιοῦτο τοῖσι χολώδεσί τε καὶ μεγαλοσπλάγχνοισι γίνεται. πτυάλου μὲν οὖν ἀναγωγὴν, καὶ πλεύμονος μάλθαξιν, τὸ ὑδαρέστερον μελίκρητον ποιέει μᾶλλον. τὰ μὲν τοι ἀφρώδεα διαχωρήματα, καὶ μᾶλλον τοῦ καιροῦ κατακορέως χολώδεα, καὶ μᾶλλον θερμὰ, τὸ ἄκρητον μᾶλλον τοῦ ὑδαρέος ἄγει. τὸ δὲ τοιόνδε διαχώρημα, ἔχει μὲν καὶ ἄλλα σίνεα μεγάλα. οὔτε γὰρ ἐξ ὑποχονδρίων καῦμα σβεννύει, ἀλλὰ ὁρμᾷ. δυσφορίην τε καὶ ῥιπτασμὸν τῶν μελέων ποιέει. ἑλκῶδές τε ἐστὶ καὶ ἐντέρων καὶ ἕδρης. ἀλεξιτήρια δὲ τούτων, γεγράψεται. ἄνευ μὲν οὖν ῥοφημάτων μελικρήτῳ χρεώμενος ἀντ' ἄλλου ποτοῦ ἐν ταύτῃσι τῇσι νούσοισι, πολλὰ ἂν εὐτυχοίης, καὶ οὐκ ἂν πολλὰ ἀτυχοίης. οἷσι δὲ δοτέον, καὶ οἷσι μὴ δοτέον,

τὰ μέγιστα εἴρηται, καὶ δὴ ἀκουστέοι. κατέγνωσται δὲ μελίκρητον ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων,[31] ὡς καταγυιοῖ τοὺς πίνοντας, καὶ διὰ τοῦτο ταχυθάνατον εἶναι νενόμισται. ἐκλήθη δὲ τοῦτο, διὰ τοὺς ἀποκαρτερέοντας. ἔνιοι γὰρ μελικρήτῳ μόνῳ χρέονται ποτῷ, ὡς τοιούτου δῆθεν ἐόντος. τὸ δὲ, οὐ παμπάπασιν ὧδε ἔχει. ἀλλ' ὕδατος μὲν πολλῷ ἰσχυρότερόν ἐστι πινόμενον μοῦνον,[32] ἢν μὴ ἐκταράσσῃ τὴν κοιλίην. ἀτὰρ καὶ οἴνου λευκοῦ, καὶ λεπτοῦ, καὶ ὀλιγοφόρου, καὶ ἀόσμου, ἢ μὲν, ἰσχυρότερον, ἢ δὲ, ἀσθενέστερον. μέγα μὴν διαφέρει καὶ οἴνου, καὶ μέλιτος ἀκρητότης ἐς ἰσχὺν ἀμφοῖν. ὅμως τοίνυν εἰ καὶ διπλάσιον μέτρον οἴνου καὶ ἀκρήτου πίνοι τις, ἢ ὁκόσον μέλι ἐκλείχοι, πολλῷ ἂν δήπου ἰσχυρότερος εἴη ὑπὸ τοῦ μέλιτος μούνου, εἰ μὴ ταράσσοι τὴν κοιλίην. πολλαπλάσιον γὰρ καὶ τὸ κόπριον διεξίοι ἂν αὐτέῳ. εἰ μέν τοι ῥοφήματι χρέοιτο πτισάνῃ, ἐπιπίνοι δὲ μελίκρητον ἄγαν, πλησμονῶδες ἂν εἴη, καὶ φυσῶδες. καὶ τοῖσι κατὰ τὰ ὑποχόνδρια σπλάγχνοισιν, ἀξύμφορον. προπινόμενον μὲν πρὸ ῥοφήματος μελίκρητον, οὐ βλάπτει ὥσπερ μεταπινόμενον, ἀλλά τι καὶ ὠφελέει. ἑφθὸν δὲ μελίκρητον ἐσιδεῖν μὲν, πολλῷ κάλλιον τοῦ ὠμοῦ. λαμπρὸν γὰρ καὶ λεπτὸν, καὶ λευκὸν, καὶ διαφανὲς γίγνεται. ἀρετὴν δὲ ἥν τινα αὐτέῳ προσθέω διαφέρουσάν τι τοῦ ὠμοῦ, οὐκ ἔχω. οὔτε γὰρ ἥδιόν ἐστι τοῦ ὠμοῦ, ἢν τυγχάνοι γε τὸ μέλι καλὸν ἐόν. ἀσθενέστερον μέντοι γε τοῦ ὠμοῦ, καὶ ἀκοπρωδέστερόν ἐστιν. ὧν οὐδὲ ἕτερον εἰς τιμωρείην προσδέεται μελίκρητον.[33] ἄγχιστα δὲ χρηστέον αὐτῷ τοιῷδε ἐόντι, εἰ τὸ μέλι τυγχάνοι πονηρὸν ἐὸν, καὶ ἀκάθαρτον, καὶ μέλαν, καὶ μὴ εὐῶδες. ἀφέλοιτο γὰρ ἂν ἡ ἕψησις τῶν κακοτήτων αὐτέων, τὰ πλείονα τοῦ αἴσχεος. Τὸ δὲ ὀξύμελι καλεόμενον ποτὸν, πολλαχοῦ μὲν εὔχρηστον ἐν ταύτῃσι τῇσιν νούσοισιν εὑρήσεις ἐόν. καὶ γὰρ πτυάλου ἀναγωγόν ἐστι, καὶ εὔπνοον. καιροὺς μέν τοι τοιούσδε ἔχει. τὸ μὲν γὰρ κάρτα ὀξὺ, οὐδὲν ἂν μεῖζον ποιήσειε πρὸς τὰ πτύελα τὰ μὴ ῥηϊδίως ἀνιόντα. εἰ γὰρ ἀνάγοι μὲν τὰ ἐγκέρχνοντα, καὶ ὀλισθηρὸν ἐμποιήσειεν, καὶ ὥσπερ διαπτερώσειε τὸν βρόγχον, παρηγορήσειεν ἂν τὸν πλεύμονα. μαλθακτικὸν γὰρ αὐτέου. καὶ εἰ μὲν ταῦτα συγκυρήσειεν, μεγάλην ἂν ὠφελείην ποιήσειεν. ἔστι δὲ ὅτε τὸ κάρτα ὀξὺ, οὐκ ἐκράτησε τῆς ἀναγωγῆς τοῦ πτυέλου, ἀλλὰ προσεγλίσχρηνέ τε καὶ ἔβλαψε. μάλιστα δὲ τοῦτο πάσχουσιν, οἵπερ καὶ ἄλλως ὀλέθριοί εἰσι καὶ ἀδύνατοι βήσσειν τε καὶ ἀποχρέμπτεσθαι τὰ ἐνεχόμενα. ἐς μὲν οὖν τόδε προτεκμαίρεσθαι χρὴ τὴν ῥώμην τοῦ κάμνοντος, κἢν ἐλπίδα ἔχῃ διδόναι. διδόναι δὲ ἢν διδῷς, ἀκροχλίαρον καὶ κατ' ὀλίγον τὸ τοιόνδε, καὶ μὴ λάβρως. τὸ μέν τοι ὀλίγον ἔποξυ, ὑγραίνει μὲν τὸ στόμα καὶ φάρυγγα. ἀναγωγὸν δὲ πτυέλου ἐστὶ καὶ ἄδιψον. ὑποχονδρίῳ δὲ, καὶ σπλάγχνοισι, καὶ τῇσι ταύτῃσιν εὐμενές. καὶ γὰρ τὰς ἀπὸ μέλιτος βλάβας ταύτας κωλύει. τὸ γὰρ χολῶδες ἐν μέλιτι κολάζεται. ἔστι δὲ καὶ φυσέων καταρρηκτικόν. καὶ ἐς οὔρησιν προτρεπτικόν. ἐντέρου μέν τοι, τῷ κάτω μέρει πλαδαρώτερον. καὶ ξύσματα ἐμποιέει. ἔστι δὲ ὅτε καὶ φλαῦρον τοῦτο ἐν τῇσιν ὀξείῃσι νούσοισι γίνεται, μάλιστα μὲν ὅτι φύσαν κωλύει περαιοῦσθαι, ἀλλὰ παλινδρομέειν ποιέει. ἔτι δὲ καὶ ἄλλως γυιοῖ καὶ τὰ ἀκρωτήρια ψύχει. ταύτην καὶ οἶδα μούνην δι' ὀξυμέλιτος γινομένην βλάβην, ἥτις καὶ ἀξίη γραφῆς. ὀλίγον δὲ

maxima ex parte dictum est. Damnata est autem ab hominibus aqua mulsa, quòd epota ad extremam imbecillitatem deducat, ideoque breui mortem afferre existimata est. Quod quidem propter eos qui vita per inediam discedunt dictum est. Sunt enim qui ea sola in potu vtantur, tanquam certè talis existat. Verùm non prorsus ita se res habet, sed sola epota aqua longè valentior existit, nisi aluum conturbarit. Sed & vino albo, tenui, paucifero & inodoro, quodammodo est validior, quodammodo etiam debilior. Atqui vini & mellis meracitas, si vtriusq; vires conferas, insigne habet discrimen. Nam etsi vini meri bis tantundem ad id mellis quod delingit, quis biberit, is longè certè validior à solo melle, vbi ventrem nõ turbauerit reddetur. Multis enim partibus plus stercoris ipsi prodibit. Si tamen post ptisanæ sorbitionem quis aquã mulsam superbibat, valdè replet & inflat, præcordiorumq; visceribus est inutilis. Neq; quidem si ante sorbitionem bibatur lædit, vt postea epota, verumetiam quodammodo iuuat. Cocta autem aqua mulsa, aspectu quidem quàm cruda longè est pulchrior. Splendida siquidem & tenuis, alba & pellucida existit. Neq; verò aliquã ei virtutem quæ crudam antecellat, attribuere possum. Non enim cruda est suauior, si mel probum esse contigerit, cruda tamen est imbecillior, & minùs habet stercoris. Quorum neutro vt iuuare possit, aqua mulsa indiget. Pręcipuè verò eiusmodi cocta vtendũ, si mel prauum fuerit, impurum, nigrum, & mali odoris. Coctura namq; huius prauitatis vitium magna ex parte aufertur. Acetum autem mulsum (oxymeli vocatum) epotum, multiplicem quidem in his morbis vtilitatem habere comperies. Nam & spiritũ sursum educit, & facilem reddit spirationem. Has verò habet vtendi opportunitates. Quod quidem valdè acre est, nihil moderati effecerit ad sputa quæ nõ facilè exeũt. Nam si ea educeret quæ stridulam in faucibus asperitatem faciunt, & lubricitatem induceret, ac veluti si guttur dilataret, pulmonem vtiq; leniret, cùm ipsum emolliat: Quæ siquidem contingerent, magnam vtilitatem præstarent. Interdum verò quòd valdè acre est, sputũ minimè educit, sed magis glutinosum reddit, noxiamque facit. Maximeque ita affecti sunt, qui cùm alioqui perniciosè habent, neq; tussire, neque ea quæ intus continentur excreare possunt. Ad hoc igitur ægrotantis robur conñcere oportet, & si de eo spẽ conceperis, exhibere. Et cùm dare volueris perquam tepidum, paulatimq; huiusmodi, neque affatim exhibebis. Quod autem parum acre est, os quidem & fauces humectat, sputum educit & sitim sedat, pręcordiis & visceribus ibi contentis est beneuolũ. Nam & mellis noxias inhibet, cùm quod in eo biliosum est corrigat, flatus etiam perrumpere facit, & vrinas promouet, intestini tamen inferiorem partem plus æquo humentem reddit, & ramenta inducit. Interdum quoque & in acutis morbis hoc prauum est, maximè quidem quod flatum penetrare vetat, quinetiam sursum recurrere facit, præter hæc autem alias debilitat, & extrema refrigerat. Atque hæc sola est ex aceto mulso noxa scriptione certè digna. Exiguum

autem eiusmodi potum nocte quidem & ieiuno ante sorbitionem propinare conuenit, quanquam & longo post sorbitionem interuallo nihil vetat bibere. Qui verò solo potu circa sorbitiones in victus ratione vtuntur, iis hoc vti semper & perpetuò ob id nō conuenit, & maximè quidem propter intestini abrasionem vel exasperationem. Nam cùm stercore sit vacuū citiùs hæc fient, idq; accedente vasorum exinanitione. Postea autem & aqua mulsa vires suas amiserit. Si tamen multum huius potus vsum ad totum morbū conferre posse speraueris, paulū aceti, vt tantùm agnosci possit, affundere oportet. Ita enim & quæ lædere solet minimè lædet, & proderit quibus prodesse opus est. Vt autem in summa dicatur, aceti aciditas biliosis naturis magis confert quàm melancholicis. Amara enim dissoluuntur & in pituitam transeunt, dum ab ipso in sublime attolluntur. Nigra verò fermentãtur, in sublime attolluntur, & multis paribus augentur. Acetum namq; nigra sursum educit. Mulieribus autem quàm viris acetum longè magis est aduersum, nempe cum vterum dolore afficiat. Ad aquam autem præter quàm quòd in morbis acutis bibitur, nullum quidem aliud munus habeo quod cōferam. Neq; enim tussim lenit in pulmonum inflammationibus, neque sputum educit, imò cæteris minùs, si quis perpetuò aquæ potione vtatur. Verùm si inter acetū mulsum & aquam mulsam exigua aqua sorbeatur, sputum educit, propter potuum qualitatis transmutationem. Quandam enim intus inundationem facit. Alioqui neque sitim sedat, sed irritat, siquidem biliosæ naturæ biliosa est, & præcordiis mala, seipsamq; malitia superat, biliosissimaq; est, viresq; maximè labefactat, vbi in vacuitatem venerit. Lienem etiam & hepar, vbi succensum fuerit, auget, intus fluctuat & innatat. Nempe quòd frigida sit & non cocta, tardè permeat, & neque deiectiones neq; vrinas mouet. Nōnihil etiam insuper ob id lædit, quòd natura stercoris expers sit. Quòd si pedibus etiā dum frigentibus aliquando ebibatur, multò maiores has noxas faciet, ad quancunq; tandem inclinauerit. In eiusmodi tamen morbis, vbi vehementem capitis grauitatem vel mentis læsionem afferre suspicatus fueris, vino omninò est abstinendū, tuncq; aqua vtendum, aut vinum aquosum & album, & penitus inodorum prorsus dandum, & post illius potionem aquæ exiguum superbibendū. Hac enim ratione vini robur caput mentemq; minùs feriet. In quibus autem maximè aquę potione vtendum, & quando liberaliter, & quando moderatè, & quando frigida, & quando calida, partim quidem antea dictum est, partim etiam suo dicetur tempore. At de reliquis potibus qualis est hordeaceus, & qui ex virente herba, & vua passa, & vinaceis, & tritico, & cnico, & myrti baccis, & malo punico, atq; ex aliis parantur, tum quando horum aliquo vti tempestiuum fuerit, scribetur in ipso morbo, non secus ac de aliis etiam compositis medicamentis. Balneum verò in plerisque morbis ad vsum contulerit, partim quidem assiduè, partim verò minimè. Interdumque eo minùs vtendum, cùm ad id ho-

τὸ τοιόνδε ποτὸν, νυκτὸς μὲν καὶ νήστει πρὸ ῥοφήματος ἐπιτήδειον προπίνεσθαι. ἀτὰρ καὶ ὁκόταν πολὺ μετὰ ῥόφημα ᾖ, οὐδὲν κωλύει πίνειν. τοῖσι δὲ ποτῷ μούνῳ διαιτεομένοισι ἄνευ ῥοφημάτων, διὰ τόδε οὐκ ἐπιτήδειόν ἐστιν αἰεὶ, καὶ διὰ παντὸς χρέεσθαι τούτῳ, μάλιστα μὲν διὰ ξύσιν, ἢ τρηχυσμὸν τοῦ ἐντέρου. ἀκόπρῳ γὰρ ἐόντι, μᾶλλον ἐμποιέειν ἄν. καὶ ταῦτα κενεαγγείης παρεούσης. ἔπειτα δὲ καὶ τὸ μελίκρητον τῆς ἰσχύος ἀφαιρέοιτο ἄν. ἢν μέντοι ἀρήγειν φαίνηται πρὸς τὴν ξύμπασαν νοῦσον, πολλῷ ποτῷ τούτῳ χρέεσθαι, ὀλίγον χρὴ τὸ ὄξος παραχέειν, ὅσον μοῦνον γινώσκεσθαι. οὕτω γὰρ καὶ ἃ φιλέει βλάπτειν, ἥκιστα ἂν βλάπτοι. καὶ ἃ δεῖται προσωφελέειν, προσωφελέοι ἄν. ἐν κεφαλαίῳ δὲ εἰρῆσθαι, αἱ ἀπὸ ὄξεος ὀξύτητες πικροχόλοισι μᾶλλον, ἢ μελαγχολικοῖσι ξυμφέρουσι. τὰ μὲν γὰρ πικρὰ διαλύεται, καὶ ἐκφλεγματοῦται, μετεωριζόμενα ὑπ' αὐτέου. τὰ δὲ μέλανα ζυμοῦται, καὶ μετεωρίζεται, καὶ πολλαπλασιοῦται. ἀναγωγὸν γὰρ μελάνων, ὄξος. γυναιξὶ δὲ τὸ ἐπίπαν, πολεμιώτερον, ἢ ἀνδράσιν ὄξος. ὑστεραλγὲς γάρ ἐστι. Ὕδατι δὲ ποτῷ ἐν τῇσιν ὀξείῃσι νούσοισιν ἄλλο μὲν οὐδὲν ἔχω ἔργον ὅ, τι προσθέω. οὔτε γὰρ βηχὸς παρηγορικόν ἐστιν ἐν τοῖσι περιπλευμονικοῖσιν, οὔτε πτυέλου ἀναγωγὸν, ἀλλ' ἧσσον τῶν ἄλλων, εἴ τις διὰ παντὸς ὕδατι ποτῷ χρέοιτο. μεσηγὺ μέντοι ὀξυμέλιτος καὶ μελικρήτου ὕδωρ ἐπιρροφεόμενον ὀλίγον, πτυέλου ἀναγωγόν ἐστι, διὰ τὴν μεταβολὴν τῆς ποιότητος τῶν ποτῶν. πλημμυρίδα γάρ τινα ἐμποιέει. ἄλλως δὲ οὔτε δίψαν παύει, ἀλλ' ἐπιπικραίνει. χολῶδες γὰρ φύσει χολώδει, καὶ ὑποχονδρίῳ κακόν. καὶ κάκιστον ἑωυτοῦ, καὶ χολωδέστατον, καὶ ἀδυναμώτατον, ὅταν ἐς κενεότητα ἐσέλθῃ. καὶ σπληνὸς δὲ αὐξητικὸν, καὶ ἥπατός ἐστιν, ὁκόταν πεπυρωμένον ᾖ. καὶ ἐγκλυδαστικόν τε καὶ ἐπιπολαστικόν. βραδύπορόν τε γάρ ἐστι διὰ τὸ ὑπόψυχρον, καὶ ἄπεπτον εἶναι. καὶ οὔτε διαχωρητικὸν, οὔτε διουρητικόν. προσβλάπτει δέ τι καὶ διὰ τόδε, ὅτι ἄκοπρόν ἐστι φύσει. ἢν δὲ δὴ καὶ ποδῶν ψυχρῶν ποτε ἐόντων ποθῇ, πάντα ταῦτα πολλαπλασίως βλάπτει, ἐς ὅ, τι ἂν αὐτέων ὁρμήσῃ. ὑποπτεύσαντι μέντοι ἐν ταύτῃσι τῇσι νούσοισιν ἢ καρηβαρίην ἰσχυρὴν, ἢ φρενῶν ἅψιν, πάμπαν οἴνου ἀποσχετέον. ὕδατι δὲ ἐν τῷ τοιῷδε χρηστέον, ἢ ὑδαρέα καὶ λευκὸν παντελῶς δοτέον οἶνον, καὶ ἄοσμον παντάπασι, καὶ μετὰ τὴν πόσιν αὐτοῦ, ὕδωρ μεταποτέον ὀλίγον. οὕτω γὰρ ἂν ἧσσον τὸ ἀπὸ τοῦ οἴνου μένος ἅπτοιτο τῆς κεφαλῆς καὶ γνώμης. ἐν οἷσι δὲ μάλιστα αὐτῶν ὕδατι ποτῷ χρηστέον, καὶ ὁκότε πολλῷ καὶ ὁκότε μετρίῳ, καὶ ὅκου ψυχρῷ, καὶ ὅκου θερμῷ, τὰ μέν που πρόσθεν εἴρηται· τὰ δὲ ἐν αὐτέοισι τοῖσι καιροῖσι, ῥηθήσεται. κατὰ ταὐτὰ δὲ καὶ περὶ τῶν ἄλλων ποτῶν, οἷον τὸ κρίθινον· καὶ τὰ ἀπὸ χλοίης ποιεύμενα, καὶ τὰ ἀπὸ σταφίδος, καὶ στεμφύλων, καὶ πυρῶν, καὶ κνήκου, καὶ μύρτων, καὶ ῥοιῆς, καὶ τῶν ἄλλων, ὅτε ὥρη ἄν τινος αὐτέων πρὸς ᾖ χρέεσθαι, γεγράψεται παρ' αὐτῷ τῷ νουσήματι, ὅκως περ καὶ τἄλλα τῶν συνθέτων φαρμάκων. Λουτρὸν δὲ συχνοῖσι τῶν νουσημάτων ἀρήγοι ἂν χρεομένοισιν, ἐς τὰ μὲν ξυνεχέως, ἐς τὰ δ' οὔ. ἔστι δὲ ὅτε ἧσσον χρηστέον, διὰ τὴν ἀπαρασκευασίην τῶν ἀν-

δρώπων

θεράπων. ἐν ὀλίγῃσι γὰρ οἰκίῃσι παρεσκευασμένα τὰ ἄρμενα, καὶ οἱ θεραπεύοντες ὡς δεῖ. εἰ δὲ μὴ παγκάλως λούοιτο, βλάπτοιτ᾽ ἂν οὐ σμικρά. καὶ γὰρ σκέπης ἀκάπνου δεῖ, καὶ ὕδατος δαψιλέος, καὶ τοῦ λουτροῦ συχνοῦ, καὶ μὴ λίην λάβρου, ἢν γε μὴ οὕτω δέοι. καὶ μᾶλλον μὲν μὴ σμήχεσθαι. ἢν δὲ σμήχηται, θερμῷ χρέεσθαι αὐτέῳ, καὶ πολλαπλασίῳ ἢ ὡς νομίζεται, σμήγματι. καὶ προσκαταχέεσθαι μὴ ὀλίγῳ. καὶ ταχέως μετακαταχέεσθαι. δεῖ δὲ καὶ τῆς ὁδοῦ βραχείης ἐς τὴν πύελον, καὶ ἐς εὐέμβατον, καὶ ἐς εὐέκβατον. εἶναι δὲ καὶ 10 τὸν λουόμενον κόσμιον, καὶ σιγηλόν. καὶ μηδὲν αὐτὸν προσεξεργάζεσθαι. ἀλλ᾽ ἄλλους καὶ καταχέειν, καὶ σμήχειν.[34] καὶ μετακέρασμα πολλὸν ἡτοιμάσθαι. καὶ τὰς ἐπαντλήσιας ταχείας ποιέεσθαι. καὶ σπόγγοισι χρέεσθαι ἀντὶ στλεγγίδος. καὶ μὴ ἄγαν ξηρὸν χρίεσθαι τὸ σῶμα. κεφαλὴν μέντοι ἀνεξηράνθαι χρὴ ὡς οἷόν τε μάλιστα, ὑπὸ σπόγγου ἐκμασσομένην. καὶ μὴ διαψύχεσθαι τὰ ἄκρεα, μήτε τὴν κεφαλήν, μήτε τὸ ἄλλο σῶμα. καὶ μήτε νεοῤῥόφητον, μήτε νεόποτον λούεσθαι, μηδὲ ῥοφέειν. μηδὲ πίνειν ταχὺ μετὰ τὸ λουτρόν. μέγα μὲν τοι 20 μέρος χρὴ νέμειν τῷ κάμνοντι, ἢν ὑγιαίνων ᾖ φιλόλουτρος ἄγαν, καὶ εἰθισμένος λούεσθαι. καὶ γὰρ ποθέουσι μᾶλλον οἱ τοιοῦτοι, καὶ ὠφελέονται λουσάμενοι, καὶ βλάπτονται μὴ λουσάμενοι. ἁρμόζει δὲ ἐν περιπλευμονίῃσι μᾶλλον, ἢ ἐν καύσοισι τοπίπαν. καὶ γὰρ ὀδύνης τῆς κατὰ πλευρὸν, καὶ στήθεα, καὶ μετάφρενον, παρηγορικόν ἐστι τὸ λουτρόν. καὶ πτυέλου πεπαντικὸν, καὶ ἀναγωγὸν. καὶ εὔπνοον, καὶ ἄκοπον. μαλθακτικὸν γὰρ καὶ τῶν ἄρθρων, καὶ τοῦ ἐπιπολαίου δέρματος. καὶ οὐρητικὸν δέ. καὶ καρηβαρίην λύει. καὶ ῥῖνας ὑγραίνει. ἀγαθὰ μὲν οὖν λουτρῷ τοσαῦτα πά- 30 ρεστιν, ὧν πάντων δεῖ. ἢν μέντοι τῆς παρασκευῆς ἐνδεᾶ τις ᾖ ἑνὸς ἢ πλειόνων, κίνδυνος μὴ λυσιτελέειν τὸ λουτρὸν, ἀλλὰ μᾶλλον βλάπτειν. ἓν γὰρ ἕκαστον αὐτέων, μεγάλην φέρει τὴν βλάβην, μὴ παρασκευασθὲν ὑπὸ τῶν ὑπουργῶν, ὡς δεῖ. ἥκιστα δὲ λούειν καιρὸς, οἷσιν ἡ κοιλίη ὑγροτέρη τοῦ καιροῦ ἐν τῇσι νούσοισιν. ἀτὰρ οὐδὲ οἷσιν ἕστηκε μᾶλλον τοῦ καιροῦ, καὶ μὴ προλελύθη. ἀλλ᾽ οὐδὲ τοὺς γεγυιωμένους χρὴ λούειν, οὐδὲ δὴ τοὺς ἀσώδεας, ἢ ἐμετικούς. οὐδὲ τοὺς ἐπανερευγομένους χολῶδες. οὐδὲ τοὺς ἐκ ῥινῶν αἱμοῤῥαγέοντας, εἰ μὴ ἔλασσον τοῦ καιροῦ 40 ῥέοι. τοὺς δὲ καιροὺς οἶδας. ἢν δὲ ἔλασσον τοῦ καιροῦ ῥέοι, λούειν. ἤν τε ὅλον τὸ σῶμα πρὸς τὰ ἄλλα ἀρήγῃ, ἤν τε τὴν κεφαλὴν μοῦνον. ἢν οὖν αἱ παρασκευαὶ ἔωσιν ἐπιτήδειοι, καὶ ὁ κάμνων μέλλῃ εὖ δέξασθαι τὸ λουτρὸν, λούειν χρὴ ἑκάστης ἡμέρης. τοὺς δὲ φιλολουτρέοντας καὶ δὶς τῆς ἡμέρης εἰ λούοις, οὐδὲν ἂν ἁμαρτάνοις. χρέεσθαι δὲ λουτροῖσι, τοῖσι ὅλῃσι πτισάνῃσι χρεομένοισι πολὺ μᾶλλον ἐνδέχεται, ἢ τοῖσι χυλῷ μούνῳ χρεομένοισι. ἐνδέχεται δὲ καὶ τούτοισι ἐνίοτε. ἥκιστα δὲ καὶ τοῖσι ποτῷ μούνῳ χρεομένοισιν. ἔστι δὲ καὶ οἷσι τούτων ἐνδέχεται. τεκμαίρεσθαι δὲ χρὴ τοῖσι προγεγραμμένοισιν οὕς τε μέλλει λουτρὸν ὠφελέειν, ἐν ἑκάστοισι τῶν τρόπων τῆς διαίτης, οὕς τε μή. οἷσι μὲν γὰρ προσδέεταί τινος κάρτα τουτέων, ὁκόσα λουτρὸν ἀγαθὰ ποιέει, λούειν, καὶ ὅσα ἂν λουτρῷ ὠφελέηται.

mines sint imparati. In paucis enim domibus quę sunt ad agendum necessaria aut accommodata præparata reperiuntur, neque ministri quales decet. At nisi quis perbellè lauetur, non mediocrem incurret noxam. Nam & tecto fumo carente opus est, & aqua liberali, & frequenti balneo, sed non admodum largè affuso, nisi res ita postularit. Et detersione quidē potiùs minimè vtendum. Quòd si detersione opus sit, calido ipso & multò copiosiore quàm fieri soleat detersorio medicamento vtendum, & nō pauca aqua affundenda, & celeriter diffundenda. Via ad solium sit breuis, & ad facilem tum ingressum, tum exitū. Qui lauatur moderatè se componat & taceat, nihilque ipse faciat, sed alios perfundere & detergere permittat. Multa etiam medij temperamenti mixtio paranda, & celeres fieri perfusiones debent, spongiisq; strigilis loco vtendum, neq; valdè siccum corpus inungendum. Caput tamen spongia detersum, quoad eius maximè fieri poterit resiccari oportet, neq; extremæ corporis partes, neque caput, neque reliquum corpus refrigerari debet. Et neque post recentem sorbitionem, neque post potum lauandum, neq; statim à balneo sorbendum aut bibendum. Magni tamen referre existimandum est, si æger dum valebat balnei valdè cupidus fuerit, & lauari assuetus. Tales enim appetunt magis, & loti vtilitatem sentiunt, & læduntur non loti. In totum autem pulmonū inflammationibus magis quàm febribus ardentibus cōuenit. Nam lateris, pectoris & dorsi dolorem balneū mitigat, sputum maturat, educit, & facilem spirationem reddit, & lassitudines tollit, cùm articulos & extimam cutim emolliat, vrinas prouocat, capitis grauitatem soluit, & nares humectat. Atque huiusmodi bona balneo adsunt, quibus omnibus est opus. Sin verò apparatus penuriâ in vno vel pluribus deficiat, verendum est ne magis lædat quàm conferat. Eorum namq; singula non conuenienter à ministris præparata, magnam offensionem afferunt. At quibus aluus est in morbis plus æquo humida, iis balneum minimè opportunū est, neq; iis quibus plus iusto sistitur, neq; prius soluta est. Sed neq; eos qui viribus sunt exolutis lauare oportet, neq; stomachi fastidio laborantes, neq; vomiturientes, neq; biliosum eructantes, neque quibus sanguis ex naribus profluit, nisi parciùs quàm occasio postulet effluat. Occasiones autem nosti. Sin verò parciùs quàm expediat profluxit, lauare conuenit, siue corpus vniuersum in reliquis, siue caput dumtaxat vtilitatem sentiat. Si igitur apparatus conuenientes fuerint, ægerq; non grauatè balneum ferre posse videatur, quotidiè lauare expedit. Lauādi autem cupidos, si bis die laueris, nihil peccabis. Cæterùm qui tota ptisana vtuntur, multò tutiùs assumere balnea possunt, quàm qui solo succo, quanquam & ij interdum vti possunt, minimè verò qui solo potu, quibus tamen partim quoque licet. Ex his autem quæ antea scripta sunt, coniiciendum est quibus in singulis victus rationis modis profuturum sit balneum, & quibus minimè. Quibus namque eorum aliquid maximè deest quæ balneum bonū reddere & iuuare possunt, eos lauare minimè expedit.

Quos autem nihil horum deficit, & quibus præsentia sunt signa in quibus lauari conducit, hos lauare oportet. Fit autem febris ardens cùm resiccatæ venulæ tempore æstiuo acres & biliosos tenues humores ad se attraxerint, & febris multa detinet, corpusq; ossaria lassitudine vexatum laborat ac dolet. Fit quoq; magna ex parte ex longo itinere & longa siti, vbi arefactæ venulæ acres calidasq; fluxiones ad se attraxerint. Fit etiam lingua aspera & sicca, valdeq; nigra, & ob ventris morsum dolor est, alui egestiones tum valde liquidæ, tum pallidæ fiunt, sitis adest vehemens & vigiliæ, interdumq; mentis alienationes. Huic aquæ & mulsæ coctæ & aquosæ quantum volet potui exhibeto, & si os amarum fuerit, vomere conducit & aluum subluere. Quòd si ad hæc non soluatur, lacte asinino cocto purgato. Salsum autem nihil neq; acre exhibeto, neq; enim feret æger. Sorbitionem verò, nisi iudicationis dies excesserit, non dabis. Et si ex naribus sanguis profluxerit, soluitur affectio, atq; si sudores iudicatorij legitimi obuenerint, cum vrinis albis & crassis, & læuibus sedimentis, & si abscessus aliquis fiat. Sin verò citra hæc soluatur, reuertetur morbus, vel coxæ, vel crurum dolor continget, & si euasurus sit, crassa expuet. Febris ardentis aliud genus est, in quo aluus subit, sitis est intensa, lingua aspera, sicca, salsa, vrinæ intercipiuntur, vigiliæ torquent, & refrigerantur extrema. Huic iudicatio minimè continget, nisi sanguis ex naribus profluxerit, aut abscessus circa collum, aut crurum dolor oboriatur, & sputa crassa expuat (quæ aluo suppressa contingunt) aut coxæ dolor, aut pudendi liuor obueniat. Testiculi quoque contensio iudicationis significationem facit. Sorbitiones attractorias exhibeto. At in morbis acutis sanguinem detrahes, si vehemens fuerit morbus, & qui ægrotant ætate florenti fuerint, & virium robore valuerint. Si igitur angina, aut aliquis alius lateris morbus ægrũ diuexarit, medicamentis quæ delingũtur repurgato. Sin verò detracto copioso sanguine æger debilior videatur, infusum alui per clysterem tertio quoq; die exhibebis, donec in tuto æger fuerit, & fame opus habeat. Præcordia in tumorem sublata, non ex spirituum interceptione, septi transuersi contensiones, protensæ spirationes, cum erectæ ceruicis spiratione sicca, quibus pus minimè subest, sed quibus ex spirituum interceptione ista cõtingunt. Potissimùm verò iecoris vehementissimi dolores, & lienis grauitates, atque aliæ inflammationes, & grauissimi supra transuersum dolores, & morborũ collectiones solui nequeunt, si quis eas primùm medicamento purgante aggressus fuerit. Verùm in his venæ sectio præferenda est. Deinde ad infusa per aluum veniendũ, nisi magnus & vehemens morbus fuerit, alioqui etiã postea medicamento purgante vtendum. Quod & post venæ sectionem, securitate & moderatione indiget. Quicunq; autem statim per initia morborũ inflammationes medicamento purgante soluere tentant, ij de contenta quidem atq; inflammata parte nihil detrahũt, cùm nihil cedat quæ adhuc cruda est affectio, quæ verò morbo resistũt & sana sunt contabefaciũt. At debili reddito corpore morbus superior euadit, qui vbi corpus supera-

οἷσι δὲ τούτων μηδενὸς προσδεῖ, καὶ προσέστιν αὐτέοισι τῶν σημείων, ἐφ' οἷσι λούεσθαι ξυμφέρει, οὓς δεῖ λούειν. Καῦσος δὲ γίνεται, ὁκόταν ἀναξηρανθέντα τὰ φλέβια ἐν θερινῇ ὥρῃ, ἐπισπάσηται δριμέας καὶ χολώδεας ἰχῶρας ἐς ἑωυτά. καὶ πυρετὸς πολὺς ἴσχει. τό, τε σῶμα ὡς ὑπὸ ὀστεοκόπου ἐχόμενον, κοπιᾷ καὶ ἀλγέει. γίνεται δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πουλὺ, καὶ ἐκ πορείης μακρῆς, καὶ δίψεος μακροῦ, ὁκόταν ἀναξηρανθέντα τὰ φλέβια, δριμέα καὶ θερμὰ ῥεύματα ἐπισπάσηται. γίνεται δὲ ἡ γλῶσσα τρηχείη, καὶ ξηρὴ, καὶ μέλαινα κάρτα. καὶ τὰ περὶ τὴν νηδὺν δακνόμενος ἀλγέει. τά τε ὑποχωρήματα ἔξυγρα καὶ ὠχρὰ γίνεται. καὶ δίψαι σφοδραὶ ἔνεισι. καὶ ἀγρυπνίη. ἐνίοτε δὲ καὶ παραλλάξιες φρενῶν. τῷ τοιῷδε δὲ δίδου πίνειν ὕδωρ τε καὶ μελίκρητον ἑφθὸν, ὑδαρὲς, ὁκόσον ἐθέλει. κἢν πικρὸν τὸ στόμα γίνηται, ἐμέειν ξυμφέρει. καὶ τὴν κοιλίην ὑποκλύσαι. ἢν δὲ μὴ πρὸς ταῦτα λύηται, γάλα ὄνου ἑψήσας, καθαίρε. ἁλμυρὸν δὲ μηδὲν μηδὲ δριμὺ προσφέρειν, οὐ γὰρ ὑποίσει. ῥοφήματα δὲ, ἕως ἂν ἔξω τῶν κρισίμων γένηται, μὴ δίδου. κἢν αἷμα ἐκ τῶν ῥινῶν ῥυῇ, λύεται τὸ πάθος. κἢν ἱδρῶτες ἐπιγένωνται κριτικοὶ γνήσιοι μετ' οὔρων λευκῶν καὶ παχέων, καὶ λείων ὑφισταμένων. κἢν ἀπόστημά που γένηται. ἢν δὲ ἄνευ τούτων λυθῇ, ὑποστροφὴ πάλιν ἔσται τῆς ἀρρωστίης, ἢ ἰσχίων, ἢ σκελέων ἄλγημα ξυμβήσεται. καὶ πτύσεται παχέα, ἢν μέλλῃ ὑγιὴς ἔσεσθαι. Καῦσος ἄλλος ἄλλο. Ἡ κοιλίη ὑπάγουσα, δίψης ἐστὶ μεστή. γλῶσσα τρηχείη, ξηρὴ, ἁλυκώδης. οὔρων ἀπόληψις. ἀγρυπνίη. ἀκρωτήρια ἐψυγμένα. τῷ τοιούτῳ ἢν μὴ αἷμα ἐκ ῥινῶν ῥυῇ, ἢ ἀπόστημα περὶ τὸν τράχηλον γένηται, ἢ σκελέων ἄλγημα, καὶ πτύσματα παχέα πτύσῃ. ταῦτα δὲ ξυστάσης τῆς κοιλίης γίνεται, ἢ ἰσχίου ὀδύνη, ἢ αἰδοίου πελίωμα, οὐ κρίνεται. καὶ ὄρχις ἐνταθεὶς, κριτικόν. ῥοφήματα ἐπισπαστικὰ δίδου. τὰ δὲ ὀξέα πάθεα, φλεβοτομήσεις, ἢν ἰσχυρὸν φαίνηται τὸ νόσημα, καὶ οἱ ἔχοντες ἀκμάζωσι τῇ ἡλικίῃ, καὶ ῥώμη παρῇ αὐτέοισιν. ἢν μὲν οὖν συνάγχη ἦ, καὶ ἐκλίκτοισιν ἀνακάθαιρε, εἴτ' ἄλλο τι τῶν πλευριτικῶν. ἢν δὲ ἀσθενέστεροι φαίνωνται, ἢν καὶ πλεῖον τοῦ αἵματος ἀφέλῃς, κλυσμῷ χρῆσθαι τὴν κοιλίην χρέεσθαι, διὰ τρίτης ἡμέρης, ἕως ἂν ἐν ἀσφαλείῃ γένοιτο ὁ νοσέων. καὶ λιμοῦ δέοιτο. Φλεγμαίνοντα ὑποχόνδρια μὴ πνευμάτων ἀπολήψει, φρενῶν ἐντάσιες, ἢ πνευμάτων προστάσιες, ὀρθοπνοίης ξηρῆς οἷσι μὴ πύον ὕπεστιν, ἀλλὰ ὑπὸ πνευμάτων ἀπολήψιος τὰ παθήματα ταῦτα ὑπογίνεται. μάλιστα δὲ ἥπατος περιωδυνίαι. καὶ σπληνὸς βάρεα καὶ ἄλλαι φλεγμασίαι τε καὶ ὑπὲρ φρενῶν περιωδυνίαι τε καὶ ξυστροφαὶ νοσημάτων, οὐ δύνανται λύεσθαι ἢν τις πρῶτον ἐπιχειρέῃ φαρμακεύειν. ἀλλὰ φλεβοτομίην τῶν τοιῶνδε ἡγεμονικόν ἐστιν. ἔπειτα δὲ ἐπὶ κλυσμὸν, ἢν μὴ μέγα καὶ ἰσχυρὸν τὸ νόσημα ἦ. εἰ δὲ μὴ καὶ ὕστερον φαρμακεύειν δεῖ. δεῖ δὲ ἀσφαλείης καὶ μετριότητος, μετὰ φλεβοτομίην φαρμακεύειν. ὁκόσοι δὲ τὰ φλεγμαίνοντα ἐν ἀρχῇ τῆς νούσου εὐθέως ἐπιχειρέουσι λύειν φαρμακεύειν, τοῦ μὲν ξυντεταμένου καὶ φλεγμαίνοντος, οὐδὲν ἀφαιρέουσιν. οὐ γὰρ ἐνδιδοῖ, ὠμὸν ἐὸν τὸ πάθος. τὰ δὲ ἀντέχοντα τῷ νοσήματι καὶ ὑγιέα συντήκουσιν. ἀσθενέος δὲ τοῦ σώματος γινομένου, τὸ νόσημα ἐπικρατέει. ὁκόταν δὲ τὸ νόσημα ἐπικρατήσῃ τοῦ σώματος,

τὸ τοιόνδε

τὸ τοιόνδε ἀνιάτως ἔχει. τὸ δὲ ἄφωνον γίνεσθαι ἐξαίφνης, [38] φλεβῶν ἀπολήψιες λυπέουσιν, ἢν ὑγιαίνοντι τόδε γένηται ἄνευ προφάσιος, ἢ ἄλλης αἰτίης ἰσχυρῆς. φλεβοτομέειν οὖν χρὴ τὸν βραχίονα τὸν δεξιὸν, τὴν εἴσω φλέβα, καὶ ἀφαιρέειν τοῦ αἵματος, κατὰ τὴν ἕξιν, καὶ τὴν ἡλικίην διαλογιζόμενον τὸ πλέον καὶ τὸ ἔλασσον. ξυμπίπτει δὲ τοῖσι πλείστοισιν αὐτέων, τοιάδε. ἐρυθήματα προσώπου. ὀμμάτων στάσιες. χειρῶν διαστάσιες. ὀδόντων πρισμοί. σφυγμοὶ σιαγόνων. συναγωγὴ καὶ κατάψυξις ἀκρωτηρίων. πνευμάτων ἀπολήψιες ἀνὰ τὰς φλέβας. ὁκόταν ἀλγήματα προσγένηται, μελαίνης χολῆς, καὶ δριμέων ῥευμάτων ἐπιρρύσιες γίνονται. ἀλγέει δὲ τὰ ἐντὸς δακνόμενος. δηχθεῖσαι δὲ καὶ λίην ξηραὶ γενόμεναι αἱ φλέβες, ἐντείνονταί τε. καὶ φλεγμαίνουσαι, ἐπισπῶνται τὰ ἐπιρρέοντα. ὅθεν διαφθαρέντος τοῦ αἵματος, καὶ τῶν πνευμάτων οὐ δυναμένων ἐν αὐτῷ τὰς κατὰ φύσιν ὁδοὺς βαδίζειν, καταψύξιές τε γίνονται ὑπὸ τῆς στάσιος. καὶ σκοτώσιες. καὶ ἀφωνίη. καὶ καρηβαρίη. καὶ σπασμοὶ, ἢν ἤδη ἐπὶ τὴν καρδίην, ἢ τὸ ἧπαρ, ἢ ἐπὶ τὴν φλέβα διέλθῃ, ἔνθεν ἐπίληπτοι γίνονται, ἢ παραπλῆγες, ἢν ἐς τοὺς περιέχοντας τόπους ἐμπέσῃ τὰ ῥεύματα, καὶ ὑπὸ τῶν πνευμάτων οὐ δυναμένων διεξιέναι, καταξηρανθῇ. ἀλλὰ χρὴ τοὺς τοιούτους προπυριῶντας, φλεβοτομέειν ἐν ἀρχῇσιν εὐθέως, μετεώρων ἐόντων, πάντων τῶν λυπεόντων πνευμάτων, καὶ ῥευμάτων. εὐβοηθητότερα γάρ ἐστι, καὶ ἀναλαμβάνοντα, καὶ τὰς κρίσιας ἐπιθεωρεῦντα φαρμακεύειν, ἢν μὴ κουφίζηται ἄνω. τὴν δὲ κάτω κοιλίην ἢν μὴ ὑποχωρέῃ κλυσμῷ, ὄνου γάλα ἑφθὸν δίδου καὶ πινέτω μὴ ἔλασσον δώδεκα κοτυλέων. ἢν δὲ ῥώμη αὐτὸν περιέχῃ, πλέον ἑξκαίδεκα.

[39] Κυνάγχη δὲ γίνεται, ὁκόταν ἐκ τῆς κεφαλῆς ῥεῦμα πουλὺ καὶ κολλῶδες, ὥρην χειμερινὴν, ἢ ἐαρινὴν, ἐς τὰς σφαγίτιδας φλέβας ἐπιρρυῇ. καὶ τὸ ῥεῦμα πλέον, διὰ τὴν εὐρύτητα ἐπισπάσωνται. ὁκόταν δὲ ψυχρόν τε ἐὸν καὶ κολλῶδες ἐμφράξῃ, τοῦ τε πνεύματος τὰς διεξόδους, καὶ τοῦ αἵματος ἀποφράσσον, πήγνυσι τὰ ξυνεγγὺς τοῦ αἵματος, καὶ ἀκίνητον καὶ στάσιμον ποιέει, φύσει ψυχρὸν ἐὸν καὶ ἐμφρακτικόν. διὰ τοῦτο πνίγονται τῆς γλώττης ἀποπελιουμένης, καὶ στρογγυλουμένης, καὶ ἀνακαμπτομένης διὰ τὰς φλέβας τὰς ὑπὸ τὴν γλῶσσαν. τῆς γὰρ ὑποτεμνομένης σταφυλῆς ἣν δὲ κιονίδα καλοῦσιν, ἑκατέρωθεν φλὲψ παχεῖα. ὁκόταν γοῦν πλήρεες αὗται ἐοῦσαι ἐς τὴν γλῶσσαν ἐναποστηρίζονται ἀραιὴν ἐοῦσαν καὶ σπογγοειδέα, διὰ τὴν ξηρασίην. ἡ δὲ ὑπὸ βίης τὸ ἐκ τῶν φλεβῶν δεχομένη ὑγρὸν, ἐκ πλατείης μὲν, στρογγύλη γίνεται. ἐξ εὐχρόου δὲ, πελιδνή. ἐκ μαλθακῆς δὲ, σκληρή. ἐξ εὐκάμπτου δὲ, ἄκαμπτος. ὥστε ταχέως ἀποπνίγεσθαι, ἢν μή τις ὀξέως βοηθῇ. φλεβοτομίην τε ποιεύμενος ἀπὸ βραχιόνων, καὶ τὰς ὑπὸ τὴν γλῶσσαν φλέβας ὑποτάμνων. καὶ φαρμακεύων τοῖσιν ἐκλικτοῖσι. καὶ ἀναγαργαρίζων θερμοῖσι. καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποξυρᾶν. καὶ κήρωμα κεφαλῇ, καὶ τραχήλῳ περιτιθέναι. καὶ εἰρίοις περιελίσσειν. καὶ σπόγγοισι μαλθακοῖσι. καὶ ὕδατι θερμῷ ἐκπιέζοντα πυριῆν. πίνειν τε ὕδωρ καὶ μελίκρητον, μὴ ψυχρά. χυλὸν δὲ προσφέρειν, ὁκόταν ἐκ κρίσιος ἐν ἀσφαλείῃ ἤδη ᾖ. ὁκόταν ἐν θερινῇ ἢ μεταπωρινῇ ὥρῃ ἐκ κεφαλῆς θερμὸν τὸ ῥεῦμα καταρρυῇ. καὶ νιτρῶδες ἅτε ὑπὸ τῆς ὥρης δριμὺ καὶ θερμὸν γεγενημένον.

rit, curationem non admittit. Cùm quis repente voce defecerit, venarũ interceptiones affligunt, vbi id bene valenti citra manifeſtam occaſionem aut validã aliam cauſam cõtigerit. Venam igitur incidere oportet brachij dextri internam, & ſanguinem detrahere, habita ſecundũ habitũ & ætatem pluris aut minoris ratione. Horum autem quamplurimis iſta accedunt, faciei rubores, oculorũ immobilitates, & manuum diſtentiones, dentium ſtridores, pulſationes, maxillarũ adductio, extremorum refrigeratio, & ſpirituum in venis interceptiones. Cùm dolores acceſſerint, bilis atræ acriumq; humorum affluxiones fiũt. Demorſæ autem partes internę dolent, demorſæq; & admodum arefactæ venæ, tum intenduntur, tum inflammatione tentatæ ea quæ affluunt attrahunt. Ex quo corrupto ſanguine, & ſpiritibus vias quæ in ipſo ſecundũ naturam habẽt peruadere nequeuntibus, perfrigerationes fiũt ob ſtabilitatem, vertigines, vocis defectio, capitis grauitas, & conuulſiones, ſi iam ad cor aut hepar, aut ad venã peruenerint. Hinc morbi comitiales aut partiũ reſolutiones fiunt, ſi in loca quæ eas partes ambiũt fluxiones inciderint, & ſpiritibus exire nequeuntibus exaruerint. His ſanè priùs adhibitis fomentis ſtatim per initia venam ſecare conuenit, cùm adhuc ſublati ſunt qui affligunt, tum ſpiritus, tum humores. Faciliùs enim remedia adhibentur. Et recreatis viribus & ad iudicationes adhibita conſideratione, ſi non leuetur, ventrem ſuperiorem medicamento purgare oportet, ad inferiorem verò aluum, niſi per infuſum ſubducatur, lac aſininum coctum exhibeto, nec minùs quàm duodecim heminas bibat, & ſi virium robur adfuerit, plus quàm ſedecim. Angina fit cùm ſub hyemem aut vernum tempus, multa & lenta fluxio ex capite ad iugulares venas defluxerit, eæq; propter amplitudinem, copioſiorem fluxionem attraxerint. Frigida autem & viſcida exiſtens, obſtruit, & ſpiritus ſanguiniſque vias occludens, proximũ quemq; ſanguinem condenſat, eumq; immobilem & ſtabilem reddit, cùm natura ſit frigidus & obſtruere natus. Ob id ſuffocantur, lingua liuente & rotũda reddita ac reflexa, propter eas venas quæ linguę ſubſunt. Secta namq; vua, quam quidam columellam appellant, vtraq; ex parte vena craſſa apparet. Plenæ igitur ipſæ exiſtentes, in linguã quę propter ſiccitatẽ rara eſt & ſpongioſa, innixæ ſunt. Ea verò præ violentia humorem ex venis recipiens, ex lata, rotũda efficitur, ex bene colorata, liuida, ex molli, dura, ex bene flexibili, flecti contumax. Ex quo citò ſuffocari cõtingit, niſi quis breui ſuccurrat, venis in brachiis & ſub lingua ſectis, & medicamentis, ad delingendum exhibitis, & calidis oris collutionibus. Capite etiam abraſo, ceratum tum collo, tum capiti apponi debet, & obuolutis lanis molli ſpongia ex aqua calida expreſſa fotus adhiberi. Aqua autem & mulſa minimè frigida potui exhibeatur, & ptiſanę cremorem ſumat, vbi iam ex iudicatione in tuto verſabitur. Cùm æſtate vel autumno ex capite calida, & nitroſa fluxio defluxerit, vt pote tempore acris & calida reddita,

cùm eiuſmodi fuerit, mordet, exulcerat, & ſpiritu implet, erectęq; ceruicis ſpiratio cum ſiccitate multa accedit, & quæ in ore conſpiciuntur gracilia apparent, & ceruicis tendones poſteriores intenduntur, videnturq; velut neruorum diſtentione corripi, vox eſt abrupta & ſpiratio parua, & ſpiritus retractio crebra eſt & violenta. His arteria exulceratur, pulmo incenditur, neque externum aërem admittere queunt. Quibus niſi ſponte ad exteriores ceruicis partes deferatur, grauior & ineuitabilior fit affectio, tum ob anni tempus, tum quòd à calidis & acribus fit humoribus. Si febris corripuerit veteri ſtercore non ſubeunte, vel recenti cibo accepto, ſiue cum lateris dolore, ſiue nõ, is quieti permittendus, dum primùm ad inferiorem aluum cibi recrementa deſcenderint. Potu verò aceto mulſo vtendum. At cùm grauitas ad lumbos deuenerit, inferiorem aluum infuſo ſubluere, aut medicamento purgante vti oportet. Poſt purgationem, primùm ex ſorbitione victum inſtituere & aquæ mulſæ potum, deinde cibos & piſces coctos, & vinum aquoſum ad noctem exiguũ, interdiu verò mulſam aquoſam. Quòd ſi flatus graueolentes fuerint, vel glans, vel alui infuſum proderit. Alioqui in aceti mulſi potu continere oportet, donec cibi ad inferiorem aluum deſcenderint, tuncque per infuſum aluum ſubducere. At ſi liquidam aluum habenti febris ardens oboriatur, ſi tibi medicamentum purgans idoneum videatur, id tribus primis diebus non exhibendum, ſed vel quarto. Poſt medicamenti purgantis exhibitionem, ſorbitionibus vteris, obſeruatis febrium acceſſionibus, vt neque cùm iam præſentes ſunt, neq; cùm mox adfuturæ ſunt, vnquam exhibeantur, ſed cùm vel ceſſant, vel quieuerunt, & quàm longiſſimè à principio receſſerunt. Frigentibus autem adhuc pedibus, neq; potum, neque ſorbitionem, neque aliud quippiam eiuſmodi exhibebis. Verùm maximi ponderis eſſe exiſtimato, ſi expectes dum valde incaluerint, tumq; quod vtile eſt exhibeas. Siquidem vt plurimùm acceſſionis febrilis ſignum eſt, pedum frigiditas. Quo tempore ſi quid exhibueris, maximè per omnia peccaueris. Morbum namque non parum auxeris. At vbi febris deſinit, pedes vice verſa reliquo corpore calidiores euadunt. Vbi enim pedes refrigerat, augetur, & ex thorace accenſa, flammam ad caput remittit. Toto autem calore confertim ſurſum concurrente, & ad caput exhalante, non immeritò pedes, cùm naturâ excarnes ſint & neruoſi, refrigerantur. Præterea etiam à calidis locis multùm diſtantes refrigerantur, ſeſe colligente ad thoracem calore. Rurſusque eadem ratione cùm febris ſoluitur, & in minutas partes diſſipatur, ad pedes calor deſcendit. Quo tempore cùm caput ipſorum & thorax refrigeretur, ea de cauſa cibus exhibendus. Cùm namque frigidi pedes fuerint, ventrem calore & multo faſtidio redundare neceſſe eſt, præcordiaq; intendi, & corpus variè iactari propter internã turbationẽ, mentis abalienationem & dolores, æger vellicatur, vomere affectat, & cũ praua vomuerit, dolet. At deſcendente calore ad pedes, vrinaque exeunte, quamuis minimè ſudor erumpat,

δάκνει δὲ τὸ τοιόνδε ἐὸν, καὶ ἑλκοῖ, καὶ πνεύματος ἐμπίμπλησι. καὶ ὀρθόπνοια παραγίνεται. καὶ ξηρασίη πολλή. καὶ τὰ θεωρεύμενα ἰσχνὰ φαίνεται. καὶ τοὺς ὄπισθεν τένοντας ἐν τῷ τραχήλῳ ξυντείνεται. καὶ δοκέει ὁ τέτανος ἐντετᾶσθαι. καὶ ἡ φωνὴ ἀπέρρωγε. καὶ τὸ πνεῦμα σμικρόν. καὶ ἡ ἀντίσπασις τοῦ πνεύματος, πυκνὴ καὶ βιαία παραγίνεται. οἱ τοιοίδε, τὴν ἀρτηρίαν ἑλκοῦνται, καὶ τὸν πνεύμονα πίμπλανται, οὐ δυνάμενοι τὸ ἔξωθεν πνεῦμα ἐπάγεσθαι. τοῖσι τοιουτέοισιν ἢν μὴ εἰς τὰ ἔξω μέρεα τοῦ τραχήλου ἑκουσίη ἀποφέρηται, δεινοτέρη καὶ ἀφυκτοτέρη ἐστὶ, διά τε τὴν ὥρην, ὅτι ἀπὸ θερμῶν καὶ δριμέων. Ἢν πυρετὸς λάβῃ παλαιῆς κόπρου οὐχ ὑποχωρεούσης, ἢ νεοβρῶτι ἐόντι, ἤν τε ξὺν ὀδύνῃ πλευροῦ, ἤν τε μὴ, ἡσυχίην ἄγειν, μέχρις οὗ καταβῇ τὰ σιτία πρῶτον ἐς τὴν κάτω κοιλίην. πόματι δὲ χρεέσθω, ὀξυμέλιτι. ὁκόταν δὲ ἐς τὴν ὀσφὺν βάρος ἥκῃ, κάτω κλύσαι κλυσμῷ, ἢ καθᾶραι φαρμάκῳ. ὁκόταν δὲ καθαρθῇ, διαιτᾷν ῥοφήματι πρῶτον, καὶ πόματι μελικρήτῳ. ἔπειτα σιτίοισι, καὶ ἰχθύσιν ἑφθοῖσι, καὶ οἴνῳ ὑδαρεῖ, ἐς νύκτα ὀλίγῳ. ἡμέρῃ δὲ, ὑδαρὲς μελίκρητον. ὁκόταν δὲ αἱ φῦσαι δυσώδεες ἔωσιν, οὕτως ἢ βαλάνῳ, ἢ κλυσμῷ, εἰ δὲ μὴ, ἐπισχεῖν ὀξύμελι πίνοντα, ἕως ἂν καταβῇ ἐς τὴν κάτω κοιλίην. εἶθ' οὕτως κλυσμῷ ὑπαγαγεῖν. ἢν δὲ λαπαρῷ ἐόντι καῦσος ἐπιγένηται, ἤν σοι δοκέῃ φαρμακεύειν, ἐπιτηδείως ἔχειν εἴσω τεσσάρων ἡμερῶν, μὴ φαρμακεύειν, ἀλλ' ἢ τεταρταῖον. ὁκόταν δὲ φαρμακεύσῃς, τοῖσι ῥοφήμασι χρεόμενος, διαφυλάσσων τοὺς παροξυσμοὺς τῶν πυρετῶν, ὅκως μηδέποτε προσοίσῃς ἐόντων, μηδὲ μελλόντων ἔσεσθαι, ἀλλὰ ληγόντων, ἢ παυσαμένων, καὶ ὡς προρρωτάτω ἀπὸ τῆς ἀρχῆς. Ποδῶν δὲ ψυχρῶν ἐόντων, μήτε ποτὸν, μήτε ῥόφημα, μήτ' ἄλλο μηδὲν δίδου τοιόνδε, ἀλλὰ μέγιστον ἡγεῖο τοῦτ' εἶναι διαφυλάσσεσθαι ἕως ἂν διάθερμοι σφόδρα γένωνται. εἶθ' οὕτω τὸ ξυμφέρον πρόσφερε. ὡς γὰρ ἐπιτοπουλὺ σημεῖον ἐστὶ μέλλοντος παροξύνεσθαι τοῦ πυρετοῦ, ψύξις ποδῶν. εἰ δὴ ἐν τοιούτῳ καιρῷ προσοίσεις ἅπαντα, τὰ μέγιστα ἐξαμαρτήσεις. τὸ γὰρ νούσημα αὐξήσεις οὐ μικρῶς. ὁκόταν δὲ ὁ πυρετὸς λήγῃ, τοὐναντίον οἱ πόδες θερμότεροι γίνονται τοῦ ἄλλου σώματος. αὔξεται μὲν γὰρ ψύχων τοὺς πόδας, ἐξαπτόμενος ἐκ τοῦ θώρηκος, ἐς τὴν κεφαλὴν ἀναπέμπων τὴν φλόγα. συνδεδραμηκότος δὲ ἀθρόου τοῦ θερμοῦ ἅπαντος ἄνω, καὶ ἀναθυμιωμένου ἐς τὴν κεφαλὴν, εἰκότως οἱ πόδες ψυχροὶ γίνονται, ἄσαρκες καὶ νευρώδεες φύσει ὑπάρχοντες. ἔτι δὲ πολὺ ἀπέχοντες τῶν θερμοτάτων τόπων, ψύχονται, συναθροιζομένου τοῦ θερμοῦ εἰς τὸν θώρηκα. καὶ πάλιν ἀνάλογον λυομένου τοῦ πυρετοῦ, καὶ κατακερματιζομένου, ἐς τοὺς πόδας καταβαίνει. κατὰ τόνδε οὖν τὸν χρόνον, ἡ κεφαλὴ καὶ ὁ θώρηξ κατέψυκται αὐτέων. εἵνεκεν τουτέου, προσοιστέον. ὅτι ὁκόταν οἱ πόδες ψυχροὶ ἔωσι, θερμὴν ἀνάγκη τὴν κοιλίην εἶναι, καὶ πολλῆς ἄσης μεστὴν, καὶ ὑποχόνδριον ἐκτεταμένον, καὶ ῥιπτασμὸν τοῦ σώματος, διὰ τὴν ἔνδοθεν ταραχήν. καὶ μετεωρισμὸν γνώμης. καὶ ἀλγήματα. καὶ ἕλκεται, καὶ ἐμέειν ἐθέλει. καὶ ἢν πονηρὰ ἐμέῃ, ὀδυνῆται. θέρμης δὲ καταβάσης ἐς τοὺς πόδας, καὶ οὔρου διελθόντος, ἢν μὴ ἱδρώσῃ,

πάντα

πάντα λωφᾷ. κατὰ τόνδε οὖν τὸν καιρὸν, δεῖ τὸ ῥόφημα διδόναι. τότε δὲ, ὀλέθριος. ὁκόσοισι δὲ διὰ τέλεος ἡ κοιλίη ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν ὑγρὴ, τουτέοισι διαφερόντως τοὺς πόδας θερμαίνων καὶ περιστέλλων, κηρώμασι καὶ ταινιδίοισι περιελίσσων προσέχε, ὅκως μὴ ἔωνται ψυχρότεροι τοῦ λοιποῦ σώματος. θερμοῖσι δὲ οὖσι, θέρμασμα μηδὲν προσφέρε, ἀλλὰ παρατήρει, ὅκως μὴ ψυχθήσονται. πόματι δὲ χρέεσθαι, ὡς ἐλαχίστῳ ὕδατι ψυχρῷ, ἢ μελικρήτῳ. Ὁκόσοισι δὲ ἐν πυρετοῖσι, κοιλίη ὑγρὴ, καὶ γνώμη τεταραγμένη. καὶ οἱ πολλοὶ τῶν τοιουτέων τὰς κροκίδας ἀφαιρέουσι, καὶ τὰς ῥῖνας σκάλλουσι. καὶ κατὰ βραχὺ μὲν ἀποκρίνονται τὸ ἐρωτώμενον. αὐτοὶ δὲ ἀφ' ἑωυτῶν οὐδὲν λέγουσι κατηρτημένον. δοκέει οὖν μοι τὰ τοιάδε, μελαγχολικὰ εἶναι. ὅσων τοιῶνδε ἐόντων. ἢν ἡ κοιλίη ὑγρὴ ᾖ, καὶ συντήκη, δοκέει μοι τὰ ῥοφήματα, ψυχρότερα καὶ παχύτερα προσφέρειν. καὶ τὰ πόματα σταλτικὰ, καὶ οἰνωδέστερα, ἢ στυπτικώτερα. Ὁκόσοισι δὲ τῶν πυρετῶν, δῖνοι τε ἀπ' ἀρχῆς, καὶ σφυγμοὶ κεφαλῆς εἰσὶ, καὶ οὖρα λεπτὰ, τουτέοισι προσδέχεσθαι πρὸς τὰς κρίσιας παροξυνόμενον τὸν πυρετόν. οὐ θαυμάσαιμι δ' ἂν, οὐδ' εἰ παραφρενήσειαν. οἷσιν ἐν ἀρχῇ τὰ οὖρα νεφελοειδέα ἢ καὶ παχέα, τοὺς τοιούσδε ὑποκαθαίρειν, ἢν καὶ τὰ ἄλλα ξυμφέρῃ. ὁκόσοισι δὲ ἐν ἀρχῇ τὰ οὖρα λεπτὰ, μὴ φαρμάκευε τοὺς τοιούτους, ἀλλ' ἢν δοκέῃ κλύσαι. τούτοις ξυμφέρει, οὕτως θεραπεύεσθαι τῷ σώματι ἡσυχίην ἄγοντα, ἀλείφοντά τε καὶ περιστέλλοντα, ὁμαλῶς. ποτῷ δὲ χρέεσθαι, μελικρήτῳ ὑδαρεῖ. καὶ ῥοφήματι, χυλῷ πτισάνης ἐς ἑσπέρην. κοιλίην δὲ ὕπαγε κατ' ἀρχὰς κλυσμῷ. φάρμακα δὲ μὴ προσάγε τούτοισιν. ἢν γὰρ τι κινήσῃς κατὰ κοιλίην, τὸ οὖρον οὐ πεπαίνεται, ἀλλ' ἀνιδρώς τε καὶ ἄκριτος ὁ πυρετὸς ἐπὶ πολὺν χρόνον ἔσται. τὰ δὲ ῥοφήματα ὁκόταν ἐγγὺς τῶν κρισίμων ᾖ, μὴ δίδου ἢν θορυβῆται. ἀλλ' ὅταν ἀνῇ καὶ ἐπιδιδῷ ἐπὶ τὸ βέλτιον. φυλάσσεσθαι δὲ χρὴ καὶ πάντων τῶν πυρετῶν τὰς κρίσιας, καὶ ἀφαιρέειν τὰ ῥοφήματα κατὰ τοῦτον τὸν καιρόν. μεμαθήκασι δὲ μακροὶ οἱ πυρετοὶ οἵδε γίνεσθαι, καὶ ἀποσκήμματα ἴσχειν, ἢν μὲν τὰ κάτω ψυχρὰ ᾖ, περὶ ὦτα, καὶ τράχηλον. ἢν δὲ μὴ ψυχρὰ, ἄλλας ἴσχει μεταβολάς. ῥέει δὲ καὶ αἷμα ἐκ ῥινῶν. καὶ αἱ κοιλίαι τοῖσι τουτέοισιν ἐκταράσσονται. ὁκόσοισι δὲ πυρετοὶ ἀσώδεές εἰσι, καὶ ὑποχόνδρια συντείνουσι, καὶ κεκλιμένοι οὐκ ἀνέχονται ἐν τῷ αὐτέῳ. καὶ τὰ ἄκρεα ψύχονται πάντα, πλείστης ἐπιμελείας καὶ φυλακῆς δέονται. διάγειν δὲ τούτοισι προσφέροντας μηδὲν ἄλλο, ἢ ὀξύμελι ὑδαρές. ῥόφημα δὲ μὴ προσφέρε, ἕως ἂν λήξῃ καὶ τὸ οὖρον πεπανθῇ. κατακλίνειν δὲ ἐς ζοφερὰ οἰκήματα καὶ κατακεκλίσθαι ὡς ἐπὶ μαλθακωτάτοισι στρώμασι πλεῖστον χρόνον ἐπὶ τὰ αὐτὰ καρτερέοντα καὶ ὡς ἥκιστα ῥιπτάζειν. μάλιστα γὰρ τοῦτο τοὺς τοιούτους ὠφελέει. ἐπὶ δὲ τὸ ὑποχόνδριον, λίνου σπέρμα ἐγχρίων ἐπιτίθει, φυλασσόμενος ὅκως μὴ φρίξῃ προστιθέμενος. ἔστω δὲ ἀκροχλιαρὸν, ἑφθὸν ὕδατι καὶ ἐλαίῳ. τεκμαίρεσθαι δὲ ἐκ τῶν οὔρων, τὸ μέλλον ἔσεσθαι. ἢν μὲν γὰρ παχύτερα καὶ ὠχρότερα ᾖ, βελτίω· ἢν δὲ λεπτότερα καὶ μελάντερα, πονηρότερα. ἢν δὲ μεταβολὰς ἔχῃ, χρόνον τε σημαίνει καὶ ἀνάγκη τῷ νοσήματι μεταβάλλειν καὶ ἐπὶ τὰ χείρω καὶ ἐπὶ τὰ βελτίω, τὴν ἀνωμαλίην.

sedantur omnia, eoq; tempore sorbitionem exhibere conuenit, alioqui perniciosa est. Quibus per febres aluus perpetuò est liquida, vbi pedes eximiè calefeceris, ceratis contexeris, fasciisque obuolueris, attendere animum oportet, vt ne sint reliquo corpore frigidiores. Quod si caleant, nihil calidi adhibendum, sed videndum vt ne refrigerentur. Potus sit quàm minimus, aqua frigida, aut mulsa. At quibus per febres aluus est liquida, & mens perturbata, & ex his multi floccos vellunt, nares fodiunt, & parum quidem ad interrogata respondent, per se verò nihil compositum dicunt, iis sanè talia melancholica esse arbitror. His ita se habentibus si aluus liquida fuerit & colliquescens, sorbitiones frigidiores & crassiores exhibendæ mihi videntur, & potiones quæ aluum sistant, vinosiores potiùs quàm adstringentes. Quibus autem per febres ab initio vertigines & capitis pulsationes adsunt, & vrina tenuis, in his expectandum vt ad iudicationes febris ingrauescat, neque mirandum si delirent. Quibus per initia vrinæ nebulosæ sunt, aut etiam crassæ existunt, hos, si alia quoq; conferant, purgare oportet. Quòd si inter initia vrinæ tenues fuerint, eos minimè purgabis, sed si visum fuerit, per infusum aluum subtrahes. Hos ita curare conducit, vt æger corpore quiescat, tum inungatur, tum æqualiter contegatur. Potu vtatur mulsa aquosa, & ptisanæ succo in sorbitione ad vesperam. Aluum ab initio per infusa subducito, medicamenta autem purgantia minimè exhibeto. Si quid enim circa ventrem commoueris, vrina non coquitur, sed citra sudorem & iudicationem febris diutiùs perseuerabit. Sorbitiones autem ne dederis cùm propè iudicationes fuerint, & perturbatio adfuerit, verùm vbi remiserit, & res in melius processerit. Omnium verò febrium iudicationes obseruandæ, atque eo tempore sorbitiones detrahendæ. Hæ verò febres protrahi solent, & abscessus habere circa aures & ceruicem, si quidem infernæ partes frigidæ fuerint. Quod si minimè frigidæ fuerint, alias habent mutationes. Fluit namq; sanguis ex naribus & iis alui conturbantur. At quos febres detinent cum anxietudine & præcordiorum contentione, ij iacentes stare loco nesciunt, & extremis omnibus perfrigerantur, magnamq; tum curam, tum custodiam requirunt. Hos sic transigere oportet, vt nihil præter acetum mulsum dilutum exhibeas, neq; sorbitionem offeras, donec febris desierit, & vrina concocta fuerit. Recumbere autem debent in domo obscura, & stratis quàm mollissimis reclinati, longo tempore eundem decubitum perferre, & quàm minimè incontinenter se iactare. Id enim eos præcipuè iuuat. Ad præcordia lini semen illitum impone ea obseruatione vt ne inhorrescat is cui apponitur, sitque exactè tepidum ex aqua & oleo coctū. Ex vrinis verò quid futurum sit coniiciendum. Crassiores namque & pallidiores, meliores; tenuiores, & nigriores, deteriores. Quod si mutationem habeant, temporis longinquitatem indicant, morbusq; necessariò tum ad peius, tum ad melius inæqualitatem commutat.

Inconstantes autem febres, donec consistant, sinere oportet, atque vbi constiterint, victu & conueniente curatione occurrendum, adhibita eorum quæ secundum naturam sunt ratione. Ægrotantium verò facies multæ sunt, ideoq; Medico aduertendũ est, vt ne eum manifesta aliqua causa lateat, tum earum quæ ratiocinatione considerãtur, tum earũ quas die pari aut impari apparere necesse est. Imprimis igitur dies impares verendi sunt, nempe quòd hi dies magnã ęgrorum in hanc vel illam partem inclinationem efficiant. Obseruare itaq; primum diem oportet, quo æger debilis esse, & vnde & quando initiũ morbi cœpit, quod certè præcipuum cognitu existimatur. Postquam autem ipsum interrogaueris, omniaq; etiam in considerationem adhibueris, primùm quidem caput quonam se habeat modo, num dolore vacet & nullam in se grauitatem sentiat, deinde pręcordia & latera num dolore careant. Circa præcordia siquidem spectandum num dolorem sentiant, aut in tumorem attollantur, vel obliquitatẽ, vel satietatem habeant, vel lateris dolor affuerit, simulq; cum dolore aut tussicula, aut tormina, aut ventris dolor affligant. Vbinamque horum quicquã in præcordiis adfuerit, præcipuè aluum per infusa soluere conuenit. In potu verò aqua mulsa calida decocta vtatur. Considerandum etiam si cùm exurgit animo linquatur, aut facilè spiritum trahat. Inspicienda quoq; alui egestio num vehementer colore nigro tincta fuerit, vel pura, quales sunt sanorum deiectiones, vel etiam num febris tertio die ingrauescat. Vbi autem huiusmodi tertianos circuitus in his morbis probè admodum inspexeris, præterea etiam alia consideranda sunt, & si quartus dies similiter in his ipsis quodammodo se habeat, æger in periculo versatur. Quòd verò ad signa attinet, nigra alui deiectio mortem significat, quæ autem sani egestioni similis est, si per omnes dies appareat, salutaris. At si glande subdita aluus nõ cesserit, & facilis spiratio adfuerit, si vbi ad desidendum exurrexerit; aut in ipso lecto animo deficiat, hęc si vel ęgro vel ægrę inter initia affuerint, delirium affore existima. Attendendum quoque ad manus, quæ si tremulæ fuerint, huic sperandum est sanguinem è naribus profluxurum. Nares quoque inspiciendæ, num ex vtrisque æqualiter spiritus ducatur, & si multus ex naribus feratur, conuulsio fieri assolet. Quæ si cõtingat, mors huic expectanda est, eamque prædicere pulchrum fuerit. At si in febre hyberna lingua aspera fuerit, & animi deliquia incidant, huic etsi febris remissio contingere consueuit, eum tamen in perfecta inedia continere, & aquæ ac mulsæ portione ptisanæque cremore conseruare oportet, neque febris remissioni fidendum est, quòd eiusmodi signa ægrũ de vita periclitari testentur. Quę vbi cognoueris, optiméq; contemplatus fueris, ita si lubet prædicere poteris. Cùm verò in febribus quinto die quid formidolosum cõtigerit, aut aluus liquida repẽtè deiecerit, aut animi deliquiũ inciderit, vel vocis defectio prehenderit, vel conuulsio, vel singultus,

τοὺς δὲ ἀκαταστάτους τῶν πυρετῶν, ἐᾶν μέχρις ἂν καταστῶσιν, ὁκόταν δὲ στῶσιν ἀπαντῆσαι διαίτῃ καὶ θεραπείῃ τῇ προσηκούσῃ, κατὰ φύσιν θεωρέων. εἰσὶ δὲ ὄψιες πολλαὶ τῶν καμνόντων, διὸ προσεκτέον τῷ ἰωμένῳ, ὅκως μὴ διαλήσεταί τις τῶν προφασίων. μήτε τῶν κατὰ λογισμόν. μήτε ὁκόσα ἐς ἀριθμὸν ἄρτιον, ἢ περισσὸν δεῖ φαίνεσθαι. μάλιστα μὲν ὧν δεῖ περισσὸν ἀριθμὸν εὐλαβέεσθαι, ὡς αὗται αἱ ἡμέραι ἑτεροῤῥεπέας ποιέουσι τοὺς κάμνοντας. φυλάσσεσθαι οὖν δεῖ τὴν πρώτην 10 ἡμέρην, ἐν ᾗ ἤρξατο ἀσθενέειν ὁ κάμνων, ἰδόντα τὴν ἀρχὴν, ἐξ ὅτου καὶ ὅτε. ἡγέεται γὰρ τοῦτο πρῶτον εἰδῆσαι. ὁκόταν δὲ ἔρῃ αὐτὸν καὶ διασκέψῃ ταῦτα πάντα πρῶτον μὲν κεφαλὴν, ὅκως ἔχῃ, εἰ ἀνάλγητος, καὶ μὴ βάρος ἔχῃ ἐν ἑωυτῇ. ἔπειτα ὑποχόνδρια καὶ τὰ πλευρὰ, εἰ ἀνάλγητα. ὑποχόνδριον μὲν γὰρ, εἰ ἐπίπονον ᾖ, ἢ ἐπηρμένον, ἢ ἔχῃ τινὰ σκολιότητα, ἢ κόρον, ἢ πλευροῦ ἀλγηδὼν ἐνῇ, καὶ ἅμα τῷ ἀλγήματι, ἢ βηχίον, ἢ στρόφος, ἢ πόνος κοιλίης. ὅταν δέ τι τούτων παρῇ, ἐν ὑποχονδρίῳ μὲν, μάλιστα λύειν τὴν κοιλίην κλυ- 20 σμοῖσι. πινέτω δὲ μελίκρητον θερμὸν ἀφεψημένον. καταμανθάνειν δὲ καὶ τῇσιν ἐξαναστάσεσιν, εἰ λιποθυμέει. καὶ εἰ τοῦ πνεύματος εὐφορίην αὐτὸν ἔχει. ἰδεῖν τε καὶ διαχώρησιν, μήτι μέλαν διεχώρησεν ἰσχυρῶς χρῶμα. καὶ εἰ καθαρὸν, ὁκοῖα ὑγιαίνοντος ἂν εἴη διαχωρήματα. καὶ ὁ πυρετὸς ἐς τὴν τρίτην ἐπιπαροξυνόμενος. καθιδεῖν δὲ εὖ μάλα τοὺς τοιούσδε ἐν ταύτῃσι τῇσι νούσοισι τριταίους, πρὸς ταῦτα ἤδη καὶ τὰ ἄλλα, συνωρέειν. καὶ ἢν ἡ τετάρτη τῇ τρίτῃ ἡμέρῃ ὅμοιον ἔχῃ τι τῶν αὐτῶν τύπων, κινδυνώδης ὁ κάμνων γίνεται. τὰ δὲ σημεῖα, ἡ 30 μὲν μέλαινα διαχώρησις θάνατον σημαίνει. ἢν δὲ ὁμοίη τῷ ὑγιαίνοντι, ὁκόταν ἀνὰ πάσας τὰς ἡμέρας φαίνηται, σωτήριον. ὁκόταν δὲ μὴ ὑπακούῃ τῇ βαλάνῳ, ἐνῇ δὲ τοῦ πνεύματος εὐφορίη, διαναστὰς ἐπὶ τὸν θᾶκον, ἢ αὐτοῦ ἐν τῇ κλίνῃ ἢν ἀψυχίη ἐνῇ. ταῦτα δὲ ὁκόταν προσῇ τῷ κάμνοντι ἢ τῇ καμνούσῃ, κατ᾽ ἀρχὰς, παραφροσύνην οἴου ἐσομένην. προσέχειν δὲ χρὴ καὶ τῇσι χερσίν. ἢν γὰρ τρομεραὶ ἔωσι προσδέχου τῷ τοιῷδε ἀπόστασιν αἵματος ἐκ ῥινῶν ἐσομένην. ὁρῆν δὲ χρὴ καὶ τοὺς μυκτῆρας ἢν ὁμοίως 40 τὸ πνεῦμα δι᾽ ἀμφοτέρων ἕλκηται. καὶ ἢν πολὺ φέρηται ἐκ τῶν μυκτήρων, φιλέει γίνεσθαι σπασμός. ἢν δὲ σπασμὸς γένηται τῷ τοιῷδε, θάνατος προσδόκιμος. καὶ καλῶς ἔχει προλέγειν. εἰ δὲ ἐν πυρετῷ χειμερινῷ ἡ γλῶσσα τρηχείη γένηται, καὶ ἀψυχίαι ἐνέωσι, φιλέει τῷ τοιῷδε καὶ ἐπάνεσις εἶναι τοῦ πυρετοῦ. ἀλλ᾽ ὅμως τὸν τοιόνδε παραφυλάσσειν τῇ λιμοκτονίῃ. καὶ τῇ ὑδαροποσίῃ. καὶ μελικρήτου πόσει. καὶ χυλοῖσι παραφυλάσσετε, μηδὲν πιστεύων τῇ ἀνέσει τῶν πυρετῶν. ὅσοι δὲ τοιάδε ἔχουσι σημεῖα, ἐπικίνδυνοί εἰσι ἀποθανεῖν. ὁκόταν δὲ ταῦτα συνειδῇς, οὕτω προλέγειν ἤν τοι ἀρέσκῃ θεωρήσας εὖ μάλα. ὁκόταν δὲ πυρετοῖσι φοβερόν τι γένηται πεμπταίοισιν ἐοῦσιν, ἢ κοιλίη τε ἐξαίφνης ὑγρὰ διαχωρήσῃ καὶ ἀψυχίη γένηται, ἢ ἀφωνίη ἐπιλάβῃ, ἢ σπασμώδης γένηται, ἢ λυγμώδης

ἐπὶ

ἐπὶ τούτοισι καὶ ἀσώδης φιλέει γίνεσθαι. καὶ περὶ ὑποῤῥίνιον καὶ μέτωπον ἱδρῶτες, καὶ αὐχένα ὄπισθεν τῆς κεφαλῆς. οἱ δὲ ταῦτα πάσχοντες, θνήσκουσιν οὐκ εἰς μακρὸν πνευματωθέντες. ὁκόσοισι δὲ ἐν πυρετοῖσι τὰ σκέλεα γίνεται φυματώδεα, καὶ ἐγχρονιζόμενα, μὴ ἐκπεπαίνηται ἔτι ἐόντων ἐν πυρετοῖσι, καὶ περιαπέσῃ πνιγμὸς ἐν φάρυγγι, ἰσχνῶν ἐόντων τῶν περὶ φάρυγγα, καὶ μὴ σβεσθῇ, φιλέει τῷ τοιῷδε, αἷμα ἐκ τῶν ῥινῶν ῥέειν. καὶ ἢν μὲν πολὺ ῥυῇ, λύσιν σημαίνει τῆς νούσου. ἢν δὲ μὴ, μακρήν. ὁκόσῳ δ' ἂν ἔλασσον ῥυῇ, τοσῷδε χεῖρον καὶ μῆκος. ἢν δὲ τ' ἄλλα ῥήϊστα γίνηται, προσδέχεσθαι τῷ τοιῷδε, ἐς πόδας ἀλγήματα. ἢν δὲ ἅψηται τοῦ ποδὸς, καὶ ἐπωδύνως γινόμενος παραμένῃ πυριφλεγὴς γινόμενος, καὶ μὴ λυθῇ, κατὰ μικρὸν ἥξει. καὶ ἐς αὐχένα ἀλγήματα, καὶ ἐς κληῗδα, καὶ ἐς ὦμον, καὶ ἐς στῆθος, καὶ ἐς ἄρθρον. καὶ τοῦτο δεήσει φυματῶδες γίνεσθαι. σβεννυμένων δὲ τούτων ἢν αἱ χεῖρες ἐφέλκωνται, ἢ τρομεραὶ γίνωνται, σπασμὸς τὸν τοιόνδε ἐπιλαμβάνει, καὶ παραφροσύνη. ἀτὰρ καὶ φλυζάκια ἐπὶ τὴν ὀφρύν. καὶ ἐρυθήματα ἴσχει. καὶ βλεφάρων τὸ ἕτερον παρὰ τὸ ἕτερον παραβλαστάνει. καὶ σκληρὴ φλεγμονὴ κατέχει. καὶ οἰδέει ἰσχυρῶς ὁ ὀφθαλμός. καὶ παραφροσύνη μέγα ἐπιδιδοῖ. αἱ δὲ νύκτες μᾶλλον σημαίνουσιν ἢ αἱ ἡμέραι, τὰ περὶ τὴν παραφροσύνην. τὰ δὲ σημεῖα μάλιστα γίνεται πολλὰ ἐπὶ τὸν περισσὸν ἀριθμὸν, ἢ ἐπὶ τὸν ἄρτιον. ὁκοτέρῳ δ' ἂν τούτων τῶν ἀριθμῶν γίνηται, ὀλέθριοι ἐπιγίνονται. τοὺς τοιούτους δὲ ἢν μὲν ἐξ ἀρχῆς φαρμακεύειν προαιρῇ, πρὸ τῆς πέμπτης ἢν βορβορύζῃ ἡ κοιλίη. εἰ δὲ μὴ, ἐᾶν ἀφαρμάκευτον εἶναι. ἢν δὲ διαβορβορύζῃ, καὶ τὰ ὑποχωρήματα χολώδεα ᾖ, σκαμμωνίῳ ὑποκάθαιρε μετρίως. τῇ δὲ ἄλλῃ θεραπείῃ, ὡς ἐλάχιστα προσφέρειν πόματα καὶ ῥοφήματα, ἵνα βελτιόνως ἔχῃ, ἢν μὴ ὑπερβῶσι τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην, ἐπανέντες. ὁκόταν πυρέττοντι τεσσαρεσκαιδεκαταίῳ ἐόντι ἀφωνίη προσγίνηται, οὐ φιλέει ἥκειν λύσις ταχείη, οὐδ' ἀπαλλαγὴ τοῦ νοσήματος γίνεσθαι, ἀλλὰ χρόνον τῷ τοιῷδε σημαίνει. ὁκόταν δὲ φανῇ ἐπὶ τῇ ἡμέρῃ ταύτῃ μακρότερον ξυμπίπτει. ὁκόταν δὲ πυρέσσοντι τεταρταίῳ, ἡ γλῶσσα ἐκτεταραγμένα διαλέγηται, καὶ ἡ κοιλίη χολώδεα ὑποχωρέῃ ὑγρὰ, φιλέει παραληρεῖν ὁ τοιόσδε. ἀλλὰ χρὴ παραφυλάσσειν παρεπόμενον τοῖσιν ἀποβαίνουσι. θερινῆς καὶ μετοπωρινῆς ὥρης ἐπὶ τῶν ὀξέων, αἵματος ἀπόσταξις ἐξαπίνης, συντονίην καὶ πολλὴν φλεγμασίην κατὰ τὰς φλέβας δηλοῖ. καὶ ἐς τὴν ὑστεραίαν λεπτῶν οὔρων ἐπιφάσιας. καὶ ἢν ἀκμάζῃ τῇ ἡλικίῃ, καὶ τὸ σῶμα ἐκ γυμνασίων ἢ εὐσαρκώσιος ἔχῃ, ἢ μελαγχολικός. ἢ ἐκ πόσιος χεῖρες τρομεραὶ, καλῶς ἔχει παραφροσύνην προειπεῖν, ἢ σπασμόν. καὶ ἢν μὲν ἐν ἀρτίῃσιν ἐπιγίνηται βέλτιον. ἐν κρισίμῃσι δὲ ὀλέθριον, ἢν μὴ πολὺ ἅλις ἀποσυθὲν αἷμα ἐξόδους ποιήσηται τοῦ πλεονέξιος κατὰ ῥῖνας, ἢ κατὰ ἕδρην ἢ ἐμπυήσιες, ἢ μεταστάσιες, ἢ ἀποστάσιες, ἢ πόνοις ἐν τῷ ὑποχονδρίῳ, ἢ ἐς ὄρχιας, ἢ ἐς σκέλεα. λυθέντων, δὲ τούτων, ἔξοδοι γίνονται. πτυσμοί. παχέων οὔρων. λείων. λευκῶν. ἔξοδοι. πυρετοῦ λυγγώδεος, ὀπὸν σιλφίου, ὀξύμελι, δαῦκον τρίψας, πιεῖν δίδου. καὶ χαλβάνην ἐν μέλιτι. καὶ κύμινον ἐκλικτόν.

ex quibus anxietate æger premi consueuit, sudoresq; sub naso & circa frontem ac ceruicem posteriore capitis parte suboriri. Qui casibus conflictantur huiusmodi, suspiriosi non multò pòst moriuntur. Quibus autem per febres tubercula in cruribus oriuntur, tractuq; temporis perseuerante etiam febre, non maturantur, & circa fauces suffocatio incidit, nullo tumore in faucibus existente, neq; tubercula concoquantur, sed extincta fuerint, iis sanguis ex naribus effluere consueuit. Qui si multus quidem fluxerit, morbi solutionem portendit; sin minus, longitudinem; quoque minus fluxerit, eò deteriorem & longiorem. Quòd si reliqua facilima fuerint, huic dolores ad pedes expectandi sunt, qui si pedem attigerint, diuturnoq; dolore affecerint, & inflammatio circum oborta paulatim non leuetur, ad ceruicem dolores peruenient, & ad iugulum, humerum, pectus & articulum, huncq; tuberculosum fieri necesse est. His verò extinctis, si manus contrahantur, vel tremulę euadant, eum conuulsio & desipientia prehendit. Quinetiam in superciliis pustulas & rubores habet, & vna ex palpebris iuxta alteram repullulat, dura inflammatio detinet, oculus vehementer intumescit, & delirium valde increscit. At noctes magis quàm dies delirij significationē præbent. Multa autem signa maximè contingunt ad numerum imparem potius quàm parem. Vtrouis tamen numero contingant, lethales morbi succedunt. Hos si quidem ab initio medicamentis purgare volueris, id ante quintum diem faciendū, si venter murmurauerit, alioqui à medicamentis abstinendi. Quòd si murmurauerit, aluique egestiones biliosæ fuerint, scammonio exhibito moderatè purgandum. Quod autem ad reliquam curationem attinet, quàm parcissimi potus & sorbitiones, quò meliùs se res habeat, exhibendæ, donec remissione facta decimumquartū exegerint diem. Febricitanti sub decimumquartū diem si vox defecerit, huic neq; citò morbi solutio, neq; liberatio venire assolet, sed temporis lōginquitas indicatur. Cùm verò hoc die apparuerit, longior morbus incidit. Febricitanti vbi quarto die lingua perturbatè loquitur, & aluus biliosa liquida deiicit, is delirare assueuit. Sed ex euentis quid consequatur obseruandū. In acutis morbis æstiua & autumnali tempestate, repentina sanguinis stillatio, contentionem & multum circa venas feruorem significat, & postero die vrinas tenues futuras. Ac si ætate viguerit æger, fueritq; corpore exercitato, bene carnoso & melācholico, aut ex potatione manus tremulæ fuerint, deliriū aut cōuulsionem rectè prædixeris. Et si quidem paribus diebus accesserint, meliùs, iudicatoriis verò diebus perniciosum, nisi multus irruens sanguis viam redundantiæ per nares aperuerit, aut per sedem fecerit, aut abscessus, aut humorum transpositus, aut pręcordiorū dolores, aut ad testes, aut ad crura attulerit. Quibus concoctis viæ sunt sputis, & vrinæ excernuntur crassæ, læues, albæ. In febræ singultuosa laseris succum, acetum mulsum, daucum tritum potui exhibeto; & galbanum ex melle cum cumino delingendum,

posteaq; ptisanæ cremore sorbendum dato. Neque is euadere potest, nisi iudicatorij sudores & somni æquales accesserint, vrinæq; crassæ & acres percurrerint, aut ad abscessum morbus se conuerterit. Nux pinea cũ myrrha in ecligmate detur. His verò acetum mulsum quàm minimum potui exhibeatur, sed si admodum siticulosi fuerint, aqua hordei. Circa pulmonum & laterum inflammationes istud considerandũ, num febris adsit acuta, & dolores alterius lateris aut vtriusque affligant, & num laboret dum spiritus sursum fertur, tusses adsint, & sputa educantur ruffa aut liuida, vel etiam tenuia & spumosa, & florida, atque si quid discrepet ab iis quæ illis contingere consueuerunt. His hæc instituenda curatio. Si quidem dolor sursum ad iugulum tendat, vel ad mammam & brachium, internam brachij venam secare oportet, ea parte qua dolor affligit, & sanguinem detrahere pro corporis habitu, anni tempore, ætate, & colore, plúsque & cum maiore fiducia si dolor acutus fuerit, ad animi vsque deliquium ducere, postea alui infusum per clysterem exhibere. Quòd si sub thorace dolor valde vrgeat, lateris morbo affecto aluum medicamento purgabis. At medio purgationis tempore nihil dandum, post purgationem autem acetum mulsum exhibendum. Quarto die medicamentum purgans propinato, tribusque primis diebus aluum per infusum subluito, atque si sic non leuetur, aliquantulum purgato. Custodia deinde opus est, dum æger febris sit expers & ad septimum diem peruenerit. Deinde si in tuto versari videatur, sic primùm tenuem modicúmque succum ex melle exhibeto. Quòd si facilè sputum educatur, bene spiret, & circa latera dolore careat, paulò crassiorem & copiosiorem, bisque die dato. Si verò non facilè liberetur, minorem potionem & paucam sorbitionem, cremorem tenuem & semel exhibeto, eo quo meliùs degit tempore, quod ex vrinis deprehendes. Sorbitionem autem his in morbis non priùs offerre oportet, quàm vrinas & sputa concocta videris. At si ex medicamento purgante frequenter deiecerit, minorem quidẽ & tenuiorem exhibere necesse est. Neque enim dormire ob vasorum inanitionem, neque concoquere similiter, neq; iudicationes sustinere poterit. Verùm vbi crudorum colliquationes extiterint, & quę renitũtur reiecerit, nihil repugnabit. Concocta autem sputa quidem sunt, vbi puri similia extiterint, vrinæ verò, vbi sedimenta habuerint eruo similia. At ad cæteros laterum dolores tepefactoria & ceromata apponere nihil prohibet, crura etiã & lumbos oleo calido inungere, & pinguedine illinere. Ad præcordia autem lini semen cataplasmate ad mammas vsq; imponere. Pulmonis inflammatio vbi statum attigerit, nisi repurgetur, remedium non admittit, prauáque est si æger difficulter spiret, vrinæ tenues sint & acres, sudorésque circa ceruicem & caput oborti sint. Hi enim sudores mali sunt ex suffocatione, impetu, & violentia vbi superior morbus euadit contingentes, nisi vrinæ multæ & crassæ proruperint, & sputa cocta prodierint. Quicquid autem ex his sponte euenerit, morbi solutionem adferet. Ad pulmonis inflammationem medicamentum in ecligmate, nux pinea & galbanum ex melle Attico.

καὶ χυλὸν πτισάνης, ἐπὶ τουτέοισι ῥοφέειν. ἄφυκτος δὲ ὁ τοιοῦτος. ἢν μὴ ἱδρῶτες κρίσιμοι καὶ ὕπνοι ὁμαλοὶ ἐπιγένωνται. καὶ οὖρα παχέα καὶ δριμέα καταδράμῃ, ἢ ἐς ἀπόστασιν ἐπείξῃ. κόκκαλος καὶ σμύρνα, ἐκλικτόν. πίνειν δὲ τούτοισι διδόναι, ὀξύμελι ὡς ἐλάχιστον. ἢν δὲ διψώδεες ἔωσι σφόδρα, τοῦ κριθίνου ὕδατος. Τὰ δὲ περιπλευμονικὰ καὶ πλευριτικὰ ὧδε χρὴ σκέπτεσθαι, ἢν ὀξύς τε ὁ πυρετὸς ᾖ. καὶ τὰ ὀδυνήματα τοῦ ἑτέρου πλευροῦ, ἢ ἀμφοτέρων. καὶ τοῦ πνεύματος δὲ ἀναφερομένου, ἢν πονέῃ. καὶ βῆχες ἐνέωσι, καὶ πτύσματα αἰτέῃ πυρρὰ, ἢ πέλια, ἢ καὶ λεπτὰ, καὶ ἀφρώδεα, καὶ ἀνθηρὰ, καὶ εἴτι ἄλλο διάφορον ἔχοι, παρὰ τὰ μεμαθηκότα τούτοισιν, οὕτω χρὴ διάγειν. ἢν μὲν ὀδύνη ἄνω περαίνῃ πρὸς κληΐδα, ἢ περὶ μαζὸν, ἢ περὶ βραχίονα, τάμνειν χρὴ τὴν ἐν τῷ βραχίονι φλέβα τὴν εἴσω, ἐφ' ὁκότερον ἂν ᾖ τῶν μερέων, κατὰ τόδε. ἀφαιρέειν δὲ κατὰ τὴν τοῦ σώματος ἕξιν, καὶ ὥρην. καὶ ἡλικίην. καὶ χροιὴν, πλεῖον καὶ θαρσέων. κἢν ὀξὺ τὸ ἄλγημα ᾖ, ἄγειν πρὸς λειποψυχίην. ἔπειτα ὑποκλύζειν μετὰ τοῦτο. ἢν δὲ ὑποκάτω τοῦ θώρηκος ᾖ τὸ ἄλγημα, καὶ συντείνῃ λίην, τῷ πλευριτικῷ τὴν κοιλίην ὑποκάθαιρε. μεσηγὺ δὲ τῆς καθάρσιος, μηδὲν δίδου. μετὰ κάθαρσιν δὲ ὀξύμελι. φαρμακεύειν δὲ τεταρταῖον. τὰς δὲ ἐξ ἀρχῆς τρεῖς ὑποκλύζειν. καὶ ἢν μὴ κουφίζῃ οὕτως, ὑποκάθαιρε. φυλακὴ δὲ ἔστω, ἕως ἀπυρέτου καὶ ἑβδόμης. ἔπειτα ἢν ἀσφαλὴς γένηται ἐὼν, οὕτω. χυλῷ ὀλίγῳ καὶ λεπτῷ τὸ πρῶτον σὺν μέλιτι μίσγων, δίδου. ἢν δὲ ἀνάγηται ῥηϊδίως, καὶ εὔπνοος ᾖ, καὶ ἀνώδυνος τὰ πλευρὰ κατὰ σμικρὸν, παχυτέρῳ τε καὶ πλείονι, καὶ δὶς τῆς ἡμέρης. ἢν δὲ μὴ ῥηϊδίως ἀπαλλάσσῃ, ἔλασσόν τε τὸ πόμα, καὶ τὸ ῥόφημα ὀλίγον χυλὸν λεπτὸν καὶ ἅπαξ. καὶ ἐν ὁποτέρῃ ἂν ὥρῃ, βέλτιον διάγει. γνώσῃ δὲ καὶ ἐκ τῶν οὔρων. δεῖ δὲ ῥόφημα προσφέρειν τοῖσιν ἐκ τῶν νουσημάτων μὴ πρότερον ἢ πέπονα τὰ οὖρα, ἢ πτύσματα ἴδῃς γεγενημένα. ἢν δὲ φαρμακευθεὶς συχνὰ καθαρθῇ ἀναγκαῖον διδόναι, ἔλασσον καὶ λεπτότερον. οὐ γὰρ δυνήσεται ὑπὸ κενεαγγείης ὑπνώσσειν. οὐδὲ πέσσειν ὁμοίως. οὐδὲ τὰς κρίσιας ὑπομένειν. ἀλλ' ἐπὴν δὲ συντήξιες ὠμῶν γένωνται, καὶ τὰ ἀντέχοντα ἀποβάλῃ, ἀνθέξει οὐδέν. πέπονα δέ ἐστι τὰ μὲν πτύελα, ὁκόταν γένηται ὅμοια τῷ πύῳ. τὰ δὲ οὖρα τὰς ὑποστάσιας ὑπερυθέας ἔχοντα, ὁκοῖον ὄροβος. οὐδὲν δὲ κωλύει καὶ πρὸς τὰ ἄλλα ἀλγήματα τῶν πλευρέων, καὶ χλιάσματα προστιθέναι, καὶ κηρώματα. ἀλείφειν δὲ τὰ σκέλεα καὶ ὀσφὺν, θερμῷ. καὶ λίπος ἐγκαταλείφειν. ἐπὶ δὲ ὑποχόνδρια λίνου σπέρμα καταπλάσσειν ἕως μαζῶν. ἀκμαζούσης δὲ τῆς περιπλευμονίης. ἀβοήθητον μὴ ἀνακαθαιρομένου, καὶ πονηρὸν ἢν δύσπνοος ᾖ, καὶ τὰ οὖρα λεπτὰ καὶ δριμέα, καὶ οἱ ἱδρῶτες περὶ τράχηλον καὶ κεφαλὴν γίνωνται. οἱ τοιοῦτοι γὰρ ἱδρῶτες πονηροὶ, ὑπὸ πνιγμοῦ καὶ ῥωγμῆς καὶ βίης ἐπικρατεόντων τῶν νουσημάτων. ἢν μὴ οὖρα πολλὰ, καὶ παχέα ὁρμήσῃ, καὶ πτύσματα πέπονα ἔλθῃ. ὅ,τι δ' ἂν τούτων αὐτοματίσῃ, λύσει τὸ νούσημα. Περιπλευμονίης ἐκλικτὸν, χαλβάνη καὶ κόκκαλος, ἐν μέλιτι ἀττικῷ ἀφέψητος.

ἀβρότονον ἐν ὀξυμέλιτι πέπερι, ἐλλέβορος μέλας, ἀπο-
ζέσας, καὶ πλευριτικοῖς ἐν ἀρχῇ περιωδυνέουσιν ἐοῦσι, δί-
δου. ἀγαθὸν δὲ καὶ ὁ πάνακες ἐν ὀξυμέλιτι ἀναζέσαντα
καὶ διηθέοντα, διδόναι πίνειν. καὶ ἡπατικοῖσι, καὶ τοῖσιν
ἀπὸ τῶν φρενῶν περιωδυνίῃσι. καὶ ὁκόσα δεῖ ἐς κοιλίην
ἢ ἐς οὔρησιν, ἐν οἴνῳ καὶ μέλιτι. τὰ δὲ ἐς κοιλίην, σὺν ὑδα-
ρεῖ μελικρήτῳ πίνειν πλείω δίδου. δυσεντερίη ἀπόστημα, ἢ
ἔπαρμά τι παυσαμένη ποιήσει, ἢν μὴ ἐς πυρετοὺς, ἢ ἱ-
δρῶτας, [42] καὶ οὖρα παχέα, καὶ λευκὰ καὶ λεῖα ἐπιφανῇ,
ἢ ἐς τεταρταίους, ἢ ἐς κιρσὸν, ἢ ἐς ὄρχιν, ἢ ἐς σκέλεα, ἢ ἐς ἰσχία
στηρίξῃ ἡ ὀδύνη. ἐν πυρετῷ χολώδει πρὸ τῆς ἑβδόμης
μετὰ ῥίγεος ἴκτερος ἐπιγινόμενος, λύει τὸν πυρετόν. ἄνευ δὲ
ῥίγεος ἢν ἐπιγένηται, ἔξω τῶν καιρῶν, ὀλέθριον. Τέτα-
νοι δὲ ὀσφύος, καὶ ἀπὸ μελαγχολικῶν διὰ φλεβῶν, πνευ-
μάτων ἀπολήψιες ὁκόταν ἔωσι, φλεβοτομίη λύει. ὁκόταν δὲ
ἀπὸ τῶν τενόντων σφοδρῶς ἔμπροσθεν ἀντισπῶνται, καὶ
ἱδρῶτες περὶ αὐχένα καὶ πρόσωπον, ὑπὸ τοῦ πόνου
δακνομένων, καὶ ξηραινομένων τῶν τενόντων, [43] καὶ τῶν ἱε-
ρωδέων, οἱ παχύτεροι τὴν ῥάχιν ξυνέχουσιν, ἢ οἱ μέγιστοι
σύνδεσμοι, καταπεφυκότες ἕως ἐς πόδας ἀποτελευ-
τῶσι, τῷ τοιῷδε, ἢν μὴ πυρετὸς καὶ ὕπνος ἐπιγένηται καὶ
τὰ ἑπόμενα οὖρα πέψιν ἔχοντα ἔλθῃ, καὶ ἱδρῶτες κρισι-
μοι, πίνειν οἶνον κρητικὸν οἰνώδεα. καὶ ἄλητον ἑφθὸν ἐσθίειν.
καὶ κηρωτῇ ἀλείφειν, καὶ ἐγχρίειν. τά τε σκέλεα περιελίσ-
σειν ἕως τῶν ποδῶν, θερμῷ προσβρέχων ἐν σκάφῃ. καὶ
βραχίονας ἕως δακτύλων κατειλίσσειν. καὶ ὀσφὺν ἀπὸ
τοῦ αὐχένος ἕως τῶν ἰσχίων. σίαλον ἐγκηρώσας μαλα-
κοῖς δέρμασι, ὅκως καὶ τὰ ἔξωθεν περιέξῃ. καὶ διαλιπὼν
πυέλια τοῖσιν ἀσκίοισι, θερμὸν ὕδωρ ἐγχέων, καὶ περιτεί-
νων σινδόνιον, ἐπανάκλινε αὐτόν. κοιλίην δὲ μὴ λίην λύ-
σῃς, ἢν μὴ βαλάνῳ, ἢν πολὺς ὁ χρόνος ᾖ, καθ' ὃν ἀδια-
χώρητος μένει. καὶ ἢν ἐπιδιδῷ τι σοι ἐπὶ τὸ βέλτιον. εἰ
δὲ μὴ, [44] τοῦ μόδου τῆς ῥίζης τρίβων ἐν οἴνῳ εὐώδει, καὶ
δαῦκον, πίνειν δίδου πρωῒ νήστει, πρὸ τοῦ βρέχειν. καὶ τά-
χιστα ἐπὶ τούτοισι, τὸ ἄλευρον ἑφθὸν χλιαρὸν, ἐσθιέτω ὡς
πλεῖστον. καὶ οἶνον ὁκόταν βούληται εὔκρητον ἐπιπινέτω.
καὶ ἢν μέν τι ἐπιδιδῷ ἐπὶ τὸ βέλτιον. εἰ δὲ μὴ προ-
λέγειν. τὰ δὲ νουσήματα πάντα, λύεται ἢ κατὰ στόμα, ἢ
κατὰ κοιλίην, ἢ κατὰ κύστιν, ἢ τινος ἄλλου τοιούτου ἄρ-
θρου. ἡ δὲ τοῦ ἱδρῶτος ἰδέη, κοινὴ ἁπάντων. Ἐλλεβορί-
ζειν δὲ χρὴ, οἷσιν ἀπὸ κεφαλῆς φέρεται ῥεῦμα, ὁκόσοι δὲ
ἐξ ἀποστημάτων, ἢ φλεβορραγίης, ἢ δι' ἀκρασίην, ἢ δι'
ἄλλην τινὰ ἰσχυρὴν αἰτίην ἔμπυοι γίνονται, μὴ δίδου
ἐλλέβορον τοῖσι τοιουτέοισιν, οὐδὲν γὰρ ὠφελήσει. καὶ
ἤν τι πάθῃ, αἴτιον δόξει εἶναι ἐλλέβορος. ἢν δὲ διαλύη-
ται τὸ σῶμα, ἢ πόνος ἐν κεφαλῇ, ἢ ἐμπεπλασμένα τὰ
ὦτα, ἢ ῥὶς, ἢ πτυελισμὸς, ἢ γουνάτων βάρος, ἢ σώμα-
τος ὄγκος παρὰ τὸ ἔθος, ὅτι ἂν συμβαίνῃ μήτε ὑπὸ πο-
τῶν, μήθ' ὑπὸ ἀφροδισίων, μήτε ὑπὸ λύπης, μήτε
ὑπὸ φροντίδων, μήτε ἀγρυπνιῶν. καὶ ἢν μέν τι τούτων ἔχῃ
αἴτιον, πρὸς τοῦτο ποιέεσθαι τὴν θεραπείην. τὰ δὲ ἐκ πορείης ἀλγήματα, πλευρέων, νώτου, ὀσφύος, ἰσχίων, καὶ ὁκόσα

Abrotanum in aceto mulso, piper, veratrum nigrum vbi decoxeris, lateris dolore affecto etiam inter initia, vbi dolor vrget, exhibeto. Confert etiam panacem ex aceto mulso decoctum & percolatum propinare, tum hepaticis, tum septi transuersi dolore plurimum affectis. Et quæcunque per aluum aut per vrinas deducere voles, ex melle & vino exhibeto. Verùm quæ per aluum, cum aquosa mulsa copiosiore propinato. Intestinorum difficultas si cessauit, vel abscessum, vel tumorẽ aliquem pariet, nisi in febres vel sudores vertatur, & vrinæ crassæ, albæ & læues apparuerint, vel in tertianas, vel varicem, vel testem, vel crura, vel in coxendices dolor obfirmetur. In biliosa febre, morbus regius, ante diem septimum cum rigore succedens, febrem soluit, citra rigorem verò intempestiuè obortus, lethalis. Neruorum distẽtio circa lumbos, & ex atrabilariis humoribus per venas spirituum interceptiones si adfuerint, venæ sectione soluuntur. Cùm autem per tendones vehementer anteriore parte reuelluntur, sudoresque circa ceruicem & faciem oboriuntur, præ dolore vellicatis & resiccatis iis qui ad ossis sacri extremum pertinent tendonibus, qui crassissimi spinam continent, qua parte maxima exoriuntur ligamenta & ad pedes vsque desinunt. Huic nisi febris & somnus accesserit, & quę consequuntur vrinæ concoctæ, sudoresque iudicatorij prodierint, vinum Creticum vinosum bibendum, & farinam coctam edendam exhibeto. Cerato quoque inungere atque illinere conuenit, cruraque in pelui calida madefacta ad pedes vsq; velamentis inuoluere, & brachia & digitos vsque contegere, lumbosque à collo ad coxas molli pelle pinguedine & cera illita, ita vt anteriora etiam contineat, circundare. Ex interuallis etiam fomentis per vtriculos vtitor, calidaque affusa, & obuoluto linteo, ipsum in conclaui decumbere iubeto. Aluum verò ne nimium, nisi glande soluito, si ex longo tempore nõ deiecerit, & si quid in melius tibi processerit, bene se res habet. Alioqui modi radicem ex vino odorato tritam, & daucum mane ieiuno ante perfusionem propinato, & post hæc citò farinam coctam tepidam quàm plurimam edat, vinumque bene temperatum, cum volet, superbibat. Et si quidem tibi in melius processerit, benè res habet, aliôqui prædictione vtendum. At morbi omnes soluuntur aut per os, aut per aluum, aut per vesicam, aut alium quendam eiusmodi articulum. Sudor verò omnibus communis est. Veratrum autem exhibendum quibus à capite fluxio fertur. At iis qui ex abscessibus, aut ex venæ ruptione, aut ob intemperantiam, aut aliam validam quandam ob causam suppurati fiunt, veratrum minimè dandum, cum nihil iuuet, & si quid æger patiatur, veratrum in causa esse videatur. Si verò exoluto fuerit corpore, vel caput doluerit, aut aures, aut nares oppleantur, aut sputatio, aut genuum grauitas malè vexet, aut corpus præter consuetudinem intumescat, quicquid horum contigerit, exhibebis, dum neq; ex potibus, neque ex rebus venereis, neque ex mœrore, aut curis, neque ex vigiliis ista contingant. Et si quidem horum aliquid in causa fuerit, ad id curationem instituere oportet. Dolores laterum, dorsi, lumborum, coxarum, ex itinere contingunt, & quæcunque

inter reſpirandum ex occaſione manifeſta dolorem faciunt. Plærunque nanque ex crapulis cibiſque flatulentis ad lumbos & coxas dolores venire conſueuerunt. Atq; ex his caſibus vrinæ difficultas accedit. Horum verò ex via defatigatio cauſa eſt, itemque grauedinis & raucedinis. Quæ autem ex victus ratione cõtingunt, horum quidem magnam partem vnuſquiſque pro mutata præter conſuetudinem victus forma, præcipuè ſignificationem præbet. Qui enim prandere minimè ſoliti pranſi ſunt, his magnus ventris tumor adeſt, & dormitatio, & plenitudo. Si verò inſuper cœnauerint, aluus exturbatur. His à balneo dormire cõfert, & à ſomno lenta deambulatione multos conficere circuitus, & ſi quidem venter emollitus fuerit, cœnare, & paucum vinum, ſed meraciùs bibere. Quod ſi aluum non exonerarint, corpus oleo calido inungere, & ſi ſitis adfuerit, epoto vino aquoſo albo dulci quieſcere, & ſi non dormierint, ampliùs quieſcere. In reliquis ſimilis iis victus ratio qualis crapula grauatis inſtitui debet. Ex potionibus autem quæ quidem aquoſiores ſunt, tardiùs permeant, & velut in orbem actæ circum præcordia fluitant, neque ad mictionem decurrunt. Quibus ſi quis repletus fuerit, is nullum opus ex his celeriter conficiet, quæ corporis contẽtionem, robur, aut celeritatem ad laborem requirunt. Quàm plurimum autem quieſcat, donec vnà cum cibis concoctæ fuerint. At verò meraciores & auſteriores potiones, in corpore palpitationem, & in capite pulſationem efficiunt. Hi benè habent ſi inſuper dormiant, & calidum aliquid ex his quæ ipſis ſunt ſuauiſſima ſorbeant. Ieiunium autem ad capitis dolorem & crapulam malum eſt. Qui ſemel tantùm die cibum capiunt, ij & imbecilli euadunt, & calidam vrinam reddunt præter conſuetudinem vaſis exinanitis, os ſalſum & amarum redditur, in quouis opere ſunt tremuli, tempora ipſis diſtenduntur, neque cœnam perinde coquere poſſunt ac ſi pranſi eſſent. Hos minùs quàm pro conſuetudine bibere conuenit, mazamque liquidiorem panis loco aſſumere, & inter olera lapathum, aut maluam, aut ptiſanam & betas. In cibo vinum bibant quantũ videatur eſſe moderatum & dilutius, & à cœna parum deambulent, donec vrina decurrat, eamq; reddiderint, piſcibus coctis etiam vtantur. Cibi autem de ſe maximè indicia præbent. Allium flatum & caliditatem circa thoracem facit, capitis grauitatẽ & anxietudinem parit, & ſi quis alius dolor fieri conſueuerit, eum grauiorem reddit. Vrinam autem ciet, eaque dote eſt præditum. Optimè autem editur ei qui ſe ad compotationem comparare volet, aut iam ebrius eſt. Caſeus flatum & adſtrictionem parit, cibos incendit, crudum & incoctum edulium exiſtit, eiuſq; eſus inter potandum repletis deterrimus. Legumina omnia flatuoſa ſunt, & cruda, & elixa, & frixa tum etiam macerata, tum viridia. Neque his niſi cum aliis cibis vtendum. Sed horum vnumquodque ſua habet vitia. Cicer flatum quidem tum crudum, tum frictum, & dolorem parit. Lens adſtringit & turbationem inducit, ſi cum cortice fuerit. Ex his lupinus minimùm horum malorum habet. Laſerpitium tum caule, tum ſucco, quibuſdam quidem maximè,

ἀναπνέοντες ἀλγέουσι πρόφασιν ἔχοντες, πολλάκις γὰρ μεμάθηκε φοιτᾶν, ἐκ κραιπαλέων, καὶ βρωμάτων φυσωδέων ἀλγήματα ἐς ὀσφῦν καὶ ἐς ἰσχία, οἷσι δὴ ἂν αὐτέων ἢ τοιάδε, δυσουρέεται. τούτων δὲ πορείη αἰτίη, καὶ κορύζεων καὶ βραγχῶν. Ὁκόσα δὲ ἀπὸ διαιτημάτων, τὰ μὲν πολλὰ ἕκαστος ὡς ἂν παρὰ τὸ ἔθος διαιτηθῇ, μάλιστα ἐπισημαίνει. καὶ γὰρ ὁκόσοι ἂν μὴ μεμαθηκότες ἀριστᾶν, ἀριστήσωσιν, ὄγκος πολὺς αὐτοῖσι τῆς γαστρὸς, καὶ νυσταγμὸς, καὶ πληθώρη. ἢν δὲ ἐπιδειπνήσωσι, κοιλίη ἐκταράσσεται. ξυμφέρει δὲ τουτέοισιν ἐκλουσαμένοισιν καθεύδειν. κοιμηθέντας δὲ περιπατῆσαι βραδέως συχνὴν περίοδον. κ᾽ ἢν μὲν λαπαχθῇ, δειπνῆσαι καὶ πίνειν οἶνον ἐλάσσονα ἀκρητέστερον. ἢν δὲ μὴ λαπαχθῇ, ὑποχρίεσθαι τὸ σῶμα θερμῷ. καὶ ὑδαρέα οἶνον λευκὸν, ἢ γλυκὺν, ἢν διψῇ ἐπιπίοντα ἀναπαύεσθαι. ἢν δὲ μὴ ἐγκοιμηθῇ, πλείω ἀναπαύεσθαι. τὰ δὲ ἄλλα ὁμοίως τοῖσιν ἐκ κραιπάλης διαιτάσθω. Τὰ δὲ ἀπὸ πομάτων, ὁκόσα μὲν ὑδαρέα, βραδυπορώτερά ἐστι. καὶ ἐγκυκλέεται. καὶ ἐπιπολάζει περὶ ὑποχόνδρια. καὶ ἐς οὔρησιν οὐ καταρρέει. τοιούτου δὲ πόματος πληρωθεὶς, μηδὲν ἔργον ὀξέως διαπρήξῃ, ὁκόσα τῷ σώματι ξυνταθέντι, βίῃ, ἢ τάχει πονέειν ξυμβαίνει. ὡς μάλιστα δὲ ἡσυχαζέτω, ἕως ἂν καταπεφθῶσι μετὰ τῶν σιτίων. ὁκόσα δὲ τῶν πομάτων ἀκρητέστερά ἐστιν ἢ αὐστηρότερα, παλμὸν ἐν τῷ σώματι καὶ σφυγμὸν ἐν τῇ κεφαλῇ ἐμποιέει, τούτοισι καλῶς ἔχει ἐπικοιμᾶσθαι, καὶ θερμόν τι ῥοφέειν, πρὸς ὅπερ μάλιστα ἡδίστως ἔχουσι. νηστείη δὲ πονηρὸν πρὸς τὴν κεφαλαλγίην, καὶ κραιπάλην. ὁκόσοι δὲ μονοσιτέουσι, κεῖνοι καὶ ἀδύνατοί εἰσι, καὶ οὐρέουσι θερμὸν παρὰ τὸ ἔθος κενεαγγέοντες. γίνεται δὲ καὶ τὸ στόμα ἁλικὸν, καὶ πικρόν. καὶ τρέμουσιν ἐν παντὶ ἔργῳ. καὶ κροτάφους ἐπιξυντείνονται. καὶ τὸ δεῖπνον οὐ δύνανται πέσσειν, ὁκῶς περ ἢν ἠριστηκότες ἔωσι. τούτους δὲ χρὴ πίνειν ἔλασσον ἢ μεμαθήκασι. καὶ ὑγροτέρην μᾶζαν ἀντὶ ἄρτου. καὶ λαχάνων λάπαθα, ἢ μαλάχην ἢ πτισάνην, ἢ σεῦτλα. πίνειν δὲ κατὰ τὸ σιτίον, οἶνον, ὁκόσον ξύμμετρον καὶ ὑδαρέστερον. καὶ ἀπὸ δείπνου περιπατῆσαι ὀλίγον, ἕως οὖρα καταδράμῃ καὶ οὐρήσῃ. χρήσθω δὲ καὶ ἰχθύσιν ἑφθοῖσιν. Βρώματα δὲ μάλιστα ἐπισημαίνει. Σκόροδον φῦσαν, καὶ θέρμην περὶ τὸν θώρηκα. καὶ κεφαλῆς βάρος. καὶ ἄσην. καὶ εἴ τι ἄλλο ἄλγημα εἴη μεμαθηκὸς πρόσθεν παροξύνειεν ἄν. οὐρητικὸν δὲ καὶ τοῦτο ἔχει ἀγαθόν. ἄριστον δὲ αὐτὸ φαγέειν, εἰ μέλλοι τι ἐς πόσιν ἰέναι, ἢ μεθύειν. Τυρὸς δὲ φῦσαν ἐμποιέει. [illegible] στενότητα. καὶ σιτίων ἔξαψιν ποιέει. τό, τε ὠμὸν, καὶ ἄπεπτον. κάκιστον δὲ ἐν πόσει φαγεῖν πεπληρωμένοισιν. Ὄσπρια δὲ πάντα φυσώδεα, καὶ ὠμὰ, καὶ ἑφθά. καὶ πεφρυγμένα, καὶ βεβρεγμένα, καὶ χλωρά. τούτοισι δὲ μὴ χρέεσθαι, ἢν μὴ μετὰ καὶ ἑτέρων σιτίων. ἔχει δὲ καὶ ἰδίας μοχθηρίας ἕκαστον αὐτέων. Ἐρέβινθος μὲν, φῦσαν ὠμὸς, καὶ πεφρυγμένος, καὶ πόνον ἐμποιέει. Φακὸς δὲ στύφει, καὶ ταραχὴν ἐμποιέει, ἢν μετὰ τοῦ φλοιοῦ ᾖ. Θέρμος δὲ ἥκιστα τουτέων κακὰ ἔχει. Σιλφίου δὲ καυλὸς καὶ ὀπὸς, ἔστι μὲν οἷσι μάλιστα

τοῖσι

τοῖσι δὲ ἀπείροισιν οὐ διέρχεται ἡ κοιλίη. ἀλλὰ καλέεται ξηρὴ χολέρη. μάλιστα δὲ γίνεται, ἢν μὴ πολλοῦ τυροῦ μιχθῇ ἢ κρεηφαγίης βοείων κρεῶν. τὰ μὲν γὰρ μελαγχολικὰ παθήματα καὶ παροξύνεται ἂν ὑπὸ βοείων κρεῶν. ἀνυπέρβλητος γὰρ ἡ φύσις αὐτέων, καὶ οὐ τῆς τυχούσης κοιλίης καταπέψαι. βέλτιστα δ' ἂν καὶ ἀπαλλάττοιεν, εἰ διεφθοῖσί τε χρέοιντο, καὶ ὡς παλαιοτάτοισι. [47] Αἴγεα δὲ κρέα, συμφορώτερα. πλὴν ὅσα τε βοείοισιν ἔνι κακὰ πάντα ἔχει. ἤγουν τήν τε ἀπεψίην, καὶ φυσωδέστερα, καὶ ἐρυγματώδεα. καὶ χολέρης ἀγωγικά. ἔστι δὲ τὰ εὐωδέστατα, στερεὰ, καὶ ἥδιστα, ταῦτα ἄριστα διεφθὰ καὶ ψυχρά. τὰ δὲ ἀηδέστατα, καὶ δυσώδεα καὶ σκληρὰ, ταῦτα κάκιστα. ἀλλὰ δὴ καὶ τὰ πρόσφατα. βέλτιστα δὲ ἐστὶν ἐν θέρεος καιρῷ. ἐν δὲ μετοπώρου καιρῷ, κάκιστα. Χοίρου δὲ πονηρά, ὁκόταν ᾖ ὠμότερα, ἢ περικαῆ. χολερώτερα δ' ἂν εἴη, καὶ ἐκταρακτικά. ὕεια δὲ βέλτιστα τῶν κρεῶν ἁπάντων. κράτιστα δὲ τὰ μήτε ἰσχυρῶς πίονα, μήτε πάλιν ἰσχυρῶς λεπτά. [48] μήτε ἡλικίην φέροντα παλαιοῦ ἱερείου. ἐσθίειν δὲ ἄνευ τῆς φορίνης καὶ ὑπόψυχρα. Χολέρης δὲ ξηρῆς ἡ γαστὴρ πεφύσηται. καὶ ψόφοι ἔνεισι. καὶ ὀδύνη πλευρέων, καὶ ὀσφύος. διαχωρέει δὲ οὐδὲν κάτω, ἀλλ' ἀπεστέγνωται. τὸν τοιόνδε διαφύλαξον, ὅκως μὴ ἐμέσηται. ἀλλ' ἡ κοιλίη ὑπελεύσηται. κλύζειν δὲ ὅτι τάχος θερμῷ, καὶ ὡς λιπαρωτάτῳ. καὶ ἐς ὕδωρ ἀλείφων ὡς πλεῖστον καθίζε θερμὸν, ἐν σκάφῃ κατακλίνων. καὶ τοῦ θερμοῦ παράχεε κατὰ μικρόν. καὶ ἢν θερμαινομένου αὐτέου ἡ κοιλίη ὑπάγῃ, λέλυται. ξυμφέρει δὲ καὶ ἐγκοιμᾶσθαι τῷ τοιῷδε. καὶ πίνειν οἶνον λεπτὸν, καὶ παλαιὸν, καὶ ἀκρητέστερον. καὶ ἔλαιον δίδου, ὥστε ἡσυχίην, καὶ ἡ κοιλίη ὑπίῃ, καὶ λέλυται. σιτίων δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἀπεχέσθω. ἢν δὲ μὴ ἀνῇ ὁ πόνος, ὄνου γάλα δίδου πίνειν, ἕως ἂν καθαρθῇ. ἢν δὲ ὑγρὴ ἡ κοιλίη ᾖ, καὶ χολὴ ὑποχωρέῃ, καὶ στρόφοι, καὶ ἔμετοι, καὶ πνιγμοὶ, τούτοισι κράτιστον ἀτρεμίζειν. πίνειν δὲ μελίκρητον, καὶ μὴ ἐξεμέειν. Ὑδρώπων δύο φύσιες, ὧν ὁ μὲν ὑποσαρκίδιος ἐγχρέων γίνεσθαι, ἄφυκτος. ὁ δὲ μετ' ἐμφυσημάτων, πολλῆς εὐτυχίης δεόμενος. [49] μάλιστα δὲ ὑπὸ ταλαιπωρίης καὶ πυρίης, καὶ ἐγκρατείης, ξηρὰ καὶ δριμέα ἐσθιέτω. οὕτω γὰρ οὐρητικώτατος ἂν εἴη, καὶ ἰσχύοι μάλιστα. ἢν δὲ δύσπνοος ᾖ καὶ ἡ ὥρη ἐαρινὴ ἐοῦσα τύχῃ, καὶ ἡλικίη ἅμα ἀκμάζῃ, καὶ ῥώμη ᾖ, ἀπὸ τοῦ βραχίονος αἷμα ἀφαιρέειν. εἶτα θερμοὺς ἄρτους ἐξ οἴνου μέλανος, καὶ ἐλαίῳ ἀποβάπτων, ἐσθιέτω. καὶ ὡς ἐλάχιστα πίνων, καὶ ὡς πλεῖστα πονεέτω. καὶ κρέα ὕεια σαρκώδεα ἐσθιέτω μετὰ ὄξεος ἑφθὰ, ὅκως πρὸς τοὺς πρόσαντεας περιπάτους ἀντέχῃ. Ὁκόσοι κοιλίας τὰς κάτω θερμὰς ἔχουσι καὶ δριμέα τὰ ὑποχωρήματα, καὶ ἀνώμαλα διέρχεται, ὑπὸ συντήξιος αὐτέοισιν. ἢν μὲν δυνατοὶ ἔωσιν ἐλλεβόρῳ τῷ λευκῷ ἀνακαθᾶραι. [50] ἢν δὲ μή, ὁ χυλὸς τῶν σιτανίων πυρῶν, παχὺς, ψυχρός. καὶ ὁ φάκιον ἔτνος. καὶ ἄρτοι ἐγκρυφίαι. καὶ ἰχθύες, πυρέσσοντι μὲν ἑφθοί. ἀπυρέτῳ δὲ ἐόντι, ὀπτοί. καὶ οἶνος μέλας ἀπυρέτῳ. ἢν δὲ μή, ὕδωρ ἀπὸ μεσπίλων, ἢ μύρτων, ἢ μήλων, ἢ οὔων. ἢ φοινικοβαλάνων. ἢ οἰνάνθης ἀμπελικῆς.

inexpertis verò per aluum minimè descendit, & choleram aridam nominatam parit, idq; præcipuè si cum multo caseo, aut bubularum carnium esu misceatur. Nam & melancholicæ affectiones carnium bubularum esu ingrauescunt, quòd earum natura minimè superari queat, neque quilibet ventriculus eas concoquere possit. Quo periculo optimè defungentur, qui iis percoctis & perquam vetustis vtentur. Caprinæ carnes omnia quæ bubulis insunt vitia habent, & cruditatem, flatusque & ructus magis mouent, & choleram gignunt. Sunt autem quæ odoratissimæ, solidæ & 10 suauissimæ, eæque optimæ percoctæ & frigidæ. Quæ verò insuauissimæ graueolentes & duræ, eæ pessimæ: quinetiam recentes. Optimæ etiam sunt æstate, autumno verò pessimæ. Porcelli carnes prauæ sunt, cùm crudiores aut perambustæ fuerint. Nempe tum choleram magis gignent, & turbationem facient. Suillæ autem carnium optimæ sunt, præstantissimæ verò, quæ neque vehementer pingues, neque contrà vehementer graciles, neque veteris victimæ ætatem assecutæ, edendæque sine pelle & subfrigidæ. In cholera sicca venter inflatur, & strepitus insunt, & laterum ac lumborum dolor, nihilque infra deiicit aluus, sed ad- 20 stringitur. Ita affectus ne vomat videto, verùm vt aluus subducatur. Infuso igitur per clysterem calido & perquam pingui quàm citissimè vtitor, perunctumq; in calidam quamplurimam, in solio collocatum, calida sensim affusa, demittito. Et si cùm calefactus fuerit, aluus subducatur, morbus solutus est. Huic etiã dormire confert, & vinum tenue, vetus ac meracius bibere. Oleum quoque exhibeto, vt quiescat, & aluus subeat, ac soluitur morbus. A cibis atque omnibus aliis abstineat. Quòd si dolor minimè remiserit, lac asininum donec purgatus fuerit propinato. At si aluus liquida fuerit, & bilis subducatur, torminaq; vexent, vomitiones & suffocationes, iis optimum est quiesce- 30 re, aquam mulsam bibere, ac minimè vomere. Hydropum cùm duæ sint naturæ, hic quidem qui hyposarcidios (velut sub carne) dicitur, vbi hominẽ aggreditur euitari non potest. Alter verò cum flatibus, multam fœlicitatem ad curationem requirit, præcipueq; multos labores, fotum & temperantiam. Sicca edat & acria, nempe cum hac ratione plurimam vrinam reddat, & maximè viribus valeat. Quòd si difficultate spirandi teneatur, anni tempus æstiuum fuerit, ætas vigeat, & virium robur adsit, sanguinem ex brachio detrahere conuenit. Deinde panes calidos vino nigro & oleo intinctos edat, quampaucissimo potu vtatur, 40 quamplurimum laboret, suillaque ex aceto cocta vescatur, vt asperis obambulationibus reluctari possit. Qui ventres inferiores calidos habent, & acres inæqualesque deiectiones prodeunt, id iis ex colliquatione contingit. Quibus quidem si validæ vires fuerint, veratrum album ad reuulsionem exhibendum. Alioqui succus tritici Sitanij crassus & frigidus exhibendus, & lentis fresum, panesq; subcinericei, ac pisces, febricitanti quidem elixi, sine febre autem, assi. Vinum etiam nigrum non febricitanti dandum, alioqui aqua ex mespilis, aut myrti baccis, aut malis, aut sorbis, aut palmulis, aut vitium œnanthe.

Quòd si febris non detineat, adsintque tormina, lac asininum calidum, modicum primum, deinde sensim progressu facto amplius, & lini semen, ac triticeam polentam ammixa hordeacea, vel fabam Ægyptiam detracto cortice amaro inspergẽs potui exhibeto, aut oua edat semiconcreta assa, & similam milium, & alicam ex lacte coctam. Eaque cocta frigida edenda, hisque similia tum potu, tum cibo assumenda. In victus ratione maximum est operæ pretium animaduertere & obseruare tum febrium intensiones, tum remissiones, non modò in acutis morbis, verùm etiam in longis, quò temporum occasiones caueas, quibus cibi 10 minimè offerri debent, & quando tutò offerendi sunt cognoscas, atque etiam quando plurimùm ab intensione abfuerint. Animaduertere autem eos oportet quibus caput vel ob exercitationes, vel cursus, vel iter, vel venationẽ, vel alium aliquem intempestiuum laborem dolet, vel ex rebus venereis. Decolóres etiam, raucedinosos, lienosos, sanguine defectos, spiritiuosos, sicca tussi laborantes, siticulosos, flatuosos, & venarum interceptiones: intenta quoque habentes præcordia, latera & dorsum, ac stupore detentos, obscurè videntes, eosq; quibus aures tinniunt, & qui vrinariam fistulam incontinentem habent, auriginosos 20 & quorum alui cruda deiiciunt, quiq; sanguinem copiosum ex naribus aut sede profundunt, aut qui inflationibus detinentur, si eos vehemẽs dolor vexet, neq; superiores existant. Horum quidem nullos medicamento purgante vacuaueris. Neq; enim res periculo caret, nihilq; profeceris, tum etiam spontaneas liberationes & iudicationes auferes. At si cui sanguinem detrahere confert, aluum firmam reddere, atq; hoc modo detrahere oportet, & inediam imperare, vinumq; ei demere. Deinde in reliquo conuenientem victus rationẽ instituere, & fomentis humidis curare. Quòd si condensata tibi aluus videatur, molli infuso aluum 30 sublues. At si medicamentũ purgans tibi exhibendum visum fuerit, per veratrum supra cum securitate purgabis, at deorsum eorum neminem. Optimum est autem si ad vrinas, sudores & deambulationes ægrum adducas, & leui frictione vtaris, vt ne habitum densiorem efficias. Quòd si in lecto decumbat, eum alij perfricent. Ac si quidem in thorace supra septum transuersum affectus fuerit, eũ vt plurimùm desidere conuenit, & quàm minimùm reclinari, dum vires valeant, sedentemq; longo tempore oleo multo calido perfricari. At si in inferiore aluo sub septo transuerso dolores teneant, iacêre conducit, nulloque modo corpus moueri, præter quàm frictione. Quæ verò ex inferio- 40 re aluo per vrinas & sudores soluuntur, si mediocriter delabantur, sua sponte soluuntur quæ parua sunt, sed vehementia praua existunt. Qui enim sic habent, aut intereunt, aut non sine aliis malis consanescunt, sed quæ sunt eiuscemodi aliquò firmari solent. Potionem aquæ subter cutem laboranti concinnabis, si cantharidum trium, ablato cuiusque capite, pedibus & alis, corpora ex tribus aquæ cyathis contrita exhibueris. Vbi verò ex epoto medicamẽto laborarit, calida perfundatur, ex oleo tamen priùs inunctus, ieiunus bibat, edatque panes calidos ex oleo. Sanguinem sistes

ἢν δὲ πυρετὸς μὴ ἔχοι, καὶ στρόφοι ἔωσι, γάλα ὄνειον θερμὸν ὀλίγον τὸ πρῶτον. ἔπειτα ἐκ προσαγωγῆς πλεῖον. καὶ λίνου σπέρμα. καὶ πύρινα ἄλφιτα. καὶ τῶν αἰγυπτίων κυάμων ἐξελὼν τὰ πικρὰ, καταλέσας καὶ ἐπιπάσσων, πινέτω. καὶ ὠὰ ἡμιπαγέα ἐσθιέτω ὀπτὰ, καὶ σεμίδαλιν. καὶ κέγχρον. καὶ χόνδρον ἑφθὸν ἐν γάλακτι, ἑφθὰ ψυχρὰ ἐσθίειν. καὶ τὰ τούτοισιν ὅμοια καὶ ποτὰ καὶ ἐδέσματα προσφερέσθω. τῆς διαιτητικῆς ἐστὶ μέγιστον παρατηρεῖν, καὶ φυλάσσειν, ὥσπερ ἐν τοῖς ὀξέσι καὶ ἐν τοῖσι μακροῖσι ἀρρωστήμασι. καὶ τὰς ἐπιτάσιας τῶν πυρετῶν, καὶ τὰς ἀνέσιας, ὥστε τοὺς καιροὺς διαπεφυλάχθαι, ὁκότε μὴ δεῖ τὰ σιτία προσενεγκεῖν. καὶ ἀσφαλέως ὁκότε δεῖ προσενεγκεῖν, εἰδέναι. ἔτι δὲ ὁκόταν πλεῖστον ἀπέχωσι τῆς ἐπιτάσιος. εἰδέναι δὲ τοὺς κεφαλαλγικοὺς, ἐκ γυμνασίων. ἢ δρόμων ἢ πορειῶν. ἢ κυνηγεσίων. ἢ ἄλλου τινὸς πόνου ἀκαίρου. ἢ ἐξ ἀφροδισίων. τοὺς ἀχρόους. τοὺς βραγχαλέους. τοὺς σπληνώδεας. τοὺς λειφαίμους. τοὺς πνευματώδεας. τοὺς ξηρὰ βήσσοντας. καὶ διψώδεας. τοὺς φυσώδεας. φλεβῶν ἀπολήψιας. ἐντεταμένους ὑποχόνδρια καὶ πλευρὰ καὶ μετάφρενον. τοὺς ἀπονεναρκωμένους καὶ ἀμαυρὰ βλέποντας. καὶ οἷσιν ἦχοι τῶν οὐάτων ἐμπίπτουσι. καὶ τῆς οὐρήθρης ἀκρατέως διακειμένους. τοὺς ἰκτερώδεας, καὶ ὧν αἱ κοιλίαι ὠμὰ ἐκβάλλουσι. καὶ αἱμορραγέοντας ἐκ ῥινὸς ἢ καθ' ἕδρην σφοδρῶς. ἢ ἐν ἐμφυσήμασιν ἐόντας ἢν πόνος αὐτέοισιν ἐπιτρέχῃ σφοδρὸς, καὶ μὴ ἐπικρατέωσι. τῶν τοιῶνδε μηδένα φαρμακεύειν. κινδυνῶδές τε γὰρ ἐστὶ καὶ οὐδὲν ὀνήσει. τάς τε ἀπὸ ταὐτομάτου ἀπαλλάξιας καὶ κρίσιας ἀφαιρήσει. ἢν δ' αἷμα τινὶ ξυμφέρει ἀφαιρέειν, στερεὴν πρότερον ποιέειν τὴν κοιλίην, καὶ οὕτως ἀφαιρέειν καὶ λιμοκτονέειν, καὶ οἶνον ἀφαιρέειν αὐτέων. ἔπειτα τῇ διαίτῃ τῇ προσηκούσῃ, τὰ ἐπίλοιπα αὐτέων, καὶ πυρίῃσιν ἰκμαλέῃσι θεράπευε. ἢν δέ τοι κατάπυκνος ἡ κοιλίη δοκέῃ εἶναι, μαλθακῷ κλύσματι ὑποκλύζε. ἢν δὲ φαρμακεῦσαι δόξῃ, ἐλλεβόρῳ ἀσφαλέως ἄνω κάθαιρε. κάτω δὲ μηδενὶ τῶν τοιῶνδε. κράτιστα δὲ ἐς οὔρησιν, καὶ ἐς ἱδρῶτας, καὶ ἐς περιπάτους ἄγειν. καὶ τρίψει ἡσύχῳ χρέο, ἵνα μὴ πυκνώσῃς τὴν ἕξιν. ἢν δὲ κλινοπετὴς ᾖ, ἄλλοι τριβέτωσαν αὐτόν. κἢν μὲν ἐν τῷ θώρηκι ὑπὲρ τῶν φρενῶν λυπέῃ τὸ πάθος, αὐτὸν ἀνακαθίζειν ὡς πλειστάκις. καὶ ὡς ἥκιστα προσκλινέσθωσαν, ἐς ὅτε δυνατοί εἰσι. καὶ καθίζοντα ἀνατρίβειν μὲν πουλὺν χρόνον, πολλῷ θερμῷ. ἢν δὲ ἐν τῇ κάτω κοιλίῃ ὑπὸ φρένας ἴσχει τὰ ἀλγήματα, ἀνακέεσθαι ξυμφέρει, καὶ μηδεμίην κίνησιν κινέεσθαι τῷ τοιῷδε σώματι ξυμφέρει ἔξω τῆς ἀνατρίψιος. τὰ δὲ ἐκ τῆς κάτω κοιλίης λυόμενα δι' οὔρων καὶ ἱδρώτων, ἢν ὀλισθῇ μετρίως, ὑπὸ αὐτοματισμοῦ λύεται, τὰ σμικρά. τὰ σφόδρα δὲ πονηρά. οἱ τοιοῦτοι γὰρ ἢ ἀπόλλυνται, ἢ σὺν ἄλλοισι κακοῖσιν, οὐ γίνονται ὑγιέες, ἀλλ' ἀποστηρίζει τὰ τοιουτότροπα. Πόμα ὑδρωπιῶντι. κανθαρίδας τρεῖς, ἀφελὼν τὴν κεφαλὴν ἑκάστης, καὶ πόδας καὶ πτερὰ, τρίψας ἐν τρισὶ κυάθοις ὕδατος τὰ σώματα, ὁκόταν δὲ πονέῃ ὁ πιὼν, θερμῷ βρεχέσθω. ὑπαλειψάμενος δὲ πρότερον, νῆστις πινέτω, ἐσθιέτω δὲ ἄρτους θερμοὺς ἐξ ἀλείφατος. Ἰσχαιμ-

ὀπὸν σικύης ἐν εἰρίῳ προσθεῖναι εἴσω πρὸς τὴν φλέβα, ἢ πιτύην συστρέψαντα ἐμβῆσαι ἐς τὸν μυκτῆρα. ἢ χαλκίτιδος τῷ δακτύλῳ προσεπιπασσάμενος, πιέζειν. καὶ τοὺς χόνδρους ἔξωθεν προσπιέζειν ἑκατέρωθεν. καὶ τὴν κοιλίην λύειν, ὄνου γάλακτι ἑφθῷ. καὶ τὴν κεφαλὴν ξυρῶν, ψυκτικὰ προσφέρε, ἢν ἐν ὥρῃ θερμῇ γίνηται. σησαμοειδὲς ἄνω καθαίρει, ἡ πόσις ἡμιόλιον δραχμῆς ὁ σταθμὸς ἐν ὀξυμέλιτι τετριμμένον. ξυμμίσγεται δὲ καὶ τοῖσιν ἐλλεβόροισι, καὶ ἧσσον πνίγει, τὸ τρίτον μέρος τῆς πόσιος. Τριχιάσιος ὑποθεὶς τὸ ῥάμμα, τῇ βελόνῃ τῇ τὸ χύαρ ἐχούσῃ, κατὰ τὸ ὀξὺ τῆς ἀνωτάσιος τοῦ βλεφάρου ἐς τὸ κάτω διακεντήσας, δὶς καὶ ἄλλο ὑποκάτω τοῦ. ἀνατείνας δὲ τὰ ῥάμματα, ῥάψον καὶ καταδῆσαι, ἕως ἂν ἀποπέσῃ. κὴν μὲν ἱκανῶς ἔχῃ, ἢν δὲ μὴ, εἰ ἐλλείπῃ, ὀπίσω ποιέειν ταὐτά. καὶ τὰς αἱμορροΐδας τὸν αὐτὸν τρόπον διώσεις. τῇ βελόνῃ ὡς παχυτάτῳ εἰρίου οἰσυπηρὸς ῥάμμα, καὶ ὡς μέγιστον ἀποδήσας, ἀσφαλεστέρη γὰρ γίνεται ἡ θεραπείη. εἶτα ἀποπιέσας τῷ σηπτῷ, χρέο. καὶ μὴ βρέχε πρὶν ἀποπέσῃ. καὶ αἰεὶ μίαν καταλίμπανε. καὶ μετὰ ταῦτα ἀναλαβὼν ἐλλεβορίσαι. εἶτα γυμναζέσθω καὶ ἱδρούτω. γυμνασίου δὲ τρίψις πολλὴ ἀπὸ ὄρθρου. δρόμου δὲ ἀπεχέσθω, καὶ μέθης. καὶ τῶν δριμέων ἔξω ὀριγάνου. ἐμεέτω δὲ δι' ἑπτὰ ἡμερέων, ἢ τρὶς ἐν τῷ μηνί. οὕτω γὰρ ἂν ἔχοι ἄριστα τὸ σῶμα. οἶνον δὲ κιρρὸν αὐστηρὸν, ὑδαρέα τε καὶ ὀλίγον πινέτω. Τοῖσι δὲ ἐμπυοισι, σκίλλης κατατάμνων κυκλισμοὺς, ἕψειν ὕδατι. καὶ ἀπιζέσας εὖ μάλα ἀπόχεον. καὶ ἐπιχέας ἄλλο, ἕψε, ἕως ἂν ἁπτομένῳ δίεφθον καὶ μαλθακὸν φαίνηται. εἶτα τρίψας λεῖον, σύμμισγε κύμινον πεφρυγμένον. καὶ λευκὰ σήσαμα, καὶ ἀμυγδάλας νέας τρίψας ἐν μέλιτι, ἐκλικτὸν δίδου. καὶ ἐπὶ τούτῳ, οἶνον γλυκύν. ῥοφήματα δὲ μήκωνος τῆς λευκῆς ὑποτρίψας ὅκοσον λεκίσκιον, ὕδατι δεὶς, σητανίου πλύματι ἀλεύρου ἑψήσας, μέλι ἐπιχέας, χλιερὸν ἐπιρροφέων, οὕτω διαγέτω τὴν ἡμέρην, εἶτα ἐς τὰ ἀποβαίνοντα λογιζόμενος, τὸ δεῖπνον δίδου. Δυσεντερίης. Κυάμων καθαρῶν, τεταρτημόριον. καὶ ἐρυθροδάνου δυοκαίδεκα κάρφεα λεῖα συμμίξαντα, καὶ ἑψήσαντα, λιπαρὰ διδόναι ἐκλείχειν. Ὀφθαλμῶν. Σποδὸς πεπλυμένη, λιπαρῶς πεφυρημένη, ὡς στέαρ μὴ ὑγρὸν λεῖον τρίψας, ὀμφακίῳ τῷ τῆς πικρῆς ὄμφακος ἀναγχρώσας, ἐν ἡλίῳ τε ἀναξηρώσας, ὑγραίνειν ὡς ἐναλείφειν. ὁκόταν δὲ ξηρὸν γένηται, τρίψας λεῖον ξηρὸν, ὑπαλείφε τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ τὰ κανθοὺς ἐπίπασσε. Υγρῶν. Ἐβένου δραχμὴν. χαλκοῦ κεκαυμένου ἐννέα ὀβολοὺς ἐπ' ἀκόνης τρίβων. κρόκου τριώβολον. ταῦτα τρίψας λεῖα, προσχέε οἴνου γλυκέος κοτύλην ἀττικήν. καὶ θεὶς ἐς τὸν ἥλιον θεὶς, καταναλύψας ὁκόταν συνεψηθῇ, τούτῳ χρέο. Πρὸς τὰς περιωδυνίας. Χαλκίτιδος δραχμήν. σταφυλῆς, ὁκόταν δύο μέρεα ληφθῇ, ἐκπιέσας. σμύρναν, καὶ κρόκον τρίψας, συμμίξας τὸ γλεῦκος, ἕψειν ἐν τῷ ἡλίῳ. καὶ τούτῳ ὑπαλείφε τοὺς περιωδυνέοντας. ἔστω δὲ ἐν χαλκῷ ἀγγείῳ. Ὑπὸ ὑστερικῶν πνιγομένων γνῶσις. πιέσαι τοῖσι δακτύλοισι. ἢν αἰσθάνηται,

fici succo lana excepto intrò ad venam apposito. Aut coagulo intorto in nares immisso, vel si chalcitidem priùs extensam digito apprimas, & cartilagines vtraque ex parte foris comprimas, aluumque lacte asinino cocto soluas, & capiti raso refrigerantia adhibeas, si anni tempestas calida fuerit. Sesamoides sursum purgat, sesquidrachmæ pondere ex aceto mulso tritum potu exhibitum. Admiscetur etiam veratris tertia potionis parte, & ita minùs suffocat. Pilos in palpebris enascentes (trichosin vocant) curaueris, si subiectum acui foramen filum habenti, in superiore palpebræ parte acuminata & tensa perpunctione facta deorsum transmiseris, aliudq; sub hoc interiore parte traieceris, fila extensa consueris & deligaris quoad decidant. Ac si hæc quidem sufficiant, benè se res habet, aliôqui, si quid deficit, rursus eadem facienda. Eodem quoque modo ora venarum in ano sanguinem fundere solita (hæmorrhoidas vacant) intruso in acum quàm crassissimo & maximo lanę succido filo, deligabis. Securior enim euadit hæc curatio. Deinde compressas medicamento putrefacies, neque perfundes donec deciderint, vnamque perpetuò relinques. Post hæc etiam vbi vires resumpserit, medicamentum purgans ex veratro propinabis. Deinde exercitatione vtatur, & exudet, pro exercitatione sit frictio multa matutina, cursu abstineat, ebrietate, & acribus, præterquàm origano. Vomat autem septimo quoque die, aut ter in mense. Hoc enim pacto corpus optimè habebit. Vinum bibat fuluum, austerum, aquosum & paucum. Purulẽtis dissectos scyllæ orbiculos ex aqua coquito, & vbi optimè deferbuerit, diffundito, aliaq; affusa coquito, dum tactui percocti & molles appareant. Deinde vbi læuigatum triueris, cuminum perfrictum, alba sesama & amygdalas recentes tritas admisce, eaq; melle excepta in ecligmate exhibeto, postea que vinum dulce bibat. Sorbitiones sumat peplum album tritum acetabuli parui mensura, aqua loturæ farinæ setaniæ maceratum & coctum, melleque affuso tepidum sorbeat, eoq; modo diem transigat. Deinde adhibita consequentium ratione cœnam exhibeto. Ad intestinorum difficultatem, fabarum purarum quadrantem, & duodecim rubiæ surculos tritos admisceto & coquito, & ex pingui aliquo delingendum porrigito. Oculis medeberis si spodium lotum velut farinæ massam probè subactum, non liquidum, læuiter teras, acerbo vuæ immaturæ & amaræ succo humectatum, ac in sole resiccatum, ita vt illini possit humectaueris. Vbi verò siccum extiterit, læuiter tritum siccum oculis illine, eorumque angulis insperge. Humẽtibus iisdem medetur. Ebeni drachmam, æris vsti obolos nouem, in cote terito, croci obolos tres. His tritis & læuigatis vini dulcis heminam Atticam affundito. Deinde soli exposito, & contecto, vbi concoctum fuerit, eo vtitor. Ad vehementes eorum dolores. Chalcitidis drachmam, vuæ expressæ partes duas, myrrham & crocum terito, musto admixto in sole excoquito, eoque intensos oculorum dolores illinito. Sit autem in vase æneo. Vteri strangulatum vt dignoscas, duobus digitis comprimito, & si sentit,

vteri strangulatio est, aliôqui, conuulsio. Ad aqua inter cutem laborantes. Pepli rotundi (quod meconium dicitur) acetabulum paruum Atticum potui exhibeto. Squamæ æris quantum specilla lata tria capiunt, cum setaniæ farinæ tenui polline agglutina. Hæc læuiter trita in catapotia dato. Aquam deorsum purgat, & ex aluo stercus deturbant. In caricas singulas succi tithymalli guttas septem instilla. Deinde nouo vase repositum medicamentum & reconditum, prædicto ante cibos exhibeto. Peplum meconium dictum terito, aqua affusa excolato, & farina subactum in placentam coque, mel coctum infundens, aqua inter cutem laborantibus edendum præbeto, & vinum dulce aquosum, aut mulsam aquosam superbibendam. At quod ab excrementis meconium collegeris, reconditο, ac curato.

τὰ ὑστερικά ἐστιν. ἢν δὲ μὴ, σπασμώδεα. Τοῖσιν ὑδρωπιώδεσι, μηκώνιον. λεκίσκιον ἀττικὸν στρογγύλον. Πόσιος λεπίδος, μήλαι τρεῖς τοῖς πλατεῖς. καὶ ἀλῆτι σητανίου κολλήσαντα. ταῦτα λεῖα τρίψας καταπότια δίδου. Κάτω ὕδωρ καθαίρει. καὶ κοιλίην ἐκκοπρεῖ. ἐς ἰσχάδας, ὀπὸν τοῦ τιθυμάλλου ἀπόσταζε, ἑπτάκις ἐς ἑκάστην, εἶτα ἐς χυτρὸν ἄγγος στυφθεὶς ταμιεύεσθαι, δίδου δὲ εἰρημένῳ τρόπῳ πρὸ τῶν σιτίων. Καὶ τὸ μηκώνιον τρίβων, ὕδωρ ἐπιχέων, καὶ διηθέων, ἄλευρον φυρῶν, ποιέειν ὀπλῶν, μέλι τε ἐγχέων, τοῖσιν ὑδρωπικοῖσι, φαγεῖν δίδου καὶ ἐπιπίνειν οἶνον γλυκὺν ὑδαρέα, ἢ μελίκρητον ὑδαρές. τὸ δὲ ἀπὸ τῶν κοπρίων μηκώνιον ξυλλέγων, ταμιεύου, καὶ θεράπευε.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΤΟΠΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΑΝΘΡΩΠΟΝ.

HIPPOCRATIS DE LOCIS IN HOMINE, LIBER.

NVLLVM mea quidẽ opinione corporis est principium, sed omnes partes ex æquo & principium & finis esse videntur. Descripto nanq; circulo, principium non inuenitur. Eademq; ratio membrorum in toto corpore. Quod enim siccius est, morbis obnoxium esse, magisque dolere solet, humidum verò minùs. Morbus nanq; qui in parte sicca est, fixus est, neq; interquiescit. Qui verò in humida, diffluit, & aliàs aliã præcipuè corporis partem occupat, & semper commutando quietem facit, citiusq; conquiescit, cùm fixus non sit. Vnaquæq; verò corporis pars altera alteri, cùm hinc vel illinc perruperit, statim morbum facit, venter capiti, & caput carnibus ac ventri, & reliquæ omnes eadem ratione, quemadmodum venter capiti, & caput carnibus ac ventri. Nisi enim venter moderatè subducatur, & si in eum cibus immittatur, ingestorum ciborum humiditate corpus irrigat, ipsa verò humiditas à ventre intersepta, magna copia ad caput viam affectat. Quò cùm peruenerit, à capitis vasis minimè contenta, quocunque datur effluit, & in capitis ambitum, & in cerebrum, per os tenue, & partim quidem os subit, partim verò circum cerebrum per os tenue fertur. Quòd si ad ventrem rursus quidem peruenerit, ventri morbum inducit. Si verò in aliam quampiam partẽ inciderit, ei ipsi morbum facit. Ad eundem etiam modũ reliquę partes altera alteri morbum inducit. Hacq; ratione optimum fuerit ægrotantes partes per eas, quæ morbos faciunt ad curationem accommodare. Sic enim quàm optimè quis eius quod ægrotat principium sanauerit. Corpus autem ipsum sibiipsi idem est, & ex eisdem constat. Non eodem tamen modo se habent eius partes magnæ & paruæ, itemque infernæ & supernæ. Ac si vel minima corporis pars malo aliquo afficiatur, eam affectionem, qua-

ΕΜοὶ δοκέει ἀρχὴ μὲν οὐδεμία εἶναι τοῦ σώματος, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως ἀρχὴ καὶ πάντα τελευτή. κύκλου γὰρ γραφέντος ἀρχὴ οὐχ εὑρέθη. καὶ τῶν νοσημάτων ἀπὸ παντὸς ὁμοίως τοῦ σώματος. τὸ μὲν ξηρότερον, πεφυκὸς νόσοις, λάζεσθαι, καὶ μᾶλλον πονέειν· τὸ δὲ ὑγρὸν, ἧσσον. τὸ μὲν γὰρ ἐν τῷ ξηρῷ νόσημα πήγνυταί τε καὶ ἀτρεμεῖ· τὸ δὲ ἐν τῷ ὑγρῷ διαρρεῖ καὶ τοῦ σώματος ἄλλοτ' ἄλλῃ μάλιστα ἔχει, καὶ ἀεὶ μεταλλάσσον, ἀνάπαυσιν ποιέει καὶ θᾶσσον παύεται, ὥστε οὐ πεπηγός. τοῦ δὲ σώματος τὰ μέλεα ἕκαστα τὸ ἕτερον τῷ ἑτέρῳ ὁπόταν ἔνθα ἢ ἔνθα ὁρμήσῃ, νοῦσον παραυτίκα ποιέει. ἡ κοιλίη τῇ κεφαλῇ, καὶ ἡ κεφαλὴ τῇσί τε σαρξὶ καὶ τῇ κοιλίῃ. καὶ τἆλλα πάντα οὕτω κατὰ λόγον, ὥσπερ ἡ κοιλίη τῇ κεφαλῇ, καὶ ἡ κεφαλὴ τῇσί τε σαρξὶ καὶ τῇ κοιλίῃ. ἡ γὰρ κοιλίη ὁπόταν ὑπεκχώρησιν μὴ ποιέῃ, καὶ ἔσιν ἐς αὐτὴν ἀρδεῖ τῇ ὑγρότητι τὸ σῶμα τῇ ἀπὸ τῶν σιτίων τῶν προσφερομένων. αὕτη δὲ ἡ ὑγρότης ἀπὸ τῆς κοιλίης ἀποφραχθεῖσα ὁδὸν ἐς τὴν κεφαλὴν ὡδοιπόρησεν ἀθρόη. καὶ ἐς τὴν κεφαλὴν ἐπὴν ἀφίκηται, οὐ χωρεομένη ὑπὸ τῶν τευχέων τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ, ῥεῖ ᾗ ἂν τύχῃ καὶ περὶξ τῆς κεφαλῆς, καὶ ἐς τὸν ἐγκέφαλον διὰ λεπτοῦ τοῦ ὀστέου. καὶ ἡ μὲν ἐν τῷ ὀστέῳ ἐνδέδυκεν, ἡ δὲ περὶ τὸν ἐγκέφαλον διὰ λεπτοῦ τοῦ ὀστέου. καὶ ἢν μὲν ἐς τὴν κοιλίην πάλιν ἀφίκηται, τῇ κοιλίῃ νοῦσον ἐποίησεν· ἢν δ' ἄλλῃ πη τύχῃ, ἄλλῃ νοῦσον ποιέει. καὶ τἆλλα οὕτως ὥσπερ τοῦτο τὸ ἕτερον τῷ ἑτέρῳ νοῦσον ποιέει. καὶ καλῶς γ' οὕτως εὐτρεπίζειν τὰ νοσεύμενα, διὰ τῶν τὰς νούσους ποιεόντων. οὕτω γὰρ ἂν κάλλιστα τὴν ἀρχὴν τοῦ νοσευμένου τις ἰῷτο. τὸ δὲ σῶμα αὐτὸ ἑωυτῷ τωυτόν ἐστι, καὶ ἐκ τῶν αὐτῶν σύγκειται. ὁμοίως δὲ ἔχοντος καὶ τὰ σμικρὰ αὐτοῦ, καὶ τὰ μεγάλα, καὶ τὰ κάτω καὶ τὰ ἄνω· καὶ εἴ τις βούλεται τοῦ σώματος ἀπολαβὼν μέρος κακῶς ποιέειν τὸ σμικρότατον, πᾶν τὸ σῶμα αἰσθήσεται τὴν πεῖσιν ὁ-

παιν ἂ

ποιήσαι τις ἢ, διὰ τόδε, ὅτι τοῦ σώματος τὸ σμικρότατον πάντα ἔχει, ὅσα περ καὶ τὸ μέγιστον. τοῦτο δ' ὁποῖον ἄν τι πάθη τὸ σμικρότατον, ἐπαναφέρει πρὸς τὴν ὁμοεθνίην, ἕκαστον πρὸς τὴν ἑωυτοῦ, ἤν τε κακὸν, ἤν τε ἀγαθὸν ᾖ. καὶ διὰ ταῦτα καὶ ἀλγέει καὶ ἥδεται ὑπὸ ἐθνέος τοῦ σμικροτάτου τὸ σῶμα· ὅτι ἐν τῷ σμικροτάτῳ πάντ' ἔνι τὰ μέρεα. καὶ ταῦτα ἐπαναφέρουσιν ἐς τὰ σφῶν αὐτῶν ἕκαστα, καὶ διαγγέλλουσι πάντα. φύσις δὲ τοῦ σώματος, ἀρχὴ τοῦ ἐν ἰητρικῇ λόγου, πρῶτον διατέτρηται ἡ ἐσακούομεν. τὰ μὲν γὰρ περὶ τὰ ὦτα τρίχες κενεά, 10 οὐκ εἰσακούει ἄλλο ἢ ψόφον καὶ ἰαχήν. ὅτι δ' ἂν διὰ τῆς μήνιγγος ἐς τὸν ἐγκέφαλον ἐσέλθῃ, τοῦτο διαφραδέως ἀκούεται ταύτῃ. καὶ μούνη τρῆσις διὰ τῆς μήνιγγος ἐστὶ περὶ τὸν ἐγκέφαλον περιτεταμένης. κατὰ δὲ τὰς ῥῖνας τρῆμα μὲν οὐκ ἔνεστιν, σομφὸν δὲ, οἷον σπογγιά. καὶ διὰ τοῦτο διὰ πλέονος ἀκούει ἢ ὀσφραίνεται. κατὰ πολὺ γὰρ σκίδναται ἡ ὀδμὴ τῆς ὀσφρήσιος. καὶ ἐς τοὺς ὀφθαλμοὺς φλέβια λεπτὰ ἐς τὴν ὄψιν ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου διὰ τῆς μήνιγγος τῆς περιεχούσης φέρονται. ταῦτα δὲ τὰ φλέβια τὴν ὄψιν τρέφουσι τῷ ὑγρῷ τῷ καθαρωτάτῳ τῷ ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου, 20 ἐς ὃ καὶ ἐμφαίνεται ἐν τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν. ταῦτα δὲ τὰ φλέβια καὶ ἀποσβεννύασι τὰς ὄψιας ὅταν ξηρανθῶσιν. μήνιγγες δὲ τρεῖς εἰσιν αἳ τοὺς ὀφθαλμοὺς φυλάσσουσιν. ἡ μὲν ἐπάνω, παχυτέρη· ἡ δὲ διὰ μέσου, λεπτοτέρη· ἡ δὲ τρίτη, λεπτὴ, ἣ τὸ ὑγρὸν φυλάσσουσα. τούτων ἡ μὲν ἐπάνω καὶ παχυτάτη νοῦσος ἢν καμφθῇ. ἡ δὲ διὰ μέσου ἐπικίνδυνος αὕτη, καὶ ὅταν ῥαγῇ, ἐξίσχει οἷον κύστις. ἡ δὲ τρίτη ἡ λεπτοτάτη πάμπαν ἐπικίνδυνος, ἣ τὸ ὑγρὸν φυλάσσουσα. μήνιγγες δὲ δύο εἰσὶ τοῦ ἐγκεφάλου, ἡ μὲν ἐπάνω παχυτέρη, ἡ δὲ λεπτὴ τοῦ ἐγκεφάλου ἁπτομένη, οὐκέτι ἡ αὐτὴ, ἐπὴν 30 τρωθῇ. φλέβες δὲ τρέφουσι μὲν ἐς τὴν κορυφὴν διὰ τῆς σαρκὸς ἔχουσαι πρὸς τὸ ὀστέον. φέρονται δὲ διὰ τῆς σαρκὸς, δύο μὲν ἐκ τῆς κορυφῆς κατ' ἰθὺ ᾗ αἱ ὀφρύες συγκλείονται καὶ τελευτῶσιν ἐς τοὺς κανθοὺς τῶν ὀφθαλμῶν. μία δὲ ἀπὸ τῆς κορυφῆς ἐς τὴν ῥῖνα φέρεται, καὶ σχίζεται ἐς τὸν χόνδρον τῆς ῥινὸς ἑκάτερον. ἄλλαι δύο φλέβες παρὰ τοὺς κροτάφους φέρονται, ἐν μέσῳ τῶν κροτάφων καὶ τῶν ὤτων, αἳ πιέζουσι τὰς ὄψιας καὶ σφύζουσιν ἀεί. μόναι γὰρ αὗται οὐκ ἄρδουσι τῶν φλεβῶν, ἀλλ' ἀποτρέπεται ἐξ αὐτῶν τὸ αἷμα. τὸ δ' ἀποτρεπόμενον ἀ- 40 ποσυμβουλεύει τῷ ἐπιρρέοντι. καὶ τὸ μὲν ἀποτρεπόμενον βουλόμενον ἀποχωρέειν. τὸ δ' ἄνωθεν ἐπιρρέον βουλόμενον κάτω χωρέειν ἐνταῦθα ὠθεύμενά τε καὶ ἀναχεόμενα πρὸς ἄλληλα καὶ κυκλεύμενα, σφυγμὸν παρέχουσι τοῖσι φλεβίοισιν. ἡ δὲ ὄψις τῷ ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου ὑγρῷ τρέφεται. ὅταν δέ τι τοῦ ἀπὸ τῶν φλεβῶν λάβῃ, τῇ ῥύσει ταράσσεται, καὶ οὐκ ἐμφαίνεται ἐς αὐτὸ, καὶ περιχινέεσθαι δοκέει ἐν αὐτῷ τότε μὲν οἷον εἴδωλον ὀρνίθων, τότε δὲ οἷον φακοὶ μέλανες· καὶ τἄλλα οὐδὲν ἀτρεκέως κατ' ἀλήθειαν δύναται ὁρᾷν. ἄλλαι δύο φλέβες ἐν μέσῳ τῶν τε ὤτων καὶ τῶν ἄλλων φλεβῶν, αἳ φέρονται ἐς τὰ ὦτα, καὶ πιέζουσι τὰ ὦτα. ἄλλαι δύο φλέβες ἐκ τῆς συγκλείσιος τοῦ ὀστέου ἐς τὰς ἀκοὰς φέρονται. αἱ δὲ κάτω τοῦ σώματος τετραμμέναι. δύο μὲν φλέβες παρὰ τοὺς τένοντας τοῦ τραχήλου,

liſcunque tandem fuerit, totum corpus ſentiet, quòd minima corporis pars eadem omnia habeat, quæ & maxima. Eaque minima pars quicquid tandem protulerit, ad cognationem & gentilitatem refert, quæque ad ſuam, ſiue bonum, ſiue malum id fuerit. Ac propterea corpus ob minimę partis cognationem, dolorem aut voluptatem percipit, quòd in minima partes omnes inſunt, eæque ad ea quæ ſui ſunt generis ſingula referunt, & omnia denunciant. At verò corporis natura principium in artis Medicæ ſpeculatione obtinet, eaque primùm quà parte audimus perforata eſt. Vacua enim circa aures loca, nil aliud præter ſtrepitum & clamorem inaudiunt. Quicquid verò per membranam ad cerebrum peruenerit, id planè hac parte auditur, vbi vnicum foramen per membranam circumuoluentem penetrat. Ad nares autem foramen quidem non tendit, ſed laxum quiddam velut ſpongia, eamque ob cauſam per longius interuallum audit quàm olfacit. Longe enim ab olfactu odor diſpergitur. Ad oculos etiam venulæ tenues ad viſionem ex cerebro per ambientem membranam tendunt. Hæ venulæ humore puriſſimo de cerebro viſionem alunt, in quo etiam rerum ſpecies in oculis apparent. Eædem quoque vbi reſiccatæ fuerint, viſionem extinguunt. Membranæ verò tres ſunt oculos ipſos cuſtodientes, ſuperna quidem craſſior, media verò tenuior, & tertia tenuis, quæ humorem conſeruat. Ex his ſuperior quidem & craſſiſſima, ſi læſa fuerit, morbum facit. Media verò, ipſa etiam periculi plena eſt, & vbi rupta fuerit, foras velut veſica prominet. Tertia tenuiſſima, omninò periculoſa, quæ humorem conſeruat. Cerebri autem membranæ duæ ſunt, ſuperna quidem vna craſſior, altera, quæ cerebrum contingit, tenuis, neque vbi vulnerata fuerit coaleſcit. Venę autem ad verticem quidem per carnem permeant, & oſſi cohæreſcunt. Ex vertice verò, duæ quidem rectà per carnem feruntur, quà parte ſupercilia clauduntur, & ad oculorum angulos deſinunt. Vna autem de vertice ad nares fertur, & in vtramque narium cartilaginem ſcinditur. Aliæ duæ venæ iuxta tempora feruntur, inter tempora & aures, quæ oculos premunt, ſemperque pulſant. Ex venis enim hæ ſolæ ſanguine minimè rigantur, ſed auertitur ab ipſis ſanguis. Qui verò auertitur, ei qui influit motum habet contrarium, & qui quidem auertitur, cùm diſcedere cupiat: qui autem ex ſuperioribus partibus affluit, infra procedere, hîc mutuò inter ſe propulſa ac diffuſa, & in orbem agitata, venulis pulſam præbent. Cùm autem viſio ex cerebro humore nutriatur, ſi quid humoris à venis acceperit, fluxione turbatur, neque in eo apparent rerum ſpecies, ſed obuerſari videntur interdum quidem velut auicularum imagines, interdum verò vt lentes nigræ, nihilque de cætero exactè re vera cernere poteſt. Aliæ duæ venæ per medium aurium & reliquarum venarum, ad aures tendunt iiſque incumbunt. Aliæ duæ venæ ex oſſis coniunctione, ad aures feruntur. Ex his autem quæ ad inferiorem corporis partem connectuntur, duæ quidem venæ iuxta ceruicis tendines,

& iuxta vertebras feruntur, ac in renes desinunt, eædemque etiam ad testes permeant, cumq; hæ malè affectæ fuerint, homo cruentum lotium reddit. Aliæ duæ venæ ex vertice ad humeros tendunt, & eæ sanè humerales appellantur. Aliæ duæ venę ex vertice iuxta aures, per anteriorem ceruicis partem, vtrinque in cauam appellatam venam deferũtur. At verò vena caua velut gula quidẽ producitur, mediaq; inter guttur & gulam existens, per septum transuersum fertur, & per cor, & inter septum. Ad inguina autem & femora interiore parte scinditur, & disparationes in cruribus facit, & ad tibiarum interiorem partem iuxta malleolos fertur. Eæ si sectæ fuerint, hominem infœcundum reddunt, quæ & in magnos digitos desinunt. Ex vena autem caua propago in manum sinistram deducitur, & subter lienem fertur, ad sinistri lateris inanitatem, vnde lien per omentum emergit, & ad thóracem desinit. Exoritur autem iuxta septum transuersum, & cùm humerali committitur, infra cubiti articulum, ipsaq; lienis gratia secatur. Alia etiam ad dextram manum eodem modo à caua propaginem emittit. Hæ autem omnes venæ inter se communicant & mutuò confluunt. Aliæ siquidem sibi inuicem committuntur, aliæ verò per venulas, quæ à venis distenduntur, & carnes nutriunt, ea parte inter se confluunt. Quicunque autem à venis morbus oritur, is leuior est, quàm qui à neruis. Diffluit enim vnà cum humore in venis contento, neque quiescit, venarumque ea natura est, vt humorem contineant, & carnibus distribuant. Nerui verò cùm sicci sunt, tum cauitatibus carent, & ossi adhærescunt, maximamque partem ab osse nutriuntur, & si quoque ex carnibus alimentum habent, coloremque & robur inter os & carnem medium naturâ sortiti sunt, & humidiorem quidem carnosioremq; quàm os, sicciorẽ verò & ad os magis accedentẽ quàm carnes naturã obtinent. Quicunq; autem morbus ad eos accesserit, eodem loco firmatur & cõsistit, nec nisi ægrè expellitur. Pręcipuè verò cor appetunt distentiones, aliiq; morbi ex quib. tremor corpus prehendit, quiq; tremorẽ inducunt. Nerui autem articulos constringunt, per totum corpus distenti, potissimumq; validi & semper maximè crassi sunt, in his corporis partibus, in quibus paucissimæ carnes sunt, totumque corpus neruorum plenum est. At circa faciem & caput non sunt nerui, sed fibrę neruorum non absimiles inter os & carnem tenuiores & solidiores, partim etiam nerui cauitatem habentes. Capita suturas habent, alia quidem tres, alia quatuor. Quæ quidem quatuor habent, his sunt iuxta aures vtraque ex parte, & vna sutura anteriore, altera posteriore capitis parte. Et sic quidem se habet caput quod quatuor suturas habet. Quod verò tres ad aures vtrinque, & anteriore parte. At velut in eo quod quatuor habet, hac parte [posteriore scilicet] nulla sutura enascitur. Qui plures suturas habent, hi capite meliùs valent. Inter supercilia os intercedit & maxillarum coniunctio in medio mento, & superiore parte ad caput est. Vertebras hi quidem plures, hi verò pauciores habent. Quibus pauciores, his sunt duodeuiginti,

φέρονται δὲ καὶ παρὰ τοὺς σπονδύλους. καὶ τελευτῶσιν ἐς τοὺς νεφρούς. αὗται δὲ καὶ ἐς τοὺς ὄρχιας παραίνουσιν. καὶ ὅταν αὗται πονέωσιν, αἷμα οὐρέει ὥνθρωπος. ἄλλαι δύο φλέβες ἀπὸ τῆς κορυφῆς φέρονται ἐς τοὺς ὤμους. καὶ δὴ καὶ ὠμιαῖαι καλέονται. ἄλλαι δύο φλέβες ἀπὸ τῆς κορυφῆς παρὰ τὰ ὦτα ἐν τοῖς ἔμπροσθεν τοῦ τραχήλου ἑκατέρωθεν ἐς τὴν κοίλην φλέβα, καλεομένην φέρονται. ἡ δὲ κοίλη φλὲψ παραίνεται μὲν ὡς ὁ οἰσοφάγος, πέφυκε δὲ μεταξὺ τοῦ τε βρόγχου καὶ τοῦ οἰσοφάγου. φέρεται δὲ διὰ τῶν φρενῶν. καὶ διὰ τῆς καρδίης. καὶ μεταξὺ τῶν φρενῶν. καὶ σχίζεται ἐς τοὺς βουβῶνας, καὶ ἐς τοὺς μηροὺς ἐντός, [11] καὶ τὰς διασφαγὰς ἐν τοῖσι μηροῖσι ποιέεται, καὶ ἐς τὰς κνήμας φέρεται ἐντὸς παρὰ τὰ σφυρά. αὗται καὶ ἄκαρπον ποιέουσι τὸν ἄνθρωπον ὅταν ἀποτμηθῶσιν, αἳ καὶ ἐς τοὺς μεγάλους δακτύλους τελευτῶσιν. ἐκ δὲ τῆς κοίλης φλεβὸς ἀποπέφυκεν ἐς τὴν χεῖρα τὴν ἀριστερήν. φέρεται δὲ ὑποκάτω τοῦ σπληνὸς ἐς τὴν λαπάρην τὴν ἀριστερήν, ὅθεν ὁ σπλὴν ἀποπέφυκεν διὰ τοῦ ἐπιπλόου. καὶ τὴν ἀποτελεύτησιν ἴσχει [12] ἐς τὸν θώρακα. ἀποπέφυκε δὲ κατὰ τὰς φρένας, καὶ ξυμβάλλει τῇ ὠμιαίῃ [13] κάτω τοῦ ἄρθρου τοῦ ἀγκῶνος, καὶ τοῦ σπληνὸς τέμνεται αὕτη. καὶ ἄλλη ἐς τὴν δεξιήν, τὸν αὐτὸν τρόπον ἀποπέφυκεν [14] ἀπὸ τῆς κοιλίης. κοινωνέουσι δὲ πᾶσαι αἱ φλέβες καὶ διαρρέουσιν ἐς ἑωυτάς. αἱ μὲν γὰρ σφίσιν ἑωυταῖς ξυμβάλλουσιν. αἱ δὲ διὰ τῶν φλεβίων τῶν διατεταμένων ἀπὸ τῶν φλεβῶν, αἳ τρέφουσι τὰς σάρκας ταύτῃ διαρρέουσι πρὸς ἑωυτάς. καὶ ἀπὸ τῶν φλεβῶν ὅτι ἂν νόσημα γένηται, ῥᾷόν ἐστιν ἢ ἀπὸ τῶν νεύρων. διαρρεῖ γὰρ σὺν τῷ ὑγρῷ τῷ ἐνεόντι ἐν τῇσι φλεψὶ, καὶ οὐκ ἀτρεμίζει. καὶ ἡ φύσις τῇσι φλεψὶν ἐν ὑγρῷ ἐστιν ἐν τῇσι σαρξί. τὰ δὲ νεῦρα ξηρά τέ ἐστι καὶ ἀκοίλια, καὶ πρὸς τῷ ὀστέῳ πεφύκασιν, καὶ τρέφονται δὲ τὸ πλεῖστον ἀπὸ τοῦ ὀστέου. τρέφονται δὲ καὶ ἀπὸ τῆς σαρκὸς, καὶ τὴν χροιὴν καὶ τὴν ἰσχὺν μεταξὺ τοῦ ὀστέου καὶ τῆς σαρκὸς πεφύκασιν. καὶ ὑγρότερα μέν εἰσι τοῦ ὀστέου καὶ σαρκωδέστερα. ξηρότερα δὲ εἰσὶν ἢ αἱ σάρκες καὶ ὀστωδέστερα. νόσημα δὲ ὅτι ἂν ἐς αὐτὰ ἔλθῃ, ῥώννυταί τε καὶ ἀτρεμίζει ἐν τῷ αὐτῷ, καὶ χαλεπόν ἐστιν ἐξάγειν. μάλιστα δὲ ἐστέρχονται, τέτανοί τε καὶ ἄλλα ἀφ' ὧν τρόμος τὸ σῶμα λαμβάνει, καὶ τρέμειν ποιέει. τὰ δὲ νεῦρα πιέζουσι τὰ ἄρθρα, παρατεταμένα τέ ἐστι παρ' ὅλον τὸ σῶμα. ἰσχύουσι δὲ μάλιστα ἐν ἐκείνοισι τοῦ σώματος, καὶ ἀεὶ παχύτατά ἐστιν, ἐν οἷσι τοῦ σώματος αἱ σάρκες ἐλάχισται εἰσί. καὶ τὸ μὲν σῶμα πᾶν ἔμπλεον νεύρων. περὶ δὲ τὸ πρόσωπον καὶ τὴν κεφαλὴν, οὐκ ἔστι νεῦρα, ἀλλὰ ἶνες παρόμοιαι νεύροις μεταξὺ τοῦ τε ὀστέου καὶ τῆς σαρκὸς λεπτότεραι καὶ στερεώτεραι. [15] αἱ δὲ νευροκοίλιοι. αἱ κεφαλαὶ ῥαφὰς ἔχουσιν. αἱ μὲν, τρεῖς· αἱ δὲ, τέσσαρας. αἱ μὲν τέσσαρας ἔχουσαι, κατὰ τὰ ὦτα ἑκατέρωθεν, ῥαφὴ ἄλλη ἔμπροσθεν, ἄλλη ὄπισθεν τῆς κεφαλῆς, οὕτω μὲν ἡ τὰς τέσσαρας ἔχουσα. ἡ δὲ τὰς τρεῖς κατὰ τὰ ὦτα, ἑκατέρωθεν καὶ ἔμπροσθεν. ὥσπερ δὲ ἡ τὰς τέσσαρας ἔχουσα, οὐ διαπέφυκεν οὐδὲ ταύτῃ ῥαφή. ὑγιεινότεροι δὲ εἰσὶ τὴν κεφαλὴν, οἱ τὰς πλέονας ῥαφὰς ἔχοντες. [16] ἐν τῇσιν ὀφρύσι διῆλθον τὸ ὀστέον, καὶ ἡ σύγκλεισις τῶν γενύων ἔν τε τῷ γενείῳ μέσῳ, καὶ ἄνω πρὸς τῇ κεφαλῇ. σπονδύλους οἱ μὲν, πλέονας· οἱ δὲ, ἐλάσσονας ἔχουσιν. [17] καὶ οἱ μὲν πλέονας ἔχοντες, δυοῖν δέοντες εἴκοσί εἰσιν, ὧν οἱ μὲν

αἱ οἱ μὲν ἄνω πρὸς τὴν κεφαλὴν, αἱ δὲ κάτω πρὸς τὴν ἕδρην.
πλευραὶ ἑπτά. αἱ μὲν, ὄπισθεν τοῦ σώματος πρὸς τοὺς σπον-
δύλους. τὰ δὲ ἔμπροσθεν ἐν τῷ στέρνῳ πρὸς ἑωυτάς. κλη-
ῗδες ἄρθρα ἔχουσι, τὰ μὲν ἐν μέσῳ τοῦ στήθεος κατὰ τὸν βρόγ-
χον, κατὰ ταῦτα ἤρθρωνται· τὰ δὲ πρὸς τοὺς ὤμους κεκλιμένα
πρὸς τὰς πλάτας, αἳ ἐπὶ τοῖς ὤμοις αἰεὶ πεφύκασιν. αἱ
δὲ πλάται πρὸς τὰ γυῖα ἤρθρωνται. [19] ἐπιβαλοῦσαι ἐπὶ τὸ
ὀστέον τὸ ἐν τῷ γυίῳ. παρὰ δὲ τὸ ὀστέον [20] κορῶναι δύο παρήκου-
σιν, ἡ μὲν, ἔνδοθεν· ἡ δὲ, ἐκτός. αἱ πρὸς τὰς πλάτας τῷ ὀστέῳ
προσπεφύκασι, ἤρθρωνται κάτω. αἱ δὲ ἐν τῷ ἀγκῶ- 10
νι, κάτω μὲν κορώνῃ ἤρθρωνται, [21] κάτω πεφύκασι, ἄνω δὲ
σμικρὸν τῆς κορώνης ἐς τὸν ἀγκῶνα. τὸ τε ὀστέον καὶ ἡ κορώνη ἐς τὸ
αὐτὸ συμβάλλοντα, [22] ἄρθρον ἐν τῷ κυβίτῳ ποιέουσι. παρὰ
δὲ τὸν πῆχυν κορῶναι παρήκουσι λεπταὶ πάνυ τέσσαρες, αἱ
μὲν δύο, ἄνω· αἱ δὲ δύο, κάτω. καὶ πρὸς μὲν τὸν ἀγκῶνα δύο
κορῶναι πεφύκασι ἄνω ἐκ τοῦ ὀστέου πεφύκασιν. αὗται σὺν
τῷ ὀστέῳ πεφύκασι, παρὰ τὸ τοῦ ὀστέου ἄρθρον [23] ἤρθρωνται
ἐς τὸ κύβιτον. αἱ δὲ κάτω κείμεναι καὶ ἐντὸς κεκλιμέναι, αὗ-
ται ἀμφότεραι ξυμβάλλουσαι πρὸς τὴν κορώνην τὴν ἄνωθεν
ἀπὸ τοῦ γυίου φερομένην, ἐντὸς τοῦ γυίου ἤρθρωνται, καὶ πε- 20
ρόνην καλεομένην ποιέουσιν, αὗται ἑωυτῇσι ξυμβάλλου-
σαι ἐν τῷ κυβίτῳ ἐντός. κάτω δὲ πρὸς τὴν χεῖρα τὸ ὀστέον
ἄρθρον ἔχει. αἱ δὲ κορῶναι ταύτῃ ἁπαλαὶ ἐοῦσαι, αἱ μὲν
δύο οὐκ ἐξήκουσιν ἐς τὸ ἄρθρον, ἡ δὲ ἄνω καὶ ἡ κάτω, σὺν
τῷ ὀστέῳ ἤρθρωνται πρὸς τὴν χεῖρα. [24] αἱ δὲ χεῖρες ἄρ-
θρα ἔχουσι πολλά. ὅσα γὰρ ὀστέα πρὸς ἑωυτὰ συμβάλ-
λουσι πάντα ἄρθρα ποιέουσι. δάκτυλοι ἄρθρα ἔχου-
σι πολλά, ἕκαστος τρία. ἓν μὲν ὑπὸ τῷ ὄνυχι ἐν μέσῳ
τοῦ τε ὄνυχος καὶ τοῦ κονδύλου. ἄλλο ἐν τῷ κονδύλῳ, ᾗ
καὶ ξυγκάμπτουσι τοὺς δακτύλους. ἄλλο τρίτον, ᾗ ὁ δάκ- 30
τυλος ἀπὸ τῆς χειρὸς ἀποπέφυκεν. [25] ἐν δὲ τοῖσιν ἰσχίοι-
σιν ἄρθρα δύο εἰσὶν αἱ κοτύλαι καλεόμεναι, καὶ οἱ μη-
ροὶ ἐς ταῦτα ἐνήρθρωνται. [26] παρὰ δὲ τοὺς μηροὺς κορῶναι
δύο παρήκουσιν, ἡ μὲν, ἐντὸς, ἡ δὲ ἐκτὸς, καὶ ἐς τὸ ἄρθρον
οὐδετέρη ἐξήκει, οὐδὲ ἑτέρωθεν, ἀλλὰ πρὸς τῷ ὀστέῳ
προσαπεφύκασιν πρὸς τῷ μηρῷ. ὁ δὲ μηρὸς, ἄνωθεν μὲν
ᾗ ἐς τὴν κοτύλην ἐμβάλλει, δικραιός ἐστι τοιῇδε δικραιότητι.
ἐπὶ μὲν οὖν ἐντὸς κεκλιμένου [27] τοῦ δικραίου ἐπὶ τοῦ ἄκρου ἐπι-
πέφυκεν στρογγύλον καὶ λεῖον, ὃ καὶ ἐς τὴν κοτύλην ἐμβάλλει,
τὸ δὲ ἕτερον τὸ ἔλασσον τοῦ δικραίου τὸ ἐκτὸς μᾶλλον ἔ- 40
ξω ἐξέχει, καὶ φαίνεται ἐν τῷ πυγαίῳ κάτω, καὶ ἰσχίον κα-
λέεται. πρὸς δὲ τὸ γόνυ τὸ ὀστέον τοῦ μηροῦ τοιόνδε ἐστὶ δί-
κραιον. τῷ δὲ δικραίῳ τούτῳ τὸ ὀστέον ἡ κνήμη καλεομέ-
νη οἷον ἐν γιγγλύμῳ ἐνήρμοσται. [28] ἄνωθεν δὲ οὗ ἐνηρμοσμέ-
νος, ἡ μύλη ἐπίκειται, ἣ ἀποκωλύει ἐς τὸ ἄρθρον ἀναπε-
πταμένων ἐσθίειν τὴν ὑγρότητα, τὴν ἀπὸ τοῦ σαρκός. πα-
ρὰ δὲ τὴν κνήμην κορῶναι δύο παρήκουσιν, αἱ κάτωθεν μὲν,
πρὸς τοῦ ποδὸς τὰ σφυρὰ τελευτῶσιν. ἄνωθεν δὲ πρὸς τοῦ
γόνατος, οὐκ ἐξήκουσι πρὸς τὸ ἄρθρον. πρὸς δὲ τὸν πό-
δα ἡ κνήμη κατὰ τὰ σφυρὰ ἄρθρον ἔχει, [29] καὶ ἄλλο κάτω 50
τῶν σφυρῶν. καὶ ἐν τοῖσι ποσὶν ἄρθρα πολλά, ὥσπερ καὶ ἐν τῇσι χερσίν. ὅσα γὰρ τὰ ὀστέα, τοσαῦτα καὶ ἄρθρα,

quarum aliæ quidem sursum ad caput, aliç verò deorsum ad sedem feruntur. Costę septem partim quidem posteriore corporis parte ad vertebras, partim verò anteriore in pectore inter se committuntur. Claviculæ articulos habent, partim quidem in medio pectore iuxta guttur, eaque parte articulis connectuntur, partim verò ad humeros ad scapulas reclinatos, quæ humeris semper adhærescunt. At scapulę ad membra articulis connectuntur, super os quod in membro est incumbentes. Ab hoc osse appendices duæ protenduntur, vna quidem interiore parte, altera exteriore, quæ ad scapulas ossi cohærescentes, inferiore ex parte articulis coniunguntur. Quę verò sunt in cubiti flexu, infra quidem radio in articulum coniunguntur, iuxta os natura sua cauum, paulùm autem supra radium in cubiti gibbum, tum os, tum radius in eũdem locum committũtur, & articulationem in cubiti gibbo efficiunt. Ad vlnam verò appendices protenduntur valdè tenues quatuor, duæ quidem superiore parte, duæ verò inferiore, & ad cubiti quidem gibbum duæ appendices adnatæ, superiore parte ex osse exoriuntur. Hæ cum osse cohærescentes, ad ossis articulum, in cubiti gibbum articulo committuntur. Quæ verò infra sitæ sunt, & intrò reclinatæ, eæ vtræque ad radium qui superiore parte ad membrum defertur, concurrentes, interiore membri parte articulo committuntur, eæque inter se interiore cubiti parte commissæ, radium appellatum efficiunt. Inferiore verò parte ad manum, os articulum habet. Cùm autẽ hac parte appendices teneræ existant, duæ quidem in articulum non tendunt, superior verò & inferior cum osse ad manum articulo committuntur. Manus multos habẽt articulos. Quæ enim ossa inter se connectuntur, omnia articulos faciunt. Digiti multos habent articulos, tres vnusquisque. Vnum quidem sub vngue, inter vnguem & tuberculum, alterum in ipso tuberculo, quâ parte etiam digitos inflectunt, tertium, quâ parte digitus ex manu emergit. In coxendicibus autem duo sunt articuli, acetabula appellata, & iis femora articulo connexa. Ad femora duæ appendices porriguntur, vna quidem intus, altera foris, neutraque in articulum tendit, neque ex altera parte, sed ossi in ipso femore annexæ sunt. femur autem superiore quidem parte, quâ in acetabulum immittitur, hoc modo bifidum est. In ea quidem bicipitij parte, quæ intrò inclinat, in summo adnatum est rotundum ac leue, quod in acetabulum ingreditur. Altera verò pars minor quæ in bifurculo protuberat, foras magis prominet, & inferiore parte ad nates apparet, coxendixque nominatur. Ad genu autem femoris os hoc modo bifidum est. Huic verò bicipitio, os quod tibia appellatur, velut in cardine adaptatur. Supra id quod adaptatum est mola incumbit, quæ ad articulum dum extenditur humiditatem à carne descendere prohibet. Ad tibiam autem pertingunt appendices duæ, quæ inferiore quidem parte ad pedis malleolos desinunt, superiore verò ad genu, non perueniũt ad articulum. Ad pedem autem tibia iuxta malleolos articulũ habet, aliumq; infra malleolos. In pedibus articuli multi quemadmodum etiam in manibus sunt. Quot enim ossa, tot sunt articuli,

& in pedum digitis pari numero & eodem ſe habent modo. Multi quoque in corpore articuli parui ſunt, non ſimili tamen modo in omnibus, ſed aliis alij, hi autem à nobis enumerati, in omnibus ſimiliter ſe habent. Aliæ quinetiam ſunt aliis venæ, nec tamen effatu dignæ. Mucus omnibus à natura ineſt, & cùm purus fuerit, bene valent articuli, ideoque facilè mouentur, cùm ſint inter ſe lubrici. Oboritur autem labor & dolor, vbi vexauerit quæ à carne fluit humiditas. Imprimis quidem rigidus fit articulus. Neq; enim lubrica eſt quę ex carne affluxit humiditas. Deinde ſua copia valde diſperſa, neq; à carne irrigata, ſemper reſiccatur, cumq; eam ob multitudinem articulus capere non poſſit, effluit, maleq; concreſcens, neruos quibus articulus connectitur, attollit, elaxat, & diſſoluit. Eamque ob cauſam vel magis, vel minus claudi fiunt. At verò quæ eduntur aut bibuntur in ventrem feruntur, & ex ventre fibræ in veſicam extenduntur, quâ parte humorem tranſmittit. Fluxiones autem contingunt, & perfrigerata valde carne, & ſupertumefacta. Propter frigus quidem fluxiones fiunt, cùm capitis caro & venæ diſtentæ fuerint, eæque carne propter horrorem in anguſtum coacta & elidente, humorem exprimunt, ſimul etiam carnes ipſæ in anguſtum cõtractæ, viciſſim exprimunt, & capilli velut vndique ſimul vehementer compreſſi eriguntur. Hinc quod expreſſum fuerit, quocunque ſors tulerit, fluit. Quin & ob caliditatem fluit, cùm carnes rarefactæ tranſitus præbuerint, humorque calefactus tenuior euaſerit. Quicquid enim humidum concalfactum fuerit, tenuius euadit, & quicquid cedit, fluit. Potiſſimùm autem vbi quid valde ſupertumefactum fuerit, hanc ob cauſam fluit. Carnes admodum repletæ, cùm copiam capere nequeant, humor qui contineri non potuit effluit, fluitq; quocunque datum fuerit. Omninò autem fluidis factis fluxionibus, fluidus etiã fit locus in quem fertur, quoad fluxionis viæ præ gracilitate compreſſæ fuerint, cùm corpus reſiccatũ fuerit. Cùm enim corpus ſibi ipſi communicet, quancunque in partem humor obtigerit, ſiccitatem in ſe ſuſcipit ac deducit. Neque verò ipſam deducere eſt difficile, cùm corpus vacuum exiſtat, minimeque præ gracilitate intumeſcat. Cùm autem inferiores partes ſiccę euaſerint, ſuperiores verò humidæ (ſuperiora enim vaſa magis humida ſunt, cùm plures venæ ſint parte ſuperiore quàm inferiore, & capitis carnes minore indigeant humiditate) tùm ſanè ſicca corporis pars humorem ex capite ducit, ſimulq́ue meatus ei quę ducit magis patent, quàm ei à qua ducitur. Cùm enim ipſi ſicci exiſtant, ex eo ſibi quæſtum parant, ſimulq; humores natura deorſum ferri ſolent, vel ſi vis modica contingat. At verò fluxiones ex capite ſeptem ſunt. Quędam ſi quidẽ in carnes, quædam in aures, quædam etiam in oculos decũbit. Atq; hæ quidem ex capite fluxiones, oculis ſunt conſpicuæ. Vbi verò in thoracem ob frigus defluxerit bilis exiſtit. Quod ideò ferè contingit, quòd ad guttur facilè defluat, cùm minimè ſit cõtectum. Eos verò qui à frigore bile vexantur laſſitudo eam ob cauſam detinet, quòd carnes bene habitæ minimè quieſcunt,

καὶ ἐν τοῖσι δακτύλοισι τῶν ποδῶν τὸν ἀριθμὸν, ἴσα καὶ ταῦτα. ἄρθρα δὲ πολλὰ ἐν τῷ σώματι σμικρὰ, οὐχ ὁμοίως πᾶσιν, ἀλλὰ ἄλλα ἄλλοις. ταῦτα δὲ τὰ γεγραμμένα πᾶσιν ὁμοίως εἰσὶν, ἄλλα τε φλέβια εἰσὶν ἄλλοις. ἀλλ' οὐκ ἄξια λόγου. Μύξα πᾶσιν ἐστὶ φύσει. καὶ ὅταν αὕτη καθαρὴ ᾖ, ὑγιαίνουσι τὰ ἄρθρα, καὶ διὰ τοῦτο εὐκίνητά ἐστιν, ὥστε ὀλισθαίνοντα πρὸς ἑωυτά. πόνος δὲ καὶ ὀδύνη γίνεται, ὅταν ἀπὸ τῆς σαρκὸς ὑγρασίη ῥυῆ ποιήσασιν. τὸ πρῶτον μὲν πήγνυται τὸ ἄρθρον. οὐ γὰρ ὀλισθηρὴ ἡ ὑγρότης ἡ ἐπιῤῥυεῖσα ἀπὸ τῆς σαρκός. ἔπειτα ὥστε πολλὴ λίην νεμομένη, καὶ οὐκ ἀρδομένη ἐκ τῆς σαρκὸς, αἰεὶ ξηραίνεται. καὶ ὥστε πολλὴ ἐοῦσα, καὶ οὐ χωρέοντος τοῦ ἄρθρου ἐκχεῖ, κακῶς τε πεπηγυῖα μετεωρίζει τὰ νεῦρα, οἷσι τὸ ἄρθρον συνδέδεται, καὶ ἄδετα ποιέει καὶ διαλελυμένα, καὶ διὰ τοῦτο χωλοὶ γίνονται. καὶ ὅταν μὲν τοῦτο μᾶλλον γένηται, μᾶλλον· ὅταν δὲ ἧσσον, ἧσσον. ἐς δὲ τὴν κοιλίην καὶ τὰ ἐσθιόμενα καὶ τὰ πινόμενα χωρέουσιν. ἐκ δὲ τῆς κοιλίης, ἶνες ἐς τὴν κύστιν, ᾗ διηθεῖ τὸ ὑγρὸν τεταμέναι εἰσίν. ῥόοι δὲ γίνονται καὶ διαψυχομένης τῆς σαρκὸς λίην, καὶ διαθερμαινομένης,[30] καὶ ὑπερφλεγμαινούσης.[31] ῥόοι δὲ διὰ μὲν τὸ ψῦχος γίνονται, ὅταν ἡ σὰρξ ἡ ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ αἱ φλέβες τεταμέναι ἔωσιν. αὗται φριξάσης τῆς σαρκὸς καὶ ἐς μικρὸν ἀφικνουμένης καὶ ἐκθλιψάσης ἐκθλίβουσι τὴν ὑγρότητα· καὶ αἱ σάρκες ἅμα αὗται, ἀντεκθλίβουσιν ἐς μικρὸν ἀφικνούμεναι. καὶ αἱ τρίχες ἄνω ὀρθαὶ γίνονται, ὥστε πάντοθεν ἅμα ἰσχυρῶς πιεζόμεναι. ἐντεῦθεν ὅτι ἂν ἐκθλιβῇ, ῥεῖ ᾗ ἂν τύχῃ. ῥεῖ δὲ καὶ διὰ τὴν θερμότητα, ὅταν αἱ σάρκες ἀραιαὶ γινόμεναι διόδους ποιήσωσιν, καὶ τὸ ὑγρὸν θερμανθὲν λεπτότερον γένηται. πᾶν γὰρ τὸ ὑγρὸν θερμαινόμενον, λεπτότερον γίνεται· καὶ πᾶν τὸ ὑπεῖκον, ῥεῖ, μάλιστα δὲ ὅταν λίην ὑπερφλεγμαίνῃ, διὰ τόδε ῥεῖ. αἱ σάρκες λίην ἔμπλεαι γινόμεναι ὅτι ἂν μὴ δύνωνται χωρέειν, ῥεῖ τὸ ὑγρὸν τὸ μὴ δυνάμενον χωρέεσθαι. ῥεῖ δὲ, ᾗ ἂν τύχῃ. ἐπὴν δὲ ἅπαξ εὔροοι αἱ ῥοίαι γένωνται, ῥεῖ καὶ τὸ χωρίον ᾗ ἂν τύχῃ, ἔστ' ἂν συμπιεσθῶσιν αἱ δίοδοι τοῦ ῥόου, δι' ἰσχνότητα,[32] ὅταν τὸ σῶμα ξηρανθῇ. ὥστε γὰρ τὸ σῶμα κοινωνέον αὐτὸ ἑωυτῷ διαλαμβάνει καὶ ἄγει, καὶ ὅτι ἂν ὑγρὸν ἐπιτύχῃ, ἐς ἑωυτὸ ξηρόν. ἄγειν δὲ οὐ χαλεπὸν αὐτό ἐστιν[33] ὥστε τοῦ σώματος κενοῦ τε καὶ οὐ συνοιδέοντος ὑπὸ ἰσχνότητος· ὅταν δὲ τὰ κάτω, ξηρὰ γένωνται, τὰ δὲ ἄνω, ὑγρά. (μᾶλλον δὲ τὰ ἄνω ὑγρά ἐστι τεύχεα· αἱ γὰρ φλέβες ἄνω πλέονες εἰσὶν ἢ κάτω, καὶ αἱ σάρκες ἐλάττονες ὑγρότητος δεόμεναι αἱ ἐν τῇ κεφαλῇ,) ἄγει δὲ τὸ ξηρὸν τοῦ σώματος τὸ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑγρὸν καὶ ἅμα καὶ δίοδοί εἰσιν τῷ ἄγοντι μᾶλλον, ἢ τῷ ἀγομένῳ· καὶ γὰρ αὗται κερδαίνουσιν ὥστε ξηραὶ ἐοῦσαι· καὶ ἅμα καὶ τὰ ὑγρὰ πέφυκε κάτω χωρέειν, καὶ ἢν βραχεῖα ἀνάγκη γένηται. ῥόοι δὲ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἑπτά. ὁ μὲν κατὰ τὰς ῥῖνας. ὁ δὲ, κατὰ τὰ ὦτα· ὁ δὲ κατὰ τοὺς ὀφθαλμούς· οὗτοι οἱ ῥόοι καταφανέες ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν. ἐπὴν δὲ ἐς τὸν κίθαρον ῥυῇ ὑπὸ ψύχεος, χολὴ γίνεται. μᾶλλον δὲ ῥεῖ ἐς τὸν κίθαρον ὑπὸ ψύχεος, διὰ τόδε, ὅτι εὔροον γίνεται ἐς τὸν βρόγχον. ὥστε οὐδὲ ξυγκεκλῃμένον. ὑπὸ δὲ τοῦ ψύχεος καὶ κόπος ἔχει. διὰ τοῦτο τοὺς ὑπὸ τῆς χολῆς ἐχομένους, ὅτι αἱ σάρκες,[34] ὅταν εὐχυμίη ᾖ, οὐκ ἀτρεμίζουσιν ἀλλὰ

ἀλλὰ σείονται, καὶ σειόμεναι μοχθεῦσιν, καὶ κοπιῶσιν, ὥστε σειόμεναι ὥσπερ ἐν τῇσιν ὁδοιπορίῃσιν. καὶ ἔμπυοι γίνονται ὅταν ἐς τὸν θώρακα ῥέῃ, καὶ φθισιῶντες. ὅταν δὲ ἐς τὸν μυελὸν ῥόος γένηται, [16] φθίσις ἀδήλη γίνεται. ὅταν δὲ ὄπισθεν ἐς τοὺς σπονδύλους, καὶ ἐς τὰς σάρκας ῥυῇ, ὕδρωψ γίνεται. καὶ τῷδε δεῖ γινώσκειν. ἢν ξηρὰ τὰ ἔμπροσθεν ᾖ, ἡ κεφαλὴ καὶ αἱ ῥῖνες καὶ οἱ ὀφθαλμοί. καὶ τοῖσιν ὀφθαλμοῖσι γίνεται ἀμβλυώσσειν, καὶ χλωροὶ γίνονται καὶ τὸ ἄλλο σῶμα. καὶ οὐκ ἀποπτύει οὐδὲν, οὐδ᾽ ἢν πολὺ ῥέῃ. ὁ δὲ γὰρ ὁ ῥόος διὰ τῆς σαρκὸς μέσης ῥέων τῆς ὄπισθεν καὶ τῆς ἔμπροσθεν ἀπεστραμμένος, ξηρὰ τὰ ἔμπροσθεν ποιεῖ. τὴν δὲ ὄπισθεν ἄρδει σάρκα. καὶ τὴν ἐντὸς μᾶλλον πρὸς τὴν κοιλίην, ἢ ἐκτὸς πρὸς τὴν ῥῖνα. διὰ τοῦτο δὲ ἐκτὸς μᾶλλον ἢ ἐντὸς στερεώτερον τὸ σῶμα, καὶ στενωτέρας διαρρήσιας ἔχει. ὥστε δὲ λεπταὶ ἐοῦσαι συμπιλέονται. καὶ ἀκέονται αὐταὶ σφίσιν ἑωυτῇσι. καὶ ῥόος οὐ δύναται ταύτῃ ἰέναι οὐδείς. αἱ δὲ εὐρύτεραί τε εἰσὶν αἱ ἐντὸς, καὶ λεπτότερα τὰ μεταξὺ ἔχουσαι. ὁ δὲ ῥόος, ὥστε ἀφ᾽ ὑψηλοτέρων, [36] καὶ λεπτὰ τὰ ἀντικωλύοντα ἔχων, ῥεῖ καὶ πίμπλησιν ὑγρότητος τὰς σάρκας. καὶ ἀπὸ τῶν σιτίων ἐς τὸ αὐτὸ χωρέουσα ἡ ὑγρότης, διέφθαρται. διεφθαρμένη δὲ αὐτὴ ὑπὸ τῆς συμμίξιος, καὶ τὸ ῥέον σὺν αὐτῇ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, τρέφουσι τὸ σῶμα. ἢν δὲ πολλῷ ὑγρῷ αἱ σάρκες τρεφόμεναι, καὶ νοσηλῷ θάλλουσαι, ὕδρωπος ἔμπλεαι εἰσίν. ἢν δὲ ὀλίγον ῥυῇ, ἰσχιάδα καὶ κέδματα ἐποίησεν, ἐπὴν ῥέον παύσηται. ὥστε γὰρ ὀλίγον ἐρρωηκὸς, καὶ πάντοθεν ὠθεύμενον ὑπὸ πάντος κρέσσονος ἐόντος, ἐς τὰ ἄρθρα ἀποφυγὴν ποιέεται. γίνεται δὲ κέδματα καὶ ἰσχιάδες καὶ ἀπὸ τοιούτων νοσημάτων ὑγιῶν γινομένων· ὅταν τὸ μὲν νόσημα τὸ ποιέον ὑγιὲς γένηται, καταληφθῇ δέ τι ἐν τῇ σαρκὶ καὶ μὴ ᾖ αὐτῷ ἡ ἔξοδος, μήτ᾽ αὖ ἔσω, μήτε ἔξω, ἀλλ᾽ ἐς τὸ δέρμα φῦμα ποιήσῃ, ἐξιὸν φεύγει ἐς τὸ ὑπεῖκον ἐς τὰ ἄρθρα, καὶ ἢ κέδματα, ἢ ἰσχιάδα ἐποίησεν. ἢν δὲ ᾠδήσωσιν αἱ ῥῖνες, καὶ φλέγματος ἔμπλεαι ἔωσιν συμπεπηγότος τούτου, χρὴ τὸ φλέγμα τὸ συμπεπηγὸς λεπτύνειν ἢ πυριήσει, ἢ φαρμάκῳ, καὶ μὴ ἀποτρέπειν. ἢν γὰρ ἀποτρεφθὲν ἄλλῃ πορεύσηται, πάντη τὸ ῥέεσθαι μείζονα νόσον ποιέοι. ὁπόταν δὲ ἐς τὰ ὦτα ῥέῃ, τὸ πρῶτον ὀδύνην παρέχει. βίῃ γὰρ χωρέει. πόνον δὲ παρέχει, [37] ἔστ᾽ ἂν ἀποσυριγγωθῇ. ἐπὴν δὲ μάθῃ ῥεῖν, οὐκέτι πόνον ποιεῖ. τῷ δὲ ὑπὸ τῆς ὀδύνης ἐχομένῳ φάρμακον θερμὸν φύσει χλιαρὸν ποιήσαντα, [38] διέντα μετώπῳ ἐγχεῖν. καὶ ὄπισθεν σικύην ἐμβάλλειν. ἢν τὸ ἀριστερὸν ἀλγέῃ, ἐς τὸ δεξιόν. καὶ ἢν τὸ δεξιόν, ἐς τὸ σκαιόν. μὴ καταχρῆν δὲ, ἀλλ᾽ ὡς ἂν ἕλκῃ μοῦνον. ἢν δὲ μὴ πρὸς ταῦτα παύηται, ψύχοντα ἐγχεῖν φύσει ψυχρὰ καὶ φάρμακον πῖσαι, ὅ, τι ἂν κάτω ὑποχώρησιν ποιέῃ. ἄνω δὲ μὴ, ὥσπερ οὐδὲ ὠφελήσει ἐμέειν, καὶ τὰ ἄλλα ψύχειν. καὶ ἀεὶ δὲ ἐκ τοῦ ὑγιὲς μὴ ποιέοντος τρόπου, μεταλλάσσειν. καὶ ἢν μὲν κάκιον ποιέῃ, ἔχου ἐς τὸ ὑπεναντίον. ἢν δὲ ῥέπῃ ἐς τὸ ὑγιὲς, τὸ πάμπαν μὴ ἀφελεῖν τι τῶν προσφερομένων, μηδὲ προσθεῖναι ἄλλο τι. ἢν δὲ ἐσυριγγωμένον ἤδη ᾖ καὶ πέπυον ῥέῃ ἰχὼρ πολλὺς, καὶ κακὸν ὄζῃ μύσος, [39] τοῦτο ὧδε ποιέειν.

ſed concutiuntur, concuſſæque moleſtia & laſſitudine tentantur, nō ſecus ac ex via concuſſæ. Quinetiam cùm in thoracem fluxio decubuerit, ſuppurati & tabidi fiunt. Cùm verò in medullam fluxio contigerit, tabes cœca oritur. Quòd ſi retrò in vertebras & carnes defluxerit, aqua inter cutem ſuboritur. Inde verò dignoſcas licet, quòd anteriores partes ſiccæ ſint, caput ſcilicet, nares & oculi. Quin & oculorum caligo accedit, & vna cum reliquo corpore ex virore palleſcunt, neque quicquam expuitur, ne ſi multum quidem defluat. Fluxio enim per mediam carnem poſteriore parte delapſa, & ab anteriore auerſa, anteriores partes ſiccas reddit, carnemque in poſteriora irrigat, eamque magis quæ ad interiora eſt, ad ventrem, quàm quæ ad exteriora, ad nares. Eamque ob cauſam corpus exteriore parte magis quàm interiore ſolidum exiſtit, & foramina habet anguſtiora. Quę cùm tenuia ſint, conſtipantur, ipſaque ſibi ipſis medentur, nullaque hac parte fluxio ferri poteſt. Intra autem cùm latiora ſunt, tum intermedia tenuiora habent, fluxio verò cùm ex altioribus delabatur, & tenuia contra ſe obiecta habeat, defluit, & carnes humiditate replet. Quin & humiditas quæ ex cibis eodem defertur, corrumpitur ipſaquè ex commixtione corrupta, & quod cum ea ex capite defluit, corpus nutriunt. Plurimo verò humore carnes nutritæ, & morboſo turgidæ, aqua inter cutem replentur. Quòd ſi parum defluxerit, coxarium morbum & diuturnos articulorum affectus (κέδματα dicuntur) facit, ſi fluere ceſſauerit. Nam cùm exiguum ſit quod affluit, & vndiquaque à potentioribus partibus depulſum, ad articulos ſe recipit. Diuturni quóque articulorum affectus, κέδματα dicti, & coxendicum morbi, iis qui ab eiuſmodi morbis conualuerunt, contingunt, quando quod morbum facit, ſanum euaſerit, in carne verò quid remāſerit, cui cùm neqúe intrò denuò, neque foras exitus pateat, ſed in cute tuberculum creet, in ipſo exitu confugit ad id quod cedere poteſt articulos nimirum, & aut articulorum diuturnos affectus (κέδματα vocant) aut coxendicum morbum parit. Quòd ſi nares intumuerint, & pituita eáque concreta repleantur, ea vbi concreuerit, aut fomentis, aut medicamentis extenuanda, minimeqúe auertenda eſt. Etenim ſi auerſa aliò feratur, omninò fluxio maiorem morbum efficiet. Cùm verò ad aures fluxerit, primùm dolorem exhibet, vi enim fertur. Dolorem autem exhibet, quoad fiſtula contracta fuerit. Vbi autem fluere conſueuerit, non ampliùs infeſtat. At verò ei quem dolor detinet, medicamentum naturâ calidum tepefactum, & Metopio ſubactum infundendum, & retrò cucurbitula admouenda, ad dextram, ſi ſiniſtra auris doluerit, ad ſiniſtram verò, ſi dextra. Nec verò ſcalpello cutis pertundenda, ſed vt trahat tantùm. Quòd ſi per hæc dolor minimè ſedetur, ea quæ naturâ refrigerant, frigida infundito, & medicamētum quòd infra deiectionem moueat propinato. ſupra autem minimè, cùm vomitus nihil conferat, & in reliquo refrigerantibus vtendum. Semperquè modus qui ſanitatem non inducit permutandus eſt. Quòd ſi grauiùs quidem malū reddiderit, cōtrariam viam amplectitor. Sin verò ad ſanitatē vergat, nihil omninò ex his quæ adhibentur auferendum, neq; aliud quicquam adiungēdum aut apponendū. At vbi iam contracta fiſtula fuerit, multaq; ſanies purulēta & graue olens effluxerit, iſtud ita faciendum.

Spongiam sicco quodam medicamento siccandi facultate prædito imbutam, quàm penitissimè in aurem indito, & medicamentum purgans naribus admoueto, vt quod priùs ad nares defluebat, in nares feratur, neque id cùm morbosum existat, ad caput rursus redeat. At verò cùm ad oculos fluxio decubuerit, oculi inflammatione & tumore vexantur. Sic affectus medicamento aut liquido, aut sicco asperso curādus est. Quòd si subitò inflammationem concipiant, nihil omninò illinito, sed vel fortissimo aliquo medicamento quàm maximè infernas partes vrito, vel alio quopiam aluum subducito & attenuato, cautione adhibita ne vomitum prouoces. Quòd si velut lapilli decurrant, medicamentum quod plurimam lachrymam cieat illinito, & reliquum corpus humectum & tumidum reddito, quò oculi humidiores euadant, ac colluantur, vt concretam lachrymam decurrere facias. Cùm autem paulatim in oculos fluxerit, pruritumq; exhibuerit, sic affectum molli medicamento, quod siccare simulque modicam lachrymam ciere possit, illinito, naribusq; medicamentum admoueto, aut singulis diebus, aut tertio quoq; die eodem vtens. Sit autem medicamentum eius generis, quod non ampliùs quàm acetabulum per nares educat, idque paulatim. Quod verò oculis admouetur, siccandi facultate valeat, vti quod oculorum medicamentum resiccarit & obturarit, etiam per nares deducatur. At medicamēta caput purgantia, quæ quidem sunt valentia à toto capite deducunt, quæ verò imbecillia, ab oculis, & inde à vicinis naso partibus. Quòd si muco inter os & carnem subsistente, ex carne & osse in oculos fluxio decumbat, ex eo cognosces, quòd his ex locis defluat. Quod in capite comprimitur, cedit, & vlcera in capite erumpunt, oculiq; illachrymantur, palpebræ non exulcerantur, neq; mordet fluxio, neq; oculorum aciem hebetat, sed æger acutiùs cernit. Siquidem fluxio minimè salsa est, cùm de cerebro nō procedat, verùm mucosa magis. Sic affectus hac ratione curandus est. Caput medicamento non valenti purgandum, & corpus tum cibis, tum medicamentis infra subducentibus attenuandum, quò attenuato corpore fluxus resiccetur, aut per medicamentum naribus admotum diuertatur. Quod si ne sic quidem conualescat, caput ad os vsq; secandum, non sublimibus, neq; transuersis secturis, sed ad os ipsum pertingentibus, & crebris quidem, quò collectus humor citiùs per vlcera effluat, simulq; crebræ suturæ efficiant. vti caro ad os insistat. Eaq; curatio huiusmodi successum est habitura. Sin minùs hæc commodè præparata fuerint, non est elotus oculus, vt ista elotione acutiùs cernere possit, semperq; potiùs ab incumbente humore splendescēs redditur, hominisq; acies extinguitur. Quòd si in ipsius visus humorem purum cruentus aliquis humor inciderit, huic pupilla intus in oculo minimè esse rotunda ob eam causam apparet, quòd in quo cruētum illud inest, visionem nō recepit, huicq; quod cernitur desinit rotundū esse, & ante oculos ei quędam obuersari videntur, nihilq; quicquam, re vera vt est, cernit.

σπογγιὰν δεδευκὼς ξηραίνοντι τινὶ φαρμάκῳ ξηρῷ, πρὸς τὴν ἀκοὴν ὡς πελασάτω προσθεῖναι. καὶ πρὸς τὰς ῥῖνας καθαρτήριον, ὅπως τὸ ἐς τὰ ὦτα ῥέοντος, πρόσθεν ἐς τὰς ῥῖνας φέρηται, καὶ μὴ ἐς τὴν κεφαλὴν πάλιν ἀποχωρέῃ, νοσηλὸν ἐόν. ὅταν δὲ ἐς ὀφθαλμοὺς ῥεῦμα ἴῃ, φλεγμαίνουσιν οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ οἰδέουσιν. τοῦτον χρὴ φαρμάκῳ ἢ τῷ ὑγρῷ ἢ τῷ ξηρῷ ἐπιπάσσειν ἰᾶσθαι. ἢν δὲ αὐτίκα φλεγμήνωσιν μὴ ἐγχρίειν μηδέν, [40] ἀλλ' ἢ καῦσαι κάτω τὰ ἰσχυρότατα, ἢ ἄλλῳ τινὶ ἀπισχνῶσαι ὑποχωρητικῷ φαρμάκῳ, φυλασσόμενος μὴ ἔμετον ποιήσῃς. ἢν δὲ οἷον λίθοι ὑποβρέχωσι, φάρμακον ἐγχρίειν, ὅ, τι πλεῖστον ἄξει δάκρυον μηδέ. καὶ τὸ ἄλλο σῶμα ὑγραίνοντα καὶ φλεγμαίνειν ποιέοντα, ὡς ὑγρότεροι οἱ ὀφθαλμοὶ γένωνται [41] καὶ ἐκκεκλυσμένοι, ὡς τὸ δάκρυον συμπεπηγὸς ὑποβρέχῃ ποιέῃς. ὅταν δὲ ἐς τοὺς ὀφθαλμοὺς κατὰ σμικρὸν ῥέῃ, [42] καὶ κνησμότητα παρέχῃ, τοῦτον ἐγχρίειν μαλθακῷ, ὅ, τι μήτε ξηραίνει ἅμα καὶ δάκρυον ὀλίγον ἄγει. καὶ πρὸς τὰς ῥῖνας φάρμακον προσφέρειν ἢ ἑκάστης ἡμέρης, ἢ διὰ τρίτης τῷ αὐτῷ χρώμενος. τοιόνδε ἔστω τὸ φάρμακον, ὅ, τι μὴ πλεῖον ἢ ἐμβάφιον ἀπάξει μέλλει κατὰ τὰς ῥῖνας. ἀπάξει δὲ κατὰ σμικρόν, τὸ δὲ κατὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀποξηραίνει, ὡς ὅτι ἂν τὸ τῶν ὀφθαλμῶν φάρμακον ἀποξηρῶν καὶ ἀποφράξῃ, καὶ κατὰ τὰς ῥῖνας ἀποτρέπηται. τὰ δὲ φάρμακα τὰ τῆς κεφαλῆς καθαρτήρια, ἃ μὲν αὐτῶν ἰσχυρότερα, ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἄγουσιν ὅλης. ἅσσα δὲ ἀσθενέα, ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν. καὶ αὐτόθεν ἀπὸ τῶν πέλας τῆς ῥινός. ἢν δὲ ἀπὸ τῆς σαρκὸς καὶ τοῦ ὀστέου μύξης ὑποστάσης μεταξὺ τοῦ ὀστέου καὶ τῆς σαρκὸς ῥεῦμα ἐς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔλθῃ, τόδε δῆλόν ἐστιν, [43] ὅτι ἐντεῦθεν ῥεῖ τὸ ῥεῦμα· τὸ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ φλιβόμενον καὶ ὑπείκει, καὶ ἕλκεα ἐς τὴν κεφαλὴν ἐκθύουσι, [44] καὶ κατὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς δακρύουσιν, καὶ οὐχ ἑλκοῦνται τὰ βλέφαρα, οὐδὲ δάκνει, οὐδὲ ἀμβλυώσσειν ποιέει, ἀλλ' ὀξὺ ὁρῶν γίνεται. τὸ γὰρ ῥεῦμα οὐχ ἁλμυρόν ἐστιν, ὡς οὐκ ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου, ἀλλὰ μυξῶδες μᾶλλον. τοῦτον ὧδε χρὴ ἰᾶσθαι. φαρμάκῳ καθαίρειν χρὴ τὴν κεφαλὴν μὴ ἰσχυρῷ. καὶ τὸ σῶμα ἰσχναίνειν, καὶ σιτίοισι καὶ φαρμάκοισι κάτω ὑπάγοντα, ὡς ἀποξηρανθῇ ἰσχναινομένου τοῦ σώματος, [45] ἢ ἐκτρεφθῇ κατὰ τὰς ῥῖνας προστιθεμένῳ φαρμάκῳ. πρὸς δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς οὐδὲν δεῖ φάρμακον προσφέρειν. ἢν δὲ μηδ' οὕτως ὑγιὲς γίνηται, τὴν κεφαλὴν καταταμεῖν ἐς ἂν πρὸς τὸ ὀστέον ἴῃς, μὴ μετεώρους, μηδὲ ἐπικαρσίας τὰς τομὰς ποιέειν. τάμνειν δὲ ἄχρι τούτου, ἄχρις ἂν τοῦ ὀστέου θίγῃς. τάμνειν δὲ πυκνά, ὡς αἱ τὸ συνεστηκὸς ἐξέλθῃ διὰ τῶν ἑλκέων ἀπορρέον. ἅμα δὲ αἱ τομαὶ πυκναὶ ἐοῦσαι [46] πρόσπασιν ποιέωσιν τῇ σαρκὶ πρὸς τὸ ὀστέον. οὕτως ἰᾶσθαι δεῖ, εἰ τοῦτο τοιάδε ἡ ἀποτελεύτησις γίνεται. ἢν μὴ ταῦτα ἀπετραπῇ εἴη οὐκ ἐκκέκλυσθαι, ὥστε ἐκκλυσθεῖσαν ὀξὺ ὁρᾶν ποιέειν, [47] αἰεὶ δὲ ἐφισταμένῳ μαρμαρυγώδης μᾶλλον γίνεται, καὶ τὸ ὀξὺ ὁρᾶν τοῦ ἀνθρώπου ἀποσβέννυται. ἢν δὲ ἐς τὴν ὄψιν ἐς τὸ ὑγρὸν καθαρόν, αἱματῶδές τι ἐσέλθῃ ὑγρόν, τούτου ἡ ὄψις ἔνδον ἐμφαίνεται τοῦ ὀφθαλμοῦ, οὐ στρογγύλον ἐὸν διὰ τόδε. ἐν ᾧ ἂν τὸ αἱματῶδες ἐνῇ, τοῦτο οὐκ ἐμφαίνεται, τοῦτο δὴ χρεῖ πως τὸ φαινόμενον περιφερὲς εἶναι. καὶ προσκινέεσθαι αὐτῷ δοκεῖ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ οὐδὲν κατ' ἀλήθειαν ὁρᾷ [48] τοῦτο.

τούτου χρὴ τὰς φλέβας ἀποκαίειν, τὰς πιεζούσας τὴν ὄψιν, αἳ σφύζουσιν αἰεὶ καὶ μεταξὺ τοῦ τε ὠτὸς, καὶ τοῦ κροτάφου πεφύκασι. καὶ ἐπειδὰν ταύτας ἀποφράξῃς, πρὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς φάρμακα ὅσα ὑγραίνει προσφέρε. καὶ δάκρυον ἄπαγε ὡς πλεῖστον, ὅπως τὸ συνεστηκὸς ἐν τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν ἐκκλυσθῇ, ὃ τὴν νοῦσον παρέχον. ἢν δὲ ὀφθαλμὸς ῥαγῇ, μαλθακοῖσι φαρμάκοισιν χρῆσθαι, καὶ στρυφνοῖσιν. ὡς στυφόμενον τὸ ἕλκος ἐς μικρὸν συνίῃ, καὶ ἡ οὐλὴ λεπτὴ ᾖ. ὅταν δὲ ἄρ ἐπίγλημον, δακρύειν τῷ ὀφθαλμῷ ἀρήγει. ὁπόταν δὲ ἐς τὸν θώρακα ῥέῃ καὶ χολὴ ᾖ, τῷδε δῆλόν ἐστιν. ὀδύνη ἔχει ἐς τὴν λαπάρην. καὶ ἐς τὴν κληῗδα τὴν κατὰ τὴν λαπάρην, καὶ πυρετὸς, καὶ ἡ γλῶσσα τὰ ἄνω χλωρὴ γίνεται. καὶ ἀποχρέμπτεται ξυμπεπηγότα. ταύτης τῆς νούσου ἑβδομαῖος ὁ κίνδυνός ἐστιν ἢ ἐναταῖος. Ὁκόταν ἀμφότερα τὰ πλευρὰ ἀλγέῃ. τὰ δὲ ἄλλα ὅμοια ᾖ τῇ ἑτέρῃ. αὕτη μὲν περιπλευμονίη ἐστίν. ἡ δὲ ἑτέρη πλευρῖτις. αὗται δὲ γίνονται διὰ τόδε. ὅταν ἐς τὸν πλεύμονα ῥεύσῃ ἐκ τῆς κεφαλῆς διὰ τοῦ βρόγχου καὶ τῶν ἀρτηριῶν, ὁ πλεύμων ἅτε ἀραιὸς ἐὼν καὶ ξηρὸς φύσει, ἕλκει ἐφ' ἑωυτὸν τὸ ὑγρὸν, ὅ τι ἂν δύνηται. καὶ ἐπὴν εἰσρυῇ, μείζων γίνεται, καὶ ὅταν μὲν ἐς ὅλον ῥεύσῃ, μείζων ὁ λοβὸς γινόμενος, ἀμφοτέρων ἔψαυσε τῶν πλευρέων, καὶ περιπλευμονίην ἐποίησεν. ὅταν δὲ τῆς ἑτέρης μούνου, πλευρῖτις ᾖ. ἡ περιπλευμονίη πολὺ ἐπικινδυνωτέρη ἐστὶ, καὶ ὀδύναι πολὺ ἰσχυρότεραί εἰσιν αἱ ἐς τὰς λαπάρας καὶ ἐς τὰς κληῗδας. καὶ ἡ γλῶσσα πολὺ ὠχροτέρη. καὶ τὴν φάρυγγα ἀλγέει ὑπὸ τοῦ ῥεύματος, καὶ κόπος ἔχει ἰσχυρὸς, καὶ πνεῦμα ἑκταῖον ἢ ἑβδομαῖον λάζεται. τοῦτον ἢν μὴ ἑβδομαῖον ὁ πυρετὸς ἀφῇ, ἀποθνήσκει καὶ ἀποπνίγεται, ἢ ἀμφότερα. ἢν δὲ ἐναταῖον δύο ἡμέρας διαλιπὼν λάζηται ὡς τὰ πολλὰ, καὶ οὗτος ἢ ἀποθνήσκει, ἢ ἔμπυος διαφεύγει. ἢν δὲ δωδεκαταῖον, ἔμπυος γίνεται. ἢν δὲ τεσσαρεσκαιδεκαταῖον, ὑγιὴς γίνεται. καὶ ἔμπυοι ὅσοι ὑπὸ περιπλευμονίης ἢ πλευρίτιδος γίνονται, οὐκ ἀποθνήσκουσιν, ἀλλ' ὑγιέες γίνονται. ὡς τὰ πολλὰ ἔμπυοι γίνονται, ὅταν ῥεῦμα ἐς τὸ αὐτὸ ὥσπερ ἐπὶ τῇσι χολῇσι γίνηται. ἀλλὰ τῇσι μὲν χολῇσι, πολὺ ἀποῤῥεῖ, καὶ ἀποῤῥυὲν παύεται. τοῖσι δὲ ἐμπύοισιν ἔλασσόν τε ῥεῖ καὶ οὐ παύεται. καὶ ἔμπυοι γίνονται, ὅταν ἔλασσον ἀποχρέμπτωνται ἢ ἐπιῤῥεῖ ἐς τὸν πλεύμονα. τοῦτο γὰρ τὸ ἐν τῷ πλεύμονι συνιστάμενόν τε καὶ ἐπιῤῥέον, πύον γίνεται. τὸ δὲ πύον συνιστάμενον ἐν τῷ πλεύμονι καὶ ἐν τῷ θώρακι, ἑλκοῖ καὶ σήπει. καὶ ἐπὴν ἑλκωθῇ, ἀπὸ τοῦ ἡλκωμένου ἐπιῤῥεῖ, καὶ ἐπαναχρεμπτομένου. ἅμα μὲν ἡ κεφαλὴ μᾶλλον ῥεῖ σειομένη, ἅμα δὲ ἐκ τοῦ ἡλκωμένου ἐν τῷ θώρακι καὶ τῷ πλεύμονι μᾶλλον ῥεῖ. καὶ τὰ ἕλκεα κινεύμενα ἐπαναῤῥήγνυται. ὥστε καὶ εἰ παύσαιτο τὸ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ῥέον, τὸ ἀπ' αὐτέων τῶν ἑλκέων ἱκανὸν ἔσται νοῦσον παρέχειν. γίνεται δὲ καὶ ἀπὸ ἕλκεος ἔμπυος καὶ ῥάων αὕτη ἡ νοῦσος. γίνεται δὲ καὶ ἐκτὸς τοῦ πλεύμονος, μάλιστα μὲν ἀπὸ ῥήγματος, καὶ ὅταν ἡ σὰρξ φλασθῇ. κατὰ τοῦτο γὰρ πύον ξυνίσταται, καὶ συνιστάμενον εἴ τις σείῃ τὸ σῶμα, κλυδάζεται, καὶ ψόφον παρέχει. καὶ

Huic venas adurito, quæ videndi aciem premunt, quæque semper pulsant, & inter aurem & tempora à naturâ sitæ sunt, easque vbi occluseris, medicamenta quæ humectant oculis adhibeto, lachrymamque quamplurimam educito, vti quod in oculis consistit & morbum facit, colluatur. Quòd si rumpatur oculus, mollibus & acerbis medicamentis vtendum, vt constrictum vlcus in angustum redigatur, cicatrixque tenuis fiat. Cùm verò albugo fuerit, lachrymæ oculo conferunt. At cùm in thoracem fluxio decubuerit, bilisque fuerit, quod hinc manifestum est, dolor lateris mollitudinem prehendit, & clauiculam quæ ei è regione respondet, febris adest, linguaque superiore parte ex viridi pallescit, & concreta excreantur. In hoc morbo periculum septimo aut nono die instat. Vbi vtraque latera doluerint, reliquaque similiter vt in priore se habuerint, hæc quidem pulmonis inflammatio est, illa verò pleuritis: eamque ob causam oriuntur. Cùm de capite per guttur & arterias asperas in pulmonem fluxio incubuerit, is nimirum sua naturâ rarus & siccus cùm existat, quicquid humoris potest in se attrahit, & vbi influxerit maior redditur, & si quidem in totum fluxerit, fibræ maiores redditæ vtrunque latus attingunt, pulmonisq; inflammationem faciunt; cùm verò alterum tantùm, lateralis fit morbus, pleuritis dictus. Pulmonis inflammatio longè periculi plenior est, & dolores ad laterum mollitudinem & clauiculas multò vehementiores habet, linguáque longè est pallidior, fauces ex fluxione dolor occupat, vehemens lassitudo detinet & spirandi difficultas sexto aut septimo die prehendit. Hunc nisi febris septimo die dimiserit, moritur aut suffocatur, aut vtrunque contingit. Quòd si nono die, duobus interpositis diebus corripiat, hic etiam vt plurimùm aut moritur, aut suppuratus euadit. Si verò duodecimo die, suppuratus fit; si decimoquarto, conualescit. Et qui ex pulmonis inflammatione, aut morbo laterali pus intrò colligunt, minimè moriuntur, sed conualescunt. Purulenti verò, vt plurimùm, fiunt, cùm fluxio ad eundem locum, velut in bilis fluxionibus, decubuerit: sed in bilis quidem fluxionibus multum defluit, & vbi defluxit, sedatur, purulentis verò, tum minùs defluit, tum minimè sedatur. Purulenti quinetiam fiunt, cùm minùs excreant, quàm ad pulmonem defluat. Quod enim in pulmone colligitur & defluit, in pus vertitur. Pus autem in pulmone & thorace collectum, vlcerat & putrefacit. Et vbi vlcus exiccatum fuerit, ab vlcerata parte, & ab eo quod per sputum repurgatur defluit. Ac simul quidem caput concussum magis fluit, simúlque ex vlcerato thorace & pulmone magis fluit, & vlcera motu ipso resiccantur, vt etiamsi quod à capite defluit, cesset, id tamẽ quod ab ipsis vlceribus procedit, ad morbum faciendum satis esse possit. Fit etiam ab vlcere purulentus, & leuior hic morbus est. Fit verò etiam extra pulmonem, potissimùm quidem ex rupto, & vbi caro contussa fuerit, circa quàm pus colligitur, collectúmque, si quis corpus concutiat, fluctuat, & strepitum facit. Et hæc

quidem inustione curantur. At verò tabes fit, cùm ad eundem locum, velut in purulento, fluxio fertur, per guttur & asperas arterias aortas appellatas, quæ pulmonem & guttur coniungunt. Defluit autem in pulmonem sensim assiduè, nec copiosam in pulmone humiditatem facit. Dum enim resiccatur quod defluit in gutture concrescens, nimirum cùm non eluitur, sed sensim influit ac detinetur, tussim inducit, & in asperis arteriis (aortis dictis) detentum quod influit, cùm hæ angusta foramina habeant, angustiam spiritui exhibet, eamque spirandi difficultatem facit, vt ea velut deficiente, semper respirare desideret. Quinetiam in pulmone, cùm non admodum humidus existat, pruritus exoritur. Cùm verò multum ex capite defluxerit, pruritus in pulmone non fit, cùm si quidem copiosum sit quod in ipsum defluit, & suppurati ex tabidis huiusmodi fiunt, vbi humidius corpus redditum fuerit, contráque vbi siccius, ex suppuratis tabidi. Suppuratos hac ratione dignoscas. Lateris mollitudinem ab initio dolor detinet, vbi verò iam pus collectum est, & dolor similiter vexat, cùm tussis suboritur, tum pus exscreatur, & difficultas spirandi occupat. Quòd si nondum pus eruperit, in lateris mollitudine concussum, velut in vtre strepitum edit. At si horum nihil adfuerit, suppuratio tamen adsit, ex his signis coniecturam facias. Magna spirandi difficultas adest, subraucum loquitur, pedes & genua intumescunt, magis verò ex ea lateris mollitudine in qua pus inest, thorax incuruatur, & membrorum solutio oritur, sudore etiam totum corpus perfunditur, interdum quidem sibi calidus, interdum etiam frigidus videtur, vngues circumtenduntur, & venter incalescit. Atque ex his suppurati dignoscendi sunt. Cùm verò posteriore ex parte fluxio in spinam decubuerit, huic tabes eiusmodi suboritur. Lumbos dolor occupat, & anteriores capitis partes ipsi vacuæ videntur. At verò bilis hoc modo periculi plena est, si in oculis regius morbus oboriatur, in vnguibus liuores suborti fuerint, corpus vlcera habeat, partésque circa vlcera liuidæ fuerint, cùm sudor non toto corpore, sed aliqua tantùm corporis parte erumpit, & cùm febre remanente ex pallido virescens exscreatur, aut si exscreatio cesset, cùm adhuc in pulmone remanet ex pallido virescens. Quod ipsum contineatur nécne dignoscendum. Cùm remanet, in faucibus respirantis strepitum edit, difficultas spirandi periculi plena adest, & singultus febrisq; discedit exscreatione adhuc in pulmone existente, & debili iam ægro aluus secedit. Ista sunt pulmonum inflammationis & lateralis morbi periculosa indicia. Lateralis morbi hæc instituenda curatio est. Febrem per septem dies ne sedato, potione verò aut aceto mulso, aut aceto & aqua vtendum, eaque quàm plurima offerenda, vt quæ inde contingit madefactio, exscreationem faciat. Dolor medicamentis calefacientibus sedandus, & sorbitione exhibendum quicquid exscreationem mouere possit. Balneis etiam quarto die vtendum, quinto autem & sexto oleo illinendum. Septimo lauandum, nisi febris dimiserit, vti ex balneo sudor oboriatur.

κάμνονται ταῦτα. φθίσις δὲ γίνεται, ὅταν ἐς τὸ αὐτὸ, ὥσπερ τῷ ἐμπύῳ, ὁ ῥόος γίνηται διὰ τοῦ βρόγχου[54] καὶ τῶν ἀορτέων αἳ ξυνέχουσι τὸν πλεύμονα καὶ τὸν βρόγχον. ἐς δὲ τὸν πλεύμονα ῥέει θαμινὰ κατ' ὀλίγον,[55] καὶ ὑγρότητα ἐν τῷ πλεύμονι μὴ ποιεῖ πολλήν. ξηραινόμενον γὰρ τὸ ἐπιρρέον ἐν τῷ βρόγχῳ πεπηγὸς, ὥστε οὐκ ἐκκλυζόμενον, ἀλλὰ κατ' ὀλίγον ἐπιρρέον[56] καὶ ἐνεχόμενον, βῆχα ποιεῖ.[57] ἔν τε τῇσιν ἀορτῇσιν ἐνεχόμενον τὸ ῥέον, ὥστε στενὰς διατρήσιας ἐχούσας τὰς ἀορτὰς, στενοχωρίην τῷ πνεύματι παρέχει,[58] καὶ τοῦτο ποιεῖ πνεῦμα ἔχειν. ὥστε γὰρ ἀναλιπόμενον ἀεὶ ἐπιθυμεῖ ἀναπνεῖν καὶ ἐν τῷ πλεύμονι, ὥστε οὐκ ἰσχυρῶς ὑγρῷ ἐόντι, ξυσμὸς ἐγγίνεται. ὅταν δὲ πολὺ ἀπόρροη τῆς κεφαλῆς, οὔτ' ἐν τῷ πλεύμονι ξυσμὸς γίνεται. πολὺ γὰρ αὐτέῳ τὸ ἐπιρρέον ἐστὶ, καὶ ἔμπυοι ἐκ τῶν φθισίων τούτων γίνονται, ὅταν ὑγρότερον τὸ σῶμα γένηται. καὶ ὅταν ξηρότερον γένηται, ἐκ τῶν ἐμπύων φθισιῶντες. ἔμπυοι τῷδε δῆλοι γίνονται. τὴν λαπάρην ἀρχομένων πόνος ἔχει. ἐπὴν δὲ πῦον ξυνεστήκει ἤδη, ὅτε πόνος ὁμοίως ἔχῃ, βήξ τε γίνεται, καὶ ἐπαναχρέμπτεται πῦον, καὶ πνεῦμα ἔχει. ἢν δὲ μή πω ἐρρώγῃ ἐν τῇ λαπάρῃ, σείεται καὶ ψοφεῖ οἷον ἐν ἀσκῷ.[59] ἢν δὲ τούτων μηδὲν παρεσείη, ἔμπυος δὲ ᾖ, τοισίδε χρὴ τεκμαίρεσθαι. πνεῦμα πουλὺ ἔχει, φθέγγεταί τε ὑποβραγχότερον. καὶ οἱ πόδες οἰδέουσι καὶ τὰ γούνατα. μᾶλλον δὲ κατὰ τὴν λαπάρην ἐν ᾗ τὸ πῦον ἐστί. καὶ ὁ κίθαρος συγκεκαμμένος ἐστί. καὶ λιπογυῖα γίνεται καὶ ἱδρὼς περιχεῖται ὅλον τὸ σῶμα. καὶ ποτὲ μὲν δοκεῖ θερμὸς αὐτὸς ἑωϋτῷ εἶναι, ποτὲ δὲ, ψυχρός. καὶ οἱ ὄνυχες περιτεταμένοι εἰσί. καὶ ἡ κοιλίη θερμὴ γίνεται. τούτοισι χρὴ γινώσκειν τοὺς ἐμπύους. ὅταν δὲ ὄπισθεν ῥεύσῃ ἐς τὴν ῥάχιν φθίσις γίνεται τούτῳ τοιάδε. τὴν ὀσφὺν ἀλγέει καὶ τὰ ἔμπροσθεν τῆς κεφαλῆς κενὰ δοκέουσιν αὐτῷ εἶναι. χολὴ δέ. τάδε ἐστὶν ἐπικίνδυνα. ἴκτερος ἢν ἐπιγένηται ἐν τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν, καὶ ἐν τοῖσιν ὄνυξιν πελιδνὰ ὅταν γίνωνται. καὶ ἐς τὸ σῶμα ὅταν ἔχῃ ἕλκεα, καὶ τὰ περὶ τὰ ἕλκεα, πελιδνὰ ᾖ. καὶ ὁ ἱδρὼς ὁκόταν μὴ κατ' ὅλον τὸ σῶμα ἐκθύῃ, ἀλλὰ καθ' ἓν μέρος τοῦ σώματος. καὶ ὅταν τοῦ πυρετοῦ ἔτι ἐόντος ἐπαναχρέμπτηται χλωρόν. ἢ ἐνεόντος ἐν τῷ πλεύμονι ἔτι τοῦ χλωροῦ, ἡ ἐπανάχρεμψις παύσηται.[60] τοῦτο δὲ δεῖ γινώσκειν ὅταν ἐνῇ καὶ ὅταν μὴ ἐνῇ. ὅταν ἐνῇ ἐμψοφεῖ ἐν τῇ φάρυγγι ἀναπνέοντος, καὶ πνεῦμα ἐπικίνδυνον[61] καὶ λὺξ, καὶ ὁ πυρετὸς ἀπιὼν, ἀποχρέμματος ἔτι ἐν τῷ πλεύμονι ἐόντος. καὶ ἡ κοιλίη ἀσθενέος ἤδη ἐόντος ὑποχωρέουσα. ταῦτα πλευρίτιδος καὶ περιπλευμονίης ἐπικίνδυνα. πλευρῖτιν ὧδε χρὴ ἰᾶσθαι. τὸν πυρετὸν μὴ παύειν ἑπτὰ ἡμερέων. ποτῷ δὲ χρῆσθαι, ἢ ὀξυμελικρήτῳ, ἢ ὄξει, καὶ ὕδατι. ταῦτα δὲ χρὴ προσφέρειν ὡς πλεῖστα, ὡς ἐπίτεγξις γίνηται καὶ γινομένη ἐπανάχρεμψιν ποιέῃ. καὶ τὴν ὀδύνην παύειν θερμαντηρίοισι φαρμάκοισι, καὶ καταρροφεῖν διδόναι, ὅ, τι ἐπανάχρεμψιν ποιήσει. καὶ λουτροῖσι χρῆσθαι τεταρταίοισιν. τῇ δὲ πέμπτῃ καὶ τῇ ἕκτῃ χρίειν ἐλαίῳ. τῇ δὲ ἑβδόμῃ λούειν, ἢν μὴ ὁ πυρετὸς μέλλῃ ἀφιέναι, ὡς ὑπὸ τοῦ λουτροῦ ὁ ἱδρὼς ἐγγένηται.

καὶ ἔτι

καὶ ἐπὶ τῇ πέμπτῃ καὶ τῇ ἕκτῃ ἰσχυροτάτοισι χρῆσθαι τοῖσιν ἐπαναχρεμπτηρίοισι φαρμάκοις, ὡς τὴν ἑβδόμην ὅτι ῥᾷστα ἡμέρην ἀγάγῃ. ἢν δὲ μηδὲ τῇ ἑβδόμῃ ἡμέρῃ παύσηται, τῇ ἐνάτῃ παύσεται, ἢν μή τι ἄλλο τῶν ἐπικινδύνων γίγνηται. [62] ἐπὴν δὲ ὁ πυρετὸς ἀφῇ, ῥοφήματα ὡς ἀσθενέστατα ποιέων προσφέρειν. [63] ἢν δὲ ἰσθμὸς ἐγγίγνηται, ἢν μὲν ἔτι νεαροῦ τοῦ σώματος ἐόντος, τὸ ποτὸν ἀφαιρέειν. ἢν δὲ τοῦ πυρετοῦ ἀφίκηται, πυρίνοις τοῖς ῥοφήμασι χρέω. καὶ τὴν περιπλευμονίην τὸν αὐτὸν τρόπον ἰῶ. τοὺς ἐμπύους καθαίρειν τὴν κεφαλὴν, μὴ ἰσχυροῖσι φαρμάκοισιν, 10 ἀλλὰ κατὰ μικρὸν ἀποτρέπειν ἐς τὰς ῥῖνας, καὶ ἅμα διαχωρητικοῖσι σιτίοισι χρῆσθαι. καὶ ἐπὴν ἡ ἀρχὴ τοῦ νοσήματος μηκέτι ᾖ, ἀλλ' ἐκτρέπηται ὁ ῥόος ἐπαναχρέμψιν ποιέεσθαι. καὶ βῆχα ποιέειν. [64] καὶ ἐγχύτοισι φαρμάκοισιν χρῆσθαι. καὶ σιτίοισιν ἅμα. ὁπόταν δὲ δεῖ ἀπόχρεμψιν ποιέεσθαι, καὶ πλέοσι σιτίοισι καὶ γλυκέσι χρῆσθαι καὶ λιπαροῖσι. καὶ οἴνῳ αὐστηρῷ. καὶ βῆχα ποιέειν ὅταν ὧδε ἔχῃ. καὶ τοὺς ὑπὸ τῆς φθίσιος τὸν αὐτὸν τρόπον τἄλλα, πλὴν τὰ σιτία μὴ πολλὰ ἅμα. καὶ τὰ ὄψα μὴ πλέονα ἢ τὰ σιτία, καὶ τῷ οἴνῳ ὑδαρεῖ χρέω ἐπὶ τῷ σιτίῳ, ὡς μὴ θερμαίνῃ, 20 καὶ τῷ σώματι ἀσθενεῖ ἐόντι θερμότητα παρέχῃ, καὶ ἅμα ἀμφότερα θερμαίνωσιν ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ, καὶ θερμαλῆ ποιέωσιν ῥεῦμα πουλύ. ὁπόταν διὰ τοῦ οἰσοφάγου ἐς τὴν κοιλίην ῥεῦσιν [65] ἡ στάσις γὰρ κάτω. ἔστι δ' ὅτε καὶ ἄνω. τούτῳ ἢν μὲν ὀδύνη ἐνῇ ἐν τῇ γαστρὶ, ὑπεξάγειν πρῶτον φαρμάκῳ ἢ χυλῷ. [66] ἔπειτα φαρμάκῳ ἰσχυροτέρῳ χρῆσθαι. τοῖσι δὲ σιτίοισι διαχωρητικοῖσιν ἕως ἂν ἡ ὀδύνη ἔχῃ. ἐπὴν δὲ παύσηται ἡ ὀδύνη, καὶ τοῖσι σιτίοισιν ἰσχυρείοισι χρῆσθαι. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὴν πολλὰς ἡμέρας ἡ στάσις ἔχῃ, ἰᾶσθαι. ἢν δὲ ἀσθενὴς ᾖ καὶ μὴ δύνηται 30 προσφέρεσθαι ὑπὸ ἀσθενείης, κλύζειν πρῶτον μὲν χρὴ χυλῷ πτισάνης. ἔπειτα ἐπὴν τούτῳ καθήρῃς, [67] τῶν στυφόντων τινί. ὁπότε δ' ἐς τὴν σάρκα ὄπισθεν παρὰ τοὺς σπονδύλους ῥεύσαντα ὕδρωπα ποιήσῃ, ὧδε χρὴ ἰᾶσθαι. καίειν τὴν σάρκα τὴν ἐν τῷ τραχήλῳ μεταξὺ τῶν φλεβῶν ἐσχάραις τρισί. καὶ ἐπὴν καύσῃς, ξυνάγειν καὶ ποιέειν ὡς ἰσχνοτάτας οὐλάς. καὶ ἐπὴν ἀποφράξῃς πρὸς τὰς ῥῖνας φάρμακον προσφέρε, ὡς ἐκτρέπηται [68] καὶ ἀσθενὲς αὖθις, ἕως ἂν ἀποτραφθῇ. καὶ τὰ μὲν ἔμπροσθεν τῆς κεφαλῆς, θέρμαινε· τὰ δ' ὄπισθεν, ψῦχε. καὶ ἐπὴν σοι ἐκτεθερμασμένος ᾖ τὰ 40 ἔμπροσθεν τῆς κεφαλῆς, [69] σιτία ἐσθίειν τὰ φλεγματωδέστατα, καὶ ἥκιστα διαχωρητικὰ, ὡς ὅτι μάλιστα διευρυνθῶσιν αἱ ῥοιαὶ αἱ ἔμπροσθεν τῆς κεφαλῆς. ἔπειτα δ' ἐπὴν ἀποφράξῃς καὶ ἀποτρέψῃς τὴν ἐπίρρησιν, ἤν τι πρὶν ἢ εὐτρεπίζειν τὸ ῥεῦμα. ἐς τὸ σῶμα ἔλθῃ, ὧδε χρὴ ἰᾶσθαι. ἢν μὲν μᾶλλον πρὸς τὸ δέρμα ἐκκεχωρηκὸς ᾖ, τὰ ἔξωθεν πυριῶντα. ἢν δ' ἔνδον πρὸς τὴν κοιλίην, ἔξωθεν δὲ μὴ δῆλον ᾖ, [70] φάρμακον πιπίσκοντα. ἢν δ' ἐπ' ἀμφότερα, ἀμφοτέρων ἀφαιρέειν. ἐπιτηδεύειν δὲ χρὴ ἐγγυτάτην ἔξοδον ποιέειν, ἤν τε κάτω, ἤν τε ἄνω, ἤν τε 50 ἄλλῃ ὅπῃ τοῦ σώματος ἔξοδοί εἰσιν. ὁπόταν ἰσχιὰς ἀπὸ ῥόου γίγνηται, σικύην χρὴ προσβάλλειν, καὶ ἕλκειν ἔξω, καὶ μὴ καταχρίειν,

Quinto insuper & sextò validissimis vtendum exscreationē promouentibus medicamentis, quò quàm facillimè septimum transigat diem. Quòd si neq; septimo die desierit, nono desinet, nisi aliud quiddam periculum contingat. At vbi febris dimiserit, sorbitiones quàm debilissimæ offerãtur. Si verò vacuatio oboriatur, si quidem corpus adhuc iuuenile existat, potum subducito. Quòd si febris decesserit, triticeis sorbitionibus vtitor. Eodemq; modo pulmonis inflammationem curato. Suppuratis caput minimè validis medicamentis purgandum, sed sensim ad nares auertendum, cibisq; ventrem subducentibus vtendum. Et vbi morbi principium non ampliùs fuerit, sed fluxus diuertitur, exscreatio promouenda, & tussis excitanda, & tum medicamentis quæ infunduntur, tum cibis vtendum. Cùm autem exscreatio mouenda est, pluribus etiam cibis, tum salsis, tum pinguibus, vinoque austero vtendum, & cùm hoc modo habuerit, tussis excitanda. Tabidos quinetiam quo ad reliqua curabis ad eundem modum, præter quàm quòd cibaria nō multa simul exhibenda, neq; opsonia plura quàm cibaria, & vino diluto inter cibos, ne calefaciat, vtendum, & in corpore debili calorem exhibeat, & vtraq; simul eodem tempore calefaciant, & calore multam fluxionem inducãt. Vbi per gulam in ventrem fluxio decubuerit, infra accumulatio interdumq; supra fit. Huic quidem si dolor in ventre adfuerit, is primùm medicamento aut succo subducendus, deinde medicamento valentiore vtendum, cibis verò aluum subducentibus, quamdiu dolor detinuerit. At vbi dolor sedatus fuerit, cibis roborantibus vtendum. Ad eundem verò modū etiam vbi per multos dies accumulatio detinuerit curato. Quòd si imbecillus fuerit, & præ imbecillitate ista offerri nequeant, primùm quidem ptisanę succo aluus per infusum eluenda, deinde vbi per hunc purgaris, adstringente aliquo vtendum. Cùm autem in carnem posteriore parte iuxta vertebras illapsa fluxio aquam inter cutem excitarit, hunc in modum curato. Ceruicis carnem, quæ in medio est venarum, tribus crustis inurito, inustum cōstringito, & quàm tenuissimas cicatrices facito. Et vbi viam intercluseris, medicamentum ad nares admoueto, vt eò diuertatur, & imbecillum rursus, donec aliò auertatur, ac anteriores quidem capitis partes calefacito, posteriores verò refrigerato. Et postquam partibus capitis anterioribus excalfactus tibi videbitur, cibos edat qui corpus maxime tumefaciunt, & minimè ventrem subducunt, quò fluxionis meatus anteriore capitis parte quàm maximè dilatentur. Posteaquàm verò viam intercluseris, & id quod affluit auerteris, si quid, priùs quàm fluxionem ad curationem accommodaris, ad corpus peruenerit, hoc modo curare oportet. Si quidem ad cutem magis processerit, externis partibus fomentum adhibendo, si verò intrò ad ventrem, neque foris conspicuum sit, medicamentum propinando, sin vtramque in partem, vtrimque detrahendo. Diligentia autē adhibenda est, vt quàm proximū exitum facias, siue supra, siue infra, siue alia quauis corporis parte exitus detur. Cùm coxendicū morbus ex fluxione oritur, cucurbitula admota foras attrahere oportet, neq; cutem scalpello pertundere,

& calefacientia propinando intus calefacere, vt exitus pateat tũ extra ad cutem per cucurbitulæ tractionem, tum intra ad ventrem, per caliditatem. Vbi nanque fluxioni via interclusa fuerit, neque habuerit quò procedat, via ad articulos facta, in id quod cedit defluit, & coxendicum morbum inducit, aut posteriorum partium tabem. Sic affecto caput medicamento imbecillo purgandum, donec aliò auertatur fluxio, & victus ratione, velut antea, vtendum. Medicamentum autem potui exhibeto deorsum purgans, & aluum inferiorem lacte infuso subluito, cætera fomentis curato. Cùm lien ex febre tumidus extiterit, quod fit cùm corpus extenuatur. Ex iisdem enim & lien augescit, & corpus contabescit. Cùm autem corpus extenuatur, & lien turgescit, vnà etiam cum corpore omentum extenuatum fuerit, eius pinguedo colliquescit. Vbi verò partes istæ pinguedine vacuæ fuerint, & ex liene turgescente in omentum defluxerit, quod cùm nimirum valde vicinum existat, & vasa vacua habeat, id excipit, atque vbi semel in corpore morbus exortus fuerit, ad id quod morbosum est vertitur, nisi quis rectè tractet, vt etiamsi bene tractetur, periculo non careat. Hunc sic curato. Medicamenta per quæ aqua purgetur potui exhibenda, & cibi maximè tumefacientes offerendi. Quòd si ne sic quidem leuiùs habeat, quàm tenuissimis & leuissimis crustis, quò aquam emittere possis, in vmbilici ambitu inurito, & supra vmbilicum vnam, singulisque diebus emittito. Cúmque morbus inter alios maximè periculi plenus sit, in his periclitari oportet. Nam si quidem successerit, sanum reddes, sin verò frustratus fueris, nihil grauius quàm quod euenturum erat perpetietur. At in puero aquã inter cutem sic curato. Tumidas & aquæ plenas partes gladiolo aperito, crebroq; ac parum, & à singulis corporis partibus educito, fomentisque vtitor, & semper quod apertum est calefaciente medicamento illinito. Lateralis morbus siccus citra fluxionem oritur, cùm ex vehementi siti pulmo admodum resiccatus fuerit. Pulmo enim cùm siccus existat, vbi ampliùs quàm pro natura resiccatus fuerit, gracilis euadit, & impotẽs redditus, ad latus præ impotentia inclinatur, ipsumq; contingit, eoque contacto, cùm humidũ existat, ei adhæreſcit, & morbum lateralem facit. Tunc verò dolor ad latus & iugulum oboritur, & febris, & album exſcreat. Hic multis potionibus curandus est & lauandus, eiq; medicamentum quod dolorem sedet exhibendũ, aliaq; quæ exſcreationem faciũt. Hic intra septimum diem conualescit, neq; morbus periculosus est, neq; cibos exhibere oportet. At verò febres hanc ob causam oriuntur. Cùm corpore tumidiore reddito carnes intumuerint, pituita bilisq; conclusę conquieuerint, nihilque refrigeretur, neq; exeat, neq; moueatur, neque aliud quid subeat. Cùm lassitudo febris & plenitudo detinuerit, multa aqua lauandum, & liquido illinendum, & quàm maximè calefaciendũ, quò calor aperto per sudorem corpore exeat, hæcq; consequenter tribus aut quatuor diebus facienda. Quòd si non sedetur, medicamentum quod bilem educat propinato, & febrem perfrigerato, priùs quàm ad quartanã deueniat.

καὶ ἔνδοθεν θερμαντήρια φάρμακα πιπίσκοντα διαθερμαίνειν, ὅπως ἔξοδος ᾖ καὶ ἔξω ἐς τὸ δέρμα ὑπὸ τῆς ἑλκύσιος τῆς σικύης, καὶ ἐντὸς παρὰ ἐς τὴν κοιλίην ὑπὸ τῆς θερμασίης. ὁπόταν γὰρ ἀποφραχθῇ, καὶ μὴ ἔχῃ ὅπῃ ὁδοιπορέῃ, ὁδοιπορέουσα ἐς τὰ ἄρθρα ῥεῖ ἐς τὸ ὑπεῖκον, καὶ ἰσχιάδα ποιεῖ[72] ἢ ὄπισθεν φθίσιν. τούτῳ τὴν κεφαλὴν καθαρτέον ἀσθενεῖ φαρμάκῳ, ἕως ἂν ἀποτραφῇ ὁ ῥόος. καὶ τῇ διαίτῃ, ὥσπερ ἔμπροσθεν χρῆσθαι.[72] φάρμακον δὲ πίσον ἐλατήριον, καὶ κάτω γάλακτι κλύζειν. τὰ δὲ ἄλλα 10 πυρίῃσιν ἰᾶσθαι. ἐπὴν ὁ σπλὴν ὑπὸ πυρετοῦ μέγας γένηται. γίνεται δὲ ὅταν τὸ σῶμα λεπτυνθῇ. τοῖσι γὰρ αὐτοῖσιν ὅ, τε σπλὴν θάλλει[73] καὶ τὸ σῶμα φθίνει. ὅταν δὲ τὸ σῶμα λεπτὸν ᾖ καὶ ὁ σπλὴν θάλλῃ καὶ τὸ ἐπίπλοον ἅμα τῷ σώματι λεπτυνθῇ, ἡ πιμελὴ ἡ ἐν τῷ ἐπιπλόῳ ἐκτήκεται. ἐπὴν δὲ ταῦτα κενὰ πιμελῆς γένηται, καὶ ἀπὸ τοῦ σπληνὸς θάλλοντος ἀπορρέει ἐς τὸ ἐπίπλοον, ὡς ἐγγυτάτω ἰὸν τὸ ἐπίπλοον, ὥστε τὰ ἄγγεα ἔχον,[74] καὶ ταῦτα κενεὰ ἐσδέχεται. καὶ ἐπὴν τὸ νόσημα ἅπαξ ἐν τῷ σώματι γένηται, ἐς τὸ νοσέον τρέπεται, ἢν μή τις εὖ θεραπεύῃ. ὡς[75] καὶ τὸ εὖ θεραπευόμενον 20 ἐπὶ κινδύνου. τοῦτον ὧδε ἰᾶσθαι. φάρμακα πιπίσκειν ὑφ' ὧν ὕδωρ καθαίρεται καὶ σιτία τὰ φλεγματωδέστατα διδόναι. ἢν δὲ μὴ δὲ οὕτω ῥᾴων γένηται, καίειν ὡς λεπτότατα καὶ ὡς ἐπιπολαιότατα,[76] ὅπως τὸ ὕδωρ ἐξιέναι δύνηται περιξ τὸν ὀμφαλοῦ κύκλον καὶ ἐς τὸν ὀμφαλὸν μίαν, καὶ ἀφιέναι ἑκάστης ἡμέρης. τῶν νοσημάτων, ὅ, τι ἂν ἐπικινδυνότατον ἐστιν, ἐν τούτοισι παρακινδυνεύειν χρή. ἐπιτυχὼν μὲν γὰρ ὑγιᾶ ποιήσεις. ἀτυχήσας δὲ ὅπερ καὶ ὡς ἔμελλε γίνεσθαι, τοῦτ' ἔπαθε. παιδίον δὲ χρὴ ὑδρωπιῶν ὧδε ἰᾶσθαι. τὰ οἰδέοντα καὶ ὕδατος ἔμπλεα ἐξοίγειν μα- 30 χαιρίῳ,[77] πυκνὰ καὶ σμικρὰ ἐξοίγοντα. ἐξοίγειν δὲ ἐν μέρει ἑκάστῳ τοῦ σώματος. καὶ πυρίῃσι χρήσασθαι. καὶ ἀεὶ τὸ ἐξοιγόμενον χρίειν θερμαντηρίῳ φαρμάκῳ. πλευρῖτις ξηρὴ ἄνευ ῥόου γίνεται ὅταν ὁ πλεύμων λίην ξηρανθῇ ὑπὸ δίψης ἀναγκαίης. ὁ γὰρ πλεύμων, ἅτε ξηρὸς ἐών, ἐπὴν τι μᾶλλον ξηρανθῇ τῆς φύσιος, ἰσχνὸς γίνεται καὶ ἀκρατὴς γενόμενος[78] καὶ κλιθεὶς ἐς τὸ πλευρὸν ὑπὸ ἀκρασίης, ψαύει τοῦ πλευροῦ. καὶ ἐπὴν θίγῃ ὑγροῦ ἐόντος ἅπτεται, καὶ πλευρῖτιν ποιεῖ. τότε δὲ καὶ ὀδύνη γίνεται ἐς τὸ πλευρὸν καὶ ἐς τὴν κληῖδα. καὶ πυρετός. καὶ ἔπτυσμα χρέμπτεται λευ- 40 κόν. τοῦτον χρὴ πολλοῖσι ποτοῖσιν ἰᾶσθαι. καὶ λούειν. καὶ τῆς ὀδύνης φάρμακον διδόναι. καὶ τἄλλα τὰ ἀναχρέμψιν ποιεῦντα. οὗτος ἐν ἡμέρῃσιν ἑπτὰ ὑγιὴς γίνεται. καὶ τὸ νόσημα ἀκίνδυνόν ἐστιν. καὶ σιτία οὐ χρὴ διδόναι. πυρετοὶ δὲ ἀπὸ τοῦδε γίνονται ὅταν τοῦ σώματος ὑπερφλεγμήναντος αἱ σάρκες ἀνοιδήσωσιν καὶ τὸ φλέγμα καὶ χολὴ κατακλεισθέντα ἀτρεμίζωσι. καὶ μὴ ἀναψύχηται μηδὲν μήτ' ἐξιόν, μήτε κινεύμενον, μήτ' ἄλλου ὑπιόντος. ὁπόταν κόπος ἔχῃ καὶ πυρετὸς καὶ πλησμονή, λούειν χρὴ πολλῷ. καὶ χρίειν ὑγρῷ. καὶ θερμαίνειν ὡς μάλιστα,[79] ὡς ἡ θέρμη ἀνοιχθέντος τοῦ σώματος ὑπὸ τοῦ ἱδρῶτος ἐξέλθῃ. ἑξῆς δὲ ταῦτα ποιεῖν καὶ τρεῖς καὶ τέσσαρας ἡμέρας. καὶ ἢν μὴ παύηται, φάρμακον πίσαι χολαγωγόν. καὶ ψύχειν τὸν πυρετόν, πρὶν ἢ τεταρταῖος γένηται.[80]

[80] μηδὲ ὡς ἂν τὸ σῶμα θάλλῃ πιπίσκειν φάρμακον. οὐ γὰρ κρίνονται εἰ μὴ σμικρὸν, ὥστε συνοιδέοντος τοῦ σώματος. ἐπὴν δὲ ἰσχνὸς ᾖ, πιπίσκειν, [81] καὶ ἢν ὠνήσεται πυρετῷ. σιτίον μὴ προσφέρειν, μηδὲ ῥοφήμασιν ὑπεξάγειν. καὶ πιὼν ὕδωρ θερμὸν καὶ μελίκρατον, καὶ ὄξος σὺν ὕδατι. ταῦτα δὲ πιπίσκειν ὡς πλεῖστα. [82] ἢν γὰρ μὴ ψυχρὸν ἐσίῃ τὸ ποτὸν θερμὸν ἐὸν, καὶ μένον, ἐκ τοῦ σώματος τοῦ νοσέοντος ἀφαιρέει, ἤν τε διουρήσῃ, ἤν τε διιδρώσῃ. πάντη δὲ ἀνοιγόμενόν τε καὶ ἀναπνέον, καὶ κινεύμενον τὸ σῶμα συμφέρον ποιήσει. ἐπὴν δὲ ἰσχνὸν ἐόντα καίῃ, δῆλον ὅτι οὐ διὰ τὸ φλεγμαίνειν ὁ πυρετὸς ἔχει. καὶ ἢν μὴ παύηται τρέφειν, καὶ φλεγμαίνειν ποιέειν, καὶ ἢν μηδὲ οὕτω ξυμφέρῃ, δῆλον ὅτι οὐκ ἐχρῆν τὸν πυρετὸν παρέχειν. τοῦτον χρὴ φάρμακον πίσαι, ὡς ὑπεξάγῃ, ὅπῃ ἂν μᾶλλον ὁ πυρετὸς ἔχῃ, ἤν τε κάτω, ἤν τε ἄνω. ἢν μὲν ἄνω, ἄνω. ἢν δὲ κάτω, κάτω. οὐδὲν δὲ ἧσσον δεῖ τοὺς ἀσθενέοντας τῶν ἰσχυρῶν φαρμάκων πιπίσκειν. ἀλλ᾽ ὁμοίως ἢ μοῦνον οὕτω. τοῖσι μὲν ἰσχυροῖς, ἰσχυρόν. τοῖσι δὲ ἀσθενέσιν, ἀσθενές. τὰς δὲ πυρώσιας ποτοῖσι καὶ ῥοφήμασιν, ὥσπερ τὸν πυρετὸν ψυκτηρίῳ φαρμάκῳ ἐκλύειν, [83] καμμάρῳ, ἢ ἄλλῳ τινὶ τοιούτῳ. καὶ [84] ἐπὴν ναυτιῷτο ὑπὸ τῷ ψυκτηρίῳ, θερμαντηρίοισι χρέω ἑξῆς. ἐπὴν δὲ μὴ παύηται, ψυκτηρίοισι πάλιν χρῆσθαι. ἴκτερον ὧδε χρὴ ἰᾶσθαι. ἐπὴν παραλάβῃς τρέφε καὶ λουτροῖσι καὶ πιαντηρίοισι. καὶ ποτοῖσι καὶ σιτίοισι καθυγραίνειν τρεῖς ἢ τέσσαρας ἡμέρας. ἐπὴν δὲ ὑγρανθῇ τὸ σῶμα, καθαίρειν καὶ ξηραίνειν τὸ σῶμα. λιπαρά τε ἐξαίφνης ἐξαρύσαι. πάντη τε προσφέρων φάρμακον, εἰ δυνατὸν ἡ ὑγρότητα ἐξάγειν. πρὸς δὲ τὴν κεφαλὴν καθαρτηρίῳ ἀσθενεῖ. καὶ οὐρητικὰ πιπίσκειν. καὶ πρὸ τῶν σιτίων τοῦτον τὸν χρόνον ἢν καθαίρῃς τὴν τεταραγμένην ὑγρότητα, [85] κατὰ ποτὸν δίδου, ὡς μὴ τρέφηται ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου τὸ σῶμα. ὅταν δὲ ἰσχναίνηται καὶ λουτροῖσι καθαίρειν. τοῦ δὲ σικύου τοῦ ἀγρίου τὴν ῥίζαν κόψας, ἐς ὕδωρ ἐμβαλὼν, ἀπὸ τούτου λοῦε. χολαγωγὰ δὲ φάρμακα μὴ πιπίσκε, ὡς μὴ ταράσσῃ μᾶλλον τὸ σῶμα τοῦτον. ἐπὴν δὲ ξηρὸν ᾖ τὸ τεταραγμένον, τρέφε μηδενὶ ὑποχωρητικῷ φαρμάκῳ, μηδὲ διουρητικῷ, [86] ἀλλ᾽ οἴνῳ οἰνώδει καὶ ἅσσα ἐρυθρότερον ποιέει τὸν ἄνθρωπον τούτοισιν. ἢν δὲ χλωρὸς ᾖ, πάλιν ἐξαρύσαι, ξηραίνειν δὲ μηδαμῶς, ὡς μὴ παγῇ χλωρὸς ἐών. [87] θηρίον ἐπέρχεται ἐπὶ τὸ σῶμα διὰ τόδε. ἐπὴν φλεγμήνῃ ἡ σὰρξ ἡ πέριξ, [88] καὶ οἱ κρημνοὶ μεγάλοι ἔωσι τοῦ ἕλκεος, καὶ τὸ ἕλκος ὑγρὸν, καὶ ἐπὶ τοῦ ἕλκεος ἐξηρασμένος ἐπῇ ἰχὼρ, ἢ τὸ ἕλκος συμπεπηγὸς ᾖ, ξυνεστηκὼς ὁ ἰχὼρ ὁ ἀπὸ τοῦ ἕλκεος ἀπορρέων, κωλύεται ἔξω χωρέειν ὑπὸ τοῦ ἐπιπεπηγότος ὑπὸ τοῦ ἕλκεος πρὸς τὴν σάρκα. ἡ δὲ σὰρξ ὑποδέχεται, ὥστε μετέωρος ἐοῦσα ὑπὸ φλεγμασίης. [89] καὶ ὅταν ἀφίκηται ὁ ἰχὼρ ὑπορρέων σήπει καὶ μετεωρίζει. τοῦτον φαρμάκοισιν ὑγραίνοντας αὐτὸ τὸ ἕλκος χρίειν, ὡς ὑγραινομένου ἔξω τὸ ῥεῦμα ῥέῃ ἐκ τοῦ ἕλκεος, καὶ μὴ ὑπὸ τὴν σάρκα. καὶ τὰ καταρρέοντα τοῦ ἕλκεος ψυχροῖσι φαρμάκοισιν, [90] ὡς χειμοῦσα συμπέληται ἡ σὰρξ, καὶ μὴ διαρραγεῖσα ἀντεπιρρέῃ. καὶ τἄλλα δὲ ἕλκεα ψύχουσι περιχρίειν, καὶ ἐπ᾽ αὐτὰ τὰ ὑγραίνοντα ἐπιτιθέναι.

Neque tamen dum corpus turgescit medicamentum potui exhibendum. Non enim iudicationem nisi paruam subeunt, nimirum corpore intumescente. Cùm autem gracilis fuerit, propinandum, & expurgabitur. In febre cibus minimè offerendus, neque sorbitionibus aluus subducenda. In potu exhibenda calida, aqua mulsa, & acetum cum aqua, eáque quàm plurima propinanda. Potus enim minimè frigidus in corpus ingestus, cùm calidus existat & maneat, ex ægro corpore detrahit, siue vrinas deducat, siue sudorem eliciat. Vndique enim apertum corpus & respirans ac motum, quod conducat faciet. Quòd si gracilem febris vrat, manifestum quòd non ob corporis tumorem febris detinet, ac si nõ cesset, nutrire & tumidum reddere oportet. Quòd si ne sic quidem conducat, manifestum non oportuisse per oblatos cibos febrem inducere. Huic medicamentum propinandum quod educat qua parte magis febris detinet, siue superiore, siue inferiore. Et si superiore quidem, supra, si inferiore, infra. Nihilo verò minùs etiam debilibus medicamenta valentia sunt propinanda, sed similiter, aut hoc modo tantùm, robustis quidem vt valens, debilibus verò debile exhibeatur. Ardores autem potionibus & sorbitionibus, veluti febrem refrigerante medicamento exoluito, aut alio quopiam id genus. Ac vbi ex refrigerante ad nauseam deuenerit, calefacientibus deinceps vtitor. Quòd si non cesset, refrigerantibus rursus vtendũ. Morbum regium ad hunc modum curare oportet. Vbi in manus sumpseris, nutrito, lauato, & pinguefacientibus, tum potibus, tum cibis, tribus aut quatuor diebus humectato. Vbi verò corpus humectatum fuerit, purgato, ipsumq; exiccato, pinguiáque confestim submoueto, & vndique admoto medicamento si fieri possit, humiditatem educito, ad caput imbecillo purgatorio vtitor, & quæ vrinas ducant propinato, & ante cibos eo tempore quo turbatam humiditatem repurgaris, potui exhibeto, ne post hoc tempus corpus nutriatur. Cùm verò extenuatum fuerit, balneis purgato, & cucumeris agrestis radicem contusam & in aquam coniectam, inde balneum parato. Medicamenta bilem educentia ne propinato, ne corpus ipsum magis conturbent. Vbi verò siccum fuerit quod conturbatum fuit, nutrito, nullo admixto aluum subducente, aut vrinas ciente medicamento, sed vino generoso, & his quæ rubicundiorem reddant. Quòd si colore sit ex viridi pallescente, rursus exhaurito, neque vllo modo resiccato, ne color ille defixus inhærescat. Vlcus ferinum hâc ob causam corpus inuadit. Vbi caro circumcirca inflammationẽ conceperit, & vlceris labra intumuerint, vlcusq; in humidum & in vlcere sanies resiccata inerit, aut vlcus compactum fuerit, putris ab vlcere sanies defluens, à compacto vlcere foras ad carnem prodire prohibetur, caro autem suscipit, cùm nimirum ex inflammatione sublimis existit, cúmq; eo peruenerit subterfluẽs sanies, putrefacit & attollit. Hunc medicamentis humectantes, vlcus ipsum illinere oportet, vti ex humectato vlcere foras fluxio neq; subter carnem effluat. Et quæ ad vlcus affluũt, refrigerantibus medicamentis illinenda, vti caro frigore cõdensata coëat, & minimè diffracta rursus fluxionẽ immittat. Quin & reliqua vlcera refrigerantibus medicamentis oblinenda sunt, iisq; humectantia adhibenda.

Angina à sanguine oritur, cùm sanguis in venis quæ in collo sunt concrescit. Sic affectis à venis quæ in brachiis sunt sanguinem detrahito, simulque aluum subducito, vt id quod morbũ exhibet, auellatur. Linguam quoq; cùm magna vlcera habuerit similiter tractato. Morbi quidem circa initia curãdi sunt, & in his quidem qui à fluxionibus oriuntur, primùm fluxiones sedandę. Qui verò alia ex causa, in his morbi principium sedandum & curandũ. Deinde quod influxit, si quidem copiosum est, educendum, sin modicum, victus ratione compescendum. In capitis fracturis, si os quidem fractum sit & contritum, periculo vacat, & medicamentis humectantibus curandum. Quòd si fissum fuerit, & fissura intrò procedat, periculi plenum est. Huic serram adhibere oportet, ne sanies per ossis fissuram affluens, membranam putrefaciat. Nam cùm per angustum quidem subeat, nec tamen exeat, molestia afficit, hominémque ad insaniam adigit. Huic terebram adhibere oportet, vt latè terebrato osse, saniei exitus, neque solùm ingressus pateat, & medicamentis quæ humorem ad se attrahant vtendum ac lauandum. Febricitanti caput ne purgato, vt ne ad insaniam agatur. Caput siquidem medicamenta purgantia calefaciunt, sanéque ad febrilem calorem medicamenti calor accedens, insaniam excitat. Lethalium vulnerum hæc signa sunt. Si quis quauis ex causa malè affectus, bilem atram vomitione refuderit, moritur qui vulnus habet, quique euacuatione detentus, imbecillus ac extenuatus, de repente siccus considet, moritur. Vbi caliditate detento, vlcuscula in ambitu liuida, imbecillo existenti eruperint, moritur. Cùm quopiam morbo detento, imbecillo iam existenti, liuores eruperint, lethale. Cùm quis ex medicamenti potione malè affectus fuerit, & infra supraq; demittit, vinum primò quidem dilutum, deinde meracum frequenter sorbendum exhibeto, & sedabitur. Medicamentum autem neq; purgans, neq; vomitum excitans dato. Si bilis sua sponte, aut infra, aut supra proruperit, difficiliùs sedatur. Quæ enim sponte fertur, vi corpori illata propellitur. Quòd si ex medicamẽto effluat, à nulla re cognata cogitur. Cùm euacuatum & vomentem curãdum susceperis, vomitum ne sedato. Vomitus siquidem euacuationem sedat, faciliùs autem postea vomitus sedabitur. Quòd si ita affectus debilis fuerit, à vomitu medicamentũ somnum cõcilians exhibeto. Sanguis quidẽ cùm morbum facit, dolorẽ inducit, pituita verò, vt plurimùm grauitatem. In morbis quos quis minimè cognoscit, medicamentum minimè vehemens potui exhibendum. Quòd si inde leuior æger euadat, demonstrata via est, & extenuando curatio instituenda est. Sin verò, minimè leuiùs, sed ægriùs habeat, cõtraria facienda. Si extenuare minimè cõducit, tumidum reddere contulerit, crebroq; permutare, hoc cõsilio vsus. Quibus in morbis robusto ægro, quis permutatione vtetur, morbo verò debili, tunc quidem audacter valentiore quàm morbus est medicamento vtendum, vt quamuis quod sanum est vnà cum ægroto educatur, nulla inde fit noxia. At vbi morbum valentiorem, ægrum verò debilem nactus fueris, debilibus medicamentis curatio instituenda est, quæ morbo superiora

Κυνάγχος ἀπὸ αἵματος γίνεται, ὁπόταν τὸ αἷμα παγῇ τὸ ἐν τῇσι φλεψὶ, τῇσιν ἐν τῷ τραχήλῳ, τούτων ἀπὸ τῶν ἐν τοῖσι γυίοισι φλεβῶν αἷμα ἀφαιρέειν, καὶ ἅμα κάτω ὑπεξάγειν, ὡς τὸ τὴν νοῦσον παρέχον οὕτω κατασπασθῇ. καὶ γλῶσσαν ὁπόταν ἕλκεα μεγάλα ἔχῃ ὡσαύτως θεραπευτέον. τὰ νοσήματα χρὴ ἀπ' ἀρχῆς ἰᾶσθαι· ὅσα μὲν ἀπὸ τῶν ῥόων γίνεται, τοὺς ῥόους παύειν πρῶτον. ὅσα δ' ἀπ' ἄλλου, παύειν τὴν ἀρχὴν τοῦ νοσήματος, καὶ θεραπεύειν. ἔπειτα τὸ συνερρυηκὸς, ἢν μὲν πολὺ ᾖ, ἐξάγειν· ἢν δὲ ὀλίγον, διαιτῶν καθιστάναι. [91] Κεφαλῆς κατάγματα. ἢν μὲν τὸ ὀστέον καταγῇ καὶ ξυντριβῇ, ἀκίνδυνον· καὶ ἰᾶσθαι χρὴ τοῦτον ὑγραίνουσι φαρμάκοισιν. ἢν δὲ ῥαγῇ, καὶ ῥωγμὴ εἴσω γένηται, ἐπικίνδυνον. τοῦτον πρίειν ὡς μὴ κατὰ τὴν ῥωγμὴν τοῦ ὀστέου ἰχὼρ ῥέων τὴν μήνιγγα σήπῃ. ὥστε γὰρ κατὰ στενὸν εἰσιὼν μὲν, ἐξιὼν δ' οὔ, λυπέει καὶ μαίνεσθαι ποιέει τὸν ἄνθρωπον. τοῦτον χρὴ πρίειν ὡς ἔξοδος ᾖ τῷ ἰχῶρι, μὴ μοῦνον ἔσοδος, εὐρέος διατετρηθέντος, καὶ φαρμάκοισι χρῆσθαι, ἅσσα ἐφ' ἑωυτὰ τὸ ὑγρὸν ἕλκουσιν, [92] καὶ λούειν. Πυρεταίνοντι κεφαλὴν μὴ κάθαιρε, ὡς μὴ μαίνηται. θερμαίνουσι γὰρ τὴν κεφαλὴν καθαίροντα φάρμακα. πρὸς δὴ τὸ ἀπὸ τοῦ πυρετοῦ θερμὸν, τὸ ἀπὸ τοῦ φαρμάκου προσελθὸν μανίην ποιέει. [93] Θανάσιμα τρώματα. ἐφ' ὧν ἄν τινι κακῶς ἔχοντι χολὴν μέλαιναν ἀπεμέσῃ, ἀποθνήσκει. [94] ὁ τὸ τρῶμα ἔχων, καὶ ὑπὸ ἰνηθμοῦ ὁ ἐνεχόμενος, καὶ ἔχων ἀσθενέως, καὶ λεπτὸς ἐὼν ἐξαπίνης ξηρὸν καθίζει, ἀποθνήσκει. ἐπὴν ὑπὸ θερμωλῆς ἐχομένῳ ἑλκύδρια ἐκθύωσιν ἀσθενεῖ ἐόντι, πέριξ πελιδνὰ, ἀποθνήσκει. ἐπὴν ὑπό τινος νοσήματος ἐχομένῳ ἀσθενεῖ ἤδη ἐόντι, πελιδνὰ ἐκθύῃ, θανάσιμον. ἐπὴν φάρμακόν τις πιὼν ὑπεριοσῇ, καὶ κάτω καὶ ἄνω ὑπεκχωρέῃ, οἶνον καταρροφεῖν, τὸ μὲν πρῶτον κεκρημένον. ἔπειτα ἄκρητον θαμινὰ διδόναι καὶ παύεται. φάρμακον δὲ μήτ' ἰνηθμὸν, μήτ' ἐμετήριον. χολὴ δ' ἐπὴν αὐτομάτη ῥαγῇ ἢ κάτω ἢ ἄνω, χαλεπωτέρη παύειν. ἡ γὰρ αὐτομάτη ὑπὸ βίης γινομένης τῷ σώματι βιᾶται. ἢν δ' ὑπὸ φαρμάκου ῥέῃ, οὐχ ὑπὸ συγγενέος βιᾶται. [95] ἐπὴν παραλάβῃς αἰνώμενόν τε καὶ ἐμεῦντα, μὴ παύειν τὸν ἔμετον. ὁ γὰρ ἔμετος τὸν ἰνηθμὸν παύει. ῥᾷον δὲ ὁ ἔμετος ὕστερον παύσαιτο. ἢν δ' αὖ ἀσθενὴς ᾖ ὁ ταῦτα πάσχων, ὕπνου φάρμακον ἐμετηείσας διδόναι. τὸ μὲν αἷμα ὁπόταν νοῦσον ποιέει, ὀδύνην παρέχει. τὸ δὲ φλέγμα, βάρος, ὡς τὰ πολλά. [96] τῶν νοσημάτων ὧν μὴ ἐπίσταταί τις φάρμακον πῖσαι μὴ ἰσχυρόν. ἢν δὲ ῥᾴων γίνηται, δέδεικται ὁδὸς, θεραπευτέον ἐστὶν ἰσχναίνοντα. ἢν δὲ μὴ ῥᾷον ᾖ, ἀλλὰ χαλεπώτερον ἔχῃ, τἀναντία. ἢν μὴ ἰσχναίνειν ξυμφέρῃ, φλεγμαίνειν ποιοῦσι καὶ θαμινὰ μεταλλάσσειν, ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρώμενος. τῶν δὲ νοσημάτων ἤν τις ἰσχύοντος μὲν τοῦ ἀλγέοντος παραλλάξεται, τοῦ δὲ νοσήματος ἀσθενέος, ἐν τούτῳ μὲν ἰσχυροτέρῳ θαρσεῦντα τῷ φαρμάκῳ τοῦ νοσήματος χρῆσθαι. ὥστε καὶ ἤν τι τοῦ ὑγιαίνοντος ἢν ἀπαγάγῃ σὺν τῷ ἀσθενέοντι, οὐδεμία βλάβη ἐστίν. ἐπὴν δὲ τὸ νόσημα ἰσχυρότερον, τὸν δὲ νοσέοντα ἀσθενέα λάβῃς, ἀσθενέσι τοῖσι φαρμάκοισιν θεραπεύειν, ἅσσα αὐτοῦ τοῦ νοσήματος ἀσθενέσ-

καὶ ἀπάξουσιν, ἀσθενέστερον δὲ μηδὲν ποιήσουσι τὸν ἀλγέοντα. γυμναστικὴ δὲ καὶ ἰητρικὴ τὰ ὑπεναντία πέφυκεν. ἡ μὲν γὰρ γυμναστικὴ οὐ δεῖται μεταλλαγὰς ποιέειν, ἀλλ' ἡ ἰητρική. τῷ μὲν γὰρ ὑγιαίνοντι, οὐκ ἀρήγει ἐκ τοῦ παρεόντος μεταλλάσσειν. τῷ δὲ ἀλγέοντι. τῶν δὲ νοσημάτων ὅσα μὲν ἕλκεα ἐόντα ὑπερέχοντα τοῦ ἄλλου σώματός εἰσιν, ἅμα τοῖσι φαρμάκοισιν καὶ λιμῷ χρὴ ἰᾶσθαι. ῥόου ξυμφέρον ἐκ κεφαλῆς ῥέοντος, ἔμετος. τὰ παλαιὰ νοσήματα χαλεπώτερον ἰᾶσθαι τῶν νέων. ἀλλὰ νοσήματα τὰ παλαιὰ, [97] νέα πρῶτον ποιέειν, ἕλκος πεπωρωμένον ἐκβάλλοντα τὸ σκληρὸν σηπτηρίῳ φαρμάκῳ, ἔπειτα συνάγειν. τῶν φαρμάκων ὅσα φλεγμαίνειν ποιέει μάλιστα, ταῦτα συνάγουσι τὰ καθαρά· τὰ διϊσχναίνοντα, ταῦτα δὲ καθαίρουσιν. ἢν δέ τις συνάγῃ τὰ μήπω ὡραῖα ἐόντα, τὸ νοσέον τρέφει σῶμα ὃ ἂν ἕλκος ἔχῃ. καὶ ἢν μὲν συνάγειν δέῃ τὸ ἕλκος, καὶ ἐμπλῆσαι, φλεγμαίνειν ἀρήγει. καὶ ἢν ἐν κεφαλῇ σάρκα βούλῃ. ἐπαλμα[?] τρεφομένη γὰρ ἡ σὰρξ ὑπὸ τῶν σιτίων, ὠθέει τὴν ὑπὸ τοῦ φαρμάκου σηπομένην [98] καὶ ξυμμαχεῖ. τὴν δὲ μετέωρον ἢ λείην ἰσχναίνειν τοῖσι σιτίοισι. τοὺς ἀνιωμένους, καὶ νοσέοντας, καὶ ἀπάγχεσθαι βουλομένους, μανδραγόρου ῥίζαν πρωῒ πιπίσκειν ἔλασσον, ἢ ὡς μαίνεσθαι. Σπασμὸν ὧδε χρὴ ἰᾶσθαι. πῦρ διακαίειν ἑκατέρωθεν τῆς κλίνης. καὶ μανδραγόρου ῥίζαν πιπίσκειν ἔλασσον ἢ ὡς μαίνεσθαι. καὶ πρὸς τοὺς τένοντας τοὺς ὀπισθίους σακκία προσπιθέναι θερμά. [99] ἀπὸ σπασμοῦ πυρετὸς ἢν ἐπιλάβῃ παύεται αὐθημερὸν, ἢ τῇ ὑστεραίῃ, ἢ τῇ τρίτῃ ἡμέρῃ. ἀπὸ ῥήγματος πυρετὸς οὐ λάζεται πλέον ἢ δύο ἢ τέσσαρας ἡμέρας. ἢν δὲ λάζηται, οἰόμενος ἀπὸ ῥήγματος ἔχειν, ἀπ' ἄλλου τινὸς λάζοιτο ἄν, καὶ οὐ χρὴ ὡς ἂν ἀπὸ ῥήγματος θεραπεύειν. [100] ὁπόταν ἄνθρωπος στρεβλὸς[?] τοὺς πόδας, καὶ τὰς χεῖρας, μανίην ἑωυτῷ ποιέει. φλέβα δὲ ὧδε χρὴ καίειν ἐπιτηδείως, ὥστε τὸ νόσημα ὃ ἂν ἔχῃ ἢ νοσέων. ἢν κεκαυμένος ᾖ ὥνθρωπος, [101] ῥέῃ δὲ τὸ τοῦ αἵματος, ὡς μὴ ἐπικίνδυνον ᾖ τῷ αὐτῷ, ἀμφότερα ταῦτ' ἔστι ποιέειν. ἢν διακαύσῃς ταύτῃ ἐν τῷ πόνῳ οὗ εἵνεκα ἐκαίετο, οὐ ξυμφύεται. ὠφέλησε δὲ τῷ ῥόῳ. ἢν γὰρ διακαῇ οὐ ῥέει. ἐπὴν γὰρ διακαῇ τὸ ἄκρον, ἑκατέρωθεν ἀναστρέφει[?] τῆς φλεβὸς ἢ διακαῇ, καὶ συναυαίνεται. ἢν δὲ καταλελειμμένον ᾖ, ὑπὸ τοῦ καταλελειμμένου διαρρέοντος τοῦ ῥεύματος, ὑγραίνεται. ἢν δὲ αἷμα ῥέῃ ἐκ φλεβὸς διακαίειν ἐπικαρσίην. ἢν δὲ μὴ παύηται πρὸς ταῦτα ἄνω καὶ κάτω ἑκατέρωθεν διαταμεῖν ὡς ἀποστρέφηται[?] τὸ αἷμα ῥέον. [102] διαλελειμμένον γὰρ φαρμάκῳ ῥᾷον παύειν ἢ τὸ ἀθρόον. ὀδύνης ἐν κεφαλῇ τοῦ αἵματος ἀφαιρέειν ἀπὸ τῶν φλεβῶν, ἢν δὲ μὴ παύηται, ἀλλὰ πολυχρόνιον ᾖ, [103] διακαίειν τὰς φλέβας, καὶ ὑγιὴς γίνεται. ἢν δὲ κεφαλὴν καθαίρῃς, μᾶλλον πονέεις. ἰητρικὴν οὐ δυνατόν ἐστι ταχὺ μαθεῖν διὰ τόδε, ὅτι ἀδύνατόν ἐστι καθεστηκός τι ἐν αὐτῇ σόφισμα γενέσθαι. ὁ δὲ γράφειν ἕνα τρόπον μαθὼν ὃν διδάσκουσι, πάντα ἐπίσταται. καὶ οἱ ἐπιστάμενοι πάντες ὁμοίως διὰ τόδε, ὅτι τὸ αὐτὸ καὶ ὁμοίως ποιεύμενον νῦν τε καὶ οὐ νῦν, οὐκ ἂν τὸ ὑπεναντίον γένοιτο. ἀλλ' αἰεὶ ἐνδελεχέως ὅμοιόν ἐστιν. καὶ οὐ δεῖ καιροῦ. ἡ δὲ ἰητρικὴ, νῦν τε καὶ αὐτίκα οὐ τὸ αὐτὸ ποιέει, καὶ πρὸς τὸν αὐτὸν ὑπεναντία ποιέει. καὶ ταῦτα ὑπεναντία σφίσιν ἑωυτοῖσιν.

sint, ipsumq; abducant, ægrum autem nihilo debiliorem efficiant. Ars corporũ exercitatrix, quæ Gymnastica dicitur, & Medicina cõtrariæ inter se esse solent. Siquidẽ quæ exercitationibus præest, nullis eget permutationibus, velut Medicina. Sano namq; præsentem statũ permutare nihil prodest, sed ægroto. Morbi quicunq; vlcerum genere cõtinentur, & reliquo corpore supereminent, vnà cum medicamẽtis etiã fame curandi sunt. Fluxione ex capite manante vomitus confert. Morbi vetusti difficiliùs quàm recentes curantur, verùm vetustos morbos primùm recentes facito. Vlcus callosum, vbi quod durũ est medicamento putrefaciente expuleris, demùm constringito. Medicamenta quæ tumorem facere maximè solent, ea pura constringunt, quæ verò extenuant, ea purgant. Quòd si quis quæ nondum matura sunt constringat, corpus morbosum nutrit quod vlcus habuerit. Et siquidem vlcus constringere ac implere opus sit, tumefacere iuuat, vel si carnem in capite producere velis. Cibis enim connutrita caro, eam quæ à medicamẽto computruit, propellit, & debellat. Elatum verò in tumorem & læuem cibis extenuare oportet. Mœrore confectis & malè habentibus, mortemq; laqueo sibi consciscere volentibus, mandragoræ radicem manè propinato, minore tamen pondere quàm quod furorem excitet. Conuulsionẽ hoc modo curare oportet. Ex vtraq; lecti parte ignem succendito, & mandragoræ radicem propinato, minore quàm quod insaniam excitet pondere, & ad posteriores tendones sacculos calidos admoueto. A conuulsione si febris prehendit eodem die cessat, aut postero, aut etiã tertio. Ex rupto febris nõ vltra tres aut quatuor dies prehendit. Quòd si prehendat, ratus quis ex rupto ea detineri, alia quapiam ex causa corripuit, neq; ea veluti ex rupto tractanda. Cùm homo distortis pedibus aut manibus fuerit, insaniam sibi inducit. Venam autẽ sic inurere oportet, vt morbo quocunq; quis ægrotarit, conueniat. Si inustus quis fuerit, fluat autẽ sanguis, vt ne ipsi periculum afferat, ambo hæc facere licet. Si inusseris qua parte dolor est, cuius gratia vrebatur, non coalescit, verùm ad fluxum contulit. Si enim perusta fuerit, minimè effluit. Tunc enim vtcunq; venæ extremum qua parte perustum est recurrit, simulque exiccatur. Quòd si quid relictum fuerit, ab ea parte quæ relicta est profluente, humectatur. At si sanguis ex vena effluit, eam obliquam perurito. Quòd si non cesset, ad hęc superiore & inferiore parte vtrimq; incidito, quò sanguinis fluxus auertatur. Interceptus enim faciliùs quàm confertus, medicamento sedatur. In capitis dolore sanguinem ex venis detrahito. Quòd si nõ cesset, sed diuturnus fit, venas inurito, & cõualescit. Si verò caput purgaueris, magis affliges. Ars Medica vt citò addiscatur fieri nequit, propterea quòd in ea firma aliqua doctrina tradi non potest. Verbi gratia, qui vno modo quẽ docẽt pingere didicit, omnia nouit, & qui sciunt omnes eodẽ modo, ideò quòd idẽ est, & eodẽ modo fit, & nunc & nõ nunc, neq; cõtrario modo fieri potest, sed semp meritò simile est, neq; tẽporis occasione opus est. Ars verò Medica, & nũc, & paulò post, nõ idẽ facit, & sibi cõtraria facit, eaq; sibi ipsis cõtraria.

Primùm aluum ſubducentia nō ſemper hoc faciunt, eaq́; vtrunq; faciunt. Neq; forte ſic ſe habent aluum ſubducentia, vt aluum ſiſtentibus ſint contraria. Aluo ſuppreſſa, ob vehementem ſuppreſſionem corpus tumidum redditur, pituita ad ventrem perueniente, ſic ſuppreſſio alui ſubductionem facit. Vbi enim pituita ad ventrem peruenerit, euacuatio contingit. Hoc verò modo quæ natura aluum ſubducunt, aluum remorantur. Si quidem aluum minimè ſubducentia reddideris, exoluatur autem id quod morbum facit & humectetur, poſtquā exolutum fuerit, ſanus euadit. Eaq́; ratione quæ ſiſtunt ſubducentibus aluum remorantur, viciſſimq́; aluum ſubducentia ſiſtentibus. Eodem modo ſe res habet circa rubicundos & ex viridi palleſcentes. Quę tumorem corporis faciunt, ex viridi palleſcentes & decolores reddunt, & quę extenuant, bene coloratos. Vtriuſq; verò remedium eſt contrarium contrario adhibitū. Verbi gratia, cùm intumuerit qui ex viridi palleſcit, is exoluitur, niſi attenuans aliquod medicamentum adhibitum fuerit, hicq́; intumeſcenti attenuans profuit. Ex his autem quod aliquādo vtilitatem percepit, nunc ei qui profuit hîc prodeſt, ſi quādo ex attenuatione decolor, & ex viridi palleſcēs extiterit. Si quis enim tumorē inducens medicamentum adhibuerit, color ille ex viridi palleſcens ſedatur. Dolor etiā oritur ob frigus & ob calorem, & propter nimiam copiam, & propter paucitatem. Et in naturâ perfrigeratis ad cutem corporis partibus, ob nimium calorem dolor ſuboritur, & in calidis naturâ, ob frigus. Et in ſiccis quidem natura, dum humectantur, & in humidis natura dum reſiccantur. Cùm enim cuiuſq; natura immutatur & corrumpitur, dolores fiūt, & ſanantur contrariis, idq́; proprium eſt cuique morbo. Velut in natura calidis, ob ipſam frigiditatem malè habentibus, calefiunt dolores & curantur, reliquáque eadem ratione ſe habent. Alio modo, per ſimilia morbus oritur, & per ſimilia oblata ex morbis ſanantur. Veluti ſtranguriam cùm non adeſt, idem facit, & ſi adſit, ſedat. Tuſſiſq; eodem modo vt vrinæ ſtillicidium, ab iiſdem fit & ſedatur, interdum verò à contrariis. Etenim ſi quis interdum calida lauet, & copioſum potum exhibeat, ſanus euadit, & propter tumefactionem exorta febris, oblatis tumorem inducentibus ſaneſcit. Ac ſi quis medicamentum aluum ſubducens aut vomitum mouēs propinare velit, ad eundem modum ab iis quæ excitant ſedatur, & à ſedantibus excitatur. Etenim ſi quis vomenti copioſam aquā potui exhibeat, vnà cum vomitu eluentur ea quę vomitus cauſa ſunt. Huic quidem per vomitum vomitus ſedatur, illi verò per ea quæ ſedant, quoniam ipſi per inferiora demittunt quod intus vomitum facit. Sicque vtriſque contrariis modis homo conualeſcit. Ac ſiquidem in omnibus hoc modo ſe habeat, conſtitutum quidem ſic fuerit, hæc quidem contrariis curari, quæcunque ſint, & quacunque ex cauſa fiant; illa verò ſimilibus, quæcunque tandem ſint, & à quacunque cauſa fiant. Cuius rei cauſa exiſtit corporis debilitas. Corpus enim à cibis æqualibus æqualiter nutritur, à corpore verò cibi ſuperantur. Vbi verò plus

πρῶτον ὑποχωρητικὰ οὐκ ἀεὶ ποιέουσιν, καὶ τὰ ὑποχωρητικὰ ἀμφότερα ποιέουσιν. τάχα δὲ οὐδ' οὕτως ἔχουσι τὰ ὑποχωρητικὰ τοῖσι στασίμοις ὡς ὑπεναντία. [104] ἐπιστάσης τῆς κοιλίης διὰ τὴν λίην στάσιν φλεγμῆναι τὸ σῶμα, ἐς τὴν κοιλίην φλέγματος ἀφιγμένου. οὕτως ἡ στάσις ὑποχώρησιν ἐποίησεν. ἐπὴν γὰρ τὸ φλέγμα ἐς τὴν κοιλίην ἐσέλθῃ, ἰνηθμὸς γίνεται. ἐν τούτῳ δὲ τὰ ὑποχωρητικὰ φύσει στάσιμον ποιέουσιν ἐν τῇ κοιλίῃ. [105] ἢν μὲν μὴ ὑποχωρητικὰ ποιέῃς, ἐκλύηται δὲ τὸ νοσέειν ποιέον καὶ ὑγραίνεται, [106] ἐπὴν ἐκκλυσθῇ, γίνεται ὑγιής. καὶ οὕτω τά τε στάσιμα τοῖσιν ὑποχωρητικοῖσιν στάσιν ποιέουσι τῆς κοιλίης, καὶ τοῖσι στασίμοισι τὰ ὑποχωρητικά. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τοὺς ἐρυθροὺς καὶ τοὺς χλωρούς. καὶ τὰ φλεγματώδεα χλωροὺς ποιέει [107] καὶ ἀχρόους, καὶ τὰ ἰσχναινόμενα εὐχρόους. ἑκατέρου δὴ ἐστὶ φάρμακον τὰ ὑπεναντία τῷ ὑπεναντίῳ. αὐτίκα ὅτ' ἂν φλεγμαίνῃ χλωρὸς ἐὼν ἐκλύεται, [108] ἢν μή τι ἰσχναῖνον φάρμακον προσενεχθῇ, ἐνθάδε τῷ φλεγμαίνοντι τὸ ἰσχναῖνον ὠφέλησεν. τούτων δὲ τὸ ποτὲ ὠφεληθὲν μὲν τὸν ὠφελέοντι νῦν ὠφελεῖ ἐνταῦθα, ὁπότ' ἂν ὑπὸ ἰσχνότητος ἄχροος καὶ χλωρὸς ᾖ. ἢν γάρ τις φλεγματῶδες προσφέρῃ, παύεται τὸ χλωρόν. [109] ὀδύνη τε γίνεται καὶ διὰ τὸ ψυχρὸν καὶ διὰ τὸ θερμόν. καὶ διὰ τὸ πλέον λίην καὶ διὰ τὸ ἔλασσον. [110] καὶ ἐν μὲν τοῖσιν ἐψυγμένοισι φύσει τοῖσιν ἐκ τοῦ σώματος πρὸς τὸ δέρμα, διὰ τὸ θερμαινόμενον λίην ὀδύνη γίνεται. ἐν δὲ τοῖσι θερμοῖσι φύσει, διὰ τὸ ψυχρόν. καὶ ἐν μὲν τοῖσι ξηροῖσι, φύσει ὑγραινομένοισι. ἐν δὲ τοῖσι ὑγροῖσι, φύσει ξηραινομένοισι. [111] τὴν γὰρ φύσιν διαλλασσομένοις ἑκάστοισι καὶ διαφθειρομένοις αἱ ὀδύναι γίνονται· ὑγιαίνονταί τε αἱ ὀδύναι τοῖσιν ὑπεναντίοισιν. ἴδιον ἑκάστῳ νοσήματί ἐστι. τοῖσι θερμοῖσι φύσει, διὰ τόδε τὸ ψυχρὸν νοσέουσι. [112] θερμαίνονται καὶ τἄλλα τούτων κατὰ λόγον. Ἄλλος ὅδε τρόπος. Διὰ τὰ ὅμοια νοῦσος γίνεται. καὶ διὰ τὰ ὅμοια προσφερόμενα ἐκ νοσεύντων, ὑγιαίνονται. οἷον στραγγουρίην τὸ αὐτὸ ποιέει οὐκ ἐοῦσαν, καὶ ἐοῦσαν τὸ αὐτὸ παύει. καὶ βὴξ κατὰ τὸ αὐτὸ ὥσπερ καὶ στραγγουρίη ὑπὸ τῶν αὐτῶν γίνεται καὶ παύεται. Ἄλλος ὅδε τρόπος. Πυρετὸς ὁ διὰ φλεγμασίην γινόμενος. τοτὲ μὲν ὑπὸ τῶν αὐτῶν γίνεται καὶ παύεται, τοτὲ δὲ τοῖσιν ὑπεναντίοισιν ἐγίνετο. τοτὲ μὲν γὰρ εἴ τις βούλεται λούειν ὕδατι θερμῷ καὶ ποτὰ πολλὰ διδόναι, ὑγιὴς γίνεται διὰ τὸ φλεγμαίνειν τοῖσι φλεγμαίνειν ποιέουσιν προσφερομένοισιν, ὁ ὢν πυρετὸς γίνεται ὑγιής. καὶ εἴ τις βούλεται φάρμακον πίσαι ὑποχωρητικὸν καὶ ἐμετικόν, τὸν αὐτὸν τρόπον τοῖσί τε ποιέουσι παύεται, καὶ τοῖσι παύουσι γίνεται. τοῦτο μὲν γὰρ εἴ τις ἐμέοντι ἀνθρώπῳ βούλεται ὕδωρ δοῦναι πιεῖν πολύ, ἐκκλυσθήσεται δι' ἃ ἐμέει σὺν τῷ ἐμέτῳ. οὕτω μὲν διὰ τὸ ἐμέειν ὁ ἔμετος παύεται. [113] ὧν δὲ διὰ τὸ παύειν ὅτι κάτω ποιήσει αὐτῷ ἐλθεῖν, ἐξ ἐκείνου ὃ ἐνεὸν ἔμετον ποιέει ἀμφοτέροισι τοῖσι ὑπεναντίοισι τρόποις, ὑγιὴς γίνεται. καὶ εἰ μὲν οὕτως εἶχε πᾶσι καθεστήκει ἄν. οὕτω τὰ μὲν τοῖς ὑπεναντίοισιν, εὐτρεπίζεσθαι οἷά τε ὄντα καὶ ἀφ' ὅτου ἐγένετο, τὰ δὲ τοῖσιν ὁμοίοισιν οἷά τε ἐστὶ καὶ ἀφ' ὅτου ἐγένετο. τούτου δὴ αἴτιόν ἐστιν ἡ τοῦ σώματος ἀσθένεια. τὸ γὰρ σῶμα ὑπὸ μὲν τῶν σιτίων ἴσων ἴσως τρέφεται. ὑπὸ δὲ τοῦ σώματος, τὰ σιτία κρατέεται. ἐπὴν δὲ πλέον ἢ ἔλασσον

ἐλάσσον προσενέγκηται, ἢ ὡς ἄλλο μεταλλάξας κρατέεται. κρατέεται δὲ καὶ τὰ σιτία. [114] καὶ ὁπόταν κρατέηται τὸ σῶμα ὑπὸ τῶν προσθισμάτων, θάλλειν ποιέει ταῦτα καὶ κρατέει ἅμα τοῦ σώματος τά τε ὑπεναντία ποιέουσιν αὐτίκα. τὸ λοῦσθαι θερμῷ, ἕως μὲν ἂν τὸ σῶμα κρατέῃ τοῦ προσθίσματος, θάλλει. ἐπὴν δὲ κρατηθῇ ἰσχνὸν ποιέει τὸ σῶμα. καὶ τὸ εὐωχέεσθαι ὁμοίως τῷ λοῦσθαι ποιέει. ταῦτα μὲν γὰρ ἕως μὲν ἂν κρατέωνται, θάλλειν ποιέουσιν. ἐπὴν δὲ κρατέωσιν, ὑποχωρήσιάς τε ποιέουσιν καὶ ἄλλας κακίας. [115] ὁπότε δὲ ὃ προσφέρεται τοῦτο μεταλλάσσεται, ἀνάγκη καὶ τὸ προσφερόμενον μετατρέπεσθαι. τὸ γὰρ σῶμα μετατρεπόμενον νικώμενον καὶ ὀλιγοεργές ἐστιν. καὶ ὑπὸ παντὸς τὰς παλιγκοτίας παρέχει. τοῦτο δὲ ποιέει καὶ τὰ ὑποχωρητικά. καὶ τὰ θάλλειν ποιέοντα, ἰσχναίνοντα ταῦτα τὸ σῶμα ποιέουσιν. καὶ τἄλλα πάντα [116] τὰ ὑπεναντία τούτοισι πάσχοντα. ἡ δὲ ἰητρικὴ ὀλιγοκαιρός ἐστιν. καὶ ὃς τοῦτο ἐπίσταται, ἐκεῖνο καθέστηκεν. καὶ ἐπίσταται [117] τὰ εἴδεα, καὶ τὰ μὴ εἴδεα, ἃ μή ἐστιν ἐν ἰητρικῇ ὁ καιρὸς γνῶναι. [118] ὅτι τὰ ὑποχωρήματα οὐχ ὑποχωρητικά γίνεται. καὶ τἄλλα ὅτι ὑπεναντία ἐστίν. καὶ τὰ ὑπεναντιώτατα οὐχ ὑπεναντιώτατα. ὁ δὲ καιρὸς ὅδε ἐστί. τὰ σιτία προσφέρειν, ὅσων μέλλει τὸ σῶμα προσφερόμενον τὸ πλῆθος κρατέειν. ὥστ' ἐὰν μὲν οὕτω ποιέῃ, πᾶσα ἀνάγκη τὸ ὑποχωρητικὸν σιτίον προσφερόμενον ὑποχωρητικὸν εἶναι. καὶ τὸ φλεγματῶδες, φλεγματῶδες. ἐὰν κρατέῃ οὖν τὸ σῶμα τῶν σιτίων, οὔτε νοῦσος, οὔτε ὑπεναντίωσις γίνεται προσφερομένων. καὶ αὐτὸς ὁ καιρός ἐστιν ὃν δεῖ τὸν ἰητρὸν εἰδέναι. ἐπὴν δὲ τὸν καιρὸν ὑπερβάλλῃ, τὸ ὑπεναντίον γίνεται. [119] καὶ οἱ πρὶν ὑπερπεσεῖν οἴονται ἔχειν καὶ τὸ θερμαίνεσθαι. ἕως μὲν γὰρ ἂν τὸ σῶμα τοῦ προσθίσματος κρατέῃ, τρέφεται τὸ σῶμα. [120] ἐπεὶ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν ὑπερβάλλῃ, τὸ ὑπεναντίον γίνεται, ἰσχναίνεται γάρ, καὶ τἄλλα πάντα δὲ τὰ φλεγμαίνειν ποιεῦντα, ἕως μὲν ἂν κρατέῃ τὸ σῶμα, ἔτι τε πρὸς τὸν καιρόν, καὶ τὰ κατὰ φύσιν ποιέουσιν ἕκαστον. τὰ φλεγματώδεα φλεγμαίνειν. ἐπὴν δὲ ὑπερβάλλῃ τὸν καιρόν, τὰ ὑπεναντία γίνεται. πάντα φάρμακά εἰσι τὰ μετακινέοντα τὸ παρεόν. πάντα δὲ τὰ ἰσχυρότερα μετακινέουσιν. ἔξεστι δέ, ἢν μὲν βούλῃ, φαρμάκῳ μετακινέειν. [121] ἢν δὲ μὴ βούλῃ, σιτίῳ. ἅπαντα δὲ νοσέοντι μετακινέειν ἐκ τοῦ παρεόντος ἀρήγει. ἢν γὰρ μὴ μετακινήσῃς τὸ νοσέον, αὔξεται. φάρμακα οὐ χρὴ τὰ ἰσχυρὰ φύσει ἐπὶ τῶν ἀσθενέων νοσημάτων διδόναι, ὀλιγότητι τοῦ φαρμάκου ἀσθενὲς ποιεῦντα. ἀλλὰ τοῖσι μὲν ἰσχυροῖσι φύσει, φαρμάκοισιν ἰσχυροῖσι χρῆσθαι, τοῖς δὲ ἀσθενέσι, φαρμάκοις μὴ ἰσχυροῖσι. [122] μηδὲ τὰ ποιεῦντα τὸ φάρμακον, ἀλλὰ κατὰ φύσιν ἑκάστοισιν. τοῖσι μὲν ἀσθενέσι, ἀσθενῆ φάρμακα φύσει. τοῖσι ἰσχυροῖσι νοσήμασιν, ἰσχυρὰ φύσει τὰ φάρμακα. τὰ δὲ νοσήματα [123] ἣ πλησιαίτατω πέφυκεν ἐξάγειν. ταύτῃ δὲ ἐξάγειν ἢ ἑκάστῳ ἔξοδος ἐγγυτάτω. Τὰ ὑποχωρητικὰ τοιάδε ἐστί· ὅσα ὀλισθηρὰ καὶ τμηματώδεα. καὶ ὅσα ἐν τοῖσι θερμοῖσι λεπτύνονται. ἡ γὰρ κοιλίη θερμή ἐστι. καὶ τἄλλα τὰ ἁλμυρὰ καὶ ὅσα τῶν τοιούτων πλεῖστον ἔχουσι. τὰ δὲ οὐ διαχωρητικά, ἀλλὰ στάσιμα, ὅσα φύσας παρέχουσιν. τὰ γὰρ ὑγρὰ ξηραινόμενα φύσας ποιέουσι. καὶ τὰ στύφοντα.

aut minùs ingesserit, aut alioqui immutatus fuerit, superatur, & cibi superantur, cumq; superantur, vt corpus ab oblatis vigorem accipiat efficiunt, iique simul corpus superant, ac statim contraria efficiunt. Calida lauari, dum quidem corpus calidā admotam superat, vigere corpus facit, sin superatum fuerit, gracile reddit. Et comessatio idem quod balneum efficiet. Hæc siquidem dum superantur, corporis vigorem faciunt, vbi verò superauerint, tum alui deiectiones, tum varia vitia adferunt. Quando verò id cui offertur immutatur, id quod offertur immutari necesse est. Immutatum enim corpus cùm euictum sit parum est efficax, & ex quouis offensiones renouat. Hoc autem efficiūt quę aluum subducunt, & quę vigorem inducunt, hęc corpus extenuatum reddūt, & reliqua omnia quæ his contrario modo afficiuntur. At verò ars Medica breuem habet occasionem, & qui hoc nouit, illud constitutum habet, & nouit quæ sint rerum species, vel non, ad quas cognoscendas occasio nō est in arte Medica, nempe quòd alui subductiones per aluum non secedunt, & reliqua quòd contrario modo se habent, & quòd maximè contraria, nō sunt maximè contraria. Hæc est autem ciborum offerendorum occasio, vt ea copia exhibeantur, quā corpus superare valeat. Quod si cōtingat cibū aluum subducentem oblatum aluum subducere, & corpus tumefacientem tumefacere omninò necesse est. Si igitur cibos corpus superauerit, neq; morbus, neq; ex his quæ offeruntur contrarietas oritur, eaq; est occasio quam Medicus cognitam habere debet. Vbi verò occasionem prætergressus fuerit, contrarium accidit, & antequàm eo deueniant, se incalescere existimant. Quandiu enim quod offertur corpus superauerit, id nutritur. Vbi verò hāc occasionem prætergressum fuerit, contrariū contingit, siquidem extenuatur. Quin & reliqua omnia, & quæ tumefaciunt, quoad ea corpus superauerit, prætereaq; pro occasione oblata fuerint, etiā in singulis, suam naturam seruant, & tumorem excitant. At vbi occasionem excesserint, cōtraria contingunt. Omnia medicamenta sunt, quæ præsentem statum dimouent, valentiora autē omnia immutāt. Licet autem, si quidem velis, medicamento transmouere, sin minùs, cibo. Ægrotanti verò omnia è præsenti statu dimouens opem fert. Nisi enim quod morbū facit dimoueris, augetur. In morbis debilibus medicamēta naturâ valentia minimè sunt exhibenda, neq; imbecillitas medicamēti paucitate metienda est. Sed in valentibus naturâ, valentibus medicamentis vtendū, debilibus verò nō valentia medicamēta danda. Neq; medicamentū transmutandum est, sed singulis secundū suam naturā exhibendū, ita vt debilibus quidem, debilia naturâ medicamenta, valentibus verò morbis, valentia naturâ medicamenta exhibeantur. Morbi autē per eam partem cui maximè vicini esse solent, educendi. Per eam autem partem qua singulis quàm proximus est exitus, educi debēt. Hęc aluum subducunt, quæcunq; lubricant & incidunt, & quæcunq; in calidis attenuantur. Venter enim calidus est, & reliqua quæ salsa sunt, & quę ex his plurimùm habent. Minimè autem aluum subducunt, sed sistunt, quæcunq; flatū exhibent. Humida enim resiccata flatū pariunt, quæq; adstringunt,

& quæ calore concrescũt, friabilia sunt & sicca. Quæcunq; autem foris extenuãt, ea omnia intrò assumpta tumefaciunt, eademq; roborant & tumorem inducunt, quæq; aluum subducentia extenuãt, eadem calefaciunt. Ad hęc verò etiã acida pituitosa sunt. Quæcumq; autem ventrem refrigerãt, eadem aluum subducunt, & quę frigida sunt, & humida, cùm verò aluũ minimè subducũt, calefaciunt. Calida autem in ventrem assumpta, citò etiã refrigerant. Quæ verò aluum non mouent, in ventre calida existunt. Ex his quę plenitudinem inducunt, maximè tumefaciunt. Quæ verò plurima ingesta plenitudinẽ non faciunt, ea aluum deiiciunt. Ars sanè Medica iam mihi tota inuenta esse videtur, quæ sic comparata est, vt singulas & consuetudines, & temporum occasiones doceat. Qui enim hoc pacto artis Medicæ cognitionem habet, is minimùm ex fortuna pendet, sed & citra fortunã, & cum fortuna, rectè eam administrabit. Firma enim est ars tota Medica, eiusq; præceptiones ex quibus constat pulcherrimæ, fortuna minimùm indigere videntur. Sui enim iuris est fortuna, nullius imperio paret, neq; fœlici successu caret, si quis ea instructus vti volet. Deinde quanam in re Medicina fortunæ indiget? Si quidem explorata sunt morborum medicamenta, quemadmodũ reor, ea vt morbis sanitatem adferant, minimè fortunã morantur, si quidem medicamenta sunt. Quòd si cum fortuna ea exhibere iuuat, nõ magis medicamẽta, quàm quę talia nõ sunt, vna quidem cum fortuna morbis oblata sanitatem restituunt. At verò quisquis fortunã ex arte Medica, aut quouis alio negotio penitus eiicit, negatq; eos qui probè aliquid nouerunt, fortuna vti, is mihi contra quàm debet sentire videtur. Ii enim soli vel successu potiri, vel eo frustrari videntur, qui rectè quid vel malè facere nouerunt. Est enim prosperè succedere rectè facere, quod faciunt, qui sciunt. At verò successu frustrari, est cùm quis quod minimè sciat, id non rectè faciat. Ignaro enim quomodo prosperè succedere queat? Quòd si quid etiam ex animi sententia succedat, non magni certè faciendum successum habebit. Nam qui non rectè facit, huic ex animi sententia succedere nõ poterit, cùm reliqua quæ sunt consentanea non faciat. Morborum omnium, qui muliebres vocantur, vteri in causa sunt. Hi enim quocunq; è sede naturali moti fuerint, morbos afferunt, siue foràs processerint, siue intrò cesserint. Et quandoquidem vteri non demisso suo osculo, neq; muliebris pudendi labra attingentes, foràs emoti fuerint, leuissimus est morbus. Vbi autem demisso in pudendi labra osculo, in anteriora processerint, primùm quidem ipso contactu dolorem exhibet, deinde obturato vtero & obducto, ex eo quòd in pudendi labra se immittit, profluuium menstruum non contingit, quod vbi collectum fuerit, tumorem & dolorem præbet. Ac siquidem inferiora petat, & auersus ad inguina incumbat, dolorem afferet. Quòd si sursum se recipiens, auersus & occlusus fuerit, sic quoq; propter raritatem morbum adfert, & vbi ex eo ægrotarit, ad coxendices & caput dolorem immittit. Cùm vero repleti vteri in tumorem sublati fuerint, nihil effluit, & pleni euadunt.

καὶ τὰ ὑπὸ θερμοῦ πηγνύμενα, καὶ τὰ ψαθυρὰ, καὶ τὰ ξηρά. πάντα δὲ τὰ ἐντὸς φλεγμαίνειν ποιέουσι προσφερόμενα, ὅσα τὰ ἐκτὸς ἰσχναίνουσι. ταῦτα δὲ καὶ ἰσχυρά ἐστι καὶ φλεγματώδεα. καὶ τὰ ὑποχωρητικὰ ἰσχναίνοντα θερμαίνουσι τὰ τοιαῦτα. ἔτι δὲ τὰ ὀξέα καὶ φλεγματώδεα. πάντα δὲ τὰ ψύχοντα τὰ ἐν τῇ κοιλίῃ. τὰ δὲ τοιαῦτα ὑποχωρητικά ἐστι. καὶ τὰ ψυχρὰ καὶ τὰ ὑγρά. ὁπόταν δὲ μὴ ὑποχωρητικὰ ἔωσι θερμαίνουσιν. ψύχουσι δὲ καὶ τὰ θερμὰ ἐς τὴν κοιλίην προσφερόμενα [124] καὶ ταχὺ, διαχώρησιν δὲ μὴ ποιεύμενα
10 θερμά ἐστιν ἐν τῇ κοιλίῃ. τούτων ὅσα πλησμονὴν ποιεῖ, μάλιστα φλεγματώδεά ἐστιν. ἃ δὲ πλεῖστα προσφερόμενα, οὐ ποιεῖ πλησμονὴν, διαχωρητικά. ἰητρικὴ δή μοι δοκεῖ ἤδη ἀνευρῆσθαι ὅλη, ἥτις οὕτως ἔχει. ἥτις διδάσκει ἕκαστα καὶ τὰ ἔθεα, καὶ τοὺς καιρούς. ὃς γὰρ οὕτως ἰητρικὴν ἐπίσταται, ἐλάχιστα τῆς τύχης ἐπιμένει. ἀλλὰ καὶ ἄνευ τύχης, καὶ ξὺν τύχῃ εὖ ποιηθείη ἄν. βέβηκε γὰρ ἰητρικὴ πᾶσα, καὶ φαίνεται τῶν σοφισμάτων τὰ κάλλιστα ἐν αὐτῇ συγκείμενα, ἐλάχιστα τύχης δεῖσθαι. ἡ γὰρ τύχη αὐτοκρατὴς καὶ οὐκ ἄρχεται. οὐδ' ἐπ' εὐχῇ ἐστιν αὐτὴν ἐλθεῖν. ἡ δ' ἐπιστήμη ἄρχεταί τε καὶ εὐτυχής
20 ἐστιν, ὁπόταν βούληται ὁ ἐπιστάμενος χρῆσθαι. ἔπειτα τί καὶ δεῖται ἰητρικὴ τύχης; [125] εἰ μὲν ἐστι τῶν νοσημάτων φάρμακα σαφῆ, οἶμαι, οὐκ ἐπιμένει τὴν τύχην, τὰ φάρμακα ὑγιᾶ ποιῆσαι τὰ νοσήματα. εἰ γάρ ἐστι τὰ φάρμακα. εἰ δὲ σὺν τῇ τύχῃ διδόναι ὠφελεῖ, οὐδὲν μᾶλλον τὰ φάρμακα ἢ καὶ τὰ μὴ φάρμακα σύν γε τῇ τύχῃ ὑγιᾶ ποιέουσι προσφερόμενα τοῖσι νοσήμασιν. ὅστις δὲ τὴν τύχην ἐξ ἰητρικῆς, ἢ ἐξ ἄλλου τινὸς ἐξελάσει, φάμενος οὐ τοὺς καλῶς τι πρήγματα ἐπισταμένους χρῆσθαι τύχῃ, ὁ ὑπεναντίον δοκεῖ μοι γινώσκειν. ἐμοὶ γὰρ δοκέουσι μοῦνοι καὶ ἐπιτυγχάνειν καὶ ἀτυ-
30 χεῖν οἱ καλῶς τι καὶ κακῶς πρῆξαι ἐπιστάμενοι. ἐπιτυγχάνειν τε γάρ τουτέστι, τὸ καλῶς ποιεῖν. τοῦτο δὲ οἱ ἐπιστάμενοι ποιέουσιν. ἀτυχεῖν δὲ, τοῦτ' ἐστιν, ὃ ἂν τις μὴ ἐπίσταται, τοῦτο μὴ καλῶς ποιεῖν. ἀμαθὴς δὲ ἐὼν, πῶς ἂν ἐπιτύχοιεν; εἰ γάρ τι καὶ ἐπιτύχοι οὐκ ἂν ἀξίως λόγου τὴν ἐπιτυχίην ποιήσαιτο. ὁ γὰρ μὴ καλῶς ποιέων οὐκ ἂν ἐπιτύχοι τἄλλα τὰ εἰκότα μὴ πρήσσων. Τὰ γυναικεῖα νοσήματα καλεύμενα αἱ ὑστέραι πάντων τῶν νοσημάτων αἴτιαί εἰσιν. αὗται γὰρ ὅπῃ ἂν ἐκ τῆς φύσιος μεταχινηθέωσι νούσους παρέχουσιν, [126] ἤν τε προσέλθωσιν, ἤν τε ἀποχωρήσωσιν.
40 καὶ ὅταν μὲν μὴ ἐμβάλλουσαι τὸ στόμα αἱ μῆτραι [127] καὶ μὴ ψαύουσαι τῶν χειλέων μεταχεκινημέναι ἔωσιν ἔξω σμικροτάτη νοῦσός ἐστιν. ἐπεὶ δὲ προσκινηθέωσιν ἐς τὸ ἔμπροσθεν καὶ ἐμβάλλωσι τὸ στόμα ἐς τὰ χείλεα, πρῶτον μὲν ψαύσασα, πόνον παρέχει. εἶτα ἀποφραχθεῖσα ἡ μήτρη καὶ ἐπιπωμασθεῖσα ὑπὸ τῆς ἐμβολῆς τῆς ἐς τὰ χείλεα, οὐ γὰρ ῥόος τὰ καταμήνια. [128] τοῦτο δὲ συνιστάμενον οἴδησίν τε καὶ ὀδύνην παρέχει. καὶ ἢν κάτω κατελθοῦσα καὶ ἀποστραφεῖσα ἐμβάλλῃ ἐς τὸν βουβῶνα, ὀδύνην παρέξει. ἢν δὲ ἄνω ἐπαναχωρήσασα ἀποστραφῇ καὶ ἀποφραχθῇ, [129] καὶ οὕτω διὰ τὴν ἀραιότητα νοῦσον παρέχει. ὁπόταν δὲ διὰ τοῦτο νοσέῃ, ἐς τὰ ἰσχία καὶ τὴν κεφαλὴν ὀδύνην ποιεῖ. ὁπόταν δὲ αἱ μῆτραι πληθεῖσαι συνοιδήσωσιν οὐ ῥεῖ οὐδὲν, καὶ πλέαι γίνονται.

ἐπὶ

ἐπὴν δὲ πλέαι γίνωνται, [130] ψαύουσι δὲ τῶν ἰσχίων, ὀδύνας παρέχουσιν καὶ ἐς τὰ ἴσχια καὶ τὸν βουβῶνα. [131] καὶ οἷον σφαῖραι ἐν τῇ γαστρὶ ὑποτρέχουσιν. καὶ τὴν κεφαλὴν ποιέουσιν, τοτὲ μὲν, ἐς τὸ ἕτερον μέρος, τοτὲ δὲ, ὅλην. οἵη γίνεται καὶ ἡ νοῦσος. ὧδε δὴ ταῦτα θεραπευτέον. ἢν μὲν προέλθῃ μοῦνον καὶ ᾖ διαχρίειν, χρῆσθω τινὶ βούλει τῶν κακόδμων, ἢ κέδρῳ, [132] ἢ μυττωτῷ, ἢ ἄλλῳ τινὶ τῶν βαρυτέρων καὶ κακὸν ὀζομένων, καὶ κάπνιζε, καὶ μὴ πυρία, μηδὲ σιτίῳ, μηδὲ ποτῷ οὐρητικῷ χρῆσθω τούτου τοῦ χρόνου, μηδὲ λοῦε θερμῷ. ἢν δὲ ἀνακεχωρήκῃ καὶ μὴ ἀπεστραμμένη ᾖ, τοῖσιν εὐώδμοισιν προσθετοῖσι χρῆσθω, ὅσα ἀναθερμαίνουσιν ἅμα. ταῦτα δὲ τοιάδε εἰσίν. σμύρνη, ἢ μύρῳ, εἴθ᾽ ἑνὶ ἄλλῳ εὐόδμῳ καὶ θερμαίνοντι ἅμα. τοιούτοισι προσθετοῖσι χρῆσθω. καὶ πυρίαν ἄνω κάτωθεν, καὶ θερμῷ ὕδατι λούειν, καὶ διουρητικοῖσι χρῆσθω. τὸ δὲ δῆλόν ἐστιν, ἢν μὴ ἀποστροφῇ ἀνακεχωρηκυῖα ῥεῦμα γίνεται. ἢν δὲ ἀπεστραμμένη ᾖ, οὐ γίνεται ῥόος τὰ καταμήνια καλεύμενα. τοῦτο τὸ νόσημα πυρίῃ πρῶτον τοιῇδε χρὴ ἰᾶσθαι, ἐς οἶνον ἐρινεὰ ἐμβάλλοντα θερμαίνοντα τοῦτον περιθέντα σικυωνίην, περὶ τὸ στόμα τοῦ τεύχεος ἐν ᾧ ἂν θερμαίνηται ὧδε ποιῆσαι. [133] σικυωνίην μέσην διαταμὼν ἐκκενώσας, τὸ ἄκρον ἀποταμὼν σμικρὸν, ὡς ἐπ᾽ ἀσκίων τοῦτο περιπωμᾶσαι. ὅπως ἂν ἡ ὀδμὴ διὰ τοῦ στενοῦ ἰεῖσα πρὸς τὴν μήτρην ἀφίκηται, καὶ θερμῷ ὕδατι αἰονᾶν, καὶ φαρμάκοισιν θερμαίνουσι χρῆσθαι προσθετοῖσι. [134] θερμαίνοντα δέ ἐστι τὰ ἄγοντα τῶν πρόσθεν. τὰ δὲ τοιάδε. βόλβιτον, χολὴ βοός. σμύρνα. στυπτηρίη. χαλβάνη. καὶ ἄλλο, ὃ τοιοῦτόν ἐστι. τούτων ὡς πλείστοισι καὶ ὑπεξάγειν ἐλατηρίοισιν φαρμάκοισιν κάτω ὅσα ἔμετον ποιέουσιν, ἀσθενέουσιν, ὅπως μὴ ἰνηθμὸς γένηται [135] ἐκ τῆς ὑπερινήσιος. τὰ δὲ προσθετὰ, ὧδε χρὴ ποιέειν ἢν βούλῃ ἰσχυρὰ ποιέειν. μέλι ἡμίεφθον ποιέων ἐμβαλλέων γεγραμμένων προσθετῶν τῶν ἄλλων τοιούτων. καὶ ἐπὴν ἐμβάλλῃς ποίησον ὥσπερ τὰς βαλάνους τὰς πρὸς τὴν ἕδρην προστιθεμένας. μακρὰς δὲ ποίει καὶ λεπτὰς ταύτας. τὴν δὲ γυναῖκα ὑπτίην κατακλίνας ἄνω τοὺς πόδας ποιήσας τῆς κλίνης τοὺς πρὸς ποδῶν. ἔπειτα πρόσθες καὶ θέρμαινε [136] ἐν ἀκηδίῃ ἄλλῳ τινὶ, ἕως ἂν κατατακῇ. ἢν δὲ ἀσθενέστερον βούλῃ τὸ προσθετὸν προστιθέναι, [137] ἐς ὀθόνιον ἐνδέων. καὶ ἢν ὑγρότητος ἔμπλεαι οὖσαι αἱ μῆτραι τὸ στόμα συνοιδήσωσιν, [138] καὶ ἀρροίην παρέχωσι, ῥόον χρὴ ποιέοντα ἰᾶσθαι προσθετοῖσι φαρμάκοισιν, καὶ πυριῶντα ὡς γέγραπται οὕτω ποιεῦντα, ὥσπερ καὶ τὴν πρόσθεν ἀρροίην. καὶ εἰ ἐς τὸ πρόσθεν προχωρέουσα ἀποστραφῇ ῥόον χρὴ ποιέειν [139] ὥσπερ ἐπὶ τῆς προτέρης ἀρροίης. ὅταν δὲ ῥόος ᾖ λίην, [140] οὔτε θερμαίνειν χρὴ θερμῷ ὕδατι, οὔτ᾽ ἄλλῳ οὐδενί. οὔτε οὐρητικοῖσι χρῆσθαι. οὔτε σιτίοισι διαχωρητικοῖσι. τῆς γε κλίνης τὰ πρὸς ποδῶν ὑψηλότερα ἔστω, ὡς μὴ ἡ κατάκλισις εὔροος ᾖ. καὶ προσθετοῖσιν ἅμα τοῖς στύφουσι χρῆσθω. οἱ δὲ ῥόοι ὁπόταν μὲν εὐθέως ἵκηται ἡ κάθαρσις, εὐθέως ὕφαιμονος γίνονται. ὁπόταν δὲ ἧσσον ἴῃ, πυώδεες. καὶ τῇσι νεωτέρῃσιν ὕφαιμα μᾶλλον. αἱ δὲ πρεσβύτεραι, μυξώδεα μᾶλλον ἔχουσι τὰ καταμήνια καλεύμενα.

Quod vbi euenit, coxendices contingunt, & ad coxendices & inguina dolorem adferunt, ac tanquam pilæ in ventre discurrunt, caputque dolore afficiunt, modò quidem altera parte, modò verò totum, qualis etiam morbus contingit. Hæc sanè hoc modo curanda sunt. Si quidem solùm foras processerit, vt inungere liceat, quocunque voles ex graueolentium genere vtitor, aut cedro, aut pulmento ex allij aut cepæ intrito (quod μυσσωτὸν dicitur) aut alio quodam ex grauiter & malè olentibus, & suffito, minimeq; fouero, neque cibum aut potum vrinam cientem hoc tempore exhibeto, neq; calida lauato. Quòd si retro cesserit minimeq; auersus fuerit, bene olentibus subdititiis medicamentis, quæ vnà calefaciant, vtitor, veluti myrrha, aut vnguento, aut alio quodam odorato simulq; calefaciente. His ad vuluam appositis vtitor, subterq; ex vino fometum adhibeto, & calida lauato, vrinamque ducentia adhibeto. Inde autem constat si auersus non fuerit cùm se sursum receperit, fluxus contingit. Quòd si auersus fuerit, fluxus non fit menstruus appellatus. Hic morbus primùm huiusmodi fomento curandus. Immissis in vinũ ficubus immaturis, ipsum calefacito, cucurbita ad os vasis in quo calefit, ad hũc modum apposita. Cucurbita media dissecta & repurgata, summáque eius parte parum rescissa, velut in vtriculis fieri assolet, ipsum veluti cooperculo circumtegito, quò odor per angustum immissus, ad vterum pertingat, & calida perfundito medicamentisq; calidis subdititiis vtitor. Ex his autem quæ supra relata sunt, calefaciunt quæ educunt, & quæ sunt huiusmodi, stercus bubulũ, fel bubulum, myrrha, alumen, galbanum, & si quid aliud id genus. Harũ quamplurimis aluum etiam medicamentis deorsum purgantibus subducito, debilibus quæ vomitum faciunt, vt ne ex immodica purgatione euacuatio contingat. Pessos autem subdititios si valentes desideras, sic conficito. In mel semicoctum ex medicamẽtis apposititiis præscriptis immitte quæ educere possunt, & cùm immiseris, glãdulas ad earũ instar quę in sedem immittuntur efformato, easq; longas & tenues fingito. Deinde mulieri supinæ, in lectulũ à pedibus altiùs instratum reclinatæ, glandulas apponito, & panniculo illigatum aut alia re consimili calefacito, dum colliquescat. Quòd si debiliorem glandulam apponere voles, in tenue linteum obligato. At si humore plenis vteris osculum intumescat, & mensium suppressionem prębeant, fluxum medicamentis subdititiis procurando curare oportet, & fomentis (vt dictum est) sic adhibitis, vt in priore fluxus suppressione. Quinetiam si anteriorem in partem progressus vterus auersus fuerit, fluxionem cõcitare, velut in superiore mensium suppressione oportet. Cùm verò profluuiũ nimiũ fuerit, neq; calida, neq; alio quopiã calefacere oportet, neq; vrinam mouentibus, neq; aluum ducentibus cibis vtendum. Lectus à pedibus altior sternendus, vt ne declinatio profluuio faciliorem viam prębeat, simúlque adstringentibus pessis subdititiis vtitor. Profluuia verò, si quidem subitò purgatio processerit, confestim subcruenta fiunt, si verò tardiùs prodierit, purulenta. Ex iunioribus ferè subcruenta prodeunt, seniores autem, mucosos magis appellatos menses habent.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΥΓΡΩΝ ΧΡΗΣΙΟΣ.

HIPPOCRATIS DE LIQVIDORVM VSV, LIBER.

AQVA ad potum accommodata, salsa, mare. Potui quidem apta, ad officinam Medicam optima. Ad ferramenta enim & æramenta optima, & ad plurima inueterata medicamenta conuenientissima. At corpori admota, aut humectat, aut refrigerat, aut calefacit. Potu verò ad nullum alium vsum vtilis est aut noxia. Si potabili modica cum spongia vtaris, ad oculos est optima. Calidæ aspersione ipsa summa cuticula exulceratur. Fotus corporis totius, aut partis. Cutis duræ emollitio, intensæ relaxatio, neruorum, carnium, succorum effusio, sudoris discessus, prolutione humectare, velut nares, vesicam, flatus, carne implere, tenerũ reddere, liquefacere, imminuere, colorem reuocare, colorem dissipare. Somnum conciliat capiti affusa & aliis partibus. Conuulsiones, distentiones lenit, auris, oculorum dolores obtundit, & quæ sunt eiuscemodi. Frigida calefacere, velut pix, vlceribus, præterquàm ex quibus sanguis effluit, aut effluxurus videtur, fractis, luxatis, reliquis quibus per lintea Medicus medetur, capitis grauitati. In vnoquoque quod moderatum, ne vltra exploremus velut calidum corpori adhibitum, excessu in vtramque partem vitato, vt vtraq; ex parte minimè aberret, qui coniecturam ex eo quod nocet, aut non iuuat sumpserit, velut in tepida. Iis enim quæ lædunt aut iuuant, & si sunt eiusmodi, eousque vti conuenit, quoad iuuare vel lædere videantur. Madefactio igitur debile quid est, refrigeratio verò & calefactio validum quid, velut ex Sole. At quę calida est, frigida videtur, velut potabilis aqua ægrotanti. Verùm calida ne vlteriùs procedat, vt vrat. De his autem ipsi ægroto iudicium permittendum, præter quàm in voce defectis, aut leuiter syderatis, aut stupore affectis, aut velut in vulneribus perfrigeratis, aut vehementi dolore conflictatis. Iis verò hæc non sentiuntur. Neq; enim si aduras sentiunt, vt nec profundas ac magnas luxationes. Iam verò etiam quibusdam pedes perfrigerati deciderunt ex calidæ affusione. Verùm in his eius qui affundit cutis iudex esto, ac similiter in frigida. Harum vtraque modicè adhibita, debilis, copiosè verò, blanda est. Verùm sinere oportet, donec id contingat cuius gratia fiunt, priùs tamen desinendum quàm extremũ succedat. Harum autem vtraq; noxiam adfert. Et calidę copiosior vsus hæc parit incommoda, crurum effœminationem, neruorum impotentiam, mentis torporem, sanguinis profusiones, animi deliquia, ex quibus mors cõtingit. Frigida verò conuulsiones, distensiones, nigrores, rigores febriles affert. Ac moderatus quidem horũ vsus iuuat. Reliqua autem prædicta omnia lædere vel prodesse conspiciuntur, ex voluptate & tolerandi facilitate, ex dolore etiam & ferendi molestia, quæ singula pro cuiusq; cõfessione ad salubritatem consentire videntur.

Ὕ[1]δωρ ποτόν. ἁλμυρόν, θάλασσα. ποτὸν μὲν, κατ᾽ ἰητρεῖον κράτιστον. καὶ γὰρ σιδηρείοισι, καὶ χαλκείοισι κράτιστον. καὶ φαρμάκοισι τοῖσι πλείστοισι παλαιουμένοισι κοινότατον. ἐς δὲ χρῶτα γνῶναι δεῖ, ὅτι τοῦτο ἢ τέγξει, ἢ ψύξει, ἢ θερμανεῖ, ἄλλῳ δὲ οὐδενὶ ὠφελέει, ἢ βλάπτει ποτόν. ὅπου ὀλίγου ποτοῦ ἀπόστω χρήσῃ ἄριστον ὀφθαλμοῖσιν. αὐτὸ δὲ δέρμα ἐφηλκοῦται, θερμοῦ αἰονήσει. πυρίη τοῦ σώματος ἅπαντος ἢ μέρεος,[2] δέρματος σκληροῦ, μάλθαξις· συντεταμένου, χάλασις. νεύρων, σαρκῶν[3] ἐκχύμωσις. ἱδρῶτος ἄφοδος, ὑγρῆναι[4] προσκλήσει οἷον ῥῖνας, κύστιν,[5] φύσας. σαρκῶσαι.[6] ἁπαλῦναι. τῆξαι. μινυθῆσαι. χροιὴν ἀνακαλέσαι, χροιὴν ἀνασκεδάσαι.[7] ὑπνικὸν καὶ κατὰ κεφαλῆς καὶ ἄλλων. σπασμῶν, τετάνων παρηγορικόν.[8] ὀδύνας κωφοῖ, ὠτὸς, ὀφθαλμῶν. ὅσα τοιαῦτα. τὰ ψυχρὰ, θερμῆναι,[9] οἷον πίσσα ἕλκεσιν, πλὴν τοῖσιν αἱμορραγεῖσιν, ἢ μέλλουσι. κατήγμασιν. ἐκπτώμασι.[10] τοῖσιν ἄλλοισι, οἷσιν αἱ ὀθόνια ἰητρός. καρηβαρίη. τὸ μέτριον ἑκάστω μὴ περαίνω,[11] οἷδα μὲν βασανίζειν, οἷον τὸ θερμὸν τῷ χρωτὶ ἐξ ὑπερβολῆς ἐφ᾽ ἑκάτερα, ὡς ἀμφοῖν μὴ ἁμαρτάνῃ, σημαινόμενος ταῖς βλάβαις, ἢ οὐκ ὠφελείαις. οἷον χλιαροῦ. δεῖ γὰρ τῇσιν βλάβῃσιν, ἢ τῇσιν ὠφελείῃσιν κἢν ὦσι, χρῆσθαι μέχρι τοῦ ὠφελέοντος ἢ μέχρι τοῦ βλάπτοντος. τέγξις μὲν οὖν, ἀσθενές. ψύξις δὲ καὶ θάλψις, ἰσχυρὸν, ὡς ἐξ ἡλίου. τὸ δὲ ψυχρὸν, θερμὸν ἐὸν ὡς ποτὸν ἀσθενέοντι. ἀλλὰ τὸ μὲν θερμὸν, μὴ περαίνω καίειν, κρίνει δὲ αὐτὸς, πλὴν τοῖσιν ἀφώνοισιν, ἢ παραπληγικοῖσιν, ἢ ναρκωμένοισιν, ἢ οἷα ἐπὶ τρώμασι, κατεψυγμένοισιν, ἢ ὑπερωδυνέουσι. τούτοισι δὲ ἀναίσθητα. λάθοις γὰρ ἂν καταπαύσας. καὶ τὰ ἐκπτώματα δὲ τὰ βαθέα, καὶ τὰ μεγάλα. ἤδη καὶ πόδες ἀπέπεσον καταψυχθέντες, ἐκ καταχύσιος θερμοῦ. ἀλλὰ τούτοισιν[12] ὁ τοῦ καταχέοντος χρὼς, κριτὴς καὶ ψυχροῦ δὲ ὡσαύτως. τούτων δὲ αὐτῶν τὸ ὀλίγον ἑκατέρου, ἀσθενές· τὸ δὲ πολὺ, ἰσχυρόν.[13] ἀλλὰ μὴν ἐᾶν μέχρι γένηται οὗ ἕνεκα ποιέεται· τὸ ἔσχατον προσπαύειν, πρὶν γενέσθαι. τούτων δὲ ἑκατέρων βλάπτει.[14] βλάπτει δὲ ταῦτα τὸ θερμὸν πλέον χρεομένοισι· σαρκῶν ἐκθήλυνσιν, νεύρων ἀκράτειαν, γνώμης νάρκωσιν, αἱμορραγίας, λειποθυμίας· ταῦτα ἐς θάνατον.[15] τὸ δὲ ψυχρὸν, σπασμοὺς, τετάνους, μελασμοὺς, ῥίγεα πυρετώδεα· αἱ μὲν μετριότητες ἐκ τούτων. τὰ δὲ ἄλλα βλάπτει καὶ ὠφελέει τὰ εἰρημένα, ἡδονῇσι, καὶ εὐφορίῃσι, καὶ ἀλγηδόσι, καὶ δυσφορίῃσιν,[16] αἱ καθ᾽ ἓν ἕκαστον αὐτῶν ὁμολογοῦσαι φαίνονται ὑγιέες.

σῶμα

σῶμα τὸ μὲν ἐν σκέπῃ εἰθισμένον, ὅτι ἀήθης, ὅ, τι προσωτάτω τοῦ οἰκείου θάλπεος. ἐγγύτατα δὲ τοῦ ἀλλοτρίου ψύχεος, διὰ ταῦτ' ἄρα τοῖς θερμοῖς ἥδεται, καὶ φέρειν δύναται. [17] ἐγκέφαλος καὶ ὅσα ἀπὸ τούτου, ψυχροῖς μὲν ἄχθεται. θερμοῖς δὲ ἥδεται. καὶ ἣν ἄρα ἢ ψυχρότερον καὶ στερεώτερον φύσει. [18] καὶ πρὸς ὅ τοῦ οἰκείου θάλπεος. καὶ πλεῖστα αὐτῶν. διὰ τοῦτο ὀστέοισιν, ὀδοῦσι, νεύροισι, τὸ ψυχρὸν πολέμιον. τὸ δὲ θερμὸν φίλιον. ὅτι ἀπὸ τούτου. σπασμοί. τέτανοι. ῥίγεα πυρετώδεα. ἃ, τὸ μὲν ψυχρὸν, ποιεῖ. τὸ δὲ θερμὸν, παύει. διὰ τοῦτο καὶ ἀπὸ τοῦ θερμοῦ, ἡδοναὶ [19] καὶ παρακλήσιες. ἀπὸ δὲ τοῦ ψυχροῦ ἀλγηδόνες, καὶ ἀποστρέψιες. διὰ τοῦτο ὀσφύς. στῆθος. νῶτον, ὑποχόνδρια, μᾶλλον ψυχροῖς ἄχθεται. θερμοῖς δὲ ἥδεται καὶ φέρειν δύναται, διὰ τοῦτ' ἄρα ὀσφύς. νῶτον. στῆθος. ὑποχόνδρια, τὰ ἐναντία πέπονθεν, ὅτι ἐναντία. διὰ τοῦτ' ἄρα τούτου τοῦ χωρίου. ἀσῶδες ἐνταῦθα γενόμενον τοῖς θερμοῖς. τὸ δὲ ψυχρὸν παύει. διὰ τοῦτ' ἄρα ποτοῖς ψυχροῖς ἥδεται. διὰ τοῦτ' ἄρα βρώμασι τοῖσι θερμοῖσιν ἥδεται. διὰ τοῦτ' ἄρα καὶ κατ' ἄκρέων ἐν λειποθυμίαις, τὸ ψυχρὸν καταχεόμενον, ὠφελεῖ. ὅτι δὲ τὰ ὄπισθεν τῶν ἔμπροσθεν τὸ θερμὸν μᾶλλον ἀνέχεται, τὰ εἰρημένα αἴτια. [20] ὅτι δὲ καὶ τὰ ψυχρὰ ὀρθῶς. τά τε γὰρ ἄκρεα ἔμπροσθεν καὶ οὐκ ἐν σκέπῃ εἰθισμένα. [21] ὥσπερ τὸ ἔνδον τοῦ ἔξω. μνηστέον δὲ καὶ ὅτι ἑκάτερον ἐφ' ἑκατέρου τοῦ σώματος κρέσσον τοῦ δέρματος τοῦ ἔξω, ὅτι συνεχές τε ἑωυτῷ [22] καὶ νεύρῳ ἐναίμῳ διὰ τὸ ἔξω τοῦ οἰκείου θερμοῦ. ἐν τῷ ἔξω ψυχρῷ εἶναι, ἐπ' ἀμφοῖν πυκνὰ κρατέεται, καὶ ἑκατέρων πυκνὰ δεῖται. πυκνὰ δὲ μᾶλλον θερμοῦ ἐς ἡδονήν. [23] πάσχει δὲ καὶ ἄκρεα τοιοῦτο, ὥστε ταχέως ἐνακούειν πολλῶν. βραδέως δὲ πρῶτον ἀπαείρεται, καὶ φλεβῶν δῆλον αἱ πρότερον καὶ ὕστερον. οὕτως πάντα φαίνεται, ὅκου τε ψύχεται ἄκρεα, ὅκου τε θερμαίνεται. ἐν κενεαγγικοῖσι. ἐν λειποθυμικοῖσι. [24] καὶ κατὰ λόγον, εἰκότως ἄρα φλέβας, καὶ τὰ ἀπὸ τουτέων ἕπεται, καὶ θερμαίνει. πρῶτον τὸ θερμὸν, οἷον τῶν χειρῶν τὰ εἴσω. τὰ δὲ ἕλκεα θερμοῖς ἥδεται ὁμολογουμένως ὅτι ἐν σκέπῃ εἴθισται. εἰκότως ἄρα τῷ ἑτέρῳ ἄχθεται. εἰκότως ἄρα καὶ αὗται αἱ φλέβες, ὅτι ἐν θερμοῖς εἰσίν. εἰκότως ἄρα καὶ αὐτὸς ὁ θώρηξ. καὶ αὐτὴ ἡ κοιλίη κρατουμένη ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ μάλιστα ἀγανακτεῖ καὶ θανατοῖ, ὅτι μάλιστα ἀήθεα. [25] ἀλλὰ πλεῖστον ἀπέχει τοῦ παθεῖν. τούτου γὰρ ἐγγύτατα τοῦτο τὸ δεῖσθαι. εἰκότως ἄρα ποτοῖς ψυχροῖς ἥδεται. οὕτω ὁμολογέει ταῦτα πάντα, ὅτι δὲ μάλιστα πάντα τὰ ἀποστύρματα καὶ τὰ ἐπικαύματα ἐπιπολῆς οὐ μάλιστα εἰθισμένα ἐν σκέπῃ, μάλιστα ἐν ψυχροῖς ἀγανακτεῖ. εἰκότως. τάχιστα γὰρ κρατέεται. καὶ τὰ βαθύτατα εἰ κρατοῖτο, μάλιστ' ἂν ἀχθοῖτο. ἔπειτα καὶ τῆς φύσιος τῆς νευρώδεος μετέχει. ὅτι ὑπογάστριον ἥδεσθαι δοκεῖ θερμοῖς, [26] σκεπτέον τὸ χωρίον καὶ μετέχει. [27] καὶ ἄκρεα. καὶ κύστις, καὶ γονή. καὶ ἄλλος γόνος ὁ γυμνὸς ἐστὶ τὲ φύσει ψυχρότερος, ἢ ὥς τις οἴεται. ἄνω γὰρ οὐ κάτω θερμὸν ἀΐσσει. διὰ ταῦτα ἥδεται, ὅτι μετὰ τὸ θερμὸν ψύχεται τὸ σῶμα διὰ ψυχθὲν μᾶλλον. μετὰ δὲ τὸ ψυχρὸν, ἀναθερμαίνεται μᾶλλον συσταλέν. οἷον καὶ τὰ ὕδατα ψυκτέα θερμαντέα διὰ λεπτότητα. [28] ὅτι μετὰ τὸ θερμὸν

Corpus quidem tegi solitum, quicquid minimè est assuetum & longissimè à familiari calore abest, alieno verò frigori est proximum auersatur, ideóque calida delectatur & ferre potest. Cerebrum quæque ex eo oriuntur, frigida quidem offenduntur, calida verò delectantur, etiamsi natura sit frigidius & solidius. Eam ob causam ossibus, dentibus, neruis, frigida aduersa est, calida verò grata, quoniam conuulsiones, distensiones, rigores febriles, quos frigida creat, calida sedat. Propterea etiam calida voluptates & illecebras facit, frigida verò dolores & auersationes. Ob id lumbi, pectus, dorsum, præcordia, magis offenduntur frigida, calida verò gaudent, eámque perferunt. Eam sanè ob causam lumbi, dorsum, pectus, præcordia, cōtraria perpetiuntur, quòd sint contraria. Iccirco sanè anxietatem hac in parte à calida obortam, frigida sedat. Ideoque etiam frigidæ potu gaudet, & cibariis calidis delectatur. Ideoq; sanè in animi defectionibus, frigida summis partibus affusa prodest. Quæ autē dicta sunt, in causa sunt, cur partes posteriores calidam magis ferant quàm anteriores, quodque etiam frigida rectè ferant. Extremę etiam partes anteriores sunt, & frigori externo assuetæ, neque tegi solitæ, vt internæ. Sciendum autem quòd vtrumque in vtraque corporis parte cutem externam superat, quę cùm sibi ipsi & neruo sanguineo sit continua, eo quòd extra proprium calorem in frigore externo versatur, ab vtrisque frequenter superatur, & vtrorumque frequenter indiget, frequentiùs tamen calido ad voluptatem. Tale quiddam etiam partibus extremis contingit, ideóque citò multa sentiunt, tardè autem primùm attolluntur. Ex venis etiam alias priùs, alias posteriùs affici constat. Sic conspiciuntur omnia vbi tum refrigerantur extremæ partes, tum calefiunt, in vasorum euacuationibus, in animi defectionibus. Neque citra rationem sanè venas sequuntur quæ ex illis dependent, eáque primum calida calefacit, velut internas manus. At verò vlcera calida delectari, quòd tegi sint solita, omnium opinione constat. Neque sanè iniuria ab altera molestia afficiuntur. Iure sanè ipsæ etiam venæ, quòd sint in calido. Iure sanè ipse etiam thorax, ipseque ventriculus à frigida superatus vehementer ægrefert, & lethaliter afficitur, ob maximam insolentiam. Verùm plurimùm abest ab eo vt patiatur, cùm ipsa indigentia huic sit maximè propinqua. Iure itaque frigidæ potu gaudet. Sicque omnia ista inter se consentiunt. Iam verò valde consentaneum est, vt omnia in superficie desquamata & ambusta, non admodum tegi solita, frigidam ægerrimè ferant, cùm citissimè superentur. Queq; valde in profundo sunt posita, si superentur, maxima vtiq; molestia afficientur, idq; sanè si natura neruosa constent. Quòd autē imus venter calida delectari videatur, cōsiderandus locus est. Quinetiā partes extremę, & vesicę, & vterus, & alię partes genitales denudatæ, suapte natura frigidiores sunt quā quis existimet. Sursum. n. non deorsum caliditas prorumpit. Iccirco calida delectatur, ꝙ post calidæ vsum corpus perfrigeratū magis frigescit, & post frigidæ vsum contractum magis recalescit. Velut aquam cùm refrigerare volumus calefacere oportet, vt ei tenuitatem conciliemus, cùm post calidi vsum

magis induręscat ac resiccetur, non aliter quàm oculi post frigidæ vsum. Illud enim aeri ambienti est simile, hoc verò minimè. Aqua marina his qui pruritum sentiunt, & ab acribus humoribus mordentur, tùm lotione, tum fotu calida prodest, his quidem qui minimè assueti sunt, molestiam quandam exhibet. Vlceribus autem ex ambustione & abrasione, & reliquis huiusmodi aduersatur. Puris verò est accommodata, & valet ad probè extenuandum, & ad piscatorum vlcera, vt quæ neque suppurent, nisi attigeris, & ad prima fracturarum subligamina. Quinetiam depascentia vlcera sedat ac sistit, non secus ac sal, salsugo, & nitrum. Hæc autem omnia parciore quidem vsu, adhibita, irritant, liberaliore verò, prosunt. Præstat autem ad plurima calida. Acetum cuti & articulis admotum eandem habet cum aqua marina facultatem, potentiorem tamen perfusione & fotu obtinet. Valet etiam ad vlcera recens vulneratis, & ad sanguinis grumos, vbi nigredines sunt in pudendis, & aurium ac dentium ardor adest. Calidum autem hæc & alia præstat. Sed & ex anni tempore coniectura facienda est. Ex eliquatione salis, etiam ad alia quæcunque impetiginibus, lepris, & vitiliginibus conducunt, & in solo calido inspissatum, præcipuè verò vnguibus scabris confert, quos temporis ꝑgressu superat, verrucas formicarias attenuat, aurium sordibus medetur, cutem etiā emollit. Multis quoque aliis modis valeret, nisi odore, pręcipuéque mulieribus noceret. Valeret etiam ad pedum dolorem, nisi cutem vulneraret. Eadem aceti fęx præstat. Vinum dulce diuturnis vulneribus assiduo vsu idoneum, quinetiam ad medicamentorum purgantium potiones est accommodatum. At austerum vinum, tum album, tum nigrum, frigidum ad vlcera adhibetur, frigidum propter caliditatem. Lanæ quę refrigerationis quidem gratia, aut perfunduntur, aut induntur, aut imbuuntur, velut aqua frigidissima adhibendæ. Quę verò adstrictionis gratia, ea vino nigro cum lana irrigato, velut etiam betarum folia, aut linteola, in plurimis quæ adstrictione valent, intincta adhibentur, qualia sunt hederæ albæ folia, aut si quæ sunt magis acerba ac friabilia, velut hedera & rubus, rhus coriarius, saluia. Ad ea etiam quę emollitione indigent, quale quid farina cocta facit. Frigida pustulis rubicūdis prodest, quales latiusculęalia atq; alia parte irrumpunt, velut in iis qui lienes habent tumidos, exoriuntur. In opimo autem corporis habitu & molli carne præditis, admodum rubrę existunt, in nigris verò, veluti rotundæ (ἐπινυκτίδας vocant) & quales in calidis lauacris excitatæ, oboriuntur, ac mulieribus ex menstruorum sub cutem recursu fiunt, & ex cutis irritatione, aut insolita asperorum vestimentorum gestatione, & ob sudoris exitum, aut cùm quis ex frigore de repente ad ignem, aut calida lauacra accesserit. Quòd si posteriùs hæc fecerit, neutiquam ampliùs erumpunt. Quandoquidem quæ ex frigore oriuntur, aut ad instar milij exasperantur, dein exulcerantur, iis quidem nocet frigida, calida verò prodest. Quibusdam autem vtraque prodest, velut sunt articulorum tumores, & pedum sine vlcere dolores, & conuulsa plæraque. Hoc constat frigidam copiosam sudoribus affusam, extenuare, & dolorē stupefacere. Moderatus autem stupor, dolorem tollit. Callida autem attenuat & emollit. Pedum doloribus, resolutis, distentis, conuul-

σκληρύνεται μᾶλλον. ἐπιξηρανθὲν οἱ ὀφθαλμοὶ μετὰ τὸ ψυχρόν. τὸ μὲν γὰρ ὅμοιον τῷ περιέχοντι, τὸ δὲ οὔ. Θάλασσα δὲ τοῖσι κνησμώδεσι. καὶ δακνώδεσιν. καὶ λοῦσθαι καὶ πυριῆν θερμῇ. τοῖσι μὲν ἀήθεσιν [29] ὑπολυπαίνοιτο. πρὸς ἕλκεα δὲ πυρίκαυστα καὶ ἀποσύρματα, καὶ ὅσα τοιαῦτα, πολέμιον. ἐπιτήδειον δὲ, τοῖσι καθαροῖσι. ἀγαθὸν καὶ ἰσχναίνειν δεῖ ὡς τὰ τῶν ἁλιέων ἕλκεα. ταῦτα γὰρ οὐδ' ἐκπυΐσκει, ἢν μὴ ψαύῃ. [30] καὶ πρὸς ὑποδεσμίδας. καὶ τὰ νεμόμενα παύει καὶ ἵστησιν. ὡς ἅλες καὶ ἁλμυρίδες καὶ λίτρον. πάντα δὲ ταῦτα σμικρῶς μὲν χρεωμένοισιν, ἐρεθιστικά. προσνικῶντι δὲ, ἀγαθά. Βέλτιον δὲ θερμὴ πρὸς τὰ πλεῖστα. ὄξος δὲ χρωτὶ μὲν, καὶ ἄρθροισι, παραπλήσιον θαλάσσῃ. καὶ δυνατώτερον. καταχέειν. καὶ πυριῆν καὶ ἕλκεσι τοῖσι νεοτρώτοισι, θρομβοῖσιν οὗ μέλασμα αἰδοίων. [31] καῦσις ὤτων, ἢ καὶ ὀδόντων. θερμὸν δὲ ταῦτα, τά τε ἄλλα καὶ τῇ ὥρῃ συντεκμαίρεσθαι. [32] ἐκ τήξεως ἅλες καὶ πρὸς ἄλλα δὲ ὅσα λειχῆσιν. λέπρῃσιν. ἀλφοῖσι. συντείνει παχυνθὲν ἐν ἡλίῳ θερμῷ. μάλιστα δὲ ὄνυξι λεπροῖσι. κρατεῖ γὰρ μετὰ χρόνον. μυρμηκίας ἀπολύει. καὶ τοὺς ἐν ὠσὶν ἰᾶται ῥύπους. μαλάσσει δὲ καὶ χρῶτα. πολλαχῇ δὲ καὶ ἄλλῃ, εἰ μὴ ὀδμὴ ἔβλαπτε καὶ μάλιστα γυναῖκας. ἐδύνατο δ' ἂν καὶ ποδαγρικὴν, εἰ μὴ ὁ χρὼς ἐπιτιτρώσκετο. ταῦτα καὶ τρὺξ ὄξους ποιέει. Οἶνος δὲ γλυκὺς ὅσα χρόνια τρώματα συνεχέως χρεωμένῳ αὐταρκὲς, ἀτὰρ καὶ ἐς φαρμακοποσίην. αὐστηρὸς δὲ ὁ λευκὸς καὶ μέλας οἶνος, ψυχρὸς ἐπὶ τὰ ἕλκεα ἐνδέχεται, ψυχρὸς διὰ τὴν θερμήν. [33] εἴρια δὲ ὅσα μὲν ψύξιος εἵνεκα, ἢ καταχεῖται, ἢ ἐνίεται, ἢ ἐμβάπτεται, ὡς ὕδωρ ψυχρότατον. [34] ὅσα δὲ ψύξιος, ὁ μέλας οἶνος καὶ εἴρια καταρραίνει. οἷς καὶ φύλλα τευτλίων. ἢ ὀθόνια βάπτεται ἐπὶ τὰ πλεῖστα. Ὅσα δὴ ἐν στύψιος. οἷον κισσοῦ φύλλα, ὁ λευκός. καὶ ὅσα στρυφνότερα, ἢ ψαθυρώτερα οἷον κισσός τε καὶ βάτος ῥοῦς σκυτοδεψική. ἐλελίσφακος. [35] καὶ ὅσα μαλθάξιος δεῖ, οἷον ἄλητον ἑφθὸν, τὸ ψυχρὸν ὠφελέει. τὰ ἐρυθρὰ οἷα ἀλῇ καὶ ἀλῇ ἐκθύει ὑποπλάτη. οἷα οἱ [36] τοὺς σπλῆνας ὀλκηροὺς ἀνίσχουσιν. εὐσάρκοισι δὲ, καὶ ἁπαλοσάρκοισιν [37] ὑπέρυθρα. μέλασι δὲ καὶ οἷαι στρογγύλαι ἐοῦσαι, [38] θολήκας λέγουσι, καὶ ἐν αὐτῇσι τῇσι θερμολουσίῃσιν ἀνίσταται γινόμενα. καὶ γυναιξὶν [39] ἐκ γυναικείων ἀναδρομῆς, ὑπὸ χρῶτα καὶ ὑπὸ ἐρεθισμὸν δέρματος, ἢ ἱματίων τρηχείων ἀήθει φορήσει. καὶ ἐξ ἱδρώτων ἐξόδου. ἢ ἐκ ψύχεος. ἐξαίφνης πρὸς πῦρ ἐλθόντι ἢ λουτρὰ θερμὰ, ταῦτα ἢν ὕστερον ποιήσῃ. Ἔτι οὐδαμῶς ἐκθύει. ἐπεὶ ὅσα γε ἐκ ψύχεος γίνεται, [40] ἢ ὁκόσα τρηχύνεται, κεγχρώδεα. εἶτ' ἐφελκοῦται, τὸ μὲν ψυχρὸν βλάπτει. τὸ δὲ θερμὸν, ὠφελέει. [41] Ἃ δὲ, ἄμφω ὠφελέει τὰ ἐν ἄρθροισιν οἰδήματα. καὶ ἄνευ ἕλκεος ποδαγρικὰ, [42] καὶ σπάσματα πλεῖστα, τούτων ψυχρὸν πολλὸν καταχεόμενον ἱδρῶσιν, ἰσχναίνει. καὶ ὀδύνην ναρκοῖ. νάρκη δὲ μετρίη, ὀδύνης λυτικόν. καὶ τὸ θερμὸν ἰσχναίνει καὶ μαλθάσσει. [43] τοῖσι δὲ ποδαγρικοῖσι. παρέσεσι. τετάνοισι. σπασμοῖ-

σι. τὰ

σι. τὰ τοιαῦτα. συντάσιες. τρόμοι, παραπληγίαι, τὰ τοιαῦτα χαλῶσι. ἢ χωλώσιες. νάρκαι. ἀναυδίαι τὰ τοιαῦτα. κάτωθεν ἀπολήψιες. φυλάσσεσθαι δ' ἐν τῇ ψυχρᾷ χρήσει, ψυχροῖσι χρεόμενος μᾶλλον, ἢ τἀναντία. τὰ δ' ἐς τὰ ἄρθρα. ἐσκληρυσμένα. ἢ ὑπὸ φλεγμονῆς. ὁκότε γινομένης ἢ ἀγκύλης, πρὸ ἔργου ἰᾶσθαι ἐς ἀσκίον[44] θερμὰ ἐγχέοντας, τὴν χεῖρα ἐναποδῆσαι, καὶ ὄμματα, δακρύου παρηγορικόν. καταλείφοντα. πρὸς τὰ δριμέα. λίπος προσηνές. ὥς τε μὴ ἅπτεσθαι τὸ ἁλμῶδες.[45] καὶ τοῖσι βοθρίοισι διαίνιψις. καὶ πλήρωσις ἐς φύσιν ἄγουσα. ὀφθαλμοῖσι θερμόν. ὀδυνήσιν. ἐμπυήσεσιν. δακρύων δακνωδέων ξηροῖσιν ἅπασι. τὸ ψυχρὸν, ἀνωδύνοισιν. ἐξερυθροῖσι. τοῖσι δὲ εἰθισμένοισι συστροφὰς κατὰ φλέβας ποιέειν,[46] οἷα ἀχυρώδεα, κατὰ θώρηκα καὶ ἄλλα σκληρά. ἀρχῷ δὲ καὶ ὑστέρησιν οὐ πάνυ ἐνδέχεται. αἷμα ἐν ψύχει οὐρέουσιν.[47] ἕλκεσι δὲ μὲν ψυχρὸν δακνῶδες. δέρμα περισκληρύνει. ὀδυνώδεα. ἀνεκπύητα ποιέει. πελιαίνει. μελαίνει. ῥίγεα πυρετώδεα, σπασμούς. τετάνους. ἔστι δὲ ὅκου ἐπὶ τετάνῳ ἄνευ ἕλκεος νέῳ εὐσάρκῳ θέρεος μέσου ψυχροῦ πολλοῦ κατάχυσις, θέρμης ἐπανάκλησιν ποιέει. θέρμη δὲ[48] ταῦτα ῥύεται. τὰ δὲ ἐν κεφαλῇ καὶ καρηβαρείας. τὸ θερμὸν ἐκπυητικὸν, οὐκ ἐπὶ παντὶ ἕλκει. μέγιστον σημεῖον ἐς ἀσφάλειαν. δέρμα μαλθάσσει, ἰσχναίνει. ἀνώδυνον. ῥιγέων. σπασμῶν. τετάνων παρηγορικόν. τὸ δὲ ἐν κεφαλῇ καὶ καρηβαρείας λύει. πλεῖστον δὲ διαφέρει ὀστέων κατήγμασι. μᾶλλον δὲ τοῖσιν ἐψιλωμένοισι. τούτων δὲ μάλιστα τῶν ἐν κεφαλῇ τρώμασιν[49] ἑκουσίοισι καὶ ἀκουσίοισι. καὶ ὅσα ὑπὸ ψύχεος ἢ θνήσκει τι ἑλκοῦται. ἐπὶ ἑλκώμασι δὲ ἑκουσίοισίν τε καὶ ἀκουσίοισιν.[50] οἷσιν ἀποσύρματα ἕρπησιν ἐσθιομένοισιν. μελαινομένοισιν[51] ἢ ἐν νούσοισιν. ἢ ἐν ἀκοῇ. ἢ ἐν ἕδρῃ. ἢ ὑστέρῃ, τούτοισι πᾶσι τὸ θερμὸν φίλιον καὶ κρῖνον. τὸ δὲ ψυχρὸν πολέμιον καὶ κτεῖνον. πλὴν ὁκόσα αἱμορραγέειν ἔλπις, οὕτω καταχύσησιν ὑγρῶν. ἐπιχρίσησιν ἀλείπτων. ἐπιθέσησι φύλλων. ἢ ὀθονίων[52] καταπλάσεις. ὁκόσα ἢ ψύξις ἢ θέρμη ὠφελέει, ἢ βλάπτει.

sio hæc conferunt. Distentiones, tremores, leues syderationes, eiusmodíque affectiones remittunt, aut claudicationes, torpores, vocis defectiones, atque alia eiusmodi, & inferiores suppressiones. In frigidę tamen vsu potiùs quàm calidæ, quatenus ea vtaris attendendum. At articulis induratis aut ob inflammationem quandoque obortam, aut ob contractionem, ante omnia mederi cõuenit, calida in vtriculũ infusa, & manu ad alligatum immissa. Oculorum lachrymas lenit, si quis acrimoniam leni aliquo vnguento illinat, ne eas salsus humor attingat. Fossulis quoq; (quæ sunt corneæ profunda vlcera) ablutio confert, & repletio ad naturalem habitum adducens. Calida oculis prodest, doloribus, suppurationibus ex lachrymis mordacibus, & quibusuis aliis ex siccitate ortis. Frigida dolore carentibus, valde rubicundis, humorum collectiones in venis facere solitis, qualia sunt acerosa circa thoracem & festucis similia, aliáque dura. Recto verò intestino & vteris non admodum confert, neque sanguinem in frigore cum vrina reddentibus. Vlceribus frigida quidem mordax est, cutem obdurat, tumorum dolentium suppurationem impedit, liuorem & nigredinem inducit, rigores febriles, conuulsiones item ac distentiones. Interdum quoque in distentione absque vlcere, ætate iuuenili, corporis habitu carnoso, æstate media, frigidæ larga profusio, calorem reuocat. Calore autem hæc soluitur. Calida, etsi non in omni vlcere suppurationem promouet, maximò tamen est securitatis indicio, cutem emollit, attenuat, dolorem tollit, rigores, conuulsiones, distẽtiones mitigat, ipsa quoque capitis grauitatem soluit. Plurimùm autem ossium fracturis confert, præcipuè verò denudatis, ex hisq; maximè capitis vulneribus, & iis quæ à frigore aut moriuntur, aut vlcerantur. Vlcerationibus itidem tum voluntariis, tum inuoluntariis, & quibus cutis abrasa est, herpetibus exedentibus, denigratis, siue in gingiuis, siue in aure, siue in ano, siue in vtero. His omnibus calida grata est, & ad iudicationem confert, frigida verò aduersa est, & interimit, præterquam in quibus sanguinis profluuium metuimus. Atque ad hunc modum adhibendæ sunt liquidorum perfusiones, vnguentorum illitus, foliotum aut linteorum impositiones, & quæcunque in cataplasmate adhibita refrigeratione & caliditate prodesse aut nocere posse videntur.

IN LIBRVM HIPPOCRATIS DE SALVBRI VICTVS RATIONE.

TOYΣ ἰδιώτας] Hic libellus in omnibus exemplaribus quæ adhuc videre licuit, adiicitur ad ea quæ adſcribuntur ad Librum de natura hominis, idq; etiam vel Galeno teſte, vt mirum ſubeat quomodo Caluus quibusdam codicibus fretus, iſta quæ hîc ſcribuntur ad extremum lib. 1. περὶ διαίτης appoſuerit, niſi quòd cõſtat ex Gal. lib. 6. de Plac. Hipp. & Plat. hunc librum de natura humana, ad libros περὶ διαίτης additũ fuiſſe. Inſcribitur autem vulgò περὶ ὑγιεινῆς διαίτης, etſi Galenus Com. 1. ad lib. de natura humana ὑγιεινὴν δίαιταν πρὸς τοὺς ἰδιώτας γεγραμμένην vocat.

2 οἶνον ὡς ἀκρητέστατον] οἶνον ἀκρητέστερον legunt exemplaria quædam manu ſcripta, vt paulò poſt ὑδαρέστερον. ὡς ἀκρητέστατον tamen magis probo cum Galeno, quòd ὑδαρέστατον æſtati attribuatur.

3 τότε χρὴ πόμα πλέον πίνειν οἶνον ὑδαρέστερον] Sic legunt plæraque exemplaria quæ ſecuti ſumus, reliqua, τότε πόμα χρὴ πλέον ποιέεσθαι καὶ ὑδαρέστερον. Quam lectionem ſecuti ſunt Interpretes. Et Galenus πόμα πλέον agnoſcit.

4 καὶ λαχάνοισι ἤδη χρέεσθαι τὸ ἦρος] καὶ λαχάνοισι δὲ χρῆσθαι habent exemplaria manu ſcripta. ἕως etiam pro ἴκως legunt plæraque exemplaria, tum publicata, tum ſcripta, quæ ſecuti ſumus cum interpretibus. Quædam etiam ἐς τὴν ὥρην pro θερείην legunt. Hunc autem locum longè aliter Caluus legit, & multa prætermittit.

5 εἰς τὸ ἦρος καταστήσεται] καταστῆσαι legunt Galeni exemplaria, vt etiam paulò poſt.

6 καὶ οὕτω τὰ ὁμαλίαν ποιέοντα] τὰ ἐνιαύσια ποιέοντα legunt manu ſcripti codices quidam & Galeni exemplaria, quam lectionem ſequuntur interpretes quidam & Caluus, hac notione, vt anni temporibus inſtituta adhibeatur victus ratio, & velut anniuerſaria fiat, ad eamq; præſcriptam iuxta anni tempora viuendi rationem, annus compleatur. Verùm Caluus mihi hîc legiſſe videtur, καταστῆσαι ἐκ τοῦ θέρεος εἰς τὸ φθινόπωρον.

7 καὶ μαλθακοῖσι] πλείω μαλθακοῖσι legunt alia exemplaria.

8 τοὺς δὲ στρυφνοὺς] στέλφυς hoc loco mihi videtur legiſſe Erotianus, quos πυκνοὺς exponit, vt ſcripſimus in noſtra OEconomia.

9 τὸ δὲ θέρεος ἡσυχῇ] ἡσυχῇ ἔχειν habent alia exemplaria.

10 χρὴ δὲ τοὺς στρυφνοὺς] Sic legunt omnia ferè exemplaria, quædam tamen ἰσχνοὺς habent, quæ ſecuti ſunt omnes interpretes. στρυφνοὺς Galenus ξηροὺς exponit, quos Erotianus πυκνοὺς vocare ex hoc loco etiam poteſt. στρυφνοὺς autem & πεφυσεσαρκωμένους (quos ἰσχνοὺς exponit Galenus) τοῖς σαρκώδεσι paulò ante appoſuit.

11 ἐπὶ ἀσθμαίνοντας ἐκ τοῦ κόπου] ἐπὶ ἀσθμαίνοντας ſimpliciter legunt exemplaria quædam.

12 ἡδύσμασι] ἡδύσμασι τοῖς χλωροῖς καὶ ξηροῖς ἀρτύμασιν mihi videtur exponere ex hoc loco Erotianus, ideóq; noſtra interpretatione expreſſimus, quod etiam Cornario ſuboluit, qui hortenſibus condimentis præparata, dixit. Poſſunt etiam aromatibus condita intelligi, aut aliis dulcibus aut ſuauibus condimentis apparata.

13 οὕτω γὰρ ἂν ἀπὸ ἐλαχίστων ἐμπίπλαιντο] Sic ferè legunt omnia exemplaria, quędam etiam, οὕτω γὰρ ἂν ἀπὸ γε ἐλαχίστων πεμμάτων ἐμπίπλαιντο, habent, quæ mihi videntur ἡδύσματα, & ea quæ ex ſeſamis apparantur, intelligere, quæ parciſſima copia implent, facileque ſubeunt. Galenus tamen legit, οὕτω γὰρ ἀπὸ ἐλαχίστων ἀναπιμπλανται.

14 ποιεῖ δὲ ἐμέτοισι] Hîc exemplaria quædam manuſcripta, περὶ ἐμέτων, indicaturam adſcribunt.

15 τὰ δὲ λεπτὰ καὶ δίμυεα] Sic codicum maxima pars ſcribit. Sed Regij manu ſcripti quidam pro δίμυη κεκραμένη habent, vt & Vaticani, quos ſecutus eſt Caluus. At δίμυην legiſſe Galenum conſtat.

16 λυσάμενος θερμῷ θερμήτω] Sic legunt meliora exemplaria in ſingulari, quædam etiam in plurali θερμέσθωσαν, πινέτωσαν & ἐπιχέτωσαν, quæ etiam ſecutus videtur Caluus, ſed tunc λυσάμενοι legendum. Deinde δέκα στάδια legunt exemplaria ferè omnia, quę Caluus quoque ſecutus eſt. Nos Galenum ſecuti πίσσα cum Cornario ſcribimus, quædam etiam exemplaria δεκαπίσσαν adſcribunt, vitioſè vt opinor.

17 ὁκόσοισι δὲ ἐπιτήδειον] Plurimùm hîc variant codices tum publicati, tum manuſcripti. Quidam ὁκόσοισι δὲ αἰεὶ ἐπιτήδειον ἀπεμέειν τὰ σιτία legunt, quibus etiam Vaticani & Aldini conſentiunt, vt patet ex Caluo. Quidam etiam ὁκόσοι μὴ αἰεὶ ἐπιτήδειοι habent. Quibus omnibus procurandi vomitus conſilium eſt. At certè Galenus ὁκόσοι δὲ ἐπιτήδειον legiſſe videtur, quemadmodum habent Germanici codices, vt συμβουλευτικῶς iſtud legatur, & eos quibus vomitus conducat ad corporis repurgationẽ intelligas. At in eo qđ ſequitur difficilior eſt explicatio, vbi omnia ferè exemplaria ὁκόσοισι δὲ αἰεὶ ἐμέουσι legunt, vt de his qui facilè vomunt intelligantur, & ſuperioribus qui minimè ad vomitum idonei aut accommodati videntur, opponantur. Exemplaria verò Germanica negationem addunt, & ὁκόσοι μὴ αἰεὶ ἐμέουσι legunt, vt eos quibus non expedit vomitus intelligas, & quibus ex Galeni conſilio ciborum retentio & concoctio procuranda eſt, non ſatis explicata phraſi. Quod cùm videret Cornarius, mihi cõſultò videtur (etſi Germanicis codicibus perpetuò vſus eſt) ex reliquis exemplaribus negationem prætermiſiſſe. At certè præſtiterat ſuperioribus iſta opponere, & de iis qui facilè vomunt intelligere, & non promptè vomentibus aduerſantur, vt nos ex codicum pluralitate fecimus. Vbi quędam etiam exemplaria κοιλίας ἔχουσιν ὑγιέας pro ὑγρὰς legunt.

18 πρὸς τὰς κυοφορίας] In aliis κυηφορίας ſcribitur, ſed manu ſcripti codices quidam σκιατραφίας legunt, vt & Vaticani, quos ſecutus eſt Caluus. Id autem vmbratilem mulierum vitam indicat, easq; in vmbraculis vitam degentes.

19 δῆλον γὰρ δὴ ὅτι ἡ κοιλίη] Hîc codicum pluralitatem ſecutus ſum. Galenus tamen legiſſe videtur, δῆλον γὰρ ὅτι ἡ κοιλίη ξυνθάλπειν δύναται τὸ πλῆθος τῶν εἰσιόντων σιτίων. Quæ lectio plurimùm mihi arridet, eámque ſecuti ſumus in noſtra OEconomia, vt ξυνθάλπειν dicatur de ventriculo cibos moderato ſuo calore confouente & conficiente. Vt vitioſa videantur exemplaria Aldina quæ ξυνθάλπει habent. ξυνθάλπειν habent reliqua exemplaria, ſed ξυνθάλπειν pro ξυνθαλπίειν legiſſe Galenum apparet.

20 ἢ οἴνου ἐντεθρυμμένος] Sic legunt meliora exemplaria, quædam etiam ἐντετριμμένος. Vtranque lectionem complexus probè videor per panem in vino intritum, cruſta panis in vino intincta ſignificans, aut panem in vino fractum. θρύμμα enim peculiari ſignificatione κλάσμα ἄρτου, aut ἄρτου μέρος Heſychio & Sudæ exponitur.

21 καὶ τὴν κρεηφαγίην δὲ ἔχεται] Exemplaria quædam Regia manu ſcripta τὴν ἀδδηφαγίην καὶ ἀναγκοφαγίην legunt, quod & Vaticanis contigiſſe ex Caluo patet, qui (cibum neceſſarium magis ſuſcipiunt) dixit. Iſtud verò ad id ſpectat quod ſuprà dictum eſt, ὁκόταν ἀναγκάζῃ ὁ ἄνθρωπος κρεηφαγέειν. Cæterùm quædam exemplaria hîc ὑπομένει non legunt, ſed καὶ τὴν κρεηφαγίην δέχεται, καὶ τὰ παλαιπωρίας μᾶλλον, quæ mihi ſecutus videtur Galenus, & αἰεὶ ἔχει pro δέχει legiſſe.

22 καὶ τὸν οἶνον ἀκρητέστερον πινόντων] Sic legunt omnia ferè exemplaria, πίνειν tamen habent manu ſcripta quædam Regia.

23 ὁκόσοισι δὲ νοῦσοι ἀπὸ κεφαλῆς] Iſta repetuntur lib. 2. de Morbis, in morbis capitis, vbi βλέννα quod hîc βλέννα ſcribitur, vt notauimus in noſtra OEconomia.

24 βλέπεταί οἱ ἡ αὐγὴ] κλέπτεταί οἱ ἡ αὐγὴ legunt meliores codices, vt & libr. 2. de Morb. quam phraſim ſubnotauimus & aperuimus in noſtra OEconomia, vt manifeſto vitio βλέπεται legatur in quibusdam manuſcriptis codicibus, quos Germanica exemplaria ſequuntur. Et Caluus vtranque lectionem adhibuiſſe mihi videtur.

25 ἄνδρα δὲ χρὴ ὅς ἐστι συνετὸς] Hæc γνώμη repetitur initio libri περὶ παθῶν. Simile eſt autem Euripideum illud, μισῶ σοφιστὴν, ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός, cuius meminit M. Tullius lib. 3. epiſt. & ſic vertit, Qui ipſe ſibi ſapiens prodeſſe nequit, nequaquam ſapit. Quædam autem exemplaria leg. ὅς ἐστι δυνατὸς συλλογισάμενος. Hoc verò præceptum prudenter priuatum quéq; admonet (cùm nihil æquè æſtimandum ſit ac ſanitas) vt ſibi diligenter in morbis caueat, vt ſuæ prudentiæ fructum ipſe ſentiat, aut ſibi prodeſſe queat.

IN LIBRVM PRIMVM HIPPOCRATIS

περὶ διαίτης.

Εἰ μέν μοι] Hi libri passim in omnibus exemplaribus hac inscriptione περὶ διαίτης insigniuntur, quos tamen Gal. Com. 1. in lib. de rat. vict. in morb. acut. περὶ διαίτης ὑγιεινῆς vocat, & ad Hippocr. refert, etsi quosdam Euryphonti, alios Phaonti, aut Philistioni, aut Aristoni, aut alteri cuidã ex veteribus attribuere scribit. Idem quoque Com. ad aph. 1. lib. 6. hos libros ὑγιεινὸν διαιτητικὸν vocat. At lib. 1. de aliment. fac. ex professo hac de re scribens, περὶ διαίτης vocat, & quosdam Hippocrati adscribere innuit, quosdam etiam Philistioni, Aristoni, Euryphonti, aut Philetę. Idem quoque hos libros in tres distingui à quibusdam innuit, tuncque περὶ διαίτης inscribi, & secundum Hippocr. authoritate dignum sibi videri, primum verò hoc censu omninò abdicat. Quòd si in vnum corpus conferantur ac per se considerentur, περὶ φύσιος ἀνθρώπου καὶ διαίτης inscribi. Libro quoq; ad Thrasybulum, num sanitatis tuendæ ars ad Medicum, &c. videtur horum librorum authorem Hippocratẽ agnoscere, eósque ad sanitatis tuendę artem spectare, & ad Gymnasticen referri vult, & cũ libello de aëre loc. & aq. coniungit, in quo maxima pars causarum salubrium tractatur, vt aëris, aquarum, locorum, ventorum, anni temporũ natura, in his verò libris reliqua sanitatis tuendæ materia absoluitur, in quibus de cibis, potibus, vitæ institutis & exercitationibus perfectissimè agitur. Qua ratione mihi videntur qui Hippocratis libros in ordinem composuerunt, hos libros statim post librum de aëre locis & aquis collocasse. His autem libris omnis victus ratio ad generalem quandam methodum reuocari videtur, vt scribit Gal. libr. 1. de alimentis, quam à veteribus nõ rectè descriptam fuisse statim initio reprehendit.

2 τέρπεσι χρέεσθαι] καὶ τέρπεσι χρέεσθαι legunt exemplaria quædam.

3 τὸν ὕστερον περὶ τούτων διαλεγόμενον] τῶν ὕστερον περὶ τούτων διαλεγομένων legunt exemplaria quædam Regia manu scripta.

4 ὑπὸ πολλῶν μερῶν κεκράτηται] κέκριται legunt exemplaria quædam manu scripta.

5 τὸ ἐπικρατέον] καὶ τὸ ἐπικρατέον lego cum Interpretibus omnibus.

6 ξυμφέρονται δὲ ἀλλήλοισι πρὸς ὑγείην] Exemplaria Regia manu scripta legunt, ξυμφέρονται δέ πως δῆλα πρὸς ὑγείην, quædam etiã πρὸς δῆλα, vt & Asulanus codex.

7 τὰς συμμετρείας τὰς ἡμετέρας, τῶν πόνων τὴν βίην] Sic legunt exemplaria Germanica, vt non solùm ista cognoscere oporteat, verumetiam iustam laborum mensuram & vim, quam pro ciborum copia, hominis natura, corporis ætate adhibemus. Interpretes tamen omnes illud [τὴν βίην] omiserunt, quòd redundare videatur, neque legatur in codicibus Vaticanis, neque Aldinis, & pro τὰς ἡμετέρας, τὰ τὰ μέτρα τῶν πόνων legisse videntur.

8 πρὸς τὰς θέσις τῶν χωρίων] καὶ πρὸς τὰς θέσις lego cum omnibus Interpretibus.

9 καὶ σίτων καὶ ποτῶν] Quædam exemplaria manu scripta pro ποτῶν πόνων legunt, alia pro πνευμάτων.

10 καὶ πόνων ἀεθλῶν] ἀεθλῶν vitiosè legunt exemplaria quædã.

11 ἀλλὰ καὶ μικρὸν συλλεγόμενα] Etsi ista de morbis aut eorũ caussis intelligantur, sic legunt tamen omnia exemplaria. Interpretes autem συλλεγόμεναι legisse videntur.

12 ἐπὶ αὐτῷ ἑωυτῷ] ἐπ' αὐτὸ ἑωυτῷ legunt exemplaria quædam.

13 πολλὰς καὶ παντοδαπὰς] εἰς πολλὰς καὶ παντοδαπὰς legunt exemplaria quędam manu scripta. Deinde etiam οὐδὲν ὁμοίων lego cum Interpretibus.

14 ἔπειτα καὶ ἔπειτα] Sic legunt omnia ferè exemplaria, quibus verbis successio temporis ad rerum naturalium generationem significatur. Quædam etiam exemplaria manu scripta, ἔπειτα ἀνόμοια legunt, & γίνεται.

15 ὀφθαλμοῖσι δὲ δεῖ] δεῖν lego cum Zuinggero, etsi δεῖ habent exemplaria omnia.

16 καὶ γὰρ ἀποθανεῖται] ὅθεν γὰρ legisse videtur Cornarius.

17 μὴ ὄντος ὅθεν διαγνώσεται] γνώσεται τὰ καὶ ὅθεν διαγνώσεται legunt exemplaria Vaticana & Aldina, quæ secutus videtur Caluus.

18 ἄνω καὶ κάτω ἀμειβόμενος] ἀμείβονται legisse videtur Cornarius, contra tamen omnium codicum fidem.

19 ἀλλ' ὅμως] ἀλλ' ὅκως legunt exemplaria Vaticana & Aldina, quæ secutus est Caluus.

20 φθορὴ δὲ πᾶσιν] Istud longè aliter legisse videtur Caluus.

21 πλέον ποιέουσι] πονέουσι legunt Aldini codices, & vtranque lectionem secutus est Cornarius.

22 τὸ δ' αὐτὸ καὶ φύσις ἀνθρώπων] ἐστὶ δὲ legunt exemplaria Regia manu scripta.

23 ὁ, δὲ λαμβάνει τοσοῦτο μεῖον] Sic legunt exemplaria Germanica. Cornarius legisse videtur, τὸ δὲ λαμβάνει οὐδὲν μεῖον. Aldina exemplaria habent, οὐδὲν λαμβάνει ποσοῦτο μεῖον. Legendum tamen videtur τὸ δὲ λαμβάνει ποσοῦτο μεῖον, velut legit Zuinggerus.

24 ἑκάστῳ δὲ τύχη] ψυχὴ lego cum Cornario. Idem etiam, οὐ προσθέσιος οὐδὲ ἀφαιρέσιος δεομένη τῶν μερέων legit. δεομένης verò Aldina exemplaria.

25 χώρην δὲ ἕκαστα διαφορήσεται] Sic legunt omnia exemplaria. Cornarius tamen & Zuinggerus, ἑκάστῳ legunt.

26 ὁκόσα δὲ ἄλλως ἀπ' ἄλλων] ἀπ' ἀλλήλων ὑπὸ βίης ἀποκρίνεται legunt exemplaria Regia manu scripta.

27 τὸ ἄνω ἕρπει] Sic legunt omnia exemplaria & Vaticana etiam, quod dixit Caluus placidè trahit, cui postea βιάζεσθαι opponitur. ἕλκει tamen codices Regij, manu scripti habent, vt & paulò post.

28 ἐς τὸ μήκιστον τῶν ὑδάτων] Eandem naturæ ordinem in attrahendo alimento in vnaquaque corporis parte seruari ait, quoad locus non ampliùs suscipiat, nempe pars alimento satiata nihil ampliùs attrahere queat, & copia alimenti à partis calore concoqui non possit. Id τὸ μήκιστον ὑδάτων dicitur, velut antea τὸ ἔσχατον τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ πυρός. Scio aliam esse mentem interpretibus, omnibus, sed hic mihi sensus facilis videtur. Cornarius & Caluus alimentum & aquæ & ignis accipiunt, & πυρὸς addidisse videntur, hoc sensu, donec pars nihil ampliùs alimenti suscipiat, & alimentum aquæ & ignis deficiat, neq; ampliùs suppetat.

29 τὸν ἑωυτὸν τρόπον] τὸν αὐτὸν τρόπον legunt exemplaria quędam, alia τῶν ἑωυτῶν. Vim autem & naturæ necessitatẽ intellige, qua alterum attrahitur, alterum pellitur ad nutritionem & accretionem, aut fatalem cuique pro suo modulo innatam moriendi necessitatem, quam πεπρωμένην μοίρην hîc vocat.

30 ξυμμίσγειν δισσῶν] Istud ad hominem eiusq; ortum & generationem ac nutritionẽ referri, videtur, vt ex iisdem ex quibus antea constitit augeatur & nutriatur, vbi corpus rectam partium conuenientiam & compagem nactum fuerit. Quę sit autem ista partium corporis conuenientia aut harmonia, & quinam concentus aut consonantiæ intelligantur, mihi rectè explicasse videtur Zuinggerus.

31 ἢν δὲ μὴ τύχῃ] Locus est valde obscurus, quem tamẽ valde appositè mihi videtur explicare Zuinggerus de tribus corporis symphoniis & concoctionibus. Cornarius ἡ πρώτη συμφωνίη διαφθείρεται, legisse videtur.

32 ἢν δὲ δευτέρη γνῶσις ᾖ] Sic legunt omnia quæ videre licuit exemplaria. Zuinggerus legit, ἢν δὲ δευτέρη γνῶσις, ἢ τὸ διὰ παντός. Caluus istud omninò subticuit, Cornarius τὸ διὰ παντὸς legisse videtur.

33 ἕως ἂν ᾖ ἀραιὸν ἐστιν] ἐπ' ἀραιὸν ἐστιν legunt exemplaria quædam manu scripta.

34 καὶ ἐξέπεσεν ἐντεῦθεν] Hic locus valde est obscurus, ac vereor vt parum integer. Hic mihi facilis esse sensus videtur, vt ignis inde excidens, velut alimento destitutus, sibi exitum paret ad alimentum conuehendum ac importandum & concoquendum. Hæc verò verba [πλέον γὰρ τὸ ὑγρὸν ἐνταῦθα ἐὸν] etsi in omnibus codicibus repetuntur, eoque sensu quem apposuimus rectè constare possunt, mihi tamen non parum suspecta sunt, quòd eorum hîc non meminerit Caluus, ac videantur in suis codicibus desiderari.

35 καταναλίσκοντα δὲ αὔξον] καταναλίσκον δὲ καὶ αὔξον lego cum Cornario & Zuinggero, quanquam mihi videntur legere, τὸ μὲν καταναλίσκον, τὸ δὲ αὔξον. Istud autem de igne mihi intelligi videtur, qui in hominis conformatione, aquæ & ignis portionem à cõpacto secreuerit, & partes ipsas corporis in apertum produxerit & efformarit suas cuique pro modulo fatali sorti destinatas. Atque hoc modo vulgata lectio mihi constare videtur, quę περὶ ἐκ ἀφανέος καὶ φανερὸν habet. Quam lectionem secuti sunt omnes Interpretes præter Zuinggerum, qui τὸ ἀφανέος legit & τὸ πῦρ ἀφανὲς καὶ φανερὸν constituit, quod de partium conformatio-

ne quæ in lucem prodeũt, & à natura in opertum producuntur, intelligi videtur.

36 διάλλαξις] διάπαξις habent exemplaria quædam manu scripta.

37 γνώμην ἔχοντα] Cornarius legisse videtur, νόμιμον ἔχοντα, αὐόμιμα.

38 ὁμολογούμενος] τῷ ὁμολογουμένῳ legere videtur Cornarius.

39 οὐχ ὁμολογέεται ὁμολογούμενα] De his quæ arte aut natura fiũt, non idem est hominum iudicium, sed suum cuique & varium pro cuiusque opinione. Cornarius autem διαπρησσόμεθα pro διαπρησσόμενα legisse videtur. φύσις etiam cum omnibus Interpretibus lego, cùm φύσιος habeant exemplaria omnia.

40 φύσιν δὲ πάντες θεοὶ] φύσιν δὲ πάντως legisse videtur Caluus.

41 οὐχ ὅμοιον] Hæc adeo sunt obscura vt variè accipiantur & distinguantur ab Interpretibus. Nos Zuinggerum hac in parte secuti sumus, qui hæc velut mysteria ex adytis in apertum satis fœliciter mihi proferre videtur.

42 ὑδάτων δὲ ὑπαγωγή]Hîc ὑδάτων nomine alimentum intelligi satis patet, ex Hippocratis hypothesi. ὑπαγωγή autem legunt exemplaria quædam manu scripta, quę secutus videtur Cornarius & Zuinggerus.

43 λυμαινόμενοι, ἰσχυρότερα ποιέουσι] πλυνόμενοι legunt quidam, verum λυμαινόμενοι habent omnia exemplaria.

44 ἀφαιρέοντα] ἀφαιρέεσθαι & ποιέει videtur legisse Cornarius.

45 πιεζόντων] Sic legunt omnia exemplaria. Cornarius autẽ πιέζων τὸν ἄνω κάτω ἕρπει legisse videtur, & μεῖον ποιέοντες. Nos nihil immutauimus, & illud οἷοι ἐόντες sic accipimus, vt qui premunt & vrgent partim sursum impellant, partim deorsum trahant, & quantum in se est minuentes & magnitudini detrahentes, numerum augeant.

46 δίαιταν ἀνθρωπίνην μιμέεται] μιμέονται legisse videntur Interpretes.

47 τὴν δὲ παῖδα ὁμοία ποιήσῃ] ποιήσωσι legunt omnes Interpretes, & ξυντάξειαν.

48 τὰ ὑγρὰ ξηραίνοντες] Quidam codices manu scripti hîc addunt, τὰ ξηρὰ ὑγραίνοντες, vt paulò post.

49 εἴδη περιφερομένων παντοδαπὰ] ἤδη περιφερομένων legunt exemplaria Aldina, quæ mihi secutus videtur Cornarius, etsi περιφερομένῳ potiùs legisse videtur.

50 ἀγωνίη παιδοτρίβαι] Istud simul iungunt Interpretes, eosq; secutus sum. Sed Caluus τὰ ἀγωνίη legisse videtur, & superioribus iunxisse.

51 ἑνὶ δὲ ἀνθρώπῳ]Sic quidem legunt omnia exemplaria & Caluus, quæ sanè lectio etiam ferri potest. Sed Cornarius ἔνι legit quem secuti sumus.

52 ἐκπλεόμενα] Sic quidem legunt quotquot mihi adhuc videre licuit exemplaria. Quam lectionem mihi etiam secutus videtur Caluus, cùm [deuolantia] dixit. Cornarius ἐκπλεόμενα sumpsisse videtur, de iis quæ velut expassis alis in altum subuehuntur & euolant, ac disparent, aut certè ἐκπεπταμένα legisse. Nos eadem certè notione, aptatis aut velut additis alis euolantes & in altum sublatas partes diximus, quæ iuuenilis corporis vigore & alacritate in corporis alimentũ absumuntur, istumq; locum abundè expressimus & aperuimus in nostra OEconomia. Quidam etiam πτάμενα ex veteribus membranis legi posse annotant.

53 ὅ, τι μὲν οὖν ἄλλοσε ἐσέλθῃ] ἄλλος ἐσέλθῃ legunt exemplaria Vaticana & Aldina, quam lectionem secutus est Caluus.

54 ἔχοντα τὴν σύγκρισιν] Hîc σύγκρισις membrorum conformationem, compagem, coagmentationem ac velut concretionẽ significare mihi videtur, non secus ac συγκρίνεσθαι de maris conformatione ac concretione dicitur aph. 39. sect. 2. lib. 6. Epid. vbi συνεκρίθη ἐπάγη exponit Galenus. σύγκρησιν tamen Cornarius & Zuinggerus legisse mihi videntur.

55 καὶ ξυνίσταται] Sic legunt quotquot adhuc vidimus exemplaria, quæ propter pluralitatem secuti sumus, hac notione, vt neutrum satis habeat motionis ad absumendam affluentẽ humoris copiam, quæ in molem coit aut concrescit ob ignis imbecillitatem. Caluus verò τὰ ξυνίστασθαι legisse videtur, hoc sensu, vt neutrum possit affluentem humoris copiam absumere, aut efficere vt coëat aut coalescat, ob ignis impotentiam. Cornarius autem ξυνίστανται legit.

56 περικινέεται] περικινέεται τὸ πῦρ, legisse videtur Cornarius.

57 ἀλλὰ τὸ τι ἐπιὸν δέχεσθαι] Sic legunt Germanica exemplaria, quæ secuti sumus. Reliqua legunt, ἄλλοτ' ἐπιὸν quæ secuti sunt Cornarius & Caluus. Exemplaria verò Regia manu scripta legunt, ἄλλοτ' ἐπιὸν δέχεσθαι, καὶ συνιστάναι πρὸς τὸ ὑπάρχον. Quæ lectio non omninò aspernãda videtur, hac notione, vt id quod accedit, siue ignem accipias (vt Cornarius) siue alimentum intelligas, excipiat, & ad id quod intus est congreget aut cogat, & simul vt calescat efficiat. Cornarius tamen & Caluus illud [ὑπάρχον] legisse mihi non videntur.

58 κατασβέννυταί τι ὑπὸ τοῦ ἐμπίπτοντος κλύδωνος] Exemplaria manu scripta Regia legunt, κατασβέννυταί τι καὶ διαλύεται, &c. quam lectionem secutus videtur Caluus.

59 σῶμα δὲ οὐδὲ κοπῇ] Istud omisisse videtur Caluus. Cornarius verò, τῷ μὲν διακρίνεσθαι, & τῷ δὲ ξυμμίσγεσθαι legisse videtur.

60 θηλυκώτατα καὶ εὐφυέστατα] Sic mihi dici videntur fœtus ad molliciem maximè à natura comparati aut accommodati, hoc est, mulierosissimæ, maximè molles & venustæ fœminæ. εὐφυὴν enim apposita & habilis natura dicitur.

61 ὅμως δὲ κοσμίαι] Hîc κοσμίαι dici videntur quæ modestiam, venustatem, comitatem, & decorem muliebrem retineant, vt viraginibus opponantur.

62 καὶ ἢν ἀνάσχωσιν ὁμοίως] Sic quidem legunt omnia exemplaria, quæ quidem sonant, & similiter se habeãt. Verùm cum Interpretibus omnibus, ἀναχάσκωσιν, aut χανῶσιν lego.

63 γίνονται δίδυμα] Sic quidem legunt omnia quæ videre licuit exemplaria. Interpretes tamen omnes οὐ γίνονται legũt, quos secuti sumus.

64 ὅτι τῶν μικρέων ἐν τῇσι μεταστάσεσιν] Sic quidem legunt omnia exemplaria, sed ἡλικιέων lubens lego cum Zuinggero, aut χωρέων cum Cornario. Aliôqui valde obscurus est locus ac non parum suspectus.

65 δύνανται γὰρ φύσιν τε πλείστην] Zuinggerus κίνησιν non φύσιν legit, quòd κίνησις igni ab Hippocrate propriè tribuatur.

66 καὶ ἐν τῇσι τοῦ ὕδατος ἐφόδοισι] ἐπόδοισι legunt exemplaria Regia manu scripta, ἐπόδοισι Aldina.

67 κατὰ μικρὸν μεθιστάντα, τὰ μὲν ἀπὸ τῆς ὥρης] Locus hic procul omni dubio corruptus est, & legendum videtur, κατὰ μικρὸν μεθιστάντα ἀπὸ τῆς ὥρης, hoc sensu, vt in aquæ incursionibus aut accessionibus, iis vtatur quæ aduersa sunt, paulatim pro anni temporum ratione, & moderatè ad contrarium inclinatione facta, μεθιστάντα μὲν, τὰ ἀπὸ τῆς ὥρης, legunt alia exemplaria, vitiosè quoq;.

68 τοὺς πόνους ποιέεσθαι] τοὺς πόνους ποιέεσθαι malim, vt postea.

69 ξυμφέρει μάλιστα] μᾶλλον legunt exemplaria Regia manu scripta.

70 ὅτι γὰρ ἐλάχιστα] ὅ, τι γὰρ lego cum Cornario, etsi omnia exemplaria consentiant, quæ secutus est Caluus.

71 ξυμφέρει τοῖσι πόνοισι, τοῖς πρὸς πυρὸς] Exemplaria Regia manu scripta legunt, ξυμφέρει δὲ τῷ τοιούτῳ, τοῖσι πόνοισι πρὸς πυρὸς διαιτήμασι, &c.

72 καὶ τὸ ὑγρὸν ἐπίσταται ἔλασσον] ἐφίσταται malim quemadmodum mihi legisse videntur Interpretes.

73 οἱ πόνοι διαφρήσονται] διαφρήσονται vitiosè legunt exemplaria Regia manu scripta, vt & Aldina διαφρήσονται.

74 βραχυτέρην ἀνάγκη] Sic quidem legunt quotquot mihi videre licuit exemplaria: βραδυτέρην tamen lego cum Interpretibus.

75 βραδύτεραι τὰ εὐαισθητότεραι] ἀναισθητότεραι in quibusdam exemplaribus manu scriptis legitur.

76 διὰ παχύτητα] Sic quidem legunt quotquot mihi videre licuit exemplaria. παχύτητα tamen Caluus legisse videtur.

77 ἢν ποιέει ἐνδεέστερον] Sic legunt exemplaria Germanica. Cornarius ἢν ποιέει ἐνδεέστερον ἔμετον, legisse videtur, quẽ secutus sum, hoc sensu, vt si minor aut parcior vomitus contigerit, vt pluries etiam vomitus contingat, non nisi longo post vomitiones tempore, cibus exhibeatur, aut si minùs ex vomitione successerit, quo sensu ἢν ποιέει ἐνδεέστερον sumi potest. Suspecta tamen non parum mihi videtur ista lectio, tum quòd Regia exemplaria manu scripta ἕτερον pro ἐνδεέστερον legunt, tum quod Aldus ποιέει ἔμετον legat & asteriscum apponat. Scio tamen aliam esse Zuinggero mentem, quam ex suis schematibus perspicere quiuis poterit.

78 ἰσχνασίης δὲ πνεύμονος] Sic quidem legunt quotquot vidimus exemplaria, πνεύματος tamen legit Mercurialis cap. 2. lib. 4. Variarum lect. & suis Annotat. Sicciores enim & tenuiores spiritus ad prudentiam requiruntur. αὐγὴ γὰρ ξηρὰ ψυχὴ σοφωτάτη καὶ ἀρίστη.

περίπατον, vt scribit Galen. lib. Quòd animi mores &c. ἰσχασίης πλείονος legunt quidam non malè.

79 διότι κρίνεται τὰ ἀφαγινόμενα] Sic legunt quotquot videre licuit exemplaria, eamq; lectionem ex pluralitate secuti sumus cum Interpretibus. Sed κρίνεται pro ἐκκρίνεται sumimus. Zuinggerus autem κινέεται legere mauult. Caluus etiam τεταχύνται nō ταχύνται legisse videtur.

80 χέεσθαι μὲν ἀνάγκη] Hîc quoque pluralitatem codicum secutus sum. Cornarius χέεσθαι μὴ ἀνάγκη legisse videtur. Caluus verò, ὅσοι δ' ὑπὸ βίης χέεσθαι εἰ μὴ ἀνάγκη, ἐλάσσοσι δὲ, vt laboribus, qui per vim suscipiuntur, non nisi necessariò vtatur, iisque paucis. Eamque lectionem etiam secutus videtur Zuinggerus.

81 ἢ πολλοῖσιν] Sic quidem legunt quotquot mihi videre licuit exemplaria. Cornarius tamen ὁ πολλοῖσιν legit.

82 δι᾽ ἐπιτηδευμάτων δυνατὸν] Sic etiam legunt quotquot ad huc videre licuit exemplaria. Cornarius tamē & Zuinggerus ἀδύνατον legunt. Sed nō video cur eiusmodi animi affectiones victus ratione immutari nequeant. Quibus videtur τὴν φύσιν ἀφανέα opponere, per quam animi actiones ab animi substantia per se, non ex partium symmetria aut moderatione dependentes, intelligit.

83 λεπτοτέρους καὶ βραχυτέρους τοὺς πόρους] Sic quidem legunt omnia exemplaria, sed τραχυτέρους legendum censeo facili lapsu.

IN LIBRVM SECVNDVM, DE VICTVS RATIONE.

Χωρίων] Huius libri duplex agnoscit principium Galenus lib. 1. de alimen. facult. istumque librum velut germanum esse Hippocratis fœtum asserit, ex eoque mihi multa mutuatus Celsus videtur. χωρίων autem etsi legunt exemplaria omnia, eamque secutus lectionem videatur Caluus, χωρέων tamen aut χωρῶν mihi legisse videntur Interpretes, quos etiā secutus sum, etsi χωρίων retineri potest. ἑκάστῳ etiam pro ἑκάστων legit Galenus.

2 καὶ γῆς ὑγρανθείσης ἢ ψυχρανθείσης] καὶ ψυχθείσης legunt exemplaria Regia manu scripta quædam.

3 ὥσπερ ναίει ὁ ἥλιος] ὥσπερ ναίει lego cum exemplaribus manu scriptis.

4 ὁκοῖον ἐν ἡμῖν] ὁκοῖον παρ' ἡμῖν legunt exemplaria quædam manu scripta Regia, quædam etiam ὁκοῖον παρ' ἡμῖν. Hac verò de re lege Aristot. probl. 48. sect. 26. & Macrobium cap. 5. libro 2. in Somnium Scipionis. Itemque Aristot. cap. 7. lib. 2. Meteorologic.

5 σιτίων δὲ] Hoc alterum huius libri principium agnoscit Galenus lib. 1. de Alim. facult. vbi ἑκάστου legit.

6 ἢ περὶ τῶν γλυκέων] ἢ πικρῶν, videtur addidisse Caluus.

7 τὸ δὲ ψυχρὸν καὶ ξηρὸν καταλείπεται] Codices Regij manu scripti legunt, τὸ δὲ καταλειπόμενον δεῖ ψυχρὸν ἢ ξηρόν.

8 ἄλφιτα διαφορήσονται ὧδε] Sic legit codicum magna pars, eamque lectionem sequuntur Caluus & Zuinggerus. Cornarius verò ὧδε χώματα legit, quemadmodum Aldina exemplaria, quam lectionem etiam sequimur. ἄλφιτα verò hîc hordei tosti aut fricti farinam significant, vt exponuntur ab antiquo Critico, κριθὴ πεφρυγμένη. Polentam Latinè vocant, præcipuè quę humore aliquo subacta est.

9 ὅτι πολλὴ ἄχυρα ἔχῃ] ὅτι πολλὴ ἄχυρα lego cum Interpretibus, aut ἀχύρου ἔχῃς.

10 θερμὸν ἐόν] Istud ad mazam εὐθέως φυρηθεῖσαν & adhuc calentem referendum mihi videtur, non ad ὑγρὸν, quod tamen fecit Cornarius & Zuinggerus. Sic enim calore quem ab igne accepit, humiditatem ventriculi attrahit & exiccat.

11 ὑπὸ δὲ ὕδατος] Sic mihi videor illud ἐπαγόμενον non potuisse melius exprimere, hoc sensu, vt maza ipsa, aqua, qua farina fuit subacta addita aut inducta, refrigeret. Alioqui si ἐπαγόμενον ἄλφιτον intelligas, oblatam aut ingestam farinam, vi aquæ refrigerare intelliges.

12 ἡ διάρροια ἐχόμενον] Sic quidem legunt quotquot mihi videre licuit exemplaria. Quę lectio etsi de alui profluuij profusione ferri potest, mihi tamen ἐχόμενον magis arridet, vt alui profluuio, aut alia quapiam caliditate detentum aut vexatum intelligas.

13 τῷ δὲ ξηρῷ] ἡ δὲ ξηρὴ legisse videtur Cornarius meliore sensu: ξηρὴ verò τῇ ῥαιστῇ ὑγρῇ & ὑπὸ ὕδατος διαβρόχῳ opponitur. τριτὴ verò dicitur Philotimo & Atheniensibus vino dulci aut sapa macerata apud Galenum lib. 1. de fac. aliment.

14 ἀπὸ δὲ ἡσυχῇ πινομένης] ἀπὸ δὲ legunt exemplaria Regia manu scripta.

15 κυκεὼν δὲ] Cyceon quid sit in OEconomia nostra satis aperuimus, simulq; hunc locum expressimus.

16 ἢ οἱ ἰπνῖται ἄρτοι] De his omnibus panis generibus abundè scripsimus in nostra OEconomia.

17 πλὴν οὐ διαχωρέουσιν] πλὴν οὐ μέντοι διαχωρέουσιν legunt exemplaria Regia manu scripta. Istum verò locū mihi subnotare videtur Galenus lib. 1. de alim. fac. cùm panes ex alica τροφιμωτάτους μὲν εἶναι, διαχωρεῖν δὲ ἧσσον scribit. Hunc quoque locum mihi subindicare videtur Galenus Com. 1. in lib. de rat. vict. in morb. ac. cùm χόνδρου meminisse vult Hippocratem lib. περὶ διαίτης ὑγιεινῆς.

18 καὶ πλύμα σαιτὸς ἐπὶ πυεὶ] Sic quidem legunt omnia exemplaria, vt lotura farinæ aqua maceratæ, & manibus in massam subactæ, ad ignem cocta mihi intelligi videatur, quæ ex flore farinæ fit. Cornarius σαιτὸς πυροῦ legisse videtur, cùm loturam pollinis tritici dixerit.

19 ἢ ξύμφορα ἀλλήλοις] Sic legunt quotquot mihi videre licuit exemplaria. Zuinggerus tamen οὐ ξύμφορα legit, quòd non similiter coquantur.

20 καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς γενόμενα ὁμοίως] ὅμοια legunt exemplaria quædam manu scripta, quam lectionem Caluum esse secutum apparet.

21 ὠχροὶ ἢ δολιχοὶ] Hunc locum adducit Galenus lib. 1. de fac. alim. sed pro φυσώδεα, hîc legit, ἧσσον δὲ φυσώδεις, τροφιμώτεροι δὲ.

22 κυβήεια] Sic quidem legunt quotquot videre licuit exēplaria, sed κυέλεια legēdum monuimus in nostra OEconomia, quòd κυέλεια exponat Hesychius τῶν κέγχρων ἄλφιτα, quam etiam lectionem mihi secutus videtur Caluus. Alij κυρήβεια legunt, quòd κυρήβεια exponat Galenus apud Hippocratem τὰ ἄχυρα καὶ τὰ πίτυρα.

23 μετὰ σύκων ἰσχυρῶν] ἰσχυρῶς habent exemplaria quædam, quemadmodum legit Caluus. Cornarius ἰσχυροῖσι legisse videtur, quē secuti sumus.

24 ἢ καταρρηκτικοὶ] Sic legunt exēplaria omnia, sed ὀκταρραγεῖς legisse videtur Cornarius, καταρρηκτικοὶ Caluus.

25 ὑγραίνει δὲ καὶ καίει] Sic fere legunt omnia exemplaria, sed manu scripta quædam κενοῖ pro καίει habent.

26 τῆς σαρκὸς διαχωρητικοὶ] Sic quidem legunt exemplaria omnia publicata, quædam manu scripta τῆς γαστρὸς διαχωρητικοὶ habent. Sed τῆς σαρκὸς διαχωρητικώτεροι, aut μᾶλλον διαχωρητικοὶ legendum videtur.

27 δεῖ οὖν ἐργασίῃ φυλάσσειν] τῇ ἐργασίῃ φυλάσσειν legunt exemplaria manu scripta Regia & Aldina. τοὺς χυλοὺς ἀφαιροῦντα etiam legūt exemplaria manu scripta.

28 καὶ τὰ κρέα βαρέα] τὰ κρέα mihi videntur accipi carnes sua solidiore & scciore substantia consideratæ, & sic ore sumptæ & in os ingestæ graues sunt & duræ. Eædem liquidiore & succulentiore sui parte σάρκες dicuntur, velut quæ humorem contineant, sicq; graues sunt velut sanguis & lac. Zuinggerus τὰ κρέα carnes animalis mortui accipit, quòd ferè τὰ κρέας apud Homerum de carne animalis mortui dicatur, & quæ in cibum veniat, quod mihi etiam illud ἐς τὸ σῶμα, indicare videtur, vt carnes in os ingestas aut sumptas intelligas. At idem ille pro ἐς τὸ σῶμα, ἐν τῷ σταθμῷ legere mauult, vt sit ad trutinam aut libram appensæ: Sed nos omnibus codicibus contestatam lectionem secuti sumus. σάρκες verò eidem carnes viui animalis accipiantur. Caluus & Cornarius illud ἐς τὸ σῶμα, silentio prætereiunt.

29 τὰ προβολὴν ἐργασίης ἔχει] Sic quidem legunt publicata exemplaria omnia, sed ὑγρασίης lego cum Interpretibus omnibus.

30 ὑγρόπεα] Post hæc verba, ἐρέεται δὲ, addunt Aldina exemplaria, quæ mihi secutus videtur Cornarius, alia tamen exemplaria silent, neq; legisse videtur Caluus.

31 ξηρότατον μὲν οὖν κρέας] φαίνεται κρέας legunt exemplaria quædā Regia manu scripta.

32 κεσραῖοι] κεστρῆες legunt exemplaria quædam Regia manu scripta. Sed hîc κεσραῖος videtur dici, qui κεστρεὺς aliis scriptoribus.

33 ἢ τὰ καρποφάγα τῶν ποηφάγων] Sic quidem legūt exemplaria omnia, sed χορτοφάγα lego cū Zuinggero potius quàm καρποφάγα.

34 ἐν οἷσι καταλίνεται] ἢ ἐν οἷσι κατακλίνεται, lego cum Cornario &

Zuinggero. Caluus verò aliud quiddam mihi legisse videtur.

35 κεφόταται δὲ τὰ ὑποχόνδρια] Sic legunt exemplaria Germanica, & scripta quædam quæ secuti sumus. Alia legunt, κεφόταται δὲ τῶν σαρκῶν, κεφαλαὶ, καὶ τὰ ὑποχόνδρια, quam lectionem mihi secutus videtur Cornarius. Caluus verò τὰ ὑποχόνδρια non legisse. Sunt autem debilissimæ & pauci alimẽti partes capitales, ventris inferioris, & sumen, & pedes, & musculi.

36 τὸ αἱ ἄμπελον τοῦ σώματος αἷμα] Sic quidem legunt quotquot mihi videre licuit exemplaria, hac notione, vt vina tenuia dulcia sanguinem imbecillum efficiant & minuant, quòd corpori aduersarium sanguinem, hoc est, aquosum & tenuem augeant. Zuinggerus verò, τὸ αἱ ἄμπελον τοῦ αἵματος legit, aduersarium sanguini humorem intelligens.

37 αἱ τρύγες στεμφυλίτιδες] Feces vinaceas dixi cum Caluo, siue loram & vinum secundarium intelligas, aqua vuarum vinaceis iam expressis affusa, quod fecit Zuinggerus, siue vinum recens torculari ex vinaceis expressum, necdum colatum, vt Cornarius.

38 τὰ δὲ φύλλα ἧσσον] Videtur innuere folia minùs acria esse, quod & res ipsa & experientia declarat. Quod sequitur de articularibus morbis, Caluus ad radicem refert, quibus noxiam esse vult, propter cruditatem. ἐπιπολάζον verò lego cum Interpretibus, quòd ἐπιπολάζειν dicatur cibus in ventriculo redundás, & per summa fluitans, aut innatans, cruditatis comes.

39 καὶ συσταλτικόν τι ἔχει] Sic quidem legunt quotquot mihi videre licuit exemplaria, quod vim cogendi aut cõdensandi habere significat, velut τὸ ψυχρὸν πάνυ συσταλτικὸν dicitur aph. 10. sect. 3. lib. 6. Epid. Caluus verò ψυκτικόν τι legisse videtur. Idem quoque, πρὸς τὰ φάρμακα καὶ ὀφθαλμοὺς ὠφέλιμον legisse videtur. Quædam etiam exemplaria manu scripta, pro ὠφέλιμον, ὠφελέει habent.

40 ἡ πήγανον] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed ποταινὸν lubentiùs lego, quod Doricum est, & recentẽ rutam significat, cui opponitur ταριχευμένη.

41 τὸν σπόρον αὐτοῦ τήκει] Hunc locum in OEconomia nostra subnotauimus, & de eius qui mentham comedit genitali semine intelligendum, non de menthæ semine, dixit, vt fecit Cornarius, eamque in rem Aristotelis & Plinij testimonium adduximus. Adscribendum etiam videtur exemplaria quædam Regia manu scripta, pro τὸν σπόρον, τὴν γονὴν habere, quod mihi videtur interpretamentum quoddam esse.

42 φλεγματῶδες] φλεγματώδεα ἄγει legunt exemplaria Regia quædam manu scripta, quam lectionem mihi secuti videntur Interpretes.

43 κρῆμνος] Sic legunt exemplaria omnia, sed κρῆθμος legunt Interpretes. Sic pro πράσου, πρασίου legisse videtur Caluus.

44 στρύχνος ψύχει] Interpretes omnes legunt, στρύχνος, ὁ δὲ ψύχει. Exemplaria Regia manu scripta, στρύχνος, καὶ αὐτὰ ψύχει. Aldus, στρύχνος, τάδε ψύχει. Quæ ad sequentia referri videntur.

45 διαχωρητικὰ καὶ καθαρτικὰ] Hîc secutus sum exemplaria omnia & vulgatam lectionem cum Caluo, qui tamen huic ordini σκορόδου ἀπόβρεγμα adiicit. Aliter tamen legunt Cornarius & Zuinggerus.

46 ἡ δὲ δύναμις εἴρηται αὐτῶν] Sic quidem legunt quotquot vidimus exemplaria, quædam etiam ἑκάστων pro αὐτῶν habent.

47 καὶ τὸ πυρῶδες] Sic quidem legunt omnia exemplaria quæ propter consensum secuti sumus, vt humidum igneum & pingue ad inflammationem aptum intelligas. Alij pro πυρῶδες πιῶδες legunt, vt humidum dulce & suaue, quodque in alimẽto est leue & aëreum accipiatur, & pingue aut oleosum per λιπαρὸν intelligatur. Cornarius verò τὸ πυρῶδες illud mihi prætermisisse videtur.

48 τὰ δὲ ἐκ τῶν ἀνύδρων] Celsus inter siccantia reponit cibum ex siccis & æstuosis locis venientem, & inter humectantia ea escę genera quæ veniunt ex locis frigidis, pluuiis, & irriguis, cap. 3. libro 1.

49 καὶ συγκομιστὰ] Hîc συγκομιστὰ mihi dici videntur, quæ ex toto conferuntur, & confusaneè ingeruntur ac administrantur, hoc est cum succis ipsis, & à quibus nihil detractum est, quibus sicca opponi videntur, vt scripsimus in nostra OEconomia.

50 τὰ δὲ θερμὰ λουτρὰ] Celsus in ieiuno balneum extenuare dixit, cap. 3. lib. 1.

51 θερμὸν τὸ ψυχρὸν] Sic quidem legunt quotquot adhuc videre licuit exemplaria, etsi non parum suspecta sunt, vt satis indicat asteriscus Aldino codici appositus, ideoque ψυχρὸν non legit Cornarius. Hac tamen notione lectio ista ferri potest, vt frigidum caliditatem quandam impertiat, cutis poris frigore constrictis, ideoque aucto calore intus cõcluso. Quædam exemplaria ὑγρόν τι ψυχρὸν legunt, vt balnea frigida ieiuno humiditatem quamdam frigidam impertiant, cibo verò sumpto exiccent.

52 ἕλκει τοῦ σώματος τὸ ὑγρὸν] ἐκ τοῦ σώματος legunt exemplaria Vaticana & Aldina, quæ secutus est etiam Caluus.

53 τὰ μέτρια ὑγραίνει] Sic legunt omnia exemplaria, quædam tamen, καὶ ψύχεα τὰ μέτρια habent. Et Celsus cap. 3. lib. 1. modicum frigus hyeme implere dixit.

54 καὶ τὴν ἀπόκρισιν τοῦ ψυχροῦ] Sic quidem legunt exemplaria omnia, quædam tamen ὑγροῦ pro ψυχροῦ habent.

55 τὴν μὴ τῇ ὑστεραίῃ θεραπεύῃ ὀρθῶς] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed τήν τις cum Cornario lego.

56 τὴν ἀπὸ τοῦ πόνου] ὑπὸ τοῦ πόνου legunt exẽplaria quædã Regia manu scripta, quędam etiam ἐπὶ τοῦ πόνου.

57 ὁκόταν μὲ οὖν σῆσαι βούληται τὴν ταχίστην] Illud ταχίστην ad aluum referendum est, quæ promptissimè ac celerimè sistatur. Cornarius ad auidè & expeditissimè deuoratum cibum retulit, propterea quòd paulò post in soluenda aluo, plurimo tempore in cibis immorari consulat. Celsus verò cap. 3. li. 1. vomitum constringere dixit, qui statim post cibum est, soluere eum qui tardè superuenit. Vbi in alui solutione, cibos in ventre diutiùs vult immorari.

58 ὕπνοι δὲ νῆστιν μὲ] Celso extenuat somnus nimium vel breuis vel longus. Eidem refrigerat in ieiunio & balneum & somnus, nisi nimis longus est.

59 καὶ ἀσθενὴς ποιέουσι] ποιέοντες legunt exemplaria Vaticana.

60 ἰσχναίνει μὲν] ἰσχνασίην μέν τινα παραδιδῶσι legunt exemplaria Regia quædam manu scripta.

61 μονοσιτίη] * Celsus inter extenuantia semel die assumptas epulas reponit. Additque idem semel die assumptum cibum, ab eo qui bis solet, aluum adstringere. * *Cap. 3. lib. 1.*

62 ὡσαύτως δὲ καὶ ψυχρὸν] Pro ὡσαύτως, πάντως legunt exemplaria quædam Regia manu scripta. Quædam etiam, ἰσχναίνει δὲ πάντη καὶ ψυχρὸν ὡσαύτως, legunt.

63 πνεύματος ὑπ' αὐτοῦ πληρούμενον] πνεύματος ἐπακτοῦ πληρούμενον legunt exẽplaria Vaticana, quę secutus est Caluus & Zuinggerus vt superueniente & aduentitio flatu in humoris agitatione, refrigeratio inducatur. Aliòqui humidum agitatum, in flatum conuersum, corpus inflat & refrigerat.

64 διηγήσομαι] Pro διηγήσομαι, ὧδε χρὴ γινώσκειν legunt exemplaria quædam Regia manu scripta.

65 πικρὴν κοιλίην ψυχέσθαι] Sic quidem legunt quotquot mihi ad huc videre licuit exemplaria, quæ propter pluralitatem secuti sumus. πικρὴν γαστέρα tamen legit Zuinggerus.

66 κοῦφα τε καὶ εὐπαγέα] Sic quidem legunt omnia exemplaria. εὐαγέα tamen lego, cum Cornario, vt paulò post. κοῦφα καὶ εὐαγέα legunt Aldina exemplaria.

67 διὰ τὸ κενούμενον τὸ σῶμα] Sic quidem etiam legunt omnia exemplaria, sed κινούμενον cum Interpretibus lego.

68 τὸ δὲ μύσσεται τι] βλίττεταί τι legunt exemplaria Vaticana, quæ secutus est Caluus.

69 τοῦ θερμοῦ πνεύματος] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed Interpretes omnes ψυχροῦ legunt.

70 κοῦφα δὲ καὶ περὶ τὴν κεφαλὴν ποιέει] Sic quidem legunt quotquot vidimus exemplaria, sed ποιέουσι legendum videtur, vt ad illud [οἱ ὄρθριοι περίπατοι] referatur. quomodo etiam Interpretes omnes legisse apparet.

71 τὰ δὲ ἐκ τῶν δρόμων γίνονται] Sic quidem ferè omnia legunt exemplaria, quædam etiam, τῶν δὲ δρόμων γίνονται, quæ secuti sunt Cornarius & Caluus.

72 καὶ καμπτοὶ] Sic quidem legunt exemplaria omnia. ἀκαμπτοὶ tamen legunt quidam.

73 βραδύτερα τι] βαρύτερα pro βραδύτερα videtur legisse Caluus, & pro τῶν τροχῶν, οἱ τροχοὶ, sequentibusque adiunxisse. Idem verò τροχοὺς, cursus rectos aut directos vocat. Quædam etiam exemplaria hîc τρόχον pro τροχῶν adscribunt.

74 διαψύχει τοῦ σώματος] Sic quidem legunt exemplaria omnia, at διαψύχειν lego cum Cornario.

75 αἱματῶσιν ἐκ τῆς σαρκός] αἱματοῦσιν legunt exẽplaria quædã.

76 ἀκροχειρίη] ἀκροχειρίης legunt exemplaria Vaticana & Aldina, quæ-

na, quædam etiam manu scripta ἀκροχείρισις. Est autem lucta quæ consertis aut commissis summis tantùm manibus & digitis obitur.

77 πνεύματος δὲ κατάσχεσις] Spiritus detentio quomodo inter corporis violentas exercitationes accẽseatur, rectè docet Hieronymus Mercurialis libris suis de arte Gymnastica, de eaque multa scribit cap. 4. lib. 3.

78 ἡ δὲ κόνις ἐν τῷ θέρει αὐξιμώτερος] Sic quidem ferè omnia legunt exemplaria, quæ etiam secuti sumus. Vaticana verò legunt, ἡ δὲ κόνις ἐγγυμνάζεται, ἐν δὲ τῷ θέρει αὐξιμώτερος &c. Quæ secuti sunt Cornarius & Caluus. Quædam etiam αὐξιμώτερον legunt.

79 τοῦτο παρέχει τὸν πόνον] Sic legunt exemplaria omnia publicata. Quæ lectio satis est popularis, etsi Aldina exemplaria suspectum locum faciunt, cùm asteriscum apponunt. Vaticana exemplaria, οὐ τοῦτο πόνον παρέχει legunt, quæ secutus est Caluus. Cornarius legit οὐ τοῦτο μόνον.

80 ἀπ δὲ οὐκ ἔχον περίοδον] Sic legunt quotquot adhuc videre licuit exemplaria. περίοδον autem intelligit, statum corporis ambitum, quo natura quod putredine aut alia qualitate molestũ est conatur expellere. πάροδον tamẽ annotat Mercurialis ex codicibus M.S. hîc legi, vt & paulò post, transitum & viam, facili & optima ratione.

81 ταχείην ἐποίησε τὴν περίοδον] ταχείην καὶ ἐποίησε legunt exemplaria Aldina.

82 καὶ περιπάτοισι βιαίοισιν ὡς ἀποκαθαίρωνται] Sic quidem legunt Germanica exemplaria. Aldina verò, περιπάτοισι βιαίοισιν ὡς ἀποκαθαίρων. Regia verò manu scripta, ἀποκαθαίροντα. In reliquo, popularem magis & codicum pluralitate contestatam lectionem sequimur.

83 οἱ δὲ ἀπὸ τῶν συνήθων γυμνασίων πόνοι] κόποι pro πόνοι legisse videntur interpretes. Sed πόνος hîc tristem ac molestum ex laboribus sensum ac corporis offensionem significat, quæ lassitudo dicitur.

84 ἐς τὸ ἐντείψαι χρόνον πλέω] Sic quidem legunt quotquot videre licuit exẽplaria. Sed ἀνατείψαι lego cum Interpretibus. Cornarius verò de diutina in cibis mora sumpsit.

85 τὴν ὑπερβολὴν τῶν πόνων γνῶναι] γνόντα legunt exemplaria Regia manu scripta.

IN LIBRVM TERTIVM

DE VICTVS RATIONE.

ΠΕΡΙ διαίτης ἀνθρωπίνης] Hunc quoque librum tertium quodammodo agnoscere videtur Galenus lib. de aliment. facult. cùm istam de victus ratione tractationem in tres partes diuidi scribit. Atque idem Comm. ad aphoris. 1. libr. 6. hunc librum διαιτητικὸν τῶν ὑγιεινῶν vocat. Et Celsus sanè multa ex hoc libro in vsum suum transtulit. Neque verò τὰ προσκείμενα τῷ περὶ διαίτης Gal. adscripta in dictione (ἀκόνη) hunc librum magis suspectum reddunt, cùm illa indubitata confessione de his quæ adiecta videtur ad librum de rat. vict. in morb. ac. intelligi debeant, vt scripsimus in nostra OEconomia, & ἀκόνης testimonium satis indicat. Etsi lib. 6. de plac. Hippocr. & Plat. quæ de venis scripta inueniuntur apud Hippocratem, ad lib. de Natura humana & libr. secundum περὶ διαίτης adiecta fuisse fatetur. Et certè librum de Natura humana, ad libros περὶ διαίτης ab antiquis adiunctos fuisse testari videtur Galen. cap. 1. libr. 1. de alim. facult. quod etiam veteres membranæ retinent.

2 μᾶλλον καὶ ἧσσον ξηραὶ καὶ ὑγραὶ] Sic quidem legunt ferè omnia exemplaria, quæ secuti sumus, cum Interpretibus. Aldina verò, καὶ πρὸς ἄλλα, μᾶλλον καὶ ἧσσον ὑγραὶ legunt.

3 ἔγγιστα τοῦ ἦρος] τοῦ ἔργου legunt Ald. exemplaria, τοῦ ὄρου Regia M.S. quædam vt scripsimus in nostra OEconomia, vbi istum locũ expressimus & aperuimus.

4 καὶ χειμῶνα μὲν] Hoc quidem modo diuidit annum Galenus initio Comm. 1. in lib. 1. epid. & Commentariis in lib. 3. περὶ χυμῶν.

5 ἀπὸ κούφων πρὸς ἀναγκάζοντα] Sic quidem legunt exemplar. omnia publicata. Regia verò manu scripta πρὸς ἀναγκάζειν. Eamque vulgatam lectionem cum Caluo secuti sumus. Cornarius autem προσάγοντα legisse videtur.

6 ὀρθοῖσί τε πολλοῖσιν] Sic quidem legunt exemplaria omnia, vitiosè vt opinor, vt aliàs sæpe. ὀρθρίοισι enim aut ὀρθρίοισι legẽdum cum interpretibus censeo.

7 σκληροκοιτίησι] Pro σκληροκοιτίησι σκληροσιτίησι legunt exempl. M.S. Regia. Est autẽ σκληροκοιτέειν, duro strato aut cubili vti, quod corpus fatigat, contrahit, & emaciat, eoque vtitur Hipp. in extenuandis corporibus lib. περὶ ὑγιεινῆς διαίτης.

8 καὶ χοινοβατίησι] κοινοβατίησι legunt Aldina exemplaria, & asteriscum suspicionis notam apponunt. Caluus δειπνοβραδυτίησιν aut aliud quiddam legisse videtur. Lego autem κονιβατίησι, & κονιδρόμοισι χρέεσθαι συμφέρει, vt per puluerem incedere aut currere cõferat, sic enim corpus magis resiccatur, calefit, ac fatigatur. Mercurialis autem hæc duo simul iungit, & κονιβαθείησι δρομήσιν, legit, vt cursibus per altum puluerem vti velit. Cornarius verò χοινοδρομίησι legit. Caluus etiam κυνοδρομίησι, velut legunt exemplaria omnia publicata, quod de cursibus in venatione intelligi potest. κυνοδρομίησιν autem legunt exemplaria Regia manu scripta.

9 χρέεσθαι τῷ πλείω] Sic quidem legunt publicata exemplaria, quæ cum Zuinggero secuti sumus. Caluus autem & Cornarius πλοίῳ aut πλόῳ legisse videntur.

10 καὶ πυρωδέων] πυρωδέων lego cum Vaticanis & aliis exemplaribus, Interpretibusq; omnibus.

11 ἡμέρας πεντεκαιτεσσαράκοντα] ἡμέρας πεντήκοντα videtur legisse Caluus.

12 ἐπὴν δὲ ὥρη] ἡ ὥρη legunt Vaticana & Aldina exemplaria.

13 φαυλοτέροισι καὶ κουφοτέροισι] μαλακωτέροισι pro φαυλοτέροισι legunt Interpretes, quos secuti sumus.

14 καὶ ἡ ὥρη θερμὴ τε] ἡ ὥρη ἐπὶ τοῦτο legunt exemplaria Regia manu scripta.

15 ἐν τούτῳ ἤδη θέρος] ἐν τούτῳ θέρος simpliciter legunt Vaticana & Aldina exemplaria.

16 ἥκιστα ἂν ἐξαμαρτάνοι] οὐ βλαβήσεται καὶ ἥκιστα ἂν ἐξαμαρτάνοι, legũt exemplaria Vaticana, quæ etiam secutus est Caluus.

17 ψύχουσι γὰρ τὸ σῶμα] ξηραίνουσι γὰρ lego cum Caluo, & ad cursus refero, qui humidum è corpore vacuando desiccant. Cornarius & Zuinggerus ad πάλιν & ἀλίνδησιν referunt, & volutationes in puluere, quæ propter puluerem refrigerant.

18 τῇ τε ἄλλῃ διαίτῃ προσάγειν πάσῃ] προσάδειν legunt Aldina exemplaria, quæ secutus est Cornarius, cùm dixit: diætam omnem sic consonam adhibere oportere. Nos communem lectionem secuti, nihil immutauimus.

19 ἐν ἡμέρῃσι δυοῖν δεούσαιν] Sic Vergiliarum occasum ab Æquinoctio autumnali diebus circiter quinquaginta constituit Galenus Comment. 1. in lib. 1. epid.

20 μὴ δὲ ὑπάρχει] ὑπάρχειν vitiosè legunt Vaticana & Aldina exemplaria, quæ quidem mihi secutus videtur Caluus.

21 ταύτῃ μὲν οὖν] ταύτην cum omnibus Interpretibus lego.

22 καὶ ἢ καταῤῥόοι κινέονται] οἱ καταῤῥόοι legunt exempl. quædam.

23 κατὰ μικρὸν ξυλλεγομένη] Sic quidem legunt omnia exemplaria, sed cum interpretibus, κατὰ μικρὸν ξυλλεγομένη πλησμονὴ ἐστι lego.

24 καὶ μηδὲν ἐπικατασπασθῇ] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed ἐπισπασθῇ legisse videtur Caluus, quam lectionẽ amplectimur. Solet enim plærunque ex vomitionibus conuulsio contingere. Etsi retineri potest Mercurialis lectio, ἔτι κατασπασθῇ, vt nihil ampliùs diuellatur.

25 οὐ ἤθελε] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Sed omnes Interpretes εἴωθε pro ἤθελε legisse videntur. Caluus verò illam clausulam prætermisisse videtur, καὶ ἀνάριστος &c.

26 τῆς σαρκὸς ὑγρανθείσης] Sic quidem legunt exemplaria Germanica. Aldina verò τῆς σαρκὸς simpliciter legunt, quæ secutus videtur Cornarius. Caluus τῆς σαρκὸς αὐξηθείσης legisse videtur.

27 ὡς μάλιστα χρησάμενον] Sic quidem legunt ferè omnia exemplaria. Vaticana tamen διαλύσαντα τὸ σῶμα ὡς μάλιστα legunt, quæ secuti sumus cum Caluo.

28 ἐξ ὑστέρου δὲ] ὕστερον δὲ legunt Vaticana exemplaria manu scripta.

29 τὴν κεφαλὴν κάτω ἀναπαύσαι] Sic quidẽ legunt ferè omnia exemplaria. Quædam tamen manu scripta, τὴν ἄνω κεφαλὴν ἀναπαῦσαι habent, quæ secutus videtur Caluus.

30 καθιστάναι δὲ τὴν αἰτίην] Sic quidem legunt omnia exemplaria, sed τὴν δίαιταν lego cum Cornario.

31 ὁκόταν δέκα γίνωνται] κόταν δὴ ὑπὲρ αἱ δέκα γίνωνται, legunt exemplaria Vaticana manu scripta & Aldina.

32 ἣν δὲ ἡ κοιλίη διαχωρέῃ] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Cornarius tamen ἡ δὲ κοιλίη legisse videtur.

33 καὶ ἐν κινήμασι] Sic quidẽ legunt exemplaria omnia. Zuinggerus tamẽ pro ἐν κινήμασι, ἀνακινήμασι legit, quorum antea meminit lib. 2. & parum carnes calefacere, corpus autem & animum acuere scripsit.

34 καὶ ἐν διατρίβῃ πολλῇ χρήσθω] χρίέσθω legit Zuinggerus, & de inunctionibus accipi vult.

35 ἣν μήπου προσμυθέειν χρέῃ] Aldina & Vaticana exemplaria legunt, καὶ ἣν μή τις προσμυθέειν.

36 ὡς καὶ τῷ προτέρῳ τῆς θεραπείης ποιέεσθαι] Sic legunt Germanica exemplaria & publicata. Aldina verò, ὡς καὶ τῷ προτέρῳ ποιέεσθαι, simpliciter legunt, quæ secutus est Cornarius.

37 γίνεται δέ τισι καὶ τοιάδε] τοιάδε legunt Aldina exemplaria, vt ad πλησμονὴν referatur.

38 ἀχροία δὲ αὐτῷ ἔνεστι] Sic quidem legunt publicata omnia exemplaria. Regia verò manu scripta habent, ἀχροίη δέ ἐστι ἐν τῷ σώματι.

39 ἀκροχειρισμοῖσιν, ἀκροχειρίξει] Hæc est Germanicorum codicum publicatorum lectio. Aldina verò & Vaticana exemplaria ἀκροχειρίξις legunt, vt vtrunq; ἀκροχείριξις & καρυκομαχίη coniunctè legatur, vt fecit Caluus. Cornarius verò κωρυκομαχίης legisse videtur, aut ἢ κωρυκομαχίη.

40 πάσχουσι δέ τινες] Hunc locum adducit Galenus Comment. ad aphor. 1. lib. 6. atque ita legit, πάσχουσι δέ τινες καὶ τοιαῦτα. διαχωρέει αὐτοῖς τὸ σιτίον ὑγρὸν, ἄπεπτον. οὐ διὰ νόσημα, ἀλλὰ λειεντερίαν, οὐδὲ πόνον οὐδένα παρέχει.

41 ἀπὸ δὲ τοῦ δείπνου] ἀπὸ δὲ τοῦ δείπνου κοιμᾶσθαι, legunt exemplaria manu scripta Regia.

42 καὶ περιπατείσθω εἰς τέσσαρας ἡμέρας τὸν σῖτον] καὶ ἐμεέτω addit Cornarius, propter ea quæ sequuntur, contra tamen omnium codicum fidem.

43 ἀπὸ δὲ ὕπνου, ὅταν ἐξαναστῇ] Sic quidem legunt quotquot videre licuit exemplaria, tum publicata, tum manu scripta. ἀπὸ δείπνου autem lego cum Interpretibus omnibus, quòd ἐξαναστῆναι verbum sæpiùs vsurpet Hippocrates, in his qui à cœna surgunt, quòd recumbentes & iacentes in stratis cœnarent antiqui.

44 καὶ μαλακινείτω] Hæc est Germanicorum codicum lectio. Aldina verò exemplaria μαλακινεέτω legunt. Sed μαλακευνείτω legendum videtur, velut legisse videtur Cornarius.

45 ξηρόν τι καὶ διακεκαυμένον] συνδιακεκαυμένον legunt exemplaria quædam Regia M. S.

46 περὶ τὸν ἀπόπατον περιοιδήσαι] περιοιδήσαιεν legunt Vatic. exemplaria & Aldina.

47 οἷα ξηρὴ τῇ θέρμῃ] ξηρῇ καὶ θέρμῃ lego cum Cornar. etsi Caluus ξηρῇ μᾶλλον ἢ θέρμῃ legisse videtur, vt siccitate potiùs quàm calore vexetur æger. Ad quam lectionem accedunt exemplaria Aldina, quæ ὅτι ξηρῇ ἢ θέρμῃ legunt, & asteriscum apponunt, vt vitium indicent.

48 μὴ δὲ παχέσι] ταχέσι lego cum interpretibus omnibus, etsi παχέσι legunt exemplaria omnia.

49 καὶ μὴ μενέτω ἀνάριστος] μηδὲ ἀνάριστος ἔστω. legunt exemplaria quædam manu scripta.

50 καὶ ἀπὸ σιτίου ἡ τῆς κοιλίης πλημμέλεια] Sic quidẽ lego cũ Zuinggero & Germanicis exemplaribus. Cornarius verò legit, ἣν μὲν οὖν πλησμονὴ ἐνῇ ἀπὸ σιτίου, ἢ τῆς κοιλίης πλημμέλεια. Aldina verò exemplaria & Vaticana, ἣν μὲν οὖν πλησμονὴ ᾖ ἀπὸ σιτίου ἢ τῆς κοιλίης πλημμέλεια. Caluus tamen πλημμυρεῖν aut πλημμυρεία legisse videtur, cùm redundantiam dixit.

51 τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἀφελκέσθω ἐν τῷ ὕδατι] Sic quidem legunt exemplaria omnia vitiosè, sed ἀπολουέσθω lego cum omnibus interpretibus.

52 ἡμέρῃσι δὲ πέντε τοὺς περιπάτους] Sic legunt exemplaria omnia publicata, scripta verò Regia & Vaticana, τοῖς περιπάτοις. Videtur verò ad τοὺς περιπάτους referendum, vt sensim ad deambulationes & exercitationes reducantur. Quædam etiam exemplaria τοὺς περιπάτους legunt, quædam etiam τοῖς περιπάτοις. Sed hæc mihi in loco subobscuro hominum commenta videntur.

53 μέχρις ἂν διαχωρίσῃ] Sic quidem legunt publicata exemplaria, manu verò scripta Regia, μέχρις ἂν διαπονήσωσι, quædam etiam διαχωρίσωσι legunt.

54 ἀλλὰ θεραπεύεσθαι] Pro θεραπεύεσθαι quædam exemplaria ἐκδιαιτᾶσθαι legunt.

IN LIBRVM DE INSOMNIIS.

ΠΕΡΙ δὲ τῶν τεκμηρίων] Hic liber de insomniis videtur pars esse quædam librorum de Diæta, vt satis testatur hoc principium in codicibus antiquis Vaticanis & Aldinis exemplaribus, libri tertij extremo adscriptum. Ideoque mihi rite atque ordine illos sequi videtur in omnibus ferè exemplaribus, vt eos parum ad Hippocratis mentem facere, neq; verò multum ad huius libri authoritatem, qui eum longè relegant, cùm tractatione & stili genere prope sit similis. Ad artis autem σημειωτικὴν ac θεραπευτικὴν pertinere videtur, non malè tamen ad διαιτητικὴν refertur.

2 ὅταν μὲν οὖν σώματι ὑπηρετέῃ ἡ] ὅταν μὲν τῷ σώματι ὑπηρετεῦσα ἡ legunt exemplaria Vaticana & Aldina, eamque lectionem secutus est Caluus.

3 ἥγρων τοῖσιν αἰσθητηρίοισιν] ἢ τοῖσιν legunt Vaticana exemplaria & Aldina.

4 καὶ πάσῃ τῇ τοῦ σώματος διανοίῃ] διακονίῃ ex melioribus codicibus lego, etsi διανοίῃ legunt publicata & Vaticana exemplaria, quæ secutus est Caluus. Cornarius δυνάμει legisse videtur.

5 οὐ διδάσκουσιν ὡς χρὴ φυλάξασθαι] Vaticana & Aldina exemplaria legunt, οἱ δὲ οὖν οὐ διδάσκουσιν.

6 ἑσπέρην] Sic quidem legunt publicata exemplaria & Vaticana, quæ secutus est Caluus. Quædam tamen manu scripta, ὥσπερ ἣν, vt pro ἅπερ ὥσπερ.

7 ἤν τις ἐπέπραξε τὴν ψυχὴν] Sic quidem meliora legunt exemplaria. Quædam etiam ἔπραξε pro ἐπέπραξε habent.

8 ἡ ἐπέχεσθαι τῆς περιόδου] Sic quidem legunt exemplaria omnia publicata, itemq; Vaticana quæ secutus est Caluus. Quædam verò manu scripta, ἀπέχεσθαι τῆς περιόδου habent, quomodo legit Zuinggerus, quod exorbitare, aut à cursu deflectere, aut absistere significat. Motum igitur sideris vitiosum, aut planè deficientem ac quiescentem istud indicat.

9 καὶ ἣν μὲν ὑπὸ ἀέρος ὁρᾶται] Sic legunt publicata omnia exemplaria, quæ secuti sumus. Vaticana verò & manu scripta quædam ὁρᾶται legunt, quæ secuti sunt Caluus & Zuinggerus.

10 ἣν δὲ ὑπὸ ὕδατος] Sic meliora legunt exemplaria, quædam etiam simpliciter legunt, ἣν δὲ ὕδατος ἢ χαλάζης.

11 ἐς τὴν ἔσω περιφορὴν] Hęc est exemplarium omnium lectio, sed τὴν ἔξω περιφορὴν lego cum interpretibus omnibus, quòd sideribus exteriorem corporis ambitum, hoc est circunferentiam ipsam paulò antea attribuerit, qua sensus & motus ab animali facultate per neruos ad exteriora confertur. Cui etiam consentit quod postea dicitur, vitium in externo corporis ambitu residere.

12 ἐν τοῖσιν ἱματίοισι] Sic legunt Germanici codices. Aldini verò ἐν πᾶσιν ἱματίοισι, habent, quos secuti sunt Caluus & Zuinggerus.

13 τὴν γὰρ κάθαρσιν διὰ τοῦ χρώματος] Sic quidem legunt exemplaria omnia publicata, ideoque hîc χρῶμα pro cutis superficie diximus sumi in nostra OEconomia, vt χρῶμα εὔχροον de corporis colore laudabili effertur lib. 4. epidem. quòd is in externa corporis superficie & cute appareat. Sed χρωτὸς legisse mihi videtur Caluus ex Vaticanis exemplaribus manu scriptis. Quidam etiam annotant χρώματος hîc sumi ἀντὶ τοῦ δέρματος.

14 ἀκρήτοισι] Caluus hîc πότοισι addidisse videtur. Verùm cibi meraci intelliguntur, qui sine condimento, aut citra præparationem aliquam assumuntur.

15 ὑπὸ τῆς ξηρασίης τῆς περιόδου κρατέεσθαι] Sic quidem legunt publicata omnia exemplaria. Vaticana verò, καὶ ἀσθενέα δοκέῃ εἶναι ὑπὸ τῆς ξηρασίης, καὶ τῆς περιόδου κρατέεσθαι.

16 τραπῆναι ἐς φυγὴν τὸ ὑπάρχον] Istud ad præsentis status immutationem, eamq; per astrorum fugam portendi vult Cornarius. Mihi sanè ea omnia astrorum fugam respicere videntur, vt violentiorem astrorum motum & magis coactum indicent, cùm iam terga vertisse, & à potentioribus in fugam celeriter verti necessariò videantur.

17 τοὺς δὲ διώκειν] ἀστέρας δὲ διώκειν legunt exemplaria quædam manu scripta, sed explicatio quædam esse videtur.

18 κάλλιστα μὲν, ἐλλεβόρῳ κρατηθέντας διαιτῆσθαι] Hæc est publicatorum omnium codicum lectio. Verùm Vaticanæ membranæ leg. μάλιστα μέν. ἐλλεβόρῳ καθαρθέντας διαιτῆσθαι. Quam lectionem

secuti

secuti sunt Caluus & Cornarius. Zuinggerus verò pro χάλιστα ταχίστα legit, quòd libr. 3. περὶ διαίτης, ταχυτέρην ἡ κρατεῖν per veratrum, ἀσφαλεστέρην verò per victus rationem esse dixerit.

19 εἰ δ' οὐ, λευκὸν] εἰ δ' ἢ μὴ, κινῶν, legunt exemplaria Regia manu scripta.

20 ὕπνοισι μαλακοῖσι εὐδέετω] Sic quidem legunt exempl. Germanica. Aldina verò, ὕπνοισι μαλακινεύτω. Sed μαλακινεύτω legendum existimo, vt molle cubile & stratum per somnos suadeatur. At exemplaria Regia manu scripta, ὕπνοισι μαλακοῖσι εὐνάσθω, καὶ μαλακινεύτω legunt, quibus verbis & molle stratum, & lenis motus imperatur. Sed μαλακινεύτω magis probo, quòd eam dictionem sæpiùs vsurpet Hipp. videaturque superiorum verborum esse interpretatio quædam.

21 ῥαθυμῆσαι τι] Sic legunt Germanica exemplar. & Vaticana, Aldina verò ῥαθυμῆσαι, ἢ τὴν ψυχὴν τραπέζῃ. Sed pro τραπέζῃ, θρέψαι legunt Vatic. exemplaria, vitiosè pro τρέψαι.

22 πρὸς τὰς φερόμενας γέλωτας] Sic habent exempl. omnia. Sed Regia quædam M.S. pro γέλωτας γελοῖον habent, & pro ὅτι μάλιστα ἡδόμενος, ὅ, ἢ legunt.

23 ἀφ' ἑσπέρας πρὸς ἠοῖ] πρὸς ἠῶ ὄρθρον ἔχῃ, legunt exemplaria quædam manu scripta Regia, pro ὀρθῶς ἔχῃ, sed videtur vocis ἠῶ esse explicatio quædam. πρὸς ἠοῖ autem, aut πρὸς ἠῶ, idem quod πρὸς ἕω significat, & ad auroram aut ortum ferri & spectari significat, cui ἀφ' ἑσπέρας opponitur, quod est ad vesperam aut occasum, vt scripsimus in nostra OEconomia.

24 καὶ γὰρ τὰ ἐν τῇ κοιλίῃ ἀποκρινόμενα] Hæc est publicatorum omnium codicum lectio. Vatic. verò exemplaria, ἐς τὴν κοιλίην legunt, qua de lectione scripsit Zuinggerus.

25 ῥεῦμα κεφαλῆς ὅτι δηλοῦντα] δηλοῦσι τι legunt Vaticana exemplaria. Ald. verò δῆλον ἢ ἐς φύματα, pro ἐκφύματα vitiosè.

26 καθαρὸν καὶ ὑγρὸν] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Cornar. verò pro ὑγρὸν λευκὸν legisse videtur propter μέλαν quod sequitur.

27 μὴ δὲ ἀφανὲς] μὴ διαφανὲς lego cum Interpretibus.

28 πνεύματος τοῦ ἐπακτοῦ] Sic quidem legunt exemplaria Germanica publicata, quam lectionem secuti sumus, vt à spiritu in corpus inuecto aut inducto, hoc est extra ascito, & in corpus recepto morbus contractus esse indicetur. Aldina verò exemplaria, ἀπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἔσω αὐτοῦ legunt, quam lectionem secutus videtur Cornarius. Caluus autem ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ legit.

29 τοῖσιν ἀποτρόποισι] ἀποτροπαίοισι potius esse legendum scripsimus in nostra OEconomia, vbi quinam essent ἀποτρόπαιοι Dij diximus, hoc subnotato & explicato loco.

30 τῆς ἐπὶ γῆς ὀξὺ ὁρῶν] ἐπίσης pro ἐπὶ γῆς legunt M.S. exemplaria Regia quædam, vitiosè vt opinor.

31 ὄψιος καὶ ἀκοῆς] ὅτι ὄψιος μὲν ἢ ἀκοῆς legunt exemplaria Regia manu scripta.

32 τῇ δὲ τραχείῃ] Sic quidem legunt publicata exemplaria, pro γῇ δὲ τραχείῃ, vt τῇ λείῃ opponatur, quemadmodum rectè vidit Cornarius.

33 δένδρων δὲ ἡ ἀκαρπίᾳ] Sic exempl. Germanica rectè legunt. Aldina verò, καὶ ἀκαρπίας vitiosè.

34 σπέρματος τοῦ ἀνθρωπίνου] Sic ferè omnia legunt exemplaria, quædam verò M.S. σώματος pro σπέρματος legunt.

35 εἰ προσδέξηται αὐτὸ] Istud subobscurum est Caluus & Cornarius de repetito vomitu sumunt, malo tamen ad repetitum & sensim assumptum cibū referre, quod προσδέχεσθαι significat.

36 ἀλλ' οὐδὲ μέλαιναι ὁρῆν χρὴ] ὁρῆν desideratur in Aldinis exemplaribus, vitiosè vt apparet.

37 διαιτῆσθαί τι τῆς τι πλησμονῆς] διαιτῆσθαί τι legunt Ald. exemplaria & Vaticana.

38 τῇ διαίτῃ τοῖσι τε πόνοισι χρῆσθαι] Sic quidem legunt exempl. omnia, sed τῇ διαίτῃ ξηρῇ cum interpretibus lego. Quædam verò exempl. πόνοισι pro πόνοισι legunt, vitiosè tamen.

39 ὅ, τι δ' ἂν εἴη μεῖζον τῶν μελέων] Aldina exemplaria & Vaticana sic legunt hoc membrum ὅ τι δ' ἂν εἴη μείζω τῶν μελέων, ἢ ἔλασσον, οὐκ ἀγαθὸν. ἀλλ' οὐδ' ὅ, τι ἂν εἴη ἐλάσσω. Et Caluus de membris maioribus aut minoribus accepit. Sed vulgata lectio magis probatur.

40 ἡ φέροντας ἐκ τῆς οἰκίας] Vitiosè legitur in Aldinis exemplaribus, ἡ φέροντας τῆς οἰκίας.

41 ἐπίσχεσιν τοῦ αἵματος] ἐπίσχεσις τοῦ αἵματος hìc sanguinis repressionem significat, cùm sanguis reprimitur, cohibetur ac sistitur, & præ siccitate ad motum ineptus redditur, quem locum in nostra OEconomia subnotauimus.

IN LIBRVM DE ALIMENTO.

ΤΡΟΦΗ καὶ τροφῆς εἶδος] Hic libellus περὶ τροφῆς nomine passim inscribitur, & ab Erotiano inter eos qui ad victus rationem pertinent reponitur, in quo eum sequimur. A Galeno quoque multis locis Hippocrati tribuitur, etsi veteres ac primi librorum Hippocratis censores, huius libelli authorem Thessalum, aut Herophilum, quidam etiam Philistionem & Pherecydem ex Galeno faciant. Sed certè etsi genere, & tractationis breuitate aut obscuritate, at sententiarum pondere aut authoritate, à germanis Hippocratis fœtibus non dissidet, adeò vt multas ex eo sententias suis scriptis passim asperserit Galenus qui etiam Commentarios in eum se scripsisse fatetur.

2 ὁκόταν κρατέει μὲν] Istud ad facultatem aliunde influentem refero cum Zuinggero, vt id quod sequitur ad insitam & vnicuique parti propriam, etsi alij ad alimentum, velut Cornarius, qui etiam κρατέεται pro κρατέει legere videtur.

3 γίνεται δὲ ἢ ἐξίτηλος] ἐξίτηλος ἀσθενὴς exponitur Erotiano, hoc subnotato loco. Est autem ἐξίτηλος ἡ τροφὴ alimentum euanescēs aut exolescens, quodque nullum augmentum parti confert, ex alimenti vitio aut errore, vnde pars gracilescit aut atrophia laborat, vel quia ante tempus, hoc est, ante perfectam coctionem emittitur, aut excernitur, quod est ἀπολύεσθαι aut ἀποκρίνεσθαι, aut vbi appositum consumitur ac dissipatur, quod est ἐπὶ προσθήκῃ. Sic ἡ προτέρη hìc dicitur de sanguinis in hepate concoctione, quæ est ordine secunda, & ἡ ὑστέρη de tertia quæ fit in singulis membris, etsi scio alios id aliter accipere.

4 ἔστιν ὅτι καὶ τὰς προτέρας] τὰς προτέρας pluralitatis numero mihi dicere videtur, quod primas secundæ & tertiæ concoctionis formas corrumpat circa alimentum error, vel cibi vel facultatis vitio contingens, alienasque inducat, aut quòd singulis membris sua quæque sit propria. Etsi pro προτέρας ὑστέρας legere mauult Zuinggerus, qui etiam variam huius loci lectionem adfert, ex Commentariis qui Galeni nomine circumferuntur.

5 τροφὴ δὲ τὸ τρέφον] Hunc insignem locum multis locis ex Hippocrate scriptis suis celebrat Galenus, vt Comment. ad aphor. 39. lib. 5. & in fine lib. 1. de sanit. tuenda. Præcipuè verò explicat libro primo de fac. Natur. & libr. 3. de Temperamentis, vbi propriè alimentum τὸ τρέφον dici scribit τὸ ὁμοιούμενον, & primo generi attribuit, vt secundo, τὸ προστιθέμενον ἢ προσφυόμενον, tertio verò τὸ παρ' ὅλον ἐν τῇ φλεβὶ καὶ τῇ γαστρὶ περιέχεται, quodque foris assumitur. Quibus ex locis aliter etiam hunc locum Galenum legisse comperies.

6 καὶ πάντων] Istud ad succorum omnium facultatis commixtionem refero cum Zuinggero, cùm quorundam facultates inter se proportione contemperantur, vel facultatibus commiscentur, quæ vel inter se omnes concurrunt, vel quædam tantùm, etsi multò aliter sumunt interpretes quidam, & ista sequentibus iungunt omnes codices.

7 αὐτόματοι] Quinam dicantur hìc succi αὐτόματοι aperuimus in nostra OEconomia.

8 ἡμῖν μὲν αὐτόματοι] Hunc mihi locum subindicare videtur Galenus lib. 4. de placit. Hippocrat. & Platon. cùm scribit contra Chrysippum, nihil re vera temerè & casu fieri, sed ad cognitionem nostram, his verbis: πᾶν ὅ, τι περ ἂν εἰκῇ καὶ ἀπὸ ταὐτομάτου γίνεσθαι λέγεται κατὰ τὴν ὡς πρὸς ἡμᾶς γνῶσιν οὕτω προσαγορεύεται, τῇ δ' ἀληθείᾳ οὐδὲν αὐτῶν οὕτω γίγνεται, καθάπερ καὶ ὁ θειότατος Ἱπποκράτης εἶπεν. ἡμῖν μὲν αὐτόματον, αἰτίᾳ δ' οὐκ αὐτόματον. Vbi aliam fuisse Galeni lectionem agnoscis.

9 φύσις ἐξαρκέει] Vt Naturæ sapientiam ac prudentiam nunquam satis admiratus est Hippocrates, ita & eius potestatem semper summis laudibus extulit. Quam ad rem hanc sententiam multis locis celebrat Galenus, potissimumq; lib. 1. de diebus decretoriis, & libr. 1. de facult. Natur. & libr. ad Thrasybulum, & lib. quòd animal est quod vtero continetur. Quibus in locis πανταπασιν legit Galenus, vt & Commentariis qui in hunc librum eius nomine circunferuntur. At lib. de facult. natural. εἰς ἅπαντα ἐξαρκεῖν τοῖς ζώοις dicit.

10 ἐς τοῦτέων ἔξωθεν] Hæc in causis naturam impedientibus, tam internis, quàm externis, ex Medicorum erratis accensent Gal. Commentarij. Alij in causis velut instrumentalibus naturam vel adiuuantibus, vel impedientibus annumerant. Hunc

autem locum sic legit Galenus libr. 1. de dieb. decret. εἰς δὲ ξύνολον, ἔξωθεν μὲν κατάπλασμα, κατάχρισμα. ἐμβροχὴ ὅλου τε καὶ μέρεος. Vbi ista in erratis quæ status naturæ cursus ad crisim impediunt enumerat Galenus, velut in suis Commentariis ad Medicorum aut ægrorum errata refert, quæ prædictionem euariant ac præpediunt.

11 καὶ σκεπὴ ὅλου] Sic quidem legunt Germanica exemplaria. Aldina verò & Vaticana reliquaque omnia omittunt, & legũt, γυμνότης ὅλου καὶ μέρεος. Quam lectionem etiam secutus videtur Gal in Comm. & Caluus.

12 θύμον] θύμον hîc legere videtur Galenus, & inter cutis eminentias & abscessus reponere, veluti formicas, clauos & tofos, vnde verrucam & verruculam quidam exponunt. Nos tamen Græcam appellationem retinere maluimus.

13 ἐν τροφῇ φαρμακείη] Id intelligitur de cibis qui qualitatem quãdam habent medicamentosam, velut lens, brassica, & serum lactis, & marina ferè omnia, aut de his quibus medicamentosa quædam admiscentur, vt cùm prisanæ mel aut scammonium permiscetur. Vtrisq; enim hanc sententiam accommodat Galenus lib. 1. de alim. facult. Aëtius etiam cap. 57. lib. 3. tetrab. 1. istam sententiam cibis quibus medicamenta permiscentur attribuit, vt vinis & potionibus medicatis, & conditis cæterisq; id genus. Aretæus verò sæpe ad cibos medicamentosos refert, vt in pleuriticorũ curatione cap. 10. lib. 1. de cur. ac. cùm scribit ἐν τροφῇ καὶ κύστεις τὰ φάρμακα. αὐτὰρ καὶ τὰ φάρμακα ἐν τροφῇ. Et rursus ibidem, δίαιτα δὲ τὰ πινόμενα καὶ καταποτὰ ἔσω, μελίκρητον ξὺν τῷ πτισάνῃ, καὶ χυλὸς πτισάνης ξυνεχὴς δόσις, ὡς ἐν τροφῇ φάρμακον. Idem quoque cap. 2. lib. 2. cur. acut. τροφαὶ ποικίλαι καὶ τῆς ἰδέης ὁκοῖα τὰ φάρμακα. αὐτὰρ καὶ φάρμακα ἐν τροφῇ. Celsus * medicamentis stomachum lædi scribit, ideoque catharticis omnibus aloën admiscendam censet, neque iis vti consulit, nisi morbus sine febre sit. At vbi febres sunt, satius esse dicit, eius rei causa cibos potionesque assumere, qui simul & alant, & ventrem molliant.

* cap. 12. lib. 2.

14 ἔξωθεν τροφή] Hunc locum mihi innuere videtur Galenus lib. 3. de fac. natur. cùm scribit per easdem vias ab exterioribus partibus intrò ferri alimentum, per quas priùs delatum fuerat, his verbis: οὐ δὴ θαυμαστὸν, εἰ καὶ τῆς ἐσχάτης ἐπιφανείας κατὰ τὸ δέρμα μέχρι τῶν ἐντέρων τι καὶ γαστρὸς ἀφικνεῖται τοῦ μεταλαμβανόμενον, ὡς καὶ τοῦτο Ἱπποκράτης ἡμᾶς ἐδίδαξεν, οὐ πνεῦμα μόνον ἢ περίττωμα φάσκων, ἀλλὰ καὶ τὴν τροφὴν αὐτὴν ἐκ τῆς ἐσχάτης ἐπιφανείας, αὖθις ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ὅθεν ἀπηνέχθη καταφέρεσθαι. Quæ ferè omnia videntur in Commentarios qui in hunc librum Galeni nomine circunferuntur esse translata.

15 ξύρροια μία] Multis locis ista adducit Galenus indubitata ex Hippocrate, præcipueque lib. 1. de facult. natur. & lib. 3. vbi & alimenti delationi per easdem vias per quas priùs delatum fuerat, vt hîc quoque tribuitur, & corporis attractrici aut expultrici facultati. Libro quoque 2. de differ. febrium, & libr. 1. de vsu pulsuum. Lib. etiam de rigore palp. & tremore, & lib. 1. de vsu partium, vbi legit, κατὰ μὲν οὐλομελίην πάντα ξυμπαθέα, κατὰ δὲ τὰ μέρεα, τὰ μέρεος ἑκάστου πρὸς τὸ ἔργον. Et lib. 2. de causis pulsuum, vbi legitur, πάντα πᾶσι συμπαθία, φύσις κοινή. Hunc etiam locum ex Hippocrate adfert Alexander Trallianus libro primo. capit. de Melancholia.

16 μία φύσις] Hoc ad calorem vitæ fontem & principium refert Gal. quo præsente omnia ad vitam administrantur, eoque absente omnia deficiunt.

17 γαργαλισμός] γαργαλισμός est pruritus ac titillatio totius corporis. γάργαλον & γαργάλην ἐρεθισμὸν dici scribit Erotianus, à mulieribus libidine pruriẽtibus deducto nomine, vt scripsimus in nostra OEconomia, hoc subindicato loco, quem etiam ab Erotiano denotari diximus.

18 ἐπίληψιν] Sic quidem legunt omnia quæ vidimus exemplaria, sed Caluus λειποψυχίην legisse videtur.

19 τὸ ὕδωρ] Sic legunt publicata omnia exemplaria. Vaticana verò scripta, τὸ γλυκὺ ὕδωρ legunt, quam lectionem secutus est Caluus. Eadem quoque paulò post legunt, καὶ ἐν τοῖσι δὲ τὸ μᾶλλον, ἐν τοῖσι δὲ τὸ ἧσσον, quam etiam lectionem sequitur Caluus.

20 ἀρτιότης σώματος] Hic locus adducitur à Galeno libro primo & sexto salubrium, vbi etiam paulò aliter legitur. Ex quibus locis magna pars eorum quæ in Commentariis hisce scribuntur, desumpta videtur. Et libello quoque de optima corporis constitutione, & Comment. 3. in librum sextum epidemiωn. Hunc etiam locum mihi subindicare videtur Galenus libr. de Caus. pulsuum, cùm scribit: περίεστι δὲ καὶ τὸ τῆς διαπνοῆς ἐπιμεν, οὐ μικρὸν ἀγαθὸν εἰς ἐπανόρθωσιν νοσημάτων, ὡς καὶ περὶ Ἱπποκράτης ἔλεγεν.

21 πνεύμονι ἐναντίην σώματι] Galenus in Commentariis hanc alimenti contrarietatem ad pulmonis primam constitutionem & vasorum in eo formam refert, qua leuissimum, tenuissimum & valdè spirituosum sanguinem, quo alitur, attrahit, cùm reliquæ partes crasso & optimo sanguine nutriantur. Alij ad alimenti motionem contrarietatem istam referunt, cùm aër qui spiritus est alimentum, per corporis ambitum in pulmones & cor attrahatur, sanguis verò ab hepate veluti ex penu interiore, in extremos corporis artus & omnia membra suppeditetur.

22 ἀρχὴ τροφῆς πνεύματος] Istum locum ex Hippocrate adfert Galenus lib. περὶ χρείας ἀναπνοῆς, vbi pro διαπνοῆ, ἀναπνοῆ legit. Lib. quoque secundo de plac. Hippocrat. & Plat. istam sententiam explicat, vbi & eadem ferè à Gal. scribuntur, quę in Commentariis in hanc sententiam.

23 ἀρχὴ καὶ ψυχῆς] Hanc quoque sententiam Hippocrati adscribit Galenus libro 2. de plac. Hippocrat. & Platon. loco supra adducto.

24 ἡ δὲ ἀρχαιοτέρη] Hunc locum adducit Galenus ex Hippocrate libello de Vteri conceptu, quo probat animal esse quod vtero continetur, vbi δι' ἐπιγαστρίου ὀμφαλοῦ legitur, ibique fœtum non solùm per vmbilicum nutriri vult, sed ore etiam alimentum sugere ex Hippocrate lib. περὶ φύσιος παιδίου probat. Quod etiam ante nos annotauit Mercurialis.

25 ῥίζωσις φλεβῶν] Hæc verba sæpiùs adfert Galenus ex Hippocrate lib. 6. de plac. Hippocr. & Plat. vbi hepar venarum originem, vt cor arteriarum esse ex Hippocrate confirmat. Vbi etiam cur ῥίζωσιν à plantis ad animalia transtulerit indicat, & ῥίζωσιν velut originem tum venarum tum arteriarum ex hepate & corde tanquam ex radice pendêre. Et quemadmodum ex plantis, radicationes deorsum aguntur, & stirps sursum exoritur, ita è corde arteriæ, & è iecinore etiam venæ in vniuersum corpus distribuuntur. Atque illæ venæ radicibus sunt similes, quæ in ventrem pertingunt, vt ex Hippocrate libr. περὶ χυμῶν confirmat. In hisque omnibus (vt ibidem eleganter scribit Galenus) ἡ ῥίζωσις ἀρχὴ τῆς ποιητικῆς ἐστιν, οὐ τῆς ἀρχῆς γενέσεως μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς νῦν διοικήσεως. Hunc etiam locum adfert Aretæus, vt grauissimus ita & vetustissimus author, cap. 7. lib. 1. περὶ ὀξέων & cap. 13. lib. 1. περὶ χρονίων.

26 δύναμις μία] Hunc locum ex Hippocrate adducit Galenus Comment. ad aphoris. 16. libri secundi, his verbis: φθέγγεται δὲ ἀεὶ μεγάλως ὁ Ἱπποκράτης τῇ φυλάττειν, ἐρρωμένην τὴν τὰ ζῶα διοικοῦσαν δύναμιν. ἐὰν τε οὖν κατὰ τὸ ἑνικὸν ἀριθμὸν εἴπωμεν δύναμιν, εἴτε κατὰ τὸ πληθυντικὸν δυνάμεις, οὐ διοίσει. καὶ τοῦτο κατὰ τὸ περὶ τροφῆς αὐτὸς εἶπε, δύναμις μία, καὶ οὐ μία. κατὰ μὲν τὸ γένος δηλονότι ἐμφαίνων μίαν εἶναι τὴν δύναμιν, ἰδίας δὲ πλείους ἔχειν. Quam eandem expositionem adhibet in Commentariis qui eius nomine circunferuntur.

27 τρέφεται τὰ μὲν] Sic lego cum Galeno, cùm tamen exemplaria omnia τρέφεται superioribus iungant.

28 διάθεσις ἀθλητική] Hunc locum multis libris ex Hippocrate celebrat Galenus, vt ἐν τῷ προτρεπτικῷ λόγῳ πρὸς τὰς τέχνας, & libr. περὶ εὐεξίας. Item lib. ad Thrasybulum num ars sanit. tuendæ ad Medicinam pertineat, vbi duobus locis hunc in modum legitur διαθέσιος ἀθλητικῆς οὐ φύσει, ἕξις ὑγιεινὴ κρέσσων. Eadem etiam quæ in Commentariis ad hunc locum circunferuntur, illic adscribuntur, nominatimque Platonis locus ex lib. 3. de Repub. Hic verò iure quodam ἕξιν τῇ διαθέσει opponit, quòd τῆς ἕξεως nomen ad corporis mediocritatem & symmetriam naturæ referatur, & ab antiquis verè sanè corpori attributum sit, cùm sit ἕξις, μόνιμός τις καὶ δυσαλλοίωτος διάθεσις. Bonus autem athletarum ad summum habitus, & facilè mutabilis est, & periculosus. Nam cùm neque incrementi capax sit, siquidem ad summum peruenit, neque possit in eodem consistere, neque quiescere, reliquum est, vt in deterius ruat, vt scribit Galenus in orat. suasoria ad artes. In quibus etiam omnibus locis animaduertendum est Galenum ἐν πᾶσι non addere, sed sequentibus adscripsisse, contra tamen omnium codicum fidem.

29 μέγα τὸ ποσόν] Quod hîc de alimentorum quantitate effertur, ad auxiliorum medicorum quantitatem transfert Galenus, initio libri ad Glauconem his verbis: καὶ μὲν δὴ καὶ τὸ μέγα τὸ ποσὸν εὐτυχῶς συναρμοσθὲν ἐς δύναμιν, ὁ αὐτὸς αἰνίττεται.

30 ἐκάλυψε

30 περίοδοι] περιόδους naturales intelligit, velut sanguinis & alimenti circuitus & motus, quibus à natura ad vterum, deinde ab vtero in mammas ad fœtus nutritionem defertur. Quæ tamen Galenus in Commentariis ad quatuor fœtus tempora retulit.

31 ζώουσι τὰ μὴ ζῶα] γίνεται pro ζώουσι legit Gal. in Comm. quemadmodum etiam libello de vteri conceptu γίνεται τὰ μόρια legit, ex istoque loco probat quod vtero continetur animal esse, etsi longè aliter mihi legisse videtur.

32 φύσιες πάντων] Hanc sententiam multis locis celebrat & miris laudibus extollit Galenus, vt libr. 1. de vsu part. & libr. 6. de loc. aff. vbi hœdi statim in lucem editi naturalem industriam in obeundis naturæ muniis pro exemplo affert, cuius etiã meminit Comment. 5. in lib. 6. epid. Quibus duobus in locis φύσιες ζώων ἀδίδακτοι legit Galenus. At libello de vteri conceptu, φύσιες πάντων ἀδίδακτοι legit. Quod etiam scriptum est ab Hippocrate aph. 2. sect. 5. lib. 6. epid. ἀπαίδευτος ἡ φύσις ἐοῦσα, ὁ μαθοῦσα, τὰ δέοντα ποιέει. Quod est huc à Galeno adscriptum.

33 ἀκροσαπὴς] ἀκροσαπὴς ex hoc loco exponitur τὸ ἐπὶ βραχὺ μεταβεβληκὼς Galen. in Exegesi, vt scripsimus in nostra OEconomia. Indicat enim hunc locum Gal. libr. περὶ ἀρίστης αἱρέσεως, vbi aliter legitur his verbis: καὶ τὴν ποιότητα ἐκ τῶν κατὰ δύναμιν διαφορὰς λαμβάνειν δῆλος ἐστιν. φησὶ γὰρ που. σῖτος νέοισι μὲν ἄκρως ἀκμάζουσιν ἀμετάβλητος. γέρουσι δὲ ἐς τέλος μεταβεβλημένος. Quibus in verbis post ἄκρως distinguendum censeo, vt ἄκρως μεταβεβληκὼς intelligatur ex mente Hippocratis, idem qui ἀκροσαπὴς, cibus leuiter ac parum immutatus. Aliôqui si ἄκρως ἀκμάζουσι iungas (quod fecit interpres) ætates tantùm duas includas, contra Hippocr. mentem. Quod etiam mihi animaduertisse videtur Hieronymus Mercurialis cap. 7. lib. 2. variarum lectionum.

34 ἐς τύπωσιν] Omnibus est notum ista de fœtus conformatione, motione, & editionis tempore accipi, vt motionis tempus duplum conformationi respondeat, & editionis in lucem tempus triplum sit, ad id quo fœtus mouetur. Quod ex Gal. Commentariis ad hunc locum Arabum doctrina in medium protulit, & ex fragmentis Galeni à Rabi Mose Collectis ex hoc loco adscribitur.

35 ἐς διάκρισιν] Vaticana exemplaria manuscripta legunt, ἄλλοι, ἐς διάκρισιν. Quam etiam lectionem secuti sunt Caluus & Cornarius.

36 οὐκ ἔστι ὅτε] Hunc locum aliter legisse Gellium apparet cap. 4. lib. 3. Noct. Attic. Ex quo reponendum quidam censent, ἔστιν ὅτε οὐκ ἔστιν ὀκτάμηνος γένεσις. Ad idque interpretationem ex Sabino quam adscribit Gellius apponunt, quæ etiam cum ea quam ex Sabino hoc loco adfert Galenus planè conuenit. Verùm ista mihi accipi videntur de non satis determinato ac Medicorum rescriptis stato gestationis fœtuum aut partus tempore, ac de varia mensium partus numerandi ratione.

37 γίνεται δὲ ἐν τούτοισι] Hunc locum certè longè aliter legit Gellius, hoc modo, γίνεται δὲ ἐν τούτοις καὶ πλείω καὶ ἐλάσσω, καὶ ὅλον καὶ κατὰ μέρος, ὁ ἐπὶ μὲν δὲ ὁ πλείω πλειόνων, ὁ ἐλάσσω ἐλασσόνων. (Sic enim apud eum legendum censeo.) Quem locum etiam de velociore ac tardiore fœtuum editione exponit. Quam certè lectionem Galen. in suos Commentarios transtulisse apparet. Nos tamen codicibus omnibus vulgatam lectionem secuti sumus, & de longiore aut breuiore fœtuum tempore cum Interpretibus accipimus, neque tamen multò productiore aut contractiore, quod tamen neque tam certum est, quin interdum euariet.

38 ὀστέων αὔξη] Id de ossium conformatione, aut quibus diebus consolidentur explicat Galenus. Cui conuenit quod in Rabi Mosis fragmentis collectis scribitur, ex Galeni Comment. 4. in lib. de alimento. Nasi ossa fracta, diebus decem sanantur, maxillæ, clauiculæ, pectoris, & frontis diebus viginti, humeri diebus triginta, pedis verò & brachij, diebus quadraginta, coxæ, diebus quinquaginta. Eundem sanè dierum numerum his ossibus conformandis assignat Hippocrates libr. de fractur. & artic.

39 πρὸς τί πάντα] Hunc locum verè Hippocraticum agnoscit Galenus lib. 1. de Compos. med. κατὰ γένη, his verbis: ἐνὶ δὲ λόγῳ μεμνῆσθαι χρὴ τοῦ ὑφ' Ἱπποκράτους γεγραμμένου κατὰ τὸ περὶ τροφῆς, ὡς ἐν τῷ πρός τι, τὸ, τι φαῦλον, ὁ τι οὐ φαῦλον λέγεται, καὶ δηλονότι τὸ βλαβερόν τι καὶ ὠφέλιμον. Rursusque libro sexto Compos. pharm. κατὰ τόπους, cùm scribit, ἅπαντα γὰρ ἐν τῷ πρός τι τὸ γε ὠφελεῖν ἔχει, ὁ τὸ βλάπτειν, καὶ τὴν Ἱπποκράτους εἰπόντος ὧν οἶδα πρώτου πάντων, οἱ μετ' αὐτὸν ἠκολούθησαν.

40 καὶ προσθήσει τὸ ἐν αὐτῷ] Sic quidem legunt quotquot mihi videre licuit exemplaria. Interpretes tamen omnes τὸ αὐτὸ legisse videntur. Quam lectionem etiam retinuit Gal. Commentarius. Zuinggerus tamen οὐ τὸ αὐτὸ legere mauult.

41 καὶ ἀναπνοὴ πνεύματος] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Sed πνεύμονος legisse videtur Caluus.

42 ἡ διαμονίως] Hunc locum ex Hippocrate adducit & explicat Gal. Com. ad aph. 18. lib. 2.

43 καὶ ὁκόσοι ταχείης προσθέσιος] Hunc etiam locum exponit Galenus Comment. ad aphoris. 11. libr. 2. vt & in Commentariis in hunc locum, aphorismum illum apponit. Et libro tertio de Caus. pulsuum. Sed in aphorismis legitur, ὁκόσοι ταχείης προσθέσιος δέονται, ὑγρὸν ἴημα ἐς ἀνάληψιν δυνάμιος ἄριστον. ὅκου δὲ ἔτι ταχυτέρης, δεῖ ὀσφρήσιος.

44 ὑγρασίη τροφῆς ὄχημα] Hunc locum ex Hippocrate adfert Galenus lib. 4. de Vsu partium, & Comm. 3. in libr. de rat vict. in morbis acutis. Vbi eadem fere quæ in Commentariis in hunc locum scribuntur. Eundem etiam locum ex Hippocrate vsurpat Alexander Trallianus capite primo libro sexto. eoq; etiam alludit Aëtius capit. 165. serm. 3. Tetrab. 1. cùm ὕδωρ τροφῆς ὄχημα vocat.

IN LIB. DE RAT. VICT. IN MORBIS ACVTIS.

Οἱ ξυγγράψαντες] Variam esse & multiplicem huius libri inscriptionem omnes palam fatentur, & diuersa authorum scripta clamant. Interdum nanq; περὶ πτισάνης indicaturam præsefert, quòd ptisanæ, quæ ex hordeo fit, laudes vno volumine condiderit Hippocrates, quæ omnes in alicam transierunt. Quam denominationem agnoscit * Plinius, & ** Cælius Aurelianus, eam tamen sæpiùs conuellit Galenus. Sunt etiam qui πρὸς τὰς κνιδίας γνώμας inscribi velint, quòd Cnidiorum Medicorum placita hîc insectetur Hippocrates, ideoque ad Cnidias sententias scriptum hunc librum dicit Cælius Aurelianus lib. 2. Eamque inscriptionem agnoscit Galenus lib. 3. περὶ διαπν. & Comment. 2. in lib. περὶ ἀγμῶν, & Pollux in dictione ὀξύβαφον, & Rufus Ephesius ἐν τῷ περὶ ἀνθρώπου μορίων. Sunt quoque qui περὶ διαίτης dici velint, quòd hîc præcipuè victus ratio intendatur. Alij etiam περὶ ὀξέων νοσημάτων, quòd præter victus rationem, reliqua etiam morborum acutorum curatio non minimùm hîc instituatur. Quas certè omnes inscriptiones agnoscit Athenæus libro secundo, qui etiam huius libri dimidium nothum & illegitimum esse scribit, non secus ac multa hoc in libro passim habet suspecta Galenus. At huius libri authorem Hippocratem Heraclidæ filium agnoscit Galenus Commentar. in hunc librum, & libro tertio περὶ δυσπνοίας. & libr. 3. de aliment. facult. Erotianus certè in librorum Hippocrat. recensione inter διαιτητικὰ reponit, & εἰς δίαιταν refert, etsi περὶ πτισάνης vocat. Ex quo non malè διαιτητικὸν ab Hippocrate vocari scribit Cælius Aurelianus cap. 29. lib. 2. acut. etsi aliôqui non parum in hunc librum animatus apparet, in eoque sæpiùs exagitando animi morbum prodere videtur. At verò Cnidiorum Medicorum placita commemorantur à Galeno lib. 1. Meth. med. eiusque familiæ princeps Euryphon claruisse.

*cap. 7. lib. 28. & cap. 25. lib. 22.
** cap. 12. lib. 1. acut. & lib. 2. cap. 19.

2 ὁκόσα δὲ προσκαταμαθεῖν χρὴ] Quænam prætermissa sint à Cnidiis Medicis, variè à multis accipiuntur, verùm ea refert Galenus ad scopos in ratione victus ægrorum animaduertendos, quos negligenter & nimium supinè omiserant Cnidij, quales sunt, morbi natura, morbi concoctio, excrementorum vacuatio, doloris lenitio, cibi ingesti ad intestina descensus, ægri virtus & vires, consuetudo, corporis natura & temperies, morbi vigor, cæteraque id genus, quæ ad victus rationem ægris instituendam maximum habent momẽtum, & ad artis dignitatem plurimum valent, suntque ad artificialem coniecturam peropportuna, quæ postea explicat Galenus.

3 ὡς χρὴ ἕκαστα ἐπιτηδεύειν] ἢ ὡς χρὴ ἕκαστα ἐπιτηδεύειν habent membranæ Vaticanæ, vt satis patet ex Caluo, cuius lectionis etiam meminit Galenus.

4 φάρμακα ἐλατήρια διδόναι] Ex hoc loco proprio quodam modo mihi videtur Erot. ἐλατήρια apud Hipp. exponere κοινῶς τὰ τὴν κάτω κοιλίαν καθαίροντα.

5 τοὺς δὲ ἀριθμοὺς ἑκάστου] Hunc locum mihi disertè exprimere videtur Erot. cùm scribit, ἀριθμούς, τὰ ὀνόματα οὕτω καλεῖ. Morborum náq; nomina intelligit, quibus in indiuiduis morbos distinguebant & numerabant Gnidij Medici.

6 δοκέει δέ μοι ἄξια γραφῆς εἶναι] Hunc totum locum fusissimè exponit Gal. lib. 9. de plac. Hipp. & Plat.

7 οἱ δὲ τινες αὐτέων] οἱ δ' αὖ τινὲς αὐτέων legũt scripta quædam exemplaria Regia.

8 ἴσως δὲ οὐδὲ προβαλλόμενα εὑρίσκεται] ἀρέσκεται pro εὑρίσκεται legũt exemplaria quædam manu scripta, satis probabili lectione, hoc sensu, fortè etiam neque si proponuntur, soluuntur aut decernuntur, hoc est, de quibus nihil statuatur aut decernatur.

9 πτισάνη μὲν οὖν] Hunc locũ mihi expressisse videtur Plin. cap. 25. libr. 22. Aretæus etiam imprimis vetus & grauis author in Curat. pleuritidis, eundem sic imitari videtur, de ptisana sermonem faciens, ἱκανὴ μὲν ὑγρῆναι καὶ θερμῆναι, δυνατὴ δὲ λῦσαι φλέγμα καὶ ῥῖψαι. αὐτὰ δὲ ἀνάγειν μὲν ἀπόνως, ὁκόσα ἀνάγεσθαι χρή, ἐπάγειν δὲ ῥηϊδίως τὴν κοιλίην. προσλινὲς δὲ τὸ λεῖον αὐτῆς, καὶ ἐς κατάποσιν εὔκολον. ἀτὰρ καὶ τὸ γλίσχρασμα θερμασίας προσηνύνει, ὑμένας καθαίρει, πεπαίνει βῆχας, πάντα μαλθάσσει.

10 αὐτίκα ἐγκατακέκλεισται] αὐτίκα ἀμέλει significare ex Galeno scripsimus in nostra OEconomia, istumque locum expressimus, cuius etiam multis in locis meminit Galenus, nempe lib. 3. περὶ διαπν. lib. 1. περὶ κρίσεων, & Comm. 2. in Prorrh. & Com. 3. in lib. 6. epid.

11 καταγλισχραινομένη ἀπέπτως] ἀθρόως legisse Galenum apparet, exemplar. tamen publicata ἀπέπτως habent, quædam etiam manu scripta ἀθρόως, quam lectionem ex membranis Vaticanis secutus videtur Caluus. Sed pro ἀθρόως positũ apparet, quam lectionem vt germanam probauimus in nostra OEconomia.

12 πνευματίαι γίνονται] πνευματίαι dicuntur ex hoc loco Galeno lib. 3. περὶ διαπν. οἱ μέγα καὶ πυκνὸν ἀναπνέοντες, & Com. 3. in Prorrh. vt scripsimus in nostra OEconomia, anhelatores & anhelosos vocamus.

13 ἀλλὰ τὸ ῥέγχειν ποιέει] In quibusdam exemplaribus hęc clausula desideratur, eam tamen adscribit Galenus libr. 3. περὶ διαπν. & meliores codices scripti, tum etiam Vaticanæ membranæ, vt patet ex Caluo. Quem etiam locum mihi subnotare videtur Galen. in Explicatione vocum Hippocratis, cùm ῥέγχος & ῥέγχειν pro eodem agnoscit.

14 θερμάσμασι μὲν προσφόρην] χλιάσμασι legunt exempl. quædam Regia manu scripta, vt tepefacientia fomenta intelligant. Sed θερμάσμασι legisse Galenum apparet.

15 ὁμοιότροπα ταῦτα ἐστὶν] ὁμοιότροπα ex hoc loco sibi similigena vertit Cælius Aurelian. lib. 2. acut. cap. 19.

16 τὸ σπατίλη ὑγρὸν εἴη] σπατίλη ὑγρὸν διαχώρημα exponitur Galeno in Exegesi, ex hoc loco. Vnde etiam apud Erotianum σπατίλη vitiosè, pro σπατίλη τῶν ἅπαξ εἰρημένων scribitur, καὶ ἔστι δὲ διάρροιας.

17 ἀνασηκῶσαι τὴν μεταβολὴν] Hic ἀνασηκῶσαι τὴν μεταβολὴν mutationem rependere diximus, quod est mutationem ipsam alia quadam mutatione aut vicissitudine retaliare & compensare, ac veluti exæquare. Quod in nostra OEcon. abundè exposuisse nobis videmur.

18 ξυμφέρει ταύτην ἡμέρην ἀνασηκῶσαι] ἀνασηκῶσαι ταύτην τὴν ἡμέρην, hanc diem rependere diximus, quod est veluti exæquare & cõpensare, figuratè tamen pro reficere, ac noxam acceptam reponere & veluti resarcire, velut in nostra OEcon. exposuimus.

19 οἱ πικρόχολοι τὰ ἄνω] Ex hoc loco οἱ πικρόχολοι τὰ ἄνω, αὐτὶ τοῦ οἱ κα- ... ponuntur Erotiano, διὰ τὸ ὀξέως καὶ εὐκίνητοι. οἱ γὰρ χολώδεις ἔχοντες τὸ προκείμενον, βλάπτονται ὑπὸ τῆς ἀσιτίας τὸν στόμαχον. Quæ verba in OEconomia nostra satis exposuisse nobis videmur.

20 εἰ τὸ καλὰ ᾖ] Hîc secutus sum codicum pluralitatem, etsi quædam exemplaria, ἢν μὴ καὶ κακὰ ᾖ legunt. Malim tamen ἢν τὸ μὴ κακὰ ᾖ legere. Quæ certè lectio non parum mihi animaduertenda videtur. velut etiam antea, ἢν καὶ μὴ ἀγαθὴ ᾖ φύσει.

21 τὸ συγκομιστὸν] Ex hoc loco συγκομιστοὶ ἄρτοι exponuntur Galeno in Exegesi ῥυπαροί, διὰ τὸ πάντα ἅμα τὰ ἄλευρα συγκομίζεσθαι τὸ μὴ διακρίνεσθαι, vt scripsimus in nostra OEconomia. Etsi ferè vbique ξυγκομιστὸν scribitur.

22 ἀμφορητικὸν δὲ τοιόνδε τι μέρος] Huius loci hæc videtur esse notio, vt contrario sermoni quodammodo patrocinium adhibẽdum esse videatur, & contraria sententia vera sit existimanda. Quem in sensum accommodat Galenus libro secundo de vtil. part. corp. humani, etsi illic ἀντημφεριπὸν legit. Nam cùm in sanis etiam in victus ratione permutatio periculosa sit, non ideo tamen prohibenda est in ęgris mutatio, sed contrarium potiùs verum existimandum, quòd in sanis nulla insit mutatio, quæ aut ciborum adiectionem, aut imminutionem indicet, vt in ægris fieri videmus. In quibus mutatio quidem ritè & ordine facta & cum magna cautione etiam iuuat.

23 καὶ ὁ τρόπος τοῦ νοσήματος ἑκάστοισι] Sic legunt plæraque exemplaria, τοῦ νοσήματος ἑκάστου quædam tamen habent.

24 πυθμενόθεν μὲν οὖν] Hanc dictionem ex hoc loco explicat Galenus in Exegesi & Erotianus, vt docuimus in nostra OEconomia.

25 καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀπαρτὶ] Sic legunt exemplaria meliora manu scripta, quæ secuti sumus cum Galeno, etsi idem ἀπαρτίως legit in Exegesi, hunc etiam locum subindicans & paulò aliter scribens. Vbi & ἀπαρτίως, temerè, inconsultè significare potest, vt scripsimus in nostra OEconomia, aut non conuenienter, quemadmodum apud Galenum sumere videtur Dioscorides. Vulgata tamen exemplaria, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἁμαρτάνουσι habent. Quæ lectio valdè est popularis, eamq; agnoscunt mẽbranæ Vaticanæ, vt satis constat ex Caluo.

26 καὶ πνεῦμα προσπταῖον] Huius loci sæpiùs meminit Galen. vt lib. 3. περὶ διαπν. & Comm. ad aph. 68. lib. 4. vbi ἐν τῇ ἔξω φορᾷ legit.

27 ἀεικὲς δὲ] ἀεικὲς ex hoc loco Erotianus apud Hippocr. αἰσχρὸν, καταγέλαστον exponit.

28 ἀφλέγμαντος μὲν αὖ ἔστι ἤν] ἀφλέγμαντον αὖ οὕτω ἤν legunt exemplaria quædam, & ad ἕλκος referunt, & περιπλανώμενος. πλανώμενος tamen legisse videtur Galenus.

29 δεῖ μὲν τοι καὶ τὸ σῶμα] Hic certè locus adeò obscurus apparet, vt multis ansam dederit literam immutandi, quod & fecit Cornarius. Caluus sanè aliud quid ex Vaticanis membranis mihi subauguratus videtur. Quotquot tamen adhuc mihi videre licuit exemplaria, in hac lectione sibi constant, quam profectò immutare mihi magna religio est, quamque secutum esse Galenum optimè mihi conscius sum, etsi valde est implicata.

30 καὶ διαχωρητικὸν δὲ] διαχωρητικώτερον cum Galeno lego, etsi plæraque exemplaria, tum publicata, tum scripta, διαχωρητικὸν legunt.

31 ὡς καταγυιοῖ] Hunc certè locum mihi disertis verbis subodorari videtur Galenus in Exeg. καταγυιοῖ exponens, εἰς ἔσχατον ἀχρηστίας ἢ ἀσθενείας ἄγει.

32 ἢν μὴ ὑπεξάγῃ τὴν κοιλίην] εἰ μὴ ὑπεξάγει legisse videtur Galenus, ἢν μὴ ὑπεξάγῃ tamen legunt omnia ferè exemplaria, quædam etiam εἰ μὴ ἐπεξάγει.

33 ἄξιστα δὲ χρηστόν] Hũc certè referri potest quòd Erotianus ἄξιστα αὐτὶ τοῦ μάλιστα ab Hippocrate poni testatur, quod est, præcipuè, maximè, etsi frequenter etiam aut ferè non malè significat.

34 τὸ μελικρήτου πολλὸν] Hunc certè locum subindicare videtur Galenus in Exegesi, cùm μελίκρατον ex hoc libro, τὸ γαλακτῶδες σύγκραμα exponit, vt satis docuisse videmur in nostra OEconomia.

35 καὶ τὰ δὲ γίνεται] Hoc loco magna est scriptarum membranarum varietas. Exemplaria quædam Regia reconditæ vetustatis nihil eorum quæ sequuntur adscribunt, quædam etiam ἀρχὴν τῶν νόσων apponunt, nonnulla etiam ἀρχὴν τῶν νόθων. Sed tamen constat ex Caluo ea membranas Vaticanas adscripsisse, in quo Gal. iudicium & pluralitatem sequimur. Et certè τὰ προκείμενα τοῦ περὶ διαίτης, non rarò pro testimonio adducuntur à Galeno in Exegesi.

36 ἢ πνευμάτων προστάσιες] Sic legunt vulgata omnia exemplaria, sed προστάσεις legunt Galeni exemplaria, idemq; lib. 3. περὶ διαπν. πνευμάτων προστάσιες ex hoc loco adducit, & τὴν διακεκομμένην ἀναπνοὴν indicari scribit, velut hîc quoque τὰ προπεπταμένα πνεύματα, τὰ ἐγκοπτόμενα exponit. Etsi προπεπταμένα passim legunt omnia exemplaria, quæ προστάσεις etiam ferri posse declarant.

37 ...

37 ὁκόσοισι δὲ τὰ φλεγμαίνοντα] Hic locus in tota medicandi ratione valde communis celebratur Galeno lib. 1. περὶ κρισ. cap. 9. & Com. ad aphorism. 1. lib. 4. & Aëtio cap. 33. lib. 3. qui paulò etiam aliter legit. Repetitur etiam postea lib. περὶ ἐλλεβορισμοῦ & ex hoc loco περὶ πτισάνης adducitur, paulùm immutata lectione.

38 φλεβῶν ἀπολήψιες λυπέουσι] Sic quidem legunt publicata exemplaria, sed φλεβῶν ἀπολήψιες ποιέουσι habēt vetustissima exemplaria manu scripta, & Vaticana quoque, vt patet ex Caluo. Quinetiam Cælius Aurelianus huius libri assiduus exagitator, suffragari huic lectioni videtur cap. 10. lib. 2. Acut. Galenus tamen lib. 2. de Caus. morb. & in fine libelli περὶ εὐξίας, φλεβῶν ἀπολήψιες τὸ σῶμα λυπέουσιν legit.

39 κυνάγχος δὲ γίνεται] Hunc locum exagitat Cælius Aurelianus cap. 4. lib. 3. acut.

40 μεμαθήκασι δὲ] Hîc variant membranæ scriptæ. Quædam enim ὡς μεμαθήκασι scribunt, & superioribus adscribunt, deinde, οἱ δὲ μακροὶ οἱ πυρετοὶ οἱ πιστοὶ γίγνονται. Quam lectionem videtur secutus Caluus ex codicibus Vaticanis. Vulgatam tamen lectionem secutus sum, quòd ea phrasis huic libro valde sit familiaris, vt multis exemplis probauimus in nostra OEconomia. ἀποσήματα quoque habent meliora exemplaria manu scripta.

41 ἀπορρυὲν αἷμα] Hîc ἀποσσυθὲν αἷμα irruens sanguis dicitur & ad eruptionem incitatus, quæ est lectio vulgaris & omnibus exemplaribus contestata. Quædam tamen exemplaria ἐπεσσυθὲν habent, quæ lectio cum impetu irruentem sanguinem, & contentione quadam erumpentem significat. Quo in loco animaduertenda quoque est membranarum varietas, quæ sic hunc locum legunt, ἢν μὴ πολὺ ἄλις ἐπεσσυθὲν αἷμα ἔξοδος ποιήσηται τῆς πλεονεξίης κατὰ ῥῖνας, ἢ καθ' ἕδρην ἐμποιήσῃ, ἢ μεταστάσιες, ἢ ἀποστάσιες. Ibidem quoque ἔξοδοι γίνονται πλευμόνων legitur. Quædam etiam membranæ λυθέντων pro πεφθέντων habent, quædam quoque μεταστάσιες omittunt.

42 καὶ θέα παχέα] Sic legunt quotquot adhuc mihi videre licuit exemplaria, tum manu scripta, tum publicata. Quod etsi de crassis, albis, & valde perspicuis vrinis accipit Cornarius, mihi tamen non leuem scrupulum iniicit, quòd huiusmodi vrinæ vix simul consistere videantur, etsi perspicuæ vrinę aliò humori impetum conuersum esse significant. Reliqui omnes interpretes de læuibus vrinarum sedimentis accipiunt, vt λεῖα legisse videantur. Cui etiam lectioni Vaticanas membranas suffragari, ex Caluo satis patet. Quam lectionem etsi satis probabilem duxi, neque tamen in ea mihi satisfacio. Et si quid coniectura valet, καὶ θέα παχέα, καὶ λευκὰ λίαν ἐπιφανῆ legendum existimo, vt ad vrinas valde crassas & albas referatur, quæ ab abscessu liberare consueuerunt ex aphorism. 74. libro 4. Aliôqui καὶ λίαν vrinarum copiam & multitudinem significare poterit, quæ cum vrinarum crassitudine & albedine, solutionis spem ampliorem facit. Ad hunc porro locū optimè facit quod scribitur in Coac. Prænot. δυσπνοιῇσιν ἀκαίρως ἐπισχεθῇ, ἀπόστασιν ἐν πλευροῖσιν, ἢ ἀπαλγήσιεσιν, ἢ ἐν ἄρθροισιν ποιέει. ἀτὰρ ἢ μὲν χολώδης, ἐν ἄρθροισιν, ἢ δὲ αἱματώδης ἐν πλευροῖσιν, ἢ ἀπαλγήσιεσιν.

43 καὶ τῶν ὑρωδέων] Apparet Galenum hunc locum in Exegesi subindicare, cùm ὀρρωδέων explicat, τῶν ἄχρι τοῦ ὄρρου ἐκτεινομένων, quem hîc etiam secuti sumus, istumque locum in nostra OEconomia adduximus. Omnia tamen exemplaria, tum scripta, tum publicata ὑρωδέων habent, & ferè omnia καὶ τῶν ὑρωδέων. Quā lectionem ex Vaticanis membranis Caluum secutum esse apparet, cùm tamen Galenus in Commentario τῶν πονόντων τῶν ὑρωδέων legat, eamque lectionem vt maximè popularem secuti sumus. Ibi quoque ferè omnia exemplaria οἱ παχύτεροι legunt, sed nos cum Caluo οἱ παχύτατοι legimus.

44 τὸ μόδε τῆς ῥίζης] Potiones ex radice bryoniæ & dauco atque vino confectas, vertit Cęlius Aurelianus cap. 7. lib. 3. acut. vbi huius loci meminit.

45 καὶ γὰρ ὀκόσοι ἂν] Eadē ferè elegantissimis verbis scribuntur lib. περὶ ἀρχαίης ἰητρικῆς οἱ μὲν γὰρ ἢν ἀσιτήσωσι μὴ ξυμφέροντος αὐτέοισιν, εὐθὺς βαρέες, καὶ νωθροὶ τὸ σῶμα, καὶ τὴν γνώμην, χάσμης τε καὶ νυσταγμοῦ καὶ δίψης πλήρεες. ἢν δὲ ἐπιδειπνήσωσι, καὶ φῦσα, καὶ στρόφος, καὶ ἡ κοιλίη καταρρήγνυται.

46 ὀκόσοι δὲ μονοσιτέουσι] Lib. περὶ ἀρχαίης ἰητρικῆς eandem in rem scribitur. τοῦτο δὲ ἢν ἀεὶ ἀριστᾶν μεμαθηκώς τις, καὶ οὕτως αὐτέῳ ξυμφέρει μὴ ἀριστήσῃ, ὅταν τάχιστα παρέλθῃ ἡ ὥρη, εὐθὺς ἀδυναμίην δεινή, τρόμος, ἀψυχίη. ἐπὶ τούτοισι ὀφθαλμοὶ χλωρότεροι. οὖρον παχὺ καὶ θερμόν. στόμα πικρόν. καὶ τὰ σπλάγχνα οἱ δοκέει κρεμᾶσθαι. σκοτοδίνη. δυσοργίη. δυσθυμίη.

47 ἀγγεια κρία] Hîc Galeni lectionem secuti sumus cum omnibus interpretibus, quod melior sit & lōgè plausibilior, etsi dissentiunt vulgata exemplaria.

48 μήτι ἡλικίην φέροντα] De iuuenilis aut veteris victimæ porcorum ætate vide Ioannis Langii doctissimam Epist. 61. lib. 1. vbi etiam hunc locum explicat.

49 μάλιστα δὲ ὑπὸ ταλαιπωρίης] Cælius Aurelianus in his quæ malè adscribuntur capiti 1. lib. 5. Tard. Pass. & in finem libro 3. reiicienda sunt, huius loci meminit, eumque sic vertit. Hippocrates verò libris quos ad sentētias Cnidias scripsit, magis vtēdum dicit egestate atque vaporatione, & continentia, & danda sicca vel arida quæque, & acriora mandenda. In reliquis certè non parum mihi deprauatus videtur.

50 ἢν δὲ μή, ὁ χυλὸς τῶν σιτανίων πυρῶν] Hunc etiam locum exagitare mihi videtur Cælius Aurelianus cap. 3. lib. 5. Tard. Pass. vbi φάκινον ἔτνος, quod lenticulæ fresum, aut lenticulæ fresæ decoctum significat, pulentum vertere videtur, nisi potiùs pulmentum simpliciter, scribendum videatur, quod paulò antea lenticulæ pulmentum dixit.

51 πόμα ἱδρωτικόν] Hunc locum subindicat Cælius Aurelianus cap. 1. lib. 5. Tard. Pass. & cantharidas tres detracto capite, & pedibus, & pinnis, in tribus cyathis aquæ contritas exponit. facetè autem dictionis obscuritatem & amphibologiam, tum etiam medicamenti vim suspectam ridet Galenus in Commentario.

IN LIBRVM DE LOCIS IN HOMINE.

EMoì δοκέει] Hic liber passim hac inscriptione inscribitur ab Erotiano, Galeno, & Rufo Ephesio. & ab Erotiano inter θεραπευτικὰ διαιτητικὰ reponitur. τόποι verò cùm corporis humani partes dicantur (vt scripsimus in nostra OEconomia) non infœliciter mihi videtur partium corporis humani indicaturam præseferre, quod earum tum secundum naturam, tum præter naturam affectiones cōtineat, vt etiam ad φυσιολογίαν & παθολογίαν, aut αἰτιολογίαν, aut etiam θεραπευτικὴν non immeritò referri possit. Atq; hunc librum ab antiquis inter Hippocraticos fœtus esse numeratū, id testatur quòd Cælius Aurelianus ischiadis curationem quæ hoc libro continetur vellicat lib. 5. Tard. Pass. prætereaque quæ à Galeno ex hoc libro explicantur, & quod de splene ab eo ex Hippocrate adducitur lib. 2. de facult. Natur. Quod certè hinc esse desumptum minimè est ambiguum.

2 κύκλος γὰρ γραφέντος] Sic lib. περὶ ὀστέων φύσιος. κύκλου γὰρ γεγραμμένου ἀρχὴ οὐχ εὑρέθη.

5 ὁμοίως δὲ οἱ ἔχοντες] Sic legunt quotquot vidimus exemplaria. Cornarius tamen, ὁμοίως δὲ ἔχοντες legisse videtur.

4 πρὸς τὴν ὁμοεθνίην] ὁμοεθνίην esse diximus in nostra OEconomia, gentilitatem & cognationem, mutuamque partium corporis consensionē, qua altera alteri affectū cōmunicat & quadam inter se communione conspirant. In quibusdā manu scriptis Regiis codicibus ex Scholio quodam ὁμοεθνίη explicatur ἡ τοῦ σώματος συμμετρία καὶ ὁμοφωνία.

5 φύσις δὲ τοῦ σώματος] Hunc locum adducit Rufus Ephesius libro primo. τῶν ὀνομασιῶν τῶν κατ' ἄνθρωπον, & Galenus initio libelli, ὅτι ἄριστος ἰατρὸς καὶ φιλόσοφος, sed τοῦ κατ' ἰατρικὴν λόγου παντὸς legit.

6 τοῦ διαφερέως ἀκέεται] Hunc locum subindicauimus in nostra OEconomia, simulque scripsimus Erotianum hîc nobis videri διαφερέως legisse, quod διαφέρως exposuit. Secutus verò sum publicatos codices & vulgatam lectionē, quæ ἀκέεται πάντη habet etsi aliter legunt Interpretes.

7 σομφόν, δὲ, οἷον σπογγιά] Lib. περὶ σαρκῶν antea χόνδριον μαλακὸν ὥσπερ σπόγγος dixit. σομφὸν verò Erotianus τὸ χαῦνον exponit, forte hoc subindicato loco.

8 ἢν κωφωθῇ] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed κωφωθῇ hîc mihi videtur legere Erotianus, quod ἐβλάβη, παρεμποδίσθη exponit, quod est, si læsa aut impedita fuerit. Ac forte κωφωθῇ apud Erotianū meliùs legatur, vt & idem κώφωσιν ὀφθαλμῶν ἐπὶ παρεμποδισμοῦ apud Hippocratem annotat.

9 ἀποσυμβωλεύει τοῦ ἐπιρρέοντι] Hîc ἀποσυμβωλεύειν occurrere vertunt Interpretes, quod est contrario motu ferri, aut motũ habere contrarium, vt mihi ἀποσυμβωλεύειν pro ἀποσυμβολαῖ sumere videantur, quod Hesychius συναντᾷ exponit. Quòd verò motus ille sit contrarius, quidam pro ἀποχωρέειν, ἄνω χωρέειν legunt, cui κάτω χωρέειν opponitur.

10 καὶ τἄλλα οὐδὲν ἀτρεκέως] Hunc locum mihi videtur subindicare Erotianus, cùm ἀτρεκέως ἀντὶ τοῦ ἀληθῶς apud Hippocratem ex hoc libro adducit, etsi ἀκριβῶς rectè significare videatur, præsertim cùm κατ' ἀλήθειαν addatur.

11 καὶ τὰς σφαραγὰς] Hunc locum expressimus & exposuimus in nostra OEconomia.

12 ἐς τὸν κίθαρον] Hunc etiam locum ex Galeno in OEconomia nostra indicauimus & exposuimus.

13 κάτω τοῦ ἄρθρου τοῦ ἀγκῶνος] Aliter hunc locũ legit Caluus, cùm tamen istam lectionem habeant exemplaria omnia.

14 ἀπὸ τῆς κοιλίης] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed ἀπὸ τῆς κοίλης lego, cum Interpretibus.

15 αἱ δὲ νευροκοίλιοι] Istud omittunt Interpretes Caluus & Cornarius, cùm tamen in omnibus codicibus legatur, idq; propter neruos opticos positum videatur.

16 ἐν τῇσιν ὀφρύσι] Ante hæc verba in quibusdam codicibus manu scriptis & Vaticanis hæc dictio ἄρθρα adscribitur, quæ velut indicaturam præsefert, monetq; se deinceps de ossium coniunctionibus ac commissuris inter se sermonem habiturũ. Quam lectionem etiam secutus est Caluus.

17 καὶ οἱ μὲν πλέονας ἔχοντες] Sic legunt exemplaria omnia. ἐλάσσονας ἔχοντες tamen lego cum Cornario. Quod sequitur variè legitur in quibusdam codicibus. Nos pluralitatem secuti sumus cum Cornario. Vaticanæ membranæ legunt, ὧν ὁ μὲν ἄνω πρὸς τῇ ἕδρῃ τῆς κεφαλῆς. ὁ δὲ κάτω πρὸς τῇ ἕδρῃ. Quam lectionem secutus videtur Caluus. Exemplaria Aldina, οἱ μὲν legunt.

18 πρὸς τὰς πλάτας] Ex hoc loco πλάτας τὰς ὠμοπλάτας exponere mihi videtur Erotianus. Quod verò scribitur, αἳ ἐπὶ τοῖς ὤμοις ἀεὶ πεφύκασιν, id mihi dictum videtur, propter συζυγίαν aut firmissimam cõnexionem, quam facit ἀκρώμιον clauiculæ cum scapulis, ideoque ad clauiculas mihi referri videtur, etsi Interpretes ad articulos referunt, vt ἃ non αἳ mihi legisse existimentur.

19 ἐπιβάλλουσι] Hoc sic legunt Vaticana exemplaria manuscripta, τὰ δὲ πρὸς τοὺς ὤμους ἐπιβάλλουσι, quam lectionẽ secutus est Caluus. γυῖα verò cùm τὰ κῶλα significent, & crassiora membra, hîc pro brachio accipiũtur, etsi corporis alueum indicare possunt, qua notione sumpsit Caluus.

20 περόναι δύο παρήκουσιν] Ex hoc loco παρήκουσι exponit Erotianus παρεκτείνονται. περόνην etiam hîc ἐπίφυσιν τοῦ ὀστοῦ (ex Galeno in Exegesi) sumo, vt scripsimus in nostra OEconomia.

21 κάτω πεφυκυῖαι] Exemplaria Vaticana pro his verbis κάτω τὸ πεφυκὸς κοιλαινῶδες legunt, quæ secuti sumus cum Interpretibus.

22 ἄρθρον ἐν τῷ κυβίτῳ ποιέουσι] Hic mihi videtur locus, aut qui paulò post sequitur, ex quo κυβίτῳ τῷ ἀγκῶνι apud Hippocratem exponit Erotianus, etsi apud eum κυβιτῷ legitur, quemadmodũ Hesychius κυβιτόν.

23 ἄρθρον δὲ ἐς τὸ κύβιτον] Hunc mihi locum subindicare videtur Galenus, cùm κύβιτον in Exegesi exponit τὸ ὀλέκρανον, ὅπερ καὶ ἀγκών. Idemque scribit à Dioscoride sic vocari τὸν κόνδυλον τοῦ βραχίονος medium & minimũ, vbi cauitas est trochleæ similis, circa quam cubitus mouetur. τὸ πεφυκὸς κοιλαινῶδες paulò antea dictum est, vt & lib. de fract. & lib. de artic. τὸ κοῖλον τοῦ βραχίονος.

24 αἱ δὲ χεῖρες] Hunc locum adducit Erotianus, vbi ἄρθρα exponit τὰς συμβολὰς τῶν ὀστῶν, sicque legit. ὁκόσα γὰρ ὀστέοισι ξυμβάλλουσι, ταῦτα ἄρθρα ποιέουσι.

25 ἐν δὲ τοῖσιν ἰσχίοισιν] Hunc etiam locum ibidem profert Erotianus, vbi ἄρθρον impropriè accipi vult pro altera ossis parte quæ committi debet.

26 πρὸς δὲ τοὺς μηροὺς] Hunc etiam locum mihi subindicare videtur Erotianus, cùm περόνας exponit τὰς κονδυλώδεις τῶν ὀστῶν ἐπαναστάσεις. Sic enim nodosæ ac tuberculosæ illæ femoris prominẽtiæ mihi intelligi videntur, quæ sunt duæ apophyses, in superiore femoris ceruice, τροχαντῆρες dictæ.

27 τῶν δικραίων] Pro δικραίων his locis δίκραιον mihi videtur legisse Erotianus, qui ex hoc loco δίκραια, τὰ διῃρημένα εἰς δύο, καὶ οἷον δίχηλα καὶ δίκρουφα exponit.

28 ἄνωθεν δὲ τῇ ἐπαρμοσμένῃ ἡ μύλη ἐπίκειται] μύλη patella Celso dicitur, os femoris & tibiæ commissuram cogens, & quòd supra genu incubet, ἐπιγονατὶς dicitur vt scribit Galenus Com. 3. in lib. de fract. & lib. de Ossibus. ἐπιγουνὶς verò Hippocrati lib. περὶ ὀστέων φύσιος, & ἐπιμυλὶς in Mochlico. Rufus verò Ephesius ἐπιμυλίδα Hippocrati & μύλην dici testatur, vt hunc mihi locum, aut librum κατ' ἰητρεῖον subindicare videatur. Toti autem genu superponitur, vt accessum firmiorem faciat, quod hîc dicit, vt humiditatem à carne prohibeat.

29 καὶ δὴ ἀνὰ κατώτερον τῶν σφυρῶν] Astragalum intelligit, qui ab imis tibiæ & peronæ finibus (qui malleolos constituunt) vtrinque comprehenditur, & sic vndiquaque contegitur, vt ne ipsum quidem tangere possis, ac minimè appareat, ideoq; multi non paruo errore malleolos astragalos vocant, quod scribunt Galenus lib. de ossibus, & Rufus Ephesius.

30 καὶ ὑποφλεγμαινούσης] Hîc supertumefactam carnem diximus, propter ea quæ sequuntur, cùm φλεγμαίνειν non solum inflammare aut incendere apud Hippocratem significet, sed etiam intumescere & in molem crescere, quòd quæ inflãmantur tumidiora redduntur, & in molem attolluntur, quemadmodũ scripsimus in nostra OEconomia, eaque notione hoc toto libro sæpius sumi probauimus.

31 ῥόοι δὲ ὁδὸν μὲν τὸ ψύχος γίνονται] Post hæc verba quædam exemplaria adscribũt ὁπόταν τόδε γίνηται, quæ certè redundare videntur.

32 ὅταν τὸ σῶμα ξηρανθῇ] Hæc superioribus iunxi secutus codicum pluralitatem. Cornarius tamen & Caluus, ὅταν δὲ τὸ σῶμα legisse videntur.

33 ὥστε τὸ στόματος] ὥς γε legunt exemplaria quædam, quæ secutus est Cornarius.

34 ὅταν εὐχυμίη ᾖ] Sic quidem legunt exemplaria omnia, vt significent humorem copia magis quàm qualitate molestum esse. Verùm Cornarius ὅταν χολὴ ᾖ aut ὅτι legisse videtur. Caluus verò longè aliam lectionẽ secutus, & ὅταν ἐκεῖ μένῃ legisse, cùm ὅταν ἐχ μίλῳ ᾖ, legunt Vaticani codices, vt annotauit etiam Hieronymus Mercurialis.

35 φθίσις ἄλλη γίνεται] Sic sanè legunt quotquot ad huc mihi videre exemplaria licuit. Nemini tamen dubium videri debet, quin hunc locũ subindicet Galenus in Exegesi, cùm ἀλαία φθίσις ei exponitur, ἡ οἷον τυφλὴ καὶ ἀόρατος, velut cœca & inconspicua. Quem certè locum rectè mihi subolfecisse videtur Cornarius. ἀλαίος autem velut ἀλαὸς dicitur & τυφλὸς exponitur. Quod etiam in nostra OEconomia adscripsimus.

36 καὶ λεπτὰ καὶ ἀραιὰ κυκλοῦντα] Hunc mihi sanè locum subindicare videtur Galenus in Exegesi, cùm λεπτὰ τὰ ἀραιὰ ex hoc libro significare adscribit. Tenuia igitur & rara obiecta impedimenta, hoc est leuia, habere fluxionem significat, cùm interiore parte foramina sint ampliora quàm exteriore, ideoq; facilè carnes humiditate repleri.

37 ἐς αὖ ἀποσυριγγωθῇ] Hunc locum in OEconomia nostra expressim⁹ & exposuim⁹ monuimusq; Erotianũ ἀποσυριγγωθῇ hîc legisse, & ἀποφυσωθῇ exposuisse, καθάπερ αἱ πνευματούμεναι σύριγγες. Quod ad τὰ ὦτα mihi retulisse videtur, & aures flatu distentas, velut inflatas fistulas intellexisse, hoc est in fistulas versas.

38 δίεντα μετώπῳ ἐγχέειν] μετωπίῳ legendum censeo cum Mercuriali cap. 19. lib. 2. variarum lectionũ, aut νετώπῳ quemadmodũ legunt Caluus & Cornarius. Quod etiã monuimus in nostra OEconomia. vbi Metopium vnguentũ Ægyptium esse calidũ diximus, & pro νετώπῳ sumi apud Hippocratem, quod etiam ab eodem ad surditatem adhibetur lib. 5. Epid. Metopium autem cur dicatur, illic etiam adscripsimus.

39 καὶ τὸ τοῦ ὧδε ποιέειν] Sic legunt omnia quidem exemplaria. Caluus verò τούτῳ legisse mihi videtur.

40 ἀλλ' ἢ καύσῃ κατωτάτω ἰσχοροβάτω] Etsi hîc lubenter amplector Hieronymi Mercurialis lectionẽ quã ex manu scripto codice adhibet cap. 8. lib. 2. variarum lectionum, & in suis ad hunc locum annotat. exemplarium tamen fidem & Interpretum omnium consensum secutus sum, tum quòd satis sit vsu cognitũ & experientia contestatum, in oculorum morbis inferioribus partibus pyrotica admoueri, tum verò quòd etiam nominatim hîc aluum subducens medicamentum apponatur. Quòd verò in vulgatis codicibus legitur, ἣν δὲ αὐτίκα φλεγμαίνωσι, ἐν ἔσιν legit exẽplaria Aldina, quæ cum Interpretibus secuti sumus. Zuingerus tamen αὐτίκα legit.

41 …

41 ἢ συγκεκλυσμένοι] Sic quidem legunt omnia exemplaria. Caluus tamen λελεπτυσμένοι legisse videtur.

42 ἢ κοιλότητα παρέχῃ] κοιλότητα κνησμὸν exponit Galenus in Exegesi ex hoc loco, additque, ἔνιοι δὲ ξηροφθαλμίαν ἤκουσαν. Quibus verbis Erotianum subintelligere videtur, qui κοιλότητα ξηροφθαλμίαν exponit, vt scripsimus in nostra OEconomia. Videtur autem hæc dictio esse ἐκ τῶν ἅπαξ εἰρημένων (vt loquitur Erotianus) neq; enim aliàs apud Hippocr. legitur.

43 ὅτι ἀπὸ τοῦ δὲ ῥεῖ ἢ τὸ ῥεῦμα] Sic fere legunt exemplaria omnia, quædam etiam, ἢ τὸ ῥεῦμα τὸ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ φλιβόμενον, habent. Alia quoque, τὸ δέρμα τὸ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ φλιβόμενον legunt, quam lectionem secutus videtur Cornarius. Quædam etiam καὶ non habent. Sed hæ omnes lectiones eodem recidunt.

44 ἢ κατὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς δακρύουσιν] Sic legunt quotquot mihi videre licuit exemplaria: negationem tamen addit Caluus, vt fluxio minimè ad oculos feratur, ideoque paulò post oculis nullū medicamentum adhiberi vult.

45 ἢ ἀπὸ στρέφῃ] ἀποστρέφῃ legunt exemplaria quædam, velut antea dixit, ἢ κατὰ τὰς ῥῖνας ἀποτράπηται, vt fluxio per nares deducatur & auertatur. Quò etiam respicit vulgata lectio, cùm ad nares diuertit aut deflectit, quasi à via abducatur aut decedat, quod per ἀποτρέπεσθαι indicatur.

46 πρόσφυσιν ποιέωσι] Hunc locum exposuimus in nostra OEconomia, simulque indicauimus πρόσφυσιν veluti πρόσθεξιν accipi, & contactum ossis à carne intelligi, quo vacuatis per secturas superfluis humoribus, & muco qui intermedius existit, caro naturali habitu ad ossa insistat aut adhærescat. Cornarius verò carnis ad os extensionem dixit, vt à προστείνεσθαι aut προτείνεσθαι deducere videatur.

47 αἰεὶ τῷ ἐφισαμένῳ] Sic legunt fere omnia exemplaria, pro αἰεὶ tamen quædam ἀλλὰ adscribunt, & aliòqui non parum mihi suspectus locus videtur, & illud τῷ ἐφισαμένῳ non satis est explicatum. Etsi hoc sensu intelligi potest, vt si minùs ista commodè præparata fuerint, neque rectè processerit curatio, ipso lachrymarum fluxu non eluitur oculus, quò acutiùs cernere queat, sed ab infestante humore fulgores ei potiùs obuersantur, sensimque videndi acies hebescit & extinguitur. Fluxum tamen non oculum elotum dicit Cornarius, hoc est lachrymarum effluxu mitigatum & depositum. Caluus verò longè aliter locum istum mihi accepisse videtur.

48 ταύτῃ χρὴ τὰς φλέβας] Vide Aristot. probl. 5. sect. 31. vbi scribit in oculorum fluxionibus venas temporum ferro ardente Medicos inurere, πυκνοῦντας τοὺς τῶν ὑγρῶν πόρους. Ideoque hîc ταύτας ἀποφράξῃς dicit, quod aliter sumpsit Zuinggerus.

49 ὅταν δ' ἂρ ἐπηγέμον] Hic locus in omnibus exemplaribus vitium subolet, ideoque asterisco subnotatur. Zuinggerus vt lacunam suppleat legit, ὅταν ἂρ ἐπιγίνῃ, quædam etiam exemplaria manu scripta, ἐπηγέμον, nullo sensu, omnesque Interpretes locum de oculo humoribus pleno & turgente accipiunt. Nos in nostra OEconomia legimus, ὅταν δ' ἄργεμον ᾖ, & huius lectionis ex Erotiani authoritate rationē reddidimus, locúmque ἀργέμου, & de albugine intelligendum scripsimus, quæ ex oculi ruptione contingit. Aliam etiam illic lectionem adscripsimus.

50 πρὸς τὸ ἐς τὸ λαπάρην] πρὸς τὸ λαπάρην lego, aut, τὸ ἐς τὸ λαπάρην vt in Aldino codice.

51 ὁπότερα ἀμφότερα τὰ πλευρὰ] Cornarius ante hæc verba ἢ χολὴ, pro indicatura adscribit, vt aliam à bile fluxionem indicet, quod tamen in nullis exemplaribus comperi. Neque verò ista cum Prognostico aut Coacis Prænot. aut cum libris de Morbis consentiunt, vbi peripneumoniam altera pulmonis parte inflammata facit Hippocrates.

52 διὰ τὸ βρόγχου ἢ τῶν ἀρτηριῶν] Sic quidem legunt exemplaria quæ huc vsque videre licuit, sed τῶν ἀορτέων cum Cornario lego, vt & paulò post, & aortas dictas intelligo, ipsas asperas arterias pulmonem constituentes, velut amplissimè scripsimus in nostra OEconomia, istumq; locum ab Erotiano indicari significauimus, si modò rectè legatur. Quidam verò ἀορτρέων legisse Cornarium existimant, sed nos ἀορτῶν aut ἀορτέων legisse censemus, velut & apud Erotianum legendum esse monemus, pro ἀρτέων.

53 οὐκ ἀποθνήσκουσιν] Caluus legisse videtur ἢ οὐκ ἀποθνήσκουσι, ὑγιέες γίνονται, quemadmodum etiam habent codices quidam manu scripti, sed ἀλλὰ addunt.

54 ἢ τῶν ἀορτέων] Hunc etiam locum in nostra OEconomia expressimus & exposuimus. Quidam verò codices ἀορτρέων etiam legunt.

55 ἢ ὑγρότητα ἐν τῷ πνεύμονι μὴ ποιέῃ] ἢ ποιέῃ malunt legere codices quidam scripti.

56 ἢ ὀχεόμενον] ἢ ἐπιχεόμενον legunt exemplaria quædam manu scripta.

57 ἐν τῇ πάσῃ ἀορτῆσιν] ἀορτῆρσιν legunt exemplaria quædam manu scripta & Aldina, quædam etiam ἀορτρῆσιν.

58 ἢ ταῦτα ποιέει πνεῦμα ἔχειν] ταῦτα videtur legisse Cornarius vt & quædam exemplaria.

59 ἐν δὲ τούτων μηδὲν προσέειν] προσιομένην legunt exemplaria quædam pro προσέειν.

60 τοῦτο δὲ δεῖ γινώσκειν] τοῦτο habent exemplaria quædam. Cornarius verò οὕτω legisse videtur.

61 ἢ λὺξ] Sic fere legunt omnia exemplaria, quædam etiam ἢ λύγξ. ἀποχρέμματος autem ex hoc loco ἀποπτύσματος mihi exponere videtur Hesychius, etsi ἀποχρέμματος vitiosè legunt exemplaria quædam.

62 ἐπὴν δὲ ὁ πυρετὸς ἀφῇ] ἀφῇ lego cum Interpretibus omnibus, quandoquidem de pleuritide iam inclinātē & diem septimum superante agere videtur.

63 ἐὰν δὲ ἰνηθμὸς ἐγγένηται] ἰνηθμὸς κάθαρσις κοιλίης exponitur Erotiano ex hoc libro, & Galeno κίνωσις in Exegesi. Est autem alui fluor pleuritidi & peripneumoniæ succedens, periculosum aliòqui symptoma, ex aph. 16. lib. 8. ideoque potus subducendus. Variant tamen hîc exemplaria, quędam enim ἰνθμὸς vitiosè pro ἰνηθμὸς legunt Vaticana νυγμὸς, pro quo λυγμὸς legisse videtur Caluus. Vulgatam tamen lectionem malo, etsi Vaticanam quidam præferunt.

64 ἢ ἐγχύποισι φαρμάκοισι] Sic legunt fere omnia exemplaria, quædam verò ἐγχύλοισι habent.

65 νῆσις γίνεται κάτω] Istum locum expressimus in OEconomia nostra, & per νῆσιν morbum ex humorum collectione aut coaceruatione in intestinis aut ventre per fluxionē ortum intelligi diximus. Caluus verò νύσις legisse videtur, & Cornarius νοῦσος.

66 ἔπειτα φαρμάκῳ ἰσχυροτέρῳ] ἰσχυτελεῖ pro ἰσχυροτέρῳ legunt Aldina exemplaria & manu scripta, vt medicamento corroborante aut vires confirmante vti velint, post alui deturbationem. Interpretes tamen omnes secutus sum cùm peruulgatā lectione.

67 τῶν συφόντων τινὶ] Post hæc verba membranæ quædam scriptæ hæc adscribunt. ὕστερον τούτῳ κλυσθῆ, aut κλύσῃ.

68 ἢ ἀσθενὴς αὖθις] Sic legunt vulgata exemplaria. Cornarius verò ἄλλο αὖθις legit. Manu verò scripti codices ἀσθενὲς ὕστερον habent. Iubet autem primò vehementiùs medicamentum adhiberi, ad fluxionem repellendam à partibus posterioribus, deinde verò leuiùs, quò consuescat eò fluere, vt diuertatur, & demùm omnino auertatur.

69 σιτία ἐσθίειν τὰ φλεγματωδέστατα] Hunc locum expressimus & exposuimus in nostra OEconomia, cibosque corpus maximè tumefacientes, hoc est implentes & nutrientes intelligi potiùs quàm maximè pituitosos diximus.

70 φάρμακον πιπίσκοντα] πιπίσκοντα ποτίζοντα exponit Erotianus inter dictiones ex hoc libro expressas.

71 ἢ ὄπισθεν φθίσιν] Sic legunt meliora exemplaria, vt ex fluxione in articulos aut in posteriora, tabes oriatur, aut coxendicum morbus. Interpretes ἡ ὄπισθεν φθίσις legunt, cuius curatio sequitur. Istam autem Ischiadis curationem exagitat Cælius Aurelianus cap. 1. lib. 5. Tard. Pass.

72 φάρμακον δὲ πίσαι ἐλατήριον] Hîc incertum est num ἐλατήριον τὸ τὴν κάτω κοιλίαν καθαῖρον simpliciter significet, quemadmodum exponit Galenus apud Hippocratem, num verò ex cucumeris agrestis succo paratum Elaterium dictum, cùm aluum inferiorem lactis infuso eluat. Sic enim mihi vtraq; significatio conuenire videtur.

73 ἢ τὸ σῶμα φθίνει] Hunc certè mihi locum ἰδίως subindicare videtur Galenus, cùm φθίνει exponit συντήκεται, ἰσχναίνεται, μειοῦται, ἀφαιρεῖ. Huic nanque loco notiones istæ omnes proprio quodā modo conueniunt, quibus τὸ θάλλειν optimè opponitur. Hunc quoq; locum disertissimis verbis subindicare mihi videtur Galenus in fine lib. 2. de fac. natural. cùm de liene agit contra Erasistratum. Verùm aliter legisse Galenum apparet, vt rectè

annotauit Hieronymus Mercurialis.

74 ἢ ταῦτα κενεά] ταῦτα τὰ κενὰ legunt exemplaria quædam, vt pro ταῦτα πύχια legiſſe videtur Cornarius.

75 ἢ τὸ εὐπρεπιζόμενον ἐπικινδύνως] ἐπικίνδυνον habent exemplaria manu ſcripta.

76 ὅπως τὸ ὕδωρ ἰσχειν δυνῇ] Hîc ἰσχειν idem quod ἀνιέναι ſignificare ſcripſimus in noſtra OEconomia, & accipi pro emittere aut ſcatebram facere, quam notionem etiam ex Budæo adſcripſimus. Etſi Cornarij explicationem non aſpernor, cùm tenuiſſimis & maximè ſuperficialibus cruſtis, ideoq; minimè profundis, aquam contineri vult ne affatim effluat, ſicque ægro periculum adferat. Zuinggerus certè hîc κύκλον μέγαν de cucurbitula admouēda intelligit circa vmbilicum, ex libello περὶ ἰνβῶ, & circa vmbilicum & ad vmbilicum magnam cucurbitā admouet, & pro ἐς τὸ ὀμφαλὸν μίαν, μέγαν legit, nō contemnendo ſenſu. Neque enim incidendus eſt vmbilicus, ſed circa vmbilicum inciſuras faciendas aut retro, præcipit Hippocrates lib. περὶ παθῶν, in hydropicorum ſectione. Ideoque quidam ἢ ἐς τὸν ὀμφαλὸν μὴ legunt.

77 πυκνὰ ἢ σμικρὰ ἐξοίγοντα] Sic quidem legunt exemplaria omnia & ἐξοίγειν vt crebrò & parum, & in vnaquaque corporis parte aperire velint. Sed Interpretes ſecutus ἐξάγοντα & ἐξάγειν lego.

78 ἢ κλιθεὶς ἐς τὸ πλευρὸν] κλιθεὶς etiam legunt exemplaria manu ſcripta.

79 ὡς ἡ θερμωλή] θερμωλὴ πυρετὸς exponitur Erotiano, hoc propriè (vt opinor) expreſſo loco. Addit autem, μή ποτε καὶ πᾶσα θερμασία ἐπ' αὐτῷ θερμωλὴ λέγεται. Annotatur ex Corintho θερμωλὴν πυρετὸν apud Ionas indicare. Quam notionem ſecutus eſt Caluus.

80 μὴ δὲ ὡς ἂν τὸ σῶμα θάλλῃ] ἕως pro ὡς legiſſe videtur Cornarius, aut ὡς pro ἕως ſumpſiſſe, idemque κενῶνται pro κρίνονται legiſſe. Sed κρίνεσθαι interdum ſolui, terminari & vacuari ſignificat, quòd eiuſmodi vacuationes in iudicationes incidant.

81 καὶ ἰνήσεται] Hunc mihi locum ἰδίως ob oculos ponere videtur Erotianus, cùm ἰνήσεται καθαρθήσεται exponit. Exemplaria tamen omnia ἰνήσεται πυρετῷ coniungunt. Sed Interpretes ſecutus ſum.

82 ἢν γὰρ μὴ ψυχρὸν] ἢν γὰρ ψυχρὸν legiſſe videtur Caluus, & negationem omiſiſſe.

83 καμμάρῳ] Sic legunt quotquot adhuc mihi videre licuit exemplaria. Erotianus tamen & Galenus hîc καμμόρῳ legunt, vt abundè ſcripſimus in noſtra OEconomia, vbi hunc locū expreſſimus & expoſuimus. Apparet autem Erotianum πυρείας pro πυρώσιας legiſſe & ἡ καμμόρῳ, Cornarium verò οἷον καμμάρῳ. πυρώσιας autem hîc καύματα, febrium ardores ac feruores exponit Galenus.

84 ἐπὴν ναυτιῶ] Erotianum ſic legiſſe apparet, καὶ ἐπὴν μὴ λύσῃς τῷ ψυκτηρίῳ φαρμάκῳ, θερμαντηρίῳ χρῶ. Quam lectionem etiā bis inculcat.

85 κατὰ τὸ δίδυ] ἀπὸ τῶν legunt exemplaria Vaticana manu ſcripta, vt patet ex Caluo, quam lectionē ſequitur & exponit Mercurialis. Nos publicatam non immutauimus.

86 ἀλλ' οἴνῳ οἰνώδει] Sic quidem legunt exemplaria omnia, ſed Caluus οἴνῳ ὑδατώδει legiſſe videtur, aut οἰνώδη οἶνον ſumpſiſſe ἁπαλόν, quemadmodum quoſdam apud Hippoc. accepiſſe teſtatur Erotianus, quibus tamen ipſe refragatur, & εὔπνουν potiùs intelligit, & Galenus ἰσχυρόν Com. in lib. de rat. vict. in Morb. acutis, vt abundè ſcripſimus in noſtra OEconomia, vbi hunc etiam locum ſubnotauimus.

87 θηρίον ἐπέρχεται] Hunc locum diſertiſſimis verbis profert Galenus in vocum explicatione apud Hippoc. & θηρίον τὸ ἄγριον ἕλκος hîc exponit.

88 καὶ οἱ κρημνοὶ] Ex hoc loco κρημνοὶ exponuntur Galeno in Exeg. τὰ χείλεα τῶν ἑλκῶν, vlceris margines & labra, à ſimilitudine quam habent cum riparum aut foſſarū marginibus, vt ſcripſimus in noſtra OEconomia, vbi etiam ſubnotauimus vitioſè ſcribi apud Erotianum κεκμνὴ pro κρημνοί.

89 καὶ ὅτ' ἂν ἀφίκηται] Hæc verba adducit Galenus in Exegeſi in dictione θηρίον, ſed legit, ὁπόταν ἀφίκηται ὁ ἰχὼρ ἀπορρέων.

90 ὡς χειμῶνα συμπίλνηται ἡ σὰρξ] Sic legūt omnia fere exēplaria, præter quàm in manu ſcriptis codicibus συμπίληται legi annotat quidam. Et nos ex hoc loco hunc ſenſum expreſſimus in noſtra OEconomia, vt caro frigore condenſata coëat, aut perfrigerata conſtringatur, cogatur, aut conſtipetur: & legimus, ὡς χειμῶνα συμπιλῆται ἡ σὰρξ, à verbo συμπιλέομαι quo antea vſus eſt hoc libro. χειμῶνα verò ψυχομένη, ῥιγῶσα exponitur Galeno in Exegeſi ex hoc loco. (Sic enim potiùs quàm χειμῶσα apud Galenum lego.) Caluus certè longè aliam mihi lectionem ſecutus videtur, & κάμνουσα συμπιλῶται, aut aliud quid eiuſmodi legiſſe. Cornarius verò συμπιλῆται, pro πίληται ſumpſit. Ac συμπιλῆται aut συμπεπίληται, aut συμπίληται, vt ex manu ſcriptis codicibus adſcribitur, legendum cenſemus.

91 κεφαλῆς κατάγματα] Hæc verba quæ veluti pro indicatura habentur, in Aldinis exemplaribus deſiderantur. quæ nec Caluus legiſſe videtur, qui etiam τῶν pro τὴν priore loco legit, ad os referens.

92 ἢ λύειν] Iſtud mihi de medicamentis detergentibus & ſaniem à membrana abluentibus intelligendum videtur, quæ poſſint (vt loquitur* Gal.) ἀπομάττειν ἢ ἀποπλύνειν ἀπὸ τῆς μήνιγγος τοὺς ἰχῶρας. Sic quoque dum humectantia hîc medicamēta præcipiuntur, dolores mitigantia, inflammationem ſedantia, & emollientia mihi accipi videntur quò faciliùs os eximatur.

* *in fine lib. 6. Meth. med.*

93 θανάσιμα τρώματα] Hæc quoque indicatura deſideratur in Aldino exemplari. Caluus autem ad capitis lethalia vulnera retulit, quæ aliôqui in vniuerſum ad quotuis etiam vulnera referri poſſunt, iſthucque mihi reſpondere videtur aph. 23. lib. 4. Codices verò manu ſcripti ἐφ' ᾧ ἄν τινι legunt.

94 ὁ τὸ τρῶμα ἔχων] Iſtud variè diſtinguunt exemplaria, quædam enim ſuperioribus iungūt, quod fecimus cum Cornario: quædam hoc ſententiæ initium ſumunt, & reliquis iungunt. Caluus κῶμα pro τρῶμα legiſſe videtur, idemque ἰνηθμὸν λυμὴν (vt antea quoque) accipit. Quod verò poſtea ſcribitur, ξηρὸν καθίζει, valde obſcurum eſt, ac vereor vt parum integrum, etſi in eo mirè conſentiunt exemplaria. ξηρὸς καθίζει legiſſe videtur Cornarius, & de corporis mole, ac ſucculentia ſiccitate derepente ſubſidente accipi poteſt, quod valde pernicioſum eſt, aut καθίζειν naturaliter ſumi, pro conſidere aut ſidere.

95 ἐπὴν παραλαβῆς οἰνώμενόν τι ἢ ἐμεῦντα] Sic legunt quotquot adhuc mihi videre licuit exēplaria, quod de vinolento accipiūt Interpretes. Sed hîc de vacuatione ſiue ſpontanea, ſiue per medicamentum agitur, vt ſatis indicat, ὑπὸ ἰνηθμοῦ ὁ ἐρχόμενος, & φαρμάκον ἢ μὴ τ' ἰνηθμῶν. deinde bilis ſponte effuſa euacuationem promouet. Ideoque lubenter ἰνώμενον, aut ἰνωμένον lego, vt euacuatum aut purgatum, aut eum qui cum vomitu purgationem aut euacuationem habet coniunctam intelligas, vt ſæpe in bilis refuſione contingit. Eſt enim ἰνώμενος Heſychio κενούμενος, πεσι περιέμενος. Vnde ὑπερινωμένος Erotiano exponitur ὑπερκαθαρμένος, aut potius ὑπερκεκαθαρμένος, idemque quod ὑπέρεος ſignificat, τὸν κεκενωμένον καὶ ὑπερκεκαθαρμένον ἄνθρωπον exponit Galenus. Cuius dictionis vim rectè mihi aperire videtur †Pollux, cùm ὑπέρινον ἐξινωμένον exponit his verbis, τὸ δὲ κενῶσαι διὰ καθάρσεως καὶ ἐξινῶσαι λέγουσι. καὶ ἐξινωμένον ἡ κωμῳδία τὸν κεκαθαρμένον, ὡς ὑπὸ ἰνὸς φερομένης τῆς χολῆς. τὸν δὲ αὐτὸν καὶ ὑπερινωμένον φασὶ καὶ ὑπέρινον. Scio hîc aliam eſſe Mercuriali mentem, qui pro ἰνηθμὸν μάλλον legit, ſed inter ſe tam arctè conſpirantia exemplaria temerè immutare magna mihi eſt religio. Certè tale quid ſuſpicatum eſſe Caluum auguror, qui ſic affectum vertit, hoc eſt, per bilis refuſionem, aut per medicamentum perpurgatum & euacuatū, niſi ſi οὕτω αἰνώμενον eum legiſſe ſuſpicamur, qui & ῥέοντα ἐμέσαι pro ῥαίων poſtea etiam legiſſe videtur, cùm defluentem vomitū dixerit.

† *Cap. 35. lib. 4.*

96 τῶν ἢ νοσημάτων] Ea intelligere videtur quæ in cutem aut ſuperficiem corporis erumpunt, iterumque ad eorum alludere opinionem qui morbos in vlcera & alios morbos diuidebant, cuius etiam meminit Hippocrates lib. de fract.

97 νέα φέρον τι ποιέειν] Vetuſti morbi vt faciliùs curentur interdum nouandi & recentes faciendi. Cuius rei exemplum in vlcere calloſo proponitur. Id imitatus videtur Celſus† cùm ſcribit, circumſpecti eſſe hominis, & nouare interdum, & augere morbum, & febres accendere, quia curationem vbi id quod eſt non recipit, poteſt recipere id quod futurum eſt.

† *Cap. 9. lib. 3.*

98 καὶ ξυμμαχῇ] τῇ φύσει ξυμμαχέῃ videtur legiſſe Caluus, vt vnà cum natura ad debellandum conſpiret, aut in propellendo adiuuet.

99 ὑπὸ σπασμοῦ πυρετὸς] Hæc conuulsionis medela repetitur lib. περὶ κρισίων, & in Coac. Prænot. & aphor. 26. lib. 2. & 57. libro 4.

100 ὁπόταν ἄνθρωπος] Istud videtur de conuulsione intelligendum, velut eidem adscribitur libello περὶ κρισίων, etsi parum integrum videtur, ac incertum est an huic venarum inustionem pro curatione apponat, vt volunt quidam codices & Interpretes.

101 ῥέη δὲ τὸ τοῦ αἵματος] ῥέη δὲ τι τοῦ αἵματος legit Caluus, qui etiam aliud quid adscripsisse videtur ex aliis codicibus, quod ἀμφότερα ταῦτα explicet, vt sanguis inustione aut alia quapiam ratione, nempe sectione detrahatur.

102 διαλελημμένον γὰρ] διαλελαμμένον legũt exemplaria quædã, idque Ionicè magis. Cæterùm constat ex Caluo Vaticanos codices pro ἀθρόον ἄρθρον legere, quod tamen non placet.

103 διακαίειν τὰς φλέβας] Venarum temporum inustio veteribus celebrata, ad inueteratos capitis dolores, cuius etiam ad oculorum fluxiones compescendas meminit Aristot. sect. 15. probl. 35. Hanc tamen damnat Aëtius. Huius etiam meminit Galenus in fine libri de Curat. per sanguinis missionem.

104 ἐπιστάσης, τῆς κοιλίης] Sic legunt meliora exemplaria, quædam etiam ἐπιστάσει habent.

105 ἢν μὲν μὴ ὑποκεχωρηκότα] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Zuinggerus ἢν τὰ μὴ legit.

106 ἐπὴν ἐκκλυσθῇ] Quædam exemplaria ἐκκλυσθῇ habẽt, quod ad alui lubricitatem, ablutionem, & humectationem refertur, qua quod morbũ facit eluitur, ac veluti lotione absoluitur, sed nos ἐκλυθῇ legimus. ἐκλυθῇ verò legisse videtur Caluus.

107 τὰ ἀχόος] Cornarius videtur legisse καὶ εὐχόος, καὶ τὰ ἰσχναινόμενα. Secuti tamen sumus codicum pluralitatem.

108 ἢν μὴ τι ἰσχναίνη] Sic quidem legunt quotquot videre licuit exemplaria. Interpretes tamen ἢν τι ἰσχναίνη legunt.

109 ὀδύνη τε γίνεται] Hunc locum disertis verbis adducit Galenus lib. 7. de placitis Hippocrat. & Plat. paulùm aliòqui immutata lectione, vbi ὀδύνη γίγνεται legitur, vt & codices quidam manu scripti γίνεται. διὰ τὸ πλέον simpliciter etiam legit Galenus.

110 καὶ ἐν μὲν τοῖσι ἐψυγμένοισι φύσει] Sic legit Galenus, καὶ ἐν μὲν τοῖσι ἐψυγμένοισι τοῦ σώματος, διὰ τὸ θερμὸν μέν, ἐν τοῖσι τεθερμασμένοισι διὰ τὸ ψυχρόν. Cornarius verò ἐκτὸς σώματος pro ἐκ τοῦ σώματος legisse videtur.

111 τὴν γὰρ φύσιν διαλλασσομένοισι] Hic locus de doloris causis celebratur multis locis apud Galenum, ex quibus etiam explicatur, vt lib. de symptom. caus. lib. 7. de Plac. Hippocr. & Plat. lib. de tremore & palpit. Comment. 6. in librũ 6. Epidem. vbi tamen vitiosè legitur in nostris exemplaribus, & libr. de Inæquali intemperie, nullibi tamen ἑκάστοισι legitur.

112 θερμαίνονται] Sic fere legunt exemplaria omnia, quædam tamen θερμαινόμενα habent, non malè.

113 ὧν δὲ διὰ τὸ παύειν] ὧν δὲ lego vt in manu scriptis legitur & Asulanis codicibus. Locus autẽ etsi subobscurus videtur, sic mihi accipiendus est, vt interdum per vomitum mouentia vomitus curetur, interdum verò per ea medicamenta quæ vomitum sedant, & materiam quæ vomitum facit deturbant, atque vtroq; modo, licet contrario, sanus quis euadit. Neque tamen ideo diluitur aut euertitur preceptio illa Medica, curationem per contraria procedere, vt scribitur à Galeno 11. Meth. med. vbi multa sunt huic loco conuenientia. Atque adeò quomodo ὀδύνῃ ὀδύνην παύει, ex aphor. 2. sect. 2. lib. 6. Epidem. & per similia curatio fiat, explicat Galen. Comment. in illam sententiam, vbi docet primò & per se contraria contrariorum esse remedia, planiùs edocturus si extaret libellus quem ea de re instituerat.

114 καὶ ὁπόταν κρατῆται τὸ σῶμα] Hæc sic leguntur in exemplaribus omnibus publicatis, sed ea ita distinguo, καὶ ὁκόταν κρατῆται [τὰ σιτία] τὸ σῶμα ὑπὸ τῶν προσφερομένων θάλλειν ποιέει. ταῦτα γὰρ κρατῆει, &c. Sic enim de cibis hæc mihi intelligi videntur, qui cùm euincuntur à corpore, efficiunt vt id bene habitum repleatur aut turgeat, cutisque viuido colore florescat ac vigeat. Etsi non improbo istam quorundam codicum lectionem, qui sic legunt, post μεταλλάξας, κρατέεται τὸ σῶμα ὑπὸ τῶν προσφερομένων. κρατέεται δὲ καὶ τὰ σιτία, καὶ ὁπόταν κρατῆται, θάλλειν ποιέει ταῦτα. Istáque lectionem approbat Zuinggerus. Caluus certè longè aliã secutus lectionem videtur.

115 ὁπόταν δὲ ὁ προσφέρεται] Sic legunt omnia quidem exemplaria, sed ex Caluo ᾧ προσφέρεται lego. Cornarius verò pro τὸ προσφερόμενον, ᾧ προσφέρεται legisse videtur. Cui lectioni quod sequitur propiùs respondet.

116 τὰ ὑπεναντία τοῖσι πάσχουσι] Sic quidem legunt omnia exemplaria. ποιέοντα tamen legunt Interpretes.

117 τὰ ἴδια, καὶ τὰ μὴ ἴδια] τὰ ἴδια indicare mihi videntur rerũ species, & res ipsas natura subsistentes, quæ per se & secundum naturam aliquid efficiunt, contra verò, quæ non per se, sed per accidens, τὰ μὴ ἴδια. Horum autem omnium cognoscendorum in arte Medica occasio non datur, nisi valde lubrica & anceps. Cornarius τὰ ἤθεα καὶ τὰ μὴ ἤθεα legisse videtur. Caluus quæ bona sunt & contrà dixit. Zuinggerus verò similia & dissimilia rectè mihi dixisse videtur & explicasse. Illud verò ἐκεῖνο τὰ δίσιησιν. Cornarius & Zuinggerus ἐκεῖνο legunt, & ἃ δίδωσιν, pro ἃ μή ἐστιν legit Zuinggerus.

118 ὅτι τὰ ὑποχωρήματα] Sic legunt exẽplaria omnia, sed Interpretes τὰ ὑποχωρέοντα legisse videntur. Quidam codices etiam τὰ ὑποχωρηκότα habent.

119 καὶ οἱ πρὶν ὑπερπέσσειν] Sic legunt publicata omnia exemplaria, ex quibus hic mihi elici posse sensus videtur, vt antequam ad contrarium delabantur, se incalescere existiment, nimirum ex cruditate suborta febre. Exemplaria tamen quædam manu scripta ὑπερπέσσειν legunt, quod est supra modum coquere. Vnde aliam amplectitur lectionem Zuinggerus. quæ mihi quoque arridet, τὰ οἱ πρὶν ὑπερπέσσειν οἷοί τ' ὄντες, νῦν δὲ θερμαίνεσθαι, vt qui antea cibum supra modum coquere poterant, vix nunc sentiant se incalescere. Caluus in totum istud omisit, vt quod vitiũ suboleat. Illud verò ἐπὴν τὸν καιρὸν ὑπερβάλλη, ad corpus mihi referri videtur, vt etiam paulò post.

120 ἐπὶ δὲ τοῦτο τὸ καιρὸν ὑπερβάλλη] ἐπὴν δὲ legunt manu scripta exemplaria & Aldina, aut ἐπεὶ legendum.

121 ἢν δὲ μὴ βούλη] Sic legunt omnia exemplaria. Cornarius autem τὰ αὖθις εἰ βούλη legisse videtur.

122 μηδὲ τὰ ποιεῦντα τὸ φάρμακον] Sic legunt exemplaria omnia, quæ adhuc videre licuit, in quo mihi tamen vitium subolere videntur, quod etiam asteriscus attestatur Aldino codici præfixus. Lego igitur, μηδὲ μεταποιεῦντα τὸ φάρμακον vt ne medicamenti quidem naturam immutari velit, sed pro sua natura cuique exhiberi, ita vt neq; mixtura, neq; medicamenti paucitate, validum medicamentum imbecillum reddas, aut cõtrà, quod antea dixit, ὀλιγότητι τοῦ φαρμάκου ἀσθενὲς ποιεῦντα. Cornarius tamen de partiendo medicamento intellexit.

123 ἡ πλατεῖα πέφυκεν] ἡ πλατεῖα lego cum Cornario, huicque loco respondet aphorismus 21. libro primo & 21. sect. 2. lib. 6. Epid.

124 καὶ ταχὺ] καὶ ταχὺ διαχώρησιν ποιέει legit Cornarius, nõ malè. Nos tamen exemplaria omnia secuti sumus.

125 εἰ μὲν ἐστι τῶν νοσημάτων] εἰ μὲν γὰρ legunt exemplaria manu scripta.

126 ἢν τι προσελθῶσιν] Sic quidem legunt vulgata exemplaria, manu verò scripta Regia προσελθῶσιν, quæ quidem amplector.

127 καὶ μὴ γαυσῶσι τῶν κρημνῶν] Ex his locis κρημνοὶ exponuntur Galeno in Exegesi vocum Hippocratis, τὰ πτερυγώματα τοῦ γυναικείου αἰδοίου, vt docuimus in nostra OEconomia.

128 τῶν δὲ συνισάμενον] Sic quidem legunt meliora exemplaria, quod de menstrua sanguinis collectione, & ad descensum coaceruatione intelligi debet, vt vitium mihi Aldini codices subolere videantur, qui συνισάμενον habent, nisi effusione minimè coaceruatum aut collectum intelligas, quod retentum dixit Caluus.

129 καὶ ὅτω διὰ τὴν ἀραιότητα] Sic quidem legunt quotquot mihi ad hunc vsq; diem videre exemplaria licuit. Interpretes verò στενότητα aut πυκνότητα addiderũt, & angustiam ac coarctationem dixerunt, compressionem quam facit vterus, sese velut sursum recipiens, intelligentes. Apud Erotianum ἀραιὸν Bacchius τὸ λεπτὸν exponit: quidam etiam πυκνὸν καὶ στενόν, & de tenui aut angusto ingressu dici Homerico testimonio confirmat. Aliòqui hìc ἀραιότης vteri leuitatem qua sursum ferri ac repere videtur, indicare potest, velut ἀραιὰ τὰ σώματα, ἢ μόρια dicuntur libro περὶ ἀρχαίης ἰητρικῆς, corporis partes raræ, laxæ & molles, quæ plurimis in superficie meatibus ac cauernulis refertæ sunt, ideoque spongiosæ etiam dicuntur, quemadmodum τὰ ὀστᾶ ἀραιὰ Hippocrati, quæ τὰ διεστῶτα ἀπ' ἀλλήλων exponit Erotianus. Cæterùm Cornarius πόνου pro νόσου legisse videtur, contra tamen omnium codicum fidem.

130 ψαύουσι δὲ τῶν ἰσχίων] Quidam post hæc verba ex codicibus Vaticanis ista adscribunt, ἐπὴν δὲ πληθεῦσαι αἱ μῆτραι ὑγρότητος, καὶ διευρυνόμεναι τὸ χωρέονται, ψαύουσι δὲ τῶν ἰσχίων. Verùm istorum non meminit Caluus, neque admodum necessaria videntur.

131 καὶ οἷον σφαῖραι] Istud omisit Caluus, quod permirum mihi videtur, cùm id in dies se mulieres experiri testentur, & omnibus sit exemplaribus contestatum. Lego autem καὶ τὴν κεφαλὴν πονέουσιν, non ποιέουσιν, quemadmodum habent exemplaria Germanica.

132 ἢ μυσιωτῷ] Sic quidem legunt exemplaria omnia, tum manu scripta, tum publicata. Sed nos μυσσωτῷ, aut μυττωτῷ legēdum esse in nostra OEconomia docuimus, vbi quid sit μυττωτὸν ex Galeno & Erotiano aliisque primæ notæ authoribus abundè aperuimus. Caluus tamen μυσαπῷ pro μυσσωτῷ legisse videtur.

133 σικυωνίην μέσην] Huiusmodi fométo vtitur lib. περὶ γυναικ. φυσ. ad stranguriā, quàm penitissimè in pudēdum muliebre immissa cucurbitæ summa parte rescissa & pertusa, quò fumus eò perueniat. ἐμβάλλοντες verò vitiosè pro ἐμβάλλοντα legūt codices quidam.

134 θερμαίνοντα δὲ δεῖ] Hoc loco asteriscum apponit Aldinus codex, qui locum suspectum facit vt parum integrum. Quòd autem hîc βόλβιον pro βόλβιτον quidam reponunt, hoc cùm sit contra omnium codicum fidem, nos publicatam lectionem retinuimus, præsertim cùm aliàs etiam nō rarò ad vteri fotum βόλβιτον adhibeatur apud Hippocratem veluti in vteri hydrope lib. περὶ γυναικ. φυσ. & lib. 1. περὶ γυναικείων. Itemque lib. περὶ γυναικ. φυσ. & lib. 1. & 2. περὶ γυναικείων, cùm ex stercore bubulo in acetabuli aut alueoli formā effi cto, suffitum paret. Quin & † Dioscorides scribit βόλβιτον, hoc est stercus bubulum, bouis præcipuè masculi, procidentes vuluas comprimere.

† *Lib. 2. cap. 98.*

135 ἐκ τῆς ὑπερινήσιος] ὑπερίνησις ὑπερκάθαρσις exponitur Galeno, quem locum subindicauimus in nostra OEconomia. Hîc autē Cornarium secutus sum, vt quamplurimis mulieribus medicamenta deorsum purgantia adhiberi velit, debilibus verò quæ vomitum moueant, etsi mihi legisse videtur, καὶ ὅσοισι. Caluus tamen aliter sumpsit.

136 ἐν ἀκανθίη] Sic quidem legunt quotquot ad huc videre licuit exemplaria. Sed locum suspectum esse in nostra OEconomia indicaui, & ἐν ῥάκει δέον ἢ ἄλλῳ τινὶ legendū existimaui, quod in tota γυναικείων tractatione ἐν ῥάκει ἢ εἰρίῳ illigata medicamenta ad vuluas apponantur.

137 ἐς ὀθόνιον ἐνδέον] ἐνδέον pro ἐνδέον vitiosè legere mihi videntur exemplaria quædam.

138 καὶ ἀρροίην παρέχουσι] ἀρροίην & ἀρροίης legunt quidem exēplaria omnia vt satis apparet. Hîc autem ἀρροίην ἐπιχώην ἐμμηνίων, suppressam mēsium fluxionem ex Galeno intelligimus, simulque hunc totum locum apertissimè in nostra OEconomia explicasse nobis videmur, & ad Galeni & Erotiani mentem & locos accommodasse. Quòd autem in omnibus exemplaribus scribitur, ὥσπερ καὶ τὴν πρόσθεν ἀρροίην. ὥσπερ κατὰ τὴν πρόσθεν ἀρροίην lego, eamque paulò suprascriptam fluxus menstrui suppressionem accipio, ex vteri auersione & sursum progressione, in qua fomentis & suffitu, & subdititiis medicamentis curationem fieri præcepit.

139 ὥσπερ ἐπὶ τῆς πρότερον ἀρροίης] Hunc certè mihi locum subindicare videtur Erotianus, cùm ἀρροίην ἀῤῥωσίαν exponit, si modò ἀρροίης & ἀῤῥωσίας apud eum legatur. Hæc enim dictio inter eas quæ illi ex hoc libro explicantur, reponitur. Superiorē autem affectionem accipe vteri auersionem & sursum progressionem, cuius paulò ante meminit. Hoc verò totum omisisse Caluus videtur, & aliter legisse.

140 ὅτι θερμαίνειν] Vitiosa sunt exemplaria, quæ ὅτω θερμαίνειν legunt, pro ὅτι aut ὅτω.

IN LIBRVM HIPPOCRATIS DE LIQVIDORVM VSV.

Ὕδωρ ποτὸν] Hic libellus valde est mutilus, & in quibusdam exemplaribus manu scriptis Vaticanis omninò desideratur, & in his quæ secutus est Caluus principium tantum adscribitur. Et licet ex eo dictiones quasdam & testimonia depromant Galenus & Erotianus, nusquam tamen illius nomen aut inscriptionem expresserunt. Videtur autem ex multis membranis consarcinatus, inter aduersaria & ὑπομνήματα reponendus. Nobis autem hoc loco inter διαιτητικὰ recensetur, quòd liquidorum materia præcipuum quoddam in victus ratione momentum habeat.

2 δέρματος σκληρῦ μάλθαξις] Hanc sententiam ex Hippocrate multis in locis adducit Galenus, vt lib. 3. Salub. & libro quinto de simpl. med. facult. & libro septimo Comp. medic. κατὰ τόπ. Comm. etiam secundo in libro de natur. hum. vbi ex libro 6. Epid. profert Galenus, vt & Com. primo in libro sexto Epid. Quibus in locis τῷ σκληρῷ μαλακὸν, & τῷ συντεταμένῳ χαλαρὸν opponit Galenus, vt & Com. 1. in lib. 6. Epid.

3 ἐκχύμωσις] ἐκχύμωσις χυμῶν ἔκχυσις exponitur Galeno in Exegesi ex hoc loco, ideoq; vniuersalem succorum ex vasis refusionem mihi indicare videtur, vt ἐκχύμωσις alias Hippoc. τὰς ἐκ τῶν ἀγγείων ἐκχύσεις καὶ κινώσεις vocat. sent. 6. sect. 2. lib. 6. Epid.

4 περισκληῆσι] Sic legunt exemplaria omnia, sed περισκλύσει lego cum Cornario, vt calida proluendo humectare dicatur, & veluti fluidum reddere quod erat densatum ac congelatum, velut pituitam. In eoque non leuiter suspectum locum facit asteriscus Germanico codici præfixus.

5 φύσας] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed φύσας lego cum Cornario, vt calida calefaciendo flatus soluat ac dissipet. Sunt qui φύσιας σαρκῶσαι legunt & ad corporis habitum carnosum referunt.

6 ἀπαλῦναι] ἀπαλῦναι hîc molle, turgidum, ac tenerum reddere mihi significare videtur, vt ad σαρκῶσαι referatur, & ad corpus quod carne molli & tenera impleatur, calidæ prolutione, vt ἀπαλῦναι τὰ σιτία dicitur lib. de artic. & ἀπαλύνειν in mochlico, cui πῆξαι & μινυθῆσαι opponit.

7 ὑπνικὸν καὶ κατὰ κεφαλῆς] Istud ad τὸ θερμὸν refero, vt capiti aliisq; partibus affusa calida, somnum humectatione conciliet.

8 ὀδύνας κωφοῖ ὦτος] Hîc mihi videtur locus quem subindicat Gal. in Exeg. cùm scribit in dictione [κωφοῖ] τὸ δὲ τὴν πείρω σημαίνει ῥῆμα πρόσωπα τρίτης τὸ κωφοῖ, ἀμαυροῖ καὶ ἀμβλύνει δηλοῖ. Pro quo κωφοῖ mihi legisse videtur Erotianus, cùm ὀδύνας κωφοῖ, λύει, παύει τὰς ὀδύνας exponit. Quod etiam in nostra OEconomia adscripsimus.

9 φῦον πίσσα] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed locum suspectum reddit asteriscus Aldino codici ad hunc locum adscriptus. Sunt qui φύσας legere malint, vt calida flatus suo calore tenuet & dissipet.

10 τοῖσιν ἄλλοισι] Ea intelligit quibus per lintea Medicus curationem adhibet, velut vulnera, vomicæ ac tumores quibus manum admouet, quibus etiam omnibus calida leniendo & mitigando, aut resoluendo confert.

11 οἴδημα βασανίζειν] Hunc locum aperuimus & expressimus in nostra OEconomia.

12 ὁ τι κατεχόντες χεῶς] Hîc Medici qui affundit iudicium requiritur, vbi æger sensu aut mente caret. Sed Cornarius ἢ κατεχομένης χεῶς legisse videtur.

13 ἀλλὰ μηλιῶν] Sic quidem legunt Aldina & Germanica exemplaria & Vaticana. Quædam tamen manu scripta μὴ ἰᾶν legunt, vt non sit desistēdum in vtraq; adhibēda, donec id quod volumus consequamur, priùs tamen quàm summū succedat, cessandum esse.

14 βλάπτει δὲ ταῦτα] Eadem scribuntur aph. decimosexto lib. 5.

15 τὸ δὲ ψυχρὸν] Eadem repetuntur aph. decimo septimo & 20. lib. 5.

16 αἱ καθ' ἕκαστον] ὁμολογοῦνται φαίνονται ὑγιέες legunt exemplaria Vaticana & Aldina. ὑγιέος verò Germanica minùs rectè, hoc sensu, quæ in singulis, pro ægrorum confessione, ad sanitatem conferre videntur, vt hæc quoque pro ægrorum sensu lædere vel iuuare dicantur.

17 ἐγκέφαλος] Quædam exemplaria istud ad præcedentia referunt, & καὶ φέρειν δύναται ἐγκέφαλος legunt, quam lectionem secutus videtur Zuinggerus, cùm tamen hanc loquendi formulam non ferat Græcus sermo, sed ὁ ἐγκέφαλος scribendum videatur. Nos maximè popularē lectionem secuti sumus cum Cornario.

18 ὑπ

18 τὰ πρὸς ὅτε οἰκείῃ θάλπος] Hæc etſi in codicibus omnibus adſcribuntur, mihi tamen non leuiter ſuſpecta ſunt, tum quòd à Cornario ſint prætérita, tum quòd in codice Aldino ſint aſteriſco notata. Id autem ſonant, & ad quemcunq; familiarem calorem admoueantur etiam horum plæraque. Vt præcedentia verba, τὸ ὡς ἄγαν ἢ ψυχρότερον τὸ στερεώτερον φύσει, velut parentheſi includatur. Quidá verò pro πρὸς ὅτε, πρός ὅτι legũt, vt Zuinggerus.

19 τὰ προσκλύσιες] Hunc locum expreſſimus & indicauimus in noſtra OEconomia. προσκλήσιες etiam legunt exemplaria quædam manu ſcripta.

20 ὅτι δὲ τὰ ψυχρὰ ὀρθῶς] Sic lego cum exẽplaribus omnibus, & ad frigidi tolerantiam refero. Alij poſt ψυχρὰ diſtinguunt, & ὀρθῶς per ſe accipiũt. Cornarius etiam τὰ ψυχρὰ ad partes poſteriores frigidas retulit.

21 ὥσπερ τὰ ἔνδον τὰ ἔξω] Hæc verba valde ſunt obſcura. Mihi tamen ſignificari videtur, extremas partes minimè tegi ſolitas, vt internas quæ neq; aëri externo ſunt aſſuetæ. Cornarius aliter, πρὸς τὰ ἔξω mihi legiſſe videtur.

22 καὶ νεῦρον ἔναιμον] Hîc νεῦρον ἔναιμον dici panniculum carnoſum, qui per ſubiectam carnem ab extremitatib. vaſorum cuti ſubtenditur, eamq; conſtituit, adeoq; illi cohæret, vt non niſi ægrè ab ea diuelli poſſit, in OEconomia noſtra ſcripſimus, iſtumq; locum aperuimus, vbi ab Erotiano etiam indicari admonuimus. Verùm hîc vulgatam lectionem ſecuti ſumus, quę habet, ὅτι ἑκάτερον ἐφ᾽ ἑκατέρης τοῦ σώματος κρέσσον τοῦ δέρματος τοῦ ἔξω. Zuinggerus verò aliter accipit & legit. Nam poſt κρέσσον diſtinguit, & τοῦ δέρματος τὸ ἔξω, ὅ, τι συνεχές τι ἑωυτῷ, ſcribit. ἑκάτερον verò calidum & frigidum intelligo, à quo cutis externa alteratur & ſuperatur, vt & ἄμφω paulò poſt. Sed ἐφ᾽ ἑκατέρης τοῦ σώματος, de vtriſq; corporis partibus, anterioribus & poſterioribus, internis & externis accipitur, etſi pro ἐφ᾽ ἑκατέρης, ἐφ᾽ ἑκάστης legiſſe videtur Interpretes, & ἐν τῷ ἔξω ψυχρῷ εἶναι, pro ψυχρά.

23 πάσχει δὲ καὶ ἄκρεα ταῦτα] Hic mihi ſenſus eſſe videtur, vt extremæ partes corporis, propter conſenſionem facilè internarum partium affectionem ſentiant, etſi primùm tardè attolluntur, hoc eſt, priores neq; reliquo affecto corpore, ægrè vehementem alterationẽ ſubeunt, quòd externo aëri ſint aſſuetæ. Eaq; notione hunc locum expreſſimus in noſtra OEconomia, in dictione ἐπαείρεσθαι. Pro πολλῶν autem ἄλλων legere mauult Zuinggerus.

24 καὶ κατὰ λόγον] καὶ κατὰ λοιπῶν mauult legere Zuinggerus, vt ad alias leuiores affectiones referat, in quibus idem ſit conſenſus, idemq; iudicium. Sed ego nihil muto, & vulgatam lectionem cum interpretibus ſecutus ſum, & de venarum conſenſione cum his quæ ab iis dependent aut oriuntur, intelligo.

25 ἀλλὰ πλεῖστον ἀπέχει] Hic certè locus mihi deploratus videtur, cùm nullam opem adferant quę ad huc videre licuit exemplaria. Scio Zuinggerum pro ſua virili opem afferre voluiſſe, & locum quantum fieri potuit ſuo ſenſui accõmodaſſe. Sed eum ſanè malo intactum relinquere, quàm nugas in re ſeria commentari. Suſpectum locum facit etiam aſteriſcus Aldino codici appoſitus. Etſi hoc ſenſu iſta accipi poſſunt, vt ventriculus & thorax plurimùm abſint, vt aliquid noxiæ ab aëre frigido externo perpetiantur, cùm contrà is ſit illis vel maximè familiaris, eoq; veluti indigeant ac delectentur, longeq; illis ſit familiariſſima aëris externi indigentia, quod de thorace potiſſimũ intelligitur, idq; frigidæ exemplo oſtendit. Verùm neq; in hoc mihi ipſe ſatisfacio.

26 σκεπτέον τὸ χωρίον] Siue id de conſideranda loci natura intelligatur, ſiue de tegendo loco & muniendo à frigore, velut accepit Zuinggerus, non magni refert. Quod verò ſequitur, καὶ μετέχει, mihi omninò deprauatum & ſuſpectum videtur, præſertim cùm diſparatè admodum legatur in Aldino codice, aſteriſco etiam præfixo, ac parũ huic loco quadret. Zuinggerus quidẽ καὶ μετέχει τῆς νευρώδεος φύσιος ex ſuperiori repetit, & ad imi ventris naturam refert. Poteſt etiam intelligi, τὸ μετέχει τοῦ θερμοῦ. Sed neq; iſta ſatis congruere videntur, & planè conclamatus mihi locus videtur. Cornarius certè vt locum ſuſpectum habuit, ita pro μετέχει μετὰ ταῦτα, aut aliud quid legiſſe videtur.

27 τὰ ἄκρεα] Mihi hic totus locus vt ſuſpectus, ita valde obſcurus videtur. Sed certè mihi ſic accipi poſſe videtur, vt intelligẽdus veniat de corporis partibus quæ in alto ſunt poſitę & velut in abſcondito, atq; à caloris fonte, nẽpe thorace remotiſſimæ, vt quæ in inferiore ventre ſitæ ſunt, & quæ inter genitales partes immorantur. Quæ quidem cùm neruoſæ ſint naturâ, calido delectantur & gaudent, eoq; ad ventrem & ad obeunda ſua munia excitantur. Scio aliam eſſe Zuinggero notionem, qui hunc locum totum longè aliter legit, quàm habeant vulgata exemplaria. γονὴ verò hîc mihi nõ malè pro vtero ſumi videtur, preſertim cùm ἄλλος γόνος ὁ γυμνὸς addatur, quibus verbis pudendum virile, velut denudatum ac propendulum indicatur, etſi iis verbis virilis pudendi detectam glandẽ intellexit Cornarius.

28 ὅτι μετὰ τὸ θερμὸν σκληρύνεται] Iſtud de corpore poſt calidæ vſum reſiccato ac indurato intelligit Cornarius. Poteſt etiã de aqua accipi, quæ poſt caliditatem tenuioribus & aëreis partib. reſolutis, terreſtres & craſſiores retinuerit, ad conſeruandam frigiditatem aptiores, à quibus incraſſata ac velut reſiccata, indureſcit, non ſecus ac oculi frigidæ vſu conſtrictis poris robur acquirunt. Iſta autem ex aph. 21. & 26. lib. 5. dependent.

29 ἀπολιπαίνονται] Sic quidem legunt omnia exemplaria, ſed valde mihi eſt ſuſpecta lectio, & ſi quidam ἀπολιπαίνονται αἱ σάρκες ſubintelligunt, vt minimè aſſuetis aqua marina carnes atterat, corrodat, & attenuet. Mercurialis etiam ἀπολιπαίνει τι aut ἀπολαπάζει τι legere mauult. Alij etiam ἀπολιπαῖνον τι ſubſtituũt, quòd aqua marina humores attenuet & vacuet. Quidã etiam ἀπόλυπόν τι ſcribũt, velut Zuinggerus, hoc eſt, moleſtiam quandam adfert. Quam lectionẽ mihi ſecutus videtur Cornarius, niſi pro ἀπολιπαίνονται λυμαίνεται legiſſe videatur. Ac fortè pro ἀπολιπαίνονται, ἀπολυμαίνεται legi poteſt, vt ſordes & excrementa deponat, aut etiam humores corrumpat, vt ſit ἀπολυμαίνεται idẽ quod τὰ λύματα καὶ καθάρσια ἐκβάλλει, aut idem quod καθαίρει.

30 καὶ πρὸς ἀποδεσμίδας] Sic quidẽ legunt exemplaria omnia, quibus verbis faſciæ primùm membris fractis iniectæ intelliguntur, quæ marina aqua imbutæ exiccare & abſtergere poſſunt, maiuſq; robur addere. Sed ſuſpectam facit lectionẽ Cornarius, qui πρὸς ἀποφορὰς, aut τὰ ὕπουλα, aut aliud quid legiſſe videtur, cum cuniculoſa vlcera verterit.

31 καῦσις ὕδατων] Sic quidem legunt quotquot videre nobis exemplaria licuit, κλύσις tamen legit Cornarius, vt ad dentium & aurium collutionem valeat.

32 ἐκ τήξεως ἅλες] Salem aceto liquatum mihi intelligere videtur, & ſub Sole incraſſatum aut inſpiſſatum, impetiginibus, lepris, ac vitiliginibus deterendis adhibendũ. Verùm Cornarius ἐκτηχθέντες ἅλες, aut ἐκτήξει legiſſe videtur, & pro παχυνθὲν, ἐκχυθὲν, etſi παλυνθὲν non malè legi videatur, vt ad Solem aſperſum aut mixtum acetum accipiatur.

33 σιελια δὲ] Hic locus etſi ſic quidem ſtare poteſt, non parum tamen ſuſpectus eſt, vt indicant aſteriſci codicibus publicatis præfixi. Ideoque hanc dictionem σιελια in contextum irrepſiſſe quidam exiſtimant.

34 ὅσα δὲ ψύξιος] Sic quidem legunt exemplaria omnia, ſed ſuſpecta eſſe aſteriſcus appoſitus indicat. σύψιος igitur cum Cornario lego, in eoque Cornarij lectionem ſecutus ſum, quòd ad vulgatorum codicum lectionem mihi magis accedere videatur, etſi non parum Zuinggeri lectio mihi probatur.

35 τὰ ὅσα μαλθάσσειν δεῖ] Hic mihi videtur eſſe ſenſus, vt vinum dulce cũ farina cocta, iis quæ emollitione indigẽt adhibeatur.

36 τοὺς σπλῆνας ὁλκηροὺς] Sic quidem legunt exemplaria Germanica, & σπλῆνας ὁλκηροὺς ſplenia attractoria medicamentis attrahentibus illita accipiunt Interpretes, ſed οἷα διὰ τοὺς σπλῆνας ὀλκηροὺς αἰίσχουσιν legit Cornarius, puſtulas quæ per ſplenia attractoria exurgunt ac exoriuntur accipiẽs. At Aldina exemplaria habent, οἷα οἱ τοὺς σπλῆνας ὀγκηροὺς αἰίσχουσιν, hoc eſt, quales ſuſtinent qui lienes habent tumidos, quam lectionem ſecuti ſumus.

37 ἐπέρρυθρα] Sic quidem omnia exemplaria, Cornarius verò ὑπόρυθρα legit.

38 θολικὰς λέγουσι] Sic quidem legunt exemplaria omnia, ſed αἰθολικὰς lego ex Erotiano, Galeno & Heſychio, vt in noſtra OEconomia ſcripſimus, vbi hunc locum emendauimus & expreſſimus. Cornarius verò ἀθιλῶας legit.

39 ἐκ γυναικείων ἀναδρομῆ] ἀναδρομῆς lego & ἐρεθισμῶ.

40 ἢ ὁκόσα τρηχύνεται κεγχρώδεα] κερχνώδεα legunt Aldina exemplaria, Germanica verò κεγχρώδεα, quæ miliaceas cutis aſpredines, & ad inſtar milij exaſperatæ in cute increſcunt, cõprehendunt, ad quas etiam τὰ κερχνώδεα translatione quadam accõmodari poſſunt. Hîc verò exemplaria vtraque, tum Aldina, tum Germanica, vt in ſuſpecto loco aſteriſcum apponunt, & valde diſparatè iſta legunt.

41 ἃ δὲ ἄμφω] Hîc ſecuti ſumus vulgata exemplaria, etſi non parū mihi ſuſpecta ſunt. Cornarius verò ex aph. 29. lib. 5. hunc totum locum emendat, eique illam totam lectionem non malè mihi accommodare videtur.

42 καὶ σώματα πλεῖστα] ἀπόσματα pro σώματα cum Interpretibus lego, & καταχεόμενον pro καταχεόμενος, etſi καταχεόμενος ſubſiſtere poteſt, vt qui hanc frigidam copioſam ſudatibus affuderit, corpora extenuauerit, & dolorem ſtupore inducto, ſuſtulerit.

43 πᾶσι δὲ τοῖσι δακτύλοισι] Hæc ſanè parum integra mihi videtur, eaq; ſuſpecta facit aſteriſcus codici Aldino præfixus. Cornarius certè aliter ea mihi legiſſe videtur.

44 θερμὰ ἐγχέοντας] Hic locus omninò ſuſpectus eſt, & vitiū redolet aſteriſcus huic dictioni in Aldino codice appoſitus.

45 ἐπὶ τοῖσι βοθέλοισι] Hunc certè locum ab Erotiano expreſſum in noſtra OEconomia indicauimus, ſimulque locum expoſuimus, & Erotiani lectionem emendauimus. σφάκελος verò legendum, cùm σφάκελος legunt exemplaria omnia.

46 οἷα ἀχωρώδεα] Sic codices Germanici legunt, neq; leuiter ſuſpectus eſt locus. ἀχωρώδεα legit Cornarius, χυσεαδώπα Aldinus codex. In OEconomia noſtra ſignificari diximus tumores circa thoracem erumpentes, in ſuperficie furfuraceam ſcabritiem & inæqualitatem habentes, velut aceroſa quædam & feſtucis ſimilia, quibus an velit frigidam conferre, an verò ea gignere valde eſt arbitrarium, quemadmodum an velit humorū in venis collectionibus frigidam vtilem eſſe, an verò eas procreare, valde eſt incertum, cùm ſit τὸ ψυχρὸν πάνυ συσφικτικὸν, vt ſcribitur aph. 10. ſect. 3. lib. 6. Epid.

47 ἕλκεσι τὸ μὲν ψυχρὸν] Eadem ſcribuntur aph. 20. lib. 5. δέρμα περισκληρύνει lego, etſi θερμὰ legunt Vaticana exemplaria, vt calidi tumores intelligantur.

48 πάντα ῥέεται] Sic legunt exemplaria omnia aſteriſco annotato, qui locum ſuſpectum facit. ῥύεται autem lego cum Interpretibus ex aph. 21. lib. 5. Quę verò ſequuntur, τὰ δὲ ἐν κεφαλῇ καὶ καρηβαρίας, cum Interpretibus aliena putamus, etſi ex omnibus codicibus adſcribuntur, & ad calidam referri poſſunt, quæ capitis grauitates creat.

49 ἑκουσίοισι καὶ ἀκουσίοισι] Hæc verba etſi adſcribuntur in omnibus exēplaribus, ego primo loco cum Interpretib. deleo.

50 οἷον ἀποσύρματα] οἷον ἀποσύρματα videtur legiſſe Cornarius, vt exulcerationes aut excoriationes voluntarias declarare videatur, alòqui litera eos indicat quibus cutis deſquamationes aut abraſiones adſunt.

51 ἢ ἐν νούσοισιν] ἢ ἐν ἕλκεσιν lego cum Interpretibus omnibus. Aliter tamen habetur aph. 22. lib. 5.

52 καταπλάσεις] καταπλάσεσιν lego. Cornarius ἢ ὀθονίων καταπλάσει legiſſe videtur.

VARIÆ LECTIONES IN QVARTAM HIPPOCRATIS SECTIONEM, EX DVOBVS SERVINI ET FEVREI EXEMPLARIBVS DESVMPTÆ.

Ad exemplaris Frobeniani paginas accommodatæ, noſtris hinc inde vbiq; aſcriptis.

In lib. περὶ διαίτης ὑγιεινῆς.

Pag. 25. v. 17. noſt. p. 3. περὶ διαίτης ὑγιεινῆς] διαιτητικὸς ὁ ὑγιεινὸς inſcribitur in manuſcr. S.
24. noſt. p. 3. l. 8. ἐπιλαμβάνη] ἐπιλάβη ex manuſcr. S.
26. ἐς τὴν θερίην] θερίην ὥρην. F.
27. χεόμενος] χεομένης. F. Ibidem ἐφθοῖσι] ὡς ἐφθὴν F.
28. ὡς ὑδαρεστάτοισι] ὡς ἐφθὴν ὑδαρεστέροισι. F. Ibid. ὅκως] ἀλλ' ὅκως.
35. στατικά] σταύσια ex manuſcr. S. & F.
39. τοῖς δὲ εἴδεσι] τοῖς δὲ ἐν εἴδεσι σαρκώδεσι καὶ πλείω μαλθακοῖσι. F.
42. καὶ πυῤῥοὺς] Poſt πυῤῥοὺς, καὶ ἰσχνοὺς add. F.
Ibidem καὶ μέλανας] μέλανας αἰγέας ex manuſc. S.
47. ἔτος] ἔτος ex manuſcr. S.
49. ταχέως] ταχύτερον F. & ἡσυχῆ ἥσυχος.
Pag. 26. v. 1. N. p. 4. l. 18. ἡσυχέστερον] ὀλιγίστερον ex manuſcr. S.
2. χρῆσθαι] χρέεσθαι. S.
6. μὴ σφόδρα ψυχρὸν] πάνυ ψυχρόν. F.
19. τὰ ἀπὸ] ὅσα ἀπὸ. S.
Ibidem καὶ ἀπὸ ἐρεβίνθων] καὶ ἀπὸ τῶν τῆς ἐρεβίνθου ἐφθῶν ὑδάτων ex manuſcr. S. & F.
32. οὐκ εὐδιέξοδοι] οὐκ εὐδιέξοδοί εἰσι. F.
38. καὶ μέζονα γίνηται] Poſt γίνηται, καὶ ἰσχυρότερα add. F.
40. πρὸς τὴν μαλθακότητα] εἰς τὴν μαλθακότητα] F.
46. καὶ ἄπιστα. πυτίοισι] μάλιστα πετίοισι. F.
Pag. 27. v. 10. N. p. 6. l. 2. πινόντων] πίνειν. F. vt & paulò poſt.
16. εἰσελθὸν] εἰσιόν. F.
27. τά τε φύματα γίνονται] τά τε φύματα φύονται, καὶ οἱ πυρετοὶ γίνονται F. & S.
23. συνετὸς λογισάμενον] καὶ δυνατὸς λογισάμενος. S.
23. ἡ ὑγιείη] ἡ ὑγίη. S.

In lib. 1. περὶ διαίτης *(pag. 81.)*

v. 35. N. p. 7. l. 4. μὴ ὀρθῶς ἐγνωσμένα] εἰρημένα καὶ ἐγνωσμένα. F.
40. οἷός τε εἴη] ἱκανὸς ἔσται. F.
Pag. 82. v. 4. N. p. 7. l. 34. πρὸς τὰς θέσιας] καὶ πρὸς τὰς θέσιας. F.
19. προσγίνονται] ἐπιγίνονται. F.
25. προσεγγιζομένης] προσεγγιομένης. F.
29. ἔχοντι] ἐπὶ προσθεν ex manuſc. S. ἱμ προσθεν. F.
43. παρὰ τῶν ἀνθρώπων] ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. F.
44. ὀφθαλμοῖσι δὲ δεῖ] μὴ δεῖ. S.
Pag 83. v. 4. N. p. 9. l. 5. ἀμειβόμενος] ἀμειβόμενα. F.
Ibid. τὸ πλεῖον τὸ μήκιστον] ἐπὶ τὸ μήκιστον. F.
5. πυρὸς ἔφοδος] καὶ τὸ πυρός. F.
11. μέζον] μεῖζον.
17. τὸ δὲ αὐτὸ] τοιοῦτον. F.
27. διὰ τοῦ] καὶ διὰ τοῦτο. F.
37. κάτω δὲ μείζων] ὁ μείζων. F.
Ibid. τὸν ἄνω ἕρπει] ἕλκει. F.
45. οἷσι καὶ] οἷς περ. F.
48. ἀμείβῃ] κ. ἀμείβει. F.
Pag. 84. v. 2. N. p. 10. l. 28. ζωπυρῆται] ζωπυρέεται. F.
3. ἕως ἂν ἢ ἀραιὸν] ἕως ἐστὶν ἀραιόν. F.
4. ἐγκλειομένον] ἐγκατακλειόμενον. F.
28. ἄψοφον] ἄψυρον. S.
30. ψυχῆ νοὸς] ψυχῆς νοός. F.
31. ἀτρεμίζων] ἀτρεμέει.
36. νόμος γὰρ καὶ φύσιος] καὶ φύσις ex manuſc. S.
37. νόμον γὰρ] νόμος μὲν. F.
42. πᾶσι ἀφανέσι] καὶ πᾶσι ἀφανέσι. F.
Pag. 85. v. 7. N. p. 12. l. 13. διαιρέοντες] διαιρέουσι. F.
8. σαθρά] κ. σαθρὰ & σεσηπότα exp. F.
13. τὸ αὐτὸ] τωὐτό. F.
18. τὰ μὲν ὅλα] τὰ μὲν ἄλλα. F. vt & paulò poſt.
23. καὶ τὰ ἐλάχιστα] τὰ δὲ ἐλάχιστα. F.
27. ξυνδέξεται] ξυνταράξει. F.
41. χωρεῖ] χωρέει. F.
47. ἢ ἀνθρώπων] ἀνθρωπίνη. F.
Pag. 86. v. 34. N. p. 14. l. 30. διαιτητέον] διαιτητέον. F.
40. ὑπὸ τοῦ] ὑπὸ τοῦ. F.
46. ὑπὸ διὰ φύσιν] κατὰ φύσιν. F.
Ibid. ὑπὸ δι' ἀνάγκην] ὑπὸ ἀνάγκης. F.
47. ἐθ' ὑπὸ ἀνάγκης] ὑπὸ δι' ἀνάγκην. F.
Pag. 87. v. 1. N. p. 15. l. 1. ἀπὸ διαίτης βλάβωσι] ἀπὸ διαίτης βλάπτωσι. F.
15. ὥστε δὲ λύω τὸ μὲν] λύω δ' αὐτὸ μὲν. F.
36. ὕδατός τε] ὕδατος δέ. S.
P. 88. v. 1. N. p. 16. l. 27. ὕδατος μὲν ἐφόδου γενομένης] poſt hæc verba add. S. τοῖς πρὸς πυρός, πυρὸς δὲ ἐφόδου γινομένης, τοῖς πρὸς ὕδατος &c.
8. τοὺς πόνου] τοὺς πόνους. S.
9. τὸ ὑγρότατον] τὸ ἰσχυρότατον. S.
34. καὶ ὑγροῖσι] καὶ ψυχροῖσι. S.
41. ὑγρότατον] ἰσχυρότατον, S. & ξηρότατον] ὑγρότατον. F.
P. 89. v. 4. N. p. 18. l. 6. ξυμφέρει δὲ πᾶσι πάνυ] ξυμφέρει δὲ πᾶσι [illegible] F.
32. [illegible]

32. τοῖς φρονέουσι] τοὺς φρονέοντας. F.
37. βελτίων δὲ γένοιτο] καὶ οὕτως γένοιτο. F.
P. 90. v. 4 N. p. 19. l. 26. ἡ ἐνδεὴς οὖσα] ἐοῦσα. F.
6. ἔστι γὰρ ἔγγιστα] ἔστι δὲ F.
25. φύσιν γὰρ] φύσιν δὲ. S.

In lib. 2. περὶ διαίτης.

Pag. 91. v. 9. N. p. 21. l. 12. καὶ ψυχανθείσης] ψυχθείσης. F.
16. ὥς τινας] ὥς τινες F.
21. ὁκοῖον ἐν ἡμῖν] ὁκοῖον τόδε. F.
23. ἐπὶ τῆς μεσημβρίην] ὑπὸ τῆς μεσημβρίην. F.
42. καὶ περάσει] καταπεράσει F.
46. ἢ λιπαρῶν] καὶ λιπαρῶν F. & ἢ ἀλικῶν, ἢ ἀλμυρῶν.
49 καὶ ἵστησι] τὰ δὲ ἵστησι, καὶ τὰ δὲ ξηραίνει, τὰ δὲ ὑγραίνει. F.
P. 92. v. 11. N. p. 22. l. 35. ὑγρὴ ἐγένετο] ψυχρὴ S.
22. τροφὴν αἱ δίοδοι] τὴν τροφὴν F.
41. ἐν ὕδατι] ἐφ' ὕδατι. F.
47. γινόμενα ὁμοίως] ὅμοια. F.
P. 93 v. 5. N. p. 23. l. 49. οἱ πολλοὶ] οἱ δὲ πολλοί. F.
19. τῆς σαρκὸς] τῆς γαστρός. F.
30. ἐργασίης] ὑγρασίης S. γρ. ἐξυγρασίης. F.
35. λαγῷα] λάγεια. F.
48. ὡς ἐλαφρότερα] κουφότατα. F.
P. 94. v. 20. N. p. 25. l. 47. καὶ ἥκιστα πονοῦσαι] καὶ αἱ ἥκιστα πονοῦσαι. F.
22. τὰ ὑπογάστρια] κεφάλαια. F.
24. γένεσις] γρ. γένος. F.
25. ἐκ μικροῦ ὄγκου] ἐκ τοῦ μικροῦ ὄγκου F.
48. καὶ ὑρέεται] διουρέεται F.
40. διαχωρητικὰ] διαχωρέει. F.
46. μάλιστα οἱ λευκοὶ] μάλιστα μὲν F.
P. 96. v. 3. N. p. 28. l. 15. παραπλησίως] παραπλήσια. F.
16. ἀφήρηται] αἰνήρηται. F.
18. συγκλείοντα τὰ στόματα] γρ. συγκλεῖον τὰ στόματα. F.
30. ἀντίσπασιν] ἀντίστασιν S. & περαχὴν exponit.
33. ὑπ' αὐτέων τῶν σιτίων] ἀπ' αὐτέων. F.
48. ἐὸν θερμὸν] ἔχον θερμόν. F.
P. 97. v. 2. N. p 29. l. 38. ὑπερέχοντα] ὑπάρχοντα. S.
3. θερμόν τι ψυχρὸν] καὶ ψυχρὸν F.
4. ὑπάρχοντος] ὑπερέχοντος. S.
9. τοῦ ψυχροῦ] τοῦ ὑγροῦ. S.
21. ἢν δὲ] οἱ δὲ F.
22. ποιέουσι] ποιέοντες. F.
29. ἰσχναίνει ὡσαύτως] ἰσχναίνει ταῦτα. ὡσαύτως. F.
31. καὶ τοσοῦτον] pro his verbis οὕτως adſcribit. F.
35. διηγήσομαι] ὧδε χρὴ γινώσκειν. F.
45. καὶ οὐκ ἐᾷ] καὶ delet S & pro πηρὴν περὴν legit, & paulò poſt.
P. 98. v. 4. N. p. 31 l. 11. μύλεται] βύλεται. F.
6. τοῦ ξηροῦ] τοῦ ψυχροῦ. F.
20. διαχέοντα] διδέχονται. F.
22. διαχέουσιν] γρ. διαχωρέουσι. F.
27. ἀνακινήματα] κινήματα. S.
40. ἐλαίου] ἡλίου. S.
Ibidem ἐν τῷ μέρει] ἐν τῷ μὲν θέρει S.
41. κρυμνώδεες] γρ. κρυμώδεες. F.
P. 99. v. 2. N. p. 32. l. 34. τοῦτο παρέχει] ὃ παρέχει. F.
16. ὑπὸ τῶν] ἀπὸ τῶν. F.
31. ἀναστάντα] ἐξαναστάντα. F.
35. γνῶναι] γνόντα. F.
Ibidem τοῦτο] οὕτω.

In lib. 3. περὶ διαίτης.

P. 100. v. 7. N. p. 33. l. 31. ὡς μὲν οὖν] ἢ μὲν leg. F.
8. ἔγγιστα τοῦ ἥρου] τοῦ ὅρου F. & S. qui etiam οὔρου legi poſſe ſcribit pro ὅρου, vnde ἀπούρας apud Homerum, & ὅμουρος Herodoto. ἔργου etiam habent exemplaria quædam.
24. προσαναγκάζοντα] προσάγοντα. S.
30. τρεῖς] τρεῖς S.
43. ἀποδέδοται] ἀποδίδοται. F.
47. ὅτι μάλιστα] ὡς μάλιστα. F.
P. 101. v. 2 N. p. 35. l. 44. φαυλοτέροισι] μαλακωτέροισι. F.
5. ἡ ὥρη] ἡ ὥρη ἐπιοῦσα. F.
Ibidem καὶ ἡ παριοῦσα] ἡ δὲ F.
11. σὺν ἐλαίῳ] σὺν τῷ ἐλαίῳ. F.
13. ἐλάττους] τοὺς ἐλάττους. F.
14 λουτροῖσί τι] καὶ λουτροῖσι. S.
32. ἐν τῇ ἑσπέρῃ] ἐς ἑσπέρην. F.
P. 102. v. 1. N. p. 37. l. 12. προσιόντι τῷ λόγῳ] τῷ χρόνῳ. F.
12. ἡ χροιὴ γίνεται] καὶ ἡ χροιή. F.
Ibidem καὶ ἡ κατάῤῥοοι] ἢ σὺν καταῤῥόοι. F.
18. τοῦ πνεύματος] τοῦ σώματος. F.
23. ἐπικαταπασθῆ] ἐπιπασθῆ. F.
32. ἀπὸ τῶν] ὑπὸ τῶν. F.
33. πιαίνοντα πάσχουσιν] πιαδὲ πάσχουσιν. F.
37. οὐκ ἔτι κατὰ τοῦτον] οὐκ ἔτι δή. F.
45. καὶ δοκέουσι] δοκέοντες. F.
P. 103. v. 7. N. p. 38. l. 45. καὶ ἡ τεταρταῖος ἢ ἑβδομαῖος] τεταρταίοις ἢ ἑβδομαίοις. F.
16. τὴν κεφαλὴν] τὴν ἄνω κεφαλήν. F.
23. κατὰ τὸ αὐτὸ] κατὰ ταυτό. F.
24. αἰτίην] διαίτην. S.
38. γίνεται] ante hæc verba ἐπίτερα add. F.
45. τοῖσιν ὑγιέουσιν] γρ. τοῖσιν οἰοῖσιν, quod exponit τοιούτοις. F.
P. 104. v. 9. N. p. 40. l. 22. ὑπὸ τῆς διαίτης] ἀπὸ τῆς διαίτης. F.
12. καὶ δρόμοις] δρόμοις S.
Ibidem τοῖσι μὲν τροχοῖσι] τοῖσι δὲ F.
14. ἅμα μὲν] pro his verbis, χρέεσθαι δὲ F. ſed videtur expoſitio quædam.
18. ὑπὸ τῆς πλησμονῆς] ἀπὸ F.
19. ἐκ τοῦ ὕπνου] ἀπὸ τοῦ ὕπνου. F.
29 βιαίαν] καὶ βιαίαν. F.
33. πλὴν κορυκομαχίη] κορυκομαχίης. S. pro πλὴν καὶ F.
P. 105. v. 4 N. p. 41. l. 40. εἰς τέσσαρας] εἰς τὰς τέσσαρας.
6. κατὰ ταῦτα] κατὰ ταυτὰ F.
21. καὶ πόνον δὴ παρέχει] πόνον τι. F.
24. γεγενημένην] γινομένων. F.
34. τοῦ τε σιτίου] σίτου F.
39. διακεκαυμένοι] συγκεκαυμένον. F.
P. 106. v. 18. N. p. 43. l. 42. διαχέσθω] διαχείτω. F.
20. διαπονέονται] διαπονήσωσι. F.

In lib. περὶ ἐνυπνίων.

P. 107. v. 7. N. p. 45. l. 1. ἄσπερ] ὥσπερ. F.
14. ἐγένετό τις] γίνονται F. quæ videtur eſſe interpretatio quædam.
16. καὶ τοῖσι προπίνουσι] ὀρθρίοισι add. F.
18. ἐναντιωθὲν] ὑπεναντιωθέν. F.
19. πιέζειν] πιέζει. F.
28. ἢν δὲ ὑπὸ ὕδατος] εἰ δὲ καὶ ὕδατος. F.
30. ἐν τοῖσιν ἱματίοισι] ἐν τοῖσιν. F.
49. κάλλιστα μὲν] μάλιστα. F.
P. 108. v. 3. N. p. 46. l. 21. ἐν ἱματίῳ] ἱματίοισι. F.
4. μαλακοῖσιν εὐδιέτω] μαλακοῖσιν εὐνείτω. F.
8. τραπῆναι] γρ. τρέψαι F. quod exponitur μετακινῆσαι.
19. καὶ ἐμέσαντα] ἐμέσας. F.
21. καὶ ἡ ψυχὴ ὁρᾷ] ὁρῇ καὶ ἡ ψυχή. F.
22. μὴ δὲ ἀφανέες] μὴ διαφανέες. F.
Ibidem ὅ, τι δὲ ἂν μέλαν] ὅ, τι δ' ἢν μέλαν ᾖ. F.
23. ὅκως συντήξις ὡς ἐλαχίστη] συντήξις μὲν F.
35. Ἀθηνᾶ] Ἀθηναίη. F.
37. τῶν ἐπὶ γῆς] γρ. ἐπιγῆς. F.
46. καθαρὸν] καθαρὴν F.
P. 109. v. 11. N. p. 48. l. 10. ἀπόπνοος] ὑπόπνοος.
13. καὶ ἀναριστος] τῇ ἀναριστίῃ. F.
14. μέλαιναι ὁρᾶν γῆν] μέλαιναν γῆν ὁρῆν. F.
18. χρέοντι] χρέεσθαι. S.
21. τῇ διαίτῃ] διαίτῃ ξηρῇ. S.
30. ταῦτα δὲ] ταῦτα γὰρ F.
31. γυμνοὺς] ἢ γυμνούς. F.
41. ἀσθενέστατα] ἀσθενέστερα. F. & ἧσσον pro ἧσσω.

In lib. περὶ τροφῆς.

Pag. 110. v. 30. N. p. 50. l. 15. ἐς θερμασίην βλάπτει] καὶ βλάπτει. F.

P.111.v.11.N.p. 51.l.13.καὶ ἐν τέποισι τὸ μᾶλλον] ἐν ποῖσι ex manuſcript.S.

12.καὶ τὸ ἧσσον] καὶ ἐν ποῖσι τὸ ἧσσον ex manuſcript.S.

22.δηλοῖσι δὲ οἷσιν] καὶ δηλοῖσι.F.

32.βλαβερὸν] φλαῦρον ex manuſcript. S. & F. qui χεῖρον & κακὸν velut interpr.add.

35.ἐς κίνησιν ος.] ἐς κίνησιν ς.S.& ἐς ἔξοδον σῦ.

44.τοῦτο αὐτὸ] ταυτὸ.F.

Ibidem διασφύξιες] διασφίξιες ex manuſcr.S.

45.πνεύματος] πνεύμονες.F.

49.κράτιστον] ἄριστον.S.

In lib. περὶ διαίτης ὀξέων.

Pag. 368.v.5.N.p.52.l.46.τυπέων] τυπὲν ex manuſcr.S.

6.ἑκάστου] ἕκαστον ex manuſcr.S.

7.χρὴ] δεῖ.F.

9.λέγηται ὡς χρὴ] ἢ ὡς χρὴ ex manuſcript.S.

20.καὶ μὴ τοῦτον νόσημα] μὴ τοῦτο δὲ νόσημα ex manuſcript.S.

32.ἔπειτα] ἐπείτοι ex manuſcr.S.

43.ἡγοῦνται] ἡγέονται.S.

P.369.v.2.N.p.54.l.13.τὸν τοιόνδε] τὸν τοιόνδε λόγον ex manuſc.S.

4.τοιάδε ἄλλα ἐπ' ἄλλοισιν] τοιάδε εὕροι τις ἂν ex manuſcript.S.& F.

12.ὁκόσον πλεῖστον ἐπεφύκει διογκοῦσθαι] ὁκόσον αἰώδηκε.S.ex manuſcr.

14.διαλειπεῖν] διαλιπεῖν ex manuſcr.S.

37.ἀσθενεστάτη] εὐασθενεστάτη ex manuſcr.S.& F.

39.ἐγκατακέκλισαι] ἐγκατακέκλεισαι ex manuſcr.S.

41.ξηραντικὸν] ξηραντικώτερον.F.

43.ἀπέπλως] ἀσαφέως ex manuſcr. S. ſed ἀσαπέως leg. Vaticana exempl.

45.ἔχωσι] ἔχουσι ex manuſcr.S.

P.370.v.18.N.p.56.l.15.ἢ ἐνάτῃ] ἢ τῇ ἐνάτῃ.F.

24.μάλα δύνασθαι] μέγα δύνασθαι.F.

26.θεωρῶν] αἰαθεωρῶν ex manuſcript.S.

27.θερμάσμασι] χλιάσμασι ex manuſcr.S.& F.

32.ὡς μὴ ἀτμὶς] ἵνα μὴ ἡ ἀτμὶς ex manuſcr.S.

43.ἀμφοτεροῖα] ἀμφοτέρων F.forte pro ἀμφότερον.

P.371.v.1.N.p.57.l.13.ἄγαν εἰσὶν ἀνδεία] poſt ἀνδέα λύειν add.F.

3.μὴ δὲ ἔλασσον] μηδὲν ἔλασσον ex manuſcr.S.& F.

16.μὴ ὀλίγον] ἢν μὴ ὀλίγον.S.ex manuſcr.γρ.εἰ μὴ ὀλίγον.F.

25.ἐς δύο κρεῖττον] κρέασον.F.

28.ὀξυρεγμιώδεα] ὀξυρεγμίας ex manuſcr.S.

29.δὶς διογκοῦσθαι] διογκοῦσθαι ἐκ δευτέρου ex manuſcr.S.

32.στασίμους] στασίμως ex manuſcr.S.vt & Vatic.

33.ἢν δὲ ἔλασσον πίῃ] poſt πιεῖν ἄκρατος add.S. ex manuſcr.& F.

38.ξυγκαίεται] ξυγκλείεται.S.

P.372.v.10.N.p.59.l.1. εἰ καὶ μὴ ἀγαθὰ] ἢν καὶ F.

14.ἰδίας] ἰδίως.

23.ἐς τὸ κάτω] ἐν τῇ κάτω.F.

Ibidem ὁ δὲ παλμὸν φλεβῶν] παλμόν τε φλεβῶν.

29.ἑκάστοισι] ἑκάστου.S.

38.ἀμυδρωθέντα] ἀμυδρωθέντι.S.

48.ὅτι αὐτέοισι] αὐτέοισι S.ex manuſcr.

P.373.v.10.N.p.60.l.28.σφέων τὰ ὄμματα] τυπέων ὄμματα.F. τυπέων ὁρῶν) ex manuſcr.S.

15.σφοδρῆς] πολλῆς pro σφοδρῆς ex manuſcr.S.

16.οἱ δὲ διαφεύγοντες] ex manuſcrip. S.ἴσοι δὲ διαφεύγουσι φθάνουσι μετὰ ἀποστήματος. (ſed διαφεύγοντες φθάνουσι leg.Vatic.)deinde διαφεύγουσι deſideratur,pro quo φθάνουσι.F.

18.ἀποπλῦνται] ἀσθενέονται ex manuſcr.S.& F.

31.ἢν δὲ δεῖ] δὴ.S.& διελλινύσας ex manuſcr.

32.ἕκαστον] ἑκάστῳ ex manuſcr.S.

40.εἰ μέντοι] ἢν μέντοι.S.

P.374.N.p.61.l.52.διαλύει σῶμα] τὸ σῶμα ex manuſcr.S.

33.μετεὼν] καιροῦ ex manuſcr.S.&F.

Ibidem οὐρητικὸν] διουρητικὸν ex manuſcr.S.& τὸ μελίκρητον.

35.καλῶν] κακῶν ex manuſcr.S.

43.ἀτυχίαις] ἀτυχήσαις F.

44.ὡς καταγμοὶ] ὅτι S.ex manuſcr.

47.ἢν μὴ ἐκταρασσῃ] εἰ ἐκταράσσοι ex manuſcr.S.

P.375.v.7.N.p.63.l.22.προσθέω] προσφέρω.F.

9.οὐδ' ἕτερον] οὐδέτερον ex manuſcr.S.

20 ἢν διδῷς] κἢν διδῷς ἀκροχλίαρον δὸς.ex manuſcr.S.& F.

25.μάλιστα μὲν] μάλιστα δὲ F.

26.ἀκρωτήρια] ἀκρότερα F.

31.ἐμποιέη ἂν] ἐμπυοίη ἂν.S.

40.πλευμονικοῖσι] περιπλευμονικοῖσιν ex manuſcr.S.

44.ὑποχονδρίῳ] ἐν τῷ ὑποχονδρίῳ. F. & βραδύτερον pro βραδύπορον.

47.προσβλάπτει δέ τι] δέ τοι ex manuſcr.S.

P.376.v.14.N.p.65.l.6.ἢν δὲ σμικρὴ] καὶ σμικρὴ) ex manuſcr.S.

36.οὐδὲν ἀμυδρῶς] οὐκ ἂν ἀμυδρῶς ex manuſcr.S.& F.

38.τέποισι] τυπέοισι ex manuſcr.S.

40.οὔς τε μὴ] οὓς δὲ μὴ ex manuſcr.S.

42.οὐ δεῖ λύειν] Hæc deſiderantur in manuſcr.S.

46.καῦσος δὲ] Ad hæc verba in margine adſcribitur, ἀρχὴ τῶν νόσων ex manuſcr.S.& F.

47.ὡς ὑπὸ ὀστεοκόπου] ὡς ὑπὸ κόπου.F.

P.377.v.2.N.p.66.l.11.σφοδραὶ] πολλαὶ ex manuſcr. S. & F.& ἀγρυπνίαι.

11.ῥινῶν] ῥινὸς ex manuſcr.S.& F.

20.ὑπὸ πνευμάτων ἀπολήψιος] διὰ πνευμάτων ἀπολήψιες ex manuſcript.S.

23.νόσημα ἢ] ἔη.F.

38.στάσιος] συστάσιος ex manuſcr.S.

45.ῥώμη] δύναμις ex manuſcr. S. & F. ſed videtur eſſe gloſſema quoddam.

Ibidem κυνάγχος] συνάγχος ex manuſcr.S.

47.καὶ τὸ ῥεῦμα] πνεῦμα.F.

P.378.v.20.N.p.68.l.10.οὐχ ὑπνεούσης] οὐχ add.F. delet ex manuſcr.S.

36.δὲ ἄλγεος] γρ.ἄλγες.F.

39.αἰδήλογον] αἰδηλόγος ex manuſcr.S.

P.379.v.5.N.p.69.l.16.σταλτικὰ] σταλτικά.F.

7.τυπέοισι προσδέχεσθαι] δεῖ προσδέχεσθαι ex manuſcr.S.

8.οἷσιν ἐν ἀρχῇ] οἷσιν δὴ ex manuſcr.S.

11.ἄγοντα, διαφέροντα, περιστέλλοντα] ἄγοντας, διαφέροντας, περιστέλλοντας ex manuſcr.S.

31.διαλήσεταί τις] διαλήσηταί τι ex manuſcr.S.

37.εἰ αἰδήγητα. ὑποχόνδριον μὲν γὰρ εἰ ἐπίπονον ἦν, ἢ ἐπηρμένον] ex manuſcr.S.εἰ τὰ μὲν αἰδήγητα, τὰ δὲ ἐπίπονα, ἢ ἐπηρμένα.

46.ὁκόταν] deeſt in manuſcr.S.

Ibidem σωτηρίη] ὑγιείην ex manuſcr.S.& F.

49.ἀπόστασιν] ἀπόσταξιν.

P.380.v.3.N.p.70.l. 42.θάνατος προσδόκιμος] ἐπακολουθήσει θάνατος προσδόκιμος.F.

6.παραφύλασσε] παραφυλάσσειν.S.

7.ταῦτα] τοιαῦτα.F.

8, ἡ κοιλίη τε] ἢν ἡ κοιλίη.F.

10.ὑποσείνιον] ὑπορρίνιον ex manuſcr.S.

15.μῆκος] ἐπιμήκεες ex manuſcr.S.& F.

21.παρὰ τὸ ἕτερον] τὸ ἕτερον ex manuſcr.S.

38.ἢ ἐμπυήσεις] κατὰ ἕδρην ἐποιήσεν ex manuſcr.S.

44.ἀπόστασιν] ἀπόσταξιν ex manuſcr.S.

47.αἰτέει] αἰτίη ex manuſcr.S.

P.381.v.2.N.p.72.l.17.πλεῖον καὶ θαρσέων] τὸ πλεῖον καὶ διακαθάρσεων ex manuſcr.S.& F.(ſed fortè πλεῖον καὶ θᾶσσον leg.)

7.φαίνηται] φαίνηται ex manuſcr.S.& F.

8.φρενῶν τε] νεφρῶν ex manuſcr.S.in margine φρενῶν.

35.οὐρωδέων] ὀρρωδέων ex manuſcr.S.

36.ἕως ἐς πόδας] ἕως ποδῶν ex manuſcr.S.

41.καὶ τὰ ἔξωθεν] τὰ ἔμπροσθεν.F.

P.332.v.22.N.p.74.l.27.πρὸς ὕδωρ] πρὸς ἀέρα.F.

32.εἰ μέλλοι τι] μέλλοι τις ex manuſcr.S.

34.τότ' ὠμὸν] τὸ δὴ ὠμὸν ex manuſcr.S.

36.μετὰ καὶ] καὶ μετὰ ex manuſcr.S.

40.πυρὸς] πυροῦ ex manuſcr.S.

41. τὰ μὲν γὰρ μελαγχολικὰ παθήματα καὶ παροξυνθείη ἂν ὑπὸ βοείων κρεῶν. αἰνυπέρβλητος γὰρ ἡ φύσις αὐτέων, καὶ οὐ τῆς τυχούσης κοιλίης καταπέψαι. Hæc deſiderantur in manuſcr.S.

49.ὕεια] ὄεια ex manuſcr.S.

P.383.v.12.N.p.75.l.37.καὶ πυρίης] deeſt in manuſcr.S.

30.ἀπέχωσι] ἀπέχουσι ex manuſcr.S.

31.εἰδέναι δὲ] δεῖ.S.

P.384.v.2.N.p.76.l.47.καλῶν] κακῶν ex M.S.vt & Vatic.ex.

3.τὰ πιστεύοντα] κατὰ πιστεύοντα ex manuſcr.S.

10.ὁ σταθμὸς] deſideratur in manuſcr.S.

14.ἢν δὲ μὴ] εἰ δὲ μὴ, ἢν ἐλλείπῃ ex manuſcr.S.

29.ὀφθαλμῶν] δύο περὶ ὀφθαλμῶν ex manuſcr.S.

30.αὐυγλώαι] ἐνυγλώας ex ms.S.
32.ὑγρῶν] ὑγρᾶ θεραπεία ex ms.S.
35 πρὸς τὰς πελιδνώσιας] πρὸς τὴν πελιδνώσιν καὶ τὰ ῥεύματα. ex manuscr.S.
35.σαφυλῆς,ὁκόταν] σαφυλῆς φραγάζοντος ex ms.S.
41.ἐκκοπρεῖ] ἐκκοπροῖ ex ms.S.

In librum περὶ τόπων τῶν κατ' ἄνθρωπον.

P.84.v.19.N.p.79.l.42.ἀποχωρέειν] ἀναχωρέειν S.
P.85.v.3. N.p.80.l.44.οἱ δὲ νευροκοίλιοι] Desideratur in manuscr.S.
9.ἐπῆλθον] ἐπῆλθεν S.
33.ἄκρατος ἐστὶ] ἄκρατος S.
P.66.v.13.N.p.82.l.33.ῥεῖ καὶ τὸ χωρίον] ῥεῖ ἐς τὸ χωρίον S.
P.67.v.5.N.p.83.l.46.ἔχου] ἐλθὸν vel ἔχον.
7.ἐσνειγμένων] συνειγμένων S.
12.ὡς δ' αὐτίκα] αὐτίκα S.
26.ἐκθύουσιν] ἐκφύουσιν S.
43.ἀφ' ἐπηγέμον] ἐπ γεμ S.
P.68.v.2.N.p.85.l.19.ἀρτηριῶν] ἀορτέων vel ἀορτῶν S.
29.ἀπορροὴ] ἀπορρυῆ S.
34.ἐρρώγη] ἐρράγη.
P.69.v.9.N.p.87.l.8.ἀφίκωνται] ἀφέντες.

P.70.v.46.N.p.89.l.45.καὶ ὅτ' ἂν] ὁπόταν S.
Ibid.ἀπορρέων] ἀπορέων S.
P.71.v.3.N.p.90.l.4.τὸν καταστάθη] ἔτω.
P.73.v.18.N.p.93.l.30.ὅτι δὲ τὸν τὸν καιρὸν] ἐπὶ S.
36.ἤν δὲ τὰ ὀξέα] καὶ τὰ ὀξέα S.
P.74.v.20.N.p.95.l.7.μυσωτὸν] μυσωτὸν S.

In lib.περὶ ὑγρῶν χρήσιος.

P.112.v.14. N.p.96.l.39.νεύρων] νεύρων συντεμνομένων πάρεσις ex manuscr.S.
15.σαρκῶν] πλαδαρῶν σαρκῶν ἐκχύμωσις F.
Ibid.ἱδρῶτος ἄφοδος] ἱδρῶτος πολλοῦ ἄφοδος F.
18.ὅσα τοιαῦτα τὰ ψυχρὰ] καὶ ὅσα τὰ αὐτὰ τὰ ψυχρὰ ἐόντα. θερμαίνει δὲ τὰ πλεῖστα ἐν ἕλκεσι F. & S. ex manuscr.
30.ἑκατέρων] ἑκάτερον S.
P.113.v.1.N.p.97.l.27.ψυχρὰ ἐστὶ] ψυχρὸν S.
33.ἀνείη δὲ ὅσα] ἀνείοις F. vt & paulò post.
36.ὁ λευκὸς] τὸ λευκὸν ex ms.S.&F.
43.ἐλθόντι] ἐλθούσης ex manuscr.S.&F.
Ibid.ἐν ὑστέρῳ] ἐν ὑστέραις ex manuscr.S.&F.
P.114.v.11.N.p.99.l.19.κατάχυσις] κατάχυσις γίνεται, καὶ θέρμη ex manuscr. S. & F.
17.ἢ ἐν νούσοισιν] ἕλκεσιν.S.

DIVERSÆ LECTIONES, CORRECTIONES, ET NOTÆ.

IN SECT. IIII. HIPP. MAGNA EX PARTE EX CODICE MEDICEO.

περὶ διαίτης ὑγιεινῆς.

PAG.25.N.p.3.διδασκαλία πρὸς ἰδιώτας γεγραμμένη.In al.cod.
21.N.p.3.l.4.ἀκριβέστερον.
26.θερμὴν καταντήσηται.
37.ἀγαθὸς ἔσται,εἰ ὁ ἄνθρωπος.
40 τὸν πλείω χρόνον.
41.τοὺς μὲν οὖν στερεοὺς.
43.ἐόντα abest.
47.τὰ εἴδεα πρέπει τὰ δίαιτα.
49.καύματος.παρὰ ἡλίῳ Aldus.
Pag.26,4.N.p.4.l.23.ἁπάσας abest.
6.κεκεραμμένον.
Ibid.συσσάμοισιν ἢ ἡδύσμασι.abest ἢ.
8.ἐλαττόνων pro ἐλαχίστων.
9.συχνὸν pro γυμνόν.
11.καταχλύσμασι.χρῆσθαι.
24.πινέτω δὲ τὸ μὲν πρῶτον.ἔπειτα δὲ ἡσυχέστερον ἐν ἑξῆς.
39.τῷ ξηροτέρῳ.abest τῷ.
48.δύναται ὡς τὸ πλῆθος τῶν εἰσιόντων σιτίων.
P.27.v.23. N.p.6.l.20. Hos duos postremos versus non habet vetus codex Bessarionis.

πλησίοι τοῖς πλείστοις.abest μὴ sect.3.l.3.epid.com.20.hæc eadem sententia repetitur à Gal.
35.ὑπὸ τῶν ἄλλων νοσημάτων ξυμπάντων.
P.40,5.ἅπαντα in aliis cod.abest.
6.ἐν τούτοις δὴ καὶ πάνυ διαφ.& abest μέγα.
14.δοκέει δή μοι ἄξια. locus hic exponitur à Gal.lib.9.de plac. Hipp.& Plat.
22.μέχεις ἂν & ἄχεις ἂν.
P.41,13.εὐρίσκει),παρ' ἀρέσκει)
Ibid.ἴσως δὲ οὐδὲ abest δὲ.
17.ὅλως ἰατρικὴν add.εἰσί).
25.ταῦτα δὴ νομίζειν,ἢ δεῖ τὸ ἕτερον κακά.
30.ἀλλὰ ἐν ἄλλοισι.
P.43,9 πτισσάνη μὲν οὖν ὀρθῶς μοι δοκέει προκεκρίσθαι.
12.εὐέκκλυτον.vel εὔκριτον vel εὐέκριτον.
P.45,19.ὁκόσοι μὲν ὅλῃσι πτισσάνῃσι χρέονται.
20.καὶ οὐ μεταλειπτέον.
21.ἢ κλύσιν διαλειπεῖν.
P.46,3.κατ' ἀρχὰς μὴ διδόναι.ἀλλ' ὧν ἕνεκα.
15.ἢ μελίκρητον
31.ἐπιδιδόναι χρὴ ἐς πλῆθος.
32.ὡς ἐν κεφαλαίῳ εἰρῆσθαι. Hoc onn legitur in aliis exemplaribus.
33.τὰ δὲ βραδύτερον πλαδῶντα καὶ ἧσσον,βραδυτ.
52.τοσῷδε πλεῖον χρὴ διδόναι.
55.τῷ μὲν ῥοφήματι τῷ ἐς πρωΐ. vbiq; τῷ abest.
P.47.27.ἢ ἐν ἄλλως πῶς vel ἄλλος πῶς διαιτῷν.
45.βελτίστου πῶς κριθ.abest πῶς.
53.ὀλισθηρὸν τῆς κελῆς καταπινομένης.
P.48,1.ἀσθενέστατον non habetur in aliis cod.vacat etiam δὲ post ἀδιψότατον.
41.τὸν δὲ ὡς hæc non leguntur in aliis.
42.pro ἀσφαλέως legitur in aliis ἀπλῶς: vt in Hippocrate germanico p.369. v.43. sed ex Galeno com.37. huius lib. 1.acut. ἀσφαλέως debet retineri.
P.49,6.ἐπισκοποισιν.εἰ μὲν τοι.
7.ὀρθοπνοίης τι καὶ ῥέγχους.
27.post.ἐπανόδου γίγνεσθ.habentur duo versus in cod.germanico p.370.v.4.&.5.qui desunt in hoc quinto tomo.
30.ἀνεχόμενον vel potius ἐχόμενον.
36.ἀμωρεῖν καὶ συντιμωρεῖν.τὸ βοηθεῖν, sed in malè excusis dicitur, vterus pulmones & cerebrum sese mutuo iuuant:in excusis ἐς τὸ κακὸν ægroti,συντιμωρεία est.
P.50,21.ἄλγημα doloris cessamentum indicat.
49.ἐμφαίνηται.
50.μή τι παχὺ,μή τι πολύ.

VARIÆ LECTIONES, CORRECTIONES, ET BREVES QVÆDAM ANNOTATIONES in aliquot libros Hippocratis.

In quibus distribuẽdis paginas & versus Tomi quinti librorum Galeni sequimur. qui tomus continet Comm. Gal. in Hippocr.

Pag.37.In librum περὶ διαίτης ὀξέων νοσημάτων vel περὶ πτισσάνης,vel πρὸς τὰς κνιδίας γνώμας.

PAG.38,v.1. τεκμήρσεις, docet quomodo singulis mederi oporteat.
33.εὑρέαται.εἴρηται.
34.καὶ γάλα ἐς τὸν ἄρτον.
P.39.v.1. πολυτροπίας sic τρόπους accipit.Hipp.pro diff.ac spec. morbi: alias τρόποι sig.mores morbi.εὐήθεις κακοήθεις.
Ibid. πολυσχιδίην.
2.ἔνιοι abest.
6.σημαίνηται.
7.τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου διαφέρ.νόσημα.
8.ἔχει.ἐμοὶ δὲ ἀνδάνει. Galenus librum suum περὶ ἐπιδέσμων ab hac sententia orditur. qui liber latinè extat. sed græcè recuperauimus ex Bibliotheca Medicea.
33.ὅταν γὰρ μὴ λοιμώδης.ἀλλὰ σποραδικῶν ἐουσῶν, αἱ νοῦσοι, καὶ μὴ παρὰ

P.51,56.ἡλικίην κλύσαι. sic in cod. germ. p.370, vers.20.
P.52,14. μάλιστα δὲ καὶ τὸ ποσόν.
ibid. ἢ θέρμη καταλάβῃ.
16. μᾶλλον abest.

Libri secundi acutorum.

51. τρόποις δεῖ. abest δεῖ.
52. τὴν ὀδύνην non legitur.
P.53,22. κρήμασι μετὰ μὴ κρήσαντα ὕδωρ.
23. ἢ ἐν ὀσφρακίοισι vlt. v. ad finem ἣν ἄρα μὴ δοκέῃ.
P.54.7. καὶ ὄροβοι, abest καί. κεκραμένῳ καὶ σμικρῷ.
8. μόρσυπτα κατασχίσαντα. πίτυος ἢ κατὰ τὴν αὐτὴν τρ.
34. ἦν μὲν δή.
46. ἀλλ' ἢν μὴ συμβαίνει ὀδύνη.
47. ἢ ὑπὲρ τῶν νεφρῶν. τέμνειν χρὴ τὴν ἐν ἀγκῶνι.
48. τὸ αἷμα abest.
49. ἀμφότερα γὰρ γίνεται.
P.56,4. κλυσίδα μὴ συμβαίνει, μαλθάσσειν χρὴ, ἡ μέλαινα abest ἡ.
8. καταρρηγνύον. ἀμφω δὲ ταῦτα vsque ad finem sententiæ in quibusdam cod. non leguntur.
48. τὸ μέν τοι πτισσάνης ὁκόταν πίῃ.
49. ἢ ὄξος ἐπιθεῖσθαι.
P.57,11. ἐπειδὴ καὶ κατὰ λόγον.
12. ἔλαιον ῥοφείτω ἢ ὄξος ἐπιθεῖσθαι.
23. πτισσάνης χυλὸν δίδοναι.
39. περὶ μὲν οὖν ῥοφημάτων vsque ad finem sententiæ non legitur.
43. τῶν προγεγραμμένων.
48. οἶδα δὲ καὶ τοὺς ἰητρούς. abest καί.
51. ὅπως προσφέρειν.
53. ἀτὰρ μεταβάλλειν. μεταβάλλειν δὲ, εὖ ἔχει.
53. μεταβιβάσαι ἦν.
54. τῶν πνευμόνων ἔτι μᾶλλον.
P.58,14. διαφέρει μέγα. & in fine versus ὀξυτάτῃσι μέγιστον.
32. φαύλη διαίτη. βρώσιος καὶ πόσιος. In quo cod. duab. lin. interceptis quasi videntur abundare.
32. μέγα abest.
43. μεμαθηκότες ἀρίστων.
44. ἀρρώστους ποιέει.
P.59,24. ἀῤῥηγεῦν.
25. ἀναγαγόντα.
26. δύνανται.
27. ἔλαιον πίνῃ. ἔτι δὲ μᾶλλον vsque ad finem sententiæ ἐκ διαδόσιν leguntur hæc in quibusdam exempl.
50. σιτέεσθαι τῆς ἡμέρας.
54. διαψύχονται.
P.60,23. ἐπόνεε καὶ ἐῤῥώσει.
31. κινεαγγήσαντα.
34. πιεῖν μετὰ μὴ ὑδαρές.
35. τῇ ὑστεραίῃ ὀλίγα.
P.61,22. ὥστε καὶ τὴν μονοσιτίην παρὰ τό.
33. οὐ δὴ οἷόν τε παρὰ καιρόν.
42. μεταβολαὶ τὴν παρὰ τὴν φύσιν ἢ ἕξιν. melius περὶ φύσις est temperamentum: ἕξις est in crassitie & gracilitate corporis.
P.62,10. τὸ ἐς κοιλίην καὶ ἄλλα εἴπαι.
26. ἢ ὀπὸς, ἢ καρπὸς ἢ καυλός.
P.64.7. πόνου.
25. ποιητέον γράψεται.
40. ἠδελφισμένον μόνον δεῖ τῷ ῥοφήματι περὶ οὗ ὁ πλεῖστος.
45. τῷ χρόνῳ ταῦτα ἀμβλύνονται.
ibid. δύο ἢ τρεῖς.
46. πρὶν παρὰ μὲν ἔτι μέν τοι κάκιον.
49. πάμπασιν ἢ νοσέοι. sublato ὡς.
P.65,6. φήματος, ἢ πόσου ἢ σιτίου.
27. καὶ ὡς ὅτι τὸ πολὺ ἀκαρπά. hæc desunt.

Libri tertij περὶ ὀξέων νοσημάτων.

P.71,40. κατὰ τὸ ἔνηρον.
43. παῦν πόλεμος.
Ibid. κατὰ λόγον τῆς φύσιος.
44. οἷον φύσει περὶ ὑποχόνδριον.
P.75,5. παρηγορικὸν μετρίως. ἔχει γάρ.
6. ὁ μᾶλλον τὸ κιῤῥόν.
56. καὶ διαχωρητικὸν δὲ καὶ τῆς χολώδεος. sublato καί.
P.77,4. ἄνευ μὲν οὖν ῥοφήματος μελικρήτου χρέεσθαι.
4. καὶ μὴ αὖ πολλά.
5. καὶ δὴ ἃ μὴ δοτέον.
P.79,13. οὐδὲν αὖ μέσον ποιήσεται.
14. καὶ ὀλιγάκις ἐμποιήσει.
56. τὸ μέν τοι ὀλίγον ὀξύμελι. τὸ ὀλίγον qualitatis est nomen non quantitatis. i. parum dilutus. quod opponitur τῷ κάρτα. quod habetur etiam p. sup. v. 13.
P.81,53. κενεώτατον εἰσέλθῃ.
P.82,44. ἢ ὑδαρέα καὶ κιῤῥὸν παντελῶς.
P.83.1. καὶ ὁκόσοι πολλοί.
2. αὐτοῖσι τοῖσι abest τοῖσι.
21. κατὰ ταῦτα δὲ καὶ περὶ τῶν ἄλλων ποτῶν.
23. παρ' αὐτὴν τὴν νόσημα.
vlt. v. ἐς εὐέμβατον καὶ ἐς εὐέκβατον.
P.85,15. καὶ γὰρ παθέουσι. vltima linea οὐδὲν αὖ ἁμαρτάνοι. βλάβεως.

Libri quarti τῶν ὀξέων.

P.87. P.92, v. penult. ὑπὸ πνεύματος ἀπολήψιος.
P.92,2. οὐ δύνανται λύεσθαι.
P.95,43. φλέβος διαῤῥοή.
45. σπήνεσι τὰ ἐγγὺς τὸ αἵματος.
vlt. v. φλέβας ἀποτάμνων.
P.98, v. 8. αὔξει μὲν γάρ] his verbis vtitur Gal. Com. 18, lib. 1. acut. sed paulò aliter.
P.99,44. φάρμακα δὲ μὴ μᾶλλον προσάγειν.
P.103,50. πνιγμὸς φάρυγγος.
50. πυρετοῖσιν εἰ καὶ προσαΐσσει.
51. παύηνται, ἀλλὰ μηδὲ σβεσθῇ.
P.105,1. διαλέγηται.
2. ὑποχωρέειν.
34. ἢ μεταστάσις. abest.
Ibid. ἢ ἐς ὄρχιν.
35. λυθέντων δὲ τούτων. οὔρων λευκῶν ἢ λείων.
53 ἢ εἰς ἀπόστημα σπεῖσαι.
P.106,32. πνεύματος δὲ ἄνωθεν.
33. ἐν ὦσι καὶ πτύελα πτύει πυῤῥὰ ἢ πελιδνὰ καὶ λευκά. sublato ἢ.
44. τάμνειν χρὴ φλέβα ἐν τῷ βραχίονα τὴν ἔσω.
P.107,7. ὑποκαθαίρειν. μεσούσης δέ.
P.108,4. ἀπόστημα ἢ ἢ ἔπαρμα παυσάμενον.
29. οἱ παχύτατοι τῆς ῥάχιν συνέχουσι, ἢ οἱ μέσοι συνδέσμοι κατὰ ...
P.109,6. ἢ δὲ ἀκρασίῃ.
8. ἣν δὲ διαλύηται τὸ σῶμα.
28. ὀσφύος abest.
P.110,14. ἄσην abest.
31. ποιέει. ἔτι δὲ ὦμον καί.
56. καὶ πόνον ποιέει.
P.111,31. μελαγχολικὰ καὶ abest καί.
36. εὐωδέστατα μὴ στρυφνά.
37. μὴ τοῦτ' ἄριστα abest μή.
40. ὅτι τῇ σελήνῃ. abest ὅτι.
P. 112, 2. διαχωρέει.
P.113,11. ξηρὰ καὶ δριμέα sublato δέ.
12. ἣν δὲ διάπνοον γίνηται.
13. ἐξ οἴνου μέλιτος καὶ ἐλαίου.
P.114,52. καὶ ἀμυδρὰ βλέποντες ἦχοι τῶν ὤτων.
53. τῆς χρήσιος.
v. penult. τῶν τούτων δὲ μηδένα.
P.116,44. ἣν ἐν ὥρῃ θερμὴ γίγνηται.

Errata.

Errata.

Pag.4.col.1.v.49.& ciborum decoctum, cicerum decoctum leg. p.5.c.2.v.18.humidos, humidas leg. pag.6.c.1 v.21.diem. Dum diem, dum leg. p.7.c.2.v.53.Nam etsi cæteris, à cæteris leg. p.10.c.1.v.38.earum, rarum leg. ibid.v.50.permeari, permeare leg. p.11.c.2.v.11.hanc hunc leg. ibid.v.38.post statuerunt, leg ignorantes de quibus statuerunt. Naturam verò Dij omnes certo ordine constituerunt. Quæ igitur homines statuerunt, ea nunquam &c. p.15.v.8 in commune tamen in ea, quæ existunt imperium, exercent, distinctiones tollendæ sunt. p.18.c.1.v.32.sensui etiam, sensim etiam leg. ibid.v.50.separetur, superetur leg. ibid.c.2.v.48.διϊςῶν, διϊστῶν leg. pag.19.c.2.v.19.& acutiorem, eò acutiorem leg. pag.20.col.1.v.57.ob aquilonis, ab aquilone leg. pag.21. c.2.v.5.post perdurant leg. & ventos frigidos ad vicinas insulas mittunt. In his verò quæ in alto sita sunt, per hyemem non perdurant. At verò &c. p.22.c.2.v.45.ἐς ποιὸν, ἑωυτὸν leg.

Errata.

HIPPOCRATIS COI MEDICORVM PRINCIPIS, OPERVM OMNIVM,

Sectio V,

τὰ θεραπευτικά, hoc est, quæ ad curationem pertinent, octo libris continens, quorum catalogum sequens pagina indicat.

Omnia nunc recens Latina interpretatione donata, & breuibus notis illustrata,

ANVTIO FOESIO Mediomatrico Medico authore.

Sectio quinta continet,

Περὶ νούσων, *De Morbis, Lib.* IIII.
Περὶ παθῶν, *De affectionibus, Lib.* I.
Περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν, *De internis affectionibus, Lib.* I.
Περὶ παρθενίων, *De his quæ ad virgines spectant, Lib.* I.
Περὶ γυναικείης φύσιος, *De natura muliebri, Lib.* I.
Περὶ γυναικείων, *De mulierum morbis, Lib.* II.
Περὶ ἀφόρων, *De his quæ uterum non gerunt, Lib.* I.
Περὶ ὄψιος, *De videndi acie, Lib.* I.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΝΟΥΣΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

HIPPOCRATIS DE MORBIS, LIBER PRIMUS.

Ὅστις ἂν περὶ ἰήσιος ἐθέλῃ ἐρωτᾷν τε ὀρθῶς, καὶ ἐρωτῶντι ἀποκρίνεσθαι, καὶ ἀντιλέγειν ὀρθῶς, ἐνθυμέεσθαι χρὴ τάδε. πρῶτον μὲν, ἀφ' ὧν αἱ νοῦσοι γίνονται πᾶσαι τοῖσιν ἀνθρώποισιν. ἔπειτα δὲ, ὁκόσα ἀνάγκας ἔχει τῶν νοσημάτων, ὡς ὅταν γένηται, εἶναι ἢ μακρὰ, ἢ βραχέα, ἢ θανάσιμα, ἢ μὴ θανάσιμα. ἢ ἔμπηρόν τι τοῦ σώματος γίνεσθαι, ἢ μὴ ἔμπηρον. καὶ ὁκόσα ἐπὴν γένηται, ἐνδοιαστὰ ἢ κακὰ ἀπ' αὐτέων ἀποβαίνει, ἢ ἀγαθά. καὶ ἀφ' ὁκοίων νουσημάτων, ἐφ' ὁκοῖα μεταπίπτει. καὶ ὁκόσα ἐπιτυχίῃ ποιέουσιν οἱ ἰητροὶ θεραπεύοντες τοὺς ἀσθενέοντας. καὶ ὁκόσα ἀγαθὰ ἢ κακὰ οἱ νοσέοντες ἐν τῇσι νούσοισι πάσχουσι. καὶ ὁκόσα ἀκαιρίῃ ἢ λέγεται ἢ ποιέεται ὑπὸ τοῦ ἰητροῦ πρὸς τὸν νοσέοντα, ἢ ἀπὸ τοῦ νοσέοντος πρὸς τὸν ἰητρόν. καὶ ὁκόσα ἀκριβῶς ποιέεται ἐν τῇ τέχνῃ καὶ λέγεται, καὶ ἅτε ὀρθὰ ἐν αὐτῇ, καὶ ἅτε μὴ ὀρθά. καὶ ὅ,τι αὐτῆς ἀρχὴ, ἢ τελευτὴ, ἢ μέσον, ἢ ἄλλο τι ἀποδεδειγμένον τῶν τοιούτων, ὅ,τι καὶ ὀρθῶς ἐστὶν ἐν αὐτῇ εἰρῆσθαι, ἢ μὴ εἰρῆσθαι. καὶ τὰ σμικρὰ καὶ τὰ μεγάλα. καὶ τὰ πουλλὰ καὶ τὰ ὀλίγα. καὶ ὅ,τι ἅπαν ἐστὶν ἐν αὐτῇ ἕν. καὶ πάντα, καὶ ὅ,τι ἕν. καὶ τὰ δυνατὰ νοῆσαί τε καὶ εἰπεῖν. καὶ εἰ δέῃ, μήτε νοῆσαι, μήτε εἰπεῖν, μήτε ποιῆσαι. καὶ ὅ,τι εὐκαιρίη ἐν αὐτῇ. καὶ ὅ,τι ἀκαιρίη. καὶ ὅ,τι καιρὸς, καὶ ὅ,τι ἀκαιρίη. καὶ τῶν τεχνέων τῶν ἄλλων ᾗσι τε ἔοικε, καὶ οἷσιν οὐδὲν ἔοικε. καὶ τοῦ σώματος, ὅ,τι θερμὸν ἢ ψυχρὸν, ἢ ξηρὸν, ἢ ὑγρόν. καὶ ὅ,τι ἰσχυρὸν ἢ ἀσθενὲς, ἢ πυκνὸν, ἢ ἀραιόν. καὶ ὁκόσα τῶν πολλῶν ὀλίγα γίνεται, ἢ ἐπὶ τὸ κάκιον, ἢ ἐπὶ τὸ ἄμεινον. καὶ ὅ,τι καλῶς ἢ αἰσχρῶς, ἢ βραδέως ἢ ταχέως, ἢ ὀρθῶς ἢ μὴ ὀρθῶς. καὶ ὅ,τι κακὸν ἐπὶ κακῷ ἀνάγκη γίνεσθαι. ταῦτα ἐνθυμηθέντα διαφυλάσσειν δεῖ ἐν τοῖσι λόγοισιν, ὅ,τι ἂν δή τις τούτων ἁμαρτάνῃ ἢ λέγων, ἢ ἐρωτῶν, ἢ ἀποκρινόμενος. καὶ ἢν πουλλὰ ἐόντα σμικρὰ, καὶ ἢν ἀδύνατα ἐόντα, δυνατὰ φῇ εἶναι. ἢ ὅ,τι ἂν ἄλλο ἁμαρτάνῃ λέγων, ταύτῃ φυλάσσοντα χρὴ ἐπιτίθεσθαι

QVi de morborum curatione tum scitè interrogare, tum ad quæsita respŏdere volet, & commodè obiecta refutare, hæc secum reputare cŏuenit. Primùm quidem ex quibus morbi omnibus hominibus oriuntur. Deinde verò, qui morbi cùm necessarias causas habeăt, aut longi sunt, aut breues, aut lethales, aut minimè lethales, num pars aliqua corporis mutila reddatur, nécne. Et qui vbi exorti sunt, euenta habent dubia, aut mala, aut bona, & ex quibus in quosnam transitiones fiant, quæq; Medicis in ægrorum curatione prosperè succedunt, & quæ ægrotantibus in morbis mala aut bona cŏtingunt, quęque intempestiuè dicuntur aut fiunt à Medico erga ægrum, aut ab ægro erga Medicum, quæ etiam in arte exactè fiunt aut dicuntur, & quæ in ea recta, vel quæ non recta, quodque eius principium, vel finis, vel medium, aut aliud quid ex his, quod in ea rectè se habere, vel non habere demonstretur, & quæ parua, quæ magna, quæq; copiosa & pauca. Quodq; totum in ea vnum est, & omnia quicquid vnum. Et quę effici posse constat cùm intelligere, tum dicere, & si opus est, neque nosse, neque dicere, neque facere. Et quicquid in ea promptitudinem habet, aut non habet, & quicquid opportunum, & inopportunum. Quibusq; aliis artibus similis sit, & quibus nihil similis. Corpusque quodnam calidum, aut frigidum, aut siccum, aut humidum, & quodnam robustum aut debile, aut densum, aut rarum. Et quæ ex multis pauca fiunt, aut in peius, aut melius vertunt. Quodq; honestè vel turpiter, vel tardè, vel citò, vel rectè, vel non rectè, & quodnam malum malo succedere necesse est. Quæ animo secum reputantem in oratione obseruare oportet, & in quo quis aut dicendo, aut vestigando, aut respondendo, ab his aberret, an quæ multa sunt, pauca, & quæ fieri non possunt, ea fieri posse asserat, & quicquid aliud dicendo peccarit, hoc modo obseruando,

contraria oratione insectari. Morbi igitur omnes oriuntur partim quidem ex his quæ in corpore insunt, pituita & bile, partim verò ex his quæ extra obueniunt, laboribus & vulneribus, quin & à calido supra modum calefaciente, & frigido supra modum refrigerante, & sicco plus æquo resiccante, & humido etiam plus æquo humectante. Ac bilis quidem & pituita vnà oriuntur cum his quæ in nobis nascuntur, & in corpore modò plus, modò minùs insunt. Morbos autem exhibent, partim quidem ex cibis & potibus, partim verò ex calido supra modum calefaciente, & frigido supra modum refrigerante. Hæc autē cùm fiunt 10 ex necessitate contingunt, in vulneribus quidem, si crassi nerui & musculorum capita, in femoribus præsertim, vulnus acceperint, necessaria est claudicatio. Moritur etiam si quis vulneratum habet cerebrū, aut spinalem medullam, aut iecur, aut septum transuersum, aut vesicam, aut venam aliquam multum sanguinem effundētem, aut cor. Ex vulnere autem minimè mori contingit, si his partibus vulnus acceptum non fuerit, sed ab his quàm longissimè absit. At hi morbi ex necessitate cùm adsunt mortem afferunt, tabes, aqua subter cutem, mulierem vtero gerentē si pulmonis inflammatio, aut febris ardens, aut morbus lateralis, aut phrenitis prehendit, aut si ei ysipelas in vtero oritur. Hi verò morbi dubium habent vitæ exitū, pulmonis inflammatio, febris ardēs, phrenitis, lateris dolor, angina, vua, hepaticus & splenicus affectus, renū morbus, intestinorum difficultas, in muliere sanguinis fluor. Isti verò minimè lethales, nisi quid ipsis accedat, diuturnæ in articulos fluxiones (κέδματα dictæ) melancholia, podagra, coxendicum affectus, crebra & inanis desidendi voluntas, quartana, tertiana, stranguria, lippitudo, lepra, impetigo, morbus articularis. Multi autem plærumque ab his parte aliqua corporis mutilantur, manuum quidem & pedum resolutione tentantur, vocis impotentia tenentur, & ab atra bile leuiter resoluuntur, claudi ex coxendicum morbo euadunt, oculis & auditione priuantur, pituita illuc incumbente. Longos autem hos esse necesse est, tabem, intestinorum difficultatem, podagram, diuturnas in articulos fluxiones (κέδματα dictas) pituitam albā, morbum coxarium, stranguriam: senibus verò renum dolorem, mulieribus fluorem sanguineum, venarū quæ in ano sunt profluuium (hæmorrhoidas vocant) fistulas. Febris ardens, phrenitis, pulmonum inflammatio, angina, vua, lateris dolor, citò ad iudicationem perueniunt. Hi autem in alios transeunt, morbus lateralis in febrem ardentem, & phrenitis in pulmonum inflammationem, ex pulmonis autem inflammatione febris ardens non fit. Crebra & inanis egerendi voluntas (τεινεσμὸς dicitur) in intestinorum difficultatem trāsit, & ad intestinorum difficultatem intestinorū læuitas siue lienteria consequitur. Ex intestinorum læuitate & pituita alba, in aquam intercutem transitus fit, & ex pulmonis inflāmatione & morbo laterali in thoracis suppurationē. Hæc verò mala malis superuenire necesse est. Si rigor corripuerit, calor igneus succedit, & neruus præcisus conuulsionem facit, & vt minimè coalescit, ita vehementer inflammatur. Et si cerebrum tum concussum fuerit, tum alicui ex plaga doluerit, eum illico voce deficere, neque videre, neque audire necesse est. Sin verò vulneratum fuerit, febrem & bilis vomitionem succedere, corporisq; partem aliquam resolutam

ἐν τῇ ἀντιλογίᾳ. [3] αἱ μὲν οὖν νοῦσοι γίνονται ἅπασαι, τῶν μὲν ἐν τῷ σώματι ἐνεόντων, ἀπό τε χολῆς καὶ φλέγματος. τῶν δὲ ἔξωθεν, ἀπὸ πόνων καὶ τρωμάτων. ἀλλὰ καὶ τοῦ θερμοῦ καὶ ὑπερθερμαίνοντος, καὶ τοῦ ψυχροῦ καὶ ὑπερψύχοντος. [4] καὶ τοῦ ξηροῦ, καὶ ὑπερξηραίνοντος. καὶ τοῦ ὑγροῦ καὶ ὑπερυγραίνοντος. καὶ ἡ μὲν χολὴ καὶ τὸ φλέγμα, γινομένοισί τε συγγίνεται, καὶ ἔστιν ἐν τῷ σώματι, ἢ πλέον, ἢ ἔλασσον. τὰς δὲ νούσους παρέχεται, τὰς μὲν, ἀπὸ σιτίων καὶ ποτῶν. τὰς δὲ, ἀπὸ τοῦ θερμοῦ ὑπερθερμαίνοντος. καὶ ἀπὸ τοῦ ψυχροῦ ὑπερψύχοντος. ἀνάγκη δὲ τὰ τοιάδε ἔχει, ὥστε γίνεσθαι ἐκ τρωμ. γίνεται, ἐν μὲν τοῖσι τρώμασι, νεῦρα τὰ παχέα τιτρωσκομένοις, ἀνάγκη χωλοῦσθαι. καὶ τῶν μυῶν τὰς κεφαλὰς, μάλιστα τῶν ἐν τοῖσι μηροῖσιν. [5] ἀποθνήσκει δὲ, ἢν τις ἐγκέφαλον τρωθῇ. ἢ ῥαχίτην μυελόν. ἢ ἧπαρ. ἢ φρένας. ἢ κύστιν. ἢ φλέβα αἱμόρροον. ἢ καρδίην. μὴ ἀποθνήσκειν δὲ τιτρωσκομένους, ἐν οἷσι ταῦτα τῶν μελέων μὴ ἐνείη, ἀλλὰ τούτων προσωτάτω ἐστί. τῶν δὲ νουσημάτων τὰ τοιάδε, ἔχει ἀνάγκας ὥστε ὑπ' αὐτῶν ἀπόλλυσθαι ὅταν γίνωνται. φθίσις. ὕδρωψ ὑποσαρκίδιος. καὶ γυναῖκα ὁκόταν ἔμβρυον ἐχούσας περιπνευμονίη, ἢ καῦσος λάβῃ, ἢ πλευρῖτις, ἢ φρενῖτις, [6] ἢ ἐρυσίπελας ἐν τῇσιν ὑστέρῃσι γίνηται. [7] ἐνδοιαστὰ δὲ τὰ τοιαῦτα ἀπολλύναι τε καὶ μή. περιπνευμονίη. καῦσος. φρενῖτις. πλευρῖτις. κυνάγχη. σταφυλή. ἡπατῖτις. σπληνῖτις. νεφρῖτις. δυσεντερίη. γυναικὶ ῥόος αἱματώδης. τὰ δὲ τοιάδε, οὐ θανάσιμα, ἢν μή τι αὐτοῖσι προσγίνηται. [8] κέδματα. μελαγχολίη. ποδάγρη. ἰσχιάς. τεινεσμός. τεταρταῖος. τριταῖος. στραγγουρίη. ὀφθαλμίη. λέπρη. λειχήν. ἀρθρῖτις. ἔμπηροι δὲ πολλάκις ἀπὸ τῶνδε γίνονται πολλοί. ἀπόπληκτοι μὲν χεῖρας καὶ πόδας. [9] καὶ φωνῆς ἀκρατέες. 30 καὶ παραπλῆγες ὑπὸ μελαίνης χολῆς. χωλοὶ δὲ ὑπὸ ἰσχιάδων. ὄμματα δὲ πηροῦνται καὶ ἀκοὴν ὑπὸ φλέγματος καταστηρίξαντος. μακρὰ δὲ τάδε ἀνάγκη εἶναι. φθίσιν. δυσεντερίην. ποδάγρην. κέδματα. φλέγμα λευκόν. ἰσχιάδα. στραγγουρίην. γεραιτέροισι δὲ, [10] νεφρῖτιν. γυναιξὶ δὲ, ῥόον αἱματώδη, αἱμορροΐδας, σύριγγας. καῦσος. φρενῖτις. περιπνευμονίη. κυνάγχη. σταφυλή. πλευρῖτις ταχέως κρίνει. μεταπίπτει δὲ τάδε. [11] ἐκ πλευρίτιδος, εἰς καῦσον. καὶ ἐκ φρενίτιδος ἐς περιπνευμονίην. ἐκ δὲ περιπνευμονίης, καῦσος οὐκ ἂν γένοιτο. ἐς δυσεντερίην, 40 τεινεσμός. [12] ἀπὸ δὲ δυσεντερίης, λειεντερίη. ἐκ δὲ λειεντερίης, ἐς ὕδρωπα. [13] καὶ ἐκ λευκοῦ φλέγματος, ἐς ὕδρωπα, καὶ ἐκ περιπλευμονίης καὶ πλευρίτιδος, ἐς ἐμπύημα. τὰ δὲ ἐπὶ κακοῖσιν, ἀνάγκη κακὰ γίνεσθαι. ῥῖγος ἢν λάβῃ, πῦρ ἐπιλαμβάνει. καὶ νεῦρον ἢν διακοπῇ, σπασμὸν ποιεῖ. καὶ μήτε συμφῦναι διακοπὲν, φλεγμαίνει τε ἰσχυρῶς. [14] καὶ ἢν ὁ ἐγκέφαλος σεισθῇ τε καὶ πονέσῃ, ἐκ πληγέντος, ἄφωνον παραχρῆμα γίνεσθαι ἀνάγκη, καὶ μήτε ὁρᾶν, μήτε ἀκούειν. [15] ἢν δὲ τρωθῇ, πυρετόν τε ἐπιγίνεσθαι, καὶ χολῆς ἔμετον. καὶ ἀποπληκτόν τι τοῦ σώματος γίνεσθαι

καὶ ἀπολ-

καὶ ἀπόλλυσθαι.[16] ἐπίπλοον δ' ἢν ἐκπέσῃ, ἀνάγκη ἐστὶ ἀποσαπῆναι.[17] καὶ ἢν αἷμα, ἐκ τρώματος ἢ φλεβὸς ῥυῇ, ἐς τὴν ἄνω κοιλίην, ἀνάγκη τοῦτο πύος γενέσθαι. Καιροὶ δὲ τὸ μὲν καθάπαξ εἰπεῖν, πολλοί τε εἰσὶν ἐπὶ τῇ τέχνῃ καὶ παντοῖοι, ὥσπερ καὶ τὰ νοσήματα καὶ τὰ παθήματα καὶ τούτων θεραπεῖαι. εἰσὶ δὲ ὀξύτατοι μὲν,[18] ὅσοις ἢ ἐκψυχοῦσι δεῖ τι ὠφελῆσαι, ἢ οὐρῆσαι, ἢ ἀποπατῆσαι μὴ δυναμένοισιν, ἢ πνιγομένοισιν, ἢ γυναῖκα τικτούσης, ἢ τιτρωσκομένην ἀπαλλάξαι, ἢ ὅσα τοιαῦτά ἐστι. καὶ οὗτοι μὲν ὀξέες καὶ οὐκ ἀρκέει ὀλίγῳ ὕστερον. ἀπόλλυνται γὰρ οἱ πουλλοὶ ὀλίγῳ ὕστερον. ὁ μέντοι καιρὸς ἐστὶν ἐπὴν πάθῃ τούτων ὁ ἄνθρωπος ὅ, τι ἤν τις[19] πρὸ τοῦ τὴν ψυχὴν μεθιέναι ὠφελήσῃ, τοῦτο ἐπειδὴ ἐν καιρῷ λάβῃ ὠφελῆσαι. ἔστι μὲν οὖν σχεδόν τι οὗτος ὁ καιρὸς, καὶ ἐν τοῖσιν ἄλλοισι νοσήμασιν.[20] αἰεὶ γὰρ ἐν ᾧ ἄν τις ὠφελήσῃ, ἐν καιρῷ ὠφέλησεν. ὁκόσα δὲ τῶν νοσημάτων ἢ τρωμάτων μὴ ἐς θάνατον φέρει, ἀλλὰ χρόνιά ἐστιν, ὀδύναι τε γίνονται ἐν αὐτέοισιν, ἀλλ' οἷά τέ ἐστιν, ἤν τις ὀρθῶς θεραπεύσῃ, παύσασθαι. τούτοισι δ' οὐκ ἀρκέουσι γινόμεναι ὠφέλειαι ἀπὸ τοῦ ἰητροῦ ὅταν γίνωνται. καὶ γὰρ μὴ παρεόντος ἰητροῦ, ἐπαύσαντο ἄν. ἕτερα δὲ νοσήματά ἐστιν, οἷσι καιρὸς ἐστὶ θεραπεύεσθαι τὸ περὶ τὴν ἡμέρην· διαφέρει δ' οὐδὲν ἢ πάνυ πρωῒ, ἢ ὀλίγῳ ὕστερον. ἕτερα δὲ νοσήματά ἐστιν, οἷσι καιρὸς θεραπευθῆναι, ἅπαξ τῆς ἡμέρης, καὶ ὁπηνίκα γε οὐδὲν διαφέρει. ἕτερα δὲ, διὰ τρίτης ἢ τετάρτης ἡμέρης. καὶ ἕτερα ἅπαξ τοῦ μηνός. καὶ ἕτερα γε διὰ τριῶν μηνῶν. καὶ τοῦ τρίτου ἱσταμένου ἢ φθίνοντος, οὐδὲν διαφέρει. τοιοῦτοι οἱ καιροί εἰσιν, ἐν οἷσι καὶ ἀκριβείην οὐκ ἔχουσιν ἄλλην, ἢ ταύτην. ἀκαιρίη δέ ἐστι τὰ τοιάδε. ὅσα μὲν περὶ τὴν ἠῶ θεραπεύεσθαι, ἢν μεσημβρίη θεραπευθῇ, ἀκαίρως δὲ ταύτῃ, ἐπεὶ ῥοπὴν ἴσχει ἐς τὸ κάκιον, διὰ τὴν μὴ ἐν καιρῷ θεραπείην. ὅσα δ' ἐς τάχα ἤν τε μεσημβρίης, ἤν τε ὀψὲ, ἤν τε τῆς νυκτὸς θεραπευθῇ, ἀκαίρως θεραπεύεται. καὶ ἢν οὖν ἦρος δέοι θεραπευθῆναι, θεραπεύοιτο χειμῶνος. ἢ τοῦ μὲν χειμῶνος δέοι, τοῦ θέρεος δὲ θεραπευθῇ. ἢ ὅ, τι ἤδη δεῖ θεραπεύεσθαι, τοῦτο δ' ἀναβληθῇ. ἢ ὅ, τι ἀναβάλλεσθαι δεῖ, τοῦτ' ἤδη θεραπευθῇ. τὰ τοιαῦτα ἀκαίρως θεραπεύεται. Ὀρθῶς δὲ ἐν αὐτῇ, καὶ οὐκ ὀρθῶς τὰ τοιάδε. οὐκ ὀρθῶς μὲν, τὴν τε νοῦσον ἑτέρην ἐοῦσαν,[21] ἑτέρην φάναι. καὶ μεγάλην ἐοῦσαν, μικρὴν φάναι. καὶ σμικρὴν ἐοῦσαν, μεγάλην. καὶ περιεσόμενον, μὴ φάναι περιέσεσθαι. καὶ μέλλοντα ἀπολέεσθαι, μὴ φάναι ἀπολέεσθαι. καὶ ἔμπυον ἐόντα, μὴ γινώσκειν. μηδὲ νούσου μεγάλης τρεφομένης ἐν τῷ σώματι, γινώσκειν. καὶ φαρμάκου δεόμενον ἢ πότου,[22] τοῦ δεῖ, μὴ γινώσκειν. καὶ τὰ δυνατὰ, μὴ ἐξιῆσθαι· καὶ τὰ ἀδύνατα, φάναι ἐξιήσεσθαι. Ταῦτα μὲν οὖν εἰσι κατὰ γνώμην οὐκ ὀρθῶς. κατὰ δὲ χειρουργίαν, τάδε. πῦον ἐν ἕλκει ἐνεὸν ἢ ἐν φύματι, μὴ γινώσκειν. καὶ τὰ κατήγματα καὶ τὰ ἐκπτώματα μὴ γινώσκειν. καὶ μηλῶντα κεφαλὴν μὴ γινώσκειν, εἰ τὸ ὀστέον κατέηγε. μηδ' εἰς κύστιν αὐλίσκον καθιέντα, δύνασθαι καθιέναι. μηδὲ λίθου ἐν κύστει ἐνεόντος, γινώσκειν. μηδ' ἔμπυον ἐόντα, διασείοντα γινώσκειν. καὶ τάμνοντα ἢ καίοντα ἐκλείπειν ἢ τοῦ βάθεος, ἢ τοῦ μήκεος. ἢ καίειν τι καὶ τάμνειν, ἃ οὐ χρή. καὶ ταῦτα μὲν οὐκ

fieri ac perire. Omentum si procidat, vt putrefiat necesse est. Quòd si sanguis ex vulnere aut vena in superiorem ventrem fluxerit, id in pus verti necesse est. Opportunitates autem (vt semel dicam) multæ sunt in arte & variæ, velut & morbi, & affectiones, eorumque curationes. Ac celerrimæ quidē sunt, quibus aut animo deficientibus opitulari licet, aut qui neq; vrinam neque stercus reddere possunt, aut qui suffocantur; aut mulierem prægnātem aut vulneratam liberare, aut quæ sunt eiusmodi. Et hæ quidem celeres, neq; confert paulò post, cùm plærique paulò postea moriantur. Opportunitas tamen est, cùm quid tale homini contingit, si quis antè quàm animam emittat iuuetur, id vbi tempore opportuno sumpserit, succurret. Est igitur hæc ferè opportunitas etiam in aliis morbis. Semper enim quocunq; tempore quis auxilium attulerit, opportuno tempore auxilium attulisse dicitur. Qui verò morbi aut vulnera minimè mortem afferunt, sed periculo sunt obnoxia, & dolores habēt, possunt tamen si quis rectè curauerit, sedari. His nō conferunt adhibita à Medico remedia, vbi admouentur. Etenim etiam non præsente Medico cessare possunt. Sunt autem alij morbi, qui opportunè matutino diei tempore curantur, nihilq; refert, an summo mane, an paulò posteriùs. Alij verò morbi semel die opportunè curantur, neque refert quando id fiat. Quidam etiam tertiò quoq; aut quarto die, quidā etiam semel mense, & alij quidem tertio quoq; mense, neque refert an tertio ineunte aut desinente id fiat. Atque eiusmodi sunt temporum opportunitates, in quibus non aliam quàm istam exquisitam diligentiam inuenias. Temporis autem inopportunitatem habent, quæ quidem manè curanda sunt, si meridie curentur. Intempestiuè autem hac ratione fiunt, quandoquidem ad peius inclinant, ob minimè opportunam curationem. Quæ verò celerem curationem postulant, siue meridie, siue vesperi, siue noctu curentur, intempestiuè curantur, & si quę vere curari debeant, hyeme curentur, aut quæ hyeme, æstate curentur, aut si quod iam curari oporteat, id ipsum differatur, aut quod differri oportuit, si iam curetur, hæcq; omnia intempestiuam curationem habent. In arte autem ista rectè vel non rectè fiunt. Non rectè quidem fit, si cùm alius morbus existat, alium apparere dicas, si cùm magnus sit, paruum, & si cùm paruus sit, magnum pronūcies, & eum qui superstes futurus est, superstitem futurum non affirmare, neque eum qui periturus est, periturum dicere, & eum qui suppuratus est non cognoscere, neq; nosse si magnus in corpore morbus increscat, & si quis medicamento aut potione indigeat, vtro opus sit nescire, & quæ sanari possunt, minimè sanari posse, & quæ non possunt, sanari posse affirmare. Atq; hæc quidem non recto mentis consilio fiunt. Ista verò malam habent manuum tractationem, vlceris aut tuberculi pus non cognoscere, ossa fracta, & vbi suis sedibus excesserunt, non nosse, capitis os specillo admoto fractū ne sit non dignoscere, & fistulam in vesicam immissam demittere non posse, neq; lapidem in vesica, neq; pus thorace collectū ex concussione nosse, & secando aut vrendo fundū aut latitudinem non attingere, & vrere aut secare quæ non oportet. Et hæc quidem non

rectè fiunt, ista autem rectè, si quis morbos quinā sint & ex quibus oriātur cognoscat, & quinam ex his longi, quinam breues, & qui lethales, & qui minimè lethales, qui in alios transeunt, qui increscunt, quinam emarcescunt, qui magni, qui parui, & inter curandum hos quidem curari posse, hos verò non posse, & nosse quamobrem non possint, & dum curantur, qui ita se habent, curatione quoad eius fieri potest prodesse. At quæ ægrotantibus offeruntur, ea sic obseruare oportet, recténe an nō rectè fiant, si quis quæ siccari oportet humectet, aut si quæ incrassare conuenit, ea nō exhibeat ex quibus incrassare oportet, aut quæ attenuāda, non attenuet, aut refrigeranda, non refrigeret, aut calefacienda, non calefaciat, aut putrefacienda non putrefaciat, & reliqua secundum rationē. Hæc autem in morbis tum bona tum mala sua sponte hominibus contingunt. Febricitanti quidem & bilioso, si bilis suo tempore, extra dispersa fuerit, bono est. Sub cutē verò effusa ac dispersa, ægroto toleratu facilior, & Medico curatu promptior. Effusa autē ac dissipata, & in vnam aliquam corporis partē incumbens, malo est. In morbo laterali aut pulmonis inflammatione detento, aut suppuratum thoracem habenti, aluus perturbata, malo est. Febricitanti verò aut accepto vulnere aluus resiccata, malū denunciat. Subaquoso & lienoso, albaq; pituita detento, aluus vehementer perturbata, bono est. Si erysipelas foras diffusum intrò vertatur, malū, si verò intus effusum, foras vertatur, bonum. Vehemēti alui profluuio detento, succedens vomitus bono est. Mulieri sanguinem vomēti, profluuium menstruum erumpere, bonum. Ei autem quæ fluore muliebri vrgetur, ad nares aut os fluorem transire, bono est. Mulieri ex partu cōuulsione infestatæ, si febris succedat, bono est. Si distentio aut conuulsio detineat, febrem superuenire bonū. Hæc enim eiusmodi ex nulla Medicorum inscitia, neque scientia contingunt, sed cùm spontè fœliciter succedant, eadem ratione tum iuuāt, tum nocent. Hæc autem Medicis inter curandū benè fœliciterq; succedunt, si medicamento purgante exhibito, purgatio per superiora & inferiora rectè procedat. Et si mulieri exhibito medicamento, quod bilem aut pituitam deorsum educat, menses retardati erumpant. Et si cui lienem suppuratum habenti medicamento exhibito quod bilem & pituitam deorsum educat, pus ex liene per inferiora expurgarūt, & morbo liberarunt. Siq; calculum habenti exhibito medicamento purgāte, calculum in meatum vrinarium medicamenti vi protruserunt, ita vt cum vrina exeat. Et si ei qui pus in superiore ventre ex tuberculo collectum habet, id ipsum ignorantes, medicamentū quod pituitam sursum educat exhibuerint, isque pus vomitione reiecerit, sanusq; euaserit. Et cùm curando eum qui ex medicamento p superiora purgante supra modum purgatur, aluo sponte erūpente, a vomitu sanum reddunt. At mala hæc aduersa fortuna perpetrāt Medici, si exhibito quod pituitam sursum educat, venam in pectore præ vomitione ruperint, cùm nullus antea ibi manifestus dolor existeret, & morbus cōtrahatur. Si mulieri vtero gerenti exhibito medicamento sursum purgante, aluus affatim deorsum erumpens, fœtum abortione eiecit. Si suppuratū dum curatur aluus

ὀρθῶς. ὀρθῶς δὲ, ἤν τε νοσήματα γινώσκῃ ἅ τέ ἐστι καὶ ἀφ' ὅτων. καὶ τὰ μακρὰ αὐτῶν, καὶ τὰ βραχέα, καὶ τὰ θανάσιμα, καὶ τὰ μὴ θανάσιμα. καὶ τὰ μεταπίπτοντα. καὶ τὰ αὐξανόμενα. καὶ τὰ μαραινόμενα. καὶ τὰ μεγάλα, καὶ τὰ σμικρά. καὶ θεραπεύοντα, τὰ μὲν, αἰνυστὰ ἐκθεραπεύειν, τὰ δὲ, μὴ αἰνυστὰ εἰδέναι, διότι οὐκ αἰνυστά. καὶ θεραπεύοντα τοὺς τὰ τοιαῦτα ἔχοντας, ὠφελέειν ἀπὸ τῆς θεραπείης ἐς τὸ δυνατόν. τὰ δὲ προσφερόμενα τοῖσι νοσέουσιν ὧδε χρὴ φυλάσσειν, τά τε ὀρθῶς καὶ τὰ μὴ ὀρθῶς. ἤν τις ἃ δεῖ ξηραίνειν, ὑγραίνῃ. ἢ παχύνειν
10 δέῃ, μὴ προσφέρῃ ἀφ' ὧν δεῖ παχύνειν. ἢ ἃ δεῖ λεπτύνειν, μὴ λεπτύνῃ. ἢ ψύχειν, μὴ ψύχῃ. ἢ θερμαίνειν, μὴ θερμαίνῃ. ἢ σήπειν, μὴ σήπῃ, καὶ τὰ λοιπὰ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον τύπισι. τὰ δὲ τοιάδε ἀνθρώποισιν ἀπὸ ταυτομάτου ἐν τῇσι νούσοισι γίνονται, τά τε κακὰ καὶ τὰ ἀγαθά. πυρέσσοντι μὲν καὶ χολῶντι, ἐν καιρῷ σκεδασθεῖσα ἔξω ἡ χολὴ, ἀγαθόν. ὑπὸ τὸ δέρμα δὲ κεχυμένη καὶ ἐσκεδασμένη, εὐπετεστέρα ἔχει τὰ περὶ ἔχοντι, τῷ δ' ἰωμένῳ ἰῆσθαι. κεχυμένη δὲ καὶ ἐσκεδασμένη, πρὸς ἕν τι τοῦ σώματος προσπεσοῦσα, κακόν.[23] κοιλίη ταραχθεῖσα ὑπὸ πλευρίτιδος ἐχομένῳ ἢ περιπνευμονίης, ἢ ἐμπύῳ ἐόντι κακόν. πυρέσσοντι δὲ ἢ τρῶμα τετρωμένῳ
20 κοιλίη ἀποξηρανθεῖσα, κακόν. ὑφύδρῳ καὶ σπληνώδει[24] ὑπὸ λευκοῦ φλέγματος ἐχομένῳ, ταραχθεῖσα ἡ κοιλίη ἰσχυρῶς, ἀγαθόν.[25] ἐρυσίπελας ἢν ἔξω καταχεχυμένον ἔσω τράπηται, κακόν. ἢν δὲ ἔσω καταχεχυμένον ἔξω τράπηται, ἀγαθόν.[26] διαρροίῃ δὲ ἐχομένῳ ἰσχυρῇ, ὁ ἔμετος γινόμενος, ἀγαθόν.[27] γυναικὶ αἷμα ἐμεούσῃ τὰ καταμήνια ῥαγῆναι, ἀγαθόν. ὑπὸ ῥόου δὲ πιεζομένῃ, ἐς τὰς ῥῖνας ἢ ἐς τὸ στόμα μεταπεσεῖν τὸν ῥόον, ἀγαθόν. γυναικὶ ὑπὸ σπασμοῦ πιεζομένῃ ἐκ τόκου, πυρετὸν ἐπιγενέσθαι, ἀγαθόν.[28] καὶ τετάνου ἔχοντος καὶ σπασμοῦ, πῦρ ἐπιγενέσθαι ἀγαθόν. τὰ γὰρ τοιαῦ-
30 τα δι' οὐδεμίην οὔτε ἀμαθίην οὔτε σοφίην ἰητρῶν, γίνεταί τι καὶ οὐ γίνεται, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου καὶ ἐπιτυχίης γινόμενά τε ὠφελέει καὶ βλάπτει κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον. ἐπιτυχίη δὲ τὰ τοιάδε οἱ ἰητροὶ ποιέουσιν ἐν τῇ θεραπείῃ ἀγαθά. ἄνω φάρμακον δόντες, καθαίρουσι, καὶ ἄνω καὶ κάτω καλῶς. καὶ γυναικὶ φάρμακον δόντες κάτω χολῆς ἢ φλέγματος, ἐπιμήνια οὐ γινόμενα κατέρρηξαν. καὶ σπλῆνα ἔμπυον ἔχοντι, κάτω φάρμακον δόντες ὥστε χολὴν καὶ φλέγμα καθῆραι, πῦος κάτω ἐκάθηραν ἀπὸ τοῦ σπληνὸς καὶ ἀπήλλαξαν τῆς νούσου. καὶ λιθιῶντι φάρμακον δόντες, τὸν λίθον ἐς τὸν οὐρητῆρα προσ-
40 έωσαν ὑπὸ βίης τοῦ φαρμάκου, ὥστε ἐξουρηθῆναι. καὶ πῦον ἔχοντι ἐν τῇ ἄνω κοιλίῃ ἐν φύματι, οὐκ εἰδότες ὅ, τι ἔχει, δόντες ἄνω φάρμακον, ὅ, τι φλέγμα καθαίρει, ἤμεσε τὸ πῦον καὶ ἐγένετο ὑγιής. καὶ ἐκ φαρμάκου ὑπερκαθαιρόμενον ἄνω θεραπεύοντες, καταρραγείσης τῆς κοιλίης ἀπὸ ταυτομάτου τοῦ ἐμέτου, ὑγιᾶ ἐποίησαν. κακὰ δὲ τοιάδε ἀπεργάζονται ἀπὸ ἀτυχίης. φάρμακον δόντες ἄνω χολῆς ἢ φλέγματος, φλέβα ἐν τοῖσι στήθεσιν ἔρρηξαν ὑπὸ τοῦ ἐμέτου, οὐδὲν ἔχοντος πρόσθεν ἄλγημα ἐν τῷ
50 στήθει φανερὸν, καὶ ἐγένετο νοῦσος. καὶ γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ ἄνω φάρμακον δόντες, κάτω ῥαγεῖσα ἡ κοιλίη, ἐξέτρωσε τὸ ἔμβρυον. καὶ ἔμπυον θεραπεύοντι ἡ κοιλίη ῥυεῖσα,

διαφθείρεται. καὶ ὀφθαλμοὺς θεραπεύοντι καὶ ὑπαλείφοντι, ὀδύναι ἐνέπεσον ὀξύτεραι. κἢν οὕτω τύχῃ, ῥήγνυνται οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ ἀμαυροῦνται, καὶ αἰτιῶνται τὸν ἰητρὸν, ὅτι ὑπήλειψε. καὶ λεχοῖ ἐπὶ γαστρὸς ὀδύνης, ἢν δῶιν τι ὁ ἰητρὸς καὶ κακῶς ἔχῃ, ἢ καὶ ἀπόλλυται, ὁ ἰητρὸς αἴτιος. σχεδὸν δὲ ὅσα ἀναγκαίως ἔχει ὥστε γίνεσθαι ἐν τοῖσι νοσήμασι καὶ τρώμασι, κακὰ ἐπὶ κακοῖσι, τὸν ἰητρὸν αἰτιῶνται τούτων γινομένων. καὶ τὴν ἀνάγκην τὴν τὰ τοιαῦτα ἀναγκάζουσαν γίνεσθαι οὐ γινώσκουσι. καὶ ἢν ἐπὶ πυρέσσοντι ἢ τρῶμα ἔχοντι, ἐσελθὼν καὶ προσενέγκας τὸ πρῶτον μὴ ὠφελήσῃ, ἀλλὰ τῇ ὑστεραίῃ κάκιον ἔχῃ, τὸν ἰητρὸν αἰτιῶνται. ἢν δὲ ὠφελήσῃ, [29] οὕτω δὲ οὐχ ὁμαλῶς ἐπαινέουσι, χρῆν γὰρ πεπονθέναι αὐτὸν, δοκέουσι. τὰ δὲ ἕλκεα φλεγμαίνει, καὶ ἐν τῇσι νούσοισιν ἐστὶν ὀδύνας ἃς χρὴ γίνεσθαι αὐτόθι, οὐδὲ τὰ τοιάδε ὥστε μὴ γίνεσθαι. [30] νεῦρον διακοπὲν, οὐ συμφύει. οὐδὲ κύστις. οὐδὲ τῶν ἐντέρων τι τῶν λεπτῶν. οὐδὲ φλὲψ αἱμόρρους. οὐδὲ γνάθου τὸ λεπτόν. οὐδὲ τὸ ἐπὶ τοῦ αἰδοίου δέρμα. ἀρχὴ δὲ ἰήσιος ἀποδεδειγμένη μὲν οὐκ ἔστιν ἥτις ὀρθῶς ἀρχή ἐστι πάσης τῆς τέχνης. οὐδὲ δεύτερον οὐδέν. οὐδὲ μέσον. οὐδὲ τελευτή. ἀλλὰ ἀρχόμεθά τε αὐτῆς, ὁτὲ λέγοντες, ὁτὲ ἐργαζόμενοι. καὶ τελευτῶμεν ὡσαύτως. καὶ οὔτε λέγοντες ἀρχόμεθα ἐκ τῶν αὐτῶν λόγων, οὐδ᾽ ἢν τὰ αὐτὰ λέγωμεν, οὐδὲ εἰς τοὺς αὐτοὺς τελευτῶμεν. καὶ ἐργαζόμενοι κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, οὔτε ἀρχόμεθα ἐκ τῶν αὐτῶν ἔργων, οὔτε τελευτῶμεν ἐς τὰ αὐτά. εὐχειρίη δέ ἐστι τὰ τοιάδε. ὅταν τις τάμνων ἢ καίων μήτε νεῦρον τάμνῃ ἢ καύσῃ, μήτε φλέβα. καὶ ἢν ἔμπυον καίῃ, ἐπιτυγχάνῃ τοῦ πύου. καὶ τάμνοντα δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον. καὶ κατήγματα συντιθέναι ὀρθῶς. καὶ ὅ,τι ἂν τοῦ σώματος ἐκπέσῃ ἐκ τῆς φύσιος, ὀρθῶς ἐς τὴν φύσιν τοῦτο ἀπώσασθαι. λαβεῖν τε ἃ δεῖ ἰσχυρῶς, καὶ λαμβάνοντα δὲ πιέζειν, [31] καὶ ὅσα ἀτρέμα λαβεῖν δεῖ, καὶ λαβόντα μὴ πιέζειν. καὶ ἐπιδέοντα στρεβλὰ μὴ ποιέειν ἐξ εὐθέων. μηδὲ πιέζειν ἃ μὴ δεῖ. καὶ ψαύοντα ὅκου ἂν ψαύῃ, μὴ ὀδύνην παρέχειν ἐκ περισσοῦ. ταῦτα μὲν οὕτως ἐστὶν εὐχειρίη. τὸ δὲ τοῖσι δακτύλοισιν εὐσχημόνως λαμβάνειν. ἢ καλῶς, ἢ μὴ καλῶς, ἢ μακροῖσιν, ἢ βραχέσιν. ἢ καλῶς ἐπιδεῖν, καὶ ἐπιδεσίας παντοίας, οὐ πρὸς τῇ τέχνῃ κρίνεται εὐχειρίης πέρι, ἀλλὰ χωρίς. ὁκόσοι ἔμπυοι γίνονται τὸν πλεύμονα, ἢ τὴν ἄνω ἢ τὴν κάτω κοιλίην, ἢ φύματα ἴσχουσιν εἴτε ἐν τῇ ἄνω κοιλίῃ εἴτε ἐν τῇ κάτω, ἢ ἐν τῷ πλεύμονι, ἢ ἕλκεα ἔνδοθεν, ἢ αἷμα ἐμέουσιν ἢ πτύουσιν, ἢ ἄλγημά τι ἔχουσιν, ἢ ἐν τοῖσι στήθεσιν ἢ ἐν τῷ νώτῳ, ταῦτα πάντα ἴσχουσι. τῶν μὲν ἐν τῷ σώματι ἐνεόντων, ἀπὸ χολῆς καὶ φλέγματος, τῶν δὲ ἔξωθεν, ἀπὸ τοῦ ἠέρος ἐπιμιγνυμένου τῷ συμφύτῳ θερμῷ. ἀτὰρ καὶ ἀπὸ πόνων καὶ τρωμάτων. καὶ ὁκόσοι μὲν τὸν πλεύμονα ἔμπυοι γίνονται, ἀπὸ τῶνδε γίνονται. ἢν περιπλευμονίῃ ληφθεὶς μὴ καθαρθῇ, [32] ἐν τῇσι κυρίῃσιν ἡμέρῃσιν, ἀλλ᾽ ὑπολειφθῇ ἐν τῷ πλεύμονι πτύαλόν τε καὶ φλέγμα, ἔμπυος γίνεται. καὶ ἢν μὲν αὐτίκα θεραπευθῇ, διαφεύγει ὡς τὰ πουλλά. ἢν δὲ ἀμεληθῇ ἐν τῷ πλεύμονι, διαφθείρεται, σηπόμενός τε καὶ σηπομένου, ἑλκοῦταί τε ὁ πλεύμων, καὶ διάπυος γίνεται. καὶ οὐκ ἔτι ἔσω ἕλκει ἐς ἑωυτὸν, ὅ,τι καὶ ἄξιον λόγου τῆς τροφῆς, οὔτε τι ἀποκαθαίρεται ἀπ᾽ αὐτοῦ ἄνω οὐδέν,

profluens perdit. Siq; dum oculos curat & inungit, vehementiores dolores incidunt, ac fortè fortuna oculi rumpuntur & obſcurantur, idq; Medico crimini dāt, qui oculos ſubleuerit. Et ſi puerperæ in ventris dolore quid Medicus exhibuerit, & malè habeat, aut etiam pereat, Medicus in culpa eſſe dicitur. Ac ferè in morbis & vulneribus, vbi mala malis ex cauſis neceſſariis ſuccedunt, cùm iſta contingunt in Medicum cauſam conferunt, neq; talia ex neceſſitate fieri agnoſcunt. Et ſi ad febricitantem aut vulneratum ingreſſus, & oblatum quàm primùm remedium non iuuet, ſed poſtridie æger peiùs habeat, in Medicum culpam reiiciunt. Quòd ſi proſit, id tamen non perinde laudant, cùm id ei contingere oportere exiſtimant. Vlcera verò inflāmātur in morbis, & in quibuſdam dolores fieri oportet, neque aliter contingere poteſt. Neruus præciſus non coaleſcit, neque veſica, neque aliquod ex tenuibus inteſtinis, neque vena multum effundens ſanguinem, neque tenuis genæ pars, neq; præputium. Principium autem medicationis nullum eſt demonſtratione quidem cōſtans, quod vniuerſæ artis rectè principium ſit, nec ſecundum aliquod, nec medium, nec finis, ſed quandoq; in ea à verbis, quandoq; ab opere initium ſumimus, eodemq; modo deſinimus. Ad eandem rationem in opere, neq; ab iiſdem operibus initium ſumimus, neque in eadem deſinimus. Apta verò manuum tractatio in his eſt, ſi quis ſecando aut vrendo, neq; venam, neq; neruum attingat, & in purulento vrendo, ſi ad pus deueniat, & in ſecando eadem ratione. Si fracturas rectè componat, & corporis particulam quę naturali loco exciderit, ſi rectè in ſuum locum cōpellat. Quę vehementer apprehendere oportet, ea ſi apprehendēdo premat, & quæ leuiter apprehendenda ſunt, apprehendendo non premat. Quę recta ſunt deligando, ſi minimè detorqueat, neque premat quæ premenda non ſunt. Et quicquid attigerit, in contactu ſi nullum ſuperuacaneū dolorem exhibeat. Atque hæc quidem ad aptam manuum tractationem pertinent. At digitis decenter, aut probè, aut non probè, aut longis, aut breuibus aliquid apprehendere, aut probè deligare, & cuiuſquemodi deligaturas facere, nō in arte ad promptam manuum tractationem pertinere iudicandum, ſed ſeparatim tractandum. Qui pulmone, aut ſuperiore, aut inferiore ventre pus colligūt, aut tubercula, ſiue ſuperiore, ſiue inferiore ventre, aut pulmone habent, aut vlceribus interioribus laborant, aut ſanguinē vomitione vel ſputo reiiciunt, aut dolore aliquo aut in pectore, aut dorſo conflictantur, hæc omnia illis contingunt, ex his quidem quę in corpore inſunt, à bile & pituita, ex his verò quæ corpus extra afficiūt, ab aëre inſito calori cōmixto, quinetiam à laboribus & vulneribus. Atque ex his quidem cauſis pus in pulmone colligitur. Si pulmonis inflammatione detētus, diebus qui talia decernere creduntur non purgetur, ſed ſputum & pituita in pulmone remaneat, ſuppuratus fit. Qui ſi confeſtim curetur, plærunque euadit, ſin verò neglectus fuerit, pulmo ab eo quod inhæret putreſcente tum corrumpitur, tum vlceratur, & pus colligit, neque ampliùs intrò ad ſe effatu memorabile alimentum attrahit, neque ab eo quicquam per ſuperiora repurgatur,

ſed cùm ſuffocatur, tum ſemper maiore ſpirandi difficultate premitur, & inter reſpirandum ſtertit, indeq; ſuperiore pectore reſpirat, tandem verò obturatis à ſputo meatibus, perit. Fit quoq; ſuppuratus, ſi ipſi pituita ex capite in pulmonem defluxerit, ac primùm quidem vt plurimùm latenter defluit, tenuemq; tuſſim exhibet, ſputumq; paulò ſolito amarius exiſtit, calorq; tenuis adeſt. Progreſſu verò temporis, tum pulmo exaſperatur, tum intus à pituita inhæreſcente & putreſcente exulceratur, pondusq; in pectore, & dolorem acutũ antè & retro exhibet, corpus vehementer incaleſcit, pulmo à calore ad ſe pituitã ex toto corpore, præcipueq; ex capite trahit. Caput verò calefactum ex corpore, eamque putreſcentem ſubcraſſam expuit. Quantò verò longius tempus proceſſerit, tantò ſincerum magis pus expuit, & febres acutiores fiũt, tuſſisq; crebra & vehemens, inedia vexat, & ad extremum inferior aluus turbatur. Turbatur autem à pituita quæ ex capite deſcendit. Hic cùm eò peruenerit, perit quemadmodum in ſuperioribus dictum eſt, vbi pulmo purulentus & putridus extiterit, aut venter deorſum effluxerit. Ex his quoque purulentus pulmo exiſtit, cùm quædã in eo parua vena rupta fuerit, quæ ex laboribus rumpitur. Et cùm rupta fuerit, craſſior quidem plus fundit ſanguinis, tenuior verò minùs, partimq; confeſtim quidem ſanguinem expuit, partim verò, niſi adſtricta vena fuerit, in pulmonem effunditur, in eoq; putreſcit, cumq; putruerit, pus facit. Procedente verò tempore, interdum pus ſincerum, interdum ſubcruentum, quandoq; etiam ſanguinem, & ſi vena copia magna redundarit, ipſum copioſum ſanguinem confertim à ſe vomitione reiicit, pusque craſſum ab accedente pituita intus putrefacta expuitur. Hic ſi per morbi initia, antè quàm vena ſanguinem effundere & vehementer laxari cœperit, curatione præoccupetur, & priùs quàm extenuetur ac lecto decumbat, & priùs quàm caput corrumpi reliquumq; corpus tabeſcere incipiat, incolumis ab eiuſmodi morbo euadit. Quòd ſi neglectus fuerit, iſtaque prehenderint, ita vt his omnibus aut plæriſq; affectus ſit, perit. Hic autem perit ex iis quæ antè dixi, aut ex vomitu, copioſo ſanguine vomitione reiecto. At ſi vena quidem non omninò rupta fuerit, ſed ea præcipuè velut varix diſtẽditur, quod etiam confeſtim quidem vbi factum fuerit, dolorem quendam tenuem & tuſſim ſiccam exhibet. Si verò diutiùs traxerit & neglecta fuerit, primùm quidem paucum & ſubatrum ſanguinem tranſmittit, mox etiam copioſiorem & maximè ſincerum, deinde pus, & patitur quæ in ſuperioribus dicta ſunt. His confert, ſi circa exordia curandos ſuſceperis, vt manuum venæ relaxentur, & victus ratione vtatur ex qua ſiccisſimus & maximè exanguis euadat. Ad hunc verò eundem modum etiam venis in latere, quæ intus in ſummo innatant, accidit. Cùm igitur ex labore varicum modo intus eleuatæ fuerint, ſi quidem neglectæ fuerint, hęc perpetiuntur, & ſpõte ſanguis erumpit ac expuitur, eumq; interdum vomitione reiiciunt, & ſuppurati fiunt, ac plærũq; pereunt.

ἀλλὰ πνίγεταί τε καὶ δύσπνοος αἰεὶ ἐπὶ μᾶλλον. καὶ ῥέγχει ἀναπνέων, καὶ ἀναπνέει αὐτόθεν ἄνωθεν ἐκ τῶν στηθέων. τέλος δὲ, ἀποφράσσεται ὑπὸ τοῦ πτύσματος, καὶ ἀποθνήσκει. γίνεται δὲ καὶ ἔμπυος, καὶ ἢν ἐκ τῆς κεφαλῆς φλέγμα οἱ καταῤῥυῇ ἐς τὸν πλεύμονα. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ὡς τὰ πολλὰ λανθάνει καταῤῥέον. καὶ βῆχα τε παρέχει λεπτήν. καὶ τὸ σίαλον πικρότερον ὀλίγῳ τοῦ εἰωθότος. καὶ ἄλλοτε θέρμη λεπτή. ὁκόταν δὲ ὁ χρόνος παρέλθῃ, τρηχύνεται τε ὁ πλεύμων καὶ ἑλκοῦται ἔνδοθεν ὑπὸ τοῦ φλέγματος, ἐπιπαρμένου καὶ σηπομένου. καὶ βάρος παρέχει τοῖσι στήθεσι. καὶ ὀδύνην ὀξείην, πρόσω καὶ ὀπίσω. θέρμαι τε ὀξύτεραι ἐμπίπτουσιν ἐς τὸ σῶμα. καὶ πλεύμων ἀπὸ τῆς θερμασίης ἄγει ἐς ἑωυτὸν ἐκ παντὸς σώματος φλέγμα, καὶ μάλιστα ἐκ τῆς κεφαλῆς. ἡ δὲ κεφαλὴ θερμαινομένη ἐκ τοῦ σώματος, καὶ τὸ σηπόμενον, πτύει ὑπόπαχυ. ὅσῳ δ᾽ ἂν ὁ χρόνος παρέλθῃ, εἰλικρινὲς πτύει πύος. καὶ οἱ πυρετοὶ ὀξύτεροι γίνονται. καὶ ἡ βὴξ πυκνὴ καὶ ἰσχυρή, καὶ ἡ ἀσιτίη διαφθείρει. καὶ τέλος, ἡ κοιλίη ἡ κάτω ταράσσεται. ταράσσεται δὲ ὑπὸ τοῦ φλέγματος. τὸ φλέγμα ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καταβαίνει. ἐπὴν ὅταν ἐς τοῦτο ἀφίκηται, ἀπόλλυται καθάπερ εἴρηται ἐν τοῖσιν ἔμπροσθεν, διαπυέντος τοῦ πλεύμονος καὶ σαπροῦ γινομένου, ἢ τῆς γαστρὸς ῥυείσης τῆς κάτω. γίνεται δὲ καὶ ἀπὸ τῶνδε ἔμπυος ὁ πλεύμων. ὁκόταν τι τῶν ἐν αὐτῷ φλεβίων ῥαγῇ. ῥήγνυται δὲ ὑπὸ πόνων. καὶ ὅταν ῥαγῇ, αἱμοῤῥοεῖ τὸ φλέβιον. καὶ μὲν παχύτερον ἐῇ, μᾶλλον· ἢν δὲ λεπτότερον, ἧσσον. καὶ τὸ μὲν, παραυτίκα τοῦ αἵματος πτύει. τὸ δὲ, ἢν μὴ στεγνωθῇ ἡ φλέψ, χεῖται εἰς τὸν πλεύμονα καὶ σήπεται ἐν αὐτῷ. καὶ ὅταν σαπῇ, πύον ποιεῖ. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, ἄλλοτε πύον εἰλικρινές. ἄλλοτε πύον ὕφαιμον. ἄλλοτε δὲ αἷμα. καὶ ἢν μᾶλλον πληρωθῇ τὸ φλέβιον, ἀπεμεῖ τὸ πλήρωμα ἀφ᾽ ἑωυτοῦ ἀλὲς τοῦ αἵματος. τό, τε πύον πτύεται παχὺ, ὑπὸ τοῦ προσγινομένου καὶ ἐνσηπομένου φλέγματος. ἐπὴν ἢν καταληφθῇ ἀρχομένου τοῦ νουσήματος πρὶν ἢ τὴν φλέβα αἱμοῤῥοεῖν καὶ χαλᾶν ἰσχυρῶς, πρίν τε λεπτυνθῆναι καὶ κλινοπετέα γενέσθαι, καὶ τὴν κεφαλὴν ἄρξασθαι φθίνειν, καὶ τὸ ἄλλο σῶμα τήκεσθαι, ἐξαίτης τῆς τοιῆσδε νούσου γίνεται. ἢν δ᾽ ἀμεληθῇ καὶ ταῦτα καταλάβῃ, ὥστε παθεῖν ἢ πάντα ἢ τὰ πλεῖστα, ἀπόλλυται. ἀπόλλυται δὲ ἐπὴν ἢ ὑπὸ τῶν ἀεὶ εἰρημένων ἔμπροσθεν, ἢ ὑπὸ ἐμέτου, αἵματος πολλοῦ πολλάκις ἐμεομένου. ἢν δὲ τὸ φλέβιον πάντα πάμπαν μὴ διαῤῥαγῇ, ἀνοιδέων δ᾽ ἐν αὐτῷ ἐγγένηται, γίνεται δὲ μάλιστα οἷον κιρσός. ὃ καὶ παραυτίκα μὲν ὅταν γένηται, ὀδύνην τινὰ παρέχει λεπτὴν, καὶ βῆχα ξηρήν. ἢν δὲ χρονίσῃ τε καὶ ἀμεληθῇ, διαχωρέει αἵματος μὲν πρῶτον ὀλίγον καὶ ὑπομέλαν. ἔπειτα δὲ ἐπὶ πλεῖόν τε καὶ εἰλικρινέστατον. εἶτα πύον. καὶ πάσχει τε ὅσα περ ἐν τοῖσιν ἔμπροσθεν εἴρηται. συμφέρει δὲ τοῖσι τοιούτοισιν ἢν καταρχὰς λάβῃς θεραπεύειν, ὥστε αἵ τε φλέβες ἐξιέμεναι ἐκ τῶν χειρῶν. καὶ δίαιταν ὑφ᾽ ἧς ἔσται ξηρότατός τε καὶ ἀναιμότατος. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον τοῦτον, καὶ τὰ ἐν τῇ πλευρῇ φλέβια πάσχει, ὅσα ἐστὶν ἀκρόπλοα εἴσω. ὁκόταν οὖν πονήσῃ, κιρσοειδέα τε γίνεται, καὶ μετέωρα εἴσω. καὶ ἢν μὲν ἀμεληθῇ, τάδε πάσχει. ἐμέονταί τε καὶ πτύουσί τε ἀπὸ σφέων, αἷμα. καὶ ἐνίοτε καὶ ἐμέουσι, καὶ ἔμπυοι γίνονται καὶ ὡς τὰ πολλὰ διεφθάρησαν.

ἢν δὲ θεραπεύωσιν ἀρχομένου τοῦ νουσήματος, αὖθις κατὰ χώρην ἱζάνουσιν εἰς τὸ πλευρὸν τὰ φλέβια, καὶ γίνεται ταπεινά. καὶ ὁ μὲν πλεύμων ἀπὸ τούτων ἔμπυος γίνεται, καὶ τὰ ἀπ' αὐτοῦ πάσχουσί τε τὰ τοιαῦτα, καὶ τελευτῶσιν οὕτω. τὴν δὲ ἄνω κοιλίην, ἔμπυοι γίνονται πολλαχῶς. καὶ γὰρ ὅταν φλέγμα ῥυῇ ἐκ τῆς κεφαλῆς, ἀλὲς ἀθρόον ἐς τὴν ἄνω κοιλίην, σήπεταί τε καὶ γίνεται πύος. σήπεται δὲ,[38] ἐν ἡμέρῃσι μάλιστα, μιῇ καὶ εἴκοσι. τοῦτο οὖν διασείεται καὶ ἐκκλυδάζεται, τὸ πύος εἰς τὰ πλευρὰ προσπίπτον. ἢν μὲν οὖν καυθῇ ἢ τμηθῇ, πρὶν χρονίσαι τὸ πύος, ὑγιὴς γίνεται ὡς τὰ πολλά. γίνονται δὲ κατὰ τὴν ἄνω κοιλίην, ἔμπυοι, καὶ ἐκ πλευρίτιδος ὁκόταν ἰσχυρὴ γένηται. καὶ ἐν τῇσι κυρίῃσιν ἡμέρῃσι μήτε σαπῇ μήτε λυθῇ, ἀλλ' ἑλκωθῇ τὸ πλευρὸν ὑπὸ τοῦ προσπεπηγότος φλέγματος, καὶ χολῆς. καὶ ὁκόταν ἕλκος γένηται, ἀναδιδοῖ ἀπὸ ἑωυτοῦ πύος. καὶ ἐκ τῶν πλησίον χωρίων ὑπὸ θερμασίης ἄγει ἐφ' ἑωυτὸ φλέγμα. καὶ τοῦτο ὁκόταν σαπῇ, λύεται πύος. ἐνίοτε δὲ καὶ ἐκ τῶν φλεβίων διαδιδοῖ ἐς τὸ ἕλκος, αἷμα. καὶ γίνεται σηπόμενον πύος. ἢν μὲν προσδεχθῇ ὑπολειφθῇ, ὑγιὴς γίνεται ὡς τὰ πολλά. ἢν δὲ ἀμεληθῇ, διαφθείρεται. γίνονται δὲ ἔμπυοι, καὶ ἢν φλέγμα ἐκ τῆς κεφαλῆς ῥυὲν, πρὸς τὸ πλευρὸν προσπαγῇ καὶ σαπῇ. τότε γὰρ τὸ πλευρὸν ὡς τὰ πολλὰ καίεται καὶ πάσχει, ὅσαπερ ἐκ πλευρίτιδος ὅταν ἔμπυος γένηται. γίνονται δὲ καὶ ὁκόταν ὑπὸ ταλαιπωρίης, ἢ ἐκ γυμνασίης,[39] ἢ ἄλλως πως ῥαγῇ, ἢ ἔμπροσθεν ἢ ὄπισθεν. ῥαγῇ δὲ, ὥστε μὴ παραυτίκα λύσαι αἷμα, ἀλλ' ἐν τῇ σαρκὶ σπαδῶν γένηται. καὶ ἡ σὰρξ σπασθεῖσα, εἰρύσῃ ἰκμάδα ὀλίγην, καὶ γένηται ὑποπέλιδνος. καὶ παραυτίκα μὲν μὴ αἰσθάνηται ὁ πάθων ὑπὸ ῥώμης καὶ εὐεξίης. εἰ δὲ καὶ αἰσθάνεται, μηδὲν πρῆγμα ἡγήσεται. ἢν δὲ ὅταν καταλάβῃ ὥστε αὐτὸν ὑπὸ πυρετῶν ληφθέντα λεπτυνθῆναι, ἢ ποσίων, ἢ λαγνείης, ἢ ἄλλου του, ἡ σὰρξ ἡ τετρωμένη, ὑποξηραίνεταί τε καὶ ὑποθερμαίνεται, καὶ ἕλκει ἰκμάδα ἐς ἑωυτὴν, ἀπὸ τῶν πλησίον καὶ φλεβῶν, καὶ σαρκῶν. ὅταν δὲ εἰρύσῃ, οἰδίσκεταί τε καὶ φλεγμαίνει, καὶ ὀδύνην παρέχει λεπτήν. καὶ βῆχα ἀραιήν τε καὶ ξηρὴν τὸ πρῶτον. ἔπειτα ἐπὶ μᾶλλον ἕλκει τε ἐς ἑωυτὴν, καὶ ὀδύνην παρέχει ἰσχυροτέρην, καὶ βῆχα πυκνοτέρην. καὶ πτύει τὸ μὲν πρῶτον, ὑπόπυον. ἐνίοτε δὲ, ὑποπέλιδνον καὶ ὕφαιμον. ὅσῳ δὲ ἂν ὁ χρόνος πλείων, ἕλκει τε μᾶλλον ἐς ἑωυτὴν καὶ σήπει. καὶ αὐτῆς τῆς σαρκὸς, ὅσον πελιδνὸν ἐγένετο τὴν ἀρχὴν,[40] τοῦτο πύος γίνεται. καὶ ὀδύνην παρέχει ὀξείην. καὶ πυρετὸν. καὶ βῆχα, πολλήν τε καὶ πυκνήν. καὶ τὸ πτύσμα εἰλικρινὲς πτύει πύος. ἢν δὲ χρονίσῃ τὸ πύος ἐν τῇ κοιλίῃ, διαθερμαίνεται ὑπ' αὐτοῦ τὸ σῶμα πᾶν, μάλιστα δὲ τὰ ἐγγυτάτω. θερμαινομένου δὲ τοῦ σώματος, μάλιστα ἐκτήκεται τὸ ὑγρόν. καὶ τὸ μὲν ἀπὸ τῶν ἄνω, ἐς τὴν ἄνω κοιλίην μάλιστα συρρεῖ, καὶ γίνεται πύος, πρὸς τῷ ἐνεόντι. τὸ δὲ καὶ ἐς τὴν κάτω κοιλίην ῥεῖ. καὶ ἐνίοτε ταράσσεται ἡ κοιλίη ὑπ' αὐτοῦ, καὶ διέφθειρε τὸν ἄνθρωπον. τὰ γὰρ ἐσιόντα τῶν σιτίων, διαχωρέει ἄπεπτα. καὶ τροφὴ ἀπ' αὐτῶν οὐ γίνεται τῷ σώματι. καὶ ἡ τοῦ πτύσματος ἄνω κάθαρσις, οὐχ ὁμαλὴ γίνεται. ἅτε διατεθερμασμένης τῆς κοιλίης καὶ ἀγούσης πάντα κάτω, ἐφ' ἑωυτήν.

Quod si inter initia morbi curationem adhibeant, rursus venulæ suo loco ad latus subsidunt, & humiles fiunt. Et pulmo quidem ab his suppuratus redditur, & ab ipso talia perpetiuntur, sicque moriuntur. At verò multis modis superiore ventre pus colligunt. Nã cùm pituita multa è capite confertim in superiorem ventrem confluxerit, putrescit & pus euadit. Putrescit autem maximè diebus vno & viginti. Pus igitur ad latera illabens, commouetur & intus fluctuat. Hic si antequàm pus diutiùs permaneat, vratur aut secetur, plærunque sanus euadit. Ex morbo quoque laterali superiore ventre purulenti fiunt, cùm vehemens fuerit, neque diebus iudicare solitis computruerit, neq; per sputum reiectus fuerit, sed adhærescente ad latus pituita & bile ipsum vlceratum fuerit, cumq; vlcus factum fuerit, ex se pus effundit, & de vicinis locis calore pituitam ad se adducit, quæ vbi computruit, pus expuitur. Interdum verò etiam ex venis sanguis se ad vlcus transfundit, qui putrefactus in pus vertitur. Hic si confertim curandus suscipiatur, plærunq; sanus euadit, si verò negligatur, perit. Purulenti quoque etiam fiunt, si pituita è capite in latus defluat, illicq; adhærescens putrescat. Tum enim plerunque latus ipsum incenditur, eademq; perpetitur, quæ qui ex morbo laterali purulentus euadit. Fiunt etiam cùm ex immoderato labore aut exercitatione, aut quauis alia ratione parte anteriore aut posteriore ruptio ita facta fuerit, vt non confestim sanguis expuatur, sed vulsum in carne contingit, quæ diuulsa paucam humiditatem attrahit, & subliuida euadit. Quod quidem qui ita affectus est præ robore aut bono corporis habitu non statim sentit, aut si sentit, pro nihilo reputat. Hic cùm perceperit se sic febribus detineri vt extenuetur, aut ex potionibus, aut venere, aut quauis alia re, caro vulnerata, aliquantulum resiccatur & incalescit, & ex vicinis, tum venis, tum carnibus, humiditatem ad se trahit, eumque attraxerit intumescit & inflammatur, doloremq; tenuem inducit, & tussim raram & siccam primùm, deinde magis ad se adhuc attrahit, vehementioremque dolorem, & tussim crebriorem infert, & primùm quidem aliquantum purulentum expuit, interdum verò subliuidum & subcruentum. Quoque plus temporis intercesserit, eò magis ad se trahit & putrefacit, & quicquid in carne circa initia liuidum erat, in pus vertitur, doloremq; excitat acutum & febrem, & tussim, tum multam, tum crebram, & pus sincerum per sputum reiicit. Quòd si pus in ventre diu traxerit, ab eo totum corpus, præcipueq; partes maximè vicinæ incalescunt, incalescente autem corpore, humidum maximè colliquescit. Et partim quidem à superioribus partibus in superiorem ventrem præcipuè confluit, & in pus vertitur, ad id quod iam intus est accedens. Partim verò ad inferiorem ventrem defluit, ab eoque interdum aluus turbatur, & hominem perimit. Cibi enim ingesti per aluum secedunt, nullumque corpori ab his alimentum accedit, neq; sputi per superiora æquabilis fit expurgatio, cùm nimirum incalescens aluus deorsum omnia ad se deducat.

Et à ſputo quidem ſuffocatur, & non repurgatus ſtertit, ab aluo autem fluente debilis euadit, & plærunque perit. In huiuſmodi autem morbis hâc fluxionem caput excitat, nimirum cùm cauum exiſtat, & ſuperiore parte locatum. Cùm enim ab aluo concalefactum fuerit, tenuiſſimam pituitam è corpore ad ſe trahit, quam in ſe coaceruatam, rurſus confertam & craſſam velut dictum eſt reddit, partimq; in ſuperiorem ventrem, partim verò in inferiorem defluit. Vbi igitur caput fluere, corpuſque reliquum non ampliùs æquabiliter colliqueſcere cœperit, ne vſtione quidem ſuperſtites euadunt. Ad pus enim influentia mala accedunt, quæ exuperant ea quæ defluunt, carneſq; magis à malis colliqueſcunt, quàm ab ingeſtis cibis nutriantur. Qui morbis huiuſmodi detinentur, ab his quidem intra breue tempus pereunt, quidam etiam diutiùs trahunt. Præſtat enim corpus corpori, ætas ætati, & affectio affectioni, & anni tempeſtas tempeſtati, in qua ægrotarint. Quidam enim morbos faciliùs tolerant, quidam verò omninò tolerare nequeunt. Non igitur certum tempus in quo pereunt dari poteſt, neque ſi longum, neque ſi breue futurum ſit. Neque enim certum tempus eſt, quod quidam prædicunt, cùm plærunque neque hoc ipſum ſuppuret. Annus nanque inter ſe & anni tempora differunt. Verùm qui volet rectè de his decernere ac prædicere, ſic iudicabit, quouis anni tempore & perire & ſupereſſe, & quæ patiuntur euenire. At verò inferiore ventre ſuppurati euadunt, præcipuè quidem cùm pituita & bilis inter carnem & cutim affatim collecta fuerit. fiunt etiam & ex conuulſionibus, cumq; vena diuulſa rupta fuerit, & ſanguis effuſus putreſcit, & pus intus gignit. Quòd ſi caro diuulſa aut contuſa fuerit, ſanguinem ex venis quæ ſunt in eius ambitu attrahit, isque putreſcit & pus intus gignit. His ſi quidem de ſe foras ſignificationem præbuerit, & pus exierit, ſani euadunt, ſi verò ſpontè intus erumpat, pereunt. Effuſum autem pus in inferiore ventre generari haudquaquam poterit, velut in ſuperiore ventre fieri dictum eſt, ſed in tunicis & tuberculis innaſcitur, velut à me dictum eſt. Et ſi quidem internas de ſe notas præbuerit, non facilè deprehenditur, cùm nec concutiendo cognoſcere liceat. Ex dolore tamen præcipuè vbi fuerit dignoſcitur, & ſi argillam, aut aliud quid eiuſcemodi illeueris, breui id reſiccat. At verò eryſipelas in pulmone gignitur, cùm ſupra modum is reſiccatus fuerit, quod vel ab ardore, vel febribus, vel nimio labore, vel intemperie contingit. Qui cùm maximè reſiccatus fuerit, plurimum ſanguinem in ſeſe trahit, eumque præcipuè ex magnis venis, quæ ei maximè vicinæ ſunt, ipſiq; ſuperincumbunt. Trahit autem etiam ex aliis vicinis magis tenuem & debilem. Cùm autem traxerit, febris acuta oritur, & tuſſis ſicca, plenitudo in pectore, dolor vehemens in anterioribus & poſterioribus partibus, præcipuè verò ad ſpinā, cùm nimirum magnæ venæ incaleſcant, & interdum quidem ſubcruentum, interdum verò liuidum vomunt, pituitam verò & bilem etiam vomūt, crebroq; animo linquuntur, quod ob repentinam ſanguinis tranſmutationem contingit. Idq; præcipuè obortū eſſe in pul-

καὶ ὑπὸ μὲν τοῦ πτύσματος, πνίγεταί τε καὶ ῥέγχει οὐ καθαιρόμενος. ὑπὸ δὲ τῆς γαστρὸς ῥεούσης, ἐξασθενεῖ, καὶ ὡς τὰ πολλὰ διαφθείρεται. μάλιστα δὲ ἐν τῇσι τοιαύτῃσι τῶν νούσων τὸ ῥεῦμα τοῦτο ἡ κεφαλὴ παρέχει, ἅτε κοίλη ἐοῦσα, καὶ ἄνω ὑπερκειμένη. ὁκόταν γὰρ διαθερμανθῇ ὑπὸ τῆς κοιλίης, ἕλκει ἐς ἑωυτὴν ἐκ τοῦ σώματος τὸ λεπτότατον τοῦ φλέγματος. ὅταν δὲ ἀλισθῇ ἐν αὐτῇ, ἀποδιδοῖ πάλιν διὰ ἐς καὶ παχὺ, ὥσπερ εἴρηται. καὶ αὐτοῦ τὸ μὲν, ἐς τὴν ἄνω κοιλίην καταρρεῖ. τὸ δὲ, ἐς τὴν κάτω. ὁκόταν οὖν ἄρξηται ἡ κεφαλὴ ῥεῖν, καὶ τὸ ἄλλο σῶμα τήκεσθαι, οὐκ ἔτι ὁμαλῶς, οὐδὲ καυθέντες περιγίνονται. κρατεῖ γὰρ πρὸς μὲν τοῦ πύους τὰ ἐπιρρέοντα κακὰ ἢ τὰ ἀπορρέοντα. αἱ δὲ σάρκες τηκόμεναι μᾶλλον ὑπὸ τῶν κακῶν, ἢ τρεφόμεναι, ὑπὸ τῶν εἰσιόντων. οὗτοι ὁκόσοι τοιουτότροπα νοσήματα ἴσχουσι. καὶ ἀπὸ τούτων ἔνιοι μὲν, δι᾽ ὀλίγου ἀπόλλυνται. ἔνιοι δὲ, πουλὺν χρόνον ἕλκουσι. διαφέρει γὰρ σῶμα σώματος. καὶ ἡλικίη ἡλικίης. καὶ πάθημα παθήματος. καὶ ὥρη ὥρης ἐν ᾗ ἂν νοσέωσι. καὶ οἱ μὲν, ταλαιπωρέουσι ἐν τῇσι νούσοισιν. οἱ δὲ, παντάπασι ταλαιπωρέειν ἀδυνατοῦσι. οὐκ ἔστι τὸ ἀκριβὲς τοῦ χρόνου ἐν ᾧ ἀπόλλυνται, οὔτε εἰ πολὺν, οὔτ᾽ εἰ ὀλίγον. οὔτε γὰρ ἐστὶν ὁ χρόνος ἀκριβὴς ὃν ἔνιοι λέγουσιν, ὡς τὰ πολλὰ, οὐδὲ αὐτὸ τοῦτο ἐκπυεῖ. διαφέρει γὰρ καὶ ἔτος ἔτεος. καὶ ὥρη ὥρης. ἀλλ᾽ ἤν τις θέλῃ περὶ αὐτῶν ὀρθῶς γινώσκειν καὶ λέγειν, [41] γνώσεται ὧδε πάσας ὥρας, καὶ ἀπολλυμένους καὶ περιγινομένους καὶ πάσχοντας ἅπερ ἂν πάσχωσι. τῇ δὲ κάτω κοιλίῃ, ἔμπυοι γίνονται. μάλιστα μὲν, ὅταν φλέγμα ἢ χολὴ συστῇ διὰ ἐς μεσηγὺ τῆς σαρκὸς καὶ τοῦ δέρματος. γίνονται δὲ καὶ ἀπὸ σπασμῶν. καὶ ὅταν φλέβιον σπασθὲν ῥαγῇ, τὸ αἷμα ἐκχυθὲν, σήπεται καὶ ἐμπυεῖ. ἢν δὲ ἡ σὰρξ σπασθῇ ἢ φλασθῇ. ἕλκει τε ἐκ τῶν παρ᾽ ἑωυτῇ φλεβίων αἷμα, καὶ τοῦτο σήπεται καὶ ἐμπυεῖ. τούτοισιν ἢν μὲν ἔξω ἀποσημήνῃ, καὶ πύος ἐξέλθῃ, ὑγιέες γίνονται. ἢν δὲ ἐκραγῇ αὐτόματον ἔσω, ἀπόλλυνται. κεχυμένον δὲ πύος ἐν τῇ κάτω κοιλίῃ, ὥσπερ ἐν τῇ ἄνω εἴρηται ἐγγίνεσθαι, οὐκ ἂν δύναιτο ἐγγενέσθαι, ἀλλ᾽ ὥσπερ μοι εἴρηται ἐν χιτῶσί τε καὶ ἐν φύμασιν ἐγγίνεται. καὶ ἢν μὲν ἔνδον ἀποσημήνῃ, δυσπετὲς γνῶναι. οὔτε γὰρ διασείσαντα ἐστὶν εἰδέναι. γινώσκεται δὲ μάλιστα τῇ ὀδύνῃ ἔνθα ἔν. καὶ ἢν καταπλάσῃς [42] τῇ κεραμίτιδι, ἢ ἄλλῳ τῳ τοιούτῳ, ἀποξηραίνει δι᾽ ὀλίγου. Ἐρυσιπέλας δὲ ἐν τῷ πλεύμονι γίνεται, ὅταν ὑπερξηρανθῇ ὁ πλεύμων. ὑπερξηραίνεται δὲ καὶ ὑπὸ καύματος, καὶ ὑπὸ πυρετῶν, καὶ ὑπὸ ταλαιπωρίης καὶ ἀκρασίης. καὶ ὁκόταν ὑπερξηρανθῇ, ἕλκει τοῦ αἵματος πλεῖστον ἐφ᾽ ἑωυτόν. μάλιστα μὲν καὶ πλεῖστον ἐκ τῶν μεγάλων φλεβῶν. αὗται γὰρ αὐτῷ ἐγγύταταί εἰσι, καὶ ἐπίκεινται ἐπ᾽ αὐτῷ. ἕλκει δὲ καὶ ἐκ τῶν ἄλλων τῶν πλησίον. ἕλκει δὲ τὸ λεπτότατον καὶ ἀσθενέστατον. ὁκόταν δὲ ῥύσῃ, πυρετὸς ἀπ᾽ αὐτοῦ γίνεται ὀξύς. καὶ βὴξ ξηρή. καὶ πληθώρη ἐν τοῖσι στήθεσι. καὶ ὀδύνη ὀξεῖη ἐν τοῖσιν ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν. μάλιστα δὲ κατὰ τὴν ῥάχιν, ἅτε τῶν φλεβῶν τῶν μεγάλων διαθερμαινομένων. καὶ ἐμέουσιν, ἄλλοτε μὲν, ὕφαιμον. ἄλλοτε δὲ, πελιδνόν. ἐμέουσι δὲ καὶ φλέγμα καὶ χολήν. καὶ ἐκψύχουσι πυκνά. ἐκψύχουσι δὲ, διὰ τὴν τοῦ αἵματος τὴν μετάστασιν ἐξαπίνης γινομένην. καὶ μάλιστα διασημαίνει τοῦτο, ὅταν ἐπὶ τοῦ πλεύ-

μονος

μονος ἐπιγένηται ἐρυσίπελας. καὶ τοῦ πυρετοῦ ἐν συνεχὴς λῆψις. τούτῳ εἰ μὲν δύο ἢ τριῶν ἢ τεττάρων τὸ πλεῖστον ἡμερέων διαχυθῇ καὶ μεταστῇ τὸ ἔνδον ἐς τὸ ἔξω, ὑγιὴς γίνεται ὡς τὰ πολλά. ἢν δὲ μὴ διαχυθῇ καὶ μεταστῇ, ἐνσήπεταί τε καὶ ἔμπυος γίνεται καὶ ἀπόλλυται. ἀπόλλυται δὲ δι᾽ ὀλίγου, ἅτε τοῦ πλεύμονος ἐμπύου ἐόντος ὅλου καὶ σαπροῦ. ἢν δὲ ἔξω καταχεχυμένον, εἴσω τράπηται καὶ λάβηται τοῦ πλεύμονος, τούτου οὐδεμία ἐλπὶς περιγενέσθαι. ὅταν γὰρ προαπεξηρασμένος ὁ πλεύμων, εἰρύσῃ ἐς ἑωυτόν, οὐκ αὖ ἔτι μεταδαίνει, ἀλλὰ παραχρῆμα ὑπὸ τοῦ καύματος καὶ τῆς ξηρασίης, οὐκ ἔτι δέχεται οὐδέν, οὔτε ἄνω ἀναδιδοῖ οὐδέν, ἀλλὰ διέφθειρε. φῦμα δὲ γίνεται ἐν τῷ πλεύμονι ὧδε. ὁκόταν φλέγμα ἢ χολὴ συστραφῇ, σήπεται. καὶ ἕως μὲν ἂν ἔτι ὠμότερον ἐῇ, ὀδύνην τε παρέχει λεπτὴν καὶ βῆχα ξηρήν. ὁκόταν δὲ πεπαίνηται, ὀδύνη γίνεται καὶ πρόσθεν καὶ ὄπισθεν ὀξεῖα. καὶ θέρμαι λαμβάνουσι καὶ βὴξ ἰσχυρή. καὶ ἢν μὲν ὅτι τάχιστα πεπανθῇ, καὶ ῥαγῇ καὶ ἄνω τράπηται τὸ πύον, καὶ ἀναπτυσθῇ πᾶν, καὶ κοιλίη ἐν ᾗ τὸ πύον προσπέσηται καὶ ἀναξηρανθῇ, ὑγιὴς γίνεται παντελῶς. ἢν δὲ ῥαγῇ μὲν ὅτι τάχιστα καὶ πεπανθῇ καὶ ἀνακαθαίρηται, ἀποξηρανθῆναι δὲ παντάπασι μὴ δύνηται, ἀλλ᾽ αὐτὸ ἀφ᾽ ἑωυτοῦ τὸ φῦμα ἀναδιδοῖ τὸ πύον, ὀλέθριον τοῦτο. καὶ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς δὲ καὶ τοῦ ἄλλου σώματος φλέγμα καταρρέον ἐς τὸ φῦμα, σήπεταί τε καὶ πύον γίνεται καὶ πτύεται, δι᾽ οὗ ἐφθάρη. διαφθείρεται δὲ ὑπὸ γαστρὸς ῥυείσης, ἀφ᾽ ὧνπερ καὶ ἐπὶ τῶν πρόσθεν εἴρηται. λεσχηνευομένου τε αὐτοῦ καὶ φρονέοντος, πάντα χρήματα ὁμαλῶς ὡς καὶ ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ, ἀποξηραίνεταί τε καὶ ἀποψύχεται. καὶ συμμύει τὰ φλέβια τὰ ἐν τῷ σώματι πάντα, ἅτε τοῦ αἵματος ἐξ αὐτέων ἐκκεκαυμένου ὑπὸ πυρετοῦ. ἐνίοτε δὲ ὑπὸ χρόνου τε πλήθεος, καὶ μεγέθεος τῆς νούσου, καὶ τῶν ἐνεόντων κακῶν, καὶ τῶν προσεπιγινομένων. ἢν δὲ μὴ δύνηται πολλοῦ χρόνου ῥαγῆναι, μήτε ἀπὸ ταὐτομάτου, μήτε ὑπὸ φαρμάκων, τήκεται ὁ ἀσθενέων ὑπὸ ὀδυνέων ἰσχυρῶν, καὶ ἀσιτίης, καὶ βηχὸς, καὶ πυρετῶν, καὶ ὡς τὰ πολλὰ διαφθείρεται. ἢν δὲ ἤδη λελεπτυσμένῳ καὶ κλινοπετεῖ ἐόντι ῥαγῇ τὸ πύον, οὐδ᾽ οὕτω μάλα ἀναφέρουσιν, ἀλλὰ διαφθείρονται τρόπῳ τοιῷδε. ἢν δὲ ῥαγῇ μὲν ὅτι τάχιστα καὶ πεπανθῇ, πεπανθὲν δὲ ἐκχυθῇ ἐπὶ τὰς φρένας τὸ πολλὸν αὐτοῦ, τὸ παραυτίκα δοκεῖ μὲν ῥάων εἶναι. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, ἢν μὲν ἀναπτύσῃ πᾶν, καὶ ἡ κοιλίη, ἐν ᾗ τὸ πύος ἐνῆ, προσπέσῃ τε καὶ ἀναξηρανθῇ, ὑγιὴς γίνεται. ἢν δὲ ὅ τε χρόνος πλείων γένηται, καὶ αὐτὸς ἀσθενέστερος, καὶ ἀναπτύσαι μὴ δύνηται, ἀλλὰ καυθῇ ἢ τμηθῇ καὶ τὸ πύος ἐξέλθῃ, παραυτίκα μὲν καὶ οὕτω δή τι δοκεῖ ῥάων γεγονέναι. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, διαφθείρεται ὑπὸ τῶν αὐτῶν, ὑφ᾽ ὧνπερ καὶ ἐν τῷ πρόσθεν εἴρηται. ἐν δὲ τῷ πλευρῷ γίνεται μὲν φύματα, καὶ ἀπὸ φλέγματος καὶ ἀπὸ χολῆς κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον τοῖσιν ἐν τῷ πλεύμονι. γίνεται δὲ καὶ ἀπὸ τῶν πόνων, ὁκόταν τι τῶν φλεβίων ἀποσπασθὲν ῥαγῇ. μὴ ῥαγῇ δὲ παντελῶς, ἀλλὰ σπασθὲν ἐν αὐτῷ γένηται. ἢν μὲν οὖν ῥαγῇ, παραυτίκα τὸ αἷμα τὸ ἐκχυθὲν ἐκ τοῦ φλεβίου, σήπεταί τε καὶ ἐκπυοῦται. εἰ δὲ σπασθὲν ἐν τῷ φλεβίῳ γένηται, τοῦτο κατ᾽ ἀρχὰς μὲν, ὀδύνην τε παρέχει καὶ σφυγμόν. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, διαδιδοῖ ἡ φλὲψ τοῦ αἵματος ἐς τὴν σάρκα, καὶ τοῦτο σηπόμενον ἐν τῇ σαρκὶ, πύος γίνεται.

mone erysipelas indicat, siq; febris assidua prehẽderit. Huic siquidẽ duobus, aut tribus, aut quatuor ad summum diebus diffusum fuerit, & quod intus est foras trãsierit, plerunq; sanus euadit. Si verò neq; diffusum, neq; transmutatum fuerit, intus putrescit & suppuratus euadit, ac breui perit, cùm nimirum totus pulmo purulẽtus ac putridus existat. Quòd si extra diffusum intrò vertatur, pulmoneq; prehendat, hunc superesse posse nulla spes est. Cùm enim antea resiccatus pulmo ad sese traxerit, non ampliùs trãsmittit, sed confestim præ ardore ac siccitate neq; quicquã ampliùs suscipit aut sursum distribuit, sed corrumpit. Pulmonis verò tuberculum ad hunc modum oritur. Cùm pituita aut bilis collecta fuerit, putrescit, & quandiu quidem adhuc crudum fuerit, tum dolorem tenuem, tum tussim siccam exhibet. Vbi verò maturuerit, anteriore & posteriore parte grauis dolor oritur, calores inuadunt & tussis vehemens. Et si quidem pus quàm citissimè maturuerit, eruperit, sursum vergat & totum expuatur, venterq; in quo pus erat considat ac resiccetur, prorsus sanus euadit. Si verò quàm citissimè ruptũ fuerit, maturuerit, ac repurgatum fuerit: neq; tamen penitus resiccari possit, sed ipsum tuberculum ex se pus effundat, perniciosum id est, & ex capite reliquoq; corpore pituita ad tuberculum defluens, putrescit, in pus vertitur ac expuitur, ex quo corruptus perit. Perit autem ex ventris profluuio ex his quæ antea dicta sunt, ipsoq; confabulante & omnia æquè vt priùs intelligente resiccatur ac refrigeratur, omnesq; corporis venæ contrahuntur, cùm nimirum ipsarum sanguis à febre exustus sit, interdum verò tum ex temporis lõgitudine, & morbi magnitudine, tum etiam ex instantibus ac superuenientibus malis. Quòd si neq; spontè, neque à medicamentis multo tempore rumpi non possit, dolorũ vehementia, inedia, tussi, ac febribus qui laborat consumitur, ac plærunq; perit. Si verò iam extenuato & lecto decumbenti pus eruperit, neq; sic admodum sustinent, sed eo modo perimuntur. Quòd si quàm citissimè ruptum quidem & maturatũ fuerit, magnaq; sui parte ad septum transuersum effundatur, cõfestim quidem leuiùs habere videtur, progressu tamen temporis, si quidem totum per sputum reiiciat, & venter in quo pus inerat considat ac resiccetur, sanus euadit. Verùm si tum tempus longius, tum ipse debilior fuerit, neq; expuere possit, sed per vstionẽ aut sectionem pus exeat, confestim quidem hoc sanè etiam modo leuius habere videtur, progressu tamen temporis, ab his quę in priore dicta sunt, perimitur. In latere autem tubercula quidem oriuntur, tum à pituita, tum à bile, non aliter quàm in pulmone. Ex laboribus quoque etiam oriuntur, cùm vena aliqua diuulsa rupta fuerit, neque tamen penitus rupta fuerit, sed ita vt in ipsa conuulsio facta sit. Si quidem igitur rupta fuerit, confestim sanguis ex vena effusus putrescit & in pus vertitur. Quòd si conuulsio in vena facta sit, hæc quidem per exordia dolorem excitat & pulsat, progressu verò temporis sanguinem ad carnem transmittit, qui in carne putrescens, in pus vertitur.

Ad eandem verò rationem etiam caro si quidem plus laborarit, plurimùm ad se sanguinem ex maximè vicinis venis trahit, & confestim in pus vertit. Si verò minùs laborarit, & tardiùs trahit, & pus efficit. Quibusdam autem cùm imbecilla in carnibus ac venis conuulsa facta fuerint, non suppurant, sed diuturni fiunt dolores, & ruptiones vocantur. Et quę quidem in carne fiunt, ad hunc modum fiunt. Cùm caro aut diuulsa, aut ex plaga, aut aliquo modo affecta, dolorem aliquem habuerit, liuida, velut antea dixi, euadit, non sincero sanguine, sed tenui & aquoso, eoq; pauco. Vbi verò plus solito resiccata fuerit, tum incalescit, tum dolorem exhibet, & ad se ex venis & carnibus propinquis humiditatem trahit, ac vbi supra modum humectata fuerit, eaq; humiditas à carne admodum incaluerit, per totum corpus, qualis attracta est dispergitur. Et magis sanè in venas quàm in carnes spargitur, cùm hæ magis quàm carnes trahant, quanquam etiam carnes trahunt. Cùm verò ad copiosam corporis humiditatem pauca à carne attracta fuerit, obscura & doloris expers euadit, & pro morbosa temporis tractu sanescit. Quòd si caro tũ magis incaluerit, tum copiosam humiditatem traxerit, dolorem exhibet, & ad quancunque corporis partem ab ipsa cum impetu delata fuerit ac incubuerit, dolorem grauem excitat, & quibusdam videtur ruptũ transmutatum esse, quod tamen fieri non potest. Sed quæ sunt eiusmodi & alia propè ad vlcus accedunt. Humiditas autem de carne per venas prorumpit, cumq; incaluerit, & crassior copiosiorque euaserit, dolorem exhibet, donec reliquo humori tenuitate & frigiditate similis extiterit. Quòd autem attinet ad ea quæ in venis fiunt, ipsa quidem vena in quantum conuellitur, loco manet, cùm verò conuulsa fuerit (quod contentione & vi accidit) similis fit varici. Incalescit autem & ad se vaporem quendam humidum attrahit, qui ex bile & pituita prouenit, cũq; sanguis & humiditas de carne permixta fuerint, incrassescit sanguis, ipseq; multis modis, qua parte venam conuelli cõtingit, se ipso morbosior & longè stabilior euadit, cumq; copiosior extiterit, plenitudo quolibet transfertur, doloremq; grauem adfert, ita vt quibusdam ruptum loco migrasse videatur. Quòd si fortè ad humerum transierit, grauitatem in manu & stuporem ac torporem inducit. Et si in venam incubuerit, aut ad humerum & dorsum tendat, confestim plærunq; dolor sedatur. Fiunt etiam conuulsiones ex laboribus, ex casibus, ex plaga, & si quis onus maius tollat, & ex cursibus, ac lucta, & omnibus id genus. Qui autẽ ex vulneribus purulenti fiunt, aut hasta, aut pugione, aut iaculo intrò vulnus acceperint, quandiu quidem vlcus per antiquum vulnus foris aërem attraxerit, ea parte frigidum ad se inducit, & calidum à se emittit, & pus facilè aut sanè si quid aliud expurgatur. Et si quidem tum interna parte, tum externa simul sanescat, penitus sanus euadit. Sin autem externa quidem parte sanescat, interna verò minimè, purulentus fit. At si simul quidem tum interna, tum externa parte sanescat, cicatrix autẽ intus debilis, aspera & liuida existat, quãdoq; refricatur, eoq; modo purulẽtus euadit.

κατὰ τὸ αὐτὸ δὲ λόγον καὶ ἡ σὰρξ ἢν μὲν μᾶλλον πονέσῃ, πλεῖστον ἕλκει αἷμα τὸ ἐς ἑωυτὴν ἐκ τῶν ἐγγυτάτω φλεβῶν, [46] καὶ τὸ διάχρημα ἐκπυεῖ. ἢν δὲ ἧσσον πονέσῃ, βραδύτερόν τε καὶ ἕλκει καὶ ἐκπυεῖ. ἐνίοισι δὲ ὁκόταν ἀσθενέα γένηται τὰ σπάσματα ἐν τῇσι σαρξὶν, ἢ ἐν τῇσι φλεψὶν, οὐκ ἐκπυΐσκεται, ἀλλὰ γίνεται ἀλγήματα πολυχρόνια, [47] καὶ καλέεται ῥήγματα. καὶ ὁκόσα μὲν ἐν τῇ σαρκὶ γίνεται, ὧδε γίνεται. ὁκόταν ἡ σὰρξ πονέσῃ τι, ἢ σπασθεῖσα, ἢ πληγεῖσα, ἢ ἄλλο τι παθοῦσα, γίνεται, ὥσπερ πρότερον, πελιδνὴ, οὐκ εἰλικρινεῖ αἵματι, ἀλλὰ λεπτῷ τε καὶ ὑδαρεῖ, καὶ τούτῳ ὀλίγῳ. ὅταν δὲ ὑπερξηρανθῇ μᾶλλον τοῦ εἰωθότος, διαθερμαίνεταί τε καὶ ὀδύνην παρέχει, καὶ ἕλκει ἐς ἑωυτὴν ἀπὸ τῶν φλεβίων καὶ σαρκῶν τῶν πλησίον τὸ ὑγρόν. καὶ ὁκόταν ὑπερυγρανθῇ, καὶ τοῦτο αὐτὸ τὸ ὑγρὸν ὑπερθερμανθῇ ὑπ' αὐτῆς τῆς σαρκὸς, σκίδναται ἀνὰ τὸ σῶμα πᾶν, οἷόν περ εἰρύσθη. καὶ μᾶλλον δή τι σκίδναται ἐς τὰς φλέβας, ἢ ἐς τὰς σάρκας. ἕλκουσι γὰρ αἱ φλέβες μᾶλλον τῶν σαρκῶν. ἕλκουσι δὲ καὶ αἱ σάρκες. ὁκόταν δὲ ἐς πολλὸν ὑγρὸν, τὸ ἐν τῷ σώματι, ὀλίγον τὸ ἀπὸ τῆς σαρκὸς ἑλκυσθῇ, ἄδηλον γίνεται καὶ ἀνώδυνον. καὶ ἀντὶ νενοσηκότος, γίνεται ὑγιὲς τῷ χρόνῳ. ἢν δὲ διαθερμανθῇ τε μᾶλλον ἡ σὰρξ, καὶ εἰρύσῃ πλέον τὸ ὑγρὸν, ὀδύνην παρέχει. καὶ ὅπη ἂν τοῦ σώματος ἀπ' αὐτοῦ ὁρμήσῃ καὶ κατασκήψῃ, ὀδύνην παρέχει ὀξείην. καὶ δοκέουσιν ἔνιοι αὐτοῖσι τὸ ῥῆγμα μεθιστάναι. τὸ δὲ, οὐκ ἀνυστόν. ἐγγυτάτω δὲ ἕλκεός ἐστιν ὁκόσα τοιαῦτα καὶ ἄλλα. τὸ ἀπὸ τῆς σαρκὸς ὑγρὸν, ἀΐσσει διὰ τῶν φλεβίων. ὅταν δὲ διαθερμανθῇ τε καὶ παχυνθῇ, καὶ γένηται πλέον, καὶ ὀδύνην παρέχει, ἔστ' ἂν γένηται ὅμοιον τῷ ἄλλῳ ὑγρῷ κατὰ λεπτότητα καὶ ψυχρότητα. [48] ὁκόσα δὲ ἐν τοῖσι φλεβίοισι γίνεται, αὐτὸ μὲν τὸ φλέβιον ὁκόσον ἐσπᾶσθαι, κατὰ χώρην μένει. ὅταν δὲ σπασθῇ, [49] σπᾶται δὲ ὑπὸ πόνου καὶ βίης, γίνεται οἷον κιρσός. διαθερμαίνεται δὲ καὶ ἕλκει ἐς ἑωυτὸν, νοτίδα τινὰ ὑγρήν. ἡ δὲ νοτὶς ἐστὶν ἀπὸ χολῆς καὶ φλέγματος. καὶ ὁκόταν μιχθῇ τό, τε αἷμα καὶ τὸ ὑγρὸν, τὸ ἀπὸ τῆς σαρκὸς, παχύνεται τὸ αἷμα καὶ πολλαπλασίως αὐτὸ ἑωυτοῦ ταύτῃ, ᾗ ἂν ἡ φλὲψ τύχῃ γενομένη ἐσπασμένη, καὶ νοσωδέστερον γίνεται καὶ στασιμώτερον τι ἐπὶ πλέον. καὶ ὁκόταν πλέον γένηται, μεταβαίνει τὸ πλήρωμα, ᾗ ἂν τύχῃ. καὶ ὀδύνην παρέχει ὀξείην, ὥστε ἐνίοισι δοκέειν τὸ ῥῆγμα ἑωυτοῖσι μεθιστάναι. καὶ ἢν τύχῃ ὥστε ἐς τὸν ὦμον μεθιστάναι, βάρος τε ἐν τῇ χειρὶ παρέχει, καὶ νάρκην καὶ νωθείην. [50] καὶ ἢν μὲν ἐς τὴν φλέβα σκιμφθῇ, ἢ ἐς τὸν ὦμόν τε καὶ τὸν νῶτον τείνῃ, παύεται ἡ ὀδύνη παραχρῆμα ὡς τὰ πολλά. γίνεται δὲ σπάσματα καὶ ἀπὸ πόνων καὶ πτωμάτων, καὶ ἀπὸ πληγῆς, καὶ ἤν τις ἄχθος μέζον αἴρηται, καὶ ἀπὸ δρόμων καὶ πάλης, καὶ τῶν τοιούτων πάντων. ὁκόσοι δὲ ἀπὸ τρωμάτων ἔμπυοι γίνονται, ἢ ὑπὸ δόρατος, ἢ ἐγχειριδίου, ἢ τοξεύματος ἔσω τρωθῶσι, τέως μὲν ἢν ἔχῃ τὸ ἕλκος ἐπαναπνοίην, διὰ τὸ ἀρχαῖον τρῶμα, ταύτῃ τε τὸ ψυχρὸν ἐπάγεται ἐφ' ἑωυτό. [51] καὶ τὸ θερμὸν ἀφ' ἑωυτοῦ ταύτῃ ἀφίησι, καὶ ἀποκαθαίρεται εὐχόλως τὸ πῦον [52] καὶ εἴ ἢν τι ἄλλο. καὶ ἢν μὲν ὑγιανθῇ τό, τε εἴσω καὶ τὸ ἔξω ὁμοῦ, ὑγιὴς γίνεται παντελῶς. ἢν δὲ τὸ μὲν ἔξω ὑγιανθῇ, τὸ δὲ ἔσω μὴ ὑγιανθῇ, ἔμπυος γίνεται. καὶ ἢν ὑγιανθῇ μὲν ὁμοῦ καὶ τὸ ἔσω καὶ τὸ ἔξω, ἡ δὲ οὐλὴ ἔσω ἀσθενὴς γένηται καὶ τρηχείη καὶ πελιδνὴ, ἀνελκοῦται ἐνίοτε, καὶ ὧδε ἔμπυος γίνεται.

ἀνελ-

ἀνῤῥήγνυται δὲ καὶ ἤν τι πονέσῃ πλέον, καὶ ἢν λεπτυνθῇ, καὶ ἢν φλέγμα ἢ χολὴ πρὸς τῇ οὐλῇ προσπαγῇ. καὶ ἢν νούσῳ ἑτέρῃ ληφθεὶς λεπτυνθῇ. ὁπόταν δὲ γένηται ἕλκος, ἤν τε οὕτως, ἤν τε προσσυμφυῇ τὸ ἔξω τοῦ ἔσω, ὀδύνην τε παρέχει ὀξείην, καὶ βῆχα, καὶ πυρετόν. καὶ τήν τε ψύξιν ἐπάγεται αὐτὸ ἑωυτῷ τὸ ἕλκος, διὰ τὸ πλέον τε θερμότερον εἶναι. καὶ αὐτὸ ἀφ᾽ ἑωυτοῦ ἀποπνεῖ τὸ θερμὸν, καὶ τὸ πύον ἀποκαθαίρεται. καὶ προσστηρίζεταί τε διὰ πλείονος, καὶ χαλεπώτερον ὑγιαίνεται. ἐνίοτε δὲ, οὐδ᾽ ὑγιαίνεται. ἡ γὰρ σὰρξ, τό, τε ἕλκος ὑπὸ τοῦ καύματος τοῦ ἐν τῷ σώματι ἕψεται, καὶ ὑπερυγραίνεται, ὥστε μὴ δύνασθαι μήτε ξηρανθῆναι, μήτε σαρκοφυῆσαι, μήτε ὑγιανθῆναι. ἀλλ᾽ ὁπόταν ὁ χρόνος προΐῃ, τελευτᾷ πάσχων τὰ τοιαῦτα, ἃ καὶ ἐν τῇ πρόσθεν εἴρηται. ἢν δὲ τύχῃ ὥστε τρωθῆναί τι τῶν φλεβίων τῶν παχυτέρων, καὶ ἔσω ῥυῇ τὸ αἷμα καὶ σαπῇ, ἔμπυον γίνεται. καὶ ἢν μὲν τοῦτο τὸ πύον πτυσθῇ πᾶν, καὶ ἡ φλὲψ ἡ τετρωμένη στεγνωθῇ, καὶ τὸ ἕλκος ὑγιανθῇ καὶ τὸ ἔσω καὶ τὸ ἔξω, ὑγιὴς γίνεται παντελῶς. ἢν δὲ μὴ δύνηται μήτε τὸ ἕλκος συμφυῆναι τὸ ἔνδον, μήτε ἡ φλὲψ στεγνωθῇ ἡ τετρωμένη, ἀλλ᾽ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε ἀναδιδοῖ αἷμα, καὶ ἢν παραυτίκα ἐμέηται, καὶ πτύηται, ἢ καὶ σήπηται, καὶ πύον πτύηται, διαφθείρεται ὡς τὰ πολλὰ, ἢ παραυτίκα ἐμέων αἷμα, ἢ ὑστέρῳ χρόνῳ ὑφ᾽ ὧν καὶ ἐν τῇ πρόσθεν εἴρηται διαφθειρόμενος. πολλάκις δὲ ὅσοι τι τῶν φλεβίων ἔσω τιτρώσκονται ὑπὸ τρωμάτων, ἢ ὑπὸ τινῶν πόνων, ἢ γυμνασίων, ἢ ὑπ᾽ ἄλλου του, ὁπόταν συμφυῇ καὶ δοκέῃ ὑγιὲς εἶναι τὸ φλέβιον, ἀναῤῥήγνυται ἑτέρῳ χρόνῳ. ἀναῤῥήγνυται δὲ ὑπὸ τῶν αὐτῶν, ὑφ᾽ ὧν περ καὶ πρόσθεν πάσχει. ὁπόταν δὲ ἀναῤῥαγῇ, αἱμοῤῥοεῖ. καὶ παραυτίκα ἀπόλλυνται ἐμέοντες αἷμα πολλόν τε καὶ πολλάκις. ἢ ἄλλοτε μέν τε καὶ ἄλλοτε αἷμα ἐμέουσι πρόσφατον. πύον δὲ πτύοντες ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην πολλόν τε καὶ παχὺ, διεφθάρησαν τρόπῳ τοιούτῳ, ἢ παραπλησίῳ, ὡς καὶ ἐν τῇσιν ἄλλῃσι νούσοισιν εἴρηται. τοῖσι δὲ ταῦτα τὰ νουσήματα ἔχουσι, καὶ ὅσα τοιαῦτα, διαφέρει ἐς τὸ εὐπετεστέρως τε ἀπαλλάσσειν καὶ δυσπετεστέρως. ἀνήρ τε γὰρ γυναικὸς. νεώτερος, γεραιτέρου, καὶ γυνὴ νεωτέρη, παλαιοτέρης. καὶ πρὸς τούτοισιν, ἥ τε ὥρη τοῦ ἔτεος, ἐν ᾗ ἂν νοσέωσι. καὶ ἢν ἐξ ἑτέρης νούσου νουσέωσιν ἢ μὴ ἐξ ἑτέρης. διαφέρει δὲ καὶ πάθημά τε παθήματος, μεῖζόν τε καὶ ἔλασσον. καὶ χρὼς χρωτός. καὶ θεραπείη θεραπείης. τούτων δὲ οὕτω διαφερόντων, ἀνάγκη διαφέρειν καὶ τὸν χρόνον. καὶ τοῖσι μὲν, πλέω γίνεσθαι, τοῖσι δὲ ἐλάσσω τε καὶ ἀπόλλυσθαι, ἢ μή. καὶ τοῖσι μὲν, παραμόνιμά τε εἶναι καὶ μέζω. τοῖσι δὲ, ἐλάσσω τε καὶ ὀλιγοχρόνια. τοῖσι δὲ, παραμένειν ἐς τὸ γῆρας τὰ νουσήματα, καὶ συναποθνήσκειν. τοὺς δὲ ἀπόλλυσθαι δι᾽ ὀλίγου ὑπ᾽ αὐτῶν. καὶ ὁκόσοι μὲν νεώτεροι πάσχουσι, τούτων ὅσα εἴρηται ἀπὸ πόνων παθήματα γίνεσθαι, πάσχουσι πλέω τε καὶ ἰσχυρότερα, καὶ ἀλγέουσιν οὗτοι μᾶλλον τῶν ἄλλων. καὶ παραυτίκα ἔκδηλα αὐτοῖσιν. ὥστε ἢ πτύσαι, ἢ αἷμα ἐμέσαι. τὰ δὲ καὶ γινόμενα λανθάνει αὐτοὺς ὑπὸ τῆς ἕξιος τοῦ σώματος. οἱ δὲ γεραίτεροι, πάσχουσι μὲν ὀλιγάκις. καὶ ὁπόταν πάθωσιν, ἀσθενέστερα πάσχουσιν, ἅ τε ἀσθενέστεροι ἐόντες, καὶ ἐπιδημίουσι μᾶλλον, καὶ ἐπιμελέονται μᾶλλον τῶν παθημάτων.

Iterum verò etiam exulceratur, si quid plus iusto laborarit & extenuatus fuerit, pituitaque & bilis ad cicatricem affigatur, & si morbo alio detentus extenuatus fuerit. Cùm autem vlcus extiterit, aut hoc modo, vel si pars externa priùs quàm interna coalescat, dolorem vehementem & tussim, & febrem affert, ipsumque vlcus, cùm ampliùs calidum existat, sibi ipsi refrigerationem inducit, & à se caliditatem exhalat, pusque expurgatur, & longiore tempore curatur, tardiusque sanescit, quandoque verò minimè sanescit. Caro etenim vlcusque ab ardore corporis coquitur, & supra modum humectatur, vt neque resiccari, neque carnem producere, neque sanescere queat. Verùm procedente tempore, qui hoc modo velut etiam antea dictum est afficitur, perit. Quòd si forte fortuna contigerit, vt ex crassioribus venis aliqua vulneretur, sanguisque intrò fluat & putrescat, in pus vertitur. Ac si quidem totum hoc pus expuatur, & vulnerata vena constringatur, vlcusq; intus & foris sanescat, prorsus conualescit. Quòd si neq; vlcus intus coalescere possit, neq; vena consolidetur, sed subinde sanguinem effundat, & si confestim vomitione aut sputo refundatur, aut etiam putrescat, & pus expuatur, plærunq; perit, aut confestim sanguinem vomitione reiiciens, vel postea, ab iisdem causis quæ priùs dictæ sunt consumptus. At sæpe quibus vena aliqua ex vulneribus, laboribus, aut exercitationibus, aut alia re quauis sauciatur, cùm coalueritaut sana esse videbitur, iterum alio tempore vena perrumpitur, idque ex iisdem causis à quibus priùs affectus erat. Qua iterum rupta sanguinem effundunt, confestimque copioso & crebro sanguine vomitione reddito pereunt, aut subinde recentem sanguinem vomunt, multum autem & crassum pus per totum diem spuentes, eodem aut consimili modo consumuntur, velut in aliis morbis dictum est. At verò in his qui eiusmodi aut similibus morbis detinentur, multùm ad faciliorem aut difficiliorem à morbo liberationem interest virne sit an mulier, iuuenis an senex, & mulier iuuencula, an vetula. Insuper quoque quo anni tempore, & num ex alio morbo ægrotent necne. Præstat etiam affectus affectui, maior minori, corpus corpori, & curatio curationi. Quæ cùm ita se habeant, tempus etiam differre necesse est, & alios quidem longiore tempore, alios verò breuiore perire, aut non, & aliis quidem mala perdurare & maiora esse, aliis verò minora & breuioris temporis, alios quoque ad senectutem vsque comitari, & cum illis mori, alios verò ab ipsis intra breue tempus interire. Et quibus quidem iunioribus, quę ex laboribus affectiones fieri dictæ sunt, contingunt, ij magis & vehementiùs afficiuntur, plusque cæteris dolent, & confestim iis manifestæ fiunt, ita vt sanguinem aut sputo, aut vomitione reiiciant. Quædam etiam propter locum corporis habitudinem fieri non sentiunt. Seniores verò raro quidem & debiliùs afficiuntur, cùm debiliores existunt, iisque leuiores sunt affectiones, earumque maiorem curam habent.

Seniori igitur hæc per initia minùs contingunt, quàm iuniori, cumque fiunt, seniori quidem debiliores, iuniori verò vehementiores existunt. Et maiori quidem ob corporis intentas vires & siccitatem, carnemque densam & validam, ad ossa adhærescentem, & cutem ei vndiq; obtentam, si quid plus solitò laborarit, vehementes conuulsiones magis & de repentè contingunt, multæq; & variæ venarum & carnium ruptiones. Atque horum partim quidem manifesta fiunt, partim verò postea comparent. Senioribus autem valida corporis firmitas non inest, carnesq; circum ossa diffluunt, cutisq; carnes ambiens, & ipsa rara est ac debilis, & neque senior eiuscemodi aut similiter vt iunior afficitur, sed leuiùs afficitur, statimq; manifestum redditur. Adeò quidem per affectionum exordia difficiliùs iuniores quàm seniores liberantur. At verò quibus morbus conspicuus redditur, quiq; pus aut sanguinem, aut vtrunq; expuunt, si quidem iuniores fuerint, cùm nimirum firmum & densum corpus habeant, non æqualiter ab vlceribus, quæ pus in superiore ventre habent, repurgari possunt. Neque enim pulmo, cùm densior existat, admodum ad arterias trahit, arteriæq; tenues & angustæ, pus nisi paucum & rarò non excipiunt, vt proinde pus in thorace & vlceribus colligi & crassescere necesse sit. Ei verò qui iam florentem ætatem exegit, pulmo rarior & magis cauus est, arteriæq; ampliores, adeò vt pus in ventre & vlceribus diutius non immoretur, & quicquid insuper acciderit, id totum à pulmone in arterias sursum attrahi, confestimque expui necesse sit. In iuniore igitur cùm affectiones sint vehementiores, & purgatio pro sputi ratione non procedit. febres acutiores & crebriores oriuntur, doloresque graues tum ipsius affectus, tum reliqui corporis incidunt, cùm nimirum venæ contentæ sint & sanguine refertæ. Vbi verò hæ incaluerint, ex ipsis dolores aliàs ad aliam corporis partem peruadunt, & hi quidem plærunq; intra breue tempus pereunt. Senioribus verò cùm debiliores sint affectiones, & ab his sputum repurgetur, tum febres leniores paucæque oriuntur, tum dolores adsunt quidem sed exiles. Et ab huiusmodi quidem affectionibus nec senes quidem prorsus liberantur, sed multo tempore morbum trahentes, consumuntur, interdumq; pus spuunt, interdum sanguinem, quandoque verò neutrum, tandem etiam vnà cum his moriuntur. Sic autem moriuntur, cùm aliquis morbus huic quem habent similis eos prehenderit, ita vt hoc detineantur, & is quem priùs habuerint, vehementior existat, & vt plurimùm consumpti pereunt. At morbi qui hæc potissimùm efficiunt, sunt morbus lateralis & pulmonum inflammatio. Ex his autem febris gignitur. Cùm bilis aut pituita incaluerit, ab his reliquum totum corpus calescit, & hoc appellatur febris. Calescit autem bilis & pituita, intra quidem, à cibis & potibus ex quibus & nutritur & increscit, extra verò à laboribus & vulneribus, & à calido supra modum calefaciente,

τῷ γὰρ οὖν τὴν ἀρχὴν τὰ παθήματα ἧσσον τῷ γεραιτέρῳ ἢ νεωτέρῳ. καὶ ὁκόταν γίνηται, τῷ μὲν γεραιτέρῳ, ἀσθενέστερα γίνεται. τῷ δὲ νεωτέρῳ, ἰσχυρότερα, καὶ τῷ μὲν νεωτέρῳ, ἅτε τοῦ σώματος τόνον τε ἔχοντος, καὶ ξηρασίην. καὶ τὴν σάρκα πυκνήν τε καὶ ἰσχυρὴν, καὶ πρὸς τοῖσιν ὀστέοισι προσκαθημένην. καὶ περὶ αὐτὴν τοῦ δέρματος περιτεταμένου, ὁκόταν τι πονήσῃ πλέον τοῦ εἰωθότος μᾶλλον καὶ ἐξαίφνης, σπασμοί τε γίνονται ἰσχυροὶ, καὶ ῥήγματα πολλά τε καὶ παντοῖα τῶν φλεβῶν καὶ τῶν σαρκῶν. καὶ τούτων τὰ μὲν παραυτίκα ἔκδηλα γίνονται, τὰ δ᾽ ὑστέρῳ χρόνῳ ἀναφαίνεται. τοῖσι δὲ γεραιτέροισι, τόνος ἰσχυρὸς οὐκ ἔνι. αἵ τε σάρκες περὶ τὰ ὀστέα περιρρέουσι. καὶ τὸ δέρμα περὶ τὰς σάρκας. καὶ αὐτὴ ἡ σὰρξ, ἀραιή τε καὶ ἀσθενής. καὶ οὔτε πάσχει τοιοῦτον ὁμοίως ὡς καὶ ὁ νεώτερος. καὶ ἤν τι πάθῃ, πάσχει ἀσθενέα τε καὶ παραυτίκα οἱ ἔκδηλα γίνεται. ταῦτα μὲν ἐν τῇ ἀρχῇ τῶν παθημάτων, δυσχερέστεροι ἀπαλλάσσονται νεώτεροι τῶν γεραιτέρων. ὁκόταν δὲ ἡ νοῦσος ἐμφανὴς γίνηται, καὶ ἢ πύος, ἢ αἷμα πτύωσιν, ἢ ἀμφότερα, ἢν μὲν νεώτεροι ἔωσιν, ἅτε τοῦ σώματος εὐτόνου τε ὄντος καὶ πυκνοῦ, οὐ δύνανται ἀποκαθαίρεσθαι ὁμαλῶς ἀπὸ τῶν ἑλκέων τῶν ἐν τῇ ἄνω κοιλίῃ τὸ πύον. ὅ, τε γὰρ πλεύμων οὐ κάρτα ἕλκει ἐς τὰς ἀρτηρίας, πυκνότερος ἐών. αἵ τε ἀρτηρίαι λεπταὶ καὶ στεναὶ οὖσαι, οὐκ εἰσδέχονται τὸ πύον, εἰ μὴ ὀλίγον τε καὶ ὀλιγάκις. ὥστε ἀνάγκη τὸ πύος ἐν τῷ θώρακί τε καὶ ἐπὶ τῶν ἑλκέων, ἀθροΐζεσθαί τε καὶ παχύνεσθαι. τῷ δὲ ἀφηλικεστέρῳ, ὅ τε πλεύμων ἀραιότερος καὶ κοιλότερος. καὶ αἱ ἀρτηρίαι εὐρύτεραι, ὥστε μὴ ἐγχρονίζειν τὸ πύος ἐν τῇ κοιλίῃ, καὶ ἐπὶ τῶν ἑλκέων. καὶ ὅ, τι ἂν ἐπιγίνηται, τοῦτο ἀνάγκη πᾶν ἀνασπᾶσθαι ἄνω ὑπὸ τοῦ πλεύμονος ἐς τὰς ἀρτηρίας, καὶ παραχρῆμα ἐκπτύεσθαι. τῷ μὲν οὖν νεωτέρῳ, ἅτε τῶν παθημάτων ἰσχυροτέρων ἐόντων, καὶ τῆς καθάρσιος οὐ γινομένης κατὰ λόγον τοῦ πτύσματος, οἵ τε πυρετοὶ ὀξύτεροι καὶ πυκνότεροι γίνονται. καὶ ὀδύναι ἐμπίπτουσιν ὀξεῖαι αὐτοῦ τε τοῦ παθήματος, καὶ τοῦ ἄλλου σώματος, ἅτε τῶν φλεβῶν ἐντόνων τε ἐόντων καὶ ἐναίμων. ὁπόταν δὲ ταῦτα διαθερμανθῇ, ἀφ᾽ ἑωυτῶν ὀδύναι διαΐσσουσιν ἄλλοτε ἄλλῃ τοῦ σώματος. καὶ οὗτοι μὲν διαφθείρονται ὡς τὰ πολλὰ ἐν ὀλίγῳ. τοῖσι δὲ γεραιτέροισιν, ἅτε τῶν παθημάτων ἀσθενεστέρων ἐόντων, καὶ τοῦ πτύσματος ἀπ᾽ αὐτῶν καθαιρομένου. οἵ τε πυρετοὶ λεπτότεροι καὶ ὀλίγοι γίνονται. καὶ ὀδύναι ἔνεισι μὲν ἔνεισι δὲ, λεπταί. καὶ παντάπασι μὲν τῶν παθημάτων τῶν τοιούτων οὐκ ἀπαλλάσσονται οὐδὲ οἱ γεραίτεροι, ἀλλ᾽ ἔχοντες αὐτὰ πουλὺν χρόνον, καταφθίνουσι. καὶ ἄλλοτε πύον πτύουσιν, ἄλλοτε αἷμα, ἄλλοτε οὐδέτερον. τέλος δὲ σὺν αὐτῷ ἀποθνήσκουσιν. ἀποθνήσκουσι δὲ οὕτως, ὅταν ἄλλο νόσημα τούτῳ, ὃ ἂν ἔχωσι, παραπλήσιον καταλάβῃ, ὥστε ἔχειν καὶ τοῦτο καὶ ὃ ἂν ἔχωσι νούσημα ἰσχυρότερον γίνεται, καὶ ὡς τὰ πολλὰ διαφθείρονται. ταῦτα δέ ἐστι τὰ μάλιστα ἐξεργαζόμενα τῶν νοσημάτων, πλευρῖτίς τε καὶ περιπλευμονίη. Πυρετὸς δὲ ἀπὸ τῶνδε γίνεται. ὁκόταν χολὴ ἢ φλέγμα θερμανθῇ, θερμαίνεται τὸ ἄλλο πᾶν σῶμα ἀπὸ τούτων. καὶ καλέεται τοῦτο πυρετός. θερμαίνεται δὲ ἡ χολὴ καὶ τὸ φλέγμα, ἔνδοθεν μὲν ἀπὸ σιτίων καὶ ποτῶν, ἀφ᾽ ὧν καὶ τρέφεται καὶ αὔξεται. ἔξωθεν δὲ, ἀπὸ πόνων καὶ τρωμάτων. καὶ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ τοῦ ὑπερθερμαίνοντος.

καὶ ὑπὸ

καὶ ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ ὑπερψύχοντος. θερμαίνεται δὲ καὶ ἀπὸ ὄψιος καὶ ἀκοῆς. ἐλάχιστα δὲ ἀπὸ τούτων. Τὸ δὲ ῥῖγος ἐν τῇσι νούσοισι γίνεται μὲν καὶ ἀπὸ τῶν ἔξωθεν ἀνέμων, καὶ ὕδατος, καὶ αἰθρίης, καὶ ἑτέρων τοιούτων. γίνεται δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ἐσιόντων σιτίων καὶ ποτῶν. μάλιστα δὲ καὶ ἰσχυρότερον γίνεται, ὅταν χολὴ καὶ φλέγμα συμμιχθῇ ἐπὶ τῷ αὐτῷ αἵματι, ἢ τὸ ἕτερον, ἢ ἀμφότερα. μᾶλλον δὲ ἢν τὸ φλέγμα μοῦνον ξυμμιχθῇ. ψυχρότατον γὰρ φύσει, τὸ φλέγμα. θερμότατον δέ, τὸ αἷμα. ψυχρότερον δέ τι καὶ ἡ χολὴ τοῦ αἵματος. ὅταν οὖν ταῦτα συμμιχθῇ, ἢ ἀμφότερα, ἢ τὸ ἕτερον ἐς τὸ αἷμα, πήγνυσι τὸ αἷμα. οὐ παντάπασι δέ, οὐδὲ γὰρ ἂν δύναιτο ζῆν ὥνθρωπος. εἰ τὸ αἷμα πυκνότερόν τε καὶ ψυχρότερον γένοιτο πολλαπλασίως αὐτὸ ἑωυτοῦ. ψυχομένου οὖν τοῦ αἵματος, ἀνάγκη ψύχεσθαι καὶ τὸ ἄλλο σῶμα πᾶν. καὶ καλέεται ῥῖγος, ὁκόταν τοῦτο τὸ τοιοῦτον γένηται. κἢν μὲν ἰσχυρὸν γένηται ῥῖγος, ἰσχυρότερός ἐστι καὶ ὁ τρόμος. αἱ γὰρ φλέβες συσπώμεναι καὶ συνιόντος καὶ πηγνυμένου τοῦ αἵματος, συσπῶσί τε τὸ σῶμα καὶ τρέμειν ποιέουσιν. ἢν δέ τι ἧσσον ἡ σύνοδος τοῦ αἵματος γένηται, τοῦτο δὲ καλέεται ῥῖγος. φρίκη δὲ λέγεται τὸ ἀσθενέστατον. Ὅτι δὲ μετὰ τὸ ῥῖγος ἀνάγκη πυρετὸν ἐπιλαβεῖν ἢ πλέω ἢ ἐλάσσω, ὧδε ἔχει. ὁκόταν τὸ αἷμα διαθερμαίνηταί τε καὶ ἀποβίηται, καὶ ἀπίῃ πάλιν ἐς τὴν ἑωυτοῦ φύσιν, συνδιαθερμαίνεται καὶ τοῦ φλέγματος καὶ τῆς χολῆς, τὸ ἐν τῷ αἵματι συμμεμιγμένον. καὶ γίνεται τὸ αἷμα θερμότερον αὐτὸ ἑωυτοῦ, πολλαπλασίως. τούτων οὖν διαθερμασμένων, ἀνάγκη πυρετὸν ἐπιγενέσθαι, ὑπὸ τῆς θερμασίης τοῦ αἵματος, μετὰ ῥῖγος. Ἱδρὼς δὲ γίνεται, διὰ τόδε. ὁκόσαι αἱ νοῦσοι κρίνονται ἐν τῇσι κυρίῃσι τῶν ἡμερέων, καὶ τὸ πῦρ μεθῇ, ἐκτήκεται ἀπὸ τοῦ ἐν τῷ αἵματι φλέγματος, καὶ τῆς χολῆς τὸ λεπτότατον, καὶ ἀποκρίνεται. καὶ χωρέει, τὸ μὲν, ἔξω τοῦ σώματος. τὸ δέ, ἔνδον καὶ αὐτοῦ ἐν τῷ σώματι ὑπολείπεται. τὸ δὲ ὑπὸ θερμασίης λεπτυνόμενον, ἀτμὸς γίνεται. καὶ σὺν τῷ πνεύματι μισγόμενον ἔξω χωρέει. ἔστι μὲν οὖν ταῦτα, τοιαῦτα. καὶ ἀπὸ τούτων ἀπογίνεται ὁ ἱδρώς. διότι δὲ ὁτὲ μὲν θερμός, ὁτὲ δὲ ψυχρός ἐστιν, οὕτως. θερμὸς μὲν, ἀπὸ διατεθερμασμένου τε τοῦ κακοῦ, καὶ ἐκκεκαυμένου, καὶ λελεπτυσμένου, καὶ ἀσθενέος, καὶ οὐ λίην πολλοῦ ἀποκρίνεται καὶ ἀνάγκη θερμότερον αὐτὸν ἐκκρίνεσθαι ἐκ τοῦ σώματος. ὁ δὲ ψυχρός, ἀπὸ πλέονος τοῦ κακοῦ, ἀποκρινόμενος τοῦ τε ὑπολειπομένου καὶ ἔτι ἰσχύοντος, καὶ οὔπω σεσηπότος, οὐδὲ λελεπτυσμένου, οὐδὲ ἐκκεκαυμένου, ψυχρότερος καὶ παχύτερος καὶ κακοδεέστερος ἐκχωρέει. δῆλον δὲ τοῦτο ἐν τῷδε. οἱ ψυχρῷ ἱδρῶτι ἱδρούοντες, μακρῇσι νόσοις νοσέουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, ἐπιχέοντος τοῦ κακοῦ, τοῦ ἐν τῷ σώματι ὑπολειπομένου. οἱ δὲ θερμῷ ἱδρῶτι ἱδρούοντες, ταχύτερον ἀπαλλάσσονται τῆς νούσου μετά. Πλευρῖτις δὲ καὶ περιπλευμονίη, γίνονται ὧδε. ἡ μὲν πλευρῖτις, ὁκόταν πόσιες ἀλέες τε καὶ ἰσχυραὶ, κάρτα λάβωσι. διαθερμαίνεται γὰρ τὸ σῶμα ἅπαν ὑπὸ τοῦ οἴνου καὶ ὑγραίνεται. μάλιστα δὲ ἥ τε χολὴ καὶ τὸ φλέγμα, διαθερμαίνεταί τε καὶ ὑγραίνεται. καὶ δὴ τούτων κεκινημένων τε καὶ ὑγρασμένων, συγκυρήσει ὥστε ῥιγῶσαι μεθύοντα ἢν τε νήφοντα, ἅτε ἐὸν τὸ πλευρὸν ψιλὸν φύσει σαρκὸς, μάλιστα τοῦ σώματος, καὶ οὐκ ἐόντος αὐτῷ ἔσωθεν τοῦ ἀντιστηρίζοντος, οὐδενὸς, ἀλλὰ κοιλίης, αἰ-

& à frigido plus æquo refrigerãte. Incalescit quoq; etiam à visu & auditu, ab his autem minimum. At verò rigor in morbis fit quidē etiã ab externis, ventis, aqua, & aere sereno, & aliis id genus. Fit quoque & ab ingestis cibariis & potibus. Præcipuè autem vehementior fit, cùm bilis & pituita, aut ex his alterum, aut vtrunque sanguini permixtum fuerit. Magis tamen si sola pituita permixta fuerit. Pituita enim natura frigidissima est, sanguis verò calidissimus, bilis autem aliquantò sanguine frigidior. Vbi igitur hæc vnà cum sanguine permixta fuerit, aut vtraque, aut eorum alterum, sanguinē condensant, non penitus tamen. Neq; enim viuere homo possit, si sanguis multò dēsior & frigidior seipso euaderet. Vbi igitur sanguis refrigeratur, totum corpus refrigerari necesse est, idq; cùm euenit rigor appellatur, & si quidē vehemēs rigor extiterit, vehemētior etiã est tremor. Sanguine enim in se coëunte & condēsato, dum venæ cõtrahuntur, corpus contrahunt & tremorem excitant. Quòd si minùs in se coeat sanguis, hoc modo rigor appellatur, horror autem dicitur quod est debilissimum. At verò quòd post rigorem necessariò maior aut minor febris prehendit, sic se res habet. Cùm sanguis per vim quandam incaluerit, rursusque in suam naturam abierit, quod pituitæ & bilis sanguini permixtum est, simul incalescit, sanguisque se ipso multò calidior euadit. His igitur percalefactis, post rigorem, ad sanguinis caliditatem, febrem superuenire necesse est. Sudor verò istam ob causam suboritur. Morbi qui præcipuis ad iudicationē diebus iudicantur, & ignis dimittit, in his quicquid est in sanguine pituitæ & bilis tenuissimum eliquatur & secernitur, partimq; foras prodit, partim verò intus in corpore remanet, quod autem à calore attenuatum est, in vaporem vertitur, & cum spiritu mixtum foras prodit. Hæc igitur sunt eiusmodi, & ex his sudor oritur. Cur autem interdum quidem calidus, interdum verò frigidus sit, hac ratione contingit. Calidus certè ex percalefacto malo & exusto, attenuatóque ac debili, neque admodum multo secernitur. eúmq; ex corpore calidiorem excerni necesse est. frigidus autem ex malo copiosior secretus, ex eoq; quod remanet adhuc inualescente, necdum putrefacto, neq; attenuato, neque exusto, frigidior, crassior & graueolentior prodit. Quod inde manifestum fit. Qui frigidum sudorem emittunt, plerunq; lõgis morbis conflictantur, inualescēte malo quod in corpore remanet. Qui verò calidum sudorem emittunt, celeriùs morbis defunguntur. At verò morbus lateralis & pulmonum inflammatio, ad hunc modum oriuntur. Lateris quidem morbus, qui pleuritis dicitur, cùm cumulatæ & validæ potiones admodum occuparint. Ex vino enim incalescit, totum corpus & humectatur, potissimùm verò bilis & pituita. Quibus sanè agitatis & humectatis, temulentum siue sobrium rigore corripi continget, præsertim cùm latus ex reliquo corpore præcipuè naturâ carne nudatum sit, neque quicquam intus habeat quod renitatur, præter ventriculum: ideoq;

maximè rigorem sentit. Cumque rigorem & perfrigerationem senserit, tum caro quæ est in latere, tum venulæ contrahuntur & conuelluntur, & quicquid in ipsa carne, aut in eius venulis, bilis & pituitæ inest, id magna ex parte, aut totũ intrò ad caliditatem propulsum, carne extra condensata secernitur, & ad latus impingitur, doloremq; vehementem excitat & incalescit, propterq; calorem ad se ex proximis venis & carnibus pituitam & bilem trahit. Id igitur hoc modo contingit. Cùm verò quę ad latus impacta sunt putruerint & per sputum reddita fuerint, conualescunt. Quòd si & antiquum multum ad latus impingatur, & aliud insuper accedat, statim moriuntur, cùm saliuæ copiam expuere nequeant, aut purulenti euadunt, & alij quidem intereunt, alij verò euadunt. Hæc autem septem, aut nouem, aut vndecim, aut quatuordecim diebus, de se significationem exhibent, doloremque ad humerum & iugulum hanc ob causam excitant. Vena quæ splenitis nominatur, à liene ad latus fertur, ex latere verò ad humerum & ad manum sinistram. Iecoraria autem in dextram partem ad eundem modum. Cumque eius pars quæ in latere est, à rigore contracta fuerit, sanguisque qui in ea continetur inhorruerit, alam & iugulum humerumque petit, & conuellit, & dolore afficit. Ad eandem quoque rationem loca quæ circa dorsum sunt incalescũt, ab impacto lateri pituitæ & bilis humore, & lateris locis inferioribus quandoque dolorem exhibet, & plærunque, si ad inferiores partes conuertatur, dolorem per venulas ad vesicam transmittit, copiosaque & biliosa vrina redditur, huiusq; morbi causam & principium rigorem esse existimant. At verò pulmonis inflammatio fit, cùm commotam & humectatam pituitam & bilem, propter calorem ex vicinis locis pulmo ad se traxerit, super ea quę iam ipso existunt. Totum quidem corpus percalefacit, doloremq; præcipuè dorso, lateribus, humeris, ac spinæ exhibet, cùm nimirum ab his plurimam ad se humiditatem attrahat, hæque partes supra modum resiccantur, nimiumq; incalescunt. Cùm verò ad se traxerit, tumque bilis, tum pituita sedem in pulmone fixerit, putrescit & in pus vertitur. Et si quidem præcipuis ad iudicationem diebus, putrefacta per sputum reddita fuerint, superstes euadit æger. Si verò susceperit quæ per initia obuenerunt, aliaque præterea accesserint, & neque putrefacta per sputum reiiciat, præ copia superuenientium plærunq; moriuntur. Quòd si ad duos & viginti dies perueniunt, febrisq; dimittit, neque in his per sputum repurgati fuerint, purulenti euadunt. At verò ex his maximè quibus vehementissimus laterum morbus, aut pulmonis inflammatio contingit. Pulmonis autem inflammatio & morbus lateralis sine sputo, ambo ex eadem causa, ex siccitate contingunt. Siccant verò calida etiam, vbi supra modũ calefaciũt & frigida quoq; si supra modũ refrigerant. Induratur autem latus & conuellitur, quæq; in eo insunt venulę, & quãtũ in eo est pituitæ & bilis, id à caliditate intus crescit,

θάνεται μάλιστα τοῦ ῥίγεος. καὶ ὁκόταν ῥιγώσῃ τε καὶ ψυχθῇ, συνέλκεταί τε καὶ συσπᾶται ἥ τε σὰρξ ἡ ἐπὶ τῇ πλευρῇ, καὶ τὰ φλέβια. καὶ ὅσον τε ἐν αὐτῇ τῇ σαρκὶ ἔνι χολῆς καὶ φλέγματος, ἢ ἐν τοῖσιν ἐν αὐτῇ φλεβίοισι, τοῦτο πολλὸν, ἢ πᾶν ἀποκρίνεται ἔσω συνωθεόμενον πρὸς τὸ θερμὸν, πυκνουμένης τῆς σαρκὸς ἔξωθεν. καὶ προσπήγνυται πρὸς τὴν πλευρὴν, καὶ ὀδύνην παρέχει ἰσχυρὴν καὶ διαθερμαίνεται. καὶ διὰ τῆς θερμότητος ἄγει ἐφ' ἑωυτὸ, καὶ ἀπὸ τῶν πλησίον φλεβῶν καὶ σαρκῶν, φλέγμα
10 τε καὶ χολήν. γίνεται μὲν οὖν τοῦτο τῇδε οὕτω. ὁκόταν μὲν τὰ πρὸς τὸ πλευρὸν προσαραρότα σαπῇ καὶ πτυσθῇ, ὑγιέες γίνονται. ἢν δὲ τό, τε ἀρχαῖον πολλὸν προσπαγῇ πρὸς τὸ πλευρὸν, καὶ ἄλλο προσεπιγένηται. αὐτίκα ἀπόλλυνται, οὐ δυνάμενοι ἀναπτύσαι ὑπὸ πλήθεος τοῦ σιάλου, ἢ ἔμπυοι γίνονται. καὶ οἱ μὲν, ἀπόλλυνται οἱ δὲ, διαφεύγουσι. διαδηλοῖ δὲ ταῦτα ἐν τῇσιν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν, ἢ ἐννέα, ἢ ἕνδεκα, ἢ τεσσαρεσκαίδεκα. ὀδύνην τε παρέχει, ἐς τὸν ὦμον, καὶ ἐς τὴν κληῖδα, καὶ ἐς τὴν μασχάλην, διὰ τόδε. Ἡ φλὲψ ἡ σπληνῖτις καλεομένη,
20 τείνει ἀπὸ τοῦ σπληνὸς ἐς τὸ πλευρόν. ἐκ δὲ τοῦ πλευροῦ ἐς τὸν ὦμον, καὶ ἐς τὴν χεῖρα τὴν ἀριστερήν. ἡ δὲ ἡπατῖτις εἰς τὰ δεξιὰ ὡσαύτως. καὶ ὁκόταν ταύτης τὸ ἐπὶ τοῦ πλευροῦ συνελκυσθῇ ὑπὸ τοῦ ῥίγεος καὶ φρίξῃ τὸ αἷμα τὸ ἐν αὐτῇ, ἔς τε τὴν μασχάλην, καὶ τὴν κληῖδα, καὶ τὸν ὦμον, συνέρχεταί τε καὶ σπᾷ, καὶ ὀδύνην παρέχει. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον, καὶ τὰ περὶ τὸν νῶτον χωρία, διαθερμαίνεται ὑπὸ τοῦ προσεστηκότος ὑγροῦ πρὸς τὸ πλευρὸν, φλέγματός τε καὶ χολῆς. παρέχει δὲ ὀδύνην ἐνίοτε καὶ τοῖσι τοῦ πλευροῦ κάτωθεν χωρίοισι. πολλάκις δὲ ἢν ἐς τὰ
30 κάτω τράπηται, ὀδύνην διαδιδοῖ ἐς τὴν κύστιν διὰ τῶν φλεβίων, καὶ οὐρέει πολλόν τε καὶ χολῶδες. νομίζουσι δὲ ταύτης τῆς νούσου τὸ ῥῖγος αἴτιον εἶναι καὶ ἀρχήν. Ἡ δὲ περιπλευμονίη γίνεται, [17] ὁκόταν κεκινημένου καὶ ὑγραινομένου τοῦ φλέγματος καὶ τῆς χολῆς, ἑλκύσῃ ὁ πλεύμων ὑπὸ θερμασίης ἐφ' ἑωυτὸν, ἀπὸ τῶν πλησίον χωρίων πρὸς τοῖσιν ὑπάρχουσιν ἐν ἑωυτῷ, διαθερμαίνει μὲν πᾶν τὸ σῶμα καὶ ὀδύνην παρέχει, μάλιστα δὲ τῷ τε νώτῳ, καὶ τῇσι πλευρῇσι καὶ τοῖσιν ὤμοισι, καὶ τῇ ῥάχει, ἅτε ἀπὸ τούτων ἕλκων ἐς ἑωυτὸν τὴν ἰκμάδα τὴν πλείστην, καὶ ὑπεξηραίνονται
40 ταῦτα καὶ ὑπερθερμαίνονται. ὁκόταν δὲ εἰρύσῃ ἐς ἑωυτὸν καὶ ἕδρην λάβῃ, ἥ τε χολὴ καὶ τὸ φλέγμα ἐς τὸν πλεύμονα σήπεται, καὶ ἐμπυοῦται. καὶ ἢν μὲν ἐν τῇσι κυρίῃσι τῶν ἡμερέων σαπέντα πτυσθῇ, περιγίνεται. ἢν δὲ τά τε ἐπελθόντα τὴν ἀρχὴν δέχηται, καὶ προσεπιγένηται ἕτερα, καὶ μήτε πτύων, μήτε σήπων κρατέῃ, ὑπὸ πλήθεος τῶν ἐπιγινομένων, ἀποθνήσκουσιν ὡς τὰ πολλά. [18] ἢν δὲ πρὸς τὰς ἡμέρας διαγίνωνται τὰς δύο καὶ εἴκοσι, καὶ ὁ πυρετὸς μεθῇ, καὶ ἐν ταύτῃσι μὴ ἐκπτυσθῇ, ἔμπυοι γίνονται. γίνονται δὲ μάλιστα ἐκ τούτων οἷσιν ἰσχυρόταται, ἥ τε πλευρῖτις καὶ ἡ περιπλευμονίη. γίνεται δὲ καὶ ἄπτυστος περιπλευμονίη καὶ πλευρῖτις, ἄμφω ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ, ὑπὸ ξηρασίης. ξηραίνει δὲ καὶ τὰ θερμὰ, ὅταν ὑπερθερμαίνῃ. καὶ τὰ ψυχρὰ, ὅταν ὑπερψύχῃ. πήγνυται δὲ τὸ πλευρὸν, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ τὸ πλευρὸν φλέβια καὶ συσπᾶται. καὶ ὁκόσον ἐν αὐτῷ ἔνι φλέγματος καὶ χολῆς, τοῦτο ὑπὸ τῆς θερμασίης συνεσκληκὸς

καὶ ὀδύνην

καὶ ὀδύνην παρέχει, καὶ ὑπὸ τῆς ὀδύνης πυρετόν. τούτῳ ξυμφέρει τὴν φλέβα ἀποσχάσαι τὴν ἐν τῇ χειρὶ, τὴν σπληνῖτιν καλεομένην, ἢ τὴν ἡπατῖτιν, καθ' ὁποτέρην ἂν εἴη τὸ νούσημα. καὶ οὕτως ἡ ὀδύνη μαλακωτέρη γίνεται τοῦ πλευροῦ τε καὶ τῶν ἄλλων. ἡ γὰρ φλὲψ, ὅσον ἔνι ἐν αὐτῇ χολῆς καὶ φλέγματος, αὐτοῦ τοῦ αἵματος νενοσηκότος, μετὰ τούτων μεθίει τὸ πουλὺ ἔξω. τὸ δὲ ἐκ τῆς σαρκὸς ὑπό τε φαρμάκων, καὶ ποτῶν διαχέεται, καὶ ὑπὸ χλιασμάτων προστιθεμένων ἔξωθεν, ὥστε τὴν νοῦσον σκίδνασθαι ἀνὰ πᾶν τὸ σῶμα. καλέεται δὲ αὕτη πλευρῖτις ἄπτυσος. ἡ δὲ περιπλευμονίη, ὁκόταν ὁ πλεύμων 10 ὑπερξηρανθῇ καὶ αὐτὸς, καὶ ὁκόταν ἐν αὐτῷ ἐνεόν τι χολῆς ἢ φλέγματος, οὔτε σήπει ὁμαλῶς, οὔτε τὸ σίαλον ἀναδιδοῖ. ὅσον τε ἐν αὐτῷ ἐστιν ἰκμάδος, ἢ ἀπὸ ποτοῦ, ἢ ἀπὸ ῥοφήματος, ἢ ἀπὸ τῶν πλησίον χωρίων, τοῦτο πᾶν ἐκκαίει, ὑπὸ τῆς ὑπερξηράσιός τε καὶ θερμασίης. τούτῳ ξυμφέρει πόματα πίνειν ὑφ' ὧν ὑγραίνεται ὁ πλεύμων, καὶ πτύσκεται. ἢν γὰρ μὴ πτυσθῇ σκληρότερός τε γίνεται ὁ πλεύμων, καὶ συναυαίνεται, καὶ τὸν ἄνθρωπον ἀπόλλυσι. Καῦσος δὲ λαμβάνει μὲν μάλιστα, τοὺς χολώδεας. λαμβάνει δὲ, καὶ τοὺς φλεγματίας. λαμβάνει δὲ, ὧδε. ὁκόταν χολὴ κινηθῇ ἀνὰ τὸ σῶμα καὶ συγκυρήσῃ, 20 ὥστε τὰς φλέβας καὶ τὸ αἷμα εἰρύσαι τῆς χολῆς. εἰρύσαι δὲ τὸ πλεῖστον, ἐκ τῶν σαρκῶν καὶ τῆς κοιλίης. τὸ δὲ πρόσθεν ἐνεὸν, ἅτε καὶ τῇ φύσει θερμότατον ἐὸν ἐν τῷ σώματι τὸ αἷμα. ὁκόταν οὖν διαθερμανθῇ ἐκ τῶν σαρκῶν καὶ τῆς κοιλίης, πρὸς τῷ ἐνεόντι μᾶλλον ἔτι ὑπὸ τῆς χολῆς, διαθερμαίνει καὶ τὸ ἄλλο σῶμα πᾶν. καὶ τὰ μὲν ὑπὸ τῆς πολλῆς ἰκμάδος, οὐ δύναται ἀποξηραίνεσθαι παντάπασιν. ἢν δὲ ἀποξηρανθῇ, ἀποθνήσκει ὁ ἄνθρωπος. τὰ δὲ ἐν τοῖσιν ἀκρωτηρίοισι τοῦ σώματος, ἅτε ξηρὰ ἐόντα φύσει, ἀποξηραίνεταί τε καὶ ἐκκαίεται ἐξ αὐτῶν τὸ ὑγρὸν τὸ πλεῖστον. καὶ εἰ θέλοις 30 ψαύειν, ψυχρά τε εὑρήσεις αὐτὰ καὶ ξηρά. διὰ τοῦτο ὁκόσοι ὑπὸ καύσου ἁλίσκονται, τὰ μὲν εἴσω, καίονται ὑπὸ τοῦ πυρός. τὰ δὲ ἔξω, ψυχροί εἰσιν. ἥ τε γλῶσσα καὶ ὁ φάρυγξ τρηχύνεταί τε καὶ αὐαίνεται ὑπὸ τοῦ εἴσω πνεύματος καὶ τῆς θερμότητος. Ὅσον δ' ἂν ἐν τῇ κοιλίῃ καὶ ἐν τῇ κύστει ἐγγίνηται χολῆς. τὸ μὲν ἐν τῇ κοιλίῃ, ἐνίοτε μὲν διαταράσσεται κάτω. τὰ δὲ πολλὰ, ἐμέεται ἐν τῇσι πρώτῃσιν ἡμέρῃσιν, ἢ ἐν τέσσαρσιν, ἢ ἐν πέντε. ἐμέεται δὲ διὰ τόδε. ὁκόταν ἡ ἄνω κοιλίη ὑπερθερμανθῇ, ἕλκει ἐφ' ἑωυτὴν, καὶ γίνεται ἔμετος. διὰ τοῦτο δὴ αὐτὸ καὶ ἐς περιπλευμονίην, ἐκ καύσου τε 40 καὶ ἐκ πλευρίτιδος μάλιστα μεθίσταται τὰ νουσήματα. ὁκόταν γὰρ ἡ ἄνω κοιλίη ὑπερθερμανθῇ, ἕλκει ἐφ' ἑωυτὴν, καὶ ὑποδέχεται ὁ πλεύμων, καὶ γίνεται περιπλευμονίη. καὶ ὡς τὰ πολλὰ ἀπόλλυνται, ἅτε ἀσθενέες ἤδη ἐόντες. καὶ ἑτέρης νούσου καινῆς ἐπιγενηθείσης, οὐ δυνάμενοι τὰς ἡμέρας διατελέειν, ἄχρις οὗ τὸ σίαλον πεπανθῇ ἐν τῷ πλεύμονι. ἀλλ' ὡς τὰ πολλὰ ἀπόλλυνται ὑπὸ ἀσθενείης. ἔνιοι δὲ περιγίνονται. Ὁκόσοισι δὲ ἐς τὴν κύστιν συῤῥεῖ τι χολῆς οὐρέεται παχύ. παχὺ δὲ ὑπὸ φλέγματος. χολῶδες δὲ διαχωρέει, ὑπὸ τοῦ συγκεκαῦσθαι ἐν τῇ κοιλίῃ τὰ ἐνεόντα. Φρενῖτις τε ὧδε ἔχει. τὸ αἷμα τὸ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ πλεῖστον ξυμβάλλεται μέρος συνέσιος. ἔνιοι δὲ λέγουσι, τὸ πᾶν. ὁκόταν οὖν χολὴ κινηθεῖσα ἐς τὰς φλέβας καὶ ἐς τὸ αἷμα εἰσέλθῃ.

doloremque infert, & ex dolore febrem. Huic confert venam pertundere in brachio splenitidem appellatam, aut iecorariam, ad vtram sanè morbus vergit. Sicq; lateris & aliarum partium dolor leuior cõtingit. Vena enim quicquid in ea inest pituitæ & bilis, & sanguinis morbosi, vnà cum his magna ex parte foras emittit. Pars verò ex carne per medicamenta & potiones diffunditur, & per calefactoria extrinsecus admota, adeò vt morbus per totum corpus spargatur. Et hic morbus lateralis sine sputo appellatur, pulmonis verò inflammatio, cùm ipse etiam pulmo supra modum exiccatur, cumq; quod in eo bilis aut pituitæ inest, neq; æquabiliter putrefacit, neq; per saliuam sursum reiicit, & quicquid in eo est humiditatis, aut ex potione, aut sorbitione, aut ex proximis locis, id totum nimia siccitate & caliditate exurit. Huic confert potiones bibere ex quibus pulmo humectatur & expuit. Nisi enim expuat, & durior pulmo euadit, simulq; arescit, & hominem perimit. At verò febris ardens ferè biliosos prehendit, corripit etiam pituitosos, hoc modo. Vbi bilis toto corpore commota fuerit, & fortè euenerit, vt venæ & sanguis magnam bilis copiã ex carnibus & ventriculo trahãt. Qui verò priùs inest, vt pote naturâ calidissimus in corpore sanguis existens, cùm ex carnibus & ventriculo incaluerit, supra eum qui iam inest, ampliùs adhuc à bile, reliquum etiã omne corpus calefacit. Et quędam quidem partes ob copiosam humiditatem penitus resiccari nequeunt. Quòd si resiccatę fuerint, homo perit. Quædam verò in summis corporis partibus cùm naturâ siccæ sint, resiccantur, plurimumq; ex ipsis humidum exuritur. Quas si attingere velis, frigidas ipsas & siccas comperias. Eamq; ob causam qui febre ardente corripiuntur, internis quidem partibus à febre vruntur, externis verò frigidi sunt, linguaq; & fauces ex interno spiritu & caliditate exasperantur & arefiunt. Quicquid autem bilis in ventriculo & vesica gignitur, quod quidem in ventriculo est, interdum quidem per inferiora exturbatur, plærunque verò primis diebus, aut quatuor, aut quinque hanc ob causam euomitur. Cùm superior vẽtriculus supra modũ incaluerit, ad se trahit, & vomitus excitatur. Eamque ipsam ob causam ex febre ardente & morbo laterali, in pulmonis inflammationem potissimùm morbi transeunt. Vbi enim superior ventriculus supra modum incaluerit, ad sese trahit, pulmoq; excipit, fitque pulmonis inflammatio, ac plærunq; pereunt, cùm nimirum debiles existant, alioq; suborto nouo morbo, dies superare nequeunt, dum sputum in pulmone cõcoctum fuerit, sed vt plurimùm debilitate pereunt, quidam verò supersunt. Quibus autem ad vesicam bilis aliquid confluit, iis vrina crassa, idq; à pituita, redditur, biliosum verò deorsum secedit, eò quòd exusta sunt quæ in vẽtre insunt. Phrenitis autem (quæ est perpetuum cum febre delirium) ad hũc se habet modum. Sanguis qui in homine existit, magnam partem ad prudentiam confert, vt quidam verò dicunt, totam. Vbi igitur bilis commota venas & sanguinem subierit,

ex solita compage & motione sanguinem dimouet & sero diluit, & percalefacit. Qui percalefactus totum etiam reliquum corpus calefacit, & homini mens alienatur, neque apud se est, propter febris copiam, & sanguinis non consuetam dilutionem & agitationem. Qui verò phrenitide detinetur, quòd ad mentis alienationem, his qui atra bile laborant sunt assimiles. Atra enim bile vexati, cùm à bile & pituita sanguis corruptus fuerit, morbo corripiuntur, & mente alienantur, quidam etiam insaniunt. Et in phrenitide similiter contingit. Quò verò bilis pituita est imbecillior, eò minor tum insania, tum mentis alienatio contingit. At in morbo laterali & pulmonis inflammatione, hanc ob causam subcruentum & liuidum sputum expuunt. Per exordia quidem sæpe neutrum expuunt, neq; liuidum, neque subcruentum. Nosse autem oportet morbum vehementem existere. Vbi verò sputum aliquantum crassum spuere cœperint, tum præcipuè purgatur. Expuitur autem ex venarum distensione, in morbo laterali quidem, ex his quæ sunt in latere, in pulmonis verò inflammatione, ex his quæ sunt in pulmone, qui caliditatem ad sese trahit. Quòd si ægro abscessus intrò ruptus fuerit, & purulentus euadat, statim primo die sanguinem & pus subcruentum & liuidum cum saliua expuit. Liuidum autem à sanguine euadit, si pauci sanguinis ad multam saliuam commixtio fiat, neq; confestim spuatur, sed aliquandiu intus remaneat semiputrefactum & in corpore effœminatum. Ex morbo autem laterali intereunt, cùm circa exordia copiosa quidem pituita & bilis ad latus impacta fuerit, multaq; ex reliquo corpore præterea affluxerit, quam neq; spuendo propter copiam, neque putrefaciendo superare possit. Arteriæ autem implentur ab his quæ intus sunt, pituita & pure, ob idque stertit, crebroq; inde respirat, ad extremum autem omnia occluduntur, & interit. Ad eundem etiam modum ex pulmonis inflammatione pereunt. At verò qui ex febre ardente intereunt, omnes ex siccitate intereunt. Primùm quidem extremæ eorum partes, pedes & manus, resiccantur, deinde verò sicciores. Cùm autem penitus corporis humor exustus & resiccatus fuerit, sanguis quidem penitus concrescit & perfrigescit, reliquum verò corpus resiccatur, eoq; modo interit. Ex phrenitide verò ita perit. In hoc morbo perpetuo delirio vrgetur, cùm nimirum sanguis corruptus, & extra solitam agitationem motus sit, cumque desipiant, neq; quicquam effatu dignum eorum quæ offeruntur suscipiunt. Procedente verò tempore marcescunt & consumuntur, tum à febre, tum quod nihil nutriantur. Ac primùm quidem extremæ partes imminuuntur & perfrigerantur, deinde etiam proximæ. At frigoris & febris & dolorum hoc habet principium. Cùm sanguis qui in venis est à pituita refrigeratus fuerit, confestim in aliam atque aliam partem transit, & conuellitur, ac tremit, ad extremum etiam refrigerantur omnia & interit.

διεκίνησε καὶ διεφύρησε τὸ αἷμα ἐκ τῆς εἰωθυίης συστάσιός τε καὶ κινήσιος, καὶ διεθέρμηνε. διαθερμανθὲν δὲ διαθερμαίνει καὶ τὸ ἄλλο σῶμα πᾶν, καὶ παραφρονέει ὁ ἄνθρωπος, καὶ οὐκ ἐν ἑωυτῷ ἐστιν, ὑπό τε τοῦ πλήθεος τοῦ πυρετοῦ, [60] καὶ τοῦ αἵματος, τῆς διαφυρήσιός τε καὶ κινήσιος γινομένης οὐ τῆς εἰωθυίης. προσεοίκασι δὲ μάλιστα οἱ ὑπὸ τῆς φρενίτιδος ἐχόμενοι, τοῖσι μελαγχολῶσι κατὰ τὴν παράνοιαν. οἵ τε γὰρ μελαγχολώδεες ὁκόταν φθαρῇ τὸ αἷμα ὑπὸ χολῆς καὶ φλέγματος, τὴν νοῦσον ἴσχουσι καὶ παράνοοι γίνονται. ἔνιοι δὲ καὶ μαίνονται. καὶ ἐν τῇ φρενίτιδι ὡσαύτως. οὕτω δὲ ἧσσον ἡ μανίη τε καὶ ἡ παραφρόνησις γίνεται, ὅσῳπερ ἡ χολὴ τοῦ φλέγματος ἀσθενεστέρη ἐστίν. [61] ὕφαιμον δὲ καὶ πελιδνὸν ἐν τῇ πλευρίτιδι καὶ περιπλευμονίῃ τὸ πτύαλον, διὰ τάδε πτύουσι. κατ᾽ ἀρχὰς μὲν ὡς τὸ πουλὺ, οὐδέτερα πτύουσιν, οὔτε πελιδνὸν, οὔτε ὕφαιμον. εἰδέναι δὲ χρὴ τὴν νοῦσον, ἰσχυρὴν ἐοῦσαν. ὁκόταν δὲ τὸ σίαλον ὑπόπαχυ ἄρξωνται πτύειν, [62] καὶ καθαίρονται μάλιστα τότε. πτύεται δὲ ἀπὸ διατάσιος τῶν φλεβῶν. τῆς μὲν πλευρίτιδος, ἐκ τῶν ἐν τῇ πλευρῇ· τῆς δὲ περιπλευμονίης, ἐκ τῶν ἐν τῷ πλεύμονι, καὶ θερμασίην ἐπάγει ἐφ᾽ ἑωυτήν. [63] Ἢν δὲ ῥαγματίης ἔῃ ὁ τὴν νοῦσον ἔχων, καὶ σαβακὸς ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρης, αἷμα, καὶ ὕφαιμον πύος καὶ πελιδνὸν σὺν σιάλῳ πτύει. τὸ δὲ πελιδνὸν, ἀπὸ τοῦ αἵματος γίνεται, ἢν ὀλίγον συμμίγνυται ἐς πουλὺ σίαλον, καὶ μὴ παραυτίκα πτύηται, ἀλλὰ ἐμμένῃ ἡμισαπὲς ἐὸν, [64] καὶ ἐκτεθηλυσμένον ἐν τῷ σώματι. ἀποθνήσκουσι δὲ ἀπὸ μὲν τῆς πλευρίτιδος, ὁκόταν πολλὸν μὲν τὴν ἀρχὴν τῇ πλευρῇ προσπαγῇ, φλέγμα τε καὶ χολή. πολλὸν δὲ προσεπιρρυῇ καὶ ἐκ τοῦ ἄλλου σώματος. καὶ μήτε πτύων κρατέῃ ὑπὸ πλήθεος, μήτε σήπων. πιμπλῶνται δὲ αἱ ἀρτηρίαι ὑπὸ τῶν ἐνεόντων, φλέγματός τε καὶ πύου. τοῦτο δὲ ῥέγχει καὶ ἀναπνεῖ, πυκνόν τε καὶ αὐτόθεν. τέλος δὲ ἀποφράσσεται πάντα καὶ ἀποθνήσκει. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον τοῦτον καὶ ἐκ περιπλευμονίης ἀπόλλυται. ὅσοι δὲ ὑπὸ καύσου ἀποθνήσκουσι, πάντες ὑπὸ ξηρασίης ἀποθνήσκουσιν, ἀποξηραίνεται πρῶτον μὲν αὐτῶν τὰ ἀκρωτήρια πόδες τε καὶ χεῖρες. [65] ἔπειτα δὲ τὰ ἐπιξηρότερα. ὁκόταν δὲ ἐκκαυθῇ καὶ ἀποξηρανθῇ παντάπασι τὸ ὑγρὸν ἐκ τοῦ σώματος, τὸ μὲν αἷμα πήγνυταί τε παντελῶς καὶ ψύχεται. τὸ δὲ ἄλλο σῶμα ἀποξηραίνεται, καὶ οὕτως ἀποθνήσκει. ὑπὸ δὲ τῆς φρενίτιδος ἀπόλλυται ὧδε. παραφρονέουσιν ἐν τῇ νούσῳ διὰ παντὸς, ἅτε τοῦ αἵματος ἐφθαρμένου τε καὶ ἐκκεκινημένου τὴν εἰωθυῖαν κίνησιν. καὶ ἅτε παραφρονέοντες, οὔτι τῶν προσφερομένων δέχονται, ὅ, τι ἄξιον λόγου. ὁκόταν δὲ προΐῃ ὁ χρόνος, μαραίνονταί τε καὶ μινύθουσιν ὑπό τε τοῦ πυρετοῦ, καὶ ὑπὸ τοῦ μηδὲν τρέφεσθαι. καὶ πρῶτα μὲν τὰ ἐν τοῖσιν ἀκρωτηρίοισι μινύθει τε, καὶ ψύχεται. ἔπειτα δὲ τὰ ἔσω ἐγγυτάτω. καὶ ψύχεος δὲ καὶ πυρετοῦ καὶ πόνων ἀρχὴν ταύτην ἴσχει. ὅταν τὸ αἷμα τὸ ἐν τῇσι φλεψὶν ὑπὸ τοῦ φλέγματος ψυχθῇ, μεταπίπτει τε καὶ σπᾶται ἄλλοτε [66] ἄλλοτε ἄλλο καὶ τρέμει. τέλος δὲ ψύχεται πάντα καὶ ἀποθνήσκει.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΝΟΥΣΩΝ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

HIPPOCRATIS DE MORBIS LIBER SECVNDVS.

Οὐρέει πολλὸν ὅταν ὑπερθερμανθῇ ἡ κεφαλή. τήκεται γὰρ ἐν αὐτῇ τὸ φλέγμα. τηκόμενον δὲ χωρέει τὸ μὲν ἐς τὰς ῥῖνας, τὸ δὲ ἐς τὸ στόμα, τὸ δὲ διὰ τῶν φλεβῶν αἳ ἄγουσιν ἐς τὸ αἰδοῖον. ὅταν δὲ ἐς τὸ αἰδοῖον ἀφίκηται, οὐρέει καὶ πάσχει οἷάπερ ὑπὸ στραγγουρίης. ἀμβλυώσσουσι δὲ ὅταν ἐς τὰ ἐν τοῖσιν ὀφθαλμοῖσι φλέβια ἐσέλθῃ φλέγμα. ὑδαρεστέρη τε γὰρ γίνεται ἡ ὄψις, καὶ θολερωτέρη. καὶ τὸ λαμπρὸν ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς, οὐχ ὁμοίως λαμπρόν ἐστιν, οὐδὲ καταφαίνεται ἐν αὐτοῖς, ἐὰν ἐθέλῃ ὁρᾶν ὁμοίως, ὥς καὶ ὅτε λαμπρὸς ἦν καὶ καθαρὸς ἦν. οὗτος ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσι μάλιστα ὑγιάζεται. ἢν δὲ χρόνῳ ὕστερον πολλῷ ὑποστρέψῃ ἡ νοῦσος, τὸ δέρμα τῆς κεφαλῆς παχύνεται. καὶ τὸ ἄλλο σῶμα αἴρεται καὶ παχύνεται καὶ εὐχροέει. τοῦτο τὸ φλέγμα εἰς τὰς σάρκας τρέπεται καὶ ὑπὸ τούτου δοκέει παχὺς εἶναι. αἱ γὰρ σάρκες ἅτε διάβροχοι ἐοῦσαι καὶ ἠρεμέαι καὶ ἀραιότεραι, ἕλκουσιν ἐκ τῶν φλεβῶν αἷμα, καὶ διὰ τοῦτο δοκέουσιν εὔχροοι εἶναι. [2] Ἑτέρη νοῦσος. Ἡ κεφαλὴ ἑλκέων καταπίμπλαται. καὶ τὸ σῶμα οἰδέει. καὶ ἡ χροιὴ ἰκτερώδης. καὶ ἄλλο τε ἄλλη τοῦ σώματος, ἕλκεα ἐκφύει. καὶ πυρετὸς λαμβάνει, ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε. καὶ ἐκ τοῦ νώτου ὕδωρ ῥεῖ. τούτῳ ὅταν ἐν τῇ κεφαλῇ φλέγμα ὑπόχολον ἐνραφῇ, τὰ μὲν ἕλκεα γίνεται, ὅταν τὸ βρέγμα διάβροχον γένηται τῷ φλέγματι καὶ τῇ χολῇ. καὶ ἀραιὸν ἔῃ καὶ ἁλὲς τὸ φλέγμα καὶ ἡ χολή. ἵσταται γὰρ τοῦτο καὶ σήπεται καὶ ἑλκοῦται. ἐς δὲ τὰ ὦτα λεπτυνόμενον τὸ φλέγμα, διαδιδοῖ. ἐν δὲ τῷ ἄλλῳ σώματι, τά τε ἕλκεα κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, τοῖσιν ἐν τῇ κεφαλῇ γίνεται, ᾗ συσσηπομένου τοῦ αἵματος καὶ τῆς χολῆς ἢν αὐτοῦ τύχῃ ἁλισθέντα. ταύτῃ γὰρ ἡ σὰρξ σήπεται καὶ ἑλκοῦται. προσκατασήπει δὲ τὸ ἐσελθὸν τοῦ φλέγματος καὶ τῆς χολῆς, καὶ γίνεται πύον. Ἑτέρη νοῦσος. Περιωδυνίην τὴν κεφαλὴν ἴσχει. καὶ ἐμέει χολήν. καὶ δυσουρέει. καὶ παραφρονέει. περιωδυνέει μὲν ὑπὸ τῆς ὑπερθερμάσιος τῆς κεφαλῆς. παραφρονέει δὲ ὅταν τὸ αἷμα τὸ ἐν τῇ κεφαλῇ ὑπὸ χολῆς ἢ φλέγματος, ὑπερθερμανθῇ, καὶ κινηθῇ μᾶλλον τοῦ εἰωθότος. ἐμέει δὲ χολήν, ἅτε κεκινημένης αὐτῆς ἐν τῷ σώματι. καὶ ἡ κεφαλὴ ὑπὸ τῆς θερμάσιος ἕλκει ἐφ᾽ ἑωυτήν. καὶ τὸ μὲν παχύτατον, ἐμέει. τὸ δὲ λεπτότατον, ἕλκει ἐφ᾽ ἑωυτήν. οὐρέει δὲ καὶ ἐν ταύτῃ ὑπὸ τῶν αὐτῶν, ὥς καὶ ἐν τῇ πρόσθεν εἴρηται. Ἑτέρη νοῦσος. Ἢν περὶ τὸν ἐγκέφαλον φλέβια ὑπερεμέσῃ, τὸ μὲν οὔνομα οὐκ ὀρθὸν τῇ νούσῳ. οὐδὲ γὰρ οἷόν ὑπερεμέσαι οὐδὲν τῶν φλεβίων. οὔτε τῶν ἐλασσόνων, οὔτε τῶν μεζόνων. ὀνομάζουσι δὲ καὶ φασὶν ὑπερέμετον. εἰ δὴ ὡς μάλιστα ὑπερεμέσειε, νοῦσος ὑπ᾽ αὐτοῦ οὐκ ἔοικε γίνεσθαι. ἀπ᾽ ἀγαθοῦ γὰρ κακὸν, οὐχ οἷόν τε γενέσθαι.

CVM caput supra modum percalefactum fuerit, copiosa vrina redditur. Siquidem in eo liquatur pituita, quæ liquata, partim quidem ad nares, partim ad os, partim etiam per venas quæ ad pudendum tendunt, secedit. Quò cùm peruenerit, vrinam reddit, & velut vrinæ stillicidio afficitur. Cùm verò oculorum venas pituita subierit, oculorum caligine vexantur. Visus enim aquosior & turbidior euadit, neque oculorum splendor similiter splendidus est, neque si quis cernere velit, comparet velut cùm lucidus & purus erat. Hic quadraginta diebus potissimùm sanus euadit. Quòd si longo post tempore morbus redeat, cutis capitis incrassescit, & corpus reliquum tumidum, crassius, & bene coloratum redditur. Hæc pituita ad carnes vertitur, ideoque æger crassior esse videtur. Carnes enim cùm perfusæ tumidiores & rariores extiterint, ex venis sanguinem trahunt, ac propterea bene colorati esse videntur. Alius morbus. Caput vlceribus completur, corpus intumescit, & colore est auriginoso, & alia atque alia, corporis parte vlcera erumpunt, febris subinde corripit, & ex dorso aqua defluit. Cùm in huius capite pituita aliquantum biliosa innutrita fuerit, vlcera quidem oriuntur. Vbi sinciput pituita & bile madefactum fuerit, pituitaque & bilis rara confertaq; extiterit. Hæc enim concrescit, putrescit, & exulceratur. Extenuata verò pituita, ad aures transmittitur. In reliquo autem corpore ad eandem rationem qua in capite vlcera oriuntur, quacunq; in parte putrefactus sanguis & bilis coaceruata fuerint. Ea enim parte caro putrescit & vlceratur, prætereaq; aduenientem pituitam & bilem putrefacit, pusq; gignitur. Alius morbus. Toto capite dolor obtinet, & bilem vomitione reiicit, difficultate vrinæ premitur, & delirat. Huic quidem totum caput dolet, quòd supra modum calefactum sit. Mente autem alienatur, cùm sanguis qui est in capite à bile & pituita calefactus fuerit, & præter consuetudinem agitatus. Bilem verò vomit, cùm nimirum ipsa in corpore sit agitata. Et caput propter caliditatem ad se trahit, & crassissimum quidem vomit, tenuissimum verò ad se trahit. Vrinam autem reddit in hoc morbo ex iisdem causis, velut in superiore dictum est. Alius morbus. Si circa cerebrum venulæ sanguinem superessundunt, nomen quidem non rectè morbo impositum videtur. Neque enim fieri potest vt vena aliqua, neque ex minoribus, neque ex maioribus, supereuomat. Supereuomitum tamen appellant & dicunt. Quòd siquàm maximè supereuomat, morbus ab eo fieri minimè videtur. Neque enim ex bono malum oriri potest,

vt neque ex malo bonum, neq; rursus bonum plus iustò fieri potest. Verùm supereuomere videtur, vbi bilis & pituita venas subierit. Venæ enim attolluntur & pulsant, & dolor toto capite oboritur, auresq; sonitum percipiunt, & nihil audiunt. Ac sonitum quidem percipiunt, cùm minimũ venę pulsent, ac palpitent. Tunc enim sonitus in capite percipitur. Grauiter verò audiunt, partim quidem ob internum strepitum & sonitum, partim etiam vbi cerebrum & ipsum ambientes venulæ sustollũtur. Nam propter nimiam caliditatem vacuam circa aurem partem cerebrum ex se implet, & cùm nimirum par aeris copia non insit, velut antea, neq; æqualem sonum exhibeat, ea quæ dicuntur non æqualiter de se significationem præbent, indeq; grauis auditus oboritur. Hic si quidem ei ad nares, aut ad os, aqua & pituita erumpat, sanus euadit. Sin minùs, septimo ferè die moritur. Quòd si in capite venæ supereuomuerint, supereuomunt autem ab iisdem quæ antea dicta sunt, quodque hoc modo fiat, eius rei hoc est indicium. Vbi quis aut manũ, aut caput, aut aliam corporis partem ita affectam secuerit, sanguis ater & turbidus, ac morbosus effluit, quãuis neq; sanguinem nominare æquum sit, nisi qui ruber & sincerus effluit. Cùm autem ex iisdem causis supereuomuerint, caput dolor, tenebricosa vertigo & grauitas occupat. Dolor quidẽ ex sanguinis nimia caliditate. Tenebricosa verò vertigo, cùm sanguis conferta copia ad faciem processerit. Grauitas autem, nimirum cùm sanguis turbidior & morbosior, in capite maiore sit copia quàm intus. Cerebri syderatio. Si cerebrum syderatio occupauerit, dolor ex capite spinam occupat, & ad cor permeat, animo linquitur, sudor adest & insomnia, ex naribus sanguis effluit, & plærunq; sanguis vomitione refunditur. Syderatur autẽ hoc modo cerebrum, cùm aut supra modum calefactum aut refrigeratum fuerit, aut plus solitò biliosum aut pituitosum extiterit. Vbi sanè horum aliquid contigerit, spinalem medullam supra modum calefacit, quæ etiam incalescens, spinæ dolorem exhibet. Animi autẽ deliquium adest, vbi pituita & bilis ad cor impegerit, quod his agitatis & humectatis fieri necesse est. Sudor verò ex dolore oritur. Sanguinem autem vomitione refundit, cùm capitis quidem venę à cerebro calefactæ fuerint, quæ verò ad spinã sunt, à spina, spina autẽ à spinali medulla, & spinalis medulla à cerebro, vnde originẽ ducit. Cùm igitur venæ incaluerint, & sanguis in his efferbuerit, venæ quidẽ capitis ad nares trãsmittũt, quæ verò ad spinã sunt sanguinem continentes, ad corpus. Hic tertio aut plærũq; quinto die moritur. Alius morbus. Dolor de repente caput prehendit, statimq; vox deficit, & sui impotens euadit. Hic intra septẽ dies, nisi eum febris corripuerit, interit. Quòd si corripuerit, conualescit. Hæc autem affectio contingit, cùm ei bilis atra in capite agitata fluxerit, præcipueq; in partem in qua plurimæ sunt venæ in ceruicem nempe & pectus. Deinde postridie resolutione corporis tentatur, & fit ad motionem impotens, sanguine nimirum perfrigerato. Quòd si superior euadat, adeò vt sanguis incalescat, siue ab his quæ offeruntur, siue ex sese,

οὐδ' ἀπὸ κακοῦ ἀγαθὸν γένοιτο ἄν, οὐδ' αὖ ἀγαθὸν πλέον τοῦ δέοντος οἷόν τε γενέσθαι. ἀλλ' ὑπερεμέειν δοκεῖ, ὅταν ἐς τὰς φλέβας χολὴ ἢ φλέγμα ἐσέλθῃ. μετεωρίζονται γὰρ αἱ φλέβες καὶ σφύζουσι. καὶ ὀδύνη κατὰ πᾶσαν τὴν κεφαλὴν γίνεται, καὶ τὰ ὦτα ἠχεῖ καὶ ἀκούει οὐδέν. καὶ ἠχεῖ μὲν ἅτε τῶν φλεβίων σφυζόντων καὶ παλλομένων, τηνικαῦτα γὰρ ἦχος ἐγγίνεται ἐν τῇ κεφαλῇ. βαρυηκοεῖ δὲ τὸ μέν τι, ὑπὸ τοῦ ἔσωθεν ψόφου καὶ ἤχου. τὸ δὲ ὅταν ὁ ἐγκέφαλος καὶ τὰ φλέβια τὰ περὶ αὐτὸν ἐπαρθῇ. ὑπὸ γὰρ τῆς ὑπερθερμασίης ἐμπίπλησι τὸ κατὰ τὸ οὖς κενὸν ὁ ἐγκέφαλος ἑωυτοῦ. καὶ ἅτε οὐκ ἐνεόντος τοῦ ἠέρος ἰσοπληθέος, ὡς καὶ ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ, οὐδὲ τὸν ἦχον ἴσον παρέχοντος, οὐκ ἐνσημαίνει οἱ τὰ λεγόμενα ὁμαλῶς, καὶ ἀπὸ τούτου βαρυηκοεῖ. οὗτος ἢν μὲν ῥαγῇ αὐτῷ ἐς τὰς ῥῖνας, ἢ ἐς τὸ στόμα ὕδωρ καὶ φλέγμα, ὑγιὴς γίνεται. ἢν δὲ μὴ ῥαγῇ, ἑβδομαῖος μάλιστα ἀποθνήσκει. ἢν δὲ ἐν τῇ κεφαλῇ ὑπερεμέσωσι φλέβες, ὑπερεμέουσι δὲ ὑπὸ τῶν αὐτῶν, ἃ καὶ ἐν τῷ πρόσθεν εἴρηται. σημήιον δὲ ὅτι τοιούτῳ τρόπῳ ὑπερεμέουσι τόδε. ὅταν τις ἢ χεῖρα τοῦτο πάσχουσαν ἐπιτάμῃ, ἢ κεφαλὴν, ἢ ἄλλο τι τοῦ σώματος, τὸ αἷμα μέλαν ῥεῖ, καὶ θολερὸν καὶ νοσῶδες. καίτοι οὐδὲ αἷμα δίκαιον εἰπεῖν καλεῖν αἷμα, ἀλλ' ἐρυθρόν τε καὶ εἰλικρινὲς ῥεῖν. ὅταν δὲ ὑπερεμέσωσιν ἀπὸ τῶν αὐτῶν, ἴσχει ὀδύνη καὶ σκοτοδινίη καὶ βάρος ἔχει τὴν κεφαλήν. ὀδύνη μὲν ὑπὸ τῆς ὑπερθερμασίης τοῦ αἵματος. σκοτοδινίη δὲ ὅταν ἀλὲς ἐπὶ τὸ πρόσωπον χωρήσῃ τὸ αἷμα. βάρος δὲ ἅτε τοῦ αἵματος πλείονος ἐόντος ἐν τῇ κεφαλῇ, καὶ θολερωτέρου, καὶ νοσωδεστέρου ἢ ἔσωθεν. Σφακελισμὸς ἐγκεφάλου. Ἢν σφακελίσῃ ὁ ἐγκέφαλος, ὀδύνη ἔχει ἐκ τῆς κεφαλῆς τὴν ῥάχιν, καὶ ἐπὶ τὴν καρδίαν φοιτᾷ, ἀψυχίη καὶ ἱδρώς. καὶ ἄυπνος τελέθει, καὶ ἐκ τῶν ῥινῶν αἷμα ῥεῖ. πολλάκις δὲ καὶ αἷμα ἐμέει. σφακελίζεται δὲ ὁ ἐγκέφαλος τρόπῳ τοιῷδε. ὁκόταν ἢ ὑπερθερμανθῇ ἢ ὑπερψυχθῇ, ἢ χολώδης ἢ φλεγματώδης γένηται μᾶλλον τοῦ εἰωθότος. ὅταν δέ τι τούτων πάθῃ, ὑπερθερμαίνει καὶ τὸν νωτιαῖον μυελόν. καὶ διαθερμαινόμενος καὶ οὗτος, ὀδύνην τῇ ῥάχει παρέχει. ἀψυχέει δὲ ὅταν προσστῇ πρὸς τὴν καρδίην φλέγμα ἢ χολή. προσίστασθαι δὲ ἀνάγκη, κεκινημένων καὶ ὑγρασμένων. ἱδρὼς δὲ γίνεται ὑπὸ πόνου. τὸ αἷμα δὲ ἐμέει, ὅταν αἱ φλέβες μὲν ἐν τῇ κεφαλῇ, ὑπὸ τοῦ ἐγκεφάλου θερμανθῶσιν. αἱ δὲ παρὰ τὴν ῥάχιν, ὑπὸ τῆς ῥάχιος. ἡ δὲ ῥάχις, ὑπὸ τοῦ νωτιαίου μυελοῦ. ὁ δὲ μυελὸς, ὑπὸ τοῦ ἐγκεφάλου ὅθεν περ πέφυκεν. ὅταν οὖν θερμανθῶσιν αἱ φλέβες, καὶ τὸ αἷμα ἐν αὐτῇσι ζέσῃ, διαδιδοῦσιν αἱ μὲν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, ἐς τὰς ῥῖνας. αἱ δ' ἀπὸ τῆς ῥάχιος αἱμόρροοι, ἐς τὸ σῶμα. οὗτος τριταῖος ἀπόλλυται, ἢ πεμπταῖος ὡς τὰ πολλά. Ἑτέρη νοῦσος. Ἐξαπίνης ὀδύνη λαμβάνει τὴν κεφαλὴν, καὶ παραχρῆμα ἄφωνος γίνεται, καὶ ἀκρατὴς ἑωυτοῦ. οὗτος ἀποθνήσκει ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν, ἢν μή μιν πῦρ ἐπιλάβῃ. εἰ γὰρ ἐπιλάβῃ, ὑγιαίνει. πάσχει δὲ ταῦτα, ὅταν αὐτῷ μέλαινα χολὴ ἐν τῇ κεφαλῇ κινηθεῖσα ῥυῇ. καὶ μάλιστα καθ' ὃ τὰ πλεῖστα ἐστὶ φλέβια, ἐν τῷ τραχήλῳ φημὶ καὶ τοῖς στήθεσιν. ἔπειτα καὶ τῇ ἐξῆς ἀπόπληκτος γίνεται καὶ ἀκρατὴς, ἅτε τοῦ αἵματος ἐψυγμένου. καὶ ἢν κρατήσῃ ὥστε τὸ αἷμα θερμανθῆναι, ἤτε ὑπὸ τῶν προσφερομένων, ἤτε ὑφ' ἑωυτοῦ,

μετεωρί-

μετεωρίζεταί τε καὶ διαχέεται καὶ κινέεται. καὶ τὴν πνοιὴν ἐσάγεταί τε καὶ ἀφρέει, καὶ χωρίζεται τῆς χολῆς, καὶ ὑγιὴς γίγνεται. ἢν δὲ μὴ κρατήσῃ, ψύχεται μᾶλλον. καὶ ὅταν παντάπασι ψυχθῇ καὶ ἐκλείπῃ ἐξ αὐτοῦ τὸ θερμὸν, πήγνυται καὶ κινηθῆναι οὐ δύναται, ἀλλὰ ἀποθνήσκει. ἢν δὲ ἐκ θωρήξιος ταῦτα πάθῃ, καὶ γὰρ πάσχει ὑπὸ τῶν αὐτέων, καὶ ἀπόλλυται. Τερηδών. Ὅταν τερηδὼν γένηται ἐν τῷ ὀστέῳ, ὀδύνη λαμβάνει ἐκ τοῦ ὀστέου, χρόνῳ δὲ ἀφίσταται τὸ δέρμα ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἄλλη καὶ ἄλλῃ. ἔστι δὲ ταῦτα πάσχει ὧν ἂν ἐν τῇ διπλόῃ τοῦ ὀστέου, ὅταν φλέγμα ἐπιγινόμενον ἀποξηρανθῇ. ταύτῃ γὰρ ἀραιὸν γίνεται καὶ ἐκλείπει ἐξ αὐτέου ἡ ἰκμὰς πᾶσα. καὶ ἅτε ξηρευθέντος, ἀφίσταται τὸ δέρμα ἀπ' αὐτοῦ. αὕτη ἡ νοῦσος οὐ θανάσιμός ἐστιν. Ἑτέρη νοῦσος. Ἢν βλητὸς γένηται, ἀλγέει τῆς κεφαλῆς τὸ ἔμπροσθεν. καὶ τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν, οὐχ ὁμαλῶς ὁρᾷ. καὶ κωμαίνει. καὶ αἱ φλέβες σφύζουσι. καὶ πυρετὸς ἴσχει βληχρός. καὶ τοῦ σώματος ἀκρασίη. ἔστι ταῦτα πάσχει, ὅταν αἱ ἐν τῇ κεφαλῇ φλέβες θερμανθῶσιν. καὶ θερμανθεῖσαι, εἰρύσωσι φλέγμα ἐς ἑωυτάς. ἡ μὲν οὖν ἀρχὴ τῆς νούσου, ἐκ τούτου γίνεται. τὸ δὲ ἔμπροσθεν τῆς κεφαλῆς, διὰ τόδε ἀλγέει. ὅτι αἱ φλέβες ἐν ταύτῃ εἰσὶν αἱ παχύταται. καὶ ὁ ἐγκέφαλος ἐς τὸ ἔμπροσθεν μᾶλλον κέεται τῆς κεφαλῆς, ἢ ἐς τοὔπισθεν. καὶ τοῖσιν ὀφθαλμοῖσι διὰ τοῦτο οὐχ ὁρᾷ προκειμένου τοῦ ἐγκεφάλου καὶ φλεγμαίνοντος. τὸ δὲ σῶμα διὰ τόδε, ἀκρασίαι ἴσχουσιν. αἱ φλέβες ἐπὴν ἐς ἑωυτὰς ἐρύσωσι φλέγμα, ἀνάγκη ὑπὸ ψυχρότητος τοῦ φλέγματος, τὸ αἷμα ἑστάναι μᾶλλον νῦν, ἢ ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ, καὶ ἐμψύχεσθαι. μὴ κινουμένου δὲ τοῦ αἵματος, οὐχ οἷόν τε μὴ οὐχὶ καὶ τὸ σῶμα ἀτρεμίζειν[12] καὶ κεκαφῶσθαι. καὶ ἢν μὲν τὸ αἷμα καὶ τὸ ἄλλο σῶμα κρατήσῃ ὥστε διαθερμανθῆναι, διαφεύγει. ἢν δὲ τὸ φλέγμα κρατήσῃ, ἐπιψύχεται μᾶλλον τὸ αἷμα καὶ πήγνυται. καὶ ἢν ἐς τὸ ἐπιδιδῷ ψυχόμενον καὶ πηγνύμενον, πήγνυται παντελῶς καὶ ἐμψύχεται ὁ ἄνθρωπος καὶ ἀποθνήσκει. Κυνάγχη. Κυνάγχη δὲ γίνεται, ὅταν ἐν τῇ κεφαλῇ φλέγμα κινηθὲν ῥυῇ, ἀλὲς κάτω. καὶ στῇ ἐν τῇσι σιαγόσι, καὶ περὶ τὸν τράχηλον. οὗτος οὔτε τὸ σίαλον δύναται καταπίνειν. ἀναπνεῖ δέ τε βιαίως καὶ ῥέγχει. καὶ ἔστιν ὅτε καὶ πυρετὸς αὐτὸν ἴσχει. τὸ μὲν οὖν νούσημα ἀπὸ τούτου γίγνεται. καὶ ἄλλοτε ὑπ' αὐτὴν τὴν γλῶτταν, ἄλλοτε ὑπὲρ τῶν στηθέων, ὀλίγον. Σταφυλή. Σταφυλὴ δὲ γίνεται, ὅταν ἐς τὸν γαργαρεῶνα καταβῇ φλέγμα ἀπὸ τῆς κεφαλῆς. καὶ κατακρήμναται καὶ γίνεται ἐρυθρός. ἢν δὲ πλείων χρόνος γένηται, μελαίνεται. μελαίνεται δὲ ὧδε. ἐπίφλεβός ἐστιν ὁ γαργαρεὼν παχέης. καὶ ἐπὴν φλεγμήνῃ, θερμαίνεται. καὶ ὑπὸ τῆς θερμασίης ἕλκει ἐκ τῆς φλεβὸς τοῦ αἵματος, καὶ μελαίνεται ὑπ' αὐτοῦ. διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἢν μὴ ὀργῶντα τάμνῃς, τὸ διαχρῆμα[13] ἀποσφαδάζουσιν. ἡ γὰρ φλὲψ διαθερμαίνει, καὶ ὑπὸ τῆς θερμασίης ἐμπιπλεῖ τὰ περὶ τὸν γαργαρεῶνα αἵματος. καὶ δι' ὀλίγου ἀποπνίγονται. Ἀντιάδες. Ἀντιάδες δὲ καὶ ὑπογλωσσίδες. καὶ οὖλα. καὶ γλῶσσα. καὶ ὅσα τοιαῦτα ταύτῃ πεφυκότα, ταῦτα πάντα νοσέει ἀπὸ τοῦ φλέγματος. τὸ δὲ φλέγμα, ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καταβαίνει. ἡ δὲ κεφαλὴ, ἐκ τοῦ σώματος ἕλκει. ἕλκει δὲ, ὅταν διαθερμανθῇ.

eleuatur, diffunditur, ac mouetur, spirationemque inducit, & spumescit, à bile separatur, & conualescit. Si verò minimè superet, magis refrigeratur, cumque omninò refrigeratus fuerit, eumque calor defecerit, concrescit, neque moueri potest, sed moritur. Quòd si ex ebrietate sic afficiatur (id enim ex ea contingere solet) etiam moritur. Caries in capitis osse. Cùm verò ossis caries contigerit, dolor ex osse inuadit. Spatio autem temporis cutis à capite modò hâc, modò illa parte discedit. Ita autem afficitur, cui ad duplicatam ossis laminam accedens pituita resiccata fuerit. Hac enim parte rarescit, & omnis ab eo humiditas deficit, cumque siccum existat cutis ab eo discedit. Hic morbus minimè lethalis est. Alius morbus. Si de repente velut sydere ictus concidat, anteriore capitis parte dolor inuadit, neque oculis facilè videt, & sopore detinetur, venæ saliunt, & febris lenta detinet, & corporis ad motũ impotẽtia. Hic ita afficitur, vbi capitis venæ calefactæ pituitam ad se attraxerint. Morbi igitur principium inde oritur. Eam verò ob causam anteriorem capitis partem dolor occupat, quòd in ea venæ sunt crassissimæ, & cerebrum anteriore magis capitis parte quàm posteriore positum habet. Proptereaq; oculis nõ videt, illuc procumbẽte cerebro ac inflammato. Ad motionem verò impotentiæ ideò corpus detinent. Vbi venæ pituitam ad se traxerint, pituitæ frigiditate vti nunc sanguis magis quàm antea sistatur & refrigeretur necesse est. At non moto sanguine, fieri non potest quin corpus quiescat, & profundo somno veluti alto sopore detineatur. Et siquidem sanguis reliquumq; corpus superarit, adeò vt calescat, æger euadit. Quòd si pituita superauerit, sanguis magis refrigeratur & concrescit. Et si refrigeratio & concretio magis increscant, homo prorsus cõgelatus ac refrigeratus perit. Angina. Oritur autẽ angina, cùm pituita in capite agitata, deorsum confertim fluxerit, & in maxillis ac circa ceruicem constiterit. Hic saliuam deglutire non potest, nec nisi per vim spiritum attrahit, ac stertit, interdumq; eum febris detinet. Ea igitur est morbi origo, & interdum sub ipsa lingua, interdum paulò supra pectus contingit. Vua curgulionis affectus. Fit autem vua, cùm ad curgulionem ex capite pituita delata fuerit, isq; pendulus & rubicundus euadit, & successu temporis ad hunc modum nigrescit. Curgulio venosus est & crassus, & vbi inflammationem concepit, incalescit, propterq; caliditatem sanguinem à quo nigrescit, ex vena attrahit. Quare nisi turgentem seces, confestim sese vibrando spiritum & animam efflant ęgri. Vena enim calefacit, & præ caliditate circunstantia curgulionem loca sanguine implet, intraque breue tempus suffocantur. Tonsillæ. Tonsillæ autem & partes sub lingua intumescentes, gingiuarum & linguæ tumores, quæque id genus hoc loco contingere solent, eæ omnes partes ex pituita afficiuntur. Pituita autẽ ex capite defertur. Caput verò vbi calefactũ fuerit, ex corpore trahit.

Incalescit autem à cibariis, sole, laboribus & igne. Morbi ex capite orti. Cùm caput repletur, & ex horum aliquo incalescere contingit, torpor caput detinet, & crebrò vrinam reddit, aliisq; afficitur quæ ex stranguria contingere solent, eaq; nouem diebus patitur. Et si quidem per nares aut aures aqua vel mucus erumpat, à morbo vindicatur, stranguria cessat, vrinamque multam & albam ad viginti dies citra laborem reddit, capitis dolor desinit, & intuenti splendor ex oculis ipsi clam subducitur, & dimidiatas rerum facies sibi cernere videtur. Hic intra quadragesimum diem prorsus conualescit, multis tamen quandoque morbus septimo, aut decimoquarto anno reuertitur. Capitis cutis ei crassescit, & tactui cedit, ac ex paucis cibariis mollis beneque coloratus apparet, neque acutè audit. Cùm sic habentem per morbi initia offenderis, antequam per nares & aures aqua erumpat, eumque intensus dolor detineat, deraso capite, circum frontem scorteo vtriculo, aqua quàm ferre poterit calidissima, pleno alligato, ipsum calefieri finito, vbique refrixerit alterum adhibeto. Quòd si debilis euadat, cessato, & intermissione facta, rursus eadem repetito, quoad vehemens dolor remittat. Si verò aluus non subducatur, eum subluito, & propinatis vrinam ducentibus, aquam mulsam aquosam superbibēdam exhibeto, & quàm maximè foueto, succumq; ptisanæ tenuem sorbeat. Quòd si vēter non subducatur, mercurialem aqua coctam terito, succum percolato, eiusque parem portionem cum ptisanæ succo permisceto, & pauco melle succo admixto, hunc ter die sorbeat, vinumque mulsum, aquosum, album, modicum, post sorbitionem propinato. At postquam ei per nares mucosa eruperint, & vrinam crassam reddiderit, doloreque capitis liberatus fuerit, vtre ne ampliùs vtatur, sed multa calida lotus, vrinam mouentia, & aquam mulsam aquosam bibat. Et primis quidem diebus milium lingat, & cucurbitam aut betas tribus diebus edat, deinde cibis quàm mollissimis, & aluum maximè subducētibus vtatur, pauco semper cibo addito. Diebus verò quadraginta elapsis (tāto enim tempore morbus præcipuè circunscribitur) vbi ipsius caput repurgaueris, primùm medicamentum deorsum purgans exhibebis, si anni tempestas permiserit, deinde serum septem diebus propinabis, aut si debilis existat, paucioribus. Quòd si reuertatur morbus, toti corpori fomento adhibito, postridie veratrum potui exhibeto, deinde quantum videbitur intermissione facta, tuncque ad caput repurgandum exhibito medicamento deorsum purgante, caput octo crustis inurito, duabus quidem ad aures, duabus verò ad posteriorem capitis partem, hinc atque hinc ad ceruicis initium, duabus in naribus, iuxta oculorum angulos. Venas autem iuxta aures quoad pulsare cessent, vrito. ferramentis verò quæ cuneolos faciant, eas transuersas peruriro. Atque hæc vbi feceris sanitas continget. Alius morbus. Vlceribus circa caput impletur, & crura intumescunt, velut ex aquæ potu

διαθερμαίνεται δὲ, ὑπὸ σιτίων[14] καὶ ἡλίου, καὶ πόνων, καὶ πυρός. ὅταν δὲ διαθερμανθῇ, ἕλκει τὸ λεπτότατον ἐς ἑωυτὴν ἐκ τοῦ σώματος. ὅταν δὲ εἰρύσῃ, καταβαίνει καὶ πάλιν ἐς τὸ σῶμα. Νοῦσοι αἱ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς γινόμεναι.

[15] Ὅταν πλήρης γένηται ἡ κεφαλὴ, καὶ τύχῃ ὑπό τινος τούτων διαθερμανθεῖσα, νάρκη ἴσχει τὴν κεφαλήν. καὶ οὐρέει συχνά. καὶ τὰ ἄλλα πάσχει ἅπερ ὑπὸ στραγγουρίης. ὁ αὐτὸς ἡμέρας ἐννέα, ταῦτα πάσχει. καὶ ἢν μὲν ῥαγῇ κατὰ τὰς ῥῖνας, ἢ κατὰ τὰ ὦτα ὕδωρ καὶ βλέννα,[16] ἀπαλλάσσεται τῆς νούσου. καὶ παύεται τῆς στραγγουρίης. οὐρέει τε ἀπόνως. καὶ πουλὺ καὶ λευκὸν, ἐς τὰς εἴκοσιν ἡμέρας. καὶ ἡ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὀδύνη ἐκλείπει. καὶ ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν ἐσορῶντι[17] κλέπτεταί οἱ ἡ αὐγή. καὶ δοκέει τὸ ἥμισυ τῶν προσώπων ὁρᾶν. οὗτος τεσσαρακοσταῖος, ὑγιὴς παντελῶς γίνεται. ἐνίοτε δὲ πολλοῖς ὑπομιμνῄσκεται ἡ νοῦσος ἑβδόμῳ ἔτει, ἢ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ. καὶ τὸ δέρμα οἱ παχύνεται τῆς κεφαλῆς. καὶ ψαυόμενον ὑπείκει. καὶ ἀπὸ ὀλίγων σιτίων,[18] ἁπαλός καὶ εὔχροος φαίνεται, καὶ ἀκούει οὐκ ὀξέα. ὅταν οὕτως ἔχοντι ἐπιτύχῃς ἀρχομένης τῆς νούσου πρόσθεν ἢ ῥαγῆναι κατὰ τὰς ῥῖνας τὸ ὕδωρ, καὶ κατὰ τὰ ὦτα, καὶ ἔχει αὐτὸν ἡ περιωδυνίη, ἀποξυρήσαντα χρὴ αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν, περιδέοντα περὶ τὸ μέτωπον[19] τὸν ἀσκὸν τὸν σκύτινον, ὕδατος ἐμπιπλῶντα, ὡς ἂν ἀνέχηται θερμοτάτου, ἐᾶν αὐτὸν χλιαίνεσθαι. καὶ ἐπὴν ἀποψυχθῇ, ἕτερον ἔχειν. ἢν δὲ ἀσθενὴς ᾖ, παύεσθαι. καὶ διαλιπὼν, αὖθις ποιέειν ταῦτα, ἔστ᾽ ἂν χαλάσῃ ἡ περιωδυνίη. καὶ ἢν ἡ κοιλίη μὴ ὑποχωρέῃ, ὑποκλύσαι αὐτόν. καὶ πιπίσκοντα τῶν οὐρητικῶν μελίκρητα διδόναι ἐπιπίνειν ὑδαρέα. καὶ θαλπέσθω ὡς μάλιστα.[20] ῥοφανέτω δὲ τὸν χυλὸν τῆς πτισάνης, λεπτόν. ἢν δὲ ἡ γαστὴρ μὴ ὑποχωρέῃ, λινόζωστιν ἑψήσας ἐν ὕδατι τρίβων, διηθεῖν τὸν χυλὸν, συμμίσγειν[21] τῷ ἀπὸ τῆς πτισάνης χυλοῦ, καὶ τοῦ ἀπὸ τῆς λινοζώστιος, καὶ μέλι ὀλίγον παραμίσγειν ἐς τὸν χυλόν. τοῦτον ῥοφανέειν τρὶς τῆς ἡμέρης. καὶ ἐπιπίνειν[22] οἶνον μελιχρὸν, ὑδαρέα, λευκὸν, ὀλίγον ἐπὶ τῷ ῥοφήματι. ἐπὴν δέ οἱ ῥαγῇ κατὰ τὰς ῥῖνας τὰ βλεννώδεα, καὶ οὐρέει παχὺ, καὶ τῆς ὀδύνης ἀπηλλαγμένος ἐκ τῆς κεφαλῆς, τῷ ἀσκῷ μηκέτι χρήσθω, ἀλλὰ λουόμενος πολλῷ θερμῷ, πινέτω τὰ διουρητικὰ καὶ μελίκρητα ὑδαρέα. καὶ τὰς μὲν πρώτας ἡμέρας κέγχρον λειχέτω. καὶ κολοκύντην ἐσθιέτω, ἢ τεῦτλα τρεῖς ἡμέρας. ἔπειτα σιτίοισι χρήσθω, ὡς μαλθακωτάτοισι καὶ διαχωρητικωτάτοισι, προστιθεὶς ὀλίγον αἰεὶ τῶν σιτίων. ἐπὴν δὲ παρακόσια ἡμέραι διέλθωσι, καθίσταται γὰρ μάλιστα ἡ νοῦσος ἐν τοσούτῳ χρόνῳ, καθήρας αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν, πρότερον οἱ φάρμακον δοὺς κάτω καθῆρον, ἢν ὥρη ἔῃ τοῦ ἔτεος. ἔπειτα ὀρὸν μεταπῖσαι ἑπτὰ ἡμέρας. ἢν δὲ ἀσθενὴς ᾖ, ἐλάσσονας. ἢν δὲ ὑποστρέψῃ ἡ νοῦσος πυριάσας αὐτοῦ ὅλον ἐς αὔριον, δίδου ἐλλέβορον πίνειν. κἄπειτα διαλείπειν ὅσον ἄν σοι δοκέῃ χρόνον, καὶ τότε τῆς κεφαλῆς καθήρας καταποτῷ φάρμακον, καῦσον τὴν κεφαλὴν ἐσχάρας ὀκτώ. δύο μὲν παρὰ τὰ ὦτα, δύο δὲ ὄπισθεν τῆς κεφαλῆς, ἔνθεν καὶ ἔνθεν[23] ἐν τῇ κοτίδι. δύο ἐν τῇ ῥινὶ, παρὰ τοὺς κανθούς. τὰς φλέβας καίειν δὲ τὰς μὲν παρὰ τὰ ὦτα, ἔστ᾽ ἂν παύσωνται σφύζουσαι. τοῖσι δὲ σιδηρείοισι, σφηνίσκους ποιησάμενος, διακαίειν πλαγίας τὰς φλέβας. ταῦτα ποιήσαντι, ὑγιὴς γίνεται. Ἄλλη νοῦσος. Ἑλκέων καταπίμπλαται τὴν κεφαλὴν, καὶ τὰ σκέλεα οἰδίσκεται, ὥσπερ ἀπὸ ὑδροποσίης, καὶ ἐν τῇσι

καὶ ἐν τῇσι κνήμῃσιν ἐμπλάσσεται. καὶ ἢν πιέσῃς, ἡ χροιὴ ἰκτεροώδης. καὶ ἐκφύει ἕλκεα ἄλλοτε ἄλλῃ, μάλιστα δὲ περὶ τὰς κνήμας. καὶ φαίνεται πονηρὰ προσιδεῖν. ἀποφλεγμήναντα δὲ ταχέως ὑγιέα γίνονται. καὶ πυρετὸς, ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε λαμβάνει. ἡ δὲ κεφαλὴ, ἀεὶ θερμή ἐστι. καὶ ἐκ τῶν ὤτων ὕδωρ ῥέει. ὅταν οὕτως ἔχῃ, φάρμακον οἱ δοῦναι, ὑφ' οὗ φλέγμα καὶ χολὴ καθαιρεῖται ἄνω. ἢν μὲν ψῦχος ᾖ, προπυριάσας καὶ λούσας θερμῷ. ἔπειτα διαλείπων ἡμέρας τρεῖς, τὴν κεφαλὴν καθῆραι. μετὰ δὲ κάτω φάρμακον πῖσαι. ἢν δὲ ὥρη ᾖ καὶ ὀῤῥὸν μεταπιέτω. εἰ δὲ μὴ, γάλα ὄνου. 10 μετὰ δὲ τὰς καθάρσιας, σιτίοισιν ὡς ἐλαχίστοισι χρήσθω, καὶ διαχωρητικωτάτοισι. καὶ ἀλουτεέτω. ἢν δὲ ἡ κεφαλὴ ἑλκῶται, τρύγα κατακαίων οἰνηρὴν, σμῆγμα ποιῶν σύμμισγε τῆς βαλάνου τὸ ἔκλεμμα, λεῖον τρίβων. λίτρον συμμίσγων ἴσον ἀποσμήξας τούτοισι, λούσθω πολλῷ θερμῷ. χριέσθω δὲ τὴν κεφαλὴν, δαφνίδας τρίψας καὶ κηκίδας. καὶ σμύρναν. καὶ λιβανωτόν. καὶ ἀργυρείου ἄνθος. καὶ ὕειον ἄλειφα. καὶ δάφνινον ἔλαιον. ταῦτα μίξας χρίειν. τὸν δὲ μετὰ ταῦτα χρόνον, [26] ἐμέτοισι χρήσθω τρὶς τοῦ μηνός. καὶ γυμναζέσθω καὶ θερμολουτεέτω. ἢν δέ σοι τάδε ποιέοντι, ἐκ 20 μὲν τοῦ ἄλλου σώματος ἡ νοῦσος ἐξεληλύθῃ. ἐν δὲ τῇ κεφαλῇ ἔτι ἕλκεά οἱ γίνηται, καθήρας τὴν κεφαλὴν αὖθις, φάρμακον κάτω μεταπῖσαι. ἔπειτα ξυρήσας τὴν κεφαλὴν, καταταμεῖν τομὰς ἀραιάς. καὶ ἐπὴν ἀποῤῥυῇ τὸ αἷμα, ἀνατρίψαι. ἔπειτα εἴρια πινόεντα οἴνῳ ῥαίνων, ἐπιδεῖν. καὶ ἐπὴν ἀπολύσῃς περισπογγίζειν καὶ μὴ βρέχειν. ἔπειτα κυπαρίσσου ἐπιπάττειν, ἐλαίῳ ὑποχρίων. τοῖσι δὲ εἰρίοισι ἐπιδέσμοισι χρήσθω, ἔστ' ἂν ὑγιὴς γένηται. Ἄλλη νοῦσος.

Περιωδυνίη λαμβάνει τὴν κεφαλὴν, καὶ ἐπὴν κινήσῃ τις ἦττον ἐμέει χολήν. ἐνίοτε δὲ καὶ δυσουρέει καὶ παραφρονέει. ἐπὴν 30 δὲ ἑβδομαῖος γένηται, ἐνίοτε ἀποθνήσκει. [27] ἢν δὲ τὴν ἑβδόμην διέλθῃ, καὶ ἐνναταῖος ἢ ἑνδεκαταῖος. ἢν μὴ οἱ ῥαγῇ κατὰ τὰς ῥῖνας ἢ κατὰ τὰ ὦτα. ἢν δὲ ῥαγῇ, ὑπεκφυγγάνει. ῥεῖ δὲ ὑπόχολον ὕδωρ. ἔπειτα τῷ χρόνῳ, πύον γίνεται ἐκσαπέν. ὅταν οὖν οὕτως ἔχῃ, ἕως μὲν ἂν ἡ περιωδυνίη ἔχῃ κατ' ἀρχὰς, πρὶν ῥαγῆναι ἐκ τῶν ῥινῶν καὶ τῶν ὤτων, σπόγγους ἐν ὕδατι θερμῷ βρέχων, ἄσσον προστιθέναι πρὸς τὴν κεφαλήν. ἢν δὲ μὴ ταύτοισι χαλᾷ, τῷ ἀσκῷ χρῆσθαι τῷ αὐτῷ τρόπῳ, ὥσπερ ἐπὶ τῆς προτέρης. πινέτω δὲ μελίκρητα ὑδαρέα. ἢν δὲ μὴ, ἀπὸ τοῦ μελικρήτου, [28] τὸ ἀπὸ τῶν κριμνῶν ὕδωρ πινέτω. 40 [29] ῥοφανέτω δὲ τὸν χυλὸν τῆς πτισάνης, καὶ ἐπιπινέτω λευκὸν οἶνον ὑδαρέα. [30] ἐπὴν δὲ ῥαγῇ κατὰ τὰ ὦτα, καὶ πυρετὸς ἀνῇ. καὶ ἡ ὀδύνη, σιτίοισι χρήσθω διαχωρητικοῖσιν, ἀρξάμενος ἐξ ὀλίγων, προστιθεὶς ἀεί. καὶ λούσθω θερμῷ κατὰ κεφαλῆς. καὶ τὰ ὦτα διακλύζειν ὕδατι καθαρῷ. καὶ ἐντιθέτω σπογγίαν μέλιτι ἐμβάπτων. ἢν δέ τοι μὴ ξηραίνηται οὕτως, ἀλλὰ χρόνιον γίνηται τὸ ῥεῦμα, διακλύσας, ἐμβάλλειν ἀργύρου ἄνθος. σανδαράχην. ψιμμύθιον, ἴσον ἑκάστου, λεῖα τρίβων ἐμπιπλεὶς τὸ οὖς, σάττειν. καὶ ἢν περιῤῥέῃ, ἐπεμβάλλειν τοῦ φαρμάκου. ἐπὴν δὲ ξηρὸν γένηται τὸ οὖς, ἐκκαθήρας, ἐκκλύσαι τὸ φάρμακον. ἔπειτα κωφὸν γὰρ γίνεται τὸ πρῶτον ἀποξηρανθὲν, πυριᾶν αὐτὸ βληχροῖσι πυρίῃσι τὰ ὦτα. καθίσταται γὰρ οὕτω μόλις καὶ ἐν χρόνῳ. ἀποθνήσκουσι δὲ

tibiæ vlceribus offarciuntur, ac si premas, color est auriginosus, vlceraq; aliàs alia corporis parte, præcipueque in tibiis pullulant, & maligna aspectu apparent, deposita verò inflammatione celeriter sanantur, febrisq; subinde corripit, caput perpetuò calet, & ex auribus aqua effluit. Cùm sic habet, medicamentum ei exhibeto quod pituitam & bilem sursum purget, si quidem frigus fuerit, vbi priùs foueris & calida laueris. Deinde trium dierũ intermissione facta caput purgato, posteaq; medicamentum deorsum purgans bibendum dato, & si anni tempus opportunum fuerit, serum deinceps propinato, sin minùs, lac asininũ. Post purgationes autem cibis quàm paucissimis, maximeque aluum subducentibus vtatur, neq; lauet. Quòd si caput vlceretur, smegmate ex vini fœce vsta parato, glandis putamen læuiter tritum admisceto, nitri pari portione admixta, quibus defrictus multa calida lauetur. Caput autem inungatur baccis lauri tritis, gallis, myrrha, thure, argẽti flore, adipe suillo, & oleo laurino, quibus commixtis illinito. Post hæc autẽ vomitionibus ter in mense vtatur, exerceat se & calida lauetur. Quòd si cùm hæc feceris, morbus quidem ex reliquo corpore discesserit, in capite autem adhuc ipsi vlcera oriantur, rursus capite purgato, medicamentum deorsum purgans postea propinato, deinde caput derasum leuibus incisuris incidito, cumq; sanguis effluxerit, cõfricato, mox lanas succidas vino madidas obuoluito, cumq; solueris, spõgia detergito, nec madefacito. Deinde insparso cyparissi puluere, oleo sublinito. Laneis autem vinculis, quoad sanus euadat, vtatur. Alius morbus. Caput dolor vehemens prehendit, & vbi quis vel paululum agitatur, bilem vomit, interdum verò difficulter vrinam reddit, & mente alienatur, cumq; ad septimum diem peruenerit, quandoq; moritur. Quòd si hunc trãsmiserit, etiam nono aut vndecimo die, nisi ei per nares, vel aures effluxerit. Si verò eruperit, euadit. Fluit autem aqua aliquãtulum biliosa, deinde successu temporis, putredine in pus vertitur. Cùm igitur ita habuerit, quoad quidem dolor vehemens detinuerit, per initia antequam ex naribus & auribus erũpat, spongias calida madefactas capiti propiùs admoueto. Si verò his minimè remittat, vtre eo modo quo in priore morbo vtitor. Aquam autem mulsam aquosam bibat, sin minùs post mulsam, aquam in qua farina hordei crassior macerata fuerit. Ptisanæ verò succum sorbeat, & vinum album aquosum superbibat. Vbi autem per aures eruperit, febrisque & dolor remiserit, cibis vtatur aluum subducentibus, à paucis initio ducto, semper aliquid addendo. Calida caput lauet, & aures aqua limpida proluat, spõgiamq; melle imbutam imponat. Quòd si ne sic quidem resiccetur, verùm diuturna fluxio euadat, post collutionem factam, argentiq; florem, sandaracham, cerusam, singula pari portione tenuiter trita immittito, his aures impleto ac refercito, & si quid superfluat, aliquid de medicamento superiniicito. Cùm verò auris resiccata fuerit, vbi expurgaueris medicamentum abluito, deinde, cùm primùm auris resiccata obsurdescat, lenibus fomẽtis aures foueto. Sic enim non nisi ægrè, ac longo tempore conquiescet. Moriũtur quoq;

si etiam vehemens dolor aurem occupet, neq; intra septem dies eruperit. Hunc calida multa lauato, & spõgies aqua calida maceratas, tepidas expressas, ad aurẽ apponito. Quòd si ne sic quidem rumpatur, ei fomẽtum ad aurem admoueto. Sorbitionibus autem & potionib. iisdem quibus in superioribus vtitor. Alius morbus. Aqua si in cerebro suborta fuerit, dolor acutus sinciput & tempora, interdumq; alia capitis parte detinet, subindeq; rigor ac febris, oculorum regiones dolor occupat, iique caligant, pupilla scinditur, & ex vno duo sibi cernere videtur, & si surrexerit, ipsum tenebricosa vertigo prehendit, neq; vẽtum, neq; solem sustinet, aures tinniunt, auditoq; strepitu indignatur, saliuam & pituitam vomitione refundit, quandoq; verò etiam cibos, capitis cutis extenuatur, & contactu gaudet. Cùm ita habeat, primùm quidẽ medicamentum sursum purgans, quod pituitam educat exhibeto, post hæc caput purgato, deinde intermissione facta medicamentũ deorsum purgans propinato, mox eum cibis quàm maximè aluum subducentib. reficito, sensim semper adiiciẽdo. Vbi verò iam satis ciborũ comederit, ieiunus vomitionibus vtatur, lenticulæ decocto melle & aceto admixto, olera comedens, eoque die quo vomuerit, primùm quidem cyceonem liquidum bibat, deinde sub vesperum paucis cibis vtatur, neq; lauet, post cibos deambulet & mane, ventum & solem deuitans, neq; ad ignem accedat. Quòd si cùm hæc feceris, sanus euadat, sat est, sin minùs, vbi eũ vere primùm quidem veratro antè purgaueris, deinde etiam in nares medicamẽtum infundito, & paruo tempore intermisso, deorsum purgato. Deinde postquam cibis eum refeceris, demum secto iuxta sinciput capite, ad cerebrum vsq; perforato, & velut sectionem per terebram curato. Alius morbus. Rigor, febris, & dolor caput vexat, præcipuè verò ad aurem & tempora, ac sinciput, oculorum regiones dolet, supercilia velut pondus incumbere videntur, & caput grauatur, ac si quis eum agitet, vrinam reddit copiosè & facilè, dentes torpor & stupor detinet, venæ attolluntur & in capite pulsant, quietẽ ferre nequit, sed anxietudine premitur, & præ dolore mente alienatur. Huic si quidem per nares aut aures eruperit, aqua effluit aliquantum purulenta, & conualescit, sin minùs septem diebus ferè moritur. Hic morbus precipuè ex febre lipyria ortum habet, cùm febre liberatus, neq; purgatus, aut cibis & vino se impleuerit, aut inebriatus fuerit, aut in sole se exercuerit. Cùm sic habuerit, primùm quidem sanguinem ex capite quacunq; parte visum fuerit demito, eoque detracto, raso capite ei refrigerantia admoueto, & si venter non subducatur, per infusum subluendus. Potui autem ptisanæ succus frigidus exhibendus, & aqua superbibenda. Quòd si ad refrigerantia ei nõ remittat morbus, mutatione facta, vtre vtitor & calefacito. Vbi verò dolor sedatus fuerit, cibis aluum subducentibus vtatur, neque impleatur. Cùm autem sedato dolore ad vigesimum diem peruenerit, fomento capiti adhibito, medicamentum ad nares admoueto, & intermissione trium dierum facta,

καὶ ἢν ἐς τὸ οὖς περιωδυνίη γινομένη μὴ ῥαγῇ ἐν τῇσιν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν, τοῦτον λούειν πολλῷ θερμῷ, καὶ σπόγγους ἐν ὕδατι θερμῷ βρέχων, ἐκμάσσων χλιαρούς, προστιθέναι πρὸς τὸ οὖς. ἢν δὲ μὴ οὕτω ῥήγνυται, πυριᾶν αὐτοῦ τὸ οὖς. ῥοφήμασι δὲ καὶ πόμασι, τοῖσιν αὐτοῖσι χρῆσθαι, οἷσι περ ἐπὶ τοῖσι πρόσθεν. Ἑτέρη νοῦσος. Ἢν ὕδωρ ἐπὶ τῷ ἐγκεφάλῳ γένηται, ὀδύνη ὀξείη ἴσχει διὰ τοῦ βρέγματος καὶ τῶν κροτάφων ἄλλοτε ἄλλῃ. καὶ ῥῖγος καὶ πυρετὸς ἄλλοτε ἄλλοτε. καὶ τὰς χώρας τῶν ὀφθαλμῶν ἀλγέει καὶ ἀμβλυώσσει. καὶ ἡ κόρη σχίζεται καὶ δοκέει ἐκ τοῦ ἑνὸς δύο ὁρᾷν. καὶ ἢν ἀναστῇ, σκοτοδινίη μιν λαμβάνει. καὶ τὸν ἄνεμον οὐκ ἀνέχεται, οὐδὲ τὸν ἥλιον. καὶ τὰ ὦτα τέτριγε. καὶ τῷ ψόφῳ ἄχθεται ἀκούων. καὶ ἐμέει σίελα καὶ λάπην, ἐνίοτε δὲ καὶ τὰ σιτία. καὶ τὸ δέρμα λεπτύνεται τῆς κεφαλῆς, καὶ ἥδεται ψαυόμενος. ὅταν οὕτως ἔχῃ, πρῶτον μὲν διδόναι οἱ πίσαι φάρμακον ἄνω, ὅ, τι φλέγμα ἄξει. καὶ μετὰ τοῦτο τὴν κεφαλὴν καθῆραι. ἔπειτα διαλείπων φάρμακον πῖσαι κάτω. ἔπειτα σιτίοισιν ἀνακομίζειν αὐτόν, ὡς ὑποχωρητικωτάτοισιν, ὀλίγα ἀεὶ προστιθείς. ἐπὴν δὲ κατεσθίῃ ἤδη τὰ σιτία ἀρκοῦντα, ἐμέτοισι χρήσθω νῆστις, τῷ φακίῳ συμμίσγων μέλι καὶ ὄξος, λάχανα προστρώγων. καὶ τῇ ἡμέρῃ ταύτῃ ἣν ἐμέσῃ, πρῶτον μὲν κυκεῶνα πινέτω λεπτόν, ἔπειτα ἐς ἑσπέρην, σιτίοισιν ὀλίγοισι χρήσθω. καὶ ἀλουτείτω. καὶ περιπατείτω ἀπὸ τῶν σιτίων, καὶ ὄρθρου φυλασσόμενος τὸν ἄνεμον καὶ τὸν ἥλιον. καὶ πρὸς πῦρ μὴ προσίτω. καὶ ἢν μὲν ταῦτα ποιήσαντι ὑγιὴς γένηται, εἰ δὲ μή, προσκαθήρας αὐτὸν τοῦ ἦρος πρῶτον μὲν ἐλλεβόρῳ, ἔπειτα καὶ ἐς τὰς ῥῖνας ἐγχέαι φάρμακον. καὶ διαλιπὼν ὀλίγον χρόνον, κάτω καθῆραι. ἔπειτα ἀνακομίσας σιτίοισιν, ἔπειτα ταμὼν τὴν κεφαλὴν κατὰ τὸ βρέγμα, τρυπῆσαι πρὸς τὸν ἐγκέφαλον, καὶ ἰῆσθαι ὡς πρίσμα. Ἄλλη νοῦσος. Ῥῖγος, ὀδύνη καὶ πυρετὸς διὰ τῆς κεφαλῆς, μάλιστα δὲ ἐς τὸ οὖς, καὶ ἐς τοὺς κροτάφους, καὶ ἐς τὸ βρέγμα. καὶ τὰς χώρας τῶν ὀφθαλμῶν ἀλγέει. καὶ αἱ ὀφρύες δοκέουσιν οἱ ἐπικέεσθαι. καὶ τὴν κεφαλὴν βάρος ἔχει. καὶ ἤν τις μιν κινήσῃ, οὐρήσει. καὶ οὐρέει πουλὺ καὶ ῥηιδίως. καὶ τοὺς ὀδόντας ναρκᾷ, καὶ αἱμωδίην ἔχει. καὶ αἱ φλέβες αἴρονται, καὶ σφύζουσι τῇ κεφαλῇ. καὶ οὐκ ἀνέχεται ἠρεμέων, ἀλλ᾽ ἀλύει καὶ ἀλλοφρονέει ὑπὸ τῆς ὀδύνης. τούτῳ ἢν μὲν κατὰ τὰς ῥῖνας, ἢ κατὰ τὰ ὦτα ῥαγῇ, ὕδωρ ῥεῖ ὑπόπυον, καὶ ὑγιὴς γίνεται. ἢν δὲ μὴ ἀποθνήσκει ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν ὡς τὰ πολλά. αὕτη ἡ νοῦσος γίνεται μάλιστα ἐκ λιπυρίης, ἐπὴν ἀπαλλαγεὶς τοῦ πυρετοῦ ἀκάθαρτος ἐὼν ἢ σιτίων ἐμπλησθήσεται, ἢ θωρήξεται, ἢ ἐν ἡλίῳ κάμῃ. ὅταν οὕτως ἔχῃ, πρῶτον μὲν ἀφεῖναι ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ αἵματος, ὁπόθεν ἄν σοι δοκέῃ. ἐπὴν δὲ ἀφῇς, τὴν κεφαλὴν ξυρήσας, ψύγματα οἱ προσφέρειν. καὶ ἢν μὴ ὑποχωρέῃ ἡ γαστήρ, ὑποκλύσαι. πίνειν δὲ διδόναι τὸν ἀπὸ τῆς πτισάνης χυλὸν ψυχρόν, καὶ ἐπιπίνειν ὕδωρ. ἢν δὲ οἱ πρὸς τὰ ψύγματα μὴ χαλᾷ, μεταβαλὼν, τῷ ἀσκῷ χρῆσθαι καὶ θερμαίνειν. ἐπὴν δὲ παύσηται ἡ ὀδύνη, σιτίοισι χρήσθω διαχωρητικοῖσι, καὶ μὴ ἐμπιπλάσθω. ἐπὴν δὲ γένηται εἴκοσι ἡμέραι πεπαυμένης τῆς ὀδύνης, πυριήσας αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰς ῥῖνας φάρμακον προσθεῖναι, καὶ διαλιπὼν ἡμέρας τρεῖς φαρμα-

φάρμακον πῖσαι κάτω. Ἑτέρη νοῦσος. Ἢν ὑπερεμήσωσι τὰ φλέβια, τὰ αἵματα τὰ περὶ τὸν ἐγκέφαλον, θερμαίνει τὸν ἐγκέφαλον, πυρετὸς ἴσχει ἰσχυρὸς καὶ ὀδύνη ἐς τοὺς κροτάφους, καὶ τὸ βρέγμα, καὶ ἐς τοὔπισθεν τῆς κεφαλῆς. καὶ τὰ ὦτα ἠχέει, καὶ πνεύματος ἐμπίπλαται, καὶ ἀκούει οὐδέν. καὶ ἀλύει. καὶ ῥιπτάζει αὐτὸς ἑωυτὸν ὑπὸ τῆς ὀδύνης. οὗτος ἀποθνήσκει πεμπταῖος, ἢ ἑκταῖος. ὅταν οὕτως ἔχῃ, θερμαίνειν αὐτοῦ τὴν κεφαλήν. ἢν γὰρ ῥαγῇ διὰ τῶν ὤτων ἢ τῶν ῥινῶν ὕδωρ, οὕτως ἐκφυγγάνει τὸν ὄλεθρον. ἢν δὲ φύγῃ τὰς ἡμέρας τὰς ἕξ, διαιτᾶν αὐτὸν ὥσπερ τὴν προτέρην. Ἑτέρη νοῦσος. Ἢν ὑπερεμήσωσιν αἱ φλέβες ἐς τὴν κεφαλήν, [36] ὀδύνη ἔχει βραχέη τὴν κεφαλὴν πᾶσαν, καὶ ἐς τὸν τράχηλον. καὶ μεταβάλλει, ἄλλοτε ἄλλα τῆς κεφαλῆς. καὶ ἐπειδὰν ἀναστῇ, σκοτοδινίη μιν ἴσχει. πυρετὸς δὲ οὐ λαμβάνει. ὅταν οὖν οὕτως ἔχῃ, ξυρήσας τὴν κεφαλήν, ἢν μὴ τοῖσι χλιάσμασιν ὑπακούῃ,[37] σχίσαι ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τὸ μέτωπον, ᾗ ἀπολήγει τὸ δασύ. ἐπὴν δὲ τάμῃς διαστείλας τὸ δέρμα ὅταν ἀποῤῥυῇ τὸ αἷμα, ἁλσὶ λεπτοῖσι διαπάσαι. ἐπὴν δέ σοι τὸ αἷμα ἀποῤῥυῇ, συνθεὶς τὴν τομήν, κρόκῃ διπλῇ κατειλίξαι πᾶσαν αὐτήν. ἔπειτα περιχρίσας τῇ κηρωπίσσῃ σπληνίσκον, ἐπιθεὶς κάτω ἐπὶ τὸ ἕλκος, εἴριον πινόεν ἐπιθεὶς, καταδῆσαι. καὶ μὴ λῦσαι ἄχρις ἑπτὰ ἡμερέων, ἢν μὴ ὀδύνη ἔχῃ. ἢν δ' ἔχῃ, ἀπολύσασθαι. διδόναι δ' ἐς ὃ ἂν ὑγιὴς γένηται, πίνειν μὲν τὸ ἀπὸ τῶν κρίμνων. ῥοφεῖν δὲ τὸν χυλὸν τῆς πτισάνης, καὶ ἐπιπίνειν ὕδωρ. Ἑτέρη νοῦσος. Ἢν δὲ χολᾷ ὁ ἐγκέφαλος, πυρετὸς ἴσχει βληχρός. καὶ ῥῖγος. καὶ ὀδύνη διὰ τῆς κεφαλῆς πάσης. μάλιστα δὲ ἐς τοὺς κροτάφους, καὶ ἐς τὸ βρέγμα, καὶ ἐς τὰς χώρας τῶν ὀφθαλμῶν. καὶ αἱ ὀφρύες ἐπικρέμασθαι δοκέουσι. καὶ ἐς τὰ ὦτα, ὀδύνη ἐσφοιτᾷ. καὶ ἐνίοτε καὶ κατὰ τὰς ῥῖνας χολὴ ῥεῖ. καὶ ἀμβλυώσσουσι τοῖσιν ὀφθαλμοῖσι. καὶ τοῖσι μὲν πλείστοισιν, ἐς τὸ ἥμισυ τῆς κεφαλῆς ἡ ὀδύνη ἐσφοιτᾷ. γίνεται δὲ καὶ ἐν πάσῃ τῇ κεφαλῇ. ὅταν οὕτως ἔχῃ, ψύγματά οἱ προστιθέναι πρὸς τὴν κεφαλήν. καὶ ἐπὴν ἥ τε ὀδύνη [38] καὶ τὸ πνεῦμα παύηται, σελίνου χυλὸν ἐς τὰς ῥῖνας ἐνστάζειν. καὶ μὴ λουέτω ἕως ἂν ἡ ὀδύνη ἔχῃ.[39] καὶ ῥοφείτω κέγχρον λεπτὸν, μέλι ὀλίγον παραχέων. καὶ πινέτω ὕδωρ. ἢν δὲ μὴ ὑποχωρέῃ, κράμβας ἐσθιέτω καὶ τὸν χυλὸν ῥοφείτω. ἢν δὲ μή,[40] τῆς ἀκτῆς τῶν φύλλων τὸν αὐτὸν τρόπον. καὶ ἐπὴν σοι δοκέῃ καιρὸς εἶναι, σιτία προσφέρειν ὡς ὑποχωρητικώτατα. καὶ ἢν ἀπηλλαγμένου τοῦ ῥεύματος καὶ τῆς ὀδύνης,[41] ὑπὸ τῆς ὀφρύος αὐτῷ βάρος τι γένηται κατὰ τὸν μυξωτῆρα, ἢν μύξα παχείη ἢ καὶ σαπρὴ, πυριήσας αὐτὸν ὄξει καὶ ὕδατι καὶ ὀριγάνῳ, ἔπειτα λούσας θερμῷ ὕδατι, προσθεῖναι τὸ ἄνθος τοῦ χαλκοῦ καὶ τὴν σμύρναν πρὸς τὰς ῥῖνας. ταῦτα ποιήσας, ὡς τὰ πολλὰ [42] ὑγιῆ δείξεις. ἡ δὲ νοῦσος, οὐ θανατώδης. Ἑτέρη νοῦσος. Ἢν σφακελίσῃ ὁ ἐγκέφαλος, ὀδύνη ἄσσει ἐκ τῆς κοτίδος ἐς τὴν ῥάχιν. καὶ ἐπὶ τὴν καρδίην καταφοιτᾷ ψῦχος. καὶ ἱδρὼς ἐξαπίνης καινὸς τελέθει. καὶ διὰ τῶν ῥινῶν αἷμα ῥεῖ. πολλοὶ δὲ καὶ ἐμέουσιν. οὗτος ἐν τρισὶν ἡμέρῃσιν ἀποθνήσκει. ἢν δὲ τὰς ἑπτὰ ἡμέρας ὑπερφύγῃ, οὐχ ὑπερφεύγουσι δὲ οἱ πολλοί. ἢν οὖν τὸ αἷμα ἐμέῃ ἢ ἐκ τῶν ῥινῶν ῥέῃ, μήτε λούειν αὐτὸν θερμῷ, μήτε χλιάσματα προσφέρειν.

medicamentum deorsum purgans propinato. Alius morbus. Si venulæ copiam sanguinis circa cerebrum supereuomuerint, & cerebrum calefecerint, febris ac dolor vehemens ad tempora, sinciput, & posteriorem capitis partem detinet, aures tinniũt, flatibus implentur, nihil audit, æstuat, & præ dolore seipse incontinenter iactat. Hic quinto aut sexto die moritur. Cùm sic habuerit, caput calefacito. Etenim si per aures aut nares aqua proruperit, periculũ effugit. Quòd si sextum diem euasit, eandem victus rationem quam in priore morbo instituito. Alius morbus. Si venæ in caput supereuomuerint, dolor leuis totum caput detinet, & ad ceruicem pertingit, interdúmque ad alias capitis partes transmittit, deinde vbi surrexerit, eum tenebricosa vertigo occupat, febris non prehendit. Cùm sic habuerit, deraso capite, nisi calefactoriis cessarit, à capite frontem quà capillus desinit, scindito, sectam cutim diducito, vbi sanguis defluxerit, tenuissimo sale conspergito. Postea verò quàm sanguis defluxerit, totam sectionem duplici filo inuolutam componito, deinde splenium cera & pice illitum, vlceri inferiore parte imponito, lana succida apposita deligato, & finito ad dies septem, nisi dolor detineat, qui si detineat, soluito. Aquam autem in qua farina hordei crassior macerata fuerit, quoad conualuerit, ei bibendam exhibeto, ptisanæ verò succum sorbendum, aquam etiam superbibendam dato. Alius morbus. Si cerebrum bilis vexet, febris lenis & rigor detinet, dolórque toto capite, præcipuè verò ad tempora, sinciput, & oculorum regiones, supercilia suspendi videntur, & ad aures dolor peruadit, quandoque per nares bilis effluit, oculi caligant, & plerisque quidem ad dimidiam capitis partem dolor peruenit, toto etiam capite oritur. Cùm ita habuerit, refrigerantia ei ad caput admoueto, & vbi dolor & fluxio quieuerit, apij succum in nares instillato, neque lauet quamdiu dolor detinet, & milium liquidum pauco melle affuso sorbeat, & aquam bibat. Quòd si aluus non subducatur, brassicas edat, & succum sorbeat, sin minùs, foliorum sambuci succum ad eundem modum. Cúmque tempestiuum tibi videbitur, cibos quàm maximè aluum subducentes ei porrigito. Ac si propulsata fluxione & dolore, ad supercilia iuxta nasum pondus quoddam ei incumbere videatur, mucúsque crassus sit & putridus, fomento ex aceto, aqua & origano adhibito, mox calida loto, æris florem & myrrham ad nares admoueto. Hæc vbi feceris, plærunq; sanum videbis, morbus autem minimè est lethalis. Alius morbus. Si syderatum cerebrum fuerit, dolor ex occipitio ad spinam tendit, & cor frigus permeat, de repente nouus sudor oritur, & per nares sanguis fluit, plerique etiam vomunt. Hic intra tres dies moritur. Quòd si septimum diem superauerint (plærique verò minimè superant) & si sanguinem vomat, aut ex naribus effluat, neque eum calida lauato, neq; calefactoria admoueto.

Acetum verò album aqua temperatum potui exhibeto, & si debilis fuerit ptisanam sorbendam dato. Quòd si plus æquo sanguinem tibi vomitione refundere, aut ei ex naribus effluere videatur, à vomitu quidem farinam setaniam aquæ inspersam bibat. Si verò ex naribus fluat, brachiorum & temporum venas, spleniis suppositis deligato. At si horum neutrum affuerit, occipitium autem, & spinam dolor vexet, & ad cor frigus procedat, eruo pectus, dorsum, occipitium, & ceruicem calefacito. Hæc cùm feceris maximè iuueris. Pauci verò ex hoc morbo euadunt. Alius morbus. De repente sanum capitis dolor prehendit, confestimque vox eum deficit, stertit, & os apertum est, & si quis eum vocet aut agitet, solùm ingemiscit, nihil intelligit, vrinam copiosam reddit, eámque se reddere non percipit. Hic nisi eum febris corripiat, intra septem dies moritur. Quòd si corripuerit, plærunque sanus euadit. Huiusmodi autem morbus senioribus ferè contingit, magisque quàm iunioribus. Hic cùm sic habeat, multa calida lauãdus est, & quàm maximè fouendus, eique aqua mulsa tepida in os instillanda. Quòd si ad se redeat & morbum effugiat, cùm eum cibis refeceris, & vires valere videbuntur, immisso in nares medicamento, paucisque intermissis diebus, medicamentum deorsum purgans propinato. Nisi enim purgaueris, metus est ne rursus morbus reuertatur. Ferè autem ex priore minimè euadunt. Alius morbus. At si quis ex temulentia voce deficiat, si quidem iam confestim eum febris corripiat, conualescit, sin minùs, intra tertium diem moritur. Cùm ita habentem offenderis, multa calida lauato, & spongias calida imbutas ad caput admoueto, & in nares cepas detracto cortice immittito. Hic siquidem apertis oculis & voce recuperata ad se redeat, neque nugas loquatur, eo die sopore detentus iacet, postero verò conualescit. Quòd si erectus bilem vomuerit, in insaniam agitur, fereque diebus quinque, nisi dormiat, moritur. Hunc igitur hæc facere oportet, multa calida lauare, donec ad se redeat, deinde copioso oleo illitum, in mollibus stratis, vestimentis contectum recumbere, neque apud eum lucernam ardere, neque loqui. A balneo enim ferè somno corripitur, & si dormierit, sanus euadit. At postquam ad se redierit, tribus quatuórve primis diebus, milium liquidum, aut ptisanæ succum sorbendum, & vinum mellitum bibendum exhibeto. deinde cibis mollissimis primúmque paucis vtatur. Cerebri syderatio. Si syderatio corripit, dolor sensim anteriorem ferè capitis partem detinet, & intumescit, liuescit, febrisque ac rigor prehendit. Cùm sic habuerit, qua parte tumescit, secare oportet, & os perpurgatum radere, donec ad duplicatam laminam perruperit, deinde non secus ac fracturam curare. Caries. Cùm caries in osse oborta fuerit, ex ea os dolor corripit,

πίνειν δὲ διδόναι, ὄξος λευκὸν [43] ὑδαρέα κιρνῶν. καὶ ἢν ἀσθενέῃ, τῆς πτισάνης ῥοφάνειν. ἢν δὲ πλείονός σοι δοκέῃ τοῦ δικαίου ἐμέειν τὸ αἷμα, ἢ ἐκ τῶν ῥινῶν οἱ ῥέῃ, ἀπὸ μὲν τοῦ ἐμέτου πινέτω [44] ἄλητον σητάνιον ἐπὶ ὕδωρ ἐπιπάσσων. ἢν δὲ ἐκ τῶν ῥινῶν ῥέῃ καὶ ἀποδείτω τὰς φλέβας τὰς ἐν τοῖσι βραχίοσι, καὶ τὰς ἐν τοῖσι κροτάφοισι, σπλῆνας ὑποτιθείς. ἢν δὲ τούτων αὐτῶν μηδέτερον ᾖ, ἀλγέῃ δὲ τὴν κοτίδα, καὶ τὸν τράχηλον, καὶ τὴν ῥάχιν, καὶ ἐπὶ τὴν καρδίην ἴῃ τὸ ψῦχος, χλιαίνειν ἐν τοῖσιν ὀρόβοισι τὰ στέρνα, καὶ τὸν νῶτον, καὶ τὴν κοτίδα, καὶ τὸν τράχηλον. ταῦτα ποιέων, μάλιστα ἂν ὠφελέοι. ἐκφυγγάνουσι δὲ τὴν τοιαύτην νοῦσον ὀλίγοι. Ετέρη νοῦσος. [45] Εξαπίνης ὑγιαίνοντα, ὀδύνη ἔλαβε τὴν κεφαλήν. καὶ παραχρῆμα ἄφωνος γίνεται. καὶ ῥέγχει. καὶ τὸ στόμα κέχηνε. καὶ ἤν τις αὐτὸν καλέῃ ἢ κινήσῃ, στενάζει μοῦνον. συνίει δὲ οὐδέν. καὶ οὐρέει πολύ. [46] καὶ οὐκ ἐπαΐει οὐρέων. οὗτος ἢν μὴ πυρετὸς λάβῃ, ἐν τῇσιν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν ἀποθνήσκει. ἢν δὲ λάβῃ, ὡς τὰ πολλὰ ὑγιὴς γίνεται. ἡ δὲ τοιαύτη νοῦσος πρεσβυτέροισι μάλιστα γίνεται, ἢ νεωτέροισι. τοῦτον ὅταν οὕτως ἔχῃ, λούειν χρὴ πολλῷ καὶ θερμῷ. καὶ θάλπειν ὡς μάλιστα. καὶ ἐνστάζειν μελίκρητον χλιαίνων ἐς τὸ στόμα. ἢν δὲ ἔμφρων γένηται καὶ ἐκφύγῃ τὴν νοῦσον, ἀνακομίσας αὐτὸν σιτίοισιν, ἐπήν σοι δοκέῃ ἰσχύειν, ἐς τὰς ῥῖνας ἐνθεὶς αὐτῷ φάρμακον, καὶ διαλιπὼν ὀλίγας ἡμέρας, κάτω φάρμακον δὸς πιεῖν. ἢν γὰρ μὴ καθήρῃς, δεῖμα αὖθις τὴν νοῦσον ὑποστρέψαι. ἐκφυγγάνουσι δὲ οὐ μάλα ἐκ τῆς προτέρης. Ετέρη νοῦσος. Ἢν δὲ ἐκ θωρήξιος ἄφωνος γένηται, ἢν μὲν αὐτίκα δὴ καὶ παραχρῆμα λάβῃ μιν πυρετός, ὑγιὴς γίνεται. ἢν δὲ μὴ λάβῃ, τριταῖος ἀποθνήσκει. [47] ἢν δὲ μὴ οὕτως ἔχοντι ἐπιτύχῃς, λούειν πολλῷ καὶ θερμῷ. καὶ πρὸς τὴν κεφαλὴν σπόγγους ἐν ὕδατι βάπτων θερμῷ, προστιθέναι. καὶ ἐς τὰς ῥῖνας κρόμμυα ἀπολέπων ἐντιθέναι. οὗτος ἢν μὲν ἀνατείνας τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ φθεγξάμενος παρ' ἑωυτῷ γένηται καὶ μὴ φλυαρῇ, τὴν μὲν ἡμέρην ταύτην κεῖται κωμαίνων. τῇ δ' ὑστεραίῃ ὑγιὴς γίνεται. ἢν δ' ἀναστάμενος χολὴν ἐμέῃ, μαίνεται καὶ ἀποθνήσκει μάλιστα ἐν πέντε ἡμέρῃσιν, ἢν μὴ κατακοιμηθῇ. τοῦτον οὖν χρὴ τάδε ποιέειν. λούειν πολλῷ καὶ θερμῷ, ἐς τ' ἂν αὐτὸς ἐς ἑωυτὸν παρῇ. ἔπειτα ἀλείψας ἀλείφατι πολλῷ κατακλῖναι ἐς στρώματα μαλθακῶς, καὶ ἐπιβάλλειν ἱμάτια. καὶ μήτε λύχνον καίειν παρ' αὐτῷ, μήτε φθέγγεσθαι. ὡς γὰρ ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκ τοῦ λουτροῦ κατακοιμᾶται. ἢν κοιμηθῇ, ὑγιὴς γίνεται. ἐπὴν δ' παρ' ἑωυτὸν γένηται, τὰς πρώτας ἡμέρας τρεῖς ἢ τέσσαρας, διδόναι κέγχρον λεπτὴν ῥοφάνειν, ἢ πτισάνης χυλόν. [48] καὶ οἶνον μελιτώδεα πίνειν. ἔπειτα σιτίοισι χρῆσθαι ὡς μαλθακοῖσι καὶ ὀλίγοισι τοπρῶτον. Σφάκελος ἐγκεφάλου. Ἢν σφάκελος λάβῃ, ἡ ὀδύνη ἴσχει μάλιστα τὸ πρόσθεν τῆς κεφαλῆς ἐκ τοῦ κατὰ μικρόν. καὶ ἀνοιδέει. καὶ πελιδνὸν γίνεται, καὶ πυρετὸς καὶ ῥῖγος καταλαμβάνει. ὅταν οὕτως ἔχῃ, ταμεῖν χρὴ, [49] ἵν' ὀξοιδέῃ: καὶ διακαθήραντα τὸ ὀστέον, ξῦσαι ἕως ἂν ἀφίκηται εἰς τὴν διπλοΐδα. εἶτα ἰᾶσθαι ὡς κάτηγμα. Τερηδών. Ὅταν τερηδὼν γένηται ἐν τῷ ὀστέῳ, ὀδύνη λαμβάνει ἀπὸ τούτου τὸ ὀστέον.

τὸ δὲ

τὸ δὲ χρόνῳ λεπτὸν γίνεται, καὶ ἀναφυσᾶται, καὶ γίνεται ἐπ' αὐτῷ κάτηγμα. καὶ ἢν τοῦτο ἀνατάμῃς, εὑρήσεις ἀνατεῖνον ὀστέον καὶ τρηχὺ καὶ πυῤῥόν. ἐνίοισι δὲ καὶ διαβεβρωμένον πρὸς τὸν ἐγκέφαλον. ὅταν οὕτως ἔχοντι ἐπιτύχῃς, ἢν μὲν ἔτι πέρην διαβεβρωμένον, ἐᾶν ἄριστον. καὶ ἰῆσθαι ὡς τάχιστα τὸ ἕλκος." ἢν δὲ τετρωμένον μὴ ἔῃ, τρηχὺ δὲ, ξύσας μέχρι τῆς διπλοΐδος, ἰῆσθαι ὥσπερ τὴν προτέρην. Ἑτέρη νοῦσος. Ἢν βλητὸς γένηται, καὶ ἀλγέῃ τὸ πρόσθεν τῆς κεφαλῆς, καὶ τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν οὐ δύνηται ὁρᾷν, ἀλλὰ κῶμά μιν ἔχῃ, καὶ ἢν αἱ φλέβες ἐν τοῖσι κροτάφοισι σφύζωσι, καὶ πυρετὸς βληχρὸς ἔχῃ, καὶ τοῦ σώματος πάντος ἀκρησίη," καὶ μινύθῃ. ὅταν οὕτως ἔχῃ, καὶ λούειν αὐτὸν θερμῷ πολλῷ, καὶ χλιάσματα πρὸς τὴν κεφαλὴν προστιθέναι. ἐκ δὲ τῆς πυρίης ἐγχεῖν ἐς τὰς ῥῖνας σμύρναν καὶ ἄνθος χαλκοῦ. ῥοφανεῖν δὲ τὸν χυλὸν τῆς πτισάνης, καὶ πίνειν ὕδωρ. καὶ ἢν μὲν ταῦτα ποιέοντι ῥᾴων γένηται. εἰ δὲ μὴ, ταύτῃ γὰρ μούνη ἐλπὶς, " σχίσαι αὐτοῦ τὸ βρέγμα. καὶ ἐπὴν ἀποῤῥυῇ τὸ αἷμα, συνθεὶς τὰ χείλεα, ἰῆσθαι, καὶ καταδῆσαι. ἢν δὲ μὴ σχίσῃς, ἀποθνήσκει ὀκτωκαιδεκαταῖος, ἢ εἰκοσταῖος ὡς τὰ πολλά. Κυνάγχη. Πυρετὸς λαμβάνει καὶ ῥῖγος καὶ ὀδύνη τὴν κεφαλήν. καὶ τὰ σιαγόνια οἰδίσκεται. καὶ τὸ πτύαλον χαλεπῶς καταπίνει. ἀποπτύει δὲ καὶ τὰ σίαλα σκληρὰ κατ' ὀλίγα. καὶ ἐν τῷ φάρυγγι κάτω ῥέγχει. καὶ ἢν καταλαβὼν τὴν γλῶσσαν σκέπτῃ, ὁ μὲν γαργαρεὼν οὐ μέγας, ἀλλὰ λαπαρός. ἡ δὲ φάρυγξ ἔσωθεν σιάλου γλίσχρου ἔμπλεως, καὶ οὐ δύναται ἐκχρέμπτεσθαι. καὶ οὐκ ἀνέχεται κεῖσθαι, ἀλλ' ἢν κατακέηται πνίγεται. τοῦτον ἢν οὕτως ἐπιτύχῃς ἔχοντα, ποιέειν τάδε." πρῶτον μὲν σικύας προσβάλλειν πρὸς τὸν σπόνδυλον τὸν ἐν τῷ τραχήλῳ, τὸν πρῶτον. ἔπειτα περιξυρήσας ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ παρὰ τὸ οὖς, τιθέναι ἔνθεν καὶ ἔνθεν.[14] καὶ ἐπὴν ἀποσφίγξῃς τὴν σικύην, ἐᾶν προσκέεσθαι ὡς πλεῖστον χρόνον. ἔπειτα πυριᾶν αὐτὸν ὄξει καὶ λίτρῳ καὶ ὀριγάνῳ καὶ καρδάμου σπέρματι, τρίψας λεῖα, κεράσας τὸ ὄξος ἰσόχοον ὕδατι. καὶ ἄλειφα ὀλίγον ἐπιστάξας, διεῖναι τοῦτο." ἔπειτα ἐς χυτρίδα ἐγχέας ἐπιθεὶς ἐπίθημα κάλαμον ἐνθεῖναι κοῖλον. ἔπειτα ἐπιθεὶς ἐπ' ἄνθρακας, ἀναζέσαι. καὶ ἐπὴν διὰ τοῦ αὐλοῦ τοῦ καλάμου ἡ ἀτμὶς ἀνίῃ, περιχάσκων ἑλκέτω εἴσω τὴν ἀτμίδα, φυλασσόμενος μὴ κατακαύσῃ τὴν φάρυγγα. ἔξωθεν δὲ σπόγγους βάπτων ἐς ὕδωρ θερμὸν, προστιθέσθω πρὸς τὰς γνάθους καὶ τὰ σιαγόνια. ἀναγαργάριστον δὲ αὐτῷ ποιέειν, ὀρίγανον καὶ θύμβραν, καὶ σέλινον, καὶ μίνθην, καὶ λίτρον ὀλίγον. μελίκρητόν τε κεράσας ὑδαρὲς, ὄξος ὀλίγον ἐπιστάξαι. λεῖα τρίψας τὰ φύλλα τῶν προειρημένων βοτανῶν, καὶ τὸ λίτρον[15] τοῦτο διεὶς, χλιαρὸν ἀναγαργαριζέτω. ἢν δὲ τὸ σίαλον ἴσχηται, μύρτου λαβὼν κλάδον λεῖον ποιήσας, καὶ τὸ ἄκρον αὐτοῦ ἐπικάμψας τὸ ἁπαλὸν, κατειλίξας αὐτὸ ἐν εἰρίῳ μαλθακῷ καθορῶν ἐς τὴν φάρυγγα, τὸ σίαλον ἐκκαθαίρειν. καὶ ἢν ἡ γαστὴρ μὴ ὑποχωρέῃ, βάλανον προστιθέναι, ἢ ὑποκλύζειν. ῥοφανέτω δὲ τὸν χυλὸν τῆς πτισάνης, καὶ ὕδωρ ἐπιπινέτω." εἰ δέ οἱ οἴδημα ἐκφύῃ, καὶ οἰδίσκεται πρὸς τὰ στήθεα καὶ ἐρυθρὸν ἔῃ, καὶ καίηται, ἐλπίδες πλέονες σωτηρίης. ποιέειν δέ οἱ τάδε,[18] ἐπὴν ἔξω τράπηται τὸ φλέγμα,

successu verò temporis tenue euadit, inflatur, in eoq; fractura contingit. Quod si secueris, os distentum, asperum, & fuluum reperies, quibusdam verò etiam ad cerebrum vsque corrosum. Cùm ita habentem offenderis, si quidem vltra corrosum fuerit, sinere optimum, & quàm citissimè vlcus curare. Si verò perforatum non fuerit, sed asperum, derasum ad duplicatam vsque laminam, sicuti præcedens curato. Alius morbus. Si quis sit velut syderatus, & capitis anteriore parte dolet, oculisque videre non potest, sed sopor ipsum detinet, & si temporum venæ pulsent, & leuis febris totiúsque corporis ad motum impotentia detineat, & imminuatur: cùm sic habuerit, tum eum multa calida lauato, tum ad caput calefactoria admoueto. A fomento verò myrrham & æris florem in nares infundito. Ptisanæ succum sorbendum & aquam bibendam dato. Et siquidem cùm hæc feceris melius habeat, sat est, sin minus (hæc enim vnica spes est) ei sinciput diuidito, cumque sanguis effluxerit labra componito, curato & deligato. Quòd nisi diuiseris, decimooctauo aut vigesimo die ferè moritur. Angina. Febris & rigor corripit, caput dolet, maxillæ intumescunt, ægrè sputum deglutit, saliuam duram sensim expuit, & in imis faucibus stertit. Quòd si apprehensa lingua consideraueris, curgulionem quidem non magnum, sed mollem videbis. Fauces interiores saliua viscida implentur, neque excreare potest, neque decubitum sustinet, sed si decumbat suffocatur. Cùm sic affectum offenderis, hæc facito. Imprimis quidem cucurbitulas ad primam ceruicis vertebram admoueto, deinde capiti ante raso ad aurem vtraque ex parte apponito, & vbi scarificaueris, cucurbitulam quàm plurimo tempore adhærere sinito. Deinde suffitum illi ex aceto, nitro, origano, & nasturtij semine parato. Quæ leuiter trita, pari aquæ mensura ad acetum permixta, & pauco oleo instillato, macerato, postea in ollam infusa, operculo apposito, arundine caua indita, mox prunis imposita feruefacito, & vbi per arundinis fistulam sursum vapor ascenderit, eum aperto ore intro trahat, ea cautione adhibita ne fauces adurat. Exteriore verò parte spongias aqua calida imbutas ad genas & maxillas apponat. Oris autem collutionem ei facito ex origano, satureia, apio, mentha, & pauco nitro, aquaque mulsa aquosa admixta, paucum acetum instillato. Prædictarum herbarum foliis læuigatis ac tritis, nitróque in ea macerato, tepido os colluat. Si verò saliua retinetur, læuigato myrti surculo, & summa eius parte tenella inflexa molli lana obuoluta, conspectis faucibus, saliuam expurgato, & si venter non subeat, glandem adhibeto, aut infuso subluito. Ptisanæ autem succum sorbeat, & aquam insuper bibat. Quòd si ei tumor rubicundus enascatur, & ad pectus intumescat, & ardeat, salutis maior spes est. Hæc autem ei facienda sunt. Vbi foras inflammatio vertitur,

betas frigida imbutas admoueto, tepidis autem os colluat, & nelauet. Quibus factis ferè euadet. Morbus autem lethalis est, & omninò pauci euadunt. Alia angina. Febris & dolor caput prehendit, fauces & maxillæ inflammantur, neque saliuam deuorare potest, sed crassum & copiosum expuit, & ægrè loquitur. Cùm sic habuerit, primùm quidem eo quo supra diximus modo cucurbitulam admoueto, deinde spongiam calida maceratam ceruici & maxillis apponito, aquam mulsam aquosam ad os colluendum exhibeto, & ptisanæ succum sorbere cogito. Quòd si vbi hæc fecerit saliua non exeat, suffitum eodem modo velut in superiore parato. Quòd si ei ad pectus aut ad ceruicem inflammatio vertatur, betis aut cucurbitis concisis in aquam calidam coniectis, frigidam supersorbeat & bibat, quò faciliùs sputum exscreetur. Cùm verò tumor in pectore extuberat, plures euadunt. At si faucibus & tumoribus sedatis ad pulmonem morbus versus fuerit, confestim febris & lateris dolor insuper corripit, & vbi hoc contingit, plærunque moritur. Quòd si dies quinque effugerit, purulentus euadit, nisi ipsum confestim tussis corripuerit, quæ si corripuerit, exscreato & repurgato sputo conualescit. Huic quamdiu dolor lateris detinet, latus calefaciendum, & offerenda quæ pulmonis inflammationi conueniunt. Quòd si dies quinque superarit, & febris remiserit, tussis verò detinet, primis quidem diebus sorbitionibus vtatur. Cùm verò cibos sumere occœperit, quàm pinguissimos & maximè salsos edat. At si tussis non adsit, verùm purulentum fieri cognoscas, vbi cœnauerit, cúmque dormire volet, allia quàm plurima cruda edat, & vinum generosum meracius superbibat. Quòd si sic quidem ei pus eruperit, bene habet; sin minùs, postridie vbi calida laueris, suffitum exhibeto, & si eruperit, velut purulentum curato. Alia angina. Linguæ pars posterior inflammatione tentatur, locúsque sub tonsillis ad guttur (qui Græcis κλεῖθρον dicitur) neque saliuam, neque aliud quicquam deuorare potest, sed si cogatur, ei per nares effluit. Cùm sic habuerit, mentham viridem, apium, origanum, nitrum, & rhois rubri portionem terito, melle subigito, iisque crassioribus redditis linguam interiore parte qua intumescit illinito. Deinde ficus aqua decoquito, rhois triti paruam portionem hoc ficuum decocto macerato, eóque si possit ad gargarisandum vtatur, sin minùs, os colluat. Aquam verò in qua crassiores farinæ hordeaceæ partes maceratæ fuerint, potui exhibeto. Exteriore autem parte collo & maxillis cataplasma ex farina calida in vino & oleo cocta imponito, & panes calidos admoueto. Vt plurimùm enim locus sub tonsillis ad guttur suppurat. Quòd si sua quidem sponte eruperit, sanus euadit, sin minùs, vbi digito immisso contrectaueris an molle sit, acuto ferramento ad digitum alligato, perforato. Quibus factis multi conualescunt. Hic verò morbus minimùm lethalis est. Vua curgulionis affectio. Si vua

τεῦτλα ἐμβάπτων ἐς ὕδωρ ψυχρὸν, προσιστάναι. ἀναγαργαριζέτω δὲ χλιαροῖσι καὶ ἀλουτεέτω. ταῦτα ποιέων, μάλιστα ἂν ἐκφυγγάνῃ. ἡ δὲ νοῦσος θανατώδης, καὶ ἐκφυγγάνουσιν ὀλίγιστοι. Ἑτέρα κυνάγχη. Πυρετὸς καὶ ὀδύνη λαμβάνει τὴν κεφαλήν. καὶ ἡ φάρυγξ φλεγμαίνει. καὶ τὰ σιαγόνια. καὶ τὸ σίαλον καταπίνειν οὐ δύναται. πτύει δὲ παχὺ καὶ πολλόν. καὶ φθέγγεται χαλεπῶς. ὅταν οὕτως ἔχῃ, πρῶτον μὲν σικύην προσβάλλειν, τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥσπερ καὶ ἄνωθεν εἴπομεν. ἔπειτα προσίσχειν σπόγγον βρέχων ἐν ὕδατι θερμῷ, πρὸς τὸν τράχηλον καὶ τὰ σιαγόνια. ἀναγαργαρίζειν δὲ διδόναι μελίκρητον ὑδαρές. ῥοφάνειν δὲ ἀναγκάζειν τὸν χυλὸν τῆς πτισάνης. [59] ἢν δέ οἱ τὰ τοιαῦτα ποιέοντι τὸ σίαλον μὴ ἐξίῃ, πυριᾶν τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥσπερ ἐν τῇ πρόσθεν. ἢν δέ οἱ ἐς τὰ στήθεα τράπηται, ἢ ἐς τὸν τράχηλον τὸ φλέγμα, τεῦτλα ἢ κολοκύντας κατατεμὼν, [60] ἐμβαλὼν ἐς ὕδωρ χλιαρὸν, ἐπιρροφαιέτω καὶ πινέτω ψυχρὸν, ὅπως τὸ σίαλον εὐπετέστερον ἀποχρέμπτηται. ὅταν δὲ ἐξοιδήσῃ ἐς τὰ στήθεα, οἱ πλέονες ἐκφυγγάνουσιν. [61] ἢν δὲ τῆς φάρυγγος καθεστηκυίης, καὶ τῶν οἰδημάτων στραφῇ ἐς τὸν πλεύμονα ἡ νοῦσος, πυρετὸς εὐθὺς ἐπιλαμβάνει καὶ ὀδύνη τοῦ πλευροῦ, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀπέθανε, ἐπὴν τοῦτο γένηται. ἢν δὲ ὑπερφύγῃ ἡμέρας πέντε, ἔμπυος γίνεται, ἢν μή μιν βὴξ ἐπιλάβῃ αὐτίκα. ἢν δὲ ὑπολάβῃ ὑποχρεμψάμενος καὶ ἀποκαθαρθεὶς, ὑγιὴς γίνεται. τοῦτον ἐς τὸ ἂν ἡ ὀδύνη τὸ πλευρὸν ἔχῃ, χλιαίνειν τὸ πλευρὸν, καὶ προσφέρειν ὅσα τῇ περιπλευμονίῃ. ἢν δὲ ὑπερφύγῃ τὰς πέντε ἡμέρας, καὶ ὁ πυρετὸς ἀνῇ, ἡ δὲ βὴξ ἔχῃ, τὰς μὲν πρώτας ἡμέρας, ῥοφήμασι διαχρῆσθαι. ἐπὴν δὲ τῶν σιτίων ἄρξηται, ὡς λιπαρώτατα καὶ ἁλικώτατα ἐσθίειν. ἢν δέ τοι βὴξ μὴ ἔῃ, ἀλλὰ γινώσκῃς ἔμπυον γινόμενον, δειπνήσαντα ἐπὴν μέλλῃ καθεύδειν, σκόροδα ἐσθιέτω ὠμὰ ὡς πλεῖστα. [62] καὶ ἐπιπινέτω οἶνον οἰνώδεα ἀκρητέστερον. καὶ ἢν μὲν οὕτως οἱ ῥαγῇ τὸ πύον. ἢν δὲ μὴ, τῇ ὑστεραίῃ λούσας θερμῷ θυμιάσαι. καὶ ἢν ῥαγῇ, ἰῆσθαι ὥσπερ ἔμπυον. Ἑτέρη κυνάγχη. Φλεγμαίνει τοὔπισθεν τῆς γλώσσης. [63] καὶ τὸ κλεῖθρον τὸ ὑπὸ τῷ βρόγχῳ. καὶ οὐ δύναται καταπίνειν τὸ σίαλον, οὐδ' ἄλλο οὐδέν. ἢν δὲ ἀναγκασθῇ [64] διὰ τῶν ῥινῶν οἱ ῥεῖ. ὅταν οὕτως ἔχῃ τρίψας μίνθην χλωρήν. καὶ σέλινον. καὶ ὀρίγανον. καὶ λίτρον. [65] καὶ τῆς ῥόου τῆς ἐρυθρῆς, μέλιτι δεὶς, παχὺ ποιέων ἐγχρίειν τὴν γλῶσσαν ἔσωθεν οὗ ἂν οἰδέῃ. ἔπειτα ἀναζέσας σῦκα καὶ ἀποζέσας ἐς ὕδωρ, τρίψας τῆς ῥόου ὀλίγην, [66] διέναι τῷ συκῷ τούτῳ καὶ ἀναγαργαρίζειν ἐὰν δύνηται. ἢν δὲ μὴ, διακλύζεσθαι. πίνειν δὲ διδόναι τὸ ἀπὸ τῶν κριμνῶν ὕδωρ. ἔξωθεν δὲ τὸν αὐχένα καὶ τὰ σιαγόνια καταπλάσσειν ἀλήτῳ, ἐν οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ ἕψοντα χλιαρά. καὶ ἄρτους προσιστάναι θερμούς. ἀποπυΐσκεται γὰρ ὡς τὰ πολλὰ ἐν τῷ κλείθρῳ. καὶ ἢν μὲν ῥαγῇ αὐτόματον, ὑγιὴς γίνεται. ἢν δὲ μὴ ῥήγνυται, ψηλαφήσας τῷ δακτύλῳ ἢν μαλθακὸν ἔῃ, σιδήριον ὀξὺ προσδησάμενος πρὸς τὸν δάκτυλον τρῆσαι. ταῦτα ποιήσαντι, πολλοὶ ὑγιαίνουσιν. ἡ δὲ νοῦσος αὕτη, ἥκιστά ἐστι θανατώδης. [67] Σταφυλή. Ἢν σταφυλὴ

ἐν τῷ

ἐν τῇ φάρυγγι γένηται, ἐμπίπλαται ἄκρος ὁ γαργαρεὼν ὕδατος. καὶ γίνεται στρογγύλος τὸ ἄκρον καὶ διαφανής. καὶ ἐπιλαμβάνει τὴν πνοιήν. καὶ ἢν φλεγμαίνῃ τὰ σιαγόνια ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἀποπνίγεται. ἢν δὲ αὐτὸ ὑφ' ἑωυτοῦ γένηται, τούτων μὴ φλεγμαινόντων ἧσσον ἀποθνήσκει. ὅταν οὕτως ἔχῃ, λαβὼν τῷ δακτύλῳ, τὸν γαργαρεῶνα ἄνω ἐς τὴν ὑπερῴην ἀποπιέσας, διαταμεῖν ἄκρον. ἔπειτα διδόναι ἀναγαργαρίζειν, [68] τὸ ἀπὸ τῶν φύλλων. λείχειν δὲ ἄλητον ψυχρόν. καὶ ὕδωρ ἐπιπίνειν καὶ μὴ λούεσθαι. [69] Ἀντιάδες. Ἢν ἀντιάδες γένωνται, σιωοιδέει ὑπὸ τὴν γνάθον ἔνθεν καὶ ἔνθεν, καὶ φαινόμενον σκληρόν ἐστιν ἔξωθεν. καὶ ὁ γαργαρεὼν ὅλος φλεγμαίνει. ὅταν οὕτως ἔχῃ, καθεὶς τὸν δάκτυλον, διωθέειν τὰς ἀντιάδας. πρὸς δὲ τὸν γαργαρεῶνα, προσχρίειν ἄνθος χαλκοῦ ξηρόν. καὶ ἀναγαργαρίζειν [70] τὸ ἀπὸ τῶν φύλλων εἰληθερές. ἔξωθέν τε καταπλάσσειν, ᾗ ἂν ἀποιδέῃ, ὠμήλυσιν ἐν οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ ἑψῶν χλιαρήν. ἐπὴν δέ τοι δοκέωσι τὰ φύματα μαλακὰ εἶναι, [71] ἔσωθεν ἀφασσόμενα, ὑποτύψαι μαχαιρίῳ. ἔνια δὲ καὶ αὐτόματα καθίσταται. [72] Ὑπογλωσσίς. Ἢν ὑπογλωσσὶς γένηται, ἡ γλῶσσα οἰδίσκεται. καὶ τὸ ὑποκάτω καὶ τὸ ἔξω φαινόμενον σκληρόν ἐστι. καὶ τὸ σίαλον καταπίνειν οὐ δύναται. ὅταν οὕτως ἔχῃ, σπόγγον ἐς ὕδωρ θερμὸν ἐμβάπτων, προστιθέναι. καὶ τὴν ὠμήλυσιν ἑψῶν ἐν οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ, καταπλάσσειν ἔξω ᾗ ἂν ἀποιδέῃ. ἀναγαργαρίζειν δὲ τῷ συκίῳ, καὶ μὴ λούεσθαι. ἐπὴν δὲ διάπυον γένηται, τάμνειν. ἐνίοτε δὲ αὐτόματον ἐκρήγνυται. καὶ καθίσταται οὐ τμηθέν. ἐπὴν δὲ ἔξω ἀποπυήσῃ, διακαῦσαι. Φλέγμα συστὰν ἐς τὴν ὑπερῴην. Ἢν δὲ φλέγμα συστῇ ἐς τὴν ὑπερῴην, ἀποιδέει καὶ ἐμπυΐσκεται. ὅταν οὕτως ἔχῃ, καίειν τὸ φῦμα. ἐπὴν δὲ ἐξίῃ τὸ πύον, κλύζειν τὸ λοιπόν. πρῶτον μὲν λίτρῳ, καὶ ὕδατι χλιαρῷ. ἔπειτα οἴνῳ. ἐπὴν δὲ ἐκκλύσῃ, σταφίδα τρίψας λευκήν, ἐξελὼν τὸ γίγαρτον, ἐντιθέναι ἐς τὸ καῦμα. ἐπὴν δὲ ἐκρυῇ, οἴνῳ ἀκρήτῳ χλιαρῷ διακλυζέτω. καὶ ἐπὴν μέλλῃ τι ἐσθίειν ἢ ῥοφάνειν, σπόγγιον ἐντιθέναι. ταῦτα ποιέειν ἔστ' ἂν ὑγιὴς γένηται. [73] Πώλυπος. Ἢν πώλυπος γένηται ἐν τῇ ῥινί, ἐκ μέσου τῶν χόνδρων κατακρέμαται, οἷον γαργαρεών. καὶ ἐπὴν ὤσῃ τὴν πνοιήν, προσέρχεται ἔξω, καὶ ἐστι μαλθακόν. καὶ ἐπὴν ἀναπνεύσῃ, οἴχεται ὀπίσω. καὶ φθέγγεται σομφόν. καὶ ἐπὴν καθεύδῃ ῥέγκει. ὅταν οὕτως ἔχῃ, σπόγγιον κατατάμων στρογγύλον καὶ ποιήσας οἷον σπεῖραν, [74] κατειλίξαι λίνῳ αἰγυπτίῳ καὶ ποιῆσαι σκληρόν. εἶναι δὲ μέγεθος, ὥστε ἐναρτίζειν ἐς τὸν μυκτῆρα. καὶ δῆσαι τὸ σπόγγιον λίνῳ τετραχόῳ. μῆκος δὲ ἔστω, ὅσον πυγονιαῖον ἕκαστον. ἔπειτα ποιήσας αὐτῶν μίαν ἀρχήν, ῥάβδον λαβὼν κασσιτερίνην λεπτήν, [75] ἐκ τοῦ ἑτέρου κύαρ ἔχουσαν, διείρειν ἐς τὸ στόμα τὴν ῥάβδον, ἐπὶ τὸ ὀξύ. καὶ ἐπὴν λάβῃ διείρας διὰ τοῦ κύαρος τὸν λίνον ἕλκειν, ἔστ' ἂν λάβῃ τὴν ἀρχήν. [76] ἔπειτα χηλὴν ὑποθεὶς ὑπὸ τὸν γαργαρεῶνα ἀντερείδων ἕλκειν ἔστ' ἐξειρύσῃς τὸν πώλυπον. ἐπὴν δὲ αὐτὸν ἐκσπάσῃς καὶ παύσηται τὸ αἷμα ῥέον,

in faucibus oriatur, summus curgulio aqua impletur, eiusque extrema pars rotunda & pellucida redditur, respirationemque intercipit. Quod si maxillæ vtraq; ex parte inflammatione tentatæ fuerint, strangulatur. Sin verò citra horum inflammationem, hæc affectio per se exoriatur, minùs perit. Cùm sic habuerit, curgulionem digito apprehensum, & sursum ad palatum appressum, extrema parte præcidito. Deinde herbarum hortensium odoratarum & condimentis vsurpatarum decoctum ad gargarisandum dato, & farinam frigidam delingendam, aquámque superbibendam, neque lauet. Tonsillæ. Si tonsillæ oriantur, sub maxillis ex vtraque parte tumor fit, qui ad contactum foris durus est, & totus curgulio inflammatione vexatur. Cùm sic habuerit, immisso digito tonsillas protrudito, ad curgulionem verò æris florem siccum illinito & herbarum hortensium odoratarum decoctum insolatum, gargarisandum exhibeto, & extrinsecus, qua parte tumor est, hordeaceam farinam in vino & oleo coctam in cataplasmate tepidam admoueto. Vbi vero tubercula mollia esse videbuntur, intus contrectata, scalpello pertundito. Quædam tamen etiam sua sponte sedantur. Hypoglossis. Si hypoglossis aut tuberculum sub lingua oriatur, lingua intumescit, parsque sub ipsa & externa ad contactum dura est, & saliuam deuorare non potest. Cùm sic habuerit, spongiam calida madefactam apponito, & farinam hordeaceam vino & oleo incoctam, parte exteriore qua intumescit in cataplasmate admoueto, ficuum decoctum ad gargarisandum dato, nec lauato. Vbi verò purulentum fuerit, secato. Quandoque autem sua spōte erumpit, & citra sectionem consîdit. Cùm verò parte externa suppurauerit, inurito. Inflammatio in palato consistens. Si verò inflammatio in palato contracta fuerit, intumescit & suppurat. Cùm sic habuerit, tuberculum vrito, vbi pus exierit, reliquum eluito, primùm quidem nitro & aqua tepida, deinde vino. Postquàm elueris, vuam albam passam detractis acinis tritam in vsturæ locum imponito, cúmque effluxerit, vino meraco tepido colluat, & vbi quid edere aut sorbere volet, spongiam immittito, istáque donec conualescat facito. Polypus. Si polypus oriatur in naso, ex mediis cartilaginibus velut curgulio dependet, & vbi spiritum expellit, foras mollis progreditur, vbi verò attrahit, regreditur, vocem obscuram, & inter dormiēdum stertorem facit. Cùm sic habuerit, spongiam rotundam concisam, & in orbem velut spiram contortam, lino Ægyptio conuoluito, & duram reddito. Sit autem ea magnitudine quæ naribus sit adaptata. Spongiam quadruplici lineo filo, quod cubitali sit longitudine vnumquodq; deligato. Deinde ea in vnum principiū coacta, sumptáque tenui virga stannea, quæ altera parte acus foramen habeat, virgam acuta sui parte in os transmittito, & transmisso per acus foramen lineo filo, eam apprehensam trahito, donec filorum principium apprehendas. Deinde specillo ad vngulæ similitudinem bisulco, curgulioni subdito, obnixè trahito, donec polypum eduxeris. Cumque extraxeris, & sanguis

fluere desierit, siccum linamentum specillo conuolutum immittito, & de cætero, æris flore cum melle feruefacto, linamentum illitum in nares imponito. Vlcere iam percurato, plumbum ita efformatum vt ad vlcus pertingat, melle illitum, donec conualescat apponito. Alius polypus. Nasus carne impletur, quę ad contactum dura apparet, neque naribus respirare potest. Cùm sic habuerit, immissa fistula, ferramentis tribus aut quatuor inurere oportet. Post vstionem veratrum nigrum tritum iniicito, & vbi caro computruerit & exciderit, penicillum lineum melle cum æris flore illitum, imponito. Cúmque vlcus percuratum fuerit, plumbeas laminas melle illitas indito, donec conualescat. Alius polypus. Interiore ex parte caro rotunda ex cartilagine prominet, ad contactum verò mollis est. Cùm sic habuerit, nerueo fune accepto, in eo tenuem laqueum facito, tenui filo conuoluito, deinde alterum initium per laqueum transmittito, maiore laqueo facto, mox initium per virgam stanneam traiicito. Postea immissum in nares laqueum, per specillum incisum circum polypum extendito, quo obducto, virgam per os traiicito, eamq; correptam trahito, specillo instar vngulæ bisulco ad eundem modum sub curgulione obfirmato. Vbi verò extraxeris, velut superiorem curato. Alius polypus. Interiore ex parte circa cartilaginem durum quid aliqua ex causa adnascitur, quod caro esse videtur, si verò attigeris sonat velut lapillus. Cùm ita habuerit, nasum per scalpellũ diuisum expurgato, mox inurito, quo facto rursus nasum consuito, & penicillo vnguine illito imposito, vlcus curato, ac vbi circumputruerit, æris florem cum melle illinito, plumbea verò lamina immissa percurato. Alius. In cartilaginis summa parte ex obliquo velut cancri parui exoriuntur, quos omnes inurere oportet, inustos veratro aspergito. Vbi verò putruerint, æris flore cum melle exterito, plumbea lamina percurato. Morbus regius. Facies nigricat, præcipuéque partes in vmbra latentes, oculi ex virore pallescunt, lingua inferiore parte venæque sub lingua crassæ sunt & nigræ, febre caret, & vrinam crassam biliosamque reddit. Cùm sic habuerit, primùm quidē venas sub lingua pertundito, deinde vbi multa calida laueris, asphodeli radices quinque pari portione, repurgatas & vino incoctas apij foliis admixtis quantum manus capere possit, ieiuno bibendas exhibeto. Vini dulcis tres dimidias heminas Æginenses affusas ad dimidiam heminam coquito, hoc permixtum ex iisdem propinato. Postquam verò vrinam reddiderit, cibis aluũ subducentibus vtatur, post cibum cicer album edat, vinum album, copiosum, aquosum bibat, apium & porrum in cibo comedat. Hæc septē diebus faciat, & si quidem in his color moderatè tibi repurgatus esse videatur, sat est, sin minùs, aliis tribus eadem faciat. Postea verò vnius aut alterius diei mora interposita, medicamentum ad nares admoueto, deinde medicamentum deorsum purgans, ex quo bilis repurgetur, propinato. Et si quidem lienosus fuerit, lac asininum aut serum postea bibendum dato, hisque factis sanum reddes.

περιθεὶς περὶ τὴν μήλην ξηρὴν ὀθόνιον, μοτῶσαι. καὶ τὸ λοιπὸν ἀναζέσαι τὸ ἄνθος ἐν μέλιτι, καὶ χρίων τὸ μοτὸν προστιθέναι ἐς τὴν ῥῖνα. καὶ ἐπὴν ἤδη τὸ ἕλκος ἀλθαίνηται, μόλιβδον ποιησάμενος ὥστε καθίκνεῖσθαι πρὸς τὸ ἕλκος, τοῦτο μέλιτι χρίων, προστιθέναι ἔστ' ἂν ὑγιὴς γένηται. Ἕτερος πώλυπος. Ἐμπίπλαται ἡ ῥὶς κρέασι. καὶ ψαυόμενον τὸ κρέας, σκληρὸν φαίνεται. καὶ διαπνεῖν οὐ δύναται διὰ τῆς ῥινός. ὅταν οὕτως ἔχῃ, ἐνθέντα χρὴ σύριγγα, καῦσαι σιδηρίοισιν, ἢ τρισὶν, ἢ τέσσαρσιν. ἐπὴν δὲ καύσῃς, ἐμβάλλειν τὸν ἐλλέβορον τοῦ μέλανος, τρίψας. καὶ ἐπὴν ἐκσαπῇ καὶ ἐκπέσῃ τὸ κρέας, μοτοὺς τοὺς λιναίους χρίων τῷ μέλιτι, ἐπιτιθέναι σὺν τῷ ἄνθει. ἐπὴν δὲ ἀλθαίνηται, τοὺς μολίβδους χρίων τῷ μέλιτι ἐστιθέναι, ἄχρις ἂν ὑγιὴς γένηται. Ἕτερος πώλυπος. Ἔσωθεν ἐκ τοῦ χόνδρου, προέχει κρέας στρογγύλον. ψαυόμενον δὲ μαλθακόν ἐστιν. ὅταν οὕτως ἔχῃ, χορδὴν λαβὼν νευρίνην, βρόχον αὐτῇ σμικρὸν ποιήσας, καὶ τυλίξαι λίνῳ λεπτῷ, ἔπειτα τὴν ἀρχὴν τὴν ἑτέρην διεῖναι διὰ τοῦ βρόχου, μείζονα ποιήσας τὸν βρόχον. ἔπειτα τὴν ἀρχὴν διεῖραι διὰ τῆς ῥάβδου τῆς κασσιτερίνης. ἔπειτα ἐνθεὶς τὸν βρόχον ἐς τὴν ῥῖνα, [77] τῇ μήλῃ τῇ ἐντετμημένῃ περιτείνας τὸν βρόχον, περὶ τὸν πώλυπον, [78] ἐπὴν περιελκύσηται, διαιρεῖν τὴν ῥάβδον ἐς τὸ στόμα. καὶ λαβὼν ἕλκειν τὸν αὐτὸν τρόπον τῆς χηλῆς ὑποβαλλούσης. ἐπὴν δὲ ἐξελαύσῃς, ἰῆσθαι ὥσπερ τὸν πρόσθεν. Ἕτερος πώλυπος. Ἔσωθεν παρὰ τὸν χόνδρον, ἀπὸ τῆς σκληρὸν φύεται. καὶ δοκέει μὲν εἶναι κρέας. ἢν δὲ ψαύσῃς αὐτοῦ, ψοφέει οἷον λίθος. ὅταν οὕτως ἔχῃ, σχίσαι τὴν ῥῖνα σμίλῃ ἐκκαθῆραι. ἔπειτα ἐπικαῦσαι. τοῦτο ποιήσας συρράψαι πάλιν τὴν ῥῖνα, καὶ ἰῆσθαι τὸ ἕλκος [79] τῷ χρίσματι ἐναλείφων, ῥάκος ἐντιθέναι. καὶ ἐπὴν περισαπῇ, ἐξαλείφειν τὸ ἄνθος τὸ ἐν τῷ μέλιτι. [80] ἀλθίσκειν δὲ τῷ μολίβδῳ. [81] Ἄλλως. Φύεται ἐκ πλαγίου τοῦ χόνδρου ἐν ἄκρῳ οἷον καρκίνια. πάντα δὲ ταῦτα καίειν χρή. ὅταν δὲ καύσῃς, ἐπιπάσαι τοῦ ἐλλεβόρου. ἐπὴν δὲ σαπῇ, καθαίρειν τῷ ἄνθει σὺν τῷ μέλιτι. ἀλθίσκειν δὲ τῷ μολίβδῳ. [82] Ἴκτερος. Ἡ χροιὴ μέλαινα γίνεται. καὶ τὸ πρόσωπον. μάλιστα δὲ τὰ ἐσκιασμένα. καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ χλωροί. καὶ ἡ γλῶσσα κάτωθεν. καὶ αἱ φλέβες αἱ ὑπὸ τῇ γλώσσῃ, παχεῖαι καὶ μέλαιναι. καὶ ἄπυρος γίνεται. καὶ οὐρέει παχὺ χολῶδες. ὅταν οὕτως ἔχῃ, πρῶτον μὲν τὰς φλέβας τὰς ὑπὸ τῇ γλώσσῃ ἀποσχάσαι. ἔπειτα λούοντα πολλῷ τῷ θερμῷ, διδόναι πίνειν νήστει τοῦ ἀσφοδέλου τὰς ῥίζας, ἀποκαθαίρων ἑψῶν ἐν οἴνῳ ἴσας πέντε ῥίζας, καὶ σέλινα συμμίξας ὅσον χεὶρ ἐμπλήρης τῶν φύλλων. ἐπιχεῖν δὲ οἴνου γλυκέος, τρία ἡμικοτύλια αἰγιναῖα. καὶ λείπειν ἡμικοτύλιον. τοῦτο κιρνὰς καὶ τῶν αὐτῶν διδόναι πίνειν. ἐπὴν δὲ οὐρήσῃ, σιτίοισι χρῆσθαι διαχωρητικοῖσι. καὶ μετὰ τὸ σιτίον ἐρεβίνθους λευκοὺς τρωγέτω. καὶ πινέτω οἶνον λευκὸν, πολὺν, ὑδαρέα. καὶ σέλινα τρωγέτω ἐπὶ τῷ σιτίῳ καὶ πράσα. ποιεέτω δὲ ταῦτα, ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσι. καὶ ἢν μέν σοι δοκέῃ ἐν ταύτῃσιν ἡ χροιὴ κεκαθάρθαι ἐπιεικῶς. ἢν δὲ μὴ, καὶ ἑτέρας τρεῖς ταῦτα ποιείτω. μετὰ δὲ ἐπισχὼν μίαν ἢ δύο ἡμέρας, προσθέτω φάρμακον πρὸς τὰς ῥῖνας. μετὰ δὲ φάρμακον πίσον κάτω, ὑφ' οὗ χολὴν καθαίρεται. [83] καὶ ἢν μὲν σπληνώδης ἔῃ, ὄνου γάλα, ἢ ὀρρὸν μεταπίσον. ταῦτα ποιέων, ὑγιέα ποιήσεις.

Ἕτερος

Ἕτερος ἴκτερος. Πυρετὸς λαμβάνει βληχρὸς καὶ τῆς κεφαλῆς βάρος ἔχει. καὶ οἱ πυρετοὶ ἐπαύσαντο ἐνίοισιν. αὐτὸς δὲ γίνεται χλωρὸς, οἵ τε ὀφθαλμοὶ μάλιστα. καὶ ἀσθενεῖ. καὶ ἀκρησίη τοῦ σώματος, καὶ οὐρεῖ παχὺ καὶ χλωρόν. τοῦτον θερμῷ λούειν, καὶ διδόναι πίνειν διουρητικά. ἐπὴν δέ σοι δοκέῃ καθαρώτερος εἶναι, καὶ ἡ χροιὴ βελτίων γένηται, προσάγειν φάρμακον πρὸς τὰς ῥῖνας, καὶ μεταπιπίσκειν κάτω. σιτίοισι δὲ ὡς μαλθακωτάτοισι χρῆσθαι. οἶνον δὲ πινέτω λευκὸν, γλυκὺν, ὑδαρέα. ταῦτα ποιέων ὑγιὴς γίνεται. Πυρετοὶ ἀπὸ χολῆς. Ἢν χολᾷ ὁ ἄνθρωπος, πυρετὸς αὐτὸν λαμβάνει καθημέρην, καὶ ἀφίει. ἔχει δὲ μάλιστα τὸ μέσον τῆς ἡμέρης. καὶ τὸ στόμα πικρόν. καὶ ὅταν ἄσιτος ᾖ, λυπεῖ αὐτόν. ἐπὴν δὲ φάγῃ, πνίγεται. καὶ ὑπὸ ὀλίγων κάρτα σιτίων ἐμπίπλαται. [84] καὶ βδελύττεται. καὶ ἐμέσιαι μιν λαμβάνουσιν. [85] καὶ ἐς τὴν ὀσφὺν, βάρος ἐμπίπτει καὶ ἐς τὰ σκέλεα. καὶ ὑπνώττει πολλά. [86] τοῦτον ἢν μετὰ τὸ πῦρ ἐξιδρώσῃ, καὶ ψυχρὸς καὶ πουλὺς ᾖ, καὶ τοῦ πυρετοῦ μὴ ἀπαλλάσσηται, ἡ νοῦσος χρονίη γίνεται. ἢν δὲ μὴ ἱδρώσῃ, θᾶσσον κρίνεται. ὅταν οὕτως ἔχῃ ἐπὴν γένηται ἐναταῖος, φάρμακον διδόναι. ἢν γὰρ αὐτίκα ἀρχομένου τοῦ πυρετοῦ διδοῖς, ἐπὴν καθαρθῇ ἐπανέλαβε πυρετὸς, καὶ αὖθις φαρμάκου δεῖται. [87] ἐπὴν δὲ τὸ μὲν στόμα μὴ πονέῃ, ἐς δὲ νειαίρην γαστέρα στρόφος ἐμπίπτῃ, φάρμακον πίσαι κάτω. καὶ μεταπιπίσαι γάλα ὄνου, ἢ ὀῤῥὸν, ἢ τῶν χυλῶν τινά. ἢν δ᾽ ἀσθενὴς ᾖ, ὑποκλύσαι. πρὸ δὲ φαρμάκου τῆς πόσιος ὃς ἂν πυρεταίνῃ, ἕωθεν μὲν διδόναι μελίκρητον ὑδαρές. [88] τὴν δὲ ἄλλην ἡμέρην ἐφ᾽ ἣν ὁ πυρετὸς ἔχει, ὕδωρ ὁπόσον ἂν θέλῃ διδόναι ψυχρὸν πίνειν. ἐπὴν δὲ ἀνῇ ὁ πυρετὸς, ῥοφεῖν διδόναι, πτισάνης χυλὸν, ἢ κέγχρον λεπτόν. καὶ ἐπιπίνειν οἶνον λευκὸν, οἰνώδεα, ὑδαρέα. ἢν δὲ ἔμπυρος ᾖ, καὶ μὴ ἀνῇ μήτε τῆς νυκτὸς μήτε τῆς ἡμέρης. ψαυόμενος δὲ ἢν μὲν τὰ ἄνωθεν ἔχῃ θερμὰ, ἡ κοιλίη δὲ καὶ οἱ πόδες εἰσὶ ψυχροὶ καὶ ἡ γλῶσσα τρηχείη, τούτῳ μὴ δῷς φάρμακον, ἀλλ᾽ ὑποκλύζειν μαλθακῷ κλύσματι, καὶ διδόναι ῥοφάνειν τὸν χυλὸν τῆς πτισάνης ψυχρὸν δὶς τῆς ἡμέρης, καὶ ἐπιπίνειν οἶνον ὑδαρέα. τὸν δὲ ἄλλον χρόνον, πίνειν ὕδωρ ὡς ψυχρότατον. οὗτος ἢν μὲν ἑβδομαῖος ἐξιδρώσῃ, καὶ τὸ πῦρ αὐτὸν μεθῇ. ἢν δὲ μὴ, τεσσαρεσκαιδεκαταῖος ἀποθνήσκει ὡς τὰ πολλά. Ἄλλος πυρετός. Ἔξωθεν ἀφασσόμενος ἐστὶ βληχρὸς, ἔσωθεν δὲ καίεται. καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ τρηχείη. καὶ πνεῖ διὰ τῶν ῥινῶν καὶ τοῦ στόματος θερμόν. ὅταν δὲ πεμπταῖος γένηται, τὰ ὑποχόνδρια σκληρά. καὶ ὀδύνη ἐστὶ, καὶ ἡ χροιὴ οἵη ὑπὸ ἰκτέρου ἐχομένου φαίνεται. καὶ οὐρεῖ παχὺ καὶ χολῶδες. [89] τοῦτον ἢν μὲν ἑβδομαῖον ὄντα, ῥῖγος λάβῃ καὶ πυρετὸς ἰσχυρὸς καὶ ἐξιδρώσῃ. ἢν δὲ μὴ, ἀποθνήσκει ἑβδομαῖος ἢ ἐναταῖος. λαμβάνει δὲ μάλιστα, ἢν μὴ τὸ ἔτος αὐχμηρὸν γένηται. [90] αὕτη ἡ νοῦσος. ὅταν οὕτως ἔχῃ, λούειν θερμῷ ἑκάστης ἡμέρης. καὶ πίνειν διδόναι, μελίκρητον ὑδαρὲς πολλόν. καὶ ῥοφάνειν τὸν χυλὸν τῆς πτισάνης ψυχρὸν, δὶς τῆς ἡμέρης. ἐπὶ δὲ τῷ ῥοφήματι, πίνειν οἶνον ὑδαρέα, λευκὸν, ὀλίγον. ἢν δὲ ἡ γαστὴρ μὴ ὑποχωρέῃ, ὑποκλύσαι, ἢ βάλανον προσθεῖναι. σιτίον δὲ μὴ προσφέρειν, ἕως ἂν ὁ πυρετὸς ἀνῇ. ἐπὴν δὲ παύσηται, φάρμακον πίσαι κάτω.

Alius morbus regius. Febris leuis prehendit, caput grauitas detinet, nonnullis etiam febris cessat, ipse verò ex virore pallidus euadit, præcipueq; oculi, debilis est, corporis ad motionem impotētia grauatur, & vrinam crassam ac cum virore pallidam reddit. Hunc calida lauato, & quæ vrinas ducūt bibenda exhibeto. Vbi verò purior esse, & color tibi melior videbitur, medicamento naribus admoto, etiā medicamentum deorsūm purgās postea bibendum dato. Cibis autem quàm mollissimis vtatur, vinum album, dulce, aquosum bibat, quibus factis sanum reddes. Febres ex bile. Si quis bile vexetur, febris eum quotidie prehendit & dimittit, potissimū verò medio die detinet, os amarū est, & cùm sine cibo fuerit, offenditur, vbi verò comederit, strangulatur, & paucis cibis impletur, eos execratur, & vomitionibus tentatur, ad lumbos & crura grauitas decumbit, multumq; dormit. Huic, si post febrem frigido & copioso sudore exudarit, neque febre liberetur, diuturnus morbus euadit. Si verò minimè exudarit, citiùs iudicatur. Cùm sic habuerit, vbi nonum diem attigerit, medicamentum purgans exhibeto. Si enim statim per febris exordia exhibueris, postquàm purgatus fuerit, febris repetit, rursusq; medicamento indiget. Cùm verò os minimè laboret, sed ad imum ventrem tormina decumbāt, medicamentum deorsūm purgans propinato, posteaq; lac asininum, aut serum, aut succum aliquem bibendum dato. Quòd si debilis fuerit, aluum infuso subluito. At verò ante medicamenti purgantis portionem si quis febre vexetur, mane quidem aquā mulsam aquosam exhibeto, alio verò die quo febris detinet, frigidam quantam volet bibendam dato. Cùm verò febris remiserit, ptisanę succum, aut milium liquidum sorbendum, & vinum album, generosum, aquosum superbibendum dato. Quòd si febre detineatur, neq; de nocte, neque de die remiserit, & ad contactum superiores quidem partes calidas habeat, venter autem & pedes frigidi sint, & lingua aspera, huic medicamentum purgans minimè exhibeto, sed molli infuso aluū subluito, & ptisanæ succum bis die frigidum sorbendum dato, posteaq; vinū aquosum propinato, reliquo verò tempore aquam quàm frigidissimam bibendam. Hic si quidem septimo die exudarit, & febris eum dimiserit, bene habet, sin minùs, plærumque decimoquarto die moritur. Alia febris. Exteriore parte ad cōtactum febris leuis est, intus verò ardet, lingua est aspera, naribus & ore calidum expirat. Vbi verò diem quintū attigerit, præcordia dura sunt, dolentia, & color qualis in ictero detento apparet, vrinamq; crassam ac biliosam reiicit. Hunc si quidem septimo die rigor & vehemens febris prehenderit, ac exudarit, bene habet, sin minùs, septimo aut nono die moritur. Corripit autem maximè hic morbus, si anni tempus minimè squalidum fuerit. Cùm sic habuerit, quotidie calida lauato, aquam mulsam aquosam copiosam propinato, & succum ptisanæ frigidum bis die sorbendum dato, & post sorbitionem vinum aquosum, album, modicum bibendum. Quòd si aluus minimè subeat, per infusum subluito, aut glandem apponito. Cibum, quoad febris remiserit, ne exhibeto, vbi verò cessauerit, medicamentū deorsum purgans bibendū dato.

Quandoque enim reuertitur morbus, si impurgatus permanserit. Idem morbus rursus prehendit, si sanguis supra modum biliosus fuerit. Si tertiana febris detineat, si quidem post tres accessiones quarta prehendat, medicamentum deorsum purgans propinato. Quòd si medicamento tibi minimè indigere videatur, pentaphylli radices acetabuli quantitate in aqua tritas, bibendas dato. Si verò ne sic quidem sedetur, vbi multa calida lauerit, trifolium & laseris succum cum vino pari aqua admixta, propinato, reclinatumque multis vestimentis donec exudet contegito. Post sudorem si sitiat, polentam ex aqua bibendam dato, vesperi verò milium tenue coctum sorbeat, vinumque superbibat. Cibis verò quàm mollissimis vtatur, donec dimittat. Febris quartana. Cùm febris quartana detinet, si quidem ex alio morbo non purgatum corripiat, medicamentum deorsum purgans propinato, deinde caput repurgato, postea medicamentum deorsum purgans iterum dato. Quòd si nec his factis cesset, interpositis duabus post purgationem per inferiora accessionibus, post multæ calidæ balneum, semen hyoscyami milij magnitudine, mandragoram pari portione, laseris succum trium fabarum quantitate, & trifolij parem modum, ex vino meraco bibendum exhibeto. Si verò robustus esse, & bene sibi valere videatur, & ex lassitudine ac itinere febris in eo contracta ad quartanam perducta sit, post fomenta adhibita, allium melle maceratum ipsi exhibeto, deinde lentis cremorem, melle & aceto admixto superbibat. Vbi cibo expletus fuerit, vomat post calidæ balneum, postquàm refrixerit, cyceonem ex aqua bibat, vespere verò cibis mollibus neq; multis vtatur. Secunda autem accessione, calida loto, & vestimentis contecto quoad exudet, confestim veratri albi radicum trium digitorum longitudinem, trifolij drachmæ quantitatem, succi laseris duarum fabarum pondus ex vino meraco propinato. Quod si vomitiones ipsum detineant, vomat, sin minus, eodem modo, post capitis purgationem. Cibis verò quàm mollissimis & acerrimis vtatur. Cùm autem ipsum accessio inuaserit, ne ieiunus medicamentum bibat. Lateris morbus. Lateris morbus vbi prehendit, febris & rigor detinet, dolor per spinam ad pectus peruadit, erectæ ceruicis spiratio (orthopnœam dicunt) & tussis vexat, sputum album, aliquantulum biliosum, non facilè tussi reiicit, ad inguina dolor est, & vrinam cruentam reddit. Cùm sic habuerit, si quidem febris septimo die remiserit, cõualescit. Quòd si non remiserit, morbus ad vndecimum aut decimumquartum diem peruenit. Plæriq; itaque his diebus intereunt. Si verò decimumquartũ diem, superet, euadit. Cùm hoc modo dolor detinet, fomenta calida admoueto. Mel autem decoctum pari affusa aceti mensura bibat, deinde ad mellis cocti & aceti mensuram, aquæ vndeuigesimã portionẽ affusam sensim & crebrò bibendã dato, posteaq; pauco affuso aceto aquam admisceto. Milij succum pauco melle instillato frigido, quantum heminæ quadrantem, in singulos cibos sorbeat, & vinum album, generosum aquosum bibat.

ὑποστρέφει γάρ ἐστιν ὅτε ἡ νοῦσος, [91] ἢν ἀκάθαρτος διαφέρηται. Ἡ νοῦσος αὕτη πάλιν λαμβάνει, ἢν ὑπερχολήσῃ τὸ αἷμα. ἢν τριταῖος πυρετὸς ἔχῃ. [92] ἢν μὲν οὖν μὴ παρεὶς τρεῖς λήψιας τῇ τετάρτῃ λάβῃ, φάρμακον πίσαι κάτω. ἢν δέ σοι δοκέῃ φαρμάκου μὴ δεῖσθαι, τρίψας τοῦ πενταφύλλου τῶν ῥιζῶν, ὅσον ὀξύβαφον ἐν ὕδατι, δοῦναι πιεῖν. ἢν δὲ μηδὲ ἐν τούτῳ παύηται, λούσας αὐτὸν πολλῷ θερμῷ πίσαι τὸ τρίφυλλον καὶ ὀπὸν σιλφίου ἐν οἴνῳ ἰσοκρατεῖ. καὶ κατακλίνας [93] ἐπιβαλέειν ἱμάτια ἕως ἱδρώσῃ. ἐπὴν δὲ ἐξιδρώσῃ, ἢν διψῇ, δοῦναι πιεῖν ἄλφιτον καὶ ὕδωρ. ἐς ἑσπέρην δὲ καὶ κέγχρον ἑψήσας λεπτὸν, ῥοφησάτω. καὶ οἶνον ἐπιπινέτω. [94] ἕως δ᾽ ἂν διαλείπῃ, καὶ σιτίοις ὡς μαλθακωτάτοισι χρήσθω. Πυρετὸς τεταρταῖος. Τεταρταῖος πυρετὸς ὅταν ἔχῃ. ἢν μὲν ἐξ ἄλλης νούσου λάβῃ ἀκάθαρτον, φάρμακον πίσαι κάτω. ἔπειτα τὴν κεφαλὴν καθῆραι. ἔπειτα φάρμακον πίσαι κάτω. ἢν δὲ μὴ ταῦτα ποιήσαντι παύηται, διαλείπων δύο λήψιας, μετὰ τὴν κάτω κάθαρσιν, λούσας αὐτὸν πολλῷ θερμῷ, πίσον τοῦ καρποῦ τοῦ ὑοσκυάμου, ὅσον κέγχρον. καὶ μανδραγόρου ἴσον. [95] καὶ ὀποῦ τρεῖς κυάμους. καὶ τριφύλλου ἴσον ἐν οἴνῳ ἀκρήτῳ πιέειν. ἢν δὲ ἐρρωμένος καὶ ὑγιαίνειν δοκέων ἐκ κόπου ἢ ἐξ ὁδοιπορίης πυρετήνας καταστῇ αὐτῷ ἐς τεταρταῖον, πυριήσας αὐτὸν, σκόροδα δίδου, ἐς μέλι βάπτων. ἔπειτα ἐπιπινέτω φάκιον, μέλι καὶ ὄξος μίξας. ἐπὴν δὲ πλησθῇ, ἐμεσάτω. ἔπειτα λουσάμενος θερμῷ ἐπὴν ψυχθῇ, πιέτω κυκεῶνα ἐφ᾽ ὕδατι. ἑσπέρης δὲ σιτίοισι μαλθακοῖσι καὶ μὴ πολλοῖσι διαχρήσθω. τῇ δὲ ἑτέρῃ λήψει λούσας θερμῷ πολλῷ, ἱμάτια ἐπιβαλὼν, ἕως ἐξιδρώσῃ, πίσαι τὸ διαχρῆμα λευκοῦ ἐλλεβόρου τῶν ῥιζέων ὅσον τριῶν δακτύλων μῆκος. καὶ τοῦ τριφύλλου ὅσον δραχμὴν μέγεθος, καὶ ὀποῦ δύο κυάμους ἐν οἴνῳ ἀκρήτῳ. καὶ ἢν ἐμέσαι μὲν ἔχωσιν, ἐμεσάτω. [96] ἢν δὲ μὴ, ὁμοίως. μετὰ τὸ καθῆραι τὴν κεφαλήν. σιτίοισι δὲ χρήσθω, ὡς μαλθακωτάτοισιν καὶ δριμυτάτοισιν. ὅταν δὲ ἡ λῆψις μιν ἔχῃ, μὴ νῆστις ἐὼν τὸ φάρμακον πινέτω. Πλευρῖτις. Πλευρῖτις ὅταν λάβῃ, πυρετὸς καὶ ῥῖγος ἔχει καὶ ὀδύνη διὰ τῆς ῥάχιος ἐς τὸ στῆθος. καὶ ὀρθόπνοια. καὶ βήξ. καὶ τὸ σίαλον λευκὸν, καὶ ὑπόχολον. καὶ ἀποβήσσεται οὐ ῥηιδίως. καὶ διὰ τῶν βουβώνων ὀδύνη. καὶ οὐρέει αἱματῶδες, ὅταν οὕτως ἔχῃ. ἢν μὲν τὸ πῦρ ἀφῇ ἑβδομαῖον ὄντα, ὑγιὴς γίνεται. ἢν δὲ μὴ ἀφῇ, ἀφικνέεται ἡ νοῦσος ἐς τὰς ἕνδεκα ἡμέρας, ἢ τὰς τεσσαρεσκαίδεκα. οἱ μὲν οὖν πολλοὶ ἐν ταύτῃσιν ἀπόλλυνται. ἢν δὲ ὑπερβάλλῃ τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην, ἐκφυγγάνει. ὅταν οὕτως ἡ ὀδύνη ἔχῃ, χλιάσματα προστιθέναι. πινέτω δὲ καὶ μέλι, ἀναζέσας αὐτὸ καὶ ἐπιχέας ὄξος, ἴσον τῷ μέτρῳ τοῦ μέλιτος. ἔπειτα ὁπόσον ἂν γένηται μέτρον τοῦ ἑφθοῦ μέλιτος καὶ τοῦ ὄξεος, [97] ἐπιχέαι ὕδατος ἑνὸς δέοντος τῶν εἴκοσι. τοῦτο διδόναι πίνειν κατ᾽ ὀλίγον πυκνά. καὶ μεταμίσγειν ὕδωρ, ὄξος ὀλίγον παραχέων. ῥοφεέτω δὲ καὶ κέγχρου χυλόν. [98] μέλι ὀλίγον παραστάζων ψυχρὸν, ὅσον τεταρτημόριον κοτύλης, ἐφ᾽ ἑκατέρῳ σιτίῳ. καὶ πινέτω οἶνον λευκὸν, οἰνώδεα, ὑδαρέα, ὀλίγον.

ὀξ

ὁ δ' οἶνος ἔστω, ὡς μαλθακώτατος, ὀδμὴν μὴ ἔχων. ὅταν δὲ ὁ πυρετὸς ἀφῇ, ἡμέρας μὲν δύο τὸν κέγχρον ῥοφεέτω δὶς τῆς ἡμέρας. καὶ τεῦτλα ἡδύτατα ἐσθιέτω. ἔπειτα μετὰ ταῦτα σκύλακα ἢ ὄρνιθα καθεφθὸν ποιήσας, τοῦ ζωμοῦ ῥοφεέτω. καὶ τῶν κρεῶν φαγέτω ὀλίγα. τὸν δὲ λοιπὸν χρόνον μάλιστα ὅσον ὑπὸ τῆς νούσου ἔχεται, ἀριστιζέσθω μὲν τὸν κέγχρον. ἐς ἑσπέρην δὲ, σιτίοισιν ὡς ἐλαχίστοισι χρήσθω καὶ μαλθακωτάτοισιν. Ἑτέρη πλευρῖτις. Πυρετὸς ἔχει καὶ βήξ. καὶ ῥῖγος καὶ ὀδύνη ἐς τὸ πλευρὸν, καὶ ἐς τὴν κληῖδα ἐνίοτε, καὶ τὸ σίαλον πτύει, ὑπόχολον καὶ ὕφαιμον. [100] ὅταν τύχῃ ῥηγματίας ὤν, τοῦτο ᾗ ἂν ὀδύνη ἔχῃ, μάλιστα προστιθέναι χλιάσματα, καὶ λούειν θερμῷ, ἢν μὴ πυρετὸς αὐτὸν πολὺς ἔχῃ. ἢν δὲ μή, μή. πίνειν δὲ διδόναι, [101] κηρίον ἐν ὕδατι ἀποβρέχων ἔπειτα ὑπόγλυκυ ποιέων. καὶ μετὰ μίσγειν ὕδωρ. ῥοφάνειν δὲ τὸν χυλὸν τοῦ κέγχρου, δὶς τῆς ἡμέρης. καὶ ἐπιπινέτω οἶνον λευκὸν ὑδαρέα. καὶ ἢν ὑπεκφύγῃ τὰς τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρας, ὑγιὴς γίνεται. Ἄλλη πλευρῖτις. Πυρετὸς ἴσχει, καὶ βρυγμὸς, καὶ βὴξ ξηρή. καὶ ἐκβήσσεται χλωρά. ἔστι δ' ὅτε καὶ πελιδνά. καὶ τὸ πλευρὸν ὀδύνη λαμβάνει. καὶ τὸ μετάφρενον ὑπέρεθρον γίνεται. χλιαίνεται δὲ τὴν κεφαλὴν καὶ τὰ στήθεα. ποτὲ δὲ τὴν κοιλίην καὶ τοὺς πόδας καὶ τὰ σκέλεα. καὶ ἀνακαθήμενος, μᾶλλον βήσσει. καὶ ἡ γαστὴρ ταράσσεται. καὶ τὸ ἀποπάτημα πάνυ χλωρὸν καὶ κάκοδμον. οὗτος ἐν εἴκοσιν ἡμέραις ἀποθνήσκει. ἢν δὲ ταύτας ἐκφύγῃ, ὑγιὴς γίνεται. [102] τοῦτον ἔστ' ἂν αἱ τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέραι παρέλθωσι, διδόναι πίνειν τὸ ἀπὸ τοῦ κρίμνου. καὶ μεταπίνειν οἶνον λευκὸν, οἰνώδεα, ὑδαρέα. ῥοφέειν δὲ τὸν χυλὸν τῆς πτισάνης ψυχρὸν, δὶς τῆς ἡμέρης. ἀντὶ δὲ τοῦ μέλιτος ὑπὸ τὸν χυλὸν μίσγειν, [103] ῥοιῆς χυλὸν οἰνώδεα, ὅταν ἤδη ὁ χυλὸς ἐφθὸς ᾖ, καὶ λούειν μὴ πολλῷ. ἐπὴν δὲ τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέραι παρέλθωσιν ἔπειτα ἀριστιζέσθω τὸν κέγχρον. ἐς ἑσπέρην δὲ τοῖσι κρέασι τοῖσιν ὀρνιθίοισι καὶ τῷ ζωμῷ, καὶ τοῖσι σιτίοισι ὀλίγοισι χρήσθω. τὴν δὲ τοιαύτην νοῦσον ὀλίγοι ἐκφυγγάνουσιν. Περιπλευμονίη. Πυρετὸς ἴσχει ἡμέρας τεσσαρεσκαίδεκα τὸ ἐλάχιστον. τὸ δὲ μακρότατον δύο δεούσας εἴκοσι. καὶ βήσσει ταύτας τὰς ἡμέρας, ἰσχυρῶς. καὶ ἀποχρέμπτεται τὸ μὲν πρῶτον, σίαλον παχὺ καὶ καθαρὸν, ἑβδόμῃ καὶ ὀγδόῃ. ἐπὴν δὲ ὁ πυρετὸς λάβῃ ἐνάτῃ καὶ δεκάτῃ, ὑπόγλυκυ καὶ πυῶδες, ἔστ' ἂν αἱ τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέραι παρέλθωσι. καὶ ἢν μὲν ἐν τῇ πεντεκαιδεκάτῃ ἡμέρῃ ξηρανθῇ ὁ πλεύμων καὶ ἐκβήξῃ, ὑγιάζεται. ἢν δὲ μή, δύο δεούσαις εἴκοσι προσέχειν. καὶ ἢν μὲν ἐν ταύτῃσι [104] παύσηται τοῦ βήγματος, ἐκφεύγει. ἢν δὲ μὴ παύηται, εἴρεσθαι αὐτὸν, εἰ γλυκύτερον αὐτῷ δοκεῖ τὸ σίαλον. καὶ ἢν φῇ, ἡ νοῦσος ἐνιαυσίη γίνεται. ὁ γὰρ πλεύμων ἔμπυος γίνεται. τούτῳ χρὴ τὰς μὲν πρώτας ἡμέρας, οἶνον διδόναι γλυκὺν, λευκὸν, ὑδαρέα, κατ' ὀλίγον πίνειν πυκνά. ῥοφάνειν δὲ τῆς πτισάνης τὸν χυλὸν διδόναι, μέλι προσμίσγων [105] τρὶς τῆς ἡμέρης, ἔστ' ἂν αἱ ὀκτωκαίδεκα ἡμέραι παρέλθωσι, καὶ ὁ πυρετὸς παύσηται. κινδυνεύει δὲ μάλιστα ἐν τῇσιν ἑπτά, ἢ ἐν τῇσι τεσσαρεσκαίδεκα. ἐπὴν δὲ τὰς ὀκτωκαίδεκα ἡμέρας ὑπερβάλλῃ, οὐκ ἔτι ἀποθνήσκει, ἀλλὰ πτύει πύον, καὶ τὰ στήθεα πονεῖ, καὶ βήσσει.

Vinum autem sit quàm mollissimum, & minimè odoratum. Cùm verò febris dimiserit, duobus quidem diebus milium bis die sorbeat, & betas suauissimè apparatas comedat. Post hæc catuli aut auiculæ decoctæ ius sorbeat, & paucas carnes edat. Denique verò, præcipuè quamdiu morbo tentabitur, milium in prandio assumat, vesperi autem cibariis quàm paucissimis & mollissimis vtatur. Alter lateralis morbus. Febris & tussis detinet, & rigor, & lateris dolor, quandoque etiam ad iugulum, sputum expuit aliquantulum biliosum & subcruentum. Quòd si contigerit vt ei intro abscessus ruptus fuerit, qua parte maximè dolor detinet, fomenta calida admoueto, & nisi multa febris vexet, calida lauato, sin minùs, minimè. In potu verò aquam faui recentis maceratione condulcatam exhibeto, postea etiam immixta aqua. Milij autem succum bis die sorbeat, & vinum album aquosum superbibat. Qui si quatuordecim dies effugerit, sanus euadit. Alius lateralis morbus. Febris detinet, dentium stridor & tussis sicca vexat, cum virore pallida, quandoque etiam liuida tussi reiicit, dolor lateris prehendit, & dorsum subrubrum euadit, caput & pectus calet, interdumque etiam venter, pedes & crura. Erectus sedens tussi magis vexatur, aluus turbatur, & alui egestio ex virore admodum pallida est & graueolens. Hic intra dies viginti perit, quos si effugerit, conualescit. Huic donec quatuordecim dies præterierint, farinæ hordeaceæ crassioris maceratæ dilutum bibendum exhibeto, & vinum album, generosum, aquosum postea propinato, ptisanæ succum frigidum bis die sorbendum dato. Cumq; iam succus decoctus fuerit, mellis loco, mali punici succum vinosum, & ptisanæ succum admisceto, neque calida multa lauato. Vbi verò dies quatuordecim præterierint, postea milium in prandio assumat, vesperi autem auicularum carnibus cum iure, & paucis cibis vtatur. Ex hoc autem morbo pauci euadunt. Pulmonis inflammatio. Febris vt minimùm quatuordecim dies detinet, ad summum autem duodeuiginti, quibus diebus vehementer per tussim reiicit, & primùm quidem sputum crassum & purum septimo & octauo die excreat. Vbi verò febris prehenderit, nono & decimo die subdulce & purulentum, quoad quatuordecim dies præterierint. Quòd si decimo quidem quinto die pulmo resiccatus fuerit, & per tussim reiiciat, conualescit. Sin minùs, ad duos de viginti attendito, quibus quidem si sputum tussi reiectum sedatum fuerit, euadit. At si nō cesset, eū interrogato, num ei sputum esse dulcius videatur. Quòd si affirmauerit, morbus annuus euadit, cū pulmo pus intrò colligat. Huic primis quidē diebus vinum dulce, albū, aquosum, paulatim crebrò bibendū exhibeto. Ptisanæ verò succum melle ammixto ter die sorbēdum, quoad dies decem & octo pręterierint, & febris cessauerit. Periculū autē præcipuè die septimo & decimoquarto incurrit. Cū verò octodecim dies superauerit, non amplius moritur, sed pus expuit, pectus dolet, & per tussim reiicit.

Cùm sic habuerit, ieiuno lentis decoctum propinato, eiusq; fresum multo adipe admixto sorbendum dato, si æstus non adfuerit, qui si adsit, ne sorbeat, sed cibis vtatur salsis ac pinguibus, & marinis potiùs quàm carnibus. Quòd si tibi ritè purgari videatur, infuso ac fomento vtitor, si quidem pus crassum fuerit, foueto, sed si tenue, infundito. Et cibis quàm maximè adhæreat, acribus, carnibus bubulis, ouillis & suillis abstineat. Cùm ex pulmonis inflammatione purulentus extiterit, febris vexat, tussis sicca, difficultas spirandi, pedes intumescunt, & manuum ac pedum vngues contrahuntur. Cùm sic habuerit, decimo pòst die ex quo purulentus fieri cœperit, huic multa calida loto, ari radicem tritam astragali magnitudine, salis granum, & parum mellis, ex aqua & pauco oleo, extracta lingua tepidum infundito, deinde humerum concutito. Quòd si ex eo quidem pus erumpat, sat est, sin minùs, aliud facito. Ciborum acrium & cyclaminis succum expressum, vtriusque acetabulum paruum sumito, deinde laseris succum tritum fabæ quantitate, lactis caprini aut asinini acetabulo dilutum & commixtum, tepidum infundito. Si verò ob id non erumpat, raphani corticem, & æris florem trium fabarum quantitate læuiter tritum, olei heminæ quadrante subactum, tepidum infundito. Sit autem raphani quantitas dupla. Quòd si pus erumpat, cibis quàm salsissimis & maximè pinguibus vtatur. Sed si pus minimè prodierit, paulatim ad os suffitum adhibeto ex sij succo, vino Tornio, lacte bubulo aut caprino, pari cuiusque admixta mensura, ita vt trium heminarum modum faciant. Deinde furni testas ignitas immittito, hoc per fistulam trahat, ea cautione adhibita, vt ne aduratur. Vbi verò purius sputum fuerit, vrticæ semen, thus, origanum, ex vino albo, melle, & pauco oleo tertio quoque die infundito, postea verò butyrum, resinam, in melle liquefactam, neque ampliùs cibis salsis & pinguibus vtatur. Intermediis autem diebus ex infusis ieiunus bibat saluiam, rutam, satureiam, origanum pari portione, ex vino meraco ad acetabuli mensuram, cum omnibus his aspersis. Quòd si ab his infusis non prorumpat, nil mirandum. Plærunque enim in ventrem erumpit, confestimq; meliùs habere videtur, cùm ex angusto in ampliorem locum venerit. Alius morbus. Cùm longiùs tempus progressum fuerit, febris vehemens & tussis prehendit, latus dolet, neque in sanam quidem partem decubitum ferre potest, sed in dolentem, pedes & oculorum cauitates intumescunt. Post decimumquintum ab eruptione diem, huic multa calida loto, & in sella stabili collocato, alter manus detineat, tu verò agitato humero quonam in latere affectio strepitum faciat auscultato, votum autem est vt in sinistro. Ad hunc igitur locum sectionem adhibeto, quòd minùs lethale est. At si præ crassitudine & copia nullũ tibi strepitum edere videatur, quo ipsum deprehẽdas, quod fit interdum, latus quod intumuerit & magis doluerit,

ὅταν οὕτως ἔχῃ, [106] πιπίσκειν νῆστιν τὸ σὺν τῷ ἐλελισφάκῳ. καὶ ῥοφαίνειν ἔτνος, στέαρ συμμίσγων πλεῖον, ἢν μὴ θάλπος ᾖ. ἢν δὲ ᾖ, μὴ ῥοφανέτω, ἀλλὰ σιτίοισι χρήσθω ἁλυκοῖσι καὶ λιπαροῖσι. καὶ τοῖσι θαλασσίοισι μᾶλλον ἢ κρέασι. καὶ ἢν σοι δοκέῃ καθαίρεσθαι κατὰ λόγον, [107] ἐγχεῖν καὶ πυριᾶν. ἢν μὲν παχὺ ᾖ τὸ πύον, πυριᾶν. ἢν δὲ λεπτὸν, ἐγχεῖν. καὶ τῶν σιτίων ἔχεσθαι ὡς μάλιστα, καὶ τῶν δριμέων ἀπέχεσθαι, καὶ κρεῶν βοείων, καὶ οἰείων καὶ χοιρείων. Ὅταν ἐκ περιπλευμονίης ἔμπυος γένηται, πυρετὸς ἴσχει, καὶ βὴξ ξηρή. καὶ δύσπνοια. καὶ οἱ πόδες οἰδέουσι. καὶ οἱ ὄνυχες ἕλκονται τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν. τοῦτον ὅταν οὕτως ἔχῃ, ἐπὴν δεκαταῖος γένηται, ἀφ' ἧς ἂν ἄρξηται ἔμπυος γίνεσθαι, λούσας πολλῷ θερμῷ τρίψας ἄρου ῥίζαν, ὅσον ἀστράγαλον μέγεθος. καὶ ἁλὸς χόνδρον. καὶ μέλι ὀλίγον, καὶ ὕδωρ. καὶ ἄλειφα ὀλίγον. ἐξειρύσας τὴν γλῶτταν, ἐγχέαι χλιαρόν. ἔπειτα κινῆσαι τὸν ὦμον. καὶ ἢν μὲν ὑπὸ τούτου τὸ πύον ῥαγῇ, εἰ δὲ μὴ, ἕτερον ποιῆσαι. σιτία δριμέα ἐκχυμώσας καὶ κυκλάμινον ὅσον ὀξύβαφον τῶν μικρῶν ἑκατέρων ἔστω. ἔπειτα ὀπὸν σιλφίου τρίψας ὅσον κύαμον, διεῖναι καὶ συμμίξαι γάλακτος ὅσον ὀξύβαφον αἴγειον ἢ ὄνειον, τοῦτο χλιαρὸν ἐγχεῖν. ἢν δὲ ὑπὸ τούτου μὴ ῥαγῇ, ῥαφάνου φλοιὸν καὶ ἄνθος χαλκοῦ ὅσον τρεῖς κυάμους, τρίψας λεῖον, διπλάσιον δὲ ἔστω τῆς ῥαφάνου, ἐλαίῳ διεῖναι, ὅσον τεταρτημορίῳ κοτύλης, τοῦτο ἐγχεῖν χλιαρόν. καὶ ἢν ῥαγῇ τὸ πύον, σιτίοισιν ὡς ἁλμυρωτάτοισι καὶ λιπαρωτάτοισι χρήσθω. καὶ ἢν μὴ ἴῃ τὸ πύον, κατ' ὀλίγον πυριᾶν κατὰ τὸ στόμα σίου χυλῷ οἴνῳ τορνίῳ. γάλακτι βοείῳ, ἢ αἰγείῳ, ἴσον ἑκάστου συμμίξας. ἔστω δὲ ὅσον τρεῖς κοτύλαι. ἔπειτα ἐμβάλλειν ἴπνου ὄστρακα διαφανέας, τοῦτο ἑλκέτω διὰ τοῦ αὐλοῦ, φυλασσόμενος ὅπως μὴ κατακαίηται. ἐπὴν δὲ καθαρώτερον πτύῃ, [108] ἐγχεῖν αὐτῷ κνίδης σπέρμα. λιβανωτόν. ὀρίγανον ἐν οἴνῳ λευκῷ. καὶ μέλιτι. καὶ ἐλαίῳ ὀλίγῳ. ἐγχεῖν δὲ διὰ τρίτης ἡμέρης. [109] μετὰ δὲ βούτυρον, ῥητίνην, ἐν μέλιτι διατήκων. καὶ σιτίοισι μηκέτι χρῆσθαι ἁλμυροῖσι μηδὲ λιπαροῖσι. πινέτω δὲ νῆστις τὰς ἐν μέσῳ ἡμέρας τῶν ἐγχύτων, ἐλελίσφακον. πήγανον. θύμβραν. ὀρίγανον ἴσον ἐν οἴνῳ ἀκρήτῳ ὅσον ὀξύβαφον μετὰ πάντων ἐπιπάσσων. [110] ἢν δὲ μὴ ῥαγῇ ὑπὸ τῶν ἐγχύτων, πολλάκις γὰρ ἐκρήγνυται ἐς τὴν κοιλίην, καὶ αὐτίκα δοκεῖ ῥάων εἶναι, ὅταν ἐκ στενοῦ ἐς εὐρυχωρίην ἔλθῃ. Ἄλλη νοῦσος. Ὁκόταν ὁ χρόνος πλείων γένηται, ὁ πυρετὸς ἰσχυρὸς, καὶ ἡ βὴξ ἐπιλαμβάνει. καὶ τὸ πλευρὸν ὀδυνᾶται. καὶ ἐπὶ μὲν τὸ ὑγιὲς οὐκ ἀνέχεται κατακείμενος, ἐπὶ δὲ τὸ ἀλγέον μέρος. καὶ οἱ πόδες οἰδέουσι καὶ τὰ κοῖλα τῶν ὀμμάτων. τοῦτον ὅταν ἡμέρη πεντεκαιδεκάτη γένηται ἀπὸ τῆς ἐκρήξιος, λούσας πολλῷ θερμῷ καθίσας [111] ἐπὶ ἐφέδρου ὅ,τι μὴ ὑποκινήσει, ἕτερος μὲν τὰς χεῖρας ἐχέτω. σὺ δὲ τὸν ὦμον σείων, ἀκροάζεσθαι ἐς ὁκότερον ἂν τῶν πλευρέων τὸ πάθος ψοφέῃ. [112] βούλεσθαι δὲ ἐς τὸ ἀριστερόν. κατ' αὐτὸν δὲ τὸν τόπον τάμνειν. ἧσσον γὰρ θανατῶδες. ἢν δέ σοι ὑπὸ τοῦ πάχεος καὶ τοῦ πλήθεος μὴ ψοφέῃ, ὥστε καταμαθεῖν αὐτό, ποιεῖ γὰρ τοῦτο ἐνίοτε, ὁκότερον ἂν ἀποιδέῃ τῶν πλευρέων καὶ ὀδυνᾶται μᾶλλον,

τοῦτο

τοῦτο τάμνειν ὡς κατωτάτω, ὄπισθεν τοῦ οἰδήματος μᾶλλον ἢ ἔμπροσθεν, ὅκως σοι ἡ ἔξοδος τοῦ πύου εὔροος ᾖ. τάμνειν δὲ μεταξὺ τῶν πλευρέων,[113] στηθοειδεῖ μαχαιρίδι, τὸ πρῶτον δέρμα,[114] ἔπειτα ὀξυβελεῖ ἀποδήσας ῥάκει, τὸ ἄκρον τῆς μαχαιρίδος λιπὼν ὅσον τὸν ὄνυχα τοῦ δακτύλου τοῦ μεγάλου, καθεῖναι ἔσω. ἔπειτα ἀφεὶς τὸ πῦον ὅσον ἄν σοι δοκέῃ,[115] μοτοῦν ὠμολίνῳ μοτῷ λίνον ἐκδήσας. ἀφιέναι δὲ τὸ πῦον, ἑκάστης ἡμέρης ἅπαξ.[116] ἐπὴν δὲ γένηται δεκαταῖος, ἀφεὶς ἅπαν τὸ πῦον, ὀθονίῳ μοτοῦν. ἔπειτα ἐγχεῖν οἶνον καὶ ἔλαιον χλιαίνων αὐλίσκῳ, ὡς μήτε ὁ πλεύμων ἐξαπίνης εἰωθὼς βρέχεσθαι τῷ πύῳ, ἀποξηρανθῇ. ἐξιέναι δὲ τὸ ἔγχυμα, τὸ μὲν ἕωθεν ἐς ἑσπέρην. τὸ δὲ ἐς ἑσπέρην, ἕωθεν. ἐπὴν δὲ τὸ πῦον λεπτὸν οἷον ὕδωρ ᾖ, καὶ γλίσχρον τῷ δακτύλῳ ψαυόμενον, καὶ ὀλίγον ἐντιθέναι μοτὸν κασσιτέρινον κοῖλον. ἐπὴν δὲ παντάπασι ξηρανθῇ ἡ κοιλίη, ἀποτάμνων τοῦ μοτοῦ κατὰ μικρὸν, συμφύειν τὸ ἕλκος, ἐς ἂν ἐξέλῃς τὸν μοτόν. σημεῖον δὲ ἢν μέλλῃ ἐκφεύξεσθαι.[117] ἢν μὲν τὸ πῦον ᾖ λευκὸν καὶ καθαρὸν, καὶ ἶνες αἵματος ἐνέωσιν, ὡς τὰ πολλὰ ὑγιὴς γίνεται. ἢν δὲ οἷον λεκιθῶδες ἀπορρυῇ τῇ πρώτῃ, ἢ τῇ ὑστεραίῃ ἀπορρυῇ παχὺ, ὑπόχλωρον, ὄζον, ἀποθνήσκουσιν ἐπειδὰν ἐκρυῇ τὸ πῦον. Ἑτέρη.[118] Ὅταν πλεύμων, τοῦτο τὸ σίαλον παχὺ ὑπόχλωρον γλυκὺ βήσσεται. καὶ βρυγμὸς καὶ ὀδύνη ἐς τὸ στέρνον καὶ ἐς τὸ μετάφρενον. καὶ συρίζει ἐν τῇ φάρυγγι λεπτόν. καὶ ἡ φάρυγξ ξηρὴ γίνεται.[119] καὶ τὰ κοῖλα ἐρυθρά. καὶ βαρέη ἡ φωνή. καὶ οἱ πόδες οἰδίσκονται. καὶ οἱ ὄνυχες ἕλκονται. καὶ καταλεπτύνονται τὰ ἄνω, καὶ μινύθει.[120] καὶ μυσάττεται τὸ σίαλον, ἐπὴν ἀποχρεμψάμενος ἔχῃ ἐν τῷ στόματι. καὶ βήσσει τοὺς ὄρθρους καὶ μεσονυκτίου μάλιστα. βήσσει δὲ καὶ τὸν ἄλλον χρόνον. καὶ λαμβάνει μᾶλλον γυναῖκα νεωτέρην ἢ πρεσβυτέρην.[121] τούτῳ ἢν μὲν αἱ τρίχες ἤδη ἐκ τῆς κεφαλῆς ῥέωσι, καὶ ψιλῶται ἤδη ἡ κεφαλὴ ὡς ἐκ νούσου. καὶ πτύοντι ἐπ᾽ ἄνθρακας βαρὺ ὄζῃ τὸ σίαλον, φάναι αὐτὸν ἀποθανέεσθαι ἐντὸς ὀλίγου χρόνου. τὸ δὲ κτεῖνον, ἔσεσθαι διάρροιαν. ἐπὴν γὰρ ἤδη τὸ πῦον τὸ περὶ τὴν καρδίην σήπηται, τοῦτο ὄζει κνίσης ἐπὶ τοῖσιν ἄνθραξι. καὶ ξυνθερμαινόμενος ὁ ἐγκέφαλος, ῥεῖ ἁλμυρὸν,[122] ἣ κινεῖ τὴν κοιλίην. σημεῖον δὲ τούτου, ῥέουσιν ἐκ τῆς κεφαλῆς τρίχες.[123] τοῦτον μὴ ἰᾶσθαι ὅταν οὕτως ἔχῃ. ἢν δὲ κατ᾽ ἀρχὰς ἐπιτύχῃς τῇ νόσῳ, φάκιον δὸς πιεῖν. εἶτα διαλιπὼν μίην ἡμέρην, ἐλλέβορον δοῦναι κεκρημένον, ὅκως τὴν κάτω κοιλίην μὴ κινήσῃ. καὶ ἐπὴν ἐς τὸ στόμα τῆς νυκτὸς αὐτῷ φοιτᾷ ἅλμη, πρὸς τὰς ῥῖνας αὐτῷ προστιθέναι φάρμακα πυκνότερα. ἢν δὲ μὴ ῥέει, προστιθέναι μὲν, διὰ πλέονος δὲ χρόνου, καὶ τοῦ μηνὸς ἅπαξ προσαποπίσκοντα ἐλλέβορον, ὅσον τοῖσι δακτύλοισι δύο ἆραι, ἐν οἴνῳ γλυκεῖ κεκρημένον. φάκιον δὲ αὐτίκα διδοὺς ἐπιπίνειν. φάρμακα δὲ ὡς ἐλάχιστα πινέτω. ἢν μὴ αὐτῷ οἱ πυρετοὶ ὀξύτεροι ἐπιλαμβάνωσι,[124] τὴν ῥίζαν τὴν λευκὴν καὶ τοῦ ἐλλεβόρου λείχειν. ἐν μέλιτι δὲ οὔ. οὕτω γὰρ ἥκιστα τὴν κοιλίην κινήσει. ἢν δὲ στρόφος ἐγγένηται ἐν τῇ κάτω κοιλίῃ, πρῶτον μὲν κλύσαι ἐκείνῳ, ἐς ὃ ὁ κόκκος συμμίσγεται. ἢν δὲ μηδ᾽ οὕτω παύηται, γάλακτι ὀνείῳ ἑφθῷ καθαίρειν.

quàm infima parte sub ipsum tumorem potiùs quàm anteriore parte secato, quò facilior puri exitus pateat. Primùm autem inter costas cutem specillo lato excisorio secato, deinde specillo acuto panniculo deligato, cuius extremam partem vnguis pollicis magnitudine relictam intrò adigito. Postea vbi quantum puris videbitur emiseris, vulnus penicillo ex lino crudo, cui filum alligaris, obducito, quotidie pus semel emittito. Post decimum diem, vbi totum pus emiseris, penicillum ex linteo indito, deinde vinum & oleum tepida per fistulam infundito, ne pulmo pure madescere consuetus, de repente resiccetur. Infusum autem matutinum sub vesperam, at vespertinum mane educito. At vbi pus tenue velut aqua, aut ad digiti contactum glutinosum & paucum fuerit, stanneum penicillum cauum indito. Cùm verò prorsus venter resiccatus fuerit, paulatim resecato penicillo, dum ipsum eximas, vulnus coalescere sinito. Indicio autem est euasurum ægrum, si quidem pus album & purum fuerit, fibræq; sanguinis insint, vt plurimùm conualescit. At si primo die oui luteo similem, aut postero die crassum defluat, aliquantum ex virore pallidum, & graueolens, vbi pus effluxerit, moriuntur. Alius morbus. Cùm quis ex pulmonis vitio tabescit, huic sputum crassum, aliquantulum ex virore pallescens & dulce per tussim reiicitur, dentium stridor est, dolor pectus & dorsum occupat, tenuis sibilus in faucibus editur, eæque siccescunt, cauitates rubent, vox grauis est, pedes intumescunt, vngues contrahuntur, partes superiores extenuantur & imminuuntur, sputum ore contentum exscreaturus detestatur, matutino tempore & media nocte maximè tussis vexat, itemque alio tempore, hicque morbus iuuenculam mulierem potiùs quàm vetulam prehendit. Si quidem iam capilli ex capite huic defluant, capútque velut ex morbo nudetur, & super prunas expuenti sputum grauiter oleat, hunc intra breue tempus periturum asserito, & ex alui profluuio periturum. Vbi enim iam pus circa cor computruit, id prunis impositum nidorem exhalat, & vna incalescens cerebrum salsuginem emittit, quæ aluum ciet, cuius rei indicium est quòd capilli ex capite defluunt. Hunc cùm ita habuerit ne curato. At si per initia tibi morbus obtigerit, lenticulæ cremorem propinato, deinde intermisso vno die, veratrũ ita temperatum vt ne inferiorem aluum cieat, exhibeto. Cúmque noctu ad os salsugo deueniat, crebriora ei medicamenta ad nares admoueto. Sed si non effluat apponito quidem, verùm ex maiore interuallo, & semel in mense, veratro quãtum duobus digitis tolli potest, ex vino dulci temperato, insuper epoto. Lenticulæ verò decoctum confestim indè bibendum dato. Medicamenta autem purgantia, nisi eũ febres acutiores prehendant, quàm paucissima bibat. Dracunculi radicẽ & veratri delingat, nõ tamẽ ex melle. Sic enim minimè aluũ mouebit. Quòd si tormina in aluo inferiore suboriantur, eã primum quidẽ ex infuso, in quo coccus cnidius commiscetur, subluito. Quòd si neq; sic sedetur lacte asinino cocto purgato;

medicamentum autem deorsum purgans ne exhibeto. Si verò ante medicamentum epoto veratro bilem vomat, ipso lentis decocto assumpto vomat. Cibis autem vtatur, si quidem febres acutæ detinent, carnibus ouillis coctis, & volucrium, cucurbita & betis. Iusculum ne sorbeat, neq; ad intinctus vtatur. Piscibus autem vtatur scorpiis, & mollibus aut cartilagineis coctis, neq; calidum quicquam comedat, neque lauet, si multa febris detineat, neque oleribus acribus vtatur, excepta satureia aut origano, vinum album bibat. At si febris sit expers, calores autem subinde corripiant, pisces quàm optimos & pinguissimos edat, & pinguia, & dulcia, & quàm maximè salsa. Deambulationibus vtatur neque in vento, neque in Sole, & post cibos, cùm tempestiuum videbitur, vomat, tepidaq; lauet, capite excepto. Ex cibariis panis melior, iis qui maza non victitant, his verò vtraq; commisceto. Alius morbus qui tabes vocatur. Tussis vexat, & sputum copiosum & liquidum, interdumq; facilè per tussim reiicitur, púsq; grandini est simile, & digitis tritum durum & graueolens existit. Vox clara & sine dolore emittitur, neque febres corripiunt, sed quandoque calor, & alioqui debilis est. Huic veratrum & lentis decoctũ propinato, & quàm plurimis cibis satiato, dum ab acribus, carnibus bubulis, suillis, & ouillis abstineat. Exercitationibus paucis & deambulationibus vtatur, post illas vomitiones adhibeat, venere abstineat. Morbus hic septem aut nouem annis durat, quod si huic per initia curationem adhibeas, sanus euadit. Alius morbus. Si pulmonis fistula vlcere feruido & superficiario laborarit, febris lenis detinet, medio pectore dolor vexat, & totius corporis pruritus, vox raucessit, sputum liquidum ac tenue expuit, interdum etiam crassum, ac velut ptisanæ succum. In eius ore grauis odor, qualis ex piscibus contingit, suboritur, subindéque in sputo dura quædam velut fungi frustula ex vlcere apparent, superiora, atq; adeò totus homo extenuatur, malæ rubent, vngues temporis successu contrahuntur, aridi & ex virore pallescentes euadunt. Confestim autem perit sanguinem & pus per sputum reiiciendo, nisi curetur. Postea etiam vehementes superuenientes febres ipsum interficiunt. At si curatus fuerit, ex hac tabe euadit. Curare autem oportet, vt epoto lenticulæ decocto vomat. Quòd si tempestiuum tibi videatur, veratrum per se, si quidem per hominis vires liceat, propinato, sin minùs, dimidium potionis ad lenticulæ decoctũ admisceto, ita vt quinta aut sexta potione desinas. Ventrem autem inferiorem, nisi febres vehementes prehenderint, medicamento purgante ne agitato. Quòd si non prehenderint, lacte asinino per inferiora purgato. Si verò adeò debilis sit, vt bibere nequeat, per infusum subluito, caput autem minùs agitato. Quòd si sputum quidem copiosum & salsum ad os defluat, naribus quod bilem minimè ducat apponito. Si verò fluxio ad os non vergat, capiti nihil adhibeto. Cùm autem sputum graueolens fuerit, intermediis inter lenticulæ decoctum diebus, medicamentum in pulmones, per infusum immittito, intermisso verò vno die suffito.

φάρμακον δὲ μὴ δίδου κατωτερικόν· ἢν δὲ πρὸ τοῦ φαρμακίου προπίνων τὸν ἐλλέβορον χολὴν ἐμέῃ, αὐτῷ τῷ φακίῳ ἐμεέτω. σιτίοισι δὲ χρήσθω,[125] ἢν μὲν οἱ πυρετοὶ ὀξέες ἔχωσι, κρέασι μηλείοισιν ἑφθοῖσι, καὶ ὀρνιθίοισι, καὶ κολοκύνθῃ, καὶ τεύτλοισι. ζωμὸν δὲ μὴ ῥοφεέτω. μηδὲ βάπτεσθαι. ἰχθύσι δὲ χρήσθω, σκορπίοισι καὶ σελάχεσιν ἑφθοῖσι. θερμὸν δὲ μηδὲν ἐσθιέτω. μηδὲ λουέσθω, ἢν ὁ πυρετὸς ἔχῃ πολύς. μηδὲ λαχάνοισι δριμέσι χρήσθω, ὅτι μὴ θύμβρῃ ἢ ὀριγάνῳ. οἶνον δὲ λευκὸν πινέτω.[126] ἢν δὲ ἀπύρετος ᾖ, θέρμαι δὲ λαμβάνωσιν ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, ἐσθιέτω ἰχθῦς ὡς ἀρίστους καὶ πιοτάτους. καὶ λιπαρὰ καὶ γλυκέα, καὶ ἁλμυρὰ ὡς μάλιστα, καὶ περιπάτοισι χρήσθω, μήτε ἐν ἀνέμῳ, μήτε ἐν ἡλίῳ. καὶ ἐμεέτω ἀπὸ τῶν σιτίων, ὁπόταν οἱ δοκέῃ καιρὸς εἶναι. καὶ λοῦσθαι χλιαρῷ, πλὴν τῆς κεφαλῆς. σιτίων δὲ ἄρτος ἀμείνων, ὅσοι μὴ μαζοφάγοι εἰσί. τούτοισι δὲ ἀμφότερα συμμίσγειν. Ἑτέρη νοῦσος ἥτις καλέεται φθόη. Βὴξ ἔχει καὶ τὸ πτύσμα πολλὸν καὶ ὑγρόν. καὶ ἐνίοτε ῥηϊδίως ἀναβήσσεται. καὶ τὸ πύον οἷον χάλαζα. καὶ διατριβόμενον ἐν τοῖσι δακτύλοισι, σκληρὸν καὶ κάκοδμον γίνεται. ἡ δὲ φωνὴ καθαρὴ καὶ ἀνώδυνος. καὶ οἱ πυρετοὶ οὐ λαμβάνουσι. θέρμη δὲ ἐνίοτε ἄλλως τε καὶ ἀσθενής. τοῦτον χρὴ ἐλλέβορον πιπίσκειν καὶ φάκιον. καὶ εὐωχέειν ὡς μάλιστα ἀπεχόμενον τῶν δριμέων. καὶ κρεῶν βοείων, καὶ χοιρείων, καὶ οἰείων, καὶ γυμνάζεσθαι ὀλίγα καὶ περιπατέειν. καὶ ἀπὸ σιτίων ἐμέτοισι χρῆσθαι. καὶ λαγνείης ἀπέχεσθαι. αὕτη ἡ νοῦσος γίνεται, ἑπτὰ ἔτεα ἢ ἐννέα. οὗτος ἢν ἐξ ἀρχῆς θεραπευθῇ, ὑγιὴς γίνεται. Ἢν ἀφθήσῃ ἡ σύριγξ τοῦ πλεύμονος, πυρετὸς ἴσχει βληχρός. καὶ ὀδύνη μέσον τὸ στῆθος. καὶ τοῦ σώματος κνησμός. καὶ ἡ φωνὴ βραγχώδης. καὶ τὸ σίαλον ὑγρόν. καὶ λεπτὸν πτύει. ἐνίοτε δὲ παχὺ καὶ οἷον πτισάνης χυλόν. καὶ ἐν τῷ στόματι ὀδμὴ οἱ ἐγγίνεται βαρείη, οἵη ἀπὸ ἰχθύων ὠμῶν. καὶ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε ἐν τῷ σιάλῳ ἐμφαίνεται σκληρά,[127] οἷον μύκης ἀφ᾽ ἕλκεος. καὶ τὰ ἄνω λεπτύνεται, μάλιστα δὲ ἅπας. καὶ οἱ[128] κύκλοι τοῦ προσώπου ἐρυθριῶσι. καὶ οἱ ὄνυχες τῷ χρόνῳ ἕλκονται καὶ ξηροὶ καὶ χλωροὶ γίνονται. τελευτᾷ δὲ αὐτίκα, ἢν μὴ θεραπευθῇ,[129] αἷμα πτύον καὶ πύον.[130] ὕστερα καὶ πυρετοὶ ἰσχυροὶ ἐπιγινόμενοι αὐτὸν ἐκτρίβουσιν. ἢν δὲ θεραπευθῇ, ἐκφυγγάνει ἐκ ταύτης τῆς φθίσιος. θεραπεύειν δὲ χρὴ, φάκια πιπίσκοντα ἐμέειν. ἢν δὲ σοι καιρὸς δοκέῃ εἶναι, ἐλλέβορον πιπίσκειν. ἢν μὲν δυνατὸς ᾖ ὁ ἄνθρωπος, αὐτόθι· ἢν δὲ μὴ, προσμίσγειν τῷ φακίῳ, ἥμισυ πόσιος. διαλείπων ἐν πέμπτῃ ἢ ἐν ἕκτῃ πόσει. τὴν δὲ κάτω κοιλίην, μὴ κινεῖν φαρμάκῳ, ἢν μὴ οἱ πυρετοὶ λαμβάνωσιν ἰσχυροί. ἢν δὲ μὴ λαμβάνωσι, γάλακτι ὄνου ὑποκαθαίρειν. ἢν δὲ ἀσθενήσῃ ὥστε πίνειν, ὑποκλύσαι.[131] ἧσσον δὲ κεφαλήν. καὶ ἢν μὲν τὸ σίαλον ἐς τὸ στόμα ἴῃ πολλὸν καὶ ἁλμυρόν, πρὸς τὰς ῥῖνας προσθεῖναι ὅ,τι χολὴν μὴ ἄξει. ἢν δὲ μὴ ἴῃ τὸ ῥεῦμα ἐς τὸ στόμα, μὴ προστιθέναι πρὸς τὴν κεφαλήν. ἐπὴν δὲ τὸ σίαλον δυσῶδες ᾖ, τὰς μεταξὺ τῶν φακίων ἐγχεῖν ἐς τὸν πλεύμονα φάρμακον. μίην δὲ διαλιπὼν ἐπὴν ἔχῃς ἡμέρην θυμιᾶσθαι.

σιτίοισι δὲ χρῆσθαι, κρέασι μηλείοισι καὶ ὀρνιθίοισι. καὶ ἰχθύσι σελάχεσι. καὶ σκορπίοισιν ἑφθοῖσι. διὰ τετάρτης ἡμέρης, τάριχον ἐσθιέτω ὡς ἄριστον καὶ πιότατον. καὶ ἀριστάτω μὲν μάζαν. δειπνείτω δὲ, ταύτῃ συμμίσγων καὶ ἄρτον, καὶ μήτε ῥοφανέτω μηδὲν, μήτε κυκεῶνα πινέτω, ἢν ἐσθίειν δυνατὸς ᾖ. τὰ δὲ ὄψα ἡδυνέσθω σησάμῳ ἀντὶ τοῦ πυροῦ. καὶ κοριάννῳ καὶ ἀνήθῳ. σιλφίῳ δὲ μηδὲν χρῆσθαι, μηδὲ ἄλλῳ λαχάνῳ δριμεῖ, ὅτι μὴ ὀριγάνῳ, ἢ θύμῳ, ἢ πηγάνῳ. περιπάτοισι δὲ χρήσθω καὶ πρὸ τοῦ σιτίου καὶ μετὰ τὸ σιτίον, φυλασσόμενος τὸν ἄνεμον καὶ τὸν ἥλιον. θωρηξίων ἀπεχέσθω καὶ ἀφροδισίων. λούσθω δὲ χλιαρῷ, πλὴν τῆς κεφαλῆς. ταύτην δὲ ὡς διὰ πλείστου χρόνου. Φθίσις νωτιάς. Ἡ νωτιὰς φθίσις ἀπὸ τοῦ μυελοῦ γίνεται. λαμβάνει δὲ μάλιστα νεογάμους, καὶ φιλολάγνους. γίνονται δὲ ἄπυροι. καὶ ἐσθίειν ἀγαθοί. καὶ τήκονται. καὶ ἢν ἐρωτᾷς αὐτὸν φήσει οἱ ἄνωθεν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς [132] κατὰ τὴν ῥάχιν κατέρχεσθαι δοκέειν οἷον μύρμηκας. καὶ ἐπὴν οὐρέῃ ἢ ἀποπατέῃ, προσέρχεταί οἱ θορὸς πουλὺς καὶ ὑγρός. [133] καὶ γονὴ οὐκ ἐγγίνεται. καὶ ὀνειρώσσει, κἂν συγκοιμηθῇ γυναικὶ, κἂν μή. καὶ ὅταν ὁδοιπορήσῃ ἢ δράμῃ, ἄλλως τε [134] καὶ πρὸς ἄναντες, ἆσθμά μιν καὶ ἀσθενείη λαμβάνει. καὶ τῆς κεφαλῆς βάρος. καὶ τὰ ὦτα ἠχέει. τοῦτον ἐν τῷ χρόνῳ ὅταν ἐπιλάβωσι πυρετοὶ ἰσχυροὶ, [135] ἀπώλετο ὑπὸ λιπυρίου. ὅταν οὕτως ἔχῃ, ἢν ἐξ ἀρχῆς μεταχειρίσῃ πυριάσας αὐτὸν ὅλον, φάρμακον δοῦναι πίνειν ἄνω. καὶ μετὰ τοῦτο τὴν κεφαλὴν καθῆραι. μετὰ δὲ, πίσαι κάτω. ἐγχειρέειν δὲ βούλεσθαι μάλιστα τοῦ ἦρος, καὶ μεταπίσαι ὀῤῥὸν ἢ γάλα ὄνειον. βόειον δὲ γάλα διδόναι πίνειν τεσσαράκοντα ἡμέρας. ἐς ἑσπέρην δὲ ἕως ἂν γαλακτοποτέῃ, χόνδρον διδόναι ῥοφεῖν. σιτίων δὲ ἀπεχέσθω. ἐπὴν δὲ παύσηται γαλακτοποτέων, σιτίοισι ἀνακομίζειν αὐτὸν μαλθακοῖσιν ἐξ ὀλίγου ἀρχόμενος. καὶ παχύνειν ὡς μάλιστα. καὶ ἐνιαυτὸν θωρηξίων ἀπεχέσθω. καὶ ἀφροδισίων. καὶ ταλαιπωριέων, ὅτι μὴ περιπάτοισι, φυλασσόμενος τὰ ψύχεα, καὶ τὸν ἥλιον. λούσθω δὲ χλιαρῷ. Πλεύμονος νοῦσος. Τὸ σίαλον παχὺ καὶ λιγνυῶδες βήσσεται. καὶ ἡ χροιὴ μέλαινα, καὶ ὑποιδαλέη. καὶ ὀδύναι λεπταὶ ὑπὸ τὸ στῆθος καὶ ὑπὸ τὰς ὠμοπλάτας. [136] καὶ δυσελκέες γίνονται. ἧσσον δὲ ἐπικίνδυνος τοῦ ἑτέρου αὕτη. καὶ ἐκφυγγάνουσι πλέονες. τοῦτον χρὴ ἐλλέβορον πιπίσκειν, καὶ αὐτὸν καὶ τοῖσι φακίοισι μίσγοντα. καὶ ἐγχέειν εἰς τὸν πλεύμονα καὶ θυμιᾶν, καὶ εὐωχέειν ἀπεχόμενον κρεῶν βοείων, [137] καὶ οἰείων, καὶ χοιρείων, καὶ λαχάνων δριμέων, ὅτι μὴ ὀριγάνου ἢ θύμβρης. καὶ περιπάτοισι χρήσθω. [138] ἐξ ἠοῦς δὲ πρὸς ἔπος, ὁδοιπορέειν νῆστιν. ἔπειτα πίνειν τῶν φύλλων ἐν οἴνῳ ἐπιπάσσοντα κεχρημένῳ. τὸ δὲ λοιπὸν σιτίοισι χρήσθω τοῖσιν εἰρημένοισιν. Ἀρτηρίη τρωθεῖσα. Ἢν τρωθῇ ἀρτηρίη, βὴξ ἔχει καὶ αἷμα βήσσεται. καὶ λανθάνει ἡ φάρυγξ πιμπλαμένη τοῦ αἵματος. καὶ ἐκβάλλει θρόμβους. καὶ ὀδύνη γίνεται ἐκ τοῦ στήθεος ἐς τὸ μετάφρενον ὀξεῖα. καὶ τὸ σίαλον γλίσχρον καὶ πουλύ. καὶ ἡ φάρυγξ ξηρή. καὶ πυρετὸς καὶ ῥῖγος ἐπιλαμβάνει, [139] καὶ κέρχνεται ἡ φάρυγξ, οἷον ὑπὸ λιπαροῦ. ἔστε μὲν πεντεκαίδεκα ἡμέρας, πάσχει τοιαῦτα.

Cibis vtatur, carnibus ouillis & volucrium, piscibus mollibus & cartilagineis, & scorpiis coctis. Quarto quoque die salsamentum quàm optimum & maximè pingue comedat, in prandio quidem maza vtatur, in cœna verò huic panem admisceat, neque quicquam sorbeat, neque cyceonem bibat, si comedere possit. Opsonia sesamo pro tritico condita, & coriandro, & anetho comedat. Lasere silphióue ne vtatur, neque vllo alio olere acri, præter quàm origano, aut thymo, aut ruta. Deambulationibus autem ante & post cibum vtatur, vitato vento & sole, à crapula & venere abstineat, tepidà lauet, capite excepto, quod quàm rarissimè quidem lauet. Tabes dorsalis. Tabes dorsalis ex spinali medulla oritur, præcipuè verò recentes sponsos & libidinosos corripit. Febris sunt expertes, bene comedunt & colliquantur. Quòd si ita affectum perconteris, afferet sibi videri ex superioribus partibus à capite velut formicas in spinam demitti, cumque vrinam aut stercus reddit, semen genitale copiosum & liquidum ei prodit, neque generatio fit, & inter dormiendum, cum vxore dormiat, nécne, veneris ludibria patitur. Cumque aliàs tum præcipuè per locum arduum iter fecerit aut cucurrerit, anhelosus & imbecillus euadit, caput grauatur, & aures sonant. Hic temporis progressu vehementibus febribus correptus perit ex lipyria febre. Cùm ita habuerit, si per exordia curandum susceperis, fomento toti corpori admoto, medicamentum per superiora purgans bibendum exhibeto. posteaque caput purgato, deinde verò deorsum purgans propinato. Ad curationem autem vere præcipuè aggredi velis, posteaque serum aut lac asininum propinato. Lac verò bubulum per quadraginta dies bibendum exhibeto. Vesperi quandiu lac bibet, alicam sorbendam dato, à cibis autem abstineat. Cùm verò à lactis potu cessauerit, mollibus cibis à paucis initio ducto, eum reficito, & quàm maximè incrassato. Per annum crapula, venere & immoderatis exercitationibus abstineat, præterquàm deambulationibus, in quibus frigora & solem vitet. Tepida autem lauet. Pulmonis morbus. Sputum crassum & atra fuligine tinctum per tussim reiicitur, color niger est, aliquantulum intumescit, dolores leues sub pectore & scapulis detinent, & vlcera his ægrè sanescunt. Hic morbus superiore minùs periculosus, pluresq; euadunt. Huic veratrũ per se aut lentis decocto admixtum propinare oportet, in pulmonem autem infusa immittere & suffitibus vti, & liberaliter cibum sumere, dũm carnibus bubulis, ouillis & suillis abstineat, & oleribus acribus, præterquàm origano & satureia. Deambulationibus vtatur, & matutino tempore ieiunus ad arduum locum iter faciat. Deinde folia hortensia condimentis vsurpata vino temperato aspersa bibat. De reliquo cibis cõmemoratis vtatur. Arteria vulnerata. Si arteria vulnerata fuerit, tussis detinet, sanguis tussi expuitur, fauces latenter sanguine implentur, sanguinis grumos reiicit, dolor acutus ex pectore ad dorsum permeat, sputum glutinosum est & copiosum, fauces siccæ, febris & rigor corripit, fauces creperum & stridulum sonum edunt, velut ex pingui aliquo, & ad dies quindecim hoc modo affici-

tur. Postea verò pus expuit, ac veluti vlceris frustula ricinis similia, hoc est cartilagineas pulmonis partes, bronchia dicta, ac rursus tussis, & sanè sanguis erumpit, posteaq; pus crassum expuit, febris vehementior euadit, & in pulmonem desinit, vocaturque is, cui ex pulmone velut ex rupto abscessu pus erumpit. Quòd si post primum sanguinē pus non expuat, à vehementi labore & exercitatione quiescens, in vehiculum cōscendat, vbi cibis abstinuerit salsis, vnguinosis, pinguibus, & acribus oleribus. Cumq; corpus optimè habere videbitur, pect⁹ & dorsum, vicissim vtrūq; inurito. Vlceribus curatis, per annum ebrietate abstineat, non impleatur supra modū, neq; manibus vehemēter laboret, neq; vehiculum conscēdat, sed q̄ maximè crassum corpus reddatur. Pulmonis vtrinq; depēdentes fibræ conuulsæ. Si ex pulmone dependens fibra conuellatur, sputum candidum interdumq; cruentum expuit, delirio & febre tenetur, dolor pectus, dorsum & latus occupat, & si se conuertat, tussi & sternutatione corripitur. Huic quà parte dolor detinet calefactoria admoueto, centaurium, daucum, saluiæ folia trita, melle & aceto affuso, ex aqua antè sorbenda dato. Ptisanę etiam succum antè sorbeat, & vinum aquosum superbibat. Cùm verò dolor quieuerit, saluiam tusam & cribratam, hypericum & erysimum læuigata, cum polenta, pari singula portione, vino temperato admixta, ieiuno bibenda exhibeto. At si ieiunus non fuerit, leguminis fresi decoctum salis expers sorbendum dato. Si verò æstus fuerit, cibis quàm mollissimis, insulsis, & minimè nidorosis vtatur, cùm iam moderatè corpus, & pectus & dorsum se habuerit. Quòd si vtrinq; dependentes pulmonis fibræ vellicentur, tussis detinet, sputum crassum & album cernitur, dolor vehemens ad pectus, sub scapulis, & ad latus occupat, ardor detinet, & pustulis velut ex igne rubentibus completur, pruritus vexat, neq; sedere, neque iacere, neq; stare sustinet, sed infirmis est viribus. Hic quarto ferè die perit, quem si effugerit, ne sic quidem spes multa superest, cùm & septimo die periculū subeat quem si superauerit, conualescit. Hunc cùm ita habuerit, bis die calida multa lauato, cumq; dolor detinet, calefactoria admoueto, & mel cum aceto propinato, succumq; ptisanæ sorbendum dato, & vinum album generosum superbibendum. Quòd si balneo & tepefactoriis vexetur, neque ea ferat, detriti linei panniculi aqua intincti, ei sunt admouendi, & ad pectus & dorsum adhibendi, fauumque ex aqua maceratum frigidissimum propinato, & ptisanæ succum frigidum, aquamque superbibendam dato. Loco frigido decumbere iubeto, istaque facito, verùm morbus lethalis est. Erysipelas in pulmone. Si oriatur in pulmone erysipelas, tussis detinet, & sputum multum ac liquidum expuit, velut ex gutture quod cruentum non est, dolor dorsum & inanes ac molles laterum partes occupat, viscera strepitum edunt, pituitam acidam vomit, dentes obstupescunt, febris, rigor ac sitis corripit, cùm quid comederit, in visceribus strepitus editur, acidū eructat, venter stridet, & corpus torpescit. Cùm vomuerit, meliùs habere videtur, vbi verò minimè vomuerit, decedente die

μετὰ δὲ, πῦον πτύει. [140] καὶ οἷα ἕλκεος κρόκιδες, καὶ αὖθις βὴξ καὶ ἔρραγη οὕτω τὸ αἷμα. καὶ μετὰ τὸ πῦον, παχύτερον πτύει. καὶ ὁ πυρετὸς ἰσχυρότερος γίγνεται. καὶ τελευτᾷ ἐς πλεύμονα. [141] καὶ καλέεται ῥηγματίας πλεύμονος. ἢν δὲ μετὰ τὸ πρῶτον αἷμα μὴ πτύσῃ πῦον, παυσάμενον χρὴ ταλαιπωρίης καὶ γυμνασίων, καὶ ἐπὶ ὄχημα ἀναβαίνειν, σιτίων ἀπεχόμενον καὶ ἁλμυρῶν, [142] καὶ λιπαρῶν, καὶ πιόνων, καὶ λαχάνων δριμέων. καὶ ἐπὴν αὐτὸς ἑωυτῷ δοκέῃ ἄριστα τὸ σῶμα τοῦ ἔχειν, καῦσαι τὰ στήθεα καὶ τὸ μετάφρενον, ἐν μοίρῃ ἑκάτερον. καὶ ἐπὴν τὰ ἕλκεα ὑγιὴς γένηται, ἐνιαυτὸν ἀπεχέσθω θωρήξιων, καὶ μὴ ὑπερπιμπλάσθω. μηδὲ τῇσι χερσὶ ταλαιπωρέειν. μηδὲ ἐπὶ ὄχημα ἀναβαίνειν, ἀλλὰ παχύνειν αὐτὸν, ὡς μάλιστα τὸ σῶμα. [143] Ἄρθρα τοῦ πλεύμονος σπασθέντα. Ἐπὴν ἄρθρα σπασθῇ τοῦ πλεύμονος, τὸ πτύσμα λευκὸν πτύει. [144] ἐνίοτε δὲ αἱματῶδες. ἀφρονέει τε καὶ πυρετὸς ἴσχει, καὶ ὀδύνη τὸ στῆθος καὶ τὸ μετάφρενον, καὶ τὸ πλευρὸν. καὶ ἢν στραφῇ, βήσσει τε καὶ πταρνύται. τοῦτον ᾗ ἂν ὀδύνη ἔχῃ, χλιάσματα προστιθέναι. καὶ διδόναι περιστερεῶνα, κενταύριον καὶ δαῦκον, καὶ ἐλελισφάκου φύλλα τρίβων. καὶ μέλι καὶ ὄξος ἐπιχέων. καὶ ὕδωρ διδόναι καταρροφάνειν. καὶ πτισάνης χυλὸν προρροφανέτω. καὶ ἐπιπινέτω οἶνον ὑδαρέα. ἐπὴν δὲ τῆς ὀδύνης παύσηται, ἐλελίσφακον κόψας καὶ σήσας, καὶ ὑπερικὸν, καὶ ἐρύσιμον λεῖα. καὶ ἄλφιτον ἴσον ἑκάστου. ταῦτα ἐπιβαλὼν ἐπὶ οἶνον κεκρημένον, διδόναι πίνειν νήστει. καὶ ἢν μὴ νῆστις ᾖ, διδόναι δὲ ῥοφάνειν ἔτνος ἄναλτον. ἢν δὲ θέρος ᾖ, σιτίοισι χρῆσθαι ὡς μαλθακωτάτοισιν, ἀνάλτοισι, καὶ ἀκνισώτοισιν. ἐπὴν ἤδη ἐπιεικέως ἔχῃ τὸ σῶμα, καὶ τὸ στῆθος, καὶ τὸ νῶτον. Ἢν δὲ ἀμφότερα σπασθῶσι, βὴξ ἴσχει. καὶ τὸ σίαλον πτύει παχὺ καὶ λευκόν. καὶ ὀδύνη ὀξείη ἴσχει ἐς τὸ στῆθος. καὶ ὑπὸ τὰς ὠμοπλάτας, καὶ τὸ πλευρὸν. καὶ καῦμα ἔχει. [145] καὶ καταπίμπλαται φωδῶν. καὶ ξυσμὴν ἔχει. καὶ οὐκ ἀνέχεται, οὔτε καθήμενος, οὔτε κείμενος, οὔτε ἑστηκώς, [146] ἀλλὰ δυσθενέει. οὗτος τεταρταῖος μάλιστα ἀποθνήσκει. ἢν δὲ ταύτας ὑπερφύγῃ, ἐλπίδες μὲν οὐ πολλαί. κινδυνεύει δὲ καὶ ἐν τῇσιν ἑπτά. ἢν δὲ καὶ ταύτας διαφύγῃ, ὑγιάζεται. τοῦτον ὅταν οὕτως ἔχῃ, λούειν πολλῷ θερμῷ δὶς τῆς ἡμέρης. καὶ ὅταν ἡ ὀδύνη ἔχῃ, χλιάσματα προστιθέναι. καὶ διδόναι πίνειν μέλι, καὶ ὄξος ῥοφάνειν, καὶ χυλὸν πτισάνης, καὶ ἐπιπίνειν οἶνον λευκὸν οἰνώδεα. ἢν δὲ πρὸς τὸ λουτρὸν καὶ τὰ χλιάσματα πονέῃ καὶ μὴ ἀνέχηται, [147] προσφέρειν αὐτῷ ῥάκια ἡμιτριβέα, καὶ βάπτων ἐς ὕδωρ, ἐπὶ τὰ στήθεα καὶ τὸ νῶτον ἐπιτιθέναι. καὶ πίνειν διδόναι κηρίον, ἐν ὕδατι ἀποβρέχων ὡς ψυχρότατον. καὶ τὸν χυλὸν ψυχρόν. καὶ ὕδωρ ἐπιπίνειν. καὶ κεῖσθαι ἐν τῷ ψύχει. ταῦτα ποιέειν. ἡ δὲ νοῦσος θανατώδης. [148] Ἐρυσίπελας ἐν πλεύμονι. Ἢν ἐρυσίπελας ἐν πλεύμονι γένηται, βὴξ ἔχει. καὶ τὸ σίαλον ἀποπτύει πουλὺ καὶ ὑγρὸν, οἷον ἐκ βρόγχου. ἔστι δὲ οὐχ αἱματῶδες. καὶ ὀδύνη ἴσχει τὸ μετάφρενον. καὶ τοὺς κενεῶνας. καὶ τὰς λαπάρας. καὶ τὰ σπλάγχνα μύζει. καὶ ἐμέει λάπην, καὶ οἷον ὄξος. καὶ τοὺς ὀδόντας αἱμωδιᾷ. καὶ πυρετὸς καὶ ῥῖγος, καὶ δίψα λαμβάνει. καὶ ὅταν τι φάγῃ, ἐπὶ τοῖσι σπλάγχνοισι μύζει, καὶ ἐρυγγάνει ὀξύ. καὶ ἡ κοιλίη τρίζει. καὶ τὸ σῶμα ναρκᾷ. καὶ ὅταν ἐμέσῃ, δοκέει ῥάων εἶναι. ὅταν δὲ μὴ ἐμέσῃ ἀπιούσης τῆς ἡμέρης

στρόφος καὶ ὀδύνη ἐγγίνεται ἐν τῇ γαστρί. καὶ ἀπόπατος ὑγρὸς γινόμενος, διεχώρησεν. ἡ δὲ νοῦσος αὕτη μάλιστα γίνεται ἐκ τῶν θωρηξίων, καὶ ἐκ τῶν κρεοφαγιέων. καὶ ἐξ ὕδατος μεταβολῆς. ἴσχει δὲ καὶ ἄλλως. τοῦτον φάρμακον πιπίσκειν κάτω. καὶ μετὰ πιπίσκειν γάλα ὄνου, ἢν μὴ σπληνώδης ἡ φύσις. ἢν δὲ σπληνώδης ᾖ, μὴ καθαίρειν, μήτε χυλοῖσι, μήτε γάλακτι, μήτε ὀρρῷ, ἀλλ' ὅτι ὀλίγον ἐσελθὸν, πολὺ ἐξάξει. ὑποκλύζειν δὲ τὰς κοιλίας, καὶ βαλάνους προστιθέναι, ἢν μὴ ἡ κοιλίη ὑποχωρέῃ, ἐν πάσῃσι τῇσι νούσοισι. καὶ ψυχρολουτέειν ἐν ταύτῃ τῇ νούσῳ καὶ γυμνάζεσθαι, ὅταν οἱ πυρετοὶ ἀνιῶσι, καὶ δοκέῃ ἐπιεικέως ἔχειν τοῦ σώματος. καὶ τοῦ ἦρος καὶ τοῦ μετοπώρου ἔμετον ἐμποιέειν. σκορόδων δὲ κεφαλὰς, καὶ ὀριγάνου δραχμίδα[149] ὅσην τοῖσι δακτύλοισι περιλαβεῖν, ἑψεῖν ἐπιχέαντα δύο κοτύλας οἴνου γλυκέος. καὶ κοτύλην ὄξεος ὡς ὀξυτάτου. καὶ μέλιτος ὅσον τεταρτημόριον. ἑψεῖν δὲ, ἕως ἂν ἡ τρίτη μοῖρα λειφθῇ. κἄπειτα γυμνώσας τὸν ἄνθρωπον, καὶ λούσας ὕδατι χλιαρῷ, πίσαι θερμόν. καὶ πιπίσκειν φάκιον, μέλι καὶ ὄξος συμμίσγων ἐς ἂν ἐμπλησθῇ. ἔπειτα ἐμεέτω. καὶ τὴν ἡμέρην ταύτην πιὼν ἄλφιτον καὶ ὕδωρ, ἐκνῆστις διέτω. ἐς ἑσπέρην δὲ τεῦτλον φαγέτω, καὶ μάζης μικρόν. καὶ πινέτω οἶνον ὑδαρέα. ἀνὰ δὲ τὸν ἄλλον χρόνον,[150] ἐμεέτω τοῖσι φακίοισι καὶ ἀπὸ σιτίων. καὶ ἢν ἀφίστηται ἡ ὀδύνη ὑπὸ τὰς ὠμοπλάτας, σικύην προσβάλλειν. καὶ τὰς φλέβας ἀποτύψαι τὰς ἐν τῇσι χερσί. σιτίοισι δὲ χρῆσθαι ἀνάλτοισι, καὶ μὴ λιπαροῖσι, μὴ δὲ πίοσι. δριμέα δὲ καὶ ὀξέα, ἐσθιέτω, καὶ ψυχρὰ πάντα. καὶ περιπάτοισι χρήσθω. ταῦτα ποιέων ἄριστα ἂν διαιτῷτο, καὶ διὰ πλείστου χρόνου ἡ νοῦσος γίνοιτο. ἔστι δὲ οὐ θανατώδης, ἀλλ' ἀπογηράσκοντας ἀπολείπει. εἰ δὲ βούλοιο[151] νεώτερον ἐόντα, θᾶττον ἀπαλλάξαι τῆς νούσου, καθήρας αὐτὸν, καῦσον τά τε στήθεα καὶ τὰ μετάφρενα. Νωτιάς. Ῥῖγος καὶ πυρετὸς καὶ βὴξ, καὶ δύσπνοια λαμβάνει. καὶ τὸ σίαλον πτύει χλωρόν. ἔστι δ' ὅτε καὶ ὕφαιμον. καὶ πονέει μάλιστα τὸ μετάφρενον. καὶ τοὺς βουβῶνας. καὶ ἡμέρῃ τρίτῃ ἢ τετάρτῃ οὐρέει αἱματῶδες. καὶ ἀποθνήσκει ἑβδομαῖος.[152] ἐπὴν δὲ τὰς τεσσαρεσκαίδεκα ἐκφύγῃ, ὑγιὴς γίνεται. ἐκφυγγάνει δ' οὐ μάλα. τούτῳ διδόναι μελίκρητον ἀναζέσας ἐν καινῇ χύτρῃ ψύχων, σελίνου φλοιὸν ἀποτέγγων ἢ μαράθου. τούτῳ διδόναι πίνειν, καὶ πτισάνης χυλὸν δὶς τῆς ἡμέρης. καὶ ἐπιπίνειν οἶνον λευκὸν ὑδαρέα. ἢν ὀδύνη προσίστηται χλιαίνειν. καὶ λούειν θερμῷ, ἢν μὴ ὁ πυρετὸς πολὺς ἔχῃ. ἐπὴν δὲ αἱ τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέραι παρέλθωσιν, ἀριστίζεσθαι μὲν, τὸν κέγχρον. ἐς ἑσπέρην δὲ, κρέα σκυλάκεια ἢ ὀρνίθεια ἑφθὰ ἐσθίειν. καὶ τοῦ ζωμοῦ δροφάνειν. σιτίοισι δὲ, ὡς ἐλαχίστοισι χρῆσθαι τὰς πρώτας ἡμέρας. Φῦμα ἐν τῷ πλεύμονι. Ἐπὴν φῦμα φύῃ ἐν τῷ πλεύμονι, βὴξ ἔχει καὶ ὀρθόπνοιη. καὶ ὀδύνη ἐς τὸ στῆθος ὀξέη. καὶ ἐς τὰ πλευρά. καὶ ἕως μὲν τῶν τεσσαρεσκαίδεκα ἡμερῶν πάσχει. τοῖσι γὰρ πλείστοισι, τοσαύτας ἡμέρας μάλιστα φλεγμαίνει τὸ πάθος τοῦ φύματος. καὶ τὴν κεφαλὴν δὲ ἀλγέει καὶ τὰ βλέφαρα, καὶ ὁρᾷν οὐ δύναται. καὶ τὸ σῶμα ὑπόπυρρον γίνεται.[153] καὶ φλυκταινῶν ἐμπίπλαται. τοῦτον λούειν πολλῷ θερμῷ. καὶ μελίκρητον διδόναι πίνειν ὑδαρὲς. καὶ τῆς πτισάνης τὸν χυλὸν ῥοφάνειν. καὶ οἶνον ὑδαρέα ἐπιπίνειν. ἢν δὲ ἡ ὀδύνη πιέζῃ,

tormina & dolor in ventre suboriuntur, & liquidum stercus demittitur. Hic morbus maximè ex crapula, carnium esu, & aquæ mutatione contingit, atq; aliis etiam de causis detinet. Huic medicamentum deorsum purgans propinato, posteaq; lac asininum bibat, nisi natura lienosus fuerit. Quòd si sic, ne succis, neq; lacte, neq; sero purgato, sed eo quod pauca quantitate sumptum plurimū foras educat. In omnibus morbis, vbi aluus non subducitur eam per infusum subluito, aut glandes supponito. Hoc in morbo frigidæ balneo & exercitatione vtendum, vbi febres remiserint, & corpus moderatè habere videbitur. Vere & autumno vomitus excitādus. Alliorum capita & origani pugillum, quantum digitis comprehenditur, vini dulcis duabus heminis affusis, & aceti quàm acerrimi hemina vna, mellisq; quarta parte, coquito dum tertia pars remaneat. Deinde post exercitationes & tepidę balneum, homini calidum bibendum exhibeto, lenticulæq; decoctū, melle & aceto admixto, dum expleatur, propinato, deinde vomat, eoq; die polenta ex aqua epota ieiunus permaneat. Sub vesperum betam & mazæ parum comedat, & vinum aquosum bibat. Reliquo tempore ex lenticulæ decocto post cibos vomat. Quòd si ad scapulas dolor secesserit, cucurbitulam affigito, & manuum venas pertūdito. Cibis vtatur non salsis, neq; vnguinosis, neq; pinguibus, vescatur acribus & acidis, frigidisq; omnibus, ac deābulationibus vtatur. Quæ cùm fecerit, optimam victus rationem sequetur, morbusq; in multum tempus protrahetur. Neq; verò lethalis est, sed consenescentes deserit. Sed si iuuenem aliquem citiùs à morbo liberare voles, post purgationem ei pectus & dorsum inurito. Dorsalis morbus. Rigor, febris, tussis & spirādi difficultas prehendit, & sputum cum virore pallidum, interdumque aliquantulum cruentum expuit, dolor dorsum præcipuè & inguina vexat, tertio aut quarto die vrinam cruentam reddit, & septimo die moritur, vbi verò decimumquartum effugerit, conualescit, quem ferè non effugit. Huic aquam mulsam in olla noua decoctam & refrigeratam, in qua apij aut fœniculi cortex maceratus fuerit, bibendam exhibeto, & ptisanæ succum bis die, vinumq; albū aquosum superbibendum. Quâ dolor instat tepefactoria adhibeto, & nisi multa febris detinet, calida lauato. Vbi verò quatuordecim dies præterierint, milium in prādio quidem sumat, sub vesperam autem carnes catulinas, aut volucrium coctas edat, & de iusculo sorbeat, sed cibis quàm paucissimis primis diebus vtatur. Pulmonis tuberculum. Si in pulmone tuberculum exortum fuerit, tussis detinet, spirādiq; difficultas quæ non nisi erecta ceruice obitur, dolor acutus pectus & latera occupat, & ad decimum quidem quartum diem ita afficitur. Plęrisq; enim tuberculi affectus tot diebus inflammationem concipit. Sed & caput & palpebras dolor vexat, videre nequit, corpus subfuluum euadit, & pustulis velut ex igne rubentibus completur. Hunc calida multa lauato, aquam mulsam aquosam propinato, & ptisanæ succum sorbendum, vinumque aquosum superbibendum dato, & si dolor premat

tepefactoria admoueto, vbi verò quieuerit, cibis quàm mollissimis vtatur. Quòd si morbo liberatum, dũ ad locum rectum pergit, vel aliòqui festinat, difficultas spirandi inuadat, medicamentum purgans, ex quo aluus inferior minimè moueatur exhibeto. Et si vnà cum vomitu pus albũ, & in quo fibræ sanguinis insint, subsequatur, euadit, si verò liuidum, cum virore pallidum, & graueolens, perit. Repurgãtur autem in quadraginta diebus, ex quo ruptio facta est, multis etiam annuus fit morbus. Huic eadem quæ suppurato facito. Quòd si non eruperit, cùm quibusdam procedẽte tempore ad latus abscessum faciat, & intumescat, vbi hoc cõtigerit, hunc secato aut inurito. Pulmo repletus. Si pulmo repleatur, tussis, difficultas spirandi quæ fit erecta ceruice, & anhelatio detinet, linguam exerit, pustulis velut ex igne rubẽtibus impletur, pruritus occupat, dolor acutus pectus & scapulas vexat, neq; sedere, neq; recumbere, neq; stare potest, sed infirmis est viribus. Hic quarto fere die moritur, quem si superauerit, spes plærunq; superest, sæpe tamẽ etiam septimo die periculum subit, quem si effugerit, cõualescit. Hunc cùm sic habeat calida multa bis die lauato, cũq; dolor detinuerit, tepefactoria admoueto, mel cum aceto coctum bibendum, & ptisanæ succum sorbendum, vinumq; superbibendum præbeto. Quòd si balneo & tepefactoriis vexetur, neq; ea ferat, quod refrigeret ei apponito, & fauum aqua maceratũ quàm maximè frigidum bibendum dato, & loco frigido decumbat, istoq; modo curato. Morbus autem ægrè curatur & lethalis est. Pulmo in latus procumbẽs. Si pulmo in latus incubuerit, tussis & spirãdi difficultas qua spiritus erecta ceruice trahitur, detinet, sputũ albũ cum tussi expuitur, dolor pectus & dorsum occupat, pulmo lateri adhærescens propellit, & pondus quoddam lateri incumbere videtur, dolorq; acutus pungit, sanguis velut corium stridet, & respirationem retinet, in latus quidem affectum decubitũ sustinet, in sanum verò minimè, verùm ei põdus quoddam ex latere dependere, & per pectus transpirare videtur. Hunc calida multa bis die lauato & aquam mulsam propinato. A balneo vinum album pauco ammixto melle, in quo dauci & centaureæ tritum semen maduerit, his tepidum sorbendum dato, ad latus aquam tepidam in vtriculum aut vesicam bubulam infusam admoueto, & fascia pectus alligato, ac in latus sanum decumbere iubeto, ptisanæ succum tepidum & vinum aquosum superbibendum dato. Quòd si ex vulnere istud contingat, aut cùm quis purulentus factus fuerit (id enim accidere solet) vesicam fistulæ adalligatam & flatu impletam, huic intrò immittito, & penicillum stanneum solidum indito, & penitissimè intrudito. Hac curatione instituta, voti maximè compos fies. Lateris tuberculum. Vbi tuberculum in latere suboritur, tussis dura detinet, & dolor, & febris, pondus in latus incumbit, dolor acutus eundem locum semper occupat, sitis vehemens vexat, & calidum potum reiicit, decubitum in latus affectum non sustinet, sed in sanum. Verùm vbi decumbit velut saxum illi suspensum esse videtur, intumescit ac rubet,

χλιαίνειν. ἐπὴν δὲ παύσηται, σιτίοισιν ὡς μαλθακωτάτοισι χρήσθω. ἢν δὲ ἀπηλλαγμένον τῆς νούσου δύσπνοια λαμβάνῃ, ἐπὴν πρὸς ὄρθιον χωρίον ἴῃ, ἢ ἄλλως σπεύδῃ τι, φάρμακον διδόναι, [154] ὑφ᾿ οὗ ἡ κοιλίη ἡ κάτω μὴ κινέεται. καὶ ἢν ἅμα τῷ ἐμέσματι πύον ἕπηται, ἢν μὲν τὸ πύον ᾖ λευκὸν, καὶ ἶνες ἐν αὐτῷ ὕφαιμοι ἐῶσιν, ἐκφυγγάνει. ἢν δὲ πελιδνὸν, καὶ χλωρὸν, καὶ κάκοδμον, ἀποθνήσκει. καθαίρεται δὲ ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσιν, ἀφ᾿ ἧς ἂν ῥαγῇ, πολλοῖσι δὲ καὶ ἐνιαυσίη γίνεται ἡ νοῦσος. ποιέειν δὲ χρὴ τοῦτον, ἅπερ τὸν ἔμπυον. ἢν δὲ μὴ ῥαγῇ, ἐνίοισι γὰρ τῷ χρόνῳ ἀφίσταται ὡς τὸ πλευρὸν καὶ ἐξοιδίσκεται. τοῦτον χρὴ, ἢν τοιοῦτο γίνηται, τάμνειν ἢ καίειν. Πλεύμων πλησθείς. Ἢν πλησθῇ ὁ πλεύμων, βὴξ ἴσχει καὶ ὀρθόπνοιη, καὶ ἆσθμα. καὶ τὴν γλῶσσαν ἐκβάλλει. καὶ πίμπλαται φωδῶν. καὶ ξυσμὸς ἔχει. καὶ ὀδύνη ὀξέη ἴσχει ἐς τὸ στῆθος καὶ κατὰ τὰς ὠμοπλάτας. καὶ οὐκ ἀνέχεται οὔτε καθήμενος, οὔτ᾿ ἀνακείμενος, οὔθ᾿ ἑστηκὼς, ἀλλὰ δυσθενεῖ. οὗτος τεταρταῖος μάλιστα ἀποθνήσκει. ἢν δὲ ταύτας διαφύγῃ, ἐλπίδες ὡς τὰ πολλά. κινδυνεύει δὲ πολλάκις καὶ ἐν τῇσιν ἑπτά. ἢν δὲ ταύτας διεκφύγῃ, ὑγιάζεται. ὅταν οὕτως ἔχῃ, λούειν πολλῷ καὶ θερμῷ δὶς τῆς ἡμέρης. καὶ ὁπόταν ὀδύνη ἔχῃ, χλιάσματα προστιθέναι. καὶ ἐπιπίνειν διδόναι, μέλι καὶ ὄξος ἑφθόν. καὶ ῥοφάνειν χυλὸν πτισάνης. [155] καὶ ἐπιπίνειν οἶνον. ἢν δὲ πρὸς τὸ λουτρὸν καὶ τὰ χλιάσματα πονέῃ καὶ μὴ ἀνέχηται, προσφέρειν αὐτῷ ψύγματα. καὶ πίνειν διδόναι κηρίον ἐν ὕδατι ἀποβρέχων, ὡς ψυχρότατον. καὶ κεῖσθαι πρὸς τὸ ψῦχος. ταῦτα ποιέειν. ἡ δὲ νοῦσος χαλεπὴ καὶ θανατώδης. Ὁ πλεύμων προσπεσὼν ἐς τὸ πλευρόν. Ἢν ὁ πλεύμων πρὸς τὸ πλευρὸν προσπέσῃ, βὴξ ἴσχει καὶ ὀρθόπνοιη. καὶ σίαλον ἀναπτύει λευκόν. καὶ ὀδύνη τὸ στῆθος καὶ τὸ μετάφρενον ἴσχει. καὶ ἀπωθεῖ προσκείμενος. καὶ δοκέει τι ἑλκέεσθαι βαρὺ ἐν τοῖσι στήθεσι. καὶ κεντήσιοι ὀδύναι ὀξεῖαι. [156] καὶ τρίζει τὸ αἷμα ὥσπερ μάσθλης. καὶ τὴν πνοιὴν ἐπέχει. καὶ ἐπὶ μὲν τὸ πονέον, ἀνέχεται κατακείμενος, ἐπὶ δὲ τὸ ὑγιὲς, οὔ. ἀλλὰ δοκέει τι αὐτῷ οἷον ἐκκρέμασθαι βαρὺ ἀπὸ τοῦ πλευροῦ. καὶ διαπνέειν δοκέει διὰ τοῦ στήθεος. τοῦτον λούειν θερμῷ πολλῷ, δὶς τῆς ἡμέρης. καὶ μελίκρητον πιπίσκειν. καὶ ἐκ τοῦ λουτροῦ, οἶνον λευκὸν κεραννὺς, καὶ μέλι ὀλίγον. καὶ δαύκου καρπὸν τρίψας. καὶ τῆς κενταυρείης διεὶς, τούτοισι διδόναι χλιαρὸν καταρροφάνειν. καὶ προστιθέναι πρὸς τὸ πλευρὸν ἐς ἀσκὸν, ἢ ἐς βοείην κύστιν ὕδωρ χλιαρὸν ἐγχέων. [157] καὶ ταινίῃ σφενδονᾶν τὰ στήθεα. καὶ κεῖσθαι ἐπὶ τὸ ὑγιές. καὶ τὸν χυλὸν διδόναι τῆς πτισάνης χλιαρόν. καὶ ἐπιπίνειν οἶνον ὑδαρέα. ἢν δὲ ἐκ τρώματος τοῦτο γίνηται, ἢ τμηθέντι ἐμπύῳ, γίνεται γάρ, [158] τούτῳ κύστιν πρὸς σύριγγα προσδήσας, ἐμπιπλάναι τῆς φύσης, καὶ εἰσιέναι ἔσω, καὶ μοτὸν στερεὸν κασσιτέρινον ἐντιθέναι, καὶ ἀπωθέειν πρόσω. οὕτω διαιτῶν, τυγχάνοις ἂν μάλιστα. Τὸ δὲ πλευροῦ φῦμα. Ἐπὴν πλευροῦ φῦμα γίνηται, ἡ βὴξ ἴσχει σκληρή. καὶ ὀδύνη καὶ πυρετός. καὶ ἕλκεται βαρὺ ἐν τῷ πλευρῷ καὶ ὀδύνη ὀξέη ἐς τὸ αὐτὸ αἰεὶ χωρίον λαμβάνει. καὶ δίψα ἰσχυρή. [159] καὶ ἀποβλύζεται τὸ πόμα, θερμόν. καὶ ἐπὶ μὲν τὸ ἀλγέον, οὐκ ἀνέχεται κατακείμενος, ἐπὶ δὲ τὸ ὑγιές. ἀλλ᾿ ἐπὴν κατακλινῇ, δοκέει οἷον περ λίθος ἐκκρέμασθαι. καὶ ἐξοιδέει. καὶ ἐρευθέει.

καὶ οἱ πόδες οἰδέουσιν. τοῦτον τάμνειν ἢ καίειν. ἔπειτα ἀφιέναι τὸ πῦον, ἕως ἂν γένηται δεκαταῖος. καὶ μοτοῦν ὠμολίνῳ. ἐπὴν δὲ γένηται δεκαταῖος, ἐξιεὶς τὸ πῦον πᾶν, ἐσιέναι οἶνον καὶ ἔλαιον χλιαίνας, ὡς μὴ ἐξαπίνης ἀποξηρανθῇ. καὶ μοτοῦν ὀθονίῳ. ἐξιεὶς δὲ τὸ ἐγκεχυμένον, ἐγχέειν ἕτερον. ποιέειν δὲ ταῦτα, πέντε ἡμέρας. ἐπὴν δὲ τὸ πῦον λεπτὸν ἀποῤῥέῃ, οἷον πτισάνης χυλός,[160] καὶ ὀλίγον ἐν τῇ χειρὶ ψαυόμενον, ἢ κασσιτέρινον μοτὸν ἐντιθέναι. καὶ ἐπὴν παντάπασι ξηρανθῇ, ἀποτάμνων τε τοῦ μοτοῦ ὀλίγον, αἰεὶ ξυμφύειν τὸ ἕλκος[161] πρὸς τὸν μοτόν. Ὕδερος πλεύμονος. Ἢν δὲ ὕδερος ἐν τῷ πλεύμονι γένηται, πυρετὸς καὶ βὴξ ἴσχει. καὶ ἀναπνέει ἀθρόον. καὶ οἱ πόδες οἰδέουσι. καὶ οἱ ὄνυχες ἕλκονται πάντες, καὶ πάσχει οἷά περ ἔμπυος γενόμενος. βληχρότερον δὲ καὶ πολυχρονιώτερον. καὶ ἢν ἐγχέῃς, ἢ πυριᾷς, ἢ θυμιᾷς, οὐχ ὁμαρτέει πῦον. τούτῳ ἂν γνοίης ὅτι, οὐ πῦον ἀλλὰ ὕδωρ ἐστί. καὶ ἢν πολλὸν χρόνον προσέχων τὸ οὖς ἀκουάζῃ, πρὸς τὰ πλευρά,[162] ζέει ἔσωθεν οἷον ὄξος, καὶ ἕως μέν τινος ταῦτα πάσχει. ἔπειτα δὲ ῥήγνυται πρὸς τὴν κοιλίην. καὶ αὐτίκα μὲν δοκέει ὑγιὴς εἶναι καὶ τῆς νούσου ἀπηλλάχθαι. τῷ δὲ χρόνῳ ἡ κοιλίη ἐμπίπραται. καὶ τάτε αὐτὰ κεῖνα πάσχει καὶ μᾶλλον. ἔνιοι δὲ καὶ οἰδίσκονται τὴν γαστέρα. καὶ τὸ ὄσχεον. καὶ τὸ πρόσωπον. καὶ ἔνιοι δοκέουσιν εἶναι ἀπὸ τῆς κοιλίης τῆς κάτω, ὁρῶντες τὴν γαστέρα μεγάλην. καὶ τοὺς πόδας οἰδέοντας. (al. οἰδίσκεται) γίνεται ταῦτα ἢν ὑπερβάλῃς τὸν καιρὸν τῆς τομῆς. τοῦτον χρή,[163] ἢν μὲν ἀποιδήσῃ, ἔξω τάμνοντα διὰ τῶν πλευρέων, ἰᾶσθαι. ἢν δὲ μὴ ἀποιδέῃ, λούσαντα πολλῷ θερμῷ καθίσαι ὥσπερ τοὺς ἐμπύους. καὶ ὅπη ἂν ψοφέῃ, ταύτῃ τάμνειν. βούλεσθαι δὲ ὡς κατωτάτω ὅκως τοι εὔροον ἔῃ. ἐπὴν δὲ τάμῃς, μοτοῦν ὠμολίνῳ, παχὺ καὶ ἔπακρον ποιησάμενος τὸν μοτόν,[164] καὶ ἀφιέναι τοῦ ὕδατος φειδόμενος ὡς ἐλάχιστα. καὶ ἢν μέν σοι ἐν τῷ μοτῷ πῦον περιγένηται, πεμπταίῳ ἐόντι, ὡς τὰ πολλὰ ἐκφυγγάνει. ἢν δὲ μὴ περιγένηται, ἐπὴν ἐξεράσῃς τὸ ὕδωρ, δίψα ἐπιλαμβάνει καὶ βήξ, καὶ ἀποθνήσκει. Στῆθος ἢ μετάφρενον ῥαγέν. Ἢν τὸ στῆθος ἢ τὸ μετάφρενον ῥαγῇ, ὀδύναι ἴσχουσι τὸ στῆθος, καὶ τὸ μετάφρενον[165] διαμπερές. καὶ θέρμη ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε ἐπιλαμβάνει. καὶ τὸ σίαλον ὕφαιμον βήσσεται. τὸ δὲ οἷον θρὶξ διατρέχει διὰ τοῦ σιάλου αἱματώδης. μάλιστα δὲ ταῦτα πάσχει, ἢν τῇσι χερσί τι πονήσῃ. ἢ ἐς ἅμαξαν ἐπιβῇ, ἢ ἐφ᾽ ἵππον. τοῦτον καίειν καὶ ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν[166] μοιρήσῃ ἑκάτερον. καὶ οὕτως ὑγιὴς γίνεται. ἐπισχεῖν δὲ τὸν πόνον ἐνιαυτὸν καὶ παχῦναι ἐκ τῆς καύσιος. Πυρετὸς καυσώδης. Πυρετὸς ἴσχει καὶ δίψα ἰσχυρή. καὶ ἡ γλῶσσα τρηχείη. καὶ μέλαινα. καὶ χλωρή. καὶ ξηρή. καὶ ἐξέρυθρος ἰσχυρῶς. καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ χλωροί. καὶ ἀποπατέει ἐρυθρόν, καὶ χλωρόν. καὶ οὐρέει τοιοῦτο καὶ πτύει πολλόν. πολλάκις δὲ καὶ μεθίσταται ὡς ἐπὶ περιπλευμονίην, καὶ παρακόπτει. τούτῳ ἂν γνοίης ὅτι περιπλευμονίη γίνεται. οὗτος ἢν μὲν γένηται περιπλευμονικός, καὶ τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρας ὑπερφύγῃ, ὑγιὴς γίνεται. ἢν δὲ γένηται ἐν ὀκτωκαίδεκα ἡμέρῃσιν, ἢν μὴ ἀκάθαρτος γενόμενος ἔμπυος γένηται, τοῦτον χρὴ πίνειν τὸ ἀπὸ τοῦ κρίμνου. καὶ μετὰ πίνειν ὄξος, ὡς εὐωδέστατον λευκόν. καὶ ῥοφάνειν τὸν χυλὸν τῆς πτισάνης, δὶς τῆς ἡμέρης. ἢν δὲ ἀσθενὴς ᾖ, τρίς. καὶ ἐπιπίνειν οἶνον οἰνώδεα, λευκόν, ὑδαρέα. καὶ λούειν ὡς ἐλαχι-

pedesq; in tumorem sublati sunt. Hunc secato aut inurito, deinde pus ad decimum vsq; diem emittito, & penicillum ex lino crudo imponito. Post decimum diem, vbi totum pus exierit, vinum & oleum, ne de repente siccescat, tepida iniicito, & linamēto ex linteolo obducito. Vbi quod infuderis emissum fuerit, aliud infundito, istaq; per dies quinque facito. Cùm autem pus tenue velut ptisanæ cremor, & ad manus contactum paucum defluxerit, penicillum stanneū immittito. Atq; vbi prorsus resiccatum fuerit, paulatim resecto penicillo, vlcus ad linamentum semper vt coalescat, finito. Aquæ copia in pulmone collecta. Si aquæ copia in pulmone collecta fuerit, febris & tussis vexat, confertim respirat, pedes intumescūt, vngues omnes contrahūtur, velut suppuratus afficitur, verùm remissiùs ac diutiùs. Quòd si infusum, aut fomentum, aut suffitum adhibeas, pus nō sequitur, indeq; cognoscas, non pus, sed aquam intus esse. At si diutiùs aure ad latera admota auscultaueris, intrinsecus velut acetum olet, & aliquantisper ita afficitur, postea inventrem erumpit, confestimq; sanus & morbo liberatus esse videtur. Procedente autem tempore venter incēditur, eademq; illa maioraq; patitur. Quibusdam etiam venter, & scrotum ac facies intumescit. Et nonnulli istud ab inferiore aluo prouenire existimant, cùm ventrem magnum & pedes intumescere videāt. Quæ certè intumescunt, si sectionis tempus prætereris. Hunc quidem si exteriore parte intumescit, inter costas sectione facta curare oportet. Sin verò minimè intumescit post multæ calidæ balneum, velut purulentos in sella collocato, & quâ parte strepitum edet, ea secato, votumq; est, quò sanè facilè effluat, vt quàm infimo loco id fiat. Post sectionem autem linamētum ex lino crudo crassum & in summo acutum imponito, & quàm paucissimam aquam emittito. Et si quidē quinto die linamentum pure obductum fuerit, plerunq; euadit, sin verò minimè obductum fuerit, postquam aquam eduxeris, sitis corripit & tussis, ac perit. Pectoris & dorsi ruptio. Si pectus aut dorsum ruptum fuerit, dolores pectus & dorsum per totum detinent, calor subinde inuadit, & sputum subcruentum tussi reiicit, per quod capillus velut cruentus intercurrit. Eaque maximè contingunt, si manibus laborarit, aut in currum, aut equum conscenderit. Hunc anteriore & posteriore parte inurito, ita vt vtrinq; diuidas, sicque conualescit. Per annum à labore compescito, & ab inustione incrassato. Febris ardens. Febris & sitis vehemens detinet, lingua est aspera, nigra, ex virore pallida, sicca, & valde rubra, oculi ex virore pallescunt, alui excremētum deiicit rubrum & ex virore pallidum, talemq; vrinam reddit, & multum spuit. Plerunq; etiam velut ad pulmonis inflammationem transmutatur, & delirat. Ex eo nempe pulmonis esse inflammationem cognoscas. Hic si quidē pulmonis inflammatione laborarit, & decimum quartum diem superet, conualescit. Si verò ad decimumoctauum perueniat, nisi impurgatus purulentus euadat, hunc aquam in qua farinę hordeaceę crassiora frustula macerata fuerint, bibere oportet, posteaq; acetum album quàm odoratissimum bibere, & ptisanæ succum bis die sorbere, ter verò si debilis existat, & vinum generosum, album, dilutum superbibere, & quàm minimum

lauare. Si verò purulétus fiat, huic purulenti curationem instituito. Febris singultuosa. Febris vehemens detinet, rigor, tussis & vomitus, sanguinis grumos cum tussi reiicit, ac septimo die moritur. Quòd si decimum diem superauerit, meliùs habet. Vigesimo autem die suppuratus euadit, primisq; diebus pus paucum cum tussi reiicit, deinde copiosius, & intra quadragesimū diem expurgatur. Huic primis quidē diebus acetum cum melle coctum propinato, postea commixto aceto & aqua, quò aquosiorem potionem reddas. Ptisanæ succum pauco admixto melle sorbeat, & vinum album generosum superbibat. Vbi verò decem dies præterierint, si febris cesset, sputumq; purum fuerit, ptisanam integram & milium sorbeat. Si verò vigesimo die pus expuat, saluiam, rutam, satureiam, origanum & hypericum, singula æquis portionibus admixta, tusa & cribrata, omnium quantum conchæ paruæ testa capit, bibat, & cum pari polentæ modo, ex vino dulci temperato, ieiuno bibenda dato. Sorbitionibus etiam vtatur, si hyems, aut autumnus, aut ver fuerit, æstate verò minimè. Verùm amygdalas tritas, cucumeris semē torrefactum, sesamum, singula æquis portionibus, in totum verò quantum conchæ testa capit, aqua heminæ Æginensis mensura affusa, aspersa farina & fauo, id post potionem sorbeat. Cibis autem vtatur pinguibus & salsis, & piscibus marinis potiùs quàm carnibus. Calida lauet, caput verò minimè. Quæ si feceris, morbo liberatur. In morbo qui Lethargus vocatur, tussis detinet, sputum copiosum & liquidum expuit, & delirat, cumq; delirium quieuerit, dormit, & alui excrementum malè olens deiicit. Huic aquam in qua farina hordeacea crassior macerata fuerit, propinato, posteaq; vinum album generosum bibendum exhibeto, ptisanæ succum etiam, mali punici succo admixto sorbeat, vinumq; album generosum superbibat, neq; lauet. Hic intra dies septem moritur, quos si effugerit, sanus euadit. Alius morbus Græcè ἀυαντὴ, hoc est, reficcatorius dictus. Non inediam, nō cibum sumptum ferre potest, sed ieiuno quidem, viscera rugitum edunt, & ventriculi os mordetur, & aliàs varia vomit, bilem, saliuam, pituitam, & acre, postq; vomitionem aliquantisper meliùs habere videtur. Vbi autem cibum sumpsit, ructus ei contingunt, cum rubore incenditur, semper se copiosum alui recrementum deiecturum existimat, cùm verò desederit, flatus infra demittitur, caput dolore vexatur, totum corpus huc & illuc velut acu pungi videtur, crura grauantur, debilitantur, & imminuuntur, debilisq; euadit. Huic medicamentum primùm quidem per inferiora purgans, deinde verò per superiora propinato, & caput purgato. Cibis abstineat dulcibus, oleosis & pinguibus, & crapula. Succis post cibos vomitum cieto, & si anni tempus ferat, post exhibitum lac aut serum asininum medicamentum, vtro tibi magis opus esse videatur insuper propinato. Frigidæ balneo æstate & vere vtatur, autumno verò & hyeme vnguento, & deambulatione exercitationeq; modica. Quòd si debilior sit quàm vt exerceri queat, iter conficiat, cibis frigidis & aluum deiicientibus vtatur, & si venter non infra subeat, molli infuso subluito. Hic morbus diuturnus est, nec nisi consenescentes deserit, aliòqui

στα. ἢν δὲ ἔμπυος γένηται, διαιτᾶν ὡς ἔμπυον. [167] πυρετὸς λυγγώδης. [168] πυρετὸς ἴσχει ἰσχυρός. καὶ ῥῖγος, καὶ βὴξ, καὶ λὺγξ. καὶ βήσσει ἅμα τῷ σιέλῳ θρόμβους αἵματος. καὶ ἑβδομαῖος ἀποθνήσκει. ἢν δὲ δέκα ἡμέρας ὑπερφύγῃ, ῥάων γίνεται. εἰκοστῇ δὲ ἡμέρῃ ἐμπυΐσκεται. καὶ βήσσει τὰς πρώτας ἡμέρας πῦον ὀλίγον. ἔπειτα ἐπιπλέον. καθαίρεται δὲ ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσι. τοῦτον τὰς μὲν πρώτας ἡμέρας, πιπίσκειν τὸ ὄξος καὶ τὸ μέλι ἑφθόν. [169] καὶ μεταμίσγειν ὄξος καὶ ὕδωρ ὑδαρὲς πίεων. ῥοφάνειν μὲν χυλὸν πτισάνης μέλι ὀ-
10 λίγον παραμίσγων. καὶ οἶνον ἐπιπίνειν λευκὸν οἰνώδεα. ἐπὴν δὲ δέκα ἡμέραι παρέλθωσιν, ἢν τὸ πῦρ παύσηται, καὶ τὸ πτύελον καθαρὸν ᾖ, τὴν πτισάνην ὅλην ῥοφανέτω, ἢ τὴν κέγχρον. ἢν δὲ εἰκοσταῖος τὸ πῦον πτύσῃ, πινέτω, κόψας καὶ σήσας τὴν ἐλελίσφακον. καὶ πήγανον. καὶ θύμβρην. καὶ ὀρίγανον, καὶ ὑπερικόν. ἴσον ἑκάστου ξυμμίσγων, [170] ὅσον σκαφίδα σμικρὴν, ξυμπάντων, καὶ ἄλφιτον τὸ αὐτὸ ἐπὶ οἴνῳ γλυκεῖ κεκρημένῳ, νῆστις πίνειν. καὶ ῥοφανέτω ἢν χειμὼν ᾖ, ἢ μετόπωρον, ἢ ἔαρ. ἢν δὲ θέρος ᾖ, μή. ἀλλ' ἀμυγδάλια τρίβων καὶ σικύου σπέρμα πεφωσμένον, καὶ σήσαμον ἴσον ἑκάστου,
20 σύμπαν δὲ ὅσον σκαφίδα, ἐπιχέας ὕδατος ὅσον κοτύλην αἰγιναίαν, ἄλφιτον ἐπιπάσσων καὶ κηρίον, τοῦτο ῥοφανέτω μετὰ τὸ πόμα. σιτίοισι δὲ χρήσθω λιπαροῖσι, καὶ ἁλμυροῖσι, καὶ θαλασσίοισι μᾶλλον, ἢ κρέασι. λούσθω δὲ θερμῷ τὴν κεφαλὴν ὡς ἐλάχιστα. ταῦτα ποιέων, ἀπαλλάσσεται τῆς νούσου. Νοῦσος ἡ καλουμένη λήθαργος. Βὴξ ἴσχει. καὶ τὸ σίελον πτύει πουλὺ καὶ ὑγρόν. καὶ φλυηρεῖ. καὶ ὅταν παύσηται φλυηρέων, εὕδει. καὶ ἀποπατεῖ κάκοδμον. τοῦτον πιπίσκειν τὸ ἀπὸ τῶν κριμνῶν. καὶ μεταπιπίσκειν οἶνον λευκὸν οἰνώδεα. καὶ ῥοφάνειν τὸν χυλὸν τῆς πτισάνης. ξυμμίσγειν δὲ, σίδης χυλόν. καὶ οἶνον ἐπιπίνειν
30 οἰνώδεα λευκόν. καὶ μὴ λούειν. οὗτος ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν ἀποθνήσκει. ἢν δὲ ταύτας ὑπερφύγῃ, ὑγιὴς γίνεται. Ἑτέρη νοῦσος ἡ λεγομένη [171] ἀυαντή. Οὐκ ἀνέχεται ἄσιτος, οὐδὲ βεβρωκὼς, ἀλλ' ὅταν μὲν ἄσιτος ᾖ, τὰ σπλάγχνα μύζει, καὶ καρδιώσσει. καὶ ἐμεῖ ἄλλοτε ἀλλοῖα καὶ χολήν. καὶ σίαλα. καὶ λάπην. καὶ δριμύ. καὶ ἐπὴν ἐμέσῃ, ῥάων δοκεῖ εἶναι ἐπ' ὀλίγον. ἐπὴν δὲ φάγῃ, ἐρύγματα αἱ γίνεται, [172] καὶ φλογιᾷ. καὶ ἀποπατήσειν ἀεὶ οἴεται πουλύ. ἐπὴν δὲ καθίζηται, φῦσα ὑποχωρεῖ. καὶ τὴν κεφαλὴν ὀδύνη ἔχει. καὶ τὸ σῶμα πᾶν [173] ὥσπερ ῥαφὶς κεντέειν δοκεῖ, ἄλλοτε
40 ἄλλη. καὶ τὰ σκέλεα βαρέα καὶ ἀσθενέα. [174] καὶ μινύθει. καὶ ἀσθενὴς γίνεται. τοῦτον φάρμακον πιπίσκειν. πρῶτον μὲν κάτω, ἔπειτα δὲ ἄνω, καὶ τὴν κεφαλὴν καθαίρειν, καὶ σιτίων ἀπέχεσθαι γλυκέων καὶ ἐλαιηρῶν καὶ πιόνων. καὶ θωρήξιος. ἐμέειν δὲ τοῖσι χυλοῖσι, καὶ ἀπὸ σιτίων. καὶ τὴν ὥρην ὄνου γάλα ἢ ὀρρὸν πιπίσκων, φάρμακον προσπιπίσαι, ὁκοτέρου σοι δοκέει μᾶλλον δεῖσθαι. ψυχρολουτέειν τὸ θέρος καὶ τὸ ἔαρ. τὸ φθινόπωρον δὲ καὶ τὸν χειμῶνα ἀλείμματι χρῆσθαι, καὶ περιπατέειν, καὶ γυμνάζεσθαι ὀλίγα. ἢν δὲ ἀσθενέστερος ᾖ ὥστε γυμνάζεσθαι, ὁδοιπορίῃ χρῆσθαι. καὶ σιτίοισι ψυ-
50 χροῖσι καὶ διαχωρητικοῖσι χρήσθω. καὶ ἢν ἡ γαστὴρ μὴ ὑποχωρέῃ, ὑποκλύζειν κλύσματι μαλθακῷ. ἡ δὲ νοῦσος χρονίη. καὶ ἀπογηράσκοντας, [175] ἢν μὴ γῆ ἀπολείπει. ἢν δὲ μὴ,

συναποθνήσκει. [176] Πυρετὸς ὁ φονώδης λεγόμενος. Πυρετὸς ἴσχει καὶ ῥῖγος. καὶ αἱ ὀφρύες ἐπικρεμάσθαι δοκέουσι. καὶ τὴν κεφαλὴν ἀλγέει. καὶ ἐμέει σίαλον θερμόν. καὶ χολὴν πολλήν. ἐνίοτε καὶ κάτω ὑποχωρέει. καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς [177] αἱ χῶραι οὐ χωρέουσι. καὶ ὀδύνη ἐς τὸν αὐχένα, καὶ ἐς τοὺς βουβῶνας ἴσχει. καὶ ἀσθενὴς καὶ φλυηρέει. θνήσκει ἑβδομαῖος, ἢ καὶ πρότερον ἀποθνήσκει. ἢν δὲ ταύτας ὑπερφύγῃ, ὡς τὰ πολλὰ ὑγιαίνει. ἡ δὲ νοῦσος θανατώδης. τούτῳ ψύγματα χρὴ προστιθέναι, πρὸς τὰ σπλάγχνα καὶ πρὸς τὴν κεφαλήν. καὶ πίνειν διδόναι [178] ἐρρήξαντα τὰς κάχρυς σὺν τοῖσιν ἀχύροισι, καὶ ἀποβρέξαντα, καὶ ἀπηθέαντα τὸ ὕδωρ ἐν τούτῳ μελίκρητον ποιέοντα, ὑδαρὲς τοῦτο διδόναι. σιτίον δὲ μὴ προσφέρειν, μηδὲ ῥόφημα ἑπτὰ ἡμερέων ἄχρις. ἢν μὴ ἀσθενής σοι δοκέῃ εἶναι. ἢν δὲ ᾖ, χυλὸν πτισάνης ψυχρὸν καὶ λεπτὸν ὀλίγον διδόναι δὶς τῆς ἡμέρης, καὶ ἐπιπίνειν ὕδωρ. ἐπὴν δὲ ἑπτὰ ἡμέραι παρέλθωσι καὶ τὸ πῦρ μεθῇ, κέγχρον λείχειν. ἐς ἑσπέρην δὲ κολοκύντην, ἢ τεῦτλα διδόναι ὀλίγα. καὶ οἶνον λευκὸν ὑδαρέα ἐπιπίνειν, ἐς ἂν γένηται ἐναταῖος. ἔπειτα σιτίῳ ὡς ἐλαχίστῳ χρήσθω, ἀριστιζόμενος κέγχρον. λουτρῷ δὲ, ἕως ἂν ἡ ὀδύνη ἔχῃ, καὶ ὁ πυρετός, μὴ χρήσθω. ἐπὴν δὲ παύσηται, λούσθω πολλῷ. ἢν δὲ ἡ γαστὴρ μὴ ὑποχωρέῃ, ὑποκλύζειν κλύσματι μαλθακῷ, ἢ βαλάνους προστιθέναι. ἐπὴν δὲ ἰσχύσῃ, προσθεὶς πρὸς τὰς ῥῖνας φάρμακον μαλθακὸν, τὴν κοιλίην κάτω καθῆραι. ἔπειτα γάλα ὄνου μετάπισον. [179] Πελίη νοῦσος. πυρετὸς ἴσχει ξηρός. καὶ φρὶξ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, καὶ τὴν κεφαλὴν ἀλγέει. καὶ τὰ σπλάγχνα ὀδύνη ἔχει. καὶ ἐμέει χολήν. καὶ ὁπόταν ἡ ὀδύνη ἔχῃ, [180] οὐ δύναται ἀνορᾶν, ἀλλὰ βαρύνεται. [181] καὶ ἡ γαστὴρ, σκληρὴ γίνεται. καὶ ἡ χροιὴ πελιδνή. καὶ τὰ χείλεα, καὶ τῶν ὀφθαλμῶν τὰ λευκὰ, πελιδνά. [182] καὶ ἐξορᾷ ὡς ἀγχόμενος. ἐνίοτε καὶ τὴν χροιὴν μεταβάλλει. καὶ ἐκ πελιδνοῦ ὑπόχλωρος γίνεται. τοῦτον φάρμακον πιπίσκειν καὶ κάτω καὶ ἄνω. καὶ ὑποκλύζειν. καὶ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἀποκαθαίρειν. καὶ θερμῷ ὡς ἥκιστα λούειν, ἀλλὰ καὶ ἐπὴν λούηται, [183] εἱληθερεῖν, καὶ ὀρρὸν τὴν ὥρην καὶ γάλα ὄνου πιπίσκειν. καὶ σιτίοισιν ὡς μαλθακωτάτοισι χρῆσθαι, καὶ ψυχροῖσιν, ἀπεχόμενον τῶν δριμέων καὶ τῶν ἁλμυρῶν. λιπαρωτέροισι δὲ καὶ γλυκυτέροισι καὶ πιοτέροισι χρήσθω. ἡ δὲ νοῦσος ὡς τὰ πολλὰ συναποθνήσκει τῷ κάμνοντι. [184] Νοῦσος ἐρυγματώδης. Ὀδύνη λάζεται ὀξεῖα. καὶ πονέει ἰσχυρῶς. καὶ ῥιπτάζει αὐτὸς ἑωυτόν. καὶ βοᾷ. καὶ ἐρεύγεται θαμινά. καὶ ἢν ἀπερύγῃ, δοκέει ῥᾴων εἶναι. πολλάκις δὲ καὶ χολὴν ἀπεμέει ὀλίγην, [185] ὅσον βρόχθον. καὶ ὀδύνη λαμβάνει ἀπὸ τῶν σπλάγχνων, ἐς τὴν νειαίρην γαστέρα καὶ τὴν λαπάρην. καὶ ἐπὴν τοῦτο γένηται, ῥᾴων δοκέει εἶναι. καὶ ἡ γαστὴρ φυσᾶται. καὶ σκληρὴ γίνεται. καὶ ψοφέει. καὶ ἡ φῦσα οὐ διαχωρέει, οὐδὲ ὁ ἀπόπατος. τοῦτον ἢν ὀδύνη ἔχῃ, λούειν πολλῷ θερμῷ. καὶ χλιάσματα προστιθέναι. ὁπόταν δὲ ἐν τῇ γαστρὶ ἡ ὀδύνη ᾖ καὶ ἡ φῦσα, ὑποκλύζειν. καὶ τῆς λινοζώστιος ἑψῶν τὸν χυλὸν, ξυμμίσγειν τῷ πτισάνης τῷ χυλῷ. καὶ ἐπιπίνειν οἶνον γλυκὺν ὑδαρέα. σιτίον δὲ μὴ προσφέρειν ἕως ἂν ἡ ὀδύνη χαλάσῃ. πινέτω δὲ ἓξ ἡμέρας ἐκ νυκτὸς στέμφυλα βρέχων γλυκέα, τὸ ὕδωρ τὸ ἀπὸ τούτων. ἢν δὲ μὴ ἔχῃ στέμφυλα, μέλι καὶ ὄξος ἑφθόν. [186] ἐπὴν δὲ τῆς ὀδύνης ἀποκινήσῃ, φαρμάκῳ κάτω τὴν κοιλίην καθαίρειν. σιτίοισι δὲ χρήσθω μαλθακοῖσι καὶ ὑποχωρητικοῖσι,

ad mortem vsque comitatur. Febris mortifera dicta. Febris & rigor detinet, supercilia suspensa esse videntur, caput dolor vexat, saliuam calidam & bilem copiosam vomitione reiicit, interdumq; per inferiora demittit, oculorum loca eos capere nequeunt, dolor ceruicem & inguina occupat, infirmis est viribus, & delirat. Hic intra septem dies aut etiam prius moritur, quos si superauerit, plærunq; conualescit, morbus autem lethalis est. Huic refrigerantia ad viscera & caput admouere oportet, & hordea torrefacta vna cum paleis confracta bibenda exhibere, & ex aqua in qua macerata fuerint excolata, mulsam conficere eamq; dilutam propinare. Cibus autem neque sorbitio ante septimum diem offerẽda, nisi tibi debilis videatur. Quòd si sic, ptisanæ succus frigidus & liquidus paucus bis die exhibendus, & aqua superbibenda. At vbi septimus dies præterierit, & febris dimiserit, milium delingendum. Sub vesperum cucurbita & betæ paucæ exhibendæ, vinumq; album aquosum superbibẽdum, quoad nonũ attingat diem. Deinde quàm minimo cibo vtatur, milio in prandio sumto. Balneo quandiu dolor & febris detinet, ne vtatur. Vbi verò quieuerit, multa lauet. Quòd si venter non demittat, cum molli infuso subluito, aut glandes subdito. At vbi vires valuerint, molli medicamento ad nares admoto, aluum per inferiora purgato, deinde lac asininum propinato. Liuidus morbus. Febris sicca detinet, subindeq; horror, caput dolet, viscera dolor occupat, bilem vomitione reiicit, cumq; dolor detinet sursum tueri nequit, sed grauatur, venter indurescit, color liuidus redditur, labra & oculorum candida liuescunt, perinde vt qui strangulatur aspicit, interdum etiam colorem mutat, & ex liuido cum virore aliquantulum pallescit. Huic medicamentum, tum supra, tum deorsum purgans propinato, aluum subluito, & ex capite purgato. Calida quàm minimùm lauet, verùm vbi lauerit, insoletur, serum & lac asininum, si anni tempus ferat, bibat, cibis quàm mollissimis & frigidis vtatur, acribus & salsis abstineat, vnguinosa verò & dulcia pinguiaq; assumat. Hic autẽ morbus ægrum plærunque ad mortem vsq; comitatur. Morbus ructus ciens. Dolor acutus prehendit, vehementerq; laborat, seipsum disiicit, vociferatur, frequenter eructat, ac vbi eructauerit meliùs habere videtur. Plærumque verò paucam bilem vomitione reiicit, quãtum poculi parui mensura, dolor ex visceribus ad imum ventrem & laterum mollitudinem pertingit, cumq; id contigerit, meliùs habere videtur, venter inflatur & indurescit, sonitum edit, neq; flatus neq; stercus demittitur. Hunc si dolor detinet, calida multa lauato, & tepefactoria admoueto. Cùm verò in ventre dolor & flatus extiterit, per infusum subluito, & mercurialis succum coctum ad ptisanæ succum admisceto, & vinum dulce aquosum superbibendũ dato. Cibum quoad dolor remiserit, ne porrigito, aquã aũt ex vinaceis dulcibus per noctẽ maceratis, sex dieb. bibat. Quòd si vinacea non habeat, mel cum aceto coctũ bibat. At postquam dolore vacuus fuerit, medicamẽto aluũ per inferiora purgato. Cibis vtatur mollibus & aluũ subducẽtibus,

& marinis potius quàm carnibus. Carnibus autem auicularum & ouium coctis, betas etiam & cucurbitam assumat, reliquis verò abstineat. Hic autem morbus si iuuenem inuaserit, progressu temporis decedit, senem verò ad mortem comitatur. Morbus pituitosus. Virum quidem etiam, mulierem tamen magis inuadit, & hæc quidem crassa est & bene colorata, iter faciens imbecilla est, præsertim verò vbi ad arduum aut accliuem locum contendit. Febris tenuis interdumq; suffocatio prehendit, & ieiuna quidem bilem saliuamq; copiosam vomitione reiicit, & plerunq; vbi cibum sumsit, cibi tamen nihil. Cùm laborarit, dolor modò pectus, modò dorsum occupat, & tumidis ac rubicundis cutis eminentiis velut ab vrtica inustis completur. Huic medicamẽtum purgans propinato, serum & lac asininũ bibat. Quòd si serum bibat, multis ante diebus medicamentum per inferiora purgans bibendum exhibeto, cumq; serum bibere desierit, lac asininum postea bibat, & vbi biberit, cibis quidem abstineat, vinum autem quam suauissimum bibat vbi purgari desierit. Cùm verò à potione cessauerit, milium in prandio sumat, sub vesperum autẽ cibo quàm mollissimo & paucissimo vtatur, & pinguibus, dulcibus, ac oleosis abstineat, subindeq; præsertim hyeme, vbi olera antè comederit, ex lẽticulæ decocto vomat, calida quam minimùm lauet, sed ad solẽ calefiat. Hic verò morbus ad mortem vsq; comitatur. Pituita alba. Totũ corpus albo tumore intumescit, vẽter ad contactum crassus est, pedes, coxæ, tibiæ & scrotum intumescunt, respiratio coaceruata est, vultus rubicundus, os aridum, & sitis detinet, cumq; comedit, spiratio crebra incidit. Hic eodem die interdum quidem melius, interdum verò peius habet. Huic si venter per morbi initia sua quidem sponte conturbatus fuerit, sanitati est proximus. Quòd si non turbetur, medicamentum deorsum purgãs ex quo aqua purgetur, exhibeto, calida ne lauet, aeri exponito, & scrotum vbi inflatum fuerit, pertundito. In cibo pane puro, frigido vtatur, & beta, piscibusq; scorpiis coctis, iure autem quàm modico. Frigida omnia sumat, nõ dulcia, neq; pinguia, sed contrita, & acida, & acria, allio excepto, cepa & porro. Origanum autem & satureiam copiosam edat, vinumq; aquosum superbibat, & ante cibum iter faciat. At si à medicamẽto intumescat, infuso per clysterem vtitor, cibo premito, deambulationibus & illuuie: medicamenta autem purgantia quàm paucissima exhibeto, minimè verò sursum purgans, priusquam tumores ad inferiora descenderint. Si verò extenuato iam existẽte in pectore suffocatio oboriatur, veratrum bibendum dato, caput purgato, deinde medicamentum deorsum purgans propinato. Hic verò morbus nullum ferè deserit. Cura grauis morbus. Viscera veluti spinarum aculeis pungi videntur, anxietudo ipsum inuadit, lucem & homines refugit, tenebras amat, metus corripit, septum tranuersum exteriore parte intumescit, ad contactum dolet, expauescit, in somnis terriculamenta & formidanda cernit, quandoque & mortuos. Morbus hic interdum plurimos vere prehendit. Veratrum huic propinato & caput purgato, post capitis purgationem, medicamentum per inferiora purgans bibendum exhibeto; &

καὶ θαλασσίοισι μᾶλλον, ἢ κρέασι. κρέασι δὲ ὀρνιθείοισι καὶ μηλείοισιν ἑφθοῖσι. καὶ τεῦτλα καὶ κολοκύντην. τῶν δ' ἄλλων ἀπεχέσθω. ἡ δὲ νοῦσος ὅταν μὲν νέον λάβῃ, χρόνῳ ἐξέρχεται. ἢν δὲ πρεσβύτερον, συναποθνήσκει. Νοῦσος φλεγματώδης. Λαμβάνει μὲν καὶ ἄνδρα, μᾶλλον δὲ γυναῖκα. καὶ παχείη μέν ἐστι, καὶ εὔχρεως. ὁδοιπορέουσα δὲ ἀσθενέει. [187] μάλιστα δὲ ἐπὴν πρὸς αἶπος ἴῃ. καὶ πυρετὸς λεπτὸς λαμβάνει. ἐνίοτε καὶ πνῖγμα. καὶ ἀπεμέει μὲν ὅταν ἄσιτος ᾖ, χολὴν, καὶ σίαλα πολλά. πολλάκις δὲ καὶ ὅταν φάγῃ, τοῦ δὲ σιτίου οὐδέν. καὶ ὅταν πονήσῃ, ὀδυνᾶται, καὶ ἄλλοτε ἄλλῃ τὸ στῆθος καὶ τὸ μετάφρενον. [188] καὶ καταπίμπλαται πομφῶν ὡς ὑπὸ κνίδης. τοῦτον φαρμακεύειν πιπίσκειν. καὶ ὀρρὸν καὶ γάλα ὄνου πινέτω. ἢν δὲ ὀρροποτέῃ, προπίσαι φάρμακον κάτω ὡς πλείστας ἡμέρας. καὶ ἢν ἀπολήγῃ τῆς ὀρροποσίης, μεταπιέτω γάλα ὄνειον. ἐπὴν δὲ πίνῃ, σιτίων μὲν ἀπεχέσθω. οἶνον δὲ πινέτω ὡς ἥδιστον, [189] ἐπὴν παύσηται καθαιρόμενος. ἐπὴν δὲ ἀπολήξῃ τῆς πόσιος, ἀριστιζέσθω μὲν κέγχρον. ἑσπέρην δὲ σιτίῳ ὡς μαλθακωτάτῳ χρήσθω, καὶ ἐλαχίστῳ. ἀπεχέσθω δὲ πιόνων καὶ γλυκέων, καὶ ἐλαιηρῶν. καὶ διὰ τε καὶ ἄλλοτε, μάλιστα τοῦ χειμῶνος. ἀπεμεέτω ἀπὸ φακῶν λάχανα προφαγών. καὶ θερμῷ ὡς ἥκιστα λούσθω, [190] ἀλλὰ καὶ εἰληθερεέτω. ἡ δὲ νοῦσος συναποθνήσκει. Φλέγμα λευκόν. Οἰδέει ἅπαν τὸ σῶμα λευκῷ οἰδήματι. καὶ ἡ γαστὴρ παχείη φαίνεται. καὶ οἱ πόδες καὶ οἱ μηροὶ οἰδέουσι. καὶ αἱ κνῆμαι καὶ ἡ ὀσχή. καὶ ἀναπνεῖ ἀθρόον. καὶ τὸ πρόσωπον ἐρευθές, καὶ τὸ στόμα ξηρόν. καὶ δίψα ἴσχει. καὶ ἐπὴν φάγῃ, τὸ πνεῦμα πυκνὸν ἐπιπίπτει. οὗτος τῆς αὐτῆς ἡμέρης, ποτὲ μὲν ῥᾴων γίνεται. ποτὲ δὲ, κάκιον ἴσχει. [191] τούτῳ ἢν μὲν ἡ γαστὴρ ταραχθῇ αὐτόματη ἀρχομένης τῆς νούσου, ἐλπὶς ἀπὸ ὑγιὴς γίνεται. ἢν δὲ μὴ ταραχθῇ, φάρμακον διδόναι κάτω, ὑφ' οὗ ὕδωρ καθαίρεται. καὶ θερμῷ μὴ λούειν. καὶ πρὸς τὸν αἰθέρα κομίζειν. καὶ τὴν ὀσχὴν ἀποτύπτειν, [192] ἐπὴν πίμπρηται. σιτίοισι δὲ χρήσθω. ἄρτῳ καθαρῷ ψυχρῷ. καὶ τεύτλῳ καὶ ἰχθύσι σκορπίοισιν ἑφθοῖσι. τῷ δὲ ζωμῷ, ὡς ἐλαχίστῳ, καὶ ψυχρὰ πάντα. [193] καὶ μὴ γλυκέα, μηδὲ λιπαρὰ, ἀλλὰ τετριμμένα καὶ ὀξέα καὶ δριμέα, πλὴν σκορόδου, ἢ κρομύου, ἢ πράσου. ὀρίγανον δὲ καὶ θύμβρην πολλὴν ἐσθίειν. καὶ οἶνον ἐπιπίνειν οἰνώδεα. καὶ ὁδοιπορέειν πρὸ τοῦ σιτίου. ἢν δὲ ὑπὸ τοῦ φαρμάκου οἰδίσκηται, κλύζειν καὶ τῷ σιτίῳ πιέζειν, καὶ περιπάτοισι καὶ ἀλουσίῃ. φάρμακα δὲ, ὡς ἐλάχιστα διδόναι. ἄνω δὲ μηδὲ ἔμπροσθεν, ἢ τὰ οἰδήματα καθέλθοι ἐς τὸ κάτω. ἢν δὲ ἰσχνοῦ ἤδη ἐόντος πνῖγμα ἐν τοῖσι στήθεσιν ἐγγίνηται, ἐλλέβορον δὸς πιέειν. καὶ τὴν κεφαλὴν καθῆραι. καὶ ἔπειτα κάτω πῖσαι. ἡ δὲ νοῦσος μάλιστα [194] διαχρίνει ἐν οὐδενί. [195] Φροντὶς νοῦσος χαλεπή. Δοκέει ἐν τοῖσι σπλάγχνοισιν εἶναι οἷον ἄκανθα, καὶ κεντέειν. καὶ ἄση αὐτὸν λαμβάνει. καὶ τὸ φῶς φεύγει, καὶ τοὺς ἀνθρώπους. καὶ τὸ σκότος φιλέει. καὶ φόβος λαμβάνει. καὶ αἱ φρένες οἰδέουσιν ἐκτός. καὶ ἀλγέει ψαυόμενος. καὶ φοβεῖται. καὶ δείματα ὁρᾷ καὶ ὀνείρατα φοβερά. καὶ τοὺς τεθνηκότας ἐνίοτε. καὶ ἡ νοῦσος ἐνίοτε τοὺς πλείστους λαμβάνει τοῦ ἦρος. τοῦτον πιπίσκειν ἐλλέβορον. καὶ τὴν κεφαλὴν καθαίρειν. καὶ μετὰ τὴν κάθαρσιν τῆς κεφαλῆς, κάτω πῖσαι φάρμακον. ἔπειτα

μετὰ ταῦτα

μετὰ ταῦτα πίνειν γάλα ὄνου. σιτίοισι δὲ χρῆσθαι ὡς ἐλαχίστοισιν, ἢν μὴ ἀσθενὴς ᾖ. καὶ ψυχροῖσι καὶ διαχωρητικοῖσι. καὶ μὴ δριμέσι. μηδὲ ἁλμυροῖσι. μηδὲ λιπαροῖσι. μηδὲ γλυκέσι. μηδὲ θερμολουέσθω. μηδὲ οἶνον πινέτω ἀλλὰ μάλιστα μὲν, ὕδωρ· εἰ δὲ μὴ, οἶνον ὑδαρέα. μηδὲ γυμναζέσθω. μηδὲ περιπατείτω. ταῦτα ποιέων, ἀπαλλάσσεται τῆς νούσου, χρόνῳ. ἢν δὲ μὴ ἐπιμελήσῃ, ξυναποθνήσκει.[196] Μέλαινα νοῦσος. Μέλαιναν ἐμέει οἷον τρύγα, ὁτὲ μὲν, αἱματώδεα. ὁτὲ δὲ οἷον οἶνον τὸν δεύτερον.[197] ὁτὲ δὲ οἷον πολύπου θολόν. ὁτὲ δὲ, δριμὺ οἷον ὄξος. ὁτὲ δὲ σίαλον καὶ λάπην. ὁτὲ δὲ, χολὴν χλωρήν. καὶ ὅταν μὲν τὸ μέλαν τὸ αἱματῶδες ἐμέῃ,[198] δοκέει οἷον φόνου ὄζειν. καὶ ἡ φάρυγξ καὶ τὸ στόμα καίεται ὑπὸ τοῦ ἐμέσματος. καὶ τοὺς ὀδόντας αἱμωδιᾷ. καὶ τὸ ἔμεσμα τὴν γῆν αἴρει. καὶ ἐπὴν ἀπεμέσῃ, δοκέει ῥάων εἶναι ἐπ' ὀλίγον.[199] καὶ οὐκ ἀνέχεται. οὔτ' ἄσιτος ὢν, οὔτε πλέον βεβρωκώς. ἀλλ' ὁκόταν μὲν ἄσιτος ᾖ, τὰ σπλάγχνα μύζει. καὶ τὰ σίαλα ὀξέα. ὅταν δέ τι φάγῃ, βάρος ἐπὶ τοῖσι σπλάγχνοισι. καὶ τὸ στῆθος καὶ τὸ μετάφρενον, δοκέει οἷον γραφείοισι κεντῆσθαι. καὶ τὰ πλευρὰ ἔχει ὀδύνη, καὶ πυρετὸς βληχρός. καὶ τὴν κεφαλὴν ἀλγέει. καὶ τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν οὐχ ὁρᾷ. καὶ τὰ σκέλεα βαρέα, καὶ ἡ χροιὴ μέλαινα. καὶ μινύθει. τοῦτον φαρμακοποτέειν θαμὰ, καὶ ὀρρὸν καὶ γάλα τὴν ὥρην. καὶ σιτίων ἀπέχειν γλυκέων, καὶ ἐλαιηρῶν, καὶ πιόνων. καὶ χρῆσθαι ὡς ψυχροτάτοισι καὶ ὑποχωρητικωτάτοισι. καὶ τὴν κεφαλὴν καθαίρειν. καὶ μετὰ τὰς φαρμακοποσίας τὰς ἄνω, ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ αἵματος ἀφιέναι, ἢν μὴ ἀσθενὴς ᾖ. ἢν δὲ ἡ κοιλίη μὴ ὑποχωρέῃ, ὑποκλύζειν μαλθακῷ κλύσματι. καὶ θωρηξίων ἀπέχεσθαι, καὶ λαγνείης. ἢν δὲ λαγνεύῃ νῆστις, πυριᾶσθαι. καὶ τοῦ ἡλίου ἀπέχεσθαι. μηδὲ γυμνάζεσθαι πολλά. μηδὲ περιπατέειν. μηδὲ θερμολουτέειν. μηδὲ δριμέα ἐσθίειν, μηδὲ ἁλυκά. ταῦτα ποιέειν, καὶ ἅμα τῇ ἡλικίῃ ἀποφεύγει καὶ ἡ νοῦσος, εἰ καὶ καταγηράσκει σὺν τῷ σώματι. ἢν δὲ μελανθῇ, συναποθνήσκει. Ἄλλη μέλαινα νοῦσος.[200] Ὑπόπυρρος καὶ ἰσχνὸς, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπόχλωρος γίνεται. καὶ λεπτόδερμος καὶ ἀσθενὴς τελέθει. ὅσῳ δ' ἂν χρόνος πλείων ᾖ, ἡ νοῦσος μᾶλλον πονέει. καὶ ἐμέει πᾶσαν ὥρην, οἷον σταλαγμὸν ὀλίγον, κατὰ δύο βερβέθους. καὶ τὸ σιτίον θαμινά. καὶ σὺν τῷ σιτίῳ, χολὴν καὶ φλέγμα. καὶ μετὰ τὸν ἔμεσιν ἀλγέει τὸ σῶμα πᾶν, ἔστι δ' ὅτε καὶ πρὶν ἐμέσαι. καὶ φρῖκαι λεπταὶ καὶ πυρετὸς ἴσχει. καὶ πρὸς τὰ γλυκέα καὶ ἐλαιώδη μάλιστα ἐμέει. τοῦτον καθαίρειν χρὴ φαρμάκοισι καὶ κάτω καὶ ἄνω. καὶ μεταπιπίσκειν γάλα ὄνου. καὶ σιτίοισι χρῆσθαι, ὡς μαλθακωτάτοισι καὶ ψυχροῖσι. καὶ ἰχθύσιν ἀκταίοισι, καὶ σελάχεσι καὶ τεύτλοισι καὶ κολοκύντῃσι. καὶ κρέασι τετριμμένοισιν. οἶνον δὲ πίνειν λευκὸν οἰνώδεα, ὑδαρέστερον. ταλαιπωρείῃ δὲ ἐν περιπάτοισι χρῆσθαι. καὶ μὴ θερμολουτέειν. καὶ τοῦ ἡλίου ἀπέχεσθαι. ταῦτα ποιέειν,[201] ἡ δὲ νοῦσος, θανατώδης μὲν οὔ. ξυγκαταγηράσκει δέ. Σφακελώδης. Τὰ ἄλλα μὲν τὰ αὐτὰ πάσχει. ἐμέει δὲ, θρόμβους πεπηγότας χολῆς. καὶ κάτω ὁμοίως, ἐπὴν τὰ σιτία ἀποπατήσῃ. δρᾷν δὲ χρὴ τὰ αὐτὰ ἅπερ ἐπὶ τῆς προτέρης ἐλέχθη, καὶ ὑποκλύζειν.

postea lac asininum. Cibis quàm paucissimis, nisi infirmis fuerit viribus, vtatur, & frigidis ac aluum subducentibus, non acribus, non salsis, non pinguibus, neq; dulcibus. Calida non lauet, neq; vinum bibat, sed aquam quidem maximè, aliôqui, vinum dilutum, neque se exerceat, neq; deambulet. Quæ cùm feceris, temporis successu morbo liberabitur. At nisi diligentem curam adhibueris, ad mortem vsq; comitatur. Morbus niger. Bilem atram tanquam fecem vomit, interdũ quidẽ velut sanguinem, interdum verò velut vinum secundariũ, quandoq; etiam velut polypi atramentum, quandoq; acidum tanquã acetum, nonnunquã verò saliuam & pituitã tenuem, nõnunquã bilem ex viridi pallidam. Et cùm nigrum quidẽ cruentũ vomuerit, cædem olere videtur, fauces & os ex vomitu incenduntur, dentes obstupescunt, & quod vomitione reiectum est terram attollit, cumq; vomuerit paulò meliùs habere videtur, neq; sine cibo esse, neq; copiosiorem cibum ingestum ferre potest. Verùm cùm ieiunus fuerit, viscera strepitum edunt, & saliua acescit. Vbi verò cibum sumpsit, põdus in visceribus percipitur, pectus & dorsum tanquam stilis pungi videntur, latera dolor detinet, febris leuis est, caput dolet, oculis non videt, crura grauantur, color nigricat, & imminuitur. Huic medicamentum purgans crebrò propinato, & serum & lac, si anni tempus ferat, & cibis abstineat dulcibus, oleosis & pinguibus, vtaturq; quàm maximè frigidis, & aluum subducentibus, caput purgato, & post potiones medicamentorũ per superiora purgantium, nisi debilis fuerit, sanguinem ex brachiis detrahito. Quòd si aluus non deiiciat, molli infuso subluito. Crapula & venere abstineat, sed si venere vtatur, ieiunus foueatur, & sole abstineat, neq; multùm exerceatur, neq; deambulet, calida non lauet, acria non edat, neq; salsa. Quæ cùm feceris, cum ætate etiam morbus fugit, etiamsi corpus ad senectutem comitetur. Si verò denigretur, ad mortem vsq; comitatur. Alius niger morbus. Subfuluo colore, gracilis, & oculis ex virore pallescentibus euadit, tenui est cute, & debilis existit, quoq; diutiùs hic morbus detinet, eò magis affligit, & quouis tempore velut stillam modicam vomit, ad duo parua pocula, cibumq; frequenter, & cum cibo bilem ac pituitam. Post vomitum totum corpus dolet, interdumq; etiã priùs quàm vomat, horrores leues & febris detinet, sumptisq; dulcibus & oleosis præcipuè vomit. Hunc medicamentis per inferiora & superiora purgato, posteaq; lac asininum bibendum exhibeto. Cibis vtatur quàm mollissimis & frigidis, piscibusq; littoralibus & cartilagineis, betis, cucurbitis, & carnibus contritis. Vinum album, generosum, paulo dilutius bibat. Vehemẽtiore autem exercitatione in deambulationibus vtatur, neq; calida lauet, ac sole abstineat. Quibus factis lethalis quidem morbus est, non tamen ad senium vsq; comitatur. Morbus syderationem faciens, in reliquis quidem eadem patitur, verùm bilis grumos concretos vomit, eodemq; modo per inferiora deiicit, vbi ciborum recrementa excreuerit. Eadem autem quæ in superiore morbo commemorata sunt, facienda, & aluus per infusum subluenda.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΝΟΥΣΩΝ ΤΟ ΤΡΙΤΟΝ.

HIPPOCRATIS DE MORBIS LIBER TERTIVS.

AC de febribus quidem omnibus, cùm à me dictum sit, de reliquis iam dicam. Cerebri tumor. Cùm cerebrum ex inflammatione intumuerit, dolor totum caput, potissimumque qua parte inflammatio contrahitur, detinet. In auribus autem contrahitur, aures sono implentur, auditio hebescit, venę intendũtur ac pulsant, febris & rigor interdum inuadit, neq; vnquam dolor dimittit, sed quandoq; quidem remittit, quandoq; etiam magis vrget, præ dolore vociferatur, sursumq; prosilit, cumq; surrexerit, confestim rursus ad lectum delabitur, seq; disiicit. Hic quidẽ lethaliter affligitur, quot verò diebus intereat, iudicari nõ 10 potest. Alij enim alio tempore pereunt, plærunq; aũt intra septẽ dies moriuntur, primum aũt & vigesimum vbi effugerint, conualescunt. Cùm verò dolor vehemens detinuerit, caput potissimùm quidem derasum refrigerare oportet, ex his quæ refrigerant aliquid in vesicam aut intestina infusum, velut solani succum, aut cretam figulinam, modò quidem admouere, modò etiam priùs quàm intepescat, auferre. Quin & sanguinem detrahere conuenit, & caput purgare, odoratis ad apij succos admixtis. Vino in totum abstineat, ptisanæ succum sorbeat, & inferiorem aluum soluat. Cerebri plenitudo dolorem inferens. Cùm verò caput ex cerebri plenitudine vehementer doluerit, vitiosorum humorum illuuiem indicat, totum caput vehementes dolores occupant, delirat, & intra septimum diem moritur, neq; euadit, nisi humor ad aures septimo die erumpat. Sic enim tũ dolor sedatur, tum ad mẽtem redit. Copiosus autem & sine odore effluit. Huius aures ne priùs quidẽ quàm pus erupisse videris curato. Quòd si superiorem & inferiorem ventrem purgare voles, seorsum vtrunq; soluito. Deinde capiti præsertim vniuerso, sed & per aures & nares fomentum admoueto. Ptisanę succum sorbeat, & vino in totum abstineat. Vbi pus eruperit, quoad fluxionis copia quieuerit, subsistito. Postea vino dulci, aut lacte 30 muliebri, aut oleo veteri, iisq; tepidis, aures colluito. Caput crebrò mollibus fomentis & odoratis, quò cerebrum citiùs purgetur, foueto. Hic primis quidem diebus non audit, procedente verò tempore tum fluxio minuitur, tum simul ac fluxio prorsus quiescit, auditio redit, & sibiipse maximè similis redditur. Vitare autem oportet solem, vẽtos, ignem, fumũ, acres odores, aliaq; id genus, & quietę ac molli vict' ratione vti. Venter inferior ex vasorũ inanitione lubricus esse debet. Sydere icti. Qui sydere icti esse dicuntur cũ multa vitiosorum humorũ illuuie cerebrũ oppletum fuerit, inprimis capitis pars anterior ipsis dolorem exhibet, 40

ΠΕΡΙ μὲν οὖν πυρετῶν ἁπάντων, εἴρηταί μοι. ἀμφὶ δὲ τῶν λοιπῶν, ἐρέω ἤδη. Οἴδημα ἐγκεφάλου. Ὁκόταν ὁ ἐγκέφαλος οἰδήσῃ ὑπὸ φλεγμασίης, ὀδύνη ἴσχει ἅπασαν τὴν κεφαλήν. μάλιστα δὲ, ὅπη ἂν ᾖ ἡ φλεγμασίη. ἵσταται δὲ ἐν τοῖς κροτάφοις. καὶ τά τε οὔατα ἠχῆς πλήρεα γίνεται. καὶ ἀμβλὺ ἡ ἀκοή. καὶ φλέβες τέτανται, καὶ σφύζουσι. πυρετός τε καὶ ῥῖγος ἐνίοτε ἐπιλαμβάνει. ἥ τε ὀδύνη ἐκλείπει οὐδέποτε. ἀλλὰ ποτὲ μὲν, ἀνίεσι. ποτὲ δὲ, μᾶλλον πιέζει. βοᾷ τε. καὶ ἀΐσσει ὑπὸ τῆς ὀδύνης. καὶ ὁκόταν ἀναστῇ, αὖθις ἀπειλεῖ ἐπὶ τὴν κλίνην καταπεσεῖν. καὶ ῥιπτάζει ἑωυτόν. οὗτος ἐστὶ μὲν θανατώδης. ὁκόσων δὲ ἡμερέων ἀποθανεῖται, οὐκ ἔχει κρίσιν. ἄλλοι γὰρ ἄλλως ἀπόλλυνται. ὡς μέντοι ἐπιτοπολὺ, ἐν τῇσιν ἑπτὰ ἡμέρῃσι τελευτῶσιν. εἴκοσι δὲ καὶ μίαν διαφυγόντες, ὑγιέες γίνονται. χρὴ δὲ ὁκόταν περιωδυνέῃ, ψύχειν τὴν κεφαλήν. μάλιστα μὲν ξυρήσαντα, ἢ ἐς κύστιν, ἢ ἐς ἔντερα ἐγχέαντα τῶν ψυκτικῶν τι, οἷον χυλὸν στρύχνου, καὶ γῆν κεραμῖτιν. τὸ μὲν παρεστιθέναι, τὸ δὲ ἀφαιρέειν, πρὶν ἢ χλιαρὸν γένηται. καὶ τοῦ αἵματος ἀφαιρέειν. καὶ τὴν 20 κεφαλὴν καθαίρειν σελίνου χυλοῖσι μιγνύντα εὐώδεα. ἀοινέειν δὲ τὸ πάμπαν. ῥοφεῖν δὲ πτισάνης χυλὸν, καὶ τὴν κάτω κοιλίην λύειν. Πλήρωμα ὀδυνῶδες ἐγκεφάλου. Ὁκόταν δὲ περιωδυνέῃ ἡ κεφαλὴ ὑπὸ πληρώσιος τοῦ ἐγκεφάλου, ἀκαθαρσίην σημαίνει. καὶ τὴν κεφαλὴν ὅλην περιωδυνίαι ἴσχουσι. καὶ παραφρονέει. καὶ ἀποθνήσκει ἑβδομαῖος. καὶ οὐκ ἂν ἐκφύγῃ, ἢν μὴ ῥαγῇ τὸ ὑγρὸν ἑβδομαίῳ κατὰ τὰ οὔατα. οὕτω τε ἡ ὀδύνη παύεται καὶ ἔμφρων γίνεται. ῥεῖ δὲ πολλὸν καὶ δύσοσμον. τούτου μάλλον μὲν μὴ θεραπεύειν τὰ οὔατα πρὶν ἂν ἐρράγῃ τὸ πῦον. ἢν δὲ βούλῃ καθῆραι τὴν ἄνω καὶ τὴν κάτω κοιλίην, λύσον χωρὶς ἑκατέρην. ἔπειτα πυρίαις μὲν τὴν κεφαλὴν ὡς μάλιστα, ὅλην τε καὶ διὰ τῶν οὐάτων, καὶ τῶν ῥινῶν. ῥοφεῖν δὲ πτισάνης χυλόν. καὶ ἀοινέειν παντάπασιν. ἐπὴν δὲ ῥαγῇ τὸ πῦον, ἐπισχεῖν, ἐς ὃ ἂν ἡ πολλὴ ῥύσιος παύσηται. ἔπειτα κλύζειν τὰ οὔατα, οἴνῳ γλυκεῖ, ἢ γάλακτι γυναικείῳ, ἢ ἐλαίῳ παλαιῷ. χλιαροῖσι δὲ κλύζειν. καὶ πυριᾶν τὴν κεφαλὴν θαμινὰ ἐν μαλθακοῖσι πυριάμασι καὶ εὐόδμοισιν, ὡς θᾶσσον καθαίρηται ὁ ἐγκέφαλος. οὗτος τὰς μὲν πρώτας οὐκ ἀΐει. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, ἥ τε ῥύσις 40 ἧσσον ἐστί. καὶ ἡ ἀκοὴ ἅμα τῇ ῥύσει παντελῶς παυομένῃ γίνεται. καὶ ὁμοιοῦται μάλιστα ἑωυτῷ. φυλάττεσθαι δὲ χρὴ ἡλίους, ἀνέμους, πῦρ, καπνὸν, δριμέων ὀδμὰς, καὶ τὰ ἄλλα τοιαῦτα. καὶ ἡσυχάζειν, διαίτῃ μαλθακῇ χρώμενον. καὶ ὑπὸ κενεαγγέων εὔλυτος ἔστω ἡ κοιλίη ἡ κάτω. Βλητοί. Οἱ δὲ βλητοὶ λεγόμενοι εἰσὶν, ὁκόταν ὁ ἐγκέφαλος πλησθῇ πολλῆς ἀκαθαρσίης, ὀδύνην παρέχει τὸ ἔμπροσθεν τῆς κεφαλῆς πρῶτα

καὶ αὐτέ

καὶ ἀναβλέπειν οὐ δύναται. οἱ μὲν, ἀμφοῖν τοῖν ὀφθαλ-
μοῖν. οἱ δὲ, θατέρῳ. καὶ κῶμα μιν ἔχει. καὶ ἐκφρονέες εἰσί.
καὶ οἱ κρόταφοι πηδῶσι. καὶ πυρετὸς λεπτὸς ἔχει, καὶ τοῦ σώ-
ματος ἀκρασίη. οὗτος ἀποθνήσκει τεταρταῖος ἢ πεμπταῖος. ἐς
δὲ τὰς ἑπτὰ, οὐκ ἀφικνέεται. ἢν δ' ἄρα ἀφίκηται, ἐξαίτης
γίνεται. τοῦτον ἢν βούλῃ θεραπεύειν πυριᾶν τὴν κεφαλήν. καὶ
τάμνειν ἀνάπνευσιν ποιέειν. ἢν δὲ ὀδύνη ἔχῃ, καὶ πταρμοὺς
ἐμποιέειν χρή. καὶ τὴν κεφαλὴν καθαίρειν κούφοισι καὶ εὐώ-
δεσι. καὶ τὴν κάτω κοιλίην καθαίρειν. ἀοινέειν δὲ τὸ πάμπαν.
πτισάνης δὲ χυλῷ χρῆσθαι. Σφακελισμὸς ἐγκεφάλου. Ἢν 10
δὲ σφακελίσῃ ὁ ἐγκέφαλος, ὀδύνη ἴσχει τὴν κεφαλήν. καὶ
διὰ τοῦ τραχήλου φοιτᾷ ἐς τὴν ῥάχιν. καὶ αὐτὸν ἐπι-
λαμβάνει ἀνηκουστίη. καὶ ψῦχος ἐπέρχεται ἐπὶ τὴν κεφα-
λήν. καὶ οἰδεῖ ὅλος καὶ ἐξαίφνης ἄφωνος δείκνυται. καὶ ἐκ
τῶν ῥινῶν αἷμα ῥεῖ. καὶ πελιδνὸς γίνεται. τοῦτον ἢν μὲν ἡ νοῦ-
σος χαλαρῶς λάβῃ, τοῦ αἵματος ἀπελθόντος, ῥαΐζει. ἢν
δὲ σφόδρα εἰλημμένος ἦ, θνήσκει τάχα. τούτῳ πταρμούς τε
ἐμποιέειν διὰ τῶν εὐωδέων, καὶ τὰς κοιλίας ἄμφω κα-
θαίρειν ἐν μέρει ἑκατέρην. καὶ τῶν εὐωδέων, κούφας δὲ
ὀδμὰς ἐχόντων, τῇσι ῥισὶν αἴρειν. καὶ ῥόφημα λεπτὸν πεσὸ 20
καὶ χλιαρόν. ἀοινέειν δὲ τὸ πάμπαν. Λήθαργοι. Οἱ δὲ λήθαρ-
γοι, στάσις μὲν ἡ αὐτὴ τοῦ κακοῦ, τῇ περιπλευμονίῃ. χαλε-
πωτέρη δὲ, καὶ οὐ πάμπαν ἀπαλλάσσεται ὑγρῆς περιπλευμο-
νίης. βραδυτέρη δὲ πουλὺ ἡ νοῦσος. πάσχει δὲ τάδε. βὴξ καὶ
κῶμα μιν ἔχει. καὶ τὸ σίαλον ὑγρὸν καὶ πολὺ ἀνάγει. καὶ ἀ-
δυνατέει σφόδρα. καὶ ὁκόταν μέλλῃ ἀποθανεῖσθαι, κάτω ὑ-
ποχωρέει ἐπὶ πολὺ καὶ ὑγρόν. τούτῳ ἐλπὶς μὲν πάνυ βρα-
χεῖα περιγενέσθαι. ὅμως δὲ, πτύειν τε ποιέειν ὡς πλεῖστον.
καὶ θερμαίνειν. καὶ ἀοινέειν. ἢν δὲ ἐκφύγῃ, ἔμπυος γίνεται. Καυ-
σώδης. Ἡ δὲ καυσώδης λεγομένη, δίψα τε ἔχει πολλή, καὶ 30
ἡ γλῶσσα πέφρικε. τὸ δὲ χρῶμα αὐτῆς τὸν μὲν πρῶτον
χρόνον, οἷόν περ εἴωθε, ξηρὴ δὲ σφόδρα. περιϊόντος δὲ τοῦ χρό-
νου, σκληρύνεται, καὶ τρηχύνεται καὶ παχύνεται, καὶ ἐπιμε-
λαίνεται. ἢν μὲν ἐν ἀρχῇ ταῦτα πάθῃ, τάσσους αἱ κρί-
σιες γίνονται. ἢν δὲ ὕστερον, χρονιώτεραι. τῆς δὲ ἀφέσιος, ταὐτὰ
πάντα ἡ γλῶσσα σημαίνει ἅπερ ἐν τῇ περιπλευμονίῃ. καὶ
τὰ οὖρα, χολώδεα μὲν ἢ αἱματώδεα ἐόντα, ἐπίπονα. ξαν-
θὰ δὲ, ἀπονώτερα. καὶ τὸ πτύσμα ὑπὸ θερμασίης καὶ ξη-
ρασίης, ξυγκεκαυμένον καὶ παχύ ἐστι. πολλάκις τε καὶ ἐς
τὴν περιπλευμονίην μεθίσταται. καὶ ἢν μεταστῇ, τάχα 40
ἀποθνήσκει. τοῦτον δὲ ὧδε χρὴ θεραπεύειν. λούειν θερμῷ
δὶς ἢ τρὶς τῆς ἡμέρης ἑκάστης, πλὴν τῆς κεφαλῆς. καὶ ἐν τῇ-
σι κρίσεσιν οὐ χρὴ λούειν. καὶ τὰς μὲν πρώτας τῶν ἡμερέων,
ὑποκαθαίρειν καὶ ὑδροποτέειν. καὶ γὰρ ἔμετον ἄγει τὸ ὕ-
δωρ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. τὰς δὲ ὑστέρας μετὰ τὴν κάθαρσιν ὑγραί-
νειν, καὶ ῥοφήμασι χρῆσθαι καὶ οἴνοισι γλυκέσιν. ἢν δὲ μὴ ἐξ
ἀρχῆς παραλάβῃς, ἀλλὰ ἤδη τῶν ἐν τῇ γλώσσῃ σημηΐ-
ων ἐόντων, ἐᾶν χρὴ ἕως ἂν αἱ κρίσιες παρέλθωσιν, καὶ τὰ
τῆς γλώσσης σημήια ἠπιώτερα γένηται, καὶ μήτε φάρμακον
δοῦς, μήτε κλύσιν ἐς κάθαρσιν, πρὶν ἂν αἱ κρίσιες παρέλθωσιν. Ὁ πλεύμων οἰδέων ὑπὸ τῆς θερμασίης. Ὁκόταν ὁ πλεύμων
οἰδήσῃ ὑπὸ θερμασίης πλησθείς, βὴξ ἴσχει ἰσχυρή, καὶ σκληρή. καὶ ὀρθοπνοίη. καὶ ἀναπνεῖ ἀθρόον. καὶ ἀσθμαίνει πυκνόν. καὶ οἰδέει,

& aliqui quidem ambobus oculis, aliqui verò altero, intueri nequeunt, sopor ipsos detinet, mente alienantur, tempora saliunt, febris leuis, & corporis ad motum impotentia occupat. Hic intra tertium aut quintum diem moritur, neq; ad septimum peruenit, sed si peruenerit, incolumis sanè euadit. Huic si curationē adhibere voles, capiti fomentum admoueto, & vt transpiret sectionem facito. Sed si dolor detinuerit, sternutationes mouere oportet, & caput leuibus ac odoratis, vētremq; inferiorem purgare, vino in totum abstinere, & ptisanæ succo vti. Cerebri syderatio. Quòd si cerebrum syderatum fuerit, caput dolor occupat, & per ceruicem ad spinam peruadit, ipse nihil audit, frigus in caput irruit, totus intumescit, ac de repente voce defectus videtur, ex naribus sanguis fluit, & liuidus euadit. Hunc si morbus leuiter corripuerit, cùm sanguis abierit, meliùs habet. Si verò vehementer correptus fuerit, citò moritur. Huic sternutationes per odorata mouendæ, & aluus vtraq; per vices purganda, aut altera, odoratorū leues odores naribus admouendi, sorbitioq; tenuis & tepida exhibenda, in totum verò vino abstinēdum. Lethargus. Lethargi quidem morbi cōstitutio eadem quæ & inflammationis pulmonis, peripneumoniȩ dictæ, grauior tamen, neq; omninò liberatur ab humida peripneumonia, sed lōgè tardior morbus est. In quo hæc ægro contingunt. Tussis & sopor eum detinet, sputum humidum & copiosum reiicit, infirmis admodum est viribus, & morti proximus copiosum & liquidum per inferiora demittit, & huic quidem admodum exigua vitæ spes est. Efficiendum tamen vt plurimùm spuat, & calefiat, vinoq; abstineat. Quòd si euaserit purulentus efficitur. Febris ardens. In febre ardente dicta, sitis multa detinet, lingua inhorrescit, eiusq; color primo quidē tempore qualis esse consueuit, valde tamen sicca est. procedente verò tempore induratur, exasperatur, crassescit & tandem nigrescit. Quȩ si quidem initio contingunt, celeres iudicationes fiunt, si verò posteriùs, diuturniores. Remissionis autem eadem in lingua signa sunt, quæ in pulmonis inflammatione, & vrinæ biliosæ quidem aut sanguineæ, dolorem intensum, flauæ verò remissionem indicant, sputumq; præ caliditate ac siccitate exustum est & crassum. Plærunque verò in pulmonis inflammationem transit, atque vbi transierit, celeriter perit. Huic curationem eiusmodi adhibere oportet. Singulis diebus bis aut ter, capite excepto, calida lauato. In iudicationibus autem lauandum non est. Ac primis quidem diebus per inferiora purgandum, & aqua potui exhibenda. Aqua enim vt plurimùm vomitum inducere solet. Postremis à purgatione diebus humectādum, sorbitionibus vinisq; dulcibus vtendum. At si per initia curandum non susceperis, sed signis iam in lingua existentibus, sinere oportet, dum iudicationes præterierint, linguæq; signa mitiora euaserint, & neq; medicamētum, neq; per clysterem infusum, priùs quàm iudicationes præterierint, exhibueris. Pulmonis tumor ex calore. Cùm pulmo caloris plenus intumuerit, vehemēs duraq; tussis detinet, spirit⁹ erecta ceruice trahitur, cōfertim respirat, crebra anhelatione vexatur, intumescit,

nares expandit non secus ac equus post cursum, & linguam crebrò exerit, pectus ei sonum edere videtur, & grauitas inesse, quam pectus capere nequit, sed disrumpitur, ad obeundas actiones est impotens, dolor acutus occupat, dorsum, pectus & latera velut acus pungunt, eaq; ardent non secus ac si ad ignem sedeat, in pectore & dorso rubores tanquam ex flamma excitantur, adeoq; vehemens morsus & anxietudo inuadit, vt neq; stare, neq; sedere, neq; decumbere queat, sed ad hunc modum æstuans seipsum iactat, & iam iam mori videtur. Quarto autem aut septimo die moritur, quos si effugerit, vix perit. Hunc si curãdum susceperis, aluum inferiorem quam citissimè per infusum probè purgare oportet, misso sanguine ex cubitis, nare, lingua & ex quauis corporis parte, & potiones refrigerantes sorbitionesq; eiusdem facultatis exhibere. Ex vrinam etiam mouentibus, quæ non calefaciant sæpe danda. Et ad dolores quidem ipsos vbi vehementer irruerint, tepefacientibus leuibus & humidis adhibitis, locum vbicunq; dolor fuerit calefacere & humectare oportet. Reliquis verò partibus admotis refrigerantibus, ea quidem modò auferre, modò verò apponere, & quacunq; parte ardere videbitur, frigus inducere, & in totum vino abstinere. Capitis dolor. Vbi ex dolore acuto qui ex capite initium duxit, vox de repente defecerit, idq; vel maximè ex ebrietate contigerit, sic affectus septimo die moritur. Minùs tamen quibus tale quiddam ex ebrietate contingit, & voce defecti permanent, moriuntur. Eodem enim die, aut postero, aut tertio, si vox eruperit, conualescunt. Quod ferè temulẽtis accidit, neutriq; pereunt. His vehementes sternutationes promoueto, & infuso quod vehementer bilem educat, illum subluito. Quòd si sensum recuperauit, Thapsiæ succum ex multa calida dilutũ, vti quàm citissimè reuomat, exhibeto. Deinde extenuato, & septẽ diebus vino prohibeto, sanguinem ex lingua, si venam apprehendere possis, detrahito. Phrenitides, seu perpetua mẽtis cum febre acuta deliria. Phrenitides etiam ex aliis morbis oriuntur. In his septum transuersum adeò dolet, vt ne contingere quidem sinant, febris accedit, mente alienantur, immotis oculis aspiciunt, aliaq; similia efficiunt his qui pulmonis inflammatione laborant, in eaq; mente mouentur. Hũc tepefacientibus humidis calefacere oportet, & potionibus, præterquàm vino, & quoad quidem fieri poterit, per superiora purgare. Per tussim etiam & sputum, velut in pulmonis inflammatione, sursum educere oportet. Aliôqui aluus inferior, vt deiiciat, præparanda, & potionibus humectãda, quod conducit. Hic autem morbus lethalis est, cùm tertio die, aut quinto, aut septimo moriantur. Si verò mitior fuerit, velut pulmonis inflammatio, decernit. Angina. Ex angina dicta homo suffocatur, & fauces magis occupare videtur, vt neq; saliuam, neque aliud quicquam deorsum trahat, oculi affecti sunt, ac velut eis qui strangulantur prominent, & per eos contentè intuetur, neque eos conuertere potest, crebrò se iactat & exilit, facies & fauces incenduntur, ac etiam collum. His verò qui vident nihil mali habere videtur, & visus & auditus hebescit, nihilque

καὶ τοὺς μυκτῆρας ἀναπεπταμένους ὥσπερ ἵππος ἐκ δρόμου. καὶ τὴν γλῶσσαν θαμινὰ ἐκβάλλει. καὶ τὰ στήθεα αὐτῷ ἀείδειν δοκέει. καὶ βάρος ἐνεῖναι. διὸ χωρέειν οὐ δύναται τὰ στήθεα, ἀλλὰ διαῤῥήγνυται καὶ ἀδυνατέει. ἥτε ὀδύνη ὀξεῖα ἴσχει. καὶ τόν τε νῶτον καὶ τὰ στήθεα καὶ τὰς πλευρὰς ὡς βελόναι κεντέουσι. καὶ καίεται ταῦτα, ὡς πρὸς πῦρ καθήμενος, καὶ ἐρυθήματα ἐκφύεται ἐς τὸ στῆθος καὶ τὸν νῶτον, ὡς φλογίδια. καὶ δηγμὸς ἰσχυρὸς ἐμπίπτει καὶ ἀπορίη, ὥστε οὔτε ἑστάναι, οὔτε καθῆσθαι, οὔτε κατακέεσθαι οἷός τέ ἐστιν. ἀλλ' ὧδε ἀπορέων ῥιπτάζει ἑωυτὸν, καὶ δοκέει ἤδη ἀποθανεῖσθαι. ἀποθνήσκει δὲ μάλιστα τεταρταῖος ἢ ἑβδομαῖος. ἢν δὲ ταύτας διαφύγῃ, οὐ μάλα θνήσκει. τοῦτον ἢν θεραπεύῃς, χρὴ τὴν κάτω κοιλίην ὡς τάχιστα καθῆραι κλύσμασι καλῶς. καὶ ἀπὸ τῶν ἀγκώνων καὶ τῆς ῥινὸς καὶ τῆς γλώττης καὶ πάντοθεν τοῦ σώματος, αἷμα ἀφιέναι. καὶ πόματα διδόναι ψυκτικὰ, καὶ ῥοφήματα τὰ αὐτὰ δυνάμενα. καὶ τῶν οὐρητικῶν μὴ θερμαινόντων δὲ πολλάκις διδόναι. καὶ πρὸς μὲν τὰς ὀδύνας αὐτὰς, ὁκόταν καταιγίζωσι, χλιάσματα κοῦφα καὶ ὑγρὰ χρὴ προσφέροντα, χλιαίνειν καὶ ὑγραίνειν τὸ πονέει ἂν ἡ ὀδύνη. πρὸς δὲ τὰ ἄλλα, ψυκτήρια προσίσχειν. τὰ μὲν, ἀφαιρέοντα. τὰ δὲ προστιθέντα, καὶ ὅκου ἂν καίηται, ψῦχος ποιέειν. ἀοινέειν δὲ τὸ πάμπαν. Κεφαλῆς ὀδύνη. Ὁκόταν δὲ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἀρξαμένη ἡ ὀδύνη ὀξέη, ἄφωνον ποιήσῃ παραχρῆμα, ἄλλως τε καὶ ἐκ μέθης ὅταν γένηται, ἑβδομαῖος ἀποθνήσκει. ἧσσον δὲ οἱ ἐκ τῆς μέθης τοιοῦτόν τι παθόντες καὶ ἄφωνοι μείναντες θνήσκουσιν. ἢν γὰρ ῥήξωσι φωνὴν αὐθημερὸν, ἢ τῇ ὑστεραίῃ, ἢ τῇ τρίτῃ, ὑγιέες γίνονται. ποιέουσι δὲ οἱ ἐκ τῆς μέθης ἔνιοι τοῦτο, καὶ οὐδέτεροι ἀπόλλυνται. τούτοισι πταρμούς τε ἐμποιέειν ἰσχυρούς. καὶ ὑποκλύσαι, ὅ, τι ἂν χολὴν ἄξῃ σφόδρα. καὶ ἢν ἐπαίσθηται, ὀπὸν θαψίης διδόναι, ἐν πολλῷ τῷ ὑγρῷ καὶ θερμῷ, ἵνα ὡς τάχιστα ἀπεμέσῃ. ἔπειτα ἐπιλεπτύνειν καὶ ἀοινέειν ἑπτὰ ἡμέρας. ἀφαιρέειν δὲ καὶ ἀπὸ τῆς γλώττης, αἷμα, ἢν δύνῃ λαβεῖν φλέβα. Φρενίτιδες. Φρενίτιδες δὲ γίνονται, καὶ ἐξ ἑτέρων νούσων. πάσχουσι δὲ τάδε, τὰς φρένας ἀλγέουσιν, ὥστε μὴ ἐᾶσαι ἂν ἅψασθαι. καὶ πῦρ ἔχει. καὶ ἔκφρονές εἰσι. καὶ ἀτενέες βλέπουσι. καὶ τἄλλα παραπλήσια ποιέουσι, τοῖσιν ἐν τῇ περιπλευμονίῃ, ὁκόταν οἱ ἐν τῇ περιπλευμονίῃ ἔκφρονες ἔωσι. τοῦτον χλιαίνειν δεῖ, χλιάσμασιν ὑγροῖσι, καὶ πόμασι πλὴν οἴνου. καὶ ἢν μὲν οἷός τε ἢ, ἀποκαθαίρειν ἄνω, βηχί τε καὶ πτυέλῳ ἀνάγειν χρὴ, ὥσπερ ἐν περιπλευμονίῃ. εἰ δὲ μὴ, τὴν κάτω κοιλίην, παρασκευάζειν ὅκως ὑποχωρέει. ὑγραίνειν δὲ πόματι. ἀγαθὸν γὰρ. ἔστι δὲ οὗτος θανατώδης. ἀποθνήσκουσι γὰρ τριταῖοι, ἢ πεμπταῖοι, ἢ ἑβδομαῖοι. ἢν δὲ ἠπίως ληφθῇ, κρίνεται ὡς περιπλευμονίη. Κυνάγχη. Ὑπὸ δὲ τῆς κυνάγχης καλεομένης πνίγεται ὁ ἄνθρωπος. καὶ ἐν τῇ φάρυγγι μᾶλλόν οἱ δοκέει ἔχεσθαι. καὶ οὔτε τὸ σίαλον καταπιεῖν, οὔτε ἄλλο οὐδέν. καὶ ὀφθαλμὼ πονέετόν τε καὶ ἐξέχετον, ὡς ἀπαγχομένοισι. καὶ βλέπει αὐτοῖσι ἀτενές. καὶ ἐπιστρέφειν οὐχ οἷός τε ἐστὶν αὐτούς. καὶ λύζει, καὶ ἀναΐσσει θαμινά. καὶ τὸ πρόσωπον καὶ ἡ φάρυγξ πίμπραται, ἀτὰρ καὶ ὁ τράχηλος. τοῖσι δὲ ὁρέουσιν, οὐδὲν κακὸν ἔχειν δοκέει. καὶ ὁρᾷ καὶ ἀκούει ἀμβλύτερον. καὶ

ὑπὸ τοῦ πνιγμοῦ οὐκ ἔννοός ἐστιν. οὔτε ἢν τι λέγῃ, οὔτε ἢν τι ἀκούῃ, ἢ ποιέῃ. ἀλλὰ κεχηνὼς κέεται σιαλοχέων, τοιάδε ποιέων. οὗτος ἀποθνήσκει πεμπταῖος ἢ ἑβδομαῖος, ἢ ἐνναταῖος. Παρακυνάγχη. Ὅταν δὲ τούτων ἀπῇ τι τῶν σημείων, χαλαρωτέρην δηλοῖ τὴν νοῦσον.[13] καὶ καλέουσιν αὐτὴν παρακυνάγχην.[14] τοῦτον φλεβοτομέειν χρή. μάλιστα δὲ ὑπὸ τὸν τιτθόν. συνακολουθέει γὰρ ταύτῃ ἐκ τοῦ πλεύμονος, θερμὸν πνεῦμα. χρὴ δὲ, καὶ τὰ κάτω καθαίρειν, φαρμάκῳ, ἢ κλύσματι.[15] καὶ τοὺς αὐλίσκους παραδοῦναι ἐς τὴν φάρυγγα κατὰ τὰς γνάθους, ὡς ἕλκηται τὸ πνεῦμα ἐς τὸν πλεύμονα. καὶ ποιέειν ὡς τάχιστα πτύσαι, καὶ ἰσχναίνειν τὸν πλεύμονα. καὶ ὑποθυμιᾶν δὴ ὕσσωπον κιλίκιον. καὶ θεῖον, καὶ ἄσφαλτον. καὶ ἕλκειν διὰ τῶν αὐλίσκων, καὶ διὰ τῶν ῥινῶν, ὡς ἐξίῃ φλέγμα, καὶ τὴν φάρυγγα καὶ τὴν γλῶτταν ἀνατρίβειν, τοῖσι φλέγμα ἄγουσι. καὶ τὰς φλέβας τὰς ὑπὸ τῇ γλώσσῃ τάμνειν. ἀφιέναι δὲ αἷμα καὶ ἀπὸ τῶν ἀγκώνων, ἢν ἰσχύῃ. ἀοινεῖν δὲ, καὶ ῥοφεῖν πτισάνης χυλὸν λεπτόν. ἐπειδὰν δὲ ἀφῇ ἡ νοῦσος, καὶ σιτίων γεύηται, ἐλατηρίῳ νέῳ καθῆραι, ἵνα μὴ ἑτέρῳ κακῷ περιπέσῃ. Νοῦσος ἴκτερος. Ἴκτερος τοιόσδε ἐστὶν ὁ ὀξὺς, καὶ διὰ ταχέως ἀποκτείνων.[16] ἡ χροιὴ ὅλη, σιδηρώδης σφόδρα ἐστὶ, χλωροτέρη, οἷοι οἱ σαῦροι οἱ χλωροί.[17] παρόμοιος δὲ καὶ ὁ χρώς. καὶ τῷ οὔρῳ ὑφίσταται, οἷον ὀρόβιον πυῤῥόν. καὶ πυρετὸς καὶ φρίκη βληχρὴ ἔχει. ἐνίοτε δὲ, καὶ τὸ ἱμάτιον οὐκ ἀνέχεται ἔχων, ἀλλὰ δάκνεται καὶ ξύεται. καὶ ἄσιτος ἐὼν τὰ ἑωθινὰ, τὰ σπλάγχνα ἀμύσσεται ὡς ἐπὶ τὸ πουλύ. καὶ ὁκόταν ἐγείρῃ τις αὐτὸν ἢ προσδιαλέγηται, οὐκ ἀνέχεται. οὗτος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἀποθνήσκει ἐντὸς τεσσαρεσκαίδεκα ἡμερῶν. ταύτας δὲ διαφυγὼν, ὑγιὴς γίνεται. χρὴ δὲ θερμολουτέειν. καὶ πίνειν μελίκρητον,[18] σὺν καρύων θασίων λεπισθέντων. καὶ ἀψινθίου κόμης ἴσον, ἀνίσου σεσησμένου ἥμισυ πίνειν. ὁλκῆς τριόβολον νῆστις. καὶ πάλιν ἐς κοίτην τὸ μελίκρητον τοῦτο. καὶ οἶνον παλαιὸν λεπτόν. καὶ ῥοφήματα. ἀσιτέειν δὲ, μή. Τέτανος. Οἱ τέτανοι ὅταν ἐπιλάβωσιν,[19] αἱ γένυες πεπήγασιν ὡς ξύλα. καὶ τὸ στόμα διοίγειν οὐ δύνανται. καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ δακρύουσί τε καὶ ἰλλαίνονται. καὶ τὸ μετάφρενον πέπηγε. καὶ τὰ σκέλεα, οὐ δύνανται συνάγειν. ὁμοίως οὐδὲ τὼ χεῖρε. καὶ τὸ πρόσωπον ἐρεύθει. καὶ σφόδρα ὀδυνᾶται. καὶ ὁκόταν ἀποθνήσκειν μέλλῃ, ἀνεμέει διὰ τῶν ῥινῶν καὶ τὸ πόμα, καὶ τὸ ῥόφημα, καὶ τὸ φλέγμα. οὗτος τριταῖος ἢ πεμπταῖος, ἢ ἑβδομαῖος, ἢ τεσσαρεσκαιδεκαταῖος ἀπόλλυται. ταύτας δὲ διαφυγὼν, ὑγιὴς γίνεται.[20] τούτῳ διδόναι καταπότια, πέπερι. καὶ ἐλλέβορον μέλανα. καὶ ζωμὸν ὀρνιθείων πίονα θερμόν.[21] καὶ πταρμοὺς ἰσχυροὺς καὶ πολλοὺς ἐμποιέειν, καὶ πυριᾶν. ὁκόταν δὲ μὴ πυριῆται, τὰ χλιάσματα προστιθέναι ὑγρὰ καὶ λιπαρὰ, ἐν κύστεσι καὶ ἀσκίοισι πανταχόθεν. μάλιστα δὲ πρὸς τὰ ὀδυνώμενα. καὶ ἀλείφειν θερμῷ καὶ πολλῷ, καὶ πολλάκις. Ὀπισθότονος. ὅταν δὲ ὀπισθότονος ἔχῃ. τὰ μὲν ἄλλα, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὰ αὐτά. σπᾶται δὲ εἰς τοὔπισθεν. καὶ βοᾷ ἐνίοτε. καὶ ὀδύναι ἴσχουσιν ἰσχυραί.[22] καὶ συνάγειν ἐνίοτε οὐκ ἐᾷ τὰ σκέλεα, οὐδὲ τὰς χεῖρας ἐκτείνειν. ξυγκεκαμμένοι γὰρ οἱ ἀγκῶνες γίνονται. καὶ τοὺς δακτύλους πὺξ ἔχει. καὶ τὸν μέγαν δάκτυλον τοῖσιν ἄλλοισι κατέχει ὡς ἐπὶ τὸ πουλύ. καὶ βοᾷ. καὶ φλυαρέει ἐνίοτε. καὶ οὐ δύναται ἑωυτὸν κατέχειν, ἀλλ' ἀναΐσσει ἐνίοτε, ὅταν ἡ ὀδύνη ἔχῃ. ὅταν δὲ ἀνῇ

præ suffocatione intelligit, neq; quid dicat, aut audiat aut faciat, sed iacet ore hiante saliuam effundens. Hęc cùm faciat, quinto aut septimo, aut nono die moritur. Leuior angina quæ παρακυνάγχη dicitur. Cũ verò ex his signis aliquid abfuerit, leuiorem morbũ indicat, eũq; παρακυνάγχην vocant. Huic vena, præsertim quidem sub mamma, secanda est. Hac enim spiritus de pulmone calidus simul sequitur. Quin & per medicamentũ aut infusum deorsum purgare oportet, fistulæq; in fauces ad maxillas intrudendæ, quò spiritus in pulmonẽ trahatur, efficiẽdumq; vt quàm citissimè spuat, pulmoq; extenuandus. Suffitus quoq; ex hyssopo Cilicio, sulphure & bitumine parandus, & per fistulas attrahendus, perq; nares, vti pituita exeat. Fauces & lingua his quæ pituitam ducant infricãda, venæq; sub lingua secandæ. Sanguis verò ex cubitis mittendus, si vires valeant, vino abstinendũ, & ptisanæ succus liquidus sorbendus. Postquam autem morbus dimiserit, cibosq; gustauerit, elaterio recẽti, ne in aliud malum incidat, purgãdum. Morbus Regius. Huiusmodi morbus regius acutus est, & citò necat, color totus malicorium maximè refert, ex viridi pallescẽs, & qualis lacerti virides, simileq; ferè corpus est, in vrina quod subsidet velut eruum fuluum est, & febris ac horror leuis detinet. Quandoq; etiã vestes ferre non sustinet, sed ab iis mordetur & pungitur. Ieiuno mane viscera plærunq; lacerantur, & si quis eũ excitet aut alloquatur, non patitur. Hic ferè intra dies quatuordecim moritur, quos si effugerit, conualescit. Calida lauare oportet, & aquã mulsam bibere, cũ nucibus thasiis decorticatis & absynthij coma, pari portione, & anisi cribrati dimidio, ita vt triobolum ex his ieiunus bibat, rursusq; cùm cubile petit, hanc aquam mulsam, vinumq; vetus tenue assumat, & sorbitionibus vtatur, neq; cibis abstineat. Corporis distentio τέτανος dicta. Cùm inuadunt corporis distentiones Tetani appellati, maxillæ velut lignũ configuntur, os aperire nequeunt, oculi illachrymantur ac peruertuntur, dorsum rigidum est, crura neque manus similiter adducere possunt, facies rubescit & vehementer dolet, cumq; morti est proximus, potionem, sorbitionem & pituitã per nares reiicit. Hic tertio, aut quinto, aut septimo, aut decimo quarto die perit, quos si effugerit, conualescit. Huic piper & veratrum nigrum ex iure gallinaceo pingui & calido deuoranda dato, sternutamentaq; vehementia & multa excitato, & fotus adhibeto. Vbi verò non fouebitur, tepefactoria humida & pinguia in vesicis & vtriculis vndiq;, præsertimq; ad dolentes partes admoueto, & calido oleo copioso, crebroq; inungito. Distentio in posteriora. Cùm distẽtio in posteriora, ὀπισθότονος Græcè dicta detinet, in reliquo ferè eadem sunt, verùm in posteriora conuellitur, interdumque vociferatur, vehementes dolores occupant, neque interdum crura adducere, neq; manus extendere sinit. Inflexi enim sunt cubiti, digitos in pugnum contractos habet, & pollicem vt plurimùm aliis digitis continet, vociferatur & quandoque delirat, neq; se continere potest, sed cùm dolor detinet, interdum sursum prosilit, vbi verò do-

lor remiserit, quietem agit. Interdū verò simul vt morbo corripiuntur, vox eos deficit, aut insania & atra bile tentantur. Hi voce soluta, tertio die moriuntur, & per nares reiiciunt. Quòd si contigerit vt decimum quartum effugiant, conualescunt. Vt superiorem curato, & si voles ita facito. Post affusam frigidā plurimam, vestimenta tenuia, pura, & calida superiniicito, tuncque ignem ne adhibeto. Hoc modo tetani & opisthotoni curandi. Voluuli. Oriuntur quidem voluuli ex incalescente ventre superiore, inferiore verò refrigerato. Resiccatur enim intestinum & constipatur ex inflammatione ita vt neq; flatum neq; alimenta transmittat, sed venter durus sit, & vomat interdū, inprimis quidē pituitosa, deinde verò biliosa, tandem etiam stercus, sitis & dolor maximeq; circa præcordia detinet, totus etiam venter dolet & inflatur, sese iactat, febres inuadunt, præcipueq; septimo die contingunt. His ea curatio instituenda est. Venter superior quàm citissimè purgandus, sanguis ex capite & cubitis detrahendus, vt aluus superior calescere desinat, partes supra septū transuersum, excepto corde, refrigerandæ. Inferiores autem partes homine in aquæ calidæ solio collocato, & oleo semper illito, calefaciendæ, & calefacientia humida admouenda. Collyrium ex solo melle decem digitorum longitudinis, summa eius parte anteriore felle taurino illitum bis aut ter subiiciēdum, vt exusta omnia circa rectū intestinū stercora educas. Quòd si sic successerit, postea infusum per clysterē iniiciendū. Sin minus, folle fabrili indito, in vētrem flatus immittendus, vt tum ventrem, tum intestinum contractum distendas. Deinde extracto folle, infusum per clysterē iniiciendum. Sit autem statim paratū infusum, ex his quæ non admodū calefaciant, sed stercora dissoluant & colliquefaciant. Deinde intrusa in anum spongia, in aqua calida desideat, infusum per clysterem continens. Quod si receperit, rursusq; demiserit, conualescit. Prius autem mel optimū delingat, vinumq; hornum vernaculum bibat. At si remisso voluulo, febris eum prehendat, desperatus est. Fortassis enim etiam soluta aluus inferior interficiet. Pulmonis inflammatio. In pulmonis inflammatione hæc fiunt, febris acuta detinet, respiratio crebra est & calida, anxietudo, impotentia, corporis iactatio, dolor sub scapulis, ad iugulum & mammam, & in pectore grauitas, interdum etiam delirium. Nonnullis verò donec tussire cœperint, sine dolore est, sed illa diuturnior est & grauior. Primis diebus sputum tenue & spumosum expuit, lingua flauescit, procedente verò tempore nigrescit. Si igitur circa initia nigrescat, celeriores sunt liberationes, si verò postea, tardiores. Ad extremum autem lingua dehiscit, & si digitum admoueas, adhærescit. Morbi verò liberationem, non secus ac in morbo laterali lingua indicat. Hæc autem contingunt, diebus, vt minimum, quatuordecim, ad summum verò, vno & viginti. Quo tempore vehementer tussit, simulque cum tussi, primùm quidem copiosum & spumosum sputum expuit, septimo verò & octauo die, cùm febris in vigore fuerit, humidaque pulmonis in-

ἡ ὀδύνη, ἡσυχίην ἔχει. ἐνίοτε δὲ καὶ ἄφωνοι γίνονται ἅμα ἁλισκόμενοι, ἢ μανικοί τε καὶ μελαγχολικοί. οὗτοι τεταρταῖοι θνήσκουσι, τῆς φωνῆς λυθείσης. καὶ ἀνεμέουσι διὰ τῶν ῥινῶν. εἰ δὲ φθάσουσι φυγεῖν τὰς τεσσαρεσκαίδεκα, ὑγιέες γίνονται. θεραπεύειν δὲ ὡς τὸν ἄνω. ἢν δὲ βούλῃ, καὶ ὧδε ποιέειν. ὕδωρ ὡς πλεῖστον ψυχρὸν καταχέας, ἔπειτα ἱμάτια λεπτά, καὶ καθαρά, καὶ θερμὰ ἐπιβάλλειν. πῦρ δὲ τότε μὴ προσφέρειν. οὕτως χρὴ ποιέειν καὶ τοὺς τετανους, καὶ τοὺς ὀπισθοτόνους. Εἰλεοί. Εἰλεοὶ δὲ γίνονται, τῆς μὲν ἄνω κοιλίης θερμαινομένης, τῆς δὲ κάτω ψυχομένης. ξυναυαίνεται γὰρ τὸ ἔντερον, καὶ ξυμπιλέεται ὑπὸ τῆς φλεγμασίης, ὥστε μήτε τὸ πνεῦμα, μήτε τὰς τροφὰς διεξιέναι, ἀλλὰ τὴν γαστέρα σκληρὴν εἶναι. καὶ ἐμέειν ἐνίοτε. πρῶτον μὲν, φλεγματώδεα. ἔπειτα δὲ, χολώδεα. τελευτῶν δὲ, κόπρον. καὶ δίψαν ἔχει, καὶ ὀδύνην μάλιστα μὲν περὶ τὰ ὑποχόνδρια. ἀλγέει δὲ καὶ πᾶσαν τὴν γαστέρα, καὶ πεφύσηται. καὶ λύζει, καὶ πυρετοὶ ἐπιλαμβάνουσι. γίνονται δὲ μάλιστα ἑβδομαῖοι. τούτους ὧδε χρὴ θεραπεύειν. καθῆραι τὴν ἄνω κοιλίην ὡς τάχιστα. καὶ αἷμα ἀφαιρέειν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν ἀγκώνων, ἵνα παύσηται ἡ ἄνω κοιλίη θερμαινομένη. καὶ ψύχειν τὰ ἄνω τῶν φρενῶν, πλὴν τῆς καρδίης. τὰ δὲ κάτω θερμαίνειν ἐν σκάφῃ ὕδατος θερμοῦ καθίζων τὸν ἄνθρωπον καὶ ἀλείφων αἰεί. καὶ χλιάσματα ὑγρὰ προστιθέναι. καὶ βάλανον μέλιτος μοῦνον ποιέων, ὡς δεκαδάκτυλον ἐξ ἄκρου χολῇ ταυρείῃ τὸ πρόσθεν ἐπιπλάσσων προσθεῖν καὶ δὶς καὶ τρίς, ὡς πάντα τὰ ξυγκεκαυμένα περὶ τὸν ἀρχὸν ἐξαγάγῃς τῆς κόπρου. ἢν μὲν οὕτως ὑπακούῃ, κλύζειν ἐπὶ τούτοισιν. ἢν δὲ μή, φῦσαν χαλκευτικὴν ἐσιέναι καὶ φυσᾶν ἐς τὴν κοιλίην, ἵνα διαστήσῃς τήν τε κοιλίην, καὶ τὴν τοῦ ἐντέρου σύστασιν. εἶτα πάλιν ἐξελὼν τὴν φῦσαν, κλύσαι. εὐθὺς δὲ ἕτοιμον ἔστω τὸ κλύσμα, μὴ πάνυ τῶν θερμαντικῶν, ἀλλὰ τῶν διαλυόντων τὰς κόπρους καὶ τηκόντων. εἶτα βύσας τὴν ἕδρην σπόγγῳ, καθήσθω ἐν ὕδατι θερμῷ, κατέχων τὸ κλύσμα. καὶ ἢν δέξηται τὸ κλύσμα, καὶ πάλιν μεθῇ, ὑγιὴς γίνεται. ἐν δὲ τῷ πρόσθεν χρόνῳ, μέλι τε ὡς κάλλιστον λειχέτω. καὶ οἶνον αὐγίτην πινέτω ἔξωθεν. ἢν δὲ τοῦ εἰλεοῦ ἀφέντος, πυρετὸς αὐτὸν ἐπιλάβῃ, ἀνέλπιστος. ἴσως γὰρ καὶ ἡ κάτω κοιλίη λυθεῖσα, ἀποκτείνειεν ἄν. Περιπλευμονίη. Ἡ δὲ περιπλευμονίη, τοιάδε ποιέει. πυρετός τε ὀξὺς ἔχει. καὶ τὸ πνεῦμα πυκνὸν καὶ θερμὸν ἀναπνέει. καὶ ἀπορίη, καὶ ἀδυναμίη καὶ ῥιπτασμός. καὶ ὀδύνη ὑπὸ τὴν ὠμοπλάτην, καὶ εἰς τὴν κληῖδα, καὶ εἰς τὸ τιτθόν. καὶ βάρος ἐν τοῖσι στήθεσιν. ἐνίοτε δὲ καὶ παραφροσύνη. ἔστι δ' οἷσιν ἀνώδυνός ἐστιν, ἕως ἂν βήξωνται. πολυχρονιωτέρη δὲ καὶ χαλεπωτέρη κείνης. τὸ δὲ σίαλον, λεπτὸν καὶ ἀφρῶδες πτύει τὸ πρῶτον. ἡ δὲ γλῶσσα, ξανθή. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου μελαίνεται. ἢν μὲν οὖν ἐν ἀρχῇ μελαίνηται, θάσσονες αἱ ἀπαλλαγαί. ἢν δὲ ὕστερον, βραδύτεραι. τελευτῶσι δὲ καὶ ῥήγνυται ἡ γλῶσσα. καὶ ἢν προσθῇς τὸν δάκτυλον ἔχεται. τὴν δὲ ἀπάλλαξιν τῆς νούσου σημαίνει ἡ γλῶσσα, ὥσπερ καὶ ἐν τῇ πλευρίτιδι ὁμοίως. ταῦτα δὲ πάσχει ἡμέρας τεσσαρεσκαίδεκα, τοὐλάχιστον· τὸ πλεῖστον δὲ, εἴκοσι καὶ μίαν. καὶ βήσσει τοῦτον τὸν χρόνον σφόδρα. καὶ καθαίρεται ἅμα τῇ βηχί. τὸ μὲν πρῶτον, πολὺ καὶ ἀφρῶδες σίαλον. ἑβδόμῃ δὲ καὶ ὀγδόῃ, ὁκόταν ὁ πυρετὸς ἐν ἀκμῇ ᾖ, ἢν ὑγρὴ εἴη ἡ περιπλευμο-

πλευμονίῃ,[32] ἢν παχύτερον· ἢν δὲ μὴ, οὔ. ἐνάτῃ δὲ καὶ δεκάτῃ, ὑπόχλωρον καὶ ὕφαιμον. δωδεκάτῃ δὲ [33] μέχρι τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης πουλὺ καὶ πυῶδες. ὧν καὶ ὑγραί εἰσιν αἵ τε φύσιες καὶ διαθέσιες τοῦ σώματος, αὐτὰρ καὶ ἡ νοῦσος ἰσχυρή. ὧν δὲ ἥ τε φύσις καὶ ἡ κατάστασις τῆς νούσου ξηρὴ, ἧσσον οὗτοι. ἢν μὲν οὖν τῇ τεταρτῃ καὶ δεκάτῃ ξηρανθῇ, καὶ μηκέτι ἀποβήσσῃ πυῶδες, ὑγιής ἐστιν. ἢν δὲ μὴ, προσέχειν ἐς τὰς εἴκοσι, δυοῖν δεουσῶν, καὶ τὰς εἴκοσι καὶ μίαν, τὸν νόον. καὶ ἢν μὲν ἐν ταύταις παύσηται, ἐκφεύγει τοῦ πτύσματος. ἢν δὲ μὴ, ἐρώτα αὐτὸν, εἰ γλυκύτερον τὸ σίαλον. καὶ ἢν φῇ, ἴσθι ὅτι ὁ πλεύμων αὐτῷ ἔμπυός ἐστι. καὶ ἡ νοῦσος καθίσταται ἐνιαυσίη, ἢν μὴ ἐν τῇσι τεσσαράκοντα ἡμέρῃσι ἀποβλύδων, ἀναγάγῃ τὸ πύον. ἢν δὲ φῇ ἀηδὲς εἶναι τὸ σίαλον, θανατώδης ἡ στάσις τῆς νούσου. ἀλλ' ἐν τῇσι πρώτῃσιν ἡμέρῃσι μάλιστα διάδηλοι. ἢν γὰρ ἐκπτύσῃ τὸ σαπρὸν καὶ τὸ πυῶδες ἐν ἡμέρῃσι δύο καὶ εἴκοσι, καὶ μὴ ἑλκωθῇ, ἐκφεύγει· ἢν δὲ μὴ, οὔ. αὕτη ἡ περιπλευμονίη οὐδὲν ἀπολείπει τῶν ἐν τῷ πλεύμονι ἐόντων κακῶν. [34] ἢν οὖν τι τούτων ἀπῇ τῶν κακῶν εἰδέναι χρὴ ὅσα τε τῷ κάμνοντι ἔχειν, καὶ τῷ ἰητρῷ μεταχειρίζεσθαι. ἢν δὲ ὀλίγα ἔχῃ τούτων τῶν σημείων, μὴ ἐξαπατάτω. ἐπεὶ οὐκ ὀλέθριος περιπλευμονίη ἐστὶν, ἀλλά τις μαλθακή. θεραπεύειν δὲ χρὴ τὴν περιπλευμονίην, οὕτως. οὐ μέντοι ἐξαμαρτήσει καὶ πλευρῖτιν καὶ φρενῖτιν οὕτω μεταχειριζόμενος. Ἀρχοῦ δὲ πρῶτον κουφίζειν τὴν κεφαλὴν, ἵνα μηδὲν ἐπιρρέῃ πρὸς τὸ στῆθος. τὰς δὲ πρώτας ἡμέρας, τὰ ῥοφήματα ἔστω γλυκύτερα. οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα τὸ ξυγκαθήμενον καὶ τὸ ξυνεστηκὸς, ἀποπλύνοις καὶ κινέοις. τεταρταίοισι δὲ καὶ πεμπταίοισι καὶ ἑκταίοισι, μηκέτι γλυκύτερα, ἀλλὰ λιπαρά. ἐς γὰρ τὴν ἄνω πτύσιν ὑποχρέμπτεσθαι ξυμφέρει. ἢν δὲ μὴ δύνηται κατὰ λόγον πτύειν, τῶν ἀναγόντων φαρμάκων διδόναι. τὰς δὲ κοιλίας ἐν μὲν τῇσι πρώτῃσιν ἡμέρῃσι τέσσαρσιν ἢ πέντε, ὑποχωρέειν χρὴ, καὶ ὀλίγῳ μᾶλλον, ἵνα οἵ τε πυρετοὶ ἀμβλύτεροι ἔωσι, καὶ τὰ ἀλγήματα κουφότερα. ὁκόταν δὲ κεκενωμένος ᾖ καὶ ἀσθενὴς τὸ σῶμα, τὴν κάτω κοιλίην διὰ τρίτης ὑποκινέειν, ἵνα τό, τε σῶμα δυνατὸν ᾖ, καὶ τὰ ἄνω χωρία ἄικμα. ἢν γὰρ κάτω ὑγρὸν πολλὸν ὑποχωρέῃ, ἀπὸ τῆς πέμπτης ἡμέρης, θάνατον ποιέει. κάτω γὰρ τοῦ ὑγροῦ ὑποχωρέοντος, τὰ ἄνω ξηραίνεται. καὶ ἡ κάθαρσις τοῦ πτύσματος οὐ χωρέει ἄνω. δεῖ οὖν καὶ τὴν κάτω κοιλίην, μήτε ἑστάναι λίην, ἵνα μὴ ὀξέες ἔωσιν οἱ πυρετοί. μήτε λίην ὑποχωρέειν, ἵνα τὸ σίαλον ἀνιέναι δύνηται, καὶ ἰσχύῃ ὁ κάμνων. Φάρμακα δὲ τῆς ἀναγωγῆς, ἑκταίοισι καὶ ἑβδομαίοισι καὶ ἐνναταίοισι καὶ ἔτι προαιτέρω ἐοῦσι τῆς νούσου, μᾶλλον δίδου. τὸ δὲ φάρμακον ἔστω, ἐλλέβορος λευκὸς, θαψίη, ἐλατήριον νέον, ἴσον ἑκάστου. ἢν δὲ τὸ σίαλον μὴ καθαίρηται εὖ, καὶ τὸ πνεῦμα πυκνὸν ᾖ, καὶ τῆς καθάρσιος μὴ ἐπικρατέῃ, προλέγειν ὅτι ἀνέλπιστός ἐστι τοῦ ζῆν, [35] ἢν μὴ δύνηται τῇ καθάρσει ὑπουργέειν. ποιέειν δὲ καὶ τὰ ἐν τῇ περιπλευμονίῃ, ἤν σοι τὰ τῆς κοιλίης τῆς κάτω, καλῶς ὑπουργέῃ. ποιέειν δὲ καὶ ἄλλως ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρης ἀρξάμενος, δίδου ἄρου τοῦ μεγάλου κόγχην χηραμίδα, δαύκου καὶ ἀκαλήφης μίην. καὶ νάπυος, καὶ πηγάνου, ὅσον τοῖσι τρισὶ δακτύλοισι λαβεῖν. καὶ ὀποῦ σιλφίου, ὅσον κύαμον.

flammatio extiterit, crassius procedit, alioqui minimè. Nono & decimo aliquantum cum virore pallescens & subcruentũ. Duodecimo ad decimumquartum vsque, copiosum & purulentum. Atq; hæc fiunt quibus naturæ & corporis affectiones humidæ sunt, quinetiam morbus vehementior est. At quibus natura & morbi conditio sicca est, hi minus conflictantur. Si quidem igitur ad decimumquartum diem resiccatus fuerit, neq; purulentum ampliùs tussi reiecerit, sanus est. Sin minùs, decimum octauum & primum ac vigesimũ diem animaduerte. Et si quidem tunc quieuerit, huiusmodi sputũ euadit. Sin minùs, an dulcius sputũ fuerit interroga. Quòd si affirmauerit, pulmonem purulentum esse scito, morbumq; annuum fore, nisi intra quadraginta dies pus sursum eduxerit. At si ingratum sputum esse dixerit, hic morbi status lethalis est. Verùm primis potissimum diebus istud in his est cõspicuum. Nam si putridum & purulentum sputũ duobus & viginti diebus reiecerit, neq; exulceratus fuerit, euadit; alioqui verò, minimè. Hæc pulmonis inflammatio nihil relinquit in pulmone vitij. Si igitur de his affectibus aliquid abfuerit, nosse oportet quænam ægro sint necessaria, & quęnam Medico aggredienda sint. Quòd si pauca ex his signis habeat, nõ est quòd decipiatur, cùm hæc pulmonis inflammatio leuis sit & minimè exitialis. Atq; hunc in modum pulmonis inflammationem curare oportet. Neq; tamen peccaueris, si morbum lateralem & phrenitidem hoc modo curare aggrediaris. Primùm quidem caput leuius reddito, ne quid ad pectus defluat. Primis autem diebus sorbitiones dulciores esse debent. Sic enim maximè quod in se consedit & coiit dilueris & agitaueris. Quarto, quinto & sexto die, ne ampliùs dulces sint, sed pingues, cùm ad sputum per superiora excreandum conferant. Quòd si iuxta rationem spuere nequeat, medicamenta quæ sursum educunt exhibẽda. Primis quidem quatuor aut quinq; diebus, paulò magis aluum subducere oportet, quò febres retũdantur, & dolores leniantur. Cùm verò vacuatus corpusque debile fuerit, tertio quoq; die aluus subagitanda, tum vt corpus robustũ euadat, tum superiora loca humoris sint expertia. Nam si multus humor per inferiora secedat, post quintũ diem mortem adfert. Secedente enim per inferiora humore, superiora siccescũt, neq; sputum per superiora repurgatur. Inferiorem igitur aluum neque nimis sisti oportet, vt ne febres increscant, neque nimis demitti, quò sputum sursum emitti possit, & æger viribus valeat. Vbi autem sextum & septimum ac nonum diem attigerint, iamq; vlteriùs progresso morbo, medicamenta quæ sursum educant potiùs exhibeto. Taleque sit medicamentum, veratrum album, thapsia, elaterium recens, cuiusque par portio. Quòd si sputum probè non repurgetur, & spiratio crebra fuerit, neq; purgatio superet, desperatam esse salutẽ prædicito, nisi ad purgationẽ sufficere possit. Facienda verò etiã quæ in pulmonis inflãmatione fieri debent, si aluus inferior probè officium suum præstet. Aliter autem primis diebus curatio facienda: Dracunculi magni concham maiorẽ exhibeto, dauci & vrticæ vnam, sinapis & rutæ quantum tribus digitis capere possis, & laseris succum fabæ quantitatem.

Quæ aceto dulci & aqua temperata & excolata, ieiuno tepida potui præbeto. Poſtquam autem purũ eſſe ſputum cœperit, dracunculi concham maiorẽ, amygdalas purgatas, ex aceto dulci aqua diluto propinato. Quòd ſi magis educere voles, radicis capparis corticem his admiſceto. Morbus lateralis. Cùm morbus lateralis corripit, hæc contingũt, dolor latus occupat, febris & horror detinet, crebra eſt ſpiratio, ſpiritus nõ niſi erecta ceruice trahitur, ſubbilioſa colore mali punici putamen referentia per tuſſim reiicit, niſi quid intus ruptum fuerit. Quòd ſi ſic, etiam ſanguinẽ poſt ruptiones. Eſt autem cruẽtus morbus lateralis, in quo ſubcruenta expuit. Et bilioſus quidem mitior eſt, niſi ægro ruptũ quid intus fuerit, aliôqui grauior quidem, ſed non adeò lethalis. Cruentus autem vehemens, & grauis, & lethalis. Cùm igitur vrget, vnà ſingultus adeſt, ſimulq; cum ſputo ſanguinis, grumos nigros tuſſi reiicit. Hic ſeptimo die moritur, & ſi decimum diem ſuperauerit, à morbo quidem laterali conualeſcit, ſed vigeſimo ſuppuratur, & pus per tuſſim reiicit, tandem verò euomit, neq; adeò facilè curatur. Morbi laterales ſicci. Sunt autem ſicci morbi laterales ſine ſputo, verùm hi moleſti ſunt. Iudicationes aliis ſimiles ſunt, copioſiore in potu humectatione quàm alij opus habẽt. Bilioſi autem & ſanguinei, nono & vndecimo die decernũt, iiq; magis ſaneſcunt. Quòd ſi per initia quidem leues dolores detinuerint, poſt quintum verò & ſextum diem acuti, ij ad duodecimũ vſq; protrahuntur, & nunquam ferè euadunt. Periclitantur autẽ maximè ad ſeptimum, ſed etiam ad duodecimum, poſt quos conualeſcunt. Qui ab initio quidem leues ſunt, poſt ſeptimum autem & octauũ ingraueſcunt, ad decimumquartum decernunt & ſaneſcunt. Morbus lateralis in dorſo. Lateralis in dorſo morbus, hoc aliis prẹſtat, dorſum velut ex plaga dolor occupat, ingemiſcit, confertim reſpirat, cõfeſtim pauca expuit, & corpus laſſitudine vexatur. Tertio aut quarto die vrinam velut ſubcruentam ſaniem reddit, fereque quinto die moritur, ſin minùs, ſeptimo, quos ſi effugerit, viuit. Hic morbus mitis eſt, minusq; lethalis, obſeruandus tamen ad decimum quartũ, poſt quem ſaneſcit. Quibuſdam autem morbo laterali laborantibus, purum ſputum expuitur, vrina cruenta redditur, qualis ſanies ex carnibus aſſatis deflueſ, dolores verò acuti per ſpinam ad pectus & inguina perueniũt. Hic ſi ſeptimum diẽ effugerit, ſanus redditur. Cùm verò alicui morbo laterali laboranti dorſum rubeſcere contigerit, & humeros incaleſcere, dumq; deſidet, pondere grauari, ſi venter perturbatus ex virore pallida & graueolentia admodum demittat, hic ex vẽtris deiectione primo & vigeſimo die moritur, quem ſi effugerit, conualeſcit. At quibus confeſtim expuitiones cuiuſuis ſunt generis, & dolores admodum acuti, ij tertio die moriũtur, quem ſi effugerint, conualeſcunt. Qui verò ſeptimo, aut nono, aut decimo die, ſanus non fuerit, pus intrò colligere incipit. Præſtat autem ſuppurari, minùs enim lethale eſt, quamuis laborioſum ſit. Prẹter autem commemorata ſigna, in vnoquoque morbo laterali hæc in lingua ſpectare oportet. Bulla enim aliquãtum liueſcente in lingua ſuborta, qualis ferro cãdente in oleũ intincto fieri aſſolet, ſi quidẽ per initia aſpera fuit,

ταῦτα ἐν ὄξει γλυκεῖ καὶ ὕδατι κεράσας καὶ διηθήσας, δίδου νήστει χλιαρόν. ἐπὴν δὲ ἄρχηται καθαρὸν ἐκπτύειν, δρακοντίου χηραμίδα καὶ σήσαμον. καὶ ἀμύγδαλα καθαρὰς, ἐν ὄξει γλυκεῖ κεχρημένῳ πίνειν. ἢν δὲ μᾶλλον βούλῃ ἄγειν, καππάριος τῆς ῥίζης φλοιὸν μιγνύναι τούτοισιν. Πλευρῖτις. Ὁκόταν δὲ πλευρῖτις λάβῃ, τάδε πάσχει. ὀδύνη τὴν πλευρὴν καὶ πυρετὸς καὶ φρίκη ἴσχει. καὶ ἀναπνεῖ πυκνόν. καὶ ὀρθοπνοίη ἔχει. καὶ ἀναβήσσει ὑπόχολα οἷα ἀπὸ σιδίου, ἢν μὴ ῥῆγμά τι ἔχῃ. ἢν δὲ ἔχῃ καὶ αἷμα ἀπὸ τῶν ῥηγμάτων. ἔστι δὲ καὶ αἱματώδης. ἐν ᾗ τῇ αἱματώδει ὕφαιμον. ἔστι δὲ ἡ μὲν χολώδης ἠπιωτέρη, ἢν μὴ ῥῆγμά τι ἔχῃ ὁ κάμνων. εἰ δὲ μὴ, ἐπιπονωτέρη μὲν, θανατωδεστέρη δὲ οὔ. ἡ δὲ αἱματώδης ἰσχυρὴ καὶ ἐπίπονος καὶ θανατώδης. ὁπόταν οὖν παρεστῇ καὶ λύγξ ἅμα καὶ αἵματος θρόμβους ἀποβήσσῃ ἅμα τῷ σιάλῳ μέλανας, οὗτος ἀποθνήσκει ἑβδομαῖος. δέκα δὲ ἡμέρας διαφυγὼν, τῆς μὲν πλευρίτιδος ὑγιὴς γίνεται. εἰκοστῇ δὲ, ἐκπυΐσκεται καὶ ἀποβήσσει πῦον. τελευτῶν δὲ, ἀπεμέει. καὶ πάνυ εὐθεράπευτος οὐ γίνεται. Ξηραὶ πλευρίτιδες. Εἰσὶ δὲ καὶ ξηραὶ πλευρίτιδες ἄπτυστοι. χαλεπαὶ δὲ αὗται.[36] αἱ δὲ κρίσιες ὅμοιαι τῇσιν ἄλλῃσιν ὑγρασίῃσι, πλέονος δέονται τῶν ἄλλων ἐν τῷ ποτῷ. αἱ δὲ χολώδεες καὶ αἱματώδεες κρίνουσιν ἐναταῖαι καὶ ἑνδεκαταῖαι. καὶ οὗτοι ὑγιέες μᾶλλον γίνονται. ἢν δὲ κατ᾽ ἀρχὰς μὲν μαλθακαί τινες ἔχωσιν ὀδύναι, ἀπὸ τῆς πέμπτης δὲ καὶ ἕκτης ὀξεῖαι,[37] αὗται δὲ τελευτῶσι μέχρι δυοκαιδεκάτης, καὶ οὐ μάλα ἐκφεύγουσι. κίνδυνος δὲ μάλιστα μέχρις ἑβδόμης. ἀτὰρ καὶ ἐς τὴν δυοκαιδεκάτην. μετὰ δὲ ταύτας, ὑγιαίνονται. αἱ δὲ ἐξ ἀρχῆς μὲν μαλθακαὶ, ἀπὸ δὲ τῆς ἑβδόμης καὶ ὀγδόης ὀξεῖαι, πρὸς τὰς τεσσαρεσκαίδεκα κρίνουσί τε καὶ ὑγιαίνονται. Πλευρῖτις ἐν νώτῳ. Ἡ δὲ ἐς τὸν νῶτον πλευρῖτις τοσόνδε διαφέρει τῶν ἄλλων. τὸν νῶτον ὀδυνᾶται ὡς ἐκ πληγῆς. καὶ στένει. καὶ ἀναπνεῖ ἀθρόον. εὐθὺς δὲ πτύει ὀλίγα. καὶ κοπιᾷ τὸ σῶμα. τρίτῃ ἢ τετάρτῃ, οὐρεῖ ἰχῶρα ὕφαιμον. ἀποθνήσκει δὲ μάλιστα πεμπταῖος. εἰ δὲ μή γε, ἑβδομαῖος. ταύτας δὲ διαφυγὼν ζώει. καὶ ἡ νοῦσος ἠπίη, καὶ ἧσσον θανατώδης. φυλάσσειν δὲ χρὴ, μέχρι τῆς τεσσαρεσκαίδεκα. μετὰ δὲ ταῦτα ὑγιὴς γίνεται. ἐνίοις δὲ τῶν πλευριτικῶν, τὸ μὲν σίαλον, καθαρόν. ἡ δὲ οὔρησις, αἱματώδης, οἷον ἀπὸ κρεῶν ὀπτῶν ἰχωρώδες. ὀδύναι δὲ ὀξεῖαι διὰ τῆς ῥάχιος ἐς τὸ στῆθος καὶ ἐς τοὺς βουβῶνας τείνουσιν. ἐπὴν τὴν ἑβδόμην διαφυγὼν, ὑγιαίνει. ὁκόταν δὲ τῷ τῶν πλευριτίδων τινὶ παρεσχεθῇ τὸν νῶτον ἐρυθραίνεσθαι, καὶ τοὺς ὤμους θερμαίνεσθαι, καὶ ἀνακαθίζοντα βαρύνεσθαι, καὶ ἡ γαστὴρ ἐκταράσσεται χλωρὰ καὶ δυσώδεα σφόδρα, ἐπὴν διὰ τὴν ὑποχώρησιν τῆς γαστρὸς, εἰκοστῇ καὶ μιῇ ἀποθνήσκει. ταύτας δὲ διαφυγὼν, ὑγιαίνει. οἷσι δὲ αἱ πτύσιες εὐθὺς παντοδαπαί εἰσι, καὶ τὰ ἀλγήματα πάνυ ὀξέα, οὗτοι τριταῖοι θνήσκουσι. ταύτας δὲ διαφυγόντες, ὑγιαίνουσιν. ὁ μὴ γενόμενος δὲ ὑγιὴς, τῇ ἑβδόμῃ ἢ τῇ ἐνάτῃ,[38] ἢ τῇ δεκάτῃ, ἄρχεται ἐμπυΐσκεσθαι. κρέσσον δὲ ἐμπυῆσαι. ἧσσον γὰρ θανατῶδες, καὶ εἰ ἐπίπονον ἦ. πρὸς δὲ τοῖσι σημείοισι τοῖσιν εἰρημένοισιν, ἐν ἑκάστῃ τῶν πλευριτίδων, καὶ τάδε χρὴ σκοπέεσθαι τῆς γλώσσης.[39] πομφόλυγος γὰρ ὑποπελίδνου γινομένης ἐπὶ τῆς γλώσσης, οἷα σιδηρίου βαφέντος εἰς ἔλαιον, ἢν μὲν ἐν ἀρχῇ γένηται τρηχεία, χαλεπω-

χαλεπωτέρη ἡ ἀπάλλαξις τῆς νούσου. καὶ ἀνάγκη αἷμα ἀποβῆξαι ἐν τῇσιν ἡμέρῃσιν, ἐν ᾗσι δεῖ. εἰ δὲ καὶ προεκκεχωρηκυίης τῆς νούσου γίνοιτο, αἱ μὲν κρίσιες, ἐς τὴν τετάρτην καὶ δεκάτην ἡμέραν, ἀνάγκη δὲ πτύσαι αἷμα. ἔχει δὲ οὕτως περὶ τῆς ἀπαλλάξιος. εἰ μὲν τριταίῳ ἄρχοιτο πεπαίνεσθαι καὶ πτύεσθαι, θάττους αἱ ἀπαλλάξιες. εἰ δὲ ὕστερον πεπαίνοιτο, ὕστερον καὶ αἱ κρίσιες γίνονται, ὡς ἐν τοῖσι τῆς κεφαλῆς σημηΐοισι. τὰ δὲ ἀλγήματα τὰ ἐν ἁπάσῃσι τῇσι πλευρίτισιν ὡς ἐπὶ τὸ πουλὺ, κουφίζει μεθ᾿ ἡμέρην μᾶλλον, ἢ νύκτωρ. θεραπεύειν δὲ χρὴ τὰς πλευρίτιδας οὕτως. τὰ μὲν πολλὰ ὡς τὴν φρενῖτιν καὶ περιπλευμονίην, πλὴν λουτροῖσι χρῆσθαι θερμοῖσι, καὶ οἴνοισι γλυκέσιν. ἢν μὲν οὖν τῇ πρώτῃ ἢ τῇ ἐπιούσῃ λάβῃς τῆς ἐπιλήψιος, ἢν μὲν ὑπεληλύθῃ ἡ κόπρος καθαρὴ, ἢ ἀτρέμα χολώδης καὶ ὀλίγη, ὑποκλύσαι θαψίῃ. ἢν δὲ κινηθεῖσα ἡ κοιλίη, τὴν μὲν νύκτα χαλάσῃ, τῇ δὲ ὑστεραίῃ ὀδύνη καὶ στρόφος ἔχῃ, πάλιν ὑποκλύσαι. ἢν δὲ ὁ κάμνων χολώδης ἢ τῇ φύσει, καὶ ληφθῇ τῇ νούσῳ ἀκάθαρτος ἐὼν, πρὶν ἀναπτύεσθαι τὸ σίαλον χολῶδες καὶ τῷ φαρμάκῳ καθῆραι χολὴν εὖ. ἐκπτύοντι δὲ ἤδη χολώδεα, μὴ δίδου τὸ φάρμακον. ἢν γὰρ δῷς, τὸ πτύσμα οὐ δυνήσεται ἄνω ἀνιέναι, ἀλλ᾿ ἑβδομαῖος ἢ ἐνναταῖος ἀποπνιγήσεται, ἢν μᾶλλον καὶ τὰ ὑποχόνδρια ἀλγέῃ. ἢν δὲ πρὸς τῇσιν ἐν τῇσι πλευρῇσι ὀδύνῃσι καὶ τὰ ὑποχόνδρια ἀλγέῃ, ὑποκλύσαι δεῖ. καὶ πιέειν διδῶναι νήστει, ἀριστολοχίαν, καὶ ὕσσωπον, καὶ κύμινον. καὶ σίλφιον. [40] καὶ μήκωνα λευκὴν, καὶ ἄνθος χαλκοῦ, καὶ μέλι, καὶ ὄξος, καὶ ὕδωρ. πρὸς μὲν τὰ φάρμακα, οὕτω δεῖ ποιέεσθαι τὰς θεραπείας τὰς πρώτας. τὰ δὴ ἄλλα ὧδε ἔχει. λούειν πολλῷ θερμῷ πρὸς τὴν δύναμιν τοῦ κάμνοντος, πλὴν τῆς κεφαλῆς. [41] καὶ ὁκόταν αἱ κρίσιες ὦσι, τὰ ὀδυνώμενα χλιαίνειν ὑγρῇσι πυρίῃσιν, ὑπαλείφων ἐλαίῳ. ὁκόταν δὲ καταιγίζωσιν αἱ νοῦσοι, ἡσυχάζειν καὶ τὸν κάμνοντα καὶ τὸν ἰητρὸν τῇσι θεραπείῃσιν, ὅκως μὴ κατεργάσηταί τι κακόν. πτισάνης δὲ χυλὸν κατεφθὸν διδόναι, ὀλίγῳ παχύτερον μελίκρητον ποιέων. μετὰ δὲ τὰ λουτρὰ, καὶ οἶνον γλυκὺν καὶ ὑδαρέα προσπίνειν, μὴ ψυχρὸν, ὀλίγον [42] ἐκ βομβυλίου εὐρυστόμου. καὶ ὁκόταν βῆχες ἐπιῶσιν, ἐπιπίνειν καὶ χρέμπτεσθαι ὡς μάλιστα. [43] καὶ τῷ ποτῷ ὑγραίνειν, ἵνα ὁ πλεύμων ὑγρότερος ἐὼν, ῥᾷον καὶ θᾶσσον ἀποδιδῷ τὸ πτύσμα, καὶ ἡ βὴξ ἧσσον πονέῃ. καὶ ῥοιῆς δὲ γλυκείης οἰνώδεος χυλὸν, γάλακτι αἰγείῳ ὀλίγῳ καὶ μέλιτι μιγνὺς, κατὰ μικρὸν πολλάκις δίδου. νύκτωρ τε καὶ μεθ᾿ ἡμέρην καὶ ὕπνοι ὡς μάλιστα διακωλύειν, ἵνα κάθαρσις γένηται, θᾶσσον τε καὶ πλεῖον. τὴν δὲ αἱματώδεα πλευρῖτιν, θεραπεύειν χρὴ οὕτως. μετὰ δὲ τὰς κρίσιας, ἀνακομίζειν σιτίοισι κούφοισι καὶ ἡσυχάζειν. καὶ φυλάσσεσθαι περισσῶς, ἡλίους, ἀνέμους, πλησμονὰς, ὀξέα, ἁλυκὰ, λιπαρὰ, καπνὸν, φύσας τὰς ἐν τῇ κοιλίῃ, πόνους, λαγνείας. ἢν γὰρ ἡ νοῦσος ὑποτροπιάσῃ, θάνατος ἕψεται. ἐν δὲ τῇσι πτύσεσιν, ἢν ὀδύνη τε ἔχῃ, καὶ μὴ δύνηται ἀποπτύειν, νήστει δίδου ἄνθος χαλκοῦ, ὅσον κοτινάδα. καὶ ὀποῦ σιλφίου τούτου τὸ ἥμισυ. καὶ τριφύλλου καρποῦ ὀλίγον, ἐν μέλιτι λείχειν. ἢ πεπέρεος κόκκους πέντε. καὶ ὀποῦ σιλφίου, ὅσον κύαμον. καὶ μέλι. καὶ ὄξος. καὶ ὕδωρ πίνειν χλια-

difficilior morbi liberatio contingit, & diebus quibus oportet, sanguinem tussi reiicere necesse est. Quod si progresso etiam morbo id cōtingat, iudicationes quidem ad decimum quartum diem procedent, sed sanguinem expuere necesse est. De morbi autem liberatione sic se res habet. Si tertio quidem die maturari & expui cœperit, celeriores sunt liberationes. Si verò posterius maturescat, posterius etiā iudicationes contingunt, quemadmodum in signis capitis. In omnibus autem lateris morbis, dolores ferè interdiu potius q̃ noctu leuiores esse solent. Curandi autem sunt morbi laterales hunc in modum, plærunque velut phrenitis & pulmonis inflāmatio, præter quam quod balneis calidis & vino dulci vtendum. Si quidem igitur primo aut postero ab accessione die ægrum susceperis, si stercus quidem subiit purū, aut leuiter biliosum & paucum, ex infuso thapsio aluus subluenda. Quod si aluus emota, noctu quidem demittat, postero verò die dolore & torminibus detineatur, rursus subluenda. Si verò æger natura biliosus fuerit, & minimè purgatus morbo correptus sit, priùs quam biliosum sputum expuat, medicamento etiam bilem probè purgato. Iam verò biliosa expuenti, medicamentum ne exhibueris. Si enim exhibueris, sputum per superiora prodire minimè poterit, sed septimo aut nono die strangulabitur, idq; magis si præcordia doleant. At si ad laterum dolores etiam præcordiorum dolor accesserit, aluum subluere oportet, & ieiuno potui exhibere aristolochiam, hyssopum, cuminum, laserpitium, peplum album, æris florem & mel, ex aceto & aqua. At per medicamenta quidem primis diebus ad hunc modum procedere curatio debet. Reliqua verò sic se habent. Calida multa virium ægri habita ratione, prę-ter quàm caput, lauato, cumq; iudicationes procedent, partes dolentes humidis fomentis tepefacito, & oleo sublinito. Vbi verò cum impetu morbi irruunt, tum ægrum, tū Medicum à curationibus quiescere oportet, vt ne quid mali comparetur. Ptisanæ autem succus coctus exhibendus, paulò crassior admixto melle redditus. Post balnea, vinum dulce dilutum potui exhibēdum, minimè frigidum, paucum, ex angusti oris poculo. Cumq; tusses inuaserint, superbibendum & quàm maximè excreandum, & potu humectandum, vt pulmo humidior redditus, facilius ac citius sputum reiiciat, & tussis minùs vexet. Et mali punici dulcis vinosi succum, cum lacte caprino pauco & melle mixtum, noctu & interdiu, sensim ac sæpè exhibeto, somnumque quàm maximè prohibeto, quo celerior ac copiosior purgatio contingat. At morbum lateralem cruentum hoc modo curare oportet. Post iudicationes autem, vires leuibus cibis reficiendę, & quiescendum, præcipueq; vitandi soles, venti, plenitudines, acida, salsa, pinguia, fumus, ventris flatus, labor, venus. Si enim reuerterit morbus, mors sequetur. Inter spuendum verò si dolor detinet, neque expuere possit, ieiuno æris florem baccæ oleastri magnitudine, succi laseris eius dimidium, seminis trifolij parum, ex melle deligenda exhibeto. Aut piperis grana quinq;, & succi laseris fabæ quantitatem, mel, acetum, & aquam, ie-

iuno tepida propinato, Hoc etiã dolores sedat. Quòd si pro ratione spuere nequeat, sed in ipso sputum retineatur, & in pectore stertorem edat, radicis dracunculi magni concham maiorem, & oleum cum melle admisceto, & acetum aqua temperatum insuper sorbendum dato. Aliud vehemens. Aëris florem fabæ quantitate, nitrum assatum dupla portione, hyssopi quantum tribus digitis capitur, melle admixto, aqua & oleo instillato, paulatim per concham maiorem, ne stranguletur, infundito. Quod etiam in pulmonis inflammatione, si nõ purgetur, faciendum. Si verò neq; stertat, neq; vt conuenit, spuat, capparis semen quantum tribus digitis capitur, piper, nitri modicum, cum melle, aceto & aqua admixta, tepidum sorbẽdum dato. Postridie verò id ex aceto, melle & aqua feruefactum sorbendum, quod & stertentibus, & iis qui expurgari nequeunt exhibendũ. At si valentius expetis, hyssopi, sinapis, & nasturtij quantũ conchæ testa maior capere potest, ex melle & aqua tritum, feruefactũ, & colatum, tepidum sorbendũ prebeto. Ad hunc modum curati hi morbi sanãtur, nisi sputi aliquid in pulmone relicti in pus vertatur, ex quo tussis sicca excitatur, febris & horror detinet, spiritus erecta ceruice trahitur, frequenti & conferta respiratione æger affligitur, vox paulò grauior redditur, & color cum calore vultum occupat. Procedẽte verò tempore etiam magis apertè hic morbus declaratur. Hunc si intra decimum diem curãdum susceperis, postquam victus ratione & balneo calido calefeceris, per infusum pus è pulmone educito, & aliis quæ pus ducãt vtitor, eamq; victus rationem quæ suppurato debetur instituito, & caput ne quid influat, resiccato. At si per infusum pus minimè educatur, id ex pulmone in thoracem erumpit, postq; ruptionem sanus esse videtur, quòd pus ex angusto in ampliorem locũ concesserit, & spiritus quẽ attrahimus, in pulmone sedem habeat. Sed progressu temporis, pure pectus impletur, tusses & febres, aliiq; dolores omnes magis vrgent, morbusq; manifestus euadit. Hunc quindecim post eruptionẽ diebus sinere conuenit, pus vti rursus maturescat, cùm nimirum in ampliorem locũ pus veniens, tũ refrixerit, tum adducto ad se eo quod in thorace erat humido, ipsum semiputridũ esse necesse sit. Per hoc tempus igitur si spõte spuere incipiat, benè habet; sin minùs, medicamentis aut potionibus succurrẽdum, vltimis quidem diebus, ad virium corporis refectionem, antequam magis attritum sit, insurgendo, & caput vt purum sit propter affluxionem curando. Si verò nõ spuatur, sed ad latera sui significationem exhibeat, secato aut inurito. At si neq; spuatur, neq; de se in costis significationem præbeat, ieiunum post copiosæ calidæ balneũ, & minimè potum, in sella firma collocato, cumq; alter eũ ex humeris apprehenderit, tu ipse eum cõcutito, aurem costis admouens, vt noscas quanam ex parte sui significationẽ præbeat. Votum autẽ est, vt id ad sinistra magis contingat, quòd inustio aut sectio in dextris mortẽ magis afferat. Quò enim dextra valentiora sunt, eò in ipsis vehementiores morbi apparere solent. Quòd si propter crassitudinem humor non fluctuet, neq; strepitus edatur in pectore, crebrum autem spiritũ trahat,

ρὸν, νῆστι δίδου. τοῦτο καὶ τὰς ὀδύνας παύει. ἢν δὲ μὴ δύνηται πτύειν κατὰ λόγον, ἀλλ' ἐνίσχηται ἐν αὐτῷ, καὶ ῥέγχῃ ἐν τοῖσι στήθεσιν, δρακοντίου τοῦ μεγάλου ῥίζης χηραμίδα, καὶ ἔλαιον σὺν μέλιτι μίξαι, ἐπιρροφεῖν δὲ, ὄξος κεκρημένον ὕδατι ἰσχυρόν. ἄνθος χαλκοῦ ὅσον κύαμον, καὶ νίτρον ὀπτὸν διπλάσιον, καὶ ὕσσωπον, ὅσον τοῖσι τρισὶ δακτύλοισι λαβεῖν, μέλιτι μίξας, καὶ ὕδωρ καὶ ἔλαιον μικρὸν ἐπιστάξας, χλιαίνας ἐν χηραμίδι ἐγχέειν ἵνα μὴ ἀποπνιγῇ. καὶ ἐν περιπλευμονίῃ ἢν μὴ καθαίρηται, τοῦτο δεῖ ποιέειν. ἢν δὲ μήτε ῥέγχῃ, μήτε πτύῃ ὡς δεῖ, καππάρεως καρποῦ ὅσον τοῖσι τρισὶ δακτύλοισι λαβεῖν, καὶ πέπερι, καὶ νίτρον ὀλίγον, καὶ μέλι, καὶ ὄξος, καὶ ὕδωρ μίξας, τοῦτο χλιαρὸν ἐπιρροφεῖν. τὴν δὲ ὑστεραίην ἡμέρην, ἐν ὄξει καὶ μέλιτι καὶ ὕδατι ἀναζέσας ἐπιρροφεῖν. τοῦτο καὶ τοῖσι ῥέγχουσι διδόναι, καὶ μὴ δυναμένοισι καθαίρεσθαι. εἰ δὲ ἰσχυρότερον βούλοιο ποιέειν, ὑσσώπου, καὶ νάπυος, καὶ καρδάμου ὅσον κοίλην χηραμίδα τρίψας ἐν μέλιτι καὶ ὕδατι, καὶ ἀναζέσας καὶ διηθήσας, ἐπιρροφεῖν χλιαρὸν δίδου. οὕτω ταῦτα τὰ νοσήματα θεραπευθέντα, ὑγιέα γίνονται, ἢν μή τι τοῦ πτύσματος ὑπολειφθὲν ἐν τῷ πλεύμονι πύος γένηται, ὑφ' οὗ βήσσουσι ξηρὰ βηχία. καὶ πῦρ καὶ φρίκη ἴσχει. καὶ ὀρθοπνοίη ἔχει. καὶ πυκνὸν καὶ ἀθρόον ἀναπνεῖ. καὶ ἡ φωνὴ βαρυτέρη ὀλίγον. καὶ χροιὴ σὺν τῇ θέρμῃ τὸ πρόσωπον ἴσχει. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, μᾶλλον καὶ ἡ νοῦσος σάφα δηλοῦται. τοῦτον εἰ ἐντὸς τῶν δέκα ἡμερέων λάβοις, θερμήναντα χρὴ διαίτῃ καὶ λουτρῷ θερμῷ, ἐγχέαι ἐς τὸν πλεύμονα, ὅ, τι πύον ἄξει. καὶ τοῖσιν ἄλλοισι χρῆσθαι, τοῖσι τὸ πύον ἄγουσι, καὶ διαιτᾶν ὧδε ὡς ἔμπυον. καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποξηραίνειν, ἵνα μὴ ἐπιρρέῃ. ἢν δὲ ἐγχυθέντος μὴ ἀνάγηται τὸ πύον, ῥήγνυται αὐτὸ ἐκ τοῦ πλεύμονος εἰς τὸν θώρηκα. καὶ μετὰ τὴν ῥῆξιν, δοκέει ὑγιὴς εἶναι, ὅτι ἐκ τῆς στενοχωρίης εἰς τὴν εὐρυχωρίαν ἦλθε τὸ πύον. καὶ τὸ πνεῦμα ὃ ἀναπνέομεν, ἕδρην ἔχει ἐν τῷ πλεύμονι. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, τὰ στήθεα πύου πληροῦνται. καὶ βῆχες καὶ πυρετοὶ, καὶ τὰ ἄλλα ἀλγήματα πάντα μᾶλλον πιέζει αὐτόν. καὶ ἡ νοῦσος διαδηλοῦται. τοῦτον μετὰ τὴν ἔκρηξιν, ἐᾶσαι δεῖ ἡμέρας πεντεκαίδεκα, ὅκως πάλιν πεπανθῇ τὸ πύον. ἅτε γὰρ εἰς εὐρυχωρίην ἐλθὸν τὸ πύον, ἀνέψυχέ τε καὶ τὸ ὑπάρχον ὑγρὸν ἐν τῷ θώρακι προσηγάγετο πρὸς ἑωυτὸ, ὥστε αὐτὸ ἡμισαπὲς εἶναι. ἢν μὲν οὖν αὐτόματον ἄρξηται πτύεσθαι ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἢν μὴ φαρμάκοισι τιμωρέειν ἢ ποτοῖσιν, ἐν τῇσι τελευταίῃσιν ἡμέρῃσι τῶν ἡμερέων τῶν πεντεκαίδεκα, σπεύδειν ἀναστῆναι πρὶν μᾶλλον τρύχεσθαι τὸ σῶμα, φυλάσσων τὴν κεφαλὴν καθαρὴν τῆς ἐπιρροῆς εἵνεκα. ἢν δὲ μὴ πτύηται, ἀποσημαίνηται δὲ ἐς τὰς πλευρὰς, ταμέειν ἢ καῦσαι. ἢν δὲ μήτε πτύηται, μήτε ἀποσημαίνηται ἐς τὰς πλευρὰς, λούσας πολλῷ καὶ θερμῷ νῆστιν, καὶ ἄποτον καθίσας ἐπὶ ἕδρης ἀκινήτου. ἕτερος δὲ τῶν ὤμων ἀναλαβέτω. αὐτὸς δὲ σεῖε τοῦτον, τὸ οὖς παραβάλλων ἐς τὰς πλευρὰς, ἵν' εἰδῇς ὁκοτέρωθεν ἀποσημαίνει. βούλεσθαι δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ ἀριστερά. θανατωδέστερον γὰρ πρὸς τὰ δεξιὰ καίειν ἢ τάμνειν. ὁκόσῳ γὰρ αὐτὰ ἰσχυρότερά ἐστι τὰ δεξιὰ, τόσῳ καὶ τὰ νουσήματα ἐν αὐτοῖσιν ἰσχυρότερα δείκνυται. ἢν δὲ ὑπὸ πάχεος τὸ ὑγρὸν μὴ κλυδάζηται, μηδὲ ψόφος ᾖ ἐν τῷ στήθει, πυκνὸν δὲ ἕλκῃ τὸ πνεῦμα.

καὶ οἱ

καὶ οἱ πόδες οἰδέωσι. καὶ βηχιόντι παρέσῃ, μὴ ἐξαπατάτω, ἀλλ' εὖ ἴσθι πλήρη ἐόντα τὸν θώρηκα πύου. ἐς τὴν ἐρετρίδα γῆν ὑγρὴν, καὶ λίην τετριμμένην καὶ χλιαρὴν, ἐπιβάψας ὀθόνιον λεπτὸν, περικάλυψον κύκλῳ τὸν θώρηκα. καὶ ὅκου ἂν πρῶτον ξηραίνηται, ταύτῃ χρὴ τάμνειν ἢ καίειν, ὡς ἐγγυτάτω τῶν φρενῶν, φυλασσόμενος αὐτῶν τῶν φρενῶν. ἢν δὲ βούλῃ ἀλείφων τῇ ἐρετριάδι, σκόπει ὁμοίως ὡς ἐν τῷ ὀθονίῳ. πολλοὶ δὲ ἅμα διαλειφόντων, ἵνα μὴ τὰ πρῶτα διαλειφόμενα ἀποξηραίνηται. μετὰ δὲ τὴν τομὴν ἢ τὴν καῦσιν, τῷ μοτῷ ἐκ τοῦ ὠμολίνου χρέο. καὶ ἐξίει κατ' ὀλίγον τὸ πύον. ὁκόταν δὲ μέλλῃς τάμνειν ἢ καίειν, ὑποσημαίνου τὸ αὐτὸ σχῆμα ἔχοντα, ὅπερ ἂν, ὁκόταν μέλλῃς τάμνειν ἢ καίειν, ἵνα μὴ ἐξαπατήσῃ ἀνωτέρω γινόμενον ἢ κατωτέρω τὸ δέρμα, ἐν τῇ μεταβολῇ τοῦ σχήματος. καὶ τὰς βῆχας φυλάσσειν ἐκ τῆς διαίτης, ὅκως μὴ ἀντισπάσωσι πάλιν ἐς τὸν πλεύμονα τὸ πύον, κακὸν γάρ, ἀλλ' ἐᾶν κατὰ τὴν τομὴν ὡς τάχιστα ἀποξηραίνεσθαι. ἐπειδὰν δὲ δωδεκαταῖος ᾖ, ἅπαν ἀφιέναι τὸ λοιπὸν πύον, καὶ ἀπὸ τοῦ ὀθονίου μοτοῦ. καὶ ἀφιέναι δὶς τῆς ἡμέρης τὸ πύον. καὶ τὴν ἄνω κοιλίην ἐκ τῆς διαίτης ὡς μάλιστα ξηραίνειν. ὧδε χρὴ καὶ τὰς ἐκ τῶν τρωμάτων, καὶ τὰς ἐκ τῆς περιπλευμονίης, καὶ ἐκ καταρρόων μεγάλων ἐκπυήσιας, καὶ προσπεσόντος τοῦ πλεύμονος τῇσι πλευρῇσι σκοπεῖν καὶ θεραπεύειν. [45] ψυκτήρια δὲ τάδε δίδου ἐπὶ τοῖσι καύσοισι πίνειν ὁκόταν βούλῃ. πολλὰ δὲ ἀπεργάζεται. τὰ μὲν γὰρ, οὔρησιν ἐμποιεῖ. τὰ δὲ, διαχώρησιν. τὰ δὲ, ἀμφω. τὰ δὲ, οὐδέτερα, ἀλλὰ ψύχει μοῦνον, ὡς ἄγγος ὕδατος ζέον, ἤν τις ἐπιχέῃ ψυχρὸν ὕδωρ, ἢ ψυχρῷ αὐτὸ τὸ ἄγγος πνεύματι προσαγάγοι. δίδου δὲ ἄλλα ἄλλοισιν. οὔτε γὰρ τὰ γλυκέα πᾶσι συμφέρει, οὔτε τὰ στρυφνά, οὔτε τὰ αὐτὰ πίνειν δύνανται. [46] τοῦτο μὲν κηρίων ξηρῶν, ὅσον δύο κοτύλας, βρέχων ὕδατι, καὶ ἀνατρίβων τριβέσθω, ἕως ἂν ὑπόγλυκυ γένηται. εἶτα διηθήσας, σέλινα ἐμβαλὼν, δίδου πίνειν. τοῦτο δὲ λίνου καρποῦ ὀξύβαφον, ὕδατος κοτύλας δέκα ἐπιχέας, ἕψειν ἐν καινῇ χύτρῃ ἐπὶ ἀνθράκων [47] ἄζεσον, ἵνα ἀναπνέῃ ἕως ἂν ὁ χυλὸς ἁπτομένῳ λιπαρὸς γένηται. τοῦτο δὲ [48] μελικρήτου ὑδαρέος καθεψήσας, τὸ ἥμισυ λείπειν. ἔπειτα σέλινα ἐπιβαλὼν, τοῦτο ψυχρὸν κατ' ὀλίγον δίδου. τοῦτο δὲ [49] κριθὰς ἀχιλληΐδας κοτύλην αὐήνας, [50] ἄρας τὰ ἀθέρα καὶ πλύνας εὖ, ἐπιχέας ὕδατος χοέα, ἕψει. καὶ τὸ ἥμισυ ἀπολείπων, ψύχων δίδου πίνειν. τοῦτο δὲ αἰθιοπικοῦ κυμίνου, κοτύλης δέκατον μέρος, ἐπιχέας τρία ἡμιχόεα ἕψε πηλῷ τριχώδει καταλείψας [51] ἄζεσον, ἕως τρίτον μέρος λείπῃ. καὶ ψύχων, δίδου τοῦτο πρὸς πάντα καῦσον καὶ λοιπὸν πυρετόν. τοῦτο δὲ ὕδωρ οὐράνιον αὐτὸ καθ' αὑτό. τοῦτο δὲ πτισάνης κοτύλη, χοέα ὕδατος ἐπιχέας, λείπειν τὸ ἥμισυ ἕψων. ἔπειτα διηθήσας σέλινα ἐπιβαλὼν, δίδου ψυχρόν. τοῦτο δὲ οἱ σταφίδινοι λευκοὶ οἶνοι ὑδαρέες. τοῦτο δὲ τρύγες στεμφυλίτιδες σταφιδίτιαι ὑδαρέες. τοῦτο δὲ ἀσταφὶς λευκὴ ἄνευ γιγάρτων κοτύλη. καὶ πενταφύλλου ῥιζέων χειροπληθῆ φλάσας, εἴκοσι κοτύλας ὕδατος ἐπιχέας, ἀφεψήσας, καὶ τὸ ἥμισυ λείπων, δίδου ψυχρὸν κατ' ὀλίγον. τοῦτο δὲ κρίμνων κριθέων ἁδρῶν ἡμιχοίνικα, ὕδατος χοέα ἐπιχέας, ὁκόταν ἤδη ἀνοιδέῃ τὰ κρίμνα, τρίβειν τῇσι χερσὶν, ἕως ἂν λευκὸν τὸ ὕδωρ γένηται.

pedes intumescunt, & tussicula quędam vexat, ne decipiaris videto, sed scito thoracem pure plenum esse. Linteo itaq; tenui in rubrica liquida, admodum trita & tepida intincto, thoracem in orbem obtegito, quaque parte primùm resiccatum fuerit, eâ sectionem aut vstionem facere oportet, vt quàm proximè ad septum transuersum accedas, ea tamen adhibita cautione ne ipsum attingas. Quòd si voles, vbi rubricam illeueris, eadem velut in linteo spectato. Multi autem simul illinant, ne partes quæ primùm illinuntur, resiccentur. Post sectionem verò aut vstionem, penicillo ex lino crudo vtere, & paulatim pus emittito. Cũ verò secare aut inurere voles, nota impressa fac vt eandẽ figuram seruent inter secandum aut vrendum, ne te cutis figuram immutando sursum aut deorsum vergens decipiat. Tusses quoq; in victus ratione vitandæ, ne rursus in pulmonem (quod malum est) pus reuellant, sed sinendum, vt ad sectionem citissimè resiccetur. Posteaquam verò duodecimum attigerit diẽ, pus reliquum totum emittito, & penicillo ex linteo apposito, bis die pus educito, superioremque ventrem victus ratione quàm maximè resiccato. Ad hunc modũ suppurationes, quæ tum ex vulneribus, tum ex pulmonis inflammatione, & ex magnis defluxionibus, incumbente in latera pulmone contingunt, spectare & curare oportet. Has autem potiones refrigerantes febre ardente laborantibus, cùm voles, exhibeto, quæ multarũ sunt virium, aliæ siquidem mictionem prouocãt, aliæ alui subductionem, aliæ vtrunque, aliæ neutrum, alię tantùm refrigerant, non secus ac si quis in vas aquæ feruentis frigidam infundat, vel vento frigido vas ipsum exponat. Alia verò aliis exhibeto. Neq; enim omnibus dulcia cõferunt, neq; acerba, neq; eadem bibere possunt. Fauorum siccorum heminas duas aqua maceratas, & contritas dum aqua gustu subdulcis reddatur, deinde excolatas, iniecto apio, bibendas dato. Seminis lini acetabulum, aquæ decem heminis affusis, in olla noua prunis imposita decoquito, igne depositũ vt trãspiret sinito, quoad succus tactui pinguis euadat. Aquam mulsam aquosam ad dimidias decoquito, deinde apium iniicito, hoc frigidum paulatim exhibeto. Hordeum achilleum, hoc est magnum & optimum resiccatum, & dempto quod acutum est, ad heminæ mensuram, & benè lotum, aquæ congio affuso, ad dimidias coquito, refrigeratum potui exhibeto. Cumini Æthiopici heminæ decimam partem, tribus aquæ semicõgiis affusis decoquito, luto piloso olla oblita ad tertias feruefactum & refrigeratũ, hoc ad omnem febrem ardẽtem aliamq; febrem exhibeto. Aqua etiam cœlestis per se sola exhibita prodest. Ptisanæ heminã, aquæ congio affuso, ad dimidias coquito, deinde colatum iniecto apio, frigidum potui dato. Vina etiam alba ex vuis passis, aquosa exhiberi possunt. Vuarum passarum feces vinaceæ expressæ, dilutæ, ad idem valent. Vuæ passæ albæ exemptis vinaceis heminam, radicum pentaphylli manipulum contusum, affusis aquæ heminis viginti, ad dimidias decoquito, frigidum paulatim exhibeto. Farinæ hordei pleni crassiores partes ad chœnicem dimidiam, affuso aquæ congio, cùm crassiores farinæ partes iam intumuerint, manibus terito quoad aqua alba reddita fuerit,

& adiãti pugillo iniecto, nocturno sereno expositum præbeto. Trium aut quatuor ouorum candidum in aquæ congio subactum bibat. Hoc admodum refrigerat, & ægrum ad aluum subducendam etiam concitat. Hordei torrefacti probè loti chœnicem dimidiã, in aquæ congio bis aut ter feruefactam, frigidam exhibeto. Prisanæ cremorem coctum tenuem, & vinum dulce exhibeto. Hoc non mouet. Cucumeris maturi sine cortice pollinem ex aqua propinato. Hoc vrinam mouet, refrigerat & sitim sedat. Eruum in aqua antè decoctum, deinde ollæ nouæ in maiore olla aqua plena impositum, alia eruo affusa aqua parum coquito, postea effusam tertiam partem, vbi eruum coctum fuerit, refrigeratum præbeto, ad cyathos singulos inspersо cucumeris & erui polline. Hoc indubitanter sitim sedat. Vinum Thasium vetus, aquę quinque & viginti partibus, ad vnam vini partem admixtis, exhibeto. Trifolium, cucumeris pollinem, ex aqua in qua crassiores hordeaceæ farinæ partes maduerint, præbeto. Apij manipulos tres, pulegij pugillos duos, in aceti heminis decem, ad tertias decoquito, hoc melle & aqua admixta aquosum bibat, adianti pugillo iniecto, quod vrinam mouet & aluum soluit. Mala odorata dulcia contusa, aqua macerata, aquam potui exhibeto. Mala cydonia eodem modo macerata, si aluus in febre ardente soluta fuerit. At si morbus regius insuper inuaserit, vuæ passæ albæ detractis vinaceis, cicerum alborum, vtrorumque heminam dimidiam, hordei Achillei tantundem, aquæ heminæ decem, apium, mentham, coriandrum, cuiusque parum, simul terito, quoad aqua leuiter dealbescat, postremò adianti pugillo iniecto, nocturno sereno expositum exhibeto. His etiam similia imitari poteris. Omnia autem nocturno sereno exposita febricitanti exhibeto, his exceptis quibus aluus plus æquo est fluida. Pulegij pugillos tres, apij duplum, vino aqua temperato decoquito & propinato. Hoc vrinam mouet bilemq; per aluum educit.

καὶ ἀδιάντου δραχμίδα ἐμβαλὼν, ἀπαιθριάσας δίδου. τοῦτο δὲ ᾠῶν τὸ λευκὸν τριῶν ἢ τεττάρων, καταδεύσας ἐν ὕδατος χοΐ πινέτω. τοῦτο δὲ ψύχει σφόδρα, καὶ τὴν κοιλίην ὑπάγει τὸν νοσέοντα παρασκευάζει. τοῦτο δὲ ἡμιχοίνικον κάχρυων εὖ ἀποπλύνας ἐν ὕδατος χοΐ, ζέσας δὶς ἢ τρὶς, ψυχρὸν δίδου. τοῦτο δὲ πτισάνης χυλὸν, καθεφθὸν λεπτὸν, καὶ οἶνον γλυκὺν δίδου. τοῦτο οὐκ ἄγει. τοῦτο δὲ σικύου πέπονος, ἄνευ τοῦ δέρματος πάλης, ἐφ' ὕδατι. τοῦτο οὐρέεται, καὶ ψύχει, καὶ τὴν δίψαν παύει. τοῦτο δὲ ὀρόβους ἐν ὕδατι προεψήσας, εἶτα χύτραν καινὴν ἐν χύτρῃ μείζονι θεὶς, πλέην ὕδατος, ἐπιχέας ἕτερον ὕδωρ τοῖσιν ὀρόβοισιν ἕψε ὀλίγον χρόνον. εἶτα ἀποχέας τὸ τρίτον μέρος, ἐπειδὰν καθεφθοὶ ἔωσιν οἱ ὄροβοι ψύξας δίδου. κατὰ κύαθον ἐπιπάσσων τῆς τοῦ σικύου πάλης, τὴν ἐκ τῶν ὀρόβων πάλην. τοῦτο δὲ βεβαίως δίψαν παύει. τοῦτο δὲ θάσιον οἶνον παλαιὸν, πέντε καὶ εἴκοσιν ὕδατος καὶ ἕνα οἴνου δίδου. τοῦτο δὲ τρίφυλλον τὸ σικυῶδες, ἐν ὕδατι καὶ κρίμνα κριθέων, βρέχων δίδου. τοῦτο δὲ σέλινα, ὅσον τρεῖς τῇ χειρὶ περιλαβεῖν, καὶ γλήχωνος δραχμίδας δύο ἑψῶν, ἐν ὄξους κοτύλῃσι δέκα ὡς τρίτον μέρος λείπῃ. τοῦτο μέλιτι καὶ ὕδατι κεραννὺς ὑδαρὲς, πινέτω, ἀδιάντου δραχμίδα ἐμβάλλων. τοῦτο δὲ οὖρον ἄγει καὶ τὴν κοιλίην λύει. τοῦτο δὲ μῆλα εὐώδεα γλυκέα φλάσας, καὶ ἐν ὕδατι ἀποβρέξας, δίδου πίνειν τὸ ὕδωρ. τοῦτο δὲ μῆλα κυδώνια ὡσαύτως ἢν ἡ κοιλίη λελυμένη ᾖ, ἐν πυρετῷ καυσώδει. ἰκτέρου δὲ ἐπιλαβόντος, ἀσταφίδος λευκῆς ἄνευ γιγάρτων καὶ ἐρεβίνθων λευκῶν, ἡμικοτύλιον ἀμφοτέρων, καὶ κριθέων ἀχιλληΐδων ἴσον καὶ κνίκου ἴσον. ὕδατος κοτύλας δέκα. καὶ σέλινα καὶ μίνθην καὶ κορίαννον, ὀλίγον ἑκάστου ἀνατρίβειν, ἕως ἂν ἠρέμα λευκανθῇ. καὶ ἀδιάντου δραχμίδα ὕστερον ἐμβαλὼν, αἰθριάσας δίδου. τοῦτο δὲ καὶ τὰ τούτοισιν ὅμοια μιμέεσθαι. πάντα δὲ τῷ πυρέσσοντι ἠθριασμένα δίδου, πλὴν οἷσιν αἱ κοιλίαι μᾶλλον τοῦ δέοντος ῥέουσιν. τοῦτο δὲ γλήχωνος δραχμίδας τρεῖς, σελίνου διπλάσιον οἴνῳ κεκρημένῳ ἑψῶν, δίδου. τοῦτο δὲ οὐρέεται, καὶ διὰ τῆς κοιλίης χολὴν ἄγει.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΝΟΥΣΩΝ ΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

HIPPOCRATIS DE MORBIS, LIBER IIII.

SEMEN ex omnibus tum viri, tum mulieris membris, ad hominis generationem veniens, & in mulieris vterum illapsum, ex eoque tempore accedente natura, humanam formam referens, procreatur. Habet autem tum mulier, tum vir, in corpore quatuor humidi formas, ex quibus morbi oriuntur, qui nulla vi contingunt. Hæ verò sunt, pituita, sanguis, bilis & aqua. Ex hisque non minima neque debilissima pars ad semen confertur. Et postquam animal ex parentibus procreatum est, tot humoris formas, tum sani, tum morbosi, in se continet. Quæ verò ex vnaqua-

ΤΟΥ ἀνθρώπου ἐς τὴν φύσιν ἀπὸ πάντων τῶν μελέων τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικὸς ἐλθὸν τὸ σπέρμα καὶ ἐς τὰς μήτρας τῆς γυναικὸς πεσὸν, ἐπάγη. χρόνῳ δὲ γινομένου, φύσις ἀνθρωποειδὴς ἐγένετο ἐξ αὐτέου. ἔχει δὲ καὶ ἡ γυνὴ καὶ ὁ ἀνὴρ, τέσσαρας ἰδέας ὑγροῦ ἐν τῷ σώματι ἀφ' ὧν νοῦσοι γίνονται. ὁκόσα μὴ ἀπὸ βίης νουσήματα γίνονται. αὗται δὲ αἱ ἰδέαι εἰσὶ, φλέγμα. αἷμα. χολή. καὶ ὕδρωψ. καὶ ἀπὸ τούτων ἐς τὸ σπέρμα, οὐκ ἐλάχιστον οὐδὲ ἀσθενέστατον συνέρχεται. καὶ ἐπεὶ τὸ ζῶον ἐγένετο κατὰ τοὺς τοκῆας, τοσαύτας ἰδέας ὑγροῦ ὑγιηροῦ τε καὶ νοσηροῦ ἔχει ἐν ἑωυτῷ. ἀποφανέω δὲ ὁκόσα ἐν ἑκά-

στῳ του-

ἐστι τουτέων τῶν ἰδεῶν καὶ πλείω καὶ ἐλάσσω ἐν τῷ σώματι γίνεται. καὶ ἀπὸ τούτου νοσέουσι. καὶ ὅ, τι αἱ νοῦσοι κρίνονται ἐν τῇσι περισσῇσιν ἡμέρῃσι. καὶ τίνες ἀρχαὶ τῶν νούσων εἰσί. [2] καὶ ὁκοῖα αὐτέων ἑκάστη ἐν τῷ σώματι ἐργασμένη τὴν νοῦσον ἐπάγει. [3] καὶ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ῥῖγος πυρετῶδες γίνεται, καὶ διὰ τί τὸ πῦρ ἐπιπίπτει μετ' αὐτό. ἐθέλω δὲ ἀποφῆναι πρῶτον, πῶς ἡ χολὴ, καὶ τὸ αἷμα, καὶ ὁ ὕδρωψ, καὶ τὸ φλέγμα, πλείονα καὶ ἐλάσσονα γίνεται, ἀπὸ τῶν βρωμάτων καὶ τῶν πομάτων, τρόπῳ τοιῷδε. Η κοιλίη τῷ σώματι πάντων πηγή ἐστι πλέη ἐοῦσα. κενεὴ δὲ γινομένη, ἐπαυρίσκεται ἀπὸ τοῦ σώματος τηκομένου. εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλαι πηγαὶ τέσσαρες ἀφ' ὧν χωρέει τούτων ἕκαστον ἐς τὸ σῶμα. ἐπὴν οὖν αὗται ἀπὸ τῆς κοιλίης λάβωσι, καὶ αὗται ἐπὴν κενωθῶνται, ἀπὸ τοῦ σώματος ἐπαυρίσκονται. ἕλκει δὲ καὶ αὐτὸ τὸ σῶμα, ἐπὴν ἡ κοιλίη τι ἔχῃ ἐν ἑωυτῇ. τῷ μὲν δὴ αἵματι ἡ καρδίη, πηγή ἐστι. τῷ δὲ φλέγματι, ἡ κεφαλή. τῷ δὲ ὕδατι, ὁ σπλήν. τῇ δὲ χολῇ, τὸ χωρίον, τὸ ἐπὶ τῷ ἥπατι. αὗται αἱ τέσσαρες τουτέοισιν εἰσὶ πηγαὶ, ἄνευ τῆς κοιλίης. ἀπὸ τούτων δὲ εἰσὶ κοιλόταται, ἡ κεφαλὴ, καὶ ὁ σπλήν. εὐρυχωρίη γὰρ ἐν αὐτῷ πλείστη ἐστίν. ἀλλὰ περὶ τούτου, ὀλίγον ὕστερον ἀποφανέω κάλλιον. ἔχει δὲ καὶ τόδε οὕτως. ἐν τοῖσι βρωτοῖσι καὶ τοῖσι ποτοῖσιν ἔνεστι πᾶσι, καὶ χολῶδές τι, καὶ ὑδρωπῶδες, καὶ αἱματῶδες, καὶ φλεγματῶδες. τῇ μὲν πλέον τῇ δὲ ἔλασσον. διότι καὶ διαφέρει τὰ ἐσθιόμενα καὶ πινόμενα ἀλλήλων ἐς τὴν ὑγιείην. καὶ ταῦτά μοι ἐς τοῦτο εἴρηται. ἐπὴν δὲ φάγῃ ἢ πίῃ ὁ ἄνθρωπος, ἕλκει τὸ σῶμα ἐς ἑωυτὸ ἐκ τῆς κοιλίης τῆς ἰκμάδος τῆς εἰρημένης· καὶ αἱ πηγαὶ ἕλκουσι διὰ τῶν φλεβῶν ἀπὸ τῆς κοιλίης, ἡ ὁμοίη ἰκμὰς τὴν ὁμοίην, καὶ διαδίδωσι τῷ σώματι, ὥσπερ ἐπὶ τῶν φυτῶν ἕλκει ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ὁμοίη ἰκμὰς τὴν ὁμοίην. ἔχει γὰρ ὧδε ἡ γῆ ἐν ἑωυτῇ δυνάμιας παντοίας καὶ ἀναριθμούς. ὁκόσα γὰρ ἐν αὐτῇ φύεται, πᾶσιν ἰκμάδα παρέχει ὁμοίην ἑκάστῳ. [4] οἵην καὶ αὐτὸ τὸ φυόμενον αὐτῷ ὁμοίην κατὰ ξυγγενὲς ἔχει. καὶ ἕλκει ἕκαστον ἀπὸ τῆς γῆς τροφὴν, οἷόν περ καὶ αὐτό ἐστι. τό, τε γὰρ ῥόδον ἕλκει ἀπὸ τῆς γῆς ἰκμάδα τοιαύτην, οἷόν περ καὶ αὐτὸ δυνάμει ἐστί. καὶ τὸ σκόροδον ἕλκει ἀπὸ τῆς γῆς ἰκμάδα τοιαύτην, οἷόν περ καὶ αὐτὸ δυνάμει ἐστὶ, καὶ τ' ἄλλα πάντα τὰ φυόμενα, ἕλκει ἐκ τῆς γῆς καθ' ἑωυτὸ ἕκαστον. εἰ γὰρ μὴ τοῦτο οὕτως εἶχεν, οὐκ ἂν ἐγίνετο τὰ φυόμενα ὅμοια τοῖσι σπέρμασιν. ὅτῳ δὲ τῶν φυομένων ἐν τῇ γῇ ἰκμὰς κατὰ συγγένειαν τοῦ δέοντος πολλῷ πλέων ἐστὶ, νοσέει ἐκεῖνο τὸ φυτόν· ὅτῳ δὲ ἐλάσσων τοῦ καιροῦ, ἐκεῖνο αὐαίνεται. ἢν δὲ ἐξ ἀρχῆς μὴ ἐνῇ ἰκμὰς τῷ φυτῷ, ἣν ἕλκει κατὰ τὸ συγγενὲς, οὐδ' ἂν βλαστῆσαι δύναιτο. παρέχει δὲ νοηθῆναι, ὅτι εἰ μὴ ἔχει ἰκμάδα κατὰ φύσιν τὸ φυτὸν, οὐ βλαστάνει τὴν ἀρχήν. ἡ γὰρ Ἰωνίη χώρη καὶ ἡ Πελοπόννησος, τοῦ ἡλίου τῶν ὡρέων οὐχ ἥκιστα καίεται, ὥστε δύνασθαι ἐξαρκεῖν τοῖσι φυομένοισι τὸν ἥλιον· ἀλλ' ὅμως οὐ δυνατὸν πολλῶν ἤδη πειραζομένων, οὔτε ἐν Ἰωνίῃ, οὔτε ἐν Πελοποννήσῳ, [5] σίλφιον φῦσαι. ἐν δὲ τῇ Λιβύῃ, αὐτόματον φύεται. οὐ γὰρ ἔστιν οὔτε ἐν Ἰωνίῃ οὔτε ἐν Πελοποννήσῳ ἰκμὰς τοιαύτη, ὥστε τρέφειν αὐτό. ὅτι δὲ πολλὰ

que forma, tum plura, tum pauciora in corpore contingunt, aperiam, & ex quo ægrotant, quodque morbi diebus imparibus iudicantur, & quęnam sunt morborum principia, & quænam horum singula in corpore faciunt, & morbum adducunt, ex quo etiam rigor ipse febrilis contingit, quamque ob causam post eum febris succedit. Ac primùm quidem quanam ratione bilis, sanguis, aqua & pituita ex cibariis & potibus copiosiora & pauciora oriantur, demonstrare volo, hoc modo. Ventriculus vbi plenus existit, omnium in corpore fons est, vacuus verò ex corpore tabescente haurit. Sunt autem etiam quatuor alij fontes, ex quibus horum quisq; in corpus procedit. Postquam igitur hi fontes ex ventriculo acceperint, ipsique vacuati fuerint, ex corpore hauriunt. Trahit quoque ipsum corpus, cùm quid in se ventriculus habuerit. Sanguinis quidem certè fons est cor, pituitæ caput, aquæ lien, bilis locus in iecore. Atque hi sunt quatuor istorum humorum fontes, præter ventriculum. Ex his maximas habet cauitates caput & lien. In eo enim amplissimus locus est. Sed de hoc paulò post melius disseram. Sic autem se res habet. In his omnibus quæ eduntur aut bibuntur, biliosi aliquid, & aquosi, & sanguinis, & pituitosi inest, plus minúsve in hoc vel illo. Quam ob causam quæ comeduntur & bibuntur ad valetudinem inter se differunt. Atque hæc quidem hactenus. Cùm quis comederit aut biberit, corpus ad se ex ventriculo commemoratam humiditatem attrahit, & fontes per venas de ventriculo trahunt, similis humiditas, similem, & in corpus distribuunt, non secus ac in plantis, similis humiditas ex terra similem attrahit. Sic enim in se varias & innumeras terra facultates habet. His nanque omnibus quæ in ipsa producuntur, cuique similem humiditatem præbet, velut & id quod producitur, sibi cognatione similem habet, & trahit vnumquodque ex terra alimentum, quale sanè ipsum est. Nam & rosa tabem ex terra humiditatem trahit, qualis & ipsa facultate est, & allium talem ex terra humiditatem trahit, quale etiam ipsum facultate existit, reliquaque omnia quæ producuntur, vnumquodque è terra quod sibi cognatum est trahit. Quod nisi ita esset, quæ producuntur suis seminibus non essent similia. Cùm verò quod ex terra nascitur plus habet cognati humoris quàm conueniat, id ipsum ægrotat, quod verò iusto minus habet, illud marcescit. Ac nisi quod producitur ab initio habuerit, quem sibi humorem cognatum attrahat, ne succrescere quidem poterit. Quòd verò id quod producitur, pullulare ab initio nequeat, nisi humorem secundum naturam habeat, id inde intelligitur, quòd Ionia & Peloponnesus regio est, quæ pro anni temporibus non minimùm à sole vritur, ita vt sol iis quæ è terra nascuntur satis esse possit, neque tamen fieri potest, etsi multi iam tentarint, vt in Ionia aut Peloponneso Laser producatur, cùm in Libya sponte producatur. Neq; enim in Ionia, neque in Peloponneso est eiusmodi humor, qui ipsum nutriat. Quòd verò multa

etiam alia medicamenta regiones, etiamsi sol sufficiat, alere non possint, aliæ verò sponte producant, id quod dicturus sum considerandum præbet, quantum locus loco etiam valdè vicino ad vini suauitatem præstet, quamuis sol æqualiter sufficiat, cùm in hoc terræ humor sit qui vinum suaue exhibeat, in illo verò minimè. Sunt quoque agrestia non pauca in loco nascentia, quæ ad vlnæ spatium translata, non ampliùs produci comperias. Neque enim terra eiusmodi humorem translato accommodatum habet, qualem illa agrestibus plantis suppeditabat. In his enim sunt quædam magis virulenta, quædam magis humida, quædam dulciora, sicciora quædam, asperiora etiam quædam, aliaque sexcenta aliter se habent. Innumeræ enim sunt in ea facultates. Ac propter eiusmodi genera, primùm nihil ex terra alteri simile producitur, quod cognationem non habeat. Ac mihi sanè hæc omnia agrestia esse videntur. Verùm ea homines cultura mitia reddiderunt, effeceruntque vt quidque suo semini similem fructum ferret. Humor enim similis similem ex terra trahit, ex eoque increscit & nutritur, & ex iis quæ ex terra producuntur, alterum alteri simile nihil est, neque æqualem, neque similem humorem attrahit. Eorum autem singula quæ ad cibos aut potiones è terra producuntur, multas ad se è terra facultates trahunt, & in quoque aliquid pituitosi & sanguinei inest. Hac igitur ex necessitate adductus sum, quòd de cibis ac potibus qui in ventriculum veniant, corpus ad fontes nominatos trahit, similis humor similem per venas. Quòd verò vnúquodque per prædicta trahat, hoc aliud proferam argumentum, simulque aperiam vnde pituita in corpore gignatur. Cùm quis caseum aut aliquid acre comederit, aut aliud quid pituitosum ederit aut biberit, confestim ei ad os & nares accurrit. Quod omnes ita contingere cernimus, idque ex eo quod referam credere oportet. Asseuero autem quòd quicquid in cibo aut potu pituitosum inest, id vbi in ventriculum venerit, partim corpus ad se trahit, partim verò caput, quod cauum existit. Quod velut cucurbita corpori incumbens, pituitam attrahit, quæ cùm viscosa sit, hanc alia ex alia ad caput sequitur. Et quæ quidem recens pituita ex cibo gignitur, in capite manet, vetus autem à recente, cùm sit copiosior, vi illata expellitur. Eamque ob causam vbi quis aliquid pituitosum ederit aut biberit, pituitam excreat. Habet autem hæc se res ad hunc modum. Cùm quis quid pituitosum ederit aut biberit, si quod copiosum existit rursus non exeat, neque per os, neque per nares, id in capite manere, vel ex capite in corpus deferri, & ventriculum petere necesse est, & ad ventriculum peruenire. Et optimè quidem cesserit, si ad vẽtriculum perueniat: cum stercore enim exierit. Si quidem copiosum & humidum fuerit, & stercus humidum reddiderit. Si verò paucum fuerit, id non fecerit. Quòd si in capite permanserit, multum dolorem capiti exhibuerit, cùm in venis fuerit; paucum verò, id non fecerit. Copiosum autem aut paucum sui significationem exhibet. At verò si ad corpus deueniat, illic cum alio humore permiscetur, & si quidem copiosa pituita fuerit, cõfestim

καὶ ἄλλα, ὅσα τοῦ ἡλίου ἐξαρκέοντος αἱ χῶραι οὐ δύνανται τῶν θεραπευμάτων τρέφειν, ἄλλαι δὲ φύουσιν αὐτόμαται, παρέχει καὶ τοῦτο σκέψασθαι ὃ μέλλω ἐρέειν, ὁκόσον χῶρος χώρου κάρτα πλησιάζων διαφέρει ἐς τὴν ἡδυοινίην τοῦ ἡλίου ὁμοίως ἐξαρκέοντος. ἔνθα μὲν γάρ, τῆς γῆς ἰκμάς ἐστιν ἥτις τὸν οἶνον ἡδὺν παρέξει· ἔνθα δέ, οὔ. ἔστι δὲ καὶ ἄγρια φυόμενα ἐν χωρίῳ οὐκ ὀλίγα. μεταρθέντα δὲ ὁκόσον ὀργυιήν, οὐκ ἂν εὕρῃς ἔτι φυόμενα. οὐ γὰρ ἔχει ἡ γῆ μεταρθέντι τοιαύτην ἰκμάδα οἵην τοῖσιν ἀγρίοισι φυτοῖσιν ἐκείνη παρέχειν. ἔστι γὰρ αὐτοῖσι, τὰ μὲν ἰωδέστερα, τὰ δὲ ὑγρότερα, τὰ δὲ γλυκύτερα, τὰ δὲ ξηρότερα, τὰ δὲ τρηχύτερα. ἄλλα δὲ μυρία ἄλλως ἔχει. μυρίαι γὰρ ἐν αὐτῇ δυνάμιες εἰσί. καὶ διὰ ταῦτα τὰ γένεα ἐκ τῆς γῆς πρῶτον οὐδὲν ἕτερον ἑτέρῳ ὅμοιον ἔφυ, ὅτι μὴ συγγενές. ἄγρια δέ μοι δοκέει ταῦτα πάντα εἶναι. ἄνθρωποι δὲ ταῦτα ἡμέρωσαν ἐργαζόμενοι καρποφορέειν κατὰ τὸ σπέρμα ἕκαστον. ἕλκει γὰρ ἐκ τῆς γῆς ἡ ὁμοίη ἰκμὰς τὴν ὁμοίην. καὶ τούτοισιν αὔξεται καὶ τρέφεται. καὶ οὐδὲν ἕτερον ἑτέρῳ ὅμοιόν ἐστι τῶν φυομένων, οὔτε ἴσην οὔτε ὁμοίην ἐκ τῆς γῆς ἰκμάδα ἕλκον. ἕλκει δὲ ἕκαστον τῶν φυομένων βρωτῶν τε καὶ ποτῶν ἐς ἑωυτό, πολλὰς δυνάμιας ἀπὸ τῆς γῆς. ἐν παντὶ δέ ἐστί τι φλεγματῶδες, καὶ αἱματῶδες. ἀνάγκην οὖν τήνδε προηγαγόμην, ὅτι ἀπὸ τῶν βρωμάτων καὶ τῶν ποτῶν ἐς τὴν κοιλίην χωρεόντων, ἕλκει τὸ σῶμα, αὐτὰς πηγὰς ὠνόμασα ἡ ὁμοίη ἰκμὰς τὴν ὁμοίην διὰ φλεβῶν. σημήιον δὲ ἀποφανέω ἕτερον τόδε, ὅτι ἕλκει ἕκαστον κατὰ τὰ εἰρημένα. καὶ ἅμα φράσω, ὅθεν τὸ φλέγμα γίγνεται ἐν τῷ σώματι. Ἐπὴν τις φάγῃ τυρόν, ἢ ὅ,τι ἐστὶ δριμύ, ἢ ἄλλο τι φάγῃ, ἢ πίῃ, ὅ,τι ἐστὶ φλεγματῶδες, αὐτίκα οἱ ἐπιρρέει ἐπὶ τὸ στόμα καὶ τὰς ῥῖνας. καὶ τοῦτο οὕτως γινόμενον πάντες ἑωράκαμεν. τοῦτο δὲ χρὴ ἐλπίσαι, ὅθεν ἐγὼ ἐρέω. φημὶ δέ, ὁκόσοι ἐν τοῖς βρώμασι ἢ πόμασι φλεγματῶδες ἔνι, κεῖ οὖ ἐς τὴν κοιλίην ἐλθόντος, τὸ μὲν σῶμα ἕλκει ἐς ἑωυτό. τὸ δὲ ἡ κεφαλὴ κοίλη ἐοῦσα. καὶ ὥσπερ σικύη ἐπικειμένη, ἕλκει τὸ φλέγμα, ἅτε γλίσχρον ἐόν. ἕπεται δὲ τοῦτο τὸ ἕτερον διὰ τοῦ ἑτέρου ἐς τὴν κεφαλήν. τὸ μὲν νέον φλέγμα τὸ γινόμενον ἐκ βρωμάτων, μένει ἐν τῇ κεφαλῇ, τὸ δὲ παλαιὸν ὁκόσῳ πλεῖον τὸ νέον, ὑπ' ἐκείνου βιώμενον ἐξέρχεται. καὶ διὰ τοῦτο ἐπὴν τις φάγῃ ἢ πίῃ ὅ,τι φλεγματῶδες, ἀποχρέμπτεται φλέγμα, ἔχει δὲ καὶ τόδε οὕτως. ἢν φαγόντος τι ἢ πίοντος τοῦ ἀνθρώπου ὅ,τι ἐστὶ φλεγματῶδες, μὴ ἐξέλθοι πάλιν, ἐν ὅσῳ πλέον ἐγένετο μήτε κατὰ τὸ στόμα, μήτε κατὰ τὰς ῥῖνας, ἀνάγκη ἐστὶ μένειν αὐτὸ ἐν τῇ κεφαλῇ, ἢ ἐς τὸ σῶμα καταβῆναι ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καὶ ἐς τὴν κοιλίην ἀφικέσθαι. καὶ ἄριστα συμβαίνῃ, εἰ ἐς τὴν κοιλίην ἀφίκοιτο, ἐξέλθοι γὰρ ἂν σὺν τῇ κόπρῳ. εἰ μὲν πολλὸν εἴη καὶ ὑγρόν, ὑγρὴν ὕφε τὴν κόπρον. εἰ δὲ ὀλίγον, οὐκ ἂν ποιήσειεν. εἰ δὲ ἐν τῇ κεφαλῇ μείνειε, πολλὸν ἂν πόνον παράσχοι τῇ κεφαλῇ, ἐν τῇσι φλεψὶν ἐόν. εἰ δὲ ὀλίγον, οὐκ ἂν ποιήσειε τοῦτο. ἐπισημαίνει δὲ αὐτὸ ἢ πλέον ἢ ἔλασσον. ἢν δὲ ἐς τὸ σῶμα ἀφίκηται, κεῖσε οἱ μέμικται τῇ ἄλλῃ ἰκμάδι. καὶ ἢν μὲν πολλὸν ἔῃ τὸ φλέγμα, ἐσάσσει ἐς τὸ

ἐς τὸ σῶμα αὐτίκα. ἢν δὲ ὀλίγην, οὐκ ἂν ἐσάσσειεν, ἅτε μέγα τὸ σῶμα ἐὸν, εἰ μή τις οἱ ἀρχὴ ὑπολείποιτο καὶ ἄλλη. χρόνῳ δὲ ἢν μὲν ἕτερον ἐπιγένηται φλέγμα, σινοίατο ἄν. ἢν δὲ τὸ σῶμα τῇ κύστει καὶ τῇ κοιλίῃ διαφέρῃ, καὶ ταῦτα ἔξω διδῶσιν, οὐδὲν ἂν κακὸν ἐξ αὐτέου σχοίη. ἐν τούτῳ μὲν οὖν τῷ λόγῳ ἀποπέφανται ὅκως ἡ κεφαλὴ ἐκ τῆς κοιλίης φλέγμα ἕλκει. καὶ τὸ ὅμοιον ἔρχεται παρὰ τὸ ὅμοιον. καὶ ἅμα εἴρηταί μοι, ὅκως τε καὶ διότι πλεῖον γίνεται ἀνθρώπῳ, ἀπὸ τῶν βρωμάτων καὶ τῶν ποτῶν. νῦν δὲ ἐρέω περὶ χολῆς, ὅκως τε καὶ διότι πλείων γίνεται ἐν τῷ σώματι. καὶ ὅκως ἕλκει τὸ χωρίον αὐτὴν, τὸ ἐπὶ τοῦ ἥπατος. ἔχει δὲ οὕτως. Ἐπὴν φάγῃ καὶ πίνῃ ὁ ἄνθρωπος, ὅ, τι ἐστὶ πικρὸν, καὶ ἄλλως χολῶδες, καὶ κοῦφον, πλείων καὶ ἡ χολὴ γίνεται ἐπὶ τῷ ἥπατι. καὶ αὐτίκα ἀλγέει τὸ ἧπαρ, ὅπερ οἱ παῖδες καρδίην καλέουσι. καὶ τοῦτο εἰσείδομεν γινόμενον. καὶ ἐμφανές ἡμῖν ἐστιν, ὅτι ἀπὸ τοῦ βρώματος ἢ τοῦ ποτοῦ ἐγένετο. ἕλκει μὲν γὰρ τὸ σῶμα εἰς ἑωυτὸ, ἀπὸ τῶν βρωμάτων τὴν πᾶσαν ἰκμάδα τὴν εἰρημένην. ἕλκει δὲ καὶ τὸ χωρίον τὸ ἐπὶ τῷ ἥπατι ἐς ἑωυτὸ, ὅ, τι ἂν αὐτόθι οἱ χολῶδες ἐνῇ. καὶ ἢν ἐξαπίνης πολλὴ γένηται ἡ χολὴ, ὀδυνᾶται τὸ ἧπαρ ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἀπὸ τῆς νηδύος 20 πλέον γίνεται. τούτου γὰρ γινομένου, ἔρχεται ἀπὸ τῆς παλαιῆς χολῆς διὰ τὴν πληθὺν ἐς τὴν κοιλίην, καὶ στρόφος ἐκ τούτου τῇ κοιλίῃ γίνεται. καὶ ἐξέρχεται αὐτέης, τὸ μὲν κατὰ τὴν κύστιν, τὸ δὲ κατὰ τὴν κοιλίην, καὶ οὕτως ἐλάχιστον ἐς τὸν ἄνθρωπον γίνεται. καὶ παύονται οἱ πόνοι. ἢν δὲ τούτων μηδέτερον γένηται, χωρέει τὸ πρῶτον ἀπὸ τῆς παλαιῆς ἐς τὸ σῶμα. διαδίδοται γὰρ ἐς αὐτό. κἢν μὲν πουλὺ ᾖ, αὐτίκα ἐπισημαίνει μιχθεῖσα τῷ ἄλλῳ ὑγρῷ. ἢν δὲ ὀλίγη, οὐκ ἂν ἐσάσσειεν, ἅτε μέγα τὸ σῶμα ἐὸν, ἢν μή τις καὶ ἄλλη ἀρχὴ ὑπογένηται. χρόνῳ δὲ ἢν μὲν ἑτέρη χολὴ ἐπιγένη- 30 ται, πλεῖστα σίνεται τὸν ἄνθρωπον. ἢν δὲ μὴ ἐπιγένηται, διηθήσειεν ἂν τὸ σῶμα, ὥστε τὴν χολὴν περιϊέναι. ὅσα δὲ ἐστὶ χολώδεα, ἕτερα γὰρ τῶν ἑτέρων τὰ ἐσθιόμενα καὶ πινόμενα φάρμακά ἐστιν, οὕτω δὴ καὶ τὰ ἄλλα ὁκόσα σινεόμενα φάρμακά ἐστιν, ὑφ' ἑτέρου ἕτερον ἐσπεσὸν ἐς τὴν κοιλίην τῇ ἑωυτοῦ δυνάμει, αἰτίην ἔχον τὸ κρατηθὲν ἔξω καὶ σινέεται τοῦτο. ἐπὴν δὲ ἐπιγένηται ἄλλη χολὴ ἐν τῷ σώματι ἀπὸ τῶν ἐς τὴν κοιλίην πιπτόντων, νόσος ἐντεῦθεν γίνεται. ἐν τούτῳ δὲ ἐγὼ ἐπεσήμηνα, ὅκως ἡ χολὴ, καὶ διότι πλείων γίνεται ἐν τῷ σώματι ἀπὸ τῶν βρωμάτων 40 καὶ τῶν ποτῶν. καὶ ὅτι ἕλκει ἐς ἑωυτὸ χωρίον τὸ ἐπὶ τῷ ἥπατι κατὰ τὸ ὅμοιον τὸ χολῶδες ἀπὸ τῶν σιτίων καὶ τῶν ποτῶν. Νῦν δὲ ἐρέω περὶ ὕδρωπος, ὥστε καὶ διότι πλείων γίνεται ἐν τῷ σώματι. καὶ ὅκως ἕλκει ὁ σπλὴν ἐς ἑωυτόν. φημὶ δὲ ἐπὴν ὁ ἄνθρωπος πίνῃ πλέον, ἕλκειν ἐς ἑωυτὸν ἐκ τῆς κοιλίης τοῦ ὕδατος, καὶ τὸ σῶμα καὶ τὸν σπλῆνα. καὶ ἢν πλεῖον εἰρύσῃ τοῦ καιροῦ πονέειν αὐτίκα τὸν ἄνθρωπον. καὶ τοῦτο ἐσαΐουσι γινόμενον, ὁκόσοι σπληνώδεες τῶν ἀνθρώπων εἰσίν. ἐπὴν δὲ εἰρύσῃ ὁ σπλὴν ἄριστα μὲν εἰ ἐν τῇ κύστει διηθεῖν ἀπὸ τοῦ ὕδατος τὸ παλαιὸν τοῦ ἐνεόντος ἐν τῷ σπληνὶ ἢ τῇ κοιλίῃ, καὶ ταῦτα ἐκδιηθεῖσθαι. κατὰ τὰ ἄνω γὰρ χωρία οὐκ ἀποκαθαίρεται τὸ ὕδωρ ἀπὸ τοῦ σπληνὸς, ἢν μὴ ὁκόσον δὴ ἐν τοῖς ἀγγείοις ἐνεόν ἐστι τοῖσιν ἀπὸ τοῦ σπληνός· ἀλλ' οἷα ἐστὶν ἀποκάθαρσις ἐς τὴν κοιλίην καὶ ἐς τὴν κύστιν.

corpus grauarit, si verò pauca, non vtiq; grauarit, cùm nimirum corpus magnum sit, nisi aliud ei principium relinquatur. Succedente verò tempore, si quidem altera pituita accesserit, lædat vtique. Quòd si corpus ad vesicam & ventriculum transmittat, & hæc foras deferant, nihil ex ea mali habuerit. In hac igitur oratione demonstratum est, quomodo caput ex ventriculo pituitam trahat, & simile ad simile veniat, simulq; à me commemoratum est, quomodo & quam ob causam copiosior pituita in homine ex cibis & potibus gignitur. Nunc verò de bile dicendum, quomodo & quam 10 ob causam copiosior in homine gignatur, & quomodo locus eius qui est in hepate, ipsam trahat. Ad hunc quidem modum se res habet. Cùm quis aliquid amarum aut aliôqui biliosum & leue comederit aut biberit, tum copiosior bilis in hepate gignitur, tum confestim hepar dolet, quod pueri cor vocant, idq; fieri cernimus, & ex cibo ac potu contingere nobis apertũ est. Siquidem omnem cõmemoratum humorem corpus ad se attrahit. Locus autẽ qui est in hepate, quicquid illic biliosi inest, ad se trahit. Et si de repente copiosa bilis extiterit, hepar homini dolet, & copiosa ex vẽtre gignitur. Hoc enim si contingit, vetus bilis propter 20 multitudinem ad ventriculum fertur, & inde tormina in ventriculo oriuntur, & ipsius pars quædam per vesicam quidem, pars verò per ventrem foras procedit, sicq; paucissima in homine existit, & dolores cessant. Si verò horum neutrum contingat, primùm vetus bilis in corpus procedit, si quidem in ipsam trãsmittitur, & si copiosa fuerit, cõfestim reliquo humori permixta, de se significationem exhibet, sin pauca, minimè vtique grauarit, nimirum si corpus magnum sit, nisi aliquod aliud principium suboriatur. At successu temporis, si quidẽ altera bilis accesserit, plurimùm hominem lædit. Quòd si minimè accesserit, eã corpus percolauerit, ita vt bilem & quęcunq; biliosa sunt demit- 30 tat. Quæ enim eduntur & bibuntur, alia aliorum sunt medicamenta. Ita sanè etiam quæ lædunt medicamenta, vbi aliud ex alio in ventriculum illapsum est, sua facultate causam habet vt id quod superatum est foras expellat, ipsumque lædat. Vbi verò ex his quæ in ventriculum illabũtur, alia bilis corpori accesserit, inde morbus oritur. Hoc ego loco demonstraui, cur bilis & quam ob causam ex cibariis aut potibus copiosior oriatur, quodq; locus hepatis, quod biliosum est, quia simile, ex his quæ comeduntur & bibuntur, ad se attrahat. Nunc verò de aqua mihi dicendum est, quã ratione quamq; ob causam copiosior in corpore ori- 40 tur, & quomodo eã ad se lien attrahit. Asseuero autem quòd vbi quis amplius biberit, corpus & lien aquam ex ventriculo ad se attrahũt, & si plus æquo traxerint, confestim hominem laborare, idq; ita cõtingere sentiunt, quicunque lienosi sunt. At vbi lien traxerit, optimè quidem cesserit, si vetus aqua quæ in liene aut ventriculo inest, ad vesicam percoletur, & isthac veluti per colum effundatur. Neque enim per superiora loca aqua de liene expurgatur, nisi certè quantum in vasis inest, quæ à liene procedunt, sed in ventriculum & vesicam repurgatio fieri potest.

Hæc autẽ nisi fluida fuerint & foras percolentur, aqua de liene ad inferiores partes fertur, illicq; reliquo humori commiscetur. Et siquidem pauca fuerit, minimè vtique grauarit, sed de corpore ad vesicam & ventriculum per venas percolabitur, multæ enim ex eo deferuntur, quæ vbi sicciores quàm antea fuerint, ad se ex inferioribus partibus trahunt. Quòd si altera aqua oriatur, neq; ventriculus, neque vesica foras percolet, lien attollitur, & inferiores corporis partes dolore affliguntur. Istaq; à me dicta sunt, quomodo & quam ob causam aqua copiosior ex potu in corpore oriatur, & quánam ratione lien trahat. Nunc verò quomodo & quam ob causam sanguis copiosior in corpore gignatur dicendum est. Cùm quis quid sanguineum biberit aut comederit, id totũ quidem ad se corpus trahit. Trahit autem etiam cor ad se quod sanguineum est, neq; vbi copiosius attraxerit, cor afficitur. Cor enim cùm sit solida quædam res & densa, eã ob causam minimè dolore affligitur, ex eoq; venæ crassæ, iugulares dictæ, feruntur, in quas quod sanguineum est confestim transmittitur, si copiosius accesserit, illæque impletæ, capiti & corpori celeriter distribuunt. Cumque quid sanguineũ comederit aut biberit, confestim iugulares venæ extollũtur, & facies rubet. Cordi autem & corpori vbi ex cibis ac potibus plus ęquo sufficiens sanguis accesserit, reliquoq; humori ammixtus fuerit, nisi per vẽtrem aut vesicam reliquo humori permixtus exierit, corpori dolorem exhibet. At si paucus accedat, vtiq; corpus minimè grauarit, præcedente verò tempore ab ipso ad ventriculum aut ad nares trãsmittitur, quæ foras excolant, nihilq; lædunt. Si verò paulatim copiosior euadat, morbosus redditur. Quanam autem ratione copiosior sanguis gignitur, à me est expositum, cumq; quatuor in corpore existant, sanguis, bilis, pituita, & aqua, hæc omnia quomodo quamque ob causam ex cibis & potibus copiosiora gignerẽtur, à me est demonstratum. Quòd verò ex his gignantur, hoc constat argumento, quòd si quis pauca edat, & pauca bibat, nullum ei morbũ adfert. Atq; de his quidem hactenus. In quo etiam intelligẽti à me demonstratum est, quomodo hæc pauciora fierent, quod & meliùs paulò pòst declarabo. Quos verò appellaui fontes, ij cùm pleni fuerint, semper in corpus trãsmittunt, cùm verò vacui ab ipso vndique obsidentur. Sic etiam & ventriculus facit, habetq; se res ad hunc modum, velut si quis affusa in tria aut plura vasa ænea aqua, ea quàm plenissimo loco statuat, & quàm optimè coaptata disponat, cõiunctis ad foramina fistulis, sensimq; in vnum vas aquã donec omnia impleta fuerint affundat. Ex vno enim in reliqua vasa defluet, quoad cætera etiam impleta fuerint. Plenis verò vasis, si quis ex vno aquam exhauriat, vicissim contrà refluat aqua in vas æneũ, & rursus aqua ex vasis vacuabitur, quemadmodum eam exceperunt. Ita sanè & in corpore se res habet. Vbi enim cibi & potus in ventriculum deciderint, corpus ex ventriculo haurit, simulque cum fontibus expletur. At vbi ventriculus vacuatur, rursus retro humor redditur, quemadmodum etiam acceperat, non secus ac ex aliis vasis in vnum vas.

ἢν δὲ ταῦτα μὴ εὔρεα ᾖ, μηδὲ διηθῆ ἔξω, ἀπὸ τοῦ σπληνὸς ἔρχεται τὸ ὕδωρ ἐς τὰ κάτω. κεῖθι δὲ μίσγεται τῇ ἄλλῃ ἰκμάδι. κἢν μὲν ὀλίγον ἔῃ, οὐκ ἂν ἐσάσσεν, ἀλλὰ διηθείη ἂν ἀπὸ τοῦ σώματος ἐς τὴν κύστιν, καὶ ἐς τὴν κοιλίην διὰ φλεβῶν. εἰσὶ γὰρ ἐκ τούτου καταλείνουσαι πολλαί, αἳ ἕλκουσιν ἐς ἑωυτὰς [18] ἐκ τῶν κάτωθεν χωρίων, ἐπὴν ξηρότεραι γίνωνται, ἢ πρὶν ἦσαν. ἢν δὲ γένηται ἕτερον ὕδωρ, καὶ ἡ κοιλίη, καὶ ἡ κύστις μὴ διηθῇ ἔξω, ἀείρεται ὁ σπλήν. καὶ τὰ κάτω τοῦ σώματος ἐπίπονα γίνεται. ταῦτα δέ μοι εἴρηται, ὅκως τε καὶ διότι τὸ ὕδωρ 10 πλεῖον γίνεται ἐν τῷ σώματι ἀπὸ τοῦ ποτοῦ. καὶ ὅκως ὁ σπλὴν ἕλκει. Νῦν δὲ ἐρέω περὶ αἵματος ὅκως τε καὶ διότι πλεῖον γίνεται ἐν τῷ σώματι. ἐπὴν τι πίῃ ἢ φάγῃ ὁ ἄνθρωπος, ὅ, τι ἐστὶν αἱματῶδες, ἕλκει μὲν καὶ τὸ σῶμα ἅπαν ἐς ἑωυτό. ἕλκει δὲ καὶ ἡ καρδίη τὸ αἱματῶδες ἐς ἑωυτήν. καὶ ἐπὴν πλέον εἰρύσῃ, οὐ γίνεταί οἱ τῇ καρδίῃ πόνος. στερεὸν γάρ τι χρῆμα καὶ πυκνόν ἐστιν ἡ καρδίη, καὶ διὰ τοῦτο οὐ πονεῖ. καὶ ἐξ αὐτῆς παχεῖαι φλέβες τείνουσιν αἱ σφάγιαι καλεόμεναι, ἐς ἃς ταχέως ἢν πλεῖον προσγένηται, διαδίδοται τὸ αἱματῶδες. καὶ πιμπλάμεναι κεῖναι, τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ 20 σώματι διδόασιν ἐν τάχει. καὶ ἐπὴν τι φάγῃ ἢ πίῃ, ὅ, τι ἐστὶν αἱματῶδες, αὐτίκα αἱ σφάγιαι φλέβες ἀείρονται. καὶ τὸ πρόσωπον ἐρυθριᾷ. προσγενομένου δὲ τῇ καρδίῃ καὶ τῷ σώματι τοῦ αἵματος πλείονος τοῦ ἱκανοῦ, ἀπὸ τῶν βρωτῶν καὶ τῶν ποτῶν, καὶ μισγομένου τῷ ἄλλῳ ὑγρῷ, ἢν μὴ ἀπ' αὐτοῦ ἐξέλθῃ κατὰ τὴν κοιλίην ἢ κατὰ τὴν κύστιν, μισγόμενον τῇ ἄλλῃ ἰκμάδι, ἐν τῷ σώματι πόνον παρέχει. ἢν δὲ ὀλίγον προσγένηται, οὐκ ἐσάσσεν ἂν τὸ σῶμα. χρόνῳ δὲ διαδίδοται ἀπ' αὐτοῦ ἐς τὴν κοιλίην ἢ κατὰ τὰς ῥῖνας. τὰ δὲ διηθεῖ ἔξω, καὶ ἀσινέες γίνονται. ἢν δὲ ἐξ ὀλίγου πλέον γένηται, ἐπίνοσον γίνεται. ὅκως δὲ 30 πλέον τὸ αἷμα γίνεται, ἡρμήνευταί μοι. τέσσαρα ἐόντα, τό τε αἷμα καὶ ἡ χολὴ καὶ τὸ φλέγμα καὶ ὁ ὕδρωψ, ἀποπέφανται ταῦτα πάντα ὅκως τε καὶ διότι πλεῖον γίνεται ἐν τῷ σώματι ἀπὸ τῶν βρωτῶν καὶ τῶν ποτῶν. ὅτι δὲ γίνεται ἀπὸ τούτων, σημεῖον τόδε ἐστίν. εἰ ἄνθρωπος ὀλίγα ἐσθίει καὶ ὀλίγα πίνει, οὐδεμίαν τούτῳ νοῦσον ἐπάγει. καὶ ταῦτα μὲν ἐς τοῦτό μοι εἴρηται. παρέψαυσαι δέ μοι δηλῶσαι τῷ συνετῷ, καὶ ὅκως ταῦτα ἐλάσσονα γίνεται. δηλώσω δὲ περὶ αὐτοῦ κάλλιον ὀλίγῳ ὕστερον. τὰς δὲ πηγὰς ἃς ὠνόμασα, αὗται τῷ σώματι, ὁκόταν πλήρεες ἔωσιν, ἀεὶ ἐπιδιδόασιν. ὁκόταν δὲ κεναί, προσεύ-40σανται ἀπ' αὐτοῦ. οὕτω δὲ καὶ ἡ κοιλίη ποιεῖ. ἔχει γὰρ οὕτως, ὥσπερ εἴ τις εἰς χαλκεῖα τρία καὶ πλείονα ὕδωρ ἐγχέας, καὶ συνθεὶς ὡς ἐπὶ ὁμαλωτάτου χωρίου, καὶ συναρμόσας ὡς κάλλιστα διαθεῖν αὐλοὺς ἐναρμόσας ἐς τὰ τρυπήματα. καὶ ἐγχέῃ ἡσυχῇ ἐς ἓν τῶν χαλκείων ὕδωρ μέχρις οὗ πλησθῇ ἀπὸ τοῦ ὕδατος πάντα. ἀπὸ γὰρ τοῦ ἑνὸς ῥεύσεται ἐς τὰ λοιπὰ χαλκεῖα μέχρις ὅπου καὶ τἄλλα πλησθῇ. ἐπὴν δὲ πλήρεα γένηται τὰ χαλκεῖα, [19] ἤν τις ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἀπαρύσῃ τοῦ ὕδατος, ἀνταποδώσειεν ὀπίσω ῥέον τὸ ὕδωρ εἰς τὸ χαλκεῖον. καὶ κενεὰ ἔσται τὰ χαλκεῖα πάλιν ὥσπερ καὶ ἐδέξατο. οὕτω δὴ καὶ ἐν τῷ σώματι ἔχει. ἐπὴν γὰρ ἐς κοιλίην πέσῃ τὰ βρώματα καὶ τὰ ποτά, ἐπαυρίσκεται τὸ σῶμα ἀπὸ τῆς κοιλίας, καὶ πληροῦται σὺν ταῖς πηγαῖς. ἐπὴν δὲ ἡ κοιλίη κενῶται, ἀποδίδοται αὖθις ὀπίσω ἡ ἰκμάς, ὥσπερ καὶ ἐπεδέξατο, ὡς ἐκ τῶν ἄλλων ἐς τὸ ἓν χαλκεῖον.

φλέβες

φλέβες τε γάρ εἰσι διὰ παντὸς τοῦ σώματος τείνουσαι, αἱ μὲν λεπτότεραι, αἱ δὲ παχύτεραι πολλαὶ καὶ πυκναί. αὗται δὲ μέχρις οὗ ἂν ζώῃ ὁ ἄνθρωπος, ἀνεῴγασι, καὶ δέχονται, καὶ ἀφιᾶσι τε καὶ νέον ὑγρόν. ἐπὴν δὲ ἀποθάνῃ, συμμύουσι καὶ γίνονται λεπταί. μέχρι μὲν οὖν ζώῃ ὁ ἄνθρωπος, ἐπαυρίσκεται μὲν τὸ σῶμα ἀπὸ τῆς κοιλίης, ἐπὴν τι ἔχῃ ἐν ἑωυτῇ. ἐπαυρίσκονται δὲ αἱ πηγαὶ καὶ πιμπλάμεναι διαδιδόασι τῷ σώματι. εἰ γὰρ τὸ σῶμα μὴ ἕλκῃ ἀπὸ τῆς ἰκμάδος τῆς κοιλίης, ἀλλ' αἱ πηγαὶ μόναι[20] καὶ ἐς τὸ σῶμα μὴ ἐδίδοσαν, οὐκ ἂν εἶχε τὸ σῶμα τροφὴν ἀρκέουσαν, ἀλλὰ ἐλάσσονα. οὐ γὰρ ἂν ἔτι εἶχον τῷ σώματι τῆς τροφῆς διεκδιδοῦσαι πηγαί. αἱ δὲ πηγαὶ αὗται εἰ μὴ ἦσαν, ἐσθίοντες ἂν καὶ πίνοντες, οὐκ ἂν διεγινώσκομεν ἀτρεκέως, οὔτε ὅ,τι ἡδύ ἐστιν, οὔτε ὅ,τι ἀηδές, κατὰ ἀνάγκην τοιήνδε, ἣν μέλλω ἐρέειν. ταῦτα τὰ χωρία ἅτε μικρότερα ἐόντα, καὶ ἔνδοθεν τοῦ ἄλλου σώματος,[21] ἀεὶ καὶ πρὸ τοῦ ἐσάσαι ἕκαστον κατὰ τὴν ἑωυτοῦ δύναμιν, ἑρμηνεύει τῷ ἄλλῳ σώματι τῶν ἐσθιομένων καὶ πινομένων, ὅ,τι τε χολῶδές ἐστι, καὶ ὅ,τι φλεγματῶδες, καὶ ὅ,τι αἱματῶδες, καὶ ὅ,τι ὑδρωπῶδες. τούτων γὰρ ἡμῖν, ὅ,τι ἂν ἑκάστου πλέον τοῦ καιροῦ ᾖ, καὶ ἐν τοῖσι ποτοῖσι καὶ ἐν τοῖσι βρωτοῖσιν, κεῖνα οὐδὲ ἡδέα γίνεται. ἅσσα δὲ χατίζει μάλιστα, κατὰ ταῦτα κεῖνα ἡδέα ἐστίν. ἢν δὲ βρωτῶν καὶ ποτῶν ἐνδεέστεραι τῶν πηγέων τις, κατὰ τοῦτο καὶ τὸ σῶμα ἑλκύσει ἀπ' αὐτέων, ἕως καὶ τὸ ὑγρὸν ἔλασσον τοῦ καιροῦ γένηται, τότε ἱμείρεται ὥνθρωπος, ἢ φαγέειν ἢ πιέειν τοιοῦτον, ὅ,τι τὴν μοίρην ἐκείνην ἐπιπλήσει, καὶ ἰσώσει τῇσιν ἄλλῃσι. καὶ διὰ τοῦτο βεβρωκότες πολλὰ ἢ πεπωκότες, ἔστιν ὅ,τι ἱμειρόμεθα ἢ βρωτοῦ ἢ ποτοῦ. καὶ ἄλλο οὐδὲν ἂν ἡδέως φαγοίμεν, εἰ μὴ ὅ,τι ἱμειρόμεθα. ἐπὴν δὲ φάγωμεν καὶ ἰσωθῇ ἡ ἰκμὰς κατὰ ταῦτα ἅπαντα ἐν τῇσι πηγῇσι καὶ ἐν τῷ σώματι, τότε οἱ πέπαυται ὁ ἵμερος. καὶ ταῦτα μὲν ἐς τοῦτό μοι εἴρηται. ἔχει δὲ καὶ τόδε.[22] ὅτι ἐς μὲν τὸ χωρίον τῷ ἐστὶ τὸ ἧπαρ, ἀπὸ τῶν βρωτῶν καὶ τῶν ποτῶν ἀποκρίνεται ἡ χολὴ μόνον. τὰ γὰρ φλέβια ἀσθενέα καὶ λεπτὰ ὑπάρχοντα, οὐ δύνανται ἕλκειν τὴν ἄλλην ἰκμάδα παχυτέρην καὶ βαρυτέρην ἐοῦσαν. καὶ ἅμα εὐρυχωρίη οὐκ ἔστι τῇ ἄλλῃ ἰκμάδι, ὥστε ἐν τούτῳ τῷ χωρίῳ εἶναι. συνήθης τε ἐστὶ τῇ χολῇ τοῦτο τὸ χωρίον κατὰ φύσιν μάλιστα. καὶ διὰ τοῦτο ἐν αὐτῷ οὐδεμία νοῦσος γίνεται ἄλλη, ἢ ἣν ἴσασι[23] καρδιωγμὸν οἱ ἄνθρωποι καλέουσιν. ἡ δὲ κεφαλὴ καὶ ἡ καρδίη καὶ ὁ σπλὴν, μετέχουσι τῆς ἰκμάδος πάσης. ἕκαστον, ἢν μή τι νοσέῃ, μετέχει πλεῖστον κατὰ φύσιν τὴν ἑωυτοῦ τῶν εἰρημένων. ἡ μὲν κεφαλὴ, τοῦ φλέγματος. ἡ δὲ καρδίη, τοῦ αἵματος. ὁ δὲ σπλὴν, τοῦ ὕδατος. ἕλκουσι δὲ καὶ τῆς ἄλλης ἰκμάδος αἱ φλέβες ἐς ἑωυτὰς, εὐρεῖαι, καὶ παχεῖαι καὶ ἑλικοειδέες ἐοῦσαι. ὥστ' ἐπὴν ἕλκωσιν, ἕπεσθαι ἑτέρην ἑτέρῳ τῆς ἄλλης ἰκμάδος. καὶ τῇ μὲν καρδίῃ, πλησιάζουσιν αἱ σφαγίαι φλέβες, παχεῖαι οὖσαι, ἐς ἃς διαδίδοται ταχέως, ἐπὴν οἱ πλέον τοῦ καιροῦ προσγένηται. αἱ δὲ τῷ ἄλλῳ σώματι ἐκδιδόασι. καὶ ἅμα αὐτὴ ἡ καρδίη στερεὴ καὶ πυκνή ἐστιν, ὥστε μὴ νοσέειν ὑπὸ τῆς ἰκμάδος. καὶ τοῦτο νόσημα ἐν τῇ καρδίῃ οὐδὲν γίνεται. ἡ δὲ κεφαλὴ καὶ ὁ σπλὴν, μάλιστα ἐπίνοσά ἐστι. νοσέει γὰρ καὶ ἀπὸ τῶν φύσει ἐόντων, ὅταν πλείονα προσγένηται τοῦ καιροῦ. νοσέει δὲ καὶ ἀπὸ τῆς ἄλλης ἰκμάδος. φλέβες γὰρ ἐς αὐτὰ πα-

Venæ enim multæ & crebræ, aliæ quidem tenuiores, aliæ crassiores, per totum corpus feruntur. Hæ quandiu homo viuit, apertæ sunt, & nouum humorem excipiunt & emittunt. Eo mortuo conniuent & extenuãtur. Quoad igitur homo viuit, corpus quidem ex ventriculo, si quid in se habuerit, haurit, hauriunt & fontes, & expleti corpori transmittunt. Nisi enim corpus humiditatem ex ventriculo attraheret, sed soli fontes, neque ad corpus transmitterent, non vtique sufficiens haberet corpus alimentũ, sed parcius. Neq; enim alimentum amplius haberent, quod in corpus fontes distribuerent. Ac nisi fontes isti adessent, dum comedimus aut bibimus, non vtique certò dignosceremus quod in cibo & potu suaue esset aut insuaue, hac necessitate, quam dicam, coacti. Hæc nimirum loca cùm parua sint, & intra reliquum corpus collocata, priùs quàm vnumquodque impleatur, sua ipsius facultate reliquo corpori semper denunciat, quid ex his quæ comeduntur & bibuntur, biliosum, pituitosum, sanguineum & aquosum sit. Ex his enim singulis, quicquid in cibo & potu plus iustò adfuerit, illos nobis insuaues reddit, quæ verò maximum sui desiderium faciũt, ea ratione suauia sunt. Quòd si ex fontibus aliquis cibo aut potu indigeat, ea ratione etiam corpus ab his attrahet, donec humor iusto paucior euadat, tuncque quis comedere aut bibere desiderat, quod portionem illam expleat, & reliquis æqualem faciat. Eámque ob causam cùm multum edimus aut bibimus, interdum cibũ aut potũ appetimus, nihilq; suauius sumimus, quàm quod appetimus. Vbi verò cibum sumpserimus, humórque quoad eius fieri potuerit, in fontibus & corpore adæquatus fuerit, tunc in eo appetentia sedatur. Ac de his quidem hactenus. Quòd verò in loco quidem qui est in hepate, ex cibis & potionibus sola bilis secernitur, ita etiam se res habet. Venulæ enim cùm debiles & tenues existant, alium humorem crassiorem & grauiorem attrahere nequeunt, simulque ea non est loci capacitas, vt ibi alius humor consistat, hicque locus bili natura maximè familiaris est. Propthereáque nullus in eo alius oritur morbus, nisi quem καρδιωγμὸν, hoc est, cordis morsum vocant. At verò caput, cor, & lien, omnis humoris participes sunt. Vnumquodque, nisi ægrotet, plurimùm eius qui cuique natura inesse dictus est, particeps fit, caput quidem pituitæ, cor sanguinis, lien aquæ. Venæ etiam amplæ & crassæ, & clauicularum in modum intortæ, ad se alium humorem attrahunt, ita vt vbi traxerint alium alius sequatur. Et cordi quidem vicinæ sunt iugulares venæ crassæ, in quas si quid ei plus iusto accesserit, celeriter distribuitur, hæ verò reliquo corpori transmittunt, simúlq; cor ipsum solidum & densum existit, adeò vt ab humore affligi nequeat, ideóque nullus in corde morbus suboriatur. Caput autem & lien morbis maximè sunt obnoxia. Afficiuntur enim ab his quæ naturâ insunt, cùm plus iusto accesserint, afficiuntur quoque & ab aliis humoribus. Venas enim crassas & multas in se habent,

cumque admodum venosa sint & caua, amplam capacitatem alteri excipiendo humori exhibent, qui sensim ad ea procedit, & ei qui à natura inest permiscetur. At quemadmodum in magno vase amplior est capacitas, quàm in paruo, sic & in capite & liene se res habet. In his enim præcipuè horum locorum ampla est cauitas. Quòd si isthic humore venæ expletæ fuerint, in his ab eo morbus oritur. Atque de his nunc hactenus. Quomodo autem horum humorum quisque in corpore parcior gignatur, meliùs demonstrare volo. Quatuor equidem esse humores homini noxios demonstraui, quatuor etiam ipsorum esse fontes asseuero, per quos eorum vnumquemq; homo repurget, ijque sunt, os, nares, podex & vrinæ fistula. Et vbi copiosior aliquis humor molestus fuerit, si per hanc viam homo repurgetur, nullus inde eum morbus vexat. Ac si ventriculus plenus fuerit, tabescente corporis humore, ad eum defluit, & per aliquem ex his locis extra fertur, ideóque parcior in corpore humor gignitur. Corpus enim, quemadmodum à me antea dictum est, ventriculo, vbi vacuus fuerit, distribuit, & ex eo haurit, vbi plenus fuerit. Atque hæc dicta sint, quomodo & quare humores homini molesti pauciores fiant. Quomodo autem & quam ob causam homo sanus degat, mihi dicendum. Vbi comederit & biberit, humórque ad corpus peruenerit, quo dictum est modo alteri permixtus, tum ei qui in corpore, tum ei qui in fonte est, eo quidem quo accessit die in corpore manet, postridie verò ei alius humor accedit. Atque hi quidem duo dies sunt, & duo in corpore humores. Humorum quidem alteri duo dies sunt, alteri verò duo. Posterior quidem certo, vt qui crassus sit, in corpore manet. Alter verò à calore coctus diffunditur, & vbi tenuis euaserit, postridie semper à recenti protrusus, ad ventriculum reuertitur. Quò cùm peruenerit, cibos loci illius coquit, & de se sanguinem in corpore facit. Cùm autem permanserit, tempore graueolens redditur. Tertio verò die, vnà cum stercore & vrina, copia sibi ipsi toti æqualis & similis æquabilique momento foras egreditur. Et si sui ipsius portio quædam fuerit, humor tamen iuxta dictam rationem in corpore manet. Tertio autem die ex corpore humoris maior copia & graueolentior ad ventriculum confluit, id quod videlicet ab altero relictum fuit, & cibaria concocta deducit, & quicquid in corpore morbosum est, rursus cum eo defertur. Vrina verò, quæ salsa existit, indicat quòd cibaria è corpore quod morbosum est deducunt, & semper postridie per aluum secedunt, humor verò tertio die. Eóque modo contingere sanitas solet. Et ista quidem dicta sunt, qua ratione & quam ob causam homines sanitate fruantur. Quòd si humor hic sigillatim postridie foras prodeat, cibaria non similiter graueolentia reddita, sed velut cocta, ex ventriculo foras concedunt, vrináque potui similis redditur, corpúsque semper vtique euacuatur, omniqúe tempore vbi quis aluum exonerauerit, aut vrinam reddiderit,

χεῖαί τε καὶ πολλαί εἰσι. καὶ αὐτὰ φλεβώδεα κάρτα ἐστὶ καὶ ἔγκοιλα, ὥστε εὐρυχωρίην καὶ τῇ ἄλλῃ ἰκμάδι ἐν αὐτῇσιν εἶναι χωρεύσῃ κατ' ὀλίγον καὶ μισγομένην τῇ φύσει ἐούσῃ. ὥσπερ ἐν ἀγγείῳ μεγάλῳ εὐρυχωρίη ἐστὶ πολλή, ἢ ἐν μικρῷ. οὕτω δὲ καὶ ἐν τῇ κεφαλῇ, ἢ ἐν σπληνί, ἔχει. εὐρυχωρίη γὰρ τούτων τῶν χωρίων μάλιστα ἐν αὐτοῖσιν ἐστί. ἢν δὲ πληθωθῶσιν ἰκμάδος αἱ φλέβες αὐτόθι, ἀπ' ἐκείνης ἐν αὐτοῖσι νοῦσος γίνεται. ταῦτα δέ μοι ἐς τοῦτο εἴρηται νῦν. ἐθέλω δὲ ἀποφῆναι κάλλιον, ὅκως ἑκάστη ταύτης τῆς ἰκμά- 10 δος ἐν τῷ σώματι ἐλάσσων γίνεται. Τέσσαρα μὲν δὴ ὑγρὰ ἐόντα ἀπέδειξα τῷ ἀνθρώπῳ συνεόμενα. [24] τέσσαρας δέ σφι πηγὰς λέγω εἶναι, ᾗσιν ἀποκαθαίρεται ὁ ἄνθρωπος τούτων ἕκαστον. ταῦτα δέ ἐστι, τό, τε στόμα, καὶ αἱ ῥῖνες, καὶ ὁ ἀρχός, καὶ ἡ οὐρήθρη. καὶ ἐπὴν τις πλείων γένηται τῆς ἰκμάδος τῆς πονεούσης, ἢν ἀποκαθαίρηται ὁ ἄνθρωπος ταύτῃ, οὐδεμία μιν νοῦσος πιέζει ἀπὸ ταύτης. καὶ ἢν ἡ κοιλίη πλήρης ᾖ, τηκομένου τοῦ σώματος ἀπὸ τῆς ἰκμάδος, καταρρέει ἐς αὐτὴν καὶ ἔξω ἔρχεται κατά τι τῶν χωρίων τούτων. καὶ διὰ ταῦτα τὸ ὑγρὸν ἔλασσον γίνεται ἐν τῷ σώ- 20 ματι. τὸ γὰρ σῶμα ὥσπερ μοι καὶ πρότερον εἴρηται, τῇ κοιλίῃ ἐπιδιδοῖ, ἐπὴν κενεὴ ἔῃ. καὶ ἐπαυρίσκεται, ἐπὴν πλήρης ἔῃ ἀπ' αὐτῆς. ταῦτα δέ μοι εἴρηται, ὅκως τε καὶ διότι ἐλάσσονα γίνεται τὰ πονέοντα τῷ ἀνθρώπῳ. ὅκως δὲ καὶ διότι ὁ ἄνθρωπος ὑγιαίνει, ἐρῶ. Ἐπὴν φάγῃ, καὶ πίῃ, καὶ ἀφίκηται ἡ ἰκμὰς ἐς τὸ σῶμα, τρόπῳ ὥσπερ εἴρηται, μιγεῖσα καὶ τῇ ἄλλῃ, καὶ τῇ ἐν τῷ σώματι, καὶ τῇ ἐν τῇ πηγῇ ἐούσῃ, [25] τῇ μὲν ἡμέρῃ ᾗ προσγένηται, μένει ἐν τῷ σώματι. τῇ δὲ ὑστεραίῃ, ἄλλη οἱ ἰκμὰς προσγίνεται. αὗται δύο μὲν ἡμέραι εἰσί. δύο δὲ ἰκμάδες ἐν τῷ σώματι. τῇ μὲν ἑτέρῃ τῶν 30 ἰκμάδων, δύο ἡμέραι εἰσί. τῇ δὲ ἑτέρῃ, μία. [26] ἡ μὲν δὴ ὑστεραίη μένει ἐν τῷ σώματι, ἅτε παχεῖα ἐοῦσα. ἡ δὲ ἑτέρη πεφθεῖσα ὑπὸ τῆς θέρμης, διακέχυται. καὶ λεπτὴ γενομένη, παραγίνεται ἐν τῇ ὑστεραίῃ ἡμέρῃ εἰς τὴν κοιλίην, διὰ παντὸς τοῦ χρόνου ἐξωθεομένη ὑπὸ τῆς νέης. ἐλθοῦσα δὲ ἐς τὴν κοιλίην, πέσσει τὰ σιτία ἐν τῷ τόπῳ. καὶ ποιεῖ τὸ αἷμα ἀπ' αὐτοῦ ἐν τῷ σώματι. μείνασα δὲ ἐγένετο ὑπὸ τοῦ χρόνου κάκοδμος. τῇ δὲ τρίτῃ ἡμέρῃ ἐξέρχεται σὺν τῇ κόπρῳ καὶ τῷ οὔρῳ, πλῆθος αὐτὴ ἑωυτῇ πάσῃ ἴση τε καὶ παραπλησίη, καὶ ἰσόρροπος. [27] καὶ ἢν ἑωυτῆς 40 μέρος τι εἴη, ὅμως ἡ ἰκμὰς μένει ἐν τῷ σώματι κατὰ λόγον τὸν εἰρημένον. ἐπιρρέει δὲ καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρῃ τῆς ἰκμάδος ἀπὸ τοῦ σώματος ἐπὶ τὴν κοιλίην, πλεῖον καὶ κακοδμότερον, τὸ ἐπιλοιπὲς γενόμενον [28] ὑπὸ τῆς ἑτέρης. καὶ καταφέρει τὰ βρώματα πεπεμμένα, καὶ ὅ, τι ἐν τῷ σώματι νοσερόν ἐστι. καὶ αὖθις συνέρχεται. σημαίνει δὲ τὸ οὖρον ἁλμυρὸν ἐόν, ὅτι καὶ καταφέρει ἀπὸ τοῦ σώματος τὸ νοσερὸν τὰ σιτία. [29] ἐς δὲ τὴν ὑστεραίην, ἀεὶ διαχωρέει. ἡ δὲ ἰκμὰς ἐς τὴν τρίτην. οὕτως ὑγιείη συμβαίνει γίνεσθαι. καὶ ταῦτα μὲν εἴρηται, ὅκως τε καὶ διότι ὑγιαίνουσιν οἱ ἄνθρωποι. ἡ δὲ ἰκμὰς αὕτη, εἰ κατὰ μέρος ἔξω χωρέοι ἐς τὴν ὑστεραίην, τὰ σιτία οὐχ ὁμοίως ἂν ἐκ τῆς κοιλίης κάκοδμα γενόμενα, ἔξω χωρέει, ἀλλ' ὥσπερ ἑφθά. καὶ τὸ οὖρον, τῷ ποτῷ παρόμοιον. [30] καὶ τὸ σῶμα αἰεὶ κενοῦται ἀεί. καὶ ἐγένετο διὰ παντὸς τοῦ χρόνου ὁ ἄνθρωπος, ἐπὴν ἀποπατήσει καὶ οὐρήσει, αὐτίκα

αὐτίκα πόσιος καὶ βρώσιος κατὰ τὸν ἀπόπατον, πλῆθος
ἔμελλεν ἰσχύειν, ἰκμάδος μὴ ὑπολειπομένης ἐν τῷ σώ-
ματι ἀρκεούσης, ἀλλὰ χωρεούσης σὺν τῇ κόπρῳ ἔξω τῇ
ὑστεραίῃ, ἢ τῇ αὐτῇ ἡμέρῃ. καὶ εἰ μέν τι ἔφαγεν, εἰ δὲ μὴ κε-
νωθεῖσα ἀκιδνός τε ἦν, οὐδ᾽ ἂν δύναιτο παχυνθῆναι ἡ
ἰκμὰς τῇ ὑστεραίῃ ἔξω χωρέειν. οὐ γὰρ ὑπελιμπάνετο ἐν τῷ
σώματι ἀρκέουσα. νῦν δὲ ἐξαποπατέοντες ὑγιαίνομεν καὶ
δύο ἡμερέων μηδὲν φαγόντες, καὶ ἔτι καὶ πρῆξαί τι ὑπο-
μένομεν. καὶ οὐκ ἐξασθενέομεν τελείως ὑπὸ κενώμα-
τος ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ. ἡ γὰρ ἰκμὰς ἡ ἐν τῷ σώματι μένου- 10
σα, τὴν ἰσχὺν παρέχει. καὶ ταῦτα μέν εἴρηταί μοι, ὅκως
τε καὶ διότι οὐχ οἷόν τε τὴν ἰκμάδα, τὴν προσγινομένην
ἐν τῷ σώματι, ἐξιέναι ἔξω αὐθημερὸν, ἀλλ᾽ οὐδὲ τῇ ὑστε-
ραίῃ. φημὶ δὲ ἤν τε ἐμμένῃ πλείονας τῶν τριῶν ἡμερέων
ἡ ἰκμὰς ἐν τῷ σώματι, ἢ ἄλλη προσγένηται πολλὴ πιμ-
πλαμένη, τῶν φλεβῶν θερμαινομένων καὶ ἱσταμένων, ἐπι-
σημαίνει τῷ ἀνθρώπῳ κακὸν ἢ μεῖζον, ἢ ἔλασσον. χειμῶ-
νος μὲν ἔλασσον καὶ ὕστερον· θέρεος δὲ μεῖζον καὶ πρόσθεν.
ταῦτα δέ μοι εἴρηται, ὅ,τι συμβαίνει γίνεσθαι, ἢν μένῃ ἡ ἰκμὰς
ἐν τῷ σώματι. Εἰ δὲ βρώματα διαχωρέει τὸ σῶμα, οὐκ 20
ἂν ἐπαυρίσκετο ἡμῖν τῆς ἰκμάδος ἐπαρκέον, ἀλλ᾽ ἦσαν οἱ
ἄνθρωποι λεπτοὶ καὶ ἀσθενέες. νῦν δὲ ἐμμενόντων τῶν βρω-
μάτων καὶ τῶν ποτῶν, ὁκόσον χρόνον διαμένει, τὸ σῶμα ἐπαυ-
ρίσκεται καθ᾽ ἡσυχίαν, ἕλκον ἀπὸ τῆς κοιλίης καὶ πίμπλα-
ται. ταῦτα δέ μοι εἴρηται, ὅκως τε καὶ διότι τὰ βρώματα,
οὐχ οἷά τέ ἐστιν αὐθημερὸν ἐξιέναι. ἢν δὲ ἐμμένῃ τὰ σι-
τία ἐν τῇ κοιλίῃ πλείονα τοῦ δέοντος χρόνον, καὶ ἕτερα εἰς αὐ-
τὰ πίπτῃ, τὸ σῶμα πληρωθείη ἄν. καὶ πιεζομένων τῶν φλε-
βῶν ὑπὸ τῆς πληθώρης, θέρμη ἂν καὶ πόνος τῷ σώματι πα-
ραγίνοιτο, θέρεος μὲν θᾶσσον, χειμῶνος δὲ ὕστερον. τοῦ μὲν γὰρ 30
θέρεος τὸν ἄνθρωπον θερμόν ἐστι τὸ περιέχον, καὶ θερμότερον
ἕλκει τὸ σῶμα ἐς ἑωυτόν. κἢν ἐπὶ θερμῆς τῆς κοιλίης ἐού-
σης, θερμότερον τοῦ καιροῦ τὸ πνεῦμα τῷ ἀνθρώπῳ προσ-
γένηται, οὐ θαῦμά ἐστι τὸν ἄνθρωπον ἐκ τοῦ τοιούτου πυ-
ρετῆναι. χειμῶνος δὲ ψυχρὸν ἕλκοντος τὸ πνεῦμα ἐς ἑωυ-
τὸν, μᾶλλον πολλῷ δύναιτ᾽ ἂν τὴν πληθώρην ἀναφέρειν
τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου ἀποπατέοντος ὀλίγον. Ταῦτα δέ
μοι εἴρηται, ὅ,τι συμβαίνει γίνεσθαι, ἢν μὲν μένῃ τὰ σιτία
πλείονα χρόνον ἐν τῇ κοιλίῃ, καὶ παρέφαυσάς μοι ἀπο-
φῆναι ἅπαντα περὶ τῆς ἰκμάδος καὶ τῆς βρώσιος τοῦ χρό- 40
νου τοῦ πλείονος καὶ τοῦ ἐλάσσονος, τὸ διαφέρειν, διότι νο-
σέουσιν οἱ ἄνθρωποι. δηλώσω δὲ περὶ τούτου κάλλιον, τοῦ
χρόνου προϊόντος. ἀναβήσομαι δὴ αὖθις ὀπίσω, περὶ τῆς ὑ-
γιείης ἐρέων, ὅτι δὴ τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τῶν βρωτῶν καὶ
τῶν ποτῶν τῆς ἰκμάδος ἐπαυρίσκεται. καὶ χωρέει ἔξω τῷ
ὑγιεῖ κατὰ τὸν εἰρημένον λόγον, τά τε βρώματα καὶ ἡ ἰκμάς.
καὶ ἢν μὲν ἔξω χωρέῃ τῆς ἰκμάδος πλέον ἢ ὅσον προσεγένετο
ἀπὸ τῶν σιτίων καὶ τῶν ποτῶν, λεπτὸς γίνεται ὁ ἄνθρωπος. πλείω δὲ χωρέει ἔξωθεν τῆς προσγινομένης, διὰ τόδε. Ἢν
μὲν δι᾽ ἡσυχίης ᾖ ὁ ἄνθρωπος καὶ μὴ ταλαιπωρέῃ, κακόν τι οἱ ἐν τῷ σώματι ἔνεστιν, ὑπὸ δὲ τῆς ἄλλης ὑγιείης πολλῆς
ἐούσης, οὐκ ἐᾶσαι κάρτα. τὸ δὲ κακὸν τοιόνδε ἐστίν. ἐπὴν τούτων τι τῶν τεσσάρων τῶν γινομένων τῷ σώματι, ἐ-
πέλθῃ πλέον τι μὴ πολλῷ, τὸ σῶμα θερμαίνεται καθ᾽ ἡσυχίην, ὡς μὴ ἐᾶσθαι κάρτα. καὶ τήκεται ἐν τῇ κοιλίῃ. καὶ

statim potu & cibo indiget, pro egestionis verò copia validus erit, cùm humoris non satis in corpore relinquatur, sed postridie aut eodem die, vnà cum stercore foras prodeat. Et si quidem quid comedat, nécne, vbi vacuatus fuerit, debilis sit, neq; humor incrassari queat, si postridie foras prodeat, cùm sufficiēs in corpore non relinquatur. At nunc cùm ventrem exoneramus bene valemus, & biduo nihil edentes, & esse, & aliquid facere sustinemus, neq; hoc tempore propter vacuationem prorsus debilitamur. Humor enim in corpore relictus, robur præstat. Atque hæc quidem 10 quomodo & quam ob causam humor ad corpus accedens, non eodem die, sed neq; postridie foras prodire queat, dicta sunt. Id autem affirmo, quòd si plus quàm tres dies in corpore humor permaneat, aut alius qui impleat copiosus accesserit, vbi venæ incaluerint & constiterint, homini maius aut minus malum denunciari, hyeme quidem minus & tardius, æstate verò maius & celerius. Atq; hæc quidem contingere solere, si humor in corpore maneat, dicta sunt. Si verò corpus cibos statim per aluum demittat, non vtique quod satis sit humoris nobis suppetat, & homines graciles & debiles essent. At nunc cùm cibi & potus tanto tempore in corpore permaneāt, corpus ex ventriculo attrahens, sensim haurit & expletur. Istaq; à me dicta sunt, quomodo & quam ob causam cibaria eadem die exire non possint. Quòd si cibi in ventriculo plus quàm conueniat immorentur, aliiq; ad eos accedant, corpus vtique implebitur, & compressis à plenitudine venis, calor ac dolor corpori aderit, æstate quidem citiùs, hyeme verò tardius. Æstate enim hominem circumstans aër calidus est, calidioremq; ad se corpus attrahit. Ac si calido adhuc ventriculo, iusto calidior homini spiritus adiūgatur, minimè mirandū est ex eo hominem febricitare. Cùm vero spiritum frigidū hyeme ad se attrahat, multò magis corpus plenitudinem perferre queat, homine parum aluum exonerante. Atque hæc ita contingere, si cibi in ventriculo diutiùs permaneāt, dicta sunt. Quinetiam leuiter à me demonstratum est, omnem humoris & cibi in tempore, tum longiore, tum breuiore differentiam, in causa esse cur homines ægrotent, quod etiam procedente tempore pulchriùs declarabo. Ac mihi rursus vnde digressus sum redeundum est, & de sanitate dicendum, quòd hominis corpus ex cibis & potibus humorem haurit, quodq; dum valet, tum cibi, tum humor, secūdum commemoratam rationem foras prodeunt, & si quidem plus humoris quàm ex cibis & potibus adfuerit, foras prodeat, homo extenuatus redditur. Ob hanc verò causam, foras plus prodit quàm adfuerit. Si quidem quis quiescat neque exerceatur, malè corpus afficitur, verùm quòd aliàs multa sanitate fruatur, non admodum grauatur. Est autem affectio eiusmodi. Cùm quid ex his quatuor quæ in corpore gignuntur, non ita longè copiosum aduenerit, corpus sensim incalescit, vt non admodum grauetur, & in ventriculo colliquescit, insua-

uémque homini cibum reddit. Si verò humor alius alio copiosior fuerit, inde febris homini suboritur. Sed de his paulò pòst exactiùs edisseram. Interdū autem etiamsi cibus suauis existat, homo extenuatus redditur, causa verò eadē est. Quæ si contingant, plus humoris exit quàm apponatur, eamque ob causam in quiete degentem extenuari contingit. Hominum autem laborantium corpus incalescit. Hoc enim ex labore incalescente, & humor in ipso diffunditur, & morbus hic extenuatorius exoritur. Cùm autem inutilis reddatur, ad ventriculum & vesicam defluit, quæ foras transcolans, & partim sanè per internam raritatem foras exhalat, partim verò adhuc intus manens, in sudorem versus, foras per corpus procedit. Quin eodem etiam modo iuuenum exercitationes idem quod labor efficiunt. Quòd si etiam parcior non fuerit humor quàm qui priùs exiuit, neque alius adhuc à potibus ac etiam cibis accedat, eam ob causam quis extenuatur. Parcior autem adiungitur, si quid aliud comedere non possit, & si pro prioris laboris & exercitationis ratione laborare nequeat, aliis alia pauciora euadūt. At verò bona corporis habitudo per cibos hanc ob causam accedit. Vbi tempore resiccatus humor fuerit, & in priore labore alius alio priùs exierit, interdum copiosior, & vnus alius alios admodum superauerit, id plenitudinem facit. Et si quidem à multis valde superetur, hoc modo febris contingit. Si verò à paucis, parum, corpúsque hoc modo perferre potest, cùm copiosior in ipsis humiditas insit, quæ calorem dissoluit. Corpus enim à febre incalescit, & si modicum quidem fuerit quod molestum est, tertio die eodem modo dimittit, duobus verò diebus continenter vexat. Sin verò copiosius, quinto die, quatuor autem pro ratione habet. Sic morbi per dies iudicātur. Quòd si febris dimittat diebus imparibus, & sanus quis euadit, & moritur. Quam verò ob causam, paulò post declarabo, nunc autem dicendum cur febris dimittat. Cuius rei causam esse affirmo, quòd si febris hominis corpus prehenderit, tertio die aut alio quodam impari, humorem molestum è corpore exire secundum commemoratam priùs rationem necesse sit. Neque enim priùs exit, quàm ei bonus alius ex ventriculo accesserit. Intermedio namq; & postero die corpus ex ventriculo trahit, quicquid in suum vsum primo die in ipsum demiserit, nisi ventriculus transcolarit, & alium humorem habuerit, quod certè homini malè cesserit. Quod si febris tertio die dimittat, eodem modo quo primo die dimittit, vt dictū est. Et sic quidem contingit febrem in corpore excitatam tertio die remittere. Assero autē quòd si quinto die, aut septimo, aut nono dimittat, eodem modo dimittere, velut tertio die exit. Est enim febris alimentum in locis quos paulò antè commemoraui. Exuperantem enim copiosiorem humorem, homo sustinere non potest. Imparibus autem diebus illam ob causam febris dimittit, quòd paribus diebus corpus ex ventriculo attrahit, imparibus verò dimittit. Ventriculus autem in homine sano foras transmittit. Ac propterea necessariò diebus imparibus morbi iudicantur, istaq; ratione

τὸν σῖτον ἀηδέα τῷ ἀνθρώπῳ ποιέει. ἢν δὲ πλέον εἴη ἡ ἰκμὰς ἡ ἑτέρη τῆς ἑτέρης, πυρετὸς ἐκ τούτου τῷ ἀνθρώπῳ προσγίνεται. ἀλλὰ περὶ τούτου ἀκριβέστερον ὀλίγῳ ὕστερον ἀποφανέω. [34] ἔστι δὲ ὅτε καὶ τοῦ σίτου ἐόντος ἡδέος, λεπτὸς γίνεται ὁ ἄνθρωπος. αἴτιον δὲ τὸ αὐτό. Τούτων δὲ γινομένων, ἐξέρχεται τῆς ἰκμάδος πλέον, ἢ καταπίπτει. καὶ διὰ ταῦτα τὸ μὲν ἡσυχάζοντι συμβαίνει λεπτὸν γίνεσθαι. ταλαιπωρεόντων δὲ τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὸ σῶμα θερμαίνεται. καὶ γὰρ ἀπὸ τῆς ταλαιπωρίης τούτου θερμαινομένου, καὶ ἡ ἰκμὰς ἐν αὐτῷ διαχέεται. καὶ γίνεται ἡ νοῦσος ἥδε λεπτή. ἀχρεῖος δὲ γινομένη, καταρρέει καὶ ἐς τὴν κοιλίην καὶ ἐς τὴν κύστιν. [35] ταῦτα δὲ διηθέει ἔξω. [36] τὸ δὲ, δι' αὐτῆς διατμέει ἔξω, διὰ τοῦ ἔνδον ἀραιώματος. τὸ δὲ ἔτι καὶ ἐμμένον, ἱδρὼς γινόμενος, ἔξω χωρέει κατὰ τὸ σῶμα. ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ γυμνάσια τῶν νέων, τὸ αὐτὸ τῇ ταλαιπωρίῃ προσεργάζεται. ἢν δὲ καὶ μὴ ἐπ' ἐλάσσων ἡ ἰκμὰς τῆς πρότερον ἐξιούσης, προσγινομένη τε ἐπὶ ἄλλη ἀπὸ τῶν ποτῶν, καὶ προσέτι ἀπὸ τῶν βρωτῶν, λεπτὸς γίνεται διὰ ταῦτα ὁ ἄνθρωπος. ἐλάσσων δὲ προσγίνεται, ἢν μὴ ἄλλο τι δύνηται ἐσθίειν. καὶ πρὸς μὲν τὸ πονέειν κατὰ τὴν προτέρην ταλαιπωρίην ἢ γυμνασίην ἄλλοισιν ἄλλα ἐλάσσων γίνηται. [38] Ἐπιγίνεται δὲ κατὰ τὴν βρῶσιν εὐεξίη, διὰ τόδε. ἐπὴν ἀναιρῆται ἐν τῷ τῆς ἰκμάδος χρόνῳ, καὶ ἐν τῇ προτέρῃ ταλαιπωρίῃ ἐξέλθῃ πρότερον ἑτέρη τῆς ἑτέρης ἔστιν ὅτε πλείων, καὶ κρατέῃ μίη ἄλλη τῶν ἄλλων κάρτα, πληθώρης ἐστί. ἢν μὲν δὴ ὑπὸ πολλῶν κάρτα κρατέῃ, πῦρ ἐκ τοῦ τοιούτου γίνεται. ἢν δὲ ὑπὸ ὀλίγων, ὀλίγα. καὶ τὸ σῶμα δὲ οὕτως ἀναφέρειν δύναται, τοῦ ὑγροτέρου πλείονος αὐτοῖσιν ἐνεούσης, τὴν θέρμην ἀπολύει. θερμαίνεται γὰρ τὸ σῶμα ὑπὸ πυρός. καὶ ἢν μὲν ὀλίγον ἔῃ τὸ λυπέον, τῇ τρίτῃ ἡμέρῃ μεθῆκε τρόπῳ τῷ αὐτῷ. τὰς δὲ δύο ἔχει συνεχέως. [39] ἢν δὲ πλείων, πέμπτῃ ἡμέρῃ. τὰς δὲ τέσσαρας ἔχει κατὰ λόγον. οὕτω τῶν ἡμερέων αἱ νοῦσοι κρίνονται. ἢν δὲ μεθῇ τὸ πῦρ ἐν τῇσι περισσῇσι τῶν ἡμερέων, καὶ ὑγιὴς γίνεται ὁ ἄνθρωπος, καὶ θνήσκει. διότι δὲ ὀλίγον ὕστερον ἀποφανέω. νῦν δὲ ἐρέω, διότι μεθίει τὸ πῦρ. φημὶ δὲ εἶναι, [40] ὅ,τι ἂν ἀπὸ τοῦ σώματος πῦρ λάβῃ τὸν ἄνθρωπον, ἀνάγκη ἐστὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρῃ ἐξιέναι τὴν ἰκμάδα τὴν λυπεῦσαν ἀπὸ τοῦ σώματος, ἢ ἐν ἄλλῃ τινὶ τῶν περισσῶν ἡμερέων κατὰ τὸν πρότερον εἰρημένον λόγον. οὐ γὰρ ἐξέρχεται πρὶν ἢ οἱ ἑτέρη προσγένηται ἀπὸ τῆς κοιλίης ἀγαθή. τῇ γὰρ μέσῃ καὶ τῇ ὑστεραίῃ, ἕλκει τὸ σῶμα ἀπὸ τῆς κοιλίης, ὅ,τι ἂν αὐτῷ ἐς ἑωυτὸ ἀφῇ, τῇ προτέρῃ ἡμέρῃ, ἢν μὴ ἡ κοιλίη διηθήσῃ, καὶ ἑτέρην σχῇ ἰκμάδα. καὶ τοῦτο πονηρὸν τῷ ἀνθρώπῳ γίνεται. ἢν δὲ μεθῇ τὸ πῦρ τριταῖον, τῷ αὐτῷ τρόπῳ μεθίει, ὥσπερ καὶ αὐθημερὸν ὡς εἴρηται. καὶ οὕτω μὲν συμβαίνει τὸ πῦρ γινόμενον ἀπὸ τοῦ σώματος, ἐν τῇ τρίτῃ ἡμέρῃ ἀνιέναι. φημὶ δὲ καὶ ἢν πέμπτῃ ἡμέρῃ καὶ ἢν ἑβδόμῃ καὶ ἢν ἐνάτῃ μεθῇ τρόπῳ τῷ αὐτῷ μεθιέναι, ὥσπερ καὶ τὸ τριταῖον ἐξέρχεται. καὶ γὰρ ἡ τροφὴ τῷ πυρὶ κατὰ τὰ χωρία, ὁκοῖα ὀλίγῳ πρότερον εἴρηκα. ἐπικρατήσαντος γὰρ μᾶλλον τοῦ ὑγροῦ, πλείονος ἐόντος [41] αἰσθάνεται ὁ ἄνθρωπος. μεθίει δὲ τὸ πῦρ ἐν τῇσι περισσῇσι, διὰ τόδε. [42] ὅτι ἐν τῇσιν ἀρτίῃσι τῶν ἡμερέων, ἕλκει τὸ σῶμα ἀπὸ τῆς κοιλίης. ἐν δὲ τῇσι περισσῇσιν, ἀφίει. ἡ δὲ κοιλίη, διηθέει ἔξω τῷ ὑγιεῖ κατ' ἀνάγκην τοιῶνδε αἱ νοῦσοι κρίνονται ἐν τῇσι περισσῇσι τῶν ἡμερέων. καὶ ἐν τούτῳ

μὲν τῷ

μὲν τῷ λόγῳ ὁ ἄνθρωπος πυρέξας, ὑγιὴς ἐγένετο. φημὶ δὲ καὶ τὸ πονέεσθαι μάλιστα τοὺς νοσέοντας ἐν τῇσι περισσῇσιν ἡμέρῃσι, διὰ τόδε καὶ κατὰ λόγον γίνεσθαι. τετάρακται μὲν δὴ ὁ ἄνθρωπος, ὁκόταν πυρεταίνῃ. σημήϊον δὲ τοῦτο, ὅτι φρίκη διαΐσσει διὰ τοῦ σώματος, ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε. τοῦτο δὲ οὐκ ἂν ἐγίνετο οὕτως εἰ μὴ ἐπαράσσετο τὸ ὑγρὸν, καὶ ἀπεκρίνετο ἀπ' αὐτοῦ ἢ πλέον, ἢ ἔλασσον. καὶ ἐκράτει ἄλλοτε ἄλλου. μάλιστα δὲ καὶ τετάρακται ἐν τῇσι περισσῇσι τῶν ἡμερέων, ὁκόταν νοσέῃ. καὶ ἡ φρίκη δὲ μάλιστα τότε γίνεται. ἔχει γὰρ ὧδε. ἀπὸ τοῦ ὑγροῦ τοῦ πονέοντος, ἐξωθέεταί τι ἐκ τοῦ σώματος,[43] ὑπὸ τῆς νεωτάτης ἰκμάδος νικώμενον. καὶ χωρέει ἐς τὴν κάτω κοιλίην, καὶ ἡ κοιλίη προσσυνθερμαίνεται τῷ πονέοντος, δεχομένη ἐς ἑωυτὴν μᾶλλον, ἢ τὸν πρὶν χρόνον. τοῦτο δὲ γίνεται μάλιστα ἐν τῇ κρίσει τῆς νούσου. καὶ ἢν κατ' ὀλίγον τὸ σῶμα ἐς τὴν κοιλίην ἀφίῃ, καὶ μὴ πολλὸν ἔῃ τὸ λυπέον τὸν ἄνθρωπον,[44] ἀναφέρει τὴν θέρμην ἡ κοιλίη, καὶ τὸ σῶμα δύναται ἐν τῇ κρίσει, καὶ γίνεται ὑγιὴς ὁ ἄνθρωπος, ἐπὴν ἐξέλθῃ ἡ ἰκμὰς ἡ πονέουσα. καὶ ἢν ἡ τροφὴ τῷ πυρὶ ἐοῦσα, ἐξαναλωθῇ. ἢν δὲ ἡ ὑγιηρὴ ἐπικρατήσῃ, ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ νοσήσας ὁ ἄνθρωπος, ὑγιὴς ἐγένετο, δι' αἰτίας τὰς εἰρημένας. νῦν δὲ ἐρέω διότι θνήσκουσιν, ἐν τῇσι περισσῇσι τῶν ἡμερέων. φημὶ δὲ, ἢν πολλὸν ἔῃ τὸ πονέον ἐν τῷ σώματι, μᾶλλον τοῦ καιροῦ τετάρακται, καὶ ἄλες ἰσχυρὸν ἐς τὴν κοιλίην καὶ μὴ δυνάμενον ἀναφέρειν τὴν θέρμην, τὸ σῶμα ἐπαυείσκεται. καὶ δυσωδίαν δὲ γλυκέας περὶ τὸ πνεῦμα. καὶ οὐ δυνάμενον τὸ σῶμα ὑπὸ ἀσθενείης, ἅτε τοῦ ὑγροῦ παντὸς νοσεροῦ γινομένου, τὴν πνοιὴν ἕλκειν, ὡς διαψύχηται τὰ ἐν τῇ κοιλίῃ διατμίζει ἔξω τοῦ ὑγροῦ πᾶν τὸ ζωτικὸν, καὶ οὕτω θνήσκει ὁ ἄνθρωπος. οὐ γὰρ ἐπικρατέει ἑτέρη ἡ ὑγιηρὴ ἰκμὰς, ἀλλὰ πᾶσα ὑπὸ τῆς νοσερῆς πολλῆς ἐούσης[45] ἐπαιρομένη, ἐξαναλωμένη ὑπὸ τοῦ πυρὸς διεξήτμησεν. οὕτω δὴ περὶ ἐν τῇσι περισσῇσιν ἡμέρῃσι μάλιστα ὁ πόνος γίνεται. τοῦτο πᾶς οἶδεν οὔ τις ποτέ. καὶ μὴν ὅτι γε τὸ ὑγρὸν τετάρακται ἐν αὐτῇσι τῇσιν ἡμέρῃσι, σημήϊόν ἐστι τόδε. Ὁκόσοι ἤδη ὑπὸ πυρὸς ξυνεχέος ἐχόμενοι ἐφαρμακεύθησαν ἐν τῇσιν ἀρτίῃσι τῶν ἡμερέων, οὗτοι οὐ μὴν ὑπερεκαθάρθησαν. ὁκόσοι δὲ ἐν τῇσι περισσῇσιν ἐφαρμακεύθησαν ἰσχυρῇ φαρμακείῃ,[46] ἐκαθάρθησαν. πολλοὶ δὲ καὶ ἀπώλοντο ὑπερκαθαρθέντες. οἱ γοῦν πρόσθεν ἰητροὶ, ἐν τούτῳ μάλιστα ἡμάρτανον. ἐφαρμάκευον γὰρ ἐν τῇσι περισσῇσιν ἡμέρῃσι, καὶ ἀπώλλυον τοὺς ἀνθρώπους, οὐ γινώσκοντες ὅτι τοῦθ' οὕτως ἔχει. τὸ γὰρ ὑγρὸν ἐν τῷ σώματι τοῦ νοσέοντος τετάρακται μᾶλλον ἐν τῇσι περισσῇσι τῶν ἡμερέων. οἷα τοῦ σώματος ἐς τὴν κοιλίην μετιέντος τῆς ἰκμάδος. καὶ ἤν τις ἐπιτεταραγμένῳ ἐόντι, ἔτι μᾶλλον ταράξῃ, φάρμακον ἐμβαλὼν, οὐ θαῦμά ἐστιν, ἐκ τῶν τοιούτων ἀπολέσθαι τὸν ἄνθρωπον. καὶ τὰ ἕλκεα ἢν μὲν μελεδαίνηται, φλεγμαίνει μάλιστα ἐν ταύτῃσι τῇσιν ἡμέρῃσιν. ἔρχεται γὰρ τὸ ὑγρὸν ἐς ἁπάσας τὰς φλέβας, ὁκόταν ταράσσηται. καὶ πληροῖ,[47] ἐπὴν ἔλθῃ ἐς τὸ ἕλκος ἡ νοῦσος. καὶ ἢν μὲν μελεδαίνηται καὶ ἔχῃ ἔξοδον τὸ πύος ἐξωθεόμενον ὑπὸ τοῦ ὑγροῦ τοῦ ἐλθόντος ἐν τῇ ταραχῇ, ἔξω ἀποκαθαίρεται τὸ ἕλκος.[48] ἢν δὲ μὴ μελεδαίνηται, οὐκ ἔχον ἔξοδον τὸ πύος, αὐτοῦ καταμένον σὺν τῷ κατελθόντι, πόνον παρέχει, καὶ ἀείρει τὴν σάρκα τὴν περὶ τὸ ἕλκος. καὶ ἀπ

cùm quis febre detinetur, sanus euadit. Istamque ob causam ægrotos assero diebus imparibus maximè affligi, idq; ex ratione quadam. Conturbatur equidem homo cùm febricitat, istiusq; rei indicium est horror, qui subinde per totum corpus impetu quodã fertur. Quod sanè minimè contingeret, nisi humor conturbaretur, & ab ipso copiosior aut paucior secerneretur, & alius alium superaret. Maximè verò etiam conturbatur diebus imparibus, cùm ægrotat, tuncq; horror præcipuè contingit. Sic enim se res habet. Humoris molesti aliquid a recenti humore superatum, extra corpus propellitur, & ad inferiorem aluum defertur, quæ vna cum molesto humore incalescit, in seq; magis quàm antea recipit, quod in morbi iudicatione præcipuè contingit. Quòd si corpus paulatim ad ventrem dimittat, neque copiosum fuerit quod homini molestum est, ventriculus calorem perfert, corpusq; ad iudicationem validum est, & homo conualescit, vbi is qui affligit humor exierit, & qui febri alimẽtum suppeditat consumptus fuerit. Si verò sanus superauerit, hac ratione qui ægrotat, propter commemoratas à me causas, sanus euadit. Nunc verò dicendum est cur moriantur diebus imparibus. Ac mea quidem opinione, si copiosum fuerit quod corpori molestum est, plus iusto conturbatur, copiosumq; ac validum ad ventriculum defertur, eoq; corpus cùm alterum perferre non possit fruitur, graueolentemq; spirationem fieri necesse est. Cumq; corpus præ imbecillitate spiritum, quo quæ in ventriculo sunt refrigerentur, attrahere nequeat, nimirum cùm omnis humor morbosus existat, quicquid in humore vitalitatis inest, foras exhalat, sicq; quis moritur. Neque enim alter humor salubris superat, sed totus a morboso copioso superatus, & à febre consumptus expirauit. Sic sanè diebus imparibus dolor contingit, idq; nemo est qui nõ nouerit. Quinetiam quòd quidem humor iisdem diebus conturbetur, istud indicio est. Qui iam febre continente detenti, diebus paribus medicamentum purgans sumpserunt, ij sanè supra modum nunquam purgati sunt. Qui verò diebus imparibus vehemens medicamentũ sumpserunt, ij purgati sunt, multiq; etiam supra modum purgati perierunt. Superiores igitur Medici in hoc maximè peccarũt, quod diebus imparibus medicamenta purgantia exhibebant, & homines interimebant, id ita se habere ignorantes. Humor enim in ægrotãtis corpore magis diebus imparibus conturbatur, nimirum cùm corpus ad ventriculum humiditatem transmittat. Et si quis iam commotum medicamento iniecto magis commoueat, nõ mirum est si quis ex his pereat. Humor enim cùm commouetur in omnes venas fertur, easque implet. Et vbi morbus ad vlcus deuenit, si quidem curetur, púsque ab humore in conturbatione veniente, foras propulsum exitum habeat, vlcus foras expurgatur. Quòd si non curetur, neque exitum pus habeat, vnà cum eo qui accessit permanet, dolorémque exhibet, & carnem vlcus ambientem attollit. Ex quo siqui-

dem in cruribus vlcus habuerit, in crurum connexionibus venę attolluntur, si verò in manibus, venę quę sunt in manuum cōnexionibus, indeq; glandularum tumores oriuntur. At quibus febris contingit, si nullo alio affectu laborent, ea ex pinguiore quàm par sit humore incidit, venæque impletæ dolorem & calorem vlceri exhibent. Quod verò incaluit, etiam reliquum corpus calefacit, eoq; modo calor in vlceribus oritur. Humoris enim agitatione corpus & vlcera incalescunt, & tale quid immoderatus labor efficit. Vlcera autem quinto die inflammatione sedantur, & secundum horum dierum rationem, pro vlcerū magnitudine, etiam tertio die, & quinto, & septimo, & nono, & vndecimo. Deinde exacto primo circuitu, tertio die, qui est secundi principium, & à primo decimusquartus. Ex his verò maxima decimo quarto die inflammatione sedantur. Atq; hæc oratio declarat morbos diebus imparibus iudicari, & humorem in sano tertio die exire, stercus verò secundo. Et ista quæ tertio die contingunt, rem ita se habere mutuò inter se attestantur. Ad hunc modum tota hæc oratio summatim & velut a capite est a me ad extremum deducta. At nunc exactius quam ob causam homines ęgrotent, mihi dicendum est, simulq; exponendū quæ sint morborum principia, & quæ horum quidq; efficiat. Mea autem sententia, si cibi quidē plus iusto copiosi iam concocti intus morentur, neq; homo repurgetur, & altera cibaria insuper adiiciatur, corpus priore humore & recenti plenum incalescit, indeque homini febris contingit. Verùm sic oborta febris, neque periculi plena, neque vehemens est, in qua humor copia æquabilis paulò plus nobis molestus est. Si enim sic se res habet, & quis admodum sit robustus, eaq; quæ conueniunt adhibeat, sanus euadit. Vnus autem hic solus morbus est ab omni humore, & septem signa habet. Tussis enim leuis & sicca detinet, venter durus redditur, cùm nimirum stercus intus retineatur, caput grauatur, & vomit, febricitat, neq; lotium probè exit. Istaque sunt huius morbi ex omni humore orti septem indicia. Quòd si stercore non prodeunte vnus ex reliquis humoribus superet, meliùs homo habebit. Ac si quis in febre ex omni humore orta, quæ sunt idonea minimè adhibuerit, circumagetur morbus, quantum ipse humores superauerit, hoc modo. Incalescente corpore, per hoc aquosum quod est febri maximè infensum, præcipuè exhalat, relinquitur verò pingue & leue, quod est biliosum, & præcipuum febris alimentum. Ad hunc autem modum exhalat, non secus ac si quis affusa in vas æneum aqua & oleo, ligna multa diutius succendat, aqua certè longè paucior, cùm ex vase exhalet, futura est, oleū verò paulùm imminuetur, quòd aqua quidē propter raritatē ab igne extenuari, & leuis reddita exhalare potest, oleum autē cohęrens & densum extenuari nequit, neq; vti aqua exhalare. Ita sanè & in homine se res habet. Incalescente nanq; corpore aqua foras exhalat, q̄ verò est biliosum, cùm cohærēs & densum sit, neq; similiter extenuatur, neq; exhalat.

ἐκείνου. κἢν μὲν ἐν τοῖσι σκέλεσιν ἔχῃ τὸ ἕλκος, ἀείρονται αἱ φλέβες αἱ ἐν τῇσι προσφύσεσι τῶν σκελέων ἐοῦσαι. ἢν δὲ ἐν τῇσι χερσὶν, αἱ τῶν χειρῶν τῇσι προσφύσεσι ἐοῦσαι, καὶ ἐκ τούτου βουβῶνες γίνονται. ὁκόσοισι δὲ τῶν ἀνθρώπων πῦρ ἐμπίπτει, ἄλλο μηδὲν τοῦ ἀνθρώπου κακὸν ἔχοντος, ἀπὸ τῆς πιοτέρης ἐούσης τοῦ καιροῦ ἐμπίπτει. καὶ πληρούμεναι αἱ φλέβες πόνον καὶ θέρμην τῷ ἕλκει παρέχουσι. τὸ δὲ θερμανθὲν, καὶ τὸ ἄλλο σῶμα θερμαίνει. καὶ ἡ θέρμανσις, οὕτως ἐς τὰ ἕλκεα γίνεται. θερμαίνεται γὰρ τὸ σῶμα, καὶ τὰ ἕλκεα ὑπὸ τῆς κλονήσιος τοῦ ὑγροῦ. καὶ ἡ ταλαιπωρίη τοιοῦτον ἐργάζεται. ἀποφλεγμαίνει δὲ τὰ ἕλκεα πεμπταῖα. καὶ κατὰ λόγον τουτέων τῶν ἡμερέων, ὡς ἂν καὶ τὰ ἕλκεα μέγεθος ἔχῃ, καὶ τριταῖα. καὶ πεμπταῖα. καὶ ἑβδομαῖα. καὶ ἐνναταῖα. καὶ ἑνδεκαταῖα. εἶτα ἀπηρτισμένης πρώτης περιόδου, πάλιν δευτέρας ἀρχῆς τρίτη, ἥ τις ἐστὶν ἀπὸ τῆς πρώτης τεσσαρεσκαιδεκάτη. τὰ δὲ μέγιστα αὐτῶν τεσσαρεσκαιδεκαταῖα ἀποφλεγμαίνει. οὗτος ὁ λόγος ἐρεῖ, τὰ νοσήματα κρίνεσθαι ἐν τῇσι περισσῇσι τῶν ἡμερέων. καὶ τὴν ἰκμάδα τῷ ὑγιεῖ, τριταίην ἐξιέναι. τὴν δὲ κόπρον, δευτεραίην. καὶ ταῦτα τριταῖα ἐόντα, ἰσορρεῖ ἀλλήλοισιν, ὅτι οὕτως ἔχει. οὕτω δέ μοι ὁ λόγος οὗτος πᾶς ἐκκεκορύφωται. νῦν δὲ ἐθέλω ἀκριβέστερον εἰπεῖν, διότι νοσέουσιν οἱ ἄνθρωποι. ἐρέω δὲ σὺν τούτῳ τῷ λόγῳ, καὶ τίνες ἀρχαὶ τῶν νούσων εἰσί. καὶ ὁκοῖα ἑκάστη αὐτέων ἐργάζεται. φημὶ δὲ, ἢν μὲν ἐμμείνῃ τὰ σιτία πλείονα τοῦ καιροῦ ἤδη πεπεμμένα ἐόντα, καὶ ὁ ἄνθρωπος μὴ ἀποκαθαίρηται, καὶ ἕτερα σιτία ἐπιπίπτῃ, τὸ σῶμα πληρούμενον ὑπὸ τῆς ἰκμάδος τῆς προτέρης καὶ τῆς νέης, θερμαίνεται. καὶ πῦρ ἐκ τούτου γίνεται τῷ ἀνθρώπῳ. τὸ δὲ πῦρ οὕτως γινόμενον, οὐκ ἄπυρον οὐδὲ ἰσχυρόν ἐστιν. ἐν ᾧ ἰκμὰς ἰσάζει, κατὰ πλῆθος ἡμέας λυπέουσα ὀλίγῳ πλέον. ἢν γὰρ τοῦθ' οὕτως ἔχῃ, καί τις κάρτα ἰσχύῃ καὶ τὰ ἐπιτήδεια προσενέγκῃ, ὑγιὴς γίνεται. ἓν δὲ νόσημα μοῦνον ἀπὸ πάσης τῆς ἰκμάδος, καὶ σημήια ἴσχει ἑπτά. βήξ τε γὰρ ἴσχει μὲν βληχρὴ καὶ ξηρὴ ἐοῦσα. γαστήρ τε σκληρὴ γίνεται, ἅτε τοῦ ἀποπάτου ἐόντος ἐντός. καὶ τῆς κεφαλῆς βαρέεται. καὶ ἐξερεῖ. καὶ πυρεταίνει. καὶ οὖρον οὐ χρηστῶς διέρχεται. ταῦτα δέ ἐστι τῆς νούσου ταύτης ἀπὸ πάσης τῆς ἰκμάδος γινομένης, σημήια ἑπτά. ἢν δὲ τοῦ ἀποπάτου μὴ διαχωρέοντος κρατέῃ μία τῶν ἄλλων ἰκμὰς, κάλλιον ἐμπολήσει ὁ ἄνθρωπος. καὶ ἤν τις τῷ πυρετῷ γινομένῳ ἀποστάσης τῆς ἰκμάδος τὰ ἐπιτήδεια μὴ προσενέγκῃ, περιοίσεται ἡ νοῦσος. ὅσον δὴ ἂν αὐτὴ κρατῇ τῶν ἰκμάδων, τρόπῳ τοιῷδε. θερμαινομένου τοῦ σώματος, ἐξατμίζει μάλιστα διὰ τούτου τοῦ ὑδρωποειδέος, ὅ, τι ἐστὶ τῷ πυρὶ πολεμιώτατον. καταλείπεται δὲ τὸ λιπαρὸν καὶ κοῦφον ὅ, τι ἐστὶ χολῶδες, καὶ τῷ πυρὶ τροφὴ μάλιστά ἐστιν. ἐξατμίζει δὲ τρόπῳ τοιῷδε. ὥσπερ εἴ τις ὕδωρ καὶ ἄλειφα ἐς χαλκεῖον ἐγχέας, ξύλα πουλλὰ ὑποκαίει πουλὺν χρόνον. τὸ μὲν δὴ ὕδωρ, πολλῷ ἔλασσον ἔσται, ἐξατμισθήσεται γὰρ ἐκ τοῦ χαλκείου. τὸ δὲ ἄλειφα, ὀλίγῳ ἔλασσον. ὅτι τὸ μὲν ὕδωρ, ὑπὸ τῆς ἀραιότητος καταλεπτύνεσθαι δύναται ὑπὸ τοῦ πυρὸς, καὶ κοῦφον γινόμενον ἐξατμίζει. τὸ δὲ ἄλειφα, ἅτε συναφὲς ἐὸν καὶ πυκνὸν, οὐ δύναται καταλεπτύνεσθαι οὐδὲ ἀτμιᾶν ὁμοίως τῷ ὕδατι. οὕτω δὴ καὶ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἔχει. ὁ μὲν γὰρ ὕδρωψ θερμαινομένου τοῦ σώματος ἐξατμίζει ἔξω. τὸ δὲ χολῶδες, ἅτε συναφὲς ἐὸν καὶ πυκνὸν, οὐ δύναται ἀτμιᾶν καταλεπτυνόμενον ὁμοίως.

τὸ δὲ

τὸ δὲ χολῶδες καταλεπτυνόμενον, μᾶλλον ποιεῖ θερμαίνεσθαι τὸ σῶμα. πλείων γὰρ καὶ καλλίων τροφὴ τῷ πυρετῷ ἡ χολὴ, [56] καὶ ῥαγχυνόμενον ἐν τῷ σώματι ἢ στηριξάμενον, τὴν νοῦσον ἐπεκράτυνε πρὸς τὰ πρόσθεν. καὶ ταῦτα μὲν εἴρηται, ὅ, τι πάσχει ὁ ἄνθρωπος, ἢν μὴ καθαίρηται καὶ μελεδαίνηται. ἢν δὲ μὴ αὐτῶν πλῆθος κρατήσῃ, εἴτε ἐς ἅπαξ πολλὴ γινομένη, εἴτε καὶ κατὰ μικρὸν συλλέγηται, καὶ τὸ ἄλλο σῶμα ὀδυνᾶται. τοῦτο γινόμενον ὑπὸ ἰσχύος ἀναφέρει, μέχρις οὗ ἀρχή τις ἐπιγένηται. [56] καὶ ἢν τὸ πλεῖον γινόμενον ὑγρὸν, μὴ ἀποκαθαίρηται ὁ ἄνθρωπος, νοῦσος ἐν- 10 τεῦθεν γίνεται τρόπῳ τοιῷδε. Ἀρχαὶ εἰσὶ τρεῖς, ἀφ' ὧν αἱ νοῦσοι γίνονται. καὶ μία μὲν ἤδη εἴρηταί μοι, ὁκοῖα καὶ ὅσα ἐργάζεται ἐν τῷ σώματι. ἀπέδειξα γὰρ, ὅκως τε καὶ διότι ἢν μὴ ἀποκαθαίρηται ὁ ἄνθρωπος, νοσεῖ. δευτέρη δέ ἐστιν, ἢν συμβῇ τὰ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀνεπιτήδεια, καὶ παρὰ δίαιταν εἶναι. τρίτη δέ ἐστιν ἢν τι βίαιον προσπέσῃ. βίαιον δὲ λέγω εἶναι, καὶ πτῶμα, καὶ τρῶμα, καὶ πληγὴν, καὶ ταλαιπωρίην, καὶ εἴ τι ἄλλο ἐστὶ τοιοῦτον. τούτων δὲ τῶν ἀρχέων μεγίστη ἐστὶ βίη, ἢν μεγάλη ἔῃ. ἢν δὲ μικρὰ, οὐ μεγίστη. δευτέρη δὲ, ἢν μὴ ἀποκαθαίρηται ὁ ἄνθρωπος. τρίτη δὲ 20 ἢν τὰ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀνεπιτήδεια ἔῃ πρὸς ὑγιείην. τούτων διαφερόντως δεῖ φυλακὴν ἔχειν. ἕκαστα δὲ αὐτῶν τοιοῦτον ἐργάζεται ἐν τῷ σώματι, ὁκοῖον ἐγὼ ἐρέω. ἢν μὲν τρῶμα γένηται, δῆλον ὅτι σὰρξ διεκόπη, καὶ ἕλκος ἐγένετο. τοῦτο δὲ νούσημα ὀνομάζω εἶναι. ἢν δὲ φλάσμα γένηται πληγέντος, ἢ πεσόντος, ἤ τι ἄλλο τοιοῦτο παθόντος καὶ οἴδημα γένηται, τὸ αἷμα αὐτίκα θερμανθὲν ὑπὸ τῆς βίης, καὶ ὑποδραμὸν ἐς τὰς φλέβας χασκούσας, οὐκ ἔχον ἔξοδον ὑπὸ πλήθεος ἀπελθεῖν, συνεστράφη. καὶ τὸ οἴδημα διὰ τοῦτο ἐγένετο, καὶ μέχρι τούτου πάρεστι, μέχρις ἀποκαθαρθῇ, καθότι 30 ἀπὸ τῶν χωρίων εἴρηται, ἢ κατ' αὐτὸ τὸ οἴδημα. καὶ εἴτε σὺν χειρουργίῃ, εἴτε καὶ μὴ, δίοδος γένηται τῷ αἵματι, ἢ πυωθέντι ὑπὸ χρόνου, ἢ καὶ μή. καὶ ἡ ταλαιπωρίη δὲ, τοιοῦτον ἐργάζεται. ὁκόταν γὰρ οἱ ἄνθρωποι ταλαιπωρέωσιν, οἷσιν ἂν μάλιστα τοῦ αἵματος ταλαιπωρέῃ, κεῖθι στηρίζεται, καὶ θερμαίνεται. καὶ πόνος ἐκ τοῦ τοιούτου γίνεται. [57] ἢν δὴ κρατῆται μὲν τούτων, κάρτα δὲ πλῆθος γίνηται ταλαιπωρεῖν, καὶ ἡ κοιλίη καὶ κύστις μηδαμῶς διηθήσῃ ἐν τάχει τὸ πλῆθος, πῦρ ἐπιπέσοι ἂν ἐκ τούτου. ἢν μὲν ἡ πρόσθεν ἰσάσῃ ἰκμὰς, οὐδαμῶς. ἢν δὲ ἐν τῇ ταλαιπωρίῃ αὐτέων πλεί- 40 στη ἐν τῷ σώματι καταμένῃ, κρατέει ἐκείνη. ταῦτα δέ μοι εἴρηται περὶ βίης, ὁκοῖα ἐν τῷ σώματι κατεργάζεται. καὶ αὗται μὲν δύο ἀρχαὶ ἔασι, ἥ τε βίη, καὶ ἡ πληθώρη, ἢν μὴ ἀποκαθαίρωνται οἱ ἄνθρωποι, θερμαίνουσι τὰ σώματα. ἡ δὲ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀνεπιτήδειος γινομένη ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ἐκράτησέ τι τοῦ ὑγροῦ, καὶ θερμαίνει ὡς ἐς νοῦσον, καὶ ψύχει πρότερον, ἢν τύχῃ γινόμενον. ἐρέω δὲ πρότερον περὶ τοῦ ὡς θερμαίνει. φημὶ οὖν, ἢν ἐν τῷ αὐτῷ ἀνθρώπῳ ἐνῇ τι νοσερὸν ὁκοῖον ἐν τῷ προτέρῳ εἴρηκα, καὶ τὰ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀνεπιτήδεια γένηται καὶ θερμαίνηται ὁ ἄνθρωπος, ταράσσεται τὸ ὑγρὸν πᾶν θερμαινόμενον ἐν τῷ σώματι, τοῦτο δὲ ποιεῖ βίη. [58] καὶ ἢν μὲν ἀποκαθαίρηται ὁ ἄνθρωπος, τοῦ δὲ ταρασσομένου, ἀποκρίνεται ὁκόσον ἂν πλέον ᾖ τοῦ καιροῦ. ἔοικε δὲ τοῦτο, ὥσπερ οἱ Σκύθαι ποιέουσιν, ἐκ τοῦ ἱππείου γάλακτος

Verùm extenuatus biliosus humor efficit vt corpus magis incalescat. Copiosius enim & melius alimētum febri suppeditat, & in corpore dispersus aut firmatus, morbū cum prioribus corroborat. Atq; ista quidem homini contingere, nisi purgetur aut curetur, dicta sunt. Quòd si horū copia nō superet, siue semel multa, siue paulatim colligatur, & reliquū corpus dolore affligat id dū contingit, præ robore perfert, donec principium quoddam accedat. Sin verò copiosior humor extiterit, neq; homo expurgetur, ex eo morbus ad hūc modū oritur. Cùm tria sint principia ex quibus morbi oriuntur, vnum quidem iam à me dictū est, quæq; & quāta in corpore efficiat. Ostendi enim quomodo & quam ob causam, homo nisi repurgetur, ægrotet. Alterū est, si quæ ex cœlo pendent, minimè sint commoda, & præter victus rationem cōtingant. Tertium est, cùm quid violentum inciderit. Violentum autem esse dico, & casum, & vulnus, & percussionem, & immoderatum laborem, & alia id genus. At horū principium, vis si magna fuerit, maximum est; si verò parua, non adeò magnum. Post hoc verò, si homo nō expurgetur. Tertium autem, si quę ex cœlo cōtingunt, non fuerint ad sanitatem accommodata. Horū igitur diligens cura habenda est, cùm horum quidq;, quod referam, in corpore efficiat. Si quidem vulnus factū sit, carnem dissectam esse manifestum est, vlcusq; existit. Hoc autem morbū appello. Si verò ex plaga, aut casu, aut alia quapiam affectione cōtusio facta sit, & tumor oboriatur, sanguis per vim calefactus, & per venas hiantes subiens, cùm præ copia exitum quo abire possit, non habeat, illic colligitur, eamque ob causam tumor fit, tandiúq; adest, quoad ex locis eo quo dictum est modo, aut per ipsum tumorem repurgatus fuerit; & sanguini cum tempore, vel in pus verso, vel nō, exitus siue per manus operā, siue sine ea, pateat. Quin & immoderatus labor tale quid efficit. Cùm enim homines immoderatè laborauerint, quibus sanguis præcipuè laborarit, illic firmatur & incalescit, indeq; dolor contingit. Quòd si ab his quidem superetur, magna autem copia immoderatus labor cōtingat, & aluus ac vesica copiā neutiquā transcolarint, ex eo sanè febris suborietur, minimè verò, si prior humor æqualis fuerit. Si verò in immoderato labore horū copia in corpore permaneat, superat ille. Atq; hæc quidem de vi, quænam in corpore conficiat, dicta sunt. Istaque duo principia, nempe vis & plenitudo, nisi homines repurgentur, corpora calefaciunt. Quod verò ex cœlo dependet principiū, si homini minimè commodum fuerit, aliquid humoris superat, & tanquam ad morbum vim faciens, calefacit, priúsque, si ita contigerit, refrigerat. Priùs autem quomodo calefaciat dicendum. Mea igitur opinione, si in ipso homine morbosum aliquid insit, quale priùs dictum est, & ea quæ ex cœlo pendent minimè commoda fuerint, homóque incalescat, totus corporis humor incalescens conturbatur, idque vis præstat. Et siquidem homo repurgatur, de conturbato humore, quantum plus æquo abundat, secernitur. Istud verò similiter se habet vt id quod ex lacte equino Scythæ conficiunt.

Lac enim in vasa lignea caua affusum agitant, conturbatum verò spumescit ac separatur, & pingue quidem, quod butyrum vocant, cùm leue sit, in summo seponitur, graue verò & crassum subsidet, quod etiam separantes siccant. Quod cùm concretũ & siccatum fuerit, Hippacen vocant. Lactis verò serum medium locum habet. Ad hunc verò etiam modum commoto humore, quicquid in corpore continetur, ab his principiis quæ dixi omnia seponitur, & bilis quidem cùm sit leuissima, in superficiem discedit, secundo loco sanguis, tertio pituita. Ex his autẽ humoribus maximè grauis est aqua. Cùm autem hæc ita se habeant, quicquid in morbo copia abundat, dum turbatio in principiis cõtingit, ad locum fertur in quo plurimùm superat. In turbatione autem amplam capacitatem nactum secretum voluitur, & corpus calefacit, aut in aliqua corporis parte adhærescens, vnà cum alio humore qui in alio loco est, dolorem & calorem exhibet. Quod verò incalescit, reliquum corpus etiam calefacit, ex eóque febris contingit, fereq; ex bile, & pituita, & sanguine oritur, quæ calidissima existunt. Et si quid horum in aliquam corporis partem incubuerit, plærunq; inde morbus nominatur, & appellationem habet. Ex aqua autem neq; admodum vehemens, neq; diuturna febris oritur, cùm aqua igni minimè idoneum suppeditet alimentum. Ac de his quidem hactenus. Ante turbationem verò non habet quò secedat humor qui copia superat, sed cum alio humore permixtus sursum & deorsum volutatur, cùm omnia plena sint: dum mouetur autem, vacuantur. Atq; alterum altero magis euacuatur, quódque copia superat, loco continetur, & quod alienum est, cum altero non permiscetur, si circumadhærescat, nisi viribus adæquatum fuerit. Viribus autem adæquatur, & quod ex ipso ad morbum accedit, quoad locus repurgetur, quęcunq; fuerit purgatio. Quòd si copiosum est id quod affligit, & aliud quod priùs salubre erat ad morbum exhauritur & absumitur, eoq; modo homo perit. Insuper enim exhauritur, si morbo non satis superfuerit alimenti, sed ab humore qui in loco dolente est absumitur. Primùm quod propinquum est absumit, deinde vlteriora depascitur, donec consumptũ fuerit, neq; ampliùs supersit corpori alimentum. Leuis autem humor hominis est alimentum. Quemadmodum igitur par est, primùm si maximè incalescat, putredo sensim oboritur, deinde postquã illic alimenti putredini non satis suppetit, in corpus serpit, initio ab eo quod sanũ est & propinquum ducto, quoad quod totũ carnosum est putredinem conceperit. Postquàm autem in totum depastum est, putredinis alimentũ consumitur. Sic sanè etiam in morbo, initio à loco ducto, postquàm illic nõ satis suppetit alimenti, vlteriùs depascitur, ab eo quod vicinum est sumpto exordio. Vbi enim ad totum peruenerit morbi alimentum consumitur, nec aliud quod salubre est superat, idq; dum contingit, homo moritur. Quinetiã vbi hic in conturbatione ampliorem locũ acceperit, neq; firmatus fuerit, sed volutatur, nõ ampliùs cũ alio permiscetur, sed in morbũ insumitur, nisi repurgetur.

ἐγχέοντες γὰρ τὸ γάλα ἐς ξύλα κοῖλα, σείουσι. τὸ δὲ ταρασσόμενον, ἀφρεῖ καὶ διακρίνεται. καὶ τὸ μὲν πῖον, ὃ βούτυρον καλέουσιν, ἐπιπολῆς διΐσταται, ἐλαφρὸν ἐόν. τὸ δὲ βαρὺ καὶ παχὺ, κάτω ἵσταται, ὃ καὶ ἀποκρίναντες ξηραίνουσιν. ἐπὴν δὲ παγῇ καὶ ξηρανθῇ, ἱππάκην μὲν καλέουσιν. ὁ δὲ ὀῤῥὸς τοῦ γάλακτος, ἐν μέσῳ ἐστίν. οὕτως δὲ καὶ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ταρασσομένου τοῦ ὑγροῦ, πᾶν τὸ ἐν τῷ σώματι, ὑπὸ τῶν ἀρχῶν διΐσταται ὧν εἴρηκα οἱ πάντα. καὶ ἐπιπολῆς μὲν τὸ τῆς χολῆς διΐσταται, κουφότατον γάρ ἐστι. δεύτερον δὲ τοῦ αἵματος. τρίτον δὲ τοῦ φλέγματος. βαρύτατον δέ ἐστι τῶν ὑγρῶν τούτων, ὁ ὕδρωψ. τούτων δὲ ὄντων, ὅ, τι ἂν ἐν νούσῳ πλεῖστον ἦ, ἐν ἀρχῇσι γινομένης τῆς ταραχῆς, ἔρχεται εἰς χωρίον, ἵνα ἂν πλεῖστον εἴη. ἐν δὲ τῇ ταραχῇ εὐρυχωρίης γινομένης εἱλέεται ἀποκεκριμένον, καὶ θερμαίνει τὸ σῶμα, ἢ στήριξιν ἔχον πη τοῦ σώματος σὺν τῷ ἄλλῳ ὑγρῷ τῷ συνεόντι ἐν τῷ ἄλλῳ χωρίῳ, πόνον καὶ θέρμην παρέχει. τὸ δὲ θερμαινόμενον, προσεξεθέρμαινε καὶ τὸ ἄλλο σῶμα, κἀκ τούτου ὁ πυρετὸς γίνεται. καὶ γίνεται μᾶλλον ἀπὸ τῆς χολῆς, καὶ τοῦ φλέγματος, 20 καὶ ἀπὸ τοῦ αἵματος. θερμότατα γὰρ ταῦτα ἐστί. καὶ ἤν τι τούτων ἀποστηρίξῃ πη τοῦ σώματος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὀνόμασται κεῖθεν τὸ νούσημα, καὶ ἐπωνυμίην ἔχει. ἀπὸ δὲ τοῦ ὕδρωπος οὐ γίνεται πυρετὸς ἰσχυρὸς κάρτα, οὐδὲ πολυχρόνιος. τῷ γὰρ πυρὶ, οὐκ ἀγαθὴ τροφὴ ὁ ὕδρωψ ἐστίν. καὶ ταῦτα μὲν ἐς τοῦτο εἴρηται. πρὶν δὲ ταραχθῆναι, οὐκ ἔχει ἐκχωρέειν τὸ πλεῖον τοῦ ὑγροῦ, ἀλλ' ἄνω καὶ κάτω εἱλέεται μεμιγμένον τῷ ἄλλῳ ὑγρῷ. πάντα γὰρ πλήρεα ἐστίν. ἐν δὲ τῇ ταραχῇ κενοῦται. κενοῦται δέ τι ἕτερον ἑτέρου μᾶλλον. καὶ τὸ πλεῖον ἐὸν χωρίον κατέχει. καὶ τὸ 30 μὲν ἀλλότριον, οὐκ ἐπιμίσγεται τῷ ἄλλῳ, ἢν προσστηρίξῃ, πρὶν ἰσωθῇ ἐς δύναμιν. ἔστι δέ μιν ἰσοῦσθαι καὶ ὃ ἐπ' αὐτοῦ ἐπελεύσεται ἐς τὴν νοῦσον, ἕως οὗ ἀποκαθαρθῇ τὸ χωρίον, ὁποίη ἡ κάθαρσίς ἐστιν. ἢν δὴ πολλὸν ἔῃ τὸ πονέον, ἐπαυρίσκεται καὶ ἐξαναλίσκεται ἐς τὴν νοῦσον καὶ τὸ ἄλλο πρὶν ὑγιηρὸν ἐόν. καὶ θνήσκει ὁ ἄνθρωπος τρόπῳ τοιῷδε. προσεπαυρίσκεται γὰρ, ἢν μηκέτι τροφὴν ἀρκέουσαν ἔχῃ τὸ νούσημα, ἀλλ' ἐξαναλίσκεται ὑπὸ τοῦ ὑγροῦ, τοῦ ἐν τῷ ἐπιπόνῳ χωρίῳ ἐόντος. πρῶτον τὸ πλησίον προσλαμβάνει. εἶτα ἐπὶ τῷ προσωτέρῳ νέμεται, μέχρις ἂν 40 ἐξαναλωθῇ, καὶ μηκέτι ἐνῇ τῷ σώματι τροφή. τροφὴ δέ ἐστιν ἀνθρώπῳ, τὸ κοῦφον ὑγρόν. ὥσπερ οὖν χρὴ, τὸ πρῶτον κατὰ μικρὸν σηπεδὼν ἐγένετο, ἢν μάλιστα θερμαίνηται. ἔπειτα ἐπὴν κεῖθι τῇ σηπεδόνι τροφὴ μηκέτι ἀρκέῃ, νέμεται ἀπὸ τοῦ ὑγιέος τοῦ πλησίον ἀρξαμένη πρὸς τὸ σῶμα, μέχρις ἂν ὅλον τὸ σαρκῶδες σήψῃ. ἐπεὶ δὲ ὡς ἐπὶ πᾶν νέμηται, ἀναλοῦται ἡ τροφὴ τῇ σηπεδόνι. οὕτω δὴ καὶ τῇ νούσῳ, ἀπὸ τοῦ χωρίου κείνου ἀρξαμένη, ἐπὴν κεῖθι ἡ τροφὴ μηκέτι ἀρκέουσα ἐνῇ, νέμεται ἐς τὸ πρόσω ἀπὸ τοῦ πλησίον ἀρξαμένη. ἐπὴν γὰρ ἐπὶ πᾶν ἔλθοι, ἀναλοῦται ἡ τροφὴ τῇ νούσῳ, καὶ ἕτερον ὑγιηρὸν οὐκ ἐπιχορηγέει. κἢν τοῦτο γίνηται, θνήσκει ὁ ἄνθρωπος. ἔτι δὲ ἐν τῇ ταραχῇ ἐπὴν τοῦτο πλέονος χωρίου λάβηται, καὶ μὴ στηρίξῃ, ἀλλὰ εἱλέηται, οὐκ ἔτι τῷ ἄλλῳ μίσγεται, ἀλλ' ἐξαναλίσκεται ἐς τὴν νοῦσον, ἢν μὴ ἀποκαθαίρηται.

εἶτα αἱ

εἶτα αἱ φλέβες ὑπερπιμπλᾶνται. πληθῦσαι δὲ κάρτα οὐ χαλῶσιν ἐξ αὐτέων, πρὶν εὐρυχωρίη σφιν γένηται. ὥσπερ ἐπὴν τις πληγῇ καρτερῶς, ὑπορρέει ὑπὸ τῆς πληγῆς αἷμα, ἅτε τῶν φλεβέων κενωθησέων ὑπὸ τῆς πληγῆς. ἐπὴν δὲ αἱ σάρκες πλησθῶσιν ὅκως περ σπόγγος, οὐκ ἔτι χαλῶσιν, ἀλλὰ ἔχουσιν ἐν ἑωυτῇσι μέχρις οὗ κενωθῇ κατὰ χωρίον τι αὐτέων. ἀπολαμβάνεται γὰρ ἐπὴν ξυλλεχθῇ τὸ αἷμα τὴν ὁδὸν ὑπὸ πλήθεος. ὥσπερ εἴ τις λήκυθον σκυτίνην γενόσμενον ἐμπλήσας ἀλείφατος, καταστρέψειεν ἐπὶ τὸ στόμα κατ' ἰθὺ, καὶ μὴν τοῦτο ποιήσειεν, οὐ δυνήσεται ἐξ αὐτῆς χωρέειν τὸ ἔλαιον. ἔπνιξε γὰρ τὴν ὁδὸν τὸ ἄλειφα, ἅτε πολλὸν καὶ ἀλλὲς ἐπικείμενον. ἢν δὲ ἐπικλίνῃ τις τὴν λήκυθον, κενεὴ ἔσται ἡ ἀπὸ τοῦ στόματος πνὶξ, ἢ ῥεύσεται ἐξ αὐτῆς τὸ ἄλειφα. τὸ δ' αὐτὸ ποιήσειε καὶ ἐπὶ τραπέζης ὕδωρ. οὕτω δὴ καὶ ἐπὴν τὸ πλεῖστον ὑγρὸν ἐν τῷ σώματι ὑπὸ τῆς ταραχῆς χωρίην λάβῃ, καὶ πλήσῃ τὰς φλέβας, οὐκ ἔτι ἀπέρχεται ἐξ αὐτέων, πρὶν ἢ ὅκου ἐστὶ τὸ χωρίον κενεὸν, τῆς τροφῆς ἐξαναλισκομένης τῇ νούσῳ. καὶ ταῦτα μὲν εἴρηταί μοι, ἐπὴν τι ἐν τῷ σώματι ᾖ, ἀφ' ὧν αἱ νοῦσοι γίνονται, πληθυόντων καὶ τῶν ἄλλων, καὶ ὅκως ἐργάζονται αἱ ἀρχαὶ τὴν θέρμην καὶ τὴν ταραχὴν τῷ ὑγρῷ ὑπάγουσαι ἐς νοῦσον. νῦν δὲ ἐρέω τὰ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. Ἢν ἀνεπιτήδεα γένηται φῶτα ἐν τῷ σώματι, τίνα ἐργάζεται, καὶ ὁκότε τὴν κρατέῃ ἐν τῷ σώματι τὸ ὑγρόν. Φημὶ δὲ, τὸ μέν τοι ξυστρέφεσθαι καὶ παχύνεσθαι τῆς ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἰκμάδος ἐπὴν τηχθῇ ἕως νοῦσον ἀποτέκῃ, τό, τε διευρύνεσθαι καὶ διακρίνεσθαι. ἔοικε καὶ τοῦτο τὸ πάθος γάλακτι. ἐπὴν τις ὀπὸν ἐμβάλῃ ἐς τὸ γάλα, ψῦξις γινομένη ἐπ' αὐτῷ τῷ γάλακτι, συνεπάχυνε τὸ γάλα καὶ ὁμοῦ ἐποίησε. περὶ δὲ τὸ παχυνθὲν, ὁ ὀρρὸς ἐστίν. οὕτω δὴ καὶ ἐπ' ἀνθρώπῳ τὸ ὑγρὸν τῆς ἐπὶ νούσου ψύξιος γινομένης, ξυνεστράφη καὶ ξυνεπαχύνθη. περὶ δὲ αὐτὸν τὸν ὕδρωπα ἐστὶ καὶ τὸ ἄλλο ὑγρὸν, ὁκόσῳ ἂν πλεῖον ἐῇ ἐν τῷ ἄλλῳ σώματι ξυμμέμικται. ἀλλ' ἢν μὲν εἰς τὴν κοιλίην ἔλθῃ, διετάραξε τὴν κόπρον, καὶ στρόφον ἐν τῇ κοιλίῃ ἐποίησε, καὶ διεξῆλθεν ἔξω, οὐδὲν μέγα σίνος παραχόν. ἢν δὲ μὴ ἐς τὴν κοιλίην ἔλθῃ, ἐπείγεται τοῦ σώματός πη, ἵνα οἱ εὐρυχωρίη πλείστη. εἰλέεται οὖν ἐξ ὑγρὸν ἑαυτῷ εὐρυχωρίην. καὶ τὸ μὲν ὕδρωπος τὸ ἀποκριθὲν ἀπὸ τῆς συστροφῆς ἔρχεται, ἅτε ψυχρότατον καὶ βαρύτατον ἐὸν ἐν τῷ σώματι, ἐς τὸ κάτω, καὶ περὶ τὰ ὀστέα καὶ περὶ τὰ νεῦρα εἰλυόμενα ἐπὶ μᾶλλον τὸ σῶμα ἐς φλεγμονὴν ἄγει, καὶ δηλονότι περὶ τὰ νεῦρα καὶ μάλιστα περὶ τὰ ὀστέα ὁ ὕδρωψ ὁ τὸν χυμὸν ποιέων ἐστί. τὰ γὰρ ὀστώδεα τοῦ σώματος, μάλιστα ῥιγᾷ ὁ ἄνθρωπος. καὶ αἱ τρίχες ὀρθαὶ ἵστανται, ξυστραφείσης τῆς ἐπιδερμίδος, καὶ ξηροτέρης γινομένης, ἢ ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ, ἅτε τοῦ ὕδρωπος ἐκλείποντος αὐτόθεν, καὶ περὶ τὰ ὀστέα εἱληθέντος. ἐντεῦθεν δὴ μοῦνον τὸ χωρίον ὅκου ἐστὶ τὸν πρότερον χρόνον, οὐ δύναται χυμὸν ποιέειν, ὅθεν καὶ τὸ ῥῖγος γίνεται. Τὸ δὲ ἄλλο ὑγρὸν τὸ ἰσώτατον παχυνθὲν, τὸ ἐν τῷ σώματι πάντη ἐστί. τὸ δὲ ὅσον πλέον, ἢν μὲν δὴ τύχῃ ἡ κοιλίη πλέη ἐοῦσα καὶ ὀλίγον ᾖ τὸ λυπέον, ἔρχεται ἔστιν ὅτε ἐς τὴν κοιλίην, καὶ σίνος οὐδὲν μέγα ἐποίησε. καὶ ποτὲ μὲν πῦρ οὐκ ἐπήγαγε, ποτὲ δὲ βληχρὸν καὶ ἀσινές. καὶ ἐξῆλθε τὸ πονέον, ξὺν τῇ κόπρῳ. ἢν δὲ ἡ κοιλίη πλήρης ἐοῦσα πολλὸν ἔχῃ τὸ λυπέον,

Deinde venæ supra modũ implentur, valdeq; impletę nihil ante ex se dimittũt, quàm amplam capacitatem nactæ sint. Non secus ac si quis vehementer percussus fuerit, sanguis ad vulnus decurrit, venis nimirum per vulnus euacuatis. Vbi verò carnes tanquã spõgia oppletæ fuerint, nõ ampliùs dimittunt, sed in se retinent, quoad ex ipsis aliquid ꝑ locũ vacuetur. Cùm enim in vnum collectus sanguis fuerit, prę copia viã intercipit. Quemadmodũ si quis ampullam oleariam coriaceam angusti oris, oleo plenã recta in os obuertat, idq; cùm fecerit, ex ea oleũ prodire nõ poterit. Oleũ enim copiosum & confertim incidẽs, viam coarctauit. Quòd si quis ampullã oleariã paulùm inclinet, tolletur oris obturatio, per quã ex ipsa oleum effluet. Idem etiam in aqua supra mensam effusa experiri licet. Ad hũc sanè modũ vbi plurimus corporis humor in conturbatione locũ occupauerit, & venas impleuerit, non ampliùs ab eis discedit, nisi si locus vacuus fuerit, vnde morbi oriuntur, morbi alimento cõsumpto. Atq; ista quidẽ à me dicta sunt, vbi quid in corpore fuerit, vnde morbi oriũtur, aliis etiã redundantibus, & quomodo principia humori calorem & turbationem afferãt, & ad morbũ deducãt. Nunc verò dicendum quænam in corpore efficere soleãt, quæ à cœlo dependẽt, si incommoda fuerint, & cùm corporis humorem superarint. Assero autẽ partẽ eius humoris qui est in homine, cũ colliquatus fuerit, in se concrescere & incrassari, donec morbũ pariat, partem verò dilatari & disparari. Quæ affectio cũ lacte affinitatem habet. Si quis coagulũ in lac iniecerit, frigiditas in eo oborta lac incrassat & in se cogit, horũ autem ꝙ incrassatũ est ambit. Ad eũ sanè modũ in homine humor refrigeratione in morbo suborta concreuit & incrassatus est. At circũ ipsum aquosum humorem alius etiã humor est, qui quò copiosior in reliquo corpore fuerit, eò magis commiscetur. Verùm si quidem ad aluum deferatur, stercus commouet, & in aluo tormina excitat, forasq; exit nulla magna illata noxia. At si ad aluum nõ deferatur, ad eam corporis partem adhærescit, in qua plurimam capacitatem adeptus fuerit. Locum igitur amplum sibi nactus, in eo volutatur, & quod quidem aquosi humoris ex concretione secernitur, cùm nimirum in corpore frigidissimum & grauissimum existat, ad inferiora descendit, & circũ ossa & neruos cumulatum, eò maiorẽ corpori inflammationẽ inducit, & circa neruos videlicet, præsertimq; circa ossa aquosus humor humorẽ faciens existit. Osseæ enim præcipuè corporis partes in homine rigore corripiuntur, piliq; eriguntur, summa cute cõcrescente & sicciore quàm antea reddita, deficiẽte nimirũ isthic aquoso humore & circũ ossa cõuoluto. Hinc sanè solus locus vbi antea erat, humorem facere nequit, vnde rigor oritur. Reliquus verò humor æquabiliter condensatus, partim in toto corpore est, partim verò quò copiosior fuerit, si quidẽ cõtigerit vt aluus plena existat, & ꝙ molestum est paucum sit, interdum ad aluum defertur, neq; magnam noxiam inducit. Et quandoq; quidem febrem non infert, quandoq; verò debilẽ & innoxiã, quodq; dolorem facit vnà cum stercore foras prodit. Quòd si aluus plena copiosum habeat quod molestum est,

periculum est ne ex eo morbus aliquis suboriatur, si quod noxium est aliquam in partem incumbat, vel ad latus, vel ad viscus, aut aliam quampiam partem simul calefaciat, vbi primùm illum humorem conturbet. Quibus verò non multum ad calorem accessit, id ab aquoso humore superatum est, cùm nimirum circa ossa & prope medullam consistat. Procedente verò tempore, magis afficiũtur quæ prope sunt, ac primùm quidem locus ipse, deinde quod ipsi vicinum est, & sanè vlteriùs depascitur, & aluus cùm calida existat eum suscipit, deinde tum aluus, tum noxius hunc magis calefacit. Crassus autem humor vbi incaluit, primùm is diffunditur qui affligenti vicinus est, diffusus verò affligenti aquoso humori commiscetur, deinde in corporis concretione magis vacuatur. Et quousq; aquosus humor reliquo humori permiscetur, tamdiu rigor detinet. Quinetiam febris ad hunc modum oritur. Quæ enim molesta sunt, ad locum inhærentia, corpus incalescens in se febrem contrahere cogunt, & ab eo quod noxium est, & ab aluo calefactum, reliquum aquosum humorem superat. Atq; ita quidem post frigus fit, si copiosus humor in aliquam corporis partem incubuerit. Quòd si conuoluatur, hoc modo oritur. Post frigus febris conuoluitur circa aluũ tum superiorem, tum inferiorem maximè affligens. Ibi enim maximè ampla est capacitas. Cùm autem voluitur, primùm incalescunt quæ propinqua sunt, tum viscera, tum quæ in ventre calida sunt. Deinde etiam reliquus humor calorem haurit, & diffusus aquoso humori admiscetur, febrisque post rigorem hoc loco oritur, cùm quod molestum est minimè conuoluitur, sed ad aliquam corporis partem adhæserit. Atq; ista à me dicta sunt quomodo & quando morbosus rigor fiat, & quánam ratione, quódque post hunc febrem incidere necesse sit, & quænam sint morborum principia, quemque morbum eorum vnumquodque corpori adferat, quáque ratione & quam ob causam morbi diebus imparibus iudicantur, & ex quo homines sani sint, & ex quo ægrotent, tum etiam bilis, tum pituita copiosior & paucior fiat. Multa quoque alia quæ in ipso & natura humana insunt, quæq; hæc exigebat oratio demonstraui. Et hæc quidem hoc modo commemorata ad exitum perducta sunt. At nunc de lumbricis latis dicēdum. Eos enim in puero, dum adhuc in vtero est, gigni assero. Neq; enim vbi semel vterum egressus est, tanto tempore stercus in aluo manet, vt ex eo putrefacto & diutiùs permanente, tantæ magnitudinis animal in ea concrescere possit. Qui enim sanus futurus est, hesternum stercus semper quotidie per aluum demittit. Tale autem animal, neque si per multos dies ventrem non exoneret, gigni non possit. Multa enim puero in vtero existenti, ad hunc modum gignuntur. Vbi ex lacte & sanguine computrescente ac redundante, quòd nimirũ dulce existat, pus æstuosum factum fuerit, illic animal generatur. Teretes verò lumbrici isthic eodem modo nascũtur. Eamq; rem ita se habere hoc est indicio. Vbi pueri in lucem sunt editi, iis mulieres hæc medicamenta cibo in os indito offerunt, vt stercus ex intestino exeat, & minimè aduratur, simulque vt intestinum dilatetur.

κίνδυνός ἐστιν ἐξ αὐτέου νοῦσόν τινα γενέσθαι, ἢν πη ἐπερείσῃ τὸ σινεόμενον, ἢ πρὸς πλευρὸν, ἢ πρὸς σπλάγχνον, ἢ ἐπὶ ἄλλη ξυνθερμήνῃ, ἵνα ξυνταράξῃ πρῶτον ἐκεῖνο. [68] ὁκόσοισι δὲ οὐχὶ κάρτα πρὸς τὴν θέρμην ὑπὸ τοῦ ὕδρωπος νενικημένον, ἅτε περὶ τοῖσιν ὀστέοισιν ἐόντος, καὶ πλησίον τοῦ μυελοῦ. χρόνῳ δὲ μᾶλλον ὅσα εἴη, πρῶτον μὲν αὐτὸ τὸ χωρίον. ἔπειτα τὸ πλησίον αὐτοῦ. καὶ δὴ νέμεται ἐς τὸ προσωτέρω, καὶ ἡ κοιλίη οἱ προσλαμβάνει, θερμὴ ἐοῦσα. ἔπειτα ἐπὶ μᾶλλον θερμαίνει, ἥ τε κοιλίη καὶ τὸ σινόμενον. τὸ δὲ 10 ὑγρὸν παχὺ θερμαινόμενον, διαχέεται πρῶτον, τὸ πλησίον τοῦ πονέοντος ἐόν. διαχεόμενον δὲ, μίσγεται τῷ πονέοντι ὕδρωπι, εἶτα κενεώτερον ἐγένετο τοῦ σώματος ἐν τῇ ξυστροφῇ. καὶ μέχρι τούτου ῥῖγος ἔχει, μέχρις οὗ ὁ ὕδρωψ [69] τῷ ἄλλῳ ὑγρῷ, καὶ τὸ πῦρ ὧδε ξυνιθὲν γίνεται. τὰ γὰρ πονέοντα πρὸς τὸ χωρίον στηρίξαντα θερμαινόμενον τὸ σῶμα, ἀναγκάζει ἐς ἑωυτὸ πῦρ γίνεσθαι. καὶ ὑπὸ τοῦ σινεομένου καὶ ὑπὸ τῆς κοιλίης θερμανθὲν, ἐπικρατέει τοῦ ἄλλου ὕδρωπος. καὶ οὕτω τὸ μὲν πῦρ μετὰ τὸν κρυμὸν, ἢν πη τοῦ σώματος στηρίξῃ τὸ ὑγρὸν τὸ πλεῖον. ἢν δὲ εἰλέηται τρόπῳ τοιῷδε γίνεται. μετὰ τὸν 20 κρυμὸν τὸ πῦρ εἰλέεται μάλιστα πονεόμενον, περὶ τὴν κοιλίην καὶ τὴν ἄνω καὶ τὴν κάτω. ἔνθεν γὰρ ἡ εὐρυχωρίη πλείστη ἐστίν. εἰλεομένου δὲ αὐτοῦ, πρῶτον τὰ πλησίον θερμαίνεται, τά τε σπλάγχνα, καὶ τὰ ἐν τῇ κοιλίῃ ἐς τὴν θέρμην. ἔπειτα ἐπαυρίσκεται τῆς θέρμης. καὶ τὸ ἄλλο ὑγρὸν διαχεόμενον, μίσγεται τῷ ὕδρωπι. καὶ τὸ πῦρ μετὰ τὸ ῥῖγος ἐνθάδε γίνεται, [70] ἐπὴν μὴ εἰλέηται τὸ πονέον, ἀλλὰ στηρίξῃ πρὸς τοῦ σώματός πη. ταῦτα δέ μοι εἴρηται, [71] ὅκως τε τὸ ῥῖγος γίνεται τὸ νοσῶδες. καὶ ὁκότε, καὶ ὅκως, καὶ ὁκοίης ἐξ ἀνάγκης ὁ πυρετὸς μετὰ τοῦτο ἐπιγίνεται. καὶ αἵ τινες 30 αἱ ἀρχαὶ τῶν νούσων εἰσί. καὶ ὁκοίην ἑκάστη αὐτέων ἰδέην ἐν τῷ σώματι ἐπάγει. καὶ ὅκως τε καὶ διότι ἐν τῇσι περισσῇσιν ἡμέρῃσιν αἱ νοῦσοι κρίνονται. καὶ ἀπὸ τοῦ ὑγιαίνουσιν οἱ ἄνθρωποι. καὶ ἀπὸ τοῦ νοσέουσι. καὶ ἥ τε χολὴ καὶ τὸ φλέγμα, πλέον καὶ ἔλασσον γίνεται, καὶ τἆλλα ἐν αὐτῷ φύσει ἐόντα ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ, ἀπέδειξα πολλὰ, ὁκόσα καὶ ἀπεδέχετο οὗτος ὁ λόγος. καὶ ταῦτα μὲν εἰρημένα οὕτως τέλος ἔχει. Νῦν δὲ ἐρέω περὶ ἑλμίνθων τῶν πλατειῶν. γίνεσθαι γάρ φημι ἐν τῷ παιδίῳ, ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἐόντι. οὐ γάρ ἐστιν ἐπὴν ἅπαξ ἐκ τῶν μητρέων ἐξέλ- 40 θῃ χρόνος τῇ κόπρῳ ἐν τῇ κοιλίῃ τοσοῦτος, ὥστε σαπείσης καὶ χρονισάσης, ζῶον παγῆναι ἐν αὐτῇ, ὃ τοσοῦτον μεγέθει γίνεται. ἀποπατέει γὰρ ἀεὶ τὴν ἐωλοτέρην ἀνὰ πάσας ἡμέρας, ἢν μέλλῃ ὑγιαίνειν ὁ ἄνθρωπος. γένοιτο δ' ἂν τοιοῦτο ζῶον, οὐδ' ἢν πολλῶν ἡμερέων [72] μὴ ἀποπατήσῃ ἄνθρωπος. πολλὰ γὰρ γίνεται, ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἐόντι τῷ παιδίῳ, τρόπῳ τοιῷδε. ἐπὴν ξηρὸν πύος καυσῶδες ἀπὸ τοῦ γάλακτος καὶ τοῦ αἵματος σαπομένου καὶ πλεονάζοντος, ἅτε γλυκέος ἐόντος, ζῶον ἀπογεννᾶται αὐτόθι. γίνονται δὲ καὶ στρογγύλαι ἕλμινθες αὐτοῦ, τρόπῳ τῷ αὐτῷ. σημήϊον δὲ ὅτι τοῦτο οὕτως ἔχει, ἐπὴν τὰ παιδία γένηται, ψωμίζουσιν αὐτὰ αἱ γυναῖκες τὰ αὐτὰ φάρμακα, ὥστε ἂν κόπρος ἐξέλθῃ ἐκ τοῦ ἐντέρου, καὶ μὴ ξυγκαυθῇ, καὶ ἅμα τὸ ἔντερον εὐρυνθῇ.

ἐπὴν

ἐπὴν φωμίσωσι πολλὰ δὴ τῶν παιδίων, καὶ στρογγύλας καὶ πλατείας ἕλμινθας ἀπεπάτησαν ἅμα τῇ κόπρῳ τῇ πρώτῃ. ἢν δὲ μὴ ἀποπατήσῃ, γίνονται καὶ ἐν τῇσι γαστράσι. καὶ αἱ μὲν στρογγύλαι, τίκτουσιν· αἱ δὲ πλατεῖαι, οὐκ ἔτι. καίτοι φασὶ τίκτειν αὐτάς. ἀποπατέει γὰρ ὁ ἄνθρωπος ἔχων τὴν ἕλμινθα τὴν πλατεῖαν, ὁκοῖον σικύου σπέρμα, ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε σὺν τῇ κόπρῳ. καὶ τοῦτον εἰσὶν οἱ φήσαντες τῆς ἀνθρώπου, τῆς ἕλμινθος τέκνα εἶναι. ἐμοὶ δὲ δοκέουσι λέγειν οὐκ ὀρθῶς, οἱ τὰ τοιαῦτα λέγοντες. οὔτε γὰρ ἀφ' ἑνὸς ζώου γένοιτ' ἂν τοσαῦτα νεόσσα, οὔτ' εὐρυχωρίη ἐστὶν ἐν τῷ ἐντέρῳ, ὥστε ἐκτρέφειν τέκνα.[71] τῷ δὲ παιδίῳ αὐξανομένῳ, αὔξεται ἐν τῷ ἐντέρῳ καὶ ἕλμινς, ἀπὸ τῶν ἐς τὴν κοιλίην ἐσιόντων. καὶ γὰρ ἴση τῷ ἐντέρῳ. τοῖσι μὲν, ἅμα τῇ ἥβῃ· τοῖσι δὲ, ὕστερον· τοῖσι δὲ πρόσθεν ὀλίγῳ. καὶ ἐπὴν ἰσωθῇ τῷ ἐντέρῳ, ὁμοίως ἐπαύξεται. καὶ ὁκόσα ἂν μείζω γένηται, ἀποκρίνεται ἀπὸ τοῦ ἀρχοῦ σὺν τῷ ἀποπάτῳ. καὶ ἐκπίπτει οἷον σικύου σπέρμα. πολλάκις δὲ καὶ μέζω. ἔστι δ' οἷσιν ὁδοιπορέουσιν ἢ ταλαιπωρέουσι, καὶ τῆς κοιλίης θερμαινομένης,[74] ἔρχεται ἐς τὸ κάτω καὶ ἐξίσχει ἐκ τοῦ ἀρχοῦ αὐτοῖσι[75] τὸ πεφυσηκός. τοῦτό τε ποιέει, καὶ ἀποταρίεται ἀπὸ τοῦ ἀρχοῦ, ἢ ὀπίσω ἔρχεται. σημεῖα δὲ ἐστιν ὅτι οὐ τίκτει, ἀλλ' οὕτως ἔχει ὡς ἐγὼ λέγω. ἐπὴν τις ἰῆται τὸν ἄνθρωπον τὴν ἕλμινθα, καὶ φάρμακον διδοῖ ἢ ποτόν, ἢν μὲν τύχῃ ὁ ἄνθρωπος καλῶς παρεσκευασμένος, ἐξέρχεται ὅλη στρογγύλη γενομένη ὥσπερ σφαῖρα, καὶ ὑγιὴς γίνεται ὁ ἄνθρωπος.[76] ἢν δὲ ἐς τὴν φαρμακείην ἔρχηται, καὶ εὐθεῖα ἀπορρήγνυται ἀπὸ τῆς ἕλμινθος, ὁκόσον δύο ἢ τρεῖς πήχεας, ἢ καὶ πλέον πολλῷ. καὶ ἐπὴν ἀπορραγῇ χρόνῳ πολλῷ, οὐ γίνεται σὺν τῷ ἀποπάτῳ τὰ σημεῖα. ὕστερον δὲ αὔξεται. ταῦτα δὲ ἰσοελά ἐστιν, ὅτι οὐ τίκτει ἕλμινς, ἀλλὰ περιρρήγνυται. ἔστι δὲ τὸ εἶδος αὐτῆς, ὁκοῖον περ ἐντέρου ξύσμα λευκόν. σημήϊα δὲ ἔχει, ἀποπατέει τε ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, οἷον σικύου σπέρμα. καὶ ἐπὴν νῆστις ὁ ἄνθρωπος ᾖ, ἀΐσσει πρὸς τὸ ἧπαρ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, καὶ πόνον παρέχει. καὶ ἔστι μὲν ὅτε πτύαλα ἐπιρρέει τῷ στόματι ἐπὴν ἀΐξῃ πρὸς τὸ ἧπαρ. ὅτε δὲ, οὐκ ἔχει.[77] ἔστι δὲ καὶ οἷσιν ἀναυδίην ἐμβάλλει ἐπὴν ἰσχυρῶς προσαΐσσῃ πρὸς τὸ ἧπαρ. καὶ πτύαλά τε πολλὰ ῥέει ἐκ τοῦ στόματος κάρτα.[78] ὀλίγῳ δὲ ὕστερον ἀνίσταται. καὶ στρόφος ἐγγίνεται πολλὸς ἐν τῇ κοιλίῃ, ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε. ἔστι δ' ὅτε καὶ ἐς τὸ μετάφρενον ὀδύνη ἐμπίπτει. σπείδει γὰρ καὶ ἐνθάδε. ἔστι δ' ὅτε ταῦτα σημήϊα ἐστιν, ἕλμινθος πλατείης. γίνεται δὲ καὶ τόδε. ὃς ἔχει τοῦτο τὸ θηρίον,[79] ἐν μὲν τῷ ξύμπαντι χρόνῳ τείνοντι κάρτα, οὐκ ἂν γένοιτο, ἐπεὰν δὲ ἀσθενήσῃ, μόλις ἀναφέρεται. καὶ γὰρ ἡ ἕλμινς, μετέχει τι μόριον τῶν εἰσιόντων ἐς τὴν κοιλίην.[80] ἢν μὲν οὖν μελανθῇ κατὰ τρόπον, ὑγιαίνεται. ἢν δὲ μὴ μελανθῇ, αὐτόματη οὐκ ἐξέρχεται. θάνατον μέντοι οὐκ ἐπάγει, ἀλλὰ ξυγκαταγηράσκει. ταῦτα δέ μοι εἴρηται περὶ ἕλμινθος πλατείης, ὅθεν γίνεται καὶ τὰ σημήϊα τοῦ νοσήματος αὐτῆς. Περὶ δὲ λιθιάδος, ἀρχὴ μὲν ἐγίνεται ἀπὸ τοῦ γάλακτος τῇ νούσῳ, ἐπὴν τὸ παιδίον θηλάζῃ γάλα μὴ καθαρόν.[81] τὸ δὲ γάλα γίνεται ἐν τῇ τροφῷ οὐ καθαρόν, ἐπὴν φλεγματώδεσι τροφῇσι, καὶ σιτίοισι, καὶ ποτοῖσι χρῆται μὴ καθαροῖσιν ἡ τροφός, ξυμβάλλεται γὰρ πάντα[82] ἐς τὴν κοιλίην πίπτοντα ἐπ' αὐτοῦ, ἐς τὸ γάλα. ἔχει δὲ καὶ τόδε, οὕτως.

Quo cibo in os indito, multi sanè pueri, tum rotundos, tum latos lumbricos, vnà cum primo stercore per aluum demiserunt. Quòd si non egesserint, etiam in ventribus gignuntur. Et teretes quidem pariunt, lati verò non ampliùs, etsi eos parere dicunt. Qui enim latum lumbricum habet, is qualequid cucumeris semen subinde cum stercore per aluum egerit, idque lumbrici partum esse quidam affirmant. Mihi verò isti haud rectè sentire videntur. Neque enim ab vno animali tot pulli nasci possint, neq; tanta est in intestino capacitas, vt partus educare queat. Increscente autem puero, lumbricus etiam ex his quę in ventriculum ingesta sunt, in intestino increscit, & his quidē cum pubertate, quibusdam etiam posteriùs, aliis verò paulò ante, intestino æqualis euadit. Et vbi intestino adæquatus fuerit, similiter cum eo increscit, & quò maior extiterit, per rectum intestinum, vnà cum stercore excernitur, & velut cucumeris semen excidit, plærunq; etiam maior. Nonnullis verò iter facientibus, aut vehementer laborantibus, & ventre incalescente deorsum prodit, ipsisq; ex recto intestino quid inflatum prominet, idq; facit, & ex ano reseratur, aut retrocedit. Quòd verò non pariat, resq; velut dico se habeat, hoc est indicio, quòd si quis hominem lumbrico laborantem curet, & medicamētum aut potionem exhibeat, si quidem homo probè pręparatus fuerit, totus rotundus in pilæ formam prodit, & homo conualescit. Si verò ex medicamento excidat, rectus lumbricus duorum aut trium cubitorum lōgitudine abrumpitur, aut etiā longè maior. Quo abrupto multo tempore cum stercore signa nulla se produnt, postea verò increscunt. Atque hæc argumento sunt lumbricum non parere, sed circumcirca abrumpi. Est autem eius species velut albū intestini ramentum. Hæc verò habet indicia, ex aluo subinde quale cucumeris semen egerit, & vbi quis ieiunus fuerit, aliàs atq; aliàs ad hepar impetu fertur, & dolorem excitat. Interdum autem vbi ad hepar irrumpit, sputa ad os affluunt, interdum verò minimè. Nonnullis quoq; vbi ad hepar vehementer proruperit, vocis defectionem immittit, & ex ore sputa admodum multa effluunt, quæ paulò post sistuntur, subindeq; tormina multa in ventre excitantur. Quandoq; etiam ad dorsum dolor fertur, illuc enim etiam incumbit. Interdum verò ista lumbrici lati signa sunt. Hoc verò etiam contingit. Ei qui hoc animalculum habet, toto quidem tempore nihil horrendum accidit, cùm verò debilis extiterit, ægrè reficitur. Lumbricus enim eorū quæ in ventriculū ingeruntur partem aliquā assumit. Si igitur vt cōuenit curatus fuerit, conualescit, si verò nō curetur, sua sponte foras non prodit, mortem autem non infert, sed ad senectutem vsq; comitatur. Atque ista quidem a me de lumbrico lato dicta sunt, & de illius ortu, quæq; istius morbi signa sint. At verò calculi morbo principium ex lacte oboritur, vbi puer lac impurū ex mamma sugit. Lac autem nutricis impurum redditur, vbi pituitosis alimentis, tum cibis, tum potibus impuris ea vsa fuerit. Quæ enim in ventriculum immittūtur omnia, lacti conferunt. Habet autem se res ad hunc modum.

Si nutrix minimè sana fuerit, sed bile, aquoso humore, sanguine aut pituita abundarit, lac quoque puero prauum redditur. Confert enim corpus & ventriculus, plurimùm verò ei ad lac confert, quod ipsum plurimum in se habuerit. Puerque si de nutrice lac sugat minimè purum, sed (velut dixi) biliosum, morbosus & debilis euadit, & quoad lac prauum & morbosum sugit, in præsentia maximè affligitur. Atq; vbi lac minimè purum, sed terrenũ ac pituitosum suxerit, venásq; à ventriculo ad vesicam pertinentes amplas & attrahentes puer habuerit, potus autem & lac ex nutrice in pueri ventriculum concedit, quale ex ventriculo de lacte trahit, in totum ei simile quod venę in ventriculum detrudere potuerint. Et si quid in lacte non purũ fuerit, id quo fruitur in vesica lapis fit eo modo, quo in aqua minimè pura, in calice vel vase æneo agitata & deposita confertum in medio sedimentum consistit. Ad eundem modum in vesica contingit, cùm vrina impura existit, neque emittitur, nimirum cùm cauo contineatur, & maximè coaceruata, præ dolore per mictionem nõ redditur, & à pituita cruda concrescit. Pituita enim sedimento permixta glutinum euadit. Ac primùm parua lanugo accrescit, & quicquid quidem humoris in conglutinatione accesserit, per vrinam redditur. Rursus autem sedimentum solidũ aut lapidosum efficitur, non secus ac ferrum ex lapidibus & terra simul adusta fit. Ac prima quidem in ignem iniectione, ad ferri recrementum lapides & terra inter se agglutinãtur. Sed vbi secũdò ac tertiò in ignem coniecta fuerint, recrementum quidem liquatum ex ferro foras prodit, idque fieri oculis cernitur, ferrum autem in igne remanet, & cedente recremento subsidet solidumq; ac densum redditur. Sic sanè se habet sedimentum in vesica. Dum pituitæ glutinum accedit, id quod ab vrina liquefactum est, cum ea excernitur. Ipsum verò sedimentum subsidet, cõdensatur, ac solidescit velut ferrum. Vbi autem subsederit ac solidum redditum fuerit, sursum ac deorsum in vesica agitatur, vesicamq; tundens dolorem exhibet, cumq; vehementer tundat ac vlceret, ab ea aliquid aufert. Quod verò adiicitur adhuc maiorem ei quod abscessit arenoso concretionem efficit, & ad hunc modum calculus in vesica ex lacte gignitur. Interdum verò oritur, si cùm adhuc puer existit, ex eo anxietas quædam contingat. Subinde enim vbi vrinam reddiderit, celeriter vrinæ fistulam occupat. Quòd si iam adulto puero calculus gignatur ex terræ esu, non ante ei dolor adest, quàm ipse sibi cibum deligat. Et de his quidem hactenus. Hic autem morbus quinque habet signa. Cùm vrinam reddere vult, dolore afficitur, & vrina paulatim velut vrinæ stillicidio laborantibus effluit, interdumq; subcruenta est, vt pote vesica à calculo exulcerata, & vesica inflammatione vexatur. Verùm id nõ apparet, indicio tamen est summa præputij pars. Interdum ex his quæ dicam arenosa per vrinam reddit, interdũ verò duos aut plures calculos. Alij autem parui gignũtur eo quò de vno dixi modo.

ἢν ἡ τροφὸς μὴ ὑγιηρὴ ἔῃ, ἀλλὰ χολώδης, ἢ ὑδρωποειδής, ἢ αἱματώδης, ἢ φλεγματώδης, καὶ γάλα γίνεται πονηρὸν τῷ παιδίῳ. συμβάλλεται γὰρ τὸ σῶμα καὶ ἡ κοιλίη. [83] πλεῖστον δὲ ἀγγ' αὐτῷ ἐς τὸ γάλα, ὅ, τι ἂν αὐτὸ πλεῖστον ἔχῃ ἐν ἑωυτῷ. καὶ τὸ παιδίον ἢν θηλάζῃ ἀπὸ τῆς τροφοῦ γάλα μὴ καθαρὸν, ἀλλὰ χολῶδες, ὡς ἔλεξα, ἐπίνοσον γίνεται καὶ ἀσθενές. καὶ τὸ παρὸν μάλιστα λυπεῖ, μέχρις ἂν θηλάζῃ γάλα πονηρὸν καὶ ἐπίνοσον. καὶ ἐπὴν θηλάζῃ γάλα μὴ καθαρὸν, ἀλλὰ γεῶδες καὶ φλεγματῶδες, καὶ ἔχῃ τὸ παιδίον τὰς φλέβας τὰς ἀπὸ τῆς κοιλίης ἐς τὴν κύστιν τείνούσας, εὐρείας καὶ ὁλκούς. χωρέεται δὲ καὶ τὸ ποτὸν καὶ τὸ γάλα ὑπὸ τῆς τροφοῦ ἐς τὴν κοιλίην τοῦ παιδίου, [84] ὁκοίην ἕλκει ἀπὸ τῆς κοιλίης ἀπὸ τοῦ γάλακτος, τὸ πᾶν ὁμοίως, ὅ, τι ἂν αἱ φλέβες διαπέμπωνται ἐς τὴν κοιλίην. καὶ ἤν τι ἐπὶ τῷ γάλακτι μὴ καθαρὸν ᾖ, τὸ ἐπαυεισκόμενον ἐν τῇ κύστει, γίνεται λίθος, τρόπῳ τοιῷδε. ὥσπερ ἐφ' ὕδατι μὴ καθαρῷ παραχθέντι ἐν κύλικι, ἢ ἐν χαλκῷ, καὶ καταστάντι ὑπόσταθμη ἀλὴς γίνεται ἐν τῷ μέσῳ. [85] οὕτως καὶ ἐν τῇ κύστει ἀπὸ τοῦ οὔρου, μὴ καθαροῦ ἐόντος. καὶ οὐκ ἐξουρέεται, ἅτε ἐν τῷ κοίλῳ ἐοῦσα, καὶ μάλιστα ἀλὴς γινομένη ὑπὸ ὀδύνης, οὐ διέρχεται διὰ τῆς οὐρήσιος, πήγνυταί τε ὑπὸ τοῦ φλέγματος ὠμοῦ ἐόντος. κόλλα γὰρ γίνεται τῇ ὑποστάθμῃ τὸ φλέγμα μεμιγμένον. καὶ τὸ πρῶτον μικρὴ ἄχνη ἐπιγίνεται. ἔπειτα τὸ ἐπιὸν, ψαμμῶδες προσγίνεται, κόλλης γινομένης τοῦ φλέγματος τοῦ ἐν τῇ κύστει ἐνεόντος ἀπὸ τοῦ γάλακτος, καὶ αὔξεται. καὶ ὅ, τι μὲν ἂν ὑγρὸν ἐν τῇ κολλήσει ἐπιγένηται, ἐξουρέεται. αὐτὴ δὲ ἡ ὑπόσταθμη στερεοῦται ἢ λιθοειδὴς γίνεται, ὥσπερ σίδηρος ἐκ τῶν λίθων καὶ τῆς γῆς συγκαιομένης γίνεται. καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ ἐς τὸ πῦρ ἐμβολῇ, κεκόλληνται τῇ σκωρίῃ λίθοι, καὶ ἡ γῆ πρὸς ἀλλήλα. καὶ ἐπὴν τὸ δεύτερον καὶ τὸ τρίτον ἐς τὸ πῦρ ἐμβληθῇ, ἡ μὲν σκωρίη οἱ ἔξω ἔρχεται, τηκομένη ἐκ τοῦ σιδήρου, καὶ ὀφθαλμοῖσιν ὁρᾶται τὸ γινόμενον. ὁ δὲ σίδηρος, λιμπάνεται ἐν τῷ πυρὶ καὶ συμπίπτει προσδιδούσης τῆς σκωρίης, καὶ γίνεται στερεός τε καὶ πυκνός. οὕτω δὴ καὶ ἡ ὑπόσταθμη ἐν τῇ κύστει, κόλλης γινομένης τοῦ φλέγματος, ἐξουρέεται τηκομένη ὑπὸ τοῦ οὔρου. αὐτὴ δὲ συμπίπτει καὶ πυκνὴ γίνεται, καὶ στερεοῦται ὥσπερ σίδηρος. ἐπὴν δὲ συμπέσῃ καὶ στερεωθῇ, κλονέεται ἐν τῇ κύστει ἄνω καὶ κάτω. καὶ πόνον παρέχει κόπτουσα τὴν κύστιν. καὶ ἀποφέρει τι ἀπ' αὐτῆς ἐπὴν ἰσχυρῶς κόπτῃ καὶ ἕλκῃ. [86] τὸ δὲ ἐπιφερόμενον ἔτι μᾶλλον τῷ ἀπιόντι ψαμμώδει, σύμπηξιν ἐργάζεται ὁ λίθος. καὶ γίνεται τρόπῳ τοιῷδε ἀπὸ τοῦ γάλακτος ἐς τὴν κύστιν. ἔστι δὲ ὅτε γίνεται, κἢν τὸ παιδίον ἐὸν [87] ἢ ἄλλη τις ἀπὸ τούτου γένηται. ἄλλοτε γὰρ καὶ ἄλλοτε ἐπὴν οὐρήσῃ ταχέως ἐπιλαμβάνεται τῆς οὐρήθρης. ἢν δὲ τοῦ παιδίου ἤδη ἀκμάζοντος λίθος γένηται [88] ἀπὸ γεωφαγίης, ὁ πόνος οὐ πάρεστιν οἱ πρὶν ἢ σῖτον αὐτὸς ἑωυτῷ αἱρῆται. καὶ ταῦτα μὲν ἐς τοῦτο μοι εἴρηται. Σημήια δὲ ἡ νοῦσος ἔχει πέντε. ἐπὴν τε οὐρῆσαι θέλῃ, πονέεται. καὶ τὸ οὖρον κατ' ὀλίγον ῥέει ὥσπερ στραγγουριῶσι. καὶ ἔστιν ὕφαιμον οἷα τῆς κύστιος ἑλκωμένης ὑπὸ τοῦ λίθου. καὶ ἡ κύστις φλεγμαίνει. ἀλλὰ τοῦτο μὲν, ἀφανές. σημήιον δὲ, ἀκροποσθίη. ἔστιν ὅτε διουρέεται ψαμμώδεα. ὑπὸ τοιούτων δὲ, οἵων ἐγὼ ἐρέω. διουρέεται δὲ ἔστιν ὅτε, λίθους δύο ἢ καὶ πλείονας. ἕτεροι δὲ σμικροὶ, τρόπῳ τῷ αὐτῷ, ὥσπερ καὶ τὴν μίαν εἴρηκα.

γίνεται

[89] Γίνονται δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ τοιούτου. ἐπὴν ὁ λίθος συμπαγῇ καὶ βάθος γένηται ἐς τὴν κύστιν τῇ ψάμμῳ τῇ γινομένῃ χωρίς. ἐλθούσης δὲ τῆς ψάμμου, ὁ λίθος μὴ προσλάβῃ πρὸς ἑωυτὸν, ἀλλὰ βαρυτέρη καὶ πλείων γένηται, ὥστε μὴ πήγνυσθαι αὐτὴν πρὸς ἑωυτὴν, καὶ οὕτως δύο λίθοι γίνονται. γίνονται δὲ καὶ πλείονες, τρόπῳ τῷ αὐτῷ. καὶ ξυγκρουομένων πρὸς ἀλλήλους τῇ κλονήσει περιθραύεται, καὶ διουρέεται τὸ ψαμμῶδες. ἔστι δ' ὅτε καὶ ἐπὴν κατέλθῃ ψάμμος πρὸς τὴν κύστιν καὶ μὴ προσπαγῇ. [90] λέγουσι δέ τινες ὅτι τὸ πινόμενον, ἐς τὸν πλεύμονα ἔρχεται, ἐκ δὲ τούτου ἐς τὸ ἄλλο σῶμα. οὗτοι δὲ οἱ ταῦτα λέγοντες, διαβάλλονται τούτῳ, ὃ μέλλω ἐρέειν. ὅτι ὁ πλεύμων κοῖλος ἐστὶ, καὶ πρὸς αὐτῷ ἐστι σύριγξ. ὁ δὲ πλεύμων εἰ μὴ κοῖλος ἦν, καὶ ἡ σύριγξ προσείχετο, οὐκ ἂν ἐφώνει τὰ ζῶα. [91] φθεγγόμεθα γὰρ ἀπὸ τοῦ πλεύμονος ὅτι κοῖλός ἐστι, καὶ ἡ σύριγξ πρόσεστι. διαρθροῖ δὲ τὸν φθόγγον, τὰ χείλεα καὶ ἡ γλῶσσα. κάλλιον δέ μοι περὶ τούτου δεδήλωται, ἐν τῇ περιπλευμονίῃ. τοῖσιν οὖν δοκέουσιν ἀνθρώποισιν τὸ ποτὸν ἐς τὸν πλεύμονα φέρεσθαι ἐναντιώσομαι. ἔχει δὲ οὕτως, χωρεῖ τὸ ποτὸν ἐς τὴν κοιλίην, ἀπὸ δὲ τῆς κοιλίης [92] ἐς τὸ ἄλλο σῶμα ἀπαυρίσκεται. νοῆσαι δὲ χρὴ, ὁκόσα μέλλω ἐρέειν. λέγω δὲ ἱστόρια, ὅτι τὸ ποτὸν οὐ χωρεῖ ἐς τὸν πλεύμονα, ἀλλ' ἐς τὴν κοιλίην, τάδε. εἰ γὰρ τὸ ποτὸν χωρεῖ ἐς τὸν πλεύμονα, ὁκόταν ὁ πλεύμων πλησθῇ, οὐκ ἂν ῥηιδίως τὸν ἄνθρωπον ἀναπνεῖν, οὐδὲ φθέγγεσθαι δύνασθαι. οὐ γὰρ ἂν εἴη τὸ ἀντηχέον τῷ πλεύμονι πλήρει ἐόντι. καὶ ἓν μὲν τοῦτο ἱστόριόν ἐστιν. ἔπειτα εἰ ἐχώρεε τὸ ποτὸν ἐς τὸν πλεύμονα, τὰ σιτία ἂν ἡμῖν ξηρὰ ἐόντα, οὐκ ἂν ὁμοίως ἐπέσσετο. δύο δὲ ἱστόρια ταῦτα ἐστί. καὶ τὰ φάρμακα δὲ τὰ ὑπήλατα ἐπὴν πίωμεν, χωρεῖ τῆς κοιλίης ἔξω. ἔχει δὲ καὶ τόδε οὕτως. ὁκόσα φάρμακα καθαρτικά ἐστιν ἢ ἄνω ἢ κάτω, ἢ καὶ ἀμφότερα, ταῦτα ποιεῖ. πάντα καίει κάρτα. καὶ τὰ μὲν ἰσχυρὰ αὐτῶν ἢν τύχῃ ἅψασθαί τι τῶν ἁπαλῶν τοῦ σώματος, ἑλκοῖ. τὰ δὲ μαλακώτερα, τάραχον ποιεῖ τοῦ χρωτὸς [93] ὅ, τι ἂν ἀλείφῃ. εἰ δὲ ἔλθοι τι τούτων τῶν φαρμάκων ἐς τὸν πλεύμονα, δοκεῖ ἄν μοι τι μέγα ποιῆσαι κακόν. τὸ γὰρ φλέγμα τὸ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, ἐν κάρτα ὀλίγῳ χρόνῳ ἑλκοῖ. ἁπαλὸν γὰρ καὶ ἀραιὸν χρῆμά ἐστιν ὁ πλεύμων. καὶ ἢν ἑλκωθῇ, οὐ καλῶς ἕξει κεῖνος ὁ ἄνθρωπος διά γε πολλά. ἡ δὲ κοιλίη ὑπὸ τοῦ φαρμάκου οὐχ ἑλκοῦται, ὅτι χρῆμά ἐστιν ἰσχυρὸν, ὥσπερ δηλαδὴ δέρμα. καὶ τῶν μὲν Λιβύων χρέονται οἱ πλεῖστοι, τῶν κτηνέων τοῖσι μὲν δέρμασιν ἀντὶ ἱματίων. τῇσι δὲ κοιλίῃσιν, ἀντὶ θυλάκων. ἰσχυρὸν γὰρ χρῆμα ἡ κοιλίη ἐστίν. ἔπειτα ἐπὴν ὑπὸ οἴνου μέλανος θωρηχθῶσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀποπατέουσι μέλανα. ταῦτα δὲ πάντα ἱστόριά ἐστι. καὶ ἐπὴν σκόροδα φάγωμεν, ἤ τι ἄλλο ὀδμαλέον βρῶμα, διουρέομεν ὀζόμενον τοῦ βρώματος. ταῦτα μὲν τὰ ἱστόρια ἔξεστι σκέψασθαι, δὲ καὶ τόδε ὅ τι μέλλω ἐρέειν. εἴ τις κυκεῶνα πίνοι, ἢ ἄλητον ἑφθὸν ῥοφοίη, ἤ τι ἄλλο τοιοῦτο, καὶ ἔλθοι ἐς τὸν πλεύμονα τοῦτο, δοκέομεν ἂν αὐτὸν, οὐδὲ ζώειν οὐδὲ ὀλίγον χρόνον. ἐπὴν γάρ τι μικρὸν ἔλθῃ ἐς τὸν πλεύμονα φλέγμα ἢ ἐς τὴν σύριγγα αὐτοῦ

Fiunt etiam ad hunc modum. Cùm concretus fuerit calculus, & altè in vesica subsederit arenaque separata fuerit, & accedentem arenam calculus ad se non adiunxerit, sed grauior & copiosior sit reddita, ita vt inter se concrescere nequeat, hoc etiam modo duo calculi gignuntur, fiunt verò eodem modo plures, quibus inter se collisis in agitatione arenosum comminuitur, & per vrinam excernitur. Interdum verò etiam vbi arena ad vesicam descenderit, neque in sese coïerit. At verò dicunt nonnulli id quod bibitur in pulmonem deferri, ex eoque in reliquum corpus. Hi autem ex eo quod dicturus sum coarguuntur, quòd pulmo cauus existit, eique annexa est fistula. Quòd si pulmo cauus non esset, neque ei adnasceretur fistula, animalia nullam vocem emitterent. Vocem enim ex pulmone edimus, quòd cauus sit, prætereaque eius fistula. Vocem autem labra & lingua articulatam reddunt. De hoc autem à me exactiùs dictum est in pulmonis inflammatione. His igitur qui potum ad pulmonem ferri existimant, quæ hoc se habent modo opponam. Potus in ventriculum concedit, à ventriculo verò in reliquum corpus exhauritur. Ad hæc verò argumenta animum attendere oportet, quæ proferam, cur potus in ventriculum, non in pulmonem concedat. Si enim potus ad pulmonem ferretur, vbi pulmo oppletus esset, non facilè quis spiritum trahere, neque loqui posset. Neque enim pulmone pleno esset quod resonaret. Et hoc quidem vnum est argumentum. Deinde si potus ad pulmonem procederet, cibi in nobis sicci non similiter coquerentur. Itaque duo sunt argumenta. Quin & medicamenta ventrem subducentia vbi potu sumpserimus, extra ventriculum ferētur. Habet autem se res hoc modo. Quæ medicamenta sursum aut deorsum, aut vtroque modo purgant, hæc efficiunt. Omnia valde vrunt, & ex his quidem valentia, si fortè mollem aliquam corporis partem contigerint, eam vlcerant. Leuiora verò turbationem in corpore excitant, quodcunq; velleuiter attigerint. Quòd si aliquod ex his medicamentis ad pulmonem veniat, magnum aliquod malum mihi excitare posse videtur. Pituita enim ex capite veniens, eum paruo admodum tempore exulcerat, cùm tenerum quiddam & rarum sit pulmo, & si exulceratus fuerit, aliquis sanè multis de causis non bene habet. Ventriculus autem à medicamentis non exulceratur, cùm robustum quiddam sit, velut corium scilicet. Et in Libya plęriq; ex incolis, pecorum pellibus pro vestibus, & ventribus pro sacculis vtuntur. Ventriculus enim robustum quiddam est. Præterea vbi homines vinum nigrum ingesserint, nigra per aluum egerunt. Hæc quidem omnia argumenta sunt. Ac vbi allia aut aliud grauis odoris edulium comederimus, vrinam cibi odorem referentem excernimus. Et hæc quidem argumenta, tum ea quæ dicturus sum spectanda sunt. Si quis cyceonem biberit, aut farinam coctam, aut aliud quid huiusmodi sorbitione acceperit, idq; ad pulmonem perueniat, hunc ne minimum quidē temporis victurū speramus. Vbi enim paulum quid pituitæ ad pulmonem aut eius fistulam venerit,

multa & valida tussis conuulsioque oboritur. Si igitur vtique vixerit qui cyceonem biberit, aut farinam coctam sorbitione sumserit, vbi concocta sorbitio fuerit, copiosum & vehementem calorem multumque dolorem in corpore excitari censeo, vt proinde minimè conueniens ventris egestio consequatur, si ad pulmonem veniat. Istaque septem sunt argumenta. Præterea qua ratione lac pueros enutriret, siquidem ad pulmonem concederet. Quod est aliud à me adductum argumentum. Ac ne ista quidem argumenta ad orationem nostram probandam adduxissem, nisi adeò multi potum ad pulmonem concedere existimarent. Ac necesse est eum qui velit auditorem à pristina sententia deducere, suisque verbis fidem facere, ad ea quæ firmiter in opinione inhærent, multa argumenta adferre. Atque ob eam causam potus non ad pulmonem, sed ventriculum fertur, quòd ei propè adiuncta est hominis gula, quæ semper hiat, & ad quam tendit, simulque pulmonis fistulæ tanquam hederæ folium ita incumbit, vt si ad eum feratur, in deuorando minimè in se demittat. Atque de his hactenus. In ventriculum autem etiam potus fertur, quo cùm expletus fuerit, ab eo lien recipit, & ad venas & omentum transmittit, & ad decliue deorsum, ad scrotum, ad crura, & ad pedes demittit. Cumque morbus superuenerit, multæ aquæ accessio fit ex ventriculo, vbi quis biberit, & semper ad lienem fertur. In hoc autem morbo contingit, vt non alia de causa in ventriculo febris excitetur, quàm cùm quis sitierit, vesica verò & ventriculus non rectè transmittant, neque conueniente victus ratione homo vtatur. Lien verò aliquantum ægrotans, potum ex ventriculo trahit, morbus autem suboritur, & scrotum pellucidum euadit, & iugulum, ceruix, & pectus extenuatur, cùm ex hoc morbo colliquescat, & humor in ventriculum defluat, inferioraq; aquæ plena sunt, ventriculus cibum refugit, & quandoque quidem valdè stringit, quandoque verò effluit, neque vesica probè transmittit, plærunque frequens horror corpus peruadit, interdumque febris prehendit, & quibusdam facies intumescit, quibusdam minimè. Nonnullis verò vbi morbus diuturnus extiterit, tibiæ rumpuntur, indeque aqua effluit, insomnia corporisque imbecillitas, præcipuéque lumborum contingit, & vbi quid comederit aut biberit, etiam paulò plus lien affligitur, crebrumque spiritum semper emittit. Atque ista aquæ inter cutem sunt indicia, eaque circa ventriculum solùm consistũt, siue febris detineat, nécne, & venter intumescit, cruraq; aqua implentur, superiores verò corporis partes, extenuãtur iis qui ita affecti existimantur; signa tamẽ omnia debiliora existunt, simulq; in cruribus aqua minimè suboritur, & tantò minor labor est. At verò circa ventriculum solum aqua inter cutem istam ob causam exoritur. Etenim vbi magna copia accesserit, neq; per exordia ad inferiores partes via detur, sed coaceruata in venis resideat, nimirum vt quæ respirationem non habeat, neque sursum, neque deorsum firmam sedem habet.

πολλὴ βήξ τε καὶ ἰσχυρὴ γίνεται καὶ σπασμός. εἰ δ' οὖν ἄρα καὶ ζώη ὁ ἄνθρωπος πιὼν τὸν κυκεῶνα ἢ τὸ ἄλητον ῥοφέων. πεσσομένου γὰρ τοῦ ῥοφήματος, θέρμην ἂν δοκέω πολλήν τε καὶ ἰσχυρὴν τῷ σώματι γίνεσθαι, καὶ πόνον πολλόν,[94] ὥς τε εἰ ἀπόπατον ἴοι κατὰ τρόπον ἢ ἐς τὸν πλεύμονα ἔλθοι. ταῦτα δ' ἰσόρεια ἑπτά ἐστιν. ἔπειτα τὸ γάλα πῶς ἂν ἔτρεφε τὰ παιδία, εἴγε χωρέει πρὸς τὸν πλεύμονα. τοῦτο δὲ ἰσόρειον ἄλλο μοι. καὶ ταῦτα οὐδ' ἂν ἐπηγαγόμην ἔγωγε τῷ λόγῳ, τοιοῦτο ἰσόρειον οὐδέν, εἰ μὴ ὅτι 10 πολλοὶ κάρτα τῶν ἀνθρώπων, τὸ ποτὸν δοκέουσιν ἐς τὸν πλεύμονα χωρέειν. καὶ ἀνάγκη ἐστὶ πρὸς τὰ ἰσχυρῶς δοκέοντα, τὰ πολλὰ ἰσόρεια ἐπάγεσθαι, εἰ μέλλει τὸν ἀκούοντα ἐκ τῆς πρὶν γνώμης μεταστρέψαι τοῖς ἑωυτοῦ τε λόγοισι πείσειν. καὶ διὰ τόδε οὐ χωρέει τὸ ποτὸν ἐς τὸν πλεύμονα, ἀλλ' ἐς τὴν κοιλίην,[95] ὅτι προσάφης αὐτῷ ἐστιν ὁ στόμαχος τοῦ ἀνθρώπου ἀεὶ χάσκων. καὶ χωρέει ἐς ἐκεῖνον. καὶ ἅμα ἐπίκειται τῇ σύριγγι τοῦ πλεύμονος, ὥσπερ κισσοῦ φύλλον. ὥστε οὐκ ἂν παραχωρηθείη ἐν τῇ καταπόσει, εἰ χωρέει ἐς ἑωυτόν. καὶ ταῦτα ἐς τοῦτο μοι εἴρηται. χωρέει δὲ 20 καὶ τὸ ποτὸν ἐς τὴν κοιλίην. καὶ ἐπὴν πλησθῇ, ὁ σπλὴν τὸ ἀπ' αὐτῆς δέχεται καὶ διδοῖ ἐς τὰς φλέβας, καὶ ἐς τὸ ἐπίπλοον, καὶ ἐς τὸ κατάντεες, ἔς τε τὴν ὀσχέην, καὶ ἐς τὰ σκέλεα, καὶ ἐς τοὺς πόδας.[96] καὶ ἐπὴν νοῦσος ἐπιγένηται, τῷ ὕδατι πολλῷ χωρέει ὑπὸ τῆς κοιλίης. καὶ ἐς τὸν σπλῆνα ἔρχεται ἀεὶ ἀπὸ τοῦ ποτοῦ. ἐπὴν πίνῃ ὁ ἄνθρωπος. γίνεται δὲ ἐπὶ τῆς νούσου ταύτης, ὥστε μὴ πυρεταίνειν ἄλλην ἐν τῇ κοιλίῃ, ἢ ὁκόταν ὁ ἄνθρωπος διψῇ, ἡ δὲ κύστις καὶ ἡ κοιλίη μὴ διηθέωσι κατὰ τρόπον. μηδὲ ἐπιτηδείῃ διαίτῃ ὁ ἄνθρωπος χρῆται. ὁ δὲ σπλὴν ὑποπονούμενος 30 ἕλκει ἀπὸ τῆς κοιλίης ἀπὸ τοῦ ποτοῦ. ἡ δὲ νοῦσος γίνεται. καὶ ἡ ὀσχὴ διαφανὴς γίνεται. καὶ αἱ κληΐδες. καὶ ὁ τράχηλος. καὶ τὰ στήθεα καταλεπτύνεται. τήκεται γὰρ ὑπὸ τῆς νούσου ταύτης, καὶ καταρρέει ἐς τὴν κοιλίην. τά τε κάτω, ὕδατος πλέα ἐστί. καὶ ἀσιτέει ἡ κοιλίη. καὶ ὁτὲ μὲν, κάρτα στέγει.[97] ὁτὲ δὲ, καταρρέει, ἥ τε κύστις οὐ διηθέει κατὰ τρόπον. ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖον φρίκη τε διαΐσσει ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε διὰ τοῦ σώματος. καὶ πῦρ ἔστιν ὅτε ἐπιλαμβάνει. καὶ τὸ πρόσωπον, τῶν μὲν οἰδαλέον γίνεται, τῶν δὲ οὔ. ἔστι δ' οἷσι καὶ καταρρήγνυνται αἱ κνῆμαι. ἐπὴν χρόνιον τὸ νούσημα γένηται, καὶ ῥεῖ αὐτόθεν ὕδωρ. καὶ ἀγρυπνίη ἐπιπίπτει καὶ ἀδυνα-40 μίη τοῦ σώματος, καὶ μάλιστα τῆς ὀσφύος. καὶ ἐπὴν τι φάγῃ ἢ πίῃ, καὶ ὀλίγῳ πλέον πονέεται ὁ σπλὴν, καὶ τὸ πνεῦμα πυκνὸν ἀεὶ ἀφίει. ταῦτα δὲ σημήϊα ὕδρωπος εἰσίν. ἔστι δὲ καὶ περὶ τὴν κοιλίην μούνην, ἢ καὶ πυρὸς λαβόντος, ἢ καὶ οὐχί. καὶ ἡ γαστὴρ μεγάλη γίνεται. καὶ τὰ σκέλεα πίμπλαται ὕδατος.[98] τὰ δὲ ἄνω τοῦ σώματος λεπτὰ γίνεται, οὕτω οἰηθεῖσι. τὰ δὲ σημήϊα ἅπαντα, βληχρότερά ἐστι καὶ ἅμα καὶ ἐν τοῖσι σκέλεσιν ὕδωρ οὐκ ἐπιγίνεται. καὶ ὁ πόνος τοσούτῳ ἐλάσσων. περὶ δὲ τὴν κοιλίην μούνην διὰ τόδε ὕδρωψ γίνεται. ἐπὴν γὰρ ἅλες ἐπιγένηται, καὶ ὁδὸς ἐν ἀρχῇσι μὴ γίνηται ἐς τὸ κάτω,[99] ἀλλ' ἀποβληθῇ ἅλες ἐν τοῖσι φλεβίοισιν, ἅτε καὶ ἀναπνοὴν μὴ ἔχον, μήτε ἄνω μήτε κάτω ἀποστήριξιν ἔχει.

ὥσπερ

ὥσπερ εἴ τις ἄγγος μέγα μικρόστομον ἀπολαβὼν, καταστρέψειεν ἐν τάχει. εἶτα καθ' ἡσυχίην ἀπὸ τοῦ στόματος ἀφέλοι τὸ ἐπικείμενον. καὶ ἢν τοῦτο ποιήσῃ [100] τὸ ὕδωρ οὐκ ἂν ῥυείη ἔξω. οὐδὲ γὰρ ἔχει πνοὴν, ἀλλ' ἀποκέκλεισται ἀπὸ τοῦ ἔντος πνεύματος. ἐνεὸν γὰρ τὸ πνεῦμα πληροῖ τὸ ἄγγος καὶ ἀντιστηρίζει τῷ ἔξω πνεύματι, καὶ οὐκ ἔστι τῷ ὕδατι ἐκδρομὴ ὑπὸ τοῦ πνεύματος, τοῦ πληρώσαντος τὸ ἄγγος, καὶ ἅμα ἐπικειμένου τοῦ ἠέρος. ἢν δέ τις κλίνειε καθ' ἡσυχίην τὸ ἄγγος, ἢ κατὰ πυθμένα τρήσειεν, ἐξελεύσεται τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ ἄγγεος. ἐξιόντος δὲ τοῦ πνεύματος, χωρέει καὶ τὸ ὕδωρ ἔξω. οὕτω δὴ, καὶ τῷ ὑδρωπι. ἢν μὲν ἡ διαπνοὴ ἄνω ἢ κάτω διὰ τῶν φλεβίων γίνηται, ἐν ἀρχῇ τῆς νούσου, ἔρχεται ἐς τὰ σκέλεα καὶ ἐς τοὺς πόδας ὁ ὕδρωψ. ἢν δὲ μὴ, αὐτοῦ μοῦνον εἱλέεται περὶ τὴν κοιλίην. καὶ οὕτω μὲν μοι περὶ τούτων εἴρηται. γίνεται δὲ καὶ τῇσι γυναιξὶν ὁ ὕδρωψ ἐν τῇσι μήτρῃσι, καὶ τὰ ἐν τῇσι κοιλίῃσι, καὶ τὰ ἐν τοῖσι σκέλεσι, [101] καὶ τ' ἄλλα σημήια ταῦτα ἴσχει. ἀποπέφανται δέ μοι ἐν τοῖσι γυναικείοισι νουσήμασι περὶ αὐτοῦ. αὗται αἱ τρεῖς ἰδέαι τῶν νουσημάτων, ἀπὸ τοῦ ὕδρωπος. γίνεται δὲ τὰ νουσήματα πάντα ταχέως χαλεπά. καὶ πάντα αὔξεται ταχέως. ἔτι δὲ χαλεπώτερα γίνεται, ἢν ἐξ ἑτέρης νούσου τὸ σῶμα τηκθὲν, ἐς τοῦτο περιέλθῃ. ἢν μὲν οὖν ἐν τάχει παρακαταλάβηται τὸ νούσημα τὸν ἄνθρωπον, θνήσκει, [102] ἅτε τῆς νούσου χρονιωτάτης γινομένης. ἐπὴν δὲ καὶ ἡ κοιλίη ὑγρὸς γίνηται, κάρτα θνήσκει τάχιστα, [103] ἐπαΐων τε καὶ διαλεγόμενος. ταῦτα δέ μοι εἴρηται περὶ ὕδρωπος, ὅθεν τε γίνεται, καὶ ὅτι τὰ σημήια αὐτοῦ τάδε.

Non secus ac si quis magnum vas angusti oris occlusum subitò conuertat, deinde sensim operculum ab ore detrahat, idque vbi fecerit, aqua foras non effluet, cùm perspirationem non habeat, sed à spiritu qui intus est intercludatur. Spiritus enim internus vas opplet, & externo spiritui obluctatur, neque aquæ excursus datur, cùm spiritus vas impleat, simulque aer superincumbat. At si quis vas sensim inclinet, aut in fundo perforarit, spiritus è vase efferetur, eoque egresso foras aqua etiam concedit. Ita sanè in aqua intercute, siquidem sursum aut deorsum perspiratio per venas fiat, per morbi initia, ad crura & pedes aqua fertur, sin minùs, isthic solùm circa ventriculum volutatur. Ac de his quidem sic à me dictum est. Quinetiam in vtero mulieribus hydrops contingit, & in ventre, & in cruribus, reliquaque signa eadem habet, de quo à me in Morbis Muliebribus dictum est. Atque tres hæ sunt ab hydrope morborum formæ. Hi autem omnes morbi celeriter difficiles fiunt, celeriterque omnes increscunt. Longè verò grauiores fiunt, si corpus alio modo tabefactum, ad hunc delapsum fuerit. Si igitur subitò hominem morbus corripuerit, moritur, cùm nimirum morbus admodum diuturnus existat. Quòd si etiam aluus fluida fuerit, admodum citò, tum sentiens, tum loquens, moritur. Atque ista mihi de hydrope & eius ortu, & quòd ipsius hæc signa sint, dicta sunt.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΠΑΘΩΝ.

HIPPOCRATIS DE AFFECTIONIBVS LIBER.

ἌΝΔΡΑ χρὴ ὅστις ἐστὶ συνετὸς λογισάμενον ὅτι τοῖσιν ἀνθρώποισι πλείστου ἄξιόν ἐστιν ὑγιείη, ἐπίστασθαι ἀπὸ τῆς ἑωυτοῦ γνώμης ἐν τῇσι νούσοισιν ὠφελέεσθαι. ἐπίστασθαι δὲ, τὰ ἀπὸ τῶν ἰητρῶν καὶ λεγόμενα καὶ προσφερόμενα, πρὸς τὸ σῶμα τὸ ἑωυτοῦ καὶ διαγινώσκειν. ἐπίστασθαι δὲ τούτων ἕκαστα, ὅσον εἰκὸς ἰδιώτην. ταῦτ' οὖν ἐπίσταιτο ἄν τις μάλιστα εἰδὼς καὶ ἐπιτηδεύων τάδε. νουσήματα τοῖσιν ἀνθρώποισι γίνεται ἅπαντα, ὑπὸ χολῆς καὶ φλέγματος. ἡ δὲ χολὴ καὶ τὸ φλέγμα τὰς νούσους παρέχει, ὅταν ἐν τῷ σώματι, ἢ ὑπερξηραίνηται, ἢ ὑπερυγραίνηται, ἢ ὑπερθερμαίνηται, ἢ ὑπερψύχηται. πάσχει δὲ ταῦτα τὸ φλέγμα καὶ ἡ χολὴ, καὶ ἀπὸ σιτίων, καὶ ἀπὸ ποτῶν, καὶ ἀπὸ πόνων, καὶ ἀπὸ τρωμάτων, καὶ ὀσμῆς, καὶ ἀκοῆς, καὶ ὄψιος, καὶ λαγνείης· καὶ ἀπὸ τοῦ θερμοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ ψυχροῦ. πάσχει δὲ ὅταν τούτων ἕκαστα τῶν εἰρημένων, ἢ μὴ ἐν τῷ δέοντι προσφέρηται τῷ σώματι, ἢ μὴ τὰ εἰωθότα ἢ πλείω τε καὶ ἰσχυρότερα, ἢ ἐλάσσω τε καὶ ἀσθενέστερα. τὰ μὲν οὖν νουσήματα γίνεται τοῖσιν ἀνθρώποισιν ἅπαντα ἀπὸ τούτων. δεῖ δὲ πρὸς ταῦτα τὸν ἰδιώτην ἐπίστασθαι, ὁκόσα εἰκὸς γινώσκειν ἰδιώτην.

QVICVNQVE intelligentia valet, is bene subducta secum ratione reputare debet quàm homini plurimi æstimanda sit sanitas, nosseq́ue quanam ratione in morbis sui consilij fructum capere possit. Nosse etiam debet quę & à Medicis dicuntur, & suo corpori apponuntur, eaque diiudicare, eorumque singula, prout cuiuis ex populo datur, cognoscenda. Hæc igitur præcipuè percipit, qui in istis cognoscendis studiū & operam collocarit. Morbi omnes hominibus ex bile & pituita oriuntur. Bilis autem & pituita morbos excitant cùm in corpore supra modum vel resiccantur, vel humectantur, vel incalescunt, vel refrigerantur. Hæc verò pituitæ & bili contingunt, ex cibis, & potibus, laboribus, vulneribus, odoratu, auditu, visu, rebus venereis, calore & frigore. Eueniunt autem cùm ex dictis quæque vel non conueniente tempore corpori admouentur, aut non pro consuetudine, aut copiosiora & valentiora, aut pauciora & imbecilliora. Ac ex his quidem morbi omnes hominibus oriuntur. Ad hæc autem priuatum nosse conuenit, quę quemuis ex populo cognoscere consentaneum est,

ea verò adhibere & pertractare, quæ artis peritos scire æquum est. Fieri autem potest vt quiuis ex populo eorum quæ dicuntur & fiunt intelligentiam quandam assequatur. Iam igitur vnde horum quodq; nosse oporteat, mihi dicendum est. Cùm capitis dolores contigerint, in eo caput multæ calidæ lotione calefacere confert, & sternutamento excitato pituitam & mucos educere. Ex quibus si dolor soluatur, hæc satis sunt. Sin minùs, caput pituita repurgandum, & sorbitione invictus ratione vtendũ, & in potu aqua. Vinum autẽ minimè offerendũ, quoad dolor sedetur. Vehemẽtior enim dolor euadit, vbi caput calidum vinũ attraxerit. Dolores autẽ ex pituita ingruunt vbi in capite coacta & coaceruata fuerit. Quòd si subinde dolor & tenebricosa vertigo in caput incidat, hæc quidem admota prosunt. Iuuat etiam sanguis ex naribus aut ex vena frontis detractus. At si diuturnus & vehemẽs capitis morbus euadat, neque capite purgato tollatur, in eo caput pertundere, aut venas circumadurere conuenit. Hæc enim vnica sanitatis spes relicta est. Statim autem per initia constitutionis morborum in ægris spectandum, quonam opus habeant, & num medicamentum purgans, aut aliud quodcunque adhibere voles, ferre possint. At si prætermisso principio, ad extremum tendente morbo exhibueris, confecto iam corpore, veritus vehemens quiddam adhibere, periculum est ne priùs frustreris, quàm aliquid assequaris. Si dolor ad aures contingat, multa calida lauare & aures fouere confert, & si quidem ab his pituita extenuata è capite deducatur, dolorq; desinat, hæc satis sunt. Sin minùs, præ cæteris optimum fuerit, medicamẽtum quod sursum pituitam purgat propinare, aut caput medicamento quod pituitam deducat purgare. Hic verò dolor etiam suboritur, vbi intrinsecus ad meatum auditorium pituita ex capite illapsa fuerit. At si fauces inflammatione tenentur, oris collutionibus vtẽdum. Quæ etiam ex pituita contingunt. Si verò gingiuæ, aut pars quædam sub lingua inflammatione detineatur, iis quæ manducantur vtendum. Hæc verò ex pituita etiam fiunt. Si vua suspensa fuerit & suffocationem faciat (curgulionem nonnulli vocant) confestim quidem gargarismis apparatis, velut in medicamentis scriptum est, vtendum. Quòd si ex his gracilis non euadat, occipitio deraso cucurbitulæ duæ admouendæ & sanguis plurimus detrahendus, pituitæq; cursus in posteriora reuellendus. Si verò neq; his subsidat, scalpello vt aqua educatur, pertundito. Quod faciendum vbi summa eius pars subrubra extiterit. Ac nisi tunc secetur, inflammari consueuit, interdumque de repente suffocat. Hoc verò etiam ex pituita contingit, vbi calefacto capite ex eo confertim defluxerit. In dentium autem doloribus, si quidem dẽs erosus fuerit & mobilis eximendus. Quòd si neq; erosus fuerit, neq; moueatur, sed dolorem inferat, vstione resiccandus. Prosunt etiam quę cõmanducantur. Dolores quoq; oriuntur,

ὅσα δὲ τοὺς χειροτέχνας εἰκὸς ἐπίστασθαι καὶ προσφέρειν καὶ διαχειρίζειν. περὶ δὲ τούτων τῶν λεγομένων καὶ τῶν ποιευμένων, οἷόν τε εἶναι τὸν ἰδιώτην γνώμην τινὰ ξυμβάλλεσθαι. ἤδη οὖν τούτων ὁπόθεν ἕκαστα δεῖ ἐπίστασθαι, ἐγὼ φράσω. Ην ἐς τὴν κεφαλὴν ὀδύναι ἐμπέσωσι, τούτῳ τὴν κεφαλὴν ξυμφέρει διαθερμαίνειν, λούοντα πολλῷ καὶ θερμῷ, καὶ πταρμὸν ποιέοντα, φλέγμα καὶ μύξας ὑπάγειν. καὶ ἢν μὲν πρὸς ταῦτα ἀπαλλάσσηται τῆς ὀδύνης, ἀρκεῖ ταῦτα. ἢν δὲ μὴ ἀπαλλάσσηται, καθαίρειν τὴν κεφαλὴν φλέγμα. διαιτᾷν δὲ, ῥοφήματι καὶ ποτῷ ὕδατι. οἶνον δὲ μὴ προσφέρειν, ἐς τ' ἂν ἡ περιωδυνίη παύσηται. τὸν γὰρ οἶνον ὅταν θερμὴ ἐοῦσα ἡ κεφαλὴ σπάσῃ, ἡ περιωδυνίη ἰσχυροτέρη γίνεται. Τὰ δὲ ἀλγήματα ἐσπίπτει ὑπὸ τοῦ φλέγματος, ὅταν ἐν τῇ κεφαλῇ κινηθὲν ἀθροισθῇ. ἢν δὲ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε ὀδύνη καὶ σκοτοδινίη ἐμπίπτῃ ἐς τὴν κεφαλὴν, ὠφελέει μὲν καὶ ταῦτα προσφερόμενα. ὠφελέει δὲ, καὶ ἢν αἷμα ἀφαιρεθῇ ἀπὸ τῶν μυκτήρων, ἢ ἀπὸ τῆς φλεβὸς τῆς ἐν τῷ μετώπῳ. ἢν δὲ πουλυχρόνιον καὶ ἰσχυρὸν τὸ νούσημα ἐν τῇ κεφαλῇ γίνηται, καὶ μὴ ἀπαλλάσσηται καθαρθείσης τῆς κεφαλῆς, ἢ τρῆσαι δεῖ τούτου τὴν κεφαλὴν, ἢ τὰς φλέβας κύκλῳ ἀποκαῦσαι. τῶν γὰρ λοιπῶν ἀπὸ τούτων μούνων, ἐλπὶς ὑγιέα γενέσθαι. τοὺς νοσέοντας χρὴ σκοπεῖν, εὐθὺς ἀρχομένους ἐν τῇ καταστάσει τῶν νουσημάτων, ὅτου ἂν δέωνται. καὶ οἷοί τε ἔωσι, φαρμακεύεσθαι. καὶ ἄλλο ὅ τι ἂν αὐτοῖς θέλῃς προσενέγκαι. ἢν δὲ τὴν ἀρχὴν παρεὶς τελευτώσης τῆς νούσου προσφέρῃς, ἐν ἀπειρηκότι ἤδη τῷ σώματι, δεδιὼς ἰσχυρόν τι προσενέγκαι, κινδυνεύσεις ἁμαρτάνειν μᾶλλον, ἢ ἐπιτυγχάνειν. Ην ἐς τὰ ὦτα ὀδύνη ἐμπέσῃ, λούειν ξυμφέρει πολλῷ καὶ θερμῷ, καὶ πυριῆν τὰ ὦτα. καὶ ἢν μὲν πρὸς ταῦτα περιίηται τὸ φλέγμα λεπτυνόμενον ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, καὶ ἡ ὀδύνη ἀπολείπῃ, ἀρκέει ταῦτα. ἢν δὲ μὴ, τῶν λοιπῶν ἄριστον φαρμάκων, πῖσαι ἄνω ὅ, τι φλέγμα καθαίρει. ἢ τὴν κεφαλὴν καθῆραι, ᾧ καθαίρεται τὸ τῆς κεφαλῆς φλέγμα. τὸ δὲ ἄλγημα καὶ τοῦτο γίνεται, ὅταν ἔσωθεν πρὸς τὴν ἀκοὴν φλέγμα ἐκ τῆς κεφαλῆς προσπαίσῃ. Ην δὲ τὰ περὶ τὴν φάρυγγα φλεγμήνῃ, ἀναγαργαρίζειν χρή. γίνεται δὲ καὶ ταῦτα, ἀπὸ φλέγματος. ἢν δὲ τὰ οὖλα, ἢ τι τῶν ὑπὸ τῇ γλώσσῃ φλεγμαίνῃ, διαμασήμασι χρῆσθαι. ἀπὸ φλέγματος δὲ καὶ ταῦτα γίνεται. Ην δὲ ἡ σταφυλὴ καταπκρεμασθῇ καὶ πνίγῃ, ἔνιοι δὲ τοῦτο καλέουσι γαργαρεῶνα, τοῖσι διαχρίσμασι μὲν τοῖσιν ἀναγαργαρίστοισι χρῆσθαι, σκευάζων ὡς γέγραπται ἐν τοῖσι φαρμάκοισιν. ἢν δὲ πρὸς ταῦτα μὴ ἰσχνὴ γίνηται, ὄπισθεν ξυρήσαντα τὴν κεφαλὴν, σικύας προσβάλλειν δύο. καὶ τοῦ αἵματος ἀφαιρέειν ὡς πλεῖστον, καὶ ἀνασπᾶσαι ὀπίσω τὸ ῥεῦμα τοῦ φλέγματος. ἢν δὲ μὴ τούτοισι καθίσηται, σχάσαντα μαχαιρίῳ τὸ ὕδωρ ἐξαγαγεῖν. σχάζειν δὲ, ὅταν τὸ ἄκρον ὑπέρυθρον γίνηται. ἢν δὲ μὴ τηνικαῦτα γενόμενον τμηθῇ, φλεγμαίνειν θέλει. καὶ ἔστιν ὅτε ἐξαπίνης ἔπνιξε. γίνεται δὲ καὶ τοῦτο ὑπὸ φλέγματος, ὅταν ἐκ τῆς κεφαλῆς θαλφθείσης, ἀθρόον καταρρυῇ. ὅσα δὲ περὶ ὀδόντας γίνεται ἀλγήματα, ἢν μὲν βεβρωμένος ᾖ καὶ κινέεται, ἐξαιρέειν. ἢν δὲ μὴ βέβρωται, μηδὲ κινέηται, ὀδύνην δὲ παρέχει, καύσαντα ἀποξηρῆναι. ὠφελέει δὲ, καὶ τὰ διαμασήματα. αἱ δὲ ὀδύναι γίνονται,

ὅταν

ὅταν φλέγμα ὑπέλθῃ, ὑπὸ τὰς ῥίζας τῶν ὀδόντων. ἐσθίονται δὲ καὶ βιβρώσκονται. οἱ μὲν, ἀπὸ φλέγματος· οἱ δὲ, ἀπὸ σιτίων, ἢν φύσει ἀσθενέες ἔωσι, καὶ κοιλίην ἔχοντες καὶ πεπηγότες ἐν τοῖσιν οὔλοισι κακῶς. Ἢν δὲ ἐν τῇ ῥινὶ πόλυπος ἐγγένηται, οἷον πρῆσμα, πνέεταί τε καὶ ἀπογκέει ἐκ τοῦ μυκτῆρος εἰς τὸ πλάγιον. ἐξαιρέεται δὲ βρόχῳ διελκόμενος ἐς τὸ στόμα ἐκ τῆς ῥινός. οἱ δὲ καὶ φαρμάκοισιν ἐκσήπονται. φύεται δὲ, ὑπὸ φλέγματος. Ταῦτα μὲν ὅσα ἀπὸ τῆς κεφαλῆς φύονται νουσήματα, πλὴν ὀφθαλμῶν. ταῦτα δὲ ἰδίως γεγράψεται. Περὶ δὲ τῶν κατὰ κοιλίην νουσημάτων, ἐνθυμέεσθαι χρὴ, τάδε. πλευρῖτις, περιπνευμονίη, καῦσος, φρενῖτις. αὗται καλέονται ὀξεῖαι. καὶ γίνονται μὲν μάλιστα καὶ ἰσχυρόταται τοῦ χειμῶνος. γίνονται δὲ, καὶ τοῦ θέρεος. ἧσσον δὲ, καὶ μαλακώτεραι. ἢν δὲ παρατύχῃς, ταῦτα ἂν καὶ ποιέων καὶ ξυμβουλεύων τυγχάνοις μάλιστα. Πλευρῖτις. πυρετὸς ἴσχει, καὶ τοῦ πλευροῦ ὀδύνη. καὶ ὀρθοπνοίη. καὶ βήξ. καὶ τὸ σίαλον κατ' ἀρχὰς μὲν, ὑπόχολον πτύει. ἐπὴν δὲ πεμπταῖος γένηται ἢ ἑκταῖος, καὶ ὑπόπυον. τούτῳ τοῦ μὲν πλευροῦ τῆς ὀδύνης διδόναι, ὅ,τι ἀποστήσει ἀπὸ τοῦ πλευροῦ, τό, τε φλέγμα καὶ τὴν χολήν. ἡ γὰρ ὀδύνη, οὕτως ἂν εἴη μαλακωτάτη. τὴν δὲ κοιλίην θεραπεύειν ὑπάγοντι καὶ ψύχοντι κλύσματι. οὕτω γὰρ τῇ νούσῳ τῇ ξυμπάσῃ συμφορώτατα. προσφέρειν δὲ ποτόν τε καὶ ῥόφημα, καὶ τὰ πόματα διδόναι ὀξύτερα, ὡς τὸ σίαλον ἀνακαθαίρηται ἀπὸ τοῦ πλευροῦ. ὅταν δὲ καθαίρεσθαι ἄρξηται τὸ πῦον, θερμαίνοντα ξυμφέρει τὸ πλευρὸν ἔξωθεν πεπαίνειν τὰ πρὸς τὸ πλευρόν. πρόσθεν δὲ, οὐ ξυμφέρει. ξηραίνεται γάρ. γίνεται δὲ ἡ νοῦσος αὕτη, μάλιστα μὲν ἐκ πόσιος, ὅταν τις ὑγράζοντος τοῦ σώματος, ἢ μεθύων, ἢ νήφων, ῥιγώσῃ. γίνεται δὲ καὶ ἄλλως. κρίνεται δὲ ἡ νοῦσος. ἡ μὲν βραχυτάτη, ἑβδόμη· ἡ δὲ μακροτάτη, τετάρτῃ καὶ δεκάτῃ. καὶ ἢν μὲν ἐν ταύτῃ πτυσθῇ καὶ καθαρθῇ τὸ πῦον ἀπὸ τοῦ πλευροῦ, ὑγιὴς γίνεται. ἢν δὲ μὴ πτυσθῇ, ἔμπυος γίνεται. καὶ ἡ νοῦσος μακρή. κρίνεσθαι δέ ἐστιν ἐν τῇσι νούσοισιν, ὅταν αὔξωνται αἱ νοῦσοι, ἢ μαραίνονται, ἢ μεταπίπτωσιν ἐς ἕτερον νούσημα, ἢ τελευτῶσιν. Περιπλευμονίη. πυρετὸς ἴσχει. καὶ βήξ. καὶ ἀποχρέμπτεται τὸ μὲν πρῶτον, φλέγμα παχὺ καὶ καθαρόν. τῇ ἕκτῃ δὲ καὶ ἑβδόμῃ, ὑπόχολον καὶ ὑποπέλιον. ὀγδόῃ δὲ καὶ ἐνάτῃ, ὑπόπυον. τούτῳ ἢν μὲν ὀδύνη ἐγγίνηται ἢ τοῦ νώτου ἢ τῶν πλευρέων, διδόναι ὅσαπερ ἐν τῇ πλευρίτιδι τοῦ πλευροῦ τῆς ὀδύνης ἐν τῇ φαρμακίτιδι γέγραπται. ποτοῖσι δὲ καὶ ῥοφήμασι, καὶ τῆς κοιλίης ἐς τὴν ὑποχώρησιν καὶ ψύξιν, κατὰ ταὐτὰ θεραπεύειν τῇ πλευρίτιδι. ὅκως δὲ τὸ σίαλον ἐκ τοῦ πλεύμονος ἀνακαθαίρεσθαι καὶ τὸ πῦον, διδόναι φάρμακα ποτά, οἷσιν πλεύμων ὑγραίνεται καὶ καθαίρεται τὸ πῦον ἄνω. ἡ δὲ νοῦσος αὕτη γίνεται, ὅταν ἐκ τῆς κεφαλῆς φλέγμα ἀθρόον ῥυῇ ἐς τὸν πλεύμονα. ἔστι δ' ὅτε καὶ ἐκ πλευρίτιδος μεθίσταται ἐς περιπλευμονίην καὶ καῦσον. κρίνεται δὲ ἐν ἡμέρῃσιν, ἡ μὲν βραχυτάτη, ἐν τεσσαρεσκαίδεκα· ἡ δὲ μακροτάτη, ἐν δυοῖν δεούσαις εἴκοσι. διαφεύγουσι δὲ ταύτην ὀλίγοι. γίνονται δὲ καὶ ἐμ-

vbi pituita in dentium radices ſeſe inſinuarit. Exeduntur autem & eroduntur partim quidem à pituita, partim verò à cibis, ſi naturâ debiles fuerint, & cauitatem habeant, ac in gingiuis malè infixi ſint. Si polypus in naſo innaſcatur, velut quiddam flatu diſtentum ex obliqua nare intumeſcit. Eximitur autem laqueo ad os pertractus. Quidam etiam medicamentis tabefaciunt. Ex pituita autem gignitur. Atque hi quidem morbi in capite ex pituita producuntur, præter oculorum morbos, de quibus ſeorſim ſcribetur. At verò in ventris morbis hæc in conſiderationem adhibenda. Morbus lateralis, pulmonum inflammatio, febris ardens, & perpetua in febre inſania (phrenitis dicta) hi quidem acuti vocantur, & maximi quidem & vehementiſſimi hyeme oriuntur. Oriuntur quoque æſtate, ſed minùs, & leuiores. Quòd ſi tibi fortè contigerint, hæc vbi feceris & in conſilium adhibueris, præcipuè voti compos fies. Morbus lateralis eſt cùm febris detinet, lateralis dolor, ſpiratio difficilis, nec niſi erecta ceruice trahitur, & tuſſis, ſputum per initia quidem aliquantum bilioſum expuit, vbi verò quintum aut ſextum diem attigerit, etiam aliquantum purulentum. Huic in lateris dolore, quod pituitam & bilem à latere inhibeat exhibeto. dolor enim ſic leuiſſimus erit. Ventrem verò ſubducente & refrigerante clyſtere eluere oportet. hoc enim omni morbo conuenientiſſimum exiſtit. Exhibendus etiam potus & ſorbitio, & potiones acidiores propinandæ, vt ſputum de latere per ſuperiora educatur. Vbi verò pus repurgari cœperit, quæ latus calefaciunt conferunt, & exteriore parte lateri admouenda quæ maturent. Priùs autem adhibere non confert, quòd reſiccetur. Oritur autē hic morbus ex potu præcipuè, cùm quis humecto corpore, vel temulentus, vel ſobrius rigore correptus fuerit. fit & aliis ex cauſis. Iudicium autem ſubit hic morbus, cùm breuiſſimè quidem ſeptimo die, cùm longiſſimè autem decimo quarto. Quo quidem ſi pus ex latere repurgatum & per ſputum reiectum fuerit, ſanus euadit. Si verò minimè expuatur, purulentus fit, & morbus longiùs protrahitur. Iudicari autem morbi dicuntur, cùm increſcunt, aut exoleſcunt, aut in alium tranſeunt, aut deſinunt. In pulmonis inflammatione febris detinet & tuſſis, & primùm quidem pituitam craſſam & puram excreat, ſexto verò ac ſeptimo die aliquantulum bilioſum & ſubliuidum, octauo autem & nono pure permixtum. Huic ſi dorſi aut laterum dolor oboriatur, exhibeto quod in morbo laterali ad lateris dolorem facere in medicamentorum tractatione ſcriptum eſt. Potibus autem & ſorbitionibus, alui etiam ſubductione & refrigeratione, iiſdem quibus in morbo laterali, curatio facienda eſt. Vt autem ſputum & pus ex pulmonibus ſurſum educatur, exhibenda ſunt in potu medicamenta quibus pulmo humectatur, & pus per ſuperiora repurgatur. Hic autem morbus oritur cùm pituita ex capite confertim ad pulmonem defluxerit. Interdum verò cùm ex morbo laterali in pulmonis inflammationē & febrem ardentem tranſitus fit. Iudicatur autem breuiſſimus quidem decimo quarto die: longiſſimus verò duodeuigeſimo. Hunc pauci effugiũt, & ex hoc morbo ſup-

purati euadunt, nisi pulmo intra iudicatorios dies repurgatus fuerit. Vbi perpetua cũ febre insania (phrenitis dicta) occupat, primùm leuis febris detinet, & dolor circa præcordia, magis autem dextera ad hepar. Cùm autem quartum aut quintum diem attigerit, tum febris vehementior, tum dolores maiores fiunt, colorq; aliquantum biliosus redditur, & mens offenditur. Huic ad dolorem eadem quæ in morbo laterali exhibeto, & qua parte dolor detinet tepefacientia admoueto. Aluus verò curanda, eademq; reliqua, excepto fotu facienda. Potu quouis alio, præter quàm vino vtendum, aut acetum & mel & aqua exhibenda. Vinum autem mente offensa, neque in hoc morbo, neq; in quibusuis aliis confert. In hoc autem morbo caput multa calida lauare confert. Molliore enim reddito corpore, sudor magis oritur, aluusque & vrina excernitur, ipseque seipso moderatior euadit. Hic morbus oritur ex bile commota, vbi ad viscera & septum transuersum resederit. Iudicatur autem, vt breuissimè, septimo, vt longissimè verò, vndecimo. Hunc enim pauci effugiunt, ipseque in pulmonis inflammationem transit, ac vbi transierit pauci euadunt. In febre ardente, febris & sitis vehemens detinet, lingua aspera & nigra spiritus sanè caliditate redditur, color aliquantulum biliosus fit, & sputa biliosa. In ægro partes exteriores frigidæ sunt, interiora verò admodum calent. Huic refrigerantia & aluo, & exteriore corporis parte admouere conuenit. ea cautione adhibita, vt ne inhorrescat. Potiones quoque & sorbitiones crebræ & paulatim quàm frigidissimæ exhibendæ. Aluus verò curanda, & si quidem quæ in ea continentur non subeant, subluenda, & per infusa quàm frigidissima, vel quotidie, vel tertio quoque die refrigeranda. Hic morbus oritur ex bile commota, vbi in aliquam interiorem corporis partem incubuerit. Consueuit etiam in pulmonis inflammationem transire. Iudicatur autem, vt breuissimè quidem, nono aut decimo die, vt longissimè verò, decimoquarto. Et siquidem ad pulmonis inflammationem deuenerit, pauci effugiunt, si verò non transierit, multi euadunt. Atq; hi quidem acuti morbi vocantur, eósque hoc modo curare conuenit. Quæ febres aliæ hyeme, siue ex vino, siue ex lassitudine, siue ex alia quauis re oriuntur, diligenter obseruandæ sunt. Interdum enim in acutas transeunt, earumque transitio fit eiusmodi. Agitatis duobus humoribus, tum bile, tum pituita, vbi quæ minimè conueniunt corpori admouentur, ipsi in sese collecti, in eam corporis partem quancunq; sors obtulerit incidunt, fitq; morbus lateralis, aut phrenitis, aut pulmonis inflammatio. Febres igitur hyeme exortas diligenti cura obseruare oportet. Sit autem earum diligens obseruatio, vt in his quies, gracilitas, & ventris euacuatio adhibeatur. In sorbitionibus autẽ & potionibus perdurandum donec febris imminuta fuerit. Ex omnibus ferè morbis acuti præcipuè & interficiunt, & maximos labores excitant, iiq; plurima obseruatione & accuratissima curatione indigent. Neq; ab eo qui curat malum aliquod inferri debet, satis enim sunt quæ à morbis adsunt, verùm vt boni aliquid præstet pro

πυοι ἐκ ταύτης τῆς νούσου, ἢν μὴ ἐν τῇσι κυρίῃσιν ὁ πλεύμων καθαρθῇ. Φρενῖτις ὅταν λάβῃ, πυρετὸς ἴσχει βληχρὸς τὸ πρῶτον, καὶ ὀδύνη πρὸς τὰ ὑποχόνδρια. μᾶλλον δὲ πρὸς τὰ δεξιά, ἐς τὸ ἧπαρ. ὅταν δὲ τεταρταῖος γένηται καὶ πεμπταῖος, ὅ, τε πυρετὸς ἰσχυρότερος γίνεται, καὶ αἱ ὀδύναι, καὶ τὸ χρῶμα ὑπόχολον γίνεται. καὶ τοῦ νόου παράκοπή. τούτῳ τῆς μὲν ὀδύνης, ἅπερ ἐν τῇ πλευρίτιδι διδόναι. καὶ χλιαίνειν, ἵν' ἡ ὀδύνη ἔχῃ. τὴν κοιλίην δὲ, θεραπεύειν καὶ τ' ἄλλα ποιέειν τὰ αὐτὰ, πλὴν τοῦ ποτοῦ. ποτῷ δὲ χρῆσθαι τῷ ἄλλων ὅτῳ ἂν ἐθέλῃς, πλὴν οἴνου. ἢ ὄξος καὶ μέλι καὶ ὕδωρ διδόναι. οἶνος δὲ οὐ ξυμφέρει τοῦ νόου παρακεκοπέντος, οὔτε ἐν ταύτῃ τῇ νούσῳ, οὔτε ἐν ἑτέρῃσιν ἄλλῃσι. λούειν δὲ πολλῷ καὶ θερμῷ καὶ κατὰ τὴν κεφαλὴν ἐν ταύτῃ τῇ νούσῳ, ξυμφέρει. μαλασσομένου γὰρ τοῦ σώματος, καὶ ἱδρὼς μᾶλλον γίνεται, καὶ ἡ κοιλίη καὶ τὸ οὖρον διαχωρέει. καὶ αὐτὸς ἑωυτοῦ ἐγκρατέστερος γίνεται. ἡ δὲ νοῦσος γίνεται ὑπὸ χολῆς, ὅταν κινηθεῖσα πρὸς τὰ σπλάγχνα καὶ τὰς φρένας προσίζῃ. ἡ δὲ νοῦσος κρίνεται. ἡ μὲν βραχυτάτη, ἑβδομαίη. ἡ δὲ μακροτάτη, ἑνδεκαταίη. διαφεύγουσι δὲ ταύτην, ὀλίγοι. μεθίσταται δὲ καὶ αὐτὴ ἐς περιπλευμονίην. καὶ ἢν μεταστῇ, ὀλίγοι διαφεύγουσιν. Καῦσος δὲ ὅταν ἔχῃ, πυρετὸς ἴσχει, καὶ δίψα ἰσχυρή. καὶ ἡ γλῶσσα τρηχείη, καὶ μέλαινα γίνεται, τοῦ πνεύματος ὑπὸ θερμότητος. καὶ τὸ χρῶμα ὑπόχολον γίνεται. καὶ τὰ πτύαλα χολώδεα. καὶ τὰ μὲν ἔξω, ψυχρός γίνεται. τὰ δ' ἔσω, λίαν θερμός. τούτῳ ξυμφέρει ψύγματα προσφέρειν, καὶ πρὸς τὴν κοιλίην, καὶ ἔξωθεν πρὸς τὸ σῶμα, φυλασσόμενος μὴ φρίξῃ. καὶ τά τε πόματα καὶ τὰ ῥοφήματα διδόναι πυκνὰ, καὶ κατ' ὀλίγον ὡς ψυχρότατα. τὴν δὲ κοιλίην θεραπεύειν μὲν, μὴ ὑποχωρέειν τὰ ἐνεόντα, κλύσαι. ψύχειν τε κλύσμασι ὡς ψυχροτάτοισιν, ἢ ὁσημέραι, ἢ διὰ τρίτης. ἡ δὲ νοῦσος αὕτη, γίνεται ὑπὸ χολῆς ὅταν κινηθεῖσα ἐντὸς τοῦ σώματος κατασκήψῃ. φιλέει δὲ καὶ ἐς περιπλευμονίην μεθίστασθαι. κρίνεται δὲ ἡ μὲν βραχυτάτη, ἐναταίη ἢ δεκαταίη. ἡ δὲ μακροτάτη, τεσσαρεσκαιδεκαταίη. καὶ ἢν μὲν καταστῇ ἐς περιπλευμονίην, ὀλίγοι διαφεύγουσιν. ἢν δὲ μὴ μεταστῇ, διαφεύγουσι πολλοί. αὗται μὲν οὖν ὀξεῖαι καλέονται. καὶ δεῖ ταύτας οὕτω θεραπεύειν. Ὁκόσοι δὲ ἄλλοι τοῦ χειμῶνος πυρετοὶ γίνονται, εἴτε ἐξ οἴνου, εἴτε ἐκ κόπου, εἴτε ἐξ ἄλλου τινὸς, φυλάσσεσθαι χρή. μεθίστανται γὰρ ἐνίοτε ἐς τὰς ὀξείας νούσους. ἡ δὲ μετάστασις αὐτῶν, τοιαύτη γίνεται. ὅταν τῶν δύο κεκινημένων τοῦ φλέγματός τε καὶ τῆς χολῆς, μὴ τὰ ξυμφέροντα προσφέρηται τῷ σώματι, συστρεφόμενα αὐτὰ πρὸς ἑωυτά, τό, τε φλέγμα καὶ ἡ χολὴ προσπίπτει τοῦ σώματος ὅπου ἂν τύχῃ. καὶ γίνεται ἡ πλευρῖτις. ἢ φρενῖτις. ἢ περιπλευμονίη. φυλάσσεσθαι οὖν χρὴ τοὺς πυρετοὺς τοὺς ἐν χειμῶνι. ἡ δὲ φυλακὴ αὐτῶν ἔστω, ἡσυχίη, καὶ ἰσχνασίη, καὶ κοιλίης κένωσις. ῥοφήμασι δὲ καὶ πόμασι διάγειν, ἕως ἂν ὁ πυρετὸς μειωθῇ. τῶν νούσων σχεδόν τι μάλιστα αἱ ὀξεῖαι, καὶ ἀποκτείνουσι καὶ ἐπιπονώταταί εἰσι. καὶ δεῖ πρὸς αὐτὰς φυλακῆς τε πλείστης, καὶ θεραπείης ἀκριβεστάτης. καὶ ἀπὸ τοῦ θεραπεύοντος, κακὸν μὲν μηδὲν προσγίνεσθαι, ἀλλ' ἀρκέειν τὰ ἀπ' αὐτῶν τῶν νουσημάτων ὑπάρχοντα. ἀγαθὸν δὲ ὅ, τι ἂν οἷος τε ᾖ.

οἷός τε ἦ. καὶ ἢν μὲν ὀρθῶς θεραπεύοντος τοῦ ἰητροῦ ὑπὸ μεγέθεος τῆς νούσου κρατέηται ὁ κάμνων, οὐχὶ καὶ αὕτη ἡ ἁμαρτία τοῦ ἰητροῦ ἐστίν. ἢν δὲ μὴ θεραπεύοντος ὀρθῶς, μηδὲ γινώσκοντος, ὑπὸ τῆς νόσου κρατέηται, τοῦ ἰητροῦ. Τοῦ δὲ θέρεος τάδε γίνονται. πυρετὸς ἴσχει ἰσχυρὸς, καὶ δίψα. καὶ ἐμέουσιν ἔνιοι χολήν. ἐνίοισι δὲ, καὶ κάτω διαχωρέει. τούτοισι δὲ πίνειν διδόναι καὶ ῥοφεῖν, ὅ,τι ἂν σοι δοκέῃ ἐπιτήδειον εἶναι. ἢν δὲ προσίστηται πρὸς τὴν καρδίαν χολὴ ἢ φλέγμα, ἐπιπίνοντες ὕδωρ ψυχρὸν, ἢ μελίκρητον, ἐμέειν. ἢν δὲ ἡ γαστὴρ μὴ ὑποχωρέῃ, κλύσματι χρῆσθαι, ἢ βαλάνῳ. ἡ δὲ νοῦσος γίνεται ὑπὸ χολῆς. ἀπαλλάσσονται δὲ μάλιστα ἑβδομαῖοι, ἢ ἐνναταῖοι. ἢν δὲ τοῦ πυρετοῦ ἔχοντος μὴ καθαίρωνται, μήτε κάτω, μήτε ἄνω, πόνος δὲ ἐνῇ καθ' ἅπαν τὸ σῶμα, ὅταν ἢ τριταῖος, ἢ τεταρταῖος, φαρμάκῳ ὑποκαθῆραι ἐλαφρῷ κάτω, ἢ πόματι. ποιέειν δὲ ῥόφημα ἀπὸ κέγχρου, ἢ ἀλήτου. καὶ πόμασι τοῖσιν αὐτοῖσι θεραπεύειν. πάσχουσι δὲ καὶ ταῦτα ὑπὸ χολῆς. ἢν δὲ τὰ μὲν ἔξω μὴ πυρώδης ᾖ σφόδρα, τὰ δ' ἔσω, καὶ ἡ γλῶσσα τρηχέη καὶ μέλαινα γίνεται, [10] καὶ οἱ πόδες, καὶ αἱ χεῖρες ἄκραι ψυχραὶ, τούτῳ φάρμακον μὲν μὴ διδόναι, θεραπεύειν δὲ προσφέρων ψύγματα, καὶ πρὸς τὴν κοιλίην καὶ πρὸς τὸ ἄλλο σῶμα. καλέεται δὲ ὁ πυρετὸς καυσώδης οὗτος. [11] κρίνεται δὲ μάλιστα ἑνδεκαταῖος, καὶ τεσσαρεσκαιδεκαταῖος. ἢν δὲ τὸ πῦρ λαμβάνῃ καὶ μεθίῃ, τοῦ δὲ σώματος βάρος αὐτὸν ἔχῃ, τοῦτον ἕως μὲν ἂν τὸ πῦρ ἔχῃ ῥοφήμασι καὶ πόμασι θεραπεύειν. ὅταν δὲ μὴ ἔχῃ, διδόναι καὶ σιτία. καθῆραι δὲ ὡς τάχιστα φαρμάκῳ ἤν τε ἄνω δοκέῃ σοι δεῖσθαι ἤν τε κάτω. [12] ἢν δὲ πυρετὸς μὲν μὴ ἔχῃ, τὸ δὲ στόμα πικρὸν ἔχῃ, καὶ τὸ σῶμα βαρύνηται καὶ ἀσιτέῃ, φάρμακον διδόναι. πάσχει δὲ ταῦτα ὑπὸ χολῆς ὅταν εἰς τὰς φλέβας καὶ τὰ ἄρθρα κατασκήψῃ. ὁκόσαι δὲ ἄλλαι ὀδύναι ἐν τῷ θέρει κατὰ κοιλίην γίνονται. ὁκόσαι μὲν πρὸς τὰ ὑποχόνδρια καὶ τὴν καρδίην, μελίκρητον ὑδαρὲς ποιέων, ὅσον τρεῖς κοτύλας ὄξεος παραχέας, δὸς πίνειν χλιαρόν. καὶ ἐπισχὼν ὀλίγον χρόνον ξυνθαλφθεὶς πυρὶ καὶ ἱματίοισιν, ἐμείτω. ἢν δὲ ἀπεμέσαντι αὖθις προσίστηται, καὶ πνίγῃ, αὖθις ἔμετον ποιείσθω. ἢ λούσας αὐτὸν πολλῷ καὶ θερμῷ, ὑποκλύσαι καὶ χλιάσματα προστιθέναι ἐὰν ἡ ὀδύνη ἔχῃ. πάσχουσι δὲ ταῦτα μάλιστα ὑπὸ τοῦ φλέγματος, ὅταν κινηθὲν προσπέσῃ πρὸς τὴν καρδίην. διδόναι δὲ τοῖσι τὰ τοιαῦτα ἀλγήματα ἀλγέουσι, καὶ τῶν φαρμάκων ἃ γέγραπται παύοντα τὴν τοιαύτην νοῦσον ἐν τῇ φαρμακίτιδι. ἢν δὲ μεθίστηται ἡ ὀδύνη ἄλλοτε ἄλλῃ τῆς κοιλίης καὶ ἀπύρετος ᾖ, λούειν πολλῷ καὶ θερμῷ, καὶ πίνειν διδόναι, τῆς ὀδύνης εἵνεκα, ἃ ἐν τῇ πλευρίτιδι γέγραπται. ἢ τῶν ἄλλων ὅ,τι ἄν σοι δοκέῃ. ἢν δὲ μὴ ἀπαλλάσσηται τῆς ὀδύνης, ὑποκαθῆραι φαρμάκῳ κάτω. σιτίων δὲ ἀπέχεσθαι, ἕως ἂν ἡ ὀδύνη ἔχῃ. τὰ δὲ τοιαῦτα ἀλγήματα ὅσα οὕτως πλανᾶται, ὑπὸ χολῆς γίνεται. ὅσαι δὲ κάτωθεν τοῦ ὀμφαλοῦ ὀδύναι γίνονται, ὑποκλύσαι μαλακῷ κλύσματι, ἢν δὲ μὴ παύωνται, φάρμακον δοῦναι κάτω. ὁκόσαι δὲ ὀδύναι ἐξαπίνης γίνονται ἐν τῷ σώματι ἄνευ πυρετοῦ,

viribus curãdum est. Quòd si cùm probè quidem curet Medicus, morbi magnitudine superetur æger, hęc Medici culpa non est. Si verò cùm rectè non curet, neq; morbum cognoscat, à morbo superetur, Medici culpa est. Æstate hæc contingunt, febris vehemens & sitis detinet, quidam bilem vomitione reiiciunt, quibusdam etiam per inferiora secedit. Quibus quodcunq; tibi conueniens esse videbitur potui vel sorbendum exhibeto. Quòd si bilis vel pituita circa cor vrgeat, aqua frigida aut mulsa epota vomendum & si venter infra non subeat, infuso vel glande vtendum. Morbus hic ex bile oritur. Liberantur autem ferè septimo vel nono die. Quòd si cùm febris detinet, neque per inferiora, neq; per superiora purgantur, totumq; corpus laboret, tertio vel quarto die leui medicamento vel potione per inferiora purgandum parandæque sorbitiones ex milio & farina, iisdemq; potionibus curandum. Hæc vero etiam ex bile contingunt. Siquidem partes exteriores non admodum igneæ videantur, sed interiores, linguaque aspera & nigra reddatur, & pedes summæque manus frigidæ sint, huic ne medicamentum quidem exhibueris, sed curationem per refrigerãtia & ventri, & toto corpori adhibita facito. Hæc febris ardens nominatur, iudicaturq; ferè die vndecimo & decimoquarto. Quòd si febris prehenderit & dimiserit, corporis autem grauitas detinuerit, hunc quidem quandiu febris tenuerit, sorbitionibus ac potionibus curato. Cùm verò minimè detinuerit, etiam cibos exhibeto, & quam citissimè medicamentum purgans exhibeto, siue sursum, siue deorsum tibi eo opus esse videatur. Si verò febris quidem non detineat, os tamen amarum habeat, corporis grauitas adsit, cibumque minimè admittat, medicamentum exhibeto. Hæc autem ex bile contingunt, cùm ad venas & articulos decubuerit. At quicunq; alij dolores per æstatem contingunt, qui quidem ad pręcordia & cor feruntur, aquam mulsam aquosam, aceti tribus affusis heminis, tepidam propinato, & vbi modico tempore eã continuerit, & igne & vestibus cõtectus fuerit, vomat. Quòd si à vomitu rursus vrgeant & strangulent, rursus vomitum cieto, aut multa calida loto aluum subluito, & tepefactoria quandiu dolor detinuerit admoueto. Hæc autem præcipuè ex pituita contingunt, cùm commota ad cor irruperit. His verò qui huiusmodi doloribus conflictãtur, etiam ea medicamenta exhibenda, quæ ad huiusmodi morbum sedandum in medicamentorum tractatione scripta sunt. At si dolor subinde ad aliam ventris partem citra febrem transierit, multa calida lauandum, & ad dolorem ea potui exhibenda, quæ in morbo laterali scripta sunt, aut aliud quodcunque tibi visum fuerit. Quòd si dolore non liberetur, medicamento per inferiora purgandũ, cibis verò quoad dolor tenuerit, abstineat. Huiusmodi autem dolores, qui ita vagantur, ex bile oriuntur. In doloribus qui circa vmbilicum contingunt, aluus molli infuso est subluenda, qui si non sedentur, medicamentum deorsum purgans exhibẽdum. Qui verò dolores de repente citra febrem corpori accidunt,

in his multa calida lauare, & tepefactoriis vti confert. Pituita enim & bilis coacta quidem valida sanè sunt, & quacunque corporis parte constiterint, ibi obtinent, vehementemque tum laborem, tum dolorem excitant. Diffusa verò, quacunque corporis parte se prodant, imbecilliora sunt. At verò morbi qui per æstatem contingunt, sic oriri solent. Vbi corpus ex sole incaluerit, humectatur, humectatum verò ægrotat, vel totum, vel ea parte in quam pituita & bilis decubuerint. Eos igitur si quis per initia curauerit, neque longi, neq; periculosi redduntur. Si verò non cures, aut malè cures, & longiores esse consueuerunt, & plærunque interficiunt. Quinetiam ex his tertianæ & quartanæ oriri solent. Hæc morborum constitutio potissimùm quidem per æstatem, interdum autem per hyemem contingit. Cùm febris tertiana detinuerit, si quidem impurgatus esse sibi videatur, quarto die medicamentū purgans exhibeto. At si medicamento opus esse tibi non videatur, in potu ea medicamenta danda sunt, quibus febris aut transmutetur, aut desinat, quemadmodum in medicamentis scriptum est. Et in accessione quidem sorbitione & potu nutriendum, intermediis autem diebus, cibis aluum subducentibus. Quæ vt plurimùm non ita sæpe prehendit, nisi verò curetur, in quartanam transire & diuturna esse solet. Si autem quartana prehenderit, siquidem impurgatus fuerit, primùm quidem caput purgandum, & tribus aut quatuor interiectis diebus, sub ipsam accessionem medicamentum sursum purgans exhibendum, rursus aliquo interuallo interiecto, aliud medicamentum deorsum purgans in ipsa accessione dandum. Quòd si per hæc non sedatur, rursus intermissis aliquot diebus, multa calida loto, medicamenta quæ scripta sunt exhibenda. Potionibus autem & sorbitionibus, reliquaque victus ratione, velut in tertiana vtendum. Hæc autem febris plurimos quidem longo tempore inuadit, quosdam verò etiam pauco, & oritur quidem tum tertiana, tum quartana ex bile & pituita, quàm verò ob causam, de tertiana & quartana alibi à me scriptum est. Harum autem febrium epota medicamenta hanc habent facultatem, vt corpus in consueta caliditate & frigiditate suo loco consistat, neque præter naturam incalescat, neque refrigeretur. Exhibenda verò quemadmodum in medicamentorum tractatione scriptum est. Cùm pituita alba detinet, totum corpus tumore albo intumescit, eodemque die alia corporis parte meliùs, alia deteriùs habere videtur, tumorque alias alia corporis parte & maior & minor est. Huic medicamenta deorsum purgantia exhibenda, quibus aqua aut pituita purgatur. In victus autem ratione vtendum cibis & potibus, ac laboribus, ex quibus siccissimus & maximè gracilis euadat. Morbus hic ex pituita oritur, cùm quis ex diuturnis febribus pituita abundauerit, & minimè purgatus fuerit, & in eius carnes pituita vertitur. Quæ quanquam reliqua pituita nihilo sit albidior, cutis tamen color candidior apparet. Sãguis enim pituitę copia aquosior redditur, neq; æquè in eo bonus color inest, proptereaq; candidiores apparent, morbusq; pituita alba vocatur.

ξυμφέρει λούειν πολλῷ καὶ θερμῷ, καὶ χλιαίνειν. τὸ γὰρ φλέγμα καὶ ἡ χολὴ, ξυνεστηκότα μὲν ἰσχυρά γε ἐστὶν, καὶ κρατέει καθ᾽ ὅκοῖον ἂν τοῦ σώματος ᾖ. καὶ πόνον τε καὶ ὀδύνην ἰσχυρὴν παρέχει. διακεχυμένα δὲ ἀσθενέστερά ἐστι καθ᾽ ὅ ἂν ἔνδηλα ᾖ τοῦ σώματος. τὰ δὲ νουσήματα τὰ ἐκ τοῦ θέρεος γίνονται, εἴωθε γίνεσθαι οὕτως. ὅταν τὸ σῶμα ὑπὸ τοῦ ἡλίου θαλφθῇ, ὑγραίνεται. ὑγραινόμενον δὲ, νοσέει, ἢ πᾶν, ἢ ἐς ὃ μέρος ἂν κατασκήψῃ τὸ φλέγμα καὶ ἡ χολή. ἢν μὲν οὖν τις αὐτὰ ἀρχόμενα θεραπεύῃ, οὔτε μακρὰ γίνεται, οὔτε ἐπικίνδυνα. ἢν δὲ μὴ θεραπεύῃ, ἢ κακῶς θεραπεύῃ, φιλέει καὶ μακρότερα γίνεσθαι, πολλάκις δὲ καὶ κτείνει. καὶ τριταῖοι δὲ καὶ τεταρταῖοι πυρετοὶ, ἐκ τῶν τοιούτων γίνεσθαι πεφύκασιν. αὕτη ἡ κατάστασις τῶν νουσημάτων, μάλιστα μὲν τοῦ θέρεος γίνεται, ἐνίοισι δὲ καὶ τοῦ χειμῶνος. Τριταῖος δὲ πυρετὸς ὅταν ἔχῃ, ἢν μὲν τῷ δοκέῃ ἀκάθαρτος εἶναι, τῇ τετάρτῃ φάρμακον διδῶναι. ἢν δὲ μή σοι δοκέῃ φαρμάκου δεῖσθαι, διδόναι φάρμακα ποτὰ, οἷσιν ἢ μεταστήσεται ὁ πυρετὸς, ἢ ἀπολείψει. διδόναι δὲ ὥσπερ γέγραπται ἐν τοῖσι φαρμάκοισι. καὶ τῇ μὲν λήψει, ῥοφήματι καὶ ποτῷ διαιτᾶν. τῇσι δὲ διὰ μέσου, σιτίοισι διαχωρητικοῖσι. λαμβάνει δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πουλὺ, οὐκ ἐπὶ πλεῖον. ἢν δὲ μὴ θεραπεύηται, ἐθέλει μεθίστασθαι ἐς τεταρταῖον καὶ γίνεσθαι πουλυχρόνιος. Ην δὲ τεταρταῖος λαμβάνῃ, ἢν μὲν ἀκάθαρτος ᾖ, καθαίρειν πρῶτον μὲν τὴν κεφαλήν. καὶ διαλείπων δύο ἢ τέσσαρας ἡμέρας, φάρμακον διδόναι ἄνω κατ᾽ αὐτὴν τὴν λῆψιν. διαλιπὼν δὲ κάτω διδῶναι ἕτερον ἐν αὐτῇ τῇ λήψει. ἢν δὲ πρὸς ταῦτα μὴ παύηται, διαλιπὼν πάλιν, λούσας πολλῷ καὶ θερμῷ, διδῶναι τῶν φαρμάκων ἃ γέγραπται. ποτήμασι δὲ καὶ ῥοφήμασι καὶ τῇ ἄλλῃ διαίτῃ χρῆσθαι, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ τριταίου. λαμβάνει δὲ οὗτος ὁ πυρετὸς, τοὺς μὲν πλείστους, πουλὺν χρόνον· τοὺς δὲ, καὶ ὀλίγον. καὶ γίνεται μὲν, ὅ, τε τριταῖος καὶ τεταρταῖος ὑπὸ χολῆς καὶ φλέγματος. διότι δὲ ὁ τριταῖος καὶ ὁ τεταρταῖος ἑτέρωθί μοι γέγραπται. δύναμιν δὲ ἔχει τῶν πυρετῶν τὰ φάρμακα τούτων, ὥστε πινόμενα, τὸ σῶμα κατὰ χώρην εἶναι, ἐν τῇ εἰωθυίῃ θερμότητι τε καὶ ψυχρότητι. καὶ μήτε θερμαίνεσθαι παρὰ φύσιν, μήτε ψύχεσθαι. διδόναι δὲ, ὡς ἐν τῇ φαρμακίτιδι γέγραπται. Φλέγμα λευκὸν ὅταν ἔχῃ, τὸ σῶμα οἰδέει πᾶν, λευκῷ οἰδήματι. καὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρης, τὸ μὲν δοκέει ῥᾴων εἶναι, τὸ δὲ φλαυρότερος. καὶ τὸ οἴδημα ἄλλοτε ἄλλῃ τοῦ σώματος, μέζον τε καὶ ἔλασσον γίνεται. τούτῳ φάρμακα διδόναι κάτω, ὑφ᾽ ὧν ὕδωρ ἢ φλέγμα καθαίρεται. διαιτᾶν δὲ, σιτίοισι καὶ ποτοῖσι καὶ πόνοισιν, ὑφ᾽ ὧν ὡς ξηρότατος ἔσται καὶ ἰσχνότατος. ἡ δὲ νοῦσος αὕτη γίνεται ἀπὸ φλέγματος. ὅταν τις ἐκ πυρετῶν πολυχρονίων φλεγματώδης ὢν, ἀκάθαρτος γένηται, τρέπηταί τε τὸ φλέγμα αὐτοῦ ἀνὰ τὰς σάρκας. καὶ λευκότερον μὲν οὐδὲν τοῦτο τοῦ ἄλλου φλέγματος. ὁ δὲ χρὼς, φαίνεται λευκότερος. τὸ γὰρ αἷμα ὑπὸ πλήθεος τοῦ φλέγματος, ὑδαρέστερον γίνεται, καὶ οὐκ ἔνι ὁμοίως ἐν αὐτῷ τὸ εὔχροον. καὶ διὰ τοῦτο λευκότεροί τε φαίνονται. καὶ καλέεται ἡ νοῦσος, φλέγμα λευκόν.

ἢν μὲν

ἢν μὲν οὖν θεραπευθῇ ἀρχομένης τῆς νούσου, ὑγιὴς γίνεται. ἢν δὲ μή, ἐς ὕδρωπα μεθίσταται ἡ νοῦσος, καὶ διέφθειρε τὸν ἄνθρωπον. Ὁκόσοι δὲ σπλῆνα ἔχουσι μέγαν, ὅσοι μὲν εἰσὶ χολώδεες, κακόχροοί τε γίνονται καὶ κακελκέες καὶ δυσώδεες ἐκ τοῦ στόματος καὶ λεπτοί. καὶ ὁ σπλὴν σκληρός, καὶ αἰεὶ παραπλήσιος τὸ μέγεθος. καὶ τὰ σιτία οὐ διαχωρεῖ. ὁκόσοι δὲ φλεγματίαι [14] ταῦτά τε ἧσσον πάσχουσι, καὶ ὁ σπλὴν ἄλλοτε μείζων γίνεται, ἄλλοτε δὲ ἐλάσσων. τούτοισι ξυμφέρει, ἢν μὲν ἀκάθαρτοι φαίνωνται, καθαίρειν καὶ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ ἄλλο σῶμα. ἢν δὲ μὴ δέωνται φαρμακείης, 10 διαιτᾶν. τοῖσι μὲν φλεγματώδεσι, ξηραίνοντα τὸ σῶμα καὶ ἰσχναίνοντα σιτίοισι καὶ ποτοῖσι, καὶ ἐμέτοισι, καὶ γυμνασίοισιν ὡς πλείστοισι, καὶ περιπάτοισι. καὶ τοῦ ἦρος ἐλλεβόρῳ καθαίρειν ἄνω. ὁκόσοι δὲ χολώδεες, ξυμφέρει διυγραίνοντα τῇ διαίτῃ ὑπάγειν τὴν κοιλίην, καὶ τὴν κύστιν καὶ τὴν φλέβα τὴν σπληνῖτιν, ἀφιέναι πυκνά. καὶ τοῖσι διουρητικοῖσι φαρμάκοισι χρῆσθαι, ἃ γέγραπται μαλθάσσειν τὸν σπλῆνα. καὶ καθαίρειν ὡς ἔτεος ὥρῃ, καὶ τὸ χολῶδες. ἔνιοι δὲ τῶν σπληνιώντων, ὑπὸ μὲν τῶν φαρμάκων πίνοντες οὐκ ὠφελέονται, οὐδὲ ὑπὸ τῆς ἄλλης θεραπείης [15] οὐδὲν ἰσχνότερος γίνεται αὐτῶν ὁ 20 σπλήν, ἀλλὰ κρατέεται τὰ προσφερόμενα ὑπὸ τοῦ μεγέθεος τῆς νούσου. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, ἐνίοισι μὲν ἐς ὕδρωπα περιίσταται ἡ νοῦσος, καὶ διεφθάρησαν. ἐνίοισι δέ, καὶ πυΐσκεται. καὶ καυθέντες, ὑγιέες γίνονται. ἐνίοισι δέ, καὶ ξυγκαταγηράσκει, σκληρός τε ὢν καὶ μέγας. τὸ δὲ νόσημα γίνεται, ὅταν ἐκ πυρετῶν καὶ κακοθεραπείης, χολὴ ἢ φλέγμα ἢ καὶ ἀμφότερα ἐς τὸν σπλῆνα καταστηρίξῃ. καὶ πολυχρόνιον μέν ἐστι τὸ πάθος· θανατῶδες δὲ οὔ. [16] τῶν δὲ φαρμάκων ὅσα δίδοται τοῦ σπληνός, τὰ μὲν καὶ διὰ τῆς κύστιος καθαίρει, καὶ ποιεῖ λαπαρώτερον. τὰ δὲ καθαίρει 30 μέν, οὔτε διὰ τῆς κύστιος οὐδέν, ὅ,τι καὶ φανερώτερον, οὔτ' ἄλλῃ οὐδαμῇ. λαπάσσει δὲ τὸν σπλῆνα. Εἰλεὸς ὅταν λάβῃ, ἡ γαστὴρ σκληρὴ γίνεται. καὶ διαχωρεῖ οὐδέν. καὶ ὀδύνη κάτω πᾶσαν τὴν κοιλίην ἔχει, καὶ πυρετὸς καὶ δίψα. ἐνίοτε δὲ ὑπὸ πόνου ἐμέει καὶ χολήν. τοῦτον χρὴ διυγραίνειν, καὶ ἔσωθεν, καὶ ἔξωθεν. λούειν τε πολλῷ καὶ θερμῷ. καὶ πίνειν ὅσα τήν τε κοιλίην κινεῖ, καὶ τὸ οὖρον ὑπάγει. καὶ ὑποκλύζειν ἢν δέχηται. ἢν δὲ μὴ δέχηται τὸ κλύσμα, [17] αὐλίσκον προσδήσαντας πρὸς ποδεῶνα ἀσκίου φυσήσας, ἐνιέναι τὴν φῦσαν πολλήν. καὶ ἐπειδὰν ἀρθῇ τὸ ἔντερον ὑ- 40 πὸ τῆς φύσης καὶ ἡ γαστήρ, ἐξελὼν τὸν αὐλίσκον, ἐνιέναι παραχρῆμα κλύσμα. καὶ ἢν δέξηται, ὑποχωρήσει καὶ ὑγιὴς ἔσται. ἢν δὲ μὴ οὕτω δέξηται τὸ κλύσμα, ἀποθνήσκει μάλιστα ἑβδομαῖος. ἡ δὲ τοιαύτη νοῦσος γίνεται, ὅταν τὸ κάτωθεν ξυγκαυθῇ ἀθρόον ἐν τῷ ἐντέρῳ, περὶ τοῦτο περιίσταται φλέγμα. καὶ τὸ ἔντερον ἅτε τούτων ἀθρόων ἐνεσκληκότων, περιοιδεῖ. καὶ οὔτε τῶν ἄνωθεν πινομένων φαρμάκων δέχεται, ἀλλὰ ἀνεμεῖ, οὔτε τῶν κάτωθεν προσφερομένων κλυσμάτων δέχεται. ἔστι δὲ τὸ νόσημα ὀξὺ καὶ ἐπικίνδυνον. Ὕδερος δὲ γίνεται τὰ μὲν πλεῖστα, ὅταν τις ἐκ νόσου μακρῆς ἀκάθαρτος διαφέρηται πολὺν χρόνον. φθείρονται γὰρ αἱ σάρκες, καὶ τήκονται, καὶ γίνονται ὕδωρ. γίνεται δὲ ὕδρωψ, καὶ ἀπὸ τοῦ σπληνὸς ὅταν νοσήσῃ. καὶ ἀπὸ τοῦ ἥπατος.

Si igitur per morbi initia curatio adhibita fuerit, conualescit; sin minùs, in aquam inter cutem morbus transit, & hominem perimit. Qui magnum habent lienem, qui quidem biliosi sunt, malè colorati euadunt, praua vlcera contrahunt, os grauiter olet, graciles sunt, lien durus est, semperque æqualis magnitudinis, neque ciborum reliquiæ per aluum demittuntur. Qui verò pituitosi sunt, hæc iis minus contingunt, & lien aliàs maior, aliàs minor redditur. His confert si quidem minimè purgati videantur, caput & reliquum corpus purgare. Quòd si purgatione non indigeant, victus ea ratio instituenda, quæ pituitosis quidem corpus exiccet & extenuet, cibis, potionibus, & vomitionibus, & exercitationibus quàm plurimis, ac deambulationibus. Quinetiam vere per veratrum sursum purgandum. Biliosis verò confert per victus rationem humectatem aluum & vesicam subducere, & venam splenicam crebrò laxare, medicamentisq; vrinam cientibus vti, quæ lienem mollire scripta sunt, & pro anni tempore bilem purgare. Ex lienosis autem nonnulli medicamentis epotis minimè iuuantur, & ex reliqua curatione nihilo gracilior etiam lien redditur, sed quæ admouentur à morbi magnitudine superantur. Progressu verò temporis quibusdam quidem morbus ad aquam intercutem deuenit, & contabescunt, quibusdam verò purulentus fit, & vstione consanescunt, quibusdam etiam durus & magnus ad senectutem vsque perseuerat. Oritur autem morbus vbi ex febribus & vitiosa curatione, bilis aut pituita, aut vtraque ad lienem decubuerint. Et diuturnus quidem affectus est, minimè tamen lethalis. Ex medicamentis autem quæ ad lienem exhibentur, alia quidem per vesicam purgant & molliorem efficiunt, alia verò purgant quidem, neque tamen per vesicam quicquam quod euidens sit, neque per aliam vspiam partem, lienem tamen emolliunt. Cùm voluulus corripuerit, venter durus redditur, nihilque infra demittit, dolorque totam inferiorem aluum detinet, & febris, & sitis. Quandoque etiam præ dolore bilem vomitione reiicit. Hunc & intus & extra humectare oportet, & multa calida lauare, bibereque quæ aluum moueant & vrinam deducant, & per infusum subluere si admittat. Quòd si clysterem recuset, fistula ad propendulum vtriculi petiolum adalligata & inflata, multus flatus immittendus, intestinoque & ventre per flatum distento, detracta fistula confestim clyster iniiciendus. Quém si admiserit, aluum demittet & conualescet. Si verò ne sic quidem clysterem receperit, septimo ferè die moritur. Oritur autẽ eiusmodi morbus, vbi copiosè coaceruatum stercus in intestino pituita circumambiẽte combustum fuerit, intestinumque, his nimirum confertim induratis, intumuerit, nullumque ex his medicamentis quæ superbibuntur recipit, sed vomitione reiicit, neq; admota per inferiora infusa recipit. Est autem morbus acutus & periculi plenus. Aqua inter cutem plærunq; quidem oritur, vbi quis ex morbo lõgo non purgatus, diu vitã traduxerit. Carnes nanq; corrumpuntur & colliquantur, in aquamq; vertũtur. Fit etiam hydrops ex liene vbi ęgrotarit, & ex hepate,

& ex alba pituita, & intestinorum difficultate & læuitate. Et si quidem hydrops ex vitiosorum humorum purgationis defectu contingat, venter aqua impletur, pedes & tibiæ attolluntur, humeri, iugulum, pectus & coxæ contabescunt. Hunc si inter initia in manus sumpseris, priùs quàm aqua supra modum suffusus fuerit, medicamenta propinanda quibus aqua & pituita per inferiora purgetur. Bilis verò minimè mouenda. Victus ratio instituenda in cibis & potibus, laboribus & deambulationibus, ex quibus gracilis & siccus reddatur, carnes verò quàm validissimæ. Hic verò morbus cùm aliàs lethalis est, tum verò præcipuè cùm venter aqua plenus esse cœperit. At cùm ex liene, aut hepate, aut alba pituita, aut intestinorum difficultate, in aquam intercutem transierit, per eadem quidem curare confert, neque tamen admodùm euadunt. In morbis enim vbi alter alteri succedit, is plærunque interficit. Corpus enim ex præsente morbo imbecillum redditum, si alter morbus accesserit, ex imbecillitate priùs perit quàm alter qui posterior accessit morbus desinat. Aqua sanè sic gignitur. Postquam carnes pituita, tempore, morbo, & vitiosorum humorum purgatione non facta, malaque curatione & febribus corruptæ fuerint, colliquescunt & in aquam vertuntur, neq; in se quidem venter aquam transfundit, sed in eius ambitu gignitur. Si igitur ex medicamẽtis aut reliqua victus ratione auxiliũ sentiat, eiusq; vẽter emolliatur, satis est. Sin minùs, sectione facta aquam educito. Fit autẽ sectio vel iuxta vmbilicum, vel retrò iuxta ilia. Inde verò pauci etiam euadunt. Cùm intestinorum difficultas detinuerit, dolor totum ventrem occupat, & tormina, bilem pituitamque & sanguinem adustum per aluum demittit. Huius purgato capite, medicamentum quod supra pituitam purget propinato, & aluo lacte cocto abluta, reliquum corpus curato. Et si quidem febris expers fuerit, aluum vnguinosis, pinguibus, dulcibus, ac liquidis semper subducito, & quæ insunt semper educito, & si dolor detinet, partes sub vmbilico calida multa lauato: potiones, sorbitiones, & cibos prout in medicamentorum tractatione scriptum est, adhibeto. Oritur hic morbus postquam bilis & pituita in venas & aluum decubuerit. Malè quidem afficitur sanguis, & corruptus per inferiora emittitur, malè quoque intestinum afficitur, & raditur ac exulceratur. Longus autem hic morbus redditur, laboriosus & lethalis, & si quidem valido adhuc corpore curatio adhibeatur, hũc effugere posse spes est; sin verò iam colliquefacto ventreque penitus exulcerato, vitæ nulla spes est. Intestinorum læuitas cibos demittit minimè putrefactos, liquidos, dolor non adest, corpus autem extenuatur. Hunc iisdem quibus intestinorum difficultate detentos curato. Hic verò morbus contingit, cùm ex capite & superiore ventre in inferiorem pituitæ defluxus factus fuerit. Ideoque cùm fit, cibi ab eo refrigerantur & humectantur, eorumq; non putrefactorum velox fit per aluum demissio, & corpus colliquescit, cùm partim quidem cibi non sufficienti tempore in ventriculo coquantur, partim verò à ventriculo calido præter naturam incalescit. Cùm longum

καὶ ἀπὸ λευκοῦ φλέγματος. καὶ ἀπὸ δυσεντερίης. καὶ λειεντερίης. καὶ ἢν μὲν ἐξ ἀκαθαρσίης γένηται ὕδρωψ, ἡ μὲν γαστὴρ, ὕδατος πίμπλαται. οἱ δὲ πόδες καὶ αἱ κνῆμαι, ἐπαίρονται. οἱ δὲ ὦμοι καὶ αἱ κληῖδες καὶ τὰ στήθεα καὶ οἱ μηροὶ τήκονται. τοῦτον ἢν ἀρχόμενον λάβῃς[18] πρὶν τοῦ ὑπέρυδρον γενέσθαι, φάρμακα πιπίσκειν κάτω, ὑφ᾽ ὧν ὕδωρ ἢ φλέγμα καθαίρεται.[19] χολὴν δὲ κινέειν. σιτίοισι δὲ καὶ ποτοῖσι καὶ πόνοισι καὶ περιπάτοισι διαιτᾷν, ὑφ᾽ ὧν ἰσχνὸς καὶ ξηρὸς ἔσται, καὶ αἱ σάρκες ὡς ἰσχυρόταται. ἡ δὲ νοῦσος, θα-10νατώδης, ἄλλως τε καὶ ἢν φθῇ ἡ γαστὴρ μεστωθεῖσα ὕδατος. ὅταν δὲ ἀπὸ σπληνὸς, ἢ ἥπατος, ἢ λευκοῦ φλέγματος, ἢ δυσεντερίης ἐς ὕδρωπα μεταστῇ, θεραπεύειν μὲν τοῖσι αὐτοῖσι ξυμφέρει, διαφεύγουσι δὲ οὐ μάλα. τῶν γὰρ νουσημάτων ὅ,τι ἂν ἕτερον ἐφ᾽ ἑτέρῳ γένηται, ὡς τὰ πολλὰ ἀποκτείνει. ὅταν γὰρ ἀσθενεῖ τῷ σώματι ὄντι ὑπὸ τῆς παρεούσης νούσου, ἑτέρη νοῦσος ἐπιγένηται, προαπόλλυται ὑπὸ ἀσθενείης, πρὶν ἢ τὴν ἑτέρην νοῦσον, τὴν ὑστέρην γενομένην, τελευτῆσαι.[20] τὸ δὴ ὕδωρ γίνεται οὕτως. ἐπειδὰν αἱ σάρκες ὑπὸ φλέγματος, καὶ χρόνου, καὶ νόσου, καὶ ἀκα-20θαρσίης, καὶ κακοθεραπείης, καὶ πυρετῶν διαφθαρῶσι, τήκονται καὶ γίνονται ὕδωρ. καὶ ἡ μὲν κοιλίη, οὐ μεταδιδοῖ ὕδωρ ἐς ἑωυτήν. κύκλῳ δὲ, περὶ αὐτὴν γίνεται. καὶ ἢν μὲν ὑπὸ τῶν φαρμάκων καὶ τῆς ἄλλης διαίτης ὠφελέηται, καὶ ἡ γαστὴρ λαπάσσεται αὐτοῦ. ἢν δὲ μὴ, ταμόντα ἀφεῖναι τοῦ ὕδατος. τέμνεται δὲ,[21] ἢ παρὰ τὸν ὀμφαλὸν, ἢ ὄπισθεν κατὰ τὴν λαγόνα. διαφεύγουσι δὲ καὶ ἐντεῦθεν ὀλίγοι. Δυσεντερίην ὅταν ἔχῃ, ὀδύνη ἔχει κατὰ πᾶσαν τὴν κοιλίην, καὶ στρόφος. καὶ διαχωρέει χολήν τε καὶ φλέγμα, καὶ αἷμα ξυγκεκαυμένον. τούτου καθήρας τὴν κεφαλὴν, φάρ-30μακον πίσαι ἄνω, ὅ,τι φλέγμα καθαίρει. καὶ τὴν κοιλίην γάλακτι ἑφθῷ διανίψας, τὸ ἄλλο σῶμα θεραπεύειν. καὶ ἢν μὲν ἄπυρος ᾖ, τὴν μὲν κοιλίην λιπαροῖσι, καὶ πίοσι, καὶ γλυκέσι, καὶ ὑγροῖσιν ὑπάγειν αἰεὶ τὰ ἐνεόντα. καὶ λούειν πολλῷ καὶ θερμῷ, τὰ κάτω τοῦ ὀμφαλοῦ, ἢν ὀδύνη ἔχῃ. τὰ δὲ πόματα καὶ τὰ ῥοφήματα καὶ τὰ σιτία προσφέρειν, κατὰ τὰ γεγραμμένα ἐν τῇ φαρμακίτιδι. ἡ δὲ νοῦσος γίνεται, ἐπειδὰν χολὴ καὶ φλέγμα κατασκήψῃ ἐς τὰς φλέβας καὶ τὴν κοιλίην, νοσέει μὲν τὸ αἷμα καὶ διαχωρέει ἐφθαρμένον, νοσέει δὲ καὶ τὸ ἔντερον, καὶ ξύεται καὶ ἑλκοῦται. γίνεται δὲ αὕτη ἡ 40νοῦσος, καὶ μακρὴ, καὶ πολύπονος, καὶ θανατώδης. καὶ ἢν μὲν ἔτι τοῦ σώματος ἰσχύοντος θεραπεύηται, ἐλπὶς διαφυγεῖν. ἢν δὲ ἤδη ἐκτετηκότος, καὶ τῆς κοιλίης παντάπασιν ἡλκωμένης, ζωῆς οὐδεμία ἐλπίς.[22] Λειεντερίη. τὰ σιτία διαχωρέει ἄσηπτα, ὑγρά. ὀδύνη δὲ οὐκ ἔνι. λεπτύνεται δὲ, καὶ τὸ σῶμα. τοῦτον θεραπεύειν ἐν τοῖσιν αὐτοῖσι, τοῖς ὑπὸ δυσεντερίης ἐχομένοις. ἡ δὲ νοῦσος γίνεται, ὅταν ἐκ τῆς κεφαλῆς καὶ τῆς ἄνω κοιλίης κατάρροος γένηται τοῦ φλέγματος, ἐς τὴν κάτω κοιλίην. ὅταν δὲ τοῦτο, τὰ σιτία ὑπ᾽ αὐτοῦ ψύχεται καὶ ὑγραίνεται. καὶ ἡ ἄφοδος αὐτῶν ἀσήπτων ταχείη γίνεται. καὶ τὸ σῶμα τήκεται. ἅμα μὲν οὐ πεσσομένων τῶν σιτίων ἐν τῇ κοιλίῃ χρόνον ἱκανόν. ἅμα δὲ ὑπὸ τῆς κοιλίης θερμῆς ἐούσης παρὰ φύσιν[23] θερμαινόμενον. Διάρροια δὲ

ἡ μακρὴ

ἢν μακρὴ ὅταν ἔχῃ, διαχωρέει πρῶτον μὲν, τὰ εἰσιόντα ὑγρά. ἔπειτα φλέγμα. καὶ ἐσθίει μὲν ἐπιεικῶς. ὑπὸ δὲ τῆς πολλῆς διαχωρήσιος ἀσθενὴς καὶ λεπτὸς γίνεται. τοῦτον ἄνω ἀποξηραίνειν, ἐλλέβορον πιπίσκων. καὶ τὴν κεφαλὴν καθαίρων φλέγμα. διανίψαι δὲ καὶ τὴν κοιλίην, γάλακτι ἑφθῷ. ἔπειτα τ' ἄλλα σιτίοισι καὶ ποτοῖσι θεραπεύειν ὑφ' ὧν ξηρανεῖται ἡ κοιλίη καὶ τὸ σῶμα πᾶν. ἡ δὲ νοῦσος ἀπὸ τῶν αὐτῶν γίνεται, ἀφ' ὧν καὶ ἡ λειεντερίη.[24] αὗται αἱ νοῦσοι ἥ τε δυσεντερίη, καὶ ἡ λειεντερίη καὶ διάρροια, παραπλήσιαί εἰσι. καὶ δεῖ αὐτὰς οὕτως ἰῆσθαι. τὸν μὲν κατάρροον ἀπολαμβάνειν τὸν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καὶ τῆς ἄνω κοιλίης, ἢ ἀποτρέπειν. τοῦ γὰρ νουσήματος ἡ φύσις ἐντεῦθεν γίνεται, καὶ οὐδεὶς οὐδέν σοι μέμψεται τὴν διάνοιαν. σχεδὸν δὲ καὶ τἆλλα νουσήματα, ὧδε δεῖ σκοπεῖν, ὁκόθεν ἑκάστῳ ἡ φύσις γίνεται. καὶ οὕτω σκοπῶν καὶ λαμβάνων τὴν ἀρχὴν τοῦ νουσήματος ἥκιστ' ἂν ἁμαρτάνοις. Τεινεσμὸς ὅταν λάβῃ, διαχωρέει αἷμα καὶ μύξα. καὶ πόνος ἐν τῇ κάτω κοιλίῃ γίνεται, καὶ μάλιστα ὅταν εἰς ἄφοδον ἵζῃ. τοῦτον ξυμφέρει τὴν κοιλίαν διυγραίνειν καὶ λιπαίνειν,[25] καὶ λεαίνειν. καὶ ὑπάγειν τὰ ἐνεόντα. καὶ λούειν θερμῷ, πλὴν τῆς κεφαλῆς. φιλέει δὲ ἡ νοῦσος αὕτη[26] τὰ σιτία πλείω τελέειν. οἱ γὰρ στρόφοι κενουμένης τῆς κοιλίης ὑπὸ τοῦ αἵματος διεξιόντος καὶ τῆς μύξης, καὶ προσπιπτόντων πρὸς τὸ ἔντερον, γίνονται. ἐνόντων δὲ τῶν σιτίων, ἧσσον δῆξιν παρέχει τῷ ἐντέρῳ. καὶ γίνεται μὲν ἀπὸ τῶν αὐτῶν, ὧν καὶ ἡ δυσεντερίη. ἀσθενεστέρη δὲ καὶ ὀλιγοχρονίη, καὶ οὐ θανατώδης. Ὅταν δὲ ἐξ οἴνου ἢ ὑπὸ εὐωχίης χολέρη λάβῃ ἢ διάρροια, τῇ μὲν διαρροίᾳ ξυμφέρει ἀσιτεῖν. καὶ ἢν δίψος ἔχῃ, οἶνον διδόναι γλυκύν,[27] ἢ στέμφυλα γλυκέα. ἐς ἑσπέρην δὲ διδόναι ταῦτα, ἃ καὶ τοῖσιν ὑπὸ φαρμάκου κεκαθαρμένοισιν. ἢν δὲ μὴ παύηται, ἐθέλῃς δὲ παῦσαι, ἔμετον ἀπὸ σιτίου ἢ φακίου ποιῆσαι. καὶ τὸ διαχώρημα ἀνασπᾶται ἄνω ἡ κάτω ἄφοδος, καὶ ἢν διακλύσῃς χυλῷ φακῶν ἢ ἐρεβίνθων, καὶ οὕτως που παύσεται. Τῇ δὲ χολέρῃ ξυμφέρει, ἢν μὲν ὀδύνη ἔχῃ, διδόναι ἃ γέγραπται ἐν τοῖσι φαρμάκοισι, παύοντα τῆς ὀδύνης. τὴν δὲ κοιλίην θεραπεύειν τήν τε ἄνω καὶ τὴν κάτω, διυγραίνοντα πόμασι, καὶ μαλάσσοντα τὸ σῶμα λουτροῖσι θερμοῖσι, πλὴν τῆς κεφαλῆς. καὶ ὅ, τε ἔμετος, οὕτως εὐπετέστερος γίνεται, καὶ ἢν ἐσίῃ τι ὑγρόν,[28] τὰ προσεστηκότα ἄνω ἀπεμέεται, καὶ ἡ κάτω ὑποχώρησις μᾶλλον διαχωρέει.[29] ἢν δὲ κενώσῃ, ἐμέεται βιαίως, καὶ ὑποχωρέει βιαιότερον. ἐς ἑσπέρην δὲ διδόναι καὶ τούτῳ, ὅσα περ τῷ φαρμακοποτέοντι. γίνεται δὲ καὶ ταῦτα τὰ ἀλγήματα, ὅσα ἐκ ποσίων γίνεται. ἢ ἐξ εὐωχίης, ὅταν τὰ σιτία καὶ τὰ ποτὰ πλέον τοῦ εἰωθότος, ἐς τὴν κοιλίην ἐσέλθῃ. καὶ τὰ ἔξωθεν εἰωθότα ὑπερθερμαίνειν τὸ σῶμα, κινέει χολὴν καὶ φλέγμα. Στραγγουρίης, εἴδεα μὲν πολλοὶ καὶ παντοῖοι. ξυμφέρει δὲ ἔξωθεν μὲν τὸ σῶμα μαλάσσειν λουτροῖσι θερμοῖσιν. ἔσωθεν δὲ διυγραίνειν. τὴν μὲν κοιλίην, σιτίοισιν ὑφ' ὧν εὔροος ἔσται. τὴν δὲ κύστιν, ποτοῖσιν ὑφ' ὧν τὸ οὖρον ὡς πλεῖστον διαχεῖται. διδόναι δὲ καὶ τῶν διουρητικῶν φαρμάκων,

alui profluuium detinet, primùm quidem quæ ingeruntur liquida per aluum secedunt, deinde pituita. Et moderatè quidem comedit, verùm ex copiosa alui egestione debilis & gracilis redditur. Hunc veratro in potu exhibito, & capite pituita purgato, supra resiccato, lacte cocto aluum eluito, deinde reliquam curationem per cibos & potiones quibus aluus & totum corpus exiccetur adhibeto. Morbus ex iisdem ex quibus intestinorum læuitas oritur. Hi morbi intestinorum difficultas, læuitas, & alui profluuium inter se sunt similes, eosque sic curare conuenit, vt defluxionem quidem à capite & superiore ventre intercipias & auertas, cùm morbi natura inde fit, neque est qui qua in re sententiam tuam coarguat. Ac ferè in reliquis morbis cuiusque naturam vnde fit eodem modo in considerationem adhibere oportet. Quod cùm feceris, morborumque principium deprehenderis, minimè aberraueris. Cùm crebra & inanis egerendi voluntas prehenderit (tinesmum dicunt) sanguis & mucus per aluum secedunt, dolorque in inferiore aluo oritur, idque præcipuè vbi ad secessum deuenerit. Huic aluum madefacere, pinguem reddere ac læuigare conuenit, quæ intus sunt subducere, & calida, excepto capite, lauare. Hic autem morbus plures cibos insumere consueuit. Vacuato enim ventre, à sanguine & muco transeunte, & ab his quæ ad intestinum illabuntur, tormina fiunt. Intus autem existentibus cibis, minorem morsum intestino exhibent. Ac ex iisdem quidem ex quibus etiam intestinorum difficultas contingit, & imbecillior tamen & breuis, minimeq; lethalis. Cùm ex vino aut comessatione cholera prehenderit, aut alui profluuium, ad alui quidem profluuium ieiunium cófert, & si sitis detineat, vinum dulce exhibendum, aut vuarum dulcium retrimẽta. Sub vesperam autem eadem danda quæ à medicamento purgatis dantur. Quòd si non sedetur, sedare autem velis, vomitum post cibum aut lenticulæ decoctum excitato, confestimq; per inferiora secessus sursum reuellitur, si quo lẽtium aut cicerum cremore elueris, sic quoq; quodammodo sedabitur. Ad choleram autem confert, si quidem dolor detinet, ea dare quæ in medicamentorum tractatione dolorem sedare scripta sunt. Venter autem tum superior, tum inferior, potionibus madefacientibus curandus, corpusq; excepto capite, balneis calidis emolliendum, sicq; facilior vomitus contingit, & si quid humidi subierit, quæ molesta sunt sursum reuomuntur, & per inferiora secessus magis prodit. Quòd si vacuus fuerit, cùm vi euomuntur, & violentius secedunt. Sub vesperam autem etiam ei exhibeto, quæ ei qui medicamento purgante vsus est, exhiberi solent. At verò dolores qui ex vini potione aut cõmessatione contingunt, oriuntur cùm cibi & potus solito copiosiores in ventriculum subierint, quæque foris corpus supra modum calefacere solent, bilem & pituitam agitant. Stranguriæ multi quidem & varij sunt modi. Confert verò foris quidem corpus balneis calidis emollire, intus verò madefacere, aluum quidem cibis quibus fluida reddatur, vesicam verò potionibus, à quibus vrinæ plurimùm profluit. Ex medicamentis autem vrinam cientibus, ea danda sunt,

quæ in medicamentorum tractatione dolorem sedare scripta sunt. Morbus verò ex pituita oritur. Et cùm quidem vesica resiccata, aut refrigerata, aut vacuata fuerit, dolorem exhibet, cùm verò humida & plena, aut etiam distenta est, minùs. Hic autem morbus senioribus quidem longior fit, junioribus verò breuior, neutris tamen lethalis. In coxendicum morbo, dolor coxæ connexionem inuadit, & extremas nates, & protuberantem in summa femoris parte carnem quæ γλουτὸς dicitur. Ad extremum verò per totũ etiam crus dolor deerrat. Huic confert, cùm dolor detinet, balneis calidis & fomentis emollire ad quancunq; cruris partem dolor fortè decubuerit, aluumque subducere, cumque leuatus dolor fuerit, medicamentum infra purgãs exhibere, & post hæc lac asininũ coctum potare. Ad dolorem autem danda quæ scripta sunt in medicamentorum tractatione. Oritur hic morbus vbi bilis & pituita ad venam sanguine manantem decubuerit, aut ex alio morbo, aut aliàs cùm quicquid est sanguinis à pituita & bile coactum, male affectum fuerit. Istud enim toto crure per venam sanguine manantem vagatur, & vbicunque constiterit, ibi etiam dolor maximè manifestus & molestus contingit, non tamen lethalis. Quòd si in vno aliquo loco firmiter constiterit dolor neq; medicamentis expellatur, quocunque loco dolor fortè extiterit, eum lino crudo inurito. Articularis morbus cùm detinet, corporis articulos ignis & dolor inuadit. Prehẽdit etiam acutus, & ad alium atq; alium etiam articulum vehementiores & leuiores dolores decumbunt. Huic, quâ parte dolor detinet, refrigerantia admouere confert, & quę in ventre sunt per infusa & glandem subducere, & quicquid tibi profuturum videbitur, sorbendum & bibendum exhibere. Hic morbus ex bile & pituita oritur, cùm agitata ad articulos decubuerint. Et breuis quidem & acutus euadit, sed minimè lethalis, junioribusque magis quàm senioribus contingere solet. Pedum dolor his omnibus quæ circa articulos contingunt violentior quidem existit, & maximè diuturnus, quique egerrimè soluitur, estq; hic quidem morbus sanguinis in venis à bile & pituita corrupti. Qui quo magis tenues venulas corporique plurimùm necessarias neruosque & ossa multa ac crebra subierit, ei sanè tum stabilior morbus est & grauis, minimè tamen lethalis. Quòd si in digitis dolor remaneat, venas in digito paulum supra articuli nodum inurito. Vstio autem per linum crudum fiat. Morbus autem Regius hunc in modum curãdus est. Corpus quidem balneis calidis foris emolliẽdum, aluus verò & vesica madefacienda, & ex vrinam cientibus danda quę antè scripta sunt. Quòd si vehemẽs fuerit, capite purgato medicamentum quoddã quod bilem per inferiora purget propinato, postea verò vrinam ducentibus vtẽdum. Hic autem morbus oritur, cùm bilis commota ad cutem se conuerterit. Quæ si quiuis ex plebe nouerit, haud similiter in incurabiles morbos incidat. Solent enim morbi ex paruis causis externis magni &

ἃ γέγραπται ἐν τῇ φαρμακίτιδι παύοντα τὰς ὀδύνας. ἡ δὲ νοῦσος ὑπὸ τοῦ φλέγματος γίνεται. καὶ ὅταν μὲν ἡ κύστις ξηρανθῇ, ἢ ψυχθῇ, ἢ κενωθῇ, ὀδύνην παρέχει. ὅταν δὲ ὑγρή τε ἔῃ καὶ πλήρης, ἢ καὶ κεχυμένη, ἧσσον. ἡ δὲ νοῦσος τοῖσι μὲν παλαιοτέροισι, μακροτέρη γίνεται. τοῖσι δὲ νεωτέροισι, βραχυτέρη. θανατώδης δὲ οὐδετέροισιν. Ἰσχιὰς δὲ ὅταν λάβηται, ὀδύνη λαμβάνει ἐς τὴν πρόσφυσιν τοῦ ἰσχίου, καὶ ἐς ἄκρον τὸ πυγαῖον, καὶ ἐς τὸν γλουτόν. τέλος δὲ καὶ διὰ παντὸς τοῦ σκέλεος πλανᾶται ἡ ὀδύνη. τούτῳ συμφέρει ὅταν ἡ ὀδύνη ἔχῃ, μαλάσσειν καθ' ὁκοῖον ἂν τυγχάνῃ τοῦ σκέλεος στηρίζουσα ἡ ὀδύνη, ἐν λουτροῖσι καὶ χλιάσμασι καὶ πυρίῃσι. καὶ τὴν κοιλίην ὑπάγειν. ὅταν δὲ λωφήσῃ ἡ ὀδύνη, φάρμακον διδόναι κάτω. καὶ μετὰ ταῦτα πίνειν γάλα ὄνου ἑφθόν. διδόναι δὲ τῆς ὀδύνης ἃ γέγραπται παρὰ τοῖσι φαρμάκοισιν. ἡ δὲ νοῦσος γίνεται, ἐπὴν χολὴ καὶ φλέγμα ἐς τὴν αἱμόρροον φλέβα καταστηρίξῃ, ἢ ἐξ ἑτέρης νούσου, ἢ ἄλλως ὁκόσον ἂν τοῦ αἵματος ὑπὸ φλέγματος καὶ χολῆς νοσήσῃ ξυνεστηκός. τοῦτο γὰρ πλανᾶται ἀνὰ τὸ σκέλος διὰ τῆς φλεβὸς τῆς αἱμορρόου. καὶ ὅκου ἂν στῇ, κατὰ τοῦτο καὶ ἡ ὀδύνη ἔνδηλος γίνεται μάλιστα καὶ ἐπίπονος. θανατώδης δὲ οὔ. εἰ δὲ ἐς ἕν τι χωρίον καταστηρίξῃ ἡ ὀδύνη καὶ στῇ, καὶ τοῖσι φαρμάκοισι μὴ ἐξελαύνηται, καῦσαι καθ' ὁκοῖον ἂν τυγχάνῃ ἐοῦσα ἡ ὀδύνη. καίειν δὲ τῷ ὠμολίνῳ. Ἀρθρῖτις νοῦσος ὅταν ἔχῃ, λαμβάνει πῦρ καὶ ὀδύνη τὰ ἄρθρα τοῦ σώματος. λαμβάνει δὲ καὶ ὀξέως καὶ ἐς ἄλλο τε καὶ ἄλλο τῶν ἄρθρων, ὀξύτεραί τε καὶ μαλακώτεραι καταστηρίζουσιν αἱ ὀδύναι. τούτῳ ξυμφέρει προσφέρειν ᾗ ἂν ἡ ὀδύνη ἔχῃ, ψύγματα. καὶ ἐκ τῆς κοιλίης ὑπάγειν τὰ ἐνεόντα, κλύσμασιν ἢ βαλάνῳ. καὶ ῥοφὰν διδόναι καὶ πίνειν, ὅ,τι ἂν δοκέῃ σοι ξυνοίσειν. ὅταν δὲ ἡ ὀδύνη ἐνῇ, φάρμακον κάτω πίσαι. καὶ μετὰ τοῦτο πίνειν ὀρρὸν ἑφθόν. καὶ ὄνου γάλα. ἡ δὲ νοῦσος γίνεται ὑπὸ χολῆς καὶ φλέγματος, ὅταν κινηθέντα εἰς τὰ ἄρθρα καταστηρίξῃ. καὶ ὀλιγοχρονίη μὲν γίνεται καὶ ὀξείη· θανατώδης δὲ, οὔ. νεωτέροισι δὲ εἴωθε μᾶλλον ἢ γεραιτέροισι γίνεσθαι. Ποδάγρη βιαιότερον μὲν τῶν τοιούτων ἁπάντων ὁκόσα περὶ τὰ ἄρθρα, καὶ πολυχρονιώτατον, καὶ δυσαπαλλακτότατον. καὶ ἔστι μὲν ἡ νοῦσος αὕτη, τοῦ αἵματος ἐφθαρμένου, τοῦ ἐν τοῖσι φλεβίοισιν, ὑπὸ χολῆς καὶ φλέγματος. ὅσῳ δὲ ἐν λεπτοτάτοισιν ἢ φλεβίοισιν, καὶ ἐν ἀνάγκῃ πεφυκόσι πλείστῃ τοῦ σώματος, καὶ ἐν νεύροισι καὶ ὀστέοισι πολλοῖσί τε καὶ πυκνοῖσι, τοσούτῳ δὴ παραμονιμώτατόν τε ἐστὶ τὸ νόσημα καὶ δυσαπαλλακτότατον. ξυμφέρει δὲ καὶ ταύτῃ τὰ αὐτά, ἃ καὶ τῇ ἀρθρίτιδι. καὶ μακρὴ μὲν καὶ αὕτη ἡ νοῦσος καὶ ἐπίπονος· θανατώδης δὲ οὔ. ἢν δὲ τοῖσι δακτύλοισιν ἡ ὀδύνη ἐγκαταλείπηται, καῦσαι τὰς φλέβας τοῦ δακτύλου ὑπὲρ τοῦ κονδύλου ὀλίγον. καίειν δὲ ὠμολίνῳ. Τὸν δὲ ἴκτερον ὧδε χρὴ θεραπεύειν. ἔξωθεν μὲν τὸ σῶμα μαλθάσσειν λουτροῖσι θερμοῖσι. τὴν δὲ κοιλίην διυγραίνειν, καὶ τὴν κύστιν. καὶ τῶν διουρητικῶν διδόναι, ἃ προγέγραπται. ἢν δὲ ἰσχυρὸς ᾖ, καθήρας τὴν κεφαλὴν, φάρμακόν τι πίσαι κάτω, ὃ χολὴν καθαίρει. ἔπειτα δὲ τοῖσι διουρητικοῖσι χρῆσθαι. ἡ δὲ νοῦσος γίνεται, ὅταν χολὴ κινηθεῖσα ὑπὸ τὸ δέρμα τραπῇ. ταῦτα δὲ ἐπιστάμενος ἂν ἰδιώτης, οὐκ ἂν ὁμοίως ἐμπίπτοι εἰς ἀνήκεστα νοσήματα. καὶ γὰρ νοσήματα εἴωθεν ἀπὸ μικρῶν προφασίων μεγάλα καὶ

πολυχρόνια

πολυχρόνια γίνεσθαι. καὶ ὅσα μὲν σιτίων ἢ ποτῶν ἐχόμενά ἐστιν, ἢ ῥοφημάτων ἢ φαρμάκων ὅσα ὀδύνης εἵνεκα δίδοται, ἀκίνδυνά ἐστιν ἅπαντα προσφέρειν ἀεὶ, ἐὰν κατὰ τὰ γεγραμμένα προσφέρῃς. ὅσα δὲ καθαίρει τῶν φαρμάκων, χολὴν ἢ φλέγμα, ἐν τούτοισιν οἱ κίνδυνοι γίνονται, καὶ αἱ αἰτίαι τοῖσι θεραπεύουσι. φυλάσσεσθαι οὖν χρὴ τὰ μάλιστα, ταῦτα μὲν ὅσα κατὰ κοιλίην γίνεται νουσήματα, πλὴν τῶν περὶ ἐμπύων καὶ φθινόντων, καὶ τῶν γυναικείων. ταῦτα γὰρ χωρὶς γεγράψεται. Φύματα ὅσα φύεται, πάντα ὑπὸ φλέγματος, ἢ αἵματος φύεται. ὅταν δὲ ὑπὸ τρώματος ἢ πτώματος ἀθροισθῇ, ξυμφέρει δὴ τούτων, τὰ μὲν καταπλάσσοντα, καὶ φάρμακα πιπίσκοντα διαχεῖν. τὰ δὲ καταπλάσσοντα, πεπαίνειν. καὶ διαχέει μὲν τῶν καταπλασμάτων ὅσα θερμὰ ὄντα ὑγραίνει, καὶ μὴ πρὸς ἑωυτά. πεπαίνει δὲ, ὅσα θερμαίνοντα ξυνάγει. ὅταν δὲ ἐπιτμηθῇ, ἢ αὐτόματον ῥαγῇ, φαρμάκῳ ἀνακαθαίρειν τὸ ὑγρόν. ὅταν δὲ πυορροοῦντα παύσηται, ὡς ἕλκος ἰᾶσθαι. Λέπρη, καὶ κνησμὸς, καὶ ψώρη, καὶ λειχῆνες, καὶ ἀλφὸς, καὶ ἀλώπεκες, ὑπὸ φλέγματος γίνονται. ἔστι δὲ τὰ τοιαῦτα, αἶσχος μᾶλλον, ἢ νουσήματα. κηρίον, καὶ χοιράδες, καὶ φύγεθλα, καὶ δοθιῆνες, καὶ ἄνθραξ, ὑπὸ φλέγματος φύεται. τούτοισι τοῖσι φαρμάκοισιν ἀποκαθαίροντα, ὧδε χρῆσθαι. ὅσοι μὲν χολώδεες εἰσὶ, διδόναι, τὰ ὑφ' ὧν χολὴ καθαίρεται. ὅσοι δὲ φλεγματώδεες, τὰ ὑφ' ὧν φλέγμα. ὅσοι δὲ μελαγχολῶσι, τὰ ὑφ' ὧν μέλαινα χολή. τοῖσι δὲ ὑδρωπιῶσι, τὰ ὑφ' ὧν ὕδωρ. ὅσα δὲ δίδοται φάρμακα ποτὰ καὶ μὴ καθαίρει μήτε χολὴν, μήτε φλέγμα, ὅταν ἐς τὸ σῶμα εἰσέλθῃ, τὴν δύναμιν αὐτὰ παρέχεσθαι δεῖ, ἢ ψύχοντα, ἢ θερμαίνοντα, ἢ ξηραίνοντα, ἢ ὑγραίνοντα, ἢ ξυνάγοντα, ἢ διαχέοντα. ὅσα δὲ ὕπνον ποιεῖ, ἀτρεμίην δεῖ τῷ αἵματι παρέχειν τὸ φάρμακον. Ὅταν δὲ ἐπὶ νοσέοντα ἀφίκῃ, ἐπερωτᾷν χρὴ ἃ πάσχει, καὶ ἐξ ὅτου, καὶ ποσαῖος, καὶ τὴν κοιλίην εἰ διαχωρέει, καὶ δίαιταν ἥν τινα διαιτᾶται. καὶ ἐνθυμέεσθαι πρῶτα μὲν τὸ νούσημα πότερον ἀπὸ χολῆς ἢ φλέγματος γεγένηται, ἢ ἀμφότερα. καὶ τοῦτο δὲ εἰδέναι, ὅ, τι ἀνάγκη ἔχει, ὥς τε ὑπὸ τούτων τοῦ ἑτέρου, ἢ ἀμφοτέρων γίνεσθαι. ἔπειτα πότερον ξηρασίης ἢ ὑγρασίης χρῄζει. ἢ τὰ μὲν τοῦ σώματος, ξηρασίης. τὰ δὲ, ὑγρασίης. ἔπειτα τὴν νοῦσον, εἴτε ἄνω δεῖ θεραπεύειν, εἴτε κάτω. εἴτε διὰ τῆς κύστιος. καὶ εἴτε αὔξεται ἡ νοῦσος, εἴτε μαραίνεται, εἴτε λύεται, εἴτε μεταπίπτει εἰς ἑτέραν νοῦσον. τοὺς τρωματίας, λιμοκτονέειν, καὶ ἐκ τῆς κοιλίης ὑπάγειν τὰ ἐνεόντα, ἢ ὑποκλύζοντα, ἢ φάρμακον κάτω διδόντα. καὶ πίνειν ὕδωρ ἢ ὄξος, ἢ ῥοφεῖν. τὰ φλεγμαίνοντα ψύχειν καταπλάσμασι. τὰ δὲ τοιαῦτα καταπλάσματα εἰσὶ, ἢ τεῦτλα ἑφθὰ ἐν ὕδατι, ἢ σέλινον, ἢ ἐλαίης φύλλα, ἢ συκῆς φύλλα, ἢ βάτου, ἢ βαλάνου, ἢ ῥοιῆς γλυκείης. ἑφθοῖσι δὲ τούτοισι χρῆσθαι. ὠμοῖσι δὲ ῥάμνου φύλλοισιν. ἢ ἄγνου. ἢ ἐλελισφάκου. ἢ τιθυμάλλου. ἢ γλήχωνα χλωρόν. ἢ πράσα. ἢ σέλινα. ἢ κορίανον. ἢ ἰσάτιος φύλλα. ἢν δὲ μηδὲν ἀπὸ τούτων ἔχῃς, μηδὲ ἄλλο τι μηδὲν κατάπλασμα, ἄλφιτον φυρήσας ὕδατι ἢ οἴνῳ, καταπλάσαι.

diuturni fieri. Et quæ quidem ad cibos aut potiones spectant, vel sorbitiones, vel medicamenta quę doloris gratia exhibentur, ea omnia semper sine periculo admouentur, si vt scripta sunt admoueas. Quæ verò medicamenta bilem aut pituitam purgant, in iis periculum constituitur, & culpa in eos qui curant confertur. Hæc igitur maximè euitare oportet. Atq; ij quidem morbi qui circa ventrem oriũtur, præter eos qui pus pectore colligunt, & qui tabem inferunt, & qui mulieribus contingunt. De his enim seorsim scribetur. Tubercula quæ oriũtur omnia, ex pituita aut sanguine nascuntur. Cùm verò ex vulnere aut casu collecta fuerint, hæc sanè confert partim quidem cataplasmatis inducere, & medicamentis epotis discutere, partim verò cataplasmatis impositis maturare. Ex cataplasmatis autem discutiunt, quæcunq; calida humectant, neque ad se trahunt. Maturant autem quæ calefaciendo cogunt. Vbi verò quid sectum aut sponte ruptum fuerit, medicamento humorem repurgato, cùm autem pus effluere desierit, velut vlcus curato. Lepra, prurigo, scabies, impetigines, vitiligo & alopeciæ ex pituita oriuntur. Sunt autem ista fœditas potiùs quàm morbi. fauus, strumæ, phygethla, furunculi & carbunculus, ex pituita oriuntur. In his vt ea repurges medicamentis ad hunc modum vtendum. Biliosis quidem ea exhibeto, quibus bilis repurgetur, pituitosis verò à quibus pituita, melancholicis autem à quibus bilis atra, hydropicis verò ex quibus aqua. Quæ medicamenta potu exhibentur, neque bilem, neque pituitam purgare solent, ea cùm corpus subierint, vim suam exhibeant oportet, aut refrigerando, aut calefaciendo, aut siccando, aut humectando, aut cogendo, aut diffundendo. Quæ verò somnum conciliant, ea sanguini quietem per medicamentũ præbere oportet. Cùm verò ad ægrotũ perueneris, quænam patiatur & quanam ex causa interrogandum, & ex quot iam diebus, an etiam venter demittat, ac quanam victus ratione vtatur. Imprimisq; in considerationem adhibendum, num morbus ex bile aut pituita, vel ab vtrisque ortus sit. Probéque nosse conuenit, quòd ex horum altero, aut vtrisque, originem vt habeat necesse est. Deinde num siccitate vel humectatione indigeat, vel aliæ quidem corporis partes siccitate, aliæ verò humectatione. Postea an morbus per superiora, an per inferiora curandus sit, vel per vesicam, & num morbus increscat, aut imminuatur, num soluatur, vel in alium transeat. Eos qui vulnera acceperunt fame conficito, & quæ insunt ex aluo, vel per infusum, vel per medicamentum deorsum purgans exhibitum subducito, aquam vel acetum potui exhibeto, aut sorbitione dato. Quæ inflammationem sentiunt, per cataplasmata refrigeranda. Sint autem hæc cataplasmata, aut betę folia aqua cocta, aut apium, aut oleæ folia, aut fici folia, aut rubi, aut quercus, aut mali punici dulcis, quibus coctis vtendum est. Crudis verò rhamni foliis, vel viticis, vel saluiæ, vel Tithymalli, vel polygonum viride, vel porrum, vel apium, vel coriandrum, vel isatidis folia admoueto. Quòd si horum nihil habeas, neq; vllum aliud cataplasma, polentam aqua aut vino subactam ex cataplasmate imponito.

Tamdiu autem cataplasmata hæc iuuant, quamdiu vlcera frigidiora fuerint, calidiora verò aut æquè calida nocent. Pinguia inflammatis minimè cōferunt, neque sordidis, neque putrescentibus. Verùm ad inflammata frigida conferunt, ad sordida verò & putrescentia, acria, & quæ morsum quendam excitando purgant. Cùm verò carnem generare voles, pinguia & calida magis conferunt. Ab his enim caro succrescit. Quibus cibis aut potionibus per sanitatē homines in victus ratione vtuntur, his præsentibus ad calorem, frigus, humiditatem & siccitatem temperatis, erga ægros vti oportet. Ex frigidis quidem calidis, & calidis ex minimè calidis, & siccis ex non siccis, & reliquis ad eundem modum. Neque verò de præsentium facultate dubitandum, & absentia inuestiganda quæ nullam ægro vtilitatem afferre possunt. Quòd si probè consideres, cùm ab his discesseris, pauca inuenies quibus circa ægrum vtaris. Sorbitiones autem in omnibus morbis exhibendæ, aut ptisana, aut milium, aut farina, aut alica. Ex his quæ ad alui deiectionem exhibueris, tenuia & cocta magis dulcioráque dato, quàm salsiora aut calidiora. Quæ verò ad robur & virium refectionem, crassiora, pinguiora, & moderatè cocta. Potionibus autem vtendum, si quidem aluum & vesicam subducere velis, vino dulci aut aqua mulsa, sin verò adstringere, austero, albo, tenui, aquoso. Sin roborare, austero, nigro. Qui vinū timidè bibūt, iis potiones præparatæ & in medicamentorum tractatione scriptæ exhibendæ. His qui medicamentum biberunt, post purgationem exhibeto, febricitantibus quidem, aut lenticulam, aut milium tenue, aut ptisanæ cremorem. Ptisana autem danda quidem, & milium, quę leuia existunt. Alica verò velut omniū valentissima, & farina velut his valentior. Lenticula autem odorata paranda, & pauca secundo loco exhibenda, cùm leuis sit sorbitio, & ori ventriculi superiore parte grata. Admisceatur autem aut sal, aut mel, aut cuminum, aut oleum. Ad lenticulam verò aut pulegium herbam, aut aceti parum admisceto. Febre verò carentibus panis puri medullam iusculo intritam dato, aut mazam, aut piscis cocti & sale conditi frustulum, aut ouiculæ tenerrimæ carnem, vel gallinæ, vel catuli coctam. Et febricitantibus, aut betam, aut cucurbitam, aut blitum, & post cibum vinū generosum, vetus, album quàm dilutum propinato. Quibus lauari non confert, eos vino & oleo calido inungito, & tertio quoque die detergeto. Cùm laborantis aluum cibis humectare voles, mazam & opsonia exhibeto, marinorum quidem pisciū frustula cocta ex intrito, ouis quàm tenerrimæ carnes, aut hœdi, aut catelli, aut volucris coctas, & betam, vel blitum, vel rumicem, aut cucurbitam si anni tempus tulerit. Olera verò apium, & mentham & ocimum, & vinum mellitum, vetus, album aquosum. Cùm autem corpus exiccare voles, panem exhibeto, & opsonia assa & sicca, eaque omnia calidiora, & carnium partes carnosas, pisces saxatiles, olera, rutam, aut thymum, aut origanum. Vinum autem nigrum austerum. Opsonia verò sale & cumino condito, reliquis verò condimentis quàm

τοσοῦτον δὲ χρόνον καταπλάσματα ταῦτα ὠφελέει, ὁκόσον ἂν ψυχρότερα ᾖ ἢ τὸ ἕλκος. ὅταν δὲ θερμότερα, ἢ ὁμοίως θερμὰ, βλάπτει. τὰ λιπαρὰ πρὸς τὰ φλεγμαίνοντα οὐ ξυμφέρει, οὐδὲ πρὸς τὰ ἀκάθαρτα, οὐδὲ πρὸς τὰ σηπόμενα. ἀλλὰ πρὸς μὲν τὰ φλεγμαίνοντα, ξυμφέρει τὰ ψυχρὰ, πρὸς δὲ τὰ ἀκάθαρτα καὶ τὰ σηπόμενα, τὰ δριμέα, καὶ ὅσα δῆξίν τινα παρεχόμενα, καθαίρει. ὅταν δὲ σαρκοφυῆσαι βούλῃ, τὰ λιπαρὰ καὶ τὰ θερμὰ μᾶλλον ξυμφέρει, πρὸς ταῦτα γὰρ ἡ σὰρξ θάλλει. ὁκόσοισιν ἂν ἄνθρωποι σιτίοισιν ἢ ποτοῖσιν ὑγιαίνοντες ἐς δίαιταν χρῶνται, ἐκ τούτων χρὴ τῶν παρεόντων χρῆσθαι, πρὸς τοὺς νοσέοντας σκευάζοντα, θερμὰ καὶ ψυχρὰ, καὶ ὑγρὰ καὶ ξηρά. ἐκ μὲν ψυχρῶν, θερμά. καὶ θερμὰ, ἐκ μὴ θερμῶν. καὶ ξηρὰ, ἐκ μὴ ξηρῶν. καὶ τὰ λοιπὰ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. ἀπορέειν δὲ οὐ χρὴ οὐδὲ τοῖσι παρεοῦσι μὲν μὴ δύνασθαι, τὰ ἀπόντα δὲ ζητεῦντα μηδὲν ὠφελέειν τὸν κάμνοντα οἷόν τε εἶναι. εὑρήσεις δὲ ἢν ὀρθῶς σκοπέῃς ἔξω τουτέων, οἷσι πρὸς τὸν νοσέοντα χρῶνται, ὀλίγα. ῥοφήματα δὲ ἐν τοῖσι νούσοισι ἁπάσῃσι διδόναι, ἢ πτισάνην, ἢ κέγχρον, ἢ ἄλητον, ἢ χόνδρον. τούτων ὁκόταν μὲν διδῷς εἰς διαχώρησιν, λεπτὰ διδόναι, καὶ διεφθότερα καὶ γλυκύτερα, ἢ ἁλυκώτερα, ἢ θερμότερα. ὁκόσα δὲ ἐς ἰσχὺν ἢ ἀνακομιδὴν, παχύτερα, λιπαρώτερα, καὶ μετρίως ἑφθά. ποτοῖσι δὲ χρῆσθαι, ἢν μὲν ὑπάγειν ἐθέλῃς τὴν κοιλίην καὶ τὴν κύστιν, γλυκὺν οἶνον, ἢ μελίκρητον. ἢν δὲ στύφειν, αὐστηρὸν, λευκὸν, λεπτὸν, ἢ ὑδαρέα. ἢν δὲ ἰσχύειν, αὐστηρὸν, μέλανα. ὁκόσοι τὸν οἶνον πίνουσιν [36] ἀτηλεῶς, τούτοισι διδόναι, ἃ γέγραπται ἐν τῇ φαρμακίτιδι ποτὰ σκευαζόμενα. τοῖσι φαρμακοποτέουσι διδόναι μετὰ τὴν κάθαρσιν, τοῖσι μὲν πυρέσσουσιν, ἢ φακὸν, ἢ κέγχρον λεπτὸν, ἢ πτισάνης χυλόν. διδόναι δὲ πτισάνην μὲν καὶ κέγχρον, ὡς κοῦφα ἐόντα. χόνδρον δὲ, ὡς ἰσχυρότατον πάντων. καὶ ἄλητον, ὡς ἰσχυρότερον τούτων. φακὸν δὲ εὐώδεα σκευάσαι. καὶ ὀλίγον δεύτερον διδόναι, ὡς καὶ κοῦφον ὂν ῥόφημα καὶ εὐκάρδιον ἄνω. παραμίσγειν δὲ ἢ ἅλας, ἢ μέλι, καὶ κύμινον, καὶ ἔλαιον. τῷ δὲ φακῷ παραμίσγειν ἢ χλόης γλήχωνος καὶ ὄξεος ὀλίγον. τοῖσι δὲ ἀπυρέτοισιν, ἄρτου καθαροῦ τὸ ἔσωθεν ἐντρίψας ἐν ζωμῷ. ἢ μάζαν [37] καὶ τέμαχος ἑφθὸν, ἢ κρέας οἰὸς ὡς νεωτάτης, ἢ ὄρνιθος, ἢ σκύλακος ἑφθόν. καὶ τοῖσι πυρέτοισιν, ἢ τεῦτλον, ἢ κολοκύντην, ἢ βλῆτον, καὶ μετὰ τὸ σιτίον, πίνειν οἶνον οἰνώδεα, παλαιὸν, λευκὸν, ὡς ὑδαρέα. Οἷσι λούεσθαι μὴ ξυμφέρει, ἀλείφειν οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ θερμῷ. καὶ ἐκμάσσειν διὰ τρίτης. ὅταν κοιλίην ὑγραίνειν ἀπὸ σιτίων ἀσθενέοντος ἐθέλῃς, διδόναι μάζαν καὶ ὄψα. θαλασσίων μὲν τεμάχια ἑφθὰ ἐν ὑποτρίμματι. κρέα δὲ οἰὸς ὡς νεωτάτης, ἢ ἐρίφου, ἢ σκύλακος, ἢ ὄρνιθος ἑφθά. καὶ τεῦτλα, ἢ βλῆτα ἢ λάπαθα ἢ κολοκύντην ἢν ὥρη ᾖ. λάχανα δὲ σέλινα, καὶ ἄνηθα, καὶ ὤκιμα. [38] καὶ τὸν οἶνον μελιχρὸν, παλαιὸν, λευκὸν, ὑδαρέα. ὅταν δὲ ξηραίνῃς τὸ σῶμα, διδόναι ἄρτον. καὶ ὄψα ὀπτὰ καὶ ξηρὰ, καὶ θερμότερα ταῦτα πάντα. καὶ κρεῶν τὰ μέλεα, ὅσα σαρκώδεα. ἰχθύων τοὺς πετραίους. λάχανα πήγανον. ἢ θύμον ἢ ὀρίγανον. τὸν δὲ οἶνον μέλανα αὐστηρόν. σκευάζειν δὲ τὰ ὄψα ἁλὶ καὶ κυμίνῳ, καὶ τοῖσιν ἄλλοισιν ἀρτύμασιν ὡς ἐλαχίστοισι.

λαχίστοισι χρῆσθαι. ὅταν δὲ ἀνακομίσαι ἐκ νόσου ἐθέλῃς, διδόναι τὰ μὲν ἄλλα ταὐτὰ, ἃ καὶ ὅταν διυγραίνῃς τὴν κοιλίην. τὰ δὲ κρέα ἀντὶ τῶν γαλαθηνῶν ἰσχυρότερα. καὶ ἀντὶ τῶν κυνείων, ὀρνίθεια,[39] καὶ λαγῷα. καὶ τούτων ἔνια ὀπτὰ καὶ τῶν κρεῶν καὶ τῶν ἰχθύων. καὶ ἐσκευασμένα ὡς ἄριστα. ὁκόσοισι τῶν νουσημάτων ξηρασίη ξυμφέρει, μονοσιτίη ξυμφέρει, καὶ τὰ σιτία καὶ τὰ ποτὰ ἐλάσσω τελέειν[40] ἢ ὥστε πλήρη εἶναι. καὶ ταῦτα ἐκπονέειν καὶ περιπατεῖν καὶ κοιμᾶσθαι ὡς ἐλάχιστα. ὁκόσοισι δ' αὖ ὑγρασίη ξυμφέρει, μὴ ἀσιτέειν. καὶ τοῦ σιτίου καὶ τοῦ ποτοῦ, μὴ ἐνδεᾶ εἶναι. μηδὲ πονέειν. καὶ κοιμᾶσθαι ὁκόσα ἂν ἐθέλῃ.[41] ὁκόσων ἐπιθυμέουσιν οἱ κάμνοντες ἢ σιτίων, ἢ ὄψων, ἢ ποτῶν, παραρκεέτω ταῦτα, ἢν μὴ μέλλῃ τῷ σώματι βλάβος ἔσεσθαι. ὁκόταν ἢ σιτίων ἢ ποτῶν προστιθέναι ἄρξῃ, ἢ ἀφαιρέειν, κατ' ὀλίγον χρὴ καὶ τὰς προσθέσιας ποιέεσθαι καὶ τὰς ἀφαιρέσιας. ὁκόσοι σιτία ἱκανὰ οἷοί τέ εἰσι τελέειν, ῥοφήματα μὴ διδόναι. ἀποκλείει γὰρ τοῦ σιτίου. ὁκόσοι δὲ μὴ οἷοί τε, τούτοισι διδόναι. ἐὰν δέ τι διδόναι θέλῃς κομιδῆς ἕνεκα, διδόναι χόνδρον,[42] ἢ πτισάνην πυρίνην. ταῦτα γὰρ τῶν ῥοφημάτων τὰ ἰσχυρότερα. διδόναι δὲ μετὰ δεῖπνον. τὰ φάρμακα ὅσα ποτὰ, καὶ ὅσα πρὸς τὰ τρώματα προσφέρεται μανθάνειν χρὴ,[43] ἄξιον γὰρ ἀπάντως. οὐ γὰρ ἀπὸ γνώμης ταῦτα εὑρίσκουσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ μᾶλλον ἀπὸ τύχης· οὐδέ τι οἱ χειροτέχναι μᾶλλον ἢ οἱ ἰδιῶται. ὅσα δὲ ἐν τῇ τέχνῃ τῇ ἰητρικῇ γνώμῃ μανθάνεται καὶ εὑρίσκεται ἢ περὶ σιτίων ἢ περὶ φαρμάκων, παρὰ τῶν οἵων τε διαγινώσκειν, τὰ ἐν τῇ τέχνῃ μανθάνειν χρὴ, ἢν τι θέλῃς μανθάνειν. μετὰ τὰ ῥοφήματα διδόναι τὸ σιτίον τοῖσιν ἀσθενέουσιν· ἐπιπίνειν δὲ οἶνον οἰνώδεα. πρὸ δὲ τῶν σιτίων καὶ ποτῶν ἢ ῥοφημάτων, καὶ μετὰ ταῦτα ὅ,τι ἄν τοι δοκέῃ τοῖσιν ἀσθενέουσιν ἐσορῶν τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν, προσφέρειν καὶ τὸ σιτίον καὶ τὸ ποτόν. μάλιστα γὰρ ἂν οὕτως ὠφελέοις. τῶν σιτίων ἃ δύναμιν ἕκαστα ἔχει, τεκμαίρεσθαι χρὴ, ἀπὸ τῶν φανερὰν τὴν δύναμιν παρεχομένων· ὁκόσα ἢ φῦσαν, ἢ δῆξιν, ἢ πλησμονὴν, ἢ ἐρυγμὸν παρέχει. ἢ στρόφον. ἢ διαχωρέει, ἢ μὴ διαχωρέει. καὶ φανερὸν ὅ,τι ταῦτα ἐργάζεται. καὶ ἀπὸ τούτων χρὴ, τά τε ἄλλα σκοπεῖν. ἔχει γὰρ ἕκαστα τῶν ἐδεσμάτων, διότι καὶ ὠφελέει καὶ βλάπτει. ἀλλὰ τἄλλα τὰ μὲν φανερώτατά ἐστιν ἐργαζόμενα, ἃ ἐργάζεται, τὰ δὲ ἀμυδρότερα. τὰ σιτία καὶ τὰ ὄψα σκευάζειν καὶ διδόναι τοῖσιν ἀσθενέουσιν, ὑφ' ὧν μήτε φῦσα ἔσται, μήτε ὀξυρεγμίη, μήτε στρόφος, μήτε λίην διαχωρέει, μήτε λίην ξηραίνεται. ταῦτα δὲ γίνεται ὧδε. ὅσα μὲν ἡ κοιλίη κρατέει, καὶ τὸ σῶμα αὐτὰ ἀναδέχεται, ταῦτα μὲν οὔτε φῦσαν παρέχεται, οὔτε στρόφον. ἢν δὲ μὴ ἡ κοιλίη κρατέῃ, ἀπὸ τούτων καὶ φῦσα, καὶ στρόφος, καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα γίνεται. κουφότατα τῶν σιτίων καὶ τῶν ὄψων καὶ τῶν ποτῶν, ὅσα μέτρια[44] ἐσιόντα ἐς τὸ σῶμα, ἢ ὀλίγῳ πλέω τῶν μετρίων, μήτε πλήρωσιν παρέχει, μήτε στρόφον, μήτε φῦσαν, μήτε ἄλλο τῶν τοιούτων μηδέν. καὶ πέσσεταί τε τάχιστα. καὶ πεσσόμενα διαχωρέει. καὶ ἀνὰ πᾶσαν τε τὴν ἡμέρην ἐσιόντα ἐς τὴν κοιλίην, ἀλυπότατά ἐστι, καὶ ὅταν

minimum vtitor. At cùm ex morbo vires reficere voles, alia quidem eadem quæ dum aluum humectas exhibeto. Sed lactantium loco carnes validiores, & catulinarum loco, volucrium & leporinas, & ex his assas quasdam tum carnes, tum pisces, & quàm optimè conditos. Quibus morbis siccitas confert, semel die cibum capere conducit, & cibos ac potus pauciores quàm vt repleri queant insumere, eósque laboribus & deambulatione conficere, & quàm minimùm dormire. At quibus humiditas confert, inedia non est ferenda, neque cibo aut potu indigere debent, neque laborare, & dormire quantum volent. Quoscumque cibos, aut opsonia, aut potiones, ægrotantes expetunt, ea suppetant, si nullum corpori nocumentum sit adfuturum. Cùm cibos aut potiones addere vel detrahere cœperis, paulatim & additiones & detractiones faciendæ. Qui sufficientes cibos conficere queunt, iis sorbitiones ne exhibueris, cibum enim prohibent, iis verò qui non possunt, dato. Si quid dare voles virium reficiendarum gratia, alicam & ptisanam triticeam exhibeto. Hæ namque sorbitiones valentiores sunt, post cœnam autem exhibendæ. Quæ potu exhibentur medicamenta & ad vulnera adhibentur, ea perdiscenda, idque plurimi æstimandum. Neque enim hæc homines ex consilio, sed potiùs ex fortuna inueniunt, neque artifices magis quàm plebeij. Quæ verò in arte Medica intelligentia discuntur & inueniuntur, vel circa cibos, vel medicamenta, ab iis qui nosse possunt quæ in arte sunt perdiscenda, si quid perdiscere voles. Imbecillis post sorbitiones cibum exhibeto, & vinum generosum superbibendum dato. Ante cibos, & potiones, & sorbitiones, & post hos, quicumque tandem tibi videbitur & cibus & potus offerendus, si ad corpus & animum attenderis. Sic enim plurimùm iuueris. Quam ciborum quisque facultatem habeat, ex his qui manifestam facultatem exhibent, cõiicere oportet. Qui vel flatum, vel morsum, vel plenitudinem, vel ructum excitant, vel tormina, vel per aluum demittuntur, vel non demittuntur, cúmque hæc manifestò efficiant, ex his etiam reliquos considerare oportet. Singula enim edulia quæ iuuent & noceant habent. Sed alia quidem quæ efficiunt, apertissimè efficiunt, alia verò obscuriùs. Imbecillis cibaria & opsonia conficito & exhibeto, ex quibus neque flatus fit, neque ructus acidus, neque tormina, & quæ neque admodum per aluum demittantur, neque admodum exiccentur. Hæc autem ad hunc modum contingunt. Quæ quidem ventriculus superat, quæque corpus recipit, ea neque flatum, neque tormina excitant. At si ventriculus non superet, ab his & flatus, & tormina, cæteráque id genus contingunt. Ex cibis, opsoniis & potibus leuissimi sunt, qui modicè aut paulò supra modum in corpus ingesti, neque plenitudinem, neque tormina, neque flatum, neque horum quicquam excitant, & cùm celerrimè concoquuntur, & concocti per aluum demittuntur, & qui toto die quo ventrem subierint, nullam molestiam exhibent, cumq; longè

antè ingesti sunt. Graues verò qui modicè aut infra modum insumpti, plenitudinem & laborem exhibēt, & quos neque quis perficere, neque edere, neque bibere potest, sed laborem faciunt. Perdiu verò si quis eos aut biberit, aut comederit, sic quoq; laborem exhibent, neque pro ratione per aluum secedunt. Ad sanitatem optimi sunt, qui paucissimi ingesti, satis sunt vt fami & siti medelam afferant, & longo tempore in corpus recepti, etiam pro ratione per aluum secedūt. Ad robur autem comparandū optimi, qui plurimam & densissimam carnem gignunt, sanguinem crassiorem reddunt, & pro ingestorum ratione per aluum secedunt, plurimoq; tempore in corpore continentur. Pinguia, vnguinosa, caseosa, melle & sesamo condita, ructum acidum ferè cient, & bilis sursum ac deorsum refusionem, & tormina, & flatum, ac repletionem. Idem etiā euenit cùm quis plura comederit aut biberit, quam ventriculus concoquere queat. Imbecillis quæcumque pro morbi & corporis ratione dederis, ea corpus absumit, & neque indigum est, neq; plenum. Sin verò in temporis occasione, aut postea erraueris, ad vtrunque noxa consequitur. Cibi, opsonia, aut potus quos corpus recipit, ex iis fere neque tormina, neque flatus, neque ructus acidus contingit. Vbi enim ventrem subierint, ex eo corpus quod sibi accommodatum est trahit, & quod relictum est, iam imbecillius esse necesse est, ita vt tormina, aut flatum, aut aliud quid eiusmodi in ventre excitare non possit. Vina dulcia & austera, & mellita vetera, ventrem subducunt, maximéque vrinam mouent & nutriunt, & neque flatum, neque tormina, neque plenitudinem excitant. Carnes excoctæ & assatæ, imbecilles quidem vtræque ad robur firmandum. Ad alui secessum excoctæ quidem accommodatæ, assæ verò tardiores. Quæ autem moderatam & coctionem & assationem habent, eæ & ad robur, & ad alui secessionem moderatè se habent. Crudiores verò ad robur quidem accommodatæ, ad secessum verò minimè. Ex cibis ac potibus qui corpori maximè conueniunt, & maximè sufficiunt, & ad nutritionem & ad sanitatem, ex his ipsis, cùm quis non opportunè, aut iusto pluribus vtitur, tum morbi, tum ex morbis mortes contingunt. Reliqui autem cibi ac potus qui eiusmodi facultatem non habent, parum quidem iuuant, etiamsi quis his opportunè vtatur, parum verò etiam nocent. Imbecilli autem in vtramque partem vergunt, vt & boni aliquid, & mali faciant. At cibi & potus qui hanc vim habent hi sunt, panis, maza, carnes, pisces, vinum, & ex his quidem alij magis, alij minus. Qui siccam victus rationem instituunt, his cum cibo potum ne exhibeto, sed longo post cibum interuallo. Et ad hunc quidem modum siccus humor ex cibis siccis proueniens, corpus siccat. Si verò vnà cum cibo bibat, alimentum humidius redditum, corpus humidius facit. Panis calidus & carnes calidę, si per se edātur, siccant. Quòd si cum humore aut cōfestim à cibo insuper potum exhibueris, nō siccant. Panis purus ex farinis ad robur & viriū refectionem magis confert, quam qui non est incerniculo perpurgatus, & recens quàm hesternus, & ex farinis recentibus, quā ex vetustissimis.

διὰ τὸ πάλαι ἐσελθεῖν. βαρέα δὲ, ὅσα μέτρια πλείω μέτρα ἢ ἐλάσσω τῶν μετρίων, πλήρωσιν καὶ πόνον παρέχει, καὶ μὴ τελέειν, μὴ δὲ οἷόν τε ἐσθίειν αὐτὰ μηδὲ πίνειν, ἀλλὰ πόνον παρέχει. διὰ χρόνου δὲ αὖθις αὐτὰ ἢ πίνῃ ἢ ἐσθίῃ, καὶ οὕτω πόνον παρέχει, καὶ οὐ διαχωρέει ἀνὰ λόγον. ἐς ὑγιείην ἄριστα, ὅσα ὀλίγιστα ἐσιόντα, αὐτάρκεά ἐστι, καὶ λιμοῦ καὶ δίψης ἄκος εἶναι. καὶ πλεῖστον χρόνον τὸ σῶμα αὐτὰ δέχεται, καὶ διαχωρέει κατὰ λόγον. Ἐς ἰσχὺν δὲ ἄριστα, ὅσα σάρκα φύει πλείστην, καὶ πυκνοτάτην. καὶ τὸ αἷμα παχὺ ποιεῖ. καὶ διαχωρέει κατὰ λόγον τῶν ἐσιόντων. καὶ τὸ σῶμα πλεῖστον χρόνον ἀναδέχεται. τὰ λιπαρὰ καὶ τὰ πίονα, καὶ τὰ τυρώδεα καὶ μελιτώδεα, καὶ τὰ σησαμόεντα ὀξυρεγμίην ὡς μάλιστα παρέχει, καὶ χολέρην, καὶ στρόφον, καὶ φῦσαν, καὶ πλησμονήν. ποιέει δὲ τοῦτο αὐτό, καὶ ὅταν πλείω τις φάγῃ ἢ πίῃ, ἢ ὅσα δεῖ πέπτεσθαι ἡ κοιλίη. Τοῖσιν ἀσθενέσιν, ἢν μὲν κατὰ λόγον τῆς νούσου καὶ τοῦ σώματος διδῷς ἃ ἂν διδῷς, ὑπαναλίσκει ταῦτα τὸ σῶμα, καὶ οὔτε ἐνδεές ἐστιν, οὔτε πλῆρες. ἢν δὲ ἁμαρτάνῃς τοῦ καιροῦ ἢ ἔπειτα, βλάβος ἐπ᾽ ἀμφότερα. ὅσα τῶν σιτίων ἢ τῶν ὄψων ἢ τῶν ποτῶν τὸ σῶμα ἀναδέχεται, μάλιστα ἀπὸ τούτων οὔτε στρόφος γίνεται, οὔτε φῦσα, οὔτε ὀξυρεγμίη. ὅταν γὰρ ἐς τὴν κοιλίην ἐσέλθῃ, ἀπ᾽ αὐτοῦ ἕλκει τὸ σῶμα τὸ αὐτῷ ἐπιτήδειον, καὶ ἀσθενέστερον ἤδη τὸ λοιπὸν ἀνάγκη εἶναι, ὥστε στρόφον, ἢ φῦσαν, ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων ἐν τῇ κοιλίῃ μὴ ποιῆσαι. Τῶν οἴνων καὶ οἱ γλυκέες, καὶ οἱ αὐστηροὶ, καὶ οἱ μελιχροὶ παλαιοί, τὴν κοιλίην ὑπάγουσι. μάλιστά τε διουρέουσι καὶ τρέφουσι. καὶ οὔτε φῦσαν παρέχουσιν, οὔτε στρόφον οὔτε πλησμονήν. Κρέα δὲ τὰ ἑφθὰ, καὶ τὰ ὀπτά, ἀσθενέα μὲν πρὸς τὴν ἰσχὺν ἀμφότερα. ἐς δὲ τὴν διαχώρησιν, τὰ μὲν ἑφθὰ, ἐπιτήδεια. τὰ δὲ ὀπτά, στασιμώτερα. τὰ δὲ μετρίως ἔχοντα καὶ ἑψήσιος καὶ ὀπτήσιος, μετρίως καὶ ἐς τὴν ἰσχὺν ἔχει καὶ ἐς τὴν διαχώρησιν. τὰ δὲ ὠμότερα πρὸς μὲν τὴν ἰσχὺν, ἐπιτήδεια. πρὸς δὲ τὴν διαχώρησιν, οὔ. Τῶν σιτίων καὶ τῶν ποτῶν τὰ προσφορώτατα τῷ σώματι, καὶ μάλιστα αὐτάρκεα καὶ ἐς τροφὴν καὶ ἐς ὑγιείην· καὶ ἀπὸ τούτων αὐτῶν, ὅταν τις αὐτοῖσι μὴ ἐν καιρῷ χρῆται, ἢ πλέοσι τοῦ καιροῦ, αἵ τε νοῦσοι καὶ ἐκ νούσων οἱ θάνατοι γίνονται. τὰ δ᾽ ἄλλα σιτία καὶ ποτὰ ὅσα μὴ τοιαύτην δύναμιν ἔχει, σμικρὰ μὲν ταῦτα ὠφελέει, ἢν τις καὶ τὰ μάλιστα αὐτοῖσιν ἐν καιρῷ χρῆται· σμικρὰ δὲ καὶ βλάπτει. ἐπ᾽ ἀμφότερα δέ ἐστιν ἀσθενέα, ὥστε ἀγαθόν τι ποιῆσαι καὶ ὥστε κακόν. ἔστι δὲ τῶν σιτίων καὶ τῶν ποτῶν ἃ τὴν δύναμιν ἔχει ταύτην, τάδε, ἄρτος, μᾶζα, κρέα, ἰχθύες, οἶνος. τούτων μέντοι τὰ μὲν μᾶλλον, τὰ δὲ ἧσσον. Ὁκόσοι ξηρὴν δίαιταν διαιτῶνται, τούτοισι μὴ ξὺν τῷ σιτίῳ τὸ ποτὸν διδόναι, ἀλλὰ μετὰ τὸ σιτίον, διαλιπὼν πουλὺν χρόνον. καὶ οὕτω μὲν ξηρὴ ἡ ἰκμὰς ἀπὸ ξηρῶν σιτίων γενομένη, τὸ σῶμα ξηραίνει. ἢν δὲ ἅμα τῷ σιτίῳ πίνῃ, νοτερωτέρη ἡ τροφὴ γενομένη, ὑγρότερον τὸ σῶμα ποιέει. Ἄρτος ὁ θερμὸς καὶ τὰ κρέα τὰ θερμὰ αὐτὰ ἐφ᾽ ἑωυτῶν ἐσθιόμενα, ξηραίνει· ἢν δὲ ξὺν ὑγρῷ διδοὺς, ἢ ἐπιπίνειν παραχρῆμα ἐπὶ τῷ σιτίῳ, οὐ ξηραίνει. Ἄρτος ὁ καθαρὸς τῶν ἀλεύρων, ἐς ἰσχὺν καὶ κομιδὴν ξυμφορώτερος ἢ ὁ ἀνέρεκτος, καὶ πρόσφατος ἢ ἕωλος, καὶ τῶν ἀλεύρων προσφάτων ἢ παλαιοτάτων.

Τὰ δὲ

Τὰ ἄλφιτα τῶν κριθέων ἀποβρέχων περιχύδην ἐπισμέων ἰσχυρότερα ἢ βεβρεγμένων· καὶ πρόσφατα, ἢ παλαιότερα. καὶ ἡ μᾶζα προπεφυρημένη ἰσχυροτέρη, ἢ μὴ προπεφυρημένη. [48] Ὁ οἶνος διαχεόμενος καὶ ἀποψυχόμενος καὶ διηθεύμενος, λεπτότερος γίνεται καὶ ἀσθενέστερος. Τὰ κρέα τὰ μὲν ἑφθὰ, ἢν μὲν διεφθα ποιήσῃς, ἀσθενέστερα καὶ ἐλαφρότερα. τὰ δὲ ὀπτὰ, ἢν ἔξοπτα γένωνται, καὶ τὰ παλαιὰ δὲ ὄξευς ἢ ἁλῶν, ἀσθενέστερα καὶ ἐλαφρότερα τῶν προσφάτων. Τὰ ἀσθενέα τῶν σιτίων καὶ τὰ κοῦφα, τὴν μὲν κοιλίην οὐ λυπεῖ, οὐδὲ τὸ σῶμα, διότι οὐκ ἀνοιδεῖ θερμαινόμενα, οὐδὲ πληροῖ, ἀλλὰ λεπαίνεται ταχὺ, καὶ πεσσόμενα διαχωρεῖ. ἡ δὲ ἰκμὰς ἀπ᾽ αὐτῶν τῷ σώματι ἀσθενὴς γίνεται, καὶ οὔτε αὔξει, οὔτε ἰσχὺν ἀξίην λόγου παρέχει. τὰ δὲ ἰσχυρὰ τῶν σιτίων, ἀνοιδεῖ τε ὅταν ἐς τὴν κοιλίην ἐσέλθῃ. καὶ πλήρωσιν παρέχει. καὶ πέσσεται μὲν σχολαίτερον, καὶ οὐ διαχωρεῖ. ἡ δὲ ἰκμὰς ἀπ᾽ αὐτῶν ἰσχυροτέρη [49] καὶ ἀκήρατος προσγινομένη, ἰσχύν τε παρέχει τῷ σώματι πολλὴν, καὶ αὔξην. Κρεῶν κουφότατα ἐς τὸ σῶμα, κύνεια, καὶ ὀρνίθεια, καὶ λαγῷα ἑφθά. βαρέα δὲ τὰ βόεια. καὶ τὰ χοίρεια μετριώτερα, πρὸς δὲ τὰς φύσας καὶ ἑφθὰ καὶ ὀπτά. ὑγιαίνουσι καὶ ἀσθενέουσι τὰ μήλεια. τὰ δὲ ὕεια εἰς καὶ εὐεξίην μὲν καὶ ἰσχὺν πονέουσι καὶ γυμναζομένοισιν ἀγαθά· ἀσθενέουσι δὲ καὶ ἰδιώτῃσιν, ἰσχυρότερα. καὶ τὰ θηρεῖα τῶν ἡμέρων, κουφότερά ἐστι, διότι καρπὸν οὐχ ὅμοιον ἐσθίει. διαφέρει δὲ τὰ κρέα τῶν κτηνέων, καὶ ὁκόσα καρπὸν ἐσθίει καὶ ὁκόσα μὴ ἐσθίει. καὶ ὁ καρπὸς, οὐ τὸ αὐτὸ ἅπασι ποιεῖ, ἀλλὰ τὸ μὲν πυκνήν τε τὴν σάρκα τοῦ ἱερείου παρέχει καὶ ἰσχυρήν· τὸ δὲ ἀραιήν τε καὶ ὑγρὴν καὶ ἀσθενέα. Ὡς μὲν τὸ ξύμπαν εἰρῆσθαι, ἰχθύες κοῦφον ἔδεσμα, καὶ ἑφθοὶ καὶ ὀπτοὶ, καὶ αὐτοὶ ἐφ᾽ ἑωυτῶν, καὶ μεθ᾽ ἑτέρων σιτίων. αὐτοὶ δὲ ἐφ᾽ ἑωυτῶν, διαφέρουσιν ὧδε. καὶ οἱ μὲν λιμναῖοι, καὶ πίονες, καὶ οἱ ποτάμιοι, βαρύτεροι. οἱ δὲ ἀκταῖοι θαλάσσιοι, κουφότεροι, καὶ δίεφθοι ὀπτῶν κουφότεροι. ἀπὸ τούτων τὰ μὲν ἰσχυρὰ διδόναι, ὅταν ἀνακομίσαι τινὰ βούλῃ. τὰ δὲ κοῦφα, ὅταν ἰσχνὸν δέοι καὶ λεπτὸν ποιῆσαι. Τὸ λουτρὸν τὸ θερμόν. τὸ μὲν μέτριον, μαλθάσσει τὸ σῶμα καὶ αὔξει. τὸ δὲ πλεῖον τοῦ καιροῦ, τὰ μὲν ξηρὰ τοῦ σώματος, διυγραίνει. τὰ δὲ ὑγρὰ, ἀποξηραίνει· καὶ τὰ μὲν ξηρὰ ὑγραινόμενα, ἀσθενείην καὶ λειποθυμίην παρέχει. τὰ δὲ ὑγρὰ ξηραινόμενα, ξηρασίην καὶ δίψος. Λαχάνων δὲ τὰ σκόροδα καὶ ἑφθὰ καὶ ὀπτὰ, καὶ διουρητικὰ καὶ ὑποχωρητικὰ, καὶ πρὸς τὰ γυναικεῖα σύμφορα. Κρόμμυα ἐς τὰ οὖρα ἐπιτήδεια. ὁ γὰρ ὀπὸς, δριμύτητά τινα παρέχει, ὥστε διαχωρέειν. τούτοισιν ὧδε χρῆσθαι, ἀλλὰ τοῖσιν ἀσθενέουσι μὴ προσφέρειν. Σέλινα καὶ ἑφθὰ καὶ ὠμὰ, διουρητικὰ, καὶ μᾶλλον τὰ ἕλεια τῶν ἡμέρων, ἃ καὶ πλείονα ἔχει δύναμιν. Κορίανον εὐκάρδιον, καὶ διαχωρητικὸν καὶ ἑφθὸν καὶ ὠμόν. Ὤκιμον καὶ ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν, καὶ εὐκάρδιον. Πράσα τὰ μὲν ἑφθὰ, διουρητικὰ καὶ διαχωρητικά. τὰ ὠμὰ δὲ, καυματώδεα καὶ φλεγματώδεα. Ῥοιὴ κομιστικὸν καὶ φλεγματῶδες. καὶ ξὺν μὲν τῷ πυρῆνι στάσιμον. αὐτὸ δὲ τοῦ πυρῆνος, διαχωρητικόν. Τὰ θερμὰ τῶν σιτίων, ξηρὰ μὲν ἵστησι. τὸ γὰρ ὑγρὸν τὸ ἐν τῇ κοιλίῃ, ἀναξηραίνει. ὑγρὰ δὲ ὄντα, διυγραίνοντα τῇ θερμότητι, ὑπάγει.

Polenta ex hordeo decorticato & circum affusa aqua resperso, valentior est, quam ex macerato, & recens quam vetustior, & maza longè antè subacta validior est, quàm non longè antè subacta. Vinum diffusum & refrigeratum ac percolatum, tenuius redditur & imbecillius. Carnes coctæ, percoctæ quidē, imbecilliores sunt & leuiores, assæ verò si exassatæ fuerint, & veteres sale & aceto condîtæ, recentibus imbecilliores sunt & leuiores. Imbecilles cibi & leues, neq; ventriculum quidem, neq; corpus molestia afficiunt, quia calefacti non intumescunt, neq; implent, sed cito emolliuntur, & cocti per aluum secedunt. Humor autē ab ipsis corpori debilis prouenit, neq; auget, neq; vires effatu dignas exhibet. Valetiores autem cibi, cùm ventriculum subierint, tum intumescūt, tum plenitudinem excitāt, & tardiùs quidem concoquuntur, neque per aluum secedunt, humor autem ab ipsis valentior & incorruptus proueniens, robur multum corpori & incrementum præbet. Carnes corpori leuissimæ catulinę, volucriū & leporinę coctæ, graues verò bubulæ, & porcinæ moderatiores, coctæ autē & assæ ad flatum accommodatæ. Bene valentibus & imbecillis, ouillæ. Suillæ verò & ad bonam quidem corporis habitudinem & robur laborantibus & exercitatis bene conueniunt, imbecillis vero & priuatis valentiores. Et ferinæ cicuratis leuiores sunt, quoniam non similes fructus edunt. Pecorum autem carnes differunt, & eorum quæ fruges edunt, & eorum quæ non edunt. Neq; fruges idem in omnibus faciūt, sed quædam densam & robustam victimæ carnem reddunt, quædā verò, tum raram, tum humidā & imbecillam. Vt omnia comprehendā, pisces & cocti & assati, ipsiq; per se & cum cæteris cibis sumpti, leue sunt edulium. Ipsi verò inter se sic differunt. Et lacustres quidem, & pingues, & fluuiatiles grauiores sunt. Littorales verò marini leuiores, percoctiq; assatis leuiores. Ex his cibis cùm aliquem reficere voles, valentes dato, leues verò cùm gracilem & tenuem reddere opus erit. Balneum calidum, moderatum quidem corpus emollit & auget, quod verò tempestiuum modum excedit, siccas quidē corporis partes madefacit, humidas autem resiccat. Et siccæ quidem humectatæ, imbecillitatem & animi deliquiū inducūt, humidæ vero exiccatę, siccitatē & sitim. Ex oleribus allia cocta & assata, & vrinam ꝓmouent, & per aluū secedunt, & ad menstrua muliebria conferunt. Cepæ ad vrinā accommodatæ, succus enim acrimoniā quandam excitat, adeò vt per aluum demittatur. Quibus sic vtitor, vt ne tamen imbecillis exhibeas. Apium & coctum & crudum vrinam ciet; ac palustre magis quam satiuum, quod etiā facultatem habet maiorem. Coriandrum tum coctum, tum crudum, ori ventriculi gratum est, & aluum mouet. Ocimum humidum & frigidum est, orique ventriculi gratum. Porra cocta quidem vrinam & aluum mouent, cruda verò incendium & inflammationem excitant. Malum punicū vires reficit & pituitosum est, & cum nucleo quidē aluum firmat, citra nucleum verò, mouet. Cibi calidi, sicci quidem sistunt, quod enim in ventre est humidum resiccant, humidi verò & caliditate madefacientes, subducunt.

Acerba corpus ſiccant & cogunt, vimq; ſiſtendi habent. Acida extenuãt & morſum faciunt. Salſa aluum & vrinam cient. Pinguia & vnguinoſa, ac dulcia, humiditatem quidem ac pituitam excitant. Vires reficiunt cucurbita, beta, blitum, & rumex, & humiditate aluum deiiciunt. Braſſica verò acrimoniam quandam habet, qua aluum mouet, ſimulq; boni ſucci eſt. Caſeus & ſeſama, & vua paſſa, vires reficiunt & pituitoſa ſunt. Vina dulcia & mellis colorem referentia, vtraque & vires reficiunt, & vrinas cient, & pituitoſa ſunt. Auſtera verò ad robur & ſiccitatem accommodata. Vrinam verò prouocant etiam auſtera vetuſta, alba & tenuia. Oleum & quæ oleoſa vires reficiunt, & pituitoſa ſunt. Ex oleribus coctis per aluum ſecedũt, quæ natura ſunt humidiſſima, aut acerrima, aut caliditatem habent. Danda autem hæc vt ad ſeceſſum conferant, tepidiora & coctione maximè emollita. Cucumis pepo, & vrinã & aluum mouet, ac leuis eſt. Alter autem pepon, refrigerationem quandam inducit, & ſitim ſedat. Ab horum neutro nutritio non niſi tenuis quædam procedit, ſed neq; malum aliquod effatu dignum ab horum neutro. Mel cum cæteris ſumptum, & nutrit, & coloris bonitatem facit, per ſe autẽ magis attenuat, quàm vires reficiat. Nam & per vrinas fertur, & ſupra modum expurgatur. Quæ vrinam mouent calefacta in ventre citò caleſiunt, & calefacta marceſcunt & contabeſcunt, ideoq; celerem habent per aluum deiectionem. Cibi ventrem morantes, & caleſiunt, citòq; calefacti reſiccantur, & in ſe coeunt, ideóque circumcirca obdurati, per aluum minimè ſecedunt. Quæ per aluum ſecedunt, ſucci plena ſunt, & natura calida. Quæ verò vrinam cient, ſicca & frigida. Frumentum & vinum ſuapte natura tum robore & imbecillitate, tum leuitate & grauitate inter ſe differunt. Differt etiam locus à loco ex quo iſta proueniunt, aquiſne irrigetur, an aquis careat, & Soline ſit probè expoſitus, an multùm opacus, & bonus, an malus, ita vt hæc omnia ad ſingulorum ciborum, tum robur, tum imbecillitatem conferre videantur. Qui ſanitatis tempore panem edere conſueuerunt, his etiam per morbos dandus eſt. Cùm quis cibos aut potiones plures ſolitò ſumpſerit, niſi vt ſolet perfecerit, ſtatim vomitione reiicere optimum. Fructus autumnales & arborei ideo poſt cibum, & bene valenti, & debili plus moleſtiæ exhibent, quòd eius quidem qui cibũ ſumpſit corpus, ab ipſis humores trahit. Sin verò ieiunus comederit, plures. Cibi qui aut flatum, aut ardorem, aut morſum, aut repletionem excitant, aut tormina, ab eiuſmodi liberat vinum merum ſuperbibitum. Corpus enim vino calefactum, calore eximit ea quæ à cibis & potibus, ac ſimilibus inſunt. Interdum quidem aluus perturbatur, interdum verò ſiſtitur, interdum etiam pro ratione deiicit. Cùm autem hæc ita ſe habeant, primùm quidem cùm aluus humidior, cúmque ſiccior cibum ſuſceperit, corrumpit, deinde cùm mutatio contigerit, ſiue ex frigore ad caliditatem, ſiue ex caliditate ad frigus, corrumpit,

Τὰ στρυφνὰ ξηραίνει καὶ συνάγει τὸ σῶμα. εἰσὶ δὲ καὶ στάσιμα. Τὰ ὀξέα λεπτύνει, δῆξιν ἐμποιέοντα. Τὰ ἁλμυρὰ, διαχωρέει καὶ διουρέεται. Τὰ λιπαρὰ καὶ τὰ πίονα καὶ τὰ γλυκέα, ὑγρασίην μὲν καὶ φλέγμα παρέχει, κομιστικὰ δέ. Κολοκύντη, καὶ τεῦτλα, καὶ βλῆτα, καὶ λάπαθα, τῇ ὑγρότητι διαχωρητικά. Κράμβη δὲ ἔχει τινὰ δριμύτητα ἐς τὸ διαχωρέειν, καὶ ἅμα εὔχυμος. Τυρὸς, καὶ σήσαμα, καὶ σταφὶς, κομιστικὰ καὶ φλεγματώδεα. Γλυκὺς οἶνος καὶ μελιχροώδης, ἄμφω καὶ κομιστικοὶ, καὶ διουρητικοὶ, καὶ φλεγματώδεες. οἱ δὲ αὐστηροὶ, ἐς ἰσχὺν καὶ ξηρασίην ἐπιτήδειοι. οὐρητικοὶ δὲ καὶ αὐστηροὶ παλαιοὶ, ὅσοι λευκοί τε καὶ λεπτοὶ τυγχάνουσιν. Ἔλαιον καὶ ὅσα ἐλαιώδη, κομιστικὰ καὶ φλεγματώδεα. Λαχάνων τῶν ἑφθῶν διαχωρέει, ὅσα φύσει ὑγρότατα, ἢ δριμύτατά ἐστιν, ἢ θερμότητα ἔχει. διδόναι δὲ ταῦτα, ξύμφορά ἐστιν ἐς ἄφοδον, χλιαρώτερα καὶ τακερώτερα. Σίκυος πέπων, καὶ διουρητικὸν, καὶ διαχωρητικὸν, καὶ κοῦφον· ὁ δὲ ἕτερος πέπων, ψύξιν τινὰ παρέχει, καὶ δίψαν παύει. τροφὴ δὲ ἀπὸ οὐδετέρου τούτων οὐ γίνεται, εἰ μὴ λεπτή τις. ἀλλ' οὐδὲ φλαῦρον ἀπ' οὐδετέρου οὐδὲν ἄξιον λόγου. Τὸ μέλι, ξὺν μὲν ἑτέροις ἐσθιόμενον, καὶ τρέφει καὶ εὔχροιαν παρέχει. αὐτὸ δὲ ἐφ' ἑωυτοῦ, λεπτύνει μᾶλλον ἢ κομίζει. καὶ γὰρ διουρέεται καὶ διακαθαίρεται μᾶλλον τοῦ μετρίου. Τὰ διουρητικὰ θερμαινόμενα ἐν τῇ κοιλίῃ, θερμαίνεταί τε ταχὺ, καὶ θερμαινόμενα μαραίνεται καὶ τήκεται. καὶ τὴν διαχώρησιν διὰ τοῦτο ταχείην παρέχει. Ὅσα δὲ στάσιμα τῶν σιτίων, καὶ θερμαίνεται, καὶ ταχέως θερμαινόμενα ξηραίνεται καὶ συνίσταται. καὶ διὰ τοῦτο περισκληρυνόμενα, οὐ διαχωρέει. Τὰ διαχωρητικὰ, ἔγχυλά ἐστι καὶ φύσει θερμά. τὰ δὲ οὐρητικὰ, ξηρὰ καὶ ψυχρά. Ὁ σῖτος καὶ ὁ οἶνος, διαφέρουσι μὲν καὶ αὐτοὶ ἑωυτῶν φύσει ἐς ἰσχὺν καὶ ἀσθενείην, καὶ κουφότητα καὶ βαρύτητα. διαφέρει δὲ καὶ χώρη χώρης ἐξ ἧς ἂν ᾖ. καὶ εὔυδρος ἐοῦσα, καὶ ἄνυδρος. καὶ εὐήλιος, καὶ παλύσκιος. καὶ ἀγαθὴ, καὶ φλαύρη. ὥστε ἅπαντα ταῦτα ξυμβάλλεται ἐς τὸ, ἰσχυρότερά τε ἕκαστα τῶν σιτίων εἶναι, καὶ ἀσθενέστερα. Ὁκόσοι ὑγιαίνοντες ἀρτοφαγεῖν εἰώθεσαν, ταῦτα διδόναι τούτοισι, καὶ ἐν τῇσι νούσοισιν. ὅταν ἢ σιτία ἢ ποτὰ πλέω τοῦ εἰωθότος τις λάβῃ, ἢν μὴ τὰ εἰωθότα τελέσῃ, ἀπεμέσαι χρῆμα ἄριστον. Ὀπώρη καὶ ἀκρόδρυα, διὰ τόδε μετὰ τὸ σιτίον λυπηρότερά ἐστι καὶ ὑγιαίνοντι καὶ ἀσθενέοντι, ὅτι βεβρωκότος μὲν ἀπ' αὐτῶν ἰκμάδας σπᾷ τὸ σῶμα· ἢν δὲ νῆστις ἐσθίῃ, πλείω. Ὅσα τῶν σιτίων ἢ φῦσαν, ἢ καῦμα, ἢ δῆξιν παρέχει, ἢ πλησμονὴν ἢ στρόφον, οἶνος ἐπιπινόμενος ἄκρητος, ἀπαλλάσσει τῶν πόνων. τὸ γὰρ σῶμα διαθερμαινόμενον ὑπὸ τοῦ οἴνου, ἀπαλλάσσεται τὰ ἐνεόντα τῇ θερμότητι. ἀπὸ τῶν σιτίων καὶ τῶν ποτῶν, καὶ τῶν ὁμοίων, ἐνίοτε μὲν διαταράσσεται ἡ κοιλίη, ἐνίοτε δὲ ἵσταται, ἐνίοτε δὲ καὶ κατὰ λόγον διαχωρέει. διότι δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει. πρῶτον μὲν ἡ κοιλίη ὅταν ὑγροτέρη ἐοῦσα, καὶ ὅταν ξηροτέρη, ὑποδέχηται τὸ σιτίον, διαφθείρει. ἔπειτα ὅταν μεταβολὴ γένηται, εἴτε ἐκ ψύχεος ἐς θάλπος, εἴτε ἐκ θάλπεος ἐς ψῦχος, διαφθείρει.

ὥστε

ὥστε ἀνάγκη τὴν κοιλίην, ἀπὸ τῶν σιτίων τῶν αὐτῶν καὶ ποτῶν, δι' αὐτὰ ταῦτα καὶ μαλακωτέρην γίνεσθαι καὶ σκληροτέρην. Τῶν σιτίων καὶ τῶν ποτῶν καὶ τῶν ὄψων, πλὴν ἄρτου, καὶ μάζης, καὶ κρεῶν, καὶ ἰχθύων, καὶ οἴνου, καὶ ὕδατος, τἄλλα πάντα, λεπτὰς μὲν καὶ ἀσθενέας καὶ τὰς ὠφελείας παρέχει ἐς τὴν αὔξησιν, καὶ ἐς τὴν ἰσχὺν, καὶ ἐς τὴν ὑγιείην· λεπτὰ δὲ καὶ ἀσθενέα καὶ τὰ κακὰ ἀπ' αὐτέων γίνεται. Ὁκόσοις τῶν νοσεόντων μὴ ξυνεχέως οἱ πυρετοὶ ἔχουσιν, ἀλλὰ διαλείποντες λαμβάνουσι, τούτοισι τὰ σιτία διδόναι μετὰ τὴν λῆψιν, τεκμαιρόμενος μήπως ἐπὶ νεοβρῶτι ὁ πυρετὸς 10 ἐπιπέσῃ, ἀλλ' ἤδη πεπεμμένων τῶν σιτίων. οἶνος καὶ μέλι κάλλιστα κέκριται ἐν ἀνθρώποισιν, ἢν παρὰ φύσιν καὶ ὑγιαίνουσι καὶ ἀσθενέουσι σὺν καιρῷ καὶ μετριότητι προσφέρηται· καὶ ἀγαθὰ μὲν αὐτὰ ἐφ' ἑωυτῶν· ἀγαθὰ δὲ καὶ συμμισγόμενα, τά τε ἄλλα, καὶ ὅσα γε καὶ ἀξίην λόγου ὠφελείην παρέχει. ὅσα ὑγιαίνουσι ξύμφορα, ταῦτα καὶ νοσέουσι προσφερόμενα, ἰσχυρότερά ἐστι, καὶ δι' αὐτῶν ἀφαιρέοντα τὴν ἀκμὴν, διδόναι· ἢ οὐ φέρει αὐτὰ τὸ σῶμα, ἀλλὰ μᾶλλον βλάπτει, ἢ ὠφελέει.

adeò vt aluum ab iisdem cibis propter hæc ipsa molliorem & duriorem fieri necesse sit. Ex cibis & potibus & opsoniis, pane excepto & maza, & carnibus, & piscibus, & vino, & aqua, reliqua omnia ad incrementum, & robur, & ad sanitatem parua & imbecilla auxilia conferunt. Parua etiam & imbecilla ab his mala contingunt. Quoscumque febres non continenter detinēt, sed intermittentes inuadūt, his post accessionem cibi exhibendi, coniectura facta ne quando à recenti cibo, sed iam concoctis cibis febris ingruat. Vinum & mel optima hominibus censentur, si pro natura & sanis & debilibus tempestiuè & moderatè exhibeātur. Et bona quidem per sese, & cæteris admixta, tum alia, tum quæcunque effatu dignam vtilitatem exhibent. Quæ sanis conferunt, ægrotis exhibita valentiora sunt, eaque vi ipsorum detracta exhibenda, alioqui ea corpus non ferat, sed magis noceant quàm iuuent.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝΤΟΣ ΠΑΘΩΝ.

HIPPOCRATIS DE INTERNIS AFFECTIONIBVS.

Ἢν ἡ τοῦ πλεύμονος ἀρτηρίη ἑλκωθῇ, ἢ τι ῥαγῇ 20 τῶν φλεβίων τῶν λεπτῶν, τῶν κατακρεμαμένων ἐς τὸν πλεύμονα, ἢ τῶν συρίγγων, τῶν διὰ τοῦ πλεύμονος τεταμένων, καὶ συρραγέωσιν ἐς ἀλλήλας, καὶ αἵματος πλησθῶσι, διασπῶνταί τε καὶ καταῤῥήγνυνται διὰ τάσδε τὰς αἰτίας μάλιστα· διὰ ταλαιπωρίην, διὰ δρόμον, διὰ πτώματα, διὰ πληγὰς, δι' ἐμέτους βιαίους γινομένους, διὰ πυρετούς. τάδε οὖν πάσχει. ὁ μὲν πρῶτον, βὴξ ἴσχει ξηρή. ἔπειτα ὀλίγῳ ὕστερον, ἀποπτύει ὁ σίαλον ὕφαιμον. τότε δὲ καθαρόν. ἢν οὕτως μὲν ἐν τάχει παύσηται τῆς νούσου. ἢν δὲ μὴ, προϊόντος τοῦ χρόνου, 30 τὸ αἷμα πλεῖον χωρέει. ἐνίοτε μὲν καθαρόν. ἔστι δὲ ὅτε καὶ ὑπόσαπρον. πολλάκις δὲ καὶ ἡ φάρυγξ λανθάνει αἵματος πιμπλαμένη. ἔπειτα θρόμβους αἵματος ἐκβράσσεται κατ' ὀλίγον καὶ θαμινά. ἐνίοτε δὲ καὶ ὀδμὴ βαρείη ἀπ' αὐτῶν γίνεται. καὶ ἡ φάρυγξ ἔστιν ὅτε τινὸς ἄχνης πίμπλαται. καὶ ῥῖγος καὶ πυρετὸς ἐπιλαμβάνει, κατ' ἀρχὰς μὲν τῆς νούσου, σφόδρα. προϊούσης δὲ βληχρότερον. καὶ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε ἐπιλαμβάνει. καὶ ὀδύνη ἐνίοτε ἔγκειται ἐν τοῖς στήθεσι. καὶ ἐν τῷ μεταφρένῳ. καὶ ἐν τῇσι πλευρῇσι. καὶ ὁκόταν τὸ αἷμα παύσηται πτύων, σίαλον πολ- 40 λὸν ἀποπτύει ὑγρόν. ἐνίοτε δὲ καὶ γλίσχρον. ταῦτα μὲν οὖν οὕτω πάσχει, μέχρι τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέραι παρέλθωσιν· μετὰ δὲ ταύτας ἢν μὴ παύσηται τὸ νούσημα, λεπίδας ἀπὸ τῆς ἀρτηρίης ἀποβήσσων ἀποπτύει, οἵας περ ἀπὸ φλυκταινίδων. καὶ ὀδύνη ἐμπίπτει ἐς τὰ στήθεα, καὶ ἐς τὸ μετάφρενον,

PVLMONIS arteria si exulcerata, aut quædam ex tenuibus venulis quæ in pulmonem dependent, rupta fuerit, aut fistulæ per pulmonem distentæ, & inter se confringantur, & sanguine compleantur, (his verò de causis præcipuè diuelluntur & perrumpuntur, vehementi exercitatione, cursu, casu, per plagas, per violentos vomitus & febres) hæc quidem primùm contingunt. Tussis sicca detinet, deinde non multò post sputum subcruentum, interdum verò purum expuit. Quòd si hoc quidem modo morbus desinat, bene habet. Sin minus procedente tempore, copiosior sanguis, interdum quidem purus, quandoque etiam aliquantum putridus procedit. Plærumque verò fauces etiam latenter sanguine complentur, deinde sanguinis grumos paulatim & subinde velut ebullientes reiiciunt. Quandoque verò etiam ab his grauis odor oritur, & fauces interdum tenui quadam lanugine implentur. Et rigor ac febris circa quidem morbi initia vehemens, eo verò progressu leuior prehendit, subindéque corripit. Dolor etiam quandoque in pectoribus, dorso & lateribus vrget. Cùm sanguinem spuere desierit, sputum copiosum liquidum, interdum etiam viscidum expuit. Atque hoc modo afficitur donec dies quatuordecim præterierint. Post hos verò nisi morbus sedetur, squamulas quales, ex pustulis, ab arteria reuulsas tussiendo reiicit, & dolor in pectus, dorsum & latus irruit, præ-

cordiáque ad contactum tanquam ab vlcere dolent. Cùm sic se habeat, huic morbo quàm maximè quies interna conducit. Si quid enim laborarit, tum dolor vehementior, tum tussis magis quàm antea vrget, rigórque ac febris magis detinet. Cúmque sternutauerit, dolor acutus adoritur, dolétque etiam in lecto cùm circumuertitur. Huic cibos quidem eosdem quos suppurato, sed hos non multos, offerre oportet. Opsoniis verò his vtatur, Piscibus quidem squatina, aut pagro, aut galæo magno albo, aut aliis similibus, omnibus cum rhoë & origano conditis. Galli autem carnem assam sine sale edat, aut capræ coctam, vinóque vtatur austero quàm vetustissimo & suauissimo nigro, deambulationibus autem moderatis, præter quàm quòd hæc dum febris detinet fieri non debent. Quòd si febris detinet sorbitione farinæ aut milij vtatur. Si verò cibi exhibeantur, pauci porrigantur, & opsonia per aluum secedentia. Sed si medicamento tibi vtendum esse videatur, eum grano Cnidio, aut tithymalide aliquantulum purgato, & post purgationem, farinæ coctæ pinguis acetabulum exorbendum dato. Deinde quàm maximè vires reficito, quò minimùm gracilis euadat. Gracilem enim esse ad hunc morbum minimè confert. Deambulationes paucæ primùm faciendæ, ne lassitudo inuadat. Fomentum autem subinde adhibendum, quáq; die exhibebitur, sine cibo permaneat, nisi quòd farinæ coctæ acetabulum exorbeat, aquam verò bibat. Postero die minùs quàm pro consuetudine comedat, vinumq; nigrum, suaue, austerum, paucum bibat. De reliquo, bis aut ter die cibos exhibeto, sicque ei sensim exhibeto, donec ventriculum ad pristinum habitum reuocaris. Per febres enim & inediam, si quidē os expetit, ventriculus verò recipere nolit, si confertim recipiat, inflammatur. Verùm paulatim exhibere oportet. Quòd si confertim dederis, parúmque laborarit, ventriculus deambulationibus minimè perfrigeratur, densatis nimirum per quietem cibariis, ideóque febris accedere solet. Et per hyemem quidem minùs, per æstatem verò magis delinquitur. Huic quàm maximè vires reficere conuenit, vt maximè crassus euadat, & deambulationibus modicis luctáque minùs solito vtatur. Primùm parū bibere, deinde paulò plus, nunquam verò multum. Quæ si fecerit, citissimè conualescet. Quòd si ex vehementi labore gracilis euadat, de eo remittat & quietem agat. Hic vbi conualuerit, ad ventum ne celeriter currat, neq; in equum, neq; in currum cōscendat. Vitet autem clamorem & excandescentiam. Periculum enim est ne redeat morbus. Verùm hæc omnia vitanda sunt. At si cibum refugiat, orobum tostum cortice repurgato, deinde tribus diebus aqua maceratum, quotidie alia affusa, aquam diffundito. Postea quarto die excolatum & resiccatum, mox tenuissimè molitū, per incerniculum cribrato. Et lini semen tostum, sesamumq; etiam tostum læuissimè tundito, polentamq; insulsam, purā, tenuem admisceto. Sit autē orobi & polētæ vtriusq; æqualis portio, sesami verò tertia pars, & lini partis vnius dimidiū. Quæ caprino lacte cocta, quàm liquidissima sorbeat.

καὶ ἐς τὸ πλευρόν. καὶ τῶν ὑποχονδρίων ὡς ἕλκος ψαυόμενος ἀλγέει. τούτῳ ξυμφέρει ἡσυχίην ὡς μάλιστα τὸ νόσημα ἔχειν ἔσω, ἢν οὕτως ἔχῃ. ἢν γάρ τι πονήσῃ, ὅ, τε πόνος ὀξύτερος, καὶ ἡ βὴξ μᾶλλον ἢ τὸ πρότερον πιέζει. καὶ τὸ ῥῖγος καὶ ὁ πυρετὸς μᾶλλον ἔχει. καὶ ἢν πτάρῃ, ἡ ὀδύνη ὀξεῖα προσέβαλεν. ἀλγέει δὲ καὶ ἐν τῇ κλίνῃ, ὁκόταν περιστρέφηται. τούτῳ χρὴ προσφέρειν σιτία μὲν τὰ αὐτά, ἃ καὶ τῷ ἐμπύῳ. ταῦτα δὲ οὐ πολλά. τῶν δὲ ὄψων τούτοισι χρέεσθαι· ἰχθύσι μὲν, ῥίνῃς ἢ φάγρου. [4] ἢ γαλεοῦ τοῦ μεγάλου τοῦ λευκοῦ. ἢ τῶν ἄλλων τῶν ὁμοίων, πᾶσιν ἐν ῥόῳ καὶ ὀριγάνῳ ἠρτυμένοις. κρέας δὲ ἐσθιέτω, ἀλέκτορος, ὀπτόν. ἄναλτον. ἢ αἰγὸς ἑφθόν. καὶ οἴνῳ αὐστηρῷ ὡς παλαιοτάτῳ, καὶ ἡδίστῳ μέλανι χρεέσθω. περιπάτοισι δὲ μετρίοισι, πλὴν ταῦτα πυρετοῦ μὴ ἔχοντος. ἢν δὲ πυρετὸς ἔχῃ, ῥοφήματι ἀλεύρου ἢ κέγχρου χρεέσθω. ἢν δὲ σιτία προσφέρηται, ὀλίγα προσφερέσθω. καὶ ὄψα τὰ διαχωρητικά. κἢν φαρμάκου σοι δοκέῃ χρέεσθαι, ὑποκαθῆραι αὐτὸν τῷ κνιδίῳ κόκκῳ, ἢ τῇ τιθυμαλλίδι. καὶ μετὰ τὴν κάθαρσιν ἀλεύρου ἑφθοῦ δοῦναι ξυβλίον ἐκροφεῖν λιπαροῦ. εἶτα ἀνακομίζειν ὡς μάλιστα, ὅκως ἂν ἥκιστα λεπτὸς ᾖ. πρὸς γὰρ τὴν τοιαύτην νοῦσον, οὐ ξυμφέρει λεπτὸν εἶναι. καὶ περιπάτοις ὀλίγοις τὸ πρῶτον ποιέεσθαι, ὡς μὴ κόπος ἐπιλάβηται. πυριῆν δὲ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε. καὶ ἡ πυριηθῇ ἡμέρῃ, ἄσιτος ἔστω πλὴν ἀλεύρου ἑφθοῦ ξυβλίον ἐκροφεέτω. ὕδωρ δὲ πινέτω. τῇ δὲ ὑστεραίῃ, ἔλασσον ἢ ὡς μεμάθηκε φαγέτω, καὶ πινέτω οἶνον μέλανα, ἡδὺν, αὐστηρὸν, ὀλίγον. τὸ δὲ λοιπὸν, δὶς ἢ τρὶς τῆς ἡμέρης, τὰ σιτία διδόναι. οὕτω δὲ δίδου τοῦτο κατ' ὀλίγον, μέχρι καταστήσῃς τὴν κοιλίην. ἐκ γὰρ τῶν πυρετῶν καὶ τῆς ἀσιτίης, ἢν μὲν τὸ στόμα ζητῇ, ἡ δὲ κοιλίη μὴ ἐθέλῃ δέξασθαι, ἀθρόον δεξαμένη, φλεγμαίνει. ἀλλὰ κατ' ὀλίγον διδόναι χρή. ἢν δὲ ἀθρόον δῷς καὶ ὀλίγα πονήσῃ, τοῖσι περιπάτοισιν οὐ διαψύχεται ἡ κοιλίη, ἅτε ἀτρέμα ξυνεστηκότων τῶν βρωτῶν. διὸ καὶ πυρετὸς φιλέει ἐπιγίνεσθαι. καὶ τοῦ μὲν χειμῶνος ἧσσον. τοῦ δὲ θέρεος, κίνδυνος ἐξαμαρτεῖν. τοῦτον ἀνακομίζειν δεῖ ὡς μάλιστα, ὅκως ἂν ὡς παχύτατος ᾖ. καὶ περιπάτοισι μετρίοισι χρεέσθω. καὶ παλαιέτω ἧσσον ἑωυτοῦ. καὶ πονεέτω ὀλίγα, τὸ πρῶτον. ἔπειτα δὲ πλείω. πολλὰ δὲ οὐδέποτε. ταῦτα ἢν ποιέῃ, ὑγιὴς ἔσται τάχιστα. ἢν δὲ λεπτὸς γένηται διὰ ταλαιπωρίην, ἀνιέτω καὶ ἡσυχίην ἐχέτω. οὗτος μήτε πρὸς ἄνεμον δραμὴν ὑγιὴς ἐὼν ὀξέως, μήτε ἐφ' ἵππον, μήτε ἐπὶ ζεῦγος ἀναβῇ. φυλασσέσθω δὲ καὶ βοὴν καὶ ὀξυθυμίην. κίνδυνος γὰρ τὴν νοῦσον πάλιν ἀναλαβεῖν, ἀλλὰ φυλάσσεσθαι χρὴ τούτων ἁπάντων. ἢν δὲ τοῦ σίτου ἀποκλεισθῇ, ὀρόβους φώσας, τὰ κέλυφα ἀποκαθῆραι. εἶτα βρέξας αὐτοὺς ἐν ὕδατι τρεῖς ἡμέρας. ἐφ' ἑκάστην δὲ ἡμέρην ἀποχέειν τὸ ὕδωρ, καὶ ἄλλο ἐπεγχέειν. ἔπειτα τῇ τετάρτῃ ἡμέρῃ ἀπηθῆσαι, καὶ ξηρῆναι. [6] εἶτα ἀλέσας λεπτότατα διασῆσαι. καὶ λίνου καρπὸν φώσας, κόψαι λεῖον. καὶ σήσαμον φώσας, κόψαι λεῖον. καὶ ἄλφιτα ἄναλτα καθαρὰ λεπτά. καὶ τῶν μὲν ὀρόβων καὶ ἀλφίτων, ἴσον ἑκατέρου ἔστω. τοῦ δὲ σησάμου, τρίτον μέρος. τοῦ δὲ λίνου, ἥμισυ μιῆς μερίδος. [7] ταῦτα ἐν αἰγείῳ ἑψήσας, ὡς ὑγρότατα ῥοφεέτω.

μετὰ δὲ ταῦτα, διδόναι αὐτῷ ἐς ἄριστον, σιτία καθαρὰ, καὶ ὄψα ἀπὸ τῶν ἰσχυροτέρων. οἶνον δὲ τὸν αὐτὸν πινέτω. διδόναι δὲ αὐτῷ καὶ τῶν ῥιζέων, τῶν πρὸς ταῦτα τὰ ῥήγματα, τῆς κενταυρείης, ἐπ' οἶνον ἐπιξύων. διδόναι δὲ καὶ τοῦ δρακοντίου ἐπ' οἶνον ἐπιξύων. διδόναι δὲ καὶ τοῦ βηχίου ἐν μέλιτι, καὶ τὸ δρακόντιον ξύων, λείχειν. ἢν δὲ τὸ ἕψημα τὸ ἐν τῷ γάλακτι μὴ φάσκῃ δυνατὸς εἶναι ῥοφέειν, γάλα βόειον ὡς πλεῖστον πινέτω, τρίτον μέρος τοῦ μελικρήτου παραμίσγων. καὶ οὕτω τάχιστα ὑγιὴς ἔσται, ἡ δὲ νοῦσος θεραπείης δέεται πολλῆς. χαλεπὴ γάρ. ἢν γὰρ θεραπευθεὶς ὑγιής τε γενόμενος, μὴ ἐν φυλακῇ ἔχῃ ἑωυτὸν, τοῖσι πολλοῖσιν ὑποστρέψασα ἡ νοῦσος, αἰτίη ἀπωλείας ἐγένετο. οὗτος ἢν μὲν ὑπὸ ταύτης τῆς θεραπείης ἰηθῇ, ἀρκέει. ἢν δὲ μὴ, παχύνας αὐτὸν γάλακτι, καῦσαι τά τε στήθεα καὶ τὸ μετάφρενον. ἢν γὰρ τύχῃς καύσας, ἐλπὶς ἐκφυγέειν τὴν νοῦσον. Ἢν δὲ ἀρτηρίη σπασθῇ ἤ τις τῶν φλεβῶν τῶν τεινουσῶν εἰς τὸν πλεύμονα, τάδε πάσχει. κατ' ἀρχὰς μὲν τῆς νούσου, βὴξ ἴσχει ὀξείη. καὶ ῥῖγος. καὶ πυρετός. καὶ τὸ σίαλον ἀποπτύει, πουλύ τε καὶ λευκὸν, καὶ ἀφρῶδες. ἐνίοτε δὲ ὕφαιμον. καὶ ὀδύνη τὴν κεφαλὴν καὶ τὸν τράχηλον ἴσχει. αὕτη ἡ νοῦσος ἰσχυροτέρη τῆς πρόσθεν. καὶ μέχρι μὲν δέκα ἡμερέων τῶν πρώτων, τοιαῦτα πάσχει. ἔπειτα οἱ πολλοὶ τῇ ἑνδεκάτῃ, πῦα ἀποπτύουσι παχέα βιαίως. ἡμέρῃ δὲ καθαρώτερα ἀποπτύει, ἢν φεύξιμος ᾖ, καὶ τῇ ὀδύνῃ ἧσσον πονέει, καὶ ἐν τάχει ὑγιὴς γίνεται. ἢν δὲ μέλλῃ πολυχρόνιος ἡ νοῦσος ἔσεσθαι, τότε πῦα πολλῷ πλείονα ἀποπτύει, καὶ ὁ ἄλγος πόνος ἐν τῷ σώματι, πολλῷ ἔνι πλείων. αἱ δὲ θέρμαι βληχρότεραι ἔχουσιν, ἢ τὸ πρίν. τοῦτον ἢν λάβῃς κατ' ἀρχὰς ὑποκαθῆραι κάτω, ὅπως σκαμμωνίης ἢν ἀπύρετος ᾖ. μετὰ δὲ τὴν κάθαρσιν, προσφερέσθω ταῦτα ἃ καὶ πρόσθεν. καὶ τἄλλα τὰ αὐτὰ προσφερέσθω, ἡσυχίην ἔχων ὡς μάλιστα τῷ σώματι, καὶ μαλθακῶς κοιμάσθω. ταῦτα μὲν κατ' ἀρχὰς ποιεέτω, μέχρι τῶν δέκα ἡμερέων. ἢν δὲ ἔμπυος γένηται, τὰ αὐτὰ ἃ καὶ ὁ πρόσθεν ποιεέτω. ἢν δὲ ὑγιὴς γένηται, τῶνδε χρὴ ἀπέχεσθαι, σιτίων καὶ ποτῶν ὀξέων, καὶ δριμέων, καὶ ἁλικῶν, καὶ λιπαρῶν. ταλαιπωρίης δὲ ἀπέχεσθαι, καὶ τῶν αὐτῶν ὧν καὶ ὁ πρόσθεν. ταῦτα ἢν ποιέῃ, τάχιστα τῆς νούσου ἀπαλλαγήσεται. ἢν δέ τι τουτέων οὐ ποιήσῃ, κινδυνεύσει πάλιν ὑποστρέψαι. καὶ ἡ νοῦσος κάκιον ἔχει. καὶ γὰρ οἱ πολλοὶ πλευμορρωγέες ἐόντες διατελέουσιν, ἕως ἂν ἀποθάνωσι. τοῦτον ἢν μὴ παραχρῆμα τις ἰήσηται, ὑποστρεψάσης τῆς νούσου, οὐκ ἂν μετὰ ταῦτα ἔχοις ὠφελῆσαι, ἢν μὴ τάδε ποιήσῃς. γάλακτι βοείῳ παχύνας, καῦσαι τὰ στήθεα καὶ τὸ μετάφρενον. ἢν γὰρ τύχῃς καύσας, ὠφελήσεις. ἡ δὲ νοῦσος ἀπὸ τῶν αὐτέων ἁμαρτάδων γίνεται, ὧν καὶ ἡ πρόσθεν. Πλευμονὶς δὲ γίνεται, ἀπὸ τῶνδε μάλιστα. ὁκόταν ὁ πλεύμων αἷμα ἑλκύσας ἐφ' ἑωυτὸν, ἢ φλέγμα ἁλμυρὸν μὴ ἀπῇ πάλιν, ἀλλ' αὐτοῦ ξυστραφῇ καὶ ξυμπαγῇ, ὑπὸ τουτέων φύματα φιλεῖ γίνεσθαι ἐν πλεύμονι καὶ ἐμπυοῦσθαι. οὗτος τάδε πάσχει. κατ' ἀρχὰς καὶ διὰ παντὸς τοῦ νουσήματος, βὴξ ὀξείη ξηρὴ ἴσχει, καὶ ῥῖγος, καὶ πυρετὸς, καὶ ὀδύνη ἐν τοῖσι στήθεσι καὶ ἐν τῷ μεταφρένῳ ἐγκέεται. ἐνίοτε δὲ καὶ ἐν τῇ πλευρῇ. καὶ ὀρθόπνοιη σφοδρὴ ἐμπίπτει. οὗτος μέχρι μὲν τεσσαρεσκαίδεκα ἡμερέων, τοιαῦτα πάσχων διατελέει. πολλάκις δὲ καὶ πλείονας ἢ δεκατέσσαρας ἡμέρας.

Post hæc autem in prandium cibos puros, & ex opsoniis valentiora in prandium ei exhibeto, & vinũ idem bibat. Centaurij etiam radices vino intritas ad eiusmodi ruptiones facientes ei exhibeto. Dracontij etiam radices vino intritas dato, & bechij radicem cum melle, & dracontium derasum delingendum. At si quod in lacte decoctum est se sorbere posse neget, lac bubulum quàm plurimum, aquę mulsę tertia parte admixta bibat, sicq; citissimè conualescet. Hic autem morbus, cùm sit difficilis, multa curatione indiget. Cùm enim quis curatus & sanus factus fuerit, nisi sui curam habuerit, plęrisque reuertens morbus, interitus causam attulit. Qui siquidem hac curatione sanatus fuit, satis est. Sin minus, vbi eum lacte crassiorem reddideris, in pectore & dorso inurito. Si enim vstio bene successerit, morbum euadendi spes est. At verò si arteria aut vena aliqua ex his quæ ad pulmonem tendunt, diuellatur, hæc contingunt. Per morbi quidem exordia tussis acuta, rigor & febris detinet, & sputum tum copiosum, tum album ac spumosum, interdúmque subcruentum expuit, dolórque caput & ceruicem occupat. Hic morbus priore est vehementior. Ac decem quidem primis diebus hæc ei contingunt. Deinde plærique vndecimo die pus crassum per vim expuunt. Die verò decimo quarto puriora expuit, si ex eo æger euasurus est, & dolor minus affligit, breuiq; sanus euadit. Quòd si diuturnus morbus futurus est, & multò plus puris expuit, & reliquus dolor in corpore longè maior est, & calores quàm antea leuiores detinent. Hunc si per initia curandum susceperis, scammoniæ succo, si febre careat, per inferiora aliquantulũ purgato. Post purgationem verò eadem quæ priùs exhibeatur, & reliqua eadem quieto quàm maximè corpore assumantur, & molliter dormiat. Et hæc quidem decem primis diebus faciat. Quòd si purulentus extiterit, eadem etiam quæ priùs faciat. Sin verò sanus euaserit, his cibis & potibus abstineat, acidis, acribus, salsis & pinguibus. Labore etiam vehementiore, & iisdem quibus priùs abstineat. Quæ si fecerit, citissimè hoc morbo liberabitur. Sin verò eorũ aliquid non fecerit, periculum est ne morbus reuertatur, & peior detineat. Plærique enim rupto pulmone ad mortem vsq; perseuerant. Hunc nisi quis confestim curet, postea vbi morbus reuersionem fecerit, non erit quo iuuare possis, nisi hæc feceris. Lacte bubulo crassiorem redditũ in pectore & dorso inurito. Si enim vstio tibi prosperè successerit, iuuabis. Hic autem morbus ex iisdem erratis ex quibus etiam prior oritur. Pulmonis inflammatio ex his fere fit. Cùm ad sese pulmo sanguinem aut pituitam salsam traxerit, neque rursus dimiserit, sed ibi collecta & coacta fuerint, ex his tubercula in pulmone gigni solent, & pus intrò colligi. Hic hæc patitur, per initia & totum morbum tussis acuta, & rigor, & febris detinet, dolor in pectore & dorso, interdúmque in latere vrget, veheménsque erectę ceruicis spiratio incidit. Hic ad decimumquartum vsque diem in his perseuerat, plærumque etiam pluribus diebus.

Deinde pus foras erumpit, multumque expuit, sæpe verò velut aranearum tunicas expuit, crebrò etiam subcruentum. Et si quidem pulmo citò repurgetur & gracilis reddatur, perniciem euadit. Sin minus, perseuerat hic morbus & per annum detinet, & quandoque in varias affectiones transit. Huic per initia antequàm pus foras erumpat, hæc admouere oportet. Cùm febris remiserit multa calida lauet, & sorbitionibus multis vtatur, ptisanæ cremorem coctum, melle affuso & cocto sorbeat, vinum dulce album, aut aquam mulsam coctam bibat. Vbi verò pus expuere cœperit, eadem quæ prior purulentus bibat, iisdemque cibis, potibus, & opsoniis vtatur. acidis abstineat, acribus, salsis, pinguibus, venere & crapula, nisi cùm morbo commodum fuerit. Inspecto autem colore, quorũ tibi indigere videatur, curam habeto, reliqua autem eadem faciat. Lac bubulum & caprinum, si anni tempus ferat, bibat, priùs tamen lacte asinino cocto aliquantulum purgetur. Bibat autem quotidie mane lactis asinini excolati poculum trium heminarum mensura, si possit. Si igitur ad hunc modum curatus meliùs habuerit, satis est. At si pus ad pectus nõ erumpat, ipse corpore quàm maximè quietem agendo, & quæ sibi commoda sunt admouendo, suiipsius curam habeat. Si verò ad pectus pus eruperit, qua parte de se tibi significationem præbere videbitur, illic pręcipuè sectione aut vstione facta, pus primùm paucum educito. Reliqua eadem facito quæ in priore purulento scripta sunt. Si varix in pulmone gignatur, per morbi quidem exordia tussis sicca, rigor & febris vehemens admodum inuadit, erectæ ceruicis spiratio detinet. In capite tumor insistit, & supercilia dependere videntur, tumorq; ad faciem, pectus & pedes descendit, sæpe verò in capite fixus est, cumq; dolor detinet, præ dolore oculos attollere non potest, Corpus est subpallidum, & venæ per ipsum feruntur, aut rubræ aut nigræ. Huic quidem cùm sic habeat & dolor maximè vrgeat, primùm quidem sanguinem detrahito, deinde multa & calida lauato, & cùm sitis detinet, cyceonem ex vino nigro austero quàm suauissimo, æquali aqua temperatum, potui exhibeto, quem maxmimè frigidũ bibere oportet. Ptisanę cremore cocto, optimo melle affuso, pro sorbitionibus vtatur. Quæ primis quatuordecim diebus offerenda sunt. Quòd si diutiùs morbus detineat, dolórq; maior in corpore & viriũ impotentia adsit, huic sanè sic habenti ea exhibeto, quę ei qui pulmonem purulentum habet, cùm quatuordecim dies præterierint. Oritur hic morbus ex vehemẽtiore labore & bile atra. Cùm venæ cauæ quæ in pulmonem pertingunt, sanguine aut bile atra refertæ fuerint, venulæ nimirũ in angustiis interceptæ, inter sese confringuntur, cumq; exitum nõ habeant, dolorem & flatum in pulmone excitant. Hic morbus cùm sit difficilis multa curatione indiget, alioqui ægrum non relinquere, fereq; multos ad mortem vsq; comitari solet. Si inflammatio in pulmone oriatur, oritur autẽ præcipuè ex vinolentia & piscium capitonum & anguillarum ingluuie, qui pinguedinem hominis naturæ maximè infensam habet.

ἔπειτα ῥήγνυται πῦα καὶ ἀποπτύει πολλόν. πολλάκις δὲ ἀποπτύει καὶ οἷον ἀραχνίων χιτῶνας. πολλάκις δὲ καὶ ὕφαιμον. κἢν μὲν ἀποκαθαρθῇ καὶ ἀπισχνωθῇ ἐν τάχει ὁ πλεύμων, ἐκφυγεῖν τὸν ὄλεθρον. ἢν δὲ μὴ, προσέχει ἐνιαυτὸν ἡ νοῦσος, καὶ μεταβάλλει, ἄλλοτε ἀλλοῖα πάσχων. τούτῳ χρὴ κατ᾽ ἀρχὰς μὲν πρὶν ἢ τὰ πῦα ῥαγῆναι, προσφέρειν τάδε. ὁκόταν αὐτὸν ὁ πυρετὸς, λούειν πολλῷ θερμῷ, καὶ ῥοφήμασι πολλοῖσι χρέεσθαι. πτισάνης χυλὸν καθεφθὸν μέλι παραχέας ὁκόταν ἑφθὸν ᾖ, ῥοφείτω. καὶ οἶνον πινέτω γλυκὺν λευκόν. ἢ μελίκρητον ἑφθόν. ὁκόταν δὲ ἄρξηται πῦα ἀποπτύειν, πινέτω τὰ αὐτὰ, ἃ καὶ ὁ πρόσθεν ἔμπυος. καὶ σιτίοισι καὶ ποτοῖσι καὶ ὄψοισι τοῖς αὐτοῖς χρέεσθω, ἀπεχόμενος ὀξέων, καὶ δριμέων, καὶ ἁλυκῶν, καὶ λιπαρῶν, καὶ λαγνείης, καὶ θωρηξίων, ἢν μὴ τῇ νόσῳ προσφέρῃ. ἐς χρῶμα δὲ ὁρέων, μελετᾶν, ὁκοίων δὴ τινων δοκέει σοι δεῖσθαι. τὰ δὲ ἄλλα τὰ αὐτὰ ποιείτω. πινέτω δὲ καὶ γάλα βοὸς καὶ αἰγὸς τὴν ὥρην. πρόσθεν δὲ ὑποκαθαρθήτω γάλακτι ὀνείῳ ἑφθῷ. πινέτω δὲ καὶ τὸ ἵππειον γάλα σεσακκισμένον ἑκάστης ἡμέρης ἕωθεν τρικότυλον κύλικα, ἢν ᾖ δυνατός. ἢν μὲν οὕτω μελετώμενος ῥηΐσῃ, ἅλις. καὶ ἢν μὴ ῥαγῇ τὰ πῦα ἐς τὰ στήθεα, αὐτὸς ἑωυτὸν θεραπευέτω ἡσυχίην ἔχων τῷ σώματι ὡς μάλιστα, καὶ τὰ ξύμφορα προσφέρων ἑωυτῷ. ἢν δὲ ῥαγῇ τὰ πῦα ἐς τὰ στήθεα, ὅπῃ ἂν σοι δοκέῃ ἀποσημαίνειν, ἐκεῖσε μάλιστα ταμὼν ἢ καύσας, ἀφιέναι τοῦ πύου ὀλίγον τὸ πρῶτον. τὰ δὲ ἄλλα ποιέειν τὰ αὐτὰ, ἃ καὶ ἐπὶ τοῦ πρόσθεν ἐμπύου γινομένου γέγραπται. Ἢν ἐν πλεύμονι κιρσὸς ἐμφύηται, βὴξ ξηρὴ ἐπιλαμβάνει, καὶ ῥῖγος, καὶ πυρετὸς κατ᾽ ἀρχὰς μὲν τῆς νόσου, πάνυ σφόδρα. ἔχει δὲ καὶ ὀρθόπνοιη. καὶ ἐν τῇ κεφαλῇ ἐνέστηκε. καὶ αἱ ὀφρύες δοκέουσιν ἐπικρέμασθαι. καὶ οἴδημα κατέρχεται ἐς τὸ πρόσωπον, καὶ ἐς τὰ στήθεα, καὶ ἐς τοὺς πόδας. πολλάκις δὲ καὶ ἐς τὴν κεφαλὴν ἐρείδει. καὶ ὑπὸ τῆς ὀδύνης ὅταν ὁ πόνος ἔχῃ, οὐ δύναται ἀνορᾶν. τό, τε σῶμα ὕπωχρος. καὶ αἱ φλέβες δι᾽ αὐτοῦ τείνουσιν, ἢ φλόγιαι, ἢ μέλαιναι. τοῦτον ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, καὶ ὁ πόνος μάλιστα πιέζῃ, πρῶτον μὲν αἷμα ἀφαιρέειν. ἔπειτα λούειν πολλῷ καὶ θερμῷ. καὶ ὁκόταν δίψα ἔχῃ, πίνειν διδόναι κυκεῶνα ἐν οἴνῳ μέλανι αὐστηρῷ, ὡς ἡδίστῳ ἴσον ἴσῳ κεράσας. ψυχρὸν δὲ χρὴ μάλιστα πίνειν. ῥοφήμασι χρέεσθαι πτισάνης χυλῷ καθεφθῷ, μέλι χρηστὸν παραχέας. Ταῦτα χρὴ προσφέρειν ἐν τῇσι πρώτῃσι τῶν ἡμερέων τῇσι τεσσαρεσκαίδεκα. ἢν δὲ ἐπὶ πλέον ἡ νοῦσος ἔχῃ, ὅ, τε πόνος πλείων ᾖ ἐν τῷ σώματι, καὶ ἀδυναμίη ἐνῇ. τούτῳ δὴ οὕτως ἔχοντι, ταῦτα προσφέρειν, ἃ καὶ ἐν τῷ πυοῦντι τὸν πλεύμονα, ὁκόταν αἱ τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέραι παρέλθωσιν. αὕτη ἡ νοῦσος γίνεται ἀπὸ ταλαιπωρίης καὶ χολῆς μελαίνης. Ὁκόταν τὰ κοῖλα φλέβια τὰ τείνοντα ἐν τῷ πλεύμονι, πλησθῇ αἵματος ἢ χολῆς μελαίνης, ξυρρήξηται τὰ φλέβια ἐς ἄλληλα, ἅτε ἐν στενοῖσι καὶ ἐπειλημμένα, καὶ ἔξοδον οὐκ ἔχοντα, ὀδύνην παρέχει καὶ φῦσαν ἐν τῷ πλεύμονι. αὕτη ἡ νοῦσος χαλεπή. καὶ θεραπείης δεομένη πολλῆς. εἰ δὲ μὴ, οὐκ ἐθέλει ἐκλιπεῖν τὸν κάμνοντα. καὶ ὡς τὰ πολλὰ ἐν τοῖσι πολλοῖσι ξυναποθνήσκει. Ἢν φλεγμονὴ ἐν πλεύμονι γένηται, γίνεται δὲ μάλιστα ἀπὸ οἰνοφλυγίης καὶ γαστριμαργίης ἰχθύων κεφάλων, καὶ ἐγχελύων. Ταῦτα γὰρ τὴν πιμελὴν πολεμιωτάτην ἔχει πρὸς τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου.

Ἢν δὲ τὸ νόσημα ἐληλύθῃ ἀπὸ φλέγματος, ὁκόταν μιχθῇ τῷ αἵματι, ἐπιρρυῇ ἐπὶ τὸν πλεύμονα. προσπίπτει δὲ καὶ ἐκ κρεοφαγίης, καὶ ἐξ ὑδάτων μεταβολῆς. τάδε οὖν πάσχει. βήσσει ἰσχυρῶς: καὶ τὸ σίαλον ἀποπτύει ὑγρὸν καὶ πολλόν. πολλάκις δὲ καὶ παχὺ καὶ λευκόν, [14] οἷον ἀπὸ βράγχου. καὶ ὀδύνη πιέζει ὀξείη, ἐς τὰ στήθεα, καὶ τὸ μετάφρενον, καὶ τοὺς κενεῶνας, καὶ τὰ πλευρά. καὶ ἐρυγγάνεται ὀξύ. καὶ ἐκ τῶν στηθέων καὶ πλευμόνων, [15] οἷον γαστὴρ βυλλίζει. καὶ ἐμέει λάπην ὀξείην. καὶ τὸ ἔμεσμα ἢν ἐκχέῃς χαμαί, ζέει τὴν γῆν ὥσπερ ὄξος ἐπιχέοντι. καὶ τοὺς ὀδόντας αἱμωδιᾷ. καὶ ῥῖγος καὶ πυρετὸς καὶ δίψα ἔχει ἰσχυρή. καὶ ἤν τι θέλῃ λιπαρὸν φαγέειν, μύζει περὶ τὰ σπλάγχνα, καὶ ἔμετον ἄγει, καὶ τὸ σῶμα ἅπαν νάρκη ἔχει, ὁκόταν δὲ ἀπεμέσῃ, ἐπ' ὀλίγον δοκέει ῥάων εἶναι. ἔπειτα ἐπειδὰν τῆς ἡμέρης ὀψίτερον γένηται, βρέμει ἡ κοιλίη, καὶ στρέφει, καὶ βορβορύζει. τοῦτον ὁκόταν οὕτως ἔχῃ καὶ δοκέῃ καιρὸς εἶναι, προσφέρειν ὧδε μελέτην. μίξας μέλι, καὶ γάλα, καὶ ὄξος, καὶ ὕδωρ, ταῦτα ἐγχέας ἐς χυτρίδα χλιαίνειν. καὶ ὀριγάνου κλωνίοισι τοῦ κεφαλοειδέος ταράσσειν. ἐπειδὰν δὲ χλιαρὸν ᾖ, δοῦναι πιεῖν. ἢ λαβόμενος τῆς γλώττης, ἐγχέειν ἡσυχῇ διὰ σύριγγος. εἶτα κελεύειν συνειληθέντα ἡσυχίην ἔχειν. ἔπειτα ἢν ἔμετος ἐπέλθῃ αὐτῷ, ἐμέειν προθύμως. ἢν δὲ μὴ ἐπέλθῃ, [16] καταματευόμενος πτερῷ, ἐμεέτω· καὶ ἤν τι φλέγματος ἐμέσῃ, ἐπὶ πέντε ἡμέρας τὸ αὐτὸ ποιεέτω. ῥάων γὰρ ἔσται οὕτω ποιῶν. πινέτω δὲ τοῦτο γυμνασάμενος ἢν οἷός τε ᾖ, καὶ λουσάμενος πολλῷ θερμῷ. ἢν δὲ μή, ἀλλὰ λουσάμενος. ὁκόταν δὲ αἱ πέντε ἡμέραι παρέλθωσιν, πρῴιος νῆστις πινέτω [17] ἐν μελικρήτῳ ἢ οἰνομέλιτι ὀποῦ σιλφίου ὁκόσον ὄροβον· καὶ σκόροδον τρωγέτω, καὶ ῥαφανίδας νῆστις. καὶ ἄκρητον οἶνον ἐπιρροφανέτω μέλανα, ἢ λευκὸν αὐστηρόν. πινέτω δὲ καὶ ἐπὶ σίτῳ, καὶ μετὰ τὸν σῖτον. σιτίοισι δὲ ξηροῖσι καὶ κρέασι κυνείοισι χρεέσθω ἑφθοῖσιν, ἢν τὸ ῥῖγος καὶ ὁ πυρετὸς μὴ ἐπιλαμβάνῃ. οὗτος ἢν ἀπὸ τοῦ τοιοῦδε ἐγχύματος καθαίρηταί τι, ἢν δὲ μή, ἄνω αὐτὸν καθαίρειν ἐλλεβόρῳ. μετὰ δὲ τὴν κάθαρσιν, ἀλεύρου ἑφθοῦ διδόναι δύο τρυβλία ἐκροφέειν, μέλι παραχέας. οἶνον δὲ τὸν αὐτὸν πινέτω ὑδαρέα. [18] ἢν δὲ μὴ κατ' ἀρχὰς παραλύηται τῇ νούσῳ, παχύνας αὐτὸν γάλακτι, καῦσαι τὰ στήθεα καὶ τὸ μετάφρενον. οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα τῆς νούσου ἀπαλλαγείη. ἢν δὲ μὴ καυθῇ, ξυμπαραμένει καὶ οὐ μάλα ἐκλείπει, ἀλλ' ἕως γήρως προσέχει. πολλάκις δὲ καὶ συναποθνήσκει, ἢν μὴ ἐν τῇσι πρώτῃσιν ἡμέρῃσι τεσσαράκοντα ἀποθάνῃ. ἀλλὰ χρεία πολλῆς ὅτι μάλιστα μελεδώνης. καὶ ὀρρὸν καὶ γάλα τὴν ὥρην πινέτω βοός, καὶ αἰγός, καὶ ὀνείου, καὶ ἱππείου. οὕτω γὰρ ἂν ῥήϊστα διάγοι. ἡ δὲ νοῦσος χαλεπή. Ἐὰν πλεύμων ἀπὸ ἐρυσιπέλατος οἰδήσῃ. τόδε τὸ οἴδημα μάλιστα ἀπὸ αἵματος γίνεται, ὅταν ἐς ἑωυτὸν ὁ πλεύμων ἑλκύσῃ αἷμα καὶ ἔχῃ ἀναλαβών. τὸ δὲ νούσημα θέρεος ἐν ὥρῃ μάλιστα γίνεται. τάδε οὖν ἀπ' αὐτοῦ πάσχει. βὴξ ἐμπίπτει ξηρή. καὶ ῥῖγος. καὶ πυρετός, καὶ ὀρθόπνοιη. καὶ ὁ πόνος ἰσχυρὸς ἐν τοῖσι στήθεσι. [19] καὶ τὰς ἀνοίγει, ὡς ἵππος δραμών. καὶ τὴν γλῶτταν ἐξαίρει, ὡς κύων θέρεος ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἐν τῷ καύματι καιόμενος. καὶ οἴδημα κατέχει τὰ στήθεα,

Iam verò ortum habuit hic morbus ex pituita, cùm sanguini permixta ad pulmonem affluxerit. Incidit etiam ex carnis esu, & aquæ mutatione. Hæc igitur ei contingunt. Vehementer tussit, & sputum liquidum & copiosum expuit, plærunque etiam crassum & album, velut ex raucedine. Dolor acutus vexat in pectore, dorso, laterum inanitatibus & costis acidum eructat, & ex pectore ac pulmonibus velut ex ventre quid murmurat, pituitam acidam vomit, sique quod vomitione reiectum est in terram effundas, eam tanquam infusum acetum radit, & dentes stupescunt. Rigor, febris, & sitis vehemens detinet, & si quid pingue comedere velit, in visceribus strepitus editur, vomitus cietur, & totum corpus torpor occupat. Vbi verò euomuerit, paulò meliùs habere videtur, deinde sub vesperam diei, venter strepit, contorquetur, & murmur edit. Huic cùm sic habuerit & tempestiuum videbitur, curationem istam adhibeto. Mel, lac, acetum, & aquam simul mixta & in ollam infusa tepefacito, & origani capitati surculis agitato, tepefactum potui exhibeto, aut apprehensa lingua sensim per fistulam infundito, deinde vestibus conuolutum quietem agere iubeto. Postea si ei vomitus incidat, promptè vomat, quòd si non incidat, ex leui per pennam attrectatione vomat, & si quid pituitæ vomuerit, idem per dies quinq; facito. Sic enim meliùs habebit. Hoc autem post exercitationem si possit, bibat, & post calidæ multæ balneum, sin minùs, saltem post balneum. Vbi verò dies quinque præterierint, mane ieiunus ex aqua mulsa, aut mulso, laseris succum orobi quantitate bibat, & allium ac radiculas ieiunus edat, & vinum merum nigrum, aut album austerum insuper sorbeat. Bibat autem cum cibo & post cibum. Cibis autem siccis & carnibus catulinis coctis vtatur, si rigor & febris non prehenderit. Hic si ex eiusmodi in os infuso aliquantulum purgetur, sat est, sin minùs eum sursum per veratrum purgato. Post purgationem verò, farinæ coctæ melle affuso duo acetabula sorbenda dato, & vinum idem aquosum bibat. Quòd si per initia morbi curationi non adfueris, vbi eum lacte crassiorem reddideris, in pectore & dorso inurito, sic enim præcipuè morbo liberari poterit. At nisi vstus fuerit, permanet, neque ferè deserit, sed ad senium vsq; perseuerat, plærunque verò ad mortem vsque comitatur, nisi primis quadraginta diebus intereat. Verùm quàm maxima diligentia opus est, & serum ac lac bubulum, caprinum, asininum & equinum, si tempus ferat, bibat. Sic enim facillime vitam degere poterit. Hic autem morbus difficilis est. Si pulmo ex erysipelate in tumorem sublatus fuerit, qui tumor potissimùm ex sanguine oritur, cùm pulmo attractum ad se sanguinem receperit ac cõtinuerit. Hic autẽ morbus potissimùm æstatis tempore cõtingit. Hęc igitur ex eo patitur, tussis sicca accidit, rigor, febris, & erectæ ceruicis spiratio, dolor vehemens in pectore, nares nõ aliter quàm equus ex cursu aperit, linguamq; vti canis æstate animæ ardore incensus exerit, tumor pectus occupat,

vox parua, rubor in facie, pruritus toto corpore, præ dolore decubitum ferre non potest, sed præ anxietudine seipsum disiicit. Hic intra diem septimum perit. Per initia tamen cùm sic habuerit his curandus est. Betis aqua frigida imbutis & corpori adhibitis, corpus quidem refrigerato, recenti præcipuè dolore, aut lintea aqua frigida intincta & expressa admoueto. Et si quidem sic morbus habuerit, satis est. Sin minùs, terram figulinam frigidam ex cataplasmate imponito, & sub dio dormiat. Hoc enim modo curatus, crebrò septimum diem euadet. Cùm verò septem dies præterierint, & perseuerauerit dolor, dolentem intus partem oleo linito, eadémque præcipuè tepefactoria quæ in morbo laterali adhibeto. Et potionem ei ex peplio, & peplo, & grano cnidio, ad purgationem propinato. A purgatione lenticulæ acetabulum sorbendum dato, & aquam bibat. Postero verò die ipsum multa calida, capite excepto, lauato, deinde origanum aqua mulsa maceratum propinato, potionibúsque quam calidissimis vtatur. Cibi iidem qui morbo laterali correpto exhibeantur, nisi febris detineat. Hic morbus grauis & ex quo pauci euadunt. Si pectus & dorsum dirupta fuerint, disrumpuntur autem potissimùm ex vehementi labore, hæc ei contingunt. Tussis acuta detinet, interdum subcruentum sputum expuit, crebrò rigor & febris inuadit, in pectore & dorso dolor est acutus, lateri lapis incumbere videtur, & à dolore vsque stimulatur, non secus ac si quis acu pungat. Hunc cùm sic habuerit, confestim lacte impinguatum, in pectore & dorso inurito, & sic citissimè sanus erit. In reliquo verò quieto maximè corpore viuat. Si quid enim laborarit, aut in currum, aut in equum ascenderit, aut humeros oneri suppositos fatigarit, periculum erit ne rursus morbus reuertatur. Quòd si contingat, periculum est ne corrumpatur. Morbus enim reuersionem faciens magis quàm ab initio vrget. At si vstus non fuerit, iisdem sorbitionibus, potibus & cibis quibus purulentum curato. Ad summum, quietem agens accommodatis cibis vescatur. Sic enim curatus citissimè conualescet. Morbus autem grauis est. Si in latere tuberculum oriatur, & purulentus euadat æger, hæc patitur. Rigor, febris, & tussis sicca multos dies detinet, latus dolet, dolórque ad mammam, iugulum & scoptula operta impetu fertur. Hic cùm sic habuerit, primis decem diebus sorbitionibus vtatur, ptisanæ cremore percocto, affuso melle, vbi sorbitio cocta fuerit. Vino verò vtatur albo, dulci, aut austero, aut aquoso. Et crebrò vinum sorbentem expuere iubeto, somnúmq; donec vndecim dies præterierint, ꝓhibeto. Post quos dies cibis quàm maximè paucis vtatur, carnibus catulinis aut gallinaceis calidis ex iusculo probè apparatis, & iusculũ sorbeat. Sorbitionibus ante cibum vtatur, neque sitiat quoad latus suppuratũ euaserit. Suppuratur autẽ ferè diebus quadraginta aut paulò ante. Suppuratũ latus dignoscas vbi neq; pus expuerit, neq; vomitione reiecerit.

καὶ φθέγγεται βραχέως. καὶ ἐρύθημα ἐν τῇ ὄψει. καὶ κνησμὸν φέρει ἐν τῷ σώματι. καὶ ὑπὸ τοῦ πόνου κατακέεσθαι οὐ δύναται, ἀλλ' αὐτὸς ἑωυτὸν ῥιπτεῖ ἀλύων. οὗτος ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσι θνήσκει. ἢν δὲ κατ' ἀρχὰς ὁκόταν ὧδε ἔχῃ, ἰᾶσθαι. ἐν τεύτλοισι ψύχειν μὲν τὸ σῶμα, ἐν ὕδατι ψυχρῷ βάπτων σεῦτλα καὶ τῷ σώματι ἐπιτιθεὶς, μάλιστα πρὸς πόνον νέον. ἢ ῥάκια βάπτων ἐν ψυχρῷ ὕδατι καὶ ἐκθλίβων προστιθέναι. κἢν μὲν οὕτω ῥηΐσῃ, ἢν δὲ μὴ,[20] κεραμικῇ γῇ ψυχρῇ καταπλάσσειν. καὶ ἐν τῇ αἰθρίῃ κοιμᾶσθαι.[21] οὕτω δὲ μελεδωνώμενος, πολλάκις ἂν φύγῃ τὰς ἑπτὰ ἡμέρας. ὁκόταν δὲ αἱ ἑπτὰ ἡμέραι παρέλθωσι, καὶ ἡ ὀδύνη προσέχῃ, χρίειν ἐλαίῳ τὸ πονέον μέρος ἔσω. καὶ χλιάσματα μάλιστα προστιθέναι τὰ αὐτὰ, ἃ καὶ τῇ πλευρίτιδι. καὶ πίσαι αὐτὸν ἐς ὑποκάθαρσιν τοῦ πεπλίου, καὶ τοῦ μηκωνίου, καὶ τοῦ κόκκου τοῦ κνιδίου. καὶ μετὰ τὴν κάθαρσιν, φακῆς τρυβλίον δοῦναι ῥοφῆσαι. πινέτω δὲ ὕδωρ. τῇ δὲ ὑστεραίῃ, λοῦσαι αὐτὸν πολλῷ καὶ θερμῷ πλὴν τῆς κεφαλῆς. ἔπειτα πίσαι ὀρίγανον ἐν μελικρήτῳ ἀποβρέξας. ποτοῖσι δὲ ὡς θερμοτάτοισι χρεέσθω. σιτία δὲ προσφερέσθω, τὰ αὐτὰ ταῦτα, ἃ καὶ ὁ ὑπὸ τῆς πλευρίτιδος ἐχόμενος, ἢν μὴ πυρετὸς προσίσχῃ. αὕτη ἡ νοῦσος χαλεπὴ καὶ παῦροι ἐκφυγγάνουσιν. Ἢν δὲ στῆθος καὶ τὸ μετάφρενον ἀναρραγῇ. ἀναρρήγνυνται δὲ μάλιστα ὑπὸ ταλαιπωρίης, καὶ τάδε πάσχει. βὴξ ἴσχει ὀξεῖα. καὶ τὸ σίαλον ἐνίοτε ἀποπτύει ὕφαιμον. καὶ ῥῖγος καὶ πυρετὸς ἐπιλαμβάνει τὰ πολλά, καὶ ἐν τῷ στήθει, καὶ ἐν τῷ μεταφρένῳ ὀδύνη ὀξείη ἔνεστι, καὶ τῇ πλευρῇ δοκέει οἷον λίθος ἐγκέεσθαι.[22] καὶ κεντέεται ὑπὸ τῆς ὀδύνης διαμπερέως, ὡς εἰ βελόνη τις κεντοίη. τοῦτον ὁκόταν ὧδε ἔχῃ, παραχρῆμα[23] γάλακτι πιήνας, καῦσαι τὰ στήθεα καὶ τὸ μετάφρενον. καὶ οὕτω τάχιστα ὑγιὴς ἔσεται. τὸ δὲ λοιπὸν ἡσυχάζων τῷ σώματι μάλιστα διαιτήσθω. ἢν γάρ τι πονήσῃ ἢ ἐπὶ ἅμαξαν ἀναβὰς, ἢ ἐφ' ἵππον, ἢ τοῖς ὤμοισιν ἀχθοφορέων ταλαιπωρήσῃ, κινδυνεύσει πάλιν ὑποτροπιάσαι ἡ νοῦσος. καὶ ἢν γένηται, κίνδυνος διαφθαρῆναι. ἡ γὰρ νοῦσος ἡ ὑποστραφεῖσα μᾶλλον πιέζει ἢ κατ' ἀρχάς. ἢν δὲ μὴ καυθῇ, τοῖσιν αὐτοῖσιν αὐτὸν ἰᾶσθαι οἷσι καὶ τὸν ἔμπυον, ῥοφήμασι καὶ ποτήμασι καὶ σιτίοισι. τὸ δὲ ξύμπαν ἡσυχίην ἔχοντα διαχρέεσθαι τοῖσιν ἐπιτηδείοισιν. ἢν γὰρ οὕτω μελετηθῇ, τάχιστα ὑγιὴς ἔσεται. ἡ δὲ νοῦσος χαλεπή. Ἢν ἐν πλευρῇ φῦμα φύηται καὶ ἔμπυος γένηται, τάδε πάσχει. ῥῖγος ἴσχει καὶ πυρετὸς. καὶ βὴξ ξηρὴ, πολλὰς ἡμέρας, καὶ ἀλγέει τὸ πλευρὸν καὶ ἐς τὸν τιτθὸν, καὶ ἐς τὴν κληῗδα, καὶ ἐς τὰς ὠμοπλάτας ὀδύνη ἴσχει ἀΐσσουσα. οὗτος ὁκόταν οὕτως ἔχῃ ἐν μὲν τῇσι πρώτῃσιν[24] ἡμέρῃσι δέκα, ῥοφήμασι χρεέσθω. πτισάνης χυλὸν καθεφθῶν, μέλι παραχέων, ὁκόταν ἑφθὸν τὸ ῥόφημα ᾖ. οἴνῳ δὲ χρεέσθω λευκῷ, γλυκεῖ, ἢ αὐστηρῷ, ὑδαρεῖ. καὶ ῥοφέοντα πλεονάκις τοῦ οἴνου, ἐκπτύειν κελεύειν. καὶ τοῦ ὕπνου κωλύειν, ἔστ' ἂν αἱ ἕνδεκα ἡμέραι παρέλθωσιν. μετὰ δὲ ταύτας τὰς ἡμέρας, σιτίοισιν ὀλιγίστοισιν ὡς μάλιστα χρεέσθω. κρέασι σκυλακείοισιν, ἢ ἀλεκτρυονίοισι θερμοῖσι. διαζωμεύεσθαι δὲ χρὴ καλῶς, καὶ τὸν ζωμὸν ῥοφανέτω. καὶ τοῖσι ῥοφήμασι πρόσθεν χρεέσθω τοῦ σίτου. καὶ μὴ διψήτω, ἕως ἂν ἔμπυον γένηται τὸ πλευρόν. πυΐσκεται δὲ μάλιστα ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσιν ἢ ὀλίγῳ πρόσθεν. τοῦτο δὲ γνώσῃ, ὁκόταν ἔμπυον γένηται τὸ πλευρόν. πύον γὰρ οὐκ ἀποπτύεται, οὐδὲ αἱμέεται.

τοῦτο

τοῦτον ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, ὅκου ἂν ἀποσημαίνῃ τὸ οἴδημα, τάμνειν ἢ καίειν. ἔπειτα, ἀφιέναι τὸ πύον κατ' ὀλίγον, καὶ ἐπειδὰν ἀπαρύσῃς, μοτὸν καθιέναι ὠμολίνου. καὶ αὖθις τῇ ὑστεραίῃ ἐξελὼν, ἀπαρύσαι κατ' ὀλίγον τοῦ πύου. ἔπειτα, μοτῶσαι. καὶ αὖθις τῇ τρίτῃ, καὶ τῇσιν ἄλλῃσιν ἡμέρῃσι, δὶς τῆς ἡμέρης ἀπαρύειν, ἕως ἂν ξηρανθῇ. διδόναι δὲ καὶ τὰ σιτία καὶ τὰ ὄψα, ὁκόταν προσδέηται. καὶ πινέτω ὀλίγον μὴ πολλὸν, ἤν τε οἶνον, ἤν τε ὕδωρ. τρωγέτω δὲ καὶ τῆς ὀριγάνου τῆς ἁπαλῆς, ὡς πλεῖστον ἐς μέλι ἀποβάπτων. ἢν δὲ μὴ ἁπαλὴν ἔχῃ, ἀλλ' αὐτὴν λεπτὴν ποιήσας ἐς τὸ μέλι τε μίξας, λείχειν διδόναι ὡς πλείστην. καὶ μηδὲ ῥιγούτω. καὶ τοῖσι λουτροῖσι λούσθω. καὶ μαλθακῶς κοιμάσθω. οὕτω ταύτην τὴν νοῦσον θεραπεύων, τάχιστα ἂν ὑγιέα ποιήσαις. ὁκόταν δὲ ὑγιὴς γένηται, φυλασσέσθω τὸ ψῦχος, τὸ θάλπος, τὸν ἥλιον. καὶ τοῖσι περιπάτοισιν ὀλίγοισι χρεέσθω, μετὰ τὸν σῖτον, ὅκως ἂν μὴ κόπος λάβῃ τὸ σῶμα. ταῦτα ποιέων, ὑγιὴς ἔσται. τούτων τῶν νούσων ἃς ἂν καύσῃς, [25] ἐπὶ τὰ καύματα πράσα τρίψας πολλὰ καταπλάσσειν εὐθὺς μετὰ τὴν καῦσιν, καὶ καταλιμπάνειν μίαν ἡμέρην. Τρεῖς δὲ εἰσὶ φθίσιες. πρώτη αὕτη μὲν γὰρ ἀπὸ φλέγματος, ἐπὴν ἡ κεφαλὴ φλέγματος πλησθεῖσα, νοσήσῃ καὶ θέρμη ἐγγένηται, συσσήπεται τὸ φλέγμα ἐν τῇ κεφαλῇ, ἅτε οὐ δυνάμενον κινέεσθαι, ὥστε ὑποχωρῆσαι. ἔπειτα ὁκόταν παχυνθῇ καὶ συσσαπῇ καὶ ὑπερπλησθῇ τὰ φλέβια, ῥεῦμα ἐπὶ τὸν πλεύμονα ἐγγίνεται. καὶ ὁ πλεύμων ὁκόταν ἀναλάβῃ, νοσέει παραχρῆμα, ἅτε δακνόμενος ὑπὸ τοῦ φλέγματος, ἁλμυροῦ ἐόντος καὶ σαπροῦ. πάσχει δὲ τοιάδε. πυρετὸς δέχεται βληχρὸς ἐπιλαμβάνειν, καὶ ῥῖγος, καὶ πονέει τὰ στήθεα, καὶ τὸ μετάφρενον. ἐνίοτε δὲ βὴξ πιέζει ὀξείη. καὶ ἀποπτύει τὸ σίαλον, πουλὺ, καὶ ὑγρὸν, καὶ ἁλμυρόν. ταῦτα μὲν κατ' ἀρχὰς τῆς νούσου πάσχει. προϊούσης δὲ, [26] τό τε γυῖον λεπτύνεται, πλὴν τῶν σκελέων. ταῦτα δὲ οἰδέει. καὶ οἱ πόδες, καὶ οἱ ὄνυχες ἕλκονται. ἐκ δὲ τῶν ὤμων λεπτὸς, καὶ ἀσθενὴς. [27] ὁ φάρυγξ, ὡς χνόου πίμπλαται. καὶ συρίζει ὡς διὰ καλάμου. καὶ διψῇ ἰσχυρῶς διὰ παντὸς τοῦ νοσήματος. καὶ ἀκρασίη πολλὴ τὸ σῶμα ἔχει. οὗτος ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, ἐνιαυτοῦ φθειρόμενος φαῦλος θνήσκει. μελετᾶν δὲ χρὴ ὡς μάλιστα καὶ ἀνακομίζειν. πρῶτον μὲν πῖσαι ἐλλέβορον. κάτω δὲ ὑποκαθῆραι ἐπιθύμῳ. ἢ πεπλίῳ. ἢ τῷ κόκκῳ τῷ κνιδίῳ. ἢ τῇ τιθυμαλλίδι. ταῦτα χρὴ τετράκις τοῦ ἐνιαυτοῦ δοῦναι, ἄνω δὶς, κάτω δίς. διδόναι δὲ καὶ ὄνειον γάλα ἑφθὸν ἐς ὑποκάθαρσιν, ἢ βόειον. ἢ αἴγειον. πινέτω δὲ καὶ ὠμὸν τὸ βόειον γάλα, τρίτον μέρος μελικρήτου ξυμμίσγων, πέντε καὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας ξυμπαραμίσγων καὶ τὸ ὀρίγανον. τὴν δὲ κεφαλὴν αὐτοῦ πρόσθεν καθαίρειν, πρὸς τὰς ῥῖνας προστιθεὶς φάρμακον. σιτία δὲ καὶ ὄψα διδόναι μήτε λιπαρὰ, μήτε κνισώδεα, μήτε λίην δριμέα. τεκμαιρόμενος δὲ τὸ νούσημα, ταῦτα ποιέειν δεῖ. καὶ περιπάτοισι χρέεσθαι πρὸς τὰ σιτία τεκμαιρόμενος μὴ ῥιγῶν. τοῦ δὲ χειμῶνος, παρὰ πυρὶ τὴν οἴκησιν ποιεέσθω. οἶνον δὲ πινέτω, αὐστηρὸν, μέλανα, ὡς παλαιότατον καὶ ἥδιστον, ὀλίγον δέ. κἢν δοκέῃ σοι πρὸ τοῦ φαρμάκου πυριῆσαι, καὶ οὕτω δοῦναι τὸ φάρμακον.

Hunc cùm sic habuerit, vbicunque tumor de se significationem ediderit, secato aut inurito, deinde pus paulatim emittito, & postquam exhauseris, linamentum ex lino crudo imponito, quo postridie rursus educto, pus sensim exhaurito, mox linamento indito, rursus tertio die cæterisque diebus, bis die donec exiccatum fuerit extrahito. Et cibos & opsonia cùm receperit exhibeto, parum non multum, siue vinum, siue aquam, bibat. Origanum verò tenellum quàm plurimum melle intinctum edat. Quòd si tenellum non habeat, sed siccum, tritum & melle admixto læuigatum quàm plurimum exhibeto. Frigus non sentiat, balneis lauet, & molliter dormiat. Hunc morbum si sic curaueris, citissimè sanaueris. Cùm verò sanus euaserit, frigus, calorem & solem vitet, & modicis deambulationibus vtatur post cibum, vt ne corpus lassitudine teneatur. Quæ cùm fecerit conualescet. Ex his morbis quibus vstionem adhibueris, statim post vstionem porrum multum tritum loco inusto ex cataplasmate imponito, & diem vnum sinito. Tabis tres sunt species. Prima ipsa quidem ex pituita oritur, cùm caput pituita plenum morbo affectum fuerit, & calor intus subortus fuerit, in capite pituita computrescit, vt quæ moueri nequeat, vt secedat. Deinde cùm crassiores venulæ redditæ fuerint, computrefactæ & supra modum impletæ, fluxio in pulmonem contingit, quam vbi pulmo susceperit, confestim morbo afficitur, cùm à pituita salsa & putrida mordeatur. Hæc igitur patitur. Febris lenta initio inuadit, & rigor, & pectoris ac dorsi dolor, interdum verò vehemens tussis vrget, & sputum copiosum, liquidum & salsum expuit. Et hæc quidem per morbi exordia contingunt, in progressu verò totum corpus extenuatur, exceptis cruribus. Hęc autem intumescunt, & pedes vnguesque contrahuntur, ab humeris extenuatur & debilitatur. Fauces sono implentur, & velut per arundinem sibilum reddunt, sitis vehemens per totum morbum vexat, multaque mouendi impotentia corpus occupat. Hic vbi ad hunc habuerit modum, intra annum mala tabe perit. Quàm maxima autem cura adhibenda est, vt vires reficiantur. Primùm quidem veratrum propinandum, & per inferiora purgandum epithymo, aut peplio, aut grano cnidio, aut tithymalide. Eaque quater in anno exhibenda sunt, bis sursum, bis deorsum. Lac etiam asininum coctum, aut bubulum, aut caprinum, vt aliquantulum purgetur exhibeto. Lac etiam bubulum crudum, aquæ mulsæ tertia admixta parte bibat, per dies quadraginta quinque, vnà etiam admixto origano. Eius autem caput, admoto ad nares medicamento, priùs purgato. Cibaria & opsonia neque pinguia, neque nidorulenta, neque valde acria exhibeto. Hæc autem morbi consideratione adhibita faciēda, & ad cibos deambulationibus vtendum, adhibita ratione, ne frigeat. Per hyemē verò iuxta ignē in mansionē faciat. Vinum bibat austerū, nigrum quàm vetustissimum & suauissimum, sed modicum. Quòd si tibi videatur, ante medicamentum fomentum admoueto, & ad hunc modum medicamentū exhibeto.

Si verò exhibere nolis, post adhibitum fomentum, vomitum ex cibis, velut ante scriptum est, promoueto. Deambulationibus, si conferant, vtatur. Quòd si non contulerint, corpus quàm maximè quiescat. Hic ad hunc modum curatus, per morbum facillimè deget. Morbus autem lethalis est, ab eaque pauci euadunt. Tabes altera ex vehementi labore oritur. Eadem vt plurimùm quæ prior patitur. Hic verò morbus priore magis intermittit, & per æstatem remittit. Sputum crassius quidem priore expuit, & tussis senes præsertim vrget, & dolor in pectore vehementior, eique velut lapis incumbere videtur. Dolor etiam dorsum occupat, eiusque color nimio humore permadescit, & si quid laborarit, flatus & anhelatio detinet. Hic ex hoc morbo in tribus ferè annis moritur. Iisdem verò quibus etiam priorem curato. Hic morbus multis ad tres annos perseuerat, verùm moriuntur, est enim grauis morbus. Tabes tertia, ex qua hæc contingunt. Eius spinalis medulla sanguine plena existit. Tabescit etiam eodem modo à venis cauis, quæ pituita aquæ speciem referente, & bile implentur. Eadem autem patiuntur ex quibuscunque tabes contingat. Homo confestim niger & subtumidus euadit, partes sub oculis cauæ (ὑπόπυα dictæ), pallidæ sunt, venæque per corpus distentæ pallidæ, quædam verò valdè rubræ sunt, præsertim tamē manifestæ apparent sub axillis, pallidum expuit, cumque ei ingruit, suffocatur, interdumque cùm tussire vult, non potest, interdum verò ex strangulatu & tussiendi cupiditate copiosam bilem euomit, quandoq; etiam pituitam, plærunq; verò etiam cibos cùm comederit. Cumque vomuerit, leuior videtur, deinde rursus pauco interiecto tempore, iisdem affligitur doloribus. Hic acutiùs quàm cùm sanus esset loquitur, rigor & febris cum intermissione & sudore inuadit. Hunc cùm ad hunc modum habuerit, cibis, sorbitionibus, potionibus, medicamentis, cæterisque omnibus quibus priores curato. Hic autē morbus ferè annos nouē perdurat, deinde contabescēs perfert, pauci verò ex eo euadunt, cùm sit grauis morbus. Quòd si voles eum hunc in modum curato. Primùm quidem fomentum adhibeto, eoque adhibito, postridie aquæ mulsæ semicongium, pauco aceto affuso potui exhibeto, idque vnico spiritu bibere iubeto. Deinde multis eū stragulis diutissimè cōuoluito. Quòd si non perferat, sed vomere velit, euomat. Si verò post aliquod tempus vomitus non detineat, aquæ tepidæ magno calice insuper ebibito, ex leui per pennam attrectatione vomat. A vomitu cùm bene habuerit, per hunc diem quiescat. Cœnę tempore, mazam paucam in cœna sumat, salsamento & porro pro opsonio vtatur, quæ quàm plurima edat, vinūq; dulce bibat. Reliquo verò tempore toto die statim prima luce multa calida lauet, & post balneum frigus vitet, verùm decumbens diutissimè dormiat. Expergefactus à somno, eo die viginti stadia, vt minimùm, obambulet.

ἢν δὲ μὴ βούλῃ διδόναι, πυριήσας, ἔμετον ἐκ τῶν σιτίων καταναγκάσαι ποιήσασθαι, ὡς καὶ πρόσθεν γέγραπται. τούτῳ ἢν ξυμφέρωσι, περιπάτοισι χρεέσθω· ἢν δὲ μὴ ξυμφέρωσιν, ἡσυχαζέτω ὡς μάλιστα τῷ σώματι. οὗτος οὕτω μελετώμενος,[28] ῥήϊστα ἂν διάγοι τῷ νουσήματι. ἡ δὲ νοῦσος θανασίμη, καὶ παῦροι ταύτην διαφυγγάνουσι. Φθίσις δευτέρα. Γίνεται δὲ ἀπὸ ταλαιπωρίης. τὰ αὐτὰ δὲ πάσχει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἃ καὶ ὁ πρόσθεν. ἡ δὲ νοῦσος διαπαύει αὕτη μᾶλλον τῆς προτέρης.[29] καὶ τοῦ θέρεος ἀνίησι. τὸ δὲ σίαλον ἀποπτύει, παχύτερον μὲν τῆς πρόσθεν. καὶ βὴξ πιέζει μάλιστα τοὺς γεραιούς, καὶ ὁ πόνος ἰσχυρότερος ἐν τοῖσι στήθεσι. καὶ δοκεῖ οἷόν περ λίθος ἐν αὐτοῖσιν ἐγκέεσθαι. πονεῖ δὲ καὶ τὸ μετάφρενον. καὶ ἡ χροιὴ διύγρος αὐτέου ἐστί. καὶ ἤν τι πονήσῃ, φῦσα καὶ ἆσθμα ἴσχει. οὗτος ἐκ ταύτης τῆς νούσου, ἐν τρισὶν ἔτεσι μάλιστα θνήσκει. μελετᾷν δὲ χρὴ τοῖσιν αὐτοῖσιν, οἷσι καὶ τὸν πρόσθεν. αὕτη ἡ νοῦσος παρέχει τοῖσι πολλοῖσι, μέχρι τριῶν ἐτέων, ἀλλ' ἀποθνήσκουσι. ἡ γὰρ νοῦσος χαλεπή. Φθίσις τρίτη. Ὑπὸ ταύτης, τάδε πάσχει. ὁ μυελὸς αὐτέου ὁ νωτιαῖος, αἵματός τε μεστὸς γίνεται. φθίνει δὲ ὁμοίως καὶ ἀπὸ τῶν κοίλων φλεβῶν. αὗται δὲ φλέγματος ὑδρωποειδέος ἐμπίπλανται καὶ χολῆς.[30] πάσχουσι δὲ τὰ αὐτὰ, ἀφ' ὁκοτέρων ἂν φθίνῃ. καὶ ὁ ἄνθρωπος εὐθὺς μέλας γίνεται καὶ ὑποιδαλέος. καὶ τὰ ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπόπυα, ὠχρά. καὶ αἱ φλέβες αἱ ἐν τῷ σώματι, ὠχραὶ διατετάνυνται. ἔνιαι δὲ σφόδρα ἐρυθραί. μάλιστα δὲ δῆλαι, αἱ ὑπὸ τῇσι μασχάλῃσι. καὶ ἀποπτύει ὠχρά. καὶ ὅταν αὐτέῳ ἐπίῃ, πνίγεται, καὶ βῆξαι οὐ δύναται ἐνίοτε βουλόμενος. ἐνίοτε δὲ ὑπὸ τοῦ πνίγματος καὶ τῆς προθυμίης τοῦ βήσσειν, ἀθρόον ἤμεσε χολήν. ποτὲ δὲ λάπην. πολλάκις δὲ, καὶ τὰ σιτία, ὅταν φάγῃ. καὶ ὁκόταν ἀπεμέσῃ, δοκεῖ κουφότερος εἶναι. εἶτ' αὖθις ὀλίγον χρόνον διαλιπὼν, ἐν τοῖσιν αὐτοῖσι πόνοισι κέεται. οὗτος καὶ φθέγγεται ὀξύτερον ἢ ὑγιαίνων. καὶ ῥῖγος καὶ πυρετὸς διαπαύων, ἐπιλαμβάνει ἱδρώδης. τοῦτον ὁκόταν ὧδε ἔχῃ, βρωτοῖσι καὶ ῥοφήμασι, καὶ ποτοῖσι, καὶ φαρμάκοισι, καὶ τοῖσιν ἄλλοισι πᾶσι μελετᾷν, ὥσπερ τοὺς πρόσθεν.[31] ἡ δὲ νοῦσος διαφέρει μάλιστα ἐννέα ἔτεα, ἔπειτα διαφέρει φθεόμενος. παῦροι δὲ φυγγάνουσιν ἐξ αὐτῆς. χαλεπὴ γὰρ ἡ νοῦσος. ἢν δὲ βούλῃ, ὧδε ἰᾶσθαι αὐτόν. πρῶτα μὲν πυριῆσαι. καὶ ὁκόταν πυριηθῇ, τῇ ὑστεραίῃ διδόναι αὐτῷ πίνειν, μελίκρητον ἡμίχουν καὶ ὄξος παραχέαι ὀλίγον.[32] καὶ κέλευε ἀπνευστὶ τοῦτο πίνειν. ἔπειτα τῶν ἱματίων ἀμφιέσαι αὐτὸν, πολλὰ καὶ ὡς πλεῖστον χρόνον. ἢν δὲ μὴ ἀνέχηται ἀλλ' ἐξεμέσαι βούληται, ἐξεμεέτω. ἢν δὲ μὴ ἔμετος ἔχῃ χρόνου ἤδη γινομένου, ἐπιπιὼν ὕδατος χλιαροῦ μεγάλην κύλικα, ἐμεέτω καταματώμενος πτερῷ. ὁκόταν δὲ ἀπεμέσῃ ὥστε καλῶς ἔχειν, ἡσυχίην ἐχέτω ταύτην τὴν ἡμέρην. ὁκόταν δὲ ὥρη δείπνου ᾖ, δειπνεέτω μάζαν ὀλίγην. καὶ ὄψον ἐχέτω, τάριχος καὶ πράσα. ταῦτα δὲ ἐσθιέτω ὡς πλεῖστα. οἶνον δὲ πινέτω γλυκύν. τὸν δὲ λοιπὸν χρόνον, λουέσθω πᾶσαν ἡμέρην ἅμα ἕωθεν θερμῷ πολλῷ. καὶ μετὰ τὸ λουθῆναι, φυλάσσειν χρὴ ὡς μὴ ῥιγώσῃ, ἀλλὰ κατακλιθεὶς, εὑδέτω ὡς πλεῖστον χρόνον. ὁκόταν δὲ ἀναστῇ εὕδων, περιελθέτω σταδίους εἴκοσι τὸ βραχύτατον, ταύτῃ τῇ ἡμέρῃ.

τῇ δὲ

τῇσι δὲ ἄλλῃσιν ἡμέρῃσι, πέντε σταδίους ἄλλους προσβάλλων βαδιζέτω ἑκάστης ἡμέρης προσελθὼν, ἄχρις ἂν ἀφίκηται εἰς τοὺς ἑκατὸν σταδίους. τὴν δὲ κοιλίην ὑποκαθαίρειν δεῖ ἐκ τῆς ἡμέρης χυλοῖσι τεύτλων, καὶ ἀπὸ κράμβης, χοεῖς ἑκάτερα ἑψήσας, ἀπηθῆσαι χωρὶς ἑκατέρου. εἶτα ξυμμίξας ἅμα,[33] ξυνεψεῖν τὸ στέαρ, τὸ ἀπὸ τῶν νεφρῶν τεταρτημόριον μνᾶς· ἐν ἀμφοτέροισιν ἑψῆν διελών. ὁκόταν δὲ μέλλῃ πίεσθαι πρὸς μὲν τῆς κράμβης τὸν χυλὸν, ἅλας παραβαλεῖν· πρὸς δὲ τὸν τῶν τεύτλων, μέλι παραχέειν.[34] ἔξον δὲ χοεῖς ἑκάτερον πίνειν, ἢ μέλι παραχέας πρὸς τὴν ἑτέρην κύλικα, πίνειν· πρὸς δὲ τὴν ἑτέρην, ἅλας. ἐκπίνειν δὲ χρὴ πάντα τὸν χυλόν. ταῦτα μὲν ποιέειν χρὴ τριήκοντα ἡμέρας. τῷ δὲ δευτέρῳ μηνὶ, ἐσθιέτω ἄρτον καὶ κρέα πίονα ὑὸς, ἑφθὰ, ἄλλο δὲ μηδέν. οἶνον δὲ πινέτω λευκὸν, αὐστηρόν. καὶ ὁδὸν ὁδοιπορεέτω, μὴ ἔλασσον σταδίων τριήκοντα, πρὸ τοῦ δείπνου, μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον, δέκα. καὶ μὴ ῥιγούτω, ἀλλ' ἐσκεπάσθω. ταῦτα ἢν ποιέῃ, ῥήϊον οἴσει τὴν νοῦσον. τῷ δὲ τρίτῳ μηνὶ,[35] κυκεῶνα ἀνθινὸν πινέτω. σελίνου ῥίζας, καὶ ἄνηθον, καὶ πήγανον, καὶ μίνθην, καὶ κορίανον, καὶ μήκωνας, ἁπαλὰς, καὶ ὤκιμον, καὶ φακὸν, καὶ ῥοιῆς γλυκείης, καὶ οἰνώδεος χυλόν. εἶναι δὲ χρὴ τῆς γλυκείης, διπλασίας. εἶναι δὲ χρὴ καὶ τοῦ χυλοῦ ξυναμφοτέρων ἡμικοτύλιον, καὶ οἴνου μέλανος ἡδέος αὐστηροῦ ἡμικοτύλιον, καὶ ὕδατος κοτύλης ἥμισυ.[36] ἔπειτα ἄνθεα τρίψας λεῖα, διεῖναι τούτῳ τῷ κεκρημένῳ, καὶ ἐγχέαι ἐς κύλικα. ἔπειτα ἐπιβαλεῖν ἄλευρα ὀρόβων, ὁκόσον ὀξύβαφον. καὶ ἄλφιτον ἴσον. καὶ τυροῦ παλαιοῦ αἰγείου ξέσας τὸ ἴσον τοῖσιν ὀρόβοισι.[37] ταῦτα ξυγκυκήσας ἐκπιέτω. ἔπειτα διαλιπὼν ὀλίγον χρόνον, ἀριστάτω ἄρτον. καὶ ὄψον ἐχέτω, τέμαχος νάρκης, ἢ ῥίνης, ἢ γαλεοῦ, ἢ βατίδος. καὶ κρέα ὑὸς ἐσθιέτω ἑφθά. καὶ παχυνέτω ἑωυτὸν, ἡσυχίην ἄγων ὡς μάλιστα. καὶ πυριῆν διὰ δεκάτης ἡμέρης ἐς ἑωυτὸν ἡσυχῇ. τῷ δὲ τετάρτῳ μηνὶ, πυριῆν διὰ πέμπτης ἡμέρης ἀτρέμα. καὶ ἐσθιέτω ὄψον ὡς πλεῖστον. ὄψα δὲ χρεέσθω, τυροῖσι καὶ κρέασιν ὀλίγοισιν, οἰοῖς ἑφθοῖσιν. ὁδοιπορεέτω δὲ καὶ σταδίους, ὡς πρόσθεν εἴρηται. ἀρξάμενος δὲ τοῦ τετάρτου μηνὸς, τῇ πρώτῃ ἡμέρῃ, ἀπὸ δέκα σταδίων βαδιζέτω. καὶ καθ' ἑκάστην προστιθέτω, μέχρις ἂν αὐτῷ ὀγδοήκοντα γένωνται στάδιοι, καὶ περιπατεέτω τῆς ἡμέρης, ὀγδοήκοντα σταδίους,[38] μετὰ τὸ δεῖπνον, εἴκοσι. ὄρθρου, τριήκοντα. τὸ δὲ λοιπὸν τοῦ χρόνου διαιτάσθω, μάζαν καὶ ἄρτον ἐσθίων ἀμφότερα. καὶ ὄψον ἐχέτω, σελάχια. καὶ κρέα δὲ πάντα ἐσθιέτω, πλὴν βοείων καὶ χοιρείων. ἰχθύων δὲ τῶνδε ἀπεχέσθω, κεστρέος, καὶ ἐγχέλυος, καὶ μελανούρου. ἐσθιέτω δὲ νάρκην, καὶ ῥίνην, καὶ βατίδα, καὶ γαλεὸν, καὶ τρυγόνα, καὶ βατράχους. τῶν δὲ ἄλλων, μηδέν. ἢν δὲ δοκέῃ ἀσινέα εἶναι, καὶ κυκεῶνα ἐπειδὰν θέλῃ καθευδῆσαι πινέτω ἀπὸ οἴνου μέλανος, ἡδέος, παλαιοῦ, δικότυλον κύλικα. καὶ μεθ' ἡμέρην, τῷ αὐτῷ οἴνῳ χρεέσθω ἐπὶ σιτίῳ. καὶ ὁδοιπορεέτω τῆς ἡμέρης, ἑκατὸν πεντήκοντα σταδίους.[39] μετὰ τὸ δεῖπνον, εἴκοσιν. ὄρθρου δὲ τεσσαράκοντα. οὗτος οὕτως θεραπευόμενος, γίνεται ἐν ἐνιαυτῷ ὑγιής. Αὐαίνεται μυελὸς ὁ κατὰ τὴν ῥάχιν μάλιστα, ὁκόταν τὰ φλέβια ἀποφραχθῇ, τὰ εἰς τὸν μυελὸν τείνοντα, καὶ ἡ ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου

Reliquis autem diebus, alia quinque superiecta stadia ambulet, quotidie addens, donec ad centum stadia peruenerit. Aluum autem in die aliquantulum purgare oportet, betæ & brassicæ succis vtrisque separatim coctis, ita vt vtriusque congio percolato, deinde admixto adipis ex renibus libræ quadrante & simul cocto, amborum coctionem diuidas, & vbi bibere volet, ad brassicæ quidem succum salem adiicias, ad betæ verò succum mel affundas. Licet autem separatim vtrunque bibere, aut melle ad alterum poculum affuso, bibere, ad alterum verò sale iniecto. Totum diem succum ebibere oportet, & hæc quidem triginta diebus facere. Mense autem secundo panem edat, & carnes suillas pingues coctas, aliud verò nihil. Vinum album austerum bibat, & ante cœnam non minùs quàm triginta stadia deambulet. Post cœnam verò, decem, neque frigeat, verùm vestibus cooperiatur. Quæ si fecerit, faciliùs morbum feret. At tertio mense cyceonem florulentum bibat, apij radices, anethum, rutam, mentham, coriandrum, papauer tenerum, ocimum, lentem, & mali punici dulcis ac vinosi succum. Sit autem dulcis duplum, & vtriusque succi simul heminæ dimidium, ac vini nigri suauis, austeri, heminæ dimidium, aquæ etiam hemina dimidia. Deinde flores leuiter tritos hoc permixto diluito, & in calicem infundito, postea iniecto farinæ acetabulo, & polentæ æquali mensura, caseique caprini veteris pari orobis portione, hæc simul commixta ebibat. Postea pauco tempore interiecto, panem in prandio sumat, & pro opsonio torpedinis frustulum, aut squatinæ, aut galei, aut raiæ. Et carnes suillas coctas edat, & quàm maximè quietem agendo crassiorem sese reddat, ac decimo quoque die sibi ipse placidè fomentum adhibeat. Quarto autem mense quinto quoque die leuiter foueatur, & quàm plurimum opsonium edat. Pro opsonio vtatur caseis & paucis carnibus ouillis coctis. Stadia velut antè dictum est, deambulet. Primo verò quarti mensis die, decem stadia ambulet, additione quotidie facta, donec ad stadia octoginta perueniat. Et per diem octoginta obambulet, ante cœnam triginta, post cœnam viginti, manè triginta. Reliquo tempore maza & pane victitet, vtraque comedens. Pro opsonio habeat pisces cartilaginei generis; & carnes omnes, præter bubulam & porcinam edat. Piscibus his abstineat, mugile, anguilla, & melanuro. Torpedinem autem edat, squatinam, raiam, galeum, pastinacam & ranas, præterea nullos. Quòd si hæc tibi innoxia videantur, cyceonem etiam bibat, posteaque cùm dormiturus est, vini nigri, suauis & veteris duarum heminarum calicem, & per diem eodem vino in cibo vtatur. Quotidie centum quinquaginta stadiorum iter conficiat, ante cœnam nonaginta, post cœnam, viginti, manè quadraginta. Hic sic curatus per annum conualescit. Medulla spinalis potissimùm resiccatur, cùm venulæ quæ ad eam tendunt obstructæ fuerint, quique à cerebro est

aditus. Ob corporis autem vitium ita afficitur & ægrotat. Reſiccatur etiam maximè ex actu venereo. Hæc igitur ei contingunt. Dolor acutus in caput irruit, in ceruicem, in lumbos, & lumborum muſculos, crurumque articulos, ita vt flectere nequeat, ſtercus per aluum non demittitur, ſed ſiſtitur, & vrinam non niſi ægrè reddit. Hic per morbi quidem exordia quietiorem vitam degit. Quantò autem longius tempus morbo acceſſerit, tantò maior omnia dolor occupat, & crura velut ab aqua intercute intumeſcunt, vlcera ex lumbis erumpunt, & alia quidem ſaneſcunt, alia verò proueniunt. Huic ita habenti hippophaës ſucco, aut grano cnidio caput purgato, primùm probè admodum foto corpore. Veſperi verò poſt purgationem, ptiſanæ duo acetabula, melle affuſo ſorbeat, vinum album, molle bibat. Poſtridie lactis aſinini decocti, melle affuſo, heminas octo ei ebibendas porrigito. Quòd ſi aſininum deſit, bubuli aut caprini decocti tres ſemicongios affuſo melle. Et ſi anni tempus ferat, lactis potu vtatur, per quinque ac quadraginta dies, cum lacte eruum aſſumens. Cibis & opſoniis quàm maximè aluum ſubducentibus vtatur, vinum bibat album, molle, Mendeſium. Cùm autem craſſiſſimus euaſerit, ad eius lumbos ex vtraque vertebrarum parte quatuor cruſtas inurito, & ad dorſum vtraque ex parte quindecim, & in ceruice inter magnos neruos, duas. Si enim vſtio probè tibi ceſſerit, ſanum reddes. Eſt autem morbus grauis. Quatuor ex renibus oriuntur morbi. In primo ſic æger affligitur, dolor acutus in renem, lumbos, & teſtem ad renis regionem ingruit, frequenter vrinam reddit, & paulatim vrina ſupprimitur, ſimulque cum ea arena egreditur, & cùm per vrinæ fiſtulam arena exit, vehementem in ea dolorem exhibet. Vbi verò cùm vrina exiit, remittit dolor, deinde rurſus iiſdem vexatur doloribus. Cùm autem vrinam reddit, colem præ dolore confricat. Plærique verò Medici cùm morbum non noſcant, ſi arenam videant, veſicam calculo laborare exiſtimant. Hæc autem minimè, ſed ren calculo laborat. Hic morbus ex pituita oritur, cùm eam ren in ſe receptam non rurſus dimittit, ſed illic in toſum indureſcit, fiuntque calculi parui, velut arena. Huic cùm ſic habuerit, ſcammoniæ ſucco, aut radice ipſa, totum corpus, priùs tamen adhibito fomento, aliquantulum purgato. Poſt hæc potionibus, eduliis & balneis curato, iiſdem medicamentis quæ in ſtranguria exhibentur. Cùm dolor vrget, multa calida lauato, & qua parte præcipuè dolor eſt, tepefactoria admoueto. Vbi verò intumuerit & extuberarit, ſub hoc tempus iuxta renem ſecato, & extracto pure, arenam medicamentis vrinam ciemtibus curato. Si enim ſectus fuerit, euadendi ſpes eſt, aliòqui morbus hominem ad mortem vſque comitatur. In ſecundo renum morbo, dolores quidem vehementes, velut in priore, vrgent. Oritur

ἔφοδος. διὰ κάκωσιν δὲ τοῦ σώματος, τάδε πάσχει καὶ νοσέει. αὐαίνεται μάλιστα καὶ ἀπὸ λαγνείης. τάδε οὖν πάσχει. ὀδύνη ὀξείη ἐμπίπτει αὐτῷ ἐς τὴν κεφαλὴν, καὶ ἐς τὸν τράχηλον, καὶ ἐς τὴν ὀσφὺν, καὶ ἐς τοὺς μύας τῆς ὀσφύος. καὶ ἐς τὰ ἄρθρα τῶν σκελέων, ὥστε ἐνίοτε οὐ δύναται ξυγκάμπτειν. καὶ ἡ κόπρος οὐ διαχωρέει, ἀλλ' ἵσταται. καὶ δυσουρέεται. ἔστι κατ' ἀρχὰς μὲν τῆς νούσου, ἡσυχέστερον διάγει. ὅκως δ' ἂν ὁ χρόνος τῇ νούσῳ ἀπομηκύνηται, πονέει ἅπαντα μᾶλλον. καὶ 10 τὰ σκέλεα οἰδέει ὡς ἀπὸ ὕδερου. [40] καὶ ἕλκεα ἐκφλυνδάνει ἀπὸ τῆς ὀσφύος. καὶ τὰ μὲν ἄλλα ὑγιαίνεται. τὰ δὲ ἄλλα, φύεται. τοῦτον ὁκόταν οὕτως ἔχῃ καθῆραι τὴν κεφαλὴν, [41] τῷ ἱπποφαέος ὀπῷ, ἢ τῷ κνιδίῳ κόκκῳ, πυριήσας πρότερον τὸ σῶμα, εὖ μάλα. τῆς δὲ ἑσπέρης μετὰ τὴν κάθαρσιν, πτισάνης δύο ὀξύβαφα ῥοφεέτω μέλι παραχέας. οἶνον δὲ λευκὸν πινέτω, μαλθακόν. τῇ δὲ ὑστεραίῃ, ὀνείου γάλακτος διδόναι αὐτῷ ἑφθοῦ, μέλι παραχέας ὀκτὼ κοτύλας ἐκπιεῖν. ἢν δὲ μὴ ὄνειον ἔχῃς, βόειον ἢ αἴγειον ἑφθὸν, τρία ἡμιχόεα, παραχέας 20 μέλι. καὶ τὴν ὥρην γαλακτοποτεέτω [42] ἐν ὀρόβῳ τῷ γάλακτι, πέντε καὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας. σιτίοισι δὲ καὶ ὄψοισι χρεέσθω, ὡς διαχωρητικωτάτοισιν. οἶνον δὲ πινέτω λευκὸν μαλθακὸν Μενδήσιον. ὁκόταν δὲ παχύτατος ᾖ, καῦσαι αὐτοῦ ἐς τὴν ὀσφὺν ἑκατέρωθεν τῶν σπονδύλων τέσσαρας ἐσχάρας. καὶ ἐς τὸ μετάφρενον, δεκαπέντε ἑκατέρωθεν. καὶ ἐς τὸν αὐχένα δύο, μεταξὺ τῶν τενόντων. ἢν γὰρ τύχῃς καύσας, ὑγιέα ποιήσεις. ἡ δὲ νοῦσος χαλεπή. Αἱ τέσσαρες νοῦσοι αἱ ἀπὸ τῶν νεφρῶν γινόμεναι. ἀπὸ τῆς πρώτης, τάδε πάσχει. ὀδύνη ὀξείη ἐμπίπτει εἰς τὸν 30 νεφρὸν, καὶ ἐς τὴν ὀσφὺν, καὶ ἐς τὸν ὄρχιν τὸν κατὰ τὸν νεφρόν. καὶ οὐρέει πυκνά. καὶ στύφει κατ' ὀλίγον τὸ οὖρον. [43] καὶ ἅμα τῷ οὔρῳ προσέρχεται ψάμμος. καὶ ὁκόταν ἐξίῃ διὰ τῆς οὐρήθρης ἡ ψάμμος, ὀδύνην παρέχει ἰσχυρὴν ἐν τῇ οὐρήθρῃ. ὁκόταν δὲ διεξουρήσῃ, ἡ ὀδύνη ἀνίησιν. ἔπειτα αὖθις ἐν τοῖσιν αὐτοῖσιν ἄλγεσι κέεται. ὁκόταν δὲ οὐρέῃ, καὶ τὸν καυλὸν ὑπὸ τῆς ὀδύνης τρίβει. πολλοὶ δὲ τῶν ἰητρῶν οἱ μὴ συνιέντες τὴν νοῦσον, ὁκόταν ἴδωσι τὴν ψάμμον, δοκέουσι λιθιῆν τὴν κύστιν. καὶ ταύτην μὲν οὔ, τὸν δὲ νεφρὸν, λιθιῆν. αὕτη ἡ νοῦσος γίνεται ἀπὸ φλέγματος, ὁ- 40 κόταν ὁ νεφρὸς ἐς ἑωυτὸν ἀναλαβὼν φλέγμα, μὴ ἀφίῃ πάλιν, ἀλλ' αὐτοῦ ξυμπωρωθῇ. τοῦτο γίνεται λίθια λεπτὰ, οἷον ψάμμος. τοῦτον ὁκόταν οὕτως ἔχῃ τῷ ὀπῷ τῆς σκαμμωνίης, ἢ αὐτῇ τῇ ῥίζῃ πυριῆσαι. πρότερον δὲ ἅπαν τὸ σῶμα ὑποκαθῆραι. τῇ δὲ ὑστεραίῃ τῷ ἀπὸ ἐρεβίνθων λευκῶν χυλῷ ὑποκαθῆραι δύο χοεῦσιν, ἅλας δὲ παρεμβαλὼν, διδόναι πίνειν. μετὰ δὲ ταῦτα τοῖσι καὶ βρωτοῖσι καὶ λουτροῖσι μελετᾶν, διδοὺς τὰ αὐτὰ ἃ τῷ στραγγουριῶντι δίδοται φάρμακα. ὁκόταν δὲ ἡ ὀδύνη πιέσῃ, λούειν πολλῷ καὶ θερμῷ. καὶ χλιάσματα προστιθέναι ὅπῃ πονέει μάλιστα. ὁκόταν δὲ ἀποιδήσῃ καὶ ἐξαρθῇ, ὑπὸ τοῦτον τὸν χρόνον τάμνειν κατὰ τὸν νεφρὸν. καὶ ἐξελὼν τὸ πύος, τὴν ψάμμον διουρητικοῖσιν ἰῆσθαι. ἢν μὲν γὰρ τμηθῇ, ἐλπὶς ἐκφυγεῖν· ἢν δὲ μὴ, ἡ νοῦσος τῷ ἀνθρώπῳ συναποθνήσκει. Δευτέρη νοῦσος νεφρῶν. Αἱ μὲν ὀδύναι, ἰσχυρῶς πιέζουσιν ὡς ἐν τῇ προτέρῃ. γίνεται

δὲ ἐκ

δὲ τὸ νούσημα ἀπὸ ταλαιπωρίης. ὁκόταν ῥαγῇ τὰ φλέβια, τὰ ἐς τὸν νεφρὸν τείνοντα, ἔπειτα ὁ νεφρὸς αἵματος ἐμπλησθῇ. ἔστιν ὁκόταν ταῦτα πάθῃ· ἐξουρέει αἷμα τῷ οὔρῳ αἷμα κατ' ἀρχὰς τοῦ νουσήματος. [44] ἔπειτα πύον προϊόντος τοῦ χρόνου. ἔστιν ἢν ἡσυχίην ἔχῃ τῷ σώματι, τάχιστα ὑγιὴς ἔσται. ἢν γάρ τι πονήσῃ, αἱ ὀδύναι πολλῷ μᾶλλον ἕξουσιν. ὁκόταν γοῦν ἔμπυος ᾖ ὁ νεφρός, [45] ἀποιδέει παρὰ τὴν ῥάχιν, τοῦτον ὅταν οὕτως ἔχῃ, τάμνειν κατὰ τὸ ἀποιδέον, μάλιστα μὲν βαθείην τομὴν κατὰ τὸν νεφρόν. καὶ ἢν μὲν τύχῃς ταμών, τὸ διάχρημα ὑγιέα ποιήσεις. ἢν δὲ ἁμάρτῃς, κίνδυνος ἕλκος ἔμμοτον γενέσθαι. ἢν δὲ ξυμφυῇ τὸ ἕλκος, ἐκπυοῦται εἴσωθεν ἡ κοιλίη ἡ ἀπὸ τοῦ νεφροῦ. καὶ ἢν μὲν ῥαγῇ ἔσωθεν καὶ χωρήσῃ κατὰ τὸν ἀρχὸν τὰ πύα, ἐλπὶς ἐκφυγεῖν. ἢν δὲ ψαύσῃ τοῦ ἑτέρου νεφροῦ, [46] κινδυνεύσει καταφθαρῆναι. μελετᾶν δὲ φαρμάκοισι καὶ τοῖσιν αὐτοῖσι πᾶσιν, οἷσι καὶ τὸν πρόσθεν. καὶ τὴν δίαιταν τὴν αὐτὴν ἐχέτω. αὕτη δὲ ἡ νοῦσος χαλεπή. καὶ πολλοὶ ἐκ ταύτης τῆς νούσου φθίσιν νεφρῖτιδα κατέστησαν. Τρίτη νοῦσος νεφρῶν. Τὸ μὲν οὖρον προέρχεται, οἷον ἀπὸ κρεῶν βοείων ὀπτῶν χυλός. γίνεται δὲ τὸ νούσημα, ἀπὸ χολῆς μελαίνης, ὁκόταν χολὴ ἐς τὰ φλέβια συρρυῇ τὰ τείνοντα ἐς τὸν νεφρόν. καὶ ὁκόταν στῇ, ἑλκοῖ τὰ φλέβια καὶ τὸν νεφρόν. ὑπὸ οὖν τῆς ἑλκώσιος, τοιοῦτον ὑποχωρέει ἅμα τῷ οὔρῳ. αἱ δὲ ὀδύναι, ἔχουσιν ἐν τῇ ὀσφύϊ, καὶ ἐν τῇ κύστει, καὶ ἐν τῷ περινέῳ, καὶ ἐν αὐτῷ τῷ νεφρῷ, ἐπ' ὀλίγον χρόνον. ἔπειτα ἀνῆκεν ὁ πόνος, καὶ αὖθις ἐπέλαβεν ὀξὺς δι' ὀλίγου. καὶ ἐς τὸ λεπτὸν τῆς γαστρὸς ἔστιν ὅτε ὀδύνη ἐμπίπτει. τοῦτον ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, ὑποκαθῆραι τὴν κοιλίην, ἐπιθύμῳ, ἢ τῆς σκαμμωνίης ῥίζῃ. πίνειν διδόναι τὰ αὐτὰ ἃ καὶ τῷ στραγγουριῶντι. καὶ ὁκόταν ἡ ὀδύνη ἔχῃ, λούειν πολλῷ καὶ θερμῷ. χλιάσματα προστιθέντα πρὸς τὸ πονέον μάλιστα. καὶ ῥοφήματι χρεέσθω ἀλεύρῳ ἑφθῷ, μέλι παραχέας. καὶ τῇ ἄλλῃ διαίτῃ χρεέσθω, ὡς διαχωρητικωτάτῃ. καὶ οἶνον πινέτω λευκὸν μενδαῖον μελίχρουν, ἢ ἄλλον λευκὸν τὸν ἥδιστον καλῶς κεκρημένον. αὕτη ἡ νοῦσος οὐ μάλα ἐκλείπει. καὶ τὴν ὥρην ὀρροποτεέτω, καὶ γαλακτοποτεέτω. ἐς κάθαρσιν μὲν τῷ ὀρρῷ, τὴν δὲ γαλακτοποσίην ποιεέσθω ἐν ὥρῃ, πέντε καὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας. ταῦτ' ἢν οὕτω ποιέῃς, ἐπὶ τὸ κρέσσον διαθήσεις τὴν νοῦσον. Τετάρτη νοῦσος νεφρῶν. Τὸ μὲν νούσημα γίνεται ἀπὸ χολῆς καὶ φλέγματος. ἐν καιρῷ δὲ τοῦ θέρεος μάλιστα. γίνεται δὲ καὶ ἀπὸ λαγνείης ἡ νοῦσος. ἔστι τάδε πάσχει. ὀδύναι πιέζουσιν αὐτὸν ἐς τὴν λαπάρην, καὶ ἐς τὸν κενεῶνα, καὶ ἐς τὴν ὀσφῦν, καὶ ἐς τοὺς μύας τῆς ὀσφύος, καὶ παραπλήσια γυνὴ ὠδίνουσα. καὶ οὐκ ἀνέχεται ἐπὶ τοῦ ὑγιέος κατακεῖσθαι, ἀλλ' ἄγαν πονέει. καὶ τοῦ κενεῶνος δοκέει κατακρεμᾶσθαι ὡς ἀπορηγνύμενα. ἐπὶ δὲ τὰ πρηνέα ἢν κατακέηται, οὐκ ἀλγέει. οἱ δὲ πόδες καὶ αἱ κνῆμαι αὐτοῦ, ἀεὶ ψυχρά. τὸ δὲ οὖρον μόλις προέρχεται [47] ὑπὸ τῆς φλεγμασίης καὶ παχύτητος τοῦ οὔρου. καὶ ἢν μὲν ἐάσῃς αὐτὸ ὀλίγον χρόνον, καταθεὶς ἕως ἂν καταστῇ, [48] ὄψει τὸ ὑφεστηκὸς παχύ, οἷον περ ἄλευρον. καὶ ἢν μὲν χολὴ ἐπικρατέῃ, ὑπόπυρρον αὐτὸ ὄψει. ἢν δὲ ἀπὸ φλέγματος ᾖ τὸ νούσημα, λευκὸν καὶ παχὺ ἔσται. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐς ἐνιαυτόν, ἢ ὀλίγῳ πλέονα,

autem morbus, cùm ex vehementiore labore venulæ quæ ad renem ferũtur ruptæ fuerint, deinde ren sanguine repleatur. Hoc casu, per initia morbi, sanguinem vnà cum vrina reddit, deinde pus progressu temporis. Hic si corpore quieuerit, citissimè conualescit. Si enim quodammodo laboret, dolores multò magis detinebunt. Vbi igitur ren purulentus fuerit, ad spinam intumescit. Hunc cùm ita habuerit, quà parte tumor est, altissima quidem sectione ad renem secato. Quòd si quidem sectionem assecutus fueris, confestim sanum reddes. At si aberraueris, periculum est ne vlcus ea quæ fit per linamenta curatione indigeat. Si verò vlcus coaluerit, renis venter intrò pus colligit. Et si quidem pus intrò rumpatur, & ad intestinum rectum feratur, euadendi spes est. Quòd si alterum renem attingat, periculum est ne pereat. Medicamentis autem & iisdem omnibus quibus priorem curato, eandemque victus rationem teneat. Hic autem morbus molestus est, ex eoque plures ad renum tabem deueniunt. In tertio renum morbo, vrina bubularum carnium assatarum succo similis egreditur. Oritur autem morbus ex atra bile, quæ cùm ad venulas, quæ ad renem feruntur, confluxerit, cumque constiterit, eas renemque exulcerat. Ex vlcere igitur tale quid cum vrina prodit. Dolores autem in lumbis, vesica, interfœmineo, & in rene ipso pauco tempore detinent. Deinde remittit dolor, rursusque ex breui interuallo acutus inuadit, & in tenuem ventris partem nonnunquam incidit. Huic cùm ita habuerit, ventrem epithymo, aut scammoniæ radice aliquantulum purgato, eadem quæ stranguria laboranti potui exhibeto, cumq; dolor detinuerit, tepefactoriis potissimùm loco dolenti admotis, copiosa calida lauato, pro sorbitione farinam coctam affuso melle sumat, reliquaque victus ratione quàm maximè aluum subducente vtatur, vinumque bibat album Mendæum, melle permixtum, aut aliud album suauissimum probè dilutum. Hic morbus non ferè deserit. Si anni tempestas ferat, serum & lac bibat, serum quidem ad purgationem. Lactis autem potione vtatur quinque & quadraginta diebus, si anni tempus ferat. Quæ cùm sic feceris, morbum meliore statu constitues. Quartus renum morbus, qui ex bile & pituita æstatis potissimùm tempore oritur, quinetiam ex venere morbus oritur, atque hunc in modum afficitur æger. Dolores eum ad lateris mollitudinem & inanitatem vrgent, & ad lumbos lumborúmque musculos, neque secus afficitur quàm mulier partus doloribus conflictata, neq; decubitum in sanam partem ferre potest, sed valde laborat; ex lateris inanitate quædam velut abrupta suspensa esse videntur. At si pronus iaceat, non dolet, eius pedes & tibiæ semper frigent. Vrina autem ob pituitæ copiam & crassitudinem vix egreditur. Quòd si quidem depositam quoad resederit, pauco tempore siueris, quòd subsidet crassum velut farinam videbis. Ac si quidem bilis superauerit, ipsum subfuluum videbis. Si verò ex pituita morbus fuerit, album & crassum erit. Ac primùm quidem in annum, aut paulò longius

aut breuius tempus talia perseuerant. Quòd si producatur morbus, tum magis laborat, & purulentus euadit. Cumque purulentus extiterit & intumuerit, quà præcipuè parte intumuerit ad renem secato, & pus emittito. Et siquidem sectio prosperè cesserit, confestim sanum reddes. Hunc cùm sic habuerit, iisdem omnibus quibus antea curato. Et per morbi exordia purgare oportet, & ante alui subductionem fomento adhibito, crebris balneis lauare. Inungatur verò & caleat potiùs, neque frigeat, à soleque & veneris vsu abstineat. Quæ cùm feceris, si non citissimè sanescat, nihil noui accidit, cùm morbus sit admodùm difficilis. At si absque medicamentis curari desideret, per victus rationem crassiorem reddere oportet, siue hoc morbo, siue aliquo ex prioribus laboret, vbi cibos, quos comedere consueuit, in decem partes diuiseris, deinde parte vna subtracta reliquas comedat. Pro opsonio carnem suillam tritam habeat, & eo die decem stadia obambulet. Postero autem die & tertio, parte vna addita minùs edat, & vno quoque die decem aut plura stadia obambulet. Cùm verò ad vltimam cibi partem peruenerit, ad centum stadia iter faciat, & vnam solam partem edat, eoque die centum stadia deambulet. A cœna verò viginti, mane quadraginta. Vinum Mendæum album, austerum bibat, istaque per tres menses faciat. Reliquo deinde tempore subductis deambulationibus plures cibos comedat, additione eodem quo detraxeris modo facta. Deambulationem verò ad decimum vsque diem subducat, deinde quàm maximè quiescat, cibisque puris vescatur, & quàm maximè pinguibus opsoniis, dulciaque omnia ei conferunt. Oleribus autem & acidis omnibus abstineat, acribusque & iis quæ flatum excitant. Calida quoque multa lauet, & frigus vitet. Quæ cùm fecerit, citissimè sanus euadet. Ex renum morbo inuadit magnus venarum cauarum morbus, quæ à capite iuxta iugulares, per spinam ad talum exteriorem, & intermedium pollicis locum feruntur. Oritur autem hic morbus ex pituita quidem & bile, cùm ad venas confluxerint. Venæ autem cùm sanguine refertæ sint, si quid alieni ad eas peruenerit, malè afficiuntur. Sic igitur afficitur. Si dextra parte morbus est, per exordia ex coxendicis acetabulo dolorem exhibere incipit. Quò autem longiùs tempus processerit, & productum fuerit, eò grauior dolor ad inferiora descendit, cumque ad malleolum pedis externum, & pollicis intermedium peruenerit, rursus ad caput fertur, vbique in eo vlcus constiterit, vehementer vrget, sibiq; caput disrumpi videtur, oculi pituita totumque corpus implentur. Huic cùm ita habuerit, medicamentum ex cucumeris agrestis succo paratum, aut thapsiæ radicem, aut veratrum, aut scammonij succum propinato. Post purgationem verò eadem quæ superioribus offerto. Quòd si hac curatione non sedetur, vbi lacte crassio-

ἢ ὀλίγῳ ἐλάσσονα χρόνον τοιαῦτα πάσχων διατελέει. ἢν δὲ ἐπιμηκύνηται ἡ νοῦσος, πονέει τε μᾶλλον καὶ ἐμπυοῦται. καὶ ὁκόταν ἔμπυος γενόμενος ἀποιδέῃ, ὅκου ἂν μάλιστα ἀποιδέῃ, τάμνειν ἐς τὸν νεφρὸν καὶ ἀφιέναι τὸ πύον. καὶ ἢν μὲν τύχῃς τάμνων, παραχρῆμα ὑγιέα ποιήσεις. τοῦτον ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, [49] τοῖσιν αὐτοῖσι πάθεσι θεραπεύειν, οἷσι καὶ τὸ πρόσθεν καὶ κατ' ἀρχὰς τῆς νούσου. δεῖ τε καθῆραι καὶ πρὸ τῆς ὑποκαθάρσιος πυριῆσαι καὶ τοῖσι λουτροῖσι πυκνὰ λούειν. ἀλειφέσθω δὲ καὶ θαλπέσθω μᾶλλον. μὴ δὲ ῥιγούτω. καὶ τοῦ ἡλίου ἀπεχέσθω. καὶ μὴ λαγνευέτω. ταῦτα ἢν ποιέῃ καὶ μὴ τάχιστα ὑγιαίνῃ, οὐ καινόν. ἡ νοῦσος γὰρ ὡς χαλεπή. ἢν δὲ βούληται ἄνευ φαρμάκων ἰῆσθαι, χρὴ παχῦναι ποιῆσαι ἀπὸ διαίτης, ἤν τε ταύτην τὴν νοῦσον κάμνῃ, ἤν τε τῶν προτέρων τινά, τὰ σιτία διελὼν, ἃ μεμαθήκει ἐσθίειν ἤγουν δέκα μερίδας. ἔπειτα μίαν ἀφελὼν μερίδα, τὰ λοιπὰ καταφαγέτω. ὄψον δὲ ἐχέτω, κρέας ὑὸς τετριμμένον. καὶ περιπατεέτω δέκα σταδίους ταύτης τῆς ἡμέρης. τῇ δὲ ὑστεραίῃ καὶ τῇ τρίτῃ μέχρι τῶν δέκα ἡμερέων [50] προστιθεὶς μερίδα, ἔλασσον ἐσθιέτω. καὶ περιπατεέτω δέκα σταδίους ἢ πλείους ἑκάστης ἡμέρης. ὁκόταν δὲ ἐς τὴν ἐσχάτην μερίδα ἀφίκηται τοῦ σιτίου, καὶ ἐς τοὺς ἑκατὸν σταδίους βαδιζέτω καὶ ἐσθιέτω τὴν μίαν μερίδα μούνην. καὶ ταύτης τῆς ἡμέρης περιπατησάτω τοὺς ἑκατὸν σταδίους. [51] μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον, εἴκοσι. ὄρθρου δὲ τεσσαράκοντα. οἶνον δὲ πινέτω, μενδαῖον, λευκὸν, αὐστηρόν. ταῦτα δὲ ποιεέτω, τρεῖς μῆνας. ἔπειτα τὸν λοιπὸν χρόνον ὑποβαίνων τῶν περιπάτων, καὶ τῶν σιτίων, πλείω ἐσθιέτω· τὸν αὐτὸν τρόπον ὥσπερ ἀφῄρει, οὕτω δὴ προστιθείς. τὸν δὲ περίπατον ἀφαιρείτω, μέχρι τῶν δέκα ἡμερέων. ἔπειτα ἡσυχίην ἐχέτω ὡς μάλιστα. καὶ εὐωχείσθω σιτία τε καθαρὰ, καὶ ὄψα ὡς πιότατα. καὶ τὰ γλυκέα πάντα, ξύμφορα αὐτῷ. λαχάνων δὲ καὶ ὀξέων πάντων, ἀπεχέσθω καὶ τῶν δριμέων. καὶ ὁκόσα φῦσαν παρέχει. λουέσθω τε πολλῷ καὶ θερμῷ. καὶ μὴ ῥιγούτω. ταῦτ' ἢν ποιέῃ, τάχιστα ὑγιὴς ἔσται. Ἀπὸ δὲ νεφρίτιδος ἐπιλαμβάνει. ἡ δὲ νοῦσος μεγάλη τῶν φλεβῶν τῶν κοίλων, αἳ τείνουσιν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς παρὰ τὰς σφαγὰς διὰ τῆς ῥάχιος, ἐς τὸ σφυρὸν τὸ ἐκτὸς τοῦ ποδὸς, καὶ ἐς τὸ μεταξὺ τοῦ μεγάλου δακτύλου. τὸ δὲ νούσημα γίνεται μὲν ἀπὸ φλέγματος καὶ χολῆς, ὁκόταν ἐς τὰς φλέβας συρρυῇ. αἱ δὲ φλέβες αὗται, αἵματος εἰσὶ πλήρεες. ἢν οὖν τι παρέλθοι ἀλλοῖον ἐς αὐτὰς, νοσοῦσι. τάδε οὖν πάσχει. ἢν ἐπὶ τὰ δεξιὰ νοσέῃ ἄρχεται τὴν ὀδύνην παρέχουσα, ἐκ τῆς κοτυληδόνος τοῦ ἰσχίου, κατ' ἀρχάς. ὁκόσῳ δὲ πλείων ὁ χρόνος παρέῃ καὶ ἀπομηκύνεται, ἥ τε ὀδύνη ὀξυτέρη κατέρχεται κατωτέρω. καὶ ὁκόταν ἐς τὸ σφυρὸν ἀφίκηται τὸ ἐκτὸς τοῦ ποδὸς καὶ τὸ μεταξὺ τοῦ μεγάλου δακτύλου, ἄρχεται πάλιν ἐς τὴν κεφαλὴν ἔρχεσθαι. καὶ ὁκόταν ἐς αὐτὴν τὸ ἕλκος στῇ, πιέζει ἰσχυρῶς. καὶ δοκεῖ ὁ ἄνθρωπος διαρρήγνυσθαι τὴν κεφαλήν. καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ φλέγματος πληθοῦνται, καὶ τὸ πᾶν σῶμα. τοῦτον ὅταν οὕτως ἔχῃ, ἐλατήριον πίσαι, ἢ θαψίης ῥίζαν, ἢ ἐλλέβορον, ἢ ὀπὸν σκαμμωνίης. μετὰ δὲ τὴν κάθαρσιν ταῦτα προσφέρειν, ἃ καὶ τοῖσι πρόσθεν. ἢν δὲ μὴ ὑπὸ ταύτης τῆς θεραπείης παύηται, γάλακτι παχ-

ιας, χαι-

νας, καῦσαι κάτω τὴν ὠμοπλάτην τὴν δεξιὴν, τέσσαρας ἐσχάρας. καὶ ἐς τὴν κοτυληδόνα τοῦ ἰσχίου τοῦ δεξιοῦ, τρεῖς. καὶ ὑπὸ τὸν γλουτὸν, δύο. καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ μηροῦ, δύο. καὶ ὑπὲρ τοῦ γούνατος, μίαν. καὶ ὑπὲρ τοῦ σφυροῦ, μίαν. ἐπὴν οὕτω καυθῇ, οὐκ ἀφίησιν οὔτε ἄνω οὔτε κάτω τὴν νοῦσον διαχωρέειν. ἢν δέ κου ἡ ὀδύνη ὀφθῇ, ῥαγεῖσα. ἢν μὲν σκήψῃ ἐς τὸ σκέλος πρὶν ἢ καυθῆναι, χωλὸς ἔσται. ἢν δὲ ἐς τὴν κεφαλὴν, κωφὸς ἢ τυφλός. ἢν δὲ ἐς τὴν κύστιν καὶ προσχωρέῃ ἅμα τῷ οὔρῳ αἵματος μάλιστα, τεσσαράκοντα ἡμέρας. ἀλλὰ χρὴ ἢν ἐς τὴν κύστιν ῥαγῇ, διδό- 10 ναι τὰ αὐτὰ φάρμακα, ἃ καὶ τῷ στραγγουριῶντι. καὶ ἢν κου ἡ ὀδύνη ἀλισθῇ, καῦσαι. καίειν δὲ χρὴ τὰ μὲν σαρκώδεα σιδηρίοισι. τὰ δὲ ὀστώδεα καὶ νευρώδεα, μύκησι. πλὴν ταῦτα πρότερον τούτων χρὴ ποιῆσαι. ἢν κατ᾽ ἀρχὰς τῇ νούσῳ προσβάλῃς, ἐς μὲν τὸ ποτὸν χρὴ διδόναι, οἶνον λευκὸν Μενδαῖον, ὑδαρέστερον ὡς πλεῖστον μεθ᾽ ἡμέρην. καὶ μεθυσκέσθω ἄχρις ἂν αἱμορραγήσῃ κατὰ τὰς ῥῖνας. ὁκόταν δὲ ἄρξηται ῥέειν, τὸ ἐλάχιστον ἡμέρας ῥέει δέκα καὶ τρεῖς. ὅταν δὲ αὗται αἱ ἡμέραι διέλθωσι, μηκέτι μεθυσκέσθω, μηδὲ ὅταν ἄρξηται ἅπαξ ῥέειν. πινέτω μέντοι ὀλίγῳ πλείονα τὸν οἶ- 20 νον ἐπὶ σιτίῳ, ὅκως ἂν ῥέῃ τὸ αἷμα. ἤδη δέ τισι παυσαμένου τοῦ αἵματος, ἐρράγη ἐς τὴν κύστιν καὶ ἐχώρησεν αἷμα καὶ πύα. ἢν γοῦν ῥαγῇ, διδόναι τὰ αὐτὰ φάρμακα, ἃ καὶ τῷ στραγγουριῶντι. καὶ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ οἴνου διδόναι πλέον πίνειν. ἐπὴν οὕτω μελετώμενος, καὶ τὰ σιτία προσφερόμενος διαχωρητικὰ, καὶ τὰ ὄψα, τάχιστα ὑγιὴς ἔσται. ἡ δὲ νοῦσος χαλεπή. Ἄλλη ἀπὸ τῆς ἀριστερῆς φλεβός. τὰ μὲν ἄλλα πλῆθος τὰ αὐτὰ πάσχει, ἃ καὶ ὁ πρόσθεν. ἐς δὲ τὸν σπλῆνα ὀδύνη σκήψει ὀξεῖα εὐθὺς, καὶ κατ᾽ ἀρχὰς τοῦ νοσήματος. καὶ ἢν μὴ ξυνίῃ τὸ παραχρῆμα πρὶν κατασκήψῃ 30 ἀλλ᾽ ἢ ἐς τὸν πνεύμονα, μύκησι καῦσαι ὀκτὼ ἐσχάρας, τὰς κεφαλὰς ἀπολαβὼν τοῦ σπληνὸς, ὡς τάχιστα. καὶ ὅκου ἂν ἄλλη ὀδύνη κατασκήψῃ, καῦσαι. καὶ οὕτω παραχρῆμα ὑγιὴς ἔσται. ἢν δὲ μὴ καυθῇ, ὑγιὴς δὲ γένηται ἀπὸ ταὐτομάτου, τοῖσι πολλοῖσι μετὰ δυοκαίδεκα ἔτη, ἡ νοῦσος αὖθις ὑποστρέφει. καὶ ἢν λάβηται τοῦ σπληνὸς, τοῖσιν πολλοῖσιν ὕδερον ἐποίησεν. ἀλλὰ χρὴ παραχρῆμα θεραπεύειν ὡς τὸν πρόσθεν. καὶ ἢν δοκέῃ, καῦσαι ὥσπερ δὴ καὶ τὸν πρότερον. ἢν ἡ ὀδύνη καθεστήκῃ ἐν τοῖσιν αὐτοῖσιν ἄρθροισιν. ἢν δὲ μὴ οὕτω μελετηθῇ, τὸ λοιπὸν τηκόμενος θνήσκει. ἡ γὰρ νοῦσος χαλεπή. 40 Περὶ δὲ τοῦ φλέγματος, τὰς αὐτὰς γνώμας ἔχω, ἃς καὶ περὶ χολῆς, καὶ φημὶ τὰς ἰδέας αὐτοῦ πολλὰς εἶναι. καὶ τὸ μὲν ἐπιδήμιόν ἐστι, τὸ δὲ νεώτατον. οὗ καὶ ἡ ἴησις ῥάων. ἐμέτους γὰρ δεῖ ποιέεσθαι μετὰ τὸ σιτίον, ἡμέρας δύο ἢ τρεῖς προσαριστῶντα καὶ ἡσυχάζοντα, ἢν εἰωθῇ τὰς πρόσθεν ἡμέρας μονοσιτέειν καὶ ταλαιπωρέειν. ἢν δὲ μὴ, τοιαύτῃ διαίτῃ χρεέσθω. πρῶτον λουέσθω πολλῷ καὶ θερμῷ, ὁκόταν μέλλῃ ἔμετον ποιέεσθαι. καὶ ἐσθιέτω μάζαν φυστήν. καὶ ἄρτον ἐξοπτὸν ἕωλον. ἕλκει γὰρ αὖ μᾶλλον ταῦτα τὸ φλέγμα. ὄψοισι δὲ χρεέσθω, καὶ λαχάνοισι δριμέσι. καὶ τὰ λιπαρὰ καὶ τὰ γλυκέα καὶ ὀξέα. ταῦτα πάντα ἐπιτήδεια ξυμμεμιγμένα προσφέρεσθαι, καὶ τοῖσι λαχάνοισι πᾶσι χλωροῖσι χρεέσθω. καὶ πινέτω ἐπὶ τῷ σιτίῳ ὀλίγον πυκινὰ, οἶνον γλυκύν. καὶ πλακοῦντος ἐπιφαγέτω ἐπὶ τελευτῆς,

rem reddideris, scapulam dextram inferiorem quatuor crustis inurito, coxendicis dextræ acetabulum tribus, inferiores nates duabus, & mediū femur duabus, genu superius vna, & malleolum superiore parte vna. Cùm sic vstus fuerit, neq; sursum, neq; deorsum morbum progredi dimittit. Quòd si aliquam in partem dolor affatim & cum impetu irrūpere visus fuerit, si quidem priùs, quàm vstus fuerit, in crus decumbat, claudus erit; si in caput, surdus aut cœcus. Si verò in vesicam, simul cum vrina aliquid quadraginta ferè diebus progreditur. Sed si in vesicam cum impetu irruperit, eadem medicamenta quę in vrinæ stillicidio exhibenda sunt, & si aliqua in parte dolor coaceruatus fuerit, vstio facienda. Vrendæ verò sunt carnosæ quidem partes ferramentis, osseæ verò & carnosæ fungis, præterquàm quòd ante hæc ista facienda sunt. Si morbi initio accesseris, vinum Mendęum album dilutius quàm plurimùm per diem potui exhibere oportet. Et inebrietur quoad sanguis ex naribus plurimus erumpat. Cùm autem fluere cœperit, minimùm tredecim diebus fluit: vbi verò hi præterierunt, non ampliùs inebrietur, neq; vbi semel fluere cœperit. In cibo tamen paulò plus vini bibat, vt sanguis fluat. Iam verò quibusdam sedato sanguine, ad vesicam cum impetu irrupit, & sanguis cum pure prodiit. Si igitur cum impetu irruperit, eadem medicamenta quæ stranguria laboranti exhibeto, & de eodē plus propinato. Hic si hoc modo curetur, ciboséq; per aluum subeuntes & opsonia assumat, citissimè sanus euadet. Morbus autem grauis est. Alius ex vena sinistra. In reliquis quidem eadem multitudine quæ etiam prior patitur, sed in lienem confestim & per morbi exordia dolor acutus decumbit. Quòd si non statim perceperit priùs quàm decumbat, sed ad pulmonem feratur, lienis capite apprehenso, quàm citissimè crustis octo inurito, & quocunque alius dolor decubuerit, vrito, sicq; confestim sanescet. Quòd nisi vstus fuerit, sponte autem sanus euadat, plerisque post duodecimum annum rursus morbus reuertitur, & si lienem occuparit, multis aquam intercutem facit. Sed confestim velut priorem curare, & si videatur sanè etiam similiter vt priorem inurere oportet, si dolor in iisdem articulis constiterit. At nisi hunc in modum curatus fuerit, de cætero contabescens perit, cùm morbus grauis sit. De pituita autem idem quod de bile sentio, eiusque multas esse formas assero: Et partim quidem vulgaris est, partim verò recentissima, cuius etiam facilis est curatio. Vomitus enim post cibum duobus aut tribus diebus inducere oportet, insuperque prandere & quiescere, si prioribus diebus semel cibum sumere & vehementibus laboribus vti consueuerit. Aliôqui hac victus ratione vtatur. Primùm cùm vomitum inducere volet, multa & calida lauet, & mazam melle & oleo subactam, & panem exassatum hesternum edat. Hęc enim magis pituitam trahent. Opsoniis & oleribus acribus vtatur, pinguia, dulcia & acida, hæc omnia permixta cōmodè porrigi possunt, & oleribus omnibus viridibus vtatur, in cibo vinū dulce, paucū crebrò bibat, in fine placentam,

mel & ficus comedat, cúmque cœnabit, pocula largè ebibat, cúmque iam oppletus fuerit, paulùm dormiat, deinde vbi experrectus fuerit, vini aqua tepida temperati magno epoto poculo vomat. Magis enim pituitam & humorem ex carnibus attrahit, corpusque magis exiccat. Vomat autem quoad ficus euomuerit, quæ posttemæ euomuntur. Atque hæc quidem eo die facienda. Postero verò die, sese ad cœnam vsque contineat, & panem ex furfure à pura farina non separato cœnet, pro opsonio valentiora sumat, vinum verò nigrum, austerum bibat. Hæc igitur popularis pituitæ medela est. Quòd si comedere & bibere potest, cibisque delectatur, deinde crurum grauitatem sentiat, etiamsi color immutatus fuerit, pituitam quæ hunc vexat in ventriculo esse dicendum. Verùm cùm sic habuerit, melle, vino dulci, & oleo, nitroque ouilis tali magnitudine permixtis, ventrem per infusum subluere oportet. Hæc enim ad alui infusum pro hominis natura mitissima sunt. Cuiusque autem modum esse oportet, vini quidem heminam, olei dimidiam, & mellis tantundem. At si alui infusum nolis, humido fomento admoto, perhumectum hominem reddere oportet. Hac enim fortassis ratione stercus subduci poterit, cùm hæc ex ciborum resiccatione ei contingant. Si quis igitur cibos valde succulentos comedat, ab his fortasse non ita vehementer afficiatur, & si quandoque afficiatur, parua curatione indigeat. Hac vsus curatione citissimè hunc sanum reddideris. At si vetustior pituita ferè contigerit, quæ pituita alba vocatur, sic afficitur. Hominem magis grauat, formamque à vulgari alienam pallidiorem habere videtur, corpus vniuersum laxo tumore intumescit, facies rubet, os resiccatur, sitis detinet, & cùm comederit, crebra ei spiratio contingit. Hic eodem die interdum quidem meliùs habet, interdum verò de repente dolet, & mori videtur. Huic si venter quidem sua sponte commotus fuerit, sanitati erit proximus. At si aluus sponte turbata non fuerit, cneoro dato, vel hippophaë, vel grano cnidio, vel Magnesio lapide, purgare oportet, & post purgationem lenticulæ acetabulum vnum sorbendum vel duo dato. In lenticula autem allium incoquatur. Betæ etiam pinguis non condîtæ acetabulum, polenta super aspersa dandum. Vinum autem bibat nigrum austerum & valens. Postero verò die mane stadia viginti obambulet. Vbi autem redierit, panem exassatum paruum comedat, & pro opsonio allium coctum habeat, viniqúe eiusdem meracioris parũ bibat, deinde stadia triginta ambulet, cumqúe tempestiuum fuerit, quantum prandere consueuerat cœnet, pro opsonio potissimùm quidem pedes suillos, aut capita habeat, sin minùs, gallinaceis carnibus, aut suillis tritis vtatur. Piscibus verò, scorpio, aut dracone, aut cuculo, aut callionymo, aut gobio, aut aliis piscibus qui similem vim habeant. Ex oleribus alliis solis vtatur, neque vllo alio. Hæc autem quàm plurima comedat, tum cruda, tum assa, & cocta, in dies semper additione facta, & pro ciborum ratione ex paruo interuallo plus laboret. Hic morbus potissimùm per æstatẽ oritur ex aquæ potu,

καὶ μέλι καὶ σῦκα. καὶ ὁκόταν δειπνήσῃ, πινέτω λάβρως τὰς κύλικας. καὶ ὁκόταν ἤδη πλήρης ᾖ, κατακοιμηθήτω ὀλίγον, εἶτα ἐπεγερθεὶς ἐμεέτω, πιὼν οἴνου μεγάλην κύλικα, [57] καὶ χλιαρῷ ὕδατι κεκρημένην. ἕλκει γὰρ μάλιστα τὸ φλέγμα ἐκ τῶν σαρκῶν καὶ τὸν χυμόν, καὶ ξηραίνει μᾶλλον τὸ σῶμα. ἐξεμεέτω δὲ ἕως ἂν τὰ σῦκα ἐξεμέσῃ. ὕστατα γὰρ ταῦτα ἐξεμέεται. ταῦτα μὲν τῇδε. τῇ δὲ ὑστεραίῃ, συνεχέτω ἑωυτὸν μέχρι δείπνου. καὶ δειπνεέτω [58] ἄρτον αὐτοπυρίτην, τὸ δὲ ὄψον ἔστω ἀπὸ τῶν ἰσχυροτέρων. οἶνον δὲ πινέτω μέλανα αὐστηρόν. αὕτη μὲν οὖν τοῦ ἐπιδημίου φλέγματος ἡ ἴησις. ἢν δὲ δυνατὸς ἐὼν ἐσθίειν καὶ πίνειν, καὶ ἥδεται τοῖσιν σιτίοισιν, εἶτα τὰ σκέλεα βαρύνοιτο. καὶ ἡ χροιὴ μετηλλαγμένη ᾖ, τούτῳ φαίη ἐν τῇ κοιλίῃ φλέγμα τὸ λυπέον εἶναι. ἀλλὰ χρὴ ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, μέλιτι καὶ οἴνῳ γλυκεῖ, καὶ ἐλαίῳ, [59] καὶ νίτρου ὁκόσον οἷος ἀστράγαλος παραμίξας, κλύζειν. ταῦτα γὰρ τῇ φύσει τοῦ ἀνθρώπου εὐμενέστατα εἰς τὸν κλυσμόν. μέτρον δὲ χρὴ ἑκάστου εἶναι. τοῦ μὲν οἴνου κοτύλην. ἡμικοτύλιον δὲ ἐλαίου. καὶ μέλιτος ἴσον. ἢν δὲ μὴ κλύζειν βούλῃ, δίυγρον χρὴ τὸν ἄνθρωπον ποιῆσαι, πυριήσαντα ἐν ὑγρῇ τῇ πυριῇ. τάχα γὰρ ἂν καὶ οὕτως ὑποκενωθείη ἡ κόπρος. ὑπὸ γὰρ τῆς ὑποξηράνσιος τῶν σιτίων, ταῦτα πάσχει. ἢν μὲν οὖν τις ἐσθίῃ τὰ σιτία λίην ἔγχυλα, οὐκ ἂν ἴσως πάσχῃ ταῦτα οὕτω σφόδρα, ἢν δὲ καὶ πάσχοι ποτέ, ὀλίγης ἂν ἰήσεως δέοιτο. τοῦτον οὕτως ἰώμενος, τάχιστα ἂν ὑγιέα ποιήσεις. Ἢν δὲ τύχῃ παλαιότερον ἐὸν φλέγμα, λευκὸν δὲ καλέεται τοῦτο τὸ φλέγμα, πάσχει τάδε. βαρύνει τὸν ἄνθρωπον μᾶλλον, καὶ ἰδέην ἀλλοίην ἔχειν τοῦ ἐπιδημίου δοκέεται ὠχροτέρην. καὶ οἰδέει οἰδήματι πᾶν τὸ σῶμα, καὶ τὸ πρόσωπον ἐρεύθει. καὶ τὸ στόμα ξηρόν. καὶ δίψα ἐπέχει. καὶ ὁκόταν φάγῃ, τὸ πνεῦμα πυκνὸν ἐπιπίπτει αὐτῷ. ἐντὸς τῆς αὐτῆς ἡμέρης, ποτὲ μὲν γίνεται ῥάων, ποτὲ δὲ πονέει ἐξαπίνης, καὶ δοκέει ἀποθανέεσθαι. τούτῳ ἢν μὲν ἡ γαστὴρ αὐτομάτως ταραχθῇ, [60] ἐγγυτάτω ὑγιὴς ἔσται. ἢν δὲ μὴ ταραχθῇ αὐτομάτη ἡ κοιλίη, καθαίρειν δεῖ διδόντα τοῦ κνεώρου, ἢ τοῦ ἱπποφαέος, ἢ τοῦ κνιδίου κόκκου, [61] ἢ τῆς μαγνησίης λίθου. καὶ μετὰ τὴν κάθαρσιν, φακῆς δοῦναι ὀξύβαφον ῥοφέειν, ἓν ἢ δύο. συνεψέσθω δὲ ἐν τῇ φακῇ σκόροδα. καὶ τεύτλου λιπαροῦ ἀνδεύτου ὀξύβαφον, ἐπὶ ἀλφίτων ἐπιπάσσοντα. πινέτω δὲ οἶνον μέλανα αὐστηρόν τε καὶ ἰσχυρόν. τῇ δὲ ὑστεραίῃ, περιπατείτω σταδίους εἴκοσι τὸ ἑωθινόν. ἐλθὼν δὲ φαγέτω ἄρτον μικρὸν ἐξοπτον, καὶ ὄψον ἐχέτω σκόροδα ἑφθά. καὶ πινέτω τοῦ αὐτοῦ οἴνου ὀλίγον ἀκρητέστερον. εἶτα βαδιζέτω σταδίους τριήκοντα. καὶ ὁκόταν ὥρη ᾖ, δειπνεέτω ὁκόσον καὶ εἴθιστο ἀριστᾶν. ὄψον δὲ ἐχέτω μάλιστα μὲν, πόδας ἢ κεφαλάς. εἰ δὲ μὴ, ἀλεκτρυόνος κρέασιν, ἢ ὑὸς τετριμμένοισι χρεέσθω. ἰχθύων δὲ, σκορπίῳ, ἢ δρακοντίῳ, ἢ κόκκυγι, ἢ καλλιωνύμῳ, ἢ κωβιῷ, ἢ τῶν ἄλλων ἰχθύων, ὁκόσοι τὴν ἴσην δύναμιν ἔχουσι. λαχάνοισι δὲ χρεέσθω, σκορόδοισι μούνοις, καὶ ἄλλῳ τῶν λαχάνων μηδενί. ταῦτα δὲ ὡς πλεῖστα τρωγέτω, καὶ ὠμὰ, καὶ ὀπτὰ, καὶ ἑφθὰ, αἰεὶ πλείω ἑκάστης ἡμέρης. καὶ ταλαιπωρεέτω πρὸς τὰ σιτία τεκμαιρόμενος καὶ ἐξ ὀλίγου πλέον. τοῦτο τὸ νούσημα μάλιστα γίνεται, θέρεος ὥρῃ ἀπὸ ὑδροποσίης,

ἐπὶ δὲ τῇ

ἔπι δὲ καὶ ὕπνων πολλῶν. κρίνεται δὲ ἐν τριήκοντα ἡμέρῃσιν, εἰ θανάσιμον, ἢ οὔ. ταῦτα μὲν ποιεέτω, ὁκόταν αἱ τριάκοντα ἡμέραι παρέλθωσιν. ἐν δὲ τῇσι πρώτῃσι τῶν ἡμερέων, ῥοφήμασι διαχρεέσθω, φακῇ ἑφθῇ, [62] ἐπωξεστέρῃ τῷ ὄξει. καὶ πτισάνῃ ὀξείῃ. πινέτω δὲ χλιαρὸν μελίκρητον, ἀλφίτων ἐπιπάσσων ὀλίγα, [63] ἵνα γένηται ὠργισμένον τὸ σῶμα ἢ πρὸς τὴν φαρμακοποσίην. καὶ εὑδέτω ὑπαίθριος ταύτας τὰς ἡμέρας. καὶ ἢν τοι δοκέῃ τοῦ αἵματος ἀφελεῖν ἀπὸ τῆς ὀσφύος, σικύην προσβαλεῖν, καὶ τὰς ἐν τῇ ὀσχῇ φλέβας σχάσαι τὰς παχυτάτας. ἐὰν οὕτω θεραπευόμενος, τάχιστα ὑγιὴς ἔσται. Περιίσταται ἀπὸ φλέγματος μάλιστα ἐς ὕδερον, τρόπῳ τοιῷδε. ἡ πιμελὴ συντήκεται, καὶ γίνεται ὑπὸ τοῦ καύματος τοῦ ἐν τῷ φλέγματι ἐόντος, ὕδωρ. γνώσῃ δὲ τοῦτο, ὅς τις δυνατός ἐστιν ἰῆσθαι καὶ ὅς τις μή. ἕως γὰρ αὖτις ἐπὶ τῷ ἤτρῳ ἔχει πιμελήν, ἀδύνατόν ἐστιν ἰηθῆναι. γνώσις δὲ τούτοισι μάλιστα, εἰ ἔνεστι πιμελὴ ἐπὶ τῷ ἤτρῳ, ἢ οὔ. ἢν μὲν πυρετοὶ ἐπιγίνωνται καὶ μὴ δύναται ἀνίστασθαι, καὶ ὁ ὀμφαλὸς ἔξω ἐξίσχῃ πεφυσημένος, φάναι μηκέτι ἐνεῖναι πιμελήν, καὶ ἰήσιμον εἶναι. [64] τούτῳ ξυμφέρει τὴν κοιλίην ξηραίνειν. διδόναι μὲν ἄρτον αὐτοπυρίτην, [65] δίωλον θερμόν. ὄψον δὲ λαγωοῦ κρέας. [66] καὶ κυνὸς τελείου. καὶ οἰός. καὶ ὑὸς ὡς ὀπτά. καὶ ἀλεκτρυόνος ὀπτὰ θερμά. καὶ πολύποδας ἐσθιέτω ἑφθῶν, ἐν οἴνῳ μέλανι αὐστηρῷ. οἶνον δὲ πινέτω μέλανα ὡς παχύτατον καὶ στρυφνότατον. ἰχθύων δὲ χρεέσθω, κωβιῷ, δράκοντι, καλλιωνύμῳ. κόκκυγι. σκορπίῳ. καὶ ἄλλοισι τοῖσι τοιούτοισι, πᾶσι ἑφθοῖσι, ἑώλοισι, καὶ ψυχροῖσιν. ὡς ξηρότατοι γὰρ οὗτοι μάλιστά εἰσι. καὶ ἐς τὸν ζωμὸν μὴ ἐμβαπτέσθω. καὶ ἄναλτοι ἔστωσαν οἱ ἰχθύες. λαχάνων δὲ χρεέσθω, ῥαφανοισι καὶ σελίνοισι. ὀπτήτω δὲ φακῆν τῷ ὄξει ἐπωξεστέρην, καὶ ἐσθιέτω. καὶ περιπατεέτω καθ᾽ ἡμέρην. καὶ μετὰ τὸ δεῖπνον καὶ ὄρθρου καὶ ὀψίος εὑδέτω. καὶ πρωῒ ἐξεγειρέσθω. κἢν μὲν ὑπὸ τούτων καθίστηται, ἅλις. ἢν δὲ μή, πίσαι αὐτὸν κνεώρου, ἢ ἱπποφαέος τοὺς ὀπούς. ἢ κνίδιον κόκκον. καὶ μετὰ τὴν κάθαρσιν, φακῆς δύο ὀξύβαφα ἐπιρροφεέτω. καὶ ἄρτον μικρὸν καταφαγέτω. οἶνον δὲ πινέτω μέλανα, στρυφνὸν ὀλίγον. πινέτω δὲ φάρμακον δὶς τῆς ἡμέρης, ἕως ἂν λαπαρὸς γένηται. ἢν δὲ τὸ οἴδημα καθεστήκῃ ἐν τῇ ὀσχῇ, καὶ τοῖσι μηροῖσι, καὶ τῇσι κνήμῃσι [67] καταχαράσσειν χρὴ ὀξυτάτῳ μαχαιρίῳ πολλὰ πυκνά. ταῦτα ἢν ποιέῃς ταχὺ ὑγιέα ποιήσεις. Ὕδερος. Ὁ δὲ ὕδερος ἀπὸ τῶνδε γίνεται. ὁκόταν θέρεος ὥρῃ διψήσας, ὕδωρ πουλὺ πίῃς. ἐπειδὴ ἐκ τοῦδε γίνεσθαι φιλέει μάλιστα. καὶ ὁ πνεύμων ἐκπλησθῇ, ἀφίησιν αὖθις ἐς τὰ στήθεα. καὶ ὁκόταν ἐν τοῖσι στήθεσι γένηται, καῦμα παρέχει σφόδρα ὥστε τήκειν τὴν πιμελήν, τὴν ἐπὶ τῇσιν ἀρτηρίῃσιν ἐνεοῦσαν. καὶ ἢν ἅπαξ ἄρξηται τήκεσθαι, τὸ στέαρ πουλὺ πλέον, ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τὸν ὕδερον ἐποίησε. γίνεται δὲ καὶ ἢν φύματα ἐν τῷ πλεύμονι ἐμφυῇ, καὶ πλησθῇ ὕδατος, καὶ ῥαγῇ ἐς τὰ στήθεα. ὡς δὲ γίνεται καὶ ἀπὸ φυμάτων ὕδερος, τόδε μοι μαρτύριον, καὶ ἐν βοΐ, καὶ ἐν κυνί, καὶ ἐν ὑΐ. μάλιστα γὰρ τῶνδε τετραπόδων ἐν τούτοισι γίνεται φύματα ἐν τῷ πλεύμονι ἅπερ ἔχουσιν ὕδωρ. διαταμὼν γάρ, γνοίης τάχιστα. ῥεύσεται γὰρ ὕδωρ. δοκέει δὲ καὶ ἐν ἀνθρώπῳ γίνεσθαι τοιαῦτα πολλῷ μᾶλλον ἢ ἐν προβάτοισιν,

ad hæc etiam ex multo somno. Iudicatur autem triginta diebus, lethalis sit néćne. Quibus transactis hæc quidem faciat. Primis autem diebus sorbitionibus vtatur, lenticula cocta, aceto permixto acidiore reddita, & ptisana acida. Bibat verò aquam mulsam tepidam, modica polenta inspersa, quò sanè corpus emollitum sit ad medicamentorum potionem, & per hosce dies sub dio dormiat. Quòd si visum fuerit sanguinem è lumbis detrahere, cucurbitulam admoueto, & venas in scroto crassissimas pertundito. Hic ad hunc modum curatus citissimè sanus euadet. Ex pituita ad aquam intercutem hoc modo deuenitur. Colliquatur pinguedo, & à pituitæ ardore aqua fit. An verò quis sanari possit, nécne, ex hoc cognosces. Quandiu enim quis in imo ventre pinguedinem habet, curari non potest. Pinguedo autem in imo ventre insit, nécne his potissimùm dignosces. Si quidem febres aduenerint, & erectus stare nequeat, & vmbilicus inflatus foris promineat, pinguedinem non ampliùs inesse dicito, eumque sanari posse. Huic ventrem siccare confert, pane quidem exhibito ex furfure à pura farina non separato, hesterno, calido. opsonio verò, leporis carne, canis, & ouis ac suis maximè assata, & galli assa & calida. Polypos etiam vino nigro austero incoctos edat. Vinum bibat nigrum quàm crassissimum & acerbissimum. Piscibus vtatur gobio, dracone, callionymo, cuculo, scorpio, aliisque id genus, coctis omnibus, minimè recentibus, & frigidis. Hi enim ferè quàm siccissimi sunt. Nullo iure ad intinctum vtatur, & insulsi pisces sint. Oleribus vtatur, radicula & apio. Lenticulam tostam multo aceto temperatam edat, singulis diebus, & à cœna, & mane deambulet, vesperi dormiat, & mane exurgat. Ac si quidem ex his in integrum restituatur, satis est, sin minùs, ei cneori aut hippophais succum, aut granum cnidium propinato, & post purgationem duo lenticulæ acetabula insuper sorbeat, & paruum panem comedat. Vinum autem bibat nigrum, acerbum, paucum. Medicamentum autem bis die, donec emollitus sit, bibat. Quòd si in scroto & femoribus, ac tibiis tumor laxus exortus fuerit, peracuto scalpello multis & erebris vulnusculis pertundito. Quæ vbi feceris citò sanum reddes. Aqua inter cutem ex his oritur, vbi æstatis tempore siti pressus copiosam aquam biberit, quandoquidem inde ferè gigni solet, & pulmo expletus rursus in pectus dimiserit, tumque in pectore extiterit, vehementem ardorem excitat, ita vt pinguedinem quæ in arteriis inest liquefaciat. At si semel pinguedo liquefieri cœperit, longè citiùs aquam intercutem efficit. Gignitur etiam vbi tubercula in pulmone exorta fuerint, & aqua repleta in pectus eruperint. Aquā autem intercutem etiam ex tuberculis oriri, mihi argumento sunt boues, oues & sues. In his enim ferè quadrupedibus pulmonis tubercula oriuntur, quæ aquam continent. Sectione namque facta citissimè cognoueris cùm aqua effluet. Talia autem multò magis etiam in homine quàm pecoribus fieri videntur,

quantò morbosa magis etiam victus ratione vtimur. Plærique verò exortis tuberculis purulenti etiam extiterunt. Hęc igitur per morbi initia contingunt. Tussis sicca, & fauces stridulam quandam asperitatem habere videntur, rigor & febris, erectæque ceruicis respiratio contingit, corpus & pedes intumescunt, vngues contrahuntur, & quandiu quidem in superiore ventre aqua intercus extiterit, acutus dolor detinet, cùm verò ad inferiorem ventrem deuenerit, meliùs habere videtur. Deinde progrediente tempore, impleto ventre eadem quæ priùs patitur. Interdum verò ad latus intumescit, & quâ parte secandum sit indicat. Quòd si non indicet, multa calida lotum, humeris comprehensum concutito, deinde quonam latere magis fluctuet auscultato. Quod cùm intellexeris, tertiam ab vltima costam ad os vsque secato, deinde terebra acuta vlteriùs perforato, cumque perforata fuerit, paucam aquam educito. Qua educta, penicillum ex lino crudo in vulnus immittito, & mollem spongiam superapponito, deinde ne penicillus decidat deligato. Per duodecim autem dies, semel die aqua educẽda, post duodecimum verò diem, decimotertio die tota aqua educenda, & de cætero, si suscitetur aqua emittenda, venterque cibis siccis resiccandus. Succum laseris drachmæ pondere apparatũ, & aristolochiæ tali ceruini magnitudine frustulum derasum, & lentium eruique torrefactorum polentam, vtriusque purgatæ chœnicis dimidium, hæc melle & aceto subigito. Deinde sexaginta pastillis formatis, vnum tritum quotidie vini nigri austeri quàm suauissimi heminę dimidio maceratum, mox ieiuno potui exhibeto. Reliquam verò victus rationem & exercitationem eandem quam priùs habere iubeto. Et si pudenda ac femora intumuerint, audacter specillo pertundito. Hunc si eo modo curaueris, citissimè sanum reddes. Aqua intercus ab hepate, quę tunc quidem oritur, cùm ad hepar pituita accesserit, eamque hepar exceperit, & humectum redditum fuerit. Confestim igitur ardorem huic præbet, & flatum excitat. Deinde verò procedente tempore aqua impletur, posteaque corporis morsus contingit, in tibiis & pedibus tumor est laxus, hepar durum redditur ac intumescit, & clauiculæ extenuantur. Huic cùm ita habuerit, per morbi exordia, vbi hepar doluerit, origanum tritum cum laseris succo, erui quantitate, in vini albi hemina dimidia maceratum, potui exhibeto, & lactis caprini poculum quatuor heminarum, tertia aquæ mulsæ admixta parte. Primis autem decem diebus cibis abstineat. Hi nanque morbum, lethalis sit, nécne diiudicant. Ptisanæ succum melle affuso coctum sorbeat. Vinum verò albũ Mendæũ, aut aliud suauissimũ aquosum bibat. Vbi autem dies decem præterierint, cibos puros assumat, & pro opsonio galli carnes assas calidas habeat. Catulinis etiam coctis vtatur: pisce verò, galæo & torpedine assatis, vinum autẽ idem bibat. Ac siquidem ex his sedetur, satis est. Sin minùs, vbi certè crassissimus euaserit,

ὁκόσῳ καὶ τῇ διαίτῃ ἐπινοσωτέρῃ χρεόμεθα μᾶλλον. ἐγένοντο δὲ πολλοὶ καὶ ἔμπυοι φυμάτων ἐγγενομένων. τάδε οὖν κατ' ἀρχὰς τῷ νουσήματι ἐπιγίνεται, βὴξ ξηρὴ, [68] καὶ ὁ φάρυγξ δοκέει κέρχνειν. καὶ ῥῖγος καὶ πυρετὸς ἐπιγίνεται, καὶ ὀρθοπνοίη. καὶ ὁ χρὼς ἐποιδαλέος. καὶ οἱ πόδες οἰδέουσι. καὶ οἱ ὄνυχες ἕλκονται. καὶ ἕως μὲν ἂν ἐν τῇ ἄνω κοιλίῃ ὁ ὕδερος, ἔστιν ὁ πόνος ὀξύς. ἐπὴν δὲ ἐς τὴν κάτω κοιλίην ἔλθῃ, δοκέει ῥάων εἶναι. ἔπειτα προϊόντος τοῦ χρόνου, οἷάπερ πρόσθεν, πιμπλαμένης τῆς κοιλίης. ἔστι δ' ὅτε καὶ ἀποιδέει πρὸς τὸ πλευρὸν, καὶ δηλοῖ ᾗ χρὴ τάμνειν. ἢν δὲ μὴ ἀποδηλοῖ, λούσας πολλῷ καὶ θερμῷ, τῶν ὤμων λαβόμενος, σεῖσον. εἶτ' ἀκροᾶσθαι ἐν ὁκοτέρῳ ἂν τῶν πλευρέων μᾶλλον κλύζηται. ξυνεὶς δὲ, τάμνειν τὴν πλευρὴν τὴν τρίτην, ἀπὸ τῆς νεάτης μέχρι τοῦ ὀστέου. εἶτα τρυπῆσαι ἄκρῳ [69] τρυπάνῳ τρυγλητηρίῳ. καὶ ὁκόταν τρυπηθῇ, ἀφεῖναι τοῦ ὕδατος ὀλίγον. καὶ ὁκόταν ἀφῇς, μοτῶσαι ὠμολίνῳ. καὶ ἄνωθεν ἐπιθεῖναι σπόγγον μαλθακόν. εἶτα καταδῆσαι ὅπως μὴ ἐκπέσῃ ὁ μοτός. ἀφιέναι δὲ χρὴ δυοκαίδεκα ἡμέρας τὸν ὕδρωπα, ἅπαξ τῆς ἡμέρης. μετὰ δὲ τὰς δυοκαίδεκα ἡμέρας, τῇ τρισκαιδεκάτῃ ἅπαν ἀφιέναι τὸ ὕδωρ. καὶ τὸν λοιπὸν χρόνον ἢν ὑποτείνηται ὕδατος ἀφιέναι. καὶ τὴν κοιλίην τοῖσι σιτίοισιν ἀποξηραίνειν. τάδε δὲ δεῖ μετὰ τὴν τμῆσιν διδόναι. σκευάσας ὀποῦ σιλφίου δραχμῆς σταθμὸν, καὶ ἀριστολοχίης [70] κνῆσαι ὁκόσον ἀστράγαλον ἐλάφου. [71] καὶ φακῶν καὶ ὀρόβων πεφρυγμένων ἄλφιτα καθαρὰ ὁκόσον ἡμιχοίνικον ἑκατέρων, ξυμφυρῆσαι ταῦτα μέλιτι καὶ ὄξει. εἶτα πλάσαι [72] κόλληκας ἑξήκοντα, καὶ καθ' ἑκάστης ἡμέρης τρίβων ἕνα, διεὶς οἴνου μέλανος ἡμικοτυλίῳ, αὐστηροῦ ὡς ἡδίστου. εἶτα διδόναι νήστει πιεῖν. τὴν δὲ ἄλλην δίαιταν καὶ ταλαιπωρίην, τὴν αὐτὴν κελεύειν διαιτᾶσθαι, ἣν καὶ τὸν πρόσθεν χρόνον. καὶ ἢν οἰδήσῃ τὰ αἰδοῖα καὶ τοὺς μηροὺς θαρσέως καταχᾶν. τοῦτον ἢν οὕτω μελετᾷς, τάχιστα ὑγιῆ ποιήσεις.

Ὕδερος ἀπὸ τοῦ ἥπατος. Ὁ ἀπὸ τοῦ ἥπατος ὕδερος γίνεται, ὁκόταν ἐς τὸ ἧπαρ φλέγμα ἐπιγένηται. καὶ ἀναλάβῃ τὸ ἧπαρ καὶ ὑγρανθῇ. εὐθὺς οὖν καῦμα τούτῳ παρέχει, καὶ φῦσαν ἐμποιέει. ἔπειτα δὲ χρόνῳ, ὕδατος πίμπλαται. κἄπειτα δηγμὸς ἐς τὸ σῶμα ἐμπίπτει. καὶ οἴδημα ἐν τῇσι κνήμῃσι, καὶ ἐν τοῖσι ποσὶν ἔνεστι. καὶ τὸ ἧπαρ σκληρὸν καὶ οἰδέει. καὶ αἱ κληῗδες λεπτύνονται. τούτῳ ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, κατ' ἀρχὰς τοῦ νοσήματος διδόναι ἢν ἀλγέῃ τὸ ἧπαρ, ὀρίγανον τρίβων. ὀπόν τε σιλφίου, ὁκόσον ὄροβον, διεὶς ἐν οἴνῳ λευκῷ, ἡμικοτυλίῳ πίνειν. καὶ γάλα αἰγὸς τρίτον μέρος μελικρήτου παραμίσγων τετρακότυλον κύλικα. σιτίων δὲ ἀπεχέσθω τὰς πρώτας ἡμέρας δέκα. αὗται γὰρ κρίνουσι τὸ νούσημα εἰ θανάσιμον ἢ οὔ. ῥοφανέτω δὲ πτισάνης χυλὸν, καθεφθὸν μέλι παραχέων. οἶνον δὲ πινέτω λευκὸν Μενδαῖον, ἢ ἄλλον τινὰ ἡδὺν ὑδαρέα. ὁκόταν δὲ αἱ δέκα ἡμέραι παρέλθωσι, σιτία προσφερέσθω καθαρὰ, [73] καὶ ὄψον ἐχέτω, ἀλεκτρυόνος κρέα ὀπτὰ θερμά. ἐχέτω δὲ καὶ σκύλακος ἑφθά. ἰχθύϊ δὲ γαλαίῳ καὶ νάρκῃ χρεέσθω ὀπτοῖσιν. οἶνον δὲ τὸν αὐτὸν πινέτω. κἢν μὲν ἀπὸ τούτων παύσηται, ἅλις. ἢν δὲ μὴ, ἐπεὶ γοῦν αὐτὸς ἑωυτοῦ παχύτατος ἐὼν,

καὶ τὸ ἧπαρ

καὶ τὸ ἧπαρ μέγιστον, καῦσαι μύκησιν. οὕτω γὰρ ἂν τάχιστα ὑγιέα ποιήσαις. καῦσαι δὲ χρὴ ἐσχάρας ὀκτώ. ἢν δὲ ὁ ὕδερος ἐγγένηται, καὶ ῥαγῇ ἐς τὴν κοιλίην, τοῖσιν αὐτοῖσιν ἰῆσθαι, οἷσι καὶ τὰ πρόσθεν φαρμάκοισι καὶ ποτοῖσι, καὶ βρωτοῖσι, καὶ ταλαιπωρίῃσιν. οἶνον δὲ πινέτω μέλανα αὐστηρόν. ἢν δέ τοι δοκέῃ ἀφίστασθαι τοῦ ἥπατος, καῦσαι ὅκου φαίνεται σιδηρείῳ. καὶ ἀφιέναι τοῦ ὕδατος κατ' ὀλίγον. καὶ ἰῆσθαι ὡς καὶ τὰ λοιπὰ πρόσθεν. ἢν δὲ μὴ ἀπὸ τούτων ὑγιὴς γένηται, φθινόμενος θνήσκει χρόνῳ. ἡ γὰρ νοῦσος χαλεπή, καὶ παῦροι ταύτην διαφυγγάνουσιν. Ὕδερος ἀπὸ τοῦ σπληνός. Ὁ δὲ ὕδερος ὁ ἀπὸ τοῦ σπληνός, γίνεται τὸν τρόπον τόνδε, καὶ ἀπὸ τῆς τοιαύτης προφάσιος μάλιστα, ὁκόταν φάγῃ σύκων χλωρῶν καὶ μήλων ὀπώρην πολλήν. πολλοὶ δὲ ἤδη καὶ ἀπὸ τρυφῆς βοτρύων πολλῶν, καὶ πολλοῦ γλεύκεος, τὴν νοῦσον ἔλαβον. κἢν μὲν οὕτω μέλλῃ ἐς τὸ νόσημα ἐμπεσεῖσθαι, παραχρῆμα ἐν τοῖσι πόνοισιν ἐστίν. ὀδύναι τε γίνονται[74] ἐν τῷ σπληνὶ καθεστᾶσι. μεταπίπτουσι δὲ καὶ ἐς τὸν ὦμον, καὶ ἐς τὴν κληῖδα, καὶ ἐς τὸν τιτθὸν, καὶ ἐς τὸν κενεῶνα. καὶ πυρετοὶ ἔχουσιν ἰσχυροί. καὶ μικρόν τι κἢν φάγῃ, ἡ γαστὴρ πίμπλαται. καὶ ὁ σπλὴν ἀείρεται καὶ ὀδύνην παρέχει. τοῦτο ἢν χρονίσῃ τὸ νόσημα, τὸν μὲν ἄλλον χρόνον, ἧσσον πονεῖ. ὁκόταν δὲ ὀπώρη ᾖ καὶ φάγῃ ταύτην, αὐτὴ τοῦ πρόσθεν μᾶλλον πονεῖ. τοῦτον ὁκόταν ὧδε ἔχῃ, κατ' ἀρχὰς μελετᾷν, ἄνω μὲν ἐλλέβορον διδόναι. κάτω δὲ κνέωρον, ἢ ἱπποφαέος ὀπὸν, ἢ κνίδης κόκκον. καὶ γάλα ὄνου, ὀκτὼ κοτύλας μέλι παραχέων. κἢν μὲν ἀπὸ τουτέων καθίστηται, ἅλις. ἢν δὲ μὴ, ὁκόταν μέγιστος ᾖ ὁ σπλὴν καὶ οἰδέῃ μάλιστα, καῦσαι μύκησι τὰς κεφαλὰς ἀπολαβών. ἢ σιδηρείοισι μετὰ φυλακῆς, πολλῆς, καὶ τηρήσιος, ὅκως μὴ πόρσω διακαύσῃς. ταῦτα δὲ κατ' ἀρχὰς ποιέειν τοῦ νοσήματος, καὶ τήνδε τὴν δίαιταν προσφερέσθω, πυρετοῦ μὴ ἔχοντος.[75] ἄρτῳ μὲν χρεέσθω πυρίνῳ ὀπτῷ,[76] ἢ τῶν σκληρῶν πυρῶν, διπυρίτῃ. ὄψον δὲ ἐχέτω[77] τάριχος γαδειρικὸν, ἢ σαπέρδην. καὶ κρέας τετριμμένον οἰός. καὶ τὰ ὀξέα καὶ τὰ ἁλμυρὰ πάντα ἐσθιέτω. καὶ πινέτω οἶνον αὐστηρὸν κῷον ὡς μελάντατον. τῶν δὲ γλυκέων ἀπεχέσθω. ἢν δὲ ἐξανίστηται καὶ δύνηται, παλαιέτω ἐπ' ἄκρων τῶν ὤμων. καὶ ταλαιπωρεέτω[78] περιόδοισι πολλοῖς δι' ἡμέρης. καὶ ὦν χρεέσθω ἅπερ εἴρηται. Ἢν δὲ ὕδερος γένηται, ἰῆσθαι κατὰ ταῦτα καὶ τοῖσιν αὐτοῖσιν, οἷς καὶ τοὺς πρόσθεν. ὁ δὲ ὕδερος ἀπὸ τῶνδε γίνεται· θέρεος ὥρῃ, ἢν ὁδοιπορέων ὁδὸν μακρὴν, ἐπιτύχῃ ὀμβρίῳ ὕδατι καὶ στασίμῳ, καὶ πίνῃ αὐτοῦ ἐπὶ σπάδην, πολλόν. ἢν οὖν αἱ σάρκες ἀναπίωσι καὶ σχῶσιν ἐν ἑωυτῇσι τὸ ὕδωρ, ὑποχώρησις δὲ μὴ γίνηται μηδαμῇ, τάδε πάσχει. ἢν μὲν ᾖ ἐν τῇ σαρκὶ, καῦμα παρέχει, ἔν τε τῇ κοιλίῃ καὶ ἐν τῷ σώματι. ὥστε τὸ στέαρ τὸ ἐπιὸν τῇ κοιλίῃ, τήκεται. ἕως μὲν ἂν βαδίζῃ, οὐδὲν δοκέει κακὸν ἔχειν. ὁκόταν δὲ παύσηται βαδίζων καὶ ὁ ἥλιος δύῃ, παραχρῆμα τὸν πόνον παρέχει πουλύν. προϊούσης δὲ τῆς νούσου, λεπτύνεται σφόδρα. ἢν δὲ καὶ ἀσιτίη ἐπιγίνηται, πολλῷ πλέον λεπτύνεται.[79] ἢν δὲ τὰ σιτία μὲν ἐσθίειν δύνηται ταλαιπωρέειν δὲ ἀδυνάτως ἔχῃ καὶ ἐπὶ πλέον σίνεται, τοῖσι πολλοῖσι τουτέων καὶ οἴδημα καθίσταται ἐς ὅλον τὸ σῶμα.

& hepar maximum, fungis inurito. Sic enim citissimè sanum reddideris. Octo autem crustis inurere oportet. At si aqua intercus in ventre suboriatur, & in eum erumpat, iisdem medicamentis & potibus, & cibis, & exercitationibus, quibus priores curato: vinum verò austerum nigrum bibat. Quòd si ab hepate decedere tibi videatur, vbi apparuerit ferramento inurito, & aquam paulatim educito, velutque reliquos priores curato. Si verò ex his non conualescat, tandem consumtus perit. Morbus enim grauis est, & ex quo pauci euadunt. Aqua intercus ex liene. Aqua verò intercus ex liene ad hunc modum & ex hac potissimùm causa oritur, cùm quis ficus virides & poma multa comederit. Plærique verò ex multo racemorum cibo & musto copioso, in morbum inciderunt. Siquidem igitur in morbum collapsurus est, confestim doloribus conflictatur. Acuti tum dolores ex liene excitantur, & ad humerum, iugulum, mammam, ilia transeunt, & febres vehementes detinent, venterque etiamsi parum quid comederit, impletur, lien attollitur, & dolorem præbet. Hic morbus si inueterauerit, reliquo quidem tempore minùs dolet, cùm verò pomorum tempus aderit, eaque comederit, magis quàm antea dolet. Hunc ita habentem per exordia curato, veratro supra exhibito, infra verò cneoro, hippophaës succo, aut grano cnidio, & lacte asinino ad heminas octo, melle affuso. Quòd si quidem ex his restituatur, satis est. Sin minùs, vbi lien magnus fuerit, & maximè intumuerit, capitibus apprehensis fungis inurito, aut ferramentis, multa cautione & obseruatione adhibita, ne vlterius peruras. Hoc per morbi exordia facito, istamque victus rationem exhibeto. Si febris non detineat, pane quidem vtatur triticeo tosto, aut ex duro tritico, secundò ignem experto. Pro opsonio salsamentum Gaditanum, aut saperdam habeat, & carnem ouillam tritam acida & salsa omnia comedat, vinumque austerum Coum quàm nigerrimum bibat, dulcibus verò abstineat. Quòd si exurgat validusque sit, summis humeris luctetur, & multos ambitus in die laborando cõficiat, ac ea quæ dicta sunt in cibo sumat. Quòd si aqua intercus fuit, per eadem & iisdem quibus etiam priores curato. Ex his verò aqua intercus oritur, si quis per æstatis tempus ex longo viæ itinere in aquam pluuiam & statariam inciderit, eamque auidæ copiosam biberit. Si igitur carnes aquam combibant & in se contineant, nusquam autem secedat, hæc contingunt. Siquidem in carne fuerit, ardorem ventri & corpori exhibet, proindeque pingue quòd in ventre est colliquefit. Hic quoad iter fecerit, nihil mali habere videtur, cùm autem ab itinere cessarit, solque occiderit, confestim multum laborem exhibet, progresso verò morbo admodum extenuatur, siq; etiam cibi fastidium contingat, multò magis extenuatur. Quòd si cibos quidẽ edere possit, exerceri autem nequeat, magis etiam læditur, horum plærisque laxus tumor etiam toto corpore excitatur.

Et extenuato quidem color liuidus existit, & venter magnus, sitis vehemens detinet, eiusque viscera præ calore exiccantur. Temporis verò progressu ad edendum quidem promtus existit, & quicquid quis exhibuerit comedit, & bibit, nihilque dolet. Quòd si tumor laxus detineat, ei color pallidus existit, venæque nigræ crebræ per corpus distenduntur, ex re quauis irascitur & tristitia afficitur, quamuis noui nihil contingat, venter nimio humore perhumescit, intumescit, ac pellucet velut laterna, procedenteque tempore cibos repudiat, sed videntur cucumeris agrestis odorem præ se ferre præ fastidio. Huic cùm sic habuerit, cneorum, aut hippophais succum, aut granum cnidium exhibeto. Hæc verò medicamenta sic exhibere oportet. Cneorum quidem sexto die, hippophaës verò succum, octauo, & granum cnidium decimo. Eáq; dare oportet quoad expurgetur & exinanitus sit. Intermediis verò diebus eadem quę prior in cibo sumat. Potissimùm verò eius aquæ ex qua in morbum incidit quàm plurimùm propinato, vti eius ventrem commoueat, & multum demittat. Sic enim præcipuè sanum reddes. Quòd si tibi visum fuerit, crebrò aluum infuso subluito, ex cneoro trito ad dimidiam heminam, mellis tertia heminę parte admixta, & betæ succo ad quartam heminæ partem diluto, deinde sic infuso subluito. Et lactis asinini cocti postero die affuso melle octo heminas exhibeto, aut addito sale propinato. Post purgationem iisdem quibus etiam prior vtatur, & interpositis diebus, cibis & potionibus iisdem vtatur, eodemque modo deambulationibus. Sic curatus breui hoc morbo liberabitur intra tertium aut sextum mensem. Quòd si negligentia aliqua adfuerit, neque confestim curatus fuerit, citò moritur. Extenuatus quoque iisdem ad curationem vti debet. Priùs autem eius corpus fomentis adhibitis præhumectare oportet, medicamentis vt magis obaudiat. Verùm confestim curatio adhibenda, aliòqui plærisque morbus ad senectutem deducitur. Quem verò voles ex his morbis eiusmodi infuso subluere oportet. Ad heminas duas vini albi, & mellis heminam dimidiam, olei heminam dimidiam, adde nitri Ægyptij torrefacti quadrantem, & succi foliorum cucumeris agrestis tusorum & expressorum heminam. His omnibus mixtis, in ollulam quandam infusis & feruefactis, sic per infusum subluito. Morbus hepaticus. Hic morbus oritur ex atra bile, cùm ad hepar confluxerit. Ingruit autẽ potissimùm autumno, in anni mutationibus. Hoc igitur modo afficitur æger. Dolor ei grauis ad hepar irruit, & ad postremas costas, ad humerum, ad iugulum, & ad mammam, vehemensque strangulatus detinet. Interdum etiam bilem liuidam vomitione reiicit, rigor & leuis febris primis diebus tenet, ad contactum hepar dolet, illius color est subliuidus, eúmq; cibi quos antea comedit strangulant, & in ventrẽ irruẽtes incendunt & tormina excitant. Hæc quidem per exordia patitur. At procedente morbo tum febres dimittunt, tum à paucis cibis impletur. In hepate verò solus dolor remanet:

καὶ τῷ μὲν λεπτῷ ἡ χροιὴ πελίνη γίνεται. καὶ ἡ γαστὴρ μεγάλη. καὶ δίψα ἔχει ἰσχυρή. καὶ τὰ σπλάγχνα αὐτέου ξηραίνεται ὑπὸ τῆς θέρμης. τοῦ δὲ χρόνου προϊόντος ἐς μὲν τὸ ἐσθίειν πρόθυμος ἐστι, καὶ ἐσθίει ὅ,τι ἄν τις διδῷ. καὶ πίνει, καὶ ἀλγέει οὐδέν. ἢν δὲ τὸ οἴδημα κατέχῃ, ἡ χροιὴ γίνεται τουτέῳ ὠχρή. καὶ διὰ τοῦ σώματος φλέβες διατετάμεναι μέλαιναι πυκναί. θυμοῦται δὲ καὶ λυπέεται ἐπὶ παντὶ, οὐδενὸς νεωτέρου ἐόντος. [80] ἡ δὲ γαστὴρ ὕδρωψ καὶ μεγάλη [81] ὥσπερ λαμπτὴρ. καὶ τοῦ χρόνου προϊόντος, τὰ σιτία οὐ προσίεται. ἀλλὰ δοκέει αὐτῷ ὄζειν σικύου ἀγρίου ἀπὸ τῆς βδελυγμίης. τούτῳ ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, διδόναι τοῦ κνεώρου, ἢ τῆς ἱπποφαέος τὸν ὀπὸν, ἢ τὸν κνίδιον κόκκον. ταῦτα δὲ τὰ φάρμακα, οὕτω διδόναι χρή. τὸ μὲν κνέωρον δι᾽ ἕκτης ἡμέρης. τὸν δὲ τῆς ἱπποφαέος ὀπὸν, δι᾽ ὀγδόης. τὸν δὲ κνίδιον κόκκον, διὰ δεκάτης ἡμέρης. διδόναι δὲ τὰ αὐτὰ χρὴ, ἕως ἂν ἐκκαθαρθῇ, καὶ λαπαρὸς γένηται. τὰς δὲ μεταξὺ τῶν ἡμερέων, ἐν ᾧ χέειν τοῖσιν αὐτοῖσιν, οἷσι καὶ τὸν πρόσθεν. μάλιστα δὲ τοῦ ὕδατος τοῦ αὐτοῦ πίνειν διδόναι ἀφ᾽ οὗ καὶ τὸ νόσημα ἔλαβεν, ὡς πλεῖστον, ὅκως ταράξῃ αὐτέου τὴν κοιλίην καὶ ὑποχωρήσῃ σφόδρα. οὕτως γὰρ μάλιστα ὑγιέα ποιήσεις. ἢν δὲ σοι δοκέῃ, καὶ κλύζειν θαμινά, τοῦ κνεώρου τρίψας, ἥμισύ τε ποιήσας, μέλιτος παραμίξας τρίτον μέρος κοτύλης διδόναι. [82] καὶ τεύτλου τέταρτον κοτύλης. εἶθ᾽ οὕτω κλύζειν. καὶ ὀνείου γάλακτος ἑφθοῦ τῇ ὑστεραίῃ διδοῦναι, ὀκτὼ κοτύλας μέλι παραχέων, ἢ ἅλας παραβαλὼν, πίνειν. καὶ μετὰ τὴν κάθαρσιν, τοῖσιν αὐτοῖσι χρέεσθω, οἷσι καὶ ὁ πρόσθεν. καὶ τὰς μεταξὺ τῶν ἡμερέων, σιτίοισι καὶ ποτοῖσι τοῖσιν αὐτοῖσι χρέεσθω, καὶ τοῖσιν περιπάτοισιν ὁμοίως. οὕτω θεραπευόμενος, ἐν τάχει τῆς νούσου ἀπαλλαγήσεται τρίμηνος ἢ ἑξάμηνος. ἢν δὲ ἀμελείη τις ἐγγένηται καὶ μὴ παραχρῆμα μελετηθῇ, ἐν τάχει ἀποθνήσκει. καὶ τὸ καταλεπτυνόμενον, τοῖσιν αὐτοῖσι χρῆσθαι πρὸς ἴησιν. προσυγραίνειν δὲ χρὴ πρότερον αὐτοῦ τὸ σῶμα πυριήσαντα [83] ὅκως ἂν μᾶλλον τῶν φαρμάκων ὑπακούῃ. ἀλλὰ χρὴ παραχρῆμα μελετᾶν. ἢν δὲ μὴ, τοῖσι πολλοῖσι ξυγγηράσκει ἡ νοῦσος. κλύζειν δὲ χρὴ καὶ τοῖσδε, ὁκοτέρην ἂν βούλῃ τῶν νούσων. οἴνου λευκοῦ δύο κοτύλας λαβὼν, καὶ μέλιτος ἡμικοτύλιον. καὶ ἐλαίου ἡμικοτύλιον. νίτρου τεταρτημόριον. [84] αἰγυπτίου ὀπτοῦ, σικύου ἀγρίου τῶν φύλλων τρίψας καὶ ἐκπιέσας τοῦ χυλοῦ κοτύλην. ταῦτα μίξας πάντα, ἔς τι χυτρίδιον ἐγχέαι, καὶ ἐπιζέσας οὕτω κλύζειν.

Νοῦσος ἠπατῖτις. Ἡ δὲ νοῦσος γίνεται ἀπὸ χολῆς μελαίνης ὁκόταν ἐπιρρυῇ ἐς τὸ ἧπαρ. προσπίπτει δὲ μάλιστα μετοπώρου, ἐν τῇσι μεταβολῇσι τοῦ ἐνιαυτοῦ. τάδε οὖν πάσχει. τὸ ἧπαρ ὀδύνη ὀξείη ἐμπίπτει αὐτῷ. καὶ ὑπὸ τὰς πλευρὰς, καὶ ἐς τὸν ὦμον, καὶ ἐς τὴν κληῖδα, καὶ ὑπὸ τὸν τιτθόν. καὶ πνῖξ ἔχει ἰσχυρή. καὶ ἐνίοτε ἀπεμέει πελιδνὴν χολήν. καὶ ῥῖγος καὶ πυρετὸς τὰς πρώτας ἡμέρας ἐλαχρότερος ἔχει. καὶ ψαυόμενος, ἀλγέει τὸ ἧπαρ. καὶ ἡ χροιὴ ὑποπέλιδνος αὐτέου. καὶ τὰ σιτία [85] ἃ πρόσθεν ἐβεβρώκει, πνίγει αὐτόν. καὶ προσπίπτοντα, καίει καὶ στρέφει τὴν κοιλίην. ταῦτα μὲν πάσχει κατ᾽ ἀρχάς. τῆς δὲ νούσου προϊούσης, οἵ τε πυρετοὶ ἀφιᾶσι, καὶ ἀπ᾽ ὀλίγων σιτίων πίμπλαται. ἐν δὲ τῷ ἥπατι, ἡ ὀδύνη μούνη λείπεται.

καὶ αὐτὴ

καὶ αὐτὴ ποτὲ μὲν ἰσχυρὴ, ποτὲ δὲ ἥσσω διαπαύουσα. ἐνίοτε
δὲ ὀξεῖην λαμβάνει. καὶ πολλάκις ἐξαπίνης ἀφῆκε τὴν ψυχήν.
τούτῳ ξυμφέρει ὁκόταν μὲν ἡ ὀδύνη ἔχῃ, τά τε ἄλλα
καὶ μάλιστα καὶ τὰ χλιάσματα προστιθέναι ταῦτα, ἃ καὶ τῇ
πλευρίτιδι. ὁκόταν δὲ ἀνῇ ὁ πόνος, λούειν αὐτὸν πολλῷ καὶ
θερμῷ. μελίκρητόν τε διδόναι πίνειν καὶ οἶνον λευκὸν γλυκὺν,
ἢ αὐστηρὸν, ὁκότερον ἂν ξυμφέρῃ. καὶ ῥοφήματα ταῦτα, ἃ καὶ
τῷ ὑπὸ πλευρίτιδος ἐχομένῳ. πρὸς δὲ τὴν ὀδύνην τάδε
χρὴ διδόναι πίνειν. ἀλεκτορίδος ᾠοῦ ἑφθοῦ τὸ ὑγρὸν τρίψας,
τοῦ δὲ χυλοῦ τοῦ στρύχνου ἡμικοτύλιον, καὶ μελίκρητον ἐν
ὕδατι πεποιημένον, ἥμισυ ἡμικοτύλιον, τούτοισι διεὶς, δι-
δόναι πίνειν, καὶ παύσει τὴν ὀδύνην. διδόναι δὲ καὶ ἑκάστης ἡμέ-
ρης, ἕως ἂν ἡ ὀδύνη παύσηται. πινέτω δὲ καὶ σιλφίου ὀπὸν, ὁ-
κόσον ὄροβον. καὶ ὀρίγανον τρίβων, διεὶς οἴνῳ λευκῷ. καὶ οὕ-
τως πίνειν νῆστις. ἐπιπινέτω δὲ, καὶ τὰ ἐν τῇ πλευρίτιδι δι-
δόμενα φάρμακα, εἵνεκα τῆς ὀδύνης. πινέτω δὲ καὶ γάλα
αἰγὸς, τρίτον μέρος μέλιτος παραμίσγων. τοῦ δὲ γάλακτος
ἔστω τέσσαρες κοτύλαι. τοῦτο ἕωθεν πινέτω ὁκόταν τὰ ἄλλα
μὴ πίνῃ. σιτίων δὲ ἀπεχέσθω, ἕως ἂν κριθῇ ἡ νοῦσος. κρίνεται
δὲ μάλιστα ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσι. ταύτῃσι γὰρ δηλοῦται, εἰ θανά-
σιμος, ἢ οὔ. ἢν δὲ καὶ πνῖγμα προσίστηται, τάδε χρὴ διδόναι, ὅ-
κως ἂν ἀπεμέσῃ. μέλι. καὶ ὕδωρ. ὄξος. ἅλας. ταῦτα μίξας
ἐγχέας ἐς χυτρίδιον καινόν. εἶτα χλιαίνειν καὶ ταράσσειν ὀρι-
γάνου κλωνίοισι τῆς κεφαλωτῆς ξὺν τῷ καρπῷ. ὁκόταν δὲ
χλιανθῇ, ἐκπίνειν διδόναι χλιαρόν. εἶτα περιβαλὼν ἱμά-
τια ἐᾶν, περιστείλας ἕως ἂν ἱδρώσῃ μάλιστα. καὶ ὁκόταν ἔμε-
τος αὐτὸν ἔχῃ, ἐμεέτω προθύμως, καταματιλλόμενος
πτερῷ. ἢν δὲ μὴ δύνηται ἐμέσαι, ἐπιπιὼν μελικρήτου
χλιαροῦ κύλικα δικότυλον, οὕτως ἐμεέτω. καὶ ἤν τι ἀπε-
μέσῃ χολῆς ἢ φλέγματος, αὖθις τὸ αὐτὸ χρὴ ποιέειν, ἐπὶ
τέσσαρας ὥρας. ὠφελήσει γάρ. μετὰ δὲ τὴν νούσου τὴν κρίσιν, με-
λετᾶν σιτία ὀλίγα διδοὺς καθαρά. κἢν μὲν ἄρτον φιλέῃ
ἐσθίειν, ἄρτον θερμὸν ὡς μάλιστα καθαρὸν ἐσθιέτω. ἢν δὲ
μάζαν, ἄφυκτον ἐσθιέτω,[86] πρότερον προφυρήσας. ὄψον
δὲ ἐχέτω, κρέα σκυλακίου ἑφθὰ, ἢ πελειάδος, ἢ ἀλεκτορίδος
νεοσσοῦ, ἑφθοῖσι πᾶσιν. ἰχθύων δὲ, γαλαίῳ, νάρκῃ, τρυγόνι τε,
[87] καὶ βατίσι τῇσι μικρῇσι, πᾶσι ἑφθοῖσι. λουέσθω δὲ καὶ ἡμέρης
ἑκάστης, καὶ τὸ ψῦχος φυλασσέσθω. καὶ περιπατεέτω ὀλίγα,
τέως ἐν ἀσφαλείῃ. ταῦτα δὴ ἢν φυλάσσηται, οὐκ ὑποτρο-
πιάσαι τὴν νοῦσον δέος πάλιν. καὶ γὰρ ἡ τοιαύτη νοῦσος, χαλεπὴ
ἐστὶ καὶ χρονίη. Ἄλλη ἡπατῖτις. αἱ μὲν ὀδύναι πιέζουσι κατὰ
τὰ αὐτὰ ἐς τὸ ἧπαρ. καὶ ἡ χροιὴ διαφέρει τῆς πρόσθεν.[88] σιδιο-
ειδὴς γάρ ἐστιν. ἐν δὲ τῷ καιρῷ τοῦ θέρεος μάλιστα ἐμπίπτει.
γίνεται δὲ ἀπὸ κρεοφαγίης βοείων κρεῶν, καὶ ἐξ οἰνοφλυγίης.
ταῦτα γὰρ πάντα τὴν τοιαύτην τοῦ ἔτεος ὥρην, πολεμιώτατα τῷ
ἥπατι. καὶ χολὴν μάλιστα προσίστησι πρὸς τὸ ἧπαρ. τάδε οὖν
πάσχει. ὀδύναι ὀξεῖαι ἐπιπίπτουσι, καὶ οὐκ ἐκλείπουσιν οὐδε-
μίην ὥρην, ἀλλ᾽ αἰεὶ μᾶλλον πιέζουσιν. ἔστι δ᾽ ὅτε καὶ ἐμέει χο-
λὴν ὠχρήν. καὶ ὁκόταν ἐμέσῃ, ἐπ᾽ ὀλίγον δοκέει ῥάων εἶναι. ἢν δὲ
μὴ ἀπεμέσῃ, ἐς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡ χολὴ καθίσταται, καὶ ὠχροὶ γίνονται σφόδρα. καὶ οἱ πόδες οἰδέουσι. ταῦτα πάσχει, ποτὲ μὲν
σφόδρα ποτὲ δὲ, ἧσσον. ὁκόταν δὲ αἱ ἡμέραι παρέλθωσιν ἐν ᾗσι κρίνεται τὸ νόσημα, ὅτε πόνος ἐλαττόνως ἔχῃ, ἢν ἀναμάρτη-

isque interdum quidem vehemens, interdum etiam minor quiescit. Quandoque verò morbus inuadit, frequenterq; de repente æger animam efflauit. Huic conferunt cùm dolor detinet, tum alia, tum ea etiam tepefactoria quæ in lateris dolore adhibetur. Vbi dolor remiserit, multa calida loto, aquam mulsam & vinum album dulce, aut austerum, quodcunque conducere videbitur, propinato, easdemque sorbitiones quas lateris dolore correpto. Ad dolorem autem hęc potui exhibenda. Oui gallinacei decocti liquorem tritum, tum succi solani heminæ dimidium melle affuso, tum aquæ mulsæ semiheminæ dimidium, hæc aqua commixta & subacta potui exhibeto, & dolorem sedabunt. Quotidie autem exhibenda quoad sedatus fuerit dolor. Laseris etiam succum orobri quantitate, & origanum tritum vino albo dilutum, eodem modo ieiunus bibat. Medicamenta verò etiam quæ in lateris morbo ad dolorem exhibentur, insuper bibat. Lac quoque caprinum ad quatuor heminas, tertia mellis parte admixta bibat. Hoc mane bibat, cùm alia non biberit. Cibis abstineat quoad morbus iudicatus fuerit, quod fere intra dies septem contingit. In his enim lethalis sit nécne manifestè deprehenditur. Quòd si etiam strangulatus vrgeat, hæc vti reuomat exhibere oportet, mel, aquam, acetum & sales. Hæc permixta in ollulam nouam affusa, postea tepefacta, & origani capitati ramulis cum semine agitata, tepida ebibenda dato. Deinde vestibus obuolutum donec maximè exudet finito, cumq; vomitus prehenderit, leui ex penna attrectatione alacriter vomat. At si vomere nequeat, aquæ mulsæ tepidæ duarum heminarum poculo insuper epoto, ad hunc modum vomat. Et si bilem aliquam aut pituitam vomitione reiecerit, rursus idem post horas quatuor faciendum, profuerit nanque. Post morbi autem iudicationem, paucis cibis puris exhibitis curato. Et si quidem panem edere cõsueuerit, panem calidum & quàm maximè purum edat. Si verò mazam, eam quæ non tosta est comedat, antea tamen subactam. Pro opsonio carnes catelli coctas habeat, aut columbi, aut pulli gallinacei, iisque omnibus vtatur. Piscibus verò, galæo, torpedine, pastinaca, & paruulis batidibus coctis. Lauet singulis diebus, frigus vitet & parum obambulet, quoad in tuto sit. Quæ sanè si obseruentur, verendum nõ est, vt rursus morbus reuertatur. Huiusmodi enim morbus difficilis est & diuturnus. Alius hepaticus morbus, in quo dolores quidem eodem modo ad hepar vrgent, & color à priore differt, cùm malicorium referat. Contingit autem repẽte æstatis tempore. Oritur verò ex carnis bubulæ esu, & nimio vini potu. Hæc enim omnia isto anni tempore iecori sunt infensissima, & bilẽ maximè ad hepar propellunt. Sic igitur afficitur, dolores acuti ingruunt, neq; hora vlla deserũt, sed semper magis vrgent. Interdum etiam bilem pallidam vomit, & vbi vomuerit meliusculè habere videtur. Quòd si vomitione non reiecerit, bilis ad oculos decumbit, & admodum pallidi fiunt, pedesq; intumescunt. Atque hæc interdum quidem valdè, interdum verò minus affligunt. Vbi autem dies præterierint, quibus morbus decernit, si nihil deliquerit, dolor minus detinet,

eandem quam priùs victus rationem Instituere oportet. Nam si intempestiuè inebriatus fuerit, aut rebus venereis vsus fuerit, quidve aliud minimè commodum fecerit, confestim ei hepar durum euadit, intumescit, & ex dolore pulsat. Ac si qua in re festinarit, de repente hepar totumque corpus dolet. Huic cùm sic habuerit, primique dies præterierint, fomentum admoueto, deinde scammonio aliquantulum purgato. Quòd si vẽter incensus fuerit, alui infusum quod probè ducat, ex iisdem quę priùs exhibeto. Post alui infusum, lacte asinino cocto aliquantulum purgato, eiusq; heminas octo melle affuso propinato. Lactis etiam caprini poculum quatuor heminarum mensura, aquæ mulsę triente commixto, mane exhibeto. Lactis quoque caprini cocti heminas duas dato, aquę mulsæ tertia parte ammixta, aut solo melle affuso. Lac etiam equinum eodem quo asininũ modo exhibeto. Quòd si hac curatione morbus cesserit, satis est. Sin minùs, internam dextri cubiti venam secato, & sanguinem emittito. Si verò lacte asinino tibi purgandus non videatur, lactis bubuli crudi heminas duas, tertia mellis parte admixta, singulis diebus ad dies decem exhibeto, deinde aliis duodecim diebus aquæ mulsæ sextante affuso, potui exhibeto. De cætero verò, lac ipsum ad duas heminas, donec pinguior euadat, exhibendum. At si ne sic quidem sedetur, cùm hepar plurimùm intumuerit, maximeq; prominuerit inurere oportet. Per buxeos autem fusos oleo feruenti intinctos vstionem facito, eosque donec rectè habuerit, vstioq; perfecta fuerit, admoueto. Aut per fungos octo crustas inurito. Si enim vstio successerit sanum reddes, ac deinceps faciliùs deget. At si vstio minimè successerit, de cætero nisi per alia remedia conualescat, consumptus perit. Morbus alius hepaticus in quo cætera quidem multitudine eadem quæ prioribus contingunt, color verò nigricat. Bilis quæ est in hepate, pituita & sanguine referta, velut ratione colligimus, disrumpitur, cumq; disrupta fuerit, citissimè ad insaniam deducitur, indignatur, & imprudẽter loquitur, more canis latrat, vngues puniceo sunt colore, oculis cernere non potest, pili capitis erecti manent, & febris acuta inuadit. Huic eadem quæ prioribus admouere oportet, plærique verò intra vndecim dies moriuntur, paucíq; euadunt. Lienis morbus primus. Gignitur autem eiusmodi morbus, ob bilem solis calore commotam, cùm eam ad se lien traxerit. Hunc igitur in modum affligitur. Febris acuta per initia succedit, progresso verò morbo dimittit, nisi quòd lienem ipsum semper calor occupat, dolorq; acutus subinde in lateris mollitudinem ad ventrem incidit. Cibos autem per exordia expetit quidem, non autem admodum demittit. Procedente verò morbo, color pallidus euadit, dolor vehemens ingruit, & iugula extenuantur, neque cibum velut per initia facilè admittit, & pauco impletur. Lien subinde eodem die magnus, & interdum minor euadit. Cùm sic habuerit, huic veratrum deorsum purgans propinato, tum grano cnidio subter purgato. Post purgationem autem vesperi lenticulæ acidioris acetabulum sorbendum

τος ᾖ, διαιτᾶσθαι χρὴ ταύτῃ τῇ διαίτῃ, ἣν καὶ πρόσθεν. ἢν γὰρ μεθυσθῇ παρὰ καιρὸν, ἢ λαγνεύσῃ, ἢ ἄλλο τι ποιήσῃ μὴ ἐπιτήδειον, τὸ ἧπαρ παραχρῆμα γίνεται σκληρὸν αὐτέῳ, καὶ οἰδέει, καὶ σφύζει ὑπὸ τῆς ὀδύνης. καὶ ἤν τι σπεύσῃ, πονέει ἐξαπίνης τὸ ἧπαρ καὶ τὸ σῶμα ἅπαν. τοῦτον ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, καὶ αἱ πρῶται ἡμέραι παρέλθωσι, πυριῆσαι. εἶτα ὑποκαθῆραι τῷ σκαμμωνίῳ. ἢν δὲ ἡ κοιλίη ξυγκεκαυμένη ᾖ, κλύσαι ἐν τοῖσιν αὐτοῖσιν, οἷσι καὶ τοὺς πρόσθεν, ὅ,τι ἄξει καλῶς. καὶ μετὰ τὸν κλυσμὸν, ὀνείῳ γάλακτι ἑφθῷ ὑποκαθῆραι, ὀκτὼ κοτύλῃσι. μέλι δὲ παραχέων, διδόναι πίνειν. διδόναι δὲ καὶ τὸ αἴγειον γάλα, τρίτον μέρος μελικρήτου παραμίσγων τὸ ἑωθινὸν, τετρακότυλον κύλικα. διδόναι δὲ καὶ ἑφθοῦ τοῦ αἰγείου δύο κοτύλας, τρίτον μελικρήτου παραμίσγων, ἢ αὐτὸ μόνον μέλι παραχέων. διδόναι δὲ καὶ τὸ ἵππειον γάλα τὸν αὐτὸν τρόπον τῷ ὀνείῳ. κἢν μὲν ὑπὸ τούτων μελετωμένη ἡ νοῦσος ἐξέλθῃ, ἅλις. ἢν δὲ μὴ, τάμνειν τοῦ δεξιοῦ ἀγκῶνος τὴν εἴσω φλέβα, καὶ ἀφιέναι τοῦ αἵματος. ἢν δέ σοι μὴ δοκέῃ, ὀνείῳ γάλακτι ὑποκαθῆραι [89] ἢ βοείῳ. καὶ γάλακτος ὠμοῦ διδόναι δύο κοτύλας, τρίτον μελικρήτου παραμίσγων ἑκάστης ἡμέρης, ἐπὶ ἡμέρας δέκα. εἶτα ἄλλας δώδεκα, ἕκτον μέρος τοῦ μελικρήτου παραχέων, πίνειν διδόναι. τὸ δὲ γάλα αὐτὸ τὸ λοιπὸν διδόναι ἕως ἂν ἀναπιανθῇ, δύο κοτύλας. ἢν δὲ μὴ δὲ οὕτω παύηται, καῦσαι χρὴ, ὁκόταν μέγιστον τὸ ἧπαρ γένηται, καὶ ἐξέχῃ μάλιστα. καῦσαι δὲ ἐν πυξίνοισιν ἀτράκτοισι, βάπτων ἐς ἔλαιον ζέον. προστιθέναι δὲ, ἕως ἄν σοι δοκέῃ καλῶς ἔχειν, καὶ κέκαυσται. ἢ μύκησιν ὀκτὼ ἐσχάρας καῦσαι. ἢν γὰρ τύχῃς καύσας, ὑγιέα ποιήσεις, καὶ τὸ λοιπὸν χρόνον ῥᾷον διάξει. ἢν δὲ μὴ τύχῃ καυθεὶς, ὑπὸ τῶν ἄλλων λοιπὸν ὑγιὴς μὴ γινόμενος, φθειρόμενος ἀποθνήσκει. Ἡπατῖτις ἄλλη. Τὰ μὲν ἄλλα, πλῆθος τὰ αὐτὰ πάσχει τῇσι πρόσθεν· ἡ δὲ χροιὴ μέλαινα. τοῦ δὲ ἥπατος ἡ χολὴ, φλέγματος καὶ αἵματος πλησθεῖσα, ὡς λογιζόμεθα, διαρρήγνυται. καὶ ὁκόταν διαρραγῇ, τάχιστα μαίνεται. καὶ ἀγανακτέει. καὶ διαλέγεται ἀσύνετα. καὶ ὑλακτέει ὡς κύων. [90] καὶ οἱ ὄνυχες φοινίκεοι εἰσί. καὶ τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν οὐ δύναται ὁρᾶν. καὶ τρίχες αἱ ἐν τῇ κεφαλῇ ὀρθαὶ ἵστανται. καὶ πυρετὸς ὀξὺς ἐπιλαμβάνει. τούτῳ χρὴ προσφέρειν τὰ αὐτὰ, ἃ καὶ τοῖσι πρόσθεν. οἱ δὲ πολλοὶ ἀποθνήσκουσιν ἐν τῇσιν ἕνδεκα ἡμέρῃσι. παῦροι δὲ διαφυγγάνουσιν. Σπληνὸς νοῦσος πρώτη. γίνεται δὲ ἡ τοιαύτη νοῦσος, διὰ θερμασίην τοῦ ἡλίου χολῆς κινηθείσης, ὁκόταν ἑλκύσῃ ἐφ᾽ ἑωυτὸν χολὴν ὁ σπλήν. τάδε οὖν πάσχει. πυρετὸς ὀξὺς ἐπιγίνεται κατ᾽ ἀρχάς. προϊούσης δὲ τῆς νούσου ἀφίησι, πλὴν κατ᾽ αὐτὸν τὸν σπλῆνα. τοῦτο δὲ αἰεὶ θέρμη ἔχει, καὶ ὀδύνη ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε ἐμπίπτει ὀξεῖη, καὶ ἐς τὴν λαπάρην, καὶ ἐς τὴν κοιλίην. [91] τὰ δὲ σιτία κατ᾽ ἀρχὰς προσίεται μὲν, [illegible] δὲ οὐ μάλα. προϊούσης δὲ τῆς νούσου, ἥ τε χροιὴ ὠχρὴ [illegible] ὀδύνη ἰσχυρὴ ἐμπίπτει. καὶ αἱ κληῗδες λεπτύνονται. [92] καὶ τὰ σιτία οὐχ ὁμοίως προσίεται, ὥσπερ κατ᾽ ἀρχάς. καὶ ἀπὸ ὀλίγου πίμπλαται. ὁ δὲ σπλὴν ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε μέγας τῆς αὐτῆς ἡμέρης, καὶ ἄλλοτε ἐλάσσων γίνεται. τοῦτον ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, πῖσαι ἐλλέβορον κάτω, ὑποκαθῆραί τε τῷ κνιδίῳ κόκκῳ. ἐς ἑσπέρην δὲ μετὰ τὴν κάθαρσιν, [93] φακῆς δοῦναι ῥυφεῖν [illegible] ὀξυτέρης.

ὀξυτέρης. καὶ τεύτλων φυλλίων λιπαρῶν, ἄλφιτα περιπάσας. τῇ δὲ ὑστεραίῃ καὶ τῇ τρίτῃ, ἄρτον μικρὸν διδόναι. ὄψῳ δὲ, φακῇ χρεέσθω. καὶ ὕειος κρέας ἐν τῇ φακῇ ἑφθὸν τετριμμένον. οἶνον δὲ πινέτω αὐστηρὸν, μέλανα, ἀκρητέστερον κατ' ὀλίγον. καὶ ἡσυχίην ἐχέτω ταύτας τὰς ἡμέρας, πλὴν ἔνδον ὀλίγα περιπατεέτω ἐν τῇ σκιῇ. τὸν δὲ λοιπὸν χρόνον τάδε χρὴ προσφέρεσθαι. σιτίον μὲν ἄρτον αὐτόπυριτην. ὄψον δὲ ἐχέτω, κρέας κυνὸς μέζονος. ἢ αἰγὸς, ἢ οἰὸς τετριμμένον. καὶ τάριχος γαδειρικὸν, ἢ σαπέρδην. καὶ τὰ ὀξέα καὶ τὰ ἁλμυρὰ πάντα προσφερέσθω, καὶ τὰ στρυφνά. πινέτω δὲ 10 οἶνον κῶον ὑπόστρυφνον ὡς μελάντατον. τῶν δὲ γλυκέων καὶ λιπαρῶν ἀπεχέσθω, καὶ κνισσωδέων. καὶ σίλφιον μὴ προσφερέσθω. μηδὲ σκόροδα. μηδὲ κρέας χοίρεον. μηδὲ κεστρέα, [94] μηδὲ νέαρον, μηδὲ τάριχος, μήτε ἔγχελυν. μήτε λάχανον. μηδὲ ἑφθὸν ἄνευ ὄξους. τῶν ὠμῶν δὲ, ῥαφανῖδι χρεέσθω. καὶ σελίνῳ, ἐς ὄξος βάπτων, καὶ οἴνῳ ἄλφιτα φυρῶν, ἐσθιέτω. καὶ τοῦ οἴνου ῥοφεέτω ἄκρητον. ἢν δὲ βούληται, καὶ τὸν ἄρτον ἐς τὸν οἶνον ἐνθρυπτόμενος, ἐσθιέτω θερμόν. διδόναι δὲ καὶ ἰχθύων, σκορπίον, δράκοντα, κόκκυγα, κωβιὸν, καλλιώνυμον. τούτους ἑφθοὺς καὶ ψυχροὺς διδόναι. διδόναι δὲ καὶ ἃ μέλλει 20 τὸν σπλῆνα λεπτύνειν ἑκάστης ἡμέρης, ἀσφοδέλου τοῦ καρποῦ, ἢ ἰξοῦ τὰ φύλλα. [95] ἢ αἰγὸς κέρας. ἢ ἄγνου καρπόν. ἢ πήγανον. ἢ ἡδυόσμου ῥίζην. τούτων τρίβων ὅ,τι ἂν βούλῃ, [96] διδόναι ἐν οἴνῳ αὐστηρῷ, νήστει. ἢν δὲ δυνατὸς ᾖ, ἀναγκάζειν αὐτὸν πρίειν ξύλα τριήκοντα ἡμέρας. καὶ ἀπ' ἄκρων τῶν ὤμων παλαιέτω. καὶ περιπατεέτω δι' ἡμέρης. καὶ ὄψιος εὑδέτω. πρώϊος δὲ ἐγειρέσθω. καὶ σιτίων χρεέσθω ἃ προείρηται. ἢν δὲ μὴ ὑπὸ τούτων ῥηΐσῃ, καῦσαι τὸν σπλῆνα μύκησι, δέκα ἐσχάρας μεγάλας, ὁκότ' ἂν μέγιστος ᾖ ὁ σπλὴν καὶ ἐξηρμένος μάλιστα. ἢν γὰρ τύχῃς καύσας ὡς δεῖ, ὑγιέα ποιήσεις, πλὴν οὐκ 30 ἐν τάχει. ἡ δὲ νοῦσος δέεται θεραπείης. χαλεπὴ γὰρ καὶ χρόνιος, ἢν μὴ παραχρῆμα μελετηθῇ. Ἄλλη νοῦσος σπληνός. γίνεται μὲν ἀπὸ τῶν αὐτῶν, ἀφ' ὧν καὶ ἡ πρόσθεν. πάσχει δὲ ὑπὸ τούτου τοῦ νοσήματος, τάδε. ἡ γαστὴρ φυσᾶται. μετὰ δὲ καὶ ὁ σπλὴν οἰδεῖ, καὶ σκληρός ἐστι. καὶ ὀδύναι ὀξεῖαι ἐμπίπτουσιν ἐς τὸν σπλῆνα. ἡ δὲ χροιὴ, τρέπεται, καὶ ὁρᾶται μέλας, ἐπώχρος, [97] σιδιοειδής, καὶ ἐκ τοῦ ὠτὸς κακὸν ὄζει. καὶ τὰ οὖλα κακὸν ὄζει. καὶ τὰ ἀπὸ τῶν ὀδόντων ἀφίσταται. καὶ ἐκ τῶν κνημέων ἕλκεα ἐκρήγνυται, ὁκοῖα περ ἐπινυκτίδες. τὰ δὲ γυῖα λεπτύνεται. καὶ ἡ κόπρος οὐχ ὑποχωρέει. τοῦτον ὁκό- 40 ταν οὕτως ἔχῃ, μελετᾷν τοῖσιν αὐτοῖσι φαρμάκοισι καὶ ἐδέσμασι, καὶ ποτῷ. καὶ ταλαιπωρίῃσι, καὶ τοῖσιν ἄλλοισι πᾶσι. καὶ κλύζειν ὁκόταν μὴ θέλῃ ἡ κόπρος διαχωρέειν ἐν τούτοισι, μέλιτος ἡμικοτύλιον, καὶ νίτρου αἰγυπτίου ὁκόσον ἀστράγαλον οἰός. ταῦτα τρίψας διεῖναι ἀπὸ τεύτλων ἑφθῶν ὕδατι τέσσαρσι κοτύλῃσιν. εἶτα οὕτω κλύζειν. ἢν δὲ μὴ ὑπὸ τούτων ἡ νοῦσος καθίσηται, καῦσαι αὐτοῦ τὸν σπλῆνα ὡς τὸ πρόσθεν. καὶ ἢν τύχῃς καύσας, ὑγιέα ποιήσεις. ἄλλη νόσος σπληνός. γίνεται μὲν τοῦ ἔτεος, ἔαρος ὥρῃ μάλιστα. ἀπὸ δὲ αἵματος. ὁκόταν γὰρ ἐμπλησθῇ ὁ σπλὴν αἵματος, ἐκρήγνυται ἐς τὴν κοιλίην. καὶ ὀδύναι ὀξεῖαι ἐς τὸν σπλῆνα ἐμπίπτουσι, καὶ ἐς τὸ στῆθος, καὶ ἐς τὴν κληῖδα, καὶ ἐς τὸν ὦμον, καὶ ὑπὸ τὴν ὠμοπλάτην. ἡ δὲ χροιὴ τοῦ σώματος, μολιβδοειδής. καὶ ἀμυχὰς ἐν τῇσι κνήμῃσι λαμβάνει. καὶ ἕλκεα μεγάλα γίνεται ἐξ αὐ-

exhibeto, & betarum pinguium acetabulum, polenta inspersa. Postero verò & tertio die, paruum panem exhibeto, pro opsonio, lenticula vtatur, & carne suilla trita cum lenticula cocta. Vinum austerum, nigrum, meracius paulatim bibat, & per hosce dies quietem agat, nisi quòd intus in vmbra paulùm obambulet. Reliquo verò tempore hæc exhibere oportet, in cibo quidem panem ex furfure à pura farina non separato. Pro opsonio carnem canis maiusculi, aut capræ, aut ouiculæ tritam habeat, & salsamentum Gaditanum, aut saperdam, acidaque & salsa omnia, acerbaq; exhibeãtur. Vinum Coum, subadstringens quàm nigerrimum bibat, dulcibus, pinguibus, & nidorosis abstineat. Laser minimè exhibeatur, neque allium, neque caro porcina, neque mugil, neque recens, neque sale condîtus, neque anguilla, neque olus vllum coctum sine aceto. Ex his quæ cruda eduntur, radicula & apio aceto intinctis vtatur, polentam edat vino subactam, & vinũ meracum sorbeat. Quòd si lubeat, panem etiam in vino comminutum, calidum comedat. Ex piscibus verò scorpium, draconem, cuculum, gobium, callionymum, eosq; coctos & frigidos exhibeto. Danda etiam singulis diebus quæ lienem extenuare valent, asphodeli semen, visci folia, aut fœnum græcum, aut viticis semen, aut rutam, aut menthæ radicem. Ex quibus quod voles tritum ex vino austero ieiuno exhibeto. Quòd si validus fuerit, triginta diebus vt ligna secet cogito. Summis humeris lucta se exerceat, interdiu obambulet, vesperi dormiat, mane verò surgat, & quæ dicta sunt in cibo sumat. At si ne his quidem meliusculè habeat, lienẽ per fungos, cùm maximè tumidus & sublatus fuerit, decem crustis inurito. Si enim, vt conuenit, vstio successerit, sanũ reddes, non tamen breui. Hic autem morbus curatione indiget, grauis enim est & diuturnus, nisi confestim curatio adhibita fuerit. Alius lienis morbus ab iisdem quidem ex quibus & prior oritur, eoque modo hoc morbo afficitur. Venter inflatur, postea verò lien intumescit, durus est, eique dolores acuti contingunt. Color autem immutatur, & niger cernitur, pallidus & qui malicorium forma referat, & aure & gingiuis grauis odor exhalat, eæq; à dentibus discessionem faciunt, & in tibiis vlcera qualia pustulæ nocturnæ erumpunt, membra extenuantur, neque stercus per aluum demittitur. Hunc ita habentem iisdem medicamentis ac eduliis, & potu, exercitationeque, ac reliquis omnibus curato, cumque stercus non demittatur, his aluum subluito. Mellis heminæ dimidium, & nitri Ægyptij ouilli tali quantitatem, ex betarum coctarum decocto ad quatuor heminas terito & diluito, deinde hoc infuso subluito. Quòd si his morbus non sedetur, eius lienem velut in priore inurito, & si vstio successerit, sanum reddes. Alius lienis morbus, in anno quidem, veris maximè tempore, ex sanguine tamen oritur. Cùm enim sanguine lien refertus fuerit, in ventrem erũpit, & in lienem dolores acuti, in mammam, iugulum, humerum & sub scapulam irruunt. Totius corporis color est plumbeus, leues cutis lacerationes in tibiis habet, ex quibus magna vlcera ori-

untur. Quæ primùm per inferiora secedunt, cruenta sunt & æruginosa, venter durus obrepit, & tanquam lapis existit. Hic morbus superioribus magis lethalis est, ex eoq; pauci euadunt. Hunc ita habentem iisdem quibus priorem curato, nisi quòd medicamentum sursum purgans minimè dederis. Rursum verò cocco cnidio purgato. Postero die quoque lactis equini co-cti heminas octo melle affuso exhibeto. Sin minùs, la-cti bubulo aut asinino cocto ad duos congios, mel in altero poculo miscere, & alternatim bibere oportet. Sub vesperum post purgationem eadem quæ priori exhibeto, postq; medicamentum, si visum fuerit, sanguinem ex interiore sinistri cubiti vena detrahito. Per reliquos autem dies ieiuno singulis diebus lactis bubuli quatuor heminas, tertia muriæ parte ammixta, exhibeto. Cibis, potibus, & reliquis aliis iisdem quibus priorem curato. Hic, velut superiores, venere & vinolentia abstineat. Quòd si tibi visum fuerit, etiam cùm crassissimus & maximus lien extiterit, inurito. Et si opportunè vstio successerit, sanum reddes. At si sub hac curatione non conualescat, tandem contabescés perit, cùm admodum grauis sit hic morbus. Alius lienis morbus, qui etiam vere potissimum cõtingit, cùm lien in se pituitam exceperit, confestimq; tumidus & durus extiterit, deinde rursus subsidit. Et cùm quidem sublatus fuerit, dolores acuti ingruunt, vbi verò mollis fuerit, sine dolore est. Cumque morbus inueterauerit, obscurior esse videtur, & assurgit, celeriterque reprimitur. Hîc cùm sic habuerit, per morbi exordia cibos assumere non potest, citò extenuatur, magnaque intemperantia corpus affligitur. Morbus verò nisi confestim curatus, aut sua sponte sedatus fuerit, quinque aut sex intermissis mensibus rursus assurgit, per hyemem autem præcipuè intermittit. Hunc si per exordia in manus sumpseris, decem crustis ad lienem inurito, statimq; sanum reddes. Quòd si non vsseris, iisdem medicamentis, & eduliis, & potibus, ac laboribus, quibus superiores curato. Sic enim celerrimè sanum reddideris. Huius autem color exalbidus, suppallidus, & squalidus existit. Alius lienis morbus ex atra bile potissimùm autumno oritur. Fit autem ex multo olerum esu quæ cruda comeduntur, & aquæ potione. Ad hunc igitur modum afficitur. Vbi morbus prehenderit, lien valdè dolet, rigor & febris inuadit, cibi fastidium detinet, totumque corpus celeriter concidit. Lien autem magnus admodum non euadit, sed durus & ad viscera incumbit, adiacensque strepitum edit. Hunc ita habentem iisdem tum medicamentis, tum cibis, tum laboribus, quibus etiam superiores curato. Ac si se dederit, eum quo alios modo inurito. Hic morbus in plærisque si confestim curatio adhibita fuerit, citò decedit. Morbi regij quatuor. Hic quidem præcipuè per æstatem corripit, bile commota. Bilis igitur sub cute & in capite coit, proindeque statim corporis colorem immutat, pallidumque non secus ac malicorium euadit, oculi pallidi sunt, & sub pilis capitis velut cortex subest, rigor & febris prehendit, vrinam reddit pallidam, in eaq; crassum suppallidum subsidet, mane quandiu ieiunus fuerit,

τέων. καὶ τὰ κάτω ὑποχωρέοντα ἅμα τῷ πρόσθεν, αἱματώδεα καὶ ἰώδεα. καὶ ὑπέρχεται ἡ γαστὴρ σκληρή. καὶ ὁ σπλὴν κατὰ λίθος ἐστίν. οὗτος ἢ πρόσθεν θανατωδέστερος, καὶ ἐξ αὐτέου παῦροι διαφυγγάνουσι. τοῦτον ὁκόταν ὧδε ἔχῃ, τοῖσιν αὐτοῖσι θεράπευε, οἷσι καὶ τὸν ἔμπροσθεν, πλὴν ἄνω φάρμακον μὴ δῷς. κάτω δὲ τοῦ κόκκου τοῦ κνιδίου, δοῦναι τῇ ὑστεραίῃ. καὶ ἱππείου γάλακτος ἑφθοῦ ὀκτὼ κοτύλας μέλι παραχέων. εἰ δὲ μή, βοείῳ ἢ αἰγείῳ ἑφθῷ, δύο χοεῦσι μέλι παρὰ τὴν ἑτέρην κύλικα. ἐναλλὰξ δὲ πίνειν χρή. ἐς δὲ τὴν ἑσπέρην διδόναι μετὰ τὴν κάθαρσιν ταῦτα ἃ καὶ τῷ πρόσθεν, μετὰ τὸ φάρμακον. καὶ ἢν δοκέῃ, τοῦ αἵματος ἀφιέναι ἀπὸ τοῦ ἀγκῶνος τοῦ ἀριστεροῦ τῆς εἴσω φλεβός. τὰς δὲ λοιπὰς τῶν ἡμερέων διδόναι νήστει ἑκάστης ἡμέρης βοείου γάλακτος τέσσαρας κοτύλας, τρίτον μέρος ἅλμης παραμίσγων. σιτίοισι δὲ, καὶ ποτοῖσι, καὶ τοῖσιν ἄλλοισι, τοῖσιν αὐτοῖσι θεραπεύειν,[100] οἷσι καὶ τὸν πρόσθεν. ἀπέχεσθαι δὲ λαγνείης[101] καὶ οἰνοφλυγίης, καὶ τοῦτον καὶ τοὺς πρόσθεν. καὶ ἢν σοι δοκέῃ, καὶ καῦσαι ὁκόταν παχύτατος καὶ μέγιστος ὁ σπλὴν γένηται. καὶ ἢν τύχῃς καύσας τοῦ καιροῦ, ὑγιέα ποιήσεις. ἢν δὲ μὴ ὑπὸ ταύτης τῆς ἰήσεως ὑγιὴς γένηται, φθινώδης χρόνῳ θνήσκει. ἡ γὰρ νοῦσος λίην ἐστὶ χαλεπή. ἄλλη νοῦσος σπληνός. Περιπίπτει καὶ αὕτη ἡ νοῦσος, ἔαρος μάλιστα. ὁκόταν φλέγμα ἀναλάβῃ ὁ σπλὴν ἐς ἑωυτόν, καὶ μέγας παραχρῆμα γίνεται καὶ σκληρός. εἶτ' αὖθις καθίσταται.[102] καὶ ὅταν μὲν ἐξηρμένος ᾖ, ὀδύναι ὀξεῖαι ἐμπίπτουσιν. ὁκόταν δὲ λαπαρὸς ᾖ, ἀνώδυνός ἐστι. καὶ ὁκόταν χρονίη γένηται ἡ νοῦσος, ἀμαυροτέρη δοκέει, καὶ ἐπαείρεται, καὶ ταχέως καθίσταται. οὗτος ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, κατ' ἀρχὰς τοῦ νοσήματος τὰ σιτία οὐ δύναται προσίεσθαι. καὶ ταχέως καταλεπτύνεται, καὶ ἀκρασίην ἔχει τὸ σῶμα πολλήν. τὸ δὲ νόσημα, ἢν μὴ παραχρῆμα θεραπευθῇ, ἢ αὐτόματον καταστῇ, διαλιπὸν πέντε μῆνας ἢ ἕξ, αὖθις ἐπαείρεται. διαλιμπάνει δὲ μάλιστα τὸν χειμῶνα. τοῦτον κατ' ἀρχὰς ἢν λάβῃς, καῦσον δέκα ἐσχάρας ἐς τὸν σπλῆνα, καὶ παραυτίκα ὑγιέα ποιήσεις. ἢν δὲ μὴ καύσῃς, τοῖσιν αὐτοῖσι φαρμάκοισιν ἰῆσθαι, οἷσι καὶ τοὺς πρόσθεν, καὶ ἐδέσμασι, καὶ ποτοῖσι, καὶ ταλαιπωρίῃσιν. οὕτω γὰρ τάχιστα ὑγιέα ποιήσεις. τούτου δὲ ἡ χροιὴ γίνεται ἔκλευκος,[103] ὑπόχλωρος, καὶ αὐχμηρή. ἄλλη νοῦσος σπληνός. γίνεται μετοπώρου μάλιστα ἀπὸ χολῆς μελαίνης. γίνεται δὲ ἀπὸ λαχανοφαγίης ὠμῶν πολλῶν καὶ ὑδροποσίης. πάσχει οὖν τάδε. ὁκόταν τὸ νόσημα λάβῃ, ἀλγέει τὸν σπλῆνα σφόδρα. καὶ ῥῖγος καὶ πυρετὸς ἐπιλαμβάνει. καὶ ἀσιτίη ἔχει αὐτόν. τό, τε σῶμα ξυμπίπτει ταχέως. ὁ δὲ σπλὴν, μέγας μὲν πάνυ οὐ γίνεται, σκληρὸς δέ. καὶ παραπίπτει παρὰ τὰ σπλάγχνα, καὶ μυκᾶται περισχείμενος. τοῦτον ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, τοῖσιν αὐτοῖσι ἰᾶσθαι φαρμάκοισι καὶ βρωτοῖσι καὶ ταλαιπωρίῃσιν, οἷσιν καὶ τοὺς πρόσθεν. καὶ ἢν σοι παρέξῃ, καῦσαι αὐτόν, τρόπον ὃν καὶ τοὺς ἄλλους. αὕτη ἡ νοῦσος τοῖσι πολλοῖσιν ἢν παραχρῆμα μελετηθῇ, ἐν τάχει ἐξέρχεται. Ἴκτεροι τέσσαρες. Ὁ μὲν τοῦ θέρεος μάλιστα ἐπιλαμβάνει χολῆς κινηθείσης. ἵσταται δ' οὖν ἡ χολὴ ὑπὸ τῷ δέρματι καὶ ἐν τῇ κεφαλῇ. ὥστ' εὐθὺς ἀλλοιοῦται τὸ σῶμα, καὶ γίνεται ὠχρὸν ὁκοῖον περ σίδιον. καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ὠχροί. καὶ ἐν τῇ κεφαλῇ ὑπὸ τὰς τρίχας,[104] οἷον φλοιὸς ὕπεστι. καὶ ῥῖγος καὶ πυρετὸς ἐπιλαμβάνει. καὶ οὐρέει ὠχρὸν τὸ οὖρον. καὶ ὑφίσταται ὑπ' αὐτῷ παχὺ ὕπωχρον. καὶ τὸ ἕωθεν ἕως ἂν ἄσιτος ᾖ, περὶ τὴν

πρὸς τὴν καρδίην[105] καὶ τὰ σπλάγχνα μύζει. καὶ ὁκόταν τις
αὐτὸν προσφθέγγηται ἢ ἐρωτήσῃ,[106] ἄχθεταί τε καὶ λυπέεται.
καὶ οὐκ ἀνέχεται ἀκροώμενος. ὁ δὲ ἀπόπατος πρόεισιν, ἐκ-
χλόου λευκός. καὶ κάκοδμος. οὗτος ὁκόταν ὧδε ἔχῃ, θνήσκει
μάλιστα ἐν τῇσι τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρῃσιν. ἢν δὲ ταύτας
διαφύγῃ, ὑγιαίνει. μελετᾶν δὲ αὐτὸν χρὴ ὧδε. ὁκόταν ὁ πυ-
ρετὸς ἀνῇ, λούειν πολλῷ καὶ θερμῷ. πίνειν τε διδόναι μελίκρη-
τον. καὶ ῥοφήμασι διαχρέεσθω, πτισάνης χυλὸν μέλι πα-
ραχέων. καὶ μὴ συνεψεῖν τὸ μέλι, ἕως ἂν αἱ δεκατέσσα-
ρες ἡμέραι παρέλθωσιν. αὗται γὰρ κρίνουσιν ἢν θανάσιμον ᾖ 10
ἢ οὔ. μετὰ δὲ ταῦτα, λούειν δὶς τῆς ἡμέρης, καὶ διωχέειν. τὸ πρῶ-
τον ὀλίγιστον ἅσσα ἂν μάλιστα προσίηται. ἔπειτα πλείω
μέντοι διδόναι. πινέτω δὲ οἶνον λευκὸν ὡς πλεῖστον δι' ἡμέ-
ρης, καὶ ἐάν σοι δοκέῃ προϊόντος τοῦ χρόνου ὠχρὸς εἶναι καὶ ἀ-
σθενής, ἔμετον κελεύειν ποιέεσθαι ἀπὸ τῶν σιτίων, ὡς ἐν
τῇσιν ἄνω νούσοισιν ἔχει. καὶ ἢν μὲν ἀπὸ τούτων παύσηται,
ἅλις. ἢν δὲ μή, ἐλλέβορον πίσαι. μετὰ δὲ τὴν τοιαύτην κά-
θαρσιν, ἑσπέρης φαγέτω μᾶζαν μαλθακήν, ἢ ἄρτου τὸ
ἐντός. ὄψον δὲ ἐσθιέτω, νεοσσὸν ἀλεκτορίδος ἑφθὸν εὖ ζω-
μευμένον κρομμύῳ, καὶ κοριάννῳ, καὶ τυρῷ, καὶ ἁλί, καὶ σησά- 20
μῳ, καὶ σταφίδι λευκῇ. οἶνον δὲ πινέτω, λευκὸν, αὐστηρὸν, ὡς
παλαιότατον. τὴν δὲ κάτω κοιλίην ὑποκαθῆραι. τῇ δὲ ὑστε-
ραίῃ, χυλὸν ἀπ' ἐρεβίνθων λευκῶν, μέλι δὲ χρὴ τῷ χυλῷ
παραχέαι, τούτῳ δὲ χρέεσθω, καὶ ἐκπιέτω δύο κοτύλας τοῦ
τοιούτου χυλοῦ. τῇ δὲ τρίτῃ ἀρξάμενος ἀφ' ἑκάστης ἡμέρης
πινέτω τόδε τὸ ὕδωρ, ἀπὸ τῶνδε ἑψήσας. μαράθου ῥίζας
λεπτάς, πλῆθος ὁκόσον τρισὶ δακτύλοισι περιλαβεῖν τὴν
δραγμίδα ἐμβάλλειν καὶ ἕψειν, ἐν δύο χουσὶν ὕδατος. ἕ-
ψειν δὲ ἕως ἂν λειφθῇ τὸ ἥμισυ. καὶ ἐρεβίνθων λευκῶν
χοίνικα ἐν δυσὶ χουσί.[107] καὶ τούτου δὲ πιέτω τὸ ἥμισυ. ταῦ- 30
τα ὁκόταν λειφθῇ διηθήσας ἐξαιθριάσαι, καὶ ἀμφότερα
μίξας τούτῳ τῷ ὕδατι, καὶ τὸν οἶνον κρήσας, πινέτω. καὶ αὐτὸ
τὸ ὕδωρ μοῦνον ἢν βούληται, πινέτω ὡς πλεῖστον. καὶ ἄλλο ὕδωρ
μὴ πινέτω. ἢν δὲ τοῦτο τὸ ποτὸν μὴ προσίηται, τόδε σκευάσας
οὕτω διδόναι. ἰσχάδων λευκῶν χοίνικα ἑψήσας ἐν δυσὶ χο-
ῦσι, διηθῆσαι καὶ ἐξαιθριάσαι. ἔπειτα τὸ ὕδωρ τοῦτο πινέτω
ἤν τε ψιλὸν αὐτὸ βούληται, ἤν τε σὺν τῷ οἴνῳ κιρνάς. πινέ-
τω δὲ μὴ ἀθρόον πουλύ, ἀλλὰ κατὰ φοράν, ἡμικοτύλιον, ὅ-
κως μὴ διάρροια αὐτῷ ἐπιγένηται. καὶ διαλιπὼν χρόνον
ὀλίγον, πινέτω. ἀγαθὰ δὲ καὶ τάδε διδόναι πίνειν, νήστει ἑκά- 40
στης ἡμέρης, τρίβοντα λεῖα καὶ διέντα. κοτύλην οἴνου παλαιοῦ
λευκοῦ. σελίνου καρπόν. σικύου σπέρμα. μαράθου καρ-
πόν. αἰθιοπικὸν κύμινον. ἀδίαντον. κορίανον τὴν ποίην. ἀστα-
φίδας λευκάς. ταῦτα πίνων κἀκεῖνα, ὠφεληθήσεται, καὶ
τάχιστα ὑγιὴς γενήσεται. ἄλλος ἴκτερος. οὗτος ἐπιλαμβά-
νει χειμῶνος ἐν ὥρῃ, ἐκ μέθης καὶ ῥίγεος. ἄρχεται δὲ τὸ
πρῶτον, ῥῖγος ἐπιλαμβάνειν. ἔπειτα καὶ πυρετὸς κατέχει. τὸ δὲ ὑγρὸν τὸ ἐν τῷ σώματι, πήγνυται ἐν τῷ δέρματι. ἐν τοῖσι
δὲ δείκνυται ὅτι οὕτως ἔχει. πελιδνόν ἐστιν αὐτοῦ τὸ σῶμα καὶ ὑπόσκληρον. καὶ αἱ φλέβες διὰ τοῦ σώματος τέτανται ὠχραί·
μείζονες δὲ καὶ παχύτεραι ἢ πρόσθεν εἰσί. τετάνταί τε ὑπομελάντεραι καὶ ἄλλαι φλέβες. καὶ ἢν τάμνῃ τις τινὰ αὐ-
τῶν, ῥοῦς ἐξελεύσεται τὸ αἷμα ὠχρόν, ἐὰν μὲν ὠχραὶ ἔωσιν αἱ φλέβες. ἢν δὲ μέλαιναι ἔωσι, μέλαν τὸ αἷμα ῥεύσε-
ται. καὶ τὸ ἱμάτιον πρὸς τῷ χρώματι προσκείμενον, οὐκ ἀνέχεται ὑπὸ τοῦ κνησμοῦ. οὗτος πρόθυμός ἐστι πρὸς τὸ πε-

ad cor & viscera strepitus editur, & si quis eum alloquatur aut interroget, ægrè fert & tristatur, neq; audire sustinet. Stercus autem quod procedit, ex pallido albicat, & grauiter olet. Hic cùm ita habuerit, ferè intra dies quatuordecim perit, quos si effugerit, conualescit. Eum autem ad hunc modũ curare oportet. Vbi febris remiserit, multa calida loto aquã mulsam propinato, & sorbitionibus vtatur, ptisanę cremore melle affuso. Mel aũt vnà ne coquito, quoad quatuordecim dies pręterierint. Hi enim lethalis sit nécne decernũt. Postea autem bis die lauato, & in cibo exhibeto primùm pauca quæcũq; maximè expetat, deinde tamen plura porrigito. Vinum album quàm plurimum die bibat, & si procedente tempore pallidus ac imbecillus tibi videatur, à cibis vomitum fieri, velut in superioribus morbis habetur, iubeto. Quòd si quidem his sedetur, satis est, sin minùs veratrũ propinato. Post eiusmodi verò purgationem, vesperi mazam mollem aut panis medullam comedat. Pro opsonio pullum edat gallinaceum percoctum, cum cæpa, coriandro, caseo, sale, sesamo, & vua passa alba probè elixam. Vinũ autem album, austerum quàm vetustissimum bibat. Aluum inferiorem subpurgato, posteroq; die cicerum alborum cremore, melle affuso, vtatur, eiusmodique succi heminas duas ebibat. Tertio verò die singulis diebus hanc aquam ex his decoctam bibere incipiat. Fœniculi radices tenues quantum pugillo, aut tribus digitis comprehẽditur, in duos aquæ congios immittito, & coquito dum dimidium remaneat. Et cicerum alborum chœnicem in duobus aquæ congiis, de quo dimidium bibat. Hæc quæ remãserunt colata sub dio exponito, & ambobus permixtis, vinum hac aqua diluat, & aquam solam si velit quàm plurimã, nec aliam bibat. Quòd si potum istũ auersetur, hunc ita paratum exhibeto. Caricarum albarum chœnicem duobus aquæ congiis decoctum, colato, & cœlo sereno noctũ exponito. Deinde aquam hanc solam si velit, aut vino mixtam bibat, eamq; non affatim multã, sed dimidiæ heminæ copia, vt ne alui profluuium ei superueniat, paucoq; interposito tempore, bibat. Cõferunt & hæc quotidie ieiuno potui exhibita, trita & vini albi veteris hemina diluta, apij semen, cucumeris semen, fœniculi semen, cuminum Æthiopicum, adiantum, coriandrum herba, vuæ passæ albæ. Hæc & illa si biberit, iuuabitur, celerrimeque sanus euadet. Alius morbus regius. Hic ex temulentia & rigore hyemis tempore inuadit. Primùm autem inuadere incipit rigor, deinde etiam febris detinet, & corporis humidũ sub cute concrescit. Ex his autem rem se ita habere manifestum est. Eius corpus liuidum est, & aliquantulum durum, & venæ quæ per corpus distenduntur sunt pallidæ, maiores & crassiores quàm antea, quædam etiam subnigræ subtenduntur. Ex his si aliquem quis secet, sanguis defluet pallidus, si pallidæ sint venæ, si nigræ fuerint, niger defluet. Hic vestem corpori adiacentem præ pruritu ferre non potest, & ad eundum &

ambulandum promptus est, sed pre imbecillitate eius crura labascunt, & magna siti premitur. Hic morbus superiore nō minùs lethalis est, in longius autem tempus progreditur, nisi mox primis dieb. sanescat. Quòd si morbus ad octauum aut nonum diem extendatur, in morbum incidit, morbusque & dolor magis vrget, neq; exurgere potest, & pleriq; intra hoc tempus confestim pereunt. Huic ita habēti, si ad eum initio morbi accesseris, vbi verò septem iam dies præterierint, veratrum propinato. Inferiorem verò aluum per succum, velut in superiore, aliquantulum purgato, aliaq; eadem medicamenta exhibeto. Cantharidas etiā sine alis & pedibus tritas quatuor, & ex vini albi hemina dimidia dilutas exhibeto. Iam verò etiam pauco melle affuso, mox ita propinato, idque bis aut ter in die bibat. Procedente autem morbo balneis & fomētis curato. Quæcunq; expetit edat, vinum album, austerum bibat, reliquaq; eadē accipiat quæ in priore. Hic morbus nisi proba curatio per initia adhibita fuerit, diuturnus est & molestus. Alius morbus regius. Hic popularis appellatur, quòd omni tempore prehendat. Ex repletione autem & temulētia præcipuè oritur, cumque rigore correptus fuerit, cōfestim sanè corpus immutatur & pallidum euadit, & oculi admodum pallidi, sub capillos & vngues progreditur morbus, rigor & febris leuis detinet, corpus debilitatur, caput dolor occupat, pallidamque & crassam vrinam reddit. Hic morbus regius superioribus minùs lethalis est, & diligentia adhibita breui curatur. Huic cùm sic habuerit cubiti venas pertundito, & sanguinem detrahito, deinde fomento admoto veratrum propinato. Tertio verò die asinino lacte rursus deorsum aliquantū purgato. Reliquas autem sorbitiones, potus & cibos eosdem quos priori exhibeto, eius caput crebrò purgato, succatiunculam bibat, eiq; multa calida loto, carnes tritas ex vino albo propinato, & ad reliqua omnia iisdem vtatur, breuiq; cōualescet. Alius morbus regius: ex pituita quidē oritur, præcipueq; per hyemem præhēdit. Huius color albus est, eiusq; pectus pituita plenum est, & saliuam expuit, cumq; exerceat ei singultus cōtingit, & vrinam albam & crassam reddit, in qua velut farina subsidet. Hic morbus minimè est lethalis, breuiq; sanescit. Huic ita habenti granum cnidiū propinato, postq; purgationem succi ptisanæ quatuor heminas affuso melle sorbendas exhibeto. Ventrem verò superiorem per vomitū, velut in superioribus purgato. Sic enim facilimè pituitā ex pulmone & arteriis deduxerit. Quin & oris collutionem ei frequēter apparato. Hic aliquando leuiter febricitat, & horror tenuis contingit. In reliquo, iisdem quibus superiores morbos regios, tum medicamentis, tum fomētis, tum balneis, eduliis, potibus ac sorbitionibus curato. Sic enim potissimùm sanum reddes. Morbus Typhos nomine. Typhos quidem appellatur hic morbus, inuaditq; æstatis tempore, cùm canis sydus oritur, bile per corpus agitata. Statim igitur cùm febres vehementes

φλέεσθαι καὶ φοιτᾶν, ἀλλ' ὑπὸ τῆς ἀσθενείης αὐτοῦ [108] τὰ σκέλεα ὑποφέρεται καὶ διψῇ σφόδρα. [109] αὕτη ἡ νοῦσος, ἧσσον τῆς προτέρης θανασίμη. περιέρχεται δὲ πλείω χρόνον, ἢν μὴ ἐν τῇσι πρώτῃσιν ἡμέρῃσιν ὑγιὴς γένηται. ἢν δὲ ἡ νοῦσος ἀπομηκύνῃ, καὶ γίνηται ὀγδόη ἢ ἐνάτη, συμπίπτει εἰς νοῦσον. καὶ ἡ νοῦσος, καὶ ἡ ἀλγηδὼν πιέζει μᾶλλον. καὶ ἀνίστασθαι οὐ δύναται. καὶ οἱ πολλοὶ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ παραχρῆμα φθείρονται. τοῦτον ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, κατ' ἀρχὰς μὲν τῆς νούσου ἢν παραλάβῃς, ὁκόταν ἤδη αἱ ἑπτὰ ἡμέραι παρέλθωσιν, ἐλλέβορον πίσαι. τὴν δὲ κάτω κοιλίην, χυλῷ ὑποκαθῆραι, ὡς ἐν τῷ πρόσθεν. καὶ τἄλλα τὰ αὐτὰ διδόναι φάρμακα. διδόναι δὲ καὶ κανθαρίδας, ἄνευ πτερῶν καὶ κεφαλῆς, τέσσαρας τρίβων, καὶ διεὶς οἴνῳ λευκοῦ ἡμικοτυλίῳ. ἤδη δὲ καὶ μέλι παραχέαι ὀλίγον. εἶτα οὕτω διδόναι πιεῖν. τοῦτο πινέτω δὶς ἢ τρὶς τῆς ἡμέρης. προϊούσης δὲ τῆς νούσου, λουτροῖσι καὶ πυριήμασι θεραπεύειν. ἐσθιέτω δὲ ὅσα προσίεται. οἶνον δὲ πινέτω, λευκὸν, αὐστηρόν. καὶ τἄλλα τὰ αὐτὰ προσφερέσθω, ἃ καὶ τῷ πρόσθεν. αὕτη ἡ νοῦσος, χρονίη καὶ χαλεπὴ, ἢν μὴ κατ' ἀρχὰς καλῶς μεταχειρισθῇ. ἄλλος ἴκτερος. ἐπιδήμιος ἐστὶ καλέεται, διότι πᾶσαν ὥρην ἐπιλαμβάνει. γίνεται δὲ ἀπὸ πλησμονῆς μάλιστα καὶ μέθης. καὶ ἐπειδὰν ῥιγώσῃ, εὐθέως οὖν τὸ σῶμα ἀλλοιοῦται καὶ γίνεται ὠχρόν. καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ σφόδρα ὠχροί. καὶ ὑπὸ τὰς ῥίζας καὶ ὑπὸ τοὺς ὄνυχας ἡ νοῦσος ὑπέρχεται. καὶ ῥῖγος καὶ πυρετὸς βληχρὸς ἔχει. καὶ ἀσθενεῖ τὸ σῶμα. καὶ ἐν τῇ κεφαλῇ ὀδύνη ἔχει. καὶ οὐρεῖ ὠχρὸν καὶ παχύ. ἐστὶ ὁ ἴκτερος, ἧσσον θανατώδης τῶν πρόσθεν. καὶ θεραπεύεται μελετώμενος ἐν τάχει. τοῦτον ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, σχάσαι αὐτοῦ τὰς ἀγκῶνας καὶ ἀφαιρέειν τοῦ αἵματος. ἔπειτα πυριήσας, πίσαι ἐλατήριον. κάτω δὲ αὖθις ὑποκαθῆραι τῇ τρίτῃ, ὀνείῳ γάλακτι. τὰ δὲ ἄλλα ῥοφήματά τε καὶ πόματα καὶ ἐδέσματα, τὰ αὐτὰ διδόναι, ἃ καὶ τῷ πρόσθεν. καὶ καθαίρειν αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν θαμινά. [110] καὶ ἀπὸ χαλαζίου πίνειν, καὶ λούειν αὐτὸν, πολλῷ καὶ θερμῷ. καὶ ξύων τὴν σάρκα, ἐν οἴνῳ λευκῷ διδόναι πίνειν. καὶ ἐς τὰ ἄλλα πάντα τοῖσιν αὐτοῖσι χρέεσθω, καὶ ἐν τάχει ὑγιὴς ἔσται. ἄλλος ἴκτερος. γίνεται μὲν ἀπὸ φλέγματος, ἐπὶ δὲ χειμῶνος μάλιστα ἐπιλαμβάνει. καὶ ἡ χροιὴ αὐτέου λευκή. καὶ τὰ στήθεα αὐτέου πλήρεα γίνεται φλέγματος. καὶ πτύει τὸ σίαλον. καὶ ὁκόταν ἀποχρέμπτηται, λυγμὸς αὐτῷ γίνεται. καὶ οὐρεῖ λευκὸν καὶ παχύ. καὶ ὑπὸ αὐτῷ ὑφίσταται, ὁκοῖον ἄλευρον. ἐστὶ ὁ ἴκτερος, ἥκιστα θανατώδης, καὶ ἐν τάχει ὑγιαίνεται. τοῦτον ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, πίσαι κνίδιον κόκκον. καὶ μετὰ τὴν κάθαρσιν πτισάνης χυλὸν, μέλι παραχέας, δοῦναι ἐκρυφέειν τέσσαρας κοτύλας. τὴν δὲ ἄνω κοιλίην ἐμετοποιεύμενος, κάθαρσιν παρεχέτω ὡς ἐν τῇσι πρόσθεν. οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα τὸ φλέγμα ἀπαγάγοι τοῦ πλεύμονος καὶ τῶν ἀρτηριῶν. καὶ ἀναγαργαρισμὸν σκευάζειν αὐτῷ θαμινά. ἐστὶ δὲ ὅτε καὶ πυρεταίνει βληχρῷ πυρετῷ. καὶ φρίκη λεπτὴ ἐπιγίνεται. καὶ τἄλλα μελετᾶν οἷσι καὶ τοὺς πρόσθεν ἰκτέρους. καὶ φαρμάκοισι. καὶ πυριήσι. καὶ λουτροῖσι, καὶ ἐδέσμασι. καὶ ποτοῖσι. καὶ ῥοφήμασιν. οὕτω γὰρ ὡς μάλιστα ὑγιέα ποιήσεις. [111] Νούσημα ὅπερ καλέεται τῦφος. Τῦφος μὲν τοῦτο τὸ νούσημα καλέεται. ἐπιλαμβάνει δὲ θέρεος ἐν ὥρῃ, ὁκόταν ὁ κύων τὸ ἄστρον ἐπιτέλλῃ, χολῆς κινηθείσης ἀνὰ τὸ σῶμα. εὐθέως οὖν αὐτὸν πυρετοὶ ἔχουσιν ἰσχυ-

ροὶ

ρόν. καὶ καῦμα ὀξύ. καὶ ἀπὸ τοῦ βάρεος ἀσθενείη. καὶ ἀχρηΐη τῶν σκελέων καὶ τῶν χειρῶν. ἄχρεα γὰρ μάλιστα γίνεταί οἱ. καὶ ἡ γαστὴρ ταράσσεται. καὶ τὰ ὑποχωρέοντα δυσώδεα. καὶ στρόφος ἰσχυρὸς ἐπιγίνεται. ταῦτά τε πάσχει. καὶ ἤν τις ἀναστῆσαι θέλη αὐτὸν, οὐ δύναται ὀρθοῦσθαι. οὐδὲ τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν ἀνορῆν δύναται ὑπὸ τοῦ καύματος. καὶ ἤν τις αὐτὸν ἐρωτᾷ, ὑπὸ τοῦ πόνου οὐ δύναται ἀποκρίνασθαι. ὁκόταν δὲ μέλλῃ ἀποθνήσκειν, ὀξύτερά τε ὁρῇ, καὶ φθέγγεται θαρσαλέως. καὶ πιέειν καὶ φαγέειν αἰτέει. καὶ ἢν δῷ τις καταφαγεῖν, ἐν τάχει μεθῆκε τὴν ψυχὴν, ἢν μὴ ἐξεμέσῃ. τούτῳ ἡ νοῦσος αὕτη κρίνεται, ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν ἢ δεκατέσσαρσι. πολλοὶ δὲ διαφέρουσι καὶ ἐς τὰς εἰκοσιτέσσαρας. ἢν γοῦν ταύτας διέλθῃ, ὑγιὴς ἔσται. καὶ γὰρ ἐν ταύτῃσι τῇσιν ἡμέρῃσι, δηλοῦται εἰ θανάσιμος, ἢ οὔ. τοῦτον ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, ὧδε ἰῆσθαι. ἐν τῇσι πρώτῃσι τῶν ἡμερέων, λουτρῶν μὲν, ἀπέχεσθαι. ἀλείφειν δὲ, οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ χλιαίνων ἐς κοίτην. καὶ σιτίων ἀπέχεσθαι. [112] ῥοφήματα δὲ λεπτὰ καὶ ψυχρὰ διδόναι. οἶνον δὲ πινέτω, μέλανα, αὐστηρὸν, ἢν ξυμφέρῃ αὐτῷ. ἢν δὲ μὴ, λευκὸν, ὑδαρέα, αὐστηρόν. ἢν δὲ δίψα ἰσχυρὴ πιέζῃ τοῦ καύματος, ἀθρόον διδοὺς πίνειν, κέλευε ἐξεμέειν, ταῦτα δὶς ἢ τρὶς ποιήσας. καὶ ὁκόταν τὸ καῦμα ἔχῃ, ῥάκεα βάπτων ὕδατι ψυχρῷ προστιθέναι, ᾗ ἂν μάλιστα φῇ καίεσθαι. ἢν δὲ φρίκη ἔχῃ τὸ σῶμα, ἀνιέναι τὰ ψύγματα. οὗτος ὁκόταν πονῇ, μάλιστα ἀπὸ τῆς τοιαύτης ὀδύνης, αἴφνης κινδυνεύσει καταλιπὼν τὴν ψυχήν. ἀλλὰ διδόναι χρὴ αὐτῷ τῆς ὀδύνης τὰ φάρμακα μετὰ σπουδῆς. τὰ αὐτὰ ἃ καὶ τῷ ὑπὸ τῆς πλευρίτιδος ἐχομένῳ. ὁκόταν δὲ ἐξαναστῇ, ἀνακομίζειν σιτίῳ, καὶ ποτῷ, καὶ λουτροῖσιν ὡς τάχιστα. ἡ γὰρ νοῦσος χαλεπὴ, [113] καὶ παῦροι διαφεύγουσιν. ἄλλος τύφος. ἐπιλαμβάνει μὲν τὸ νούσημα πᾶσαν ὥρην. γίνεται δὲ δι' ὑγρασίην τοῦ σώματος, ὁκόταν τὰ σιτία ὑγρὰ ἐόντα, καὶ τὸ ποτὸν πουλὺ, αἱ σάρκες ἀναπίωσι καὶ πλαδαραὶ γίνωνται, ἀπὸ τούτων τὸ νούσημα γίνεται μάλιστα. ἄρχεται οὖν ὁ πυρετὸς τριταῖος ἢ τεταρταῖος κατ' ἀρχὰς γινόμενος, καὶ πόνος ἰσχυρὸς ἐν τῇ κεφαλῇ ἐνίσταται. ἐνίοτε δὲ καὶ ἐν τῷ σώματι διαλείπων, καὶ ἐμέει σίαλον. καὶ ἐρεύγεται πυκνά. καὶ ἀλγέει [114] τὰς χώρας τῶν ὀφθαλμῶν, [115] καὶ τὸ πρόσωπον ἀφύει. καὶ ἐς τοὺς πόδας οἴδημα κατέρχεται. ἐνίοτε δὲ καὶ ὅλον τὸ σῶμα ἀποιδέει καὶ ἐς τὰ στήθεα καὶ ἐς τὸ μετάφρενον ἐνίοτε ἡ ὀδύνη τρέχει. καὶ ἡ γαστὴρ τετάρακται. [116] καὶ τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν ἐξορέουσι ἰσχυρῶς. καὶ τὸ σίαλον ἀποπτύει πολλὸν καὶ ἀφρῶδες. καὶ ἐν τῇ φάρυγγι δοκέει ἐνέχεσθαι. [117] καὶ κέρχνει αὐτόν. πολλάκις δὲ καὶ φλεγμαίνει ὁ φάρυγξ. [118] τοῦτο ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, καὶ οὕτως ὁ πόνος πιέζῃ, καὶ ὀρθόπνοια ἰσχυρὴ ἐμπίπτῃ, ἔστιν ὅτε καὶ πολλάκις ἐξαπίνης ὑπὸ τοῦ πόνου τὴν ψυχὴν ἀφῆκεν ἐς ἑπτὰ ἡμέρῃσιν, ἢ ἐν δεκατέσσαρσι. πολλοὶ δὲ διαφέρουσι καὶ ἕως τῶν εἰκοσιτεσσάρων ἡμερέων. πολλάκις δὲ καὶ ἐξαπίνης ἡ νοῦσος ἀφῆκε. καὶ δοκέει ὑγιὴς εἶναι. ἀλλὰ φυλάσσεσθαι χρὴ, ἄχρις ἂν αἱ τέσσαρες καὶ εἴκοσιν ἡμέραι παρέλθωσιν. ἢν γὰρ ταύτας διαφύγῃ, οὐ μάλα θνήσκει. τούτῳ ὁκόταν ὧδε ἔχῃ, ἐν τῇσι πρώτῃσι τῶν ἡμερέων, χρὴ ῥοφήματα διδόναι, ἄλητον κάθεφθον, μέλι λεπτὸν παραχέων. πίνειν δὲ διδόναι, μέλανα οἶνον κατ' ὀλίγον, ὅκως ἂν βούληται κεκρημένον. σιτία δὲ μὴ προσφέρειν, πρὶν ἂν αἱ ἡμέραι παρέλθωσι.

corripiunt, & grauis ardor, & cum grauitate imbecillitas, crurumq; ac manuum impotentia, quæ nullum ei vsum prestant, venter perturbatur, & quæ ex eo demittuntur grauiter olent, vehementiaq; tormina accedunt. Hoc etiam modo afficitur, si quis eum erigere velit, rectus stare nequit, neque oculis suspicere præ ardore. Et si quis eum interroget, præ dolore respondere non potest. Vbi verò periturus est, tum acutiùs cernit, tum audacter loquitur, & potum & cibum postulat, quem si quis exhibuerit, breui etiam nisi euomuerit, animo linquitur. Huic hic morbus septimo aut decimoquarto die iudicatur. Multi verò etiam ad vigesimum quartum percurrunt. Hos igitur si præterierit, conualescet, his enim diebus lethalis sit nécne declaratur. Hunc ita habentem ad hunc modum curato. Primis diebus balneo quidem abstineat, vino autẽ & oleo tepido in cubili illinito, cibis abstineat, sorbitiones autem tenues & frigidas exhibeto. Vinum, si conferat, nigrum, austerum bibat, sin minùs, album, aquosum, austerum. Quòd si vehemẽs sitis ex ardore vrgeat, vbi confertim potum multum exhibueris, vomere iubeto, idq; bis aut ter facito. Cumque ardor tenuerit, lintea frigida intincta quâ præcipuè parte ardere dixerit, admoueto. At si horror corpus detinuerit, refrigerantia remittito. Hic cùm laborauerit, maximè periclitabitur ne ex huiusmodi dolore de repẽte animã emittat. Verùm ei celeriter ad dolorem eadem medicamenta quę morbo laterali detento exhibenda sunt. Cùm verò surrexerit, cibo, potu & balneis quàm citissimè vires reficiendæ. Morbus enim grauis est, paucíq; euadũt. Alius Typhos. Morbus quidem omni tempore inuadit, ex corporis autẽ humiditate oritur, cùm cibos humidos & copiosum potum carnes exorbuerint, & flaccidę extiterint, ex his potissimùm morbus oritur. Per exordia igitur febris tertiana aut quartana exoriri incipit. Dolor vehemens capiti aduenit, & interdum in corpore intermittit; & saliuã euomit, crebrò ructat, & oculorum regiones dolet, vultus exalbescit & apuæ colorem refert, ad pedes tumor laxus defertur. Interdum verò etiam totum corpus intumescit, & ad pectus & dorsum aliquando dolor excurrit, venter conturbatur, oculis vehementer prospectat, sputũ copiosum & spumosum expuit, quod ad fauces adhærescere videtur, eiq; stridulam vocem facit, plærũq; verò etiã fauces inflãmantur. Hic cùm sic habuerit, sicq; dolor presserit, eiq; vehemens erectæ ceruicis spiratio contigerit, interdum frequenterq; de repente intra septem aut quatuordecim dies animam emittit. Plæriq; verò etiã ad vigesimum quartũ perdurãt, sępè quoque de repente morbus dimittit & sanus videtur. Verùm diligenter obseruare oportet quoad quatuor & viginti dies præterierint, quos si effugerit, vix moritur. Huic ita habẽti primis dieb' pro sorbitione farina decocta tenui melle affuso exhibenda est. Vinũ verò nigrum paulatim potui dãdum, vt voluerit temperatũ. At cibos priusquã hi dies præterierint ne porrigito.

Polypos ex vino coctos edendos dato, & ius sorbendũ, radiculæq; multæ comedendæ. Et nasturtij semen tostum, molitum, & tenuiter cribratum, deinde vino nigro acerbo iniecto bibat, polentamq; tenuem, paucam mane bibẽdam dato. Balneo abstineat quoad hi dies præterierint. Vino & oleo tepefactis in cubili illine & absterge. Pæoniæ seminis grana decem ex vino nigro decocta potui exhibeto, & raporum probè decoctorum iusculum sorbeat, caseo insulso condîtum, papauere, sale, oleo, lasere & aceto. Quòd si medicamentum propinare voles, granũ cnidium propinato. Et post purgationẽ, farinæ coctæ & pinguis duo acetabula sorbenda dato, idemq; vinum bibat. Ac medicamenta sorbitiones & potiones quascunq; dederis, siue singula per se, siue plura simul exhibueris, profuerint, sicq; citissimè sanum reddideris. Morbus autem grauis est, paucíq; euadũt. Alius Typhos. Hic quidem hanc ob causam gignitur, cùm bilis putrefacta cũ sanguine per venas & articulos permixta fuerit, sanguisque coierit, in articulis verò præcipuè consistit, quandoq; etiam in totum corpus decumbit, doloresq; acutos exhibet. Plerįq; enim ex huiusmodi morbo claudi euadunt, vbi bilis in articulis retenta, in tofum obduruerit, dolor verò intermittẽs, per tres & quatuor dies inuadit. Hunc ita habentem ad hunc modum curato. Dolore in corpore obtinente, tepefactoria ex oleo illito parare & admouere oportet. Vbi autem remiserit, veratrũ exhibeto, fotu priùs vniuerso corpori adhibito. Postero autem die serum lactis caprini decoctum ad duos cõgios potui exhibeto, ad alterum congium melle affuso, ad alterũ verò sale iniecto, deinde vicissim alternatis poculis ebibat. Sub vesperum verò post purgationem, lenticulæ acetabulũ sorbeat, & betarum pinguium acetabulum polenta aspersa bibat. Pulli gallinacei carnem, vel columbæ, vel turturis, vel ouiculæ, vel suis pinguis edat. Veratrum autem sexto quoq; die exhibeto, & sicubi in articulis tumor exoritur, nec discedat, admota cucurbitula sanguinem detrahito, cõpunctis per acum triangularem genibus in quibus tumor extiterit, nullo tamẽ alio articulo compuncto. Intermediis autẽ diebus cibum sumat, panem quidem maximè assatum, mazam autem quàm maximè melle & oleo subactam. Pro opsonio autem quàm maximè assa habeat, volucrium verò carnes insulsas. Sin minus etiam cum iure coctas, absq; caseo tamen, sesamo & sale. At piscibus vtatur maximè carnosis, assis tamen ad eundem modum quo carnes coctis, origano conspersis & oleo subunctis. Vinum, si conferat, albũ bibat, quòd si non conferat, nigrũ, & obambulationibus de die, post cœnã & mane se exerceat. Serum autẽ & lac, cùm tẽpus feret, semper bibat. Quòd si tibi visum fuerit, etiam asininũ lac decoctum exhibeto. Et si sanus euaserit, à frigore & æstu sibi caueat, neq; cibis admodũ repleatur. Periculũ enim est ne rursus morb. reuertatur. Sic igitur curatus hic morbus, sex mẽsibus sanatur. Tot enim mensiũ interuallis lethalis sit nécne iudicatur. Qui etiã si confestim curetur, molestus tamẽ est, & plærosq; ad mortẽ vsq; comitatur. Alius ty-

πολύποδας δὲ ἐν οἴνῳ ἑφθοὺς διδόναι ἐσθίειν. καὶ τὸν ζωμὸν ῥοφάνειν. καὶ ῥαφανίδας τρώγειν πολλάς. καὶ καρδάμου καρπὸν φώσας, ἀλέσαι καὶ σῆσαι λεπτά. εἶτα πινέτω οἶνον μέλανα, ἐπιβαλὼν στρυφνόν. καὶ ἄλφιτα λεπτὰ ὀλίγα διδόναι πίνειν ἕωθεν. λουτροῦ δὲ ἀπεχέσθω, μέχρις ἂν αἱ ἡμέραι παρέλθωσιν. οἴνῳ δὲ καὶ ἐλαίῳ χλιαίνων, διαλείφειν ἐς κοίτην, [119] καὶ ἐκμάσσειν. καὶ γλυκυσίδης καρποῦ δέκα κόκκους ἑψῶν ἐν οἴνῳ μέλανι, διδόναι πίνειν. καὶ γογγυλίδας διέφθους ποιέων, ῥοφανέτω τοῦ χυλοῦ, ἀρτύσας τυρῷ ἀνάλτῳ, καὶ μήκωνι, καὶ ἁλὶ, καὶ ἐλαίῳ, καὶ σιλφίῳ, καὶ ὄξει. ἢν δὲ καὶ φαρμακοποτῆσαι βούλῃ πῖσαι, τὸν κνίδιον κόκκον πῖσαι. καὶ μετὰ τὴν κάθαρσιν, ἀλεύρου ἑφθοῦ καὶ λιπαροῦ δοῦναι [120] δύο τρυβλία ἐκροφέειν. οἶνον δὲ πινέτω τὸν αὐτόν. καὶ τῶν φαρμάκων καὶ ῥοφημάτων καὶ ποτῶν ὅ,τι ἂν διδῷς, ὀνήσει, ἤν τε καθ' ἓν, ἤν τε κατὰ πλείω προσφέρῃς. καὶ οὕτω τάχιστα ὑγιέα ποιήσεις. ἡ δὲ νοῦσος χαλεπή. καὶ παῦροι διαφυγγάνουσιν. ἄλλος τῦφος. γίνεται μὲν καὶ οὗτος διὰ τόδε. ὁκόταν ἡ χολὴ σαπεῖσα μιγῇ τῷ αἵματι ἀνὰ τὰς φλέβας καὶ τὰ ἄρθρα, ὁκόταν τὸ αἷμα στῇ, ἐνίσταται δὲ μάλιστα ἐν τοῖσιν ἄρθροισι. κατασκήπτει δὲ ἐνίοτε καὶ εἰς τὸ ἄλλο σῶμα. καὶ ὀδύνας παρέχει ὀξείας. καὶ οἱ πολλοὶ ἐκ τῆς τοιαύτης νούσου, χωλοὶ γίνονται, ὁκόταν ἀποληφθεῖσα ἐν τοῖσιν ἄρθροισιν ἡ χολὴ πωρωθῇ. ἡ δὲ ὀδύνη διαλείπουσα ἐπιλαμβάνει, καὶ διὰ τριῶν ἡμερέων, καὶ διὰ τεττάρων. τοῦτον ὁκόταν ὧδε ἔχῃ, μελετᾷν οὕτως. τῆς ὀδύνης ἐπικρατούσης ἐν τῷ σώματι, χλιάσματα χρὴ ποιέειν καὶ προστιθέναι, ἐλαίῳ ὑπαλείψας. ὁκόταν δὲ λήξῃ, δοῦναι αὐτῷ ἐλλέβορον, πυριήσας πρόσθεν ἅπαν τὸ σῶμα. τῇ δὲ ὑστεραίῃ, ὀῤῥὸν αἰγὸς ἑψήσας, δοῦναι πίνειν, δύο χόας, παρὰ τὸν ἕτερον χόα, μέλι παραχέας. παρὰ δὲ τὸν ἕτερον, ἅλας παραβαλών. εἶτα κύλικα παρὰ κύλικα παραλλάσσων, πινέτω ἕως ἂν ἐκπίῃ ἅπαν. εἰς ἑσπέρην δὲ μετὰ τὴν κάθαρσιν, φακῆς τρυβλίον ῥοφεέτω. καὶ τεύτλων τρυβλίον λιπαρῶν ἄλφιτα παραπάσας, ἐκπιέτω. καὶ νεοσσοῦ ἀλεκτορίδος κρέας, ἢ πελειάδος, ἢ τρυγόνος, ἢ οἰὸς, ἢ ὑὸς πῖον τρωγέτω. τὸν δὲ ἐλλέβορον, δι' ἕκτης ἡμέρης διδόναι. καὶ ἤν κου τῶν ἄρθρων ἀποιδίσκηται καὶ μὴ θέλῃ ἀφίστασθαι, σικύην προσβάλλων, ἀφαιρέειν τοῦ αἵματος. καὶ κεντεῖν ἀκίδι τριγώνῳ, ἐς τὰ γούνατα, καὶ ἐν τοῖσι γούνασιν ἐν οἷς τὸ οἴδημα. τῶν δὲ ἄλλων ἄρθρων μηδὲν κεντήσῃς. τὰς δὲ μεταξὺ τῶν ἡμερέων, σιτίον προσφερέσθω. ἄρτον μὲν, ὡς ὀπτότατον. [121] μᾶζαν δὲ, ψαιστὴν ὡς μάλιστα. ὄψα δὲ ἐχέτω ὡς μάλιστα μὲν ὀπτά. ὀρνίθια δὲ, ἄναλτα. εἰ δὲ μὴ, καὶ ἑφθὰ, ἐζωμευμένα, πλὴν ἄνευ τυροῦ, καὶ σησάμου, καὶ ἁλός. ἰχθύεσι δὲ χρεέσθω τοῖσι σαρκωδεστάτοισιν. ὀπτοῖσι δὲ, τὸν ἴσον τρόπον τοῖς κρέασιν ἑψῶν, [122] διόριγανον πάσας, ἐλαίῳ αὐτὰ ὑποχρίσας. οἶνον δὲ πινέτω λευκὸν, ἢν ξυμφέρῃ. ἢν δὲ οὐ ξυμφέρῃ, μέλανα. καὶ ἐν περιόδοισι ταλαιπωρεέτω δι' ἡμέρης. καὶ μετὰ τὸ δεῖπνον, καὶ ὄρθριος. ὀῤῥὸν δὲ καὶ γάλα τὴν ὥρην πινέτω ἀεί. ἢν δέ σοι δοκέῃ, καὶ ὄνειον γάλα διδόναι ἀφεψήσας. καὶ ἢν ὑγιὴς γένηται, ἐν φυλακῇ αὐτὸν εἶναι τοῦ ψύχεος, καὶ τοῦ πνίγεος. καὶ τῶν σιτίων, μὴ λίην ἐμπιπλάσθω. κίνδυνος γὰρ αὖθις ὑποτροπιάσαι τὴν νοῦσον. αὕτη τοιγαροῦν ἡ νοῦσος οὕτω θεραπευομένη, ἐν ἓξ μησὶν, ὑγιὴς γίνεται. ἐν γὰρ τῷ τοσούτῳ μηνῶν τῷ διαστήματι κρίνεται ἤν τε θανάσιμος ἦ, ἤν τε μή, ἢν καὶ παραχρῆμα θεραπεύηται, πλὴν ἡ νόσος χαλεπή. καὶ τοῖσι πλείστοισι συναποθνήσκει. ἄλλος τῦ-

φος.

φος. γίνεται μὲν τὸ νόσημα ἐν ὀπώρης καιρῷ, ὁκόταν τις πλησθῇ παντοδαπῆς ὀπώρης. τοῖσι δὲ πολλοῖσι καὶ ἀπὸ τῶνδε ἐγίνετο ἡ τοιάδε νοῦσος. φαγόντες πλακοῦντος καὶ σησάμης καὶ τῶν ἄλλων μελιτωθέντων ἀπλείστως. τὸ γὰρ μέλι τὸ ἑφθὸν, καυματῶδές ἐστι, καὶ προσπλάσσεται τῇ κοιλίῃ. ἔπειτα ὁκόταν κατεψηθῇ ἐν τῇ κοιλίῃ, ἀναζέει. καὶ ἐξαπίνης ἡ γαστὴρ ἀείρεται. καὶ πίμπραται. καὶ δοκέει διαρρήσσεσθαι. ἔπειτα δὲ ἐξαπίνης διάρροια ἐπεγίνετο. καὶ ὁκόταν ἅπαξ ἄρξηται χωρέειν, πολλὰς ἡμέρας καθαίρεται. καὶ πολλοὶ μετὰ ταύτην τὴν κάθαρσιν ὑγιέες ἐγίνοντο. ὁκόταν οὖν παύσηται αὐτόματος καθαιρόμενος, φακῶν χυμοῦ ἀναγκάσαι αὐτὸν ἐκπιεῖν τρία ἡμίχοα, ἅλας παραβαλών. μετὰ δὲ τὴν κάθαρσιν τοῦ χυμοῦ, ἐς ἑσπέρην, φακῆς τρυβλίον ῥοφεέτω ψυχρῆς ἀνάλτου. [121] σίλφιον δὲ ἐπιζέσθω πολύ. καὶ τεύτλου τρυβλίον, ἀνήδυντου λιπαροῦ, ἄλφιτα παραπάσσων. οἶνον δὲ πινέτω, μέλανα αὐστηρὸν κατ' ὀλίγον. τὸ δὲ λοιπὸν τοῦ χρόνου, τὰ αὐτὰ ποιεέτω. καὶ σῖτα προσφερέσθω, ἄρτον ἐξόπτον. μάζαν τε ψαιστὴν ὡς μάλιστα. τὰς δὲ πρώτας τῶν ἡμερέων, ἄλευρον φαγέτω καθεφθόν, ἀποψύχων, καὶ μέλι παραχέων. οἶνον δὲ πινέτω μέλανα τρυφνόν, ἕως ἂν καταστῇ ἡ νοῦσος, ταῦτα προσφερέσθω. ὁ δὲ ὑπὸ τῆς ὀπώρης ληφθεὶς τῇ νούσῳ, φῦσαν παρέχει, καὶ στρόφον, καὶ ὀδύνην. καὶ τὰ σιτία οὐκ ἐθέλει διαχωρέειν. καὶ ἡ γαστὴρ μεγάλη καὶ σκληρὴ αὐτοῦ ἐστι. καὶ ῥῖγος καὶ πυρετὸς ἔχει. τούτῳ ἢν μὲν αὐτομάτη ταραχθῇ ἡ κοιλίη, ἐν εἴκοσιν ἡμέρῃσι τὸ ἐλάχιστον καθαίρεται. καὶ ὁκόταν παύσηται καθαιρόμενος, ὑγιὴς παραχρῆμα ἔσται. ἢν δὲ μὴ καθαρθῇ, καθαίρειν αὐτὸν, τῷ ἱπποφαέος ὀπῷ, ἢ τῷ κνιδίῳ κόκκῳ. ἐς ἑσπέρην δὲ ταῦτα διδόναι, [124] καὶ τῷ αὐτομάτῳ καθαιρομένῳ. τῇ δὲ ὑστεραίῃ, ἢν μὲν πυρετὸς ἔχῃ, ἡσυχίην ἐχέτω, διδόναι δὲ αὐτῷ πίνειν τὸν αὐτὸν οἶνον, ὡς ἐν ψυχροτάτῳ ὕδατι. ἢν δὲ μὴ ἔχῃ πυρετὸς, διαιτάσθω δίαιταν μὴ ὑγρὴν, ἀλλ' ἰσχυροτέρην. καὶ περιπατεέτω πρὸς τὰ σιτία λελογισμένως. ἀπὸ τουτέου τοῦ νοσήματος, πολλοῖσιν ἤδη ὕδερος ἐξεγένετο. καὶ ἢν δοκέῃ σοι κλύζειν, τοῖσιν αὐτοῖσι κλύσον, εἷσι καὶ τὸν ὑδεριῶντα. ἢν δὲ βούλῃ τοῖσιδε κλύζειν. ἐν μελικρήτου κοτύλῃ [125] ποιῆν θαψίης ἐντρίψας, εἶτα οὕτως ἐγκλύσαι. οὗτος οὕτω θεραπευόμενος τάχιστα ὑγιὴς ἔσται. ἄλλος τῦφος. γίνεται μὲν τὸ νόσημα, ὁκόταν τὸ ὑγρὸν τὸ ἐν τῷ σώματι σαπῇ, καὶ ἀναξηρανθῇ μᾶλλον τοῦ καιροῦ. γίνεται οὖν τὸ εἶδος, ὁκόταν τῷ νοσήματι ἔχηται, δίυγρος. ὑπόχλωρος. διαφανής. κύστει ἔοικεν οὔρου, πλὴν οὐκ οἰδέει. ἀλλὰ λεπτὸς [126] καὶ σκελιφρός ἐστι καὶ ἀσθενής. μάλιστα δὲ τοῦ σώματος λεπτύνεται τὰς κληῖδας. καὶ τὸ πρόσωπον ἰσχυρῶς κάτισχνος. καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἔγκοιλοι σφόδρα. ταῦτα μὲν ὑπὸ τοῦ νοσήματος πάσχει. [127] ἢν δὲ ἡ χροιὴ τοῦ σώματος μέλαινα ᾖ, τάδε αἴτιά ἐστιν. ἐς τὰ φλέβια καὶ ἐς τὸ δέρμα, ὁκόταν χολὴ μέλαινα ὑπέλθοι, καὶ ἐπὶ τούτοισιν ὁκόταν θέρμη ἐπιγένηται, ἀνάγκη ὑπὸ τοῦ θερμοῦ ξυγκέεσθαί τε καὶ ἀναξηραίνεσθαι τὰ φλέβια, [128] ὥστε τὸ αἷμα ἐκχωρέειν κατὰ τὰ φλέβια. τάδε οὖν πάσχει. ἔστι λεπτὸς γίνεται. καὶ κάτισχνος ἰσχυρῶς. καὶ τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν ἀραιὰ [129] σκαρδαμύσσει, καὶ τὰς μυίας ἀπὸ τοῦ ἱματίου θηρεύει. [130] καὶ βαρέως τὰ σιτία φέρει ἢ ὑγιαίνων. καὶ λύχνου ἀποσβεσμένου τῇ ὀσμῇ ἥδεται. καὶ ἐξονειρώσσει θαμινά. πολλάκις δὲ καὶ βαδίζοντι αὐτῷ, ἐξέρχεται ἡ γονή.

phos. Oritur quidem hic morbus fructuum autumnalium tempore cùm quis se iis omnis generis expleuerit. Plærisque verò inde etiam eiusmodi morbus oritur, ex inexplebili placentorum ex sesamo aliorumque ex melle dulciariorum esu. Mel enim coctum in ventriculo ardorem excitat, eique affigitur, deinde vbi in vẽtriculo coctum fuerit efferuescit, venterq; de repente attollitur, incenditur, & disrumpi videtur. Deinde verò alui profluuium de repente contingit, cumque semel fluere cœperit, per multos dies purgatur, multique ab hac purgatione sani euadunt. Cùm igitur sponte purgatio cessauerit, lentium cremoris, addito sale, tres semicongios vt ebibat cogito. Post succi autem purgationẽ, sub vesperum, lenticulæ frigidæ insulsæ acetabulũ multo lasere incocto sorbeat, & betæ non conditæ pinguis, polenta aspersa acetabulum. Vinum nigrum austerum paulatim bibat. Reliquo autem tempore eadem faciat, & cibos assumat, panem exassatum, & mazam quàm maximè melle & oleo subactam. Primis autem diebus farinam coctam & melle affuso refrigeratam comedat. Vinũ bibat nigrum, acerbum, & quoad sedatus fuerit morbus hæc assumat. Qui verò sub autumnalium fructuũ tempus morbo correptus est, flatum exhibet, tormina & dolorem, neque cibaria demittere solet, venterq; ei magnus & durus est, & rigor febrisq; detinet. Huic siquidem venter cõmotus fuerit, viginti (vt minimum) diebus purgatur, cumque purgatio cessauerit, confestim sanus euadit. At si minimè purgatus fuerit, eum hippophaës succo aut grano cnidio purgato. Sub vesperum autem eadem etiam spõte purgato exhibeto. Postridie verò si febris detineat, quietem agat, eique vinum idem ex aqua gelidissima bibendum dato. Quòd si febris minimè detineat, victus ratione vtatur non humida, sed valẽtiore, & ciborum ratione habita deambulet. Ex hoc morbo plærisque iam aqua intercus cõtracta est. Et si visum fuerit aluum per infusum subluere, iisdem quibus in aqua intercute aluum subluito. Quòd si voles ex his infusum parato. Thapsiã herbam in aquæ mulsæ hemina conterito, deinde sic per infusum immittito. Hic hoc modo curatus citissimè sanus euadet. Alius Typhos. Gignitur quidẽ hic morbus cùm corporis humidum putrefactum & plus æquo resiccatũ fuerit. Cùm igitur morbo detentus fuerit, habitu est perhumecto, suppallido, pellucido, & vesicæ vrinę similis apparet, sed nõ intumescit, verùm tenuis est, aridus ac debilis. In corpore autẽ præcipuè clauiculæ extenuantur, & vultus vehementer gracilis est, oculiq; admodũ caui, & hæc quidẽ ex morbo contingũt. Quòd si corporis color niger extiterit, huius rei causa est. Cùm in venas & cutẽ bilis atra subierit, cũq; his calor superuenerit, venulas à calore exuri & resiccari necesse est, ac pinde sanguinẽ per venas excedere. Sic igitur afficitur, hic tenuis & vehemẽter gracilis euadit, oculis rarò nictatur, & muscas in stragulis sectatur, cibis magis grauatur quã sanus, lychni extincti odore gaudet, frequẽter in somnis seminis profluuiũ patitur, & plærũq; inter eundũ ei genitura effunditur.

Huic cùm sic habuerit, vẽtrem superiorem videlicet, veratro nigro purgato, inferiorem verò scammonij succo. At post purgationem, eadem quæ cæteris dato, & serum, lacque bubulum, aut caprinum, si anni tempus fuerit, exhibeto. Lac etiam asininum decoctum vt aliquãtulum purgetur, dato. Ad hunc modum curatus, intra biennium ferè sanus euadit. Cibos quos velit accipiat, quàm plurimum comedat, & pro ciborũ ratione obambulet. Hic morbus viginti annis maiorem prehendit, cumq; prehenderit, nisi per exordia curatio adhibita fuerit, non deserit, quin viginti anni præterierint, sed perseuerat, deinde nõnullis dum curatio adhibetur, decedit. Grauis autem morbus est. Tenuioris intestini morbi aut voluuli. Cõuoluuli appellantur hi morbi, ex hisq; præcipuè oriuntur, si quis calida & humida victus ratione per hyemem vtatur, neq; ciborum ratione facta obambulationibus se exerceat, verùm expletus perpetuò dormiat, deinde de repente longũ iter per frigus conficere cogatur, postea sub ossibus rigor corripiat. Sic igitur afficitur, flatus vniuerso corpore oboritur, eius color plumbũ refert, & perpetuò riget, adeò vt calida ei affusa, minimè calida sentiatur. Corpus autem eius dum lauatur à squalida desquamatur, præsertim verò scrotum, siq; digito corporis partem aliquam comprimas, desidere facies, & tibi vestigium apparebit, non secus ac in farina aqua subacta. Maximè autem in pedibus desidet. Eius autem crura grauantur, & si deambulet, tremunt, siq; per accliuem locum iter faciat, crebrò admodum spirat, vlnæ suspensæ esse videntur, sitis per noctem detinet, cibosq; quoscunque comedit, crudos per aluum demittit. Huic ita habenti, cùm ei fomentum admoueris, cneorum, aut hippophaës succum, aut granum cnidium propinato. Post purgationem autem eadem quę superioribus dato. At postridie lactis asinini cocti congium sale iniecto, bis ebibẽdum dato. Sub vesperum, panem in cœna sumat, pro opsonio habeat ouiculæ carnes coctas, & polypos ex vino nigro coctos, iusculumq; sorbeat, lenticulam ad hunc modum apparatam habeat. Lentis heminæ coctæ, probè lotæ, postea farinam commisceto, & laser derasum & salem iniicito, acetum infundito, & ad hæc allia simul coquito, deinde aqua affusa bis aut ter feruefacta, simul ipsa rudicula agitato, postea detracta refrigerato. Sit autem non valdè crassa, cuique boni odoris gratia pulegium simul coctum iniectum sit. Interiectis autem diebus sexto quoq; die vomitus excitet, subinde tamen ante vomitum & medicamenti potionem fomentum admouere oportet. Tertio quoque die balneum, si cõferat, exhibeatur, sin minus, inungatur, & si possit, pro ciborũ ratione deambulationibus vtatur, & sambuci folia, conyzæq; semper tenellæ decocta, edẽda dato. Hac enim curatione facilimè degет, morbusq; post annũ deseret. Multis verò iam sanatis, post biẽnium morbus reuersus est, eadem curatione curare oportet. Quòd si tertiò reuertatur, tumor quidem non accedit, tenuis tamen & gracilis euadit, & facies extenuari incipit, coloreq; exalbido magis quã priùs existit. Huic interdum aqua intercus in vẽtre suboritur. Si igitur exorta fuerit, eũ minimè secare oportet.

τοῦτον ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, καθαίρειν τὴν κοιλίην τὴν μὲν ἄνω ἐλλεβόρῳ τῷ μέλανι δηλονότι. τὴν δὲ κάτω, ὀπῷ σκαμμωνίης. μετὰ δὲ τὴν κάθαρσιν, τὰ αὐτὰ διδόναι, ἃ καὶ τοῖσιν ἄλλοισι. καὶ ὀῤῥὸν. καὶ γάλα βοὸς, ἢ αἰγὸς διδόναι τὴν ὥρην. διδόναι δὲ καὶ ὄνου γάλα ἀφεψῶν ἐς ὑποκάθαρσιν. οὗτος οὕτω μελετώμενος, μάλιστα ἐν δυσὶν ἔτεσιν ὑγιὴς γίνεται. σιτία δὲ ἃ βούλεται προσφερέσθω. ἐσθιέτω δὲ ὡς μάλιστα καὶ περιπατεέτω, πρὸς τὰ σιτία τεκμαιρόμενος. αὕτη ἡ νοῦσος λαμβάνει πρεσβύτερον εἰκοσαέτεος. ὁκόταν δὲ λάβῃ, ἢν μὴ κατ' ἀρχὰς τοῦ 10 νοσήματος μελετηθῇ, οὐκ ἐκλείπει, εἰ μὴ εἴκοσιν ἔτεα παρέλθῃ, ἀλλὰ παραμένει. ἔπειτα ἐνίοισι μελετωμένοισιν ἐξέρχεται. ἡ δὲ νοῦσος χαλεπή. Εἰλεοί. εἰλεοὶ δὲ τάδε τὰ νοσήματα καλέεται. γίνεται δὲ ἀπὸ τῶνδε μάλιστα. ἢν τοῦ χειμῶνος θερμῇ τῇ διαίτῃ καὶ ὑγρῇ χρέεται, καὶ μήτε περιόδοισι ἱκανῇσι πρὸς τὰ σιτία τεκμαιρόμενος. πιμπλάμενος δὲ, εὕδει αἰεί. εἶτα ἐξαπίνης ἀναγκασθῇ βαδίσαι μακρὴν ὁδὸν, ψύχεος ἐόντος. εἶτα ῥιγώσῃ ὑπὸ τὰ ὀστέα. τάδε οὖν πάσχει. φῦσα ἐγγίνεται ἐν τῷ σώματι παντί. καὶ ἡ χροιὴ αὐτέου γίνεται μολιβδοειδής. καὶ ῥιγοῖ αἰεὶ, ὥστε οἱ θερμὸν καταχυθὲν, οὐ δοκέεται 20 θερμὸν εἶναι. τὸ δὲ σῶμα λουόμενον αὐτοῦ, λεπίζεται ἀπὸ τοῦ θερμοῦ. μάλιστα δὲ ἡ ὄσχη. καὶ ἐν τῷ δακτύλῳ τοῦ σώματος ὑποπιέζῃς, [131] ἐνθλάσεις. καὶ σημαίνεται σοι ὥσπερ ἐν σταιτί. μάλιστα δὲ [132] ἐν τοῖσι ποσὶν ἐνθλᾶται. τὰ δὲ σκέλεα βαρέα αὐτοῦ. καὶ ἢν περιφοιτήσῃ τρέμει. [133] καὶ ἢν πρὸς αἶπος βαδίζῃ, πνευστιᾷ σφόδρα. καὶ αἱ ὠλέναι δοκέουσιν ἀποκρέμασθαι. καὶ δίψη ἔχει τὰς νύκτας. τὰ δὲ σιτία ὠμὰ διαχωρέει ἅσσα καταφάγῃ. τοῦτον ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, πυριήσας αὐτὸν, κνεώρου διδόναι πίνειν, ἢ τῆς ἱπποφαέος ὀποῦ, ἢ τοῦ κνιδίου κόκκου. μετὰ δὲ τὴν κάθαρσιν ταῦτα διδόναι, ἃ καὶ τοῖσι προσθεν. τῇ 30 δὲ ὑστεραίῃ, [134] ὀνείου γάλακτος ἑφθοῦ χοέα διδόναι, δὶς ἐκπιεῖν, ἅλας παραβαλών. ἐς ἑσπέρην δὲ, δειπνεέτω ἄρτον. ὄψον δὲ ἐχέτω, οἷος κρέα ἑφθά. καὶ πουλύποδας ἑφθοὺς ἐν οἴνῳ μέλανι. καὶ τὸν ζωμὸν ῥοφανέτω. καὶ φακὴν ἐχέτω, ὧδε ἐσκευασμένην. κοτύλην φακοῦ ἑψήσας, τρίψαι λείην ἔπειτα ἄλευρον παραμίξαι. καὶ σίλφιον ἐπιξέσαι, καὶ ἅλας ἐμβαλεῖν. καὶ ὄξος ἐπιχέαι. καὶ σκόροδα πρὸς τούτοις συνεψεῖν. ἔπειτα ὕδωρ ἐπιχέας ζέσαι δὶς ἢ τρίς. καὶ τορύνῃ ἅμα αὖθις. ἔπειτα ἀφελὼν, [135] ἑψήσθω. ἔστω δὲ μὴ λίην παχεῖα ἐμβεβλήσθω δὲ καὶ ἡ γλήχων ἑψομένη τῆς εὐωδίης εἵνεκα. 40 τὰς δὲ μεταξὺ τῶν ἡμερέων, ἐμέτους ποιεέσθω δι' ἕκτης ἡμέρης. πυριῆσθαι δὲ χρὴ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε πρὸ τοῦ ἐμέτου καὶ τῆς φαρμακοποσίης. καὶ διὰ τρίτης ἡμέρης. λουέσθω ἢν συμφέρῃ. εἰ δὲ μὴ ἀλειφέσθω, καὶ περιπατεέτω ἢν δύνηται πρὸς τὰ σιτία τεκμαιρόμενος, καὶ ἀκτῆς φύλλα καὶ κονύζης τῆς αἰεὶ ἁπαλῆς ἑψῶν, διδόναι ἐσθίειν. οὕτω γὰρ ἂν μελετώμενος, ῥήϊστα διάγοι. καὶ ἡ νοῦσος ἐκλείπει ἂν ἐνιαυσιαίη. πολλοῖσι δὲ ἤδη ὑγιέσι γινομένοισι, διὰ δύο ἐτέων ἡ νοῦσος ὑποστρέψασα. ἀλλὰ χρὴ ἢν ὑποστρέψῃ, τῇ αὐτῇ ἴησιν ἰᾶσθαι. ἢν δὲ τρίτον ὑποστρέψῃ, οἰδέει μὲν οὐκ ἔτι γίνεται. λεπτὸς δὲ γίνεται καὶ κάτισχνος. ἄρχεται δὲ λεπτύνεσθαι, ἀπὸ τοῦ προσώπου καὶ τὴν χροιὴν ἔκλευκος γίνεται μᾶλλον ἢ τὸ πρόσθεν. τούτῳ ὕδερος ἐνίοτε ἐγγίνεται ἐν τῇ κοιλίῃ. ἢν οὖν ἐγγίνηται, τάμνειν αὐτὸν οὐ χρή. ἀποθανεῖται γάρ.

ται γάρ. θεραπεύειν δὲ τοῖσιν αὐτοῖσιν, οἷσι καὶ τὸν ἀπὸ σπληνὸς ὑδεριῶντα. τοῦτον μάλιστα μὲν κατ' ἀρχὰς βούλεσθαι μελετᾶν, καὶ οὕτω ταχέως ὑγιέα ποιήσεις. ἡ δὲ νοῦσος δέεται μελέτης πολλῆς. χαλεπὴ γάρ. ἄλλος εἰλεὸς ἰκτερώδης. Ἐπιλαμβάνει μάλιστα μὲν θέρεος ὥρην ἐν ἑλώδεσι χωρίοισιν ἐστί. μᾶλλον δὲ ἀπὸ ὑδροποσίης. πολλοὶ δὲ ἤδη τῇ τοιαύτῃ συνεσχέθησαν καὶ ὑπὸ τὸν ἥλιον εἰληθέντες, τὴν κεφαλὴν ἀλγήσαντες. ἀλλὰ παραπλήσια τοῖσι πρόσθεν πάσχουσι, πλὴν τῆς χροιῆς. καὶ γὰρ ὠχρὸς γίνεται, οἷον σίδιον. καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἔστιν ὅτε ἰκτέρου πίμπλανται. τοῦτον ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, θεραπεύειν χρὴ τοῖσιν αὐτοῖσιν, οἷσι καὶ τὸν πρόσθεν. διδόναι δὲ ἀπ' ἐρεβίνθων λευκῶν ὕδωρ ἑφθῶν πίνειν. καὶ ἐν τῷ οἴνῳ διακιρνᾶν καὶ διδόναι. καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καθαίρειν[136] τῷ τετραγώνῳ. ἐστὶ δὲ ἧσσον τοῦ προτέρου θανατώδης. καλέεται δὲ εἰλεὸς ἰκτερώδης.[137] Εἰλεὸς αἱματίτης. Τὰ μὲν ἄλλα πάσχει πλῆθος τὰ αὐτὰ τοῖσι πρόσθεν. ἄρχεται δὲ μετοπώρου γίνεσθαι τὸ νόσημα. τάδε δὲ ἐν τῷ νοσήματι προσγίνεται. ἐκ τοῦ στόματος κακὸν ὄζει, ἀπὸ τῶν ὀδόντων καὶ τὰ οὖλα ἀφίσταται. καὶ ἀπὸ τῶν ῥινῶν αἷμα ῥέει. ἐνίοτε δὲ καὶ ἐκ τῶν σκελέων ἕλκεα ἐκφλυνδάνει. καὶ τὰ μὲν ὑγιαίνεται. τὰ δὲ ἄλλα προσγίνεται. καὶ ἡ χροιὴ μέλαινα, καὶ λεπτόδερμος. περιφοιτᾶν δὲ καὶ ταλαιπωρέειν[138] πρόθυμος. τοῦτον ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, τούτοισιν ἰῆσθαι, οἷσι καὶ τοὺς πρόσθεν. καὶ κλύζειν τοῖσδε. σικύου τοῦ ἀγρίου πέντε φύλλα τρίψας λεῖα, καὶ παραμίξαι μέλιτος ἡμικοτύλιον. καὶ ἁλῶν δραξάμενος τῇ μιῇ χειρί, καὶ ἐλαίου, ἡμικοτύλιον. καὶ ἀπὸ τεύτλων ἑφθῶν τοῦ χυλοῦ τέσσαρας κοτύλας. διδόναι δὲ ἐς ὑποκάθαρσιν ὀνείου γάλακτος ἑφθοῦ, κοτύλας ὀκτώ, μέλι παραχέων. πινέτω δὲ καὶ βόειον τὴν ὥρην, τεσσαράκοντα ἡμέρας. πινέτω δὲ καὶ τὸ ἕωθεν τοῦ βοείου γάλακτος δύο κοτύλας, τρίτον μελικρήτου παραμίσγοντας καὶ μεταξὺ τῶν ἡμερέων. αὕτη ἡ νοῦσος, δέεται πολλῆς ἰήσιος. εἰ δὲ μή, οὐκ ἐξέρχεται, ἀλλὰ ξυναποθνήσκει τῷ ἀνθρώπῳ. καλέεται δὲ εἰλεὸς αἱματίτης. Τὰ παχέα καλούμενα νοσήματα. Ἐκ δὲ τῶν παχέων καλουμένων νουσημάτων, τάδε μάλιστα γίνεται. ὁκόταν φλέγμα καὶ χολὴ μιχθῇ κατὰ τὸ σῶμα, ῥέει ἐς τὴν κοιλίην. καὶ ὁκόταν ἀλισθῇ ἐν τῇ κοιλίῃ, ἀείρεται. ἄνω τε καὶ κάτω διαφέρεται, ὥσπερ κῦμα. καὶ ῥῖγος, καὶ πυρετὸς ἐπιλαμβάνει. καὶ ἐν τῇ κεφαλῇ ἡ ὀδύνη κατέσκηψε. καὶ ὁκόταν πρὸς τὰ σπλάγχνα ἡ ὀδύνη καταστῇ, πνίγμα παρέχει. ἐνίοτε δὲ ἐμέει λάπην ὀξείην. ἐνίοτε δὲ καὶ ἁλμυρήν. καὶ ὁκόταν ἀπεμέσῃ, πικρὸν τὸ στόμα δοκέει αὐτῷ εἶναι. ἐν δὲ τῇσι πλευρῇσιν ἐρυθήματα κατέχεται. ἅτε γὰρ τοῦ φλέγματος ἐν τῇ κοιλίῃ ἐόντος, τὸ αἷμα ὑπὸ θερμασίης ἀλισθέν, προσέπεσεν ἐς τὰς πλευράς. καὶ ἐρυθήματα παρέχει ἐν τῇσι πλευρῇσι. καὶ θερμασίη ἔχει μάλιστα τὰς πλευράς. καὶ τὸ μετάφρενον αὐτοῦ ἔγκυρτον γίνεται. καὶ ὁκόταν πονῇ μάλιστα, οὐκ ἀνέχεται ψαυόμενος τοῦ σώματος. ἀλγέει γὰρ[139] ὅκοιον περ ἕλκος. καὶ αἱ σάρκες πάλλονται ὑπὸ τῆς ἀλγηδόνος. καὶ οἱ ὄρχιες ἕλκονται, καὶ ἐς τὴν καθέδρην, καὶ ἐς τὴν κύστιν, θέρμη τις καὶ ὀδύνη ἐμπίπτει. καὶ οὐρέει παχὺ[140] ὅκοιόν περ ὑδρωπιῶντες. καὶ ἐκ τῆς κεφαλῆς αἱ τρίχες ῥέουσι. καὶ οἱ πόδες αἰεὶ ψυχροί εἰσι. καὶ ἡ ὀδύνη πιέζει μάλιστα τὰς πλευράς, καὶ τὸ μετάφρενον. καὶ τὸν τράχηλον. πρὸς δὲ τῷ δέρματι[141] δοκέει οἱ τι προσέρπειν.

moritur enim, sed iisdem remediis curare, quibus ex liene aqua intercute laborantem. Hunc maximè quidem vt per initia cures tibi videndum est, sicq; celeriter sanum reddes. Morbus autem cùm grauis sit, multa cautione indiget. Alius conuoluulus auriginosus. Inuadit hic æstatis præcipuè tempore, in palustribus locis, ex aquæ autem potione magis. Plerique verò sub sole volutati cum capitis dolore, eiusmodi iam morbo detenti sunt. Verùm vt priores similiter afficiuntur, colore excepto, pallidus enim existit vt malicorium, & oculi interdum auriginoso colore implentur. Hunc cùm sic habuerit, iisdem quibus superiorem curare oportet. Cicerum etiam alborum decoctum potui exhibendum, & vino permiscendum, eiusq; caput medicamento tetragono purgandum. Hic superiore minùs lethalis, & conuoluulus auriginosus nuncupatur. Conuoluulus sanguineus. Cætera quidem copia eadẽ quæ prioribus contingunt, morbus autem per autumnum oriri incipit, in eoque hæc accedunt. Ex ore malus odor expirat, à dentibus gingiuæ abscedunt, & ex naribus sanguis effluit. Interdum verò ex cruribus vlcera erumpunt, & hæc quidem sanescunt, alia verò exoriuntur, color niger est, cutis tenuis, ad deambulationem & exercitationem alacriter se habet. Hunc ita habentem iisdem quibus superiores curato, & ex his aluum subluito. Cucumeris agrestis foliis quinque tenuiter tritis, mellis heminam dimidiam ammisceto, & salis pugillum, itemque olei heminam dimidiam, & betarum coctarum succi heminas quatuor. Dato etiam ad purgationem per inferiora lactis asinini cocti heminas octo, melle affuso, & lac bubulum, si tempus ferat, quadraginta diebus bibat. Mane quoque lactis bubuli heminas duas bibat, tertia aquæ mulsæ parte etiam interpositis diebus ammixta. Hic morbus multa curatione indiget, aliôqui non decedit, sed hominem ad mortem vsque comitatur. Vocatur autem conuoluulus sanguineus. Morbi qui crassi nuncupãtur. Ex crassis morbis nuncupatis, hi præcipuè oriuntur. Cùm pituita & bilis in corpore mixta fuerit, in ventrem defluit, cumque ibi coaceruata fuerit, attollitur, sursumq; ac deorsum velut vnda discurrit, rigor & febris prehendit, dolor ad caput decumbit, cumq; ad viscera peruenerit, strangulatum adfert. Interdum pituitam acidam, quandoque verò etiam salsam vomit, cumq; vomitione reiecerit, os ei amarum videtur. Latera rubores occupãt, pituita nanq; in ventre existente, sanguis calore coaceruatus ad latera fertur, & in iis rubores excitat, eaq; calor maximè vexat, ipsiq; dorsum incuruatur. Cumque maximè doleat, corporis contactum non sustinet, dolet enim tanquam vlceratum, carnes præ dolore palpitant, testes contrahuntur, & ad sedem ac vesicam calor quidam & dolor irrumpit, crassamque vrinam qualem aqua intercute laborantes reddit, capilli ex capite defluunt, pedes semper frigidi sunt, dolor maximè ad latera, dorsum, & ceruicem vrget, eique ad cutem aliquid adrepere videtur.

Morbus autem interdum quidem vrget, interdum verò remittit. At procedente morbo assiduè magis vrget, cutisque capitis crassa & rubra est. Hic ad sex quidem annos hoc modo affectus perdurat, deinde sudor copiosus & graueolens effunditur, crebrò verò per somnum veneris ludibriis agitatur, illiusq; semen genitale subcruētum prodit & subliuidum. Hic morbus ex solis calore & aquæ potione oritur. Hunc igitur vbi sic habuerit, cneoro exhibito per inferiora aliquātulum purgato, aut grano cnidio, aut nippophaës succo. Lactis etiam asinini cocti octo heminas, melle affuso potui dato. Postero verò die post purgationem eadem quæ aliis porrigito. Primis autem diebus eadem quæ aqua intercute detentus in cibo accipiat, & si validus fuerit, obambulationibus se exerceat. Quòd si inualidus propter febres fuerit, neque cibos comedere possit, lenticulæ sorbitione vtatur, & in potu vino nigro quàm austero. Hic morbus autumno præcipuè & autumnalium fructuum tempore inuadit. Hic si quidem intra sex annos curatus fuerit, benè est, sin minùs, ad decimum vsque annum perseuerat; plærosque verò nisi confestim adhibita curatio fuerit, ad mortem vsq; comitatur. Crassi autē huiusmodi morbi ex bile oriuntur, cùm bilis ad hepar confluxerit, & in capite sedem habuerit. Sic igitur afficitur, iecur intumescit, tuncq; ad septum transuersum expanditur, statimque dolor ad caput, præcipuè verò ad tempora ingruit, neque auribus acutè audit, sæpè verò oculis non videt, horrorque & febris inuadit. Hæc quidem per morbi initia ei cōtingunt, & interdum valdè quidem, interdum etiam minùs intermittunt: quantoq; longiùs morbus processerit, tantò magis corpus dolet, oculorum pupillæ dissipantur, & cœcutit, siq; digitum ad oculos admoueris, non percipit, quòd non videat. Ex eo autem cognosces quòd nō videat, quòd admoto digito nō nictatur, & floccos ex veste stragula detrahit, si quos videat, pediculos esse ratus. Cumq; hepar ad septum transuersum magis explicatum fuerit, delirat, eiq; ante oculos reptilia & cuiusuis generis variæ feræ apparere videntur, & homines armati, cum quibus ipse pugnare videtur, & tanquam pugnas & bella geri videat, eiusmodi loquitur, irruit, & nisi quis eum exire sinat minatur, siq; surrexerit, crura attollere non potest, sed decidit, & eius pedes semper sunt frigidi. Cùm dormit per somnum exilit, & terretur cùm insomnia horrenda viderit. Eum autem in somnis exilire & terreri ex eo cognoscimus, quòd ad mentem cùm redierit, insomnia enarrat, queq; in corpore gessit, & quæ lingua locutus est. Hæc quidem ad hunc modum patitur, interdum verò per totum diem ac noctem voce defectus iacet, cùm multa & conferta respiratione. Cùm delirium quieuit, statim euestigio ad mentem redit, & si quis eum roget, confestim respondet, & omnia quæ dicuntur intelligit, deinde rursus paulò post, in iisdem doloribus decumbit. Hic morbus maximè per peregrinationem contingit, & sicubi deserta loca peragrans, ex viso spectro terrore correptus fuerit. Quin & aliàs etiam prehendit. Cùm

ἡ δὲ νοῦσος ὁτὲ μὲν πιέζει, ὁτὲ δὲ ἀνίησι. προϊούσης δὲ τῆς νούσου, συνεχέστερον πιέζει. καὶ τῆς κεφαλῆς τὸ δέρμα παχὺ καὶ ἐρυθρόν ἐστιν. ἕως μὲν ἑξ ἐτέων, τοιαῦτα πάσχων διατελέει. ἔπειτα ἱδρὼς τε πουλὺς καταχέεται καὶ κακόδμος γίνεται. πολλάκις δὲ καὶ ὀνειρώσσει. τὸ δὲ λάπισμα ὕφαιμον ὑπόλευκον προέρχεται ὑποπέλιδνον. τοῦτο τὸ νόσημα γίνεται διὰ θερμασίην τοῦ ἡλίου καὶ ὑδροποσίην. τοῦτον ἐπὴν οὕτως ἔχῃ, τοῦ κνεώρου διδοὺς ὑποκαθαίρειν, ἢ τοῦ κνιδίου κόκκου, ἢ τοῦ ἱπποφαέος. δίδου δὲ πίνειν καὶ γάλα ὄνειον ἑψήσας ὀκτὼ κοτύλας, μέλι παραχέων. τῇ δ' ὑστεραίῃ μετὰ τὴν κάθαρσιν τὰ αὐτὰ προσφέρειν, ἅ καὶ τοῖσιν ἄλλοισι. τὰς δὲ πρώτας ἡμέρας, σιτεέσθω τὰ αὐτὰ, ἅ καὶ ὁ ὑπὸ ὕδερου ἑαλωκὼς. καὶ πονεέτω περιόδοισιν ἢν δυνατὸς ᾖ. ἢν δὲ ἀδύνατος ᾖ ὑπὸ τῶν πυρετῶν, καὶ ἐσθίειν μὴ δύνηται τὰ σιτία, χρεέσθω ῥοφήματι φακῆς. ποτῷ δὲ οἴνῳ μέλανι ὡς αὐστηροτάτῳ. αὕτη ἡ νοῦσος ἐπιλαμβάνει μάλιστα μεθοπώρου, καὶ ὀπώρης ἐούσης. ἔστι ἣν μὲν ἰηθῇ ἐν τοῖς ἓξ ἔτεσιν. εἰ δὲ μὴ, προσέχει καὶ ἄχρι τῶν δέκα ἐνιαυτῶν. πολλοῖσι δὲ καὶ ξυναποθνήσκει, ἢν μὴ παραχρῆμα μελετηθῇ. παχέα.[142] τὰ δὲ τοιάδε τῶν νοσημάτων γίνεται ἀπὸ χολῆς. ὁκόταν χολὴ ἐπὶ τὸ ἧπαρ ἐπιρρυῇ, καὶ ἐς τὴν κεφαλὴν καταστῇ. τάδε οὖν πάσχει. τὸ ἧπαρ οἰδέει[143] καὶ ἀναπλοῦται πρὸς τὰς φρένας ὑπὸ τοῦ οἰδήματος. καὶ εὐθέως ἐς τὴν κεφαλὴν ὀδύνη ἐμπίπτει. μάλιστα δὲ ἐς τοὺς κροτάφους. καὶ τοῖσιν ὠσὶν οὐκ ὀξὺ ἀκούει. πολλάκις δὲ καὶ τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν οὐχ ὁρᾷ. καὶ φρίκη καὶ πυρετὸς ἐπιλαμβάνει. ταῦτα μὲν κατ' ἀρχὰς τοῦ νοσήματος αὐτῷ γίνεται, διαλιμπάνοντα ὁτὲ μὲν, σφόδρα ὁτὲ δὲ, ἧσσον. ὁκόσῳ δ' ἂν ὁ χρόνος τῇ νούσῳ προΐῃ, ὅ, τε πόνος πλείων ἐν τῷ σώματι. καὶ αἱ κόραι σκίδναται τῶν ὀφθαλμῶν.[144] καὶ σκιαυγέει. καὶ ἢν προσφέρῃς τὸν δάκτυλον πρὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς, οὐκ αἰσθάνεται, διὰ τὸ μὴ ὁρῇν. τούτῳ δ' ἂν γνοίης ὅτι οὐχ ὁρῇ, ὅτι οὐ σκαρδαμύσσει προσφερομένου τοῦ δακτύλου. καὶ τὰς κροκίδας ἀφαιρέει τοῦ ἱματίου, ἢν που ἴδῃ,[145] δοκέων φθεῖρας αὐτὰς εἶναι. καὶ ὁκόταν τὸ ἧπαρ[146] μᾶλλον ἀναπλωθῇ πρὸς τὰς φρένας, παραφρονέει. καὶ προφαίνεσθαί οἱ δοκέει πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν, ἑρπετὰ, καὶ ἄλλοια παντοδαπὰ θηρία, καὶ ὁπλῖται μαχόμενοι. καὶ αὐτὸς ἐν αὐτοῖς δοκέει μάχεσθαι. καὶ τοιαῦτα λέγει,[147] ὡς ὁρέων μάχας καὶ πολέμους. καὶ ἐπέρχεται καὶ ἀπειλέει, ἢν μή τις αὐτὸν ἐῇ ἐξιέναι. καὶ ἀναστὰς οὐ δύναται ἀείρειν τὰ σκέλεα,[148] ἀλλὰ καταπίπτει. καὶ οἱ πόδες αὐτῷ αἰεὶ ψυχροί. καὶ ὁκόταν καθεύδῃ, ἀναΐσσει ἀπὸ τοῦ ὕπνου, καὶ φοβέεται ὁκόταν ἐνύπνια ἴδῃ φοβερά.[149] τῷδε δὲ γινώσκομεν ὅτι ἀπὸ ἐνυπνίων ἀναΐσσει, φοβέεται, ἐπὴν ἔννοος γένηται, ἀφηγεῖται τὰ ἐνύπνια, ὁκοῖα καὶ τῷ σώματι ἐποίει, καὶ τῇ γλώσσῃ ἔλεγε. ταῦτα μὲν, οὕτω πάσχει. ἔστι δ' ὅτε καὶ κέεται ἄφωνος ὅλην τὴν ἡμέρην καὶ τὴν νύκτα, ἀναπνέων πολλὸν τὸ πνεῦμα ἁθρόον. ὁκόταν δὲ παύσηται παραφρονέων,[150] εὐθὺς παραχρῆμα ἔννοος γίνεται. καὶ ἢν ἐρωτᾷ τις αὐτὸν, εὐθὺς ἀποκρίνεται. καὶ γινώσκει πάντα τὰ λεγόμενα. εἶτ' αὖτις ὕστερον ὀλίγῳ χρόνῳ, ἐν τοῖσιν αὐτοῖσιν ἄλγεσι κεῖται. αὕτη ἡ νοῦσος προσπίπτει μάλιστα[151] ἀποδημίῃ. καὶ ἤν κου ἐρήμην ὁδὸν βαδίζῃ, καὶ ὁ φόβος αὐτὸν λάβῃ ἐκ φάσματος. λαμβάνει δὲ καὶ ἄλλως.

ὁκόταν

ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, πῖσαι τοῦ μέλανος ἐλλεβόρου πέντε ὀβολοὺς στήσας. διδόναι δὲ ἐν οἴνῳ γλυκεῖ, ἢ κλύζειν αὐτὸν ἐν τούτοισι. νίτρου αἰγυπτίου, ὁκόσον ἀστράγαλον οἷος. τοῦτο τρίψαι λεῖον. καὶ παραμίξαι μέλιτος καλλίστου. ἡμικοτύλιον δὲ ἑψήσας[152] ἐν θυείῃ, καὶ ἡμικοτύλιον ἐλαίου, καὶ ἀπὸ τευτλίων ἑφθῶν ὕδατος τέσσαρας κοτύλας ἐξαιθριάσας. ἢν δὲ βούλῃ ἀντὶ τευτλίου ὄνειον γάλα ἑψήσας, παραμίξαι. ταῦτα μίξας κλύζειν, ἤν τε πυρετὸς ἔχῃ, ἤν τε μή. ῥοφήμασι δὲ χρεέσθω, πτισάνῃ καθεφθῇ, μέλι παραχέων. πινέτω δὲ καὶ μέλι καὶ ὕδωρ καὶ ὄξος συγκεράσας ἅμα, ἕως ἂν κριθῇ ἡ νοῦσος. κρίνεται δὲ ἐν δεκατέσσαρσιν ἡμέρῃσι τὸ μακρότατον, ἤν τε θανάσιμον, ἤν τε οὔ. πολλοῖσι δὲ ἤδη ἡ τοιαύτη νοῦσος πεπαυμένη, πάλιν ὑπεστρόπιασεν. ἢν δὲ ὑποστροπιάσῃ, κίνδυνος αὐτὸν διαφθαρῆναι. κρίνεται δὲ ἡ νοῦσος ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν, ἢν θανάσιμος, ἢ οὔ. ἢν δὲ ταύτας ἐκφύγῃ, οὐ μάλα θνήσκει, ἀλλὰ τοῖσι πολλοῖσι μελεδαινομένη ἐξέρχεται. ὁκόταν δὲ παύσηται ἡ νοῦσος, διαίτῃ χρεέσθω καλῇ, ἡσύχως προσάγων, ὁκόσα ἡ κοιλίη προσδέξηται καὶ μὴ ξυγκαυθῇ, μήτε διάρροια ἐπιγίνηται. ἀμφότερα γὰρ δοκεῖ κινδυνώδεα εἶναι. λουέσθω δὲ ἑκάστης ἡμέρης, καὶ περιπατείτω μετὰ τὰ σιτία, ὀλίγα. ἐσθῆτα δὲ ἐνειέσθω κούφην, καὶ μαλθακήν. καὶ γαλακτοπιέτω τὴν ὥρην, καὶ ὀρροποτεέτω, πέντε καὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας. ταῦτα ἢν ποιέῃ, τάχιστα ὑγιὴς ἔσται. ἡ δὲ νοῦσος χαλεπὴ, καὶ δέεται μελέτης πολλῆς. Ἑτέρη παχύ. Γίνεται δὲ ἀπὸ φλέγματος σαπέντος. τῷδε δὲ δῆλον ὅτεν γίνεται, ὅτι σαπρόν ἐστιν, ἐρεύγεται ἀπὸ τοῦ τοιοῦδε ἔχον τὴν ὀσμὴν, ὁκοῖον τις ῥαφανίδας φαγών. ἄρχεται δὲ γίνεσθαι τὸ τοιοῦτον νόσημα, ἀπὸ τῶν σκελέων. εἶτ᾽ ἀπὸ τούτων, αὖθις ἐς τὴν κοιλίην. καὶ ὁκόταν ἐν τῇ κοιλίῃ στῇ, αὖθις ἀναδέχει πρὸς τὰ σπλάγχνα. καὶ ὁκόταν ἐπὶ τούτοισι στῇ, μύζει καὶ ἔμετον ἄγει, ἅμα λάπην ἐμέων ὀξείην ὑπόσαπρον. καὶ ὁκόταν ἀπεμέσῃ, οὐκ ἔχει ἑωυτόν. ἔπειτα ἀπορίη πρὸς τοῖσι σπλάγχνοισιν, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐς τὴν κεφαλὴν ἐξαπίνης ὀδύνη στηρίζει ὀξείη. καὶ τοῖσιν ὠσὶν ὀξέως ἀκούειν οὐ δύναται. οὐδὲ τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν ὁρῆν, ὑπὸ τοῦ βάρεος.[153] ἱδρώς τε πουλὺς καταχέεται κάκοδμος. καὶ μάλιστα ὅταν ἡ ὀδύνη ἔχῃ, καὶ ποιεῖ λωφᾶν τῆς νούσου. ἡ δὲ χροιὴ αὐτοῦ, ἰκτερώδης δείκνυται. αὕτη ἡ νοῦσος τῆς προτέρης ἧσσον μικρὸν θανατώδης. τοῦτον ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, καθαίρειν τὴν κοιλίην, κάτω μὲν τῷ ἱπποφέῳ. ἄνω δὲ τῷ ἐλλεβόρῳ. καὶ τὴν κεφαλὴν καθαίρειν τῷ τετραγώνῳ. καὶ ὁκόταν ὑπὸ τοῦ ἐλλεβόρου κεκαθαρμένος ᾖ, τῇ ὑστεραίῃ ὀνείῳ ἑφθῷ γάλακτι ὑποκαθαίρειν. τῇ δὲ τρίτῃ, αἰγείῳ ἑφθῷ. ὡσαύτως δὴ καὶ τῇ τετάρτῃ καὶ τῇ πέμπτῃ. εἴκοσι δὲ ἄλλας ἡμέρας διδόναι ὠμὸν γάλα βόειον. εἴ τε καὶ αἴγειον. τρίτον μέρος μελικρήτου παραμίσγων. πινέτω δὲ τοῦ γάλακτος χοέα. μετὰ δὲ τὴν κάθαρσιν τὴν κάτω, τῶν φαρμάκων τὰ αὐτὰ προσφέρειν, ἃ καὶ τοῖσιν ὑπὸ ὕδερος κατεχομένοισι. τὸν δὲ λοιπὸν χρόνον ὁκόταν τὸ γάλα πίνῃ, δειπνεέτω ἄρτον ἔξοπτον. ὄψον δὲ ἐχέτω, ἐν ἰχθύσι μὲν σκορπίον, ἢ καλλιώνυμον, ἢ κόκκυγα,[154] ἢ ῥίνης τέμαχος ἑφθὸν ἐν ἀρτύμασιν. ἐν κρέασι δὲ οἰός. ἢ ἀλεκτρυόνος νεοσσοὺς, ταῦτα ἑφθὰ.

sic habuerit, veratri nigri pondus obolorum quinque ex vino dulci propinato, aut ei ex his infusum iniicito. Nitri Ægyptij tali ouilli quantitatem læuiter terito, & mellis optimi decocti heminam dimidiam in pila ammisceto, & olei tantundem, cum betarum coctarum decocto ad quatuor heminas, per noctem cœlo sereno expositas. Quòd si voles, pro betæ decocto lac asininum coctum admisceto, eaq; permixta, febris detineat nécne, per infusum immittito. Pro sorbitionibus, ptisana decocta melle affuso vtatur. Mel autem, & aquam, ac nitrũ simul permixta bibat, quoad morbus iudicatus fuerit. Iudicatur autem quatuordecim ad summũ diebus lethalis sit, nécne. Multis verò vbi iam quieuerit hic morbus, rursus reuertitur, quod vbi cõtigerit, periculum est ne æger consumptus pereat. Iudicatur autem morbus septem diebus lethalis sit nécne, quos si effugerit, ferè nõ moritur, sed in multis curatus decedit. Cùm verò cessauerit morbus, optima victus ratione vtatur, sensim adiiciens quæ ventriculus suscipiat, vt non exuratur, neq; alui profluuium superueniat. Vtrunq; enim cum periculo coniunctum videtur. Balneo quotidie vtatur, & post cibos moderatè obambulet, vestem leuem ac mollem induat, lac & serum, si anni tempus ferat, per dies quinq; & quadraginta bibat. Quæ cùm fecerit, citissimè sanus euadet. Morbus autem difficilis est, multaq; cura indiget. Alius crassus morbus. Oritur autem ex pituita putrefacta. Ex eo verò vnde oritur putridum esse manifestum est, quòd inde ructus emittatur cum eiusmodi odore, qualem habet qui radiculas ederit. Eiusmodi morbus à cruribus oriri incipit, deinde ab his ad ventrem ascendit, cumq; ad ventrem peruenerit, rursus ad viscera recurrit, & vbi in his constiterit, strepitum edit, & vomitionem ciet, simul pituitam acidam subputridam vomitione reiiciens, quam cùm vomuerit, sibi non constat æger, deinde anxietudo est circa viscera, interdumq; tam grauis dolor repente capiti adhærescit, vt neq; acutè audire, neque præ grauitate videre queat, sudor etiam multus graueolẽs effunditur, præsertim cùm dolor detinet, morbiq; remissionem facit. Color qualis in morbo regio ostenditur, hicque morbus priore paulò minùs lethalis est. Huic ita habenti ventrem inferiorem per hippophaës purgato, superiorem verò per veratrum, caputque tetragono purgato, cumq; per veratrum purgatus fuerit, postridie lacte asinino cocto aliquantulum purgato. Tertio autem die caprino cocto, eodemq; sanè modo quanto & quinto. At reliquis viginti diebus lac bubulum crudum, siue etiam caprinum, tertia aquæ mulsæ parte ammixta, ad congium potui exhibeto. Post inferiorem autem purgationem, eadem quæ aqua intercute detentis medicamenta porrigito. Reliquo tempore cùm lac bibit, in cœna panem exassatum sumat, pro opsonio verò habeat, ex piscibus quidem scorpium, aut callionymum, aut cuculum, aut squatinæ frustum cum condimentis coctum. Ex carnibus verò ouillas, aut pulli gallinacei, easque coctas.

Vinum bibat album, si cōferat, sin minùs, nigrum austerum, deinde obambulet postquam comederit, vt ne frigeat. Huic igitur prædictos cibos, si conferant, exhibeto, sin minùs, sorbitiones ex ptisana & milio. In hoc morbo si triginta dies æger præterierit, sanus euadit. Hi enim lethalis sit nécne decernunt. Est autem difficilis morbus. Alius crassus morbus. Oritur ex pituita alba, in vētre verò colligitur, vbi febres diuturnę corpus occuparint. Hic morbus initium sumit à facie, quæ intumescit, deinde ad ventrē defertur, quò cùm peruenerit, ventrem in magnitudinem attollit, corpusq; velut ab exercitatione lassitudine laborat, in ventre ponderis sensus & dolor vehemēs inest, & pedes intumescunt. Quòd si pluuia in terram effusa fuerit, pulueris odorem nō sustinet. Si verò in pluuia fortè fortuna constiterit, & terræ odorem senserit, de repente concidit. Hic morbus cùm intermittit, diutiùs tamen priore occupat, & tardiùs soluitur. Eum autem iisdem quibus aquam intercutem curare oportet, fomentis videlicet, medicamentis, cibariis, & exercitationibus vehemētibus. Hic morbus per sex annos detinet, deinde probè curatus cum tempore decedit, etiamsi per exordia nō curetur. Est autē molestus morbus, multamque curam postulat. De coxario morbo. Coxendicum autem morbus his ex causis multis pręcipuè oritur, si quis per multum tempus in sole versatus fuerit, & coxendices incaluerint, humorq; qui in articulis inest, ab æstu resiccatus fuerit. Quòd autem resiccetur ac concrescat, id mihi indicio est. Æger enim articulos, pręe dolore qui in eis est, vertere aut mouere non potest, & eò quod digiti constricti sunt. Dolor est ad lumbos præcipuè, & vertebras quæ ad coxēdices obliquæ sitæ sunt, & genua. In inguinibus autē simulq; coxendicibus dolor acutus & æstuosus diu insistit, & si quis eum erigat aut transmoueat, præ dolore quātum potest ingemiscit. Interdum verò etiam conuulsio, & rigor, & febris superuenit. Oritur autem etiam à bile & pituita, oritur quoq; etiam à sanguine, dolorque consimilis est, velut ab omnibus morbis, rigorq; & febris leuis interdum prehēdit. Sed eum qui hoc morbo ex sole tētatur hoc modo curare oportet. Corpus eius adhibito fomento humectato, & cibos & potus, aliaq; exhibenda, tepida & humida, eaque omnia cocta exhibeto. In cibo maza vtatur molli, nullo humore subacta, vinum bibat albū, aquosum, & corpore quietem agat, & quamuis exurgere nequeat, parum tamen quotidie obambulet, neq; frigeat, neque multum lauet. Cumq; tibi probè habere, corpusque humectum esse videbitur, leui adhibito fomēto multum foueto. Magis autem relaxat, & quod in articulis compactum est perhumectat. Postero verò die granum cnidium propinato. Quòd si nō iuuerit, hoc per infusum immittere oportet. Cape cumini triti heminā dimidiam, colocynthida nō dissectam, paruam & rotundam, in pila contusam, & tenuissimè tritam, & nitri Ægyptij rubri, tosti & læuigati minæ quadrantem. Hæc in ollam immittito, & olei heminam affundito,

οἶνον δὲ πινέτω λευκὸν, ἢν ξυμφέρῃ. ἢν δὲ μὴ, μέλανα αὐστηρόν. εἶτα περιπατεέτω μετὰ τὸ φαγεῖν, ὅκως ἂν μὴ ῥιγώσῃ. τούτῳ ἢν μὲν οὖν ξυμφέρῃ, τὰ σιτία διδόναι ἃ εἴρηται. ἢν δὲ μὴ ξυμφέρῃ, ῥοφήματα διδόναι πτισάνης ἢ κέγχρου. ταύτῃ τῇ νούσῳ ἢν τριήκοντα ἡμέρας παρέλθῃ ὁ νοσέων, ὑγιαίνεται. αὗται γὰρ κρίνουσιν ἢν θανάσιμος, ἢ μή. ἡ δὲ νοῦσος χαλεπή. Ἄλλο παχύ. γίνεται τὸ νόσημα ὑπὸ φλέγματος λευκοῦ. ξυνίσταται δὲ ἐν τῇ κοιλίῃ, ὁκόταν πουλυχρόνιοι κατάσχωσι τὸ σῶμα πυρετοί. ἄρχεται δὲ τὸ νόσημα ἐκ τοῦ προσώπου γίνεσθαι. καὶ οἰδέει τὸ πρόσωπον. εἶτα καθέρχεται ἐς τὴν κοιλίην. καὶ ὁκόταν ᾖ ἐν αὐτῇ, ἀείρει μεγάλην τὴν γαστέρα. καὶ τὸ σῶμα κοπιᾷ ὡς ὑπὸ ταλαιπωρίης. καὶ ἐς τὴν κοιλίην βάρος ἔνι, καὶ πόνος ἰσχυρός. καὶ οἱ πόδες οἰδέουσι. καὶ ἢν χυθῇ ὑετὸς ἐπὶ τῆς γῆς, τῆς κονίος ὀδμὴν οὐκ ἀνέχεται. ἢν δὲ ἑστηκὼς τύχῃ ἐν τῷ ὑετῷ καὶ ὀδμήσηται τῆς γῆς, ἐξαπίνης πίπτει. αὕτη ἡ νοῦσος διαπαύουσα τῆς προτέρης πλείονα χρόνον ἐπιλαμβάνει. καὶ χρονιωτέρη ἀπαλλάσσεται. μελετᾶν δὲ χρὴ ταύτην, ἐν τοῖσιν αὐτοῖσιν, οἷσι καὶ τὸν ὑδεριῶντα, ἤγουν πυριῆσι, καὶ φαρμάκοισι, καὶ ἐδέσμασι, καὶ ταλαιπωρίῃσιν. αὕτη ἡ νοῦσος ἐπιχειρέει μάλιστα ἓξ ἔτεα. εἶτα ἐξέρχεται μελετωμένη καλῶς ἐν χρόνῳ, ἤν γε καὶ μὴ κατ' ἀρχὰς ἰηθῇ. αὕτη ἡ νοῦσος χαλεπὴ, καὶ δέεται μελέτης πολλῆς. Περὶ ἰσχιάδος. [155] Ἰσχιὰς δὲ ἀπὸ τῶνδε τῶν ἀφορμῶν γίνεται μάλιστα τοῖσι πολλοῖσιν, ἢν ἔλθῃ ἐν τῷ ἡλίῳ πουλὺν χρόνον, καὶ τὰ ἰσχία διαθερμανθῇ, καὶ τὸ ὑγρὸν ἀναξηρανθῇ ὑπὸ τοῦ καύματος τὸ ἐνεὸν ἐν τοῖσιν ἄρθροισι. [156] ὡς δὲ ἀναξηραίνεται πήγνυται. τόδε δέ μοι τεκμήριον. ὁ γὰρ νοσέων στρέφεσθαι ἢ κινέειν τὰ ἄρθρα οὐ δύναται ὑπὸ τῆς ἐν αὐτοῖσιν ἀλγηδόνος, καὶ τοῦ ξυμπεπηγέναι [157] τοὺς δακτύλους. ἀλγέει δὲ μάλιστα τὴν ὀσφῦν, καὶ τοὺς σπονδύλους, τοὺς ἐν πλαγίων τῶν ἰσχίων, καὶ τὰ γούνατα. ἵσταται δὲ ἡ ὀδύνη ἐν τοῖσι βουβῶσι πλεῖστον χρόνον ἅμα καὶ τοῖσιν ἰσχίοισιν, ὀξεῖα καὶ καυματώδης. κἤν τις αὐτὸν ἀναστῇ, ἢ μετακινέῃ, ὑπὸ τῆς ἀλγηδόνος οἰμώζει ὁκόσον ἂν μέγιστον δύνηται. ἐνίοτε δὲ καὶ σπασμὸς ἐπιγίνεται καὶ ῥῖγος καὶ πυρετός. γίνεται δὲ καὶ ἀπὸ χολῆς καὶ φλέγματος. γίνεται δὲ καὶ ἀπὸ αἵματος, ὀδύνη παραπλήσιος ὡς ὑπὸ πάντων τῶν νουσημάτων. καὶ ῥῖγος καὶ πυρετὸς ἐνίοτε ἐπιλαμβάνει βληχρός. ἀλλὰ χρὴ ὧδε μελετᾶν τὸν ἀπὸ τοῦ ἡλίου ταύτην τὴν νοῦσον λαβόντα. ὑγραίνειν αὐτοῦ τὸ σῶμα τῇ πυριήσει. καὶ ἀπὸ τῶν σιτίων, καὶ ἀπὸ τῶν ποτῶν, καὶ τῶν ἄλλων τῶν διδομένων, διδόναι χλιαρὰ καὶ ὑγρά. ταῦτα δὲ πάντα ἑφθά. σιτίῳ καὶ μάζῃ χρέεσθω μαλθακῇ ἀτρίπτῳ. οἶνον δὲ πινέτω λευκὸν, ὑδαρέα. καὶ τῷ σώματι ἡσυχίην ἐχέτω, ἢν καὶ ἀδύνατος ᾖ ἀνίστασθαι, πλὴν ὀλίγα περιπατείτω ἑκάστης ἡμέρης. καὶ μὴ ῥιγούτω καὶ λουέσθω μὴ πολλά. ὁκόταν σοι δοκέῃ καλῶς ἔχειν καὶ ὑγρὸς εἶναι τὸ σῶμα, πυριῆσαι σφόδρα βληχρῇ τῇ πυριῇ. μᾶλλον γὰρ λύσει καὶ διυγραίνει τὸ συμπεπηγὸς ἐκ τῶν ἄρθρων. τῇ ὑστεραίῃ πίσαι τοῦ κνιδίου κόκκου. ἢν δὲ μὴ ὠφελήσῃ, [158] κλύσαι τούτοισι χρὴ αὐτόν. τρίβειν κυμίνου ἡμικοτύλιον, [159] σικύην ἄτμητον τῶν μικρῶν καὶ στρογγύλων ξυγκόψας ἐν τῷ ὅλμῳ. καὶ σήσας ὡς λεπτότατον νίτρου ἐρυθροῦ αἰγυπτίου τεταρτημόριον μνᾶς, ὀπτήσας, τρίψας τε λεῖον, ταῦτα ἐμβάλλειν ἐς χυτρίδα, καὶ ἐγχέαι ἐλαίου κοτύλην

μέλιτος ἡμικοτύλιον. οἴνου λευκοῦ κοτύλην,[160] καὶ σευτλίου χυλοῦ. ταῦτα ἕψειν ἕως ἂν σοι δοκέῃ καλῶς ἔχειν τοῦ πάχεος. εἶτα διηθήσας δι' ὀθονίου, παραμίξαι αὐτοῖσι μέλιτος ἀττικοῦ κοτύλην, ἢν μὴ βούλῃ ξυνεψεῖν τὸ μέλι. ἢν δὲ μὴ ἔχῃς ἀττικὸν κοτύλην τοῦ καλλίστου παραμίξας, ἑψῆσαι ἐν θυείῃ. ἢν δὲ τὸ κλύσμα παχύτερον ᾖ, παραχέαι οἴνου τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸ πάχος τεκμαιρόμενος, ἐν τούτῳ κλύζειν.[161] εἶτα ἐὰν χρὴ, μέχρι τριῶν ἡμερέων καθαίρεσθαι. ἢν δὲ πλείονας ἡμέρας καθαίρηται, τοῦ βοείου ἢ τοῦ αἰγείου γάλακτος τρεῖς κοτύλας δοῦναι ἐκπιεῖν. εἶτα τεῦτλα λιπαρὰ παρείπασα ἐν ἀρτύμασιν ἄναλτα, δοῦναι ἐσθίειν. ἐκ ταύτης δὴ τῆς νούσου,[162] πολλοὶ χωλοὶ ἐγίνοντο. Ην δὲ ἀπὸ χολῆς ἡ νοῦσος γίνηται, πῖσαι αὐτὸν ἐλλέβορον κάτω, ἢ ὀπὸν σκαμμωνίης. μετὰ δὲ τὴν τοιαύτην κάθαρσιν, πτισάνης χυλὸν, μέλι παραχέων, δύο ὀξυβάφια δοῦναι ἐκροφέειν. τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἢ τῇ τρίτῃ πυριήσας, γάλακτι ὀνείῳ ἑφθῷ ὑποκαθῆραι. ἐς ἑσπέρην δὲ τεύτλου λιπαροῦ δύο ὀξυβάφια ἐμφαγέτω, ἄλφιτα παραπάσας. οἶνον δὲ πινέτω λευκὸν, ὑδαρέα, γλυκὺν, καὶ νῦν καὶ μετὰ τὴν τοῦ φαρμάκου κάθαρσιν. ἢν δὲ ἀπὸ φλέγματος νοσέῃ, πῖσαι αὐτὸν τοῦ κνιδίου κόκκου, ἢ τοῦ ἱπποφαέος πυριήσας. μετὰ δὲ τὴν κάθαρσιν, τὰ αὐτὰ χρὴ προσφέρειν, καὶ ῥοφήματα καὶ ποτὰ, καὶ γαλακτοποσίην. τὰς δὲ μεταξὺ τῶν ἡμερέων, διαίτῃ χρεέσθω ὡς κουφοτάτῃ. καὶ ἢν μὲν ἀπὸ τούτων ὠφελῆται. ἢν δὲ μὴ, καῦσαι αὐτόν. τὰ μὲν ὀστώδεα, μύκησι. τὰ δὲ σαρκώδεα, σιδηρείοισι πολλὰς ἐσχάρας καὶ βαθείας. ἢν δὲ ὑφ' αἵματος νοσέῃ, πυριῆσαι, καὶ σικύην προσβάλλειν, καὶ φλεβοτομέειν τὰς ἐν τῇσιν ἰγνύῃσι φλέβας. ἢν δέ σοι δοκέῃ, καὶ τοῦ κνιδίου κόκκου πῖσαι αὐτόν. διαίτῃ δὲ χρεέσθω ὡς ξηροτάτῃ. οἶνον δὲ μάλλον μὲν μὴ πινέτω. ἢν δὲ ἄρα καὶ πίνειν θέλῃ, ὡς ἐλάχιστον καὶ ὑδαρέστερον δίδου. καὶ περιπατέειν ὀλίγα κέλευε. ἢν δὲ δυνατὸς ᾖ, πλεῖστα. ξυμφέρει δὲ καὶ τῷ ἀπὸ τοῦ φλέγματος νοσέοντι, τὰ τοιαῦτα ποιέειν. ἢν δὲ μὴ δύνηται ἵστασθαι, ἐν τῇ κλίνῃ χρὴ περιφέρειν ὡς πυκνότατα, ἀφ' οὗ ἂν νοσέῃ, καὶ ἄπαντα ὁμοίως, ὅκως ἂν ἐντὸς μὴ ξυμφυῇ ὁ χόνδρος. ἢν δὲ ξυμφυῇ καὶ τὰ ἄρθρα ξυμπαγῇ, πᾶσα ἀνάγκη χωλὸν γίνεσθαι τὸν ἄνθρωπον. καὶ ἢν βούλῃ κλύσαι τὸν ἀπὸ τοῦ αἵματος νοσέοντα, ὥστε αἷμα ἀπάγειν καὶ φλέγμα ἀπὸ τῶν ἰσχίων. τοῖσι δὲ δεῖ κλύζειν. ἁλὸς δραχμίδα τρίψας παραμίξαι ἐλαίου κοτύλην. καὶ ἀπὸ κριθέων ἑφθῶν, δύο κοτύλας. εἶτα οὕτω κλύζειν τοῦτον. οὕτω μελετῶν, τάχιστα ὑγιέα ποιήσεις. ἡ δὲ νοῦσος χαλεπὴ λίην ἐστὶ καὶ χρονίη.[163] Τέτανοι τρεῖς. Ην μὲν ἐπὶ τρώματι τέτανος γίνηται, πάσχει τάδε. αἱ γένυες πήγνυνται. καὶ τὸ στόμα διαίρειν οὐ δύναται. καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ δακρύουσι καὶ ἕλκονται. καὶ τὸ μετάφρενον πέπηγε. καὶ τὰ σκέλεα οὐ δύναται ξυγκάμπτειν, οὐδὲ τὰς χεῖρας, οὐδὲ τὴν ῥάχιν. ὁκόταν δὲ θανατώδης ᾖ, τὸ ποτὸν, καὶ τὰ βρώματα ἃ πρότερον ἐβεβρώκει, ἀνὰ τὰς ῥῖνας ἀνέρχεται ἐνίοτε. τοῦτον ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, πυριᾷν δεῖ. καὶ ἀλείψαντα λιπαρῶς, πρὸς τὸ πῦρ ἐκαθεν θάλπειν. καὶ χλιάσματα προστιθέναι, ὑπαλείψας τὸ σῶμα. καὶ ἀψίνθιον,

mellis heminam dimidiam, vini albi & ſucci betæ heminam, hæc quoad probam craſſitudinem habere tibi videantur coquito. Deinde his per linteum excolatis, mellis Attici heminam ammiſceto, niſi mel ſimul coquere velis. Quòd ſi Atticum deſit, mellis optimi cocti heminam in pila admiſceto. Si verò infuſum craſſius fuerit, de eodem vino habita conſuetudinis ratione affundito, eoq; infuſo aluum ſubluito. Deinde ſinito ad tres dies vſque vt purgetur. Quòd ſi pluribus diebus purgetur, lactis bubuli aut caprini heminas tres ebibendas dato, poſtea betas pingues inſulſas cōdimentis aſperſis comedendas præbeto. Ex hoc morbo multi claudi euadunt. At verò ſi ex bile morbus hic originem ſumpſerit, veratrum, aut ſcammonij ſuccum, deorſum purgans ei propinato. Poſt eiuſmodi verò purgationem, ſucci ptiſanæ melle affuſo acetabula duo ſorbēda exhibeto. Poſtero autem aut tertio die, admoto fomento, lacte aſinino cocto aliquantulum purgato. Sub veſperum betæ pinguis polenta aſperſa acetabula duo comedat. Vinum album, aquoſum, dulce, & nunc, & poſt medicamenti purgationem bibat. Si verò ex pituita ægrotet, ei granum cnidium, aut hippophaës, poſt admotum fomentum propinato. Poſt purgationem autem eaſdem ſorbitiones, & potus, & lactis potionem adhibere oportet. Interiectis verò diebus quàm leuiſſima victus ratione vtatur. Et ſi quidem ab his iuuetur, ſat eſt, ſin minùs, ei multas & altas cruſtas, in carnoſis quidem partibus per fungos, in oſſeis verò per ferramenta, inurito. Quòd ſi ex ſanguine ægrotarit, poſt adhibitum fomentum, & cucurbitulam admoueto, & venas in poplite ſecato. Si verò tibi etiam videatur, granum quoque cnidium ei propinato, quàm ſicciſſima autem victus ratione vtatur. Vinum quidem potiùs ne bibat, ſed ſi ſanè bibere velit, quàm minimum & dilutiſſimum exhibeto, & modicum obambulare iubeto, aut ſi poſſit, plurimùm. Ex pituita etiam ægrotanti eadem facere confert. Quòd ſi ſtare nequeat, eum creberrimè in lecto circumferre oportet, quacunque ex cauſa ægrotet, & per omnia ſimiliter, vt ne intus cartilago coaleſcat. Sin verò coaluerit, & articuli concreti fuerint, omninò hominem claudicare neceſſe eſt. Et ſi ei qui ex ſanguine ægrotat velis per infuſum aluum ſubluere, vt pituitam & ſanguinem à coxēdicibus deducas, ex his infuſum parare oportet. Salis pugillum tritum ad olei heminā ammiſceto, & hordei decocti heminas duas iniicito, deinde eiuſmodi infuſum immittito. Hac curatione citiſſimè ſanum reddideris. Morbus autē difficilis admodum & diuturnus eſt. Neruorum diſtentiones tres, Tetani vulgò dicti. Si quidem ex vulnere corporis neruorum diſtentio contingat, ſic afficitur. Maxillæ conſtringuntur, os diducere nequit, oculi lachrymantur & cōtrahuntur, dorſum rigidum eſt, neque crura, neque manus, neque ſpinam inflectere poteſt. Cùm verò lethalis fuerit, potus & cibi quos antè deuorauit, interdum per nares ſurſum feruntur. Huic cùm ſic habuerit fomenta admouere oportet, & pingui inunctum eminus ad ignem calefacere, & tepefactoria inuncto corpore adhibere. Et abſinthium &

lauri folia, aut hyoscyami semen tritum, & thus, deinde vino albo macerata, in ollam nouam infundito, deinde olei quantum vini affundito, quibus calefactis, multùm calidis corpus & caput vngito. Postea reclinatum, perfusione per carnem facta, vestibus albis, mollibus & puris contegito, vt vehemẽter exudet. Aquam mulsam tepidam, si eam quidem bibere possit, per os exhibeto, si verò non possit, per nares infundito. Vinum album, quàm suauissimum & copiosissimum potui dato. Quæ quotidie facienda sunt, donec sanus euadat. Morbus autem difficilis est, & confestim curatione indiget. Distentio in posteriora opisthotonos nuncupata. In distentione ad posteriora (opisthotono dicta) in reliquis eodem vt plurimùm modo afficitur æger. Oritur autem cùm circa posteriores ceruicis tendones, aut ex angina, aut vua, aut locis ad tonsillas purulentis affectus fuerit. Interdum verò etiam ex capite cùm febres superuenerint, conuulsio succedit, quinetiam & ex vulneribus. Hic in posteriora trahitur, & præ dolore, quo circa dorsum & pectus detinetur, lamẽtatur. Hic vehementer conuellitur, vt ægrè quidem qui adsunt eum continere possint, quin ex cubili excidat. Hic frequenter quidem die dolore afficitur, frequenter etiam leuiùs habet. Cùm sic habuerit, ei eadem quæ priori sunt exhibenda. Hic verò morbus, vt longissimè, ad dies quadraginta detinet, quos si effugerit, conualescit. Alia distentio. Hæc distentio minus quàm priores lethalis est, ab iisdem autem oritur. Plærique verò ex casu in posteriora, in morbum inciderunt. Sic igitur afficitur æger. Corpus totum conuellitur, interdum verò ad quancunq; corporis partem fortè contigerit, ea conuellitur. Et primùm quidem circumobambulat, deinde successu temporis, in lectum decidit, rursusque dolor & conuulsio remittit, cumque surrexerit, si fortè paucos dies huc & illuc oberrarit, postea rursus iisdem conflictatur doloribus. Atq; hæc ei contingunt, crebroque mutatur. Si quid comederit, id non nisi ægrè & exustum per inferiora secedit, sed ad pectus cibus defertur, & suffocationem facit. Hunc si eodem quo priores modo curaueris, citissimè sanum reddideris. Infusum autem ex ptisanæ coctæ cremore cum melle in aluum iniicito.

ἢ φύλλα δάφνης, ἢ τοῦ ὑοσκυάμου τὸν καρπὸν τρίψας, λιβανωτὸν, εἶτα οἴνῳ λευκῷ διεὶς, ἐγχέαι εἰς χυτρίδα καινήν. εἶτα ἐπιχέαι ἔλαιον ἴσον τῷ οἴνῳ. καὶ θερμήνας ἀλεῖψαι πολλῷ θερμῷ τὸ σῶμα καὶ τὴν κεφαλήν.[164] ἔπειτα κατακλίνας ἐμβάτη, ἀνω τὴν σάρκα ποιήσαντα,[165] καὶ ἀμφιέσαι ἱμάτια λευκὰ μαλθακὰ καθαρά, ὅκως ἂν ἐξιδρώσῃ σφόδρα. μελίκρητον δὲ χλιαρὸν διδόναι, ἢν μὲν δύνηται τοῦτο πίνειν κατὰ τὸ στόμα. ἢν δὲ μὴ δύνηται, ἐγχέειν κατὰ τὰς ῥῖνας. διδόναι δὲ οἶνον λευκὸν πίνειν, ὡς ἥδιστον καὶ πλεῖστον. ταῦτα χρὴ ποιέειν ἑκάστης ἡμέρης ἕως ἂν ὑγιὴς γένηται. ἡ δὲ νοῦσος χαλεπή. καὶ δέεται μελέτης παραχρῆμα. Ὀπισθότονος. Ὁ δὲ ὀπισθότονος, τὰ μὲν ἄλλα πάσχει πλῆθος τὰ αὐτά. γίνεται δὲ ὁκόταν τοὺς ἐν τῷ αὐχένι τένοντας τοὺς ὄπισθεν νοσήσῃ. νοσέει δὲ ἢ ὑπὸ κυνάγχης, ἢ ὑπὸ σταφυλῆς,[166] ἢ ὑπὸ τῶν ἀμφιβραγχίων ἐμπυϊσκομένων. ἐνίοτε δὲ καὶ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς πυρετῶν ἐπιγινομένων, σπασμὸς ἐπιγίνεται.[167] ἤδη δὲ καὶ ὑπὸ τρωμάτων. οὗτος ἕλκεται ἐς τοὔπισθεν. καὶ ὑπὸ τῆς ὀδύνης ὁ μετάφρενον καὶ τὰ στήθεα ἔχεται καὶ οἰμώζει. σπᾶται σφόδρα, ὥστε μόλις μὲν κατέχουσιν οἱ παρεόντες, ὡς μὴ ἐκ τῆς κλίνης ἐκπίπτειν. οὗτος πολλάκις μὲν τῆς ἡμέρης πονέει, πολλάκις δὲ κουφότερον διάγει. τούτῳ οὕτως ἔχοντι, ταῦτα χρὴ προσφέρειν, ἃ καὶ τῷ πρόσθεν. ἡ δὲ νοῦσος παρείει τὸ μακρότατον, ἄχρι τεσσαράκοντα ἡμερέων. ἢν δὲ ταύτας διαφύγῃ, ὑγιαίνεται. Ἄλλος τέτανος. Ὁ τέτανος ἧσσον θανατώδης, ἢ οἱ πρόσθεν. γίνεται δὲ ἀπὸ τῶν αὐτῶν. πολλοὶ δὲ καὶ πεσόντες ἐς τὰ ὄπισθεν, ἔλαβον τὸ νόσημα. πάσχει οὖν τάδε. σπᾶται ὅλον τὸ σῶμα. ἐνίοτε δὲ καὶ ὅπῃ ἂν τύχῃ τοῦ σώματος, σπᾶται. καὶ περιφοιτᾷ μὲν τὸ πρῶτον. ἔπειτα τοῦ χρόνου προσιόντος, ἐς τὴν κλίνην πίπτει, καὶ αὖθις ἀνῆκεν ὁ πόνος καὶ ὁ σπασμός. καὶ ἀναστὰς ἂν ἴσως παρέλθῃ ὀλίγας ἡμέρας. ἔπειτα αὖθις ἐν τοῖσιν αὐτοῖσιν ἄλγεσι κεῖται. ταῦτα πάσχει καὶ μεταβάλλει συχνὸν χρόνον. καὶ ἢν τι φάγῃ, οὐ διαχωρέει κάτω, ἢ μὴ μόλις, καὶ ταῦτα ξυγκεκαυμένα. ἀλλ' ἐν τοῖσι στήθεσιν ἔρχεται τὸ σιτίον. καὶ πνίγα παρέχει. τοῦτον τοῖσιν αὐτοῖσι θεραπεύων, οἷσι καὶ τοὺς πρόσθεν, τάχιστα ὑγιέα ποιήσεις. κλύζειν δὲ τῇ πτισάνῃ ἑφθῇ τῇ λεπτῇ καὶ μέλιτι.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΠΑΡΘΕΝΙΩΝ.

HIPPOCRATIS DE HIS QVÆ AD VIRGINES SPECTANT, LIBER.

INITIVM mihi ducendũ est in hac tractatione Medica, ab iis quæ perpetuò fiunt. Neque enim fieri potest, vt quis morborum naturam perspectam habeat, quod quidem artis est disquirere, nisi eam in singularibus, a principio ex qua discreti sunt cognoscat. Imprimis quidẽ de morbo sacro appellato, de attoni-

ΑΡΧΗ μοι τῆς ξυνθέσιος τῶν ἀεὶ ἐοντων ἰητρικῆς.[2] οὐ γὰρ δυνατὸν τῶν νοσημάτων τὴν φύσιν γνῶναι, εἴ περ ἐστι τῆς τέχνης ἐξευρεῖν, ἢν μὴ γνῷ τὴν ἐν τῷ ἀμερεῖ, κατὰ τὴν ἀρχὴν ἐξ ἧς διεκρίθη, πρῶτα περὶ τῆς ἱερῆς νούσου καλεομένης, καὶ περὶ τῶν ἀποπλήκτων, καὶ

καὶ περὶ τὰ δείματα, ὁκόσα φοβέονται οἱ ἄνθρωποι ἰσχυρῶς, ὥστε παραφρονέειν, καὶ ὁρῆν δοκέειν δαίμονάς τινας ἐφ' ἑωυτῶν δυσμενέας, ὁκότε μὲν νυκτὸς, ὁκότε δὲ ἡμέρης, ὁκότε δὲ ἀμφοτέρῃσι τῇσιν ὥρῃσιν. ἔπειτα ἀπὸ τῆς τοιαύτης ὄψιος, πολλοὶ ἤδη ἀπηγχονίσθησαν· πλέονες δὲ γυναῖκες, ἢ ἄνδρες. ἀθυμοτέρη γὰρ καὶ ὀλιγωτέρη φύσις ἡ γυναικείη. Αἱ δὲ παρθένοι ὁκόσῃσιν ὥρη γάμου παρανδρούμεναι, τοῦτο μᾶλλον πάσχουσιν ἅμα τῇ καθόδῳ τῶν ἐπιμηνίων, πρότερον οὐ μάλα ταῦτα κακοπαθεῦσαι. ὕστερον γὰρ τὸ αἷμα ξυλλείβεται ἐς τὰς μήτρας, ὡς ἀπορευσόμενον. ὁκόταν οὖν τὸ στόμα τῆς ἐξόδου μὴ εἴη ἀνεστομωμένον, τὸ δὲ αἷμα πλέον ἐπιρρέῃ, διά τε σιτία καὶ τὴν αὔξησιν τοῦ σώματος, τηνικαῦτα οὐκ ἔχον τὸ αἷμα ἔκροον, ἀναΐσσει ὑπὸ πλήθεος ἐς τὴν καρδίην, καὶ ἐς τὰς φρένας. ὁκόταν οὖν ταῦτα πληρωθέωσιν, ἐμωρώθη ἡ καρδίη. εἶτα ἐκ τῆς μωρώσιος, νάρκη. εἶτ' ἐκ τῆς νάρκης, παράνοια ἔλαβεν. ὥσπερ ὁκόταν καθημένου πουλὺν χρόνον, τὸ ἐκ τῶν ἰσχίων καὶ μηρῶν αἷμα, ἀποπιεχθὲν ἐς τὰς κνήμας καὶ τοὺς πόδας, νάρκην παρέχῃ. ὑπὸ δὲ τῆς νάρκης, ἀκρατέες οἱ πόδες ἐς ὁδοιπορίην γίνονται, ἔστ' ἂν ἀναχωρήσῃ τὸ αἷμα ἐς ἑωυτό. ἀναχωρέει δὲ τάχιστα, ὁκόταν ἐν ὕδατι ψυχρῷ τέγγηται ἄνω τῶν σφυρῶν. αὕτη μὲν οὖν ἡ νάρκη, εὐήθης. ταχὺ γὰρ παλίρροος, διὰ τὴν ἰθυτενίην τῶν φλεβῶν. καὶ ὁ τόπος τοῦ σώματος, οὐκ ἐπίκαιρος. ἐκ δὲ τῆς καρδίης καὶ τῶν φρενῶν, βραδέως παλίρροος. ἐπικάρσιαι γὰρ αἱ φλέβες, καὶ ὁ τόπος ἐπίκαιρος, ἔς τε παραφροσύνην καὶ μανίην ἕτοιμος. ὁκόταν δὲ πληρωθέωσι ταῦτα τὰ μέρεα, καὶ φρίκη ξὺν πυρετῷ ἀναΐσσει, πλανήτας τοὺς πυρετοὺς καλέουσιν. ἐχόντων δὲ τουτέων ὧδε, ὑπὸ μὲν τῆς ὀξυφλεγμασίης μαίνεται, ὑπὸ δὲ τῆς σηπεδόνος φονᾷ, ὑπὸ δὲ τοῦ ζοφεροῦ φοβέεται καὶ δέδοικεν, ὑπὸ δὲ τῆς περὶ τὴν καρδίην πιέξιος ἀγχόνας κραίνουσιν, ὑπὸ δὲ τῆς κακίης τοῦ αἵματος, ἀλύων καὶ ἀδημονέων ὁ θυμὸς κακὸν ἐφέλκεται. ἕτερα δὲ καὶ φοβερὰ ὀνομάζει, καὶ κελεύουσιν ἅλλεσθαι καὶ καταπίπτειν ἐς τὰ φρέατα, καὶ ἄγχεσθαι, ἅτε ἀμείνονά τε ἐόντα καὶ χρείην ἔχοντα παντοίην. ὁκότε δὲ ἄνευ φαντασμάτων, ἡδονή τις ἀφ' ἧς ἐρᾷ τοῦ θανάτου ὥσπερ τινὸς ἀγαθοῦ. φρονησάσης δὲ τῆς ἀνθρώπου, τῇ Ἀρτέμιδι αἱ γυναῖκες ἄλλα τε πολλὰ, ἀλλὰ δὴ καὶ τὰ πολυτελέστατα τῶν ἱματίων καθιερῶσι τῶν γυναικείων, κελευόντων τῶν μάντεων, ἐξαπατώμεναι. ἡ δὲ τῆς ἀπαλλαγῆς θεραπείη, ὁκόταν τι μὴ ἐμποδίζῃ τοῦ αἵματος τὴν ἀπόρρυσιν. κελεύω δ' ἔγωγε τὰς παρθένους ὁκόταν τὸ τοιοῦτον πάσχωσιν, ὡς τάχιστα ξυνοικῆσαι ἀνδράσιν. ἢν γὰρ κυήσωσιν, ὑγιέες γίνονται. εἰ δὲ μὴ, ἢ ἅμα τῇ ἥβῃ, ἢ ὀλίγον ὕστερον ἁλώσεται, εἴπερ μὴ ἀνδρωθῶσι. τῶν δὲ ἠνδρωμένων γυναικῶν αἱ στεῖραι μᾶλλον ταῦτα πάσχουσιν.

tis, de terroribus, ex quibus vehementer homines perterrentur, adeò vt desipiant, & interdum quidem noctu, quandoque verò interdiu, vtroque etiam quandoque tempore, dæmonas sibi infestos videre se existiment. Deinde ex huiusmodi visione iam strangulati sunt multi, at mulieres plures quàm viri, quòd muliebris natura animi magis sit demissi & pusilli. At virgines, quibus prope nuptiarum tempus instat vt viro coniungantur, istud sub mensium descensum magis experiuntur, cùm antea his malis non admodum conflictarentur. Postea enim sanguis in vtero continetur, velut qui effluere debeat. Cùm igitur exitui via minimè pateat, copiosior autem sanguis per cibos & corporis incrementum affluat, tunc sanguis effluuio carens, propter copiam ad cor & septũ transuersum resilit. Vbi igitur hæc oppleta fuerint, cor obstupescit, indeque torpor, & ex torpore dementia inuadit. Non secus ac si quis diutiùs sedeat, ex coxis ac femoribus in tibias & pedes depressus sanguis, torporem adfert, ex quo pedes ad ingrediendum impotentes redduntur, donec sanguis ad sese reuerterit, qui celerrimè recurrit, si steterit in aqua frigida, quæ malleolos superet. Hic igitur torpor facilè repellitur. Citò enim propter venarum rectitudinem recurrit, locusque hic corporis inter præcipuos non habetur. At ex corde & septo transuerso tardè recurrit, cùm venæ obliquæ sint, & locus præcipuus, & ad delirium ac insaniam opportunus. Cùm autem hæ partes oppletæ fuerint, etiam horror cum febre irruit, febres inerrantes appellant. Quæ cùm ita se habeant, ob acutam quidem inflammationem insanit, ob putredinem clamat, ob caliginem terretur & timet, ob oppressionem verò quæ circa cor est, suffocationem sibi parant, ob sanguinis autem vitium animus anxietudine & impotentia conflictatur & malum contrahit. Quinetiam alium horrendum in modum appellat, & in puteos desilire ac præcipitare, seseque strangulare iubent, velut hæc præstantiora sint, omnemque vtilitatem excedant. Interdum verò citra spectra, voluptas quædam noctis tanquam boni cuiusdam expetendæ incessit. Redeunte autem ad mentem homine, mulieres cùm alia multa, tum verò etiam pretiosissimas vestes muliebres Dianæ consecrant, à vatibus id iubentibus deceptæ. Verùm ad huius mali liberationem curatio est, si nihil sanguinis effluxum impediat. Equidem virginibus suadeo quibus tale quid accidit, vt citissimè cum viris coniungantur. Si enim conceperint, sanæ euadunt. Quod nisi fiat, vnà cum pubertate, aut non ita multò pòst, his tentabuntur, nisi viro iungantur. Ex mulieribus verò quæ viris iunctæ sunt, sterilibus ista magis contingunt.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΓΥΝΑΙΚΕΙΗΣ ΦΥΣΙΟΣ.

HIPPOCRATIS DE NATVRA MVLIEBRI, LIBER.

De natura muliebri & morbis ista mihi dicenda sunt. Potissimùm quidem in rebus humanis causam esse diuinum numen, deinde mulierum naturas & colores. Quæ enim admodum albæ sunt, humidiores & ad fluxionem magis comparatæ, nigrę verò duriores & adstrictiores. Quæ ad vini colorem vergunt, medium quid inter vtrasque habent. Ad eundem etiam modum in ætatibus contingit, iuuenes quidem humidiores sunt, fereq; copioso sanguine abundant, seniores verò sicciores, paucoq; sanguine redundantes. Mediæ, medium quid inter vtrasque habent. Eum autem qui ista probè tractare volet, primùm quidem à diuino numine initium sumere oportet, postea tum mulierum naturas dignoscere, tũ ætates, & anni tempestates, locaq; vbicunque fuerint. Frigida enim loca ad fluxionem sunt cõparata, calida verò sicca & quieta. Doctrinæ autem initium à suapte natura humido faciendum est. Si hydrops in vteris oboriatur, menses pauciores & deteriores contingunt, deinde de repente deficiunt, venter intumescit, mãmæ siccæ euadunt, & in reliquis malè habet, sibiq; vtero gestare videtur, ex quibus eam aqua intercute laborare cognoscas. Quin & ex vterorum osculo indicium sumitur, ad tactum enim gracile deprehenditur, febrisq; & aqua ipsam inuadit, quoque longiùs tempus processerit, dolor imum ventrem, lumbos, & laterum inanitatem detinet. Hic morbus ex abortione præcipuè oritur, & ex aliis etiam cõtingit. Cùm sic habuerit, calida lauare & tepefacientia admouere oportet, quoad dolor non ampliùs detineat, & medicamentum deorsum purgans propinare. Post medicamentum verò, vteris fomentũ ex stercore bubulo admoueto, deinde quod ex cantharide paratur in subdititio apponito, tribus diebus intermissis, id quod ex felle conficitur. Vno verò die intermisso, per tres dies infusum ex aceto adhibeat. Et si quidem venter mollis euadat, & febres cessent, ac menses suboriantur, cum viro cõiungatur. Sin minùs, eadem rursus facito, quoad menses decurrant, & quibusdam in subdititio appositis vtatur. Intermediis autem diebus, crethmi corticem, & pæoniæ grana nigra, & sambuci fructum ex vino ieiuna bibat, eaq; plurimam mercurialem, alliaque cocta & cruda edat. Cibis mollibus, & polypis, aliisque mollibus vtatur. Quòd si pepererit, conualescit. Si vteri ad hepar processerint, de repente vox deficit, dentes inter se collidit, & color niger euadit. Hæc autem de repente cùm sana est cõtingunt. Hic verò affectus præcipuè virgines vetulas affligit & viduas, quæ iuuenes pepererunt, & viduitatem experiuntur. Cùm sic habuerit, infra manu propulsione facta, sub hepate & præcordiis fascia deligato, oreq; diducto vinum odoratissimum infundito. Naribus graueolẽtibus admo-

Περὶ δὲ τῆς γυναικείης φύσιος καὶ νοσημάτων, τάδε λέγω· μάλιστα μὲν τὸ θεῖον ἐν τοῖσιν ἀνθρώποισιν αἴτιον εἶναι. ἔπειτα αἱ φύσιες τῶν γυναικῶν καὶ χροιαί. αἱ μὲν γὰρ ὑπέρλευκοι, ὑγρότεραί τε καὶ ῥοωδέστεραι. αἱ δὲ μέλαιναι, σκληρότεραι καὶ στρυφνότεραι. αἱ δὲ οἰνωπαὶ, μέσον τι ἀμφοτέρων ἔχουσιν. οὕτω δὲ καὶ περὶ τῶν ἡλικιῶν ξυμβαίνει. αἱ μὲν νέαι, ὑγρότεραι καὶ πολύαιμοι ὡς ἐπιτοπολύ. αἱ δὲ πρεσβύτιδες, ξηρότεραι καὶ ὀλίγαιμοι. αἱ δὲ μέσαι, μέσον τι ἀμφοτέρων ἔχουσιν. δεῖ δὲ τὸν ὀρθῶς ταῦτα χειρίζοντα, πρῶτον μὲν ἐκ τῶν θείων ἄρχεσθαι. ἔπειτα διαγινώσκειν τάς τε φύσιας τῶν γυναικῶν καὶ τὰς ἡλικίας, καὶ τὰς ὥρας, καὶ τοὺς τόπους οὗ ἂν ἦ. οἱ μὲν γὰρ τῶν τόπων ψυχροὶ ῥοώδεις. οἱ δὲ γε θερμοὶ, ξηροὶ καὶ στάσιμοί εἰσιν. ἄρχομαι δὲ διδάσκειν ἀπὸ τοῦ ὑγροδεστάτου φύσιν. ἢν ὕδερος ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἐγγένηται, τὰ ἐπιμήνια ἐλάσσω καὶ κακίω γίνεται. ἔπειτα ἐξαπίνης ἐκλείπει. καὶ ἡ γαστὴρ ἐπανοιδέει. καὶ οἱ μαζοὶ ξηροὶ γίνονται, καὶ τἄλλα πονηρῶς ἔχει. καὶ δοκέει ἐν γαστρὶ ἔχειν· καὶ τουτέοισι γνώσῃ, ὅτι ὑδεραίνει. σημαίνει δὲ καὶ ἐν τῷ στόματι τῶν ὑστερέων. ψαύουσι γὰρ ἰσχνὸν φαίνεται. καὶ πῦρ καὶ ὕδωρ αὐτὴν λαμβάνει. ὁκόσῳ δ' ἂν ὁ χρόνος πλείων γίνηται, ὀδύνη τὴν νειαίραν γαστέρα, καὶ τὰς ἰξύας, καὶ τοὺς κενεῶνας ἴσχει. αὕτη ἡ νοῦσος ἐκ τρωσμοῦ μάλιστα γίνεται. γίνεται δὲ καὶ ἐξ ἄλλων. ὁκόταν ὧδε ἔχῃ, λούειν χρὴ θερμῷ, καὶ χλιάσματα προστιθέναι, ἢν ἡ ὀδύνη μὴ ἔχῃ. φάρμακον χρὴ πίσαι κάτω. μετὰ δὲ τὸ φάρμακον, πυριῆν ἐκ τοῦ βολβίτου τὰς ὑστέρας. ἔπειτα προσθεῖναι, τὸ ξὺν τῇ κανθαρίδι, διαλιπὼν ἡμέρας τρεῖς, τὸ ξὺν τῇ χολῇ. μίαν δὲ διαλιπὼν, τρεῖς ἡμέρας κλυσάτω ἐν τῷ ὄξει. καὶ ἢν μὲν ἡ γαστὴρ γένηται λαπαρὴ, καὶ οἱ πυρετοὶ πεπαυμένοι ἔωσι, καὶ τὰ ἐπιμήνια γίνηται, τῷ ἀνδρὶ ξυγκοιμάσθω. ἢν δὲ μὴ, αὖθις τὰ αὐτὰ ποιέειν, ἔστ' ἂν γίνηται τὰ ἐπιμήνια, καὶ ἐνίοισι προσθετοῖσι χρήσθω. μεταξὺ δὲ ἡμέρας πινέτω τῆς κρήθμου τὸν φλοιὸν. καὶ γλυκυσίδης τοὺς μέλανας κόκκους καὶ τῆς ἀκτῆς τὸν καρπὸν, ἐν οἴνῳ νῆστις. καὶ τὴν λινόζωστιν ἐσθιέτω, ὡς πλείστην. καὶ σκόροδα ἑφθὰ καὶ ὠμὰ. καὶ σιτίοισι μαλθακοῖσι. καὶ τοῖσι πουλύποσι. καὶ τοῖσιν ἄλλοισι μαλθακοῖσιν. ἢν δὲ τέκῃ, ὑγιὴς γίνεται. Ἢν αἱ μῆτραι πρὸς τὸ ἧπαρ ἔλθωσιν, ἄφωνος ἐξαπίνης γίνεται. καὶ τοὺς ὀδόντας ξυνερείδει. καὶ ἡ χροιὴ μέλαινα γίνεται. ἐξαπίνης δὲ ταῦτα πάσχει, ὑγιὴς ἐοῦσα. γίνεται δὲ τὸ τοιοῦτον πάθος, παρθένοισι μάλιστα παλαιῇσι ἐούσῃσι. καὶ χήρῃσιν, αἳ νέαι ἐοῦσαι καὶ τεκοῦσαι χηρεύουσιν. ὁκόταν ὧδε ἔχῃ, τὴν χεῖρα προσώσας κάτω ἀπὸ τοῦ ἥπατος, ἀποδῆσαι ταινίῃ ὑπὸ τὰ ὑποχόνδρια, καὶ τὸ στόμα διαγαγὼν οἶνον εὐωδέστατον ἐγχέαι, καὶ προσέχειν τὰς ῥῖνας, καὶ ὑποθυμιᾶν

τὰ κακά

τὰ κακώδεα. ὑπὸ δὲ τὰς ὑστέρας, τὰ εὐώδεα.[11] ἐπὴν δὲ ἑωυτῆς φρονήσῃ, πίσαι φάρμακον κάτω. καὶ μεταπίσαι γάλα ὄνου. ἔπειτα πυριῆσαι τὰς ὑστέρας εὐώδεσι καὶ προσθεῖναι τὰ ἔξω τῇ βουπρήστιδι τῇ δὲ ὑστεραίῃ, νέτωπον. διαλιπὼν δὲ δύο ἡμέρας,[11] κλύσαι τὰς ὑστέρας, εὐώδεσι. τῇ δὲ ὑστεραίῃ προσθεῖναι τὴν γλήχωνα. διαλιπὼν δὲ μίαν ἡμέρην, θυμιῆσαι τοῖσιν ἀρώμασι.[12] ταῦτα ποιέειν τὴν χήρην. τὴν δὲ παρθένον, πείθειν συνοικῆσαι ἀνδρί. πρὸς δὲ τὰς ὑστέρας προσφέρειν μηδέν, μηδὲ τὸ φάρμακον πίνειν. κόνυζαν δὲ καὶ καστόριον διδόναι ἐν οἴνῳ νήστει. καὶ τὴν κεφαλὴν μὴ ἀλειφέσθω τοῖσιν εὐώδεσι, μηδὲ ὀσφραινέσθω.
[13] ἢν προσέλθωσιν αἱ μῆτραι καὶ ἐξέλθωσιν ἔξω, πῦρ ἔχει μάλιστα τὰ αἰδοῖα καὶ τὴν ἕδρην. καὶ τὸ οὖρον στάζει κατ' ὀλίγον, καὶ δάκνεται. ταῦτα πάσχει, ἢν ἐκ τόκου ἐοῦσα[14] τῷ ἀνδρὶ μὴ ξυγκοιμηθῇ. ὁκόταν δὲ οὕτως ἔχῃ, μύρτα καὶ λωτοῦ πρίσματα ἑψήσας, ἐν ὕδατι[15] καταθεὶς, τὴν νειαίρην προσχείσθω. καὶ ὡς ψυχρότατον πρὸς τὰ αἰδοῖα, καὶ τὰ λεῖα καταπλάσσειν. ἔπειτα πίνουσα[16] ὕδωρ, φακὸν, καὶ μέλι, καὶ ὄξος, ἕως ἂν μεταρθῶσιν αἱ ὑστέραι, ἐμείτω. καὶ τὴν κλίνην πρὸς ποδῶν ὑψηλοτέρην κείσθαι. καὶ ὑποθυμιῆν[17] ὑπὸ τὰ αἰδοῖα, τὰ εὐώδεα, καὶ ὑπὸ τὰς ῥῖνας, τὰ κακώδεα. σιτίοισι δὲ χρήσθω, ὡς μαλθακωτάτοισι καὶ ψυχροῖσι.[18] καὶ τὸν οἶνον ὑδαρέα πινέτω, μὴ λευκόν. μὴ λουέσθω δὲ μηδὲ μετ' ἀνδρὸς συγκοιμάσθω. ἢν δὲ παντάπασιν ἐκ τῶν αἰδοίων ἐκπέσωσιν,[19] ἐκκρέμαται ὥσπερ ὄσχη. καὶ ὀδύνη λαμβάνει τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ τὰς ἰξύας.[20] καὶ ὁκόταν ὁ πόνος ἐγγένηται, οὐ θέλουσιν ἐς χώρην ἰέναι. ἡ δὲ νοῦσος λαμβάνει[21] ὁκόταν ἐκ τόκου ἐοῦσα πονήσῃ τὰς ὑστέρας, ἢ τῷ ἀνδρὶ ἐν τῷ λοχίῳ συγκοιμηθῇ. ὁκόταν δὲ οὕτως ἔχῃ, ψύγματα χρὴ προστιθέναι πρὸς τὰ αἰδοῖα. καὶ τὸ ἔξω ἐὸν ἀποκαθήρας, σιδίῳ ἐν οἴνῳ μέλανι ἑψήσας τούτῳ περιπλύνας, εἴσω ἀπωθέειν. εἶτα μέλι καὶ ῥητίνην μίξας, ἐγχεῖν. καὶ κατακείσθω ὑπτίη, ἄνω τοὺς πόδας ἔχουσα ἐκτεταμένη. ἔπειτα σπόγγους ἐπιθεὶς, ἀναδῆσαι ἐκ τῶν ἰξύων. ὁκόταν δὲ οὕτως ἔχῃ, σιτίων μὲν ἀπεχέσθω. ποτῷ δὲ ὡς ἐλαχίστῳ χρήσθω, μέχρις ἂν ἑπτὰ ἡμέραι παρέλθωσι. καὶ ἢν μὲν οὕτως ἐθέλωσιν εἰσιέναι. ἢν δὲ μὴ,[22] μακρὰς περιξέσας καὶ θερμήνας, περιπλύνας τε καὶ χρίσας, καὶ δήσας τὴν γυναῖκα πρὸς κλίμακα, κρούειν τὴν κλίμακα κατὰ κεφαλῆς. καὶ τῇ χειρὶ ἐσωθεῖν τὰς ὑστέρας. ἔπειτα ξυνδῆσαι αὐτῆς τὰ σκέλεα ἀπαλλάξ, καὶ ἐᾶν ἡμέρην καὶ νύκτα οὕτω. καὶ διδόναι ὀλίγον χυλὸν πτισάνης ψυχρὸν, ἄλλο δὲ μηδέν. τῇ δὲ αὔριον κατακλίνας, ἐπὶ τὸ ἰσχίον σικύην προσβάλλειν ὡς μεγίστην, καὶ ἐᾶν χρόνον πουλὺν ἕλκειν. ἐπὴν δὲ ἀφέλῃς, μὴ ἀποσχάζειν, ἀλλὰ κατακλίνας, ἐᾶν. καὶ μὴ προσφέρειν ἄλλο, ἢ τὸν χυλὸν, ἕως ἂν ἑπτὰ ἡμέραι παρέλθωσιν. ἢν δὲ διψῇ, ὕδωρ διδοῦ ψυχρὸν ὡς ἐλάχιστον. ἐπὴν δὲ αἱ ἑπτὰ ἡμέραι παρέλθωσι, σιτίοισιν ὡς μαλθακωτάτοισι καὶ ἐλαχίστοισι χρεέσθω. ἢν δὲ ἀποπατῆσαι θέλῃ, ἀνακειμένη ἀποπατείτω,[23] ἕως ἂν τεσσαράκοντα ἡμέραι παρέλθωσιν. ἔπειτα ἀνιστάτω, καὶ περιχωρείτω ὡς ἐλάχιστα. καὶ μὴ λουέσθω.[24] μηδὲ ὑποθυμιήσθω τοῖσι κακώδεσι. καὶ ἐσθιέτω ὀλίγα.[25] ἢν αἱ μῆτραι ἅψωνται, προσέχονται, καὶ ἢν ἅψῃ, ὅψει σκληρὸν ὑπὸ τῇ κενεῶνι. καὶ ὀδύνη λαμβάνει τὴν νειαίρην γαστέρα,

tis suffitum parato, subter verò ad vteros odorata apponito. Vbi ad se redierit, medicamentum deorsum purgans propinato, posteaq; lac asininum bibendum dato. Deinde admotis ad vteros fomentis odoratis, medicamenta ex bupresti in subditio apponito, postridie verò netopum. Intermissis autem diebus duobus, vteros per odorata infusa eluito, & postero die pulegium subdito. Intermisso verò die vno, suffitū ex aromatibus parato. Atq; hæc viduam facere imperato, virgini verò vt viro iungatur persuadeto. Vteris verò nihil adhibeto, neque medicamentum bibendum dato, sed conyzam & castorium ex vino ieiunæ exhibeto. Caput odoratis ne vngatur, neque ea olfaciat. Si vteri prociderint & foras prodierint, ignis pudenda præcipuè & sedem occupat, vrina paulatim stillat ac mordet. Hæc contingunt si recens à partu cum viro concubuerit. Cùm sic habuerit, myrti baccis & loti ramentis in aqua decoctis, eaq; deposita, imum ventrem, & quàm frigidissima pudenda perfundito, & leuiter trita ex cataplasmate apponito. Deinde vbi aquā biberit, lenticulam, mel & acetum, vomat quoad vteri subleuati fuerint. Et lecto à pedibus excitato iaceat, pudendisq; suffitum ex graueolētibus admoueat, naribus verò ex odoratis. Cibis autem quàm mollissimis & frigidis vtatur, & vinū aquosum album bibat, non lauet, neq; cum viro dormiat. At verò si penitus extra pudenda prociderint, velut scrotum propendent, & dolor imū ventrem & lumbos prehendit, progressuq; temporis ad locū suum redire nolunt. Morbus autem inuadit, cùm partui vicina vteris laborarit, aut puerperij purgamentis euntibus viro condormierit. Cùm sic habuerit, refrigerantibus pudendis admotis, quod foris est vino nigro in quo malum punicū coxerit repurgatum & ablutum, intro retrudito, deinde mel admixta resina infundito, supinaque sursum sublatis & extentis pedibus iaceat, postea appositas spongias ex lumbis religato. Cùm verò ita habuerit, cibis quidem abstineat, potu autē quàm paucissimo vtatur, quoad septem dies præterierint. Et si quidem sic intro redierint, satis est, sin minùs, summis vteris derasis & calefactis, ablutis & illitis, alligataque ad scalam muliere, scalam ad caput cōcutito, & manu vteros intro trudito, postea eius cruribus alternatim simul colligatis, sic per diem & noctem sinito, & paucum ptisanę succum frigidum, nihilque aliud exhibeto. Postero autem die reclinatæ coxendici cucurbitulam quàm maximam adhibeto, multoq; tempore trahere sinito. At postquā detraxeris, cutem ne pertundito, sed recumbere sinito, nihilq; aliud quàm succum exhibeto, quoad dies septem præterierint. Quòd si sitiuerit, aquā frigidam quàm paucissimam dato. At vbi dies septem præterierint, cibis quā mollissimis & paucissimis vtatur. Quòd si aluum deiicere velit, recumbēs deiiciat, quoad dies quadraginta pręterierint. Deinde surgat & quàm minimùm ambulet, neq; lauetur, neq; suffitū ex graueolentibus adhibeat, & parum comedat. Vteri si adhæserint, inniuntur, & si attigeris duritatem sub lateris inanitate deprehēdes, dolor imum ventrem inuadit,

& laterum mollitudinem, & lumbos, dolorq; ad crus fertur, neq; extendere poteſt. Plærunq; verò pus colligunt, & linamentorum curatione indigentes, niſi vras, aut ſeces, fluore pereunt. Vbi ſic habuerit, medicamentum deorſum purgans propinato, multaq; calida lauato & foueto, cumq; recens lota, aut fota fuerit, iubeto vt quæ ſenſim admota manu eam contrectarit, os locellorum detrahat, ſuffitumq; ex myrrha calonia affuſo roſaceo ſubter paret. Bibat autem pœoniæ grana nigra quinq;, ex vino odorato, caſtorio admixto, & in ſanam coxam recumbat, eiq; baccarim, aut oleum albũ admoueat, allia plurima, tum cruda, tum cocta edat, ſuccum ſorbeat, cibiſq; mollibus vtatur. Vbi autem dolor ſedatus fuerit, in ſanam coxam abduces, deinde ex vrina, lauro aſperſa, fomentũ parato, & à fomento cyclaminum adhibeto. Poſtero verò die lotæ ſuffitum ex aromatis admoueto. Præcipuè autem ex hoc morbo infœcundæ redduntur. Si vterorum os complicatum fuerit, menſes non ſuboriuntur. Si verò ſuboriantur, pauci ſunt & vitioſi, & vbi cum viro congreditur, dolet, dolorq; imũ ventrem & lumbos detinet. Quòd ſi digito contrectet & perquirat oſculum, nõ comparet. Vbi ita habuerit, fomentum ex vrina humana adhibeto, & à fomẽto lenticulæ decocto lauetur. Deinde poſt lotionem vnguẽto Ægyptio vteri foueantur. Quòd ſi ad nares odor peruenerit, eam ſanam fore ſpes eſt. Cumq; dormire volet, oleum Ægyptium ex lana in ſubdititio apponito. Poſtero verò die num magis directi fuerint cõſiderato, poſtea odoratis foueto, & purgantia quę minimè mordeãt ſubter apponito, poſtq; ſubdititia æquali aceti parte admixta eluito. Cùm verò mẽſes adfuerint, ieiuna & illota, poſt ſuffitum virum adeat. Ex hoc autem potiſſimũ morbo ſteriles euadunt. Si vteri ad coxendicem emineãt, tum menſes non eunt, & dolor ad imum ventrem & lateris inanitatem peruenit, ac ſi digito cõtigeris, os in coxendice deprehendes. Cùm ita habuerit, calida lauato, & allia quàm plurima comedenda dato, & lac ouillum impermixtum bibat. Et poſtquã impermixtum comederit, deinde fomento adhibito medicamentum deorſum purgans exhibeto. Poſtquã autem purgata fuerit, rurſus vteros ex fœniculo & abſinthio ſimul pexmixtis foueto. Vbi verò recens fota fuerit, os digito abſtrahito, poſtea ſcillam in ſubdititio apponito, poſt hoc autem intermiſſione facta, quod cum narciſſino conficitur. Quòd ſi tibi perpurgata videatur, netopum ſubter apponito, poſteroq; die vnguentum roſaceum. Primo autem menſium die à ſubdititiis ceſſato, poſtridie verò vbi defecerint, incipito. In menſibus autem ſi quidẽ ſanguis erumpat, ſatis eſt, ſin minùs, cantharidas quatuor, reſectis pedibus, alis, & capite bibat, pœoniæq; nigra grana quinq;, & ſepię oua, liniq; ſemen ex vino. Quòd ſi dolor & vrinæ ſtillicidium detinuerit, in calida deſideat, & aquã mulſam aquoſam bibat. Si verò ſub primũ diem purgata non fuerit, rurſus bibat quoad purgatio adſit, quæ vbi adfuerit, ieiuna virum adeat. In purgatione mercurialem edat, & polypos coctos, cibiſq; mollibus vtatur.

καὶ τοὺς κενεῶνας, καὶ τὰς ἰξύας. καὶ ἐς τὸ σκέλος ὀδύνη ἐμπίπτει. καὶ ἐκτείνειν οὐ δύναται. πολλάκις δὲ καὶ ἐκπυΐσκονται ἔμμοτοι γινόμεναι. καὶ ῥεόμεναι ἀποθνήσκουσιν, ἢν μὴ καύσῃς ἢ τάμῃς. ὁκόταν δὲ ὧδε ἔχῃ, φάρμακον χρὴ πίσαι κάτω. καὶ λούειν πολλῷ θερμῷ, καὶ πυριῆν. καὶ ὁκόταν νεόλουτος ἦ, ἢ νεοπυρίητος, κελεύειν [26] περιαπαλάσσεσθαι, ἀφελκύσαι τὸ στόμα τῶν ὑστερέων. καὶ ὑποθυμιῆν καλωνίην σμύρναν [27] ῥόδινον περιχέων. πινέτω δὲ γλυκυσίδης κόκκους πέντε τοὺς μέλανας τοῦ καστορίου ξυμμίσγων ἐν οἴνῳ εὐώδει. 10 [28] καὶ κατακείσθω ἐπὶ τοῦ ὑγιέος ἰσχίου. καὶ προστιθέσθω βάκκαριν ἢ λευκὸν ἔλαιον, πρὸς τὸ ὑγιὲς ἴσχιον. καὶ ἐσθιέτω σκόροδα πλεῖστα, καὶ ὠμὰ, καὶ ἑφθά. καὶ τὸν χυλὸν ῥοφείτω. καὶ σιτίοισι μαλθακοῖσι χρήσθω. ἐπὴν δὲ ἡ ὀδύνη παύσηται, [29] ἀπάξεις, ἐπὶ τὸ ὑγιὲς ἴσχιον. ἔπειτα πυριῆν τῷ οὔρῳ, [30] περιπάσσοντα τῆς δάφνης. καὶ ἐκ τῆς πυριῆς προστιθέναι τὸ κυκλάμινον. τῇ δὲ ὑστεραίῃ λουσαμένην, ὑποθυμιᾶσθαι τοῖσιν ἀρώμασι. μάλιστα δὲ ἐκ ταύτης ἄτεκνοι γίνονται.

Ἢν ὑποπλιχθῇ τὸ στόμα τῶν μητρέων, τὰ ἐπιμήνια οὐκ ἐγγίνεται. ἢν δὲ ἔλθῃ, ὀλίγα καὶ πονηρά. καὶ τῷ ἀνδρὶ ὁκόταν 20 ξυνίῃ, ἀλγέει καὶ ὀδύνη τὴν νειαίραν γαστέρα ἴσχει, καὶ τὰς ἰξύας. [31] καὶ ἢν ἀφάσσῃ τῷ δακτύλῳ, καὶ σκέπτηται τὸ στόμα, οὐ δῆλόν ἐστιν. ὁκόταν ὧδε ἔχῃ, πυριῆν χρὴ τῷ ἀνθρωπίνῳ οὔρῳ. ἐπὴν δὲ πυριήσῃ, λουσάσθω ἀπὸ τοῦ φακίου. ἔπειτα λουσαμένην, πυριάσθω τῷ αἰγυπτίῳ μύρῳ τὰς ὑστέρας. καὶ ἢν ἐς τὰς ῥῖνας ἀνέλθῃ ἡ ὀδμὴ, ἐλπὶς αὐτὴν ὑγιέα γενέσθαι. καὶ ὁκόταν μέλλῃ καθεύδειν, προστιθέσθω τὸ αἰγύπτιον ἔλαιον ἐν εἰρίῳ. τῇ δὲ αὔριον σκέψασθαι, ἢν τι μᾶλλον ὀρθῶνται. ἔπειτα πυριῆν εὐώδεσι, καὶ προστιθέναι ἃ μὴ δήξεται καθαρτήρια. καὶ μετακλύζειν μετὰ τὰ προσθετὰ, ἴσον τὸ ὄξος μί- 30 σγων. ὅταν δὲ τὰ ἐπιμήνια ἔλθῃ, ἐκ νήστιος οὖσα καὶ ἀλουτήσασα, καὶ θυμιησαμένη, τῷ ἀνδρὶ συνέστω. μάλιστα δὲ ἐκ ταύτης τῆς νούσου ἄφοροι γίνονται.

Ἢν αἱ μῆτραι πρὸς τὸ ἰσχίον διαθέωσι, τά τε ἐμμήνια οὐκ ἔρχεται. καὶ ὀδύνη ἐς τὴν νειαίραν γαστέρα φοιτᾷ, καὶ ἐς τὸν κενεῶνα. καὶ ἢν ἀφάσσῃ τῷ δακτύλῳ, ὄψει τὸ στόμα ἐν τῷ ἰσχίῳ. ὅταν ὧδε ἔχῃ, λούειν θερμῷ. καὶ σκόροδα διδόναι ἐσθίειν ὡς πλεῖστα. καὶ γάλα οἷος πινέτω [33] ἄκρητον. καὶ ἐπειδὰν δὲ καταρροφήσῃ ἄκρητον, ἔπειτα πυριήσας δοῦναι φάρμακον κάτω. ἐπειδὰν δὲ καθαρθῇ, αὖθις πυριῆν τὰς ὑστέρας, τῷ μαράθῳ καὶ τῷ ἀψινθίῳ 40 συμμίσγοντας. ἐπὴν δὲ νεοπυρίητος ἦ, ἀφέλκειν τὸ στόμα τῷ δακτύλῳ. ἔπειτα προσθεῖναι τὴν σκίλλαν. μετὰ δὲ τοῦτο ξὺν τῷ ναρκισσίνῳ διαλιπών. ἢν δέ σοι δοκέῃ κεκαθάρθαι, νέτωπον προστίθεσθαι. τῇ δὲ ὑστεραίῃ, ῥόδινον μύρον. παύσασθαι δὲ τοῦ προστιθέναι τῇ πρώτῃ τῶν ἐπιμηνίων. ἄρχεσθαι δὲ τῇ αὔριον, ἐπὴν ἀπολίπῃ. ἐν τοῖσιν ἐπιμηνίοισιν, ἢν μὲν τὸ αἷμα καταρραγῇ. εἰ δὲ μὴ, πινέτω κανθαρίδας τέσσαρας, ἀποκόψασα τοὺς πόδας καὶ τὰ πτερὰ, καὶ τὴν κεφαλήν. καὶ γλυκυσίδης κόκκους τοὺς μέλανας. καὶ σηπίης ᾠά. [34] σπέρμα λίνου, ἐν οἴνῳ. καὶ ἢν ὀδύνη ἔχῃ, καὶ ἢν στραγγουρίη ἔχῃ, ἐν ὕδατι θερμῷ καθήσθω. καὶ πινέτω μελίκρητον ὑδαρές. ἢν δὲ μὴ καθαρθῇ ὑπὸ τὴν πρώτην, αὖθις πινέτω, ἔστ' ἂν ἔλθῃ. ἐπὴν δὲ ἔλθῃ, ἀσιτήσασα ξυνέστω τῷ ἀνδρί. ἐν δὲ τῇ καθάρσει τὴν λινόζωστιν ἐσθιέτω. καὶ πουλύποδας ἑφθούς. καὶ σιτίοισι μαλθακοῖσι χρήσθω.

τῇ

τῆς δὲ νόσου ἀπαλλάσσεται, ἐὰν ἐν γαστρὶ σχῇ. [35] Ἢν ἐκ τόκου μὴ καθαρθῇ, οἰδέει ἡ γαστὴρ καὶ τὰ σκέλεα. καὶ ῥῖγος καὶ ὀδύνη τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ τὰς ἰξύας ἔχει. ἔστι δ' ὅτε καὶ πρὸς τὰ σπλάγχνα ἀνέρχεται καὶ λιποψυχέει. ταῦτα πάσχει ἀρχομένης τῆς νόσου. ὁκόταν δὲ χρόνος ἐγγένηται, τὰ κοῖλα τοῦ προσώπου ἐξερυθραίνεται. ὁκόταν οὖν ὧδε ἔχῃ, πυριήσας τὰς ὑστέρας, προσθεῖναι τὴν κυκλάμινον. πινέτω δὲ ὃ ξὺν τῇ δαδὶ, ἔστ' ἂν τὸ ῥεῦμα κινηθῇ. ἐξαλείφειν δὲ ἐς τὸ στόμα τῶν ὑστερέων, ἔλαιον χήνειον. καὶ σμύρναν. καὶ ῥητίνην χλιαρήν. [36] καὶ ἐμπλαζέσθω ὡς μάλιστα, καὶ πρὸ τοῦ σιτίου, ἐσθιέτω ἑφθὸν τὴν λινόζωστιν. καὶ σκόροδα. καὶ πράσα. καὶ κράμβης τὸν χυλὸν ῥοφείτω. καὶ σιτίοισι μαλθακοῖσι χρήσθω. θαλασσίοισι δὲ μᾶλλον. καὶ λουέσθω θερμῷ. τῶν δὲ λιπαρῶν καὶ τῶν γλυκέων ἀπεχέσθω, ἕως ἂν ὑγιὴς γένηται. [37] Ἢν αἱ μῆτραι φλεγμήνασαι πληθῶσι, φῦσα ἐγγίνεται· καὶ τὰ ἐπιμήνια λευκὰ [38] ἀπέρχεται, φλεγματώδεα. ἔστι δ' ὅτε καὶ αἷμα λεπτὸν, ὑμένων ἔμπλεον. καὶ τῷ ἀνδρὶ ὑπὸ τῆς ὑγρότητος οὐκ ἐθέλει μίσγεσθαι. καὶ ὠχρὴ καὶ λεπτὴ γίνεται. ἐρέσθαι οὖν χρὴ αὐτὴν τὸ ῥέον ἢν δάκνῃ τε καὶ ἐξελκοῖ. καὶ ἢν μὴ δάκνηται, ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου φάναι εἶναι τὸ ῥεῦμα. [39] εἰ δ' οὖν, ἀπὸ τῆς κοιλίης. ἢν μὲν οὖν ἀπὸ τῆς κοιλίης ᾖ, ἐμείτω ἀπὸ τοῦ φακοῦ. ἔπειτα ἐλλεβόρῳ καθῆραι. ἔπειτα ἐς τὰς ῥῖνας ἐγχέαι. ἐπὴν δέ σοι ἡ ἄνω κοιλίη κεκαθάρθαι δοκῇ, φάρμακον πίσαι κάτω. σιτίων δὲ ἀπεχέσθω λιπαρῶν καὶ γλυκέων. τὰ δὲ δριμέα προσφέρειν, ὡς σύμφορα, ἢν μὴ τὰ αἰδοῖα ἡλκωμένα ᾖ. ψυχρὰ δὲ ἀμείνω. καὶ λουέσθω ὀλίγον, πλὴν μὴ θερμῷ, μηδὲ τὴν κεφαλήν. πινέτω δὲ νῆστις, ὑπερικὸν. λίνου σπέρμα. ἐλελίσφακον, ἐν οἴνῳ ὑδαρεῖ. ἐπὴν δὲ παύσηται τὸ ῥεῦμα, κλύσαι τῷ χυλῷ τῶν ὀλύνθων. καὶ μετακλύζειν τοῖσι στρυφνοῖσιν. ἡ δὲ νοῦσος χαλεπή. [40] Ἢν αἱ μῆτραι φλεγμήνωσι, τὰ ἐμμήνια οὐ χωρεῖ παντάπασιν, ἢ πονηρὰ καὶ ὀλίγα. καὶ ὁκόταν νῆστις ᾖ, ἔμετος αὐτὴν λαμβάνει. ὁκόταν δέ τι φάγῃ, ἐμέει τὰ σιτία. καὶ ὀδύνη ἔχει τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ τὰς ἰξύας καὶ λειποψυχίη ἴσχει. ἡ δὲ γαστὴρ, ὅτε μὲν σκληρή. ὅτε δὲ μαλθακή ἐστι. καὶ φυσᾶται, καὶ μεγάλη γίνεται. καὶ δοκέει ἐν γαστρὶ ἔχειν. [41] ἢν δὲ ἀφασσήσῃ, κενεὸν γίνεται τὸ πλήρωμα. ταύτῃ μέχρι μὲν τῶν δέκα μηνῶν τὸ οἴδημα κατ' ὀλίγον αὔξεται, οἷον τῇ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ. ἐπὴν δὲ οἱ δέκα μῆνες παρέλθωσιν, ἐμπίπλαται ἡ γαστὴρ ὕδατος. καὶ ὁ ὀμφαλὸς ἐξίσχει. καὶ ἢν ἐσαφάσσῃς τὸν δάκτυλον, εὑρήσεις τὸ στόμα ἰσχνὸν καὶ ξυμπεπτωκὸς τῆς μήτρης. καὶ ὅπου ἐφαίνη τὰ ἐπιμήνια, ὀλίγα καὶ πονηρά. καὶ τὰς κληῖδας καὶ τὸν τράχηλον λεπτύνεται. καὶ οἱ πόδες οἰδέουσιν. ὁκόταν οὖν ὧδε ἔχῃ, φάρμακον πίσαι κάτω, καὶ προστιθέναι πρὸς τὰς ὑστέρας, ὁκόσα καθαίρει μὴ δάκνοντα. καὶ μετὰ τὴν πρόσθεσιν, κλύζειν τὰς ὑστέρας, ἴσον τὸ ὄξος μίσγων ὀξύτατον. καὶ τὴν λινόζωστιν ἐσθιέτω. καὶ τὸν χυλὸν ἐπιβάλλουσα ἄλητον. καὶ ὁκόταν ἑφθὸν ᾖ, ῥοφείτω. ἡ δὲ νοῦσος ἐπικίνδυνός ἐστιν. [42] Ἢν ἐρυσίπελας δὲ ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἐγγένηται, οἴδημα γίνεται ἀπὸ τῶν ποδῶν ἀρξάμενον, καὶ ἐς τὰ σκέλεα καὶ τὴν ὀσφῦν. ὅσῳ δ' ἂν πλείων ὁ χρόνος ἐγγένηται, οἰδεῖ καὶ ἡ γαστήρ. καὶ ῥῖγος καὶ πυρετὸς λαμβάνει, καὶ ἀσθένεια. ὑπὸ δὲ τῆς ὀδύνης, οὐ δύναται ἡσυχάζειν, ἀλλὰ ῥιπτεῖ ἑωυτήν.

Morbo autem liberabitur vbi conceperit. Si ex partu minimè purgata fuerit, venter & crura intumescunt, rigor & dolor imũ ventrem & lumbos occupat, quandoq; etiã ad viscera progreditur, & animo deficit. His per morbi exordia afficitur, procedente verò tempore, cauæ faciei partes multùm rubescunt. Cùm igitur ita habuerit, post fomentum vteris admotum, cyclaminũ in subditio apponito. Bibat autem quod cũ tæda conficitur, quoad fluxus emotus fuerit. Vterorũ autem ori pingue anserinum, myrrham & resinam tepidam illinito & quàm maximè inducito. Ante cibum mercurialem coctam, allia & porrum edat, & brassicæ succum sorbeto, cibisq; mollibus vtatur, marinis autem potiùs & calida lauet. Pinguibus verò & dulcibus abstineat, quoad conualescat. Si vteri pituita redundantes fuerint, flatus intus oritur, & menses albi pituitosi prodeũt, interdum verò etiam sanguis tenuis, pelliculis plenus, neq; præ humiditate cũ viro vult congredi, pallidaq; & gracilis euadit. Interrogare igitur eã oportet num quod defluit mordeat & exulceret, & si nõ mordeat, ex cerebro defluere asserito, si verò mordeat ex ventriculo. Sin igitur ex ventriculo fuerit, post lenticulæ decoctum vomat, deinde veratro purgato, postea in nares indito. Vbi verò superior ventriculus tibi perpurgatus videbitur, medicamentum deorsum purgans propinato. Cibis pinguibus & dulcibus abstineat, acres verò exhibeto, vt qui conueniant, nisi pudenda exulcerata fuerint, præstant autem frigidi. Parum lauet, neq; tamen calida, neq; caput. Ieiuna verò hypericum, lini semen, saluiam ex vino diluto bibat. Vbi autem fluxus cessarit, grossorum succo eluito, deinde acerbis. Morbus autẽ grauis est. Si vteri inflammatione laborent, menses prorsus non eunt, vel praui & pauci, cumq; ieiuna fuerit, eam vomitus prehendit, vbi verò quid ederit, cibos vomitione reiicit, dolorq; imum vẽtrem & lumbos detinet, animiq; deliquium occupat. Venter autem interdum quidem durus, interdum autem mollis est, flatu distenditur, & magnus euadit, seq; vtero gestare existimat. Quòd si attrectaris, tumor ille euanescit. Huic velut vterum gestanti, tumor paulatim ad decem vsq; mẽses increscit. Cùm verò præterierint decem menses, venter aqua impletur, & vmbilicus extat. Quòd si immisso digito attrectaris, os vteri gracile in seq; considens deprehendes. Vbi menses comparent, pauci & praui prodeunt, ceruix & claniculæ extenuantur, & pedes intumescunt. Cùm sic habuerit, medicamentum deorsum purgans propinato, & ad vteros quæ purgent neque mordeant in subditio apponito, post quæ vteros æquali aceti acerrimi portione admixta eluito, mercurialem edito, succũq; farina iniecta cũ decocta fuerit sorbeto. Hic autem morbus periculo proximus est. Si erysipelas in vteris suboriatur, tumor à pedibus exorsus, ad crura & lumbos fertur, quoq; lõgiùs tempus processerit, venter etiã intumescit, rigor, febris, & imbecillitas prehẽdit, neq; prę dolore quiescere potest, sed seipse disiicit.

Dolor verò ab imo ventre ad lumbos sursum fertur, deinde sursum progreditur ad præcordia, pectus & caput, seq; mori putat, cumq; remiserit, manus, interdumq; etiam inguina, crura & poplites inuadit, liuida euadit, & exiguo quandoq; tempore meliusculè habere videtur, deinde rursus iisdem afficitur, corpus pustulis refertum est, in facie rubores exoriuntur, vehemens sitis detinet, & fauces arescunt. Hic morbus si prægnanti oboriatur, perit, alioqui curatione adhibita sanescit. Cùm igitur sic habuerit, si dolor detineat, refrigerãtia porrigere ventremq; mouere oportet. Quòd si vtero habeat, cibis & potionibus vtatur, quibus fœtus minimè perdatur. Si verò aluus nõ deiiciat, per infusum subluito. Verùm si vtero nõ habeat, medicamentum purgans potui exhibendum. Cibis quàm paucissimis, mollissimis & frigidis vtatur, mercurialem & sambucum comedat, & neq; salsa, neque pinguia, neq; acria, velut origanum, aut thymum, aut rutam. Vbi autem febris & strangulatio dimiserit, tumorq; minimè substiterit, medicamentum valentius deorsum purgans postea propinato. Ex hoc autem morbo paucæ euadunt. Si vteri præter naturam dehiscant, & menses plus iusto copiosi, & glutinosiores, & frequentes eant, neq; genitura intus manet. Quòd si digito contigeris, os dehiscens deprehendes, febris, rigor, & dolor imum vẽtrem & lumbos corripit. Hic morbus ex fluxu sanguineo prehendit, qui exoritur cùm menses de repente suppressi eruperint. Cùm dolor maximè detinet, tepefactoria in subdititio adhibeto, ex iisque fomentum vteris admoueto, & medicamentum deorsum purgans propinato, quæq; minimè mordeant subdito, & cum acerbis post subdititia colluito, minimumq; lauet. Cibis autem quàm maximè siccis vtendum. Quibus factis nisi conualescat, medicamentũ ex quo per superiora & inferiora purgetur propinato. Cùm mẽses commouebuntur, cùmque cessarint, eandem victus rationem adhibeto. Hic autem morbus lethalis est. Si vteri ad medios lumbos fuerint, dolor imum ventrem, deinde crura detinet, cumq; ventris onus deponit, acutiores dolores suboriuntur, stercusq; non nisi vi progreditur, vrina guttatim fertur, & animo linquitur. Cùm sic habuerit, adalligata vesicæ fistula, flatum in vteros immittito, & fomentum admoueto, aut calida multa lauato, subter pudenda suffitum ex graueolentibus parato, subter nares verò ex bene odoratis. Vbi autem dolor cessarit, lenticulæ decocto prius potui exhibito, medicamentum sursum purgãs, ex quo ventriculus emoueatur, propinato. At postquam vteri ad suam sedem redierint, medicamentum deorsum purgans, postea etiam lac propinato. Deinde fomento ex vino ad vteros admoto, medicamenta quæ ex lauro cõficiuntur immittito, & quæ non mordeant, admixto aceto in subditio apponito, postea suffitum ex aromatis parato. Steriles autem & claudæ ex hoc morbo euadũt. Cùm fluor albus subortus fuerit, vrina qualis asini apparet, & dolor imum ventrem, lumbos ac laterum inanitates detinet, crura ac manus intumescunt, oculorũ caua eleuantur, & oculi humescũt, color auriginosus & albus redditur, cumq; deambulat anhelatione corri-

ἡ δὲ ὀδύνη ἀνέρχεται ἐκ τῆς νειαίρης γαστρὸς, ἐς τὰς ἰξύας. ἔπειτα ἄνω ἔρχεται [43] ὑπὸ τὰ ὑποχόνδρια, καὶ τὰ στήθεα, καὶ τὴν κεφαλήν. καὶ δοκέει ἀποθανεῖσθαι· ὁκόταν δὲ ἀνῇ, νάρκη λαμβάνει τὰς χεῖρας· ἔστι δ' ὅτε καὶ τοὺς βουβῶνας, καὶ τὰ σκέλεα, καὶ τὰς ἰγνύας, [44] καὶ πελιὸς γίνεται. καὶ ὀλίγον ποτὲ χρόνον, ῥάων δοκέει εἶναι, ἔπειτα αὖθις τὰ αὐτὰ πάσχει. καὶ ὁ χρὼς φλυκταινῶν καταπίμπλαται. καὶ τὸ πρόσωπον ἐρυθήματα φύει. καὶ δίψα ἔχει ἰσχυρή. καὶ ὁ φάρυγξ ξηρός. [45] αὕτη ἡ νοῦσος ἐπὴν κυοφορεούσῃ ἐγγίνεται, ἀποθνήσκει. ἢν δὲ μὴ, μελεδαινομένη ὑγιαίνει. ὁκόταν οὕτως ὧδε ἔχῃ, προσφέρειν δεῖ ἢν ὁ πόνος ἔχῃ, ψύγματα, καὶ τὴν γαστέρα ταράσσειν. καὶ ἢν μὲν ἐν γαστρὶ ἔχῃ, σιτίοισι καὶ ποτοῖσι χρῆσθαι, [46] ὅκως τὸ ἔμβρυον διαφθείρηται. ἢν δὲ μὴ ὑποχωρέῃ, κλύζειν. ἢν δὲ μὴ ἔχῃ ἐν γαστρὶ, φάρμακον δοῦναι πιεῖν. καὶ ὡς ἐλαχίστοισι σιτίοισι χρῆσθαι μαλθακωτάτοισι, καὶ ψυχροῖσι. καὶ τὴν λινόζωστιν ἐσθιέτω, καὶ τὴν ἀκτῆν. καὶ μήτε ἁλυκὰ, μήτε λιπαρὰ, μήτε δριμέα. οἷον ὀρίγανον, ἢ θύμον, ἢ πήγανον. ἐπὴν δὲ τὸ πῦρ ἀφῇ, καὶ τὸ πνῖγμα, καὶ μὴ καταστῇ τὸ οἴδημα, φάρμακον ἰσχυρότερον μεταπῖσαι κάτω. τὴν δὲ νοῦσον ταύτην ὀλίγαι διαφεύγουσιν. Ἢν αἱ μῆτραι παρὰ φύσιν χάσκωσι. καὶ τὰ ἐπιμήνια πλέω τοῦ δέοντος ἔρχεται. καὶ γλισχρότερα καὶ πυκνὰ, καὶ ἡ γονὴ οὐκ ἐμμένει. καὶ ἢν ἅψῃ τῷ δακτύλῳ, εὑρήσεις κεχηνὸς τὸ στόμα. καὶ πῦρ, καὶ ῥῖγος, καὶ ὀδύνη λαμβάνει τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ τὰς ἰξύας. αὕτη ἡ νοῦσος λαμβάνει ἐκ ῥόου αἱματώδεος. γίνεται δὲ ὁκόταν τὰ καταμήνια ἐξαπίνης ἰσχόμενα ῥαγῇ. κἢν ἡ ὀδύνη μάλιστα ἔχῃ χλιάσματα προστιθέναι, [47] καὶ ὁκόταν πυριῇ τὰς ὑστέρας, καὶ πῖσαι φάρμακον κάτω. καὶ προστιθέναι ὅσα μὴ δήξεται. καὶ κλύζειν μετὰ τὰ προσθετὰ ἐν στρυφνοῖσι. καὶ λούεσθαι ὡς ἥκιστα. σιτίοισι δὲ ὡς ξηροτάτοισι χρέεσθαι. ἢν δὲ ταῦτα παθοῦσα ὑγιὴς μὴ γένηται, φάρμακον πῖσαι, ὑφ' οὗ ἄνω καὶ κάτω καθαίρηται. ὁκόταν τὰ ἐπιμήνια κινέηται, καὶ ὁκόταν παύηται, [48] δίαιτα τὸν αὐτὸν τρόπον. ἡ δὲ νοῦσος θανατώδης.

[49] Ἢν αἱ μῆτραι ἐς τὸ μέσον τῶν ἰξύων ἔωσιν, ὀδύνη ἴσχει τὴν νειαίρην γαστέρα, [50] καὶ τὰ σκέλεα ὕστερον. καὶ ὁκόταν ἀποπατήσῃ, ὀδύναι ἐγγίνονται ὀξύτεραι, [51] καὶ ὁ ἀπόπατος προσέρχεται, καὶ τὸ οὖρον στάζει καὶ λιποψυχέει. ὁκόταν ὧδε ἔχῃ, αὐλίσκον προσδήσας πρὸς κύστιν, φυσῆσαι τὰς ὑστέρας, καὶ πυριῆσαι, ἢ λοῦσαι πολλῷ θερμῷ. καὶ ὑποθυμιῆν ὑπὸ τὰ αἰδοῖα, τὰ κακώδεα. ὑπὸ δὲ τὰς ῥῖνας, τὰ εὐώδεα. ὁκόταν δὲ ἡ ὀδύνη παύσηται, φάκιον προπίσας, φάρμακον πῖσαι ἄνω, ὑφ' οὗ ἡ κοιλίη κινηθήσεται. ἐπὴν δὲ αἱ ὑστέραι καταστῶσιν ἐς χωρίον, φάρμακον πῖσαι κάτω, καὶ γάλα μεταπῖσαι. ἔπειτα πυριήσας τὰς ὑστέρας οἴνῳ, τὰ ἀπὸ δάφνης ἐμβάλλειν. καὶ προστιθέναι, ἃ μὴ δήξεται, ξυμμίσγων τὸ ὄξος. ἔπειτα ὑποθυμιῆν τοῖσιν ἀρώμασι. ἄτοκοι δὲ καὶ χωλαὶ ἐκ ταύτης τῆς νούσου γίνονται. Ὁκόταν δὲ λευκὸς ὁ ῥόος ἐγγένηται, [52] οἷον οὖρον φαίνεται. καὶ ὀδύνη ἔχει τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ τὰς ἰξύας, καὶ τοὺς κενεῶνας. καὶ οἰδήματα τῶν τε σκελέων καὶ τῶν χειρῶν. καὶ τὰ κοῖλα αἴρεται. καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ὑγροί. καὶ ἡ χροιὴ ἰκτερώδης καὶ λευκὴ γίνεται. καὶ ὁκόταν πορεύηται, ἀσθμαίνει.

ὁ δὲ

ἢ δὲ νοῦσος γίνεται, ἢν φύσει ἐοῦσα φλεγματώδης, πυρεταίνῃ, καὶ χολὴ κινηθεῖσα, μὴ καθαρθῇ. ἢν μὲν οὖν ἡ κοιλίη ὀξέη, διάρροιαι γίνονται. ἢν δὲ ἐπὶ τὰς ὑστέρας τράπηται, ῥόος γίνεται. ταύτην ἐπὴν διάρροια ἔχῃ, τρίβων μήκωνος λευκῆς τὸ λέπυρον, τὸ ἴσον τῆς πυρρᾶς, καὶ ἀχλάδης τὸν καρπὸν τρίβων ἐν οἴνῳ κεκρημένῳ, ἄλφιτα ἐπιβαλὼν, ποταίνια πινέτω. ἢν δὲ θέλῃς σίδην ἐς σποδὸν ἐγκρύψας, ἐν οἴνῳ πινέτω, καὶ ἄλφιτον ἴσον, καὶ ἄλητον ἐπιβαλών. ὡς ἥκιστα δὲ λουέσθω. σιτίοισι δὲ χρήσθω ὡς ξηροτάτοισι καὶ ψυχροῖσι. ἐπὴν δὲ παύσηται τὸ ῥεῦμα, φάρμακον πισαι, ὑφ' οὗ τὰ ἄνω καθαίρεται. καὶ γάλα ὄνειον πινέτω. ἐπὴν δὲ τὰ κάτω καθαρθῇ, βόειον γάλα πινέτω, ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας, ἢν δύνηται, καὶ ἐξαιθριάσας ἄκρητον οἴνου μίσγων ὕδατι τὸ τέταρτον μέρος. ἑσπέρης δὲ ἐπὴν ἐκπίῃ, ῥοφείτω χόνδρον. ἐπὴν δὲ γένηται δεκαταίη, ἀφαιρέειν τοῦ γάλακτος τὴν δεκάτην μοίρην, καὶ τοῦ ὕδατος. ὅσον δὲ ἀφέλῃς, τοσοῦτον χλιερὸν ἄρτι ἠμελγμένου, πινέτω τὴν μοίρην. τὴν δὲ αὔριον, δύο μοίρας, ὡς ἐν τῇσι δέκα μοίρῃσιν εἴη αὐτῇ ὀλίγου κεκρημένου ἄκρητον. καὶ ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας πίνειν, ἀφαιρέων τὸ δέκατον μέρος. καὶ τοῦ ῥοφήματος προστιθέσθαι πλέον. ἐπὴν δὲ γένηται τεσσαρεσκαιδεκαταίη πίνουσα τὴν δεκάτην μοίρην τοῦ γάλακτος, ὑποχέων τρίτην ὕδατος μοίρην, πινέτω δέκα ἡμέρας. καὶ σιτίοισι χρήσθω. καὶ οὕτως γίνονται αἱ ξύμπασαι[16] ἡμέραι, μ'.

[17]Ἐστ' ἢν διαβάλλῃ τοὺς τόκους φύσει ἄτοκος ἐοῦσα, τὸ μὲν πρῶτον ὑπολείπει τὰ ἐμμήνια, καὶ γίνεται ἐλάσσω, καὶ τὸν χρόνον ὑπερβάλλει ἐν ᾧ ἐγίνετο πρόσθεν. ἔπειτα ἐξαπίνης ἐγίνετο πολλὰ, καὶ καθαρὰ, καὶ ἰσχυρά. καὶ ἢν μὲν οἱ ἅπαξ γενόμενα εἴη, τὸ λοιπὸν κατὰ λόγον ἐν γαστρὶ ἴσχει. ἢν δὲ μὴ, τὸ πρῶτον γίνεται, καὶ δεύτερον, καὶ τρίτον τοῦ μηνός. ἔπειτα τελευτήσει ἐξ ἑωυτοῦ ὁ ῥόος. ὠχρή τε καὶ λεπτὴ γίνεται.[18] φάρμακον οὖν χρὴ πιπίσκειν, ἄνω καὶ κάτω. καὶ γάλα μεταπιπίσκειν ὄνειον, ἢ ὀῤῥόν. ἔπειτα μετὰ ταῦτα πυριήσαντα, καθῆραι τὰς ὑστέρας φαρμάκῳ ὃ μὴ δήξεται, ἔπειτα κλύσαι σὺν τῷ ὄξει. ἔπειτα ὑποθυμιῆσαι τοῖσιν ἀρώμασι. ποιέειν δὲ ταῦτα, ὅκως τῇ προτέρῃ τῶν ἐπιμηνίων[19] ἢ πεποιημένα. καὶ μὴ γένηται ἄλουτος καὶ ἄσιτος. κυκεῶνα ἄναλον παχὺν πίνουσα. καὶ ὑποθυμιάσθω τοῖσιν ἀρώμασι, μέτωπον προσχέασα, καὶ μύρον ῥόδινον. ἔπειτα τῷ ἀνδρὶ ξυνίτω.

[20]Ἢν αἱ κοτυληδόνες φλέγματος περίπλεαι γένωνται, τὰ μὲν ἐπιμήνια καλῶς ἐπιγίνονται, καὶ ἐν γαστρὶ ἴσχει. διαφθείρει δὲ ἐπὴν ἰσχυρότερον τὸ ἔμβρυον γένηται. οὐ γὰρ δύναται ἴσχειν, ἀλλ' ἀποῤῥήγνυται. γνοίης δὲ ὧδε. ὑγρὴ γίνεται, καὶ ἀποῤῥέει μυξῶδες, καὶ γλίσχρον, καὶ οὐ δάκνει. καὶ τοῖσιν ἐμμηνίοισιν ἐπὴν παύσηται τοῦ ῥεύματος καθαιρομένη, καὶ δύο ἡμερέων καὶ τριῶν μύξαι ἔρχονται, καὶ ἀπὸ τῶν ὑστερέων. ταύτην δεῖ κλύσαι, τῷ ἀπὸ τῶν ὀλύνθων. καὶ δὶς ἢ τρὶς μετακλύσας στρυφνοῖσι, τὸ λοιπὸν προστιθέναι, ὑφ' οὗ καθαίρεται φλέγμα. καὶ τὰ μαλθακὰ πυριῆν. καὶ κλύζειν μετὰ τὰ προσθετὰ, ἴσον τὸ ὄξος μίσγων. καὶ ὑποθυμιῆν ἐν τοῖσιν ἐπιμηνίοισι τοῖσιν ἀρώμασι. ἔπειτα δὲ ἀσιτεῦσα καὶ ἀλουτεῦσα,[61] συνευναζέσθω τῷ ἀνδρί.[62] Ὁκόταν τὰ ἐπιμήνια κρυφθῇ, ὀδύνη ἴσχει τὴν νειαίρην γαστέρα. καὶ δοκέει ἐπικεῖσθαί οἱ βάρος, καὶ τὰς ἰξύας πονέει, καὶ τοὺς κενεῶνας.

pitur. Hic morbus oritur, si naturâ pituita abundans, febricitarit, bilisq; commota minimè purgata fuerit. Si igitur ventriculus coacescat, alui profluuia contingunt, quod si ad vteros vertatur, fluxus oritur. Hâc vbi alui profluuium detinuerit, papaueris albi & rubri æquali portione corticem tritum, & spinæ fructum ex vino aqua temperato, polenta recenti immissa bibat. Quòd si velit, mali punici putamen cinere cõtectum, pari polentæ & farinæ portione iniecta, ex vino bibat, quàm minimùm verò lauet. Cibis maximè siccis & frigidis vtatur. At vbi fluxus cessauerit, medicamentũ ex quo superiora purgẽtur propinato, & lac asininum bibat. Cùm verò deorsum purgata fuerit, lac bubulũ ad quadraginta dies, si possit, bibat, & impermixtum cœlo sereno expositũ, vini quarta portione ad aquam ammixta. Sub vesperam autem vbi ebiberit, sorbitionem ex alica sumat. Vbi verò ad diem decimum peruenerit, lactis & aquæ decimam partem subtrahito. Quantam autem subduxeris, tantam recenter mulcti tepidi portionem bibat, postero verò die duas portiones, vt in decem portionibus pro modico diluto sit meracum, & ad dies quatuor bibat decima parte subtracta, & ampliore sorbitione adhibita. Cùm autẽ decimam lactis portionem quatuordecim diebus biberit, tertiam aquę partem affusam ad decem dies bibat, & cibis vtatur. Sicq; dies exeũt in totum quadraginta. Vbi quæ natura sterilis existit partus eiicit, primũ quidem menses deficiunt, & pauciores contingunt, tempusque quo priùs apparebant superant, deinde de repente copiosi, puri & vehemẽtes decurrunt. Et si quidẽ ei semel defluxerint, deinceps pro ratione in ventre habet, sin minùs, primò, secundò, ac tertiò in mense decurrunt, postea per se fluxus desinet, pallidaq; & gracilis euadit. Medicamentum igitur sursum & deorsum purgans propinandum, & lac asininum, aut serum postea bibendum, deinde post hæc admoto fomento, vteri medicamento quod minimè mordeat purgandi, postea aceto colluendi, deinde suffitus ex aromatis parandi. Hæc autẽ facito, vt primo mensium die facta sint, & vt neq; illota, neq; sine cibo maneat, cyceonem insulsum crassum vbi biberit, suffitum ex aromatis asperso netopo & vnguento rosaceo sibi paret, deinde virum adeat. Si acetabula pituita referta fuerint, menses quidem probè eunt, & vtero gerit, fœtum autem vbi validior fuerit, corrumpit. Neq; enim detinere potest, sed disrumpitur. Hunc autem in modum nosces. Humida redditur, & mucosum glutinosumq; defluit, neq; mordet. Et vbi à fluxu purgari desierint, cum mensibus per duos aut tres dies muci ex vteris procedunt. Hanc grossorum decocto colluere oportet, & vbi bis aut ter acerbis postea collueris, deinceps medicamentum ex quo pituita purgetur in subdititio apponito, mollia fomenta admoueto, & post subdititia pari aceti portione admixta eluito, & euntibus mẽsibus suffitũ ex aromatis parato. Deinde à cibo & lotione abstinens, cùm viro dormiat. Cùm menses latuerint, dolor imũ ventrem detinet, eiq; pondus incũbere videtur, lumbi & laterum inanitates dolent.

At vbi ad præcordia irruperint, suffocant, cumq; frequenti vomitione acida reiecerint, modico tempore meliùs habet, dolor verò ad caput & ceruicem fertur. Vbi igitur aduenturi sunt, si impetum fecerint, tepefacientia subter apponito, suffitumq; ex graueolentibus apparato, infra verò ex odoratis, castoriumq; & conyzam potui exhibeto. Cùm autem ad inferiora processerint, suffitum per inferiora ex graueolentibus apparato, ad nares autem ex bene olētibus. At vbi dolores quieuerint, medicamentum potui exhibeto, posteaq; lac asininum propinato, deinde succū ex quo vomat dato, & naribus admoueto. Vbi verò purgaueris, fomento ad vteros ex his quæ cū lauro conficiuntur admoto, medicamētum ex narcisso apparatū subter apponito. Tribus autem diebus fomentis intermissis, id quod ex cantharide conficitur in subditio apponito, postero verò die adipem anserinū, deinde tribus intermissis diebus, ex eo quod cū aceto paratur eluito. In purgationibus autē, mercurialem ante cibos edat, cibisq; mollissimis vtatur, & acria comedat, bisq; die calida lauet. Quòd si his factis mēses suo tempore non contingunt, cantharidas propinato, & vbi prodierint, ieiuna illota & suffita cum viro dormiat. Si ea quæ in vtero habet fœtum menstruū aut bimestrem perdit & perferre nequit, gracilisq; præter naturā euadit, huic vteri osculū purgare oportet. Neq; enim priùs fœtum perferre poterit, quàm ipsius vteri crassi & validi redditi fuerint. Quòd si præter naturā crassior euaserit, vtero non concipit. Omentū enim præpingue superincumbēs, vteros comprimit, neq; genituram suscipere sinit. Huic, vbi gracilem reddideris, medicamentū deorsum purgans propinare oportet, & ad vteros quod eos purget & flatus excitet, subter apponere. At si vterorum osculum durum extiterit, aut ceruix, quod immisso digito deprehendes, itēq; si in coxendicem obuersi fuerint. Quod cùm sic habeat, nihil acre exhibeto. Si enim os exulceraris, vbi inflāmatione tentatum fuerit, periculum est ne penitus sterilis euadat. Verùm quæ non mordeant, ex quibus purgetur, subter apponito. Si eam quæ patere nō potest purgare voles, & biliosa aut pituitosa fuerit. Quodnā autem ex his sit cognosces, si suppositæ arenæ, dum menses eunt, in sole sanguinem effusum siccari permittas. Et siquidem biliosa fuerit, sanguis pallidus in summa arena extabit; si verò pituitosa, velut mucus. At certè vtrūlibet fuerit, vbi per inferiora purgaueris, ad vteros subditia adhibeto. Si menses prorsus non eant, si quidem ex dolore contingat, primùm quidem ventrē deorsum purgato, deinde medicamentū à quo sanguis ex vteris purgetur subter apponito. Postea intermisso vno aut altero die, medicamentū ex quo sanguis purgetur in subditio apponito. Reliquo verò tēpore crethmi corticem ex vino tritū bibat. Si vteri osculum plus iusto humidū fuerit, acria vti mordeatur, & inflāmatum admodū durū fiat, subter apponito. Quòd si induratū fuerit, acria adhibeto. Quæ enim mordent, saniē diffundūt, postea mollia subter apponito. Quinetiā ad alios morbos nō minùs apponito. Si puerperæ vteri ad coxendicem aut ad lateris inanitatē incubuerint, ad sanam coxēdicem oleū Ægyptium albū, aut Baccarinum vnguentū admouere oportet, & in sanā coxendicem decumbat.

ὁκόταν δὲ πρὸς τὰ ὑποχόνδρια προσπέσωσι, πνίγουσι, καὶ ἐπὴν πυκνὰ ὀξέα ἀπεμέσῃ, ῥάων γίνεται ὀλίγον χρόνον. [63] ἡ δὲ ὀδύνη, καὶ ἐς τὴν κεφαλὴν καὶ ἐς τὸν τράχηλον φοιτᾷ. ἐπὴν οὖν μέλλῃ ἢν προσεξέσσῃ, χλιάσματα προστιθέναι, καὶ ὑποθυμιῆν κακώδεα. κάτω δὲ εὐώδεα. καὶ πίνειν διδόναι τὸ καστόριον, καὶ τὸ κόνυζαν. ἐπὴν δὲ κάτω, ὑποθυμιῆν τὰ κακώδεα. ὑπὸ δὲ τὰς ῥῖνας, τὰ εὐώδεα. ἐπὴν δὲ παύσωνται αἱ ὀδύναι, φάρμακον δοῦναι πιεῖν. καὶ μεταπιπίσκειν γάλα ὄνου. ἔπειτα διδόναι χυμόν, ἀφ' οὗ ἐμέεται. καὶ πρὸς τὰς ῥῖνας προστιθέναι. 10 ἐπὴν δὲ καθάρῃς πυριήσας τὰς ὑστέρας τοῖσι ξὺν τῇ δάφνῃ προσθεῖναι, τὸ ξὺν τῇ ναρκίσσῳ. τρεῖς δὲ διαλιπὼν πυρίας, προσθεῖναι τὸ ξὺν τῇ κανθαρίδι. τῇ δὲ ὑστεραίῃ, στέαρ χήνειον. ἔπειτα διαλιπὼν τρεῖς ἡμέρας, κλύσαι τῷ ξὺν ὄξει. ἐν δὲ τοῖσι καθαρμοῖσιν, ἐσθιέτω τὴν λινόζωστιν πρὸ τῶν σιτίων. καὶ σιτίοισι μαλθακωτάτοισι χρήσθω. καὶ δριμέα τρωγέτω. καὶ λουέσθω θερμῷ δὶς τῆς ἡμέρης. ἢν δὲ μὴ γίνηται ἐπιμήνια, ταῦτα ποιήσαντα ἐν τῷ δέοντι χρόνῳ, πίσαι κανθαρίδας. καὶ ἐπὴν γένηται, νηστεύσασα, καὶ ἀλουτήσασα, καὶ ὑποθυμιήσασα, συνευνάσθω τῷ ἀνδρί. [64] ὁκόταν ἐν γαστρὶ ἔχουσα διαφθείρῃ τὸ ἔμβρυον μηνιαῖον, [65] καὶ διμηνιαῖον, καὶ ἐκφέρειν μὴ δύνηται, καὶ λεπτὴ παρὰ φύσιν γίνηται, ταύτην χρὴ [66] καθήραντα καὶ τὰς ὑστέρας πρὸς τὸ στόμα. οὐ γὰρ δύναται πρότερον διενέγκαι, ἔστ' ἂν αὐτῆς παχεῖαι γένωνται αἱ ὑστέραι, καὶ ἰσχύσωσιν. [67] ἢν δὲ παχυνθῇ παρὰ φύσιν, οὐκ ἴσχει ἐν γαστρί. τὸ γὰρ ἐπίπλοον ἐπικείμενον πολὺ παχὺ, ἀποπιέζει τὰς ὑστέρας, [68] καὶ τὴν γονὴν οὐκ ἐσδέχεται. ταύτην χρὴ λεπτύναντα, φάρμακον πίσαι κάτω. καὶ πρὸς τὰς ὑστέρας προσθεῖναι, ὅ, τι καθαίρεται αὐτάς, [69] καὶ φύσας οὐκ ἐμποιεῖ. [70] ἢν δὲ στόμα τῶν ὑστερέων σκληρὸν γένηται ἢ ὁ αὐχὴν, τὸν δάκτυλον προσάγων, γνώσῃ. καὶ ἐπὴν πρὸς τὸ ἰσχίον ἔωσιν ἀπεστραμμέναι. ὁ-30 ταν ὧδε ἔχῃ, μηδὲν προσφέρειν δριμύ. ἢν γὰρ ἑλκώσῃς τὸ στόμα ἐπὴν φλεγμαίνῃ, κίνδυνος τὸ πάμπαν ἄτοκον γενέσθαι. ἀλλὰ προστιθέναι ἃ μὴ δάκνει, ὑφ' ὧν καθαίρηται. [71] ἢν γυναῖκα μὴ δυναμένην τεκεῖν, ἐθέλῃς καθῆραι, καὶ ἢν χολώδης ἢ φλεγματώδης. [72] γνώσῃ δὲ τούτων ὁκότερον, ἢν ψάμμον ὑποβάλλων ἐπὴν τὰ ἐπιμήνια γένωνται, ἐν τῷ ἡλίῳ ἐπιχέας τὸ αἷμα, ἐάσῃς ξηρανθῆναι. καὶ ἢν μὲν χολώδης ᾖ, ἐπάνω τὴν ψάμμου ἔσται τὸ αἷμα ὠχρόν. ἢν δὲ φλεγματώδης, [73] οἷον μύξα. καὶ δὴ ὁκότερον ἂν εἴη, [74] καθήρας κάτω, 40 πρὸς τὰς ὑστέρας ἐπιθεῖναι προσθετά. [75] ἢν τὰ ἐπιμήνια παντάπασι μὴ γίνωνται. ἢν μὲν ὑπὸ πόνου ᾖ, πρῶτον μὲν τὴν κοιλίην καθῆραι κάτω. ἔπειτα προσθεῖναι, ὑφ' οὗ αἷμα καθαίρεται ἐκ τῶν ὑστερέων. ἔπειτα διαλιπὼν ἡμέρην μίην ἢ δύο, [76] ὑφ' οὗ αἷμα καθαίρεται προσθεῖναι. τὸν δὲ ἄλλον χρόνον τὸν φλοιὸν πινέτω τοῦ κρηθμοῦ ἐν οἴνῳ τρίψασα. ἢν ὑγρότερον χαίρῃ τὸ στόμα τῶν ὑστερέων ᾖ, προστιθέναι τὰ δριμέα, ὡς δηχθῇ. καὶ φλεγμῆναι σκληρὸν λίην γένηται. ἢν δὲ σκληρὰ ᾖ, τὰ δριμέα προσφέρειν. δάκνοντα γὰρ διαχεῖ τὸν ἰχῶρα. ἔπειτα μαλθακὰ προστιθέναι. εἰς δὲ τἄλλα νοσήματα, οὐχ ἥκιστα 50 προστιθέναι. [77] ἢν δὲ τὸ ἰσχίον λεχοῖ καταστηρίξωσιν αἱ ὑστέραι εἰς τὸ κενεῶνα, προστιθέναι χρὴ πρὸς τὸ ὑγιὲς ἰσχίον, ἔλαιον αἰγύπτιον λευκὸν, ἢ βακκάριον. καὶ ἐπὶ τὸ ὑγιὲς ἰσχίον κατακεῖσθαι καὶ πυέ-

καὶ πινέτω γλυκυσίδης κόκκους τοὺς μέλανας πέντε. καὶ ἀκτῆς καρπὸν ὅσον χηραμίδα. καὶ κάστορος ὅσον κύαμον ἐν οἴνῳ. ἔπειτα λουσαμένη θυμιήσθω. καὶ τοῖσι πότοισι καὶ σιτίοισι χρήσθω μαλθακοῖσι. καὶ λινοζώστει. καὶ τοῖσι δριμέσι πᾶσι χωρὶς ῥαφανίου καὶ κρομμύων. [78] Ὁκόταν πνίγωσιν αἱ ὑστέραι, ὑποθυμιᾶν χρὴ τὰ κακώδεα πάντα. ἤγουν ἄσφαλτον. θεῖον. κέρας. ἐλλύχνιον. φώκης ἔλαιον. καστόριον. ὑπὸ δὲ τὰ αἰδοῖα, τὰ εὐώδεα. ἢν δὲ λεχοῖ αἱ ὑστέραι φλεγμαίνωσι [79] πίμπραται, καὶ πνῖξ ἔχει. ὁκόταν δὲ ὧδε ἔχῃ, διατείνας ὀθόνιον, βρύα θαλάσσια λεπτὰ καταπλάσσειν. ἔπειτα ὠμήλυσιν. καὶ σποδὸν κληματίνην καὶ λίνου σπέρμα. ὄξος καὶ ἔλαιον ἐπιχέας, ἑψεῖν ἕως ἂν οἷον σταῖς γένηται. ἔπειτα καταπλάσσαι ἢν θερμότερον δύνηται ἀνέχεσθαι, τὴν νείαιραν γαστέρα. [80] ἢν δὲ πεπήγωσι, φακοὺς ἑψήσας ἐν ὄξει καὶ ἡδυόσμῳ πολλῷ, ἕλκειν τὴν ἀτμίδα ἐς τὸ στόμα καὶ τὰς ῥῖνας προσίσχειν. καὶ κακώδεα ὑποθυμιᾶν. καὶ λινόζωστιν ἐσθίειν καὶ ἐν τῷ χυλῷ ἄλητον ἑφθὸν ῥοφείτω [81] ὅτι τάχιστα, καὶ πρὶν ἢ τὴν ὀδύνην ἔχειν, πρότερον χρὴ διδόναι τῶν φαρμάκων, ὅσα τὰς ὑστέρας παύει τῆς ὀδύνης. καὶ σιτία διαχωρητικὰ προσφερέσθω. ἢν δὲ ἡ γαστὴρ θερμαίνηται, ὑποκλύσαι. ἢν δὲ ἐκ τόκου φλεγμαίνωσιν αἱ μῆτραι, στρύχνου χυλὸν ἐγχέαι ἐς τὰ αἰδοῖα. καὶ ἐπὴν οὗτος θερμὸς γένηται ἕτερον ἐγχεῖν. ἢν δὲ μὴ ᾖ, σχίνου, ἢ ῥάμνου, ἢ τεύτλου, ἢ κολοκύντης χυλὸν ἐκπιέσας ἐγχέειν. [82] καὶ αὐτῆς τὸ ἐν μέσῳ τὸ ἁπαλώτατον ἀποξύσας μακρὸν ἐνθεῖναι. ὕστερον ὕδατι [83] ψιμμύθιον τείβων ἐν εἰρίῳ ἀναπολίζων, προσθεῖναι. ἢν δὲ φρίσσῃ, ἀφαιρέειν. Ἢν γυνὴ ἀσθενέῃ ἀπὸ ὑστερέων. καὶ χολαὶ αὐτὴν πνίγωσι. καὶ δέῃ αὐτὴν καθῆραι κούφως, καὶ τῆς ὀδύνης παύσασθαι. πευκεδάνου ὀπὸν, ὅσον τρεῖς κυάθους δίδου πίνειν. [84] Ἢν δὲ ἐν τῇ ὀσφύϊ αἱ ὑστέραι ὦσιν ἢ ἐν τοῖς κενεῶσι, ἢν θέλῃς μετακινῆσαι, τρίψας θεῖον καὶ ἄσφαλτον, μέλι ἑφθὸν ἐπιχέας, καὶ ποιήσας βάλανον παχεῖαν, ἐς ἕδρην ἐνθεῖναι. [85] καὶ ἐκ τῶν ὑστερέων ἢν ξηραὶ γένωνται ταῦτα προσθεῖναι ὡς τάχιστα. [86] Γυναικὶ ὅταν ὑστέραι σκληραὶ γίνωνται, καὶ εἰς τὰ αἰδοῖα ἐξίσχωσι, καὶ οἱ βουβῶνες σκληροὶ γίνωνται. καὶ καῦμα ἐν τοῖσιν αἰδοίοισιν ἐνῇ, [87] καρκινοῦσθαι ἄρχεται. ὅταν οὕτως ἔχῃ, [88] σικύης χρὴ τὸ εἴσω τρῖψαι τὸ ξηρὸν, ὕδατος κοτύλην ἐπιχέας, ἐνιεὶς ἐς τὴν ἕδρην ἐᾶν καθαίρεσθαι μέχρις ἂν καθαρθῇ. Ὁκόταν δὲ γυναικὶ [89] δῷς φάρμακον, συμμίσγειν τῷ φαρμάκῳ, ὅσα ὑστέρας καθαίρει, καὶ ὅσα ἐλαύνει. [90] Ἕτερα ποτὰ καὶ προσθετὰ, δυνάμενα χορίον ἐξάγειν καὶ τὰ ἐπιμήνια καταστάσαι. Κανθαρίδας ε΄ ἀποτείλας τὰ πτερὰ, καὶ τοὺς πόδας, καὶ τὴν κεφαλήν. ἔπειτα τριβόλους τοὺς θαλασσίους σὺν τῇ ῥίζῃ τρίψας ὅσον κόγχην. καὶ τοῦ ἀνθέμου [91] τοῦ χλωροῦ τὸ εἴσω ξηρὸν τρίψας ὅσον κόγχην καὶ σελίνου σπέρμα ἴσον. καὶ σηπίης ὠὰ ιε΄ ἐν οἴνῳ γλυκεῖ κεκρημένῳ, δίδου πίνειν. καὶ ἐπὴν ἡ ὀδύνη ἔχῃ, ἐν ὕδατι θερμῷ καθήσθω. καὶ μελίκρητον ὑδαρέα πινέτω. Βατραχίου τῶν φύλλων, καὶ τοῦ ἄνθεος τετριμμένου ὅσον στατῆρα αἰγιναῖον ἐν οἴνῳ γλυκεῖ πίνειν. ἐπὴν δὲ ἡ ὀδύνη ἔχῃ, λευκοὺς ἐρεβίνθους καὶ ἀσταφίδας ἑψήσας ἐν ὕδατι, καὶ ψύξας, [92] διδόναι πίνειν. καὶ ὁκόταν ἡ στραγγουρίη ἔχῃ, ἐν ὕδατι χλιερῷ καθιζέσθω. Ἀδιάντου ὅσον στατῆρα αἰγιναῖον, ἐν οἴνῳ λευκῷ,

Pæoniæ grana nigra quinq; sambuci fructum ad conchæ maioris mensuram, & castorij fabæ quantitatem ex vino bibat, potibus & cibis mollibus vtatur, mercuriali & acribus omnibus, præter raphanum & cepas. In vteri strangulatu graueolentia omnia in suffitu naribus adhibenda, bitumen scilicet, sulphur, cornu, lucernæ funiculus, vituli marini adeps, castorium, pudendis verò odorata. At si puerperæ vteri inflammatione laborent, incenditur, & suffocatio detinet. Cùm sic habuerit, algam marinam tritam in linteolo extento ex cataplasmate adhibeto. Deinde farinam hordeaceam crudam, cinerem sarmentitium, & lini semen, aceto & oleo affuso in massæ subactæ formam decoquito, postea quàm calidissimo imũ ventrem ex cataplasmate linito. Quòd si compacti fuerint vteri, lentibus cum multa mentha in aceto decoctis, vaporem in os naribus admotis attrahat, & ex graueolentibus suffitum adhibeat, mercurialem comedat, & ex succo farinam coctã sorbeat. Quàm citissimè & priùs quàm dolor detineat, medicaměta exhibere oportet quæ vterorum dolorem sedent, & cibos sumat qui aluum deiiciant. At si venter incalescat, per infusum subluito. Quòd si vteri ex partu inflammatione laborent, solani succum in pudenda infundito, & vbi calidus euaserit, alium affundito. Si verò hic nõ adfuerit, lentisci, aut rhamni, aut betæ, aut cucurbitæ succum expressum infundito, & quod in ipsa est medium tenerrimum derasum, in longitudinem indito, demùm cerusam aqua subactam, lana exceptam subdito, si horruerit detrahito. Si mulier vterorum debilitatem, & à bile suffocationem sentiat, eamq; leuiter purgare opus sit, doloremq; sedare, peucedani succum ad tres cyathos potui exhibeto. Si in lumbis aut lateris inanitate vteri extiterint, si emouere velis, sulphur & bitumen tritum affuso melle cocto in glandulam crassam efformato, & in sedem immittito, & si vteri sicci euaserint, hæc quàm celerrimè in subditito apponito. Cùm mulieri vteri duri euadunt, & ad pudenda prominent, inguinaq; indurantur, & ardor in pudendis inest, cancri initia suspecta sunt. Cùm sic habuerit, cucurbitæ interiorem partem terere oportet, & cum suo aquæ hemina affusa in sedem immittere, & donec purgetur sinere. Cùm verò mulieri medicamentũ exhibueris, quæ vteros purgant, quæq; impellunt admisceto. Potiones aliæ & subter apposita, quæ secundas educere & menses detrahere valent. Cantharidas quinq; euulsis alis, pedibus & capite, deinde tribulos mari adiacentes cum radice tritos ad conchæ mensuram, & anthemi lutei interiorem partem tritã quantum concha capit, seminis apij æqualem portionem, & sepiæ oua quindecim, ex vino dulci temperato potui exhibeto, cumq; dolor detinuerit in aqua calida desideat, & mulsam aquosam bibat. Foliorũ ranunculi & floris triti stateris Æginæi pondus ex vino dulci bibat. Et vbi dolor detinuerit, cicer album & vuas passas in aqua decoctas & refrigeratas potui exhibeto, cumque stranguria vexauerit, in aqua tepida desideat. Adiantũ stateris Æginæi pondere, ex vino albo,

æquali aquæ portione temperato, propinato. Violæ albæ semen quantum tribus digitis capere possis, ex vino albo eodem modo temperato, bibendum dato. Violę nigrę radice ex vino macerata ad eundem modum vtatur. Crinanthemum quod in domibus prouenit, ad eundem modum misceto ac propinato. Anchusæ folia ad pugillos duos in vino pari aqua temperato decocta bibẽda dato. Chamæleontis radicem derasam, velut in veratri potione, ex vino aqua temperato decoctam propinato. Brassicæ & porri succũ, vtriq; laseris succo ad tres obolos admixto, vini albi æquali admixta portione, bibendum dato. Oliuas albas priùs quàm oleum insit in tenues partes dissectas siccato, deinde tusas & cribratas, in vinum iniectas, bibendas exhibeto. Hoc & menses detrahit, & secũdas eiicit. Dictamnum Creticum oboli pondere ex aqua potui exhibeto. Quo epoto si secundas eiicere nõ potes, sambuci succum coctum pro fotu iniicito, & cantharidem subter apponito. Hoc etiam fœtum expellit. Vbi verò morsum attulerit, os abluito, & vnguento rosaceo leuiter intincto, in subdititio apponito quoad liberata fuerit. Populi nigræ Creticæ grana nouem trita, ex vino bibenda dato, eo etiam abluatur, si difficulter pariat. Conizam quantum manus capit læuiter tritam, porri succo macerato, netopo quantum conchę maioris testa capit admixto, hæc ex vino bibenda dato. Menses detrahit. Peucedanũ & panacem pœoniæq; radicem ex vino potuĩ dato. Fœtum mortuum & secundas eiicit. Violæ & portulacę semen, hęc contusa & mixta ex vino albo vetusto exhibeto. Menses detrahit. Violę albę semen quantũ tribus digitis comprehenditur, & stercoris caprini globuli quinque aut sex. Hæc vino odoratissimo permisceto, fomẽto priùs ex aqua & oleo immisso. In sedili autem fomentum admoueto, quo adhibito potui exhibeto, & quàm citissimè in cubili reclinato. Brassicam autem edẽdam, & succum sorbendum dato. Violæ albæ semen quantum tribus digitis capitur, ex vino propinato, & in aqua calida desideat. Quòd si non habeat, fœniculi radices contusas, aqua mulsa tepida maceratas exhibeto. Fraxini pilulas circiter decem, ex vino propinato. Hoc valet ad omnem vterorum dolorem, & valde vrinam mouet. Laseris succum orobi quantitate, & nasturtij semen tenuiter trita & permixta ex vino aut lacte canino potui exhibeto. Hoc etiam fœtum eiicit. Medicamẽtum fœtum eiiciens. Ranunculum & elaterij parum aceto mixtum & bene temperatũ propinato. Ad idem. Brassicæ caulem tenerum in extremitate netopo illitum, affricato. Si menses non eant. Terebinthi fructum tritum, vino & aqua maceratum, & percolatum ieiunæ bibendum dato, & calida lauet. Ad menses mouendos. Purpurea grana ieiunæ ex vino potui exhibeto. Ad puerperij purgamenta. Fœniculi semen, & crethmi corticem, & thus ex vino bibenda dato. Tædam quampinguissimam in vino coctam, & pœoniæ grana quinque ex vino trita, in heminę quadrãte potui dato. Mercurialis semen & folia ex vino potui exhibeto. Pœoniæ grana nigra quinq;, & sepiæ oua ex vino propinato. Ad omnẽ puerperam.

ἴσον ἴσῳ κεράσας, δίδου πίνειν. Λευκοΐου καρπὸν ὅσον ἐν τοῖς τρισὶ δακτύλοις λαβὼν, ἐν οἴνῳ λευκῷ τὸν αὐτὸν τρόπον κεράσας, δοῦναι πίνειν. Λευκοΐου ῥίζαν τοῦ μέλανος ἐν οἴνῳ διεὶς τὸν αὐτὸν τρόπον χρήσθω. Κρινάνθεμον δὲ ἐπὶ τῶν οἰκιῶν φυόμενον, τὸν αὐτὸν τρόπον μίξαι καὶ πίσαι. Τῆς ἀγχούσης τὰ φύλλα δύο δραχμίδας ἐν οἴνῳ ἑφθὰ κεράσας ὕδατι ἴσως πίσαι. Χαμαιλέοντος τὴν ῥίζαν ξύσας οἷον ἐλλεβόρου πόσιν[?] ἐν οἴνῳ ἑφθὰ κεράσας ὕδατι πίσαι. Κράμβης καὶ πράσου χυλὸν ἑκατέρου μίξας τὸν ὀπὸν σιλφίου ὅσον τριώβολον[?] οἴνῳ ἴσῳ μίξας λευκῷ πίσαι. Ἐλαίης λευκῆς πρόσθεν, ἢ ἔλαιον ἐνῇ κατακνήσας, ξήρανον. ἔπειτα κόψας καὶ σήσας ἐν οἴνῳ ἐπιβαλὼν, διδόναι πίνειν. τοῦτο καὶ ἐπιμήνια καταστᾷ καὶ χορίον ἐξελάσει. Δικτάμνου κρητικοῦ ὅσον ὀβολὸν, ἐν ὕδατι πιεῖν. χορίον ἢν μὴ δυνάσαι ἐκβάλλειν πιπίσκων, πυριήσας τῆς ἀκτῆς τὸ χυλὸν ἑφθὸν ἐμβαλὼν, καὶ τὴν κανθαρίδα προσθεῖναι. τοῦτο, καὶ τὸ ἔμβρυον ἐξελαύνει. ὁκόταν δὲ δάκνῃ ἀφαιρεομένη ῥόδινον μύρον ἐμβάπτουσα προστιθέσθω, ἐς ἂν ἀποφύγῃ. Αἰγείρου κρητικοῦ κόκκους ἐννέα, τρίψας ἐν οἴνῳ διδόναι πίνειν. τούτῳ δὲ καὶ ἀπολούσασθαι ἢν δυστοκέῃ. Κονύζης ὅσον χεὶρ λείης δεῖναι πράσου χυλῷ. καὶ νέτωπον ξυμμίξας ὅσον χηραμύδα, ταῦτα ἐν οἴνῳ δίδου πίνειν. Ἐπιμήνια καταστᾷ. Πευκέδανον καὶ πάνακες, καὶ γλυκυσίδης ῥίζαν ἐν οἴνῳ δίδου πίνειν. Ἔμβρυον ἐκβάλλει τεθνεὸς καὶ τὰ ὕστερα. Τοῦ ἴου καὶ τῆς ἀνδράχνης τὸν καρπὸν, ταῦτα διακόψας καὶ μίξας, δίδου ἐν οἴνῳ λευκῷ παλαιῷ. Ἐπιμήνια καταστᾷ. Λευκοΐου ὁ καρπὸς, ὅσον τρισὶ δακτύλοις ἐπιλαμβανόμενος. καὶ αἰγὸς σπυράθους ἴσον πέντε ἢ ἕξ. ταῦτα ξυμμίξας οἴνῳ εὐωδεστάτῳ, προπυριάσας ἐς ὕδωρ καὶ ἔλαιον τὴν πυρίην ἐμβαλὼν, πυριῆν δὲ ἐπὶ δίφρου. ἐπὴν δὲ πυριήσῃς, δοῦναι πιεῖν. καὶ ὡς τάχιστα λούσαντα κατακλῖναι. δοῦναι δὲ φαγεῖν κράμβην, καὶ τοῦ χυλοῦ ῥοφεῖν. Λευκοΐου τὸν καρπὸν ὅσον τοῖς τρισὶ δακτύλοις ἐν οἴνῳ δοῦναι πιεῖν, καὶ καθήσθω ἐν ὕδατι θερμῷ. ἢν δὲ μὴ ἔχῃ, μαράθρου ῥίζας κλάσας, ἐν μελικρήτῳ χλιερῷ ἀποβρέχων δίδου. Μελίης ὅσον κόκκους δέκα ἐν οἴνῳ δοῦναι πιεῖν. τοῦτο ἀγαθὸν ἐπὶ παντὸς ἀλγήματος ὑστερέων. καὶ σφόδρα διουρητικόν. Ὀπὸν σιλφίου ὅσον ὄροβον. καὶ καρδάμου καρπὸν τρίψας λεῖα καὶ ξυμμίξας ἐν οἴνῳ, ἢ ἐν κυνὸς γάλακτι, δίδου πιεῖν. τοῦτο καὶ ἔμβρυον ἐξελαύνει. Ἐκβόλιον. Βατράχιον καὶ ἐλατηρίου μικρὸν μίξας ὄξει εὐκρατον πίσαι. Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ. Κράμβης καυλὸν ἁπαλὸν, τὸ ἄκρον χρίσας νετώπῳ τρίψαι. Ἢν τὰ ἐπιμήνια μὴ γίνηται. Τερμίνθου καρπὸν τρίψας ἐν οἴνῳ καὶ ὕδατι διεὶς, καὶ διηθήσας, διδόναι νήστει πιεῖν. καὶ θερμῷ λουέσθω. Ἐμμήνια κινεῖν. Φοινικικοὺς κόκκους ἐν οἴνῳ νήστει διδόναι πιεῖν. Λοχεῖα καθαίρειν. Μαράθου καρπὸν καὶ κρήθμου τὸν φλοιὸν, καὶ λιβανωτὸν ἐν οἴνῳ διδόναι πίνειν. Δᾷδα ὡς πιοτάτην ἐν οἴνῳ ἑψήσας, καὶ γλυκυσίδης κόκκους πέντε τρίψας ἐν οἴνῳ, ὅσον τεταρτημόριον κοτύλης, δοῦναι πιεῖν. Λινόζωστιος τὸν καρπὸν καὶ τὰ φύλλα ἐν οἴνῳ δοῦναι πιεῖν. Γλυκυσίδης τοὺς μέλανας κόκκους ὅσον πέντε, καὶ ᾠὰ σηπίων δοῦναι πίνειν ἐν οἴνῳ. Λεχοῖ πάσῃ.

Eis

Oleo ad irionem & polentam affuso aut cocto pro sorbitione vtatur, & cibis quã mollissimis. Scammonium ex lacte muliebri tritum, lana exceptum, in subditirio apponito. Mercurialis folia trita in linteo subter apponito. Artemisiam herbam tritam & rosaceo vnguento imbutam subdito. Albam radicem tenuiter tusam, vnguento rosaceo subactam, subter apponito. Pœoniæ radicem, melle, vnguento rosaceo & Ægyptio subactam, ex lana subter apponito. Farinam non lotam ad eundem modum apponito. Lolij & tritici farinam vnà melle subactam, ex lana subter apponito. Menses & puerperia purgans, quod etiam aquas educit. Radicem struthij læuiter tritam quantum tribus digitis capitur, melle subactam in subdititio apponito. Nascitur autem in Andri littoribus. Vteros repurgant. Mercurialis contusæ & cucumeris agrestis modicum, ex vino tritum, ea melle subacta subter apponito. Leporis pilos vstos, ex vino tritos, melle cocto & aqua subactos potui exhibeto, & calida lauet. Quod partum purgat. Hordeum decorticatum ad dimidij hemichœnicis mensuram in aqua quatuor heminis coquito, vbi ferbuerit bis aut ter sorbendum dato. Puerperij reliquias purgato. Sambuci folia affuso oleo cocta bibenda exhibeto, brassicas etiam coctas & porra edat. Vteros purgans. Rhois folia & fructum ex vino bibendum dato, & irionem ex vino tritum, polenta iniecta propinato. Misy obolos duos ex vino tritos & subactos in subdititio apponito. Lini semen tritum ex vino subactum subdito. Trifolij semen ex vino propinato. Vbi verò vteri ad lumbos incubuerint, polypos coctos & assos edat, & vinum nigrum odoratum, merum quàm plurimum bibat. Aliæ potiones, medicamenta subdititia & purgantia. Rhoem rubrum & vinacea ex aqua coquito, sitanea farina in aquam iniecta, bibendam dato. Farinam in aquam immissam bibendam exhibeto. Mora rubi sicca, læuiter trita, recenti polenta admixta, quantum amborum acetabulum, ex vino odorato aquoso bibat. Terram nigram Samiam ex aqua tritam, astragali quantitate bibendam porrigito. Hypocystidem ex vino præbeto. Ex malis punicis vinosis succo detracto, eo polentam subactam siccato, deinde tenuiter tritam ex vino bibendam dato. Myrti nigræ fructum tritum aqua maceratum, polenta immissa bibendum exhibeto. Mali punici dulcis assati drachmã tritam ex vino propinato. Triticum & hordea trita & torrefacta, ac in farinam redacta, ex vino nigro bibenda dato. Mali punici dulcis interiorem partem, pari aquæ portione admixta, potui exhibeto. Cicutæ quantum tribus digitis capitur, ex aqua bibendum dato. Farinæ sitaniæ & gipsi pares portiones ex aqua mixtas bibendas dato. Mali punici dulcis corticem & malicoria ex vino propinato. Si sanguis ex vteris effluat, viticis folia ex vino nigro potui dato. Ad fluorem & dolorem. Rorismarini radicem ex vino propinato. Vterorum aliæ potiones. Cedri baccas, seseli, cuminum Æthiopicum, casiæ fructum, iuniperi baccas, milium, echinos paruos, melanthium, dauci radicem & semen. Ex aromatis

Εἰς ἐρύσιμον καὶ ἄλφιτον ἔλαιον παραχέας ἢ ἑφθὸν ῥοφείτω. καὶ σιτίοισιν ὡς μαλακωτάτοισι χρήσθω. Σκαμμωνίην τρίψας ἐν γάλακτι γυναικείῳ ἐν εἰρίῳ ἀναδήσας προσθεῖναι. Λινοζώστιος φύλλα τρίψας, ἐν ῥάκει προσθεῖναι. Τὴν ποίην τὴν ἀρτεμισίην τρίψας, καὶ μύρῳ ῥοδίνῳ δεύσας, προσθεῖναι. Τὴν λευκὴν ῥίζαν λείην κόψας ῥοδίνῳ μύρῳ δεύσας προσθεῖναι. Τῆς γλυκυσίδης μέλιτι δεύσας καὶ μύρῳ ῥοδίνῳ[104] καὶ αἰγυπτίῳ ἐν εἰρίῳ προσθεῖναι. Ἄλητον ἄπλυτον τὸν αὐτὸν τρόπον προστιθέναι. Αἴρων ἄλευρον καὶ πύρινα ἅμα μέλιτι φυρήσας ἐν εἰρίῳ προστιθέναι. [105] Καθαρτήριον ἐπιμηνίων καὶ λοχείων καὶ ὕδωρ ἄγει. Στρουθίου ῥίζης λείου κεκομμένου ὅσον τοῖσι τρισὶ δακτύλοισι, μέλιτι δεύσας προσθεῖναι. Φύεται δὲ ἐν Ἄνδρῳ ἐν τοῖς αἰγιαλοῖς. Ὑστέρας ἀποκαθῆραι. Λινοζώστιος κεκομμένης[106] καὶ σικύης ὀλίγον τρίψας, ἐν οἴνῳ καὶ μέλιτι δεύσας προστιθέναι. Λαγωοῦ τρίχας κατακαύσας, καὶ τρίψας ἐν οἴνῳ καὶ μέλιτι δεύσας ἑφθῷ καὶ ὕδατι δοῦναι πιεῖν. καὶ ἐν ὕδατι θερμῷ λουέσθω. Τόκου καθαρτήριον. [107] Κρίμνον ἐξερείσας, ὅσον ἥμισυ ἡμιχοινικίου ἕψειν ἐν ὕδατος κοτύλαις τέσσαρσιν. ὁκόταν δὲ ζέσῃ, δοῦναι δὶς ἢ τρὶς ῥοφῆσαι. Λοχεῖα καθῆραι. [108] Τῆς ἀκτῆς τὰ φύλλα ἑψήσας, ἐπιχέας ἔλαιον δοῦναι πιεῖν. ἐσθιέτω δὲ καὶ κράμβας ἑφθὰς, καὶ πράσα. Καθαρτήριον ὑστερέων. Τοῦ ῥοῦ τὰ φύλλα[109] καὶ τὸν καρπὸν ἐν οἴνῳ πιεῖν δοῦναι. καὶ ἐρύσιμον λεῖον ποιήσας ἐν οἴνῳ, καὶ ἄλφιτα ἐπιβαλὼν, δοῦναι πιεῖν. Μίσυος ὅσον δύο ὀβολοὺς, τρίψας ἐν οἴνῳ καὶ φυρήσας, προσθεῖναι. Λίνου καρπὸν τρίψας ἐν οἴνῳ φυρήσας προσθεῖναι. Τριφύλλου τὸν καρπὸν ἐν οἴνῳ πιεῖν δοῦναι. Ἐὰν δὲ ἐς τὴν ὀσφὺν ὑστέραι[110] στηρίζωσιν, ἐσθιέτω πουλύποδας ἑφθοὺς, καὶ ὀπτούς. καὶ οἶνον πινέτω μέλανα εὐώδεα ἄκρητον ὡς πλεῖστον. Ἕτερα ποτὰ, προσθετὰ, καὶ καθαρτήρια. Ῥοῦν τὸν ἐρυθρὸν, καὶ γίγαρτα ἑψήσας ἐν ὕδατι, τοῦ σιτανίου ἐμβαλὼν ἐπὶ τὸ ὕδωρ δίδου πίνειν. Ἄλητον ἐφ' ὕδωρ ἐμβαλὼν, δίδου πιεῖν. [111] Μόρα τὰ ἀπὸ τοῦ βάτου ξηρήνας, καὶ τρίψας λεῖα, καὶ ἄλφιτα ποταίνια ἀναμίξας ὅσον ὀξύβαφον ἀμφοτέρων ἐν οἴνῳ εὐώδει καὶ ὑδαρεῖ, πινέτω. Τὴν γῆν τὴν μέλαιναν τὴν Σαμίην ἐν ὕδατι τρίψας ὅσον ἀστράγαλον δίδου πιεῖν. Ὑποκυστίδος ἐν οἴνῳ διδόναι πιεῖν. Σίδας οἰνώδεας ἐκχυλώσας, ἄλφιτα φυρήσας τῷ χυλῷ ξηρᾶναι. ἔπειτα τρίψας ἐν οἴνῳ λεῖον δίδου πιεῖν. Μυρτέων μελαινέων τὸν καρπὸν τρίψας διεὶς ἐν ὕδατι ἄλφιτα ἐπιβαλὼν, δίδου πίνειν. Ῥοιῆς γλυκείης ὀπτήσας ὁλκὴν τρίψας ἐν οἴνῳ, δίδου πίνειν. [112] Πυροὺς καὶ κάχρυας τρίψας, φρύξας τε, καὶ ἄλητα ποιήσας, ἐν οἴνῳ μέλανι δίδου πιεῖν. Ῥοιῆς γλυκείης τὰ εἴσω ξυμμίξας, ἴσῳ ὕδατι δίδου πίνειν. Κώνειον ὅσον τρισὶ δακτύλοισιν ἐν ὕδατι δίδου πίνειν. Ἀλήτου σιτανίου καὶ γύψου τὸ ἴσον μίξας ἐν ὕδατι δίδου πίνειν. Ῥοιῆς γλυκείης τὸν φλοιὸν καὶ σίδια, ἐν οἴνῳ δίδου πίνειν. Ἢν αἷμα ἐξ ὑστερέων ῥέῃ. Ἄγνου φύλλα ἐν οἴνῳ δίδου πιεῖν μέλανι. Ῥόου καὶ ὀδύνης. [113] Κάχρυος ῥίζαν ἐν οἴνῳ διδόναι πίνειν. Ἕτερα ποτὰ ὑστερέων. Κεδρίδας. σέσελι. κύμινον αἰθιοπικόν. κασίης καρπόν. ἀρκευθίδας.[114] κεγχρίδας.[115] ἐχινίδας. μελάνθιον. δαύκου ῥίζαν, καὶ τὸν καρπόν. ἀρώματα

δὲ θύμον. θυμβρίην. ἐρείκην. ὑπερικὸν, μήκωνα λευκήν. κρήθμου ῥίζας, καὶ τὸν καρπόν. μαλάχης ῥίζας. λινοζώστιος καρπὸν, καὶ τὰ φύλλα. κνίδης καρπόν. ἐλελίσφακον. αἴγειρον. δίκταμνον. ψευδοδίκταμνον. ἄμωμον. καρδάμωμον. ἐλένιον. ἀριστολόχιον. καστόριον. ἀδίαντον. δρακόντιον. πευκέδανον. πηγάνου φύλλα, καὶ τὸν καρπόν. σελίνου καρπόν. μαράθου καρπόν. ἱπποσελίνου καὶ τὸν καρπὸν καὶ τὰς ῥίζας. ἱππομαράθου καρπὸν καὶ τὰς ῥίζας. στρουθίου τὸν καρπὸν καὶ τὰς ῥίζας. ὕσσωπον κιλίκιον. ἐρύσιμον. γλυκυσίδην. πάνακες. ὅ, τι ἂν τούτων βούλῃ καὶ ξυμμίσγων, καὶ αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ ἀφεψῶν ἐν ὕδατι ἢ ἐν οἴνῳ ὡς ἂν βούλῃ, δίδου πίνειν. Ἀγαθὰ καὶ καθαρτικὰ, καὶ τὰς ὀδύνας παύοντα. Τῆς μαλάχης δίδου[116] ἐν ὕδατι τὴν ῥίζην. γλυκυσίδης καρπόν. καὶ κέδρινον ὀλίγον ξυμμίσγων, ἐν οἴνῳ δίδου πίνειν. καὶ παύσεις ὑστέρων ὀδύνας. Ὅταν αἱ ὑστέραι πνίγωσιν. Καστόριον καὶ κόνυζαν ἐν οἴνῳ λευκῷ δίδου πίνειν. ἢν δὲ προσεστήκῃ πρὸς τῇ ῥινὶ,[117] κόκκου τὸ εἴσω τὸ λευκὸν μέλιτι μίξας ἀλείφειν τὴν ῥῖνα. Ἕτερον παῦον ὀδύνας. Μαλάχης τὴν ῥίζαν καὶ μαράθου φλοιὸν καὶ κρήθμου ἐν ὕδατι δοῦναι πιεῖν. Ἀστέρας θαλασσίους τοὺς μέλανας καὶ κράμβην, μίξας ἐν οἴνῳ εὐώδει δοῦναι πιεῖν. Σμύρναν ὅσον τριώβολον. κόριον ὀλίγον. ῥητίνην. γλυκυσίδης ῥίζαν, κύμινον αἰθιοπικόν. ταῦτα τρίψας λεῖα ἐν οἴνῳ λευκῷ διέντα, δίδου πίνειν[118] ἀκροχλιαρὸν ποιήσας. Ὑστέρας ἐλαύνει.[119] Τοῦ κροτωνοειδέος τὴν ῥίζαν, δίδου πίνειν. Ἢν πρὸς τὴν καρδίην προσπεσοῦσαι αἱ ὑστέραι πνίγωσιν. Ἄγνου τὸν καρπὸν καὶ γλυκυσίδης, δίδου ἐν οἴνῳ πίνειν. Προσθετὰ δριμέα αἷμα ἄγοντα. Κανθαρίδας πέντε ξυμμίξας τῷ λιβανωτῷ καὶ τῇ σμύρνῃ, τὸ μέγεθος ποιεῖν, ὅσον κηκίδα μακρὸν ποιήσας. καὶ προσθεὶς εἰρίῳ περιελίξας τε ὀθονίῳ λευκῷ, βρέξας μύρῳ αἰγυπτίῳ λευκῷ ἢ ῥοδίνῳ, πρόσθες. Βούπρηστιν, ἢν μὲν μικρὴ ᾖ, ὅλην. ἢν δὲ μεγάλη, τὸ ἥμισυ ξύμμισγε πρὸς τοῖς ῥηθεῖσι, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον προστίθει. ἢν δὲ μαλακωτέροισιν ἐθέλωσι χρῆσθαι, τὰς βουπρήστιδας ἔμβαλλε ἐς οἶνον. κύμινον αἰθιοπικὸν παρεμβάλλων. καὶ σέσελι. καὶ ἄνισον ἀναζέσαι.[120] ἐς αἱ δὲ καὶ βουπρήστιας ξυμμίξας ὀξύβαφον ἐλαίου, τῶν δ' ἄλλων ἁπάντων ἴσον ἑκάστου.[121] μίξαι δὲ σμύρναν, λιβανωτὸν ὀλίγον. τούτου λαβὼν ὅσον δραχμίδα προσθεῖναι, ὥσπερ ἐν τῷ πρόσθεν προσθήματι.[122] Τοῦ μελανθίου τρίψας μέλιτι, δεύσας τε ἐν οἴνῳ, βάλανον ποιήσας, πρὸς τῷ προτέρῳ προσθέτω. Φιλίστιον τὸν αὐτὸν τρόπον ποιέων προστίθει. Τηλεφίου καρπὸν τὸν ἴσον τρόπον ποιέων προστίθει. Ἀνεμώνης φύλλα τρίψας ἐνθεὶς τε εἰς ῥάκος, καὶ σμύρνης μικρὸν ξυμμίσγειν, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον[123] χρῆσθαι. ἄγει αἷμα. Βάλανον αἰγυπτίην τρίψας. καὶ σούσινον,[124] ὅ ἐστι γῆ αἰγυπτίη. ὕδατι διείς. εἰρίῳ ἑλίξας, προστίθει. Ἕτερον χολὴν καθαῖρον. Σικύης ἐντεριώνην λείην τρίψας, μέλιτι φυρήσας, βάλανον ποιέων προστίθει. Κολοκυνθίδος ἀγρίης τὸ εἴσω[125] λεῖον ποιήσας, μέλιτι φυρήσας, τὸν αὐτὸν τρόπον προστίθει. Ἐλατηρίου πόσιας τέσσαρας, ξυμμίσγων στέαρ χήνειον, καὶ αἴγειον,[126] καὶ ἥμισυ βάλανον ποιέων, προστίθει ἐν τῷ ῥάκει.[127] Θλασπίην ποιέων, μέλιτι φυρέων προστίθει.[128] Συ-

verò, thymum, thymbram, ericen, hypericum, papauer album, crethmi radices & semen, maluæ radices, mercurialis semen & folia, vrticę semen, saluiam, populum nigram, dictamnum, pseudodictamnum, amomum, cardamomum, helenium, aristolochiam, castoreum, adiantum, dracontium, peucedanum, rutæ folia & semen, apij semen, fœniculi semen, hipposelini & semen & radices, hippomarathri semen & radices, struthij semen & radices, hyssopum Cilicium, erysimum, pœoniam, panacen. Horum quodcumq; voles aut cum cæteris mixtum, aut per se ex aqua & vino decoctum, vt voles propinato. Optimè purgant & dolores sedant. Malvę radicem ex aqua dato. Pœoniæ semen & parum cedrini olei admixtum ex vino propinato, & vterorũ dolores sedabit. Ad vteri strangulatum. Castorium & conyzam ex vino albo propinato. Quòd si ad nares prorumpat, grani cnidij interiorem partem albam ammixto melle ad nares alline. Aliud dolores sedans. Maluæ radicem, & fœniculi & crethmi corticem ex aqua propinato. Stellas marinas nigras & brassicam mixtas, ex vino odorato propinato. Myrrhę obolos tres, coriandri parũ, resinam, pœoniæ radicem, cuminum Æthiopicum. Hæc læuiter trita, vino albo macerata, summè tepida propinato. Quod vteros propellit. Ricini radicem potui exhibeto. Si vteri ad cor irruentes strangularint. Viticis & pœoniæ semen ex vino bibendum dato. Hæc subdita acria sanguinem cient. Cantharidas quinq; thure & myrrha ammixta ad gallæ quãtitatem, in longitudinẽ efformato, & lana circumductam, alboq; linteo conuolutam, vnguentoq; Ægyptio albo aut rosaceo imbutam, subdito. Buprestin integram, si parua fuerit, si magna, dimidiam, ad prædicta admisceto, & ad eundem modum subdito. Quòd si mollioribus vti velint, buprestidibus in vinum iniectis, cuminum Æthiopicum, seseli & annisum addito & feruefacito. Ad decem autem buprestes olei acetabulum admisceto, reliquorum omnium singulorum par sit modus. Myrrham autem admisceto & thuris parum. Ex eo pugillo accepto, velut priùs subdititium supponito. Melanthium cum melle tritum, & ex vino subactũ, in glandulam efformato, velut in priore subdititio. Aparinem (philistium dictam) ad eundem modum apparatam subter apponito. Tilephij semen eodem modo apparatum subdito. Anemones foliis tritis & linteo exceptis, pauca myrrha admixta, ad eundem modum vtitor. Quod sanguinem ducit. Glandem Ægyptiam tritam, & ex liliis confectum quod Susinum dicitur, ex terra Ægyptia, aqua dissolutum, & lana conuolutum subter apponito. Aliud bilem purgans. Cucumeris agrestis medullam læuiter tritam, melle subactam, in glandem efformatam, in subdititio apponito. Colocynthidis syluestris interiorem partem læuigatam, melle subactam, ad eundem modum subter apponito. Elaterij potiones quatuor, adipe anserino & caprillo admixto, dimidiam glandulam formato, & ex linteo in subdititio apponito. Thlaspi læuigatum, melle subactum, subter apponito. Fici folia

κρεφυλλίου τὸ πῖος ξύσας, καὶ ξυμμίξας πόσιας ἐλατηρίου δύο, καὶ νίτρου ὅσον τὸ ἐλατήριον μέλιτι δεύσας, προστίθει. Ἢν φλεγμαίνῃ. Νίτρον ἐρυθρὸν, σύκου τὸ εἴσω τὸ πῖον, ἴσον ἑκάστου τρίψας λεῖα, ὅσον κηκίδα ποιήσας, προστίθει. Κυμίνου φύλλα ἐν οἴνῳ τρίψας, ἐν ῥάκει προστίθει. Τὴν λευκὴν ῥίζαν, τρίψας λείην, μέλι ἐπιχέας, καὶ ἀναζέσας, βάλανον ποιήσας προστίθει. Ὀπὸν σιλφίου, καὶ σῦκον μίξας, βάλανον ποιέων, προστίθει. 130 Σικύης σπέρμα τρίψας τὸν αὐτὸν τρόπον. Χολὴν ταύρου. καὶ νίτρον ἐρυθρόν. νέτωπον. κυκλάμινον. τρίψας τουτέων ὅσον κηκίδα. τοῦ κυκλαμίνου δὲ πλεῖστον, μέλιτι ξυμμίξας προστίθει. 131 Τοῦ κρομμύου τὴν κεφαλὴν καθαρὴν ἐν ὕδατι τρίψας ἐς ῥάκος ἀποδήσας προστιθεῖναι. Σμύρναν. ἅλες. κύμινον. χολὴν ταύρου, μέλιτι ταῦτα φυρήσας, ἐνθέντα πρὸς ῥάκος προστιθεῖναι. 132 Κόκκους ἐκλέξας εἰς τριάκοντα, καὶ τρίμματα μηδικοῦ φαρμάκου τοῦ τῶν ὀφθαλμῶν ὃ καλεῖται πέπερι. καὶ τῶν στρογγύλων ἕτερα. ταῦτα τὰ τρία τρίβων ἐν οἴνῳ παλαιῷ, λεῖα δεὶς, γλυκεῖ ἐλαίῳ ἀναφυρέων περὶ τὸ εἴριον περιθεὶς, προσθέσθω, καὶ διανιζέσθω οὔρῳ. Τιθυμάλλου ὀπὸν μέλιτι φυρήσας, ἐς ῥάκος ἐνθεὶς, προστιθέναι. 133 Σκίλλης ῥίζαν ὅσον ἑξαδάκτυλον κατελίξας τοὺς δύο δακτύλους, ἐρίῳ πρόσθες. Ἕτερα μαλθακτικὰ, ὑφ' ὧν καθαίρεται ὕδωρ, καὶ αἷμα. ἐπιμήνιά τε ἄγεται, ἢν μὴ πολυχρόνια ᾖ, καὶ τὸ στόμα μαλθάσσεται. 134 Ναρκίσσινον. κύμινον αἰθιοπικόν. λιβανωτόν. ἀψίνθιον. κύπειρον. τῶν μὲν ἄλλων ἴσον ἑκάστου τοῦ δὲ ναρκισσίνου, μοίρας τέσσαρας, ἐπ' ὀθόνιον ὠμόλινον ξυμμίξας, ταῦτα τρίψας, καὶ ποιήσας βάλανον, προστίθει. Κυκλαμίνου μέγεθος ὅσον ἀστραγάλου. καὶ ἄνθος χαλκοῦ, ὅσον κύαμον τρίψας, καὶ μέλιτι δεύσας, καλῶς ποιήσας βάλανον προστιθέναι. Γλήχωνα. σμύρναν. λιβανωτόν. ὑὸς χολὴν μέλιτι φυρήσας, καὶ ποιήσας βάλανον προστιθέναι. Ἕτερα στρυφνά. Ῥοῦν οἴνῳ μέλανι φυρήσας προστιθεῖναι. Κνίκον τὸν αὐτὸν τρόπον ποιήσας, προστίθει. Λωτοῦ πρίσματα τὸν αὐτὸν τρόπον ποιέειν. Ῥοῦν μέλιτι μίξας, προστιθεῖναι. Ἕτερα μαλθακτήρια. 135 Θεῖον. στέαρ. ὠοῦ λέκιθον. ἄλητον. μέλιτι φυρήσας. ταῦτα παραχλιαίνων, τὸ ἀποστάζον εἰρίῳ πρόσθες. Χηνὸς ἔλαιον, καὶ στέαρ μήλειον. κηρὸν λευκόν. ῥητίνην. μύρον ῥόδινον. 136 ῥάκος κατατείλας λεπτὸν προστίθει. Ἐλάφου μυελὸν καὶ στέαρ τήξας ἐν εἰρίῳ πρόσθες. Στέαρ οἴιος ἢ αἰγός. καὶ ὠοῦ τὸ λευκὸν ῥοδίνῳ μύρῳ ἀναφυρήσας εἰρίῳ ἀναστρογγυλίσας πρόσθες. 137 Κλυσμοί. Ὀλύνθους τοὺς χειμερινοὺς ἐμβαλὼν ἕψειν ἐν ὕδατι ὑποκαίων ἡσυχῇ. ἔπειτα ἀποχέας, ἔλαιόν τε ἐπιχέων κλύζειν. Μετακλύζειν δὲ σιδίοισι, καὶ κηκῖδι, καὶ λωτοῦ πρίσμασιν ἐν οἴνῳ ἑψῶν στρυφνῷ. ἀποχέων δὲ κλύζειν. Τρύγα κατακαίων, ἐς ὕδωρ βάλλε. ἔπειτα τῷ ὕδατι κλύζειν. μετακλύζειν δὲ σιδίοις. μύρτοις. ῥοῦ φύλλοις. ἀφεψῶν ἐν οἴνῳ. 138 Σχίνου φύλλα, ἐλελισφάκου, ὑπερεικοῦ ἑψήσας, ἐν οἴνῳ μέλανι. Ἢν ἑλκωθῇ δέ τι τῶν μητρέων. Βούτυρον. λιβανωτόν. σμύρναν. ῥητίνην ὀλίγην, 139 τουτέοισι χρὴ κλύζειν. 140 Πράσα ἑψήσας ἐν ὕδατι, ἀποχέων δὲ ὕδωρ, οἴνῳ μίξας κλύζε. 141 Ἀκτῆς

pinguiora derasa, admixtis duabus elaterij potionibus, & nitri quantum elaterij, melle subactum subdito. Si vterus pituita laboret. Nitrum rubrum, fici interiorem pinguedinem, singulorum æqualem portionem læuigatam, ad gallæ magnitudinem efformatam, subter apponito. Cumini folia ex vino trita, in linteo subdito. Radicem albam tenuiter tritam, melle affuso feruefactam, in glandis formam subter apponito. Laseris succum & ficum simul mixta in glandis formam subdito. Cucumeris agrestis semen tritum ad eundem modum, fel tauri, nitrum rubrum, onetopum, cyclaminum, horum tritorum quantum gallæ magnitudinem, cyclamini verò maximam portionem, melle admixto in subdititio apponito. Cepæ caput purgatũ, ex aqua tritum, in linteo ligatum subdito. Myrrham, salem, cuminum, fel tauri, hæc melle subacta, linteo imposita supponito. Grana decorticata ferè triginta, & tria Indici medicamenti oculorum, quod piper vocatur, & de rotundis altera tria, hæc tria tenuiter trita, ex vino veteri macerata, oleo dulci subacta, lana excepta subdat, & lotio abluatur. Tithymali succum melle subactum, linteo exceptum, in subdititio apponito. Scillæ radicem longitudinis sex digitorum, ad duos digitos lana conuolutam subdito. Emollientia alia aquas purgantia, sanguinem mensesque nisi diuturni fuerint ducentia, & os emollientia. Narcissinum, cuminum Æthiopicum, thus, absinthium, cyperum, aliorum quidem singulorum pares portiones, narcissini autem partes quatuor, ex linteo tenui, mixtas & tritas, in glandulam efformatas subter apponito. Cyclaminum tali magnitudine, & æris florem fabæ quantitate, trita, melle subacta in glãdem probè efformata subter apponito. Pulegium, myrrham, thus, fel suis melle subacta & in glãdis formam redacta subdito. Alia acerba. Rhoem vino nigro subactũ in subdititio apponito. Cnicum ad eundem modum apparatum subdito. Loti ramenta eodem modo apparato. Rhoem melle ammixto subdito. Alia emollientia. Sulphur, adipem, oui vitellum, farinam, melle subacta & leuiter calefacta, quod lana exceperis subdito. Anserinam pinguedinem & adipem ouillum, ceram albam, resinam, vnguentum rosaceum tenui concerpto linteo excepta subter apponito. Cerui medullam & adipem liquefacta, in vellere subdito. Adipem ouillum aut caprinum, & oui candidum vnguento rosaceo subactum, vellere exceptum, subter apponito. Ad colluendos vteros. Grossos hybernas in aquam iniectas lento igne coquito, deinde percolato, & affuso oleo colluito. Postea malicorio, galla, & loti ramentis in vino acerbo coctis colluito, percolatum infundito. Fæcem vini vstam in aquam iniicito, deinde aqua colluito, postea verò malicorio, myrti baccis, rhois foliis ex vino decoctis perluito. Lentisci, saluiæ, hyperici foliis in vino nigro decoctis vtitor. Si quid in vteris exulceratũ fuerit. Butyrum, thus, myrrham, resinam paucam, ex his colluere oportet. Porra in aqua vbi decoxeris, aqua percolata vino ammixto colluito. Sambuci fru-

ctum, anisum, thus, myrrham, vinum, horum succo colluito. Brassica in aqua cocta, in eius cremore mercurialem coquito, pauco lini semine iniecto, postea percolato colluito. Myrrhæ acetabuli quantitatem, thus, seseli, anisum, lini semen, netopum, resinam, mel, anseris pingue, acetum album, vnguentum Ægyptium, horum singulorum parem portionem, vini albi heminis duabus macerato, deinde tepido colluito. Mercurialem vbi in aqua decoxeris, percolaris, myrrhæ acetabulum, thuris, netopi, singulorum æqualem portionem admisceto, tepido colluito. Saluiam & hypericum ex aqua decoquito, & colluito. Sambuci fructum, lauri baccas, vtriusque parem portionem in vino coquito, deinde vino ad collutionem vtitor. Pulegium in aqua cùm decoxeris, oleo ad aquam affuso colluito. Anseris pingui & resina liquefactis colluito. Butyrum pauco cedrino oleo ammixto, cùm melle liquefeceris, his tepidis colluito. Cyperum, iuncum odoratum, calamum aromaticum, hæc pari portione myrrhæ miscentur. Sisymbrio in vino cocto colluito. Apij semen, anisi, seselios semen, melanthium vino coquito colluito. Cedrum Creticam vbi vino decoxeris, colluito. Bryoniam albã & myrrham aqua macerato, colluito. Argenti flore vino & aquæ diluto, colluito. Elaterij potiones duas aqua macerato, colluito. Cucurbitas agrestes duas vino aut lacte cocto macerato, ad quatuor heminas percolato, colluito. Cucumeris agrestis medulla interiore ad palmi quantitatem in aquæ heminis quatuor decocta, melle & oleo affuso colluito. Radicis thapsię potiones duas, mel & oleum aquæ duabus heminis macerato, & colluito. Veratri duas potiones ex duabus aquæ heminis maceratas, tepidum infundito. Si natura pituitosa fuerit. Cneori potionem tritam in aquæ mulsæ heminæ Ægineæ mensura macerato, hoc colluito. Si verò biliosa fuerit. Daphnes potionem, odoratæ drachmæ quantitatem, scammoniæ potionem tritam aqua mulsa, aut aquæ vuæ passæ hemina Attica macerato. Daphnoidis potionem ad eundem modum accommodato, & si biliosa fuerit colluito. Si verò pituitosa fuerit, grana selecta, & succi tithymali potionem sumito, eoque colluito. Ad eundem modum etiam cneorum & peplum adhibeto, & vtrisque ad eundem modum vti oportet. Collutionis autem copia amplior nõ sit quàm duarum heminarum. Suffitum autem hæc contusa faciunt. Gallam suffito, & loti ramenta, oleæ foliis siccis contusis admixta & oleo subacta, ad suffitum adhibeto. In prunas substratas immissis hordei paleis humidis suffitum parato. Super oleariæ amphoræ operculo stœben succendito, & immissis cupressi ramentis suffitũ parato. Scammonium, myrrham, thus affuso vnguento ad suffitum adhibeto. Bitumen admixtis hordei paleis ad suffitum admoueto, aut vituli marini pingue admixtum suffito. Fraxinum, cupressi ramenta, cyperi radicem, vnguento rosaceo aspersa ad suffitum adhibeto. Calamum, cyperum, bryoniam, muscum, admixto simul aniso & apij semine, vnguentoq; rosaceo aspersa, ad suffitum admoueto. Resinam siccam in cinerem cali-

καρπόν. ἄννησον. λιβανωτόν. σμύρναν. οἶνον. τῷ χυμῷ τούτων κλύζειν. Κράμβην ἑψήσας ἐν ὕδατι, ἐν τῷ χυμῷ τῆς κράμβης ἕψει τὴν λινόζωστιν. παρεμβαλὼν λίνου σπέρμα μικρόν. ἔπειτα ἀποχέας, κλύζε. [142] Σμύρνης ὅσον ὀξύβαφον. λιβανωτόν. σέσελι, ἄννησον. λίνου σπέρμα. νέτωπον. ῥητίνην. μέλι. χηνὸς ἔλαιον. ὄξος λευκὸν [143] τὸ αἰγύπτιον, τούτων ἑκάστου τὸ ἴσον τρίψας, διεῖναι οἴνου λευκοῦ κοτύλαις δυσί. ἔπειτα χλιαρῶς κλύζειν. Λινόζωστιν ἐν ὕδατι ἑψήσας, ἀπηθήσας. σμύρνης ὀξύβαφον. λιβανωτοῦ, νετώπου. ἴσον ἑκάστου μίξας, χλιαρῶς κλύζειν. [144] Ἐλελίσφακον καὶ ὑπερικὸν, ἐν ὕδατι κλύζε. Ἀκτῆς καρπὸν, δαφνίδας, ἑκατέρου τὸ ἴσον, ἐν οἴνῳ ἕψει. ἔπειτα τῷ οἴνῳ κλύζε. Γλήχωνα ἐν ὕδατι ἑψήσας, ἔλαιον παραχέας μεθ' ὕδατος κλύσον. Χηνὸς ἔλαιον ῥητίνην ξυντήξας, κλύσον. Βούτυρον. κέδρινον ἔλαιον παραμίξας ὀλίγον, μέλιτι διατήξας, κλύσαι τούτοις χλιαρῶς. Κύπειρον. σχοῖνον, κάλαμον. [145] ταῦτα ἴσα τῇ σμύρνῃ μίγνυται. σισύμβριον οἴνῳ ἑψῶν κλύζειν. Σελίνου καρπόν. ἀννήσου. [146] σεσέλιος σπέρμα. μελάνθιον οἴνῳ ἑψήσας, κλύζειν. Κέδρον κρητικὴν ἐν οἴνῳ ἑψήσας κλύζε. Ἐχέδρωσιν καὶ σμύρναν διεὶς ἐν ὕδατι κλύζε. Ἀργυρείου ἄνθος ἐν οἴνῳ καὶ ὕδατι κλύσαι. Ἐλατήριον ὅσον δύο πόσιας ὕδατι διεὶς, κλύσαι. Κολοκυνθίδας ἀγρίας δύο, ἐν οἴνῳ ἢ γάλακτι ἑφθῷ ἀποβρέξας, ὅσον τέσσαρας κοτύλας ἀπηθήσας, κλύζε. Σικύης ἐντεριώνην ὅσον παλαιστὴν ἑψήσας ἐν ὕδατι κοτύλαις τέσσαρσι, μέλι καὶ ἔλαιον ἐπιχέας, κλύσαι. Τῆς θαψίης ῥίζης ὅσον δύο πόσιας καὶ μέλι καὶ ἔλαιον διεὶς, ὕδατος κοτύλῃσι δυσὶ, κλύσαι. [147] Ἐλλεβόρου ὅσον δύο κοτύλας, κλύσαι χλιαρῶς. [148] Θάψιον ὅσον ὀξύβαφον μέλιτι παραμίξας, ὕδατος διεὶς ὅσον δύο κοτύλας, κλύσαι χλιαρῶς. Σικύης ὅσον παλαιστὴν ἑψήσας ἐν ὕδατος κοτύλῃσι πέντε, ἔλαιον παραμίξας, κλύσαι. Κόκκους κνιδίους ὅσον ἑξήκοντα, [149] μέλι ἔλαιον ὑποδιεὶς κλύσαι. Ἢν φύσει φλεγματώδης ᾖ. [150] Κνεώρου πόσιν τρίψας διεῖναι μελικρήτου κοτύλῃ αἰγινῇ, τούτῳ κλύσαι. Ἢν δὲ χολώδης ᾖ, τῆς δάφνης ὅσον πόσιν [151] τῆς εὐώδεος, ὅσον δραχμήν. Σκαμμωνίης ὅσον πόσιν, τρίψας διεῖναι μελικρήτου, ἢ ἀπὸ σταφίδος ὕδατι, ὅσον κοτύλῃ ἀττικῇ. Δαφνοειδέος πόσιν, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον. ἢν φύσει ἢ χολώδης, τούτῳ κλύσαι. ἢν δὲ φλεγματώδης. [152] κόκκους ἐκλελεγμένους, καὶ τοῦ τιθυμάλλου ὀποῦ, ὅσον πόσιν κλύζειν. ὡσαύτως καὶ κνεώρου καὶ μηκωνίου. ὡσαύτως ἑκατέρου τούτων χρῆσθαι χρή. [153] κλύζε δὲ μὴ κλύσματι πλέον, ἢ δυσὶ κοτύλαις. [154] Ὑποθυμιῆσαι δὲ ἐπὶ κεκομμένα ταῦτα. Κηκίδα θυμιῆν, καὶ πρίσματα λωτοῦ ἐλαίης φύλλοις ξηροῖς, κεκομμένοις, μίξας καὶ φυρήσας ἐλαίῳ ὑποθυμιῆν. Ἄνθρακας ὑποβαλὼν κριθῶν ἄχυρα νοτερὰ ὑποβαλὼν ὑποθυμιῆν. [155] Ἐπ' ἀμφορέως ἐλαιηροῦ τὸ ἐπίθεμα τὴν στοιβὴν ὑποκαίων. πρίσματα κυπαρίσσου ὑποβαλὼν θυμιῆν. Σκαμμωνίην. σμύρναν. λιβανωτόν. [156] μύρον παραχέας, ὑποθυμιῆν. Ἄσφαλτον. κριθῶν ἄχυρα ξυμμίξας, ὑποθυμιῆν. Ἔλαιον φώκης ἀναδεύσας, ὑποθυμιῆν. Μελίην. κυπαρίσσου πρίσματα. κυπαίρου ῥίζαν. μύρον ῥόδινον δεύσας, θυμιῆν. Κάλαμον. κύπαιρον. βρυωνίην. βρύον. σελίνου σπέρμασι. ἄννησα μίξας ὁμοῦ καὶ μύρῳ ῥοδίνῳ δεύσας, ὑποθυμιῆν. Ῥητίνην αὔην

ἐπὶ

ἐπὶ αὐτὸ δὲ ἐπιβαλὼν, ὑποθυμιᾶν. Κινάμωμον. σμύρ-
ναν, κασίην, ἴσον ἑκάστου. Κρόκον μίσγοντα, σμύρναν, τὸ
βρύον, ἴσον τῷ κρόκῳ. Κάλαμον[157] κνεώρου. κρόκου. ῥό-
δων φύλλα ἐρυθρὰ τὰ ἡδὺ ὄζοντα τρίψας καὶ ξηρήνας
ξυμμίσγειν τῷ κρόκῳ. καὶ στύρακα ἥμισυ τοῦ κρόκου,
ταῦτα λεῖα ξυμμίξας καὶ ξηράνας, μέλιτι ἑφθῷ δεύ-
σας ὡς ἐλαχίστῳ, τουτέων δὲ πάντων ξυμμεμιγμένων,
ἔστω ἡ θυμίησις, ὀβολὸς ἀττικὸς σταθμός. Ταῦτα θυμιᾶν
ἐπὶ βολβίτου.[158] τὸ δὲ βόλβιτον πλάσσειν, οἷον ὀξύβαφον ἐ-
λαιηρόν. τὸν πυθμένα δὲ ἐχέτω λεπτόν. ἔστω δὲ ξηρόν. τὸ
πῦρ δὲ ἔστω κλημάτινον, ἐφ᾽ οὗ τὸ βόλβιτον κείσεται. ἐν
τῷ ἐκείνῳ περιβᾶσα θυμιήσθω. Χαλβάνην. ῥητίνην.
μάνναν. μύρῳ ῥοδίνῳ δεύσας, ὑποθυμιᾶν. Πανάκεως
καὶ κυπαρίσσου πρίσματα δεύσας μύρῳ αἰγυπτίῳ λευ-
κῷ θυμιᾶν. Κινάμωμον, καὶ νάρδον καὶ σμύρναν μύρῳ
ῥοδίνῳ δεύσας ὑποθυμιᾶν. Λευκοΐου τὸν καρπὸν, κέ-
δρου πρίσματα. καὶ χαλβάνην μέλιτι ἀναφυρήσας,
ὑποθυμιᾶν. Αἰγὸς σπυράθοις, καὶ λαγωοῦ τρίχας ἐ-
λαίῳ φώκης δεύσας, ὑποθυμιᾶν.[159] Φώκης τῆς πιτύης
τὸ δέρμα κόψας λεῖον, καὶ σπόγγον, καὶ βρύα ὁμοῦ λεῖα
μίξας τῷ ἐλαίῳ τῆς φώκης περιπάσας, ὑποθυμιᾶν.
Αἰγὸς σπυράθοις καὶ φώκης τοῦ πλεύμονος, καὶ[160] κέδρου
πρίσματα ὑποθυμιᾶν. Βόλβιτον. κέδρου πρίσματα. καὶ
ἄσφαλτον ὑποθυμιῆν. Ἀκάνθης αἰγυπτίης καρπὸν, καὶ
κέδρου πρίσματα, καὶ μυρσίνης φύλλα ξηρῆς. Ταῦτα
ποιήσας λεῖα,[161] μύρῳ τε ὀποβαλσάμου δεύσας, ὑποθυ-
μιᾶν.[162] Ἀρώματα ἐς μύρον ἐμβαλλόμενα ὑποθυμιᾶν.
Γίγαρτα κόψας λεῖα.[163] καὶ κεδρίδας. καὶ ῥητίνην πι-
τυΐνην ὁμοῦ μίξας γλυκεῖ ἑφθῷ δεύσας, ὑποθυμιᾶν.
[164] Πυριήσιες. Βόλβιτον κεκομμένον, καὶ σεσησμένον, ὄ-
ξους τὸ ἥμισυ. τοῦ ὀροβίου τὸ ἥμισυ ἐμβαλὼν, πυριᾶν
βληχρῶς. ἐπὴν δὲ πυριήσῃς, φάκιον πίνειν,[165] καὶ ῥο-
φεῖν καὶ ἀπεμεῖν, διδόναι ἄλητον. καὶ ἐπιπίνειν οἶνον. τῇ
δὲ ὑστεραίῃ, κόκκον διδόναι καταπότον. τῇ δὲ ἑτέρῃ δι-
ουρητικόν. ἐρεβίνθους λευκοὺς δύο τρίψας. τῆς δὲ σταφί-
δος τρίτον, ἐπιχέας ἥμισυ ὕδατος ἐνεψεῖν. ἔπειτα ἀπο-
χέας ἐς τὴν αἰθρίην θεῖναι. καὶ τῇ ὑστεραίῃ διδόναι πίνειν καὶ
τὸ λοιπὸν ἐλελίσφακον. καὶ τοῦ λίνου σπέρμα τουτέοις ἀμ-
φοτέροις μίξας καὶ ἄλφιτον, διδόναι δὶς τῆς ἡμέρης ἐν οἴνῳ
κεκρημένῳ, κοτύλῃσι τέσσαρσιν. Ἐλαίου τρία ἡμικοτύ-
λια. ἀκτῆς φύλλα ὅσον χεὶρ πλείη. Ταῦτα ἑψεῖν ἐγ-
χέας[166] ἐς κρατῆρα θερμὸν πυριᾶν ὀστράκοις θερμοῖς
[167] ἐπὶ δίφρου ἐπικαθίσας περικαλύψας τε ἱματίοις.
τῆς ἀκτῆς φύλλα ὅσον χεὶρ πλείη. καὶ τῆς μυρσίνης
τὸ ἴσον ἐμβάλλων ἐς ὕδωρ, ἑψήσας καὶ ἀποχέας τὸ ὕδωρ,
ἐμβάλλων κριθῶν ἄχυρα, ἑψήσας ἔμβαλλε εἰς ῥάκος. ἔ-
πειτα τουτέῳ πυριῆν,[168] ὡς ἂν δύνηται θερμότητα ἀνέ-
χεσθαι μάλιστα. Ὄξος. ἔλαιον. ὕδωρ. μέλι κεράσας,
ταῦτα ἀνάζεσον σφόδρα. ἔπειτα λαβὼν κύστιν, χωρέουσαν ὡσεὶ χόα. ἢ ἀσκίον ὡς λεπτοδερμότατον ἐγχέας, καὶ περιε-
λίξας ῥάκει εἰρίῳ, πυριῆν.[169] ὁκόταν δὲ χλιαρὸν τὸ ῥάκος γένηται, ἕτερον περιελίσσειν. τῆς πίτυος τὸν φλοιὸν,
καὶ τοῦ ῥοῦ τὰ φύλλα[170] ἐμβάλλων, ἑψήσας ἰσχυρῶς, ἀποχέας τε τὸ ὕδωρ, καὶ κριθῶν ἄχυρα, ἕψε ἔλαιον ἐπιχέας,

dum iniectam suffito. Cinnamomum, myrrham, casiam, æquis singula portionibus admisceto. Vel crocum admixta myrrha, & muscum æquali croci portione. Calamum, cneorum, crocum, rosarũ folia rubra suaue olentia sicca & trita croco admisceto, & styracem dimidia croci portione. Hæc læuigata, mixta & sicca, melle quàm paucissimo cocto subigenda. Ex his omnibus commixtis suffitus materiam oboli Attici pondere conficito. Hi suffitus in stercore bubulo parentur. Stercus autem bubulum in acetabuli olearij formam effingito, quod fundum tenue habeat sicumque sit. Ignis in quo stercus ponitur sit ex vitium sarmentis, cui insidens mulier suffitum accipiat. Galbanum, resinam, mannam, vnguento rosaceo aspersa suffito. Panacis & cupressi ramenta, vnguento Ægyptio albo madefacta suffito. Cinnamomum, nardum & myrrham, vnguento rosaceo irrigata suffito. Violæ albæ semen, cedri scobem & galbanum melle subacta suffito. Caprini stercoris globulos & leporis pilos, vituli marini pingui aspersos, ad suffitum adhibeto. Coaguli vituli marini pelliculam tenuiter contusam, spógiam, muscum, simul tenuiter trita & mixta, vituli marini pingui excepta suffito. Stercoris caprini globulos, vituli marini pulmonem, & cedri ramenta suffito. Stercus bubulum, cedri ramenta, & bitumen suffitui adhibeto. Spinę Ægyptiæ fructum, cedri ramenta, & myrti siccæ folia. Hæc tenuiter trita, & oleo balsamino subacta suffito. Aromatibus in vnguentum immissis suffitum parato. Vinacea tenuiter contusa, cedri baccas, resinam pineam, simul mixta & passo cocto subacta, suffito. Fotus. Stercus bubulum contusum & cribratum, aceti dimidiam portionem, immissa decocti erui dimidia portione, leuiter foueto. Post adhibitum fotum, lenticulæ decoctũ bibendum dato, farinam sorbendam ac reuomendã exhibeto, & vinum superbibẽdum. Postero verò die granum cnidium deuorandum dato, sequenti die quod vrinam cieat. Ciceris albi partes duas tritas, vuæ passæ tertiam partem, aqua ad dimidias affusa decoquito, deinde percolatum per noctem sub dio reponito, postridie bibendum exhibeto. De cætero saluiam, lini semen, polenta his ambobus admixta, bis die ex vini aqua temperati quatuor heminis dato. Olei dimidias heminas tres, sambuci folia quantũ manus plena capit, hæc cocta in craterem calidum effundito, muliere vestibus circumtecta in sedili collocata, testis calidis immissis fomentũ adhibeto. Sambuci folia quantum manus plena capit, & myrti æqualem mensuram in aquã iniectam decoquito, & in percolatam aquam hordei paleas immissas, decoctas in linteũ immittito, deinde ex eo fomentũ quàm maximè calidũ ferre poterit admoueto. Acetum, oleũ, aquã, melle admixto, hæc valde decoquito. Deinde vesica sumpta cõgiũ capiẽte, aut vtriculo ex tenui corio infundito, & tenui panno laneo ad fomentum conuoluito. Cùm verò tepidus pannus fuerit, alium conuoluito. Pini corticem & rhois folia in aquam iniecta vehementer decoquito, in aqua diffusa hordei paleas oleo affuso cõquito,

hæc ſimul cocta, in pannum immiſſa ad fomentum adhibeto. Loti arboris & cupreſſi raméta, affuſa aqua & oleo coquito, quoad ſimul coxerint, deinde in pannum immiſſa ad fomentum adhibeto. Aromata in aquæ chœnicem iniecta decoquito, & in aqua furfures triticeos coquito. Ad eundem modum gallam contuſam & rhamni corticem vehementer decoquito, & triticeos furfures oleo admixto aqua ſubigito, deinde ſemiaſſum panem duas chœnices pendentem conficito, & in panno ligatum ad fomentū adhibeto. Braſſicam & porra decoquito, ſuccum ad eundem modum adhibeto, hordei paleas oleo affuſo ſimul decoquito, in panno ligatum ad fomentum admoueto. Solani & oleæ folia decoquito, ad eundem modum adhibeto. Atque hæc quidem ſi humidis vti volueris, velut ſcripta ſunt fomenta adhibenda. Sin ſiccis vti volueris, panibus exaſſatis & ſemiaſſatis confectis, ad fomentum vtitor. Sed & per teſtacea panno inuoluta, & per pannos ipſos calidos, & per lenticulata vaſa teſtacea pedibus adhibita, aqua feruente infuſa, fomentum admoueto. Iridis radicem tuſam & decoctam, ad eundem modum in fotu adhibeto. Si aqua in vteris ſuborta fuerit, menſes pauciores, deteriores & longiore tempore fluunt, & interdum duobus menſibus aut paulò plus vtero gerit, quo exacto tempore & fœtum corrumpit, multaq; aqua in ea gignitur. Huic lac & meconij ſuccum propinare oportet, quoad fœtus moueri incipiat. Plærumque tamen ante hoc tempus abortione corrumpitur, & ſanguis ex vteris effluit. Hæc autē non magis ex labore quàm aliter ei contingunt. Quòd autem hydrops in vteris inſit id deprehendes, ſi leuiter immiſſo digito contrectaris. Os enim ipſorum gracile, & præ humoris copia euaneſcens comperies. Quòd ſi ei non per initia, ſed cùm iam mouetur fœtus corrumpatur & ſuffocetur, venter imus intumeſcit, & ad contactum velut ex vlcere dolet, febris & dentium fremitus eam prehendit, dolorq; grauis & vehemens ipſa pudenda, imum ventrem, coxendices, laterum inanitates, & lumbos detinet. Cùm ſic habuerit, ipſam calida lauare oportet. Et qua parte dolor prehenderit, ex tepefactoriis quod maximè recipiat admouere tentato, & medicamentum deorſum purgans potui exhibeto. Tempore autem quātum ſatis videbitur interpoſito, & fomento adhibito, cyclaminis aliquantulum panno inditum & ligatum, melleq; ſubactum ad os vterorum ſubter apponito. Et cupreſſi raméta aqua macerata ad eundem modum ſubdito. Id autem breuiore aut longiore tempore ſinendū, quantò magis mordet & vlcerat, & per ſpecillum ſtanneum paratum, & digitum ſimiliter immittendū. Potiones experimento facto quaſcunq; admiſerit propinato, & hoc opportuno præſertim tempore cum viro dormiat. Nam ſi geniturā continuerit, & prægnans facta fuerit, ac pepererit, expurgabitur, & cum ipſo puerperij purgamento quæ priùs in ea ſuberant. Atque ad hunc modum maximè ſana euadet. Si vteri indurati fuerint, os aſperum redditur, & menſes deliteſcunt, & cùm apparuerint, arenæ ſimiles ſunt, eoque tempore genitura non fit.

ὁκόταν δὲ συνεψήσῃς ἐμβαλὼν εἰς ῥάκος, πυριᾶν. Λωτοῦ πρίσματα καὶ κυπαρίσσου, ὕδωρ ἐπιχέας καὶ ἔλαιον ἕψε, ἕως ἂν ξυνεψήσῃς. ἔπειτα ἐμβαλὼν εἰς ῥάκος, πυριᾶν. Ἀρώματα ἐς τὸ ὕδωρ ἐμβαλλόμενα ἑψήσας ὅσον χοίνικα, καὶ τῷ ὕδατι πίτυρα πύρινα ἑψήσας, τὸν αὐτὸν τρόπον κηκίδα κόψας, καὶ ῥάμνου τὸν φλοιὸν ἀφεψήσας ἰσχυρῶς, πίτυρα πύρινα φύρησον τῷ ὕδατι, καὶ προσάμιξον ἔλαιον. ἔπειτα ἡμίοπτον ποιήσας ἄρτον ὅσον διχοίνικα, ἐνδήσας ἐς ῥάκος, πυριᾶν. Κράμβην καὶ πράσα ἀφεψῶν τῷ χυλῷ ποίησον τὸν ἴσον τρόπον. Κριθῶν ἄχυρα συνεψῶν, ἔλαιον ἐπιχέας, ἐς ῥάκος ἐνδέων, πυριᾶν. Στρύχνον, καὶ τῆς ἐλαίης τὰ φύλλα ἀφεψῶν, τὸν αὐτὸν ποίει τρόπον. καὶ ταῦτα δὴ ἢν μὲν βούλῃ ὑγραῖσι χρῆσθαι, πυριᾶν, ὡς γέγραπται. ἢν δὲ βούλῃ ξηρῇσι, ἄρτους ποιέων, καὶ ἐξόπτους, καὶ ἡμιόπτους, πυριᾶν. πυριᾶν δὲ καὶ ὀστράκοις εἰς ῥάκος ἐνειλίσσων, καὶ αὖθις τοῖς ῥάκεσι θερμαίνων.[171] καὶ τοῖς φακοῖς τοῖς ὀστρακίνοις, τὸ ὕδωρ ἐγχέων ζεστόν. προστιθέναι δὲ πρὸς τοὺς πόδας, τῆς ἴρεως τὴν ῥίζαν, κόπτων καὶ ἀφεψῶν τὸν αὐτὸν τρόπον πυριᾶν. ἢν ὕδωρ ἐγγένηται ἐν τῇσι μήτρῃσι, τὰ ἐπιμήνια ἐλάσσω γίνεται, καὶ κακίω, καὶ διὰ πλέονος χρόνου.[172] καὶ κυΐσκεται ἑκάστοτε, ἐπὶ δὴ μῆνα ἢ μικρῷ πλέον. ἐπειδὰν δὲ οὗτος ὁ χρόνος γένηται, καὶ διαφθείρῃ, καὶ ὕδωρ ἐν αὐτῇ γίνεται πουλὺ, ταύτην δὲ χρὴ γαλακτοποτέειν. καὶ τῶν μηκώνων πίνειν, ἕως ἂν κινέεσθαι ἄρχηται τὸ ἔμβρυον. ὡς ἐπιτοπουλὺ δὲ πρὸ τουτέου διαφθείρεται, καὶ ἐξαμβλοῦται. καὶ αἱματώδεις ῥέουσιν αἱ μῆτραι. ταῦτα δὲ πάσχει, οὐδέν τι μᾶλλον ἐκ πόνου, ἢ ἄλλως. τοῦτο δὲ ἂν γνοίης, ὅτι ὕδρωψ ἔνεστιν ἀφάσσων τῷ δακτύλῳ. ὄψει γὰρ τὸ στόμα αὐτέων ἰσχνὸν καὶ ἀφανιζόμενον ὑπὸ πλείονος ὑγρασίης. ἢν δὲ αὐτῇ μὴ κατ' ἀρχὰς[173] ἀλλ' ἤδη κινουμένου μὴ διαφθείρηταί τε καὶ ἀποπνίγηται. ἥ τε γαστὴρ ἡ νειαίρη ἐπανοιδέει. καὶ ἀλγέει ἁπτομένη ὥσπερ ἕλκος. καὶ πυρετὸς αὐτὴν καὶ βρυγμὸς λαμβάνει. καὶ ὀδύνη ἔχει ἔς αὐτά τε τὰ αἰδοῖα, καὶ τὴν νείαιραν γαστέρα, καὶ τὰς ἰξύας, καὶ τοὺς κενεῶνας, καὶ τὴν ὀσφὺν ὀξεῖά τε καὶ ἀπερχνή. ὁκόταν ὧδε ἔχῃ, λούειν χρὴ αὐτὴν θερμῷ. καὶ ὅπῃ ἂν ὀδύνη λαμβάνῃ τῶν χλιασμάτων πειρώμενος[174] ὅ, τι μάλιστα προσδέχηται προστιθέναι. καὶ φάρμακον πῖσαι καθαρτήριον κάτω. διαλιπὼν δὲ χρόνον ὅσον ἂν δοκέῃ σοι καιρὸς εἶναι[175] καὶ πυριήσας, προστιθέναι τῆς κυκλαμίνου. ἀποδήσας ὅσον περ, ἐνθεὶς ἐς ῥάκος. καὶ τῷ μέλιτι δεύων, προστιθέναι πρὸς τὸ στόμα τῶν ὑστερέων, καὶ τῆς κυπαρίσσου καταξύσας, καὶ τέγξας ἐν ὕδατι, προστιθέναι ὡσαύτως. ἐλάσσω δὲ χρόνον καὶ διὰ πλείονος τοῦτο ἔσω μᾶλλον δάκνει καὶ ἑλκοῖ. καὶ μήλην ποιησάμενος κασσιτερίνην, καθιέναι. καὶ τῷ δακτύλῳ ὡσαύτως.[176] καὶ τῶν ποτημάτων πειρώμενος ὅ, τι ἂν προσδέχηται, πιπίσκειν. καὶ ξυγκοιμάσθω τῷ ἀνδρί. ὡς μάλιστα τῶν καιρῶν παρεόντων. ἢν γὰρ ξυλλάβῃ τὴν γονὴν, καὶ κυήσῃ, καὶ τέκῃ, ἀποκαθαίρεται.[177] καὶ τὰ πρόσθεν ὑπὸ αὐτῷ ξὺν αὐτῷ. καὶ ὧδε ἂν μάλιστα ὑγιὴς γένοιτο.[178] Ἢν σκιρρωθῶσιν αἱ μῆτραι, τό, τε στόμα τρηχὺ γίνεται, καὶ τὰ ἐμμήνια κρύπτεται. ὁκόταν δὲ προφανῇ ὥσπερ ψάμμος,[179] καὶ ἡ γονὴ οὐ γίνεται ὑπὸ τουτέου τοῦ χρόνου.

ἢν δὲ

ἢν δὲ καὶ ἐσαφάσσῃς τὸν δάκτυλον, τρηχὺ τὸ στόμα εὑρήσεις τῶν μητρέων. ὁκόταν ὧδε ἔχῃ, τὸ κυκλάμινον χρὴ τρίψαντα καὶ ἅλας, καὶ σῦκον ὠμὸν μίσγοντα καὶ ἀναποιοῦντα μέλιτι, προστιθέναι. καὶ πυριήσαντα, κλύσαι τοῖσι καθαρτηρίοισιν. ἐσθιέτω δὲ τὴν λινόζωστιν, καὶ κράμβας ἑφθὰς, καὶ τὸν χυλὸν ῥοφείτω. καὶ θερμῷ λουέσθω. Ἢν σκιρρωθέωσιν αἱ μῆτραι, τά τε ἐπιμήνια κρύπτεται, καὶ τὸ στόμα αὐτέων ξυμμύει. καὶ οὐ κυΐσκεται. ὅταν ὧδε ἔχῃ, ἢν ἐσαφάσσῃς τῷ δακτύλῳ, ὄψει τὸ στόμα τρηχύ. καὶ τὸν δάκτυλον οὐκ ἐσίησι. καὶ πυρετὸς αὐτὴν λαμβάνει, καὶ βρυγμὸς καὶ ὀδύνη ἔχει τὴν νείαιραν γαστέρα, καὶ τὸν κενεῶνα, καὶ τὰς ἰξύας. πάσχει δὲ ταῦτα ἢν ἐν αὐτῇ διαφθαρὲν σαπῇ τὸ ἔμβρυον. ἔστι δὲ ἧσι καὶ ἐκ τόκου γίνεται. πολλάκις δὲ καὶ ἄλλως. ὁκόταν ὧδε ἔχῃ, λούειν χρὴ αὐτὴν, πολλῷ καὶ θερμῷ, καὶ πυριᾷν. ὅταν δὲ νεόλουτος ᾖ καὶ νεοπυρίητος ᾖ, τὴν μήλην καθεὶς, ἀναστομοῦν. καὶ ἀνευρύνειν τὸ στόμα αὐτέων. καὶ τῷ δακτύλῳ ὡσαύτως. καὶ προστιθέναι ὥσπερ ἐπὶ τῆς προτέρης γέγραπται. καὶ τῶν ποτημάτων ὡσαύτως πιπίσκειν. καὶ θεραπεύειν τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥσπερ καὶ πρότερον. ἢν αἱ μῆτραι πρὸς τὰς πλευρὰς προσπέσωσι, βὴξ ἴσχει καὶ ὀδύνη. ὑπὸ τὸ πλευρὸν, οἷον σφαῖρα. καὶ ἁπτομένῃ πονέει ὥσπερ ἕλκος. καὶ καταφθίνει. καὶ δοκέει περιπλευμονίη εἶναι. καὶ σπᾶται. [180] καὶ φυγὴ γίνεται. καὶ τὰ ἐπιμήνια ὅλως οὐ προφαίνεται, ἐνίῃσι δὲ προφανέντα, οἴχεται. τότε δὲ γινόμενα ἀσθενέα τε καὶ ὀλίγα, ἢ κακίω, ἢ πρὸ τοῦ, καὶ ἡ γονὴ οὐκ ἐγγίνεται τουτέου τοῦ χρόνου. ὅταν ὧδε ἔχῃ, φάρμακον χρὴ πῖσαι κάτω ἐλατήριον, [181] καὶ πίσας αὐτὴν πολλῷ καὶ θερμῷ, καὶ τῶν χλιασμάτων ὅ,τι ἂν μάλιστα προσδέχηται, προσίσχειν καὶ προστιθέναι, ὑφ᾽ ὧν καθαίρεται αἷμα. καὶ λίνου σπέρμα φώξας καὶ κόψας, καὶ σήσας, καὶ τῶν μηκώνων τῶν λευκῶν, [182] καὶ σὺν ἀλφίτοις λεπτοῖς. καὶ τυρὸν αἴγειον, περιξέσας τὸν ῥύπον καὶ τὴν ἅλμην, ταῦτα μίσγειν τοῦ τυροῦ δύο. ἓν δὲ τῶν ἄλλων. τῶν δὲ ἀλφίτων ἑώλων ἀνάλτων, νήστει δίδου πίνειν ἐν οἴνῳ. ἑσπέρης δὲ κυκεῶνα παχὺν μέλι ἐπιχέων, δίδου. καὶ τῶν πομάτων ὅ,τι ἂν μάλιστα προσδέχηται, πιπίσκειν [183] καὶ πυριᾷν πυκνά. τῷ θερμῷ δὲ, αἰονᾷν. τῇ κηρωτῇ ἠσυχῇ μαλάσσοντα ἀπωθέειν ἀπὸ τοῦ πλευροῦ. καὶ ἀναδεῖν τὸ πλευρὸν ταινίῃ πλατείῃ. καὶ γαλακτοποτεῖν, τὸ βόειον γάλα ὅτι πλεῖστον ἐφ᾽ ἡμέρας τεσσαράκοντα. σιτίοισι δὲ χρήσθω, ὡς μαλθακωτάτοισιν. ἡ δὲ νοῦσος, ἀπεργὴς τε καὶ θανατώδης. καὶ ὀλίγαι καὶ μελεδαινόμεναι διαφεύγουσιν αὐτήν. ἢν τὸ στόμα ξυμμύσῃ, γίνεται ἰσχυρὸν, ὥσπερ ἐρινεὸν καὶ ἢν ἐσαφάσσῃς τῷ δακτύλῳ, [184] ὄψει σκληρὸν καὶ ξυνεστραμμένον. καὶ τὸν δάκτυλον οὐκ ἐσίησι. καὶ τὰ ἐπιμήνια ἀποκεκρύφαται. καὶ τὴν γονὴν οὐ δέχεται τουτέου τοῦ χρόνου. καὶ ὀδύνη ἔχει τὴν νείαιραν γαστέρα, καὶ τὴν ὀσφῦν, καὶ τὸν κενεῶνα. ἔστι δὲ ὅτε καὶ ἄνω προσίσταται, καὶ πνίγει. ὁκόταν οὖν ὧδε ἔχῃ, φάρμακον πῖσαι κάτω. καὶ λούειν πολλῷ καὶ θερμῷ. καὶ προστιθέναι ἅπερ μαλθάσσει τὸ στόμα. καὶ τὴν μήλην καθιέναι, καὶ ἀναστομοῦν. καὶ τὸν δάκτυλον ὡσαύτως, καὶ αἰονᾷν. ὁκόταν οὖν μαλθακὸν ᾖ, προστιθέναι, ὁκόσα καθαίρει αἷμα. καὶ τῶν ποτημάτων διδόναι πειρώμενος ὅ,τι ἂν προσδέχηται. καὶ τὴν κράμβην ἐσθιέτω. καὶ τὸν χυλὸν ῥοφείτω.

Quòd si etiam digitum ad contrectandum immiseris, os vterorum asperum deprehendes. Cùm sic habuerit cyclaminũ & salem tritum, & ficum crudam permixtam, hæc melle subacta in subdititio apponito, & post fomentum admotum, purgatoriis eluito. Mercurialem autẽ & brassicas coctas comedat, & succum sorbeat, calidaq; lauet. Si vteri tumorem durum senserint, menses absconduntur, & eorum osculum clauditur, neque prægnans fit. Cùm sic habuerit, si digito contrectaris, os asperum deprehendes, neq; digitum intromittit, febris & dentiũ fremitus eam prehendit, dolor imum ventrem detinet, laterum inanitatem & lumbos. Quæ ei contingunt si corruptus in ea fœtus computruerit. Quibusdam verò etiã ex partu, & plærumq; aliter contingit. Cùm sic habuerit, ipsam multa calida lauare, eiq; fomentum admouere oportet. Recens lotę & fotę per specillum immissum os vterorum aperito & dilatato, quod per digitum similiter facito, & subdititia medicamenta, velut in priore scriptum est, adhibeto, potiones eodem modo propinato, eandemq; velut in priore curationem facito. Si vteri ad latera incumbant, tussis & dolor detinet, sub costis velut pila sentitur, & ad contactum dolor velut ab vlcere, contabescit, pulmonis inflammatione tentari videtur, conuellitur, & gibbosa euadit, menses in totum non apparent, quibusdam verò priùs apparentes euanescunt, tumque euntes debiliores, & pauciores, aut deteriores sunt quàm antea, neq; eo tempore genitura intus oritur. Cùm sic habuerit, medicamentum deorsum purgãs propinare oportet, & post potionem calida multa lauare, & tepefactoria quæ maximè admittet, admouere, & in subdititio ea quæ sanguinem purgent apponere. Lini semen tostum, tusum & cribratum, papauer album cum tenui polenta, caseum caprinum sorde & muria derasa, hæc misceto, vt casei partes sint duæ, reliquorum verò vna, & cum polenta vetere insulsa in vino ieiunæ bibenda exhibeto. Sub vesperum autem cyceonem crassum melle affuso exhibeto, & ex potibus quem præcipuè admiserit propinato, & crebrò foueto. Calida autem perfundito, & cerato leuiter emolliendo à latere retrudito, latus fascia lata deligato, & lac bubulum quamplurimum ad dies quadraginta potui exhibeto, cibis verò quàm mollissimis vtatur. Hic morbus vehemens est & lethalis, paucæq; etiam curatæ eum effugiunt. Si vteri osculum conniueat, durum velut caprifici fructus euadit, & si digito immisso contrectaris, durum & conuersum comperies, neque digitum intromittit, menses delitescunt, genituram per hoc tempus non recipit, dolor imum ventrem, lumbos & lateris inanitatem detinet, interdum verò ad superiora instat & suffocat. Cùm igitur sic habuerit, medicamentum deorsum purgans propinato, copiosa calida lauato, & quæ os emolliant in subdititio apponito, immissoque specillo aperito, quod per digitum eodem modo facito, & aqua perfundito. Vbi autem molle fuerit, quæ sanguinem purgant subter apponito, potiones, experimento facto quamcunque admiserit, exhibeto, brassicam comedat, & succum sorbeat.

Si vteri tranſuerſi fuerint, eorum quoque os obliquatum redditur, & menſes interdum ei deliteſcunt, interdum verò vbi antea comparuerint euaneſcũt, neq; ſimiles exiſtũt, ſed deteriores & quàm antea pauciores, neque per id tempus genitura intus manet, dolor imum ventrem, ilia, lumbos, & coxam detinet, eamq; contrahit. Cùm ſic habuerit, medicamentũ deorſum purgans potui exhibendum, & calida lauandum, fomentumq; admouendum. Cùm autem recens fota & lota fuerit, mulier digito ad contrectandũ immiſſo os vterorum dirigat & emendet, & ſuffitus ex odoratis adhibeatur. Ex potionibus quam maximè experimento facto admittet exhibeto. Cibis autem mollibus vtatur, & allia cocta & cruda comedat, viro condormiat, & in ſanam coxam decumbat, alteri autem fomentum adhibeatur. Morbus autem ægrè expellitur. Si vteri inflati fuerint, venter attollitur & flatu diſtenditur, pedes & faciei cauæ partes intumeſcunt, color deformis exiſtit, menſes per hoc tempus non eunt, debilis eſt & anxietate premitur, cúmque ſurrexerit aut progreſſa fuerit, erectæ ceruicis ſpiratio eam detinet, quicquid comederit aut biberit, eam moleſtia afficit, gemit & animum magis deſpondet, quàm prius quam comederit, plærunque etiam præfocatur. Cùm ſic habuerit medicamentum deorſum purgans propinato, calida lauato, & fomentum adhibeto. Interiecto verò tempore aliquo, ex quibus purgetur & mordeatur ſubter apponito, creberrimè etiam totum corpus foueto, túncque ſubter pudenda ſuffitum ex odoratis, ad nares verò ex graueolentibus admoueto, potiones quæ vteros purgent exhibeto, mercurialem edat, & lac bibat, velut in latus allapſu dictum eſt. Morbus autem diuturnus eſt. Alia curatio. Si in vteris ſanguinis grumi fuerint, eorum os tanquam orobis plenum exiſtit, & ſi attrectatis ita ſe habere comperies, menſes non eunt, neque genitura intus manet. Cùm igitur ſic habuerit, cyclaminum detracto cortice, allium, ſales, ficum & mellis parum, hæc trita & ſimul mixta in glandulam efformato, & ad vterorum os in ſubdititio apponito, & ex aliis vterorum ſubdititiis, ea quæ conueniunt, nempe quæ acria ſunt, rodunt, & ex quibus ſanguis purgatur. Potiones quæ vteros purgent exhibeto, & omnibus deraſis, conuoluta circa digitum veſicę cute aut pellicula, os vterorum deradito. Si vteri intorti fuerint, menſes non eunt, neque genitura intus gignitur, dolor imum ventrem, lumbos, & laterum inanitates detinet, & ſi digito immiſſo contrectarit, os vterorum cùm valde receſſerit contingere nequeat. Cùm ſic habuerit, medicamentum ex quo ſurſum ac deorſum, magis tamen deorſum purgetur, exhibendum, oriq; & vtero pręcipuè fomentum admouendum, biſque die calida lauandum, potiones quas maximè recipere expertus fueris, exhibeto, quàm frequentiſſimè cũ viro dormiat, & braſſicã comedat. Si vteri moti ſuo loco minimè maneant, quam verò in partem prolabuntur dolores afferunt, inconſpicui exiſtunt, interdum verò velut ſedes extra prominent.

ἢν παραλοξαίνονται αἱ μῆτραι, καὶ τὸ στόμα αὐτέων λοξὸν γίνεται. καὶ τὰ ἐπιμήνια αὐτῇ, τότε μὲν κρύπτεται, τοτὲ δὲ προφανέντα οἴχεται. καὶ οὐχ ὅμοια γίνεται, ἀλλὰ κακίω τε καὶ ἐλάσσω, ἢ πρὸ τοῦ. καὶ ἡ γονὴ οὐκ ἐγγίνεται τουτέου τοῦ χρόνου, καὶ ὀδύνη ἴσχει τὴν νείαιραν γαστέρα, καὶ τὰς ἰξύας, καὶ τὴν ὀσφὺν, καὶ τὸ ἰσχίον, καὶ ἐφέλκει αὐτό. ὁκόταν ὧδε ἔχῃ, φάρμακον χρὴ πίσαι ἐλατήριον. καὶ λούειν θερμῷ καὶ πυριᾶν. ὁκόταν δὲ νεοπυρίητος ἢ νεόλουτος ᾖ, [185] τὸν δάκτυλον ἐσαφάσσουσα, ἀπορθούτω καὶ παρευθυνέτω τὸ στόμα τῶν μητρέων. καὶ ὑποθυμιήσθω τὰ εὐώδεα. καὶ τῶν πομάτων δίδου πειρώμενος, ὅ, τι ἂν μάλιστα προσδέχηται. σιτίοισι δὲ χρήσθω μαλθακοῖσι. καὶ σκόροδα ἐσθιέτω, ἑφθὰ καὶ ὠμά. καὶ τῷ ἀνδρὶ συγκοιμάσθω. καὶ ἐπὶ τοῦ ὑγιέος ἰσχίου κατακείσθω. τὸ δὲ ἕτερον πυριάσθω. ἡ δὲ νοῦσος, δυσαπάλλακτος. [186] ἢν φυσηθῶσιν αἱ μῆτραι, ἥ τε γαστὴρ αἴρεται καὶ φυσᾶται. καὶ οἱ πόδες οἰδέουσι, καὶ τὰ κοῖλα τοῦ προσώπου. ἡ χροιὴ δὲ ἀειδὴς γίνεται. [187] καὶ τὰ ἐπιμήνια οὐ γίνεται τουτέου τοῦ χρόνου. [188] καὶ ἀσθενεῖ. καὶ ἀλύει. καὶ ὁκόταν ἀνίστηται ἢ προσέλθῃ, [189] ἐς τὴν ὀρθόπνοιαν αὐτὴν ἴσχει. καὶ ὅ, τι ἂν φάγῃ ἢ πίῃ, λυπεῖ αὐτήν. καὶ στένει τε [190] καὶ δυσθυμεῖ μᾶλλον, ἢ πρὶν φαγεῖν. πολλάκις δὲ καὶ πνίγεται. ὁκόταν ὧδε ἔχῃ, φάρμακον πίσαι κάτω, καὶ τῷ θερμῷ λούειν, καὶ πυριᾶν. διαλιπὼν δὲ χρόνον τινὰ, προστιθέναι ὑφ᾽ ὧν καθαρθήσεται [191] καὶ δηχθήσεται. πυριᾶν δὲ ὡς πυκνότατα τὸ ὅλον σῶμα. τότε δὲ ὑπὸ τὰ αἰδοῖα ὑποθυμιήσθω τὰ εὐώδεα. ὑπὸ δὲ τὰς ῥῖνας, τὰ κακώδεα. καὶ πόματα δίδου, [192] ὅσα καθαίρει ὑστέρας. καὶ τὴν λινόζωστιν ἐσθιέτω. καὶ τὸ γάλα πινέτω, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ πλευροῦ εἴρηται. [193] ἡ δὲ νοῦσος, χρονίη.

[194] Ἄλλη θεραπεία. ἢν θρομβωθῶσιν αἱ μῆτραι, τὸ στόμα αὐτέων γίνεται, οἷον ὀρόβων μεστόν. καὶ ἢν ἐσαφάσσῃς, εὑρήσεις ὧδε ἔχον. καὶ τὰ ἐπιμήνια οὐ γίνεται. [195] οὐδὲ ἡ γονὴ κατέχεται. ὁκόταν οὖν ὧδε ἔχῃ, τῆς κυκλαμίνου τὸ φλοιὸν περιλεπίσαντα, καὶ σκόροδον, καὶ ἅλας. καὶ σῦκον. καὶ μέλι ὀλίγον. ταῦτα τρίψας καὶ ξυμμίξας ποιήσας βάλανον, προσθεῖναι πρὸς τὸ στόμα τῶν μητρέων. καὶ τῶν ἄλλων προσθέτων τῶν μητρέων τὰ προσήκοντα, ὁκόσα δηλαδὴ δριμέα ἐστὶ καὶ ἐσθίει καὶ ὑφ᾽ ὧν καθαίρεται αἷμα. καὶ τῶν πομάτων διδόναι, ὅσα ὑστέρας καθαίρει, [196] καὶ περιξύσας πάντα, καὶ περιειλίξας κύστιος δέρμα ἢ ὑμένα, διαξύειν τὸ στόμα τῶν μητρέων. [197] Ἢν διαστραφῶσιν αἱ μῆτραι, τά τε ἐπιμήνια οὐ γίνεται. καὶ ἡ γονὴ οὐκ ἐγγίνεται. καὶ ὀδύνη ἴσχει τὴν νείαιραν γαστέρα, καὶ τὰς ἰξύας, καὶ τοὺς κενεῶνας. καὶ ἢν ἐσαφάσσῃ τῷ δακτύλῳ, οὐκ ἂν δύναιτο τοῦ στόματος θιγεῖν τῶν μητρέων, ἀλλ᾽ ἀνακεχώρηκεν ἰσχυρῶς. ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, φάρμακον χρὴ πίσαι, ὑφ᾽ οὗ καθαίρεται ἄνω καὶ κάτω, κάτω δὲ μᾶλλον. [198] καὶ πυριᾶν τό, τε σῶμα καὶ τὰς μήτρας ὡς μάλιστα. καὶ λούειν τῷ θερμῷ, δὶς τῆς ἡμέρης. καὶ τῶν πομάτων, ὅ, τι ἂν μάλιστα προσδέχηται, πειρώμενος δίδου. καὶ ξυνευδέτω τῷ ἀνδρὶ, ὡς πυκνότατα. καὶ τὴν κράμβην ἐσθιέτω. ἢν μὴ κατὰ χώρην μένωσι κινηθεῖσαι αἱ μῆτραι, ἔνθα δὲ προσπίπτουσιν ὀδύνας παρέχουσι, καὶ ἀφανέες γίνονται. ὅτε δὲ ἐξίσχουσιν [199] ὥσπερ ἕδρα.

ὁκόταν μὲν ὑπτίη κατακειμένη τύχῃ, [200] κατὰ χώρην μένουσιν. ὅταν δὲ ἀναστῇ ἢ ἐπικύψῃ, ἢ ἄλλως τι κινηθῇ, ἐξέρχονται. πολλάκις δὲ καὶ ἡσυχίην ἔχουσι. ταύτην χρὴ ὡς ὅτι μάλιστα ἡσυχάζειν, καὶ μὴ κινέεσθαι. καὶ τὴν κλίνην κέεσθαι πρὸς ποδῶν ὑψηλοτέρην. καὶ τοῖσι αὐτέοισι χρῆσθαι, ὥσπερ ἐν τοῖσιν ἐπάνω. καὶ τοῖς στρυφνοῖσιν αἰονᾶν. καὶ ὑποθυμιᾶν τὰ κακώδεα. ὑπὸ δὲ τὰς ῥῖνας, τὰ εὐώδεα. [201] καὶ ῥοιὴν διὰ τοῦ ὀμφαλοῦ τρήσαντα μέσην, πίσσαν χλιήναντα ἐν οἴνῳ, ἥτις ἂν μάλιστα ἁρμόζῃ. καὶ μὴ πιέζειν λίαν προσθεῖναι ὡς προσωτάτω. ὁκόταν δέ τι προσθῇς, ἐκ τῆς ὀσφύος ἐπιδῆσαι ταινίην πλατείην ἀναλαβὼν ὡς ἂν μὴ ἐξολισθάνῃ, ἀλλὰ μένῃ [202] καὶ ποιέῃ τὸ δοκέον. καὶ τῶν μηκώνων [203] ξὺν τῷ πυρῷ καὶ τοῖσιν ἀλφίτοισι πιπίσκειν, ὥσπερ ἐν τῇ πρὸς τὸ πλευρὸν προσπλώσει γέγραπται. τῶν πομάτων πειρώμενος ὅ,τι ἂν μάλιστα προσδέχηται, πιπίσκειν. σιτίοισι δὲ ὡς μαλθακωτάτοισι χρήσθω. καὶ μετὰ ἀνδρὸς ὡς ὅτι μάλιστα κοιμάσθω. [204] ἢν ἀναχάνῃ τὸ στόμα τῶν μητρέων μᾶλλον ἢ ὡς πέφυκε, τά τε ἐπιμήνια γίνεται πλείω. καὶ κακίω. καὶ ὑγρότερα. καὶ διὰ πλέονος χρόνου. καὶ ἡ γονὴ αὐτῆς οὐχ ἅπτεται, οὐδὲ ἐμμένει, ἀλλὰ πάλιν ἐκχέεται ἔξω. καὶ ἢν ἐσαφάσῃς τῷ δακτύλῳ τὸ στόμα τῶν μητρέων εὑρήσεις ἀναχεχηνός. καὶ ἀδυναμίη αὐτὴν λαμβάνει ὑπὸ τῶν ἐπιμηνίων. καὶ πυρετός, καὶ ῥῖγος, καὶ ὀδύνη ἴσχει τὴν νείαιραν γαστέρα, καὶ τοὺς κενεῶνας, καὶ τὰς ἰξύας. πάσχει δὲ ταῦτα μάλιστα μὲν, ἤν τι ἐν αὐτῇ χυθῇ, καὶ διαφθαρὲν σαπῇ. πάσχουσι δὲ καὶ ἐκ τόκων. αἱ δὲ καὶ ἄλλως. ὁκόταν γοῦν ὧδε ἔχῃ, φάρμακον χρὴ πιπίσκειν, ὑφ' οὗ ἄνω καθαίρεται. καὶ ὁκόταν ἡ ὀδύνη ἔχῃ τὰ χλιάσματα προστιθέναι. [205] καὶ τῷ θερμῷ λούειν. [206] καὶ διαλιπὼν κλύζειν, ὥσπερ ἐπὶ τῆς προτέρας γέγραπται. καὶ τῶν πομάτων διδόναι, ὅ,τι ἂν μάλιστα προσδέχηται. καὶ ὑποθυμιᾶν, ὁκόσα ξηραίνει. καὶ τῶν πολυπόδων ἐσθιέτω. καὶ τὴν λινόζωστιν. [207] ἢν λεῖαι ἔωσιν αἱ μῆτραι, τά τε ἐπιμήνια πλείω γίνεται, καὶ κακίω. καὶ ὑγρότερα. καὶ πυκνότερα. καὶ ἡ γονὴ οὐκ ἐμμένει, ἀλλὰ πάλιν ἐξέρχεται. καὶ ἢν ἐσαφάσῃς τῷ δακτύλῳ, ὄψει τὸ στόμα λεῖον. καὶ ἀδυναμίη αὐτὴν λαμβάνει ὑπὸ τῶν ἐμμηνίων. καὶ πυρετός. καὶ ῥῖγος. καὶ ὀδύνη ἐς τὴν νείαιραν γαστέρα, καὶ τὰς ἰξύας, καὶ τοὺς κενεῶνας. μάλιστα μὲν ἤν τι ἐν αὐτῇ διαφθαρὲν σαπῇ, καὶ ἐκ τόκου. καὶ ἄλλως. ὅταν ὧδε ἔχῃ, θεραπεύειν χρή, ὅκως ἂν ἡ ὀδύνη ἔχῃ. ὥσπερ ἐπὶ τῆς προτέρης γέγραπται. ἢν αἱ μῆτραι κατὰ γαστέρα νεύσωσι, τὸ ἰσχίον ὀδύνη ἔχει, ὀξεῖα τε καὶ ἀπρεχὴς, καὶ τὰς ἰξύας, καὶ τοὺς κενεῶνας. καὶ τὸ σκέλος ἐπισκάζει. ὁκόταν ὧδε ἔχῃ, φάρμακον χρὴ πῖσαι ἐλατήριον. τῇ δὲ ὑστεραίῃ ὑποθυμιῆν. τῶν τε κριθέων χοίνικας δύο, καὶ ἐλαίης φύλλα [208] κατατεμὼν πυκνά. καὶ κηκίδα κατακόψας καὶ σήσας. καὶ ὑοσκυάμου τρίτην χοίνικος, ταῦτα μίξας καὶ ἐλαίῳ περιποιήσας ὅσον ἡμικοτύλιον [209] ἐν χύτρῃ, ὑποθυμιᾶν ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας, τρὶς τῆς ἡμέρης. τῆς δὲ νυκτὸς γάλα βοὸς, καὶ μέλι καὶ ὕδωρ πινέτω. καὶ θερμῷ λουέσθω. Ἢν ἐς τὴν κεφαλὴν τράπωσιν αἱ ὑστέραι, σημεῖον τόδε. τὰς φλέβας τὰς ἐν ῥινὶ, τάς τε ὑπὸ τοῖς ὀφθαλμοῖς [210] ἀλγέειν δοκεῖ. ταύτην χρὴ λούειν θερμῷ πολλῷ, καὶ κατὰ τῆς κεφαλῆς. δαφνίνῳ τε καὶ μυρσίνῃ ἐναφεψῶν ἐν τῷ ὕδατι. καὶ ῥοδίνῳ μύρῳ τὴν κεφαλὴν ἐγχριέσθω. [211] καὶ ἐπιθυμιήσθω τὰ εὐώδεα. καὶ τὴν κράμβην ἐσθιέτω. καὶ τὸν χυλὸν ἐπιρροφείτω.

Cùm quidem supinam decumbere contigerit, suo loco manent, vbi verò exurrexerit, aut prona incubuerit, aut aliquantũ mota fuerit, extra feruntur, plærunq; etiam quiescunt. Hanc quàm maximè quiescere minimeq; moueri oportet, lectumque ad pedes altiorem sternere, & iisdem quibus supra vti, acerbis perfundere, suffitum ex graueolentibus subter adhibere, naribus verò ex odoratis. Et malum punicum in medio per vmbilicum perforatum, & picem quę maximè conueniat, in vino tepefactam, neq; admodum expressam, quàm penitissimè in subdititio apponito. Cùm verò aliquid subter apposueris, fascia lata exceptum, ex lumbis ne elabatur religato, sed vt intus maneat, & quod conuenit efficiat, & peplum cum caseo & polenta propinato, velut in vteri ad latus prolapsu scriptum est. Ex potionibus, expertus quam maximè suscipiat, bibendam exhibeto. Cibis verò quàm mollissimis vtatur, & quàm maximè cum viro dormiat. Si vteri plus solito hiarint, menses tum copiosiores, tum deteriores, & humidiores, & per longius tempus eunt, neq; genitura eam attingit, neq; intus manet, sed contra foras effunditur, & si digito immisso vterorũ os contrectaris, dehiscens deprehendes, & imbecillitas propter menses eam prehendit, febrisque & rigor, dolor imum ventrem, laterum inanitates & lumbos detinet. Hæc autem ei quidem præcipuè contingunt, si quid in ea corruptũ computruerit & effusum fuerit, accidit etiam ex partu, & aliis alio modo. Cum igitur ita habuerit, medicamentum ex quo sursum purgetur propinare oportet, & cùm dolor detinuerit, tepefactoria admouere, & calida lauare, intermissoq; aliquo tempore ex infuso colluere, velut in superiore scriptũ est, & potiones quas maximè suscipiat exhibere, ac in suffitu quæ siccant apponere, polypos etiã & mercurialem edat. Si vteri lęues & lubrici extiterint, & menses copiosiores, & deteriores, humidiores & crebriores contingunt, genitura intus nõ manet, sed contrà extra fertur, siq; digitum ad contrectandũ immiseris, os lęue deprehendes, imbecillitas eã propter menses, & febris, & rigor inuadit, & dolor ad imum ventrem, lumbos, & lateris inanitates, pręcipuè quidem si quid in ea corruptum computruerit, & ex partu, aliaq; ex causa. Cùm sic habuerit, vbi dolor detinuerit, curare oportet velut in superiore scriptũ est. Si vteri ad ventrem vergãt, dolor acutus & vehemens coxendicem, lumbos ac lateris inanitates detinet, crúsq; claudicat. Cùm sic habuerit, medicamentum deorsum purgans potui exhibendum, postridie verò suffitus admouendus. Hordei chœnices duas, oleę folia tenuiter cõcisa, gallam cõtusam & cribratam, hyoscyami tertiã chœnicis partem, hæc mixta & oleo ad dimidiam heminam in olla subacta, per dies quatuor ter die ad suffitum adhibeto. Lac bubulum noctu mel & aquam bibat, & calida lauet. Si vteri ad caput vertant, istud erit indicio. Nasi venas & sub oculis dolere existimat. Hanc multa calida lauare oportet, & lauro & myrto in aqua decocto caput etiam lauare, & vnguento rosaceo illinere, ad suffitum odorata adhibeantur, & brassicam comedat, succúmque insuper sorbeat.

Si ad crura & pedes vertantur, inde cognosces, pedum pollices sub vnguibus conuelluntur, & crura ac femora dolor detinet. Cùm sic habuerit eam calida multa lauare oportet. Fomentum quod maximè suscipiet admouere, graueolentia ad suffitum adhibere, ac vnguento rosaceo illinere. Si mulierem ex vteri dolore cibi fastidium, febris & rigor prehendat, pepli albi quintam dimidiæ chœnicis partem, seminis vrticæ parem portionem, & casei optimi derasi chœnicis dimidium, hęc vino veteri simul emollita, deinde cocta, sorbenda dato. Si ex partu fluxus prehendat, cibique in ventre minimè maneant, vuæ passæ nigræ & mali punici dulcis interiora trita, & hœdi coagulum vino nigro macerato & vtitor, & caseo caprino deraso, triticiq; polenta torrefacta iniecta & probè temperata potui exhibeto. Si ex partu sanguinem vomitione reiiciat, hepatis fistula perforata est, dolor ad intestina & cor procedit, & conuellitur. Hanc calida copiosa lauare oportet, & ex tepefactoriis quod maxime suscipiet admouere, & lac asininũ ad dies quinque potui exhibere, post hæc verò lac vaccæ nigrę ieiunæ ad dies quadraginta propinare, sub vesperum autem sesamum tritum. Hic verò morbus cum periculo coniunctus est. Cùm mulier ex longo interuallo non cõceperit, mensesq; apparuerint, tertio vel quarto die alumen tenuiter tritum, vnguento subactum, lana exceptum subter apponito, & tribus diebus positum teneat. Tertio die fel bubulum derasum & linteo impositum, vbi ramentum oleo madefeceris ac subegeris, in subdititio apponito, & tribus diebus detineat, altero verò die virũ adeat. Linum scissum cum calamis fere pugillum tenuiter tusum, per noctem vino albo suauissimo maceratum, postea excolatum in ollula tepefacito, in eo lanam quàm mollissimam intingito, & partim subter apponito, partimq; detrahito. Si vteros purgare voles, primùm quidem ex hordeo oleo madefacto prunis imposito suffitum adhibere oportet. postero verò die carnem ouillam decoquere in hordei decocto per noctem sub dio expositam. Hordei decoctum congij mensuram esse oportet, valdeq; decoquere. Cùm decocta fuerint, exactè tepida edat, & iusculum insuper sorbeat. Postero verò die thus & pulegiũ læuiter tritum, melle subactum, vellere exceptum, triduo subter apponito. Quòd si ad sedem vergant, & alui excrementa secedere prohibeant, dolores lumbos, imũ ventrem, & ilia detinent. Cùm sic habuerit, eam calida lauare oportet, ad lumbos fomentum admouere, ex graueolentibus suffitum adhibere, quæ vteros purgent & pellãt in subdititio apponere, & quod maximè admiserit potui exhibere. Si os vlceratum aut inflammatione tentatum fuerit, myrrham, adipem anserinum, ceram albam, & thus, cum leporis pilis qui sub ventre sunt mixta & trita, in vellere mollissimo subdito. Si secũdæ deuolui nequeant, confestim quidem cibo abstinendum. Viticis autem folia tenuiter trita ex vino & melle, oleo affuso tepefacta, heminæ mensura potui exhibeto.

[212] Ἢν ἐς τὰ σκέλεα καὶ τοὺς πόδας τράπωσι, γνώσῃ ἐν τῷδε. τοὺς μεγάλους δακτύλους τῶν ποδῶν, σπᾶται ὑπὸ τοὺς ὄνυχας. καὶ ὀδύνη ἴσχει τὰ σκέλεα καὶ τοὺς μηρούς. ὁκόταν ὧδε ἔχῃ, χρὴ λούειν αὐτὴν πολλῷ καὶ θερμῷ. [213] καὶ πυριῆν, ὅ, τι ἂν μάλιστα προσδέχηται. καὶ ὑποθυμιῆν τὰ κακώδεα. καὶ τῷ μύρῳ τῷ ῥοδίνῳ ἀλείφεσθαι. Ἢν γυνὴ ὑστέρας ἀλγέῃ ἀσιτέουσα, καὶ πυρετὸς αὐτὴν, καὶ ῥῖγος λαμβάνῃ, μήκωνος λευκῆς, ὅσον πεμπτημόριον ἡμιχοινικίου, [214] καὶ κνιδίου καρποῦ τὸ ἴσον, καὶ τυροῦ αἰγείου ὅσον ἡμιχοίνικα ξύσας, ὁμοῦ τε μαλθάξας ἐν οἴνῳ παλαιῷ, ἔπειτα ἑψήσας, διδόναι ῥοφαίειν. [215] Ἢν ἐκ τόκου ῥοῦς λαμβάνῃ, καὶ τὰ σιτία ἐν τῇ γαστρὶ μὴ ἐμμένῃ, ἀσταφίδος χρὴ μελαίνης καὶ ῥοιῆς γλυκείης τὰ εἴσω τρίψαντα, καὶ ἐρίφου πιτύην διεὶς οἴνῳ μέλανι, χρέο, τυρὸν ἐπιξύσας αἴγειον. καὶ ἄλφιτα πυρῶν πεφωσμένα ἐπιβάλλων, κεράσας εὔκρατον, δὸς πιεῖν. Ἢν αἷμα ἐμέῃ ἐκ τόκου, [216] τοῦ ἥπατος ἡ σύριγξ τέτρωται, καὶ ὀδύνη ἐς τὰ σπλάγχνα φοιτᾷ, καὶ τὴν καρδίην, καὶ σπᾶται. ταύτην χρὴ λούειν, πολλῷ καὶ θερμῷ. καὶ τῶν χλιασμάτων, ὅ, τι ἂν μάλιστα προσδέχηται, προστιθέναι. καὶ πιπίσκειν ὄνου γάλα, ἐπὶ ἡμέρας πέντε. μετὰ δὲ ταῦτα μεταπιπίσκειν βοὸς μελαίνης, [217] ἀσιτέουσαν ἐπὶ ἡμέρας τεσσαράκοντα. ἐς δὲ τὴν ἑσπέρην, σήσαμον τριπτὸν πιπίσκειν. ἡ δὲ νοῦσος ἐπικίνδυνος. Ἢν γυνὴ διὰ παλαιοῦ μὴ κυΐσκηται τῶν ἐπιμηνίων ἐμφαινομένων ὁκόταν ἢ τριταίη ἢ τεταρταίη, στυπτηρίην λείην τρίψας, διεὶς μύρῳ εἰρίῳ ἀνασπογγίζων προσθέτω. καὶ ἐχέτω κείμενον ἡμέρας τρεῖς. τῇ δὲ τρίτῃ [218] ξύσας βοὸς χολὴν, καὶ ἐν ῥάκει ἐπιθεὶς, διεὶς ἐλαίῳ τὸ ξύσμα καὶ ἀναδεύσας προσθέτω. καὶ ἐχέτω ἡμέρας τρεῖς. [219] τῇ δὲ ἑτέρῃ ἀνδρὶ ξυνευδέτω. [220] Λίνου δὲ σχιστὸν ταύτης τῆς καλάμης ὅσον δραγμίδα κόψας λεπτὰ καταβρέξας τε ἐν οἴνῳ λευκῷ ὡς ἡδίστῳ τὴν νύκτα, ἔπειτα ἀπηθήσας χλιαίνων ἐν χυτριδίῳ, εἴριον ὡς μαλθακώτατον ἐμβάπτων τὸ μὲν προστιθέναι, τὸ δὲ ἀφαιρέειν. Ἢν βούλῃ ὑστέρας καθῆραι, πρῶτον μὲν χρὴ ὑποθυμιῆσαι κριθὰς ἐν ἐλαίῳ δεδευμένας, ἐπ᾽ ἀνθράκων. τῇ δὲ ὑστεραίῃ οἷος χρὴ κρέας ἑψεῖν, κριθιδίῳ ἐξαιθριασμένον. [221] τὸ δὲ κριθίον ἔστω, ὅσον χοέα. καὶ καθεψεῖν σφόδρα. ἐπειδὰν δὲ ἐφθὰ ᾖ, ἀκροχλίαρα κατεσθιέτω. καὶ τὸν ζωμὸν ἐπιρροφείτω. τῇ δὲ ὑστεραίῃ λιβανωτὸν καὶ γλήχωνα λεῖον ποιήσας ἀναδεύσας μέλιτι εἰρίῳ ἀνασπογγίζων, προσθέτω, ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας. ἢν δὲ ἐς τὴν ἕδρην τράπωσι, καὶ τὰ ὑποχωρήματα κωλύωσιν ὑποχωρέειν, ὀδύναι ἴσχουσι τήν τε ὀσφῦν, καὶ τὴν νείαιραν γαστέρα, καὶ τὰς ἰξύας. ὁκόταν ὧδε ἔχῃ, λούειν χρὴ αὐτὴν, τῷ θερμῷ. καὶ πυριῆν τὴν ὀσφῦν. καὶ ὑποθυμιῆν τὰ κακώδεα. καὶ προστιθέναι ὁκόσα καθαίρει τε καὶ ἐλαύνει τὰς ὑστέρας. καὶ πιπίσκειν ὅ, τι ἂν μάλιστα προσδέχηται. [222] Ἢν ἑλκωθῇ τὸ στόμα ἢ φλεγμήνῃ, σμύρναν καὶ στέαρ χήνειον, καὶ κηρὸν λευκόν. καὶ λιβανωτὸν ἐν λαγωοῦ θριξὶ, τῇσιν ὑπὸ τὴν γαστέρα μίξας, καὶ λεῖα ποιήσας ἐν εἰρίῳ ὡς μαλθακωτάτῳ προστιθέσθω. Ἢν τὰ ὕστερα μὴ δύνηται ἀποφυγεῖν, παραχρῆμα μὲν χρὴ ἀπέχειν. ἄγνου δὲ πέταλα λεῖα τρίψαντα ἐν οἴνῳ καὶ μέλιτι, ἔλαιον ἐπιχέας ἀναχλιήνας, δίδου πιεῖν, ὅσον κοτύλην.

[223] Ἢν

ἢν φλεγμαίνωσιν αἱ ὑστέραι, τῆς ἀκτῆς τὰ φύλλα ὡς ἁπαλώτατα ἐν πυρῶν κρίμνοισιν ἑψήσας σητανίοις ἀκρόχλιαρον δίδου ῥοφέειν. ἢν μετακινηθῶσιν αἱ μῆτραι, κριθὸν ὡς ξηρότατον τρίψας, καὶ λειότατον δήσας ἐς ὀθόνιον [224] προσίσχειν λιπαρόν, καὶ προσφέρειν ἄλλο μηδέν. πίνειν δὲ διδόναι [225] πυροὺς τροκτωνίας. [226] καὶ μήκωνα ὀπτήν, καὶ ἐλελίσφακον, καὶ κύπειρον, καὶ ἄννησον. ταῦτα τρίψας λεῖα, διεὶς οἴνῳ [227] καὶ τῶν κυρηβίων τῶν ἀπὸ τῶν κριθῶν, [228] διδόναι δὶς τῆς ἡμέρης ἐφ' ἑκάτερον ἡμικοτύλιον. ἢν τὰ ἐπιμήνια μὴ γίνηται ἐν τῷ καθεστηκότι χρόνῳ, κράμβης πέταλα, καὶ πήγανον τρίψας λεῖα, ἔπειτα ἄχυρα ἀπὸ τῶν κριθῶν ὅσον χοίνικα βρέξας ὡς ἂν τέγγηται, ἐξαιθρίασον. ἕωθεν δὲ [229] ποιήσας ὅσον κοτύλην διεῖναι τὴν κράμβην, καὶ τὸ πήγανον, ἔλαιον αὖθις ἐπιχέας καὶ ἀναταράξας δοῦναι πιεῖν. ἔπειτα πουλύποδα πνίξας ἐν οἴνῳ λευκῷ, δὸς φαγεῖν, καὶ τὸν οἶνον ἐκπιεῖν. ἢν δὲ βούλῃ τῶν ἰχθύων ἑψῶν τῶν εὐωδεστάτων, διδόναι ἐσθίειν, καὶ τὸν ζωμὸν ῥοφαίνειν. ἢν ἀφθήσῃ τὰ αἰδοῖα, [230] μύρτα ἑψήσας ἐν οἴνῳ, διακλυζέσθω αἰδοῖα. ἔπειτα ῥοιῆς γλυκείης σίδια ἑψήσας ἐν οἴνῳ, καὶ σμύρνης καὶ ῥητίνης ὁμοῦ μίξας, διεὶς οἴνῳ, ὀθόνιον ἐμβάπτων, προστιθέναι. ἢν στραγγουρίη λάβῃ, [231] τῆς σικύης ἀποταμὼν τὸ στόμα καὶ τὸν πυθμένα, ἐπιθεὶς ἀνθρακιήν, περιθεὶς τὴν σικύην [232] τῆς σμύρνης ἐπὶ τὸ πῦρ ἐπιπάσας καὶ περικαθίσας ἐπὶ τὴν σικύην. καὶ ἐνθέσθω ἐς τὸ αἰδοῖον τὸ ἄκρον τῆς σικύης, ὡς ἐσωτάτω, ὅκως ἂν ἡ ἀτμὶς ὡς πλείστη ἐς τὰ αἰδοῖα ἀποπέμπηται. καὶ τῶν οὐρητικῶν ποτημάτων διδόναι νήστει. [233] ἢν δὲ ἐς τὴν καρδίαν προσιστάμεναι πνίγωσιν αἱ ὑστέραι καὶ μὴ ἀφιστῶνται, πράσου καρπὸν τρίψας καὶ γλήχωνος διεὶς ὕδατος κυάθοις τρισί, καὶ ὄξεος λευκοῦ κυάθῳ, καὶ μέλιτος τρίτῳ μέρει κυάθου, χλιαίνων, νήστει δίδου ῥοφαίνειν. ἢν ἐκ τόκου ἢ τρωσμοῦ ῥῖγος λαμβάνῃ, ἀρκεύθου τὸν καρπὸν [234] καὶ ἐλελισφάκου ὁμοῦ τρίψας, διεὶς ὄξεος λευκοῦ κύαθον. ἐπιχέας τε ἐπὶ οἴνου λευκοῦ κεκρημένου κύλικα, κατελίξας, ἔασον κεῖσθαι. ἕωθεν δὲ ἀπηθήσας, χλιεροὺς πιεῖν δίδου. [235] ἢν ἀνεμέωσιν αἱ μῆτραι. καὶ ἢν ἄνεμος ἐγγίνηται τῇ νηδύϊ, καὶ πόνος ᾖ, ἐλελίσφακον καὶ κύπειρον κόψας τέγξαι τὴν νύκτα, ἕωθεν ἀπηθήσας, τὸ καθαρὸν εἰς χύτρην ἐγχέας, κρίμνα πύρινα ἐμβαλών, καὶ ὄξος λευκὸν ὅσον κύαθον, [236] ἐπιχέας ὀπὸν σιλφίου ὅσον κύαθον, ἐμβαλὼν καὶ ἑψήσας ὠμότερον δίδου ῥοφαίνειν. ἢν ἐν τοῖς αἰδοίοισι δυσοσμίη ᾖ, [237] καὶ κίων ἐγγίνηται, καὶ ὀδύνην ἔχῃ, τὴν μὲν ὀδύνην παύσει, σελίνου καρπὸς ἐν οἴνῳ διδόμενος νήστει, τὴν δὲ δυσοσμίην, ἄννησον τὸν αὐτὸν τρόπον διδόμενον. τὸν δὲ κίονα χρὴ ἀποτάμνειν. ἢν ἕλκεα ἐγγίνηται ἐν τοῖσιν αἰδοίοισι, [238] καὶ κνησμὸς λαμβάνῃ, ἐλαίης φύλλα καὶ κισσοῦ, καὶ βάτου, καὶ ῥοιῆς γλυκείης τρίψας, ἐν οἴνῳ τε διεὶς παλαιῷ, [239] ἔπειτα λαβὼν σάρκα ποταινίην προσθεῖναι καὶ καταπλάσαι τοῖσι φύλλοισι, καὶ ἐχέτω τὴν νύκτα. ἕωθεν δὲ ἐξελομένη μυρσίνην ἐν οἴνῳ ἀφεψοῦσα, τῷ οἴνῳ διακλυζέσθω τὰ αἰδοῖα. [240] ἢν τὴν γονὴν μὴ δέχηται τῶν γυναικείων κατὰ φύσιν γινομένων, ἢ μῆνιγξ ἐπίπροσθεν τούτου γίνεται. γίνεται δὲ καὶ ἐξ ἄλλων. γνώσῃ δὲ τόδε. ἢν ἐπαφάσσῃς τῷ δακτύλῳ, ἅψῃ τοῦ προβλήματος. ταῦτα χρὴ πρόσθεμα ποιήσαντα, ῥητίνην καὶ ἄνθος χαλκοῦ, μέλιτι διεὶς,

Si vteri inflammatione laborauerint, sambuci foliis quàm tenerrimis in tritici setanij farina crassiore decoctis, summè tepidum sorbendum dato. Si vteri transmoti fuerint, hordeum quàm siccissimum, tenuissimè tritum, linteo illigatum admoueto, & pingue aliud nihil adhibeto. Potui autem exhibeto triticum tenerum non tostum, peplum assatum, saluiam, cyperũ & anisum. Hæc tenuiter trita, vino macerata, cum hordei repurgamentis bis die exhibeto, vtraque vice dimidiæ heminæ mensura. Si menses præstituto tempore non eant, brassicæ folia & rutam tenuiter trita, deinde hordei paleas chœnicis mensura maceratas, quoad emollitæ fuerint, per noctem sub die exponito. Manè verò in heminæ mensura, brassicam & rutam macerato, oleo affuso & permixto potui exhibeto, deinde polypũ in vino albo suffocatum comedendum, & vinum ebibendum dato. Quòd si voles pisces odoratissimos coctos comedendos & ius sorbendum exhibeto. Si superficiariæ igne candentes vlcerationes in pudendis fuerint, myrti baccis in vino decoctis pudenda collue. Deinde malè punici dulcis putamina vino decocta, myrrha & resina simul ammixta, vino macerata, linteum imbutum subter apponito. Si stranguria inuaserit, cucurbitam ore & fundo dissecto, prunis subditis circumpositã, myrrha in ignem inspersa, & muliere super cucurbitã collocata, cucurbitæ summum in pudendum quàm penitissimè immittito, vt plurimus vapor ad pudenda deferatur, & potiones vrinam cientes ieiunæ exhibeto. Quòd si ad cor prorumpentes vteri strangulatum inferant, neq; decedant, porri & pulegij semen tribus aquæ cyathis maceratum, aceti albi cyatho addito, & mellis tertia cyathi parte, tepidum ieiunæ sorbendum dato. Si ex partu aut abortione rigor inuadat, iuniperi fructum & saluiã simul trita, aceti albi cyatho macerata, affuso vini albi temperati poculo, inuoluta, & residere permissa, mane verò colata & tepida bibenda dato. Si vteri flatu distẽti fuerint, & flatus in inferiore ventre gignatur, dolorq; fuerit, saluiam & cyperum tusa per noctem macerato, manè percolatum, purum in ollam diffusum, triticea farina crassiore iniecta, & aceti albi cyatho, laseris succo ad cyathi mẽsuram affuso, mixtum & crudius decoctum sorbendum dato. Si in pudendis grauis odor & columella innata fuerit, dolorq; detineat, dolorem quidem sedabit apij semen ex vino ieiunæ exhibitum, grauem autem odorem anisum eodem modo datum. At columellã præcidere oportet. Si vlcera in pudendis innascantur, & pruritus corripiat, oleæ, hederæ, rubi, & mali punici dulcis folia trita, vino veteri macerato, deinde carnem recentem foliis obductam in subditítio apponito, & per noctẽ teneat. Ea verò mane exempta, myrto in vino decocto pudenda colluat. Si genituram non recipiat, mensibus secundum naturã euntibus, membrana ori vteri prętenditur, quod etiam aliis ex causis contingit. Id autẽ cognosces, si digito ad attrectãdum immisso obicem attigeris. Hęc in medicamento subdititio apponẽda, resinam & ęris florẽ melle subigito,

& eo linteum cõspurcatum quàm penitissimè subdito, filo in summo alligato, quod cùm exilierit, myrto in vino decocta, eo tepido colluatur. Si mulierem anhelationes inuadunt, sulphuris fabæ quantitatem, nasturtium pari portione, rutam & cuminum Æthiopicum, hæc tenuiter trita, vino macerata, ieiunæ potui exhibeto. Cibis autem abstinendum, & non crebrò edendum. Si puerpera flatu distenta fuerit, ouillum aut caprinum iecur cinere obrutum edendum dato, meracius ad dies quatuor & vinum vetus bibat. Si lumbis doleat, anisum & cuminum Æthiopicum bibat, calida lauet, & à balneo bibat. Si menses non eũt, testam crassiorem vstam & tenuiter tritam, & origanum anseris pingui decoctum ac læuigatum, testæ in linteo commixtum, tepidum subter apponito. Si vteri conniueant, neque menses comparent, colocynthida agrestem, silphij semen, cuminum Æthiopicum, nitrum, salem Thebaicum, adipem renalem, farinam, myrrham, omnia feruefacta, simul mixta trita, in glãdem formata, subter apponito. Si vteri ad viscera versi strangularint, vinum cedrinum & cuminum Æthiopicum bibat, calida lauet, & à balneo bibat. Si menses non eunt, anseris adipem, netopum, resinam, simul mixta, vellere excepta mulier subter apponat. Si verò plus quàm conueniat prodeant, susinum & raiæ linguam in vellere subter apponat. Si commoti vteri aliquam in partem procumbant, hordeum decorticatum tritum cum paleis, in vinum coniectum, cum cornu ceruino vino subactum, vtero ad suffitum adhibeto. Si secundis liberari nequeat, fœniculum ex vino, & oleo, & melle feruefactum potui exhibeto. Si menses non compareant, eosque euellere voles, triticeam farinam crassius mollitam & hordeũ oleo affuso coquito, deinde comedendum dato. Si vteri inflammatione laborarint, vmbilici veneris folia & porrum cum triticea farina crassius molita, oleo affuso decocta, edenda dato. Si vteri moti aliquam in partem procubuerint, doloremque exhibuerint, oleæ scabiem, lauri & cupressi ramenta aqua decocta, linteo excepta, subter apponito. Si vterus doleat, dolorque ad vesicam pertingat, porri semen, ex aqua tritum, ieiunæ potui exhibeto, & tepefactoria admoueto. Si vteri promineant, eos aqua tepida lotos, oleo & vino illitos, rursus intromittito, ex lumbis religato, & graueolentium suffitum adhibeto. Quòd si vrinam reddere nequeat, post calidæ balneum & fotum, cupressi ramenta ad suffitum admoueto, & potiones vrinam ducentes potui exhibeto. Si fluor muliebris contingat, suffitu ex acerbis adhibito, stercus asininum derasum, in vellere ligatum supter apponito. Sit autem stercus asininum siccum. Si in pudendis vlcera exorta sint, adipem bubulum illinito & apponito, & myrto ex vino decocta colluito. Si ex partu os exulceratum fuerit, rosarum florem tenuiter tritum, vino maceratum, ex leporinis pilis subter apponito, & acerbis colluito. Si vterorum dolor detineat, allij caput integrum, nitrum tostum, cuminum,

ὀθόνιον ἀποδαλώσας προσθεῖναι ὡς ἐσωτάτω ῥάμμα ἐνδήσας ἀπὸ τοῦ ἄκρου. [241] Ὁκόταν δὲ ἐξάλληται τὴν μυρσίνην ἐν οἴνῳ ἀφεψῶν, τῷ οἴνῳ χλιαρῷ κλυζέσθω. Ἢν ἄσθματα λαμβάνῃ γυναῖκα, θείου ὅσον κύαμον, καὶ καρδάμου τὸ ἴσον, καὶ πήγανον, καὶ κυμίνου αἰθιοπικοῦ, ταῦτα τρίψας λεῖα, καὶ διεὶς ἐν οἴνῳ πίνειν διδόναι νῆστιν. δεῖ δὲ καὶ τῶν σιτίων ἀπέχεσθαι, καὶ μὴ πυκνὰ ἐσθίειν. Ἢν ἡ τίκτουσα ἐξανεμωθῇ, ἥπαρ οἰὸς ἢ αἰγὸς ἐς τέφρην ἐγκρύψας, διδόναι ἐσθίειν. [242] ζωρότερον ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας. καὶ οἶνον πινέτω παλαιόν. Ἢν τὰς ἰξύας ἀλγέῃ, ἄνησον, καὶ κύμινον αἰθιοπικὸν πινέτω. καὶ θερμῷ λουέσθω. καὶ [243] ἀπόθερμον πινέτω. [244] Ἢν τὰ ἐπιμήνια γίνηται, ὄστρακον παχὺ κατακαύσας, καὶ λεῖον τρίψας, καὶ ὀρίγανον ἑψήσας ἐν χηνὸς ἐλαίῳ λεῖον ποιῆσαι. καὶ ξυμμίξας τῷ ὀστράκῳ ἐν ὀθονίῳ, χλιαρὸν προστιθέσθω. ἢν ξυμμύσωσιν αἱ μῆτραι, καὶ τὰ ἐπιμήνια μὴ φαίνηται, κολοκυνθίδα ἀγρίην καὶ [245] φύλλον, κύμινον αἰθιοπικὸν, νίτρον, ἅλας θηβαϊκὸν, [246] καὶ νέφριον, καὶ ἄλευρον, καὶ σμύρναν, καὶ ῥητίνην. ἀποζέσας ταῦτα, ὁμοῦ τε μίξας λεῖα, ποιῶν βάλανον, προστιθέσθω. ἢν πρὸς τὰ σπλάγχνα στραφεῖσαι πνίγωσιν, οἶνον κέδρινον, καὶ κύμινον αἰθιοπικὸν πινέτω. καὶ θερμῷ λουέσθω. [247] καὶ ἀπόθερμον πινέτω. [248] ἢν τὰ ἐπιμήνια μὴ γίνηται, χηνὸς ἔλαιον, καὶ νέτωπον, καὶ ῥητίνην ξυμμίσγουσα ἡ γυνὴ, προστιθέσθω, εἰρίῳ ἀναπλάσσουσα. ἢν δὲ μᾶλλον τοῦ προσήκοντος ἔρχωνται, σούσινον καὶ βάτου γλῶσσαν ἐν εἰρίῳ προστιθέσθω. Ἢν μετακινηθεῖσαι προσπέσωσί που αἱ ὑστέραι, κριθὰς ποιήσας λείας ξὺν τοῖς ἀχύροις [249] προσέσβαλλε. καὶ ἐλάφου κέρας οἴνῳ δεύσας, ὑποθυμιῆν τὰς ὑστέρας. [250] ἢν μὴ δύνηται ἀποφυγεῖν, μάραθρον ἐν οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ, καὶ μέλιτι ἀναζέσαντα διδόναι πιεῖν. ἢν τὰ ἐπιμήνια μὴ φαίνηται καὶ βούλῃ αὐτὰ κατασπάσαι, πυρῶν κρίμνα καὶ κριθὰς ἑψεῖν, ἔλαιον ἐπιχέαντα. εἶτα διδόναι ἐσθίειν. ἢν φλεγμαίνωσιν αἱ μῆτραι, [251] κοτυληδόνος φύλλα καὶ πράσα κρίμνοις ἑνεψῶν πυρίνοις, ἔλαιον ἐπιχέων, διδοὺς ἐσθίειν. ἢν κινηθεῖσαι που προσπέσωσι, καὶ ὀδύνην παρέχωσιν, [252] ἐλαίης ψώρην καὶ δάφνης, καὶ κυπαρίσσου πρίσματα ἑψήσας ἐν ὕδατι ἐς ὀθόνιον ἐμβαλὼν, προστιθεῖ. [253] ἢν ὑστέρα ἀλγέῃ, καὶ πρὸς τὴν κύστιν ἡ ὀδύνη, πράσου καρπὸν τρίψας ἐν ὕδατι, πιεῖν διδόναι νήστει, καὶ χλιάσματα προστιθέναι. [254] ἢν αἱ μῆτραι προσέχωσι, περινίψας αὐτὰς ἐν ὕδατι χλιαρῷ, καὶ ἀλείψας ἐλαίῳ καὶ οἴνῳ, πάλιν ἐνθεῖναι. καὶ ἀναδῆσαι ἐκ τῶν ἰξύων. καὶ ὑποθυμιῆν τὰ κακώδεα. καὶ ἢν μὴ δύνηται οὐρέειν, λούσας θερμῷ καὶ πυριήσας. ὑποθυμιῆν τὰς κυπαρίσσου πρίσματα, καὶ τῶν οὐρητικῶν πομάτων διδόναι πίνειν. ἢν ῥόος γίνηται, ὑποθυμιῆν τοῖς στρυφνοῖσιν, ὀνίδα περιξέσας, ἐνδήσας εἰρίῳ προστιθέναι. ἡ δὲ ὀνὶς ἔστω ξηρή. ἢν ἐν τοῖσιν αἰδοίοισιν ἕλκεα γίνηται, βόειον στέαρ ἐπαλείφειν καὶ προστιθέναι. καὶ τῆς μυρσίνης ἐν οἴνῳ ἀφεψῶν, διακλύσαι. ἢν ἐκ τόκου τὸ στόμα ἑλκωθῇ, ῥόδων ἄνθος τρίψας λεῖον, οἴνῳ δεύσας ἐν λαγωοῖσι θριξὶ προστιθέναι καὶ διακλύζεσθαι τοῖσι στρυφνοῖσι. [255] ἢν τὰς ὑστέρας ἀλγέῃ, σκορόδων μώλυζαν, καὶ νίτρον ὀπτόν. καὶ κύμινον λεῖα ποιή-

λεῖα ποιήσας, μέλιτι δεύων, προστιθέσθω· καὶ τῷ θερμῷ λουέσθω. καὶ ἀπόθερμον πινέτω. Ἢν ἀφθήσῃ τὰ αἰδοῖα, στέαρ βοὸς, καὶ βούτυρον, καὶ χηνὸς ἔλαιον, καὶ σούσινον μίξας, διαχρίειν τὰ αἰδοῖα τουτέοισι. καὶ διακλυζέσθω χλιαρῷ ὕδατι. Ἢν προσιστάμεναι πνίγωσιν, ἐλλύχνιον χλιήνας, ἀποσβέσας, ὑπίσχειν ὑπὸ τὴν ῥῖνα, ὅκως ἂν τὸν καπνὸν ἕλκῃ. ἔπειτα σμύρναν διεὶς μύρῳ,[256] εἰρίῳ ἀναδεύσας προστιθέσθω. καὶ πίνειν δίδου ῥητίνην ἐλαίῳ διέντα. Ἢν δὲ χόριον μὴ ὑποχωρέῃ, σμύρναν τρίψας ἐν εἰρίῳ ποιήσας πρόσθεμα προστιθέναι.[257] καὶ τὴν ἴγνυν οἴνῳ διατρίψας δοῦναι πίνειν. Ἢν τὴν κεφαλὴν ἀλγέῃ, καὶ τὴν νειαιρὴν γαστέρα, καὶ τὰς ἰξύας, χολὴ ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἔνι. ταύτῃ γοῦν χρὴ δοῦναι φάρμακον, ὃ καθαίρειν ἄνω τε καὶ κάτω δύναται. καὶ λούειν θερμῷ. καὶ προστιθέναι, ὅσα χολὴν καθαίρει. καὶ ἄνισον. καὶ μελάνθιον διεὶς οἴνῳ, δίδου πίνειν. Ἢν ῥόος ἐγγίνηται. καρκίνους ποταμίους ἀποπνίξας ἐν οἴνῳ, τὸν οἶνον διδόναι πίνειν, καὶ ὑποθυμιῆν ὅσα ξηραίνει καὶ προστιθέναι. Ἢν ῥοῦς ἐγγίνηται, τῶν πράσων ὅσον δεσμίδα τρίψας ἐν οἴνῳ δίδου πίνειν. καὶ τοῖσι ξηροῖσι καὶ τοῖσι στρυφνοῖσι χρήσθω. Ἢν ῥοῦς ἐγγίνηται,[258] ἡμιονίδα κατακαύσας, καὶ κόψας λείην, διασήσας τε, διεὶς οἴνῳ, πιπισκέτω. τοῖσι δὲ ἄλλοισι τὸν αὐτὸν τρόπον χρήσθω. Ἢν ῥοῦς ἐγγίνηται, καὶ πολυχρόνιος ἤδη ᾖ,[259] σπόγγον κατακαύσας καὶ τρίψας λεῖον, οἴνῳ διεὶς εὐώδει, πίσον. καὶ ὑποθυμιήσας, ξήραινε καὶ προστίθει ὅ,τι ἂν ἀποστύφῃ. Ἢν καθῆραι τὰς ὑστέρας βούλῃ, νίτρον, κύμινον, σκόροδον. καὶ σῦκα λεῖα ποιήσας, μέλιτι δεύσας προστιθέσθω. καὶ θερμῷ λουέσθω.[260] καὶ ὑπόθερμον πινέτω. Ἢν ἀλγέῃ τὰς ὑστέρας, κυκλαμίνου τὴν ῥίζαν ἐν οἴνῳ λευκῷ πιπίσκειν νῆστιν. καὶ θερμῷ λουέσθω. καὶ ὑπόθερμον πινέτω. Ἢν γάλα ἀποσβεσθῇ, τὰ μὲν ἄλλα τὸν αὐτὸν τρόπον θεράπευε. πιπίσκειν δὲ δίδου, τὸν καρπὸν τοῦ μαράθρου.[261] καὶ τὰς ῥίζας ἐπτισμένας, καὶ βούτυρον ἑψήσας ὁμοῦ. ὁκόταν δὲ ἑφθὰ ᾖ, ψύξας δὸς πίνειν. ἀγαθὸν δὲ καὶ τὸ ἱππομάραθρον, καὶ τὸ ἱπποσέλινον συνεψόμενα.[262] Ἢν γάλα ἀποσβεσθῇ, πράσα τρίψας διεὶς ὕδατι, δοῦναι πίνειν. καὶ θερμῷ λουέσθω. καὶ τῶν πράσων καὶ τῶν κραμβῶν ἐσθιέτω συνεψοῦσα τοῦ κυτίσου τὰ φύλλα, καὶ τὸν χυλὸν ῥοφείτω. Ἢν γάλα ἀποσβεσθῇ πράσα τρίψας, διεὶς ὕδατι δοῦναι πίνειν. καὶ θερμῷ λουέσθω. τὸν ἐλελίσφακον ἕψουσα. καὶ τῶν κεδρίνων ἢ τῶν ἀρκευθίδων παρεμβάλλουσα, ἀποχέουσα τὸν χυμὸν, καὶ οἶνον ἐπιχέουσα, πινέτω ἐς τὰ λοιπὰ ἄλευρον ἐμβάλλουσα. καὶ βολβόν. καὶ ἐλαίου μικρὸν ἐπιχέουσα, ἐσθιέτω. καὶ τῶν δριμέων, καὶ τῶν ὀξέων, καὶ ἁλμυρῶν, καὶ ὠμῶν λαχάνων, πάντων ἀπεχέσθω. τὸ δὲ κάρδαμον ἐν οἴνῳ πινόμενον, ἀγαθόν. καὶ γὰρ τὸ γάλα καθαίρει. καὶ θερμῷ λουέσθω, καὶ ἀπόθερμον πινέτω. Ἢν βούλῃ γυναῖκα κυῆσαι, καθήρας αὐτὴν, καὶ τὰς μήτρας. ἔπειτα[263] δίδου τὸ ἄνηθον ἐσθίειν νῆστιν. καὶ οἶνον ἐπιπίνειν ἄκρητον. καὶ προστιθέναι νίτρον ἐρυθρόν. κύμινον καὶ ῥητίνην μέλιτι δεύσας, ἐν ὀθονίῳ, πρόσθες. καὶ ὁκόταν τὸ ὕδωρ ἀπορρυῇ, τοὺς μέλανας πεσσοὺς προστιθέσθω μαλθακτήριον,[264] καὶ τῷ ἀνδρὶ ξυνευνέτω. Ἢν βούλῃ ἔγκυον ποιῆσαι γυναῖκα, καθήρας αὐτὴν, καὶ τὰς μήτρας, προστιθέναι τῇσι μήτρῃσι ῥάκος, καταξηράνας ὡς λεπτότατον. καὶ μέλιτι δεύσας, καὶ βαλάνους ποιήσας, ἀποβάπτων ἐς ὀπὸν συκῆς,

hæc læuiter trita, melle subacta, subter apponito, calida lauet, & subcalidum bibat. Si pudenda superficiario vlcere laborẽt, adipem bubulum, butyrum, anserinum adipem, & susinum permisceto, his pudenda inungito, & aqua tepida colluito. Si sursum prorumpentes vteri suffocent, funiculum lucernarium accẽsum extinctum ad nares admoueto, quò fumum attrahat, & myrrham vnguento subactam, vellere exceptam subter apponito, & resinam oleo dilutam bibendam dato. Si secundę non secedant, myrrham tritam in vellere ad subdititium exceptam subter apponito. & in pila ex vino tritam potui exhibeto. Si caput, venter imus & lumbi doleant, bilis vteros infestat. Huic igitur medicamẽtum quod sursum & deorsum purgare potest exhibere oportet calida lauare, & quę bilem purgent in subdititio apponere. Anisum & melãthium vino maceratum bibẽdum præbeto. Si fluor muliebris obortus fuerit, cancris fluuialibus ex vino suffocatis, vinum potui exhibeto, quæq; siccãt ad suffitum & subdititium apponito. Ad idem. Porri pugillum ex vino tritum bibendum dato, siccis & acerbis vtatur. Ad idem. Muli stercus vstum, tenuiter tusum & cribratum, ex vino maceratum bibat, reliquis quoque ad eũdem modum vtatur. Si fluor muliebris obortus iam diu tenuerit, spongiam vstam, tenuiter tritam, vino odoro maceratam propinato, & suffitu adhibito resiccato, quodq; restringat in subdititio apponito. Si vteros purgare voles, nitrum, cuminum, alliũ, ficus, hæc tenuiter trita, melle subacta subter apponito, calida lauet, & à balneo bibat. Si vteri dolor vexet, cyclamini radicẽ ex vino albo ieiunæ propinato, calida lauet, & à balneo bibat. Si lac extinctum fuerit, cętera quidem eodem modo curato, potui autẽ exhibeto fœniculi semen, & radices decorticatas, simulq; butyrum decoquito, cùm verò decocta fuerint, refrigerata potui exhibeto. Optimũ aũt hippomarathrum & hipposelinum simul cocta. Ad idem valet porrum tritum aqua maceratum, potui exhibitum, calida lauet, porrum & brassicam, & simul decocta cytisi folia edat, succumq; sorbeat. Ad idem, porrũ tritum aqua maceratum bibendum dato, calida lauet, saluia decocta, & iniectis cedri & iuniperi baccis, succo diffuso, vinum affundat, bibat, ad reliqua iniectam farinam & bulbum, pauco oleo affuso edat, acribus, acidis, salsis, & omnibus oleribus crudis abstineat. Nasturtium ex vino potum prodest, lac enim purgat, calida lauet, & à balneo bibat. Si voles vt mulier concipiat, ipsam & vteros purgato, deinde anethum ieiunæ comedẽdum dato, vinumq; merum superbibendum, & nitrum rubrum, cuminum, resinam, melle subacta in linteo subter apponito, cumque aqua defluxerit, pessos nigros qui emolliant in subdititio apponito, & cum viro dormiat. Si velis vt mulier concipiat, vbi ipsam vterosque purgaueris, linteum detritum quàm tenuissimum resiccatum in pesso adhibeto, & melle subactum in glandulas efformatum, fici succo imbutum,

quoad os apertum fuerit subter apponito, deinde magis intrò pellito. Vbi autem aqua defluxerit, & vino & oleo colluta fuerit, cum viro dormiat, cumq; dormire volet, pulegiũ ex vino cedrino bibat. Medicamẽtum fœtum ex vteris eiiciens. Cucumeris agrestis succum potionis quantitate in mazam efformatũ in subdititio apponat, cùm antea per duos dies ieiunauerit. Vuę taminiæ agrestis pugillos duos aqua mulsa maceratos potui exhibeto. Medicamẽtum quo fœcunditatẽ explores. Allium caput vnicum habens decoctũ ad vteros subter apponito, postero verò die immisso ad cõtrectandum digito consideret, & si quidem os deprehendat, benè se res habet, sin minus, rursus subter apponat. Aliud ad explorãdam fœcũditatem. Netopum paruâ quantitate vellere inuolutum subter apponito, & videto quemnam odorẽ os redoleat. Medicamẽta in subdititio apposita. Scorpij marini fel in vellere cõuolutũ, & in vmbra siccatũ subdito. Pulegium siccum tenuiter tritum, melle subactũ, in vellere subdito. Cucumeris semen & testam vstam, vino subactam, cum pilis leporinis, in vellere subdito. Alumen Ægyptium lana inuolutũ subdito. Cantharidas vino maceratas in vellere subdito. Artemisiã herbã vino maceratam subter apponito. Melanthium ex vino albo tritum, in vellere apponito. Recens enixę, vnguentũ rosaceum & ceram, in vellere subter apponito. Bulbulum in segetibus nascentem, tritum, vino subactum, in vellere apponito. Vini albi veteris fęcem vstam, vino albo restinctã & tritam, in vellere apponito. Galbanum, netopũ, misy, vnguẽto rosaceo excepta, in linteo subter apponito. Elaterium ferè duarũ potionum quãtitate, & fauum vino subactũ, in linteo subdito. Butyrum & alumen, melle subacta, in linteo supponito. Scammoniæ succum & adipem cum maza permixtum, vino subactum, in linteo subter apponito. Si mulier concipere nolit, misyos fabæ quantitatem aqua maceratam potui exhibeto, & per annum non concipiet. Si periculum facere velis in muliere, prægnans sit nécne, terra erythræa aut rubrica oculos illine, siq; medicamentum intrò subierit, prægnãs est, sin minus, minimè. Si puerperæ pudenda vlcere superficiario laborarint, amygdalis tenuiter tritis, & medulla bouis aqua decocta, modica farina iniecta pudenda illine, & aqua in qua myrti baccæ decoctæ fuerint collue. Si virgo calculo laborarit, radicis Æthiopicæ folium ex vino vetere drachmæ põdere decem diebus exhibeto, deinde ex aqua percolatum diebus viginti, bisq; die multa calida lauet. Cataplasmata. Allium, portulacã, apium, loti & cedri ramẽta, trita simul mixta, aqua mulsa macerata, ex cataplasmate imponito. Rubi folia, myrti folia simul trita, aqua mulsa macerata, cum polenta subacta, in cataplasmate admoueto. Sambuci folia, myrti folia, terebinthi tenerrima germina, ad eundem modum ex cataplasmate imponito. Loti ramenta, mori folia trita, simul mixta, vuæ passæ aqua macerata, ex cataplasmate imponito. Suffitus. Ouis aut capræ pingue siccum ac tusum, & hordeum tostum ac confractum, oleo subactum, ad suffitum adhibeto. Cerui cornu & oliuas oleum nondum habentes, trita simul mixta, ad suffitũ adhibeto. Rhoẽn rubrum

[265] προστιθέναι, μέχρις ἂν στομωθῇ. ἔπειτα δὲ μᾶλλον εἰσωθεῖν. ἐπειδὰν δὲ ἀπορρυῇ τὸ ὕδωρ, διανιζομένη οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ, συνευδέτω τῷ ἀνδρί. πινέτω δὲ, καὶ ὁπότην μέλλῃ καθεύδειν, βλήχωνα ἐπὶ κεδρίνῳ οἴνῳ. Ἐκβόλιον ἐμβρύου [266] καὶ μητρέων. Σικύου ἀγρίου τὸν ὀπὸν, ὅσον πόσιν [267] ἐς μάζαν ἐμπάσσουσαν προσθεῖναι, προνηστεύσασα ἐπὶ δύο ἡμέρας. Σταφίδος ἀγρίης ὅσον δύο δραχμίδας διεὶς ἐν μελικρήτῳ, δοῦναι πιεῖν. Πειρητήριον. Μώλυζαν σκορόδου [268] ἀποξέσας, προσθεῖναι πρὸς τὰς μήτρας. τῇ δ' ὑστεραίῃ, τὸν δάκτυλον διεῖσα καὶ ἐσαφάσσουσα, σκοπείτω. [269] καὶ ἢν μὲν ὀρθὸν τὸ στόμα, εὖ ἔχει. εἰ δ' οὐ, πάλιν προστιθέσθω. Ἕτερον πειρητήριον. Νέτωπον ὀλίγον ἐν εἰρίῳ εἱλίξας, προσθεῖναι. καὶ ὁρῆν ὅθεν ἂν τοῦ στόματος ὄζῃ. Προσθετά. Σκορπίου θαλασσίου τὴν χολὴν ἐς εἴριον ἐνελίξας καὶ ξηρήνας, ἐν σκιᾷ προστίθει. Γλήχωνα ξηρὴν λείην ποιήσας μέλιτι δεύσας, προστιθέναι ἐν εἰρίῳ. [270] Σικύου σπέρμα καὶ ὄστρακον κατακαύσας, οἴνῳ τε δεύσας, ἐν λαγωῆσι θριξὶν, ἐν εἰρίῳ προστιθέναι. Στυπτηρίην αἰγυπτίην εἰρίῳ κατελίξας, προστίθει. [271] Κανθαρίδας οἴνῳ δεύσας ἐν εἰρίῳ προστίθει. Τὴν ἀρτεμισίην ποίην, οἴνῳ δεύσας προστίθει. Μελάνθιον τρίψας [272] ἐν οἴνῳ λευκῷ, εἰρίῳ προστίθει. Νεοτόκῳ. [273] Ῥόδινον μύρον καὶ κηρὸν, ἐν εἰρίῳ προστίθει. [274] Βόλβιτον τὸ ἐκ τῶν πυρῶν τρίψας ἐν οἴνῳ δεύσας, ἐν εἰρίῳ προστίθει. Οἴνου λευκοῦ παλαιοῦ τὴν τρύγα κατακαύσας [275] καὶ καταδεύσας ἐν οἴνῳ λευκῷ, καὶ τρίψας, ἐν εἰρίῳ προστίθει. Χαλβάνην, καὶ νέτωπον καὶ μίσυ ἐν ῥοδίνῳ μύρῳ, ἐν ὀθονίῳ προστίθει. Ἐλατήριον ὡς δύο πόσιας καὶ κηρίον ἐν οἴνῳ, ἐν ὀθονίῳ προστίθει. Βούτυρον καὶ στυπτηρίην, μέλιτι δεύσας, ἐν ὀθονίῳ προστίθει. Ὀπὸν σκαμμωνίης καὶ στέαρ ἐν μάζῃ, συναναμίξας οἴνῳ, δεύσας, ἐν ὀθονίῳ προστίθει. Ἢν μὴ θέλῃ κυΐσκεσθαι, μίσυος ὅσον κύαμον διεὶς ὕδατι δίδου πίνειν καὶ ἐνιαυτὸν [276] οὐ κυΐσκεται. [277] Ἢν βούλῃ γυναικὸς ἐμπειρηθῆναι εἰ ἔστι παιδίουσα εἴτε καὶ μὴ, τῇ ἐρυθρᾷ λίθῳ, τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπαλεῖψαι. καὶ ἢν μὲν ἐσέλθῃ τὸ φάρμακον, παιδίουσα γί[γνεται]. ἢν δὲ μὴ, οὔ. [278] Ἢν παιδίου ἀφθᾷ τὰ αἰδοῖα, ἀμύγδαλα λεῖα τρίψας, καὶ βοὸς μυελὸν ἐν ὕδατι ἑψῶν, καὶ ἄλητον ἐμβαλὼν μικρὸν, διαχρίειν τὰ αἰδοῖα. καὶ διακλύζειν τῷ ὕδατι τῷ ἀπὸ τῶν μύρτων. [279] Ἢν παρθένος λιθιήσῃ, τοῦ φύλλου διδόναι τῆς αἰθιοπικῆς ῥίζης ἐν σταθμῷ, ἐν οἴνῳ παλαιῷ, διδοὺς ἐπὶ ἡμέρας δέκα, τὸ δὲ λοιπὸν διηθῶν ἐν ὕδατι ἐπὶ εἴκοσιν ἡμέραις. καὶ λούειν δὶς τῆς ἡμέρης, πολλῷ καὶ θερμῷ. Καταπλάσματα. [280] Σκόροδον, ἀνδράχνην, σέλινον, λωτοῦ καὶ κέδρου πρίσματα. λεῖα ὁμοῦ μίξας, διεὶς μελικρήτῳ, κατάπλασμα ποιέων, κατάπλασσε. Βάτου φύλλα, μυρσίνης φύλλα, [281] ὁμοῦ λεῖα διεὶς, μελικρήτῳ ξυμφυρήσας ἀλφίτοις κατάπλασσε. ἀκτῆς φύλλα. μυρσίνης φύλλα. τερμίνθου ἀπαλώτατα, τὸν αὐτὸν τρόπον κατάπλασσε. Λωτοῦ πρίσματα. συκαμίνου φύλλα ὁμοῦ λεῖα μίξας, διεὶς ὕδατι ἀσταφίδος κατάπλασσε. Ὑποθυμιήσεις. [282] Οἰὸς στέαρ ἢ αἰγὸς ξηρὸν κόψας, καὶ κριθὰς πεφωσμένας, καὶ ἐρηριγμένας ἐν ἐλαίῳ δεύσας, ὑποθυμία. Ἐλάφου κέρας, [283] καὶ ἐλαίας τὰς μήπω ἐχούσας ἔλαιον, ὁμοῦ λεῖα μίξας, θυμία. Ῥοῦν τὸν ἐρυθρὸν,

καὶ ἀσταφίδα

καὶ ἄλφιτα πεφωσμένα ἐλαίῳ δεύσας ὑποθυμία. ἄλφιτον καὶ βόλβιτον[284] καὶ ἄχυρα, ἐλαίῳ δεύσας, ὑποθυμία. Λωτοῦ πρίσματα, καὶ ῥοῦ φύλλα, καὶ κυπαρίσσου ξηρῆς πρίσματα, οἴνῳ μέλανι δεύσας αὐστηρῷ ὑποθυμιῆν. Χαλβάνην. μάνναν. ῥητίνην[285] μύρῳ δεύσας ὑποθυμιῆν. αἰγὸς κέρας, καὶ κηκῖδα. καὶ[286] στέαρ ὑὸς καὶ κεδρίαν, ὑποθυμία. Ὄνων τὴν ἐπὶ τῷ ποδὶ γῆν ξύσας, καὶ ὀνίδας οἴνῳ μέλανι δεύσας, ὑποθυμιῆν.[287] Κλυσμοί. Μυρσίνης φύλλα καὶ δάφνης καὶ κισσοῦ ἐν ὕδατι χλιαρῷ κλύζειν. Ῥοῦ φύλλα,[288] καὶ ῥοιῆς, καὶ βάτου, ἐν μελικρήτῳ ἀφεψῶν, ἀποχέων κλύζειν. Τῆς ἀκτῆς τὰ φύλλα[289] καὶ τῆς σχίνου ἀφεψῶν ὕδατι ἀποχέας, ἀκροχλιαρῶς κλύζειν. Μαράθου ῥίζαν κόψας, ἐν ὕδατι ἀφεψῶν, καὶ κράμβης ἐπιχέας ἔλαιον. ἔπειτα ἀποχέας κλύζειν. Οἰνάνθην καὶ κύπειρον, καὶ ἀσταφίδας ἀφεψῶν ἐν μελικρήτῳ, κλύζειν.[290] Μαλάγματι ἐν ὕδατι ζέσας ἀποχέας τὸ ὕδωρ, ἀκροχλιαρὸν κλύζειν. Κυπαρίσσου πρίσματα[291] καὶ ἀμάρακον ἐν γλυκεῖ κεκρημένῳ ὕδατι ἀφεψῶν κλύζειν. Ἕρπυλλον καὶ λευκοίου τὴν ῥίζαν ἀφεψῶν ἐν μελικρήτῳ κλύζειν. Ὑπερικὸν καὶ σχῖνον. καὶ κεδρίδας ἐν ὕδατι ἀφεψῶν, ἀκροχλιαρὸν κλύζειν. Κηρίον, καὶ βούτυρον, καὶ ῥητίνην, καὶ χηνὸς ἔλαιον, ἐν ὕδατι ἀφεψῶν, κλύζειν.[292] Πυριήσιες. αἴρας φώξας καὶ καταλέσας, ἕψε ἐν ὀξυκράτῳ ἀκρατεστέρῳ. ὁκόταν δ' ἑψήσῃς ἐνδήσας εἰς ὀθόνιον, πυριῆν. Φακοὺς φώξας[293] καὶ περιπτίσας, καὶ ποιήσας ἄλευρα χονδρώδη, ὕδατι ἀφεψήσας ἐνδήσας εἰς ὀθόνιον προσθεῖναι. Ὀρόβους τὸν αὐτὸν τρόπον ποιέων, πυριῆν. ἀγαθὸν δὲ καὶ ὁ ἐλελίσφακος τὸν αὐτὸν τρόπον γινόμενος. Ἐλελίσφακον καὶ ὑπερικὸν ἀφεψῶν ἐν ὕδατι, ἐν τῷ ἀφεψήματι ἄχυρα κριθῶν ἑψήσας ἐς ὀθόνιον, πυρία. Λωτοῦ πρίσματα καὶ κυπαρίσσου ἀφεψῶν ἐν ἀσταφίδος ἀποβρέγματι, ἐνδήσας ἐς ὀθόνιον, πυρία. Ἐλαίης φύλλα, καὶ μυρσίνης καὶ κισσοῦ, καὶ δάφνης ἕψων ἐν ὕδατι ἀποχέας τὸ ἀφέψημα ἕψε ἐν αὐτέῳ ἄχυρα κριθῶν. ἔπειτα ἐνδήσας ἐς ὀθόνιον πυρία. Κυπαρίσσου πρίσματα, καὶ κέδρου, καὶ πίτυρα κριθῶν, ὁμοῦ μίξας ἐν ἀποβρέγματι ἀσταφίδος, φυρήσας καὶ ποιήσας ἄρτον, ὀπτήσας θερμὸν[294] ἐς ῥάκος ἐνδήσας, πυρία. λευκοίου τὸν καρπὸν ἢ τὰς ῥίζας ἀφεψήσας ὕδατι, καὶ τῷ ὕδατι φυρήσας[295] πίτυρα πυρῶν ἄρτον ποιήσας θερμὸν, ἐς ῥάκος ἐνελίξας, πυρία. Τὸν ἕρπυλλον ἐν ὕδατι ἀφεψήσας, τῷ ἀφεψήματι πίτυρα πυρίνα ἐμβαλὼν, τὸν αὐτὸν τρόπον πυρία. Σπόγγους θερμοὺς προστιθείς. καὶ εἰρίοισι μαλθακοῖσι, καὶ ῥάκεσι ἐρίοισιν, καὶ ὀστρακίοισιν ἀγγείοισιν ὕδωρ ἐπιχέων, καὶ θυλακίοισι τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ τὸ ἀφέψημα ἐγχέων, πυριῆν. καθαρτήριον.[296] ἢν γυναῖκα μὴ δυναμένην τίκτειν, κυῆσαι θέλῃς ποιῆσαι, σκέψασθαι χρὴ ἐν τοῖσιν καταμηνίοισιν, ἤν τε χολώδης, ἤν δὲ φλεγματώδης ᾖ.

&polentam tostam oleo subactam suffito. Polentam, stercus bubulum, & hordei paleas, hæc oleo subacta, suffitu adhibeto. Loti ramenta, rhois folia, & cupressi siccæ ramenta, vino nigro austero macerata, ad suffitum adhibeto. Galbanum, mannam, resinam, hæc vnguento subacta suffito. Capræ cornu, gallam, suillum adipem, & cedriam suffito. Terram à pedibus asinorum derasam, & stercus asininum, vino nigro macerata suffito. Collutiones. Myrti folia, lauri & hederæ in aqua decoquito, tepido colluito. Rhois, mali punici & rubi folia in aqua mulsa decoquito, collata colluito. Sambuci & lentisci foliis aqua decoctis & percolatis, summè tepido colluito. Fœniculi & brassicæ radice tusa, in aqua decocta, affuso oleo, deinde excolata colluito. OEnāthen, cyperum, & vuas passas in aqua mulsa vbi decoxeris, colluito. Emolliente aliquo in aqua decocto, diffusa aqua, summè tepido colluito. Cupressi ramenta, & amaracum passo aqua temperato vbi decoxeris, colluito. Serpillum & violæ albæ radicem, cùm in aqua mulsa decoxeris, colluito. Hypericum, lentiscum, cedri baccas aqua decoquito, summè tepido colluito. Fauum, butyrum, resinam & anseris adipem aqua vbi decoxeris, colluito. Fotus. Lolium tostū & mollitum in passo meraciore decoquito, decoctum in linteo ligatū fotui adhibeto. Lentem tostam detracto cortice, in farinam crassiorem redactam & in grumos collectam, aqua decoctam, in linteo ligatam apponito. Orobum eodem modo apparatum in fotu admoueto, valet etiam saluia ad eūdem modum apparata. Saluiam & hypericum in aqua decoquito, & hordei paleas in decocto coctas, in linteo ad fomentum adhibeto. Loti & cupressi ramenta, vuę passæ diluto decocta, ex linteo ligata fotui adhibeto. Oleæ, myrti, hederæ & lauri folia, aqua decocta, & in ipso diluto collato hordei paleas decoctas, deinde in linteo ligatas fotui adhibeto. Cupressi & cedri ramēta, ac hordei furfures, simul mixta, & vuæ passæ diluto subacta, in pastillum efformato, hunc assatum, calidum, in linteo ligatum, ad fotum admoueto. Violæ albæ semen & radices aqua decoctas, ex qua tritici furfures subactos in pastillum redigito, calidum linteo inuolutum ad fotum adhibeto. Serpillum in aqua decoctum, furfuribus triticeis in dilutum iniectis, eodem modo fotui admoueto. Spongiis calidis admotis, lanis mollibus, pannis laneis, & vasis testaceis aqua infusa, vtriculisque ad eundem modum diluto infuso ad fotum vtitor. Medicamentum purgans. Si mulierem parere nequeuntem conceptui aptam reddere voles, ad menses animum intendere oportet, biliosane an pituitosa existat. Hoc sic prius cognoueris. Arenam tenuem & siccam soli exponito, cùm menses iam fluant, in sole sanguinem effusum siccari sinito. Ac si biliosa fuerit, in arena siccat⁹ sanguis, pallidus redditur; sin pituitosa, velut mucus. Vtrum igitur horū contingat, vētrem, siue per superiora, siue per inferiora purgatione indigere tibi visum fuerit, purgato, deinde paucis interiectis diebus, vteros. Vteri fotus. Si duri fuerint vteri, neq; cōcipiat,

γνώσῃ δὲ τόδε ὁποτέρη. ψάμμον ἐμβαλὼν εἰς τὸν ἥλιον λεπτὴν, ξηρὴν, ὁκόταν τὰ καταμήνια ἴῃ, ἐν τῷ ἡλίῳ ἀποχέας τοῦ αἵματος, ἔα ξηρανθῆναι. καὶ ἢν μὲν χολώδης ᾖ, ἐπὶ τῇ ψάμμῳ ξηραινόμενον τὸ αἷμα, χλωρὸν γίνηται. ἢν δὲ φλεγματώδης, οἷον μύξα. τουτέων οὖν ὁκότερον ἂν ᾖ καθήρας τὴν κοιλίην, ἤν τε ἄνω, ἤν τε κάτω δοκέῃ σοι δεῖσθαι, εἶτα διαλιπὼν ἡμέρας ὀλίγας, τὰς ὑστέρας καθαίρειν. Ὑστερέων πυρίαι. Ἢν σκληραὶ ἔωσιν αἱ ὑστέραι, καὶ μὴ κυΐσκηται,

vini quàm suauissimi pari aqua temperati, tria semicongia Attica, radicum feniculi & seminis quartam partem, vnguentiq; rosacei dimidiam heminam. Hęc in ollam magnam nouam vino affuso fundens, ollæ operculum perforato, & arũdine imposita fotũ adhibeto, arũdinem cum operculo tollito. Nisi enim cum operculo abstuleris, exuretur. Post adhibitum fotum, scillam veluti infra scriptum est, subter apponito, tandiuq; apponito, quoad os vteri molle & latum esse dicat. Quòd si exulceratum fuerit, & pustulæ in purgatione exortæ fuerint, si quidem summa labra exulcerentur, anisum & adipem anserinum cum oleo rosaceo tritum, lana inuolutum. carnis bubulæ frustulum pedis pollice crassius, & longitudinis sex digitorum, medicamento illitum, lana conuolutum, & medicamento lana excepto, eius extremo quod foras spectare debet, filo alligato, quod carnis est reliquum in vteros qua parte vlcus est immittito. Menses purgãtia. Si purgatio non decurrat, cucumeris agrestis interiorem partem trium obolorum pondere, artemisię herbæ, thuris obolum tritum, molle ammixto lana inuolutum, ad os vteri per diem quinquies apponito. Vitis pampinum viridem ex melle tritum, lana inuolutum ad eũdem modũ subter apponito. Cupressi fructum, cucumeris agrestis interiorem partem, & thus ex eodem melle tritum, lana conuolutum, ad eundem modum subter apponito. Cupressi fructum & thus ex eodem melle tritum, lana conuolutum, subter apponito. Abrotanum trium obolorũ pondere ex melle tritum, lana conuolutum subdito. Elaterij obolum, & myrrhæ tantundem ex melle tritum, lana inuolutum subdito. Medicamentũ purgans vbi mulier non concipit. Tauri vrinam ad tres heminas collectam sumito, deinde artemisiam herbam, aut parthenium, aut adiantum, & laurum viridem, & cedri ramenta, tenuiter contusa omnia simul misceto. Deinde in effossa scrobe, & accẽsis carbonibus olla imposita, vrinam tauri infundito, immissis iis quæ in pila sunt contusa. Postea circumposita sella, artemisiam herbam, aut hyssopum aut origanum imponito, deinde mulierem collocatã donec sudet foueto. Vbi sudarit, balneo cado artemisia & lauro iniecta lauet. Deinde subdititiũ medicamentum apponito, aut artemisiam, aut bulbulum ex vino albo tritum, lana conuolutum in subdititio apponat. Hæc per tres dies faciat, postea cũ viro dormiat. Subdititium medicamentum ad conceptum faciens. Ex nitro & thure cum melle glandulam confectam subter apponito. Subdititium purgans & emolliens. Caricam coquito donec grana interiora deponat, id expressum læuissimè tritũ, in vellere cum vnguento rosaceo subdito. Aliud acrius. Brassicæ, rutæ, æqualibus vtriusque portionibus tritis ad eundem modum vtitor. Subdititium aliud tum emolliens, tum purgans. Anseris medullam, aut bouis, aut cerui, fabæ quantitate, vnguento rosaceo, & lacte muliebri terito, velut medicamentum emolliens teritur, deinde eo os vteri linito. Aliud tepidum purgatorium. Anseris medullam nucis quantitate, resinæ lentiscinæ aut terebinthinæ tãtundem. His lento igne ex vnguento rosaceo liquefactis, velut ceratũ conficito,

οἶνον ὡς ἥδιστον [297] ἴσον κεράσας, ὥστε τρία ἡμίχοα ἀττικά, καὶ μαράθου ῥίζας. καὶ τοῦ καρποῦ τοῦ μαράθου τετάρτην μοῖραν. καὶ ῥοδίνου ἀλείμματος ἡμικοτύλιον. ταῦτα [298] ἐγχέας ἐς ἐχῖνον κενόν, καὶ τὸν οἶνον ἐπιχέας. τοῦ δὲ ἐχίνου τρυπῆσαι τὸ ἐπίθεμα, καὶ ἐνθέντα κάλαμον πυριῆν. τὸν δὲ κάλαμον σὺν τῷ ἐπιθήματι ἀφαιρέεσθαι. ἢν γὰρ ἄνευ τοῦ ἐπιθήματος ἀφαιρέῃς, καυθήσεται. ἐπὴν δὲ πυριήσῃ, τὴν σκίλλαν προστίθεσθαι, ὡς κάτω γέγραπται. προστίθεσθαι δέ, ἔστ' ἂν φῇ μαλακὸν εἶναι τὸ στόμα καὶ εὐρύ. [299] καὶ ἢν μὲν ἑλκωθῇ, καὶ φλύκταιναι ὦσιν ἐν τῇ καθάρσει, ἢν μὲν ἄκρα τὰ χείλεα ἑλκωθῇ, ἄννησον καὶ χήνειον ἔλαιον ἐν ῥοδίνῳ ἐλαίῳ τρίψας, ἐς εἴριον ἐνελίξας. [300] σάρκα βοὸς λαβὼν παχυτέρην τοῦ μεγάλου δακτύλου ποδός, μῆκος δὲ ἓξ δακτύλων, χρίσας τῷ φαρμάκῳ, περιελίξας τῷ εἰρίῳ τὸ φάρμακον, ἀναπορίσας, τὸ ἔσχατον τῆς σαρκὸς ὃ μέλλει ἔξω εἶναι, λίνῳ δήσας, [301] ἔνθες τὸ ψιλὸν τῆς σαρκὸς ἐς τὰς μήτρας, ᾗ ἂν τὸ ἕλκος. Γυναικεῖα καθαρτήρια. Ἢν μὴ προβαίνῃ ἡ κάθαρσις, λαβὼν σικύης ἐντεριώνην, ὅσον τριώβολον, καὶ ἀρτεμισίην ποίην, καὶ λιβανωτοῦ ὀβολὸν τρίψας, ἐν μέλιτι μίξας ἐς εἴριον ἐνελίξας, [302] προσθέτως πρὸς τὸ στόμα τῆς μήτρης, τῆς ἡμέρης πεντάκις τοῦτο ποιῶν. Τὸ ἀμπέλιον τρίβων χλωρὸν ἐν μέλιτι καὶ ἐς εἴριον ἐνελίξας προστιθέναι τὸν αὐτὸν τρόπον. Τῆς κυπαρίσσου τὸν καρπόν, [303] καὶ σικυώνης ἐντεριώνης, καὶ λιβανωτοῦ τρίψας, ἐν τῷ αὐτῷ τε μέλιτι ἐνελίξας ἐν εἰρίῳ, προσθέτως τὸν αὐτὸν τρόπον. Τῆς κυπαρίσσου τὸν καρπόν, καὶ λιβανωτοῦ τρίψας, ἐν τῷ αὐτῷ τε μέλιτι ἐνελίξας ἐν εἰρίῳ προσθέτως. ἀβρότονον ὅσον τριώβολον τρίψας, ἐν μέλιτι ἐς εἴριον ἐνελίξας προστίθει. Ἐλατηρίου ὀβολόν, καὶ σμύρνης ὀβολὸν τρίψας, καὶ μέλιτι ἐς εἴριον ἐνελίξας, προστίθει. Ἢν γυνὴ μὴ κυΐσκηται καθαρτήριον. Ταύρου οὖρον ξυλλέξαι ὅσον τρεῖς κοτύλας. ἔπειτα λαβὼν ἀρτεμισίην ποίην, ἢ παρθένιον, ἢ ἀδίαντον, καὶ δάφνην χλωρήν, καὶ κέδρου πρίσματα, [304] κόψον λεῖα ὁμοῦ. εἶτα ὀρύξας βόθρον, ἐγκαύσας τε ἄνθρακας, καὶ ἐπιθεὶς χύτραν, ἐγχέαι τὸ οὖρον τοῦ ταύρου, καὶ ἐμβάλλειν τὰ κεκομμένα ἐν ὅλμῳ. ἔπειτα περιθεὶς δίφρον, ἐπιθεὶς τῆς ἀρτεμισίης ποίης, ἢ ὕσσωπον, ἢ ὀρίγανον. εἶτα ἐπικαθίσας τὴν γυναῖκα, πυρίησον ἕως ἂν ἱδρώσῃ. ὅταν δὲ ἱδρώσῃ, λοῦσαι θερμῷ. ἐς τὸ λουτρὸν ἐμβάλλειν τῆς ἀρτεμισίης καὶ δάφνης. εἶτα πρόσθετον ποιῆσαι. ἢ ἀρτεμισίην, ἢ βόλβιον ἐν οἴνῳ λευκῷ τρίψας εἰρίῳ ἐνελίξας προστιθέτω. ταῦτα ποιέειν ἐφ' ἡμέρας τρεῖς. εἶτα κοιμάσθω παρ' ἀνδρί. πρόσθετον κυητήριον. Ἐκ νίτρου καὶ λιβανωτοῦ βάλανον ποιήσας ἐν μέλιτι, πρόσθες. πρόσθετον καθαρτήριον μαλθακτικόν. Ἰσχάδα λαβὼν ἕψησας, ἕως ἂν τὰς κεγχραμίδας ἀποβάλῃ, [305] τοῦτο ἀποπιέσας ὡς λειότατον, προσθέσθω ἐν εἰρίῳ καὶ ῥοδίνῳ μύρῳ. Ἕτερον δριμύτερον. κράμβης, πηγάνου, ἑκατέρου ἴσον τρίψας, χρῆσθαι τὸν αὐτὸν τρόπον. Ἕτερον πρόσθετον μαλθακτικόν τε καὶ καθαρτήριον. Χηνὸς μυελόν, ἢ βοός, ἢ ἐλάφου, ὅσον κύαμον παραχέοντα μύρον ῥόδινον, καὶ γάλα γυναικός, τρίβειν ὥσπερ τὸ μαλθακτικὸν φάρμακον τρίβεται. εἶτα ὑπαλείφειν ἐκ τούτου τὸ στόμα τῆς μήτρης. Ἕτερον χλιαρὸν καθαρτήριον. Χηνὸς μυελὸν [306] ὅσον κάρυον. ῥητίνης σχινίνης, ἢ τερεβινθίνης, ὅσον κάρυον. ταῦτα τήξας ἐν μύρῳ ῥοδίνῳ ἐπὶ πυρὸς μαλθακοῦ, καὶ ποιήσας ὥσπερ κηρωτήν,

εἶτα ὑπο

εἶτα τουτέῳ χλιαρῷ ἐναλείφειν τὸ στόμα τῆς μήτρης, καὶ τὸν κτένα καταβρέχειν. καταστασιμὸν καθάρσιος καὶ στατικόν. Γλυκυσίδης κόκκους τοὺς μέλανας ἢ ἐρυθροὺς τρεῖς ἢ τέσσαρας τουτέους τρίβοντας ἐν οἴνῳ, δοῦναι πιεῖν. ἢν δὲ μᾶλλον καταστῆσαι θέλῃς τῶν μελάνων κόκκων τῆς γλυκυσίδης τρίψας, τὸν αὐτὸν τρόπον δὸς πιεῖν. Ἕτερον καθαρτήριον καὶ καταστασιμόν. Δαφνίδας εἴκοσι τὰς πλείστας. καὶ σεσέλιος ἥμισυ ὀξυβάφου, τρίψας μετ' οἴνου, πινέτω. Ταύρου χολὴν ὅσον τρία ἡμιωβόλια ἀττικὰ τρίψας, ἐν οἴνῳ δοῦναι πιεῖν νήστει. καὶ περιπλάσσων καταπότια δίδου. ἄλευρον σιτάνιον. σμύρνης ὅσον τριώβολον. κρόκου τὸ ἴσον. καστορίου ὀβολὸν, ταῦτα τρίψαντα, μύρῳ ῥοδίνῳ προστιθέσθω. Ἕτερον καθαρτήριον.[307] κνίδης καρποῦ καὶ μαλάχης χυλὸν ἐν στέατι χηνὸς τρίψαντα, προσθεῖναι. ἢν μὴ καθαρθῇ ἐκ τόκου, τῆς πάλης ὅσον τοῖς τρισὶ δακτύλοις ἐφήσας, μέλιτι ἐγχέαι[308] καὶ συμπλάσαι τὴν κοιλίην, καὶ δοῦναι πιεῖν. Ὑστέρας ἀναστομωτήριον τὸ αὐτὸ καὶ καθαρτικόν. κανθαρίδας τρίβε πέντε, ὄξος λευκὸν παραχέων. καὶ μὴ ὑγρὸν πάνυ ποίει. ἀλλ'[309] ὡς ἐκμάσσεσθαι δάκτυλον. λαβὼν δὲ σύκου λευκοῦ πίονος, αὐτοῦ τῶν κεγχραμίδων καὶ τοῦ δέρματος, διπλάσιον ξυμμίξας μέρος τῆς κανθαρίδος,[310] τρυβλίον ποιήσας, εἰρίῳ λεπτῷ κατελίξας προσθέσθω. καθαρτήριον. Ἢν ἐκ τόκου μὴ καθαρθῇ, τοῦ τριφύλλου[311] ἐν οἴνῳ πίνειν. τοῦτο δὲ καὶ τὰ καταμήνια καταρρήγνυσι, καὶ ἔμβρυον ἐκβάλλει. Μητρέων καθαρτήριον. Ὁκόταν παιδίου ἐναποθανόντος αἷμα ἐμμείνῃ, κολοκυνθίδα ἀγρίην τρίψας ἐν μέλιτι, λειχέτω, ἢ προσθέτω. αἵματος καθαρτικόν. Αἷμα ἐξελάσεις ἐκ μητρέων, λευκοΐου καρπὸν τρίβων λεῖον, οἴνῳ διεὶς, διδόναι πίνειν. αἷμα ὡσαύτως ἐξελάσεις ἐκ μητρέων. Ῥοῦ τὸν καρπὸν, ὁκόταν ἐρυθρὸς ᾖ, τρίβων κόκκους ὅσον τριήκοντα χλωροὺς, καὶ κυνόροδα ἐρυθρὰ περιλέγων, τὸ ἐρυθρὸν[312] διδόναι πίνειν ἐν οἴνῳ. Ὁκόταν τὸ αἷμα ῥαγῇ,[313] προσθετὸν καθαρτήριον. Ἢν τὰ γυναικεῖα μὴ φαίνηται, στύρακα, καὶ ὀρίγανον τρίψας λεῖα, καὶ ξυμμίξας, ἐπίχεον καὶ χηνὸς ἔλαιον, ἔπειτα προστιθέσθω. Προσθετὸν καθαρτικὸν, ὥστε μήτρας ἐκκαθαίρειν, καὶ κενοῦν. ἀψινθίου ῥίζαν τρίψας λείην. καὶ περιμίξας μέλι,[314] προσθεῖναι σὺν ἐλαίῳ. προσθετὰ ὑστερέων καθαρτικὰ ἀναστομωτήρια καὶ ὕδωρ ἄγοντα. Σκίλλας ὅσον ἑξαδάκτυλον τὸ μῆκος. πάχος δὲ ὡς ὁ μικρὸς δάκτυλος. τουτέου περιξύσας ὅσον δύο δακτύλους, λεῖον ποιήσας, κατελείξας τὸ λοιπὸν ἐν εἰρίῳ ῥυπαρῷ. καὶ τὸ μὲν ἀπεξεσμένον, πρὸς τὸ στόμα τῶν ὑστερέων ἐᾶν προσκεῖσθαι ἡμέραν καὶ εὐφρόνην. λουσαμένη δὲ καὶ ἀφαιρεομένη, διανιζέσθω ὕδατι εὐώδει.[315] Καθαρτικὸν μαλθακὸν, ὅπερ ὕδωρ ἄγει καὶ φλέγματα. χλωρά τε ὕφαιμα καταμήνια καταστᾷ, ἢν μὴ πολυχρόνια ᾖ, καὶ τὸ στόμα μαλθάσσει. Μύρον ναρκίσσινον. κύμινον ὃ ἐσθίομεν. σμύρναν τε καὶ λιβανωτόν. ἀψίνθιον, κυπαρίσσινον, ἅλας, ῥόδινον, ἄλειφα. τῶν μὲν ἄλλων, χοῦν ἑκάστων. τοῦ δὲ ναρκισσίνου, τέσσαρας μοίρας. ἐπὶ ὀθόνιον ὠμόλινον[316] ξυμμίξας ἅπαντα καὶ ποιήσας βάλανον, ἢ περὶ τὸ πτερὸν ῥάκος λεπτὸν περιθεὶς, καταδῆσαι καὶ ἐμβάψαι ἐς ἄλειφα λευκὸν αἰγύπτιον, προσθεῖναι. καὶ ἐᾶν ὅλην ἡμέραν προσκεῖσθαι. εἶτα λουσαμένη καὶ ἀφαιρευμένη, διανιζέσθω ἐν ὕδατι εὐώδει.

deinde eo tepido vteri os inungito, & pectinem perfundito. Purgationem deorsum detrahens & sistens. Pæoniæ grana nigra aut rubra tria vel quatuor, ex vino trita potui præbeto. Quòd si magis detrahere voles, pæoniæ grana nigra trita ad eundem modum bibenda exhibeto. Aliud purgans & detrahens. Lauri baccas viginti ad summum, & seselios acetabuli dimidium, tritum ex vino bibat. Tauri fel trium dimidiorum obolorum Atticorum pondere, ex vino tritum, ieiunæ bibendum dato, & catapotia efformata exhibeto. farinam sitaniam, myrrhæ obolos tres, croci tantundem, castorij obolum, hęc trita cùm vnguento rosato in subditițio apponito. Aliud purgans. Vrticæ semen & maluæ succum cum anseris adipe tritum, subter apponito. Si non purgetur ex partu, farinæ pollinem quantum tribus digitis apprehenditur, melle affuso decoctum, ventri ex cataplasmate imponito, & bibendum exhibeto. Vteros aperiens idem etiam purgans. Cantharidas quinque aceto albo affuso terito, neq; liquidum admodum facito, sed vt pastillus effingi possit, ficus autem albæ pinguis detractis granulis & pelle, duplum ad cantharidas ammisceto, tenuiter tritum, & lana tenui conuolutum, subter apponat. Purgans. Si ex partu minimè purgata fuerit, trifolium ex vino potui exhibeto. hoc etiam menses erumpere facit, & fœtum eiicit. Vteros purgãs. Si puero immortuo sanguis remanserit, colocynthida syluestrem tritam ex melle delingat, aut in subdititio apponat. Sanguinem purgans. Sanguinem ex vteris expelles, violæ albæ semen tenuiter tritum, vino maceratum, si bibendum exhibueris. Sanguinem eodem modo ex vteris expellit. Rhois semen cùm rubrum fuerit, ad grana triginta viridia trita, & rosas caninas rubras, eo quod rubrum est selecto, potui ex vino exhibeto cùm sanguis eruperit. Subdititium medicamentum purgans. Si menses non appareãt, styracem & origanum tenuiter terito, & adipe anserino affuso commisceto, postea subter apponito. Subdititia medicamenta vteros purgantia, aperientia & aquam ducentia. Scillæ frustum sex digitorum longitudine sumito, parui verò digiti crassitudine, cuius duos digitos circumradito & læuigato, reliquo lana sordida conuoluto, ea parte quæ derasa est ad os vterorum apposita, per diem & noctem sinito. Quòd vbi lauerit & detraxerit, aqua odorata perluatur. Purgans & emolliens quòd aquam & pituitam ducit, mensesque pallidos & subcruentos deturbat, nisi diuturni fuerint, & os emollit. Vnguentum narcissinum, cuminum, quod editur, myrrham, thus, absinthium, cupressum, salem, oleum rosaceum, reliquorum quidem singulorum congium vnum, narcissini verò partes quatuor, hęc omnia permixta, tenuissimo linteo excepta, in glandulam efformato, aut pennam tenui panno circundatam & deligatam, ac oleo albo Ægyptio intinctam, subter apponito, & per totum diem sinito. Deinde vbi lauerit & detraxerit, aqua odorata perluatur.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΠΡΩΤΟΝ.

HIPPOCRATIS DE MVLIERVM MORBIS, LIBER PRIMVS.

AD hunc sanè modum de mulierum morbis sentio. Mulierem quæ nunquam peperit maiore cum molestia & celeriùs ex mensibus profluentibus affici, quàm quæ partum experta est. Vbi enim peperit, venulæ ei ad mensium descensum insunt ampliores. Amplas autem ipsis reddit puerperiorum effluxus, qui purgationis quoddam genus est. Qui cùm vi prorumpit, vicinæ maximè corporis partes, tum ventris tum mammarum affatim effunduntur. Quinetiam corpus reliquum confertim vacuatur. Quòd vnde cōtingat à nobis est commemoratum in pueri natura, cùm partu in lucem editur. Corpore verò vniuersim effuso, venas magis aperiri & ad mēsium profusionem ampliores fieri necesse est, vterosq; magis patere, nimirum puero per eos non sine vi & dolore egresso. Quibus ita constitutis, mulier quæ puerperij purgamenta experta fuerit, cum minore labore purgationem menstruam sustinet. Quòd si mulieri quæ iam peperit affectio aliqua cōtingat, ita vt procedentes menses probè repurgari nequeāt, ea faciliùs quàm si nunquam peperisset, laborē ferat. Assuefacti enim sunt vteri, & corpus ad repletionem accōmodatum, velut quæ vterum gestet, simulq; magna est in corpore amplitudo. Amplior autem fit sanguinis via vbi peperit, vniuersim nimirum euacuato corpore, cumq; corpus amplam capacitatem habeat, minorem sentit molestiam, nisi venæ supra modum impleantur, & nimio dolore afficiantur. At verò ei quæ numquam peperit, cùm corpus ad repletionem minimè assuefactum sit, & validius, solidius, & densius existat, cùm puerperij purgamenta nondum experta sit, vteriq; osculum minimè pateat, maiore cum molestia menses prodeunt, pluresque affectiones incidunt, vt proinde menses intercludantur vbi nunquam pepererit. Atq; ad hunc modū se res habet, velut antè à nobis dictum est. Mulierem rariore & molliore carne esse quàm virum censeo. Atq; cùm id ita se habeat, mulieris corpus celeriùs & magis humorē ex ventre trahit, quàm viri. Si quis enim aquæ in loco humido per duos dies & duas noctes lanas puras imponat, & vestimentum parum densè contextum, æquali cum lanis pondere, iis sublatis & appēsis, longè grauiores lanas quàm vestimentum comperiet. Quòd cùm fit, ab aqua quæ in vase lati oris est, semper sursum aliquid decedit, lanæque cùm raræ sint & molles, eius quod secedit maiorem partem excipiunt. Vestimentum autem, quòd plenum sit & confertim contextum, explebitur, neque multum eius quod decedit excipiet. Ad hunc sanè modum mulier cùm rarior sit, ampliorem ex ventre in corpus humorem & citiùs quàm vir attrahet,

ΤΑ δὲ ἀμφὶ γυναικείων νούσων, ὧδέ φημι. γυναῖκα ἄτοκον ἐοῦσαν, ἢ τετοκυῖαν, χαλεπώτερον καὶ θᾶσσον ἀπὸ τῶν καταμηνίων νοσέειν. ὁκόταν γὰρ τέκῃ, εὐροώτερά οἱ τὰ φλέβια ἐστὶν ἐς τὰ καταμήνια. εὔροα δέ σφιν ποιέει ἡ λοχείη, καθαρσίς τις ἐοῦσα. καὶ ἣν καταρραγῇ τοῦ σώματος τὰ πλησιάζοντα μάλιστα, τῆς τε κοιλίης καὶ τῶν μαζῶν καταρρήγνυται. καταρρήγνυται δὲ καὶ τὸ ἄλλο σῶμα. τοῦτο δὲ γίνεται, εἴρηταί μοι ἐν τῇ φύσει τοῦ παιδίου τοῦ ἐν τόκῳ. καταρραγέντος δὲ τοῦ σώματος, ἀνάγκη τὰς φλέβας μᾶλλον στομοῦσθαι καὶ εὐροωτέρας γίνεσθαι ἐς τὰ καταμήνια. καὶ τὰς μήτρας μᾶλλον στομοῦσθαι, οἷα τοῦ παιδίου χωρήσαντος διὰ σφέων, καὶ βίην καὶ πόνον παρασχόντος. καὶ τουτέων ὧδε ἐχόντων, τὰ καταμήνια ἀκαματώτερον καθαίρεται ἡ γυνή, ἐπὴν λοχείων ἔμπειρος γένηται. εἰ δὲ καί τι πάθημα τῇ γυναικὶ γένοιτο τῇ ἤδη τετοκυίῃ, ὥστε καταμήνια μὴ δύνασθαι ἐλθόντα εὖ καθαρθῆναι, ῥηιτέρως τὸν πόνον οἴσει, ἢ εἰ ἄτοκος ἦ. ἠθάδες γὰρ αἱ μῆτραι, καὶ τὸ σῶμα ἐπιτήδειον πληροῦσθαι, ἅτε ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ, καὶ ἅμα εὐρυχωρίη πολλή ἐστιν ἐν τῷ σώματι. πλείων δὲ ἡ εὐρυχωρίη γίνεται καὶ τῷ αἵματι, ἐπὴν τέκῃ, οἷα τοῦ σώματος καταρραγέντος. καὶ ἐν εὐρυχωρίῃ ἐὸν τὸ σῶμα, ἀπονώτερον γίνεται, ἢν μὴ ὑπερπιμπλῶνται αἱ φλέβες καὶ ὑπερπονέωσιν. ἀτόκῳ δὲ ἐούσῃ, τοῦ δὲ σώματος οὐ ξυνήθεος ἐόντος, ἐπὴν πληρωθῇ, καὶ ἰσχυροτέρου τε καὶ στερεωτέρου καὶ πυκνοτέρου ἐόντος, ἐπ' ἣν λοχείων ἔμπειρος γένοιτο, καὶ τῶν μητρέων ἀστομωτέρων ἐουσῶν, τὰ ἐπιμήνια ἐπιπονωτέρως χωρέει, καὶ τὰ παθήματα προσπίπτει πλείονα, ὥστε διὰ τοῦτο τὰ καταμήνια ἀποφράσσεται, ἐπὴν ἄτοκος ἦ. ἔχει δὲ ὧδε ὥς μοι καὶ πρὶν εἴρηται. φημὶ τὴν γυναῖκα ἀραιοσαρκοτέρην καὶ ἁπαλωτέρην εἶναι, ἢ τὸν ἄνδρα. καὶ τούτου δὲ ὧδε ἔχοντος, ἀπὸ τῆς κοιλίης ἕλκει τὴν ἰκμάδα. καὶ τάχιον καὶ μᾶλλον τὸ σῶμα τῆς γυναικὸς ἢ τοῦ ἀνδρός. καὶ γὰρ εἴ τις ὑπὲρ ὕδατος, καὶ διὰ χωρίου ὑδρηλοῦ δύο ἡμέρας καὶ δύο εὐφρόνας θείη εἴρια καθαρὰ, καὶ εἷμα καθαρὸν καὶ βεβυσμένον εὐσταθμῶς ἴσον τοῖσιν εἰρίοισιν, ἀνελὼν εὑρήσει στήσας πολλὸν βαρύτερα τὰ εἴρια ἢ τὸ εἷμα. ὅτι δὲ τοῦτο γίνεται, αἰεὶ ἀποχωρέει ἐς τὸ ἄνεκας ἀπὸ ὕδατος ἐν ἀγγείῳ εὐρυστόμῳ ἐόντος. καὶ τὰ μὲν εἴρια, ἅτε ἀραιά τε καὶ μαλθακὰ ἐόντα, ἀναδέξεται τοῦ ἀποχωρέοντος πλέον. τὸ δὲ εἷμα ἅτε πλῆρες ἐὸν καὶ βεβυσμένον, ἀποπληρώσεται τὸ πολλὸν οὐκ ἐπιδεχόμενον τοῦ ἀποχωρέοντος. οὕτω δὴ καὶ ἡ γυνή, ἅτε ἀραιοτέρη ἐοῦσα, εἵλκυσε πλείονα ἀπὸ τῆς κοιλίης τῷ σώματι τὴν ἰκμάδα καὶ θᾶσσον, ἢ ὁ ἀνήρ,

καὶ ἅτε

καὶ ἅτε ἁπαλοσάρκῳ ἐούσῃ τῇ γυναικὶ ἐπὴν πλησθῇ τοῦ αἵματος τὸ σῶμα, ἢν μὴ ἀποχωρήσῃ ἀπ' αὐτέου, πληρευμένων τῶν σαρκῶν καὶ θερμαινομένων, πόνος γίνεται.[11] θερμότερον γὰρ τὸ αἷμα ἔχει ἡ γυνή. καὶ διὰ τοῦτο θερμοτέρη ἐστὶ τοῦ ἀνδρός. ἢν δὲ τὸ πλεῖον ἐπιγινόμενον ἀποχωρέῃ, οὐ γίνεται ὁ πόνος, καὶ ἡ θέρμη ἀπὸ τοῦ αἵματος. ὁ δὲ ἀνὴρ στερεοσαρκότερος ἐὼν τῆς γυναικὸς, οὔτε ὑπερπίμπλαται τοῦ αἵματος ἐς τὸ ἄνω τῆς κοιλίης τόσον, ὥστε ἢν μὴ ἀποχωρέῃ τι τοῦ αἵματος καθ' ἕκαστον μῆνα, πόνον χρὴ ἔσεσθαι. ἕλκει τε[12] ὁκόσον ἐς τροφὴν τοῦ αἵματος. τό, τε σῶμα οἱ οὐκ ἁπαλὸν ἐὸν, οὐχ ὑπερπονέει, οὐδὲ ὑπερθερμαίνεται ὑπὸ πληθώρης ὡς τῇ γυναικί. μέγα δὲ ξυμβάλλεται ἐς τοῦτο τῷ ἀνδρὶ, ὅτι ταλαιπωρέει μᾶλλον τῆς γυναικός. ἡ γὰρ ταλαιπωρεῖν, ἀπάγει τι τῆς ἰκμάδος. Ἐπὴν οὖν γυναικὶ ἀτόκῳ ἐούσῃ, κρυφθῇ τὰ ἐπιμήνια, καὶ μὴ δύνηται ὁδὸν ἔξω εὑρεῖν, ἡ νοῦσος γίνεται. τοῦτο δὲ ξυμβαίνει ἢν τῶν μητρέων τὸ στόμα μεμύκῃ,[13] ἢ ἰθυνθῇ, ἢ ξυστραφῇ τι τοῦ αἰδοίου. ἢν γὰρ τουτέων τι ᾖ, οὐ δυνήσεται ἔξοδον εὑρεῖν τὰ ἐπιμήνια, πρὶν ἢν αἱ μῆτραι ἐς τὴν φύσιν τὴν ὑγιηνὴν μεταστέωσι. γίνεται δὲ τὸ νούσημα τοῦτο μάλιστα ταύταις, αἵτινες[14] στενοχώρους τὰς μήτρας ἔχουσιν, ἢ τὸν αὐχένα πρόσω τοῦ αἰδοίου κείμενον. ἢν γὰρ τουτέων θάτερον ᾖ, καὶ μὴ μίσγηται ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρὶ, καὶ κενωθῇ ἡ κοιλίη μᾶλλον τοῦ χρεὼν ὑπὸ τουτέου τοῦ παθήματος, στρέφονται αἱ μῆτραι.[15] οὔτε γὰρ ἰκμαλέαι εἰσὶ κατὰ σφέας οἷα μὴ λαγνευομένης, εὐρυχωρίη τέ σφισίν ἐστιν, ἅτε τῆς κοιλίης κενωτέρης ἐούσης ὥστε στρέφεσθαι· ἅτε ξηροτέρης καὶ κουφοτέρης ἐούσης τοῦ χρεὼν. καὶ ἔστιν ὅτε στρεφομένων σφέων τυγχάνει τὸ στόμα παραστρέφειν ἅτε τοῦ αὐχένος πρόσω τοῦ αἰδοίου κειμένου. ἢν γὰρ ἰκμαλέαι ἔωσιν αἱ μῆτραι[16] ἀπὸ λαγνείης καὶ κοιλίη μὴ κενῶται, οὐ ῥηϊδίως στρέφονται. τοῦτ' οὖν αἴτιον γίνεται ὥστε αὐτὰς ξυμμύειν, οἷα μὴ λαγνευομένης τῆς γυναικός. Ἐν δὲ τοῖσι τριταίοισιν, ἄριστα μὲν πείσεται, ἢν οἱ κατελθόντα ἐξαγάγῃ τὰ προϋπάρχοντα. εἰ δὲ μὴ, πείσεται τάδε ἡ γυνὴ, πνίξ τέ οἱ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε ξυμπεσεῖται. καὶ πῦρ λήψεται ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, καὶ φρίκη, καὶ ὀσφύος ἄλγημα. ταῦτα πείσεται ἐν τοῖσι τριταίοισιν ἐπιμηνίοισιν, ἢν μή οἱ ἐξίῃ. Ἐν δὲ τοῖσι τεταρταίοισιν, ἢν μή οἱ ἐξιόντα, τοῖσι προτέροισιν ἔξοδον ποιήσῃ. καὶ τότε μὲν ταῦτα πονήματα πάντα μᾶλλον πονήσει, καὶ μάλιστα ἐν τῷ χρόνῳ τῶν καταμηνίων. ἔπειτα ἧσσον. πολλάκις δὲ[17] καὶ δοκέει ἄπονος εἶναι. ἔσται δὲ ἐπὶ τοῖσι τεταρταίοισι, καὶ τάδε τὰ σημεῖα. οὐρήσει τε πολὺ παχὺ, ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε. καὶ ἡ γαστὴρ αὐτῆς σκληρὴ ἔσται. καὶ μείζων, ἢ τὸ πρόσθεν. καὶ βρύξει τοὺς ὀδόντας. καὶ ἀσιτήσει. καὶ ἀγρυπνήσει. τοιαῦτα πείσεται ἐπὶ τοῖσι τεταρταίοισι καταμηνίοισι. μελεδαινομένη δὲ, καὶ ἐν τουτέοισιν ὑγιαίνει.[18] Καὶ ἐν τοῖσι πεμπταίοισιν, ἢν μή οἱ πολλὰ τὰ ἐπιμήνια κατίῃ, καὶ ὁ πόνος ἰσχυρότερος προσπίπτει. Ἐν δὲ τοῖσιν ἑκταίοισιν, ἤδη ἀνίητος ἔσται. καὶ κατὰ μὲν προτέρα σημεῖα μᾶλλον πονήσει.[19] ἔπειτα δὲ ἐπ' αὐτοῖσι καὶ τάδε.[20] ἀλύξει τε καὶ ῥίψει ἑωυτὴν, ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε. καὶ λειποθυμήσει. καὶ ἐμέσει φλέγμα.

cumque molli carne sit, vbi sanguine corpus expletum fuerit, nisi ab eo aliquid decedat, carnibus expletis & concalefactis dolor oboritur. Calidiorem enim sanguinem mulier habet, ideoque viro calidior est. Quòd si plurimùm ex eo quod accedit secedat, neque dolor, neque calor à sanguine oritur. Cùm verò vir carnis sit solidioris quàm fœmina, neque superiore ventre ita sanguine supra modum impletur, vt nisi aliquid sanguinis singulis mensibus decedat, dolorem suboriri necesse sit, trahitque quantum sanguinis satis esse possit ad nutritionem, cumq; corpore non sit molli, neque nimium dolore affligitur, neque vt mulier ex plenitudine supra modum incalescit. Ad id autem multum viro confert, quòd duriter se magis quàm fœmina exerceat. Vehemens enim exercitatio nõnihil humoris deducit. Postquam igitur mulieri quæ nunquam peperit menses delitescunt, neque foras exitum inuenire possunt, hic morbus oritur. Id autem contingit, si vterorum os conclusum aut obtortum fuerit, aut pudendi pars aliqua inuersa. Ex his enim si quid adsit, non ante menses exitum inuenire poterũt, quàm vteri ad pristinam sanitatem redierint. Hic verò morbus iis præcipuè contingit, quæ angustos habent vteros, aut ceruicem extra pudendum sitam. Horum enim alterum si adfuerit, neque mulier viri consuetudine fruatur, venterque plus iustò vacuetur, ex hac affectione vteri inuertuntur. Neque enim vteri in se madescunt, cùm minimè venerem experiantur, amplumq; spatium habent, vt peruertantur, cùm aluus plus quàm conueniat vacua, sicca & leuis existat. Iisq; peruersis interdum contingit vt eorum osculũ distorqueatur, cùm ceruix extra pudenda sita sit. Si enim ex veneris vsu madescant vteri, & aluus minimè vacuetur non facilè peruertuntur. Hæc igitur causa est cur ipsi conniueant, cùm nimirum veneris vsum mulier non experiatur. Intra verò trium mensium spatium si ei decurrentes menses ea quæ priùs inerant eduxerint, perbellè quidem affecta erit, aliôqui in has affectiones mulier incurret. In suffocationem subinde incidet, febrisque ac horror, & lumborum dolor, sæpe inuadet. Atque in has affectiones veniet si intra trimestre spatium mẽses ei non prodierint. Intra verò quadrimestre spatium, nisi progressi menses prioribus viam fecerint, etiam tunc trimestres omnes afflictiones eam magis affligent, maximeque quo tempore menses decurrere consueuerunt, postea minùs. Plærunque verò doloris expers videtur. Erunt etiam in quadrimestri spatio hæc indicia. Vrinam copiosam & crassam subinde reddet, ei venter indurescet, maiorq; erit quàm antea, dentium stridor aderit, ciborum fastidium & insomnia. Atq; ista mulieri contingent, si intra quadrimestre spatium menses non decurrant, curata verò etiã ex his conualescit. Ac intra quintum mensem, nisi ei copiosi menses descenderint, etiam vehementior dolor ingruit. Sexto verò mẽse iam incurabilis erit, & iuxta quidem priora signa magis affligetur. Deinde verò ad hæc ista accedent, anxietate vexabitur, & subinde seipsam iactabit, animo deficiet, pituitam vomitione reiiciet,

vehemens eam sitis corripiet, incenso nimirum ventre ab vteris sanguine redundantibus, ad contactum maximeq; circa pubem dolebit, subindeq; acutè febricitabit, vteri frequenter murmur edent, agitato nimirum & promeante in eis sanguine, neq; pro more venter deiiciet, neque vesica vrinam percolabit. Cùm mulieri vteri ad stomachum qui neruosus est irruerint, & in ventrem prociderint, spinæ & totius dorsi dolore vexatur, lingua eius frænatur, eamque obscuram habet, & animo linquitur. Nonnullis etiam vox deficit, stomachus mordetur, bilis flaua foras prodit, spiritus offensans est, anxietate premitur, seipsam iactat, & incenditur. Postea verò quàm transmoti fuerint, & vesica tenuem ex venis sanguinem trahet, tunc vrina rubra effunditur, & reliquum quidem corpus dolore afficitur, potissimumque ceruix, spina, lumbi & inguina. Cumque eò deuenerit, tum venter attollitur, tum crura & tibiæ, ac pedes, plus æquo intumescunt, & mors instat. Et in ea hunc quidem habent exitum menses sex mensium spatio delitescentes. Quinetiam hæc accidunt. Nonnullis mulieribus cùm copiosi menses duorum mensium spatio in vteris extiterint, vbi intercepti fuerint, ad pulmonem feruntur, eademq; omnia his contingunt, quæ in tabe dicta sunt, neque inde superesse potest. Sed & ista contingunt. Sunt quibus menses purulenti euadunt, vbi duobus aut tribus mensibus moram fecerint, idque præcipuè accidit, si à febre exusti fuerint. Purulentorum autem hæc sunt indicia. Dolores enim ad imum ventrem irruunt, & pulsationes vehementes, neque contactum sustinet. Quòd si meliùs habitura sit, menses ei per pudendum erumpunt, pusque & sanguis fertur, graueolens autem per septem, aut octo, aut nouem dies fertur. Antea verò quo supra dictum est modo afficitur. Vbi autem repurgata fuerit, optimum quidem si nulla oboriantur vlcera. Quòd si vlcera remaneant, maiore opus erit curatione, vt ne vlcera nimio humore diffluant, & grauem odorem contrahant. Infœcunda autem erit, etiamsi meliusculè habeat, si magna in vteris orta vlcera fuerint. Quòd si ei per pudendum non prodeant, futurum est vt menses in pus versi supra inguina per lateris mollitudinem sine tuberculo erumpant, perrupto nimirum hac parte pure, & per eam purulenta grauis odoris procedent. Quòd cùm accidit, minimè superest mulier, & si supersit, perpetuò infœcunda futura est. Per hanc enim partem via facta in posterũ ei menses foras prodeunt, cùm hũc in locum vterorum osculum procubuerit. Accidit id quoque, nonnullis vbi bimestres, aut trimestres, aut diuturniores mẽses extiterint, & ad lateris mollitudinẽ irruperint, minimè purulentis mẽsibus, supra inguina velut tuberculum exoritur, sine vertice, magnum & rubrum. Quòd plærique Medici quid esset ignorantes, dissecuerunt, eoque modo mulieres in periculum coniecerunt. Quòd verò tuberculi speciem refert, hoc modo suboritur. Cùm vterorum osculum ad lateris mollitudinem incumbat, caro sanguinis fructum percipit, impletur, eoque oppleta in molem assurgit.

καὶ δίψα ἰσχυρὴ μιν λήψεται. ἅτε καιομένης τῆς κοιλίης ὑπὸ τῶν μητρέων ἐουσέων πληρέων αἵματος. καὶ ψαυομένη ἀλγήσει. καὶ μάλιστα τὸ ἦτρον. καὶ πυρέξει ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε ὀξέως. καὶ βορβορύζουσιν αἱ μῆτραι ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, ἅτε τοῦ αἵματος ἐγκλονεομένου, [21] καὶ διαχωρέοντος ἐν αὐτῇσι. καὶ ἡ κοιλίη οὐ διαχωρήσει κατὰ τρόπον. οὔτε ἡ κύστις διηθήσει τὸ οὖρον. [22] ἐπὴν οἱ αἱ μῆτραι προσπέσωσι πρὸς τὸν στόμαχον νευρώδεα ἐόντα. καὶ ἐς τὴν κοιλίην ἐμβάλλωσιν, ἀλγέει τὴν ῥάχιν, καὶ τὸ νῶτον πᾶν. καὶ τὴν γλῶτταν αὐτῆς χαλινοῦται, καὶ ἀσαφῆ ταύτην ἔχει. καὶ λειποθυμίη. ἔστι δ' ᾗσι καὶ ἀφωνίη. καὶ δάκνεται τὸν στόμαχον. καὶ ξανθὴ ἡ χολὴ ἔξεισι. [23] καὶ πνεῦμα πρόσπλεον. καὶ ἀλύει. καὶ ῥιπτεῖ ἑωυτήν. καὶ ἐμπίπραται. ἐπὴν δὲ μεταστέωσι καὶ εἰρύσει ἡ κύστις τὸ λεπτὸν τοῦ αἵματος τὸ ἀπὸ τῶν μητρέων, τότε τὸ οὖρον διουρέεται ἐρυθρόν, [24] καὶ πονέει μὲν τὸ ἄλλο σῶμα. μάλιστα δὲ τὸν τράχηλον, καὶ τὴν ῥάχιν, καὶ τὴν ὀσφῦν, τούς τε βουβῶνας. καὶ ἐς τοῦτο ἐλθούσῃ αὐτῇ, ἥ τε γαστὴρ αἴρεται, καὶ τὰ σκέλεα ὑπὲρ τὸ χρεὼν οἰδίσκεται, καὶ αἱ κνῆμαι, καὶ οἱ πόδες, καὶ ὁ θάνατος ἔπεισι. καὶ τελευτᾷ μὲν ταύτῃς οὕτω τελευτᾷ ἐς ἓξ μῆνας τὰ ἐπιμήνια ἀδηλεύμενα. γίνεται δὲ καὶ ταῦτα. Ἔστιν ᾗσι τῶν γυναικῶν ἐπὴν δίμηνα ἢ τὰ καταμήνια ἐν τῇσι μήτρῃσι πολλὰ ἐόντα, ἔρχεται ἐς πλεύμονα, [25] ἐπὴν ἀπολειφθῇ, καὶ πάσχει πάντα, ἅπερ ἐν φθινάδι εἴρηται. καὶ οὐχ οἷόν τε ἐστὶ περιφεύγειν. γίνεται δὲ καὶ τάδε. Ἔστιν ᾗσι διάπυα γίνονται τὰ ἐπιμήνια χρονίσαντα, ἐπὴν γένηται δίμηνα ἢ τρίμηνα. τῇσι δὲ μάλιστα γίνεται, ἢν ξυνκαῇ ὑπὸ τοῦ πυρός. σημεῖα δὲ ἐστιν, ἢν διάπυα ᾖ, ὀδύναι γὰρ ἐμπίπτουσιν εἰς τὸ ἦτρον, [26] ἰσχυραὶ καὶ σφύξιες, καὶ ψαυομένη οὐκ ἀνέχεται. καὶ ἢν μέλλῃ βελτιόνως ἔχειν, ῥήγνυται αὐτῇ τὰ ἐπιμήνια κατὰ τὸ αἰδοῖον. καὶ χωρέει πῦον καὶ αἷμα. ὀζόμενοι δὲ, χωρέει, ἐπὶ ἡμέρας ἑπτὰ, ἢ ὀκτὼ, ἢ ἐννέα. ἐν δὲ τῷ πρὶν χρόνῳ, πονέεται ὡς εἴρηται ἔμπροσθεν. ἐπὴν δὲ ἀποκαθαρθῇ, ἄριστα μὲν ἢν μὴ γένοιτο ἕλκεα. ἢν δὲ ὑπολείπηται ἕλκεα, πλείονος δεήσει θεραπείης, ὅκως τὰ ἕλκεα μὴ μυδήσῃ, καὶ κάκοδμα γίνηται. ἄφορος δὲ ἔσται, καὶ ἢν ῥαΐσῃ, ἢν μεγάλα ᾖ τὰ ἕλκεα γενόμενα ἐν τῇσι μήτρῃσιν. ἢν δὲ μὴ οἱ τὰ κατὰ τὸ αἰδοῖον χωρήσῃ, τὰ ἐπιμήνια διάπυα γενόμενα ἐς τὰ ὑπὲρ τοῦ βουβῶνος ξυμβήσεται κατὰ τὴν λαπάρην ῥαγῆναι, ἄτερ φύματος. [27] ἅτε τοῦ πύου διαρραγέντος, καὶ κείνη χωρήσει πυώδεα ὀδμαλέα. καὶ ἢν τοῦτο γένηται οὐ περιγίνεται ἡ γυνή. ἢν δὲ καὶ περιγένηται, αἰεὶ ἄφορος ἔσται. ταύτῃ γὰρ οἱ τὸ λοιπὸν ἡ ὁδὸς γίνεται, τοῖσιν ἐπιμηνίοισιν ἔξω. τὸ γὰρ στόμα τῶν μητρέων, πρὸς τοῦτο τὸ χωρίον προσπέπτωκε. γίνεται δὲ καὶ τόδε. ἔστιν ᾗσιν ἐπὴν δίμηνα, ἢ τρίμηνα, ἢ χρονιώτερα ᾖ τὰ ἐπιμήνια, καὶ προσπέσῃ πρὸς τὴν λαπάρην, μὴ διαπύων τῶν καταμηνίων ἐόντων, ὡς φῦμα γίνεται ὑπὲρ τοῦ βουβῶνος, ἀκέφαλον, μέγα, ἐρυθρόν. καὶ τῶν ἰητρῶν πολλοὶ ἤδη οὐκ εἰδότες τοῦτο ὅ τι ἐστὶν, ἔταμον, καὶ ἐς κίνδυνον ἤγαγον οὕτως. τὸ δὲ ὡς φῦμα γενόμενον, γίνεται τρόπῳ τοιῷδε. ἐπαυξέεται τοῦ αἵματος ἡ σὰρξ, ἅτε προσεχομένου τοῦ στόματος τῶν μητρέων, τῇ λαπάρῃ. καὶ πίμπλαται ἀπ' αὐτέου, καὶ ἐξαίρεται, ἅτε πληρευμένη τοῦ αἵματος ἡ σάρξ.

καὶ ἔστι

καὶ ἔστιν ὅτε, ἢν μεταστῇ τὸ στόμα τῶν μητρέων, καὶ γένηται κατὰ τὸ αἰδοῖον, καὶ χωρέωσι διὰ τοῦ αἰδοίου τὰ καταμήνια, καθίσταται τὸ ἐξεστηκὸς κατὰ τὴν λαπάρην. διαδιδοῖ γὰρ ἐς τὰς μήτρας. αἱ δὲ, ἔξω ἐχάλασαν. ἢν δὲ μὴ στραφῇ κατὰ τὸ αἰδοῖον τὸ στόμα τῶν μητρέων, διαπυΐσκεται κατὰ τὴν λαπάρην, καὶ ταύτῃ ὁδὸς γίνεται τοῖσι καταμηνίοισι. καὶ οἱ κίνδυνοι οἱ αὐτοί εἰσιν, οἱ καὶ πρόσθεν εἰρημένοι. τρέπεται δὲ καὶ ἐς ἔμετον. ἔστιν ᾗσι καὶ κατὰ τὴν ἕδρην, ὥσπερ μοι εἴρηται, ἐν τῇσι παρθενίῃσι νούσοισι. καὶ σημεῖα καὶ πόνους τοὺς αὐτοὺς δείκνυσι, τοῖσι ἔμπροσθεν εἰρημένοισιν. [28] ἧσσον γὰρ δὲ ταύτην τὴν ὁδὸν ποιέεται τὰ ἐπιμήνια, τῇσι γυναιξὶν, ἢ τῇσι παρθένοισιν. ὁκόταν τὰ ἐπιμήνια κρυφθῇ, ὀδύνη ἔχει τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ δοκέει τι ἐγκέεσθαι βάρος, καὶ τὰς ἰξύας [29] ἐκπάγλως πονέει, καὶ τοὺς κενεῶνας. Ἢν δὲ τὰ ἐπιμήνια παντάπασι μὴ ἢ χωρέοντα, γίνεται ὑπὸ τῆς νούσου ἢ παχέα, καὶ γλίσχρα, ἢ κολλώδεα. χρὴ οὖν πρῶτον τὴν κοιλίην καθῆραι, ἄνω τε καὶ κάτω. ἔπειτα τὰς ὑστέρας προσθέτῳ, ἀφ' οὗ αἷμα καθαίρεται. [30] καὶ διαλείποντα ἡμέρας, καὶ πίσαι ὑφ' οὗ αἷμα ἴῃ. πινέτω δὲ καὶ κρῆθμον ἐν οἴνῳ τῷ ἀπὸ δᾳδός. ἢν δὲ οἱ ῥόος μὴ γένηται, ἔσται ὥστε δοκέειν ἐγκύμονα εἶναι. καὶ μισγομένη ἀνδρὶ, ἀλγέειν ὥστε δοκέειν ἐγκέεσθαί τι. καὶ βρῖθος ἐν τῇ γαστρὶ ἐγγίνεται. καὶ ἡ γαστὴρ προσαείρεται, [31] καὶ ἱμείρεται ἠδελφισμένως ὡς ἐν γαστρὶ ἔχουσα. καὶ καρδιώσσει, [32] ἐπὴν αἱ ἡμέραι πεντήκοντα μάλιστα ἔωσι. καὶ πόνος ἔχει, ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε τῆς γαστρὸς [33] τὸ κατὰ τὸν ὀμφαλὸν, τόν τε τράχηλον, καὶ τοὺς βουβῶνας, καὶ τὴν ὀσφῦν. καὶ ἐπὴν μῆνες δύο ἢ τρεῖς γένωνται, ἔστιν ὅτε ἐρράγη, οἱ κατὰ τὸ αἰδοῖον τὰ καταμήνια ἀθρόα, [34] καὶ δοκέει ὥσπερ σάρκια εἶναι τὰ ἀπιόντα ὡς ἐκ διαφθορέως, καὶ μέλανα. ἔστι δ' ᾗσι καὶ ἕλκεα γίνεται ἐν τῇσι μήτρῃσι. καὶ δεήσεται προσέχειν τῇ μελέτῃ. πολλῇσι δὲ συμβαίνει, ὥστε δοκέειν ἓξ μῆνας ἔχειν ἐν γαστρὶ, ἢ καὶ ὀλίγῳ ἐλάσσονα χρόνον. καὶ ἡ γαστὴρ προσαείρεται, καὶ τ' ἄλλα οἱ δοκέει γίνεσθαι ὥστε ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ. [35] ἔπειτα ἐστὶν ᾗσι διαπυοῦντα, ἐρράγη ὑπὲρ τοῦ βουβῶνος ἅμα τῷ πέμπτῳ ἢ ἕκτῳ μηνὶ, [36] καὶ ὁδὸν ταύτῃ ἐποιήσατο. ἔστι δὲ καὶ ᾗσιν ἕλκεα γίνεται ἐν τῇσι μήτρῃσι [37] καὶ κάτω ὑπὲρ τοῦ βουβῶνος. καὶ κινδυνεύσει ἀποθανεῖν, ἢν δὲ καὶ περιγένηται, ἄφορος ἔσται. ἔστι δὲ ᾗσι καὶ κατὰ τὸ αἰδοῖον ῥήγνυται, καὶ χωρέει αὐτέῃ σεσηπότα καὶ πυώδεα. καὶ ἀπὸ τουτέων ἕλκεα ἐγγίνεται ἐν τῇσι μήτρῃσι, καὶ κινδυνεύσει. καὶ χρὴ, ὅκως μὴ τὰ ἕλκεα παλαιὰ γένηται, ἰητρεύειν, προσέχοντα. ἄφορος δὲ καὶ αὕτη γίνεται, ἤν γε καὶ ἰηθῇ. ἢν δὲ μή οἱ ῥαγῇ τὰ καταμήνια διενεχθέντα ἓξ μῆνας, πείσεται πάντα ἅπερ τῇ ἀτόκῳ τὰ καταμήνια ὁδὸν οὐ δυνάμενα ἐξευρεῖν. καὶ ἢν μὲν θεραπευθῇ, ὑγιὴς ἔσται. ἢν δὲ μὴ, [38] διαρκέσασα καὶ ἐς ὀκτὼ μῆνας, θνήσκει. πολλῇσι δὲ γίνεται ἢν τὰ καταμήνια [39] φλεγματώδεα χωρέοντα ἐπὶ πολλὸν χρόνον, καὶ ἐλάσσονα εἶναι τῶν ὑγιηρῶν. ὑγιὴς δὲ γίνεται ἐν κόσμῳ τῷ προσήκοντι ἰηθεῖσα. ἢν δὲ τὰ ἐπιμήνια γυναικὶ χωρέῃ μὲν, ἐλάσσονα δὲ τοῦ δέοντος χωρέει, ἅτε τοῦ στόματος τῶν μητρέων παρακεκλιμένου ὀλίγον τοῦ αἰδοίου, [40] ἢ ἄρμοι μεμυκότος ἐς τοῦτο,

Quandoque etiam vbi vterorum osculum transmotum fuerit, eoq; in pudendum conuerso, per pudendum menses prodierint, subsidet id quod ad lateris mollitudinem in tumorem sublatum fuerat. In vteros enim transfundit, qui postea foras emittunt. Quòd si os vterorum in pudendum non conuertatur, circa lateris mollitudinem pus colligit, eaque parte mensibus via patet, & in eadem pericula incurrunt, quæ priùs dicta sunt. Vertuntur etiam ad vomitum menses, & quibusdam ad sedem, quemadmodum à me in virginum Morbis dictum est, & signa & labores eosdem habent, qui illic dicti sunt. Hanc autem viam minùs in mulieribus quàm virginibus menstrua affectant. Cùm menses in occulto latent, dolor infimum ventrem infestabit, & pondus quoddam incumbere videtur, lumbi & laterum inanitates stupendum in modum dolent. Si verò menses nullo modo prodeunt, ex morbo crassi, lenti & glutinosi redduntur. Imprimis igitur vẽter sursum ac deorsum repurgandus, deinde vterus medicamento subdititio, ex quo sanguis purgatur, & intermissis aliquot diebus bibendum aliquod medicamentum, ex quo sanguis prodeat. Bibat autem crethmum ex vino tædaceo. Quòd si ne sic quidem ei profluant, continget vt prægnans esse videatur, & in viri congressu doleat, ita vt aliquid incumbere videatur, & pondus aliquod in ventre insit, venter prominet, & desideriis tentatur, perinde ac si vterum gestaret, oris ventriculi morsu afficitur, præcipueq; post quinquagesimum diem, ventrem subinde dolor detinet circa vmbilicum, & ceruicem, & inguina, ac lumbos. Interdum etiam post duos aut tres menses exactos, ei per pudendum menstrua confertim erumpunt, quiq; prodeunt caruunculas referre videntur, velut ex fœtus corruptione, & nigra sunt. Nonnullis verò vlcera quoq; in vteris oriuntur, tumque diligenter animum ad curam intendere oportebit. Plærisque etiam contingit, vt se sexto mense, aut etiam paulò breuiore tempore vterum gestare existiment, venter prominet, reliquaque ei euenire videntur, quæ vtero gerenti. Postea quibusdam simul atq; quintus aut sextus mensis aduenerit, in pus versi mẽses eruperunt, eaque sibi viam fecerunt. In quibusdam autem vlcera in vteris oriuntur, inferiore etiam inguinis parte, & de vita periclitantur, ac si euaserint, steriles erunt. Nonnullis verò per pudendum erumpunt, & purulenti ac putrefacti prodeunt, ab iisque vlcera in vteris excitantur, & periculum imminet, oportetq; vt ne inueterascant diligenti curatione incumbere. Hæc autem etiamsi curata fuerit, sterilis manebit. Quòd si menses ei non erumpant sex mensibus coërciti, vniuersa illi contingent quæ ei quæ nunquam peperit, cùm menses exitum inuenire nequeunt. Ac si quidẽ curata fuerit, conualescet, sin minùs, ad octauum etiam mensem perdurans moritur. Multis verò contingit, si pituitosi mẽses diutiùs prodeant, vt pauciores sint quàm sanis. Sana autem euadit, si conuenienti ordine curetur. Quòd si menses mulieri quidem prodeant, verùm pauciores quàm conueniat ferantur, vteri nimirum osculo paulùm à pudendo deflectente, aut sensim ad ipsum concidẽte,

adeò vt prodeant quidem, ab ipsis autē transitus quos pertranseunt obturentur, vbi in vteros descenderint, moderati sanè sensim foras feruntur, toto sanguine ad osculum incumbente. At posteaquàm dies quibus purgari assueuit præterierint, sanguisq; relictus in vteris coercitus fuerit, neq; alij subeuntes menses conclusum sanguinem expulerint, verùm paulatim semper grauant, primisq; duobus aut tribus mēsibus non admodum subeunt. At verò vbi plures menses extiterint, adhuc magis affligetur, neq; quandiu sic affecta est vtero gestare potest, eamq; febris lenta prehendit, iis potissimùm diebus quibus purgari assueuerat. Ipsum autem intermedio tempore febricitare, & inhorrescere, & stomachi morsu laborare vero est simile, copiamq; in dies crescere. Subinde etiam corpus dolor occupat, præcipueq; lumbos & spinam, & inguina, manuumq; & pedum articulos. Neq; hæc simul dolent, sed subinde alia atq; alia pars, prout secretus sanguis, qui vteris contineri nequit, aliquam in partem suo momento inclinarit, quaque se corporis parte firmarit, ea intumescet, & articulorum corporis vehemens oboritur conuulsio, ex aliisq; antè commemoratis indiciis aliud aliàs ei interdū apparet. Hęc si quidem conuenienti modo curetur, conualescit, aliòqui morbus in septimum mensem, aut etiam longiùs protractus lethalis euaserit, eamq; aliquo articulo mutilauerit, aut aliquas partes ad motionem impotentes reddiderit, si sanguis præ rigore & cibi fastidio quemcunq; in locum irruperit, circa neruos concretionem habuerit. Hic verò morbus iis quæ sine viro sunt magis cōtingit. At si huiusmodi morbi iam commemorati, aut de quibus dicetur, in mulierem iam partum expertam inciderint, longiores erunt minusque molesti. Eadem autem indicia iidemque exitus contingūt, tum ei quæ numquam peperit, tum ei quæ puerperij purgamenta experta est, nisi curetur. Confestim verò curationem instituere oportet, aliòqui statim se morbi produnt. At verò si menses copiosiores quàm par sit & crassiores prodeant, cùm nimirum corpus naturâ latum, & vterorum os prope pudendum situm sit, ad hæc etiam frequenti viri consuetudine vtatur, & liberaliter epuletur, semel omninò aliquando copiosi delati & cumulatè prodeuntes, vterorum os vi sua magis dilatant. Quòd si adhæc nulla accedat vasorum inanitio, sed rursus multa & conferta ferantur, quæ os amplum reddunt, cumque mulier nimirum liberaliter cōuiuetur, venerem appetat, viriq; consuetudine perfruatur, corpus ad vterum facilè cōfluat, confertaq; deferatur, decolor erit quoad sic affecta fuerit. Et si postea morbus aut affectio aliqua incidat, qua corpus conficiatur, simili modo vteri pro consuetudine os amplum habent, corpusq; ad eos facilè transfluit. Posteaq; febris detinet, ciborum fastidio & anxietate premitur, tenuis est & debilis, & lumborum ex mensium profluuio dolor aderit, temporeq; procedente nisi curatio adhibeatur, intermedio tempore omnia eam magis affligent, & periclitabitur vt sterilis euadat, aut vt temporis longinquitate & morbo confecta, si quis alius morbus contingat, ex eo moriatur. Prodeunt autem menses crassiores & copiosiores in intermediis diebus, pauciores verò & tenuiores, cùm incipiunt vel desinunt. In omni autem muliere si sana sit, euntes menses moderata quanti-

ὥστε χωρεῖν μὲν, ἀποφράσσεσθαι δὲ ἀπ' αὐτέων, καὶ αἱ δίοδοι ἃς περαιοῦσιν. ἐπὴν δὲ κατέλθῃ ἐς τὰς μήτρας, τὰ μέτρια τελείως τοῦ αἵματος ἐπικειμένου τῷ στόματι αἰεὶ προσέρχεται δὴ κατ' ὀλίγον. καὶ ἐπὴν αἱ ἡμέραι παρέλθωσιν ᾗσι καθαίρεσθαι μεμαθήκει, καὶ εἰρχθῇ τὸ αἷμα ἐν τῇσι μήτρῃσι τὸ ὑπολειφθὲν, καὶ ἕτερα [41] ἐπικατιόντα ἐπιμήνια μὴ ἐξωθῇ τὸ ἐρχθὲν αἷμα, [42] ἀλλ' αἰεὶ βαρύνῃ κατ' ὀλίγον. ἐς τε τοὺς πρώτους μῆνας, ἢ ἐπὶ δύο, ἢ ἐπὶ τρεῖς, μὴ ἐσίῃ κάρτα. ἐπὴν δὲ οἱ μῆνες πλέονες γένωνται, ἔτι μᾶλλον πονήσει. καὶ οὐκ ἴσχει ἐν γαστρὶ, μέχρις ἂν οὕτως ἔχῃ, καὶ πῦρ λήψεταί μιν μάλιστα τὰς ἡμέρας ἐν τῇσιν καθαίρεσθαι μεμαθήκει, ἢ πεδαμόν. εἰκὸς δὲ ἐστι καὶ τῷ μέσῳ τοῦ χρόνου πυρεταίνειν. καὶ φρίσσειν. καὶ καρδιώσσειν, [43] καὶ ἀνάγειν ἐπὶ τὸ πλῆθος ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην. καὶ ἀλγέει ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε τὸ σῶμα, καὶ μάλιστα τὴν ὀσφὺν, καὶ τὴν ῥάχιν, καὶ τοὺς βουβῶνας. τά τε ἄρθρα τῶν χειρῶν [44] καὶ τῶν ποδῶν. ταῦτα δὲ οὐχ ὁμοῦ ἀλγέει, ἀλλ' ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, ὅπῃ ἂν βρίσῃ τὸ αἷμα τὸ ἀποκεκριμένον, [45] καὶ μὴ δυνάμενον εἶναι ἐν τῇσι μήτρῃσι. καὶ ὅπῃ ἂν στηρίξῃ τοῦ σώματος, οἰδηματοῦται. ὅτε γὰρ καὶ σπασμὸς ἰσχυρὸς τῶν ἄρθρων τοῦ σώματος, καὶ τῶν ἄλλων τῶν προειρημένων, φαίνεταί οἱ ἄλλοτε ἄλλο ἐστὶν ὅτε. αὕτη ἢν μὲν θεραπευθῇ κατὰ τρόπον, ὑγιὴς ἔσεται. εἰ δὲ μὴ, ἢ νοῦσος ἑπτάμηνος ἢ καὶ χρονιωτέρη γινομένη [46] θανατώδης εἴη ἂν, ἢ χωλώσειεν. [47] ἢ ἀκρατέα τινα τῶν μερέων ποιήσειεν ἢν ὑπὸ ῥίγεος καὶ ἀσιτίης τὸ αἷμα ἔνθα ἂν ἐπέλθῃ, πήξηται περὶ τὰ νεῦρα. οὗτος δὲ τὸ νόσημα γίνεται μᾶλλον τῇσιν ἀνάνδροισιν. ἢν δὲ [48] μὴ ἐμπειροτόκῳ ταῦτα τὰ νοσήματα ἐμπέσῃ τὰ εἰρημένα, ἢ ἃ μέλλει εἰρήσεσθαι, πολυχρονιώτερα ἔσται, καὶ ἧσσον ἐπίπονα. τὰ δὲ σημεῖα ταῦτα καὶ τελευταὶ αἱ αὐταὶ γίνονται [49] τῇ τε ἀτόκῳ, καὶ τῇ λεχίων ἐμπείρῳ, ἢν μὴ θεραπεύωνται. χρὴ δὲ αὐτίκα τὴν θεραπείην ποιέεσθαι. εἰ δὲ μὴ, ἐπιφαίνεται αὐτίκα τὰ νοσήματα. ἢν δὲ τὰ ἐπιμήνια πλείονα τοῦ δέοντος χωρέῃ καὶ παχύτερα, οἷα τοῦ σώματος φύσει πλατέος ἐόντος, [50] καὶ τοῦ στόματος τῶν μητρέων πλησίον τοῦ αἰδοίου κειμένου, καὶ ἐπὶ τουτέοισιν ἀνδρί τε ξυνίῃ πολλὰ, καὶ εὐωχέηται ἐσάπαξ ποτὲ, [51] πολλὰ κατελθόντα καὶ χωρέοντα βύζην, ἐπευρύνει μᾶλλον τὸ στόμα τῶν μητρέων βιασάμενα. καὶ ἐπὶ τουτέοισι μὴ ἐπιπέσῃ κενεαγγείη, ἀλλ' αὖθις πολλὰ ἴῃ ἀθρέα, καὶ τὸ στόμα εὐρὺ ποιέῃ καὶ τὸ σῶμα, ἅτε εὐωχευμένης ἱμειρομένης τε καὶ συνευδούσης ἀνδρὶ, εὔροον ᾖ ἐπὶ τὰς μήτρας, καὶ ἀθρέα ἐπιφέρηται, ἄχροος τε ἔσται μέχρις ἂν οὕτως ἔχῃ. καὶ ὕστερον τὸ νόσημα ἢ πάθημα ἐπιπέσῃ ὥστε συντηκῆναι τὸ σῶμα, ὁμοίως αἵ τε μῆτραι κατὰ τὸ εἰωθὸς εὐρύστομοι εἰσὶ, καὶ τὸ σῶμα εὔροον ἐπ' αὐτάς ἐστιν. καὶ μετὰ ταῦτα πῦρ ἔχει, καὶ ἀσιτέει, καὶ ἀλύει, καὶ λεπτὴ, καὶ ἀμενηνὴ, καὶ τὴν ὀσφὺν ἐκ τῶν ἐπιμηνίων πονήσει. καὶ τοῦ χρόνου προϊόντος ἢν μὴ θεραπευθῇ, πάντα μιν μᾶλλον πονήσει, ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ. καὶ οἱ ἔσται κίνδυνος ἄφορόν τε γενέσθαι, ἢ συντηκεῖσαν ὑπὸ χρόνου τε καὶ τῆς νούσου, ἤν τι οἱ ξυμπέσῃ καὶ ἄλλο νόσημα, ἐπὶ τουτέῳ θανεῖν. χωρέει δὲ τὰ καταμήνια παχύτερα καὶ πλεῖστα τῶν ἡμερέων τῇσιν ἐν μέσῳ. ἀρχόμενα δὲ καὶ τελευτῶντα, ἐλάσσονα καὶ λεπτότερα. Μέτρια δ' ἐστὶ πάσῃ γυναικὶ χωρέειν ἢν ὑγιαίνῃ τὰ ἐπιμήνια ἐλ-

μιωία ἐλθόντα, ὅσον κοτύλαι δύο ἀττικαὶ, ἢ ὀλίγῳ πλέονα, ἢ ἐλάσσονα, ταῦτα δὲ ἐφ' ἡμέρας δύο ἢ τρεῖς. ὁ δὲ πλείων χρόνος ἢ ἐλάσσων, ἐπίνοσος καὶ ἄφορος ἐστι. τεκμαίρεσθαι δὲ χρὴ ἐς τὸ σῶμα τῆς γυναικὸς ὁρέοντα, καὶ ἐρωτᾶν[55] πρὸς τὸ πρότερον ξυμβαλλόμενον, εἴτε ἐπίνοσος ἀεὶ ζῇ, εἴτε μή. ἢν γὰρ ἐλάσσονας[58] ἢ πλέονας ἡμέρας τοῦ συνήθεος φοιτᾷ, ἢ αὐτὰ ἐλάσσονα, ἢ πλείονα εἴη, ἐπίνοσά ἐστιν, ἢν μὴ ἡ φύσις αὐτῆς νοσηρὴ καὶ ἄφορος ᾖ. ἢν δὲ τοῦτο ᾖ καὶ μεθίστηται ἐπὶ τὸ ὑγιηρότερον, ἄμεινον. χωρέει δὲ αἷμα, οἷον ἀπὸ ἱερείου.[59] καὶ ταχὺ πήγνυται, ἢν ὑγιαίνῃ ἡ γυνή. ἧσι δὲ ἐν φύσει ἐστὶ πλέονα καθαίρεσθαι τεσσάρων ἡμερέων, καὶ πολλὰ κάρτα χωρέει τὰ ἐπιμήνια, αὗται λεπταὶ γίνονται. καὶ τὰ ἔμβρυα αὐτέων λεπτά.[60] καὶ ἀμαλδύνεται. ἧσι δὲ τριῶν ἡμερέων ἔλασσον ἡ κάθαρσις γίνεται, ἢ ὀλίγα χωρέει, αὗται παχεῖαι, καὶ εὔχροοι, ἀνδρικαί τε, οὐ μὴν φιλότοκοι εἰσὶν, αἳ δὲ οὐδὲ κυΐσκονται. ἢν δὲ πνὶξ προσπέσῃ ἐξαπίνης. γίνεται δὲ μάλιστα τῇσι μὴ ξυνιούσῃσιν ἀνδράσι, καὶ τῇσι γεραιτέρῃσι μᾶλλον, ἢ τῇσι νεωτέρῃσι. κουφότεραι γὰρ αἱ μῆτραι σφέων εἰσί.[61] γίνεται δὲ μάλιστα τότε, ἐπὴν κενεαγγήσῃ, καὶ ταλαιπωρήσῃ πλείονα τῆς μαθήσιος. ἀναξηρανθεῖσαι αἱ μῆτραι ὑπὸ τῆς ταλαιπωρίης, στρέφονται, ἅτε κεναὶ ἐοῦσαι καὶ κοῦφαι. εὐρυχωρίη γάρ σφιν ἐστὶν ὥστε στρέφεσθαι, ἅτε τῆς κοιλίης κενεῆς ἐούσης. στρεφόμεναι δὲ, ἐπιβάλλουσι τῷ ἥπατι. καὶ ὁμοῦ γίνονται. καὶ ἐς τὰ ὑποχόνδρια ἐμβάλλουσι. θέουσι γὰρ καὶ ἔρχονται ἄνω πρὸς τὴν ἰκμάδα. ἅτε ὑπὸ τῆς ταλαιπωρίης ξηρανθεῖσαι μᾶλλον τοῦ καιροῦ. τὸ δὲ ἧπαρ ἰκμαλέον ἐστίν. ἐπὴν δὲ ἐπιβάλλωσι τῷ ἥπατι, πνῖγα ποιέουσιν ἐξαπίνης ἐπιλαμβάνουσαι τὸν διάπνοον, τὸν περὶ τὴν κοιλίην. καὶ ἅμα τε ἄρχονται ἔστιν ὅτε προσβάλλειν πρὸς τὸ ἧπαρ, καὶ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς φλέγμα καταρρέει ἐς τὰ ὑποχόνδρια οἷα πνιγομένης. καὶ ἔστιν ὅτε ἅμα τῇ καταρρύσει τοῦ φλέγματος, ἔρχονται ἐς χώρην ἀπὸ τοῦ ἥπατος, καὶ παύεται ἡ πνὶξ. κατέρχονται δὲ καθέλκουσαι ἰκμάδα καὶ βαρυνθεῖσαι. ψοφος δὲ ἀπ' αὐτέων γίνεται ἐπὴν χωρέωσιν ἐς ἕδρην τὴν σφῶν αὐτέων. ἐπὴν δὲ ἔλθωσιν ἔστιν ὅτε ἡ γαστὴρ μετ' ἐκεῖνα ὑγροτέρη γίνεται, ἢ ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ. χαλᾷ γὰρ ἤδη ἡ κεφαλὴ τοῦ φλέγματος ἐς τὴν κοιλίην. ἐπὴν δὲ πρὸς τῷ ἥπατι ἔωσιν αἱ μῆτραι, καὶ τοῖσιν ὑποχονδρίοισι, πνίγουσι, καὶ τὰ λευκὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἀναβάλλει, καὶ ψυχρὴ γίνεται. εἰσὶ δὲ αἳ καὶ πελιδναὶ γίνονται. ἡ δὲ καὶ τοὺς ὀδόντας βρύχει. καὶ σίαλα ἐπὶ στόμα ῥέει. καὶ ἐοίκασι τοῖσιν ὑπὸ τῆς Ἡρακλείης νόσου συνεχομένοισιν. ἢν δὲ χρονίσωσι αἱ μῆτραι πρὸς τῷ ἥπατι καὶ τοῖσιν ὑποχονδρίοισιν, ἀποπνίγεται ἡ γυνή. ἔστι δ' ὅτε ἐπὴν κενεαγγήσῃ ἡ γυνὴ καὶ ἐπιταλαιπωρήσῃ, αἱ μῆτραι στρεφόμεναι πρὸς τῆς κύστιος, τὸ στόμα αὐτῆς προσπίπτουσι, καὶ στραγγουρίην ποιέουσιν. ἄλλο δὲ οὐδὲν κακὸν ἴσχει. καὶ ἐν τάχει ὑγιαίνει θεραπευομένη. ἔστι δ' ὅτε καὶ αὐτομάτη. ἔστι δ' ἧσιν ἐκ ταλαιπωρίης ἢ ἀσιτίης, πρὸς ὀσφὺν ἢ πρὸς ἰσχία προσπεσοῦσαι, πόνους παρέχουσιν. ἢν δὲ γυνὴ τὸ σῶμα φλαύρως ἔχῃ, καὶ ᾖ χολώδεα[62] τὰ καταμήνια, ἔγνωσται ἐστὶ τῷδε. μέλανά ἐστι κάρτα. ἔστι δ' ὅτε μέλανα ἢ λαμπρὰ, καὶ κατ' ὀλίγιστα ἔρχεται, καὶ τάχιστα πήγνυται.

tate prodeunt, ad duarum Atticarum heminarũ mensuram, aut paulò plures, aut pauciores, idq; ad biduum vel triduum. Lõgius autem tempus aut breuius, morbum aut sterilitatem portendit. Inspecto verò mulieris corpore considerare oportet, & coniectura ex superioribus facta percõtari, num morbosa nécne semper degat. Si enim paucioribus aut pluribus solito diebus aduenerint, aut parciores aut copiosiores fuerint, morbosi sunt, nisi naturâ morbosa & sterilis ipsa sit. Quòd si sic, & mulier ad meliorem permutetur valetudinem satius est. Postridie autem sanguis qualis è victima, citoque concrescit, si modò mulier valet. At quibus à natura inest vt pluribus quàm quatuor diebus purgentur, & admodum copiosi menses ferantur, eę tenues redduntur, earumq; fœtus tenues sunt, & languidi tabescunt. Quibus verò parcior quàm tribus diebus purgatio contingit, paucique menses prodeunt, eæ crassæ sunt, bene coloratæ, virilesque, neque partus meminerunt, & ne concipiunt ipsæ quidem. At verò si repente suffocatio vrgeat, quæ iis potissimùm contingit quæ viri consuetudine minimè fruuntur, & senioribus potiùs quàm iunioribus, cùm earum vteri leuiores existant. Id verò tum maximè contingit, vbi magna vasorum inanitio, aut solito vehementior labor accesserit. Vehementi labore resiccati vteri conuertuntur. cùm sint vacui & leues. Amplum enim locum quò conuertantur nacti sunt, vacuo nimirum ventre. Conuersi verò iecur appetunt, ei adhærescunt, & ad præcordia impetum faciunt. Vehementiore enim labore plus quã par est resiccati, ad humorem qui sursum est concurrunt ac feruntur. Iecur autem humidum est. Vbi autem hepar appetiuerint, strangulatum afferunt, perspirationem quæ circa ventrem est intercipientes. Interdum etiam simul atque vteri hepar appetere cœperint, pituita è capite velut suffocato ad præcordia defluit, nonnunquam etiam vna cum pituitæ defluxu, ab hepate in locum suum feruntur, suffocatioque cessat. Descendunt autem humore attracto, eoque grauati. Stridor autem ab ipsis concitatur, vbi ad suam sedem feruntur, quò cùm venerint, post illa interdum venter humidior quàm priùs redditur. Iam enim caput in ventrem pituitæ partem demittit. Vbi verò circa hepar & præcordia vteri fuerint, strangulatum inducunt, oculorum alba sursum conuertit mulier, & frigida redditur, nonnullæ etiam liuescunt, quædam etiam dentibus strident, saliua in os confluit, & similes iis fiunt qui morbo Herculeo detinentur. Quòd si vteri circa hepar ac præcordia diutiùs immorentur, mulier suffocatur. Interdum etiam vbi mulier vasorum inanitionem passa fuerit, vehementerque laborarit, vteri ad vesicam conuersi, in eius osculum impingunt, & strangulatum inducunt. Nullum autem aliud habet malum, & si curatio adhibeatur breui conualescit, nonnunquam etiam sponte. Quibusdam verò ex nimio labore & inedia, ad lumbos & coxas irruentes, dolores excitãt. At si mulier sit corpore malè affecto, & menses biliosi decurrant, ex hoc facilè dignoscuntur. Admodũ nigri sunt, interdum verò nigri aut splendidi, parcissimiq; feruntur, & citissimè concrescunt,

amborumq; semen, tum maris, tum fœminæ langui-dũ euanescit, neq; vtero concipit. Per morbi quidem exordia, purgatur diebus quibus consueuit, non pluribus. Procedentibus autem mensibus, pluribus diebus purgatur, & singulis diebus minore quantitate menses apparent. Febres quoque errantes accedunt, cum horrore & cibi fastidio, subindeq; oris ventriculi morsus, tũcq; maximè vexabitur, vbi ei in propinquo menses fuerint. Postquam autem repurgata fuerit, & paulò meliùs habebit quàm antea, postea rursus ad eundem relabetur statum, breui tamen conualescit, si diligens cura adhibeatur. At nisi curetur, progressu temporis eam commemorata omnia valdè affligent, & dolor modò quidem ventris partem vmbilico inferiorem inuadet, modò verò inguina, quandoq; etiam lumbos, & coxendicis commissuram quæ est ad sedem, totamq; eam partem, quãdoq; verò ceruicem. Interdum quoq; vehemens continget strangulatus, eiq; antè oculos caligo obuersabitur & vertigo, velut purgatione sursum missa & resiliente. Corpore enim malè affecto, mulieri pauciores menses contingunt, quibus verò corpus plenum fuerit, his copiosiores menses feruntur. Biliosæ verò cùm menses prodeunt, animi deiectio accidit, & subinde cibi fastidium, anxietas, insomnia, frequẽs ructus, obambulare recusat, animum despondet, neque videre videtur, & metuit. Quòd si curatio adhibeatur, ex his cõualescit, alióqui verò procedẽte tempore magis semper affligetur. Optimè autem cum ea agetur, si biliosa accedat vomitio, si aluus non perturbetur vehementer, & biliosa subeant, muliebreq; profluuiũ non tamen vehemens ei superueniat. Horum enim si quid vehemens in corpus cõfectum inciderit, in periculo versabitur. Quòd si biliosi humoris aliquid, aut id totũ quod molestum est sensim repurgetur, sana euadit. Si verò neq; curetur, neq; horum quicquam cõtingat, mulier moritur. Plærunq; autem ex hoc morbo muliebre profluuium biliosum cõsequitur. Quod si eueniat, primis quidem diebus ei pauca apparebunt, per omnes autem dies omninò copiosiora contingũt. Cùm verò tempus processerit, ferè semper grauis morbus euadit, biliosaque purgatione prodeunte vteri mordentur & vlcerãtur. Ex eo autem etiam adhuc diligenti adhibita curatione conualescit si ei profluuium coërceatur. At si ex vlceribus vteri inflammatione laborarint, lõgè acutior morbus erit, & copiosa, graueolentia, ac purulenta erunt quæ ab vteris prodibunt, & continenter tãquam à carnibus effluẽt, omniaq; priùs commemorata eam magis affligent, efferataq; magis vlcera reddẽtur, donec eam euincant. Quòd si etiam curetur, sterilis erit propter cicatrices. At si mulier malè affecto sit corpore, & pituitosi menses ferantur, id inde dignoscitur. Pelliculosi enim ei apparent, & velut aranearum telæ distenti, aliquantumq; subalbicant. Id autem ei contingit, cũ corpus & caput pituita oppleta fuerint, neq; ea per nares, neq; per sedem, neq; per vrinæ viam subducatur, sed in mensium decursu, & sanguinis perturbatione, vnà cum purgatione foras exeat. Atque cùm hæc ita se habeant, ad duos aut tres quidem menses nihil ægrotat, longiore autem temporis progressu, nisi diligens cura adhibeatur, magis affligetur, & febris

καὶ ὁ γόνος ἀμαλδύνεται ἀμφοῖν τοῦ τε ἄρρενος καὶ τοῦ θήλεος, καὶ οὐκ ἴσχει ἐν γαστρί. καὶ ἀρχομένης μὲν τῆς νούσου, καθαίρεται τὰς ἡμέρας ἃς μεμάθηκε, οὐ πλέονας. προϊόντων δὲ τῶν ἐπιμηνίων, πλείονας ἡμέρας καθαίρεται, καὶ ἐλάσσονα τὰ καταμήνια καθ' ἑκάστην ἡμέρην φαίνεται. πυρετοί τε ἐπιγίνονται πλανῆται ὀξέες, ξὺν φρίκῃ καὶ ἀσιτίῃ, ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε. καὶ καρδιωγμός. καὶ πονέει μάλιστα ἐπὴν πλησιάζωνται τὰ καταμήνια αὐτέῃ. ἐπὴν δὲ ἀποκαθαρθῇ, καὶ ῥήϊστη ἐπ' ὀλίγον χρόνον [63] παρ' ὃ τὰ πρόσθεν. ἔπειτα δὲ αὖθις 10 ἐς τὸ ὠυτὸ καθίσταται. μελεδαινομένη δὲ ἐν τάχει ὑγιαίνει. ἢν δὲ μὴ θεραπεύηται καὶ ὁ χρόνος προΐῃ, πάντα μὲν μάλα πονέει τὰ πρόσθεν εἰρημένα, καὶ ὀδύνη λήψεται. τοτὲ μὲν τῆς γαστρὸς τὸ κάτω τοῦ ὀμφαλοῦ. τοτὲ δὲ τοὺς βουβῶνας. τοτὲ δὲ τὴν ὀσφὺν [64] καὶ κοχώνην. τοτὲ δὲ τὸν τράχηλον, τοτὲ δὲ πνὶξ προσπεσεῖται ἰσχυρή. καὶ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ζόφος ἔσται οἱ καὶ δῖνος οἷα τῆς καθάρσιος ἄνω στρεφομένης καὶ ἀϊσσούσης. ἢν γὰρ τὸ σῶμα φλαύρως ἔχῃ, γυναικὶ τὰ καταμήνια ἐλάσσω γίνεται. καὶ ἦσιν ἂν τὸ σῶμα ἔμπλεον ᾖ, τὰ καταμήνια τουτέῃσι πλείονά ἐστι. τῇ δὲ χολώδει τὰ καταμήνια ἢν ἔρχηται, 20 ὀλιγοψυχίη ἐμπίπτει. καὶ ἀποσιτίη ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε. καὶ ἀλυσμός. καὶ ἀγρυπνίη. καὶ ἐρυγγάνει θαμινά. καὶ οὐκ ἐθέλει περιπατέειν. καὶ ἀθυμέει. καὶ ἐμβλέπειν οὐ δοκέει. καὶ δέδιεν. καὶ ἢν μελεδαίνηται ἐκ τουτέων, ὑγιὴς ἔσται. ἢν δὲ ὁ χρόνος προΐῃ, ἔτι μᾶλλον πονέει. ξυμβαίη δ' ἂν ἄριστα, ἢν ἔμετος χολώδης ἐπιγένηται. ἢν ἡ κοιλίη ταραχθῇ μὴ ἰσχυρῶς, καὶ ὑπίῃ χολώδεα, καὶ ῥόος ἐπιγένηται αὐτῇ μὴ ἰσχυρός. ἢν μὲν γὰρ τι τουτέων ἐπιπέσῃ ἰσχυρὸν ἐπὶ σῶμα τεταλαιπωρημένον, κινδυνεύσει. ἢν δὲ ἠρεμέως ἀποκαθαίρηται τοῦ χολώδεός τι ἢ πᾶν τὸ λυπέον, ὑγιὴς γίνεται. ἢν δὲ μήτε μελεδαίνηται, μήτε μηδὲν τουτέων γέ- 30 νηται, θνήσκει ἡ γυνή. ὡς δὲ ἐπὶ τὸ πλεῖστον ξυμβαίνει ῥόοι ἐμπίπτειν χολώδεα ἐκ τουτέου νοσήματος, [65] ἢν ῥόος γένηται καὶ τὰ μὲν πρῶτα, ὀλίγα οἱ τὰ φαινόμενα ἔσται. [66] ἀνὰ πάσας δὲ τὰς ἡμέρας ὡς ἐπὶ πολύ, πλέονα ξυμβαίνει. ἐπὴν δὲ ὁ χρόνος προΐῃ ὡς ἐπὶ τὸ πλέον, καὶ ἡ νοῦσος ὀξείη γίνηται, καὶ αἱ μῆτραι δάκνονται ὑπὸ τῆς καθάρσιος τῆς χολώδεος χωρεούσης καὶ ἑλκοῦνται. ἔτι δὲ καὶ ἐν τούτῳ ὑγιαίνει μελεδαινομένη, ἢν οἱ ἐπισχεθῇ ὁ ῥόος. ἢν δὲ φλεγμαίνωσιν αἱ μῆτραι ὑπὸ τῶν ἑλκέων, ἔτι ὀξυτέρη ἡ νοῦσος ἔσται. καὶ πολλά τε καὶ δυσώδεα καὶ πυώδεα ἐλεύσεται ἀπ' αὐτέων τῶν μητρέων ἤδη ἀπιόντα καὶ ἐκστάζει, [67] οἷον ἀπὸ κρεῶν. καὶ τὰ πρότερον εἰρημένα ἅπαντα μιν μᾶλλον πονήσει. καὶ τὰ ἕλκεα ἔτι μᾶλλον ἀγριώτερα ἔσται [68] μέχρι μιν ὑπερνικήσῃ. εἰ δὲ καὶ ἰηθῇ, ἄφορος ἔσται ἀπὸ τῶν οὐλέων. [69] ἢν δὲ γυνὴ τὸ σῶμα φλαύρως ἔχῃ, καὶ ἢν φλεγματώδεα τὰ ἐπιμήνια χωρήσῃ. γνωστὸν δέ ἐστιν ἢν χωρέῃ φλεγματώδεα. ὑμενώδεά τε γὰρ φαίνεταί οἱ καὶ ὡς τὰ ἀράχνια διελκόμενα, καὶ ὑπόλευκά ἐστι. τοῦτο δὲ γίνεται, ἢν οἱ τὸ σῶμα καὶ ἡ κεφαλὴ φλέγματος πεπληρωμένα ᾖ, καὶ τοῦτο μήτε καθαίρηται, μήτε κατὰ τὰς ῥῖνας, μήτε κατὰ τὴν ἕδρην, μήτε κατὰ τὴν οὐρήθρην, ἀλλ' ἐν τοῖσι καταμηνίοισι, καὶ ἐν τῇ ταραχῇ 50 τοῦ αἵματος σὺν τῇ καθάρσει [70] ἔξω ἥκει. καὶ ἢν ταῦτα οὕτως ἔχῃ, ἐπὶ μὲν δύο ἢ τρεῖς μῆνας οὐδὲν νοσέει. ἐπὴν δὲ ὁ χρόνος πλείων γένηται, καὶ μὴ μελεδαίνηται, μᾶλλον πονήσει, καὶ πυρετὸς ἐπιλή-

ἐπιλήψεται πλάνος, καὶ ἀσιτήσει ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε. καὶ καρδιώξει καὶ πονήσει, μάλιστα[71] ἐπὴν πλησιάζῃ τὰ ἐπιμήνια. ὁκόταν δὲ ἀποκαθαρθῇ[72] ῥηΐα ἀπὸ ὀλίγων χρόνων πρὸς τὰ πρόσθεν. ἔπειτα ἐς τὸ αὐτὸ καθίσταται. καὶ ἢν μὴ μελεδαίνηται, ἀλλὰ χρόνος παρέῃ, γενήσεται πάνθ', ὅσα τῇ χολώδεα ἐχώρεε τὰ καταμήνια,[73] ἄχρις οὗ ὁ ῥόος οἱ εἴχετο.[74] ἕπεται δὲ ταύτῃ, καὶ ῥόον φλεγματώδεα γίνεσθαι, ἢ ἄλλα ἅσσα ἐγὼ ἐρέω ὀλίγῳ ὕστερον.[75] καὶ ἢν προσεπιγίνηται αἰεὶ, πορεύεται ἀνὰ πάσας τὰς ἡμέρας, ὁτὲ μὲν ἀθρόα, ὁτὲ δὲ ὀλίγα. καὶ ἔστιν ὅτε, οἷον ἀπὸ κρεῶν ὕδωρ χωρέει. ὁτὲ δὲ οἷον ἰχώρ. καὶ ἐν αὐτέῳ θρόμβοι πολλοὶ αἵματος ἐγγίνονται. καὶ ξύει τὴν γῆν ὡς ὄξος. καὶ δάκνει τῆς γυναικὸς οἷς ἂν ἐπιψαύσῃ. καὶ ἑλκοῖ τὰς μήτρας. καὶ ἐλθοῦσα ἐς τοῦτο,[76] τὰ μὲν ἄλλα πάσχει ταὐτὰ ὡς ἡ προτέρη. ἧσσον δὲ τὴν κεφαλὴν ἐκείνης πονήσει, καὶ τὰ ἕλκεα,[77] οὔτε δυσώδεα, οὔτε μεγάλα, οὔτε πυώδεα, οὔτε ὀδμαλέα ὁμοίως κείνῃ γίνεται. ἀλλὰ ταύτῃ ἧσσον. ἐπιμελεδαινομένη δὲ ὑγιαίνει καὶ παρεληλυθείης τῆς νούσου. καὶ οὐ μάλα ἀποθνήσκει. φορὸς δὲ οὐ δύναται εἶναι ὧδε ἔχουσα. ὁκόσαι δὲ ξυνοικέουσαι οὐ δύνανται ἐν γαστρὶ ἔχειν, πυνθάνεσθαι χρή,[78] εἴ σφιν ἐπιγίνεται τὰ καταμήνια, ἢ οὔ. καὶ γίνεται πυώδεα, ἢ ψυχρά. ἢν μὲν οὖν φῇ, εἰ αὐτίκα ἀπέεισιν ἡ γονὴ ἢ τῇ ὑστεραίῃ, ἢ τῇ τρίτῃ, ἢ τῇ ἕκτῃ, ἢ τῇ ἑβδόμῃ. ἢν μὲν οὖν φῇ αὐτίκα ἀπιέναι ὅταν ξυνιασθῇ, τὸ στόμα οὐκ ὀρθόν ἐστι τῆς μήτρης.[79] ἀλλ' ἰδνοῦται, καὶ οὐ λάζυται τὴν γονήν. ἢν δὲ φῇ δευτεραίη, ἢ τριταίη, ἢ τεταρταίη, ἡ ὑστέρη ἐξυγρασμένη ἐστί. καὶ ἡ γονὴ ἐκπλύνεται. ἢν δὲ ἑκταίη, καὶ ἑβδομαίη, ἡ γονὴ κατασήπεται. κατασαπεῖσα δὲ ἀπέρχεται. τοῦ μὲν οὖν ἀρχὴν μὴ προσδέχεσθαι τὴν γονήν, τῆς ὑστέρης τὸ στόμα θεραπευτέον πρῶτον, ὅκως ὀρθὸν ἔσται. τοῦ δὲ καταπλύνεσθαι, δευτεραίη καὶ τριταίη ἡ ὑστέρη καὶ κεφαλή. τοῦ δὲ κατασήπεσθαί τε καὶ ἀπέρχεσθαι καὶ ἡ ὑστέρη καὶ τὸ σῶμα ἅπαν ἔνυγρον ὄν. τουτέων ἕκαστα γινώσκειν ὧδε χρή. ὁκοίης δὲ χρήζει καθάρσιος, γνώσηται ὧδε. ὅταν τὰ ἐπιμήνια γίνηται, ῥάκος πτύξας ὅσον σπιθαμῆς, ἐπιτανύσαι[80] ἐπὶ σποδιὴν λεπτήν. κἄπειτα ποιέειν ἐπὶ τούτῳ ὡς ἐπιρρυῇ τὰ ἀπιόντα. εἶναι δὲ δύο τὰ ῥυχία, χωρὶς ἐφ' ἑκάτερα, τὸ μὲν ἡμέρης τε καὶ νύκτωρ. καὶ τὰ μὲν ἡμερήσια πλύνειν χρὴ τῇ ὑστεραίῃ. τὰ δὲ νύκτωρ,[81] ὁκόταν αὐτέοισιν ἡμέρην καὶ νύκτωρ γένηται, ἐπὶ τῇσι σποδιῇσι κειμένοισιν. ἐν δὲ τῇ πλύσει, σκέπτεσθαι ὁκοῖα ἄσσα γίνηται τὰ ῥάκεα πλυθέντα. ὅταν ἐν ἡλίῳ τερσῆται. κράτιστον δὲ ἐν σκοτιαίῳ χωρίῳ. ἢν μὲν οὖν φλέγμα ᾖ τὸ κωλύον, μυξώδεα τὰ ῥάκεα ἔσται. ἢν δὲ δι' ἅλμην τε καὶ χολήν, πυρρά τε καὶ ὑποπέλιδνα. ταῦτ' οὖν ἐσιδὼν, καὶ γνώμῃ σκεθρῇ βασανίσας,[82] ὅλον τε τὸ σῶμα ἀθρέειν, ἤν τε πολλῆς καθάρσιος δοκέῃ δεῖσθαι, ἤν τε καὶ μή. ἀποσκεψάμενος ἐς τὴν χροιὴν, καὶ τὴν ἡλικίην, καὶ ῥώμην, καὶ ὥρην, καὶ οἵῃ διαίτῃ χρέονται.[83] ἰητρεύειν δὲ καὶ τοῦ σώματος παντὸς προνοεῖσθαι, καὶ τὰς ὑστέρας, καὶ τὸ στόμα ἰῆσθαι καὶ ἢν μεμυκὸς ᾖ, ἀναστομῶσαι. ἢν δὲ λοξωθέωσιν, ἐξιθύνειν χρή. ἢν δὲ ὑγραὶ ἔωσιν, αὐαίνειν. καὶ τἄλλα δρᾶν ἐναντίον. σχεδὸν δὲ πάσῃσιν ἡ πολλὴ θεραπείη ἡ αὐτή ἐστι, πλὴν τοῦ καταρρῆσαι τὰ ἐμμήνια.[84] ὁκόσῃσι

errabunda prehēdet, cibi fastidio subinde & oris ventriculi morsu vexabitur, præcipueque affligetur cùm mensium tempus instabit. Cùm autem repurgata fuerit, pauco tempore habita superiorū ratione, meliuscule habebit, postea ad eundem statum redit. Quòd si minime curetur, sed tēporis progressus fiat, omnia contingent, quæ cui biliosi menses ferebantur, quoad ei fluxus reprimatur. Ad id verò ferè consequitur profluuium pituitosum, aut alia quæ paulò post explicabo. Quòd si præterea semper accrescat, quotidie decurrunt modò quidem conferta, modò verò pauca. Quandoq; verò velut ex carnibus aqua prodit, quandoque velut sanies, in eaq; multi sanguinis grumi insunt, & tanquam acetum terram abradit, & quacunq; mulierem cōtigerit mordet, vterosq; exulcerat. Quò cùm deuenerit, in cæteris quidē velut prior afficitur, minùs tamē quàm illi caput dolebit, neq; hinc vlcera contingunt tam turpia, neq; tam magna, neque purulenta, neq; tam graueolentia, verùm aliquātò minùs. Diligenti autem cura adhibita conualescit, etiāsi longiùs morbus processerit, neq; ferè moritur. Verùm sic affecta fœcunda esse nequeat. At verò quæ viri cōsuetudine perfruuntur, & nequeunt vterum gestare, interrogandæ sunt an illis menses contingant, nécne, & purulenti sint, aut frigidi. Si quidem igitur ita affirmarit, an protinus genitura effluat, an postridie, an perēdie, aut sexto, aut septimo die. Itaque si confestim post congressum exire responderit, vteri osculum rectum non est, sed obliquatur, neque geniturain prehendit. Quòd si dixerit postero die, aut tertio, aut quarto, vterus nimio humore madet, quo genitura diluitur. Sin sexto & septimo, genitura computrescit, putrefactaq; exilit. Si igitur per initia genitura non excipiatur, imprimis os vteri curandum est vt rectum sit. Si verò postero & tertio die diluatur, vterus & caput curanda sunt. At si computrescat & exiliat, & vterus, & corpus vniuersum nimio humore madens procurādum. Atque hæc singula ad hunc modum dignoscere oportet. Cuiusmodi autē purgatione opus habeat, dignoscetur hoc modo. Cùm mēses eunt, linteum attritum palmi parui magnitudine complicatum in tenui cinere extendito, deinde vt in hoc defluant, quę decurrunt, curato. Sint autem lintea duo, seorsim vtraque, diurnum quidem & nocturnum. Et diurna quidem postero die eluere oportet, nocturna verò vbi per diem & noctem in cinere iacuerint. In ablutione autem considerandum qualia sint detrita lintea, vbi in sole resiccata fuerint, quod tamen vmbratili loco fieri optimum fuerit. Si igitur pituita impedimento fuerit, mucosa erunt lintea detrita. Sin propter salsuginem & bilem contingat, tum fulua, tum sublíuida erūt. Quibus perspectis & accurata mentis acie exploratis, vniuersum quoq; corpus inspicito, multáne purgatione indigere videatur, nécne, ad colorē intentus, ætatem, virium robur, anni tempestatem, & victus rationem qua vtuntur. Curatio verò rectè instituitur, si vbi vniuerso corpori consultum fuerit, vteris etiam & osculo medelam adhibeas. Quòd si conniueat, aperiendum; si vteri in obliquum versi fuerint, dirigendi; si humidi, resiccandi, reliquaque per contraria præstanda. At verò omnibus propemodum eadem curatio adhibenda, nisi cùm menstrua detrahenda sunt. Quibus

enim eunt, iis nihil detrahendum, sed quicquid inest in mensibus vitij id summouendum, si tum pituitosi, tum pelliculosi sunt, & sanie perfusi, tenues aut albi, si grumosi atq; etiam nigri, ac carbunculosi, aut caliginosi, aut acres, salsi, returbidi, purulenti, hæ omnes causæ, quòd vteri conceptum impediant, penitus tollendæ. Quibus igitur pituitosi & membranosi menses sunt, eæ carne abundant, os valdè humidum est, sputum copiosum & glutinosum. Si quid vel acidum, vel acre degustarint, oris saliua liquidior & insulsa erit, & ad quoduis cibi aut potionis genus turbatio cõsequitur, his venter inhibetur & attollitur, nausea adest & multa corporis iactatio, ex capite fluxio demittitur, & omnia obducit, magnamq; adducit humoris copiam, & partes sub oculis liuidæ sunt, & flatu distentæ. His toto corpore fotus adhibendus, & à cibo, & ieiunis frequens vomitus ciendus, quinetiam inferna aluus mollienda, sed leuibus omninò medicamẽtis, & quæ minimùm bilem educãt. Semel tantùm cibus sumendus, frequentiq; exercitatione vtendum, & in victus ratione siccissimo cibo, & potu parcissimo meraciore. Præstiterit autem vt aluus seruetur quæ facilè soluatur. At verò vteros, si huic victus rationi non cesserint, medicamentis subdititiis minimè mordacibus purgare oportet. Semper autẽ ante purgationes præmittendum fomentum, priore quidem loco fomentum ex fœniculis, deinde quod fit per aromatum suffitum. Fotus autem & medicamenta subdititia admoueto ea consideratione adhibita, vt omnia rectè & conuenienter fiant, quo tempore menses eunt. Si igitur pura, sincera & sanguinea appareant, tum virum adeat ineunte purgatione menstrua: prẹstat tamen ea desinente, sed tamen adhuc eunte potiùs quàm penitus cessante. Cùm autem ad virum accessura est, suffitum aliquẽ adhibeat ex odoratis adstringentibus quę in hanc rem parantur, idque per ollæ operculum & arundinem adhibeat, asperso in cinerem calidum medicamento. Quo asperso, operculum & arundinẽ circumponito, eamq; sedentem suffito. Cumq; suffitum capere opus erit, plumbea fistula vtendum, quò adaperto osculo suffitus excipiatur. Deinde postquã surrexerit, rursus in lecto plumbea fistula subdatur, qua deinde subtracta cum viro cõgrediatur. Quòd si quæ à viro emittuntur, non sint ei manifesta, cruribus distentis & alternatim positis quiescat. Ieiuna autẽ esse debet eo ipso die, nisi cyceonem insulsum ex aqua sumere velit. Quod certè faciendum cùm suffitum adhibere volet. Post autem viri cõgressum, si mulier postero die genituram continuerit, neq; altero die exciderit, à cibis & balneis arcenda. Polentam autem insulsam ex aqua bis terq; die bibat. Eaq; victus ratio sex diebus, aut quod præstiterit, septem seruanda: si quæ à viro emittuntur post congressum non exciderint, totoque tempore illota maneat, & studiosè motum vitet. Quòd si deambulare volet, loco adæquato & plano, non accliui, neque decliui, obambulet. Molliter etiam desideat si conceperit, reliquamque eandem victus rationem ad dies triginta obseruet. Bal-

γὰρ γῆς, οὐδὲν δεῖ ταύτησι καθαίρειν. ἀλλ' ὅτι κακὸν ἐν τοῖσιν ἐπιμηνίοισιν ἔνι, τοῦτο ἀφαιρέειν χρή, ὅταν φλεγματώδεά τε καὶ ὑμενώδεα[85] καὶ ἰχωροειδέα καὶ λεπτὰ ἢ λευκὰ καὶ θρομβοειδέα, καὶ ὅταν μέλανά τε, καὶ ἀνθρακώδεα. ἢ ζοφοειδέα. ἢ δριμέα. ἁλμυρά. θολερά. πυώδεα. αὗται πᾶσαι αἱ προφάσιες, ἐξαιρετέαι. κωλύουσι γὰρ λαμβάνειν ἐν γαστρί. ὁκόσα μὲν οὖν φλεγματώδεα καὶ ὑμενοειδέα τῶν ἐπιμηνίων ἐστί, καὶ αὗται σαρκώδεές εἰσι. καὶ ταύτησι[86] τὸ στόμα ἔξυγρον καὶ πτύελον πουλύ, καὶ γλίσχρον. καὶ ἢν ὀξέος γεύωνται ἢ δριμέος, τὸ πτύελον ἐν τῷ στόματι, πλαδαρώτερον τε ἔσται καὶ ἄναλον. καὶ πρὸς πᾶν ὅ,τι ἂν φάγωσιν ἢ πίωσιν, ὄχλος. καὶ προσίσταται αὐτέοισιν καὶ αἴρεται καὶ ἡ κοιλίη. καὶ ναυσίη. καὶ ἀλυσμὸς πουλύς. ἀπό τε κεφαλῆς ῥεῦμα καταρρέει, καὶ πάντα ἐπιπλάσσεται. καὶ πολλὴν ὑγρασίην ἐπάγεται. καὶ τὰ ὑποφθάλμια πελιδνὰ καὶ πεφυσημένα. ταύτας χρὴ ὅλας πυριῆν, καὶ πυκνὰ ἐμέειν καὶ ἀπὸ σιτίων καὶ ἀπὸ νηστείης. μαλθάσσειν δὲ τὴν κάτω κοιλίην. φαρμάκοισι δὲ πάμπαν κούφοισιν, ὁκόσα ἥκιστα χολὴν ἄγει. καὶ μονοσιτέειν, καὶ γυμνάζεσθαι συχνά. καὶ ὡς ξηροτάτῃ τροφῇ διαιτᾶσθαι. καὶ ποτῷ ἐλαχίστῳ ἀκρητεστέρῳ. κοιλίην δὲ εὔλυτον ἄμεινον διαφυλάσσεσθαι. τὰς δὲ ὑστέρας χρὴ ἢν μὴ πρὸς ταύτην τὴν δίαιταν ἐνακούωσι, καθαίρειν φαρμάκοισιν, ἀδηκτοῖσι, προσθέτοισι. προπυριῆν δὲ πρὸ τῶν καθαρσίων αἰεί, πρότερον μὲν τῇ πυρίῃ τῇ ἐκ τῶν μαράθων. ἔπειτα τῇ ἐκ τῶν θυμιαμάτων. τὰς δὲ πυρίας ποιέεσθαι, καὶ τὰς προσθέσιας τεκμαιρόμενος ὅκως ἅπαντα πεποιήσεται. καὶ κατὰ τρόπον ἔσται, ἐν ᾧ χρόνῳ τὰ ἐπιμήνια εἴη. ἢν μὲν οὖν καθαρά τε καὶ ἀκραιφνέα καὶ ἔναιμα φαίνηται, οὕτως ἴτω παρὰ τὸν ἄνδρα ἐν ἀρχομένοισι τοῖσιν ἐπιμηνίοισιν. ἄμεινον δὲ ἐν ἀπολείπουσι, καὶ ἔτι ἰόντων μᾶλλον ἢ ἀφανέων. ὁπόταν δὲ μέλλῃ ἰέναι παρὰ τὸν ἄνδρα ὑποθυμιήσθω τι τῶν ὑποθυμιαμάτων τῶν στυπτικῶν. θυμιήσθω δὲ διὰ τοῦ χυτρείου καὶ τοῦ καλάμου ἐπὶ σποδιὴν θερμὴν ἐπιπάσσουσα τὸ φάρμακον. ὅταν δὲ ἐπιπάσῃ καὶ τὸ χυτρεῖον προσθῆται, καὶ τὸν κάλαμον, καθεζομένην πυριῆσθαι. ὁκόταν δὲ δέῃ αὐτὴν θυμιῆσθαι, τῷ μολυβδίῳ χρῆσθαι. ὡς ἀνεῳγμένῳ τῷ στόματι θυμιῆται. εἶτα ὅταν ἀνίστηται, πάλιν ἐν τῇ κλίνῃ προσθέσθω τὸ μολύβδιον. εἶτα ὑφελομένη τὴν οὕτως ξυνδιαζέσθω τῷ ἀνδρί. καὶ ἢν τὰ ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς μὴ δῆλα οἱ ᾖ, ἐκτείνασα τὰ σκέλεα καὶ ἐπαλλάξασα ἠρεμείτω. νηστείη δὲ ὀφέλει ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρῃ. πλὴν κυκεῶνα ἢν ἐθέλῃ ἄναλον ἐφ' ὕδατι.[87] τοῦτο δὲ πιέειν τότε, ὁκόταν μέλλῃ θυμιῆσθαι. ἢν δὲ ξυγγινομένη τῷ ἀνδρὶ κατάσχῃ τῇ ὑστεραίῃ τὴν γονήν, καὶ μηδὲ ἐς τὴν ἑτέρην ἀπίοι ἡμέρην, σιτίων μὲν εἰργέσθω καὶ λουτρῶν. πινέειν δὲ ἄλφιτον ἐν ὕδατι ἄναλτον καὶ δὶς καὶ τρὶς τῆς ἡμέρης. αὕτη δὲ ἡ δίαιτα, ἔστω ἡμέρας ἕξ. ἄμεινον δὲ καὶ ἑπτά. ἢν μὴ ἀπίῃ τὰ τοῦ ἀνδρὸς ὅταν ξυγγένηται. ἀλουτείτω δὲ πάντα τὸν χρόνον. καὶ ἀκινητεῖν ἐπιτηδευέτω. ἢν δὲ βούληται περιπατεῖν, περιπατείτω ἐν ὁμαλῷ χωρίῳ καὶ λείῳ. προσάντεος δὲ μηδαμῶς, μηδὲ κάταντες. καθέζεσθαι δὲ ἐπὶ μαλθακά, ἢν ξυλλάβῃ. τὴν δὲ ἄλλην δίαιταν τὴν αὐτὴν ποιέεσθαι, μέχρις ἡμερέων τριήκοντα.

ἀλουτεέ-

μὴ πεπέτω δὲ ἢ καὶ ὅτε δέοι λούεσθαι, ὀλίγῳ καὶ μὴ λίην θερμῷ. τὴν δὲ κεφαλὴν μὴ βρέχειν. σιτίοισι δὲ χρεέσθω καὶ ἄρτοισι, καὶ μάζῃ ἢν γε βούληται. κρεῶν δὲ φάσσῃ, καὶ τοῖσι παραπλησίοισι. θαλασσίων δὲ ὁκόσα κοιλίην ἵστησιν. εἴργεσθαι δὲ λαχάνων δριμέων. οἴνῳ δὲ μέλανι χρεέσθω. κρέασι δὲ ὀπτοῖσι μᾶλλον ἢ ἑφθοῖσι. καὶ τῶν ἡμερέων καὶ τῶν θηρείων. καὶ ταῦτα μὲν, ἢν ξυλλάβῃ, οὕτως χρὴ ποιέειν. ἢν δέ γε μὴ ξυλλάβῃ, ἀλλ' οἴχηται δευτεραῖα ἢ τεταρταῖα τὰ τοῦ ἀνδρὸς ῥεόμενα παμπόλλῳ ὑγρασίῃ, δῆλον ὅτι ὑγρότεραί εἰσιν αἱ ὑστέραι. θεραπεύειν οὖν χρὴ, κατὰ τὸν ὑφηγημένον τρόπον, μέχρις ἂν ξηραὶ γένωνται. ὁκόταν δὲ δοκέωσι ξηραὶ εἶναι, ἰητρεύεσθαι οὕτως. ἄριστον φάρμακον μαλθακτήριον μὲν κατόπιν τε καὶ ἐς τὸ ἔμπροσθεν, ἄχρις οὗ αὗται κατὰ φύσιν γένωνται. καὶ αὖθις ἴτω παρὰ τὸν ἄνδρα, ὅταν τὰ ἐπιμήνια μηκέτι πολλά, ἀλλ' ὀλίγα καὶ εὔχροα, καὶ ὀργᾷ. καὶ ἐν τῇσιν ἄλλῃσιν ἡμέρῃσιν, ἱμείρεσθαι χρὴ τοῦ ἀνδρὸς, ἢν ἄριστα ἔχωσιν αἱ ὑστέραι. ὅταν δὲ ξυγγένηται ἐν τῇσιν ἡμέρῃσι τῇσιν εἰρημένῃσιν, ἢν εὐθετισθῶσιν αἱ ὑστέραι, ἢν κατάσχῃ τε τὴν γονὴν ἡμερέων δέκα, ἢ δυοκαίδεκα, μὴ ἰέναι ὡς τὸν ἄνδρα. ἢν δὲ μὴ ξυλλάβῃ, ὑγιέες δὲ ἔωσιν αἱ μῆτραι. γίνεται γὰρ δὴ καὶ τοῦτο πολλῇσιν, ἐπειδὰν ἀκιδναὶ αἱ μῆτραι ἔωσιν ἄτροφοι ὑπὸ πάθεος γίνονται, ἢ ὑπὸ φαρμακείης τε, καὶ πυρίης πολλῆς, οὐ δύνανται φέρειν τὴν γονὴν, πρὶν ἢ ἐθάδες γίνωνται καὶ ἰσχύωσιν. γνωστὸν δὲ τοῖσι δ' ἐστὶν ὧδε. ὁκόταν ἀπίῃ οἱ, ἄπεισι δὲ δευτεραίη ἢ καὶ τεταρταίη, καὶ ἔτι ἀνωτέρω, ἀφέρχεται δὲ παχέα τε καὶ ξυνεστεῶτα οἷα βλένναι, ἢν μὴ κακόν τι ἦ, καὶ διὰ νοῦσον ἑτέρην ὑστερέων ἡ γονὴ ἀπαλλάσσηται. ὅταν οὖν τοιαῦτα φανῇ, θεραπεύειν μὲν ἀπόχρη, ὑστερέων. τοῦ δ' ἄλλου σώματος, ἐπιμελείην ἔχειν, ὡς καὶ εὐεξίη τοιαύτη οἱ ἦ. ὡς ξυνεσταλμένον τε ἅμα τὸ σῶμα εἴη καὶ εὔογκον. λουτροῖσιν ὀλίγοισιν, πλείοσι δὲ δριμέων καὶ ἁλμυρῶν εἴργεσθαι. ἐμέτοισι χρῆσθαι πρὸ τῶν ἡμερέων ὧν μεμαθήκει τὰ ἐπιμήνια γίνεσθαι. καὶ αὖθις λιμοκτονέεσθαι. καὶ τὰ ἄλλα ἐπιτελεῖν, ἅσσα εἴρηται. αὕτη μὲν θεραπείη ἀμφὶ τῶνδε. ὅσῃσι δὲ ὅταν ξυγγένωνται αὐτίκα διαρρέει τὰ ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς, ταύτῃσι τὸ στόμα τῶν ὑστερέων πρόφασις. θεραπεύειν δὲ δεῖ οὕτως. ἢν μὲν σφόδρα μεμυκὸς ἦ, διαστομῶσαι τοῖσι δᾳδίοισι, καὶ τοῖσι μολιβδίοισι. πυρίην δὲ μαλθακὴν πυριῆν, τῇ ἐκ τοῦ μαράθου. καὶ καθαίρειν προσθέτοισιν οἷα λεπτυνέει τὰς ὑστέρας, καὶ ἐς ἰθὺ καθίστησι. μετὰ δὲ τὰς καθάρσιας τε καὶ πυρίας κλύζειν τοῖσδε ἅσσα ἐναντία τῇ προφάσει. ὅσῃσι δὲ τὸ στόμα ἀπεστραμμένον ἐστὶ καὶ προσπεπτωκὸς πρὸς τὸ ἰσχίον. γίνεται γὰρ καὶ τοιαῦτα διακωλύοντα τὴν ὑστέρην τὴν γονὴν προσδέχεσθαι. ὅταν οὖν τι τοιοῦτον ξυμβῇ, πυριῆν χρὴ, τῇσιν εὐώδεσι πυρίῃσι. μετὰ δὲ τὴν πυρίην παραψαμένην τῷ δακτύλῳ ἀποσπᾶν τοῦ ἰσχίου. ὅταν δὲ ἀποσπάσῃ, ἐξορθοῦν τοῖσι δᾳδίοισι, καὶ τῷ μολιβδίῳ κατὰ τὸν ἔμπροσθεν λόγον. ὅταν δὲ ἐξορθωμέναι τε, καὶ ἀνεστομωμέναι γένωνται, προσθέτοισι μαλακοῖσι καθαίρειν, καὶ τὰ ἄλλα ποιέειν, κατὰ τὸν ὑφηγημένον λόγον. ὅταν ἀνεστομωμέναι μᾶλλον τοῦ δέοντος αἱ ὑστέραι ἔωσι, καθάρσιος δέονται. μετὰ δὲ

neo autem abstineat, aut si quando lotione opus fuerit, pauca eaq; non admodum calida vtatur. caput tamen ne madefaciat. In cibo panibus vtatur, & maza, si volet, ex carnibus, palumbo & similibus, marinis, quę aluum sistunt. Inhibendus autem olerum omnium vsus. Vino vtatur nigro, & carnibus assis potiùs quàm elixis, tum cicuribus, tum ferinis. Atq; ista quidem si cōceperit ad hunc modum facienda sunt. Si verò non conceperit, sed postero aut tertio die quæ viri sunt nimio humore diffluentia foras prodeant, vteros humidiores esse constat, quos priùs exposito modo curare oportet, dum sicciores euadant. Cùm verò sicci esse videbuntur, hac arte curandi. Optimum est emolliēs medicamentum, posteriore & anteriore parte adhibitum, donec ad pristinā naturam redeant. Tum rursus virum adeat, cùm non ampliùs multi, sed pauci & benè colorati menses feruntur, & impetu quodam in venerem excitatur. Quinetiam aliis diebus complexu viri frui licet, si vteri bene habeant. Vbi autē prædictis diebus viri complexum experta fuerit, si commodè apparati vteri fuerint, & decem aut duodecim diebus genituram continuerint, tum ne virum adeat. At si non conceperit, vteri autem bene valeant, id enim plerisque contingit, cùm imbecilli vteri ex affectione aliqua alimenti penuria laborant, aut propter frequens medicamentum, aut fotum, non priùs genituram ferre queunt, quàm in consuetudinem venerint, aut robur acquisierint. Quod quibusdā hoc modo cognoscitur. Cū mulieri genitura exciderit, quod fit postero die, aut tertio, aut etiā tardiùs, crassa & velut mucus coacta exeunt, nisi vitium aliquod subsit, aut propter alium vteri morbum genitura dimittatur. Cùm igitur talia visa fuerint, vteros quidē curare non satis est, sed reliqui corporis cura habenda est, quò ei laudabilis huiusmodi habitus comparetur, hoc corpus sit compactum & iusta mole præditum. Balneis paucis, sed multis & leuibus laboribus vtatur, ab acribus & salsis arceatur. Vomitionibus vtatur ante dies quibus menses fieri consueuerunt, & rursus omnimodam abstinentiam adhibeat, ac reliqua quæ commemorata sunt perficiat. Ea quidem his curatio cōuenit. At quibus statim a viri complexu effluunt quæ à viro immissa sunt, his vterorum osculum in causa est. Cui ad hunc modum curatio adhiberi debet. Si quidem admodum conniueat, fistulis tædaceis aut plumbeis aperiendum, mollis quoq; fotus ex fœniculo admouendus. Per subdititia etiam medicamenta purgandum, quæ vteros attenuent, & directos constituant. Post purgationes autem & fotus infundēda quæ causam oppugnent. Quibus verò os detortum in coxendicem prolapsum est (eiusmodi enim quædam cōtingunt quæ vterum impediunt quo minus genituram suscipiat) cùm igitur tale quippiam contigerit, fotus ex odoratis admouendus. Post fotum autem immisso digito leniter contrectata muliere à coxa auellēdum. Quod cùm abductum fuerit tædaceis & plumbeis fistulis, iuxta prædictam rationem dirigendum. Cùm autem directi & aperti fuerint vteri, per emollientia subditia medicamenta repurgandi, reliquaque iuxta præscriptum modum facienda. Cùm vteri plus æquo aperti fuerint, purgatione indigent. Post purga-

tiones autem operæpretium est collutiones & suffitus ex aromatis adhibere. Si verò propiùs accesserint quã conueniat, vomitionibus & suffitibus ex rebus graueolentibus indigent, quoad in suum locum redeant. Præscripta quoque victus ratione vtendum. At si osculum præpingue sit & crassum, eamque ob causam non cõcipit, sinapi coctum ieiuna edat, & vinum merum superbibat. Nitrum etiam rubrum in subdititio medicamento apponat, cum cumino & resina. Præstiterit autem nitrum vino diluere, vnà cum resina, cumino, & vnguento albo. Aut cornu cerui vstum, & hordeaceæ farinæ crudæ duplum cũ vino admisceto. Quòd si his non leuetur, porris decoctis insideat, aut fagum contritam in subdititio apponat, & allia recẽtia comedat, & aqua mulsa superbibita vomat. Quibus autem genitura in vtero immoratur, ibiq; putrescit, & molestiam excitat, atriplicis agrestis semen, vel succum cum melle delingendum dato. Cùm verò grauis odoris fuerint, non concipit. Portulacam igitur cum anserino adipe permisceto, & in subditio apponito. At quibus quæ à viro immissa sunt, sexto vel septimo die putrefacta effluunt, his ab vtrisque contingere est vero simile. Si humor biliosus & salsuginosus affluat, ad hunc modum curationem, per veratrum aut scammonium, aut peplium adhibere oportet. Hæc enim tum sursum, tum deorsum pituitam bilemq; purgant, flatusq; deducũt. Antè purgationes tamen fotibus ex odoratis vtendum, & post fotus per subditia purgato, eodem quo in superioribus modo. At post subditia & purgationes emollientibus vtitor, & in subditio mercurialem, artemisiam herbam, & anemonem, veratrumq; album aut nigrum apponito. Atque hæc quidem per medicamẽta curatio his hoc modo conuenit. Victus verò rationẽ habita totius corporis muliebris ratione, ad id accommodato, siue illa siccior, siue carnosior videatur. Quæ quidem si aridior fuerit, pluribus balneis, opsoniis omnibus elixis, tum marinis, tum carnibus, vino etiam aquoso, oleribus coctis, & pinguibus quibusq; ac dulcibus vtatur. Hæc enim ferè humiditatem tum reliquo corpori, tũ vteris conciliãt. Sin verò humidior fuerit, sic affecti vteri horum nullo indigent, sed contrà, neq; hæc attrectare, neque recenter lauari, neq; suffitum adhibere oportet, cùm hæc quidem periculum creare soleant. Et si humidiores quàm eorum naturæ conueniat extiterint, siccare sanè & suffitum admouere oportebit. Quòd si biliosa ad eos confluant, medicamentum quod bilem purget exhibendum. Sin autem salsuginosa, lac asininum, & vinum, aliaque præsidia. Oportet autem consideratis morborum viribus, & explicatis vt decet causis, ex quibus morbi oriuntur, ad reliqua hac via procedere, & eorum quæ sunt in locis curationem instituere. Et quæ quidem osculorum nimis patẽtium causa à conceptu prohibentur, in his oscula rectè apparare oportet, vt probè sint explicata. Cùm verò nimia humiditatis copia prohibuerit, in hanc intentum esse oportet, vt ne impediat, mulierum rebus omnibus diligenter expensis, siue quid ex toto corpore agitari videatur, siue ex ipsis vteris, siue ab vtrisque. Vteris autem ea cura adhibenda, vt neque humidi sint, neque admodum exarescant. Sed Sicciores quidem, eò copiosiorem succum bonum habent quò aridiores existũt,

τὰς καθάρσιας, κλυσμῶν ἀξιοῦν καὶ θυμιαμάτων. ἢν δὲ ἐγγυτέρω ἔωσι τοῦ δέοντος, ἐμέτων δέονται αἱ ὑστέραι, καὶ πυριῆς δυσώδεος, μέχρις ὅπου ἐς χώρην ἔλθωσι. τῇ διαίτῃ δὲ τῇ ὑφηγημένῃ χρῆσθαι. ἢν δὲ τὸ στόμα πιμελῶδες ᾖ καὶ παχὺ, καὶ διὰ τοῦτο μὴ κυΐσκηται, νάπυ ἑφθὸν ἐσθίειν νῆστιν, καὶ ἄκρητον ἐπιπίνειν. προσθετὸν δὲ νίτρον ἐρυθρὸν, καὶ κύμινον, καὶ ῥητίνην. ἄριστον δὲ [92] οἴνῳ νίτρον ξυμμίσγειν καὶ ῥητίνῃ, ἅμα καὶ κυμίνῳ, καὶ μύρῳ λευκῷ. ἢ ἐλάφου κέρας καῦσαι καὶ μῖξαι [93] ὠμήλυσιν διπλῆν ἐν οἴνῳ. ἢν δὲ μὴ ῥαΐζῃ, πράσα ἑ-
10 ψεῖν, καὶ ἀμφικαθίζεσθαι. ἢ φηγὸν τρίψασα προστιθέσθω. σκόροδά τε τρώγειν νεαρὰ, καὶ μελίκρητον ἐπιπίνουσα, ἐμεέτω. ὁκόσῃσι δὲ ἐμμένει, καὶ ἐνσήπεται, καὶ ὄχλον ποιέει, ἀνδραφάξιος ἀγρίης καρπὸν, ἢ χυλὸν ξὺν μέλιτι, ἢ ξὺν κυμίνῳ ἐλλικτὸν διδόναι. ὅταν δὲ δυσώδεα εἴη, οὐ κυΐσκεται. ἀνδράχνην οὖν, καὶ χηνὸς ἔλαιον μίσγειν καὶ προστιθέναι. ὁκόσῃσι δὲ ἑκταῖα καὶ ἑβδομαῖα τὰ ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς κατασηπόμενα χωρέει, ταύτῃσιν εἰκὸς γίνεσθαι παρ' ἀμφοῖν. ἢν ἐπιῤῥοὴ χολῆς καὶ ἅλμης, θεραπεύειν χρὴ ὧδε. ἐλλεβόρῳ ἢ σκαμμωνίῃ καὶ πεπλίῳ. καθαίρουσι γὰρ ταῦτα ἄνω τε, καὶ κάτω
20 φλέγμα, καὶ χολὴν, καὶ φύσας ἄγει. πρὸ δὲ τῶν καθαρσίων τῇσι πυρίῃσι χρῆσθαι ἐκ τῶν θυμιημάτων. ὅταν δὲ πυριήσῃς, καθαίρειν προσθέτοισι, τὸν αὐτὸν τρόπον ὡς ἐν τοῖσι πρόσθεν. καὶ μετὰ τὰς προσθέσιας καὶ καθάρσιας, τοῖσι μαλθακτηρίοισι χρέεσθαι. καὶ τὸ ἐκ τῆς λινοζώστιος πρόσθετον, καὶ ἀρτεμισίης ποίης, καὶ ἀνεμώνης, καὶ ἐλλεβόρου λευκοῦ ἢ μέλανος. τὰ μὲν τῶν φαρμάκων ταύτῃσιν, ὧδε χρή. τὴν δὲ δίαιταν ἀποσκεπτόμενον τῆς ἀνθρώπου, ἐς τὸ ὅλον σῶμα ποιέειν, ἤν τε αὐχμηροτέρη δοκέῃ εἶναι, ἤν τε σαρκωδεστέρη. κἢν μὲν αὐχμηροτέρη, λουτροῖσι πλείοσι, καὶ ἑφθοῖσι πᾶ-
30 σι τοῖς ὄψοισιν, εἴτε θαλασσίοισιν, εἴτε κρέασιν. οἴνῳ δὲ ὑδαρεῖ. λαχάνοισί τε ἑφθοῖσι καὶ λιπαροῖσι πᾶσι καὶ γλυκέσι. ταῦτα γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πουλὺ ποιέει ὑγρηδόνα εἶναι, καὶ ἐν τῷ ἄλλῳ σώματι, καὶ ἐν τῇσιν ὑστέρῃσιν. ἢν δὲ ὑγροτέρη ᾖ, δέονται αἱ τοιαῦται ὑστέραι τούτων οὐδὲν, ἀλλὰ τἀναντία. οὐ χρὴ ψαύεσθαι, οὐδὲ κλύζεσθαι νεοχμῶς, οὐδὲ θυμιῆσθαι. πρὸς γὰρ τὸ κινδυνευόμενον φιλέει ἰέναι. καὶ ἢν ὑπερυγρανθῶσι μᾶλλον τῆς φύσιος, χρὴ δὴ ξηραίνειν καὶ θυμιῆν. ἢν δὲ χολώδεα ἴῃ ἐπὶ σφέας, ὅ, τι χολὴν καθαίρει, διδόναι. ἢν δὲ ἁλμυρώδεα, γάλα ὄνειον, καὶ οἶνον, καὶ τὰ
40 ἄλλα ἀλεξιτήρια. χρὴ δὲ σκεψάμενον τῶν νοσημάτων τὰς δυνάμιας, καὶ ὑφηγεύμενον τὰς προφάσιας ὡς χρὴ ἐξ ὧν αἱ νοῦσοι γίνονται, ἐπὶ τὰ ἄλλα ἰέναι ὧδε, καὶ τὰ ἀμφὶ τὰ χωρία ἰῆσθαι. ὅσαι μὲν διὰ τῶν στομάτων προφανέων τὴν αἰτίην κωλύονται μὴ ἴσχειν ἐν γαστρὶ, τούτων εὐτρεπίζειν τὰ στόματα, [94] ὡς εὐκρινέα ᾖ. ὁκόταν δὲ ἡ ὑγρηδὼν εἴργῃ ταύτην ἔσσεσθαι ὡς μὴ διακωλύῃ, σκεπτόμενον τὰ ὅλα τὰ πρήγματα τῶν γυναικῶν, ἤν τε ἐξ ἅπαντος τοῦ σώματος δοκέῃ τι κινέεσθαι, ἤν τε ἀπ' αὐτέων τῶν ὑστερέων, ἤν τε ἀπ' ἀμφῶ. τὰς δὲ ὑστέρας ὧδε μελεδαί-
50 νειν, ὅκως μήτε ὑγραὶ ἔωσι, μήτε λίην αὖαι οὖσαι. ἀλλὰ τὰς μὲν ξηροτέρας εὐχύλως ὅσῳ καὶ αὐχμηρότεραι εἰσι

τοιαῦ-

διότι ἰκμάδι, ὡς πιδηέαι μᾶλλον ἔσονται, ἢ ἰσχνηέαι. τὰς δ' ἐξυγρασμένας καὶ διαβρόχους, ξηραίνειν ὑπὸ πολλὰ ὅπως μὴ ἐν ἰκμοῖς εἴη, καὶ μὴ λίην ἀνεξηραίνηται. αἱ γὰρ ὑπερβολαὶ τουτέων πάνυ φυλακτέαι. λαμβάνειν δ' ἐν γαστρὶ, οὔτε τὴν ὑγρόδεα ἔχουσαν, ἀτὰρ οὐδὲ τὴν αὐαινομένην, ἢν μὴ ἡ ἐν τῇ ἀρχαίῃ φύσει τουτέων τι. ἰέναι δὲ χρὴ παρὰ τὸν ἄνδρα [96] ὅταν ᾖ ὑπὸ θεραπείης ἔχῃ, ληγόντων ἢ ἀρχομένων τῶν ἐπιμηνίων. ἄριστον δὲ καὶ ἐπὴν παύσηται. μάλιστα δ' ἐν ταύτῃσι τῇσιν ἡμέρῃσι πειρηθῆναι, ἢν δύνηται κυΐσκεσθαι. αὗται γὰρ κυριώταται. ἢν δὲ μὴ αὐτίκα ξυλλάβῃ, τὰ δ' ἄλλα δὲ καλῶς ἔχῃ, οὐδὲν τὸ κωλύον ἐν τῇσιν ἄλλῃσι τῶν ἡμερέων ξυνιέναι ἀνδρί. προθυμίην γὰρ σφίσι ποιέει ἡ μελέτη, καὶ ἀναχαλᾶται τὰ φλέβια. καὶ ἢν τὰ ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἀπιόντα ὁμορροθῇ κατ' ἴξιν τῷ ἀπὸ τῆς γυναικὸς, τάχιόν περ ἂν κυήσει. καὶ γὰρ τόδε αἴτιόν ἐστιν, ᾗσιν ἤν τε αὐτίκα, ἤν τε ἐν ὑστέρῳ χρόνῳ ἀπίῃ. ταῦτα μὲν ἀμφὶ τούτων λέλεκται. ἢν δ' ὑγρότερον ᾖ τὸ στόμα τῶν ὑστερέων, οὐ δύναται εἰρύσαι τὸν γόνον. προσθέτοισι δὲ χρέεσθαι δριμέσι. δηχθεὶς γὰρ καὶ φλεγμήνας ὁ στόμαχος στερρός ἐστιν ὅτε γίνεται. [97] κατὰ δέ τι ἠδέλφισται. [98] καὶ ἢν σκιρωθῶσιν, ἄριστον τὰ δριμέα προστιθέναι [99] ἃ δήξονται. τὰ γὰρ λεπτὰ καὶ πυρώδεα ἐόντα, τὸν σκῖρον διαχέει. ἢν δὲ λαπαχθῇ ὁ σκῖρος, μαλθακοῖσιν ἰῆσθαι, καὶ ὅ,τι μὴ δήξῃ. [100] ἢν δὲ διὰ πολλοῦ μὴ κυΐσκηται τῶν καταμηνίων μὴ φαινομένων, ὅταν ἡ τριταίη, ἢ τεταρταίη, στυπτηρίην λείην τρίψας, διεὶς μύρῳ, εἰρίῳ ἀναποσπογγίζων προστιθέτω, καὶ ἐχέτω ἡμέρας τρεῖς. τῇ δὲ τετάρτῃ, χολὴν βοὸς αὔην ἐν ἐλαίῳ ἀναζέσας, καὶ ἄχνην ἀναδεύσας, προσθέσθω, καὶ ἐχέτω ἐπὶ ἡμέρας τρεῖς. τῇ δ' ὑστεραίῃ ἐξελέσθω, καὶ τῷ ἀνδρὶ ξυνίτω. [101] ἢν γονὴν μὴ δέχηται ἡ γυνὴ τῶν γυναικείων κατὰ φύσιν ἐρχομένων, ἡ μήνιγξ ἐπὶ πρόσθεν ἐστί. γίνεται δὲ καὶ διὰ ἄλλων. [102] γνώσῃ δὲ τῷ δακτύλῳ ἅψει τοῦ προβλήματος. πρόσθετα δὲ ποιῆσαι, ῥητίνην, καὶ ἄνθος χαλκοῦ, [103] ἐν μέλιτι εἰς ὀθόνιον ἀρδαλώσας, πρόσθες, ῥάμμα ἐκδήσας ἐκ τοῦ ἄκρου ὡς ἐσωτάτω. ὅταν δὲ ἐξελκύσῃς τὴν μυρσίνην ἐν οἴνῳ ἀφεψῶν, τῷ οἴνῳ χλιαρῷ διανιζέσθω. [104] προσελεῖν δὲ τὸν χιτῶνα ἄμεινον. εἰσὶ δὲ γυναῖκες αἵ τινες λαμβάνουσι μὲν ῥηϊδίως ἐν γαστρὶ, ἐξενεγκεῖν δ' οὐ δύνανται, ἀλλὰ σφέων τὰ παιδία διαφθείρονται ἅμα τῷ τρίτῳ μηνὶ, ἢ τῷ τετάρτῳ, οὐδεμιῆς αἰτίης ἐπιγινομένης. οὐδὲ βορῆς ἀνεπιτηδείου. [105] καὶ τοῦτό ἐστιν αἴτιον τὸ εἰρημένον. καὶ μάλιστα ἐπὴν παραμινυθέωσι τῆς αὐξήσεως τῷ ἐμβρύῳ αἱ μῆτραι, ἢ ἡ κοιλίη σφίσι ταράσσεται, ἀσθένεια καὶ πυρετὸς σφοδρὸς καὶ ἀσιτίη ἐμπίπτει τῷ χρόνῳ τούτῳ, ᾧ ἂν τὰ παιδία φθείρωσιν. ἔστι δὲ καὶ τόδε αἴτιον. ἢν αἱ μῆτραι ἔωσι λεῖαι, ἢ φύσει, ἢ ἑλκέων ἐν αὐτῇσιν ἐγγινομένων. ἢν γὰρ λεῖαι ἔωσιν, ἔστιν ὅτε περιεχόντες αὐτοὺς ὑμένες ἧσσον ἢ ὡς διεχόμενοί εἰσιν, [106] ἢ τῶν μητρέων ἀλέων ἐουσέων. εἰδείη δ' ἄν τις τούτων ἕκαστα, εἰ ἐρωτῴη ἀτρεκέως ταῦτα. [107] περὶ δὲ τῆς λειότητος εἰ ἑτέρη γυνὴ ψαύσειεν τῶν μητρέων κενεῶν ἐουσέων, [108] οὐ γὰρ ἁρμόδιον, δῆλον γίνεται. ἢν δ' ἴωσι τὰ καταμήνια ταύτῃσιν, ἀθρόα ἔρχεται, ἔστιν αὐτέων ᾗσι γίνεται, ὥστε ἐκφέρειν τὰ ἔμβρυα. μελεδαινομένῃ δ' ἐλπίδες ἔνεισι τόκου. ἀμφὶ δὲ τῶνδε, ὧδε ἔχει.

vt per eiusmodi humorem pingues potius quàm macilenti euadant. Humore verò nimis redundantes & madidi, eatenus siccādi, vt aliquis humor relinquatur quo perfundātur, neq; nimis resiccentur cùm nimirū nimia horum exuperantia valdè vitanda sit. Concipiendi autem facultatem habet ea quæ neq; humiditate redūdat, neq; etiam exarescit, nisi horum aliquid ex prisca natura insit. Ad virum autem eam accedere oportet, curatione recepta, desinētibus aut incipientibus mensibus, præstiterit tamen etiam vbi desierint. Atq; his potissimùm diebus faciendum est periculum an concipere possit, cùm sint ij maximè opportuni. Quòd si non statim concipiat, cætera bellè habeant, nihil vetat quominus aliis etiam diebus cum viro congrediatur. Hæc enim exercitatio propensiores quodammodo ad id eas facit, venulæq; laxiores fiunt. Ac si quæ à viro prodeunt vnà cum eo quod à muliere emittitur rectà concurrerint, citiùs concipit. Hęc enim ea causa est, quibus vel statim, vel longo post tempore genitura effluit. Ac de iis quidē hæc dicta sint. Si verò humidius vterorum os fuerit, attrahere genitura non possunt. Subter autē appositis acribus vtēdum. Compunctus enim & incēsus stomachus, interdum firmus redditur, quadam verò ex parte cū eo cognationem habet. Quòd si in callū obduruerint, præstiterit acria in subdititio apponere. Mordēt enim quæ tenuia sunt & ignea, & callum liquant. At si callus emollitus fuerit, emolliētibus curato, quæ minimè mordeāt. Quòd si ex longo interuallo non concipiat, non apparētibus mensibus, tertio aut quarto die alumen tenuiter tritū, vnguento dilutum, vellere exceptū subdito, quod per triduum contineat. Quarto verò die fel bubulum aridum, oleo feruefactum, eoq; tenuem lanuginem imbutam in subdititio apponito, quod etiam triduo contineat, quo postridie exempto, cum viro cōgrediatur. Si mulier genituram non recipiat, mensibus secūdum naturam euntibus, membrana prætenditur, quod etiam ex aliis causis contingit. Id autem cognosces, cum digito quod obtenditur cōtigeris. Subditītium medicamentum cōfectum ex resina & æris flore cū melle, eoq; linteolum infectum, quàm maximè intro apponito, eius extremo filo alligato. Quod cùm eduxeris, tepido vino in quo myrtus decocta sit mulier abluatur. Præstiterit autem membranā vndiquaq; abscindere. At verò nonnullæ mulieres facilè cōcipiunt, fœtus tamen perferre nequeunt, sed statim sub tertium aut quartum mensem perdūtur, nulla causa, neq; cibo minimè idoneo accedente. Eiusq; rei prædicta causa est, idq; maximè vbi vteri incrementum fœtui subduxerunt, aut ipsis aluus vehementer conturbatur. Eoq; tempore quo fœtus perdūt, imbecillitas, febris vehemens, cibiq; fastidium accedit. Ad id hæc quoq; causa accedit, si vteri aut à natura, aut ex vlceribus in his subortis lubrici fuerint. Si nanque vteri læuore correpti fuerint, interdum fœtum continentes membranę minùs quàm conueniat adhærescunt, condensatis nimirum vteris. Quæ singula is agnoscat, qui in hæc sedulò inquirat. De læuore autem constabit, si mulier alia (neque enim aliàs deceat) vteros dum vacui sunt contrectarit. Quòd si iis menses eunt, confertim feruntur. Quibusdam etiam contingit vt fœtus maturos ferant. Diligens verò adhibita cura, sperabilem partionem facit. Ac de his sic quidem se res habet.

Si mulierem, quæ antea non poterat, puerperam fieri voles, menses spectādi, an pituitosi sint, an verò biliosi. Inde autem nosces. Arena tenui & sicca dum menses feruntur supposita, in sole sanguinis aliquid infundito, & siccari permittito. Quòd si quidem biliosa fuerit, siccatus in arena sanguis pallidus erit; si verò pituitosa, ad instar muci. Horum quodcunque fuerit, ventrē purgato, siue sursum opus erit, siue deorsum, postea vteros purgato. Si verò voles vt concipiat, hederæ grana septem, aut foliorum succum singulis mēsibus desinentibus menstruis, ex vino veteri potui exhibeto. Ex malicorio etiam in vino odorato meraco cocto glandem efformatam, ad meridiem vsq; subdito, aut alumen Ægyptium tenuiter tritum in vellere ligatum supponito. Quo deinde simul vt sol occiderit detracto, vino odorato eluatur. Hæc autē cessantibus mensibus facienda. Sed & hæc sic se res habet. Vbi repurgatæ mulieres fuerint, tum potissimùm concipiunt, viri cōgressu potitæ, & genitura robur acquirit si tempestiuè liberis operam dederint, virique semen facilè commiscetur, & si temperationem acceperit, cum eo germanam init societatem. Tunc enim maximè vterorum os apertum est, & distētio quædam etiam post purgationes manet, venæq; genituram attrahunt. At contrà priùs tum os vterorum conniuet, tum sanguinis copia magis refertæ venæ, genituram non æquè trahunt. Quòd si genitura continuo cursu defluat, neque mulier viri complexum appetit, neque eo potita concipit, lumborum & coxendicum dolore vexatur, eamq; febris lenta detinet, viriumq; debilitas & animi deliquium accedit, interdumq; vteri sua sede non manent. Si igitur præ copia effluat, eam missam facere optimum. Si verò vterus laxetur, in victus ratione alica vtatur, carne suilla, aut palumbo, aut vino nigro. Potionibus autem his quæ aduersus muliebre profluuium paulò post describentur. Nunc verò de prægnantium morbis dicendum. Mea sententia, si mulieri fœtum duorum aut trium mensium, aut grādiorem vtero gerenti, menses confestim singulis mensibus prodeant, ea vt tum extenuetur, tum debilis reddatur necesse est. Interdum etiā quandiu menses prodeunt, febris corripit, cumq; fluunt, & vbi effluxerint ex virore pallescit, quantumuis parcè fluant. His vteri plus æquo dehiscunt. Vbi enim mulier vterum gerit, sensim à toto corpore sanguis in vteros defertur, & velut in orbem id quod in vteris est circumsistēs, ipsum auget. Si autem vteri plus æquo dehiscant, sanguinem singulis mensibus, sicut prodire consueuit, effluere sinunt, & quod in vteris continetur tenue & debile euadit. Verùm si diligens cura adhibeatur, tum mulier, tum fœtus meliùs habet. Si verò nulla adhibeatur, fœtus corrumpitur. Quinetiam ipsa in periculum venit ne diuturno morbo teneatur, si ei longior quàm conueniat purgatio prodeat. Sed & post corruptionem periculum etiam imminet, vteris nimirum magis apertis. Si verò mulieri vtero gerenti caput pituita redundarit, pituita acris in ventrem fertur, & ex capite in ventrem cum impetu decidit,

[109] Ἢν γυναῖκα μὴ δυναμένην τεκέειν ἐθέλῃς γενέσθαι, χρὴ τοῖσιν ἐπιμηνίοισι σκέψασθαι, ἤν τε φλεγματώδεα, ἤν τε χολώδεα ᾖ. γνώσῃ δὲ τῷδε. ψάμμον ὑποβάλλων λεπτὴν καὶ ξηρὴν, ὅταν οἱ τὰ ἐπιμήνια γίνηται, ἐν τῷ ἡλίῳ ἐπιχέαι τοῦ αἵματος, [110] καὶ ἐᾶν ξηρανθῆναι. καὶ ἢν μὲν χολώδης ᾖ, ἐν τῇ ψάμμῳ ξηραινόμενον τὸ αἷμα χλωρὸν ἔσται. ἢν δὲ φλεγματώδης ᾖ, οἷον μύξαι. τούτων ὁκότερον ἂν ᾖ, καθῆραι τὴν κοιλίην, ἤν τε ἄνω δέῃ, ἤν τε κάτω. ἔπειτα τὰς ὑστέρας καθαίρειν. ἢν δὲ θέλῃς ξυλλαβεῖν, τοῦ κισσοῦ ἑπτὰ κόκκους, [111] ἢ τῶν φύλλων κατὰ μῆνα πίνειν, ἐν οἴνῳ παλαιῷ παυομένων τῶν ἐπιμηνίων, [112] ἑψήσας καὶ σίδιον ἐν οἴνῳ εὐώδει ἀκρήτῳ. καὶ βάλανον ἐκ τούτου ποιήσας, προσθεῖναι ἔς τε μεσημβρίην, ἢ στυπτηρίην αἰγυπτίην τρίψας λείην ἐς εἴριον ἐνδήσας προστίθεσθαι. ἦμος δὲ ἥλιος δύῃ, εἶτα ἀφελκομένη, διαχνιζέσθω οἴνῳ εὐώδει. ποιέειν δὲ ταῦτα, παυομένων ἐπιμηνίων. ἔχει δὲ καὶ τόδε, οὕτως. Ἐπὴν ἀποκαθαρθῶσιν αἱ γυναῖκες, μάλιστα ἐν γαστρὶ λαμβάνουσιν, [113] ἱμερωθεῖσαι, καὶ ὁ γόνος σφίσι ῥώννυται, ἢν μισγέωσιν ὅτε χρὴ, καὶ ὁ τοῦ ἀνδρὸς ῥηϊδίως μίσγεται. [114] καὶ ἢν ἐπικρατήσῃ τῷδε ἠδελφισται. τότε γὰρ μάλιστα τὸ στόμα τῶν μητρέων κέχηνε, [115] καὶ τέταμος ἐστὶ καὶ μετὰ τὰς καθάρσιας, καὶ αἱ φλέβες τὴν γονὴν σπῶσιν. ἐν δὲ τῷ πρὶν χρόνῳ, τό, τε στόμα τῶν μητρέων μέμυκε. καὶ μᾶλλον αἱ φλέβες πλέαι αἵματος ἐοῦσαι, οὐχ ὁμοίως σπῶσι τὴν γονήν. [116] ἢν δὲ γόνος ἀπορρέῃ διίπετης, καὶ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρὶ οὐ ξυμμίσγεσθαι φιλέει, καὶ ξυνεοῦσα οὐ κυΐσκεται, [117] καὶ ἢν ὀσφὺς καὶ τὰ ἰσχία πόνους παρέχωσι, καὶ μὴ πῦρ ἔχῃ βληχρὸν, καὶ ἀδυναμίη καὶ ἀψυχίη ἐπιγίνηται, καὶ ἔστιν ὅτε αἱ ὑστέραι ἐν τῇ σφέων αὐτέων μὴ εἰσὶν ἕδρῃ. ἢν μὲν οὖν ὑπὸ πλησμονῆς ἴῃ, ἐᾶν ἄριστον. ἢν δὲ ὑστέρη χαλάσῃ, δίαιτα χόνδρος, κρέας ὕειον, ἢ φάσσης, ἢ οἶνος μέλας. ποτήματα δὲ ὅσα πρὸς ῥόον γεγράψεται. Νῦν δὲ ἐρέω ἀμφὶ νουσημάτων τῶν ἐν γαστρὶ ἐχουσέων. Φημὶ τῇ γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ δίμηνον ἢ τρίμηνον καὶ περαιτέρω, [118] ἢν τὰ ἐπιμήνια διαχωρέῃ αὐτίκα κατὰ μῆνα ἕκαστον, ἀνάγκη λεπτήν τέ μιν γενέσθαι, καὶ ἀσθενέα. ἔστι δὲ ὅτε καὶ πῦρ ἐπιλαμβάνει τὰς ἡμέρας ἕως ἂν χωρέῃ τὰ ἐπιμήνια. καὶ ἐπὴν χωρέῃ, καὶ μετὰ τὴν χώρησιν χλωρὴ γίνεται, καὶ χωρέῃ δὲ ὀλίγα. ταύτῃσι κεχήνασιν αἱ μῆτραι μᾶλλον τοῦ καιροῦ, [119] παραμεθίασι τε τῆς αὔξης τοῦ ἐμβρύου. κατέρχεται γὰρ ἐπὴν ἐν γαστρὶ ἔχῃ ἡ γυνὴ ἀπὸ παντὸς τοῦ σώματος αἷμα ἐπὶ τὰς μήτρας κατ' ὀλίγον, καὶ περιϊστάμενον κύκλῳ περὶ τὸ ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἐὸν, αὔξει κεῖνο. ἢν δὲ χάνωσιν αἱ μῆτραι μᾶλλον τοῦ καιροῦ παραμεθίασι τοῦ αἵματος κατὰ μῆνα, ὥσπερ εἴωθε χωρέειν. καὶ τὸ ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἐὸν λεπτόν τε καὶ ἀσθενὲς γίνεται. [120] μελεδαινομένης δὲ τῆς γυναικὸς, ἄμεινον τό, τε ἔμβρυον καὶ αὐτὴ ἡ γυνή. ἢν δὲ μὴ μελεδαίνηται, φθείρεται τὸ ἔμβρυον. κινδυνεύει δὲ καὶ αὐτὴ, τὸ νούσημα χρόνιον ἔχειν, ἤν οἱ ἡ κάθαρσις πλέον τοῦ δέοντος χωρέῃ. μετὰ τὴν διαφθορὴν οἷα τῶν μητρέων μᾶλλον ἐστομωμένων, καὶ κίνδυνος ἔσται. Ἢν δὲ γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ ἡ κεφαλὴ φλεγματώδης ᾖ, [121] καταβαίνει τὸ φλέγμα δριμὺ ἐς τὴν κοιλίην, [122] καὶ καταρρήσσει ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τὴν κοιλίην,

καὶ πῦρ

καὶ πῦρ ἐπιλαμβάνει αὐτὴν βληχρόν,[123] καὶ παλμοὶ ἔστιν ᾗσιν ἀσθενέες ὑπεκλυόμενοι, ἐπὴν ἀναδιδόντες ὀξέες. ἢν δὲ καὶ ἀσιτίη ἔχῃ καὶ ἀδυναμίη, κίνδυνος ἐν τάχει φθαρῆναι τὸ ἔμβρυον. καὶ αὐτὴ[124] ἐν κινδύνῳ ἔσται ἀπενιωθῆναι, ἢν μὴ μελεδαίνηται. ἐπὴν δὲ ἀποφύγῃ ἅτε τῆς κοιλίης ὑγρῆς ἐούσης αὐτίκα δεῖ καταλαμβάνειν. πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι εἰσὶ κίνδυνοι, ἐν οἷσι τὰ ἔμβρυα φθείρονται. καὶ γὰρ ἢν ἡ γυνὴ ἐν γαστρὶ ἔχουσα νοσήσῃ, καὶ ἀσθενήσῃ,[125] καὶ ἄχθος βιήσηται, ἢ πληγῇ, ἢ πηδήσῃ, ἢ ἀσιτήσῃ, ἢ λειποθυμίη ἔχηται, ἢ πλέονα ἢ ὀλίγην τροφὴν λαμβάνῃ, ἢ δειδίσσηται,[126] καὶ πτύρηται, ἢ κεκράγῃ, ἢ ἀκρατήσῃ. καὶ γὰρ καὶ τροφὴ αἰτίη φθορῆς, καὶ πόμα πουλύ. καὶ αὐταὶ δὲ μῆτραι ἔχουσι φύσιας ᾗσιν ἐξαμβλίσκονται, οὖσαι πνευματώδεες, πυκναί, μεγάλαι, μικραί, καὶ ἄλλα ὅσα ἔοικεν. Ἢν γυνὴ ἐν γαστρὶ ἔχουσα, τὴν κοιλίην, ἢ τὴν ὀσφὺν πονέῃ, ὀρρωδέειν χρὴ τὸ ἔμβρυον ἀμβλώσῃ ῥαγέντων τῶν ὑμένων, οἳ αὐτὸ περιέχουσιν. εἰσὶ δὲ αἳ διαφθείρουσι τὰ ἔμβρυα, ἢν δριμύ τι ἢ πικρὸν φάγωσι παρὰ τὸ ἔθος ἢ πίωσι, νηπίου τοῦ παιδίου εἴσω ἐόντος. ἢν γὰρ τῷ παιδίῳ παρὰ τὸ ἔθος τι γένηται,[127] καὶ ἢν σμικρὸν ἔτι ᾖ, θνήσκει.[128] καὶ ἢν τοιαῦτα φάγῃ ἢ πίῃ ὡς προείπομεν, ὥστε οἱ ἀνάγκη ταραχθῆναι τὴν κοιλίην, νηπίου ἐόντος τοῦ παιδίου. ἐπαΐουσι γὰρ αἱ μῆτραι τοῦ ῥεύματος χωρέοντος ἐκ τῆς κοιλίης. καὶ ἢν ταλαιπωρήσῃ ἡ γυνὴ πλέονα τοῦ καιροῦ, καὶ οἱ ἡ κοιλίη ἐρχθῇ ἢ καὶ μεγάλη γένηται, ἀπογίνεται καὶ οὕτως τὸ παιδίον, οἷα θερμανθὲν ὑπὸ τῆς ταλαιπωρίης, καὶ πιεζόμενον ὑπὸ τῆς κοιλίης. κάρτα γὰρ τὰ πολλὰ σμικρὰ ἐόντα, ἔστιν ἄγυια. τὰ δὲ καὶ μεγάλα φθείρεται παιδία. ὥστε οὐ χρὴ θαυμάζειν τὰς γυναῖκας,[129] ὅτι διαφθείρουσιν ἄκουσαι. φυλακῆς γὰρ καὶ ἐπιστήμης πολλῆς δεῖ, ἐς τὸ διενεγκεῖν, καὶ ἐκθρέψαι τὸ παιδίον ἐν τῇσι μήτρῃσι[130] καὶ ἀποφυγεῖν αὐτὴν ἐν τῷ τόκῳ.

Εἰ δὲ γυνὴ ἐν γαστρὶ ἔχουσα τὸ σῶμα φλαύρως ἔχοι, καὶ εἴη χολώδης καὶ ἐπίπονος, καὶ πυρεταίνοι ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, καὶ τὸ στόμα ἐκπικράζοιτο, καὶ χλωρὴ γλῶσσα. ὄμματα ἰκτερώδεα. ὄνυχες χολώδεες. οὖρον δριμύ. ἄλλως τε καὶ εἰ πυρεταίνῃ, ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε ταῦτα ξυμβήσεται. ἐπὴν δὲ συμβῇ οἱ καὶ τὴν κάθαρσιν χολώδεα εἶναι πᾶσα ἐλπὶς, καὶ τὰ παιδία ἀσθενέα ἔσεσθαι. ἢν χολώδεα ἀποπατέῃ, κάρτα δὲ γίνεται τοῦτο, ῥηΐτερον διάξει. καὶ ἢν χολώδεα τὰ λοχεῖα ἢ μέλανα ἔῃ, κάρτα καὶ ἐπιπολὺ λίπος ἐπιγίνεται, καὶ ἔρχεται κατ' ὀλίγον, καὶ οὐ ταχὺ πήγνυται. καὶ τὸν μὲν πρῶτον χρόνον ῥηϊτέρως οἴσει, ἔπειτα χαλεπώτερον, καὶ ἐπικαθαίρεται ἐλάσσονα τοῦ δέοντος. ἢν γὰρ τὸ σῶμα φλαύρως ἔχῃ, καὶ τὰ λοχεῖα οἱ ἐλάσσονα χωρήσει καὶ πονηρότερα. πείσεται δὲ ταῦτα πάντα,[131] καὶ ἢν τὰ καταμήνια χωρέηται χολώδεα, ἐλάσσονα δὲ χρόνον νοσήσει. καὶ κινδύνους ἐς τοὺς αὐτοὺς ἥξει ἡ νοῦσος. καὶ σημήϊα. καὶ μεταλλαγάς.[132] εἰ γὰρ ἔμετος ταύτῃσι χολώδης ἢ κατὰ τὴν κοιλίαν κάθαρσις ἐπὶ ταύτῃ γίνεται. καὶ ἑλκοῦνται αἱ μῆτραι. φυλακῆς δὲ πολλῆς δέεται ἡ γυνή.[133] ὅταν οὖν τοιοῦτόν τι γίνηται, ὅκως μὴ θάνηται ἄφορος ἔσται. ἢν δὲ μηδὲν τουτέων γίνηται, καὶ μὴ μελεδαίνηται, ἀλλά οἱ τὰ λοχεῖα κρυφθῇ, θνήσκει ἐν τεσσαράκοντα καὶ μιῇ ἡμέρῃ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. ταύτῃ φάρμακον πῖσαι χολαγόν.

eamq; febris leuis inuadit, quibusdam etiam palpitationes quę aliquantulum exoluuntur, vbi increscunt graues sunt. Quòd si appetentię deiectio & imbecillitas detineat, periculum est ne breui fœtus corrumpatur, ipsaq; nisi sedulò curetur in periculũ vitæ veniet: vbi autem euaserit, nimirũ cùm aluus sit fluida, eam confestim comprimere oportet. Multa quoq; sunt alia ex quibus fœtui corruptionis periculum impẽdet. Si enim quæ vtero gerit ægrotarit, inualida sit, & onus vi sustulerit, aut plagam acceperit, aut saltarit, aut inedia laborarit, aut animo defecerit, si copiosius aut parcius alimentum sumpserit, aut metu correpta & consternato animo fuerit, aut vociferetur, aut intemperanter viuat. Est enim cibus & potus copiosior corruptionis causa. Quin & ipsi vteri ita sunt à natura comparati vt abortionem faciãt, si flatulenti, densi, magni, parui extiterint, aliisq; similibus affectionibus laborarint. Si mulier quæ vterum gestat, ventris aut lumborum dolore cõflictetur, metus est ne ruptis membranis fœtum quem vndique cingunt, abortione eiiciat. Sunt autem quæ si acre quiddam aut amarum præter consuetudinem ederint aut biberint, fœtus perdunt, cũ adhuc tenellus puellus intus existat. Si quid enim puero præter consuetudinem contingat, idque si paruulus adhuc fuerit, moritur. Et si (quemadmodũ diximus) eiusmodi ederit aut biberit mulier, ex quo tenello adhuc puerulo, ventrem ei exturbari necesse sit. Fluentis enim alui molestiam vteri sentiunt. Quòd si mulier plus æquo laborarit, eiq; venter coarctetur aut dilatetur, sic quoq; fœtus perit, cùm nimirũ ex nimio labore incalescat, & à ventre comprimatur. Plærunq; enim cùm admodum sunt exigui, inualidi existunt. Quin & grandiusculi fœtus etiam corrumpuntur, vt proinde mulieres mirari non debeant, si nolentes fœtum corrumpant. Summa enim cura prouidentiaq; opus est, vt in vteris fœtum perferãt & enutriant, eoq; in partu liberentur. Si verò quæ vtero gerit aduersa vtatur corporis valetudine, fueritq; biliosa & doloribus diuexetur, subindeq; febricitet, os amarescat, lingua ex virore sit pallida, oculi velut regio morbo suffusi, vngues biliosi, & acris vrina, eaq; tum vel maximè si febricitet aliâs atq; aliâs ei contingent. Vbi verò biliosa ei purgatio obtigerit, omnino metuendũ erit fœtus etiam imbecillos fore. Si biliosa per aluum egerat (quod quidem ferè contingit) meliusculè deget. Ac si puerperij purgamenta biliosa, aut atra sunt admodum, fereq; pinguedo accedit, sensimq; feruntur, neque citò concrescunt, tumq; primo quidem tempore faciliùs feret, postea molestiùs, minorque quàm conueniat purgatio consequitur. Eodem autem omnino modo afficitur ac ea cui menses feruntur biliosi, neque tamen tamdiu ægrotabit, ad eademq; pericula, signa & commutationes morbus deueniet. Aut enim iis vomitio biliosa, aut per aluum purgatio in hoc morbo contingit, vterique exulcerantur. Multa autem cura mulier indiget. Cùm igitur tale quid contingit, etsi minimè moritur, infœcunda tamen erit. Si verò nihil horum contingat, nec ipsa sedulò curetur, sed puerperij purgamenta ipsi in occulto delitescant, intra vnum & trigesimum diem ferè perit. Huic medicamentum quod bilem educat propinato.

Confert & anisum, & quæcunq; vrinam mouet. Prodest quoque vomitionem ciere, & sudores elicere, aluumq; ptisanæ cremore, melle, ouis, & maluæ decocto eluere. Quibus vterum gerentibus ad septimũ aut octauum mensem, mammarum ventrisq; plenitudo de repente subsidet, mammæque extenuantur, & lac non apparet, puerũ aut periisse, aut viuere & debilem esse asserendum. Si enim vterum gestent, & menses appareant, & abortiones fiant, si copiosi & graueolentes fuerint, aut morbosi fœtus redduntur. Si mulier vtero gerens pituitosa fuerit, caput dolet, subindeq; febricitat, pituita in capite voluitur, & grauitatis sensum habet & frigoris, in corpus secedit & venas, cùm caput repletum fuerit. Plumbi etiam colorem refert, & vomitione pituitam reddit, lingua exalbescit, vrina ferè exalbida redditur, frigida est, perturbatio adest, & ægrè mouetur. Vbi autem pepererit, purgatio pituitosa procedet, & in qua membranulæ & velut araneorum telæ distentæ apparebunt, iisdemq; quidem omnibus afficietur, quibus ea cui menstrua pituitosa ferebantur, minùs tamen diu ægrotabit, morbusque eadem pericula, signa & commutationes habebit. Ei enim vomitus pituitæ continget, & procedentes affectiones eædem ac superiori. Eodem nãq; modo puerperij purgamenta & menses pituitosi dependent, breuiori tamen quàm menses tempore. Ac nisi ea purgatio quę diu moram traxit affatim erumpat, intra quinque & quadraginta dies perit. Quòd si puerperij purgatio pituitosa ei prodierit, diligenti tamen curatione adhibita mulier cõualescet, sed per initia flatu distendetur, si sana euaserit, cùm grauis futurus sit hic morbus. Huic medicamentum quod pituitam educat exhibendum, & lac caprinum coctum cum melle mixtum. Quibus sæpè oblatis si non cedat, nasturtium exhibendum, aut carthamum, aut cneorum, aut polypodium, aut serum, aut ex salibus compositum medicamentum, & quæcunq; pituitam laxãt & foras educunt. Sed si mulier quæ vtero gerit sub commemoratis affectionibus lienosa fuerit, dũ menses fluunt aquę similia & pituitosa dimittit, & procedent puerperij purgamenta aquas referentia, & interdum quidem copiosa, interdum verò pauca venient, idemque contingit ac si aqua ex carnibus reddatur, non secus ac si quis carnes cruentas abluat, quandoque verò paulò crassiora, neq; concrescunt. Eademq; patietur omnia quæ illa cui aquosi menses prodeunt, eademq; pericula & mutationes morbus habebit. Futurum enim est vt fluor aquosus oboriatur, aut purgatio in occulto delitescat, & ad ventrem & crura, aut ad pectus, aut aliquam ex his partibus conuertatur, eademq; pericula imminebunt, quæ priùs dicta sunt. Si grauida intumescat, vrticæ semen quàm plurimum cum melle & vino odorato temperato bis die in potu exhibẽdum. Si prægnantem bilis molestia afficiat, ptisanæ succum exhibeto, rhoë rubro aut mori arboris fructu asperso, frigidum autem sorbendum dato & conquiescet. Si suffocatio de repente in vtero gerentem incidat, quod accidit potissimùm vbi mulier vehementi labore & inedia confecta fuerit, cùm per vehementem exercitationem vteri incalescant,

καὶ ἄννησον παρέχειν. καὶ ὅσα ἐς οὔρησιν. ἐμέειν δὲ, καὶ ἱδρῶτας ἄγειν. καὶ τὴν κοιλίην κλύζειν χυλῷ πτισάνης, καὶ μέλιτι, καὶ ᾠοῖσι, καὶ μαλάχης ὕδατι. Ἢν ἐν γαστρὶ ἐχούσῃσι περὶ τὸν ἕβδομον, ἢ ὄγδοον μῆνα ἐξαπίνης τὸ πλήρωμα τῶν μαζῶν, καὶ τῆς γαστρὸς ξυμπίπτει. καὶ οἱ μαζοὶ ἐξισχνοῦνται. καὶ τὸ γάλα οὐ φαίνεται, φάναι τὸ παιδίον, ἢ τεθνηκὸς εἶναι, ἢ ζώειν τε, καὶ εἶναι ἠπεδανόν. ἢν γὰρ ἔχωσιν ἐν γαστρὶ, καὶ ἐπιφαίνηται τὰ ἐπιμήνια, καὶ τιτρωσμοὶ γίνονται, ἢν πλείονα ᾖ, καὶ κάκοδμα ἢ νοσώδεα τὰ ἔμβρυα γίνεται. ἢν γυνὴ ἐν γαστρὶ ἔχουσα φλεγματώδης ᾖ, καὶ τὴν κεφαλὴν ἀλγέει καὶ πυρεταίνει ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε. καὶ ἐν τῇ κεφαλῇ εἰλέεται τὸ φλέγμα. καὶ βάρος ἔχει καὶ ψύξιν. καὶ ἐς τὸ σῶμα διαχωρέει, καὶ ἐς τὰς φλέβας ὅταν ἡ κεφαλὴ ᾖ πλήρης. γίνεται δὲ καὶ μολίβῳ τὴν χροιὴν ἴκελος. καὶ ἐμέει φλέγμα. γλῶσσα λευκή. καὶ οὔρησις κοινὴ ἔκλευκος. ψυχρή. τάραξις. δυσκινησίη. ἐπὴν δὲ τέκῃ, χωρήσει οἱ ἡ κάθαρσις φλεγματώδης.[134] καὶ φανεῖται ὑμενώδης. καὶ ὥσπερ ἀράχνια διατεταμένα ἐν ταύτῃ ἔσται. καὶ πείσεται μὲν ταῦτα πάντα, καὶ ἢν τὰ καταμήνια ἐχώρεε τὰ φλεγματώδεα. ἐλάσσονα δὲ χρόνον νοσήσει. καὶ κινδύνους τοὺς αὐτοὺς ἡ νοῦσος ἕξει. καὶ σημεῖα. καὶ μεταλλαγάς. ξυμβήσεται γὰρ αὐτῇ, ἔμετον γίνεσθαι φλεγματώδεα,[135] καὶ παθήματα ὅμοια κείνῃ χωρήσαντα. ἐξήρτηται γὰρ τῷ αὐτῷ τρόπῳ τὰ λοχεῖα, καὶ τὰ καταμήνια τὰ φλεγματώδεα.[136] ἐλάσσονα δὲ χρόνον μὲν τῶν καταμηνίων, καὶ ἢν μὴ ῥαγῇ αὐτῇ ἡ κάθαρσις χρονισθεῖσα, θνήσκει ἐν πέντε καὶ τεσσαράκοντα ἡμέρῃσι.[137] καὶ ἢν οἱ φλεγματώδης ἡ λοχίη κάθαρσις χωρήσει, μελεδαινομένη δὲ ἡ γυνὴ, ὑγιὴς ἔσται.[138] καὶ φυσηθήσεται ἐξ ἀρχῆς ἢν ὑγιανθῇ.[139] χαλεπὸν γὰρ τοῦτο ἔσται νόσημα. ταύτῃ χρὴ διδόναι φάρμακον, ὅ,τι φλέγμα ἄξει. καὶ μίσγειν γάλα ἑφθὸν αἴγειον ξὺν μέλιτι. ἢν δὲ πολλάκις μὴ ἐσακούῃ. κάρδαμον, ἢ κνῆκον, ἢ κνέωρον, ἢ πολυπόδιον, ἢ ὀρρὸν,[140] ἢ τὸ ἀπὸ ἁλῶν ξυντιθέμενον διδόναι, καὶ ὅσα φλέγμα χαλᾷ, καὶ ἀνάγει. ἢν δὲ γυνὴ ἐν γαστρὶ ἔχουσα σπληνώδης ᾖ ὑπὸ παθημάτων ὧν εἴρηται, ἐν τῇ νούσῳ τῶν καταμηνίων τὰ ὑδρωποειδέα καὶ φλεγματοειδέα ἀφίησι, καὶ τὰ λοχεῖα χωρήσει ὑδρωποειδέα, καὶ ἐλεύσεται ὁτὲ μὲν πολλὰ, ὁτὲ δὲ ὀλίγα. καὶ γίνεται μὲν ὥσπερ ἀπὸ κρεῶν ὕδωρ, ὡς εἴ τις κρέα αἱματώδεα ἀποπλύνοι. ὁτὲ δὲ ὀλίγῳ παχύτερον καὶ οὐ πήγνυται. καὶ πείσεται ταῦτα πάντα,[141] καὶ εἰ τὰ καταμήνια τὰ ὑδατοειδέα χωρέει. καὶ κινδύνους τοὺς αὐτοὺς ἡ νοῦσος ἕξει, καὶ μεταλλαγάς. ξυμβήσεται γὰρ οἱ ῥόοι γενέσθαι ὑδατώδεα. ἢ κρυφθῆναι τὴν κάθαρσιν, καὶ τραπέσθαι περὶ τὴν κοιλίην, καὶ τὰ σκέλεα, ἢ ἐς τὸ στῆθος, ἤ τι τούτων. καὶ κίνδυνοι ἔσονται οἱ αὐτοὶ, οἳ καὶ πρόσθεν εἴρηνται. Ἢν κύουσα οἰδέῃ, κνίδης καρπὸν ὡς πλεῖστον καὶ μέλι, καὶ οἶνον κεκρημένον εὐώδεα διδόναι ποτὸν, δὶς τῆς ἡμέρης. ἢν κύουσαν χολὴ λυπέῃ, πτισάνης χυλὸν δίδου ῥοῦν ἐπιπάσσων τὸν ἐρυθρὸν, ἢ τὸν ἐκ τῆς συκαμίνου, ψυχρὸν δὲ ῥοφεέτω καὶ καταστήσεται. Ἢν δὲ πνὶξ προσπέσῃ ἐξαπίνης, ἐχούσῃ ἐν γαστρὶ, γίνεται δὲ τοῦτο μάλιστα ἐπὴν ἡ γυνὴ ταλαιπωρέῃ, καὶ ἀσιτήσῃ θερμανθεισέων τῶν μητρέων ὑπὸ τῆς ταλαιπωρίης. καὶ ἐλάσσονος τῆς ἰκμάδος γινομένης τῷ ἐμβρύῳ,

καὶ ἅτε

καὶ ἅτε τῆς μήτρης κενεωτέρης [142] τῆς κοιλίης τῆς χειρὸς ἐούσης, ἴῃσι τὸ ἔμβρυον πρὸς τὸ ἧπαρ καὶ τὰ ὑποχόνδρια, ἅτε ἰκμαλέα ἐόντα. [143] καὶ πνῖξιν ποιήσει ἰσχυρὴν ἐξαπίνης. [144] ἐπιλαμβάνεται γὰρ τὸ διάπνοον τὸ ἀμφὶ τὴν κοιλίην. καὶ ἀναυδίην ἴσχει τὴν γυναῖκα. καὶ τὰ λευκὰ ἀναβάλλει τῶν ὀφθαλμῶν. καὶ τὰ ἄλλα πάσχει πάντα ὅσα περ εἴρηται. [145] ἢν τινα ἔφθασε τῆς μήτρας πνιγείη, καὶ ἅμα τε ἄρχεται ἡ πνὶξ γίνεσθαι τῇ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ γυναικί. καὶ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καταῤῥεῖ φλέγμα εἰς τὰ ὑποχόνδρια, οἷα τοῦ σώματος μὴ δυναμένου τὴν ἀναπνοὴν ἕλκειν. καὶ ἢν μὲν ἅμα τοῦ φλέγματος τῇ καταβάσει ἴῃ τὸ ἔμβρυον, ἐς χώρην τὴν ἑωυτοῦ, [146] ὅλην τὴν ἰκμάδα ἑλκύσαν, καὶ κατενεχθὲν ὑπὸ τοῦ φλέγματος, ὑγιὴς γίνεται ἡ γυνή. ψυσμὸς δὲ γίνεται, [147] λιπόντος τοῦ ἐμβρύου τὴν χώρην τὴν ἑωυτοῦ. καὶ ἡ γαστὴρ ὑγρὴ γίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖον τῆς γυναικός. ἢν δὲ μὴ ἴῃ τὸ ἔμβρυον ἐν τάχει ἐς χώρην τὴν ἑωυτοῦ, δύο γίνεται ἤδη τὰ πονέοντα τὸ ἔμβρυον· τὸ φλέγμα τὸ κατελθὸν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς. βαρύνει τε γὰρ καὶ ψύχει ἐπιμένον, καὶ ἡ ἀηθείη τοῦ χωρίου. καὶ κινδυνεύσει, ἤν γε μή τις ἐν τάχει ἐπιτηδειοτέρως διαιτῶν, ἀποπνιγείη γὰρ ἂν ἡ γυνή. καὶ τὰ μὲν ἀμφὶ τούτων ὧδε ἔχει. ἢν δὲ γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ ὁ χρόνος ἤδη τοῦ τόκου 20 παρῇ, καὶ ὠδῖνας ἔχῃ, καὶ ἐπὶ πολλὸν χρόνον ἀποφυγεῖν ἡ γυνὴ τοῦ παιδίου μὴ οἵη τε ᾖ, ὡς ἐπίπαν ἔρχεται πλάγιον, ἢ ἐπὶ πόδας. χρεῶδες δὲ ἐπὶ κεφαλὴν χωρέειν. καὶ ἢν πλάγιον ἴῃ, χαλεπὸν γίνεται τὸ πάθημα. ὡς γὰρ εἴ τις ἐς λήκυθον μικρόστομον πυρῆνα ἐμβάλοι ἐλαίης, οὐκ εὐφυὲς ἐξελθεῖν πλαγιούμενον, οὕτω δὴ καὶ τῇ γυναικὶ χαλεπὸν πάθημα τὸ ἔμβρυον ἐπειδὰν λοξωθῇ, καὶ γὰρ χαλεπὸν ἐξελθεῖν. [148] χαλεπὸν δὲ καὶ ἢν ἐπὶ πόδας χωρήσῃ καὶ πολλάκις ἢ αἱ μητέρες ἀπώλοντο, ἢ τὰ παιδία, ἢ καὶ ἄμφω. ἔστι δὲ καὶ τόδε μέγα αἴτιον τοῦ μὴ ῥηϊδίως ἀπιέναι, ἢν νεκρὸν, ἢ ἀπόπληκτον, [149] ἢ διπλόον ᾖ. 30

Ἐπὴν ἐν γαστρὶ ἡ γυνὴ ἔχῃ, χλωρὴ γίνεται πᾶσα, ὅτι αὐτέης τοῦ αἵματος αἰεὶ τὸ ἀκραιφνὲς καθ' ἡμέρην [150] ὑπολείβεται ἐκ τοῦ σώματος, καὶ κατέρχεται ἐπὶ τὸ ἔμβρυον, καὶ αὔξη οἱ γίνεται. καὶ ἐλάσσονος τοῦ αἵματος ἐόντος ἐν τῷ σώματι ἀνάγκη εἶναι χλωρήν. καὶ ἱμείρεσθαι ἀλλοκότων αἰεὶ βρωμάτων. [151] καὶ ἐπὶ κοιλίην αἱματώδεα ἰέναι. καὶ ἀσθενεστέρη γίνεται, ὅτι τὸ αἷμα μινύθει. φημὶ δὲ γυναῖκα ἢν ἐπίτεξ ᾖ πνεῦμα πυκνὸν ἀφιέναι. καὶ ἢν ἡ κάθαρσις ἄρχηται, ἡ κοιλίη πλήρης ἐστί. καὶ θέρμῃ πιέζονται. μάλιστα δὲ ἀναπνέει πυκνὸν ἐπὴν τόκου πελάζῃ, καὶ τὴν ὀσφὺν τότε μάλιστα πονέει. φλᾶται γὰρ καὶ 40 ἡ ὀσφὺς ὑπὸ τοῦ ἐμβρύου. καρδιώσσει δὲ ἐν τῷ μεταξὺ σύμπαντι χρόνῳ, ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε. ἅτε τῆς κοιλίης πιεζομένης ἀμφὶ τὸ ἔμβρυον. μάλιστα δὲ τῆς ὑστέρης. [152] καὶ ἢν τεκούσης ὑστέρη ἐξανεμωθῇ, ἧπαρ οἰὸς, ἢ αἰγὸς, ἐς τέφρην κρύψαι. καὶ μετέπειτα ἑψεῖν, καὶ λαμβάνειν καὶ οἶνον ἢν μή τι κωλύῃ, πίνειν ζωρότερον παλαιὸν, ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας, ἢν πόῤῥωτέρω ᾖ ἀπὸ τοῦ τόκου. ἢν δὲ τὰς ἰξύας ἀλγέῃ, ἄνισον καὶ κύμινον αἰθιοπικὸν πινέτω. καὶ τῷ θερμῷ λουέσθω. ἢν δὲ ἆσθμα λάζηται, θείου ὅσον κύαμον, καὶ καρδαμώμου ἴσον, καὶ πηγάνου, καὶ κυμίνου αἰθιοπικοῦ, ταῦτα τρίψας, καὶ 50 διεὶς οἴνῳ, δίδου πίνειν νήστει, καὶ σιτίων ἀπεχέσθω πυκνά.

& paucior fœtui suppetit humiditas, cumque vterus nimirum sua cauitate plus æquo inanis existat, fœtus ad hepar & præcordia nimirum humore scatentia recta fertur, vehementemque de repente suffocationem afferet. Perspirationem enim quę circa ventrem fit intercipit, & loquendi impotentia mulierem detinet, oculorum partes albas sursum conuertit, reliquaque vniuersa patitur quæ commemorata sunt, si quæ non prægnans vteri strangulatu laborauerit. Et cùm primùm mulieri vtero habenti suffocatio incipit, pituita etiam in præcordia à capite defluit, corpore nimirum spiritum trahere non valēte. Quòd si vnà cum pituitæ descensu, fœtus à pituita delatus, & secum attracta tota humiditate, in suum locum venerit, mulier conualescit. Excitatur autem stridor, dum fœtus locum suum deserit, mulierísque venter ferè fluidus redditur. Sed si breui ad suum locum fœtus non veniat, tum duo fœtui molestiam afferunt, pituita quæ à capite deorsum delata ipsum grauat, & permanēs refrigerat; & loci insolentia. Tumque is periclitabitur, & mulier suffocabitur, nisi quis breui magis accommodatam victus rationem adhibuerit. Ac de his quidem sic se res habet. Si verò mulieri vterum gerenti iam pariendi tempus instet, ac parturiēdi dolores detineant, diuque in enitendo laboret, is transuersus, aut in pedes ferè exit, in caput autem prodire præstiterit. Quòd si transuersus exeat, grauis euadit affectio. Non secus enim ac si quis in ampullam oleariam angusti oris, oliuæ nucleum immittat, qui transuersus non facilè educitur, eodem planè modo etiam mulieri grauis est affectio vbi fœtus transuersus descendit, sic enim molestè educitur. Graue verò etiam est si in pedes prodeat, & plærunque aut matres, aut puelli, aut ambo etiam perierunt. Id quoque magnopere in causa est cur non facilè exeat, si mortuus, aut syderatus, aut duplicatus fœtus fuerit. Vbi vterum gestat mulier tota pallida redditur, quoniam qui in ea purus est sanguis semper quotidie è corpore aliquantulum stillat, & ad fœtum fertur, eique in alimentum cedit, cumque paucus in corpore sanguis existat, eam pallidam esse necesse est, semperq; abhorrentes cibos appetere, & ad ventrem sanguinea subire. Debilior etiā redditur, quòd sanguis imminuitur. Mea autem sententia mulier vbi partui vicina est, crebrum spiritum emittit, siq; purgatio incipiat, venter plenus est, & à calore vrgetur. Tum verò potissimùm crebrum spiritum ducit, vbi partui proxima est, tumq; præcipuè lumborum dolore affligitur, cùm siquidem lumbi à fœtu collidantur. Toto verò intermedio tempore oris ventriculi dolore subinde premitur, cùm nimirum venter, ac præcipuè vterus, fœtum vndiq; complectatur & comprimat. At si puerperæ vterus flatu impleatur, ouis aut capræ iecur cineribus contectum, deinde coctum, in cibum sumendum, & vinum vetus meracius, si nihil prohibeat, per dies quatuor bibendum, si longiùs absit à partu. Quòd si lumborum dolore conflictetur, anisum & cuminum Æthiopicum bibat, & calida lauet. Si verò frequens anhelatio (asthma vocatur) prehendat, sulphuris fabæ quantitatem, cardamomi, rutæ, & cumini Æthiopici parem modum, hæc trita, vino macerata, ieiunæ potui exhibeto, & cibis frequentibus abstineat.

Si in partu purgatio copiosa decurrat, vterus contrahitur, & vesica & intestinum, neque stercus, neque vrinam continent, sed emittunt. Oua igitur sorbenda dato, & panem subcineritium edendum, & quæ scripta sunt reliqua. Si quæ adhuc in partu est, sicca fuerit, nec nisi ægrè humectetur, oleum bibendum, & loci oleo calido, & maluæ decocto calido perfundendi, & cerato liquido illinendi, adipe etiam anserino cum oleo infuso. Sin autem parere nequeat, resinam, aut cuminum, aut pini corticem ad suffitum adhibeto. Qui in partu, aut ex partu vteri tumores contingunt, eos, vti Medici faciunt, constringere non oportet, verùm præstantissima medicamenta adhibenda, cumini Æthiopici quantum tribus digitis continetur, anisi & seseleos quantum quinque aut sex, radicis pæoniæ, aut etiam seminis concham testæ maioris dimidiam. Hæc ex vino albo grati odoris ieiunæ præcipuè exhibeto. Aut dauci Æthiopici radicem, seseli, pæoniæ radicem, ad eundem modum. Aut hipposelini, aut dauci Æthiopici semen eodem modo, aut crethmi radicem, aut cumini Æthiopici quatuor Atticorum obolorum pondus. Aut piper, anisum, daucum, pæoniæ Atticæ radicem, hæc ex vino albo trita propinato, aut myrtidani duos aut tres surculos, & cuminum Æthiopicum, & pæoniæ radicem, aut etiam lini semen similiter, quod etiam tussientibus pueris in cibo exhibent, cum oui vitello assato, & sesamo torrefacto. Si puerperæ pudenda vlcere superficiario laborent, amygdalas tritas & medullam bubulam aqua decoquito, paucaque farina iniecta pudenda illinito, & myrtillorum decocto eluito. Iam verò de puerperij purgamentis, & his quæ post partum prodire solent, nobis est dicendum. Vbi mulieri aut puerperij purgamenta non expurgantur, aut menses non eunt, aut induratur vterus, & lumborum dolor adest, & laterum quidem inanitates, inguina, femora & pedes acerbè dolent, venter attollitur, & horrores per corpus cum impetu erumpunt, ex his verò febres acutæ oriuntur. Hanc cùm sic habuerit, si quidem febris expers sit, balneis curato, caputque oleo anethino illinito. Maluæ decoctum, aut in id affusum oleum cyprinum, ad insessum, doloris leniendi gratia adhibeto. In omnibus autem morbis in quibus fotus conducit, præstiterit post fotum pingui aliquo perungi. At si febris detinet, à balneo abstinendum, fotibus autem & tepefacientibus imus venter & lumbi curãdi. Ex medicamentis autem quæ ad vterum faciũt, quædam potui sunt exhibenda, admixtis sepiæ ouis & castorio. Deinde farinam cum ruta coctam, aut ptisanæ succum sorbendum dato. Si verò mulieri vna cum puero in partu humor vt conuenit, non effluat, quinetiam si quidem caput in se humorem calore attractum contineat, in partu & paulò antè caput ei dolebit. Quòd si cumulatus in ventrem veniat, vbi commotus fuerit, ipsum cõturbabit, nihilq; vlterius. Succurrendum autem, vt ne corpore malè affecto, succedens inde alui profluuiũ, ipsam affligat. Quòd si ex capite delata fluxio, ad puerperij purgationem se cõuertat, multumq; commoueatur, melius habet. Si verò plus æquo, diligentem curam adhibeto. Sin ad ventrem se cõuertat, facilior vtiq; puello exitus pateat. At si modica purgatio mulieri procedat, vehemens dolor lũbos occupat.

ἢν ἐν τόκῳ κάθαρσις ἴῃ πολλή, [153] ἡ ὑστέρη ξυνέλκεται, καὶ ἡ κύστις, καὶ ἔντερον, καὶ οὔτε τὸ κόπριον κατέχουσι, καὶ τὸ οὖρον, περιίενται δέ. [154] ᾠὰ οὖν ῥοφεῖν διδοῦ. καὶ ἄρτον ἐγκρυφίην τρώγειν, καὶ ἄσσα λοιπὰ γέγραπται. ἢν δὲ ἡ ἐν τόκῳ ἐοῦσα, ξηρὴ καὶ δύσικμος, ἔλαιον πίνειν, καὶ καταιονᾶν τὰ χωρία ἐλαίῳ θερμῷ, μαλάχης ὕδωρ, κηρωτῇ ὑγρῇ διαχρίειν, καὶ ἔγχυτον χηνὸς ἄλειφα ξὺν ἐλαίῳ. ἢν δὲ μὴ δύναιτο τίκτειν, ὑποθυμιᾶν ῥητίνην, ἢ κύμινον, ἢ πίτυος φλοιόν. [155] καὶ τοῦτο ὑποθυμία. ἄσσα δὲ οἰδήματα γίνεται ὑστερικὰ ἐν τόκῳ, ἢ
10 ἐκ τόκου, οὐ χρὴ στύφειν οἷα οἱ ἰητροὶ ποιέουσι. τὰ δὲ φάρμακα ἄριστα προσφέρειν κύμινον αἰθιοπικόν, ὅσον τρισὶ δακτύλοισι. καὶ τοῦ ἀννήσου. καὶ τοῦ σεσέλιος πέντε, ἢ ἕξ. γλυκυσίδης χηραμύδος ἥμισυ τῆς ῥίζης, ἢ καὶ τοῦ σπέρματος. ταῦτα ἐν οἴνῳ λευκῷ ἡδυόδμῳ μάλιστα νήστει διδόναι. ἢ δαύκου ῥίζαν αἰθιοπικοῦ. σέσελι. γλυκυσίδης ῥίζαν τὸν αὐτὸν τρόπον. ἢ ἱπποσελίνου. ἢ δαύκου αἰθιοπικοῦ καρπὸν ὡσαύτως. ἢ κρήθμου ῥίζαν. ἢ κυμίνου αἰθιοπικοῦ ἀττικὸν τετρώβολον. ἢ πέπερι. ἄννησον. δαῦκος. ἀκταίης γλυκυσίδης ῥίζα. ταῦτα ἐν οἴνῳ τρίβειν, καὶ διδόναι πίνειν, ἢ μυρτιδάνου
20 κλωνία δύο, ἢ τρία. καὶ κύμινον αἰθιοπικόν. γλυκυσίδης ῥίζαν. ἢ καὶ λίνου σπέρμα ὁμοίως. ὃ καὶ τὰ παιδία βηχώδεα ψωμίζουσι, ξὺν ᾠοῦ ὀπτοῦ λεκίθῳ, ξὺν σησάμῳ πεφρυγμένῳ. [156] ἢν παιδίου ἄφθα τὰ αἰδοῖα, ἀμύγδαλα τρίψας, καὶ βοὸς μυελὸν ἐν ὕδατι ἕψειν. καὶ ἄλητον ἐμβάλλων σμικρόν, διαχρίειν τὰ αἰδοῖα. καὶ διακλύζειν τῷ ὕδατι τῷ ἀπὸ τῶν μύρτων. νῦν δὲ ἐρέω ἀμφὶ λοχείων, καὶ τῶν μετὰ τὸν τόκον ἰόντων. ὁταν γυνή, ἢ τὰ λοχεῖα μὴ καθαρθῇ, ἢ τὰ ἐπιμήνια μὴ ἴῃ, ἢ ὑστέρη σκληρὴ ᾖ, ἢ ὀδύνη ἔχῃ τὴν ὀσφῦν, καὶ τοὺς μὲν κενεῶνας, καὶ βουβῶνας, καὶ μηρούς, καὶ πόδας ἀλγέῃ πικρῶς, καὶ ἡ
30 γαστὴρ ἐπαίρηται, καὶ φρῖκαι διὰ τοῦ σώματος διαΐσσωσιν, ἐκ δὲ τουτέων πυρετοὶ γίνονται ὀξέες. ταύτην τὴν οὕτως ἔχουσαν, ἢν μὲν ἄπυρος ᾖ, διαιτῶν λουτροῖσι. λιπαίνειν δὲ καὶ τὴν κεφαλήν, ἐλαίῳ ἀνηθινῷ. ἕψειν δὲ μαλάχην. ἢ ἔλαιον κύπρινον ἐς ὕδωρ ἐγχέειν, καὶ ἐγκαθίζεσθαι παρηγορικῶς. ἐν πάσῃσι δὲ τῇσι νούσοισιν ἐφ' ὧν πυρίη ἀρήγει, ἄμεινον ὕστερον χρίεσθαι καὶ λίπα. ἢν δὲ πῦρ ἔχῃ, λουτρῶν ἀπέχεσθαι: πυρίῃσι δὲ καὶ χλιάσμασι τὴν νειαιρὰν γαστέρα, καὶ τὴν ὀσφῦν θεραπεύειν. διδόναι δὲ πίνειν τῶν φαρμάκων τῶν ὑστερικῶν προσμίσγοντα ἢ τὰ σηπίης τῶν ᾠῶν, ἢ τοῦ κάστορος. μετὰ δὲ τοῦτο ῥοφέειν διδόναι
40 ἄλητον ξὺν πηγάνῳ ἑφθόν, ἢ πτισάνης χυλόν. ἢν δὲ γυναικὶ μετὰ τοῦ παιδίου ἐν τῷ τόκῳ [157] μὴ ἴῃ τὸ ὑγρὸν ὡς χρή, ἀλλὰ μένῃ ἢν μὲν ἐν τῇ κεφαλῇ ἔχῃ τὸ ὑγρὸν ὑπὸ θέρμης εἰρυσθὲν ἐν τόκῳ καὶ πρίν, ὀλίγον κεφαλαλγήσει. ἢν δὲ ἐς τὴν κοιλίην ἔλθῃ ἁλές, ἐπειδὰν συσθῇ, ταράξει αὐτήν, καὶ οὐχὶ πόρρω. ἐπιμφορέειν δέ [158] ὡς μὴ ἐκ τούτου διάρροια ἐπιγινομένη σώματι φλαύρως ἔχοντι, πιέσῃ μιν. ἢν δὲ ἀπὸ κεφαλῆς ἐλθὸν τὸ ῥεῦμα ἐς τὴν λοχείην κάθαρσιν τράπῃ, καὶ πολλὰ συσθῇ, ῥηΐζει. ἢν δὲ πλέον τοῦ μετρίου, μελεδαίνειν. ἢν δὲ ἐς τὴν κοιλίην, ῥα-
50 στέρη ἂν ἡ ἔξοδος τῷ παιδίῳ γίνοιτο. εἰ δὲ ἡ κάθαρσις τῇ γυναικὶ ὀλίγη χωρέοι, πόνος λάζηται ἰσχυρὸς ἰξύας τε,

καὶ τὰ

καὶ τὰ ἀμφὶ τὰ αἰδοῖα πάντα χωρία, καὶ οἰδέει. καὶ οἱ μηροὶ πίμπρανται. καὶ ἐκ τοῦ στόματος καὶ ἐκ τῶν ῥινέων, ῥέει φλέγμα ἰσχυρῶς ὑδαρές. καὶ ἀλγέει κεφαλήν, καὶ πῦρ ἔχει. καὶ φρίκη.[159] καὶ οἰδέει.[160] καὶ οἱ ὀδόντες βρύχουσι. καὶ ἡ γαστὴρ οἱ στεγνὴ ἔσται. καὶ ἡ κύστις καὶ τὰ ὄμματα ἀναδινέει. καὶ ζοφοειδὲς ὁρῇ. Γυναικὶ δὲ ἐκ τόκου ἐούσῃ κάθαρσις ἐπὴν ἴῃ, οὐκ εὐπετέως χωρέει, οἷα τῶν μητρέων ἐν φλεγμασίῃ γινομένων. καὶ τοῦ στόματος σφέων μύσαντος. περιειλεῦνται δὲ ὁ στόμαχος τοῦ αἰδοίου μετὰ τὸ παιδίον ποιήσασθαι τὴν ἐκχώρησιν.[161] ἢν γὰρ τούτων τι ᾖ, οὐ χωρήσει οἱ ἡ κάθαρσις. ἢν δὲ μὴ χωρέῃ οἱ κάθαρσις, ξυμβήσεται ὥστε μιν πυρεταίνειν καὶ φρίκην ἔχειν. καὶ τὴν γαστέρα μεγάλην εἶναι. ἢν δὲ ψαύσῃ αὐτῆς, ἀλγέειν πᾶν τὸ σῶμα, μάλιστα δὲ ἤν τις τῆς γαστρὸς ψαύσῃ, καὶ καρδιώσσει ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε. καὶ ὀσφὺν πονέει. καὶ ἀσιτίη, καὶ ἀγρυπνίη, καὶ νυγμός.[162] ἔπειτα ἡμέρῃ πέμπτῃ ἢ ἑβδόμῃ, ἔστιν ὅτε ἡ κοιλίη ταράσσεται, καὶ ὑποχωρέει μέλανα, καὶ κάκοδμα κάρτα, ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, καὶ ὡς ὄνειον οὖρον. καὶ ἢν ὑπέλθοι, δοκέει οἱ ῥηΐτερον εἶναι. καὶ μελεδαινομένη, ἐν τάχει ὑγιὴς γίνεται. ἢν δὲ μή, κινδυνεύσει διαῤῥοίης αὐτῇ ἰσχυρῆς ἐπιπεσούσης,[163] καὶ τὰ λοχεῖα οἱ κρύπτεται. ἢν δὲ ἡ κοιλίη οἱ μὴ ταράσσηται, μηδὲ ἡ κάθαρσις χωρέῃ αὐτομάτη, μηδέ οἱ προσφέρηται ἐν τάχει τὰ ἐπιτήδεια, ὁ δὲ χρόνος παρείῃ, ποιήσει πολλὰ τὰ προειρημένα.[164] καὶ ἐπὶ τούτοισι κινδυνεύσει πελιδνὴ γενέσθαι ὡς ὁ μόλιβδος. καὶ ὑδερωθῆναι. καὶ ὁ ὀμφαλὸς ἐκστήσεται αὐτῇ, ἀειρόμενος ὑπὸ τῶν μητρέων. καὶ ἔσται μελάντερος τῶν πέριξ. καὶ ἐπὴν ταῦτα γένηται, οὐχ οἵη τέ ἐστι περιγενέσθαι ἡ γυνή. θνήσκουσι δὲ ἄλλαι ἄλλῳ χρόνῳ, ὅκως τε καὶ τὰ τοῦ σώματος ἔχωσι, καὶ τὰ τῆς πάθης. μηνὸς δὲ καὶ εἴκοσι ἡμερέων οὐχ ὑπερβάλλουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλέον οὕτω ξυμβαίνει. ἢν δέ οἱ ῥαγῇ κάθαρσις εἴτε καὶ ὑπὸ φαρμάκων, εἴτε καὶ αὐτομάτη. γίνεται γὰρ καὶ τοῦτο. ἢν χαλάσωσι τὸ στόμα αἱ μῆτραι[165] ἢ βιασθεῖσαι ὑπὸ τοῦ αἵματος ἀλέως ἐξαπίνης κατελθόντος, καὶ ἢν ῥαγῇ ἀποκαθαίρεται δύσοδμα, καὶ πυώδεα. ἔστι δ' ὅτε καὶ μέλανα. καὶ ῥηΐτερον ἔσται. καὶ μελεδανθεῖσα ὑγιαίνεται. γίνεται δὲ καὶ ἕλκεα ἐν τῇσι μήτρῃσιν οἷα τῶν λοχείων σαπέντων. ἢν γὰρ ἐγγένηται, πλείονος μελεδώνης δεήσεται, ὅκως μή οἱ τὰ ἕλκεα μεγάλα καὶ σηπεδονώδεα ἔσται. κίνδυνος δὲ ἢ θανεῖν, ἢ ἄφορον γενέσθαι. σημήϊα δὲ ταῦτα γίνεται, ἢν ἕλκεα ἐνῇ. ἐπὴν χωρέῃ ἡ κάθαρσις,[166] δοκέει ὡς ἄκανθα διὰ τῶν μητρέων ἰέναι. καὶ πῦρ μιν λάζεται[167] μάλιστα τὴν κοιλίην ἐπιλαμβάνειν. ἀλγέει δὲ ἐπαφωμένη τὸ κάτω τοῦ ὀμφαλοῦ, ὡς ἕλκεος καθαροῦ νευρώδεος εἰ θίγοις. ἔπειτα ὀδύναι ἰσχυραὶ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε ἐμπίπτουσιν ἐς τὰς μήτρας. καὶ πυρετός. ἔστι δ' ὅτε πρὸς χεῖρα βληχρός. καὶ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε ὑπὸ κακοήθεα χωρέει τὰ λοχεῖα. πυώδεα. δύσοδμα. ταῦτα σημεῖα ἐστίν, ἢν ἕλκεα ἐν τῇσι μήτρῃσι ᾖ, καὶ δέεται πολλῆς μελεδώνης.

omnesque partes pudenda complectentes, & caput intumescunt, femoraque incenduntur, ex ore & naribus pituita valdè aquosa effluit, caput dolet, febris & horror detinet, intumescit, dentes fremunt, venter & vesica ei constringentur, oculos obuertit, & caliginosa cernit. Si mulieri partu liberatæ purgatio non expeditè prodeat, exæstuantibus nimirum vteris, eorumq; osculo conniuente. Vteri autem ceruix in sese vndique concidit, simul ac puellus excessit. Si quid enim horum adfuerit, ei purgatio non prodibit. Si verò ei non procedat purgatio, euenit vt eam febris & horror detineat, & vti venter magnus euadat. Quòd si eam attigeris, totum corpus dolet, pręcipueq; si quis ventrem attigerit, subindeque oris ventriculi morsu conflictatur, lumborũ dolore vexatur, cibi fastidium adest, vigilia & corporis compunctio. Deinde quinto aut septimo die quandoq; venter exturbatur, & nigra, subindeq; admodum graueolentia demittit, & vrina qualis asinina redditur. Quæ si subeant, meliùs illi esse videtur, curaque adhibita breui conualescit, alioqui in periculum veniet ne ei vehemens alui profluuium succedat, & puerperij purgamenta in occulto delitescant. At si venter ei non exturbetur, neq; purgatio sponte prodeat, neque ei citò conuenientia adhibeãtur remedia, tempus autem procedat, a multis commemoratis affligetur, quibus accedet vt in periculum veniat, ne velut plumbum liuescat, & in aquam intercutem incidat, eique vmbilicus ab vteris sublatus prominebit & nigrior quàm circumambientes partes euadet. Quæ vbi euenerint, superesse mulier non poterit. Pereunt autem aliæ alio tempore, prout corpus & affectio se habet. Primum tamen ac vigesimum diem non excedunt, itaque ferè vsuuenit. At si illi vel per medicamẽtum, vel sponte purgatio eruperit (id enim vsuuenire solet vbi vteri a sanguine cum impetu de repente confertim delato, os relaxarint) si inquam erumpat, graueolentia & purulenta repurgantur, interdumq; etiam nigra, tumque melius erit, & adhibita cura conualescet. Vlcera autem in vteris etiam oriuntur, putrefactis nimirum puerperij purgamentis. Quæ si oboriantur, maior cura adhibenda erit, ne illi vlcera increscant & computrescant. In periculum autem incurrit ne moriatur, aut sterilis reddatur. Si verò vlcera in vteris insint, hæc signa sunt. Cùm procedit purgatio, velut spina vterum peruadere videtur, eam ardor corripit, ventremq; potissimùm inuadit. Ad contactum partes infra vmbilicum nõ secus dolent, quàm si vlcus purum neruosum contigeris. Deinde vehementes in vteros dolores subinde incidunt, interdumq; febris admodum mitis, & quandoque deferuntur puerperij purgamenta maligna, purulenta & grauiter olentia. Istáque signa se produnt si vlcera in vteris fuerint, magnáque cura indigent. Atque ij quidem sunt huius morbi exitus. Quòd si puerperij purgatio primis quidem tribus aut quatuor diebus prodierit, deinde ei de repente perdatur, in similes, sed minores quàm superior affectiones incidit, eandémq; subit morbus commutationem, diuturnus tamen & priore lenior erit.

ταύτης μὲν νῦν ἀμφὶ τῆς νούσου, τόσαι τελευταί εἰσιν. ἢν δὲ ἡ κάθαρσις ἡ λοχείη, τὰς μὲν πρώτας ἡμέρας τρεῖς ἢ τέσσαρας χωρήσῃ. ἔπειτα ἀπόληται ἐξαπίνης ταύτῃ, πάσχει παθήματα τῇ προτέρῃ ἀδελφεά. ἧσσον δὲ καὶ ἢν μεταπίπτῃ ἡ νοῦσος, εἰς τωὐτὸ μεταπεσεῖται. χρονίη δὲ καὶ βληχροτέρη ἔσται τῆς προτέρης.

Rectè autem instituta victus ratione mulier superest, si citò eius cura suscipiatur. Ac de hoc morbo sic se res habet. Si verò ex partu non purgetur, venter intumescit, lien, & crura, febris detinet, rigor corripit, dolores ad lumbos irrumpunt, interdúmque etiam ad viscera, & perfrigeratur, febrisque detinet, pulsus debiles sunt, interdum verò etiam acuti, modò elati, modò deficientes. Hæc ineunte morbo patitur, & sic se habet, procedente autem tempore, cauæ faciei partes rubescunt. Quibus ita habentibus, cibos leues exhibeto, & si quidem turgeat, medicamentum per inferiora purgans propinato, si biliosa quidem fuerit, quod bilem purget, sin autem pituitosa, quod pituitam. Post hoc vteris fomentum ex odoratis adhibendum, & interdiu emolliens in subdititio apponendum. At si duro corpore fuerit, osculum per totum diem fouendum, & emollientia supponenda, deinde calida lauandum, & fistulæ plumbeæ imponendæ. Post hæc autem salis grana & myrrham in panniculum lacerum illigatam, & picem coctam, in vellere exceptam admixtis aromatis, ita vt par cuiusque sit modus, & paruæ gallæ magnitudinem æquet, per diem & noctem supponito. Deinde verò intermissis tribus diebus ex iisdem foueto. In subdititio autem grana cnidia dempto cortice apponito, quantum ad duas potiones satis erit, & piperis grana tenuissimè trita, oleo Ægyptio albo & melle quàm optimo admixto. Hoc lana obductum & circum pennam inuolutum toto die ac nocte supponito. Et si tibi purgata videatur, sinere præstiterit. Si verò purgatione indigere videatur, duobus intermissis diebus, rursus medicamentum ex cucumere syluestri per diem & noctem supponito. Deinde netopum, rosaceum odoratissimum, & cerui adipem liquatū, per diem vnum in vellere subiicito, & calida copiosa quàm blandissimè fieri poterit lauato. Simulatque verò purgatoriis & calida circum partes affectas expurgata fuerit, anserino adipe & myrrha ac resina tepida, vterorum osculum illinendum & fouendum. Postero verò die, vino & oleo narcissino vteros eluat. Quòd si narcissinum desit, vino solo. Hæc autem vno die ante mensium decursum tibi facienda. Vbi autem menses decurrerint, primis quidem diebus melanthium Cyprium tritum affuso salis grano, hoc lana exceptum in corpore paulùm contineat, & vinum merum odoratum ieiuna insuper sorbeat. Vno autē post mensium cessationem die, supposito medicamento quod ex pulegio conficitur, virum adeat, & si conceperit, conualescit. Cibis autem in purgatione accommodatis vtatur, quibus mercurialem incoquere prodest, & porra, allia, & brassicam admiscere & granum. Iusculum ad tres digitos sorbeat, opsoniis marinis potiùs quàm carnibus vtatur, dulcibus autem & oleosis abstineat. Ieiunæ autem semper bibendum quod ex tæda comparatur, donec expurgetur, idque profluentibus mensibus multum bibat. At si mulieri paulò parciora quàm conueniat puerperij purgamenta ferantur, tanquam angustiore vterorum osculo, iisque peruersis, aut aliqua pudendi parte ab inflammatione

διαφθερομένη δὲ ἡ γυνὴ περιγίνεται,[168] ἢν θέρμοι μελεδαίνηται. ἀμφὶ δὲ τῆς νούσου ταύτης ὧδε ἔχει. Ἢν δὲ ἐκ τοῦ τόκου μὴ καθαρθῇ, οἰδέει ἡ γαστὴρ, καὶ ὁ σπλὴν, καὶ τὰ σκέλεα. καὶ πῦρ ἔχει. καὶ ῥίγεα λαμβάνει καὶ ὀδύναι ἀΐσσουσι πρὸς τὰς ἰξύας. ἔστι δ' ὅτε καὶ πρὸς τὰ σπλάγχνα.[169] καὶ ἀποψύχεται. καὶ πῦρ ἔχει. σφυγμοὶ βληχροί. ἔστι δ' ὅτε καὶ ὀξέες, ἄλλοτ' ἀειρόμενοι, ἄλλοτε ἐλλείποντες. ταῦτα πάσχει ἀρχομένης τῆς νούσου, καὶ ὧδε ἔχει. ἢν δὲ προΐῃ τοῦ χρόνου, τὰ κοῖλα τοῦ προσώπου ἐρυθρὰ γίνεται. ὁπόταν ὧδε ἔχῃ, διδόναι κοῦφα σιτία. κἢν ὀργᾷ, φάρμακον πῖσαι κάτω. ἢν μὲν χολώδης ᾖ, ὅ, τι χολὴν καθαίρει. ἢν δὲ φλεγματώδης, ὅ, τι φλέγμα. μετὰ δὲ τοῦτο, πυριῆσθαι τὰς ὑστέρας εὐώδεσι. καὶ προσθεῖναι μαλθακτήριον τὴν ἡμέρην. ἢν δὲ στερρὴ ᾖ, τὸ στόμα πυριῆν ἅπασαν ἡμέρην, καὶ τὰ μαλθακτήρια προστιθέναι. ἔπειτα λοῦσαι θερμῷ ὕδατι,[170] καὶ τιθέναι τοὺς μολιβδοῦς. μετέπειτα δὲ ἅλας χόνδρους, καὶ σμύρναν ἐς τρυχίον ἀποδήσας[171] καὶ τὴν πίσσαν τὴν ἑφθὴν ἐν εἰρίῳ, ἡδύσματα ξυμμίξας, ἴσον ἑκάστου ποιέων ἴσον κηκῖδι σμικρῇ. προσκείσθω δὲ ἡμέρην καὶ εὐφρόνην.[172] μετὰ δὲ τοῦτο καταλιπεῖν ἡμέρας τρεῖς. καὶ πυριῆσθαι τοῖσιν αὐτέοισιν. προστιθέναι δὲ[173] καὶ κόκκους ἐκλέψας ὅσον δύο πόσιας, καὶ πεπέρεος τρίψας λεῖα, παραμίξας ἔλαιον αἰγύπτιον λευκὸν, καὶ μέλι ὡς κάλλιστον. τοῦτο ἐμπλάσας ἐν εἰρίῳ,[174] καὶ περιελίξας περὶ πτερὸν προσθεῖναι ἡμέρην ἅπασαν καὶ εὐφρόνην. καὶ ἢν σοι δοκέῃ κεκαθάρθαι ἄμεινον ἐᾶν. ἢν δὲ δοκέῃ δεῖσθαι καθάρσιος, δύο ἡμέρας διαλιπεῖν. καὶ αὖθις τὸ ξὺν τῇ σικύῃ ἡμέρην καὶ εὐφρόνην προστιθέναι. κἄπειτα τὸ νέτωπον. καὶ ῥόδινον ἔλαιον ὡς εὐωδέστατον. καὶ ἐλάφου στέαρ τήξας εἰρίῳ προστιθέναι μίην ἡμέρην. καὶ λούειν πολλῷ τῷ θερμῷ, ὡς οἷόν τε ᾖ εὐμενές. καθαρτηρίοισι δὲ αὐτίκα καὶ θερμῷ καθηραμένων τὰ ἀμφιπεπονημένα χωρία, ἐναλειφέσθω τὸ στόμα τῶν μητρέων, χηνείῳ στέατι καὶ σμύρνῃ, καὶ ῥητίνῃ χλιαρῇ, καὶ θαλπέτω. κλυζέτω δὲ τὰς ὑστέρας, τῷ οἴνῳ, καὶ τῷ ναρκισσίνῳ ἐλαίῳ, τῇ ὑστεραίῃ. ἢν δὲ μὴ ᾖ ναρκίσσινον, οἴνῳ μόνῳ. ταῦτα ὅκως σοι πρὸ τῶν ἐπιμηνίων ἡμέρῃ μιῇ πρόσθεν ποιήσηται. ἐπὴν δὲ τὰ ἐπιμήνια γένηται,[175] τὰς μὲν ἐν ἀρχῇ ἡμέρας, τρίβουσαν μελάνθιον τὸ κύπριον, καὶ ἅλας χόνδρον ἐπιχέασα εἰρίῳ ἀναφορύξαι τοῦτο,[176] ἐν τῷ σώματι ἐχέτω ἐπ' ὀλίγον. καὶ νῆστις οἶνον ἄκρητον εὐώδεα ἐπιρροφεέτω. ἐπὴν δὲ παύσηται τὰ ἐπιμήνια τῇ ἡμέρῃ τὸ ξὺν τῇ γλήχωνι προσθεὶς,[177] καὶ πρὸς τὸν ἄνδρα ἴτω. κἢν ἐν γαστρὶ σχῇ, ὑγιὴς γίνεται. σιτίοισι δὲ χρέεσθαι ἐν τῇ καθάρσει.[178] πρὸς τούτοις ἀρήγει ἕψειν τὴν λινόζωστιν. καὶ συμμίσγειν πράσα. σκόροδα. καὶ κράμβην,[179] καὶ κέγχρον. καὶ τὸν χυλὸν ῥοφείτω[180] τρισὶ δακτύλοισι. καὶ ὄψοισι θαλασσίοισι μᾶλλον, ἢ κρέασι χρήσθω.[181] τῶν δὲ γλυκέων εἰργέσθω καὶ ἐλαιηρῶν. πινέτω δὲ αἰεὶ νῆστιν,[182] τὸ ἀπὸ τῆς δᾳδὸς, ἔστ' ἂν καθαίρηται.[183] ἐν δὲ τοῖσιν ἐπιμηνίοισιν, μάλα πινέτω. ἢν δὲ ὀλίγῳ ἐλάσσονα τοῦ δέοντος χωρήσῃ γυναικὶ τὰ λοχεῖα οἷα τῶν μητρέων στενοστόμων ἐουσέων καὶ παρεστραμμένων, ἢ τοῦ αἰδοίου ἤ τι μεμυκὸς κάρτα ὑπὸ φλεγμασίης.

γμασίης, ἡ γυνὴ πυρεταίνει ὀξέως. καὶ καρδιώσσει. καὶ ἀλγέει τὸ σῶμα πάμπαν.[184] καὶ σφαδάζει. καὶ ἐς τὰ ἄρθρα τῶν χειρέων καὶ τῶν σκελέων. καὶ τῆς ὀσφύος ἡ ὀδύνη φοιτᾷ, καὶ τὸν ἀμφὶ τὴν δέρην τόπον, καὶ ῥάχιν καὶ βουβῶνας ἀλγήσει, καὶ ἀκρατέα τινὰ τῶν μελέων τοῦ σώματος γενήσεται.[185] ἔπειτα πῦρ ἠρεμαῖον. φρίκη πάνυ φανερή. ἐμέουσι δὲ καὶ φλεγματώδεα, πικρὰ, δριμέα. καὶ ἀμφὶ τῆσδε, ὧδε ἔχει. καί οἱ ξυμβήσεται, ἢν μελεδαίνηται, ὑγιέα γενέσθαι. ἢν δὲ μὴ,[186] χωλὴν, καὶ ἀκρατέα τῶν μελῶν γίνεσθαι τοῦ σώματος.[187] ἄφορος δὲ ἡ νοῦσος οὐ πάνυ. Ἢν μὲν αἱ μῆτραι ἑλκωθῶσι, καὶ τὰ λοχεῖα μὴ παρῇ ὡς χρὴ, πάντα πονήσει. καὶ ἢν μὴ μεγάλα ᾖ τὰ ἕλκεα, μελεδαινομένη ἐν τάχει, ὑγιαίνει. χρὴ δὲ τὴν μὲν μελέτην ἀτρεκέως ποιέεσθαι ἑλκέων τῶν ἐν τῇσι μήτρῃσιν. ἅτε γὰρ ἐν ἁπαλῷ ἐόντα, καὶ εὐεπαισθήτῳ, καὶ νευρώδει τῇ κοιλίῃ. πολλὰ δὲ τὰ κοινωνέοντα. βρέγμα. στόμαχος.[188] γνώμη ἀΐσσεται, καὶ κακοτροπέει, καὶ οὐ ῥηϊδίως ἐθέλει ξυνιέναι. ἢν δέ οἱ αἱ μῆτραι στενόστομοι γένοιατο, καὶ μὴ παραχαλάσωσι τὴν λοχείην κάθαρσιν, φλεγμαίνουσιν. ἢν μὴ μελεδαίνηται ἐν τῷ τάχει, πάντα μὲν μᾶλλον πονήσει. καὶ ὀδμὴ πονηρή. καὶ οἰδίσκεται ἡ ἔξοδος. καὶ ἢν μὴ φλεγμαίνωσιν αἱ μῆτραι, αὐτόματον ἔξεισι κακὸν ὀζόμενον, καὶ πελιδνὸν ἐὸν, ἢ μέλαν ἐὸν θρομβοειδὲς, καὶ ἡ γυνὴ καθαίρεται τὰ λοχεῖα. ἔστι δ' ὅτε οὐκ ἔξεισιν, ἀλλὰ τῇ γυναικὶ θάνατον σημαίνει, ἢν μήτις ἐν τάχει φλέβα τέμῃ, ἢ τὴν κοιλίην μαλθάξειεν. ἄμεινον δὲ καὶ κλύσμα ποιῆσαι. ἢν δὲ εὐέμετος ᾖ, καὶ ἐς ἔμετον ἄγειν. κρέσσον δὲ διουρέειν,[189] καὶ ἰδίειν.[190] τούτων δὲ καιρὸς ὅτε δέοι ἄριστος. Ἢν δὲ ἐκ τόκου γυνὴ καθαρθῇ, ὀλίγῳ πλέονα ὧν χρή. γίνεται γὰρ καὶ τοῦτο, εἴ τε αἱ μῆτραι εὐρύστομοι γένοιατο, καὶ τῶν φλεβῶν τινὲς καταρραγέωσιν, αἳ τείνουσιν ὑπὸ τὰς μήτρας, ὑπὸ βίης τῆς ἐξόδου τοῦ ἐμβρύου. πυρετὸς καὶ ῥῖγος ἕξει αὐτὴν λεπτὸς, θέρμη τε ἀνὰ πᾶν τὸ σῶμα, ἔστι δ' ὅτε καὶ φρίκη καὶ ἀσιτίη.[191] καὶ βδελύξεται πάμπαν. καὶ λεπτὴ ἔσται καὶ ἀσθενὴς, καὶ χλωρὴ, καὶ οἰδαλέος, καὶ ἀσιτεῖ. ἢν δέ τι φάγῃ ἢ πίῃ, οὐ πέσσεται. ἐνίοισι δὲ καὶ κοιλίη, καὶ κύστις καταρρήγνυται. καὶ φρίκη ἔχει μᾶλλον. ἀμφὶ δὲ ταύτης, ὧδε ἔχει. Ἢν δὲ ἐκ τόκου ἐούσης συμφραχθῇ τι τοῦ αἰδοίου. ἤδη δὲ καὶ τοῦτο εἶδον, ἢν ἑλκωθῇ τὸ στόμα τοῦ αἰδοίου, καὶ ἐπειδὰν ἑλκωθῇ ἐν τόκῳ βιασθὲν ὑπὸ τῆς ἐξόδου τοῦ παιδίου, ἐγένετο ἴκελόν τι ἄφθῃ, καὶ ἐφλέγμηνε κάρτα. καὶ τὰ χείλεα ὑπὸ τῆς φλεγμασίης συνέπεσε πρὸς ἄλληλα, καὶ ἐλάβετο ἀλλήλων, ἅτε ἡλκωμένα ἐόντα. καὶ ψύξις δὲ γίνεται, καὶ μεμύκει ἄμφω τὰ χείλεα,[192] ξυνδήσαντα τὸ τῆς καθάρσιος ἀπολελειμμένης. εἰ δὲ ἐχώρεεν ἡ κάθαρσις,[193] οὐκ ἂν ἐμυκώθη τὰ ἕλκεα. νῦν δὲ ἐπιρρεῖ καὶ παχύνεται ἀλλοκότῳ σαρκί. καὶ ἰᾶσθαι δεῖ ὡς τὰ ἐν τῷ ἄλλῳ σώματι, καὶ ἐς οὐλὰς ἄγειν. τὸ δὲ χωρίον λεῖον ἔστω, καὶ ὁμόχροον[194] εἰ φέρητις.[195] ἐπάγει δὲ ταῦτα ἃ πάσχουσιν αἱ μῆτραι ἀπο-

valde coniuente, mulier grauiter febricitat, oris ventriculi morsu, & totius corporis dolore vexatur, & præ angore stare loco nescit, ad brachiorum, crurum & lumborum articulos dolor ingruit, isque loca quæ sunt circa ceruicem, & spinam & inguina infestabit, & nonnulla corporis membra ad motum impotentia reddentur. Deinde remissa febris & rigor admodum manifestus. Vomitione autem pituitosa, amara & acria reiiciunt. Atque cùm eo statu sit, continget tamen si ei diligens cura adhibeatur, vt ipsa conualescat, alioqui claudicat, & corporis partes ad motum impotentes redduntur. Hic autem morbus non admodum sterilem mulierem facit. Si vlcerati quidem vteri fuerint, neque puerperij purgamenta, vt decet, adfuerint, omnibus partibus dolebit, & nisi magna vlcera fuerint, cura adhibita breui sanitatem recipit. Vlceribus autem in vteris subortis exacta & diligens cura adhibenda est, quippe cùm in molli parte, & bene sensili existant, & in neruosa cauitate, multæque cum ea partes consensionem habeant, sinciput, stomachus, mens concutitur, deprauatur, nec facilè intelligere solet. At si mulieri angustum vterorum osculum fuerit, neque puerperiorum purgationem demiserint, inflammatione tentantur, quæ nisi breui diligenter curetur, omnia eam magis affligent, & teter odor inde promanat, exitúsque intumescit. Quòd si vteri inflammatione tentati non fuerint, suapte sponte malum exit graueolens & liuidum, aut nigrum & grumosum existit, & mulier à puerperij purgamentis expurgatur. Interdum verò minimè exeunt, verùm id mulieri exitium portendit, nisi quis celeriter venam incidat, aut aluum emolliat. Præstat etiam aluum per infusum eluere. Quòd si promptè vomuerit, etiam vomitus ciendus. Satius etiam vrinam & sudorem prouocare. Atque horum, cùm res postularit, occasio optima est. Quòd si mulier à partu paulò ampliùs quàm par sit purgata fuerit, id enim etiam contingit, si vteri lato ore fuerint, aut ex his venis quæ ad vterum tendunt, quædam ex violento fœtus egressu perruptæ fuerint, eam leuis febris & rigor prehendit, calórque toto corpore, nonnunquam etiam horror & cibi fastidium, & in totum execrabitur, extenuabitur, debilis erit, ex virore pallescet, intumescet, & cibos auersabitur, si quid verò comedat aut bibat, non coquitur. Quibusdam autem etiam aluus & vesica cum impetu effunditur, & horror magis detinet. Ac de his sic se res habet. Si verò puerperæ pudendum aliqua ex parte obturatum fuerit (quod etiam iam ipse vidi, vbi os pudendi vlceratum est) & vbi in partu per vim egresso puero exulceratum fuerit, quid contingit superficiario vlceri simile, valdéque inflammatur, & labra ex inflammatione, cùm nimirũ exulcerata sint, in sese concidunt, mutuóque cohærent. Fit autem refrigeratio, & ambo labra conniuent, quæ purgationis reliquias constringunt. Quòd si purgatio prodeat, vlcera non vtique coalescunt. At nunc affluit, & aliena carne incrassescunt. Ea igitur velut quæ in reliquo sunt corpore sananda, & ad cicatricem perducenda. Locus autem lætis sit, & æquabilitatem habens, si cura adhibetur. Iisdem autem malis affligitur mulier quibus vteri qui à puerperij purgamen-

tis minimè repurgantur, & ad hæc pudendi dolor accedit, quod tactu deprehendit sibi obstructum esse, idq; fatetur, & sedulò curata repurgatur, sanáque & fertilis euadit. Quòd si sedulò non curetur, neque ei sua spôte purgatio erumpat, vlcus maius reddit, cúmque nihil demittat, periculum est ne vlcera in cancrum vertant. Si verò in muliere puerperij purgatio ad caput irruat, thoracémque & pulmones (id enim contingit) etiam plerumque confestim moriuntur, si illic detineatur. At si per os & nares probè prodeat, incolumis euadit. Quòd si morbus paulò diuturnior reddatur, eadem vtique mulieri eueniunt, quæ de virgine sunt commemorata, cui cùm primùm menses comparuerint, ad superiora cum impetu prosiliunt. Sed mulier diutiùs supererit quàm virgo, eique leuiores erunt affectiones, quoad pulmo purulentus euadat. Si verò per os nō prodeat puerperij purgatio, sed cum impetu delata sursum vertatur, puerperia in occulto delitescent, neq; pro ratione procedent, tussis & crebræ spirationes (asthmata dicta) eam corripient, oppletóque à sanguine pulmone, latus & dorsum magno dolore affligetur. Cùm tussit, siccum per tussim reiicitur, alias verò spumosum expuitur, at progressu temporis sputum subnigrum & turbidum apparet. Pectus calor maior quàm reliquum corpus detinet, cùm nimirum ipsum sanguis calefaciat. Mulier etiam febricitat, eiq; aluus adstringetur, cibum auersabitur, insomnio & fastidio torquebitur, neque supererit, sed vt plurimùm intra vnum & vigesimum diem morietur. Quòd si purgatio impetu sursum delata per os non exeat, neque ad pulmonem vertatur, ei ad faciem puerperia diuertent, quæ admodum rubicunda erit, & caput ingrauescet, neque id citra dolorem dimouere poterit. Oculi etiam valde rubicundi erunt, & ex ipsis sanguis tenuis effluet. Est vbi etiam nonnullis sanguis ex naribus profluit, qui si effundatur, hoc modo diuturnior morbus euadit. Neque in hoc morbo acutè audire solent, oris ventriculi morsu tentabitur, eructabit, mente erit alienata, & delirationes furiosæ existunt. Quibusdam verò peruersorum oculorum ferocia adest, eámque omnia malè habebunt, non secus ac si ad pulmonem (velut dictum est) purgatio diuertat, præter quàm quòd minimè tussiet, neque talia expuentur, neque dorsum consimiliter dolebit. At cura diligenti adhibita conualescit. Neque verò magna spes est vt superesse queat. Ac si forte supersit, surditas aut in totum cœcitas succedet. Atque is est huius morbi exitus. Si à partu profluuim corripiat, neque cibaria in ventre maneant, vuam passam nigram, & mali punici dulcis granula terere oportet, iisque ex vino nigro dilutis vtitor, caseo caprino deraso, & polenta triticea torrefacta aspersa, hæc probè temperata exhibeto. Quòd si à partu sanguinem vomitione reiiciat, hepatis fistula perforata est, & dolor ad viscera pertingit, córque conuellitur. Hanc calida copiosa lauare oportet, & quæ maximè suscipiet tepefacientia adhibere, lacque asininum diebus septem aut quinque propinare. Post hæc autem lac vaccæ nigræ ieiunæ, si ferre possit, ad dies quadraginta propinandum, vesperi autem sesamum contritum. Hic verò morbus

καθαιρόμεναι τὰ λοχεῖα. καὶ ἐπὶ τουτέοισιν ἄλγει τὸ αἰδοῖον. καὶ ψηλαφῶσα ἔγνω,[196] ὅτι ξυνεπέφρακτο. καὶ ἐφράσατο, καὶ μελεδαινομένη ἀπεκαθήρατό τε, καὶ ὑγιὴς ἐγένετο, καὶ φορός.[197] εἰ δὲ μὴ ἐμελεδήθη, μηδέ οἱ ἡ κάθαρσις ἐρράγη αὐτομάτη, τὸ ἕλκος μέζον ἐποίησε, καὶ μὴ ἀφεῖσα ἐκινδύνευσεν ἐς τὸ καρκινωθῆναι τὰ ἕλκεα. εἰ δὲ ὁρμηθείη γυναικὶ λοχείη κάθαρσις ὡς ἐς κεφαλὴν, θώρηκά τε, καὶ πλεύμονα. γίνεται γὰρ τοῦτο, καὶ θνήσκουσι πολλάκις αὐτίκα ἢν ἴσχηται. εἰ δὲ χωρέοι κατὰ τὸ στόμα, ἢ ῥῖνα, καλῶς,[198] ἐξ αὐτῆς γίνεται. εἰ δὲ ὀλίγον ἡ νοῦσος χρονιωτέρη γίνοιτο, καὶ πάσχοι ἂν ἡ γυνὴ ὁκοῖα εἴρηται ἀμφὶ τῆς παρθένου,[199] ᾗ τὰ ἐπιφαινόμενα πρῶτα ὥρμησεν ἄνω. ἡ δὲ γυνὴ πλέονα χρόνον περιέσται τῆς παρθένου. καὶ βληχρότερα τὰ παθήματα ἔσται οἱ, μέχρις οὗ ὁ πνεύμων[200] διάπυος γένηται. ἢν δὲ μὴ χωρέῃ ἡ λοχείη κάθαρσις κατὰ τὸ στόμα,[201] ἀλλ' ἄνω ὁρμηθεῖσα σκήπτωσι. κεκρύψεται τὰ λοχεῖα, καὶ οὐ χωρήσει κατά γε δίκην. καὶ βὴξ ὑπολήψεται, καὶ ἄσθματα, καὶ πληρευμένου τοῦ πλεύμονος ὑπὸ τοῦ αἵματος, πονήσει τὸ πλευρὸν κάρτα, καὶ τὸ μετάφρενον. καὶ ὅταν βήξῃ, ξηρὸν ἀποβήσσεται. ἐνίοτε δὲ ἀφρῶδες πτύεται. τοῦ δὲ χρόνου προϊόντος, πτύαλον ἐπιφαίνεται ὑπομέλαν ἐὸν, καὶ θολερόν. καὶ τὰ στήθεα πῦρ ἔχει,[202] τοῦ ἄλλου σώματος πολλὸν οἷα αἵματος θερμήναντος αὐτό. καὶ πυρεταίνει ἡ γυνή. καὶ ἡ γαστήρ οἱ στεγνὴ ἔσται. καὶ ἀσιτήσει. καὶ ἀγρυπνήσει. καὶ βδελύξεται. καὶ οὐ περιγίνεται, ἀλλὰ θνήσκει ἐν μιῇ καὶ εἴκοσιν ἡμέρῃσιν ὡς τὰ πολλά. ἢν δέ οἱ κάθαρσις ἀνορμήσασα κατὰ τὸ στόμα μὴ ἔλθῃ, μηδὲ εἰς τὸν πνεύμονα σκήπτῃ, τρέψεταί οἱ ἐς τὸ πρόσωπον τὰ λοχεῖα. καὶ ἔσται ἐρυθρὸν κάρτα, καὶ ἡ κεφαλὴ βαρείη. οὐδὲ κινῆσαι αὐτὴν ἔσται πόνου ἄτερ. καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἐρυθροὶ κάρτα ἔσονται, καὶ ἐκ σφῶν αἷμα ῥεύσεται λεπτόν. καὶ ἐκ τῶν ῥινῶν ἔστιν οἷσιν αἷμα ῥεῖ. καὶ ἢν τοῦτο ἴῃ, ὧδε χρονιωτέρη ἡ νοῦσος γίνεται, τοῖσί τε οὔασιν οὐκ ὀξέως ἐστὶ τὸ ἀκούειν ἐν τῇ νούσῳ. καὶ καρδιώξει. καὶ ἐρεύξεται.[203] καὶ ἀλλοφρονήσει. καὶ παράνοιαι γίνονται μανιώδεες. ἔστι δὲ ᾗσι θράσος ὀμμάτων ἰλλωδέων, καὶ τἄλλα πάντα ποιήσει, ὅκως καὶ ἐς τὸν πλεύμονα ὡς εἴρηται, ἢν ἡ κάθαρσις σκήπτηται, πλὴν οὐ βήξει, οὐδὲ πτύσεται τοιαῦτα. οὐδὲ τὸ μετάφρενον ἀλγήσει ὁμοίως. μελεδαινομένη δὲ ὑγιαίνει. οὐ πολλαὶ δὲ ἐλπίδες εἰσὶ περιγενέσθαι. ἢν δὲ ἄρα καὶ περιγένηται, κώφωσις ἔσται οἱ, ἢ τύφλωσις τὸ ἐπίπαν. ἀμφὶ τῆσδε τῆς νούσου ὧδε τελευτῇ.[204] Ἢν ἐκ τόκου ῥόος λαμβάνῃ, καὶ τὰ σιτία ἐν τῇ γαστρὶ μένῃ, ἀσταφίδα χρὴ μέλαιναν, καὶ ῥοιῆς γλυκείης τὰ ἔνδον τρίψαι.[205] οἴνῳ δεύσας ἐν μέλανι χρῶ, τυρὸν ἐπιξύσας αἴγειον. καὶ ἄλφιτα πύρινα πεφρυγμένα ἐπιπάσαι, καὶ εὔκρητον δίδου.[206] Ἢν δὲ αἷμα ἐκ τόκου ἐμέσῃ, τοῦ ἥπατος ἡ σύριγξ τέτρωται, καὶ ὀδύνη πρὸς τὰ σπλάγχνα φοιτᾷ. καὶ τὴν καρδίην σπᾶται. ταύτην χρὴ λούειν πολλῷ θερμῷ. καὶ τῶν χλιασμάτων ἃ μάλιστα προσδέχεται, προστιθέναι, καὶ πιπίσκειν ὄνου γάλα ἑπτὰ ἡμέρας ἢ πέντε. μετὰ δὲ ταῦτα πιπίσκειν βοὸς μελαίνης γάλα ἀσιτεύουσαν, εἰ οἵη τε εἴη ἡμέρας μ. ἐς δὲ τὴν ἑσπέρην, σήσαμον τετριμμένον πιπίσκειν. ἡ δὲ νοῦσος, κινδυνώδης.

κινδυνώδης. τὸ δὲ γάλα ὅκως γίνεται, εἴρηταί μοι ἐν τῇ γενέσει τοῦ παιδίου τῇ ἐν τόκῳ, καὶ τὰ ἄλλα παραπλησίως. Ἢν γάλα σβεσθῇ, πράσα τρίψας, διεὶς τῷ ὕδατι, δίδου πίνειν, καὶ ἐν θερμῷ λουέσθω. καὶ εἰς βρῶσιν πράσα καὶ κράμβην ἐσθιέτω. συνεψεῖν δὲ καὶ κυτίσου φύλλα. καὶ τὸν χυλὸν ῥοφέειν. πιπίσκειν δὲ καὶ τοῦ χυλοῦ τοῦ μαράθου. καὶ τὸν ἀπὸ τῶν μαραθρείων ῥιζῶν. καὶ κριθὰς ἐπτισμένας, καὶ βούτυρον ἑψήσας ὁμοῦ, καὶ ψύξας, δίδου πίνειν. ἀγαθὸν δὲ καὶ τὸ ἱππομάραθρον. καὶ τὸ ἱπποσέλινον. καὶ κύτισος. ὁμοῦ ταῦτα πάντα γάλα πουλὺ ποιέει, καὶ αὔξει. σκυρίαι αἶγες, τυροὶ δὲ μάλιστα ἀγαθόν. ἀλλὰ καὶ τὸ ἐλελίσφακον ἑψεῖν. ἢ ἀπὸ τῶν ἀρκευθίδων, ἢ κεδρίδων ἀποχέας τὸν χυλὸν, καὶ οἶνον ἐπιχέας, πινέτω. καὶ ἐς τὰ λοιπὰ ἔλαιον ἐπιχέας ἐσθιέτω. καὶ τῶν δριμέων καὶ τῶν ἁλμυρῶν, καὶ ὀξέων καὶ ὠμῶν λαχάνων, πάντων εἰργέσθω. τὸ δὲ κάρδαμον ἐν οἴνῳ πινόμενον, ἀγαθόν. καὶ γὰρ τὸ γάλα καθαίρει. καὶ τῷ θερμῷ λουέσθω. καὶ ἀπόθερμον πινέτω, καὶ ἄγνου καρπὸν ἐν οἴνῳ διδόναι πίνειν. καὶ ὁ χυλὸς τοῦ τεύτλου γάλα πουλὺ ποιεῖ πινόμενος. καὶ σησάμου ἀπ' αὐτοῦ. καὶ κριθέων τριμηνιαίων ἐμβαλὼν ἐς θυίαν, τρίψας πάντα δι' ὀθονίου τὸν χυλὸν ἐπιχέας, καὶ ἐκχυλίσας, παραμίξας δὲ καὶ μέλι, ἢ ἀμαμηλίδας, εἶτα ἐπ' οἴνῳ μέλανι διδόναι πίνειν. Ὅταν γυνὴ τέκῃ, καὶ τῶν ὑστέρων μὴ ἀπαλλαγῇ, διδόναι ἄμεινον, ὑφ' ὧν μάλιστα καθαίρεται τὰ λοχεῖα, σκόροδα ἑφθά, ἢ ὀπτὰ ἐν οἴνῳ, καὶ ἐλαίῳ μετὰ πουλυποδίων, καὶ σηπιδίων. ἐπ' ἀνθράκων δὲ ὅ, τι ἂν βούληται τουτέων. καστόρεα δὲ, ἢ νάρδον πινέτω. πίνειν δὲ καὶ πήγανον ἐν οἴνῳ μέλανι γλυκεῖ, νῆστις, ἢ ἄνευ οἴνου. ἢν δὲ μὴ γλυκὺς ὁ οἶνος ᾖ, ἄμεινον μέλι παραμίσγειν. κράμβην ἑφθὴν ὁμοῦ πηγάνῳ. καὶ λινόζωστιν. καὶ τῶν σπερματίων τι πίνειν τῶν ὑστερικῶν. [207] Ἢν δὲ θρομβωθῇ, καὶ πόνος ἐν νειαίρῃ τῇ γαστρὶ γίνηται, διδόναι πράσα ἑφθά. [208] καὶ ὅσα ἄγρια καὶ ἥμερα. λιπαρὰ δὲ ποιέειν ἅπαντα, λούεσθαι δὲ καὶ διὰ τρίτης ἡμέρης ἐν εὐδίῃ. τὸ γὰρ ψῦχος ταύτῃσιν ἐναντίον. καὶ μετὰ τὸ λουτρὸν ὑπαλείφειν ἄμεινον. μὴ πολλῷ θερμῷ χρῆσθαι. Ὅταν τὸ ὕστερον μὴ αὐτίκα ἀπίῃ μετὰ τὸν τόκον, τῆς νειαίρης γαστρὸς γίνονται πόνοι ἐν κενεῶσι. καὶ ῥίγεα, καὶ πυρετοί. κἢν ἀπαλλάσσηται τὸ ὕστερον, ὑγιαίνει καὶ ἡ γυνή. σήπεται δὲ πουλύ. ἀπαλλάσσεται δὲ ἑκταίη, ἢ ἑβδομαίη, ἢ καὶ ἀνωτέρω. ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ χρὴ διδόναι φάρμακα, ὧν ἂν ἐγὼ γράψω. καὶ πνεῦμα κατέχειν. ἄριστον δὲ πάντων οἶδα, ἀρτεμισίην βοτάνην. καὶ δίκταμνον. λευκοίου ἄνθος. καὶ ὀπὸν σιλφίου, κράτιστον ἐν ὕδατι πινόμενον ὅσον κύαμος ἑλληνικός. καὶ ἢν τὰ ὕστερα μὴ δύνηται ἀποφυγεῖν, ἀσιτέειν. κἄπειτα πέταλα τοῦ ἄγνου τρίψας ἐν οἴνῳ, καὶ μέλιτι, [209] καὶ ἔλαιον ἐπιχέας, χλιήνας, δίδου πίνειν ὅσον κοτύλην, καὶ ἔξεισιν. [210] Ἢν δὲ γυναικὶ τὸ χορίον ἐλλειφθῇ ἐν τῇσι μήτρῃσι, τοῦτο δὲ ὧδε γίνεται. ἢν ῥαγῇ βίῃ ὁ ὀμφαλὸς, ἢ ἀμαθίῃ ἀποτάμῃ [211] ἡ ὀμφαλιτόμος, τὸν ὀμφαλὸν τοῦ παιδίου πρόσθεν ταμοῦσα, πρὶν ἢ τὸ χορίον ἐξιέναι ἐκ τῶν μητρέων, [212] αἱ μῆτραι τε ἀνασπῶσιν ὕστερον ἄνω, ἅτε ὀλισθηρὸν ἐὸν, καὶ χεόμενον, καὶ κατέχουσιν ἐν ἑωυτῇσι. τέταται γὰρ τὸ χορίον, ἐκ τοῦ ὀμφαλοῦ τοῦ παιδίου. καὶ ὕστερος ἔξεισιν ὁ ὀμφαλὸς ἐκ τῶν μητρέων. ἢν

periculo non caret. Quonam autem pacto lac gignatur, à me dictum est in puelli generatione ex partu, aliaq; eodem modo. Si lac deficiat porra trita & aqua macerata potui exhibeto, calida lauet, & in cibo porra & brassicam comedat. Cytisi autē folia incoquito, & decoctum sorbeat. Quin & fœniculi necnon radicis illius decoctum propinato, & hordeum decorticatum vnà cum butyro coctum & refrigeratum, potui exhibeto. Ad hoc etiam conducit hippomarathrum & hipposelinum, & cytisus, quæ simul omnia lac copiosum reddunt & augent. Capræ Scyriæ, præcipuéque casei, ad id conducunt. Sed & saluiam coquito. Aut ex iuniperi baccis aut cedri fructu expressum succum, vino affuso bibat, & reliqua affuso oleo edat. Ab acribus, acidis, salsis, & omnibus oleribus crudis arceatur. Cardamum etiam ex vino potum ad id valet, lac enim etiam expurgat. Calida lauet, & à balneo bibat. Viticis etiam semen ex vino potui præbeto. Quin & betæ succus propinatus lac copiosum facit. Post eum sesamum, & hordeum trimestre in pilam coniectum, trita omnia, succo per linteolum transcolato & expresso, melle admixto & amamelidis, deinde ex vino nigro bibenda dato. Cùm mulier peperit, neque secundis est liberata, ea dare præstiterit ex quibus puerperij purgamenta potissimùm expurgantur, allia cocta, aut assa, ex vino & oleo, cum paruis polypis & sepiolis. In prunis verò quicquid istorum volueris. Castorium autem aut nardum bibat. Ruta etiam ieiunæ ex vino nigro dulci bibenda, aut sine vino. Quòd si vinum dulce desit, mel admiscere commodius. Brassicam vnà cum ruta & mercuriali decoctam assumat, & ex seminibus vtero dicatis aliquod bibat. At si puerperia in grumos concrescant, & dolor in infimo ventre oboriatur, porra cocta exhibeto, quęcunque syluestria & satiua erunt, pinguia autem omnia facito. Tertio verò etiam quoque die clementiore cœlo lauandum. Iis enim frigus est aduersum. Post balneum autem inungere præstat, neque multa calida vti. Si secundæ statim à partu non discesserint, imi ventris dolores in lateris inanitate suboriuntur, & rigores, ac febres. Quòd si secundæ exierint, mulier etiam sanescit. Plærùmque verò putrescunt, sexto tamen aut septimo die, aut etiam posteriùs exeunt. Huic medicamenta quæ præscribam exhibere oportet, & spiritum continere. Omnibus autem præstare nouimus artemisiam herbam, & dictamnum, ac albæ violæ flores. Et laseris succus ad fabæ Græcæ quantitatem ex aqua potus pręstantissimè valet. Quòd si his secūda excludi nequeat, cibis abstinendum. Deinde agni casti folia ex vino & melle trita, & affuso oleo tepefacta, ad heminæ mensuram potui exhibeto, & foras prodibunt. At si mulieri in vteris partus inuolucrum relictum fuerit, id hoc modo contingit. Si vi abruptus vmbilicus fuerit, aut si per imprudentiam eius quæ vmbilicum secat, priùs quàm fœtus inuolucrum ex vteris prodierit, sectus fuerit, vterique secundas nimirùm lubricas & madentes sursum attrahunt, & arctissimè complectuntur. Fœtus enim inuolucrum ex puelli vmbilico protenditur, & ex vteris postremus exit vmbilicus. Si

enim priore loco exiret, non vtique per ipsum ad puellum alimentum permearet, cùm ex eo propendeat. Cùm verò quæ prægnans est fœtum menstruum aut bimestrem corrumpat, secundæque foras prodire nequeant, ipsa autem extenuata sit, huius corpus sanè purgare & opimum reddere oportet. Neque enim putrefacti fœtus exeunt, nisi vteri robusti & bene compacti fuerint. Si mulieri fœtus inuolucrum intus remanserit, nisi vteri amplo ore fuerint, parcior quàm conueniat purgatio prodit, venter durus & magnus euadit, frigus detinet & febris acuta, dolor totum corpus, præcipuè verò ventris partem vmbilico inferiorem occupat, pondusque in vteris ac tormina non aliter quàm fœtu existente sentiuntur. Diligenti tamen cura adhibita, breui putrefactam fœtus inuolucrum eiicit, sanaque euadit. Si ex partu vlceratus vterus fuerit, rosarum floribus medendum, quinetiam adstringentium decocto colluendus. At si os vlceratum & inflammatione tentatum fuerit, myrrham, adipem anserinum, ceram albam, thus, cum pilis leporinis qui sub ventre sunt mixta, & læuior trita, in vellere subdito. Si ex partu vteri inflammationem conceperint, febris leuis corpus detinet, & oculorum caligo adest. Ventrem verò incendium nunquam deserit, siti & coxendicum dolore vexatur imus venter vehementer intumescit, & aluus turbatur, deiectio mala est & graueolens, vehemens febris inuadit, cibi fastidium detinet, & ad sinciput dolor pertingit, neque ventriculi stomachus potus & cibos attrahere, neque etiam coquere potest. Ac nisi confestim curentur, plurimæ intereunt, venter autem in causa est. Sambuci folia quàm tenerrima, in farina crassiore tritici sitanij decocta, perquam tepida sorbenda dato, aquam mulsam vinumque aquosum exhibeto. Ad imum ventrem cataplasmata refrigerantia imponenda, & cibus quàm paucissimus sumendus, venter sistendus, & capiti medendum. Ad præcordia quoque & vterorum sedem cataplasmata adhibenda. Cùm sedes aut alia quædam pars doluerit, iuniperi baccas, aut lini & vrticæ semen terito, & potui exhibeto. Si ex partu dolor est, resinam terebinthinam, mel, & vinum tepidũ sorbitione exhibeto. Quòd si vteri inflammatione laborent id sedabit. Quòd si nulla vteri parte dolor est, amygdalas amaras terito, & oleæ tenera folia, & anisum, & erysimum, & origanum, ac nitrum. Ex his mixtis & ad læuorem tritis, vterorum collyria conficito. At si inflammatio cum dolore detinuerit, ad rosarum folia, cinnamomum, cassiam, in vnum ad læuorem trita, netopum affundito. Et pastillis drachmæ vnius pondere confectis, ollæ fictili recenti igne candenti, superinsidente muliere & vestimentis contecta, in vterum suffitum immittito. Hoc dolores sedabit. Si verò vteri ex partu laborauerint, febris leuis detinet, interiore autem parte imus venter velut igne accensus est, interdúmque ad coxam vsque intumescit, dolor etiam infimum ventrem & laterum inanitates occupat. Quæ per aluum secedunt, biliosa sunt & graueolentia, ac nisi sistatur, de repente perit. Sic igitur affectę aluũ refrigerare oportet, ea cautione adhibita

γὰρ πρότερος ἐξίοι, δι' αὐτοῦ οὐκ ἂν διέλθοι τῷ παιδίῳ ἡ τροφὴ, ὅτι ἐξήρτηται ἐξ αὐτέου. Ὁκόταν δὲ ἐν γαστρὶ ἔχουσα φθείρῃ τὸ ἔμβρυον μηνιαῖον, ἢ διμηνιαῖον, καὶ τὰ ὕστερα ἐξιέναι μὴ δύνηται, ἢ δὲ λεπτὴ, ταύτης χρὴ τὴν καὶ αὐτὰ καθῆραι τὸ σῶμα καὶ πιᾶναι. οὐ γὰρ πρότερον ἔξεισι τὰ ἔμβρυα σαπέντα, ἢν μὴ ἰσχυραὶ αἱ μῆτραι ἔωσι, καὶ εὐπηγέες. Ἢν γυναικὶ τὸ χορίον ἐλλειφθῇ, [213] ἢν μὴ εὐρύστομοι αἱ μῆτραι ἔωσιν, χωρέει ἡ κάθαρσις ἔλασσον τοῦ καιροῦ. καὶ ἡ γαστὴρ σκληρὴ γίνεται καὶ μεγάλη. καὶ ψύξις ἔχει. καὶ πυρετὸς ὀξύς. καὶ πόνος καθ' ἅπαν τὸ σῶμα, γαστρὸς δὲ τὸ κατώτερον τοῦ ὀμφαλοῦ. καὶ βρῖθος γίνεται ἐν τῇσι μήτρῃσι.[214] καὶ στροφὴ ἕως ἐμβρύου ἐόντος. καὶ μελεδανθεῖσα ἐκβάλλει τὸ χορίον ἐν τάχει σεσηπὸς, καὶ ὑγιαίνεται. [215] Ἢν ἐκ τόκου ἡ μήτρη ἑλκωθῇ, ῥόδων ἄνθη ἰῆσθαι. διακλυζέσθω δὲ καὶ στρυφνοῖσιν.[216] ἢν δὲ ἑλκωθῇ τὸ στόμα, καὶ φλεγμήνῃ, σμύρναν[217] καὶ στέαρ χηνὸς, καὶ κηρὸν λευκὸν, καὶ λιβανωτὸν, λαγωοῦ θριξὶ, τῇσιν ὑπὸ γαστέρα μίσγειν, καὶ προστιθέναι ἐν εἰρίῳ λεῖα ποιοῦντα. Ἢν ἐκ τόκου φλεγμήνωσιν αἱ ὕστεραι, πυρετὸς ἴσχει τὸ σῶμα βληχρὸς, καὶ ἀχλύς. ἐκ δὲ τῆς κοιλίης, οὐδέποτε ἐκλείπει τὸ πῦρ. καὶ διψῇ. καὶ τὰ ἰσχία ἀλγέει. καὶ οἰδέει τὴν γαστέρα τὴν νειαίρην ἰσχυρῶς. καὶ ἡ κοιλίη ταράσσεται. ὑποχώρημα δὲ κακὸν, καὶ ὀζόμενον. καὶ λάζεται τὸ πῦρ σφοδρόν. καὶ ἀσιτίη ἔχει. καὶ κατὰ τὸ βρέγμα ὀδύνη, καὶ οὐ δύναται εἰρύσαι τῆς κοιλίης ὁ στόμαχος ποτὰ καὶ σιτία. καὶ ἀδυνατέει πέσσειν. καὶ ἢν μὴ θεραπεύωνται εὐθέως, αἱ πλεῖσται θνήσκουσιν. ἡ κοιλίη δὲ αἰτίη.[218] τῆς ἀκτῆς τὰ φύλλα ὡς ἁπαλώτατα ἐν πυρῶν κριμνοῖσιν ἑψήσας σιταν[ί]οισιν, ἀκροχλίαρον ῥοφέειν. διδόναι τε καὶ μελίκρητον, καὶ οἶνον ὑδαρέα. καὶ τὸ ἦτρον καταπλάσσειν τοῖσι ψυκτικοῖσι. σιτίον δὲ ὡς ἐλάχιστον ἐσθίειν. καὶ τὴν γαστέρα ἵστασθαι. καὶ τὴν κεφαλὴν ἰῆσθαι, ὑποχόνδριον δὲ καταπλάσσειν καὶ τὸν μητρέων τόπον. Ὁκόταν ἀλγέῃ τὴν ἕδρην, ἢ ἄλλο τι, ἀρκεύθου καρπὸν,[219] ἢ λίνου σπέρμα καὶ κνίδης τρίβειν, καὶ διδόναι πίνειν. ἢν ἐκ τόκου ἀλγέῃ, ῥητίνην τερεβινθίνην, καὶ μέλι. καὶ οἶνον χλιαρὸν διδόναι ῥοφέειν. καὶ ἢν φλεγμήνωσιν αἱ μῆτραι, τοῦτο παύσει.[220] ἢν δὲ μὴ ἀλγέῃ τι τῶν μητρέων, ποτὸν ἀμυγδάλας τρίψας πικρὰς,[221] ἐλαίης τε τὰ ἁπαλὰ φύλλα. καὶ ἄννησον, καὶ ἐρύσιμον, καὶ ὀρίγανον, καὶ νίτρον, ταῦτα μίξας, καὶ τρίψας λεῖα, κολλούρια ποιέειν μητρέων. ἢν φλεγμήνωσιν καὶ ὀδύνη ἔχῃ ῥόδων φύλλα, κινάμωμον, καὶ κασσίην τρίψας ἐν ταὐτῷ λεῖα ἐπιχεῖν, νέτωπον.[222] καὶ ποιήσας φθοΐσκους ὅσον δραχμιαίους, ὀστράκινον χυτρίδιον καινὸν διάπυρον ποιήσας, προσκαθίσας, καὶ περιστείλας ἱματίοισι, θυμιῆν ἐς τὰς μήτρας. τοῦτο ὀδύνας παύσει. ἢν δὲ ἐκ τόκου αἱ ὕστεραι πονήσωσι, βληχρὸν ἔχει τὸ πῦρ. ἔσωθεν δὲ ἡ κοιλίη ἡ νειαίρη πυριφλεγέεσθαι δοκεῖ. καὶ ἐς τὸ ἰσχίον ἐνίοτε ἀποιδέει. καὶ ὀδύνη ἴσχει τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ ἐς τοὺς κενεῶνας, καὶ τὰ ὑποχωρέοντα χολώδεα καὶ κάκοδμα. καὶ ἢν μὴ στῇ ἡ κοιλίη, ἐξαίφνης θνήσκει. Ὁκόταν οὖν ὧδε ἔχῃ, χρὴ ψύχειν τὴν κοιλίην, φυλασσόμενον ὅκως μὴ

φρίξῃ.

φρίξῃ. πινέτω δὲ ἢν μὴ ἵστηται, [223] τὸ ἀπὸ τῶν κρίμνου. τρωγέτω [224] ἄρτον ἄλητον. ῥοφέειν δὲ σίδης οἰνώδεος τὸν χυλὸν, κεράσας ὕδατι. [225] ἐπίπασσε δὲ λεκίθῳ, φακὸν, [226] καὶ τούτῳ ἕψειν, μίσγων φακὸν, καὶ κύμινον, καὶ ἅλας, καὶ ἔλαιον, καὶ ὄξος. τοῦτο διδόναι ῥόφημα ψυχρόν. καὶ φακῆν ὀξείην. [227] καὶ ἐπιπίνων οἶνον οἰνώδεα πράμνιον. τῶν δὲ ἄλλων σιτίων ἀπέχεσθαι χρὴ ἔστ' ἂν ὁ πυρετὸς λυθῇ. ἢν δὲ δοκέῃ καὶ λουέσθω. ἢν δὲ ἀσθενὴς ἔχῃ, [228] πίνειν διδοῦ τὰ ἄλφιτα. ἢν δὲ ἀκυδνοτέρη ᾖ, ἐν ὕδατι ψυχρῷ. σιτίον δὲ προσφέρεσθαι κοῦφον, [229] ὅ, τι μὴ ἐκινήσεται ὅταν τὸ πῦρ μεθῇ. ἡ δὲ νοῦσος, ὀξείη τε καὶ θανατώδης. Ην δὲ φλεγμήνωσιν αἱ ὑστέραι λεχοῖ, [230] πίμπλαται ἡ κοιλίη, καὶ μεγάλη γίνεται, καὶ πρὸς τὰ ὑποχόνδρια πνὶξ ἔχει. ὅταν ὧδε ἔχῃ, καταπλάσσειν βρύῳ τῷ θαλασσίῳ, ὃ ἐπὶ τοὺς ἰχθύας ἐπιβάλλουσι, κόψαι δὲ ἐν ὅλμῳ καὶ ξυμμίσγειν ὠμήλυσιν, καὶ σποδιὴν κληματίνην, καὶ λίνον φώξαντα. βαλεῖν δὲ ταῦτα [231] καὶ ἀναφορύξαι ὄξει καὶ ἐλαίῳ. ποιεῖν δὲ οἷον κυκεῶνα παχύν. ταῦτα ἕψειν, [232] ὡς ἂν στέαρ γίνεσθαι. καὶ τούτῳ καταπλάσσειν ὡς θερμοτάτῳ. καὶ ἢν χρήζῃ [233] ἐγκαθιννύσθαι. Ην δὲ λεχοῖ φλεγμήνωσιν, αἱ ὑστέραι οἰδέουσι. καὶ ὁκόταν τὰ λοχεῖα ἐμμείνῃ, κρύβδην τείνονται. [234] γίνονται δὲ ἐπὴν πυκνωθῶσιν ὑπὸ ψύχεος. ταύτῃσιν ἢν μὲν ἐπιψύχωνται, ἀλεαίνειν. [235] ἢν δὲ περιφλεγέες ἔωσιν, καὶ τὸ ψῦχος ἀφῇ, προσθετὸν ποιέειν, ὅ, τι φλεγμασίῃ ἐναντιοῦται. καὶ λούειν ἅμα καὶ πυριῆν, καὶ φάρμακα προσάγειν, ὧν ἂν ἐγὼ γράψω. ἕλκειν τε ἀτμίδα ἐς τὸ στόμα, καὶ ἐς τὰς ῥῖνας. [236] ἢν δὲ πνίγωσι, φακοὺς ἕψειν ἐν ὄξει, καὶ ἁλὶ, καὶ ὀριγάνῳ πολλῷ. καὶ ὁλκὴν ποιέεσθαι. [237] καὶ τὴν λινόζωστιν ἐσθιέτω. καὶ ἐν τῷ χυλῷ λεπτὸν ἄλητον ῥοφεέτω. ὅτ' ἂν τάχιστά τε καὶ πρὶν τὴν ὀδύνην ἔχειν, πρότερον διδόναι τῶν φαρμάκων, ὅσα τὰς ὑστέρας παύει τῆς ὀδύνης, καὶ σιτία διαχωρητικὰ προσφερέσθω. [238] καὶ ἢν ἡ γαστὴρ φλεγμαίνηται, ὑποκλύζειν ὅτι τάχος. Ην αἱ μῆτραι φλέγματος ἐμπλησθῶσι, φῦσαι ἐγγίνονται ἐν τῇσιν ὑστέρῃσι. καὶ τὰ ἐπιμήνια προέρχεται ἐλάσσονα, λευκὰ, φλεγματώδεα. ἔστι δ' ὅτε αἷμα λεπτὸν, ἀκραιφνὲς, ὑμένων ἀνάπλεον. [239] καὶ ἔστιν ᾗσιν κυρκανᾶται. καὶ τρεῖς τοῦ μηνὸς ἐπιφαίνεται. καὶ τῷ ἀνδρὶ ὑπὸ τῆς ὑγρότητος οὐκ ἐθέλει μίσγεσθαι, οὐδ' ὀργᾷ τοῦτο δρᾷν. καὶ λεπτὴ γίνεται. ὀδυνῶνται δὲ τὴν νειαίρην γαστέρα, τὰς ἰξύας, καὶ τοὺς βουβῶνας. [240] καὶ εἰ δάκνοι τὸ ῥέον, καὶ ἑλκοῖ [241] τὰ ἀμφίδεα, χρόνιον φαίνει τὸ ῥεῦμα. καὶ ἢν μὴ πολὺ εἴη, φάκιον ξὺν ἐλλεβόρῳ δοῦναι ἐμέσαι. ἔπειτα ἐς τὰς ῥῖνας ἐγχέαι, καὶ φάρμακον πίσαι κάτω. [242] σιτίων δὲ εἰργέσθω δριμέων, ἢν δὲ βαρύνηται, καὶ ψύχηται, καὶ νάρκην ἔχῃ, γάλα διδόναι, καὶ οἶνον εὐώδεα. πινέτω δὲ νῆστις ὑπερικὸν, [243] λίνου σπέρμα, ἐλελίσφακον ἐν οἴνῳ εὐώδει ὑδαρεῖ. καὶ κλύσαι τὰς ὑστέρας, [244] τῷ οἴνῳ ξὺν τῇ τρυγί. καὶ ἢν ἑλκωμέναι ἔωσι, διαλιπόντα ἡμέρας δύο, ἢ τρεῖς, [245] κλύσαι τρὶς, ξὺν τῷ κόκκῳ. μετὰ δὲ τοῦτο, στρυφνοῖσι. ἢν δὲ ἑλκωμέναι ἔωσι, νιπτέσθω τῷ ἀπὸ τῆς μυρσίνης, καὶ δάφνης ἀφεψήματι. καὶ ἐγχριέσθω τῷ ξὺν τῷ ἀργυρέῳ ἄνθει,

ne perhorrescat. Bibat autem, si non sistatur, farinæ crassioris decoctũ, panis farinam comedat. Mali autem punici vinosi succum aqua temperatum, sorbendum dato, lentium autem lomento aspergito. Quo decocto, lentem, cuminum, salem, oleum, & acetum misceto, hoc frigidum sorbendum dato, & lenticulam aceto conditam, vinum Pramnium generosum superbibendo. Aliis autem omnibus cibis abstinendum, quoad febris soluta videatur. Quòd si visum fuerit, etiam lauet. Si verò imbecilla fuerit, polentam bibendam dato, sique debilior, ex aqua frigida. Cibus offerendus leuis, qui minimè vacuet, vbi febris remiserit. Hic autem morbus acutus est & lethalis. At si recens enixæ vteri inflammatione laborent, venter incenditur & intumescit, & suffocatio ad præcordia detinet. Sic affectæ muscum marinũ, quem in pisces iniiciunt, in pila contusum, farina hordeacea cruda admixta, sarmentitio cinere, & lini semine tosto, ex cataplasmate admoueto. His autem agitatis, & aceto oleóque subactis, mixturam quandam crassam conficito eáque donec velut in farinæ massam coëant coquito. Hoc quàm calidissimum in cataplasmate apponito, & si opus est, ad insessum adhibeto. Si recens puerperæ vteri inflammationem conceperint, intumescunt, cumque puerperij purgamenta restiterint, clam distenduntur, quod accidit, cùm frigore densati fuerint. Hos, siquidem perfrigescant, calefacito. At si cõflagrarint, & frigus dimiserit, medicamentum subdititium quod inflammationi aduersetur subiiciendum, simúlque lauandum & fotu vtendum, & medicamenta quæ describam adhibenda, venterque in os & nares attrahendus. Quòd si strangulatus accesserit, lentes cum aceto, sale, & origano multo decoquito, & vt appositi medicamenti nidorem attrahat facito. Mercurialem etiam comedat, & in eius succo coctam farinam sorbeat. Quàm celerrimè autem, & priusquam dolor detineat, medicamẽta exhibeto quę vterorum dolorem sedent, & cibi aluum subducentes assumendi, & si venter inflammetur, quàm citissimè per infusum subluendus. Si vteri pituita redundent, in iis flatus suboriũtur, & menses prodeunt pauciores, albi, pituitosi, interdumque sanguis tenuis, purus, membranis plenus, nonnullis etiam conturbatur, terque mense comparet, neq; præ nimia humiditate viri congressum expetit, neque ad venerem exercendam incitatur, & extenuatur. Dolor autẽ imum ventrem, lũbos & inguina occupat. Quòd si quod effluit mordeat, & summas osculi vteri oras vlceret, diuturnam fore fluxionem asserendum. At si minimè copiosa fuerit, lenticulæ decoctum cum veratro, vt vomat exhibeto. Deinde in nares infundito, & medicamentum deorsum purgans propinato, & cibis acribus abstineat. Quòd si grauitate & frigore prematur, & torpor detineat, lac & vinum odoratum exhibeto. Hypericum autem, lini semen, & saluiam, ex vino odorato aquoso ieiuna bibat, & vteros vino vnà cum fæce eluat. Quòd si vlcerati fuerint, duobus aut tribus diebus intermissis, ter ex grani Cnidij decocto colluito, post hæc verò ex adstringentibus. Si verò adhuc vlcerati fuerint, myrti & lauri decocto abluito, & medicamento ex argenti flore illinatur,

Grauis autem hic morbus est, paucęq; ex eo euadunt. Si vteri acetabula pituita oppleta fuerint, menses pauciores contingunt, & si vterum gestet, vbi fœtus robustior euaserit, eum corrumpit. Neq; enim confirmatur, sed elabitur. Ex eo autem cognoscas quòd humida redditur, quodq; effluit, mucosum & viscidum fit, qualia ex aluo feruntur, nec mordent, & in mensium cursu, vbi sanguis purgari desierit, per duos aut tres dies mucosa ex vtero effluunt, horrórque & calor minimè acutus detinet, præterquàm quòd nō deserit. Hanc grossorum decocto, à quibus aqua depurgatur, bis vel ter colluito. Vbi autem purgata fuerit, deinceps adstringentibus vtatur. Mollia subdititia medicamenta, ex quibus pituita purgatur supponito, & vteros lauri decocto foueto, decoctoq; cum aceto colluito, & cùm mēses cessarint, suffitum ex aromatibus adhibeto. Postea cibo & balneo abstinendum. Mulier autem virum adeat, & cibos vinúmq; parcè assumat, calidè se contineat, laneis tegumentis crura obuoluat, oleóque illinat. Si aqua intercus in vteris innascatur, menses pauciores & praui cōtingunt, & ante tempus deficiūt. Venter imus intumescit, & mammæ solidæ flaccescunt, & in reliquis malè habet, vteróque gestare videtur. Atque ex his quidem aquam esse intercutem cognoscas. Quin & vterorum ore sui notas edit. Ad contactum enim gracile & humidum apparet, rigórque & febris inuadit. Quoque longiùs tempus processerit, dolor imum ventrem, lumbos, laterum inanitates & inguina occupat. Morbus hic ex abortione contingit & aliis de causis, cúmque menses delituerint. Hanc copiosa calida lauato, & si dolor detineat, tepefacientia admoueto. Vbi autē quieuerit, medicamentum deorsùm purgans propinandum, & vteri medicamento ex stercore bubulo fouendi, deinde medicamentum ex cantharide in subdititio apponendum, & biduum aut triduum intermittendum, & si robur adsit Netopo vteri colluendi. Quòd si venter mollis reddatur, febres cessent, & pro ratione menses procedant, cum viro etiam dormiat, & in subdititiorum vsu persistat, & die intermisso crethmi corticem, & pæoniæ grana nigra quinque, sambucique fructum ex vino ieiuna bibat, mercurialem quamplurimam, alliaq; cruda & cocta comedat. Sub somnum mollibus & polypis, cæterisque mollibus vtatur, & opsoniis marinis potiùs quàm carnibus. Quæ si pepererit, cōualescit. Si aqua intercus in vteris oriatur, menses pauciores & deteriores contingunt, & diuturniores, iustoq; parciores, aut paulò copiosiores eunt, venter, quæque supra pubem sunt, tibiæ & lumbi intumescunt. Vbi autem longum intercesserit temporis interuallum, & vterum gestarit, fœtum perdit & eiicit, vnáque cum eo aqua effunditur, feréque mulier moritur. Sanguis autem corrumpitur, & aquosus fit. Huic quoad fœtus moueri possit, lac & pepli infusum potui exhibeto. Vt plurimùm autem ante hoc tempus corrumpitur, & abortione reiicitur, vteriq; sanguine & aqua diffluunt. Hæc autem nihilo frequentiùs ex labore quàm aliis de causis contingunt. Aquam autem esse intercutem dignoscas licet,

ἡ δὲ νοῦσος χαλεπή. καὶ ὀλίγαι ἐκφεύγουσι. [246] Ἢν δὲ κοτυληδόνες φλέγματος περίπλεαι ἔωσι, τὰ ἐπιμήνια γίνονται ἐλάσσονα. καὶ ἢν ἐν γαστρὶ ἴσχῃ, διαφθείρει, ἐπεὰν ἰσχυρότερον τὸ ἔμβρυον γένηται. οὐ γὰρ ῥώννυται, ἀλλ' ἀπορρεῖ. γνοίης δ' ἂν τῷδε. ὑγρὴ γίνεται. καὶ τὸ ἀπορρέον μυξῶδες. καὶ γλίσχρον οἷα ἀπὸ κοιλίης φέρεται. καὶ οὐ δάκνει. καὶ ἐν τοῖσιν ἐπιμηνίοισιν ἐπὴν παύσηται τοῦ αἵματος καθαιρομένη, καὶ δύο ἡμέρας καὶ τρεῖς [247] βλένναι ἴασιν ἐκ τῶν ὑστερέων. καὶ φρίκη ἔχει. καὶ θέρμη οὐκ ὀξεῖα, πλὴν οὐκ ἐκλείπει. ταύτην κλύσαι [248] ἀπὸ τῶν ὀλύνθων ἀφ' ὧν ὕδωρ ἀπὸ ἣν καθαίρεται, καὶ δὶς καὶ τρίς. ἐπὴν δὲ καθαρθῇ, στρυφνοῖσι τὸ λοιπὸν χρήσθω. προστιθέναι δὲ τὰ μαλθακά, ὑφ' ὧν καθαίρεται φλέγμα. καὶ πυριῆν τὰς ὑστέρας τῷ ξὺν τῇ δάφνῃ. [249] καὶ κλύζειν τῷ ξὺν τῷ ὄξει. καὶ θυμιῆν ἐπὴν παύσηται τὰ ἐπιμήνια τοῖσιν ἀρώμασι. κἄπειτ' ἀσιτεῖν χρή, καὶ ἀλουτεῖν. ξυνίτω δὲ τῷ ἀνδρί. καὶ σιτία, καὶ οἶνον ὀλίγα λαμβάνειν. καὶ ἀλεαίνειν. [250] καὶ εἰρινοῖς ἀμφὶ τὰ σκέλεα ἑλίσσειν, καὶ ἐλαίῳ ἀλείφειν. Ἢν δὲ ὕδερος ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἐγγένηται, τὰ ἐπιμήνια ἐλάσσονα, καὶ πονηρὰ γίνεται, καὶ προαπολείπει. καὶ ἡ νειαίρη γαστὴρ οἰδεῖ. [251] καὶ οἱ μαζοὶ στερροί, καὶ μαλθακοί. καὶ τὸ γάλα πονηρόν. καὶ δοκεῖ ἐν γαστρὶ ἔχειν. καὶ ἐν τούτοισι γνώσῃ ὅτι ὕδερός ἐστι. σημαίνει δὲ καὶ ἐν τῷ στόματι τῇσιν ὑστέρῃσιν. ψαυούσῃ γὰρ ἰσχνόν, καὶ ὑγρὸν φαίνεται. καὶ ῥῖγος, καὶ πῦρ λαμβάνει. ὅσῳ δ' ἂν [252] ὁ χρόνος πλείων γίνηται, ὀδύνην ἔχει τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ τὰς ἰξύας, καὶ τοὺς κενεῶνας, καὶ τοὺς βουβῶνας. αὕτη ἡ νόσος ἐκ τρωσμοῦ γίνεται. καὶ ἐξ ἄλλων δὲ προφασίων. καὶ ὅταν τὰ ἐπιμήνια κρυφθῇ, λούειν χρὴ πολλῷ καὶ θερμῷ. καὶ χλιάσματα προστιθέναι ἢν ὀδύνην ἔχῃ. ἐπὴν δὲ παύσηται, φάρμακον χρὴ πίσαι κάτω. καὶ πυριῆσαι τῷ ξὺν τῷ βολίτῳ τὰς ὑστέρας. ἔπειτα προσθεῖναι τὸ ξὺν τῇ κανθαρίδι. καὶ διαλείπειν δύο ἡμέρας ἢ τρεῖς. καὶ ἢν ῥώμη ἴσχῃ, νετώπῳ κλύσαι. καὶ ἢν ἡ γαστὴρ λαπαρὴ γένηται, καὶ οἱ πυρετοὶ παύωνται, καὶ τὰ καταμήνια προχωρέει κατὰ λόγον, καὶ τῷ ἀνδρὶ ξυγκοιμάσθω. καὶ ἐν τοῖσι προσθέτοισι μενέτω, [253] καὶ μεσηγὺς ἡμέρης πινέτω κρηθμοῦ φλοιόν. γλυκυσίδης τοὺς μέλανας κόκκους πέντε. καὶ ἀκτῆς καρπὸν ἐν οἴνῳ νῆστις. καὶ τὴν λινόζωστιν ἐσθιέτω ὡς πλείστην. καὶ σκόροδα ὠμὰ καὶ ἑφθά. καὶ τοῖσι μαλθακοῖσι πρὸς ὕπνον χρήσθω. [254] καὶ πολύποσιν. καὶ τοῖσιν ἄλλοισι μαλθακοῖσι. καὶ ὄψοισι θαλασσίοισι μᾶλλον, ἢ κρέασι. καὶ ἢν τέκῃ ὑγιαίνει. Ἢν ὕδρωψ γένηται ἐν τῇσι μήτρῃσι, τὰ ἐπιμήνια ἐλάσσω γίνεται, καὶ κακίω, καὶ διὰ πλείονος χρόνου. [255] καὶ κοτὲ μὲν ἐλάσσονα, ἢ μικρῷ πλείονα ἴῃ. καὶ οἰδεῖ ἡ κοιλίη, καὶ τὸ ἐπικτένιον. καὶ αἱ κνῆμαι, καὶ ἡ ὀσφύς. ἐπὴν δὲ συχνὸς χρόνος γένηται, καὶ ἐν γαστρὶ ἔχῃ, διαφθείρει, καὶ ἐκβάλλει. καὶ ὕδωρ ξὺν αὐτῷ χέεται. καὶ ἡ γυνὴ θνήσκει ὡς ἐπιτοπολύ. τὸ δὲ αἷμα φθείρεται. καὶ ὑδεροῦται. ταύτην γαλακτοποτεῖν, καὶ μήκωνος πίνειν ἔστ' ἂν τὸ ἔμβρυον κινέεσθαι δύνηται. [256] ἔτι δὲ πρὸς τούτου, ὡς ἐπιτοπουλὺ διαφθείρεται, καὶ ἐξαμβλοῦται. καὶ αἵματος, καὶ ὕδατος ῥέουσιν αἱ μῆτραι. ταῦτα δὲ πάσχει οὐδέν τι μᾶλλον ἐκ πόνου, ἢ ἄλλως. τοῦτο δ' ἂν γνοίης ὅτι ὕδρωψ ἐστίν,

εἰ ἀφάσσοι

καὶ ἀφάσσων τῷ δακτύλῳ ὄψει τὸ στόμα αὐτῶν ἰσχνὸν, καὶ περίπλεον ὑγρασίης. ἢν δὲ ἐν αὐτῇ τὸ ἔμβρυον μὴ κατ' ἀρχὰς, ἀλλ' ἤδη δίμηνον, διαφθείρεταί τε, καὶ ἀποπνίγεται. ἥ τε γαστὴρ ἡ νειαίρη ἐπανοιδέει, καὶ ἁπτομένῃ ἀλγέει ὡς ἕλκος. καὶ πυρετὸς μέγας αὐτὴν, καὶ βρυγμὸς λαμβάνει,[257] καὶ ὀδύνη ἰσχυρὴ τοῦ αἰδοίου. καὶ τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ τὰς ἰξύας. καὶ τοὺς κενεῶνας, καὶ τὴν ὀσφὺν ὀξεῖά τε καὶ συνεχής. ὅταν οὕτως ἔχῃ, λούειν τε αὐτὴν θερμῷ, ἢν ὀδύνη ἔχῃ, καὶ χλιάσματα προστιθέναι, πειρεόμενον ὅ, τι ἂν μάλιστα προσδέχηται, καὶ φάρμακον καθαρτήριον κάτω. διαλιπεῖν δὲ χρόνον,[258] ὅσον αὐτῇ δοκέῃ ἱκανὸς εἶναι. καὶ κλύσαι, καὶ πυριῆσαι. καὶ τὴν κυκλάμινον ἐς ῥάκος μέλιτι δεύων, προσθεῖναι πρὸς τὸ στόμα τῶν μητρέων. καὶ τῆς κυπαρισσίου καταξύσας, καὶ τέγξας ἐν ὕδατι, προσθεῖναι ὡσαύτως. ἐλάσσονι δὲ χρόνῳ. καὶ διὰ πλείονος τοῦτο, ὅσῳ μᾶλλον δάκνει,[259] καὶ ξαίνει. καὶ μήλην ποιησάμενος κασσιτερίνην ἐγκαθιέναι. καὶ τῷ δακτύλῳ ὡσαύτως. καὶ τὰ πόματα ὅ, τι ἂν μάλιστα προσίηται, πιπίσκειν. καὶ ξυγκοιμάσθω τῷ ἀνδρὶ ὡς μάλιστα τῶν καιρῶν παρεόντων. ἢν γὰρ συλλάβῃ τὴν γονὴν,[260] καὶ κυήσῃ, ὑποκαθαίρεται, καὶ τὰ πρόσθεν ὑπιόντα ξὺν αὐτοῖσι, καὶ οὕτως ἂν μάλιστα ὑγιὴς γένοιτο. Ἢν δὲ γυνὴ ὑδρωπιήσῃ,[261] οἱ αὐτοῦ σπληνὸς ὑδατώδεος, καὶ μεγάλου ἐόντος, γίνεται δὲ ὁ σπλὴν ὑδατώδης, ἀπὸ τοῦδε τοῦ παθήματος. ἐπὴν πῦρ ἔχῃ, καὶ μὴ ἀφίῃ[262] τὸν ἄνθρωπον. καὶ δίψα μιν λαμβάνῃ καρτερή, καὶ πίνῃ. καὶ μὴ ἀπεμέσῃ. τὸ μὲν γὰρ ἐς τὴν κύστιν διελθὸν, διουρέεται. τὸ λοιπὸν δὲ,[263] ὁ σπλὴν λαμβάνει, διασπῶν ἀπὸ τῆς κοιλίης πρὸς ἑωυτὸν, ἅτε ἀραιὸς ὢν καὶ σπογγοειδὴς, κείμενός τε κατὰ τὴν κοιλίην. καὶ ἢν τούτων οὕτως ἐχόντων μὴ ἱδρώσῃ, μηδὲ ἡ κοιλίη χαλᾶται, αἴρεται ὁ σπλὴν ὑπὸ τούτου. καὶ μᾶλλον ἢν ὕδωρ ᾖ τὸ ποτόν. καί μιν ἤν τις ἐπαφήσαιτο μαλθακὸς ὡς χνοῦς ἐστιν. ἔστι δ' ὅτε ἀντίτυπος γενόμενος. ἀερθεὶς δὲ καὶ πιμπλάμενος, ἐκδιδοῖ κατὰ τὰς φλέβας τῷ σώματι. καὶ μάλιστα ἐς τὸ ἐπίπλοον, καὶ τοῖσιν ἀμφὶ τὴν κοιλίην ἐοῦσι χωρίοισι. καὶ τοῖσι σκέλεσι. ἕτερον γὰρ ἑτέρῳ διεκδιδοῖ ἐν τῷ σώματι, ἐπὴν πλέον ἑκάστῳ τοῦ καιροῦ ᾖ, καὶ μὴ δύνηται κατέχειν.[264] ἐπιγίνεται δὲ ἀπὸ τοῦ ὕδρωψ αἰεί, ἐπὴν μάθῃ ὁ σπλὴν ἕλκειν ἐς ἑωυτὸν φύσει ἀραιὸς ὢν καὶ μανός.[265] γίνεται δὲ ἐνίαις ἀρχὴ αὕτη τῆς νούσου καὶ ἄτερ πυρετοῦ. ἢν καῦμά τι τῇ κοιλίῃ ἐνσταίη[266] οἷα φλέγματος ἐς αὐτὴν κατιόντος. καὶ ἢν ἡ ἄνθρωπος τὴν δίψαν μὴ κατέχῃ. μηδὲ ἡ κύστις μηδὲ ἡ κοιλίη διηθέωσιν οὖρον τε καὶ κόπρον κατά τε δίκην. μηδὲ ἐπιτηδείῃ διαίτῃ χρέηται ἡ ἄνθρωπος. ἢν δὲ ὑδρωποειδὴς ᾖ, ἔρχεται τὰ καταμήνια πολλὰ ἐξαπίνης. ὅτε δὲ ὀλίγα. καὶ γίνονται ὅτε μὲν ὡς ἀπὸ κρεῶν ὕδωρ ὡς εἴ τις αἱματώδεα ἀποπλύνειεν. ὅτε δὲ ὀλίγῳ ἰσχυρότερα. καὶ οὐ πήγνυται. καὶ ἆσθμα μιν λαμβάνει, πρὶν ἢ τὰ καταμήνια χωρέειν. καὶ ὀδύνη ἐν τῷ σπληνὶ, καὶ μᾶλλον ἐπὴν τι γλυκὺ φάγῃ. καὶ ἡ γαστὴρ ἐπαίρεται, καὶ μεγάλη ἔσται.

si digito ad contrectandum immisso, ipsorum os gracile & humore redundans deprehenderis. Quòd si in ipsa fœtus non circa initia, sed iam bimestris, tum corrumpatur, tum suffocetur, venter imus in tumorem attollitur, & ad contactum velut vlcus dolet, ingensque febris eam & dentium fremitus inuadit, & dolor vehemens pudendum, & imum ventrem, & ilia, idemque acutus & assiduus laterum inanitates & lumbos occupat. Cùm ita affecta fuerit, si dolor adsit, eam calida lauato, & tepefacientia admoueto, periculo facto quodnam maximè ipsa admit-10 tat, medicamentúmque deorsum purgans exhibeto. Intermissione autem temporis quanta ei satis esse videbitur facta, etiam colluito & foueto, & cyclaminum melle subactum, tenui linteo exceptum, vterorum ori subdito, & cupressi ramenta aqua madefacta eodem modo supponito. Idque quò plus mordet aut lacerat breuiore, aut longiore tempore faciendum. Et paratum specillum stanneum digitúmque eodem modo intromittito. Potiones etiam quascumq; maximè approbat propinato, & opportunitate maximè captata cum viro dormiat. Si enim genituram comprehenderit & prægnans fuerit, quæ etiam intus in-20 erant, vna cum ipsis delata, per inferiora expurgabuntur, eáque præcipuè ratione conualescere poterit. Si verò ex aquoso & magno liene mulier in aquam intercutem labatur, lien aquosus ex eiusmodi affectione euadit. Cùm vehemens febris hominem detinuerit, neque dimiserit, sitisque valida corripuerit, & biberit, neque vomitione quicquam refuderit. Quod enim ad vesicam defertur, per vrinam redditur. Lien verò quod est reliquum, ex ventre ad sese raptum suscipit, cùm sit rarus & spongiæ similis, & prope ventrem situs. Hisque ita se haben-tibus, si neque exudarit, neque venter demittatur, ex eo splen attollitur, idque magis si aqua epota fue-30 rit. Ac si quis ipsum attractet, mollis est velut lanæ tormentum, interdúmque etiam durus ac renitens. In tumorem autem sublatus & oppletus, per venas in corpus transmittit, præcipuéque in omentum & partes ventrem ambientes, & crura. In corpore enim vbi in vnaquaque parte plus quàm par sit, aut quàm cõtinere possit affuerit, altera ad alteram transmittit. Ex eo verò semper hydrops subsequitur, vbi lien natura rarus & laxus ad sese trahere consueuerit. Quibusdam verò hoc morbi principium etiam citra febrem contingit, si incendium quoddam internum in ventre adfuerit, velut pituita in ventrem 40 delata, idque si in siti mulier sibi minimè temperet, neque vesica, neque aluus, tum vrinam, tum stercus, vt æquum est, transmiserint, neque idonea vtatur victus ratione. Quòd si hydrope laboret, copiosi menses de repente, quandoq; etiam pauci descendunt, & nonnunquã velut aqua ex carnibus fiũt, velut si quis cruentas carnes abluerit, interdũ etiam paulò vehementiores, ac neq; concrescunt. Eam crebra spiratio (asthma dicta) priùs quàm menses prodeant inuadit, & splenis dolor, idq; magis si quid dulce ederit, venterque in tumorem attollitur, & magnus redditur.

Ac vbi plus solito comederit, venter affligitur, & subinde lumbi dolent, ipsamque febris intra paucos dies occupat. Cúmq; repurgata fuerit, optimè, pro superiorum ratione, habere videtur, postea in eundem relabitur statum. Quòd si (vt cõuenit) diligens cura adhibeatur, conualescet. Alioqui & fluor muliebris apparet, & continuò per totum corpus velut sanies quędam sensim profluet, tumque diligentiore cura opus est. Si verò fluor non succedat, sed vteri per hæc quæ priùs inerant menses non relaxarint, & venter ei magnus reddetur, & pondus tanquam prægnanti inerit, & in eius ventre velut pueri motus sentietur, vteris nimirum aqua oppletis, & in iis aqua agitata. Subinde enim in iis aqua tanquam in vtre fluctuat, & pars sub vmbilico ad contactum dolet, iugulum, thorax, facies atque adeò oculi extenuantur, & papillæ attolluntur. Nonnullis quidem venter & crura aqua replentur, quibusdam verò horum alterum. Quòd si ambo impleantur, nulla de mulieris vita spes superest. Si verò horum alterum, est quoque spes reliqua exigua, si diligenter curetur, neq; admodum fuerit affecta. Diuturnus autem est hic morbus. Hæc autem omnia his quæ nondum pepererunt magis contingunt, plærumq; etiam his eueniunt quæ partum expertæ sunt. Sunt autem (vt dictum est) periculo proxima, & ferè acuta & grauia, quæque adeò non facilè quis intelligat, quòd cùm mulieres morbo affliguntur, interdum tamen se ægrotare nesciunt, priusquàm seniores effectæ, morbos qui menstruorum ratione proueniunt expertæ fuerint. Tum verò & necessitas, & temporis diuturnitas, eis morborum causam declarat. Atque adeò interdum dum non intelligunt quanam ex causa ægrotent, immedicabiles morbi euadunt, priusquã Medicus ab ægrotante rectè morbi causam ediscat. Eas enim etsi cognoscant, enunciare pudet, turpéque sibi esse ob imperitiam & inscitiam reputant. Simul etiam Medici falluntur, cùm morbi causam non exactè inuestigant, sed tanquam viriles curent, & multas vidi ab eiusmodi affectionibus consumptas. Verùm confestim exactè morborum causa peruestiganda est. Multum enim muliebres morbi & viriles curatione discrepant. Si verò vteri vlcerati fuerint, vnà cum pure sanguis expurgatur, grauis odor contingit, & dolor acutus lumbos, inguina & infimum ventrem inuadit, isque sursum ad laterum inanitates, costas & scapulas peruenit, interdumque ad iugulum pertinet, morsumque percipit, & vehementem capitis dolorem, mensque alienatur. Temporis autem successu tota intumescit, eamque debilitas, animi deliquium, febris leuis & perfrigeratio occupat. Præcipuè verò crura intumescunt. Morbus hic ex abortu prehendit, si qua corrupto & intus putrescente puello, non expurgata fuerit, totumq; corpus incendium occupat. Inuadit etiam ex fluoribus muliebribus, sique ad eos acria & biliosa confluxerint, mordent. Si ita se habere offenderis, cùm dolores quidem detinent, multa eaque calida lauare oportet, & tepefacientia qua parte dolor detinet admouere.

καὶ ἐπὴν πλέονα τοῦ μετρίου φάγῃ, πονεῖ τὴν γαστέρα, καὶ τὴν ὀσφὺν ἀλγέει ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε. καὶ πῦρ μιν ἐπιλαμβάνει δι᾽ ὀλίγου. ἐπὴν δὲ ἀποκαθαρθῇ, ῥήϊστον δοκέει πρὸς τὰ πρόσθεν. ἔπειτα ἐς τὸ αὐτὸ καθίσταται. καὶ ἢν μελεδαίνηται, ὡς χρὴ, ὑγιὴς ἔσται. ἢν δὲ μὴ, καὶ ὁ ῥόος ἐπιφαίνεται, καὶ διὰ παντὸς τοῦ χρόνου αἰεὶ ῥεύσεται κατ᾽ ὀλίγον οἷον ἰχώρ, ἐπιμελείης πλείονος δέεται. ἢν δὲ μὴ ῥόος ἐπιγένηται, ἀλλ᾽ αἱ μῆτραι ὑπὸ τῶν πρόσθεν μὴ χαλάσωσι τὰ ἐπιμήνια, ἥ τε γαστὴρ οἱ μεγάλη ἔσται, [267] καὶ βεῖθος ἐνείη ὡς τῇ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ. καὶ δοκέει ὡσεὶ παιδίον ἐν τῇ γαστρὶ αὐτῆς κινέεσθαι. ἅτε τῶν μητρέων ὕδατος οὐσέων πεπληρωμένων, καὶ τοῦ ὕδατος κινουμένου. ἄλλοτε γὰρ καὶ ἄλλοτε κλυδάζεται αὐτῇσι τὸ ὕδωρ ὡς ἐν ἀσκῷ, καὶ ἀλγεῖ ψαυομένη τὸ κάτω τοῦ ὀμφαλοῦ. καὶ αἱ κληῗδες, καὶ ὁ θώρηξ, καὶ τὸ πρόσωπον, καὶ τὰ ὄμματα καταλεπτύνεται, καὶ αἱ θηλαὶ αἰείρονται. ἔστι δὲ ᾗσι μὲν ἥ τε κοιλίη καὶ τὰ σκέλεα πλήθει ὕδατος. ᾗσι δὲ ἐς θάτερον τουτέων. καὶ ἢν μὲν ἄμφω πλησθῇ, οὐδεμία ἐλπὶς περιγενέσθαι τὴν ἄνθρωπον. ἔστι δὲ ἢν θάτερον, τούτων ἐλπίδες ὀλίγαι ἢν μελεδαίνηται, καὶ μὴ λίην τετρυχωμένη ᾖ. χρονίη δὲ αὕτη ἡ νοῦσος. γίνεται δὲ πάντα μᾶλλον μὲν τῇσιν ἀτόκοισιν, γίνεται δὲ πολλάκις καὶ τῇσι τετοκυίῃσιν. ἐπικίνδυνα δὲ εἰσὶν ὡς εἴρηται, καὶ τὸ πουλὺ ὀξέα, καὶ μεγάλα, καὶ χαλεπὰ ξυνιέναι, διὰ τοῦθ᾽ ὅτι αἱ γυναῖκες μετέχουσι τῶν νούσων. καὶ ἔσθ᾽ ὅτε οὐδὲ αὐταὶ ἴσασιν ὅτι νοσέουσιν, πρὶν ἢ ἔμπειροι νούσων γένωνται, ἀπὸ καταμηνίων, καὶ ἔωσι γεραίτεραι. [268] τότε δὲ σφέας ἥ τε ἀνάγκη, καὶ ὁ χρόνος διδάσκει τὸ αἴτιον τῶν νούσων, καὶ ἔστιν ὅτε τῇσι μὴ γινωσκούσῃσιν ὑφ᾽ ὅτου νοσεῦσι φθάνει τὰ [269] νοσήματα ἀνίητα γενόμενα, πρὶν ἂν διδαχθῆναι τὸν ἰητρὸν ὀρθῶς ὑπὸ τῆς νοσεούσης ὑφ᾽ ὅτου νοσέει. καὶ γὰρ αἰδέονται φράζειν, κἢν εἰδῶσι. καί σφιν δοκέουσι αἰσχρὸν εἶναι ὑπὸ ἀπειρίης καὶ ἀνεπιστημοσύνης. ἅμα δὲ καὶ οἱ ἰητροὶ ἁμαρτάνουσιν οὐκ ἀτρεκέως πυνθανόμενοι τὴν πρόφασιν τῆς νούσου. ἀλλ᾽ ὡς τὰ ἀνδρικὰ νοσήματα ἰώμενοι. καὶ πολλὰς εἶδον διεφθαρμένας ἤδη ὑπὸ τῶν τοιούτων παθημάτων. ἀλλὰ χρὴ ἀνερωτᾷν αὐτίκα ἀτρεκέως τὸ αἴτιον. διαφέρει γὰρ ἡ ἴησις πολλὸν, τῶν γυναικείων νοσημάτων, καὶ τῶν ἀνδρώων. Ἢν δὲ αἱ μῆτραι ἑλκωθῶσιν, αἷμα καὶ πῦα καθαίρεται. καὶ ὀσμὴ βαρείη γίνεται. καὶ ὀδύνη ὀξεῖα λαμβάνει ἐς τὰς ἰξύας. καὶ ἐς τοὺς βουβῶνας. καὶ ἐς τὴν νειαίρην γαστέρα. καὶ ἄνω φοιτᾷ ἡ ὀδύνη ἐς τοὺς κενεῶνας, καὶ ἐς τὰς πλευρὰς, καὶ ἐς τὰς ὠμοπλάτας. ἔστιν ὅτε δὲ καὶ ἐς τὰς κληῗδας ἀφικνέεται. καὶ δάκνεται. καὶ κεφαλὴν ἀλγέει σφοδρῶς. καὶ παραφρονεῖ. τῷ δὲ χρόνῳ ἀνοιδίσκεται πᾶσα. καὶ ἀσθενείη μιν λαμβάνει. καὶ λιποψυχίη. καὶ πυρετὸς λεπτὸς, καὶ περίψυξις. ἀνοιδίσκεται δὲ μάλιστα τὰ σκέλεα. ἡ δὲ νοῦσος λαμβάνει ἐκ τρωσμοῦ, ἥτις ἂν διαφθαρεῖσα τὸ παιδίον ἐγκατασαπὲν [270] μὴ ἐγκαθαρθῇ. καὶ τὸ σῶμα πᾶν πῦρ ἔχει. λαμβάνει δὲ καὶ ἐκ τῶν ῥόων. [271] καὶ ἢν ἐπὶ σφέας δριμέα ἀνῇ καὶ χολώδεα δάκνει. ἢν οὕτως ἐχούσῃ ἐπιτύχῃς, ἐπὴν μὲν αἱ ὀδύναι ἔχωσι, λούειν τὸ πολλῷ καὶ θερμῷ. καὶ χλιάσματα προστιθέναι, ὅκου ἂν ἡ ὀδύνη ἔχῃ.

καὶ ἢν μὲν ἄνω ὀδύναι ἔωσι, καὶ ἰσχυρὴ ἐστὶν ἡ γυνὴ, πυριῆσαι ὅλην, καὶ φάρμακον διδόναι κάτω πίνειν. καὶ ἐπὴν ὥρη [271] ᾖ τοῦ ἔτεος ὀρρὸν ἀφεψῶν, διδόναι ἐπιπίνειν ἡμέρας πέντε ἢν δυνατὴ ᾖ. ἢν δὲ μὴ ᾖ ὀρρὸς, ὄνου γάλα ἑψεῖν. καὶ διδόναι πίνειν ἡμέρας τρεῖς ἢ τέσσαρας. μετὰ δὲ τὴν γαλακτοποσίην, ὕδασιν ἀνακομίσαι αὐτὴν, καὶ σιτίοισιν ἐπιτηδείοισι. κρέασι μηλείοισιν, ἁπαλοῖσι, νέοισι, καὶ ὀρνιθείοισι, καὶ τεύτλῳ, καὶ κολοκύντῃ. ἀπεχέσθω δὲ τῶν ἁλμυρῶν, καὶ δριμέων, καὶ τῶν θαλασσίων πάντων, καὶ κρεῶν χοιρείων. καὶ βοείων. καὶ αἰγείων. ἄρτους δὲ ἐσθιέτω. ἢν δὲ ἀψυχίαι ἔχωσι, καὶ μὴ ἰσχύῃ, 10 καὶ περιψύχηται, ῥόφημα λαμβάνειν. εἰσὶ δέ τινες, οἳ ταύτῃσι κεφαλὴν ἀλγεούσῃσι, πιπίσκουσι γάλα, ὅτι κεφαλὴν ἀλγοῦσιν. οἱ δὲ ὕδωρ, ὅτι λειποθυμοῦσι. τἀναντία δὲ οἶμαι, εἰ κεφαλὴν ἀλγέουσι, καὶ φρενῶν εἴη ἅψις ἁρμόσον ὕδωρ, ὅτε δὲ δάκνεται καὶ δριμέα ἐστὶ, γάλα ταύτῃσιν εὐμενές, ἐπὴν δέ σοι δοκέῃ ἰσχύειν, κλύζειν τὰς ὑστέρας. πρῶτα μὲν τῷ ἀπὸ τῆς τρυγός. μετὰ δὲ ταῦτα διαλιπὼν ἡμέρας τρεῖς ἢ τέσσαρας, κλύζειν τῷ σὺν τῷ κραμβίῳ χλιαρῷ. καὶ αὖθις διαλιπὼν ἡμέρας τρεῖς, κλύσαι τῷ σὺν τῷ πικερίῳ. καὶ ἢν ταῦτα ποιήσαντι ὑγιάζωνται αἱ ὑστέραι, κλύσαι τῷ ξὺν τῷ 20 σιδίῳ. ἐπὶ δὲ τὰ ἕλκεα ἐπιχρίειν ἀργύρεον ἄνθος. καὶ κηκῖδα. καὶ σμύρναν. καὶ λιβανωτὸν, καὶ τῆς αἰγυπτίου ἀκάνθου τὸν καρπὸν, καὶ οἰνάνθην τὴν ἀγρίην. καὶ χρυσοκόλλην. καὶ λεπίδα. καὶ λωτοῦ πρίσματα. καὶ κρόκον. καὶ στυπτηρίην αἰγυπτίην κατακεκαυμένην. τούτων ἓν ἔστω ἴσον ἑκάστου. τὴν δὲ στυπτηρίην, καὶ τὴν κηκῖδα, καὶ τὸν κρόκον ποιῆσαι μίαν μοῖραν πάντων. τρίψας δὲ καὶ ξυμμίξας, πάντα λεῖα διεῖναι ἐν οἴνῳ λευκῷ γλυκεῖ. ἔπειτα ἑψεῖν, ἔστ᾽ ἂν παχὺ γένηται οἷον τὸ μέλι. τούτῳ δὲ ἐπαλείφειν δὶς τῆς ἡμέρης διδόναι, νίψασα μέντοι ὕδατι χλιαρῷ. ἑψεῖν δὲ ἐν τῷ ὕδατι 30 [272] καὶ κισθὸν. καὶ ἐλελίσφακον. καὶ ἐπὴν σοι δοκέῃ ταῦτα ποιέοντι ῥᾷον εἶναι, προπίνειν γάλα ἑφθὸν αἴγειον, μίην ἡμέρην. ἔπειτα διδόναι, γάλα βόειον, τὸν αὐτὸν τρόπον οἷον ἐπὶ τῇσι προτέρῃσι. μετὰ δὲ τὴν γαλακτοποσίην, παχύναι σιτίοισιν ὡς μάλιστα, καὶ ποιέειν ὅκως ἐν τῇ γαστρὶ ἔχῃ. [273] ὑγιὴς γὰρ γίνεται. ὡς δὲ τὰ πολλὰ ἐκ τῆς νούσου ταύτης ἐκφεύγουσι καὶ ἄτοκοι γίνονται. τῇσι δὲ γεραιτέρῃσιν, οὐ πάνυ τι. πίνειν δὲ μετ᾽ αὐτὰ φάρμακα, λίνου σπέρμα ἀποπεφωσμένον. καὶ σήσαμον. καὶ κνίδης καρπόν. καὶ γλυκυσίδης ῥίζαν τὴν πικρὴν τρίβων ἐν οἴνῳ εὐώδει μέλανι 40 [274] κεκρημένῳ. ἢν αἱ μῆτραι ἑλκωθέωσιν, καὶ αἷμα καὶ πῦον ῥέοι καὶ ἰχώρ. σηπομένων γὰρ τῶν μητρέων, νόσημα ἀπ᾽ αὐτέων γίνεται. καὶ ἡ γαστὴρ ἡ νειαίρη ἐπαίρεται, καὶ λεπτὴ γίνεται, καὶ ἀλγέει ψαυομένη, ὡς ἕλκος. καὶ πῦρ ἔχει [275] καὶ βρυγμὸς αὐτήν. καὶ ὀδύνη ὀξείη καὶ συνεχὴς, ἔς τε τὰ αἰδοῖα, καὶ ἐς τὸ ἐπίσιον, καὶ ἐς τὴν γαστέρα τὴν νειαίρην, καὶ ἐς τὸν κενεῶνα, καὶ ἐς τὰς ἰξύας. ἡ δὲ νοῦσος λαμβάνει μάλιστα μὲν, ἐκ τόκου, [276] ἢν ἐν αὐτῇσί τι διασαπῇ. καὶ ἐκ τρωσμοῦ. καὶ ἄλλως ἀπὸ ταὐτομάτου. ταύτῃσιν ἢν ἐπιτυγχάνῃς, λούειν ἐν ὕδατι πολλῷ καὶ θερμῷ. καὶ ὅκου ἂν ἡ ὀδύνη ἔχῃ, τοιαῦτα τὰ χλιάσματα προστιθέναι, καὶ σπόγγον ἐξ ὕδατος θερμοῦ. καὶ κλύζειν, τὰ δριμέα καὶ τὰ στρυφνὰ ἀπεχόμενον. τῶν δὲ μαλακωτέρων, διαμίσγε ὅκως δοκέει σοι καιρὸς εἶναι. τοῦ τε λίνου τὸν καρπὸν κόψας, καὶ τῆς ἀκτῆς, συμμίξας δὲ ἐν μέλιτι καὶ ποιήσας φάρμακον, τούτῳ χρέω.

Quòd si dolor ad superiores partes pertingit, validaq; sit mulier, totam foueto, eiq; medicamentũ deorsum purgans bibendum exhibeto. Et si anni tempestas tulerit, serum lactis decoctum quinque diebus, si forte possit, superbibendum dato. Sin serum desit, lac asininum coctum per tres aut quatuor dies potui præbeto. Post lactis potum, eam aquis & cibis accommodatis reficito, carnibus ouillis tenellis, iuuenibus & anniculis, betaq; & cucurbita. Abstineat autẽ salsis, acribus, & marinis omnibus, itemq; porcinis carnibus, bubulis & caprinis. Panes autem comedat. Quòd si animi 10 deliquia detineant, neque sit valida, & perfrigeretur, sorbitionem assumat. Nonnulli verò sic capite dolentibus lac propinãt, quòd capitis dolore vexentur, quidam verò aquam quòd animo linquantur. Ego contrà, si capite doleant & mentis læsio adsit, conuenire aquam existimo, cùm verò morsus & acrimonia inest, his lac bene facit. Cùm verò tibi validior esse videbitur, vteros colluito, primùm quidem medicamẽto ex fæce, post hæc tribus aut quatuor intermissis diebus, brassicæ decocto tepido colluito, ac rursus tribus intermissis diebus, decocto cum butyro. Quòd si his factis vteri sanitati restituantur, medicamento quod ex malicorio paratur colluito. Vlcera autem argenti flo- 20 re, galla, myrrha, thure, spinæ Ægyptiæ fructu, œnanthe syluestri, chrysocolla, squama æris, loti ramento, croco & alumine Ægyptio vsto illinito. Quorum singulorũ vna sit æqualis portio, alumen autem, & galla, & crocus, omnium portionem æquent. Trita verò & ad læuorem permixta omnia, vino albo dulci diluito, deinde ad mellis crassitudinem decoquito. Hoc vt illinatur bis quotidie exhibendũ, vbi priùs aqua tepida lota fuerit, in qua cisthum & saluiam decoxeris. Ex quibus vbi tibi meliùs habere videbitur, die vno lac caprillum coctum propinandũ, deinde lac bubulum eodem quo in superioribus modo exhibendum. Post 30 lactis potum, cibis quàm maximè incrassandum, & vt concipiat procurandũ, sanitati enim restituetur, ferè autem ex hoc morbo euadunt, & steriles redduntur. Hæc verò sanioribus raro accidunt. Post ea medicamenta lini semẽ torrefactum, sesamum, vrticæ semen, pœoniæ radicem amaram tritam, ex vino odorato nigro aqua temperato bibat. Si exulceratis vteris sanguis cum pure & sanie effluat (hic enim morbus ex his putrescentibus oritur) vẽter imus intumescit, & extenuatur, cõtactuq; velut vlceratus dolet, febris & dentium fremitus eam detinet, dolorq; acutus & assiduus ad pudenda, pubem, infimum ventrem, lateris inani- 40 tatem, & lumbos vrget. Morbus autem præcipuè quidem ex partu inuadit, si quid in ipsis dilaniatum computruerit, itemq; in abortione, & aliàs sua sponte. Sic affectam vbi nactus fueris, multa calida lauato, & quà parte dolor detinuerit, eiusmodi tepefactoria & spongiam ex aqua calida supponito, acria & acerba vitando eluito, emollientibus admixtis prout opportunum tibi videbitur. Et ex lini semine & sambuci fructu, cum melle mixto, medicamẽto comparato, eo vtitor.

Calida lauato, & sumpta spongia aut lana molli, aqua calente imbuta, pudenda & vlcera repurgato. Deinde vino meraco rursus imbuta spongia aut lana, ad eundem modum vtitor. Postea hoc medicamento quoties opportunum tibi videbitur, inungito. Deinde resina & adipe suillo simul mixtis, hoc medicamento sæpe interdiu & noctu inungito. Post quæ lini semen torrefactum, contusum & cribratum, papaueris albi semen & farinam tusam & cribratam, & casei caprilli tosti, sorde & salsugine derasa, amarum cum polentæ polline permisceto. Deinde vnam medicamenti portionem & casei, & polentæ, sub auroram ieiunæ, ex vino austero temperato propinato. Et ista quidem tantisper dum copiosior sanguis effluet, & acuti dolores detinuerint, paulumq; intermiserint, facito. Vbi autem vlcus imminutum fuerit, & dolores leues longioreq; tempore occupant, medicamenta ex quibus per inferiora potius quàm per superiora repurgari debeat propinato, intermisso tanto tempore, quantum necessarium videatur. Mulierq; in alta sella reclinata, lenibus fomentis fouenda est, si occasio crebrò postulare videatur. Quibus factis sana euadit. Hic autem morbus lentior est & lethalis, & ex quo paucæ euadunt. At si vehementer vlcerati fuerint, sanguis cum pure expurgatur, & grauis odor adest. Cúmque dolor prehenderit, quæ circa profluuium contingũt, velut partus dolores affligunt, temporisq; successu crura & pedes intumescũt. Ac huic tanquam hydropi Medici medelam adhibent, cùm tamen non sit eiusmodi. Huius curam cùm susceperis, imprimis calida lauato & calefacito, acribusque & emollientibus, ac adstringẽtibus ex aqua & vino colluito. Tum Cratæogoni & polycnemi cum melle decocto, lana imbuta pudenda perlinenda, & resina cum melle & adipe suillo illinenda. Propinandum etiam lini semen & sesamum torrefactum, cum caseo caprillo, & polenta omnibus admixta. Hæc autem ieiunæ ex vino propinanda. Ad vesperum autem magna mellis copia affundenda, istaque quoad sanguis purgabitur, & dolores acuti detinuerint vsurpanda. Cùm verò parciùs prodierit, & dolores leuiores diutiùs detinuerint, medicamentum deorsum purgans ex intermissione propinandum. Quibus factis conualescit, generationis tamen spes nulla adest. Quæ in vteris exulcerationes, ex abortione, aut alia de causa oriuntur, eæ omnes quocunq; curationis genere opus esse videatur, habita totius corporis ratione curandæ sunt, siue ex toto mulieris corpore petẽdam esse curationem existimaueris, siue ex ipsis vteris. An verò ab ipsis vteris, hoc pacto dignosces. Quæ quidem ab ipsis vlcerationes fiunt, purulentam & consistentem purgationem reddunt, quæ verò non ab ipsis, tenuem & sanie permixtã. In quibus igitur fluxiones sunt tenues, eas quidem medicamento curare oportet, & exhibere quod sursum ac deorsum purget, imprimis verò sursum. Quòd si quidem post medicationem fluxiones pauciores & mitiores fuerint, aut intermittant, rursus ad eundem modũ medicamentum purgãs exhibeto.

λοῦσον δὲ ὕδατι θερμῷ. καὶ λαβὼν σπόγγον, ἢ εἴριον μαλθακὸν βάπτων ἐς θερμὸν ὕδωρ διακάθαιρε τά τε αἰδοῖα καὶ τὰ ἕλκεα. εἶτα ἐς οἶνον ἄκρητον ἐμβάπτων πάλιν τὸν σπόγγον ἢ τὸ εἴριον, τὸν αὐτὸν τρόπον χρέω. ἔπειτα τῷ φαρμάκῳ τούτῳ ἐνάλειφε, ὁσάκις ἂν δοκέῃ σοι καιρὸς εἶναι. ἔπειτα ῥητίνην καὶ στέαρ ὕειον μίξας ὁμοῦ τῷ φαρμάκῳ [277] διαλείφειν πολλάκις μεθ' ἡμέρην, καὶ τῆς νυκτός. μετὰ δὲ ταῦτα λίνου σπέρμα φώξας καὶ κόψας, καὶ σήσας, μήκωνα λευκὴν κόψας ἐν ἀλφίτοισι καὶ σήσαι, καὶ τυρὸν αἴγειον ὀπτὸν ἀποξύσας τὸν ῥύπον καὶ τὴν ἅλμην, [278] καὶ τὸ πικρὸν συμμίξας, καὶ πάλην ἀλφίτου, εἶτα ἓν τοῦ φαρμάκου μέρος, καὶ τοῦ τυροῦ, καὶ τοῦ ἀλφίτου τοῦτο διδόναι πίνειν ἐξ ἠοῦς νήστει ἐν οἴνῳ αὐστηρῷ κεκρημένῳ. ἐς δὲ τὴν ἑσπέρην μίσγων καὶ παχὺν κυκεῶνα διδόναι, [279] καὶ τὸ γυναικεῖον ὅ,τι ἂν μάλιστα προσδέχηται, πιπίσκειν. καὶ μέχρι μὲν ἂν τὸ αἷμα πολὺ ῥέῃ καὶ ὀδύναι ὀξεῖαι ἔχωσι, καὶ ὀλίγον χρόνον διαλίπωσι ταῦτα ποιέειν. ἐπὴν δὲ τὸ ἕλκος ἔλασσον ᾖ, καὶ ὀδύναι βληχραὶ περιλαμβάνωσι, καὶ διὰ πλέονος χρόνου, φάρμακα πιπίσκειν ὑφ' ὧν μέλλει καθαίρεσθαι κάτω μᾶλλον, ἢ ἄνω. διαλείπειν χρόνον, ὁκόσον ἂν δοκέῃ ἐπίκαιρος εἶναι. καὶ πυρίην βληχρῇσι πυρίῃσι, ἀνακαθίζοντα ὑψόθι, ἢν δοκέῃ ἑκάστοτε καιρὸς εἶναι. ταῦτα ποιεῦσα ὑγιὴς γίνεται. ἡ δὲ νοῦσος βληχροτέρη καὶ θανατώδης, καὶ διαφεύγουσιν αὐτὴν παῦραι. ἢν δὲ ἑλκωθῶσι σφοδρῶς, αἷμα καὶ πῦον καθαίρεται. καὶ ὀδμὴ γίνεται βαρεῖα. καὶ ὁκόταν ἡ ὀδύνη περιλάβῃ ὡς ὑπὸ ὠδῖνος τὰ περὶ τὸν ῥόον γίνεται. καὶ ὁκόταν ὁ χρόνος ᾖ, τὰ σκέλεα καὶ οἱ πόδες οἰδέουσι, καὶ ἰῶνται τοῦτο οἱ ἰητροὶ ὡς ὕδρωπα. τὸ δὲ οὐκ ἔστι τοιοῦτον. Ταύτην ἢν λάβῃς, λούειν πρῶτα θερμῷ. καὶ χλιαίνειν. καὶ κλύζειν δριμέσι, καὶ μαλθακοῖσι καὶ στρυφνοῖσιν, ὕδατί τε καὶ οἴνῳ. [280] καὶ πολύκαρπον. καὶ πολύκνημον. καὶ μέλι ἕψων ὁμοῦ. εἶτα εἴριον εἰς τοῦτο βάπτων, διαχρίειν τὰ αἰδοῖα. καὶ ῥητίνην καὶ μέλι, καὶ συὸς ἔλαιον ἐγχρίειν. καὶ πιπίσκειν λίνου καρπόν. καὶ σήσαμον φώξας, καὶ βούτυρον, καὶ τυρὸν αἴγειον. [281] καὶ ἄλφιτον ἐν ἅπασι πιπίσκειν ἐν οἴνῳ νήστιν. ἐφ' ἑσπέρην δὲ, μέλιτι ἐπιχέων πουλύ. καὶ ἕως μὲν ἂν τὸ αἷμα καθαίρηται, καὶ ὀδύναι ὀξεῖαι ἔχωσι, καὶ ὀλίγον χρόνον διαλίπωσι, τοῦτο ποιέειν. ὅταν δὲ οἱ ἔλασσον ἴῃ, καὶ ὀδύναι βληχρότεραι ἴσχωσι διὰ πλέονος χρόνου, φάρμακον πιπίσκειν κάτω, καὶ διαλείπειν. ταῦτα ποιέουσα, ὑγιὴς γίνεται. γονὴ δὲ οὐκ ἔνι. Ὅσα δὲ ἑλκώματα γίνεται ἐν τῇσιν ὑστέρῃσιν ἀπὸ τρωσμοῦ, ἢ ὑπὸ ἄλλου τινὸς, ταῦτα χρὴ ἀποσκεπτόμενον εἰς τὸ ὅλον σῶμα θεραπεύειν πάντα, [282] ὁκοίης ἂν δοκέῃ δέεσθαι θεραπείης. ἤν τε σοι δοκέῃ ἐξ ἅπαντος τοῦ σώματος ἢ αὐτόθεν πως θεραπευτέον εἶναι. ἢν τε ἀπ' αὐτέων. γνώσῃ δὲ εἰ ἀπ' αὐτέων τῶν ὑστερέων. τὰ μὲν ἀπ' αὐτῶν τῶν ἑλκωμάτων τὴν κάθαρσιν παρέχει, πυώδεα τέ καὶ ξυνεστηκυῖαν. τὰ δὲ μὴ ἀπ' αὐτέων, λεπτήν τε καὶ ἰχωροειδέα. ὅσα μὲν οὖν ἐστι λεπτὰ τῶν ῥευμάτων, [283] ταύτας μὲν χρὴ θεραπεύειν ἐν φαρμάκῳ. καὶ διδόναι καὶ ἄνω καὶ κάτω. πρῶτον δὲ ἄνω. καὶ ἢν μὲν μετὰ τὴν φαρμακείην τὰ ῥεύματα ἐλάσσω γίνεται, [284] καὶ εὐπετέστερα ἢ διαλείποντα αὖθις φαρμακεύειν τὸν αὐτὸν τρόπον.

μετὰ δὲ

μετὰ δὲ τὴν φαρμακείην δίαιταν, δίαιτα τοιαύτη, ἐξ ὁποίης ἂν εἴη μάλιστα ξηροτάτη ἡ ἄνθρωπος. ἔσται δὲ ἢν αὐτὴν πυριῇς δι' ἡμέρης τρίτης ἢ τετάρτης, ὅλον τὸ σῶμα, καὶ ἐμέτους ποιέῃς ἐκ τῶν πυριῶν εὐθύς. μετὰ δὲ τοὺς ἐμέτους καὶ τὰς πυρίας, διαιτᾶν ἀλουσίῃσί τε καὶ ὑδροποσίῃσι, καὶ ἀρτοσιτίῃσιν. ὄψῳ δὲ μηδενί, ἀλλ' ἢ οἴνῳ ἀκρήτῳ μέλανι. λαχάνῳ δὲ μηδενί. ὅταν τὸν ἔμετον παρασκευάζῃς, τότε χρείην ἔχῃς λαχάνων πολλῶν καὶ δριμέων ἐμπιπλάναι. καὶ σιτίων πολλῶν, καὶ ὄψου ὁκοίου ἂν βούλωνται. καὶ οἴνου πολλοῦ ἐμπιπλάναι ὑδαρέος. καὶ λούειν ἐκ τῶν πυριῶν, πολλῷ θερμῷ. αὕτη μὲν ἡ θεραπείη τῶν τοιουτοτρόπων ῥευμάτων. ἄμεινον δὲ ἄμφω φαρμακεύειν, καὶ ἐμέειν, καὶ ἄνω ἕλκειν. δίαιτα δὲ ξηραντικὴ κρέσσων, καὶ ἀλουσίη. τὰς δὲ ὑστέρας χρὴ θεραπεύειν ὧδε. πρῶτα μὲν πυριᾶν ὕδατι ἀκτῆς ἀφεψῶντα τὰ φύλλα. ἔπειτα μετὰ τὴν πυρίην κλύζειν ἐκ τῆς ἰλύος τῷ σμήγματι. ἢν μὲν σηπεδὼν ἐν τοῖς ἕλκεσιν ᾖ, καὶ τὰ ἀπιόντα δυσώδεα, ἀκρητεστέρῳ τῷ σμήγματι. ἢν δὲ μηδὲν τοιοῦτον, ὑδαρεστέρῳ. μετὰ δὲ τὴν ἰλὺν, ὕδατι. ἐν δὲ τῷ ὕδατι, ἐναφεψεῖν μυρσίνην καὶ ἐλελίσφακον. μετὰ δὲ τοῦτο, οἴνῳ κλύζειν [286] ἀκρήτῳ λευκῷ χλιαρῷ. ὁκόταν δὲ δάκνηται ἤδη ὑπὸ τῶν κλυσμάτων, τότε ἤδη καθαρά ἐστι τὰ ἕλκεα. κλύζειν οὖν χρή, ὑδαρεστέρῃ τῇ ἰλύϊ, καὶ οἴνῳ μέλανι. μετὰ δὲ τὸν οἶνον, πιμελὴν ὕος τήξαντα νεαρὴν ἔλαιον παραμίξαντα, ἢν μὲν ᾖ, χηνός, ἢν δὲ μή, ἄλλου τοῦ, μάλιστα ὄρνιθος. εἰ δὲ μή [287] τὸ ἐκ τῶν ἐλαιῶν παλαιόν, τούτῳ χλιαρῷ κλύζειν. μετὰ δὲ τὸν οἶνον ἐς ἑτέρην κλυσῖν ἐγχέαντα ἐς τὸ στόμα. [288] καὶ ἢν μὲν ἑλκώμενα, μοτοὺς ποιοῦντας τῶν μαλθακτηρίων προστιθέναι. καὶ ἢν καῦμα παρέχωσι προσκείμενοι, ἀφελομένην τὴν γυναῖκα κελεύειν αὐτὴν νίψασθαι ὕδατι χλιαρῷ, τοιούτῳ οἵῳ περ ἐκλύζετο. ἢν δὲ πρὸς τὴν δίαιταν τήνδε τὰ ῥεύματα μὴ ἀπαλλάσσηται, ἐλάσσω δὲ γίνηται καὶ δάκνῃ σφοδρῶς, καὶ τὰ ἀπορρέοντα χολή τε εἴη καὶ ἅλμη, καὶ μὴ μόνον τὰ ἔνδον, ἀλλὰ καὶ τὰ ἔξω ἑλκοῖ, μεταβάλλειν χρὴ τὴν δίαιταν, καὶ ἐξυγραίνειν πᾶσαν, ὅκως τὰ ῥεύματα ὡς ὑδαρέστατα ἔσται. καὶ ἥκιστα δηκτικά, λουτροῖσι θερμοῖσι πολλοῖσι, μάζῃ, λαχάνοισιν ἑφθοῖσι πᾶσι λιπαροῖσιν. ἰχθύσι τοῖσι σελάχεσιν, ἐν κρομμύοισι καὶ κορίοισιν ἕψοντα [289] ἐν ἅλμῃ γλυκείῃ. ἐσθίειν δὲ λιπαρῶς κρέασιν ἑφθοῖσι πᾶσι, πλὴν βοὸς καὶ αἰγός. τούτοισι γὰρ διέφθοισιν ἐν ὄξει καὶ μαράθοισιν. οἴνῳ μελιχρόῳ, κιρρῷ, ὑδαρεῖ. πλείονι γαλακτοποσίῃ μετ' οἴνου γλυκέος. τὰ δ' ἄλλα περὶ τῶν κλυσμάτων ποιέειν κατὰ τὸν ὑφηγημένον λόγον. αὕτη μὲν νῦν περὶ τῶν τοιούτων ἡ θεραπείη. ὅτῃ δὲ πυώδεά τε καὶ ξυνεστῶτα, ἀπίσι, τούτων τὸ μὲν ὅλον σῶμα οὐδὲν δεῖ κινέειν. κλύζειν δὲ καὶ ἀπὸ τούτων τὴν θεραπείην πᾶσαν ποιέεσθαι. κλύζειν δὲ τοῖσιν αὐτέοισι κλύσμασιν, οἷς πρόσθεν εἴρηται τὸν αὐτὸν τρόπον. γεγράψεται δὲ καὶ ἄλλα κλύσματα. Ἑλκῶν ἴησις. Ἐλάφου στέαρ χλωρὸν προσθετόν. κλύζειν δὲ χρὴ αὐτίκα [290] οἴνῳ στραιῷ. κάλλιστον δὲ ψιμυθίῳ ἢν ἕλκεα ᾖ, καὶ ἐλαίῳ ναρκισσίνῳ. σιτίοισι δὲ μαλθακωτάτοισι χρῆσθαι, καὶ μὴ δριμέσιν. ἢν δὲ ῥυπαρώδεα ᾖ καὶ νενεμημένα, [291] καὶ τὸν πλησιαίτατον χῶρον δάκνῃ, καθαίρειν,

Post medicationem autem eam victus rationem præscribito, ex qua maximè sicca mulier euadat. Quod continget, si tertio vel quarto quoq; die toti corpori fotus adhibueris, & ab iis confestim vomitiones citaueris. Post vomitiones autẽ & fotus, victus rationem instituito, vt illota permaneat, aquę potu & pane in cibo vtatur, opsonio verò nullo, præterquàm vino nigro meraciore, olere etiam nullo. Cùm verò vomitionem paras, tum vsus est vt multis & acribus oleribus impleas, multis etiam cibis & opsonio quodcunq; libuerit, necnon etiam vino aquoso copioso impleas, & à fotu multa calida lauet. Atq; hac curatione ad huiusmodi fluxiones vtẽdum. Præstat tamen in vtrisq; medicamenti purgantis potione vti, vomitiones ciere & sursum trahere. Melior quoq; est desiccans victus ratio, sine vllo balnei vsu. Ad vteros verò hanc curationem adhibeto. Primùm quidem aqua in qua sambuci folia incoxeris foueto, deinde post fotum smegmate ex vini fæce colluito. Si quidem putredo in vlceribus adfuerit, & quæ prodeunt graueolẽtia sint, smegmate meraciore, sin autẽ nihil tale adsit, dilutiore. Post fotum autem aqua, in qua myrtũ & saluiam incoquito. Post hoc, vino mero, albo, tepido colluito. Cùm verò à collutionibus mordetur, tum pura reddita iam sunt vlcera. Fęce igitur vini dilutiore, & vino nigro colluere oportet. Post vinum, adipem suillum recentem liquefacito, anseris pinguedinem, si adsit, admisceto, sin minùs, aliam quandam, præcipueq; gallinaceam. Quæ si nõ adfuerit, vetustam aliquam pinguedinem sumito, eaq; tepida colluito. Post hæc autem vinũ per alteram collutionẽ ad os vteri infundito. Quòd si vlceratum fuerit, penicillos ex emolliẽtibus factos subdito. At si admoti ardorem excitarint, mulieri detrahere iussæ, ei vt aqua tepida lauet quali colluebatur imperato. At si ad hanc victus rationem fluxiones minimè decedant, minores tamen sint & vehementer mordeant, quæq; effluunt biliosa fuerint & salsa, neq; interiora tantùm, sed & exteriora vlcerent, commutata victus ratione, toto corpore humectãda erit, quò fluxiones quàm dilutissimæ & quàm minimùm mordaces euadant, balneis multis calidis, maza, oleribus coctis pinguibus omnibus, piscibus cartilaginei generis, cùm cepa & coriandro in muria dulci coctis vtatur. Cùm pinguedine autem multa coquendi sunt. Carnibus omnis generis, excepta bubula & caprina. His enim cum aceto & fœniculo decoctis vti licet. Vino mellito, fuluo, aquoso, liberaliore lactis potione cũ vino dulci. In reliquo, quę ad collutiones spectat, iuxta commemoratam rationem facienda. Atq; ea quidem nũc est exposita huiusmodi fluxionum curatio. In quibus autem purulenta & compacta defluunt, in his quidem totum corpus nullo modo mouere oportet, sed collutionibus vti, & ex his totam curationem instituere. Ex collutionibus autem eædem quæ antea dictæ sunt, nunc perficiẽdæ, eodemq; modo. Describentur verò etiam à nobis aliæ paulò pòst. Hæc etiam vlceribus medentur. Ceruinus adeps recens in subditio appositus. Colluere tamen quàm primùm sapa oportet. Optimum etiã cerusam affundere, si vlcera adsint, & narcissinum oleum. Cibis etiam mollissimis & minimè acribus vtendum. Quòd si sordida fuerint & serpant, proximumque locum mordeant, purgato,

carnemq; nouam producito, eamque ad cicatricem perducito. (facilè enim relaxátur, & ad malignitatem deueniunt) crebroq; lauato. At si mulier ex abortione vulnus accipiat, aut ex acribus subditis medicamentis exulcerentur vteri, (qualia multa mulieres semper dum sibi medentur sentiunt) fœtusq; corruptus fuerit, neq; mulier expurgetur, verùm ei vteri vehementi inflammatione laborent, & conniueant, neq; purgationem, nisi priùs emisso sanguine qui est in fœtu, effluere sinant. Hæc siquidem curetur, breui conualescit, sterilis tamen est. Quòd si ei sponte puerperij purgamenta eruperint, vlceraque curata fuerint, sic quoq; sterilis erit. Si verò ei quidem purgatio contingat, vlcera verò minimè sedulò curentur, periculum est ne putredinosa existant. At si ei iam morbo attritæ purgatio continenter eat, moritur. Quòd si in partu fœtu non secundum naturam prodeunte, vteri etiam vehementer exulcerati fuerint, eadem patientur quæ illa cui ex fœtus corruptione vteri vlcerati fuerint. Siq; ex fœtus corruptione aut ex partu vteri vlcerati fuerint, easdem commutationes eosdemq; exitus morbus habet. Ac si omnia puerperij purgamenta emiserint, minor labor erit, nisi grandia vlcera fuerint. Quæ si diligenter curetur, breui conualescit. Ad curationem autem citò animum attendere oportet, si vlcera in vtero fuerint. Nimirum enim cùm tenello loco existant, celeriter increscunt, breuiq; putrescũt. Vlcera verò curato nõ secus ac ea quæ in reliquo corpore exoriuntur, studendo vt inflammatio arceatur, repurgentur, impleantur, & ad cicatricem perducantur. Aqua autem non vinum potui dandum, cibique pauci non multi exhibendi. Qui verò fœtus per abortiones liberari nequeunt, quòd nimirum ij toti, aut eorum partes maiores existãt, aut minores, sed transuersi & imbecilles, si quidem eiusmodi sint secundum naturam, vbi priùs calida multa laueris, ex his quæ recensebo medicamentum aliquod exhibeto. Quòd si exitu affectato non facilè discedant, cùm sint secundum naturam, iis sic habẽtibus sternutatorium aliquod adhibeto. Naribus autem apprehensis, & ore compresso sternutandum, quò quàm maximè fieri poterit, efficax sternutatio reddatur. Concussionibus etiam vtendum quas hoc modo parare possis. Lecto alto, firmo & substrato, mulierem supinam reclinato. Pectus autem & axillas, & brachia, fascia aut loro lato & molli velut cingulo comprehensa, ad lectum alligato, & crura recuruata malleolis vinculis iniectis contineto. Quæ cùm adornaueris, mollium virgultorum aridorum fascem, aut aliquid huius persimile, tam bellè disponito, vt lectum in terram proiectum, non sinat pedibus qui ad caput sunt terram attingere. Tum eam manibus lectũ apprehendere iubeto, & lectũ à capite sublimem habere, vt in pedes propẽdeat, ea cautione adhibita, vt ne mulier præceps feratur. Hæc autẽ dum ita parata fuerint, & lectus in sublime erectus, à posteriore parte virgulta arida ponenda, & quàm maximè dirigẽda, vt dum lectus proiicitur, pedes terram minimè attingant, sed intra virgulta arida contineãtur. Ab vtroque verò pede hinc & illinc vir vnus eum attollat, vt lectus rectà decidat, plano & æquabili momẽto, ne quid in eo diuellatur. Concutiẽdum autem maximè simul ac partionis dolores vrgẽt.

καὶ νέαν σάρκα φῦσαι, καὶ ἐς οὐλὰς ἄγειν τὴν σάρκα.[292] ῥηϊδίως γὰρ ἀναχαλᾶται, καὶ κακοήθεα γίνεται. καὶ λούειν συχνῶς. Ἢν δὲ γυνὴ ἐκ τρωσμοῦ τραῦμα λαμβάνῃ, ἢ προσθέτοισι δριμέσιν ἑλκωθῇ τὰς μήτρας, οἷα πολλὰ γυναῖκες ἀεὶ δρῶσί τε,[293] καὶ ἰητρεύουσι, καὶ τὸ ἔμβρυον φθαρῇ, καὶ μὴ καθαίρηται ἡ γυνή, ἀλλά οἱ αἱ μῆτραι φλεγμαίνωσιν ἰσχυρῶς, καὶ μεμύκωσι, καὶ τὴν κάθαρσιν οὐχ οἷαί τε ὦσι παραμετιέναι, εἰ μὴ τὸ πρῶτον αἷμα τὸ ἐν τῷ ἐμβρύῳ. αὕτη ἢν μὲν ἰητρεύηται, ἐν τάχει ὑγιὴς ἔσται. ἄφορος δέ. ἢν δέ οἱ ῥαγῇ αὐτόματα τὰ λόχια, καὶ τὰ ἕλκεα ὑγιανθῇ, καὶ ὧδε ἄφορος ἔσται. ἢν δέ οἱ ἡ μὲν κάθαρσις γίνηται, τὰ δὲ ἕλκεα μὴ μελεδαίνηται, κίνδυνος σηπεδονώδεα εἶναι. ἢν δέ οἱ κάθαρσις ἴῃ τετρυχωμένῃ, θνήσκει. κἢν ἐν τῷ τόκῳ κάρτα ἑλκωθέωσι καὶ αἱ μῆτραι τοῦ ἐμβρύου μὴ κατὰ φύσιν ἐόντος, πείσονται ταὐτὰ τῇ ἐκ διαφθορῆς ἑλκωθείσῃ τὰς μήτρας. καὶ μεταλλαγὰς καὶ τελευτὰς τὰς αὐτὰς ἡ νοῦσος ἴσχει, ἤν τε ἐκ διαφθορῆς, ἤν τε ἐκ τόκου αἱ μῆτραι ἑλκωθῶσι. καὶ εἰ τὰ λόχια πάντα παρείησαν, ἧσσον πονήσει, ἢν μὴ μεγάλα ἕλκεα εἴη, καὶ μελεδαινομένη, ἐν τάχει ὑγιαίνει. χρὴ δὲ τὴν μελεδώνην προσέχειν ἐν τάχει,[294] ἢν ἕλκεα ἐν τῇ μήτρῃ ἔνι, ἅτε γὰρ ἐόντα ἐν ἁπαλῷ, ταχὺ αὔξεται, καὶ σαπρὰ ταχὺ γίνεται. ἰῆσθαι δὲ τὰ ἕλκεα, ὡς καὶ τὰ ἐν ἄλλῳ σώματι ἀφλέγμαντα χρὴ ποιέειν, καὶ ἀνακαθαίρειν, καὶ ἀναπιμπλάναι, καὶ ἐς ὠτειλὰς ἄγειν. διδόναι δὲ ὕδωρ εἰς πόσιν. οἶνον δὲ μή. σιτία παῦρα, πολλὰ δὲ μή. Ὁκόσα δὲ τρωσμῶν γινομένων, μὴ ἀπαλλάσσεσθαι δύναται, μεζόνων ὅλων τε ἢ τῶν μελέων τῶν ἐμβρύων ἐόντων, ἢ ἐλασσόνων καὶ πλαγίων καὶ ἀδυνάτων τὰ τοιαῦτα, ἢν μὲν κατὰ φύσιν εἴη, διδόναι τῶν φαρμάκων τι, ὧν ἐγὼ φράσω. προλούοντα θερμῷ παμπόλλῳ. κἢν ἐθέλοντα προϊέναι μὴ εὐλύτως ἀπίῃ, κατὰ φύσιν ἐόντα, τῇσι τοιαύτῃσι τοῦ πταρμικοῦ προσφέρειν. ἐπιλαμβάνειν δὲ τὸν μυκτῆρα, καὶ πταρνύσθαι. καὶ στόμα πιέζειν, ὅκως ὁ πταρμὸς ὡς ὅτι μάλιστα ἐνεργήσῃ. χρῆσθαι δὲ καὶ σεισμοῖσι. σείοις δ' ἂν ὧδε. Κλίνην λαβεῖν ὑψηλὴν ῥωμαλέην, καὶ ὑποστορέσαντα ἀνακλίνειν τὴν γυναῖκα ὑπτίην. τὰ δέ γε στήθεα, καὶ τὰς μασχάλας, καὶ τὰς χεῖρας, περικαταλαμβάνειν ταινίῃ, ἢ ἱμάντι πλατεῖ μαλθακῷ πρὸς τὴν κλίνην, καὶ ζωννύειν. καὶ τὰ σκέλεα ξυγκάμψαι καὶ κατέχειν τοῖν σφυροῖν. ὅταν δὲ εὐτρεπίσῃς[295] φρυγάνων φάκελον μαλθακῶν, ἤ τι τῷδε ἐοικὸς εὐτρεπίζειν ὅσον τὴν κλίνην οὐ προσψαύσεται ἐπὶ τὴν γῆν ῥιπτουμένην, ὥστε ψαῦσαι τοῖσι πρὸς κεφαλὴν ποσὶ τῆς γῆς. καὶ κελεύειν αὐτὴν λαβέσθαι τῇσι χερσὶ τὴν κλίνην. καὶ μετέωρον πρὸς κεφαλὴν τὴν κλίνην ἔχειν, ὡς κατάρροπος ᾖ ἐπὶ πόδας, φυλασσόμενος ὅκως μὴ προπετὴς ἔσται ἡ ἄνθρωπος. ὅταν δὲ ταῦτα ἐνεργῆται, καὶ μετάρσιος ᾖ ἡ κλίνη, ἐκ τοῦ ὄπισθεν ὑποθεῖναι τὰ φρύγανα. κατορθοῦσθαι δὲ ὡς μάλιστα ὅκως δὲ οἱ πόδες μὴ ψαύωσι τῆς γῆς, ῥιπτουμένης τῆς κλίνης, τῶν φρυγάνων ἔσωθεν ἐόντων. αἴρειν δὲ δύο ἑκατέρου τοῦ ποδὸς ἄνδρα, τῇδε καὶ τῇδε, ὡς καὶ ἰθὺ πέσηται ἡ κλίνη, ὁμαλῶς καὶ ἴσως, καὶ μὴ σπασμὸς ᾖ. σείειν δὲ ἅμα τῇ ὠδῖνι μάλιστα.

καὶ ἢν μὲν ἀπαλλάσσηται αὐτίκα πεπαῦσθαι. εἰ δὲ μὴ, διαλείποντα σείειν. καὶ αἰωρέειν ἐπὶ κλίνης φερομένην. ταῦτα μὲν οὕτως ποιέεσθαι, ἢν ὀρθά τε καὶ κατὰ φύσιν ἀπαλλάσσηται. χρὴ δὲ κηρωτῇ ὑγρῇ προαλείφειν. ἐπὶ πάντων δὲ τῶν ἀμφὶ τὴν ὑστέρην τοιῶνδε παθέων, ἄριστον τόδε. καὶ μαλάχης ὕδωρ καταιονᾶν, [297] καὶ βουκέρας ἢ πτισάνης πυρίνης μᾶλλον χυλός. χρὴ δὲ ἄχρι βουβῶνος ἕδρην καὶ αἰδοῖον πυριῆν. καὶ ἐνίζεσθαι δὲ, ὅταν αἱ ὠδῖνες σφόδρα ὀχλέωσι μάλιστα, [298] καὶ μηδὲν ἐν νόῳ ἕτερον ἔχειν. τὴν δὲ ἰητρεύουσαν τὰ στόματα μαλθακοῖσιν ἐξανοίγειν. καὶ ἠρέμα τοῦτο δρᾷν. ὀμφαλὸν δὲ ξυνεφέλκεσθαι τὸ ἔμβρυον. ὅσα δὲ διπλόα πλύσεται καὶ ἔγκειται ἐν τῷ στόματι τῶν ὑστερέων. ταῦτα δὲ ἤν τε ζῶντα, ἤν τε τεθνεῶτα ᾖ, προωθέοντα ὀπίσω πάλιν στρέφειν, ὅκως κατὰ φύσιν ἴῃ ἐπὶ κεφαλήν. ὅταν δὲ ἀπωθέειν βούλῃ ἢ στρέφειν, ἀνακλίναντα χρὴ ὑπτίην ὑπὸ τὰ ἰσχία, ὑποστορέσαι τι μαλθακόν. καὶ ὑπὸ τοὺς πόδας τῆς κλίνης, ὅκως ὑψηλότεροι ἔσονται οἱ πρὸς ποδῶν πόδες, συχνὰ ὑποτιθέναι χρὴ ἅσσα. καὶ ἀνωτέρω δὲ τὰ ἰσχία τῆς κεφαλῆς ἔστω. προσκεφάλαιον δὲ μηδὲν ὑπέστω τῇ κεφαλῇ, προμηθεόμενος ταῦτα. ὅταν δὲ ἀπωσθῇ τὸ ἔμβρυον, καὶ περιειλῆται τῇδε, καὶ τῇδε, [299] κατὰ φύσιν καθίστασθαι. καὶ τὴν κλίνην καὶ τὰ ἰσχία ὑπεξελὼν τὰ ὑπὸ τοὺς πόδας τῆς κλίνης καὶ τοὺς λίθους, καὶ τὸ ὑπὸ τῶν ἰσχίων. πρὸς κεφαλὴν δὲ ὑποθεῖναι ὑποκεφάλαιον, τὰ τοιαῦτα τούτῳ τῷ τρόπῳ θεραπεύειν. ὅσα δὲ ζῶντα τῶν ἐμβρύων, τὴν χεῖρα ἢ τὸ σκέλος ἔξω προβάλλεται, ἢ καὶ ἄμφω, ταῦτα χρὴ ὅταν τάχιστα προσημαίνῃ τὴν ἔξοδον, εἴσω ἀπωθέειν τῷ προειρημένῳ τρόπῳ. καὶ στρέφειν ἐπὶ κεφαλήν. καὶ ἐς ὁδὸν ἄγειν. καὶ ὅσα πλύσεται τῶν ἐμβρύων πεπτωκότα, ἢ ἐς τὸν κενεῶνα, ἢ ἐς ἰσχίον ἐν τῷ τόκῳ, χρὴ ταῦτα ἀπορθοῦσθαι, καὶ στρέφειν. καὶ προσκαθίζεσθαι ἐς ὕδωρ θερμόν, [300] ἄχρις ἂν ἰαίνηται. Ὁκόσα δὲ τεθνεῶτα τῶν ἐμβρύων, ἢ τὸ σκέλος, ἢ τὴν χεῖρα ἔξω ἔχει, ταῦτα ἄριστα μὲν ἢν οἷόν τε ἀπώσασθαι εἴσω καὶ ἄμφω ταῦτα ἐπὶ κεφαλὴν στρέφειν. εἰ δὲ μὴ οἷόν τε ᾖ, ἀνοιδίσκηται δὲ, τάμνειν ὧδε τῷ τρόπῳ, σχίσαντα τὴν κεφαλὴν μαχαιρίῳ ξυμφλάσαι, ἵνα μὴ θραύσῃ [301] τῷ πιέστρῳ. καὶ τὰ ὀστέα ἕλκειν [302] ὥστε ὀλίγον [303] ἢ τῷ ἑλκυστῆρι παρὰ τὴν κληῖδα καταθέντα ὡς ἂν ἔχηται ἕλκειν, μὴ κατὰ πουλὺ, ἀλλὰ κατ' ὀλίγον ἐξανιέντα, καὶ αὖθις βιώμενον. ὅταν δὲ ταῦτα ἔξω εἰρύσῃς, ἐν δὲ τοῖσιν ὤμοισιν ἐνῇ, τάμνειν τὰς χεῖρας ἄμφω ἐν τοῖσιν ἄρθροισι μετὰ τῶν ὤμων. καὶ ὅταν ταῦτα κομίσῃς, ἢν μὲν οἷόν τε ᾖ ἰέναι καὶ τὰ ἄλλα εὐπετῶς ἕλκειν. ἢν δὲ μηδὲν ἀκούσῃ, τὸ στῆθος πᾶν μέχρι τῶν σφαγέων σχίζειν. φυλάσσεσθαι δὲ ὡς μὴ κατὰ τὴν γαστέρα τάμῃς, [304] καὶ ψιλώσῃς τι τοῦ ἐμβρύου. ἔξεισι γὰρ ἡ γαστὴρ, καὶ τὰ ἔντερα, καὶ κόπρος. ἢν δέ τι τούτων ἐκπέσῃ, πρᾶγμα ὀχλωδέστερον ἤδη γίνεται. ξυμφλάσαι δὲ τὰ πλευρὰ, καὶ τὰς ὠμοπλάτας ξυνάγειν. καὶ ῥηιδίως μετὰ ταῦτα χωρήσει τὸ λοιπὸν ἔμβρυον, ἢν μὴ ἤδη οἰδαλέον ᾖ τὴν κοιλίην. ἢν γὰρ ᾖ τι τοιοῦτον, ἄμεινον τὴν γαστέρα τοῦ ἐμβρύου τρῆσαι τορηνέως. ἔξεισι γὰρ φῦσα μόνον ἀπὸ τῆς γαστρὸς, καὶ εὐπετέως οὕτω χωρήσει. ἢν δὲ ἐκπεπτώκῃ ἡ χεὶρ, ἢ τὸ σκέλος τεθνεῶτος τοῦ ἐμβρύου, ἢν

Quòd si fœtus quidem decesserint, confestim cessandum, aliòqui per interualla concutiẽdá, & suspensa in lecto continenda. Hæc igitur ad hunc modum facienda, vbi rectè & secundum naturam decedunt. Cerato autẽ liquido priùs illinere oportet. Id autem in omnibus eiusmodi circa vterum affectionibus est optimum, & maluæ ac fœnigræci decoctum ad perfundendum, aut potiùs ptisanæ triticeæ cremor. fouere etiam sedem & pudendum ad inguina vsq; oportet, & insessus parandi, idq; tum vel maximè, cùm vehementes parturiendi dolores vrgebunt, nihilq; aliud animo agitandum. Eam verò quæ manus medicas adhibet, oscula emollientibus dilatare oportet, idque sensim facere, vmbilicum verò vnà cum fœtu extrahere. Qui verò conduplicãtur fœtus & in vterorum osculum incumbunt, eos siue viuos, siue mortuos, retrò protrusos iterum vertere oportet, vt in caput prodeant secundum naturam. Cùm autem retrò protrudere aut vertere voles, supinæ reclinatæ molle quiddam coxis substernere oportet, atq; etiam lecti pedibus aliquid supponere, quò altiores à pedibus decumbentis esse queant. Quinetiam vt coxæ capite sint altiores, nullum verò capiti ceruical subsit, ad ea prospiciendum. Cùm verò retro protrusus fœtus huc & illuc circumagatur, sublatis lapidibus pedibus lecti suppositis, & eo quod coxis subditũ fuerat, & lectum & coxas in pristinum statum restituito, capitiq; puluinar supponito, istaq; ad hũc modum curato. At verò qui brachium, aut crus, aut vtrunq; viui fœtus foras emittunt, eos oportet simul ac de exitu significationem fecerint, priùs commemorato modo intrò retrudere, in caput obuertere, & in viam adducere. Nec non eos fœtus qui complicati in partu, in lateris inanitatem, aut in coxam illapsi sunt, dirigere ac conuertere oportet, prætereaq; in aquam calidam sedentẽ collocare, donec perfundatur. Quibus verò mortuis aut crus, aut brachium foras prominet, hæc quidem optimum fuerit, intro si fieri possit retrudere, & vtraque in caput conuertere. Sin minùs hoc fieri possit, sed intumescant, ad hunc modum secato. Caput gladiolo dissectum, instrumento quod confringat (πίεστρον dicitur) cõminuito, & officula per ossium volsellam, extrahito, aut vnco attractorio ad clauiculam vti firmiter adhæreat immisso, non confestim, sed paulatim remittendo, & rursus adurgendo extrahito. Vbi hæc foras extraxeris, & in humeris hæserit, vtraque brachia cum humeris ad ipsos articulos secato. Cumq; ea abstuleris, si fieri quidem possit vt exeant, reliqua etiam promtè extrahito. Quòd si nihil cedit, pectus totum ad iugulum vsque dissecato, ea tamen cautione, vt ne ad ventrem sectione penetres, & aliquam in fœtu eius partem denudes. Excidit enim vẽter & intestina, atque etiam stercus. Et si quid horum excidat, maius negotium facessit. Costas autem contundito, & scapulas conducito, posteaque reliquus fœtus facilè prodibit, nisi iam circa ventrem intumescat. Si quid enim eiusmodi euenerit, fœtus ventrem leuiter perforare præstiterit. Flatus enim tantùm ex ventre erumpit, atque ita facilè prodibit. At si mortui fœtus brachium aut crus foras exciderit, vtraque si

fieri quidem possit, intrò retrudito, & fœtum rectè cõstituito, idq; mihi videtur optimum. Si verò id fieri nequeat, quicquid foris prominet, quàm penitissimè fieri poterit resecato, & reliquum manu altè immissa protrudito, & fœtum in caput vertito. Cùm autẽ puellum inuertere aut excindere voles, vngues è tuis manibus resecato. Gladiolus autẽ quo excindes, incuruus sit potiùs quàm rectus. Cuius caput circumtegito, digito indice leniter pertractando, eumq; præmittendo, veritus ne vterum attingas. At molæ cõceptus hæc causa est. Vbi copiosi mẽses extiterint, & paucum ac morbosum semen conceperint, & minimè genuinus conceptus gignitur, & venter tanquam vtero gerentis impletur. Nihil autem in ventre mouetur, neq; in mammis lac innascitur, pectus verò turgescit. Hæc igitur biennium, sæpe etiam triennium sic affecta est. Et si quidem vna caro nascatur, mulier perit. Neq; enim superesse potest. Sin verò multæ, copiosus ei sanguis & carnosus per pudendum erumpit. Quòd si id moderatè fiat, seruatur, aliôqui profluuio correpta perit. Atq; ea quidẽ est huius morbi cõditio. Discernere autem oportet plenitudine, quodq; in vẽtre non moueatur. Mas enim tertio mense, fœmina verò quarto motionem habere cõsueuit. Vbi igitur elapso tempore non mouetur, profectò morbus est. Est & huius rei magnum argumentum, quòd lac in mammis non gignitur. Hanc potissimùm quidem curato, imprimisq; totius corporis fotibus, deinde per infusum sedem eluito, quo copiosus sanguis erumpat. Fortassis enim muliere à medicamento concalefacta, fœtum ipsum commoueris, cùm quid concretũ esse putetur. Quinetiam per infusum vteros eluito, quò sanguinem educas. Sin minùs, subdititiis medicamentis vehemẽtissimis ex bupresti vtitor, & dictamnum Creticum ex vino propinato; aliôqui verò castoris etiam testem. Eiq; cucurbitulam parte postica ad laterũ inanitatem admoueto, copiosumq; sanguinem detrahito. Idq; facito quàm maximè adhibita illarum conditionis ratione. Atq; hæc quidem de morbis ex puerperiorum purgamentis obortis dicta sunt. In quibus non parua insunt pericula. Acuti enim sunt, & qui citò transmutantur, grauiusq; affliguntur quæ primùm pariunt, q̃ quæ iam partionem expertæ sunt. Ferũtur autẽ puerperij purgamenta mulieri quæ prospera fruitur valetudine satis abundè, primùm Atticę heminæ & dimidiæ mensura, aut paulò copiosiora, deinde ad huius rationem pauciora quoad desinant. Feruntur autem velut sanguis è victima, si sana est mulier (vt diximus) & sana futura est, citoq; cõcrescit & expurgatur. Post partionem quoq; mulieri sanæ plærunq; contingit, vt puella edita longissima purgatio fiat per duos & quadraginta dies. Periculi tamen expers est, quæ diebus quinque & viginti purgatur. Puero aũt edito, diebus triginta, vt lõgissima fit purgatio, etsi extra periculum est quę fit diebus viginti. Ac in his quę fœtus corrumpunt, pro horum dierũ ratione purgatio contingit, & iuniorib. quæ abortionẽ faciunt, paucioribus diebus, senioribus verò, pluribus. Eędem autem sunt puerperij purgamẽtorum affectiones, tum ei quæ fœtus corrupit, tũ ei quę peperit, si menstruum fœtũ corruperit,

μὲν δυνατὸν ᾖ, εἴσω ἀπῶσαι ἀμφῶ, καὶ εὖ στρέψαι τὸ ἔμβρυον, ταῦτα ἄριστα. εἰ δὲ μὴ οἷόν τε ᾖ τοῦτο ποιῆσαι, ἀποτάμνειν ὅ, τι ἂν ἔξω ᾖ, ὡς ἂν δύνηται ἀνωτάτω, [305] καὶ τὸ λοιπὸν ἐσμασάμενος προσωθῆσαι καὶ στρέψαι τὸ ἔμβρυον ἐπὶ κεφαλήν. ὅταν δὲ στρέφειν, ἢ κατατέμνειν μέλλῃς τὸ παιδίον, τὰς ἰδίας χεῖρας χρὴ ἀπονυχίσασθαι, τὸ δὲ μαχαίριον ᾧ ἂν κατατάμνῃς, καμπυλώτερον ἔστω, ἢ εὐθύτερον. καὶ τὴν κατὰ κεφαλὴν ἀμφικαλύπτειν, [306] τῷ λιχανῷ δακτύλῳ ἐσμαστευόμενον, καὶ ὁδηγεῦντα, καὶ ὀρρωδέοντα, ὅπως μὴ ψαύσῃς τῆς ὑστέρης. Περὶ δὲ μύλης κυήσιος, τόδε αἴτιον. ἐπὴν πολλὰ τὰ ἐπιμήνια ἐόντα γονὴν ὀλίγην καὶ νοσώδη ξυλλάβωσιν, [307] οὔτε κύημα ἰθαγενὲς γίγνεται. καὶ ἡ γαστὴρ πλήρης ὥσπερ κυούσης. κινέεται δὲ οὐδὲν ἐν τῇ γαστρί, οὐδὲ γάλα ἐν τοῖσι τιτθοῖσι ἐγγίγνεται. [308] σφριγᾷ δὲ τὸ στῆθος. αὕτη οὖν δύο ἔτεα, πολλάκις δὲ καὶ τρία, οὕτως ἔχει. καὶ ἢν μὲν μία σὰρξ γένηται, ἡ γυνὴ ἀπόλλυται. οὐδὲ γὰρ οἵη τέ ἐστι περιγενέσθαι. ἢν δὲ πολλαί, ῥήγνυται αὕτη ἡ κατὰ τὸ αἰδοῖον, αἷμά τε πολύ, καὶ σαρκώδεα. καὶ ἢν μετριάζῃ, σώζεται. ἢν δὲ μή, ὑπὸ ῥόου ἁλοῦσα ἀπόλλυται. τὸ μὲν νούσημα τοιοῦτόν ἐστι. κρίνεσθαι δὲ χρὴ τῷ πληρώματι, καὶ ὅτι οὐ κινέεται ἐν τῇ γαστρί. τὸ μὲν γὰρ ἄρσεν, τρίμηνον. τὸ δὲ θῆλυ, τετράμηνον τὴν κίνησιν ἔχει. ἐπὴν οὖν τοῦ χρόνου παρελθόντος μὴ κινέηται, δηλονότι τοῦτο ἐστί. ἔστι δὲ τόδε τεκμήριον μέγα. ἐν τοῖσι τιτθοῖσι γάλα οὐκ ἐγγίγνεται. [309] ταύτην μάλιστα μὲν ἰῆσθαι. καὶ πρῶτα μὲν πυριῆσαι ὅλον τὸ σῶμα, ἔπειτα κατὰ τὴν ἕδρην κλύσαι, ὅκως αἷμα καταρραγῇ πουλύ. καὶ γὰρ ἴσως ἂν κινήσαις τὸ ἔμβρυον, δοκεῦν εἶναι τὸ ξυνεστηκός, διαθερμανθείσης τῆς γυναικὸς ὑπὸ τοῦ φαρμάκου. κλύζειν δὲ καὶ κατὰ τὰς μήτρας, ὅκως ἂν αἷμα ἀγάγῃς. εἰ δὲ μή, προσθέτοισι χρῆσθαι τοῖσιν ἀπὸ τῆς βουπρήστιος ἰσχυροτάτοισι. καὶ πιπίσκειν τὸ δίκταμνον τὸ κρητικὸν ἐν οἴνῳ. εἰ δὲ μή, καὶ τὸν κάστορος ὄρχιν. καὶ ὄπισθεν αὐτῇ σικύην προσβάλλειν πρὸς τοὺς κενεῶνας, καὶ ἀφαιρέειν ὅτι πλεῖστον αἷμα. [310] προσβάλλε δὲ καὶ ὅτι μάλιστα τεκμαιρόμενος τὰ κατ' αὐτάς. Καὶ τοσοῦτον μὲν περὶ τῶν νοσημάτων τῶν ἀπὸ λοχείων γενομένων εἴρηται. εἰσὶ δὲ οἱ κίνδυνοι ἐν αὐτοῖσιν οὐ σμικροί. ὀξέα γάρ ἐστι καὶ ταχὺ μεταλλάσσοιτα, καὶ μᾶλλον πονοῦνται αἱ πρωτοτόκοι, ἢ αἵ τινες εἰσὶν ἔμπειροι τόκων. [311] χωρέει δὲ τὰ λόχια τῇ ὑγιηρῇ γυναικί, ἱκανὸν ὅσον ἀττικὴ κοτύλη, καὶ ἡμίσεια τὸ πρῶτον, ἢ ὀλίγῳ πλέονα. ἔπειτα ἐπὶ ἐλάσσονα κατὰ λόγον τούτου, μέχρις ἂν παύσηται. χωρέει δὲ οἷον αἷμα ἀπὸ ἱερείων, ἢν ὑγιηρή, ὡς ἔφην, γυνὴ ᾖ, καὶ μέλλῃ ὑγιαίνειν. [312] καὶ ταχὺ πήγνυται, καὶ καθαίρεται. καὶ μετὰ τὸν τόκον, ὡς ἐπὶ τὸ πλέον τῇ ὑγιηρῇ ξυμβαίνει. ἐπὶ μὲν τῇ κούρῃ, ἡμέρας τεσσαράκοντα καὶ δύο τὴν χρονιωτάτην κάθαρσιν. ἀκινδύνως δέ ἐστι, καὶ εἴκοσι πρὸς τῇσι πέντε ἡμέραις καθαιρομένην. ἐπὶ δὲ τῷ κούρῳ ἡμέρας τριήκοντα ἡ κάθαρσις γίγνεται ἡ χρονιωτέρη. ἀκίνδυνος δὲ καὶ εἴκοσιν ἡμέρας γενομένη. καὶ τῶν διαφθαρεισῶν τὰ ἔμβρυα κατὰ λόγον ἡ κάθαρσις γίγνεται τούτων τῶν ἡμερέων. καὶ ἐπὶ τῇσιν νεωτέρῃσι φθαρεῖσιν ἐλάσσονας ἡμέρας. ἐπὶ δὲ τῇσι γεραιτέρῃσι πλέονας. παθήματα δὲ ταῦτα ἐστὶ περὶ λοχείων [313] φθαρείσῃ τε τὸ ἔμβρυον, καὶ τεκούσῃ, ἢν ἐμμήνιαιον φθείρῃ τὸ παιδίον

καὶ κινδυνεύ-

καὶ κινδυνώδεές εἰσιν αἱ φθείρουσαι μᾶλλον. αἱ γὰρ φθοραὶ τῶν τόκων, χαλεπώτεραί εἰσιν. οὐ γάρ ἐστιν οὐ βιαίως φθαρῆναι τὸ ἔμβρυον, ἢ φαρμάκῳ, ἢ ποτῷ, ἢ βρωτῷ, ἢ προσθέτοισιν, ἢ ἄλλῳ τινί. βίη δὲ πονηρόν ἐστιν. ἐν γὰρ τῷ τοιούτῳ κίνδυνός ἐστι τὰς μήτρας ἑλκωθῆναι, ἢ φλεγμῆναι. τοῦτο δὲ ἐστὶν ἐπικίνδυνον. Τὸ δὲ γάλα ὅκως γίνεται, εἴρηταί μοι ἐν τῇ φύσει τοῦ παιδίου, τοῦ ἐν τόκῳ. ἐπὴν δὲ κυΐσκηται ἡ γυνὴ, καταμήνια οὐ μάλα χωρέει, πλὴν ἔστιν ᾗσιν ὀλίγα. τρέπεται γὰρ ἐς τοὺς μαστοὺς τὸ γλυκύτατον τοῦ ὑγροῦ, ἀπό τε τῶν σιτίων καὶ τῶν ποτῶν, καὶ ἐκθλίβεται. καὶ ἀνάγκη ἐστὶ, καὶ τὸ ἄλλο σῶμα κεκενῶσθαι μᾶλλον, καὶ ἧσσον πλῆρες γίνεσθαι τοῦ αἵματος, τοῦτο οὕτως γίνεται. εἰσὶ δὲ αἵτινες φύσει ἀγάλακτοί εἰσι, καὶ σφέας ἐπιλείπει τὸ γάλα πρὸ τοῦ χρόνου. αὗται δὲ φύσει στερεαί εἰσι, καὶ πυκνόσαρκοι. καὶ διὰ τοῦτο οὐ διέρχεται ἐπὶ τοὺς μαζοὺς ἀρκοῦσα ἰκμὰς ἀπὸ τῆς κοιλίης, πυκνῆς τῆς ὁδοῦ ἐούσης. Ἐπιμήνια κατασπᾶται. ἐλατηρίου δύο πόσιας. ξυμμίσγεται δὲ καὶ στέαρ ὄιος ἀπὸ τῶν νεφρῶν, [314] ὅσον τὸ ἐλατήριον μὴ ἄγαν θρύπτεσθαι. ποιέειν δὲ δύο προσθετά. [315] ἢ μελάνθιον, τὸ ἐκ τῶν πυρῶν τρίψας, ὕδατι φορύξαι. καὶ προσθετὰ δύο ποιῆσαι. προστιθέναι δὲ ταῦτα, πρὸ τῶν ἡμερῶν ᾗσι μέλλει ἐπέρχεσθαι. ποιέει δὲ μὴ ἐξερχόμενα, ῥίγεα καὶ πυρετούς. Μαλθακὰ ὑφ' ὧν καθαίρεται [316] ὕδωρ καὶ ψάμμος. καὶ ἄγει ἐπιμήνια, ἢν μὴ πολυχρόνια ᾖ, καὶ τὸ στόμα μαλθάσσει. [317] Νάρκισσον, σμύρναν, κύμινον, καὶ λιβανωτὸν, ἀψίνθιον, κύπερον, ἴσον ἑκάστου. ναρκίσσου δὲ, μόνον μοίρας τέσσαρας, [318] ἐπικτένιον ὠμόλινον, ξυμμίξας ταῦτα, τρίβειν ὀρίγανον ἑψημένον σὺν ὕδατι, καὶ ποιέειν βάλανον, καὶ προστιθέναι. ἢ καὶ κυκλαμίνου μίσγειν ὅσον ἀστράγαλον. καὶ ἄνθος χαλκοῦ, [319] ὅσον κύαμον τρίψας, μέλιτι δεῦσαι. καὶ ποιῆσαι βάλανον. καὶ προστιθέναι. ἢ γλήχωνα. ἢ σμύρναν. λιβανωτόν. ὑὸς χολήν τε, καὶ βοὸς ἐν μέλιτι ἀναταράσσειν, καὶ ἀναπλάττειν βάλανον. Ἢν τὰ ἐπιμήνια μὴ γίνηται. Χηνὸς ἔλαιον, καὶ νέτωπον, καὶ ῥητίνην [320] ξυμμίσγουσα, προστιθέτω εἰρίῳ ἀναλαμβάνουσα. Πρόσθετον καθαρτικὸν μαλθακόν. Ἰσχάδα λαβὼν, [321] διέφθον ποιέειν. καὶ ἀποπιέσας, τρίβειν ὡς λειότατον. εἶτα προσθεῖναι ἐν εἰρίῳ. καὶ ῥοδίνῳ μύρῳ. τὸ δριμὺ κράμβης πηγάνου ἑκατέρου ἥμισυ τρίψας, τὸν αὐτὸν τρόπον χρέο. Καθαρτικόν. Χηνὸς μυελὸν, [322] ἢ βοὸς, ἢ ἐλάφου ὅσον κύαμον παραχέοντα μύρον ῥόδινον. καὶ γάλα γυναικὸς, τρίβειν ὡς φάρμακον τρίβεται. εἶτα ἐν τούτῳ ἀλείφειν τὸ στόμα τῶν μητρέων. Ἕτερον πρόσθετον [323] μαλθακόν. Χηνὸς μυελὸν, ὅσον κάρυον, κηρὸν ὅσον κύαμον. ῥητίνης σχινίνης, ἢ τερεβινθίνης ὅσον κύαμον, ταῦτα τήξας σὺν μύρῳ ῥοδίνῳ, ἐπὶ πυρὸς μαλθακοῦ, ποίησον ὡς κηρωτήν. εἶτα τούτῳ χλιαρῷ ἐναλείφειν τὸ στόμα τῶν μητρέων. καὶ τὸ κτένα καταβρέχειν. Ἕτερον καθαρτικόν. Ἄλευρον σιτάνιον. σμύρνης τριώβολον. κρόκου τὸ ἴσον. καστορίου ὀβολόν. ταῦτα τρίψας μύρῳ ἰρίνῳ προστιθέσθω. ἢ κνίδης καρπὸν, καὶ μαλάχης χυλὸν, καὶ χηνὸς στέαρ [324] ἅμα συμμίξαντα προσθεῖναι. [325] Πρόσθετον ἄλλο καθαρτικὸν, ἢν τὰ γυναικεῖα μὴ φαίνωνται. Στύρακα καὶ ὀρίγανον, τρίψας λεῖον, καὶ συμμίξας ἐπίχεαι χηνὸς ἔλαιον, καὶ προστίθει.

periclitantur tamen magis quæ fœtum corrumpunt. Abortiones enim maiorem molestiam quàm partiones afferre solent. Neq; enim citra violentiam abortio contingit, siue ex medicamento, siue potione, vel cibo, vel subdititiis medicamentis, vel ex re alia quapiam contingat. Vis autē mala est. Hoc enim casu periculum est ne vterus vlceretur, aut inflammationem contrahat, quod est periculi plenissimum. Lac autem quomodo gignatur à nobis dictum in puelli natura qui partu editur. Vbi autem prægnans est mulier, ei menses ferè prodire non solent, prȩterquàm nonnullis pauci. Quod enim ex cibo ac potione in sanguine est dulcissimum, ad mãmas vertitur, & velut exugendo trahitur. Reliquumq; corpus magis vacuari, minusq; sanguine redundare necesse est. Quod hoc modo cōtingit. Sunt autem quædam quæ natura lac non habent, easq; lac ante tempus deficit. Eęq; à natura solidam & densam carnem habent, ideoq; cùm via densa sit, neq; ex ventre ad mammas satis humoris defertur. Quod menses detrahit. Elaterij quantum ad duas potiones satis sit sumito, cui ouiculæ adeps ex renibus admiscetur, pari cum elaterio copia, minimè conterito, duas glandes subdititias parato. Aut melanthium ex tritico terito, aqua subigito, & glandes duas subdititias conficito. Has autem paucis antè diebus quàm prodire debeant supponito. Cùm verò non prodeũt, rigores & febres excitant. Emolliētia ex quibus aqua & arena purgatur, menses etiam, nisi diutiùs restiterint, educunt, & vteri osculum emolliunt. Narcissi, myrrhæ, cumini, thuris, absinthij, cyperi, singulorum æquales portiones, narcissi verò solùm quadruplum sumito, cui lini crudi lanuginem pectini insidentem ammisceto, hęc cum origani decocto terito, glandem effingito & supponito. Aut etiam cyclaminum ad astragali magnitudinem admisceto, & æris florem ad fabæ quantitatem tritum melle excipito, glandem efformato & supponito. Aut pulegium, vel myrrham, thus, suillum fel & bubulum cum melle agitatum, glandulam effingito. Si menses non eant, anseris adipem, netopum, resinam, simul permixta & lana excepta, mulier in subdititio apponat. Medicamentum subdititium purgans & emolliens. Caricas probè percoctas & expressas læuissimè terito, deinde in vellere cum vnguēto rosaceo subdito. Acrius efficies si brassicæ & rutę vtriusq; dimidio trito, ad eundem modum vtaris. Purgans. Anseris, aut bouis, aut cerui medullæ ad fabæ magnitudinem, vnguentum rosaceum & lac muliebre affundito, in medicamenti formam terito, vteri osculum inungito. Aliud subdititium emolliens. Anseris medullam nucis quantitate, ceram fabæ magnitudine, resinæ lentiscinæ & terebinthinæ fabæ magnitudinem. His cum vnguento rosaceo lento igne liquatis, velut ceratum conficito, deinde ex eo tepido os vteri inungito, pubem perfundito. Aliud purgans. Farinam sitaniam, myrrhæ obolos tres, croci tantundem, castorij obolum, hæc ex vnguento irino trita in subdititio apponito. Aut vrticæ semen, & maluæ succum cum adipe anserino simul permixta supponito. Aliud subdititium purgans si menses non appareant. Ad styracem & origanum tenuiter trita & permixta anseris adipem affundito, & supponito.

Aliud subdititium purgans, quod tum vteros purgat, tum sanguinem vacuat. Absinthij radicem tenuiter tritam, cum melle & anserino adipe admixtã, in pesso apponito. Aliud subdititium purgans. Detractis à bupresti capite, pedibus & alis, quod est reliquum terito, & ficus interiorem partem admisceto. Sit autem duplum quod in ficu pingue est. Hoc vteros inflat, & viribus defectis est optimum. Aut mercurialis folia ad læuorem trita in pesso supponito. Hoc tenuem biliosam purgationem educit. Idem etiã artemisia quod mercurialis prestat, & efficaciùs purgat. Veratrum nigrum ex aqua tenuiter tritum, etiam aquam velut è carnibus educit. Et verò alumen & resina hoc idem efficit. Cyperus, absinthium, aristolochia, cuminum, sal, mel, hæc omnia simul trita in pesso subdito. Veratrum etiam ex vino dulci, cum farina lolij & tritici melle subactum, in vellere subiicito. Medicamenta subdititia vbi quę deuorãtur minimè purgarint. Mercurialem, myrrham, violam albam, cepam acerrimam, melanthium, & mentham (si ferre possit) simul mixta in pesso apponito. Subdititia medicamenta acria sanguinem ducentia. Cantharidas quinque exceptis pedibus & capite, & myrrham & thus simul commisceto, melle addito. Deinde oleo rosaceo aut Ægyptio intinctum per diem supponat, & vbi morsum senserit detrahendum, rursusq; in lac muliebre & vnguentum Ægyptium immergendum. Hoc autem per noctem supponendum, & aqua odorata perluendum, & adeps supponendus. Conuenit & buprestis si parua fuerit, detractis alis pedibus & capite, si verò magna, non erunt hæc admiscenda, quę cum cantharidibus, sed per se ponenda, & similiter in pesso admouenda. Quòd si leuiore opus fuerit, ad buprestim vinum admisceto, & cuminum Æthiopicum, tum vuam passam, tum anisi & seseleos pollinem, ex vino feruefacto affusoque tenuiter tritum in pastillos drachmæ vnius pondere effingito, & his myrrha & thure admixtis, subdititia medicamenta supponito. Eodem autẽ modo quo cum cantharidibus faciendum. Melanthium ex tritico tenuiter tritum, ac melle subactum, in pesso apponito. Aut hoc ipsum melanthium cum melle tritum in glandem effingito, circum pennam verò obducito. Medicamentum subdititium efficax. Mandragoræ & cucurbitæ agrestis succũ cum lacte muliebri in pesso subiicito, aut vini albi veteris fæcem siccam vstam & vino restinctam. Cucurbitam etiam agrestem, mercurialem, nitrum & erysimum. Citiùs detrahit & mandragoræ radix, cantharis, serpillum, lauri baccæ, vnguentum irinum, laurinum. Tithymali succum permisceto & agitato, & visco detracto ad orobi magnitudinẽ exhibeto. Ex his subdititium medicamentum conficito optimum. Quòd si copiosius profluat, vino per se proluat, aut æris vsti aliquid dilutum, tepidum lana exceptum, in pesso subdito. Conceptum iuuans. Cedriæ acetabulum, adipis bubuli tenuiter triti drachmas quatuor, his simul cõtritis pessos effingito. ieiunæ subdito, & decumbens ieiuna toto die permaneat. Bis autem supponantur, mane & vesperi, post mensium cursum, & post cœnam lauet, & cum viro dormiat. Aut melanthium cõtusum in linteo ligatum, anserino adipe iniecto, supponendum dato. Aliud cõceptum iuuans, quod mu-

Ἕτερον καθαρτικὸν πρόσθετον, ὥστε μήτρας ἐκκαθαίρειν, καὶ αἷμα ἐκκενοῦν. ἀψινθίου ῥίζαν τρίψας λείην, μέλιτι καὶ ἐλαίῳ χηνὸς μίξας, προστίθει. Ἕτερον πρόσθετον καθαρτικόν. [326] Βουπρήστιος ἀφελεῖν κεφαλὴν, καὶ πόδας, καὶ πτερά. τὰ δὲ ἄλλα αὐτοῦ τρίβειν, καὶ ξυμμίσγειν τοῦ σύκου τὸ ἔνδον. διπλάσιον δὲ τοῦ σύκου, ὃ πῖον ἔσω. τοῦτο φυσᾷ τὰς ὑστέρας. τοῦτο [327] καὶ τῇ ἀπαυδησάσῃ ἄριστον, ἢ λινοζώστιος τὰ φύλλα λεῖα πρόσθετα ποιεῖν. τοῦτο λεπτὴν ἀλλὰ χολώδεα κάθαρσιν. καὶ ἡ ἀρτεμισίη ποιεῖ ὡς ἡ λινόζωστις, καὶ καθαίρει κρέσσον. ἑλλέβορος μέλας ἐν ὕδατι λεῖος, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν σαρκῶν, οἷον ἀπὸ κρεῶν ὕδωρ. καὶ στυπτηρίη δὲ, καὶ ἡ ῥητίνη, τὸ αὐτὸ δρᾷ. κύπειρος. ἀψίνθιον. ἀριστολοχία. κύμινον. ἅλες. μέλι. ταῦτα πάντα [328] ἐν τῷ αὐτῷ τρίβειν, καὶ προστιθέναι. καὶ ἑλλέβορος ἐν οἴνῳ γλυκεῖ μετὰ ἀλεύρου αἰρῶν, καὶ πυρίνων μέλιτι φυρηθεὶς ἐν εἰρίῳ προστιθέσθω. Πρόσθετα [329] ἐὰν μὴ τὰ καταπότα καθαίρῃ. Λινόζωστιν, σμύρναν, λευκόϊον, κρόμμυον ὡς δριμύτατον. καὶ μελάνθιον, καὶ τὸ ἡδύοσμον ἐὰν ὑποφέρῃ, συμμίξας προστίθει. Πρόσθετα δριμέα ἄγοντα αἷμα. Κανθαρίδας πέντε πλὴν τῶν ποδῶν, καὶ τῶν κεφαλῶν. καὶ σμύρναν, καὶ λιβανωτὸν ἅμα συμμίσγειν. καὶ μέλι μετ' αὐτῶν. ἔπειτα βάψας ἐς ἄλειφα ῥόδινον, ἢ αἰγύπτιον, προστιθέσθω τὴν ἡμέραν. καὶ ἐπὴν δάκνηται, ἀφαιρέεσθαι, καὶ βαπτίζειν πάλιν ἐς γάλα γυναικὸς, καὶ μύρον αἰγύπτιον. προστίθεσθαι δὲ τοῦτο, ἐς νύκτα, καὶ διανίζεσθαι ἐν ὕδατι εὐώδει. προστιθέναι δὲ στέαρ. ἁρμόζοι δ' ἂν βουπρηστις. ἐὰν μὲν σμικρὴ ἦ, ἄνευ πτερῶν, καὶ ποδῶν, καὶ κεφαλῆς. [330] ἐὰν δὲ μεγάλη ἦ, μὴ συμμίσγειν ταῦτα ἃ καὶ τῇσι κανθαρίσιν, ἀλλὰ μόνον τιθέναι, καὶ προστιθέναι ὁμοίως. ἐὰν δὲ μαλθακωτέρου δέηται, τῇ βουπρήστει μίξαι οἶνον καὶ κύμινον αἰθιοπικόν. ἀσταφίδα τε καὶ πάλην σεσέλιος, καὶ ἀνίσου, καὶ ἀναζέσαι τὸν οἶνον. ἀποχέας δὲ, τρῖψαι λεῖον. [331] καὶ πλάσαι φθοΐσκους ὅσον δραχμιαίους. τούτων προστιθέναι σμύρναν καὶ λιβανωτὸν μίσγοντα. ποιεῖν δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅνπερ ἐπὶ τῇσι κανθαρίσι. μελάνθιον τὸ ἐκ τῶν πυρῶν τρίβοντα λεῖον μέλιτι φυρῶντα προστιθέναι. ἢ αὐτὸ τοῦτο τὸ μελάνθιον τρίβοντα μετὰ τοῦ μέλιτος ποιεῖν οἷον βάλανον. πτερὸν δὲ περιπλάσσειν. Πρόσθετον ἐνεργόν. Ὀπὸν μανδραγόρου, καὶ κολοκύντης ἀγρίης ξὺν γάλακτι γυναικείῳ πρόσθες, ἢ τρύγα ξηρὴν οἴνου παλαιοῦ λευκοῦ, καίειν. καὶ οἴνῳ σβέσαι. καὶ κολοκύντην ἀγρίην, λινόζωστιν. νίτρον, καὶ ἐρύσιμον, θᾶσσον κατασπᾷ. καὶ μανδραγόρου ῥίζα. κανθαρίς. ἕρπυλλος. δάφνης καρπός. μύρον ἴρινον, δάφνινον. τιθυμάλλου τὸν ὀπὸν μίσγειν, καὶ ἀνακινεῖν, καὶ τὸν ἰξὸν ἀφαιρέειν. καὶ διδόναι ὅσον ὄροβον. καὶ πρόσθετον ποιῆσαι, ἄριστον. εἰ δὲ πλεῖον ἴοι, οἴνῳ προσκλυζέσθω. ἢ ὅπλου χαλκοῦ ἐκλιεὶς, χλιερὸν ἀναλαμβάνειν εἰρίῳ, καὶ προστιθέναι. Κυητήριον. Κεδρίης ἐμβάφιον. στέατος βοείου δραχμὰς τέσσαρας, λεῖα τρίψας, καὶ ἐς τὸ αὐτὸ τρίψας πεσσοὺς ποιέων, προστίθει νήστει. καὶ προσκείμενον, ἐχέτω δι' ὅλης ἡμέρης. προστιθέσθω δὲ δὶς, πρωῒ καὶ δείλης, μετὰ τὰ καταμήνια, καὶ μετὰ τὸ δεῖπνον λουέσθω, καὶ κοιμάσθω σὺν τῷ ἀνδρί. ἢ μελάνθιον φλάσαι. καὶ ἐς ῥάκος ἐνδῆσαι, καὶ χηνὸς ἔλαιον ἐμβάλλειν. καὶ δοῦναι προσθέσθαι. Ἕτερον κυητήριον. Γυ-

ναικεῖ-

μήτρα θεραπεύσαι, ὥστε ξυλλαβεῖν ἐν γαστρί. οὖρον λα-
βὼν παλαιὸν, [332] καὶ σιδήρου σκωρίην ὅσην διπλᾶ ἐς τὰ
θρύμματα. ἔπειτα καθίσας τὴν γυναῖκα ἐπὶ δίφρου,
συγκαλύψας καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν κεφαλὴν ὑπο-
θεῖσα ἐς πόδας πύελον, ἐμβάλλειν κατὰ τρία διάπυρα τὰ
τῆς σκωρίης θρύμματα. ἔστω δὲ τὸ παλαιὸν τοῦτο οὖρον,
ὅσον χοῦς. καὶ ἐν τούτοις πυριᾶν αὐτὴν, ὅσον [333] τριήκοντα
πυρίας. ἐπὴν δὲ πυριήσῃς, σμῆχε τὴν κεφαλὴν τῷ οὔ-
ρῳ, ἕως ἂν πυριῆται ἐναποσβεννύων πάλιν τοὺς λίθους, καὶ τὴν
πυρίην πάλιν. [334] θερμήνας δὲ μετὰ ταῦτα, λοῦε κατὰ κεφα-
λῆς ὡς πλείστῳ. ἕψων δὲ ἐν τῷ ὕδατι πόλιον. καὶ τὸ ἄγνου ὡς
πλεῖστα. ταῦτα δὲ ποίεε ἡμέρας ἑπτά. τρὶς δὲ ὑποθυμιῆν.
τούτων ἑκάστην πυρίην πρὸ τοῦ σμήχεσθαι. χριέσθω δὲ
ἐκ τοῦ λουτροῦ, ἐλαίῳ δαφνίνῳ. μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον, φαγοῦσα
κρόμμυα ἐμβάπτουσα ἐς μέλι, καὶ μελίκρητον χλιαρὸν,
ὅσον κοτύλας τέσσαρας πιοῦσα. ἔπειτα ἐπὴν φάγῃ σμι-
κρὸν ἐπισχοῦσα, ἀπεμεέτω. καὶ ἀνακλιθεῖσα ὑπτίη, τοῦ πη-
γανίου ἐχέτω, καὶ ἐν τοῖσιν ὠσὶ καὶ ἐν τῇσι ῥισί. καὶ ἄρτον
ζυμίτην, ὅσον ἕκτον μέρος χοίνικος, ἐς ζωμὸν ἐνθρύψαι ὄρ-
νιθος, ἔχοντα σελίνου ὅσον χήμην προσφερέσθω. καὶ πά-
λιν δίδου τὸ ἴσον ἐπὶ τῷ δείπνῳ. τὸ αὐτὸ δὲ ποίεε τὰς ἑπτὰ ἡ-
μέρας. ἔπειτα δὲ τὴν κοιλίην κλύζε ἡμέρας ἑπτά. ἔστω δὲ
κλύσμα, ῥητίνης δραχμαὶ τέσσαρες. μέλιτος ὀξύβαφον.
[335] τῶν πλατέων ἔλαιον ἴσον. [336] πιτύρων σητανίων χυλός.
νίτρου ἀφρός. ὠὰ λεπτά. ἔστω δὲ τὸ κλύσμα, κοτύλαι ὀκ-
τώ. τούτων αἱ τρεῖς πτισάνης χυλοῦ. κλυζέτω δὲ πλαγίην.
καὶ λουέσθω ὀλίγον. προστίθεσθαι δὲ καὶ βαλάνους ἑπτὰ τῆς
ἡμέρης. κατεχέτω δὲ, ἐς ἂν καταταχῇ. ἔστωσαν δὲ λι-
βάνου. νίτρου. χαλβάνης. μέλιτος ἑφθοῦ. σίτῳ δὲ χρήσθω
τῷ αὐτῷ. ὑποθυμία δὲ, ὄνου τρίχας λευκοῦ. καὶ λύ-
κου κόπρον. ἐπίβαλλε δὲ ὡς πλεῖστα ἐπὶ ἀνθρακιήν.
καὶ περικαθίσας αὐτὴν, καὶ περιστείλας, θυμία, φυλασ-
σόμενος μὴ κατακαύσῃς. ἢν δὲ γυνὴ μὴ δύνηται τίκτειν
πρόσθεν τίκτουσα, νίτρον. καὶ ῥητίνην. καὶ σμύρναν. καὶ κύ-
μινον αἰθιοπικόν. καὶ μύρον τρίβειν ἐν ταὐτῷ, καὶ προσ-
τίθεσθαι. ἢ γλήχωνα ξηρὴν, ἐν ὀθονίῳ προστιθέσθω. πίνειν
δὲ τὴν γλήχωνα, ἐπὴν εὕδειν μέλλῃ. Ἕτερον κυητήριον.
Διαιτᾶν δεῖ τὴν γυναῖκα ἥτις δέεται κυήσιος. καὶ διδόναι
αὐτῇ ἅπερ δέχοιτο, καὶ ἐσθίειν καὶ πίνειν. τῷ δὲ ἀνδρὶ τῆς
γυναικὸς, τὰ ἄλλα πλὴν σκορόδου, καὶ κρομμύων, καὶ ἔ-
τνους. καὶ ὀποῦ σιλφίου. καὶ ὅσα φυσητικά. τούτων δὲ ἀπε-
χέσθω. Ὁμοίως ἔγχυτον κυητήριον εἰ μὴ κυΐσκεται. Γά-
λα γυναικὸς κουροτρόφου. σίδης νεαρῆς τοὺς κόκκους τρί-
ψας, καὶ ἐκπιέσας τὸν χυλὸν, καὶ χελώνης θαλασσίης τὸ
περίνεον κατακαύσας τρίψας, ἔγχεαι εἰς τὸ αἰδοῖον. Ὁ-
μοίως ἔγχυτον κυητήριον μὴ κυούσῃ. Γάλα καὶ ῥητίνην,
καὶ σίδης γλυκείης χυλόν. ταῦτα ξὺν μέλιτι μίξας ἐγ-
χεῖν πάντα. Κυητήριον. Βολβοῦ τοῦ λευκοῦ καρπὸν, ἢ τὸ
ἄνθος τρίψας ξὺν μέλιτι, ἐν εἰρίῳ ἑλίξασα, προσθέσθω πρὸς τὴν μήτρην ἡμέρας τρεῖς. τῇ δὲ τετάρτῃ, μαλάχην ἀ-
γρίην τὴν πλατύφυλλον τρίψασα, μίξαι γυναικὸς γάλακτι. καὶ εἰς εἴριον ἑλίξασα, προσθέσθω. εἶτα κοιμάσθω μετ᾽
ἀνδρός. προρροφεέτω δὲ γλήχωνα ἐπ᾽ ἀλεύρῳ ἑφθήν. καὶ πινέτω γλήχωνα [337] ἐν οἴνῳ λεπτήν. [338] ἢν δὲ τούτου μὴ ἐσακούῃ

lieri ad curationem adhibeto vt concipiat. Vrinam veterem sumito, & ferri scoriam, quæ in duo fragmēta diuidi possit. Postea muliere in sella collocata, toto corpore & capite circumtecto, & pelui ad pedes subiecta, tria circiter scoriæ fragmenta candētia iniicito. Sit autem hæc vetus vrina ferè congij mensura. Et in his eam foueto, triginta ferè immissis in fomentū candentibus scoriæ frustulis. Postquàm fomentum adhibueris, vrina caput cōfricato, tantisper dum fotus adhibetur lapidibus ignitis iterum extinctis, iterumque calefacto fomento. Post hæc autem caput plurimùm lauato, aqua in qua polium & viticis multa folia decoxeris, idq; diebus septem facito. Ter autem in singula hæc fomenta suffitus admouendus priùs quàm caput detergeatur. A balneo verò inungatur oleo laurino. Post cœnam autem vbi cepas melle intinctas cōederit, & mulsam tepidam ad quatuor heminas biberit, deinde vbi comederit, paulumq; continuerit, vomitione reiiciat, supinaq; reclinata rutam in auribus & naribus contineat. Panem quoq; fermentatum ad sextam chœnicis partē, ex iure galli gallinacei, quod apij chemam habeat contritum in cibum offerto, & rursus tantundem in cœna dato, idemq; per septē dies facito. Deinde verò aluum ex infuso per dies septem eluito. Constet autem infusum ex drachmis quatuor resinæ, mellis acetabulo, Platęensium oleo pari mensura, furfurum tritici sitanij cremore, nitri spumo, & ouis tenuibus. Infusi autem cremor heminæ octo, ex his tres cremoris ptisanæ. In latus autem decumbenti infusum adhibeto, parumq; lauato. Septem verò glādes die subdito, easq; quoad colliquescant contineat. Constent autem thure, nitro, galbano, & melle cocto. Cibo verò eodem vtatur. Suffitum autem ex asini albi pilis & lupi stercore adhibeto. Ex quibus magnam copiam in prunas iniicito, & muliere in sella collocata & circumtecta suffitum adhibeto, ea cautione vt ne aduras. Si quæ priùs peperit parere nequeat, nitrū, resinam, myrrham, cuminum Æthiopicum, & vnguentum simul trita in pesso supponito. Aut pulegium siccum in linteo supponito. Sed & pulegium bibat, cùm dormire volet. Aliud conceptum iuuans. Mulieri quę conceptionis indiget, victus ratio perscribenda, facta eius cibi & potus potestate quam lubenter admittet. Mulieris autem viro alia quæq; exhibeto, præter allia, cepas, legumina fresa, laseris succum, & ea quę flatum gignunt. Ab his verò abstineat. Infusum similiter conceptum iuuans, si non cōcipiat. Lac mulieris marem lactantis, mali punici recentis grana trita & expressum succum, & testudinis marinę perineum adustum, tritum, in pudendum infundito. Aliud quod similiter infunditur non concipienti. Lac, resinam, & dulcis mali punici succum, hæc cum melle permixta omnia infundito. Ad conceptum faciēs. Bulbi albi semen aut florem ex melle tritum, vellere conuolutum per triduum supponat. Quarto verò die maluā agrestem quæ lato est folio, cum lacte muliebri tritam & lana cōuolutam supponat, deinde cum viro dormiat. Ante autem pulegium cum farina coctum sorbeat, & pulegium tenue ex vino bibat. Quòd si hæc refugiat,

conyzæ odoratæ contusæ succum expressum, & vino mixtum ieiuna bibat. Aliud conceptum iuuans. Asparagi semen eodem modo ex vino bibat. Aliud ad cõceptum. Chorion mulieris, & vermium qui in carne gignuntur capita contrita, & alumen Ægyptium anserino adipe dilutum, in vellere ad vteri osculum supponat. Aliud ad idem. Æruginem, æris florem, vtriusq; semiobolum, thuris masculi, aluminis scissilis, fructus vitis agrestis, gallæ, myrrhæ, malicorij, resinę, polij, singulorum obolum ex melle tritũ bis die supponat. Quòd si fortè acrius fuerit, anserinum adipem, & nitrum tostum admisceto, vinumq; eius robore vitato exhibeto. Aliud conceptum iuuans. Vermis ex carnibus qui caudam habeat tres aut quatuor partes sumito, & origanum ex melle læuissimè tritum, penitiùs ad vteri os apponito. Aliud ad conceptum. Portulacam tritam cum adipe anserino, myrrha, porri semine, & felle bubulo, lana cõuolutam ad vteri os apponito. Si menses quidem copiosi eant, neque tamen concipiat, floris æris obolos duos, & aluminis scissilis tantundem, ex melle læuissimè trita, deinde lana excepta, vbi mulier lanam in linteo filo deligarit, sibi interea penitissimè subdat, sic tamẽ vt filum foras emineat. Deinde vbi probè purgata fuerit, abstrahat, & vino odorato in quo myrti folia decoxerint, proluatur, & virum adeat. Subdititium ad conceptum. Mel, myrrham, myricæ fructum, resinam liquidam, anserinum adipem, omnia simul trita in vellere conuoluta subiicito. Subdititium ad cõceptum, quod vterum, si quando conniueat, neq; concipere queat, valde dilatare potest, & aquas expurgare. Anchusam paruam sumito, lentiscum, cuminum, cyperum, cucumerem agrestem, nitrũ rubrum, sal Ægyptium, & anchusam magnam. Hæc omnia læuissimè trita, linteo cernito. Mel sumito, lento igne decoquito, & vbi deferbuerit, ceram & resinam admisceto. Deinde commixtis omnibus oleum affundito, & ab igne detractum, tepidum lana in orbem cõuoluta exceptum, quoad purgata fuerit, in vterum subdito. Aliud conceptum iuuãs. Si velis vt mulier concipiat, præter ea purgatoria quib. vtitur etiã ad virũ accedere oportet. Et decem lauri baccas nigras, thuris pugillos tres, & cumini pusillum, ex melle trita, lana succida cõuoluta, semel die ei subdito, semel autẽ auferat per quatuor dies, & postea per eos dies cibo sibi temperet. Conceptum præpediens. Si concipere non cõueniat, mysi fabæ quantitatem aqua dilutam potui exhibeto, & per annum (penè dixerim) non concipiet. Quæ ęgrè parienti partionem accelerãt. Lauri radicem derasam, aut baccas ad dimidium acetabulum cõcalefactas ex aqua potui exhibeto. Partionem accelerat. Dictamnum ad duos obolos tritum ex aqua calida bibat. Aut abrotoni drachmã, & cedri baccas, & anisum, ex vini dulcis veteris cyatho trita, affuso aquæ cyatho, potui exhibeto. Hoc prodest ante part⁹ dolores exhibitũ. Aut dictamni obolũ, myrrhæ obolũ, anisi obolos duos, nitri obolum.

λαβὼν κόνυζαν εὔοδμον ξυγκόψας, καὶ ἐκθλίψας τὸν χυλὸν, καὶ μίξας οἴνῳ, πινέτω νῆστις. Ἕτερον κυητήριον. Ἀσπαράγου καρπὸν, πινέτω ὁμοίως ἐν οἴνῳ. Ἕτερον κυητήριον. Χορίον γυναικὸς καὶ τῶν εὐλέων τὰς κεφαλὰς τρίψας, διεὶς στυπτηρίην αἰγυπτίην ἐν χηνὸς στέατι, ἐν εἰρίῳ προσθέσθω πρὸς τὸ στόμα τῆς μήτρης. Ἕτερον ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ. Ἰὸν χαλκοῦ, ἄνθος ἡμιωβόλιον ἑκατέρου, λιβανωτοῦ ἄρσενος. στυπτηρίης σχιστῆς. οἰνάνθης ἀμπέλου, κηκίδα, σμύρνης, σίδιον, ῥητίνην. πόλιον ἀνὰ ὀβολὸν ἑκάστου ἐν μέλιτι τρίψας, προσθέσθω, ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας [339] δὶς τῆς ἡμέρας. ἢν δὲ ἴσως δριμύτερον ᾖ, παραμίσγειν χηνὸς στέαρ. καὶ νίτρον ὀπτόν. διδόναι δὲ οἶνον, φυλάσσοντα τὸ ἐν αὐτῷ μένος. Ἕτερον κυητήριον. Σκώληκα ἥτις ἔχει τὴν κέρκον λαβὼν ἀπ' αὐτῆς τρεῖς ἢ τέσσαρας μοίρας, καὶ ὀρίγανον λεπτὴν, τρίψας ἐν ῥοδίνῳ μύρῳ, προσθέτω [340] πρὸς τὸ στόμα τῆς μήτρης. Ἕτερον κυητήριον. ἀνδράχνην τρίψας μετὰ στέατος χηνὸς καὶ σμύρνης, καὶ πράσου σπέρματος. καὶ βοὸς χολῆς ἐν εἰρίῳ ἐνελίξας, τιθέναι πρὸς τὸ στόμα τῆς μήτρης. Ἢν τὰ μὲν καταμήνια γίνωνται πολλὰ, οὐ συλλαμβάνῃ δὲ, χαλκοῦ ἄνθος ὀβολοὺς δύο, καὶ στυπτηρίης σχιστῆς ὡσαύτως τρίψας λεῖα ἐν μέλιτι, εἶτα ἐν εἰρίῳ ἀναπλάσας, ἐνδήσασα ἡ γυνὴ τὸ εἴριον [341] ἐς ὀθόνιον λίνεον, προσθέσθω ἕως ἔσω αὐτῆς. τὸ δὲ λίνον ὑπερεχέτω. εἶθ' ὅταν καλῶς καθαρθῇ, ἀφελέτω. καὶ οἶνον ἀναζέσας εὐώδεα, μυρσίνης φύλλα ἐμβαλὼν, τούτῳ προσκλυσάσθω. καὶ ἴτω πρὸς τὸν ἄνδρα. κυητήριον προσθετόν. Μέλι, σμύρναν, μυρίκης τὸν καρπόν. ῥητίνην ὑγρὴν, χηνὸς ἄλειφα τρίψας ἅπαντα ὁμοῦ αὐτῷ ἐν εἰρίῳ ἐνελίξασα προστιθέσθω. κυητήριον προσθετὸν σφόδρα ἀναστομῶσαι μήτρην δυνάμενον ὅταν μεμύκῃ, καὶ μὴ δύνηται κυῆσαι, καὶ ὕδωρ ἐκκαθῆραι. Λαβὼν ἀγχοῦσαν τὴν μικρὴν, καὶ σχῖνον, καὶ κύμινον, καὶ κύπειρον. καὶ ἀγρίην κολοκύντην. καὶ νίτρον ἐρυθρόν. καὶ ἅλας αἰγύπτιον. καὶ ἀγχοῦσαν τὴν μεγάλην. Ταῦτα πάντα λεῖα ποιήσας, διὰ ὀθονίου διηθῆσαι. λαβὼν δὲ μέλι, ἕψειν ἐπὶ πυρὶ μαλθακοῦ. ἐπειδὰν δὲ ζέσῃ, παράμιξον κηρὸν. ῥητίνην. ἔπειτα ξυμμίξας πάντα ἔλαιον ἐπιχέας καὶ ἀφελὼν, χλιαρὸν [342] εἴριον ἐγκυλίνδων ἐνελίξας, προστιθέτω τῇ μήτρῃ, μέχρις ἂν καθαρθῇ. Ἕτερον κυητήριον. Ἢν γυνὴ βούληται κυῆσαι, καὶ τοῖσι καθαρτηρίοισιν ἥτις χρῆται, καὶ δεῖ πρὸς τὸν ἄνδρα ἰέναι, καὶ δαφνίδας μελαίνας δέκα. λιβανωτοῦ δὲ δραχμίδας τρεῖς. καὶ κυμίνου ὀλίγον τρίψας ἐν μέλιτι, ἐς εἴριον πινῶδες ἐγκυλίσαι ἅπαξ τῆς ἡμέρης, τῇ αὐτῇ προστιθέσθω. καὶ ἀφαιρέσθω ἅπαξ ἕως ἡμερῶν τεσσάρων, καὶ ἔπειτα αὐτὴ [343] τὰς αὐτὰς ἡμέρας. [344] ἀτόκιον. Ἢν μὴ δέῃ κυΐσκεσθαι, μίσυος ὅσον κύαμον διεὶς ὕδατι, πίνειν διδόναι. καὶ ἐνιαυτὸν ὡς ἔπος εἰπεῖν οὐ κυήσεται. Ὠκυτόκια δυστοκούσῃ. Δάφνης ῥίζαν ξύσας, ἢ τοὺς κόκκους ὅσον ἥμισυ ὀξυβάφου ἐφ[illegible] δὸς πιεῖν θερμήνας. Ὠκυτόκιον. Δικτάμνου ὅσον δύο ὀβολοὺς τρίψας ἐν ὕδατι θερμῷ, πινέτω. ἢ ἀβροτόνου δραχμὴν, [345] καὶ κεδρίδας, καὶ ἄννησον ἐντρίψας ἐν γλυκέος οἴνου κυάθῳ, παραχέας ὕδατος παλαιοῦ κύαθον, δὸς πιεῖν. τοῦτο καλὸν δίδοται ἢν πρὸ τῶν ὠδίνων δοθῇ, ἢ δικτάμνου ὀβολόν. σμύρνης ὀβολόν. ἀννήσου δύο ὀβολούς. νίτρου ὀβολόν.

Ταῦτα τρί-

ταῦτα τρίψας ἐξ γλυκέος οἴνου. ἐπιχέας κύαθον,[346] καὶ ὕδατος θερμοῦ κυάθους δύο, δὸς πιεῖν. εἶτα λοῦσον θερμῷ. Ὠκυτόκιον. Ῥητίνην τερμινθίνην. μέλι. ἔλαιον διπλάσιον τούτων. οἶνον εὐώδεα ὡς ἥδιστον. ταῦτα συμμίξας, χλιήνας, διδόναι ἐκπιεῖν πλεονάκις.[347] καταστῆσαι δὲ χρὴ, καὶ τὰς μήτρας ἢν φλεγμαίνωσιν. Ἕτερον ὠκυτόκιον. Τοῦ σικύου τοῦ ἀγρίου ὅστις αἰεὶ λευκὸς τὸν καρπὸν ἐμπλάσας κηρῷ. εἶτα εἰρίῳ ἑλίξας φοινικῷ, περίαψον περὶ τὴν ὀσφύν. [348] ἢν δὲ ἡ κύουσα πουλὺν χρόνον ἐπέχῃ, καὶ μὴ δύνηται τεκεῖν, ἀλλ' ὠδίνῃ πλείους ἡμέρας. νέη δὲ ἦ καὶ ἀκμάζῃ, καὶ πουλύαιμος, τάμνειν χρὴ τὰς ἐν τοῖσι σφυροῖσι φλέβας, καὶ ἀφαιρέειν τοῦ αἵματος, πρὸς τὴν δύναμιν ὁρῶν. καὶ μετὰ ταῦτα λοῦσαι θερμῷ, ἀπὸ φλοιῶν δάφνης. πιεῖν δὲ δοῦναι ἄγνου καρπὸν, καὶ δίκταμνον κρητικὸν ἴσον ἑκατέρου ἐν οἴνῳ λευκῷ ἢ ἐν ὕδατι. προσθετὸν δὲ ποιήσας προσθὲς χαλβάνην, καὶ δαφνίδας, καὶ ῥόδινον ἔλαιον, ἐν εἰρίῳ ἑλίξας. Ὠκυτόκιον. Τῆς δρυοπτέριος τὴν ῥίζαν τρίψας ἐν οἴνῳ, δὸς πιεῖν. καὶ ἀδίαντον τρίψας, ἐν ἐλαίῳ διεὶς ἀλείφειν[349] ἐν οἴνῳ ἀκρήτῳ. Λεχοῖ. τὰ λοχεῖα καθαίρει ἄμεινον. Χελώνης θαλασσίης ἧπαρ χλωρὸν ἔτι ζώσης, ἐν γάλακτι γυναικείῳ τρίβειν. καὶ ἰρίνον μύρον. καὶ οἶνον ἀναδεύσας καὶ προστιθέναι. ἢ λινόζωστιν τρίψας ἐν εἰρίῳ πρόσθες. ἢ ἀρτεμισίην τρίβων ὁμοίως ἐν εἰρίῳ προστιθέναι.[350] καὶ λινοζώστιος, καὶ σικύης ὀλίγον τρίψας, ἐν οἴνῳ τε καὶ μέλιτι δεύσας προστιθέναι. Ἐκ τόκου καθαρτήριον λοχείων.[351] Πυροὺς τριμηνιαίους ἐρείκειν ὅσον ἥμισυ χοίνικος ἑψῆσαι ἐν ὕδατι κοτύλῃσι τέσσαρσιν. ὅταν δὲ ζέσῃ δὶς ἢ τρὶς δοῦναι ῥοφῆσαι. ἕτερον. Τῆς ἀκτῆς τὰ φύλλα ἑψήσας ἐν ὕδατι ἐπιχέαι, καὶ πίνειν. τρωγέτω δὲ καὶ κράμβας ἑφθάς. καὶ πράσα. καὶ μάραθρον. καὶ ἄννησον. καὶ πουλύποδας.[352] καὶ καράβους, ἢ τοῦ ῥοῦ τὰ φύλλα. καὶ ἐρύσιμον ἐν οἴνῳ.[353] ἄλφιτα ἐπιπάσσειν δοῦναι πίνειν[354] ἥμισυ, ὅσον δύο ὀβολοὺς τρίψας ἐν οἴνῳ φρύξας προστιθέναι. Καθαρτήριον ἐπιμηνίων, καὶ λοχείων. μάλιστα καὶ ὕδωρ ἄγει[355] καὶ τὰ ἄλλα. Στρουθίου ῥίζαν λείου κεκομμένου ὅσον τοῖσι τρισὶ δακτύλοισιν ἐν μέλιτι δεύσας, προσθεῖναι. φύεται δὲ, τὸ ἐν Ἄνδρῳ ἐν τοῖσιν αἰγιαλοῖσιν. ἕτερον καθαρτήριον ὁμοίως. Ἐρύσιμον ἕψειν ἐν ὕδατι. καὶ ἐπιχέειν ἔλαιον ὅταν ἀναβλύσῃ,[356] καὶ ψύχειν, καὶ ὑποθυμιῆν. ἀγαθὸν δὲ καὶ τὸν χυλόν. καὶ σιτίοισι μαλθακοῖσι χρῆσθαι. Λοχεῖα καθαίρει. ἐρύσιμον τρίβειν ἡσύχως, καὶ ἀναφυσᾶν θέλε τὸ κέλυφος. ὅταν δὲ καθαρὸν ποιήσῃς, τρίβειν λείως. καὶ ὕδωρ σταλάζειν. καὶ ἅλας, καὶ ἔλαιον μίσγειν. ὅταν ἐπιπάσσῃς ἄλφιτα, ἕψε, καὶ ῥοφείτω.[357] Ἢν μὴ κάτω ἡ κάθαρσις, ἢ λοχείη μὴ γίνηται, λαβὼν σικύης ἐντεριώνης ὅσον τριώβολον, καὶ ἀρτεμισίην ποίην, καὶ λιβανωτοῦ ὅσον ὀβολὸν, τρίψας καὶ ἐν μέλιτι μίξας, ἐς εἴριον ἐνελίξας, προσθὲς πρὸς τὸ στόμα τῆς μήτρης, νυκτὸς ἀεὶ, καὶ ἡμέρης, ἄχρις ἡμερῶν πέντε τοῦτο ποιέειν. ἢ τὸ ἀμπέλιον τρίβειν χλωρὸν, καὶ μέλιτι μίσγων ἐς εἴριον ἐνελίξας, προστιθέναι τὸν αὐτὸν τρόπον. ἢ τῆς κυπαρίσσου τὸν καρπὸν, καὶ λιβανωτὸν τρίψας ἐν τῷ αὐτῷ ῥοδίνῳ διεὶς, καὶ μέλιτι ἐς εἴριον ἐνελίξας.

Hæc ex vino dulci trita, affuso cyatho, & aquæ calidæ cyathis duobus, potui exhibeto, deinde calida lauato. Partum facilem reddens. Resinam terebinthinam, mel, oleum ad duplam horum portionem, vinum odoratum quàm suauissimum. Hęc simul mixta tepida crebrò bibenda dato. Quinetiam vteri si inflammati fuerint, sibi restituẽdi sunt. Aliud facilem partum faciẽs. Cucumeris agrestis albi fructũ cera obductum, deinde lana punicea cõuolutum, ad lumbos alligato. Quòd si prægnans diutiùs immoretur & parere non possit, sed pluribus diebus partus doloribus discrucietur, sit autem iuuenis & ętate florens, multoq; sanguine redundet, venas in malleolis secare oportet, & virium habita ratione sanguinem detrahere. Post hæc calẽte corticis lauri decocto lauare. Viticis autem semen & dauci Cretici, vtrunq; pari portione, ex vino albo aut aqua potui exhibeto. Subdititium verò medicamẽtum parato, galbanum, lauri baccas, & oleum rosaceum, lana inuoluta in pesso subdito. Partum accelerans. Filicis quernæ radicem ex vino tritam propinato, & adiantum tritum oleo dilutũ cum vino mero inungendum. Quod puerperæ puerperij purgamenta probè repurgat. Testudinis marinæ adhuc viuentis iecur recens, in lacte muliebri tritum, vnguẽto irino & vino subactum, in subditio apponito. Aut mercurialem tritã in vellere subdito, aut artemisiam tritam similiter ex lana supponito. Aut mercurialis & cucumeris agrestis modicum tritum, vino & melle subactum, in pesso admoueto. Puerperij purgamenta ex partu expurgans. Triticum trimestre detracto cortice fractum ad dimidiam chœnicem, in aquę heminis quatuor decoquito, cùm autem deferbuerit, bis aut ter in sorbitione exhibeto. Aliud. Sambuci foliis in aqua decoctis, aquam in potum fundito. Brassicas autem coctas edat, porra, fœniculum, anisum, polypos & carabos. Aut rhois folia & erysimum ex vino polẽta aspersa, in potum dato. Aut misy duorum obolorum pondus tritum, ex vino maceratum, in pesso subdito. Quod menses & puerperij purgamenta pręcipuè expurgat, aquam etiam & alia educit. Struthij radicem læuiter contusam, ad pugillum vnum, melle subactam in pesso supponito. Producitur autem præcipuè in Andri insulæ littoribus. Aliud quod similiter purgat. Erysimũ in aqua decoquito, & vbi efferbuerit oleum affundito & refrigerato, ex eoque suffitum adhibeto. Conducit etiam succum adhibere, & mollibus cibis vti. Hoc puerperij purgamenta expurgat. Erysimum leuiter terito, & corticem flatu expellito, cùm autem purum reddideris, ad læuorem terito, & instillata aqua salem & oleum ammisceto, & farina aspersa decoquito, & sorbendum exhibeto. Si menstrua purgatio deorsum non feratur, aut puerperialis substiterit. Cucumeris agrestis interiorem partem ad tres obolos sumito, artemisię herbę & thuris obolum, hæc trita & melle admixto, lana inuoluta in subditio ad vteri osculum apponito, idque noctu semper & interdiu dierum quinque spatio facito. Aut vitis pampinum recentem tritum, cum melle mixtum lana inuolutum, ad eundem modum, in pesso supponito. Aut cupressi fructum & thus tritum, simulque rosaceo & melle subactum, lana conuolutum in

subdititio apponat. Aut abrotoni drachmam, & cucumeris agrestis interiorem partem oboli pōdere trita, & thus cum melle, lana cōuoluta in pesso subiicito. Aut claterij obolum, & myrrhæ tantundem, ex melle trita, lana cōuoluta in subdititio apponat. Aut cupressi fructum, & cucumeris agrestis interiorem partem, & thus cū melle mixta, lana obuoluta, in pesso subiiciat. Medicamentū purgans si ex partu non purgetur. Trifolium ex vino albo potui exhibendum. Idem etiam in subdititio apposit̄ū menses vt erumpant efficit, & fœtum expellit. Vteros purgās cùm extincto puero sanguis intus remanserit. Cucumerem agrestem tritū ex melle delingat, aut in subdititio apponat. Ad omnē puerperij purgationem si non probè respōdeat. Erysimum affusa polenta & oleo decoquito, vbi decoctum fuerit sorbitione accipiat, & cibis quàm mollissimis vtatur. Aut scāmonium ex lacte muliebri tritum, vellere exceptum, in pesso subdito. Aut glycyrrhizam melle subactam cum vnguēto rosaceo aut Ægyptio in vellere supponat. Aut farinam lotam similiter in subdititio apponat. Bibat autem crethmi semen & seseleos, ac rutæ semen, aut succum, ita vt vtriusq; obolos duos simul tritos ex vino meraco exhibeas, si non febricitet. Subdititium medicamētum secundas relictas eiiciens. Priùs autem ex decocto foliorum sambuci fomētum admoueto, & subdititium ex cantharide subiicito. Hoc debilibus medetur. Quòd si vellicet & mordeat, eo confestim ablato, lanam rosaceo intinctam subiiciat. Subdititium quod secundas educere valet, mēses fœtumq; syderatum detrahere. Cantharidas quinque alis auulsis, cruribus & capite, deinde tribulum marinum cum radice & foliis contusum, ad conchæ mensuram, & chamomelli & seminis apij æquales portiones, & sepiæ oua quindecim, ex vino dulci diluto in pesso subdito. Cumq; dolor detinuerit, in aquæ calidæ solio desideat, & aquam mulsam aquosam & vinum dulce bibat. Quinetiam eius contriti staterē Æginensem ex vino dulci propinato. Quòd si dolor detinuerit, cicera alba & vuas passas in aqua coquito, refrigeratum decoctum potui exhibeto, vbi stranguria vexarit, etiā in aqua tepida desideat. Hoc secūdas expellit. Cucumeris agrestis succum in mazam subactū in subdititio apponito, vbi priùs per biduum cibo abstinuerit. Hoc nullum inuenias præstantius. Medicamentum ad explorandam fœcunditatem. Allium caput habens vnicum decoctum, per horam in subdititio apponito. Aliud fœcunditatem explorans. Netopi modicum lana cōuolutum in pesso subiicito, & videto num eius odor ad os perueniat. Subdititia medicamenta. Fel scorpij marini lana exceptum, & in vmbra siccatum, in pesso subdito. Aut pulegium siccatum & melle subactum, in vellere subiicito. Aut æris florem cum melle linteo illigatum in subdititio apponito. Aut cucumeris agrestis semen, & testam combustam, ex vino & pilis leporis subactam, in vellere supponito. Aliud subdititium. Alumen Ægyptium lana exceptum, in subdititio apponito. Aut cantharidas tritas, vinoq; subactas supponito. Aut artemisiam herbam vino maceratam, in subdititio apponito. Aut melanthium ex vino contritum in vellere subdito. Aut bulbulum ex tritico tritum, vinoque maceratum supponito. Aut vini albi veteris fæcem

προστιθέσθω. ἢ ἀβρότονον ὅσον δραχμὴν, καὶ σικύης ἐντεριώνην ὅσον ὀβολὸν τρίψας, καὶ λίβανον ἐν μέλιτι, ἐς εἴριον ἐνελίξας προστιθέναι. ἢ ἐλατηρίου ὀβολὸν, καὶ σμύρνης, τρίψας ἐν μέλιτι, ἐς εἴριον ἐνελίξας προστιθέσθω. [358] ἢ κυπαρίσσου καρπὸν καὶ σικύης ἐντεριώνην, καὶ λιβανωτὸν μέλιτι μίξας, ἐν εἰρίῳ προστιθέσθω. [359] Καθαρτήριον, ἢν ἐκ τόκου μὴ καθαρθῇ. Τοῦ τριφύλλου ἐν οἴνῳ λευκῷ πίνειν. καὶ τὰ καταμήνια καταῤῥήγνυσι τοῦτο καὶ προσθετὸν, καὶ ἔμβρυον ἐκβάλλει. Μητρέων καθαρτικὸν, ὅταν τοῦ παιδίου ἀποθανόντος αἷμα ἐμμείνῃ. Κολοκύντην ἀγρίην τρίψας ἐν μέλιτι λειχέτω. ἢ προστιθέσθω. [360] Λοχείης πάσης, ἢν μὴ καλῶς ἴῃ. ἐρύσιμον ἕψειν, καὶ ἄλφιτον, καὶ ἔλαιον ἐπιχέας, ὅταν ἢ ἑφθὸν ῥοφεέτω. καὶ σιτίοισιν ὡς μαλθακωτάτοισι χρεέσθω. ἢ σκαμμωνίην τρίψας ἐν γάλακτι γυναικείῳ εἰρίῳ ἀνασπογγίσας, προσθεῖναι. [361] ἢ τὴν γλυκυῤῥίζην μέλιτι δεύσας καὶ ῥοδίνῳ μύρῳ ἢ αἰγυπτίῳ, ἐν εἰρίῳ προσθέσθω. [362] ἢ ἄλητον πλυτὸν ὁμοίως προστιθέσθω. πινέτω δὲ κρήθμου καρπὸν, καὶ σεσέλιος, πηγάνου καρπὸν, [363] ὀπὸν, ἑκάστου ὀβολοὺς δύο τρίβειν ὁμοῦ καὶ ἐν ἀκρήτῳ ἢν μὴ πυρεταίνῃ διδόναι. Προσθετὸν ἐκβόλλον χορίον ἀπολελειμμένον. [364] Τῆς ἀκτῆς τὰ φύλλα, προπυριῆν δὲ καὶ προστιθέναι τὸ ξὺν τῇ κανθαρίδι. [365] οὗτος καὶ ὅσα ἡ πεδίλω ἰᾶται. ἢν δὲ ἀμύσσῃ, καὶ δάκνῃ, αὐτίκα ἀφαιρέειν. καὶ ἐς ῥόδινον εἴριον ἀποβάπτουσα προσθέσθω. [366] Προσθετὸν δυνάμενον χορίον ἐξάγειν, καὶ ἐπιμήνια καταστᾶσαι, καὶ ἔμβρυον ἀπόπληκτον. Κανθαρίδας πέντε ἀποτίλας τὰ πτερὰ, καὶ τὰ σκέλεα, καὶ τὴν κεφαλὴν. εἶτα τρίβολον θαλάσσιον κόψας σὺν τῇ ῥίζῃ, καὶ τοῖσι φύλλοισιν ὅσον κόγχην, [367] καὶ τὸ λευκάνθεμον, καὶ σελίνου σπέρμα τὸ ἴσον, καὶ σηπίης ὠὰ πεντεκαίδεκα ἐν τῷ οἴνῳ γλυκεῖ κεκρημένῳ [368] προσθεῖναι. καὶ ἐπὴν ὀδύνη ἔχῃ, ἐν ὕδατι θερμῷ καθήσθω, καὶ μελίκρητον ὑδαρὲς πινέτω. καὶ οἶνον γλυκύν. [369] καὶ τοῦ τετριμμένου ὅσον στατῆρα αἰγιναῖον ἐν οἴνῳ πίνειν γλυκεῖ. ἐπὴν δὲ ὀδύνη ἔχῃ, λευκοὺς ἐρεβίνθους, καὶ σταφίδας ἑψήσας ἐν ὕδατι ψύξαι, καὶ διδόναι πίνειν, ὅταν ἡ στραγγουρίη ἔχῃ, καὶ ἐν ὕδατι χλιαρῷ ἐγκαθήσθω. Ἐκβόλιον ὑστέρων. Σικύου ἀγρίου τὸν ὀπὸν [370] ὡς μάζιον ἐμπλάσασα προστιθέναι προνηστεύσασα ἐπὶ δύο ἡμέρας, οὐκ ἂν εὕροις τούτου ἄμεινον. Πειρητήριον. Μώλυζαν σκορόδου ἀποζέσας προσθεῖναι ὥρην. Ἕτερον πειρητήριον. Νέτωπον ὀλίγον εἰρίῳ ἐνειλίξας προσθεῖναι. καὶ ὁρῶν, εἰ διὰ τοῦ στόματος ὄζηται. Προσθετά. Σκορπίου θαλασσίου τὴν χολὴν ἐν εἰρίῳ λαβὼν, καὶ ξηρήνας ἐν σκιῇ προστιθῇ. ἢ γλήχωνα ξηρήνας, καὶ ἐν μέλιτι δεύσας, ἐν εἰρίῳ προστιθέναι. ἢ ἄνθος χαλκοῦ ἐν μέλιτι ἐς ὀθόνιον ἐνδήσας, προσθεῖναι. ἢ σικύου σπέρμα, [371] καὶ ὄστρακα καταπλύσας, ἐν οἴνῳ τε δεύσας, ἐν λαγωοῦ θριξὶν εἰρίῳ προστιθέναι. ἄλλο προσθετόν. Στυπτηρίην αἰγυπτίην ἐν εἰρίῳ ἐνειλίξας προσθεῖναι. ἢ κανθαρίδας τρίψας, οἴνῳ τε δεύσας, [372] προστιθῇ. ἢ τὴν ἀρτεμισίην τὴν ποίην, οἴνῳ δεύσας προστιθῇ. ἢ μελάνθιον τρίψας ἐν οἴνῳ, ἐν εἰρίῳ προστιθῇ. ἢ βόλβιον τὸ ἐκ τῶν πυρῶν τρίψας, ἐν οἴνῳ τε δεύσας, προστιθῇ. ἢ οἴνου παλαιοῦ λευκοῦ τὴν τρύγα κατακαύσας,

κατακαῦσαι, καὶ καταςβέσαι οἴνῳ λευκῷ, καὶ τρίψαι, καὶ προσθεῖναι ἐν ὀθονίῳ. ἢ χαλβάνην καὶ νέτωπον, καὶ μίσυ, ἐν ῥοδίνῳ μύρῳ ἐν ὀθονίῳ. ἄλλο προσθετόν. Ἐλατηρίου δύο πόσιας, καὶ κηρίον ἐν οἴνῳ διʼ ὀθονίου προσθεῖναι. ἢ βούτυρον, καὶ ςυπτηρίην μέλιτι δεύσας ὁμοίως. ἢ ὀπὸν σκαμμωνίης, καὶ στέαρ ἐν μάζῃ ξυμμίξας, οἴνῳ τε δεύσας, [373] διʼ ὀθονίου προσάγειν. [374] ποτὰ δυνάμενα χορίον τι κρατηθὲν ἐν τῇ μήτρῃ ἐξάγειν. κολοκυνθίδος ἀγρίης τρίψας τὸ ἔνδον ἐν γάλακτι γυναικείῳ, ἐν ὀθονίῳ προστιθέσθω. ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ. Σίλφιον ὅσον κύαμον ἐν οἴνῳ διδόναι πίνειν. ἕτερον ἐκβόλιον. Ὑπὸ τὰς μασχάλας λαβὼν, σείειν ἰσχυρῶς. ποτὰ δὲ διδόναι, ἄγνου πέταλα ἐν οἴνῳ, ἢ δίκταμνον κρητικὸν, ὅσον ὀβολὸν ἐν ὕδατι τρίβειν, καὶ διδόναι. ἢ κονύζης τῆς δυσόσμου, ὅσον χεῖρα πλείην δίδοναι πράσου χυλοῦ. καὶ νέτωπον, [375] ὅσον χήμην ἀδρήν. ταῦτα ἐν οἴνῳ δοῦναι πίνειν, τρίψαντα λεῖα. ἢ δᾶδα πιοτάτην ξὺν γλυκεῖ οἴνῳ ἕψειν, ἐπιχέας ὅσον τρεῖς κυάθους. καὶ χαλβάνην ὅσον τριώβολον. καὶ σμύρναν ἑψήσας, ἐπὴν δὲ παχὺ γένηται, δὸς πίνειν χλιερόν. [376] ἢ πράσου χυλὸν, καὶ σμύρναν, καὶ οἶνον γλυκὺν ὁμοῦ. [377] ἢ ἀνδράχνης καρπὸν λέαινε. δίδου δὲ ἐν οἴνῳ λευκῷ παλαιῷ. [378] ἢ αἰγείρου κρητικῆς κόκκους ἐννέα τρίψας ἐν οἴνῳ πινέτω. [379] ἢ βατραχίου βοτάνης ἐκ τῶν φύλλων, καὶ τοῦ ἄνθεος τετριμμένου, ὅσον δραχμὴν αἰγιναίην, ἐν οἴνῳ πίνειν γλυκεῖ. ἢν δὲ ἔτι ἐνέχηται τὸ χορίον, [380] λεβηρίδος ὅσον ὀβολὸν τρίβειν ἐν οἴνῳ, καὶ πίσαι. ἢ σελίνου ῥίζαν, καὶ μύρτα ἑψέτω, πίνειν δὲ ἡμέρας τέσσαρας. ἢ κύμινον αἰθιοπικόν. καὶ τὸ καστόριον, ὁκόσον ὀβολόν. καὶ κανθαρίδος μικρόν. ταῦτα ἐν οἴνῳ διδόναι πίνειν. ἢ μαράθρου ῥίζαν ἐν οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ καὶ μέλιτι ἀναζέσαντα πιπίσκειν. ἢν τὸ χορίον μὴ ὑποχωρέῃ, κόνυζαν τρίψας ἐν εἰρίῳ προσθέσθαι. πίνειν δὲ ἄμεινον. ἢ κονύζης ὅσον χανδάνει χεὶρ, πράσου τε χυλὸν, καὶ νέτωπον ξυμμίξαι ὅσον χηραμύδα, ταῦτα ἐν οἴνῳ πινέτω. [381] Χορίον ἐξάγει. καὶ ἐπιμήνια καταρρήγνυσι. καὶ τὸ ἔμβρυον ἡμίεργον ἕλκει. κανθαρίδας πέντε, ἀποτίλας τὰ πτερὰ, καὶ τὰ σκέλεα, καὶ τὴν κεφαλὴν, εἶτα τρίβολον τὸ θαλάσσιον κόψας ξὺν τῇ ῥίζῃ, καὶ τοῖσι φύλλοισιν, ὅσον κόγχην, καὶ τὸ ἀνθέμον τὸ χλωρὸν τρῖψον, ἴσον πλῆθος. καὶ σελίνου σπέρμα. καὶ σηπίης ὠὰ πεντεκαίδεκα ἐν οἴνῳ γλυκεῖ κεκρημένῳ ταῦτα ὁμοῦ, καὶ ἐπὴν ὀδύνην ἔχῃ, πίνειν. καὶ ἐν ὕδατι θερμῷ ἐγκαθιζέσθω. πινέτω δὲ μελίκρητον ὑδαρές. καὶ γλυκὺν οἶνον λευκόν. Ὕστερον δύναται ἐκβάλλειν. [382] Ὀλοκωνίτιδος τῆς γλυκείης ῥίζα. ἔστι δὲ, ὡς ὁ βολβός. σμικρὸν δὲ ὡς ἐλαίη. ταύτην τρίβειν ἐν οἴνῳ καὶ διδόναι πίνειν. ἢν μὲν ᾖ σμικρὰ, δύο. ἢν δὲ μείζω, μία ἀρκεῖ. προσμίσγειν δὲ τῶν σπερμάτων, κύμινον αἰθιοπικόν. καὶ σέσελι μασσαλιωτικόν. [383] ἢ φύλλον τὸ λιβυκὸν, ξηρὸν ἡμιχοίνικον σὺν οἴνου κοτύλῃσι τρισὶν, ἕψειν καὶ ἄγειν ἐς τὸ ἥμισυ. καὶ ἀπὸ τούτου πινέτω. ἄλλο. Λύγου καρπὸν, σεσέλιος ἴσον. [384] σμύρνης τρίβειν ὁμοῦ. καὶ σὺν ὕδατι διδόναι πίνειν. Ἐκβόλια. ἄγνου λευκῆς νέης ὅσον ὀξύβαφον. ἐν οἴνῳ λευκῷ εὐώδει δὸς πίνειν, τρίψας λεῖον. ἕτερον. καστορίου, ἢ σαγαπήνου ὀβολόν. ἀσφάλτου δραχμὴν μίαν. νίτρου δύο. πάντα τρίψας ἐν γλυκεῖ οἴνῳ,

combustam, vinoque albo restinctam & tritam, in linteo supponito. Aut galbanum & netopum, & misy ex vnguento rosaceo in linteo subdito. Aliud subditi-tium. Elaterij quantum duæ potiones, & fauum ex vino in linteo subdito. Aut butyrum & alumen melle subactum, eodem modo. Aut scammonij succum & adipem in mazam commixta, vinoq; subacta, ex linteo introducito. Potiones quæ secundas vtero detentas educendi vim habẽt. Colocynthidis agrestis partem interiorẽ ex lacte muliebri tritam, in linteo subdito. Ad idem. Silphium fabæ quantitate ex vino propinato. Aliud fœtum etiam excludens. Mulierem ex axillis comprehensam vehementer concutito. In potu verò agni casti folia ex vino dato, aut dictamni Cretici obolum ex aqua tritum exhibeto. Aut conyzæ fœtidæ manipulum porri succo dilutum, netopo ad plenæ chemæ mensuram addito, hæc læuiter trita ex vino propinato. Aut tædam pinguissimam vino dulci ad tres cyathos affuso decoquito, addito galbano ad tres obolos & myrrha. Decoctum vbi crassitudinem acceperit, tepidum potui exhibeto. Aut porri succum & myrrham, cum vino dulci simul. Aut portulacæ semen ad læuorem terito, ex vino autem albo veteri exhibeto. Aut populi nigræ Creticæ grana nouem ex vino nigro bibat. Aut ranunculi herbæ folia, & floris triti drachmæ Æginẽsis pondus, ex vino dulci bibendum. Quòd si secunda adhuc intus adhæserit, membranæ vernationis anguinæ obolum ex vino tritum propinato. Aut apij radicem, & myrti baccas decoctas, per dies quatuor in potu assumat. Aut cuminum Æthiopicum & castorium oboli pondere, & cantharidis parum, hæc ex vino bibenda exhibeto. Aut fœniculi radicem ex vino cum oleo & melle feruefactam propinato. Si secunda non decedat, conyzam tritam in vellere subiicito, bibere autem præstat. Aut conyzę quantum manus capit, porri succo & netopo conchæ maioris quantitate admixto hæc ex vino bibat. Hoc secundam educit, menses deturbat & fœtum imperfectum extrahit. Cantharidas quinque, alis, cruribus, & capite auulsis, deinde tribuli marini cum radice & foliis contusi conchæ quantitatem, & chamæmelum recens tritum æquali copia, apij semen, & oua sepiæ quindecim, hæc omnia ex vino dulci diluto permixta, cùm primùm dolor detinuerit potui exhibenda. Quinetiam in aqua calida desideat, aquam verò mulsam dilutam, & vinum dulce album bibat. Secundam expellere valet holoconitides dulcis radix, quæ bulbum refert, & parua est velut oliua, hanc ex vino tritam potui exhibeto. Quæ si exigua quidem fuerit, duæ exhibendæ, sin maiuscula, vna satis est. Ex seminibus autem cuminum Æthiopicum & seseli Massiliense admisceto. Aut folium Libycum siccum ad dimidiam chœnicẽ ex vini cyathis tribus decoquito, ex eo ad dimidias decocto bibat. Aliud. Viticis semen, seselios ęqualem portionẽ & myrrham simul trita ex aqua potui exhibeto. Quæ fœtus expellunt. Agnum albũ recentem acetabuli quantitate, ex vino albo grati odoris læuiter tritum potui exhibeto. Aliud. Castorij aut sagapeni obolum, bituminis drachmã vnam, nitri duas, hæc omnia ex vino dulci trita,

& olei hemina dimidia, ieiunę ad duos obolos bibenda exhibeto, & calida probè lauato. Aliud quod easdē habet vires. Echinos marinos tres integros ex vino grati odoris læuiter tritos, potui exhibeto. Aliud. Menthæ paruum fasciculum, rutæ, coriandri, & cedri aut cupressi semen, ex vino odorato potui exhibeto. Et ex echinis, si adsint, sæpiusculè sorbitionem accipiat, ad eundem deinde modum calida lauet. Aliud eodem modo. Anisum, cedri baccas, apij semen, cuminum Æthiopicum, seseli, cuiusque acetabuli dimidium ex vino albo læuiter tritum bibendum dato. Aliud similiter faciens. Dictamni fasciculum, seminis dauci drachmas duas, & melanthij tantundem, ex vino albo læuiter tritum in potum exhibeto, & calida multa lauato. Danda autem hæc ad vim morbi respectu habito. Aliud. Galbanum oliuæ magnitudine ex oleo cedrino tritum in subdititio supponat. Hoc etiam fœtum perdere, & secundam morantem detrahere valet. Aliud quod infusum secundas eiicit. Cùm fœtus ex frigore mortuus computruerit, si ventus frigidus fuerit, crocum læuiter tritum drachmæ pondere, ex anserino adipe in vterum infundito, ibiq; diutissimè sinito. Potio ad id probè conducens. Conyzam grati odoris læuiter tritam, ex vino odorato aut syrmæa potui exhibeto, & calida lauato. Alia similis potio ad puerum & vitia quæ intus sunt. Æruginem tritam cum melle & syrmæa potui exhibeto. Aliud subdititium fœtum mortuum expellens. Æris limatam scobem molli linteo exceptam, ad os vteri apponito, & iuuabis. Testam recentem cum adipe anserino tritam sibi supponat. Aliud subdititium. Nitrum cum resina decoctum, in glandem efformatum, gallinaceo adipe inuolutum, in subdititio apponito. Aliud subdititium. χάελεν vulgo est nūcupata herba, huius radicem non lōgo tempore ad vmbilicum admoueto. Aliud. Cucurbitam agrestem, & murium stercus lęuiter cōtrita, in subdititio apponito. Aliud quod alligatur. Resinam & gallinaceum adipem simul trita & mixta ad vmbilicum & ventrem alliget. Aliud subdititium. Hederæ albæ fructum & cedri scobem tritam & in glandulas efformatam sibi supponat. Aliud. Testudinis marinæ cerebrum cum croco Ægyptio, & sale Ægyptio tritum & commixtum, in glandes formatum sibi supponat. Suffitus fœtum eiicere & ventris sanguinem educere valens. Salicis foliis in ignem coniectis suffitum parato, & circumlocatam mulierem tantisper sinito, dum fumus ad vterum penetrarit. De abortionis curatione. Vbi mulier abortionem fecerit, neque puer exierit, siue computruerit ac intumuerit, siue aliud quid tale contigerit, porri & apij succum ex vtrisque collectum, & per linteum expressum, olei rosacei heminam, adipis anserini quadrantem, resinæ obolos tres in oleo liquatos, hæc omnia, muliere à pedibus excitata, in vterum infundito, & vt decumbens quàm diutissimè detineat iubeto, deinde per quatuor dies in sella collocato, & puer putrefactus foras prodit. Sin minùs salem Ægyptium sumito, & cucurbitam agrestem viridem, ex melle commixtam & tritam edendam præbeto, qua sumpta in hanc & illam partem commoueatur. Salem Ægyptium & muscerdam,

καὶ ἐλαίου ὅσον ἡμικοτύλιον, δὸς πιεῖν νήστει, ὀβολοὺς δύο. καὶ λοῦσον θερμῷ, καλῶς. ἄλλο ὁμοίως ἔχον. ἐχίνους θαλασσίους τρεῖς τρίψας ὅλους λείους ἐν οἴνῳ εὐώδει, δὸς πιεῖν. ἄλλο. Μίνθης δεσμίδα μικρὴν, καὶ πηγάνου, καὶ κορίου, καὶ κέδρου, ἢ κυπαρίσσου σπέρμα, ἐν οἴνῳ εὐώδει δὸς πιεῖν.[385] τῶν ἐχίνων, ἢν ἔχῃ, ῥοφεέτω ἐπὶ τὸ πλεῖστον. ὡσαύτως ἔπειτα λοῦσον θερμῷ. ἄλλο ὁμοίως. ἄννησον, κεδρίδας, σελίνου καρπὸν, αἰθιοπικὸν κύμινον, σέσελι, ἑκάστου ἥμισυ ὀξυβάφου δὸς ἐκπιεῖν οἴνῳ λευκῷ τρίψας λεῖον. ἄλλο ὁμοίως. Δικτάμνου δεσμίδα, καὶ δαύκου καρποῦ δραχμὰς δύο. καὶ μελάνθιον ἴσον ἐν οἴνῳ λευκῷ, τρίψας λεῖον, δὸς πιεῖν. καὶ λοῦσον θερμῷ πολλῷ. διδόναι δὲ[386] πρὸς τὴν ἰσχὺν τοῦ νοσήματος. ἄλλο. Χαλβάνην ὅσον ἐλαίην τρίψας ἐν κεδρίνῳ ἐλαίῳ, προστιθέσθω. τοῦτο δύναται διαφθείρειν καὶ ἐκβάλλειν[387] τὸ νοχελές. ἄλλο ἐκβόλιον ἐγχυτὸν ὑστέρων.[388] Ὅταν σαπῇ νεκρωθὲν ὑπὸ ψύχεος, ὅταν ἄνεμος ψυχρὸς ᾖ, κρόκον τρίψας λεῖον, ὅσον δραχμὴν, ἀλκὴν ἐν στέατι χηνὸς ἐγχέαι, καὶ ἐᾶν ὡς πλεῖστον χρόνον. Ποτὸν συμβάλλον πρὸς τόδε καλῶς.[389] κόνυζαν τὴν ἡδύοσμον τρίψας λείην ἐν οἴνῳ εὐώδει, ἢ ἐν συρμαίῃ, διδόναι πιεῖν, καὶ λούειν θερμῷ. ἄλλο, ὁμοίως ποτὸν, τοῦ παιδίου, καὶ τῶν ἐνόντων κακῶν, ἰὸν χαλκοῦ ξὺν τρίψας ξὺν μέλιτι, καὶ συρμαίῃ, δὸς πιεῖν.[390] ἄλλο πρόσθετον ἐκβόλιον ἢν ἀποθνήσκῃ. Χαλκοῦ ῥινήματα ἐνθεὶς ἐς ὀθόνιον μαλθακὸν, προσθεὶς πρὸς τὸ στόμα τῶν μητρέων, καὶ ὠφελήσεις. Ὄστρακον νέον, καὶ στέαρ χήνειον τρίψασα προστιθέσθω. ἄλλο πρόσθετον. Νίτρον ἑψήσας ξὺν ῥητίνῃ, καὶ ποιήσας βάλανον, βάπτων ἐς ὄρνιθος στέαρ προστίθει. ἄλλο πρόσθετον. Χάελεν τὸ ἐπονομαζόμενον, τούτου ῥίζαν πρὸς τὸν ὀμφαλὸν προσθεὶς μὴ πουλὺν χρόνον. ἄλλο. ἀγρίην κολοκύντην, καὶ μυῶν ἀπόπατον τρίψας, λεῖα προστίθει. ἄλλο ἐπίδετον. Ῥητίνην καὶ στέαρ ὄρνιθος τρίψας ἅμα, καὶ μίξας, ἐπιδησάσθω ἐπὶ τὸν ὀμφαλὸν καὶ τὴν γαστέρα. ἄλλο πρόσθετον. Τοῦ κισσοῦ τοῦ λευκοῦ τὸν καρπὸν, καὶ κέδρου πρίσμα τρίψασα, καὶ βαλάνια ποιήσασα, προστιθέσθω. ἄλλα. Χελώνης θαλασσίης τὸν ἐγκέφαλον, καὶ αἰγύπτιον κρόκον, καὶ ἅλας αἰγύπτιον τρίψας, καὶ ξυμμίξας ποιέειν βαλάνους, καὶ προστιθέσθω. ἐκβόλιον θυμίαμα, δυνάμενον καὶ αἷμα γαστρὸς ἐξελάσαι. Ἰτέης φύλλα ἐπὶ πῦρ ἐπιθεὶς θυμιῆν, καὶ περικαθίσας τὴν γυναῖκα ἐᾶν ἄχρις ἂν ὁ καπνὸς ἐς τὰς μήτρας εἰσίῃ. περὶ ἰάσιος ἐκτρωσμοῦ. Ὅταν ἡ γυνὴ ἐκτρώσῃ, καὶ τὸ παιδίον μὴ ἐξίῃ, ἤν τε σαπῇ, καὶ οἰδήσῃ, ἢ ἄλλο τι πάθῃ τοιοῦτον, πράσα καὶ σέλινα ἐκθλίψας τὸν χυλὸν διὰ ῥάκεος ἀμφοτέρων ἐπισυνάξας, καὶ κοτύλην ῥοδίνου ἐλαίου, καὶ στέαρ χηνὸς ὅσον τεταρτημόριον, ῥητίνης τε ὀβολοὺς τρεῖς κατατήξας ἐν ἐλαίῳ, καὶ ποιήσας τῶν ποδῶν ὑψηλοτέρην, ἔγχεον ἐς τὰς μήτρας. καὶ ἐχέτω κειμένη χρόνον ὅτι πλεῖστον. ἔπειτα κάθισον ἡμέρας τέσσαρας καὶ ἐξέρχεται τὸ ἀποσαπὲν παιδίον. ἢν δὲ μὴ, λαβὼν ἅλας αἰγυπτίους, καὶ κολοκύντην ἀγρίην χλωρὴν μέλιτι μίξας, καὶ τρίψας δοῦναι φαγεῖν. καὶ ἐπὴν φάγῃ, κινεέσθω τῇδε καὶ τῇδε.[391] ἅλας αἰγυπτίους. καὶ μυόχοδα

καὶ ἀγρίην κολοκύνθην. καὶ μέλιτος ὅσον τεταρτημόριον ἐπιχεῖν ἡμίεφθον. λαβὼν ῥητίνης δραχμὴν μίαν, ἐμβάλε ἐς τὸ μέλι. καὶ τὴν κολοκύνθην καὶ τὰ μυόχοδα, συντρίψασα πάντα καλῶς, καὶ ποιήσασα βαλάνους πρὸς τὴν μήτρην προστιθέσθω, ἕως ἂν δοκέῃ καιρὸς εἶναι.[392] ἕτερον ἐκβόλιον, ὃ δὲ παιδίον βλητὸν γινόμενον, ἐκβάλλει. ἐλξίνην ἐν οἴνῳ τρίψας πότισον. ἕτερον ποτὸν ἐκβολῆς, ὃ δὲ παιδίον ἐκβάλλει πελιδνόν.[393] Τοῦ ἐκτόμου τὰς ῥίζας τρίψας λεπτὰς, καὶ τοῖσι τρισὶ δακτύλοισι, καὶ σμύρνης ὅσον κύαμον ἄρας ἐν οἴνῳ γλυκεῖ πίπισκε. ἐκβόλιον. Κορίαννον σὺν τῇ ῥίζῃ, καὶ νέτωπον προσθεμένη, περιπατείτω. ἔγχυτον ἐμβρύου ἢν ἀποθάνῃ παιδίον ὥστε ἐκβάλλειν. κρόκον τρίψας, ἐπίχεε χηνὸς ἔλαιον. καὶ διηθήσας, ἔγχεε ἐς τὰς μήτρας. καὶ καταλιμπάνειν ὡς πλεῖστον χρόνον. ἔμβρυον ἀκίνητον φθεῖραι καὶ ἐκβαλεῖν. Στυπτηρίης σχιστῆς δραχμὴν μίαν. σμύρνης ἴσον. ἐλλεβόρου μέλανος τριώβολον τρίψας λεῖα ἐν οἴνῳ μέλανι, βαλάνια ποιεῖν. καὶ προστιθέναι ἄχρι, ἄχρις ἂν κατ' ὀλίγον ἀπολυθῇ. Κλυσμοὶ καθαρτικοὶ μητρέων, ἢν ἐκ τόκου ἑλκωθῶσι, ἢ φλεγμασίης. Ὀλύνθους χειμερινοὺς ὕδωρ ἐπιχέας καὶ ζέσας, ἀφεῖναι καὶ καταστῆναι. εἶτα ἔλαιον ἐπιχέαι χλιερὸν καὶ μῖξαι. κλύσαι δὲ δύο κοτύλῃσι τὸ πλεῖστον. πάντα δὲ τὰ κλύσματα[394] μὴ πλέω τούτων κλύζειν. καὶ σιδίοισι καὶ μάννῃ.[395] ἐν οἴνῳ μέλανι αὐστηρῷ ἑψημένῳ. εἶτα ἀποχέας τὸν οἶνον, τούτῳ κλύζε. Ἄλλος κλυσμός. Τρύγα οἴνου κατακαύσας,[396] τῆξον. καὶ ἐν ὕδατι κλύσον. εἶτα σίδια. μύρτα. σχοῖνον εὐώδεα. φακοὺς ἑψήσας ἐν οἴνῳ, ἀποχέας τὸν οἶνον, κλύζε. Ἄλλος κλυσμός. Βούτυρον. λιβανωτόν. ῥητίνην.[397] μέλιτι τήξας ἐν τῷ αὐτῷ, οἶνόν τε ἐπιχέας, κλύζε χλιερῷ. ἢ ἀκτῆς καρπὸν ἑψήσας ἐν ὕδατι ἀποχέας δὲ ὕδωρ, τρίψας ἐν τῷ αὐτῷ, σέλινον, σμύρναν, ἄννησον, λιβανωτόν. ἐπιχέας τε καὶ οἶνον ὡς εὐώδεα, ἴσον τῷ ὕδατι, διηθήσας τε δι' ὀθονίου χλιήνας, κλύσαι. Ἄλλο. Κράμβην. καὶ λινόζωστιν. καὶ λίνου σπέρμα. καὶ χλωρὸν δὲ λίνον ἑψήσας, ἐν ὕδατι ἀπηθήσας, κλύσαι τῷ ὕδατι. μυρσίνης τῶν φύλλων ὀξύβαφον, σμύρνης, ἀννήσου, μέλι, ῥητίνην, μύρον αἰγύπτιον, τρίψας πάντα, καὶ ἑνώσας, ἐπιχέας τε, καὶ οἴνου λευκοῦ ὡς εὐωδεστάτου κοτύλας δύο, διηθήσας, χλιήνας, κλύσον αὐτῷ. ἢ δάφνης καρπὸν, καὶ γλήχωνα ἑψήσας ἐν ὕδατι, μύρον τε ῥόδινον ἐπιχέας τούτῳ κλύζε χλιήνας. ἢ χηνὸς στέαρ τῇ ῥητίνῃ μίξας,[398] ἐπιχέας τε πρὸς τοῦτο οἶνον, καὶ χλιήνας κλύσαι. ἄλλο. Βούτυρον, καὶ κέδρινον ἔλαιον, ἐν μέλιτι ὀλίγῳ χλιήνας κλύσον αὐτῷ.[399] ἢ δάφνης καρπόν. ἢ βάλλειν μέλι. βούτυρον. σχοῖνον. κάλαμον εὐώδεα. βρύον θαλάσσιον, καὶ ἑψῆσαι ἐν οἴνῳ. εἶτα ἀπηθῆσαι, καὶ οὕτω κλύσαι. ἢ σελίνου καρπόν. σεσέλιος. σμύρναν. ἄννησον. μελάνθιον, ἐν οἴνῳ ἀπηθήσας τὸν οἶνον κλύσαι. ἢ κέδρον ἑψήσας ἐν οἴνῳ, κλύσαι τῷ οἴνῳ. ἢ κισσὸν ἑψήσας ἐν ὕδατι κλύσαι τῷ ὕδατι.[400] ἢ ἐλατήριον, ἢ κέστρον δύο πόσιας, ἑψεῖν ἐν ὕδατι, καὶ ὅσον δύο κοτυλῶν κλύσαι χλιερῶς. ἢ σικύης ἐντεριώνης ὅσον δάκτυλον ἑψήσας, ἐν κοτύλῃσι δύο ὕδατος, ἐπὶ δὲ ὕδωρ ἐπιχέας μέλι καὶ ἔλαιον τούτῳ κλύσαι. ἢ θαψίης ῥίζης ὅσον δύο πόσιας τρίψας λεῖον, ἐπιχέας τε μέλι καὶ ἔλαιον, διεὶς ὕδατι χλιερῷ ὅσον δυσὶ κοτύλῃσι κλύσαι. ἢ

cucurbitam agrestem, mellis quadrante affuso, resinę drachmam vnam in mel immitte, & cucurbitam & muscerdam, omnibusque vt decet contritis, glandes efformatas ad vterum quandiu tempestiuum videbitur opponito. Aliud fœtum excutiens, quod etiam puerum veluti sidere tactum eiicit. Helxinem ex vino tritam propinato. Alia potio eiectoria, quæ puellum sugillatum extrudit. Radicum veratri nigri tenuiter tritarum pugillum vnum, & myrrhæ fabæ quantitatē, ex vino dulci propinato. Aliud quod expellit. Coriandrum cum radice & netopum vbi in subdititio apposuerit, deambulet. Infusum ad fœtū, quod puellum immortuum eiicit. Crocum tritum affuso adipe anserino, & excolatum in vterum infundito, & quàm diutissimè relinquito. Ad fœtum immotum corrumpendum & eiiciendum. Aluminis scissilis drachmam vnam, myrrhæ tantundem, veratri nigri obolos tres, ex vino nigro tenuiter trita in glandulas efformato, & propiùs supponito quoad sensim dissoluatur. Collutiones vteros purgantes si ex partu aut inflammatione exulcerati fuerint. Grossos hybernas affusa aqua decoctas, excolato & deponito, deinde oleum tepidum affundito & permisceto. Duabus autem ad summum heminis colluito. Omnes verò collutiones ex quibus infusa parantur, mensuram istam non excedant. Malicorium & mannam in vino nigro austero decoquito, deinde vino diffuso, ex eo colluito. Alia collutio. Vstam vini fœcem aqua liquefacito, ex ea colluito. Deinde malicoriū, myrti baccas, iuncum odoratum & lentes in vino decoquito, vino diffuso, eo colluito. Alia collutio. Butyrum, thus, resinam, cū melle simul liquefacito, vinoque affuso, tepido colluito. Aut sambuci fructum in aqua decoquito, eaque percolata, apium, myrrham, anisum, thus simul terito, vinoq; odorato pari cum aqua mensura affuso, & per linteum excolato, tepido eluito. Aliud. Brassicā, mercurialem, lini semen, & ipsum linum viride in aqua decoquito, eaque percolata eluito. Foliorum myrti acetabulum, myrrham, anisum, mel, resinam, vnguentum Ægyptium, tritis omnibus & vnitis, viniq; albi quàm odoratissimi heminis duabus affusis, percolato tepido eluito. Aut lauri baccis & pulegio in aqua decocto, & vnguento rosaceo affuso, eo tepido eluito. Aut anserino adipe resinæ permixto, & ad hoc affuso vino, tepido colluito. Aliud. Butyrum & oleum cedrinum, cum pauco melle tepefacito, ex eo eluito. Aut lauri baccis, aut melle, butyro, iunco & calamo odorato, muscoq; marino in vinum coniectis & decoctis, deinde percolatis, sic quoque eluito. Aut apij semen, seseli, myrrham, anisum, melanthium, in vino coquito, vinum percolatum per infusum immittito. Aut cedro in vino decocto, vino eluito. Aut hedera in aqua decocta, decocto eluito. Aut elaterij, aut betonicæ quantum ad duas potiones satis est, in aqua decoquito, & decocti tepentis duabus heminis colluito. Aut cucumeris agrestis interiore parte ad digiti magnitudinē in aquæ duabus heminis decocta, affuso ad aquam melle & oleo, ex eo colluito. Aut radicis thapsiæ quantum ad duas potiones satis est, læuiter trita, & affuso melle aquæ duabus heminis diluto, tepido colluito. Aut ve-

ratro nigro quantum ad duas potiones satis sit, vino dulci & aqua dissoluto, colluito. Aut granis cnidiis circiter sexaginta læuiter tritis, affuso melle, oleo, & aqua colluito. Collutio corroborans si vlcera pura fuerint. Grossos hybernas terito, & affusa aqua per diem totã macerato, & oleo affuso colluito. Aut malicorio & loti arboris ramentis in vino nigro decoctis. Cùm autem impura fuerint, ex iisq; sordes ferentur, fæce vini vsta ex vino & aqua colluito. Aut malicorio, rhoë coriaria, myrti & rubi foliis in vino nigro decoctis colluito. Collutiones ad inueterata vlcera. Brassicæ succo decocto eluito. Et mercurialem itidem, & paucum nitrum rubrũ ammisceto, myrrhæ acetabulum, thus, seseli, anisum, apij semẽ, netopum, resinam, mel, adipem anserinum, acetum album, & vnguentum Ægyptium. Hæc omnia simul læuiter terito, deinde vini albi duabus heminis diluito, tepido colluito. Aut mercurialem in aqua decoquito & percolato, aut myrrhę acetabulum, thus, seseli, netopũ, cuiusq; pari portione addita, tepido colluito. Aut saluia & hyperico in aqua decoctis, ex ea colluito. Aut sambuci fructum & lauri baccas, vtrorumq; pares portiones in vino decoquito, deinde cum vino colluito. Aut pulegij decocto eluito, aut adipe anserino cum resina liquato, similiterq; cedrini olei modico affuso, & cum melle dissoluto, tepido colluito. Aut argenti florem, vino, melle & cera liquatum, cyperum, iuncum odoratum, & calamum (quæ sanè etiam vnguento admiscentur) & iridem, ac muscũ in vino decoquito, & colluito. Aut apij semen, anisum, seseli, myrrham, melãthium in vino decoquito. Aut Creticam cedrum in vino decoquito, decocto abluito. Aut hederam Creticam in aqua decoquito. Hæc facienda si vulnus adfuerit, & myrrha aqua dissoluta colluito. Aut elaterij potiones duas ex aqua infundito. Aut cucurbitas agrestes duas in vino aut lacte cocto, ad quatuor heminas maceratas, percolatas infundito. Aut cucumeris agrestis parte interiore, palmæ magnitudine in aquæ heminis quatuor decocta, melle & oleo affuso, opus istud efficito. Aut thapsiæ radice quantum ad duas potiones satis sit, vino dulci cum aquæ duabus heminis macerata, tepidè colluito. Aut veratri quantum ad duas potiones satis sit, in vini dulcis heminis duabus diluito. Aut Thlaspios acetabulo vnà cum melle ammixto, ex aquæ heminis duabus diluito, tepido vtitor. Aut cucumeris agrestis palmi magnitudine, & cneori quantũ vnica potione satis sit, in aquæ heminis quinque decoctis, melle & oleo affuso colluito. Aut granis cnidiis circiter sexaginta, ex melle & oleo cum aqua dilutis, perluito. Si ex partu alui profluuio correpta fuerit, vuam passam nigram bibat, & mali punici dulcis interiorẽ partem, hœdiq; coagulum. Hæc vino nigro diluta, & caseo caprino polentaq; triticea cõspersa, potui exhibeto. Triticum autem leuiter torrefacito. At si ex partu sanguinẽ vomitione reddat, huic hepatis fistula vulnerata est. Hęc lac asininum bibat, deinde bubulum (quod facilè fit) per dies quadraginta, etiamq; sesamum, quoad bene habeat. Lac autem ieiuna bibat. Si ex partu sedis dolor adsit, iuniperi baccas & lini radicem decoquito, decoctum quatuor diebus bibendum dato. Lactucæ

ἐλλεβόρου μέλανος, ὅσον δύο πόσιας, διεὶς οἴνῳ γλυκεῖ καὶ ὕδατι κλύζειν. ἢ κόκκους κνιδίους ὅσον ἑξήκοντα τρίψας λείους, ἐπιχέας τε μέλι, καὶ ἔλαιον, καὶ ὕδωρ κλύσαι. κλυσμὸς κρατυντήριος, ἢν ἕλκη ἢ καθαρά. ὀλύνθους χειμερινοὺς τρίβειν, καὶ ἐπιχέειν ὕδωρ. βρέξαι δὲ ὅλην ἡμέραν, καὶ ἔλαιον ἐπιχέειν καὶ κλύσαι. ἢ σιδίοισι καὶ λωτοῦ πρίσμασιν ἐν οἴνῳ μέλανι ἑψεῖν. ὅταν δὲ ἀκάθαρτα ᾖ, καὶ φέρηται, τρύγα καίειν οἴνῳ καὶ ὕδατι κλύζειν. ἢ σιδίῳ ῥόῳ βυρσοδεψικῇ μυρσίνης φύλλοισι καὶ βάτου, ἐν οἴνῳ μέλανι ἑψεῖν καὶ κλύζειν. [401] Κλύσματα πρὸς τὰ παλαιὰ ἕλκη. Χυλῷ κράμβης ἑψημένης κλύζειν. καὶ λινόζωστιν ὁμοίως. καὶ νίτρου τὸ ἐρυθρὸν παραμίσγειν ὀλίγον. σμύρνης ὀξύβαφον. λιβανωτόν. σέσελι. ἄννησον. σελίνου σπέρμα. νέτωπον. ῥητίνην. μέλι. χηνὸς στέαρ. ὄξος τὸ λευκόν. μύρον τὸ λευκὸν αἰγύπτιον. ταῦτα πάντα ὁμοῦ τρίβειν λεῖα. εἶτα οἴνῳ διεὶς λευκῷ κοτύλῃσι δυσὶ χλιηρῶς κλύζειν. ἢ λινόζωστιν ἑψεῖν ἐν ὕδατι καὶ ἀπηθεῖν, ἢ σμύρνης ὀξύβαφον. λιβανωτόν. σέσελι. νέτωπον. ἴσον ἑκάστου χλιηρῶς κλύζειν. ἢ ἐλελίσφακον, καὶ ὑπερικὸν, ἐν ὕδατι ἑψήσας, κλύζειν τῷ ὕδατι. ἢ ἀκτῆς καρπὸν καὶ δαφνίδας ἑκατέρων ἐξ ἴσου ἑψεῖν ἐν οἴνῳ. εἶτα τῷ οἴνῳ κλύζειν. ἢ γλήχωνος τῷ ὕδατι κλύσαι, ἢ χηνὸς ἔλαιον ἐν ῥητίνῃ τήξας, ὁμοίως κέδρινον ἔλαιον παραχέας ὀλίγον, καὶ μέλιτι διατήξας, κλύζειν χλιηρῶς. ἢ ἀργύρου ἄνθος ἐν οἴνῳ καὶ μέλιτι καὶ κηρῷ τηκτόν. καὶ κύπειρον, καὶ σχοῖνον, καὶ κάλαμον, [402] ἅτινα δὴ καὶ ἐς μύρον μίσγεται. [403] καὶ ἶριν, βρύον, ἐν οἴνῳ ἑψεῖν, κλύζειν. ἢ σελίνου καρπὸν. ἄννησον. σέσελι. σμύρναν. μελάνθιον [404] ἐν οἴνῳ ἑψῆσαι. ἢ κέδρον κρητικὴν ἐν οἴνῳ ἑψεῖν. [405] καὶ κλύζειν ἐν ὕδατι. καὶ κισσὸν κρητικὸν ἐν ὕδατι. [406] ταῦτα δρᾷν εἰ ἕλκωσιν, καὶ σμύρναν διεὶς ἐν ὕδατι κλύσαι. ἢ ἐλατηρίου ὅσον δύο πόσιας ἐν ὕδατι κλύσαι. ἢ κολοκυνθίδας ἀγρίας δύο ἐν οἴνῳ ἢ ἐν γάλακτι ἑφθὰς, ἀποβρέξας ἐπὶ τέσσαρας κοτύλας, καὶ ἀπηθέειν, καὶ κλύζειν. ἢ σικύης ἐντεριώνην ὅσον παλαιστὴν ἑψήσας ἐν ὕδατι κοτύλῃσι τέσσαρσι, μέλι τε καὶ ἔλαιον ἐπιχέαντα, [407] ἐνεργεῖν. [408] ἢ τῆς θαψίης ῥίζης ὅσον δύο πόσιας ἐν οἴνῳ γλυκεῖ διεὶς σὺν ὕδατος κοτύλῃσι δύο, κλύσαι χλιηρῶς. ἢ ἐλλεβόρου ὅσον δύο πόσιας ἐν οἴνῳ γλυκεῖ διεὶς ὡσεὶ δύο κοτύλῃσι. ἢ θλάσπιος ὅσον ὀξύβαφον μέλιτι συμμίξας ὕδατι διεὶς ὅσον δύο κοτύλῃσι, χρῆσθαι χλιηρῷ. ἢ σικύης ὅσον παλαιστὴν. καὶ κνεώρου ὅσον μίαν πόσιν ἑψήσας ὕδατος κοτύλῃσι πέντε μέλι παραχέας καὶ ἔλαιον, κλύσαι. ἢ κόκκους κνιδίους ὅσον ἑξήκοντα εἰς μέλι, ἢ εἰς ἔλαιον σὺν ὕδατι διεὶς, κλύσαι. Ἢν ἐκ τόκου διαῤῥοίη ληφθῇ. Πινέτω ἀσταφίδα μέλαιναν. [409] καὶ σίδης γλυκείης ῥοιῆς, τὸ ἔσωθεν. καὶ πιτύην ἐρίφου, ταῦτα διεὶς οἴνῳ μέλανι. καὶ τυρὸν αἴγειον [410] καὶ ἄλφιτα πύρινα ἐπιπλάσσειν, καὶ δοῦναι πίνειν. τοὺς πυροὺς δὲ ἐπ' ὀλίγον φῶξαι. ἢν δὲ ἐκ τόκου αἷμα ἐμέῃ, ταύτῃ ἡ σῦριγξ τοῦ ἥπατος τέτρωται. πινέτω γάλα ὄνου. ἔπειτα βοὸς, [411] μέχρις τεσσαράκοντα ἡμέρας. καὶ σήσαμον τετριμμένον, ἄχρις ἂν εὖ ἔχῃ. πινέτω δὲ γάλα νῆστις. [412] ἢν ἐκ τόκου τὴν ἕδρην ἀλγέῃ, ἀρκεύθου καρπὸν, λίνου ῥίζαν ἑψεῖν, καὶ πίνειν ἡμέρας τέσσαρας. καὶ θριδα-

καὶ σπέρμα τρίψας σὺν χηνείῳ ἀλείφατι ἐσθιέτω. ἢν δὲ ἐκ τόκου αἱ μῆτραι φλεγμήνωσι, στρύχνου χυλὸν ἐγχέειν, ἢ τεύτλου, ἢ ῥάμνου. ἢν ἐκ τόκου δὲ σκέλος ὑπὸ ὑστερέων χωλωθῇ, ἀνίστασθαι δὲ μὴ δύνηται, πίνειν [413] ὑοσκυάμου καρπὸν, ὅσον κογχαμίδα ἐν οἴνῳ μέλανι ἡμέρας τρεῖς. παραφέρεται δὲ ὁ πίνων. λύσις γάλακτος ὀνείου πίσαι ὅσον κύλικα. ἔπειτα τοῦ φαρμάκου, ὑφ᾽ οὗ τὸ φλέγμα καθαίρεται. σανδαράκῃ δὲ καὶ κηρωτῇ, καὶ λαγωοῦ θριξὶ, θυμιήσθω τρεῖς ἡμέρας. περὶ φλεγμονῆς ἐκ τόκου. ἢν ἐκ τόκου φλεγμήνωσιν αἱ ὑστέραι, στρύχνου χυλὸν ἐγχέαι, αἰδοίων ἔσω, [414] ἢ σελίνου, ἢ ῥάμνου, ἢ τεύτλου, ἢ κολοκύντης [415] χυλὸν ἐκπιέσας αὐτόν. [416] ἢ ἀκτῆς τὸ μέσον καὶ ἁπαλώτατον περιξέσας μακρὸν, ἔνθες. [417] ἢ ἀψινθίου ἐν ὕδατι τρίβειν. εἰρίῳ δὲ ἀναποσπογγίσας. ἢν δὲ φρίξῃ, ἀφαιρέειν. ἢ κοτυληδόνος φύλλα, καὶ πράσα ἕψειν ἐν πυρῶν κριμνοῖσιν, ἔλαιον ἐπ᾽ αὐτοῖς χέας [418] δίδου. [419] χολῆς καθαρτικὰ ἐκ μήτρης. σικύης τῆς ἀγριωνίης λείην τρίψας, καὶ μέλιτι φυρήσας βάλανον ποιέων, προστίθει. φάρμακον δὲ χρὴ διδόναι, καὶ ἄνω καὶ κάτω καθαίρειν. καὶ λούειν τῷ θερμῷ. προστιθέναι δὲ ἄννησον, ἢ μελάνθιον, ἢ κολοκυνθίδος ἀγρίης τὸ ἔνδον λεῖον ποιέειν. καὶ μέλιτι φυρῶν. καὶ προστιθέναι ἐλατηρίου, ὅσον πόσιας τέσσαρας. ξυμμίξας στέαρ χήνειον, ἢ αἴγειον, [420] βάλανον ὑπομηκεστέρην προστιθέναι, ἢ νίτρον, καὶ κύμινον, καὶ σκόροδον, καὶ σῦκον, λεῖα πάντα ποιήσας, καὶ μέλιτι δεύσας, προστίθεσθαι. θερμῷ δὲ λουέσθω. καὶ ἀπὸ λουτροῦ πινέτω. ἢ θλάσπιν λείην ποιέων, καὶ μέλιτι φυρῶν προστιθέναι. ἢ σύκου παλαιοῦ τὸ πῖον ξύσας ξυμμίσγειν πόσιας ἐλατηρίου δύο, καὶ νίτρον ὅσον τὸ ἐλατήριον μέλιτι δεύσας, προστίθει. ἢ πευκεδάνου ὁκόσον τρεῖς κυάθους, δίδου πίνειν. καὶ ἄννησον. καὶ μελάνθιον διεὶς ἐν οἴνῳ δίδου πίνειν [421] ἐλατηρίου πόσιας τέσσαρας, μίξας στέατι μηλείῳ. ἀφαιρομένη δὲ ἀπονιζέσθω ὕδατι εὐώδει, ἠρέμα στύφοντι. ἢ ἐλατηρίου πόσιας τρεῖς, ξὺν μηλείῳ στέατι, βάλανον περὶ πτερὸν ποιέειν. ἢν δὲ ἀφέληται, διανιζέσθω ὕδατι εὖ ἱκανῷ. [422] ἢ θλάσπιος ὅσον πόσιν ξὺν μέλιτι δίδου. κλυσμὸς ἢν χολώδης ᾖ. ἐλατηρίου ὅσον δύο πόσιας ὕδατι διεὶς ἐπιχέαι ἔλαιον ναρκίσσινον. καὶ κλύζειν χλιαρῷ. ἢ κολοκυνθίδας ἀγρίας δύο ἀποβρέξας [423] ἐν οἰνογάλακτι ἑφθῷ ὅσον τέσσαρας κοτύλας, τὴν μὲν μίαν ἀπηθέειν, καὶ ξυμμίσγειν ἔλαιον ναρκίσσινον, καὶ κλύζειν. [424] ἄλλος κλυσμὸς, χολώδης καὶ φλεγματώδης. σικύης ἐντεριώνης ὅσον παλαιστὴν ἑψήσας ἐν ὕδατι ποτῷ τέσσαρσι κοτύλῃσι, καὶ μέλι μίξας καὶ ἔλαιον ἄνθινον, κλύζειν. φλέγμα καὶ χολὴν καθαῖρον. κόκκους κνιδίους ἑξήκοντα, μέλι τε καὶ ἔλαιον ἄνθινον μίξας, κλύζειν ἐν ὕδατι. [425] ἢ κνήωρον ἑψήσας ἐν ὕδατι ποτῷ. ἐν πέντε κοτύλῃσιν ἀποχέας δύο κοτύλας, συμμίξαι μέλι καὶ ἔλαιον ἄνθινον σὺν ναρκισσίνῳ καὶ κλύσαι. κλυσμοὶ καθαρτήριοι. ὄλυνθοι χειμερινοὶ καυθέντες, καὶ βραχέντες ἐν ὕδατι. ἀποχύσαντα τὸ ὕδωρ, ἔλαιον ξυμμίσγειν, καὶ κλύζειν, καὶ μετακλύζειν σιδίοισι. κηκίδι. λωτοῦ πρίσμασι. ἐν οἴνῳ δὲ μέλανι χρὴ ἕψειν. ἢ τρύγα καίων, χρῆσθαι σὺν ὕδατι. μετακλύζειν δὲ τούτοισι, τοῖσι τῆς μυρσίνης φύλλοισι, καὶ ῥόου τῇ βυρσοδεψικῇ. ἕψειν δὲ οἴνῳ μέλανι

etiam semen cum anserino adipe tritum comedat. Si ex partu vteri inflãmationem conceperint, solani succum, aut betæ, aut rhamni per infusum immittito. Si ex partu crus claudum ab vteris redditum fuerit, neq; recta stare queat, hyoscyami semen conchæ maioris mensuram, ex vino nigro tribus diebus bibat. Leuem autem mentis emotionem, quæ ex eius potu cõtingit, soluit lactis asinini calix in potum exhibitus, deinde medicamentum ex quo pituita purgatur. Suffitus autem per triduum paretur ex sandaracha, cerato, & pilis leporis. De inflãmatione ex partu. Si ex partu vteri inflammationem cõceperint, solani succum intra pudẽda per infusum immittito, aut apij, aut rhamni, aut betæ, aut cucurbitæ succũ ipsum expressum. Aut sambuci partem mediam tenerrimam in longitudinẽ derasam, indito. Aut absinthium ex aqua tritum & lana exceptum, si verò inhorrescat, auferto. Aut vmbilici veneris folia, & porra, ex crassiore tritici farina decoquito, oleoq; insuper affuso exhibeto. Quæ bilem ex vtero purgant. Cucumeris agrestis partem internam læuiter tritam, melle subactã, & in glandem efformatam subdito. Medicamento autem exhibito sursum & deorsum purgare oportet, & calida lauare. Anisum verò & melanthium in subdititio apponito. Aut colocynthidos agrestis interiorem partem læuigatam & melle subactam, in pesso apponito. Elaterij quantũ ad quatuor potiones satis sit, adipe anserino aut caprillo admixto, in oblongiorem glandem efformatum supponito. Aut nitrum, cuminum, allium, ficum, omnia læuiter trita & melle subacta in subdititio apponito. Calida autẽ lauet, & à balneo bibat. Aut thlaspim læuiter tritã, melle subactam in pesso apponito. Aut veteris ficus abrasam pinguedinem, cum elaterio quantum ad duas potiones satis sit admisceto, & pari cum elaterio nitri portione, melle subactum in subdititio apponito. Aut peucedanum ad tres cyathos potui exhibeto. Et anisum & melanthium vino macerata bibenda dato. Aut elaterium quãtum ad potiones quatuor satis sit, ouillo adipe ammixto sibi supponat, qđ vbi detraxerit, aqua odorata eluatur, quæ leuiter adstringat. Aut elaterium quãtum ad tres potiones satis sit, cum adipe ouillo, circum pennam in glandẽ componito, eaq; detracta aqua sufficiẽti eluatur. Aut thlaspis quantum potione datur, cũ melle exhibeto. Collutio si biliosa fuerit. Elaterio quantum ad duas potiones satis sit aqua macerato, oleũ narcissinum affundito, & tepido colluito. Aut colocynthidas agrestes duas vbi œnogalacte cocto ad quatuor circiter heminas maceraueris, vnam quidem percolato, & ammixto oleo narcissino colluito. Alia collutio biliosa & pituitosa. Cucumeris interiore parte palmi magnitudine aquæ potabilis quatuor heminis decocta, melle & oleo anthino ammixto, ex ea colluito. Pituitã & bilem purgans. Grana cnidia sexaginta in aqua decoquito, melle & oleo anthino admixto, ex ea colluito. Aut cnestro in quinque aquæ potabilis heminis decocto, duabus percolatis, melle & oleo anthino cũ narcissino ammixto, colluito. Collutiones purgantes. Grossis hybernis vstis & aqua maceratis, ad aquã excolatam oleo ammixto colluito. Postea malicorio, galla, loti ramẽtis perluito, quæ in vino nigro decoquere oportet. Aut vini fæce vsta & aqua vtitor. Deinde his colluito, myrti foliis, & rhoë coriaria in vino nigro odo-

rato decoctis. Postea etiam lētisci foliis, hyperico, saluia, in vino nigro odorato decoctis colluito. Aut brassicam aqua decoquito, in eaque mercurialem, & nitri rubri exiguū decoquito, ex aqua perluito. Elaterium quantū ad vnam potionem sit satis, cum oleo narcissino aut anthino tepidū per infusum immittito. Quòd si biliosa fuerit, colocynthidas duas in lactis asinini decocti quatuor heminis macerato, deinde oleo narcissino & anthino ammixto colluito. Aut cucumeris agrestis interiorem partem palmi magnitudine, aquę potabilis heminis quatuor decoquito, mel & oleum anethinum affundito. Hęc collutio pituitosæ & biliosæ contulerit. Collutio pituitam detrahens. Granum cnidium cum mādragoræ decocto terito, ex eo enim copiosa & varia fit purgatio. Allij caput vnicū, nitrum, ficus interiorem partem pinguem, hæc æquis portionibus læuiter trita, in glandem gallæ magnitudine efformata, supponito. Aut cumini folia ex vino trita in vellere subdito. Aut terræ albę quantum ad vnam potionem satis sit. Aut radicem albam læuiter tritam, & melle affuso feruefactam, in glandemq; efformatam supponito. Aut laseris succo ficus emollitas, & in glandem efformatas. Profuerit etiam cucumeris agrestis semen eodem modo tritum. Aut fel tauri, nitrum rubrum, netopum, cyclaminum, horum gallæ magnitudinem, cyclamini verò maiorem portionē, hæc melle ammixto quæ curatur sibi supponat. Subdititium cyclamini caput purgatum ex aqua terito, tenui lanugine exceptū subdito. Aut myrrham, salem, cuminum, fel tauri cum melle eodem modo. Aut grana tria decorticata Indici medicamenti oculorum, quod piper vocatur, & rotūdi tria, hæc læuiter trita, & vino veteri tepido diluta, circum volucris pennam in glandis formam obducito, huncq; in modum intromittito. Aut tithymalli succum melle subactū. Aut scillæ radicem longitudine sex digitorum, duorum digitorum crassitudine, lana conuolutam subdito. Aut ipsam scillam sine radice tritam, eodemq; modo lana conuoluito, deinde supponito. Collutio vbi mulier pituitosa fuerit. Veratrum quantum ad duas potiones satis sit, vini albi duabus heminis dissoluito, & permixto colluito. Si purgatione opus habere videatur, porrū incoquere oportet, aut sambuci fructū, aut anisum, thus, myrrham, vinum. His omnibus tritis, ex eorum decocto colluito. Aut brassica in aqua decocta, in eius decocto mercurialē incoquito, & pauco percolato eluito. Aut cnestri quātum ad vnam potionem satis sit, melle dissolutum immittito. Spectandi autem menses sunt, nū biliosi, aut pituitosi fuerint. Aut arenam, tenuem, siccam, loco soli exposito substernito, & vbi menses defluent, sanguinem affundito, & resiccari sinito. Et si quidem biliosi fuerint, sanguis in arena siccatus pallidus redditur, sin pituitosi, velut mucosa conspiciuntur. Si igitur pituitosi fuerint, cnestrum quantum ad potionem vnam satis sit, aquæ mulsæ hemina dissoluito, ex eo colluito. Hoc emolliens medicamentum purgat, aquam & pelliculas educit, & subcruentam saniem. Menses etiam detrahit, nisi diuturniores fuerint, & vterorum osculum emollit. Vnguentum narcissinum, cuminum esculentum, absinthium, cyperum, vnguentum rosaceum, polentam,

εὐώδει. [426] μετακλύζειν δὲ σχοίνου φύλλα, καὶ ὑπερικὸν, καὶ ἐλελίσφακον ἑψήσαντα, σὺν οἴνῳ μέλανι εὐώδει, ἢ κράμβης ὕδατι, καὶ ἐν τούτῳ ἑψεῖν, λινόζωστιν νίτρου ἐρυθροῦ ὀλίγον. καὶ κλύζειν. [427] ἐλατηρίου ὅσον πόσις, σὺν ναρκισσίνῳ ἐλαίῳ, ἢ ἀνθίνῳ, καὶ κλύσαι χλιαρῷ. ἢν δὲ χολώδης ᾖ, κολοκυνθίδας δύο ἀποβρέξαι ἐν γάλακτι ὀνείῳ ἑφθῷ ὅσον τέσσαρσι κοτύλῃσι. [428] καὶ ἀποβρέξαντα κλύσαι. ξυμμίξαι τε ἔλαιον ναρκίσσινον, ἢ ἄνθινον, ἢ τὸ διὰ τῆς σικύης ἐντεριώνης ὅσον παλαιστὴν, ἑψεῖν ἐν ὕδατι ποτῷ τέσσαρσι κοτύλῃσι, καὶ μέλι παραχέαι. καὶ ἔλαιον ἄνθινον. οὗτος ὁ κλυσμὸς φλεγματώδει καὶ χολώδει ξυμφέρει. κλύσμα ἕλκον φλέγμα. [429] Κόκκον τρίβειν τὸν μανδραγόρου ξὺν ὕδατι. κάθαρσις γὰρ παμπόλλη τε καὶ πλουτοίη ὑπὸ τούτου γίγνεται. [430] σκορόδου μώλυζαν. νίτρον. σύκου δὲ ἔνδον τὸ πῖον. ἴσον ἑκάτερα λεῖα ὁκόσον κηκίδα ποιέειν τὸ μέγεθος, καὶ προστιθέναι. ἢ κυμίνου φύλλα ἐν οἴνῳ τρίψας, εἰρίῳ προσθέσθαι. [431] ἢ γῆς λευκῆς ὅσον πόσιν. [432] ἢ λευκὴν ῥίζαν τρίβειν λείην, καὶ μέλι ἐπιχέας, καὶ ἀναζέσας, βάλανόν τε ποιήσας προστιθέναι. ἢ ὀπὸν σιλφίου μετὰ σύκων μαλθάσσειν. καὶ βάλανον ποιέειν. ἀγαθὸν δὲ καὶ σικύης σπέρμα, τρίβειν ὁμοίως. ἢ χολὴν ταύρου, καὶ νίτρον ἐρυθρὸν. καὶ νέτωπον, κυκλάμινον. τούτων ὅσον κηκίδα. τῆς δὲ κυκλαμίνου πλείονα μοῖραν μέλιτι ξυμμίξασα ἡ θεραπευομένη, προστιθέσθω. προσθετόν. [433] κυκλαμίνου τὴν κεφαλὴν καθαίρειν ὕδατι τρίψας. καὶ εἰς ἄχνην ἀναφορύξαντα προστιθέναι. ἢ σμύρναν, ἅλας, κύμινον. χολὴν ταύρου ξὺν μέλιτι ὁμοίως. [434] ἢ κόκκους ἐκλέψαι ὅσον τρεῖς ἰνδικοῦ φαρμάκου, τοῦ τῶν ὀφθαλμῶν, ὃ καλέεται πέπερι. καὶ τοῦ στρογγύλου τρία. ταῦτα δὲ λεῖα τρίβειν, καὶ οἴνῳ παλαιῷ χλιαρῷ διεὶς. βαλάνιον περὶ πτερὸν ὄρνιθος τρίψαι. καὶ ὧδε προσάγειν, ἢ τιθυμάλλου ὀπὸν μέλιτι ἀναδεύσας, ἢ σκίλλης ῥίζαν ὅσον ἑξαδάκτυλον, ἑλίξας τοὺς δύο δακτύλους ἐν εἰρίῳ προσθέσθαι. ἢ αὐτὴν τὴν σκίλλαν ἄνευ ῥίζης τρίβειν, καὶ ὡσαύτως ἑλίσσειν εἰρίῳ. εἶτα προστιθέναι. κλυσμὸς ἢν φλεγματώδης γυνὴ ᾖ. ἐλλεβόρου δύο πόσιας, ἐν οἴνῳ διιέναι γλυκεῖ, ὅσον δύο κοτύλας. καὶ κλύζειν μίσγοντα. ἢν καθάρσιος δέηται, [435] πράσα δεῖ ἑψεῖν, ἢ ἀκτῆς καρπὸν, ἢ ἄννησον. λιβανωτόν. σμύρναν. οἶνον. ταῦτα πάντα τρίβειν, καὶ τῷ χυλῷ τουτέων κλύζειν. ἢ κράμβην ἑψήσας ἐν ὕδατι, ἐν τῷ χυλῷ ταύτης ἑψεῖν τὴν λινόζωστιν καὶ [436] σμικρὸν ἀποχέας, ἀποκλύζειν. ἢ κνήστρου πόσιν, ἐν μέλιτι διεὶς, ἐνιέναι. σκέπτεσθαι δὲ χρὴ τὰ ἐπιμήνια, ἤν τε χολώδεα ἤν τε φλεγματώδεα ᾖ. ἢ ψάμμον ἐς τὸν ἥλιον ὑποθεῖναι λεπτὴν, ξηρήν. καὶ ὅταν τὰ καταμήνια ἴῃ, τοῦ αἵματος ἐπιχέαι, καὶ ἐᾶν ξηρανθῆναι. καὶ ἢν μὲν χολώδεα ᾖ, ἐπὶ τῇ ψάμμῳ ξηραινόμενον τὸ αἷμα χλωρὸν γίγνεται. ἢν δὲ φλεγματώδεα, οἷον μύξαι ὁρῶνται. ἢν οὖν φλεγματώδεα ᾖ, [437] κνήστρου ὅσον πόσιν διιέναι, καὶ σὺν μελικρήτου κοτύλῃ κλύσαι. καθαρτικὸν μαλθακόν. [438] ὕδωρ ἄγει, δέρματα. καὶ ἰχῶρα ὕφαιμον. καὶ καταμήνια κατασπᾷ ἢν καὶ μὴ πολυχρόνια ᾖ. καὶ ὑστέρων στόμα μαλθάσσει. μύρον ναρκίσσινον καὶ κύμινον ὃ ἐσθίεται. σμύρναν τε καὶ λιβανωτόν. [439] ἀψίνθιον κύπειρον. ῥόδινον ἄλφιτα. [440] ἢ ταῦτα

ταῦτα

τούτων δὲ ἴσον τῶν ἄλλων ἑκάστου, τοῦ δὲ ναρκισσίνου τέσσαρας
μερίδας, ἐπὶ κτένιον ὠμοῦ λίνου ξυμμίξας, πάντα τρί-
ψον. καὶ ποίησον βάλανον περὶ πτερόν, ῥάκος λεπτὸν περι-
θεὶς, καταδήσας. καὶ ἐμβάψαι ἐς ἄλειφα λευκὸν αἰγύπτιον,
καὶ προστιθέναι, καὶ ἐᾶν ὅλην τὴν ἡμέρην. λουσαμένη δὲ καὶ
ἀφαιρευμένη, διανιζέσθω τῷ ὕδατι τῷ εὐώδει. ἕτερον
καθαρτικόν. ὕδωρ ἄγει, καὶ δέρματα. καὶ μύξας. καὶ ἰχῶρα
ὕφαιμον. Σμύρναν. ἅλας. κύμινον. χολὴν ταύρου. ταῦτα
συμμίξας, καὶ μέλιτι φυρήσας, καὶ ἐς ῥάκος ἐνθεὶς, προσ-
θεῖναι. ἡμέρην δὲ ὅλην ἐντίθεσθαι. εἶτα λουσαμένη καὶ ἀ- 10
φελομένη, διανιζέσθω ὕδατι τῷ εὐώδει. ἄλλο. Ἅλες. κύ-
μινον. χολὴν ταύρου, μέλιτι ἀναφυρέειν, καὶ προστίθεσθαι.
καὶ σίλφιον τῷ σύκῳ μίξαι, καὶ προστίθεσθαι, εἶτα ἀλεί-
ψαι μύρῳ ῥοδίνῳ. ἢ κόκκους κνιδίους ἐκλέψαντα, [441] πόσιν τρί-
ψαντα, καὶ βάλανον ποιέειν. ἢ σκόροδον. καὶ νίτρον ἐρυθρὸν
καὶ σῦκον. τούτων ἑκάστου ἴσον μίξας μέλιτι, δοῦναι προσ-
τίθεσθαι. καὶ ἐπὴν ἀφέλῃ, ἐλάφου στέαρ προστίθεσθαι,
τήξας ἐν οἴνῳ. ἢ πεπέρεως κόκκους πέντε, σὺν ἐλατηρίῳ
ὀλίγῳ. ἐνστάζων δὲ γυναικὸς γάλα, ἐν εἰρίῳ, [442] ἐς μύ-
ρον ἀποβάψας. προστιθέναι δὲ καὶ ἀφελεῖν ὡσαύτως. ἢ σύ- 20
κου δὲ πιότατον ξὺν ἐλατηρίου πόσει. καὶ νίτρου ἐρυθροῦ δὲ
ἴσον. καὶ μέλιτος ἴσον ὡσαύτως. ἢ χολὴν ταύρου, καὶ νίτρον ἐρυ-
θρόν. νέτωπον. κυκλάμινον ἴσον ὡσαύτως. [443] κηκίδα ἐν
μέλιτι. ἢ χολὴν ταύρου, ἐς αἰγύπτιον ἔλαιον βάψασα,
προστιθέσθω καὶ ἀφαιρουμένη ῥοδίνῳ. ἢ σικύης τῆς μακρῆς τὴν
ἐντεριώνην, τὸ σπέρμα ἐξελὼν σὺν γάλακτι γυναικὸς κου-
ροτρόφου, [444] καὶ σμύρναν ἄκρητον, καὶ μέλι ὀλίγον, καὶ μύρον
αἰγύπτιον, τρίβειν καὶ προστιθέναι. ἢ τῆς ἐντεριώνης σικύης
αὐῆναι. κόψαι δὲ ἄνευ τοῦ σπέρματος, καὶ μέλι ἐμβαλεῖν, καὶ ἀ-
ναζέσαι. καὶ βάλανον ποιέειν ὑπομήκεα, καὶ βάπτειν ἐς ἔλαιον 30
λευκόν. ἢ τὴν ἀγρίην κολοκύντην ὡσαύτως. [445] καὶ ἐλατηρίου
τρεῖς πόσιας ἐν σταιτὶ τρίβειν, καὶ βάλανον ποιέειν. [446] ἄλλο ὁ-
μοίως. κόκκους ἐκλέψας τρεῖς, [447] τοῦ ὅσον πόσιν ἑψήσας, καὶ μέ-
λι περιχέαι καὶ προσθέσθαι. [448] ἢ ῥόδινον ἄλειφα. ὅσαι δὲ βάλα-
νον προστίθενται ἐμπήξαντα χρὴ περιτιθέναι ἐς τὴν βάλανον,
ἔπειτα ῥάκος περιθεῖναι λεπτὸν ἐν εἰρίῳ βάψασα ἄλειφα
αἰγύπτιον προστίθεσθαι. ἄγει δὲ μάλιστα [449] καὶ δέρματα ἀφαι-
ρεῦνται. προσθετὰ καθαρτικὰ ἰσχυρά, [450] ὕδωρ ἄγειν δυνά-
μενα, καὶ μύξας, καὶ δέρματα μᾶλλον τῶν πρόσθεν. τοῦ πεπέ-
ρεος κόκκους τέσσαρας τῶν μεγίστων, ἢ καὶ τῶν μικρῶν εἰ δέοι, ἐ- 40
λατηρίου πόσει συμμίξας, τρίβε λεῖα, ἐνστάζων γυναι-
κὸς γάλα, καὶ μέλι ὀλίγον ἀναφυρήσας, τοῦτο ἐς εἴριον μαλ-
θακὸν καθαρὸν περὶ πτερὸν περιελίξας ῥάκεα, καὶ κατα-
λαβὼν προστιθέναι ἐς λευκὸν ἄλειφα αἰγύπτιον βά-
πτων. προσκείσθω δὲ ἡμέρην. καὶ ἐπὴν ἀφέληται, προσ-
τιθέσθω δὲ στέαρ τοῦ ἐλάφου. [451] προσθετὰ καθαρτικὰ, ἢν
μὴ ποτὰ καθαίρῃ. λινόζωστιν τρίψας καὶ σμύρναν προστι-
θέναι. προσθετὰ ὁμοίως καθαρτικὰ, χορία δυνάμενα
ἐκβάλλειν, καὶ καταμήνια κατασπᾶν, καὶ ἔμβρυον ἀποπλη-
κτον ὑπεξαγαγεῖν. [452] κανθαρίδας πέντε, ἀποτίλας καὶ τὰ 50
πτερὰ, καὶ τὰ σκέλεα, καὶ τὴν κεφαλήν. εἶτα τρίβολον τὸν θαλάσσιον κόψας τῇσι ῥίζῃσι, καὶ τοῖσι φύλλοισι

horum cuiusque pares portiones, narcissini verò quadruplum. Hæc omnia terito admixta tenui lini crudi lanugine, quæ pectini adhæreſcit, & tenui linteo circum pennam inuoluto, deligato, in glãdem effingito, & in oleum album Ægyptium intinctum ſupponito, & tota die ſinito. Vbi verò lauerit & detraxerit, aqua grati odoris perluatur. Aliud purgans medicamẽtum, aquam educit, & pelliculas, mucos, & ſubcruentam ſaniem. Myrrham, ſalem, cuminũ, fel tauri, hæc ſimul mixta & melle ſubacta, tenui linteo impoſita, ſubiicito, totumque diem intus ſinito, deinde vbi lauerit, eo ablato aqua odorata perluatur. Aliud. Salem, cuminum, fel tauri melle ſubigito & ſubiicito. Et ſilphium cum ficu miſceto & ſupponito, deinde vnguento roſaceo perfundito. Aut grana cnidia cortice purgata, & quantum vna potione ſatis ſit trita, in glandem fingito. Aut allium, nitrum rubrum & ficum, cuiuſq; pares portiones, melle admixto in peſſo ſubiicienda dato. Et vbi detraxerit, ceruinum adipem vino liquatum ſupponito. Aut piperis grana quinque, cum pauco elaterio, muliebri lacte paulatim inſtillato, in vellere vnguento intincto ſubiicito, eodemq; modo detrahito. Aut quod in ficu eſt pinguiſſimũ, & elaterium ad potionem vnam, & nitri rubri cum melle ęqualẽ portionem, ad eundem modum. Aut fel tauri, nitrum rubrum, netopũ, cyclaminum, æqualibus portionibus, ex melle velut gallæ magnitudinem fingito. Aut fel tauri oleo Ægyptio intinctũ ſupponat, quo detracto, roſaceo illinatur. Aut cucumeris agreſtis longi exempto ſemine interiorem partem, ex lacte mulieris maſculum alentis, & myrrham puram, mellis exiguum, & vnguentum Ægyptium, terito & ſupponito. Aut cucumeris agreſtis partem interiorem deſiccatam, abſque ſemine contundito, & iniecto melle decoquito, & glandem oblongam effingito, oleoq; albo intingito. Aut cucurbitam agreſtem ad eundem modum. & elaterij quantum ad tres potiones ſatis ſit, cum farina aqua ſubacta terito, & in glandem efformato. Aliud ſimiliter. Tria grana cnidia detracto cortice ad potionem vnam, decocta affuſo melle ſupponito, aut vnguento roſaceo perfundito. Quæcunque autem ſibi glandem ſupponunt, cùm priùs omnia in glandem coacta fuerint, deinde tenue linteum lanæ obducere oportet, & vnguento Ægyptio glandem intinctã ſubdere. Hæc autem præcipuè pelliculas educunt & auferunt. Medicamenta ſubdititia vehementer purgantia, quæ magis quàm ſuperiora aquas, mucoſa, & pelliculas educere queunt. Piperis grana maiuſcula quatuor, aut parua, ſi opus videatur, ad elaterij potionem admixta, læuiter terito, & lacte muliebri inſtillato, cum pauco melle ſubactum, id ex lana molli pura circum pennam linteo tenui conuolutum, vnguento albo Ægyptio intinctum ſupponito. Per diem autem adhæreat, deinde vbi detractum fuerit, ceruinum adipem ſubdat. Subditìtia medicamenta purgantia, ſi potiones non purgent. Mercurialem cum myrrha tritam in peſſo ſupponito. Medicamenta ſubditìtia quæ ſimiliter purgãt, ſecundas eiicere valent, mẽſes detrahere, & fœtum ſyderatũ foras propellere. Cãtharidas quinq; alis auulſis, cruribus & capite, deinde tribulum iuxta mare naſcẽtem, cum radicibus & foliis tundito,

& enanthemi viridis interiorem partem, cùm pari seminis apij mole terito, additis sepiæ ouis quindecim, ex vino dulci dilutis. In aqua calida desideat, & aquã mulsam aquosam bibat, vinumq; dulce. Et intriti stateris Æginensis pondus ex vino dulci bibat. Vbi verò dolor detinuerit, cicerum alborum, & passularum ex aqua decoctum, refrigeratum propinato. Cùm stranguria prehenderit, in aqua calida desideat, & vinum dulce bibat. Quod in omni morbo aperire & purgare potens est. Myrrha modica, saluia & aniso contritis vtitor. Purgans medicamentum quod infœcundã purgare valet. Si vteri osculum rectè habuerit, fotum ex stercore bubulo sicco, tuso & excusso ad quatuor chœnicas exhibeto. Aceti autem heminas decem addito, & vrinæ bubulæ tantundem, & marinæ salsuginis heminas viginti. Hoc diutiùs leniter foueto. Deinde vbi elota fuerit, ex lenticulę decocto epoto, & melle cum aceto mixto ebibito, vomat. Et pro sorbitione farinam exhibendo, vinumq; vetus sereno cœlo per noctem expositum insuper bibendum. Cibo verò eo die abstineat. Postero autem die granum cnidium deuorãdum exhibeto, & tertio die medicamentũ quod vrinam ciet, passulas & cicera alba ad duas chœnices, affusis aquæ tribus semicongiis. Deinde percolatum sereno cœlo per noctem exponito, & postero die bibendum dato. Quinetiam subdititiis medicamentis vtitor. Medicamẽtum quod infusum menses purgat. Stercus bubulum in conchæ maioris formam effingito, cupressi ramenta subigito & commisceto, in sole siccato, in id suffimenta iniicito. Ad similem affectionem. Si menses non eunt, spinæ albæ contrita folia & percolata, ac tepida infundito. Linimentum purgans, quod vteros expurgare potest. Porri & cardamomi semen tritum, vino & lacte cocto maceratum, imo ventri illinito. Emolliens linimẽtum. Aquam autem, mucos & pelliculas educit, & puerperij purgamenta deturbat, nec exulcerat. Myrrhæ optimæ partem dimidiam, & salis granum similiter, & picem aromatibus condîtam, hæc læuiter contusa commisceto. Sit autem ad salem & picem dimidia. Hanc contusam in tenue linteum ad gallæ magnæ quantitatem iniicito. Sint autem duo lintea, vti vnum interdiu, alterum noctu contineat, quoad colliquescat. Calida autem lauetur, deinde vbi detraxerit, perluatur aqua odorata. Medicamentum infœcundam purgans, si os bene habeat. Si infœcundam cures, stercus bubulum sole exiccatum, & excussum ad quatuor chœnicas Atticas, adiectis aceti heminis decem, erui farinę chœnice, & aquæ marinæ heminis viginti, hæc tepida diu in fotu adhibeto, deinde lẽticulæ decocto propinato, & melle ac aceto admixto vomat, farinã sorbitione sumat, & vinum odoratum insuper bibat. Cibo autem eo die abstineat, postero autem die grana cnidia deuoranda dato, tertio verò die medicamentum vrinam ciens. Si verò voles, vinum album & cicera alba ad duas chœnices, affusis tribus aquæ semicongiis. Ex eo detracto dimidio, reliquum cœlo sereno noctu exponendum, & sequenti die paulatim bibendum, & subdititiis medicamentis vtendum. Si voles vt mulier concipiat, ipsam & vteros purgato, deinde ieiunæ farinam eden-

καὶ τὸ χλωρὸν τὸ ἔξω τρίψας ἴσον ὄγκον καὶ σελίνου σπέρματος, καὶ σηπίης ὠὰ πεντεκαίδεκα ἐν οἴνῳ γλυκεῖ κεκρημένῳ. καὶ [453] ἐν ὕδατι θερμῷ καθιζέσθω. καὶ μελίκρητον ὑδαρὲς πινέτω, καὶ οἶνον γλυκύν. [454] καὶ τοῦ τετριμμένου, ὅσον στατῆρα αἰγιναῖον ἐν οἴνῳ γλυκεῖ πίνειν. ἐπὴν δὲ ὀδύνην ἔχῃ, λευκοὺς ἐρεβίνθους, καὶ ἀσταφίδας ἑψήσας ἐν ὕδατι, καὶ ψύξας, διδόναι πίνειν. ὅταν ἡ στραγγουρίη ἔχῃ, ἐν ὕδατι χλιαρῷ καθιζέσθω, καὶ οἶνον πινέτω γλυκύν. [455] Πάσης νούσου δυνάμενον καὶ ἀναστομῶσαι καὶ καθῆραι. σμύρναι ὀλίγην. καὶ ἐλελίσφακον. καὶ ἄννησον τρίψας, χρῶ. [456] καθαρτικὸν δυνάμενον ἄτοκον καθῆραι. [457] ἢν τὸ στόμα τῶν μητρῶν ὀρθῶς ἔχῃ, πυρίην βόλβιτον ξηρὸν κόψας, καὶ διασήσας τέσσαρας χοίνικας. ὄξεος δὲ κοτύλας δέκα. καὶ οὔρου βοείου ἕτερον τοσοῦτον. καὶ θαλάσσης ἅλμης κοτύλας εἴκοσι. [458] πυρίην δὲ βληχροῖσι πουλὺν χρόνον. εἶτα λουσαμένη φάκιον πιοῦσα, καὶ μέλι καὶ ὄξος μεμιγμένον πιοῦσα, ἐμεσάτω, καὶ ῥοφέειν ἄλευρον, διδόναι καὶ ἐπιπίνειν οἶνον εὐώδεα παλαιὸν ἐξηθριασμένον. σίτου δὲ μὴ γευέσθω τῇ τοιαύτῃ ἡμέρῃ. τῇ δὲ δευτέρῃ, κόκκον διδόναι καταπότον. τῇ δὲ τρίτῃ, διδόναι διουρητικόν, ἀσταφίδας καὶ ἐρεβίνθους λευκούς, [459] δύο χοίνικας, καὶ ἐπιχέαι ὕδατος τρία ἡμιχόεα. ἔπειτα ἀποχέας, πρὸς τὴν αἰθρίην θεῖναι. καὶ τῇ ὑστεραίῃ πίνειν. καὶ τοῖσι προσθέτοισι χρέεσθαι. [460] ἔγχυτον καθαρτικὸν καταμηνίων. [461] βόλβιτον πλάσαι ὅσον σκαφίδα. φυρῆν δὲ, καὶ ξυμμίσγειν τοῦ κυπαρίσσου τὰ πρίσματα. ξηραίνειν δὲ ἐν τῷ ἡλίῳ, καὶ ἐς τοῦτο τὰ θυμιήματα ἐμβάλλειν. εἰς ὅμοιον πάθος. [462] ἢν τὰ καταμήνια μὴ ἴῃ, ἀκάνθης λευκῆς τὰ φύλλα τρίψας, καὶ ἐξηθήσας, καὶ ἐπιχλιήνας ἐγχέειν. κατάχριστον καθαρτικὸν ὥστε μήτρας καθαίρειν. πράσου σπέρμα καὶ καρδαμώμου τρίψας, ἐν οἴνῳ τε διεὶς καὶ γάλακτι ἑφθῷ, διαχρίειν τὴν νειαίρην γαστέρα. [463] κατάχριστον μαλθακτήριον. ὕδωρ δὲ ἄγει καὶ μύξας καὶ δέρματα. καὶ λοχεῖα φέρει, καὶ οὐχ ἑλκοῖ. σμύρνης ὡς ἀρίστης ἥμισυ. καὶ ἁλὸς χόνδρον ὁμοίως, πίσσαν ἡδυντὴν φλάσας, μίξας τε λεῖα. ἔστω δὲ τὸ τῆς σμύρνης τὸ ἥμισυ τοῦ ἁλὸς, καὶ τῆς πίσσης ἐμβάλλειν ἐς ῥάκος τῆς πεφλασμένης, μέγεθος ὅσον κηκίδα μεγάλην. δύο δὲ ἔστω. ὡς τὸ μὲν ἡμέρας ἔχειν, τὸ δὲ εὐφρόνης ἔστ᾽ ἂν καταταχῇ. λουέσθω δὲ θερμῷ. εἶτα ἀφαιρέουσα, διανιζέσθω ὕδατι εὐώδει. [464] καθαρτικὸν ἄτοκον καθῆραι, ἢν τὸ στόμα ὀρθῶς ἔχῃ. ἢν ἄτοκον θεραπεύῃς, βόλβιτον αὖον ἡλίου, διασήσας ὅσον τέσσαρας χοίνικας ἀττικάς. ὄξεος δὲ κοτύλας δέκα. καὶ ὀροβίου χοίνικα. καὶ θαλάσσης κοτύλας εἴκοσι, πυριῆσαι ἀλέα πουλὺν χρόνον. [465] ἔπειτα φάκιον πιπίσαι. καὶ μέλι καὶ ὄξος μίξαι, καὶ ἐμεέτω. καὶ ῥοφεέτω ἄλητον. καὶ ἐπιπινέτω οἶνον εὐώδεα. σίτου δὲ μὴ ἁπτέσθω ταύτῃ τῇ ἡμέρῃ. τῇ δὲ ὑστεραίῃ, κόκκον διδόναι καταπότον. τῇ δὲ τρίτῃ διουρητικόν. ἐὰν δὲ βούλῃ, λευκὴν ἀσταφίδα καὶ ἐρεβίνθους λευκοὺς δύο χοίνικας, ἐπιχέας ὕδατος τρία ἡμιχόεα. ἀφελεῖν δὲ τὸ ἥμισυ. εἶτα ἐς τὴν αἰθρίην θεῖναι. καὶ τῇ ὑστεραίῃ πίνειν ἐκ τούτου κατ᾽ ὀλίγον, καὶ τοῖσι προσθέτοισι χρέεσθαι. [466] ἢν βούλῃ γυναῖκα κυῆσαι, καθῆραι αὐτὴν καὶ τὰς μήτρας. [467] ἔπειτα δίδου ἄλητον ἑφθὸν πι-

στι

τι, καὶ οἶνον ἐπιπίνειν ἄκρητον. καὶ προστιθέναι νίτρον ἐρυθρόν. καὶ κύμινον. καὶ ῥητίνην μέλιτι δεύσας, ἐν ὀθονίῳ προσθέτως. καὶ ὅταν τὸ ὕδωρ ἀπορρυῇ, τοὺς μέλανας πεσσοὺς, προστιθέσθω μαλθακτήριον. καὶ τῷ ἀνδρὶ συνευνάσθω. [468] ἢν δὲ τὸ στόμα μεμύκῃ, προστιθέσθω καὶ ὀπὸν συκῆς, μέχρι ἐὰν ἀναστομωθῇ. καὶ ὕδατι αὐτίκα ἀπονίζεσθαι. ἴρηκος δὲ ἄφοδον τρίβειν ἐν οἴνῳ γλυκεῖ, καὶ πίνειν νῆστιν. καὶ τηνικαῦτα συνευναζέσθω τῷ ἀνδρί. ἢ ὁκόταν τὰ καταμήνια παύηται, χηνὸς ἢ ἀλώπεκος ἄφοδον ἐν ῥοδίνῳ μύρῳ τρίβειν. καὶ τὸ αἰδοῖον χρίεσθαι καὶ συνευνάζεσθαι. ἢν ἕλκεα ᾖ δριμέα, καὶ ἢν φλεγμαίνῃ, χρῶ τῷδε κλύσματι. χηνὸς ἔλαιον. καὶ ῥητίνην μίσγε. καὶ διεὶς ὕδατι χλιαρῷ, κλύσαι. ἢ μέλιτι βούτυρον μίξας, τῆξαι καὶ κλύσαι. ἢ ἐχεβρώσιος ξύσαι, ὅσον σκαφίδα μικρὴν, καὶ σμύρνην, καὶ μέλιτος ὁμοίως. ταῦτα διεῖναι ἐν οἴνῳ μέλανι εὐώδει, καὶ κλύζειν χλιαρῷ. [469] ἢν ἑλκωθῇ ἢ φλυκταινῶν ἀνάπλεα ᾖ ἐν τῇ καθάρσει ἄκρα τὰ χείλεα. σάρκα βοὸς, ἢ πικέριον, ἢ χήνειον ἄλειφα. καὶ ἄννησον. ἢ κόκκον, ἢ σποδὸν κυπρίην, τρίψαι ταῦτα πάντα. καὶ περιαλεῖψαι τὴν σάρκα. καὶ προστίθεσθαι. ἢν ἕλκεα φύηται καὶ ὀδαξᾶται. βοὸς σάρκα, στέαρ ἐπαλείφειν. καὶ τὴν σάρκα προστιθέναι. καὶ ἐγκλύζειν ἢν ῥυπαρὰ ᾖ, [470] καὶ πυρίην συκῆς ἀπὸ ῥίζης. καὶ μετέπειτα καὶ πίους, ἐν γλυκεῖ πινέτω. [471] ἢν ἐν τοῖσιν αἰδοίοισι τὰ ἕλκεα φύηται. βόειον στέαρ ἐπαλείφειν καὶ μυρσίνην ἐν οἴνῳ καθεψῶν, διακλυζέτω τῷ οἴνῳ, ἢ ἐλαίας φύλλα, καὶ βάτου καὶ ῥοιῆς, καὶ ὁ οἶνος ἤτω πράμνιος. ταῦτα δὲ οὕτως ποιέειν, καὶ περσέης φύλλα τοῦ δένδρου δηλαδὴ, λεῖα τρίψαι, καὶ πρὸς τὰ αἰδοῖα τιθέναι, ἢ ἀνήθου καρπὸν καὶ σελίνου τρίψας, ἐπίχριε. ἢν ἀφθήσῃ τὰ αἰδοῖα πῶς δεῖ ἰᾶσθαι. σάρκα βοὸς ὡσεὶ δύο παλαιστῶν τὸ μῆκος, [472] πάχος δὲ ὡσεὶ στελαιὸς προστιθέσθω μέχρις ἑσπέρης. τὴν δὲ νύκτα αἴρειν. τῇ δὲ ὑστεραίῃ πάλιν προστίθεσθαι μέχρι μεσημβρίης. καὶ ἐπιπινέτω οἶνον γλυκὺν, μέλιτι τὸν οἶνον ξυμμίσγουσα. κλύσμα ἢν ἡλκωμέναι ἔωσιν αἱ μῆτραι, καὶ ἢν στραγγουρίη ἐπιλάβῃ. [473] πράσα. ἀκτῆς καρπόν. σέσελι. ἄννησον. λιβανωτόν. σμύρναν. καὶ οἶνον ἴσον τῷ χυλῷ τούτων, μίξας ταῦτα καὶ ἀναζέσας, ψύχειν, καὶ μετρίως κλύζειν. ἢ μέλι. βούτυρον. [474] μυελόν. καὶ κηρὸν ἐνιέναι καὶ χρῖεσθαι. Ἃ ὅσα ἐν αἰδοίῳ ἕλκεα ἔνι καὶ φύεται. [475] φύλλα ἐλαίης, καὶ βάτου καὶ κισσοῦ, καὶ ῥοιῆς γλυκείης, τρίβειν λεῖα. διεὶς δὲ οἴνῳ παλαιῷ, εἰρίῳ προστίθεσθαι τῇ νυκτὶ πρὸς τὰ αἰδοῖα. καὶ καταπλάσσειν ἐν τούτοισιν. ὅταν δὲ ἡμέρη γένηται, εἰρύσαι. ἀφεψεῖν δὲ μύρτα ἐν οἴνῳ, καὶ διακλύζεσθαι. ἢ χηνὸς ἔλαιον, καὶ ῥητίνην τῆξαι καὶ κλύσαι. ἢ βούτυρον. καὶ κέδρινον ἔλαιον μέλιτι παραμίσγειν μικρὸν, καὶ κλύζειν. [476] ἕλκεα ἐν μήτρῃσι ἀποξηραίνει. ἀργύρου ἄνθος ἐν οἴνῳ τρίψαι καὶ κλύσαι. ἢ βούτυρον μετὰ μέλιτος κλύσαι. ἢ ἐχέβρωσιν, καὶ σμύρναν, καὶ μέλι οἴνῳ διιέναι. οἴνῳ δὲ μέλανι χλιαρῷ, καὶ κλύζειν τῇ ὑστεραίῃ. ἢ σχίνου φύλλα ἑψήσας ἐν ὕδατι τουτέῳ μετακλύζειν. Ἄλλο, ἢν ἑλκωθῇ τὸ στόμα τῶν μητρέων. βούτυρον, λιβανωτὸς, σμύρνη, ῥητίνη, μυελὸς ἐλάφου. τουτέοισι κλύζειν. ἢ φακὴν ἕψειν ἐν ὕδατι, καὶ ἀποχύσας τὸ ὕδωρ

dam,& vinum meracum inſuper bibendum exhibeto, nitrumque rubrum in ſubditio admoueto. Et cuminum ac reſinam melle ſubactam ex linteo ſupponito. Cumq; aqua effluxerit, ſubditios talos nigros ad emolliendum ſubiicito,& viro condormiat. Quòd ſi os conniueat, fici quoq; ſuccum in ſubditio ſibi ſupponat, quoad reſeratum fuerit,& protinus aqua eluatur. Accipitris verò ſtercus ex vino dulci tritum ieiuna bibat, tumq; viro condormiat. Aut vbi menſtrua deſierint, anſeris aut vulpis ſtercore, & roſaceo vnguento trito, pudendum illinat, & viro condormiat. Si vlcera acria fuerint,& inflammatione laborẽt, hac collutione vtitor. Anſerinum adipem & reſinam miſce, iis aqua tepida dilutis colluito. Aut melle cum butyro mixto liquefacto colluito. Aut bryoniæ albæ radicis deraſæ conchæ minoris quantitatem, cum myrrha & melle ad eundem modum admiſceto, his ex vino nigro odorato ſolutis, & tepidis colluito. Si dum purgatio fertur ſumma labra exulcerata & puſtulis referta fuerint, carnis bubulæ fruſtum ſumito, butyrum aut anſerinum adipem, aniſum, aut granum cnidium, aut ſpodium Cyprium, his omnibus tritis carnem obductam in peſſo ſubdito. Si vlcera oriantur & mordeant, carnem bubulam adipe oblitam ſupponito. Ac ſi ſordida fuerint, infuſum & fomẽtum ex mori radice adhibeto, deinde etiam pinguedinis aliquid ex vino dulci bibat. Si in pudendis vlcera oriãtur, bubulo adipe linito, aut myrto in vino decocta, vino colluat, aut oleæ,& rubi,& mali punici foliis decoctis. Sit autem vinum Pramnium. Atq; hæc quidem ad hunc modum facienda. Et Perſeæ arboris videlicet folia lęuiter terito,& pudendis in ſubditio admoueto. Aut anethi & apij ſemen contritum illinito. Si pudenda ſuperficiariis vlceribus laborarint, ad hunc modum curare oportet. Carnem bubulam longitudinis ferè duorum palmorum, & craſſitudinis manubrij, ad veſperam vſq; in peſſo ſubdito; ſub noctem tollito. Poſtero verò die rurſus ad meridiem vſque ſubdito, & vinum dulce cui mel admixtũ ſit inſuper bibat. Collutio ad vlceratos vteros,& ſi ſtranguria prehenderit. Porrum, ſambuci fructum, ſeſeli, aniſum, thus, myrrha,& vinum æquali ad horum decoctum menſura. His mixtis & feruefactis, ac modicè refrigeratis colluito. Aut mel, butyrum, medullam & ceram intromittito,& illinito. Ad vlcera quæ in pudendis ſunt & pullulant, oleæ, rubi, hederæ,& mali punici dulcis folia, læuiter trita, vino veteri diluta, in vellere noctu pudendis apponito,& cataplaſmate admoueto. Cùm verò dies illuxerit, detrahito,& myrti baccis vino decoctis colluat. Aut anſerino adipe & reſina liquefactis colluito. Aut butyro & cedrino oleo cum pauco melle ammixto colluito. Hæc vterorum vlcera exiccant. Argenti florem ex vino terito, & colluito, aut butyro cum melle. Aut bryoniam albam & myrrham, cum vino melle macerato. Vino verò nigro tepido poſtero die colluito. Aut lentiſci foliis in aqua decoctis, ex ea poſtea colluito. Aliud ad vterorum os vlceratum. Butyrum, thus, myrrha, reſina, medulla cerui, ex his colluito. Aut lenticulam in aqua decoquito, & cum

ea percolata colluito. Cùm verò aqua ex vteris fluxerit, & vlcera morsum intulerint, anserino adipe & ouo illinito. Aut ouillum adipem & suillum, & lentem ex vino coquito, & ex eo pari aqua temperato colluito. Hoc etiam vlcera in pudendo perfundẽda. Mannam thuris, rubum, & pini corticem apponito, & horum decocto perluatur. Medicamẽtum fœtum mortuum eiiciens. Galbanum oliuæ magnitudine, linteo conuolutum, oleo cedrino intinctum, ad os vteri in subdititio apponito. Aliud. Calamum odoratũ & cucumeris agrestis interiorem partem ex adipe anserino terito, vmbilicum verò & imum ventrem obligato, & ex eo exiguo in lanam instillato, ad vterorũ os in subdititio apponat, & ab eo paulatim detrahitur. Aliud. Rubiam tusam & cedri ramenta, aqua affusa cœlo sereno nocte exponito, deinde sub auroram ad dolores exhibeto. Aliud. Laseris drachmę vnius quantitatem, & succi porri acetabulũ, cedrini olei dimidio cyatho paruo admixto potui exhibeto. Aliud. Fel tauri oboli aut dimidij oboli pondere, ex vino tritum exhibeto, aut farina aqua macerata obductum deuorãdum dato. Aliud. Cancros fluuiatiles quinque, lapathi & rutæ radicem, & furui fuliginem, omnia simul trita, & aqua mulsa permixta, & cœlo sereno per noctem exposita, ieiuna tertio quoque die bibat. Aliud. Cucumeris agrestis partem interiorem læuiter tritam, cedrina pice subactam, lana conuolutam, filo circum pennam deligatam, intrò sibi subdat. Pars autem pennæ crassiuscula, foris ex lana paulum extet, vbi verò sanguis apparuerit, detrahatur. Veratri nigri surculum, sex digitos lõgum, lana obuolutum, ita vt eius extremum nudum relinquatur, deinde intrò quàm penitissimè sibi supponat, cùm verò extremum sanguine infectum fuerit, detrahatur. Aliud. Veratrum nigrum, cantharidas & conyzam ex aqua terito, & in glandẽ mollem sex ferè digitos longam efformatam exiccato, & vbi indurueritlana obuolutam supponat, extremum verò cedria illinatur, & nudum maneat, cumq; sanguis apparuerit, detrahatur. Fœtum eiiciens. Fœtum intus mortuum aut syderatum eiicit ranunculus & elaterij exiguum, ex aceto meraciore commixtum, & potui exhibitum. Aut brassicæ tener cauliculus, extrema parte netopo illitus, intromittatur.

ἐν τούτῳ κλύζειν. ὅταν δὲ ὕδωρ ἐκ τῶν ὑστερέων ῥέῃ, καὶ ἑλκέα ᾖ, καὶ δάκνηται, χηνὸς στέαρ, καὶ ὠὸν διαχρίεσθαι. ἢ οἴιος στέαρ, ἢ συός. καὶ φακὸν ἐν οἴνῳ ἕψειν. καὶ κεκρημένον ἴσον τῷ ὕδατι τουτέῳ κλύζειν. τὰ δὲ ἐν τῷ αἰδοίῳ ἕλκεα ἐν τούτῳ καταιονᾶν. ἐπιπάσσειν δὲ μάνναν. βάτον. πίτυος φλοιόν. καὶ τῷ ὕδατι τούτων νίψασθω. διεκβόλιον ἢν ἀποθάνῃ τὸ ἔμβρυον. χαλβάνης ὅσον ἐλαίην ἐνελίξας ἐς ὀθόνιον κέδρινον ἐμβάψασα, προστιθέσθω πρὸς τὸ στόμα τῶν μητρέων. ἕτερον. κάλαμον εὐώδεα, καὶ σικύης ἀγρίης ἐντεριώνην τρίψαι ἐν χηνείῳ στέατι. ἐπίδησον δὲ τὸν ὀμφαλὸν καὶ τὸ ἦτρον. καὶ σμικρὸν ἀπ' αὐτέου ἐνστάξασα ἐς εἴριον προστιθέσθω πρὸς τὸ στόμα τῆς μήτρης. καὶ ἐκ τούτου κατ' ὀλίγον ἑλκέσθω. ἄλλο. Ἐρυθρόδανον κόψας, καὶ κέδρου πρίσματα. ὕδωρ τε ἐπιχέας τίθεσο τὸν αἰθρίην. εἶτα πρωῒ δὸς πρὸς τὰς ἀλγηδόνας. ἄλλο. Σιλφίου ὁκόσον δραχμὴν μίαν, καὶ πράσου χυλὸν ὁκόσον ὀξύβαφον,[477] παραμίξαι κέδρινον ἔλαιον ἥμισυ κυάθου μικροῦ δὸς πιεῖν. ἄλλο. ταύρου χολὴν ὅσον ὀβολὸν, ἢ ἡμιωβόλιον τρίβων ἐν οἴνῳ, δός. ἢ σταιτὶ περιπλάσσας[478] ὧν πάλιν καταπιεῖν δίδου. ἄλλο. καρκίνους ποταμίους πέντε. καὶ λαπάθου καὶ πηγάνου ῥίζαν. καὶ αἰθάλην ἀπὸ τοῦ ἰπνοῦ τρίψασα ὁμοῦ πάντα, καὶ ἑνώσασα ἐν μελικρήτῳ, ὑπαίθριον θεῖσα, πινέτω νῆστις[479] ἐκ τρίτου. ἄλλο. σικύης ἀγρίης ἐντεριώνην τρίψας λείην ἐν κεδρίνῃ πίσσῃ ἐς εἴριον ἐνελίξας. προσδήσας πρὸς τὸ πτερὸν λίνῳ,[480] προσθέσθω δὲ ἔσω. τοῦ δὲ πτεροῦ τὸ σκληρὸν, προεχέτω μικρὸν ἔξω ἐκ τοῦ εἰρίου. ὅταν δὲ αἷμα φαίνηται, ἀφαιρέεσθω. ἄλλο. Ἐλλεβόρου μέλανος λαβὼν[481] ῥαβδίον ὅσον ἓξ δακτύλων, περιείλιξον ἐν εἰρίῳ. τὸ δὲ ἄκρον ἔα ψιλὸν εἶναι. εἶτα προσθέσθω εἴσω ὅτι μάλιστα. ὅταν δὲ αἱματωθῇ τὸ ἄκρον, ἀφαιρέεσθω. ἄλλο. Ἐλλέβορον μέλανα. καὶ κανθαρίδας. καὶ κόνυζαν τρίψας ἐν ὕδατι, καὶ ποιήσας βάλανον μαλθακὸν, ὅσον ἑξαδάκτυλον, ξήραινε. κἀπειδὰν σκληρὸν γένηται, εἰρίῳ περιελίξασα προσθέσθω. τὸ δὲ ἄκρον κέδρῃ χρισάτω,[482] καὶ ἔστω ψιλόν. ὅταν δὲ αἷμα φαίνηται, ἀφαιρέεσθω. ἐκβόλιον. ἢν ἔμβρυον τεθνεὸς ἔνδον ᾖ, ἢ ἀπόπληκτον, βατράχιον καὶ ἐλατήριον μικρὸν μίξαι ἐν ὄξει ἀκρήτῳ, καὶ δοῦναι πιεῖν. ἢ κράμβης ἁπαλὸς καυλὸς, κατὰ τὸ ἄκρον νετώπῳ χριόμενος ἐμβαλλέσθω.

Notha quædam ad calcem lib. I. de morbis Mulierum adiuncta.

TVssis infantuli remedium. Thapsia cum polenta in os indita. Aliud. Oui assati vitellum, cum sesamo albo tosto, sale & melle delingendum præbeto. Ad pueri aluum soluendam. Lanam succidam melle intinctam indito. Quòd si adultior iã fuerit, ceparum interiores partes ex melle tritas indito. Si lac deficiat, farinam sitaniam elotam, melle & oleo ammixto tepidam infundito. Puerorum crebram spirationem (ἆσθμα dictam) sedat thus ex vino dulci, & balnei abstinentia. Medicamẽtum quod purget. Glandulas conficito ex mellis hemina, anisi acetabulo, bituminis drachmis duabus, felle bubulo, myrrhæ drachmis tribus, elaterio quantum ad potionem satis sit. Hæc admixto anserino adipe, æneo vase coquito. Vbi vti voles, glandes adipe anserino molli illinito, lana verò o-

Νόθα, τῇ τελευτῇ τοῦ πρώτου περὶ γυναικείων βιβλίου προσκείμενα.

Βῆχος[483] παιδίου. θαψίην ἐπ' ἀλφίτοις ψωμίζειν. ἕτερον.[484] ὠὸν ὀπτήσαντα, τὴν λέκιθον ἐξελόντα τρίψαι καὶ σήσαμον λευκὸν πεφρυγμένον, καὶ ἅλες, ἐν μέλιτι ἐκλείχειν. τὴν κοιλίην λῦσαι τοῦ παιδίου. εἴριον ἄπλυτον ἐς μέλι βάψας ἐνθεῖναι. ἐὰν δὲ γεραίτερον ᾖ,[485] κρομμύων τὰ ἔσωθεν τρίψας ἐντιθέναι. ἐὰν δὲ γάλα μὴ ᾖ, σητάνιον ἄλευρον ἐκπλύνας μέλι καὶ ἔλαιον μίξας χλιαρῷ[486] κλύσαι. ἄσθματος παιδίων λιβανωτὸν ἐν οἴνῳ γλυκεῖ[487] καὶ λουτροῦ ἀποσχέσθαι. καθαρτήριον. βαλανίδας ποιέειν κοτύλην μέλιτος. ἀνίσου ὀξύβαφον. ἀσφάλτου δύο δραχμάς, χολὴν βοὸς, σμύρνης τρεῖς δραχμάς. ἐλατηρίου... ἕψειν ἐν χαλκῷ, μίσγειν ἔλαιον χηνός. καὶ ὅταν μέλλῃς χρῆσθαι, ἀλείφειν τὰς βαλάνους[488] στέατι χηνείῳ μαλακῷ. εἰρίῳ δὲ

ἐλαίῳ δὲ χρῆσθαι, τῷ οἴῳ. [489] ἐλαίῳ δὲ, σχινίνῳ. τούτῳ μίσγειν κινναβάρει. Ἔμετον λύει. Ὠκίμου χυλὸς ἐν οἴνῳ λευκῷ. Ἕτερον. Ἀλήτου σητανίου κεχυλισμένου τὸ ὕδωρ. ἢ ῥοιᾶς γλυκείας καὶ ὀξείας ἀποχυλώσας. εἶτα μέλιτι μίξας. [490] Τὸ σηπτικὸν ὧδε ποιέεται. ἐλλέβορος μέλας. σανδαράκη. λεπὶς χαλκοῦ, ἴσον ἑκάστου τρίβειν χωρίς. ὅταν δὲ λεῖον ᾖ, διαμίξαι μιᾶς μερίδος διπλάσιον τίτανον, ἀναδεύσας, κεδρίνῳ χριέτω. [491] ὀπτὸν φάρμακον ὧδε ποιέεται. ἄνθος κεκαυμένον καθαρῶς. ἄχρις ὅτου φοινικοῦν γένηται, τρίψας λεῖον, τούτῳ χρῶ. Τὸ μέλαν φάρμακον. Λεπίς. ἄνθος. χωρὶς τρίβειν ἑκάτερον. ὅταν δὲ λεῖον τρίβῃς, οὕτω μίσγε. ποιέειν δύο ἢ τρία εἴδη τοῦ φαρμάκου. τὸ μὲν ἰσχυρότατον, τὸ ἄνθος, τριτημόριον τῆς λεπίδος. τὸ δὲ δεύτερον, τεταρτημόριον. τὸ δὲ τρίτον, πεντημόριον. τοῦτο τὸ φάρμακον ἐπὶ πάντα ἁρμόζει. Διάχριστον πρὸς τὴν συνάγχην. κάχρυα. σταφὶς ἀγρία, ἀψίνθιον, ἐλατήριον, μέλι. Ἐν τοῖς ποδαγρικοῖς ὀδυνήμασι τὰ ἀφιστάμενα καταπλάσσειν [492] ὕδατι φυρέοντα λεῖον. καὶ μὴ λούειν τριῶν ἡμερέων. ὅταν δὲ λούσῃς, αὖθις νίτρον ὠμὸν τοῦ ἐρυθροῦ τρίψαντα. καὶ μέλι ὀλίγον. τούτῳ ὥσπερ αἰεὶ χρέεσθαι. [493] καὶ τὸν ἴσον χρόνον ἐς κύθραν ἐμβάλλειν λείους. εἶτα, συπληρεῖν. εἶτα καταλείψας ἀποσκεῖν, νύκτα καὶ ἡμέρην τὴν ἕδρην ἐμβαλεῖν ἀσαφίδι λείη, τετριμμένη, ξηρῇ, ἐναλείφοντι τὴν ἕδρην. τὰ πεπυρωμένα διάχριε. ἀνδράχνην [494] ἐν σταιτί. θρίδακος τῆς ἐρυθρῆς, ὁπόσον ὁλκήν, λύει πᾶσαν ἐν ὕδατι. σταθμὸς ἡμιωβόλιον ἀττικόν. Ὀφθαλμικά. [495] Χαλκός. οἰὸς χολὴ, αἰγὸς, σμύρνα, ταῦτα λύεται. πάντα ὁμοῦ τρίψας λεῖα, οἴνῳ διιέναι λευκῷ. ἔπειτα ἐς κάλαμον ἐμβαλὼν, ξηρῷ χρῆσθαι. [496] Ἔμπλαστρον. Μίσυ κατασκευάσας, τρίβε ἐν ἴγδῃ. ξυμμίσγειν δὲ αὐτῷ σποδὸν χρυσίτιν πεπλυμένην. ἔστω δὲ τῆς σποδοῦ, τρία. τοῦ μίσυος, ἕν. τὸ μίσυ κατάκαιε ἐς μᾶζαν, φυλασσόμενος, ὅκως μὴ ἐκρυῇ. ὀπτώμενον γὰρ ἐξυγραίνεται. ὅταν δὲ καλῶς ὀπτὸν ᾖ, φοινίκεον γίνεται. Ἔμπλαστρον. Ψιμύθιον τὸν αὐτὸν τρόπον μισγόμενον τῷ μίσυϊ ὠπτημένῳ, ὥσπερ ἐν τῇ χρυσίτιδι σποδῷ, τὸ μίσυ γίνεται. Ἕτερον ἔμπλαστρον ἰσχυρότερον τούτου. Σποδὸς κυπρία ἐκ τοῦ ἀσβόλου πεπλυμένου. καὶ ψιμύθιον. καὶ μίσυ ὀπτόν. εἶναι δὲ δύο μοίρας τῆς σποδοῦ [497] τοῦ ψιμυθίου. ἐν τούτῳ μίσυος ὑγρὸν. ἀνεμώνης τὰ φύλλα κόψαντα, ἐκπιέσαι. καὶ ἐς τὸν ἥλιον θεῖναι ἐν χαλκῷ ἐρυθρῷ κατακαλύψαντα, ὅκως μηδὲν ἐμπέσηται. ὅταν δὲ παχὺ ᾖ, [498] διαπλάσσειν φθοῖς. εἶτα ξηραίνειν. ὅταν δὲ ξηρανθῇ, κατακαίειν ὡς δυνατὸν μάλιστα. εἶτα ἐπειδὰν ψυχθῇ, τρίβειν λεῖα. καὶ μίσγειν σποδῷ πεπλυμένῃ τῇ ἐκ τοῦ ἀσβόλου ἴσον. εἶτα τῷ διασάζων νέτωπον, μικρὸν τρίβειν. εἶτα μέλιτι διιέναι. εἶτα ξηρήνας [499] ἐς χαλκῆν κυψέλην(?) τούτῳ χρῶ. Ξηρὸν μαλακόν. Σποδὸς κυπρία, χαλκῖτις ἄπλυτος, λεῖα τετριμμένη. καὶ ἄνθος χαλκοῦ. [500] ταῦτα ἴσα μίσγειν, καὶ τρίβειν λεῖα. Ἕτερον ξηρόν. Σποδὸς κυπρία. χαλκῖτις διατετριμμένη. καὶ σποδὸς χρυσῖτις ἄπλυτος [501] ἀναφεψεῖται τὸ χρύσιον ταύταις ἀλλήλαις διατρίβειν. Ἕτερον ξηρόν. Σποδὸς πεπλυμένη. [502] χρυσῖτις, καὶ ἀφρὸς χαλκοῦ ἴσα λεῖα. Ἕτερον. Ὀμφακὸς χυλός. καὶ σποδὸς κυπρία.

uilla vtitor, oleo autem lentiscino, cui cinnabarim admiscere poteris. Vomitum tollit ocymi succus ex vino albo. Aliud. Farinæ setaneæ percolatū decoctum, aut mali punici dulcis & acidi expressus succus, postea melle ammixto. Medicamentum quod exedit sic cōficitur. Veratrum nigrum, sandaracham, æris squamam, singula æquali portione seorsim terito. Vbi autem læuiter tritum fuerit, ad vnam partem dupla calce admixta, cedrino oleo subacta illinito. Exurēs medicamentum ad hunc modum paratur. Æris flos sincerè combustus quoad ruber euadat, eo læuiter trito vtitor. Nigrum medicamentum. Squamam, æris florem, vtrunque seorsim terito, læuiter tritum sic permisceto. Duo aut tria medicamenti genera conficito. Vnum quidem vehementissimum, quod æris florem ad squamam tertiam habet partem. Alterum quod quartam habet partem, tertium verò quod quintam. Hoc medicamentum ad omnia adaptatur. Medicamentum quod illinitur ad anginam, roris marini semen, staphis agria, absinthium, elaterium, mel. In podagricis doloribus tumores nitro læuiter trito aqua subacto, velut cataplasmate obducito, tribus diebus ne lauato. Cùm verò laueris, rursus nitro crudo rubro, cum pauco melle trito, eo velut semper vtendum. Igne ambusta illine portulaca cum farinæ massa aqua subacta, & lactuca rubra ad drachmam vnam. Id dolorem omnem tollit ex aqua semioboli Attici pondere. Ophthalmica medicamenta. Ærugo, fel capræ, myrrha, hæc omnia soluuntur, simul trita, læuigata, vino albo diluito, deinde in arundinem coniecta, sicca ad vsum adhibeto. Quod puluere inspergitur. Misy præparatum in pila terito, chrysitidis cinerem lotum admisceto. Sint autem cineris partes tres, & misyos vna. Misy in maza comburito, ea cautione ne effluat. Liquescit enim dum torretur. Probè verò vstum punicei fit coloris. Aliud. Cerusa ad eundem modum cum misy vsto admiscetur, velut fit in chrysitidis cinere, & in misy transit. Aliud isto vehementius. Spodium Cyprium ex fuligine lotum, cerusa, & misy vstum. Spodij autem ad cerusam duas partes esse oportet, & misyos vnam, foliorum anemones contusorum succum exprimito, & ad solem in æris rubri vase cooperto, ne quid incidat, exponito. Cùm verò crassum euaserit, pastillos formato, deinde siccato. Cùm verò desiccatum fuerit, quàm maximè poteris vrito, deinde refrigeratum læuiter terito, & ad parem spodij ex fuligine loti portionem admisceto, deinde netopo instillato paulùm terito, mox melle diluito, postea resiccatum in capsula ærea, ad vsum reponito. Aridum molle. Spodium Cyprium, chalcitis illota læuiter trita, flos æris, hæc æquali portione misceto, & læuiter terito. Aridum aliud. Spodium Cyprium, chalcitis læuiter trita, & cinis chrysitidis illotus, hæc inter se diligenter terito. Aliud aridum. Spodium vstum, chrysitis, & æris spuma æqualibus portionibus læuigata. Aliud. Vuæ immaturæ succus, & spodium Cyprium.

Vuæ immaturæ grandioris ſuccum, ex linteo in vaſe æris rubri exprimito, aceti albi acerrimi tertia parte admixta, ſicque in Sole decoquito, & quinquies die verſato. Cùm verò craſſus ſuccus euaſerit, chalcitidis cypriæ cinerem læuiter tritum iniicito & permiſceto. Cumq; ſex vel ſeptem diebus ſuccus in Sole poſitus fuerit, ad ſucci heminam Atticam, cineris drachmas octo iniicito. Quòd ſi acrius voles, cineris minùs, ſin lenius, plus adiicito. Poſt hęc reſiccato, quoad paſtilli formari queant. Deinde ad fumum intus ſuſpenſum, tamdiu reſiccato quoad teſtaceum euadat, ne cùm teritur in ſeſe coeat, mox ſic vtitor, & loco minimè humido reponito. Aliud aridum. Spodium, chalcitis aceto albo ſubacta, deinde paſtillos confectos reſiccato, cumq; reſiccatũ fuerit læuiter terito, eo quidem oculum illinere optimum, vinumq; vetus dulce ſimul incoquito. Ad albuginem. Populi nigræ lachrymam, lac muliebre, his permixtis vtitor. Ad oculi lachrymã & dolorem. Mali punici dulcis expreſſum ſuccum in vaſe æreo coquito, & nigrum velut picem reddito, æſtate Soli exponito, deinde liquido ſublinito. Si lachrymabũdus ac lippus oculus fuerit. Cùm vua alba, valde matura & gracilis in vite fuerit, decerptam excolato, deinde in Sole ſiccato. Cùm ſiccum fuerit deradito, æruginis ſemioboli Attici pondus admiſceto, poſtea eo ſublinito. Hoc oculis inſpergitur. Plumbũ & ſpodium æquis portionibus, myrrhæ decima pars, papaueris ſucci exiguum, vinum vetus, aridis tritis vtitor. Scillæ, ſpodij, ceruſæ, chartæ combuſtæ pars tertia, myrrhæ pars decima. Si voles pilos è corpore euellere, vitis lachryma cum oleo inungito. Quòd ſi oculum depilare voles, vbi decerpſeris inungito, & cum tenui cuticula diſcedet, ruborq; & boni coloris erit. Ad læuitatem inteſtinorum, lentes & triticum ſetanium ad duas chœnices aqua macerato, deinde cùm hæc mollia euaſerint, vt edi poſſint, in pila aut mortario læuigato, poſtea aquæ heminis ſex affuſis vehementer agitato. Quod à rutro diſcedet in ollam effundito, melle pauco affuſo coquito, vbi vehementer coctum fuerit, torrefactum edendum dato. Quòd ſi ſitiat, vinum quàm vetuſtiſſimũ bibat, eo vtatur quoad conualeſcat. Si quis grauedine detineatur, myrrham læuiter tritam melle admixto linteo excipito, nares confricato. Alui infuſum pituitam educens. Thapſiæ quantũ potione vna ſatis ſit, aut vuæ paſſæ grana quadraginta, aut grani cnidij, aut cneſtri quantum ad vnam potionem ſatis ſit, mellis autem ſemiheminam admiſceto, aut olei tantundem aqua marina diluito, in qua furfures aut ptiſana decocta fuerit, quoad pinguis euaſerit. Aut adipem betæ ſucco liquato, & nitri drachmas decem admiſceto, aut ſali acetabulum plenum in aquam marinam immittito. Quòd ſi bilem educere voles, ſucci laſeris quantũ vna potione ſatis ſit, elaterij ſeſquidrachmam, colocynthidis agreſtis drachmæ põdus terito, & iiſdem quibus priùs diluito. Si verò vehemẽtiùs ducere voles, cucumeris agreſtis interiorem partẽ, ad drachmæ quadrantem, aquæ dimidia hemina maceratã in aluum infundito, & ſi in exitu mordeat, poſtea ptiſanæ cremore colluito.

τὴν ὄμφακα ἀκμάζουσαν χρὴ ἐκπιέσαι τὸν χυλὸν δι' ὀθονίου ἐς χαλκεῖον ἐρυθρὸν, καὶ μίξαι ὄξεος τρίτον μέρος λευκοῦ ὡς ὀξυτάτου. καὶ οὕτως καθεψεῖν ἐν τῷ ἡλίῳ. καὶ ἀναταράσσειν πεντάκις τῆς ἡμέρης. ὅταν δὲ παχὺς γένηται ὁ χυλὸς,[503] σποδὸν τῆς κυπρίης τῆς χαλκίτιδος λείην ἐμβαλεῖν καὶ ἀναμίξαι. ὅταν δὲ ἑκταῖος ἢ ἑβδομαῖος ᾖ ὁ χυλὸς ἐν τῷ ἡλίῳ κείμενος, ἐς κοτύλην ἀττικὴν τοῦ χυλοῦ τῆς σποδοῦ δραχμὰς ὀκτώ. ἐὰν δὲ βούλῃ δριμύτερον εἶναι, ἐλάττω τὴν σποδόν. ἐὰν δὲ μαλθακώτερον, πλέω. μετὰ δὲ ταῦτα ξηραίνειν, ἄχρις οὗ δυνατὸν διαπλάσαι φθοῖς. εἶτα ἐγξηραίνειν, κρεμάσας ἄνω ὑπὲρ καπνοῦ. καὶ οὕτως ξηραίνειν, μέχρις οὗ ὀστρακώδεες γένηται, ὥστε τριβόμενοι[504] μὴ ξυντρέφεσθαι. εἶθ' οὕτως χρῶ. κείσθω δὲ, ὅκου ἰκμάδα μὴ ἕξει. ἕτερον ξηρόν. Σποδός. χαλκῖτις ὄξει πεφυραμένη λευκῷ. εἶτα φθοῖς ποιήσας. ξήραινε δέ. ὅταν δὲ ξηρανθῇ, λεῖον τρίβειν, ὑπαλείφειν ὀφθαλμὸν μὲν ὡς κάλλιστον, καὶ οἶνον παλαιὸν γλυκὺν, ἑψεῖν ὁμοῦ.[505] Πρὸς ἄργεμον. αἰγείρου δάκρυον. γάλα γυναικεῖον μίξας χρῶ. ἐὰν ὀφθαλμὸς δακρύῃ, καὶ ὀδύνην ἔχῃ. Ῥοιῆς γλυκείης τὸν χυλὸν ἐκπιέσας, ἐν χαλκέῳ ἑψεῖν, καὶ μέλαιναν ὥσπερ πίσσαν. ἐὰν θέρος ᾖ, ἐς τὸν ἥλιον τιθέναι. εἶτα ὑγρῷ ὑπαλείφειν. Ἐὰν δὲ δακρύῃ[506] καὶ γλαμυρὸς ᾖ ὁ ὀφθαλμός. ὅταν ἡ σταφυλὴ ἡ λευκὴ, πέπειρος ἰσχυρῶς, καὶ ἰσχνὴ ἐπὶ τῇ ἀμπέλῳ ᾖ.[507] δρέψας ἐξηθῆσαι. εἶτα ξηραίνειν ἐν τῷ ἡλίῳ. ὅταν δὲ ξηρὸν ᾖ, ἀποξῦσαι. μίξαι ἰοῦ ἡμιωβόλιον ἀττικοῦ σταθμοῦ. εἶτα τούτῳ ὑπαλείφειν. καταπαστόν. Μόλιβος καὶ σποδὸς ἴσα. σμύρνης δέκατον μέρος, ὀποῦ μήκωνος σμικρόν. οἶνος παλαιός. ξηρὰ τρίψας, χρῶ.[508] Σκίλλα καὶ σποδοῦ τρίτον μέρος, καὶ ψιμυθίου τρίτον μέρος χάρτου κεκαυμένου, μέρος δέκατον σμύρνης.[509] Εἰ βούλει ἐκ τοῦ σώματος τρίχας ἀπελάσαι. δακρύῳ ἀμπέλου ἀλείφειν ἐλαίῳ. ἐὰν δὲ καὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ βούλῃ, ἀποδρέψας ἀλείφειν. καὶ ἄπεισι σὺν λεπτῷ δέρματι. καὶ ἔσται ἐρυθρὸς, καὶ εὔχροος. Λειεντερίης. Φακοὺς πυροὺς σιτανίους ὅσον δύο χοίνικας βρέξας. ἐπειδὴ μαλθακοὶ ὦσιν[510] διατρωγόμενοι, ἰσχυρῶς ποιῆσαι λείους ἐν ὅλμῳ, ἢ ἐν θυΐᾳ. ἔπειτα ἐπιχέαι ὕδατος κοτύλας ἕξ. καὶ ἀνακινῆσαι ἰσχυρῶς.[511] ὅτι δ' ἂν ἀπέλθῃ, ἐγχέας ἐς χύτραν, ἑψεῖν, μέλι ὀλίγον παραχέας. ἐπειδὴ ἑφθὸν ἰσχυρῶς γένηται, φρύξας διδόναι ἐσθίειν τοῦτο. ἐὰν δὲ διψῇ, οἶνον πινέτω ὡς παλαιότατον. τουτέῳ χράσθω, ἄχρις ἂν ὑγιὴς γένηται. Ἐὰν δὲ κόρυζαν ἔχῃ, σμύρναν τρίψας λείαν. καὶ μέλι μίξας, ὀθόνιον ποιήσας, τὰς ῥῖνας τρίβειν. Κλυσμὸς φλέγμα ἄγων. Θαψίης πόσιν. ἢ ἀσταφίδος ὅσον τεσσαράκοντα κόκκους. ἢ κνιδίου πόσιν. ἢ κνήστρου. μίσγειν δὲ μέλιτος ἡμικοτύλιον, ἐλαίου ἴσον, διιέναι θαλάσσῃ. πίτυρα ἀναφεψήσας. ἢ πτισάνην μέχρις οὗ λιπαρὰ γένηται. ἢ στέατος. ἢ τεύτλου χυλοῦ. παραμίσγειν δὲ νίτρου ὅσον δέκα δραχμάς. ἢ ἁλὸς τρυβλίον πλέον ἐς θάλασσαν. Ἐὰν δὲ θέλῃς χολὴν ἄγειν. Ὀποῦ πόσιν. ἐλατηρίου, ὁλκὴν καὶ ἥμισυ. κολοκυνθίδος ἀγρίας δραχμὴν σταθμόν. διιέναι τοῖς αὐτοῖς οἷς καὶ πρότερον. ἐὰν δὲ σφοδρότερον θέλῃς ἄγειν. σικύης ἐντεριώνην, τεταρτημόριον δραχμῆς ἀποβρέξας ἐν ὕδατος ἡμικοτυλίῳ, τουτέῳ κλύσαι. καὶ ἐὰν ἐξιὼν δάκνῃ, μετακλύσαι πτισάνης χυλῷ.

ἑτέρη

ἕτερον. Γάλακτι ἑφθῷ ὀνείῳ, ἢ ἐν τεύτλου χυλῷ τρισὶ κοτύλαις, ἐναποβρέχειν τὴν σικυώνης ἐντεριώνην, ἐπιμίσγειν ἅλας, καὶ μέλι, καὶ ἔλαιον. μετακλύζειν δὲ πτισάνης χυλῷ. Κολοκυνθίδος δραχμὴν τρίψας, καὶ προβρέξας ἐν γάλακτι ὀνείῳ, μίσγειν τὰ αὐτά. σικυώνης δραχμὴν, ἐλατηρίου πόσιν. [112] θύμβρης ὅσον τοῖς τρισὶ δακτύλοις, μέλι, ἔλαιον, διιέναι θαλάσσῃ. ἐὰν δὲ κόπριον θέλῃς ἀγαγεῖν, μηδὲν πίνειν φάρμακον. ποιεῖν δὲ ἄλλοισι χρέω. Δυσεντερίης κλυσμός. ἐν οἴνῳ σίδια ῥοιῆς γλυκείης ἑψήσας ὡς πλεῖστα, ἕψειν δὲ, μέχρις οὗ τὸ ἥμισυ λειφθῇ. μίσγειν δὲ ἔλαιον τεταρτημόριον κοτύλης, [113] ἑκατέρου τὸ ἕτερον. λιβανωτοῦ τέταρτον δραχμῆς. μύρου ῥοδίνου ἡμικοτύλιον. πτισάνης χυλός. θάλασσα ἑφθή. ἐλλεβόρου δύο πόσιας τρίψας. ὕδατος διεὶς ἡμικοτύλιον, ἐλαίου ἴσον, [114] κλύζειν χυλῷ, ἐγχέας ἐς σκαφίδα. μῆλα κυδώνια κατατάμνειν, καὶ ἐᾶν ἐμβρέχεσθαι. ἐπειδὰν δὲ τὸ ὕδωρ τὴν ὀσμὴν ἔχῃ, διδόναι πίνειν. πτισάνης λέκυθον ἐμβαλὼν ἐς χόα ὕδατος ἕψε μέχρι λιπαρὸς γένηται. [115] ψύξας δὲ τὰ μῆλα ἢν κατατάμνῃ. κηρίον, καταβρέξαι δὲ ἐν ὕδατι, καὶ ἅμα τρίβειν, ὅταν ὑπόγλυκυ ᾖ, καὶ διηθήσας, ἐμβάλλειν σελίνου φύλλα. ἕτερον. ἀσταφίδα λευκὴν ἐς ὕδωρ ἐμβαλὼν. καλαμίνθην, ἢ κηρίον, ἀνατρίβειν ἐς ὕδωρ ὑπόγλυκυ.

Aliud. In lacte asinino cocto, aut in succo betæ ad tres heminas, cucumeris agrestis interiorem partem macerato, sale admixto, melle & oleo, postea verò ptisanæ cremore colluito. Cucurbitæ agrestis drachmam tritam, & prius lacte asinino maceratam, hæc eadem misceto. Cucumeris agrestis interioris partis drachmam, elaterij quantum vna potione satis sit, salis pugillum, mel, oleum, aqua marina diluito. At si stercus educere voles, nullum medicamẽtum propinato, verùm aliis vtitor. Ad intestinorum difficultatem infusum. Mali punici dulcis cortices in vino plurimũ decoquito, quoad dimidiũ remaneat, olei heminæ quadrante admixto, & thuris drachmæ quadrante. Vnguenti rosacei heminæ dimidium, ptisanæ cremor, aqua marina cocta. Veratri quantum ad duas potiones satis sit terito, aquæ hemina dimidia diluito, olei æquali portione admixta, decocto in scaphulam effuso colluito. Mala cydonia dissecta aqua macerari sinito, cumq; aqua odorem habuerit, potui exhibeto. Ptisanæ lomentum in aquæ congium immissum decoquito, dum pingue euadat. Mala dissecta decoquito, fauum mellis aqua macerato, simul terito, vbi subdulcis fuerit percolato, apij folia immittito. Aliud. Vuam passam albam in aquam immissam, calaminthem, aut fauum mellis in aqua subdulci conterito.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

HIPPOCRATIS DE MVLIERVM MORBIS, LIBER SECVNDVS.

Ῥόος λευκὸς ἐν τῇσι γεραιτέρῃσι τῶν γυναικῶν μᾶλλον γίνεται, ἢ ἐν τῇσι νεωτέρῃσι. ῥόος πυῤῥὸς ἐν ἀμφοτέρῃσι. ῥόος ἐρυθρὸς ἐν τῇσι νεωτέρῃσι. καὶ ῥόος ἐρυθρὸς μὲν γίνεται, ἐκ πυρετοῦ. μᾶλλον δὲ ἐκ τρωσμοῦ. γίνεται δὲ καὶ ἐξ ἀπολήψιος ἐπιμηνίων, ὅταν ἀποκλεισθέντα ἐξαπίνης καταρραγῇ. γίνεται δὲ καὶ ἐκ τόκων καὶ ἐκ πυρετῶν, αἷμά τε ῥέει πάμπολυ. καὶ θρόμβοι ἐκπίπτουσι. καὶ ὀδύνη γίνεται τῶν κληίδων, καὶ τῶν τενόντων. καὶ νάρκη τοῦ σώματος. ἀπόψυξίς τε τῶν σκελέων. ἐνίοτε δὲ καὶ ἡ ῥὶς ἐκχεῖ ἐς τοὺς ὀδόντας, ἢν πλέον ἢ τὸ αἷμα ἀπίῃ. καὶ ἱδρὼς καταχεῖται πουλύς. πρὸς δὲ τούτοις, καρδιωγμοί τε γίνονται. καὶ περιψύξιες. καὶ πυρετοὶ ἀκρητόχολοι, καὶ κνησμώδεες. καὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρης πολλάκις ῥιγέουσι. καὶ αὖθις ἱδροῦσι. καὶ ἄλλοτε μὲν ἀπὸ τῶν ἄνω χωρίων σπασμοὶ γίνονται σφίσιν. ἄλλοτε δὲ ἀπὸ τῶν κάτω. καὶ ἐς τοὺς βουβῶνας ὀδύναι αἱ ὀξεῖαι ἐμπίπτουσι καὶ ἰσχυραὶ, φοιτέουσαι ὥσπερ ὠδῖνες. ἐνίοτε δὲ καὶ στραγγεύειν. καὶ τὸ στόμα ξηρόν. καὶ δίψα πιέζει. καὶ ἡ γλῶσσα, τρηχεῖα. καὶ οἱ δάκτυλοι ξυνέλκονται τῶν ποδῶν, οἱ μεγάλοι. [2] καὶ ἐς τὰς γαστροκνημίας αἰεὶ παρὰ μηροὺς ξυντείνει. καὶ τῆς ὀσφύος περιωδυνίαι. καὶ τῶν χειρέων ἀκρασίη.

FLVOR albus senioribus magis quàm iunioribus contingit, fuluus vtrisque, ruber iunioribus. Et fluor quidem ruber ex febre quidem oritur, magis verò ex abortione. Quinetiam ex mensium suppressione contingit, cùm retenti subitò magna copia proruperint. Contingit verò etiam ex partu, & ex febribus, & sanguis magna copia affluit, grumi sanguinis excidunt, dolor iuguli & ceruicis tendonum suboritur, & corporis torpor, crurum perfrictio. Interdum verò si copiosior sanguis effluxerit, nasus etiã in dentes effundit, sudorque multus effluit. Ad hæc quoque oris ventriculi morsus & perfrictiones contingunt, & febres bilem sinceram effundentes & pruriginosæ, crebroque eodem die rigore corripiuntur, rursusque sudoribus diffluunt. Quandoque etiam ex superioribus locis, quandoq; verò ex inferioribus, eis conuulsiones suboriuntur, doloresq; acuti & vehementes, parturientibus non absimiles, ad inguina veniunt. Interdum verò stranguria detinet, os siccum est, sitis vrget, lingua aspera, pedum pollices contrahuntur, & ad suras femora contendit, lumborum ingentes dolores adsunt, & manuum ad motum impotentia.

His ita contingentibus, tum à clauiculis ad iugula, ad malas & linguam neruorum distentiones fieri cõsueuerunt. Et ex his paulò post in posteriora à tendinibus iuxta spinam & lumbos tendunt, sicq; morbi violentia pereunt. Inchoantibus igitur fluoribus ad hunc modum victus rationem denunciare oportet. Sub diluculum quidem medicamentum aliquod ex his quæ describã, quo potissimùm opus esse videatur, ad fluores potui exhibeto, idq; ter aut quater. Et si copiosus sanguis feratur, victus rationem instituito, si quidem sine febre fuerint, ex cibariis, si verò febricitarint, ex sorbitionibus. Ex sorbitionibus autem maximè conueniunt panicum, lenticula, farina setania cocta, alica decocta sorbilis, zea percocta. Ex potionibus verò polentæ pollen tenuissimus ex aqua, & contusa ex panibus decerpta fragmenta, & tenuis ex hordeo recenti farina aqua macerata, quæ etiam insulsa delingenda. Ex cibariis verò panis exassatus in cinere, pro opsonio autem leporis caro, columbi & palumbis, tum elixa, tum assata, hœdina caro assata, absq; vllo condimento, aceto intincta, capræ aut bouis hepar in cinere assatũ, oui tenue aut vitellus, caseus sine sale. Olus nullum neq; coctum, neq; crudum gustandum, balneis abstinendum, manus ambæ vinculis ex lana succida intorta deligandæ, ita vt laqueum ad superiores cubitorum & poplitum partes supra genua iniicias. Et sublatis mãmis cucurbitulas modò quidem dextra, modò etiam sinistra parte adhibeto. Quod si admotis cucurbitulis suboriatur spirandi difficultas, eas detrahito, sanguinemq; educito. Medicamentis verò subdititiis iis vtitor, quæ describã ad sanguinem sistendum accommodatis. Si quidem ex his fluoribus supersit, copioso abeũte sanguine, tum color apuæ similis, tum facies subtumida est, oculi intumescunt, crura turgescunt, vterus humidus est, semperque præter modum apertus est, & aquosa effluunt, velut carnium crudarum succus. In his si vires validæ fuerint ieiunis vomitiones ciere oportet, & à vomitionibus prandium exhibere. His paucus cibus confert, vinum nigrum meracius, balnei abstinentia, aut frigidę balneum, deambulationes, semel die cibus, omnia siccantia. Quod si per hæc non restituantur vteri, nec considant, neque à fluxionibus vindicentur, adhibita virium corporis ratione, si quidem robusta sit, elleborum dare oportet. Si verò dicto non paruerit, caput purgandum, & post purgationem reliquam victus rationem ad eundem modum adhibeto, velut in his quæ non pariunt. Adhibendæ verò in considerationem etiam sunt mulierum tum naturæ, tum colores, tum ætates, & anni tempestates, & loca, & vẽti. Aliæ quidem frigidæ, aliæ humidæ & fluidæ. Aliæ verò calidæ quidem, sed cciores & stabiles sunt. Nam quæ supra modum albæ sunt, humidiores & fluxionibus opportuniores existunt, nigræ verò sicciores & adstrictiores. Quæ verò colore sunt subfusco & vinoso, medium quiddam inter vtrasq; obtinent. Ad eundem etiam modum circa ætates cõtingit. Iuuenculæ enim humidiores sunt, fereque similiter copioso sanguine abundant. Vetulæ verò sicciores paucum habent sanguinem. Quæ autem in medio sunt positæ, medium quiddam inter vtrasque habent, in ætatis æquilibrio constitutæ. Eum autem qui hæc rectè tractare volet, mulierũ naturas,

ὁκόταν δὲ τοιαῦτα γίνηται, τότε καὶ τέτανοι φιλέουσι γίνεσθαι, ἀπὸ τῶν κληίδων κατὰ τὰς σφαγὰς ἐς τὰς γνάθους, καὶ τὴν γλῶσσαν. ἐκ δὲ τῶν τοιουτέων ὀλίγῳ ὕστερον ὄπισθεν ἀπὸ τῶν τενόντων κατὰ τὴν ῥάχιν ἐς ὀσφῦν, καὶ ὧδε ἀπόλλυνται κατὰ βίην. προλέγειν οὖν δεῖ ἀρχομένων τῶν ῥόων, διαιτῆν τόνδε τὸν τρόπον. πρωῒ μὲν διδόναι πρὸς τοὺς ῥόους φάρμακον πίνειν, ὧν ἂν ἐγὼ γράφω, ὅ τι ἂν δοκέῃ δεῖσθαι μάλιστα. διδόναι δὲ καὶ τρὶς καὶ τετράκις. καὶ ἢν πουλὺ ἀπίῃ τὸ αἷμα, διαιτῆν οὖν. ἢν μὲν ἀπύρετοι ἔωσι, σιτίοισιν. ἢν δὲ πυρεταίνωσι, ῥοφήμασι. ἔστι δὲ τῶν μὲν ῥοφημάτων, τάδε ἐπιτήδεια. ἔλυμος. φακὸς. ἄλητον ἑφθόν. σητάνιον. χόνδρος καθεφθὸς, ῥοφητός. ζεὰ καθεφθός. τῶν δὲ πομάτων, πάλη ἀλφίτου, ἐφ' ὕδατι. καὶ τὰ κλύσματα ἀπὸ τῶν ἄρτων κεχομμένα.[4] καὶ ἄλφιτα πρόσκαια λεπτὰ βεβρεγμένα ἐν ὕδατι, ἃ καὶ ἐλλείχειν ἀμύητα. τῶν δὲ σιτίων, ἄρτος ἐξοπτὸς ἐν σποδιῇ. ὄψον δὲ, λαγῷου κρέας. πελειάδος. φάσσης. καὶ ἑφθὰ καὶ ὀπτά. ἐρίφου τε κρέας ὀπτὸν μηδενὶ πέπερι πεποιημένον ἐς ὄξος ἐμβάπτων. ἧπαρ τε ἐν σποδιῇ ὀπτὸν, αἰγὸς ἢ βοός. ᾠοῦ δὲ λεπτὸν ἢ ὁ λέκιθος. τυρὸς ἄναλτος. λαχάνων δὲ μηδὲ τινος γεύεσθαι, μήτε ἑφθῶν, μήτε ὠμῶν. καὶ λουτρῶν ἀπέχεσθαι. καὶ ἐπιδεῖν τὼ χεῖρε, εἰρίῳ ῥερυπωμένῳ στρέψαντα, καὶ παχετὸν ποιήσαντα ὑπὲρ τῶν ἀγκώνων καὶ τῶν ἰγνύων ὑπὲρ τῶν γουνάτων.[6] καὶ σικύας ἀείρειν, ἐπάρας μαζοὺς ὑπ' αὐτοὺς. ἄλλοτε μὲν ἐς τὰ δεξιά. ἄλλοτε δὲ ἐς τὰ λαιά. ἢν δὲ δύσπνοια γίνηται, πρὸς τὴν προσβολὴν τῆς σικύης, ἀφαιρεῖν τὴν σικύην. αἷμα δὲ μὴ ἀπάγειν, προσθέτοισι δὲ χρῆσθαι, οἷσιν ἂν ἐγὼ γράψω τῶν στασίμων τοῦ αἵματος προσθετὰ ποιέοντα τῇσι τοιαύτῃσι. ἢν μὲν περιγίνηται ἐκ τῶν ῥόων, ἀπιόντος πολλοῦ αἵματος,[7] τό, τε χρῶμα ἀφυῶδες. καὶ τὸ πρόσωπον μετάρσιον. καὶ ἐν τοῖσιν ὑποφθαλμίοισιν οἰδήματα. καὶ τὰ σκέλεα ἐπηρμένα, καὶ ἡ ὑστέρη ὑγρή. καὶ αἰεὶ ἔσονται παρὰ λόγον, καὶ τὰ ἀπιόντα ὑδαρέα, οἷον ἀπὸ κρεῶν ὠμῶν χυμός. τῇσι τοιαύτῃσι χρὴ, ὅταν ἰσχύῃ, καὶ ἐμέτους ποιέειν, καὶ νηστείας. καὶ μετὰ τοὺς ἐμέτους, ἄριστον διδόναι. ταύτῃσι συμφέρει ἡ ὀλιγοποσίη. οἶνος ἀκρητέστερος. ἀλουσίη, ἢ ψυχρολουσίη. περίπατοι. μονοσιτίη. πᾶσα ξηρασίη. ἢν δὲ πρὸς ταῦτα μὴ καθιστέωνται, μηδὲ ξυμπίπτωσιν αἱ ὑστέραι, μηδὲ τῶν ῥευμάτων ἀπαλλάσσωνται, ἀποσκεπτομένοισι χρὴ ἐς τὴν δύναμιν τοῦ σώματος. καὶ ἢν ᾖ δυνατὴ, ἐλλεβορίζειν. ἢν δὲ μὴ ἐπακούσῃ, τὴν κεφαλὴν καθαίρειν. καθήραντα δὲ τὰ λοιπὰ διαίτῃ θεραπεύειν τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ περὶ τὰς ἀτόκους. σκεπτέον δὲ καὶ τὰς φύσιας τῶν γυναικῶν, καὶ τὰς χροιὰς, καὶ τὰς ἡλικίας, καὶ τὰς ὥρας, καὶ τοὺς τόπους, καὶ τὰ πνεύματα. αἱ μὲν γὰρ ψυχραί. αἱ δὲ ὑγραί, καὶ ῥοώδεες. αἱ δὲ θερμαὶ μὲν, ξηρότεραι δὲ, καὶ στάσιμοί εἰσιν.[8] αἱ μὲν γὰρ ὑπέρλευκοι, ὑγρότεραί τε, καὶ ῥοωδέστεραι. αἱ δὲ μέλαιναι, ξηρότεραί τε, καὶ στρυφνότεραι. αἱ δὲ οἰνωποὶ, μεσηγύ τι ἀμφοῖν ἔχουσι. καὶ ἀμφὶ τῶν ἡλικιῶν ὡσαύτως ξυμβαίνει. αἱ μὲν γὰρ νέαι ὑγρότεραι καὶ πολύαιμοι, ὁμοίως ἐπὶ τὸ πολύ. αἱ δὲ πρεσβύτεραι, ξηρότεραι καὶ ὀλίγαιμοι. αἱ δὲ μέσαι, μέσον τι ἀμφοτέρων ἔχουσιν,[9] ἴσαι νῦν ἐοῦσαι. δεῖ δὲ τὸν ὀρθῶς ταῦτα διαχειριζόμενον διαγινώσκειν ἑκάστοτε τὰς φύσιας τῶν γυναικῶν,

καὶ τοὺς καιροὺς, καὶ τὰς ἡλικίας, καὶ τὰς ὥρας, καὶ τοὺς τόπους, καὶ τὰ πνεύματα. Ἢν ῥόος ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἐγγένηται, αἷμα ῥέει πολλόν. καὶ θρόμβοι πεπηγότες ἐκπίπτουσι. καὶ ἡ ὀδύνη ἴσχει ἐς τὰς ἰξύας, καὶ τοὺς κενεῶνας, καὶ τὴν νειαίρην γαστέρα. καὶ σκληρή ἐστι. καὶ ψηλαφωμένη ἀλγέει. καὶ ῥῖγος, καὶ πυρετὸς ὀξὺς λαμβάνει. καὶ ἀσθενείη ἐγγίνεται. καὶ πάντα πλὴν ὤμων καὶ ὠμοπλατέων ἀλγέει. καὶ θέρμη ἔχει. καὶ ἐρύθημα. καὶ τὰ φλέβια σκληρὰ ἀντιτυπέοντα. ἡ δὲ νοῦσος γίνεται μάλιστα ἐκ τρωσμῶν. γίνεται δὲ καὶ ὁκόταν τὰ ἐπιμήνια μὴ γινόμενα ἀπὸ πολλοῦ 10 χρόνου, ἐξαπίνης καταῤῥαγῇ. ταύτην ὁκόταν ὧδε ἔχῃ, ὄλυνθον ξηρὴν κόψας, καὶ διασήσας ἐς ὀθόνιον ἐνδῆσαι, καὶ προσθέσθαι. καὶ ἐπὶ τὴν νειαίρην γαστέρα ψύγματα ἐπιτιθέναι, φυλασσόμενος μὴ φρίξῃ. ἐπειδὰν δὲ ὁ ῥεῦμα στῇ, ἀγριελαίης φύλλα ἑψήσας ἐν ὄξει ὀξυτάτῳ, διανιψάσθω τὰ αἰδοῖα. πινέτω δὲ γίγαρτα.[10] καὶ ῥοιὰν τὴν ἐρυθρὴν ἑψήσας ἐν ὕδατι ὡς ὀξυτάτῳ, ἀλειψάσθω τὰ αἰδοῖα, ὅσον ἡμικοτύλιον. ἢ μόρα τὰ ἀπὸ τῆς βάτου τὰ ἐρυθρὰ ξηράνας. καὶ τρίψας λεῖα μετ' ἀλήτου σητανίου μίσγων ἴσον ἴσῳ, νήστει διδόναι πίνειν. ἢν δὲ θέλῃς ἰσχυρότε- 20 ρον,[11] σητανίου ξυμμίξας δύο μοίρας ἀλήτου ἐπιβαλὼν, πίσαι. καὶ μὴ λουέσθω. σιτίοισι δὲ χρήσθω ξηροῖσι.[12] καὶ οἴνῳ μέλανι οἰνώδει. ἢν δὲ οἰδέῃ πεπαυμένου ἤδη τοῦ ῥόου,[13] φάρμακον πίσαι κάτω. μετὰ δὲ τὸ φάρμακον, τὰς ὑστέρας κλύσαι, τῷ ἀπὸ τῶν ὀλύνθων. καὶ μετακλύζειν στρυφνοῖσιν.[14] ἢν ταῦτα παθοῦσα ὑγρανθῇ, θυμιήσθω ἕως ἂν ἀποξηραίνῃ. ῥόος ἐρυθρός. ῥέει τοιόνδε οἷον αἷμα νεοσφαγές,[15] καὶ θρόμβια διαλείποντα. ἄλλοτε δὲ καὶ ῥόον ἐρυθρὸν[16] ἐκβράσσει. καὶ γαστὴρ ἡ νειαίρη ἐπαίρεται. καὶ λεπτύνεται.[17] καὶ φυσᾶται. καὶ σκληρύνεται. καὶ ἀλγέει ψαυομένη ὡς ἕλ- 30 κεος. καὶ πῦρ ἔχει. καὶ βρυγμός. ὀδύνη τε ἐς ταῦτα τὰ αἰδοῖα. καὶ τὸ ἐπίσιον. καὶ ἐς τὸν κενεῶνα. καὶ τὰς ἰξύας.[18] καὶ τένοντα. καὶ κοιλίην. καὶ στῆθος. καὶ τὰς ὠμοπλάτας, καὶ ἄλλα πάντα ἀλγέει. καὶ ἀδυναμίη. καὶ ὀλιγοψυχίη ἔχει.[19] καὶ ὁ χρὼς τρέπεται. καταρχὰς τῆς νούσου τάδε ἐπιλαμβάνει. ἢν δὲ μηκύνῃ ταῦτα πάντα, ἐπὶ μᾶλλον ἀσθενεῖ. καὶ δῆλος ἡ νοῦσος. καὶ τὰ κοῖλα ἐπαείρεται. καὶ οἱ πόδες οἰδέουσιν. ἡ δὲ νοῦσος λάζεται ἐκ τόκου μάλιστα. ἤντι ἐν αὐτῇ διακινηθὲν μὴ ἴῃ, ἀλλ' ἐνσάπηται καὶ τρηχυνθῇ τὸ ἔμβρυον. ταύτην κατ' ἀρχὰς ἢν ἐπιτυγχάνῃς, 40 σπόγγον καταβρέχοντα προστιθέναι ὁκόταν ἡ ὀδύνη. καὶ ὀθόνιον λεῖον μαλθακὸν[20] καθεψῶν, ὕδατι τέγγοντα ψυχρῷ, ἐπὶ γαστέρα ἐπιβάλλειν. καὶ ὕδατι ψυχρῷ καταχεῖν. καὶ τὴν κλίνην ἀπὸ ποδῶν ὑψηλοτέρην εἶναι. καὶ στορέσαι ὧδε. καὶ τῶν γυναικείων πειρώμενος,[21] ὅ,τι ἂν μᾶλλον προσίῃ, πιπίσκειν. τοῦ σελίνου τὸν καρπὸν φῶσαι. καὶ σῆσαι. καὶ κόψαι. καὶ ἐρύσιμον ὡσαύτως. καὶ μήκωνος καρπὸν σὺν ἀλφίτοισι σήσας. καὶ κνίδης καρπὸν ὡσαύτως. καὶ τῆς ψώρας ἀγριελαίης. καὶ κικίδα. καὶ πήγανον. καὶ ὀρίγανον. καὶ γλήχωνα ἐν ἀλφίτοις σῆσαι, καὶ φυρῆσαι.[22] καὶ κρίμνα ἐπ' ἀλφίτων ἁδρὰ, φῶξαι, καὶ πύεινα καταλέσας. καὶ τυρὸν αἴγειον προξέσαντα τὸ αἶσχος. καὶ τῶν μὲν ἄλλων ἴσον ἑκάστου μίσγε. ὀρίγανον δὲ καὶ πήγανον, καὶ ψώρας καὶ κικίδος ἥμισυ, ταῦτα πίνειν νῆστιν πρὶν προσκινήσιος.

& temporum opportunitates, & ætates, & anni tempestates, & loca, & ventos, semper dignoſcere oportet. Si fluor in vteris gignatur, copioſus ſanguis fluit, & grumi concreti excidunt, dolor ad lumbos, laterum inanitates, & imum ventrem detinet, qui durus eſt & contactus dolet, rigor & febris acuta prehendit, imbecillitas innaſcitur, omnia preter humeros & ſcoptula operta dolent, calor & rubor detinet, venæque duræ ſunt ac renitentes. His morbus ex abortionibus præcipuè oritur. Quinetiam contingit cùm menſes diu retenti de repente affatim proruperint. Huic ita habenti groſſum ſiccam, contuſam & cribratam, in linteo ligatam, in ſubditițio apponito, & imo ventri refrigerantia admoueto, ea cautione ne inhorreſcat. Poſtquàm autem fluor conſtiterit, oleæ agreſtis foliis in acerrimo aceto decoctis, pudenda perluat. Bibat autem vinacea, aut rhoë rubro in aceti acerrimi hemina dimidia decocto, pudenda abluat. Aut mora rubi rubra, ſiccata & tenuiter trita, cum farina ſetanea, æquali portione mixta, ieiunæ potui exhibeto. Quòd ſi vehementius voles, ſetaneæ farinæ duas partes iniectas & ammixtas propinato, neque lauet. Cibis autem vtatur ſiccis, & vino nigro generoſo. Si verò intumuerit, ſedato iam fluore, medicamentum deorſum purgans propinato. A medicamenti potione vteros groſſorum decocto, poſtea etiam acerbis colluito. Si ſic affecta adhuc humecta fuerit, ſuffitum quoad exiccet adhibeto. In fluore rubro ſanguis qualis recenter iugulatæ victimæ fluit, & per interualla ſanguinis grumi, quandoque verò etiam fluorem rubrum eiicit, venter imus attollitur, extenuatur, inflatur, induratur, ad contactum velut vlceratus indoleſcit, febris & dentium fremitus detinet, dolor eſt ad ipſa pudenda, pubem, lateris inanitatem, lumbos, tendinem, ventrem, pectus, & ſcapulas, reliquáque omnia dolent, impotentia & animi demiſſio detinet, & color vertitur. Hæc circa morbi initia inuadunt. Quòd ſi hæc omnia producantur, longè magis debilitatur, & manifeſtus eſt morbus, cauitates ſub oculis aſſurgunt, & pedes intumeſcunt. Hic autem morbus ex partu præcipuè prehendit, ſi quid in ipſa vellicatum non exierit, ſed intus computruerit, fœtúſque exaſperatus fuerit. In hanc ſi circa initia incideris, cùm dolor adfuerit, ſpongiam madefactam admoueto, & linteum rarum, molle deraſum, aqua frigida imbutum ventri iniicito, frigidáque perfundito, lectúmque à pedibus excitatum ſic ſternito, medicamentúmque aliquod ex his quæ mulieribus debentur, facto eius periculo quodnam lubentiùs aſſumat, propinato. Apij ſemen toſtum contundito & cribrato, & irionem eodem modo, & peplij ſemen cum polenta cribratum, & vrticæ ſemen ſimiliter, & oleaſtri ſcabiem, gallam, rutam, origanum, pulegium cum polenta cribratum ac ſubactum, & farinæ hordeaceæ craſſiores partes toſtas, & farinam triticeam commolitam, caſeúmq; caprinum abraſis ſordibus, aliorum quidem ſingulorum parem portionem miſceto, origani verò & rutæ, & ſcabiei & gallæ dimidium, hæc mane ieiunæ antequam moueatur potui exhibeto.

Miscenda autem sunt ad vsum, si acria prodeant, & in Cyceone danda. Sit autem medicamenti pars vna, casei vna, polentæ vna. Sub vesperam autem melle ammixto potui exhibenda. Et hæc quidem facienda quoad morbi exordia fuerint, & multus sanguis pauco intermisso tempore fluxerit, grauésq; dolores tenuerint. Sin verò parcior sanguis & breuiore tempore fluxerit quę sanè deorsum aut sursum secedũt propinato, pudendáque lenibus fomentis, vt semper occasio tulerit, foueto. Et zeam vnà cum cortice contusam, & caprifici grossos siccatas, tusas & cribratas, & oleæ folia similiter, singulorum æquales partes ex cataplasmate admoueto. Lácq; bubulum, aut coctum, aut crudum propinato, vt opportunum esse videbitur, ad id quod probè habet attendendo. Nam languidus & lethalis hic morbus esse videtur, paucæque ex eo euadunt. Cùm mulieri sanguis fluit ex locis sub articulis, hæc ex partu aut labore corrupta est. Hoc fluorem esse muliebrem quidam Medici existimant, est verò aliud quiddam. Hoc quidẽ ex articulis aliud quiddã est, & ex lumbis, & ex coxendice glutinosum simul cum sanguine defluit. Illud verò ex vteris & cauitate venarum, purus sanguis. Huic per inferiora suffitus parandus. Zeæ contusæ semisextarium pauco aceto subigito, vt ne penitus vteros humectes, etiam sulphuris semiobolum ad zeas contritas admixtum, & aceto subactum per noctem ponito. Mane verò accenso multo igne, ea quæ dolia olearia obturant, admixtis fulloniis sordibus, & serpentis semine imponito. Ablato verò multo igne, excitato potissimùm fumo vrito. Sellam autem pertusam esse oportet, in qua mulier circumtecta, ne quid perspiret, consideat. Medicamentum verò cum aceto paratum, & serpentis semen, in ignem inspargito. Quinetiam myrrha admixta efficax est, quæ etiã suffitu cruorem ex pudendis abstergit. Quod si satis esse videatur, erysimi semẽ torrefactum, tritum ex vino exhibeto. In fuluo fluore copiosum & graueolens tanquam ex ouo aspectu inuiso effluit, vteri inflammatione laborant, dolor ex lumbis & inguinibus erumpit, quæ prodeunt copiosa sunt, & nisi liberetur, celeriter fluẽtia. Quin & si tempus accedat, quæ restant quàm maximè putrefacit. Rigor eam prehendit, & tãquam carnium assatarum succus effluit, & vnà cum his febres vehementes & rigores corripiunt. Ex huiusmodi fluoribus multæ pereunt, paucæ verò euadunt. Et si quidem initio in manus sumpseris, ad hunc modum curare oportet. Si quidem febre careãt & viribus valeant, veratrum exhibendum. Ex quo intermissis tribus aut quatuor diebus, medicamentum deorsum purgans exhibẽdum. Post purgationem autem hęc victus ratio institui debet, vt quæ fluunt copiosa sint & leuia. Mane quidem ieiunæ medicamentũ aliquod ex his quæ ad fluorem describam exhibendum, aut vino inspersum bibendum. Post autem exhibitum medicamentum, alia ad curationẽ victus ratio instituenda, vteri verò ad hunc modum curandi. Si quidem inflammatione laborent aut conniueant, fomenta emollientia quoad vterorum os molle euadat, admouere oportet. A fomentis, collutiones quibus opus esse videbitur, siue magis purgantibus, siue magis emollientibus, infundendæ.

κιρνάναι δὲ χρὴ καὶ ἐς χρῆσιν. ἢν δριμέα ἴοι, καὶ κυκεῶνι διδόναι. ἓν μὲν τοῦ φαρμάκου μέρος ἔστω. ἓν δὲ τοῦ τυροῦ. ἓν δὲ τῶν ἀλφίτων. ἐς ἑσπέρην δὲ τοῦ μέλιτος ξυμμίσγοντα πιπίσκειν. καὶ ἄχρι μὲν ἂν ἀρχῆς ἔχηται τῇ νούσῳ, καὶ τὸ αἷμα συχνὸν ῥέῃ,[23] καὶ διαλείπων ὀλίγον χρόνον, καὶ ὀδύναι ὀξεῖαι ἴσχωσι, ταῦτα χρὴ ποιέειν. ἢν δὲ τὸ αἷμα ἔλασσον ῥυῇ, καὶ δι᾽ ἐλάσσονος χρόνου, πιπίσκειν ἃ δὴ κάτω ὑποχωρέει, ἢ ἄνω. καὶ πυριῆν τὰ αἰδοῖα βληχροῖσι πυριήμασιν, ὡς ἂν δοκέῃ ἑκάστοτε καιρὸς εἶναι. καὶ ζειὰς ἑψήσαντα ξὺν τοῖσι κελύφεσι. καὶ ὀλύνθους ἐρινεοὺς αὐήναντα κόψαι. καὶ σῆσαι. καὶ ἐλαίης φύλλα ὁμοίως ἴσον ἑκάστου καταπλάσσειν. καὶ γάλα πιπίσκειν βόειον, ἢ ἑφθὸν. ἢ ὠμόν. καὶ πρὸς τὸ ὀρθῶς ἔχον ὁρᾶν, ὡς ἂν καιρὸς δοκέῃ εἶναι. καὶ ἡ νοῦσος δοκέει βληχρὴ εἶναι καὶ θανατώδης. ὀλίγαι δὲ τῆς τοιαύτης νούσου διαφυγγάνουσιν. ὁκόταν γυναικὶ αἷμα ῥέῃ,[24] ὑπὸ τῶν ἄρθρων, ὑπὸ τόκου διεφθορυῖα, ἢ ἀπὸ τοῦ πόνου. οἴονται δὲ ἔνιοι τοῦτο τῶν ἰητρῶν, ῥόον εἶναι. τὸ δέ ἐστιν ἑτεροῖον. τοῦτο μὲν ἐκ τῶν ἄρθρων ἐστὶν ἑτεροῖον, κἀκ τῆς ὀσφύος καὶ ἰσχίου, κολλῶδες ἅμα τῷ αἵματι. κεῖνο δὲ ἀπὸ ὑστερέων καὶ κοίλων φλεβῶν, καθαρὸν αἷμα. ταύτην χρὴ ὑποθυμιῆν,[25] ζειὰς κατερρήξαντα, ὅσον ἡμίεκτον, ὄξει φυρῆσαι ὀλίγῳ, ὅκως μὴ κάρτα πολὺ ὑγραίνῃς τὰς μήτρας. καὶ τοῦ θείου ὅσον ἡμιωβόλιον μίξας πρὸς τὰς ζειὰς τετριμμένας, καὶ τῷ ὄξει φυρήσας, τὴν νύκτα τιθέναι. πρωῒ δὲ πῦρ πολλὸν κατακαύσας, ἐπιτιθέναι[26] βύσματα ἀπὸ ἐλαιηρῶν κεραμίων. καὶ ἀπὸ τοῦ κνάφου τοῦ κναφέων ξυμμίσγειν καθαρσίων, καὶ τοῦ καρποῦ τοῦ ὄφιος. ἀφαιρέειν δὲ τὸ πολλὸν τοῦ πυρὸς,[27] καὶ καίειν. καπνιῆν δὲ μάλιστα. δίφρον δὲ χρὴ ὀπήεντα εἶναι, καὶ ἀμφιέζεσθαι τὴν γυναῖκα περιεσταλμένην εἵμασιν, ὡς μὴ διαπνέῃ. ἐπὶ δὲ τὸ πῦρ ἐπιπάσσειν τὸ ξὺν τῷ ὄξει. καὶ τοῦ καρποῦ τοῦ ὄφιος. καὶ σμύρνα δὲ μισγομένη, ἐνεργόν. καὶ παύει τὰ αἰδοῖα τῷ θυμιῆν τὸν αἱμάσσεσθαι. ἢν δὲ ἅλις ἔχῃ, ἐρυσίμου καρπὸν πεφωσμένον τρῖψαι, καὶ ἐν οἴνῳ διδόναι. Ῥόος πυρρὸς ῥέει, οἷον ἐξ ὠοῦ εἰδεχθέος πουλύ τε καὶ δυσώδμον. καὶ φλεγμαίνουσιν αἱ ὑστέραι. καὶ ὀδύνη ἐκ τῆς ὀσφύος καὶ τῶν βουβώνων. καὶ τὰ ἐξερχόμενα πολλά. καὶ ἢν μὴ ἀπαλλάσσηται, ταχὺ ῥέοντα. ἀλλ᾽ εἰ καὶ χρόνος ἐγγένηται, τὰ λείποντα σήπει, ὡς οἷόν τε μάλιστα. ῥιγέει γὰρ, καὶ οἷον ἀπὸ κρεῶν ὀπτῶν, χυμὸς ἐπιρρέει. ἅμα δὲ τουτέοισι, πυρετοὶ ἰσχυροὶ, καὶ ῥίγεα. ἐκ δὲ τῶν τοιούτων ῥόων, αἱ μὲν πολλαὶ, ἀπόλλυνται. ὀλίγαι δὲ διαφυγγάνουσι. ἢν μὲν ἐν ἀρχῇ παραλάβῃς, θεραπεύειν ὧδε χρή. ἢν μὲν ἀπύρετοι ἔωσι, καὶ ἰσχύωσιν, ἐλλεβορίζειν. ὅταν δὲ γένηται διαλιπόντα ἡμέρας τρεῖς ἢ τέσσαρας, κάτω πῖσαι φάρμακον. μετὰ δὲ τὴν κάθαρσιν, διαιτᾶν ὀφείλεις ὧδε. ὅκως τὰ ῥεύματα ὑδαρέα ἔσται,[28] καὶ λεπτά. πρωῒ μὲν νῆστιν διδόναι τῶν φαρμάκων, ἢ πίνειν ἐπ᾽ οἶνον ἐπιπάσσων, ὧν ἂν ἐγὼ γράψω, πρὸς ῥόον. μετὰ δὲ τὸ φάρμακον, ἐν τῇ ἄλλῃ διαίτῃ θεραπεύειν. τὰς δὲ ὑστέρας, θεραπεύειν ὧδε. ἢν μὲν φλεγμαίνωσι, καὶ ξυμμεμύκωσι, πυριῆν χρὴ, μαλθακτικοῖσι πυρίῃσι, μέχρις οὗ τὸ στόμα τῶν μητρέων μαλθακὸν γένηται. μετὰ δὲ τὰς πυρίας, κλύζειν τῶν κλυσμάτων ὁκοίοισιν ἂν δοκέῃ δεῖσθαι. ἤτοι καθαρτικωτέροισιν, ἤτε μαλθακωτέροισι.

μετὰ δὲ

μετὰ δὲ τοὺς κλυσμοὺς, μαλθακτήρια προστιθέναι.[29] ἢν δὲ μὴ εὔλυτον τὸ στόμα γίνηται, πυρίῃ καὶ μαλθάσσειν προσθέτοισιν, ὧν ἂν ἐγὼ γράφω, μέχρις ἂν ἀναστομωθῇ. ἢν δὲ μὴ πρὸς ταῦτα παύηται τὰ ῥεύματα, καθαίρειν τὴν κεφαλὴν, καὶ οὕτως διαιτῆν. ἢν μὲν ἄπυρος ᾖ, ὄνου γάλα πίνειν. λαχάνοισιν ἑφθοῖσι καὶ ἡμέροισι καὶ ἀγρίοισι, πλὴν σκορόδων, καὶ πράσων, καὶ κράμβης, καὶ ῥαφανίου τῆς μακρῆς. θαλασσίων δὲ, βάτῳ τῇ λείῳ. σκορπίῳ. γόγγρῳ. νάρκῃ. ἐγχέλυϊ. ψήσσῃ. κωβιῷ. ἕψειν δὲ χρὴ ἐν κρομμύοισι, καὶ κοριάννοισιν. ἐν ἅλμῃ γλυκείῃ καὶ λιπαρῇ, διεφθα. κρεῶν δὲ, μάλιστα μὲν συός. δεύτερον δὲ,[30] ἀρνοδ, ἢ οἴος ἑφθοῖσι μᾶλλον ἢ ὀπτοῖσι. καὶ τοῖσι ζωμοῖσιν, οἴνῳ λευκῷ[31] μελιχρῷ, ἢ ὑδαρεῖ. λουέσθωσαν ἄνευ τῆς κεφαλῆς, μὴ λίην θερμοῖσι μηδὲ πολλοῖσιν. ἢν δὲ πρὸς ταύτην τὴν δίαιταν, τῆς μὲν ἑλκώσιος καὶ τῆς φλεγμασίης ἀπηλλάσσωνται, ὑγραὶ δὲ ὦσιν αἱ μῆτραι, ἀντὶ μὲν λουτρῶν ἀλουσίῃσιν.[32] ἀντὶ δὲ κιρρῶν οἴνων, μέλασιν. ἀντὶ δὲ ὑδαρεστέρων, ἀκρητεστέροισιν. ἀντὶ δὲ ἀλφίτων, ἄρτοισι. ἀντὶ δὲ ἰχθύων, κρέασιν ὀπτοῖσι. καὶ σιτίοισι πᾶσι τοῖσι ξηραντικοῖσιν, οἷσιπερ ἐπὶ τῇσι διαρροίῃσι χρεόμεθα. κλυσμῶν ἀπηλλάχθαι τούτων, πλὴν οἴνου καὶ ὕδατος. θυμιῆσθαι δὲ τοῖσι στυπτικοῖσιν. ἄριστον δὲ ἐν γαστρὶ ἔχειν. ἢν δέ τις νεῆνις ᾖ, ἐμέτους νηστείας. πυκνὰ δὲ ἐπεμέειν. καὶ μετέπειτα ἀριστίζεσθαι μικρόν. αὕτη ῥόων τῶνδε τυγχάνει δίαιτα. Ῥόος λευκός. ῥέει λευκὸν, ὡς ὄνου οὖρον. καὶ ἐν τῷ προσώπῳ οἰδήματα. καὶ τὰ ὑποφθάλμια οἰδέει ἄμφω. ὑδρωποειδέα τε καὶ οὐ πάνυ εὐειδέα τὰ τῶν ὀφθαλμῶν. καὶ τὸ λαμπρὸν ἄπεστι.[33] καὶ γλαμυροὶ οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ ἀμβλυώσσοντες. καὶ τὸ χρῶμα ἀφυῶδες, καὶ φλυκταινοειδὲς, καὶ ἡ γαστὴρ ἐπηρμένη ἐς ὕδερον ἡ νειαίρη. καὶ ἐν τῇσι γνάθοισι κατὰ μικρὸν, ἐρυθρώδεά τε καὶ σμικρὰ καὶ ὑδαρέα καὶ πονηρά. καὶ ἐν τοῖσι σκέλεσιν οἰδήματα. καὶ ἢν πιέζῃς τῷ δακτύλῳ,[34] ἐμπλάσσεται ὥσπερ ἐν σταιτί. καὶ τὸ στόμα σιέλου ἐμπίπλαται. καρδιωγμοί τε ὁκόταν νήστιες ἔωσιν, ἢ καὶ ἐμέωσιν ὕδωρ ὀξύ. καὶ ἢν πρὸς ἄναντες πορεύηται ταχὺ ἆσθμα ἔχει. καὶ πνῖξ. καὶ σκελέων ἀπόψυξις. καὶ γουνάτων ἀκρασίη. καὶ ἐν τῷ στόματι ἄφθαι. καὶ ὑστέρη παρὰ λόγον αἰρέονται. καὶ ἐμπέπτωκεν ἐν τῷ στόματι βαρείη ὥσπερ μόλιβδος. καὶ διὰ τῶν μηρῶν διατείνουσιν ὀδύναι. καὶ ἀποψύχεται πάντα τὰ κάτω, τὰ ἀπὸ νειαίρης γαστρὸς ἀρξάμενα, ἄχρι ποδῶν. καὶ τὰ θέναρα ναρκῶσι. ἐπιβαίνειν οὐ δύναται. τὰς τοιαύτας χαλεπὸν ἀπαλλάσσειν τοῦ νοσήματος. αἵ τε γὰρ ἡλικίαι προβεβήκασιν. οἵ τε κάματοι ξυγκαταγηράσκουσιν, ἢν μή τι εὐτύχημα τοῦ αὐτομάτου λύσιν γένηται. ταύτῃσι χρὴ ἀπαρύσαι, ὅταν πλεονάζῃ, φαρμάκοισιν ἄσσα χολὴν ξανθὴν μὴ καθαίρει. ἀλλὰ τὰ οὐρητικὰ ταύτῃσι ξυμφέρει πινόμενα. καὶ κεφαλῆς καθάρσιες. καὶ ἀλουσίαι. καὶ τὸ λευκὸν ἐπίθυμον πίνειν. καὶ περίπατοι. καὶ πᾶσα ξηρασίη ἐν τῇ διαίτῃ. ταῦτα δρῶσαι, ὑγιέες μὲν παντελῶς οὐ γίνονται, εὐπετέστεροι δὲ διάγουσι. Ῥόου λευκοῦ θεραπείη. καθαίρεται λευκὸν ὑπόχλωρον. καὶ ὅταν οὐρέῃ δάκνει. καὶ ἀμύσσει. καὶ ἑλκοῖ τὰς ὑστέρας καὶ πυρετὸς ἔχει ὀξύς. καὶ θέρμη πολλή. δίψα.

Post collutiones, emollientia in subdititio apponenda. Quòd si os non facilè soluatur, fomentis & subdititiis quæ ego describam emolliendum, quoad apertum sit. Quòd si ex his fluxiones minimè sedentur, caput purgandum, sicque victus ratio instituenda. Si quidem febris expers sit, lac asininum bibendū, oleribus coctis & domesticis & agrestibus vtendum, allio excepto, porro, brassica & raphano longo. Ex marinis autem raia læui, scorpio, congro, torpedine, anguilla, passere, gobio. Incoquendi autem sunt cum cepis & coriandro, in muria dulci & pingui, & probè cocti assumendi. Carnibus autem vtendum suillis maximè, deinde verò agninis aut ouillis, elixis potiùs cum iure, quàm assis. Vino albo, mellito, aut aquoso. Balneis excepto capite, non admodum calidis, neque multis. Quòd si sub hac victus ratione vteri humecti fuerint, & ab vlceratione quidem & inflammatione liberentur, pro balneis, his abstinendum, pro vinis fuluis, nigris vtendum, & pro dilutioribus, meracioribus, pro polenta, panibus, pro piscibus, carnibus assatis, cibisque omnibus desiccantibus, quibus in alui profluuiis vtimur. Collutionibus omnibus, præterquam vino & aqua abstinendum. Suffitus autem ex adstringentibus parandi. Optimum est vt concipiat. Quòd si iuuencula fuerit, frequentes vomitus ieiunæ prouocandi, deinde paulùm prandendum. Atque ista victus ratio his fluoribus est accommodata. In fluore albo effluit quid album velut asini vrina, facies intumescit, & partes sub oculis vtrisque, oculi quales hydrope laborantibus, & aspectu deformes, a quibus splendor abest, gramiosi & caligantes, corpus colore apuam referens & pustulosum, venter imus in tumorem sublatus, in maxillis sensim excitantur rubores parui, aquosi & maligni, & in cruribus tumores, quos si digito presseris, nota affigitur, non secus ac in farinæ massa aqua subacta, os saliua plenum est, cùm ieiunę fuerint, aut veluti aquam acidam vomitione reiecerint, oris ventriculi morsus sentiuntur. Quòd si ad accliuem locum processerint, frequens spiratio & suffocatio celeriùs corripit, crurum perfrictio, & genuum impotentia, in ore superficiaria vlcera (ἄφθαι dictæ) suboriuntur, vterus præter modum dehiscit, & in osculum grauis velut plumbum decumbit. Dolores ad femora se extendunt, & inferiores omnes partes, ab imo ventre inchoando, ad pedes vsque, perfrigerantur, plantæ torpescunt, neque incedere possunt. Has ab his morbis vindicare difficile. Nam & cum ætate longiùs progrediuntur, & labores consenescunt, nisi secunda aliqua fortuna sponte contingat, quæ solutionem afferat. In his quidem quod redundat, medicamentis quæ bilem non purgant est exhauriendum. Quin & quæ vrinas mouent potui exhibita his conducunt, & capitis purgationes, balnei abstinentia, epithymum album epotum, obambulationes, & omnis victus ratio desiccans. Quæ cùm fecerint, non prorsus quidem conualescunt, faciliùs tamen degunt. Fluoris albi curatio. Album & subpallidum expurgatur, cúmque vrinam reddit, morsum & lancinationem percipit, vterus exulceratur, febris acuta detinet, calor multus, sitis & insomnia, &

mente alienantur. Cùm quid festinàter egerit, ipsam crebra spiratio (ἆσθμα dicta) detinet, & mēbra soluuntur. Huic peplum album propinare conuenit, & vrticæ semen præstat etiam mali punici dulcis radicem & folia, & rhoëm, & gallam. Hæc ex vino acerbo propinanda, & mali punici succum admixto caseo caprino, zeas & grossos hybernas, oleæ folia, & eiusdem scabiem ad suffitum subter apponito, cum cortice cucumeris agrestis ad tertiam partem addito, reliquis verò æquali portione. Sorbitiones ex oleribus coctis, amygdalis & sesamo assumat, pensilibus gestationibus & vehiculis vtatur, neque quiescat. Alius fluor. Copiosum effluit quale ouillum lotium, colore album, totaque intumescit, in tibiis tumidæ quædam laxæ & rubicundæ cutis eminentiæ exurgunt, sique digito contrectaris, in tibiis & pedibus fossularum vestigia infiguntur, si quid ederit, impletur ac intenditur, cúmq; in viam se dederit, & opus aliquod confecerit, crebra & frequens spiratio dolórque ipsam prehendit, colórque interdum albus & suppallidus. Huic si vires valeant, iuuenis sit, cæteráque compareant, per initia medicamentum sursum & deorsum purgans exhibeto, capútque per ea quę pituitam purgant, si pituita redundarit, purgato, si verò bile, per ea quæ bilem. Et si anni tempus ferat, neque natura lienosa fuerit, sique aliquid ex supra dictis affuerit, serum decoctum quamplurimo tempore potui exhibeto, sub vesperam autem vinum dulce aquosum, si opus sit, cibum verò ne attingat. Si vcrò imbecilla fuerit, paucissimam sorbitionem assumat, neque lauet. Vbi autem tibi opportunum esse videbitur, à potu cesset, & post purgationem cibis vtatur, à pinguibus sibi temperans, acribus, dulcibus, salsis, & oleribus acribus. Piscibus vtatur saxatilibus, & carnibus ouillis, gallinaceis, & leporinis, pane fermentato, aut hordeo fresо. Oleribus etiam coctis vtatur, & agrestibus esui aptis, & domesticis, acribus exceptis, maneque & à cibo obambulet. Ex quibus si tibi fortior esse videatur, vteros ex fæce vini colluito, tribúsque aut quatuor intermissis diebus, postea acerbis eluito, & mora iniecta, si quidem sicca fuerit, quiescito. Quòd si natura biliosa aut pituitosa fuerit, ex victus verò ratione & potione medicamentorum emaciata, vires colligere nequeat, lac bubulũ per quadraginta dies, calidum ex vacca assumat. Pituitosam tamen præstiterit cibis quampaucissimis vti, quamdiu lac biberit, cuius mensura sit sex heminarum Atticarum. Initium autem à duabus faciendum, & singulis diebus vnam addat, donec ad sex perueniat, paulatimque ad minorem quantitatem descendat, & post lactis potum, cibis & victus ratione reficito. At post lactis potionem, mane ieiuno stomacho adiantum siccum, contusum, per cribrum excussorium transmissum bibat, ex vino nigro odorato temperato exhibitum. At si morbus reuertatur, hanc totam foueto, rursusque medicamentis per inferiora purgato, posteáque vteros colluito, si quidem natura pituitosa fuerit, per granum cnidium, aut thapsiæ radicem. Si verò biliosa, per scammonię succum, & colocynthidem agrestem.

γρυπνίη. καὶ ἔκφρονες γίνονται. καὶ ὅταν σπουδάσῃ, ἆσθμά μιν ἔχει. καὶ τὰ γυῖα λύονται. ταύτην δέον μήκωνα πιπίσκειν λευκὴν, καὶ κνίδης καρπὸν, ἄμεινον καὶ ῥοιῆς γλυκείης ῥίζαν, καὶ φύλλα, καὶ ῥόον, καὶ κικίδα. ταῦτα ἐν οἴνῳ στρυφνῷ διδόναι πιπίσκειν. καὶ ῥοιῆς χυλὸν. καὶ ξυμμίσγειν τυρὸν αἴγειον. ὑποκάπνιζε δὲ ζειὰς, καὶ ὀλύνθους χειμερινούς. καὶ ἐλαίης πέταλα. καὶ ψώρας τῆς αὐτῆς. [35] καὶ σικύης λέμματα τρίτον μέρος. τὰ δ' ἄλλα ἴσα, καὶ τῶν ἑφθῶν ῥοφεῖν. καὶ τὰ διὰ ἀμυγδάλων. καὶ σησάμου ῥοφήματα, καὶ αἰωρέεσθαι, καὶ ὀχέεσθαι, καὶ μὴ ἠρεμεῖν. Ῥόος ἄλλος. Καταῤῥέεται οἷον προβάτου οὖρον πολὺ, χροιὴ λευκὴ, καὶ οἰδέει πᾶσα. [36] καὶ ἐν τῇσι κνήμῃσι πομφοὶ ἀνίστανται. καὶ ἢν ἐπαφήσῃ τῷ δακτύλῳ, τῇσι κνήμῃσι καὶ τοῖσι ποσὶν ἐμπλάσσεται βοθρώδεα. καὶ ἢν τι φάγῃ, ἐμπίπλαται καὶ φλεγμαίνει, καὶ ἐπὴν ὁδοιπορήσῃ καὶ ἔργον τι δράσῃ, ἆσθμά μιν λαμβάνει καὶ πόνος. καὶ ἡ χροιὴ λευκὴ ἐνίοτε ὑπόχλωρος. ταύτῃ ἢν ἰσχύῃ, καὶ ἢν νέη καὶ τ' ἄλλα φαίνηται, καταρχὰς δίδου ἄνω φαρμακὸν ἢ κάτω. καὶ τὴν κεφαλὴν κάθαιρε, ἢν φλεγματώδης ᾖ, δι' ὧν φλέγμα καθαίρεται. ἢν δὲ χολώδης, δι' ὧν χολή. καὶ ἢν ὥρη ᾖ τοῦ ἔτεος, καὶ μὴ φύσει ᾖ σπληνώδης, [37] καὶ ἢν τι τῶν εἰρημένων, ὀῤῥὸν διδόναι, ἀφεψῶν δὲ καὶ πίνειν ὡς πλεῖστον χρόνον. καὶ ἐς ἑσπέρην οἶνον γλυκὺν ὑδαρέα. ἢν δέῃ. σίτου δὲ μὴ ἅπτεσθαι. ἢν δὲ ἀσθενὴς ᾖ, ῥοφήματι ὡς ἐλαχίστῳ. καὶ ἀλουτείτω. ἐπὴν δέ σοι καιρὸς δοκέῃ εἶναι, τῆς πόσιος παυέσθω. καὶ μετὰ τὴν κάθαρσιν σιτίοισι χρέεσθω. ἀπεχομένη λιπαρῶν, καὶ δριμέων, καὶ γλυκέων, καὶ ἁλμυρῶν. καὶ λαχάνων δριμέων. χρῆσθαι δὲ ἰχθύσι πετραίοισι. καὶ κρέασι μηλείοισιν, ἢ ὀρνιθίοισιν, ἢ λαγωοῖσιν. ἄρτῳ σιτώδει. [38] ἢ ἐρικτοῖσι. καὶ λαχάνοισιν ἑφθοῖσι χρέεσθω. καὶ ἀγρίοισι [39] βρωκτοῖσι, καὶ ἡμέροισιν ἄτερ δριμέων. καὶ περιπατείτω πρωῒ, καὶ ἀπὸ τοῦ σίτου. ἐπὴν δέ σοι δοκέῃ ταῦτα ποιεόντι [40] ξηροτέρη εἶναι, κλύζειν τὰς ὑστέρας τῇ τρυγί. τρεῖς δὲ ἢ τέσσαρας ἡμέρας διαλείπων μετέπειτα στρυφνοῖσι κλύσαι. καὶ ἐπισχόντα, ἢν μὲν ᾖ ξηρὴ, ἡσυχίαν ἄγειν. καὶ ἢν φύσει ᾖ χολώδης ἢ φλεγματώδης. ὑπὸ δὲ τῆς διαίτης καὶ τῆς φαρμακοποσίης λεπτυνθεῖσα, ἢν μὴ δύνηται ἀναλαμβάνειν, γάλα πινέτω τεσσαράκοντα ἡμέρας βόειον, θερμὸν ἀπὸ βοός. τὴν δέ γε φλεγματώδεα ἄμεινον σιτίοισιν ὡς ἐλαχίστοισι χρέεσθαι, ἕως ἂν γαλακτοποτέῃ. ἔστω δὲ μέτρον, ὅσον ἓξ κοτύλαι ἀττικαί. ἄρχεσθαι δὲ ἀπὸ δύο. καὶ προστιθέτω κοτύλην ἑκάστης ἡμέρας, ἄχρις ἂν ἓξ γένωνται. κἀκ τοῦ κατ' ὀλίγον ἐπὶ τὸ ἔλασσον. καὶ μετὰ τὴν γαλακτοποσίην, ἀνακόμιζε σιτίοισιν. καὶ διαίτῃ. καὶ μετὰ τὴν τοῦ γάλακτος πόσιν, πινέτω πρωῒ νῆστις, ἀδίαντον ξηρὸν ὡς κοψάτω καὶ [41] διασήσας δι' ἄκρης αἰρῆς τοῦτο διδόναι ἐν οἴνῳ μέλανι εὐώδει κεκρημένῳ. ἢν δὲ ὑποστρέφῃ ἡ νοῦσος, πυριῆσαι αὐτὴν ὅλην. καὶ αὖθις φαρμάκοισι καθῆραι κάτω. καὶ μετὰ τοῦτο κλύσαι τὰς ὑστέρας. ἢν μὲν φύσει φλεγματώδης, τῷ κόκκῳ τῷ κνιδίῳ, ἢ τῇ ῥίζῃ τῆς θαψίης. ἢν δὲ χολώδης ᾖ, τῆς σκαμμωνίης τῷ ὀπῷ, ἢ κολοκυνθίδι τῇ ἀγρίῃ.

ἐμβαλὼν

ἐμβαλὼν γὰρ ἀπ' αὐτέης καὶ δύο κοτύλας ἐπιχέας ὕδατος, ἀφεψεῖν. καὶ τὸ ἥμισυ τουτέω συμμίσγειν μέλι καὶ ἔλαιον ναρκίσσινον ἢ ἄνθινον. ἔστω δὲ τοῦ μὲν μέλιτος, τεταρτημόριον κοτύλης. τοῦ δὲ ἐλαίου, μέτρον ἡμιόλιον καὶ τοῦ μέλιτος. μετακλύζειν δὲ τῷ μέλιτι καὶ τῷ οἴνῳ καὶ τῷ ἐλαίῳ μούνῳ, καὶ θυμιῆσθαι. καὶ ἐπισχεῖν ἡμέρας τρεῖς ἢ τέσσαρας. ἀδίαντον δὲ πινέτω. [42] καὶ ἢν ἐν γαστρὶ λάβηται, ὑποστρέφει. καὶ ὑποστρεφομένης τῆς νούσου, ἀπόλλυται. [43] ὁκόταν γεραιτέρας λαμβάνῃ ἡ νοῦσος αὕτη, καὶ κατασήπονται αἱ ὑστέραι, ἐκφεύγουσι δὲ πάνυ ὀλίγαι. Ῥόος ἄλλος. Καθαίρεται οἷόν περ ἐξ ᾠοῦ ὠμοῦ, χλωρὸν ὑπόλευκον. καὶ ἑλκοῖ τὸ αἰδοῖον. καὶ οἰδίσκεται τούς τε πόδας, καὶ τὰς κνήμας. καὶ τὰ κοῖλα τῶν ὀφθαλμῶν ἐπανοιδέει. καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ὑγροί, γλαμυροί. καὶ ἢν βαδίζῃ, ἆσθμά μιν λαμβάνει. καὶ ἀσθενείη γίνεται. ἢν δὲ φύγῃ ἡ νοῦσος φλεγματώδης ἦν. καὶ ἢν μὴ καθαρθῇ, πυρεταίνει λάβρως χολῆς κινηθείσης. γεραιτέρας δὲ ἡ νοῦσος αὕτη λαμβάνει μᾶλλον, ἢ νεωτέρας. ὁκόταν δὲ ὧδε ἔχῃ, ἢν μὲν ἀνοιδήσῃ σφόδρα, διδόναι κάτω φάρμακον πίνειν, ὅ,τι φλέγμα καὶ χολὴν ἴηται. ἢν δὲ μὴ ἰσχυρῶς οἰδέῃ, καὶ τὸ φλέγμα αὐτὴν πιέζῃ, ἄνω δοῦναι φάρμακον. καὶ ἢν μὲν ᾖ δυνατή, ἐλλεβόρῳ καθαιρέσθω. ἢν δὲ μή, ὅ,τι χολὴν καὶ φλέγμα ἄγει. μετὰ δὲ τὰ φάρμακα ὀρρὸν ἑφθὸν διδόναι πίνειν ὡς πλείστας ἡμέρας, ξὺν ἁλὶ ὀλίγῳ. ἐπιτρωγέτω δὲ ἡδύοσμον. ἑσπέρην δὲ σίτου μὴ ἁπτέσθω. ῥοφεέτω δὲ ὀλίγον καὶ ἐπιπινέτω οἶνον γλυκὺν ἢν χρῄζῃ. ἢν δὲ μὴ παρῇ ὀρρὸν, γάλα τε ὄνειον ἀφεψῆσαι, καὶ διδόναι τέσσαρας ἡμέρας. ἑσπέρην δὲ ταῦτα ποιέειν, ἢν μὴ πῦρ ἔχῃ νύκτωρ. ἢν δὲ ἡ φύσις σπληνώδης, ἢ πνευματώδης λειφαιμος, μήτε ὀρρὸν, μήτε γάλα πινέτω. ἢν δὲ μὴ κατωτερικοῖσι καθαίρειν. καὶ ἐπειδάν σοι δοκέῃ καιρὸς εἶναι, κλύσαι τὰς μήτρας. πρῶτον μὲν τῷ ἀπὸ τῆς τρυγὸς δὶς, ἢ τρίς. μετὰ δὲ τοῦτο, τοῦ ὀποῦ τῆς σκαμμωνίης. οἶνον δὲ ἐπιχέαι γλυκὺν, ὅσον κοτύλην ἀττικήν. καὶ ἐλαίου τέταρτον μέρος κοτύλης, μάλιστα μὲν ναρκισσίνου. μετακλύσαι δὲ τῇ ὑστεραίῃ, οἴνῳ κοτύλῃ. καὶ μέλιτι τετάρτῳ κοτύλης. καὶ ῥητίνης τρίτην μοῖραν μέλιτος. ἔλαιον δὲ ἴσον μέλιτι. ἢν δὲ τὰ ἀπὸ τοῦ κλυσμοῦ ἀποχωρέοντα ᾖ φλεγματώδεα, κλύσαι. καὶ αὖθις ἐπισχόντα ἡμέρας τρεῖς ἢ τέσσαρας. ἔπειτα ἐκλέψαι τοῦ κόκκου δύο πόσιας. [44] κλύζειν δὲ τοῖσιν αὐτέοισιν. ἢν δὲ μὴ παρῇ κόκκος, τῇ ῥίζῃ τῆς θαψίης, πόσιν μίαν. καὶ μετακλύζειν τοῖσιν αὐτέοισιν. ἐπὴν δὲ καθαρθῇ τὰ ὑποχωρέοντα πρὸς τουτέοις τοῖς κλυσμοῖς. καὶ ἢν γίνηταί τι αἱματῶδες, οἷον ἀφ' ἕλκεος, μετακλύζειν τοῖσι στρυφνοῖσι. καὶ ἢν μετὰ ταῦτα αὐτὴ ἐρωτηθεῖσα φῇ, τὸ στόμα τῶν ὑστερέων σκληρὸν εἶναι, καὶ ὀδύνην ἔχειν, κλύζειν τὸν αὐτὸν τρόπον, τῷ ξὺν τῷ πικερίῳ, ἔστ' ἂν ἀποξηρανθῶσιν αἱ ὑστέραι, καὶ δοκέῃ ὑγιὴς εἶναι. τὰς δὲ μεταξὺ ἡμέρας τῶν κλυσμῶν, πινέτω ἀκτῆς καρπὸν, καὶ λαγωοῦ πιτύην. καὶ μήκωνος τὸ κέλυφος, καὶ κνίδης καρπόν. ῥοιῆς τε γλυκείης τὸν φλοιόν. τρίβων ἴσον ἑκάστου. ἄλφιτον δὲ ξυμμίσγειν, καὶ ἀδίαντον, ἐν οἴνῳ μέλανι εὐώδει, νῆστις. σιτίοισι δὲ χρεέσθω, μαλθακοῖσι μὴ ἁλμυροῖσι, μηδὲ δριμέσι.

Hanc enim in vas coniectam, duabus aquæ heminis affusis decoquito. Huius decocti dimidio, mel, & oleum narcissinum, vel anthinum ammisceto. Sit autem mellis heminæ quadrans, olei verò mensura ad mel sesquialtera. Postea autem, melle & vino, & oleo solo colluito, suffitúmque adhibeto, & trium aut quatuor dierum mora interposita, adiantum bibat. Quòd si vtero conceperit, morbus reuertitur, quo casu mulier perit. Cùm autem seniores hic morbus inuaserit, vteri computrescunt, paucæque admodum euadunt. Fluor alius in quo expurgatur quale quid ex ouo crudo pallidum subalbidum, vlcúsque in pudendis excitat, pedes & tibiæ intumescunt, cauæ sub oculis partes in tumorem attolluntur, oculi humidi sunt & gramiosi, siq; incedat, crebra anhelatio eam inuadit, & imbecillitas contingit. Quòd si euaserit, morbus pituitosus fuerit, nisique repurgata fuerit, bile vehementer commota febricitat. Seniores autẽ hic morbus quàm iuniores magis inuadit. Cùm autem sic habuerit, si quidem admodum intumescat, medicamentum deorsum purgans potui exhibeto, quod pituitæ & bili medeatur. At si non valde intumescat, eámque pituita vrgeat, medicamentum sursum purgans exhibeto, & si quidem valida fuerit, veratro purgetur, sin minùs, medicamentum quod bilem & pituitam educat exhibendum. Post medicamenta autẽ plurimis diebus serum coctum cum pauco sale potui exhibeto, & mentham insuper edat. Vesperi verò cibum ne attingat, paucam autem sorbitionem assumat, & vinũ dulce, si opus sit, superbibat. Quòd si serum non adfuerit, lac asininum decoquito, & quatuor diebus exhibeto. Vesperi verò eadem facito, si febris per noctem non detineat. At si natura lienosa, aut flatuosa sanguine defecta fuerit, neq; serum, neque lac bibat, alioqui per medicamenta deorsum purgato, & vbi opportunum tibi fore videbitur, vteros colluito, primùm quidem bis aut ter medicamento ex vini fæce parato. Post hoc autem scammoniæ succo, dulci vino ad heminam Atticam affuso, & olei heminæ quadrante, maximè quidem narcissini. Postero verò die vini hemina colluito, adiecto mellis quadrante, & resinæ tertia mellis parte, olei verò & mellis æquales sint portiones. Quòd si quæ à collutione secedunt, pituitosa feruntur, rursus colluito, trium aut quatuor dierum mora interposita. Postea granum cnidium detracto cortice, quantum ad duas potiones satis sit infundito, & iisdem colluito. Postquam autem quæ secedunt his collutionibus expurgata fuerint, & si quid crueti, velut ab vlcere, contigerit, acerbis deinde colluito. Posteaq; si ipsa interrogata, os vterorum durum esse, ac dolore detineri dixerit, ad eundem modum ex eo quod cum butyro paratur colluito, quoad vteri resiccati fuerint, & sana esse videatur. Intermediis autem collutionum diebus, sambuci fructum bibat, & leporis coagulum, pepli corticem, vrticæ semen, mali punici dulcis corticem, tritis cuiusque æqualibus partibus. Polenta autem ammixta & adianto, ex vino odorato ieiuna bibat. Cibis vtatur mollibus, neq; salsis, neque acribus.

Carnes piscibus meliores, volucrium videlicet aut leporinæ, & calida non multa lauet. Quòd nisi fluor leuamentũ faciat, sed relinquatur, & vteri humectentur, medicamento ex malicorio súffitum admoueto, posteáque virum adeat, & si vtero conceperit, conualescit. At seniores se recolligere non possunt, sed præ virium imbecillitate pereunt. Alius fluor. Fluit subpallidum & glutinosum quale quid ex ouo, venterq; in tumorem exurgit, durúsq; euadit, & ad contactum dolet, dentibus stridet, febris detinet, dolor pubem occupat, pudenda, imum ventrem & lumbos, animi deliquium adest, anxietudines, perfrictiones, & sudor copiosus, pulsus ad manum leniter ferientes, languidi, deficientes, confestimq; pereũt. Quòd si superstes euadat, color ei immutatur, & velut fauus existit, cutisque corporis digito pressa emollitur, in eaque nota infigitur, velut in farinæ massa aqua subacta, pedesq; & crura in tumorem attolluntur. Morbus autem contingit præcipuè, si quid his in partu vellicatum fuerit, neque intus computruerit. Iis verò quæ prouectæ iam sunt ætatis magis contingit, neq; huiusmodi morbus admodum mitis est. Alius fluor. Qualis ex assatis carnibus humor purgatur, & pudendum vlceratur, & quamcumque aliam corporis partem stillando attigerit. Et rigor, febris acuta, crebra, magna, simulque horror corripit. Dolores autem in omnibus fluoribus similes. Hæc tota intumescit, & partibus vmbilico inferioribus, & cruribus, colorque auriginosus euadit. Huiusmodi autem fluor ex eo contingit, cùm sanguis exturbatus aliquantum biliosus extiterit, neque purgatus fuerit. Cùm sic habuerit, medicamentũ bibendum exhibẽdum, si quidem valida fuerit, ex veratro, si verò debilis fuerit, ex radice & elaterio, & postremò lac caprinum, aut medicamentum quod deorsum bilem & pituitam purget exhibeto. Vteros autem medicamento ex brassicæ succo colluito. Mentham autem bibat, hypericum, lini semen, singula ex vino nigro austero, hæc ieiunæ bibenda præbeto. Si verò vlceratum pudẽdum fuerit, postea butyro colluito, deinde medicamentum purgans potui exhibeto, vlceraque butyro, resina, myrrha, & argenti flore linito, myrti autem & saluiæ ex aqua decocto tepido perluatur. Cibis autem vtatur neque salsis, neque acribus, vt ne mordax vrina reddatur, & marinis abstineat, carnibus bubulis, ouillis, porcinis, reliquis verò carnibus coctis vtatur. In cibo panem assumat, & vinum odoratum, vetus, nigrum bibat. Quibus factis si non conualescat, totam foueto, & postero die medicamẽtum sursum purgans exhibeto, deinde ex intermissione, rursus deorsum purgans. Et si quidem fluor perseueret, post medicamenta decoctum serum quotidie potui præbeto, sub vesperam verò sorbitionibus vtatur, vino verò dulci, albo. Quòd si serum desit, lac asininum coctum diebus quatuor bibat, vesperi autem iisdem vtatur. Post hæc autem lac bubulum calidũ per dies quadraginta bibat, & per diem nihil (vt ita dicam) edat. Id enim est optimum cùm ab huiusmodi lacte purgetur, nutriatur, fluorque obtundatur. Vesperi in cœna auicularũ carnem assam paucam sumat, & panis subcinericij parum. Vinum verò nigrum, vetus,

κρέα δὲ ἀμείνω ἰχθύων. ἤγουν ὀρνίθεια, ἢ λαγῷα. καὶ λουέσθω θερμῷ μὴ πολλῷ. ἢν δὲ μὴ λωφήσῃ ὁ ῥόος, ἀλλ' ὑπολείπηται, καὶ ὑγράζωνται αἱ ὑστέραι, θυμιῆσαι τῷ ξὺν τῇ σιδίῳ. καὶ ἔπειτα παρὰ τὸν ἄνδρα ἴτω. κἢν ἐν γαστρὶ ἴσχῃ, ὑγιὴς γίνεται. αἱ δὲ γεραίτεραι, οὐ δύνανται ἀναφέρειν, ἀλλ' ἀπόλλυνται ὑπὸ ἀσθενείης. Ῥοῦς ἄλλος. Ῥέει ὑπόχλωρον οἷον ἐξ ᾠοῦ. καὶ γλίσχρον. καὶ ἡ γαστὴρ αἴρεται ἡ νειαίρη. καὶ σκληρὴ γίνεται. καὶ ἢν ψαύσῃς, ἀλγέει. καὶ βρύχει. καὶ πῦρ ἔχει. καὶ ὀδύναι ἐς τὸ ἐπίσιον. καὶ ἐς τὰ αἰδοῖα. καὶ ἐς τὴν νειαίρην γαστέρα. καὶ ἐς τὰς ἰξύας. καὶ λιποθυμίη. ἀλυσμοί τε καὶ περιψύξιες, καὶ ἱδρὼς πουλύς. [45] σφυγμοὶ πρὸς χεῖρα ψαίροντες. βληχροὶ ἐκλείποντες. καὶ αὐτίκα ὄλλυνται. ἢν δὲ περιῇ, καὶ ἡ χροιὴ οἱ τρέπεται, καὶ γίνεται οἷον περ κηρίον, καὶ ὁ χρὼς τῷ δακτύλῳ πιεζόμενος μαλθάσσεται, καὶ ἐμπλάσσεται, οἷον περ ἐν σταιτί. καὶ οἰδέουσιν οἱ πόδες, καὶ τὰ σκέλεα. ἡ δὲ νοῦσος γίνεται μάλιστα, ἢν ἐν αὐτῇσι τι διασπασθῇ, ἢ ἐνσαπῇ ἐν τῷ τόκῳ. αἱ δὲ ἀφηλικέστεραι μᾶλλον πάσχουσιν. οὐ πάνυ δὲ ἡ τοιαύτη νοῦσος ἐστὶν εὐήθης. Ἄλλος ῥόος. Καθαίρεται οἷον ἀπὸ κρεῶν ὀπτῶν χυμός, καὶ ἑλκοῦται τὸ αἰδοῖον, καὶ ὅπῃ ἂν ἄλλῃ τοῦ χρωτὸς ἐπιστάξῃ. καὶ ῥῖγος, καὶ πῦρ ὀξὺ πυκινόν, μέγα. καὶ φρίκη ὁμοῦ λάζεται. ὀδύναι δὲ ἐν πᾶσι τοῖσι ῥόοισιν οἷαι. αὕτη πᾶσα οἰδίσκεται καὶ τὸ κάτω τοῦ ὀμφαλοῦ. καὶ τὰ σκέλεα. καὶ ἡ χροιὴ ἰκτεριώδης γίνεται. ὁ δὲ τοιοῦτος ῥόος γίνεται ἀπὸ τοῦδε. [46] ἐπειδὰν τὸ αἷμα ἐξαραθὲν ὑπόχολον γένηται, καὶ μὴ καθαρθῇ. ὁκόταν ὧδε ἔχῃ, φάρμακον δεῖ πίνειν. ἢν μὲν ἰσχυρὴ ᾖ, ἐξ ἐλλεβόρου. ἢν δὲ ἀσθενής, ῥίζαν τε καὶ ἐλατήριον. καὶ ὕστερον χρόνῳ, γάλα αἰγός. ἢ κάτω φάρμακον, ὅ,τι χολὴν καὶ φλέγμα καθαίρει. κλύσαι δὲ τὰς ὑστέρας, τῷ ξὺν τῷ κραμβίῳ. πίνειν δὲ ἐλελίσφακον. ὑπερικόν. [47] λίνου σπέρμα. ἑκάστου ἐν οἴνῳ μέλανι αὐστηρῷ. νήστει δὲ διδόναι πίνειν. ἢν δὲ ἡλκωμένον ᾖ τὸ αἰδοῖον, μετακλύσαι τῷ πικερίῳ. ἔπειτα φάρμακον πίσαι. καὶ ἐπιχρίειν τὰ ἕλκεα πικερίῳ. ῥητίνῃ. σμύρνῃ. ἀργύρου ἄνθος. διανιζέσθω δὲ ὕδατι ἀπὸ μυρσίνης, καὶ ἐλελισφάκου χλιηρῷ. σιτίοισι δὲ χρήσθω, μήθ' ἁλμυροῖσι, μήτε δριμέσιν, ὡς μὴ δακνῶδες τὸ οὖρον γίνηται. καὶ τῶν θαλασσίων εἰργέσθω. καὶ κρεῶν βοείων καὶ οἴων. καὶ χοιρείων. τοῖς δ' ἄλλοισι κρέασι χρέεσθαι ἑφθοῖσι. καὶ σιτείσθω ἄρτον, καὶ οἶνον εὐώδεα παλαιὸν πινέτω μέλανα. ἢν δὲ ταῦτα ποιέῃ, καὶ μὴ ὑγιὴς γίνηται, πυριῆσαι ὅλην, καὶ φάρμακον δοῦναι τῇ ὑστεραίῃ ἄνω. ἔπειτα διαλιπὼν αὖθις, κάτω. καὶ ἢν μὲν μένῃ ὁ ῥόος, μετὰ τὰ φάρμακα, ἀφεψήσας ὀρρόν, νέμειν ἑκάστης ἡμέρης πίνειν. ἑσπέρης δὲ ῥοφήμασιν. οἴνῳ δὲ γλυκεῖ λευκῷ. ἢν δὲ μὴ ᾖ ὀρρός, γάλα ὄνου ἑφθὸν πινέτω, ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας. ἑσπέρης δὲ τοῖσιν αὐτέοισι χρήσθω. μετέπειτα δὲ πι. ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας, γάλα βοὸς θερμόν. καὶ τῆς ἡμέρης μηδὲν ἐσθιέτω, ὡς ἔπος εἰπεῖν. ἄριστον γὰρ τοῦτο. καὶ γὰρ καθαίρεται καὶ τρέφεται καὶ ἀμβλοῦται ὑπὸ τοῦ τοιοῦδε γάλακτος. ἑσπέρης δὲ δειπνείτω, κρέας ὄρνιθος ὀπτὸν ὀλίγον. καὶ ἄρτον μικρὸν ἐγκρυφίην. ἐπιπίνειν δὲ οἶνον μέλανα παλαιὸν εὐώδεα.

εὐώδεα. ἔστ' ἂν τὸ γάλα πίνῃ, ἢν πολλὰ ἴῃ, καὶ ταράσσηται τὸ δριμύ. καὶ ἢν ταῦτα ποιήσασα ἐν γαστρὶ ἴσχῃ, ὑγιὴς γίνεται. ὅσαι δὲ γεραίτεραί εἰσιν ἐνίοτε ὑποστρέφει ἡ νοῦσος, καὶ ἀπόλλυνται. τῇσι δὲ νέῃσιν, οὐ θανατώδης. χρονίη δὲ τοῦ ἰχωροειδέος ῥόου ἡ θεραπείη. τὸ δὲ τοιοῦτον, ῥέει ὕφαιμον, οἷον τὸ ἀπὸ κρεῶν ὀπτῶν χυμός. καὶ δάκνει ὡς ἅλμη. καὶ ἐσθίει καὶ ἐξελκοῖ τὰ αἰδοῖα. καὶ ἡ ὑστέρη ἀνελκοῦται κατὰ τὰ πέριξ. καὶ τοὺς μηρούς, καὶ τὰ ἄλλα. ἐπειδὰν ἐπιστάξῃ ἐπὶ τὰ ἱμάτια βάπτεται. καὶ δυσέκπλυτα ἐμμένει. καὶ ἡ γαστὴρ ἐπαίρεται, καὶ σκληρὴ γίνεται. καὶ ἀλγέει ἢν ψαύσῃ. [48] καὶ θέρμη ἔχει εἰς τὰ αἰδοῖα, καὶ ἐς τὴν ἕδρην, καὶ ἐς τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ κενεῶνας, καὶ ἰσχία, καὶ ἰξύας, ἀδυναμίη. καὶ ἡ χροιὴ τρέπεται ὡς ἰκτερώδης. ἢν δὲ ὁ χρόνος μηκύνῃ καὶ ἡ νοῦσος ταῦτα πάντα πολὺ μᾶλλον ἐπιλαμβάνει. καὶ τὰ κοῖλα ἐπανίσταται. καὶ οἱ πόδες οἰδέουσι. καὶ τὰ σκέλεα ἀπὸ τῶν ἰξύων. ἡ δὲ νοῦσος λάζεται ἐπὴν διακναιθῇ τι τοῦ ἐμβρύου, ἢ ἐκτρώσῃ ἐν τόκῳ. χρὴ δὲ πυριῆν, καὶ θυμιῆν καὶ πιπίσκειν. ταῦτα πάντα καὶ ἴσχει τὸν ῥόον. καὶ ὄνειον γάλα καὶ τὰ ἄλλα προσάγειν, καὶ ἐμέειν ἢν δέῃ. ἢν δὲ ἄπυρος ᾖ, καὶ βληχρὸς ἔχῃ, ἄμεινον ξηρὴ πυρίη. [49] Ὁκόταν ἐς τὴν κεφαλὴν τραπῶσιν αἱ ὑστέραι, καὶ τῇδε λήγει ὁ πνιγμός. κεφαλὴν βαρύνει. [50] ἄλλῃσι δὲ ἄλλῃ πῇ τέκμαρ ἴσχεται. σημήϊον δὲ τόδε. τὰς φλέβας τὰς ἐν τῇ ῥινὶ, καὶ τὰ ὑπὸ τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν ἀλγέειν φασί. καὶ κῶμα ἴσχει. [51] καὶ ἀφρίζει ὅταν ῥάϊσῃ. ταύτην χρὴ λούειν πολλῷ καὶ θερμῷ. ἢν δὲ μὴ ἐπακούῃ, ψυχρῷ. καὶ κατὰ κεφαλῆς δάφνην τε καὶ μυρσίνην ἑψῶν ἐν τῷ ὕδατι. καὶ ψύχων καὶ ῥοδίνῳ μύρῳ [52] τὴν κεφαλὴν χριέσθω. καὶ ὑποθυμιήσθω τὰ εὐώδεα. τὰ δὲ κακώδεα, ὑπὸ τὰς ῥῖνας. καὶ τὴν κράμβην ἐσθιέτω. καὶ τὸν χυλὸν ῥοφεέτω. ἢν δὲ πρὸς τὴν καρδίαν προσιστάμεναι πνίγωσιν αἱ ὑστέραι, [53] καὶ ἀνάσσυτος ἴῃ ὁ ἀὴρ βιώμενος [54] ἀλυθύει καὶ ἐμέει. καὶ ἔστιν ᾗσιν αὐτίκα ἑλκυσθεῖσα κάτω χωρέει, καὶ φῦσα ἔξεισιν. ἡ μὲν ἐμέει, ἀφρώδεα. ἡ δὲ παῦλα γίνεται. ᾗσι δὲ οὐκ ἀφίστανται, πράσου τὸν καρπὸν, καὶ μήκωνα τρίψας, διεὶς ὕδατος κυάθοις τρισὶ δίδου πίνειν. καὶ ὄξους λευκοῦ ἀρήγει πόσις κύαθος. ἢ ἀρκεύθου καρπὸν, καὶ ἐλελίσφακον ὄξος σὺν τοῖς εἴδεσιν, ἢ οἶνον. ἀλεαίνεσθαι δὲ χρὴ ἢ ἄλειφα χηνὸς, κηρωτὴν ἐρρητινωμένην. καὶ πίσσαν ἐν αὐτέῳ τῆξαι. καὶ προσθετὰ ποιέειν. ὅταν δὲ ὡς πρὸς τὰ ὑποχόνδρια προσπέσωσιν, πνίγουσιν. [55] ἐπὴν ἐνθάδε τὸ στερεὸν ᾖ τοῦ πάθεος, καὶ ἐπιλαμβάνει ἔμετος πυρώδης δριμὺς, καὶ ῥᾷον γίνεται ὀλίγον χρόνον. καὶ ἐς τὴν κεφαλὴν, καὶ ἐς τὸν τράχηλον ὀδύνη διαμπερὴς, χλιάσματα προστιθέναι ἢν ἄνω πνίγωσιν. ὑπὸ δὲ τὰς ῥῖνας θυμιῆν τὰ κάκοδμα ἐκ προσαγωγῆς. [56] ἢν γὰρ ἀθρόως ἱστῶνται αἱ ὑστέραι, ἐς τὰ κάτω, καὶ ὄχλος γίνεται. εὔοδμα δὲ κάτω. καὶ πίνειν διδόναι τὸ καστόρειον. καὶ τὴν κόνυζαν. ἐπὴν δὲ κάτω ἑλκυσθῶσιν, ὑποθυμιῆν τὰ εἰδεχθέα. ὑπὸ δὲ τὰς ῥῖνας, τὰ εὐώδεα. ἢν δὲ αἱ ὀδύναι παύσωνται, φάρμακον πῖσαι κάτω. καὶ μεταπιπίσκειν γάλα ὄνου, ἢ ὀρρὸν, ἢν μὴ σπληνώδης ᾖ ἀπὸ γενέσιος.

generoſum inſuper bibat, quoad lac biberit, ſi copioſa eant, & acre aliquid commoueatur. Quòd ſi his factis concipiat, conualeſcit. Quæ verò ſeniores ſunt, his quandoq; morbus reuertitur, ac pereunt, iuuenculis autem minimè lethalis eſt. Diuturna autem eſt ſanioſi fluoris curatio, in quo tale quid ſubcruentum fluit, qualis ex aſſatis carnibus ſuccus, ac velut muria mordet, pudenda rodit & exulcerat, vterus in ambitu exulceratur, & circum femora aliaſq; partes. Si in veſtimenta deſtillarit, ea inficiuntur, nec niſi ægrè eluuntur, venter attollitur & durus euadit, contactus dolet, calor pudenda occupat, ad ſedem dolor eſt, ad imum ventrem & laterum inanitates, coxēdices & lumbos, debilitas adeſt, & color velut auriginoſus mutatur. Quòd ſi cum tempore morbus ꝓgreſſum faciat, hæc omnia multò magis inuadunt, oculorum cauitates attolluntur, pedes & crura à lumbis intumeſcunt. Hic autem morbus corripit, cùm quid in abortione aut partu de fœtu dilaceratum fuerit. Fomenta autem admouenda, & ſuffitus adhibendi, propinandaq; omnia quæ fluxum reprimunt, & lac aſininum aliaq; porrigēda, & vomitus ſi opus ſit ciendus. Si verò febris expers fuerit, aut debilis detinuerit, fotus ſiccus melior eſt. Cùm vteri ad caput conuerſi fuerint, eaq; in parte ſuffocatio deſinit, caput grauitate afficit, aliis verò alia quapiam parte finis continetur. Hoc autem indicio eſt. Narium venas & quæ ſub oculis ſunt ſibi dolere conquerūtur, & ſopor detinet, & ſpumeſcit cùm meliuſculè habet. Hæc copioſa calida lauanda, ſi verò non auſcultet, frigida, & circa caput lauri & myrti ex aqua decoctum refrigeratum apponendum, caputq; vnguento roſaceo illinatur, & ſubter ſuffitus ex odoratis admoueatur, naribus verò ex graueolentibus, braſſicam edat, ſuccúmque ſorbeat. Si verò vteri ad cor procedentes ſtrangulatum inducant, & ſurſum impulſus aër violenter feratur, anxietate vexatur, & vomit. Quibuſdam autem ſtatim tractus vterus deorſum procedit, & flatus extra fertur. Hæc quidem ſpumoſa vomit, huic verò quies contingit. At quibus non abſcedit, porri ſemen, & peplum tritum tribus aquæ cyathis dilutum potui exhibeto. Prodeſt etiam aceti albi cyathus potu exhibitus. Aut iuniperi ſemē, & ſaluia, aceto aut vino ad res huiuſmodi ammixto. Calefieri autem oportet, aut anſerinum adipem, ceratum reſinatum, & picem ſimul calefacere, & glandes ſubdititias conficere. Cùm autem ad præcordia allapſi fuerint, ſtrangulatū inducunt. Tunc cùm morbus in ſummo fuerit, & vomitus feruidus acris prehendit, & pauco tempore leuiùs habet, dolorque caput & collum in totum occupat, tepefactoria admoueto, ſi ſupra ſtrangularint, ſub naribus verò, ſenſim progrediendo, graueolentia in ſuffitu adhibeto (ſi enim vteri confertim ad inferiora conſiſtunt, etiam turbatio oritur) infra verò quæ ſunt grati odoris, & caſtorium ac conyzam potui dato. Vbi autem ad inferiora tracti fuerint, intuiſa in ſuffitu ſubter adhibeto, naribus verò odorata. Ac ſi dolores ceſſarint, medicamentum deorſum purgans propinato, poſteáque lac aſininum, aut ſerum bibendum præbeto, niſi ab ortu lienis affectibus obnoxia fuerit,

aut sanguine defecta, aut decolor, aut aures tinnientes habuerit, quibus cognatione quadam à iuuentute morbi in consuetudinem venerint. Superiorem autem ventrem ne moueto, oculorum enim caliginem sentient, aut circa fauces molestia aliáque aderunt, ptisanæ verò succum exhibeto. Quòd si prompta sit ad vomitionem, etiam vomat. Collutio autem ex narcisso optima, subdititium verò ex cantharidibus paratum. Si vteri ad præcordia institerint, strangulatur velut sumpto veratro, & non nisi erecta ceruice spirat, & vehementes oris ventriculi morsus fiunt, quædam etiam saliuam acidam interdum vomitione reiiciunt, & os aqua impletur, cruráque perfrigescunt. Ex nisi breui vteri à præcordiis discesserint, voce deficiunt, partésque circa caput & linguam torpor detinet. Ad vteros quidem subdititium ex lana quàm penitissimè in fistulam intrusa apponito, eámq; pennæ circumuolutam, aut vnguento albo, aut Ægyptio, aut myrteo, aut baccarino, aut amaracino intingito. Naribus verò medicamentum nigrum, ad caput paratum, specillo exceptum obducito. Quod si desit, laseris succo nares linito. Aut penna aceto intincta, nares purgato, easque illinito, aut excitato sternutamento apponito. Cùm autem osculum & interior via occlusa fuerit, castorium ex vino potui præbeto, nares verò phocæ adipe linito. Lanam in subdititio appositam quoad vteri sibi restituti fuerint finito, vbi autem dolor quieuerit, detrahere oportet. Quòd si ea detracta rursus reuerterit, eodem rursus modo lanam apponito, naribus verò suffitum adhibeto, capræ nigræ, aut ceruino cornu deraso cineri calido insperso, vt fumo potissimùm excitato, nidorem per nares sursum quoad eius fieri maximè poterit attrahat. Suffitum etiam admoueto ex phocæ adipe in testa prunis imposita, capite obuelato & superimminente, vt odor penitissimè penetret, & instillato adipe ipsa occluso ore sursum nidorem maximè attrahat. Atque hæc facienda si vteri ad superiora ferantur. Si vteri ad hepar vertantur, de repente mulier voce deficit, & dentes consectos habet, & color liuidus euadit. De repente autem sic afficitur cùm sana existit. Contingit autem præcipuè vetulis virginibus & viduis, quæ etiam partum expertæ viduæ permanent. Contingit verò maximè infœcundis, & iis quæ ex partu steriles existunt. Neque enim puerperij purgatio fertur, neque intumescit vterus, neque mollis redditur, neq; vomunt. Cùm sic habuerit, tumorem ab hepate manu leuiter ad inferiora repellito, fascia præcordia deligato, & vteri osculum aperito. Vinum autem quàm odoratissimum dilutum infundito, cùm oportuerit etiam naribus fœtida suffitu admoueto, ad vteros verò odorata, & quæ ad suffitum sunt accommodata. Ac vbi sanaueris, medicamentum deorsum purgans potui exhibendum, quod bilem purget, si quidem biliosa fuerit, si verò pituitosa, quod pituitam. Deinde lac asininum decoctum propinandum, vterus odoratis fouendus, & medicamentum quod cum bupresti conficitur in subdititio apponendum, postero vero die Netopum, ac rursus duobus intermissis diebus, vterus odoratis colluendus, deinde vnius diei intermissione facta, aromata ad suffitum adhibenda.

ἢ λείφαιμος, ἢ ἄχροος. ἢ τὰ οὔατα ἠχώδεα ἔχῃ, διὰ συγγένειαν[57] ἧσιν ἐθάδες ἀπὸ νεότητος αἱ νοῦσοι. τὴν δὲ ἄνω κοιλίην μὴ κινέειν.[58] ἀμβλυώσσουσι γὰρ, ἢ ἀμφὶ τὴν φάρυγγα ὄχλοι, καὶ τἄλλα. διδόναι δὲ πτισάνης χυλόν. ἢν σφόδρα δὲ καὶ εὐεμὴς ᾖ, καὶ ἐμεέτω. κλυσμὸς δὲ ἄριστος, ὁ διὰ ναρκίσσου. προσθετὸν, τὸ διὰ κανθαρίδων. ἢν προσστῶσιν αἱ ὑστέραι πρὸς τὰ ὑποχόνδρια, πνίγεται ὡς ὑπὸ ἐλλεβόρου. καὶ ὀρθόπνοος γίνεται. καὶ καρδιωγμοὶ ἀτεναρεῖ. αἱ δὲ καὶ ἐμέουσιν ἐνίοτε, σίελον ὀξύ. καὶ τὸ στόμα ὕδατος ἐμπέπλησται. καὶ τὰ σκέλεα ἀποψύχονται. αἱ τοιαῦται κἢν μὴ ταχὺ ἀφιστῶνται ἀπὸ τῶν ὑποχονδρίων, ἄναυδοι γίνονται. καὶ τὰ ἀμφὶ τὴν κεφαλὴν, καὶ τὴν γλῶσσαν νάρκη ἔχει. πρὸς μὲν τὰς ὑστέρας, προσθεῖναι εἴριον πρὸς τὸν αὐλὸν, ὡς ἔνι μάλιστα τοῦ πτεροῦ περιελίξας βάψαι, ἢ λευκῷ, ἢ αἰγυπτίῳ,[59] ἢ μυρσίνῳ, ἢ βακχαρίνῳ, ἢ ἀμαρακίνῳ. ἐς δὲ τὰς ῥῖνας, τοῦ φαρμάκου, τοῦ μέλανος, τοῦ τῆς κεφαλῆς λαβόντα τῇ μήλῃ ἐμπλάσαι. ἢν δὲ μὴ ᾖ τοῦτο, τῷ ὀπῷ διαλεῖψαι τὰς ῥῖνας. ἢ πτερὸν ὄξει βάψαι,[60] καὶ καθῆραι. διαλεῖψαι δὲ τὰς ῥῖνας, ἢ τοῦ πταρμικοῦ προσθεῖναι.[61] ὅταν δὲ κλυσθῇ τὸ στόμα, καὶ ἡ ἐναυλίη, δοῦναι πίνειν τοῦ καστορείου ἐν οἴνῳ. τὰς δὲ ῥῖνας διαλεῖψαι ἔλαιον φώκης. τὸ δὲ εἴριον ἐᾶν προσκεῖσθαι, μέχρις οὗ καταστέωσιν.[62] ὅταν δὲ παύσηται, ἀφελέσθαι χρή. ἢν δὲ ἀφαιρεθέντος αὖθις ἀναχωρήσωσι, τὸ εἴριον αὖθις προσθεῖναι τὸν αὐτὸν τρόπον. ὑπὸ δὲ τὰς ῥῖνας θυμιῆν, κέρας μέλαν αἰγὸς, ἢ ἐλάφου, κνήσας ἐπιπάσσων ἐπὶ σποδιὴν θερμὴν, ὅκως μάλιστα θυμιήσηται. καὶ εἰρυσάτω τὴν ὀδμὴν ἄνω διὰ τῶν ῥινῶν, ὡς ἂν δύνηται μάλιστα. θυμιῆν φώκης ἔλαιον ἐπ' ὄστρακον ἐπιτιθέντα, ἄνθρακας περικαλύψαι. καὶ τὴν κεφαλὴν ὑπερίσχειν, ὡς μάλιστα ἡ ὀσμὴ ἐσίῃ. καὶ ἐπιστάζειν τοῦ λίπεος. καὶ ἄνω ἑλκέτω τὴν ὀδμήν. τὸ δὲ στόμα ξυμμεμυκέναι. ἢν ἄνω προσπίπτωσι, ταῦτα χρὴ ποιέειν.[63] Ἢν αἱ μῆτραι πρὸς τὸ ἧπαρ τράπωσιν, ἄφωνος ἡ γυνὴ ἐξαπίνης γίνεται.[64] καὶ τοὺς ὀδόντας ξυνερήρεισται. καὶ ἡ χροιὴ πελιδνὴ γίνεται. ἐξαπίνης δὲ ταῦτα πάσχει, ὑγιὴς ἐοῦσα. γίνεται δὲ μάλιστα, παρθένοισι παλαιῇσι, καὶ χήρῃσιν ὁκόσαι καὶ τοκήεσσαι χηρεύουσι. γίνεται δὲ μάλιστα τῇσιν ἀφόροισι πάμπαν καὶ στείρῃσιν αἳ ἐκ τῶν τόκων εἰσίν. οὐ γὰρ γίνεται ἡ λοχείη κάθαρσις. καὶ οὐκ ἀνοιδίσκεται ἡ ὑστέρη. οὐδὲ μαλθάσσεται. οὐδὲ ἐμέουσιν. ὅταν ὧδε ἔχῃ, τῇ χειρὶ ἀπωθέεσθαι ἀπὸ τοῦ ἥπατος παρηγορικῶς τὸ οἶδος ἐς τὸ κάτω, καὶ ἀποδῆσαι ταινίῃ τὰ ὑποχόνδρια, καὶ τὸ στόμα διανοίγειν. οἶνον δὲ ὡς εὐωδέστατον κεκρημένον ἐγχέειν, ὅτε χρὴ καὶ προσίσχειν πρὸς τὰς ῥῖνας τὰ κάκοδμα, καὶ ὑποθυμιῆν. πρὸς δὲ τὰς ὑστέρας, τὰ εὐώδεα, καὶ ὅσα θυμιητά. καὶ ἐπὴν ἰήσῃ, φάρμακον πίσαι κάτω χρή. ἢν μὲν χολώδης ᾖ, ὅ,τι χολὴν καθαίρει. ἢν δὲ φλεγματώδης, ὅ,τι φλέγμα. κἄπειτα πιπίσκειν γάλα ὄνου ἑφθόν. καὶ τὰς ὑστέρας πυριῆσαι εὐώδεσι. καὶ προστίθεσθαι τὸ ξὺν τῇ βουπρήστει. τῇ δὲ ὑστεραίῃ, νέτωπον. διαλιπὼν δὲ πάλιν ἡμέρας δύο, κλύσαι τὰς ὑστέρας εὐώδεσιν. ἔπειτα διαλιπὼν μίην ἡμέρην, θυμιῆσαι τοῖσιν ἀρώμασιν.

ταῦτα ποιέειν τὴν χήρην. ἄριστον δὲ ἐν γαστρὶ ἔχειν. τὴν δὲ παρθένον, πείθειν ξυνοικέειν ἀνδρί. [65] πρὸς δὲ τὰς ῥῖνας, ἀείρειν, μηδὲ τὸ φάρμακον πίνειν νῆστιν. τὸ καστόριον καὶ κόνυζαν δὲ ἐν οἴνῳ ὡς εὐωδεστάτῳ πίνειν ἐς εἴκοσιν ἡμέρας. καὶ τὴν κεφαλὴν μὴ ἀλείφεσθαι εὐώδεϊ. μηδὲ ὀσφραίνεσθαι μηδὲ τῶν εὐωδέων. Ἢν δὲ αἱ μῆτραι φλεγμαίνωσι παρὰ τὸ πλευρὸν, τῷ ψαύσῃ σκληρὸν φαίνεται. καὶ ὅταν προσπέσωσι τὰ ὑποχόνδρια, πνίγουσι. καὶ ἐμέει φλέγμα ὀξύ. [66] καὶ τοὺς ὀδόντας αἱμωδέειν ποιέει. ἐπὴν δὲ ἐμέσῃ, ῥᾷον ἔχειν δοκέει. ὅταν δὲ κάτω ὁρμήσωσιν, ἀφίσταται ἀπὸ τῆς 10 γαστρὸς, ἄλλοτε ἄλλῃ. μάλιστα δὲ ἐς τοὺς κενεῶνας ἐστὶν ὅτε ἐμπίπτουσι, καὶ ἐς τὴν κύστιν, καὶ στραγγουρίη ἐπιλαμβάνει. καὶ ἐς τὴν ἕδρην, καὶ δοκέει ἀποπατεῖν. καὶ τὰ ἐπιμήνια πρότερον ἢ ὕστερον τοῦ μεμαθηκότος γίνεται. ἢ οὐκ ἐπιφαίνεται ταύτῃ αὐτίκα. ταύτης τῆς νούσου, ἢν τὰ ἄνω πνίγωσι, χλιάσματα προστιθέναι, καὶ ὑποθυμιῆν τὰ κακώδεα πρὸς τὰς ῥῖνας. πρὸς δὲ τὰς ὑστέρας, τὰ εὐώδεα. καὶ πίνειν κόνυζαν τὴν θηλείην. καὶ καστόριον ἐν οἴνῳ νῆστιν. ἐπὴν δὲ τῇ φύσει καθιστέωσι θυμιῆσαι ἠρεμέως. πινέτω δὲ διουρητικά. ταῦτα ποιέειν, ἕως ἂν αἱ ὀδύναι ἔχωσιν. ἐπὴν δὲ 20 παύσωνται, πυριήσας ὅλην, ἔπειτα πίσαι φάρμακον κάτω, ἢν μὲν χολώδης ᾖ, ὅ,τι χολὴν καθαίρει. ἢν δὲ φλεγματώδης, ὅ,τι φλέγμα ἄγει. καὶ πιπίσκειν γάλα ὄνειον, ἢ ὀῤῥὸν αἴγειον ἑφθῶν. ἢν δὲ σπληνώδης ᾖ, μὴ πιπίσκειν τὸ γάλα. μηδὲ τὸν ὀῤῥόν. καὶ ἐν τοῖσι καθαρμοῖσι, σιτίοισι χρέεσθαι μαλθακοῖσι, καὶ ὑποχωρητικοῖσιν. ἰχθύες δὲ ἀμείνους κρεῶν. καὶ πυριῆν τὰς ὑστέρας, ἢ καθαίρειν προσθετοῖσι. καὶ κλύσαι αὐτάς. καὶ ὑποθυμισαμένη, παρὰ τὸν ἄνδρα ἴτω. λύσις δὲ τῆς νόσου, ἐπὴν λάβῃ ἐν γαστρί. [67] Ἢν αἱ μῆτραι πρὸς τὰς πλευρὰς προσπέσωσιν, βὴξ ἴσχει. καὶ ὀδύνη 30 ἐπὶ τὸ πλευρὸν, καὶ προσίσταται σκληρὴ ὡς σφαῖρα, καὶ ἁπτομένη πονέει, ὡς ἀπὸ ἕλκεος. καὶ καταφθίνει. καὶ δοκέει οἱ περιπλευμονίη εἶναι, καὶ εἰρύεται. καὶ κυφὴ γίνεται. καὶ τὰ ἐπιμήνια οὐ φαίνεται. ἐνίῃσι δὲ καὶ ἀπόλλυνται προφανέντα. τότε δὲ γινόμενα ἀσθενέα καὶ ὀλίγα καὶ κακίονα. καὶ ἡ γονὴ οὐ γίνεται τουτέου τοῦ χρόνου. ὅταν ὧδε ἔχῃ φάρμακον χρὴ πίσαι κάτω ἐλατήριον, καὶ λούειν πολλῷ θερμῷ. καὶ τῶν χλιασμάτων, ἃ ἂν προσδέχηται, προσίσχειν καὶ προστιθέναι, ὑφ᾽ ὧν καθαίρεται τὸ αἷμα. καὶ λίνου σπέρμα φῶσαι, κόψαι, καὶ σῆσαι, καὶ μήκων ὁ λευκὸς, ὠφε- 40 λέουσι. καὶ ἐλελίσφακος σὺν ἀλφίτοισι λεπτοῖσι. καὶ τυρὸν αἴγειον, ἐπιξύσας τὴν ἅλμην. ταῦτα μίσγε. [68] μίαν μοῖραν τυροῦ, καὶ τῶν ἀνάλτων ἀλφίτων μοῖραν. καὶ νῆστιν πίνειν δίδου, ἐν οἴνῳ. ὅταν δὲ ἑσπέρη ᾖ, κυκεῶνα παχὺν, μέλι ἐπιχέων, δίδου πίνειν. [69] καὶ τῶν ποτημάτων, ἃ δεῖται πιπίσκειν, καὶ πυριῆν πυκνά. καὶ τῷ θερμῷ καταιονᾶν. καὶ τῇ κηρωτῇ ἡσύχως, καὶ μαλθακῶς, καὶ ὁμαλῶς ἀπωθέειν ἀπὸ τοῦ πλευροῦ τὰς μήτρας. καὶ ἀναδεῖν τὰ πλευρὰ ταινίῃ πλατείῃ. καὶ γαλακτοποτέειν βόειον γάλα ὡς πλεῖστον, ἐπὶ ἡμέρας τεσσαράκοντα. σιτίοισι δὲ χρῆσθαι, ὡς μαλθακωτάτοισιν. ἡ δὲ νοῦσος, [illegible] τε, καὶ θανατώδης. καὶ ὀλίγαι φεύγουσιν ὧδε μελεδαινόμεναι. [70] Ἢν δὲ ἐν τῇ ὀσφύϊ αἱ ὑστέραι ἐνῶσιν, ἢ ἐν τῷ κενεῶνι, καὶ ἴῃ πνεῦμα μετάρσιον. καὶ πνῖγος ἔχῃ. καὶ ἆσθμά μιν λάζηται πυκινὸν,

Hæc viduæ facienda, optimum est autem si concipiat. Virgini verò vt viro iungatur persuadeto. Naribus nihil adhibendum, neque medicamentum ieiunæ bibendum. Castorium & conyzam ex vino quàm odoratissimo diebus viginti bibat, neque caput odorato inungat, neque odorati aliquid olfaciat. Si vteri ad latus inflammatione laborent, tangenti durum apparet, & cùm præcordia attigerint, strangulant, pituitam acidam vomit, quæ dentes stupore afficit. Postquàm vomuerit, meliusculè habere videtur. Cùm verò ad inferiora impetu feruntur, interdum ad alias ventris partes discedunt, præcipuè verò quandoque ad laterum inanitates feruntur, & ad vesicam, stranguriáque prehendit, & ad sedem, ventrisq; onus deponere videtur, mensésque solitò citiùs aut tardiùs contingunt, aut huic non confestim apparent. In hoc morbo si ad superiora strangulatus inducatur, tepefacientia admouenda, & naribus suffitus ex graueolentibus adhibendus, vtero verò ex odoratis, & conyza fœmina cum castorio ex vino ieiunæ bibenda. Vbi autem ad pristinam naturam redierint placidè suffitus adhibendi. Bibat quæ vrinam ducunt, eaque faciat quoad dolores detinuerint. Vbi autem cessarint, totam foueto, deinde si quidem biliosa fuerit, medicamentum deorsum purgans, quod bilem ducat, potui dato; si verò pituitosa, quod pituitam, & lac asininum, aut serum caprinum decoctum propinato. At si lienosa fuerit, neque lac, neque serum propinato. Et in purgationibus cibis mollibus & aluum deiicientibus vtatur. Pisces autem carnibus sunt meliores, vterisque fomentum admoueto, eósque per subdititia purgato & colluito, & postquam suffitum admouerit, virum adeat. Soluitur autem morbus vbi vtero conceperit. Si vteri in latera incumbant, tussis & ad latus dolor detinet, dorúsque tanquam pila insistit, & contactus dolet velut viceratus, videturq; affectus esse similis pulmonum inflammationi, in gibbum contrahitur, menses nō comparent, quibusdam etiam vbi comparuerint disperduntur. Tunc autem prodeunt imbecilli, pauci & praui, neq; per hoc tempus fit generatio. Cùm sic habuerit, medicamentum deorsum purgans propinato, multa calida lauet, tepefacientia quæ lubens suscipit admoueto, eaq; ex quibus sanguis purgetur in subdititio apponito. Lini semen torrefactum, tusum, cribratum, papauer album prosunt, & saluia cum tenui polenta, & caseus caprinus muria derasa. Hæc permixta, vt casei pars sit vna, & polentæ insulsæ pars vna, ieiunæ ex vino potui præbeto. Cùm autem vespera aduenerit, cyceona crassum affuso melle potui exhibeto, & potiones quibus opus erit propinato, crebrò foueto, calida perfundito, per ceratum vteros leniter, molliter & æqualiter à latere depellito, latus fascia lata religato, & lac bubulum magna copia per dies quadraginta potui exhibeto. Cibis autem quàm mollissimis vtatur. Morbus autem vehemens est & lethalis, paucæque sic curatæ euadunt. At si vteri in lumbos & lateris inanitatem decubuerint, sitque sublimis spiratio, suffocatio detineat, crebráque eam anhelatio corripiat,

neque moueri vult, thus tritum, aut bitumen, aut cicutam, aut myrrham, melle affuso excipito, glandulam longam ac crassam effingito, & in sedem indito. Si vteri ad medios lumbos sese conuoluerint, imum ventrem dolor detinet, crura contrahuntur, coxendicum iuncturæ ad sedem dolent, cumque ventris onus deponit, dolores acuti detinent, pre violentia exiguum stercus prodit, vrina stridet, & animi abiectio inuadit. Cùm sic habuerit, alligata ad vesicam fistula, oleum calidum in vteros infundere oportet, fomētum admouere, aut multa calida lauare, in oleum & aquam desidere, & suffitum ex graueolentibus ad pudenda adhibere, naribus verò ex odoratis. Postquam autem dolor quieuerit, medicamentum sursum purgans exhibendum, inferiorem verò aluum agitare non oportet. Cùm autem vteri ad suum locum redierint, medicamentum deorsum purgans bibendum dato, & lac asininum, si minimè lienosa fuerit. Deinde fomento admoto vteros medicamento, quod cum lauro paratur perfundito, & subdititium medicamentum purgans quod non mordeat in pesso apponito. Deinde suffitu ex aromatis suscepto, virum adeat. Quòd si concipiat conualescit. Verùm pleræq; infœcundæ & cruribus captæ plærunque redduntur. At quibus osculum aliò inclinat, & in coxendicem incumbit (hæc enim dum fiunt vterum purgari, & genituram liberosq; suscipere prohibent) hāc odoratis fouere oportet, & post fomentū leuiter digito immisso contrectata muliere à coxendice abducere, posteaq; tædulis & plumbea fistula dirigere. Neq; enim celeriter cogetur, vt dictum est. Cùm autem ad naturalem statum redierit, & vteri aperti fuerint, per subdititia mollia purgato, reliquaq; conuenientia facito. Quibus vteri in coxam incidunt, nisi celeriter decidant, rursusque suo loco restituantur, coxæ adhærescentes resiccantur. Os autem obuersum esse & in superioribus detineri necesse est, cumq; obuersum fuerit, conniuere, ex auersione autem & conclusione durum effici, vteriq; os conniuere & læsum esse. At conclusi vteri menses ad mammas remittūt, & ad pectus ascendere cogunt, venter imus attollitur, & inexpertæ vterum gestare sibi videntur, cùm iis eadem qualia prægnantibus ad septimum aut octauum vsque mensem contingant, venterq; pro temporis ratione increscat, pectus attollatur, lacq; gigni videatur. Hoc autē tempore elapso mammæ extenuātur, & minores redduntur, idemq; ventri contingit, & lac conspectū effugit, cumq; ad tempus peruenerit in quo se parituram existimabat, vētris moles euanescit & subsidit. Quæ cùm eueniunt, vteri paruo tempore vehementer contrahuntur, eorumq; osculum deprehendi nō potest, adeò omnia in se contrahuntur ac resiccantur, & in mãmis tubercula dura exoriuntur, quædam quidem maiora, quædam verò minora. Hæc autem minimè suppurant, sed semper duriora fiunt, ex his deinde occulti cancri pullulant. Aduenientibus autē cancris, priùs os amarescit. & quæ comederit omnia amara esse videntur. Ac si quis plura exhibuerit, sumere recusant,

[71] καὶ οὐκ ἐθέλει κινέεσθαι. τρίψας θεῖον, ἢ ἄσφαλτον, ἢ κώνειον, ἢ σμύρναν, μέλι ἐφθὸν παραχέας, ποιέειν δὲ βάλανον μακρὴν. παχείην. καὶ ἐντιθέναι ἐς τὴν ἕδρην. ἢν αἱ μῆτραι εἰλέωσι σφέας ἐς τὸ μεσηγὺ τῶν ἰξύων ὀδύνην ἔχει, καὶ τὴν νειαίρην γαστέρα. καὶ τὰ σκέλεα εἰρύαται. καὶ τὰς κοτύλας ἀλγέει. καὶ ὁκόταν ἀποπατήσῃ, ὀδύναι ἴσχουσιν ὀξεῖαι. καὶ ὁ ἀπόπατος παρέρχεται ὑπὸ βίης σμικρός. [72] καὶ τὸ οὖρον βρύζει τε, [73] καὶ ὀλιγοψυχίη λαμβάνει. ὁκόταν ὧδε ἔχῃ, χρὴ προσδῆσαι τῇ κύστει αὐλίσκον. καὶ ἐγκλύζειν ἔλαιον θερμὸν ἐς τὰς ὑστέρας. καὶ πυριῆν, ἢ λοῦσαι πολλῷ, καὶ θερμῷ ὕδατι. καὶ ἐς ἔλαιον καὶ ἐς ὕδωρ καθίζειν. ὑποθυμιῆν δὲ ὑπὸ τὰ αἰδοῖα, κακώδεα. ὑπὸ δὲ τὰς ῥῖνας, εὐώδεα. ἐπὴν δὲ ἡ ὀδύνη παύσηται, [74] φάρμακον διδόναι ἄνω. τὴν δὲ κάτω κοιλίην, οὐ χρὴ ταράσσειν. ἐπὴν δὲ αἱ ὑστέραι καταστέωσι, φάρμακον πῖσαι κάτω, γάλα ὄνου, ἢν μὴ σπληνώδης ᾖ. ἔπειτα πυριῆσαι, καὶ καταιονᾶν τὰς ὑστέρας, [75] τὸ ξὺν τῇ δάφνῃ προστιθεὶς, προσθετὸν καθαρτήριον ὃ μὴ δήξηται. κἄπειτα θυμιωμένη τοῖσιν ἀρώμασι, παρὰ τὸν ἄνδρα ἴτω. καὶ ἢν ἐν γαστρὶ ἴσχῃ, ὑγιὴς γίνεται. ἄτοκοι δὲ πολλαὶ καὶ πηραὶ τὰ σκέλεα πολλάκις γίνονται. ὁκόσῃσι δὲ τὸ στόμα κλίνεται ἑτέρωσε, καὶ προσπίπτει τῷ ἰσχίῳ, γίνεται γὰρ καὶ τοιαῦτα διακωλύοντα τὴν ὑστέρην καθαίρεσθαι, καὶ τὴν γονὴν δέχεσθαι, καὶ μὴ παιδοποιέειν. ταύτην πυριῆν χρὴ, τοῖσιν εὐώδεσι. καὶ μετὰ τὴν πυριὴν [76] παραψαυσαμένη τῷ δακτύλῳ, ἀποστῆσαι ἀπὸ τοῦ ἰσχίου. κἄπειτα ἐξιθύνειν τοῖσι δᾳδίοισί τε, καὶ τῷ μολίβδῳ. οὐ γὰρ βιήσεται θοῶς ὡς εἴρηται. ὅταν δὲ κατὰ φύσιν ᾖ, καὶ ἀνεστομωμέναι γίνονται, προσθετοῖσι μαλθακοῖσι καθαίρειν, καὶ τ' ἄλλα προσηκόντως ποιέειν. ὁκόσῃσιν ὑστέραι προσπίπτουσι πρὸς τὸ ἰσχίον, ἢν μὴ ταχέως ἀφιστέωνται, καὶ πάλιν ἐς χώρην καθιστέωνται, προσαυαίνονται πρὸς τῷ ἰσχίῳ. ἀνάγκη δὲ τὸ στόμα ἀπεστράφθαι, καὶ ἀνωτέρω ἴσχεσθαι. ὅταν δὲ ἀποστραφῇ, ξυμμύσαι. ἐκ δὲ τοῦ ἀπεστράφθαι τε καὶ ξυμμύσαι, σκληρὸν γενέσθαι. καὶ ξυμμύειν καὶ πεπηρωμένον τὸ στόμα τῶν ὑστερέων εἶναι. ἀποκλεισθέντων δὲ ἔπειτα πέμπειν τὰ ἐπιμήνια ἐς τοὺς μαζοὺς, [77] καὶ βεβιωότας τοῦ στήθεος ποιέει. καὶ ἡ γαστὴρ ἡ νειαίρη ἐπῆρται. καὶ δοκέουσιν αἱ ἄπειροι, ἐν γαστρὶ ἔχειν. πάσχουσι γὰρ τὰ τοιαῦτα, οἷάπερ αἱ κύουσαι, μέχρι μηνῶν ἑπτὰ, ἢ ὀκτώ. ἥ τε κοιλίη ἐπιδιδοῖ κατὰ λόγον τοῦ χρόνου. καὶ τὰ στήθεα ἐπαίρεται καὶ γάλα δοκέει ἐγγίνεσθαι. ὁκόταν δὲ ὁ χρόνος ὑπερπέσῃ, οἵ τε τιτθοὶ συνισχναίνονται, καὶ ἐλάσσους γίνονται. καὶ ἡ κοιλίη, τὸ ωὐτὸ πάσχει. καὶ τὸ γάλα ἀποδέδρηκεν ἄδηλον. καὶ ἡ κοιλίη ἐπ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐν ᾧ ἐδόκεε τίκτειν, ἐπειδὰν ἔλθῃ, ἀποδέδρηκέ τε, καὶ ξυμπίπτει. [78] τοιούτων δὲ γινομένων, αἱ ὑστέραι ἰσχυρῶς ἐς ὀλίγον χρόνον συνέρχονται. καὶ τὸ στόμα αὐτέων ἐξευρεῖν οὐχ οἷόν τε. οὕτω πάντα ξυμφρύσσονταί τε καὶ ξυναυαίνονται. καὶ ἐν τοῖσι τιτθοῖσι, φυμάτια γίνονται σκληρά. τὰ μὲν μέζω, τὰ δὲ ἐλάσσω. ταῦτα δὲ οὐ γίνονται ἔμπυα, [79] ἀλλ' αἰεὶ σκληρότερα γίνονται. εἶτα ἐξ αὐτέων φύονται, καρκῖνοι κρυπτοί. μελλόντων δὲ καρκίνων ἔσεσθαι, πρότερον τὰ στόματα ἐκπικραίνονται. καὶ ὅ,τι ἂν φάγωσι, πάντα δοκέουσι πικρὰ εἶναι. καὶ ἢν τις πλείω διδῷ, [80] ἀναίνονται λαβεῖν.

[81] καὶ γὰρ

καὶ ἀχεταῖα δρῶσι. παραφρονέει δὲ τῇ γνώμῃ. καὶ ὀφθαλμοὶ σκληροί. καὶ βλέπουσιν οὐκ ὀξέα. καὶ ἐκ τῶν τιτθῶν εἰς τὰς σφαγὰς ὀδύναι διαΐσσουσι, καὶ ὑπὸ τὰς ὠμοπλάτας. καὶ δίψα ἴσχει. καὶ αἱ θηλαὶ καρφαλέαι. καὶ αὐταὶ πᾶν τὸ σῶμα λελεπτυσμέναι εἰσί. καὶ αἱ ῥῖνες ξηραί τε καὶ ἐμπεπλασμέναι εἰσὶν, οὐκ ἀειρόμεναι. πνεῦμα μινυθῶδες. καὶ οὐκ ὀδμῶνται οὐδέν. καὶ ἐν τοῖσιν οὔασι, πόνος μὲν οὐκ ἐγγίνεται. πῶρος δὲ ἐνίοτε. ὁκόταν οὖν ἐς τόσον προΐωσι τοῦ χρόνου, οὐ δύνανται ὑγιέες γίνεσθαι, ἀλλ' ἀπόλλυνται ἐκ τουτέων τῶν νουσημάτων. ἢν δὲ πρότερον ἢ ἐς τόσον ἀφίκεσθαι θεραπευθῇ, καὶ λυθῇ τὰ ἐπιμήνια, ὑγιὴς γίνεται. θεραπεύειν δὲ τὰς τοιάσδε ὧδε χρή. πρῶτον καὶ ἀπολύτων ἢν ἐπ' ἰσχυρὴν ἐοῦσαν λαμβάνῃς, ἀποσκεψάμενος εἰς τὸ ἄλλο σῶμα, φαρμακεύειν, ὁκοίης ἄν τινος δοκέει δεῖσθαι καθάρσιος. ὁκόταν δὲ καταστήσῃς τὸ σῶμα, οὕτως ἰέναι ἐς τὴν τῶν ὑστερέων θεραπείην. ἢν δὲ μηδὲν δοκέῃ τὸ πᾶν σῶμα κινητέον εἶναι, μηδὲ αἱ προφάσιες ἐντεῦθεν ὁρμῆσθαι,[82] ἀλλ' αἱ ὑστέραι ἐφ' ἑωυτῶν τὸ νούσημα ἔχωσι, τῆς θεραπείης ἐνάρχεσθαι ὧδε. πυριῆν πρῶτον τὰς ὑστέρας ὧδε. χύτρινον ὅσον δύο ἑκταίας χωρέοντα, κλυσὸν ἐπιθεῖναι καὶ ξυναρτῆσαι, ὅκως παραπνέῃ μηδέν. ἔπειτα δὲ κόψαι τοῦ χανείου τὸν πυθμένα, καὶ ποιῆσαι ὀπήν. ἐς δὲ τὴν ὀπὴν, ἐνθεῖναι κάλαμον, μῆκος ὅσον πηχυαῖον, ἐνηρμόσθαι δὲ χρὴ τὸν κάλαμον τῷ χανείῳ καλῶς, ὅκως μὴ παραπνέῃ μηδαμῶς. ὁκόταν δὲ ταῦτα σκευάσῃς, ἐπιθεὶς τὸ κλυσὸν ἐπὶ τὸν χύτρινον, περιπλάσας πηλῷ. ὁκόταν δὲ ταῦτα ποιήσῃς, βόθρον ὄρυξον, ὅσον δύο ποδῶν βάθος. μῆκος δὲ, ὅσον χωρέειν τὸν χύτρινον. ἔπειτα χρὴ ἐγκαίειν ξύλοις, ἕως τὸν βόθρον διάπυρον ποιήσῃς. ὁκόταν δὲ διάπυρος γένηται, ἐξελεῖν χρὴ τὰ ξύλα. καὶ τῶν ἀνθράκων οἳ δὴ ἁδρότατοι ἔσονται, καὶ διάπυροι.[83] τὴν δὲ σποδιὴν, καὶ τὴν μαρίλην ἐν τῷ βόθρῳ καταλιπεῖν. ὁκόταν δὲ ὁ χύτρινος ζέσῃ, καὶ ἡ ἀτμὶς ἐπανίῃ. ἢν μὲν ἡ λίην θερμὴ ἡ πνοὴ, ἐπισχεῖν. εἰ δὲ μὴ, καθίζεσθαι ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ καλάμου, καὶ ἐνθέσθαι ἐς τὸ στόμαχον. ἔπειτα πυριῆσαι. ἢν δὲ ψύχηται, ἄνθρακας διαπύρους παραβάλλειν, φυλασσόμενος, ἵνα μὴ ὀξείην ποιήσῃς τὴν πυρίην. ἢν δὲ παραβαλλομένων τῶν ἀνθράκων ὀξείη γένηται ἡ πυρίη μᾶλλον τοῦ δέοντος, ἀφαιρέειν τῶν ἀνθράκων. τὴν δὲ πυρίην χρὴ κατασκευάζειν ἐν εὐδίησιν, ὅκου ἄνεμος μὴ προσπνέῃ, μὴ δὲ προσψύξῃ. ἀμφικεκαλύφθαι δὲ χρὴ ἀμφιέσμασιν. ἐς δὲ τὸν χύτρινον χρὴ βάλλειν σκόροδα τῶν αὔων.[84] καὶ πλείονα μὲν καταθρύπτειν τῶν κατακεκαυμένων. καὶ ὕδωρ ἐπιχέαι, ὥς τε αὐτὰ καταβρέξεται. καὶ ὑπερέχειν τὸ ὕδωρ τουτέων, οἷον τρεῖς δακτύλους. καὶ ἐπιχεῖν φώκης ἔλαιον. καὶ οὕτως θερμαίνειν. πυριῆν δὲ χρὴ, πουλὺν χρόνον. μετὰ δὲ τὴν πυρίην, ἢν ἡ δυνατὴ, λουσάσθω. τὸ μὲν οὖν ὅλον σῶμα πρὸς ἡδονήν. τὴν δὲ ὀσφὺν καὶ τὰ κάτω τοῦ ὀμφαλοῦ, πλέον. δειπνεῖν δὲ δοῦναι μᾶζαν, ἄρτον, καὶ σκόροδα ἑφθά. τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἢν μὲν διαλελυμένη ᾖ πρὸς τὴν πυρίην, διαλιπεῖν τὴν ἡμέρην ταύτην. ἢν δὲ μὴ, πυριῆν ὀπίσω. πυριωμένη δὲ ἢν δύνηται σκέψασθαι, κελεύειν ψαῦσαι τοῦ στόματος, ἢν ἡ πυρίη αὐτέην φύσης ἐμπιπλᾷ τὰς ὑστέρας. ἐμπιπλάμεναι δὲ φύσης, τὸ στόμα ἐκ τοῦ λίην ἀπεστράφθαι, καὶ προσπεπτωκέναι πρὸς τῷ ἰσχίῳ, ὡς ὀρθὸν μᾶλλον καθιστᾶσι, καὶ ἀναστομοῦνται.

& cohibenda faciunt, mente alienantur, oculi duri sunt, neque acutè cernunt, ex mammis dolores ad iugulum & scapulas perrumpunt, sitis detinet, papillæ aridæ sunt, ipsæq; toto corpore extenuatæ sunt, nares siccæ & obductæ, neque eleuantur, spiratio est imminuta, & nihil odorātur, in auribus dolor quidem nullus, sed interdum callosa concretio innascitur. Cùm igitur huc vsq; processerint, conualescere nequeunt, verùm ex eiusmodi morbis pereunt. Sin autem priùs quàm huc peruenerit curetur, & menses soluantur, sanescit. Eas autem ad hunc modum curare oportet. Ante omnia quidem si adhuc validam curandam susceperis, habita reliqui totius corporis consideratione, quacunq; tandem purgatione indigere videatur, medicamentum purgans exhibeto. Sic autem constituto corpore, ad vterorum curationem accedito. Quòd si totum corpus minimè agitandum videatur neq; causæ inde moueri, sed vteri per se morbosi sint, ad hunc modum curam auspicari oportet. Imprimis vteri sic fouendi. Ollam duas sextulas capientem sumito, operculū imponito, & ne quid expiret accommodato, deinde operculi fundo pertuso & foramine facto, in foramen arundinem cubitali longitudine indito. Probè autem operculo adaptatam esse arundinem oportet, vt nihil omninò transpiret. His præparatis, operculum luto obductum ollæ imponito. Quibus factis scrobem duorum pedum altitudine, ea verò magnitudine quæ ollam capiat effodito. Deinde ligna incēdere oportet, quoad fossam ignitam totam reddideris. Qua ignita reddita, ligna & prunas videlicet crassissimas & accensas subducere oportet, cinerem autem & suppositam cineri calido fauillam in scrobe relinquere. Vbi olla efferbuerit, vaporq; sursum delatus fuerit, si quidem admodū calidus sit, subsistendum; sin minùs, summa arundinis parte in vteri osculum indita, ei insidendum, postea fomentum admouendum. Quòd si refrixerit, prunas accensas admoueto, ea cautione adhibita, vt ne acutum fomentum reddas. Sin verò admotis prunis plus æquò acutum fomentum reddatur, prunas detrahito, fomentum autem sereno cœlo apparare oportet, vbi ventus non spiret, neq; refrigeret, & vestimentis vndiq; contectam esse. In ollam autem allia sicca iniicienda, eáque minutatim magis fracta, quàm quæ contusa sunt, & aqua quæ tribus digitis excedat, vt macerentur, affundenda, vitulique marini adeps infundendus. Sicque calefacere & fomentum longo tempore admouere oportet. Post fomentum autem, si valida fuerit, totum quidem corpus voluptatis gratia lauet, plurimùm autem lumbos & partes vmbilico inferiores. In cœna autem maza, panis & allia cocta exhibenda. Postero verò die si quidem à fomento exoluta fuerit, is dies intermittendus, alioqui rursus fomentum adhibendum. Adhibito fotu osculum contingere iubeto, vt considerare possit num fomentum ipsum vteros flatu compleuerit. Impleti enim flatu vteri, osculum valde obuersum & in coxam incumbens, velut directum magis restituunt & aperiuntur.

Cùm igitur eiusmodi fomentum id efficere possit, in hunc modum adhibendum. Vbi autem fomentum admouebis, allia immittenda, & vituli marini adeps affundendus, idq; faciendum quoad vteri inflati, osculumq; sursum validè tractum esse videatur. Ex hoc enim fotu hæc contingent. Post fomenta eadem quæ priùs quàm foueretur adhibenda. Cùm autem emoti & facilè solubiles vteri fuerint, fomentum ex fœniculi radicibus adhibendum. Alia olla ad eundem modum apparanda, radices fœniculi probè lotæ, contusæ in ollam immittendæ, & aqua affusa fomentum eodem modo admouendum. Post hæc lauandum, & sub vesperam in cœna maza sumenda. Quòd si panem volet, bulbulos & sepiolas paruas, hæc vino & oleo incoquenda, & esui præbenda. Inter fouendum osculum contingere tentandum, aut per fomentum vteri proximè adducendi. His ad dies quinq; vel sex fomentum admouendum, hominis habita ratione. Et si quidem exoluatur aut debilis reddatur, quãtum opus est temporis interponere, alioqui si non exoluatur, per totum diem fomentum adhibere. Post fomenta verò talos subdititios ex tæda pinguissima supponere tentandum. Sint autem oleo illiti, & sex digitorum longitudine facti, quinque vel sex numero, forma in acutum tendente. Ex his alius alio sit paulò breuior, crassitudo verò quantum digiti indicis, forma autem digito similis in summo tenuissima, sensim ad crassitudinem ducta. Læuissimi autem & rotundissimi conficiendi, animaduersione facta vt ne vllum fissum adsit. Supponendus autem primùm tenuissimus, quo subdito quiescat, obseruatione facta ne excidat. Ac primùm summam partem supponito, deinde semper magis simulq; tædulam obtorquendo, etiam intrò trudito. Cúmque paruam partem admiserit, in ea parua parte subsistendum, cautione adhibita ne excidat, deinde rursus eodem modo protrudendum, quoad vterorum osculum ad quatuor digitos intrò subierit. Quem cùm admiserit, alter post hunc, simul ac priùs appositum abstulerit, velut osculo adhuc recto & aperto, antequàm subsidat apponatur. Quod continget, si hic quidem detrahatur, alter verò supponatur. Plumbum autem oportet in similem formam crassissimi pessi tædacei ducere, quod cauum sit, vt quid contineat, & plumbi capacitatem eo modo fabricatam esse, quali ad vlcera fabricatur, vt penicilli os læue sit ac minimè vulneret. Hæc autem velut tædaceos pessos formato. Hoc modo efformatum penicillum plumbeum, adipe ouillo trito impleto, atque vbi præparatus fuerit, tædaceam quidem glandulam subducito, plumbeam autem imponito. Quòd si subditus plumbeus pessus eadem exhibeat, is eximendus, tædaceus verò rursus apponendus, & plumbeus in aquam frigidam intinctus, deinde rursus apponendus, & tædaceus detrahendus. Semper autem aliquid adhærere oportet, & interdiu quidem tædam continere præstat, noctu verò plumbum. At si surgere velit, id faciat ea obseruatione adhibita, vt penicillus quiescat, alioqui statim post supponendus.

ὡς δὴ τοιαύτης ἐούσης τῆς πυρίης, καὶ ταῦτα ποιέειν δυναμένης, οὕτω πυριῆν δεῖ. ὅταν δὲ πυριήσῃς, ἐμβάλλειν χρὴ τῶν σκορόδων, καὶ τῆς φώκης τοῦ ἐλαίου ἐπιχέειν. ἄχρις δὲ ταῦτα, ἄχρις ἂν δοκῶσιν αἱ ὑστέραι πεφυσῆσθαι, καὶ τὸ στόμα ἄνω εἰλκύσθαι ἰσχυρῶς. ποιέει γὰρ τὴν πυρίην ταύτην, τοιάδε ἔσται. δίαιταν δὲ μετὰ τὰς πυρίας, ὡς ὅτε τὸ πρότερον πυριῆτο. ὁκόταν δὲ ἀνακινηθῶσιν αἱ ὑστέραι, [85] καὶ εὔλυτοι γίνωνται, πυριῆν μαράθου ῥίζῃσιν. ἑτέρην τε χύτρινον κατασκευάσαι τὸν αὐτὸν τρόπον. τὰς δὲ ῥίζας τῶν μαράθρων ἀμφιπλύναντα φλάσαι, καὶ ἐς τὴν χύτρινον ἐμβαλεῖν. καὶ ἐπιχέας ὕδωρ, τὸν αὐτὸν τρόπον πυριῆν. μετὰ δὲ ταῦτα, λούειν. καὶ ἐς ἑσπέρην, δειπνεῖν μάζαν. ἢν δὲ ἄρτον βούληται, [86] καὶ βολβίδια καὶ σηπίδια τῶν σμικρῶν, ἐν οἴνῳ ἑψεῖν καὶ ἐν ἐλαίῳ, καὶ παρέχειν ἐσθίειν. ἐν δὲ τῇ πυρίῃ, πειρῆσθαι τοῦ στόματος ψαύειν, [87] ἢ πυρίῃ ἄγειν τὰς ὑστέρας ἄγχιστα. ταύτας χρὴ πυριῆν, ἐφ' ἡμέρας πέντε ἢ ἕξ, σκεπτόμενον ἐς τὴν ἄνθρωπον. κὴν μὲν διαλύηται, καὶ ἀσθενὴς ᾖ, διαλαμβάνειν ἐς ὅσον δεῖ χρόνον. ἢν δὲ μὴ διαλύηται, πυριῆν ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην. μετὰ δὲ τὰς πυρίας πειρῆσθαι προστιθέναι τῶν προσθέτων, τῆς πάλου δᾳδὸς πιοτάτης. χρίσμα δὲ, λίπα ἔστω. ποιέειν δὲ μῆκος μὲν, δακτύλων ἕξ, πλῆθος δὲ, πέντε ἢ ἕξ. εἶδος δὲ, [88] ὀξύουρα. εἶναι δὲ θάτερον θατέρου, [89] σμικρῷ βραχύτερον. τὸ δὲ παχύτερον, εἶναι ὁκόσον δάκτυλος ὁ λιχανός. καὶ τὸ εἶδος ὅμοιον τῷ δακτύλῳ ἐξ ἄκρου λεπτότατον. [90] ἀγόμενον δὲ, παχύτερον. ποιέειν δὲ, ὡς λειότατόν τε καὶ στρογγυλώτατον. φυλασσόμενον δὲ, [91] ὅκως σχινδαλμὸς μηδεὶς ἔσται. προστιθέναι δὲ πρῶτον τὸ λεπτότατον. ὅταν δὲ προσθῆται, ἀναπαυέσθω, ὅκως μὴ ἐκπέσῃ φυλάσσουσα. προστιθέτω δὲ πρῶτον τὸ ἄκρον. εἶτα καὶ ἀεὶ μᾶλλον ὁμοῦ τε ἐπιστρέφειν καὶ ἀποθέειν κυκλόσε τὸ δᾳδίον. καὶ ὁκόταν σμικρὸν προσδέξηται, ἐπέχειν ἐν τῷ σμικρῷ τουτέῳ, φυλάσσουσα ὡς μὴ ἐκπέσηται. εἶτα αὖθις ἀποθέειν ἐς τὸν αὐτὸν τρόπον, ἄχρις οὗ τεσσάρων δακτύλων τὸ εἴσω τοῦ στόματος τῶν ὑστερέων γένηται. ὅταν δὲ τοῦτο προσδέξηται, τὸ μετὰ τοῦτο προστιθέναι ὁμοῦ τὸ προσκείμενον ἀφαιρέουσα, ὅκως πρὶν ξυμπεσεῖν τὸ στόμα, προσκείσεται ἔτι ὀρθοῦ ἐόντος, καὶ ἀνεῳγμένου. οὕτως δὲ τοῦτο ἔσται, ἢν τὸ μὲν ἐξαιρέηται, τὸ δὲ προστίθηται. χρὴ δὲ καὶ μόλυβδον ἴκελον ἐξελάσαντα ποιῆσαι τὸ εἶδος τῷ δᾳδίῳ τῷ παχυτάτῳ, κοῖλον δὲ ὅκως ξυνέχῃ. τοῦ δὲ μολύβδου εἶναι τὸ εὖρος ἐληλασμένον οἷον ἐπὶ τὰ ἕλκεα ἐξελαύνεται, ὅκως τὸ στόμα τοῦ μοτοῦ λεῖον ἔσται, καὶ μὴ τρώσῃ. ποιέειν δὲ ταῦτα, ὡς καὶ τὰ τῶν δᾳδίων. ὁκόταν δὲ ποιηθῇ ὁ μοτὸς ὁ μολύβδινος, στέατος αὐτὸν ἐμπλῆσαι οἷος τετριμμένου. ὁκόταν δὲ παρεσκευασμένος ᾖ, τὸ μὲν δᾳδίον, ὑφελεῖν· τὸ δὲ μολύβδιον, ἐνθεῖναι. [92] ἢν δὲ τὸ μολύβδιον κλύμα περιέχῃ προστεθὲν, τὸ μὲν μολύβδιον ἀφαιρέειν, τὴν δὲ δᾷδα ὀπίσω προστιθέναι. καὶ τὸ μολύβδιον ἀποβάψαι ἐς ὕδωρ ψυχρόν. ἔπειτα ὀπίσω προστιθέναι, τὴν δὲ δᾷδα ἀφελεῖν. προσκεῖσθαι δὲ χρὴ ἀεί τι. τὴν ἡμέρην ἄμεινον τὴν δᾷδα ἔχειν. νύκτωρ δὲ τὸ μολύβδιον. ἢν δὲ ἀναστῆναι θέλῃ, φυλασσομένη τοῦτο δράτω, ὅκως ὁ μοτὸς ἀτρεμέῃ. ἢν δὲ μή, αὐτίκα κατόπιν προστιθέσθαι. ἢν δὲ

ἢν δὲ τῶν δαιδίων ὧν προστίθεται μηδὲν προσδέχηται, λεπτότερον ποιεῖν, μέχρις οὗ προσδέχηται, ἐκ τουτέων εἰς ἐκεῖνα καθιστάναι [93] καὶ εὐπειθῆσαι. ἢν δὲ τὸ στόμα μηδὲ δύνηται ἀνοίγεσθαι, μηδὲ ὑστέραι ἀγχοῦ προσίωσιν, αὖθις ἐπαναχωρεῖν ἐπὶ τὴν ἀρχαίην ἴησιν. ἀπὸ δὲ τῆς προτέρης, ἐπὶ τὴν δευτέρην. μέχρις ὅτου μαλθαχθῶσι, καὶ πελασάτω προσίωσι. κἀπειδὰν ἀναστομωθῶσι, προστιθέναι προσθετὰ ποιήσαντα. ἔστω δὲ τὸ μέγεθος, ὅσον ἐλαίη. τούτων δὲ τὸ ἕτερον προσκεῖσθαι, μέχρις ὅτου ἐκτακῇ. κἄπειτα θάτερον προστιθέναι. ὁκόταν δὲ προστίθεσθαι μέλλῃς, [94] ἅψαι τὸ πρόσθετον τὸ ἐκ τῆς ῥητίνης. ἀφίστησι γὰρ ἀπὸ τοῦ στόματος τῶν ὑστερέων, ἐς ἔλαιον ῥόδινον, ἢ ἴρινον. πρὶν δὲ τὸ μολύβδινον προσκεῖσθαι χρή, ὅκως ἐν ὀρθῷ τῷ στόματι [95] ἐνθείσης εἰς τὸ εἴσω τοῦ σώματος. ἔπειτα μαλθακτήρια προστιθέναι. λούεσθαι δὲ θερμῷ, καὶ πρὸ τῶν προσθετῶν, καὶ ὕστερον. καὶ δεῖπνον διδόναι τῶν θαλασσίων τι τῶν εἰρημένων. διδόναι δὲ ὅταν ἡμέραι γένωνται δύο ἢ τρεῖς ἀπὸ προσθέσιος, σκεψάμενος, ἢν μὲν τὸ στόμα καλῶς ἔχῃ τῶν ὑστερέων, καὶ καθαρὸν ᾖ, [96] παύεσθαι τουτέου τοῦ προσθέτου. μετὰ δὲ τοῦτο μαλθακτήρια. [97] ὅταν δὲ ἀποφλεγμήνῃ τὸ στόμα τῶν ὑστερέων, αὖθις προστιθέναι τὸν αὐτὸν τρόπον τὰ φάρμακα, καὶ τἄλλα ποιεῖν, κατὰ τὸν ὑφηγημένον τρόπον. [98] ὅταν δὲ καλῶς ἔχῃ τὸ σῶμα, ἀναφυσῆν ὡς εἴρηται. καὶ τὸ στόμα δὲ ἀναφυσῆν δεῖ καὶ τὰς ὑστέρας ὧδε. πρόσθετον ποιήσαντα ξὺν τῷ σύκῳ, προσθεῖναι. ποιεῖν δὲ δύο καὶ ταῦτα. πρὸ δὲ τοῦ προσθεῖναι, πυριῆσαι. καὶ τῇ πυρίῃ τῇ ἐκ τοῦ μαράθου τῇ πρόσθεν εἰρημένῃ. μετὰ δὲ τὴν πυρίην τῇ ὑστεραίῃ προστιθέναι τὸ φάρμακον. ὅταν δὲ μέλλῃ προστιθέναι πρὸ πάντων τῶν προσθετῶν λούσαντα, οὕτω προστιθέναι. τῇ δ' ὑστεραίῃ ἡμέρῃ, μαλθακτήρια ἀρήγει, ἄχρις ἂν φλεγμαίνωσι. μετὰ δὲ τὴν φλεγμασίην, ποιεῖν τὰ ἄλλα κατὰ τὸν ἔμπροσθεν λόγον. ποιεῖν δὲ καὶ περὶ τοῦ προσθέτου τούτου τοιαῦτα, οἷάπερ καὶ περὶ τοῦ προτέρου. κἢν μὲν μείνῃ ἅπαξ προστεθὲν, ἀρκέοντος δοκεῖν εἶναι. φυσῆσαι τὰς ὑστέρας, καὶ πεπαῦσθαι. ἢν δέ τις χρήζῃ, αὖθις προστιθέναι τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅνπερ καὶ πρότερον. μετὰ δὲ ταῦτα ὅταν καλῶς δοκέῃ σοι, καὶ καιρὸς εἶναι, τὴν πυρίην κατασκευάζειν τὴν ἐκ τῶν θυμιαμάτων. σκευάζεται δὲ τόνδε τὸν τρόπον. κύπερον κόψαντα καταστῆσαι ὅσον σκαφίδα. καὶ κάλαμον μυρεψικὸν, ἕτερον τοσοῦτον. καὶ σχοίνου τῆς μυρεψικῆς ἴσον. καρδάμου τε ἶσον. καὶ κυμίνου αἰθιοπικοῦ. καὶ ἀνήσου. καὶ πηγάνου ξηροῦ. καὶ ὑπερεικοῦ. καὶ μαράθου σπέρμα. ὅταν δὲ ταῦτα παρασκευάσῃς, ἐγχέας εἰς τὴν χύτρην οἴνου αὐστηροῦ κοτύλας ἕξ, ὡς εὐωδεστάτου λευκοῦ, ἐπιπάσαι τῶν κεκομμένων ὅσον τεταρτημόριον, καὶ ἀναταράξαι. εἶτα ἐπιχέαι, ὅσον τριώβολον ὁλκὴν μύρον αἰγύπτιον ὡς βέλτιστον, ἢ ἀμαράκινον, [99] ἢ ἴρινον ἄκρον. ὅταν δὲ ἐπιχέῃς, ἀναταράξαι πυρίην μαλθακὴν τῇ πυρίῃ, πλεῖστον χρόνον. λούειν δὲ πρὸ τῆς πυρίης, καὶ πυριᾶν ἡμέρας δύο ἢ τρεῖς. ὅταν δὲ παύσηται πυριωμένη, ἐπίθεμά τι χρὴ ἐπικεῖσθαι ἐπὶ τῇ πυρίῃ, ὅκως μὴ ἀποπνέῃ. μετὰ δὲ τοῖσι δαιδίοισι καὶ τοῖσι μολυβδίνοισι, χρέο. ὅταν δὲ πυριήσῃς ἡμέρας δύο ἢ τρεῖς, ἑτέρας διαλιπεῖν, δύο ἢ τρεῖς. τὰς δὲ μεταξὺ ἡμέρας, λούειν δὶς τῆς ἡμέρης. ἐσθίειν δὲ πράσα ἑφθὰ, καὶ ὠμά. καὶ ῥαφανίδας. καὶ κάρδαμα. καὶ σκόροδα ὀπτὰ καὶ ἑφθά. καὶ τὸ πόμα ἀκρητέστερον.

Si verò ex pessulis tædaceis qui apponuntur nullum admittat, tenuiorem quoad admittat efficito; & ex his ad illa reducito, & vt obediant efficito. Quòd si neq; osculum aperiri possit, neq; vteri prope accedant, rursus ad pristinam curationem reuertendum, à prima ad secundam, quoad emolliantur, & proximè accedant. Atq; vbi aperti fuerint, subdititia medicamenta confecta apponito. Sint autẽ oliuæ magnitudine, atq; horum alterũ apponendum, quoad colliquefiat, deinde alterum supponendum. Cùm verò subdere voles, subdititium ex resina paratum, oleo rosaceo aut irino intingito. Discedit enim ab ore vterorum. At priùs plumbeum pessum apponi oportet, vt recto ore in interiorem eius partem attrahatur. Deinde emollientia in subdititio admouẽda. Ante subdititia autẽ postea q; calida lauet. In cœna autem aliquid ex cõmemoratis piscibus marinis exhibendum. Exhibendum autem duobus aut tribus post apposita subdititia diebus, consideratione adhibita an vterorum osculum bene habeat, purumq; sit. Tumq; ab huiusmodi subdititio quiescendum, post hoc verò emollientia admouẽda. Vbi autem os vterorum inflammatione laborarit, rursus eodem modo medicamenta in subdititio apponẽda, reliquaq; eodem quo dictum est modo facienda. Cùm corpus benè habuerit, velut dictũ est flatus immittẽdus. Quinetiã os & vteros ad hunc modũ inflare oportet. Subdititium medicamentũ ex ficu confectũ apponito. Duo autem eadẽ facito, & antequàm subdas, fomentum ex fœniculo priùs commemoratum admoueto. Post fomentum postero die medicamentum supponito. Cùm supponere voles, postquàm ante omnia subdititia lauerit, sic supponito. Postero autem die emollientia conferunt, quandiu inflammati fuerint. Post inflammationem autem reliqua prædicta ratione facito, eademq; ex hoc subdititio, quæ de priore facito. Quod semel subditum maneat, abundè vteros inflasse videatur, & quiescendum. Sed si quædam opus habuerit, rursus eodẽ quo priùs modo supponendum. Post hæc autem cùm rectè tibi habere & tempestiuum esse videbitur, fomentum ex aromatis propinato. Apparatur autem hoc modo. Cyperum tusum quantum conchæ testa capit, calami odorati tantundem, iunci odorati parem portionem, cardamomi tantundem, & cumini Æthiopici, anisi, rutę siccæ, hyperici, & seminis fœniculi. His apparatis vini austeri albi odoratissimi heminas sex in ollam effundito, cõtusorum quadrantem aspergito ac permisceto. Deinde vnguentum Ægyptium quàm optimum ad trium obolorum pondus affundito, aut amaracinum, aut irinum exquisitum. Quo affuso, agitato, & molle fomentum plurimo tempore adhibeto. Ante fomẽtum autem lauet, & duobus aut tribus diebus foueto. Cùm foueri desierit, operculum aliquod fomento imponere oportet, vt ne transpiret, postea verò tædaceis & plumbeis pessulis vtitor. Cùm autem duobus aut tribus diebus fomentum admoueris, duobus aut tribus aliis intermittito. Intermediis verò diebus bis die lauato. Porrum coctum edat & crudum, raphanos, nasturtium, allia assa & cocta, potus sit meracior.

& priùs commemoratis piscibus marinis vtatur. Vbi intermissi dies præterierint, fomentum adhibere oportet, modica de singulis contusis quãtitate ad prius fomentum inspersa, & vino si opus esse videatur, ac oleo affuso, hoc fotu vti. At postquam à fomentis bene habere videatur, & osculum molle, ac vt conuenit apertum esse, vteriq; prope accedere, post fomentum postero die medicamentum ex myrrha confectum supponẽdum. Duo autem subditititia esse oportet, post purgationem verò postero die emollientia subter apponere, quoad vteri inflammatione liberati fuerint, post hoc autẽ tædaceis & plumbeis pessulis vtendum. Postea autem dierum intermissione, vt videbitur, facta, inflammationis vterorum ratione, & virium corporis coniectura adhibita, rursus velut scriptum est, fomentum adhibendum, si quidem prius fomentum adhuc satis esse videatur, in id immissa, vt priùs, ad suffitum accommodata materia, vinoque & oleo affuso. Sin verò illud inutile esse videatur, aliud denuo apparandum. Oportet autem in vna quaq; subdititij medicamenti appositione, recentissimum medicamentum adhibere, quoad subcruenta purgẽtur, quæ cùm purgata fuerint, quiescendum. Victus ratio hoc modo instituenda. Interrogãda est quibus diebus ei mẽses profluant, à quibus initio ducto, hæc victus ratio præscribenda. Primùm quidem copiosa calida lauet, capite excepto. Cùm cessauerit, caseum acrem & rutam vino nigro æquali aquæ portione temperato dissoluito, deinde polenta aspersa, confestim à balneo potui exhibeto, postea prandium suo tempore præbeto. Mazam aut panem edat, & porra cocta aut cruda, & priùs descripta omnia id genus acria, interdumque leguminis fresi decoctum spuma non detracta, cum multa laseris scobe, & alliis multis incoctis. Pro opsonio vtendum piscibus cartilaginei generis omnibus coctis, cum aceto mulso apparatis, polbidiis & paruis polypis, ex vino & oleo coctis. Laseris semen contritum bibendum, & quamplurimùm in prandio & cœna edendum. Post cœnam cùm quiescere volet lauandum. Hac victus ratione vtatur ad dies quinq; vel sex, post quos mane quidem ieiunæ, sambuci fructum ad baccas sex ex vino meraco exhibeto, & sepię oua decem aut duodecim. Hęc simul lęuiter trita, mane ieiunæ potui præbeto. Post hoc medicamentum, potionem exhibeto, & intermissione aliqua facta lauet. Rutam bibat & caseum, sic eo quo præscriptum est modo prandeat, tardiùs verò cœnet, semperque bis die ipso lauetur. Hæc autem victus ratio ad dies tredecim vel quatuordecim obseruetur. Quibus elapsis, medicamenta deuoranda ex laseris succo fabę magnitudine conficito, eaq; primùm exhibeto, posteaque reliqua quæ præscripta sunt facito. Post hanc autem dierum quinque & viginti victus rationem, cætera quidem eodem modo facito. At ante prãdium cùm prandere volet, quatuor ferè allij nucleos, & caseum acrem astragali magnitudine ante terito, & modica polenta ammixta massam conficito, eamq; primùm comedendam exhibeto, ante cœnam verò meracum sorbeat, sicq; cibum capiat. In reliquis eandem victus rationem seruet. Nouem autem diebus ante

καὶ τοῖσι θαλασσίοισι, τοῖσι προειρημένοισι χρέεσθαι. ὅταν δὲ ἡμέραι διαλιπόμεναι παρέλθωσι, πυριῆν χρὴ ἐπιπάσαντα ὀλίγιστα ἑκάστου τῶν κεκομμένων εἰς τὴν πρόσθεν ἀρχουμένην πυρίην. καὶ οἶνον ἐπιχέαι, ἢν δοκέῃ δεῖσθαι, καὶ ἔλαιον, καὶ τούτῳ πυριῆσθαι. ὁκόταν δέ σοι δοκέῃ καλῶς ἔχειν τῶν πυριῶν, καὶ τὸ στόμα μαλθακὸν εἶναι, καὶ ἀνεστομωμένον ὡς χρή. καὶ αὗται αἱ ὑστέραι ἐγγὺς, μετὰ τὴν πυρίην τὴν ὑστεραίην ἡμέρην, προστιθέναι τὸ φάρμακον τὸ ξὺν τῇ σμύρνῃ. προσθετὰ δὲ εἶναι δύο. μετὰ δὲ τὴν κάθαρσιν τῇ ὑστεραίῃ ἡμέρῃ, τὰ μαλθακτήρια προστιθέναι. καὶ μέχρις ὅτου ἀποφλεγμήνωσιν αἱ ὑστέραι. μετὰ δὲ τοῦτο τοῖσι δᾳδίοισι καὶ μολυβδίοισι χρῆσθαι. μετὰ δὲ ταῦτα διαλιπεῖν ἡμέρας ὡς ἂν δοκέῃς εἶναι τῆς φλεγμασίας ἀποσκεπτόμενον τῶν ὑστερέων. καὶ τὴν δύναμιν τεκμαιρόμενον τοῦ σώματος, αὖθις ἀναπυριῆν ὡς γέγραπται. ἢν μὲν δοκέῃ ἔτι ἡ πρόσθεν ἀρχομένη πυρίη ἱκανὴ εἶναι, ἐς ταύτην ἐμβαλὼν τῶν θυμιαμάτων ὥσπερ τὸ πρότερον. καὶ οἶνον ἐπιχέων καὶ ἔλαιον. ἢν δοκέῃ δὲ αὕτη ἄχρηστος εἶναι ἡ πυρίη, ἑτέρην ἐξ ἀρχῆς κατασκευάζειν. [100] δεῖ δὲ νεοχμὸν ποιέειν τὸ φάρμακον ἐφ' ἑκάστῃ προσθέσει μέχρις ὅτου ὕφαιμα καθαίρηται. ἢν δὲ τοιαῦτα καθαρθῇ, πεπαύσθω. δίαιταν δὲ τῇδε ὧδε ἐχέτω. ἀνερωτᾶν δὲ ἐν ὁκοίῃσιν ἡμέρῃσιν αὐτῇ ἐγίνετο τὰ καταμήνια. ἀπὸ τουτέων ἀρξάμενος δίαιταν τῇδε τῇ διαίτῃ. πρῶτον μὲν λουέσθω πολλῷ θερμῷ, πλὴν τῆς κεφαλῆς. ὅταν δὲ παύσηται, δοῦναι τυρὸν δριμὺν, καὶ πήγανον οἴνῳ διέντα μέλανι, ἴσον ἴσῳ κεκρημένον. ἔπειτα αὐτῷ ἄλφιτα ἐπιπάσαντα, δοῦναι πίνειν ἐκ τοῦ λουτροῦ αὐτίκα. εἶτα ἄριστον δοῦναι ἐν καιρῷ. ἐσθίειν δὲ μάζαν ἢ ἄρτον. καὶ πράσα ἑφθὰ, ἢ ὠμά. καὶ τῶν ὁμοιοτρόπων δριμέων πάντων τῶν προγεγραμμένων. καὶ ἔτνος ἐνίοτε. τὸν δὲ ἀφρὸν μὴ ἀφαιρέειν. καὶ σίλφιον πουλὺ ῥινῶντα. καὶ σκόροδα ἐγκαθεψῶντα πολλά. ὄψοισι δὲ χρῆσθαι τῶν ἰχθύων τοῖσι σελάχεσι πᾶσιν ἑφθοῖσι, ὀξυγλυκέσι [101] βολβιδίοισι, πολυποδίοισιν ἐν οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ, [102] φύλλον ἀποτετριμμένον πίνειν. καὶ ἐσθίειν ὡς πλεῖστα καὶ ἐπ' ἀρίστῳ, καὶ ἐπὶ δείπνῳ. λούεσθαι δὲ μετὰ τὸ δεῖπνον, ὅταν μέλλῃ ἀναπαύεσθαι. ταύτῃ τῇ διαίτῃ μέχρις ἡμερῶν πέντε ἢ ἓξ χρεέσθω. μετὰ δὲ ταύτας τὰς ἡμέρας πρωῒ μὲν διδόναι νήστει ἀκτῆς καρπὸν, ὅσον πυρῆνας ἓξ, ἐν οἴνῳ ἀκρήτῳ. καὶ σηπίης ᾠὰ, ὅσον δέκα, ἢ δυοκαίδεκα. ταῦτα τρίψαντα ὁμοῦ λεῖα, πρωῒ διδόναι νήστει πίνειν. μετὰ δὲ τοῦτο τὸ φάρμακον διδόναι τὴν πόσιν. ἐπισχοῦσα δὲ λουέσθω. πίνειν δὲ τὸ πήγανον. καὶ τὸν τυρὸν οὕτως ἀριστᾶν, τὸν προγεγραμμένον τρόπον. δειπνεῖν δὲ ὀψιαίτερον, λούεσθαι δὲ αἰεὶ τῆς ἡμέρης δὶς αὐτήν. ἡ δὲ δίαιτα ἔστω μέχρις ἡμερέων τρεισκαίδεκα, ἢ τεσσαρεσκαίδεκα. ὅταν δὲ αὗται αἱ ἡμέραι παρέλθωσι, καταπότα ποιέειν ἐκ τοῦ ὀποῦ τοῦ σιλφίου, ὅσον κύαμον. καὶ διδόναι τοῦτο πρῶτον. μετὰ δὲ τοῦτο, ἄλλα τὰ προγεγραμμένα ποιέειν. ὅταν δὲ ἡμέραι γένωνται πέντε καὶ εἴκοσιν ἐν ταύτῃ τῇ διαίτῃ, τὰ μὲν ἄλλα ποιέειν κατὰ ταῦτα. πρὸ δὲ τοῦ ἀρίστου, ὅταν μέλλῃ ἀριστᾶν, προτρίψαι [103] σκορόδου ἄγλιθας τέσσαρας. καὶ τυρὸν δριμὺν, ὅσον ἀστράγαλον. καὶ ἄλφιτα προσμίξαι ὀλίγα, [104] καὶ ποιέειν μαγίδα, καὶ ταύτην πρῶτον καταφαγεῖν. πρὸ δὲ τοῦ δείπνου, ἄκρητον ἐπιρροφέειν. καὶ οὕτω σιτέεσθαι. τὰ δ' ἄλλα τὴν αὐτὴν δίαιταν διαιτῆν. ὅταν δὲ ἐννέα ἡμέραι γένωνται,

ἄλφιτον), [105] καὶ διαλιποῦσα ἐς τὸν χρόνον, διδόναι τοῦτο πρῶτον. καὶ μετὰ τῶν ὠῶν καὶ τῆς ἀκτῆς, κύμινον αἰθιοπικόν. καὶ τοῦ καστορίου ὀβολόν. ὅταν δὲ ἡμέραι λοιπαὶ δύο ἔωσι, τουτέων μὲν ἀπαλλαγῆναι πάντων τῶν πομάτων, καὶ τῶν καταποτίων. τὸ δὲ ἐκ τῆς δαιδὸς φάρμακον διδόναι λουσαμένῃ νήστει. μετὰ δὲ τὴν πόσιν τοῦ φαρμάκου, διδόναι λινόζωστιν. καὶ κράμβην ὁμοῦ ἑφθὰ ἐν ὕδατι, [106] ἡδύνατα ἐν ὀξυγλυκεῖ καὶ ἁλσί. καὶ σιλφίῳ καὶ ἐλαίῳ ἐπὶ τῷ ἀρίστῳ. ταῦτα διδοὺς τρώγειν. καὶ τῶν χυλῶν ῥοφέειν. καὶ τὸ πόμα ἀκρητέστερον πίνειν. ὄψοισι δὲ χρῆσθαι πολυποδίῳ ἑφθῷ, ἢ σηπιδίοισι. ταῦτα μὲν ἐπὶ τῷ ἀρίστῳ. ἐπὶ δὲ τῷ δείπνῳ, κρέας αἰγός, ἢ οἰός, ἢ ἀρνὸς διεφθα. καὶ πράσα. καὶ τῶν ἄλλων δριμέων, ὅ,τι ἂν βούληται. λουσάσθω δὲ ἀπὸ τοῦ δείπνου. αὕτη ἡ δίαιτα τὰς δύο ἡμέρας, τὰς ὑστέρας. ἢν δὲ πρὸς τὴν δίαιταν ταύτην μὴ καταρραγῇ τὰ ἐπιμήνια, τὸν ἐπιόντα μῆνα τὴν αὐτὴν δίαιταν ἐξ ἀρχῆς διαιτῆν, ἄχρι τῶν ὑστάτων δύο ἡμερέων. ταύτας δὲ τὰς δύο τῇ προτέρῃ ἡμέρῃ τῆς ὑστάτης προσθετὰ ποιήσας, προσθεῖναι κατὰ τὸν ἔμπροσθεν λόγον, φαρμάκου τοῦ ἐν τῷ ὕδατι ποιευμένου. προστιθέσθω δὲ προλούσας. σκέψασθαι δὲ χρή, καὶ τὰς ὑστέρας ὅκως ἔχουσι. καὶ αἰεὶ περὶ πάντα τὸν χρόνον ὅκως καλῶς ἕξουσι. καὶ τὸ στόμα ὀρθόν τε καὶ ἐστομωμένον εἴη. [107] καὶ ἢν δοκέωσι πρὸ τῆς προσθέσιος, προπυριηθῆναι. ἢν δὲ καὶ καταρραγῇ τὰ ἐπιμήνια, ἢν μὲν συχνά, ἐλάσσοσι λουτροῖσι χρῆσθαι, καὶ τῇ ἄλλῃ διαίτῃ τε καὶ θεραπείῃ. ἢν δὲ ἐλάσσω, πλείοσιν. ἢν δὲ προσημήναντα ἴῃ, αὖθις διαίτῃ τῇ αὐτῇ χρῆσθαι, καὶ θεραπεύειν, ἄχρις ὅτου ἂν φανῇ τὰ ἐπιμήνια. ὅταν δὲ ἅπαξ ἔλθῃ τῇσι τοιαύτῃσιν, ἄριστον ἐν γαστρὶ λαμβάνειν. αὕτη πασέων τῶν ὁμοιοτρόπων νούσων ἡ θεραπείη. ἢν αἱ μῆτραι ψαύσωσι τοῦ ἰσχίου καὶ προσκέωνται, [108] σκληρὸν γίνεται ἐπὶ τὸν κενεῶνα. καὶ ὀδύναι νείρης γαστρός. καὶ ἐς αὐτὸν τὸν κενεῶνα, καὶ ἐς τὰς ἰξύας, καὶ ἐς τὰ σκέλεα ἡ ὀδύνη ἐμπίπτει. [109] καὶ διατείνεται. καὶ ἐκπυΐσκονται, καὶ ἔμμοτοι γίνονται, [110] καὶ ὄλλυνται, ἢν μή τι τάμῃς, ἢ καύσῃς. ὅταν οὕτως ἔχῃ, φάρμακον πῖσαι κάτω. καὶ λούειν πολλῷ θερμῷ. καὶ πυριῆν τὰς ὑστέρας. ἐγχέαι τε καὶ οὖρον παλαιόν, καὶ ἀναζέειν. καὶ ἐς τὰ κοῖλα τῆς πυέλου [111] αὐτίκα ἐπίζεσαι, περικαλύψας εἵμασι τὴν γυναῖκα, ὡς μὴ διαπνέῃ. ἐπειδὰν δὲ ἀποψύχηται τὸ οὖρον, [112] ἐμβάλλειν μύδρους διαπύρους ἐς τὸ οὖρον. καὶ πυριῆν μέχρις οὗ φῇ ἀμαυρὰ βλέπειν, καὶ λιποθυμέειν. λοῦσαι δὲ θερμῷ ὕδατι. κἄπειτα ἁψαμένην τῷ δακτύλῳ, ἕλκειν τὸ στόμα τῶν ὑστερέων πρὸς τὸ ὑγιὲς ἰσχίον. καὶ τὰς νύκτας προστίθεσθαι μαλθακτήρια. ἐπὴν δὲ φῇ κατ' ἰθὺ εἶναι, προπυριήσας τοῖσιν εὐώδεσιν, αὖθις προστιθέναι τινὰ μαλθακτήρια. ἀλλὰ καὶ τοὺς μολυβδίους ἡμέρας τρεῖς, ἕνα καθ' ἑκάστην ἡμέραν. μετὰ δὲ ταύτας, τὴν ἐχέδρωσιν, ἢ τὴν σκίλλαν, τρεῖς ἡμέρας. μετὰ δὲ τοῦτο σκεψάμενος ἐν τοῖσιν ἐπιμηνίοισι μάνθανε, ἤν τε χολώδεα ᾖ, ἤν τε φλεγματώδεα, ἤν τε αἷμα διεφθορὸς ᾖ. καὶ ἢν δέῃ αὐτὴν αἷμα καθῆραι, προστιθέναι, ὅτου ἂν σοι δοκέῃ μάλιστα δεῖσθαι. καὶ μετακλύζειν τουτέοισι. προστιθέναι δὲ τὰ προσθετά, ἔστ' ἂν αἷμα καθαρὸν ἀνάγηται. καὶ ταῦτα ἐνεργεῖν τρεῖς ἡμέρας. ἐλάφου δὲ στέαρ προστιθέσθω τηκτὸν ἐμβάπτων μαλθακὸν εἴριον. ἔπειτα γλήχωνα τὴν

mensium tempus, hoc primùm exhibeto, & cum ouis & sambuco, cuminum Æthiopicum & castorij obolum addito. Cùm verò duo reliqui dies fuerint, ab his quidem omnibus potionibus & deglutiendis medicamentis liberanda, medicamentū verò ex tæda præparatum lotæ ieiunæ exhibendum. Post autem medicamenti potionem, mercurialem & brassicam simul ex aqua cocta exhibeto, aceto mulso, sale, lasere & oleo condita. Hæc in prandio edenda præbeto, & succos sorbitione sumendos, & potum meraciorem bibendum. Pro opsoniis polypodio cocto aut sepiolis vtendum, & hæc quidem prandeat. In cœna verò carnem caprillam, aut ouillam, aut agninam coctam, & porra, aliaq; acria quæcūq; volet assumat. A cœna autem lauet, istaq; victus ratione postremis duobus diebus vtatur. Quòd si ista victus ratione menses detracti nō fuerint, mense sequenti eadem victus ratio ab initio ad duos vsq; postremos dies instituenda. Quorum duorum posteriorum dierum priore, subdititia iuxta superiorem rationē parata supponenda, medicamento ex aqua cōfecto, priùs tamen lota supponat. Attendendum autem ad vteros quomodo se habeant, & vt semper omni tempore bene habeant, & osculum rectum apertumq; sit, & si ita visum fuerit, ante subdititiorum appositionem fomentum admouendū. Quòd si mēses affatim effluxerint, si quidem copiosi fuerint, balneis paucioribus, reliquaq; victus ratione ac curatione vtendum. Si verò pauciores, pluribus. Quòd si paruam de se significationem præbeāt, eadem rursus victus ratione & curatione vtendum, quoad menses appareant. Cū verò semel processerint, his vtero concipere optimū. Atq; hęc est omnium huiusmodi morborum curatio. Si vteri coxam contingant in eamque procumbant, dura ad lateris inanitatem euadit, imi ventris dolor est, & ad ipsam lateris inanitatē, lumbos & crura ingruit ac extenditur, pus colligunt, & ea quę per concerpta fit linamenta curatione indigent. pereuntq; nisi quid seces aut vras. Vbi sic habuerit, medicamentum deorsum purgans propinandū, & copiosa calida lauandum, & vteris fomentum adhibendum, vrinaq; vetus infundenda & feruefacienda, & supra peluis cauitatem mulier vestibus, vt ne quid exhalet, collocanda. Vbi autem vrina refrixerit, massæ ignitæ in vrinam iniiciēdæ, & fomentum adhibendū, quoad se obtusè cernere, & animo deficere dicat. Calida autem lauandum, posteaq; digito immisso contactum osculum in sanam coxam attrahendum, & noctu emollientia subter apponenda. Vbi autem directū esse dixerit, suffitu ex odoratis priùs adhibito, rursus emollientia quædam supponito, quinetiam per tres dies pessulos plumbeos, quotidie vnum, post quos bryoniam albam, aut scillam per tres dies. Deinde verò adhibitis in considerationem mensibus, perpende num biliosi sint, num verò pituitosi, nū etiam sanguis corruptus sit. Quòd si sanguis ei purgādus sit, quodcunq; maximè tibi opus esse videbitur supponendum, posteaque cum his colluendum. Subdititia autem apponēda quoad purus sanguis educatur, eaq; triduo peragenda. Ceruinum autem adipem liquatum, molli lana eo imbuta in subdititio apponat, deinde pulegium

per diem post adhibitum ex odoratis suffitum, sic virum adeat. Quòd si ex partu morbus contingat, postquam ex vrinæ fomento prorsus purgata fuerit, confestim ad odorata veniẽdum, deinde cùm lota fuerit, oleum album Ægyptium, ad sanam coxendicem apponat, & in eam decumbat. At si ne his quidem vteri transmutentur, ieiuna pæoniæ grana nigra quinq; ex vino odorato bibat, & in cibo allia cruda, & assata, & cocta comedat, opsoniis verò quàm paucissimis vtatur. Quòd nisi conualescat, ea sicuti de priore dictum est, purganda. Ex hoc morbo nisi statim concipiant, infœcundæ redduntur. Sed si ad hunc modum habeant, menses non cõtingant, neq; febris succedat, medicamentis primùm per superiora maximè purganda, si verò debilis sit, per inferiora. Et si post medicamenti potionem tibi pituitosa esse videatur, ieiuna, & cum cibo vomat, & vt plurimùm conualescet. Si vteri ad coxendicem decurrant, mẽses cùm crassi sint, non eunt, dolor ad imum ventrem permeat, & ad lateris inanitatem, morsumque percipit. Cùm sic habuerit, copiosa & calida lauanda, eique allia plurima comedenda danda, & lac abundè bibẽdum, deinde vinum merum, tota fouenda, & medicamẽtum sursum purgans exhibẽdum, si verò debilis sit, infra. Quòd si curata fuerit, vteris fomentum ex fœniculo cui absinthium ammixtum sit admoueto. Post recens adhibitum fomentum os vterorum placidè digito in sanam coxam retrahito, tum corpus, tum in ambitu affectas partes emolliẽtibus leniendo, & subdititium aliquod emolliens apponito, postea verò plũbeos pessos, confestimq; scillam, deinde intermisso vno die narcissinum. Vbi tibi pura videbitur, netopum in lana supponat, postero verò die oleum rosaceum. At euntibus mensibus, non subdere præstiterit. Si non eant, cantharidas quatuor, sine alis, pedibus & capite, pæoniæ grana nigra quinque, sepiæ oua, & seminis apii parum ex vino propinato. Et si dolor adfuerit stranguriaque detinuerit, in aqua calida desideat, aquamq; mulsam aquosam bibat. Quòd si non purgetur, rursus medicamẽtum bibat. Si verò prodeat, ieiuna virum adeat. Sed si non prodeat, mulieris vires spectando, dato quod detrahat, tuncq; ad virum accedere tutum est. Si enim concipiat, cõualescit. Si verò multa purgatio prodeat, mercurialẽ edat & polypos teneros coctos, cibisq; mollibus vtatur. Si vteri puerperæ ad coxendicem aut ad lateris inanitatem adhæserint, ad alteram coxendicem oleum Ægyptium album aut rosaceum apponendum, in sanam autem coxendicem decumbere præstat. Bibat etiam pæoniæ grana nigra quatuor, & sambuci fructum in tædis, conchæ testæ maioris quantitatem, & castorium fabæ magnitudine, cibisque mollibus vtatur. Ante cibum conueniet mercurialis cocta velut brassica, ius autem sorbeat, & acria comedat, exceptis raphano, cepa & nasturtio. Optima etiam est lactuca. At quicunque ab vteris morbi contingunt, hoc est cùm vteri loco moti fuerint, ij aliàs aliò irruunt. Quocunque autem irruerint, eò vehementes dolores feruntur.

ἡμέρην θυμιωμένη τοῖσιν εὐώδεσι. καὶ οὕτω παρὰ τὸν ἄνδρα ἴτω. ἢν δὲ ἐκ τόκου ἡ νοῦσος γένηται, κεκαθαρμένης πάμπα ἐκ τῆς πυριῆς τοῦ οὔρου, αὐτίκα ἰέναι ἐς τὰ εὐώδεα. κἄπειτα λυσαμένην, ἄλειφα λευκὸν αἰγύπτιον προστιθέσθω πρὸς τὸ ὑγιὲς ἰσχίον. καὶ κατακείσθω ἐπὶ τοῦτο. ἢν δὲ μηδὲ πρὸς ταῦτα μεθιστῶσιν αἱ ὑστέραι, πινέτω νῆστις, τῆς γλυκυσίδης κόκκους τοὺς μέλανας πέντε, ἐν οἴνῳ εὐώδει. καὶ ἐπὶ τῷ σίτῳ τρωγέτω σκόροδα ὠμὰ καὶ ὀπτὰ καὶ ἑφθά. ὄψοισι δὲ χρήσθω ὡς ἐλαχίστοισιν, ἢν μὴ γένηται ὑγιής, ὡσαύτως καθαίρειν αὐτὴν ὡς ἐπὶ τῆς προτέρης. ἐπὶ δὲ ταύτης τῆς νούσου, ἢν μὴ αὐτίκα σχῶσιν ἐν γαστρὶ, ἄφοροι γίνονται. ἢν δὲ ὧδε ἔχωσι, τὰ ἐπιμήνια μὴ γίνηται, μηδὲ πῦρ ἐπιλάβῃ, φαρμάκοισι πρότερον καθαίρειν, ἄνω μάλιστα. ἢν δὲ ἀσθενὴς ᾖ, κάτω. καὶ μετὰ τὴν φαρμακοποσίην, [113] ἢν σοι δοκέῃ φλεγματώδης εἶναι, ἐμεέτω, νῆστίς τε καὶ σὺν τῷ σιτίῳ. καὶ ὡς τὰ πολλὰ ὑγιὴς ἔσται. ἢν δὲ αἱ μῆτραι [114] πρὸς τὸ ἰσχίον διαβῶσι, τὰ ἐπιμήνια παχέα ἐόντα, οὐ γίνεται. ὀδύνη δὲ ἐς τὴν νείαιρην γαστέρα ἀφικνέεται. ἀφικνεῖται δὲ καὶ ἐς τὸν κενεῶνα, καὶ δάκνεται. ὁπόταν ὧδε ἔχῃ, λούειν πολλῷ καὶ θερμῷ. καὶ διδόναι σκόροδα τρώγειν ὡς πλεῖστα. [115] καὶ γάλα πίνειν ἱκνεομένως. ἔπειτα οἶνον ἄκρητον. καὶ πυριῆσαι ὅλην. καὶ φάρμακον δοῦναι ἄνω. ἢν δὲ ἀσθενεστέρη ᾖ, κάτω. ἢν δὲ ἰηθῇ, πυριῆν τὰς ὑστέρας, μαράθου. ξυμμίσγειν δὲ καὶ ἀψίνθιον. ἐπὴν δὲ νεοπυρίητος ᾖ, ἀφέλκειν τὸ στόμα τῷ δακτύλῳ ἠρέμα τῶν ὑστερέων, πρὸς τὸ ὑγιὲς ἰσχίον. παρηγορικῶς [116] μαλθάσσοντα τὸ σῶμά τε καὶ τὰ ἀμφὶ τοῦτο ἐόντα. καὶ προσθεῖναί τι μαλθακτήριον. μετὰ δὲ, μολυβδίδας. καὶ αὐτίκα σκίλλαν, [117] εἶτα ναρκίσσινον μίαν ἡμέρην διαλιπών. [118] ἐπὴν δέ σοι δοκέῃ καθαρή τις εἶναι, τὸ νέτωπον προστιθέσθω ἐν εἰρίῳ. τῇ δὲ ὑστεραίῃ, ἔλαιον ῥόδινον. τῶν ἐπιμηνίων δὲ ἰόντων, ἄμεινον μὴ προστιθέναι. ἢν δὲ μὴ ἴωσι, κανθαρίδας τέσσαρας, ἀπτέρους καὶ ἄποδας, ἄτερ κεφαλῆς, καὶ γλυκυσίδης κόκκους πέντε τοὺς μέλανας, καὶ σηπίης ὠὰ, καὶ σελίνου σπέρμα ὀλίγον [119] ἐν οἴνῳ. καὶ ἢν ὀδύνη ἐνῇ, καὶ στραγγουρίη ἔχῃ, ἐν ὕδατι θερμῷ ἐγκαθήσθω. καὶ πινέτω μελίκρητον ὑδαρές. ἢν δὲ μὴ καθαίρηται, αὖτις τὸ φάρμακον πινέτω. [120] ἢν δὲ εἴη ἀσιτήσασα, πινέτω καὶ ξυνίτω τῷ ἀνδρί. ἢν δὲ μὴ γένηται, διδόναι ὅ,τι καθαρσιῆ, ὁρέων πρὸς τὴν δύναμιν τῆς γυναικός, καὶ τότε ἀσφαλὲς φοιτᾶν πρὸς τὸν ἄνδρα. ἢν γὰρ ἴσχῃ ἐν γαστρὶ, ὑγιὴς γίνεται. ἐν δὲ τῇ καθάρσει ἢν ᾖ πολλὴ, λινόζωστιν ἐδιέτω. [121] καὶ πόδας οἷος ἑφθοὺς ἀπαλούς. καὶ σιτίοισι μαλθακοῖσι χρεέσθω. [122] ἢν ἐς τὸ ἰσχίον αἱ ὑστέραι, ἢ εἰς τὸν κενεῶνα καταστηρίξωσι λεχοῖ, προστιθέναι ἐς θάτερον ἰσχίον, αἰγύπτιον ἔλαιον λευκὸν ἢ ῥόδινον. ἐπὶ δὲ τὸ ὑγιὲς ἰσχίον ἄμεινον κατακεῖσθαι. πίνειν δὲ [123] γλυκυσίδης κόκκους τέσσαρας τοὺς μέλανας, καὶ ἀκτῆς καρπὸν ἐν τοῖσι δᾳσὶν ὅσον χηραμύδα, καὶ καστόρεος ὡς κύαμον. καὶ σιτίοισι χρῆσθαι μαλθακοῖσι. λινόζωστις δὲ αὖ ἁρμόζει πρὸ τοῦ σιτίου ἑφθὴ ὡς κράμβη. ῥοφεέτω δὲ καὶ τοῦ ὕδατος. καὶ τὰ δριμέα τρωγέτω, πλὴν ῥαφανίδος καὶ κρομμύου καὶ καρδάμου. ἄριστον δὲ θριδακίνη. [124] ὁκόσα δὲ ἀπὸ τῶν ὑστερέων ξυμβαίνει γίνεσθαι νοσήματα, λέγω δὲ ὁκόταν αἱ ὑστέραι ἐκ χώρης κινηθῶσι, προσπίπτουσιν ἄλλοτε ἄλλῃ, ὅκου δ' ἂν προσπέσωσιν, ὀδυνήματα καταστηρίζουσιν ὀδυνηρά.

καὶ ἢν

καὶ ἐὰν ἅψωνται τῆς κύστιος, ὀδύνας παρέχουσι. καὶ τὸ οὖρον οὐ δέχονται, οὐδὲ τὸν γόνον ἐπὶ σφέας ἕλκουσι. καὶ ἀμφω ἀλγέει. καὶ ἢν μὴ ταχέως λύσιες γίνωνται, διαπυΐσκονται αἱ ὑστέραι ὕστερον κατὰ τὰ αὐτὰ χωρία, ἢν πρὸς αὐτὰ πέσωσι. γίνεται δὲ κατὰ κενεῶνάς τε καὶ βουβῶνας, καὶ ὑπὲρ τοῦ κτενός. χρὴ δὲ ἐν ἀρχῇσιν ὅταν ἡ ὀδύνη ἔχῃ, ὧδε θεραπεύειν. καὶ χλιάσματα προστιθέναι, καὶ ἐν ὕδατι θερμῷ εἶναι. ἀγαθὸν γὰρ καὶ ἐν τούτῳ ἐγκαθίζειν, ἢ σπόγγοισιν ἐν ὕδατι θερμῷ ἐκπιεζομένοισι πυριῆν. καὶ πίνειν τῶν ὑστερικῶν φαρμάκων. ἢν δὲ μὴ πρὸς ταῦτα λύηται, φαρμακεύειν κάτω, καὶ ἄνω ἢν δέῃ, ὁκοτέρου ἂν δέηται. τοῦτο δὲ διαγνώσῃ τῷδε τῷ τρόπῳ. ἢν μὲν ἐς τοὺς βουβῶνας, καὶ κτένα,[126] καὶ κύστιν ἐσχρίμψῃ, αὗται χρήσουσιν ἄνω φαρμακείης. ἢν δὲ ἐς τοὺς κενεῶνάς τε καὶ τὰ ὑποχόνδρια, αὗται δέονται κατωτερικοῦ φαρμάκου. τὰ δὲ νοσήματα ταῦτα πάντα τὰ τοιουτότροπα,[127] γεραιτέρῃσι μάλιστα γίνεται, ἢ νεωτέρῃσι περὶ τὰς ἀπολείψιας τῶν ἐπιμηνίων. γίνεται δὲ καὶ νέῃσιν ἐούσῃσιν, ὁκόταν χηρεύωσι πουλὺν χρόνον. ἢν δὲ ἐς τὴν ἕδρην τράπωνται, τὰ ὑποχωρήματα κωλύονται,[128] καὶ ὀδύναι ἴσχουσι τὴν τε ὀσφὺν, καὶ τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ τὸν ἀρχόν. ὅταν ὧδε ἔχῃ, λούειν χρὴ μὲν τῷ θερμῷ. καὶ πυριῆν τὴν ὀσφῦν. καὶ ὑποθυμιῆν τὸ κατόπιν κακώδεσι. καὶ προστιθέναι ἅσσα καθαίρει τε καὶ ἐλαύνει τὰς ὑστέρας. καὶ πιπίσκειν ὅ,τι ἂν προσδέχηται τῶν ξυμφερόντων μάλιστα. ἢν δὲ κατακλίνωνται, ἐς τοὺς βουβῶνάς τε, καὶ οὐρητῆρας, ὀδύναι γίνονται ἰσχυραί. καὶ νάρκη ἐν τοῖσι σκέλεσι, καὶ ὁ οὐρητὴρ ἀποφράσσεται. καὶ τὸ οὖρον οὐ μεθίησι. θεραπεύειν δὲ χρὴ ὧδε. πρὸς μὲν τὰς ῥῖνας προστιθέναι τὰ εὐώδεα καὶ μύρα. πρὸς δὲ τὰς ὑστέρας, τὰ δυσώδεα θυμιᾶν. ἅπασα δὲ πρόφασις ἱκανὴ τὰς ὑστέρας παρορμῆσαι, ἢν ἔχωσί τι φλαῦρον. καὶ γὰρ ἀπὸ ῥίγεος τῶν ποδῶν καὶ ὀσφύος. καὶ ἀπὸ τοῦ ὀρχεῖσθαι, καὶ πτῆσαι,[129] καὶ κεάσαι, καὶ δραμεῖν πρὸς ἄναντες χωρίον, καὶ πρὸς κάταντες. καὶ ἀπ' ἄλλων ἱκανῶν. [130]ταῦτ' οὖν χρὴ σκέπτεσθαι ἐς ὅλον τὸ σῶμα καθορέοντα, ὅταν παρεόντα λυθῇ νοσήματα.[131] τὰ γὰρ τοιάδε πάντα, ἀνάγκη ἐστὶ τῷ πλέονι, τῷ ἐλάσσονι νοσεῖν. καὶ ἐπειδὰν ἐκλάμψῃ, μάλιστα ταύτῃ τὰ ἐξαπιναῖα δῆλα τῶν νοσημάτων. [132]ὁκόταν οὖν ταῦτα λυθῇ, ἀνωτέρω χρὴ λαμβάνεσθαι ἐκ τοῦ παντὸς ἀνθρώπου, ὁκόσαι ἀποψύξιες σκελέων ἢ ναρκώσιες ψύξει γίνονται, καὶ ἐν τοῖσιν ὑστερικοῖσι.[133] ταῦτα πάντα μετάρσιοι τὰς ὑστέρας ἐν τοῖσι τοιούτοισι καταπεσεῖν χρὴ. θερμὸν ὕδωρ, κατὰ τὰς ὑστέρας τῶν περὶξ χωρίων. καὶ ἐκθερμαίνειν αὐτὰς, καὶ τὰ σκέλεα, ὅταν προσπεπτωκυῖαι ἔωσιν. Ἢν περιστραφῶσιν αἱ μῆτραι ἐκ τόκου κατὰ δεξιὰ, τά τε λοχεῖα οὐ γίνονται. καὶ ὀδύνη ἔχει τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ τὰς ἴξυας, καὶ τοὺς κενεῶνας. καὶ τὸ δεξιὸν σκέλος βαρύνεται, καὶ νάρκη ἔχει.[134] καὶ οὐ τε ψαύουσα μὴ, καὶ ἐκ ἂν δύναιτο τοῦ στόματος θιγεῖν τῶν μητρέων, ἀλλ' ὁρᾷ λείας τε καὶ ὁμαλὰς ἰσχυρῶς. ὅταν δὲ ὧδε ἔχῃ, φάρμακον πῖσαι ὑφ' οὗ καθαίρεται καὶ ἄνω καὶ κάτω. κάτω δὲ μᾶλλον. καὶ πυριῆν ὅλον τὸ σῶμα, καὶ τὰς ὑστέρας μάλιστα προσηνέως. καὶ λούειν τῷ θερμῷ, δὶς τῆς ἡμέρης.[135] καὶ τῶν ποτημάτων, ὅ,τι μάλιστα ἂν προσδέξηται πειρώμενος. καὶ τῷ ἀνδρὶ ξυνευδέτω θαμινά. καὶ τὴν κράμβην ἐσθιέτω.[136] Ἢν αἱ ὑστέ-

Quòd si quis vesicam contingat, dolorem excitant, neq; vrinam recipiunt, neq; ad se genituram trahunt, vtraque dolent, ac nisi celeres solutiones contingant, tandem vteri in locis ad quę decubuerint, suppurant. Quod contingit in laterum inanitatibus, & in inguinibus, & supra pectinem. Sic autē per initia cùm dolor detinuerit, curare oportet, & tepefacientia admouere, & in calida morari. In ea enim desidere bonum est, aut per spongias ex aqua calida expressas fomentum adhibere, aut medicamētum aliquod ex his quæ vtero conueniūt in potu sumere. Quòd si his non soluatur, medicamētum deorsum aut sursum purgans si opus fuerit, vtro tandem indigere contigerit, exhibendum. Istud autem ad hunc modum dignosces. Si quidē ad inguina, pectinem & vesicam vterus impegerit, eæ medicamento per superiora purgante indigent. Si verò ad lateris inanitates & præcordia, medicamento per inferiora purgante. Huiusmodi autem morbi senioribus potiùs quàm iunioribus, in mēsium defectibus contingunt. Accidunt etiam iuuēculis, vbi diutiùs viduæ permāserint. Quòd si ad sedem vteri vertant, alui deiectiones prohibētur, & dolores lumbos, & imum ventrem, ac rectum intestinum detinēt. Cùm sic habuerit, ipsa lauari calida debet, & lumbis fomentum admoueri, posteaq; subter suffitus ex graueolentibus adhiberi. In subdititio quæ vteros purgant & pellunt apponenda, & ex iis quæ conducunt, quæ potissimùm admiserit propinanda. At si ad inguina & vrinæ vias decumbant, dolores vehementes cōtingunt, crura torpescunt, & vrinæ via obstruitur, neque vrinam emittit. Ad hunc autem modum curanda est. Naribus quidem bene olentia & vnguenta adhibenda, graueolentia autem ad vteros in suffitu admouenda. Quælibet autem occasio ad commouendos vteros satis est, si quid vitij habeant. Id enim vel ex pedum & lumborum frigore contingit, & ex saltatione, animi consternatione, lignorum sectione, cursu ad accliuem vel decliuem locum, & ex aliis plurimis. Hæc igitur spectanda sunt, ad totum corpus prospiciendo, vbi præsentes morbi solutionem acceperint. Eiusmodi enim omnia magis aut minùs affligere necesse est. Et postquam eminuerint, hac maximè parte de repente morbi se produnt. Cùm igitur hæc soluta fuerint, altiùs ex toto homine coniectura capiēda est. Quæ crurum perfrictiones aut torpores ex refrigeratione in vterorum morbis contingunt, eæ omnes vteros in altum subleuant. In his vbi prolapsi fuerint calidam ad vteros & ambientia loca affundere, eosq; ac crura excalefacere oportet. Si ex partu vteri in dextram obuersi fuerint, puerperij purgamenta non eūt, dolor imum ventrem, lumbos, & laterum inanitates detinet, crus dextrum grauitas & torpor occupat, neque etiam inclinata mulier vterorum os contingere poterit, sed læues & vehementer planos deprehendet. Cùm ita habuerit, medicamentum ex quo sursum & deorsum, magis tamen deorsum purgetur propinato, totiq; corpori ac pręsertim vteris lene fomentum adhibeto, bis die calida lauato, potiones periculo facto quas lubens admittat exhibeto, frequenter cum viro dormiat, & brassicam edat. Si vteri in sini-

ſtram partem aut coxam inclinarint, dolor acutus & vehemens lumbos, ac laterum inanitates, cruſq; detinet, & claudicat. Cùm ita habuerit, medicamentũ infra agitãs potui exhibere oportet, poſteroq; die ſubter ſuffitũ admouere. Hordei chœnices duas, & oleę folia minutim conciſa, gallam contuſam & cribratã, hyoſcyami tertiam chœnicis partem. Hæc mixta & cum olei hemina dimidia in olla noua agitata per dies quatuor ad ſuffitũ ſubter adhibeto, noctu verò lac bubulum, mel, & aquam bibat, & calida lauet. Si vteri trãſuerſi & obliquati fuerint, eorumq; oſculũ, huic menſes partim quidem deliteſcũt, partim etiã antea comparentes diſcedunt, nec ſimiles inter ſe eunt, ſed praui, & pauciores quàm antea, neq; hoc tempore genitura intus manet, dolorq; imum ventrem, lumbos & coxã detinet, eaq; detrahitur. Cùm ſic habuerit, medicamentum bibere oportet, calida lauare, & fotum adhibere, ſtatimq; à fotu & balneo digito ad leuiter contrectandum immiſſo, mulier os vterorum corrigat & dirigat, & ſuffitum ex odoratis adhibeat. Potionem quoq; exhibeto, quancunq; maximè admittere experientia cognoueris. Cibis autem vtatur mollibus, alliaq; edat & cruda, & cocta, viro condormiat, & in ſanam coxam decumbat, ad alteram fomentum admoueat. Hic autem morbus ægrè diſcedit. Quòd ſi vteri proximè accedant, crebrò vomendum, vteris verò ſuffitus ex graueolentibus adhibendus, donec in priſtinum locum collocati fuerint. Victus autem ratione minimè emolliẽte vtatur. Si vteri extra naturam proceſſerint, pudendum imumq; ventrem igneus calor detinet, vrina crebrò ſenſimq; ſtillat, pudendumq; vehementer mordetur. Hoc autem accidit, vbi recẽter à partu cum viro dormierit. Cùm igitur ita habuerit, myrti baccas & loti ramenta in aqua decoquito, decoctumq; cœlo ſereno per noctem exponito, ſicq; quàm frigidiſſimo pudendum perfundito, & læuiter trita propiùs admoueto. Deinde lẽtium decocto cum melle & aceto epoto vomat quoad vteri ſurſum retrahantur. Lectum autem à pedibus excitare oportet, & ſuffitum pudendo ex graueolentibus adhibere, naribus verò ex odoratis. Cibis vtatur quàm molliſſimis & frigidis, vinumq; album aquoſum bibat, neq; lauet, neque cum viro congrediatur. Si vteri prorſus extra pudenda procidant, penduli ſunt velut ſcrotum, dolorq; imum ventrem, lumbos & inguina prehendit, progreſſuq; temporis in priſtinum locum reuerti nolunt. Prehendit autem morbus cùm recens à partu laborarit, aut adeò defatigata fuerit, vt vteros leniter attigerit, aut in puerperij purgatione cum viro coïerit. Cùm ita habuerit, refrigerantia lenientia pudendis admouere oportet, & quod extra eſt repurgatũ, malicorio in vino nigro decocto abluere & intrò retrudere, deinde mel & reſinam liquefactam, pari cuiuſque portione, in pudendum infundere. Supina etiam pedibus altioribus extentis decumbat, poſtea admotas ſpongias ex lumbis religato. Quamdiu autem ſic habuerit, cibis quidẽ abſtineat, potu verò vtatur quàm pauciſſimo, donec ſeptem dies præterierint. Ac ſi ſic quidem obaudire ac redire conſueuerint, abũdè eſt.

ραι κατὰ τὰ ἀριστερὰ κλιθῶσιν, ἣ τὸ ἰσχίον ὀδύνη ἴσχει, ὀξεῖα τε καὶ συνεχὴς, τάς τε ἰξύας, καὶ τοὺς κενεῶνας, καὶ τὸ σκέλος, καὶ ἐπισκάζει. ὅταν οὕτως ἔχῃ, φάρμακον χρὴ πίσαι ἐλατήριον. τῇ δὲ ὑστεραίῃ, ὑποθυμιᾷν. τῶν δὲ κριθέων χοίνικας δύο. καὶ ἐλαίης φύλλα κατακνῆσαι σμικρά. καὶ κηκῖδα κατακόψαι, καὶ κατασῆσαι. καὶ ὑοσκυάμου τρίτον χοίνικος. ταῦτα μίξας καὶ ἐλαίῳ περιποιήσας ὅσον ἡμικοτύλιον ἐν χύτρῃ καινῇ, ὑποθυμιᾷν τέσσαρας ἡμέρας. τῆς δὲ νυκτὸς γάλα βοὸς, καὶ μέλι, καὶ ὕδωρ πινέτω. καὶ τῷ θερμῷ λουέσθω. [137] Ἢν παραλοξαίνωνται αἱ μῆτραι, [138] καὶ δοχμαὶ ἔωσι, [139] καὶ τὸ στόμα ἐφ' ὧν τὰ ἐπιμήνια αὐτῇ τὰ μὲν κρύπτονται, τὰ δὲ προφανέντα οἴχονται, καὶ οὐχ ὅμοια γίνονται, ἀλλὰ κακήθεα, καὶ ἐλάσσονα ἢ πρὸ τοῦ. καὶ ἡ γονὴ οὐκ ἐγγίνηται τουτέου τοῦ χρόνου. καὶ ἡ ὀδύνη ἴσχει τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ τὰς ἰξύας, καὶ τὸ ἰσχίον, καὶ ἐφέλκεται αὐτό. ὅταν οὕτως ἔχῃ, [140] φάρμακον χρὴ πίνειν, καὶ λούειν θερμῷ. καὶ πυριᾷν. ὁκόταν δὲ νεοπυρίητος ᾖ καὶ νεόλουτος, [141] τῷ δακτύλῳ διαφράξασα, ἀπορθούτω. καὶ παραθυμιέτω τὸ στόμα τῶν μητρέων. καὶ ὑποθυμιήσθω τὰ εὐώδεα. καὶ τῶν ποτημάτων δίδου, ὅ,τι ἂν μάλιστα προσδέχηται πειρεόμενος. σιτίοισι δὲ χρήσθω μαλθακοῖσι. καὶ σκόροδα ἐσθιέτω, καὶ ὠμὰ, καὶ ἑφθά. καὶ τῷ ἀνδρὶ ξυνευδέτω. καὶ ἐπὶ τὸ ὑγιὲς ἰσχίον κατακείσθω. ἐπὶ θάτερον καὶ πυριήσθω. ἡ δὲ νοῦσος δυσαπάλλακτος. ἢν δὲ ἄγχιστα ἔωσιν, ἐμέειν θαμινά. τὰς δὲ ὑστέρας πυριῆσαι, τοῖσι δυσόδμοισι, μέχρι ἂν ἐς χώρην ἱδρυνθῶσιν. διαίτῃσι δὲ χρήσθω μὴ λαπακτικῇσιν. [142] Ἢν αἱ μῆτραι προσίωσιν ἐξωτέρω τῆς φύσιος, πυρετὸς ἔχει τὸ αἰδοῖον, καὶ τὴν νειαίρην γαστέρα. καὶ τὸ οὖρον στάζει θαμινὰ, καὶ κατ' ὀλίγον. καὶ δάκνεται σφοδρῶς τὸ αἰδοῖον. πάσχει δὲ, ἢν ἐκ τόκου ἐοῦσα, τῷ ἀνδρὶ συνευνάζηται. ὅταν οὕτω τόδε ἔχῃ, μύρτα καὶ λωτοῦ ξύσματα ἑψῆσαι ἐν ὕδατι, καὶ θεῖναι τὸ ὕδωρ ἐς τὴν αἰθρίην. προσαιονᾶν δὲ ὧδε, ὡς ψυχρότατον ᾖ τὸ αἰδοῖον. καὶ τρίβων λείως προσέπλασσε. ἔπειτα πίνουσα ὕδωρ φακῶν σὺν μέλιτι καὶ ὄξει, ἐμεέτω, ἐς ἂν αἱ ὑστέραι [143] ἀνελκυσθῶσι. [144] καὶ τὴν κλισίην, ἀνεκὰς χρὴ ποιέειν τὰ ἀπὸ τῶν ποδῶν. καὶ τὸ αἰδοῖον ὑποθυμιᾷν τὰ κακώδεα. τὰς δέ γε ῥῖνας, τὰ εὐώδεα. σιτίοισι δὲ χρέεσθω, ὡς μαλθακωτάτοισι καὶ ψυχροῖσι. καὶ τὸν οἶνον ὑδαρέα λευκὸν πινέτω. καὶ μὴ λουέσθω. [145] τῷ δὲ ἀνδρὶ ξυνερχέσθω. Ἢν παντάπασιν ἐκ τοῦ αἰδοίου ἐκπέσωσιν αἱ μῆτραι, ἐκκρέμανται οἷον ὄσχη. καὶ ὀδύνη λάζεται ἐς τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ τὰς ἰξύας, καὶ τοὺς βουβῶνας. καὶ ὁκόταν ἐπιγίνηται χρόνος, οὐκ ἐθέλουσιν ἐς τὴν ἑαυτῶν χώρην ἰέναι. ἡ δὲ νοῦσος λαμβάνει ὁκόταν ἐκ τόκου ἐοῦσα πονήσῃ, ἢ ταλαιπωρήσῃ, [146] ὥστε ψαύειν τὰς ὑστέρας. ἢ τῷ ἀνδρὶ συνίῃ ἐν τῇ λοχίῃ καθάρσει. ὅταν ὧδε ἔχῃ, ψύγματα χρὴ προστιθέναι παρηγορικὰ πρὸς τὸ αἰδοῖον. καὶ τὸ ἔξω ἐὸν ἀποκαθάρας, σιδίοισιν ἐν οἴνῳ μέλανι ἑψήσας, τουτέῳ περιπλύναι. καὶ ἔσω ἀπωθέειν. ἔπειτα καὶ μέλι καὶ ῥητίνην ξυντῆξαι ἴσον ἑκατέρου. καὶ ἐγχέειν ἐς τὸ αἰδοῖον. καὶ κατακείσθω ὑπτίη, ἄνω τοὺς πόδας ἔχουσα ἐκτεταμένους. κἄπειτα σπόγγους προσθεῖσα ἀναδῆσαι ἐκ τῶν ἰξύων. ἔστ' ἂν δὴ οὕτως ἔχῃ, σιτίων μὲν ἀπεχέσθω. ποτῷ δὲ, ὡς ἐλαχίστῳ χρήσθω, μέχρις ἂν ἑπτὰ ἡμέραι παρέλθωσι. καὶ ἢν μὲν οὕτως ἐθέλωσιν ἐπακούειν καὶ ἀπιέναι, ἅλις ἔστω.

ἢν δὲ μὴ,

ἢν δὲ μὴ, ἄκρα περιξέσας [147] τὰ λεῖα τῆς ὑστέρης, καὶ ἀμφιπλύνας, χρίσαι τῇ πισσηρῇ. ἔπειτα πρὸς κλίμακα δῆσαι τοὺς πόδας. τὴν δὲ κεφαλὴν κάτω ἔχειν, καὶ τῇ χειρὶ ἔσω ἀπωθέειν. ἔπειτα λούειν. καὶ ξυνδῆσαι αὐτῆς τὰ σκέλεα ἐναλλάξ. καὶ ἐᾷν νύκτα καὶ ἡμέρην οὕτως. καὶ διδόναι ὀλίγον χυλὸν πτισάνης, ψυχρὸν ἄλλο δὲ μηδέν. τῇ δὲ δ' ὑστεραίῃ κατακλίνας ἐπὶ τὸ ἰσχίον, σικύην προσβάλλειν ὡς μεγίστην, καὶ ἐᾷν ἕλκειν πουλὺν χρόνον, καὶ ἐπὴν ἀφέλῃς, [148] μὴ ἀποσχάσῃς, ἀλλὰ κατακλίνας, ἔα, καὶ μὴ προσφέρε μηδὲν, ἀλλ' ἢ τὸν χυλὸν, ἕως ἂν ἑπτὰ ἡμέραι παρέλ- 10 θωσιν. ἢν δὲ δίψα ἔχῃ, ὕδωρ ἐλάχιστον πινέτω. ἐπὴν δὲ αἱ ἑπτὰ ἡμέραι παρέλθωσι, σιτίοισιν ὡς μαλθακωτάτοισι. καὶ ἐλαχίστοισι χρεέσθω. ὁκόταν δὲ ἀποπατῆσαι θέλῃ, ἀνακεκλιμένη ἀποπατείτω, ἕως ἂν τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέραι γένωνται. ἔπειτα κλυζέσθω χλιεροῖσι πυριήσιν. ἄμεινον δὲ θερμοῖς, ὡς ἐξ ἡλίου. καὶ περιπατείτω ὡς ἐλάχιστα. καὶ μὴ λουέσθω. κοιλίην δὲ μὴ λύσῃς. σιτίοισι δὲ, ὀλιγίστοισι χρεέσθω, μήτε δριμέσι, μήτε ἁλμυροῖσι. καὶ θυμιήσθω τὸ αἰδοῖον, τοῖσι κακώδεσι. καὶ ἐπειδὰν ἄρξηται περιπατεῖν, [149] τὴν σφενδόνην φορείτω. Ἢν δὲ ἔξω τοῦ αἰδοίου τὸ στόμα τῶν μητρέων 20 ἐκπέσῃ, οἷα τοῦ αὐχένος τῶν μητρέων πλησίον τοῦ αἰδοίου κειμένου, καὶ εὐρέος ἐόντος. γίνεται δὲ τοῦτο μᾶλλον τῇσιν ἀτόκοισι. μάλιστα δὲ γίνεται ἐκ ταλαιπωρίης, ἐπὴν ταλαιπωρήσῃ ἡ γυνή. καὶ αἱ μῆτραι θερμανθῶσι, καὶ ἱδρώσωσιν, ἐκτρέπεται τὸ στόμα αὐτέων διὰ τοῦ αὐχένος, ἅτε ἐν τῷ ὑγροτέρῳ, καὶ ὀλισθηροτέρῳ, καὶ θερμοτέρῳ χωρίῳ γινόμενον, ἢ ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ. καὶ ἐπὴν τοῦτο γίνηται, ἰθύκοντα ἔξω πρὸς τὸ ψύχος. καὶ σφέων τὸ στόμα ἔρχεται ἐκτραπέν. ἢν μὲν ἐν τάχει θεραπευθῇ, ὑγιὴς γίνεται. ἄφορος δὲ παντάπασι καταλιμπάνεται. ἢν δὲ μὴ ἐν τάχει, ἔξω ἀεὶ ἔσται 30 οἱ σκληρὸν τὸ στόμα. καὶ ῥεύσεται αὐτόθεν ἰχὼρ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε γλίσχρος καὶ κακόδμος. καὶ ἢν τὰ ἐπιμήνια χωρήσῃ, ἢν ἔτι ἐν τῇ ἡλικίῃ ᾖ, ἐν εὐνῇ εἶναι. χρόνου δὲ γινομένου ἡ τοιήδε νοῦσος, ἀνίητος γίνεται. καὶ ξυγκαταγηράσκουσιν ἔξω τὰς μήτρας ἔχουσαι. [150] Ἢν δὲ αἱ μῆτραι ἐξίσχωσι, περινίψας αὐτὰς ὕδατι χλιερῷ, καὶ ἀλείψας ἐλαίῳ καὶ οἴνῳ, πάλιν ἐνθεῖναι, καὶ ἀναδῆσαι. καὶ ὑποθυμιῆν τὰ κακώδεα. ὑπὸ δὲ τὰς ῥῖνας, τὰ εὐώδεα. ἢν δὲ πλείονα χρόνον αἱ ὑστέραι ἐξίσχωσι, καὶ περιψύχωνται ναρκωδέως, καταχέειν ὕδωρ θερμὸν πουλὺ, [151] ὅκως διαπυριηθῶσιν, [152] ἢν δὲ ἤδη 40 φυσέωνται, καὶ ὄξεϊ μίσγοντες ξὺν ὕδατι, πυριῆν, ἢ δάφνης, ἢ μυρσίνης, καὶ ἠρέμα προσωθέειν, καὶ κηρωτῇ μύρῳ χρίειν ἢν ἐσακούῃ. ἢν δὲ μὴ, περικλύσαι τῷ ὕδατι, καὶ ὄξεος ὀλίγον χλιήνας καταχέαι. [153] εἶτα ἀλείφειν. ὁκόταν δὲ ξυντακέωσι, περινίψας ὡς λέλεκται ἐνθεῖναι. καὶ τὰ ἄλλα ποιέειν τὰ προειρημένα. ἔλαιον δὲ μὴ προσφέρειν μηδὲ ἄλλο τι πῖον, μηδὲ λίπα ἔχον. [154] Ἢν ὑποπλιχθῇ τι τῶν στομάτων τῆς ὑστέρης, τὰ ἐπιμήνια οὐ γίνονται. ἢ ὀλίγα καὶ πονηρὰ, καὶ ἀλγεινά. καὶ ὁκόταν τῷ ἀνδρὶ ξυνεύδῃ, ἀλγέει. καὶ ὅ, τι ἂν ὁ ἀνὴρ μεθίῃ, ἐκ τοῦ συνουσιασμοῦ ἔξεισι, καὶ οὐ θέλει ψαύεσθαι, οὐδὲ ἕλκει τὴν γονήν. καὶ ὀδύνη ἴσχει τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ τὰς ἰξύας. καὶ τὸ στόμα τῶν ὑστερέων, [155] δῆλον ψηλαφώσῃ. ὅταν τοίνυν ὧδε ἔχῃ, πυριῆσαι οὔρῳ παλαιῷ. ἔπειτα ἐμεσάτω φακίῳ συμμίξαντα μέλι, καὶ ὄξος. ἔπειτα λουέσθω, ὕδατι θερμῷ. ἔπειτα ἐγχέαντα ἐς φιάλην ἀργυρέην,

Sin minùs, extremas vteri oras derasas & ablutas, picato illinito. Deinde pedibus ad scalam alligatis, capite deorsum collocato, manu intrò retrudito, postea lauato, eiusque cruribus alternatim colligatis, sic per noctem & diem sinito, & paucum ptisanę succum frigidum, aliudq; nihil exhibeto. Postero die reclinatæ ad coxam cucurbitam quàm maximam affigito, diutiùs trahere sinito, & vbi detraxeris, cutem ne pertundito, sed reclinatam sinito, nihilq; præter ptisanæ succum exhibeto, donec septem dies pręterierint. Quòd si sitis detineat, paucissimam aquam bibat. Vbi autem dies septem præterierint, cibis quàm mollissimis & & paucissimis vtatur. Cùm verò aluum exonerare volet, id recumbẽs facito, dum dies quatuordecim præterierint. Pòstea tepidis fomentis colluatur, præstat autẽ vt calida velut ex sole vtatur, & quamminimùm ambulet, neque lauet. Aluum ne solueris, cibis autem paucissimis vtatur, neq; acribus, neq; salsis, & pudendis suffitum ex graueolentibus admoueat, cumq; obambulare cœperit, subligaculum gestet. At si vterorum os extra pudenda procidat, cùm nimirum vterorum ceruix prope pudenda sita & ampla sit, quod magis infœcundis contingit, præcipueq; ex defatigatione vbi plurimùm laborarit mulier, & vteri calefacti exudarint, ipsorum os per ceruicem euertitur, quòd nimirum loco magis humido, lubrico & calido quàm antea existat. Quod cùm contingat, vteri extra rectà ad frigus feruntur, eorumq; os inuersum exit. Siquidem breui curata fuerit, conualescit, sed penitus infœcunda remanet. Sin minùs, os ei durum semper extra erit, indeq; subinde sanies glutinosa & graueolens fluet. Quòd si menses prodeant, & adhuc ea ætate sit, lecto decumbendum. Huiusmodi autem morbus temporis progressu incurabilis redditur, & foras pendulis vteris ad senectutem perueniunt. At si vteri extra promineant, eos aqua tepida ablutos, & oleo ac vino illitos, rursus intrò reponito ac religato, suffitum ex graueolentibus subter adhibeto, ad nares verò ex odoratis. Sed si diutiùs foras promineant, & cum stupore perfrigescant, copiosam calidam vt refoueantur affundito. Quòd si iam flatu distendãtur, etiam aceto ad aquam ammixto, aut lauri aut myrti decocto foueto, placideq; retrudito, & si obaudierit cerato vnguento linito, sin minùs, aqua perluito, pauco aceto tepido affuso, deinde inungito. Vbi contabuerint, ablutos, vt dictum est, intrò reponito, reliquaq; priùs commemorata facito. Oleum autem neq; aliud quid pingue, neq; quod pinguedinem habeat adhibendum. Si vterorum osculi pars quædã in rugas sinuata fuerit, mẽses non eũt, aut pauci, & praui, nec sine dolore, cumq; cum viro dormit, olet, & quicquid ex congressu vir emiserit, exit, neq; attingi patitur, neq; genituram attrahit. Dolor imum ventrem & lumbos detinet, neque vterorum os contrectatum apparet. Cùm igitur ita habuerit, fomentum ex veteri vrina adhibeto, deinde ex lenticulę decocto admixto melle & aceto vomat, mox calida lauet. Postea in phialam argenteam

aut æneam oleo albo Ægyptio & sale infuso, obuelata mulier circum phialam consideat. Et siquidem olei odor per os subierit, ipsam parituram affirmato, posteroq; die sanam fore, tuncq; bono animo esse iubeto, ac vbi dormire volet oleum Ægyptium ex vellere in subditítio supponat. Postero verò die prospiciat si quid vterorum os magis directũ sit, quòd si affirmet, per tres dies fomentum ex odoratis adhibeto, & subditítia quæ minimè mordeant supponito, purgatoq; & postea ex odoratis & emollientibus totidem quot antea diebus colluito. Cùm autem menses ierint, ieiuna & illota virum adeat, suffitu ex aromatis adhibito. At plæræque ex huiusmodi morbo, nisi cura adhibeatur, infœcundę redduntur. Si vteri exulcerati fuerint, & quàm maximè foras prodeant, manibus oleo pingui illitis intrò reponito, & myrrhæ sinceræ tres pilulas deuorandas exhibeto, & laurum viridem tritam vino dissolutam bibat, sicq; sanitati redditur. Si pudenda in angustum coarctata fuerint, subdititium imponito. Anisi & apij semen, læuiter tritum, ad pudenda in subdititio apponito. Si suo loco non maneãt vteri, sed modò quidem hanc in partem, modò in illam eant, ita vt dolores excitent, neq; verò comparẽt, interdum autem velut sedes extra procidunt, & vbi quidem supina fuerit, loco manent, vbi verò steterit, aut ex somno surrexerit, aut prona incubuerit, aut alio quodam modo se mouerit, exiliunt, plæruncq; verò etiam quietem agenti. Hanc quàm maximè quietam ac placidam esse, minimeq; moueri oportet, lectumq; à pedibus excitatum esse, & vomitionibus vti. Sursum enim reuellendi sunt, & acerbis perfundẽdi, graueolentiaq; in suffitu subter adhibẽda, naribus verò odorata, & malum punicum mediũ ex vmbilico perforatũ, quodcunq; maximè conuenire videatur, vino tepefactum, si nihil prohibuerit, quàm penitissimè subdendum, deinde lata fascia excipiendũ, & ne elabatur religandum, sed intus maneat, & quod opus est efficiat, & peplium cum caseo & polenta propinandum, quemadmodum in procidentia scriptum est. Potiones etiam, periculo facto quascunq; maximè admittat, potui exhibendæ. Cibis autem quàm mollissimis vtatur, neq; viro cõdormiat, quoad se in locum suum receperint. Si vteri loco suo excidant, hederam siccissimam tenuiter tritam, in linteo ligatam propiùs admoueto, & neque pingue quicquam adhibeto. Potui verò exhibeto triticũ priùs tusum, & papauer album, saluiam, cyperum & anisum, hæc leuiter trita, ex vino macerata, cum hordei purgamẽtis, bis die potui exhibeto, vtraq; potione dimidiam heminam. Si ad crura & pedes se vertãt, sic nosces. Pedum magni digiti sub vnguibus conuelluntur, & dolor crura ac femora detinet, & in femoris neruos incumbit & premit. Cùm sic habuerit copiosa calida crebrò lauanda, & si ferre possit fouenda, & suffitus ex graueolẽtibus subter adhibendus, femoraq; oleo rosaceo inungat. Quòd si de repente voce deficiat, crura, genua, & manus frigidas deprehẽdes, & si vterum attrectaris, suo loco non est, cor palpitat, dentibus fremit, sudor copiosus erumpit,

ἢ χαλκέην, ἔλαιον λευκὸν αἰγύπτιον, καὶ ἅλας, καλυψαμένην δὲ καθέζεσθαι ἀμφὶ τὴν φιάλην. κἢν μὲν ἡ ὀδμὴ αὐτῇ διὰ τοῦ στόματος ἐλαίου, φάναι αὐτὴν τέξεσθαι, [156] καὶ τῇ ὑστεραίῃ ὑγιῆ γενέσθαι. [157] ἢν δὲ ἡ ὀδμὴ, θαρσύνειν. κἀπειδὰν μέλλῃ εὕδειν, προστιθέσθω τὸ αἰγύπτιον ἔλαιον ἐν εἰρίῳ. τῇ δὲ ὑστεραίῃ, σκεψάσθω ἤν τι μᾶλλον καὶ ἰθὺ ἦν τὸ στόμα τῶν ὑστερέων. καὶ ἢν φῇ εἶναι, πυριῆσαι εὐώδεσιν ἡμέρας τρεῖς. καὶ προστιθέναι προσθετὰ ὁποῖα μὴ ἀναδήξηται. καθαίρειν δὲ καὶ μετακλύζειν εὐώδεσι καὶ μαλθακοῖσιν, ἴσας ἡμέρας τοῖσι πρόσθεν. ὁκόταν δὲ τὰ ἐπιμήνια γένηται, νῆστις εὖσα, καὶ ἀλουτήσασα, παρὰ τὸν ἄνδρα ἴτω, θυμιησαμένη τοῖσιν ἀρώμασιν. ἄτοκοι δὲ πολλαὶ καὶ ἐκ ταύτης τῆς νούσου γίνονται, ἢν μὴ μελεδανθῇ. Ἢν ἑλκωθῶσιν αἱ μῆτραι, καὶ πρόσω χωρήσωσιν, ἐσωθάτω ἐλαίῳ χείων λίπα τὰς χεῖρας ἐντιθέναι. καὶ δίδου καταπότιον σμύρνης ἀκρήτου, τρεῖς καταπιεῖν σφαιρίδας. καὶ πινέτω δάφνην χλωρὴν τετριμμένην, οἴνῳ διείς. καὶ ὑγιὴς οὕτω γίνεται. [158] Ἢν ἔξουρα ᾖ τὰ αἰδοῖα, πρόσθετον τίθει. ἀννήσου καρπὸν καὶ σελίνου τρίψας λεῖα, πρόσθες πρὸς τὰ αἰδοῖα. ἢν μὴ κατὰ χώρην μένωσιν, ἀλλ' ὁτὲ μὲν ἔνθα, ὁτὲ δὲ ἔνθα ἴωσιν ὡς ὀδύνας παρέχειν, αἱ δὲ ἀφανέες γίνονται. ποτὲ δὲ ἐξίασιν ὡς ἕδρη. καὶ ὁκόταν μὲν ὑπτίη ᾖ, κατὰ χώρην μένουσιν. ὁκόταν δὲ ἀναστῇ, ἢ ἐξ ὕπνου ἐγέρηται, ἢ ἐπικύψῃ, [159] ἢ ἄλλο τι ποιήσῃ κίνημα, ἐξέρχονται. πολλάκις δὲ καὶ ἡσυχίαν ἐχούσῃ. ταύτην χρὴ ὡς μάλιστα, ἠρεμέειν τε καὶ ἀτρεμέειν, καὶ μὴ κινέεσθαι. καὶ τὸν κλισμὸν κεῖσθαι πρὸς ποδῶν ὑψηλότερον. καὶ τοῖσιν ἐμέτοισι χρέεσθαι. χρὴ γὰρ ἀντισπᾶσθαι ἀνεκάς. καὶ τοῖσι δὲ στρυφνοῖσιν ἀπαιονᾶν, καὶ ὑποθυμιῆν τὰ κακώδεα. ὑπὸ δὲ τὰς ῥῖνας, τὰ εὐώδεα. καὶ τὴν ῥοιὴν διὰ τοῦ ὀμφαλοῦ, τρήσαντα μέσην, ἐν οἴνῳ χλιήναντα, [160] ἥτις ἂν ἁρμόζῃ μάλιστα. καὶ μή τι κωλύῃ, προστιθεὶς ὡς ἐσωτάτω. εἶτα ἀναδῆσαι ταινίῃ πλατείῃ, καὶ ἀναλαβεῖν ὡς μὴ ὀλισθάνοι. ἀλλὰ μένοι. καὶ ποιέειν τὸ δέον. καὶ τῶν μηκώνων [161] ξὺν τοῖς πυροῖς, καὶ τοῖσιν ἀλφίτοισι πιπίσκειν καθάπερ ἐν τῇ προσπτώσει γέγραπται. καὶ τῶν ποτημάτων πειρώμενος ὅ τι ἂν μάλιστα προσδέχηται πιπίσκειν. σιτίοισι δὲ, ὡς μαλθακωτάτοισι χρήσθω. καὶ μετ' ἀνδρὸς μὴ συνευδέτω, [162] ἄχρις οὗ κατὰ χώρην οἰπτέν. [163] Ἢν αἱ μῆτραι ἐκπέσωσι, κισσὸν ὡς ξηρότατον τρίψας λεῖον, ἐνδήσας τε εἰς ὀθόνιον, προσίσχειν. καὶ λιπαρὸν προσφέρειν μηδέν. πίνειν δὲ διδόναι [164] πυροὺς προκόψας. καὶ μήκωνα λεπτήν. καὶ ἐλελίσφακον. καὶ κύπειρον. καὶ ἄννησον. ταῦτα τρίψας λεῖα, διεὶς οἴνῳ, καὶ τῶν κυρηβίων τῶν ἀπὸ τῶν κριθέων, διδόναι δὶς τῆς ἡμέρης [165] ἐφ' ἑκάτερον ἡμικοτύλιον. [166] ἢν ἐς τὰ σκέλεα καὶ πόδας τράπωνται, γνώσῃ ὧδε. οἱ μεγάλοι δάκτυλοι τοῖν ποδοῖν σπῶνται ὑπὸ τοὺς ὄνυχας. καὶ ὀδύνην ἔχει τὰ σκέλεα, καὶ τὼ μηρώ. καὶ ἕλκεται καὶ θλίβει τὰ ἀμφὶ τὸν μηρὸν νεῦρα. ὅταν οὕτως ἔχῃ, λούειν χρὴ πολλῷ καὶ θερμῷ, θαμινὰ, καὶ πυριῆν ἢν δύνηται. καὶ ὑποθυμιῆν τὰ κακώδεα. [167] καὶ τὼ μηρὼ τῷ ῥοδίνῳ ἀλειφέσθω λίπα. ἢν δὲ ἄναυδος γένηται, ἐξαπίνης τὰ σκέλεα ψυχρὰ εὑρήσεις ἂν, καὶ τὰ γούνατα καὶ τὰς χεῖρας. καὶ ἢν ψαύσῃς τῆς ὑστέρης, οὐκ ἐν κόσμῳ ἐστί. καὶ ἡ καρδίη πάλλεται, καὶ βρύχει. καὶ ἱδρὼς πουλύς.

καὶ τὰ ἄλλα

καὶ τ' ἄλλα ὅσα ὑπὸ ἱερῆς νόσου ἐπίληπτοι πάσχουσι.[168] καὶ ὦτα ἀπ' οὔατος ἱδρῶσι. ταύτῃσι καταχεῖν ὕδωρ ψυχρὸν χρὴ πουλὺ κατὰ τῶν σκελέων τι. καὶ ὡς τ' ἄλλα ποιέειν καθάπερ ἔμπροσθεν εἴρηται.[169] ἢν κινηθεῖσαι που προσπέσωσι καὶ ὀδύνην παρέχωσιν, ἐλαίης ψώρην καὶ δάφνης, καὶ κυπαρίσσου πρίσμα ἑψήσας ἐν ὕδατι, ἐς εἴριον ἐμβαλὼν προστιθέναι. ὁκόταν δὲ γυνὴ ἐκ τόκου ἐοῦσα φορτίον ἄρηται, μεῖζόν τι τῆς φύσιος.[170] ἢ πλύνῃ, ἢ κεάσῃ ξύλα. ἢ δράμῃ. ἢ ἄλλα τινὰ τοιάδε δράσῃ, αἱ ὑστέραι ἐκπίπτουσιν παρὰ ταῦτα μάλιστα. ἐνίοτε δὲ πρὸς πταρμόν. οὐ γὰρ βιᾶται, ἢν βίῃ πταρνυμένη, μὴ ἐπιλάβηται τῆς ῥινός. προσκλύζειν χρὴ τὰς ὑστέρας ὕδατι χλιαρῷ. ἔπειτα τεύτλου χυλῷ ἀποζέσαντα ὁμοίως. εἶτα ἀκρήτῳ οἴνῳ μέλανι. ἢν δὲ μὴ ἐσαχωρῇ, μαλθακτήρια ποιέειν χρή. ταῦτα δὲ ποιέειν χρὴ πρότερον, ἢ ψυχθῆναι καὶ ἐνθεῖναι εἴσω παρηγορικῶς. εἶτα ἐκτείνειν τὰ σκέλεα, καὶ ὑπαλλάξαι. καὶ ὑπὸ τὰ αὐτὰ ὑποτιθέναι τι μαλθακόν.[171] ὑπὸ τοῦδε εἴργεσθαι χρή. τὰς τοιαύτας ὡς μάλιστα καὶ τὴν κοιλίην χρὴ φυλάσσειν, ὅκως μὴ ἐκταραχθῇ. πρὸς δὲ τὴν ῥῖνα τῶν εὐωδέων διδόναι. τὰς τοιαύτας χρὴ ἐξ ὑστέρου ἢν μὴ ἀτρεμίζωσιν, ἀλλὰ κινέωνται, ἐλλεβορίζειν. ἢν δὲ μὴ ἐξαρκέωσι, καὶ ἐμέτους ποιέειν. καὶ ἀλουτέειν. σιγῆν τε, καὶ ἠρεμέειν.[172] ἢν ἀνεμωθῶσιν αἱ μῆτραι, ἡ γαστὴρ αἴρεται, καὶ φυσᾷ καὶ σμαραγεῖ. καὶ οἱ πόδες οἰδέουσι. καὶ τὰ κοῖλα τοῦ προσώπου.[173] καὶ ἡ χροιὴ ἀηδὴς γίνεται. καὶ τὰ ἐπιμήνια κρύπτεται. καὶ ἡ γονὴ οὐκ ἐγγίνεται ἐν τουτέῳ τῷ χρόνῳ. καὶ ἀσθμαίνει, ἀφρίζει τε, καὶ ἀλύει. καὶ ὅταν ἐγείρηται ἐξ ὕπνου, ὀρθόπνοιην ἔχει. καὶ ὅ, τι ἂν φάγῃ ἢ πίῃ, λυπέει αὐτέην. καὶ στένει.[174] καὶ ἀθυμέει μᾶλλον, ἢ πρὶν φαγεῖν. καὶ πνίγεται. καὶ τὰ νεῦρα ἕλκεται. καὶ αἱ μῆτραι, καὶ αἱ κύστιες ἀλγέουσι. καὶ οὐκ ἔστι ψαῦσαι τῇ χειρί. οὐδὲ τὸ οὖρον προΐενται. οὐδὲ τὴν γονὴν δέχονται. ὅταν οὕτως ἔχῃ, φάρμακον χρὴ πίσαι κάτω. θερμῷ λούειν, καὶ καθίννυσθαι θαμινὰ ὅλον τὸ σῶμα. ἔστι δ' ὅτε καὶ ἄχρις ὀμφαλοῦ πυριῆν. διαλιπὼν δὲ προστιθέναι τὰ ὑφ' ὧν καθαρθήσεται. καὶ μὴ ὀδαξήσεται. ὑποθυμιάσθω δὲ τὰ εὐώδεα ὑπὸ τὰ αἰδοῖα. ὑπὸ δὲ τὰς ῥῖνας, τὰ κάκοδμα. καὶ ποτήματα δίδου, ἃ καθαίρουσιν ὑστέρας, καὶ ἐλαύνουσιν ἐς χώρην. καὶ τὴν λινόζωστιν ἐσθιέτω. καὶ τὸ γάλα μεταπινέτω,[175] ὡς ἐπὶ τοῦ πλευροῦ γέγραπται. ἡ δὲ νοῦσος οὐ χρονίη.[176] ἢν σκιρρωθῶσιν αἱ μῆτραι, τό, τε στόμα τρηχύνεται, καὶ τὰ ἐπιμήνια κρύπτεται, ὁκόταν δὲ ἴῃ, ὡς ψάμμος φαίνεται τρηχεῖα. ἢν δὲ καὶ καθάψηται τῷ δακτύλῳ, τρηχὺ τὸ στόμα εὑρήσεις τῆς μήτρης, ὡς πῶρος προσφύεται αἰεί. ὅταν ὧδε ἔχῃ, τῆς κυκλαμίνου χρὴ τρίψαντα. καὶ ἅλας. καὶ σῦκον ὁμοῦ μίσγειν.[177] καὶ ἀναποιέειν μέλιτι βαλανίδας. καὶ πυριήσαντα κλύσαι, τοῖσι καθαίρουσιν. ἐσθιέτω δὲ τὴν λινόζωστιν, καὶ κράμβην ἑφθήν. καὶ τὸν χυλὸν ῥοφεέτω. καὶ πράσον. καὶ θερμῷ λουέσθω. ἢν αἱ μῆτραι σκιρρωθῶσι,[178] τά τε ἐπιμήνια ἐπιλυγίζονται. καὶ τὸ στόμα αὐτέων ξυμμύει. καὶ οὐ κυΐσκεται. καὶ ὡς ἕτερον ἔστι. καὶ ἢν ψαύσῃς, ὡς λίθος δοκέει κεῖθι εἶναι, καὶ τὸ στόμα τρηχὺ, καὶ πολύρριζον, καὶ οὐ λεῖον εἰδεῖν.[179] καὶ τὸν δάκτυλον οὐκ ἐσίη. ὅς μιν καθορῇ. καὶ πῦρ λαμβάνει περίψυχον. καὶ βρυγμός. καὶ τὰς μήτρας ὀδύνη ἔχει, καὶ τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ τοὺς κενεῶνας, καὶ τὰς ἰξύας.

& alia quæ morbo comitiali correpti patiuntur, & auribus exudát. His copiosa frigida cruribus affundenda, reliquaq; velut priùs dictum est facienda. Si commoti vteri aliquam in partem irrumpant, & dolorem excitent, oleæ scabiem, lauri & cupressi scobem in aqua coctam, vellere exceptam, in subdititio apponito. Vbi verò mulier statim à partu onus viribus maius sustulerit, aut cōsternata fuerit, aut ligna secuerit, aut cucurrerit, aut alia quædam eiusmodi fecerit, vteri ob hæc plærunque excidunt, interdum verò ad sternutationem, præcipueq; si per vim excitata sternutatione nares apprehenderit. Vteros aqua tepida proluere oportet, postea betæ succo feruefacto eodem modo, deinde vino meraco nigro. At si his nō cedunt, emollientia facere oportet, eaq; priùs quàm refrigerentur facere, & leniter intrò reponere, cruraq; inter se alternata extendere, & iis molle aliquid subdere. Eæ à potu præcipuè arcendæ, cauendumq; ne venter exturbetur & naribus odorata exhibenda. Postea si non quiescant, sed moueantur, has veratro purgare oportet, ac nisi satis sit, vomitiones ciere, minimè lauare, silere & quiescere. Si vteri inflati fuerint, venter inflatur, attollitur, resonat, pedes & faciei cauitates intumescunt, calor deformis redditur, menses delitescūt, neq; eo tempore genitura intro suscipitur, crebra spiratione laborat, os spumat, & anxietudine premitur, cùm ex somno expergiscitur, spiratio quæ erecta ceruice obitur ipsam detinet, quicquid comederit aut biberit, eam molestia afficit, gemit, & magis animum abiicit quàm priùs quàm edat & suffocatur, nerui cōtrahuntur, vteri & vesicæ dolent, neq; manus contactum admittunt, neque vrinam profundunt, neq; genituram recipiunt. Cùm sic habuerit, medicamētum deorsum purgans propinare oportet, calida lauare, crebroq; toto corpore insidere, interdumq; ad vmbilicum vsque fomentum admouere, intermissione verò facta, ea à quibus repurgetur, neque mordeatur, in subdititio apponere. Suffitus ex odoratis pudēdis adhibeatur, naribus verò ex graueolentibus. Potiones exhibeto quæ vteros purgant, eosque in locum suum pellunt, mercurialem comedat, posteaque lac bibat, velut de latere scriptum est. Morbus autem diuturnus non est. Si in callum induruerint vteri, tum os asperum redditur, tum menses delitescunt, cùm verò eunt, asperi tanquam arena apparent. Quòd si etiam digito attingatur, vteri os asperum deprehendes, velut callus semper adhærescit. Cùm sic habuerit, cyclaminum tritum, salem, ficum, simul misceto, cum melle glandulæ conficiendæ, & fomento adhibito purgantibus colluendum. Mercurialem autem & brassicam coctam edat, & succum sorbeat ac porrum, calidaq; lauet. Si vteri in callum indurescant, tum menses occultantur, tum eorum os conniuet, neq; concipit, & aliud quid esse videtur. Quòd si attigeris, tanquam saxum illic esse videtur; os asperum est, & multas habet radices, non læue aspectu, neque digitum admittit, si quis ipsum penitus inspiciat. Febris cum perfrictione inuadit, & dentium fremitus, dolorq; vteros, imum ventrem, laterum inanitates & lumbos detinet.

Hæc autem ei cōtingunt, si corrupti menses computrescant, interdum verò ex partu, frigore, aut praua victus ratione, & alio modo. Medicamētum igitur propinandum, multaq; calida lauādum, & oleo vtēdum, fomentumq; admouēdum. Post recens balneum aut fotum, immisso specillo eorum os aperiendum & diducendum, quod & digito similiter faciēdum, emollientiaq; velut dictum est in subdititio apponenda, & potiones similiter propinādæ, eodemq; modo curandum. At si vteri tumore duro obduruerint, eorum os durum redditur, & conclusum est, neq; menses eunt, sed pauciores & deteriores sunt, febris & rigor inuadit, dolor ad imum ventrem, lumbos & lateris inanitates irruit. Cùm sic habuerit copiosa calida lauato, & tepefactoria apponito, si dolor detineat, vteris diutius leniter ex decocto cucumeris agrestis fomentum adhibeto, deinde emolliētia in subdititio apponito, idq; tribus diebus facito. Quòd si ad contactum vteri os molle appareat, tribus suppuratoriis linamentis confectis, intortum ex lino crudo linamētum immittito, primum quidem tenue, alterum verò paulò crassius, crassissimum autem parui digiti crassitudine, at digitorum quinq; longitudine, quæ adipe anserino illita supponito, & glandem emollientem, fomēto priùs ex odoratis adhibito. Aut nitri tantillo illinito, vt ne vulneret. (neq; enim pūgere oportet) & per duos dies apponatur, decedit autē velut cortex & cutis crassa. Tribus autem interpositis diebus, cyclaminum cum narcissino subdito. Quòd si ista non purgarint, tum cum multa mentis reputatione, medicamētum quod cum bupresti paratur supponito, & per diem apponatur, & si vehemēter mordeat, glandē extrahito, pudendum aqua calida perluito, & in oleo insidere facito. Postridie verò à balneo, cerui adeps liquatus, cum molli lana subactus, in subdititio apponatur, & si tibi adhuc purgatione indigere videatur, tribus intermissis diebus, supponito quod cū narcissino paratur. postridie verò netopum. Deinde rursus tribus intermissis diebus, vteros odoratis & pinguibus colluito, postridie verò pulegium vno die subdito, & sequēti die ex aromatis fomentum adhibeto. Cibis autē acribus vtatur, & marinis piscibus, aut carnibus. Euntibus autē mensibus castorium bibat, & ieiuna, illota, post adhibitum suffitum & ebibitum cyceonem ad virum veniat. At si vterorum os genituram minimè suscipiat, sed sterile fuerit & clausum, post calidæ balneum, post tres dies glandulam plumbeam, vt dictū est, subdat, emollientibus vtatur, supina recumbat, in aquam calidam insideat, & lanam vnguento imbutam in subdititio apponat, quæ noctu potiùs apponenda est. Ad coxas vestes laneas aut molles lineas apponito, ne corpus in alterutram partē defluat. In mollibus subdititiis, myrrham pinguissimam, picem, ceram & adipem anserinum apponat. Et myrrhæ quidem pars sit dimidia, reliquorum verò dupla, in vellere autē supponito. Duo verò parentur subdititia, ex quibus vnū per diem post balneum lotæ apponatur, alterum verò per noctē, quoad emollitum sit, quod vbi subduxerit, aqua odorata circūabluatur. Vel grana cnidia quindecim cortice detracto sumito. Sit & Indici medicamenti aliquantulū,

πάσχει δὲ ταῦτα, ἢν οἱ διαφθαρέντα τὰ ἐπιμήνια σαπῇ· ἔστι δ' ὅτε καὶ ἐκ τόκου, καὶ ψύχεος, ἢ πονηρῆς διαίτης, καὶ ἄλλως. φάρμακον οὖν χρὴ πιπίσκειν. καὶ λούειν θερμῷ πολλῷ τε ὕδατι καὶ ἐλαίῳ χρίειν. καὶ πυριῆν. ὁκόταν δὲ νεόλουτος, ἢ νεοπυρίητος ᾖ, τὴν μήλην καθεὶς, ἀναστομοῦν. καὶ ἀνευρύνειν τὸ στόμα αὐτέων, καὶ τῷ δακτύλῳ ὁμοίως. καὶ προστιθέναι μαλθακτήρια ὡς εἴρηται. καὶ τὴν ποτὴν ὡσαύτως πιπίσκειν καὶ θεραπεύειν. ἢν δὲ σκληρυνθῶσιν αἱ μῆτραι, τὸ στόμα σκληρὸν γίνεται τῶν ὑστερέων, καὶ ξυμμέμυκε. καὶ τὰ ἐπιμήνια οὐ γίνεται, ἀλλ' ἐλάσσω καὶ κακίω. καὶ ὀδύνη ἐμπίπτει. καὶ πῦρ, καὶ ῥῖγος λαμβάνει ἀμφὶ τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ τὴν ὀσφῦν, καὶ τοὺς κενεῶνας. ὅταν δὲ ὧδε ἔχῃ, λούειν πολλῷ καὶ θερμῷ. καὶ χλιάσματα προστιθέναι, ἢν ὀδύνη ἔχῃ, καὶ πυριῆν τὰς ὑστέρας βληχρῶς πουλὺν χρόνον, τῷ ἀπὸ τοῦ σικύου τοῦ ἀγρίου ὕδατι. ἔπειτα προστιθέσθω μαλθακτήρια τρεῖς ἡμέρας, ταῦτα ποιέειν. καὶ ἢν ψαύσῃ αὐτοῦ, μαλθακὸν τὸ στόμα τῶν ὑστερέων φαίνεται, [180] μοτοῦν ὠμολίνῳ καθελκτηρίῳ, τοὺς ἐμπύους μοτοὺς τρεῖς. τῷ μὲν πρώτῳ, λεπτῷ. τῷ δὲ δευτέρῳ, ὀλίγον παχυτέρῳ. ὁ δὲ παχύτατος ἔστω τῷ μεγέθει, ὅσον ὁ σμικρὸς δάκτυλος. μῆκος δὲ πέντε δακτύλων. χρίων χηνείῳ ἀλείφατι. προστιθέναι δὲ, προπυριήσας τοῖσιν εὐώδεσι καὶ βάλανον μαλθακτικήν. [181] ἢ νίτρου ὅσον ἐπαλείφοντα, ὡς μὴ τρώσῃ. οὐ γὰρ κεντέειν δεῖ, καὶ προσκείσθω δύο ἡμέρας. ἀφίσταται δὲ οἷον λοπὸς καὶ δέρμα παχύ. διαλιπὼν δὲ τρεῖς ἡμέρας, τὸ κυκλάμινον [182] τὸ ξὺν τῷ ναρκισσίνῳ. ἢν δὲ ταῦτα μὴ καθαίρῃ, κατὰ νόον πουλὺν [183] προστιθέναι τέως τὸ ξὺν τῇ βουπρήστει. προσκείσθω δὲ τὴν ἡμέρην. καὶ ἐπὴν δάκνῃ ἰσχυρῶς, ἕλκειν τὴν βάλανον. καὶ διανίζεσθαι τὸ αἰδοῖον, ὕδατι θερμῷ, [184] καὶ ἐν ἐλαίῳ ἵζεσθαι. τῇ δὲ ὑστεραίῃ λουσαμένη, ἐλάφου στέαρ τήξασα, καὶ εἰς εἴριον μαλθακὸν ἀναφυρήσασα, προστιθέσθω. καὶ ἢν σοι δοκέῃ ἔτι καθάρσιος δέεσθαι, διαλιπὼν τρεῖς ἡμέρας, προστιθέναι τὸ ξὺν τῷ ναρκισσίνῳ. τῇ δὲ ὑστεραίῃ τὸ νέτωπον. ἔπειτα πάλιν διαλιπὼν τρεῖς ἡμέρας, κλύσαι τὰς ὑστέρας εὐώδεσι καὶ λιπαροῖσι. τῇ δὲ ὑστεραίῃ, τὴν γλήχωνα προστιθέναι μίαν ἡμέρην. τῇ δὲ ἑπομένῃ, πυριῆν τοῖσιν ἀρώμασι. σιτίοισι δὲ δριμέσι χρήσθω, καὶ τοῖσι θαλασσίοισιν, ἢ κρέασιν. ἐν δὲ τοῖσιν ἐπιμηνίοισιν, πινέτω τὸ κάστορ. καὶ ἀσιτεῦσα ἀλουτείτω θυμιωμένη. καὶ τὸν κυκεῶνα πινοῦσα, παρὰ τὸν ἄνδρα ἡκέτω. ἢν δὲ μὴ ἐνδέχηται τὸ στόμα τῶν ὑστερέων τὴν γονὴν, [185] ἀλλὰ στιφρῶδες ᾖ, καὶ συμμεμυκὸς, προστιθέσθω μολύβδιον, ὡς εἴρηται, τρεῖς ἡμέρας λουσαμένη θερμῷ. καὶ μαλθακτηρίοισι χρεέσθω. καὶ ἀνακείσθω ὑπτίη. [186] καὶ ἐφ' ὕδωρ θερμὸν ἱζέσθω, καὶ εἴριον ἐς μύρον ἀποβάπτουσα, προστιθέσθω. καὶ τὴν νύκτα προστιθέναι δεῖ μᾶλλον. παρατιθέναι δὲ παρὰ τὰ ἰσχία εἵματα ἐρινεά, ἢ μαλθακὰ λίνεα, [187] ὡς μὴ περιρρηδὲς ᾖ τὸ σῶμα. προσθέτοισι μαλθακοῖσι. σμύρναν πιοτάτην, καὶ πίσσαν, καὶ κηρὸν, καὶ στέαρ χηνός. ἔστω δὲ τῆς σμύρνης μὲν τὸ ἥμισυ. τῶν δ' ἄλλων διπλάσιον. ἐν εἰρίῳ δὲ προστίθεσθαι. ἔστω δὲ δύο. προσκείσθω δὲ λουσαμένη, τὴν ἡμέρην τὸ ἕν. τὸ δὲ ἕτερον, [188] ἐς τὴν νύκτα ἔστ' ἂν μαλθακόν. καὶ ἐπειδὰν τοῦτο ὑφέληται, τῷ εὐώδει ὕδατι περινιζέσθω. ἢ ἐκλέψας κόκκους πεντεκαίδεκα. ἔστω καὶ ἰνδικοῦ ποσὸν,

ἢν δοκέῃ

ἢν δοκέῃ εἶναι ἐν γάλακτι γυναικὸς κουροτρόφου, καὶ τρί-
ψειν. παραμίσγειν δὲ καὶ ἐλάφου μυελὸν, καὶ τὰ ἄλλα ὁ-
κόσα εἴρηται. καὶ μέλιτι ὀλίγῳ μίσγειν. τὸ δὲ εἴριον μαλ-
θακὸν καθαρὸν ἔστω, καὶ πρὸς τὴν ἡμέρην προστιθέσθω.
ἢν δὲ βούλῃ ἰσχυρότερον ποιέειν, σμύρνης σμικρόν τι παρα-
μίσγειν. ἄριστον δὲ ᾠοῦ τὸ λευκὸν, καὶ αἰγὸς στέαρ, καὶ μέλι, καὶ
ἔλαιον ῥόδινον τουτέοισιν ἀναφυρῆν. [189] ἔλαιον δὲ παρα-
χλιαίνειν παρὰ τὸ πῦρ, καὶ τὸ ἀποστάζον εἰρίῳ ξυλλέγειν, καὶ
προστιθέναι. [190] ἢ στέαρ ἐρυθρὸν χηνὸς τὸ ἡδὺ, καὶ μύρον ῥό-
δινον, ταῦτα ξυμμίσγειν, καὶ προστιθέναι ἐς εἴριον ἀναδεδευ- 10
κασα. ἄμεινον δὲ χηνὸς ἔλαιον. οἷος στέαρ. κηρὸς λευκός. ῥη-
τίνη. νέτωπον. ἔλαιον ῥόδινον, ταῦτα ὁμοῦ τῆξαι, καὶ μίξαι.
λουσαμένη δὲ προστιθέσθω χλιερὰ εἴσω πρὸς τὸ στόμα τῶν
ὑστερέων. ἢ ἐλάφου μυελὸν, καὶ στέαρ χηνὸς τήξας ῥοδίνῳ, ἢ
ἰρίνῳ ἐλαίῳ ἀναφυρῆν. εἴριον δὲ μαλθακὸν ἄγαν προστι-
θέναι. [191] Γυναικὶ ὁκόταν αἱ ὑστέραι σκληραὶ γένωνται, καὶ ἐς
τὰ αἰδοῖα ἐξίωσι, καὶ οἱ βουβῶνες σκληροὶ γίνονται. καὶ καῦμα
ἐν τοῖσιν αἰδοίοισιν ἔνι, [192] καὶ καρκινοῦται πάντα. ὅταν οὕτω
ὧδε ἔχῃ, σικύος χρὴ τὸ ἔνδον τρῖψαι καὶ κηρίον, ὕδατος κο-
τύλην ἐπιχέων ἐγκαθίζειν ἐς τὴν ἕδρην, καὶ καθαίρεται. ἢν δὲ τὸ στό- 20
μα τῶν ὑστερέων σκληρὸν γένηται ὑπὸ ξηρασίης, [193] καὶ ἐν σχή-
ματι ἡ νοῦσος ἢ, ὁ αὐχὴν, τῷ δακτύλῳ γνώσῃ παραψαύ-
σας. καὶ ἢν εἰς τὸ ἰσχίον εἰληθῶσι, μὴ προσφέρειν δριμὺ μη-
δέν. ἢν γὰρ ἑλκωθῇ, ἢ φλεγμήνῃ, κίνδυνος τὸ πάμπαν ἄ-
τοκον γενέσθαι. προστίθεσθαι δὲ, ἅσσα μὴ δάξεται, ὑφ' ὧν
καθαίρεται. ὅταν δὲ σκληραὶ ἔωσιν αἱ ὑστέραι, καὶ τῇδε ἀλγέωσι,
προσθετὰ τιθέναι, οἷον ἐλάφου μυελὸν, ἢ χήνειον στέαρ, ἢ ὕ-
ειον. καὶ ἴρινον μύρον ξὺν μέλιτι. καὶ μαλθάσσειν ᾠοῦ τὸ πυρ-
ρὸν καὶ κηροῦ λευκοῦ ὡς ἐπίπλασμα. καὶ κρίθινον, ἢ πύρι-
νον ἄλητον ξὺν ὕδατι καὶ πηγάνῳ ἕψειν. Ἢν αἱ μῆτραι ξυμ- 30
μύωσι, τὰ στόματα σκληρὰ γίνονται σφέων. καὶ τὴν γονὴν οὐκ
ἔτι δέχονται, ἀλλ' αὐτόθεν ἐπὴν ξυνευνηθῇ τῷ ἀνδρὶ, κινέου-
σα τὰ σκέλεα χωρέει. καὶ ὀδύναι τὴν νείαιραν γαστέρα, καὶ τὰς
ἰξύας, καὶ τοὺς βουβῶνας ἔχουσι. καὶ τὰ ἐπιμήνια παντά-
πασιν οὐ γίνεται. ἢν δὲ γίνηται, ὀλίγα καὶ πονηρὰ καὶ ἄχροα. ὁ-
ταν ὧδε ἔχῃ, λούειν πολλῷ θερμῷ. μετὰ δὲ τὸ λουτρὸν, διδό-
ναι τοῦ κάστορος ξὺν τῇ γλυκυσίδῃ τῆς ῥίζης. ξυμμίσγειν
χρὴ ἐν οἴνῳ μέλανι εὐώδει. σιτίοισι δὲ διαιτήσθω, ὡς ἡ λε-
χώ. καὶ ἢν δῆλα ᾖ τὰ ἐπιμήνια, ἐπισχεῖν μίαν ἡμέρην, καὶ
πυριῆν ὅλην. καὶ φάρμακον διδόναι ποτόν. ἢν δὲ ἐθάδες 40
ἔωσιν, ἄνω, ἢν δοκῇ δεῖσθαι, ἢ κάτω. γάλα οὕτως ὄνου, ἢ
ὀῤῥὸν προσφέρειν. καὶ πυριῆσθαι βληχρῶς καὶ μαλθα-
κτήρια ὑστέρῃ προσφέρειν. καὶ κυκλάμινον, καὶ ναρκίσσι-
νον. σικύων δὲ τῶν σμικρῶν λαβεῖν τὴν ἐντεριώνην. καὶ
κατακνήσας ἐξελὼν τὸ σπέρμα, παραστάζων γάλα γυ-
ναικὸς κουροτρόφου, τρίβειν, παραμιγνύων σμύρνην ἄκρητον.
καὶ μέλι ὡς κάλλιστον. καὶ ἔλαιον λευκὸν αἰγύπτιον. καὶ ποιεῖν μὴ
ὑγρὸν, ἀλλὰ ξηρόν. τοῦτ' ἐμπλάσαι εἰς εἴριον μαλθακὸν

in lacte mulieris masculum lactantis, si ita visum fuerit, tritum. Admiscenda autem cerui medulla, & quæ dicta sunt cum pauco melle. Sit etiam lana mollis pura, & per diem supponatur. Quòd si vehementius parare voles, myrrhæ pusillũ quid admisceto. Optimum autem oui candidum, adeps caprinus, mel & oleum rosaceum his permiscẽdum. Oleum autem ad ignem tepefacito, quod destillat vellere exceptum supponito. Aut anserinum adipem rubrum suauiter cõditum, & vnguentum rosaceum, hæc permixta vellere excepta supponito. Optimus autem est anserinus adeps & ouillus, cera alba, resina, netopum, oleum rosaceum, hæc simul liquato & misceto. A balneo autem tepida intrò ad vterorum os apponat. Aut cerui medullam, anserinum adipem liquatum, rosaceo aut irino oleo subactum, ex vellere autem admodum molli supponito. Mulieri cùm vteri duri extiterint, & ad pudenda processerint, inguina indurescunt, in pudendis ardor est, omniaq; ad cancrum vergũt. Vbi sic habuerit, cucumeris agrestis interiorem partem & fauum terere oportet, & affusa aquæ hemina, in sedem immittere, vt purgetur. Si vterorũ os ex siccitate induruerit, aut ceruix, vbi digito contrectaris cognosces. Ac si ad coxam voluẽtur, acre nihil adhibeto. Periculum enim est, si vlceretur, aut inflammatione laboret, ne penitus infœcunda reddatur. Et verò quæ non mordent, ex quibus purgetur, in subditio apponito. Cùm autẽ duri fuerint vteri, eaq; parte dolor adfuerit, in subdititio apponito, velut cerui medullã, aut anserinum adipem, aut suillum, & vnguẽtum irinum cum melle, aut oui luteum ex cera alba emollitum ex cataplasmate imponito, & hordeaceam aut triticeã farinam cum aqua & ruta coquito. Si vteri clausi fuerint, ipsorũ ora dura euadunt, neq; ampliùs genituram recipiunt, sed inde vbi cum viro concubuerit ac crura mouerit secedit, dolores imum ventrem, lumbos & inguina detinent, menses nullo modo profluunt, aut pauci, praui & decolôres. Cùm sic habuerit, multa calida lauato. Post balneum verò castorium admixta pæoniæ radice ex vino nigro odorato exhibere oportet. In cibis victus rationem qualem puerpera adhibeat. Quòd si menses conspicui fiunt, diei vnius mora interiecta, totam foueto, & medicamentum potui exhibeto, si verò assuefactæ fuerint, sursum aut deorsum purgans, si indigere videatur. Lac igitur asininum aut serum exhibeto, leniter foueto, emolliẽtia vtero, cyclaminum & narcissinum adhibeto. Cucumerum autem agrestium paruorum medullam, semine detracto concisam, lacte mulieris masculum lactantis affuso terito, myrrha sincera ammixta, & melle quàm optimo, & oleo albo Ægyptio. Hoc medicamento non liquido, sed sicco confecto, lanam mollem puram obducito, & oleo albo Ægyptio intinctam post balneum subter apponat. Subligaculum autem adhibeat, & sub tecto maneat cùm purgabitur. Vbi autem tibi satis esse videbitur, quiescito, aliòqui aliud rursus imponito. Post hoc verò lanam mollem in rotundum conuolutam, netopo iniecto, die vna subter apponito,

καθαρὸν, καὶ ἐμβάψατω ἐν λευκῷ ἐλαίῳ αἰγυπτίῳ, καὶ λουσαμένη προστιθέσθω. ὑποδείσθω δὲ [194] καὶ ἐν σκέπῃ
ἥσθω, ὅταν καθαίρηται. ἐπὴν δέ σοι δοκέῃ ἀρκούντως ἔχειν, παύσασθαι. ἢν δὲ μὴ, αὖθις τιθέναι ἕτερον. μετὰ δὲ τοῦ-
το ἀμφιελίξασα ἐς εἴριον μαλθακὸν, στρογγύλον δὲ ποιέειν. καὶ νέτωπον ἐμβάλλειν. καὶ προστίθεσθαι μίαν ἡμέρην.

postero autem die, oleum rosaceum in vellere, deinde rursus ceruinum adipem, liquatum etiam ipsum in vellere. Semper autem ante subdititia calida lauet, & longo tempore odoratis leuiter foueatur. Postea verò die vno, si quidem pituitosa fuerit, medicamẽto quod cum grano cnidio conficitur, colluito. si verò biliosa, cum scammonia parato. Post hæc autem vtraq; , postridie narcissino cũ vino dulci colluito. Quòd si narcissinũ desit, anthino aut irino præstantissimo. Sit autem olei pars ad vinum tertia. Deinde duobus intermissis diebus, medicamentum cum pulegio apparatũ, vno die supponat. Si verò menses profluant, ieiuna tribus diebus castoriũ cum vino albo odorato bibat. Vbi autem menses desierint ac diu constiterint, lauet, & aqua frigida perfusa, cyceonẽ insulsum bibat. Cibum non attingat, cum viro duobus aut tribus diebus dormiat. Quo autem tempore purgatur, mercurialem aqua decoquito, decoctum exprimito, allium, cuminum, & salem leuiter tritum, & oleum cum his permisceto, & pauco affuso decocto feruefacito, hoc ante cibos edat. Allia cocta & assata quàm plurima sumat. Quòd si mercurialis minimè tenera fuerit, leuiter trita, cum brassica, vt mitescat, coquenda & condienda, & si concipiat, conualescit, omniaq; ritè & ordine procedunt. At si vterorum os conniueat, durum velut caprificus euadit, & si digito cõtrectaris, durum ac conuolutum deprehendes, digitum non intromittit, menses delitescunt, neq; hoc tempore genituram recipit, dolor imum ventrem, lumbos & laterum inanitates detinet, interdum verò sursum instat & suffocat. Cùm sic habuerit, medicamentum deorsum purgans propinare oportet, copiosa cal da lauare, quæ os emolliunt in subdititio apponere, & demisso specillo linitorio aperire, digitoq; similiter lęue reddere. Cùm verò molle fuerit, quæ sanguinem purgant in subdititio apponito, potiones & quodcunq; aliud lubenter admittat, exhibere tentato, mercurialem edat & succum sorbeat. Si vteri conniueant, & menses non appareant, colocynthidem agrestem, cuminum Æthiopicum, nitrum, salem Thebaicum, renum adipem, farinam, myrrham, resinam, hæc omnia simul feruefacta, læuigata, permixta, & in glandem efformata supponito. Si in vteris sanguinis grumi fuerint, eorum os velut orobis plenum existit, & si contigeris ita se habere deprehendes, menses non eunt, neq; quoad ita habuerit genitura intus manet. Cyclaminum cortice detracto, allia, salem, ficum, mel paucum, hæc trita & simul mixta in glandem efformato, & ad os vterorum apponito, aliaq; subdititia, quæ acria sunt & rodunt, quibusq; sanguis purgatur, & potiones, quæ vteros purgent exhibeto. Si præter naturam vteri dehiscant, menses copiosi, glutinosi & crebri feruntur, genitura intus non manet, os dehiscit, neq; genituram attrahere valet, & febris & rigor inferiorem ventrem & lumbos inuadit. Morbus autem ex profluuio sanguineo prehendit, cõtingit etiã vbi menses suppressi de repente affatim eruperint. Victus igitur ratio antea dicta est.

τῇ δ' ὑστεραίῃ, ἔλαιον ῥόδινον ἐν εἰρίῳ. εἶτα πάλιν ἐλάφου στέαρ τήξας καὶ αὐτὸ ἐν εἰρίῳ. λουέσθω δὲ ἐν θερμῷ ὕδατι, ἀεὶ πρὸ τῶν προσθέτων.[195] καὶ πυριήσθω εὐώδεσι βληχρῶς πλεῖστον χρόνον. μετὰ δὲ μίαν διαλιποῦσα ἡμέρην, κλύσαι, ἢν μὲν φλεγματώδης, τῷ ξὺν τῷ κόκκῳ. ἢν δὲ χολώδης, τῷ ἀπὸ τῆς σκαμμωνίης. μετακλύζειν δὲ καὶ ἐπὶ τουτέοισιν ἀμφοτέροισι τῇ ὑστεραίῃ, τῷ ναρκισσίνῳ σὺν οἴνῳ γλυκεῖ. ἢν δὲ μὴ εἴη ναρκίσσινον,[196] ἀνθίνῳ, ἢ ἰρίνῳ, ὡς καλλίστῳ. ἔστω δὲ τοῦ ἐλαίου τρίτη μοῖρα τοῦ οἴνου. ἔπειτα διαλιποῦσα δύο ἡμέρας, προσθέσθω τὸ ξὺν τῇ γλήχωνι ἡμέραν μίαν. ἢν δὲ ἴωνται τὰ ἐπιμήνια, πινέτω νῆστις τὸ καστόριον τρεῖς ἡμέρας, σὺν οἴνῳ εὐώδει λευκῷ. ἐπὴν δὲ ἀπολήγῃ τὰ ἐμμήνια καὶ παραμόνιμα ᾖ, λουέσθω. καὶ διαχλιαινομένη ὕδατι ψυχρῷ, κυκεῶνα πινέτω ἄναλτον. σίτου δὲ μὴ ἁπτέσθω. ξυνευνέτω δὲ τῷ ἀνδρὶ, δύο ἡμέρας ἢ τρεῖς. ὁκόσον δ' ἂν χρόνον καθαίρηται, τὴν λινόζωστιν ἕψουσα ἐν ὕδατι, κἄπειτα ἐπὴν ἑφθὴ γένηται, ἐκθλίψαι. ὑποτρίβειν δὲ σκόροδα καὶ κύμινον καὶ ἅλας. καὶ ἔλαιον ἀναμιγνύειν τουτέοισι. καὶ ὀλίγον ἐπιχέαντα τοῦ χυλοῦ ἀναζέσαι. τοῦτο πρὸ τῶν σιτίων ἐσθίειν. σκόροδα δὲ ἑφθὰ καὶ ὀπτὰ λαμβάνειν ὡς πλεῖστα. ἢν δὲ ἡ λινόζωστις μὴ ἁπαλὴ ᾖ, λείην ξυνέψειν χρὴ κράμβῃ, καὶ ἡδύνειν, καὶ προσηνέας εἶναι. καὶ ἢν ἐν γαστρὶ λάβῃ, ὑγιὴς γίνεται. καὶ πάντα οἱ κατὰ κόσμον ἴῃ. Ἢν δὲ τὸ στόμα τῶν μητρέων ξυμμύσῃ, γίνεται ἰσχυρὸν ὡς ἐρινεόν. καὶ ἢν ἐπαφήσῃ τῷ δακτύλῳ, ὁκοῖον σκληρόν τε,[197] καὶ ξυνειλεόμενον. καὶ τὸν δάκτυλον οὐκ ἐσίησι, καὶ τὰ ἐπιμήνια κέκρυπται, καὶ τὴν γονὴν οὐ δέχεται τουτέου τοῦ χρόνου. καὶ ὀδύνην ἔχει τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ τὴν ὀσφῦν, καὶ τοὺς κενεῶνας. ἔστι δ' ὅτε καὶ ἄνω προσίσταται, καὶ πνίγει. ὅταν οὕτως ἔχῃ, φάρμακον χρὴ πίσαι κάτω. καὶ λούειν πολλῷ θερμῷ. καὶ προστιθέναι ὅσα μαλθάσσει τὸ στόμα.[198] καὶ ὑπαλείπτρον καθιέναι. καὶ ἀναστομοῦν τὸν δάκτυλον,[199] καὶ ὡσαύτως λεαίνειν. ὅταν δὲ μαλθακὸν ᾖ, προστιθέναι ὅσα καθαίρει αἷμα. καὶ τῶν ποτημάτων διδόναι, καὶ πειρηθῆναι παρέχειν καὶ ὅ, τι ἂν ἄλλο προσδέχηται. τὴν κράμβην δὲ ἐσθιέτω, καὶ τὸν χυλὸν ῥοφεέτω. Ἢν αἱ μῆτραι ξυμμύσωσι, καὶ τὰ ἐπιμήνια μὴ φαίνηται. κολοκυνθίδα ἀγρίην,[200] καὶ κύμινον αἰθιοπικὸν, καὶ νίτρον, καὶ ἅλας θηβαϊκὸν,[201] καὶ νεφρίδιον, καὶ ἄλευρον, καὶ σμύρναν, καὶ ῥητίνην, ζέσας πάντα ὁμοῦ, καὶ μίξας λεῖα. καὶ ποιήσας βάλανον προστιθέναι. Ἢν θρομβωθῶσιν αἱ μῆτραι, τὸ στόμα αὐτῶν γίνεται, οἷον ὀρόβων μεστόν. καὶ ἢν ἐπαφήσῃ, οὕτως ἔχον. καὶ τὰ ἐπιμήνια οὐ γίνονται, οὐδὲ ἡ γονὴ ἐμμένει.[202] τέως ἂν ὧδε ἔχῃ. τῆς κυκλαμίνου τὸν φλοιὸν περιλέψας, καὶ σκόροδα, καὶ ἅλας, καὶ σῦκον, καὶ μέλι ὀλίγον, ταῦτα τρίψαι καὶ συμμίξαι καὶ ποιῆσαι βάλανον, καὶ προσθεῖναι πρὸς τὸ στόμα τῶν μητρέων. καὶ τῶν ἄλλων προσθέτων, ὅσα δριμέα τέ ἐστι καὶ καταπλάσσει, καὶ ὑφ' ὧν καθαίρεται αἷμα.[203] καὶ τῶν ποτημάτων ὅσα ὑστέρας καθαίρει. Ἢν παρὰ φύσιν αἱ μῆτραι χάνωσι, τὰ ἐπιμήνια χωρεῖ πλείονα. καὶ γλίσχρα. καὶ θαμινά. καὶ ἡ γονὴ οὐκ ἐμμένει. καὶ τὸ στόμα κεχηνός ἐστι. καὶ οὐχ οἷόν τε εἰρύσασθαι τὴν γονήν. καὶ πῦρ καὶ ῥῖγος λαμβάνει τὴν κάτω κοιλίην, καὶ τὰς ἰξύας.[204] ἡ δὲ νοῦσος λάζεται ἐκ ῥόου αἱματώδεος. γίνονται δὲ καὶ ὁκόταν τὰ ἐπιμήνια ἐξαπίνης ἰσχόμενα ῥαγῇ. ἡ δίαιτα οὖν πρόσθεν εἴρηται.

χρὴ δὲ

χρὴ δὲ προσθέτοισι θεραπεύειν. ἐν ἀρχῇ μὲν, καθαρτηρίοισιν ἅμα καὶ μαλθακοῖσιν. ἔπειτα ἠρέμα στύφουσι. καὶ σπόγγοισι τὰ κάτω τοῦ ὀμφαλοῦ πυριῆν μυρσίνης ὕδατι, ἢ βάτου, ἢ ἐλαίων φύλλοις ἐναφεψῶν. ἢ ῥόδων, ἢ οἰνάνθης, ἢ ἀμπέλου. [205] ἢν δὲ στόμα τῶν μητρέων ἀναχάνῃ, ἢ ὡς πέφυκεν ἐν τοῖς ἐπιμηνίοις, [206] οὕτω γίνεται τὰ ἐπιμήνια, πλείω καὶ κακίω πάντα. καὶ ὑγρότερα, καὶ διὰ πλείονος χρόνου. καὶ ἡ γονὴ οὐκ ἀπόλλυται, οὐδὲ μένει, ἀλλὰ πάλιν ἔξεισιν. κἢν ἐπιμείνῃ, [207] τὸ στόμα εὑρήσει διαπεπληγός, καὶ ἀδυναμίη ἴσχει ὑπὸ τῶν ἐμμηνίων. καὶ κούφη ἐστὶ καὶ ἄτονος, καὶ προσωτέρω χωρέει. τὰ δὲ κράτεα χαλᾶται. καὶ πῦρ βληχρόν. καὶ ῥῖγος. καὶ ὀδύνη ἔχει τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ τοὺς κενεῶνας, καὶ τὰς ἰξύας. πάσχει δὲ ταῦτα μάλιστα, ἤν τι ἐν αὐτῇ διαφθαρὲν, σαπῇ καὶ παγῇ. πάσχουσι δὲ καὶ ἐκ τόκων ἔνιαι. αἱ δὲ καὶ ἄλλως. ὅταν γοῦν ὧδε ἔχῃ, φάρμακον χρὴ πιπίσκειν. καὶ κρισιμωτέρη ἔσται. κἢν ὀδύνη ἔχῃ, τῶν χλιασμάτων προστιθέναι. [208] καὶ τοῖς ψυχροῖς λούειν. καὶ διαλείποντα κλύζειν. καὶ τῶν πομάτων διδόναι, ὅ, τι ἂν μάλιστα προσδέχηται. καὶ ὑποθυμιῆν, ὁκόσα ξηραίνει. καὶ πουλύποδας ἐσθιέτω. καὶ τὴν λινόζωστιν. ἢν δὲ μὴ μεμύκωσιν αἱ μῆτραι ὡς χρὴ, καθίννυσθαι ἐν ὕδατι, μυρσίνης ἐναφεψημένης, ἢ σχίνου, ἢ ἀμπέλου, ἢ ἐλαίης φύλλοισιν, ἢ ῥόδων. διαίτη δὲ, ἣ λέλεκται ἐπὶ τοῦ ἐρυθροῦ ῥόου. ἄριστον δὲ οἱ βοήθημα, σιτία. ἔμετοι θαμέες. καὶ λουτρῶν εἴρξεις. ὁκόταν ἀναστομωθῶσι μᾶλλον τοῦ δέοντος αἱ ὑστέραι, καὶ μὴ μεμύκωσι. [209] καὶ καθάρσιος δέονται, καὶ κλυσμῶν. καὶ θυμιαμάτων. [210] ἢν δὲ λειωθῶσι, τὰ ἐπιμήνια, πλείω γίνεται καὶ κακίω καὶ ὑγρότερα καὶ πυκνά. καὶ ἡ γονὴ οὐκ ἐμμένει, [211] ἀλλ᾽ ἡνίκα ἴῃ, οἴχεται. καὶ τὸ στόμα ἐπαφώμενος τῷ δακτύλῳ εὑρήσει λεῖον. καὶ ἀδυναμίη αὐτὴν λαμβάνει ὑπὸ τῶν ἐμμηνίων. καὶ πυρετὸς καὶ ῥῖγος ἴσχει. ὀδύνη τε ἐς τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ τὰς ἰξύας, καὶ τοὺς κενεῶνας. μάλιστα δὲ ἤν τι ἐν ἑωυτῇ διαφθαρὲν σαπῇ καὶ ἐκ τόκου, καὶ ἄλλως. ὅταν οὖν οὕτως ἔχῃ. θεραπεύειν χρὴ, ὅκου ἂν ἡ ὀδύνη ἔχῃ. ὡς ἐπὶ τῶν πρόσθεν γέγραπται. ἢν αἱ μῆτραι φλεγμήνωσι, [212] τὰ ἐπιμήνια ἐπιλυγίζονται, καὶ ὁ τράχηλος [213] ξυναραχνοῦται. καὶ πυρετὸς ὀξύς. καὶ γνώμης ἀπλόμυθος. καὶ πονηρὰ καὶ ὀλίγα οἱ ἐπιφαίνεται. καὶ ὁκόταν νῆστις ᾖ, ἔμετός τις αὐτὴν ἐπέρχεται. ὁκόταν δέ τι φάγῃ, ταῦτα ἐμέει. καὶ ὀδύνη τὴν νειαίρην γαστέρα ἴσχει, καὶ τὰς ἰξύας. καὶ ἀποψύχει. καὶ περίψυξις δι᾽ ὅλου τοῦ σώματος. [214] ἡ δὲ γαστὴρ τοτὲ μὲν σκληρὴ, τοτὲ δὲ μαλθακή. [215] καὶ ἐμπίπραται. καὶ αἴρεται. καὶ δοκέει ἐν γαστρὶ ἔχειν. ἔστι δ᾽ ὅτε κενεὸν φαίνεται τὸ πλήρωμα τῆς γαστρός. καὶ ἐμπίπλαται ἡ κοιλίη ὕδατος. καὶ ὁ ὀμφαλὸς ἐξίσχει. καὶ τὸ στόμα ἰσχνόν. καὶ ἐξαπίνης ἐφαίνετο τὰ ἐπιμήνια τρύζοντα. καὶ ὀλίγα καὶ πονηρά. καὶ λεπτύνεται τὰς κληῖδας, καὶ τὴν δέρην. καὶ οἱ πόδες οἰδίσκονται, [216] καὶ αἱ πτέρναι μάλιστα. ὅταν ὧδε ἔχῃ, φάρμακον πίσαι, κάτω. καὶ προσθέτοισι πυριῆσθαι τὰς ὑστέρας, ὡς εὐώδεσι τὰς ἡμέρας τοῖσι μολυβδίοισι. καὶ λοῦσαι θερμῷ ὕδατι πρὸ τῆς προσθέσιος μὴ δάκνοντι. καὶ μετὰ τὴν πρόσθεσιν κλύζειν δύο πόσιας. κνήστρου ἑψῆσαι [217] κοτύλην ὕδατος, καὶ ἀποχέαντα τὸ ὕδωρ, κλύσαι κοτύλην ὕδατος, ξυμμίξαντα καὶ ἐλαίου ναρκισσίνου ἢ ἀνθίνου.

Curatio autē per subdititia instituenda, per initia quidem purgantia simul & emollientia, deinde paulatim adstringentia, partesq; infra vmbilicum per spongias ex myrti aut rubi aqua fouendæ, aut oleæ foliorum decocto, aut rosarum, aut œnanthes, aut vitis. Si vterorum os plus quàm in mensibus consueuit, dehiscat, hoc modo menses omnes copiosiores & deteriores, liquidiores & diutiùs eunt, neq; genitura attingit, neque manet, sed contrà foras exit, & si permaneat, os diductum comperit, & imbecillitas propter menses occupat, leuis est & inualida, & vltra procedit. Vires autem exoluuntur, & febris lenta & rigor, dolorque imum ventrem, laterum inanitates & lumbos occupat. His autem præcipuè afficitur, si quid in ea corruptum computruerit, & condensatum fuerit, quædam etiam ex partu afficiuntur, aliȩ etiam alio modo. Cùm igitur sic habuerit, medicamentum potui exhibere oportet, & faciliùs iudicatione soluetur, & si dolor detineat, tepefacientia admouere, frigida lauare, & intermissione facta colluere, potionesque quascunque præcipuè admiserit exhibere, & quæcunque siccant in suffitu admouere. Polypos & mercurialem edat. At nisi vteri velut conuenit claudantur, in aqua myrti, lentisci, vitis aut oleæ foliorum, aut rosarum decocto desidendum. Victus autem ratio quæ dicta est in fluore rubro imperanda. Optimè autem ei auxiliantur sitis, frequentes vomitiones, & baineorum abstinentia. Cùm plus æquo aperti & minimè occlusi fuerint, & purgatione indigent, & collutionibus, & suffitibus. Quòd si læues ac lubrici fuerint, menses copiosiores, deteriores, liquidiores & crebriores decurrunt genitura intus non manet, sed cùm effluxerit, discedit, & si digito os attrectaris, læue deprehendes. Imbecillitas eam propter menses inuadit, & febris & rigor detinet, dolor etiam imum ventrem, lumbos, & laterum inanitates occupat, idq; præsertim si quid in ea corruptum computruerit, & ex partu, atq; alio modo. Cùm igitur ita habuerit, curatio quacunq; parte dolor detinet, quæ in superioribus scripta est adhibenda. Si vteri inflammatione laborarint, menses occultātur, & ceruix tenuibus veluti aranearum telis implicatur, febris acuta est & mentem tentans, menses ei pauci & praui comparent, ieiunæ vomitus quidam ei aduenit: cùm autem comederit, ea euomit, dolor imum ventrem & lumbos detinet, animo deficit, & toto corpore perfrigeratur. Venter autem partim quidem durus, partim verò mollis est, & inflatur ac attollitur, vteroq; gestare se existimat. Quandoque verò ventris moles inanis videtur, venterque aqua impletur, vmbilicus prominulus extat, os extenuatur, de repente menses cum stridore pauci & praui comparent, circa iugulum & ceruicem extenuatur, & pedes præsertimque plantæ intumescunt. Cùm sic habuerit, medicamentum deorsum purgans propinādum, subditia & grati odoris fomenta vtero admouenda. Per diem pessuli plumbei supponendi, & antè appositionem decocto calido minimè mordente lauandum, & post appositionem hac collutione vtēdum. Cnestri potiones duas aquæ hemina decoquito, decocto percolato admixta olei narcissini aut anthini hemina colluito.

Post hæc tribus diebus intermissis, deinde eo quod cũ aceto paratur colluito, & ante cibũ mercurialem cum pauco vino decoctã velut brassicam comedat, & succum sorbeat. Quòd si perseueret, medicaméta ex quibus aqua ex vteris purgetur potui exhibenda. Cibis vtatur panibus & oleribus coctis, mollibus, marinis potiùs quàm carnibus, vel animalium trunculis, coctis, mollibus, vehemẽtibus exercitationibus ante & post cibum vt plurimùm vtendum. Frigida quàm minimùm lauetur, & à dulcibus & pinguibus quibusq; abstineat. Diebus autem inter purgationes mediis, adiantum ex aceto aqua temperato ieiuna bibat. Morbus autem lethalis est, paucæque ex eo liberari possunt. Si ex vteri inflammatione non concipiant, menses occultantur, cumq; ieiuna fuerit, vomit, cùm verò comederit, dolor imum ventrem & lumbos detinet, totus venter modò quidem durior, modò verò mollior redditur, neq; ferè sibi restituitur. Venter magnus euadit, neq; purgatur, sibiq; prægnans esse videtur, & eodem modo quo prægnantes afficitur, & si ventrem attigeris, leuem tumorem velut vtris deprehendes, cumque partionis tempus instare visum fuerit, vteri considunt, & menses pauci & praui decurrunt. Huic medicamentum deorsum purgans propinandum, & quæ purgent in subdititio apponenda, purgata verò sanitati restituitur. Si inflãmationem senserit vterus, contrahitur, quòd si quid corruptum fuerit & recruduerit, febris acuta & magna horrorq; detinet, partes circa pudenda duræ sunt, stupendum in modum afficitur, mordetur, & impetu fertur. Ac si quis immisso digito contrectet, rursus peius habet, & mordetur, caput & sinciput dolore afficitur, caligo & frontis sudor adest, extrema perfrigerantur & tremunt, interdum sopor occupat, audire non solet, neque aliquid vterus efficit, multum est cibi fastidiũ, neq; stomachus, neq; ventriculus omninò cibum attrahit, vociferatur, cum impetu prosilit, dolor est ad pubem, inguina, lumbos, & occulta muliebris pudẽdi loca, celeriterq; moriuntur. Quòd si dolores summam debilitatem inducant, velut spongiis calidis ex aqua & oleo expressis fotus adhibendi, & mollia subdititia supponẽda, ex medulla ceruina, adipe anserino, cera alba, & oui luteo, aut ceratum picatum cum resina subdẽdum. Vino autem aut lacte caprino purgandum, aut iure gallinaceo. Vinum autem & ptisanę cremorem sorbeat. Hoc ad vterorum dolores infunditur. Si dolor solùm vrgens & violentus fuerit, caligo quædam in vteris inest, neque spiritus exit, sed illic vitium manet. Ad hũc igitur modum curare oportet, atriplicis agrestis semen, & betas simul tritas, læuigatas, tepidas, in vteros infundito. Quod vterorum dolores sedat. Vini suauissimi æquali aqua temperati, tres semicongios Atticos, radicũ fœniculi & seminis trientem, olei rosacei heminam dimidiam. His in ollam nouam iniectis, & vino affuso, postea fotum admoueto. Scillam autem etiam in subdititio apponito, quoad os molle & apertum fuerit. Cumque in purgatione pustulæ circa os vteri innatæ fuerint, sic curato. Carnem bubulam aut butyro, aut adipe anserino & aniso læuiter tritis illitam, in pudendum indito. Si erysipelas vteros occupet, pedes, mammæ & corpus intumescunt, dolor ipsam detinet,

μετὰ δὲ ταῦτα διαλιπεῖν ἡμέρας τρεῖς. εἶτα κλύσαι τῷ ξὺν τῷ ὄξει. καὶ πρὸ τοῦ σίτου τὴν λινόζωστιν ἕψουσα σὺν οἴνῳ ποσῶ, ἐσθιέτω ὡς κράμβην. καὶ τὸν χυλὸν ῥοφεέτω. ἢν δὲ ἐπιμένῃ, φάρμακα πιπίσκειν, ὑφ' ὧν ὕδωρ καθαίρεται τὰς ὑστέρας. σιτίοισι δὲ χρεέσθω ἄρτοισι καὶ λαχάνοισιν, ἑφθοῖσι, μαλακοῖσι. θαλασσίοισι δὲ μᾶλλον, ἢ κρέασιν, ἢ ἀκροκωλίοισιν ἑφθοῖσι μαλακοῖσι. καὶ ταλαιπωρέειν ὡς πλεῖστα, καὶ πρὸ τοῦ σίτου καὶ μετὰ τὸ σῖτον. καὶ λουέσθω ὡς ἐλάχιστα ψυχρῷ. καὶ γλυκέων καὶ λιπαρῶν παντοίων εἰργέσθω. τὰς δὲ διὰ μέσσηγυ τῶν καθαρσίων, ἀδίαντον πινέτω, [218] ἐν ὄξει κεκρημένῳ νῆστις. ἡ δὲ νόσος θανατώδης. ἐκφυγεῖν δὲ ὀλίγαι δύνανται. [219] ἢν μὴ ἐν γαστρὶ ἔχωσι φλεγμασίης μητρέων, τὰ ἐπιμήνια ἐπιλυγάζονται. καὶ ὁκόταν ἄσιτος ᾖ, ἐμεῖ. ὁκόταν δὲ βεβρώκῃ, ὀδύνη ἔχει τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ τὰς ἰξύας. καὶ ὅλη ἡ κοιλίη, ὁτὲ μὲν σκληροτέρη, ὁτὲ δὲ μαλθακὴ γίνεται. [220] καὶ καθίσταται δὲ οὐ πάνυ. κοιλίη μεγάλη γίνεται, καὶ οὐ καθαίρεται. [221] καὶ οὐ δοκέει κύειν. καὶ πάσχει ὁκόσα περ καὶ αἱ ἐγκύμονες. καὶ ἢν θιγγάνῃς τῆς κοιλίης, κοῦφον τὸ οἴδημα γνοίης ὡς ἀσκοῦ. καὶ ὁκόταν δοκέῃ τόκου ὥρη εἶναι, αἱ μῆτραι ξυμπίπτουσι. καὶ τὰ ἐπιμήνια ὀλίγα, καὶ κακίονα. ταύτην φάρμακον χρὴ πιπίσκειν κάτω. καὶ προστιθέναι τῶν καθαρτικῶν. καθαρθεῖσα δέ, ὑγιὴς γίνεται. [222] ἢν φλεγμαίνηται ἡ μήτρη, σπᾶται. ἢν δέ τι σφακελίζῃ καὶ παλιγκοταίνῃ, πῦρ ἔχει ὀξὺ καὶ μέγα, [223] καὶ φρίκη σκληρή, τὰ ἀμφὶ τὰ αἰδοῖα. ἐκπάγλως τε ἀλγέει. καὶ δάκνεται καὶ ὁρμᾷ. καὶ εἴ τις ἐπαφήσει τῷ δακτύλῳ, καὶ αὖθις κάκιον ἴσχει. καὶ ὀδαξᾶται. καὶ τὴν κεφαλὴν ἀλγέει, καὶ τὸ βρέγμα. καὶ ἀχλύς, καὶ ἱδρὼς μετωπιδαῖος. τὰ ἄκρεα ψύχονται, καὶ τρεμαίνουσι. καὶ κῶμα ἔχει ἐνίοτε. [224] καὶ ἐσακούειν οὐκ ἐθέλει. οὐδὲ ἡ ὑστέρη ἐνεργεῖ. ἀσιτίη πολλή. καὶ στόμαχος [225] οὐ πάμπαν εἰρύεται τὴν τροφήν, καὶ ἡ κοιλίη. καὶ βοᾷ, καὶ ἀναΐσσει. [226] καὶ ὀδυνᾶται τὸ ἦτρον, καὶ τοὺς βουβῶνας, καὶ τὰς ἰξύας [227] καὶ τὰ παραφύσιας. καὶ ταχὺ θνήσκουσιν. [228] ἢν δὲ αἱ ὀδύναι καταγνῶσιν ὡς σπόγγοισι θερμοῖσιν ἐξ ὕδατος καὶ ἐλαίου ἐκπεπιεσμένοισι πυριῆσαι. καὶ προσθέτοισι μαλθακοῖσι, μυελὸν ἐλάφου, καὶ χηνὸς ἄλειφα, καὶ κηρὸν λευκόν, καὶ ᾠοῦ τὸ πυρρόν. ἢ κηρωτὴν πισσηρὴν προστιθέναι ξὺν ῥητίνῃ. καθαίρειν δὲ οἴνῳ, ἢ γάλακτι αἰγείῳ, ἢ ζωμῷ ὄρνιθος. οἶνον δὲ μὴ πίνειν. καὶ πτισάνης χυλὸν ῥοφεέτω. μητρέων ὀδύνης ἔγχυτον. ἢν ὀδύνη μοῦνον ᾖ σπερχνὴ καὶ βίαιος, [229] ἀχλὺς ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἔνι. καὶ οὐκ ἔξεισι τὸ πνεῦμα, ἀλλ' αὐτόθι μένει κακόν. δεῖ οὖν οὕτως θεραπεύειν. ἀνδράφαξιος ἀγρίης καρπόν, καὶ τεῦτλα τρίψας ὁμοῦ λεῖα χλιηνάς τε ἔγχεον εἰς τὰς μήτρας. ὑστερέων ὀδύνας παύει. οἶνον ὡς ἥδιστον ἴσον ἴσῳ κεράσας, τρία ἡμίχοα ἀττικά, μαράθου ῥίζας, [230] καὶ τοῦ καρποῦ τριημοίριον. καὶ ῥοδίνου ἐλαίου ἡμικοτύλιον. ταῦτα ἐμβάλλειν ἐς χύτρον καινόν, καὶ οἶνον ἐπιχέαι, εἶτα πυριῆσαι, προστιθέναι δὲ καὶ σκίλλην, ἔστ' ἂν τὸ στόμα μαλθακὸν ᾖ. [231] καὶ φρακιώδεις. καὶ ὁκόταν ἐν καθάρσει φλύκταιναι ἀνὰ τὸ στόμα τῆς ὑστέρης φύσωσιν, οὕτω θεραπεύειν. σάρκα βοὸς, ἢ πικερίῳ, χηνείῳ στέατι καὶ ἀνήσῳ, [232] τρίψαι λείως τὴν σάρκα. καὶ ἐς τὸ αἰδοῖον ἐντιθέναι. ἢν ἐρυσίπελας ἔχῃ τὰς μήτρας, οἰδέει τοὺς πόδας καὶ τοὺς μαζοὺς καὶ τὸ σῶμα. καὶ πόνος αὐτὴν κατέχει.

καὶ ὀρθόπνοια γίνεται. καὶ ἀλγέει τοὺς κενεῶνας, καὶ τὸ ὑπογάστριον, καὶ τὰ στέρνα, καὶ τὴν κεφαλήν. τρόμος τε ἔχει. καὶ τὰς χεῖρας νάρκη, καὶ τοὺς βουβῶνας. καὶ τὰς ἰγνύας τρέμει. ἐνίοτε δὲ καὶ ἐν τῇσιν ἰγνύῃσι καὶ πελιδναὶ γίνονται. καὶ κουφίζει ὀλίγον χρόνον. καὶ ἡ χροιὴ, μάλιστα δὲ καὶ οἱ μαζοὶ ἀείρονται κατὰ τὴν ὁμοεθνίην. ἀλλὰ γὰρ οὐ πάνυ τι ἀλγέει. καὶ πῦρ καὶ ῥῖγος λαμβάνει. καὶ ἐρυθρὸν τὸ πρόσωπον γίνεται. καὶ δίψα ἰσχυρή. καὶ τὸ ἧπαρ ξηραίνεται. [233] ταῦτα ἢν ἐγκύμονι περιπέσῃ, θνήσκει. καὶ οὐκ ἂν δυνήσεται διαφυγεῖν. ἢν ἐρυσίπελας ἐν τῇσι μήτρῃσι γένηται, οἰδήματα γίνεται πελιωδέστατα ἀπὸ τῶν ποδῶν ἀρξάμενα. καὶ ἐς τὰ σκέλεα πάντα, καὶ ἐς τὴν ὀσφῦν. ὅσῳ δ᾽ ἂν ὁ χρόνος πλείων γένηται. καὶ ὁ θώρηξ ἐπαΐει. καὶ οἰδίσκεται. καὶ περιψύχεται πᾶσα. καὶ πῦρ ἔχει μέγα. καὶ ῥῖγος ἐπιλαμβάνει. καὶ πνεῦμα πυκνόν. καὶ λιποθυμίη καὶ ἀσθενείη. καὶ ὀδύνη παντὸς τοῦ σώματος. δυσθυμέει τε, [234] καὶ αἰολᾶται τῇ γνώμῃ. καὶ τὸ πάθος ἀνέρχεται ἐκ τῆς κάτω κοιλίης ἐς τὰς ἰξύας, καὶ ἐς τὰ νῶτα, καὶ τὰ ὑποχόνδρια, καὶ τὰ στέρνα καὶ τὸν τράχηλον, καὶ τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸν στόμαχον. καὶ δοκέει θανεῖσθαι. ὁκόταν δὲ λύηται ἡ ὀδύνη, [235] νάρκη ἔχει τὰς ἰξύας, καὶ τοὺς βουβῶνας, καὶ τὰ σκέλεα. καὶ ἐν τῇσιν ἰγνύῃσι πέλια γίνεται καὶ ὀλίγον χρόνον δοκέει ῥάων εἶναι. ἔπειτα αὖθις πονέεται. καὶ ὁ χρὼς, φλυκταινῶν καταπίμπλαται. καὶ τὸ πρόσωπον ἐρυθήματα λάζεται περιφανέα, καὶ δηλεόμενα. καὶ ὁ φάρυγξ αὖος. ἡ γλῶσσα τρηχείη. αὕτη ἡ νοῦσος, εἰ ἐγκύμονα σχοίη, κτείνει. [236] ἢν δὲ μὴ, ἰητρείην χρὴ προσάγειν. ὄνου γάλα πιπίσκειν καὶ καθαίρειν. ἢν δὲ μὴ λύηται ὧδε, ψύχειν τὴν κοιλίην, ἐν μαλθακοῖσι ψύγμασι. [237] καὶ προσθέτοισι μὴ περισκελέσι. καὶ καθῆραι κούφοις, ἐκ τοῦ κατ᾽ ὀλίγον, καὶ ἐμέειν. ἀγαθὸν δὲ ἀκτῆς φύλλα λαμβάνειν ἑφθὰ, ξὺν ὀρειγάνῳ ἢ θύμῳ ἢ πηγάνῳ. ἢν δὲ τὸ πῦρ μεθίηται, καὶ οἶνον καὶ σιτία διδόναι γλυκέα. [238] πλὴν ὀλίγων, ἀλλὰ παῦραι θεραπεύονται. [239] ὕδερος δὲ γίνεται, ἐν τῇσι μήτρῃσι [240] τὰ ἐπιμήνια χωρέει ἀσώδεα, καὶ ὑδατώδεα. καὶ οὐ πάνυ αἱματώδεα. οἰδέει καὶ ἡ ὑστέρη, καὶ φλέβες καὶ ὅσα ἄγχιστα. καὶ κυΐσκεται. ἔπειτα πνίγεται. οἱ μαζοὶ ῥέουσι. καὶ ἡ νειαίρα γαστὴρ σκληρή ἐστι καὶ οἰδέει. καὶ πᾶς ὁ ἀμφὶ περιὲξ χῶρος. καὶ ἀλγέει. ἤν τις αὐτὴν ψαύσειε πυρετός τε καὶ βρυγμὸς ἴσχει. καὶ ὀδύνη προσέρχεται ἐς τοὺς κενεῶνας, καὶ ἐς τὰς ἰξύας. καὶ ἐξονειρώσσει. καὶ κάκιον ἴσχει. [241] ταύτην λούειν δὴ θερμῷ καὶ χλιαίνειν. φάρμακον δὲ πιπίσκειν καὶ πυρίῃσι βληχροῖσι. καὶ κυκλάμινον τριώβολον ἐν ὀθονίῳ προστιθέσθω ἀποδήσασα. καὶ κυπαρισσίου χυλὸν βρέχειν ἐν ὕδατι. καὶ κανθαρίδας τρίβουσα, προστιθέναι ὀλίγον χρόνον. καὶ διὰ πλείονος ἐνεργεῖ. Πρόσθετον ὅσον χήμην κύμινον, ἀσταφὶς λευκή. Ἄλλο. Κνίδης καρπός. ἄρου ῥίζα. τουτέων ὃ βούλει ἐπιεικέως προστιθέναι. ἐπειδὰν ἐκκαθάρῃς κλυζέσθω καὶ ἀφαιρέειν καὶ ἐγκλύζειν τὰ αἰδοῖα. καὶ ξυγκοιμάσθω ἅμα. καὶ ἢν διενέγκῃ τὸ ἔμβρυον, ἐκκαθαίρεται πᾶσα καὶ ὑγιὴς γίνεται. [242] Ἄλλο ὁμοίως ὕδερος μητρέων. Ὕφαιμόν τι ῥέει ἰχωροειδὲς, καὶ καθαίρεται. καὶ δάκνει σφόδρα καὶ ἑλκοῖ ὥσπερ ἅλμη τὰ αἰδοῖα. καὶ τὰ περιέξ. καὶ ὅκου ἂν ἐπιστάξῃ, ἑλκοῖ. καὶ ἡ χροιὴ ἰκτερώδης. τὰ δὲ ἄλλα καθαίρεται πλῆθος, ὥσπερ ἐν τοῖσιν ἄλλοισιν ῥόοισιν.

erectæ ceruicis ſpiratio contingit, ad laterum mollitudinem dolor eſt, ad ventris partem inferiorem, pectus & caput, tremor & torpor manus detinet, inguina & poplites tremunt. Quandoque verò in inguinibus liuidæ euadunt, & pauco tempore etiam alleuat hic color. Præcipuæ verò mammæ cognatione quadam attolluntur. Veruntamen non admodum dolet, febris & rigor inuadit, vultus rubet, ſitis vehemens vrget, & hepar reſiccatur. Hæc ſi in prægnantem incidant, perit, neq; liberari poterit. Si eryſipelas in vteris oriatur, tumores maximè liuidi à pedibus exoriuntur, & ad crura tota & lumbos perueniunt. Quò autem longiùs tempus proceſſerit, etiam thorax affectionem ſentit & intumeſcit, tota perfrigeratur, febris magna detinet, rigor denſaq; ſpiratio inuadit, animi deliquium, imbecillitas, totius corporis dolor, animum deſpondet, & mens vacillat. Affectio ex inferiore ventre ſurſum fertur ad lumbos, dorſum, præcordia, pectus, ceruicem, caput, ſtomachum, & mori videtur. Cùm verò dolor ſolutus fuerit, torpor lumbos, inguina & crura occupat, liuores in poplitibus contingunt, & paruo tempore meliùs habere videtur, deinde rurſus affligitur, corpus puſtulis impletur, faciē apparentes & manifeſti rubores inuadunt, fauces reſiccantur, & lingua exaſperatur. Hic morbus ſi prægnantes detineat, interficit. Aliôqui medelā adhibere, & lac aſininū propinare purgareq; oportet. Si verò neq; ſic ſoluatur, vētrem mollibus refrigerantibus medicamētis refrigerato, & ſubdititiis minimè grauib. & leuibus paulatim purgato, & vomitum cieto. Confert autem ſambuci folia cocta cum origano, aut thymo, aut ruta ſumere, ſi verò febris dimiſerit, etiam vinum & cibos dulces exhibere, paucæ tamen curantur. Aqua intercus ſi in vteris oriatur, menſes cum anxietate, aquoſi, neq; admodum cruenti prodeunt, vterus etiam intumeſcit, & venæ, & maximè vicinæ partes, prægnans euadit, deinde ſuffocatur, mammę defluunt, imus venter durus eſt, cumq; eo totus circumambiens locus intumeſcit, doletq; ſi quis eum attigerit, febris & dētium ſtridor detinet, dolorque vehemens lateris inanitates & lūbos occupat, in ſomnis ſemen effundit, & peiùs habet. Hāc calida lauare & tepefactoria apponere oportet, medicamentum autem potui exhibere, & lenibus fouere. Cyclamini obolos tres in linteo deligatos in ſubdititio apponat, & cupreſſi aqua macerati ſuccum, & cantharidas tritas modico tempore ſupponat, id per multum tempus efficax eſt. Subdititium medicamentum. Cumini chemæ menſura, & vua paſſa alba. Aliud. Vrticæ ſemen, ari radix, horum quod lubet leniter ſubdito. Vbi expurgaris, colluatur, eoque detracto pudenda colluito, ſimulque viro condormiat. Quòd ſi fœtum maturum perferat, tota expurgatur & ſana redditur. Eſt & alia ſimilis vterorum aqua intercus, in qua ſanies quædam ſubcruenta defluit & purgatur, pudendaq; ac circumambientes partes vehemēter mordet, & tanquam muria vlcerat, quamcunq; in partē diſtillant, eam vlcerat, & color eſt qualis in morbo regio. In reliquis autem magna copia velut in aliis profluuiis muliebribus expurgatur.

Morbus autem lentus eſt, & aliôqui lethalis euadit. Si vteri exeant, hanc velut quæ fluore albo detinetur curato, lac aſininum propinato, gracilem reddito, & per priùs commemorata medicamenta medelam adhibeto. Quæ delinguntur in aqua intercute. Si aqua ex vteris effluat, ſulphur & anſerinum adipem delingat. Si intra vteros fuerit, flatus exit cum ſtridore, tota intumeſcit, & febris ardorq́; detinet. Ad hæc præ dolore vehementi impetu fertur, neque viri congreſſum admittit, & coitũ valdè auerſatur, neq; ſe erigere poteſt, eiq́; velut pondus quoddã vteris incumbit, caput dolet, anxia & voce defecta eſt. Quòd ſi dolor vrgeat, vociferatur, omniaq́; dolor occupat, & lũbos, & pubem, & ſedem, lotium ſupprimitur, venter ſuffocatur, mori exoptat, præcordia contenduntur, ſtomachus mordetur, os amareſcit, acida & ſincera vomitione reiicit, frequenter eructat, & meliùs habet, aliôqui intumeſcit, & ſi contrectaris, & renititur, & dolet. Vterum igitur aqua mulſa, aceto mulſo, & oleo colluere oportet, cuminumq́; tritum aut aniſum, & lini folia trita, & gallinaceum ſtercus cũ ouis, ex aqua infundere. Subdititiis autẽ & potionibus quas deſcribam vtitor. Inſidendum autem in oleo calido, iniectis aromatis, iunci odorati flore, aut in lauri decocto, aut aqua marina. Optimum autem mollibus collutionibus ventrẽ purgare, aut glandem ex lana illota cum melle ſupponere, velut infanti venter ſoluitur. Qui ſi adultior fuerit, cepam oleo aut melle intinctum ſupponito, aut tauri fel, aut nitrum cum melle, aut mali punici acidi nucleũ, melle & hordeacea farina ammixta. Si mola ex craſſa genitura intus adhęreſcente generatur, ſatureiã ex aceto & aqua tenuiter tritam, id liquidũ potui exhibeto, aut hyoſcyami ſemen læuigatum, & muria, laſeris ſucco & aceto colluito, aut ſi opus ſit ex aqua. Optimum autem aquã mulſam & lentium, aut erui, aut violæ floris decocto immittere. Si verò qualia igne peruſta purgata fuerit, myrtũ decoquito ac perluito, myrrham & netopum in vellere ſubter apponito. Si ventus in vteris fuerit, & mordeat, & qua penetrat calorem igneum excitet, ex ardore intumeſcit, dolet, viri cõgreſſum reſpuit, & coitu admodum grauatur, intus venter diſtẽditur ac intumeſcit, & neq; ſtare recta, neq; erigi poteſt. Cùm ita laborantem deprehẽderis, ventum & geniturã in vteris eſſe ſcito, eamq́; ob cauſam mulierem nũc ægrotare. Mel, ceram, lini folia tenuiter trita, & adipem gallinaceũ, hæc ex vino odorato tepefacta, in vteros per infuſum iniicito. Lini folia bibat, aut ſemen tritum lana inuolutum ad os vteri apponat. Quòd ſi nõ ſatis efficax fuerit, irinum cũ croco illinito, lini folia, adipem gallinaceum, tenuiter trita, lacte muliebri diluta, deraſa ex tenuibus linteis lanugine excepta & illigata ad os vterorũ apponito. Quòd ſi carnoſior pinguedo exoriatur, quod tabefaciat imponito, & modicè extenuato. Quæ enim admodũ extenuantur, raræ ſunt & abortionem faciunt. At ſi vterus ſemen non recipit, ſed emittit, neque calorem in ſe habet, inſtrumentum aliquod fabricandum, cui cùm inſederit, vapor in vterum ingrediatur, circum quod in ambitu veſtes imponendæ. Suffitus autem ex caſia parandus, cinnamomo, myrrha, æquali horum

ἡ δὲ νοῦσος βληχροτέρη τε καὶ ἄλλως θανατώδης ἐστί. [243] ἢν ἐξέλθωσιν αἱ μῆτραι, ταύτην θεραπεύειν, ὡς τὴν ὑπὸ λευκοῦ ῥόου ἐχομένην. καὶ γάλα ὄνειον πιπίσκειν. καὶ ἰσχναίνειν. καὶ ἰᾶσθαι φαρμάκοισι, τοῖσι προειρημένοισι. [244] ὑδέρου ἐκλικτά. ἢν ὕδωρ ἐκ τῶν μητρέων ῥέῃ, θεῖον χηνὸς ἄλειφα λείχειν. ἢν ἄνεμος ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἐνῇ, φῦσα ἔξεισι καὶ ψοφεῖ. [245] καὶ οἰδέει πᾶσα. καὶ πῦρ ἔχει καὶ καῦμα. πρὸς τοῖσδε, ἀΐσσει σφόδρα ὑπὸ τῆς ὀδύνης. καὶ τὸν ἄνδρα οὐ προσίεται. [246] καὶ σφόδρα ἄχθεται τῇ ξυνουσίῃ. καὶ ὀρθοῦσθαι ἀδυνατεῖ. καὶ ὡς βάρεα μὴν κέαται ἐν τῇσι μήτρῃσι. καὶ κεφαλὴν ἀλγέει. καὶ ἀλύει. καὶ ἄναυδός ἐστιν. ἢν δὲ ἡ ὀδύνη προσῇ, βοᾷ τε καὶ ἀλγέει πάντα, καὶ ἰξύας, [247] καὶ ἐπίσειον, καὶ τὴν ἕδρην. καὶ τὸ οὖρον εἴργεται. καὶ ἡ κοιλίη πνίγεται. καὶ θανεῖν ἐρᾶται. καὶ ὑποχόνδριον τιταίνεται. [248] καὶ στόμαχος δάκνεται. καὶ τὸ στόμα πικρόν. [249] καὶ ἐμέει ὀξέα καὶ ἄκρητα. καὶ ἐρεύγεται θαμινά. καὶ ῥαΐζει. ἢν δὲ μὴ ἀνοιδίσκεται, καὶ ἢν ἐπαφήσῃ, καὶ ἀντιτυπέει, καὶ ἀλγέει. κλύζειν οὖν χρὴ τὰς μήτρας μελικρήτῳ, καὶ ὀξυμέλιτι, καὶ ἐλαίῳ. κύμινόν τε τρίψαντα, ἢ ἄννησον. καὶ λίνου πέταλα τρίβειν. [250] καὶ ὄρνιθος ἀπόπατον σὺν ᾠοῖς καὶ ἐν ὕδατι ἐνιέναι. προσθέτοισι δὲ οἷς ἂν ἐγὼ γράψω. καὶ ποτήμασι χρέεσθαι. [251] καθίζεσθαι δὲ ἐν ἐλαίῳ θερμῷ, καὶ ἀρώματα ἐμβάλλειν. σχοίνου ἄνθος ἢ ἐν ὕδατι δάφνης ἢ θαλάσσης. ἄριστον δὲ καθαίρειν κλυσμοῖσι μαλθακοῖσι τὴν κοιλίην. ἢ βάλανον προστιθέναι, [252] ὡς νηπίῳ κοιλίη λύεται. εἴρεον ἄπλυτον σὺν μέλιτι. [253] ἢν δὲ γεραίτερον ᾖ, κρόμμυον ἐς ἔλαιον, ἢ ἐς μέλι καὶ προστιθέναι. ἢ ταύρου χολήν, ἢ νίτρον σὺν μέλιτι, [254] ἢ ῥοιῆς ὀξείης χοίνικα σὺν μέλιτι καὶ ἀλήτῳ κριθίνῳ. [255] εἰ δὲ μύλη ἐμφύεται ὑπὸ πάχεος γονῆς ἐνεχομένης, θύμβραν λείην ἐν ὄξει καὶ ὕδατι, τοῦτο δίδου πίνειν ἔνυγρον. ἢ ὑοσκυάμου τὸν καρπὸν λεῖον, καὶ κλύζειν ἅλμῃ καὶ ὀπῷ καὶ ὄξει. ἢν δὲ δέῃ σὺν ὕδατι κράτιστον μελίκρητον ἐνιέναι σὺν ὕδατι φακῶν, ἢ ὀρόβων, ἢ ἴου ἄνθεος. ἢν δὲ καθαρθῇ, οἷα τὰ πυριφλεγέθεα, μυρσίνην ἕψειν, καὶ διανίζεσθαι, σμύρναν καὶ νέτωπον σὺν εἰρίῳ προστίθεσθαι. ἢν ἄνεμος ἐνῇ ἐν τῇσι μήτρῃσι, καὶ δάκνῃ. καὶ τῇδε διεξιών, πῦρ ποιέει. καὶ οἰδέει καύματι. καὶ ὀδυνᾷ. καὶ τὸν ἄνδρα ἀπαναίνεται. καὶ ἄχθεται σφόδρα τῇ συνουσίῃ. καὶ τείνεται. καὶ οἰδέει τὸ ἦτρον. καὶ οὐ δύναται ὀρθοῦσθαι, ἢ ἰθύνεσθαι. ὅταν οὕτως εὕρῃς, γνῶθι ὅτι ἄνεμος καὶ γονή ἐστιν ἐν τῇσι μήτρῃσι. [256] καὶ ἡ γονὴ διὰ τοῦτο νῦν κάμνει. λαβὼν μέλι. κηρόν. καὶ λίνου πέταλα τρίψας λεῖα, ὄρνιθος στέαρ οἴνῳ εὐώδει χλιήνας, ἐγχέειν ἐς τὰς μήτρας κλυστῆρι. [257] πινέτω δὲ λίνου πέταλα, ἢ τὸν καρπὸν τρίψαι, καὶ ἐς εἴρεον ἐνελίξαι πρὸς τὸ στόμα τῆς μήτρης. [258] εἰ δὲ μὴ ἐνεργεῖ, χρῆσθαι ἴρινον καὶ κρόκον, καὶ λίνου πέταλα, ὄρνιθος στέαρ τρίψας λεῖα, διεὶς γάλακτι γυναικείῳ ἀποσπογγίσας ἄχνην ἀπὸ ὀθονίων λεπτῶν ἐνδῆσαι. προστιθέσθω δὲ πρὸς τὸ στόμα τῆς ὑστέρης. [259] κἢν ἀποφύηται πιμελὴ σαρκωδεστέρη, τηκεδόνα ἐντιθέναι. καὶ λεπτύνειν μέσως. αἱ γὰρ λίην λεπτυνόμεναι, ἀραιαί εἰσι καὶ ἐκτιτρώσκουσιν. εἰ δὲ οὐ δέχεται ἡ ὑστέρη, ἀλλὰ ἀφίησι, καὶ θερμὸν οὐκ ἔχει ἐν ἑωυτῇ, ὄργανον χρὴ μηχανοποιέεσθαι, ἐφ' ὃ ἐζομένης εἰσέλθῃ ἀτμὸς εἰς τὰς μήτρας. ἀμφὶ δὲ τοῦτο, εἵματα κυκλόσε τιθέναι. ὑποθυμιῆν δὲ κασσίῃ. κιννάμωμον. σμύρναν. ἴσον

ἑκάστου

ἑκάστου ἐν οἴνῳ τε φυρῆν στραίῳ τούτων καὶ ἐπιβάλλειν. ὀλίγον τε λούεσθαι. ὀλίγα σιτέεσθαι. ἀρήγει δὲ καὶ πρόσθετον τοιόνδε. σμύρναν ἁπαλὴν ξὺν μέλιτι. ἔστω δὲ προμήκης ὡς βάλανος. καὶ ταῦτα ποιέειν πλειστάκις πρὸς τὴν δύναμιν ὁρέων. καὶ οἱ ἐν σίτῳ πελεκῖνοι τριπτοὶ ξὺν σμύρνῃ ὠφελέουσιν. ἑψεῖν δὲ μέλι σὺν τῇσι δᾳσὶν ἀνακυκλεῖν. καὶ ὅσον αἰγύπτιον κύαμον προστιθέναι. καὶ ταύρου χολὴν. καὶ ῥοὰς ἐρυθρῆς ἴσον κνίζη ποίη. ὅμοιον δ' ἐστὶ σελίνῳ οὔλῳ. φύεται δὲ ἄγχιστα θαλάσσης ἐν χωρίοισι ψαμμώδεσιν. ὀσμὴ δὲ τούτου, δύσοσμος. τοῦτο σὺν μέλιτι καὶ οἴνῳ πρόσθες, [260] ἢ βόλβιον. ἐν πυροῖς δὲ θεωρέεται, αἰγυπτίοισι δὲ μάλιστα, δριμὺ, ὅμοιον κυμίνῳ αἰθιοπικῷ. τοῦτο σκόροδον νίτρον ἐν τῷ αὐτῷ προστιθέναι. προλουέσθω δέ. ὁκόταν γυνὴ τὴν κεφαλὴν ἀλγέῃ, τὸ βρέγμα τε καὶ τὸν τράχηλον, καὶ ἰλιγγιᾷ περὶ τὰ ὄμματα, καὶ φοβέηται καὶ στυγνὴ ᾖ, καὶ οὐρέῃ μέλαινα, καὶ διὰ ὑστέρης ὅμοια. καὶ ἄση ἔχῃ, καὶ δυσθυμίη. μέλαινα χολὴ ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἔνι. θεραπευέσθω δὲ σικύου ἐντεριώνην παλαιὴν ἐπαυσίην. ταύρου χολὴν, ἄνθος χαλκοῦ τρίβειν ξὺν βάκχαρι καὶ προσθετὰ ποιέειν. καὶ φάρμακον πιπίσκειν καὶ λούειν. ὁκόταν δὲ δάκνηται τὰς μήτρας γυνὴ καὶ ἀλγέῃ, καὶ ἀδάξηται. καὶ χολὴν οὐρέῃ ξανθὴν. καὶ ἡ μήτρη χάσκῃ, οἷα καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἰκτερώδεες, ἴσθι ὅτι χολὴ ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἔνι. ἄριστον γοῦν ἐκκαθαίρειν, τό, τε πᾶν σῶμα, καὶ αὐτὰς προσθέτοισιν, ἃ χολὴν ἄγει. [261] ὁκόταν δὲ ψύχεται ὑστέρη. καὶ βάρος δοκέῃ ἔχεσθαι. καὶ τὸ χρῶμα οὐ λαμπρὸν, καὶ πέπηγεν ἡ ὑστέρη, ὅταν οὕτως ἔχῃ, καθαίρειν ὅ,τι φλέγμα ἄγει. καὶ λεπτύνειν χρή, καὶ πυκινὰ ἐμέειν. ὁκόταν γυναικὶ ὄζῃ κακὸν ἐκ τοῦ στόματος, καὶ τὰ οὖλα μέλανα ᾖ, καὶ πονηρά, κεφαλὴν λαγωοῦ καὶ μύας τρεῖς, κατακαῦσαι χωρίς. καὶ τῶν δύο μυῶν ἐξελεῖν τὴν κοιλίην. ἧπαρ δὲ καὶ νεφρούς, μή. καὶ ἐν θυίῃ λιθίνῃ τρίβειν μάρμαρον, ἢ λίθον λευκὴν, καὶ διασῆσαι. εἶτα μίσγειν ἴσον ἑκάστου, καὶ τοὺς ὀδόντας τρίβειν. χρὴ δὲ καὶ τὰ ἐν τῷ στόματι χωρία κάπειτα εἰρίῳ πινώδεϊ τρίβειν, καὶ διακλύζεσθαι ὕδατι. βάπτουσα δὲ τὸ πινῶδες εἴριον ἐν μέλιτι, ἀνατριβέτω τοὺς ὀδόντας καὶ τὰ οὖλα, καὶ τὰ ἔνδον καὶ τὰ ἔξω. τρίβειν τε ἄνισον. καὶ ἀνήθου καρπόν. καὶ σμύρνης ὁλκῆς ὀβολοὺς δύο, διιέναι οἴνῳ λευκῷ ἀκρήτῳ ἡμικοτυλίῳ, ἐν τούτῳ διακλυζέσθω. καὶ ἐν τῷ στόματι πουλὺν κατεχέτω χρόνον. θαμινὰ δὲ τοῦτο δρᾷν, καὶ ἀναγαργαλίζεσθαι νῆστιν, καὶ μετὰ τὴν τροφήν. ἄριστον δὲ ὀλιγοσιτίη. κράτιστα χρὴ προσφέρεσθαι. τοῦτο δὲ φάρμακον, ὀδόντας καθαίρει, καὶ εὐώδεας ποιέει. καλέεται δὲ ἰνδικὸν φάρμακον. [262] ὁκόταν γυναικὶ ὁ μαζὸς τρηχὺς γίνηται, [263] στύβης καρπὸν, ἢ βάτου ἑψεῖν σὺν ὕδατι καὶ ἐλαίῳ. καὶ τοὺς μαζοὺς καταπλάσσειν. [264] καὶ τεύτλου φύλλα ἐπιρριπτέειν. ἔπειτα ῥάψαι ἐς ῥάκος, [265] ὡς κυρβασίην, τεκμηράμενος ὅσον τὸν μαζὸν ἐγχωρήσῃ, καὶ οὕτως ἐντιθέναι τὸν τιτθόν. ἢν δὲ διαπυῇ, ταμνεῖν. καὶ εἰρίῳ ῥερυπωμένῳ μοτῶσαι. καὶ ἐπιδέειν τὸ αὐτό. μετέπειτα φακοῦ ἑφθοῦ ξὺν ἀλφίτῳ μίξαι, καὶ καταπλάσσειν. ἐπὴν γυναικὸς ἐν τῷ αἰδοίῳ, ἢ ἐν τῷ ἀρχῷ ἀσκαρίδες γίνωνται, λύγου καρπὸς μίσγεται ἢ φύλλα. καὶ βοὸς χολὴ προσμίσγεται ὅσον ὀβολός. κεδρίνῳ δὲ ἐλαίῳ φυρῆν.

cuiusque portione iniecta & sapa subacta, parum etiam lauandum, parumq; cibi sumendum. Conducit etiam subdititium eiusmodi. Myrrham tenellam cum melle in glandulam oblongam ducito, idq; sæpiùs virium ratione habita facito. Iuuant etiam pelecini in tritico nascentes, cum myrrha triti. Mel coctum cum tædis agitatum ad fabæ Ægyptiæ quantitatem subter apponito, & fel tauri, & rhoës rubri parē portionem. Conyza herba apio crispo similis est, ad mare in locis arenosis nascens, cuius odor intolerabilis, hanc cum melle & vino in subdititio apponito. Aut bolbium, quod in triticis præcipuè Ægyptiis cernitur, acre, cumino Æthiopico simile, hoc & allium & nitrum simul permixta, supponito, priùs tamē lauet. Vbi mulierem capitis, sincipitis & ceruicis dolor infestat, & vertigo circum oculos obuersatur, terretur, si mœsta fuerit & vrinæ nigræ, similiaque ex vtero ferantur, anxietas & animi mœror detineat, bilis atra in vteris inest. Curato autem, cucumeris agrestis partem interiorem vetustam & anniculam, fel taurinum, æris florem cum baccharo terito, subdititia conficito, medicamentum propinato & lauato. At vbi mulieri vteri cum dolore morsum sentiunt, & cum pruritu pungitur, bilem flauam cum vrina reddit, vterus dehiscit, & oculi quales morbo regio affectis sunt, bilem in vteris inesse scito. Totum igitur corpus, tum etiam ipsos vteros subdititiis medicamentis quæ bilem educant expurgare optimum. Vbi perfrigeratur vterus, & pondus incumbere videtur, color minimè splendescit, condensatus est vterus, cùm sic habuerit, eo quod pituitam ducit purgare & extenuare oportet, crebroq; vomere. Cùm mulieri os malè oluerit, gingiuæque nigræ & prauæ fuerint, leporis caput & mures tres seorsim vrito, duorum murium ventrem eximito, iecur & renes minimè, & in pila lapidea marmor aut lapidem album terito & cribrato, deinde cuiusque parem portionem misceto, & dentes confricato. Oris autem partes etiam confricare oportet, deinde quoque lana maximè succida & aqua colluere. Lana verò succida melle imbuta, dentes & gingiuas, partesque internas & externas confricet. Anisum autem tritum & anethi semen, & myrrham duorum obolorum pondere, vini albi meri dimidia hemina diluito, hoc colluat, & diutiùs ore contineat, hoc autem crebrò faciendum, ieiunæq; & à cibo os colluendum. Optimum est pauco cibo vti, & valentissimos cibos sumere oportet. Hoc medicamentum dentes purgat, eosque bene olentes reddit. Vocatur autem Indicum medicamentum. Cùm mulieri mamma aspera redditur, stybis semen aut rubi ex aqua & oleo coctum, mammis in cataplasmate obducito, & betæ folia iniicito, deinde ex linteo in pilei acuti aut tiaræ formam cōficito, tanta magnitudine vt mammam capiat, sic mammam immittito. Si verò suppuret, incidito, & curationem per linamenta ex lana succida adhibeto, eandemq; superponito. Postea lenticulam coctam cū polenta mixtam ex cataplasmate admoueto. Vbi in mulieris pudendo aut recto intestino tenues ac minuti lubrici ascarides dicti suboriūtur, viticis semen aut folia cum fellis bubuli obolo permisceatur. Cedrino verò oleo subacta,

& lana ſuccida bene carminata excepta, tertio quoq; die per noctem & diem imponat. Poſtero verò die vbi detraxerit, calida lauet, & alliis coctis & crudis veſcatur, & aſcarides exeunt ac moriũtur. Muria autem colluere oportet. Hæc faciem decoram reddunt. Hepar tauri cum oleo terito, cũ vino autem mero illinito. Fel autem recens corrumpit. Quinetiam ptiſanæ cremor ſimiliter faciem emundat, & ouorũ candidum, & lupinorum & orobi farina, cum ficubus in cataplaſmate impoſita. Braſſicæ etiam radix & ſemẽ. Hæc etiam lentigines tollunt, itemq; alcyonium. Quòd ſi ex puluere facies doluerit, cerato liquido ex roſaceo, aqua frigida affuſa inungito. Hoc faciẽ erugat. Plumbaginem in pila lapidea terito, & affuſa aqua mẽſtrua paſtillos conficito, & vbi ſiccati fuerint, & oleo diſſoluti, faciem rugas ferentem inungito. At ſi capilli defluant, ladanum cum roſaceo, aut anthino vnguento terito, & cum vino illinat, aut cretam cimeliam cum vino, aut roſaceo, aut omphacino, aut acacia. Quòd ſi cum cutis glabritie decidant, cuminum, aut ſtercus columbinum, aut raphanum tritũ inducito, aut cum cepa confricet, aut beta, aut vrtica. Faciei maculas ephelidas dictas erui decoctum tollit, betę ius, ouorum candidum, ptiſana, aut cucumeris agreſtis radix ſicca, cũ vini fæce trita & illita, aut mori folia admota. Aut ſeſamo trito, aut amygdalis amaris defricari. Aut vrticæ ſemen, aut allij cortex illigatus, & lepidium. Quod impetigines omnes aufert. Acetum, thuris pollen, pumex, ſulphur cum aceto, cardamum agreſte vſtum & in cinerem redactum, viperæ exuuium rumicis agreſtis radix, hæc cum aceto vinoſo terito. Quòd ſi puſtulæ adſint, etiam lithargyro vtitor. Potio ad fluorẽ muliebrem rubrum faciens. Cornu cerui vſtum, duplo farinæ hordeaceæ crudæ cõmiſceto, eamq; ad vinum pramnium aſperſam bibat, & ſiſtitur. Alia ſimilis potio. Adianti radicem tritam, & cicer toſtũ, ac lentium lomentum bibendum, & potui exhibendum. Aut farinæ ſetaneę acetabulum, gummi albi dimidiam partem, thuris pollinis tertiam, iunci odorati modicum, aut pini, aut cupreſſi parum, hæc aqua diluta potui exhibeto, de die autem bibat. Aut cornu cerui vrito, & cum farina hordeacea cruda & cedri baccis quinque terito, vinum nigrum auſterum tædaceum ammiſcetur. Aut mali punici dulcis aſſati ſuccus cũ vino nigro potui exhibendus. Aut cupreſſi baccæ tres aut quatuor, myrti baccæ nigræ, aut ſimul, aut per ſeſe, conſiderato corporis muliebris robore, cum vino autẽ propinandæ. Aut caſtorij obolus cum vino auſtero tritus propinandus. Potio ad fluorem muliebrem & quemuis vteri morbum. Pæoniæ ſemen, rhois radices, cuminum Æthiopicum, & melãthium ex vino albo exhibeto, aut ferulam deraſam acetabuli quantitate, & porri ſuccum ex vino albo aqua temperato, quod etiam fluentem ex naribus ſanguinem ſedat. Aut malum punicũ in vino nigro decoquito, & detracto cortice, quod intus eſt tritum cum polentæ polline ex vino nigro potui exhibeto. Aut linum aut eryſimum toſtum, oleæ viridis folia, nigram radicem, peplum plenum, hæc ſimul trita ex vino aqua temperato bibenda dato. Aut coagulum aſininum, mali punici dulcis radicem, gallã, æquis portionibus omnia, & mali pu-

[266] καὶ εἰρίῳ πινόεντι εὐειρωτάτῳ ἀναλαβεῖν. ἐπιτιθέσθω δὲ διὰ τρίτης, νύκτα καὶ ἡμέραν. τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἀφελομένη, λουέσθω θερμῷ. καὶ σκόροδα ἑφθὰ, καὶ ὠμὰ ἐσθιέτω. καὶ αἱ ἀσκαρίδες ἐξίασι, καὶ θνήσκουσιν. ἅλμῃ δὲ κλύζειν χρή. [267] πρόσωπον ἀγλαΐζει. ἧπαρ ταύρου τρίβειν ξὺν ἐλαίῳ, ἀλείφειν δὲ σὺν ἀκρήτῳ οἴνῳ. [268] χολὴ δὲ χλωροῦ φθείρει. ἀλλὰ καὶ ὁ χυλὸς τῆς πτισάνης, ὁμοίως λαμπρύνει. καὶ ὠῶν τὸ λευκόν. καὶ ἀλητὸν θέρμων, καὶ ὀρόβων καὶ σύκων καταπλασσόμενα. καὶ κράμβης ῥίζα καὶ σπέρμα. ταῦτα καὶ φακοὺς αἱρεῖ. καὶ ἀλκυόνιον. [269] καὶ κονιορτὸς ἢν λυπῇ τὸ πρόσωπον, κηρωτῇ ὑγρῇ, διὰ ῥοδίνου ποιέειν. καὶ ὕδωρ ψυχρὸν προσχέειν καὶ ῥυτίδας ἐκτείνει. ἐν θυίῃ λιθίνῃ μολύβδαιναν τρίβειν [270] μηνιαῖον ὕδωρ παραχέοντα πλάσαι κυκλίσκους. κἄπειτα ἢν ξηρανθῶσιν, ἐλαίῳ διεὶς, χρίε τὸ τὰς ῥυτίδας φέρον πρόσωπον. ἢν δὲ ῥέωσιν αἱ τρίχες. λαύδανον μετὰ ῥοδίνου [271] ἢ ἀνθίνου μύρου τρίβε. καὶ μετ' οἴνου ἐγχριέτω. [272] ἢ τὴν σμηκτρίδα γῆν ξὺν οἴνῳ, ἢ ῥοδίνῳ, ἢ ὀμφακίνῳ, ἢ ἀκακίῃ. καὶ ἢν μαδίσῃ, κύμινον ἔμπλασσε, ἢ πελειάδων κόπρον, ἢ ῥάφανον τετριμμένην, [273] ἢ κρομμύῳ τρίβειν, ἢ τεύτλῳ, ἢ κνίδῃ. τὰς δὲ ἐφηλίδας λεγομένας αἱρεῖ, ὀρόβιον τεύτλου τε χυλός. ὠῶν τὸ λευκόν. πτισάνη. ἢ σικύου ἀγρίου ῥίζη ξηρὴ, μετ' οἴνου τρυγὸς τριφθεῖσα, ἐπαλειφομένη. ἢ συκῆς φύλλα προστιθέμενα. σησάμῳ τετριμμένῳ σμήχεσθαι, ἢ ἀμυγδάλαις πικραῖς. κνίδης τε σπέρμα, σκορόδων κέλυφος, ἐπιδεόμενον λεπίδιον. λειχῆνας ἐξάγει πάντας. ὄξος. μάννα. κίσσηρις. θεῖον μετ' ὄξους. κάρδαμον ἄγριον καὲν καὶ σποδωθέν. ἐχίδνης λεβηρίδος. καὶ λαπάθου ἀγρίου ῥίζα. τρίβειν δὲ μετ' ὄξους οἰνώδεος. ἢν δὲ φλυκταινοῦται. καὶ λιθαργύρῳ χρέο. ῥόου ἐρυθροῦ ποτὸν ἀγαθόν. ἐλάφου κέρας κατακαύσας ὠμηλύσει κριθῶν ξυμμίξαι διπλασίην, ἐπὶ οἶνον πράμνιον ἐπιπάσσουσα πινέτω, καὶ ἵσταται. ἕτερον ὁμοίως ποτόν. ἀδιάντου ῥίζαν τρίψας, καὶ ἐρεβίνθους φώξας, [274] καὶ λέκιθον, πίνειν ἐν μέλιτι, ὡς ποτὸν διδόναι. ἢ ἀλήτου σητανίου ὀξύβαφον. κόμμεως λευκοῦ ἥμισυ, μάννης τρίτον μέρος, καὶ σχοίνου ὀλίγον. ἢ πίτυος, ἢ κυπαρίσσου διεὶς ὕδατι, δίδου πίνειν. πίνειν δὲ τῆς ἡμέρης. ἢ ἐλάφου κέρας καλακαίειν, τρίβειν τε καὶ ὠμηλύσει σὺν κεδρίσι πέντε. οἶνος σὺν τῇσι δᾳσὶν αὐστηρὸς μέλας μίσγεται. ἢ ῥοιὴν γλυκείην, ὀπτήσας τὸν χυλὸν, ξὺν οἴνῳ μέλανι πίνειν. ἢ κυπαρίσσου καρπὸν ὅσον τρία, ἢ τέσσαρα. καὶ μύρτα μέλανα, καὶ ὁμοῦ καὶ αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ, πρὸς ἰσχὺν τοῦ σώματος ὁρέων τῆς γυναικός. ξὺν οἴνῳ δὲ ἡ πόσις γινέσθω. ἢ καστορίου ὀβολὸν, ἐν οἴνῳ τρίβειν αὐστηρῷ μέλανι, καὶ πιπίσκειν. ῥόου καὶ πάσης νόσου ποτὸν ὅσαι ἀπὸ τῶν ὑστερέων γίνονται). γλυκυσίδης καρπόν. [275] καὶ τοῦ ῥοῦ τὰς ῥίζας. κύμινον αἰθιοπικόν. καὶ μελάνθιον ἐν οἴνῳ λευκῷ διδόναι. ἢ νάρθηκα ξύσας, ὅσον ὀξύβαφον. [276] καὶ πράσου χυλὸν, ἐν οἴνῳ λευκῷ κεκρημένῳ, τοῦτο καὶ ἐκ ῥινῶν αἷμα ῥέον παύει. ἢ σίδιον ἑψῆσαι ἐν οἴνῳ μέλανι. καὶ περιλέψαι καὶ τὰ ἔνδον τρίβειν ἐν οἴνῳ μέλανι ξὺν πάλῃ ἀλφίτου πίσαι. ἢ λίνου, ἢ ἐρυσίμου φῶξαι. καὶ ἐλαίης φύλλα χλωρῆς. [277] καὶ μέλαιναν ῥίζαν μήκωνα ἀφραί. ταῦτα τρίψας, ἐν τῷ αὐτῷ οἴνῳ κεκρημένῳ δίδου πίνειν. [278] ἢ τὸ μισσὸν ὄνου, καὶ σίδης γλυκείης ῥίζαν, καὶ κηκίδα ἐξ ἴσου πάντα, καὶ ῥοιῆς

γλυκείης χυλὸν ξὺν οἴνῳ πίνειν. ἢ λαπάθου καρπὸν, ξὺν τῇ κηκίδος ἔξω περιεξυσμένῃ, ταῦτα τρίβειν ἅμα, καὶ μετέπειτα κυκεῶνα. [279] ἢν αἷμα ῥέῃ λαῦρον ἐξ ὑστερέων, ἄγνου φύλλα ξὺν οἴνῳ μέλανι. τὰ στρυφνὰ, ῥόον ἵστησιν, οἴνῳ μέλανι μιγνύμενα. [280] ῥόου καὶ ὀδύνης. κάχρυος ῥίζαν ἐν οἴνῳ μέλανι πίνειν. ἢν δὲ πλεῖον ᾖ, τερμίνθου καρπὸς τριβόμενος. χρὴ δὲ οἴνῳ καὶ ὕδατι διϊέναι, καὶ πίνειν. ἢν ῥόος γίνηται, καρκίνους ποταμίους ἀποπνίξας ἐν οἴνῳ, πίνειν διδόναι τοῦ τοιούτου οἴνου, μετὰ ὕδατος. ἢν δέ τι φέρηται ὁ ῥόος, [281] πρόμαλον φώξας καὶ τρίψας ἐν οἴνῳ, δίδου. ἢ πράσων χυλόν. [282] ἢν δὲ πουλὺς κατέρχηται ὁ ῥόος, ἡμιόνου ὄνιδα κατακαίειν, καὶ λειῶσαι, καὶ ξὺν οἴνῳ διδόναι. ἢν δὲ πολυχρόνιος ὁ ῥόος γίνηται, σπόγγος κατακαεὶς ἀρήγει, τρίβειν δὲ λεῖον τὸν σπόγγον, καὶ σὺν οἴνῳ διδόναι εὐώδει. [283] καταπλάσματα ῥόων. σκόροδα, καὶ ἀνδράχνην, καὶ σέλινον, καὶ λωτοῦ πρίσματα, καὶ κέδρου λεῖα ὁμοῦ μίξαι. διεὶς δὲ ἐν μελικρήτῳ, κατάπλασμα ποιέειν. ἢ βάτου φύλλα καὶ ῥάμνου καὶ ἐλαίης, ὁμοῦ λεῖα μίξαι, καὶ διέναι ἐν μελικρήτῳ. καὶ σὺν ἀλφίτοισι καταπλάσσειν. ἢ ἀκτῆς καὶ μυρσίνης φύλλα καταπλασσε. ἢ λωτοῦ πρίσματα, καὶ συκαμίνου φύλλα, καὶ ῥόδου σὺν ἀσταφίδι. πυριήσιες ῥόων. αἰρῶν ἄλευρα πεφωσμένα, ἕψε ἐν ὀξυκρήτῳ ἀκρητεστέρῳ, [284] καὶ ἐς ὀθόνιον ἐγχρίων πυρία. ἢ φακοὺς φώξας καὶ περιπτίσας ποιέειν ἄλευρα χονδρότερα. καὶ ἐν ὕδατι ἕψειν. καὶ ὁμοίως καταπλάσσειν. ἢ ὀρόβους ὡσαύτως. ἀγαθὸν δὲ καὶ ἐλελίσφακον, ἢ ἄχυρα κριθῶν, ἐν ἀφεψήματι ἐλελισφάκου, καὶ ὑπερικοῦ ἕψειν, καὶ καταπλάσσειν. λωτοῦ πρίσματα, καὶ κυπαρίσσου ἐναφεψῶν ἐν ἀσταφίδος ἀποβρέγματι ἐς ὀθόνιον ἐπιχρίων πυριῶν. ἢ ἐλαίης φύλλα, ἢ κισσοῦ, ἢ μυρσίνης, ἐν ἀφεψήματι. καὶ μετὰ τούτων, κριθῶν ἄχυρα ἕψειν. ἢ ἀρωμάτων ὕδατι συνέψειν, πίτυρα πύρινα. ἢ ἀσταφίδος ἀποβρέγματι πίτυρα πυρῶν ἕψειν, ἢ λευκοΐου καρπὸν, ἢ τὰς ῥίζας ἀφέψειν. [285] καὶ τῷ ὕδατι ξὺν πιτύροισι πυρίνοισιν ἐπιρριπτεῖν, ἢ τῷ ἀφεψήματι πίτυρα πυρῶν. τοῦτο ποιήσαντα θερμῷ ἐνελιξαμένην εἰρίῳ, πυριήσθω. ἢ τῷ τῆς ἑρπύλλου ἑψήματι, καὶ πίτυρα τὸν αὐτὸν τρόπον. πυριῆν δὲ καὶ σπόγγοισι θερμοῖσι, καὶ εἰρίοισι μαλθακοῖσιν, ἢν περιωδυνέῃ. καὶ τοῖσιν ὀστρακίνοισιν ἀγγείοισιν, ὕδατος ἐγχέων. ἢ ἐν κύστεσιν ἐλαίῳ θερμῷ. κλυσμοὶ ῥόων. μυρσίνης φύλλα καὶ δάφνης καὶ κισσοῦ, ἐν ὕδατι ἀφέψειν. τουτέῳ κλύζε χλιηρῷ. ἀκτῆς φύλλα, [286] καὶ σχοίνου ἀφέψειν ἐν ὕδατι ἀποχέας ἀκροχλιηρῷ κλύζειν. ἢ οἰνάνθην καὶ κύπειρον καὶ ἀσταφίδα ἀφέψειν ἐν μελικρήτῳ, καὶ κλύζειν. ἢ τήλεος ὕδατι, ἢ βάτου ἀφέψημα, ἢ ἐλαίης χλωρῆς, ἢ κυπαρίσσου, ἢ ἑρπύλλου, ἢ ῥοιῆς, ἢ λευκοΐου ῥίζης, ἢ σχίνου ἀκροχλιηρόν. ἢ τὸ διὰ βουτύρου καὶ ῥητίνης, καὶ χηνείου ἐλαίου. ἢ τὸ διὰ μυελοῦ καὶ στέατος ὑείου. [287] ὑποθυμιήσιες ῥόων. κριθὰς πεφωσμένας ἐς ἀνθρακιὰς, ὑποθυμιῆν, ἢ ἐλάφου κέρας σὺν ἐλαίῃσιν ὀμφακίτισιν, ἢ ῥόον τὴν ἐρυθρὴν. καὶ ἄλφιτα πεφωσμένα ξὺν ἐλαίῳ, καὶ οἴνῳ διπλασίῳ. ἢ ἄχυρα κριθῶν. καὶ βόλβιτον ὁμοίως, ἢ λωτοῦ πρίσματα, ἢ ῥόον, ἢ κυπάρισσον, σὺν οἴνῳ μέλανι αὐστηρῷ,

nici dulcis succum ex vino bibẽdum dato, aut lapathi semen cum gallæ parte exteriore circumrasa. Hæc simul terito, deinde cyceonem confectum porrigito. Si sanguis copiosus ex vteris effluat, viticis folia ex vino nigro exhibeto. Acerba vino nigro commixta, profluuium sistunt. Ad fluorem muliebrem & dolorem. Cachryos radicem ex vino nigro bibendam dato. Quòd si copiosior fuerit, terebinthi fructum tritum ex vino & aqua dilutũ bibere oportet. Si fluor muliebris contingat, cancris fluuialibus ex vino suffocatis, vinũ cum aqua potui exhibeto. Quòd si adhuc fluxus feratur, promalum torrefactum & tritũ ex vino, aut porri succũ exhibeto. Si verò multus fluor decurrat, muli stercus vstum & læuigatum ex vino exhibeto. At si diu fluor detinuerit, spongia vsta confert, quam tenuiter tritam ex vino odorato exhibeto. Quæ ad fluores ex cataplasmate adhibentur. Allia, portulacam, apium, loti & cedri ramenta, læuigata simul admisceto, ex his aqua mulsa dissolutis cataplasma efficito. Aut rubi, rhamni & oleæ folia tenuiter trita simul misceto, aqua mulsa diluito, & cum polenta ex cataplasmate admoueto. Aut sambuci & myrti folia ex cataplasmate adhibeto. Aut loti ramenta, mori & rosæ folia cum vua passa. Fotus ad fluores muliebres. Loliaceam farinam tostam, posca meraciore decoctam, & linteo illitum in fotu adhibeto. Aut lentem coctam, & detracto cortice in farinam crassiorem & in grumos redigito, & in aqua decoquito, eodemq́; modo ex cataplasmate adhibeto. Aut eruum ad eundem modum admoueto. Confert etiam saluiam aut hordei paleas in saluiæ aut hyperici decocto coquere, & ex cataplasmate imponere. Loti & cupressi ramenta, ex vuę passæ infuso decocta, linteo inducta, in fomento adhibeto. Aut oleæ, aut hederæ, aut myrti folia ex decocto admoueto, & cum his hordei paleas coquito. Aut in aromatum decocto simul furfures triticeos coquito. Aut vuæ passæ infuso triticeos furfures decoquito. Aut violæ albæ semen & radices decoquito, in decoctum furfures triticeos inijcito. Aut ex decocto furfurum triticeorum calido lana conuoluta calida foueatur. Aut in serpilli decoctum furfuribus ad eũdem modum iniectis. Fotus verò si dolor vrgeat etiam ex spongiis calidis & lanis mollibus adhibendus, aut ex vasis testaceis & vesicis aqua affusa & oleo calido plenis. Collutiones ad fluores muliebres. Myrti, lauri & hederæ folia in aqua decoquito, tepida colluito. Sambuci & lentisci folia aqua decoquito, percolata summè tepida colluito. Aut œnanthen, cyperũ, vuam passam aqua mulsa decoquito, & colluito, aut fœnigræci aqua. Vel rubi decoctũ, vel oleæ viridis, vel cupressi, vel serpilli, vel mali punici, vel radicis violæ albæ, vel lentisci, summè tepidũ infundito. Vel id quod ex butyro, resina & adipe anserino paratur. Aut quod ex suilla medulla & adipe est paratum. Suffitus ad fluores muliebres. Hordeum tostum prunis impositum ad suffitum adhibeto. Aut cerui cornu cum oliuis immaturis. Aut rhoem rubrum & polentam torrefactam, cum oleo & vino ad duplam portionem. Aut paleas hordei & stercus bubulum eodem modo adhibeto. Aut loti ramenta, rhoem, cupressum, ficcum, ex vino nigro austero, in

suffitu admoueto. Aut galbanũ, aut thuris pollinem, aut resinam vino macerato, aut ceruinum cornu, aut gallam, & sistitur fluor. Alia ad suffitum materia. Scrobem effodere oportet, & vinaceorum duas circiter chœnices Atticas torrefacere, cinerem in scrobem iniicere, & vino odorato asperso irrigare, & mulier sese vestibus conuoluens, circumsedeat & suffitum adhibeat. Aut capræ œsypum dictũ (hoc est sordem ad nates adhærescẽtem) siccam, tusam & tostam, cum hordeo freso oleo subactam, in suffitu adhibeto. Aut hordeum multum, aut eius paleas in prunas iniectas, aut cupressi ramenta vnguento respersa, suffitu adhibeto. Aut cicutam, aut myrrham, aut thus affuso vnguento suffito. Aut bitumen & hordei paleas eodẽ modo. Aut cupressi radicem oleo rosaceo aspersam suffito. Aut calamo iunco odorato, cypero, apij semine, aniso, oleum rosaceum affusum suffitu adhibeto. Ad eundem autem modum resinam subiicito, cinnamomũ, myrrham, cum rubi aut rosarum foliis suaueolẽtibus, pusillo croco addito & styrace. Hæc omnia simul terito, & oboli Attici pondere in cinere sarmentitio, aut in stercore bubulo ad instar acetabuli efformato, suffitu admoueto. Sit autem ignis ex vitis sarmentis succẽsis. Mulierem autem priùs quàm odorem sentiat, superimpositam esse oportet, quandoquidem si odor excitatus fuerit, præstat nõ suffire. Subditítia medicamenta ad fluorem rubrum. Myrrha & bolbium cum melle tritum optimè supponitur. Aut rosæ aqua decoctæ, quas sanè tenuiter tritas, ex vnguẽto rosaceo lana exceptas, in subdititio apponito. Aut loti florẽ aqua decoquito, deinde ex vnguento rosaceo terito, & in vellere ad os vteri admoueto. Aut cyperum, irim, anisum æquis portionibus singula, ex vnguento rosaceo tenuiter trita, intra os vteri iniicito. Aut myrti nigræ foliis ex vino albo pini corticem admisceto, & similiter facito. Aut cupressi fructum & thus, parem cuiusque portionẽ, ex vnguento simul terito & subdito. Si fluorem exiccare opus sit. Calaminthain vino nigro decoquito, & maceratam ex linteo imponito. Aut hyoscyami folia & cicutam simul coquito, similiter porra, maluam, ceram & adipem anserinum admisceto, deinde tepida ad pudenda apponito. Aut vinum merum cum resina & mali punici cortice decocto terito, & ad eundem modum supponito. Aut cnicum ex vino tritũ in subdititio apponito. Aut loti scobem similiter. Aut lentisci folia, aut rhoem melle cocto permixtum subdito. Quòd si non cesset, susinum aut blitum herbam linguæ similem, ex vellere in subdititium pessum efformato. Ad aquę profluuium subdititium medicamentum & infusum. Si mulieri aqua ex pudendis effluat, resinam siccam, myricæ folia, lini semen ex vino terito, ex adipe gallinaceo permisceto, & in pudenda per clysterem infundito. Farinæ purissimæ conchæ testam maiorem, aut amylum in vellere ad os vteri in subdititio apponito. Aliud quod eodem modo infunditur. Vbi aqua ex pudendis effluxerit, myricæ folia, thuriferę arboris fructum & resinam, ex anserino adipe trita, in pudenda per clysterem iniicito. Si ex fluore aquoso circa pubem dolor est. Viticis semen ex melle terito, pubem cataplasmate probè obducito. Si fluor sanguineus, albus, aut qualiscunque fuerit. Sulphur & mandragoram ex vino meraco tritam lana exceptam subdito, & supina dormiat, immotaq; maneat.

ξηρίῳ ὑποθυμιῆν. ἢ χαλβάνην, ἢ μάννας, ἢ ῥητίνην, οἴνῳ δεύσας. ἢ αἰγὸς κέρας, ἢ κηκῖδα. καὶ ὁ ῥόος ἵσταται. ἕτερα θυμιητά. ὀρύξαι χρὴ βόθρον, καὶ φῶξαι ὅσον δύο χοίνικας ἀττικὰς γιγάρτων τῆς σποδιῆς, ἐπιβαλὼν ἐπὶ τὸν βόθρον. οἶνόν τε ἐπιψεκάσαι εὐώδεα. καὶ ἀμφικαθεζομένην, καλλίξασα (?) ἑαυτὴν, θυμιῆσθαι. [288] ἢ τὸ λεγόμενον οἴσυπον αἰγὸς ξηρὰ κόψαι καὶ φῶξαι σὺν κριθέων ἀλεύρῳ (?) ἐλαίῳ φυρήσασα θυμιῆν. [289] ἢ ἀθέρας πλείους κριθέων, ἢ ἄχυρα ὑποβάλλων, ἢ πρίσματα κυπαρίσσου, μύρῳ δεύων, θυμιῆν. [290] ἢ κώνειον, ἢ σμύρναν, ἢ λιβανωτὸν τὸ μύρον περιχέων, θυμιῆν. ἢ ἄσφαλτον καὶ κριθῶν ἄχυρα ὁμοίως. [291] ἢ κυπαρίσσου ῥίζας ἐν ἀλείφατι ῥοδίνῳ περιχέας, θυμιῆν. ἢ καλάμου, σχοίνου, κυπέρου, σελίνου σπέρματι, ἀνήσσου, [292] ῥόδινον ἔλαιον περιχέας. ὁμοίως δὲ καὶ ῥητίνην ὑποβάλλειν, καὶ κιννάμωμον, καὶ σμύρναν σὺν βάτων φύλλοις, ἢ ῥόδων φύλλοις, [293] ἡδυόδμοις, σὺν ὀλίγῳ κρόκῳ καὶ στύρακι. ταῦτα πάντα ἐν ταὐτῷ τρίβειν, καὶ θυμιῆν, ὀβολῷ ἀττικῷ σταθμῷ, ἐπὶ σποδιὴν κληματίνην. ἢ ἐπὶ βολβίτου πλασθὲν ὡς ἐμβάφιον. τὸ δὲ πῦρ κληματίνον ἔστω. ἐπιτιθέναι δὲ ἤδη πρότερον ὡς μὴ ὀδμὴ ᾖ. ἐπεὶ εἰ ὀδμὴ ἔσται, ἄμεινον μὴ θυμιῆν. ῥόου ἐρυθροῦ προσθετά. σμύρνα καὶ βόλβιον σὺν μέλιτι τριφθὲν, προσθετὸν ἄριστον. ἢ ῥόδα ἑψητὰ ἐν ὕδατι, ἀτὰρ δὴ καὶ τρίψας λεῖα ἐν μύρῳ ῥοδίνῳ, ἐν εἰρίῳ ἑλίξας προσθέσθω. ἢ τοῦ λωτοῦ τὸ ἄνθος ἑψῆσαι ἐν ὕδατι, κἄπειτα τρίβειν ἐν ῥοδίνῳ μύρῳ, καὶ ἐν εἰρίῳ πρὸς τὸ στόμα τῆς ὑστέρης προσάγειν. ἢ κύπερον, καὶ ἶριν, καὶ ἄνησον ἴσον ἑκάστου ἐν μύρῳ ῥοδίνῳ λεῖον [294] βάλλειν ἐς τὸ στόμα εἴσω. ἢ μυρσίνης φύλλα μελαίνης, ἐν οἴνῳ λευκῷ πίτυος φλοιὸν παραμίσγειν, καὶ ὁμοίως ποιεῖν. ἢ κυπαρίσσου καρπὸν, καὶ λιβανωτὸν ἴσον ἑκατέρου τρίβειν ὁμοῦ ἐν μύρῳ, καὶ προστιθέναι. ἢν ξηρῆναι δέῃ ῥόον. καλαμίνθην ἐν οἴνῳ μέλανι ἑψεῖν, [295] καὶ ἐς ὀθόνιον βρέξαντα, ἐπιτιθέναι. ἢ ὑοσκυάμου τῶν φύλλων, καὶ κώνειον ἅμα ἑψεῖν. [296] ὡσαύτως πράσα, καὶ μαλάχην, καὶ κηρὸν, καὶ χηνὸς ἄλειφα μίξαι. εἶτα χλιερὸν προστιθέναι πρὸς τὰ αἰδοῖα. ἢ οἶνον ἄκρητον σὺν ῥητίνῃ καὶ σιδίῳ ἑφθὸν τρίβειν, καὶ προστιθέναι ὁμοίως. ἢ κνῆκον σὺν οἴνῳ τρίβων προστιθέναι. ἢ λωτοῦ τὸ πρίσμα ὁμοίως. ἢ σχίνου φύλλα. ἢ ῥοῦν μέλιτι καθεφθῷ μίξας, πρόσθες. [297] ἢν δὲ μὴ λήγῃ, σούσινον, ἢ βλῆτον τὴν βοτάνην ὡς γλῶσσαν [illegible], ἐν εἰρίῳ ποιεῖν προσθετόν. [298] ῥόου ὕδατος, προσθετὸν καὶ ἔγχυτον. ἢν γυναικὶ ὕδωρ ῥέῃ ἐκ τῶν αἰδοίων, λαβὼν ῥητίνην ξηρὴν, καὶ μυρίκης πέταλα, καὶ λίνου καρπὸν, τρίψαι ἐν οἴνῳ, καὶ μίξαι ἐν ὄρνιθος στέατι, καὶ ἐγχέαι ἐς τὰ αἰδοῖα, κλυστῆρι. ἀλεύρου χρὴ ἀμύλου ὡς καθαρωτάτου, [299] ἢ ἄμυλον ἐν εἰρίῳ προστιθέναι πρὸς τὸ στόμα χρή. ἄλλο ἔγχυτον ὁμοίως. ὁκόταν ὕδωρ ἐκ τῶν αἰδοίων ῥέῃ, μυρίκης πέταλα, [300] καὶ λιβανωτοῦ καρπὸν ἐν χηνὸς στέατι τρίψας καὶ ῥητίνην, ἐς τὰ αἰδοῖα κλυστῆρι ἐγχέαι. ἢν ὑπὸ ῥόου ὑδατώδεος τὸ ἦτρον ἀλγέῃ. ἄγνου καρπὸν τρίψαι ἐν μέλιτι, καὶ καταπλάττειν τὸ ἦτρον καλῶς. ἢν ῥόος αἱματώδης, ἢ λευκὸς, ἢ ὁποῖος. θεῖον [301] καὶ μανδραγόρου τὸ ἄκρητον, ἀναλαβόντα, εἰρίῳ προσθεῖναι. καὶ ὑπτίην εὑδέτω. καὶ ἀκίνητος μενέτω.

ἢ σίδια

ἢ σιδίας ξηρὰ τρίβειν ἐν οἴνῳ πραμνίῳ, καὶ διδόναι πίνειν. ῥόου λευκοῦ ποτόν. κισσοῦ λευκοῦ τὸ σπέρμα, καὶ πίτυος φλοιὸν ἐν οἴνῳ αὐστηρῷ παρέχειν. ἢ ἐλάφου κέρας κατακαῦσαι μοῖραν. ὠμηλύσιος δὲ δύο μοίρας, καὶ κεδρίδας πέντε, τρίβειν ὕδατι, καὶ πίνειν. ὅταν πνίγηται ὑπὸ ὑστερῶν. κάστορα καὶ κόνυζαν ἐν οἴνῳ χωρὶς καὶ ἐν ταυτῷ πινέτω ἑκάτερον. ἀσφάλτου ὅσον τριώβολον. ἢ φώκης στέαρ ὅσον δὶς τοῖν δακτύλοιν λαβεῖν. ῥίζης γλυκυσίδης ὅσον ἥμισυ πόσιος ἐν οἴνῳ εὐώδει διδόναι πίνειν. ὅταν δὲ πνίγωσι καὶ ὁμοῦ βήσσῃ, σανδαράχης ὅσον ὀβολὸν, καὶ θείου ἀπύρου ἴσον, καὶ ἀμύγδαλα πικρὰ καθήραντα συμμίσγειν τρία ἢ τέσσαρα, καὶ διδόναι ἐν οἴνῳ εὐώδει. ἢν δέ γε προσίσχωσιν αἱ ὑστέραι, κριθὰς τρίψας λεῖα[302] ξὺν τοῖσι ἀχύροισι, καὶ κέρας ἐλάφου, ἐλαίῳ δεύσας ὑποθυμιήσθω. ὅταν δὲ ἄνω ᾖ, καὶ θλίβηται καρδία, καὶ στόμαχος, καὶ ὑποθυμιῶσι, σμύρνην, ἢ ῥητίνην, ἢ νέτωπον, ἢ καστόρεα,[303] ἢ ὀπὸν σιλφίου πίσαι. ὅταν ὑστέρα πνίξῃ.[304] πνεῦμα δὲ σέβεται. ἄχθος ἄνω καὶ βάρος ἔχει. καὶ γνώμη καταπλήξ. ἀναυδίη. περίψυξις. πνεῦμα περισπαῖον.[305] ὄμματα ἀμαλδύνεται. τὴν κεφαλὴν ξυρεῖν ὅτι τάχιστα, καὶ ταινίῃ ἀποδιωθεῖν ὑπὲρ ὀμφαλὸν δὲ, εἰ δέοι. διδόναι δὲ καστόρειον, καὶ κόνυζαν, καὶ πηγάνου ὕδωρ. κύμινον αἰθιοπικόν. ῥαφανίου σπέρμα. θεῖον. σμύρνην. πρὸς δὲ τὰς ῥῖνας, τὰ κάκοδμα. εὔοδμα δὲ ἐς τὰς ὑστέρας. ἢν δὲ ἀνέχηται[306] καὶ κόκκου τὸ ἔνδον, τὸ λευκὸν μέλιτι δεύσας καὶ μίξας, ἀλείφειν τὴν ῥῖνα.[307] ἢ σχῖνον λεπτὴν ἢν δάκνῃ. ὅταν δὲ ὀδύνη ἔχῃ καὶ πνίγηται, μαλάχης ῥίζαν. ἢ ὀξύμελι. ἢ φλοιὸν μαράθου, καὶ κρηθμὸν ἐν ὕδατι δοῦναι πίνειν. ἄριστον δὲ ἐρυγγάνειν, καὶ ὀρθὴν καθίζειν, ἢ ἐλλεβόρῳ, καὶ πταρμὸν ποιεῖν. καὶ προσίσχειν πρὸς τὰς ῥῖνας. ἢν δὲ ὑπὸ τὰς φρένας δοκέωσιν ἵζεσθαι, ἐξαπίνης ἄφωνος γίνεται, ὑποχόνδρια σκληρά. καὶ πνίγεται. καὶ τοὺς ὀδόντας συνερείδει. καὶ οὐκ ὑπακούει καλεομένη. δεῖ οὖν ὑποθυμιῆν ὑπὸ τὰς ῥῖνας, εἴριον κατακαίων. ἄσφαλτον ἐς πῦρ ἐμβάλλων. καὶ καστόρειον. καὶ θεῖον. καὶ πίσσαν. βουβῶνας δὲ, καὶ μηροὺς, μύρῳ ἔσωθεν εὐωδεστάτῳ χρίειν. ἢ ἀστέρας τοὺς θαλαττίους τοὺς μέλανας, καὶ κράμβην μίξας εὐώδει οἴνῳ, πινέτω. ἢ σμύρνης τριώβολον,[308] κορίανον ὀλίγον. ῥητίνην. γλυκυσίδης ῥίζαν. κύμινον αἰθιοπικόν. ταῦτα τρίψας ἐν οἴνῳ λευκῷ, καὶ ὕδατι, ἢ μελικρήτῳ διέντα, πίνειν ἀκροχλίερον. βοηθεῖ δὲ καὶ τὸ πευκέδανον. ἀριστολοχία. κρομμύου δάκρυον. πάνακες ἐν οἴνῳ ἢ ὕδατι, ἀκροχλίερον διδόμενον. ὑστέρας ἐς χώρην ἄγει.[309] τοῦ κρότωνος ῥίζα πινομένη. ἢ κύμινον αἰθιοπικόν. ἢ σέλινον. ἢ μαράθου σπέρμα καὶ ἀνήσου, πέπερι, ἢ σμύρνα. καὶ ὀπὸς μήκωνος πινόμενος. ἢν ἡ καρδία πνίγεται ὑπὸ ὑστέρης ἀναθλίβεται. καὶ πνεῦμα ἔχει. καὶ ἆσθμα. δεῖ τὸν καρπὸν τοῦ ἄγνου καὶ γλυκυσίδης ἐν οἴνῳ πίνειν. ἢ ἀβρότονον. καὶ πάνακες. καὶ ἀμμωνιακόν. ἢ πήγανον. ἢ ὑπνωτικὸν μηκώνιον. πάλιν οὖν εἰ ὁμοίως ἔχει, μελάνθιον τρίβειν λεῖον. καὶ μέλιτι δεύειν. καὶ ποιῶν οἷον βάλανον. καὶ πρὸς τῷ πτερῷ προστιθέναι. ἢ φιλίστιον ὁμοίως προστίθει. ἢ τηλέφιον, ἢ ἀνεμώνης φύλλα τρίψας,[310] ἐνθεὶς ἐς τρύχινον, καὶ σμύρνην μικρὴν ξυμμίσγειν. ἢν ἐς τὴν ὀσφῦν αἱ ὑστέραι καταστηρίξωσι, μὴ ψαύῃ δὲ τῆς κεφαλῆς ἡ πνίξ,

Aut mali punici cortices ſiccos ex vino Pramnio tritos potui exhibeto. Ad fluorem album potio. Hederæ albæ ſemen, & pini corticem ex vino auſtero præbeto. Aut cornu cerui vſti partem vnam, farinæ verò hordeaceæ crudæ partes duas, cedri baccas quinque ex aqua terito & potui exhibeto. Ad vteri ſtrangulatum. Caſtorium & conyzam ex vino per ſe, & ex eodem vtrunq; permixtum bibat. Aut bituminis trium obolorum pondus. Aut phocæ adipis quãtum bis digito capi poteſt. Radices pæoniæ dimidiam potionem, ex vino odorato potui exhibeto. Vbi verò ſimul cum tuſſi ſtrangularint vteri, ſandarachæ oboli pondus, ſulphuris ignem non experti tantundem, & amygdalas amaras repurgatas tres vel quatuor commiſceto, ex vino odorato exhibeto. Quòd ſi quidem procidant vteri, hordeum tenuiter tritum cum paleis, & cornu cerui oleo ſubactũ, in ſuffitu admoueto. Cùm verò ſurſum fuerint, & cor & ſtomachus opprimitur, ibiq; ſubſtiterint, myrrhã aut reſinam, aut netopũ, aut caſtorium, aut laſeris ſuccum propinato. Cùm vterus ſtrangulatum intulerit, ſpiritus autem coaceruatus ſurſum proruperit, & grauitas detinuerit, mẽs attonita fuerit, ſermo defecerit, totius corporis perfrictio & ſpiratio offenſans adeſt, oculi hebeſcunt. Caput quàm citiſſimè radito, faſcia ſupra vmbilicum, ſi opus fuerit, impoſita retrudito. Caſtorium autem & conyzam, rutæ decoctum, cuminum Æthiopicũ, raphani ſemen, ſulphur, myrrham exhibeto. Ad nares quidem graueolẽtia, ad vteros verò ſuauiter olentia admoueto. Quòd ſi ſuſtinuerit, etiam grani cnidij partem interiorem albam melle ſubactã & permixtam naribus illinito. Aut ſchinum tenuem, ſcillę ſpeciem, ſi mordeat. At cùm dolor & ſtrãgulatio detinuerit, maluæ radicem, aut acetum mulſum, aut fœniculi corticem & crethmum ex aqua bibendum dato. Prętat autem ructum ciere, erectam ſedere, aut veratro naribus admoto ſternutamentum excitare. Si verò ſub ſepto tranſuerſo collocati eſſe videantur, de repente vox deficit, præcordia dura ſunt, ſtrãgulatur, dentes inter ſeſe illidit, neq; vocata audit. Naribus igitur oportet lanam ſuccenſam ad ſuffitum adhibere, bitumine in ignem immiſſo, & caſtorio, & ſulphure, & pice. Inguina verò & femora interiore parte ſuauiſſimo vnguẽto illinere. Aut ſtellas marinas nigras & braſſicã ex vino odorato mixtam bibat. Aut myrrhæ tres obolos, coriãdri parum, reſinam, pęoniæ radicem, cuminũ Æthiopicũ, hęc ex vino albo trita, & aqua, aut aqua mulſa diluta, ſummè tepida potui exhibeto. Iuuat etiam peucedanum, ariſtolochia, cepæ lachryma, panaces ex vino aut aqua exhibitum. Vteros in priſtinum locum reducit ricini radix pota, aut cuminum Æthiopicum, aut apium, aut fœniculi & aniſi ſemẽ, piper, aut myrrha, aut papaueris ſuccus epotus. Si cor ſuffocatur ab vtero comprimitur, & difficilis ac crebra ſpiratio detinet, viticis & pæoniæ ſemẽ ex vino bibere oportet, aut abrotonum, & panaces, & ammoniacum, aut rutam, aut ſomniferi papaueris ſuccum. Si rurſus eodem modo habeat, melanthium læuiter terito, melle ſubigito, & velut glandulam efformatam, penna conuolutam, in ſubditio apponito. Aut philiſtium ad eundem modum ſupponito, aut telephium, aut anemones folia trita, in linteum detritum indita, & pauca myrrha admixta. Si vteri in lumbos incumbant, neq; ie ſuffocatio caput attingat,

Polypos coctos edat, & vinū nigrum odoratum, meracum quàm plurimum bibat. Quando verò tāquam ad viſcera verſi ſtrāgularint, vinum cedrinum, & cuminum Æthiopicum bibat, calida lauet, & odoratos fotus admoueat. Si vteri flatu diſtētæ fuerint, aromata omnia in vnguētum iniiciantur, & laurus, & myrtus, & ſaluia, & cedri ac cupreſſi ramenta. Hæc tuſa & læuigata cribrato, & in vinum odoratum inſpergito, & oleum roſaceum affundito. Si verò trāſmoti vteri oppreſſerint, hordeum cùm repurgaueris, & cornu ceruinum ex vino ſubacta ad ſuffitū adhibeto. Cùm ſurſum procedentes ſtrangulant, ſuccenſum funiculum lucernarium ſub naribus extinguito, quò fuligo & fumus intrò penetret, picemq; & caſtorium, peucedanum & myrrham, vnguento diluta, vellere excepta, in ſubdiditio apponat, reſinam verò oleo diſſolutam bibat. Si valdè ſtrangularint potio exhibenda. Aut teſtudinis marinæ obolos tres, ex vini albi hemina aut cyathis tribus propinato. Aut cedrino oleo in lucernam infuſo, eam accendito, & extinctam naribus admoueto, aut cœnum quàm fœtidiſſimum eodem modo, aut lanam ſuccenſam mulieris naribus ad ſuffitum adhibeto, aut bituminis modicū ex vino albo tritum bibat, aut eryſimi conchæ teſtam & naſturtium ex vino albo bibendum dato, & lauet. Quòd ſi etiam tuſſis adſit, ſandarachæ obolum, ſulphuris ignem minimè experti obolos duos, amygdalas amaras detracto cortice, & caſtorij obolum ex vino odorato permiſceto, & potui exhibeto. Quòd ſi vteri ſtrangulent, & ſtrangulatus ad cor pertingat, osque occluſum fuerit, acetum calidum ſorbendum dato, osq; paxillo aut radio diducito, & vinum inodorum eodem modo infundito, & cum aceto mulſo. Si verò valdè ſtrangularint, & voce defecta fuerit, cepa ex vino tepido trita in nares inſtillata eam excitato. Quòd ſi ad hepar vſq; aſcenderint, ſtrangulatur, vox deficit, nihilq; videt, dentes inter ſe illidit, dura redditur, nihil ſentit, crebrò ſpirat, neq; audit. Hanc manibus ſub præcordiis apprehenſam crebrò illinito, & dētibus paxillo diductis, vinum meracum tepidum, niſi quid impediat, infundito, & plærunq; confeſtim alleuatur. Si verò ad inguina incumbant & adhæreſcant, caprini ſtercoris globulos, & leporis pilos, vituli marini adipe ſubactos, ad ſuffitum admoueto. Aut hederæ fructum, aut folia ſicca, aut corticem, & quercus folia ammixta reſina, oleo ſubigito, & ſuffitu adhibeto. Coaguli vituli marini pellem læuiter tuſam, ſpongiam & muſcum læuigata, vituli marini adipe permixta, ad ſuffitū admoueto. Stercoris caprini globulos, vituli marini pulmonem, & cedri ramenta ſuffito. Quinetiam ſtercus bubulum, aut cornuum bubulorum ſcobem, aut bitumen, aut ſpinæ Ægyptiæ fructum, aut cedri ramēta, & myrti folia ſicca, hæc molli vnguento ſubacta, in ſuffitu adhibeto. Aromata verò multa in vnguentum iniicito. Aut vuarum retrimenta læuiter tuſa, cedriam & reſinam pineam ſimul mixta, paſſo cocto diluta ad ſuffitum admoueto. Fotus vt vteri recedant. Stercus bubulum vſtum, aceti dimidium, & erui ex aqua marina aut dulci decocti ſimiliter dimidium, ſuffitu naribus admoueto, idque leuiter facito, & lenticulæ decocto epoto, vomitum cieto, & farinam ſorbendam,

ἐσθιέτω πολύποδας ἑφθούς, καὶ οἶνον πινέτω μέλανα εὐώδη ἄκρητον ὡς πλεῖστον. ὅταν δὲ ὡς πρὸς τὰ σπλάγχνα τραπεῖσαι πνίγωσιν, οἶνον κέδρινον.[311] καὶ οἶνον αἰθιοπικὸν πινέτω. καὶ θερμῷ λουέσθω. καὶ πυριάσθω τὰ εὐώδεα. ἢν ἐμφυσῶσιν αἱ ὑστέραι,[312] ἡδύσματα πάντα ἐς τὸ μύρον ἐμβάλλεται. καὶ δάφνη. καὶ μυρσίνη. καὶ ἐλελίσφακος. κέδρου τε πρίσματα, καὶ κυπαρίσσου. ταῦτα κόψαι καὶ κατασῆσαι λεῖα. καὶ ἐπ' οἶνον εὐώδη ἐπιπάσσειν καὶ ἐπιχέαι ῥόδινον ἔλαιον. ὅταν δὲ μετακινηθεῖσαι θλίβωσιν αἱ ὑστέραι, κριθὰς ξὺν τοῖς πιτύροισι,[313] καὶ πρόσμαλον ἐλάφου κέρας οἴνῳ δεύσας, ὑποθυμιῆν.[314] ὅταν προσιστάμεναι πνίγωσιν, ἐλλύχνιον ἀνάψαι, καὶ ἀποσβέσαι ὑπὸ τὰς ῥῖνας. λιγνὺς καὶ αἰθαλὸς εἰσίτω. καὶ πίσσαν καὶ καστόρειον. καὶ πευκέδανον, καὶ σμύρναν διεὶς μύρῳ[315] εἰρίῳ ἀναδεύσασα προστιθέσθω. πίνειν δὲ ῥητίνην ἐλαίῳ διέντα. ἢν πνίγωσι λίην, διδόναι ποτὸν, ἢ χελώνης θαλασσίης ὅσον τριώβολον τρίψας ἐν οἴνῳ λευκῷ, κοτύλην, ἢ κυάθους τρεῖς πίνειν.[316] ἢ κέδρον εἰς λύχνον ἐπιχέας ἅψαι τὸν λύχνον. καὶ ἐὰν ἀποσβεσθῇ πρὸς τὰς ῥῖνας προσάγε, ἢ βόρβορον ὡς δυσωδέστατον ὁμοίως. ἢ εἴριον κατακαύσας ὑπὸ τὰς ῥῖνας ὑποθυμιῆν τῆς γυναικός. ἢ ἀσφάλτου ὀλίγον τρίψας ἐν οἴνῳ λευκῷ πινέτω. ἢ ἐρυσίμου κόγχην, καὶ καστόρειον ἐν οἴνῳ λευκῷ, δὸς πιεῖν, καὶ λοῦσον.[317] ἢν δὲ καὶ βήσσῃ, σανδαράχης ὀβολὸν. θείου δύο ὀβολοὺς ἀπύρου. ἀμύγδαλα πικρὰ ἀποκαθήρας, καὶ καστορίου ὀβολὸν μίσγειν σὺν οἴνῳ εὐώδει. καὶ πίνειν δίδου. ἢν δὲ πνίγωσιν αἱ ὑστέραι. καὶ τῆς καρδίας ψαύσῃ τὸ πνῖγμα, καὶ μεμύκῃ τὸ στόμα, ὄξος θερμὸν δίδου ῥοφεῖν. πασσαλίσκῳ ἢ κερκίδι ἄνοιγε. καὶ οἶνον ὁμοίως ἄνοδμον. καὶ σὺν ὀξυμέλιτι. ἢν λίην δὲ πνίγωσι, καὶ ἄφωνος ᾖ, κρόμμυον ἐν οἴνῳ χλιαρῷ τρίψας, ἐνστάζειν ἐς τὰς ῥῖνας, καὶ ἀνεγείρειν. ἢν δὲ ἄχρις ἥπατος ἀνίωσι, καὶ πνίγηται, ἄφωνος γίνεται. καὶ οὐδὲν ὁρᾷ. καὶ τοὺς ὀδόντας συνερείδει. καὶ σκληρὴ γίνεται. καὶ οὐδὲν φρονέει. καὶ ἀναπνεῖ πυκνά. καὶ οὐχ ὑπακούει. ταύτην ὑπὸ τὰ ὑποχόνδρια λαβὼν τῇσι χερσὶ, χρίειν θαμινάκις. καὶ τοὺς ὀδόντας διαγαγὼν πασσάλῳ, οἶνον ἄκρητον χλιαρὸν ἐγχέειν, ἢν μή τι κωλύοι. καὶ αὐτίκα ῥαΐζει ὡς τὰ πολλά. ἐὰν ἐγχέωνται ἐς τοὺς βουβῶνας, καὶ ἐρείδωσιν, αἰγὸς σπυράθους, καὶ λαγωοῦ τρίχας, ἐλαίῳ φώκης δεύσας, ὑποθυμία.[318] ἢ τοῦ κισσοῦ τὸν καρπὸν, ἢ τὰ φύλλα αὐαίνειν, ἢ τὸν φλοιὸν, καὶ δρυὸς φύλλα, καὶ ῥητίνῃ μίξας, ἐλαίῳ δεύειν καὶ ὑποθυμιῆν.[319] φώκης τῆς πιτύης τὸ δέρμα κόψας λεῖον. καὶ σπόγγον, καὶ βρύα λεῖα μίσγειν τῷ ἐλαίῳ τῆς φώκης. καὶ ὑποθυμιῆν αἰγὸς τοὺς σπυράθους. καὶ φώκης πνεύμονα. καὶ κέδρου πρίσματα. ὑποθυμιῆν δὲ καὶ βόλβιτον. ἢ κεράτων ξύσματα βοὸς, καὶ ἄσφαλτον. ἢ ἀκάνθης αἰγυπτίης καρπὸν, καὶ κέδρου πρίσματα. καὶ μυρσίνης φύλλα ξηρὰ μύρῳ μαλθακῷ, ταῦτα δεύσας ὑποθυμιῆν. ἀρώματα δὲ συχνὰ ἐς τὸ μύρον ἐμβάλλειν. ἢ γίγαρτα κόψας λεῖα.[320] καὶ κεδρίαν καὶ ῥητίνην πιτυΐνην ὁμοῦ μίξας γλυκεῖ ἑφθῷ δεύσας ὑποθυμιῆν.[321] πυριήσιες, ὡς ἀπίωσιν.[322] βολβίτου κεκαυμένου καὶ ὄξεος ἥμισυ. καὶ ὀρόβου θαλάσσης, ἢ ὕδατος ὁμοίως πυρία τὰς ῥῖνας. πυριῆν δὲ βληχρῶς. καὶ φάκιον πιεῖν. ἀπεμέειν δὲ, καὶ ῥοφέειν διδόναι ἄλητον.

καὶ ἐπὶ τὸν οἶνον. τῇ δὲ ὑστεραίῃ, [323] κόκκος ἔσω καταπότον. [324] καὶ οὐρητικὸν δὲ ἀσταφίδα καὶ ἐρεβίνθους δύο τρίψας, σταφίδος τῆς ἀρίστης ἐπιχέας χόα ἕψε. ἔπειτα ἀποχέας πρὸς τὴν αἰθρίην θεῖναι. καὶ τῇ ὑστεραίῃ πίνειν. καὶ τὸ λοιπὸν ἐλελίσφακον. καὶ λίνου σπέρμα. καὶ ἄλφιτον διδόναι δὶς τῆς ἡμέρης ἐν οἴνῳ κεκρημένῳ, κοτύλας τέσσαρας. [325] ἐλαίου ἡμικοτύλιον. ἀκτῆς φύλλα χεὶρ πλείη. ταῦτα ἕψειν, καὶ πυρίην θερμήν, ἢ ὀστράκοισι θερμοῖσιν, ἐπὶ δίφρον καθέζεσθαι. ἀμφικαλύπτειν δὲ εἵμασιν. [326] ἢ τῆς ἀκτῆς τὰ φύλλα σὺν μυρσίνῃ ἕψειν. καὶ κριθῶν ἄχυρα ἕψειν. καὶ ἢν οἵα τε ἐστὶ προσφέρειν ὄξος. ἔλαιον. μέλι. ὕδωρ. ταῦτα κεράσας καὶ ἀναμίξας, ἀναζέσας σφόδρα ἐς κύστιν ἐγχέαι. καὶ τῆς πίτυος τὸν φλοιὸν [327] καὶ τῆς ῥοιῆς τὰ φύλλα ἐμβάλλειν ἐς ὕδωρ. ἀφέψειν δὲ ἰσχυρῶς. καὶ ἐμβάλλειν ἐς τὸ ὕδωρ. καὶ κριθῶν ἄχυρα ἕψειν. ἔλαιον ἐπιχέαντα. ἢ λωτοῦ πρίσματα. καὶ κυπαρίσσου ὕδωρ ἐπιχέας καὶ ἔλαιον, ἕψε εὖ μάλα. καὶ πυρίᾳ σὺν ἀρώμασι μύρον ἐγχέειν. καὶ κηκίδα ἐμβάλλειν. καὶ ῥάμνου φλοιοῦ, καὶ πύρινα ἄλφιτα, σὺν ὕδατι. ἢν δὲ περιίσχωσιν ἔξω τὰ νεῦρα, [328] καὶ τὰ καλεόμενα ὄσχοι χαλῶνται, μύρτα. λωτοῦ πρίσματα. βάτου. καὶ ἐλαίης φύλλα ἅμα ἕψειν. καὶ πυριᾶν ἀκροχλιαρῶς, ἢ οἴνῳ μετὰ τουτέων καὶ κακωδέων, ὁμοίως. περιχρίειν δὲ τῷ λευκῷ τοῦ ὠοῦ τὰ ἔξω ὅταν ψύχηται, καὶ πελιδνὰ ἔωσιν ὕδατι θερμῷ. [329] μαλθακτήρια ὑστέρης. οἷος στέαρ, ὠῶν λέκιθος. μέλι. ἔλαιον ῥόδινον. τουτέοις ἀναφυρήσας ἄλητα, διαχλιαίνειν ἐν πυρὶ μαλθακῷ. τὸ ἀποσταζόμενον ἐς εἴριον ἀναμαλάσσειν, καὶ προστιθέναι. ἢ στέαρ οἷος ἡδύ, νίτρον ἐρυθρόν, ἢ χηνὸς ἄλειφα, ῥόδινον ἔλαιον ξυντήξας καὶ ἐς εἴριον ἀναφυρήσας, προσθεῖναι. χηνὸς ἄλειφα, ἢ μήλειον στέαρ, κηρὸν λευκόν. νέτωπον. ῥόδινον ἔλαιον. ὡς ἄριστα ταῦτα ἀναμὶξ ποιέειν. καὶ ῥάκεα ἐγκαταπλάσσειν λεπτά. καὶ αὐτίκα λουσαμένη, προστιθέσθω χλιαρὰ πρὸς τὸ στόμα. ἢ ἐλάφου μυελὸν [330] καὶ στέαρ τῆξαι ἐν ῥοδίνῳ ἐλαίῳ ἀναφυρήσασα εἴριον μαλθακὸν προστιθέσθω. [331] μαλθακὰ προσθετὰ ὕδωρ ἄγει καὶ μύξας, καὶ δερμάτια, καὶ οὐχ ἑλκοῖ. σμύρναν ὡς ἀρίστην. καὶ ἁλὸς χόνδρον, καὶ πίσσαν ἡδυωτὴν, τρίβειν λεῖα, καὶ τιθέναι. ἕτερον προσθετόν. [332] ἐκλέψας κόκκους τριήκοντα, τὸ ἰνδικὸν ὃ καλέουσιν οἱ πέρσαι πέπερι, καὶ ἐν τουτέῳ ἔνι στρογγύλον, ὃ καλοῦσι μυρτίδανον, σὺν γάλακτι γυναικείῳ ὁμοῦ τρίβειν, καὶ μέλιτι διιέναι. ἔπειτα εἴριον μαλθακὸν καὶ καθαρὸν ἀναφυρήσας, περὶ πτερὸν περιειλίξας, προσθεῖναι. καὶ τὴν ἡμέρην ἐᾶν. ἢν δὲ ἰσχυρότερον βούλῃ ποιῆσαι, σμύρνης ὀλίγον παραμίσγειν, ὅσον τριτημόριον. καὶ εἴριον μαλθακὸν καθαρὸν, [333] ἡμίρρυπον. ἄγει δὲ ἐξ ὑστερέων καὶ τὸ στόμα μαλθάσσει. [334] νάρκισσος. κύμινον. σμύρνα. λιβανωτός. ἀψίνθιον. κύπερος. αὐτὰ ταῦτα καθ' ἑωυτὰ καὶ σὺν ῥοδίνῳ ἐλαίῳ [335] ἢ λευκῷ ἢ αἰγυπτίῳ. προστιθέσθω δὲ λουσαμένη. ἰχῶρα ὕφαιμον δυνάμενον ἄγειν. [336] σὺν τοῖς δᾳσί. μίσγειν σμύρναν. ἅλας. κύμινον. χολὴν ταυρείην. μέλι ἐν εἰρίῳ προστιθέναι. καὶ κυμίνου φύλλα, ἢ δελφισμένα ἐν οἴνῳ. ἢ ὀπὸν σιλφίου, σύκῳ μίσγειν, καὶ βάλανον ποιήσαντα προσθεῖναι. τὸ δὲ αὐτὸ ποιεῖ [337] καὶ συκῆς ῥίζα σὺν μέλιτι. καὶ μετέπειτα χρίειν ῥοδίνῳ. ἐνεργεῖ δὲ καὶ σκορόδου μώλυζα. νίτρον ἐρυθρόν. σύκου πίονος, ἴσον·

insuperq; vinum bibendum dato. Postridie granum cnidium deuoret, & medicamentum sumat quod vrinam cieat, vuam passam & cicerum tritorum partes duas, vuæ passæ optimæ affusum aquæ congium coquito, deinde diffusum cœlo sereno exponito, postridie bibendum exhibeto. De cætero saluiam, lini semen & polentam bis die ex vini aqua temperati heminis quatuor exhibeto. Olei heminam dimidiam, sambuci folia quantũ manus plena capit, hoc decocto calido foueto, aut testis calidis iniectis, muliere in sella sedere iussa, & vestibus circuntecta. Aut sambuci folia cum myrto decoquito, & hordei paleas, & si perferre possit acetum, oleum, mel, aquam, hæc temperata & permixta, valdè feruefacta in vesicam infundito. Et pini corticem, malique punici folia in aquam iniecta, vehementer decoquito, & in decoctum hordei paleas immissas oleo affuso decoquito. Aut loti & cupressi ramenta affusa aqua & oleo probè admodum coquito, & fomento adhibeto. Cum aromatibus vnguẽtum infundito, gallam immittito, & rhamni corticem, & polentam triticeam cũ aqua. Quòd si nerui foras prominent, & quæ scrota vocantur, laxentur, myrti baccas, loti ramenta, rubi & oleæ folia simul coquito, & summè tepido foueto, aut vino cum his & graueolentibus eodem modo. Exteriora verò oui cãdido linito. Cùm autem perfrixerint & liuida fuerint, aqua calida foueto. Quę vterum emolliunt. Ouillum adipem, oui luteum, mel, oleum rosaceum, his farinam subactam molli igne calefacito, quod distillat molli lana excipito, & in subditio apponito. Aut ouillum adipem aromatibus condîtum, nitrum rubrum, aut anserinum adipem, oleum rosaceum, hæc liquata & cum lana subacta supponito. Anserinũ adipem aut ouillum, ceram albam, netopum, oleum rosaceum, hæc quàm optimè simul permixta, & tenuibus conceptis panniculis excepta, confestim vbi lota fuerit, tepida ad os vteri apponat. Aut cerui medullam & adipem oleo rosaceo liquatum, molli lana exceptũ supponat. Subditita mollia quæ aquam, mucos & pelliculas educunt, neq; vlcerant. Myrrham quàm optimam, salis micam, & picem aromatibus cõditam, læuiter terito & apponito. Subditiũ aliud. Grana cnidia triginta detracto cortice, Indicum quod Persæ piper vocant, & quòd inest rotundum (myrtidanum appellãt) cum lana muliebri simul terito, & melle dissoluito, deinde molli & pura lana exceptum, & circum pennam conuolutum supponito, & per diem sinito. Quòd si validius facere voles, paulum myrrhæ admisceto, tertiam videlicet partem, & lanam mollem puram semisuccidam. Ex vteris educit osque mollit, narcissus, cuminum, myrrha, thus, absinthium, cyperus, hæc ipsa per se, aut cum oleo rosaceo, aut albo, aut Ægyptio, lotæ autem supponantur. Medicamentum quod cruentam saniem educere potest. Myrrham cum tædis misceto, salem, cuminum, fel tauri, mel, in vellere supponito. Et cumini folia similiter ex vino. Aut laseris succum cum ficu misceto, & glandem formatam subdito. Idem facit mori radix cum melle, posteaque rosaceo linito. Efficax est & allij caput sine nucleis, nitrum rubrum, & fici pingue æquali portione,

in paruam gallam misceto, glandem conficito, & liquore aliquo intinctã supponito. Deinde lota adipem ceruinum in lana subditum, teneat. Hæc cruenta omnia magis quàm priora educit, & emollit. Piper, elaterium, & ammixto lacte muliebri, cũ his mel, oleum album & adipem ceruinum terito, linteo lacero & attrito excepta subdat. Hoc quoduis humorum genus potenter educit. Fici pingue, elaterij quãtum ad duas potiones satis sit, nitrum rubrum elaterij quantitate, mellis parum, linteo aut vellere exceptum, glandem conficito. Aliud. Netopum, fel tauri, nitrum, cyclaminum, gallam cum melle terito. Postea verò etiam lota adipem ceruinum in subditítio teneat. Aut pulegium & fel tauri tritum circum pennam obducito, & oleo Ægyptio imbutum supponito. Aut cyclaminum tali quantitate cum æris flore. Aut anemones caput cum farina tritum, circum pennam obductum, oleo albo intingito, omnia educit. Cucumeris agrestis oblongi interiorem partem detracto semine, ex lacte tritam, vnà cum his myrrham sinceram, mellis aliquãtulum, & oleum Ægyptium admisceto, molli lana excipito. Aut interiorem cucumeris agrestis partem siccato, & affuso melle terito, glandem conficito. Cùm autem lauerit adipem subdat, aut elaterij potiones tres ex aqua. Emolliẽtia. Oui candidum, farinam, mel, ceram albam, hæc simul calefacito, & quod distillat vellere exceptum subdito. Aut adipem anserinum, ceram albam, resinam, vnguentum rosaceum, aut in glandem formato, aut lana excipito. Fotus ex quibus vteri purgantur, si duri fuerint. Vinum quàm suauissimum ad tres semicongios Atticos pari aqua temperare oportet, fœniculi radicis & seminis quadrantem, rosacei olei heminam dimidiam in olla ponere, cuius operculum foramen habeat, & vinum affundere, & calamo imposito fouere, posteaq; scillam in subditítio apponere. Si dolores repentini vehementer irruant, & animi deliquia adsint. Rosarum folia, cinnamomũ, myrrham puram, netopum, papaueris succum, ex his pastillos drachmæ pondere formatos, amphoræ, frusto candenti imponito, aut ad suffitum vtitor. Aut styracis paululum in oleum iniicito, velut in priore vtitor. Quæ in vnguenta iniiciuntur omnia tundenda & cribranda, styrax autem in stercus bubulum immittenda, & netopo illinendum. Oleum rosaceum quàm optimum, & Ægyptium album affundendũ, ex eo post purgationes suffitum parato. Aut lauri, myrti folia, & cyperi fructum tundito, cum vnguento Ægyptio albo & netopo permisceto, in stercore bubulo ad suffitum adhibeto. Cõfert autem & thuris pollen, cupressi ramẽta, & cyperi radix tusa. Iuncum etiam odoratum aromaticum, cardamum & irim cribrato, his omnibus affuso oleo rosaceo & netopo permixtis, & triticea farina crassiùs molita vtitor. Aut resinã ex recenter compacto fictili suffito, castorio aut aliquo ex aromatibus iniecto. Caput autem oleo rosaceo perfundito, & in aures oleum myrtinũ aut melinum immittito. Aut cicer rubrum & vuas passas decoctas potui exhibeto, & in aqua calida desideat. Et oliuas albas priùs quàm oleum dimittant concidito & siccato, ex vino odorato terito, & acetabulũ Atticum exhibeto.

[338] μίσγειν δὲ κηκίδα μικρὴν, καὶ βάλανον ποιέειν, καὶ ἐμβάπτειν ἔς τι τῶν ὑγρῶν, καὶ προστιθέναι. κἄπειτα λουσαμένη ἐλάφου στέαρ ἐν εἰρίῳ ἐχέτω. αἱματώδεα πάντα μᾶλλον τῶν πρόσθεν ἄγει δυνάμει), καὶ μαλθάσσει. πέπερι, ἐλατήριον, ξυμμίσγειν δὲ καὶ γυναικὸς γάλα, καὶ τρίβειν σὺν τούτοισι, καὶ μέλι, καὶ ἄλειφα λευκὸν. ἐλάφου τε στέαρ [339] ῥυχνωμένη. σφόδρα δὲ ἄγει παντοῖα. σύκου δὲ πίαρ. ἐλατηρίου δύο πόσιας, νίτρον ἐρυθρὸν, ὅσον δὲ ἐλατήριον. μέλι ὀλίγον ἐν ῥάκει ἢ ἐν εἰρίῳ, βάλανον ποιέειν. ἕτερον. νέτωπον. χολὴν ταύρου. νίτρον, κυκλάμινον. [340] κηκίδα, τρίβειν σὺν μέλιτι. μετέπειτα δὲ καὶ λουσαμένη, [341] στέαρ ἐχέτω, ἢ γλήχωνα. καὶ χολὴν ταύρου τρίψαι περιπλάσσειν πτερῷ. καὶ ἐς ἄλειφα ἐμβάψας αἰγύπτιον, προστιθέναι. ἢ κυκλάμινον ὅσον ἀστράγαλον σὺν χαλκοῦ ἄνθει. ἢ ἀνεμώνης κεφαλὴν, τρίψας σὺν ἀλήτῳ, πτερῷ περιπλάσσειν [342] ἐς λευκὸν εἴριον ἐμβάπτεσθαι. ἄγει πάντα. σικύου ἐντεριώνης τῆς μακρῆς ἑλὼν τὸ σπέρμα σὺν γάλακτι, καὶ σμύρναν σὺν αὐτοῖσιν ἄκρητον. [343] τὸ μέλιτι ποσὸν αἰγύπτιον ἔλαιον εἰρίῳ μαλθακῷ ἀναφορύξαι. ἢ τὴν ἐντεριώνην τῆς σικύης ξηραίνειν. καὶ μέλι περιχέαι, καὶ τρίβειν, καὶ βάλανον ποιέειν. ἐπὴν δὲ λούσηται, στέαρ προστιθέσθω. [344] ἢ ἐλατηρίου τρεῖς πόσιας ἐν ὕδατι. μαλθακτήρια. ᾠοῦ τὸ λευκὸν. ἄλητον. [345] μελίκρητον λευκὸν. ταῦτα ὁμοῦ χλιαίνειν. καὶ τὸ ἀποστάζον εἴριον ἀναπολήσας, πρόσθες. ἢ χηνὸς ἄλειφα, κηρὸν λευκὸν. ῥητίνην. μύρον ῥόδινον. μυελὸν ἐλάφου τήκειν, ἢ στέαρ οἷος, ἢ αἰγὸς, ᾠοῦ τὸ λευκὸν, ῥόδινον μύρον, ἢ βάλανον ποιέειν, ἢ εἰρίῳ ἀναλαμβάνειν. πυρίαι δι' ὧν ὑστέραι καθαίρονται, ἢν σκληραὶ ἔωσιν. [346] οἶνον χρὴ ὡς ἥδιστον, ἴσον ἴσῳ κεράσαι, ὡς τρία ἡμιχόεα ἀττικά. καὶ μαράθου ῥίζαν, καὶ τοῦ καρποῦ, τεταρτημόριον, καὶ ῥοδίνου ἀλείφατος, ἡμικοτύλιον, ἐς ἐχῖνον ἐᾶσαι, οὗ τὸ ἐπίθεμα ὀπὴν ἔχει. καὶ ἐπιχέαι τὸν οἶνον. καὶ ἐνθέντα κάλαμον, πυριῆσαι. καὶ μετέπειτα τὴν σκίλλην προστίθεσθαι. [347] ἢν ὀδύναι καταΐσσωσιν ἐξαπιναῖοι, καὶ ἀψυχίαι ἔωσι. ῥόδων φύλλα. κιννάμωμον. σμύρναν καθαρὴν. νέτωπον. ὀποῦ μήκωνος. τουτέων φθοΐσκους ποιήσας ὅσον δραχμιαίους, [348] ἐπίθες ἐπὶ ῥύφος ἀμφορέως διαφανὲς, ἢ χρέο ὑποθυμιήματι. ἢ στύρακος, [349] ὅσον ἐμβάλλουσιν ἐς τοὔλαιον. ὡς ἐπὶ τῆς προτέρης χρῆσθαι ἅπαντα. [350] ὁκόσα ἐς τὰ μύρα ἐμβάλλεται), κόψαι καὶ καθῆσαι. ἐπιβάλλειν δὲ ἐπὶ τὸν βόλβιτον τὴν στύρακα. καὶ περιχέειν νετώπῳ. ῥόδινον ἔλαιον ὡς ἄριστον. καὶ αἰγύπτιον λευκὸν, θυμία ὑπὸ μετὰ τὰς καθαρσίας. ἢ δάφνης καὶ μυρσίνης φύλλα κόψαι, [351] καὶ κυπέρου καρπὸν, ἐργάσασθαι αἰγυπτίῳ λευκῷ μύρῳ, καὶ νετώπῳ, καὶ ἐπὶ βολβίτῳ θυμία. ἀρήγει δὲ καὶ μάννα. κυπαρίσσου πρίσματα. καὶ κυπέρεος ῥίζα κοπεῖσα. σῆσαι δὲ καὶ σχοῖνον, τὸν εὔοσμον ἢ δύοσμον. καὶ κάρδαμον. καὶ ἴριν. ταῦτα πάντα μίσγειν. περιχέαι δὲ αὖθις, ῥόδινον ἔλαιον, καὶ νέτωπον. καὶ χρέο ἐν κρίμνοισι πυρίνοισιν. ἢ ῥητίνην [352] ἐπὶ νεοπήκτου κεραμίδος θυμία, ἐπιβάλλων καστόρειον, ἢ τι τῶν ἀρωμάτων. τὴν δὲ κεφαλὴν τέγγειν ἐλαίῳ ῥοδίνῳ. ἐς δὲ τὰ ὦτα, μύρσινον ἢ μήλινον, ἢ λευκοὺς ἐρεβίνθους καὶ ἀσταφίδας ἑψήσας, δίδου πίνειν. καὶ ἐν ὕδατι θερμῷ καθίζεσθαι. [353] καὶ ἐλαίης λευκῆς πρὶν ἂν ἔλαιον ἀνῇ, κατακνίσαι, καὶ αὐῆναι. καὶ εἰς οἶνον τρίβειν εὐώδεα. καὶ ἐμβάφιον ἀττικὸν διδόναι.

ἢ χλί-

ἢ κανθαρίδων τὰς γαστέρας, ἢ ἀδίαντον, καὶ νίτρον ἐρυθρὸν αἰγύπτιον. ῥίζαν νάρθηκος. καὶ σελίνου σπέρμα λεῖον. ταῦτα διδόναι. ἢν δὲ ἐπιλάβῃ στραγγουρεῖν, ἐν ὕδατι καθιζέσθω. καὶ γλυκὺ πινέτω, [354] ἢν μάλιστα πνίγηται ἐν ὀδύνῃ ὑστερέων. οἶνόν τε ὡς ἥδιστον ἴσον ἴσῳ κεκρημένον, ὡς τρία ἡμίχοα ἀττικά, καὶ μαράθου ῥίζας, καὶ τοῦ καρποῦ τεταρτημόριον, καὶ ῥοδίνου ἐλαίου ἡμικοτύλιον. ταῦτα ἐμβαλεῖν ἐς χύτρον καινόν. καὶ τὸν οἶνον ἐπιχέαντα πυριᾶν. καὶ τὴν σκίλλαν προστιθέσθαι, ἔστ' ἂν φῇ τὸ στόμα μαλθακὸν εἶναι, [355] καὶ εὐρύ. καὶ ἢν ἑλκωθῇ, [356] καὶ φλυκτίδες πανταχοῦ αὐτῇ ἔωσιν, ἄμεινον στέατος 10 χηνείου ἀλείφατι σὺν λιβανωτῷ θεραπεύειν. Ὑπὲρ ὑστερέων ὀδύνης. Πευκέδανον, ἀριστολοχίαν, πάνακες, ταῦτα ὁμοῦ μίξαι ἐν γλυκεῖ οἴνῳ. καὶ χλιήναντα πίσαι. καὶ μήκωνος λευκῆς ῥοφέειν. [357] καὶ κνίδης σπέρμα. [358] Ἄλλη πυρίη. Θυμίην ἢν ὀδύνη ἔχῃ, σίδια ῥοιῆς γλυκείης. λωτοῦ πρίσματα. ἐλαίης φύλλα ξηρὰ κεκομμένα, ταῦτα ἐλαίῳ ἐργάσασθαι χρή, καὶ ἐπὶ βόλβιτον πεπυρωμένον ἐπιρριπτεῖν. ἢ χαλβάνην. σμύρναν, λιβανωτόν, ἔλαιον λευκὸν αἰγύπτιον [359] ἐπὶ οἰναρέων. Ἑτέρη πυρίη ἡ δι' ἀσφάλτου στερεωτέρη. Ἀσφάλτου [360] ῥίζης ξανθίης. λαγωοῦ τρίχας. ἢ πήγανον. κό- 20 ριον ξηρόν, ταῦτα τρίψας πάντα, φθοΐδας πλασάμενον, θυμιῆν. ἢ ἐπὶ πίσσης σανδαράκην κόψας λείην, μίξαι πρίσματα κυπαρίσσου. καὶ μύρον ἐπιχέας, φθοΐδας ποιεῖν, καὶ ἐπὶ πῦρ θυμιῆν, ἢ αἰγὸς κέρας καταπρίσας ἐλαίῳ ἀνακυκῶν ἐπὶ πῦρ θυμιῆν. ἢ ὀρύξας βόθρον, γίγαρτα φρύγειν, καὶ τὴν σποδιὴν ἐμβαλεῖν ἐς τὸν βόθρον. καὶ οἴνῳ εὐώδει νοτίσας τὰ γίγαρτα, περικαθεζομένῃ πυριᾶσθαι. ἔστωσαν δὲ τῶν γιγάρτων [361] δύο μοῖραι. καὶ αὗται δὲ αὖαι ὡς τὰ μάλιστα. [362] ἢν δὲ ὑστέρη ἀλγέῃ ἄχρι κύστιος, πράσου καρπὸν σὺν ὕδατι τρίψαντα πίνειν. ἢ κυκλαμίνου ῥίζαν ἐν οἴνῳ 30 λευκῷ πιπίσκειν νῆστιν. καὶ θερμῷ λουέσθω. [363] καὶ ἀπόθερμον πινέτω νῆστις. καὶ χλιάσματα προστιθέναι. ἢ σκορόδου μόλυζαν, καὶ νίτρον ὀπτόν, καὶ κύμινον, λεῖα ποιήσας μέλιτι δεύων, προστιθέναι. καὶ ἐν θερμῷ λουέσθω. [364] καὶ θερμὸν πινέτω. Ὑστερέων πάσης νούσου θεραπευτικόν. Λίνου τὸ σχιστὸν αὐτῇ τῇ καλάμῃ ὅσον δραχμὴν κόψας λεπτά, καταβρέξαι ἐν οἴνῳ λευκῷ ὡς ἡδίστῳ τὴν νύκτα. ἔπειτα ἀπηθήσας [365] διαχλιήνας τε ἐρείῳ ὡς μαλθακωτάτῳ ἐμβάπτειν. καὶ τὸ μὲν προστιθέναι. τὸ δὲ ἀφαιρέειν. βοηθεῖ δὲ καὶ κρόκος, ἔτι τε σμύρνα. κάρυα ποντικά. 40 [366] λευκόν τε καθαρὸν ἐν χηνὸς στέατι καὶ μύρῳ ἰρίνῳ προστιθέναι. Ἢν περιωδυνίη ἔχῃ ἐκ προσθέτων καθαιρομένην. [367] μυρσίνης ἐμβάφιον. λιβανωτὸν ἴσον. μελάνθιον. κύπειρον. σέσελι. ἄννησον. [368] λίνον. νέτωπον. μέλι. ῥητίνην. χηνὸς στέαρ. [369] ὄξος λευκόν. μύρον αἰγύπτιον. ἴσον ἑκάστου τρίβειν ἐν οἴνῳ λευκῷ γλυκεῖ, δύο κοτύλησι καὶ κλύζειν χλιεροῖσι κλυσμοῖσιν. Ἢν ὀδύνη ἔχῃ σφοδρά, κανθαρίδες, κύπειρος. κάλαμος. σχοῖνος. καὶ ἶρις. ταῦτα ἐν οἴνῳ μέλανι ἑψῶν, χρέο. Ἕτερος κλυσμός, ἢν περιωδυνίη, καὶ στραγγουρεῖν ἔχῃ. Πράσου χυλόν. ἀκτῆς καρπόν. σέσελι. ἄννησον. λιβανωτόν. σμύρναν. [370] οἶνον χυλῷ σὺν καὶ μίξαι, καὶ κλύσαι. ἢ σμύρνης ὀξύβαφον. λιβανωτοῦ ἴσον. [371] μελανθίου τοῦ πυρίου ἴσον. σέσελι. ἄννησον. σελίνου σπέρμα. νέτωπον. μέλι. ῥητίνην,

Aut cantharidum ventres, aut adiantum, & nitrum rubrum Ægyptium, ferulæ radicem, & apij semen leuiter contusum, hæc exhibeto. Si verò stranguria inuadat, in aqua desideat, & vinum dulce bibat, si maximè strangulетur ex vterorum dolore. Vinum etiam quàm suauissimum, æquali aqua temperatum, ad tres semicongios Atticos, radicum fœniculi & seminis trientem, & olei rosacei heminam dimidiam. Hæc in ollam magnam nouam coniecta, vino affuso ad fotum adhibeto, & scillam in subdititio apponito, dum os molle & amplum esse fateatur. Quòd si exulceretur, & pustulæ in ipso vndiq; innascantur, præstat ex adipe anserino cum thure curationem adhibere. Ad vterorum dolorem. Peucedanum, aristolochiam, panaces, hæc simul ex vino dulci mixta & calefacta propinato, & sorbitione papauer album & vrticę semen accipiat. Alius suffitus. Si dolor detineat, suffitu adhibeto mali punici dulcis corticem, loti ramenta, oleæ folia sicca contusa, hæc oleo permiscere oportet, & in stercus bubulum ignitum inijcere. Aut galbanum, myrrham, thus, oleum album Ægyptium in vitis sarmenta. Alius ex bitumine vehementior. Bitumen, Xanthij radicem, leporis pilos, aut rutam, coriandrũ siccum, hæc omnia trita, & in pastillos formata, suffitu admoueto. Aut ad picem, sandaracham læuiter tusam, & cupressi ramenta permisceto, affusoq; vnguento pastillos cõficito, in ignem coniectos ad suffitum adhibeto. Aut cornu caprini scobem oleo agitatam ex igne suffito. Aut in effossam scrobem torrefactorum vinaceorum cinere iniecto, & vino odorato madefacto, circum assidenti mulieri suffitum excitato. Sint autem vinaceorum partes duæ, ipsæque quàm maximè siccę. Si vterus ad vesicam vsq; doleat, porri semen ex aqua tritum bibendum, aut cyclamini radix ex vino albo ieiunæ propinanda, & calida lauet, & à balneo ieiuna bibat, & tepefactoria adhibeto. Aut allij caput vnicum, nitrum torrefactum, cuminum, hæc læuigata melle subacta in subdititio apponito. Calida lauet, & calidã bibat. Hoc omnem vteri morbum curat linũ scissum cum ipso culmo, ad pugillum vnum tenuiter tusum, vino albo quàm suauissimo per noctem macerato, deinde percolato, & tepefacto lanam mollissimã imbuito, & partim subdito, partim extrahito. Confert etiam crocum ac myrrham, & nuces ponticeas pura & alba lana exceptas, ex anserino adipe & vnguento irino in subdititio apponere. Si vehemens dolor per subdititia purgatam detineat, myrrhæ acetabulum, thuris tantundem, melanthium, cyperum, seseli, anisum, linum, netopum, mel, resinam, anserinum adipem, acetum album, vnguentum Ægyptium, singula pari portione ex vino albo dulci, ad duas heminas terito, tepidis infusis colluito. Si vehemens dolor detinuerit, cantharides, cyperus, calamus, iuncus odoratus & iris, his ex vino nigro decoctis vtere. Collutio alia si vehemens dolor & stranguria detinet. Porri succum, sambuci fructum, seseli, anisum, thus, myrrham, in vinum infundito, & misceto ac colluito. Aut myrrhæ acetabulum, thuris æqualem portionem, melanthij, cyperi tantundem, seseli, anisum, apij semen, netopum, mel, resinam,

anseris adipem, acetum album, vnguentũ Ægyptium, horum singulorum pares portiones vino albo dulci diluito, & ad collutionem adhibeto. Aut mercurialis decoctũ cum myrrha, thure & netopo. Aut saluiam, hypericum in aqua decoquito, ea colluito. Aut lini semen, anisum, melanthium, seseli, myrrham, cassię fructum in vino coquito & infundito. Alia collutio, si dolor post purgationem vehemens fuerit. Sambuci fructum & lauri baccas ex vino nigro coquito & colluito. Aut sambuco in aqua cocta, aqua effusa & vino dulci affuso colluito. Quòd si post collutionem innascatur dolor, aromata quæ in vnguentum immittuntur decoquito, & ad decocti effusi duas heminas adipem anserinum & oleum rosaceum ammisceto, eoq; tepido colluito. Infusum autem in nemine (quod semel dictum sit) duarum heminarum modum excedat. Aut mercurialem in aqua decoquito, & myrti succum ammisceto, aut thus & netopum æquali portione, & tepido colluito. At si vterus doleat, cyclamini radicem ex vino albo ieiunæ propinato, & calida lauet, & à balneo bibat. Si pudenda vlcere feruido laborarint. Myrti baccis cum vino decoctis, calido colluendum, & melilotus apponenda, & pæoniam tritam ex vino coctam supponat. Et myrrham ac resinam simul mixtam, vino subactam, ex linteo imbuto subdito. Et si stranguria prehenderit, pubes fouenda & illinenda. Desidendum autem in rosarum decocto, aut rubi, aut myrti, aut oleæ, vel capreolorum vitis, vel iuniperi baccis, vel saluiæ. At si ventus in vtero innascatur, & continuus dolor suboriatur, neq; flatus exeat cuminum supponat. Saluiam, cyperum tusum, per totam noctem maceratum, mane percolatum, eo quod lucidũ est in vas effuso, triticeam farinam crassiùs molitam vino albo subigito, & laseris succi cyathum, simul mixta decoquito, & subcrudum sorbendum dato. Si columella in pudendis suborta sit, dolor detinet, dolori medetur apij semen, hedera, aut mali punici dulcis triti ex vino veteri decoctum, cum recẽtis carnis frustulo foliis obducto in subdititio supposito. Quæ per totam noctem subdita habeat, deinde vbi detraxerit, vino colluatur.

χηνὸς στέαρ. [372] ὄξος λευκόν. μύρον αἰγύπτιον. τούτων ἴσον ἑκάστου διεῖναι οἴνῳ λευκῷ γλυκεῖ, καὶ κλύζειν. [373] ἢ λινοζώστιος ὕδωρ, ἀφεψήσας σὺν σμύρνῃ, λιβανωτῷ, νετώπῳ. ἢ ἐλελίσφακον, ὑπερικὸν, ἑψεῖν ἐν ὕδατι, καὶ κλύζειν. [374] ἢ λίνου καρπὸν, ἄννησον, μελάνθιον, σέσελι, σμύρναν, κασσίης καρπὸν, ἐν οἴνῳ ἑψεῖν, καὶ κλύζειν. Ἕτερος κλυσμὸς ἢν ὀδύνη ἴσχῃ σφοδρὴ, μετὰ κάθαρσιν. Ἀκτῆς καρπὸν καὶ δαφνίδας ἑψεῖν ἐν οἴνῳ μέλανι, καὶ κλύσαι. ἢ ἀκτὴν ἑψήσας ἐν ὕδατι, ἀποχέειν τὸ ὕδωρ. οἶνον δὲ γλυκὺν παραχέας, κλύσαι. ἢν μετὰ κλυσμὸν ὀδύνη ἐγγίνηται, [375] ἑψεῖν τὰ θυώματα ἐς τὸ μύρον ἐμβάλλονται. καὶ ἀποχέαι τοῦ ὕδατος δύο κοτύλας. μῖξαι δὲ ἔλαιον χηνὸς, καὶ ῥόδινον, καὶ κλύζειν χλιαρῷ. πλέον δὲ κλύσμα δύο κοτύλαι μηδενὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν. ἢ λινοζώστιν ἑψεῖν ὕδατι, καὶ μῖξαι [376] χυλὸν μυρσίνης. ἢ λιβανωτὸν, νέτωπον ἴσον, καὶ κλύσαι χλιαρῷ. [377] ἢν δὲ ἀλγέῃ τὰς ὑστέρας, κυκλαμίνου ῥίζαν ἐν οἴνῳ λευκῷ πιπίσκειν νῆστιν. καὶ τοῖσι θερμοῖσι λούεσθαι, καὶ ἀπόθερμον πινέτω. Ἢν ἀφθήσῃ τὰ αἰδοῖα. [378] Μύρον θερμὸν ξὺν οἴνῳ κλύζεσθαι. καὶ μελίλωτον προστιθέναι. καὶ γλυκυσίδης ἐν οἴνῳ ἑψημένης τετριμμένης, προστιθέσθω. καὶ σμύρναν καὶ ῥητίνην ὁμοῦ μίξας, καὶ διεὶς ἐν οἴνῳ, ὀθόνιον ἐμβάπτων προστιθέναι. καὶ στραγγουρίη ἢν λάβῃ, πυελίῳ, [379] καὶ χρίειν τὸ ἦτρον. ἐγκαθίζεσθαι δὲ ἐν ῥόδων ἀφεψήματι, ἢ βάτου, ἢ μυρσίνης, ἢ ἐλαίης, ἢ ἑλίκων ἀμπέλου, ἢ ἀρκευθίδων, ἢ ἐλελισφάκου. [380] Ἢν δὲ ἄνεμος ἐγγίνηται ἐν τῇ μήτρῃ, πόνος τε ἐγγίνηται ἀπερχνός. καὶ φῦσα οὐκ ἔξεισιν, κύμινον προστιθέσθω. ἐλελίσφακον, καὶ κύπερον κόψας, καὶ τέγξας τὴν νύκτα ὅλην ἕωθεν ἀπηθήσας, τὸ διαυγές τε ἐς ἄγγος ἐγχέαι. κρίμνα πύρινα ἐν οἴνῳ λευκῷ φορύξαι. καὶ ὀπὸν σιλφίου, [381] ὡς κύαθον, ἐς κρᾶμμα ἑψεῖν, καὶ ὑπωμότερον διδοῦ ῥοφέειν. [382] Ἢν κίων ἐν τοῖσιν αἰδοίοισιν ἐγγίνηται, ὀδύνη ἴσχει. καὶ τῆς μὲν ὀδύνης σελίνου καρπὸς, ἀλέξημα. καὶ κισσὸς, καὶ ῥοιῆς γλυκείης τετριμμένης ἐν οἴνῳ παλαιῷ ξὺν ποταινίῃ σαρκὶ προστίθεσθαι, καὶ ἐπιπλάσαι τὰ φύλλα. τὴν δὲ νύκτα ὅλην ἐχέτω κείμενα. κἄπειτα ἀφελομένη, ἐν οἴνῳ διακλυζέσθω.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΑΦΟΡΩΝ.

HIPPOCRATIS DE HIS QVAE VTERVM NON GERVNT LIBER.

AC de his quæ mulieribus in singulis affectionibus contingunt, antè quidem dictum est, nunc autem quas ob causas mulieres prorsus sint steriles, aut quamobrem nisi curentur parere nequeant, mihi aperiendum. Hanc autem istius rei causam esse assero. Si vterorum os à pudendo penitus auersum fuerit, non concipiunt. Neque enim vteri genituram excipiunt, sed confestim foras prodit. Quod etiam

ΠΕΡΙ μὲν τῶν γινομένων τῇσι γυναιξὶν ἐφ' ἑκάστου τῶν παθημάτων, πρότερον εἴρηται. νυνὶ δὲ ἀποφανέω δι' ἃς αἰτίας ἄφοροι γυναῖκες τὸ παμπάν. καὶ διότι οὐ τίκτουσι πρὶν ἰηθῶσι. φημὶ δὲ τοῦτο αἴτιον εἶναι, ἢν στραφῇ τὸ στόμα τῶν μητρέων παμπάν ἀπὸ τοῦ αἰδοίου, οὐ κυΐσκουσιν. οὐ γὰρ δέχονται αἱ μῆτραι τὴν γονὴν, ἀλλ' ἔξω αὐτίκα ἔρχεται. γίνεται δὲ

τοῦτο καὶ ἢν ὀλίγον παραγραφῇ τὸ στόμα τῶν ὑστερέων ἀπὸ τοῦ αἰδοίου παρὰ φύσιν. καὶ ἢν μεμύκῃ τὸ στόμα τῶν μητρέων πάμπαν, οὐδ' οὕτως δέχονται. οὐδ' ἢν ἄρθμοι μεμύκῃ μᾶλλον ἢ δεῖ. δῆλον δὲ τουτέων ἕκαστόν ἐστι τῶν εἰρημένων. ἢν μὲν γὰρ ἀπεστραμμένον ᾖ πάμπαν, ἢ μεμυκὸς, τὰ καταμήνια οὐκ ἔρχεται τὸ παράπαν, ἢ ἔρχεται βιαίως, ξὺν νούσῳ. ἢν βιάσηται τὸ αἷμα τὰς μήτρας στραφῆναι κατ' ἤθεα. καὶ ἢν ἀποκαθαρθῇ ἡ γυνὴ ἔστιν ὅτε αὐτίκα ἀποστρέφεται τὸ στόμα τῶν μητρέων ἀπὸ τοῦ αἰδοίου. ἢν δὲ ὀλίγον παρακεκλιμένον ᾖ, ἢ ἄρθμοι μεμύκῃ, χωρέει μὲν τὰ καταμήνια, χωρέει δὲ βιαίως, καὶ κατ' ὀλίγον ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. Ταῦτα δὲ πάντα δῆλα γίνεται, εἰ οὕτως ἔχει ψηλαφώσῃ γυναικί. καὶ ἢν τούτων τι ᾖ, μελεδανθεῖσα ἡ γυνὴ φορὸς γίνεται. ἔστι δὲ καὶ ὅτε αὐτομάτη. τούτων δὲ ἕκαστον διότι γίνεται, εἴρηται δὲ ἐν τοῖσι γυναικείοισι νουσήμασιν. Ἢν δὲ λεῖαι ἔωσιν αἱ μῆτραι, γίνεται δὲ τοῦτο καὶ φύσει ἐνίῃσι, καὶ ἢν ἕλκεα ἐγγενόμενα, μεγάλας οὐλὰς ἐγκαταλίπῃ. καὶ ἢν λεῖαι ἔωσιν, οὐ λαμβάνει ἡ γυνὴ ἐν γαστρί. τὴν γὰρ γονὴν δέχονται μὲν αἱ μῆτραι, ἢν μή τι αἴτιον ἄλλο ᾖ, ξυλλαμβάνουσι δὲ οὔ. ἀλλὰ τὸ σπέρμα ἔξω χαλῶσι. δῆλον δὲ μάλιστά ἐστι ψηλαφώσῃ. καὶ εἰρομένῃ εἴ ποτε ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἕλκεά οἱ ἐγένοντο. τὰ δὲ καταμήνια ὑγιηρῶς μὲν ἐν τουτέῳ τῷ νοσήματι χωρέει. ἀνίητος δὲ γίνεται ὡς ἐπὶ πλέον ἡ τοιαύτη. γίνεται δὲ καὶ τὸ τοῦτο αἴτιον, οὐ μὴ συλλαμβάνειν ἐν γαστρί. Ἢν ἕλκος γένηται ἐν τῇσι μήτρῃσιν ὑπὸ παθήματος τούτων τῶν εἰρημένων, καὶ μὴ ταχὺ ὑγιανθῇ, ἀλλὰ μολυνθῇ. παραμένει γὰρ τὸ ἕλκος ἐπὶ πουλὺν χρόνον, ὥσπερ καὶ τὸ ἐν ὠτίῳ, καὶ ὄζει πονηρὸν ἡ γυνή. καὶ ἔστιν ὅτε ἰχὼρ ῥέει αὐτῇ ἐκ τοῦ αἰδοίου κάκοδμος. καὶ μέχρις ἂν ἔχῃ τὸ ἕλκος, οὐ λαμβάνει ἐν γαστρί. οὐ γὰρ συλλαμβάνουσιν αἱ μῆτραι τὴν γονήν. ταύτῃ τὰ καταμήνια χωρέει ὑγιηρῶς. ἐν ψηλαφήσει δὲ μάλιστα γίνεται δῆλον, καὶ ἐρωτήσει περὶ τῶν εἰρημένων. μελεδανθεῖσα δὲ φορὸς γίνεται. ὀλίγαι δὲ ἐλπίδες εἰσίν. ἢν δὲ τῶν καταμηνίων ἐλλειφθέν τι ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἔκρηξιν ἔχῃ, θερμανθὲν δὲ καὶ αὖθις ψυχθὲν περὶ τὸ στόμα, ἢ ὀλίγον ἐνδοτέρω, οὐδ' οὕτω λαμβάνει ἐν γαστρί. ἔργμα γὰρ τὸ ἐπικείμενον, οὐ παρίησι τὴν γονὴν ἰέναι, ὅκου δεῖ. καὶ ἢν μὲν ἐν ἀρχῇ μελεδαίνηται, ὑγιαίνει, καὶ φορὸς γίνεται. ἢν δὲ χρόνος ἐγγένηται, ἄφορος μένει. δῆλον δὲ τὸ πάθημα, ψηλαφήσει μάλιστά ἐστι, σκληρὸν γάρ τι ἐγγίνεται. καὶ ἢν χάνωσι μᾶλλον τοῦ καιροῦ αἱ μῆτραι, οὐδ' οὕτω κυΐσκεται. οὐ γὰρ ξυλλαμβάνουσιν αἱ μῆτραι τὴν γονήν. δῆλον δὲ ἔσται καὶ τοῦτο ψηλαφήσει. καὶ τὰ καταμήνια ἔρχεται ἀλέα, καὶ ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας. Γίνεται δὲ καὶ φύσει τὸ πάθημα τοῦτο, καὶ ὑπὸ νοσημάτων τῶν εἰρημένων. καὶ ἢν μὲν φύσει ᾖ, ἀνίητος ἡ νοῦσος. ἢν δὲ μή, οὐχ ὑγιηρὰ χωρέει τὰ καταμήνια, οἷα τῆς γυναικὸς μὴ ὑγιηρῆς ἐούσης, οὐδὲ οὕτω κυΐσκεται. οὐ γὰρ πήγνυται ὑπὸ τοῦ αἵματος νοσεροῦ ἐόντος, ἀλλὰ διαφθείρει τὴν γονὴν, τὸ αἷμα τὸ κακὸν ἀπὸ τοῦ σώματος νοσερὸν ἐόν. διαφθαρεῖσα δὲ ἡ γονὴ, ἐξέρχεται ἔξω τῷ χρόνῳ ἢ ὀλίγῳ, ἢ πολλῷ ξὺν ἰχῶρι. δῆλον δέ ἐστι τῷ σώματι τῆς γυναικὸς, καὶ τοῖσι καταμηνίοισι. χωρέει γὰρ τὰ καταμήνια αὐτῇ, οἷα εἴρηται, ἤν τε χολώδης, ἤν τε φλεγματώδης, ἤν τε ὑδρωποειδὴς ἔῃ. ἐν τάχει δὲ μελεδανθεῖσα, εὔφορος γίνεται. ἢν δὲ μή, οὔ. Ἢν δὲ γυναικὶ μὴ χωρέει τὰ καταμήνια πάμπαν,

contingit ſi os vterorum præter naturam paulùm perverſum ſit. Quòd ſi prorſus conniueat vterorum os, neq; ſic vteri genituram excipiunt ſi plus quàm conueniat recenter conniueat. Quæ commemorata ſingula patent. Etenim ſi prorſus auerſum aut conniuens fuerit, menſes nullo modo, vel non niſi violenter & cum morbo prodeũt, ſi coactus fuerit vterus à ſanguine pro more conuerti. Ac etiamſi mulier repurgata fuerit, interdum & vterorum os à pudendo auertitur. Quòd ſi paulùm declinet, aut de repente conniueat, menſes quidem prodeunt, ſed cum vi, & paulatim per multos dies. Quæ omnia ita ſe habere contrectanti mulieri manifeſta ſunt, & ſi quid ex his cõtigerit, cura adhibita mulier fœcunda redditur, idq; etiam quandoq; ſponte. Quæ ſingula cur contingant, in morbis muliebribus dictum eſt. Si vteri lubrici fuerint (id autem quibuſdã naturâ contingit, & ſi innata vlcera magnas cicatrices intus reliquerint) mulier vtero non concipit. Genituram enim vteri quidem excipiunt, niſi alia quædam cauſa ſubſit, non tamen concipiunt, ſed ſemẽ foras elabi ſinunt. Hoc autem contrectanti manifeſtum eſt, & ei quæ rogatur num aliquando in vteris ei vlcera innata fuerint. Menſes verò hoc in morbo nõ aliter quidem ac ſanis prodeunt, ſed vt plurimùm eiuſmodi mulier incurabilis exiſtit, eaq; cauſa eſt cur vtero non concipiat. Si vlcus ex aliqua harum commemoratarum affectionum in vteris obortũ fuerit, neq; breui ſaneſcat, ſed ſordidum extiterit (longo enim tempore vlcus permanet, velut q; in aure exiſtit, & prauè olet mulier, eiq; interdum ex pudendis ſanies graueolẽs effluit, neq; quamdiu vlcus detinuerit vtero concipit, quòd vteri geniturã non retineant) huic menſes non ſecus ac ſanis prodeunt. Ex contactu autem & interrogatione maximè de prædictis cõſtat. Cura tamen adhibita, etſi parua ſpes eſt, fœcunda tamen euadit. Si verò ex menſibus aliquid in vteris relictum ruptionem fecerit, quod circa os aut paulò interius calefactum fuerit, rurſusq; perfrixerit, neq; ſic vtero concipit. Hoc enim incumbens impedit ne genitura quo opus eſt perueniat. Quòd ſi per initia quidem curetur, cõualeſcit & fœcunda redditur. Si verò tempus acceſſerit, infœcunda manet. Ex contactu autem potiſſimùm affectio patet. Durum enim quiddã innaſcitur. Et ſi plus æquo vteri dehiſcant, neque ſic concipit. Neq; enim ſemen vteri retinent. Sed & hoc quoq; ad contactum manifeſtum fiet, menſeſq; conferti & paucis diebus prodeunt. Hæc affectio verò & naturâ & ex relatis morbis contingit, & ſi quidem à natura fuerit, incurabilis eſt morbus; ſin minus, menſes minimè ſani prodeunt, cùm nimirum mulier ſana non ſit, neq; ſic concipit. Neq; enim à ſanguine morboſo concreſcit, verùm ſanguis morboſus ex corpore delatus, genituram ſeroſam reddit, quæ ſeroſa reddita, tempore modico, vel multo, vnà cum ſanie foras egreditur. Id autem ex melioris corpore & menſibus patet. Menſes enim ei quales dicti ſunt feruntur, ſiue bile, ſiue pituita, ſiue aqueo humore abundarit. Breui autem cura adhibita fœcunditati reſtituitur, alioqui minimè. Si verò mulieri menſes penitus nõ prodeant,

aut propter ea omnia quæ commemorata sunt, ne sic quidem concipit. Neq; enim venæ sanguine refectæ genituram excipiunt, & in vteris aliquid inueterati sanguinis inesse necesse est, quod genituram nutriri prohibet. Quòd si pauciores quàm cõueniat menses prodeunt, neq; sic concipit, propter causas in priore morbo commemoratas, quod & ex percontatione patet. Et si quidem natura pauci menses prodeant, incurabilis existit. Si verò ex aliqua commemoratarum affectionum, cura adhibita breui fœcunda erit. Et si plures quàm conueniat mulieri menses prodeant, neque sic vtero concipiet. Neq; enim vteri euacuato sanguine, propter imbecillitatem genituram apprehendũt, quòd si sanè etiam apprehendant, copiosus sanguis ad mulieris vterum de repente delatus, genituram suffocat. Id autem etiam ex mensibus qui copiosi prodibũt manifestum est. Et si quidem naturâ copiosos menses mulier demittit, infœcunda redditur. At si nõ natura, sed ab aliqua ex commemoratis affectionibus, cura adhibita breui fœcunda erit. Et si vterorum os extra pudendũ exciderit, neq; sic vtero concipit. Os enim durum efficitur, neq; genituram excipit, & intumescit, ideoq; infœcunda pr sus redditur. Quam ob causam autem hæc affectio contingat, manifestum est. Et si menses minimè vt conuenit prodeant, sed deorsum ad sedem cum impetu ferantur, neq; sic vtero concipit. Os enim vterorum à pudendo auersum esse, aut conniuere patet. Quòd si vtero in sedem obuerso, aut conniuente, cura adhibita fuerit, fœcunda redditur. Vtrumq; verò ex percontatione & respõsione manifestum fit. Si enim menses semper sic fuerint, his morbum in causa esse manifestum est. Atq; istæ eiusmodiq; causæ in mulieribus sunt, ob quas nisi curentur, nõ pariunt, & ex quibus prorsus infœcundæ reddũtur, vt proinde mirari mulieres minimè oporteat, si quædam nõ tamen sæpe pariant. Tentamenta quibus exploratur in muliere cõceptus. Si nosse velis an mulier cõceptui sit idonea, butyrum & lac mulieris puerum lactantis potui exhibeto, & si eructauerit concipiet, sin minùs, minimè. Netopum modicũ lana conuolutum subter apponito, deinde mane spectato num eius quod appositum fuit odor ad os peruenerit, quòd si sic, concipiet; sin minùs, non. Aliud ad idem. Si cui mulieri ex subdititiis non admodum vehementibus dolores ad articulos peruenerint, & dentium stridor, tenebricosa vertigo, & oscitatio detinuerit, huic concipiendi maior spes adest, quàm cui nihil horum contingit. Aliud. Allium caput vnicum habens, capite depurgato & deraso in vterum subdito, & postridie spectato num odor ad os perueniat, quòd si sic, cõcipiet; sin minus, minimè. Si mulier nosse velit an conceptura sit, anisum ex aqua quàm tenuissimè tritum bibat, & dormiat. quòd si quidem pruritus circa vmbilicum eam corripiat, cõcipiet; sin minùs, minimè. Prægnantem mulierem, si non aliter, ex hoc tamen cognoſces, quòd oculi contracti, & magis caui videntur, neq; eorum candidum natiuam habet albedinem, verùm liuidius cernitur. Quæ vtero gerunt, in facie maculam habent, quam ἔφηλιν vocant, vbiq; cõcipere cœperint, vinum odio habẽt, & cibos auersantur, oris ventriculi

[8] ἢ ὑπὸ πάντων τῶν εἰρημένων, καὶ οὕτως οὐ ξυλλαμβάνει. αἱ γὰρ φλέβες τοῦ αἵματος πλήρεις ἐοῦσαι, τὴν γονὴν οὐ δέχονται, καὶ ἐν τῇσι μήτρῃσι αἵματος ἐνεῖναί τι χρονίου παλαιοῦ μὴ χρὴ, μὴ ὅτι ἀποκωλύει τὴν γονὴν τρέφεσθαι. ἢν δὲ ἐλάσσω τὰ καταμήνια χωρέῃ τοῦ δέοντος, οὐδὲ οὕτω κυΐσκεται. αἴτια δὲ ἐν τῇ προτέρῃ νούσῳ προειρημένα. δῆλον δὲ καὶ τοῦτο ἐν τῇ ἐρωτήσει. κἢν μὲν φύσει ὀλίγα χωρέῃ τὰ καταμήνια, ἀνίητος γίνεται. ἢν δὲ ὑπὸ παθήματος τουτέων τινὸς τῶν εἰρημένων, μελεδανθεῖσα, ἐν τάχει [10] φορὸς ἔσται. καὶ ἢν πλείονα τοῦ δέοντος χωρέῃ τῇ γυναικὶ τὰ καταμήνια, οὐδὲ οὕτως ἐν γαστρὶ λαμβάνει. αἱ γὰρ μῆτραι κεκενωμένου τοῦ αἵματος, [11] οὐ ξυλλαμβάνουσι τὴν γονὴν ὑπὸ ἀσθενείης. ἢν δὲ ἄρα καὶ ξυλλάβωσιν, κατελθὸν τὸ αἷμα πολλὸν ἐξαπίνης ἐπὶ τὰς μήτρας τῆς γυναικὸς, ἀποπνίγει τὴν γονήν. δῆλον δὲ καὶ τόδε τοῖσιν ἐπιμηνίοισιν ὁκόταν πολλὰ χωρήσει. καὶ ἢν μὲν φύσει ἡ γυνὴ πολλὰ χαλᾷ τὰ καταμήνια, ἄφορος γίνεται. ἢν δὲ μὴ φύσει, ἀλλ' ὑπὸ παθήματός τινος τῶν εἰρημένων, μελεδανθεῖσα ἐν τάχει, φορὸς ἔσται. καὶ ἢν τὸ στόμα τῶν μητρέων ἐκπέσῃ τοῦ αἰδοίου, οὐδὲ οὕτω λαμβάνει ἐν γαστρί. τό, τε γὰρ στόμα σκληρὸν γίνεται, καὶ οὐ δέχεται τὴν γονὴν, καὶ οἰδέει. καὶ ταύτῃ ἄφορος γίνεται τὸ πάμπαν. δῆλον δὲ τὸ πάθημα τοῦτο [12] διότι γίνεται. καὶ ἢν μὴ χωρέῃ τὰ καταμήνια κατὰ τὸ προσῆκον, ἀλλὰ κάτω ὁρμῇ ἐς τὴν ἕδρην, οὐδὲ οὕτω λαμβάνει ἐν γαστρί. δῆλον γὰρ ὅτι τὸ στόμα τῶν μητρέων ἐκτέτραπται ἀπὸ τοῦ αἰδοίου, ἢ μέμυκε. καὶ ἢν μὲν κατὰ τὴν ἕδρην ᾖ ἐστραμμένον τὸ στόμα, ἢ μέμυκε, μελεδανθεῖσα, φορὸς γίνεται. δῆλον δὲ ἑκάτερον ἐστὶ τῇ ἐρωτήσει καὶ ἀποκρίσει. [13] ἢν γὰρ τὰ καταμήνια ἑκάστῳ ὧδε εἴη, ἡ νοῦσος ταύτῃσι δῆλον ὅτι αἰτίη ἐστί. τοσαῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα τῇσι γυναιξίν ἐστι, δι' ἃ οὐ τίκτουσι πρὶν ἂν ἰηθῶσι. καὶ δι' ὅσα ἄφοροι γίνονται τὸ πάμπαν. ὥστε θαυμάζειν τὰς γυναῖκας οὐ χρὴ, [14] ὅτε εἰσὶ μὲν, οὐ τίκτουσι δὲ πολλάκις. Πειρητήρια δι' ὧν δηλοῦται ἡ γυνὴ εἰ κυήσει. Γυναῖκα ἢν θέλῃς γνῶναι εἰ κυήσει, [15] σικύην ποιῆσαι ἢ βούτυρον καὶ γάλα γυναικὸς κουροτρόφου διδόναι πίνειν. καὶ ἢν ἐρεύγηται, κυήσει. εἰ δὲ μὴ, οὔ. [16] Νέτωπον ὀλίγον προστίθεσθαι ἐν εἰρίῳ ἐνελίξαντα, κἄπειτα ἕωθεν σκέψασθαι ἢν ὄζῃ διὰ τοῦ στόματος τὸ ἐπιτεθέν. κἢν μὲν ὄζῃ, κυήσει. ἢν δὲ μὴ, οὔ. Ἕτερον πειρητήριον ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ. [17] Ἤ τινι ἂν γυναικὶ ἀπὸ τῶν προσθετῶν μὴ λίην ἰσχυρῶν ἐόντων, ἢν ὀδύναι ἐς τὰ ἄρθρα ἀφίκωνται. καὶ βρυγμὸς ἔχει. καὶ σκοτοδινιῆται. καὶ χασμᾶται. ἐλπὶς αὐτὴν κυῆσαι μᾶλλον, ἢ ἥτις τούτων μηδὲν πάσχει. Ἄλλο. [18] Μώλυζαν σκορόδου περικαθήραντα, τὴν κεφαλὴν ἀποκνίσαντα προσθεῖναι πρὸς τὴν ὑστέρην, καὶ ὁρῆν τῇ ὑστεραίῃ, ἢν ὄζῃ διὰ στόματος, καὶ ἢν ὄζῃ, κυήσει. ἢν δὲ μὴ, οὔ. Ἢν θέλῃ γνῶναι ἡ γυνὴ εἰ κυήσει, [19] πινέτω ἄννησον τετριμμένον ἐν ὕδατι ὡς λειότατον, καὶ εὑδέτω. καὶ ἢν μὲν κνησμὸς αὐτὴν λαμβάνῃ περὶ τὸν ὀμφαλὸν, κυήσει. ἢν δὲ μὴ, οὔ. [20] Κύουσαν γυναῖκα ἢν μὴ ἄλλο γινώσκῃς, ἐν τούτῳ γνώσῃ, ὁρῶνται οἱ ὀφθαλμοὶ εἱλκυσμένοι καὶ κοιλότεροι, καὶ τὰ λευκὰ τῶν ὀφθαλμῶν οὐκ ἔχει τὴν φύσιν τῆς λευκότητος. ἀλλὰ πελιώτερα φαίνονται. Ὁκόσαι ἐν γαστρὶ ἔχουσιν, ἔφηλιν ἐπὶ τοῦ προσώπου ἴσχουσι. καὶ ἀρχόμεναι συλλαμβάνειν, [21] μίσοινοι γίνονται, καὶ κακόσιτοι. καὶ καρ-

διωγμοῦ

δαγμοῦ μεσταί. καὶ πτυαλίζουσιν. [22] Μίλτον καὶ ἄννησον τρίψαι ὡς λειότατα. εἶτα ἐν ὕδατι διεῖναι καὶ δοῦναι. καὶ ἐᾶσαι ὑπνῶσαι. καὶ ἢν μὲν στρόφος γένηταί οἱ περὶ τὸν ὀμφαλὸν, κύει. ἢν δὲ μὴ γένηται, οὐ κύει. πάντων δὲ τουτέων, ὕστερον πίνειν ἄλητον, καὶ μέλι, καὶ ὀρίγανον ἐν οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ. [23] Ὅσαι ἐν γαστρὶ ἔχουσαι, ἔφηλιν ἐπὶ τοῦ προσώπου ἴσχουσιν, ἄρρεν κύουσιν. ὅσαι δὲ εὔχροοι οὖσαι διαμένουσι, θῆλυ ὡς ἐπὶ τὸ πουλὺ κύουσιν. Ἢν αἱ θηλαὶ ἄνω ἔωσιν ἐστραμμέναι, ἄρσεν κύει. ἢν δὲ κάτω, θῆλυ. Λαβὼν τοῦ γάλακτος, φυρῆσαι ἄλητον, καὶ ποιῆσαι ἀρτίσκον. καὶ ὀπτῆσαι ἐπὶ πυρὸς μαλθακοῦ. καὶ ἢν μὲν κατακαυθῇ, ἄρρεν κύει. ἢν δὲ διαχανῇ, θῆλυ. [24] Τὸ αὐτὸ τοῦτο ἐπιτυλίξας ἐν φύλλοισιν ὄπτα. καὶ ἢν μὲν πήγνυται, ἄρρεν κύει. ἢν δὲ διαχυθῇ, θῆλυ. Θεραπεῖαι κυήσιος πειρητήριοι, καὶ παιδογονίης, ἥτις δεῖται. καὶ ἄτεκνος ἐοῦσα. καὶ ἤδη κυοῦσα. [25] οὐ τίκτει δὲ ἀτεκνοῦται. Ἐπὴν ὁ στόμαχος σκληρὸς ᾖ, ὅλος ἢ ἄκρος, καὶ ξυμμεμύκῃ, καὶ μὴ ὀρθὸς ᾖ, ἀλλὰ πρὸς τὸ ἰσχίον ἀπεστραμμένος τὸ ἕτερον, ἢ ἐς τὸν ἀρχὸν κεκύφῃ, ἢ ἀνεσπάκῃ ἑωυτὸν, ἢ τὸ χεῖλος ἐπιβάλλῃ τοῦ στομάχου ἐφ᾽ ἑωυτό. ὁπόθεν οὖν ἢ τρηχὺς ᾖ, ἢ πεπωρωμένος. σκληρὸς δὲ γίνεται καὶ ἀπὸ ξυμμύσιος, καὶ ἀπὸ πωρώσιος. Ταύτῃσι τὰ ἐπιμήνια οὐ φαίνεται. ἢ φαίνεται πολλῷ ἐλάσσονα, ἢ κακίονα τοῦ δέοντος. καὶ διὰ πλείονος χρόνου ἐπιφαίνεται. τὰ μὲν ἐπιμήνια καθ᾽ ὑγιείην τοῦ σώματος, καὶ τῶν μητρέων τὴν ἔξοδον εὑρίσκεται, κατά τε τὸ σύμφυτον καὶ τὸ δίκαιον. καὶ ἀπὸ θέρμης καὶ ὑγρότητος τῶν ἐπιμηνίων, καὶ τοῦ στομάχου οὐ κάρτα βεβλαμμένου. τὴν δὲ γονὴν πάλιν οὐ δέχεται διὰ τὴν βλάβην, ἥτις ἂν κωλύῃ ἀπὸ τοῦ στομάχου μὴ καλῶς ἔχοντος τοῦ δέχεσθαι. Ταύτην χρὴ πυριήσαντα τὸ σῶμα ὅλον, πίνειν δοῦναι φάρμακον. καὶ κάθαρσιν ποιήσασθαι τοῦ σώματος πρότερον, [26] ἤν τε ἄνω καὶ κάτω, ἤν τε κάτω μοῦνον. καὶ ἢν μὲν ἄνω διδοῖς τὸ φάρμακον, μὴ πυριῆν πρότερον τῆς καθάρσιος, ἀλλ᾽ ὕστερον. πυριήσας δὲ μεταπῖσαι κάτω. ἢν δὲ μὴ δοκέῃ δεῖσθαι ἀνωτερικοῦ, προπυριήσας κάτω πῖσαι. ὅταν δὲ δοκῇ καλῶς ἔχειν τὸ σῶμα, μετὰ τοῦτο πυριῆν ἐγκαθίζων τὰς μήτρας αὐτὰς πυκνὰ, ἐν ὅτῳ ἂν δοκέῃ ξυμφέρειν. ἐπιβάλλειν δὲ ἐς τὰ πυριήματα, κυπαρίσσου πρίσματα. δάφνης φύλλα κεκομμένα. καὶ λούειν πολλῷ καὶ θερμῷ πολλάκις. ὁκόταν δὲ νεόλουτος, καὶ νεοπυρίητος ᾖ, ἀναευρύνειν τὸ στόμα τῶν μητρέων, μήλῃ κασσιτερίνῃ, [27] καὶ ἀνορθοῦν ὁμοῦ, ἐὰν δέῃ. [28] ἢ μολυβδίνῃ, ἀρξάμενος ἐκ λεπτῆς. εἶτα παχυτέρῃ ἢν προσδέχηται, ἕως ἂν δοκέῃ καλῶς ἔχειν. βάπτειν δὲ καὶ τὴν μήλην ἐν τῷ μαλθακτηρίῳ διειμένῳ ὅ τι δοκέει ξυνοίσειν, ὑγρὸν ποιήσας. Τὰς δὲ μήλας ποιέειν ὄπισθεν πλατείας. [29] εἶτα περὶ ξυλείοισι μακροῖσι προσαρμόσαι, καὶ οὕτως χρῆσθαι. τὸν δὲ χρόνον τοῦτον ἑψοῦσα ἐν οἴνῳ λευκῷ ὡς ἡδίστῳ γλυκεῖ δᾷδα πινέτω ὡς πιοτάτην καταχέασα λεπτά. καὶ σελίνου καρπὸν κόψασα. [30] καὶ κυμίνου αἰθιοπικοῦ κάλαμον. καὶ λιβανωτοῦ ὡς κάλλιστον. τούτου πινέτω νῆστις ὁκόσον δοκέει μέτριον εἶναι πλῆθος, ἡμέρας ὁκόσας ἂν δοκέῃ καλῶς ἔχειν. καὶ ἐσθιέτω [31] σκυλάκια σιαλώδεα δίεφθα. καὶ πολύποδα ἐν οἴνῳ ἑφθὸν τῷ γλυκυτάτῳ. καὶ τοῦ ζωμοῦ πινέτω. καὶ κράμβην ἑφθὴν, καὶ οἶνον λευκὸν ἐπιπινέτω. καὶ μὴ δειπνείτω. καὶ λουέσθω δὶς τῆς ἡμέρης.

morsu torquentur, & os frequenti saliuatione redundat. Minium & anisum tenuissimè tritũ, deinde aqua dilutũ exhibeto, & dormire sinito, & si ei tormina circa vmbilicum suboriantur, prægnans est, alioqui, minimè: post hæc autem omnia, farinam, mel, & origanum ex vino & oleo bibat. Quæ vterò gerẽtes maculam in facie veluti ex Solis adustione (ἔφηλιν vocãt) habent, eæ fœmellam gestant: quæ verò benè coloratæ permanent, marem plærunq;. Si papillæ sursum conuersæ fuerint, marem gestat, si deorsum, fœminam. Sumptam lactis portionem cum farina subigito, & in pastillum formato, & leui igne torrefacito, & si quidẽ exuratur, marem gestat, si verò diffindatur, fœmellã. Hoc idem ipsum super folia emulctum inspicito, & si quidem cogatur, masculũ gestat, si verò diffundatur, fœmellam. Curationes quæ conceptum explorant in ea quæ liberorum procreatione indiget, & liberis caret, & quæ iam antea prægnans effecta, nunc verò nõ parit, vbi vteri stomachus totus, aut extremã sui parte durus, aut conniuens & non rectus fuerit, sed in alterã coxendicem cõuersus, aut in rectum intestinum procubuerit, aut sese contraxerit, aut stomachi labrum in se reductũ fuerit. Quacunq; igitur ex occasione asper & callosus euadit. At ex conclusione & callo durus fit. His menses minimè, aut longè pauciores, aut quàm conueniat deteriores, & per longius tempus apparẽt. Et mẽses quidem pro corporis & vterorũ valetudine exitum habent, & pro connato & iusto eorũ caloris & humiditatis modo, & stomacho nõ admodũ offenso. Rursus autem geniturã ob læsionem nõ recipit, quæcunq; tandem stomachum malè affectum ne recipiat impedit. Huic post fotum vniuerso corpori adhibitũ, medicamentũ purgans bibendum exhibere oportet, facta primũ corporis purgatione, siue sursum & deorsum, siue deorsum solùm. Et si quidem sursum purgãs medicamentum exhibeas, ante purgationem fomentum non admouendum, sed postea. At fomento adhibito, deinde medicamentum deorsum purgans exhibendum. Quòd si sursum purgante medicamẽto minimè opus esse videatur, fomẽto ante admoto per inferiora purgãs bibendũ exhibeto. Vbi autem corpus bene habere visum fuerit, postea crebrò in eo fotu quicunq; tandẽ cõducere videbitur insidendo, vteris ipsis fomẽtum admoueto. In fotus autem cupressi ramenta, & lauri folia tusa immittito, & copiosa calida frequenter lauato. Recenter lotæ & fotæ os vteri specillo stanneo aut plũbeo diducito, simulq; si opus fuerit dirigito, initio à tenui ducto, deinde crassiore si admiserit admoto, quoad probè habere videatur. Specillum autẽ emolliente quodcunq; cõducere videbitur dissoluto & liquido reddito intingito. Specilla lata posteriore parte conficito, deinde paruulis lignis oblongis accommodatis vtitor. Hoc verò tempore tædam pinguissimã in tenuia frustula dissectam, ex vino albo dulci quàm suauissimo decoctam bibat, & apij cuminiq; Æthiopici semen cõtusum, & thus probatissimũ. Ex hoc moderatã quãtitate bibat diebus quibus meliùs habere videbitur, & catulinas carnes pingues percoctas edat, & polypum ex vino dulcissimo coctum, iusculum bibat, brassicam quoque coctam, vinumq; album superbibat, cœna abstineat, & bis die lauet.

Per hoc tempus cibis abstineat, postea si per stomachum ꝓcesserit, & quandã foras purgationem ostenderit, vno aut altero die potionem aliquã bibat, à specillorum vsu desistito, & vteros subdititiis & medicamentis purgare tentato. Cui verò cùm stomachus rectus sit & mollis, & sanus, beneq; habeat, & conuenienti loco situs sit, mẽses nullo modo, aut pauciores, & longiore tempore apparent, minimeq; sani, vbi perscrutatus fueris quonam morbo vteri laborãt, & num corpus aliquid conferat, & inuenta causa ex qua non concipit, cùm sic quidem habuerit, cõuenientem curationem adhibeto, si eam recipiat, initio à validioribus prout opportunum videbitur ducto, & in leuiora desinens, quoad vterus bene à purgatione habere, & stomachus rectè constitutus, & idoneo loco situs esse videatur. Quòd si à medicamento & potione nõ processerit, neq; si moderato tempore biberit, hac potione supersedeat. Vbi verò ex specillorum vsu bene habuerit, os stomachi emollito, & vt dehiscat, viamque subdititio præbeat, per medicamenta, tum ad suffitũ, tum ad emolliendũ accommodata efficito. Cùm autem ex emollitione & suffitu bene habere videbitur, per subdititia medicamẽta vteri purgationem quoad bene habere videatur efficito, progressu à leuibus ad vehemẽtiora facto, rursus autem in leuia odorata desinens. Medicamenta enim valentia ferè stomachum exulcerant, & quominus recto loco cõsistat, & ad genituram suscipiendam bene habeat impediunt, vterumq; siccum reddũt. Si verò mulieri vteri ad conceptum à purgatione offensi esse videantur, eam quàm maximè extenuato, & præter alia gracilem reddito. Vernum autem tempus ad cõceptum prestantissimũ. Vir verò minimè inebrietur, neq; vinum albúm, sed valentissimum & meracius bibat, cibos edat valentissimos, neq; calida lauet, viribus valeat, & sanus sit, & cibis ad hanc rem minimè conducentibus abstineat. At cui mulier expurgata videbitur, & vteri stomachus bene habere, caput lauet & defricet, & nullo prorsus ilinatur, deinde linteo inodoro loto capillis circumposito, reticulo nihil olente loto deliget, primùm subdito linteo, postea galbano ad ignem aut solem calefacto, & probè emollito, ad stomachum in subdititio apposito quiescat. Deinde matutino tempore soluto reticulo & linteo, caput olfaciendum alicui præbeat, & si probè purgata fuerit, olet. Hæc autem ieiuna faciat. Quòd si ei quæ non parit subdideris, nunquam neq; purgata, neq; aliter olebit, neq; si prægnanti supposueris, sic olebit. Quæ verò crebrò prægnans est & facilè concipit, & bona valetudine fruitur, si etiam nõ purgatæ subdideris, ei vertex olebit, nihilque aliud. Cùm verò bene habere cognoueris, ad virũ adeat iubeto. Et mulier quidem cibis abstineat, vir autem minimè temulentus, sed frigida lotus, & qui paucos & conferentes cibos in cõuiuio sumpserit. Quòd si mulier se genituram concepisse nouerit, primo tempore ne virum adeat, sed quiescat. Noscet autẽ si vir se emisisse dixerit, mulier verò propter siccitatem ignoret. Quòd si rursus eadem die vterus genituram reddiderit, humidus erit, quo casu, rursus cum viro congre-

σιτίων δὲ ἀπεχέσθω τοῦτον τὸν χρόνον. μετὰ δὲ, ἢν μὲν ὑποχωρήσῃ κατὰ τὸν στόμαχον, καὶ φαίνῃ τινὰ κάθαρσιν ἔξω, πινέτω τι τοῦ πόματος, ἡμέρην μίαν, ἢ δύο. καὶ τῇσι μήλῃσι παύσασθαι χρεομένην. καὶ πειρᾶσθαι καθαίρειν τὰς μήτρας, προσθέτοισι καὶ φαρμάκοισιν. ἢν τινι δὲ τοῦ στομάχου ὀρθοῦ καὶ μαλθακοῦ καὶ ὑγιέος καὶ καλῶς ἔχοντος καὶ ἐν τῷ δέοντι κειμένου τὰ ἐπιμήνια μὴ φαίνηται πάμπαν, ἢ ἐλάσσονα, καὶ διὰ πλείονος χρόνου, καὶ μὴ ὑγιηρά, τὴν νοῦσον ἀνευρὼν ἥν τινα ἔχουσιν αἱ μῆτραι, ἤν τε καὶ τὸ σῶμα ξυμβάλληταί τι, ἐξευρὼν τὸ αἴτιον ἀπὸ ὅτευ οὐ κυΐσκεται. ὅτε μὲν οὕτως ἔχει, τὴν ἴησιν ποιέεσθαι προσφέρων τὸ δέον. ἢν δὲ ἔχηται τὴν ἴησιν ἀρχόμενος ἐξ ἰσχυρῶν, ὅκως ἂν δοκέῃ καιρὸς εἶναι. [32] τελευτῶν δὲ μαλθακώτερα ὡς ἂν δοκέῃ καλῶς ἔχειν καθάρσιος ἡ μήτρα. καὶ ὁ στόμαχος καθεστάναι ὀρθῶς ἔχων ἐν τῷ ἐξαρκέοντι κείμενος. ἢν δὲ ἀπὸ φαρμάκου καὶ ἀπὸ τοῦ ποτοῦ μὴ ὑποχωρήσῃ, μηδὲ πινούσης χρόνου τὸ μέτριον, τὸ μὲν παύσασθαι τοῦ πόματος. ὅταν δὲ καλῶς ἔχῃ, [33] τοῦ ἀπὸ τῶν μηλέων ἔργου μαλθάξαι τὸ στόμα τοῦ στομάχου. καὶ ποιῆσαι ὅκως ἀναχάνῃ ἐς ὁδὸν τῷ προσθέτῳ. ἀπό τε τῶν θυμιητῶν φαρμάκων καὶ μαλθακτηρίων. ὁκόταν δὲ δοκέῃ καλῶς ἔχειν, μαλθάξιος καὶ θυμιήσιος προστιθεὶς φάρμακα, κάθαρσιν ποιέεσθαι τῆς μήτρης, ἕως ἂν δοκέῃ καλῶς ἔχειν. ἀρχόμενος ἐκ μαλθακῶν, ἐς ἰσχυρότερα. τελευτῶν δὲ αὖτις, ἐς μαλθακὰ εὐώδεα. τῶν γὰρ ἰσχυρῶν φαρμάκων τὰ πλεῖστα ἑλκοῖ τὸν στόμαχον. [34] καὶ εἴργει τοῦ καθεστάναι ὀρθὸν, καὶ καλῶς ἔχοντα πρὸς τῆς γονῆς τὴν ὑποδοχὴν, καὶ τὴν μήτρην ξηρὴν ποιεῖ. [35] Ἢν δέ τις γυνὴ δοκέῃ τὰς μήτρας ὑπὸ πιμελῆς βεβλάφθαι ἐς τὴν κύησιν, λεπτύνειν ὡς μάλιστα, καὶ ἰσχναίνειν πρὸς τοῖσιν ἄλλοισιν. ὥρη δὲ ἐαρινὴ, κρατίστη κυήσιος. [36] ὁ δὲ ἀνὴρ μὴ μεθυσκέσθω, μηδὲ οἶνον λευκὸν πινέτω, ἀλλ' ὡς ἰσχυρότερον καὶ ἀκρητέστερον. καὶ σιτία σιτείσθω ἰσχυρότατα. καὶ μὴ θερμολουτείτω. καὶ ἰσχυέτω καὶ ὑγιαινέτω. καὶ σιτίων ἀπεχέσθω τῶν μὴ ξυμφερόντων τῷ πρήγματι. [37] ὅταν δὲ δοκέῃ ἡ γυνὴ ἐκκεκαθάρθαι, καὶ τὸν στόμαχον καλῶς ἔχειν τῆς μήτρης, λουσάσθω καὶ σμηξάσθω τὴν κεφαλήν. καὶ μὴ ἀλείφηται μηδέν. ἔπειτα ὀθόνιον ἄοδμον περιθεῖσα περὶ τὰς τρίχας πεπλυμένον κεκρυφάλῳ πεπλυμένῳ [38] μηδενὸς ὄζοντος καταδησάσθω, τὸ ὀθόνιον ὑποθεῖσα πρῶτον. ἔπειτα ἀναπαύεσθαι προστιθεμένην χαλβάνην πρὸς τὸν στόμαχον, θερμήνασα πρὸς πῦρ, ἢ ἥλιον, καὶ μαλθάξασα εὖ. ἔπειτα πρωῒ ἀπολύσασα [39] τὸ κεκρύφαλον, καὶ τὰ ὀθόνια, ὀσφραίνεσθαι παρεχέτω τινὶ ἑωυτῆς τὴν κεφαλήν. καὶ ὄζει ἢν καλῶς ἔχῃ τῆς καθάρσιος. εἰ δὲ μὴ, οὐκ ὄζει. ἄσιτος δὲ ταῦτα ποιείτω. ἢν δὲ μὴ τεκούσῃ προσθῇς, οὐδέποτε ὄζει, οὔτε καθαιρομένη, οὔτε ἄλλως. οὐδ' ἢν κυούσῃ προσθῇς. οὐδ' οὕτως ὀζέσει. ἥτις δὲ κυΐσκεται πολλὰ, καὶ ἀρικύμων ἐστὶ, καὶ ὑγιαίνει, ἢν προσθῇς μὴ καθήρας, [40] ὀζέσει αὐτὴ τῆς κορυφῆς. ἄλλο δὲ οὔ. ὅταν δὲ γνῷς καλῶς ἔχειν, παρὰ τὸν ἄνδρα κέλευε ἰέναι. καὶ ἡ μὲν γυνὴ [41] ἄσιτος ἔστω. ὁ δὲ ἀνὴρ ἀθώρηκτος. ψυχρῷ δὲ λελουμένος, καὶ εὐωχημένος σιτία ὀλίγα ξύμφορα. καὶ ἢν ἡ γυνή τι γνῷ ξυλλαβοῦσα τὴν γονὴν, μὴ ἔλθῃ παρὰ τὸν ἄνδρα τοῦ πρώτου χρόνου, ἀλλ' ἡσυχαζέτω. γνώσεται δὲ [42] ἢν μὲν ὁ ἀνὴρ φῇ ἀφεῖναι, ἡ δὲ γυνὴ ἀγνοῇ ὑπὸ ξηρότητος. ἢν δὲ ἀποδῷ πάλιν ἡ μήτρη τὴν γονὴν τῆς αὐτῆς ἡμέρης, ἔσται ὑγρή. καὶ ἢν γένηται, [illegible]

μιγνύσθω τῷ ἀνδρὶ, μέλλεις ἂν ξυλλάβῃ. Ἄλλη θεραπείη. Πυριήσας τὸ σῶμα ὅλον, πίσαι, καθῆραι ἄνω καὶ κάτω, εἶτα ὄνειον γάλα μεταπίσαντα πυριῆν τὰς μήτρας δι' αὐλοῦ δύο ἡμέρας, οὔρῳ γυναικείῳ σαπρῷ καὶ λίτρον ἐμβαλόντα. τῇ δὲ τρίτῃ, βοείῳ οὔρῳ. τῇ δὲ τετάρτῃ καὶ πέμπτῃ, τρίψας μαράθου σπέρμα, καὶ ἀκτῆς φύλλα, καὶ δάφνην, καὶ κυπαρίσσου πρίσματα, ταῦτα ἑψῆσαι ὕδωρ ἐπιχέαντα. ἐπειδὰν δὲ μετὰ τὴν πυρίησιν λουσαμένη πολλῷ θερμῷ προσθεῖναι [43] στέαρ ἡδυσμένον ἐκ τῆς πυριήσιος εὐθὺς καὶ ἐς νύκτα. μετὰ δὲ σκευάζειν, ξυμμιγνὺς σμύρναν στακτὴν, καὶ βούτυρον, καὶ χηνὸς ἄλειφα, καὶ ἐλάφου μυελὸν, καὶ ῥητίνην, καὶ νέτωπον. τούτων ἴσον ἑκάστου ξυμμίξαντα, διατήξαντα προσθεῖναι ἐν εἰρίῳ μιλησίῳ μαλθακῷ ὡς εὐεργοτάτῳ. μετὰ δὲ ἀναστομοῦν τὰς μήτρας μολυβδίοις ἐληλασμένοις ὀκτωδακτύλοισι πέντε. τὸ πρῶτον, ἔστω λεπτόν. τὸ δὲ δεύτερον, παχύτερον. καὶ τὰ ἄλλα θάτερον θατέρου παχύτερον. ἀναστομοῦν δὲ πέντε ἡμέρας. αἰεὶ δὲ λουσαμένη, προστιθέσθω. καὶ ἀναδείσθω ἐκ τῆς ὀσφύος ὡς μὴ πίπτῃ. καὶ ὠθείτω τὰ μολύβδια, αἰεὶ ἀνωτέρω. τὸ δὲ τελευταῖον, ὡς ἀνωτάτω. ἐπὴν δὲ ἀναστομώσῃ, προσθεῖναι καθαρτικόν. τρίψας κανθαρίδας πέντε, [44] καὶ σικυώνης μακρῆς, σπόγγον, καὶ σμύρναν. ταῦτα μέλιτι ἑφθῷ φορύξαντα καὶ φυρήσαντα βαλάνιον, εἰρίῳ κατειλίξαι πλὴν τοῦ ἄκρου. ἔπειτα εἰς ἄλειφα βάψαντα ὡς ἥδιστον, προσθεῖναι. χρῆσθαι δὲ καθαρτικῷ, καὶ τούτῳ τῇ χολῇ τοῦ ταύρου. καὶ ἄνθει ὀπτῷ καὶ λίτρῳ καὶ σμύρνῃ, μέλιτι ὀλίγῳ διέντα, ὀθόνιον λεπτὸν ἀποδήσαντα, καὶ ἄνω τὸ ὀθόνιον περιελίξαντα τῷ φαρμάκῳ, προσθεῖναι. χρῆσθαι δὲ καὶ βουπρήστει ξὺν τῇ σμύρνῃ. καὶ ἐλατηρίῳ ξὺν τῷ μέλιτι ἑφθῷ. καὶ τῇσι κανθαρίσι ξὺν τῷ ἐλατηρίῳ τε καὶ τῇ σμύρνῃ. ἐπὴν δὲ καθαρθῇ, τῇ ὑστεραίῃ λούσαντα, κλύσαι τὰς μήτρας. κύμινον αἰθιοπικὸν τρίψας καὶ μελάνθιον, καὶ ῥητίνην καὶ ἄλειφα, καὶ μέλι καὶ οἶνον γλυκύν. ταῦτα μίξας καὶ ἀναχλιήνας, κλύσαι. ἐπὴν δὲ κλύσῃς, ἀναστήσας, περιιέναι κελεύειν ὅκως τὸ κλύσμα διαχέηται. προσθεῖναι δὲ κρόκον καὶ σμύρναν καὶ λιβανωτὸν, ἐν ῥάκει λινέῳ ἀποδέοντα ξηρὸν ἴσον ἑκάστου. ξυμμίσγοντα χηνός τε ἄλειφα, περιχρίοντα τὸ ῥάκος. τοῦτο δὲ προστιθέναι, ἑπτὰ ἡμέρας. τῇ δὲ ὀγδόῃ, θυμιῆσαι, σμύρνῃ καὶ ἀσφάλτῳ, καὶ κριθῇ εὐώδει ἀλείφατι πεφυρημένα. ἐπὶ μαλθακὸν ἐπιβαλὼν πῦρ, θυμιῆν δι' αὐλοῦ. ἐπὴν δὲ θυμιήσῃς, τῇ ὑστεραίῃ, τρίψαι κάστορος ὄρχιν. οἶνον λευκὸν παραχέων. [45] καὶ αὐτὸ μήλῃ ἀμφιπλάσας καὶ εἰρίῳ κατειλίξας, προσθεῖναι ἐς νύκτα. ὄρθρου δὲ ἀνελομένη, καὶ διαμαλαξαμένη, ἴτω παρὰ τὸν ἄνδρα. καὶ ξυγκοιμηθεῖσα, ἀτρεμείτω. καὶ ἂν μὴ ἐπὶ τοῦ πρώτου κυήσῃ, αὖθις προσθεμένη αὐτὸ τοῦτο, παρὰ τὸν ἄνδρα ἐλθέτω. ἀρχομένων δὲ χρὴ φαρμακεύοντα, ἐπειδὰν ἔλθῃ τὰ καταμήνια. ληγόντων δὲ χρὴ τὸ κυητήριον προσθεμένην, ξυγκοιμᾶσθαι. τοῦ δὲ πρόσθεν χρόνου μήτε ἡ γυνὴ ἴτω ἆσσον τοῦ ἀνδρὸς, μήθ' ὁ ἀνὴρ παρὰ τὴν γυναῖκα. Ὅταν δὲ ἡ γυνὴ μὴ κυΐσκηται εἰθυῖα πρότερον κυΐσκεσθαι, τοῦ ἀνδρὸς δὲ τὴν γονὴν ἐσδέχονται αἱ μῆτραι ἐς ἑωυτὰς, [46] ἀνάγκη πάγχυ ὀρέειν τὴν γυναῖκα ταύτην. ἐνίοτε μὲν γὰρ ἐν τῇσι μήτρῃσι τὸ πῦον ἐγγίνεται. τὸ δὲ πῦον τὸ ἐν τῇσι μήτρῃσιν, ἀπὸ φυμάτων γίνεται. διὰ δὴ τοῦτο ἡ γονὴ τοῦ ἀνδρὸς ὅταν μίσγηται, οὐχ ἅπτεται τῆς μήτρης, ἵνα δὴ πήγνυσθαι τὴν γονὴν τοῦ ἀνδρός. τὸ γὰρ πῦον ἀ-

diatur quoad concipiat. Alia curatio. Post fomentum vniuerso corpori adhibitũ, quod sursum & deorsum purget propinato, deinde lacte asinino postea epoto, vteros duobus diebus per fistulam vrina muliebri putrida, nitro immisso foueto, tertio verò vrina bubula. Quarto autem & quinto die, fœniculi semen tritum, sambuci folia, laurum, & cupressi ramenta, aqua affusa decoquito. Post fomentum verò vbi copiosa calida lauerit, statim à fomento adipem aromatibus conditũ sub noctem subdere oportet. Postea hæc inter se mixta propinato, myrrham stacten, butyrum, anserinum adipem, cerui medullam, resinam, netopum, hæc singula æquis portionibus commixtis liquata, ex lana Milesia, molli bene carminata in subdititio apponito. Postea quinq; plumbeis penicillis ad octo digitorum longitudinem ductis, vterum dilatato. Primus tenuis esto, secũdus verò crassior, reliquiq; alter altero crassior. Aperiuntur verò per quinque dies, & semper vbi lota fuerit supponat, & ne decidant ex lumbis deliget, & penicillos semper altiùs intrudat, postremum verò quàm penitissimè. Vbi autem aperuerit, purgans medicamẽtum subdito, cantharidas quinq; tritas, & cucurbitæ longę interiorem partem spõgiosam, & myrrham. Hæc ex melle cocto subacta, & in glandulam ducta, lana parte summa excepta conuoluta, deinde oleo suauissimo intincta, supponito. Hoc etiam purgatorio vtendum, felle tauri, æris flore vsto, nitro & myrrha. Hæc modico melle diluta, ex tenui linteo deligata, & linteo superna parte medicamẽto obducto, supponito. Vtendum etiam bupresti cum myrrha, & elaterio cum melle cocto, & cantharidibus cum elaterio & myrrha. Postquam purgata fuerit, postridie cùm lauerit, vterum colluito. Cuminũ Æthiopicum tritum, melanthium, resinam, oleum, mel & vinũ dulce, hæc mixta & tepefacta collutione adhibeto. Vbi collueris eamque erexeris, obambulare iubeto, quò collutio concutiatur. Crocum, myrrham, thus, singula pari portione sicca, lineo linteo deligata subdito, & ammixto anserino adipe, linteũ oblinito, hoc per dies septem supponito, octauo verò suffitum adhibeto ex myrrha, bitumine & hordeo, oleo odorato subactis, & in lenem ignem coniectis, per fistulam suffito. At postquã suffitum adhibueris, postero die castoris testem ex vino albo affuso tritum, lana obuolutum, & ꝑ specillum obductum, sub noctem supponito. Quem cùm mane subtraxerit & emollita fuerit, ad virum accedat, & vbi condormierit quiescat, siq; primo non conceperit, rursus eodem subdito, virum adeat. At euntibus mensibus curationem per medicamẽta auspicari oportet, desinentibus verò, supposito ad conceptum faciente medicamento, viro condormiendum. Ante hoc tempus, neq; mulier ad virum, neque vir ad mulierem accedat. Cùm autem mulier antea concipere solita, non concipit, viri genituram in sese recipientibus vteris, hanc mulierem prorsus sero diluere necesse est. Interdum siquidem pus intra vteros gignitur, q̃ ex tuberculis in vtero subortis contingit. Eam sanè ob causam viri genitura in cõgressu vterum non attingit, quò coalescere possit. Pus enim vt ne ad-

hærescat eam retundit, cùm pus genituram extinguat & corrumpat. Pus igitur ex vteris expurgare cōuenit, & vteri tuberculum componere, vt ne in posterū genituram concrescere aut admoueri prohibeat. Celeriter igitur priùs quàm pus in vteris in tofum induresсat expurgare oportet. Vteri verò ad hunc modum colluendi. Lac equinum percoctū per tenuissimum & purissimum lineum excussorium transmissum infundito, idoneo ad infundendū instrumento confecto. Clysteris quidē summa pars læuis esto, velut specilli argentea, supra quam interiecto paruo spatio foramen perforetur. Sint autem & alia foramina hinc & inde singula ęqualiter inter se distātia, ex obliqua clysteris parte æqualia singula, non magna, sed angusta. Clysteris quidem summus apex solidus esto, at reliquum totum cauum velut fistula, cui suis fœminæ vesica aqua calida probè emollita & madefacta alliganda. Vbi eam alligaris, infuso in vesicam lacte, in foramina tenue linteum immittito, ne lac effluat. Postquā clauseris vesicam, alligatam mulieri ipsi quam lauaturus es exhibeto. Illa verò detracto obturamento, in vterum indat. Noscet autem ipsa vbi indere oporteat. Deinde vesicam manu comprimito, quoad pus foras effluxerit. Quod manifestum fiet, vbi pus nō ampliùs cum lacte exierit. Tunc enim cùm nullū amplius insit, desistere oportere manifestum est. Vbi igitur paulùm recreata fuerit, cucurbitę modico tempore resiccatæ fundum perforato, & verticis summū vt sit perforatum, quod reliquū est simile clysteri, summo excepto, efficito, eodemq; modo vtitor. Sit autem crassitudine paulò maiori quàm viri genitale. Hoc in vas imponito, quod vino odoris suauissimi & fragrantissimi, siccissimo & vetustissimo impleatur. Deinde lapidem nigrum candentem in vinum mittito. Postea cucurbita ex ære albo parata circūposita, mulier circum cucurbitæ glandem, pudendo qualiter oportet composito, insideat, ita vt cucurbitā æream & externam duobus digitis superemineat. Vbi mulier genituram excipere non potest, membranam vterorum osculo adnatam esse omninò necesse est. Aeris florem fel tauri, & serpentis adipem, hæc omnia simul commiscere oportet, deinde medicamento lana excepto, & linteo byssino inuoluta, linteo melle subdito, glandem subdititiam oliuæ maximæ crassitudine conficito, mox per totam noctem in pudendum subdito. Supina autem iaceat, & per diem auferat, & quàm plurimo myrti decocto calido lauet. Deinde quotidie per singulas noctes supponat, posteaq; cum viro congrediatur. Curatio alia. Foliorum marrubij plenæ manus mensuram, in vas Atticum immittito, aquæ potabilis heminis quatuor Atticis affusis. Ex eo nouem diebus macerato per alios nouem dies, ieiuna & lota singulis diebus duos cyathos bibat, passi albi æquali portione admixta. Tribus elapsis diebus, immissis in ignem cicutæ foliis, per nouem dies suffiatur, & post suffitum lauet, atq; sic rursus ex eo bibat. Post suffitum tribus diebus adhibitum, marrubium ipsum tenuiter tritum quotidie tribus diebus subdat, & mercurialem lęuiter ex mellę Attico tritam, bis die.

μένεσθαι, [47] ὥστε μὴ προσφέρεσθαι. [48] τέθνηκε γὰρ τὸ πῦον, καὶ σήπεται τὴν γονήν. δεῖ δὴ τό, τε πῦον ἐκκαθῆραι τῶν μητρέων, [49] καὶ τὸ φῦμα τὸ ἐν τῇ δελφύϊ καταστῆσαι, ὅκως τὸ λοιπὸν μὴ κωλύῃ τὴν γονὴν πήγνυσθαι, καὶ προσφέρεσθαι. ταχέως δὲ χρὴ ἐκκαθαίρειν, πρὶν ἢ πωρωθῆναι τὸ πῦον ἐν τῇσι μήτρῃσι. κλύσαι δὲ χρὴ τὰς μήτρας ὧδε, ἵππειον γάλα ἑψήσας, διεὶς [50] διὰ κρίτρης ὡς λεπτοτάτης καὶ καθαρωτάτης, τούτῳ κλύζειν κλυστῆρα ἐπιτήδειον ποιησάμενος. τὸ μὲν ἄκρον τοῦ κλυστῆρος, λεῖον ἔστω, οἷον περ μήλης ἀργυρέης. [51] καὶ παρ' αὐτὰ τετρυπήσθω τοῦ κλυστῆρος ἀπολεῖπον ὀλίγον τὸ τρῆμα. εἶτα δὲ καὶ τὰς ἄλλας ἐκτρήσιας. διαλειπέτω δὲ ἴσον ἑκάστη ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἐκ τοῦ πλαγίου τοῦ κλυστῆρος ἑκάστης ἴσον. καὶ μὴ μεγάλα, ἀλλὰ στενά. τοῦ μὲν κλυστῆρος ἡ κορυφὴ στερεὴ ἔστω. τὸ δὲ ἄλλο πᾶν κοῖλον ἔστω ὡς αὐλίσκος. δῆσαι δὲ χρὴ κύστιν συὸς θηλείης. [52] ταύτην δὲ ἑψήσας εὖ μάλα. ἐπὴν δὲ προσδήσῃς, ἐγχέας τὸ γάλα ἐς τὴν κύστιν [53] ἐς τὰς μήτρας ἐνθεὶς ῥάκος λεπτῆς ὀθόνης, ὅκως μὴ τὸ γάλα ῥέῃ. [54] ἐπειδὰν δὲ κλύσῃς τὴν κύστιν, ἀποδῆσαι καὶ δοῦναι τῇ γυναικὶ αὐτῇ, ἣν μέλλεις κλύζειν. κείνη δὲ [55] ἐξελοῦσα τὸ κλύσμα, ἐς τὰς μήτρας ἐνθέσθω. [56] αὐτὴ δὲ εἰδήσει ὅκου δεῖ. ἔπειτα σὲ πιέζειν τῇ χειρὶ τὴν κύστιν, ἔστ' ἂν τὸ πῦον [57] ἐκρυῇ ἔξω. δῆλον δὲ τοῦτο ἔσται, ἐπὴν μηκέτι ἐξίῃ τὸ πῦον ἅμα τῷ γάλακτι. δῆλον γὰρ ὅτι οὐκέτι ἔνεστι, τότε χρὴ παύεσθαι. καὶ μετὰ τοῦτο [58] ἐπὴν οὖν ψυχῇ ὀλίγον, ὀλίγον χρόνον σικυώνης ξηρῆς πεφυκυίας τὸν πυθμένα ἀποτρήσας, καὶ τῆς κορυφῆς τὸ ἄκρον ὡς ἂν τετρημένον ᾖ. [59] τοῦτο ὅμοιον ποιήσας τὸ ἄλλο πλὴν τὸ ἄκρον, καθάπερ τοῦ κλυστῆρος τὸν αὐτὸν τρόπον. πάχος δὲ λεπτότερον ὀλίγον ὡς ἀνδρὸς αἰδοῖον ἐστίν, [60] τοῦτο περιθεῖναι ἐς τεῦχος, οἴνου ἐμπλήσας τὸ τεῦχος. [61] ὁ δὲ οἶνος ἔστω αὐτοσμίας ὡς εὐωδέστατος, καὶ ξηρότατος, καὶ παλαιότατος. [62] ἔπειτα λίθον μέλανα διαφανῆ ἐμβάλλειν εἰς τὸν οἶνον. ἔπειτα περιθεῖναι σικυώνην ποιήσας χαλκοῦ λευκοῦ. καὶ ἡ γυνὴ ἀμφικαθιζέσθω [63] περὶ τὴν βάλανον τῆς σικύης, τὸ αἰδοῖον ποιήσασα ὅκως δεῖ. ὅκως δὲ ὑπερέξει τὴν χαλκὴν, καὶ ἔξωθεν σικυώνην, δύο δακτύλοιν ἔστω. [64] Ὅταν μὴ δύνηται ἡ γυνὴ γονὴν δέχεσθαι, πᾶσα ἀνάγκη μήνιγγα ἐπιπεφυκέναι ἐν τῷ στόματι τῶν μητρέων. δεῖ δὲ ἰὸν χαλκοῦ, [65] καὶ χολὴν ταύρου, καὶ ὄφιος στέαρ, ταῦτα ξυμμίξαι ὁμοῦ. εἶτα εἴριον λαβὼν ἀναδεῦσαι τῷ φαρμάκῳ. καὶ ἐνελίξαι ἐς ὀθόνιον βύσσινον. μέλιτι ὑποχρίσας τὸ ὀθόνιον, καὶ ποιῆσαι πρόσθετον ὅσον ἐλαίην τὴν μεγίστην. εἶτα προστιθέναι πρὸς τὸ αἰδοῖον νύκτα ὅλην. ὑπτίη δὲ κείσθω. τὴν δὲ ἡμέρην ἀφαιρείσθω. καὶ λουέσθω θερμῷ ὕδατι, ἀπὸ μυρσίνης ὡς πλείστῳ. [66] ἔπειτα δι' ἡμέρης προστιθέσθω ἑκάστῃ νυκτί. μετὰ δὲ συνέστω. Ἄλλη θεραπείη. Πρασίου τῶν φύλλων λαβόντα πλῆθος, ὥστε τὴν χεῖρα εὖ ἐμπλῆσαι, ἐμβαλεῖν ἐς ἀγγεῖον ἀττικόν. καὶ ἐπιχέαι ὕδατος ποτοῦ [67] κοτύλας ἀττικὰς τέσσαρας. καὶ προβρέξαντας ἐννέα ἡμέρας, πίνειν ἑτέρας ἐννέα ἡμέρας νῆστιν, λουσαμένην δύο κυάθους τῆς ἡμέρης ἀπὸ τοῦ πρασίου γλυκέος λευκοῦ, ἴσον μίσγουσα. ὅταν δὲ ἔσται τριταίη πίνουσα, πυριήσθω κωνείου φύλλοισιν ἐπὶ πῦρ ἐπιβαλλομένων ἐννέα ἡμέρας. καὶ μετὰ τὴν πυρίην λούεσθαι. καὶ οὕτω πίνειν αὖθις τούτων. ὅταν δὲ τὰς τρεῖς πυριημένη ᾖ, προστίθεσθαι τοῦ πρασίου αὐτοῦ τετριμμένου λείου δι' ἡμέρης, ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, λινόζωστιν λείην τετριμμένην, ἐν μέλιτι ἀττικῷ, δὶς τῆς ἡμέρης.

περιβρεχέα

προσβρεχέσθω δὲ[68] ἐν οἴνου λευκοῦ τρυγὶ χοῖ, καὶ ἱπποµαράθρου καὶ µαράθρου ῥίζα, καὶ δᾳδὸς ὡς πιοτάτης ὄζοι. καὶ ἐρυθεδάνου τεταρτηµόριον. καὶ µαράθρου σπέρµα. καὶ περιστερεῶνος ῥίζαι πολλαί. προσβρεχέσθω δὲ ἡµέρας µὴ ἔλασσον τῶν ἐννέα. πίνειν δὲ µετὰ ταῦτα λουσαµένην κατὰ κεφαλῆς, κοτύλην τῆς ἡµέρης[69] ἀκρήτου βρεχοµένου ἐν τῷ λουτρῷ εὖ ἔχεσθαι. καὶ µετὰ ταῦτα κατακλιθεῖσαν ἐκθερµαίνειν ἑωυτὴν καὶ προστίθεσθαι. ἐν ταύτῃ δὲ καὶ τρίτης µετὰ τὸ ποτὸν τὸ ἐκ τῆς χολῆς διὰ ἡµέρης, ἐπὶ ἡµέρας ἕξ.[70] ὅταν δὲ µέλλῃ ἤδη προσιέναι καλῶς καθάρσιος ἐχούσης, ὑοσκυάµου φύλλα καὶ ῥίζας ἀναζέσας ἐν ὕδατι, πυριήσθω τούτοισιν ὡς θερµοτάτοισιν ἐπὶ τρεῖς ἡµέρας, ἐς νύκτας. καὶ λουσαµένη, παρὰ τὸν ἄνδρα ἴτω. µετὰ δὲ ταύτην τὴν πυρίησιν καὶ ἐλάφου αἰδοῖον αὖον ὑποθυµιῆσαι. καὶ ὅταν ἴδῃς ἔχειν αὖον, τοῦτο ἐπ' οἶνον λευκὸν κεκριµένον, ἐπιξύων ἐπὶ τρεῖς ἡµέρας, διδόναι πίνειν. καὶ ὅταν ὀδύνην ἔχῃ, διδόναι πίνειν. καὶ γὰρ ὠκυτόκιόν ἐστι τοῦτο. ἄλλη θεραπείη. Χολὴν ταύρου ἀναζέσαι,[71] καὶ στυπτηρίην µηλίνην. ἐλάφου δὲ κέρας κατακαύσας τρίψαι λεῖον. καὶ ξυµµίξας βαλανίοισι χρῆσθαι. Ἕτερον θεραπευτικόν. Κύµινον ἐν οἴνῳ µέλανι ἑψήσας, τρίψας λεῖον, βάλανον ποιῆσαι. καὶ ἐς νύκτα προσθεῖναι. µετὰ δὲ ταῦτα, κατακαύσας τρύγα οἴνου λευκοῦ,[72] τὸ λεπτότατον δηλονότι τῆς τρυγός. ἐπειδὰν κατακαύσῃς, ἀφαιρέειν τοῦτο ἐν πτερῷ, ἔπειτα ἐς ὀθόνιον ἀποδήσας, προσθεῖναι ἐς νύκτα. καὶ πράσα ἑφθὰ ἐσθιέτω. µετὰ δὲ τοῦτο τράγιον τρίβων, καὶ µέλιτι διεὶς προσθεῖναι ἐς νύκτα. µετὰ δὲ τραγίου καρπὸν λεῖον τρίψας ἐν οἴνῳ λευκῷ, διεὶς δᾷδα ἐπιξύων διδόναι πίνειν. µετὰ δὲ, ὀρίγανον διὰ δευτέρης ὑποθυµιῆν καὶ οὕτω πρὸς τὸν ἄνδρα ἴτω. ἄλλη θεραπείη ἐπὶ γυναῖκα µὴ δυναµένην τεκεῖν.[73] Ἢν γυναῖκα µὴ δυναµένην τεκεῖν, τοκήεσσαν ἐθέλῃς ποιῆσαι, σκέψασθαι χρὴ ἐν τοῖσιν ἐπιµηνίοισιν, εἴτε χολώδης, εἴτε φλεγµατώδης εἴη. γνώσῃ δὲ τῷδε ὁπότερον µᾶλλον. ψάµµον ὑποβαλὼν λεπτὴν καὶ ξηρὴν ὅταν τὰ ἐπιµήνια γένηται ἐν τῷ ἡλίῳ ἐπιχέαι ἀπὸ τοῦ αἵµατος. καὶ ἢν µὲν χολώδης ᾖ, ἐπὶ τῇ ψάµµῳ ξηραινόµενον τὸ αἷµα χλωρὸν γίνεται. ἢν δὲ φλεγµατώδης ᾖ, οἷον µύξαι. τούτων ὁπότερον ἂν ᾖ καθῆραι τὴν κοιλίην, ἤν τε ἄνω, ἤν τε κάτω δοκέῃ σοι δεῖσθαι.[74] ἔπειτα διαλιπὼν ἡµέρας τινάς, τὰς ὑστέρας καθαίρειν.[75] καὶ ἢν ὑγρότερον τὸ στόµα τῶν ὑστερῶν ᾖ, προστιθέναι τὰ δριµέα, ὅκως δηχθὲν, καὶ φλεγµῆναν τὸ στόµα τῶν ὑστερέων, σκληρὸν γένηται. Ἢν δὲ γυνὴ µὴ πυρέσσῃ τὰ ἔνδοθεν, µηδὲ κυΐσκηται ὑπὸ τῶν ὑστερέων, µηδὲ ἀνδρὶ µίσγεσθαι δύνηται, ἀλλ' ὑπνώσσῃ τε καὶ ἀσιτέῃ, µέλιτι µίξας οἶνον, ἐγχεέσθω ἐς τὰ αἰδοῖα. καὶ σµύρναν ὑποθυµιήσθω. ἐς δὲ τὴν ἕδρην βαλάνους προστίθεσθαι, µίσγοντας χηνὸς ἄλειφα,[76] καὶ εἴσω ἐγχεῖν ἐς τὸ αἰδοῖον. εἶτα καὶ κλύζειν ἔλαιον, ἐν µέλιτι ἴσον µίξας. Ἢν αἱ µῆτραι γυναικὶ ἰσχνωθῶσι, καὶ τρηχυνθῇ τὸ στόµα αὐτέων, καὶ ξυµµεµύκῃ, καὶ τὰ ἐπιµήνια αὐτῇ µὴ φαίνηται, µηδὲ κυΐσκηται, ἀλλὰ πυρετὸς λαµβάνῃ µαλθακὸς, καὶ ὀδύναι αὐτέην ἐµπίπτωσιν ἐς τὰς ἰξύας, καὶ τὴν νείαιραν γαστέρα. ἡ δὲ νοῦσος αὕτη γίνεται µάλιστα, ὅταν τι τῶν ἐν αὐτῇ διαφθείρηται. γίνεται δὲ καὶ ἐκ τόκου. ταύτην χρὴ λούειν θερµῷ καὶ πυριῆν. ὅταν δὲ λελουµένη καὶ πεπυριηµένη ᾖ, τῇ µήλῃ ἀναβιβάσαι τὸ στόµα τῶν µητρέων. καὶ προστιθέσθω σµύρναν τρίψασα, καὶ νετώπου τὸ ἴσον, ἢ µύρον, ἢ ῥόδινον ἐν ῥάκει,

Præmacerentur autem in congio fæcis vini albi hippomarathri & fœniculi radix, tædęquàm pinguissimę rami, rubiæ quadrans, fœniculi semen, & verbenę radices multæ, eaq; nō minùs quàm nouem diebus macerentur. Post hæc autem capite loto, meri macerati heminam per diem in balneo bibat, posteaq; reclinata seipsam calefaciat. Indeq; post potum tertio quoq; die quod ex felle cōponitur per diem ad sex dies supponito. Cùm verò iam probè purgata ad virum accedere volet, hyoscyami foliis & radicibus in aqua decoctis, maximè calidis tribus diebus ad noctem foueatur, & post balneum virum adeat. Post hoc fomentum etiam cerui pudendum siccum suffitu adhibeto, idque siccum ex vino albo aqua temperato derasum per triduū potui exhibeto, cumq; partus dolores detinuerint, propinato: hoc etiā partum accelerat. Alia curatio. Fel tauri & alumē Melinum feruefacito, cerui verò cornu vstum tenuiter terito, his commixtis in glandulas paratis vtitor. Aliud quod curat. Cuminum ex vino nigro decoctum tenuiter tritum, in glandem confectum, ad noctem subdito. Post hæc autem vini albi fæcem vrito, id videlicet quod in fæce est tenuissimum, vbi vsseris, penna auferto, deinde linteo illigatum sub noctem supponito, & porrum coctum edat. Post hæc autem tragium tritum & melle subactū sub noctem supponat. Deinde tragij fructū tritum, vino albo dilutū, tædæ scobe adiecta, potui exhibeto. Postea origanum altero quoq; die suffitu admoueto, sicq; ad virum accedat. Curatio alia mulieris quæ parere nequit. Si mulierem quæ parere non potest, puerperam reddere voles, ex mēsibus spectare oportet, num biliosa, númve pituitosa fuerit. Vtrum autē ex his potiùs fuerit nosces, si cùm menses eunt, substrata tenui & sicca arena in Sole sanguinis aliquid affuderis. Et si quidem biliosa fuerit, sanguis in arena siccatus pallidus redditur. Si verò pituitosa, velut mucus. Horum vtrumlibet cōtigerit, ventrem siue sursum, siue deorsum tibi opus esse videatur, purgato. Deinde intermissis aliquot diebus vteros purgato. Et si humidius vterorum os fuerit, acria subdito, quò morsum & inflammationem sentiens os vterorū durum efficiatur. Si mulier partibus internis febrem non sentiat, neq; vterorū vitio concipere, neq; cum viro congredi possit, verùm & dormiat, & cibos auersetur, vinum melle mixtum in pudenda infundatur, & myrrham ad suffitum adhibeto, sedi glandes subdito, vinum cum adipe anserino mixtum, nitro in pudendum infundito, deinde etiā oleo pari mellis portione admixta colluito. Si mulieri vteri graciles reddantur, eorumq; os exasperetur & conniueat, neq; menses ipsi compareant, neque concipiat, verùm febris lenta inuadit, & dolores in lumbos & imum ventrem incidunt. Hic autem morbus maximè contingit, cùm quid intus corruptum fuerit. Fit quoque etiam ex partu. Hanc calida lauare & fouere oportet. Post balneum autem & fotum, specillo os vterorum dilatato, & myrrham tritam cum pari portione netopi in subdititio apponat, aut vnguentum, aut oleum rosaceum in linteo,

& plumbum ad instar glandis acutum redditum, felle bubulo illitum supponat, & intra quatuor dies infœcundas cognosces. Fomentum etiam & medicamentum purgans exhibendum. Quòd si preter naturam crassa euaserit, non concipit. Omentum enim crassum & copiosum superincumbens, os vterorum comprimit, neq; genituram recipiunt. Huic extenuatæ medicamentum deorsum purgãs propinare oportet, & ad vteros quod purgat & flatum inducit in subditițio apponere. Si vterorum os durum reddatur, aut ceruix, id ex digiti cõtactu dignoscetur, & si in coxendicem obuersi vteri fuerint. Cùm sic habuerit, acre nihil adhibẽdum. Si enim os vterorum exulceratum fuerit, cùm inflammatione laborarit, periculũ est ne prorsus sterilis euadat. Verùm ea supponenda quæ minimè mordeãt, & ex quibus pituita purgetur. Cùm mulieri menses contigerint & præterierint, primùm quidem caput purgare oportet, deinde bis vel semel, prout opus videbitur, veratrum exhibere, vase ad fomentum recipiendum ex cucurbita parato. Quo sic in ampli vasis formam (ἐχῖνον vocant) confecto, aqua marina infusa, & porris iniectis, cucurbitæ fistulam imponito, & luto quàm optimo, nè quid transpiret, circum obducito. Deinde per sellam ex iunceo fune nexam quadrangularem, fistulam trãsmittito, vt duobus digitis sedem superet. Mox prunis accensis substratis in desidẽdo obseruet, ne cùm desidat, aut cùm exurgit comburatur, sed vase quo fomentum excipitur adhuc frigido desideat, & exurgat dum fistula refrixerit. In hoc autem fomẽto maximam diei partem commorandum, eiusmodiq; fomento ad dies quinq; vtendum. Decem verò diebus porrorum loco allia in suffitu adhibeto, eorumq; fasciculum, contusum in aquam marinam immittito. At reliquis postea diebus, ipsa aqua marina sola foueatur, vt ne vlteriùs in tota curatione progrediatur. Cùm verò curationem missam facere voles, hunc postremum fotum adhibeto. Catulum recentissimum dissectum & exenteratum, aromatis omne genus fragrantissimis & siccissimis contusis impleto, & quàm maximè refercito. Subditis autem lignis, catulo in vas imposito vinum odoratissimum affundito, & per fistulam fomentum adhibeto, & quãtum per vires licebit, per totam diem hoc fomento foueto, eam interrogando num aromatum odor per os spirare videatur. Non enim exiguum est ei quæ curatur ad conceptum argumentum. Subdititiis glandibus vtitor, croci quantum voles, myrrhæ duarum fabarum quantitatem, salem plurimum horum habita ratione permisceto, & fel taurinum duarum fabarum quantitate. Quòd si mitiore vti voles, fellis minùs, si verò valentiore, plus permisceto. Hæc tenuiter trita melle instillato terito, quoad quod teritur tale euadat, vt pastillũ efformare possis. Quò verò plus triueris, eò siccius, glutinosius, & melius euadet. Quo crassiore quàm glans sit reddito, & summa parte acuto, & medio crassiore, deinde ita ducto, in vterum subdatur, in hoc duos origani surculos læues redditos infigito, qui sex digitos longitudine æquent. Mox lana mollissima surculos conuoluito, deinde

καὶ μολύβδου προστιθέσθω ποιήσαντα ὡς βάλανον καταξύοντα. καὶ καταλείφειν βοὸς χολῇ. [77] καὶ γνώσῃ ἐν τέσσαρσιν ἡμέραις τὰς ἀγόνους, καὶ πυριῆν καὶ φαρμακεύειν. [78] ἢν δὲ παχυνθῇ παρὰ φύσιν, οὐκ ἴσχει ἐν γαστρί. τὸ γὰρ ἐπίπλοον ἐπικείμενον παχὺ καὶ πολὺ, ἀποπιέζει τὸ στόμα τῶν μητρέων, καὶ τὴν γονὴν οὐ δέχονται. ταύτην χρὴ λεπτύνασαν, φάρμακον πίσαι κάτω. καὶ πρὸς τὰς ὑστέρας προσθεῖναι, ὃ καθαίρει τε καὶ φῦσαν ἐμποιέει. Ἢν δὲ στόμα τῶν μητρέων σκληρὸν γένηται, ἢ ὁ αὐχὴν, τῷ δακτύλῳ γνώσῃ ψαύσας. κὴν πρὸς τὸ ἰσχίον ἀπεστραμμέναι ἔωσιν, ὅταν οὕτως ἔχῃ, μὴ προσφέρειν μηδὲν δριμύ. ἢν γὰρ ἑλκώσῃ τὸ στόμα τῶν ὑστερέων ὅταν φλεγμαίνῃ, [79] οὐ πάμπαν κίνδυνος ἄτοκον γενέσθαι, ἀλλὰ προστίθεσθαι ἃ μὴ δάκνει, ὑφ᾽ ὧν φλέγμα καθαίρεται. [80] Ὅταν γυναικὶ τὰ καταμήνια γένηται καὶ παρέλθῃ, πρῶτα μὲν χρὴ κεφαλὴν καθῆραι. ἔπειτα ἐλλεβορίσαι, ἤν τε ἅπαξ, ἤν τε δὶς δέῃ. μετὰ δὲ, πυριῆσαι πυριητήριον κατασκευάσας τὸ ἐκ τῆς σικύης. οὕτω δὲ πεποιημένον, [81] ἐγχέας εἰς ἐχῖνον θαλάσσης, καὶ πράσα ἐμβαλὼν, ἐπιθεῖναι τὸν αὐλὸν τῆς σικύης, καὶ περιαλεῖψαι πηλῷ ὡς βελτίστῳ, ὅκως μὴ διαπνέῃ. [82] εἶτα διὰ σχοινοτόνου δίφρου τετραγώνου διάγειν τὸν αὐλὸν, ὅκως ὑπερέξῃ δύο δακτύλους [83] τοῦ τόνου. εἶτα ὑποκαίειν ἄνθρακι, καὶ τὰς καθέδρας φυλάσσειν. ὅταν δὲ καθίζηται καὶ ὁκόταν ἀνίστηται, ὅκως μὴ κατακαυθῇ, ἀλλὰ καθίζειν ἔτι ψυχροῦ ἐόντος τοῦ πυριητηρίου, καὶ ἀνίστασθαι ἕως ἂν καταψυχθῶσι τὸν αὐλόν. ἐπὶ δὲ τῇ πυρίῃ, τὴν διατριβὴν ἐπὶ πλεῖστον τῆς ἡμέρης μέρος ποιέεσθαι, καὶ τῇ μὲν τοιαύτῃ πυρίῃ ἐπὶ πέντε ἡμέρας χρῆσθαι. δέκα δὲ ἀντὶ τῶν πράσων, [84] τῶν σκορόδων τάδε πυρία. καὶ ταύτην τὴν δέσμην κατακόψας, ἐς τὴν θάλασσαν ἐμβάλλειν. μετὰ δὲ τὰς λοιπὰς τῶν ἡμερέων, αὐτῇ τῇ θαλάσσῃ μόνῃ πυριήσθω, ὅκως προσσω μὴ προέλθοι ἐν πάσῃ τῇ θεραπείῃ. τὴν τελευταίαν δὲ πυρίην ὅταν μέλλῃς ἀφιέναι τῆς θεραπείης, σκυλάκιον, ὅτι νεώτατον ἀναπτύξας, ἀρωμάτων παντοδαπῶν εἴδη, ὅτι εὐωδεστάτων καὶ ξηροτάτων κόψας, τὰ ἐντοσθίδια ἐξελὼν τοῦ σκυλακίου, ἐμπλῆσαι, καὶ σάξαι ὅτι μάλιστα τῶν ἀρωμάτων, ξυλήφια δὲ ὑποθεὶς ἐς τὸν ἐχῖνον ἐνθεὶς τὸ σκυλάκιον, οἶνον ὡς εὐωδέστατον ἐπιχέαι. καὶ πυριῆν διὰ τοῦ αὐλοῦ. καὶ ὅκως κατὰ δύναμιν εἴη, ὅλην τὴν ἡμέρην ἐπὶ ταύτης τῆς πυρίης, πυριῆσαι τε, καὶ ἐρωτᾶν αὐτὴν, ἢν ἡ ὀδμὴ διὰ τοῦ στόματος δοκέῃ ὄζειν τῶν ἀρωμάτων. σημεῖον γὰρ οὐ μικρὸν ἐς ξύλληψιν τῇ θεραπευομένῃ. προσθέτοισι δὲ χρέο, κρόκου ὅσον ἂν βούλῃ. καὶ σμύρνης ὅσον δύο κυάμους. καὶ ἅλας συχνὰς παραμίσγε. πρὸς ταῦτα τεκμαιρόμενος. καὶ ταύρου χολῆς ὅσον δύο κυάμους. ἢν δὲ πρηυτέρῳ βούλῃ χρῆσθαι, ἔλασσον μίσγειν τῆς χολῆς. ἢν δὲ ἰσχυροτέρῳ, πλέον. ταῦτα τρίψας λεῖα καὶ μέλιτος παραστάξας, τρῖβε ἄχρις ἂν τὸ τριβόμενον γένηται, [85] ὥστε δακτύλῳ ἐκμάξαι. ὅσῳ δ᾽ ἂν πλείονα χρόνον τρίβῃς, τοσοῦτον ξηρότερον καὶ γλισχρότερον καὶ βέλτιον ἔσται. ποιήσας δὲ παχύτερον ἢ βάλανον. καὶ τὸ ἄκρον ὀξὺ ἐκ δὲ μέσου παχύτερον. ἔπειτα δὲ ἀγόμενον ὅκως πρὸς τὴν ὑστέρην προστεθῇ, ἐς τοῦτο ἐμπήξοι ξυλήφια ὀριγάνου δύο ποιήσας λεῖα. ἔστω δὲ ἑξαδάκτυλα. [86] εἶτα κατείλιξον τὰ ξυλήφια εἰρίῳ ὡς μαλθακωτάτῳ. ἔπειτα

αὐτὸ

ἄνωθεν ῥάμματι κατέλιξον λεπτῷ. καὶ ὑπερεχέτω τὸ ῥάμμα, ὅσον τέσσαρας δακτύλους τῶν ξυληφίων. προσδεχομένη δὲ, καὶ καθαρὴν ἑαυτὴν ποιήσασα ὅτι μάλιστα, προσθέσθαι αὐτῷ τὸ στόμα, ῥάκος ὑποβαλλομένη ὑπὸ τὰ ἰσχία. καὶ τὴν νύκτα προσκείσθω. ἔσται δὲ αὕτη ἡ κάθαρσις, ὑδατώδης. τῇ δευτεραίῃ ἀναστᾶσα, λουσάσθω. καὶ ἐπὶ τῆς πυείης μὴ καθίσῃ ταύτῃ τῇ ἡμέρῃ. ὅταν δὲ πυείηται καὶ ἀναστῇ ἀπὸ τῆς πυείης κηρωτὴ ἔστω πεποιημένη ἀπὸ τῆς προτέρης ἡμέρης, ὡς καλλίστη. καὶ ξυμμίξαι μάλιστα μὲν ἐλάφου μυελόν. εἰ δὲ μὴ χηνὸς στέαρ. καὶ ὅταν ἀναστῇ ἀπὸ τῆς πυείης, ἑκάστης ἡμέρης προσδεχομένη, καὶ καθαρὴν ἑωυτὴν ποιήσασα[87] ἐς τὴν κοιλίην, τῇ κηρωτῇ ἀλειφέτω τὴν ὑστέρην, ἑκάστης ἡμέρης. τὰ μὲν ἄλλα ταῦτα πάντα ξύμμισγε, τοῖσιν ἔμπροσθεν ἐκτὸς τῆς χολῆς. ὀρίγανον δὲ τρίβων ὡς λειοτάτην ξύμμισγε ἐς τὴν βάλανον, καὶ προστιθέσθω. ἄλλο. Τὰ μὲν ἄλλα ταῦτα καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον πεποιημένα, ἀντὶ δὲ τῆς ὀριγάνου ἀψίνθιον συμμίξας, καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ποιήσας, προστιθέσθω. Ἐκ τῶν πυρῶν ἐκλέξας τὸ μελάνθιον, τρίψας τε λεῖον ἰσχυρῶς καὶ μέλι προσμίξας, καὶ σφαιροειδὲς ποιήσας, προστιθέσθω. πλὴν πυρετοὺς ἐμποιέει. καὶ τὸ ἄρθρον οἰδέει. καὶ δηκτικὸν ἰσχυρῶς ἐστι τοῦτο. Μέλι ἑψήσας καὶ ἐλλεβόρου κόψας τοῦ μέλανος[88] τὸ λεπτὸν ἢν πλέον ἰσχυρῶς δηκτικὸν ἔσται. ἔστι δὲ πυρετῶδες καὶ τοῦτο. Τὸν αὐτὸν τρόπον τοῦτον, ἑψήσας μέλι ξυμμίξας τε ἐλατηρίου ὅσον πόσιν, ἑψεῖν. καὶ ποιήσας βαλάνιον, τὸν αὐτὸν τρόπον διδόναι προστίθεσθαι. καὶ τοῦτο πυρετῶδες. ἄγει δὲ καὶ αἷμα. ἔνια δὲ τούτων καὶ δέρματα. ἢν δὲ βούλοιο καὶ τὸ δρακόντιον ξύειν, ἔστι δὲ θαυμαστὸν ἐν μέλιτι ἑφθῷ ἢ ὠμῷ. καὶ τοῦτο σφαιροειδὲς ποιέειν, ὁκόσον κηκῖδα μεγάλην. πειρῶ δὲ φυσικὸς εἶναι, πρὸς τὴν ἀνθρώπου τὴν ἕξιν, καὶ τὴν ἰσχὺν ὁρῶν.[89] τούτων γὰρ οὐδεὶς ἀσταθμός ἐστιν, ἀλλ' ἐξ αὐτέων ποιέων τεκμαιρόμενος πρὸς ὅλου τοῦ σώματος. κεφαλῆς καθάρσεσι. φαρμακείῃσι καὶ πυείῃσι τῆς ὑστέρης, καὶ προσθέτοισι χρῆσθαι. στοιχεῖα δέ σοι ταῦτα ἐστίν. ἡ δὲ θεραπεία τούτων ἐστὶν ἐν μέρει ἑκάστῳ. καὶ ὅτι ἂν μὴ ποιῇς τούτων, αἰεὶ ἐπὶ τῆς πυρίης διατριβέτω. αὕτη γάρ ἐστιν ἡ μαλθάσσουσα, καὶ ἄγουσα τοὺς ἰχῶρας. ὅταν δὲ καταπαύσῃ τῆς θεραπείης ληγόντων τῶν κατὰ φύσιν, χρὴ αἷμα ἀφαιρέειν ἀπὸ τῆς φλεβός. ἢν μὲν ἰσχύῃ, ἀπ' ἀμφοτέρων τῶν βραχιόνων, ἢν δὲ ἀσθενεστέρη ᾖ,[90] ἀπὸ ἑτέρου ἀπόχρη. διαίτῃ δὲ οἵῃ χρῆσθαι δεῖ ἐν τῇσι θεραπείῃσι ταύτῃσιν, ἑτέρωθί μοι δεδήλωται. ἀποθυμιῆν ἢν βούλῃ,[91] τὰς αἴρας ἐκ τῶν κριθῶν ἐκλέξας, ἀλέσας λεπτὰ, καὶ κληματίνον πῦρ ποιήσας ὅτι μαλθακώτατον. ἔπειτα ἐμβαλὼν ἐς χυτρίον,[92] ἔνθες ἐς ἡμίεκτον. καὶ ῥάκεα περιθεὶς ἵνα μαλθακῶς κάθηται, καθεζέσθω ἐπὶ τοῦ ἀγγείου ἐπὶ τὸ ἡμίεκτον ὅτι μάλιστα διέχουσα τὰ σκέλεα. ἡ δὲ θεραπείη ἢν μὲν ἱκανή σοι δοκῇ, ἐν τετραμήνῳ. εἰ δὲ μὴ, πρὸς ταῦτα σκέπτου καὶ ὅκως πρὸς ἄνδρα μὴ προσίωσιν, ἐν ᾧ θεραπεύεται χρόνῳ. ἐν δὲ τῇσι θεραπείῃσι διδόναι δᾷδα ἐν ὕδατι καταβρέχων νῆστῃ, ὅσον κύαθον. καὶ τὸν καττιτέρινον ξυνεχῶς ἔχειν. διδόναι δὲ κοτυληδόνας ἐν ὕδατι ἑψῶν. ἅλας κύμινον συνεψῶν, καὶ χλιηρὸν ῥοφεῖν. αἱ πλατεῖαι θηλυγόνοι δοκοῦσιν εἶναι. αἱ δὲ σμικραὶ καὶ συμμεμυκυῖαι, ἀρσενόγονοι. Ἐς κύησιν.[93] ἄκρως μελάνθιον γυναικὶ διδόναι, ἐν οἴνῳ μέλανι στρυφνῷ.

superiore parte filo tenui obducito, ita vt filum surculos ferè quatuor digitorum longitudine excedat. Vbi autem sese perfuderit, & mundã quàm maximè reddiderit, hoc, subdito coxis linteo, in os vterorum subdat, & per noctem maneat. Ipsa autẽ purgatio aquosa erit. Postridie vbi surrexerit, lauet, neque ea die supra fomentum desideat. Vbi fotu adhibito ex eo surrexerit, ceratum sit primo die quàm optimè paratum, cui potissimùm cerui medullam; sin minùs, anserinũ adipem ammisceto. Cumq; à fotu surrexerit, singulis diebus vbi se perfuderit, & mundam circa ventrem reddiderit, cerato quotidie vẽtrem illinat. Hæc quidem omnia superioribus, felle dempto, commisceto, origanum autem tenuissimè tritum ad glandem permisceto, quã supponat. Aliud. Reliqua quidem eodem modo præparata, loco verò origani absinthium ammixtum, & ad eũdem modum præparatum supponat. Melãthium ex tritico delectum, tenuiter tritum, probeq; melle permixtum, in pilam formatum supponat, nisi quòd febres excitat, & articulũ tumefacit, ac valde mordax hoc est. Mel & veratri nigri tenues radices cõtusas decoquito. Hoc si copiosum fuerit veratrum vehementer mordet, & febrem excitat. Ad eundem modum melli cocto elaterij quantum potione vna satis sit, admixtum decoquito, & glandem confectam eodem modo subdendam dato. Hoc etiam febrem excitat, & sanguinem educit, horum etiam quædam pelliculas. Aut si voles dracontiũ derasum (quod mire est) cum melle cocto aut crudo permisceto, & in pilam gallæ magnæ quantitate cõficito. Conare autem vt te Naturalem Medicum exhibeas, ad hominis habitum & vires respiciendo. Horũ enim nullus temerè & inconsideratè aliquid agit. Verùm his in considerationem adhibitis, totius corporis & capitis purgationes, medicationes, vteri fotus, & subdititiorum appositiones ad vsum accommodato. Hæc tibi sunt velut elementa. Horum autem curatio cuiq; peculiaris est. Cumq; horum nihil fuerit, semper in fotu perseuerãdum. Hic enim emollit & saniosos humores educit. Vbi verò ab hac curatione cessaris, his quę secundum naturam sunt deficientibus, sanguinem ex brachio detrahere oportet, si quidem valida fuerit, ex vtroq;, si verò debilior, ex altero satis est. Quanam autem victus ratione in his curationibus vtẽdum sit, alias à me declaratum est. Suffitum si adhibere voles, lolium de tritico lectum, tenuiter molitum, igne sarmentitio mollissimo excitato, deinde in catinum coniectum, in ollam dimidiati sextarij imponito, & linteis mollibus circumpositis quò molliter sedeat, eam quàm maximè diductis cruribus ollæ insidere iubeto. Hæc curatio si tibi quidem satis esse videatur, quadrimestri spatio adhibeatur. Sin minus ad hæc attendito, vt ne quo tempore curatur ad virum accedat. Sub his curationibus ieiunæ tædam ex aqua maceratam cyathi mensura exhibeto, & fistulam stanneam continẽter habeat. Vmbilicos veneris ex aqua decoctos, sale & cumino simul incocto, tepidum sorbendum dato. Lati fœminas, parui verò & conclusi mares procreare videntur. Ad conceptum summè faciens. Melanthium mulieri ex vino nigro acerbo exhibeto.

Mulierem iuuenculam fluor muliebris ruber infestabat, & medicamento sumpto, capite purgato, vena secta nihil proficiebat. Hæc autem ei causa esse videbatur ne conciperet. Ei autem radicum aspalathi decoctum ex vino albo mane & ante cœnam exhibebam, fluorq; cessauit, & non longè postea concepit, & marem peperit. Erat autem colore candicante & corpore benè habito. De Mola. Molæ conceptus hæc causa est. Vbi copiosi menses paucam & morbosam genituram conceperint, neq; geminus fœtus gignitur, venterq; nō secus ac grauidę plenus est, nihil verò in eo mouetur, neq; lac in mammillis innascitur, pectus tamen turget. Hæc biennium sæpe etiam triennium sic habet. Et si vna quidem caro fuerit, mulier, cùm superesse nō possit, perit, sin multæ, ei per pudendum perrumpit sanguis copiosus & carnosus, sique moderatè contingat, seruatur, sin minùs, profluuio correpta perit. Ac quidem morbus est eiusmodi. Discerni autem debet ipsa mole, quodque in ventre non moueatur. Mas enim tertio, fœmina quarto mense motionem habet. Vbi igitur transacto hoc tempore non mouetur, hic certè morbus est. Cuius rei magnū hoc est indicium, quòd in mammis lac nō innascitur. Hanc ne ferè quidē curato, aut certè cum prædictione. Ac primùm quidem mulierem toto corpore foueto, deinde per sedem vti perpurgetur infusum immittito. Frequenti enim collutione, concalefacta à medicamento muliere, id quod concreuit, & fœtus esse putatur, forte commoueris. Quinetiam vteros, quò sanguinem educas, eluito. Alioqui suppositiis ex buprestis velut violentissimis vtendū, & dictamnus Creticus ex vino propinandus, sin minùs, castorij testis. Eiq; posteriore parte ad lateris inanitatem cucurbitulam admoueto, plurimūmq; detrahito. Sed & quàm maximè inita purgationis consideratione, ad vteros admoueto. Cùm enim, vel ex partu, vel alia ex causa nō procedit, tædam pinguissimam tenuiter contusam ex vino albo coquito, quā ad rem tres ferè cyathi sufficiant. Aut pæoniæ grana quatuor, cumini Æthiopici parum, & seseli copiosum, aut cedri baccas. Si verò suffocationes adfuerint, castorij parum. At si ex partu moderata purgatione cōtingente, venter maneat, aut etiam ex flatu cōcluso dolor excitetur, vel cum febre, vel circa febrem, succi scammoniæ potionis quintam partem, aut seseli, aut aliud quoddam ex odoratis, & rutam ex vino albo bibat. Quòd si bibere nolit, medicamentum ad sedem illinendam conficito, quale est ex felle tauri, melle & nitro. Si verò ex fœtus corruptione purgatio dolorem adferat, neque exhibitis odoratis cedat, & febris adsit, lactis caprini heminas duas decoquito, deinde eo refrigerato, quod in summo pingue concreuit detrahito, percolato aquę mulsæ trientem, quò dulcius euadat, admisceto. Ter autem ieiunæ bibendum. Quòd si dolor non sedetur, neq; venter subducatur, sub vesperum in calidæ solium desideat. Post fotum surgere iussam ex vino nigro austero aqua diluto, & aquæ portioni olei dimidia parte addita, tepido colluito, ex eoque dormiat. Quod vteris subditur, si os clausum aut durum fuerit.

γυναικὶ νέα οὔσῃ, ῥόος ἐρυθρὸς ὄχλει. καὶ φαρμακευομένῃ, κεφαλὴν καθαιρομένῃ, φλεβοτομουμένῃ οὐδὲν ὠφελεῖ. ἐδόκει δὲ τοῦτό οἱ αἴτιον εἶναι ὥστε μὴ ξυλλαμβάνειν. ἐδίδουν δὲ αὐτῇ ἀσπαλάθου τῶν ῥιζῶν, ἐν οἴνῳ λευκῷ ἀποζεόμενον πρωΐ. καὶ πρὸς δεῖπνον, ὅτε ῥόος ἐπαύσατο καὶ οὐ βραδέως ἐκύησεν, ἔτεκεν ἄρσεν.[94] τὸ χρῶμα, λευκόχρως, εὔσαρκος. Περὶ μύλης. περὶ δὲ μύλης κυήσιος, τόδε αἴτιον. ἐπὴν πολλὰ τὰ ἐπιμήνια ἐόντα γονὴν ὀλίγην καὶ νοσώδεα ξυλλάβωσιν, οὔτε κύημα ὑγιὲς γίνεται, ἥ τε γαστὴρ πλήρης, ὥσπερ κυούσης. κινεῖται δὲ οὐδὲν ἐν τῇ γαστρί. οὐδὲ γάλα ἐν τοῖσι τιτθοῖσιν ἐγγίνεται.[95] σφριγᾷ δὲ τοὺς τιτθοὺς αὐτή. καὶ δύο ἔτεα, πολλάκις δὲ καὶ τρία οὕτως ἔχει. καὶ ἢν μὲν μία σὰρξ γένηται, ἡ γυνὴ ἀπόλλυται. οὐ γὰρ οἵη τε ἐστὶ περιγενέσθαι.[96] ἢν δὲ πολλά, ῥήγνυται αὐτέην κατὰ τὸ αἰδοῖον, αἷμα τε πολὺ καὶ σαρκῶδες. καὶ ἢν μὲν μετρίως, σώζεται. ἢν δὲ μή, ὑπὸ ῥόου ἁλοῦσα ἀπόλλυται. τὸ μὲν νόσημα τοιοῦτόν ἐστι. κρίνεσθαι δὲ χρή, τῷ πληρώματι. καὶ ὅτι οὐ κινεῖται ἐν τῇ γαστρί. τὸ μὲν γὰρ ἄρσεν, τρίμηνον· τὸ δέ γε θῆλυ, τετράμηνον τὴν κίνησιν ἔχει. ἐπὴν οὖν τοῦ χρόνου παρελθόντος, μὴ κινῆται, δηλονότι τοῦτό ἐστι. τὸ δέ τι τεκμήριον μέγα ἐν τοῖσι τιτθοῖσι γάλα οὐκ ἐγγίνεται.[97] ταύτην μάλιστα μὲν, μὴ ἰῆσθαι. εἰ δὲ μή, προειπόντα ἰῆσθαι. καὶ πρῶτα μὲν πυριῆσαι τὴν γυναῖκα ὅλον τὸ σῶμα. ἔπειτα κατὰ τὴν ἕδρην κλύσαι ὅπως διαχωρήσῃ.[98] πολλοὶ γὰρ ἴσως κλύσαντες κινήσειαν τὸ ἔμβρυον τὸ δοκέον εἶναι τὸ ξυνεστηκός. διαθερμανθείσης τῆς γυναικὸς ὑπὸ τοῦ φαρμάκου. κλύζειν δὲ καὶ κατὰ τὰς μήτρας,[99] ὅκως αἷμα ἀγάγῃ. ἢν δὲ μή, προσθέτοισι χρῆσθαι, τοῖσιν ἀπὸ τῆς βουπρήστιος, ὡς ἰσχυροτάτοισι. καὶ πιπίσκειν τὸ δίκταμνον τὸ κρητικὸν ἐν οἴνῳ. εἰ δὲ μή, καὶ τὸ καστόρειον ὄρχιν. καὶ ὄπισθεν αὐτῆς σικύην προσβάλλειν πρὸς τοὺς κενεῶνας.[100] καὶ ἀφαιρέειν ὅτι πλεῖστον. προσβάλλειν δὲ ὅτι μάλιστα, καθάρσιος τεκμαιρόμενος πρὸς τὰς μήτρας. ὅταν γὰρ μὴ γίνηται, ἤν τε ἐκ τόκου, ἤν τε καὶ ἄλλως, δᾷδα ὡς πιοτάτην κόψαντα λεπτὴν, ἕψειν ἐν οἴνῳ λευκῷ. καὶ ἀποχρῆσθαι ὡς τρισὶ κυάθοισι. γλυκυσίδης κόκκοι τέσσαρες, κυμίνου αἰθιοπικοῦ σμικρόν, καὶ σεσέλιος πλεῖον. ἢ κεδρίδα. ἢν δὲ πνιγμοὶ ἔωσι, καστορέου σμικρόν. ἢν δὲ ἐκ τόκου καθάρσιος γινομένης μετρίης ἡ γαστὴρ μένῃ. ἢ καὶ φύσα ἀποκεκλεισμένη, καὶ ὀδυνώδης γένηται, ἤν τε ξὺν πυρετῷ, ἤν τε ἄνευ πυρετοῦ, ὀπὸν σκαμμωνίης πέμπτον μέρος πόσιος, ἢ σεσέλιος, ἢ ἄλλου τινὸς τῶν εὐωδέων. καὶ πήγανον ἐν οἴνῳ λευκῷ. ἢν δὲ μὴ βούληται πιεῖν, πρὸς τὴν ἕδρην ἄλειμμα ποιέειν. οἷον ἐκ χολῆς ταυρείης, καὶ μέλιτος, καὶ λίτρου. ἢν δὲ ἐκ διαφθορῆς καθάρσιος, ὀδυνώδης ᾖ, καὶ τῶν εὐωδέων διδόμενον μηδὲν ὑποχωρῇ, πυρετοῦ ἐόντος, γάλακτος αἰγείου δύο κοτύλας ἀφέψειν.[101] εἶτα ψυχθέντος τὴν ὑγρὴν ἀφελεῖν. διηθήσας μελικρήτου ὅσον τρίτον μέρος μίξαι, ὅκως γλυκύτερον ἔσται. πιεῖν δὲ τρὶς νῆστιν. ἢν δὲ μὴ παύηται ἡ ὀδύνη, μηδὲ ἡ κοιλίη ὑποχωρήσῃ, ἐς τὴν δείλην ἐν σκάφῃ ἐς θερμὸν ὕδωρ ἐγκαθισάτω. ὅταν δὲ διαπυριηθῇ, ἐξαναστήσαντα κλύζειν ἐν οἴνῳ αὐστηρῷ μέλανι δὶς καὶ ὕδατι ἅπαξ ἐλαίου ἥμισυ, τὸ ὕδωρ χλιηρῶς κλύζειν καὶ ἐπικοιμηθήτω. Πρόσθετον ὑστερέων, ἢν ξυμμεμύκῃ, ἢ σκληρὸν ᾖ τὸ στόμα.

Σύκα

Σῦκον λευκὸν ἐκκαθήρας, καὶ λίτρον αἰγύπτιον, τὸ καθαρώτατον μίξας λεῖον τετριμμένον, προσθετὸν ποιῆσαι ὅσον κικίδα μὴ μεγάλην ἐν εἰρίῳ μαλθακῷ. ἐς ἴρινον μύρον βάψασα, προσθέτω, δύο ἢ τρεῖς, ἢν ἔτι πλείους ἡμέρας δοκέῃ. πυρίησις μετὰ τοῦτο ξυμφέρει ἐν εὐώδεσι. μετὰ δὲ, μαλθακόν τι δεῖ προσθεῖναι, ὅ,τι ἰχωροειδέα ἄξει μάλιστα. μετὰ δὲ, λινοζώστιος, ἢν ἁπαλὴ ᾖ, μύρῳ ῥοδίνῳ χρῆσθαι ἐν ὀθονίῳ ἐς ἡμέρην καὶ νύκτα. Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ. Χολὴν ταύρου καὶ ἅλας ἀναζέσαι, καὶ θεῖον παραμίσγειν [102] πρὸς μακρὸν μῆκος μέγα πυρῆνα ψιλὸν προσθέσθαι ἐπὶ δύο ἡμέρας καὶ νύκτας, πρὸς αὐτὰς τὰς ὑστέρας. πάλιν λινοζώστιν. μετὰ τοῦτο ἐπιπάσσειν σμύρναν ἄκρητον μίξας, διεῖναι [103] ῥοδίνῳ ἄκρῳ, καὶ μύρῳ ἰρίνῳ διαχρίεσθαι τὸ στόμα ὡς ἐσωτάτω. Θεραπεία ἐπὶ τὸ αὐτὸ νόσημα. Ἶριν εὐώδεα κόψας, καὶ διασήσας χωρὶς, κυπέρου ἴσον, [104] καὶ ἔκμαγμα ὅσον μαγίδα οἴνῳ εὐοσμίῃ διεῖναι. εἶτα ἀλειμματῶδες ποιέειν. καὶ ἐς σπλῆνας διαλείψας μῆκος σπιθαμῆς [105] ἐς σμικρὴν πυξίδα ἐνθεὶς, ὅκως μὴ διαπνέῃ, προσθέσθω. ἢν δὲ ἑλκωθῶσιν αἱ μῆτραι, ἢ τρηχυνθῇ τὸ στόμα, ἢ ὑπὸ προσθέτου τινὸς δηχθῶσιν, ἐν εἰρίῳ χρίσαι στέαρ, καὶ ῥόδινον διαλεῖψαι. καὶ κηροῦ μικρόν. [106] Ὅταν ἴσχουσα ἐν γαστρὶ διαφθείρῃ, τὸ δὲ ἔμβρυον μηνιαῖον, καὶ ἐκφέρειν εἰς τέλος μὴ δύνηται, καὶ λεπτὴ παρὰ φύσιν γίνηται, ταύτην χρὴ καθῆραι τὰς ὑστέρας, καὶ αὐτὴν φαρμακεύειν, καὶ παχύνειν. οὐ γὰρ δυνήσεται ἐκφέρειν ἐς τέλος, ἕως ἂν ἑωυτήν τε ἀναλάβῃ [107] καὶ αἱ ὑστέραι ἰσχύωσιν. ἢν δὲ κυίσκηται μὲν, διαφθείρῃ δὲ διμηνιαῖα παιδία ἐς ἀκριβῶς τὸν αὐτὸν χρόνον, καὶ μήτε πρότερον μήθ' ὕστερον. καὶ τοῦτο πάθῃ δὶς ἢ τρὶς κατὰ ταῦτα. ἢ καὶ πλείονα χρόνον γεγονότα [108] κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τοῦτο διαφθείρει. ταύτης αἱ μῆτραι οὐκ ἐπιδιδοῦσιν ἐπὶ τὸ μεῖζον, τοῦ παιδίου ἐν αὐτέῃσιν αὐξανομένου, καὶ ὑπερβάλλοντος ἐκ τοῦ διμήνου, ἢ τριμήνου εἰς τὸ πλεῖον. ἀλλὰ τὸ μὲν, αὔξεται. αἱ δὲ μῆτραι, οὐδὲν ἐπιδιδοῦσι. διὰ δὴ τοῦτο διαφθείρουσιν αἱ πολλαὶ ἐς τὸν αὐτὸν χρόνον. [109] ταύτην χρὴ κλύσαι τὴν μήτρην, διαφυσῆσαι ὡς μάλιστα προσθέτοισιν, ἢ φαρμάκοισι τοῖσδε. τῆς σικυώνης τὴν ἐντεριώνην κόψαντα διασῆσαι, καὶ σίλφιον ὀλίγον παραμίξαι ὀλίγῳ ἐν πλείονι, καὶ καθεφθοτέρῳ τῷ μέλιτι. τοῦτο περιπλάσαι περὶ μήλην, ποιέοντα τὸ πάχος ὅσον μέλλει παραδέξασθαι ὁ στόμαχος πρὸς τὸ στόμα τῆς μήτρης, καὶ ὦσαι πόρρω ἕως ἂν περήσῃ ἐς τὸ ἔξω τῆς μήτρης. ὅταν δὲ ἀποτακῇ τὸ φάρμακον, ἐξάγειν τὴν μήλην, καὶ πάλιν οὕτω τὸ ἐλατήριον, καὶ τῆς κολοκυνθίδος τῆς ἀγρίης ποιέων ὡσαύτως τῷ προτέρῳ προστιθέναι. ἐσθιέτω δὲ τοῦτον τὸν χρόνον σκόροδα ὡς πλεῖστα. καὶ καυλὸν σιλφίου, καὶ τῇ ἄλλῃ διαίτῃ χρῆσθαι, ὁκοίη ἂν μάλιστα φῦσαν ἐμποιῆσαι μάλιστα ἐν τῇ κοιλίῃ. προστιθέσθω δὲ τὸ πρόσθετον διὰ τρίτης ἡμέρης ἕως ἂν δοκέῃ καλῶς ἔχειν. ἐνίοτε δὲ καὶ διὰ πλείονος. τὸ δὲ ὅλον, ὅκως ἂν προσίηται. τὰς δὲ μεταξὺ ἡμέρας, μαλθακοῖσι χρῆσθαι. ὅταν δὲ καταστήσῃ τοῖσι μαλθακτηρίοισι τὸ στόμα τῆς μήτρης, καὶ φαίνηται τὰ ἐπιμήνια ἐπιμείνασα, ὅταν ξηρὴ ἤδη ᾖ, μιγνύσθω τῷ ἀνδρί. ποιέειν δὲ φῦσαν ἐν τῇ μήτρῃ. [110] ὅταν δὲ βούλῃ σκορόδου μώλυζαν καὶ ὀπὸν σιλφίου παραμιγνύναι πρὸς τὰ πρόσθετα. καὶ ἥτις ἂν μὴ δύνηται διατελεῖν τοὺς δέκα μῆνας κύουσα, ἀλλὰ διαφθείρει, καὶ τοῦτο πάσχει πλεονάκις, ταύτης τὴν μήτρην καθαίρειν ὕδωρ, καὶ αὐτὴν

Ficum albam perpurgatam, & nitrũ Ægyptium purissimũ tenuissimè tritũ admixtum, in pessum subdititiũ gallę non magnę magnitudine effingito, quē ex lana molli vnguēto irino imbuta, tribus vel plurib. vt visum fuerit dieb⁹ supponat. Post hoc fomētum ex odoratis confert, deinde verò molli aliquo subdititio opus est, quòd potissimùm saniosa educat. Postea etiã mercuriali, si tenera fuerit, ex vnguento rosaceo in linteo per diem & noctem vtendum. Ad idem. Fel taurinum & salem feruefacito, sulphur tenuissimè tritum ammisceto, in oblõgam magnitudinem spiræ in modum conuolutum, nudum ad dies duos & noctes, in vteros ipsos indito. Post hoc myrrham electã aspergito, rosaceo optimo admixto diluito, & vnguento irino quàm penitissimè os linito. Eiusdem morbi curatio. Iridem odoratam tusam & seorsum cribratam, cyperi parem modum & croci recrementum massæ manualis magnitudine, vino odorato diluito, deinde linamentum conficito, eo splenia palmi magnitudine illita, parua pyxide reposita ne trãspiret, subdat. Si verò exulcerati vteri, aut os exasperatũ, aut ex subdititio aliquo cõuersi fuerint, lanam adipe linito, rosaceo & pauca cera inungito. Cùm prægnans fœtum menstruum corrumpit, neq; ad extremum perferre potest, & præter naturam extenuata redditur, huic vteros purgare oportet, eamq; medicamētis curare & crassam reddere. Neq; enim ad extremum perducere poterit, quoad vires receperit, & vteri validiores fuerint. Si verò prægnans quidem fuerit, sed fœtus bimestres eodē exactè tempore corrumpat, neq; antè, neq; postea, idq; ei bis vel ter eodē modo contingat. Aut etiam si longioris temporis fœtum eodē modo corrumpat, huic vteri, cùm fœtus in eis augetur, & bimestre aut trimestre spatiũ excedit, in maiorem molem non crescũt. Sed hic quidem augescit, vteri verò nihil increscunt, eamq; sanè ob causam multæ eodem tempore fœtũ corrumpunt. Huic vterum colluere, aut per subdititia potissimùm, aut per hęc medicamēta inflare oportet. Colocynthidis medullam interiorem contusam & cribratam, & laseris modicum, cum paulò ampliore melle, & magis cocto admisceto. Hoc ea crassitudine reddito quam stomachus ad vteri os admittere queat, specillum obductum penitiùs donec ad internum vterũ penetrarit protrudito. Medicamento colliquato, specillum educito, rursus elaterium sic paratum, & ex colocynthide syluestri confectum medicamentum, velut prius subdito. Eo verò tempore allium q̃ plurimum comedat, & laseris caulem, reliquaq; victus ratione vtatur, quæ flatum maximè in vtero excitare possit. Tertio autem quoq; die, quoad benè habere videatur subdititiũ apponat. Interdum etiam ex maiore interuallo, ad summum verò vti lubēs admiserit. At intermediis diebus mollibus vtatur. Cùm verò per emolliētia os vteri suę integritati restitutum fuerit, mensesq; comparuerint, pauca interposita mora, vbi iam sicca fuerit, cum viro cõgrediatur. In vtero autem cùm flatum excitare voles, allij caput vnicum, & laseris succum ad subdititia ammisceto. Ac si quæ concepit ad decem menses perdurare nequeat, sed fœtum corrumpat, idque ei plærunque accidit, huic ex vtero aquas purgato, eique

medicamenta quibus aqua purgetur exhibeto. At si quæ genitură continet non concipiat, quod plurimis contingit vteri stomacho præter naturam dehiscēte, mēses copiosiores & humidiores quàm cōueniat defluunt, vt proinde quòd à muliere prodit ad liberorū procreationem non conferat, sed adueniente viri genituram corrumpat. Hæc autem tum corpore, tum vtero malè affecto eueniūt. Verùm huic deorsum medicamenta purgātia per interualla exhibere, & totum corpus vterosq; aceto & aqua marina fouere oportet, specillis ignitis immissis. In fomentum autem iniiciēda cupressi ramenta, & lauri viridis folia cōtusa, ipsaq; polycnemi folia. Adhibēdum autem fomentum quo tempore opportunum esse videatur, post quod lauet. Et aceto loti scobē incoquito, & rosaceum, & ipsa polycnemi folia. Ad extremum autem suffitum ex verbasci foliis cōtusis, & loti scobe admoueto. Antea verò priùs quàm lauet suffitus ex myrrha & thure adhibendus, tritis vtriusq; æquis partibus, & myrti ac lauri foliis. His commixtis & in leuem ignem cōiectis, suffitum a recenti fomento bis die adhibeto, fomentum autem recēter lotæ admoueto, & post suffitum lauet, stomachumq; pristinæ suæ naturæ restituito. Quòd si vires sufficere videantur, ante hæc omnia venam in brachio sinistro pertundito, reliquaq; eodem modo facito. Si verò stomachus ita habeat, menses autē minimè, aut vitiosè, aut parciùs decurrant, hunc cum reliquis omnibus ad ampliorem purgationem conuertito, sicq; curationē adhibeto, & subdititia, si opus sit, apponito, ex his quę antea dicta sunt, lauādo, suffitum adhibēdo & siccando. At si mulier inuita aborsionem faciat, neq; fœtum eiicere cupiat, triticum tostum & molitum, vuam passam albā cōtusam, hæc aqua mulsa dulci diluta, pauco oleo affuso, ieiunę potui exhibeto. Postea verò raphani semen tritum, acetum, & adipem anserinum, hæc mixta comedat, & lauri folia trita in subdititio apponat. Deinde origanum, & pulegium, & polentam ex aqua bibat, lauri foliis contusis & tenuiter tritis, gummi ammixto inspersis, hæc aqua diluta potui exhibeto. Ouis pingue & anserinum adipem, & mel, hæc simul mixta & trita delingenda exhibeto. Staphilinum læuissimè tritum, & quod in lacte subsidet simul mixtum, anserinūq; adipem liquatum, hæc decocta sorbenda dato. Origani folia læuissimè trita viridia, si habeas, sin minùs sicca læuissimè trita, ex aqua dissoluta potui exhibeto. Lauri fructum læuissimè tritum, & suis fœminæ adipem cum melle liquatum, hæc omnia simul mixta & trita, delingenda præbeto. Staphilinum læuissimè tritum, ex vino aqua temperato dilutum bibendū dato. Si vteri genituram non retineāt, plumbum & lapidem qui ferrum attrahit, his tenuiter tritis, in linteo ligatis, muliebri lacte intinctis, in subdititio vtitor. Aeris florē tritum, melle subactum, hoc etiā subdito. Cùm vteri viri genituram tertio die reiectarint, mulieris vteros, vbi hæc cōtingunt, callosa duritie repletos esse omninò necesse est, neq; viri genitura in vteris manere potest, sed excluditur, hasq; ob causas quoad callosa durities in vteris

φαρμακεύειν ὅκως ὕδωρ καθαίρηται. ἢν δὲ κατέχουσα τὴν γονὴν μὴ κυΐσκηται, συμβαίνει δὲ τοῦτο πλείστῃσι τοῦ στομάχου χάσκοντος τῆς μήτρης παρὰ φύσιν, τὰ ἐπιμήνια πλείω γίνεται τοῦ προσήκοντος, καὶ ὑγρότερα. ὥστε τὸ ἀπὸ τῆς γυναικὸς μὴ ξυλλαμβάνεσθαι πρὸς τὴν τέκνωσιν, τήν τε τοῦ ἀνδρὸς γονὴν ἐπιοῦσαν διαφθείρεσθαι. γίνεται δὲ ταῦτα, τοῦ τε σώματος καὶ τῶν μητρέων νοσεόντων. ἀλλὰ δεῖ ταύτῃ κατωτερικὰ διδόναι διαλείποντα. καὶ πυριῆν ὅλον τὸ σῶμα καὶ τὰς μήτρας, ὄξει, καὶ θαλάσσῃ, [111] μύλας διαπύρους ἐμβάλλοντα. ἐμβάλλειν δὲ ἐς τὸ πυρίημα, κυπαρίσσου πρίσματα. καὶ δάφνης φύλλα κόψας χλωρῆς. καὶ πολυκνήμου αὐτοῦ φύλλα. πυριῆν δὲ ὁκόσον ἂν δοκέῃ καιρὸς εἶναι χρόνον. μετὰ δὲ τοῦτον λουέσθω. καὶ ὄξει ἐνεψεῖν λωτοῦ τορνεύματα. [112] καὶ ῥόδινον. καὶ πολυκνήμου αὐτοῦ τὰ φύλλα. ἐπὶ τελευτῆς δὲ θυμιῆν, φλόμου φύλλα κόψας, καὶ λωτοῦ τορνεύματα. ἔμπροσθεν δὲ πρὶν ἐκλούσασθαι, θυμιῆσαι σμύρνῃ καὶ λιβανωτῷ, τρίψας ἴσον ἑκατέρου. καὶ μυρσίνης, καὶ δάφνης φύλλα. ταῦτα ἀναμίξας καὶ ἐπιβαλὼν ἐπὶ μαλθακὸν πῦρ, θυμιῆν νεοπυρίητον ἐοῦσαν δὶς τῆς ἡμέρης, πυριῆν νεόλουτον ἐοῦσαν. καὶ τῆς θυμιήσεως ὕστερον, λουέσθω. καὶ τὸν στόμαχον καθιστάναι ἐς τὴν ἀρχαίην φύσιν. καὶ ἢν ἐξαρκέουσα ᾖ, πρόσθεν δὲ τούτων πάντων, ταμνεῖν τὴν ἐν τῇ χειρὶ φλέβα, τῇ ἀριστερῇ. καὶ οὕτω τὰ ἄλλα ποιέειν. ἢν δὲ ὁ στόμαχος οὕτως ἔχῃ, τὰ δὲ ἐπιμήνια [113] μὴ ἴῃ φλαύρως ἢ ἐπὶ τὸ ἔλαττον, ἢ πρὸς πλείονα κάθαρσιν τρέπεσθαι τοῖσιν ἄλλοισιν ἅπασι. καὶ οὕτως θεραπεύειν καὶ προστιθέναι ἢν δέῃ, καὶ ἐκ τῶν πρόσθεν λούων, καὶ θυμιῶν, καὶ ξηραίνων. ἢν δὲ γυνὴ ἐκτιτρώσκῃ ἀέκουσα, καὶ μὴ θέλῃ ἐκβάλλειν, πυροὺς πεφρυγμένους, καὶ καταληλεσμένους, καὶ σταφίδα κεκομμένην λευκήν, μελικρήτῳ γλυκερῷ ταῦτα διεὶς ἐλαίου σμικρὸν παραχέων, νῆστιν πίνειν διδόναι. μετὰ δὲ ῥαφανίου σπέρμα τρίψας καὶ ὄξος καὶ χηνὸς στέαρ, ταῦτα μίξας [114] ἐσθιέτω, καὶ προστιθέσθω δάφνης φύλλα τρίβουσα. μετὰ δὲ πινέτω ὀρίγανον καὶ γλήχωνα καὶ ἄλφιτον ἐν ὕδατι ἐπιπάσσουσα δάφνης φύλλα κεκομμένα καὶ τετριμμένα λεῖα κόμμι παραμίξας καὶ διεὶς ὕδατι, πίνειν διδόναι. [115] οἰὸς στέαρ καὶ χηνὸς ἄλειφα. καὶ μέλι, ἐς τὸ αὐτὸ μίξας καὶ τρίψας, ἐκλικτὸν διδόναι. σταφυλῖνον τρίβων ὡς λειότατον, [116] καὶ γάλακτος ὑπόστασιν ἐν τούτῳ μίξας, καὶ χηνὸς στέαρ τήξας, ταῦτα ἀφεψήσας, διδόναι ῥοφεῖν. ὀριγάνου τρίψας φύλλα ὡς λειότατα. ἢν μὲν ἔχῃ, χλωρῆς. εἰ δὲ μή, ξηρῆς διεὶς ἐν ὕδατι πίνειν διδόναι. δάφνης καρπὸν τρίψας ὡς λειότατον, καὶ ὑὸς θηλείης στέαρ τήξας καὶ μέλιτι, ταῦτα ὁμοῦ πάντα μίξας καὶ τρίψας, ἐκλικτὸν διδόναι. σταφυλῖνον τρίβων ὡς λειότατον ἐν οἴνῳ διεὶς κεκρημένῳ, πίνειν διδόναι. ἢν αἱ μῆτραι μὴ κατέχωσι τὴν γονήν. μόλυβδον καὶ λίθον ἥτις τὸν σίδηρον ἁρπάζει, ταῦτα τρίψας λεῖα, ἐς ῥάκος ἀποδήσας, καὶ ἐς γάλα γυναικὸς ἐμβάψας, προσθετῷ χρήσθω. χαλκοῦ ἄνθος τρίψας, μέλιτι δεύειν καὶ προστιθέναι τοῦτο. ὅταν αἱ μῆτραι τοῦ ἀνδρὸς τὴν γονὴν ἐξερεύγωνται, τριταίην ἡμέρην πᾶσα ἀνάγκη τῆς γυναικὸς, ἢν ταῦτα πάσχῃ, πώρου πεπληρωμένας εἶναι τὰς μήτρας. καὶ οὐ δύναται τοῦ ἀνδρὸς ἡ γονὴ ἐμμένειν ἐν τῇσι μήτρῃσιν, ἀλλὰ ἀποκλείεται. [117] καὶ διὰ τούτων οὐ δύναται κυῆσαι ἕως ἂν ὁ πῶρος ἐνῇ ἐν τῇσι μήτρῃσι.

τοῦ δὲ

τοῦ δὲ πώρου, ἥδε ἡ ἐξέλασις. πτερὰ λαβὼν ὡς ἐλάχιστα, καὶ μαλθακώτατα ξυνδήσας ὁμοῦ, τούτοισιν ἐπαλείφειν τὰς μήτρας, ὡς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπαλείφουσιν, ὁμαλώσας τὰ πτερὰ ἄμματι ὡς λεπτοτάτῳ, καταδήσας τὰ ἄκρα, εἶτα ῥοδίνῳ πολλῷ χρίσας αὐτὰ, ὑπτίην ἀνακλίνας, ὑπὸ τὴν ὀσφὺν μέσην ὑποθεῖναι προσκεφάλαιον, [118] ὑποθεῖναι τὴν μήλην. τὰ σκέλεα τολμύσας τῆς γυναικὸς. καὶ διαστείσας, τὸ μὲν ἔνθεν, τὸ δ' ἔνθεν, ἀναστρέφειν ἄνω καὶ κάτω τὴν μήλην, [119] ἕως ἂν προσκύψῃ. [120] ἐπὴν δὲ ἴδῃς ἐν τῷ στόματι τῆς μήτρης. ἢν μὲν μὴ προσίσχηται ἐν τῷ ἰσχίῳ, καὶ ἐθέλῃ ἐπακολουθῆσαι, πάντων ἄριστον τοῦτο. [121] ἢν δὲ ἐνδέχηται ἐν τῷ στόματι τῆς μήτρης, λαβίδι ὡς λεπτοτάτῃ, προσαμυνθαλόμενος ἐξελκῆσαι ἡσυχῇ, καὶ μὴ βιαίως. καὶ μετὰ ταῦτα, ξυγκοιμάσθω τῷ ἀνδρί. ἢν κυέουσῃ ἐπιφαίνηται, [122] ὄνιδα ξηρὴν, μίλτον, ὄστρακον σηπίης τρίψας λεῖα, ἐς ῥάκος ἀποδήσας προσθεῖναι. [123] Γλυκυσίδης τοὺς μέλανας καρποὺς τρίβων ἐν οἴνῳ διδόναι πιεῖν κεκρημένῳ. ἢν δὲ συνοῦσα ἀλγέῃ τὴν νείαιραν γαστέρα, καὶ αἷμά οἱ φαίνῃ νεαρὸν, λίνον κόψας, καὶ βρύον ἁπαλὸν, καὶ χηνὸς ἔλαιον, ταῦτα μίξας [124] οἴνῳ λευκῷ ὑδαρεῖ, διεὶς διδόναι πίνειν. Ἢν αἱ μῆτραι προσέλθωσιν ἔξω τῆς φύσιος, πῦρ ἔχει. μάλιστα μὲν τὰ αἰδοῖα, καὶ τὴν ἕδρην. [125] καὶ τὸ οὖρον στάζει κατ' ὀλίγον, καὶ δάκνεται τὰ αἰδοῖα. ταῦτα πάσχει. [126] εἰς τὸ αὐτὸ πάθος. Ἢν δὲ ἐκ τόκου ἐοῦσα τῷ ἀνδρὶ μὴ προσκοιμᾶται, ὅταν οὕτως ἔχῃ, μύρτα καὶ λωτοῦ πρίσματα ἑψήσας ἐν ὕδατι, [127] καταθεὶς τὸ ὕδωρ ἐς τὴν ἕδρην, προσχείσθω ὡς ψυχρότατον ἐς τὰ αἰδοῖα, καὶ τρίβων λεῖα προσπλασσέτω. ἔπειτα [128] ὕδωρ πινούσῃ, φακὸν μέλι καὶ ὄξος ξυμμίσγουσα, ἐμείτω, ἕως ἂν αἱ μῆτραι ἀναστασθῶσιν. καὶ τὴν κλίνην ὑψηλοτέρην πρὸς ποδῶν κεῖσθαι. ὑποθυμιῆν δὲ ὑπὸ τὰ αἰδοῖα, κακώδεα. ὑπὸ δὲ τὰς ῥῖνας, εὐώδεα. σιτίοισι δὲ χρήσθω ὡς μαλθακωτάτοισι καὶ ψυχροῖσι. [129] καὶ τὸν οἶνον ὑδαρέα λευκὸν πινέτω. καὶ μὴ λουέσθω. καὶ τῷ ἀνδρὶ ξυγκοιμάσθω. Ἢν δὲ παντάπασιν ἐκ τῶν αἰδοίων ἐκπέσωσιν, ἐκκρέμανται οἷον περ ὄσχη. [130] καὶ ὀδύνη λαμβάνει. τοῦτο δὲ ὅταν ἐκ τόκου ταλαιπωρήσῃ, ὥστε σεῖσαι τὰς ὑστέρας, [131] καὶ τῷ ἀνδρὶ ξυγκοιμᾶται ἐν τῷ λοχείῳ. ὅταν οὕτως ἔχῃ, ψύγματα προστίθεσθαι πρὸς τὰ αἰδοῖα. καὶ τὰ ἔξωθεν ὑποκαθῆραι, [132] σίδια ἐν οἴνῳ μέλανι οἰνώδει ἑψήσας, οὕτω προσπλύνας εἴσω ἀπωθέειν. ἔπειτα μέλι καὶ ῥητίνην συντήξας ἴσον ἑκατέρου, ἐγχεῖν ἐς τὰ αἰδοῖα. καὶ κεῖσθαι ὑπτίην, [133] ἄνω τὰ σκέλη ἔχουσαν ἐκτεταμένην. κἄπειτα σπόγγον προσθεὶς, ἀναδῆσαι ἐκ τῶν ἰξύων. ἐς ἂν δὲ οὕτως ἔχῃ, σιτίων δέον ἀπέχεσθαι, ποτῷ δὲ ὡς ἐλαχίστῳ χρῆσθαι, μέχρις ἂν ἑπτὰ ἡμέραι παρέλθωσι. [134] καὶ ἢν μὲν οὕτως ἐθέλωσιν ἰέναι. εἰ δὲ μὴ ἄκρας προσξέσαι τὰς μήτρας, [135] καὶ ἀποπλῦναι τῇ πίτυϊ ἑφθῇ. ἔπειτα πρὸς κλίμακα δήσας τοὺς πόδας, κρούειν κατὰ τὴν κεφαλὴν, καὶ τῇ χειρὶ ἐσωθεῖν. [136] ἔπειτα ξυνδήσας τὰ σκέλεα, ἐπαλλὰξ ἐᾶν ἡμέρην, καὶ νύκτα ἀτρέμα. [137] διδόναι δὲ ὀλίγον χυλὸν πτισάνης. ψυχρὸν δὲ διδόναι μηδέν. τῇ δὲ ἐπαύριον ἐς κατακλίνας ἐπὶ τὸ ἰσχίον, σικύην προσβάλλειν ὡς μεγίστην, καὶ ἀνέλκειν πουλὺν χρόνον. καὶ ὅταν ἀφέλῃς κατακλίνας, [138] ἐᾶσθαι καὶ προσφέρειν ἄλλο μηδὲν, ἢ τὸν χυλὸν, ἐς ἂν ἑπτὰ ἡμέραι παρέλθωσιν. σιτίοισι δὲ ὡς μαλθακωτάτοισι καὶ ἐλαχίστοισι

insit, cõcipere nequit. Quæ sic educitur. Pēnas minutissimas & mollissimas sumito, his simul colligatis vteros, velut oculos illinũt, inungito. Pennis exæquati & extrema parte filo tenuissimo inter se colligatis, deinde copioso rosaceo inunctis, supinæ mulieri reclinatæ, ad medios lumbos puluino substrato, specillum submittito, mulieris cruribus distentis, & huc & illuc diductis, specillum sursum ac deorsum, donec callus promineat obuertito. Quem cùm in vteri ore conspexeris, siquidem ad coxendicem non adhærescat, sed vltro sequatur, id omnium optimum. Quòd si in vteri ore inhærescat, volsella tenuissima apprehensum, vt leniter & citra vim extra has prospicito, & post hæc cũ viro dormiat. Si prægnanti menses appareant, stercus asininum siccum, minium, sepiæ testam, tenuiter trita, in linteo ligata supponito. Pæoniæ semina nigra trita ex vino aqua temperato propinato. At si post viri congressum imus venter doleat, sanguisq; recens appareat, linum tusum, muscum tenerum, & anserinum adipem, hęc ex vino albo aquoso diluta potui exhibeto. Si vteri extra naturam processerint, calor igneus præcipuè quidem pudenda & sedem detinet, vrinaq; paulatim stridet & mordet. Hæc ei contingunt si recēs à partu cum viro dormiat. Cùm sic habuerit, myrti baccis & loti ramētis ex aqua decoctis, eam sereno cœlo per noctem expositam, quàm frigidissimam in pudenda profundat, & læuiter trita apponat. Deinde lentium decocto epoto, melle & aceto admixto, vomat quoad vteri reuulsi fuerint, & lecto à pedibus excitato iaceat. Pudendis suffitum ex graueolētibus adhibeto, naribus verò ex odoratis. Cibis maximè mollibus & frigidis vtatur, & vinum aquosum album bibat, neq; lauet, neque cum viro dormiat. At si prorsus extra pudenda exciderint, velut scrotum propendēt, & dolor inuadit. Hoc autē contingit si recenter à partu adeò laborarit vt vteros quatiat, & puerperij purgamentis euntibus cum viro dormierit. Cùm sic habuerit, quæ refrigerant pudendis apponito, & quæ foris sunt vino nigro in quo mali punici putamē decoctum sit repurgata, sicq; eluta intro retrudito. Deinde mel & resinam æquis vtraq; partibus eliquata, in pudenda infundito, & supina cruribus sursum reductis iaceat, postea admotam spongiam ex lumbis deligato. Quandiu sic habuerit, cibis abstinendum, potu verò quàm minimo quoad dies septem præterierint vtendum. Quòd si hac curatione intrò eant, satis est. Sin minùs extremos vteros deradito, & pini decocto eluito. Deinde pedibus ad scalā religatis, iuxta caput concutito, manuq; intro propulsato. Postea alternatis cruribus religatam, quiescere per diem & noctem sinito, & paucum ptisanę succum exhibeto, frigidi autem nihil. Postero die in coxā reclinatæ cucurbitulam maximam admoueto, & diutiùs trahito, cumque detraxeris reclinatam iacēre sinito, nihilque aliud quàm ptisanæ succum exhibeto, quoad dies septem præterierint. Cibis autem quàm mollissimis & paucissimis

vtatur. Quod si aluum exonerare volet, decumbens id faciat, quoad dies quatuordecim elapsi sint, deinde surgat, & quàm minimùm obambulet, neque lauet, cibis paucis vtatur, pudendis suffitum ex graueolentibus adhibeat, cúmque circumferri poterit, femorale gestet.

χρήσθω. ἢν δὲ ἀποπατεῖν ἐθέλῃ, ἀποπατείτω ἀνακεκλιμένη, ἕως ἂν τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέραι παρέλθωσιν. ἔπειτα ἀνιστάσθω καὶ περιερχέσθω ὡς ἐλάχιστα. καὶ μὴ λουέσθω. σιτίοισιν ὀλίγοισι χρήσθω. τὰ αἰδοῖα τοῖσι κακώδεσι θυμιήσθω. καὶ ἐπὴν ἄρχηται περιχωρέειν, τὴν σφενδόνην φορείτω. Ἐξαίρεσις τοῦ ἐμβρύου. Ἢν δὲ ἔμβρυον ἐναποθάνῃ ἐν τῇσι γονῇσιν ἐς τελεογονίην, χρῆσθαι κατ' ὀλίγον τὸ φαινόμενον κατὰ λόγον θραύοντα. τὸ δὲ ἕρεον καταλιπόντα περιβολὴν τοῦ σιδήρου.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΟΨΙΟΣ.

HIPPOCRATIS DE VIDENDI ACIE LIBER.

Ocvlorvm acies corrumpuntur, quæ spontè quidem & de repēte cœruleæ existūt, quòd cùm euenerit, eiusmodi non curantur. Quę verò aquę marinæ speciē referunt, sensim longo tempore corrumpuntur, sæpéque alter oculus longo post interuallo corruptus est. In hoc autem caput purgare & venas inurere oportet, ac si quis per initia ex his curetur, vitium sistitur, neque in deterius procedit. Quæ verò colore inter cœruleum & aquam marinam ambigūt, si puero quidem contingant, vbi ætate processerit, sedantur. At si septennium egresso fiant, meliùs cernit, magna autem admodum & lucida, & eminus, videt quidem, sed non apertè, & quodcunque valdè oculo admouerit, id etiam videt, aliud autem nihil. Huic autem capitis purgatio & vstio conducit, at his sanguinem mittere minimè conducit, neque in ea quæ colorem cœruleum, neque in ea quæ aquæ marinæ colorem refert. Et oculorum visum, cùm videndi acies sana fuerit, in iuuenibus, siue fœmellæ, siue mares fuerint, quandiu adhuc corpus increscit, etiamsi quicquam feceris, minimè iuueris. At vbi non ampliùs increscit, ad oculum ipsum intentus, palpebras deradendo extenuato, siqúe opus esse videatur, ferramentis minimè candentibus intus vrito. Postea religatum extentis cruribus, sella cui manibus inuitatur supposita, medium quis teneat, deinde subnotatas dorsi venas retrò conspicito, postea crassioribus ferramentis vrito, & leuiter calefacito, vt ne sanguis inter vrendum erumpat. Priùs autem si opportunum videatur sanguinem mittito. Retro autem ad os vsque vrito. Deinde spongia oleo imbuta intus vrito, non tamen admodum ad os ipsum. Quòd si ad vsturam spōgiam admittat, altera pinguiore indita, intus vrito. Postea dracontium melle subactum crustis imponito. Leuiter autem vsta aut perusta vena, vbi crusta exciderit, similiter vena distenditur, intumescit, & referta apparet, & interdum quod ex inferiore parte affluit, salit. Sed si inferiore parte perustus fuerit, hæc ei omnia minus contingunt. Si igitur primùm non perusserit, iterum perurere oportet, & spongiis ad venam fluentem magis appositis, vehementer inurere.

Αἱ ὄψιες αἱ διεφθαρμέναι, αὐτόματοι μὲν κυανίτιδες γινόμεναι, ἐξαπίνης γίνονται. καὶ ἐπὴν ἤδη γένωνται, οὐκ ἔστιν ἴησις τοιαύτη. αἱ δὲ θαλασσοειδέες γινόμεναι κατὰ μικρὸν, ἐν πολλῷ χρόνῳ διαφθείρονται. καὶ πολλάκις 20 ὁ ἕτερος ὀφθαλμὸς ἐν πολλῷ χρόνῳ ὕστερον διεφθάρη. τουτέῳ δὲ χρὴ καθαίρειν τὴν κεφαλὴν, καὶ καίειν τὰς φλέβας. κἢν ἀρχόμενος θεραπευθῇ ταῦτα, ἵσταται τὸ κακὸν, καὶ οὐ χωρέει ἐπὶ τὸ φαυλότερον. αἱ δὲ μεταξὺ τῆς τε κυανίτιδος, καὶ τῆς θαλασσοειδέος, ἢν μὲν νέῳ ἐόντι γένωνται, πρεσβυτέρῳ γινομένῳ καθίστανται. ἢν δὲ πρεσβυτέρῳ ἐόντι γίγνωνται ἐτέων ἑπτὰ, βέλτιον ὁρῇ. τὰ μεγάλα δὲ πάνυ, καὶ λαμπρὰ, καὶ ἀπὸ πρόσωθεν ὁρῇ μὲν, σαφῶς δὲ οὔ. καὶ ὅ,τι ἂν πάνυ πρὸς ἑωυτὸν τὸν ὀφθαλμὸν προσθῇ, καὶ τοῦτο, ἄλλο δὲ οὐδέν. ξυμφέρει δὲ τουτέῳ κάθαρσίς 30 τε, καὶ καῦσις τῆς κεφαλῆς. αἷμα δὲ τουτέοισιν οὐ ξυμφέρει ἀφιέναι, οὔτε τῇ κυανίτιδι, οὔτε τῇ θαλασσοειδεῖ. καὶ τὸ ὄμμα ἐν τοῖσιν ὀφθαλμοῖσι, τῆς ὄψιος ὑγιέος οὔσης τῶν νεωτέρων ἀνθρώπων, ἤν τε θήλεα ᾖ, ἤν τ' ἄρσεν, οὐκ ἂν ὠφελείης ποιέων οὐδὲν, ἕως ἂν αὔξηται τὸ σῶμα ἔτι. ὅταν δὲ μηκέτι αὐξάνηται, αὐτέῳ τῷ ὀφθαλμῷ σκεψάμενος τὰ βλέφαρα λεπτύνειν, ξύων, ἢν δοκέῃ προσδέεσθαι, καὶ ἐπικαίων ἔνδοθεν μὴ διαφανέσιν. ἔπειτα ἀναδήσας τὰ σκέλεα ἐκτείνας, δίφρον ὑποθεὶς ἀφ' οὗ στηρίζεται τῇσι χερσί. μέσον δέ τις ἐχέτω. ἔπειτα διασημηνάμενος τὰς νω- 40 τιαίας φλέβας, σκέπτεσθαι δὲ ὄπισθεν. ἔπειτα καίειν παχυτέροισι σιδηρίοισι. καὶ ἡσυχῇ διαθερμαίνειν. ὅκως ἂν μὴ ῥαγῇ αἷμα καίοντι. προαφιέναι δὲ τοῦ αἵματος ἢν δοκέῃ καιρὸς εἶναι. καίειν δὲ πρὸς τὸ ὀστέον ὄπισθεν, ἔπειτα ἐνθεὶς σπόγγον ἐλαίῳ βεβρεγμένον ἐγκατακαίειν, πλὴν τοῦ πάνυ πρὸς αὐτῷ τῷ ὀστέῳ. ἢν δὲ προσδέχηται τῷ καυστηρίῳ τὸ σπόγγιον, ἕτερον λιπαρώτερον ἐνθεὶς, ἐγκατακαίειν. ἔπειτα τοῦ δρακοντίου ἐν μέλιτι δεύων, ἐπιτιθέναι τῇσιν ἐσχάρῃσιν. ὅταν δὲ φλέψ περικαύσῃς, ἢ διακαύσῃς, ἐπὴν ἤδη ἐκπέσῃ ἡ ἐσχάρη, ὁμοίως τέταται ἡ φλέψ, καὶ πεφύσηται, καὶ πλήρης φαίνεται, καὶ σφύζει ὅτε κάτωθεν τὸ ἐπιρρέον. ἢν δὲ διακεκαυμένη ᾖ ὁ κάτωθεν, ταῦτα πάντα ἧσσον πάσχει. διακαίειν δὲ χρὴ αὖθις, ἢν μὴ τὸ πρῶτον διακαύσῃς. τά τε σπόγγια χρὴ ἰσχυρῶς ἐγκατακαίειν, πρὸς τῆς ῥεύσης φλεβὸς μᾶλλον.

αἱ ἐσχά-

αἱ ἐσχάραι αἱ μάλιστα ὁπληθέεσαι, [8] τάχιστα ἐκπίπτουσιν. αἱ γινόμεναι οὐλαὶ πρὸς τὸ ὀστέον καλλίονες γίνονται. ἐπειδὰν δὲ τὰ ἕλκεα ὑγιέα γίνωνται, αὖθις ἀναφυσῶνται καὶ ἐπαίρονται. καὶ ἐρυθραί εἰσι παρὰ τὸ ἄλλο. καὶ ὥσπερ ἀναιρησόμεναι φαίνονται, ἕως ἂν χρόνος ἐπιγένηται. καὶ κεφαλῆς καυθείσης, καὶ στήθεος. ὁμοίως δὲ καὶ παντὶ τῷ σώματι ὅκου ἂν καυθῇ. ὅταν δὲ ξύσῃς βλέφαρα ὀφθαλμοῦ, ξύειν εἰρίῳ μιλησίῳ, οὔλῳ, καθαρῷ, περὶ ἄρακτον περιειλῶν αὐτὸ τὸ στεφαίῳ τοῦ ὀφθαλμοῦ φυλασσόμενος, μὴ διακαύσῃς πρὸς τὸν χόνδρον. [9] σημεῖον δὲ ὅταν ἀπόχρῃ τῆς ξύσιος, οὐκ ἔτι λαμπρὸν αἷμα ἐξέρχεται, 10 ἀλλὰ ἰχὼρ αἱματώδης, ἢ ὑδατώδης. τότε δὲ χρῆσθαι τῶν ὑγρῶν φαρμάκων, [10] ὅκου ἄνθος ἐστὶ χαλκοῦ, λεῖον ἀνατρίψαι. ὕστερον δὲ τῆς ξύσιος, καὶ τῆς καύσιος, ὅταν αἱ ἐσχάραι ἐκπέσωσι, καὶ κεκαθαρμένα ᾖ τὰ ἕλκεα καὶ βλαστάνῃ, [11] τάμνειν τομὴν διὰ τοῦ βρέγματος. ὅταν δὲ τὸ αἷμα ἀπορρυῇ, χρὴ διαχρίειν τῷ ἐναίμῳ φαρμάκῳ. ὕστερον δὲ τουτέων ἔργον καὶ πάντων τὴν κεφαλὴν καθῆραι. [12] τὰ βλέφαρα τὰ παχύτερα τῆς φύσιος τὸ κάτω ἀποταμὼν, τὴν σάρκα ὁκόσην εὐμαρέστατα δύνῃ. ὕστερον δὲ τὸ βλέφαρον ἐπικαῦσαι, μὴ διαφανέσι, φυλασσόμενος τὴν φύσιν τῶν ῥιζῶν. ἢ τῷ ἄνθει ὀπτῷ 20 λεπτῷ προσσχλαι. ὅταν δὲ ἀποπέσῃ ἡ ἐσχάρα, [13] ἰῆσθαι τὰ λοιπά. ὁκόταν δὲ βλέφαρα ψωριᾷ, [14] καὶ κνησμὸς ἔχῃ, ἄνθος χαλκοῦ βώλιον πρὸς ἀκόνην τρίψας, ἔπειτα τὸ βλέφαρον ἀποτρίψας αὐτέου, καὶ τόδε τὴν φολίδα τοῦ χαλκοῦ τρίβειν ὡς λεπτότατα. ἔπειτα χυλὸν ὄμφακος διηθημένον παραχέας, καὶ τρίψας λεῖον. τὸ δὲ λοιπὸν ἐν χαλκῷ ἐρυθρῷ παραχέων, κατ' ὀλίγον ἀνατρίβειν, ἕως ἂν πάχος γένηται ὡς μυττωτός. ἔπειτα ἐπειδὰν ξηρανθῇ τρίψας λεῖον, χρῆσθαι. [16] νυκτάλωπος φάρμακον πινέτω ἐλατήριον. καὶ τὴν κεφαλὴν καθαιρέσθω. [17] καὶ καλάξας τὸν αὐχένα ὡς μάλιστα, πιέσας πλεῖστον 30 χρόνον. ἐπὴν ἀνιείς δὲ διδόναι ἐν μέλιτι βάπτων [18] ἧπαρ βοὸς ὠμὸν καταπιεῖν μέγιστον ὡς ἂν δύνηται, ἓν ἢ δύο. [19] ὧν τινι οἱ ὀφθαλμοὶ ὑγιέες ὄντες διαφθείροιεν τὴν ὄψιν, τουτέων χρὴ ταμόντα κατὰ τὸ βρέγμα ἐπὴν ἀναδείραντα, ἐκπρίσαντα τὸ ὀστέον, ἀφελόντα τὸν ὕδρωπα, ἰῆσθαι. καὶ οὕτως ὑγιέες γίνονται. [20] ὀφθαλμίης τῆς ἐπετείου καὶ ἐπιδημίου, ξυμφέρει κάθαρσις κεφαλῆς, καὶ τῆς κάτω κοιλίης. καὶ εἰ ἔχει τὸ σῶμα, αἵματος ἀφαίρεσις ξυμφέρει πρὸς ἔνια τῶν τοιούτων ἀλγημάτων. καὶ σικύαι κατὰ τὰς φλέβας. σῖτος ὀλίγος ἄρτος, καὶ ὕδατος πόσις. κατακεῖσθαι δὲ ἐν σκότῳ, ἀπό τε καπνοῦ, καὶ πυρὸς, καὶ τῶν ἄλλων λαμπρῶν, πλαγίων. ἄλλοτε ἐπὶ τὰ δεξιὰ, ἄλλοτε ἐπ' ἀριστερά. μὴ τέγγειν τὴν κεφαλὴν, [21] ἐπεὶ οὐ ξυμφέρει. [22] κατάπλασμα ὀδύνης μὴ ἐνεούσης, ἀλλ' ὡς ῥεύματος ἐπέχοντος οὐ συμφέρει. οἰδημάτων ἀνωδύνων, καὶ μετὰ τὰ δριμέα φάρμακα τῆς ὀδύνης ἐπαλειφόμενα, ἐπειδὰν ἥ τε ὀδύνη παύσηται, καὶ διαχωρισθῇ κατὰ τὴν ἐσάλειψιν τοῦ φαρμάκου, τότε συμφέρει καταπλάσσειν τῷ καταπλάσματι ὅ, τι ἄν σοι δοκέῃ ξυμφέρειν. οὐδὲ διαβλέπειν ξυμφέρει πουλὺν χρόνον. δάκρυον γὰρ προσκαλέεται οὐ δυνάμενος ὁ ὀφθαλμὸς πονέειν πρὸς τὰ λαμπρά, ἀλλ' οὐδὲ ξυμμύειν πουλὺν χρόνον, ἢν ἔχῃ ῥεῦμα θερμὸν μάλιστα. θερμαίνει γὰρ τὸ δάκρυον ἰσχόμενον. ῥεύματος δὲ μὴ ἔχοντος μετά γε τοῦ ξηροῦ, τὴν ὑπάλειψιν ξυμφέρει ποιέεσθαι.

Crustæ magis perustæ citò decidunt, & cicatrices ad os vstæ pulchriores fiunt. Postquam autem vlcera sanescunt, rursus inflantur & attolluntur, & præter cętera rubescũt, & tanquam eleuatæ apparẽt, quoad tempus accesserit. Idẽ capite & pectore perusto, similiterque toto corpore cõtingit, quacunq; in parte vstio fiat. Cùm autẽ oculi palpebras radis, lana Milesia, crispa, pura, circa fusum conuoluta radito, ea cautione adhibita, vt oculi coronam euites, & ne ad cartilaginẽ peruras. Satis esse derasam palpebram indicio est, si non ampliùs sincerus sanguis, sed sanies cruenta & aquosa effluat. Tum verò liquido aliquo medicamẽto, in quo flos æris insit, defricare oportet. Tandem autem post derasionem & vstionem, vbi crustæ ceciderint, & repurgata vlcera carne pullularint, sectionem per sinciput facere, & vbi sanguis effluxerit, medicamento quod cruentis vulneribus imponitur, illinere oportet, ad extremum autẽ & post omnia caput purgare operæpretium est. In palpebris natura crassioribus, carne inferiore parte quàm læuissimè poteris resecta, tãdem palpebram minimè candentibus ferramentis inurito, pilorum natura vitata, aut æris flore tenui perusto, adstringito. Cùm autẽ crusta exciderit, velut reliqua curato. Cùm palpebræ scabie laborant, & pruritus detinet, æris floris glebula in cote trita, deinde palpebrã ea defricato. Tumq; æris squamam q̃ tenuissimè terito, deinde vuæ immaturæ succo percolato affuso læuiter terito. Quod reliquũ est in vase ęris rubri affusum paulatim terito, dum crassitudine intritũ ex allio referat, vbi resiccatum fuerit, lęuiter trito vtitor. Luscitioso remedium, si medicamentum deorsum purgans bibat, & caput purgetur. Ceruicem quàm maximè pertundito, & diu premito. Vbi verò remiserit, iecineris bubuli crudi, melle imbuti, frustum q̃ maximum poterit, vnum aut duo deuorãda exhibeto. Si quis oculis sanis vidẽdi aciem corruptam habeat, huic sectione ad sinciput facta, insuperq; cute ab osse remota, & osse exciso aqua detracta, medelã adhibeto. Ad lippitudinem annuam, ac populariter grassantem, capitis & inferioris alui purgatio conducit. Ad quosdam etiam huiusmodi dolores, sanguinis detractio confert, si corpus sanguine redũdet, cucurbitæq; ad venas admotæ, panis modicus in cibo, & aquæ potio. Loco obscuro iaceat, fumum, ignẽ, aliaq; splendida fugiens, ex aliquo, modò in dextrã, modò in sinistram. Caput ne madefaciat, siquidem minimè confert. Cataplasma admouere, non existẽte dolore minimè confert, verùm velut ad sistendam fluxionem. In tumoribus dolore carentibus, & post acria medicamenta quę doloris causa illinuntur, vbi dolor quieuerit, & post medicamenti inunctionem decesserit, tũ cataplasmata quæcunq; tibi vsui esse videbuntur adhibeto. Neq; diu contueri cõfert. Oculus enim cùm splẽdidis resistere nequeat, lachrymã prouocat. Sed neq; diu conniuere cõducit, præsertim si fluxio calida detinuerit. Retẽta nanq; lachryma calefacit. Cùm verò fluxio non adfuerit, cum sicco quidem puluillo illitionem facere confert.

Finis Sectionis quintæ.

IN LIBRVM HIPPOCRATIS, DE MORBIS PRIMVM.

¹ Οὐ περὶ νούσων] Hos libros passim inscribi DE MORBIS testantur exemplaria omnia, & Galenus quoque Com. 2. & 3. in lib. de rat. vict. in morb. ac. vbi quæ in his scribuntur velut ὑπομνήματα quędam ad memoriæ subministrationem, & ὡς ἐν τύπῳ, non tanquam συγγράμματα edita esse fatetur, & multa præclara consideratione digna cõtinere, adeò vt in hosce libros Commentarios scribere destinarit. Idem etiam Com. in libr. 1. Epid. hos libros de Morbis Hippocrati inscriptos, Dioscoridem ad Hippocratem Thessali filium referre scribit, etsi tamen plæriq; ad Polybum Hippocratis discipulum horum doctrinam referre malunt. Et certè Cælius Aurelianus, & Cornelius Celsus ex his libris multa non falsò ad Hippocratem authorem deducunt. Confusa tamẽ necdum satis mihi explicata horum tractatio habetur, tum quòd Erotianus duorum tantùm librorum De Morbis meminit, quos inter θεραπευτικὰ διαιτητικὰ annumerat, tum etiam quòd Galenus in Exegesi, cùm sæpe horum mentionem iniicit, duos de Morbis magnos, duosque paruos facit, ac vt ingenuè fatear, nondum planè mihi cõstat, quinam de Morbis minor primus ei dicatur, cùm nusquam extẽt in eo dictiones à Galeno in Exegesi adductæ. Vt eorum totam scriptionem & doctrinam valdè vitiatam & corruptam esse multis argumentis mihi persuadeam. Adde quòd etiam multa quæ ab antiquis scriptoribus ex his libris adducuntur, desiderari & nusquam extare videantur, velut quod à Cælio Aureliano de sanguinis missione in sanguinis fluore ab Hippocrate ex libr. de Morbis adfertur capite 13. libro 2. Tardarum Pass. & quod Galenus initio Comment. 1. in Prorrh. ψυχρολουσίην ex libris Hippocratis de Morbis citat, cùm ne vlla quidem eius affectionis mentio extet, ibíque de ea altum sit silentium. Horum tamen præcipuè commendabilem authoritatem facit, quòd idem videtur istorum esse author, qui & librorum περὶ γυναικείων, cùm hos testes adhibeat hic author in fine libr. 4. de Morb. quodque capita in his libris morbis affixa, quæ velut morborum dignotiones pręse ferunt, agnoscere mihi videtur Galenus Com. 2. in lib. 3. Epid. & διαγνώσεις vocat. Quod tamen horum librorũ authorem Gnidium esse mihi arguere videtur, qui morbos ex nominum diuersitate & accidentibus distinguat, idque in Gnidiis reprehendit Hippocr. initio lib. de rat. vict. in morb. ac. At verò liber iste, qui malè, vel teste† Galeno, primus de Morbis inscribitur, ab eodem Com. 3. in lib. 1. Epid. proœmiũ libri primi de Morbis vocatur, & in Exegesi (in dictione ἀμβλέως) περὶ ἐμπύων indicatura celebratur, quòd huius libri maxima pars cuiusuis generis suppuratos cõtineat. Vnde certè vel manifestum vitium in Galeni codicibus esse deprehenditur, cùm Com. 3. in lib. Epid. de hoc libro hunc in modum scribitur: ἐν γοῦν τῷ προοιμίῳ τῷ καλῶς ἐπιγεγραμμένῳ περί του περὶ νούσων. Nam pro τῷ καλῶς, οὐ καλῶς legendum esse apparet, cùm tamẽ in id impegerint omnes interpretes. Huius verò libri initium adfertur à Galeno Com. 3. in lib. de artic. vbi καὶ ἐρωτώμενος ἀποκρίνεσθαι legit. Hoc etiam initium vitiosè hoc modo adducitur in fragmento quodam in lib. de Humoribus falsò Galeno attributo, Lutetiç quondam ante annos quadraginta per Michaëlem Vascosanum excuso: ὅπως περὶ νούσων ὁ ἐθέλοιτο, ἐρωτᾷ τι ὀρθῶς, καὶ ἐρωτώμενος ἀποκρίνεσθαι, καὶ ἀντιλέγειν ὀρθῶς, καὶ ἐνθυμέεσθαι χρὴ, τὴν μὲν ἀφ' ὧν αἱ νοῦσοι γίνονται τοῖσιν ἀνθρώποις πᾶσι.

† Com. 3. in lib. de artic.

² καὶ ὁκόσα ἀκαιρίῃ] ἐικασίῃ legunt exemplaria Regia manu scripta & Vaticana, eaque secutus est Caluus.

³ αἱ μὲν οὖν νοῦσοι] Similis locus legitur initio libri περὶ παθῶν.

⁴ ἢ τὸ ξηρὸν, ἢ ὑπεξηραίνοντες] ξηρὸν ὑπεξηραίνοντες legũt exemplaria Regia manu scripta.

⁵ ἀποθνήσκει δὲ] Hæc eadem lethalia vulnera annumerantur Prorrh. 2. & aph. 18. libr. 6. & in Coac. Prænot. sent. 509. vbi quam hîc φλέβα αἱμοῤῥόον vocat, φλέβα παχεῖαν dicit.

⁶ ἐρυσίπελας] Eadem aph. 43. lib. 5. & lib. 2. περὶ γυναικείων.

⁷ ἐνδιασσι δὲ] ἐνδιασσι νοσήματα quænam hîc dicantur in nostra OEconomia exposuimus ex hoc loco.

⁸ χέδματα] Hoc loco in quodam exemplari Regio manu scripto adscribitur ex Scholio quodam. χέδμα ἡ χωρία περὶ τὰ ἄρθρα ῥευμάτων διάθεσις. ἤτοι ἐκ τῶν περὶ τὰ γυναικεῖα μόρια. Quod certè ex Hesychio desumptum videtur, vt in OEconomia nostra adscripsimus.

⁹ καὶ φωνῆς ἀκρατέες] φωνῆς ἀκρατέες sunt, qui vocis impotentia tenentur, eamque efferre aut efformare non possunt, vt scripsimus in nostra OEconomia. Cornarius & Caluus γλώσσης ἀκρατέες mihi legisse videntur.

¹⁰ νεφρῖτιν] Diuturnum in senibus morbum eosque ad mortem comitari scribit Gal. Com. ad aph. 40. libr. 2. & podagram & coxendicum morbum, & Com. ad aph. 6. lib. 6.

¹¹ ἐκ πλευρίτιδος ἐς καῦσον] Lib. περὶ παθῶν, ἔστι δ' ὅτε καὶ ἐκ πλευρίτιδος μεθίσταται ἐς περιπλευμονίην καὶ καῦσον. Gal. quoque Com. 5. in lib. 6. Epid. πλευρῖτιν ἐς περιπνευμονίαν μεταπίπτειν scribit, vt & aph. 11. lib. 7. Quod facit vt ἐκ πλευρίτιδος pro ἐκ φρενίτιδος legere malim, etsi φρενίτιδος habent exemplaria omnia.

¹² ἀπὸ δὲ δυσεντερίης λειεντερίη] Vide aph. 78. lib. 7. aph. 43. lib. 6. quomodo ex læuitate intestinorum ad aquam intercutem deueniatur.

¹³ ἢ ἐκ λευκοῦ φλέγματος] Vide aph. 76. lib. 7. & lib. περὶ παθῶν.

¹⁴ καὶ ἢν ὁ ἐγκέφαλος σφακελίσῃ] Eadem scribuntur in Coac. Prænot. sent. 499. & aph. 58. lib. 7. (aph. 50. lib. 6.

¹⁵ ἢν τὸ πρῶτον] Eadem scribuntur in Coac. Prænot. sent. 500. &

¹⁶ ἐπίπλοον δὲ] Ex aph. 58. lib. 6. & Coac. Prænot. sent. 502.

¹⁷ καὶ ἢν αἷμα] Idem scribitur aph. 20. lib. 6.

¹⁸ ὅσοις ἢ ἐκψυχοῦσι] Hunc locum in nostra OEconomia exposuimus, & ἐκψύχουσι legimus ex Hesychio, qui λειποθυμοῦσι exponit, etsi ἐκψυχοῦσι legunt exemplaria omnia, quod tolerari potest, vt etiam paulò pòst.

¹⁹ πρὸ τοῦ τὴν ψυχὴν μεθεῖναι ὠφελήσῃ] ὠφελήσει legunt Aldina exemplaria & Vaticana, eodem ferè sensu, & quod sequitur, τῷ ἐπὶ τῷ ἐν καιρῷ ὠφελεῖται. Mihi autem sensus esse videtur: Opportunè tamen adhibitum remedium dicitur, cùm quid tale alicui contingit, si quis ante quàm animam agat, iuuetur, aut iuuet, quod tẽpore opportuno sumptum iuuisse dicatur. Vbi tamen ὠφελῆσθαι potiùs legerem. Cornarius certè mihi legisse videtur, τῷ τῷ ἐν καιρῷ ὠφεληθῆναι.

²⁰ ἀεὶ γὰρ ἐν ᾧ ἂν τις ὠφελήσῃ] Sic quidem meliùs, quàm vt legunt Aldina exemplaria, ἐν ᾧ ἄν τις ὠφελήσει.

²¹ ἑτέρην φανέρ] καὶ ἑτέρην legunt exemplaria Vaticana.

²² τὸ δὲ] τὸ οὖν δὲ legunt exemplaria Vaticana.

²³ κοιλίη ταραχθεῖσα] Aph. 16. lib. 6. hæc repetuntur.

²⁴ ὑπὸ λευκοῦ φλέγματος] Ex aph. 29. lib. 7.

²⁵ ἐρυσίπελας ἔξωθεν] Aph. est 25. lib. 6.

²⁶ διαῤῥοίη δὲ] Aph. est 15. lib. 6.

²⁷ γυναικὶ αἷμα ἐμεούσῃ] Aph. 32. lib. 5.

²⁸ καὶ πτύελον ἔχοντες] Multis locis repetitur hæc sententia, præcipuè tamen aph. 57. lib. 4.

²⁹ τὰ δὲ οὐχ ὁμαλῶς ἐπαγινέουσι] Hîc vulgatam lectionem omnibus codicibus contestatam secuti sumus, quod probè sibi constare posse videatur. Hunc autem locum aliter mihi exponere Galenus videtur in Exegesi, & pro ὁμαλῶς ἀμαλῶς legisse, & ματαίως explicasse, vt scripsimus in nostra OEconomia, vbi etiam Galeni lectionem vitiatam esse admonuimus. Cæterùm non parum mihi suspectus est locus, etsi noster hic sensus probè constare potest. Nam & Aldinum exemplar asteriscum suspicionis notam apponit, & χρὴ pro χολὴν legit. Cornarius verò φλεγμαίνει pro φλεγμαίνῃ mihi legisse videtur.

³⁰ ἢ σφακελίσῃ] Istud sumptum est ex aph. 18. & 24. lib. 6.

³¹ ἢ ὅσα ἐξ ἀβρίμα λαβεῖν] ἢ ὅσα ἐξ ἄβρωμα λαβεῖν legũt Aldina exẽplaria.

³² ἐν τῇσι πυρετοῖσι ἡμέρῃσιν] κρίνεσι ἡμέραις ἐν τοιαύτα κρίσιν πεπαινομένας, accipio hoc loco cum Galeno in Exegesi, vt admonuimus in nostra OEconomia. Quinam verò sint illi dies constat ex aph. 8. & 15. lib. 5. ex quibus etiam κάθαρσις & ἀποκάθαρσις hîc pro eo quod per sputum excernitur aut repurgatur, sumitur.

[13] ἐξαπίνης διαχωρέει] διαχωρέει & διαχωρέει mihi videtur hocloco legisse Galenus, istumque locum expressisse in Exegesi cùm ἀπο... exponit, vt scripsimus in nostra OEconomia.

[14] ἐπὶ τῆς γαστρὸς ῥυέισης τῆς κάτω] Suppuratorum ac tabidorũ mortem exprimit, mortisq; modũ ex aph. 12. & 14. lib. 5. & 26. lib. 7.

[15] ἀπάδων δ' ἐν αὐτῇ] ἀπάδων ἀπάσμα exponitur Galeno in Exegesi ex hoc libro vt expressimus in nostra OEconomia. Est autem venæ distentio ac diuulsio citra ruptionem, cùm velut varix intumescit ac eleuatur, distractis ac diuulsis fibris.

[16] ἐπὶ τῇσι φλέβας ἐξιέμεναι] Sic quidem legunt omnia exemplaria, sed mihi non parum suspecta est lectio, & vitium subolere videntur asterisci exemplaribus appositi. Sensus autem esse videtur, vt si ægrum inter initia curandũ susceperis, ex venis manuum sanguis emittatur, quo venæ plenitudine distentæ relaxentur. Legi potest, συμφέρει δ' ἤσι ἐπίτιπισιν ἣν καταρχὰς λάβῃς, θεραπεύειν ἐπὶ τὰς φλέβας ἐξιέναι τῶν χειρῶν, quam lectionem secutus etiam videtur Caluus.

[17] ὁκόταν δ' ἀκρόπλοα εἴσιν] ἀκρόπλοα exponuntur Erotiano τὰ ἐξεπιπολῆς ἐμπλέοντα, & Galeno, τὰ ἐπιπολαίως οἷον ἐπ' ἄκρῳ ἐμπλέοντα, subnotato hocloco, vt indicauimus in nostra OEconomia.

[18] ἐν ἡμέρῃσι μάλιστα μιῇ καὶ εἴκοσι] Suppurari scribit Galenus viginti diebus potiùs quàm vno & viginti, Comment. ad aph. 38. lib. 7.

[19] ἢ ἀγγεῖον τινος ῥαγῇ] Istud de vena rupta sumunt Interpretes, nos de quouis rupto intelligi posse existimamus.

[20] ἢ ἀπὸ πτύελος γίνεται] Hîc nullo iure mihi videntur asteriscum apponere Aldina exemplaria.

[21] γίνονται ὥσπερ πᾶσαι ὥρῃσι] Hanc lectionem omnibus codicibus contestatam secutus sum. Cornarius γίνονται ὅ, δὲ legisse videtur. Simile quid autem exprimitur aph. 19. lib. 3.

[22] τῇ κεραμίνδῃ] γῇ κεραμίνδι hôc loco pro τῇ κεραμίνδι videtur mihi legisse Galenus in Exegesi, quod τῇ ἀργίλῃ explicat, vt scripsimus in nostra OEconomia.

[23] καὶ χωλὴν ἐν ᾗ τὸ πῦον προσπέπηται] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed προσπέπηται legendum vt paulò pòst, & ad ventrem in quem pus decubuit referendum, vt etiam fecit Cornarius, quòd τὰ προσπεπηκότα dicantur, quæ cùm intumuerunt, postea considunt ac contrahuntur, etsi Caluus ad pus retulit.

[24] ὀλίγμον τινὰ] Istud non legerunt Interpretes, neque habetur in Vaticanis exemplaribus, neque Aldinis.

[25] λεσχηνευομένου τι] Hunc mihi locum subindicare videtur Erotianus, cùm λεσχηνευομένου, ὁμιλοῦντος exponit. Est enim λέσχη Hesychio, ὁμιλία, φλυαρία. Duplex autẽ inde sensus elici potest, vt φρονέοντος πάντα χρήματα dicatur, quemadmodum sumpsimus cum interpretibus, aut πάντα χρήματα ἀποξηραίνεται τὸ καὶ ἀποψύχει, vt in nostra OEconomia vertimus.

[26] καὶ ἀπόχρεμμα ὀκπύει] ἐμπύει pro ὀκπύει legunt Aldina exemplaria.

[27] καὶ καλέουσι ῥήγματα] ῥήγματα ista quanam ratione fiant scribitur lib. περὶ φυσῶν.

[28] ἰδέα δ' ἐν ἤσι φλεβίοισι γίνεται] Aliquid hîc addere mihi videntur Interpretes, atque aliter hunc locum legere.

[29] ἀπὸ τῇ δ' ὑπὸ πόνου καὶ βίης] ὑπὸ πόνου legunt Interpretes.

[30] καὶ ἣν μὲν ἐς τὴν φλέβα σκιμφθῇ] Hunc locum procul omni dubio subindicauit Galenus in Exegesi cùm scripsit, σκιμφθῇ δύο δηλοῖ ... τὸ ἐμπελασθῇ. Sic enim legendum apud Galenum in nostra OEconomia scripsimus, vbi etiam hũc locum apertissimè expressimus.

[31] καὶ τὸ ὕπνον ἀφ' ἑωυτοῦ ταῦτα ἀφίησι] ἐφ' ἑωυτοῦ legunt Aldina exemplaria.

[32] καὶ δὴ ἣν δ' ἄλλο] καὶ δὴ ἣν δ' ἄλλο lego cum Cornario, etsi istam lectionem retinent omnia exemplaria.

[33] τοῦ δὲ ἀφηλικεστέρου] Hîc τὸ ἀφηλικέστερον non simpliciter seniorẽ sumo, sed eum, qui florentem ætatem exegerit, & iam ad grauiorem ætatem accedit, in quo carnes sunt laxiores magisque diffluunt, vasaq; sunt ampliora minusque distenta, viscerumq; calor aliquantò remissior. Hic autem locus non parum repugnat Hippocrati in Prognostico & Coacis, cùm scribit seniores ex suppurationibus thoracis & pulmonum vitiis magis interire quàm iuniores. Verùm hoc loco partium corporis, illic virium habetur ratio.

[34] ψυχομένου οὖν τὸ αἵματος] De rigore non admodum dissimilia scribuntur libello περὶ φυσῶν, istumque locum multi doctissimi huius sæculi viri excusserunt, imprimisq; Laurentius Ioubertus in suis Paradoxis, & Simonius in Synopsi.

[35] ὅτι δὲ μὴ τὸ ῥῖγος] Hic mihi videtur locus quem adducit Galenus ex Proœmio lib. de Morbis Com. 3. in lib. 1. Epid. in vxore Epicratis. ἀποδίεται verò Cornarius sumit de sanguine, cùm vim ac violentiam deposuerit ac depulerit, nos de vi sanguini per concussionem corporis illata accipimus, ex qua deinde post rigorem incalescit, ex quo αἵματος ἄλλαι dicuntur lib. περὶ φυσῶν.

[36] οἱ ψυχροὶ ἱδρῶτες ἱδρούωσι] Id patet ex aph. 37. 42. & 56. lib. 4.

[37] ὁκόταν κεκινημένου τοῦ φλέγματος] Sic quidem legunt quotquot mihi videre licuit exemplaria, eamque lectionem ex pluralitate secutus sum, quomodo paulò antea easdem causas pleuritidos & peripneumoniæ adscripsit. Cornarius tamen pro ὑγραινομένου διαπεθερμασμένου legisse videtur.

[38] ἣν δὲ πρὸς τὰς ἡμέρας διαγίνωνται] διατείνωνται pro διαγίνωνται legunt exemplaria Aldina.

[39] ἐφ' ὧν ὑγραίνεται ὁ πλεύμων καὶ πύσκεται] πύσεται legunt exemplaria Aldina.

[40] καὶ τὸ αἵματος τῆς διουρήσιος τι] Hunc locum expressimus & exposuimus in nostra OEconomia, simulque ostendimus Galenum in Exegesi διορρώσιος pro διουρήσιος legisse, & exposuisse τὸ εἰς τὸ ὀρρῶδες καὶ ὑδατῶδες μεταβολῆς, cùm sanguis nimio sero aquoso diluitur, & in serosam substantiam conuertitur. Ibidem etiam ostendimus priore loco pro διύρησι διώρωσι meliùs legi posse, itaque Galenum legisse.

[41] ὕφαιμον δ' καὶ πελιδνὸν] Istud certè vt alieno loco positum non minimam vitij suspicionem iniicit, ideoq; huic loco asteriscum adscribunt Aldina exemplaria.

[42] καὶ καθαίρονται μάλιστα ποτε] πτύει καὶ καθαίρεσθαι legunt exemplaria Aldina.

[43] ἣν δ' ῥηγματίης] Hunc locum in OEconomia nostra exposuimus, vbi adscripsimus quòd ῥηγματίης dicitur Galeno, ὁ ἔρρωγός τι τῶν ἐν αὑτῷ ἔχων. Ibidem etiam φλεβαιὸς à nobis exponitur.

[44] καὶ ἐκπεπλυσμένον ἐν τῷ σώματι] Quid hîc sit ἐκπεπλυσμένον sputum in OEconomia nostra exposuimus.

[45] ἔπειτα δὲ τὰ ἐπιξηρότερα] Huic loco, vt parũ integro asteriscum adscribunt exemplaria Aldina.

[46] ἄλλοτε ἄλλο] ἄλλοτε ἄλλη legunt exemplaria Aldina.

IN LIBRVM SECVNDVM DE MORBIS.

ΟΥΡΕΕΤΑΙ πολλὸν] Hoc huius libri initium agnoscit Galenus Com. 1. in lib. 6. Epid. sent. 18. vbi librum secundum de Morbis vocat, & Dioscoridem ad Thessalum Hippocratis filium referre scribit. Idem tamen in multis Exegeseos dictionibus ab eodem primus de Morbis maior inscribitur, etsi in dictione ἀποπαρθάζουσι. lib. secundum de Morbis vocat.

[2] ἐπὴν νοῦσος] Hanc morbi διάγνωσιν non agnoscit Caluus, etsi in omnibus exemplaribus adscribitur.

[3] σεσηπομένης τοῦ αἵματος] Pituitam etiam addidit Caluus, vt καὶ φλέγματος legisse videatur, contra omnium exemplarium fidem.

[4] ἢ ἔσωθεν] Sic quidem legunt quotquot videre licuit exemplaria. Caluus tamen ἔξωθεν legisse videtur.

[5] σφακελισμὸς ἐγκεφάλου] Hanc indicaturam non agnoscit Caluus. Quid autem sit σφακελισμὸς ἐγκεφάλου indicauimus in nostra OEconomia, & satis patet ex aph. 50. libr. 7. Coac. Prænot. & lib. de aëre loc. & aquis.

[6] ἐν αὐτῇ συζέσι] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed ἐν αὐτῇσι ζέει legendum mihi videtur.

[7] ἐξαπίνης ὀδύνη λαμβάνει] Vide aph. 51. lib. 6.

[8] ἣν δ' ὀκ θωρηξίου] Vide aph. 5. lib. 5.

[9] ἣν βλητὸς γένηται] Hîc βλητὸς dici videtur qui de repente ictus ac veluti sydere afflatus concidit, etsi antiquis dicebantur, ὅσοι ἀπὸ ὀξέων νοσημάτων αἰφνιδίως ἐτελεύτων. Quod ex Scholio quodam in exemplaribus Regiis manu scriptis in hunc locum transfertur, & ex Hesychio sumptum videtur. Nam βλητοὶ antiquis dicebãtur, qui ex lateris dolore repente suffocati aut mortui, liuores ad latus habebant, veluti ex plaga percussi aut icti, vt scripsimus ex Hippocrate in nostra OEconomia. Atq; inde fortè nomen teli non impropriè Sereno dictum est, in morbis lateris, cùm scribit; Est & vis morbi, quod telum commemoratur, Cùm subito dolor insanus furit incitus ictu.

[10] καὶ ἤσι ὀφθαλμοῖσι] Hunc locum adducit Galenus in Exegesi, in dictione ἀμυδρὸς ex lib. 1. de Morbis Maiore, & ἀμυδρῶς ὁρᾷ

hîc legit, quod ῥᾳδίως explicat, etsi sanè vulgata lectio stare potest, vt sit non perinde vt antea aut peræquè videt, vt monuimus in nostra OEconomia.

[21] καὶ κωμαίνῃ] κωμαίνῃ, νυστάζῃ exponit Hesychius, vt hunc mihi locum subindicare videatur.

[22] καὶ κεκωφῶσθαι] ἢ κεκωμῶσθαι videtur hoc loco mihi legere Galenus in Exegesi, cùm explicat ἐν κώματι εἶναι, istamque lectionem hîc sequimur, etsi vulgata etiam arrideat, qua significatur corpus hebescere, & sine sensu torpescere, vt indicauimus in nostra OEconomia.

[23] ἀποσπαρθάζουσιν] Hanc dictionem ex lib. 2. de Morbis adducit Galenus in Exegesi, & ἀπαίρουσιν ἢ σφύζουσιν explicat. Quam explicationem huic loco nostra interpretatione accommodauimus in OEconomia nostra. Vbi etiã admonuimus Hesychium hîc ἀποσπαιρίζουσι pro ἀποσπαρθάζουσι legisse, & Varinum vtranque lectionem adhibuisse.

[24] καὶ ἥλιον] καὶ ψῦχος addunt exemplaria Aldina & Vaticana, quam lectionem secuti sunt Caluus & Cornarius.

[25] ὅταν πλήρης γένηται ἡ κεφαλή] Hæc eadem repetuntur ad finem lib. περὶ διαίτης ὑγιεινῆς.

[26] ἀπαλλάσσεται τῆς νούσου] καταπαλλάσσεται legunt exemplaria Regia manu scripta quædam, vitiosè tamen, cùm etiam ἀπαλλάσσεται legatur lib. περὶ ὑγιεινῆς διαίτης.

[27] κλέπτεται οἱ ἡ αὐγή] Hunc locum in OEconomia nostra, exposuimus.

[28] ἁπαλὸς ἢ εὔχροος φαίνεται] ἄχροος pro εὔχροος legunt exemplaria (Aldina.

[29] τὸν ἀσκὸν τὸν σκύτινον] Hîc scorteum vtriculum aut vtrem coriaceum intelligit, cuius crebra his libris fit mentio, qua materia aliqua calida continebatur, ad partem affectam fouendam & calefaciẽdam. Quem locũ in OEconomia nostra expressimus.

[20] ῥοφανέτω δὲ τὸν χυλὸν] ῥυμφανέτω legunt Aldina exemplaria, vt ferè semper, quod semel dictum sit, & ῥυμφάνειν pro ῥομφαίνειν scribunt.

[21] τὸν ἀπὸ τῆς πτισάνης χυλοῦ] τὸν χυλὸν legunt exemplaria Vaticana.

[22] οἶνον μελιχρὸν] οἶνον μελίχρουν hoc loco mihi legisse videtur Galen. in Exegesi, in dictione μελινδία, hoc certè subnotato loco, ex lib. 1. de Morbis maiore. Dicitur autẽ vinum mellitum, dulce, aut mellei dulcoris, mellei tamen coloris dixit Cornarius, quale κιῤῥὸς aut fuluum. Mulsum autem aut vinum mulsum dici potest, quomodo mulsum optimum ex melle vino ammixto confici docet Dioscorides, & mulsum optimum ex vino Massico & melle Attico commendabatur, vt indicauimus in nostra OEconomia, hoc etiam expresso loco. Hîc autem mihi videtur syruporum quodammodo adumbrata forma, ex mercurialis succo, cum ptisanæ succo, & melle admixto, ad subducendam aluum.

[23] ἐν τῇ κοτίδι] Hunc certè locum mihi subnotare videtur Galenus in Exegesi, exponens κοτίδι, τῷ ἰνίῳ, τῇ παρεγκεφαλίδι, locum ad ceruicis initium, & tendonem intelligens vtraque ex parte. Nemini autem mirum videri debet, si pro primorum sæculorum fœlicitate & remediorum abundantia, octo crustis caput inurat Hippocrates, cùm (vt scribit [a] Celsus) reperti sint in Græcia qui nouem lineis cutem capitis inciderent, duabus in occipite rectis, vna super eas transuersa, dein duabus super aures, vna inter eas item transuersa, tribus inter verticem & frontem rectis. Verùm pudenda nostrorum temporum mollities, eiusmodi tamq; multas sectiones refugit, mauultq; miserabilem & lamentabilem vitam traducere, quàm tot remedia experiri.

[a] Cap. 7 lib. 7.

[24] ἢ ἐν τῇσι κνήμῃσιν ἐμπλάσσεται] Id ad vlcera retuli in nostra OEconomia, vt tibiæ vlceribus offarciantur ac repleantur. Interpretes ad tumorem respexerunt qui in tibias spargitur, aut in iis imprimitur & efformatur, quemadmodum sæpè aliàs vsurpat Hippocrates.

[25] καὶ ἣν πίσσῃ] πίσσῃς legunt Interpretes, & codices Aldini & Vaticani, quam lectionem etiam secuti sumus.

[26] ἐμέειν δὲ πρὸς χρὴ τὸ τοῦ μηνὸς] δὶς τοῦ μηνὸς legit Cornarius, cùm omnia exemplaria πρὸς habeant.

[27] ἢν δὲ τὴν ὕδερον ἔχῃ] ἢν δὲ τὸ αὐτὸ ἔχῃ, legunt Regia quædam exemplaria.

[28] τὸ ἀπὸ τῶν κριμνῶν ὕδωρ πινέτω] Sic quidem legunt exemplaria, quædam etiam κρημνῶν vitiosè. τὸ ἀπὸ τῶν κριμνῶν ὕδωρ lego, vt aliàs sæpè apud Hippocratem. Quænam sit autem potio ex aqua in qua hordei farina crassior macerata fuerit, indicauimus in nostra OEconomia, & postea describetur lib. 3. Quædam etiam exemplaria τὸ κρηνῶν ὕδωρ legunt, quam etiam lectionem Caluus adhibuit, cùm aquam fontanam dixit.

[29] ῥοφανέτω δὲ] ῥυμφανέτω legunt exemplaria Regia quædam, vt & Aldina.

[30] ἐπὴν δὲ ῥαγῇ κατὰ τὰ ὦτα] κατὰ τὰς ῥῖνας ἢ κατὰ τὰ ὦτα legit Caluus, vt paulò antè.

[31] ἔκμαξον χλιαροῦ] Hunc locum expressimus in nostra OEconomia, existimamusq; locum istum, à Galeno exprimi in Exegesi, in dictione ἐκμάξαι, vt ἐκμάσσων hîc ἐκθλίβων exponatur. Quòd autem à Galeno additur dici ἐπὶ τοῦ λινοζώστιδος καὶ ἀκτῆς τῶν φύλλων, id indicaturã suspectã facit, & μνημονικὸν ἁμάρτημα arguit.

[32] ἢν ὕδωρ ἐπὶ τῷ ἐγκεφάλῳ γένηται] Hæc videtur esse quarta hydrocephali species, quàm omisisse videtur Paulus lib. 6. cap. 3. Galenus in Medico tertiam facit, cùm aqua inter cranium & crassam cerebri membranam collecta fuerit.

[33] ῥοφεῖν μὴ κυκεῶνα πινέτω λεπτὸν] κυκεὼν λεπτὸς cyceon tenuis & liquidus dicitur, qui bibi aut sorberi facilè possit, contrà quàm crassus & παχὺς, qui cibi potiùs quàm potionis rationem habet, vt scripsimus in nostra OEconomia hoc expresso loco.

[34] καὶ ἰῆσθαι ὡς πρίσμα] Hîc πρίσμα ossis capitis sectionem per serram vel terebram significat, nostri trepanationem dicunt.

[35] ὁ λιπυρίης] Sic legunt exemplaria omnia. etsi asteriscum apponunt Aldini codices, suspicionis notam. ὁ λειπυρίης legunt exemplaria quædam manu scripta, ἢ πυρίης. λιπυρίας tamen ferè semper legitur apud Hippocratem, Ionicè pro λειπυρίης. Est autem λειπυρίας πυρετὸς, febris continua ex viscerum inflammatione orta, in qua corporis extrema frigent, interna incenduntur. Caluus certè ὁ λύπης legisse videtur, vt aliàs sæpè, cùm huius dictionis mentio incidit.

[36] ὀδύνην ἔχει βραχείην] Sic quidem legunt exempl. omnia, præter quàm quòd quædam βραχὴν habent. Cornarius tamen, βαρείην legit.

[37] χύσις ἀπὸ τῆς κεφαλῆς] Hæc frontis sectio quædam hypospathismi species apud recẽtiores Chirurgos esse videtur, de qua Paulus cap. 6. lib. 6. & Galenus in Isagoge.

[38] καὶ τὸ πνεῦμα παύηται] Sic quidem legunt quotquot videre licuit exemplaria, sed ῥεῦμα lego cũ interpretibus, vt paulò pòst.

[39] ῥοφανέτω] ῥυμφανέτω hîc etiam, vt ferè semper legunt Aldina exemplaria.

[40] τῆς αὐτῆς τῶν φύλλων] Sic quidem legunt omnia quæ vidimus exemplaria. Sed cùm brassicæ succum iam sorbendum dixerit, τῆς ἀκτῆς cum Interpretibus lego, vt foliorum Sambuci succum sorbendum imperet, quomodo aliàs sæpe.

[41] ὑπὸ τῆς ὀσφύος] Sic etiam legunt exemplaria omnia, sed ὀσφρύος lego cum Interpretibus aut ὄφρυος.

[42] ὑγιὴς δόξῃς] Exemplaria Regia manu scripta ὑγιὴς γίνῃ legunt.

[43] ὑδαρέα κιρνῶν] Hæc phrasis acetum aqua temperatum aut dilutum significat, quam tamen non satis mihi expressisse interpretes videntur.

[44] ἄλητον σιτάνιον] farina sitania quænam dicatur exposuimus in nostra OEconomia, hoc expresso loco. Siue igitur sitaniam farinam ex tritico trimestri & hornotico intelligas, quæ viscida est & tenax, siue purissimam farinã ex purissimo tritico, quod densum est & lentissimum, & purgatissimam farinam reddit, ea certè ad sanguinis vomitum compescendum accommodatissima potui esse videtur, aqua inspersa.

[45] ἐξαπίνης ὑγιαίνοντα] Vide aph. 51. lib. 6.

[46] ἢ ἐκ ἐπάγγ οὐρίων] Sic quidem legunt exemplaria omnia vitiosè tamen. Verùm ἐκπαΐς legimus in nostra OEconomia, hoc expresso loco, vt non sentiente ægro vrina effluat. Est enim ἐκπαΐσαι αἰσθάνεσθαι Hesychio.

[47] ἢν δὲ μὴ οὕτως ἔχοντα ἐπιτύχῃς] Sic quidem legunt omnia quæ vidimus exemplaria, sed μὲν pro μὴ legendum apparet. Vide etiam aph. 5. lib. 5.

[48] καὶ οἶνον μελιηδέα πίνειν] Sic quidem legunt exemplaria omnia, apparet tamen Galenum hoc loco οἶνον μελινδέα legisse in Exegesi, neq; solùm τὸν ἡδὺν, ἀλλὰ ἢ τῷ μέλιτι μεμιγμένον exposuisse, vt annotauimus in nostra OEconomia hoc expresso loco. μελιηδὴς etiam οἶνος dicitur libr. περὶ παθῶν, quemadmodum legisse videtur Cornarius, qui vinum mellei coloris vocat. Sed μελιηδὴς Homero dicitur, Iliad. 2.

[49] τὸ ἐξοιδεῖν] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed τὸ μὴ ἐξοιδεῖν aut ἐξοιδεῖν lego cum Interpretibus.

50 ὥς περ μένον μὴ μὴ ἦν] βεβρεγμένον legisse videtur Cornarius. Caluus vtranque lectionem adhibuit.

51 καὶ μινύθη] Sic quidem legunt exemplaria omnia, in subiunctiuo, quam lectionem sequimur. Interpretes tamen omnes μινύθει (vt sæpè aliàs apud Hippocratem) legunt, vt sit ἐλαττοῦται, μειοῦται, quemadmodum exponit Hesychius, imminuitur, consumitur, aut marcescit.

52 χάραξ αὐτοῦ τὸ βρέγμα] Hæc sincipitis sectio periscyphismũ Chirurgorum penè refert.

53 σικύην μὴ σικύα προσβάλλειν] προσβαλέειν legunt Aldina exemplaria.

54 καὶ ἐπὴν ἀποσφίγξῃς] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Sed cùm ἀποσφίγγειν stringere aut constringere significet, parum propriè de cucurbitula mihi dici videtur, etsi Cornarius affigere dixerit. ἀποσκίμψῃς igitur pro ἀποσφίγξῃς hoc loco in nostra OEconomia legimus, neque me adhuc istius lectionis pœnitet, vt ἀποσκίμψῃς ἀποσπάσῃς significet. Sicque Galenum hoc loco legisse existimo in Exegesi, cùm ἀποσκήψῃς τὰς ἀποσχάσεις, exponit, ex libr. primo de morbis maiore, cùm nusquam hoc libro aliud istius lectionis expressum magis extet vestigium, ad eumque modum vitiatam Exegeseos lectionem restituẽdam putamus, cùm σκίμψαι Galenus in Exegesi etiam ῥῖψαι ἀποσχάσαι explicet & σκιμψῶ, vt & σκίμψη, διηρέθη. Verùm hunc totum locum sic legendum existimamus. ἐπὴν ἀποσκίμψῃς, τὴν σικύην ἐᾶν προσκέεσθαι ὡς πλεῖστον χρόνον.

55 ἔπειτα ἐς χυτρίδα ἐγχέας] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed cùm ad suffitum istum parandum non plures ollulæ requirantur, pro χυτρίδας, χυτρίδιον Galenum in Exegesi legisse suspicor, quam χύτραν exponit, cùm aliàs χυτρίδιον sæpe vsurpet Hippocrat. ollam nouam dixit Caluus, hanc fortè lectionem non malè auguratus, nisi χύτραν νέαν legerit.

56 ἀποθεὶς] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed οὕτω lego, & ad mulsam refero, in qua his maceratis & tepefactis os colluitur.

57 ἢν δὲ οἱ οἴδημα ἐκφύῃ] Vide aph. 37. lib. 6. & 49. lib. 7.

58 ἐπὴν ἔξω πρήσσηται τὸ φλέγμα] Hìc φλέγμα τὴν φλόγωσιν indicat, vt exponitur in Exegesi, & τὴν παρὰ φύσιν θερμασίαν φλογώδη, in Prognostico, sicque exposuimus in nostra OEconomia, hoc expresso loco.

59 ὥς δὲ οἱ τὰ σιαλώδεα πτύων τὸ σίαλον μὴ ἐξίῃ] τὰ σιαλώδεα πτύοντα μὴ ἐξίῃ, legunt Aldina exemplaria.

60 ἐμβαλὼν ἐς ὕδωρ χλιαρὸν] Sic quidem legũt exemplaria omnia quæ secuti sumus, vt betarum & cucurbitarum decoctum sorbendum ac bibendum, ad sputum leniendum & humectãdum exhibeat Hippocrates, quò faciliùs expectoretur. Cornarius de remedio ad inflammationem accommodato accepit, ideoque mihi legisse videtur, ἐμβάπτων ἐς ὕδωρ ψυχρὸν ἐπιτιθέναι, aut ἐπιπάττω, pro ἐπιροφαιέτω.

61 ὥς ἡ τῆς φάρυγγος] Vide aph. 10. lib. 5.

62 ἐπιπινέτω οἶνον οἰνώδεα] οἶνος οἰνώδης quinam dicatur Hippocrati exposuimus in nostra OEconomia.

63 ἐς τὸ κλῆθρον] κλήϊθρον Ionicè pro κλῆθρον aut κλεῖθρον hìc legit Galenus in Exegesi, eique exponitur, ὁ περὶ τὴν κατάποσιν τόπος ὑπὸ τῆς παρισθμίοις vt scripsimus in nostra OEconomia, hoc expresso loco. Est autem angustus sub tonsillis locus ad guttur eiusque aditum, velut claustrum sub gutture, Græcisque ἰσθμὸς dicitur.

64 ἐς τὸ μὴν οἰδέῃ] Sic quidem Germanica & meliora legunt exemplaria. Aldina verò & Vaticana οἰδέει. Vulgatam tamen lectionem secutus est Caluus.

65 ἐς τὸ ῥόον τὸ ἐρυθρὸν] Hanc lectionem habent exemplaria omnia, Sed Caluus rosas rubras addidit, eamque secuti sunt Interpretes. Sed Caluus rosas rubras addidit, vt mihi etiam τὸ ῥόδον τὸ ἐρυθρὸν legisse videatur.

66 διέψειν τῷ συκίῳ οὕτω] σύκιον (vt emendauimus in nostra OEconomia) exponitur Galeno in Exegesi, τὸ τῶν ἰσχάδων ἀφέψημα, ficuum aridarum aut caricarum decoctum. Hìc verò nõ temerè ἐξ ἰσχάδος καὶ ἀποζέσεως apponitur. Priore enim loco leuiter feruefactas ficus, ac velut aridas & resiccatas indicat, quò sordes & acrimoniam deposuerint. Secũdo verò loco earum decoctum incrassatum, ac veluti ficus diutiùs in decocto maceratas significat, quoveluti decocto ad tumorem leniendum, concoquendum & discutiendum vtitur, rhoë trito addito, ad fluxionem leuiter stringendam, reprimendam & siccandam.

67 σταφυλὴ] Σταφυλὴ dicitur Hippocrati ex Galen. curgulionis affectus, cùm inflammatione tentatus & crassior effectus, rubet aut liuescit, isque summa sui parte vuæ acino similis dependet & strangulat, vt scripsimus in nostra OEconomia, tumque extrema eius pars secanda est, vt scribit Hippocrates in Prognostico. Quomodo autem & quando præcidi debeat habes apud Paulum capite 51. libro 6. & Celsum capite 12. libro 7. & Aëtium.

68 τὸ ἀπὸ τῶν φύλλων] Hìc hortensium herbarum odoratarum & condimentis vsurpatarum decoctum diximus, quòd φύλλα Galenus in Exegesi τὰ κηπαῖα τὰ βοτανώδη χλωρὰ ἡδύσματα exponat in Exegesi, vt scripsimus in nostra OEconomia hoc expresso loco. Caluus verò hìc ἄλητον ἑφθὸν pro ψυχρὸν legisse videtur, cùm farinam decoctam dicat, contra tamen omnium codicum fidem.

69 Αντιάδες] Αντιάδες dicuntur Galeno lib. de Tumor. præter naturam, αἱ φλεγμοναὶ τῶν ἐν ἀρχῇ τῆς φάρυγγος ἀντικειμένων ἀλλήλοις ἀδένων, quomodo hìc sumuntur vt scripsimus in nostra OEconomia, aliòqui glandulas significant, quæ in extremo ore vtraque ex parte sibi ex aduerso respondẽt, & supra laryngem sitæ sunt. De earum inflammatione agit Paulus cap. 30. libr. 6. & Celsus cap. 9. lib. 6.

70 τὸ ἀπὸ τῶν φύλλων ἀλιθέρει] Sic quidem legunt omnia quæ vidimus exemplaria, verùm vitiatam lectionem existimo & εἰληθερὲς legendum censeo, vt scripsimus in nostra OEconomia, istumque locum exprimi Galeno puto, cùm ἰληθερὲς τὸ ὡς ἀπὸ ἡλίου θερμὸν exponit. Sic enim hoc loco, aut εἰληθερὲς legisse videtur.

71 ἔσωθεν ἀφασσόμενα] Hunc locum expressimus & exposuimus in nostra OEconomia vbi etiam indicauimus Galenum hìc ἀφασσόμενα legisse in Exegesi, cùm ἀφασσόμενα ψηλαφώμενα exponit.

72 ὑπογλωσσὶς] ὑπογλωσσὶς dicitur tuberculum sub lingua, quod ὑπογλώσσιος βάτραχος dicitur Aëtio Tetrab. 2. lib. 4. cap. 39. ranunculus sub lingua, aliis rana, vt Columellæ capit. 8. libr. 6. Celso abscessus sub lingua cap. 12. lib. 7.

73 πώλυπος] De polypo vide Paulum cap. 25. libr. 6. & Celsum cap. 8. lib. 6. & cap. 10. lib. 7.

74 κατειλίξας λίνῳ αἰγυπτίῳ] κατειλίξας legunt Aldina exemplaria.

75 ὃς τῇ ἑτέρου κύαρ ἔχουσαν] κύαρ τὸ τῆς βελόνης τρῆμα exponit Galenus in exegesi.

76 ἔπειτα χηλὴν ὑποθεὶς] χηλὴν Galenus exponit in Exegesi μήλην δίκροον κατὰ τὸ ἄκρον ἐντετμημένην ἐμφερῶς χηλῇ, hoc subnotato loco, vt scripsimns in nostra OEconomia.

77 τῇ μήλῃ τῇ ἐντετμημένῃ] τῇ μήλῃ τῇ ἐντεταγμένῃ vitiosè legunt exemplaria Aldina. Specillum enim incisum & bifurcum intelligit, aut volsellam, qua laqueus circum polypum obducitur, vt stringatur & extrahatur, χηλὴν vocat.

78 ἐπὴν περιελκύσῃ] περιελκύσῃ lego, vt laqueo obductum polypum & obsitum intelligas. Deinde διείρειν pro διαίρειν, cùm vitiosa sint omnia exemplaria. χειλῆς verò vitiosè pro χηλῆς legũt exemplaria Regia manu scripta.

79 τῷ χρίσματι ἀναλείφων] τῷ μέλιτι videtur legisse Cornarius, aut antea expressum ex melle linimentum intelligit, quo linamentum obductum inditur ad vlcus detergendum.

80 ἀλθίσκειν δὲ] ἀλθίσκειν Galenus in Exegesi ὑγιάζειν exponit, sed vitiosè ἀλθήσκειν legitur.

81 ἄλλως] ἄλλος lego vt exemplaria Aldina & omnes Interpretes.

82 ἴκτερος] ἴκτερος μέλας legisse videtur Cornarius.

83 καὶ ἢν μὴ ἀπαλλαγῇ ἐν] Sic quidem legunt quotquot vidimus exemplaria, quædam tamen καὶ ἢν μὴ legunt.

84 καὶ βδελύσσεται] Hunc locum de ciborum fastidio cùm quis cibos execratur & exhorrescit, exposuimus in nostra OEconomia.

85 καὶ ἐς τὴν ὀσφὺν βάρος] τὴν ὀφρὺν videtur legisse Caluus.

86 τοῦτον ἢν μὴ τὸ πῦρ ἐξίῃ] Sic quidem legunt quotquot vidimus exemplaria, vitiosè vt apparet, οὕτω enim aut οὕτως legẽdum, Est autem aph. 37. lib. 4.

87 ἐπὴν ἡ τὸ μὲν σῶμα μὴ πονέῃ] Vide aph. 17. & 20. lib. 4.

88 τὴν δὲ ἄλλην ἡμέρην] Id de reliqua diei parte sumpsit Caluus, vt τῷ ἕωθεν opponatur. Mihi tamen de alio die quo febris prehenderit dici videtur, vt morbi concoctio procedat, ad quam procurandam aquam mulsam exhibet, eaque ratione non temerè ad copiosæ frigidæ potionem veniat.

89 ἢν ἡ μὴ ἑβδομαῖον ἔντα] Vide aph. 58. lib. 4.

90 αὐτὴ ἡ νοῦσος ὅταν οὕτως ἔχῃ] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed priora verba cum superioribus iungo, vt fecit Cornarius.

91 ἣν ἀκάθαρτος διαφέρηται] Hanc phrasim aperuimus in nostra OEconomia, hoc expresso loco. Post διαφέρηται autem exemplaria Aldina ἕτερος adscribunt vitiosè, cùm post τὸ αἷμα adscribi debeat, quod tamen desideratur in Germanicis exemplaribus. Quam lectionem etiam adhibent Vaticani codices. ὑποστρέφειν quoque pro ὑποστρέφῃ eadem vitiosè legunt.

92 ἢ μὴ οὖν] ἣν μὴ οὖν lego cum reliquis exemplaribus, & ante ἣν τριταῖος πυρετὸς, ἕτερος addo cum Cornario.

93 ἐπιβαλέειν ἱμάτια] ἱμάτια πολλὰ legũt exemplaria Aldina & Vaticana, quam lectionem secuti sumus cum Interpretibus, quòd ista ad sudorem prouocandum exhiberi videantur.

94 ἕως δ᾽ ἂν διαλείπῃ] Hìc διαλείπειν de integra febris dimissione aut cessatione, non de periodica intermissione dicitur, non secus ac aph. 46. 47. 48. & 49. lib. 4.

95 καὶ ὀπὸς πρὸς κυάμους] ὀπὸς hìc κατ᾽ ἐξοχὴν laseris aut silphij succum indicat, vt scripsimus in nostra OEconomia, ex Galeni expositione in Exegesi.

96 ἢν δὲ μὴ, ὁμοίως] Illud ὁμοίως ad vomitum procurandum referri videtur, quod tamen omisit Cornarius. Animaduertendum autem est Hippocratem ipsum in quartanæ accessione vomitum prouocare, ad eumq; ciendum medicamentum propinare, cibisq; vti mollissimis & acribus. Quod certè in opere Medico ad quartanæ curationem multi non sine exemplo & cum fœlici successu factitant. Verùm diligenter circunspiciendum est, id Hippocratem minimè attentare, vbi quartana ieiunum inuadit, propter vomendi periculum.

97 ἐπιχέαι ὕδατος] Hæc est veluti oxymelitis valdè aquosi forma quædam adumbrata, ad sputum in pleuritide expectorandum.

98 μέλι ὀλίγον παραστάζων ψυχρὸν] ψυχρὸν interpretes ad milij cremorẽ referunt, cùm tamen ad mel instillatũ referri debere videatur.

99 ὁ δ᾽ οἶνος ἔστω ὡς μαλθακώτατος] Vinum quodnam mollissimum dicatur Hippocrati scripsimus in nostra OEconomia.

100 ὅταν τύχῃ ῥηγματίας ὤν] Exemplaria Aldina vitiosè τύχης legunt, vt & paulò pòst ἣν μὴ πυρετὸς, pro ἢν μὴ πυρετός. ῥηγματίας verò quisnam dicatur Hippocrati in OEconomia nostra scripsimus, hoc expresso loco.

101 κηρίον ἐν ὕδατι ἀποβρέχων] Faui recentis aqua macerati dilutum sæpe propinat Hippocrates, istumque locum expressimus in nostra OEconomia. Est autem veluti quædam ἀπομέλιτος adumbrata forma.

102 τοῦτον ἐς ἂν τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέραι παρέλθωσι] Sic quidem legunt quotquot videre licuit exemplaria, quod etsi phrasis sit insolẽs, annotare libuit, quanquam τοῦτο malim. Sic postea, τοῦτον φαρμακεύειν πτισάνῃ, & similis iam antea annotata est.

103 ῥοιῆς χυλὸν οἰνώδεα] ῥοῆς vitiosè legunt Aldina exemplaria, & οἰνώδεα omisit Cornarius.

104 παύσηται τοῦ βήγματος] Hic mihi videtur esse locus quem adducit Galenus in Exegesi, ex lib. 1. de morbis maiore, cùm βρῆγμα exponit τὸ μετὰ βηχὸς ἀναπτυόμενον, & βρήσσειν τὸ μετὰ βηχὸς ἀναπτύειν, scribitque quibusdam sine ρ scribi. Ita vt hoc loco βῆγμα aut βρῆγμα non solùm tussim, verùm etiam quod tussi reiicitur ex Galeno significet, & βήσσειν non solùm tussi vexari, sed per tussim reiicere & expuere, vt annotauimus in nostra OEconomia, hoc etiam expresso loco. Vbi animaduertendum videtur Gal. hìc βρήγματος aut τὸ βρῆγμα legisse, & pro βήσσει, βρήσσει, aut ex isto loco Galeni lectionem esse emendandam, & pro βρήσσειν βρήσσει & ἀναπτύει legendum esse, vt monuimus in nostra OEconomia.

105 τρὶς τῆς ἡμέρης] Sic quidem legunt exemplaria omnia, δὶς autem legisse videtur Cornarius ex superioribus locis, quòd bis tantum die ptisanæ succum exhibeat, aut bis tantùm die cibum sumerent antiqui.

106 πτισάνῃ νῆστιν τὸ σὺν τῷ ἐλελισφάκῳ] τὸ σὺν τῷ φακῷ legendum existimo, vt lenticulæ decoctum propinandum ieiuno imperet, quod φάκιον Hippocrati dicitur, deinde eius fresum aut pulmẽtum, quod ἔτνος hìc vocat, & φάκινον ἔτνος dicitur lib. de rat. vict. in morb. ac. Lentis autem decoctum sæpè in purulentis exhibet, ad detergendum & resiccandum sputum. Eadem facultate sorbitiuncula ex lentis freso valet, multo pingui admixto, ad faciliorem expectorationem, sed æstum cauet, inflammationis metu. Alioqui ἔτνος hìc simpliciter leguminis fresi pulmentum significat, nõ expresso legumine ex quo sorbitiunculam apparari iubeat. Neque video quam vini portionem cum saltria intelligat Cornarius.

107 ἴσχειν τὸ πνεῦμα] Quid ἴσχειν hìc significet exposuimus in nostra OEconomia, & quid intelligatur per ἴσχεσθαι τοῦ σιτίου.

108 ἴσχειν αὐτοῦ κνίδης σπέρμα] Sic quidem legunt exempl. omnia, sed κνίδης σπέρμα lego cum omnibus Interpretibus, quòd vrticæ semen ad pulmonum vitia & orthopnoicos commendet Dioscorides, thoracemq; expurgare scribat.

109 μετὰ δὲ βούτυρον, ῥητίνην] ῥητίνης legunt exemplaria Aldina, & asteriscum vt vitij notam apponunt.

110 ἣν δὲ μὴ ῥαγῇ ὑπὸ τῶν ἰσχύων] Post hæc verba videntur Interpretes addidisse, οὐδὲν θαυμαστὸν, quos etiam secuti sumus. κοιλίαν autem simpliciter hìc intelligit thoracem ipsum eiusque capacitatem, vt scripsimus in nostra OEconomia, hoc expresso loco. Sic enim postea lib. 3. eadem in re, ὡς τὸν θώρηκα, quòd hìc ἐς τὴν κοιλίην dixit. Aphorismo autem 38. libro 7. τὴν ἄνω κοιλίην vocat.

111 ἐπὶ ἕδρου ὃ, ἵνα μὴ ὑποκινῆσῃ] ἕδρην ἀκίνητον vocat lib. 3. postea eadem in re.

112 βούλεσθαι δὲ ἐς τὸ ἀριστερὸν] Eius rei rationem reddit libr. 3. Pus autem interdum nullo se modo prodit, neque strepitum edit dum æger concutitur, propter sui aut loci crassitudinem ex aph. 41. lib. 6. aut ob copiam.

113 σπαθοειδεῖ μαχαιρίδι] σπαθοειδεῖ μαχαιρίδι legit Galenus hoc loco in Exegesi bis, & τῇ σμιλίῳ ἰατρικῷ γαστρώδει exponit, & μαχαιρίδι τῇ σμιλίῳ, specillum aut scalpellum latum intelligimus, quam nouaculam dicunt, vt scripsimus in nostra OEconomia. Etsi hic non desunt, qui ξιφοειδεῖ μαχαιρίδι, pro σπαθοειδεῖ legere malint, vt vtrinque acutum scalpellum intelligant.

114 ἔπειτα ὀξυβελεῖ] ὀξυβελεῖ hoc loco legit Galenus in Exegesi, & μαχαιρίδι ὀξυβελεῖ, τῷ φλεβοτόμῳ exponit, & scalpellum acutum intelligit, vt etiam indicauimus in nostra OEconomia.

115 μοτοῦν ὠμολίνῳ] Hìc & postea lib. 3. facta sectione primis diebus linamentum ex lino crudo vulneri obducit, quod linteo sit mollius, ideoque vulnus minùs exasperet, minoremque dolorem inferat, deinde firmissimè vulnus occludat, vt ne externo aëri aditus vllus pateat, ac demum pus & saniem meliùs educat & ebibat.

116 ἐπὴν δὲ ἀφίηται δεκαταῖος] Libr. 3. postea eadem in re duodecimum diem adscribit ad linamentum ex linteo indendum: Sed postea in tuberculo pulmonis purulẽto, decimum diem ad puris euacuationem apponit, eandemq; cautionem ad pulmonis humectationem ex infuso vino & oleo tepido adscribit, in qua diebus quinque perseuerare iubet. Extremis autem diebus linamentum ex linteo vulnus meliùs resiccat & obducit, quod deinde paulatim, dum pus omninò resiccatum fuerit, imminuitur & resecatur, donec totum vulnus coalescat.

117 ἣν μὲν τὸ πύον ἢ λευκόν] Vide aph. 44. lib. 7.

118 ὅταν πλευμᾷ] Hoc loco πλευμοῖ non πλευμᾷ legisse videtur Galenus in Exegesi, cùm πλευμοῖ exponit πλευμώδης γίνεται, ἢ φθόη. vnde πλεῦμος dicitur φθόη, ἢ τὸ πλευμώδες πάθος, vt scripsimus in nostra OEconomia.

119 καὶ τὰ κοῖλα ἐρυθρά] Hìc τὰ κοῖλα oculorum cauitates sumunt omnes Interpretes pro Hippocratis more, cui τὰ κοῖλα oculorum cauitates significant, vt scripsimus in nostra OEconomia. Verùm haud scio an hìc τὰ κύλα legi debeat, cõtra omnium exemplarium fidem, quod κύλα, τὰ ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς μῆλα exponat Hesychius. κύκλοι τοῦ προσώπου dicuntur Hippocrati paulò pòst. Sunt autem malæ & genæ, quæ in pulmonum vitiis rubere solent, & pulmonum affectiones aut inflammationes testantur.

120 καὶ μυσάττεται τὸ σίαλον] Hunc locum exposuimus in nostra OEconomia de abominando sputi fœtore ore contenti ad exscreandum, quod grauatè fert ac veluti abominatur æger, ideoque μυσάττεται δυσχεραίνει exponit Hesychius, hoc fortasse subindicato loco. Est enim sputum suo fœtore & odore graue ac molestum ore contentum, ideoque detestandum. Hieronymus Mercurialis saliuam emungit, dixit, quod velit ore contentam saliuam per nares trahi & emungi. Quam interpretationem præter istius verbi significationem, ex Caluo mihi hausisse videtur, qui dixit (sputumque mucescit, cùm in ore exscreaturus continet). Ac opinor eum μυξάζεται legisse, vt sit, veluti in mucum conuertit.

121 οὗτοι ἣν μὲν αἱ τρίχες] Lethales istas tabe laborantium notas habes ex aph. 11. & 12. lib. 5. eosq; plærunque alui profluuio petire scribit-

scribitur aph. 16. lib. 7. & in Coac. Prænotionibus.

[122] ἢ κυνῶ] lego cum Interpretibus, vt ad ἄλμην referatur.

[123] ἔα μὴ ἰᾶσθαι] Sic quidem legunt exemplaria omnia, vt sic habentem tabe correptum veluti deploratum relinquas, neq; curandum aggrediaris. Caluus tamen aliter legit, & velut ad susceptam curationem istud refert.

[124] τὴν ῥίζαν τὴν λευκὴν] Hîc dracunculi radicem cum Cornario sumimus, quòd eam ad delinctum sæpè adhibeat Hippocrates, deinde quòd Galenus in Exegesi, λευκὴν ῥίζαν τὴν τοῦ δρακοντίου exponit. Hanc autem omisit Caluus.

[125] ἢν μὲν οἱ πυρετοὶ ὀξέες ἔχωσι] ἢν μὴ legisse videtur Caluus contra omnium codicum fidem.

[126] ἢν ἄπυρος ᾖ] ὑπόπυρος ᾖ legunt exemplaria quædam Regia manu scripta, vitiosè vt opinor.

[127] οἷον μύκης ἀφ' ἕλκεος] Hunc locum expressimus in nostra OEconomia, vbi docuimus μύκητας dici in vulneribus tuberosas quasdam eminentias & duras excrescẽtias, ex humorum crassitie enatas.

[128] κύκλοι περσώπου ἐρυθριῶσι] κύκλοι προσώπου exponuntur Galeno μῆλα, malæ, aut malarum tumores rubicundi, in Exegesi ex lib. 1. de Morbis maiore, hoc subnotato loco, vt scripsimus in nostra OEconomia.

[129] αἷμα πτύει ἢ πύον] πτύων legendum vt in aliis exemplaribus.

[130] ἔστιν ὅτε καὶ πυρεταί] Istud præteriit Caluus.

[131] ὕδατι ἢ κεφαλὴν] Istud ambiguum est, an ad capitis lotionem referri debeat, quòd paulò pòst rariùs lauari præcipit, an verò ad medicamenti agitationem, quod tamen malo cũ Cornario.

[132] κατὰ τὴν ῥάχιν κατέρχεσθαι] pro κατέρχεσθαι ὁδοιπορίην legunt exemplaria Vaticana, quæ secutus videtur Caluus.

[133] ἢ γονὴ οὐκ ἐγγίνεται] Hoc est, generatio non fit, neque semen quod emittitur aut profunditur est prolificum, sed copiosum & liquidum, quale solet esse iis qui inter dormiendum semen profundunt, & veneris ludibriis titillantur. Cornarius genituram in vtero non contineri dixit, quod etsi verum est, id tamen lectionis sensum non exprimit.

[134] ἢ πρὸς ἴτης] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed πρὸς ἄντης lego, vt paulò post, hoc est ad arduum aut accliuem locũ, & accessu difficilem, vt scripsimus in nostra OEconomia, qua phrasi aliàs vtitur Hippocrates, ideq; sonat, quod πρὸς ὄρθιον χωρίον, vt loquetur postea. Vulgatam autem lectionem secutus videtur Caluus, cùm dixit (vt loqui non possit.)

[135] ἀπὸ λύπης ὑπὸ λιπυρίου] ὑπὸ λύπης videtur legisse Caluus, vt antea. Sed lipyria febris est ardens & perniciosissima, ex pulmonis, iecoris, ventriculi, & partium quæ thoracis & ventris cauo continentur erysipelate orta, vt scribit Galen. libr. 2. de Crisib. cap. 7.

[136] ἢ δυσπνόες γίνονται] Sic quidem legũt exemplaria omnia. Caluus tamen δύσπνοοι legisse videtur.

[137] ἢ οἶον] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Regia tamen quædam ὕειον habent, vt suillas carnes intelligant.

[138] ἐξ ἠοῦς δὲ πρὸς ἴτης] πρὸς ἄντης lego, vt antea. Exẽplaria verò Regia manu scripta, & Vaticana, πρὸς ἑσπέραν legunt, vt mane ad vesperam vsque ieiunus iter faciat, quam lectionem etiam sequitur Caluus.

[139] καὶ τραχὺ ἡ φάρυγξ] Hunc locum expressimus in nostra OEconomia.

[140] ἢ οἷα ὕλης κρότωνες] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed κρότωνας lego cum Galeno in Exegesi, qui κρότωνας ex hoc loco, τὰ ἐκ τοῦ πνεύμονος χονδρώδη βρόγχια exponit, vt scripsimus in nostra OEconomia. Significant autem frustulosas quasdam arteriæ cartilagines, aut bronchiorum pulmonis frustula quædam seminibus ricini similia, ex vlcere per sputum reiici. Vlceris ricinos dixerunt Interpretes, Caluus etiam vermiculos.

[141] καὶ καλέεται ῥηγματίας πλεύμονος] ῥηγματίας πλεύμονος hîc dici videtur, is cui pus ex arteriæ asperæ vulnere in pulmone collectum, velut abscessu rupto effluit, quod cùm de ægro dicatur, pulmonis ruptionem per fracturam non satis aptè mihi dixisse videntur Interpretes, vt scripsimus in nostra OEconomia, hoc expresso loco.

[142] ἢ λιπαρὸν, καὶ πίονα] Hîc λιπαρὰ dici videntur quæ plus habẽt humidi, qualia sunt oleosa & vnguinosa, πίονα verò, quæ plus duri & solidi. Sic etiam postea ἐλαιηρὰ καὶ πίονα simul iungit. Pro λιπαρὸν παχὺ ἐν legisse videtur Caluus.

[143] ἀορτὴ ἐκ τοῦ πλεύμονος ἀποσπᾶται] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed nemini dubium videtur quin ἀορτὰ pro λύθρα legẽdum sit, constatque eum locum à Galeno in Exegesi indicari, cum ex hoc libro ἀορτὴν exponit τὸ ἀπηρτημένον τοῦ πνεύμονος μέρος ἑκατέρωθεν. Sunt enim ἀορτὰ vtrinq; dependentes pulmonis partes & fibræ, quæ ἀορτραὶ dicuntur in Coacis Prænot. vt amplissimè scripsimus in nostra OEconomia, hoc expresso loco. Sic igitur hoc loco mihi legendum videtur. ἀορτρα τοῦ πλεύμονος ἀποσπᾶται, vt hac indicatura conuulsæ vtrinque dependentes pulmonis fibræ denuncientur. Deinde ἑτέρην ἀορτὴν ἀπὸ τοῦ πλεύμονος, vt is sit locus à Galeno in Exegesi expressus, in quo de vna pulmonis fibra conuulsa agitur, vt postea de vtraque.

[144] ἐνίοτε δὲ αἱματώδεις] αἱματώδεα legunt alia exemplaria.

[145] καὶ καταπίμπλαται φωδῶν] Hunc locum exposuimus & expressimus in nostra OEconomia, vbi admonuimus istũ locum disertis verbis mihi videri ab Erotiano subnotari, cùm scribit, φῶδας quandoque indicare ἐξανθήματα φοινικᾶ, οἷον φῶδες περὶ τὰ σκέλεα που γινόμενα, vt mihi potiùs hîc de pustulis incendiosis & rubentibus in corpore subortis, quàm de circulis in tibiis rubentibus sumi videantur, quod tamen fecit Cornarius.

[146] ἀλλὰ δυσθνίει] δυσθανατέει pro δυσθνίει legunt exemplaria quædam manu scripta. Sed quid sit δυσθνίειν apud Hippocratem exposuimus in nostra OEconomia.

[147] προσφέρειν αὐτῷ ῥάκια ἡμιτυβία] Hunc etiam locum expressimus in nostra OEconomia, & à Galeno subnotari diximus, cùm ἡμιτύβιον exponit ὀθονίου παχέος μέρος, in Exegesi, vbi tamen ἡμιτυβίου & μέρους legimus. Syndonem autem hîc & pannum lineum detritum ad detergẽdos sudores significat, quem aqua madidum corpori admouendum esse iubet. Neque tamen hîc exprimitur an aqua tepida madefieri velit, quòd id vires minùs debilitet quàm balneum, an verò frigida ad corpus refrigerandum imbui, deinde exprimi velit, quod facit lib. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν in pulmonis erysipelate, vbi ῥάκια βάλλων simpliciter ponit.

[148] ἐρυσίπελας ἐν πλεύμονι] Describitur etiam pulmonis erysipelas libro περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν.

[149] ὅσον τοῖσι δακτύλοισι περιλαβεῖν] Sic quidem legunt quotquot vidimus exemplaria, sed Interpretes τρισὶ δακτύλοισι legerunt, vt sit veluti δραχμίδος explicatio, quemadmodum scribitur lib. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν, πλῆθος ὁκόσον τρισὶ δακτύλοισι περιλαβεῖν τὴν δραχμίδα ἐμβάλλειν. Sic quoque Caluus hîc σκορόδων κεφαλὰς τρεῖς legisse videtur.

[150] ἐμέετω τοῖσι φακίοισι] φαρμακίοισι pro φακίοισι legunt exemplaria Vaticana.

[151] νεώτερον ἐόντας] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed ἐόντα lego.

[152] ἐς τὴν δὲ ἐς πεντεκαίδεκα ὀμφύσῃ] ὑποφύσῃ pro ὀμφύσῃ legunt exemplaria Regia manu scripta.

[153] καὶ φλεβῶν ἐμπίπλαται] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed φωδῶν ἐμπίπλαται lego vt antea & paulò pòst, etsi φλεβῶν retineri potest, vt corporis venæ ex inflammatione intumescant, ideoque maximè appareant, corpusque ἐπίφλεβον reddatur. Sed cùm corpus igneum maximè sit & incensum, φωδῶν malim, ideoque ὑπόπυρον Caluus pro ὑπόπυρρον legit.

[154] ὑφ' οὗ ἡ κοιλίη ἡ κάτω μὴ κινέηται] μὴ κινήσεται legunt exemplaria Regia manu scripta.

[155] καὶ ἐπιπίνειν] οἶνος ὑδαρέα legit Caluus, vt paulò pòst. contra tamen omnium codicum fidem.

[156] καὶ πέλξει τὸ αἷμα οἷον μάλθης] Sic quidem legunt quotquot vidimus exemplaria, sed lectionem nobis videri corruptam in OEconomia nostra scripsimus, vbi etiam locum reposuimus, & Galeni expositionem emendauimus. Neque enim dubium est quin ad hunc locum referatur quod Galeno in Exegesi μάλθης θέρμης exponitur, sed δέρμα legendum esse ex Hesychio diximus. Caluus verò aliud quid mihi legisse videtur, & pro μάλθης, ζύμη aut μάζη legisse. Quod verò sequitur, καὶ τὴν πνοὴν ἐπέχει, id ad ægrum mihi referri videtur, qui spirationem inhibet ac retinet, neque præ lateris aut pectoris dolore spiritum emittere aut attrahere sustinet, in eaque spiratione pectus sonitum quendam edit.

[157] καὶ ταρίη σωδῶν ἐς στήθεα] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Cornarius tamen πρὸς τὰ στήθεα legisse videtur, cùm fotum ex vesica bubula aut vt[ri]culo, fascia pectori adalligari velit. Hinc verò in opus Medicum transtulimus fotus nostros ex vesica bubula aqua calida plena lateri aut alicui parti adhibitos.

[158] οὕτω κύσιν πρὸς σπόγγια προσθήσεις] Mira est hæc Hippocratis industria. Hoc enim artificio flatus per fistulam immissus, pulmonem à latere in quod impegit, remouet, & propulsat. At plumbeus aut stanneus penicillus quàm penitissimè intrò immissus, pulmonem suo loco continet, & ne ad latus iterum adhærescat prohibet. Penicillum autem ad hanc rem firmum & solidum ideo requirit, non cauum aut fistulosum, vt in pure emittendo.

[159] καὶ ἀπορρεύηται] Hunc locum in nostra OEconomia exposuimus & indicauimus.

[160] καὶ ὀλίγον ἐν τῇ χειρὶ ψαυόμενον] καὶ ὀλίγον τῇ χειρὶ ψαυόμενον χαοπιέμενον μοτὸν ἐνθεῖναι lego, etsi pro ὀλίγον, γλίσχρον malim, vt antea, ὀλίγον tamen pus paucum & crassum ad contactum indicat. μοτὸν autem κοῖλον, vt antea, ad pus emittendum significat.

[161] πρὸς τὸν μοτὸν] Illud πρὸς τὸν μοτὸν, sensim ac paulatim subductum ac reseratum linamentum significat, vt vlcus coalescat, quod priùs dixit, ἐς ἂν ἐξέλῃς τὸν μοτόν.

[162] ὄζει ἔσωθεν οἷον ὄξος] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed ζέῃ videtur legisse Cornarius, quod dixit ebullit. Caluus verò ὄζῃ, & ἔξωθεν.

[163] ἢν μὴ ἀποιδήσῃ, ἔξω τὸ μόνιμα] ἀποιδήσῃ ἔξω lego cum Interpretibus.

[164] καὶ ἀφιέναι τοῦ ὕδατος φειδόμενος ὡς ἐλάχιστα] Sic quidem legunt exemplaria omnia, vt primis quidem diebus quàm parcissimè aquam emittat Hippocrates, cæteris verò etiam diebus sensim & parcè. Cornarius tamen pro ὕδατος αἵματος legit, vt paucissimum sanguinem & parcè emittas.

[165] διαμπερὲς] Hic διαμπερὲς idem significat quod lib. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν, in pectoris & dorsi etiam ruptione διαμπερέως, hoc est, per totum, & ab imo ad summum, quem locũ in OEconomia nostra expressimus & exposuimus.

[166] μοιρήσῃ ἑκάτερον] Hunc locum in nostra OEconomia exposuimus, & de eo quid sentiremus scripsimus.

[167] πυρετὸς λυγγώδης] πυρετὸν λυγγώδη curat Hippocr. lib. 4. de rat. vict. in morb. ac. in qua diu & multum singultiunt ægri, aut in qua per totum morbũ singultus exacerbatur. Sic enim febrem singultuosam illic describit Galenus.

[168] πυρετὸς καὶ ἀπορχὸς] πυρετὸς ἀπόρχὸς febris vehemens aut assidua hîc dicitur, vt scripsimus in nostra OEconomia, quòd ἀπορχὸν apud Hippocr. συνεχὲς exponit Erotianus.

[169] καὶ μεταμίσγεν ὄξος] Id non videtur legisse Caluus.

[170] ὅσον σκαφίδα σμικρὴν] Hunc locum ex Galeno in nostra OEconomia exposuimus & expressimus.

[171] αὐαντὴ] αἰ αὐτὴ legunt Aldina Exemplaria, & αὐαντὴ legẽdum ex Galeno in Exegesi, cui αὐαντὴ ἡ αὐαψὴ exponitur τις ξηραντικὴ νόσος, resiccatorius quidam morbus, hoc nimirum subindicato loco, ex quo innuit αὐαψὴ etiam quædam exemplaria legisse.

[172] καὶ φλογιᾷ] φλογιᾷ, πυροῦται μετ᾽ ἐρυθήματος exponit Galenus in Exegesi, quod etiam vidit Cornarius cùm dixit, exardescit cum rubore, hoc est, incenditur, inflammatur.

[173] ὥσπερ ῥαφὶς κεντέειν] Ad verbum sonat hæc lectio, totum corpus velut acus pungere videtur, sicq; legũt exemplaria omnia. Verùm ῥαφίω κεντεῖσθαι lego cum interpretibus, istamque lectionem ex Galeno germanam esse existimo, qui ῥαφίω exponit in Exegesi, τῷ κεντηρίῳ ᾧ διακεντοῦντες οἱ τεχνῖται τῶν δώτων ἐπιτηδείους ὀπὰς τοῦ λίνου διέρσει παρασκευάζουσι. Hunc enim mihi locum subindicare videtur, vt scripsimus in nostra OEconomia.

[174] καὶ μινύθῃ] Istud ad ægri consumptionem retulit Cornarius, nos cum Caluo ad crurum imminutionem aut emaciationem.

[175] ἢν μέλλῃ ἀπολείπειν] Hic mihi videtur sensus esse, vt non nisi diu vexatos ægros & consenescentes deserat hic morbus, si quando relicturus est, aliôqui ad mortem vsq; comitetur. Cornarius ἢν μέλλῃ, ἀπολείπει legisse videtur.

[176] πυρετὸς ὁ φονώδης] φονικώτατοι πυρετοὶ dicuntur Hippocrati libr. περὶ κρισίων, funestissimæ febres & maximè lethales, & quæ κακοηθέσταται in Prognostico.

[177] αἱ χῶραι οὐ χωρέουσι] Sensus est, oculos ita exertos esse & tumidos, vt suis locis capi aut contineri nequeant, ob incendium & calorem distendẽtem. κόραι pro χῶραι legisse videtur Caluus.

[178] ἐρρύξαντα τὰς κάχρυς] Hîc τὰς κάχρυς hordea torrefacta intelligimus ex Galeno, qui scribit in Exegesi, ὅταν δὲ πληθυντικῶς εἴπῃ τὰς κάχρυς, τὰς πεφρυγμένας κριθὰς ἀκουστέον. Hunc enim locum his verbis nominatim mihi subnotare videtur, vt admonuimus in nostra OEconomia, & rectè animaduertit Cornarius. Caluus verò minùs rectè libanotidis aut rorismarini folia mihi sumpsisse videtur, quæ calefaciendi & desiccãdi insignem habent facultatem, cùm hîc refrigerantem potionem instituat & propinet. Hunc autem fefellerunt exemplaria Vaticana vitiosè scripta. Sic enim legunt, καὶ πίνειν διδόναι ἐρρύξαντα τὰς κάχρυς σὺν τοῖσι ἀχύροισι, ἢ φύλλα βρέχοντα καὶ ἀπηθέοντα τὸ ὕδωρ &c. & asteriscũ apponunt, qui suspecti loci indiciũ facit. Sed nos pro ἐρρύξαντα ἑψήσαντα aut ἐρείξαντα legimus, ab ἑψέειν aut ἐρείκειν, vt scripsimus in nostra OEconomia, & lectioné Germanicorum codicum cum Cornario sequimur, vt aquam in qua hordeum torrefactum maduerit excolatam, & ex ea mulsam dilutam confectam, ad potionem refrigerantem exhibeat.

[179] Πελιὴ νοῦσος] Hunc locum adducit Galenus Com. ad sent. 18. sect. 1. lib. 6. Epid. vbi liuidas febres exponit, easque sanguinis & caloris natiui defectum indicare scribit, ideoque perniciosas esse. Sed quæ hîc scribuntur ea ab Euryphonte sumta esse satis indicat. Illic autem πελιὴ νοῦσος scribitur, & πελιὸν πυρετὸς καὶ ξηρός.

[180] οὐ δύναται ἀνορᾶν] Hanc lectionem cum Cornario secuti sumus, cùm alia exemplaria ἀνορᾶν legãt, vt & Galenus, qui etiam ex Euryphonte, ἀνορᾶν οὐ δύναται adscribit. Quam etiam lectionem secutus videtur Caluus.

[181] καὶ ἡ γαστὴρ σκληρὴ γίνεται] ξηρὴ pro σκληρὴ scribitur apud Galenum, idemq; ex Euryphonte adscribit.

[182] καὶ ἐξορᾷ ὡς ἀγχόμενος] ὡς ἀγχόμενος αἰόπι simul iungit Galenus. Significat autem oculos esse prominulos & exertos, vt iis qui præfocati strangulantur.

[183] εἰληθερέειν] Sic quidem legunt exemplaria omnia, quæ lectio scribitur per η. malim tamen εἰλοθερεῖν, quod exponit Hesychius, ἐν ἡλίῳ θερμαίνεσθαι.

[184] νοῦσος ἐρυγματώδης] ἐρυγματώδης νοῦσος exponitur Galeno in Exegesi, hoc nimirum subnotato loco, ἡ ἐρυγμῶν ἐπεργαστικὴ νόσος, ἢ πνευματοῦσα, morbus ructator & flatuosus.

[185] ὅσον βρόχθον] βρόχθον hîc poculi parui mensuram significare, esseque mensuræ paruę genus quoddam, vt in fine etiam huius libri ponitur, in nostra OEconomia scripsimus.

[186] ἐπὴν δὲ τῆς ὀδύνης ἀποκινήσῃ] Hanc phrasim, licet tamen suspectam, in OEconomia nostra adscripsimus & exposuimus, quòd eam retineant exemplaria omnia. ἀποκινέωσι tamẽ malim.

[187] μάλιστα δὲ ἐπὴν πρὸς ἔπος ἴῃ] πρὸς ἄλλος hîc etiam lego, etsi πρὸς ἔπος legunt exemplaria omnia.

[188] καὶ καταπίμπλαται πομφῶν] πομφοὶ exponuntur Galeno in Exegesi vocum Hippocrat. ἐπαναστάσεις τοῦ δέρματος ὀχθώδεις τὸ ἄμα καὶ πλαδαραὶ ἢ ἐνερευθεῖς. πολφῶν autem legunt hîc quædam exemplaria manu scripta Regia, vt & aliàs apud Hippocratem & Erotianum, vt annotauimus in nostra OEconomia.

[189] ἐπὴν παύσηται καθαιρόμενος] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Cornarius verò ἐς ἂν παύσηται legisse videtur.

[190] ἀλλὰ καὶ εἰληθερέετω] Hîc Galenum legisse suspicor εἰληθερείσθω, quod exponit ἡλιούσθω, vt annotauimus in nostra OEconomia.

[191] τούτων ἢν μὴ ἡ γαστὴρ] τοῦτο lego cum Interpretibus omnibus, sed τούτων habent exemplaria omnia, vt ἕνεκα subaudiatur. Vide autem aph. 29. lib. 7.

[192] ἐπὴν ἐμπίμπρηται] Sic quidem lego cum exemplaribus omnibus, vt indicet tumefactum aut inflatum scrotum pertundendum esse, à verbo πίμπραμαι quod inflo & inflor etiam significat. Interpretes autem impletum scrotum dixerunt, vt πίμπληται legisse videantur.

[193] καὶ μὴ γλυκέα] ἁλυκέα legunt exemplaria quædam Regia manu scripta pro γλυκέα.

[194] διακρίνει ἐν ὕδατι] Hanc phrasim exposuimus in nostra OEconomia, hoc expresso loco.

[195] φροντὶς νοῦσος χαλεπὴ] φροντὶς hîc Melancholiam morbum ex nimia cura & animi contentione contractam significare videtur.

[196] μέλαινα νοῦσος] Hunc locum conceptis verbis mihi exprimere videtur Galenus in Exegesi, cùm scribit, μέλαινα, λέγεται ἡ νοῦσος οὕτως ἀπὸ μελαίνης χολῆς συνισταμένη. Quibus sanè verbis mihi duo significare videtur Galenus, hic μέλαιναν dici morbum nigrum ex atra bile cõtractum. & μέλαιναν simpliciter dictam, bilem attram etiam Hippocrati significare, vt hoc loco, μέλαιναν ἐμέει, cùm tamẽ Interpretes μέλαινα ἐμεῖ legisse videãtur. Quod etiam in OEconomia nostra adscripsimus.

[197] ὅτε δὲ οἷον οἶνον τὸ δεύτερον] Exprimit in hoc morbo bilem attram interdum vomitione reiici, tãquam vini fecem crassam, interdumque velut sanguinem euomi, interdum etiam, velut solo sanguinis colore rubro infectam, tanquam vinũ secundarium

lora

(lora latinis dicta, aqua ex vinaceis macerata, & rubro vini colore tincta) quandoq; etiam atrā bilem reuomi velut polypi atramentum. Sic enim Plinio dicitur, quem Athenæus præcipuè polypo pisci τ̃ λεγόμενον θολὸν tribuit.

[198] ὄζειν φόνου ὄζειν] Cædem olere diximus, velut tabum, ac sanguinis putrefacti & effusi odorem referre, aut cadaueris iugulati fœtorem redolere. Indicat autē bilem attam, velut sanguinem nigrum & fœtidum in hoc morbo vomitione reiici.

[199] καὶ ἐκ ἄχθεται] Sic quidem legunt quotquot vidimus exemplaria, vitiosè tamen, vt apparet, pro ἐκ ἀνέχεται, qua etiam phrasi vsus est antea.

[200] ὕπνορος] Sic quidem legunt exemplaria omnia, verùm ὑπνηρὸς lego cum Interpretibus.

[201] ὁ ἢ νοῦσος θανατώδης μὲν ὔ. ξυγκαταγηράσκει δὲ] Sic quidem legunt exẽplaria Germanica, hoc sensu. Hic verò morbus lethalis quidem non est, sed ad senium vsq; comitatur. Quæ lectio etsi mihi non improbatur, vt σφακελώδης etiam adiungatur: Interpretes tamen omnes secutus sum. Hoc sensu autem indicabitur morbus iste vbi inueterauerit, syderationem inducere. Aliôqui sanè quisnam sit hîc σφακελώδης morbus non facilè est coiicere.

IN LIBRVM TERTIVM DE MORBIS.

[1] Περὶ μὲν τοῦ καύσου] Hic liber secundus de Morbis minor dicitur Galeno in dictione αἰθὴρ in Exegesi. Et Cælius Aurelianus cap. 4. 8. & 17. lib. 3. acut. hunc librum De morbis secũdum vocat, eiusq; curationes grauiter exagitat.

[2] ἢ ἐς κύστιν, ἢ ἐς ὕπερα] Hîc vesicam bubulam intelligit, & per ὕπερα vtriculum aut folliculum quendam ex intestinis resiccatis comparatum, in quem infusum succum aliquem refrigerãtem, modò apponi, modò detrahi vult, antequàm intepescat. Cretam autem figulinam inter refrigerantia adhibet lib. περὶ τ̃ ἐντὸς παθῶν, vbi γῆν κεραμικὴν vocat.

[3] πλήρωμα ὀδυνῶδες ἐς κεφαλὴν] Hîc asteriscum apponunt exemplaria Aldina, vt suspicionis notam.

[4] διαίτῃ μαλθακῇ χρώμενον] χρώμενος legunt Aldina exemplaria.

[5] καὶ ὑπὸ κενεαγγείων] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed κενεαγγιῶν malim.

[6] οἱ ληθαργοι] Non est dubium quin lethargus multa habeat communia cum peripneumonia, ea præsertim quæ hîc humida dicitur, & ex multo ac pituitoso sanguine contrahitur, adeoq; Gal. in pulsuum isagoge & lib. 4. de caus. pulsuum, lethargicorum & peripneumonicorum pulsus, vt inter se similes, cõfert.

[7] τ̃ μὲν πρότερον χρόνον] Sic quidem legunt exemplaria omnia, verùm libello περὶ κρισίμων, vbi ista repetuntur, longè meliùs legitur, ἡ τὸ χρῶμα αὐτῆς, τὸ μὲν πρότερον ὠχρὸν ἐστιν, vt in febre ardente lingua sit aspera & sicca, primumque pallida & flauescens, deinde fuliginosa & nigra.

[8] οὕτως ὁ πλεύμων οἰδίσκει] Eadem ferè scribuntur libr. περὶ τ̃ ἐντὸς παθῶν, in pulmonis tumore ex erysipelate.

[9] ἔσω δὲ κατακλειν] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed κατακλεῖται lego cum Interpretibus.

[10] ἰσάτω ἢ ἀπὸ τ̃ κεφαλῆς] Vide aph. 5. lib. 5.

[11] ἐκρήξῃ φωνὴν] Hanc phrasim antiquis, & præcipuè Herodoto & Hippocrati familiarẽ esse ostendimus in nostra OEconomia, vt erumpere in vocem dicatur, cui vox restituitur aut recuperatur, eaq; erumpit. Quod verò sequitur, πονέουσι ἢ οἱ ἐκ τ̃ μεθης ἐνιοι τῶν, eò mihi referri videtur, vt indicet temulentis sæpè vocẽ deficere, deinde restitui, quod dicitur aph. 5. lib. 5. καδ' ἐῶ ὕπνω αἱ κραιπάλαι λύοντες φθέγξωνται.

[12] καὶ λύζει] λύζειν etiamsi singultire significat, ἀλύειν tamen & ἀλυσμὸν denotare diximus in nostra OEconomia, hoc indicato loco, quomodo etiam sumpsisse videtur Interpretes, aut pro λύζει ἀλύει legisse. Singultũ autẽ in angina etiam adscribit Celsus.

[13] Εκλείπουσιν αἱ τῶν παρακυνάγχην] Hoc loco rectè leuior angina dicitur quæ παρακυνάγχη nominatur, ex Celso cap. 4. lib. 4. cùm scribit. Leuius est, vbi tumor tantummodo & rubor est, cętera non sequuntur, id παρακυνάγχην appellant.

[14] ἢν φλεβοτομεῖν χρὴ] Hanc totam curationem exagitat Cælius Aurelianus cap. 4. libr. 3. acut. Vbi ista ex libr. 2. de morb. Hippocratis adducit.

[15] καὶ διὰ αὐλίσκου] Aurelianus hîc αὐλίσκον tibiam & fistulam vertit, vt & ἄσφαλτον bitumen.

[16] ἢ χροιὴ ὅλη σιδηροειδὴς σφόδρα ἐστὶ] Hunc locum in OEconomia nostra expressimus & exposuimus. Ista verò de ictero repetuntur lib. περὶ κρισίμων.

[17] παρόμοιος ἢ καὶ ὁ χρὼς] Sic legunt meliora exemplaria, vt consimilis sit corporis color. Libr. verò περὶ κρισίμων, παρόμοιος δὲ οἱ ὁ χρὼς legitur, vt vitiosa sint Aldina exẽplaria, quæ καὶ ὠχρὸς legũt.

[18] ὥσπερ καρύων θασίων] Nuces Thasias auellanas intelligunt apud Athenæum lib. 14. in Gastri placẽta, alibi etiã amygdalas apud eundem. Caluus vinum Thasium ad ista decoquenda adhibet, vt longè aliter legisse videatur.

[19] οἱ ἡλῶνες] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed αἱ ἡλῶνες malim, vt legitur libr. περὶ τ̃ ἐντὸς παθῶν, vbi eadem de tetano repetuntur.

[20] τούτῳ διδόναι] Hanc curationem exagitat Cælius Aurelianus cap. 8. lib. 3. acut. vbi aliter mihi istum locum legere videtur, & pro ζωμὸν ὀρνιθείων πίονα, γάλα ὄνειον πιεῖν θερμόν.

[21] καὶ φαρμακοῦ] ἐμέτης legit Caluus contra exemplariũ omnium fidem. φαρμακου tamen Aurelianum legisse apparet.

[22] καὶ συνάγειν ὀπίσω] Hunc locum sic vertit Cælius Aurelianus cap. 6. lib. 3. acut. Opisthotonicis verò contractus ad posteriores partes fit, cum nimia tensione, atq; dolore dorsi & clunium. His etiam crura adducuntur, & neq; manus distenduntur, digitos conductos atque implicitos habent, vt Hippocrates ait, & maiorem digitum, hoc est pollicem cum cæteris tenent, vt frequentiùs contingit, se quoque continere non possunt, sed quadam mobilitate resiliũt, cùm dolor irruerit. Istum enim locum his verbis exprimere videtur. Opisthotonum autem supinum & postorganeum raptum idem vocat, vt & Emprosthotonum pronum raptum.

[23] ὕδωρ ὡς πλεῖστον] Hanc curationem ex hoc loco exagitat Cælius Aurelianus cap. 8. lib. 3. acut. Vbi tamẽ aph. 21. lib. 5. & lib. περὶ ὑγρῶν χρήσιος mihi magis exprimere videtur.

[24] καὶ λύζει] Hîc quoq; λύζειν singultum significare potest, cùm huic malo singultum attribuat Aurelianus, ac corporis iactationem & anxietatem.

[25] καθαίρειν τὴν ἄνω κοιλίην] Istud de vomitione intelligit Aurelianus cap. 17. lib. 3. acut. istamque totam curationem pro innata mordendi licentia mirum in modum conuellit & lacerat, & ex lib. 2. de morbis adducit.

[26] ὡς πάντα τὰ ξυγκεκαυμένα περὶ τὴν ἀρχὴν] περὶ τῶν ἀρχῶν legunt exemplaria Aldina.

[27] φῦσα χαλκευτικὴν] Ærarium folliculum hîc vertit Aurelianus, quem follem fabrilem dicimus, follem ærariarum officinarum intelligens. Hoc autem commẽtum etsi plurimùm ab eo conuellitur, repetitur tamen ab Hippocrate lib. περὶ παθῶν in voluulo, vbi per vtriculi propendulum petiolum (ἀσκὸς πόδεωνα vocat Hippocr. nos pedem aut podiam dicere possumus) flatum immittit, quo sublatus venter & distentum intestinum, infusum per clysterẽ promptiùs admittat. Quod se fœlicissimè ex Hippocratis præcepto expertos quidam scriptis commendarunt. Non secus ac sæpiùs vidimus ægros huiusmodi, & colico dolore affectos, plurimùm leuari flatu ex ventre per inanem clysteris fistulam in anum immissam subindè retracto & expresso. Hîc autem τοῦ ἐντέρου σύστασιν vocat intestini coarctationem, contractionem aut coitionem, vbi intestinum ita constringitur, vt in se coëat & obstruatur.

[28] ἢ οἶνον αὐγίτην πινέτω] Sic quidem legunt exemplaria omnia omnesque Interpretes, qui vinum splendidum & clarum sumpserunt. Verùm nos in nostra OEconomia οἶνον αὐτίτην ex Galeno & Erotiano legendum esse indicauimus. Hunc enim locum mihi subindicare videtur Galenus in Exegesi, cùm αὐτίτην οἶνον exponit, τ̃ ἀοπεπτὴν, τ̃ ἐκ τῆς ἀνεστῶτος ἔτους, vinum hornum dicimus. Erotianus autem οἶνον αὐτίτην, ἀπαράχυτον exponit (etsi apud Erotianum pudendo mendo δῖνον αὐτίτην legitur) vinũ merum & sincerum, cuique nihil sit admixtum, quemadmodum hîc sumi debere videtur, cùm Hippocrates lib. 2. Epid. in sanãdo voluulo, ἄκρητον πολλὸν exhibeat, quod plurimùm conuellit Aurelianus, cùm vsu immodico & intemperato, sæpè etiam in sanitate constitutis, mentem tentet. Merum tamen auxilij vicem subire in voluulo posse testatur aph. 44. libr. 6. & Celsus cap. 8. lib. 2. & Aretæus cap. 5 lib. 2. Cur. acut. Cæterùm hîc quoque ἴσχαρον vitiosè pro ἰσχνοῖσιν legi existimamus.

[29] ἢ ἢ παρατεινομένη] Hæc iisdem verbis repetuntur libro περὶ κρισίμων.

30 τὸ δὲ σίαλον λευκὸν] λευκὸν non malè legitur lib. περὶ κρισίμων.

31 ἡμέραις αἱ ἀπαλλαγαὶ] Pro αἱ ἀπαλλαγαὶ, αἱ κρίσιες legunt exemplaria quædam Regia manu scripta.

32 ἢν παχύτερον] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Caluus tamen ταχύτερον legit.

33 μέχρι τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης] μέχρι καὶ τεσσαρεσκαιδεκάτη vitiosè legunt Aldina exemplaria.

34 ἢν οὖν τι τούτων ἀπὸ τῶν κακῶν] In Aldinis codicibus ἀπὸ τῶν κακῶν vitiosè legitur.

35 ἢν μὴ δύνηται τῇ καθάρσει ὑπουργέειν] Hanc phrasim exposuimus & expressimus in nostra OEconomia.

36 αἱ δὲ κρίσιες ὅμοιαι πᾶσιν ἄλλοισιν ὑγρασίησι] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Verùm lego cum Cornario, αἱ δὲ κρίσιες ὅμοιαι τῇσιν ἄλλῃσι, ὑγρασίης δὲ πλείονος δέονται τῶν ἄλλων ἐν τῷ ποτῷ. Quædam autem exemplaria manu scripta legunt, τῶν ἄλλων τῶν ἐν τῷ ποτῷ.

37 αὗται δὲ πλευτῶσι μέχρι δυοκαιδεκάτης] Istud πλευτῶσι mihi ad pleuritides aut pleuriticos referri videtur, qui extrahuntur aut ad vndecimum diem perueniunt, pro quo in Coacis eadem in re scribitur, πρὸς τὰς ιβ ἀφικνέονται.

38 ἢ τῇ δεκάτῃ] τῇ ἑνδεκάτῃ lego ex Coac. Prænot, vt nostris in eũ locum Annotat. scripsimus.

39 πομφόλυγες δὲ] Hæc repetuntur in Coac. Prænot. Sed hîc animaduertendum est Vaticana exemplaria ὑπὸ τῆς γλώσσης non ἐπὶ legere, quam etiam lectionem secutus est Caluus. Sed ἐπὶ legitur in Coac.

40 καὶ μήκωνα λευκὴν] μήκωνα lego, vt aliàs sæpè apud Hippocratem.

41 ἢ ὁκόταν αἱ κρίσιες ὦσι] εἰσὶ pro ὦσι legunt Aldina exemplaria.

42 ἐκ βομβυλίου εὐρυστόμου] Hunc sanè locum mihi subindicare videtur Galenus in Exegesi, cùm βομβύλιον exponit, ἔκπωμά τι κενὸν ἔχον τὸ στόμα ἢ πῶμα, παρὰ τὸ βομβεῖν ὠνομασμένον. Expressiùs verò Erotianus, qui βομβυλιὸς apud Hippocratem exponit, βικίου εἶδος στενοστόμου, sed βικὸς apud Erotianum legere malim. Quam dictionem in OEconomia nostra exposuimus, istumque locum expressimus. Apparet autem Interpretes ἐκ εὐρυστόμου legisse.

43 καὶ τῷ ποτῷ ὑγραίνειν] Lib. de loc. in homine in pleuritidis curatione liberaliorem potum adhibet, ὡς ἐπὶ πηγῆς πίνηται, καὶ γινομένη ἐπαναχρεμψιν ποιέη.

44 κόγχην ἢ χρεαμίδα] Sic quidem legunt exemplaria omnia, quę lectio stare quidem potest, sed κόγχην χρεαμίδα, vt aliàs sæpe apud Hippocratem lego.

45 ψυκτήρια δὲ τάδε] Hic exemplaria quædam hanc indicaturam adscribunt. ψυκτήρια πόματα ἐν καύσοις. Quam lectionem secutus est Cornarius.

46 τοῦτο μὲν] His omnibus locis vbi τοῦτο μὲν legitur, τούτῳ legunt Vaticana exemplaria, quæ secutus est Caluus.

47 ἄζεσον] Hic locus procul omni dubio valdè mihi suspectus est. Cornarius pro ἄζεσον, ἐὰν ζέῃ legere videtur. Caluus verò aliud quid mihi legisse etiã videtur. Etsi verò hic sensus elici posse videtur, vt igne depositum ac vbi feruere desierit, transpirare permittatur, & vbi refrixerit, tactuique quodammodo viscidum euaserit, potui exhibeatur. Existimo tamen ἄζεσον pro ἄζεστον sumi, quod est feruefactum, vt paulò pòst, ab ἀζέω quod ferueo Sudæ significat, vt prunis feruefactum intelligatur, donec aqua transpiret. Cæterùm ante hanc potionem Vaticana quædam exemplaria addunt, τούτῳ μὲν πόματα δίδοσθαι ἁρμόζοντα τοῖς ἐν καύσοις πυρετοῖς.

48 μελικρήτου ὑδαρέος] Pro ὑδαρέος ὕδατος legunt exemplaria quædam manu scripta. Caluus verò pro ἥμισυ τρίτον legisse videtur, & τοῦτο ψυχρὸν, pro τοῦτο ψυχρὸν.

49 κριθὰς ἀχιλληΐδας] Ex hoc loco ἀχιλληΐδας κριθὰς exponit Galenus in Exegesi, τὰς εὐτραφεῖς καὶ μεγάλας, ἀπό τινος Ἀχιλλέως ὠνομασμένας, ὥς φασι γεωργοῦ βαβρωνίῳ, vt scripsimus in OEconomia nostra hoc expresso loco, vbi quid sit hordeũ Achilleum ex Theophrasto indicauimus. Ex quo satis apparet Galenum, ἀχιλληΐδας κριθὰς, pro ἀχιλληΐδας legisse, quemadmodum etiam scribitur Erotiano, cui Ἀχιλληΐδες, κριθῶν εἶδος exponitur, ὧν μέμνηται καὶ Ἀριστοφάνης καὶ Σοφοκλῆς.

50 ἀφὰς τὸν αἰθέρα] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed ἀθέρα lego in OEconomia nostra ex Galeno, cui ἀθὴρ exponitur ex libr. 2. de morb. minore. τὸ τῆς κριθῆς ἔξω, hoc nimirum expresso loco, & Erotiano, qui ἀθέρας explicat, τὰ ἄκρα τῆς κριθῆς λεπτότατα, vt hic τοὺς ἀθέρας legisse videatur, aut (quod magis reor) apud Erotianum ἀθέρα, & τὸ ἄκρον λεπτότατον legendum sit.

51 ἄζεσον] Hic rursus pro ἄζεσον, ἐὰν ζέῃ legisse videtur Cornarius. Sed ἄζεσον pro ἄζεστον sumo, vt antea, ab ἀζέω quod ferueo significat, aut ἄζεσον pro ζεσὸν dicitur, vt ἀσπαφὶς pro σταφίς.

52 κάθοψον λευκὸν] λεπτὸν legunt omnes Interpretes quos secutus sum. Cornarius etiam τοῦτο εὖρον ἄγῃ legisse videtur.

53 γλήχου δραχμίδας δύο] Sic quidem legũt publicata omnia exemplaria, sed γλήχων vt antea lego, aut γλήχωνος vt exemplaria Regia manu scripta, quæ etiam habent, τοῦτο δὲ εὑρήσεις.

IN LIBRVM QVARTVM DE MORBIS.

Αὗται δὲ αἱ ἰδέαι εἰσὶ] Hic liber quatuor humorum corporis formas ac species, paulò aliter quàm apud Hippocrat. genuinis libris contineantur, eorũq; fontes ac principia commemorat, vt hoc maximè nomine Hippocr. non esse, sed Polybi videatur. Sunt autem exemplaria quædam, quæ pro ὕδρωψ ὕδωρ legũt, quemadmodum ὕδωρ ponitur lib. περὶ γονῆς inter quatuor corporis humores, ex quibus morbos procreari vult, qui nulla vi contingunt. Quid verò hîc violẽtum intelligatur, postea docetur his verbis: βίαιον δὲ λέγω εἶ, ἢ πλῶμα, ἢ τραῦμα, ἢ πάλην, ἢ ταλαιπωρίην, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτο.

2 ἢ ὁκοῖα αὐτέων ἑκάστη] Id ad τὰς νούσων ἀρχὰς refero, ex quibus quid in corpore contingat, quidq; singula efficiant, & (vt loquitur) ἐργάζονται, postea declarat. Est autem hæc præposita totius libri πρόθεσις philosophorum more.

3 ἢ ὑπὸ τὸ αὐτὸ ῥῖγος] ὑπὸ δὲ lego cum Interpretibus omnibus. αὐτὸ autem ῥῖγος & πυρετῶδες ponitur, propter ῥῖγος ἀσυσσήμαντι, de quo agitur apud Galenum Com. 1. in libr. 1. Epid. & libr. de Sympt. caus. & lib. de inæquali intemperie.

4 οἷον ἢ αὐτὸ τὸ φυόμενον] οἴην videtur legisse Cornarius, sed omnia exemplaria οἷον legunt.

5 τῶν ὡρέων] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed χωρίων pro ὡρέων legisse videtur Caluus. πολλῶν etiam legendum, cùm πολλὸν vitiosè legatur.

6 σίλφιον φύσεται] φυῶαι etiam legunt exemplaria Vaticana.

7 ἑκάστου χῶρος χώρου] Istud etiam spectandum monet Vergilius lib. 1. Georgic. his verbis:

At prius ignotum fortè quàm scindimus æquor,
Ventos & varium cœli prædiscere morem
Cura sit, ac patrios cultusq; habitusq; locorum.
Et quid quæq; ferat regio, & quid quæque recuset.
Hic segetes, illic veniunt fœlicius vuæ.
Arborei fructus alibi, atq; iniussa virescunt
Gramina nonne vides croceos vt Tmolus odores,
India mittit ebur, molles sua thura Sabæi?

8 καὶ τούτοισιν αὔξεται] τούτῳ legunt Interpretes omnes, sed in omnibus exemplaribus τούτοισιν legitur.

9 ἕλκει τὸ σῶμα αὐτὰς πηγὰς] Sic quidem legunt exemplaria omnia, vt ventriculus sit horum fontium author, vt antea etiam tradidit, sed εἰς αὐτὰς πηγὰς legẽdum videtur, aut κατ' αὐτὰς πηγὰς, vt legisse videtur Cornarius. Caluus autem καὶ αὐταὶ πηγαὶ legisse videtur.

10 καὶ ὡς ἀφ' εἰκὼν] Caput ex toto corpore haurire, deinde etiam ad partes ei subiectas deriuare, & fluxionum causam esse, scribitur lib. de flatibus, vbi etiam de pituitę generatione multa dicuntur.

11 κῶς οἱ μέμικται] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Cornarius καὶ κῶς legisse videtur.

12 ἐσιόντι ἐς τὸ σῶμα] Sic quidem legitur in omnibus codicibus, malim tamen, ἐσιόντι αὐτὸ σῶμα, vt paulò pòst legitur. Quam certè phrasim crebrò hoc libro vsurpauit hic author, & nos in OEconomia nostra exposuimus.

13 καὶ τῇ κοιλίῃ διαφέρει] Hanc etiam phrasim in OEconomia exposuimus & expressimus.

14 καὶ ἐξέρχεται αὐτῆς] ἐξέρχεται ἐξ αὐτῆς legunt exemplaria Vaticana.

15 πλείω γίνεται τὸν ἄνθρωπον] Sic quidem legunt exemplaria Germanica. Aldina verò & Vaticana, πλείω ἐσῆνται τὸν ἄνθρωπον. Sed codices Regij manu scripti φασὶ legunt. Cornarius verò legisse videtur, ἐν μὲν ἐπίῃ χολὴ ἐπιγένηται πλείων.

16 αὕτη δὲ ἢ τὰ ἄλλα] Hic mihi procul omni dubio locus suspectus est

ctus est, & defectus videtur. περιεῖναι enim aut ὠθέειν, aut aliud quid desiderare videtur, vt sit, τῇ ἑωυτοῦ δυνάμει αἰεὶ πλείω ἔχον τὸ κρατήσαι ἔξω περιεῖναι. Sicque mihi sensus hic constare posse videbitur, vt non solùm quæ prosunt, vt quæ bibuntur aut eduntur, sibi sint medicamenta, seque vicissim expellant, sed etiam quæ lædunt medicamenta, sese inuicem propellunt, & debilius à valentiore superatur & foras expellitur.

[17] ἐν τῇ κύσει δινεῖν] Exemplaria Regia manu scripta δονέειν legunt.

[18] ἐκ τοῦ κάτωθεν χείλεος] ἐκ τοῦ ἔξωθεν legisse videtur Caluus.

[19] ἐπὶ τοῦ ἑνὸς ἀπαρύσει τοῦ ὕδατος] ἀπορρύσει vitiosè pro ἀπαρύσει, habent Aldina exemplaria.

[20] καὶ ἐς τὸ σῶμα μὴ ἐκδίδωσιν] Sic quidem legunt exemplaria omnia quæ videre mihi licuit, sed ἐς τὸ σῶμα ἐκδίδωσι, legisse videntur interpretes, quamquàm mihi sic quoque lectio constare posse videtur.

[21] αἰεὶ καὶ περὶ δ' ἰσάσῃ] Sic quidem legunt quotquot vidimus exemplaria, istumq; locum expressimus & exposuimus in nostra OEconomia. Sed ἑλκύσῃ pro ἰσάσῃ videtur legisse Cornarius. Potest autem ἰσάσῃ ἕκαστον κατὰ τὴν ἑωυτοῦ δύναμιν iugi, vt priùs quàm vnumquodque sua facultate attrahendi impleatur, intelligat, aut κατὰ τὴν ἑωυτοῦ δύναμιν ἑρμηνεύῃ dici, vt sua facultate significet aut denunciet.

[22] ὅτι ἐς μὲν τὸ χωρίον τὸ ἐπὶ τῷ ἥπατι] τὸ ἐπὶ τῷ ἥπατι lego.

[23] καρδιωγμὸν οἱ ἄνθρωποι] καρδιωγμὸς hîc cordis morsum, hoc est, hepatis morsum significat, quod pueri & populares cor vocabant. Exuperans autem bilis καρδιωγμὸν excitat, vt scribit Galen. Com. ad aph. 65. lib. 4. & Comment. 3. in Progn. quod & bilis in eo refusiones indicant, quas ibidem ex Thucydide adducit Galenus.

[24] τέσσαρας δέ σφι πηγὰς λέγω εἶναι] Exemplaria manu scripta Regia & Vaticana, & Aldina legunt τέσσαρας δέ σφι πηγάς. τέσσαρας δέ σφι λέγω εἶναι εἰσὶν ἀποκαθαίρεται. Cornarius autem post πηγὰς legisse videtur, τέσσαρα δέ σφι χωρία λέγω εἶναι.

[25] τῇ μὲν ἡμέρῃ] Hîc multa omisisse & aliter hunc locum legisse videtur Caluus.

[26] ἢ μὲν δὴ ὑστεραίῃ] ἢ μὲν δὴ ὑστέρῃ legunt alia exemplaria.

[27] καὶ ἢν ἑωυτῆς μέρος ἔῃ] Sic quidem legũt exemplaria omnia. Cornarius tamen κἂν pro καὶ ἢν legisse videtur, & ὅκως pro ὁμῶς. quod etiam faciunt exemplaria Vaticana.

[28] ὑπὸ τῆς ἑτέρης] τῆς δευτέρης videtur legisse Cornarius, & συνεξέρχεται pro συνέρχεται.

[29] ἐς δὲ τὴν ὑστεραίην] ὑστέρην legunt Aldina exemplaria.

[30] καὶ τὸ σῶμα αἰεὶ καινοῦται αἰεί] καὶ τὸ σῶμα αὖ ὀκνεῦται αἰεὶ lego cum Interpretibus.

[31] κατὰ τὸ ἀπόπατον, πλῆθος] Haud dubiè locus corruptus est. Cornarius legisse videtur, κατὰ τὸ ἀποπάτου πλῆθος, εἰ ἔμελλεν ἰσχύειν, hoc sensu, vt semper quis cibo ac potu, pro redditæ egestionis copia, indigeat, si modò validus esse debeat. Vaticana verò exemplaria, κατὰ δὲ τὸν ἀπόπατον legunt, quam lectionem cum Caluo sequitur, & κατὰ δὲ τὸ ἀπόπατε πλῆθος legimus, hac notione, vt pro egestionis copia quis validus futurus sit.

[32] ἀκινέως τε ἦν] Hanc dictionem exposuimus in nostra OEconomia, hoc expresso loco, sed vitiosa sunt exẽplaria manu scripta & Aldina, quæ ἄκηκυς legũt. Sed obscurus admodum est locus iste, & quonam κινούμενος referatur valde est ambiguum. Mihi tamen ad ἰκμάδα referri videtur, quæ si postridie aut eodem die foras prodeat, incrassari nequit ad alimẽtum exhibendum, ideoque debilis sit & infirma, atq; adeò homini robur ad motionem adimit.

[33] νοῦν δὲ ἐξαπατηθέντες εὑρομεν] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed εὑρομεν lego cum Interpretibus.

[34] ἐπειδὴ ὅτι καὶ τὸ σίτου ἐόντος ἥδεος] σιτίου legunt exempl. manu scripta & Vaticana.

[35] ἐν ταύτῃ δὲ δινεῖ ἔξω] διωθεῖ videtur legisse Cornarius. ἄχροος autem pro ἀχρόος legit Caluus & vtranque lectionem adscribit.

[36] τὸ δέ, δι' αὐτῆς] τὸ δὲ δὴ αὐτῆς lego. Caluus autem pro ἀραιώματος, [illegible] legisse videtur.

[37] ἄλλοισι ἄλλα ἐλάσσω γίνηται] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed ἐλάσσω lego, vt nisi proprioris laboris aut exercitationis modulo quis laboret, alia aliis in corpore pauciora fiant, & minus humoris corpori & alimẽti accedat. πρὸς μὴ τὸ πονέειν cum Interpretibus lego, & aliôqui locus subobscurus est, neque suspicione vacat.

[38] ἐπιγίνηται δέ] Hîc locus mihi admodum suspectus est. ἐπιγίνεται autem lubenter legam, & pro ἐξέλθῃ εἰσέλθῃ, & πληθώρη δέῃ.

[39] ἢν δὲ πλείων] πλεῖον malim.

[40] ὅ,τι ἂν ἀπὸ τοῦ σώματος] ὃ ἂν ἀπὸ τοῦ σώματος legunt Aldina exemplaria.

[41] αὐέξῃ ὁ ἄνθρωπος] Sic quidem legunt exemplaria omnia, obscuro admodum sensu. Sed Caluus ἐκ αὐέξῃ, aut ἀνέχηται ὁ ἄνθρωπος legisse videtur. Cornarius verò ad febris liberationem retulit.

[42] ὅτι ἐν τῇσιν ἀρτίῃσι τῶν ἡμερέων] τῇσιν αὐτῇσι videtur legisse Caluus vitiosè.

[43] ὑπὸ τῆς νεωτάτης ἰκμάδος νικώμενον] γινόμενον vitiosè pro νικώμενον legunt exemplaria Aldina.

[44] αἰ ἀφέρῃ τὴν θέρμην ἡ κοιλίη] Sic quidem legunt codices omnes. Cornarius tamen ἀναφέρῃ legisse videtur.

[45] ἐπαιρομένη] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed ἐπαιρομένης malim, vt ad humorem morbosum referatur, qui supra humorem salubrem eleuatus, cum sua copia superat ac suppeditat. Aliôqui ἐπαιρομένη dicitur humor salubris superatus aut valdè à morboso attenuatus, quemadmodum aliàs ἐπαίρεσθαι de humoribus alteratis aut alterationem subeuntibus Hippocrati dicitur.

[46] ἐκαθάρθησαν] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed Cornarius ὑπερεκαθάρθησαν, vt antea, legit.

[47] ἐπὴν ἔλθῃ ἐς τὸ ἕλκος ἢ νοῦσος] Hanc quidem lectionem ex omnibus codicibus secutus sum. Cornarius tamen, ἐπὴν ἔλθῃ ἐς τὸ ἕλκος simpliciter legit, & ad humorem refert, qui ad vlcus peruenit, & ἢν μὲν μὴ μελεδαίνῃ legit, contra omnium codicum fidem.

[48] ἢν δὲ μελεδαίνηται] ἢν δὲ μὴ μελεδαίνηται legunt exemplaria omnia scripta, tum Regia, tum Vaticana, & Aldina, quæ secutus sum, etsi sic quoque sensus constare potest.

[49] ἔπειτα ἀπηρτισμένης τῆς πρώτης περιόδου] Hic mihi sensus esse videtur, vt post vndecimum diem exacta prima periodo, secundæ periodi principiũ sit tertius dies, qui est à primo decimus quartus, quo etiam vlcera inflammatione liberantur ac iudicantur. Cornarius tamen ἀρχὴ legit, & exemplaria Aldina τεσσαρεσκαιδεκάτης vitiosè pro τεσσαρεσκαιδεκάτη legunt.

[50] ἰσορρέει ἀλλήλοισιν] ἐκχωρέει pro ἰσορρέει legunt exemplaria Vaticana manu scripta.

[51] βήξ τε γὰρ ἴσχει] Exemplaria Vaticana manu scripta numerum signorum addunt, & hunc locum sic legunt, πρῶτον, βήξ τε γὰρ ἴσχει μὲν βληχρή, δεύτερον, καὶ ξηρὴ ἐοῦσα. τρίτον, γαστήρ τε σκληρὴ γίνεται, ἅτε τοῦ κόπρου ἐόντος ἐντός. τέταρτον, καὶ τὴν κεφαλὴν βαρέεται. πέμπτον, καὶ ἐξερεύγεται. ἕκτον, καὶ πυρεταίνει. ἕβδομον, καὶ οὖρον οὐ χρηστῶς διέρχεται. Istamque lectionem secutus est Caluus.

[52] κάλλιον ἐμπολλήσῃ ὁ ἄνθρωπος] Hunc locũ exposuimus & expressimus in nostra OEconomia.

[53] ἀποστάσης τῆς ἰκμάδος] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Cornarius tamen ἀπὸ πάσης legit, quem secuti sumus, etsi vulgata lectio stare possit, vt febris intelligatur ex humore aliquo seditionem commouente exorta.

[54] θερμαινομένου τοῦ αἵματος] τοῦ σώματος lego, vt pauló pòst cum Caluo, & διὰ τὸ ὑδρωπιοειδές.

[55] καὶ ῥακούμενον] Hunc locum exposuimus & expressimus in nostra OEconomia.

[56] καὶ ἢν τὸ πλεῖον γινόμενον ὑγρὸν] Sic quidem lego, cùm Vaticana & Aldina exemplaria legunt, καὶ τὸ πλεῖον γινόμενον ὑγρόν.

[57] ἢν δὴ κρατηθῇ μὲν τούτων] κρατήσῃ videtur legisse Cornarius, contra tamen omnium exemplarium fidem. Caluus verò ἐκ ταλαιπωρίης, aut ἐν τῇ ταλαιπωρίῃ.

[58] καὶ ἢν μὲν ἀποκαθαίρηται ὁ ἄνθρωπος] Sic quidem legunt omnia quæ vidimus exemplaria. Caluus autem ἢν μὴ legisse videtur.

[59] ἱππάκην μὲν καλέουσι] Hippacem esse caseum ex lacte equino scribitur lib. de aëre loc. & aq. eoq; vesci Scythas Nomadas, de eoque scribitur apud Herodotum libr. 4. ἱππάκην μὲν καλέουσι legunt exemplaria Aldina.

[60] εἰλέεται ἀποκειμένου] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed ἑλκεται videtur legisse Cornarius.

[61] ἢ σπέρξιν ἔχον τι τοῦ σώματος] Sic quidem mihi legendum videtur, cùm Aldina exemplaria hîc asteriscum apponant, & locum sic vitiosè legant, ἢ σπέρξιν ἔχοντα, ἢ τοῦ σώματος.

[62] ἢ ῥεύσεται ἐξ αὐτῆς] ἢ ῥεύσεται legunt exemplaria Aldina & Vaticana.

[63] ἐπὴν δὲ ἐς ὀπὸν ἐμβάλῃ] ὀπὸν hîc coagulum verti quemadmodum

Eustathius apud Homer. Il. ε. ὀπὸν τὴν πυτίαν exponit, & quemadmodum sumitur apud Empedoclem cùm scribit, ὡς δ' ὅτ' ὀπὸς γάλα λευκὸν ἐγόμφωσεν καὶ ἔδησε. Et hîc succum lac condẽsantem & constringentem intelligimus, velut succum lac stringentem dixit Caluus: Etsi ὀπὸν veteres pro lacteo fici aut caprifici succo lac densante acceperint, vt scripsimus in nostra OEconomia. vbi etiam istius loci meminimus.

[64] περὶ δ' αὐτὸν τὸν ὕδρωπα δεῖ καὶ τὸ ἄλλο ὑγρόν] Sic quidem legunt omnia quę vidimus exemplaria. Caluus verò legisse videtur περὶ δ' αὐτὸν ὁ ὕδρωψ δεῖ, καὶ τὸ ἄλλο ὑγρόν. Cornarius verò ἔτι pro δεῖ legisse videtur.

[65] εἰλύματα] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed εἰλύματα lego cum Interpretibus.

[66] καὶ δῆλα νόσι περὶ τὸ νεῦρον] δῆλον ὅτι legisse videntur Interpretes.

[67] ἢν μὲν δὲ τύχῃ ἡ κοιλίη πλέη ἐοῦσα] Sic quidem legunt quotquot videre licuit exemplaria. Cornarius tamen ἢν μὴ legisse videtur, aut negationẽ addidisse, propter id quod sequitur de aluo plena existente.

[68] ὁκόσοισι δ' οὐχὶ χάρτα] Hic locus profectò mihi admodum suspectus est. Cornarius νενικημένοι & ὅσοι legisse videtur & χ' ἧνα δὴ μᾶλλον βλάψῃ, pro ὅσα ἄν. Quoad mihi tamen licuit interpretes secutus sum.

[69] τῷ ἄλλῳ ὑγρῷ] Sic quidem legunt exemplaria omnia, & μίσγεται ex superiore repetendum videtur.

[70] ἐπὴν μὴ ἀλέηται τὸ νοσέον] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Cornarius tamen negationem sustulit, ad superiora (credo) respiciens. Aldina verò exemplaria, ἀλλὰ μὴ ἐπείξῃ vitiosè legunt.

[71] ὅκως τὶ τὸ ῥῖγος γίνεται τῷ νοσέοντι] ἐκόπη pro ὀκόπι legũt Aldina exemplaria.

[72] μὴ ἀποπατήσῃ ὁ ἄνθρωπος] μὴ ἀποπατήσειν ἄνθρωπος legunt exemplaria Vaticana.

[73] τῷ δὲ παιδίῳ αὐξανομένῳ] τῷ δὲ παιδίῳ ἐκ τῶν μητρέων αὐξανομένῳ legunt exemplaria Regia manu scripta, istamq; lectionem secutus est Caluus.

[74] ἔρχεται ἐς τὸ κάτω] δέχεται legunt exemplaria Aldina.

[75] τὸ πτυσμα] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Caluus autem φῦμα legisse videtur, & ἀποκρίνεται pro ἀποτρίβεται.

[76] ἢν δὲ ἐς τὴν φαρμακείην ἔρχεται] Sic quidem legũt exemplaria omnia, hac notione, si ad medicationem concedat, aut vnà cum medicamento exeat. Cornarius autem ἔχεται legisse videtur.

[77] ἔστι δὲ καὶ οἷσιν αἱ αὐδίαι ἐμβάλλει] ἐμβάλλει vitiosè legunt exemplaria Aldina.

[78] ὀλίγῳ δ' ὕστερον αἱ ἵσταται] ἵσταται legisse videntur Interpretes aut καθίσταται, quos secuti sumus.

[79] οἷσι μὲν τὸ ξύμπαντα χρόνον τὸ νοσήματα κάρτα] Vitiosum esse locum satis apparet, ideoq; Hieronymi Mercurialis lectionem valdè probo, qui pro τὸ νοσήματα δεινόν τι οὐ ἂν γίνοιτο legit, hoc est, nihil graue aut horrendum ei contingit qui hoc animalculum habet.

[80] ἢν μὲν οὖν μελαίνῃ] μελεδαίνῃ vtrobiq; lego cum interpretibus.

[81] τὸ δὲ γάλα γίνεται ἐν τῇ τροφῇ οὐ καθαρόν] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Cornarius tamen ἐν τῇ τροφῇ legere videtur, quæ lectio mihi probatur.

[82] ἐς τὴν κοιλίην πίπτοντα ἐπ' αὐτῷ] ἐπ' αὐτῇ legisse videtur Cornarius. ἀπ' αὐτῶν verò legunt Vaticana exemplaria.

[83] πλῆθος δ' ἀγῇ αὐτῇ ἐς τὸ γάλα] αὐτῇ legisse videtur Cornarius, vt & postea ἐν ἑωυτῇ, vt ad τὴν τροφὴν referat, potest & ad τὸ σῶμα τῆς τροφοῦ referri.

[84] ὁκοίην ἕλκει ἀπὸ τῆς κοιλίης] ὁκοῖον lego cum interpretibus omnib.

[85] οὕτω καὶ ἐν τῇ κύστει] Sic quidem legunt publicata exẽplaria Germanica. Aldina autem οὕτως, quæ secutus sum cum interpretibus, Vaticana autem οὕτω.

[86] τὸ δ' ἐπιφερόμενον] Hic quidem mihi videtur esse sensus, vt id quod ex vesica ad id quod arenosum ex vrina subsidet, semper affertur & accedit, adhuc maiorem semper concretionem efficiat. Sed planè mihi corruptus locus videtur. Cornarius certè legisse videtur, ἔτι μᾶλλον τὸ ἀπιὸν ψαμμῶδες συμπήξει ἐργάζεται. Deinde legendum videtur, καὶ ὁ λίθος γίνεται τρόπῳ τοιῷδε &c. Quam etiam lectionem secuti sunt interpretes.

[87] ἢ ἄλλη τις ἀπὸ τούτου] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed apparet locum esse corruptum. ἢ ἄση τις ἀπὸ τούτου γίνεται lego cum Cornario, hoc sensu, vt calculus interdum etiã oriatur in puero adhuc lactante, cum ex lacte ei quædam anxietas contingat. Interdum verò puero iam increscente, & iam à lacte depulso, ex aliis cibis quos ipse sibi assumit, etiam calculus suboriri potest. Exemplaria verò Aldina & Vaticana, pro ἐπὴν οὐρήσῃ, ἐπὴν ἀφαιρῆται legũt. Caluus verò hîc, ἢ ἄλλῳ τινὶ ἀπὸ τούτου γίνεται, legisse videtur.

[88] ἀπὸ γεωφαγίης] γεωφαγίης malim. Per terræ esum autem ea quæ ex terra oriuntur intelligit, & ablactati pueri quoduis alimentum. κρεοφαγίης tamen legere mauult Mercurialis.

[89] γίνεται δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ὁμοίων] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed γίνονται lego cum interpretibus omnibus, vt ista de calculorum plurium ortu intelligantur.

[90] λέγουσι δέ τινες] De potu pulmonem peruadente dictum est libello περὶ καρδίης.

[91] φθεγγόμεθα γὰρ ἀπὸ τοῦ πλεύμονος] φθεγγόμενα γὰρ legunt Vaticana exemplaria & Aldina, sed φθεγγόμεθα legimus cum Cornario. Idem etiam φέρεσι pro φερέσθαι legisse videtur.

[92] ἐς τὸ ἄλλο σῶμα ἀπανεύσεται] Hunc locum mihi subindicare videtur Erotianus, cùm ἀπανεύσεται ἀπολύεται apud Hippocr. exponit. Sic enim apud eum legẽdum existimamus, vt scripsimus in nostra OEconomia, vbi istum locum expressimus & exposuimus.

[93] ὅτι ἂν ἄληφθῇ] Sic quidem legũt exemplaria omnia. Sed Cornarius ὅ, τι ἂν ληφθῇ, hoc sensu, vt quacunq; in parte contineãtur, in ea turbationem aut turbulentum quendam motum excitẽt. Mihi verò etiam vulgata lectio arridet, vt per ἀληφθῇ, leuis quidam à medicamento tactus intelligatur, vt quancunq; corporis partem leuiter attigerint, aut velut illeuerint, etsi vox sit passiua hoc sensu, cuicunq; parti illita fuerint. Quid autem hîc sit ἄραδος, in OEconomia nostra exposuimus, hoc etiam expresso loco. Exemplaria verò Aldina καίνει vitiosè καὶ legunt.

[94] ὥστε εἰ ἀποπατεῖν κατὰ τρόπον] Mihi procul omni dubio hic locus corruptus videtur. Cornar. ὥστε ἀποθνήσκειν legisse videtur. Caluus pro ὥστε ὡς aut ὥσπερ legit. Sed legendum videtur, ὥστε οὐ ἀποπατεῖν (aut οὐκ ἂν ἀποπατοίη) κατὰ τρόπον, εἰ ἐς τὸν πλεύμονα ἔλθοι, hac notione, vt tum propter calorẽ in corpore excitatum, tum quòd potus aluum non subeat, conueniens nec vt decet feratur alui egestio. πορευομένου γὰρ etiam legendum pro πορευομένη γάρ.

[95] ὅτι φάρυγξ αὐτῷ ἐστὶν ὁ στόμαχος] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed αὐτῇ & ἐκείνῃ legisse videtur Caluus, vt ad κοιλίην referat. Sed αὐτῷ ad pulmonem referendum videtur, quod gula contigua & prope adiuncta sit pulmonis arteriæ, in quam, cùm semper pateat, potus deferatur, cùm pulmonis arteriæ ita epiglottis, hederæ folio similis, incumbat, vt etiamsi potus eò feratur, in deuorando tamen in se demittere nequeat.

[96] καὶ ἐπὴν νοῦσος ἐπιλάβηται, τὸ ὕδατι πολλῷ χωρέει ἀπὸ τῆς κοιλίης] Sic quidem legunt exemplaria omnia, vt τὴν νοῦσον per excellentiam quandam aquam intercutem intelligant. Interpretes verò νοῦσος τῷ ὕδατι πολλοῦ, aut ὑπὸ τοῦ ὕδατι πολλοῦ legisse videntur. Similis autem huic ferè locus est lib. 1. περὶ γυναικείων de hydrope muliebri ex liene aquoso.

[97] ὅτι δὲ καταρρέει, ὅτι κύστις οὐ διηθεῖ] Aldina exemplaria legunt, ὅτι δὲ καταρρέει ἡ κύστις, καὶ οὐ διηθεῖ κατὰ τρόπον, vt hæc omnia ad vesicam referantur, quę interdum lotium continet, interdum effluere permittat, neq; probè excolet.

[98] τὸ δ' ἄλλο τὸ σώματος λεπτὰ γίνεται, οὕτω οἰηθεῖσι] Sic quidem legunt quotquot mihi videre licuit exemplaria. Caluus certè οὕτω διαπνοῦσι, aut εἰωθόσι legisse videtur, & ista de leuiore morbo laborãtibus accepisse. Locus sanè valdè mihi suspectus est. Et tamen οὕτως ἰηθεῖσι τάδε σημεῖα ἅπαντα legi potest, vt hoc modo curati leuiora habeant hydropis signa, minoresq; labores. Aut οὕτω οἰηθεῖσι, vt plærique hydropis speciem præseferant, qui tamen eo minimè laborent, in quibus leuiora signa sunt, neque aqua ad crura descendit, minoresque labores fiunt.

[99] ἀλλ' ἀποβλεφθῇ ἄλες ἐν τῇσι φλεβίοισιν] ἀπολειφθῇ videtur legisse Cornarius.

[100] τὸ ὕδωρ οὐκ ἂν ῥεύσειεν ἔξω] οὐκ ἐκρεύσεται ἔξω legunt exemplaria Aldina.

[101] καὶ τὰ ἄλλα σημεῖα ταῦτα ἴσχει] ταῦτα cum interpretibus omnibus lego.

[102] ἀπὸ τῆς νούσου χρονιωτέρης γενομένης] Sic quidem legunt exemplaria omnia quæ videre nobis licuit, eo sensu quem hîc expressimus. At interpretes omnes legerunt, ἀπὸ τῆς ἐτέρης νούσου χρονιωτέρης γενομένης, vt de priore morbo diutissimè affligente & corpus tabefaciente ista intelligantur, quò etiam προκαταλαβῇ refertur.

[103] ἔτι αὖ καὶ διαλεγόμενοι] Id mihi populariter & pro vulgari loquẽdi modo dictũ videtur, vt ij sentiẽtes & loquẽtes mori dicũtur, qui

qui integris sensibus, rationeq; ac mente constante intereunt, non interceptis ac paulatim exolutis sensibus ac deficientibus viribus.

IN LIBRVM DE AFFECTIONIBVS.

¹ ΑΝΔΡΑ χρὴ] Hic liber περὶ παθῶν omnibus inscribitur, eadéq; indicatura à Galeno adducitur in Exegesi, & Comment. ad aph. 1. & 2. lib. 6. etsi incertus sit an ad Polybum referatur, cui tamen huius libri authoritatem ferè omnes concedunt. Neque tamen ideo huius libri negligenda est authoritas, cùm constet Galenum ex eo integras sententias desumpsisse, vt etiam scripto tradidit Manardus. Qua ratione etiam mihi inter διαιτητικὰ iure quodam reponi posse videtur, quamuis tacitus omninò ab Erotiano præteritus videatur, cùm tamen scribant nonnulli ab Erotiano istum librum De Morbis minorem inscribi. Quid autem sit πάθος abundè scripsimus in nostra OEconomia, vt & πάθος hîc generali quadam notione pro quouis affectu præter naturam sumi, quem in sensum veterum & Dioclis lib. περὶ παθῶν adducuntur Galeno, & Cælio Aureliano sæpe Dioclis lib. de passionibus, earũ causis & curationibus commemorantur. Hoc autem principium iisdem etiam verbis scribitur lib. περὶ διαίτης ὑγιεινῆς. *Ep. 1. lib. 2.*

² ἢ ἀπὸ τῆς φλεβὸς τῆς ἐν τῷ μετώπῳ] Vide aph. 68. lib. 5.

³ ἐν ἀπειρηκότι ἤδη τῷ σώματι] Eleganter ἀπειρηκὸς τὸ σῶμα dicitur corpus iam morbo fractum & confectum, ac velut fatigatum, viribus collapsum & penè exanimatum, desperatum dixit Cornarius, delassatum Caluus. Sic ἀπειρηκότες dicuntur qui animum desponderunt & abiecerunt, quiq; animo conciderunt. Vaticana autem exemplaria pro ἰσχυρὸν τι ἰσχύον legunt.

⁴ οἷον φρῆμα πίεται τί] Sic quidem legunt exemplaria omnia quæ adhuc videre licuit. Verùm suspecta mihi videtur lectio, & pro φρῆμα φρῆσμα Galenum legisse existimo, quod ἐμφύσημα in Exegesi exponit, ex istoque loco sumptum existimo. Neque enim quonam meliùs reducatur videre licet. Sensus autem erit, vt in polypo inflatio quædam distẽdatur, & caruncula quædam flatu distenta, ex obliqua nasi parte intumescat. Verùm pro πίεται τείνεται lubenter lego. Caluus verò πήγνυται legisse videtur. Qui verò hîc βρῆγμα legunt, & locum Exegeseos Galeni huic loco accommodant, ij parum respexisse ad cæteras dictiones quæ à Gal. ex lib. primo de Morb. maiore adducuntur, mihi videntur, quas certum est ex lib. 2. de Morb. esse petitas, vt indicauimus in nostra OEconomia.

⁵ κρίνεσθαι δὲ ἔστιν] Hunc locum multis locis suis scriptis celebrat Galenus, ac præcipuè libris περὶ κρίσεων & περὶ κρισίμων ἡμερῶν, & in Prognostico, cùm scribit, omnem subitã in morbis mutationem crisim dici, siue ad salutem fiat, siue ad mortem, siue in melius, siue in peius tẽdat, vt fusiùs docuimus in nostra OEconomia.

⁶ οὐκ ἐν ταύτῃ τῇ νούσῳ] ταύτῃ τῇ νόσῳ τῷ πυρετῷ legunt Vaticana exemplaria, cuius lectionis vestigia retinent Aldini codices. Caluus verò legisse videtur, οὐκ ἐν ἑτέροις ἄλλοις πυρετοῖς.

⁷ μεθίσταται δὲ καὶ αὕτη] Ex peripneumonia in phrenitidem facilis est transitus ex aph. 12. lib. 7. non autem contrà.

⁸ ἢ δίψα ἔχῃ] Hoc febris ardentis signum sępe ponitur ab Hippocrate & Galeno, vt aph. 48. lib. 4.

⁹ καὶ ὑπὸ τοῦ θεραπεύοντος] Qua ratione malum aliquod à Medico ægro inferri possit, quodque pro viribus conari debeat vt prosit, scripsit Hippocr. lib. 1. Epid. & Gal. Comm. in eundem librum.

¹⁰ καὶ οἱ παῖδες] Istud non legunt Caluus & Cornarius.

¹¹ κρίνεται δὲ μάλιστα δεκαταῖος] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed ἐνδεκαταῖος lego cum Cornario.

¹² ἐὰν δὲ πυρετὸς μὴ μὴ ἔχῃ] Vide aph. 17. lib. 4.

¹³ καὶ λευκότερον μὴ οὐδὲν τῶν] τῶν legunt Aldina exemplaria.

¹⁴ ἴσον τι ἧσσον πάσχουσι] ἴσον πάσχουσι legunt exemplaria Aldina.

¹⁵ οὐδὲν ἰσχνότερος γίνεται αὐτῷ ὁ σπλὴν] Sic quidem meliora exemplaria legunt. Aldina verò, ἰσχνότερος οὐδὲ γίνεται.

¹⁶ τῶν δὲ φαρμάκων ὅσα δίδοται] τῶν φαρμάκων ὅσα δίδοται legunt Aldina exemplaria.

¹⁷ αἰνίσκοι περὶ δινέας περὶ τοὺς κτένας] Hunc locum exposuimus in nostra OEconomia, in dictione κτεὶς, eumq; expressimus antea lib. 3. de Morbis.

¹⁸ περὶ τὸ ὑπόϋδρον φλέγμα] Hunc mihi locum exprimere videtur Galenus in Exegesi, cùm ὑπόϋδρον exponit, ἀγαν πλήρη τῶ παρακεχυμένου ὕδατος, aqua nimis distentum & suffusum.

¹⁹ χολὴν δὲ κινεῖν] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed cum Interpretibus μὴ κινεῖν lego.

²⁰ τὸ δὲ ὕδωρ γίνεται οὕτως] τὸ δὲ ὕδωρ legunt exemplaria Aldina.

²¹ ἢ παρὰ τὸν ὀμφαλὸν] Sectionis circa vmbilicum in hydrope fit mentio lib. de loc. in homine.

²² λειεντερίη] Hunc locum adducit Galenus Com. ad aph. 1. lib. 6. ex hoc libro, etsi vitiosè legitur nostris in exemplaribus, vbi quænam ἀσιτία dicantur veteribus exponit.

²³ θερμαινόμενον] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed θερμαινομένων legisse videtur Caluus.

²⁴ αὗται αἱ νοῦσοι] Hic mihi videtur esse locus quem adducit Galenus Com. ad aph. 2. lib. 6.

²⁵ καὶ λεαίνειν] ἀλεαίνειν legunt exemplaria Aldina & Vaticana quæ secuti sunt Caluus & Cornarius. Certum tamen est pinguia læuorem quendam inducendo, dolorem plurimùm mitigare & obtũdere, quod in tinesmi curatione non leuis est momenti. Calefacientia verò & tepefacientia etiam nõ minimùm conducunt.

²⁶ τὰ σιτία πλείω πλέειν] Hîc πλέειν αἰαλίσκειν exponit Galenus in Exegesi, ex hoc libro, quod etiam in nostra OEconomia indicauimus hoc loco expresso.

²⁷ ἢ σέμφυλα γλυκέα] Hunc locum expressimus & exposuimus in nostra OEconomia, & vuarum dulcium reliquias adhuc succulentas neque in plenum expressas sumi posse diximus, quæ suctu & ore contentæ sitim sedant. Quarum etiam decoctum cœliacis & alui profluuiis confert. Interpretes autem vuarum passarum dulcium retrimenta earumq; decoctum intelligunt, quod sitim mitigat, & alui orisque ventriculi morsum hebetat & aliquid ἐπικεραστικὸν habet, vt scribit Gal. lib. 1. de Alimẽt. fac.

²⁸ τὰ προσεσηκότα] καὶ τὰ προσεσηκότα legunt exemplaria Vaticana. Hîc autem τὰ προσεσηκότα dicuntur, quæ obsistunt aut quæ affirmantur, quæ ne firmiter hærent & molesta sunt, maleque afficiunt, cibi videlicet corrupti aut acres quidam humores ventriculum & intestina vellicantes, qui faciliùs vomitu rèiiciuntur, si quid humidi subierit aut ingestum fuerit, ex aph. 13. lib. 4.

²⁹ ἐὰν δὲ κενώσῃ] κενώσης lego cum Cornario.

³⁰ καὶ ἐς τὸν γλουτὸν] γλουτὸς Hesychio & Sudæ τὸ τῆς κοτύλης σφαίρωμα significat, & hîc protuberãtem in summa femoris parte carnem indicat quæ in femoris superiori ceruice exterius apparet, & multum gibbosa est, sedentibusq; puluini vicem præstat, ac apophysim externam femoris vestit. Constat autẽ in coxario morbo extremas ad nates & summam illam femoris musculosam carnem magnum dolorem vrgere.

³¹ τοσούτῳ δὴ] δὲ pro δὴ legunt Aldina exemplaria.

³² ὅταν δὲ ὑπὸ τρώματος] ὅταν δὴ legit Cornarius & superioribus adiungit.

³³ λέπρη] Hîc lepra fœdæ scabiei species est, & inter cutis vitia, aut fœdatæ cutis affectiones numeratur, vt aph. 20. lib. 3. & aph. 28. sect. 3. lib. 6. Epid. & Prorrh. 2. Huncque locum mihi secutus videtur Celsus, cùm de vitiligine scribit, quamuis per se nullum periculum adferat, tamen fœdam esse, & ex malo corporis habitu fieri. Eademq; notione scribat Auicennas Canone primo, istas cutis affectiones, cùm morbi non sint, sed cutis fœditates potiùs & opprobria, morbis tamen annumerari. De his verò omnibus cutis vitiis, ex mẽte Hippocratis abundè scripsimus in nostra OEconomia.

³⁴ καὶ μὴ καθαίρειν] καὶ μὴ καθαίρει legunt Interpretes.

³⁵ ὑδερία] Istud non legit Cornarius, cùm tamen in omnibus extet exemplaribus.

³⁶ αἰνηλεῶς] Hunc locum mihi innuere videtur Hesychius, cùm αἰνηλεῶς ἀνοίκτως, ἀσπλάγχως exponit. Significat autem citra affectum & inhumaniter, ferociter, ac idem quod νηλεῶς per pleonasmum & adiunctionem. Vnde tam de his qui timidè ad vini potum accedunt, quàm de his qui liberaliter & auidissimè illud ingurgitant dici potest.

³⁷ καὶ τέμαχος ἑφθὸν] τέμαχος quid sit exposuimus in nostra OEconomia, hoc expresso & subindicato loco.

³⁸ ἢ τὸν οἶνον μελιχρὸν] μελιχρὸν legunt exemplaria omnia, sed μελίχρουν legisse Galenum apparet, vt lib. 2. de Morb. & τὸ μέλι τὸ μεμιγμένον accepisse.

³⁹ ἢ λάγανα] καὶ λάχανα pro λάγανα vitiosè legũt exẽplaria Aldina.

[40] ἢ ὥσπερ πλήρη ἦ] Vitiosè legunt exemplaria Aldina ὥσπ πλήρη ἦ.

[41] ἐκόντων ἐπιθυμέουσιν] Vide aph. 38. lib. 2. & 7. lib. 6. Epidemior. sect. 4.

[42] ἢ ἀλητίνην πτισάνην] Sic dicta est alica integra, quæ & χονδροπτισάνη dicebatur, & ἀλητὴν πτισάνη Diocli & Philotimo, vt scribit Galenus lib. 1. de alim.

[43] ἄξιον γὰρ ἅπαντος] Cornarius legisse videtur, πρόχειρον γὰρ ἅπαντα.

[44] ἐσιόντα ἐς τὸ σῶμα] ἐς τὴν κοιλίην legunt Vaticana exemplaria scripta.

[45] ὅταν πλείω τις φάγῃ] πλέω τι φάγῃ legunt Aldina exemplaria.

[46] τὸ σιτίον ξηραίνει] Sic quidem legunt quotquot vidimus exemplaria, sed τὸ σῶμα lego cum Cornario.

[47] ἢ ὁ αὐερεκτὸς] αὐέλικτος aut αὐέρικτος, lego, vt sit ὁ μὴ ἐρεικτὸς ἢ ἐρεικόμενος qui fractus non est, aut minimè fresus, sed ex furfuribus & minimè tenui farina paratus, neq; perpurgatus aut secretus, vt exposuimus in nostra OEconomia, hoc expresso loco.

[48] ὁ οἶνος διακεχυμένος] Vina quænam sint diffusa docuimus in nostra OEconomia hoc expresso loco.

[49] ὁ ἀκίρατος] ἀκήρατος ἀδιάφθορος exponitur Galeno in Exegesi, hoc nimirũ subindicato loco, vt expressimus in nostra OEconomia.

[50] ὁ μελιηδὴς] μελιηδὴς Galen. dicitur in Exegesi, οὐ μόνον ἡδὺ, ἀλλὰ ὁ μέλιτι μεμιγμένος.

[51] θερμαινόμενα ἐν τῇ κοιλίῃ] θερμαινόμενα non legunt interpretes.

[52] ὁ δὲ αὐτὴ ἀφαιρέοντα τὴν ἀκμὴν] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed δεῖ legit Cornarius.

IN LIBRVM DE INTERNIS AFFECTIONIBVS.

Ἢν ἡ τοῦ πλεύμονος ἀρτηρίη] Hic liber in omnibus exemplaribus περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν inscribitur. Qua inscriptione multa veterum scripta celebrabantur. Sic Asclepiadis libros περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν, commemorat Galenus lib. κατὰ γένη, & κατὰ τόπους, & libro de antidotis. Heraclidis etiam Tarẽtini libros Interiorum passionum. & Apollonij Glauci libros de interioribus, sæpe celebrat Aurelianus. Hunc autem librum τὴν μείζονα περὶ παθῶν vocat Galenus Comment. ad aph. 27. lib. 6. & Com. 3. in libr. de Artic. Vbi & hoc initium ab eo adducitur. Idem quoq; à multis περὶ ἐμπύων inscriptum fuisse testatur. In Exegesi tamen vocum Hippocratis multis in dictionibus, τὸ δεύτερον περὶ νούσων τὸ μείζονα vocat. Videtur autẽ hic liber à quodam Gnidio cõscriptus, cùm hîc Icteri quatuor, Tetani tres, Phthisies tres, & Nephritides quatuor describãtur, quod eos fecisse qui sentẽtias Gnidias scripserunt testatur Gal. Com. 1. in lib. de rat. vict. in morb. ac. Ad Eurypontẽ autẽ Medicum sententias Gnidias referri scribit Galen. Com. 1. in lib. 6. Epid. Cæterùm Com. ad aph. 27. lib. 6. vbi hoc initium adscribitur, & ἢν τοῦ πλεύμονος αἱ ἀρτηρίαι scribitur. Lib. verò de artic. ἢν ἡ τοῦ πλεύμονος ἀρτηρίη ἑλκωθῇ, vt hîc quoque.

[2] οὕτως ἢν μὴ ἐν τάχει] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed ἐπεὶ legit Cornarius.

[3] ἔπειτα θρόμβους αἵματος ἐκβράσσεται] Hunc locum expressimus & exposuimus in nostra OEconomia.

[4] ἢ γαλαιοῦ] Sic quidem legũt exemplaria omnia, sed γαλεὸς dicitur Aristoteli lib. 6. de hist. animal. & Atheneo lib. 8. Mustellus piscis. Galeum dixi cum Plinio cap. 2. lib. 32.

[5] ἢν τι τὸ σῶμα ζητῇ] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Caluus autem σῶμα legisse videtur.

[6] εἶτα διήσεις λεπτότατα διασήσας] διασήσαι legunt Aldina exẽplaria.

[7] ταῦτα ἐν αἰγείῳ ἑψήσας] ἐν γάλακτι αἰγείῳ legũt Aldina exemplaria.

[8] διδόναι δὲ τὸ τοῦ βηχίου] Sic quidem legunt Vaticana exemplaria & Regia quædam manu scripta, quæ bechij aut tussilaginis radicem cum melle exhiberi volunt. Aldina tamen exemplaria legunt, διδόναι δὲ τὸ τῆς βηχὸς, vt tussis gratia dracontium cum melle delingendum exhibeatur, quam lectionem secutus est Cornarius. Cùm verò hæc omnia ad tussim optimè faciant, nescio an paulò antè, πρὸς ταῦτα τὰ βήγματα, pro ῥήγματα legendum sit.

[9] ἡμέρῃ δὲ καθαρώτερα ἀποπτύει] Sic quidem legunt quotquot vidimus exemplaria. Cornarius tamen ἡμέρῃ δὲ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ legisse videtur, quem lubenter sequimur, quòd sputum vndecimo die crassius, melioris & purioris sputi decimo quarto die spem fecerit.

[10] ἢν δὲ μὴ περιέχῃ] Sic quidem legunt exempl. omnia, quod est, nisi animum adhibueris, aut attẽderis. Sed lego, ἢν δὲ μὴ, περιέχει ὁ ἐνιαυτὸν ἰσχει ἡ νοῦσος, hoc sensu, Sin minùs, perseuerat hic morbus & diutiùs trahit, & per annum detinet, aut annuus fit. περιέχει enim hîc παραμένει exponit Galen. in Exegesi ex lib. 2. de Morbis maiore, qua indicatura istum librum sæpè ab eo celebrari constat, quæ phrasis huic libro admodum familiaris est, vt indicauimus in nostra OEconomia.

[11] πινέτω δὲ καὶ τὸ ἵππειον γάλα σιτισμένον] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed σιτισμένον lego cum Interpretibus, etsi Caluus mihi videtur vtranque lectionem adhibuisse.

[12] καὶ ἐν τῇ κεφαλῇ οἰδίσκει] Sic quidem legunt quotquot vidimus exemplaria. Sed Cornarius ὀδύνην οἰδίσκει legisse videtur. Mihi ad τὸ οἴδημα istud referri videtur, vt tumor qui in capite inerat aut vrgebat, ad faciem, pectus, ac pedes descendisse videatur. Caluus ad capitis grauitatem retulit.

[13] ἢ φλόγιαι] φλογιαὶ lego, istumque locum à Galeno subindicatum existimo, cùm φλογιαὶ ἐρυθραὶ exponit, sed φλεγιαὶ, pro φλογιαὶ aut φλογιαὶ vitiosè scriptum esse, vt admonuimus in nostra OEconomia. flammeas autem dixit Cornarius, quòd flammæ color ruber sit.

[14] οἷον ἀπὸ βρόχου] ἀπὸ βρόχου legisse videtur Caluus.

[15] οἷον γαστὴρ τρυλλίζει] Hunc locum expressimus & exposuimus in nostra OEconomia in dictione τρύζειν.

[16] παταμαλευόμενος πτερῷ] Hanc phrasim exposuimus hoc expresso loco in nostra OEconomia.

[17] ἐν μελικρήτῳ ἢ οἰνομέλιτι] ἐν μελικρήτῳ οἴνῳ, μέλιτι ὀποῦ σιλφίου, legunt Aldina exemplaria vitiosè.

[18] ἢν δὲ μὴ κατ' ἀρχὰς διαγλύφηται τῇ νόσῳ] Sic quidem habent exemplaria omnia, sed διαγλύφηται videntur legere omnes interpretes quos secuti sumus.

[19] καὶ τὰς ῥίνας αὐαίνει] Eadem ferè scripta sunt, aliis tamen verbis, lib. 3. de Morbis.

[20] κεχαμμένη γῇ ψυχῇ] Hunc locum indicauimus & exposuimus in nostra OEconomia.

[21] οὕτω γὰρ ἂν μελεδώμενος] οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα μελεδώμενος legunt exemplaria Regia manu scripta. Exemplaria verò Aldina μελετώμενος pro μελεδώμενος legunt.

[22] καὶ κεντέεται ὑπὸ ὀδύνης διαμπερέως] Lib. 2. de Morb. eadem in re eandem phrasim vsurpat, ὀδύναι ἴσχουσι τὸ στῆθος καὶ τὸ μετάφρενον διαμπερές. Eam autem exposuimus in nostra OEconomia. κεντέεται autem pro κεντεῖται legunt exemplaria Aldina & Vaticana. Quam lectionem secuti sunt interpretes.

[23] γάλακτι πτιλώσας] Sic quidem legũt exemplaria omnia, sed Caluus φακῇ pro γάλακτι legisse videtur, & Cornarius πίσσας aut πίνας pro πτιλώσας.

[24] ἡμέρῃσι δέκα] ἡμέρῃσιν εὐδέκα legisse videtur Caluus. Cornarius verò καὶ ὕδαρεα.

[25] ἔστι τὰ καύματα πράσου ῥίζας] πράσα legunt exemplaria omnia, sed πράσια legisse videtur Caluus, cùm marrubium apponi velit. Loco verò inusto porrum apponi iubet Hippocrates ad ἐμπύρευμα tollẽdum, non secus ac vulgus ad ambusta cepis vtitur, & eas vsturæ ex cataplasmate imponit.

[26] τὸ τι γυῖον λεπτύνεται] Hoc loco vt & aliàs sæpius hoc libro, γυῖον ὅλον τὸ σῶμα significat, quemadmodum exponit apud Hippocr. Galenus Comm. ad aph. 26. sect. 4. lib. 6. Epid. vt scripsimus in nostra OEconomia.

[27] ὁ φάρυγξ ὡς χιόνος πίμπλαται] Hunc locum expressimus & exposuimus in nostra OEconomia, sicque legimus & distinximus cum Interpretibus contra omnium codicum fidem.

[28] ῥήϊστα ἂν διάγοιεν τῷ νουσήματι] Hæc phrasis indicat meliusculè per morbum habiturum ægrum, morbumque faciliùs tracturum. Sed τῷ σώματι legunt exemplaria Vaticana, eaque secutus est Caluus.

[29] καὶ τὸ θέρεος αὐίησι] Sic quidem legunt exempl. omnia. Caluus tamen pro αὐίησι αὔξει legisse videtur.

[30] πάχουσι δὲ αὐταὶ] πάχει legit Cornarius, & ad ægrum refert, sed exempl. omnia πάχουσι habẽt; & ad venas pituita aquea repletas referẽdum videtur, vt sit ea tabis species, quam καχεξίαν Celsus appellat, vbi malus corporis est habitus, & tandem hydropem accersit. Eam secundam tabis speciem facit † Celsus, vt tertiam, quam hîc primam Hippocrates posuit.

† Cap. 22. lib. 3.

[31] ἡ δὲ νοῦσος διαφέρει] Hanc phrasim Hippocrati & huic libro familiarem

miliarem expressimus & exposuimus in nostra OEconomia.

[32] καὶ κέλευε ἀπνευστὶ τοῦτο πιεῖν] Istud ἀπνευστὶ exposuimus ex hoc loco in nostra OEconomia, & vnico haustu ac spiritu bibere significat, quod hîc quoque postea ἐπισπάδην πιεῖν.

[33] συνεψεῖν τὸ στέαρ] τὸ στέαρ οἰὸς legunt exemplaria Vaticana, vt adipem ouillum ex renibus detractum intelligant. Cuius lectionis vestigia in Aldinis codicibus apparent, etsi asterisco apposito vitiosam lectionem testentur. Sic enim legunt, συνεψεῖν τὰ ὀστέα οἱ, τὸ ἀπὸ τῶν νεφρῶν.

[34] ἐξὸν δὲ χωεὶς ἑκάτερον πίνειν] Exemplaria Aldina legunt, ἢν δὲ χωεὶς ἑκατέρου πίνῃ, ἢ παρεισχέας περὶ τὸ ἑτέρην κύλικα πίνῃ, vitiosè, vt satis apparet.

[35] κυκεῶνα αἰθινὴν πινέτω] Sic quidem legunt quotquot videre mihi licuit exemplaria. Galenus tamen in Exeg. κυκεῶνα αἰθινὸν hoc loco legit, & librum hunc secundum de morbis maiorem vocat. verùm αἰθίνην apud Galenum legendum apparet, vt αἰθίνην οἶνον, & hîc quoq;. Quem locum expressimus in nostra OEconomia.

[36] ἔπειτα αὖθα τείψας] Hîc τὰ αὖθα, τὰ σπέρματα significant, & pro seminibus accipiuntur, in florulenti Cyceonis compositione, cùm nulli adsint flores. Ideoque hunc mihi locum subindicare videtur Galen. in Exegesi, cùm αὖθα scribit Hippocratem vocare, οὐ μόνον ταῦτα τὰ εἰς τὰ στέφανα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα πάντα, καὶ τὰ σπέρματα ὡσαύτως οἴονται καλεῖν. Quòd autem indicaturam ex lib. 2. περὶ γυναικ. addat, illud nobis esse suspectum scripsimus in nostra OEconomia, istumque locum in animi notione reposuimus.

[37] ταῦτα ξυγκυκήσας ὀκπιέτω] Illud ξυγκυκήσας Cyceonis florulenti commixtionem & compositionem, eiusque nominis notationem respicere videtur. Erotiano nanque κυκεὼν ἀπὸ τοῦ κυκᾶν dici videtur. Et Eustathius apud Homerum, κύκησι idem quod κυκεῶνα ἐποίησε exponit.

[38] μετὰ τὸ δεῖπνον, εἴκοσι] Hoc modo legũt exemplaria omnia. Verùm cùm quotidie octoginta stadia cõfici velit, vt numerus integer exeat, Cornarius addit, πρὸ τοῦ δείπνου, τεσσαράκοντα. Caluus verò, μετὰ τὸ δεῖπνον, τεσσαράκοντα, ὄρθρου πεντήκοντα legit. Idemque hunc locum aliter legisse videtur, qui quotidie decem stadiorum additionem fieri velit, cùm antea quinque stadiorum additionem author fieri iusserit.

[39] μετὰ τὸ δεῖπνον, εἴκοσιν] Hîc quoque Cornarius, πρὸ τοῦ δείπνου ἑνενήκοντα addit, vt numerus centum & quinquaginta stadiorum cõstituatur. Caluus verò legit, μετὰ τὸ δεῖπνον πεντήκοντα, ὄρθρου δὲ ἑκατόν.

[40] καὶ ἔλαια ὀκφλυσδανῇ] Sic quidem legunt exemplaria omnia, vt & postea. Vaticanæ tamen membranæ ὀκφυσδανῇ legũt, quomodo in Exegesi apud Galenum legendum existimo, cùm ὀκφυσδάνει legatur, quod ἐξορμᾷ exponit, hoc certè tacitè expresso loco, vt scripsimus in nostra OEconomia.

[41] τῷ ἱπποφαέως ὀπῷ] τῷ ἱπποθέω ὀπῷ vitiosè legunt Aldina exemplaria, fortè pro ἱπποφέως ὀπῷ, quemadmodum legunt plæraq; Hippocratis exemplaria, vt scripsimus in nostra OEconomia, vbi etiam hunc locum expressimus.

[42] ἐν ὀροβίῳ καὶ γάλακτι] Sic quidem legũt exemplaria omnia, hoc sensu, vt in lactis potu per dies quadraginta quinque perseueret, cum lacte eruum assumens. Sed pro ὀροβίῳ, ὀρρῷ legit Cornarius, vt serum cum lacte intelligat.

[43] καὶ ἅμα τῷ οὔρῳ περιέρχεται ψάμμος] προσέρχεται legunt exemplaria Aldina & Vaticana.

[44] ἔπειτα πύον περιζέοντος τοῦ χρόνου] Sic quidem legunt Germanica exemplaria. Aldina verò πύει. At Vaticana πλύει, quæ secutus videtur Caluus, licet vitiosa videantur.

[45] ἀποιδέει περὶ τὴν ῥάχιν] ἀποιδέει legunt Aldina & Vaticana exemplaria, & περὶ τὴν ῥάχιν Vaticana.

[46] κινδυνεύσει καταφθαρῆναι] καταφθαρῆναι, vt aliàs sæpiùs, legunt exemplaria Aldina & Vaticana, sed κινδυνεύσει malo.

[47] ὑπὸ τῆς φλεγμασίης] Hîc φλεγμασίην pituitæ & crassi frigidique humoris copiam significare diximus in nostra OEconomia, vt etiam sequentia satis indicant.

[48] ὅτι τὸ ὕφασμα παχὺ] τοῦ παχὺ legũt Vaticana exemplaria manu scripta.

[49] τοῖσιν αὐτοῖσι πάθεσι] πᾶσι fortè pro πάθεσι legendum, vt etiam legit Cornarius.

[50] προστιθεὶς μερίδα] Sic quidem legunt exemplaria omnia, vt ad subtractionem cibi pars vna addatur, & quotidie pars vna subtrahatur. Alij προστιθεὶς ad decem stadiorum additionem referunt, vt quotidie decem stadia addantur ad centum vsque. Nos vulgatos codices secuti sumus. Exemplaria Aldina & Vaticana hîc legunt δώδεκα ἡμερέων, vitiosè tamen, vt apparet.

[51] μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον] Deficiunt hîc quadraginta stadia, ideoq; subintelligendum est ante cœnam quadraginta stadia deambulãda esse, aut vt antea, addendum πρὸ τοῦ δείπνου τεσσαράκοντα, quod Cornarium omisisse miror. Caluus verò vt numerum conficeret, μετὰ τὸ δεῖπνον τεσσαράκοντα legit, & ὄρθρου δὲ ἑξήκοντα.

[52] καὶ ἐς τὴν κοτυληδόνα τοῦ ἰσχίου] Sic quidem legunt exemplaria omnia, κοτυλίδα tamen legisse Galenum in Exegesi apparet, cùm κοτυλίδα exponit, τὴν κοτύλην τοῦ ἰσχίου, & ex lib. 2. de morbis maiore adducit, vt etiam indicauimus in nostra OEconomia.

[53] ἢν δέ κου ἡ ὀδύνη ὀφθῇ ῥαγεῖσα] Hunc quoque locum subindicare mihi videtur Galenus in Exegesi, cùm ῥαγεῖσα ei explicatur. δηλοῖ ποτὲ καὶ ἀθρόως ὁρμήσασα, ὡς ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ νούσων τῷ μείζονι, vt etiam indicauimus in nostra OEconomia.

[54] μύκησι] κυκίνησι legunt Aldina exemplaria & Vaticana, sed μυκλώισι fortè quos fungulos vocat Caluus.

[55] ὅκως αὖ ῥέῃ τὸ αἷμα] ὅκω legunt Aldina exemplaria.

[56] μάζαν ψαιστὴν] ψαιστὴν (vt postea) hîc legendum & legisse Galenum apparet in Exegesi, vt scripsimus in nostra OEconomia.

[57] καὶ χλιαρῷ ὕδατι κεκρημένην] ἐν χλιαρῷ ὕδατι κεκρημένην legunt alia exemplaria.

[58] ἄρτον αὐτοπυρίτην] ἄρτον τὸν αὐτὸν πυρίτην legunt Aldina exemplaria asterisco apposito, vt vitij nota. αὐτοπυρίτης ἄρτος quinam sit diximus in nostra OEconomia, hoc subnotato loco.

[59] καὶ νίτρου ὁκόσον οἷος ἀστράγαλος] Hæc vitiosè leguntur in Aldinis exemplaribus hoc modo, καὶ νίτρου ὁκόσον κλεὶς οἷος ἀστράγαλος περὶ μάζας, & κλύζειν omittitur.

[60] ἐγγυτάτω ὑγιὴς ἔσται] Sic quidem legunt publicata omnia exemplaria. Manu autem scripta Regia quædam pro ἔσται, περιβαίνει legunt, & Aldina αὐτομάτω pro αὐτομάτως.

[61] ἢ τῆς μαγνήτιδος λίθου] Magnesium lapidem Magnetis speciem facit Plinius lib. 36. cap. 16. Ιπποφέως autem pro Ιπποφαέως legũt Aldina exemplaria, vt aliàs sæpè.

[62] ἐπωκιστέρη τῷ ὄξει] Sic vocat lenticulam coctam aceto temperatam & acidiorem redditam. Huncq; mihi locum videtur Galenus in Exegesi conceptis verbis indicare, cùm scribit, ἐπωκιστέρη, τῷ ὄξει πλέονι κεχρημένη, etsi κεχρημένη malim. Quem locũ in OEconomia expressimus, vbi etiam indicauimus alia exemplaria vitiosè legere ἐπικιστέρη, etsi eam lectionem mihi secutus Caluus videtur, cùm lenticulam decoctam modico aceto aspersam dixit.

[63] ἵνα γοῦν ὀργισμένον τὸ σῶμα ᾖ] Hîc αἰωρησμένον aut potiùs ἀνωργασμένον legisse Galenum in Exegesi scripsimus in nostra OEconomia, quod ἀναμεμαλαγμένον exponit, vt τὸ μαλάξαι ὀργάσαι dicitur. Vt sic legendum videatur, ἵνα γε αἰωργασμένον τὸ σῶμα ᾖ. Vult autem quodammodo emollitum ac præparatum esse ad purgationem corpus, velut humores crassos & tenaces, ac pituitam ipsam attenuamus, incidimus, & hydromelite ac oxymelite ad purgationem accommodamus.

[64] τοῦτο ξυμφέρει] Ante hæc verba exemplaria Vaticana & Aldina addunt, ἢν δὲ πυρετὸς μὴ ἐπιγίνεται, καὶ ἀδυνατος ἡ αἰτίασις, ὁ ὀμφαλὸς μὴ ἐξίσχῃ, φαίαι ἐπεῖναι τιμελὴν, καὶ ἴησιμον ᾖ). Sed μὴ ἴησιμον legendum videtur.

[65] δίωλον] Sic quidem leg. exemplaria omnia, sed ἕωλον lego cum (Cornario.

[66] καὶ κυνὸς πλεῖν] Canis carnem diximus vt catulinæ carni opponeremus, quemadmodum canem catulo opponit M. Tullius lib. 2. de natura deorum cùm scribit: Benè igitur idẽ Chrysippus, qui similitudines adiungens, omnia in perfectis & maturis docet esse meliora, vt in equo quàm in equulo, in cane quàm in catulo, in viro quàm in puero.

[67] καταχεῖν χρὴ ὀξυτάτω μαχαιρίω] Hos de hydrope locos, quomodo crebris & altis vulnusculis scrotum, femora & tibias pertundere iubeat Hippocrates, mihi significare & valdè probare videtur Aëtius. cap. 30. lib. 2. Tetrab. 3. Exemplar. verò Aldina hîc ὀξεῖ τῷ μαχαιρίῳ legunt, pro ὀξυτάτω, quemadmodum tamen Caluus legisse videtur.

[68] ὁ φάρυγξ δοκέει κέρχειν] Hunc locũ expressimus & exposuimus in nostra OEconomia, vbi quid sit κέρχειν & τὸ κέρχνον ostẽdimus.

[69] τρυπανίῳ τρωγλητηρίῳ] Sic quidem legunt quotquot vidimus exemplaria, sed τρωγλητηρίῳ mihi legisse videtur Cornarius, cùm terebram cauam dixit. τρώγλη enim foramen & cauernam significat, vnde τρωγλοδύται qui cauernas subeunt, & in his degunt. Hîc igitur τρωγλητήριον τρύπανον τρωγλοδυτήριον

dici potest, terebra cauernam pectoris subiens, potiùs quàm caua & perforata. Ideoq; acutam terebram diximus, quòd hîc τρυπάνῳ ἀβελτηρίῳ Galenũ in Exegesi legisse existimemus, istumque locum subindicasse, cùm ἀβελτήριον exponit, τρύπανον τὸ εὐθὺ καὶ ὀξύ. vt ἀβελτήριον τρύπανον dicatur terebra acuta & recta qua os vlteriùs foditur, traiicitur, & perforatur, quod hîc ἄγειν τρυπῆσαι dicit, vnde & ἀβελτήριον deductum videtur. Sic autem vocatur terebra acuta & fodiens, cùm altera sit χοινικὶς & χοινίκιον dicta (modiolus Celso) teres & caua, quæ huic opponitur.

70 κνῆσαι] κνῆσαι τὸ ξύσαι ex hoc loco mihi videtur exponere Galenus in Exegesi, in dictione κνήματα, vt scripsimus in nostra OEconomia.

71 καὶ φακῶν & ὀρόβων πεφρυγμένων ἄλφιτα] Hunc etiam locum ex libr. 2. de Morbis maiore adducit Galenus in Exegesi, scribens ἄλφιτα nõ de sola hordei farina dici, vt scripsimus in nostra OEconomia. Codices autem Regij manu scripti hîc εἶτα τὰ ξυμφυρῆσαι legunt.

72 κόμμηκας] κόμμηκας quidem per η legunt exemplaria omnia, sed κόμικας in Exegesi Galenus τοὺς τρίσκους exponit, hoc nimirum subnotato loco, vt scripsimus in nostra OEconomia, sicque scribendum existimamus.

73 καὶ ὅλον ἐχέτω, ἀλεκτρυόνος κρέα] καὶ ἀλεκτρυόνος κρέα legunt exemplaria Aldina.

74 ἐν τῷ αὐλῶνι καθεζῶσι] καθεζῶσι legunt exemplaria Aldina.

75 ἄρτω μὴ χρέεσθω πυρίνω] κριθίνῳ videtur legisse Caluus, quemadmodum Vaticana exemplaria habere videntur, etsi κιρρίνῳ vitiosè legitur.

76 ἢ τῶν σκληρῶν πυρῶν διπυρίτη] διπυρίτην vitiosè legunt exemplaria Aldina. Quis sit autem διπυρίτης ἄρτος, exposuimus in nostra OEconomia, hoc expresso loco.

77 τεῖχος χαδειεικόν] Hunc etiam locum expressimus & exposuimus in nostra OEconomia. ὄψον autem lego, vt exemplaria Aldina.

78 ἡμερέων πολλοῖς] πολλῆς δὲ ἡμέρης legunt exemplaria Aldina vitiosè.

79 ὅταν δὲ τὰ σιτία μὴ ἐσθίῃ μὴ διψῇ] μὴ deleo cum Cornario & Caluo, etsi in omnibus exemplaribus publicatis scribitur. Vaticana μὴ legunt.

80 ἡ δὲ γαστὴρ διύδρος] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed Galenus hîc mihi διαιδρὸς legisse videtur in Exegesi, quod διαφανὴς ei exponitur, & ex libr. 2. de Morbis maiore adducitur, vt scripsimus in nostra OEconomia. Caluus verò διίδρος mihi legisse videtur, quam lectionem etiam vidisse Galenum apparet, cùm ei διίδρος in Exegesi νοτερὰ καὶ διιδροῦσα exponitur, etsi Varinus διεδρος apud Galenum legit, vt scripsimus in nostra OEconomia.

81 ὥσπερ λαπὴρ] Sic quidem legunt exemplaria omnia, verùm λαμπὴρ ex Galeno lego, quam dictionem adfert in Exegesi ex libr. 2. de Morb. maiore, hunc nimirum locum subindicans, vt scripsimus in nostra OEconomia. Caluus tamen mihi aliam lectionem secutus videtur.

82 καὶ πυτλίς τέταρτον κοτύλης] Sic quidem omnia legunt exemplaria, quæ secuti sumus, cùm Interpretes τέσσαρας κοτύλας legisse videantur.

83 ὅκως ἂν μᾶλλον τῶν φαρμάκων ὑπακούῃ] ἕκως ἂν μᾶλλον τῶν φαρμάκων ὑπακούειν legunt Aldina exemplaria.

84 αἰγυπτίου ὅπου] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed νίτρου αἰγυπτίου ὅσον legit Cornarius, quem secuti sumus, etsi ἐρυθροῦ addidit, quòd crebrò apud Hippocratem vsurpetur in infusis & smegmatibus. Plinius autem cap. 10. lib. 31. nitrarias in Ægypto esse testatur, ex quibus nitrum rufum ex terræ calore depromitur.

85 ἅμα πρόσθεν ἐξεβεβρώκει] ἐξεβεβρώκει legunt Aldina exemplaria.

86 πρότερον προφυρήσας] Mazam intelligit longo priùs tempore quàm exhibeatur subactam, cui τὴν εὐθέως φυρηθεῖσαν opponit Hippocrates.

87 καὶ βατίς] Batidas dixi †Plinium secutus, qui batidem inter peculiares mari pisces numerat. Interpretes raiam vertũt, quam βάτον vocãt, cui diminutiuum βατίδα esse volunt. Est autem βατὶς piscis delicati & mollis genus, cuius meminit Athenæus lib. 4. & 7. & Aristophanis Scholiastes. †Cap. vltimo. lib. 32.

88 σιδιοειδὴς πρόσωπον] σιτοειδὴς χροιή, ὠχρὰ ὡς σίδιον exponitur Galeno in Exegesi, si rectè legatur, vt scripsimus in nostra OEconomia, hoc expresso loco. Est enim color luteus ac pallidus, malicorium referens. Caluus tamen ἰδιοειδὴς legisse videtur.

89 ἢ βοείῳ, καὶ γάλακτος] βοείου γάλακτος ὠμοῦ, legunt exemplaria Aldina & Vaticana, quæ secuti sumus cum Interpretibus.

90 & οἱ ὄνυχες φοινίκεοι εἰσί] φοινίκεοι εἰσὶ αὐτῷ, legunt exemplaria Regia manu scripta.

91 & τὰ σιτία κατ' ἀρχὰς προσίεται μὴ] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed προσίεται malim, vt antea, & paulò pòst legit Gal.

92 καὶ τὰ σιτία οὐχ ὁμοίως προσίεται] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Verùm Galenus in Exegesi, in dictione ἀμαλῶς, προσίεται, & ἀμαλῶς legit, quod ῥαδίως exponit, istumq; locum adducit ex lib. 2. de Morbis maiore, vt etiam expressimus in nostra OEconomia. Ideoque hunc nostra Interpretatione secuti sumus.

93 φακῆς δύναι τρυβλίον] τρία τρυβλία videtur legisse Caluus. ῥυπαρὸν etiam pro ῥιπαρῶν vitiosè legunt exemplaria Aldina.

94 μὴ δὲ νέαρον] μηδὲ νεαρὸν lego cum Interpretibus, vt mugil recens intelligatur, cui sale condîtum opponit. Caluus verò illud ad carnem porcinam recentem & sale maceratam refert. τάριχος tamen potiùs de piscibus sale condîtis Hippocrati ferè dicitur. Exemplaria Aldina & Vaticana μὴ δὲ πνέαρον legunt vitiosè.

95 ἢ αἰγὸς κέρας] Sic quidem legunt exemplaria omnia, vt capræ cornu indicetur, verùm αἰγοκέρας lego cũ Cornario, existimoq; hunc locum Galeno subindicari, cum αἰγοκέρας exponit in Exegesi, ὅπερ & βουκέρας & τῆλις. Fœnigræci autem farinam cum aceto & nitro tritam lienem minuere scribit Dioscorides capit. 124. lib. 2.

96 διδόναι ἐν οἴνω αὐστηρῷ] ἐν οἴνου κοτύλῃ αὐστηροῦ, legunt exemplaria Regia manu scripta.

97 σιδιοειδὴς] Hanc quidem lectionem sequuntur exemplaria omnia. Caluus verò etiam σιδηροειδὴς legisse videtur.

98 ἅμα τῷ πρώτῳ] Sic quidem legunt exemplaria omnia, lubenter tamen Mercurialis lectionem amplector, qui ἅμα τῷ κόπρῳ legit, etsi ἅμα τῷ πρώτῳ ferri possit, populari phrasi, vt sint quæ cum primo stercore demittuntur.

99 καὶ ὑπέρχεται ἡ γαστὴρ σκληρὴ] Sic quidem legunt quotquot videre licuit exemplaria, vt ὑπέρχεσθαι hîc mihi obreptionem quãdam & duritatis accessionem sensim ac velut insidiosè factam, significare videatur. In lienosis enim ventris durities blandè ac velut per delitias & sensim nulla prope data significatione se insinuat, quòd ferè semper flatibus abúndent. Aliòqui certè pro ὑπέρχεται ὑπερέχει non malè legatur, vt venter durus emineat & extet. Verùm nihil muto.

100 οἷσι καὶ τὸ πρόσθεν] ἐν οἷσι & τὸ πρόσθεν legunt exemplaria Regia manu scripta.

101 καὶ οἰνοφλυγίης] λαγνοφαγίης legunt exemplaria Vaticana, οἰνοφλυγίης tamen legit Caluus.

102 καὶ ὅταν μὴ ἐξημμένος] ὁκόταν ἐξηρτημένος vitiosè legunt exemplaria Regia manu scripta, etsi καὶ ἐξημμένος addunt.

103 ὑπόπυρρος] Hunc locum asterisco velut suspectum notant exemplaria Aldina. Denotat autem colorem suppallidum aut subluteum, vt indicauimus in nostra OEconomia hoc expresso loco.

104 οἷον φλοῦς ὕπεστι] φλοῦς φλοιὸς exponitur Hesychio, λεπύχανον, λεπυρόν, & tenuem corticem velut desquamationem quandam significat, velut serpẽtis exuuium. Verùm hîc φλέος aut φλίμας legisse Galenum existimo, vt scripsimus in nostra OEconomia (in dictione φλέω) vbi hunc locum expressimus. Videtur autem hîc significari, sub capitis pilis lanuginem quandam crassam & albam qualis in verbasco videtur, subesse, quæ cutis desquamationem aut squamulas refert.

105 καὶ τὰ σπλάγχνα μύζει] καὶ πρὸς τὰ σπλάγχνα μύζει legunt exemplaria Regia.

106 ἄσσει τι καὶ λυπέεται] Sic legunt ferè omnia exemplaria, ἄττει Aldina. Verùm ἀσᾶται legisse Galenum existimo in Exegesi, quod δυσκόρως καὶ ἐπαχθῶς διατίθεται exponit, & lib. 2. de Morb. maiore, hunc nimirum locum subnotans, vt scripsimus in nostra OEconomia, ἄσεται etiam & ἀσᾶται legi potest.

107 καὶ τοῦ μὲν πιέτω τὸ ἥμισυ] Sic quidem legunt exemplaria omnia, quod Interpretes de cicerum decocto ad dimidias sumpserunt.

108 τὰ σκέλεα ὑποφέρεται] Locum istum in OEconomia nostra expressimus & exposuimus.

109 αὕτη ἡ νοῦσος οὔπω ἧσσον τῆς προτέρης θανάσιμη] οὔπω non videtur legisse Caluus, & morbum hũc priore minùs lethalem affirmat.

110 καὶ ἀπὸ χαλαρίου πίνειν] Sic quidem legunt quotquot adhuc vidimus ex-

dimus exemplaria, sed mihi sanè corruptus locus videtur. Cornarius pro χαλαείου χυλαείου legisse videtur, & ἀπὸ τ̃ χυλοῦ sumpsisse, & χυλάειον hîc intritarum carnium succum aut succatiunculam significare posse existimaui, & in OEconomia nostra adscripsi, quòd postea scribatur, καὶ ξύων τὴν σάρκα, quod de intrita càrne dici videtur, cùm ξύων τείβων exponatur Hesychio, istamq; opinionem amplectitur Caluus, etsi Cornarius de defrictis à carne ictericorum sordibus, & cutis strigmentis intelligi velit, quas confidenter, ne dicam fœdè admodum ex vino albo propinat. Caluus χλιαροῦ pro χαλαείου legit, & de tepido potu accepit. vt mihi ἀπὸ χλιαροῦ aut ἀκροχλίαρον legisse videatur, quemadmodum lib. de rat. vict. in morb. ac. de oxymel. loquitur Hippocr. διδόναι δὲ τὴν δίδως ἀκροχλίαρον, quod illic exponit Galenus, ὅπερ ἐστὶν ἄκρως χλιαρόν. ἄκρως δὲ ἐστὶ χλιαρὸν ὅπερ ἐν ᾗ μέσον ἀκριβῶς τ̃ ψυχροῦ καὶ τ̃ θερμοῦ. Quam quidem hîc lectionem viris doctissimis arrisisse video, Sunt etiam qui pro his verbis ἀπὸ χαλαείου ἀλλ' ἐπαλλήλων πίνειν legant. Ioannes Opsopœus vir doctiss. & aliàs de Hippocr. optimè meritus, cùm ad me de suis in Hippocratem obseruationibus scriberet, per epistolam amicissimè significauit, se hoc loco pro χαλαείου χαραδρίου legere, existimareque Hippocratem eius auis carnem lauari & teri velle, tritamque atque maceratam ex vino albo propinari. Quæ coniectura vt mihi valdè probatur, ita sanè certum est hac phrasi quæ popularis est aliquid indicari, ex quo infuso Hippocrates bibi præcipiat. Est autem χαραδριος auicula authoribus celebrata, galgulus aut rupex Latinis dicta, in torrẽtium voraginibus, & inter saxa oberrans, vnde fortè nomen sumpsisse videtur, quæ ab ictero laborantibus primùm conspecta, morbum leuat & in se depellit. De ea scribitur apud Plutarchum Sympos. 5. cap. 7. & ab Æliano lib. 17. cap. 13. & ab Heliodoro de historia Æthiopica lib. 3. & Suda & Plinio cap. 11. lib. 30. Porrò Mercurialis hoc loco de chalario bibendum esse significauit, & quid esset chalarium non indicauit.

[111] νόσημα ὅπερ καλέεται τῦφος] Typhos quisnam morbus vocetur Hippocrati non satis constat. Stuporem attonitum vocant Interpretes, cùm quis mutus aut attonitus considet. Videtur autem esse febris ardentis species quędam, velut τυφώδεις πυρετοὶ dicuntur, quemadmodum scripsimus in nostra OEconomia. Ac nescio an per Typhon Galenus τυφωμανίαν intelligat Com. 1. in Prorh. cùm scribit se perpetuum cum comate delirium vocare mixtum ex phrenitide & lethargo affectum, quosdã verò Typhomaniam, velut scribitur apud Hippocr. in libro de Morbis. Aut enim hunc librum intelligit; quem passim secundum de Morbis maiorem vocat, aut corruptorum librorum de Morbis non leuem suspicionem iniicit, cùm in his nulla fiat Typhomaniæ mentio. Est autem Thyphomania affectus ex phrenitide & lethargo mixtus & innominatus Galeno, ex bilis & pituitæ permixtione, in quo ęgri delirant, & simul somniculoso torquentur comate. Lethargicus, aut furiosus delirusq; Lethargus dici potest. ὕφος autẽ scribunt passim Aldina exẽplaria, pro τῦφος.

[112] ῥοφήματα δὲ λεπτὰ καὶ ψυχρὰ] λεπτὰ ψυχρὰ legunt Aldina exemplaria & Vaticana quæ secuti sunt interpretes.

[113] καὶ ταῦροι διαφεύγουσιν] διαφυγγάνουσιν legunt exemplaria Regia manu scripta.

[114] καὶ χόρας τῶν ὀφθαλμῶν] Sic quidem legunt quotquot videre licuit exemplaria. Caluus tamen κόρας legisse videtur.

[115] καὶ τὸ πρόσωπον ἀφύει] Hunc mihi locum subindicare videtur Galenus in Exegesi, cùm ἀφύει exponit λευκαίνεται, καὶ ὥσπερ ἀφύης τὸ χρῶμα ἴσχει, vt scripsimus in nostra OEconomia.

[116] καὶ δοκέειν ὀφθαλμοῖσιν ἐξοχεῖσαι ἰσχυρῶς] ἐξορῆσαι legunt exemplaria Regia manu scripta, sed vitiosam vtrobiq; lectionem existimo, & ἐξοχέεται cum interpretibus lego aut ἐξορῆται. Est autem ἐξοχέειν & ἐξοχέεσθαι prospectare & velut extra spectare, diciturq; de iis qui protuberantibus & prominulis sunt oculis, velut qui faucibus compressis strangulantur.

[117] καὶ ἑρπέει αὐτόν] Hunc locum expressimus & exposuimus in nostra OEconomia.

[118] τῆι ὅπως οὕτως ἔχει] τῆιν legũt Aldina exemplaria & Vaticana. [illegible] legisse videtur Cornarius.

[119] ἐ σημάσεσιν] Hunc locum expressimus & exposuimus in nostra OEconomia.

[120] δύο πρύβλια] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed Caluus τρία legisse videtur ex membranis Vaticanis.

[121] μάζαν δὲ ψαισκὴν ὡς μάλιστα] Hunc mihi locum subindicare videtur Galenus in Exegesi, cùm ψαισκὴν μάζαν exponit τ̃ μέλιτι καὶ ἐλαίῳ πεφυραμένην, vt scripsimus in nostra OEconomia. Aldina tamen exemplaria, hîc, vt antea, ψαιστὴν legunt.

[122] δι' ὀειγανίτιδι πασῇ] Hunc etiam locum expressimus & exposuimus in nostra OEconomia, vbi pisces intelligũtur eodem modo quo carnes cocti, & origano aspersi, aut pisces cum origano asperso cocti.

[123] σίλφιον δὲ ἐπιξέων πυκνὸ] Sic quidem legunt exemplaria omnia quæ adhuc videre licuit. Cornarius tamen ἐπιζέων legere videtur, vt legitur pag. sequente.

[124] ἐ τῷ αὐτομάτῳ καθαιρομένῳ] Sic quidem legunt exemplaria omnia, vt eadem sub vesperum exhibeantur, etiam spontè purgato. At Cornarius, ἃ ἐ τῷ αὐτομάτῳ καθαιρομένῳ legisse videtur.

[125] πίνειν δαφνης ἐγχύσαι] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Cornarius tamen ἐψῆσαι legit, & exemplaria Regia manu scripta ἐγκαῦσαι, vt scripsimus in nostra OEconomia, vbi hũc locum expressimus & exposuimus. Exemplaria autem Aldina ποιεῖν vitiosè pro πίνειν legunt.

[126] καὶ σκελιφρός ἐστι] Hunc locum subindicare mihi videtur Galenus in Exegesi, cui σκελιφρὸς ξηρὸς exponitur & περιεσταλμένος, vt scripsimus in nostra OEconomia.

[127] τὴν δὲ ἡ χροιὴ τ̃ σώματος] ἡ δὲ χροιὴ τ̃ σώματος legũnt exemplaria Aldina & Vaticana, quæ secuti sunt interpretes.

[128] ὥστε τὸ αἷμα ἐκχωρέειν] Sic quidem legunt quotquot mihi videre licuit exemplaria. Caluus tamen μὴ ἐκχωρέειν legisse videtur. ξυγκαλέειν aũt lego cũ Interpretibus, cùm ξυγκέεσθαι passim legatur.

[129] σκαρδαμύσσει] καρδαμύσσει legunt alia exempl. καρδαμύσσειν autem & σκαρδαμύσσειν apud Hippocr. etiam agnoscit Erotianus.

[130] ἐ βάρος τ̃ σιτίων ἐστιν, ἢ ὑγιαίνων] Mira quidem phrasis & defecta, sicq; legunt exempl. omnia, videturq; μεῖζον aut μεῖζον desiderari.

[131] ἀθλάσις] Hunc locum mihi subindicare videtur Gal. in Exegesi, cùm ἀθλάσει, ἀθλᾷ exponit, & pro ἀθλάσις ἀθλάσῃ legisse, & ad digitum qui deprimit & impressionem facit retulisse, vt scripsimus in nostra OEconomia, vbi istũ locum expressimus & exposuimus. Caluus autem longè aliter hunc mihi locum legisse videtur.

[132] ἐν ποσὶ πιέσιν ἀθλᾶται] Sic quidem legunt exemplaria omnia & omnes interpretes, sed ἐν ποσὶ ποσὶν lego in nostra OEconomia, vbi etiam istum locum exposui.

[133] καὶ τὴν πρὸς ἔπος βαδίζῃ] πρὸς ἄ πος malo, vt aliàs scribitur, & habent Vaticana exemplaria manu scripta.

[134] ὀνείου γάλακτος ἑφθοῦ χοία] δίχοία videtur legisse Caluus, cùm duorum sextariorum mensuram ponat.

[135] ἑψήσθω] Sic quidem legunt quotquot vidimus exemplaria, sed ψυχέσθω cum Interpretibus lego. Illud verò τρυφαλίδι de caseo trito longè aliter mihi legisse videtur Caluus.

[136] τῷ πράσῳ] Istum locum mihi subindicare videtur Galenus in Exegesi, cùm πεπραγόνω his verbis explicat, ἔνιοί μὲ τ̃ ἐνειλομένης κτ̃ τὸ σιμμὶ πλαξὶ, ἔνιοί δὲ αὐτὸ τὸ σιμμί.

[137] εἰλεὸς αἱματίτης] Huic conuolulo similem esse volunt nonnulli Stomacacem morbum Plinio dictum cap. 3. lib. 25. & in Germanici Cæsaris exercitu citra Rhenum, ex vitiosi & medicati fontis æquæ potu, recenter exortum, quem nunc Scorbutum vocant, & Germanicis ad mare Balthicum, & Danis familiarem esse dicunt.

[138] πελίδνωμος] οὐ πελίδνωμος legere quidam malunt, quòd vlceribus crura & tibiæ malè afficiantur.

[139] ὁκοῖον περ ἕλκος] ὁκοῖον παρ' ἕλκος legunt exemplaria Aldina, quæ secutus videtur Cornarius, aut παρ' ἕλκοις legisse.

[140] ὁκοῖον περ ὕδρωπς] ὕδρωπος legunt Aldina exemplaria, vitiosè vt opinor, nisi παρ' ὕδρωπος legatur. ὕδρωπες enim hîc aqua intercute laborantes dicũtur, vt significauimus in nostra OEconomia, hoc expresso loco.

[141] δοκέει οἱ τὶ περσέρπειν] δοκέει οἷον τι περσέρπειν legunt exemplaria Regia manu scripta, quod sensim illabẽtem aut irrepentem ad cutim humorem magis indicat.

[142] ἐ δὲ διὰ δὲ τ̃ νοσήματ.] Hic locus procul omni dubio corruptus est. Aldina exemplaria & Vaticana cum manu scriptis Regiis legunt, ἐ δὲ διὰ δὲ παχία τῶν νοσημάτ. γίνε), quam lectionem secuti sumus cum Interpretibus omnibus. Codices verò Germanici vitiosè παχία post μελέτην adscribunt. Hęc verò adscribuntur libello περὶ κρισίμων, vbi sic leguntur, ἐ δὲ ὀξέα τῶν νοσημάτ. γίνε) Caluus autem & Cornarius aliud morbi crassi genus esse volunt, & pro indicatura apponunt.

[143] καὶ αἱ ἀπόστασις] Hunc locum in nostra OEconomia expressimus & exposuimus.

[144] καὶ σκιαυγέ] Hunc mihi locum expressisse videtur Galenus in Exegesi, cùm σκιαυγὴς ἀμβλυωπής exponit, quomodo scribitur libello περὶ κρισίμων, & nos in nostra OEconomia significauimus & exposuimus. Caluus autem & Cornarius ad oculorum pupillas hebetatas retulisse videntur, sed nos cum Galeno ad ęgrum respeximus.

[145] δοκέων φθέγγεσθαι αὐτὰς ἰδεῖν] εἰδέναι pro ἰδεῖν legunt exemplaria Regia manu scripta. Libro etiam περὶ κρισίμων legitur πάντα δὲ ἀγνοίης.

[146] μᾶλλον ἀναπληγῇ] ἀναπληχθῇ legitur libello περὶ κρισίμων, & περισφαιρέεσθαι vitiosè pro περιφέρεσθαι aut περιφαίνεσθαι, & ὁπλίτας μαχομένους.

[147] ὡς ὁρέων μάχας καὶ πολέμους] Aliter legitur libello περὶ κρισίμων, ὡς ὁρέων simpliciter, & ἐξέρχεται pro ἐπέρχεται, & αὐτὸν ἐῶν διεξιέναι.

[148] ἀλλὰ καταπίπτει] ἀλλὰ πίπτει legitur lib. περὶ κρισίμων, &, οἱ πόδες δὲ γίνονται ἀεὶ ψυχροὶ, &, καὶ ἐνύπνια ὁρῇ φοβερά.

[149] τῶν δὲ γινώσκομεν] τάδε δὲ γινώσκομεν legunt Aldina exemplaria. τόδε verò legitur libro περὶ κρισίμων, quam lectionem secutus est Cornarius. τῷδε verò legisse videtur Caluus ex membranis Vaticanis, vt legunt exemplaria Germanica. Libello περὶ κρισίμων paulò aliter legitur, καὶ φοβέεται, & ἀφηγέεται γὰρ, & ἐπιείκει, quam lectionem mihi secutus videtur Cornarius.

[150] εὐθὺς παράσχημα] Libro περὶ κρισίμων legitur, εὐθὺς ἔννοος γίνεται, & ὀρθῶς ἀποκρίνεται, quam lectionem mihi secutus videtur Cornarius.

[151] ἐν ἀλλοδημίῃ] ἀποδημίῃ lego cum Cornario, vt lib. περὶ κρισίμων, vbi ista paulò aliter leguntur, etsi vulgata lectio ferri potest, vt etiam docuimus in nostra OEconomia.

[152] ἐν θυέῃ] Aldina exemplaria ἐνθυμίῃ vitiosè legunt, pro ἐν θυέῃ.

[153] ἱδρὼς ὁ πολλὸς] Sic quidem legunt exempl. omnia, sed Cornarius πολλοῖς legisse videtur.

[154] ἢ ῥῖνας πέμαχος] Hunc locum in OEconomia nostra expressimus & exposuimus.

[155] ἰσχιάς δὲ] Ista quæ de Ischiade scripta sunt iisdem verbis repetuntur libello περὶ κρισίμων, & meliùs leguntur.

[156] ὡς δὲ ἀναξηραίνεται] Libello περὶ κρισίμων meliùs legitur, ὡς δὴ ἀναξηραίνεται ὁ πόγνυται, τόδε μέγα πιμελέον.

[157] τοὺς δακτύλους] τοὺς σπονδύλους legitur lib. περὶ κρισίμων, eamque lectionem secutus est Cornarius, cùm tamen exemplaria omnia δακτύλους habeant. Ibidem etiam legitur, ἀπὸ τῆς ἀλγηδόνος τῶν ἄρθρων.

[158] κλύσαι τεύτλοισι χρὴ] καῦσαι legunt Aldina exemplaria, vitiosè vt patet pro κλύσαι.

[159] σικύου ἄτμητον] Ex hoc loco σικύου ἄτμητον κολοκυνθίδα ἀδιαίρετον exponere mihi videtur Galenus in Exegesi, vt scripsimus in nostra OEconomia.

[160] καὶ σευτλίου χυλοῦ] Istius betæ succi heminam etiam mihi capere videtur, vt ad iustam crassitudinem decoquatur. Cornarius betæ succi quantum videbitur affundit. Caluus cum betæ decocto ad iustam crassitudinem coquit.

[161] ἔπειτα ἐλώχεῃ] λωχεῇ legisse videtur Caluus.

[162] πολλοὶ χυλοὶ ἐγγίνονται] πολλοὶ ἤδη χολοὶ ἐγγίνονται legunt exemplaria Regia manu scripta.

[163] τέτανοι τρεῖς] Ista de Tetano repetuntur libello περὶ κρισίμων, & lib. 3. de morbis.

[164] ἔπειτα κατακλίνας ἐμβάτῃ] Sic legũt exemplaria omnia & Regia manu scripta ἐν βάτῃ. Et sanè suspecta mihi admodum lectio videtur, & ἐμβάτῃν ἀνὰ τὴν σάρκα ποιήσαντα legendum existimo, vt scripsimus in nostra OEconomia, vt in solio reclinatum ægrum & per totam carnem perfusum intelligamus, & ἐμβάτην ἔμβασιν accipiamus pro ea perfusione quæ fit in solio, siue aquę calidæ, siue frigidæ fiat, vt præcipit libr. 3. de Morb. & aph. 21. lib. 5. Ea enim per carnosas partes potiùs quàm frigidas, & neruosas fieri debet, quò facilior caloris reuocatio cum sudore cõtingat. Est autem ἐμβάτη solium aut labrum in quod loturi & sudaturi descendunt. Cornarius hîc pro pelliceo vestimento accepit, aut certè (quod magis credo) aliud quid legit. Caluus pro fascia quæ carnẽ sursum traheret. Hieronymus Mercurialis suis hunc in locum Annotationibus, in solio reclinatum & resupinatum ægrum sursum excitata spina facit, & ἀνὰ τὴν ῥάχιν ποιήσαντα legit, vt in spina dorsi sursum vergat, eaque inuncta & toto corpore faciliùs sudor excitetur.

[165] καὶ ἀμφιέσαι ἱμάτια λευκὰ] ἱμάτια μαλθακὰ καθαρὰ legunt exemplaria Aldina & Vaticana, quæ secuti sunt Interpretes. λεπτὰ tamen fortè meliùs legatur, vt lib. 3. de Morb. vt leuiora sint stragula, neque corpus grauent.

[166] ἢ ὑπὸ τῶν ἀμφιβραχίων] Hunc mihi locum subindicare videtur Galenus in Exegesi, cùm ἀμφιβραχίων exponit, τῶν περὶ τὰ ποιέθημα καλουμένων χωρίων, vt scripsimus in nostra OEconomia. Vt inde satis constet libro περὶ κρισίμων ἀντιβραχίων vitiosè legi.

[167] ἤδη δὲ καὶ ὑπὸ τραυμάτων] Aliter legitur libro περὶ κρισίμων. ἤδη δὲ καὶ ὑπὸ τραυμάτων ἔστιν ἕλκεται εἰς τοὔπισθεν. καὶ ὑπὸ τῆς ὀδύνης τὸ μετάφρενον πήγνυται, ἃ τὰ σήθεα οἰμώζει.

IN LIBRVM DE HIS QVÆ AD VIRGINES PERTINENT.

Ἀρχὴ μοι] Hic libel. περὶ παρθενίων passim inscribitur, in quo quæ ad virgines spectant, & virginum morbi, ex peculiari virginum natura tractantur. Id enim τὰ παρθένια significare videntur, virginum res, vt τὰ γυναικεῖα, mulierum res, & morbos etsi virginalia dici possunt. At Virginal vt & fœminal & interfœmineum, eam partem notat quæ fœminas facit, ex Arnobio. Etsi παρθένια virginum morbi dici possunt, non secus ac γυναικεῖα mulierum morbi, quomodo idem Hippocrates lib. 1. περὶ γυναικείων, παρθενίας νόσους vocat. Quo nomine an libellum istum subindicet, non satis est explicatum, & certè alios fuisse apparet. Ac mihi videtur præludium esse quoddam totius tractationis istius de morbis muliebribus, quam hîc ξύνθεσιν intelligo mihi aptissimè nominare videtur, siue id de totius artis Medicæ compositione dicatur, vt volunt Interpretes. Est & σύνθεσις medicamenti compositio aut descriptio quædam Q. Sereno, dum scribit de Antidoto Mithridatica,

—Sed Magnus scrinia Regis
Cùm raperet victor, vilem deprendit in illis
Synthesin, & vulgata satis medicamina risit. De qua agit Plinius cap. 8. lib. 23.

[2] οὐ γὰρ δυνατὸν] Id quamuis obscurum est, non mihi videtur solùm vniuersalem & particularem morborum naturam ex arte cognoscendam esse disquirere velle, sed in vnoquoq; & singularibus cuiusque propriam morbi naturam maximè esse dispiciẽdam, vt in virginibus epilepsiam, terrores & apoplexiam, qui morbi pro virginum natura peculiare quiddam obtinent. Sic enim illud (ἐν τῷ ἀμερεῖ) indiuidui & particularem cuiusque naturam indicare videtur.

[3] καὶ ὀλιγωτέρη] Pro ὀλιγωτέρη λυπηροτέρη legunt exemplaria Vaticana.

[4] ὁκόσῃσιν ὥρη γάμου παρανδρώμεναι] Sic legunt exemplaria omnia publicata, manu verò scripta Regia, ὥραι γάμου legunt, vt scripsimus in nostra OEconomia, vbi istam dictionẽ exposuimus, diximusque eas indicari, quæ maturæ viro sunt, & propè vt nupriarum tempus experiantur, viroque coniungantur. Aliòqui ὥρη γάμου παρανδρόμεναι legendum erit, vt sit παρανδρόμεναι Infinitiuus Æolicus, pro παρανδρόμεν Ionicè, quod παρανδροῦν Communiter. ὥραι tamen παρανδρώμεναι malo.

[5] ὕστερον γὰρ τὸ αἷμα ξυλλάβεται] Sic legunt Germanica exemplaria, reliqua autem ξυλλείβεται habent, quæ secuti sunt Cornarius & Caluus, quod stillat & confluit significat, aut funditur ac diffunditur.

[6] ναρκην παράσχῃ] παρέχῃ vitiosè pro παράσχῃ habent exemplaria scripta Regia.

[7] διὰ τὴν ἰθύτητα τῶν φλεβῶν] παχύτητα pro ἰθύτητα legunt membranæ Vaticanæ. Regia etiam quædam exemplaria manu scripta φρενῶν vitiosè pro φλεβῶν legunt, vt & paulò pòst pro φρενῶν νεφρῶν vitiosè habent, vt ne meminisse quidem satius fuerit.

[8] αὐχένας χραίνουσιν] Hanc phrasim exposuimus in nostra OEconomia, hoc expresso loco.

[9] ἐπ᾽ ἀμείνονα τὰ ἐόντα] καὶ ἀμείνονα τὰ legunt Aldina exemplaria.
[10] ὑπὸ μὴ λωβηθῶσι] Aldina exemplaria fœdissimè hoc loco vitiata sunt, & legunt ὑπὸ μήτηρ νόσου. Quibus verbis quid velint non est facilè assequi, & certè suspectum mihi locum faciunt, vt pro ἀλίσκηται ἀλώσονται legendum videatur; vt & Æ. Portus legere mauult. Etsi hæc muneri παρέχβασις, huic authori aliòqui satis familiaris est.

IN LIBRVM DE NATVRA MVLIEBRI.

ΠΕΡΙ δὲ τῆς γυναικείης φύσιος] Hunc librum apparet magna ex parte ex libris περὶ γυναικείων concinnatum esse, ex quibus multa hîc sunt repetita.
[2] αἱ μὲν γὰρ ὑπέρλευκοι] Hæc repetuntur lib. 2. περὶ γυναικείων, iisdem penè verbis, vbi ξηρότεραι quod hîc σκληρότεραι scribitur. Vtranque lectionem adhibuerunt Interpretes.
[3] καὶ στρυφνότεραι] Hunc locum abundè exposuimus in nostra OEconomia. Et quamuis στρυφνότεραι legunt exemplaria omnia, & lib. 2. περὶ γυναικείων, σιφώτεραι tamen aut στεμφυλότεραι legisse videtur Caluus.
[4] ψυχροὶ, ῥοώδεες] Caluus post ψυχροὶ, ὑγροὶ, adscribit ex membranis Vaticanis, vt lib. 2. περὶ γυναικ.
[5] ἢν ὕδερος] Eadem scribuntur libr. 1. περὶ γυναικείων. paulò tamen aliter.
[6] ψαύουσι γὰρ] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed ψαύουσι meliùs legitur lib. περὶ γυναικ. & καὶ ῥῖγος καὶ πῦρ λαμβάνει.
[7] καὶ σιτίοισι μαλθακοῖσι] Hîc desiderari videtur χρῆσθαι ex libro περὶ γυναικείων. quod etiam apponunt Interpretes. In fine verò pro μαλθακοῖσι, μαλακοῖσιν legunt exemplar. quædam manu scripta & Vaticana.
[8] ἢν αἱ μῆτραι πρὸς τὸ ἧπαρ] Eadem scribuntur lib. 2. περὶ γυναικείων.
[9] παλαιῇσι ἐοῦσῃσι] ἐοῦσῃσι nō legitur in exemplaribus quibusdam Regiis manu scriptis, vt ex lib. 2. περὶ γυναικείων.
[10] ἐπὴν δὲ κακοφρονήσῃ] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed exemplaria manu scripta Regia & Vaticana καταφρονήσῃ legunt, quæ secuti sunt Interpretes.
[11] κλύσαι τὰς ὑστέρας] Exemplaria Aldina καῦσαι pro κλύσαι legunt, vt sæpè aliàs.
[12] ταῦτα ποιέειν τὴν χήρην] Post hæc verba exemplaria Vaticana adscribunt, ἄριστον δὲ ἐν γαστρὶ ἔχειν, ex lib. 2. περὶ γυναικ.
[13] ἢν προσέλθωσιν αἱ μῆτραι] Eadem scribuntur lib. 2. περὶ γυναικ. & lib. περὶ ἀφόρων.
[14] τῷ ἀνδρὶ μὴ ξυγκοιμηθῇ] ἢν ἐκ τόκου ἐοῦσα τῷ ἀνδρὶ ξυγκοιμηθῇ lego ex libro 2. περὶ γυναικ. cum Cornario, etsi exemplaria omnia negationem addunt, vt & libro περὶ ἀφόρων.
[15] καταθεὶς] Illud καταθεὶς sepositam vt depositam aquam, aut sub dio expositam significat, quò fit frigidior. Aliòqui καταθεὶς ἐς τὸν αἰθρίην legisse videtur Cornarius. προσχεῖσθαι ὡς ψυχρότατον ἐπὶ τὰ αἰδοῖα, vt legitur lib. περὶ ἀφόρων. Hæc tamen vulgata lectio eo sensu quem expressimus rectè ferri posse videtur.
[16] ὕδωρ, φακὸν] ὕδωρ φακῶν legunt Interpretes omnes, vt legitur lib. 2. περὶ γυναικείων. Sed pro μεταρθῶσιν καθαρθῶσιν legisse videtur Caluus.
[17] ὑπὸ τὰ αἰδοῖα τὰ εὐώδεα] Hæc esse transposita satis apparet ex lib. 2. περὶ γυναικ. ideoque rectè reposuit Cornarius.
[18] καὶ τὸν οἶνον ὑδαρέα πινέτω, μὴ λευκὸν] ὑδαρέα λευκὸν lego ex libro 2. περὶ γυναικείων, & lib. περὶ ἀφόρων cum Cornario.
[19] ἐκκρίματα] ἐκκρέμανται lego ex codicibus Regiis manu scriptis, velut etiam legitur lib. 2. περὶ γυναικ. & libro περὶ ἀφόρων, & legerunt Interpretes.
[20] καὶ ὁκόταν ὁ πόνος ἐξήκηται] Hæc quidem lectio codicibus vulgata rectè ferri potest, vt suborto dolore vteri ad locum redire nolint, meliùs tamen legitur lib. 2. περὶ γυναικ. ἢ ὁκόταν ὁ χρόνος ἐξήκηται.
[21] ὁκόταν ἐκ τόκου ἐοῦσα] ἐκπονεῦσα legunt exemplaria Vaticana non malè, quæ lectio statim post partum aut enixum significat, vt si mulier vteros fatigarit aut laborarit, ita vt vteros emouerit aut concusserit, vt fert lect. lib. 2. περὶ γυναικ.
[22] μακρὰς περιζώσας] Sic quidem omnia legunt exemplaria, sed ἄκρας lego cum Cornario, vt ὑστέρας aut μήτρας intelligas, velut legitur lib. περὶ ἀφόρων, aut ἄκρας vt legitur libro 2. περὶ γυναικείων.
[23] ἕως ἂν πεντεκαίδεκα ἡμέραι] πεντεκαίδεκα ἡμέρας legitur lib. 2. περὶ γυναικ. & libro περὶ ἀφόρων.
[24] μηδὲ ὑποθυμιήσθω] Sic quidem legunt quotquot videre licuit exemplaria, sed libro 2. περὶ γυναικ. & περὶ ἀφόρων, istud affirmatiuè legitur, vnde lectionem suam desumpsit Cornarius.
[25] ἢν αἱ μῆτραι ἅψωνται] ἅψασθαι hîc adhærescere & annecti significat, diciturque de vteris in coxendicem procumbentibus & annexis, vt annotauimus in nostra OEconomia. ἅπτεσθαι autem hîc dicitur quod ψαύει τοῦ ἰσχίου lib. 2. περὶ γυναικ.
[26] παραφάσσουσαν] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed vitium hæc lectio subolet, vt scribimus in nostra OEconomia, & παραφάσσουσα aut παραφάσσουσαν legendum existimamus, vt de muliere dicatur, quæ sensim admota manu muliebres locos contrectat, quam os locellorum digito immisso distrahere ac dimouere iubet, pro quo dicitur lib. 2. περὶ γυναικ. ἀφαμένη τῷ δακτύλῳ ἕλκειν τὸ στόμα τῶν ὑστερέων.
[27] ῥόδινον περιχέων] pro περιχέων περιέχων habent exemplaria Vaticana vitiosè vt apparet, aliòqui περιέχων de vestimentis circum ægram positis aut inuolutis ad suffitum ne exhalet continendum, intelligi potest.
[28] καὶ κατακείσθω ἐπὶ τὸ ὑγιὲς ἰσχίον] κατακεῖσθαι legit Aldinus codex vitiosè.
[29] ἅπαξ ἐούσης] Sic quidem legunt exemplaria omnia, insolente phrasi, ac vereor vt parum integra. ἀπάξεις ἐπὶ τὸ ὑγιὲς ἰσχίον legi potest, vt in sanam coxam semel innixæ & abductæ, fomentum ex vrina, deinde etiam suffitus admoueatur, ἅπαξ ἰούσης videtur legisse Cornarius.
[30] περιπάσσοντα τῆς δάφνης] πάσσον τι τῆς δάφνης, legunt exemplaria manu scripta.
[31] καὶ ἢν ἀφάσσῃ τῶν δακτύλων] ἢν ἀφάσσῃ τῷ δακτύλῳ lego ex membranis Regiis manu scriptis & Vaticanis, & σκέπτηται, vt de muliere intelligatur, quæ immisso digito vteri osculum contrectet & exploret, pro quo scribitur lib. 2. περὶ γυναικ. καὶ τὸ στόμα τῶν ὑστερέων οὐ δῆλον ψηλαφητόν.
[32] πρὸς τὸ ἰσχίον ἐναι θέωσι] Hunc locum istamque dictionem abundè mihi videor explicasse in nostra OEconomia, existimoque Erotianum pro ἐναιθέωσι, ἐκθέωσι legisse, quod ἐκτρέχωσι exponit. pro quo ἐναιθῶσι legitur lib. 2. περὶ γυναικ.
[33] ἄκρητον] Istud ἄκρητον de vino mero & puro dicitur lib. 2. περὶ γυναικείων quod etiam sæpè per se effertur. Sed de lacte hîc dictum videtur, vt postea.
[34] σπέρμα λίνου] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed σπέρμα σελίνου legit Cornar. ex lib. 2. περὶ γυναικείων. Vaticana autem exemplaria λίνου ὀλίγον legunt.
[35] ἢν ἐκ τόκου μὴ καθαρθῇ] Eadem ferè scribuntur libro 1. περὶ γυναικείων.
[36] καὶ ἐμπλαζέσθω ὡς μάλιστα] Sic quidem legūt exemplaria omnia. Cornarius tamen περιπατείτω pro ἐμπλαζέσθω legisse videtur. Exemplaria verò Vaticana pro ἔλαιον στέαρ habent.
[37] ἢν αἱ μῆτραι φλεγμήνασαι πληθῶσι] Exemplaria Vaticana φλέγματος πληθῶσιν legunt, ex lib. 1. περὶ γυναικείων. vbi ista etiam scribuntur.
[38] ἀπέρχεται] ἐπέρχεται legit Cornarius, vt & exemplaria Aldina, quæ etiam πληθῶσι habent.
[39] εἰ δὲ οὐ] ἢν δὲ δάκνῃ legunt exemplaria Vaticana, quæ secuti sumus cum interpretibus omnibus.
[40] ἢν αἱ μῆτραι φλεγμαίνωσι] Eadem ferè scribuntur libr. 2. περὶ γυναικείων.
[41] ἢν δὲ ἀφάσσῃ] ἐφάσσῃ legunt exemplaria Vaticana, hoc est, immissa manu attrectarit, de muliere aut obstetrice dictū, quæ mulierum res gerat, pro Hippocratis modestia.
[42] ἢν ἐρυσίπελας] Eadem scribuntur lib. 2. περὶ γυναικ.
[43] ὑπὸ τὰ ὑποχόνδρια] ἐπὶ τὰ ὑποχόνδρια legunt exemplaria Vaticana, quæ secuti sumus cum Interpretibus.
[44] καὶ πελιὸς γίνεται] πελιαὶ pro πελιὸς legunt exemplaria Vaticana. Aldina verò καὶ omittunt.
[45] αὕτη ἡ νοῦσος] Vide aph. 43. lib. 5.
[46] ὅκως τὸ ἔμβρυον διαφθείρηται] μὴ διαφθείρηται lego cum Interpretibus omnibus, & exemplaribus Vaticanis & Aldinis. Sic libro 2. περὶ γυναικείων. προσθέτοισι μὴ προσκελέσι καὶ καθάρσεσι κούφοις præcipit.

47 καὶ ὁκόταν ἡ πνεύμων] Sic quidem legunt exempl. omnia. Cornarius autem καὶ ὁκόταν αὐτὴ legisse videtur.

48 διαίτα τὸν αὐτὸν τρόπον] διαιτᾶν legunt Vaticana exemplaria.

49 ἢν αἱ μῆτραι ἐς τὸ μέσον τῆς ἰξύων ὦσιν] Eadem ferè scribũtur lib. 2. περὶ γυναικείων.

50 καὶ τὰ σκέλεα ὕστερον] Pro ὕστερον ὕσατα legunt Aldina exemplaria. Cornarius verò lectionem lib. 2. περὶ γυναικ. secutus videtur & legisse, καὶ τὰ σκέλεα εἰρύαται.

51 καὶ ὁ ἀπόπατος προσέρχεται] προσέρχεται ὑπὸ βίης, lubenter lego cum Cornario, ex lib. 2. περὶ γυναικ.

52 οἷον οὖρον φαίνεται] Sic legunt exemplaria omnia publicata, sed Vaticana ὄνου οὖρον φαίνεται legunt, quam lectionem cum Interpretibus sequor ex lib. 2. περὶ γυναικ. vbi scribitur, ῥέει λευκὸν ὡς ὄνου οὖρον. Etsi ὄνειον οὖρον φαίνεται legi potest.

53 ποταίνια πινέτω] ποτάινια malo vt scripsimus in nostra OEconomia.

54 οἴνου μέσον ὕδατι] Sic quidem legunt exemplaria omnia, quæ adhuc videre licuit. Cornarius tamen οἴνου non legit. Neque tamen insolens Hippocrati in lactis potu vini vsus, præsertim dulcis, & nigri, vt patet ex lib. 2. περὶ γυναικ. Sed cùm ea quæ sub dio per noctem exponuntur, refrigerandi gratia id experiantur, videtur aliquid vini admisceri, ne suo frigore noceant.

55 προστιθέσθω πλεῖον] προστιθέσθω legunt exemplaria omnia manu scripta Regia & Aldina.

56 ἡμέρας ν'.] Sic quidem legunt exemplaria omnia quæ adhuc videre licuit, quæ dies quinquaginta faciunt. Sed μ' videtur legisse Cornarius, quem secuti sumus, quò ad dies quadraginta lactis potum præscripserit, quodque dierum numerus eò ferè perueniat.

57 ἐπὴν διαβαίνῃ τοῖς τόκοις] Hîc exemplaria manu scripta Regia pro indicatura adscribunt, ἕτερος ῥόος, vt & Vaticana quæ secutus est Caluus. Exemplaria autem Regia manu scripta hîc τέσσαρες καὶ δέκατον apponunt, vt numerum capitum indicent. Cornarius autẽ διαλλάσσῃ τοῖς τόκοις legisse videtur, aut διαφέρῃ, vt Caluus. Mihi locus intelligi videtur de ea quæ aliôqui sterilis, fluore muliebri laborat, neq; fœtum maturum perfert.

58 φάρμακον οὖν πιπίσκειν] Ante hæc verba addunt Vaticana exemplaria, ὅταν οὕτω ἔχηνται, quam lectionem Caluus etiam secutus videtur.

59 ἡ πεποιημένα] πεπληρωμένα legunt exemplaria duo Regia M. S.

60 ἢν αἱ κοτυληδόνες] Eadem scribuntur lib. 1. περὶ γυναικ. Ex quo certè hunc locum maximè suspectum habeo, & legendum existimo, τὰ ἐπιμήνια οὐ καλῶς ἐπιγίνηται. Deinde καὶ ἢν ἐν γαστρὶ ἴσχῃ. Vide aph. 45. lib. 5. Hîc quoque Regia quædam exemplaria manu scripta, πέντε καὶ δέκατον apponunt.

61 συνευναζέσθω τῷ ἀνδρί] συνευνάσθω legunt exemplaria Regia manu scripta duo.

62 ὁκόταν τὰ ἐπιμήνια] ὅταν legũt exemplaria quædam Regia manu scripta, & ἑκκαιδέκατον apponunt.

63 ἡ δὲ ὀδύνη καὶ ἐς τὴν κεφαλὴν] ἀλλὰ καὶ ἐς τὴν κεφαλὴν legunt exemplaria Regia manu scripta.

64 ὁκόταν ἐν γαστρὶ ἔχουσα] Eadem scribuntur libr. 1. περὶ γυναικ. & lib. περὶ ἀφόρων. Aliis etiam verbis exprimuntur libro περὶ ἐπικυήσιος. Codices verò Regij manu scripti quidam his verbis præponunt, δύο ἑπτακαιδέκατον.

65 καὶ διμηνιαῖον] Istud non legunt exemplaria quædam Regia manu scripta, vt nec Vaticana, quæ secutus est Caluus, vt neq; legitur lib. περὶ ἀφόρων.

66 καθιέναι τὰ καὶ τὰς ὑστέρας πρὸς τὸ σῶμα] Sic quidem legunt exemplaria omnia, verùm locus corruptus videtur, & Interpretes legerunt ex vetustis codicibus, τοῦτον χρὴ καθιέναι τὰς ὑστέρας, τὸ σῶμα παχυνθῇ, vt lib. περὶ ἀφόρων, etsi pro παχυνθῇ, παχυνθαι legunt Vaticana exemplaria. παῖαι scribitur libr. 1. περὶ γυναικ. Huc verò pertinet aph. 44. lib. 5.

67 ἢν δὲ παχυνθῇ] Eadem repetuntur libro περὶ ἀφόρων, & aph. 46. lib. 5.

68 καὶ τὴν γονὴν οὐκ εἰσδέχεται] ἐνδέχεται legunt Aldina exemplaria. εἰσδέχονται tamen aut ἐνδέχονται malim, vt libro περὶ ἀφόρων.

69 καὶ φύσας οὐκ ἐμποιεῖ] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed φύσας ἐμποιεῖ lego cum Cornario ex libro περὶ ἀφόρων.

70 ἢν δὲ τὸ σῶμα τῶν ὑστερέων] Eadem scribuntur lib. περὶ ἀφόρων, & aliis verbis repetũtur lib. 2. περὶ γυναικ. Codices verò Regij manu scripti, hîc ὀκτωκαιδέκατον apponunt.

71 ἢν γυναῖκα μὴ δυναμένην] Istud de ea muliere intelligi debet, quæ cùm parere nequeat, repurgãda est vt parere possit, vt satis apparet ex multis aliis locis, in quibus ista repetũtur, vt postea, & lib. 1. περὶ γυναικ. & libro περὶ ἀφόρων. Sic ergo legendum videtur, ἢν γυναῖκα μὴ δυναμένην τίκτειν ἐθέλῃς καθῆραι.

72 γνώσῃ δὲ τοῦτον ὀκότερον] Exemplaria Vaticana manu scripta legunt, γνώσῃ δὲ ὀκότερον αὐτῇ μᾶλλον.

73 οἷον μύξα] οἷον μύξαι legunt exemplaria Regia manu scripta omnia, velut legitur lib. 1. περὶ γυναικ. & libro περὶ ἀφόρων.

74 καθιέναι κάτω] καθιέναι τῆς κοιλίης κάτω, πρὸς τὰς ὑστέρας ἐπιθεῖναι legunt exemplaria Vaticana manu scripta.

75 ἢν τὰ ἐπιμήνια] Exemplaria Regia manu scripta hîc εἰκοστὸν apponunt. Hæc autem repetuntur lib. 1. περὶ γυναικ.

76 ὑφ' οὗ αἷμα καθαίρεται προσθεῖναι] Exemplaria Regia manu scripta legunt, ἔπειτα διαλιπὼν ἡμέρην μίην ἢ δύο, προσθεῖναι ὑφ' οὗ αἷμα καθαίρεται. Quædam etiam ἐκ τῶν ὑστερέων addunt.

77 ἢν δὲ ἰσχίον λέχοι] Meliùs hæc leguntur libro 2. περὶ γυναικ. vbi etiam repetuntur. Caluus autem λόχια legisse videtur. Codices verò manu scripti Regij καταστηρίζωσιν legunt.

78 ὁκόταν συνίζησιν αἱ ὑστέραι] Eadem scribuntur libro 2. περὶ γυναικ.

79 πιμπρᾶται] Sic quidem legunt exemplaria omnia. At lib. 1. περὶ γυναικ. vbi eadem ferè repetuntur, πίμπλαται ἡ κοιλίη καὶ μεγάλη γίνεται, legitur.

80 ἢν δὲ πνίγωσι] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed libro 1. περὶ γυναικ. vbi eadem repetuntur, ἢν πίγωσι legitur, etsi paulò antè de vteris à frigore constrictis aut condensatis agitur. Aut igitur πνίγωσι, aut πηνίχωσι legendum. φακὸς autem lego vt illic.

81 ὅτ' αἱ τάχιστα] Vaticana exemplaria legunt ὅταν τάχιστα πίκη. Caluus verò κάκιστα πέξῃ legisse videtur, & de ea quæ difficilem partum habuit intelligit. Cui suffragari videtur quod sequitur de vtero ex partu inflammatione tentato. Sed nos istã lectionem ex lib. 1. περὶ γυναικ. secuti sumus.

82 καὶ αὐτῆς τὸ ἐν μέσῳ] Sic quidem legunt exemplaria, quæ indicant cucurbitæ interiora in longitudinẽ derasa in pudendum immittenda, quam etiam lectionem cum Interpretibus secuti sumus. Verùm lib. 1. περὶ γυναικ. vbi eadem ferè repetuntur, ἀκτῆς τὸ μέσον καὶ ἁπαλὸν legitur, quod sambuci mediam medullam indicat, quam lectionem sequũtur exemplaria Regia manu scripta, nisi quod pro μακρὸν μικρὸν legunt. Caluus verò pro χλιὸν χλίην aut θαλίνην legisse videtur, & μακρὸν de tempore accepisse, vt diutiùs detineatur.

83 ψιμμύθιον τρίβων] Lib. 1. περὶ γυναικείων, ἡ ἀψινθίς legitur.

84 ἢν δὲ ἐν τῇ ὀσφύϊ] Eadem scribuntur lib. 2. περὶ γυναι.

85 καὶ ἐκ τῶν ὑστερέων] Hæc verba valdè mihi suspecta sunt, cùm non legantur lib. 2. περὶ γυναικ.

86 γυναικὶ ὅταν ὑστέραι σκληραί] ξηραὶ pro σκληραὶ legit Cornarius. σκληραὶ tamen legitur lib. 2. περὶ γυναικ. vbi hæc repetuntur.

87 καρκινοῦσθαι ἄρχεται] καρκινοῦσθαι σκληρωθῆναι ex hoc loco mihi videtur exponere Erotianus apud Hippocratem vt scripsimus in nostra OEconomia.

88 σικύης χρὴ] Pro σικύης σικύου scribitur lib. 2. περὶ γυναικ. deinde pro ξηρὸν, καὶ κηρίον. Quam lectionem hîc secuti sumus, tum etiam quòd hoc medicamentum ad vterorum duritiem & ardorem mihi conuenire magis videatur, vtpote quod magis emolliat, & refrigeret. Etsi non ignoro σικύην sæpe de cucumere agresti dici apud Hippocratem, quemadmodum sumpsisse hoc loco Cornarium apparet, quod medicamentum acrius est, vehementiùs deterget & purgat. Adde quòd Caluus istam etiam lectionem mihi secutus videtur ex codicibus Vaticanis, & Aldina exemplaria καὶ κηρὸν pro τὸ ξηρὸν legunt. Pro ἵνα καθαίρεται, ἀνακαθαίρεται legunt exemplaria duo Regia manu scripta.

89 δὸς φάρμακον] δίδως legunt exemplaria Regia duo manu scripta: aliud vero etiam δὸς.

90 ἔπειτα ποτὶ] Hæc bis repetuntur lib. 1. περὶ γυναικ. χόλεις pro χοιρείου vitiosè legunt exemplaria Aldina.

91 τὸ χλωρὸν] Sic legunt exemplaria omnia, sed τὸ χλωρὸν legunt Vaticana, quemadmodum lib. 1. περὶ γυναικ. vbi etiam [illegible] scribitur, istaque longè aliter scribuntur.

92 διδόναι πιεῖν] κοτύλην διδόναι πιεῖν videtur legisse Caluus.

93 ἐν οἴνῳ ἑφθὰ] λευκὰ legit Cornarius pro ἑφθὰ, vt etiã in sequente medicamento.

94 οἴνῳ ἴσῳ μίξας] Hîc æqualis vini albi portio admixta significatur, sed Cornarius vinum cum pari aquæ portione mixtum accepit, vt οἴνῳ ἴσως legisse videatur.

95 ἐλαίης λευκῆς] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed ἐλαίας λευκὰς lego cum interpretibus, aut ἐλαίης λευκῆς καρπὸν subintelligere oportet.

96 πυελήσας τῆς ἀκτῆς] περιπυελήσας τῇ ἀκτῇ πυελίῳ ἐμβαλὼν legunt exemplaria Vaticana, deinde postea, ἐς ῥόδινον μύρον ἐμβάψασα.

97 ἐς δὲ ἀποφυγὴ] Istud de secundarum aut fœtus liberatione ac absolutione accipio, pro loquendi more Hippocrati consueto.

98 κονύζης ὅσον χεῖρα λάης] Sic quidem legũt exemplaria omnia, sed ὅσον χεῖ λάβης, aut χεῖρα πλείω lego, ex lib. 1. περὶ γυναικ. Cornarius ὅσον χηραμίδα legisse videtur.

99 καὶ πώακες] καὶ πώακος legunt exemplaria Vaticana.

100 τερμίνθε] τερμίνθης legunt exemplaria quædam Regia manu scripta, τερεμίνθης etiam quædam.

101 φοινικοῦς κόκκους] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Interpretes autem φοινικοῦς γλυκυσίδης κόκκους legunt, & rubra aut purpurea pæoniæ grana vertunt. Sed fortè φοινικοῦς κόκκους pro φοινικοῦς aut potiùs φοινικοῦς intelligere possimus κνιδίους κόκκους grana cnidia sic dicta, quorũ etiam maximus est vsus in γυναικείων πραγματείᾳ.

102 δαίδα ὡς πωτάτην] δᾷδα habent exemplaria quædam Regia manu scripta.

103 λεχοῖ πόση] Hæc repetuntur lib. 1. περὶ γυναικ. & paulò aliter leguntur. Vaticana autem exemplaria manu scripta hîc sic legunt, ὅταν εἰς ἐρύσιμον καὶ ἄλφιτον ἔλαιον παραχέας ἢ ἑφθόν. Quæ lectio sumpta videtur ex lib. 1. περὶ γυναικ. Quod remedium ex irione sæpiùs repetitur lib. 1. περὶ γυναικ. In sequenti autem medicaméto pro σκαμμωνίην, καλονίην scribunt. Fortassis verò καλονίην, vt σμύρνα intelligunt. Sed lib. 1. περὶ γυναικ. σκαμμωνίην legitur.

104 καὶ αἰγυπτίῳ] Sic quidem legunt exemplaria omnia, vt lib. 1. περὶ γυναικ. Sed Caluus αἰγυπτιοῦ aut αἰγυπτιοῦ legisse videtur, & vulturis adipem aut pingue intelligit.

105 καθαρτήριον] Ista repetuntur iisdem pene verbis lib. 1. περὶ γυναικ.

106 καὶ σικύης] Hîc σικύην lubens cum Cornario cucumerem agrestem accipio, quòd ad hanc rem sit medicamentum conuenientissimum.

107 κείμνην] Sic quidem legunt quotquot adhuc videre licuit exemplaria Caluus κελθὴν legisse videtur, non malè. Cornarius hîc κείμνην polentam crassiorem accipit, & polentam crassiùs fresam dicit. Verùm farina tritici crassior molita, aut hordei tosti farina crassior accipi potest, quod κείμνον ista significet. deinde quod in eodem remedio lib. 1. περὶ γυναικ. πυρὸς τειμλινιαίης ἐρείκειν dicit, quod hîc κείμνην ἐξερείσας. κελθὴν autem aut κείμνον ἐξερείσας lego, proq; crassiore & negligentiùs fracta hordei aut tritici farina accipio. Exemplaria Regia manu scripta quædam κάμνην, quædam etiam λάμνην habent, nullo sensu. Verùm hũc locum nobis esse suspectum in OEconomia nostra scripsim'.

108 τῆς αὐτῆς τὰ φύλλα] τῆς ἀκτῆς τὰ φύλλα lego cum Cornario ex Caluo, ex lib. 1. περὶ γυναικ. & membranis Vaticanis ac exemplaribus Aldinis.

109 καὶ τὸν καρπὸν] Istud omittit Cornarius ex lib. 1. περὶ γυναικ.

110 σνελξωσιν] σνελξωσιν legunt exemplaria Regia manu scripta, quædam etiam σνελξωσιν.

111 μάραθα τὰ ἀπὸ τῆ βάτε] μάραθα τὰ ἀπὸ ἢ βάτε legunt exemplaria Aldina vitiosè.

112 πυρὸς ἢ κάχρυας] πυῤῥὸς καὶ κέγχρυας legunt exemplaria Regia manuscripta, quædam etiam πυῤῥὸς κεγχρύας, & πυρὸς καὶ χύας, omnia vitiosè.

113 κάγχρυος ῥίζην] κάγχρυος legunt exemplaria quædam Regia manu scripta. Hoc remedium repetitur lib. 2. περὶ γυναικ.

114 κεγχρίδας] Sic legunt exemplaria omnia publicata. Vaticana manu scripta ἐσρίδας habét. Cornarius κεγχρίδας legisse videtur. Caluus verò κάγχρυας legit.

115 ἐχινίδας] Sic quidem legunt exemplaria omnia, existimoq; paruos echinos marinos significari, quibus sæpe vtitur Hippocrates in tota muliebrium tractatione. Cornarius tamen σχινίδας mihi legisse videtur, quòd lentisci farinam dixerit. At Caluus ἐχινίδας quernos herinaceos vertit, quòd Hesychio ἐχῖνοι dicantur τῶν δρυῶν οἱ κύτταροι, vt scripsimus in nostra OEconomia.

116 ὡς ὕδωρ] σὺν ὕδατι legunt exemplaria quædam Regia manu scripta.

117 κόκκε τὸ ἔσω] Sic quidem legunt exemplaria omnia, & cum Interpretibus grani cnidij interiorem medullam albam sumpsimus. Sed lib. 2. περὶ γυναικ. in strangulatu vteri, κόχλε legitur. κόχλος autem testudinem aut cochleam significat, & est scillæ species. Ibi autem naribus fœtida admouenda præcipit, vt & odorata vteris.

118 ἀκροχλίηρον ποιήσας] ἀκροχλίερον legunt exemplaria quædam Regia manu scripta, vt lib. 2. περὶ γυναικ.

119 τὸ κροτωνοειδέος τὴν ῥίζαν] τὸ κρότωνος τὴν ῥίζαν lego cum Interpretibus ex lib. 2. περὶ γυναικ. Cornarius verò ὕστερα pro ὕστερας legit, quemadmodum etiam illic legitur.

120 ἔσαι δὲ καὶ βουπρήστιας] Interpretes legunt, ἐς ὃ δὲ καὶ βουπρήστιας, quos secuti sumus. Iidem quoque per ὀξύβαφον ἐλαιηρὸν, olei acetabulum admisceri volunt, sed videtur intelligi vinum admiscendum esse acetabuli olearij mensura. Lib. enim 2. περὶ γυναικ. nulla fit olei mentio, vbi medicamentum ex buprestide repetitur, cùm pastillos drachmæ pondere formari velit.

121 μίξαι ἢ σμύρναν] μίξας legunt exemplaria Regia quædam manu scripta. Aldina verò ὅσον δραχμίδας vitiosè legunt.

122 τὸ μελανθίε] In hoc subditio quod repetitur lib. 1. περὶ γυναικ. & lib. 2. nulla vini fit mentio, sed melanthium tritum melle subactum esse vult. Quam lectionem secutus est Caluus. Cæterùm quod postea scribitur, πρὸς τὸ πρότερον προσθέτῳ, πρὸς τῇ πτέρῳ προσθέτῳ forte legi debet, etsi hæc lectio ferri potest.

123 χήνεαι] χήνεα legunt exemplaria Regia manu scripta duo.

124 ὃ δεῖ γῆ αἰγυπτίην] Hoc loco vitiosa sunt omnia exemplaria. Aldina ὃ δεῖ γῆ αἰγυπτίην legunt; & asteriscum vitij notam apponunt, ὃ δεῖ ἐν τῇ γῇ αἰγυπτίην lego, & Susinum intelligo quod ex tiliis confectum est, siue vnguentum, siue oleum quod Ægyptium album Galeno dicitur, vt scripsimus in nostra OEconomia. Susinum autem vnguentum describitur Dioscoridi, & lilinum dicitur, optimumque in Ægypto paratur, ad muliebres locos accommodatissimum. Id αἰγύπτιον μύρον λευκὸν Galeno vocatur, ex aromatibus paratum, & quia crassum, aqua diluitur, vt faciliùs lana obuolutum in subditio supponatur.

125 λεῖον ποιήσας] αὖον ποιήσας legunt Vaticana exemplaria manu scripta. Lib. tamen 1. περὶ γυναικ. vbi eadem medicamenta repetuntur, λεῖον ποιεῖν scribitur.

126 καὶ ἡμιβάλανον ποιέων] Sic quidem legunt exemplaria publicata, quæ secuti sumus, vt dimidiam glandulam effingi velit. Interpretes tamen καὶ μίσυ. βάλανον ποιέων legerunt ex codicibus Vaticanis, vt admixtum misy glandulam effingat. Sed lib. 1. περὶ γυναικ. nulla fit misyos mentio, & εὐηκεστέρην βάλανον facit. Elaterij autem velut medicamenti acris ac vehementis quantum satis est ad quatuor potiones assumitur, pro loquendi vsitata forma lib. 1. περὶ γυναικ. satis familiari, quòd in subditio minùs adferat noxiæ quàm in potione.

127 θαλπίην ποιῶν] Sic quidem legunt exemplaria omnia, vitiosè tamé, cùm etiam asteriscum, vt suspecti loci notam, apponat Aldinus codex. Ideoque sublutionem mitiorem ac veluti tepidiorem ex melle Caluus conficit. Verùm βλάστην λείην ποιῶν lego ex lib. 1. περὶ γυναικ. cum Cornario.

128 συκοφυλλίε τὸ πῖον] Pro eo scribitur lib. 1. περὶ γυναικ. σύκε παλαιε τὸ πῖον, veteris ficus pingue, per quod interior pulpa pinguis ac dulcis accipitur.

129 ἢν φλεγμαίνῃ] Istud de vtero pituita laboráte dicimus, quòd hæc remedia lib. 1. περὶ γυναικ. ad vteri aquas, mucos & saniem purgandam adhibeantur, & inflammatione laboranti parum conducere videantur.

130 συκῆς σπέρμα] σικύης σπέρμα legitur lib. 1. περὶ γυναικ.

131 τὸ κρομμύε] κυκλαμίνε τὴν κεφαλὴν legit Cornarius ex lib. 1. περὶ γυναικ. κομίε vitiosè legunt Aldina exẽplaria. Caluus istud omisit. Vaticana exemplaria τὸ κονδρίε habent, vitiosè quoq;.

132 κόκκες ὀκλέξας] Hoc medicamentum est hîc admodum corruptum, sed ex lib. 1. περὶ γυναικ. vbi repetitur, reponendũ videtur. Igitur sic legendum censeo, κόκκες ὀκλέψας ὅσον πρὸς ἰνδικε φαρμάκε, τὸ τῶν ὀφθαλμῶν, ὃ καλεῖται πέπερι, καὶ τῶν στρογγύλων ἐπὶ ἐξ τρία. Nam etsi grana Cnidia triginta accipi possunt, & Indici medicamenti tria, vt scribitur lib. 2. περὶ γυναικ. mihi tamen potior lectio ista videtur, eamque probauimus in nostra OEconomia in Indico medicamento, vbi locum istum exposuimus & expressimus. Deinde ὀκλέψας, p ὀκλέξας lego ex aliis Hippocratis locis & ex Erotiano, apud quem ἐκλέψας ἐκλεπίσας exponitur, etsi ἐκλέψας vitiosè legitur.

133 σκίλλης ῥίζαν] Hoc medicamentum ex scilla aliter repetitur in fine huius libri.

134 ναρκίσσινον] Pro eo μύρον ναρκίσσινον legitur libro primo περὶ γυναικ. & in fine huius libri, vbi iſta repetuntur, & pro κύπειρον κύπρινον & κυπάρισσον legunt exemplaria. Cæterùm quod adſcribitur ἐπ' ὀθόνιον ὠμόλινον, linteum ex tenui lino & rarum intelligo, quo medicamentum tritum exceptum, & in glandulam efformatum locis muliebribus ſubditur, etſi ex lino crudo linteum verterunt Interpretes. Sic autem linteum tenue & rarum dici poteſt, quòd humeris imponerentur, aut ab iis dependerent in mulieribus lintea rara & tenuia. Ab ὤμων enim hoc eſt humeris, non ὠμὸν quod crudum ſignificat, ductum exiſtimo. Libro tamen primo περὶ γυναικ. pro ἐπ' ὀθόνιον ὠμόλινον, ἐπὶ κτένιον ὠμοῦ λίνου legitur, quod puluillum mollem ex lino crudo dum depectitur ſignificat, quo exceptum medicamentum ſubditur.

135 θεῖον. στέαρ] Libro ſecundo περὶ γυναικ. οἶος στέαρ legitur. Caluus etiam ὑὸς στέαρ legiſſe videtur. Quod ſequitur ταῦτα διαχλιαίνων, hunc habet ſenſum, vt his leniter calefactis, quod deſtillat vellere exceptum, in ſubditi tio apponatur, tumque ἀποστάζον malim.

136 ῥάκος καταπείλας λεπτὸν] ῥάκος καταπίλας legunt exemplaria Regia manuſcripta rectè, vt libro ſecundo περὶ γυναικ. eadem in re, ῥάκεα ἐγκαταπλάσσειν λεπτὰ dicitur de tenuibus linteis concerptis, aut penicillis, quibus medicamentum excipitur, linteolum lacerum aut deraſum ſignificat, aut concerpta linimenta ex quibus penicilli effinguntur ad medicamenta veluti in vellere excipienda.

137 κλυσμοὶ] Eadem ferè collutiones repetuntur libro primo περὶ γυναικ.

138 σκίλλης φύλλα] σχίνου φύλλα ſcribitur libro primo περὶ γυναικ. ſed σχίνου φύλλα lego cum Interpretibus, σχίνου φύλλων habent exemplaria Aldina. At ante hæc verba Cornarius legere videtur, ἀποχέων δὲ κλύζειν.

139 τρίψασι χρὴ κλύζειν] Poſt hæc verba addunt Aldina exemplaria, ἑψῶν ἐν ὕδατι, ἀποχέων δὲ τὸ ὕδωρ, οἴνῳ μίξας κλύσαι, vt hæc in aqua decocta ſint, deinde percolato vinum admiſceatur, quod poſtea infundatur. Quam lectionem ſecutus videtur Caluus. At libro primo περὶ γυναικ. hæc melle liquato addito, & vino affuſo, infunduntur.

140 πράσα ἑψήσας] Hæc infuſa ſæpiùs repetuntur libro primo περὶ γυναικ. & in fine lib. ſecundi aliter tamen. Caluus πράσιον mihi legiſſe videtur. Exemplaria Regia manu ſcripta vitioſè γαστέρα ἑψῶν ἐν ὕδατι legunt.

141 ἀκτῆς καρπὸν] Lib. 1. περὶ γυναικ. his aqua decoctis parem vini portionem addit, deinde refrigeratum infunditur.

142 σμύρνης ὅσον] Hoc remedium repetitur lib. 1. περὶ γυναικ. & in fine lib. 2.

143 τὸ αἰγύπτιον] Hîc per τὸ αἰγύπτιον, μύρον αἰγύπτιον intelligitur ex libro ſecundo περὶ γυναικ. quod etiam lib. primo περὶ γυναικ. μύρον τὸ λευκὸν αἰγύπτιον dicitur, ac forte λευκὸν τὸ αἰγύπτιον ſimul iungendum.

144 ἐλελίσφακον] ἐν ὕδατι ἑψήσας κλύζειν lego, vt lib. 1. περὶ γυναικ. aut ἑψεῖν, κλύζειν, in fine lib. 2. Quam lectionem retinuiſſe videntur Interpretes.

145 ταῦτα ἴσα τῇ σμύρνῃ μίγνυσ] Iſta ἐς μύρον μίσγεσθαι ſcribuntur lib. 1. περὶ γυναικ.

146 σεσέλιος σπέρμα] Pro σπέρμα σμύρνας adiungit libro 1. περὶ γυναικ.

147 ἐλλεβόρου ὅσον δύο κοτύλας] ἐλλεβόρου ὅσον δύο πόσιας, ἐν ὕδατος κοτύλῃσι δυσί, κλύσαι χλιαρῶς lego cum Interpretibus, aut vt libro 1. περὶ γυναικ. ἐλλέβορον ὅσον δύο πόσιας ἐν οἴνῳ γλυκεῖ διεὶς ὡσεὶ δύο κοτύλῃσιν, tum quòd hæc phraſis ſæpe repetatur ibidem.

148 θλάσπιον] θλάσπιος malim vt lib. 1. περὶ γυναικ. quam lectionem etiam ſecutus videtur Cornarius.

149 μέλι ἔλαιον] εἰς μέλι ἢ ἔλαιον lego ex libro primo περὶ γυναικ.

150 κνεώρου ποσὶν τρίψας] πόσιν τρίψας lego cum Cornario ex lib. 1. περὶ γυναικ. etſi lectio iſta ferri poteſt.

151 τῆς ἐδώδεος] ὀδώδεος lego cum Interpretibus.

152 κόκκους ἐκλελεγμένους] Hæc ſcriptio grana electa aut ſelecta ſignificat, ἐκλελεμμένους tamen videtur legiſſe Caluus, grana deglubata aut decorticata intelligens.

153 κλυζε δὲ ἢ κλυσμῷ πλέο.] Hoc vitioſè legitur in omnibus codicibus. Sic enim legendum, κλύζε δὲ κλυσμῷ μὴ πλέον ἢ δυσὶ κοτύλαιν, quod repetitur libro primo περὶ γυναικ. his verbis, κλύσαι δὲ δύο κοτύλῃσι τὸ πλεῖστον. ταῦτα δὲ τὰ κλύσματα μὴ πλέω πύτων.

154 ὑποθυμιήσεις δὲ] Exemplaria Regia manu ſcripta quædam, & Vaticana & Aldina legunt, ὑποθυμιήσεσι διακεκομμένα γλυκέα, hoc ſenſu, hęc contuſa ſuauem ſuffitibus materiam ſuppeditare. Quædam etiam manu ſcripta exemplaria ὑποθυμιήματα κεκομμένα γλυκέα. Hæc verò materia ſuffitibus accommodata ferè repetitur lib. 2. περὶ γυναικ.

155 ἀπ' ἀμφορέως ἐλαιηροῦ] ἐπ' ἀμφορέως ἐλαιηροῦ τοῦ ἐπιθέματι στενοῦ ὑποκαίων lego. Deinde, πρίσματα κυπαρίσσου ὑποβάλλων. Ante verò hæc verba exemplaria Regia omnia καπνίσματα pro indicatura adhibent.

156 μύρον ἐπιχέας] μύρον hîc Caluus roſaceum vertit, quòd ſæpe ad ſuffitum ῥόδινον ἔλαιον adhibeat. Libro tamen ſecundo περὶ γυναικ. μύρον ſimpliciter adſcribit, vbi & ῥοδίνου mentionē facit. Ac forte vnguentum Ægyptium albū intelligitur, vt paulò poſt, & aliàs ſæpe.

157 κνεώρου, κρόκου] κνέωρον. κρόκον lego cum Interpretibus.

158 τὸ δὲ βόλβιτον πλάσσειν] Sic libro ſecundo περὶ γυναικ. ſuffitum parat ἐπὶ βολβίτου πλασθὲν ὡς ἐμβάφιον, quod hîc ὀξύβαφον ἐλαιηρὸν vocat, & ignem ſarmentitium requirit. Libro verò primo περὶ γυναικ. βόλβιτον πλάσαι vult, ὅσον σκαφίδα, in conchæ aut paruæ ſcaphæ formam, in quam materiam ſuffitui paratam immittit. Exemplaria autem Aldina pro πελβάσα πελβάσαι legunt.

159 φώκης τῆς πιτύης] Hoc remedium repetitur lib. 2. περὶ γυναικ.

160 κέδρου πρίσματα] Pro κέδρου πρίσματα ſecundo loco κέρατος πρίσματα legunt exemplaria Aldina & Vaticana. Et libro 2. περὶ γυναικ. legitur, βόλβιτον ἢ κεράτων ξύσματα βοός.

161 μύρῳ τι ὀποβαλσάμῳ] κηρῷ τε ὑπὸ βαλσάμῳ vitioſè legunt Aldina exemplaria. Sed pro μύρῳ ὀποβαλσάμῳ legitur libro 2. περὶ γυναικ. μύρῳ μαλθακῷ. Quod effecit vt Cornarius vnguento molli ſubacta dixerit. Ibidem etiam καὶ μυρσίνης φύλλα ξηρὰ ſcribitur, quam lectionem ſequitur Caluus.

162 ἀρώματα] ἀρώματα συχνὰ legit Cornarius ex libro 2. περὶ γυναικ.

163 καὶ κεδρίδας] καὶ κεδρίαι legitur lib. 2. περὶ γυναικ.

164 πυρίησις] Fotus huiuſmodi repetuntur lib. 1. & lib. 2. περὶ γυναικ.

165 καὶ ῥοφεῖν] Cornarius illud ἀπιμεῖν ad lenticulæ decoctum retulit, vt legitur libris περὶ γυναικ. deinde ῥοφεῖν δοῦναι ἄλλ... legit.

166 ἐς κρατήριον θερμὸν] Hîc κρατήριον paruum craterem ſignificat, pro quo ἐχίνῳ vtitur lib. 2. περὶ γυναικ. ad fotus excipiēdos, vt ſcripſimus in noſtra OEconomia.

167 ἐπὶ δίφρου ἐπικαθίσας] καθίσας legunt exemplaria Aldina, vt καθίζεσθαι ſcribitur lib. 2. περὶ γυναικ.

168 ὡς ἂν δύνηται θερμότητα ἀνέχεσθαι] ὡς ἂν δύνηται θερμότατον ἀνέχεσθαι μάλιστα, legunt exemplaria quædam Regia manu ſcripta.

169 ὁκόταν δὲ χλιαρὸν τὸ ῥάκος γένηται] ξηρὸν pro χλιαρὸν legunt exemplaria quædam Regia manu ſcripta, quædam etiam διαρὸν vitioſè, vt & Aldina.

170 ἐμβάλλων] ἐμβάλλων ἐς ὕδωρ lego cum Interpretibus, vt lib. 2. περὶ γυναικ.

171 καὶ τοῖς φακοῖς] φακοὶ ὀστράκινοι ſunt lenticulæ teſtaceæ, aut vaporaria lenticulata teſtacea, quæ aqua feruente plena, pedibus ad fotum admouentur, vt ſcripſimus in noſtra OEconomia hoc expreſſo loco. Quam ad rem ὀστρακίνοις ἀγγείοισιν vtitur poſtea hoc libro & libro ſecundo περὶ γυναικ. Quibus ad fotus ſiccos vtebantur.

172 καὶ κνίσκεται ἑκάστοτε] Locus hic procul omni dubio corruptus eſt. Neque enim quid per hæc verba elicias ſatis compertum eſt, ἐπὶ δὴ μίαν ὁ μικρῷ πλέον. Lego igitur, καὶ κνίσκεται ἑκάστοτε ἡμίονον ἢ μικρῷ πλέον. Caluus legiſſe videtur, καὶ κνίσκεται ἀεὶ διὰ μίαν ὁ μικρῷ πλέον. Cornarius verò ἡμίωνον. Lib. 1. περὶ γυναικ. vbi iſta ferè repetuntur, nihil tale ſcribitur.

173 ἀλλ' ἤδη κενούμενον μὴ διαφθείρηται] Lego ἀλλ' ἤδη κινύμενον διαφθείρηταί τι καὶ ἀποπνίγηται. Lib. verò 1. περὶ γυναικ. ἀλλ' ἤδη ἀφιέμενον διαφθείρηται legitur.

174 ὅ, τι μάλιστα προσδέχηται] Caluus de quàm maximè tepido medicamento intelligit, ſed nos cum Cornario ὅ, τι μάλιστα προσδέχηται legimus, vt lib. 1. περὶ γυναικ.

175 καὶ πυριήσας] κλύσας καὶ πυριήσας legit Cornarius ex libro 1. περὶ γυναικ.

176 καὶ τῶν πομάτων] Hîc Cornarius lectionem libri 1. περὶ γυναικ. mihi secutus videtur, ἢ πωήματα ὅ, τι ἂν μάλιστα προσίηται, πίσκειν.

177 ἢ τὰ προσῆκεν ὑπ' αὐτῷ] ἐπ' αὐτῷ aut ὑπ' αὐτῷ malim, vt mihi etiam legisse videtur Cornarius. Aliôqui ὑπ' αὐτῷ quæ sub ipso puerperij purgamento inerunt, significare potest, pro quo τὰ προσῆκον scribitur lib. 1. περὶ γυναικ.

178 ἢν σκιῤῥωθῶσιν αἱ μῆτραι] Eadem scribuntur libro 2. περὶ γυναικ.

179 ἢ ἡ γονὴ οὐ γίνεται] καὶ ἡ γονὴ συμμίσγη) legunt exemplaria Vaticana.

180 ἢ φυγὴ γίνε)] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Caluus contactumq; refugit dixit, sed id mihi vitium subolere videtur, legoque cum Cornario, ἢ κυφὴ γίνε), ex lib. 2. περὶ γυναικ. vbi eadem repetuntur.

181 ἢ πίσας αὐτὴν πολλῷ ἢ θερμῷ] πολλῷ καὶ θερμῷ λούειν lego, vt lib. secundo περὶ γυναικ. cum Interpretibus, aut certè subintelligendum.

182 ἢ σὺν ἀλφίτοις λεπτοῖς] ἢ ἐλελίσφακον legit Cornarius ex lib. 2. περὶ γυναικ.

183 καὶ πυελὴν πυκνά] καὶ πιεῖν πυκνὰ legunt exemplaria Vaticana.

184 ὄψει σκληρὸν ἢ ξυνεστραμμένον] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Cornarius tamen ξυνελκόμενον legisse videtur.

185 τὸν δάκτυλον ἐσαφάσουσα] ἐσαφάσασα malim, sic tamen ferri potest.

186 ἢν τριχωθῶσιν αἱ μῆτραι] πρηνωθῶσιν lego cum Cornario, vt scripsimus in nostra OEconomia, pro quo ἀχρηνωθῶσιν legitur libro 2. περὶ γυναικ. vbi ista repetuntur. Caluus verò ἐμπρηνωθῶσιν aut ἐμπρηνωθῶσιν legisse videtur.

187 καὶ τὰ ἐπιμήνια] Cornarius hîc addit, καὶ ἡ γονὴ οὐκ ἐγγίνεται, ex libro secundo περὶ γυναικ. Quam lectionem etiam sequitur Caluus.

188 καὶ ἀσθενεῖ] ἢ ἀσθμαίνει legit Cornarius ex libro secundo περὶ γυναικ. quam lectionem etiam adscribunt Vaticana exemplaria.

189 ἐς τὴν ὀρθόπνοιαν αὐτὴν] ἡ ὀρθόπνοια αὐτὴν ἴσχει lego cum Cornario & Caluo.

190 ἢ δυσηκεῖ] Sic quidem legunt exemplaria omnia publicata, sed δυσνυεῖ legendum videtur, vt legunt Vaticana exemplaria, pro quo ἀθυμέει legitur lib. 2. περὶ γυναικ. δυσμεῖ etiam & δυσθυμεῖ legisse videtur Caluus.

191 ἢ δηχθῇ] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed οὐ δηχθῇ legit Cornarius, ex lib. 2. περὶ γυναικ.

192 ὅσα καθαίρει ὑστέρας] ἢ ἐλαιώει addunt Vaticana exemplaria.

193 ἡ δὲ νοῦσος χρονίη] οὐ χρονίη legit Cornarius ex libro secundo περὶ γυναικ.

194 ἄλλη θεραπεία] Hæc verba valde suspecta sunt, neque leguntur in duobus manu scriptis codicibus Regiis, eaque rectè omiserunt Interpretes.

195 ὅτι ἡ γονὴ κατίσχει] Post hæc verba Aldina exemplaria & Vaticana addunt, πῶς ἂν ὧδε ἔχῃ, deinde, ὅταν οὖν ὧδε ἔχῃ. Quam lectionem secuti sunt Interpretes, eaque verba priore loco adscribuntur lib. 2. περὶ γυναικ. vbi eadem repetuntur.

196 καὶ περιξύσας πάντα] Hîc vulgarem lectionem secutus sum. Vaticana exemplaria legunt, ἢ περὶ ξύσραν πάντα, ἢ περιειλίξας γυπὸς δέρμα ἢ ὑμένα, διαξύειν τὸ στόμα τῶν μητρέων. Quibus verbis vulturis pellicula aut cute, circum radulam aut scalprum obuoluta, sanguinis grumos concretos, & os vterorum decidi volunt. Sed malim περὶ ξύστραν περιειλίξας γυπὸς δέρμα legere. Interpretes autem ἢ δακτύλῳ περιειλίξας legisse videntur, quos etiam secutus sum.

197 ἢν περιστραφῶσιν αἱ μῆτραι] Eadem ferè scribuntur libro 2. περὶ γυναικ.

198 καὶ πυελὴν τό, τι στόμα] τό, τι στόμα legunt exemplaria Vaticana.

199 ὥσπερ ἐδρὴ] ὥσπερ ἕλκη lego, vt lib. 2. περὶ γυναικ.

200 κατὰ χώρην μένουσιν] ἡσυχῇ κατὰ χώρην μένουσιν legunt exemplaria Vaticana.

201 καὶ ῥοιάς] καὶ τῶν ῥοιῶν legunt Vaticana exemplaria, vt & libro secundo περὶ γυναικ. vbi eadem repetuntur. Aldina verò exemplaria τῶν ῥοιῶν vitiosè legunt. Sed μέσην πίσσαν χλιήναντα ἐν ... legunt, vt velint picem in malum punicum medium indi. Incertum verò an malum punicum integrum, an verò exemptis acinis intelligat, & in medio putamine picem statui velit, & sic vino tepefacta neque admodum expressa in subdititio apponi. Sic etiam lib. 2. περὶ γυναικ. in leui à partu vteri motu, mali punici corticem ex vino nigro decoctum in subdititio admouet, & resinam cum melle liquatam infundit. Exemplaria autem Vaticana pro πιέζε hîc πιέζει legunt.

202 ἢ ποιέειν τὸ δοκέον] τὸ δέον legunt exemplaria Vaticana ex lib. 2. περὶ γυναικ. quæ secutus est Caluus.

203 ξὺν τῷ πυρῷ] Sic legunt publicata omnia exemplaria, velut etiam legitur libro 2. περὶ γυναικ. sed τυρῷ legendum constat, velut legunt exemplaria Vaticana, quæ etiam secutus est Caluus. Caseum autem caprinũ intelligit, quem paulò antea in vteri ad latus prolapsu, cum peplo albo & polenta ieiunæ ex vino propinauit.

204 ἢν μαχανῇ τὸ στόμα] Eadem leguntur libro secundo περὶ γυναικ.

205 καὶ τῷ θερμῷ λούειν] τῷ ψυχρῷ λούειν scribitur libro secundo περὶ γυναικ.

206 καὶ διαλιπὼν] μὴ διαλιπὼν legunt exemplaria Vaticana.

207 ἢν λειανθῶσιν αἱ μῆτραι] Libro 2. περὶ γυναικ. vitiosè pro ἢν λειανθῶσιν, ἢν δὲ αἰθῶσι scribitur, vt etiam in Aldinis exemplaribus λιανθῶσιν.

208 καταπινήσας πυκνά] Pro πυκνὰ μικρὰ legunt exemplaria Regia manu scripta, & καταπινήσει σμικρὰ legitur libro secundo περὶ γυναικ.

209 ἐν χύτρῃ] ἐν χύτρῃ καινῇ legunt Vaticanæ membranæ, velut lib. 2. περὶ γυναικ. quas secutus est Caluus.

210 ἀλγεῖν δοκεῖ] ἀλγεῖν φασὶ legunt exemplaria Vaticana quæ secutus est Caluus, vt lib. 2. περὶ γυναικ.

211 καὶ ἐπιθυμιήσθω] ὑποθυμιήσθω legit Cornarius, vt libro 2. περὶ γυναικ.

212 ἢν ἐς τὰ σκέλεα καὶ τοὺς πόδας] Hæc repetuntur libro secundo περὶ γυναικ.

213 καὶ πυελὴν] καὶ πυελὴν πυκνὰ legunt Vaticana exemplaria quæ secutus est Caluus.

214 καὶ κνιδίου καρποῦ] Sic quidem legunt publicata omnia exemplaria, sed κνίδης καρποῦ legunt exemplaria Regia manu scripta & Vaticana quæ secutus est Caluus & Cornarius. Cuius etiam magnus est vsus in tota γυναικείων πραγματείᾳ, cùm digerentis, tenuantis, & detergentis sit facultatis. κνίδιον autem κόκκον non καρπὸν solet vocare Hippocrates.

215 ἢν ἐκ τῆς ῥοῦς λαμβάνῃ] ῥοῦς hîc vt & ῥόος lib. 1. περὶ γυναικ. διάῤῥοιαν & alui profluuium significat, vt patet ex libro secundo περὶ γυναικ. vbi ista repetuntur, & nos in OEconomia nostra annotauimus. Sic ῥύσις Hippocrati cùm sæpiùs ad alia referatur, interdum tamen de alui fluxu dicitur, vt aphor. 16. libro 7. & κοιλίης ῥύσιες de alui profluuio dicuntur aphor. 14. libro 2. & 16. libro 3.

216 τὸ ἧπαρ ἡ σύριγξ] Sic quidem vbique legitur, & libro primo & libro secundo περὶ γυναικ. vbi ista repetuntur. Quænã autem sit hepatis fistula, ex qua vomitione sanguis reiiciatur, valde incertum est, nisi per fistulam, canaliculum aut venam aliquam intelligat, ex qua sanguinis vomitus consequitur. Non leuiter tamen suspectum locum habeo, ac nescio an pro σύριγξ θρὶξ legerit Galenus in Exegesi, cùm ea dictione indicari scribit τὸ μέρος τοῦ ἥπατος τὸ ἄνω καθ' ὃ ἀπ' ἀλλήλων σχίζονται οἱ λοβοί. Dicitur etiam plerisque θρίξ. Quod etiam annotauimus in nostra OEconomia. Interpretes autem legunt, καὶ τὴν καρδίαν ἅπτεται, ex lib. 1. περὶ γυναικ.

217 ἀσιτεύσαν] Id sine cibo significat, sed ieiunã intelligo, quòd scribat lib. 2. περὶ γυναικ. πινέτω τὸ γάλα νῆστις. Vaticana autem exemplaria σήσαμον τρίψαντα legunt.

218 ξύσας βοὸς χολὴν] Lib. 1. περὶ γυναικ. vbi ista repetuntur, χολὴν βοὸς αὐὴν ἐν ἐλαίῳ ἀναζέσας καὶ ἄχνην ἀναδεύσας scribitur. Fel igitur bubulum resiccatum, deinde derasum, & ramentum oleo madefactum aut subactum, linteo exceptum, in pesso subditio apponitur.

219 τῇ δὲ ὑστέρῃ] Exemplaria Vaticana legunt, τῇ δὲ ὑστέρῃ κελεύέσθω, καὶ τῷ ἀνδρὶ ξυνελθέτω, ex lib. 1. περὶ γυναικ.

220 λίνον τὸ χιτόν] Ante hæc verba Interpretes pro indicatura apponunt, ὑστερέων πάσης νόσου θεραπευτικόν, vt legitur lib. 2. περὶ γυναικ. vbi ista repetuntur.

221 τὸ δὲ κρίθινον] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed κρι-

θάψον legendum suspicor. κελλῆν tamen legunt exemplaria quędam Regia manu scripta.

222 ἢν ἑλκωθῇ τὸ στόμα] Hæc repetuntur libro 1. περὶ γυναικ.

223 ἢν φλεγμήνωσιν αἱ ὑστέραι] Idem remedium adscribitur in vteri inflammatione libro primo περὶ γυναικ. Sed pro κριμνοῖς κελύμνοις lego. κρημνοῖς & κελύθμνοις vitiosè legunt exemplaria Regia manu scripta.

224 προστίσχειν λιπαρὸν] Sic legunt exemplaria omnia, sed lib. 2. περὶ γυναικείων vbi idem repetitur legitur προσίσχειν. καὶ λιπαρὸν προσφέρειν μηδὲν, quam lectionem secutus sum cum Cornario. Caluus λιπαρὸν legisse non videtur.

225 πυρὸς προκωνίας] Triticum tenerum non tostum dixi cum Mercuriali, triticum recens & tenerum intelligens, πρὸ τῆς τοῦ κώνου στάσεως, priùs quàm in area in metam construatur aut congeratur. Sic enim προκώνια ἄλφιτα exponuntur Galeno, vt scripsimus in nostra OEconomia, τὰ ἐκ τῶν νέων ἔτι καὶ ἁπαλῶν κριθῶν ἄλφιτα, & ἐκ τῶν ἀφρύκτων μόνα. Caluus hîc hordeum recens tostum dixit, forte quòd apud Erotianum ἄλφιτα προκώνια dicantur Atticis vocari, τὰ γινόμενα ἐκ τῶν φρυκτῶν κριθῶν. Verùm apud Erotianum mendum subesse existimo, & pro τῶν φρυκτῶν, τῶν ἀφρύκτων lego, cùm sic omnes exponant, existimoque eum à Galeno in Exegesi subindicari, cùm scribit quosdam ἄλφιτα προκώνια accipere, τὰ ἐκ τῶν ἀφρύκτων μόνα. Lib. verò 2. περὶ γυναικ. vbi ista repetuntur, πυρὸς προκόψας legitur.

226 καὶ μήκωνα ὀπτὴν] μήκωνα λεπτὴν legitur libro 2. περὶ γυναικ. forte pro λευκὴν, vt peplum album aut etiam papauer intelligas.

227 καὶ τῶν κυρηβίων] Hunc locum aut eum qui scribitur libro secundo περὶ γυναικ. ab Erotiano subindicari existimo, cùm exponit apud Hippocratem κυρήβια τῶν ἀχύρων ἢ πιτύρων, & dictionem esse Atticam annotat. Verùm apud eum vitiosè κηρυβίων pro κυρηβίων scribitur, vt admonuimus in nostra OEconomia.

228 διδόναι δὶς τῆς ἡμέρης] τρὶς τῆς ἡμέρης videtur legisse Caluus.

229 πτήσας ὅσον κοτύλην] διηθήσας ὅσον κοτύλην videtur legisse Cornarius. Caluus verò χλιήνας, aut aliud quid tale.

230 μύρα ἑψήσας] Sic quidem legunt exemplaria omnia, vt libro secundo περὶ γυναικ. vbi ista repetuntur scribitur, μύρον θερμὸν ξὺν οἴνῳ κλύζειν. Caluus hîc rosaceum vino tepefactum ponit. Verùm μύρτα cum Cornario lego.

231 τῆς σικύης ἀπὸ τῶν ἐς τὸ στόμα] Similem suffitus rationem per cucurbitulam vtero adhibet Hippoc. lib. de Loc. in homine, vt etiam illic monuimus.

232 τῆς σμύρνης ἐπὶ τὸ πῦρ] τῆς σμύρνης ξηρᾶς κεκομμένης ἐπὶ τὸ πῦρ ἐπιπάσας, legunt exemplaria Vaticana, quam etiam lectionem adhibuit Caluus. Eadem quoque περὶ τὴν σικύην, pro ἐπὶ legunt.

233 ἢν δὲ ἐς τὴν καρδίαν προσιστάμεναι] προσιστάμεναι malim, vt lib. 2. περὶ γυναικ. vbi ista repetuntur. Vbi etiam γλήχωνα legit Cornarius, cùm illic μήκωνα scribatur.

234 καὶ ἐλελισφάκου] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed ἐλελίσφακον lego cum Cornario ex lib. 2. περὶ γυναικ. vbi idem remedium repetitur.

235 ἢν αἱμαλέωσιν αἱ μῆτραι] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed nos in OEconomia nostra legimus, ἢν αἱμωθέωσιν αἱ μῆτραι, aut αἱμωθῶσιν ex libro secundo περὶ γυναικ. quòd αἱμωθῆναι sit ἐμπνευματοῦσθαι Galeno. Deinde καὶ ἢν ἄνεμος ἐγγένηται τῇ μήτρῃ legimus ex lib. 2. περὶ γυναικ. vbi ista repetuntur, istamq; lectionem secuti sunt Interpretes.

236 ἐπιχέας ὀποῦ σιλφίου ὅσον κύαθον] Sic legunt exemplaria omnia, eamque lectionem expressimus ex libro secundo περὶ γυναικ. etsi magna succi laseris quantitas videatur, & ὅσον κύαμον omnes legunt Interpretes. Sed codicum lectionem secuti sumus, aliôqui illud ἐπιχέας ad aceti albi cyathum referendum erit, & legendum, ὀποῦ σιλφίου ὅσον κύαμον ἐμβαλών.

237 καὶ κίων ἐγγένηται] Hîc κίων quid sit abundè explicasse videmur in nostra OEconomia, videturque κίων dici interseptum quoddam carnosum, aut caruncula membranosa, mulierum pudendis innata, velut κίων dicitur Rufo Ephesio libro primo περὶ ἀνθρώπου μορίων, τὸ πρὸ τοῦ διαφράγματος τῆς ῥινὸς σαρκῶδες, ὑπὸ τῷ χείλει καθῆκον. Et rursus, τὸ διάφραγμα ἀπὸ τοῦ σφαιρίου τὸ καθῆκον σαρκῶδες ἐπὶ τὸ χεῖλος. Ad cuius similitudinem hîc κίων dici potest caruncula pudendis muliebribus innata, quam præcîdi vult Hippocrates & Paulus libro sexto, capit. septimo. κίων autem scribitur libro secundo περὶ γυναικ. vbi istud repetitur, etsi κίων dicitur Galeno in Exegesi.

238 καὶ ξυσμὸς λαμβάνῃ] κνησμὸς legunt exemplaria Regia manu scripta. Sed ξυσμὸς Erotiano & Galeno κνησμὸς exponitur. Membranæ autem Vaticanæ πείψας λίαν legunt, quam etiam lectionem secutus est Caluus.

239 ἔπειτα λαβὼν σάρκα] Carnis bubulæ recentis frustum intelligitur, duorum palmorum longitudine, quo pro pesso sæpe vtitur libro primo περὶ γυναικ. & ad vlcera vnguine aliquo obductum, aut aliis quibusdam medicamentis, vt hîc foliis eiusmodi maceratis, inditur.

240 ἢν τὴν γονὴν μὴ δέχηται] Istud scribitur libro primo περὶ γυναικ. quod & de vteri osculo intelligitur, vt libro περὶ ἀφόρων. Alias verò etiam causas cur vteri genituram non recipiant attingit libro περὶ ἀφόρων, & lib. περὶ ἐπικυήσιος.

241 ἐκόταν χρόνου ἐξάλληται] ἐξαλλάγηται legunt membranæ Vaticanæ, pro quo scribitur libro primo περὶ γυναικ. ὅταν δὲ ἐξελκώσῃς.

242 ζωρότερον] ζωρότερον ad vinum refero, vt libro primo περὶ γυναικ. vbi eadem repetuntur, etsi ζωρότερον ad præcedentia referunt exemplaria omnia, quòd iecur ouillũ nulla alia re permixtum significat, vt scripsimus in nostra OEconomia.

243 ὑπόθερμον πινέτω] Id de medicamento parum calido bibendo accipio. Cornarius de aqua subcalida bibenda. Mercurialis potus genus quoddam ὑπόθερμον esse dixit, sed quodnam sit nõdum legi. Ac forte ὑπόθερμον idem quod ὑπόθερμον significat, qua phrasi vtitur postea. Aut (quod magis reor) potionem indicat quæ à balneo detur, vt idem sit ὑπόθερμον, quod ἀπὸ τοῦ λουτροῦ, qua phrasi vtitur libro primo περὶ γυναικ. cùm semper post calidæ balneum, ὑπόθερμον vsurpet Hippocrates.

244 ἢν δὲ ἐπιμήνια γίνηται] μὴ γίνηται lego cum Interpretibus, phrasi Hippocratica, contra tamen omnium codicum fidem.

245 φύλλον] φύλλον silphij semen dicimus cum Cornario ob rationes à nobis adductas in nostra OEconomia. At libro secundo περὶ γυναικ. vbi istud repetitur, φύλλον non legitur.

246 καὶ νέβριον] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed νεφρείδιον lego ex libro secundo περὶ γυναικ. cum Cornario, & adipem ex renibus intelligo. Ac fortè νεβροῦ νεφρείδιον, aut νέβρειον νεφρείδιον scribendum, vt hinnuli adeps ex renibus accipiatur. Caluus νέβριον narcissum vertisse videtur.

247 καὶ ὑπόθερμον πινέτω] Id non legitur lib. 2. περὶ γυναικ. vbi idem repetitur.

248 ἢν τὰ ἐπιμήνια] Hoc remedium iisdem verbis repetitur lib. 1. περὶ γυναικ.

249 πρόσβαλλε] Pro πρόσβαλλε καὶ πρόσμαλον legunt exemplaria Vaticana, vt lib. 2. περὶ γυναικ. vbi istud repetitur, sed apparet vitiosam esse lectionem.

250 ἢν μὴ δύνηται ἀποφυγεῖν] ἢν δὲ ὑστέρη μὴ δύνηται ἀποφυγεῖν rectè mihi legisse videntur Interpretes, vt paulò supra, quos etiam secutus sum. Est enim phrasis huic authori familiaris, vt lib. 1. περὶ γυναικ.

251 κοτυληδόνος φύλλα] Idem remedium ad vteros inflammatione ex partu laborantes adhibetur lib. 1. περὶ γυναικ. Vaticana exemplaria pro ἐσθίειν πιεῖν habent.

252 ἐλαίης ψώρην] Idem remedium repetitur libro secundo περὶ γυναικ. Quid sit autem ἐλαίης ψώρη diximus in nostra OEconomia.

253 ἢν ὑστέρη ἀλγέῃ] Istud repetitur lib. 2. περὶ γυναικ. Hîc verò νήστει pro νήσει ponitur.

254 ἢν αἱ μῆτραι προσέχωσι] ἐξέχωσι legunt Vaticana exemplaria pro ἐξίσχωσι quòd legitur lib. 2. περὶ γυναικ. vbi etiam ἀνάδησαι & ἀναδῆσαι legitur.

255 ἢν τὰς ὑστέρας ἀλγῇ] Hoc remedium repetitur lib. 2. περὶ γυναικ. vbi quod hîc ὑπόθερμον πινέτω scribitur, θερμὸν πινέτω dicit, quod satis indicat ὑπόθερμον de subcalido aut parum calido medicamento intelligi.

256 εἰρίῳ ἀναδεύσας] εἰρίῳ ἀναδήσας malim, quòd hæc phrasis de medicamentis in vellere appositis, sit admodum celebrata, etsi ἀναδεύσασα legitur libro secundo περὶ γυναικ. vbi ista repetuntur.

257 καὶ τὴν ἴγνυν] Sic legunt publicata exemplaria, sed ἰγνύην legit Cornarius, Vaticana exemplaria ἴγδιν. Vtranque lectionem adhibuit Caluus, qui & ἰχθύην etiam legisse videtur. Sed

ἐς τὴν

εἰς πυΐγδην in OEconomia noſtra legimus, iſtumque locum expreſſimus.

258 ἡμιονίδα κατακαύσας] ἡμιόνου ὀνίδα lego cum Interpretibus & membranis Vaticanis quas ſecutus eſt Caluus, ex libro ſecundo περὶ γυναικ. vbi eadem ad fluorem muliebrem remedia repetuntur. Aut certè ἡμιονίδα hîc ἡμιονείην ſignificare, aut ἡμιόνου ὀνίδα exiſtimandum, vt ſcripſimus in noſtra OEconomia, hoc expreſſo loco.

259 σήπιον κατακαύσας] σπόγγον κατακαύσας lego cum Cornario ex libro ſecũdo περὶ γυναικ. σήπιον Caluus & ὄνειον ex Vaticanis membranis legit. Et fortè hîc ὄνειον τὴν ὀνίδα & ſtercus aſininum indicat.

260 καὶ ὑπόθερμον πινέτω] Sic legunt exemplaria Germanica, vt & in ſequente medicamento. Aldina verò & Vaticana ἀπόθερμον. Quod ſatis indicat ἀπόθερμον idem ſignificare quod ὑπόθερμον, aut certè (quod magis reor) potionem quæ à balneo ſumitur, vt idem ſit quod ἀπὸ λουτροῦ, aut ἀπὸ θερμοῦ. Quod enim hîc ἀπόθερμον πινέτω ſcribitur, lib. 1. περὶ γυναικ. ἀπὸ λουτροῦ πινέτω dicitur, vbi idem remedium inter vterum purgantia medicamenta recenſet.

261 καὶ τὰς ῥίζας ἐπτισμένας] Sic legunt exemplaria omnia. Cornarius ἐπτισμένας legit, & de fœniculi radicibus decorticatis intelligit, quem noſtra interpretatione ſecuti ſumus. Verùm ἢ τὰς κριθὰς ἐπτισμένας legendum puto ex libro primo περὶ γυναικ. vbi iſta repetuntur, & in lactis optimi remediis hordeum decorticatum, cum butyro decoctum & refrigeratum potui exhibet.

262 ἢν γάλα ἀποσβεσθῇ] Iſta ſecundò non repetunt Interpretes.

263 δίδου τὸ ἄνηθον] Sic legunt exemplaria omnia. Cornarius autem τὸ ἄλητον legit, ex lib. 1. περὶ γυναικ. vbi iſtud remedium repetitur.

264 ἢ τῷ ἀνδρὶ ξυνευνέειν] Exemplaria Regia manu ſcripta quędam ξυνευνάτω legunt, quædam etiam ξυνευνάσθω, vt libro primo περὶ γυναικ.

265 περιστῆναι] περιστῇ legunt exemplaria omnia Regia manu ſcripta. Deinde pro μέχρις ἂν συμφθῇ, μέχρις ἂν διαστομωθῇ legunt exemplaria Vaticana, vt libro primo περὶ γυναικ. vbi id de vteri ore conniuente & concluſo dictum eſſe apparet.

266 ἢ μητρέων] Sic quidem legunt exemplaria omnia, ſed ἐκ μητρίων lego cum Cornario, aut ἢ ὑστέρων vt lib. 1. περὶ γυναικ. vbi iſtud repetitur.

267 ἐς μάζαν ἐμπάσασα] Sic quidem legunt exemplaria omnia, qua notione ſuccus cucumeris in mazam puluere inſperſus ſignificatur, eamque lectionem ſecuti ſunt Interpretes, ſed ἐμπλάσασα legitur lib. 1. περὶ γυναικ. vt ſit in mazam efformatus aut ſubactus.

268 ἀπιζέσας] Sic legunt exemplaria omnia, ſicque ſcribitur libro primo περὶ γυναικ. vbi iſta repetuntur, ſed Cornarius ἀποξέσας legit aut ἀποξύσας, quam lectionem valde probo, quòd libro περὶ ἀφόρων, vbi conceptus experimenta iſta repetũtur, hoc ita ſcribatur, μώλυζαν σκορόδου περικαθήρασα, τὴν κεφαλὴν ἀποκνίσασα προσθεῖναι πρὸς τὴν ὑστέρην, καὶ ὁρᾷν τῇ ὑστεραίῃ, ἢν ὄζῃ διὰ στόματος, καὶ ἢν ὄζῃ, κυήσει, ἢν δὲ μὴ, οὔ. Vnde lectionem ſumpſiſſe videtur Cornarius, vt pro ὁρῇ, ὄζῃ legeret. Ex quo etiam πειρητήριον medicamentum conceptum explorans accipimus, quòd illic ſcribatur, πειρητήρια δι' ὧν δηλοῦται ἡ γυνὴ εἰ κυήσει. Fœcunditatis experimentum dixit Cornarius.

269 καὶ ἢν μὴ ὁρῇ τὸ στόμα] Sic quidem legunt exemplaria omnia, quæ lectio indicat leui pertractatione deprehenſum vteri os molle, minimè durum, tenſum, aut conniuens, quę ſunt fœcunditatis indicia. Cornarius tamen ὄζῃ pro ὁρῇ legit, quæ lectio valde quidem mihi probatur. Si enim odor ad nares & os perueniat, & per corpus perreptet, vteri os bene affectum indicat, certaque ſunt fœcunditatis auguria, ex aphor. 59. libr. 5. Quam in rem etiam galbanum in peſſo adhibet libro περὶ ἐπικυήσιος, & crebrò in tota muliebrium tractatione, in exploranda fœcunditate, adhibito ſubdititio, an os odorem ſentiat ſpectandum monet, quòd magnum ſit fœcunditatis indicium, eorum quæ ſupponuntur odor ad nares pertingens, vt ſcribitur lib. περὶ ἀφόρων.

270 σικύου σπέρμα] Cucumeris agreſtis ſemen accipio cum Cornario, vt & ſepiæ teſtam vſtam, ex lib. περὶ ἐπικυήσιος. Iſtis autem capitibus ἕτερον præponit exemplar Regium manu ſcriptum vetuſtum.

271 κανθαρίδας] βοῦς addit Caluus, forte pro πεῖψας.

272 ἐν οἴνῳ λευκῷ] πεῖψας ἐν οἴνῳ ſimpliciter legunt exemplaria Aldina & Vaticana, quę ſecuti ſunt Interpretes, velut etiam legitur lib. 1. περὶ γυναικ.

273 ῥόδινον] Lib. περὶ ἐπικυήσιος vbi hoc repetitur legitur, ῥόδινον, σμύρναν, κηρόν.

274 βόλβιτον] βόλβιον lego ex libro primo περὶ γυναικ. & codicibus Vaticanis, quam etiam lectionem ſecuti ſunt Interpretes. βόλβιον autem intelligit, quod in tritico, præcipueque Ægyptio, cernitur, acre, cumino Æthiopico ſimile, vt ſcribitur lib. 2. περὶ γυναικ. cuius frequens eſt in ſubdititio vſus ad muliebria mala in tota γυναικείων tractatione.

275 καὶ καταδεύσας ἐν οἴνῳ λευκῷ] Sic quidem legunt exemplaria omnia, & Vaticana quoque, quæ ſecutus eſt Caluus, ſed καταβρέξας malo cum Cornario, ex libro primo περὶ γυναικ. & ex loquendi formula, etſi lectio iſta ferri poteſt, vt fœx trita, vino albo macerata aut ſubacta accipiatur. Quædam etiam membranæ Vaticanæ eam lectionem habent, & ἐν ὀθονίῳ pro ἐν εἰρίῳ legunt, ex lib. 1. περὶ γυναικ.

276 οὐ κυΐσκεται] οὐ κυήσεται legit Cornarius, ex lib. 1. περὶ γυναικ. vbi iſtud repetitur.

277 ἢν βούλῃ γυναικὸς ἐμπειρηθῆναι] Hoc modo fœcunditatem explorat in muliere Ariſtoteles, ſi medicamento quo illiti ſunt oculi ſaliua tingatur, qua notione παιδίνσα accipitur à Caluo.

278 ἢν παιδίον ἀφθώδεα τὰ αἰδοῖα] Sic quidem legunt exemplaria omnia, & de pueri pudendis vlcere ſuperficiario affectis intelliguntur, itaque repetuntur libro primo περὶ γυναικ. Verùm Cornarius παιδίσκη mihi legiſſe videtur, quem lubẽter ſequor. Atque eò fortaſſis non malè mihi referri videtur quod ſcribitur in Goac. Prænot. στόματα ἀφθώδεα τῇσιν ἐπιφόροισιν οὐ χρηστόν.

279 ἢν παρθένος λιθιῇ] Hîc maximè vulgatam lectionem ſecutus ſum cum Caluo, cùm alia nõ ſuppetat. Cornarius τοῦ καρποῦ τῆς αἰθιοπικῆς ῥίζας legiſſe videtur. Cùm autem φύλλον ἐνικῶς ſilphij ſemen dicatur Galeno, incertum eſt an ſilphij ſemen radicis Æthiopicæ pondere ex vino vetere ad dies decem propinari velit, deinde poſtea ex aqua percolatum ad dies viginti. Locus certè admodum ſuſpectus eſt, cùm illud ἐν σταθμῷ omittat Cornarius, & διηθῶν non legant Interpretes.

280 σκόροδον] Lib. 2. περὶ γυναικ. hæc in cataplaſmate admouentur ad fluores muliebres.

281 ὀμοῦ λεῖα] Pro ὀμοῦ, ῥοῦ φύλλα ſcribunt exemplaria Vaticana, quæ ſecutus eſt Caluus. Libro verò 2. περὶ γυναικ. ῥόδου φύλλα ſcribuntur.

282 οἴος στέαρ] Hîc ſecutus ſum vulgatam lectionem & omnibus exemplaribus conteſtatam, cùm Cornarius οἴος ἢ αἰγὸς κέρας κόψας legat. Verùm libro ſecundo περὶ γυναικ. in ſuffitus materia ad fluores muliebres, οἰσύπην αἰγὸς, hoc eſt, ſordem capræ circa pilos ad nates conſiſtentem, ſiccam, toſtam, & tuſam, cum hordeo freſo, oleo ſubactam adhibet. κριθὰς πεφωσμένας habent ſemper exemplaria, πεφωγμένας tamen malim. Codices manu ſcripti Regij quidã ἐρειγμένας, alij ἐρηρισμένας legunt, vt Aldina & Vaticana exemplaria, ſed ἐρηειγμένας malo.

283 καὶ ἐλαίας τὰς μήπω ἐχούσας ἔλαιον] ἐλαίας ὀμφακίτιδας vocat lib. 2. περὶ γυναικ.

284 ἢ ἄχυρα] ἄχυρα κριθῶν dicit lib. 2. περὶ γυναικ. ideoque hordei paleas dixi. ἄσφαλτον verò legunt exemplaria Vaticana, & ἄσφαλτον & ἄλφιτον legit Caluus.

285 μύρῳ δεύσας] οἴνῳ δεύσας legunt exemplaria Vaticana, vt libro ſecundo περὶ γυναικ. & vtranque lectionem adhibuit Caluus.

286 στέαρ ὑὸς] οἴος videtur legiſſe Caluus, etſi vtranque lectionem ſuo more appoſuit. Pro στέαρ autem ὀστέα legunt Vaticana exemplaria. καὶ κεδρίαν autem lego cum Cornario, aut κεδρίᾳ dandi caſus eſt, vt cedria conſperſum aut ſubactum medicamentum intelligas, quemadmodum ſumpſit Caluus. Etſi κέδρον aut κέδριον ſemper ferè, non κεδρίαν vſurpat Hippocr. & Caluus κέδριον vel κεδρίῳ legiſſe videtur.

287 κλυσμοὶ] Collutiones iſtæ videntur ad fluores muliebres adhiberi, vt quæ ſupra commemoratæ ſunt, ad vteri vlcera facere videntur. Ex his autem quædam repetuntur libro ſecundo περὶ γυναικ.

-288 & ῥοιῆς] ῥοιῆς γλυκείης ex codicibus Vaticanis legit Caluus.

289 & τῆς ἐχίνε] & χίνε lego cum Cornario ex libro secundo περὶ γυναικ. vbi & χοίνε legitur. Vaticana autem exemplaria ante ἀποχέας, addunt ἔλαιον ἐπιχέων.

290 μάλαγμα] Hîc vulgatam lectionem secutus sum, cùm in ea omnes codices consentiant, etsi non consentiunt Interpretes. Caluus legisse videtur, μαλάγματα, μαλάχην ἐν ὕδατι ζέσας, μελίκρητον ἐπιχέας, ἀκροχλίηρον κλύζειν. Cornarius verò, μαλάγματα. μαλάχην & πτίλων ἐν ὕδατι ζέσας, ἀποχέας τὸ ὕδωρ. Videntur autem indicari collutiones lenientes & emollientes.

291 & ἀμάρακον] μαράθρον legunt exemplaria Aldina & Vaticana. Caluus tamen ἀμάρακον retinet. Vaticana etiam exemplaria hîc legunt, ἐν γλυκεῖ κεκρημμένω ὕδατι ἀφεψῶν.

-292 πυριήσις] Adhibentur hi fotus in fluore muliebri libro 2. περὶ γυναικ. & πυριήσεις ῥόων dicuntur.

-293 & περιπλήσας] περιπλίσας lego ex lib. 2. περὶ γυναικ. περιπλήσας tamen legunt exemplaria Vaticana.

-294 ἐς ῥάκος ἐνδήσας] ἐς ἔριον ἐνειλίξας legunt Vaticana exemplaria.

295 πίτυρα πυρῶν] Sic legunt publicata omnia exemplaria, sed manu scripta Regia omnia πίτυρα κριθῶν legunt. Quam lectionem etiam Vaticana retinent. Vt patet ex Caluo qui vtranque lectionem suo more apposuit.

296 ἢν γυναῖκα] Istud vt antea iam scriptum est, ita etiam sæpiùs repetitur, vt libro primo περὶ γυναικ. & libro περὶ ἀφόρων. Quod caput est in tota γυναικείων tractatione maximè necessarium.

297 ἴσον κεράσας] Sic legunt exemplaria omnia, sed ἴσον ἴσω κεράσας lego cum Interpretibus ex libro secundo περὶ γυναικ. vbi ista repetuntur, & pro vsitata Hippocrati loquendi formula.

-298 ἐγχέας ἐς ἐχῖνον κενὸν] Sic legunt exemplaria Germanica, sed καινὸν lego cum Erotiano & Interpretibus ex libro secundo περὶ γυναικ. vbi ista repetuntur. Aldina exemplaria ἐγχέας ἐς ἐχῖνον simpliciter legunt.

-299 & ἢν μὴ ἑλκωθῇ] Id de ore vteri exulcerato accipio, velut libro 2. περὶ γυναικ. Cornarius tamen de vlcerata muliere accepit.

300 σάρκα βοὸς] Hîc carnis bubulæ frustulum pollicis pedis crassitudine paulò maiore, & longitudine sex digitorum facit, quod libro primo περὶ γυναικ. duorum palmorum longitudinis, & manubrij crassitudine esse vult, quo pro pesso ad pudendorum vlcera vtitur.

301 ἔνθες τὸ ψιλὸν] τὸ λοιπὸν τῆς σαρκὸς mihi legisse videtur Cornarius, quem secutus sum, nisi τὸ ψιλὸν τῆς σαρκὸς, nudam carnem, hoc est, reliquum totum carnis frustulum intelligas. Exemplaria verò Vaticana legunt ἐς αὐτὸ τὸ ἕλκος ἤ.

302 πρόσθες πρὸς τὸ στόμα τῆς μήτρης] πρόσθες πρὸς τὸ στόμα τῆς μήτρης ἅπαξ legunt exemplaria Vaticana, quam lectionem etiam secutus est Caluus. Exemplaria quædam Regia manu scripta pro πεντάκις πεντηκοντάκις legunt. Libro verò primo περὶ γυναικ. vbi ista repetuntur, id ad dies quinque fieri vult.

303 & σικυώνης ἐν πετρώνης] ἐν πετρώνῃ malo vt libro secundo περὶ γυναικ. Exemplaria autem Vaticana hîc aliter legunt, ἐν τῷ αὐτῷ ῥοδίνω δίεις, & μέλιτι ἐνειλίξας ἐν ἐρίω. velut libro 2. περὶ γυναικ. Quam lectionem omninò sequutus est Caluus, neque hîc toties hoc medicamentum repetit.

304 κόψον λεῖα ὁμοῦ] λεῖα ἐν ὅλμω legunt exemplaria Vaticana, quæ lectio ex eo quod sequitur comprobatur.

305 τὸ ἀποπιέσας ὡς λειότατον] τὸ ἀποπιέσας, τρίψας ὡς λειότατον, legunt exemplaria Vaticana, quæ secuti sumus cum Interpretibus, quòd scribatur libro primo περὶ γυναικ. τρίβειν ὡς λειότατον. Quòd autẽ scribitur quoad grana interiora deponat, caricam bene coctam & coctione tabefactam intelligit, quod διεφθὸν πιεῖν dicit lib. 1. περὶ γυναικ.

306 ὅσον κάρυον] ὅσον κύαμον legitur lib. 1. περὶ γυναικ.

307 κνίδης καρποῦ] καρπὸν legunt Vaticana exemplaria, vt lib. 1. περὶ γυναικ.

308 & συμπλάσας τὴν κοιλίην] Hanc vulgatam lectionem secutus sum cum Cornario, etsi codicum Regiorum & Vaticanorum lectio magis arridet, qui legunt καὶ συμπλάσας τὴν πάλην, quod est, & confectum pollinem, hoc est, apparatam aut confectam polentam, bibendam dato. Quam lectionem etiam secutus est Caluus, aut συμπάσαι πάλην legendum, hoc est conspersum pollinem.

309 ὡς σχημάσασθαι δάκτυλον] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed δακτύλιον lego in nostra OEconomia, & de pastillo aut trochisco formando intelligo. Interpretes δακτύλω legisse videntur, & de glandula digitis efformanda sumunt.

310 τρυβλίον ποιήσας] Sic etiam legunt exemplaria omnia. Aldina verò etiam asteriscum apponunt, qui locum suspectum facit. Sunt qui τριβλύον reponunt, sed non video quanam ratione hæc lectio quadrare possit, cùm non sorbendum aut bibendum medicamẽtum instituatur, sed veluti siccum lana tenui inuoluendum, & velut glandula supponendum. Quod effecit vt βυβλίον glandulam sumerent Interpretes. Verùm locum corruptum existimo, neque τρυβλίον pro glandula apud Hippocratem aliàs me legere memini, sed τρίβων, λεῖον ποιήσας lego, vt medicamentum læuiter tritum, aut læuigatum, lana conuolutum in pesso supponendũ intelligas, velut in OEconomia nostra scripsimus.

311 ἐν οἴνω πίνειν] ἐν οἴνω λευκῷ legunt exemplaria Vaticana, quam lectionem etiam secutus est Caluus & Cornarius, ex libro 1. περὶ γυναικ. vbi ista repetuntur.

312 διδόναι πίνειν] αὐτὰ τρίβων διδόναι πίνειν legunt exemplaria Vaticana. Cæterùm hîc Interpretes secutus sum, & lego, ἐπιλέγειν τὸ ἐρυθρὸν, διδόναι πίνειν ἐν οἴνω, ὅταν τὸ αἷμα ῥαγῇ.

-313 πρόσθετον καθαρτήριον] Istud medicamentum verbis iisdem repetitur lib. 1. περὶ γυναικ. Id quod superiorem nostram lectionem confirmat.

314 προσθεῖναι σὺν ἐλαίω] ἔλαιον χηνὸς requirit libro primo περὶ γυναικ.

-315 καθαρτικὸν μαλθακὸν] Hoc medicamentum iam antea expressum & sæpiùs repetitum libro primo περὶ γυναικείων. tumultuariam istam operam, & ex multis locis sine ordine contextam indicat.

316 ξυμμίξας ἅπαντα] ξυμμίξας ἅπαντα τρίψας legunt exemplaria Vaticana, vt libro primo περὶ γυναικ. Quòd verò hîc scribitur, ἐπὶ ὀθόνιον ὠμόλινον, illic bis ἐπικτένιον ὠμοῦ λίνου ponitur, quod lanuginem, aut puluillum illum lanuginosum pectini insidentem dum linum depectitur significat, cuius ad excipiendum medicamentum, velleris, aut lanæ, aut tenuissimi lintei loco, vsus esse potest. Cuius etiam lectionis vestigia habet codex vnus Regius manu scriptus, qui pro ὀθόνιον ἕνα ταίνιον vitiosè habet, pro ἐπικτένιον. ἑκάστε etiam pro ἑκάστων habent exemplaria quædam Regia manu scripta.

IN LIBRVM PRIMVM DE MORBIS MVLIERVM, AVT DE MVLIERVM REBVS.

TA δὲ ἀμφὶ γυναικείων νούσων] Hi libri in omnibus exemplaribus περὶ γυναικείων indicatura simpliciter inscribuntur, itaque passim ab Erotiano, passim & Galeno in Exegesi adducuntur, sicque in fine libelli περὶ ἐπικυήσιος appellantur, vt quibus mulierum res amplissimè contineantur & tractentur, eaque maximè communis est & commendatissima inscriptio. At verò γυναικεῖα νοσήματα vocantur in fine lib. quarti de Morbis, & libro περὶ ἀφόρων, & γυναικεῖαι νοῦσοι libr. περὶ γονῆς, vt qui morbos quibus mulieres præcipuè conflictantur, tractẽt, contineant & agitent. Qua de causa illis duplicem istam inscriptionem accommodauimus, & inter θεραπευτικὰ iure quodam adscripsimus, cùm longè difficilimam & maximè insignem Curatricis artis partem ad mulieres pertinentem respiciant, etsi Erotianus εἰς δίαιταν referat. Ad Hippocratem autem tractationem istam totam referri etsi satis constans est fama, idque satis testatur rei de qua agitur dignitas, apparet tamẽ eundem esse horum librorum authorem, quem librorum de Morbis & de Genitura, & περὶ ἐπικυήσιος. Istam autem materiam vt in Medicina præcipuè vtilem multi veteres versarunt. Dioclis τὰ γυναικεῖα συγγράμματα citat Galenus Comment. 2. in libro 6. Epidem. Aretæus quoque vetustus medendi author, in Curatione Marasini, se γυναικεῖα scripsisse commemorat.

2 εὔρεα δὲ σφιν ποιέει] ποιέει γίνεσθαι legunt exemplaria Vaticana.

3 καθαίρεται ἡ γυνὴ] ἀποκαθαίρεται ἡ γυνὴ legunt Vaticana exemplaria.

4 καὶ τῷ αἵματι] ἐν τῷ αἵματι legunt exemplaria Regia manu scripta. Illud autem Cornarius omisit, quòd satis videretur de corporis amplitudine & capacitate dictum.

5 καὶ ἢν εὐρυχωρίη ἐὸν τὸ σῶμα] τὸ αἷμα legunt Vaticana exemplaria, propter id quod præcessit, vt sit merus hellenismus & repetitio Græcis familiaris Ionibus præcipuè. Vtranque autem lectionem adhibuit Caluus.

6 καὶ ἰσχυρότερον τε & στερεώτερον] Sic quidem legunt exemplaria omnia, quam lectionem etiam cum Interpretibus secutus sum, vt corpus validius, durius, solidius ac densius sit eius mulieris quæ nunquam peperit. Etsi mihi arridet Cordæi lectio, qui ἰσχυρότερον καὶ στενώτερον legit.

7 ἐπὶ τῶν λοχίων ἔμπειρος γένοιτο] ἄπειρος lego cum Cordæo, etsi valde mihi probatur Vaticanarum membranarum lectio, ἢ οἱ λοχίων ἔμπειρος γένοιτο. Quam lectionem etiam mihi secutus videtur Caluus, etsi vtranque pro more apposuit.

8 & τῶν μὴ τεκουσῶν ἀσωματωτέρων ἐουσῶν] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed ἀσωματωτέρων ἐουσῶν lego cum Cordæo & omnibus Interpretibus. Velut ἄσωμοι populi dicuntur Plinio, qui ore carent, & ἀσωματίαν Græci dicunt.

9 ὥς μοι καὶ πρὶν εἴρηται] ὥς μοι & πρόσθεν εἴρηται legit Cordæus, ὥσπερ μοι Vaticana exemplaria.

10 εὔσταθμος ἴσον ξίσιν εἰρίοισιν] Sic quidem legunt exemplaria omnia, quæ lectio etsi ferri potest, vt par exactè & ad amussim æquale pondus ad lanas indicet, (vt sit εὐσταθμῶς idem quod ἐπὶ σταθμὸν, aut κατὰ σταθμὸν) συσταθμως tamen cum Cordæo lego, itáque apud Galenum in Exegesi legendum censeo, vt συσταθμος ἰσοστάθμως explicetur. Aut certè σύσταθμον, pro εὐσταθμῶς ἴσον, Galenum hîc legisse est vero magis simile.

11 θερμότερον γὰρ τὸ αἷμα] Ea de re vide Aristot. cap. 2. libro 2. de part. animal.

12 ὁκόσον ἐς ξηρὴν τὸ αἵματος] Exemplaria Vaticana τὸ σώματος legunt, vitiosè vt opinor.

13 ἡ ἰδνωθῇ] ἰδνωθῇ hoc loco mihi legere videtur Erotianus, quod συνεκάμφθη exponit, nisi apud eum ἰδνωθῇ & συνεκαμφθῇ potiùs legendum sit, vt annotauimus in nostra OEconomia.

14 στενοχώρους τοὺς μήτρας ἔχουσιν] στενοστόμους pro στενοχώρους legunt exemplaria Vaticana.

15 ὅτι γὰρ ἰκμαλέαι εἰσὶ κατὰ σφέας] κατὰ τὰς φλέβας legunt exemplaria Vaticana.

16 ἀπὸ λαγνείης] ὑπὸ λαγνείης habent exemplaria Vaticana, eadémque καὶ ἡ κοιλίη μὴ κενῶται, legunt.

17 καὶ δοκέει ἄπνους εἶναι] καὶ δόξει legunt exemplaria Vaticana.

18 καὶ ἐν ποσὶ πιμπλάῃσιν] Istud ad curationem retulit Caluus.

19 ἔπειτα δὲ] ἐπείσας ἔπειτα δὲ, legunt Vaticana exemplaria, quæ mihi videtur secutus Caluus.

20 ἀλύξει τε] Hunc locum disertissimis verbis exprimit Galenus in Exegesi, vt scripsimus in nostra OEconomia.

21 καὶ διαχωρέοντος ἐν αὐτῇσι] ἐν διαχωρέοντος legunt exemplaria Vaticana.

22 ἐπὶ τῶν οἱ αἱ μῆτραι] Hîc maximè popularem & vulgatam lectionem secutus sum, consentientibus omnibus exemplaribus. Cordæus tamen & Caluus ad vrinæ suppressionem retulerunt, quòd vterus in vesicæ stomachum & ceruicem inciderit. Vaticana exemplaria pro προσπίπτωσι προσβάλλωσι legunt, & exemplaria Regia manu scripta pro ἐμβάλλωσιν, ἐμβάλλωνται.

23 καὶ πνεῦμα προσπίπτον] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed Cordæus πνεῦμα προσπίπτει legit. Hanc verò dictionem satis exposuimus in nostra OEconomia, hoc expresso loco.

24 καὶ πονέει μὲν τὸ ἄλλο σῶμα] κατὰ τὸ ἄλλο σῶμα legunt exemplaria Vaticana.

25 ἐπὶ τῶν ἀπολειφθῇ] ἐπὶ τῶν ἐπαναληφθῇ legunt exemplaria Vaticana, vt de sursum reuolutis mensibus intelligatur. Istud verò ad eas refero de quibus scribitur Prorrhet. 2. ἧσιν ἀπολειφθῇ ἐπιμηνίων ἢ φθίσις γίνεται. Hunc enim præcipuè locum mihi hîc subindicare videtur. Interpretes verò omnes hunc locum mihi aliter legisse videntur, καὶ ἐπὶ τῶν ἀπολειφθῇ πάχει παῖδα, &c.

26 ἰσχυραὶ & ψύξιες] ψύξιες legunt Vaticana exemplaria. Quædam etiam ἰσχυραὶ ad ὀδύναι referunt.

27 ἀπὸ τοῦ πυῶ διαρραγέντος] Exemplaria Regia manu scripta quædam φαγέντος pro διαρραγέντος legunt, quam etiam lectionem secutus videtur Caluus, etsi vtranque (suo more) adscripsit, vt nimirum partem à puris acrimonia erosam intelligas.

28 ἥσσον δὲ ταύτην τὴν ὁδὸν] κρέσσον δὲ legunt exemplaria Vaticana.

29 ἐκπέπλοος] Hanc dictionem isto expresso loco exposuimus in nostra OEconomia.

30 & διαλείπειν] Lib. de Natur. muliebri, eadem in re legitur, ἔπειτα διαλιπὼν ἡμέρην μίην ἢ δύο.

31 & ἀείρεται ἠδελφισμένως] ἐπαίρεται legunt exemplaria Regia manu scripta, vt de tumore ventris intelligatur prægnantium simili. Hunc verò locum exposuimus & expressimus in nostra OEconomia.

32 ἐπὶ τῶν ἡμέρας πεντήκοντα] πεντεκαίδεκα legit Caluus, qui videtur esse exactior grauiditatis terminus.

33 τὸ κατὰ τὸ ὀμφαλὸ] κάτω τοῦ ὀμφαλοῦ legunt exemplaria Vaticana, quæ etiam secutus est Caluus.

34 καὶ δοκέει ὥσπερ σάρκα εἶναι] σάρκα legunt exemplaria Regia manu scripta & Vaticana.

35 ἔπειτα δὲ ἢν ἤσι διατείνοντα] ἔπειτα δὲ ἢν μὴ ἤσι διατείνοντα legunt exemplaria Vaticana.

36 & ὁδὸν ταύτην ἐποίησε] καὶ ὁδὸν ταύτησι ποιήσεται legunt exemplaria Regia manu scripta & Vaticana.

37 & κάτω ὑπὸ τοῦ βυβῶνος] καὶ κατὰ τὸ ὑπὸ τοῦ βυβῶνος legunt exemplaria Vaticana.

38 διαρκέσασα καὶ ἐς ὀκτὼ μῆνας] ἐγκαθεῖσα pro διαρκέσασα legunt exemplaria Vaticana.

39 φλεγματώδεα χωρέοντα] χωρίει pro χωρέοντα legunt exemplaria Vaticana.

40 ἢ ἀρμοῖ] ἢ ἀρμῷ legunt exemplaria Vaticana. ἀρμοῖ autem ἡσυχῇ, μικρῶς, ἐξαίφνης hîc significat, vt exposuimus in nostra OEconomia. Cornarius προσφάτως, aut νεωστὶ, aut ἀρτίως sumpsit.

41 ὑποκατιόντα] ἐπικατιόντα legunt exemplaria Vaticana, vt alios illabentes periodicè menses significent.

42 ἀλλ' αἰεὶ βαρύνει κατ' ὀλίγον] Hanc quidem vulgatam lectionem cum Interpretibus secutus sum, hoc quidem sensu, vt alij subeuntes menses paulùm grauent, cùm primis duobus mensibus non admodum subeant, neque magna copia offendant. Cornarius tamen & Caluus pro ἐσιεῖ ξὺν legunt. Vaticana autem exemplaria aliam habent lectionem, ἀλλ' αἰεὶ βαρύνει κατ' ὀλίγον, ἔσται τῇ γυναικὶ τοὺς πρώτους μῆνας, ἢ ἐπὶ δύο, ἢ ἐπὶ τρεῖς, μὴ ἐσιεῖσιν χάρτα. Quæ lectio valde mihi arridet, hac quidem notione, vt subiens sanguis semper grauet, contingatque vt mulier primis duobus aut tribus mensibus non admodum grauitatem illam percipiat, cùm non tanta sit copia vt magnam molestiam adferat.

43 & αἰάγει] & ἀλγεῖν legunt exemplaria Vaticana, & αἱ ἀπάσας ἡμέρας.

44 καὶ τῶν ποδῶν] καὶ τῶν σκελέων legunt exemplaria Vaticana.

45 & μὴ δυνάμενον εἶναι] ἰέναι pro εἶναι legunt exemplaria Vaticana.

46 θανατώδης εἴη ἄν] θανατώδης ἂν legunt exemplaria Vaticana, vt χωλεύσειεν, quod disertissimis verbis mihi exposuisse videtur Galenus in Exegesi, cùm scribit, χωλεύσειεν, αἰσθητικοὺς κατά τι τῶν ἄρθρων ποιήσειεν, vt scripsimus in nostra OEconomia. Quod etiam animaduertit Cordæus.

47 ἢ ἀκρατίη τινὰ τῶν μελέων] Exemplaria Vaticana legunt, ἢ ἀκρεα πρὸς τῶν μελέων ἀκρατίη ποιήσειεν, quæ de extremi alicuius membri ad motionem impotentia intelligitur.

48 μὴ ἐμπεριτόνεο] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed μὴ deleo & ἐμπεριπόνεο lego cum Caluo & Cordæo.

49 τῇ τι ἀπόνῳ] τῇ τι προσπόνῳ legunt exemplaria Vaticana.

50 καὶ τὸ στόματος] στομάχου legunt exemplaria Vaticana. Caluus verò vtranque lectionem adhibuit.

51 πολλὰ καταπλήσσει] ἄποια addunt Vaticana exemplaria.

52 καὶ ἐπὶ τυπόισι] ἢ ἐπὶ τυπόισι legunt Vaticana exemplaria.

53 ἀλλ' αὖθις πολλὰ ἢν ἄλεα] πολλὰ ἢν δέῃ ἀλλοῖα legunt Vaticana exemplaria, quam lectionem etiam adhibuit Caluus.

54 καὶ ἄλεα ἐπιφέρηται] ἀλλοῖα legunt exemplaria Vaticana, & Caluus quoque. Nos tamen vtrobique ἀλέα potiùs legimus, & de copiosè ac confertim exeuntibus menstruis intelligimus cum Cordæo.

55 καὶ ἀλυέει] ἀλυκτεῖ legunt exemplaria Regia manu scripta & Vaticana, quam dictionem exponit apud Hippocr. Erotianus, & quædam exemplaria in Exegesi retinēt, vt scripsimus etiam in nostra OEconomia.

56 πρὸς τὸ πρότερον] πρὸς τὰ πρότερον legunt exemplaria Vaticana.

57 ἔστι ἐπίνοσος ἀεὶ ζῇ] ἔστι ἐπίνοσος ἀεὶ, ἔστι μὴ, legunt Aldina exemplaria. Vaticana verò, ἔστι ἐπίνοσος ἐῇ, ἔστι μή.

58 ἢ πλέονας ἡμέρας τοῦ συνήθεος] τοῦ μάθεος legunt exemplaria Vaticana & Aldina, quam lectionē etiam habent exemplaria Regia manu scripta.

59 καὶ παχὺ πήγνυται] βραχὺ pro παχὺ habent exemplaria Regia manu scripta.

60 καὶ ἀμαλδύνεται] Hìc ἀμαλδύνεσθαι μαραίνεσθαι significare in nostra OEconomia scripsimus, istumque locum expressimus.

61 γίνεται δὲ μάλιστα τότε] γίνεται δὲ μάλιστα διὰ τὸ legunt exemplaria Vaticana, & πλέον τῆς μαθήσιος.

62 τὰ καταμήνια] στεγνὰ addunt Vaticana exemplaria, quam lectionem etiam secutus est Caluus.

63 πρὸς τὰ πρόσθεν] πρὸς τὰ προσθετὰ legunt Vaticana exemplaria, vt per ea quæ subduntur paulò meliùs habeat, quam lectionem etiam secutus est Caluus.

64 καὶ κοχώνην] Hunc locum expressimus & exposuimus in nostra OEconomia.

65 ἢν ῥόος γένηται] κ' ἢν ῥόος γένηται legunt exemplaria Vaticana.

66 ἀνὰ πάσας δὲ τὰς ἡμέρας] κατὰ πάσας legunt exemplaria Regia manu scripta.

67 οἷον ἀπὸ κρεῶν] οἷον ἀπὸ κρεῶν ἰχὼρ legunt exemplaria Vaticana, quam lectionem secutus est Caluus.

68 μέχρι μὲν ὑπόφρυνικῇ] ὑπενεικῇ legunt Aldina exemplaria, alia notione, à verbo νεικέω quod est infector & incesso. ὑπερίνικη legunt Vaticana exemplaria.

69 ἢν δὲ γυνὴ τὸ σῶμα] Sic legunt Vaticana exemplaria, ἢν δὲ γυνὴ φλαύρως ἔχῃ, καὶ ἢ φλεγματώδης, οἱ τὰ ἐπιμήνια χωρέει φλεγματώδεα. Quam etiam lectionem secutus videtur Caluus.

70 ἔξω ἥκει] ἔξω ἢν habent Vaticana exemplaria.

71 ἐπ' ἢν πλησιάζῃ τὰ ἐπιμήνια] ἐπ' ἢν οἱ πλησιάζῃ τὰ ἐπιμήνια legunt exemplaria Vaticana & Aldina.

72 ῥηΐδια ἀπὸ ὀλίγου χρόνου] ῥηΐζει ἐπ' ὀλίγον χρόνον πρὸς τὰ πρόσθε, legunt Vaticana exemplaria, quam lectionem etiam secutus est Caluus.

73 ἄχρις ὁ ῥόος οἱ ἔρχεται] οἱ εἴρχθῃ legunt exemplaria quædam, vt supra.

74 ἔπειτα δὲ ταύτη] ἔπειτα δὲ ἢ ταύτη, legunt Vaticana exemplaria.

75 ἢ ἢν προσεπιγένηται] καὶ ἢν ῥόος προσεπιγένηται legunt Vaticana exemplaria, eamque lectionem secuti sunt Caluus & Cornarius.

76 τὰ μὲν ἄλλα πάσχει ταύτη] πάσχει τὰ αὐτὰ legunt exemplaria Vaticana, quæ secutus est Caluus.

77 ὅτι δυσειδέα] ὅτι δυσιατὰ legunt exemplaria Vaticana, & vtranque lectionem (pro more) adhibuit Caluus.

78 εἰ σφιν ἐπιγένηται τὰ καταμήνια] Hic quædam adduntur in exemplaribus Vaticanis, quæ huic loco parum mihi respondere videntur, ideoque lubens omitto.

79 ἀλλ' ἰδνῦται] Hunc propriè locum mihi respexisse Galenus videtur, cùm ἰδνῦται, λοξοῦται, συνιζάνει, exponit, vt scripsimus in nostra OEconomia, vbi istum locum expressimus & aperuimus.

80 ἐπὶ σινδόνην λεπτὴν] ἐπὶ ποδεῶνι λεπτῷ, aut ποδεῶν λεπτῶν legit Cordæus. Sed ea notione quam adhibet, ἐκ ποδεώνων λεπτῶν malim. Nos codicum pluralitatē secuti nihil immutauimus, quòd sic quoque sensus stare possit. Istum autem locum subindicare mihi videtur Galenus Comment. ad aphor. 2. lib. 4. & 36. lib. 5. dum scribit Hippocratem lib. 1. περὶ γυναικ. ex mēstruis redundantem in corpore humorē, quanam ratione dignosci possit docuisse. Aëtius etiam Tetrab. 4. lib. 4. cap. 65. hunc locum ex Hippoc. vsurpare videtur ad humoris in corpore dominantis dignotionem.

81 ὁκόταν αὐτίκα ἴοισιν]. Hunc maximè popularem sensum secuti sumus, vt eluilintea nocturna oporteat, vbi per diem & noctē in cinere sita fuerint aut iacuerint. Cordæus verò αὐτίοισιν & ποδεώνοισιν legit.

82 ὅλον τὸ τὸ σῶμα ἀθρέειν] ἐς ὅλον legunt exemplaria Vaticana.

83 ἐπιτρέπειν δὲ καὶ τὸ σώματος παντὸς προνοεῖσθαι] Vaticana & Aldina exemplaria legunt, ἐπιτρέπειν δὲ τοῦ σώματος παντὸς, καὶ τὰς ὄψιας, καὶ τὸ σῶμα ἰδεῖν. Quam lectionem secuti videntur Caluus & Cornarius. Quæ lectiones etsi eōdem spectant, ista tamen rectam quandam medicationis viam magis indicare videtur.

84 ὅπως γὰρ γίνεται] Hìc vulgatam Germanicorum codicum lectionem secuti sumus cum Cordæo, etsi Vaticanos & Aldinos codices secuti sunt Caluus & Cornarius.

85 καὶ ἰχωροειδέα] χολώδεα legunt Vaticana exemplaria.

86 τὸ σῶμα ἔξυγρον] τὸ σῶμα ἔξυγρον legunt Vaticana exemplaria quæ secutus est Caluus.

87 τοῦτο δὲ πιέειν] τοῦτο δὲ ποιέειν τότε lego cum Cordæo.

88 λουτροῖσιν ὀλίγοισιν] Hìc certè vitiosi sunt codices, λουτροῖσιν ὀλίγοισι, πλέοσι δὲ πόνοις ἢ κυφοῖς χρῆσθαι, legendum videtur, quam lectionem secutus videtur Caluus. Cornarius istud ad superiora retulit, vt velit torosum illum corporis habitum vsu paucorum balneorum, & multorum leuium laborum comparari. Quem sensum secutus est Cordæus, sed κυφοῖς non legit.

89 κλύζειν τοῖς δὲ ἄσσα] Vaticana exemplaria legunt τοῖς ἡδέσιν ἄσσα &c. vt collutiones ex odoratis & suauibus fieri velint, quæ suo calore & grato odore causam frigidam oppugnant, dissoluunt, & attenuant, vterorumque osculum conniuens leuiter diducunt.

90 διακωλύονται τὴν ὑστέρην] Neque solum os vteri aliò versum aut detortum genituram suscipere prohibet, sed etiam efficit vt vterus rectè expurgari non possit, vt scribitur libro secundo περὶ γυναικ. vbi istud repetitur, & quod στόμα ἀπεστραμμένον, hinc κλίνεσθαι ἑτέρωσε dicitur.

91 διασπασαμένην] Etsi constare hæc lectio potest hoc sensu, vt mulier aut obstetrix quædam digito suo immisso abstrahens, os vteri à coxendice auellat aut distrahat. Sed διαψαυσαμένην aut διαψαμένην legere malim vt scripsim' in nostra OEconomia, propter consuetum Hippocr. loquendi modū, cùm sit διαφάσαι & διαφάσασθαι, διαψαῦσαι μετ' καθέσεως Galeno, immissa manu leuiter contrectare & attingere. Hìc autem ἀποσπᾶν idem quod ἀποσπᾶσαι libro 2. περὶ γυναικ. significat, quod est abducere, auocare & abstrahere os vteri, ἀφέλκειν τὸ στόμα τῶν ὑστερέων dicitur libro περὶ γυναικ. φύσιος, & ἕλκειν τὸ στόμα libro 2. περὶ γυναικ. eadem in re. Cornarius autem διασπασαμένου legisse videtur, & ad στόμα retulisse.

92 οἶνον νίτρον ξυμμίσγειν] ξὺν σμύρνῃ ξυμμίσγειν legunt exemplaria Vaticana, quæ etiam secutus est Caluus.

93. ὠμήλυσιν ἑψητὴν ἐν οἴνῳ] Exemplaria Vaticana addunt, ἡμέρας πέντε, quod etiam addidit Caluus.

94 ὡς εὐκρινέα ἦ] Hunc locum exposuimus in nostra OEconomia.

95 πάνυ φευκτέα] πάντη φευκτέα legunt Vaticana exemplaria, quam lectionem etiam secutus videtur Caluus.

96 ὅταν τὰ ὑπὸ τῆς θεραπείης ἔχῃ] καλῶς ἔχῃ legunt Vaticana exemplaria, eamque lectionem secutus est Caluus vt optimam & valde Hippocrati familiarem.

97 κἢν δὲ ἡ ἡδέλφισαι] ἠδέλφισαι ᾠκείωται aut ὡμοίωται exponitur Galeno in Exegesi. Hìc autem significat firmiorem redditum vteri stomachum, à medicamentis mordacibus & calefacientibus abundè detersum, familiarem vtero reddi, & cum eo cognationem quandam & familiaritatem contrahere, qua semē iniectum complectatur & contineat. Sic enim istum locum fusissimè videmur in OEconomia nostra explicasse. Hic autem locus repetitur lib. περὶ γυναικ. φυσ. vbi pro στερρὴν γίνεται, σκληρὸν γένηται scribitur.

98 καὶ ἢν σκυρωθῶσιν] Sic legunt exemplaria omnia, istamque lectionem agnoscit Galenus, & σκυρωθῶσι πωρωθῶσι exponit,

nit, vt σκύρου πῶρον ex hoc loco. Erotianus autem σκυρρωθῶσι legit, ὧν σκιρρωθῶσι, & σκληρυνθῶσι exponit, vt & σκύρρον hîc legit. Sic libro περὶ γυναικ. φυσ. ἢν ἡ σκιρρωθῇ legitur, & de vteri ore occallescente dicitur. Exemplaria verò Vaticana hîc vitiosè πληρωθῶσι pro πωρωθῶσι legunt. Videturque hæc lectio ex Galeni expositione dimanasse, aut fortasse ea Galeni expositio ex quorundam codicum scriptura desumpta fuisse, quòd Galenus in quibusdã codicib. πωρωθῶσι pro σκιρρωθῶσι legerit, vnde postea scriptorum errore in πληρωθῶσι defluxit. Et Caluus vtranq; lectionem pro more adhibuit. Eadem quoque Vaticana exemplaria ὑγιὸν pro ἀραιὸν legunt.

99 ἀδήξονται] ἀδάξονται legunt Aldina exemplaria, Vaticana verò ἀδάξοντα & λεπτὰ pro λευκά. Erotianus verò hunc locum ita legit, ὀδάξοντα γὰρ καὶ λεπτὰ καὶ πυρώδη ὄντα, τὸν σκύρρον διακνῇ. ἢν δὲ λαπαχθῇ, μαλακοῖσιν ἰῆσθαι. Quam lectionem vitiatam existimamus, & legendum censemus, ἀδάξονται γὰρ τὰ λεπτὰ, καὶ πυρώδεα ἐόντα τὸν σκύρον διαχέει, quam lectionem secuti sumus in nostra OEconomia. Aut, ἀδάξοντα γὰρ τὰ λεπτὰ καὶ πυρώδεα ἐόντα, vt respõdeat lectioni libri περὶ γυναικ. φυσ. vbi scribitur, δάκνοντα γὰρ διαχεῖ τὸν ἰχῶρα. Aut Erotiani lectio retinenda est, & pro διακνῇ διαχεῖ legendum. Apparet autem Caluum λεπτὰ & λευκὰ legisse, cùm vtranque lectionem adhibuerit. Et certè ad ea referuntur quæ à mordacibus & acribus medicamentis appositis eliciuntur, & humores tenues & acres qui ab eis eliquantur respicit, ἰχῶρα dixit lib. de Natura mulieb.

100 ἢν ἡ διὰ πολλοῦ] διὰ παλαιοῦ legunt exemplaria Vaticana, quemadmodum etiam legitur libro περὶ γυναικ. φυσ. vbi ista scribuntur, & τῶν ἐπιμηνίων ἐμφαινομένων legitur, pro μὴ φαινομένων, quod etiã adscripsit Cordæus. Verùm χολὴν αὔην requirit Hippocrat. quod ξύσας χολὴν βοὸς dicitur lib. περὶ γυναικ. φυσ. vt derasum & aridum fel bubulum oleo dilutum tenui lanugine aut gossypio exceptum & subditum intelligas, quod non satis sua interpretatione expressit Cordæus. Pro αὔην autem αὔειν vitiosè legunt exemplaria Aldina.

101 ἢν γονὴν μὴ δέχηται ἡ γυνή] Istud etiam antea adscriptum est libro περὶ γυναικ. φυσ. Longè verò amplius scribitur lib. περὶ ἀφόρων, vbi vteri osculo obtentam esse membranam vult, eiusque multa adscribit remedia. Apparet autem ex Caluo quosdam codices μὴ ἐρχομένων legere.

102 γνώσῃ ἡ τῷ δακτύλῳ] Etsi hoc modo lectio stare potest, facilior tamen sensus est, si ἢν τῷ δακτύλῳ legas, vt respondeat libro περὶ γυναικ. φυσ. ἀφῇ autem legit Cordæus, cùm ἀφῇ vtrobique legatur.

103 ἐν μέλιτι εἰς ὀθόνιον ἀρδαλώσας] Melius, ἐν μέλιτι δεὶς, ὀθόνιον ἀρδαλώσας.

104 περιελεῖν ἢ τὸν χιτῶνα ἄμεινον] Constat ex Caluo quædã exemplaria legere, ἢ περιελεῖν τὸν χιτῶνα τόδε ἄμεινον.

105 καὶ τὸ τόδε ἐστὶν αἴτιον] καὶ ταύτησιν ἐστὶν αἴτιον ἐν τῇσι εἰρημένων legunt exemplaria Vaticana, quæ etiam secutus est Caluus. Cordæus τὸ εἰρημένον legit.

106 ἢ τῶν μητρέων ἀλέων ἐουσέων] Quid de hoc loco sentiremus scripsimus in nostra OEconomia, eumque exposuimus. Lego autem ἀπὸ μητρέων ἀλέων ἐουσέων. Confertis enim & condensatis vteris in seque contractis, contingit in eo motu membranas non satis propter læuorem adhærescentes excidere, & fœtum perdere. Alia tamen Cordæo mens est, sed cur hanc scriptionẽ sequeremur illic scripsimus, tum quòd mihi propiùs ad veterũ lectionem accedere videatur, etsi omnes suspecti sint. Exemplaria Aldina sic legunt, ἢν γὰρ λείαι ἔωσιν ἐστιν ὅτι περιέχοντες αὐτὸ ἀπ ἥσσον ὡς ἐχόμενοι τῶν μητρέων ὡς δεῖ οἱ ἀλέων ἐουσέων. Quam lectionem etiam ex manu scripto codice refert Cordæus, etsi prorsus vitiata est. Exemplaria autem Vaticana legunt, ἢν γὰρ λεῖαι ἔωσιν, ἔστιν ὅτι οἱ ὑμένες ἀπ' αὐτέων ἀφίστανται, ἐπὴν τὸ παιδίον ἄρχηται κινέεσθαι, οἱ περιέχοντες ἀπ' ἥσσον ὡς τέκειν. Quæ certè lectio non magis integra videtur, etsi eam secutus est Caluus.

107 περὶ ἢ τῆς λειότητος] Vaticana exemplaria hîc legunt, περὶ ἢ ἡ ὡς ἢ ἀπλέως, nullo sensu.

108 οὐ γὰρ ἁρμόδια] Istud quidem ad decorum mihi spectare videtur, cum muliebrem verecundiam Hippocrates domi, hoc est, intra sacra Medica septam teneat liberali custodia, eamq; vt adultam virginem castè tueatur, & ab impudentibus procis & amatoribus, quoad eius fieri potest, prohibeat. Ideoque ferè semper locorum muliebrium contrectationem & remedia mulierculis committit. Quod etiam rectè vidit Cordæus. Vaticana verò exemplaria aliter hæc legunt, οὐ γὰρ ἄλλο δῆλον γίνεται. Quam lectionem Caluus & Cornarius secuti sunt.

109 ἢν γυναῖκα μὴ δυναμένην] Hic locus vt valde necessarius in tota γυναικείων tractatione bis repetitur lib. περὶ γυναικ. φυσ. & semel fusissimè lib. περὶ ἀφόρων.

110 καὶ ἐὰν ξηρανθῆναι] Vaticana exemplaria αὐανθῆναι pro ξηρανθῆναι legunt.

111 ἢ τῶν φύλλων] Foliorum hederæ succum cum Caluo intelligo, ideoque nihil immuto. Cordæus tamen τὸ φύλλον legit, & de semine silphij intelligit. Verùm de eo κόκκους dici me adhuc legere non memini, cùm eius semen sit foliaceũ & latum vt scribit Theophrastus & Galenus, ideoq; φύλλον dicitur.

112 ἑψήσας καὶ σίδιον] ἠσίδιον legunt exemplaria Aldina & Vaticana, quæ etiam secutus est Caluus, qui & ὑοσίδιον legisse videtur.

113 ἱμερωθεῖσαι] Hunc locum conceptis verbis mihi subindicare videtur Galenus in Exegesi, cùm ἱμερωθεῖσαι poni scribit apud Hippocratem, αἱ τὸ τῆς ἐπιθυμίης τυχοῦσαι, ἀνδρὶ μιγεῖσαι, vt quæ cum viro congressæ veneris appetentiam expleuerint. Quem locum expressimus & exposuimus in nostra OEconomia.

114 καὶ ἢν ἐπικρατήσῃ] Id mihi de seminis commoderatione aut contemperatione nõ malè sumi posse videtur, quam cùm assecutum fuerit, fraternè cum mulieris semine conciliatur, germanamq; (aut vterinam vt rectè dixit Cordæus) cum eo societatem init. Potest & de seminis virilis potentia dici, quod ad permixtionem potentius est, & suo veluti calore ac spiritu alterum contemperat, fouet, & in societatem trahit. Cordæus lectionem immutauit & legit, καὶ ἢν ἐπικρατήσῃ τάδε, & de seminis vtriusq; inter se commoderatione & attemperatione sumpsit. Nos nihil immutauimus propter perpetuum codicum consensum, & τῷδε ἠδελφίσαι legimus cum omnibus Interpretibus.

115 καὶ πιπανός ἐστι] Sic quidem legunt quotquot adhuc videre licuit exemplaria, quod distentionem per se significat, siue ad os vterorum, siue ad totum corpus referatur, quod in purgatione menstrua, veluti totum ad fluxionem contentum est & comparatum, ideoque maximè perturbatum, quæ contentio aliquantisper post purgationem manet, in eoque temporis articulo facilior erit conceptio, quòd venæ promptiùs semen attrahant. πεπανόν ἐστι legit Cordæus, quam lectionem ex Interpretibus sumpsisse videtur.

116 ἢν ἡ γόνος ἀπορρέῃ διίπετης] Hunc locum expressimus & exposuimus in nostra OEconomia, siue διίπετης γόνος dicatur genitura continuo cursu aut impetu defluens, siue quæ à superioribus locis, velut cerebro aut neruis effluit. Priori certè interpretationi consentiunt exemplaria Vaticana, quæ post διίπετης, καὶ μὴ λήγει legunt, quæ secutus est Caluus, vt continenter ac iugiter effluentem genituram indicent. At Erotiano (hoc propriè subindicato loco) διίπετης aut διιπέτης γόνος αὐτὶ τοῦ διαυγὴς καὶ καθαρὸς ponitur. Est autẽ torrentis epitheton sæpe Homero vsurpatum. Hic autem locus parum mihi videtur integer & in omnibus codicibus corruptus. Aldina exemplaria legunt, ἢν ἡ γόνος ἀπορρέῃ διίπετης, καὶ μὴ πῦρ ἔχῃ βληχρόν, reliqua omnia omittunt. Vaticana verò, ἢν ἡ γόνος ἀπορρέῃ διίπετης, καὶ ἡ γυνὴ οὐ ξυμμίσγηται ἀπασίως τῷ ἀνδρὶ, καὶ ἰξύες ἐπώδυνοι.

117 καὶ ἢν ὀσφῦς] Lego, καὶ ὀσφῦς καὶ τὰ ἰσχία πόνους παρέχουσι, καὶ μὴν πῦρ ἔχῃ βληχρόν, καὶ ἀδυναμίη καὶ ἄψυχίη ἐπιγίνεται, cum Caluo & Cornario.

118 ἢν τὰ ἐπιμήνια ὑποχωρέῃ αὐτίκα] Illud αὐτίκα profluuij menstrui statam periodũ indicat, & de tempore singulis mensibus recurrente dicitur, sicq; in omnibus exemplaribus legitur. Cordæus pro αὐτίκα αὐτὴ κατὰ μῆνα ἕκαστον legit.

119 παραμεθιᾶσι τὸ αἷμα] Exemplaria Vaticana legunt, καὶ παραμεθιᾶσι τῆς αὔξης τοῦ ἐμβρύου καὶ τὸ αἷμα, quam lectionem etiam secutus est Caluus.

120 μελεδαινομένης ἢ τῆς γυναικός] Hoc membrum omittit Caluus. Exemplaria verò Vaticana legunt, καὶ αὐτὴ ἡ γυνὴ ὑγιαίνει.

121 καταβαίνει τὸ φλέγμα] καὶ καταβαίνει legunt Aldina exemplaria & Vaticana, quæ secuti sunt Caluus & Cornarius.

122 καὶ καταρρήσῃ] καὶ καταρρήσσει lego, vt sit cum impetu in ventrem decidit eumq; præcipitat & deiicit. Exemplaria verò Vaticana ἐς τὴν κοιλίην legunt.

123 καὶ παλμοὶ ἔσονται ἥσσον] ἐστὶν εἶσιν legunt exemplaria Vaticana.

124 ἐν κινδύνῳ ἔσται ἀπηνιωμένη] ἀπεχθῆναι pro ἀπηνιωμένη le-

gunt exemplaria Vaticana, vt periclitetur ne tollatur è medio. Est enim ἀποφέρεσθαι αἰαιρεῖσθαι, vt & ἀποφέρειν ἀναιρεῖν exponitur Galeno Com.3. in lib.3. Epid.

125 καὶ ἄχθος βίη ἐνῆται] ἢ ἄχθος βίη ἀείρει legunt exemplaria Vaticana, quæ lectio videtur esse explicatio quædam.

126 καὶ πύρηται] Hunc locum expressimus in nostra OEconomia. Caluus autem πύρηται pro πύρηται legisse videtur.

127 καὶ ἢν σμικρὸν ἐν ᾖ] Nos id cum Cornario & Cordæo ad fœtum retulimus, cùm possit etiam ad id quod accidit referri.

128 Ἢ ἢν διαιτα φάγῃ ἢ πίῃ] φάγῃ ἢ πίῃ ἢ γυνὴ legunt exemplaria Vaticana. Deinde, ὥστε οἱ ἰσχυρῶς ἀνάγκη παραχθῆναι τὴν κοιλίην. Quã etiam lectionem secutus est Caluus.

129 ὅτι διαφθείρουσιν ἀκουσαι] Hîc vulgatem sensum cum Interpretibus secutus sum, cùm ei maximè quod sequitur conuenit, etsi lubentet Cordæi lectionem amplector, vt ἀκουσαι πεπληρωμέναι dicantur prægnantes & grauidatæ, ad eumque locum Galeni expositionem accommodauimus in nostra OEconomia.

130 καὶ ἀποφυγεῖν αὐτῶ] ἀποφυγεῖν αὐτῆ lego cũ Cornario & Cordæo, vt scripsimus in nostra OEconomia.

131 καὶ ἢν τὰ καταμήνια χωρέηται χολώδεα] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed ἢ τὰ καταμήνια χωρέηται χολώδεα lego cum Cordæo.

132 εἰ γὰρ ἔμετος] ἢ γὰρ lego cum Interpretibus omnibus, etsi in hac scriptione consentiunt exemplaria omnia, eamq; retinuit Caluus, & εἰ γὰρ ἔμετος ταύτῃσι φολώδης ἦ legit, ex Vaticanis codicibus, quæ lectio sic quoque stare potest.

133 ὅταν οὖν πιστὸν ᾖ γένηται] γίνηται αὐτῆ legunt exemplaria Regia manu scripta, sed αὐτῆ ὅκως μὴ θανῆται legit Cordæus.

134 Ἢ φαίνεται ὑμενῶδες] ὑμενώδης legunt exemplaria Vaticana.

135 καὶ παθήματα ὅμοια κείνη χωρήσαντα] χονίσαντα pro χωρήσαντα legunt exemplaria Vaticana, eamque lectionem secutus est Caluus.

136 ἐλάσσονα δὲ χρόνον μὴ τῶν καταμηνίων] ἐλάσσονα δὲ χρόνον μένει legunt exemplaria Vaticana, quæ secutus est Caluus.

137 καὶ ἢν οἱ φλεγματώδης ἡ λοχίη κάθαρσις χωρήσῃ] Exemplaria Vaticana legunt, καὶ ἢν οἱ φλεγματώδης ἡ λοχίη κάθαρσις χωρέει ἐλάσσονα τῶν ὑγιεινῶν. Eamque lectionem secutus est Caluus.

138 Ἢ φυσωθήσεται ἐξ ἀρχῆς ἢν ὑγιαίνῃ] μέχρις ἂν ὑγιαίνῃ legunt exemplaria Vaticana.

139 χαλεπὸν γὰρ τοῦτο ἔσται νόσημα] τὸ νόσημα legunt Vaticana exemplaria.

140 ἢ τὸ ἀπὸ ἄλλων ξυντεθέμενον] ἀπὸ πολλῶν ξυντεθέμενον legunt exemplaria Vaticana.

141 Ἢ εἰ τὰ καταμήνια Ἢ ὑδατώδεα χωρέει] καὶ ἢ τὰ καταμήνια legunt exemplaria Vaticana, eamque lectionem secuti sumus cum Interpretibus omnibus.

142 τὴν κοιλίην] Id de vteri cauitate interna mihi accipi videtur, cùm vterus sua cauitate plus æquo sit inanis & vacuus, eũque sensum secutus sum cum Cordæo, cùm cæteri Interpretes mihi sic legisse videantur, καὶ ἀπὸ τῆς μήτρης κενεωτέρης Ἢ τῆς κοιλίης τοῦ καιροῦ ἐούσης.

143 καὶ πῖγα πονήσει] ποιέει legunt Vaticana exemplaria, eamq; lectionem secuti sunt Caluus & Cornarius.

144 ἐπιλαμβάνεσθαι γὰρ] ἐπιλαμβάνεται aut ἐπιλαμβάνει legunt Interpretes. Caluus verò pro τὸν διάπνοον, ἐπίπλοον legit. Eadem autem phrasi vsus est antea, de vteris scribens, ἐπιλαμβάνουσι τὸν διάπνοον τὸν ἀμφὶ τὴν κοιλίην.

145 ἢν τινα ἐφῶσα τὰς μήτρας πνιγέειν] Sic legunt exemplaria omnia quæ nobis videre licuit, mihi tamen admodum suspecta lectione. Cornarius & Cordæus legunt, ἢν τις ἢ κύσα τὰς μήτρας πνιγέειν. Verùm non parum suspecta est hæc phrasis, τὰς μήτρας πνιγέειν. Hanc tamen lectionem secutus sum, quòd is mihi sensus esse videatur, eadem perpeti mulierem quæ supra commemorata sunt in vteri suffocatione, vacua muliere & minimè grauida. Ideoque ἐφῶσα τὰς μήτρας dici posse videtur ea mulier quæ vterum laxatum habet, aut vacuum, & effusum, hoc est, minimè plenum. Sunt qui legant, ἢν τινα ἐφησα τὰς μήτρας πνιγέειν, sed ἢν τινι malim. Caluus verò legisse videtur, ἢν τινα ἢ φῦσα τὰς μήτρας πνιγέειν, etsi ἐφῶσα etiam retinuit, & vtranque lectionem adhibuit. Vnde etiam legi posse existimo, ἢν τινι ἢ φῦσα τὰς μήτρας πνιγέειν, aut πνίγει, hoc sensu, eadem huic accidere omnia quæ commemorata sunt, vbi mulier ex flatu strangulatum vteri perpetiatur, aut perpessa sit.

146 ὅλην τὴν ἰκμάδα ἑλκύσαν] οἷα τὴν ἰκμάδα ἑλκύσαν legisse videtur Cornarius & Caluus. ὅσα pro ὅλην legunt exemplaria Regia manu scripta quod ex οἷα corruptum existimo.

147 λιπόντος τοῦ ἐμβρύου] λαβόντος τοῦ ἐμβρύου videtur legisse Cornarius.

148 χαλεπὸν γὰρ καὶ ἢν ὑπὸ πόδας χωρήσῃ] χαλεπώτερα δὲ legunt exemplaria Vaticana.

149 ἢ διπλόον ᾖ] ἢ διάπλοον ᾖ legunt exemplaria Vaticana.

150 ὑπολείβεται] Hunc locum subindicat Galenus in Exegesi, cùm ὑπολείβεται, ὑποστάζει & ὑπορρέει exponit, vt scripsimus in nostra OEconomia.

151 καὶ ὅτι κοιλίην αἱματώδεα ἰέναι] εἶναι pro εἰσιέναι legunt Aldina exemplaria. At Vaticana exemplaria ἡσσᾶται legunt, longè alia notione, & ad id quod sequitur referre videtur, quòd mulier debilior reddatur, quia sanguis imminuatur, & venter sanguinis copia inferior sit ac superetur.

152 καὶ ἢν πικρῆς ὑστέρη ἐξανεμωθῇ] Ista priùs etiam scripta sunt περὶ γυναικείης φυσ.

153 ἡ ὑστέρη ξυνέλκεται] ξυνελκοῦται legit Caluus.

154 ὡς οὐ ῥοφεῖν] ὡς σιτίον ῥοφεῖν legunt exemplaria Vaticana. Caluus hanc etiam lectionem secutus videtur.

155 καὶ τοῦτο ὑποθυμία] Sic legunt exemplaria omnia, quamuis repeti videatur & superfluum esse. Sed id solenne est huic authori, & Ionibus omnibus, vt sæpe plurima bis dicat aut repetant. Significat autem ex his suffitum parari debere.

156 ἢν παιδίῳ ἄφθα τὰ αἰδοῖα] Istud iam antea eodem modo scriptum est lib. de Natura Mulieb. vbi etiam παιδιόεσι legimus cum Cornario, vt puerperam intelligas cui à puerulí enixu naturalia superficiario vlcere aphthis simili vlcerata sint. Cordæus διὰ παιδίῳ legit.

157 μὴ ἢν τὸ ὑγρὸν ὡς χρὴ] Hîc ὑγρὸν vocat, quẽ ἱδρῶτα αἱματώδη dixit, & ἰχῶρα simpliciter, aut ἰχῶρα αἱματώδη, lib. de Nat. pueri, in Coac. Prænotionibus τὰ ὑδατώδεα. Vulgus aquas non malè aquosam illam proluuiem appellat. Caluus autẽ μένον ᾖ, pro μὴ ἢν legisse videtur ex Vaticanis membranis.

158 ὡς μὴ ἐκ τούτου] ἐκ τόκου pro ἐκ τούτου legisse videtur Cornarius.

159 καὶ οἰδέει] Sic quidem legunt exemplaria omnia, vt prior tumor, de intumescentibus circa pudenda locis sumatur, hic verò de intumescente toto corpore à fluxione per totum sparsa intelligatur. Cordæus verò ἰδέει legit.

160 καὶ οἱ ὀδόντες βρύχουσι] Post βρύχουσι ἀψυχεῖ addunt Vaticana exemplaria.

161 ἢ γὰρ τούτων τι ᾖ] ἢν γὰρ lego cum reliquis exemplaribus & Interpretibus.

162 ἐπειδὰν ἡμέρη πέμπτη ἢ ἑβδόμη] Sic quidem legunt exemplaria omnia, & ad superiora referunt. Cordæus verò ad præcedentia retulit & legit, καὶ οἱ γμὸς ἕπεται, ἡμέρη πέμπτη ἢ ἑβδόμη, etsi sua expositione vulgatam lectionem sequitur.

163 καὶ τὰ λοχεῖα οἱ κρύπτεται] κεκρύψεται legunt exẽplaria Regia manu scripta.

164 καὶ ὅτι τυπέεισι κινδυνεύσει] μᾶλλον καὶ ὅτι τυπέοισι legunt exemplaria Vaticana.

165 ἢ βιασθεῖσαι] μὴ βιασθεῖσαι legunt exemplaria Vaticana, quæ lectio non omninò mihi improbanda videtur.

166 δοκέει ὡς ἄκανθα] ἀκάνθια legunt exemplaria Vaticana, eáque secutus est Caluus.

167 μάλιστα τὴν κοιλίην ἐπιλαμβάνειν] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Vaticana autem habent, μάλιστα δὲ τὴν κοιλίην φιλέει ταῦτα ἐπιλαμβάνειν. Nos cum Interpretibus legimus, Ἢ μάλιστα τὴν κοιλίην ἐπιλαμβάνει.

168 ἢν ἀρμοὶ μελεδαίνηται] ἀρμοὶ pro ἀρμοὶ legunt exemplaria Vaticana, quam dictionem exposuimus in nostra OEconomia.

169 Ἢ ἀποψύχεται] Lib. de Nat. mul. vbi ista repetũtur, λιποψυχέει scribitur.

170 καὶ πθέναι πὺς μολίβδους] προσθεῖναι legunt exemplaria Regia manu scripta.

171 Ἢ τὴν πίσσην τὴν ἑφθὴν] Hæc pix cum aromatibus cocta, πίσσα ἡδυντὴ dicitur, quemadmodum postea lib. 2. eadem in re πίσσαν ἡδυντὴν adhibet.

172 μετὰ δὲ τοῦτο καταλιπεῖν] διαλιπεῖν legunt exemplaria Vaticana.

173 Ἢ κόκκους ἐκλέψας] Exemplaria Vaticana legunt, Ἢ κόκκους δύο ἐκλέψας ὅσον δύο πόσιας, quæ secutus videtur Caluus.

174 Ἢ περιελίξας περὶ πτερὸν] Id mihi perinde significare videtur,

tur, quod aliàs scribitur, βάλανον περὶ πτερὸν ποιέειν, vt circum pennam inuolutum aut obductum medicamentum glandis forma subdatur, quod est in tota muliebrium tractatione admodum familiare. περιπτερὸν autem Cordæus legit, & pinnatum pessarium dicit.

175 καὶ μὲν ἐν ἀρχῇ ἡμέρας] τρεῖς μὲν ἐν ἀρχῇ ἡμέρας legunt Vaticana exemplaria, eaque secutus est Caluus. τρίβειν autem lego, vt ἐπιχέειν. Cornarius autem μέλαν τὸ κύπριον legisse videtur, & Galeni expositionem in Exegesi adhibuisse, vt scripsimus in nostra OEconomia. μελάνθιον tamen legunt quotquot videre licuit exemplaria, etsi aliàs melanthium Cyprium ab Hippoc. vsurpari non memini.

176 ἐν τῷ σώματι] σώματι legit Caluus, & pro ἐπ' ὀλίγον ἐπόμενον legunt exemplaria Vaticana.

177 Ἐ πρὸς τὸν ἄνδρα] ὡς πρὸς τὸν ἄνδρα legunt exemplaria Regia manu scripta.

178 πρὸς τὸ παῖς ἀρήγει] πρὸς τὰ ῥίζια legunt exemplaria Vaticana, vt apparet ex Caluo, sed vitiosè.

179 κόκκονά τι] κόκκωνά τι legunt Aldina exemplaria & Vaticana, quemadmodum etiam Galenus in Exegesi. Neque enim dubium est quin hunc locum exprimat cùm κόκκωνα exponit κόκκον τὸν κοινῶς ὀνομαζόμενον, οὐ τὸν κνίδιον. Ideoque granum diximus, siue coccum infectorium, siue eius fruticem intelligas, quem κόκκον simpliciter videtur appellare Dioscorides, siue granum veteribus dictum, quod in Cilicia in quercubus nascebatur, etiam tingendo vsurpatum, κόκκον etiam Dioscoridi vocatum, siue etiam punici acinum aut granum accipias, quod tamen parum huic instituto conuenit. Cordæus coccum cnidium & thymeleæ granum accipit, cùm tamen refragetur Galenus.

180 ποσὶ δακτύλοισι] περὶ δακτύλοισι lego cum Cordæo, vt sit phrasis popularis & vernacula. Interpretes verò ποσὶ δὲ ἄλλοισι ὄψοισι legunt.

181 τῶν δὲ γλυκέων] σίτων δὲ γλυκέων legunt exemplaria Vaticana.

182 Τὸ ἀπὸ τῆς δαιδὸς] Sic quidem legunt exemplaria omnia, quæ phrasis medicamentum ex tæda confectum significat. Cordæus vinum tædaceum intelligit.

183 ἐν τῇσιν ἐπιμηνίοισιν] Istud membrum omisit Caluus.

184 Ἐ σφαδάζει] Hanc dictionem istumque locum exposuimus & expressimus in nostra OEconomia.

185 ἔπειτα πῦρ ἠρεμαῖον] ἠρεμαῖον γενέσθαι legunt exemplaria Vaticana.

186 χωλῶ] χολῶ legit Caluus & ad bilis vomitionem refert, contra omnium codicum fidem.

187 ἄφορος δὲ ἡ νοῦσος] Hîc ἄφορον νοῦσον dici qui mulierem infœcundam reddit mihi non absonum videtur, ideoque hîc interpretes secutus sum. ἄφορον intolerabilem sumit Cordæus.

188 γνώμη αὔξεται] αὔξεται legunt exemplaria Regia manu scripta quædam, vt & Vaticana etiam vt patet ex Caluo, qui hanc lectionem etiam adhibuit. Similis etiam paulò pòst de vteri vlceribus præceptio adhibetur, vbi de vteri vlceribus in vniuersum agitur, hîc verò de vteri vlceribus in partu.

189 καὶ ἰδίειν] ἰδίειν ἱδροῦν ex hoc loco mihi videntur exponere Erotianus & Hesychius.

190 τοῖσι δὲ καιρὸς] Sic legunt exemplaria omnia hoc sensu, vt horum quidem hæc occasio, aut interdum quidem ipsi optima sit. Sed ὅτε δεῖ lego cum Interpretibus.

191 καὶ βδελύσσεται πάμπαν] Istud cum ciborum fastidio coniunctum, de eorum execratione mihi dici videtur, etsi de rerum omnium odio & auersatione dici potest.

192 ξυνδήσασα τὰ τῆς καθάρσιος ἀπολελειμμένης] ξυνδήσαντα lego, vt ad τὰ ἕλκεα referatur, sicque legisse Cornarium apparet. ἀπολελαμμένης autem legit Cordæus interceptam purgationem & retentam.

193 ἵνα μὴ ἐμμυκόθῃ τὰ ἕλκεα] Hanc lectionem expressimus & exposuimus in nostra OEconomia ex Galeno & Erotiano, vbi admonuimus pro ἐμμυκόθῃ, ἐμυλάθῃ etiam Galenum & Erotianum legisse. Potest verò hîc dici ex Galeni expositione in Exegesi, vlcera non flaccescerent, aut fungosa & mucosa carne coalescerent, aut humore mucoso & fungis simili madescerent, propter id quod sequitur, καὶ παχυνῶνται ἀλλοκότῳ σαρκί. Est autem totus hic locus perobscurus, & non leuiter mihi suspectus.

194 εἰ φρονῇς] Hæc verba, vt & totus locus, non parum mihi suspecta sunt, ideoque ea mihi prætermisisse videtur Cornarius. ὁμόχροον autem χροιὸν dici videtur, velut in Prognostico, locus æquabilis, & continuitatem æquabilem habens, vnius & eiusdem coloris dixit Celsus.

195 ἔπειτα δὲ ταῦτα] ἡ γυνὴ addunt exemplaria Vaticana, quæ etiam secutus videtur Cornarius, qui istud pro exemplo quodam apponit, velut etiam Cordæus. Nos tamen cum Caluo huic superiori mulieri adhibemus, & αἱ μῆτραι ἐκ ἀποκαθαιρόμεναι legimus cum Interpretibus omnibus.

196 ὅτι ξυνεπέφραξε] ὅτι οἱ ξυνεπέφραξε legunt Vaticana exemplaria.

197 εἰ δὲ μὴ ἐμελεδαίνῃ] Mirum in modum sunt hîc vitiata exemplaria Aldina, ideoque asteriscum apponunt.

198 ἐξαίτης γίνεται] Hanc dictionem exposuimus in nostra OEconomia, quam hîc omisisse videtur Caluus.

199 ἢ τὰ ἐπιφαινόμενα] Vitiosa sunt Aldina exemplaria, quæ ἢ pro ἡ legunt. Intelligenda autem hîc ea sunt quæ scribuntur libello περὶ παρθενίων potiùs quàm quæ dicta sunt de virginibus hoc libro antea.

200 διάπυος γένηται] διάπυος ἔσται legunt exemplaria Vaticana.

201 ἀλλ' ἄσω ἑρμηνθεῖσα τραπέζωαι] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Sed τράπηται lego, Vaticana verò exemplaria τρέπηται.

202 τὰ ἄλλα σώματος πολλὸν] πλέον pro πολλὸν legunt Interpretes omnes quos secutus sum, vt & αὐτὰ pro αὐτὴ, ad τὰ ἕλκεα referentes.

203 καὶ ἀλλοφρονήσῃ] Istum locum mihi subindicare videtur Galenus in Exegesi in dictione ἀλλογνοῶν cùm scribit, ὅπου δὲ καὶ τὸ ἀλλοφρονῆσαι εἴρηται πρὸς αὐτὸ, vt sit ἀλλοφρονῶν, ὁ οἷον ἄλλα φρονῶν παρὰ τὰ ὄντα, qui aliud sentit quàm res existat. Quem locum in OEconomia nostra expressimus & exposuimus.

204 ἢν ἐκ τόκου ῥόος λαμβάνῃ] Hæc eadem priùs scripta sunt libro de Natura muliebri, vbi pro ῥόος quædam exemplaria διάρροιη legunt ex hoc libro postea, vbi hæc eadem remedia repetuntur. Quæ satis indicant ista dici de alui profluuio. Libro etiam de Nat. muliebri, καὶ τὰ σιτία ἐν γαστρὶ μὴ ἐμμένῃ legitur, quam lectionem secuti sumus cum Interpretibus.

205 οἴνῳ διεὶς ἐν μέλανι χέω] οἴνῳ διεὶς μελιχρόῳ legunt exemplaria Vaticana. οἴνῳ διεὶς μέλανι legitur libro de Natura mulieb. & postea, vbi etiam πτισάνης χυλὸς additur.

206 ἢν δὲ αἷμα ἐκ τόκου] Hæc etiã priùs scripta sunt lib. de Nat. mulieb. & postea repetuntur.

207 ἢν δὲ θρομβωθῇ] Hîc veteres Interpretes secutus sum & de puerperiis in grumos collectis ac concretis locum accipio, etsi Cordæus de vtero contumescente & intumescente intelligit. Verùm Hippocratis phrasis non parum mihi repugnare videtur, cùm fere semper ὑστέρας μήτρας vteros vocet. ἢν θρομβωθῶσιν αἱ μῆτραι aut ὑστέραι dixisset, velut libro de Natura muliebri, & libro secundo περὶ γυναικ. Adhæc accedit quòd exemplaria Vaticana superiore capite pro iudicatura addere videntur, τὰ λόχια ἄγονται aut καθαίρονται, vt satis patet ex Caluo.

208 καὶ ὅσα ἄγρια] Hæc mihi de porris tum satiuis, tum syluestribus intelligi videntur, cum Cordæo. Cornarius & Caluus de quibusuis agrestibus & satiuis oleribus sumpserunt.

209 καὶ ἔλαιον ἐπιχέας] Istud addunt exemplaria omnia, & ab omnibus Interpretibus est expressum, vt etiam adscribitur lib. de Natur. mulieb. vbi ista repetuntur. Cordæus tamen sua interpretatione præteriit.

210 ἢν δὲ γυναικὶ τὸ χόριον ἐλλειφθῇ] λειφθῇ legunt exemplaria Vaticana.

211 ἢ ὀμφαλητόμος] Sic quidem ferè omnia legunt exemplaria; quædam etiam ὀμφαλοτόμος, quod malim.

212 αἱ μῆτραι τὰ ἀναστῶσιν ὕστερον αὖ] τὸ ὕστερον legunt exemplaria Vaticana. Deinde κατέχουσιν pro κατασχῶσιν lego, cum Interpretibus omnibus.

213 ἢν μὴ εὐρύστομοι αἱ μῆτραι] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Caluus tamen Ἐ εὐρύστομοι αἱ μῆτραι ἐῶσιν legit, vt velit etiã amplo vteri osculo existente pauciore procedere purgationẽ.

214 καὶ στροφὴ ἕως ἔμβρυα ἐόντος] Sic quidem legunt exemplaria omnia vbi ἕως Ionicè pro ὡς est positum, vt aliàs apud Hippocratem. quod etiam apud Homerum annotauit Eustathius.

215 ἢν ἐκ τόκου ἡ μήτρη ἑλκωθῇ] Hoc idem ferè medicamentum adhibet oti vteri exulcerato in pesso, libro de Natura muliebri.

216 ἐὰν δ᾽ ἑλκωθῇ τὸ σῶμα] Hæc eadem repetuntur lib.de Natur. muliebri.

217 καὶ στέαρ χήνειον] χοίρειον legunt Vaticana exemplaria,& Caluus vtranque lectionem adſcripſit.

218 τῆς ἀκτῆς τὰ φύλλα] Hoc idem remedium ſcribitur iiſdem verbis lib.de Nat.muliebri.

219 ἢ λίνου σπέρμα] ἢ σελίνου σπέρμα legiſſe videtur Cornarius. λίνου tamen legunt exemplaria omnia.

220 ἢν δὲ μὴ ἀλγέῃ τὰ τῶν μητρέων, τὸν ἀμυγδάλας] Sic quidem legunt exemplaria omnia, ſed τῶν μητρέων τόπων lego cum interpretibus omnibus.

221 ἐλαίης τε τὰ ἁπαλὰ φύλλα] Poſt hæc verba addunt Vaticana exemplaria καὶ κύμινον, καὶ δάφνης καρπὸν, ἢ τὰ φύλλα.

222 καὶ ποιήσας φθοΐσκους] Hanc dictionem, hoc etiam expreſſo loco, ex Erotiano expoſuimus in noſtra OEconomia.

223 τὸ ἀπὸ τοῦ κρίμνου] Sic quidem lego cum Interpretibus, vt aquam in qua farina craſſior decocta fuerit intelligas. κρηθμοῦ tamen legunt exẽplaria Regia manu ſcripta & Vaticana ex Caluo qui vtranque lectionem appoſuit, quam etiam lectionem habent Aldina exemplaria.

224 ἄρτον ἄλητον] ἄρτου ἄλητον lego cum exemplaribus manu ſcriptis Regiis Aldinis,& Vaticanis, ac Cornario. Intelligo autem farinam ex qua panis conficitur, aut veluti panem comminutũ & contritum, velutq; in farinam redactum, quale eſt iuſculum ex pane eloto, aut qualis panatella dicta, præcipuè craſſior qui cibus fluenti aluo accommodatus eſſe videtur, panem ex hordeo dixit Cordæus, ſed qua ratione non video. Caluus verò ἄρτον ἀήθη legiſſe videtur, cum panem non ſolitum vertat.

225 ἐπίπασσε δὲ λεκίθου φακῶν] Sic quidem legunt exemplaria omnia, præter Vaticana, quæ λέκιθον φακῶν habẽt. Sed λέκιθον φακῶν legunt Cornarius & Caluus, etſi diuerſa interpretatione. Vult autem Cornarius farinam lentium inſpergi malorum punicorum ſucco vinoſo. Verũ nos in noſtra OEconomia λεκίθῳ φακῶν legimus, & malorum punicorum vinoſorum ſuccum lentium lomento aſpergi voluimus, quæ lectio magis ad codicum noſtrorum lectionem accedit. Eadem tamen vis eſt medicamenti, ſiue granatorum ſucco lentium lomẽtum, ſiue lentium lomento ſuccum ipſum inſpergas. Ad Vaticani tamen codicis lectionem (ſi λέκιθον φακῶν legas) magis accedit Exegeſeos Galeni explicatio, vt hunc ipſum locum ab eo ſubnotatum indubitanter exiſtimem.

226 καὶ τοῦτο ἔχῃ] Sic quidem legunt exemplaria omnia, τῶν tamen malim.

227 καὶ ἐπιπίνειν] πίνειν legunt exẽplaria Vaticana, & εὐώδεα pro οἰνώδεα. Vinum autem Pramnium quodnam ſit expoſuimus in noſtra OEconomia ex Galeno.

228 πίνειν δίδου τὰ ἄλφιτα] πάλιν ἀλφίτων pro τὰ ἄλφιτα legunt exemplaria Vaticana.

229 ὅ, τι μὴ εἰνήσεται] Sic quidem legunt exemplaria omnia, εἰρύσεται tamen habent exemplaria Regia manu ſcripta. Caluus σινέεται aut σινεῖται legiſſe videtur, ex quo magna eſt ſuſpicio ἰνεῖται ſcriptum fuiſſe, quod legiſſe Galenum apparet, qui ἰνεῖται pro κινεῖται apud Hippocratem poſitum commemorat in Exegeſi, vt ſcripſimus in noſtra OEconomia, vbi quid de hoc loco ſentiremus aperuimus, eumque valde nobis eſſe ſuſpectum admonuimus. Cæterũm ſiue ἰνήσεται ſumatur notione actiua, vel paſſiua, ſiue ἰνεῖται ſcribatur pro κινεῖται, cibum leuẽ eſſe vult, qui totus in corpus ad reficiendas vires diſtribuatur, neque ventriculum grauando aluum vacuet, aut vacuetur, quæ vt antea, nunc etiam imbecillis viribus, fluida maximè ſuſpecta eſt.

230 πίμπλαται ἡ κοιλίη] Sic quidem legunt exemplaria omnia, & Caluus quoque, qui λεχὼς πίμπλαται legiſſe videtur ex codicibus Vaticanis, quemadmodum legunt exemplaria Regia manu ſcripta. Sed πίμπρεται lego cum Cornario ex lib.de Natur. mulieb. vbi iſta repetuntur.

231 καὶ ἀναφορύξαι ὄξει καὶ ἐλαίῳ] ὄξει ἢ οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ legiſſe videtur Caluus.

232 ὡς οἷον στέαρ ἡψέεσθαι] Lib. de Nat. mulieb. ſcribitur, ἑψεῖν ἕως ἂν οἷον τὰ σαῖς γίνηται. Iſtumque locum expoſuimus in noſtra OEconomia.

233 ἐγκαθιζέσθω] ἐγκαθιζέσθαι cum omnibus Interpretibus lego.

234 γίνονται δὲ] Sic legunt exemplaria omnia, Caluus tamen γίνεται legiſſe videtur, quem ſequimur cum Cordæo. Cornarius τείνονται δὲ legit.

235 ἢν δὲ φλεγμαίνωσιν] πυελφλεγέες legũt exemplaria Vaticana.

236 ἢν δὲ πνίγηται] Ex hoc loco lib.de Nat mulieb. vbi iſta repetuntur, πνίγησι aut πεπνίγωσι legimus, cùm illic πεπνίγωσι legatur. Illic etiam pro origano mentham poſuit. Et quod hîc ſcribitur ὀλκὴν ποιέεσθαι, illic his verbis exponitur, ἕλκειν τὴν ἀτμίδα ἐς τὸ σῶμα, καὶ τὰς ῥῖνας προσίσχειν, quod eſt, admoto ori & naribus medicamento odorem attrahere. Vaticana autem exemplaria pro καὶ ἀλὶ, ἀλικὰ legunt.

237 καὶ τὴν λινοζώστιν ἐσθιέτω] ἐσθιέτω lego, & ἐφθὸν ἄλητον, pro λεπτὸν ex lib.de Nat.mulieb. quam etiam lectionem ſecutus videtur Caluus, ſiue ex mercurialis ſucco, ſiue decocto, coctã farinam ſorbendam intelligat.

238 καὶ ἢν ἡ γαστὴρ φλεγμαίνηται] θερμαίνηται pro φλεγμαίνηται legunt exemplaria Vaticana ex lib.de Nat.mulieb.

239 καὶ ἐστιν ὅτεν κυρκανᾶται] κυρκανᾶται, ταράττεται exponit Erotian⁹, hunc locum ſubnotans, vt ſcripſimus in noſtra OEconomia. Vel igitur confuſum aut permixtum cum membranis ſanguinem intelligas licet, vt omnia inter ſe conturbentur, vel trumboſum quandoque ſanguinem & craſſum, veluti pituita concretum efferri, quòd κυρκάνη ἡ ταραχὴ καὶ θρόμβος εἴρηται παρὰ τοῖς παλαιοῖς. Exemplaria autem Regia manu ſcripta, κυρνᾶται vitioſè pro κιρνᾶται legunt, quæ videtur eſſe huius verbi κυρκανᾶται explicatio, hoc eſt, permiſcentur, confunduntur.

240 καὶ εἰ δάκνοι τὸ ῥέον] Hæc longè apertiùs leguntur lib.de Natur.muliebri, vbi eadem repetuntur.

241 τὰ ἀμφίδια] Hanc dictionem ex Galeno & Erotiano expoſuimus in noſtra OEconomia, hoc expreſſo loco.

242 σιπύων δὲ ἐργάζεσθω δριμέων] Hanc quidem lectionẽ cum omnibus Interpretibus ſecutus ſum, & omnibus exẽplaribus, quòd hîc ſummas vteri oſculi ac pudendi oras exulceratas eſſe conſtet, hîcque fluxionis quæ ſua acrimonia exulcerat, curatio tantùm videatur inſtitui. Secus verò ſcribitur lib.de Nat. mulieb. cùm duplicis fluxionis ratio illic habeatur. Ideoque adſcribitur, τὰ δὲ δριμέα προσφέρειν, ὡς σύμφορα, ἢν μὴ τὰ αἰδοῖα ἡλκωμένα ᾖ. Quæ certè cauſam ipſam morbi & fluxionis oppugnant, hîc verò humoris fluentis ratio initur. Scio tamen aliam eſſe Cordæo mentem, qui negationem ex libro de Natur.muliebr. adſcripſit.

243 λίνου σπέρμα] Sic etiam ſcribitur lib.de Nat.mulieb. Cornarius tamen σελίνου σπέρμα, vt ſæpe aliàs legit.

244 τῷ ξὺν τῇ τρυγὶ] Hæc phraſis medicamentum quod ex fœce comparatur, aut ex fœce decoctũ indicare videtur. Vinum quoque cum fœce etiam indicat, cùm eius proximè facta ſit mentio. Lib.de Natur.mulieb. τὸν χυλὸν τῶν ἐλαιῶν ad collutionem adhibet.

245 κλύσαι τρὶς] τρὶς omiſit Cornarius, vt & quod poſtea ſequitur, ἢν δὲ ἑλκωμέναι ἔωσι.

246 ἢν δὲ κοτυληδόνες] Hæc eadem repetuntur lib. de Nat. mul. ſed hîc meliùs leguntur. Adducitur etiam hic locus Galeno Comment. ad aph. 45. libro 5. qui ex hoc loco totus pendere videtur.

247 βλένναι ἴασιν] Lib.de Natu.mulieb. μύξαι ἔρχονται ſcribitur, quæ videtur eſſe iſtius dictionis explicatio, velut adſcripſimus etiam in noſtra OEconomia.

248 ἀπὸ τῶν ἐλαιῶν] τῷ ἀπὸ τῶν ἐλαιῶν legunt Vaticana exemplaria, vt lib.de Nat.mulieb. ἀφ᾽ ὧν pro ἀφ᾽ ὧν.

249 καὶ κλύζειν τῷ ξὺν τῷ ὄξει] Hæc phraſis aliud decoctum vſurpandum indicat, forteque idem ipſum ex lauro, ſed cui æqua pars aceti admiſceatur ad vehementiorem deterſionem, præſertim cùm lib. de Nat. mulieb. poſt ſubdititiorum appoſitionem, in collutionibus parem aceti quantitatem admiſceat.

250 καὶ εἰρλωνικὰς] Hanc dictionem iſtumque locum expoſuimus in noſtra OEconomia, cùm ſic legãt exẽplaria omnia. Ac certè videntur intelligi lanea quędam femoralia tegumenta, noſtris Calçonibus non abſimilia, ad arcendũ frigus idonea. Sed certè ῥινικὰς exiſtimo hîc Galenum legiſſe, & ἀρνακίδας expoſuiſſe, vt intelligamus polles agninas cum villis, ex quibus femorũ tegumenta illa confici voluerit, velut lib. περὶ ἐπικυήσ. ἀρνακίδας ventri ad frigus arcendum, & fumum in ſuffitu continendum, virgunculis admoueri iubet. Neque enim video cuinam loco aptiùs hæc dictio accommodari poſſit aut debeat. Aliòquin nõ dubium eſt quin ſi εἰρλωνικὰς ſcripſiſſet Hippocrates, dictionis illius expoſitionem Erotianum aut Galenum adſcripturum fuiſſe.

251 καὶ

251 καὶ οἱ μαζοὶ στερροὶ] καὶ οἱ μαζοὶ στερροὶ, μαλθακοὶ γίνονται legunt Cornarius & Cordæus, quos secutus sum nostra interpretatione, nisi quòd pro στερροὶ, ξηροὶ lubentiùs lego ex lib. de Natura mulieb. vbi ista repetuntur, ex quo etiam καὶ τ' ἄλλα πονηρῶς ἔχῃ etiam lego cum Cordæo.

252 ὁ χρόνος πλείων γένηται] πλείων γένηται lego ex libr. de Natura muliebri.

253 καὶ μεσηγὺς ἡμέρης] μεταξὺ δὲ ἡμέρας scribitur lib. de Nat. muliebri, vt diem vnum interpositum velit, aut de die hoc remedium vsurpari.

254 καὶ πολυποσίῃ] Sic quidem legunt exemplaria omnia, & equidem miror Interpretes lectionem istam esse secutos, cùm nihil æquè officiat ac multa potio. πολυποσίῃ igitur lego ex lib. de Nat. muliebri.

255 καὶ χαιρῶ ἐλάσονα] Hæc verba non parum mihi suspecta sunt, tum quòd vitiosè leguntur in codicibus Aldinis & asterisco notantur, tum quòd etiam libr. de Nat. mul. vbi ista repetuntur, non adscribuntur, vt neq; ea legisse videtur Caluus ex membranis Vaticanis.

256 ἐπὴν δὲ περὶ τοῦτο] Sic quidem legunt exemplaria omnia, & sensus rectè quidem constare potest, vt etiam si fœtus moueatur, & motione robustus esse indicetur, ad hæc tamen plærunque fœtus corruptio & abortio accedat. περὶ τοῦτον tamen lego cum Cornario ex lib. de Natur. mul. cùm sæpe bimestrem fœtum, aut non multò grandiorem eiiciant.

257 καὶ ὀδύνη ἰσχυρὴ τοῦ αἰδοίου] τὸ αἰδοῖον legunt exemplaria quædã, vt τὰ αἰδοῖα lib. de Nat. mul.

258 ὅσον αὐτῇ δοκέει εἶναι] ὅσον ἄν σοι δοκέῃ εἶναι legit Cornarius ex lib. de Nat. mulieb.

259 καὶ ξαίνει] ξηραίνει legunt exemplaria Regia manu scripta, sed hic ξαίνειν lacerare, laniare, pungere ac vellicare significat, pro quo ἕλκει legitur lib. περὶ γυναικ. φυσ.

260 καὶ κυήσῃ] Post κυήσῃ καὶ τέκῃ addit Cornarius ex lib. de Nat. mulieb. idq; meritò, cùm partionis beneficio aut etiam abortionis, omnia quæ priùs aderãt cum fœtu aut puerperij purgamentis, per inferiora subeant aut defluant, eaque sola ratione sanitas restituatur.

261 οἷα αὖ τοῦ ὑπουλῶς] οἷα τοῦ ὑπουλῶς ὑδατώδεος legunt exemplaria Vaticana. Hic autem admodum insignis est de hydrope locus, & his quæ scribuntur ab Hippocrate libro 4. de Morbis, valde consentiens.

262 τὸν ἄνθρωπον] τὴν ἄνθρωπον legũt exemplaria Vaticana, cùm ista de muliere dicantur, vt etiam paulò post.

263 ὁ ἀσκίτης λαμβάνει] ἔλκῃ pro λαμβάνῃ habent exemplaria Vaticana.

264 ὅτι γίνεται δὲ ἀπὸ τοῦ ὕδρωπος] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed ἀπὸ τούτου legit Cordæus.

265 γίνεται δὲ αὐτῆς ἀρχὴ αὕτη τῆς νόσου] Exemplaria Vaticana pro αὐτῆς legunt. Cordæus etiam pro αὕτη αὐτῆς legit.

266 οἷα φλέγματος ἐς αὐτὴν κατιόντος] ὕδατος pro φλέγματος legit Cordæus, vt & aph. 54. lib. 7. Vaticana autem exemplaria καταβάντος pro κατιόντος habent.

267 καὶ βέλτιον ὀνεῖν] ὀνήσαι pro ὀνεῖν legunt exemplaria Vaticana.

268 τί, περὶ ὥρας] τότε lego cum Interpretibus.

269 νοσήματα αἴτια γινόμενα] γινόμενα legunt exemplaria quædam manuscripta Regia.

270 μὴ ἐγκαθαρθῇ] μὴ ἐκκαθαρθῇ lubentiùs lego, etsi ἐγκαθαρθῇ habent exemplaria manu scripta, quod indicare potest ea quæ intus sunt expurgari. Vaticana autem exemplaria διαφθαρέωσι legunt.

271 καὶ ἢν δὲ ἐπὶ ὥρας δριμέα αὖ ᾖ] δριμέα αὖ ᾖ legunt exemplaria quædam manu scripta, quæ secutus sum cum Cordæo.

272 καὶ κισσόν] κισσοῦ legunt exemplaria Regia manu scripta & Vaticana, eamque lectionem secuti sunt Interpretes. Hederæ autem folia decocto omnibus vlcerum generib. prodesse scribit Dioscorides, eaq; sæpe ab Hippoc. ad id præscribitur.

273 ὑγιὴς γὰρ γίνεται] γίνεσεται legunt omnes Interpretes, quos secuti sumus.

274 κεχρημένῳ] Id non legit Cornarius, cùm tamen habeatur in omnibus exemplaribus.

275 καὶ βρυγμός] Sic quidem legunt exẽplaria omnia, sed βεληλεγίσse legisse videtur Caluus.

276 ἢν ἐν αὐτῇ σιτία διακινηθέν σαπῇ] διακινηθὲν legunt exemplaria omnia velut à διακινάομαι, sed διακνιζὲν legitur apud Aristot. ca. 3. lib. 7. hist. animal. particulam autem in vtero, dilaniatam, derasam, aut diuulsam significat.

277 διαλείφειν πολλάκις] διαλείφειν τῷ δακτύλῳ πολλάκις legunt exemplaria Vaticana, quam lectionem secutus est Caluus.

278 καὶ τὸ πικρὸν συμμίξας] Sic quidem legunt exemplaria omnia, quod mihi indicare videtur caseum caprillum derasum amarum (post derasam sordem & salsuginem) polentæ pollini permiscendum. Sæpe enim in tota γυναικείων tractatione, caprillum caseum derasum, cum tenui farina sorbendum exhibet Hippocr. πικέριον autem pro πικρὸν legunt Caluus & Cornarius. πάλην autem ἀλφίτου non πάλιν lego.

279 καὶ τὸ γυναικεῖον] Vaticana exemplaria legunt, καὶ τῶν γυναικείων ὅ, τι ἂν μάλιστα προσδέχηται, ex quibus medicamenta, aut potiones muliebres mihi indicari videntur, ad diluendum cyceonem crassum. Interpretes verò τὸ γυναικεῖον de muliercula sumpserunt.

280 καὶ πολύκαρπον] πολύκαρπον τὸ κραταιόγονον ὀνομαζόμενον ex hoc loco exponit in Exegesi Galenus, vt scripsimus in nostra OEconomia, vbi etiam polycnemi meminimus.

281 καὶ ἄλφιτον ἐν ἅπασι] Ista polentæ pollinem omnibus permiscendam significant, vt pulticulæ dilutioris in formam sorbitio quædam conficiatur. πάλην ἀλφίτου priùs dixit, quod hîc ἄλφιτον.

282 ὁκοίης αὖ δοκέῃ δεῖσθαι θεραπείης] ὁκόσα αὖ δοκέῃ legunt Vaticana exemplaria.

283 ταύτας μὲν χρὴ θεραπεύειν ἐν φαρμάκῳ] ταύτας μὲν χρὴ φαρμακεύειν τρόπον, legunt exemplaria Vaticana.

284 καὶ εὐπετέστερα ἢ διαλείποντα] Interpretes καὶ εὐπετέστερα ἢ legisse videntur. Nos vulgatam lectionem secuti sumus cum Cordæo.

285 καὶ ὑδροποσίῃσι] ὀλιγοποσίῃσι legisse videtur Caluus, quæ lectio mihi plurimùm arridet, vt in desiccãdi victus ratione minimum potum concedat.

286 ἀκρήτῳ] αὐστηρῷ etiam videtur addere Caluus ex membranis Vaticanis.

287 τὸ ἐκ τῶν ἐλαιῶν παλαιόν] τὸ ἐκ τῶν ἐλαίων παλαιὸν lego cum Cordæo, vt vetustam aliquam pinguedinem intelligas, quòd oleũ vlceribus etiam iam puris parum conueniat.

288 καὶ ἢν μὴ ἑλκούμενα] καὶ ἢν ᾖ ἑλκούμενον aut ἑλκούμενον lego, cum Cornario, vt de vteri osculo vlcerato ista intelligantur. Istam tamen lectionem sequuntur exemplaria omnia, quæ meritò suspectam lectionem faciunt. Caluus μὴ ἑλκόμενον aut ἑλκόμενα legisse videtur.

289 ἐν ἅλμῃ γλυκείῃ] Hîc ἅλμη γλυκεῖη mihi accipi videtur aqua cum sale, aut salsilago in qua incoquuntur pisces vulgo, & piscium decoctum, vt crebrò apud Athenæum lib. 7. & 2. ἐν ἅλμῃ pisces apparantur, quam non malè hîc muriam dici existimo, idq; vulgari & vernaculo nostratium sermone, quam dulcem neque ita salsam expetit, ad humorum acrium contemperationem, & vt magis humectet. Aquam autem cum sale muriam dici & ἅλμην, testantur oliuæ quæ muria condiuntur. Quod sequitur, ἑψῶν δὲ λιπαρῶς, de multa pinguedine cum qua pisces incoqui vult intelligendum videtur, quod pingui modo dixerunt interpretes, vt eundem acrimoniæ temperandæ scopum spectet Hippocrates. λιπαρῷ autem pro λιπαρῶς legunt Vaticana exemplaria.

290 οἴνῳ σιραίῳ] Ex hoc loco Erotianus οἴνῳ σιραίῳ, τῷ ἑψήματι λεγομένῳ exponit, vt scripsimus in nostra OEconomia, sapam ideo diximus. Galenus verò τῷ γλυκεῖ ἑψήματι, sapa dulci. Post hæc autem verba ποιεῖ addunt exemplaria Aldina & Vaticana, quæ secuti sunt interpretes.

291 καὶ τὸν πλαδαρώτατον χῶρον διαιναίῃ] πλαδαρώτατον χῶρον lego, & διαχναίῃ, vt etiam scribunt exemplaria quædam. Etsi διαχραίῃ aut διαινέῃ (vt etiam habent exemplaria quædam) ferri potest. διαχναίῃ tamen agnoscit Galenus in Exegesi.

292 ῥηϊδίως γὰρ αἰαχαλᾶται] αἰαχαλᾶται legunt exemplaria omnia, quod etsi de vlceribus, quæ facilè resoluuntur, relaxantur, aut expanduntur explicari potest: existimo tamen Galenũ ἀναχαίνεται legisse, quod explicat in Exegesi ἀναξαίνεται, refricãtur, rescinduntur, & rursus lacerantur. Quod etiam expressimus & exposuimus in nostra OEconomia.

293 καὶ ἐντρεύσῃ] ἐνθεύσῃ legunt Vaticana exemplaria.

294 ἢν δὲ ἕλκεα ἐν τῇ μήτρῃ ἐνῇ] Sic legunt Germanici codices &

meliores. Aldina verò exemplaria vitiosè legunt, ἵνα τι τῶ ἰόντι ἢ ἁπλῶ.

295 φρυγάνων φάκελον] Quid sint φρύγανα exposuimus in nostra OEconomia, hoc expresso loco. Hic autem concussionis modus adeò obscurus videtur, vt multis modis ab Interpretibus sit acceptus, & propter difficultatem (opinor) à Caluo leuiter admodũ attactus. Hic verò mihi sensus esse videtur, vt aridorũ virgultorum & mollium fascis tantus aut tam bellè adaptatus lecto supponatur, vt non sinat lectum pedibus qui ad caput sunt, terram attingere, dum in terram proiicitur, hoc est, dum relaxatur ad concussionem ab iis qui eum quàm maximè dirigunt. Cornarius autem ὥστι μὴ ψαῦσαι legisse videtur, cùm tamẽ ὥστι ψαῦσαι legant exemplaria omnia. Et vtraque lectio mihi tolerari posse videtur.

296 ὅκως δὲ οἱ πόδες μὴ ψαύωσι] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed ὅκως οἱ πόδες ψαύωσι lego cum Cornario, simulq; demiror, quomodo Interpretes quidam de mulieris pedibus intellexerint, cùm de lecti pedibus sumenda videantur.

297 & βυκέρας] Ex hoc loco βυκέρας exponitur Galeno ἡ τῆλις.

298 & μηδὲν ἐν νόῳ ἕτερον ἔχειν] Id mihi indicare videtur, nulla alia remedia esse requirenda, sed ista ad emolliendum satis esse, aut ea certè omni cura & solicitudine esse admouenda. Aliôqui certè ad ea quę sequuntur referri istud potest, vt omne studium ad dilatandum & aperiendum Medicus aut obstetrix adhibeat. Quem sensum secutus est Caluus.

299 κατὰ φύσιν καθίστασθαι] Istud malui ad sequẽtia referre quàm ad præcedentia, quod tamen fecit Cornarius.

300 ἄχρις ἂν ἰαίνηται] Hunc locum expressimus & exposuimus in nostra OEconomia. Sunt qui ista ad fœtus referant, donec emolliantur aut dissoluantur. Sed malui ad mulierem referre cum Cornario, etsi alio sensu, vt mulier tota perfundatur, donec vteri & pudendorum claustra emolliantur, laxẽtur, tepescant, resoluantur. Sic enim ἰαίνεσθαι διαχεῖσθαι Hesychio exponitur.

301 τῷ πιέστρῳ] Hunc locum exposuimus & expressimus in nostra OEconomia. Hîc verò Galenum sequimur in Exegesi, qui πίεστρον ἐμβρυοθλάστην aut θλάστην exponit, instrumentum confringendo aut contundendo fœtui idoneum, idque volsella præstari potest, velut † Paulus ad id forcipem dentibus extrahendis accommodatum adhibet. † Cap. 74. lib. 6.

302 ὠστόλιγῳ] ὀστεολχῷ mihi videntur legisse Cornarius & Caluus, qui volsellam dixerunt, nisi quòd Caluus pro more vtranque lectionem adhibuit. ὀστεολκὸς autem eadem forma, qua ἐμβρυουλκὸς Galeno & Paulo dicitur, & πυουλκός.

303 ἢ τῷ ἑλκυστῆρι] Hunc locum mihi exprimere videtur Galenus in Exegesi, cùm ἑλκυστῆρι τῷ ἐμβρυουλκῷ exponit. Quam ad rem etiam ἐμβρυουλκὸν adhibet Paulus lib. 6. Illud autem ὡς ἂν ἔχηται, malui ad vncum referre, qui in clauiculam demissus tenaciùs hæreat, quò faciliùs extrahi fœtus possit, aut quoquo se habeat modo euelli. Etsi mihi optimè conscius sum aliam esse Interpretum mentem, quam etiam in nostra OEconomia secuti sumus.

304 & ψιλώσης τι τῶ ἐμβρύου] τὸ στῆθος legisse videtur Cornarius, Cordæus τὸ ὑποπόδιον aut τῶν ὑποποδίων. Ego de aliqua ventris in fœtu parte sumpsi, quem sectione attingi vetat.

305 & ὑπόλοιπον ἐσμασάμενος] Hunc locum expressimus & exposuimus in nostra OEconomia, addita etiam Erotiani explicatione, simulque admonuimus nonnullos ἐκμασσόμενος legere, quod est, absterso fœtus cruore, aut fœtu deterso.

306 τῷ λιχανῷ ἐσματευσάμενον] Sic quidem legunt exemplaria Regia manu scripta, sed ἐσματευμένον malim, pro ἐσματευόμενον, quod ζητοῦντα, ἐρευνῶντα exponit Hesychius, vt scripsimus in nostra OEconomia, vbi istum etiam locũ exposuimus & expressimus. Vult autem indicem digitum, quo tortũ sit gladioli caput, præmitti, eoque, leuiter pertractando, capacitatem vteri timidè pertentari, reformidando ne scalpelli acies vterum offendat.

307 τὸ κύημα ἰθαγενὲς γίνεται] ἰθαγενὲς γνήσιον exponitur Galeno ex hoc loco. Eadem autem de Mola repetuntur lib. περὶ ἀφόρων. De ea etiam scribit Aristoteles capit. vltimo, libro decimo de histor. animal.

308 σφριγᾷ δὲ τὸ εἶδος] σφεγᾷ lego. Cornarius autem σφεγᾷ δὲ ὡς πρὸς legisse videtur, ex lib. περὶ ἀφόρων, quę est Vaticanorum codicum lectio.

309 ταύτην μάλιστα μὲν] Cornarius hîc lectionem libri περὶ ἀφόρων secutus est, quam etiam ex codicibus Vaticanis Caluus expressit.

310 σφάλλεται δὲ καὶ ὅτι μάλιστα] Id mihi maximè ad mulierum conditionem & statum considerandum referri videtur, vt virium earum adhibita ratione fiant & administrentur, etsi aliter lib. περὶ ἀφόρων ad vterorum purgationem pertinere videantur, eiusque præcipuè habendam esse rationem velit, vt τεκμαιρόμενος ἐς κατ' αὐτὰς μήτρας etiam intelligatur.

311 χωρέει δὲ τὰ λοχεῖα] Eadem etiam scribuntur libro περὶ φυσ. παιδίου.

312 καὶ ταχὺ πήγνυται] Istud ad sanguinem retuli, qui citò coit & concrescit, velut sanguis integer lib. περὶ φυσ. παιδίου. Cornarius tamen ad puerperij purgamenta retulit.

313 φθαρῇ ἤν τι τὸ ἔμβρυον] φθείρηται legunt Vaticana exemplaria & Aldina.

314 ὅσον τὸ ἐλατήριον] Istum parem adipis ouiculæ ex renib⁹ cum elaterio copiam sumẽdam esse indicat, minimè autem liquandum esse adipem aut emolliendum, neque vt elaterium conterendum, quod in puluisculum abire necesse est. Minimè igitur liquato adipe, sed puluisculo elaterij crassiusculè permixto, glandes duas subdititias conficito.

315 ἢ μελάνθιον] Melanthium quod in aruis & tritico nascitur, sic dicitur, & pseudomelanthium vocatur, quod sæpiùs in hac tota muliebrium tractatione vsurpat Hippocr.

316 ὕδωρ καὶ ψάμμος] Hæc lectio mihi admodum suspecta est, & pro ψάμμος ὕφαιμα legendum suspicor ex lib. περὶ γυναικ. φυσ. vbi ista repetuntur, vt & paulò post hoc libro, vbi ἰχῶρα ὕφαιμον vocat.

317 ναρκίσσου] ναρκίσσινον malim, vt lib. περὶ γυναικ. φυσ. vt μύρον ναρκίσσινον intelligatur, velut scribitur postea, & extremo libro περὶ γυναικ. φυσ. & paulò post ναρκισσίνῳ.

318 ὀθονίου ὠμὸν λίνον] Lib. περὶ γυναικ. φυσ. ἐν ὀθονίῳ ὠμόλινον legitur, quam lectionem ex membranis Vaticanis hîc etiã adhibuit Caluus, etsi vtranque pro more apposuit.

319 ὅσον κύαμον] ὑοσκύαμον legunt Aldina exemplaria & Vaticana, eamque lectionem secutus est Caluus, verùm eam esse vitiosam apparet ex lib. περὶ γυναικ. φυσ.

320 ξυμμίσγουσα] Id de muliere & obstetrice quæ muliebribus malis medetur, dicitur, ideoque lib. περὶ γυναικ. φυσ. ξυμμίσγουσα γυνὴ, & προστιθέσθω scribitur, & ἀνασπογγίζουσα pro ἀναλαμβάνουσα.

321 διέφθον ποιέειν] Istud probè percoctas significat, quoad granula interna deposuerint, quod scribitur lib. περὶ φυσ. γυναικ. vbi ista repetuntur, ἕως ἂν τὰς κεγχαμίδας ἀποβάλλῃ. Quo ex loco iste non parum suspectus redditur, simulque emendatur, vt προσθέσθαι ἐν εἰρίῳ & ῥοδίνῳ μύρῳ coniungantur. Deinde τὸ δριμὺ alterius pessi acrioris indicaturam facit, aut eiusdem acrioris redditi, si rutæ & brassicæ vtriusque pars æqua, aut dimidia trita addatur.

322 ἢ βοὸς] Istud omittit Cornarius, vt & exemplaria Aldina, quod tamen legitur lib. περὶ γυναικ. φυσ. & in membranis Vaticanis vt etiam patet ex Caluo.

323 μαλθακὸν] καθαρτήριον dicitur lib. περὶ γυναικ. φυσ. vbi cera vitiosè omittitur, vt hîc rectè additur, & resina nucis magnitudine apponitur.

324 ἅμα συμμίξαντα] Hæc trita priùs cum rosaceo permixta supponi debent, vt scribitur libro περὶ γυναικ. φυσ. vbi ista repetuntur.

325 προσθετὸν ἄλλο] Hęc duo subdititia medicamenta etiam repetuntur extremo lib. περὶ γυναικ. φυσ.

326 βουπρήστεις] Buprestes in cantharidum genere reponit * Dioscorides, easque recondi & pessis emollientibus admixtas menses ciere scribit.

* Cap. 66. lib. 2.

327 & τὰς ἀπαυδήσιας] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed ἀπαυδησάσας legendũ existimo, vt scripsimus in nostra OEconomia, vbi & locum istum expressimus, simulque dictionem istam exposuimus.

328 ἐν τῷ αὐτῷ τρίβειν] Hæc phrasis omnia permixta & simul trita velut in eadem pila significat.

329 ἢν μὴ τὰ καταπότα καθαίρῃ] Sic quidem legunt exemplaria omnia, quæ significant si per vorata medicamenta purgatio minùs contigerit, alia efficaciora adhibenda esse subdititia. Verùm non

tam non leuiter suspecta est lectio, ideoque ἢν μὴ τὰ ... lubens legerem cum Cordaeo.

330 ἢν δὲ μεγάλη ἦ, μὴ συμμίσγειν] Sic legunt exemplaria omnia, verùm Caluus legisse videtur, ἢν δὲ μεγάλη, ἥμισυ. μίσγειν ταῦτα ἃ καὶ τῇσι κανθαρίσιν, nihilque de addenda sola bupresti addit. Aldina exemplaria sic legunt, ἢν δὲ μεγάλη ἦ, μὴ συμμίσγειν, ἀλλὰ μόνον θεῖναι, ταῦτα ἃ ἐν τῇσι κανθαρίσι, καὶ προσθεῖναι ὁμοίως.

331 καὶ πλάσας φθοΐσκους] Hanc lectioné ex Hippocrate agnoscit Erotianus, eamque exposuimus in nostra OEconomia hoc expresso loco.

332 καὶ σιδήρου σκωρίην] Istud mihi significare videtur ferri scoriam ea quantitate aut magnitudine sumendã, quæ in duo minuta fragmenta diuidi possit, quò faciliùs ab vrina imbuatur, in eamque vim suam exerat. Etsi scio Cordæum Diplam de vase accepisse.

333 ἐς τριήκοντα πυρίας] Hunc mihi locum subindicare videtur Galenus in Exegesi, cùm πυρίας exponit τοὺς διαπύρους κόχλακας, ἢ θρύμματα διάπυρα ἀπὸ σκωρίας σιδήρου, vt scripsimus in nostra OEconomia. Vult igitur triginta silices candentes in fomentum iniici, aut scoriæ fragmenta, aut tricesies fomentum huiusmodi, iniectis ignitis frustis & iterum extinctis parari, quemadmodum sumunt interpretes. Sed cùm lapides postea vrat, idque iterari velit, silices triginta in fomentum immitti mihi probabilius videtur.

334 θερμαίνειν δὲ μετὰ ταῦτα] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed lego, ἐς τρὶς πυρίην πάλιν θερμαίνειν. μετὰ δὲ ταῦτα, cum interpretibus, etsi Caluus hanc totam clausulam omisit. Cornarius verò τῷ ὕδωρ legisse non videtur.

335 τοῦ πλατέων ἔλαιον] πλαταιῶν lego in nostra OEconomia, & oleum ex Platæis vrbe Bœotiæ aduectum accipio.

336 πιτύρων σιταρίων] πυρῶν σιταρίων legunt Vaticana exemplaria, quæ etiam secutus est Caluus, vt & pro ὠὰ λεπτὰ, ὡς λεπτὰ legunt, quam etiam lectionem mihi secutus videtur Caluus. ὠὰ autem λεπτὰ mihi dici videntur oua liquida & cruda, veluti ptisanæ succus tenuis, liquidus sæpe dicitur.

337 ἐν οἴνῳ λεπτὴν] λεπτῷ videtur legisse Caluus, sed λεπτὴν γλήχωνα vocare videtur, diligéter tritum pulegium aut læuigatum, vt paulò post σέλινον λεπτὸν.

338 ἢν δὲ τοῦτο μὴ ἐσακούῃ] Phrasis ista refugientem hoc remedium mulierem indicat, aut malum huic remedio minimè cedens.

339 δὶς τῆς ἡμέρης] τρὶς pro δὶς legit Caluus.

340 πρὸς τὸ στόμα τῆς μήτρας] πρὸς τὸν στόμαχον legunt exemplaria Vaticana.

341 ἐς ὀθόνιον λίνου] Sic quidem legunt exemplaria omnia, quæ lanam linteo lineo exceptam & illigatam significant, sed λίνῳ lego cum interpretibus, vt lanam filo in linteo deligatam accipiat, eamque penitiùs tantisper intromissam dum purgatur, sic tamen vt filum foras propendeat aut promineat. Vaticana autem exemplaria pro ἕως ἔσω αὐτῆς, ὡς ἔσω legunt.

342 ἔλαιον ἐγκυλίδων περιελίξας] Hunc locum expressimus & exposuimus in nostra OEconomia, simulque admonuimus ἐγκυλίνδων aut ἐγκυλίων meliùs legi, ab ἐγκυλινδέω aut ἐγκυλίω, quod est in orbem voluto aut conuoluo.

343 τὰς αὐτὰς ἡμέρας] τὰς ἴσας ἡμέρας legunt Vaticana exemplaria, eaque secutus est Caluus.

344 ἀπύρου] Hoc medicamentum repetitur libro de Natura muliebri.

345 καὶ κεδρίδας] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed δαφνίδας legit Cornarius.

346 καὶ ὕδατος θερμοῦ κυάθους δύο] Caluus aquæ calidæ cyathum vnum legit, & vini duos. Exemplaria verò Regia manu scripta legunt, ὕδατος κύαθον ... δύο.

347 καθιστῆσαι δὲ χρὴ] Vaticana exemplaria legunt, καθιστῆσι δὲ ἐς τὰς μήτρας, vt hoc medicamentum ab inflammatione recreet ac restituat, quam lectionem etiam secutus est Caluus. In sequenti quoque medicamento eadem exemplaria legunt, ὅσης ποιη λευκὸς ἦ.

348 ἢν δὲ ἢ κύουσα] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed ἢ προσθεν κύουσα legit Cordæus.

349 ἐν οἴνῳ ἀκρήτῳ] Istud significat adiantum tritum, oleo subactum ac dilutum, permixto meraco vino inungendum. Interpretes tamen ex vino meraco propinandum dixerunt.

350 ἐς λινόζωστιος] Hoc medicamentum repetitur lib. περὶ γυναικ. φυσ. & vteros purgare scribitur.

351 πυρὸς τεμιλιωιαίης] Hæc remedia scribuntur lib. de Natur. mulieb. vbi pro πυρὸς τεμιλιωιαίης ἐρείκειν, κρίμνον ζῆξειας legitur, sed admodum suspecta lectione, vt illic scripsimus.

352 καὶ καράβους] Carabos dixi ex Plinio, etsi locustas vertit Gaza & alij Interpretes Latini. Est autem carabus ex cancrorum genere.

353 ἄλφιτ' ἀπαλιῶν] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed ἄλφιτα παλιῶν legendũ censeo, vt scripsimus in nostra OEconomia, phrasi Homero sæpiùs vsurpata, huncque locum à Galeno indicari existimo, cùm ἐπαλιῶν ὀπτῶν in Exegesi exponit, etsi quidam ὀπτῶν παλιῶν legere malint. Erotianus autem παλιῶν ὀπτῶν exponens apud Hippocraté istum quoque locum mihi subnotare videtur, ex quo etiam ἄλφιτα παλιῶν mihi legisse videtur, quam lectioné secutus sum, quamuis à πάλη παλιῶν fere omnes scribant. Libro de Nat. muliebri, vbi istud remedium repetitur, & repurgando vtero adhibetur, ἄλφιτα ὀπτὰ scribitur.

354 ἥμισυ] Sic quidem legunt exemplaria omnia & ad superius medicamentum referunt. Verùm ex libro de Natura muliebri, ἡ μίσυ legendum apparet, & ad sequentia referri. Deinde pro φρύξας, φυρήσας aut φορύξας legendum, etsi φρύξας retineri potest, vt torrefactum aut frictum misy significet.

355 ἐς τ' ἄλλα] Etsi istud ad struthij vires referri possit, quibus aluum, calculos, & vrinam ducit: libro tamen de Natura muliebri, vbi hoc remedium repetitur, ista non leguntur, vt neq; mihi legisse videtur Caluus.

356 ἐς ψύχην] ἐς πιεῖν mihi legisse videtur Cornarius, cùm ebibi velit, deinde ὑποθυμιῆν ad sequẽtia refert, & erysimi succum pro fomento suffitu admoueri vult. Incertum verò est an succum ad decoctum addi velit Hippocrates, an ex eo suffitum apponi, an verò ebibi, cùm mollioribus cibis vtendum præcipiat.

357 ἢν μὴ κατίῃ κάθαρσις] Hîc κάθαρσιν de menstrua purgatione intelligi satis indicant quæ scribuntur lib. de Natura muliebri, vbi inter γυναικεῖα καθαρτήρια hoc etiam medicamẽtum describitur.

358 ἢ κυπαρίσσου καρπὸν] Lib. de Nat. mulieb. hoc medicamentum prioribus adscribitur.

359 καθαρτήριον] Hæc eadem repetuntur ad extremum libri de Nat. mulieb.

360 λοχείης πάσης] Hæc eadem etiam scribuntur lib. de Natur. muliebri.

361 ἢ γλυκυῤῥίζης] Lib. de Nat. mulieb. vbi istud scribitur, ἢ γλυκυσίδης legitur.

362 ἢ ἀλήθου πλυνοῦ] ἀλήθου ἀλεύρου legitur libro de Natura muliebri.

363 ὀποῦ] ὀποῦ hîc silphium dixit Cornarius, sed ἢ ὀποῦ legimus cum Caluo & Cordæo, & de rutæ succo accipimus, aut certè ὀποῦ ἑκάστου legendum.

364 τῆς ἀκτῆς τὸ φύλλον] Istud cum Caluo & Cornario ad fotum ex foliis sambuci præponendum ante pessi vsum retuli, vt quasi viam pesso ex cantharide muniat. Neque enim mihi pessus ex sambuci foliis secundas educere posse videtur.

365 τὰ καὶ ὅσα ἠπεδανά] Hoc sensu mihi istud accipi videtur, vt pessus iste ex cantharide debiles partes ac velut emortuas irritet & excitet, aliòqui etiam debilioribus & lenioribus medicamentis additus, ea excitat & roborat.

366 προσθετὸν δυνάμενον] Sic quidem legunt exemplaria omnia, & paulo post vbi idem medicamentum repetitur, προσθετὸν legitur. Cornarius tamen τὰ πολλὰ δυνάμενα legisse videtur ex libro de Natura muliebri vbi ista repetuntur. ἔμβρυον autem ἀπόπληκτον fœtus syderatus ac velut emortuus dicitur, quique tanquam resolutus nullo modo mouetur, enectum dicunt Interpretes.

367 καὶ τὸ εὐάνθεμον] Libro de Natura mulieb. ἀνθεμον legitur, & τὸ ἀνθέμου τὸ χλωρὸν τὸ ἔσω ξηρὸν τρίψας ἴσον κόγχην scribitur, & σελίνου σπέρματος ἴσον, quod effecit vt chamomeli & seminis apij æquas portiones reddiderimus. Postea verò hoc libro vbi istud repetitur, istius nulla fit mentio, quod suspectam lectionem facit.

368 προσθεῖναι] δίδου πιεῖν videtur legisse Cornarius ex libro

de Natura muliebri, contra omnium codicum fidem.

369 ἢ τὸ πεπεμμένον] Eiusdem medicamenti contriti staterem Æginæum potui exhibendum significat. Aut aliòqui valde est suspecta lectio, cùm libro de Natura muliebri legatur, βατραχίου τῶν φύλλων ἢ τὸ αὐθέος πεπεμμένον. Quam lectionem huc transtulit Cornarius. Caluus πεπαλὶς legisse videtur, & vtranq; lectionem adhibuisse.

370 ὡς μάζιον ἐμπλάσσαι] ἐμπάσσαι legit Cornarius ex libr. de Natura muliebri, vbi etiam ista scribuntur, quo ex loco ἐς μάζιον ἐμπάσασα lubentiùs lego, vt cucumeris agrestis succo maza subigatur, aut ad succũ cucumeris agrestis hordei farina aspergatur, velutique maza conficiatur aut efformetur, deinde in subditiτio apponatur.

371 καὶ ὄστρακον καταπλύσας] καταπλύσας lego cum Cornario ex libro de Natura mulieb. καταπλύσας tamen ferri potest, vt sepiæ testam vino elutam accipiat, velut lib. περὶ ἐπικυήσιος, & cum pilis leporis subactam.

372 προσθεῖ] ἐν εἰρίῳ προσθεῖ legunt Vaticana exemplaria ex lib. de Nat. mulieb.

373 δι' ὀθονίου προσάγειν] ἐν ὀθονίῳ προσθεῖ, scribitur lib. de Natura muliebri.

374 ποτὰ δυνάμενα] Hæc videntur transposita, ideoque indicaturam istam silphio apposuit Caluus.

375 ὅσον χήμην ἀδρήν] ὅσον χηραμίδα dixit lib. de Nat. mulieb. in eodem medicamento, aut sequens paulò post medicamentum illic exprimitur.

376 ἢ προβάτου χολὴν] προβείη vt & paulò ante pro προβάτου legit Caluus.

377 ἢ ἀνδράχνης καρπὸν] Libro de Natura muliebri, violæ & portulacæ semẽ ex vino albo potum propinat ad fœtum mortuum expellendum & secundas. Eadem quoque ratione hîc semen portulacæ ex vino albo vetere exhibetur. Verùm id nõ parum mihi, vt & Cordæo suspectum est, neq; adeo quod substituam suppetit.

378 ἢ αἰγείρου] Hoc idem medicamentum adscribitur lib. de Nat. mulieb.

379 ἢ βατραχίου] Libro de Natura muliebri, in hoc eodem medicamento Æginensis stateris pondus pro drachma ponitur, & hîc quoque πιεῖν potiùs quàm πίνειν legam, vt illic.

380 λεβηρίδος ὅσον] Hunc locum à Galeno & Erotiano exprimi scripsimus in nostra OEconomia, simulque Galenum λεβηρίδα hîc legisse nobis videri.

381 χοιρίον ἐξάγει] Hoc medicamentum toties repetitum magnarum esse virium videtur, & in quo plurimùm efficaciæ collocarit Hippocrates, ideoque multoties scribitur, eamque ob causam à Cornario pretermissum videtur, cùm tamẽ in omnibus legatur exemplaribus.

382 ὁλοκωνίτιδος] Ex hoc loco ὁλοκωνίτις exponitur Galeno in Exegesi, βοτάνη τις ἀγρία λαχανώδης. Quidam Dulcichinum esse existimant, vt scripsimus in nostra OEconomia.

383 ἢ φύλλον τὸ λιβυκὸν] Hunc quoque locum mihi subindicare videtur Galenus in Exegesi, cùm φύλλον, τὸ τοῦ σιλφίου σπέρμα exponit, additque interdum ab Hippocrate Libycum vocari, interdum verò Æthiopicum. Quod etiam adscripsimus in nostra OEconomia, vbi etiam quando Æthiopicum dicatur apposuimus.

384 σμύρνης] σμύρνης ὀλίγον videtur legisse Caluus. Verùm phrasis ista apud Hippocratem, seselios & myrrhæ pares vtriusque esse debere portiones indicat.

385 ἢ τῶν ἐχίνων ἰσῶν] Incertum est an medicamentum ex echinis paratum intelligat, quomodo sumpsit Caluus, an verò echinorum copiam, velut sumpsimus.

386 πρὸς τὴν ἰσχὺν τοῦ νοσήματος] Sic quidem legunt exemplaria omnia quæ sequimur cum Cordæo. τοῦ σώματος tamen legit Cornarius.

387 τὸ νοχελὲς] Dictionem istam exposuimus in nostra OEconomia, simulque admonuimus quosdam νωχελὲς scribere malle. Significat autem τὸ νοχελὲς quicquid ad exitium tardat aut immoratur, siue secundam intelligas, siue puerperij purgamenta, siue partum enectum & mortuum, aut stupidum, & qui moueri non potest, priùs ἀπόπληκτον dictum. νωχελὴς enim βραδὺς Sudæ & Hesychio exponitur. Sed hîc præcipuè secundas morantes significat. Exemplaria Vaticana pro τὸ νοχελὲς, ἢν νοχελὲς legunt.

388 ὅταν σαπῇ νεκρωθὲν] Illud νεκρωθὲν ad τὸ νοχελὲς præcipuè refertur, ideoque de secunda emortua sumpsit Cornarius, quod etiam de fœtu immortuo rectiùs dici videtur, ad quod etiam τὸ νοχελὲς spectare potest. Hîc verò præcipuè ἔγχυσιν & ἐγχέαι de medicamento quod in vterum infunditur per metrenchytam dicitur.

389 κόνυζαν τὴν εὐόσμον] μέλι καὶ ῥητίνην τρίψας legunt Aldina exemplaria Vaticana & Regia manuscripta, eamque lectionem secuti sunt Interpretes. De Syrmæa autem abundè scripsimus in nostra OEconomia, vbi locum istum expressimus, diximusque hic potum quendam aut succum significare videri, & Caluum quoque pro sapa accepisse, aut ἐν σιραίῳ legisse. Cornarius potionem moderatè purgantem dixit, ad Galeni expositionem in Exegesi respiciens.

390 ἄλλο προσθετὸν ἐκβόλιον] Exemplaria Vaticana hanc indicaturam sequenti medicamento apponunt, eamque lectionem secutus est Caluus.

391 ἄλας αἰγυπτίας] exemplaria Vaticana hîc ἐκβόλιον προσθετὸν apponunt quæ etiam secutus est Caluus.

392 ἕτερον ἐκβόλιον] ποτὸν addunt exemplaria Vaticana, vt & Caluus.

393 τὸ ὀκτάμυον] Hunc locum subindicat Galenus in Exegesi, cum ὀκτάμου exponit ἐλλεβόρου μέλανος. Erotianus quoque hanc dictionem agnoscens apud Hippocr. scribit ὀκτάμου, Διοκλῆς φησὶν οὕτω καλεῖσθαι τὸν μέλανα ἐλλέβορον.

394 μὴ πλέω τύπων] μὴ πλέονι τύπων legunt Vaticana exemplaria.

395 ἐν οἴνῳ μέλανι αὐστηρῷ] Mirum est Caluum hæc in aqua decoquere, cùm sic legunt exemplaria omnia.

396 τρύγα] Vstam vini fæcem ex aqua liquefieri aut dilui debere satis indicant quæ scribuntur libro de Natura mulieb. vbi ferè ista repetuntur, & scribitur, τρύγα κατακαίων, ἐς ὕδωρ βάλλε. ἔπειτα τῷ ὕδατι κλύζειν. Deinde quod scribitur paulò post, ἢ τρύγα καίων, χρῆσθαι σὺν ὕδατι.

397 μέλιτι τήξας] μέλιτι μίξας legunt Vaticana exemplaria.

398 ἐπιχέας τι πρὸς τὸ οἶνον] ἐπιχέας ἐς τ' αὐτὸ, legunt Vaticana exemplaria.

399 ἢ δάφνης καρπὸν, ἢ βαλάνων μέλι] ἢ λαβὼν (aut λαβὼν) μέλι tantùm legisse videntur Interpretes.

400 ἢ ἐλατήριον, ἢ κέστρον] ἢ ἐλατηρίου ὅσον δύο πόσιας legunt Vaticana exemplaria tantùm, neque κέστρου meminerunt, quæ etiam secutus est Caluus. κέστρον autem Vettonica dicitur * Plinio, quæ betonica. κνέωρον autem legisse videtur Cornarius.

* *Cap. 8. lib. 25.*

401 κλύσματα] Hæ ferè collutiones scribuntur lib. de Natur. mulieb. quædam etiam in fine lib. 2. περὶ γυναικ.

402 ἄλευρα δὲ ἢ ἐς μύρον μίσγεται] Hæc verba etsi rectè de istis accipi possunt, quæ trita vnguento, hoc est, argenti flori, cum vino, melle & cera liquato permiscentur, mihi tamen non leuiter suspecta sunt, pro quibus scribitur lib. de Natura mulieb. ταῦτα ἴσα τῇ σμύρνῃ μίγνυται.

403 ἶριν βρύον] Hæc quoque suspecta sunt, & pro his legitur libro de Nat. mulieb. σισύμβριον ἐν οἴνῳ ἑψῶν κλύζειν.

404 ἐν οἴνῳ ἑψῆσαι] Post hæc verba κλύζειν addit Cornarius ex lib. de Nat. mulieb.

405 καὶ κλύζειν ἐν ὕδατι] ἐν οἴνῳ ἢ ὕδατι ἑψῶν, ἢ κλύζειν legisse videntur Interpretes.

406 ταῦτα δρᾶν] Ista admodum mihi suspecta sunt, eaque referri videntur ad præcedens medicamentum, tumque legendum erit, ἢ κισσὸν κρητικὸν ἐν ὕδατι, ταῦτα δρᾶν, vt hedera Cretica in aqua decocta, eadem facienda sint, hoc est, colluendum. Deinde, ἢ ἐχίτρωσιν καὶ σμύρναν διεὶς ἐν ὕδατι, κλύσαι. Sic enim legitur lib. de Nat. mulieb. Cuius lectionis coniecturam dant exemplaria quæ hîc εἰς ἐχίτρωσιν legunt. ἐχίτρωσις autem ἢ λευκὴ βρυωνία exponitur Galeno.

407 ἐνεργεῖν] Lib. de Nat. mulieb. κλύσαι legitur pro ἐνεργεῖν. Idem autem significat quod antea ταῦτα δρᾶν.

408 ἢ τῆς θαψίης ῥίζης ὅσον δύο πόσιας] καὶ μέλι καὶ ἔλαιον addunt Vaticana exemplaria ex lib. de Nat. mulieb.

409 καὶ σίδια γλυκείης ῥοιῆς] Sic quidem legunt exemplaria omnia. σίδια tamen mihi valdè suspectum est, cùm non legatur lib. de Nat. mulieb. vbi ista repetuntur. Lubentiùs autem ἢ σίδιν γλυκείης ῥοιῆς τὸ ἔνδοθεν legam, vt quod intra putamen est mali punici dulcis intelligatur granati dulcis succum dixit Caluus.

410 καὶ

410 ἢ ἄλφιτα πύελινα ἐπιπλάσσειν] ἐπιπάσσειν lego cum Interpretibus, cùm ἐπιβάλλων scribatur libro de Natur. mulieb. & ἐπιπασαι supra hoc libro. ἐπιπήσσειν verò legisse videtur Caluus, cùm decoquenda velit.

411 εὐμαρὲς ποταθέλοντα ἡμέρας] Sic quidem legunt exemplaria quæ ad huc vidimus omnia publicata. Vaticana verò εἰ εὐμαρὲς, quod mihi referre videtur id quod hoc libro antea scriptum est, vbi ista repetuntur, εἰ δύνηται ἐπὶ ἡμέρας μ. hoc est, si ferre possit, aut si facilè fiat. Si facilè possit dixit Caluus, hanc lectionem secutus. Istud verò additur, quòd ἀσινοῦ γάλακτι lacte solo ad dies quadraginta vti velit, etsi libro de Natura muliebri vbi ista etiam scribuntur, nihil tale scriptum est. Alioqui εὐμαρὲς quod habent publicata omnia exemplaria, ad lac bubulum, vt εὐπετέστερον referetur, quodq; faciliùs aut paratur, aut bibitur, quã asininum. Cornarius verò pro εὐμαρὲς μελαίνης legit, ex libro de Natura muliebri.

412 ἢν ἐκ τόκου τὴν ἕδρην ἀλγῇ] Sic antea ad sedis dolorem ex partu, iuniperi baccas cum semine lini & veticæ in potum exhibuit. Vbi etiam Cornarius pro λίνου ἱπποσελίνου legit, & hîc σελίνου, semen apij posuit.

413 ὑοσκυάμου καρπὸν] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Apparet autem ex Galeno in Exegesi hîc Dioscoridem κυάμου legisse, & pro hyoscyami semine cepisse.

414 ἢ σελίνου] Libro de Natura muliebri vbi ista etiam scribuntur, pro σχίνου χυλὸν scribitur, quod lentisci succum significat.

415 χυλὸν ἐκπίσας αὐτὸν] χυλὸν ἐκπίσας ἐγχεῖ legunt Vaticana exemplaria.

416 ἢ σικύης τὸ μέσον] ἢ σικύης τὸ ἐν μέσῳ legitur libro de Natura muliebri vbi cucurbitæ meditullium in lõgitudinem derasum indendum significatur.

417 ἢ ἀψίνθιον] Libro de Natura muliebri legitur, ὅκως ψιμύθιον τρίβων ἐν ἐλαίῳ ἀνασπογγίζων, προσθέτω.

418 δίδου] Libro de Natura muliebri vbi remedium istud repetitur, δίδου ἑψεῖν scribitur, vt in pulticulæ formam parandum medicamentum indicet.

419 χολῆς καθαρτικά] Libro de Natura muliebri hæc eadem scribuntur.

420 βάλανον εὐμηκεστέρην προσθεῖναι] βάλανον εὐμακεστέρην ποιεῖν & προσθεῖναι legunt exemplaria Vaticana, quæ etiam secutus est Caluus.

421 ἐλατηρίου πόσιας ποτάσας] ἢ ἐλατηρίου lego, & προσθεῖσθαι ex membranis Vaticanis quas secutus est Caluus. σίαν μηλείην Erotianus αἰτὶ τῆς προβατείης positum apud Hippocratem adscribit.

422 ἢ θαλάσσης] Aldina exemplaria ἢ θαλάσσαν legunt, vt aquæ marinæ cum melle potionem vnam exhiberi velint.

423 ἐν οἴνῳ γάλακτι ἑφθῷ] Sic quidem legunt exemplaria omnia, vt etiam paulò supra colocynthidas vino aut lacte cocto macerabat, ἐν ὀνείῳ γάλακτι tamen legunt exemplaria Vaticana, quę etiam secutus est Caluus.

424 ἄλλως λουσμὸς χολώδης ἢ φλεγματώδης] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Cordæus verò ἢν χολώδης ἢ φλεγματώδης ᾖ legit. In hac autem lotione, quæ repetitur libro de Natur. muliebri, oleum simpliciter cum melle affunditur. Hîc verò ἀνήθινον anethinum tamen dixit Caluus.

425 ἢ κύπρον] κύπρον καὶ κύπειρον dici apud Hippocratem testatur Galenus in Exegesi, idque scripsimus in nostra OEconomia.

426 μελανθίου ἢ χοίνα φύλλα] σχίνου φύλλα lego cum Interpretibus, pro quo σχίνου φύλλα vitiosè legitur libro de Natura muliebri.

427 ἐλατηρίου] ἢ ἐλατηρίου lego cum Interpretibus.

428 καὶ ἀποβρέξαντα] καὶ ἀπηθήσαντα legunt exemplaria Vaticana, eamque lectionem secuti sunt Interpretes.

429 κόκκον τρίβειν] Hîc κόκκον granum cnidium sumo cum Cornario & Caluo, quòd sæpiùs sic soleat Hippocrati efferri, id ex mandragoræ radicis decocto teri iubet.

430 σκορόδου μώλυζαν] Hoc idem medicamentum scribitur lib. de Natura muliebri sed σκορόδου μώλυζα non apponitur.

431 ἢ γῆς λευκῆς] Istud præteriit Cornarius, quòd non adscriptum sit lib. de Nat. mulieb.

432 ἢ λευκὴν ῥίζαν] Istud etiam scribitur libro de Natura muliebri vbi λευκὴν ῥίζαν τὴν τῆς δρακοντίης, à Galeno explicari diximus.

433 κυκλαμίνου τὴν κεφαλὴν] κρομμύου legitur libro de Natura muliebri, sed illic κυκλαμίνου ex hoc loco legit Cornarius.

434 ἢ κόκκους ἐκλέψας] Cornarius ex libro de Natura muliebri, hîc κόκκους τριάκοντα legit, & grana cnidia triginta assumi & teri vult. Verùm illum locum ex isto potiùs repono, & Indici medicamenti grana tria trita sumi volo, quod piper vocatur Hippocrati ex libro secundo περὶ γυναικ. vt indicauimus in nostra OEconomia, hoc expresso loco. ἐκλέψας autem lego.

435 πράσα δὲ ἑψεῖν] Libro de Natura muliebri vbi medicamentum istud adscribitur, porrum in aqua decoquitur, deinde decocto vinum admiscetur. In fine libri secundi περὶ γυναικ. porri succus additur.

436 σμικρὸν ἀποχέας] Sic quidem legunt exemplaria omnia, quæ quidem volunt minorem decocti copiam ad collutionem sumendam. Verùm ista lectio non parum mihi suspecta est, tum quòd νίτρου σμικρὸν legisse videtur Cornari⁹ tum quòd libro de Natura muliebri legatur, παραβαλὼν λίνου σπέρμα μικρὸν, ἔπειτα ἀποχέας, κλύζε.

437 κύπρου ὅσον πόσιν] Libro de Natura muliebri pro κύπρου κυπέρου legitur, & hemina Æginæa aquæ mulsæ requiritur, vt satis appareat κύπρου κύπειρον dici.

438 ὕδωρ ἀγνὸς δέρματα] Pro δέρματα φλέγματα legunt Vaticana exemplaria, quam lectionem etiam secutus est Caluus. Hæc verò eadem paulò supra iam scripta sunt, & repetita extremo lib. de Nat. mul.

439 ἀψίνθιον κύπριον] Sic quidem legunt exemplaria omn, sed κύπρον legendum ex superioribus apparet, quemadmodum etiam Caluus & Cornarius legerunt, pro quo κυπάριον scribitur lib. de Nat. mulieb. vbi etiam ἅλας addit.

440 ἄλφιτα] Interpretes hanc dictionem omittunt, quòd supra non adhibeatur, neque libr. de Natura muliebri: adscripsimus tamen ex omnibus exemplaribus, etsi videtur ex ἀλφα detortum, eoque medicamentum facilè carere possit.

441 ποσὶ τρίψαντα] Sic quidẽ legunt exẽplaria omnia, quòd grana cnidia pedibus decorticata & trita significat, fortè quod foris inuolucrum durum est, nec nisi tusum ac depositum in vsum veniat. Sed suspectam lectionem faciunt interpretes, qui πόσιν τρίψαντα, aut πόσι legerunt, vt quantum ad potionem vnam satis sit sumi velint, velut postea legitur, ἐλατηρίου πόσι συμμίξας.

442 ἐς μύρον ἀποβάψας] ἀποβάψαντα legunt Aldina exemplaria & Vaticana, quæ ἀφελομένην pro ἀφελεῖν legunt.

443 κηκίδα ἐν μέλιτι] ὡσαύτως κηκίδα quidam legunt, vt ad instar gallæ cum melle glans efformetur, quòd eadem in re ὅσον κηκίδα dixit libro de Natura muliebri. Significat autem ex medicamento sumendam esse gallæ magnitudinem, & in glandem componendam, aut gallæ crassitudine glandem fingendam. Exemplaria tamen omnia ἴσον ὡσαύτως legunt.

444 καὶ σμύρναν ἄκρητον] σμύρναν ἄκρητον vocat, myrrham maximè sinceram ac puram, eadem πρώτη dicitur lib. περὶ ἐπικυήσιος, quæ est primariæ notæ & probatissima, & nihil habet impuri admixti, vt scripsimus in nostra OEconomia.

445 ἐλατηρίου] ἢ ἐλατηρίου legunt Interpretes, ἐν στέατι verò Caluus pingui subactum elaterium esse vult, propter diuersam στέατος significationem.

446 ἄλλο ὁμοίως] Vaticana exemplaria addunt, ὕδωρ ἀγνὸς & μύξας & δέρματα, quam lectionem etiam secutus est Caluus.

447 ὅσον πόσιν ἑψήσας] Sic quidem legunt exemplaria omnia, quæ decocta grana cnidia ad potionem vnam significant, aut quæ potionem vnam efficiant. Cornarius autem τρεῖς ὅσον πόσιας legisse videtur vt quantum tribus potionibus satis sit accipias.

448 ἢ ῥόδινον ἄλειφα] ἢ τὰ ῥόδινον ἄλειφα legunt Interpretes, vt deinde illinendum sit vnguentum rosaceum. Sed videntur ista significare grana cnidia trita, melle subacta, vnguento rosaceo intingenda, & ex glande supponenda.

449 καὶ δέρματα ἀφαιρουμένη] δέρματα ἀφαιρούμενα legunt exemplaria Aldina; αἱρεόμενα Vaticana quædam. Communes pelliculas dixit Caluus; sed idem ὕδωρ ἀγνὸς legisse videtur.

450 ὕδωρ ἀγνὸς δυνάμενα] καὶ αἱματώδεα δυνάμενα legunt exemplaria Vaticana.

451 ταῦτα καθαρτικά] Hæc in omnibus exemplaribus sic

leguntur. Cornarius autē & Caluus post potiones adscribunt. Caluus verò hîc legit, ἢ λινοζώσιν τρίψας.

452 κανθαρίδας πίνη] Apparet hoc medicamentum hîc diminutè scriptum esse, ideoque ex suprascriptis & libro de Natura muliebri, reponendum. In eo autem plurimùm virium reponit Hippocrates, cùm idem sæpiùs repetat.

453 ἐν ὕδατι θερμῷ] Istud aliter legunt Interpretes ex superioribus locis.

454 καὶ τὸ πεπεμμένον] Hîc Cornarius lectionem lib. de Nat. mulieb. adscripsit.

455 πάσης νόσου δυνάμενον] Hoc longè aliter legit Caluus, & ad medicamentum ex mercuriali & myrrha retulit.

456 καθαρτικὸν δυνάμενον] Hic fotus etiam scribitur lib. de Nat. mulieb. longè tamen aliter, quod non parum suspectam hanc lectionem facit.

457 ἢν τὸ στόμα τῆς μήτρης ὀρθῶς ἔχῃ] μὴ ὀρθῶς ἔχῃ legunt Caluus & Cornarius. Secutus tamen sum codicum pluralitatem cum Cordæo. κόψαι etiam pro κόψας legunt Aldina exemplaria. θαλάσση ἅλμη autem videtur esse aqua marina, quæ paulò post θαλάσση dicitur.

458 πυελίῳ ἢ βληχροῖσι] βληχρῶς lego cum Interpretibus, vt scribitur lib. de Nat. mulieb.

459 δύο χοίνικας] ἀφ' ἑνὸς χοίνικος addunt exemplaria Aldina & Vaticana, quæ etiam scribunt, τῶν ἐρεβίνθων χοίνικα τῶν ἀσταφίδων.

460 ἔγχυτον καθαρτικὸν] ἔγχυτον non legunt Caluus & Cornarius, cùm medicamentum istud lib. de Nat. mulieb. & postea lib. 2. inter suffimenta reponatur.

461 βόλβιτον πλάσαι ὅσον σκαφίδα] οἷον σκαφίδα lego cum Interpretibus, & σκαφίδα ex Galeno hîc accipio, τὴν θαλασσίαν κόγχην τὴν παραμηκεστέραν, ἣν οἱ πολλοὶ μύακα προσαγορεύουσι. Hunc enim locum à Galeno in Exegesi subindicari in OEconomia nostra scripsimus. Quod autem hîc οἷον σκαφίδα dixit, libro de Natura muliebri, οἷον ὀξύβαφον ἐλαιηρὸν scribit, & libro secundo περὶ γυναικ. ὡς ἐμβάφιον, in acetabuli formam. θυμιήματα quoque hîc ἀρώματα, aut materiam ad suffitum accommodatam significant, quam in σκαφίδα aut ὀξύβαφον ad suffitum parandum inijci vult.

462 ἢν τὰ καταμήνια ἴῃ] μὴ ἴῃ legunt Interpretes. Hoc autem medicamentum ex aqua decoquendum est, deinde percolatum infundendum.

463 κατάχεισον μαλθακτήριον] Hoc etiam medicamētum inter mollientia scribitur postea lib. 2.

464 καθαρτικὸν ἄτοκον καθῆραι] Hoc medicamentum ab Interpretibus prætermittitur, quòd paulò antea sit adscriptum, etsi in omnibus exemplaribus apponitur, quod tumultuariā istam operam indicat.

465 ἔπειτα φάκιον ποιήσας] πίσαι aut πίσα lego vt antea, quòd sæpe in Hippocratis doctrina lenticulę decoctum ad vomitum exhibeatur.

466 ἢν βούλῃ γυναῖκα κυῆσαι] Hæc etiam scribuntur libro de Natura muliebri.

467 ἔπειτα δίδου ἄλητον] τὸ ἄνηθον scribitur lib. de Natura muliebri.

468 ἢν ἢ τὸ στόμα μεμύκῃ] Longè aliter legitur lib. de Natura muliebri. Caluus verò etiam aliter legisse videtur, ἢν ἢ τὸ στόμα αἰσχρῶς, & μέχρις ἂν μεμύκῃ.

469 ἢν ἐλκωθῇ] Videtur hoc medicamentum adscribi lib. de Natura muliebri, vbi carnis bubulæ frustum pollicis pedis magnitudine, & digitorum sex longitudine requirit, & filo deligatum supponit. κρέκον autem pro κόκκον legit Cornarius & Caluus, etsi hic (pro more) vtrunque agnoscit. πικέριον autem βούτυρον Galenus in Exegesi exponit.

470 καὶ πυελίῳ συκῆς] Hic mihi videtur esse locus quem Galenus ex hoc libro exponens scribit in Exegesi, συκῆς, ἐν τῷ πρώτῳ τῶν γυναικείων, καὶ πυελίῳ συκῆς ἀπὸ ῥίζης, ἀντὶ τοῦ συκέας, τουτέστι συκαμίνου, ὅπερ ἑτέρωθι ὥσπερ ἐξηγούμενος φασὶ, μορέης ῥίζης. Sic enim scribendum diximus in nostra OEconomia, cùm vitiosè legatur apud Galenum, locumque istum expressimus & exposuimus, ideoque mori radicis fomentum adhibendum ex decocto diximus, cùm fici radicis decoctum sumpserint Interpretes, & deinde quod sequitur [καὶ μετὰ πιμελῆς τῆς πίος] de fici interioris pulpa & pinguedine sumpserint. Videtur tamen de quouis pingui ex vino dulci exhibito intelligendum.

471 ἢν ἐν τοῖσιν αἰδοίοισι] Libro de Natura muliebri eandem in rem oleæ folia & hederæ, rubi & mali punici, vino veteri incoquit. Vbi pro vino Pramnio, vinum vetus scribitur. Quid autem sit vinum Pramnium scripsimus in nostra OEconomia, hoc etiam expresso loco. Lubentiùs autem legam, καὶ ὁ οἶνος ἔστω πράμνιος.

472 παχὺς ἢ ὥσπερ σιαλῶδες] Hunc locum expressimus & exposuimus in nostra OEconomia. Cæterùm pro πῶς δεῖ, ὧδε δεῖ legunt omnes Interpretes & exemplaria Vaticana.

473 πεσσὸς] Hoc remedium etiam adscribitur libro de Natura muliebri etsi diminutè, & in fine libri secundi περὶ γυναικ.

474 μυελὸν] ἔλαιον & μυελὸν legit Caluus.

475 φύλλα ἐλαίης καὶ βάτου] Libro de Natura muliebri hoc remedium repetitur, sed carnis bubulæ frustum his folijs velut cataplasmate obductum, in pudenda immittit.

476 ἕλκεα ἐν μέλιτι ἀποξηραίνει] Sic quidem legunt exemplaria omnia, quæ significant hæc quæ sequuntur cum melle ad desiccanda vteri vlcera vsurpari debere. Verùm cùm ferè remedia ista ad vteri vlcera adscribantur libro de Natura muliebri. ἕλκεα ἐν μήτρῃσι ἀποξηραίνει, lego cum Cornario.

477 διαμίξαι] διαμίξας lego cum codicibus Aldinis.

478 ὠὸν πάλιν] Sic quidem legunt exemplaria quæ vidimus omnia, quibus verbis quid significetur nō satis constat. Pro iis ὀπτὸν legisse videtur Cornari[9], vt fel tauri tenui farinæ massa obductum aut obuolutum, in crustam torrefieri velit, deinde deuorari. Caluus verò σὺν ὠῷ legere videtur. Locus certè mihi suspectus est, & pro ὠὸν πάλιν ἔμπαλιν legit Cordæus.

479 ἐκ τρίτης] Istud tertio quoque die bibendum significare videtur. Interpretes tamen ter dixerunt. ἐκ τρίτου tamen legit Cordæus.

470 προσθέσθω ἢ ἴσον] εἴσω lego cum Interpretibus omnibus.

481 ῥαβδίον] Surculum aut coliculum intelligo, aut radicem fibrosam.

482 καὶ ἔσω ψιλὸν] Glandis extremum nudum esse vult, hoc est, minimè lana obuolutum, cedria tamen illitum.

483 βηχὸς παιδίου] Hæc Notha huc apposuimus ex veteribus membranis, maximeque Vaticanis, quæ huc adscribunt, etsi quædam ad extremum librum secundum adiungunt. Sunt autem hæc in codicibus omnibus admodum corrupta, quæ tamen minimè prætermittenda putauimus.

484 ὠὸν ὀπτήσαντα] Libro primo περὶ γυναικείων ad puellorum tussim lini semen cum oui vitello assato & sesamo in cibū exhibet.

485 κρομμύων τὰ ἔξωθεν] τὰ ἔσωθεν lego cum Cornario, & ἐν μέλιτι τρίψας.

486 κλύσας] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed προφήσας legunt Interpretes.

487 ἀλουσίη] Istud non videtur legisse Caluus.

488 τῷ χηνείῳ μαλακῷ] Sic quidem legunt exemplaria omnia: Cornarius tamen τῷ χηνείῳ, ἢ τῷ οἰὸς legit & εἰρίοισι χηνείοις μαλακῷ. Videtur autem significare, ad vsum glandes, anserino pingui illitus, lana ouilla & molli inuoluendas.

489 ἐλαίῳ ἢ χηνείῳ] Id non legit Cornarius.

490 τὸ σηπτικὸν] συμπτικὸν legisse videtur Caluus.

491 ὀπτὸν φάρμακον] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed σηπτὸν malim, quomodo etiam Cornarius legisse videtur.

492 ὕδατι φύροντα] Hic locus parum est integer, in quo secutus sum Cornarium, & lego, νίτρον ὕδατι φύροντα λεῖον.

493 καὶ τὸν ἴσον χρόνον] Hæc fœdissimè sunt corrupta in omnibus exemplaribus, & ex quibus nullus sensus elici possit. Ideoque cum Cornario prætermittere malui, quàm in his turpiter & pueriliter nugari. Suspicio tamen est, medicamentum ex nitro trito in ollam cum melle coniectum, addito alumine cum aqua aliquandiu feruefactum, ad illinendum locum dolentem comparatum fuisse. Quod sequitur videtur ad illinendam sedem dolentem apparatum ex vua passa trita. Quod tamen longè aliter sumpsisse videtur Caluus.

494 ἐν σταίτι] Incertum quoque est an hîc farinæ massam aqua subactam, an verò pingue aliquid intelligat. Pingue suillum

suillum dixit Caluus. Deinde in ponderibus valde est suspectum Medicamentum, & videtur de portulacæ & lactucæ succo cum farinæ massa, aut pingui aliquo subacto accipiendum.

495 χαλκὸς, οἷος χολὴ] χαλκοῦ ἰὸς lego, æs vstum aut æruginem.

496 ἔμπλαστρον] ἔμπαστον legit Cornarius, & significat id quod puluere inspergitur. Videtur enim hoc medicamentũ, vstum, tritum & puluere vsurpandum. Hoc verò longè aliter Caluus legisse videtur.

497 τοῦ ψιμυθίου] τὸ ψιμύθιον lego, & τὸ μισυός τε. Deinde ὑγρὸν αἱμώνης, quemadmodum etiam Caluus legisse videtur. Pro πεπλυμένου etiam πεπλυμένη lego, & ad σποδὸν refero, vt paulò post.

498 διαπλάσσειν φθοεῖς] φθόεις lego ex Galeno, in nostra OEconomia, hoc etiam expresso loco.

499 ἐς χαλκίων κηκίδα] κισίδα legunt exemplaria manu scripta, sicque legi debere scripsimus in nostra OEconomia, hoc expresso loco.

500 ταύτῃ ἴσα μίσγειν] ταῦτα ἴσα μίσγειν lego.

501 ἀναφεψεῖται τὸ χρυσίον] Hæc vitiosa sunt & ab Interpretibus omittuntur. διατετριμμένη autem & διατρίβειν probè & diligenter terere hîc significat, ταῦτας ἄλληλας διατρίβειν lego.

502 χρυσίτης] χαλκίτης legisse videtur Cornarius.

503 σποδὸν τῆς κυπρίης τῆς χαλκίτιδος] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed Cornarius σποδὸν κυπρίην λείην legit. Intelligit autem chalcitim veram.

504 μὴ ξυστρέφεσθαι] ξυστρέφεσθαι lego, vt sit, ne coeat inter se, aut in sese cogatur & colligatur dum teritur. ξυντρέχεσθαι etiam quędam legunt exemplaria, quod est, ne in se concurrat aut simul contrahatur dum teritur, hoc est, ne partes inter se cohæreant aut coeant. Cornarius verò μὴ ξυνέχεσθαι legisse videtur.

505 πρὸς ἄργημον] ἄργημος quodnam sit oculi vitium scripsimus in nostra OEconomia, simulque hunc locum subnotauimus.

506 καὶ γλαμυρὸς ἦ ὁ ὀφθαλμός] γλυκύμωρος legunt Aldina exemplaria, & asteriscum apponunt, vt vitij notam, γλύκυμος aut γλυκερὸς videntur legisse interpretes. γλαμυροὶ autem ὀφθαλμοὶ quinam dicantur Galeno exposuimus in nostra OEconomia.

507 βρέξας ἐξωθῆσαι] ἐξηθῆσαι lego cum Interpretibus. Hunc autem locum longè aliter mihi legisse videtur Caluus.

508 σκίλλα] Sic legitur in omnibus exemplaribus, sed σκωρίης μολίβδου videtur legisse Cornarius.

509 εἰ βόλει] Hic locus valde suspectus est, ideoque asterisco est subnotatus in Aldino exemplari.

510 διατρωγομένη] Interpretes istud omiserunt cùm tamen in omnibus exemplaribus legatur, sed ὡς διατρωγόμενοι legendum videtur.

511 ὅπη δ᾽ ἂν ἀπέλθῃ] ὅταν δ᾽ ἂν ἀπέλθῃ, aut ὅτι legunt Interpretes, sed ὅ, τι δ᾽ ἂν lego, vt intelligatur id quod à ruteo discedet.

512 σολόμης] Sic quidem legunt exemplaria omnia, eámque dictionem retinuit Caluus. Verùm mendum subesse existimo, & ἁλὸς aut ἅλμης lego cum Cornario.

513 ἐκ πρὸς τὴν ἐπέρην] Hæc vitiosa sunt & valde suspecta, ideoque in codice Aldino asterisco notata, τῆς ἐντεριώνης πέταρτον legisse videtur Caluus. Cornarius autem omninò prætermisit, quem sequimur. Ista autem longè aliter legisse videtur Caluus.

514 κλύζειν χυλῷ, ἐγχέας ἐς σκαφίδα] Hæc verba prætermittuntur ab Interpretibus, sed accipi videntur de infuso in vas aliquod (σκαφίδα dicit, nos scapham aut scaphulam vertimus) effundendo, vt deinde in sedem iniiciatur.

515 ἐς χόεα ὕδατος] ἡμιχόεα legit Caluus.

516 ψύξας δὲ τὰ μῆλα] ἑψήσας lego cum Caluo. ψύξας tamen legunt exemplaria omnia, sed vitium subesse asteriscus codici Aldino affixus indicat, ξηράνας legit Cornarius. Mala autem cydonia, vt supra, concisa intelligi videntur. Coriandrum etiam cum apij foliis addit Caluus.

IN LIBRVM SECVNDVM, DE MORBIS MVLIERVM.

Ρόος λευκὸς] Hîc liber eiusdem est argumenti cum superiore, proprieque quodammodo profluuia muliebria, & vteri errores pertractat.

2 ἐς τὰς γαστροκνημίας] ξυνπίνει vitiosè legunt Aldina exemplaria pro ξυνπταίνει. ξυντείνει verò exemplaria Regia manu scripta, quæ videtur esse quædã huius verbi explicatio. πταίνειν enim pro τείνειν sæpe efferunt Homerus & Hippocrates. Lego autem τὼ μηρὼ ξυνπταίνει, vt cum suris fœmora contendantur, ac veluti contrahantur. Id autem ad mulierem veluti quædam conuulsione affectam refertur.

3 καὶ τὰ κλύσματα ἀπὸ τῶν ἄρτων κεκομμένα] Sic quidem legunt quotquot videre licuit exemplaria, sed pro κλύσματα κλάσματα legendum existimo, vt decepta ex pane crustula aut frustula aqua macerata intelligantur. Huiusmodi enim potus valde desiccat, neq; ingrati est saporis, vt quotidie testantur ægri, qui ex panis frusto torrefacto aquam sæpissimè ebibunt. Cornarius ξύσματα pro κλύσματα legisse videtur.

4 καὶ ἄλφιτα προκώνια] Hunc locum expressimus & exposuimus in nostra OEconomia ex Galeni mente, qui ἄλφιτα προκώνια τὰ ἐκ τῶν νέων καὶ ἁπαλῶν κριθῶν bis exponit. At Erotianus apud Hippocratem, τὰ γινόμενα ἐκ τῶν φρυκτῶν κριθῶν exponit, scribitque sic Atticis vocari. Verùm apud Erotianum mendum subesse suspicor, & ἀφρύκτων legendum existimo, eumque à Galeno subnotari opinor, cum scribit, τινὲς δὲ τὰ ἐκ τῶν ἀφρύκτων μόνα. Exemplaria autem Aldina προκριδία pro προκώνια vitiosè legunt.

5 καὶ παχεῖον ποιήσαντα] παχεῖον crassiorem vinculi partem aut modum intelligo, hoc est laqueum, istumque locum expressimus in nostra OEconomia.

6 καὶ σικύας αἴρειν] Sic quidem legunt exemplaria omnia, vulgatamque istam lectionem secuti sumus in nostra OEconomia. Verùm σικύας αἴρειν malim, quod est προσφέρειν, vt exponit Erotianus.

7 τὸ, τε χρῶμα ἀφῶδες] ἀφῶδες, τὸ ἀφῆς χρώματι ἐοικός, aptam colore referens exponit Galenus. Erotianus verò istum locum disertissimis verbis sic exprimit. τὸ χρῶμα ἀφῶδες ἢ τὸ πρόσωπον μετάρσιον] ἀφῶδες μὲν χρῶμα λέγεται τὸ λευκόπηλον, ἀπὸ τῆς ἀφύης τοῦ ἰχθύδιου ὠνομασμένον, μετάρσιον δὲ, κυρίως μὲν τὸ ὑψηλὸν λέγεται, καταχρηστικῶς δὲ καὶ τὸ ἐπηρμένον εἰς ὄγκον ὠνόμασεν.

8 αἱ μὲν γὰρ ὑπόλευκοι] Eadem scribuntur initio libri περὶ γυναικείης φύσιος.

9 ἴσαι νῦν ἐοῦσαι] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed ex Galeno ἰσηνύουσαι legimus in nostra OEconomia, istumque locum restituimus. Exponuntur enim ἰσηνύουσαι Galeno in Exegesi, ἰσάζουσαι, μεσήλικες οὖσαι, in media ætate constitutæ, aut in æquilibrio ætatis positæ, cùm sint inter iuuenculas & vetulas mediæ.

10 καὶ ῥοιαὶ τὴν ἐρυθρὴν] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed ῥόα τὴν ἐρυθρὴν lego cum Interpretibus omnibus. Deinde ἐν ὄξει ὡς ὀξυτάτῳ lego cùm Cornario, etsi ὕδατι legunt exemplaria omnia. Potest autem ὕδωρ ὀξύτατον dici, aqua in qua rhus ipsum ac sumachium tam diu maduerit vt acorem maximum imbuerit. ἀλειψάσθω etiam pro διαλειψάσθω ponitur. Per vinaceorum autem potum, aquam ipsam in qua vinacea macerata fuerint intelligo.

11 πτισάνου ξυμμίξας] Sic quidem legunt exemplaria omnia, verùm σητανίου ἄλητα lego cum Cornario.

12 καὶ οἴνῳ μέλανι οἰνώδει] εὐώδει pro οἰνώδει legunt exemplaria Vaticana, eaque secutus est Caluus.

13 φάρμακον πίσαι κάτω] ἄνω pro κάτω legunt Vaticana exemplaria.

14 ἢν ταῦτα παθοῦσα] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed ποιοῦσα pro παθοῦσα legit Cornarius.

15 καὶ θρόμβια διαλάμποντα] Sic quidem legunt exemplaria omnia, istamque lectionem secuti sumus, quæ cum eo quod sequitur maximè conuenit. Interpretes tamē omnes διαλάμποντα legisse videntur.

16 ὀκβεάσοι] ὀκβρήσοι hîc mihi legisse videtur Galenus in Exegesi (vt scripsimus in nostra OEconomia,) quod ὀκβάλλει, ὀκβεάσοι exponit, & in quibusdam exemplaribus ὀκφλύει, velut æstuando aut ebulliendo expellit & eiicit, quod prorumpentis sanguinis copiam aut impetum satis indicat.

17 καὶ νήνεμον] Sic quidem legunt exemplaria omnia, quæ dictio quietum esse à flatibus ventrem indicat, & sine flatu distentum aut induratum, vt scripsimus in nostra OEconomia. Sed suspectum locum habeo, & pro νήνεμοι ἀνεμοῖ, aut ἀνεμοῦται, aut ἀνέμωται (velut ἀνέμιος pro ἄνεμος dicitur) lubentiùs legam, vt sit inflatur, aut flatum concipit. In his enim venter flatu distenditur, attollitur & induresčit. Cornarius ἀδυνᾶ legisse videtur, aut νηπίλει huc accommodasse, quod Galenus in Exegesi ἀδυνατεῖ exponit. Caluus autem ἐμέει legit.

18 καὶ τένοντα] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed τένοντας malim. Sic enim colli neruos sæpe vocat Hippocrates.

19 καὶ ὁ χρὼς στρέφεται] τρέπεται legunt Vaticana exemplaria.

20 καθεψῶν] καταξύων lego cum Cornario.

21 ὅ, τι αὖ μᾶλλον προσίηται] ὅ, τι αὖ ἄλλο μᾶλλον προσίηται legunt Vaticana exemplaria.

22 καὶ κρίμνα ἐπ' ἀλφίτων ἁδρὰ] Hunc mihi locum proprio quodam modo subindicare Galenus videtur in Exegesi, cùm scribit, ὅταν δ' εἴπῃ κρίμνα ἀλφίτων ἁδρά, τὰ μέγιστα τῶν ἀλφίτων δηλοῖ. Ideóq; πύρινα καταλέσας addit, vt farinam triticeam tenuiter confrictam & cribratam ad sorbitionem istam parandam intelligas, cuius etiam aliàs vel crebra fit mentio.

23 καὶ διαλείπον] ἀδιάλειπτον legunt exemplaria Vaticana.

24 ὑπὸ τῶν ἄρθρων] Loca sub articulis mihi intelligi videtur, hoc est lumbi, coxendices, & os sacrum, quibus alligatus est vterus, & ex quibus ligamenta dependent.

25 ζωὰς καταῤῥήξαντα] Sic quidem legunt exemplaria omnia, vt lib. 2. de morbis, ἐῤῥήξαντα τὰς κάχρυς legitur, sed illic ἐρείξαντα, vt hîc καταρείξαντα malim.

26 βύσματα ἀπὸ ἐλαιηρῶν] Videtur amurca intelligi quæ olearia vasa obsepit & infarcit, quæq; vtiliter ad sedis, genitalium, & vuluę exulcerationes adhibetur, vt scripsimus in nostra OEconomia.

27 καὶ καίειν] καὶ μὴ καίειν legisse videtur Cornarius. Flammam autem accensam tolli vult & prunas remanere ad suffitum excitandum.

28 καὶ λιπαρὰ] Hîc λιπαρὰ ex omnibus exemplaribus leuia ac blanda accipio, hoc est minimè acria ac mordacia, veluti sunt pinguia, aut velut λιπαρῶς, μαλακῶς dicitur blandè & leuiter. λεπτὰ tamen legisse videtur Cornarius, vt quæ fluant, aquosa & tenuia, hoc est liquida euadant, & minimè mordacia, vliginosa dixit Caluus pro pinguibus.

29 ἢν δὲ μὴ εὔλυτον τὸ σῶμα γίνηται] εὔλυτον τὸ σῶμα hîc dicitur quod minimè cōniuet aut conclusum est, quomodo quæ clausa sunt & adstricta, solui dicuntur, cùm aperiuntur.

30 ἀρνὸς ἢ οἰὸς] ἀλεκτρυόνος videtur pro his legisse Caluus.

31 μελιχρῷ] Hîc μελιχρὸς οἶνος, vinum mellei coloris sumi videtur, quale est fuluum, pro quo κιῤῥὸν paulò post ponitur, mellitum tamen diximus, vt dictionis vim retineremus, siue ad colorem, siue ad mellis permixtionem respicias.

32 αὐτὴ δὲ κιῤῥῶν οἴνων] κιῤῥὸς color in vino melinus dicitur † Gellio, * Plinio fuluus, quem sequimur. Est enim κιῤῥὸν χρῶμα Galeno lib. duodecimo Meth. med. πυῤῥὸν ὠχρόν, color rufus in pallidum, aut pallidus aliquantum in rubrum inclinans, melinus aut giluus color dicitur, pro quo μελιχρὸς antea positus, hoc est melleus color aut cereus, quemadmodum κιῤῥὸν vertit Barbarus.

† *Lib. 13. cap. 29.* * *Lib. 14. cap. 9.*

33 καὶ γλαμυροὶ οἱ ὀφθαλμοὶ] γλαμυροὶ ὀφθαλμοὶ quinam sint ostendimus in nostra OEconomia, hoc expresso loco, & quodnam sit ἀφρώδες χρῶμα.

34 ἐμπλάσσεται] Hanc phrasim exposuimus & expressimus in nostra OEconomia.

35 καὶ σικύης λέμματα] συκῆς legisse videtur Caluus, cùm fici ramenta dixit.

36 καὶ ἐν τῇσι τετμημένῃσι πομφοὶ ἀνίσχωνται] πολφοὶ legunt Vaticana & Aldina exemplaria, πομφοὶ Galenus quem sequimur, ex cuius mente hanc dictionem exposuimus in nostra OEconomia, istumque locum expressimus. πολφοὶ autem legit Erotianus.

37 καὶ ἢν τι τῶν εἰρημένων, ἢ ὀῤῥὸν διδόναι] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed ἢν τι τῶν εἰρημένων ᾖ, lego cum Interpretibus.

38 ἰτρίοισι] ἴτρια dicuntur quæ ex leguminibus fresis aut confractis conficiuntur, ideoque panes ex hordeo freso aut confracto, cum Interpretibus sumpsimus in nostra OEconomia. At verò (si quid rectè coniicimus) existimo Galenum hîc legisse ἐρικίοισι aut ἐρείκοισι, qua notione pro ἰτρίοις & bellariis, aut dulciariis placentulis sumuntur, quæ ex saccharo, nucibus pineis, sesamo, seminibus papaueris, ex πεμμάτων genere conficiuntur, ad virium refectionem. Scribit enim Galenus in Exegesi, τὸ ἴτριον ἐρείκιον inde dictum διὸ τὸ εὔθραυστον, παρὰ τὸ ἐρείκειν quod est θραύειν, vnde quoque ἰτρία κλάσματα exponuntur Hesychio.

39 πρηκτίοισι] Hunc mihi locum subindicare videtur Galenus in Exegesi, cùm φωκτοῖσι exponit ὁμοίως ἐσθιομένοις, vt scripsimus in nostra OEconomia hoc expresso loco. Hæc verò hîc ἑφθοῖσι videntur opponi.

40 ξηροτέρην εἶναι] σκληροτέρην videtur legisse Caluus, etsi vtranque lectionem adscripsit.

41 διασήσας δι' ἄκρης αἴρης] Sic quidem legunt exemplaria omnia, vitiosè vt apparet, sed nos in nostra OEconomia διὰ κρησέρης legendum esse monuimus, istumque locum ex Erotiano & Galeno restituimus, hancque lectionem secutos esse Interpretes apparet, etsi Cornarius δι' ἄκρης exactè cribratum dixit. Est autem κρησέρα Galeno in Exegesi, ἡ ἀλευρόσεις ὀνομαζομένη, quæ κυησέρα dicitur Erotiano, qui etiam κυησέρης apud Hippocratem exponit. Huic κυησέρα dicitur, ῥάκος χονδρὸν καὶ ἀραιόν, δι' οὗ διηθοῦσί τινα ὡς δι' ἠθμοῦ, cribrum excussorium aut pollinarium vocant, sacculum quendam lineum rarum, per quem excussas farinas transmittunt & traiiciunt. Postea etiam animaduertimus Hieronymum Mercurialem διὰ κρησσέρης ex vetustissimis codicibus adscripsisse, & διὰ κρησέρας in suis Annotationibus legisse. Sed διὰ κρησέρης malim, aut cum Erotiano διὰ κυησέρης.

42 καὶ ἐὰν ὀργασεὶ λάβηται] μὴ λάβηται legit Cornarius, contra tamen codicum omnium fidem.

43 ὁκόταν γεραιτέρας] ὁκόσας γὰρ ἱερέας λαμβάνει ἡ νοῦσος αὕτη, legunt exemplaria Vaticana. Caluus autem ὁκόσας γεραιτέρας legisse videtur.

44 κλύζειν δὲ τοῖσιν αὐτοῖσιν] Sic quidem legunt exemplaria quæ vidimus omnia. Caluus tamen οἴνῳ διὰ χλιηρῷ κλύζειν legisse videtur.

45 σφυγμοὶ πρὸς χεῖρα ψαίροντες] Hunc locum disertissimis verbis exponit Erotianus, cùm scribit, σφυγμοὶ πρὸς χεῖρα ψαίροντες, οἱ μὴ εὔτονοι, ἀλλ' ἐκ διαλειμμάτων ἀσθενῶς πλήττοντες, quod dicitur de pulsu leuiter manum attingente aut feriente, velut debili ac deficiente. Aliter tamen sumūt Interpretes, vt abundè scripsimus & exposuimus in nostra OEconomia.

ἐν πᾶσι τοῖσι ῥόοισιν οἷαι] ὅμοιαι lego cum Interpretibus.

46 ἐπειδὰν τὸ αἷμα ἐξαραχθῇ] Sic quidem legunt exemplaria quæ vidimus omnia. ἐξαραχθῇ lubentiùs lego, vt sit exturbatus sanguis, & ex vtero eiectus, aut in corpore commotus, neque tamen expurgatus, subbiliosus fuerit, vnde color aurigiņosus euadit. Hunc autem locum expressimus in nostra OEconomia.

47 λίνου σπέρμα] σελίνου σπέρμα legit Cornarius, omnia tamen exemplaria, λίνου legunt.

48 ἢ θέρμην ἔχῃ εἰς τὰ αἰδοῖα] ἢ θέρμην ἔχῃ εἰς τὰ αἰδοῖα ὀδύνη, legit Cornarius. Exemplaria verò Vaticana legunt, ἢ ὀδύνη εἰς τὴν ἕδρην, quæ secuti sumus cum Caluo.

49 ὁκόταν ἐς τὴν κεφαλὴν] Eadem ferè scribuntur lib. de Natur. mulieb.

50 ἄλλῃσι δὲ ἄλλῃ πῃ] Istud indicat in quibusdam mulieribus ex alia quapiam parte quàm ex capite, coniecturā huius morbi aut indicium sumi, aut etiam in aliam quampiam partem desinere.

51 καὶ ἀφελίζει] Hunc locum exposuimus in nostra OEconomia, etsi

mia, etsi ἀφέλξει pro ἀφείξει Galenum in Exegesi legisse coniicimus, ὅταν ῥάϊον ταύτην χρὴ λούειν πολλῷ καὶ θερμῷ, lubentius lego, cum Caluo.

52 τὴν κεφαλὴν χαλάθω] χαλάτω lego cum Interpretibus.

53 Ἐ ἀϊάσσοντος ἢ ὁ ἀὴρ βιώμενος] Hoc est, & impulsus aër non nisi ęgrè erumpat aut feratur, aut non nisi vi expellatur aut expiretur, propter suffocationem. Sic enim istum locum exposuimus in nostra OEconomia, ex Erotiani mente, qui mihi ex hoc loco ἀϊάσσοντος ἀΐσσοντος, ὁρμῶντος exponere videtur. Cornarius tamē de attracto violenter per inspirationem aëre accepisse videtur. Exemplaria autem manu scripta Regia ἀνάσυρτος vitiosè, aut ἀνάσιτος legunt. Caluus istud in totum & quæ sequuntur plurima omittit, quod mihi non parum suspectum totum istum locum facit, velut etiam quòd hæc repetuntur libro de Natura muliebri, paucis admodum verbis, istisque omnibus omissis.

54 ἀληθεύει] Hanc quoque dictionem exposuimus in nostra OEconomia, isto expresso loco.

55 ἐπὴν ἐνθάδε τὸ στερεὸν ᾖ τοῦ πάθεος] Apparet hæc esse verba quæ adducit Galenus in Exegesi in dictione στέρθρον. Ideoque ex Galeno & Erotiano hîc legimus, ἐπὴν ἐνθάδε τὸ στέρθρον ᾖ τοῦ πάθεος, & στέρθρον τοῦ πάθεος, τὸ ἄκρον καὶ ἀνώτατον, morbi summum & extremū cum Galeno sumo, hoc est cùm morbus ad extremitatem aut summitatem accesserit. Quem locum fusissimè in nostra OEconomia exposuimus, simulq; pristino nitori restituimus. Hęc autem de vtero ad præcordia verso repetuntur lib. de Nat. muliebri.

56 ἢν γὰρ ἀθρόαι ἰσῶνται] ἀφιστῶνται videtur legisse Cornarius, aut ἰσῶνται pro ἀφιστῶνται cepisse. Si autem confertim aut vnico impetu vteri descendant, aut deorsum ferantur, magna fit turbatio & molestia, ideoque sensim admouenda quæ propellant.

57 ἤσιν ἐθάδες ἀπὸ νεότητος] Hanc phrasim exposuimus in nostra OEconomia hoc etiam expresso loco.

58 ἀμβλυώσσουσι τὸν] ἀμβλώσσουσι videtur legisse Caluus, & vtranque lectionem adhibuisse.

59 ἢ μυρσίνῳ] Id non legit Cornarius, quòd alioqui ad eiusmodi mala myrteum vnguentum non adhibeat Hippocrates.

60 καὶ καθῆραι] Sic quidem legunt exemplaria omnia, verùm καθιέναι videntur legisse Interpretes.

61 ὅταν ᾖ κλυσθῇ τὸ σῶμα] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed κλεισθῇ lego, vt scripsimus in nostra OEconomia. Aldina verò exemplaria καὶ ἡ στραγγουρίη legunt, malim tamen ἡ στραγγουρίη.

62 ὅταν ᾖ παύσηται] Sic quidem legunt exemplaria omnia, quod efficit vt de dolore intelligam. Interpretes autem παύσωνται legisse videntur & ad vteros retulisse.

63 ἢν αἱ μῆτραι πρὸς τὸ ἧπαρ] Eadem ferè scribuntur lib. de Natur. mulieb.

64 καὶ τοὺς ὀδόντας ξυνερήρεισαι] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed ξυνερήρεισαι lego à ξυνερείδομαι, cùm ξυνερείδει legatur libro de Natura muliebri. Erotianus tamen hîc mihi aliter legisse videtur, cùm τοὺς ὀδόντας ἐρείρωται poni scribit ἀντὶ τοῦ ἐρηρεικόται τοὺς ὀδόντας καὶ ἐσφιγμένους ἔχει. Etsi quædam Erotiani exemplaria pro ἐρείρωται ἐρήρεισται habent, pro ἐρηρέδαται, quæ est tertia persona pluralis numeri præteriti perfecti passiui Ionici, pro ἐρηρεισμένοι εἰσί. Quædam etiam Erotiani exemplaria συνείρεται habent, ab ἀείρομαι, qua notione συνείρειν ὀδόντας dicitur dentes inter se connectere. ξυνερήρεισαι autem vt legitur in omnibus codicibus, à ξυνερείζομαι deductum videtur, qua notione ξυνερείζειν ὀδόντας, dentes inter se contendere ac collidere dicitur.

65 πρὸς ᾖ τὰς ῥῖνας ἀείρειν] Ex hoc loco ἀείρειν προσφέρειν mihi videntur exponere Erotianus & Hesychius, vt scripsimus in nostra OEconomia. Sic enim προσφέρειν scribitur libro de Natura muliebri, vnde ἀείρειν μηδὲν legendū videtur, vt legit Cornarius, etsi illic πρὸς τὰς ὑστέρας non πρὸς τὰς ῥῖνας legitur, quæ lectio mihi magis probatur.

66 καὶ τοὺς ὀδόντας αἱμωδιᾷν ποιέει] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed ἀμωδιᾷν lego cum Cornario.

67 ἢν αἱ μῆτραι] Eadem pene scribuntur libro de Nat. muliebri.

68 μίαν μοῖραν τυροῦ] Sic legunt exemplaria omnia, sed Cornarius lectionem lib. de Nat. mul. secutus, duas casei partes facit, reliquorum vnam.

69 Ἐ τῶν ποτημάτων, ἃ δεῖται πιπίσκειν] Cornarius legit, καὶ τῶν πτημάτων, ὅ, τι ἂν μάλιστα προσδέχηται, πιπίσκειν, ex libro de Natura muliebri. Vaticana autem exemplaria hîc τῇ χηλῇ pro τῇ καρωτῇ legunt, & τὸ πλευρὸν vt legitur libro de Nat. mul.

70 ἢν δὲ ἐν τῇ ὀσφύϊ] Eadem ferè lib. de Natur. muliebri. Lego autem cum Cornario, καὶ ἢν πνεῦμα μετάρσιον, quod exposuimus ex Erotiani mente in nostra OEconomia.

71 Ἐ οὐκ ἐθέλει κινέεσθαι] Hoc ad ægram refertur, quæ dimoueri non nisi ægrè & cum dolore potest, alioqui ἢν ἐθέλῃς μετακινῆσαι legendum, vt lib. de Natura muliebri.

72 Ἐ τὸ οὖρον τρύζειν] Id de vrina dicitur, quæ distillando strepitum edit, & quendam sonum, vt exposuimus in nostra OEconomia, pro quo Ἐ τὸ οὖρον στάζει legit Cornarius ex libro de Nat. mulieb.

73 Ἐ ὀλιγοψυχίη λαμβάνει] Hîc ὀλιγοψυχίη λειποψυχίην significat, & pro animi deliquio sumitur ex lib. de Nat. mulieb.

74 φάρμακον διδόναι ἄνω] Pro διδόναι πίσαι scribunt Vaticana exemplaria vt paulò post.

75 τὸ ξὺν τῇ δάφνῃ προσθεὶς] Ἐ καταιονᾶν τὰς ὑστέρας τῷ ξὺν τῇ δάφνῃ προσθεὶς πρόσθετον καθαρτήριον ὃ μὴ δήξηται lego, vt libro de Natura muliebri vteros perfundit vino in quo medicamentum ex lauro decoctum sit.

76 διαψαυσαμένη τῷ δακτύλῳ] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed διαψαυσαμένην legendum, vt antea lib. 1. περὶ γυναικ. eadem in re scribitur, διαψαυσαμένην τῷ δακτύλῳ ἀποσπᾶν τὸ ἰσχίῳ. Sed lubentius διαψαυσαμένην lego, & τῷ δακτύλῳ ἀποσπᾶσαι ἀπὸ τοῦ ἰσχίου, vt leuiter immissa manu contrectata muliere, digito à coxendice osculum auertere, auocare & abducere significet, quod monuimus etiam & notauimus in nostra OEconomia. Aliôqui διαψαυσαμένην τῷ δακτύλῳ, mulierem quæ digito osculum à coxendice reuellat ac retrahat indicat.

77 Ἐ βιβηκότας τὸ στῆθος ποιέει] τοὺς στήθεας pro τὸ στῆθος legunt Vaticana exemplaria.

78 πιόντα δὲ γινόμενον] πιόντων ᾖ γινομένων lego cum Interpretib. omnibus, constantib. tamen in hac lectione exemplaribus omnibus.

79 ἀλλ' αἰεὶ σκληρότεραι γίνονται] σκληρότερα lego cum Interpretibus.

80 ἀναίνονται λαβεῖν] Istum mihi locum subindicare videtur Erotianus, cùm ἀναίνονται ἀπαρνοῦνται exponit apud Hippocratem, vt scripsimus in nostra OEconomia.

81 Ἐ χετεῖα δρῶσι] Hunc locum in nostra OEconomia satis exposuisse videmur. Sunt autem τὰ χετεῖα quæ reprimi aut cohiberi debent.

82 ἀλλ' αἱ ὑστέραι ἐφ' ἑωυτῶν] ἀφ' ἑωυτῶν legunt, exemplaria Vaticana manu scripta.

83 τὴν ᾖ σποδιὴν Ἐ τὴν μαγίλην] μαγίλην legunt Aldina exemplaria, vt etiam legendum docuimus in nostra OEconomia, huicque loco Erotiani & Galeni lectionem accommodauimus.

84 καὶ πλέονα μὴ καταθρύπτειν] κατακεκαυμένων legunt exemplaria omnia, sed κατακεκομμένων lego cum Cornario, hoc sensu, vt alia sicca magis sint intrita, & in minutiores partes fracta, quā contusa.

85 Ἐ εὔλυτοι χωρέωνται] εὔλυτοι αἱ ὑστέραι hîc mihi dici videntur, vteri qui facilè à coxa, in quam irruperunt, recedunt ac remouentur, & detrahuntur.

86 Ἐ βολβίδια] βολβίτα videtur hîc legisse Cornarius, quæ Galenus in Exegesi scribit esse γένος τῶν μικρῶν πολυπόδων. Nos verò Erotianum & Galenum secuti, βολβίδια τὰ μικρὰ βόλβια sumimus, existimauimusque hunc locum Erotiano fuisse expressum, sed vitiosè scriptum, vt monuimus in nostra OEconomia.

87 ἢ πυελίην ἄγειν] Vaticana exemplaria αὐτὴ ἢ πυελίην ἄγῃ legunt, quam lectionem secutus videtur Caluus.

88 ἔξουρα] Hunc mihi locum innuere videtur Galenus in Exegesi, cùm ἔξουρα exponit, εἰς στενὸν συνηγμένα, ἃ δὴ Ἐ μύουρα ὀνομάζουσιν (sic enim legimus) vt scripsimus in nostra OEconomia.

89 σμικρῷ βραχύτερον] παχύτερον legunt exemplaria Vaticana, eamque lectionem secutus est Caluus.

90 ἀγόμενον ᾖ, παχύτερον] Exemplaria Vaticana ἐχόμενον legunt. Id autem de forma aut figura dicitur, quæ in summa tenuissima, sensim in crassiorē ducatur aut procedat, quales sunt glandes subdititiæ figura in angustum tendente, sursum paulatim

crassiore consequente, aut increscente.

91 ὅκως χονδαλμὸς μηδεὶς ἔσαι] Huncmihi locum expressisse videtur Galenus in Exegesi, cùm scribit, ὅπως ᾗ δοκῶ καὶ ὁ χονδαλμὸς εἰρῆσθαι πρὸς τὸ ἰσχίαδος, vt scripsimus & exposuimus in nostra OEconomia. Indicatur autem glandulas tædaceas maximè læuigatas & rotundas fieri debere, nulla assulosa fissura aut fractura facta, quæ intrudendo partes interiores exasperet aut exulceret, ideoque oleo illinendas præcipit.

92 ἢν δὲ τὸ μακύλδιον κλῦμα παρέχῃ] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed καῦμα παρέχῃ lego cum Cornario.

93 ἐκ εὐπιθήσῃ] εὐπιθήσει legunt exemplaria Vaticana.

94 ἄψαι τὸ περίαπτον] βάψαι lego cum Interpretibus.

95 ἐγχέουσι ταῖς ἐς τὸ εἴσω τοῦ σώματος] ἀνειρύονται ἐς τὸ εἴσω τοῦ σώματος lego cum Cornario, consentientibus Regiis exemplaribus manu scriptis. Aldina verò exemplaria τῷ σώματι pro σώματι legunt, vt & σώματος pro σώματος.

96 παύεται τοῦτο τὸ πρόσθετον] καὶ παύεται lego.

97 ὅταν ᾗ ἀναφλεγμήνῃ τὸ σῶμα] ἀναφλεγμήνῃ potiùs lego, vt de vteri osculo rursus inflammatione tentato, & ab huiusmodi pessulorum vsu irritato intelligatur. Aliôqui ἀποφλεγμήνῃ de eodẽ vteri ore tumorem aut inflammationem deponente accipietur. Id enim ἀποφλεγμαίνειν significat. Cornarius φλεγμήνῃ mihi legisse videtur.

98 ὅταν ᾗ καλῶς ἔχῃ τὸ σῶμα] τὸ σῶμα habent exemplaria Vaticana, & vtranque lectionem pro more apposuit Caluus.

99 ἥιερον ἄκρον] Hoc non expressit Cornarius, sed ἴρινον ἄκρον intelligo, præstantissimum & excellentissimũ irinum vnguentum ac exquisitè apparatum, vt scripsimus in nostra OEconomia, hoc expresso loco.

100 δεῖ ᾗ νεοχμὸν ποιέειν τὸ φάρμακον] νεοχμὸν νεώτατον ex hoc loco mihi videtur exponere Erotianus, vbi νεοχμὸν legit, vt annotauimus in nostra OEconomia.

101 βολβιδίοισι] βολβιτιδίοισι legunt exemplaria Aldina. Caluus βολβίοισι, & bulbulos sumit.

102 φύλλον ἀποπεπεμμένον πίνειν] Ex hoc loco Galenus in Exegesi φύλλον, τὸ τοῦ σιλφίου σπέρμα exponit, διὰ τὸ πλατὺ εἶναι. Exemplaria verò Vaticana ἀποπεπεμμένον legunt.

103 σκορόδου ἄγλιθας] Hanc dictionem exposuimus in nostra OEconomia, hoc expresso loco, simulque Galeni Exegesim emendauimus.

104 ἐκ πιέειν μαγίδα] μαγίδα exponit Galenus in Exegesi, τὸ, ἢ οἷον μάγμα ἢ φύραμα, ἢ τὴν χαροπλῆ τῆ μαγδαλίας, hũc nimirum locum innuens.

105 καὶ διαλίπῃ ἐς τὸν χρόνον] διαλίπωσι aut διαλίπωσι malim. χρόνον autem mensium instantium tempus intelligo cum Cornario, vt dies nouem ad tempus mẽsium reliquos esse intelligas, hoc est, nouem ante mensium tempus diebus, istud medicamentũ exhibendum esse.

106 ἢ δεύαντα ἐν ὀξυγλυκεῖ] Hunc locum expressimus & exposuimus in nostra OEconomia. Caluus autem pro ἢ δεύαντα, ἢν δεύηται legisse videtur.

107 καὶ ἢν δοκέωσι] ἢν δοκέῃ σοι lego cum Interpretibus.

108 στερρὸν γίνεται] σκληρὸν pro στερρὸν scribitur lib. περὶ γυναικ. φυσ. vbi eadem repetuntur. Cornarius verò vtranq; lectionem adscripsit. Exemplaria autem Vaticana ὑπὸ τῶν κενεώνων legunt, vt lib. de Nat. mulieb.

109 ἐκ πταίηται] Illud de dolore ad lumbos & crura extenso accipio cum Cornario. Caluus de cruribus extentis. At lib. de Nat. mul. de mulieribus quæ crura extendere nequeunt dicitur, ac veluti conuulsione quadam tentantur, quem in sensum πταίρεται melius ponitur.

110 καὶ ὄλλυνται] Vaticana exemplaria legunt, αἱ ᾗ αἱρεόμεναι ὄλλυνται. Quam lectionem ex lib. de Natura mulieb. desumptam & corruptam esse apparet. Illic enim καὶ ῥεόμεναι ἀποθνήσκουσιν scribitur, vt eas perpetuo fluore muliebri confectas, tandem perire intelligas. At Caluus illud αἱρεόμεναι de pustulis erumpentibus sumpsisse, aut aliud quid legisse videtur.

111 ἀπηχαδιζέσθω] ἐμφικαθιζέσθω legunt exemplaria Regia manu scripta & Vaticana.

112 ἐμβάλλειν μυδρὸς διαπύρους] Istum locum expressimus & exposuimus in nostra OEconomia, vbi etiam μύδρος legimus.

113 ἢν σοι δοκέῃ φλεγματώδης εἶναι] αἱματώδης ἢ φλεγματώδης εἶναι legisse videtur Caluus.

114 πρὸς τὸ ἰσχίον εὐανθέωσι] Sic quidem legunt exemplaria omnia & liber περὶ γυναικ. φύσιος εὐανθέωσι legit. Istam autem dictionem in nostra OEconomia exposuimus, hoc expresso loco, de quo sententiam nostram aperuimus. Existimo autem hîc Erotianum ἐκθέωσι legisse, quod ἐκτρέχωσιν exponit, quem sensum lubens cum Interpretibus sequor. Hesychius verò ἀνθέωσιν forte ex hoc loco ἐκπίπτωσιν exponit.

115 καὶ γάλα πίνειν ἱκνεομένως] ἱκνεομένως hîc ἀρκούντως καὶ ἱκανῶς, abundè & conuenienter significare diximus in nostra OEconomia, hancque phrasim exposuimus.

116 μαλθάσσονται τὸ σῶμα τι] Sic quidem legunt exemplaria quæ vidimus omnia. Cornarius tamen τὸ στόμα legit, cùm τὰ ἀμφιπεπονημένα sequatur, quæ partes circum & in ambitu affectas significant.

117 ἀπὸ ναρκίσσου] ἀπὸ νάρκισσου lego cum Interpretibus. μετ᾽ ᾗ τοῦ scribitur lib. περὶ γυναικ. φυσ.

118 ἐπὴν δὲ σοι δοκέῃ καθαρὴ εἶναι] Hîc καθαρὴ κεκαθαρμένην significat ex lib. de Nat. mul. Et Caluus κεκαθαρμένη legisse videtur, & vtranque lectionem apposuisse.

119 ἐν οἴνῳ] Istud indicat medicamentum ex vino propinandum esse ex lib. de Nat. mulieb.

120 ἢν ᾗ ἂν ἀσιτήσασα] Apparet ex lib. de Nat. mulieb. hunc locum esse corruptum, ideoque cum Cornario lego, ἢν ᾗ ἦν, ἀσιτήσασα ξυνίτω τῷ ἀνδρί. Etsi ἢν ᾗ ἂν retineri potest, vt scribitur lib. de Natur. mulieb. ἐπὴν ᾗ χωρῆται, quod de prodeunte purgatione intelligendum, tuncque medicamento epoto minimè opus esse videatur.

121 καὶ πόδας οἷος] καὶ πολύποδας ἑφθὸς legunt Vaticana exemplaria ex lib. de Natur. mul. eamque lectionem secuti sumus cum Interpretibus.

122 ἢν ἐς τὸ ἰσχίον αἱ ὑστέραι] Eadem scribuntur lib. περὶ γυναικ. φυσ.

123 γλυκυσίδης κόκκους πέντε ἐς] πέντε legunt omnes Interpretes & codices Vaticani ex lib. de Nat. mulieb.

124 ὁκόσα ᾗ ἀπὸ τῶν ὑστερέων ξυμβαίνει γίνεσθαι νοσήματα] Quid sit ἀπὸ τῶν ὑστερέων ξυμβαίνειν νόσους, exponit Galenus Comment. ad aph. 57. libro 5.

125 ὀδύνην παρέχουσι] Ista vteris attribuũtur, quòd ab eis morbi contingant. Ambo autem dolere dicit, & locum in quem vterus proruperit, & vterum ipsum.

126 ἐκ κύστιν ἐγχρίμψῃ] Hanc dictionem exposuimus in nostra OEconomia, hoc etiam expresso loco.

127 κρατιπέρησι μάλιστα γίνεται] μᾶλλον pro μάλιστα legunt exemplaria Vaticana.

128 καὶ ὀδύναι ἴσχονται] ἴσχουσι habent Vaticana exemplaria.

129 καὶ κιάσαι] Sic legunt exemplaria omnia. Erotianus verò κιάσαι legit, quod exponit σχίσαι, hunc (vt opinor) locum subnotans, vt expressimus in nostra OEconomia. Caluus autem κεῖσθαι pro κιάσαι legisse videtur.

130 τοῦτ᾽ ἐ χρὴ σκέπτεσθαι] Hic locus mihi fœdissimè corruptus videtur, neque ex codicibus emendari potest, cùm omnes in hoc vitium conspirent. Mihi certè hic sensus esse videtur, vt in vteri morbis, qui vel ex leui occasione emouentur, vbi præsentes morbi solutionem de repente acceperint, vt ad totum corpus attendatur, & altiùs causa inuestigetur. Interpretes tamen longè aliter acceperunt. Cornarius legisse videtur ὅταν παρέωνται ἢ τὰ νοσήματα.

131 τὰ γὰρ διὰ δὲ πάντα] Istud ad morborum vteri occasiones, quę eum loco emouẽt, referendum mihi videtur, quæ plus vel minùs affligunt, & vbi eminuerint, aut eminẽtes fuerint, hoc est, inualuerint aut effulserint, eâ præcipuè parte morbi de repente se produnt.

132 ὁκόταν οὖν ταῦτα λυθῇ] ἠλθῇ legit Cornarius pro λυθῇ. Hæc autem mihi sic accipi posse videntur, vt vbi huiusmodi morbi aduenerint, eorum origo & coniectura altiùs ex toto corpore repetatur, aut penitiùs etiam ex ipsa muliere inuestigetur.

133 ταῦτα πάντα μετάρσιοι] μεταρσιοῖ lego cùm Cornario, & κατασχεῖν pro κατασχῶν.

134 καὶ ὁ πεπραμμένη] Sic quidem legunt exemplaria omnia, quod ad mulierem refero, quæ vt vteri os pertractet inclinatur, quod tamen neq; etiam inclinata immissis ad pertractandum digitis contrectare potest. Lib. de Natur. mulieb. vbi ista repetuntur, pro his verbis scribitur, καὶ ἢν ἐσαφάσσῃ τῷ δακτύλῳ, quod certè nisi inclinata facere non potest. Cornarius ὁ πρήνης aut πεπρημαίνη legisse videtur.

135 καὶ

135 καὶ τῶν πωμάτων] In hac phrasi δίδε desiderari videtur, quod adscribitur lib. de Nat. mulieb.

136 ἢν αἱ ὑστέραι κατὰ τὰ ἀριστερὰ κλιθῶσιν] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed lib. de Nat. mulieb. vbi ista repetuntur legitur, ἢν αἱ μῆτραι κατὰ γαστέρα νεύωσι, τὸ ἰσχίον ὀδύνη ἔχει.

137 ἢν περιλοξαίνωνται αἱ μῆτραι] Hæc repetuntur lib. de Nat. muliebri.

138 καὶ δοχμοὶ ἔωσι] Hunc mihi locum explicare videtur Erotianus cùm δόχμιον πλάγιον exponit, sed apud eum δόχμιοι & πλάγιοι lego.

139 καὶ τὸ στόμα ἐφ᾽ ὧν τὰ πτιμλώια αὐτῆς τὰ μὴ κρύπτεται] καὶ τὸ στόμα αὐτέων lego, deinde τὰ πτιμλώια αὐτῆς, &c.

140 φάρμακον χρὴ πίνειν] Hîc φάρμακον simpliciter positum deorsum purgans significat, aut ἐλατήριον addendum ex lib. de natur. mul. quod facit Cornarius.

141 τὸν δάκτυλον περιφεάξασα] Sic quidem legunt exemplaria omnia vitiosè, sed nos hunc locum in nostra OEconomia emendauimus, & περιφάσασα aut περιφάουσα legendũ esse diximus, quemadmodum ἐσαφάουσα legitur lib. de Nat. mul. simulq́; dictionem istam ex Galeno exposuimus.

142 ἢν αἱ μῆτραι προσίωσιν] Eadem scribuntur libr. περὶ γυναικ. φυσ. & lib. περὶ ἀφόρων.

143 ἀνελκυσθῶσι] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed αἱ ἑλκυσθῶσι legendum existimo, atque hîc Galenum ἀνειρυσθέωσιν legisse puto, quod ἀνασπασθῶσιν exponit, vt legitur lib. περὶ ἀφόρων, aut ἀνειλισθῶσιν etiã legisse, quod exponit, εἰς τὸ ἄνω εἰλισθεῖσαι συστραφῶσι. Cui loco cùm hæ expositiones conueniant, pro varia huius loci lectione appositas à Galeno existimo, vt scripsimus in nostra OEconomia. Pro quibus μεταρθῶσιν scribitur lib. de Natur. mulieb. Indicat autem eousque vomendũ dum vteri sursum se receperint, reuulsi fuerint, ac retracti.

144 καὶ τὴν κλισίην] Ex hoc loco mihi videtur Erotianus κλισίην τὴν κλίνην exponere, παρὰ τὸ ἐν αὐτῇ κατακλίνεσθαι, velut legitur lib. de Nat. mulieb. & lib. περὶ ἀφόρων.

145 τῷ δὲ ἀνδρὶ ξυνερχέσθω] Hæc quidem lectio qualis habetur in omnibus exemplaribus & libro περὶ ἀφόρων, viri congressum suadet, sed lib. de Nat. mul. μηδὲ μετ᾽ ἀνδρὸς συγκοιμάσθω legitur, quod magis placet, ideoque μηδὲ τῷ ἀνδρὶ ξυνερχέσθω lego cum Cornario.

146 ὥστε ψαίρειν τὰς ὑστέρας] Hic mihi sensus esse videtur, vt hic morbus prehendat cùm recens enixa adeò laborarit aut defatigata fuerit, vt vteros etiam leuiter concusserit aut attigerit, ita vt facilè extra procidant, quod dicitur libr. περὶ ἀφόρων, ὥστε σεῖσαι τὰς ὑστέρας. At libr. de Nat. mul. ὅταν, ἐκ τόκου ἐοῦσα πονήσῃ τὰς ὑστέρας. Sic enim recens enixæ vel leui motu agitati vteri facilè excidunt. Eiq́; lectioni Galeni expositionem ex Exegesi accommodauimus in nostra OEconomia, hoc quidem expressò loco, cùm ψαίρειν, ἐννήχεσθαι, προσψαύειν explicat.

147 τὰ λέγνα τῆς ὑστέρης] Ex hoc loco Galenus in Exegesi λέγνα τὰ ἄκρα τοῦ στομίου τῆς ὑστέρας ex translatione exponit. Sic enim vocari scribit τὰς ὤας τῶν ἱματίων. Hæ autem vteri summæ oræ & extremitates aliàs ἀμφίδεα dicuntur. Hunc quoque locum disertis verbis expressit Erotianus, cùm τὰ λέγνα τῆς ὑστέρας ἀντὶ τοῦ τὰ πέρατα exponit, & λέγνα veterib' vocari scribit, τὰς τῶν ἱματίων ὤας, velut exposuimus & expressimus in nostra OEconomia. Lib. verò de Nat. mul. & libr. περὶ ἀφόρων, ἄκρας μήτρας pro his verbis ponit. Exemplaria verò Vaticana & Aldina τὰ λάχνα vitiosè pro τὰ λέγνα legunt, quam lectionem secutus est Caluus, cùm summos locellorum pudendorumq́; pilos radendos dixit. Sunt enim λάχνα loca pilis densa & hirsuta.

148 μὴ ἀποχάσῃς] μὴ ἀποχίσας legunt exemplaria Regia manu scripta.

149 τὴν σφενδόνην φορείτω] Hîc σφενδόνη pudendorum tegumentum, aut subligar quo pudenda conteguntur ac subfasciantur significat, quod τὸ καλούμενον φύλακα, ex libro περὶ ἀφόρων exponit Galenus in Exegesi, vt scripsimus in nostra OEconomia. Variant autem hîc exemplaria. Nostra φορείτω legunt, Aldina ἀφαιρείτω. Regia verò manu scripta ἀφαιρείτω, quæ deponendum subligar monent, cùm obambulare cœperit, nostra verò gestandum, quod mihi magis probatur.

150 ἢν δὲ αἱ μῆτραι ἐξίσχωσι] Eadem scribuntur lib. de Nat. mulieb. sed pro ἐξίσχωσι προέχωσι legitur.

151 ὅκως διαπυελωθῶσιν] Sic quidem legunt exemplaria omnia, hoc sensu, calidam multam affundendam vt refoueãtur ac refocillentur, torporemque ac perfrictionem deponant. Caluus tamen διαπυρεθῶσιν legisse videtur.

152 ἢν δ᾽ ἤδη φυσέωνται] ἢν δ᾽ δὴ legunt exemplaria Vaticana. Eadem etiam ἢ δάφνης, ἢ μυρσίνης ὕδωρ legũt, quæ secuti sumus cum Interpretibus.

153 ἔπειτα ἀλειψαίειν] Sic quidem legunt exemplaria omnia, verùm ψαύειν legunt exemplaria quędam Regia manu scripta. Indicatur autem vteros post ablutionem cerato inungendos, aut palpando reponendos. Deinde ὅταν ξυντακέωσι significat contabescentes vteros ac subsidentes, & tumorem ex inflatione deponentes.

154 ἢν ὑποπτυχθῇ] Eadem fere leguntur libr. de Natura muliebri.

155 δῆλον ψηλαφήσει] οὐ δῆλον, aut ἄδηλον lego cum Interpretibus omnibus ex lib. de Nat. Mulieb. Etsi lectio ista ferri potest, vt vteri os complicatum, aut in rugas contractum ad tactum appareat.

156 καὶ τῇ ὑστέρῃ ὑγιῆ γενέσθαι] Vaticana exemplaria legunt, καὶ τὴν ὑστέρην ὑγιῆ εἶναι.

157 ἢν δ᾽ ἡ ὀδμὴ] Hæc verba habentur in omnibus exemplaribus, ea tamen velut redundantia omisit Cornarius.

158 ἢν ἐξουρέα ἢ τὰ αἰδοῖα] Hic sanè locus mihi lubricus videtur. ἐξουρέα antea ex Galeno εἰς στενὸν συνηγμένα exposuimus, & de glandibus subdititiis rectè dici indicauimus. Neq́; verò aliàs de pudendis dici meminimus. ἔξορα mihi legisse videtur Caluus, cum pudenda valde terminos exire dixit: ἔξορος enim & ἐξόριος dicitur, qui est extra nostros terminos, aut extra terminos progreditur. Quo sensu vltra modũ relaxata pudenda intelligentur, ex quibus vteri facilè procidant: quæ sanè notio superiori opponitur. Et mihi certè hîc de procidentibus extra pudenda vteris sermo fieri videtur. Vaticana autem exemplaria, ἢν ἐξορούσῃ τὰ αἰδοῖα legunt, si pudenda exiliant, prosiliant, extra prorumpant, sed mihi tunc τὰ αἰδοῖα impropriè de vteris dici videntur. Aldina exemplaria legunt ἢν ἐξόρου ἢ τὰ αἰδοῖα.

159 ἢ ἄλλο τι ποιήσῃ κίνημα] ἢ ἄλλο τι κινηθῇ legunt Vaticana exẽplaria, quæ secutus videtur Caluus.

160 ἥ τις ἂν ἁρμόζῃ μάλιστα] Id mihi de malo punico dici videtur, quod maximè austerum ac acerbum, minimeque dulce ac vinosum, ad adstringendum magis sit accommodatum, quanquam ad picem, quam vino liquefaciendam præcipit lib. de Nat. mulieb. istud referatur. Caluus verò aliter mihi legisse videtur.

161 ξὺν τῷ πυρῷ] Sic quidem legunt exẽplaria, vt & lib. de Nat. mulieb. sed cum interpretibus ξὺν τῷ πυρῷ lego. Sorbitionem enim ex peplio, caseo caprino deraso, polenta admixta ex vino parat lib. de Nat. mulieb. & paulò antea hoc libro, in vteri ad latus allapsu, quem locum hîc mihi subindicare videtur. Hîc autem simpliciter τὴν προσπτωσιν adscribit, libro verò de Nat. mulieb. τὴν πρὸς τὸ πλευρὸν πρόσπτωσιν.

162 ἄχρις οὗ κατὰ χώρην οἴη τὴν] οἴη τι ἢ legunt Aldina exemplaria. οἱ ἴτην exemplaria Regia manu scripta, ex quibus legendum conîicio, ἄχρις οὗ κατὰ χώρην οἱ ἴῃ, aut κατὰ χώρην ἴῃ. At lib. de Natur. mulieb. longè secus legitur, & vitiosè vt existimo. Videtur autem istud ad vteros referri debere, neq́; cum viro congrediendum, quoad ad suum locum redierint. Potest & de muliere dici, quæ viri cõgressum nõ appetit, quoad per loca obambulet, vt domestica omnia exequatur, vt sit popularis phrasis, qua sæpe vti solet.

163 ἢν αἱ μῆτραι ἐκπέσωσι] Lib. de Nat. mulieb. hoc remedium adhibetur vbi vteri loco suo dimouentur, aut locum mutant.

164 πυροὺς προκόψας] Sic quidem legunt exemplaria, quæ triticum priùs, hoc est recenter tusum & fractum significant. Sed πυροὺς προκωνίας legendum videtur, vt lib. de Nat. mulieb. quemadmodum etiam legisse videtur Cornarius. μήκωνα quoque λευκὴν lego, siue papauer, siue peplum albam intelligas. κυρήβια autem quid significent aperuimus in nostra OEconomia.

165 ἐφ᾽ ἑκάτερον] Sic quidem legitur lib. de Nat mulieb. sed Aldina exemplaria ἐφ᾽ ἑκατέρου legunt.

166 ἢν ἐς τὰ σκέλεα τὼ πόδε] καὶ τοὺς πόδας lego, vt libro de Natura muliebri, aut τὼ πόδε in duali, velut legunt exemplaria Vaticana.

167 καὶ τῷ μύρῳ τῷ ῥοδίνῳ] τῷ μύρῳ legitur libro de Natura muliebri, quam lectionem hîc retinent exemplaria Vaticana.

168 καὶ ἄωτα ἀπ' ὕατος δρώσι] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Caluus & Cornarius ἱδρώσι legunt, & auribus exudare volũt, quos secuti sumus, cùm nullum aliud nobis suppetat remedium quo huic tam deprauato loco medeamur.

169 ἢν κενηθῶσαι] Hæc iisdem etiam verbis scribuntur libro de Nat. muliebri.

170 ἡ πλύσση] ἡ πλύση lego, vt scripsimus & exposuimus in nostra OEconomia. Caluus autem ἡ ἀπολύση legisse videtur.

171 ὑπὸ πολὲ ἄρχεσθαι χρὴ] Sic quidẽ legunt exemplaria omnia. Sed Cornarius ποτὲ δὲ εἴργεσθαι χρὴ legit, quem secuti sumus.

172 ἢν ἀχηθῶσιν αἱ μῆτραι] ἀχηθῶσιν αἱ μῆτραι hîc legit Erotianus, & exponit ἄχεας χρίζωσιν, αἰτὶ τῆς συλλήψεως ἀπὸ τῆς ἐμμήνου καθάρσεως. ἀχηθῶσιν autem aut ἀχηθῶσιν legit Hesychius, cùm συνειληθῶσιν exponit, vt scripsimus in nostra OEconomia, vbi etiam quid de hoc loco sentiremus indicauimus. Mihi certè φρηθῶσιν ex libr. περὶ γυναικ. φυσ. legendum videtur, vbi eadem repetuntur, cum Cornario, quod est φυσηθῶσιν aut ἐμφυσηθῶσιν. Ad quã lectionem accedunt Vaticana exemplaria, quæ φρηθῶσιν legunt.

173 καὶ ἡ χροιὴ ἀηδὴς γίνεται] ἀηδὴς χροιὴ color est ingratus & iniucundus, sed ἀειδὴς malim ex libro περὶ γυναικ. φυσ. deformis ac turpis.

174 καὶ ἀθυμέει μᾶλλον] Hîc δυσθυμέει pro ἀθυμέει legit Cornarius ex lib. περὶ γυναικ. φυσ. vbi tamen δυσθυμεῖ legitur. ἀθυμέειν verò mihi animum abiicere ac despondere significare videtur.

175 ὡς ὅτι ἐς πλευρὸν γέγραπται] His verbis videtur subindicare veteri ad latera allapsum, in quo antea, & lib. de Nat. mulieb. Lac bubulum magna copia per dies quadraginta bibendum præcipit. Extrema autem verba aliter leguntur lib. de Nat. mulieb. vbi morbus diuturnus esse dicitur.

176 ἢν σκιῤῥωθῶσιν αἱ μῆτραι] Hanc lectionem agnoscit Erotianus, pro σκιῤῥωθῶσι, & σκληρυνθῶσι exponit, vt etiam indicauimus in nostra OEconomia, quod etiam repetitur libro περὶ γυναικ. φυσ.

177 καὶ ἀποτιέειν μέλιτι βαλανίδας] προσθεῖναι addunt Interpretes ex codicibus Vaticanis & libr. περὶ γυναικ. φυσ. quod etiam facilè subauditur.

178 τὰ τε ἐπιμήνια ἐπιλυγίζονται] Sic legunt exemplaria omnia, ἐπιλυγίζονται, tamen legendum esse, aut ἐπιλυγάζονται scripsimus in nostra OEconomia, istumque locum bis ab Erotiano exponi, & ἐπιλυγάζονται αἰτὶ τοῦ ἐμποδίζονται καὶ ἐπέχονται poni, hoc est, menses impediuntur, retinentur, sistuntur. Hesychius autem ἐπιλυγίζονται ἐπικρύπτονται, & ἐπισκιάζονται ex hoc loco mihi exponere videtur, quod est occultantur, obteguntur. Quod κρύπτεται dicitur lib. περὶ γυναικ. φυσ. eadem in re. Aliter tamen sumpsit Cornarius.

179 καὶ τὸν δάκτυλον ἐκ ἐσίη] ἐσίησι legunt Vaticana exemplaria ex lib. de Nat. mul. Quod sequitur, ὅς μιν καθορῇ, si quis penitiùs inspiciat, aut osculum ipsum conspiciat & attrectet, significare videtur.

180 μοτῷ ὠμολίνῳ καθετηρίῳ] Galenus in Exegesi hunc locum ex libro isto adducit, cùm καθετῆρι exponit, τῷ στρεπτῷ μοτείῳ. Sed illic μοτῷ ὠμολίνῳ καθετῆρι pro καθετηρίῳ malè legitur, vt scripsimus in nostra OEconomia. Parum autem refert an ὠμολίνῳ, aut ὠμολίνων legatur, & an contortum ex lino crudo linamentum, an verò ex tenuissimo & rarissimo linteo implicitum linamentum intelligatur. Idem etiam ἐμπύους μοτούς, τοὺς στρεπτοὺς, ἢ τοὺς λημνίσκους, hoc subindicato loco exponit, vt illic quoque scripsimus.

181 ἢ νίτρῳ ὅσον ἐπαλείφοντα] Sic quidem legunt exemplaria omnia, quę vt potuimus expressimus. Sic enim mihi sensus constare videtur, vt glans illa tantillo nitri illinatur, ne nimis pungat aut vulneret. Cornarius ἢ νίτρου ὅσον ἀστράγαλον legisse videtur. Caluus verò ἢ νέτῳ που ἐπαλείφοντα legit.

182 τὸ ξὺν τῷ ναρκισσίνῳ] ξὺν τῷ ναρκισσίνῳ lego.

183 προστιθέναι πρὸς τὸν ξὺν τῷ βυτρήσι] προστιθέναι ὡς τὸ ξὺν τῇ βυτρήσει malo, aut προστιθέναι τὸ ξὺν τῇ βυτρήσει.

184 καὶ ἐν ἐλαίῳ δίζεσθαι] ἵζεσθαι lego cum Interpretibus, aut ἐν ἵζεσθαι. Alioqui δίζεσθαι significaret expendendum esse aut exquirendum, num oleo perlui pudendum debeat.

185 ἀλλὰ στειρῶδές ἐστι] Sic quidẽ legunt exemplaria omnia, quod infœcundum ac sterile denotat, sed στερεὸν aut σκιῤῥὸν legere videtur Cornarius cùm durum dixit, vt scripsimus in nostra OEconomia.

186 καὶ ἐφ' ὕδωρ θερμὸν νιζέσθω] Hæc est codicum omnium lectio, sed ἰζέσθω lego cum Interpretibus.

187 ὡς μὴ περιῤῥηδὲς ᾖ τὸ σῶμα] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed περιῤῥηδὲς lego, istamque dictionem exposuimus in nostra OEconomia, hoc etiam expresso loco.

188 ἐς τὴν νύκτα ἐσιέναι μαλθακόν] Sic quidem legunt exemplaria omnia, hoc sensu, vt alterum quidem ex emollientibus per noctem maneat. Verùm ἐς αὖ ἢ μαλθακὸν lego.

189 ἔλαιον δὲ παραχλιαίνειν] Sic quidẽ legunt exemplaria omnia quæ secuti sumus. Cornarius tamẽ legisse videtur, τετριμμένον ἀναφυρῶν ἄλητον, καὶ παραχλιαίνειν παρὰ τὸ πῦρ.

190 ἢ στέαρ ἐρυθρὸν] Ex hoc loco ἐρυθρὸν στέαρ τὸ ἔναιμον exponit Galenus in Exegesi, cui ἀμιγὲς τοῦ αἵματος opponitur apud Dioscoridem. Erotianus quoque ἡδὺ στέαρ τὸ ἠρτυμένον exponit, vt scripsimus in nostra OEconomia.

191 γυναικὶ ὁκόταν αἱ ὑστέραι σκληραὶ γένωνται] Hæc eadem repetuntur lib. de Nat. mulieb.

192 καὶ καρκινοῦται πάντα] καρκινοῦσθαι ὀφείλει legunt Vaticana exemplaria.

193 καὶ ἐν χρήματι ἡ νοῦσος ᾖ] Hæc verba valde mihi suspecta sunt, tùm quòd non leguntur lib. de Nat. mulieb. neque libr. περὶ ἀφόρων, vbi ista repetuntur, tum quòd in exemplaribus Aldinis asteriscus vt vitij nota huic loco apponitur. Sonant autem adhuc leuem esse indurationem, & leuiter adhuc hærere.

194 καὶ ἐν σκέπη ἤτω] καὶ ἐν σκέπῃ ἔσω legunt Vaticana exemplaria.

195 καὶ πινέτω εὐώδμοισι βληχρῆς πλεῖστον χρόνον] πολὺν χρόνον legũt exemplaria Vaticana.

196 αἰθίνῳ] ἀνηθίνῳ legunt Vaticana exemplaria, quæ etiam secutus est Caluus.

197 καὶ ξυναλεόμενον] Sic quidem legunt exemplaria omnia, eamq; lectionem secutus est Caluus, sed ξυνειλημένον lego cum Cornario, aut ξυνεσπαρμένον, vt legitur lib. de Natur. mulieb. eadem in re.

198 καὶ ὑπάλειπτρον καθιέναι] Sic quidem legunt exemplaria omnia vitiosè, pro ὑπαλειπτρίδων, vt scripsimus in nostra OEconomia, hoc expresso loco, pro quo τὴν μήλην καθιέναι scribitur libr. de Nat. mul. Atq; ex hoc loco mihi videtur Erotianus scribere, τὴν μήλην Hippocrati ὑπάλειπτρον dici, etsi vitiosè ὑπάλιπτον apud eum scribitur.

199 καὶ ὡσαύτως λειοῦν] Sic quidem legunt exemplaria omnia, hac notione, vt similiter immisso digito, oleo aliquo intincto, osculum læue reddatur. Sed Vaticana exemplaria legunt, τὸν τε δάκτυλον ὡσαύτως, καὶ λειοῦν, quod αἰονᾶν scribitur libro de Natura muliebri. Et certè Caluus pro more vtranque lectionem apposuit.

200 καὶ κύμινον αἰθιοπικὸν] Ante hæc verba, καὶ φύλλον legit Cornarius, & silphij semen exponit ex libr. de Nat. mulieb. vbi ista repetuntur.

201 καὶ νεφελίον] νίκλην etiam legisse videtur Caluus, quod narcissum vertit, velut lib. de Nat. mul.

202 πῶς αὖ ὧδε ἔχῃ] Sic legunt exemplaria omnia, istudque ad superiora referunt, velut vertimus. Interpretes tamen ὁκόταν ὧδε ἔχῃ legunt, ex lib. de Nat. mul.

203 καὶ τῶν ποτημάτων] διδόναι ex lib. de Nat. mul. adscribendum aut subintelligendum.

204 ἢ δὲ νοῦσος λάζηται] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed λάζυται aut λάζεται malim. Deinde γίνεται lego, vt libr. de Natura muliebri. eadem in re, etsi γίνονται habent exemplaria omnia.

205 ἢν τὸ στόμα τῶν ὑστερέων] ἀναχάνῃ μᾶλλον ἢ ὡς πέφυκεν ἐν τοῖς ἐπιμηνίοις lego cum Interpretibus ex lib. de Natur. mulieb. vbi eadem repetuntur.

206 ἦν φῦνται] γίνεται lego.

207 τὸ στόμα εὐρήσει διαπεπληχὸς] διαπεπληχὸς στόμα, os diductum, expansum & hians dicitur, idem quod ἐκπεπλημένον, aut ἐκπεπταμένον Prorrh. 2. & κεχηνὸς lib. de Natur. mulieb. vt exposuimus in nostra OEconomia, hoc expresso loco. διαπεπληχὸς tamẽ malim, etsi διαπεπληχὸς legunt exemplaria, quod μέχρι πλεῖστου διεστὸς exponitur Galeno. Sic διαπεπληχὸς, διεστὼς, κεχηνὸς exponit Hesychius, hoc forte subindicato loco. Cornarius autem hîc εὐρήσεις legit ex lib. de Nat. mul. sed εὑρήσει legunt exemplaria omnia, & ad genituram referunt, quæ os diductum, expansum, ac hians deprehendit, & cùm leuis sit & inualida, extra fertur & effluit. Sic enim mihi ἐξέρχεται χωρέει sumi videtur.

208 καὶ τῷ ψυχρῷ λούειν] Sic quidem legunt exemplaria omnia. At lib. de Nat. Mulieb. τῷ θερμῷ λούειν præcipit.

209 καὶ καθάρσιος δέονται] δέονται lego cum Interpretibus.

210 ἢν δὲ αἱ θῶσι τὰ ἐπιμήνια] ἢν δὲ λειανθῶσι, τὰ ἐπιμήνια πλείω γίνεται lego ex lib. de Nat. Mulieb.

211 ἀλλ' ὡσπερ ἴη, οἴχεται] Mihi istud ad genituram referri videtur, quæ statim atque emissa est, extra fertur ac discedit, quod dicitur lib. περὶ γυναικ. φυσ. eadem in re, ἀλλὰ πάλιν ἐξέρχεται. Potest etiam ad menses istud referri, quod faciunt Interpretes, vt statim euntibus mensibus, cum illis genitura abeat, ac effluat. οἴχεται autem longè disertiùs quàm ἐξέρχεται ponitur, quod euanidam genituram & depereuntem indicat.

212 τὰ ἐπιμήνια ἐπιλυγίζονται] ἐπηλυγάζονται aut ἐπηλυγίζονται lego, vt antea. Libro autem περὶ γυναικ. φυσ. ἐμμήνια οὐ γίνεται παντάπασιν scribitur.

213 ξυναράχεται] Sic quidem legunt exemplaria omnia publicata. Cornarius tamen ξυναραχνοῦται mihi legisse videtur, quòd sit ἀραχνιοῦν Galeno, λεπτοῖς ἅμα καὶ πολλοῖς φλεβίοις, ὥσπερ ἀράχνης ὑφάσματα διαπλέκειν. Sed certè vitiũ subesse videtur, ac mihi arridet Vaticanarum membranarum lectio, quę pro ξυναραχνοῦται ξυναρθμοῦται legunt. Galenus autem in Exegesi συναρθμοῦται συναρμόζεται exponit, vt & Erotianus, & συνενοῦται, hoc est, vnitur, cohæret, coniungitur aut coaptatur, contrahitur dixit Caluus, etsi vtramque lectionem apposuit. Vt mihi planè videantur Erotianus & Galenus istam lectionem adhibuisse.

214 ἡ γαστὴρ τὸ π μὲ σκληρή] σκληροτέρη legunt exemplaria Vaticana, σκληρὴ autem legitur libr. de Nat. Mulieb. Eadem etiam ἢ περίψυξις legunt.

215 καὶ ἐμπίπραται] Hîc ἐμπίπραται etsi de ventris incendio intelligi potest, magis tamen de ventris inflatione dici videtur, quòd scribatur libr. de Nat. Mulieb. καὶ φυσᾶται, καὶ μεγάλη γίνεται.

216 καὶ αἱ πτέρναι μάλιστα] Hunc locum adducit Galenus in Exegesi ex isto libro, scribitque Hippocratem hîc πτέρνας accipere, ἢ τὸ πτίλον καλούμενον, ἢ τὰ σφυρά. Caluus talos dixit, Cornarius pedum extremitates, nos extremam pedis plantam accipimus.

217 κοτύλην ὕδατος] κοτύλην μέλιτος ξυμμίξαντα legunt Vaticana exemplaria quæ secutus est Caluus. Sed idem ἐλαίου ναρκισσίνου ὀλίγον legisse videtur.

218 ἐν ὄξει κεκρημένον] ἐν οἴνῳ κεκρημένῳ legit Cornarius, contra omnium exemplarium fidem.

219 ἢν μὴ ἐν γαστρὶ ἔχωσι] Hæc verba Cornarius superioribus iunxit contra omnium codicum fidem, deinde legit, ἐπὶ φλεγμασίης μητρέων. Sed nos codicum pluralitatem secuti, legimus, ἢν μὴ ἐν γαστρὶ ἔχωσι ὑπὸ φλεγμασίης μητρέων, & ἐπηλυγίζονται, aut ἐπηλυγάζονται, vt antea.

220 καὶ καθίσταται δ' οὐ πάνυ] Id mihi de ventre perpetuo duro, & tumido manente intelligi videtur, qui neque in integrum restituatur, neque resideat. Caluus de aluo non suppressa sumpsit.

221 καὶ οὐ δοκέει κύειν] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed οἱ δοκέει lego cum Interpretibus.

222 ἢν φλεγμαίνηται ἡ μήτρη] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Caluus tamen mihi legisse videtur, ἢν φλεγμαίνουσα ἡ μήτρη φαίνεται.

223 καὶ φλέβες σκληρή] σκληρὰ τὰ ἀμφὶ τὰ αἰδοῖα lego. Sic enim ex vteri inflammatione partes circa pudenda duræ euadunt & contentæ, vehementem dolorem sentiunt, quòd hîc ἐκπάγλως ἀλγέεται dicit.

224 καὶ ἐσακούειν οὐκ ἐθέλει] Ista ad vterum referri possunt, vt nullis obaudiat aut cedat medicamentis aut remediis, nihilque operetur aut efficiat, sed ita sopitus sit, vt nullis adiumentis ad amplectenda remedia excitari possit. Aliòqui ad ægram refertur, cui ex malè affecto cerebro, sensus hebescunt. Quam notionem secutus Cornarius, pro οὐδὲ ἡ ὑστέρη ἐνεργεῖ, οὐδ' ἑτέρη ἐνεργεῖ legit, vt ἡ ἑτέρη αἴσθησις intelligatur.

225 οὐ πάμπαν εἰρύεται τὴν ὀσφῦν] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed εἰρύεται malim.

226 καὶ ὀδυνᾶται τό, τε ἦτρον] ὀδυνᾶται πᾶσα legunt exemplaria Vaticana quæ etiam secutus est Caluus.

227 καὶ περιφρύσιας] Hîc mihi videtur Galenus legisse περιφράσιας, cùm in Exegesi scribit, ἀπὸ τοῦ τὰ κρυπτοὺς τόπους κατὰ τὸ γυναικεῖον αἰδοῖον, περιφράσιας ὀνομάζουσι, vt etiam admonuimus in nostra OEconomia.

228 ἢν δὲ αἱ ὀδύναι καταγνῶσιν] Sic legunt exemplaria omnia vitiosè tamen pro καταγνῶσιν, vt annotauimus in nostra OEconomia, quod est, εἰς ἔσχατον ἀσθενείας ἄγωσι, extremam & summam imbecillitatem adducant.

229 ἀχλὺς ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἔνι] Hîc ἀχλὺς caliginem & aëris quãdam perturbationem, aut crassamentum quoddam mihi significare videtur, vt scripsimus in nostra OEconomia. Caluus verò pro ἀχλὺς αἶγις legisse videtur, cùm procellam verterit.

230 καὶ τὸν καρπὸν πεπιτημένον] πεταρτημένον legit Caluus, vt πεπαρτίων μοίρην legitur lib. de Nat. Mulieb. vbi ista repetuntur inter vteri fomenta.

231 καὶ φοραγκώδης] Sic quidem legunt exemplaria omnia, quod est ad ferendum semen aut concipiendum aptum & idoneum. φορὸς enim εὐσύλληπτος exponitur Galeno. Quæ lectio etsi ferri potest, φαρκιδώδης tamen legisse Galenum & Erotianum existimo, quod ῥυτιδώδης exponunt, hoc est corrugatum & rugas habens. Vt enim semen retineat, corrugatum ac minimè læue esse oportet. Nec verò nos adhuc lectionis quam in OEconomia nostra adscripsimus pœnitet. φοργανώδης enim facili lapsu legendum existimo, quòd φοργάνη ἀραιότης exponatur Hesychio, vt sit vteri os apertum, laxum & rarum, cùm eadem in re εὐρὺ dicatur lib. de nat. Mulieb. & postea vbi istud repetitur, etsi post εὐρὺ postea καὶ φαρμακώδης legunt Vaticana exemplaria, quæ lectio ex hac vulgata fluxisse videtur.

232 τρίψαι λείως τὴν σάρκα] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed lego τρίψαι λείως τὴν σάρκα χρίσας, καὶ ἐς τὸ αἰδοῖον ἐνθεῖναι. Neque enim caro bubula teri debet, sed frustulum recentis carnis medicamine illitum (vt lib. 1. περὶ γυναικ.) aut lana conuolutum, deinde medicamento obductum supponitur, vt lib. de Nat. Mulieb. vbi hic subdititius pessus amplissimè describitur. Hîc autem lego, ἢ προβείου, ἢ χοιρείου στέαρ, vt lib. 1. περὶ γυναικ. vbi hic etiam subdititius pessus describitur.

233 ταῦτα τὴν ἐγκύμονι περιέπειν] Ex aph. 43. lib. 5.

234 καὶ αἰολᾶται τῇ γνώμῃ] αἰολᾶν πλανᾶται exponit apud Hippocratem Erotianus, si vera est apud eum lectio, ac non potiùs αἰολᾶται legendum sit, quemadmodum & Galenus in Exegesi αἰολᾶσθαι τὸ δὴ πλάζεσθαι καὶ πλανᾶσθαι exponit. Vbi fortè αἰολᾶται ex hoc loco legendum, & πλάζεται καὶ πλανᾶται.

235 νάρκη ἔχει τὰς ἰξύας] τὰς χεῖρας legitur libr. de Nat. Mulieb. eadem in re, vt & paulò supra.

236 ἢν δὲ μὴ, ἰητρευτὴν χρὴ προσάγειν] ἢν δὲ μὴ κύει, legunt exemplaria Vaticana, quæ etiã secutus est Caluus, quemadmodum scribitur lib. de Nat. Mulieb. ἢν δὲ μὴ ἔχῃ ἐν γαστρί. ἰητρείην autem legunt Aldina exemplaria, pro ἰητρείην, aut fortè ἰητρείῃ legendum, etsi ἰητρευτὴν reliqua legunt exemplaria, vt τὴν χεῖρα aut θεραπείαν subaudias. Pro quo μελεδαινομένη legitur lib. de nat. Mulieb.

237 καὶ προσθέτοισι μὴ περισκελέσι] Hîc grauia aut dura subdititia dicuntur, δριμέα καὶ δάκνοντα, acria, mordacia, & quæ pungunt, vt sit μὴ περισκελέσι, μὴ δάκνουσι, μὴ δριμέσι, μήτ' ἐρεθίζουσι σφοδρῶς.

238 πλὴν οὐ, ἀλλὰ παῦραι θεραπεύονται] Vaticana exemplaria legunt, ἰητρεύουν πλὴν οὐ ἀλλὰ παῦραι θεραπεύουν, vt licet medela adhibeatur, paucæ tamen curentur.

239 ὕδερος γίνεται] Sic quidem legunt exemplaria omnia, vt id ad superiora referri videatur, & paucæ ex superiore morbo curentur, sed aquam intercutem in vtero contrahant. Interpretes tamen legunt, ὕδερος δὲ ὅταν γίνηται ἐν τῇσι μήτρῃσι.

240 τὰ ἐπιμήνια χωρέει ἀσώδεα] Sic legunt exemplaria omnia, quæ menses prodire cum stomachi fastidio aut anxietate significant. Verùm Interpretes ψαμμώδεα legisse videntur, cùm arenosos menses dicant. Caluus etiam βορβορώδεα καὶ πλείονα addidit.

241 ταύτην λούειν δεῖ θερμῷ] δεῖ θερμῷ lego cum Interpretibus.

242 δῆλον ὁμοίως ὕδερος μητρέων] δῆλος ὅμοιος ὕδερος μητρέων, aut ὁμοίως lego cum Cornario.

243 ἢν δὲ ἐξέλθωσιν αἱ μῆτραι] ἢν δὲ ἑλκωθῶσιν legunt Vaticana exemplaria. Quæ certè lectio mihi magis arridet, & vtranque lectionem adhibuit Caluus. Cornarius verò parum rectè ista superioribus adiungere videtur.

244 ὕδερος ἑλκικά] ὕδερος ἑλκώδεα legunt Vaticana exemplaria quæ secutus est Caluus, & pro λείχειν, τρίβειν aut λειοῦν legit, & περιθεῖναι addit.

245 καὶ οἰδέει πᾶσα] ἢ οἰδέει πολὺ legunt Vaticana exemplaria, eadémque pro καῦμα κάματος legunt. Vtranq; autem lectionem adhibuit Caluus.

246 καὶ σφόδρα ἄχθε) τὴν εὐνὴν] Hunc mihi locum subindicare videtur Galenus in Exegesi cùm scribit, εὐνὴ οὐ μόνον δηλοῖ τὴν κλίνην, ἀλλὰ καὶ τὴν συνουσίαν, ὡς ἐν δευτέρῳ τῶν γυναικείων, ἢ ἄχθεται σφόδρα τὴν εὐνήν. Sic enim legendum esse apud Galenum apparet, vt etiam scripsimus in nostra OEconomia.

247 καὶ ὀπίσσον] ἢ ὀπίσχον legunt exemplaria Vaticana. Caluus ὀπίσχον & ὀπίσσον legit.

248 καὶ σόμαχος δάκνεται] δάκνεται μέγα legunt Vaticana exemplaria quæ secutus est Caluus.

249 καὶ ἐμέει ὀξέα] χολὴν ὀξέα legunt Vaticana exemplaria, eáque secutus videtur Caluus, etsi pro ὀξέα δριμέα legit.

250 καὶ ὄρνιθος ἀπόπατον] ὄρνιθος στέαρ legisse videtur Cornarius, vt statim paulò post. Aldina exemplaria ὄρνιθος πίτυν legunt, quam tamen dictionem omisit Caluus, qui & λίνου & ἀμπέλου πέταλα legit. Gallinaceum autem stercus quod digerentis, calefacientis & discutientis esset facultatis, in colico dolore cum mulso aut cum oxymelite à Medico, in Mysia adhibitum fuisse testatur Galenus lib. 10. de simpl. med. fac. idémque ex fungorum esu strangulatis cum posca aut oxymelite fœliciter à se exhibitum tradit.

251 καθίγνυσθαι δὲ ἐν ἐλαίῳ] καθήνυσθαι δὲ lego.

252 ὡς νηπίῳ κοιλίην λύεται] Glandem suppositítiam qualis infanti tenello ad ventrem soluendum imponitur intelligit, ex lana illota melle tincta, quomodo etiam antea in Nothis ad librū 1. περὶ γυναικ. adiunctis describitur. Caluus pro ὡς νηπίῳ, ὡς ἠπίως legit.

253 τὴν δὲ γεραίτερον ἢ] Videtur actiorem glandem in adultiore puero describere. Sed Caluus vitiosè ὑρηλικώτερον legisse videtur.

254 ἢ ῥοιῆς ὀξείης χοίνικα] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed πύρινα lego cum Cornario.

255 εἰ δὲ μύλη] ἢ δὲ μύλη legunt Vaticana & Aldina exemplaria.

256 καὶ ἡ γονὴ διὰ τῶν νῦν κάμνη] ἢ ἡ γυνὴ lego.

257 πινέτω δὲ λίνου πέταλα] θερμαινέτω pro πινέτω videtur legisse Cornarius.

258 εἰ δὲ μὴ ἐνεργεῖ] Cornarius legit εἰ δὲ μὴ ἐνεργεῖ χηνάδας. At exemplaria Regia quædam manu scripta habent, εἰ δὲ μὴ ἐνεργεῖ, χήνειον ἔλαιον, quæ lectio etiam placet.

259 κλῆ ἀποφύη] ἀποφύη legunt exemplaria Vaticana, quæ secutus est Caluus.

260 ἢ βόλβιον] Hunc locum mihi videtur subindicare Galenus in Exegesi, his verbis, βόλβιον, ὅπερ ἐστὶ τὸ αὐτὸ Ἱπποκράτης ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν γυναικείων διδάσκει. κακῶς οὖν τινὲς τὸν ναρκισσον ᾠήθησαν δηλοῦσθαι διὰ τὸ βολβόν.

261 ὁκόταν δὲ ψύχεται ὑστέρη] Aldina exemplaria ὁκόταν omittunt, & ψύχεται ὑστέρη simpliciter legunt, vitiosè tamen.

262 ὁκόταν γυναικὶ ὁ μαζὸς ἀπὸ φύσιος] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Erotianus tamen mihi τριχιάσαντα legisse videtur, vt scripsimus in nostra OEconomia. Est autem eidem τριχίασις ἡ περὶ τοὺς μαστοὺς ἀπόστασις, mammarum abscessus, etsi ἀπόστασις apud eum legi malo. Est autem τριχίασις mammarum tenuissima ac veluti capillaris fissura ac scissura quædam asperitas & inæqualitas in iis suborta, quam τριχίαν vocat Arist. pilare malum dixit Gaza, vt ibidem scripsimus. Vnde μαζὸς τριχιάσαντα trichiasin pati mamma dicitur.

263 συβῆς καρπὸν] Sic quidem legunt exemplaria omina, sed σιδῆς καρπὸν mihi legisse videtur Galen. in Exegesi (vt scripsimus in nostra OEconomia) & τὸ ἱππόφεως σπέρμα exponit. Ac fortè συβῆς apud Galenum legendum, cùm idem τὸ ἱππόφαες σύβον dici testetur. Hanc etiam scripturam sequitur Caluus ex codicibus Vaticanis, etsi σιδῆς etiam legisse videtur.

264 καὶ τεύτλου φύλλα ἐπιρρίπτειν] Pro ἐπιρρίπτειν ἐπιτίθεσθαι legunt Vaticana exemplaria.

265 ὡς κυρβασίην] κυρβασίην ex hoc loco Galenus, πῖλον ὀξὺν, ὅνπερ καὶ τιάραν exponit in Exegesi, quem locum expressimus & exposuimus in nostra OEconomia. Vult enim betę folia ex linteo, in pilei acuti & conum habentis formam consui, in quod deinde mamma indatur, sacculi forma vt dixit Caluus.

266 καὶ εἰρίῳ πινόεντι εὐιρωτάτῳ] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed εὐεργοτάτῳ lego, vt εἴριον μηλήσιον μαλθακὸν ὡς εὐεργότατον dicitur lib. περὶ ἀφόρων. Intelligitur autem lana sordida aut succida mollissima & optimè carminata.

267 πρόσωπον ἀγλαΐζει] Ex hoc loco apud Erotianum ἀγλαΐζει & καλλωπίζει legendum existimo, cùm ἀγλαΐζει & καλλωπίζεται legatur, vt scripsimus in nostra OEconomia.

268 χολὴ ἢ χλωρὴ] χολὴ ἢ χλωρὴ legit Caluus, quam lectionem cum Mercuriali lubens amplector. Cornarius verò pro χλωρῆ, ἀχώρας legisse videtur.

269 καὶ κονιορτὸς τὴν λύπη] Caluus hîc aliud quid legisse videtur de phocæ aut vitulini marini stercore, quæ tamen desqualida & situ obsita facie sumenda videntur.

270 μηνιαῖον ὕδωρ παραχέοντα] Sic quidem legunt exemplaria omnia, ex quibus menstruam aquam pluuiam, hoc est, mense vno collectam intelligo. Sed pro μηνιαῖον ὕδωρ pæoniæ aquam dixit Caluus, vt mihi σεληνίης aut παιονίας ὕδωρ legisse videatur.

271 ἢ αὔθινος μύρος] αὔθινον μύρον legunt exemplaria Vaticana, vbi anthinum oleum Hippocrati frequens intelligendum videtur, quemadmodum sumpsit Caluus, etsi perpetuò anethinum ponit. οἰνάνθινος tamen μύρος legit Mercurialis.

272 ἢ τὴν σμηκτρίδα γῆν] σμηκτρίδα γῆν legunt Erotianus & Galenus, & τὴν κιμωλίαν vterque exponit, hoc loco subindicato, vt scripsimus in nostra OEconomia.

273 ἢ κρομύου πειθὸς] ἢ κρομύου πειθέτω lego cum Cornario, aliôqui hæc lectio cepam tritam, aut betam, aut vrticam inducendam esse & ex cataplasmate imponendam indicat.

274 ἢ λέκιθον] λέκιθον Galenus apud Hippocratem φακῶν τὸ ἔνδον τῆς λέπους, lentium farinam aut lomentum exponit, hoc subindicato loco, vt monuimus in nostra OEconomia, nisi quis apud Galenum legat λεκίθῳ φακῶν. Caluus autem ad oui luteum retulit. Sed ὠοῦ λέκιθος, non simpliciter λέκιθος dicitur.

275 καὶ τοῦ ῥόν τὰς ῥίζας] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed ῥόν legendum. Cornarius ῥοὸς non legit, sed γλυκυσίδης καρπὸν καὶ τὰς ῥίζας, fortè quod rhois radices aliàs non soleat vsurpare Hippocrates, rhúsque solo semine & foliis in vsum medicum veniat. Caluus etiam ῥόδου pro ῥόν legit.

276 καὶ πράσου χυλὸν] πρασίου, vt ferè semper, pro πράσου legit Caluus.

277 καὶ μέλαιναν ῥίζαν] Ex hoc loco Galenus in Exegesi μέλαιναν ῥίζαν exponit, τὴν τῆς ἀσπαλάθου ὁ φαρμακικὸς καλούμενος, vt scripsimus in nostra OEconomia. Caluus de papaueris radice accipit, & μήκωνα ἁδρὰν papauer, maturum dixit.

278 ἢ τὸ μισυν ὄνειον] ἢ τάμισον lego cum Interpretibus omnibus, Erotiano, & Galeno, qui τάμισον τὴν πιτύαν exponunt, hoc (vt satis apparet) subindicato loco, vt scripsimus in nostra OEconomia. Quam lectionem exemplaria Regia manu scripta & Vaticana retinent, vt & Aldina, quæ τὰ μισυν legunt, vitiosè vt apparet.

279 τὴν αἷμα ῥέῃ] Hoc eodem modo repetitur lib. de nat. Mulieb.

280 ῥόος καὶ ἰδρώης] περὶ ῥόος ἢ ἰδρώης legunt exemplaria Regia manu scripta.

281 πρέμνον φάξας] Hunc locum ex Erotiano in nostra OEconomia exposuimus & expressimus, diximusq; πρέμνον esse plantæ speciem, & μυελὸν ἢ ἄγνον exponere Hesychium. Caluus autem πρέμνον velut πρηγμόνον, aut velut μάγνον sumpsit, & de caneris potiùs vstris ac tritis, in vino exhibitis accipit. Lego autem cum interpretibus, τὴν δὲ ἐπιφέρῃ ὁ ῥόος.

282 τὴν δὲ πολὺν κατιόργη] Hæc eadem profluuij muliebris remedia repetuntur lib. de nat. Mulieb.

283 καταπλάσματα ῥόου] Hæc eadem cataplasmata repetuntur lib. de nat. Mulieb.

284 καὶ ἐς ὀθόνιον ἐγχέειν] Hoc est linteo ex cataplasmate obductum & illitum ad fotum adhibere. At libr. de Nat. Mulieb. vbi ista repetunt, ἐνδήσας ἐς ὀθόνιον scribitur, quod linteo illigatum & exceptum indicat.

285 καὶ τῷ ὕδατι ξὺν πιτύροισι πυρίνοισι ἐπιρρίπτειν] Hæc etsi parum integra mihi videntur, indicant tamen cū violæ albæ semine & radicibus, furfures triticeos decoquendos, aut in eodē decocto macerandos, deinde calidos lana conuolutos in fomento adhibendos. At longè aliter legit Cornarius ex lib. de Nat. Mulieb. ἢ τῷ ἀφεψήματι πίτυρα φυρῶ, ἀφ᾽ ὧν ποιήσας, τούτῳ θερμῷ ἀνελιξαμένη εἰρίῳ, πυριῆσθαι.

286 καὶ χοῖνι] ἢ χίνι lego cum Cornario ex lib. de nat. Mulieb. vbi ista repetuntur, & ἰχῖνι pro χίνι vitiosè legitur. Idem Cornarius βληχρῷ χλιερῷ, aut βληχρῶς χλιερῷ legisse videtur.

287 ὑποθυμιήσιες ῥόων] Huiusmodi suffitus etiam adscribuntur lib. de Nat. Mulieb.

288 ἢ τὸ λεγόμενον οἴσυπη αἰγὸς] Hunc locum disertis verbis explicare mihi videtur Galenus in Exegesi cùm scribit, οἰσύπη αἰγὸς ὁ ἐπὶ ταῖς θριξὶ τῆς αἰγὸς ἐγγινόμενος ἐν τῇ ἕδρᾳ ῥύπος. καὶ μάλιστα τοῖς κατὰ τὴν ἕδρα συνιστάμενος ῥύπος. Etsi apud Galenum οἴσυπη pro οἰσύπη. legitur. Hunc quoque locum expressit Erotianus, vt scripsimus in nostra OEconomia. OEsypum autem, hoc est sordem aut fimum capillum natibus innascētem, tostum, tusum, oleo subactum, ad suffitum hîc adhibet, vt libr. de Nat. Mulieb. pilulas caprinas (αἰγὸς σπυράθους) vituli marini aut phocæ adipe subactas & maceratas.

289 ἢ ἄνθρακας πλῆον κριθέων] ἢ ἐς ἄνθρακας lego, deinde pro πλῆον κριθέων, πάλιν κριθέων lubenter legam, etsi stare potest ista lectio, vt solum aut copiosum hordeum in prunas iniectum indicet.

290 ἢ κώνειον] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed μηκώνιον legit Caluus, quod etiam adhibetur lib. de Nat. Mulieb.

291 ἢ κυπαρίσσου ῥίζαν] Libr. de Nat. Mulieb. κυπαίρου ῥίζαν legitur, fortè pro κυπέρου.

292 ῥόδινον ἔλαιον περιχέας] Post περιχέας θυμίην addunt Vaticana exemplaria. αἰνήσω autem lego, vt cæteris respondeat.

293 ἢ ἡδύοσμος] Mentham sumunt Interpretes, sed mihi legendum videtur, ἢ ῥόδων φύλλοις ἡδυόσμοις, quòd lib. de Nat. Mulieb. ῥόδων φύλλα ἐρυθρὰ τὰ ἡδὺ ὄζοντα, eadem in re sumat.

294 βαλεῖν ἐς τὸ στόμα εἴσω] εἰλίω βαλεῖν legunt exemplaria Vaticana, quæ etiam secutus est Caluus, vt lana excepta ac inuoluta, quàm penitissimè ad os vteri indantur.

295 καὶ ἐς ὀθόνιον βρέξαντα] Sic quidem habent exemplaria omnia, sed δέξαντα malim. εἰλίξαντα tamen videtur legisse Caluus.

296 ὡσαύτως ποιέειν] Illud ὡσαύτως ad superiora refert Caluus, & similem ex linteo adhibendi modum.

297 ἣν δὲ μὴ λήγῃ] Hîc locus mihi parum integer videtur. Exemplaria enim manu scripta Regia legunt, ἣν δὲ μὴ ληγήσωσιν (quædam etiam λήξωσιν) ὀνίνησιν τὴν βοτάνην. Quam etiam lectionem ex codicibus Vaticanis adhibuisse mihi videtur Caluus.

298 ῥόος ὕδατος] ὑδατώδεος legunt exemplaria Vaticana, quæ etiam secutus est Caluus.

299 ἢ ἀμύλιον] ἀμύλεον legunt exemplaria Regia manu scripta, quædam etiam ἀμύελον vitiosè. Caluus autem videtur post ἀμύλιον, οἴνῳ καὶ ῥοδίνῳ δεύων addidisse ex codicibus Vaticanis.

300 καὶ λιβανωτοῦ καρπὸν] λιβανωτοῦ καρπὸν, αὐτὸν ἴσως τὸν ὀνομαζόμενον λιβανωτὸν exponit Galenus in Exegesi, hoc subindicato loco. Exemplaria verò Vaticana pro κλυσθῆναι ἐνεῖναι, προσθεῖναι legunt. Infundendum tamen medicamentum indicatura indicat.

301 καὶ μανδραγόρου τὸ ἄκρητον] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed suspecta est mihi lectio, & cogor cum Interpretibus legere, ἢ μανδραγόρεαν ἐν ἀκρήτῳ πίνειν.

302 ξὺν τοῖσι ἀλεύροισι] ξὺν τοῖσι ἀχύροισι lego cum Cornario, quòd sæpiùs ad eiusmodi vteri mala & procidentiam, hordeum cum repurgamētis suffitu adhibeatur in tota hac muliebrium morborum tractatione.

303 ἢ ὁπὸν σιλφίου πίσαι] συὸς οἴνου πίσαι legit Caluus.

304 πνεῦμα δὲ σέβηται] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed lego, πνεῦμα δὲ σέσηται ἄλες ἄνω, vt sit, & spiritus confertim coacernatus sursum commotus fuerit aut proruperit, aut confertus se sursum commouerit.

305 ὄμματα ἀμαλδυνέται] ἀφανίζεται & ἀμαυροῦται exponunt Erotianus & Galenus in Exegesi, hoc loco disertis verbis expresso.

306 καὶ κόχλου τὸ ἔνδον] κόκκου lego cum Interpretibus ex lib. de Nat. Mulieb. vbi κόκκου τὸ ἔσω τὸ λευκὸν dicitur.

307 ἢ ζῶον λεπτὴν] Hunc mihi locum in Exegesi respicere videtur Galenus, cùm ζῶον exponit, οὐ μόνον τὸ θαμνῶδες φυτὸν, ἀλλὰ καὶ εἶδός τι σκίλλης, εἰ μὴ ἄρα καὶ πάσης σκίλλης τὸν βολβόν. Quod etiam rectè animaduertit Cornarius, qui legit ἢ δάκνηται. Caluus autem ζῶον legit.

308 κορυάνου ὀλίγον] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed κορίανον lego, pro quo κόριον scribitur lib. de Nat. Mulieb. κορίανον tamen veteres Medicos dixisse scribit Galenus, recentiores κόριον.

309 τοῦ κρότωνος ῥίζα] Ex hoc loco κρότωνος ῥίζα exponitur Galeno in Exegesi, τὸ οἱ Αἰγύπτιοι κίκιον ὀνομάζουσι. Pro quo vitiosè τοῦ κροτωνοειδέος τὴν ῥίζαν legunt exemplaria lib. de Nat. Mulieb. Caluus autem ex vino decoctam radicem potui exhibet, vt id ex codicibus Vaticanis addidisse videatur.

310 ἔνθες ἐς τρύχινον] Sic legunt exemplaria omnia, vt τρύχινον ὀθόνιον subaudiri possit, sed τρυχίον legere malo, vt scripsimus in nostra OEconomia. Pro quo ἐς ῥάκος scribitur lib. de Nat. Mulieb. eadem in re. Interpretes autem hîc etiam προσθεῖναι addere videntur.

311 καὶ οἶνον αἰθιοπικὸν] καὶ κύμινον αἰθιοπικὸν lego ex lib. de Nat. Muliebri, vbi istud repetitur. Cornarius & οἶνον, & αἰθιοπικὸν legisse videtur, vt vinum cedrinum & Æthiopicum, hoc est cuminum etiam bibendum suadeat.

312 ἡδύσματα πάντα] Ex hoc loco mihi videtur Galenus in Exegesi ἡδύσματα exponere, vt scripsimus in nostra OEconomia, vt apud eum mihi legendum videatur, καὶ τὰ ἀρώματα, ἡδύσματα.

313 καὶ πρόμαλον] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Regia verò manu scripta πεπρέμαλον legunt, quam lectionem etiam secutus videtur Caluus. Cornarius πρόμαλον myricam dixit. Verùm mihi lectio corrupta videtur, & πρόμαλον legi pro προσβαλε aut προσβαλών. Sic enim legitur libr. de Nat. Mulieb. eadem in re, κριθὰς πτίσας λείας ξὺν τοῖς ἀχύροις πρόσβαλε.

314 ὅταν προσιστάμεναι πνίγωσιν] Istud iisdem ferè verbis repetitur libr. de Nat. Mulieb. de vteris sursum procedentibus, aut prosistentibus ac strangulantibus. Idem autem hîc προσίστασθαι quod paulò ante de iisdem ἄνω προσίστασθαι dicitur, & lib. de Nat. Mulieb.

315 ἴρινον ἀναδεύσαντα] εἰρίῳ ἀναδεύσαντα lego ex libr. de Nat. Mulieb. quòd satis sit δεῖς μύρῳ.

316 ἢ κέδρον] Aut hîc κέδρινον legendum, vt sæpe legitur, & κέδρινον ἔλαιον intelligendum, aut κέδριον αἴτε τοῦ κεδρίνου aut κεδρίας sumito, vt lib. de locis in homine.

317 ἣν δὲ μὴ βήσσῃ] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed καὶ pro μὴ lego cum Cornario, aut ὁμοῦ, vt vna cùm strangulatu tussis vrgeat. Quo ex loco etiam Interpretes ἀμύγδαλα πεία ἢ πίσσαν addunt.

318 ἢ τῆς κνίδης τὸν καρπὸν] τῆς κνίδης τὸν καρπὸν legunt Caluus & Cornarius.

319 φώκης τῆς πιτύης] Hæc remedia repetuntur lib. de Nat. Mulieb. ἢ φώκης legunt Interpretes.

320 καὶ κεδρίαν] & κεδρίδας legit Cornarius ex lib. de Nat. Mulieb. κεδρίαν tamen habent exemplaria omnia.

321 πυελήσιες ὡς ἀπίωσιν] Hoc est, vt fotibus istis vteri ab inguinibus quibus insident aut incumbunt, recedant. πυελήσιες simpliciter tamen scribūtur lib. de Nat. Mulieb. & lib. 1. περὶ γυναικ. vbi istorum modus fusiùs explicatur.

322 βολβίτου κεκαυμένου] κεκομμένου & σεσημένου legendum ex lib. de Nat. Mulieb. cùm lib. 1. περὶ γυναικ. scribat, βόλβιτον ξηρὸν κόψας καὶ διασήσας πέντε χοίνικας. κεκαυμένου tamen habent exemplaria omnia, quam lectionem cum Caluo retinui. ὀρόβιον verò (siue orobi farinam aut decoctum sumas) dimidium esse vult libro de Nat. Mulieb. pro quo tamen vitiosè ὑὸς βοείας semel legitur, aliàs chœnicis mensuram esse vult. Aquæ marinæ nulla fit mentio libro de Nat. Mulieb. quam lib. 1. γυναικείων ad heminas viginti bis ponit. Deinde hoc medicamentum naribus suffitu hîc adhibetur, illîc verò πυελῶν simpliciter dicitur, eamq; lectionem adhibuit Cornarius.

323 κόκκος ἔστω καταποτόν] καταποτὸν videtur omisisse Cornarius, quod tamen vbique legitur.

324 καὶ ἐρινεὸν δὲ ἀσταφίδα] Hoc medicamentum hîc admodum diminutum, ex superioribus locis reponendum. Libr. de Nat. Mulieb. cicerum alborum tritorum partes sunt duæ, vuæ passæ tertia pars, & aquæ dimidium affunditur ad coctionem. Libro verò 1. περὶ γυναικ. Cicerum alborum & vuæ passæ duæ chœnices tribus aquæ semicongiis decoquuntur.

325 ἐλαίης ἡμικοτύλιον] τρία ἡμικοτύλια legit Cornarius ex libro de Nat. Mulieb.

326 ἢ τῆς ἀκτῆς φύλλα] Hæc remedia valde sunt confusa, quæ lib. de Natur. Mulieb. longè meliùs disponuntur, vnde lectionem suam adhibuit Cornarius.

327 καὶ τῆς ῥοιῆς τὰ φύλλα] & τῆς ῥοδῆς τὰ φύλλα legit Cornarius ex lib. de Nat. Mulieb.

328 καὶ τὰ καλεόμενα οἶχοι χαλῶν] Sic legunt exemplaria Germanica, Aldina verò ὄχοι. Sed nos in nostra OEconomia ὄχεα legimus ex lib. περὶ γυναικ. φυσ. & ex hoc libro antea cum Interpretibus, existimamúsque hîc Galenum ὄχεα legisse, quod ὄχεος exponit in Exegesi (etsi vitiosè ὄρχια pro ὄχεα scribitur) & ὄχεα etiam adhibuisse, vt vtramque lectionem exponeret, & in Exegesi pro ὀχέω ὄχεα scribendum, & exponendum ἡ περὶ τὸ σόμα τῆς μήτρας ἑλικοειδὴς ἐπανάστασις, vt τὰ καλύμενα ὄχεα dicantur, eadem quæ ἀμφίδια antea & τὰ χείλεα, flexuosa oris vteri eminentia, eiúsque summa & extrema ora, quæ in vteri extra prominentia dependet, demittitur ac relaxatur velut scrotum. Aut certè pro ὀχέω apud Galenum ὀχίαι legendum erit, & αἱ περὶ τὸ σόμα τῆς μήτρας ἑλικοειδεῖς ἐπαναστάσεις, vt loco Coacarum Prænotionum ista expositio adaptetur. Hîc verò Cornarius legit, καὶ τὰ ὄχοι χαλῶνται.

329 μαλθακτήρια ὑστέρης] Ex his quædam repetuntur lib. de nat. Mulieb.

330 καὶ στέαρ] Sic etiam simpliciter legitur lib. de Nat. Mulieb. sed Cornarius στέαρ χηνὸς legit.

331 μαλθακὰ προσθετὰ] Hoc adscribitur lib. 1. περὶ γυναικ.

332 ἐκλέψας κόκκους πεντήκοντα] Hunc locum expressimus & exposuimus in nostra OEconomia, simúlque legendum hîc esse admonuimus ex libr. περὶ γυναικ. φυσ. & lib. 1. περὶ γυναικ. ἐκλέψας κόκκους πεντήκοντα τῆς Ἰνδικοῦ. Hic etiam locus à Galeno subindicatur in Exegesi cùm μυρτίδανον exponit, quem ibi etiam fusissimè explanauimus.

333 ἡ μίσυπον] Sic legunt exemplaria omnia publicata, ἡμίρυπον legunt exemplaria Regia manu scripta, quæ secuti sumus cum Interpretibus, vt lanam semisuccidam aut semisordidam intelligas, sed fortè ἡ μὴ ῥυπηρὸν legi potest, vt τὸ καθαρὸν εἴριον exponat: Aliòqui semisuccidam lanam puram accipit, quæ non æquè mordeat ac plenè succida.

334 ναρκίσσος] ναρκίσσινον legitur libr. de Nat. Mulieb. vt μύρον ναρκίσσινον lib. 1. περὶ γυναικ. vbi idem repetitur, & ex molli ac tenui linteo, glandis forma supponitur.

335 ἡ λευκῷ, ἡ αἰγυπτίῳ] ἡ λευκῷ αἰγυπτίῳ legunt Vaticana exemplaria quæ secutus est Caluus, vt sit oleum Ægyptium album, quod susinum etiam dicitur. lib. 1. περὶ γυναικ. ἐμβάψαι vult ἐς ἔλαιον λευκὸν αἰγύπτιον.

336 σὺν τοῖς δαισὶ] δαισὶ legunt exemplaria Regia manu scripta & Vaticana quæ secutus sum.

337 καὶ συκῆς ῥίζα] Hîc συκῆς pro συκέας τουτέστι συκαμίνου positum diximus in nostra OEconomia. At Caluus fici radicem dixit.

338 μίσγειν δὲ κικίδα μικρὴν] Hoc in massam gallę paruæ magnitudine permiscendam esse significat, ex qua glans formari possit, quo liquore aliquo imbuta, subdatur. Ibidem etiam ceruinum adipem ex vino liquatum esse vult.

339 προχυωμένη] Hoc mihi suspectum est, aliòqui προχυωμένη idem valere videtur quod aliàs ἐς προχοῖον ἀποδήσας dicitur, aut ἐς ῥάκος ἐνδήσας, hoc est lacero & attrito panno, aut linteo raro excepta & illigata. At libr. 1. περὶ γυναικ. ista instillato lacte muliebri trita, ex lana vnguento intincta supponit.

340 κικίδα] Id etsi gallam significat, eodémque modo scribitur lib 1. περὶ γυναικ. mihi tamen gallæ magnitudine de medicamento sumendam, ad glandem conficiendam indicare videtur, vt sit, ὅσον κικίδα, vt in re eadem aliàs scribitur libr. περὶ γυναικ. φυσ. & lib. 1. περὶ γυναικ.

341 στέαρ ἐχέτω] ἐλάφου στέαρ legit Cornarius, quem sequor.

342 ἐς λευκὸν εἴριον] ἐς λευκὸν ἔλαιον legit Cornarius, ἐς λευκὸν αἰγύπτιον Caluus ex Vaticanis membranis.

343 τὸ μέλιτι ποσὸν] μέλιτος ποσὸν, aut μέλι περὶ γυναικ. ὀλίγον libr. 1. lego, vt μέλι vbi etiam γάλα γυναικὸς κουροτρόφου requirit. προσθεῖναι autem, & ἐς ἔλαιον αἰγύπτιον ἐμβάψαι videtur addere Caluus, ex lib. 1. περὶ γυναικ.

344 ἡ ἐλατηρίου τρεῖς πόσιας] Istud ad superiora refertur, vt cum adipe tres elaterij potiones ex aqua subactæ, in subditítio apponantur, vt apparet ex lib. 1. περὶ γυναικ.

345 μελίκρητον λευκὸν] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed μέλι, κηρὸν λευκὸν, vt in sequente lego cum Cornario. Hæc autem paulò antea magna ex parte repetita sunt, & libr. de Nat. Mulieb.

346 οἶνον χρὴ ὡς ἥδιστον] Hæc repetuntur circa finem lib. de nat. Muleb.

347 ἢν ὀδύναι καταιγίζωσιν] καταιγίζωσιν, ὁρμήσωσι cum Erotiano expono, vt scripsimus in nostra OEconomia, hoc expresso loco.

348 ἐπὶ τὸ θρύφος] θρύφος hîc θρύμμα aut κλάσμα significat, & cádens vasis igniti aut ollæ frustum, aut candẽtem aliquam testam indicat, pro quo lib. 1. περὶ γυναικ. ὀστράκινον χυτρίδιον διάπυρον ponitur, vbi hæc eadem ad vteri dolorem & inflammationem adhibentur. Hîc autem exemplaria Aldina de mendo suspectum locum asterisco notant, cùm legunt, ἐπὶ τρύφος ἀμφορέως ἢν διαφανὲς, cùm vulgata ista lectio rectè stare possit. φθοΐσκους autem ex Erotiano in OEconomia nostra exposuimus, hoc expresso loco.

349 ὅσον ἐμβάλλοισιν] ἐμβάλλειν aut ἐμβάλλων lubentius lego.

350 ὁκόσα ἐς τὰ μύρα ἐμβάλλεται] Hæc ad suffitus rationem pertinent, vt quæ in vnguenta aut olea coniiciuntur contusa sint & cribrata, deinde ea in stercore bubulo in acetabuli formam composito imponantur cum oleis aut vnguentis, quemadmodum etiã netopo vnguento illinendum stercus bubulum præcipit. Hæc autem deinde prunis imposita suffitum ad mala muliebria accommodatum faciunt. Exemplaria autem Regia manuscripta vbique hîc βολιτὸν pro βολβιτὸν legunt.

351 καὶ κυπέρου καρπὸν] Fortè κυπαρίσσου καρπὸν meliùs legatur, pro quo sæpiùs κύπρον codices ponunt.

352 ἐπὶ νεοπήκτου κεραμίδος] νεοπήκτου κεραμίδος legunt exemplaria Vaticana. Hæc autem recens compactum aut comparatum fictile significant.

353 καὶ ἐλαίης λευκῆς] ἐλαίας λευκὰς lego cum Interpretibus. Codices Vaticani, ἡ pro καὶ legunt, quos secutus est Caluus, qui ex ἐκεῖναι pro αἰεῖναι legit. καταχρῆσαι autem pro καταχρίσαι lego, cùm eãdem phrasim aliàs vsurpet, vt lib. περὶ γυναικ. φυσ. θ ἐλαίης φύλλα καταχρίσας πυκνά. & paulò supra repetitur eadem in re.

354 ἢν μάλιστα πνίγεται] Hîc secutus sum vulgatam lectionem Germanicorum codicum, vt vinum dulce potu exhibeatur in vteri strangulatu, & fotu quoq; vinum suauissimum adhibeatur. Vatic. verò & Aldina exemplaria legunt, ἢν μάλιστα πνίγεται ἐν ὀδύνῃ ὑπέρων, οἶνον ὡς ἥδιστον ἴσον ἴσῳ κεράσας, quæ secuti sunt reliqui Interpretes.

355 καὶ εὐρὺ] καὶ φαρμακιῶδες addunt Vaticana exemplaria, quod medicamentis cedere dixit Caluus. Apparet tamen lectionem istam ex superioribus desumptam, vbi ista in vteri doloribus sedandis repetuntur, & φαρμακιῶδες pro φοξικιῶδες scriptores legisse. Qua de lectione illic mentem nostram aperuimus.

356 καὶ φλυκτίδες πανταχοῦ αὐτῇ ἴωσιν] Quæ hîc φλυκτίδες dicuntur, φλύκταιναι priùs dictæ sunt in purgatione fortè in pudendo muliebri innatæ, quas hîc toto corpore erumpere vult. Ideóq; ὀλοφλυκτίδες hîc legunt Vatic. exemplaria, quam lectionem Erotianum & Galenum adhibuisse constat, cùm his ὀλοφλυκτίδες φλύκταιναι exponuntur, vt scripsimus in nostra OEconomia. Quam dictionem etiã agnoscit & exponit Hesychius, etsi huic etiã ὀλοφλυκτὶς scribitur. ὀλοφλυκτίδες tamen scribuntur Erotiano.

357 καὶ κνίδης σπέρμα] Hîc Caluus farinam hordeaceam ad decoquendam sorbitionem addit.

358 δίχη πυελὶη] δίχη πυελὶη ἡ θυμὶη legit Cornarius. Nos lectionem publicatam secuti sumus, & πυελίην de fotu sicco ac suffitu accipio, vt aph. 28. lib. 5. & aliàs sæpe.

359 ἐπὶ οἰναρίδων] Hunc mihi locum propriè indicare videtur Galenus in Exegesi, cùm οἰναρίδων, ἀμπέλων κλημάτων exponit, vt scripsimus in nostra OEconomia. Apud Erotianum quoq; οἰναρίδες dicuntur Atticis τὰ τῶν ἀμπέλων κλήματα ex hoc loco. Succensa autem & ignita esse vitium sarmenta intelligenda, & πυρωμένα ex superiore repetendum, in quæ materia ad suffitum iniicienda, velut ad suffitũ paulò antè οἰναρέων ἀποδίλων, & πῦρ κλημάτινον requirebat. Exemplaria autem Vaticana ἔλαιον λευκὸν αἰγύπτιον περιχέε legunt, quam lectionem secutus videtur Caluus.

360 ῥίζης κανθῆς] Sic quidem legunt exemplaria omnia, in quibus mendum inesse nõ est dubium. ξανθὴ aut ξανθῆς legunt Interpretes, vt Xanthij radicem aut lappæ indicent, quæ potentissimè deficcat. Verùm Xanthium fructu aut semine vsurpatur, non radice. Caluus Hyacinthi etiam & asphodeli radicem apposuit. ἀσπαλάθου ῥίζης ξανθῆς legi posse aliquando existimaui, quòd hæc in subditítios pessos veniat, & ad pudendorum sordida vlcera exhibeatur. Sed tum δι' ἀσπαλάθου legendum erit. Nihil tamen muto, cùm hîc de suffitu agatur.

361 δύο μοίρας] Duas chœnices dixit Cornarius, ex priùs descripto hoc suffitu, vbi vinaceorum torrefactorum duas chœnices Atticas posuit. Quod effecit vt Caluus hunc suffitus modum ad supra commemoratum locum retulerit. Vaticana autem exemplaria hîc θυμιῆσθαι pro πυελῆσθαι legunt.

362 ἐὰν ἡ ὑστέρη ἀλγῇ] Hoc etiam scribitur lib. περὶ γυναικ. φυσ.

363 καὶ ὑπόθερμον πινέτω] ὑπόθερμον legunt exemplaria Regia manu scripta.

364 καὶ θερμὸν πινέτω] ὑπόθερμον legit Cornarius ex lib. de Nat. mulieb.

365 δισχιλίας τι ἐν εἰρίῳ] Cornarius δισχιλίας ἐν χυτρειδίῳ legit ex lib. de Natura muliebri. Ex quo etiam εἴριον ὡς μαλθακώτατον ἐμβάπτειν lego. Hoc autem τὸ μὲν προσθεῖναι, τὸ δ᾽ ἀφαιρέειν, lanam medicamento imbutam supponendam, deinde ea ablata alteram subdendam significat, vt alternatim imponatur.

366 λευκόν τι καθαρόν] εἴριον λευκόν τι καὶ καθαρὸν lego cum Interpretibus.

367 μυρσίνης ἐμβάφιον] σμύρνης ἐμβάφιον lego ex libro de Natura muliebri, & libro primo περὶ γυναικ. vbi σμύρνης ὀξύβαφον legitur.

368 λίνου] σελίνου σπέρμα legit Cornarius ex libro primo περὶ γυναικ. sed λίνου σπέρμα legitur lib. de Nat. mul.

369 ὄξος λευκόν] Sic quidem legunt exemplaria omnia, & lib. de Natura muliebri, & libro primo περὶ γυναικ. sed ὡς τὸ λευκὸν legit Cornarius. Sed placet lectio, ὄξος, λευκὸν τὸ μύρον αἰγύπτιον.

370 οἶνον χυλῷ ἴσον] Hæc phrasis ista omnia confusa ex vino decocta esse indicat, deinde collutione adhibita. Aliter tamen dixit libro primo περὶ γυναικ. eadem in re. καὶ οἶνον ἴσον τῷ χυλῷ τούτων, vt eorum decocto ex aqua, par vini modus adiiciatur. Lib. verò de Nat. mul. vinum æquali portione additur, deinde ex decocto collutio paratur.

371 μελανθίου τι κυπέρου] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed μελανθίου, κυπέρου lego, ex superiore medicamento, & priùs adductis locis, quòd hic apertiùs describitur.

372 ὄξος λευκόν] Hîc rursus Cornarius ὡς λευκὸν legit.

373 ἡ λινοζώστιος ὕδωρ] Hæc in mercurialis decocto myrrham, thus, & netopum permiscenda, & cum ea decoquenda significant, ad collutionem, vt apertiùs scribitur libro de Natura muliebri, vbi ista repetuntur, & lib. I. περὶ γυναικ.

374 ἢ λίνου καρπόν] σελίνου καρπὸν legit Cornarius ex lib. I. περὶ γυναικ. σμύρναν etiam lego, ac lubenter pro κασίης καρπὸν, ἀκτῆς καρπὸν ex illis locis legam.

375 ἕψειν τὰ θυώματα] θυώματα, ἀρώματα exponit Hesychius, vt scripsimus in nostra OEconomia, & θύματα Galenus in Exegesi θυμώματα. Erotiano quoque θυμιήματα ἀρώματα dicuntur, vt apud Galenum θυμήματα pro θύματα aut θυώματα, ex hoc loco legendū videatur. Aromata autem in vnguenta immitti supra dixit.

376 χυλὸν μυρσίνης] καὶ ἐς χυλὸν μίξαι σμύρναν videtur legisse Cornarius, vt ad mercurialis decoctum ea ammixta esse velit, ex lib. I. περὶ γυναικ.

377 ἐὰν δ᾽ ἀλγέῃ] Hoc non ita pridem scriptum & repetitum tumultuariam istam operam arguit.

378 μύρον θερμόν] μύρτον θερμὸν lego ex lib. de Natura mulieb. cum Cornario. Idem quoque pro γλυκυσίδης ἐν οἴνῳ ἑψημένης, ῥοιῆς γλυκείης σίδιον ἑψημένον legit.

379 καὶ χέειν] χέειν ἔσω legunt Vaticana exemplaria.

380 ἐὰν δ᾽ ἄνεμος ἐγγίνηται] Hoc repetitur lib. de Natura muliebri. Caluus autem hîc cuminum tritum rosaceo subactum apponit.

381 ὡς κύαθον] ὡς κύαμον legit Cornarius, etsi ὡς κύαθον etiam legitur lib. de Natura muliebri. Atqui hoc modum excedere videtur. Idem ἐς κρίμνα ἕψειν legere videtur, sed ἐς κεράμια lego, vt hæc simul mixta ac permixta, ex vino albo decoquantur addito aceti cyatho vno, vt præcipit libro de Nat. mulieb.

382 ἐὰν κιὼν ἐν τοῖσιν αἰδοίοισιν] Hunc locum disertis verbis exprimit Galenus in Exegesi, cùm κιὼν exponit, etsi significatio quam illic apponit, parum huic loco congruit, vt indicauimus in nostra OEconomia. κίων autem potiùs legendum ex libro de Natura muliebri, ex quo totum hunc locum reposuit Cornarius, & integrum legit. Nos tamen quoad potuimus codicum omnium fidem secuti sumus, etsi remedia ista videntur ad pudendorum vlcera, aut ad præsectam columellam adhiberi.

IN LIBRVM HIPPOCRATIS, DE HIS QVÆ VTERO NON GERVNT.

Περὶ μὴ τῶν γινομένων] Hunc libellum eiusdem esse argumēti, neq; à superioribus posse seiungi, hoc principium satis testatur, eundemq; horum etiam esse authorem. Inscribitur autem περὶ ἀφόρων in omnibus exemplaribus, eamque inscriptionem agnoscunt Erotianus & Galenus. Dicuntur autem ἄφοροι Hippocrati, quæ ex aliquo vteri corporis vitio vterum non gerunt, etsi aliòqui curatæ gerere & concipere queant, & quæ omnino steriles sunt ac prorsus infœcundæ, quæque restibilem fœcunditatem nullo modo habere possunt.

2 ἢν ἐὰν ἁρμοὶ μεμύκῃ] Hîc ἁρμοῖ ποῦ χρὴ, aut ἐξαίφνης, vt & paulò post, mihi significare videtur, velut scripsimus in nostra OEconomia.

3 ἐὰν δ᾽ ὀλίγον παρακεκλιμένον] παρακεκλιμένον ἢ, ἢ ἁρμοῖ μεμύκῃ, legunt exemplaria Vaticana. Vide lib. I. περὶ γυναικ.

4 διότι γίνεται] διότι γίνεται εἰρήσεται. εἴρηται δὲ ἐν τοῖσι γυναικείοισι νοσήμασι legunt Vaticana exemplaria & Aldina, quæ secuti sunt Interpretes, vt partim horum causæ hîc, partim etiam libris de Morbis mulieb. explicentur.

5 ἐὰν δ᾽ λεῖαι ἔωσιν αἱ μῆτραι] Vide lib. I. περὶ γυναικ.

6 ἀλλὰ μολυσμῷ] Id de impuro & sordido vlcere accipio cum Cornario. Caluus de marcescente muliere accipit, quòd ἰμαλώθη Galeno καταμαραίνη exponantur.

7 ἀλλὰ διέρρει τὴν γονὴν] Hūc locū fusissimè aperuimus in nostra OEconomia.

8 ἢ ὑπὸ πάντων τῶν εἰρημένων] ἢ ὑπὸ παθημάτων τῶν εἰρημένων legunt Vaticana exemplaria.

9 αἰτία δ᾽ ἐν τῇ προτέρῃ] αἴτια δὲ τὰ ἐν τῇ προτέρῃ εἰρημένα, legunt Vaticana exemplaria.

10 φορὸς ἔσαι] γίνεται pro ἔσαι legunt Vaticana exemplaria.

11 οὐ ξυλλαμβάνουσι τὴν γονὴν] κακῶς ξυλλαμβάνουσι legūt Vaticana exemplaria.

12 διότι γίνεται] δι᾽ ὅ, τι γίνεται legit Cornarius.

13 ἐὰν γὰρ τὰ καταμήνια ἑκάστῳ ὧδε εἴη] ὧδε ἐὶν legunt Cornarius & Caluus.

14 ὅτι εἰσὶ μὴ, οὐ πίκτουσι δ᾽ πολλάκις] ὅτι εἰσὶν αἳ, οὐ τίκτουσι δ᾽ πολλάκις, legunt exemplaria Vaticana. Cornarius ὅτι ξυνίουσι μὴ legisse videtur.

15 σικύην ποιήσαι] Hæc leguntur in omnibus exemplaribus, & quo pertineant non satis est exploratū, nisi de fotu per cucurbitulam intelligantur. Certè corrupta esse apparet, ideoque ea cum Interpretibus deleo, & εἰ κυήσει lego, aut certè legendum existimo. γυναῖκα ἐὰν θέλῃς γνῶναι εἰ κυήσει, ἢ ἔγκυον ποιῆσαι, βούτυρον καὶ γάλα &c. Aut certè pro σικύην ποιῆσαι πυελίην aut θυμίησιν ποιῆσαι legendum, & de suffitu adhibendo ad fœcunditatem explorandam intelligendum, velut aph. 59. lib. 5.

16 νέτωπον ὀλίγον] Hæc repetuntur lib. de Nat. mul. & lib. I. περὶ γυναικ.

17 ἢν ἐὰν αἱ γυναικὶ] Hæc iisdem penè verbis scripta sunt lib. περὶ ἐπικυήσιος, vbi pro σκοτοδινῆται, σκοροδινέηται legitur.

18 μώλυζαν σκορόδου] Hæc scribuntur lib. de Nat. Mul. & lib. I. περὶ γυναικ. admodum diminutè.

19 πινέτω ἄννησον πεπειμμένον] Eadem hîc videtur esse ratio exhibendi anisi, quæ aquæ mulsæ aph. 41. lib. 5. nisi quòd hîc fœcunditas, illic conceptus exploratur, aliòqui hîc κύει pro κυήσει vtrobique legendum.

20 κυήσει γυνὴ ἡ] Hæc repetuntur lib περὶ ἐπικυήσιος.

21 μισόσινοι γίνονται] μισόσινος morosos vertit Caluus, qui etiam κακοσίτους, de prauorum ciborum appetentia accipit.

22 μίλτου] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed μέλι legit Cornarius.

23 ὅσαι ἐν γαστρὶ ἔχουσι] Ante hæc verba Vaticana exemplaria pro indicatura adscribunt, εἰδέναι εἰ ἄρρεν ἢ θῆλυ κύει. Eadem etiam pro ἄρρεν θῆλυ legunt, & pro θῆλυ ἄρρεν, quam lectionem adhibet etiam exemplaria Regia manu scripta, eamque secuti sumus cum Interpretibus, ex aph. 42. lib. 5.

24 τὸ αὐτὸ τὸ ἐπιπύλξας ἐν φύλλοισιν] Sic quidem legunt exemplaria omnia quæ ad huc vidimus, est mihi tamen suspectus locus, aut πτύξας legendum, vt de sono quem lac edit in folia emulsum, & de mamma extractum intelligatur. πτυλίζειν de crebra manuum conuersione & motu dicitur, vnde pro gesti-

culari sumitur. Pro ὀπίσω autem ὅσον lego cum Cornario.

25 ἔνσα δὲ ἀπικνῦσα] πύκνωσα legitur lib. περὶ ἐπικυήσιος, vbi ista repetuntur, quæ tamen omnia à Caluo omittuntur.

26 ἰὼ π αἰω καὶ κάτω] καὶ κάτω δὲν legunt exemplaria Vaticana.

27 καὶ ἀνορθοῦν ὅμως] καὶ ἀνορθοῦν ὅπη αὖ δέηται legunt Vaticana exemplaria, ex lib. περὶ ἐπικυήσιος.

28 ἢ μολιβδίνης] ἢ μολυβδίνη malo, vt lib. περὶ ἐπικυήσιος, & ἀρξαμένης.

29 ἔπειτα περὶ ξυληνείοισι μακροῖσι περιαρμόσαι] ἔπειτα περὶ ξύλοισι μακροτέροισι ἁρμόσαι legitur lib. περὶ ἐπικυήσιος. Aldina exemplaria ἔπειτα περὶ ξυληνείοισιν habent. Vaticana autem & Regia manuscripta πτελέῃσι εἰλεῖσι μακροτέροισι legunt, quam lectionem secutus est Caluus, vt lana oblongiore specilla obuoluta, intingantur & immittantur.

30 Καὶ κομίνες αἰθιοπικοῦ κάλαμον] Pro κάλαμον καρπὸν legunt Vaticana exemplaria ex lib. περὶ ἐπικυήσιος, quam lectionem secuti sumus cum Cornario.

31 σκυλάκια σιαλώδεα] σιαλώδη legit Erotianus, & σκυλάκια σιαλώδη exponit κυνεια κρέα λιπαρὰ ex hoc loco, quem etiam subindicat Galenus, cùm σιαλώδεα, λιπαρὰ, πίονα, exponit in Exegesi, vt scripsimus in nostra OEconomia. Catulinas autem carnes veteribus esui fuisse, aliàs probauimus.

32 τελευταῖον δὲ μαλθακώτερα] ἐς μαλθακώτερα lego, & ἕως αὖ δοκέῃ καλῶς ἔχειν, ex lib. περὶ ἐπικυήσιος, quam lectioné etiam adscribunt exemplaria Vaticana.

33 τὸ ἀπὸ τοῦ μηλείου ἔργου] Hanc lectionem omnibus codicibus contestatam secutus sum: Cornarius tamen, τῷ ἀπὸ τοῦ μηλείου ἔργῳ μαλθάξαι τὸ σῶμα legit, quam etiam lectionem adhibuit lib. περὶ ἐπικυήσ.

34 Καὶ εἴργει τὸ καθεστάναι ὀρθόν] Exemplaria Vaticana legunt, ἑλκοῖ τὸν στόμαχον καὶ δάκνει, ἔπειτα τὸ στόμαχον εἴργει τὸ καθεστάναι ὀρθόν. Quæ lectio videtur desumpta ex lib. περὶ ἐπικυήσ. etsi hîc longè meliùs legitur.

35 ἢν δέ πως γυνὴ] Hæc etiam leguntur lib. περὶ ἐπικυήσ.

36 ὁ δὲ ἀνὴρ μὴ μεθυσκέτω] μὴ μεθυσκέσθω legunt exemplaria Vaticana, ex lib. περὶ ἐπικυήσ. Vide Aristot. quæst. natural. quæst. 4. sect. 3.

37 ὅτῳ δὲ δοκέῃ] ὅταν legit Cornarius, vt lib. περὶ ἐπικυήσ.

38 μηδενὸς ὄζοντος] μηδενὸς ὄζειν lego, vt lib. περὶ ἐπικυήσ.

39 τὸ κεκρύφαλον] τὸν κεκρύφαλον lego, vt lib. περὶ ἐπικυήσ. & τὸ ὀθόνιον, etsi τὰ ὀθόνια legunt exemplaria Vaticana.

40 ὀξέως αὐτῆς τῆς κορυφῆς] ὀξέως αὐτῆς ἡ κορυφή, aut αὐτῇ ἡ κορυφὴ lego.

41 ἄσιας ἔσαι] ἔσω legunt Vaticana exemplaria.

42 ἢν μὴ ὁ ἀνὴρ φῇ ἀφιέναι] ἀφιέναι lego ex lib. περὶ ἐπικυήσ.

43 στέαρ ἡδυωτὸν] ἡδυωτὸν στέαρ Galenus in Exegesi τὸ ἐν ὕδατι καὶ ἀρώμασιν ἑψηθὲν exponit, hoc subindicato loco, vt monuimus in nostra OEconomia.

44 Καὶ σικυώνης μακρῆς σπόγγον] σικυώνης σπόγγον, κολοκυνθίδος τὸ ἔνδον, exponit Gal. ex hoc loco, vt scripsimus in nostra OEconomia.

45 Καὶ αὐτὸν μήλῃ ἀμφιπλάσας] Sic quidem legunt exemplaria omnia, istamq; lectionem vt vulgatam secuti sumus, vt castoris testem ex vino albo tritum, lana conuolutum, & specillo circũ lanam obductum supponi velit. Interpretes καὶ αὐτὸν μέλιτι ἀμφιπλάσας legunt, vt ipsum melle oblini velint.

46 ἀνάγκη παχὺ ὀρέειν τὴν γυναῖκα ταύτην] Hanc lectionem cum Cornario secuti sumus, vt mulierem necesse sit viri genituram sero diluere aut serosam reddere, sicq; effluentem ex vtero elabi velut irritam & inefficacem, vt sit ὀρέειν idem quod paulò antea διορέειν, eoque sensu in nostra OEconomia exposuimus. Vaticana autem exemplaria παχὺ ὀρέειν legunt, & de crassa reddita vrina accipiunt, quæ secutus est Caluus.

47 ἄστε μὴ προσφέρεσθαι] Hîc προσφέρεσθαι mihi dici videtur de viri semine, quod crassius & coalescẽs, sese vtero admouet & applicat, vt ad conceptionem adhæreſcat. Aliòqui serosius & dilutum effluit, à pure extinctum & hebetatum retunditur, neque vtero se applicat, aut ab eo cõprehenditur, sed à pure dissipatum & putrefactum euanidum effluit.

48 πέθυνκε γὰρ τὸ πῦον] πήγει pro πέθυνκε legunt exemplaria Vaticana, vt genituram à pure dilui, madefieri, & irrigari, atque adeò emolliri & eneruari indicent.

49 Καὶ τὸ φῦμα τὸ ἐν τῇ δελφῦ καταστῆσαι] δελφὺν lego cum Erotiano, quod τὴν μήτρα exponit. ὑστέρας enim καὶ τὰς μήτρας δελφῦς dici Hippocrati testatur Rufus Ephesius ἐν τῷ περὶ ἀνθρώπου μορίων. Est autem καταστῆσαι sanitati aut integritati restituere, componere, aut sedare. Hîc, verò Vaticana exẽplaria legũt προσχλιέσθαι pro προσφέρεσθαι, quod etiam nostrã expositioné in προσφέρεσθαι confirmat.

50 διὰ κρίτρης ὡς λεπτοτάτης] διὰ κρησάρης legunt Exemplaria Regia manuscripta Vaticana verò διὰ κρησέρης. Quæ certè nostram de hoc loco opinionem confirmant, quam in OEconomia nostra adscripsimus, cùm hîc κρησέρης, aut κνησέρης ex Erotiano legendum esse admonuimus. Quam etiam lectioné & expositionem videtur esse secutus Caluus, cùm tenuissimum & ratũ linteum dixit. κνησέρης certè disertis verbis legit Erotianus, cui κνησέρα exponitur ῥάκος χονδρὸν καὶ ἀραιόν, δι᾽ οὗ διηθοῦσί τινα ὡς δι᾽ ἠθμοῦ. Quæ κρησέρα dicitur Galeno in Exegesi, vt scripsimus antea. Quod suspicionem facit κρησέρης pro κνησέρης apud Erotianum legendum esse. Hanc autem dictionem amplissimè in OEconomia nostra exposuimus, hoc etiam expresso loco. Aldina verò exemplaria hîc pro διὰ κρίτρης, δι᾽ ἄκρης ἄρης legunt & asteriscũ apponunt vitiata ex διὰ κρησάρης, aut διὰ κρησέρης lectione, vt satis apparet, velut antea lib. 2. περὶ γυναικ. admonuimus.

51 Καὶ παρ᾽ αὐτὸ] Καὶ παρ᾽ αὐτὸ legunt Vaticana exemplaria, vt post summam fistulæ aut clysteris partem, non multo interiecto spatio, foramen perforetur. παραυλίκα tamen legisse videtur Cornarius.

52 Ταύτην δὲ ἑψήσας εὖ μάλα] Sic quidem legunt exemplaria omnia, ex quo aqua emollitam aut madefactam intelligo, aut probè admodum perpurgatam, & emundatam, aut derasam, vt pro ἑψήσας ξύσας leges cum Cornario & Caluo.

53 ἐς τὰς μήτρας ἀθεὶς] ἐς τὰς τρήσιας lego cum Interpretibus & membranis Vaticanis.

54 ἐπειδὰν δὲ κλύσῃς] ἐπειδὰν δὲ κλείσῃς lego, & τὴν κύστιν ἀποδήσῃ, vt de clausis & obturatis foraminibus intelligatur.

55 ἐξελῶσα τὸ κλύσμα] κλεῖσμα lego aut βύσμα, cum membranis Vaticanis, vt detractum obturamentum, aut linteum quod foramina claudit, intelligas.

56 αὐτὴ δὲ εἰδέτω] αὐτὴ δὲ εἰδέτω ὅκου δεῖ lego cum membranis Vaticanis & Interpretibus, eo sensu vt ipsa mulier nouerit vbi fistulam indere oporteat.

57 ὀκρυῇ ἔξω] ὀκρυῇ πᾶν ἔξω legunt Vaticana exemplaria, quã lectionem sequitur Caluus, eaque mihi admodum probatur propter id quod sequitur.

58 ἔπειτα οὖν ψυχθῇ ὀλίγον] ἔπειτα ἀναψυχθῇ ὀλίγον lego. Cucurbitã autem requirit modico tempore resiccatam, quò fundum faciliùs secetur aut perforetur ad suffitum transmittendum.

59 τὸ ὅμοιον ποιήσας τὸ ἄλλο] τὸ ἄλλο legunt exemplaria Vaticana, vt alteri extremo simile, summo excepto, istud reddatur, hoc est perforatum, ad eundemque modum quo fistula infusoria vtaris, hoc est in pudendum ad excipiendum suffitum intrudas.

60 τοῦ προσθεῖναι ἐς τεῦχος] προσθεῖναι ἐς αἰδοῖον legunt exemplaria Vaticana, quæ lectio mihi probatur.

61 ὁ δὲ οἶνος ἔσω ἀνθοσμίας] ἀνθοσμίας οἶνος exponitur Erotiano ex hoc loco, ὁ εὐώδης καὶ ἡδύς. Quid verò sit οἶνος ἀνθοσμίας exponimus in nostra OEconomia hoc etiam expresso loco. Pro ξηροτάτως autem ἰσχυροτάτως lubenter legam.

62 ἔπειτα λίθον μέλανα] λίθον μέλανα, ὃν καὶ μυλίτην ὀνομάζουσι κόχλακα exponit Gal. in Exegesi, hoc subindicato loco, vt scripsimus in nostra OEconomia.

63 περὶ τὴν βάλανον τῆς σικύης] Hoc est, vt alterum cucurbitæ extremum in glandem formatum, duobus digitis cucurbitam æream & externam excedat, & in pudendum à muliere indatur. Quidam tamen quatuor digitorum mensuram apponunt.

64 ὅταν μὴ δύνηται ἡ γυνὴ] Eadem ferè scribuntur lib. de Nat. mulieb. & lib. 1. περὶ γυναικ.

65 Καὶ χολὴν ταύρου] Καὶ ὕειον addunt Vaticana exemplaria, quam etiam lectionem secutus est Caluus.

66 ἔπειτα δι᾽ ἡμέρης] Illud δι᾽ ἡμέρης omittunt Interpretes.

67 κοτύλας ἀλφιτας πόσαρας] πίνει legit Caluus. Deinde etiam προβρέξαντα malõ, aut προβρέξασα.

68 ἐν οἴνῳ λευκοῦ προχὶ χοΐ] ἐν οἴνῳ λευκοῦ χοΐ legit Cornarius. Vaticana exemplaria χόοι pro χοΐ legunt.

69 ἀκρήτῳ βρεχομένῳ] τῷ βρεχομένου legunt Vaticana exemplaria.

70 ὅτῳ δὲ μέλλει ἡδὺ προσεῖναι] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed lego, ὅταν δὲ μέλλει ἤδη προσεῖναι, vt προσεῖναι προσέρχεσθαι significet, aut ἀνδρὶ προσελθεῖν.

71 Καὶ συπηρίην μηλίην] Alumen Melinum quodnam sit diximus in nostra OEconomia, hoc etiam expresso loco.

72 τὸ λεπτότατον δηλοῦσι] λεπτότατον legunt exemplaria Vaticana, & Caluus vtranque lectionem adscripsit.

73 ἣν γυναῖκα μὴ δυναμένην] Hoc caput in tota muliebriũ morborum tractatione tanquam maximè necessarium, bis repetitur lib. de Nat. mulieb. & semel lib. 1. περὶ γυναικ.

74 ἔπειτα διαλιπὼν ἡμέρας τινὰς] ἡμέρας τρεῖς legisse videtur Cornarius, sed ἡμέρας ὀλίγας ponit lib. de Nat. mulieb.

75 καὶ ἣν ὑγρότερον τὸ σῶμα] Eadem ferè scribuntur lib. de Natur. mulieb. & lib. περὶ γυναικ.

76 καὶ εἴσω ἐγχεῖν] καὶ οἶνον ἐγχεῖν ἐς τὸ αἰδοῖον legunt Interpretes.

77 καὶ γνώσεται] καὶ γνώσεαι lego cum Interpretibus. Hæc autem verba velut interiecta sententiam suspendunt, quod huic authori est admodum familiare.

78 ἣν δὲ παχυνθῇ] Istud iisdem verbis repetitur lib. de Natura mulieb. ex aph. 46. lib. 5.

79 ὁ πάμπαν κίνδυνος] τὸ πάμπαν κινδύνως lego ex lib. de Nat. mul. vbi istud repetitur, & lib. 2. περὶ γυναικ. ἑλκώσης autem legit Cornarius ex lib. de Nat. mulieb.

80 ὅταν γυναικὶ τὰ καταμήνια γένηται] Istud volunt dici quidam de mulieribus quæ purgari solitæ, suppressis sunt mẽstruis, sed videtur potiùs de fotu per cucurbitulam adhibendo intelligi, ad fœcunditatem mulieri comparandam, vt de fotus adhibendi tempestiuitate ista obaudiantur.

81 ἐγχέας ἐς ἐχῖνον θαλάσσης] Hîc ἐχῖνον sumo cum Erotiano, pro vase amplo & patente. Quidam verò ἐχῖνον θαλάσσης, pro concha aut testa echini marini non rectè meo iudicio sumunt, vt satis indicant exemplaria Vaticana, quæ pro θαλάσσης θαλάσσαν legunt.

82 εἶτα διὰ χοινοπόνου δίφρου] διὰ χνοπινῦς δίφρου legisse videtur Cornarius, vt scripsimus in nostra OEconomia, vbi etiam exposuimus quid sit χοινόπονος δίφρος.

83 τοῦ πόνου] τοῦ πόρου legisse videtur Cornarius, & sectionem ad transmittendam fistulam sumit. Sed hîc πόνου sparteam connexionem, aut ex funibus distensionem ad sedendum aptam sumo, supra quam fistulã duobus digitis extare vult, vt in pudendum immittatur, alij verò quatuor digitis excedere volunt. Ac fortè pro πόνου θώκου non malè legatur.

84 τῶν σκορόδων τὰ δὲ πνεῖα] τῶν σκορόδων τὰ λάπισεῖα legunt exemplaria Vaticana.

85 ὥστε δακτύλῳ ἐκμάξαι] ὥστε δακτύλῳ ἐκμάξαι lego ex Galeno in Exegesi. Huic enim δακτύλιος, κύκλος, τροχίσκος ex hoc libro opponitur, vt scripsimus in nostra OEconomia, hoc subnotato loco. Etsi verò δακτύλῳ ἐκμάξαι ferri potest, eamq; lectionem sequuntur Exegeseos exemplaria, δακτύλιον tamen legere malo, cùm Galenus hunc locum subnotans, ἐκμάξαι ἀναπλάσαι exponat, scribatq; τουτέστιν, ὡς τὸν κυκλίσκον ἀναπλάσαι. Istum enim omni proculdubio locum exponit Galenus. Qua de re fusioribus verbis mentem nostram aperuimus, in nostra OEconomia. Exemplaria autem Vaticana hîc legunt, τελέε ἄχρις ὅσοι τελεόμενον, &c.

86 εἶτα κατέλιξον τὰ ξυλήφια] καὶ ξυλάρια legũt exẽplaria Vaticana.

87 ἐς τὴν κοιλίην] ἐς τὴν κοίτην legunt exemplaria Vaticana, vt in lecto inungi cerato vterum velint.

88 τὸ λεπτὸν] τὸ λεπτὸν tenues veratri nigri radices intelligo, Caluus fibras. Deinde ἣν πλέον, ad veratrum refero, vt si copiosum sit mordeat. Cornarius μὴ πλέον legisse videtur. Exemplaria autem Vaticana his duobus capitibus ἄλλο adscribunt.

89 τούτων γὰρ οὐδεὶς ἀσταθμός ἐστιν] Hîc ἄσταθμος idem quod ἀστάθμητος mihi significare videtur, vt sit qui aliquid inconsideratè aut temerè agit, neque rectè & ratione res perpendit. Egregia verò & Hippocrate digna præceptio, qua monet Medicum vt ratione & via, neq; tantùm experientia nitatur, sed omnia recta ratione & diligenti consideratione perpendat, & ad naturæ contemplationem accommodat, seseq; naturalem ac rationalem Medicum exhibeat.

90 ἀπὸ τοῦ ἑτέρου οὐκ ἀπόχῃ] ἀπὸ τοῦ ἑτέρου ἀπόχῃ legunt Vaticana & Aldina exemplaria. Regia verò quædam ἀποχῆσθαι legunt.

91 παρ' αἷς ἐκ τῶν κεδρῶν] ἐκ τῶν πυρῶν lego cum Interpretibus omnibus. Vaticana autem exemplaria & Regia manu scripta, κεδρὰς ἐκ τῶν πυρῶν legunt, & ὑποθυμίην.

92 ἐνθεὶς ἐς ἡμίεκτον] Hîc ἡμίεκτον sumo pro olla dimidiatum sextarium aut quatuor chœnices capiente, velut scripsimus in nostra OEconomia. Cornarius pro sella cui mulier insideat ad suffitum excipiendum.

93 ἄκρον μελανθίου] ἐγκυτήελον ἄκρον lego cum Interpretibus, & μελάνθιον.

94 τὸ χρῶμα] τὸ σῶμα lego cum Interpretibus, sed ad mulierem referre malo. Caluus ad partum retulit.

95 σφενδάμνου δὲ τὰς πτθὺς αὐτῇ] σφενδάμνου δὲ τὸ στῆθος lego ex libro 1. περὶ γυναικ. vbi ista repetuntur, vt scripsimus in nostra OEconomia. Deinde αὐτῇ καὶ δύο ἔπεα, &c.

96 ἣν δὲ πολλὰ] Sic quidem legunt exemplaria omnia, & αἷμα, quæ quidem lectio etsi stare potest, πολλαὶ tamen & αἷμα lego ex lib. 1. περὶ γυναικ. cum Interpretibus.

97 ταύτην μάλιστα μὲν, μὴ ἰῆσθαι] Hoc aliter legitur libro 1. περὶ γυναικ.

98 πολλοὶ γὰρ ἴσως] Sic quidem legunt exemplaria omnia sed lego, πολλὰ γὰρ ἴσως ἂν κλύσας. Cornarius lectionem lib. 1. περὶ γυναικ. secutus est.

99 ὅκως αἷμα ἀγάγῃ] ἀγάγῃς lego ex lib. 1. περὶ γυναικ.

100 καὶ ἀφαιρέειν οὐ πλεῖον] αἷμα additur lib. 1. περὶ γυναικ.

101 εἶτα ψυχθέντος τῆς ὑγρῆς ἀφελεῖν] τῆς χηνῶν lego in nostra OEconomia, & quod lacti cocto concretũ supernatat expono, quod χῆνος aut χαῦς & χῆνυς dicitur. Deinde καὶ διηθήσας lego.

102 πρὸς μακρὸν μῆκος μέγα σπύρην] Vaticana exemplaria legunt, ποιήσας πρὸς μακρὸν μῆκος μέγα, vt sit, in oblongam magnitudinẽ spiræ in modum, aut in orbem conuolutum medicamentum. Sed σπεῖρην lego, etsi σπύρην habent exemplaria omnia.

103 ῥοδίνῳ ἄκρῳ] Illud ἄκρῳ omisisse videtur Cornarius, cùm tamen habeatur in omnibus exemplaribus.

104 καὶ ἔκμαγμα] Hunc locum disertissimis verbis exprimit Galenus in Exegesi cùm scribit, ἔκμαγμα, τό, τι συνεσταμμένον φύραμα, καὶ τὸ κροκόμαγμα, ὡς ἐν τῷ περὶ ἀφόρων. Hoc croci recrementum cum Interpretibus sumpsimus, etsi etiam subactam aut coactam massam indicare possit, vt etiam scripsimus in nostra OEconomia, vbi etiam μαγίδα mannalem massam ex hoc loco diximus.

105 ἐς σμικρὴν σιπυΐδα] Istum etiam mihi locum subindicare videtur Galenus in Exegesi, cùm σιπυΐδα πυξίδα exponit, vt scripsimus in nostra OEconomia.

106 ὅταν ἴσχουσα ἐν γαστρὶ] Eadem scribuntur lib. de Nat. mul. & lib. 1. περὶ γυναικ. ex aph. 44. lib. 5.

107 καὶ αἱ ὑστέραι ἰσχνῶσιν] ἰσχύσωσιν lego ex lib. de Nat. mulieb. cum Interpretibus omnibus.

108 κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τὸ διαφθείρῃ] κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τὸ ἔμβρυον διαφθείρῃ lego ex lib. περὶ ἐπικυήσιος, vbi ista adscribuntur, & meliùs sic leguntur, ἀλλὰ καὶ ἣν τρίμηνα ἢ τετράμηνα, ἢν ἢ πλείονα χρόνον γεγονότα διαφθείρῃ. Quam lectionem adscribunt exemplaria Vaticana.

109 ταύτην χρὴ κλύσαι] Hæc longè aliter leguntur lib. περὶ ἐπικυησ. de cucurbitula apponenda, ex istoque loco reponenda videntur.

110 ὅταν δὲ βούλῃ] ποιέειν δὲ φῦσαν ἐν τῇ μήτρῃ ὅταν βούλῃ, lego cum Interpretibus.

111 μήλας διαπύρους ἐμβάλλοντα] μύδρους διαπύρους dicit lib. 2. περὶ γυναικ. Quam lectionem mihi hîc adhibuisse Caluus videtur, cum ferri frustula & silices candentes vertit.

112 καὶ ῥόδινον] καὶ ῥόδον legit Cornarius, cùm tamen ῥόδινον habeant exemplaria omnia.

113 μὴ ἦν φλαύρως] μὴ ἦν, ἢ φλαύρως lego cum Cornario. Deinde, ἢ πρὸς πλείονα κάθαρσιν, ἢ deleo. Vaticana autem exemplaria πρὸς τοῖσιν ἄλλοισιν ἅπασι legunt, vt præter alia omnia etiam maior accedat purgatio.

114 ἐσθιέτω] πινέτω legisse videtur Cornarius. Caluus autem sorbitionem conficit, & ῥοφεέτω legisse videtur.

115 οἷος στὰρ] His omnibus capitibus ἄλλο præfigunt exemplaria Vaticana.

116 διὰ γάλακτος ὑπόστασιν] ἐπίστασιν videtur legisse Cornarius, cùm lacti superstantem concretionem vertit.

117 καὶ διὰ τούτων οὐ δύναται κυῆσαι] Post hæc verba exẽplaria Vaticana legunt, οὐδέποτε κυήσῃ ἕως ἂν ὁ πῶρος ᾖ ἐν τῇσι μήτρῃσι. Hunc autẽ πῶρον in vteris Thymum vocant Paulus & Aëtius, Thymion Celsus. * Cap. 28. lib. 5.

118 ὑποθεῖναι τὴν μήλην] προσθεῖναι τὴν μήλην legunt exemplaria Vaticana, vt & ῥάμμασι, & καταδήσας ἐπὶ τὰ ἄκρα.

119 ἕως ἂν προκύψῃ] Id de callosa duritie accipiendum, specillum sursum ac deorsum tantisper vertendum, dum promineat aut emergat, quod faciliùs per matricis speculum assequêris.

120 ἐπιλὼ ἢ ἴδης] Horum verborum is mihi sensus est. Votum esse vt callus in vteri ore conspiciatur, quod certè contingit, si vteri osculum in coxendicèm non obuertatur aut adhærescat, sed rectum sit, & specillo obaudiat vt facilè diducatur, idque optimum esse. Aliòqui καὶ ἐθέλη ἐπακολουθῆσαι, de callo prominente, qui promptè educatur aut euellatur, intelligi potest, propter ea quæ statim consequuntur.

121 ἢν ἢ ἐνδέχηται ἐν τῷ στόματι τῆς μήτρης] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed ἐνέχηται malim, quomodo legisse Cornarium auguror.

122 οὐνίδα ξηρὴν] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Caluus tamen origanum siccum apposuit. Sed lib. περὶ ἀφόρων. vbi istud repetitur, οὐνίδα ξηρὴν legitur, & pro ἐπιφαίνηται, περιρρέηται.

123 γλυκυσίδης τοὺς μέλανας καρπούς] κόκκους legunt exemplaria Vaticana.

124 οἴνῳ λευκῷ ὑδαρεῖ] Sic quidem legunt exemplaria omnia quæ secuti sumus. Cornarius verò ex molli lana imponi vult, & legisse videtur, εἰρίῳ μαλθακῷ δεύσας ἐπιθεῖναι.

125 καὶ τὸ οὖρον τρύζει] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed libro de Natura muliebri, & libro secundo περὶ γυναικ. vbi ista etiam scribũtur, σίζει pro τρύζει scribitur. Dicitur autem de stridore & sono quem paulatim stillando vrina edit, vt scripsimus in nostra OEconomia. Vaticana exemplaria κλύζει legunt. Quas omnes lectiones Caluus pro more apposuit. Tantæ exemplaria ei fuerunt religioni, vt nullam ex his lectionem prætermitteret.

126 εἰς τὸ αὐτὸ πάθος] Hæc vitiosa sunt & corrupta, & ex superioribus locis sic reponenda, ταῦτα πάσχει ἢν ἐκ πίνε ἴσως τῷ ἀνδρὶ συγκοιμᾶται.

127 καθεὶς τὸ ὕδωρ ἐς τὴν ἕδρην] Istam quidem lectionem sequitur Caluus, & decoctum quàm maximè gelidum in sedem immittit. Verùm ἐς τὴν αἰθρίην lego cum Cornario, ex libro secundo περὶ γυναικ. Quanquam libro de Natura muliebri, τὴν νειαίρην pro αἰθρίην vitiosè legitur, etsi tamen ferri lectio illa potest, quòd medicamentum læuiter tritum imo ventri ex cataplasmate apponatur.

128 ὕδωρ πίνουσα, φακὸν] ὕδωρ πίνουσα φακῶν lego cum Interpretibus ex libro secundo περὶ γυναικ. & codicibus Vaticanis, tum quòd soleat Hippocrates ad vomitum ciendum lentium decoctum propinare.

129 καὶ τὸν οἶνον ὑδαρέα λευκὸν] Hæc eadem lectio seruatur lib. 2. περὶ γυναικ. sed libro de Natura muliebri, μὴ λευκὸν legitur, & μηδὲ ξυγκοιμάσθω. Hîc autem existimo Galenum in Exegesi ὑκλύσθω pro λούσθω legisse, quod hîc quoque περικλυζέσθω nominatim ex hoc libro significare scribit. Quod de particulari prolutione aut aquæ perfusione intelligi debet, quæ vtero iam admodum lubrico, & extra naturam prolapso aduersatur.

130 καὶ ὀδύνη λαμβάνει] Hæc lectio defecta videtur, & ex lib. de Nat. mulieb. & lib. 2. περὶ γυναικ. supplenda.

131 καὶ τῷ ἀνδρὶ ξυγκοιμᾶται] ἢ τῷ ἀνδρὶ μὴ ξυγκοιμᾶται vitiosè legunt exemplaria Vaticana, vt ex supra notatis locis apparet.

132 σίδιον ἐν οἴνῳ] σιδίην dicit lib. de Natura mulieb. & libro 2. περὶ γυναικ. vt & libro περὶ γυναικ. φυσ. eadem ferè in re ῥοιὰν apponit.

133 ἄνω τὰ σκέλη] τοὺς πόδας legit Cornarius ex supra adductis locis.

134 καὶ ἢν μὲν οὕτως ἐθέλωσιν ἰέναι] Hæc lectio ex libro secundo περὶ γυναικ. supplenda. εἰσιέναι tamen legitur libro de Natu. muliebri.

135 καὶ ἀποπλύναι τῇ πιτύη ἑφθῇ] τῇ πιοσηρῇ χλίοις legit Cornarius ex lib. 2. περὶ γυναικ. At lib. de Natura mulieb. medicamentum quo eluatur aut illinatur non apponitur.

136 ἔπειτα ξυνδήσας τὰ σκέλεα] ξυμμίξας τὰ σκέλεα legunt exemplaria Vaticana.

137 διδόναι ἢ ὀλίγον χυλὸν πτισάνης] Hîc vulgatam lectionem secutus sum cum Caluo. Cornarius verò aliam ex supra adscriptis locis adhibuit.

138 ἐγκαθίσας] ἐγκαθίσαι εἶα legisse videntur Interpretes.

139 τὴν σφενδόνην φορείτω] Hunc locum nominatim mihi exprimere videtur Galenus in Exegesi, cùm σφενδόνην exponit & scribit, ἐν ἢ τῷ περὶ ἀφόρων, τὸ καλύμενον φύλακα. δηλοῖ ἢ καὶ τὸ γυναικεῖον περίζωμα, ὅ ἐστι τούτῳ παραπλήσια. Quibus verbis indicat pro pudendorum tegumento aut subligari sumi, quo verenda custodiuntur, quales sunt mollium nostrarum mulierum Calçones. At nescio an extrema Galeni verba huic loco accommodari debeant, ac de fascia pedali etiam sumi possint. Quæ porrò sequuntur de fœtus extractione, etsi omnibus in codicibus leguntur, quia tamen miserè sunt deprauata, in libellum ἐγκατατομῆς ἐμβρύου releganda.

IN LIBRUM HIPPOCRATIS DE VIDENDI ACIE.

Αἱ ὄψιες] Hic libellus in omnibus exemplaribus περὶ ὄψιος inscribitur, in quo de oculorum acie corrupta ac vitiata per manum potissimùm curanda agitur, & in membranis Vaticanis post librum de Insomniis scribitur. Incertum verò est an hic liber indicetur, cùm lib. περὶ παθῶν seorsum de oculorum morbis se scripturum pollicetur. ὄψις autem Hippocrati videndi aciem qua cernimus, & pupilla † Marco Tullio dicitur, significat, oculi potentiam qua cernit, & potentiam interiorem dixit * Cornel. Celsus. ὄψις etiam oculum indicat, qua ratione nonnulli & De oculis hunc librum appellant, velut etiã oculus nobis pro pupilla sumitur, cùm oculos cæsios, glaucos, aut cœruleos dicimus. Istaque notione hîc αἱ ὄψιες διεφθαρμέναι, pupillæ vitium, aut videndi acies corrupta dicitur, qualis in suffusione aut glauco contingit. Nunc autem libellum inter θεραπευτικὰ propter curationem reposuim⁹, etsi propter manus administrationem, quæ maxima eius est pars, inter χειρουργούμενα reponi possit. Qua ratione fere ab omnibus codicibus post librum περὶ αἱμαρροΐδων apponitur.

† *Lib. 2. de nat. deor.* * *Cap. 6. lib. 6.*

2 καὶ ἢν ἀρχόμενος θεραπευθῇ ταῦτα] πάντα videntur legisse Interpretes.

3 τὰ βλέφαρα λεπτύνειν, ξύειν.] In palpebræ aspritudine, scabritie, tylosi, sycosi, palpebra deraditur, instrumentumque ad eam manus administrationem accommodatũ βλεφαρόξυστον Paulo lib. 3. dicitur.

4 ἔπειτα ἀναδήσας] Hæc omnia vt Hippocrate indigna neglexit Cornarius. Vstionem autem venarum quæ sunt in dorso per spongiam oleo feruente imbutam continent. Cuius mihi rationem habere videtur laqueus setaceus dorsi initio transfixus. Quædam autem exemplaria legunt, τῇσι χερσὶ ἢ μέσον τῆς ἐχέτω.

5 τὰς νωλιαίας φλέβας] ὠμιαίας φλέβας videtur legisse Caluus. Hæc autẽ obscura admodum, in vrendo venas, aut colli tendines & neruos vitari volũt. Magnas autẽ & varias capitis sectiones ad oculorũ remedia habes apud Celsum cap. 7. lib. 7.

6 τὸν σπόγγον] σπογγίον legunt exemplaria Regia manuscripta. σπόγγον autem ἠλαιωμένον, spongiam oleo feruente tinctam intelligo, qua vstio fiat.

7 ὅταν ἢ φλέβα περικαύσῃς] Hæc obscurissima verba mihi indicare videntur, leuiter factam vstionem fluxionem minimè sistere, cùm vena adhuc intumescat & infletur, ideoq; repetendam esse quoad penitus conquiescat, aut sistio omninò peracta sit. Sic enim crustas facilius excidere, cicatricesque meliùs coalescere.

8 τάχα ἐκπίπτουσιν] τάχιστα ἐκπίπτουσιν legunt exẽplaria Regia manu scripta.

9 σημεῖον ἢ ὅταν ἀπόσχῃ τῆς ξύσιος] Etsi hoc loco publicatam lectionem secutus sum, satis tamen derasam esse palpebram apparet, si pro cruenta & aquosa sanie, sanguis sincerus & purus effluat.

10 ὅκου αἶθος ἐστι χαλκοῦ] ὁποῖον αἶθος ἐστι χαλκοῦ forte legendum, etsi vulgata lectio satis per se constat.

11 τάμνειν τὴν διὰ τοῦ βρέγματος] Hæc videtur esse quædam ἀποσπασμοῦ species.

12 τὰ βλέφαρα τὰ παχύτερα] Huic vitium simile πώρωσις Medicis dicitur.

13 ἰητρεύειν τὰ λοιπὰ] ὡς τὰ λοιπὰ lego cum interpretibus, vt hæc vlcera secuti reliqua vlcera curentur. Pilorum autem naturam vocat, ciliorum exortum, quem vitari præcipit.

14 καὶ κνησμὸς ἔχῃ] ξυσμὸς ἔχῃ legunt exemplaria Regia manu scripta.

15 τὴν φολίδα τοῦ χαλκοῦ] Ex hoc loco φολίδα χαλκοῦ, τὴν λεπίδα, mihi exponere videtur Erotianus, vt scripsimus in nostra OEconomia.

16 νυκτα-

16 νυκτάλωπος φάρμακον] νυκτάλωπα pro vitio oculorum poni, & luscitionē Festo dici scripsimus in nostra OEconomia, de eoque aliàs fusissimè egimus. Lego autem cum interpretibus, νυκτάλωψ φάρμακον πινέτω ἐλατήριον.

17 ἢ καταξας τ αὐχένα] καταξάξας lego cum interpretibus. πιέξας autem ad inediam & famem refert Cornarius, sed vlcus, & vlceris appressionem, & durationem respicere arbitror.

18 ἧπαρ βοός] Paulus cap.22.lib.3. in Nyctalope hepar hircinum assatum comedendum exhibet, eiusque inter assandum saniem collectam illinit. At author libri de oculis Galeno attributi, hepatis caprini suffitum adhiberi vult. Celsus quoq; cap.6.lib.6. sic laborantes inungi iubet sanguine iecinoris maximè hircini, sin minus caprini, vbi id assum coquitur, aut fortè sanie cùm ἰχῶρα dicat Diosc.cap.39.lib.2.& Pl.cap.11.lib.48. Quod remedium adscribit etiam Gal. extremo lib.4.κτ̀ τόπ.

19 ἢν ἀλγῶσιν οἱ ὀφθαλμοὶ] Hoc oculi vitium ἀμαύρωσις Græcis dicitur, cùm oculis bene habentibus videndi acies laborat.

20 ὀφθαλμίης] Sunt hæc cōmunia lippitudinis remedia, capitis & totius corporis purgatio, alui solutio, sanguinis detractio, modicus cibus, aquæ potio, ex aph.31.& 17.lib.6. causarum foris incidentiū vitatio, & deambulatio, ex Paulo. *lib.3.cap.22.

21 ἐπειδὴ ἐ ξυμφέρῃ] ἐ γὰρ ξυμφέρῃ legunt exemplaria Regia ma- 10 nu scripta.

22 καταπλάσματα ὀδυνώσης μὴ ὀνίσης] Cataplasmate vtimur ad sistēdam fluxionem & ad eorum quæ irritant mitigationem, vt scribit Paulus, qui etiam cataplasmata describit.

VARIÆ LECTIONES IN QVINTAM HIPPOCRATIS SECTIONEM, EX DVOBVS SERVINI ET FEVREI EXEMPLARIBVS DESVMPTÆ.

Ad exemplaris Frobeniani paginas accommodatæ, nostris hinc inde vbiq; ascriptis.

In librum primum περὶ νούσων.

PAG.129.v.5.N.p.3.l.5. πᾶσιν] πᾶσι. S.
11. ἀκαιρέιν] κ. εἰκάσιν. F.
18. ἢ οἷσιν] ἦσιν ex M.s.S.
23. ἢ ὤυπο φυλάσσοντα] ὤυπα ex manuscr. S.
24 ἀπὸ αἱ πλοχίαι] αἱ πλοχίη ex manuscr. S.
29. ἀπὸ θερμοῦ ὑπερθερμαινόντος] ἢ ὑπερθερμαίνοντος ex manuscr. S. 30 & ὑπὸ ψυχροῦ ὑπερψύχοντος.
30. γένηται] γένηται ex M.s.S.
34. ἀλλὰ τούτων] ἀλλ' ἀ τούτων ex M.s.S.
37. ἀδύνατα δὲ τὰ τοιαῦτα] τὰ τοιάδε. F.
49. ἀπὸ δὲ διαιτων πείης] ἐκ δὲ διαιτων πείης. F.
P.130.v.12.N.p.5.l.11. ὅπλων πάθη ἔνυπον] ὑπὸ τούτων. S.
13 μεθιέναι ὠφεληθῆ] μεθιέναι λαβὼν ὠφεληθῆ. F.
23. ἢ ὤυτην] ἢ πῶς ex M.s.S.
24 ῥώμην] ῥώμην ex M.s.S.& F.
30. ἐπίδηλον φανέειν] fortè φανέειν vel φαίνεσθαι. S.
34. ἐξίστησιν] ἐξίστησι ex M.s.S.
42. διότι] ὅτι ex M.s.S.
P.131.v.3.N.p.6.l.21. ὑπὸ λευκοῦ] ἢ ὑπὸ λευκοῦ. F.
15 ἀπὸ δὲ αὐλωνός] ἐκ τῶν αὐλωνός. F.
21. ὑπὸ τῆς ἐμέτου] ἀπὸ τῆς ἐμέτου. F.
22. κάτω ῥαγείη] καταρραγείη. S.
25. ὀδυνώσης] ὀδυνῶν ex M.s.S.
32. νεῦρον διακοπὲν] νεῦρον ἢν διακοπῇ μὴ συμφύεται, μηδὲ κύστιν, μηδὲ ἔντερον, ἢν μὴ τῶν λεπτῶν, φλέβα, αἱμόρροον μηδέ. F. ex M.s.& S. nisi quod hic συμφύεται legit, & ἐδὲ φλέψ αἱμόρροος.
39. τέμῃ] τάμῃ ex manuscr. S.
41. ὅσα ἀτρέμα λαβεῖν] ἃ καὶ ὅσα S. velut etiam Vaticana exemplaria.
P.132.v.10.N.pag.7.l.45. καὶ ἢν] καὶ desideratur in manuscript. S.
12. πικρόπρον] πυκνόπρον. S.
19. ἢ κάτω] ἢ desideratur in M.s.S.
20. ἀπὸ τῆς κεφαλῆς] ἐκ τῆς κεφαλῆς. F.
24. μὴ σιγηθῇ] συνηθῇ. S.
32 ἀπόλυται δὲ ἐσω] ἐσω desideratur in M.s.S.
Ibid. ὑπὸ τῆς αὐτῆς] ἢ ὑπὸ. F.
36. ἐπὶ πλεῖόν τι] ἐς πλεῖόν τι. S.
38. ἐκ τῶν χειρῶν] Post hæc verba πίμπρησι addunt manuscr. codic. S.& F. neq; tamen locus satis est integer.
40. εἰσὶ] ἔστι. F.& pro μετέπειτα μεταπορεία.
43. ἐς τὸ πλευρὸν] πρὸς τὸ πλευρόν. F.
49 ὁκόταν] ὡς ὁκόταν. F.
P.133.v.1.N.p.9.l.12. κρίνεσθαι] ex M.s. κρινόμενον. S.
2. φλέγματος] φλέγμα τις τῆς ex M.s.S.
6. ἐκ τῆς κεφαλῆς] ἐκ τῆς κεφαλῆς.
12. μηδὲν πρᾶγμα] μηδὲν πρᾶγμα ex M.s.S.
Ibid. ὅταν] ὁκόταν.
19. τὸ πύον] τὸ πύον ex M.s.S.
22. ὑπὸ τῆς αὐτῆς] ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ex M.s.S.
23. ἢ ἐς τὸ κάτω] καὶ desideratur in M.s.S.
26. ὁμαλὴ] ἡ μαλὴ ex M.s.S.
29. ὑπερκειμένη] ἐπικειμένη. F.
34. ἢ τὰ ἀπορρέοντα] καὶ τὰ ex M.s.S. ἢ ἢ τὰ. F.
36. δι' ὀλίγου] δι' ὀλίγου S.
40. ὡς τὰ πολλὰ] Hæc desiderantur in M.s.S.
41. περὶ αὐτῆς] αἱ πόων. F.
42. γνώσεται] ἢ γνώσεις. F.& ὧδε. ὅδε. S.
P.134.v.1.N.p.10.l.20. ὅτι] ὅτε ex M.s.S.
16. ἢ λάβηται] καταλάβηται. F.
17. ἔνυπον] τούτω ex M.s.S.
24. προσπίση] προσπέσῃ τῆς. S.
37. ῥάων] ῥάων ex M.s.S.
38. ὅτι] Desideratur in M.s.S.
40 ῥάων] ῥάων ex M.s.S.
46. ὀδύνην τι παρέχει] τι desideratur in manuscr. S. vt & postea 40 πλέον τι.
P.135.v.14.N.p.12.l.24. καὶ ἄλλα] καὶ desideratur in M.s.S. & τὸ ἀπὸ τῆς σαρκὸς, τὸ δέ.
24. μεθιστᾶσι] μεταστῆναι. F.
36. τῆς ἔσω] τῷ ex M.s.S.
39. χολαιόπρον] χολαίπρον. S.& ὑγιαίνει, ὑγιάζει. F.
47. ἢ ἢν παραυτίκα] ἢ ἢν μέν. F.
P.136.v.18.N.p.14.l.2. ἀσθενέστερα] ἀσθενέα ex M.s.S.
25. ἔκδηλα] εὔδηλα. F.
Pag.137.v.9.N.pag.15.lin.6. ἐπὶ τῷ αὐτῷ αἵματι] ἐν τούτῳ τῷ αἵ- 50 ματι. F.
10. ψυχρόπατον γὰρ φύσις] τῇ ἀνθρώπου φύσει. F.
17. καλέει] καλέουσι. S.
23. ὁκόσοι] ὁκόσοις. F.
29. πολλοὶ ἀποκρίνεται] πολλὰ ex M.s.S.
31. συστήσεται] συστήσεται ex M.s.S.
37 καὶ δι' τούτων] ὁκόταν οὐ τούτων. F.
40. ἀλλὰ κοιλίης] κοίλης. F.
P.138.v.17.N.p.16.l.41. ἐς τὸν πλεύμονα σήπεται] ἐν τῷ πλεύμονι. F.
20. ἀποθνήσκουσιν] ἐκ ἀποθνήσκουσιν. F.
60 47. διὰ τοῦτο] καὶ διὰ τοῦτο. F.
P.139.v.11.N.p.17.l.49. τὸ αἷμα τὸ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ] τὸ αἷμα τῷ ἀνθρώπῳ ex manuscr. S.& F.
23 καὶ καθαίρον] καὶ desideratur in manuscr. S.
Ibid. ἀπὸ διαπύσιος] ὑπὸ F.& διαπύσιος S. ex manuscr.
32. καὶ αὐτόθεν] Post αὐτόθεν αὖθις add. S. ex M.s.& F.
34. ἀποξηραίνει πρότερον] ἀποξηραίνει πρόσ. S.
44 ἄλλοτε ἄλλο] ἄλλη ex M.s.S.

In librum secundum περὶ νούσων.

P.140.v.24.N.p.19.l.36. ὑποθερμαινομένου] ὑπερθερμαινομένου 70 ex manuscr. S.
Ibid. ἀπὸ κεκινημένης αὐτῆς] τῆς χολῆς αὐτῆς. F.
29. ὑφέρπει] ὑφέρπει S. ex M.s.
32. ἢ φλέγμα] καὶ αἷμα ex manuscr. S.
47. φολερώτερα] ἐκλευκότερα. F.

P.141.v.13. N.p.20.l.49.ὑγιαίνει] ὑγιὴς γίνεται.F.

23.ὅ ἐὰν ἐν τῷ διπλόῃ] ὅταν ἐν τῇ διπλόῃ τῦ ὀστέυ φλέγμα ἐπιγινόμενον ὑποξηρανθῇ.F.

25.ἀπ' αὐτῦ] ὑπ' αὐτῦ.F.

37.παντελῶς] πάντη ex M.S.S.

Ibid.κιωνάγχῃ] περὶ κιωνάγχης ex M.S.S.

39.ἅλες] ἅλις ex M.S.S.

42.καὶ ὄψον] καὶ desideratur in M.S.S.

Ibid.σαφυλῆ] περὶ σαφυλῆς ex M.S.S.

45.παχέης] περὶ παχέης.S.pro ἐστὶν, πέφυκεν.F.

48.ἀποπαρθάζουσιν] ἀποπαρθάζουσιν.S.ex Hesychio.

P.142.v.16.N.p.22.l.42.αὐτῦ τῆς κεφαλῆς] αὐτῦ.F.

32.δίδου] δοῦναι.F.

39.καὶ ἢν πίσης] πίσης ex M.S.S.velut.leg.exempl.Ald.in margine autem adscribit F.χ.πίσης.

P.143.v.11.N.p.23.l.32.ἑνδεκαταῖος] ἑνδεκαταῖος ἢ ex M.S.S.

Ibidem, κατὰ τὰ ὦτα] Post hæc verba, καὶ οὕτω θνήσκει add. S. ex manuscr.

17.καὶ πυρετὸς αὐτὸν] καὶ ὁ πυρετός.S.

24.αὐτῦ] αὐτοῦ.S.

40.ποιήσωσι] ποιήσηται S.

42.ἀνακομίσας] ἀνακομίσαι.S.ex M.S.

44.ῥίγος, ὀδύνη] καὶ ὀδύνη.F.

45.ἐς τὸ οὖς] καὶ ἐς τὸ οὖς.S. ex M.S.

47.καὶ ῥέει] εἰ καὶ ῥέει.S.ex M.S.

P.144.v.8.N.p.24.l.50.διαχωρητικοῖσι] διαφορητικοῖσι. S.

10.τὰ αἵματα] ἔναιμα.F.

17.ἄλλα] ἄλλη ex M.S.S.

15.ἢν δὲ φύσῃ] ἢν δὲ ὀκφύσῃ F.

16.ἐς τὴν κεφαλὴν] ἐν τῇ κεφαλῇ.F.

22.πᾶσαι αὐτῦ] τὸν ὦμον add.F.

23.ἑπτὰ ἡμερῶν] ἡμερέων.S. ex manuscr.

28.ἐσφοιτᾷ] φοιτᾷ.F.

31.καὶ μὴ λυέτω] ἀλυπέτω.F.

33.τῦ αὐτῦ] τῦ ἀκρῦ ex manuscr.S.&F.

35.γίνηται] ἐγγίνηται.F.

38.ὑγιὴς δείξῃς] ὑγιὴς γίνεται.F.

Ibid.ἢν σφακελίσῃ] ἢν δὲ σφακελίσῃ.F.

45.οἱ πολλοὶ] οἱ πολλοὶ ἐπὶ.F.

Ibid.ἢν οὖν] ἢν μὲν οὖν.F.

44.εἰ ῥέῃ] οἱ ῥέῃ.S.

P.145.v.3.N.p.26.l.17.ἐπάγει] ἐπάγῃ.F.

5.πολλῷ καὶ θερμῷ] καὶ deest in manuscr.

6.χλιαίνων] χλιαρῷ.S.

7.ἐπὴν] ἐπὴν S.ex manuscr.

11.ἢν δὲ μὴ οὕτως] ἢν δὲ οὖν.S.

16.καὶ θερμῷ] καὶ deest in manuscr.

καὶ ἢν κοιμηθῇ] τὸ ποιῆσαι.S.ex M.S.

24.ἢν ἐξοιδέῃ] ἐξοιδέει ex M.S.S.

25.εἰς τὴν διπλοΐδα] περὶ τὴν F.& ἔπειτα pro ἐπὶ.

26.τὸ ὀστέον] τῦ ὀστέυ.S.

Ibid.τὸ δὲ χρόνῳ] τῷ δέ.S.

30.μέχρι τῆς διπλοΐδος] ἐς τὴν διπλοΐδα add.F.

32.οὐ δύνηται] δύναται.S.

38.ἢν δὲ μὴ χάσῃς, ἀποθνήσκει ὀκτωκαιδεκαταῖος, ἢ εἰκοσαῖος ὡς τὰ πολλά, hæc desunt in manuscr.S.

39.κιωνάσκῃ] περὶ κιωνάσκης ex M.S.S.

40.κατ' ὀλίγα] καὶ κατ' ὀλίγον ex manuscr.S.

44.οὐκ ἀνέχεται κεῖσθαι] κείμενος. F.

46.καὶ ἐπὴν ἀποσφίγξῃς] ἀποσφύξῃ.F.

48.διεῖναι τοῦτο] τούτῳ ex M.S.S. vt & Vatic.exempl.

P.146.v.N.27.l.41.αἰεὶ ἢν] αἰ ἴῃ ex M.S.S.

23.σραφῇ] σρεφῇ.F.

28.δεῖ χρῆσθαι] δεῖ χρῆσθαι ex manuscr.S.

29.γινώσκειν] γινώσκεις.F.

33.τῷ βρόγχῳ] τὸ βρόγχον ex M.S. S.

43.σαφυλῇ] περὶ σαφυλῆς.S.

Ibid.σαφυλὶς] σαφυλὴ ex M.S.S.

46.ὑφ' ἑωυτοῦ] ἐφ' ἑωυτοῦ ex M.S.S.

Ibid.φλεγμαινόντων] φλεγμηνάντων.F.

49.αἱ πάδες] περὶ αἱ πάδων.S.

P.147.v.3.N.p.29.l.8.τὸ ἀπὸ τῦ φύμου] τῷ.S.

17.τῶν χόνδρων] τῦ χόνδρου.F.

κατακρέμαται] κρεμᾶται.S.ex M.S.

21.ἐσορπίζειν] ἐπαρύζειν.S.

23.κασσιτερίνῃ] κασσιτερίνην ex manuscr. S.

25.ἐς ἐξέρυσις) ἐς αὖ ἐξέρυσις ex M.S.S. sicque Ald.exempl.

29.ἕτερος πόλυπος] ἕτερος πόλυπος ex M.S.S.

33.ἐπιπάσσω τῷ αὐτῷ] καὶ τῷ αὐτῷ ἐπιπάσσεται.F.

34.τοὺς μολίβδους] τὸν μόλιβδον ex M.S.S.

38.διεῖραι] διεῖναι ex M.S.S.

39.περιεκάηται] περικαίηται ex manuscr.S.& pro διαίρειν διείρειν ex manuscr.

10 40.ἐξελαύσης] ἐξελκύσης ex M.S.S.&Vatic.ex.

46.ἐπιπάσαι] ἐμπάσαι.F.

48.καὶ τὸ πρόσωπον] κατὰ πρόσωπον.S.

P.148.v.2. N.p.30.l.40. πολλῷ τῷ θερμῷ] τῷ desideratur in M.S.S.&F.

7.ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσι] ἑπτὰ ἡμέρας.F.

καὶ ἢν μὲν οἱ] μὲν οἱ ex M.S.S.

11.ὑγιὴ ποιέῃς] pro ποιέῃς γίνεται F.

13.καὶ ἀσθενέει] ἀσθενείῃ ex M.S.S.

17.πυρετοὶ ἀπὸ χολῆς] περὶ τῶν ἀπὸ χολῆς γινομένων πυρετῶν ex ma-20nuscr.S.

20[καὶ ἐς τὴν ὀσφὺν] ὀσφρὺν S.ex M.S.

25.ἐς δὲ νειέρην γαστέρα] ἐς δὲ τὴν νειέρην.ex manuscr.S.

27.περὶ δὲ φαρμάκου] τῦ φαρμάκου.S.

28.ἐφ' ἣν] ἐπὴν.

30.ἢν δὲ ἔμπυρος ᾖ] ἐμπύρετος.F.

31.ἢν μὴ τὰ ἄνωθεν] ἢν τὰ μὴ ἄνω.F.

38.καὶ ὀδύνη ἐστὶ] ἔνεστι ex M.S.S.

39.χολώδεις] Fortè φολώδεις.S.

40.ἐπ' αὖ δὲ] ἐπὴν δέ.F.

30 45.ἢν ἀκάθαρτος] ἢν γὰρ ἀκάθαρτος.

47.ἢ μὴ οὖν) ἢν μὴ οὖν ex manuscr.S.

P.149.v.2.N.p.32.l.10.ἕως ἱδρώσῃ] ἕως αὖ ex manuscr.S.

Ibid.καὶ κέγχρον] καὶ deest in manuscr.

4.πυρετὸς τεταρταῖος] περὶ τοῦ τεταρταίου ex manuscr.S.

10.δίδου] διδόναι.F.

12.ἑσπέρης δὲ] ἐς ἑσπέρην.F.

14.δραχμὴν] δραχμῆς F.

16.μαλθακωτάτοισι καὶ δριμυτάτοισι] μαλθακωτάτοισι δὲ.F.

18.πλευρίης] περὶ πλευρίτιδος ex manuscr.S.

40 25.δέοντες] δέοντα ex manuscr.S.

30.ἢ ὄρνιθα] ὀρνίθιον ex manuscr.S.

31.ἔχετο) ἔχοιτο.F.

Ibid.ἀεὶ σαζέσθω) ἀεὶ σαζέτω.F.

44.ἡμέραις) ἡμέρῃσιν ex manuscr.S.

45. μεταπίνειν) in manuscr. desideratur pro μεταπίνειν μεταμίσγειν in altero manuscr. Cordæi leg.S.F.

P.150.v.4.N.p.33.l.41.πυώδεις) ex manuscr. πυώδεις.S.

7.ἀναυσίῃ) ἀναυσιαίῃ.F.

14.ῥοφανέτω) in M.S.desideratur S.

50 18.ὅταν ἐκ περιπνευμονίης) Ante hæc verba adscr. ἄλλη περιπνευμονία ex manuscr.S.

24.τῶν μικρῶν ἑκατέρων ἔστω) μικρῶν μερέων ἑκατέρου ἴσον ἔστω ex manuscr.S.

29.χρῆσθαι) χρήσθω ex manuscr.S.

32.κνίκης) κνίδης ex manuscr.S.

37.ῥάων) ῥᾶον ex manuscr.S.

42.ἐς κόπρον) ἕως ex manuscr.S.

44.καταμαθεῖν) ἐκμαθεῖν.F.

60 47.ὀξυβελέει) ὀξυβελέει ex manuscr. S.

P.151.v.3.N.p.35.l.13. ἐς ἑσπέρην) ἐς desideratur in M.S.S.

9.πλευμαὶ) πλευμοί.S.

22.καὶ ἐπ' ἣν) ἐπὴν F.

23.ῥέει) ῥαγῇ ex M.S.S.

39.ἑτέρη νοῦσος ἣν καλέει φθόη) ex manuscr. S.ἄλλη νοῦσος φθόης.

46.ἢν ἀφθῇσι) Ante hæc verba ἄλλη νοῦσος.F.

Pag.152.v.4. N.pag.37.lin.39. ἐκφυσῶσι) πλεῖστοι ἐκφυσῶσιν.F.

10.ἀεὶ) Desideratur in M.S.S.

12.χρῆσθαι) χρήσθω ex manuscr.S.

70 21.ἄπειροι) ἄπυροι ex manuscr.S.&F.

22.οἱ ἄνωθεν) ἄνωθεν αὐτοῖς ex manuscr.S.

24.καὶ ὀνήσωσι) ὀνήσωσι & ὀνήσει F.ex manuscr.sed vitiosè.

25.λαμβάνει) ἐπιλαμβάνει.F.

32.παχύνειν) παχῦναι.F.

34. λιγνυώδεις] λιγνυώδης ex manuscr. S. & sic Vatic. exempl.
40. πρὸς ἕτος] πρὸς ἐνιαυτὸν. F.
41. χηνῶδι] χηνῶδ. S.
45. καὶ κέρχεται] κέρχει ex m.s. S. & sic Vatic. & Ald. exempl.
P. 153. v. 5. N. p. 38. l. 14. ἄρθρα] ἄορθρα. S.
15. βλέπεται] θύεται ex m.s. S.
17. φωδῶν] φώδων ex m.s. S.
18. δυσθνέει] δυσθανατεῖ ex m.s. S. & F.
23. ἠμπυβεῖν] ἠμπυβεῖν ex m.s. S.
30. πεῖ ζῆ] περὶ ζ. S. & Ald. exempl. & Vat.
35. ἢν δὲ αἱμωδης ᾖ] αἱμωδης desid. ex manuscr. S.
42. γυμνάδας] γυμνάδας ex m.s. S.
46. τοῖσι φαρμάκοισι] φαρμακίοισι ex m.s. S.
P. 154. v. 8. N. p. 39. l. 40. ἢ αἱ] ἢν αἱ ex m.s. S.
10. σκυλακείου ἢ ὀρνύθια] σκυλακίου ἢ ὄρνιθος ex m.s. S.
14. κεφαλὴν δὲ ἀλγέῃ] κεφαλὴν διαλγέῃ. F.
25. καίειν] καῦσαι. F.
26. φωδῶν] φώδων ex manuscr. S. vt antea.
30. ὑφεκφύῃ] ὑπεκφύῃ ex manuscr. S.
Ibid. & θερμοῦ] καὶ desideratur in manuscr. S.
46. τούτω] τῷ. S.
P. 155. v. 1. N. p. 40. l. 50. ἀφρύγεται] ἀφρεύγει ex manuscr. S.
3. ἐξηύθη] ἐξερύθη ex m.s. S.
7. λεπτὸν] λευκὸν F.
8. ἐξῆ.
14. ἐξ ἔσωθεν] ἔξωθεν ex manuscr. S.
Ibid. πρὸς τὴν κοιλίην] ἐς τὴν κοιλίην. F.
21. ὅκως δὲ εὔροον ᾖ] ὅκως ᾖ S. ex m.s.
25. ἢν δὲ σῖτος] Ante hæc verba ἀλλ' ὅμως adscribit ex manuscript. S.
29. μοιρήσει ἑκάτερον] μοίρη ἴση ex m.s. pro μοίρη.
31. καὶ ἐξέρυθρος] ἢ ἐξέρυθρος. S.
44. φοφάνειν μὴ] δὲ pro μὴ ex m.s. S.
Pag 156. v. 7. N. p. 42. l. 26. εὔδει] αὔδει S. & ex manuscr. ἄδει vt F.
10. αὐαίνη] ἀβαίνη ex m.s. S. & F.
19. ψυχολυτέειν] & ψυχολυτέειν ex ms. S.
27. δυσθνέει] δυσθνεεῖ ex ms. S.
28. ὑγιαίνῃ] ἐκφυγγάνῃ. F.
29. κάχεις] κάγχρυς ex manuscr. S.
32. ἢν δὲ ἢ] ἢν δὲ ἀσθενὴς ᾖ. F.
35. χηνῶδι] διαχρίσθω.
40. ἀμεσαῖ] ξηραῖ ex manuscr. S. & Vatic. exempl.
44. καὶ ἐπικλύζειν] καὶ redundat F.
Ibid. ἐπὶ ἀλλὰ] πλύ. F.
49. ἀφρύγει] ἀφευγῆ ex manuscr. S.
P. 157. v. 13. N. p. 44. l. 7. πρὸς ἔπος] ἢ πως. S.
15. & ἄλλοτε] καὶ redundat F.
16. τρυγῶν] τολφῶν ex ms. S.
23. ἢ δὲ θύβος σωματωθῇ πᾶς] Hæc desiderantur in ms. S.
27. ὅτε μὴ, ὅτε δὲ] ὅτε μὴ, ὅτε δὲ. F.
Ibid. τούτων] τούτω ex ms. S.
31. πύτλω] πύτλοις ex ms S. & F.
32. γλυκεῖα] ἁλικεῖα ex ms. S.
34. τοῦ φαρμάκου] τῶν φαρμάκων. F.
45. θερμολάθω] λάθω θερμοῦ. F.
P. 158. v. 1. N. p. 45. l. 11. τὸ αἱματῶδες] & τὸ αἱματῶδες ex manuscript. S.
4. ὅτι πλέον βεβρωκὸς] ἐξ ὅκως ἂν πλέον βεβρωκὼς ἦν. F.
26. & ἅμα μὴ] & μὴ ἅμα ex ms. S.

In librum tertium περὶ νούσων.

N. p. 46. l. 1. v. 31. μὴ οὖν] Desideratur in manuscr. S.
33. ὅταν ἀλγῇ ἡ φλεγμασίη ἴσχηται, δὲ ἐν τῷ κροτάφῳ] Hæc verba desid. in manuscr. S.
35. πλεῖστα] πλεῖα. F. & pro ἀμβλὺς ἡ ἀκοὴ] ἀμβλεῖα ἀκοή. F.
41. ψυχρῶν ὕ] ψυχρῷ ὕ. F.
45. τὸ χρῶμα ὀδυνῶδες ἐγκεφάλου] περὶ ὀδυνώδεας κεφαλῆς. F.
6. μὴ & γε] & μέν. F.
14. ἐς δὲ τὰ ἐπτὰ] τὰ ἑπτὰ ex manuscr. S. & ἀπονέεται pro ἀφικνέεται.
16. ὀδύνη] ὀδύνῃ ex ms. S.
22. ταχὺ] ταχέως. F.
33. ἢν μὴ ἐν ἀρχῇ] ἢν μὴ γὰρ ex manuscr. S.

36. καθίσταται] καθίσταται ex m.s. S.
P. 160. v. 10. N. p. 48. l. 6. κατακαίη] κατακαίῃ ex m.s. S.
14. ποιέουσι δὲ οἱ] οἱ desid. in ms. S.
17. ἐπισχαίνειν] ἀποσχαίνειν. F.
Ibid. αἰονέειν] ἀσιτέειν ex manuscr. S.
18. φλέβα] αἷμα ex manuscr. S.
35. ὑπὸ τὸ ἧπαρ] περὶ ex manuscr. S.
37. ἕλκη] ἕλκει ex manuscr. S.
39. ἐξίῃ] ἐξέλθῃ ex manuscr. S.
42. ῥοφεῖν] ῥοφᾶν ex manuscr. S. 45. & τῷ ὕδρῳ] ἐν τῷ ὕδρῳ. S.
P. 161. v. 1. N. p. 49. l. 29. λεπτυνθέντων] post λεπτυνθέντων χυλοῦ add. ex manuscr. S.
3. πέπονος] περὶ πτισάνης ex manuscr. S.
9. καταπότα] κατάπομα. F. vitiosè.
12. ὀδυνώμενα] ὀδυνώδεα. F.
13. ὀπισθοτόνος] περὶ ὀπισθοτόνου. S.
15. ξυγκεκαμμένοι] ξυγκεκαυμένοι ex m.s. S. & τείνονται pro γίνονται.
16. καὶ βοᾷ] desideratur in manuscr. S.
20. εἰ δὲ φάσκοιεν φυγεῖν τὰς τεσσαρεσκαίδεκα] & ἔτι τεσσαρεσκαίδεκα φυγόντες F.
31. σκάφει] σκάφη. S.
45. παραφροσύνη] παραφρονῇ ex m.s. S. & F.
46. λεπτὸν] λευκόν. F.
49. προσθεὶς] προσθῇς ex manuscr. S.
P. 162. v. 4. N. p. 51. l. 1. παχύτερον] ταχύτερον ex m.s. S. & F.
9. ἀκουσῶν] δεῖσθαι. F.
17. ἐπεὶ ἂν] ὡς ἂν. F.
19. ἀρχοῦ] Ante hæc verba θερμαίνει add. ex ms. S.
23. φαρμάκων] χ. φαρμάκων. F.
40. κεκρημένω] κεκρωμένω ex manuscr. S. ἐπικεκρωμένω. F.
49. ἀμπυΐσκεται] ἐμπυΐσκεται S. ex manuscr.
P. 163. v. 1. N. p. 52. l. 20. ἄλλησιν ὑχασίησι, πλέονος] ἄλλησιν ὑχασίης πλέονος ex manuscr S.
3. καὶ ἐνδεκαταῖαι] ἢ ex manuscr. S.
11. ζώη] ζώει ex manuscr. S.
19. ὑγιαίνουσι] ὑγιέες. F.
21. καὶ ἐπὶ πνοῦν ἢ] ἐπὶ πνοσι δὲ F. & pro δεκάτῃ ἐνδεκάτῃ. S.
30. φρενῖτιν] πλευρῖτιν. F.
38. πλευρῆσι] ταύτῃσι ex manuscr. S.
47. ἐπίφασιν] ἐπίφασιν. F.
49. γλυκέης οἰνώδεος] ἢ οἰνώδεος ex manuscr. S.
P. 164. v. 3. N. p. 53. l. 44. χρὴ οὕτω] ὧδε. F.
12. ὀπίσω] deest in manuscr. S.
26. ὧδε] vacat F.
27. τῷ ἥλιῳ] ἐν τῷ ἥλιῳ. F.
30. πληρῶνται] πληρῶται ex manuscr. S.
33. ψύχη] ψύχει. F.
34. ἐν τοῦτῳ τῷ χρόνῳ] In margine manusc. λείπει. S.
38. & θερμοῦ] καὶ deest in manuscr. S.
40. ἐς τὰς πλευράς] πρὸς S. ex manuscr. & F.
41. ἀρίστερα] τὰ ἀριστερὰ ex manuscr. S.
Ibid. ἢ ἔμετον] & ἔμετον. F.
P. 165. v. 19. N. p. 55. l. 37. αἰθέρα] αἰθέρα. S.
35. ἐκ ἄγει] ἄγει. S.
40. τότε δὲ] τότε γὰρ ex manuscr. S.
45. τότε δὲ ὕδρον] δὲ pro δὲ ex manuscr. S.
47. ἀμφοτέρων] ἑκατέρου. F.

In lib. quartum περὶ νούσων.

N. p. 56. l. 5. v. 12. πάσας ἰδίας] πάσας ἰδέα ex manuscr. S.
15. τὰς ὄχθας] οὐ ὄχθας ex manuscr. S.
16. ἰδίων] εἰδέων ex manuscr. S.
21. τοῦ] τῷ. F.
26. ἐπὶ τῷ ἥπατι] ἐν τῷ ἥπατι. F.
29. οὕτως] ὧδε. F.
39. οἰδοῦντες] οἰδοῦσι. F.
47. πολλὸν] πολλῶν ex manuscr. S.
P. 167. v. 15. N. p. 58. l. 25. αὐτὰς ταῖς πηγαῖς αἳ ὀνόματα] καὶ τὰς πηγὰς ὀνόματα ex manuscr. S. & F.
22. τὸ γινόμενον] ἐγγινόμενον ἀπὸ τοῦ βρώματος. F.
24. ἀποχρέμπτεται φλέγμα] ἀποχρέμπτεται ὁ ἄνθρωπος. F.
27. καὶ ἐς τὴν κοιλίην] ἢ ἐς πλεῖω. F.
31. ἐπισημαίνοι δὲ αἰεὶ ἢ πλέον] δὲ αἰεὶ ὡς. F.
41. ἐπὶ τῷ ἥπατι] ἐν τῷ ἥπατι. F.

P.168.v.4.N p.59.l.32.ἄστε δ' ὅτι) τί ὅτι.S.
8.ἐπισήμιων] διεσήμιων ex manuſcr.S. & F.
14.δυθείη) δοθείη.F.
27.στερεὸν γὰ] στερεὸν τὸ γὰρ F.
29.λῶ πλεῖον) λῶ οἱ πλεῖον ex manuſcr.S. οὐκ πλεῖον.F.ſed mendosè.
39.σημεῖον] σημήϊον.F.
Ibid.οἱ ἄνθρωποι) ὁ ἄνθρωπος.F.
44.διαθείη] ὅπιδιαθείη.F.
P.169.v.17.N.p.61.l.22. λῶ δὲ βρωτῶν) εἰ δὲ βρωτῶν.F.
24.μόνον] μουνῶν.F.
35.καὶ τί τὸ νόσημα) καὶ διὰ τί τὸ ex manuſcr.S. & Aldina exemplaria.
39.ἐν αὐ τῇσιν] αὐτῇσιν ex manuſcr.S.& Aldin.exempl.
40.ἐν αὐλῶ) ἐν τῷ αὐλῶ ex manuſcr.S.vt & Ald.exempl.
P.170.v.3.N.p.62.l.24 ἐρῶ] ἐρέω ex manuſcr.S.
5.τῇ δὲ ὑστεραίῃ) ἐς τὴν ὑστεραίλω.F.
7.μένει ἐν τῷ σώματι] μένει αὐτῇ.F.
10.καὶ ποιεῖ) ποιεῖ.F.
11.ἐξέρχεται σιωὶ τῇ κόπρῳ] ἐξέρχεται ἔξω ex manuſcr.S.& F.
14.κακοδμόπερον) κακοδμοδέστερον ex manuſcr.S.
16.ὅτι καὶ καταφέρει] καὶ deeſt in manuſcr.S.
18.ὅτω ὑγιέη) ἡ ὑγιείη ex manuſcr.S.vt & Ald.ex.
21.αἰεὶ κενοῦντι] αἰεκενοῦντι ex manuſcr. S. αὖ ὀκενοῦντι.F.
25.ἐσὶ αὖ δύναιτο) ἐπὶ αὖ.F.
31.ἡ ἄλλη] ἡ δίχη ex manuſcr.S.
42.τὸ σῶμα) τὸ πνεῦμα F.
Ibid.ἐς ἑωυτὸ] ἑωυτῷ ex manuſcr.S.
46.παρεψαῦσαί μοι) παρέψαυξ.F.
47.βρώσιος] διαβρώσιος.F.
P.171.v.7.N.p.63.l.52.ἐσάσ(εν) ἐσάσῃ ex manuſc.S. quomodo Ald.exempl.
14.ἡ νοῦσος ἡ δὲ λεπτὴ] ἤδει λεπτὴ ex manuſcr.S.
17.περιεργάζεται) περὶ ἐξεργάζεται.F.
Ibid.μὴ ἦν] μὴ deſideratur in manuſcr.S.
18.περιγινομένη τὸ) περιγίνεται.F.
19.βρωτῶν] βρωμάτων.F.
21.γίνῃ)) δυνῇ) ex manuſcr.S.
27.πλείων] πλεῖον.S.
34.ὅ,τι αὖ αὐτοῦ) αὐτὸ ex manuſcr.S.
36.ὥσπερ] ὥς περ ex manuſcr.S.
43.πυρέξας) πυρετήνας.F.
44.καὶ κατὰ λόγον] καὶ deeſt in manuſcr.S.
45.πυρεταίνει) πυρετήνει.F.
47.ἀποκρίνεται] ἀπεκρίνετο ex manuſcr.S. quomodo exemplaria Aldina.
P.172.v.2.N.p.65.l.14.τότε δὲ γίνεται) κρίνεται.F.
4. ἀναφέρει] ἀναφέρει.S.
7.εἰρημένας) προειρημένας.F.
10.γίνεσθαι] γίνεσθαι ex manuſcr.S.
24.λῶ μὴ μελεδαίνῃ)) μὴ deeſt in manuſcr. S.
31.ἐκ τόπου] τόπων ex manuſcr.S.
P.173.v.1.N.p.66.l.32. βήξει πρῶτον) Hoc totum ex manuſcript. ſic legit S.πρῶτον, βήξει τὸ μὲν πρῶτον βληχρή. δεύτερον καὶ ξηρὴ ἔσται. τείτον ἡ γαστὴρ σκληρὴ γίνεται ἀπὸ τοῦ ἀποπάτου ἐόντος ἐντός. τέταρτον κατὰ τὴν κεφαλὴν βαρέει. πέμπτον, καὶ ἐξερᾷ. ἕκτον καὶ πυρεταίνει. ἕβδομον καὶ ὕπνον οὐ χινεῖ.&c. Sed pro ἐντὸς εἴσω leg.F.
5.κάλλιον ἐμπολήσοι] πολλῷ κάλλιον.F.
Ibid.ἀπὸ πάσης) ἀπὸ πάσης.
10.ὑποχαίει] ὑποχαίοι ex manuſcr.S.
18.πρὸς τὰ πρόσθεν) ἔμπροσθεν ex manuſcr.S.
28.ἦν δὲ μικρὰ] μικρή.F.
29.πρὸς ὑγείλω) τὴν ὑγείην.F.
31.λῶ δὲ φλάσμα] χ.θλάσμα F.quod exponitur σωμάτωμα.
32.ἡ πεσόντος) τρωθέντος.F.
38.καὶ πόνος] ὁ πόνος F.
P.174.v.1.N.p.68.l.2.ἀφελῆ) ἀφελῆ.F.
2.ἐλαφρὸν) τὶ τὸ ἐλαφρὸν ἐόν.F.
10.σιωὶεόντι] συνεόντι.F.
12.καὶ γίνεται)) γίνεται deeſt in manuſcr.S.
20.ἕως οὗ ἀποκαθαρθῆ] ἕως οὗ S.ex manuſcr.
21.λῶ δὴ πολλὸν) ἣν δὲ F.
26.ὥσπερ οὖν χρὴ] χρὴ deeſt in manuſcr.S.
38.κατὰ χωρίον) τὸ χωρίον.F.
42.ἡ ῥεύσει] καὶ ῥεύσεται.F.
43.τὸ πλεῖστον) τὸ πλεῖον ex manuſcr.S.
P.175.v.3.N.p.69 lib.29.ἐπ' ἀνθρώπῳ) ὅπὶ τῷ ἀνθρώπῳ ex manuſcr.S.
20.περὶ τὸ θέρμης) περὶ ex manuſcr. S.velut Ald.exempl.
28.ὑπὸ τῶν σινεομένων) ὑπὸ S.
35.σπείξῃ) σπείξῃ.F.
40.ἀποδέξηται) ἐπιδέξηται ex manuſcr.S.
41.νῦν δὲ ἐρέω περὶ ἑλμίνθων τῶν πλατειῶν.) Horum loco ſcribitur 10in manuſcr.S. πῶς γίνονται ἐν τῇσι μήτραις ἔτι ἐόντων τῶν παιδίων αἱ ἕλμινθες πλατεῖαι. Et quæ ſequuntur ſunt tranſpoſita.
49.τῷ αὐτῷ) ὡσαύτως.F.
P.176.v.8.N.p.71.l.10. νεόσια) νεόσσια ex manuſcr.S.
9.καὶ ἕλμινς) καὶ ἡ ἕλμινς ex manuſcr.S.& Ald.exempl.
14 πεφυσηκὸς) πεφυκὸς ex manuſcr.S.
18.καὶ εὐθεῖα) καὶ deeſt in manuſcr.S.& F.
20.ἕλμινς] ἡ ἕλμινς ex manuſcr.S.
21.ἀποπαπίει τι] pro τι καὶ.F.
36.αὐτοῦ] αὐτῶν ex manuſcr.S.
20 47.οὕτως] οὕτως ex manuſcr.S. vt Ald.exempl.
P.177.v.7.N.p.72.l.31.ἐκ τοῦ σιδήρου] ὑπὸ S.ex manuſcr.
10.ὑπὸ τοῦ ὕδρου] ἀπὸ τοῦ ὕδρου.F.
Ibid.καὶ συμπήσσει.F.
13.ἐργάζεται ὁ λίθος] ἐργάζεται.ἐξ οὗ ὁ λίθος.ex manuſcr.S.
15.ἐόν γε] ἐόν τε.S.
31.καὶ ἡ σύριγξ] καὶ οἱ ἡ σύριγξ.F.
32.προσέστι] προσέστι.S.& διαρθροῖ ex manuſcr.
41.καθαρτικὰ] ἡμῖν φθαρτικὰ F.ſed videtur explicatio eſſe.
43.ἀλειφθῆ] ληφθῆ vel ἐμλειφθῆ.S.
30 P.178.N. p.74.l.3.παυομένης γὰρ) γὰρ deeſt in manuſcr.S.
22.ἄλλω] ἄλλως.S.
Ibid.ἡ δὲ κύστις] λῶ δὲ ἡ κύστις ex manuſcr.S.
24.τήκει) γὰρ] δὲ pro γὰρ ex manuſcr.S.
27.πλεῖον) πλεῖστον ex manuſcr.S.
30. αὐτόθεν) αὐτόθι ex manuſcr.S.
38.ἀπολαβὼν) ἀναλαβὼν.S.

In lib. περὶ παθῶν.

179.v.29. N.p.76.l.12 παύονται) θεραπεύονται ex manuſcr. S. 40forte θεραπεύεται aut θεραπεύηται.
P.180.v.2.N.p.76.l.47. ἐξαγαγεῖν) ἐξιέναι.F. ſed videtur explicatio eſſe.
8.ἀπὸ φλέγματος) ὑπὸ F.
25.ἐκ ποσίος) ποσίων.F.
34.κατὰ ταῦτα θεραπεύειν) καὶ κατὰ ταυτά.F.
41.πρὸς τὰ δεξιὰ) ἐς τὰ δεξιὰ πρὸς τὸ ἧπαρ.F.
45.τὰ αὐτὰ] ὅισι αὐ τῇσιν.F.
46.ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ νόσῳ] ἐν αὐτῇ τῇ νόσῳ τοῦ πυρετοῦ.F.
47.ἐν ἑτέρῃσιν ἄλλῃσι) ἐν τῇσιν ἄλλῃσι.F.
50 Ibid.καὶ κατὰ τὴν κεφαλὴν) καὶ vacat & κατὰ τῆς κεφαλῆς.F.
Pag.181.v.5. N.p.78.lib.24.τὰ πτύαλα) τὰ ὑπεόντα ex manuſcript.S.& F.
16.ὅπου τὸ δύο) τὸ deeſt in manuſcr.F.
18.ὅπου αὖ τύχῃ) ἢ αὖ τύχῃ.F.
P.182.v.2. N.p.79.l.47.ἃ ἐν τῇ πλευρίτιδι) ὅσα περ.F.
11.ἢ ἐς ὁ μέρος) ὅ,τι μέρος.F.
13.ἢ κακῶς θεραπεύῃ) θεραπευθῇ.F.
24.ποτήμασι) ποτοῖσι.F.
46.ὅισι μὲν φλεγματώδεσι) ὁκόσοι μὲν φλεγματώδεες,F.
60 P.183.v.1.N.p.81.l.17.μαλθάσσειν] μαλθάσσοντα.F.
5.πνίσκεται) ἐκπνίσκεται. F.
6.σκληρός τι) σκληρότερος.F.
27.πρὸ τὸ) πρὶν ἢ.F.
P.184.v.2.N.p.82.l.44.ἐκ ἐνὶ) ἐ κινεῖ.S.
3.τὸ πᾶν θεραπεύειν) δεῖ θεραπεύειν.F.
ibid.τοῖς ὑπὸ διεντερίης ἐχομένοις) τοὺς ἐχομένους.F.
32.εὐπεπέστερος) εὐπρεπέστερος ex manuſcr.S.& F.
Ibid.τὰ προσεστηκότα) καὶ τὰ.F.
35.ὅπως τὰ σιτία) καὶ ὅπως.F.
70 39.διαχεῖται) δίεισι F. ſed videtur interpretatio quædam.
P.185.v.2.N.p.84.l.18.καὶ χολῆς) καὶ τῆς χολῆς.F.& ξυνεστηκὼς, pro ξυνεστηκός.
5.καθ' ὁκοῖον αὖ τυγχάνῃ) καθ' ὁκοῖον αὖ τύχῃ.F.
9.ῥυφεῖν διδόναι) ὅπιδιδόναι.F.

10.ἡ

10. ἢ ὀδυνῶν ἐνῇ] ἀνῇ F.
Ibidem, καὶ ὄνου γάλα] ἢ ὄνου γάλα F.
13. βιαιότερον] βιαιότατον F.
16. καὶ ἐν ἀνάγκῃ] τοσούτῳ ἐν ἀνάγκῃ. F. & πεφύκασι pro πεφυκέσι.
P.186.v.3.N.p.84.l.49. διδόνται] διδόναι F.
4. ἢ ῥοφεῖν] ῥυφεῖν ὕδωρ F.
Ibid. τὰ δὲ τοιαῦτα καταπλάσματα] τοιαῦτα redundat F.
8. καταπλάσματα] τὰ καταπλάσματα F.
34. εὐώδεα] εὐώδεα F.
41. μέλανα αὐστηρὸν] ἢ αὐστηρὸν F.
P.187.v.28.N.p.88.l.9. ἀνὰ λόγον] κατὰ λόγον F.
39. ἐπιτήδειον] ἐπιτήδειον ὂν F.
46. οὐκ ἐπιτήδεια F. sed videtur explicatio esse.
49. ἐκ νόσων] ἐκ τῶν νόσων F.
P.188.v.6.N.p.89.l.13. ἀπὸ ξηρῶν σιτίων] τῶν σιτίων F.
7. γινομένη] εὖ F.
9. ξυμφορώτερος] ξυμφορώτατος F.
10. παλαιοτάτων] παλαιοτέρων F.
14. ἐλαφρότερα] κουφότερα vt & verſ. ſequ. F.
20. ἰσχυροτέρη] ἰσχυρὴ F.
26. τὰ κρέα τῶν κτηνέων] ἢ τὰ κρέα F.
Ibid. οὐ τὸ αὐτὸ] τωὐτὸ F.
31. ἀπὸ τευτέων] ἢ τευτέων F.
P.189.v.2.N.p.90.l.12. ἢ αὐστηροὶ] τῶν αὐστηρῶν. F.
7. τόπων] αὐτῶν F.
13. διὰ τοῦτο] τὸ τοιοῦτο F.
31. μή πως] ὅπως μή.
35. ἐπιπίσηται] ἐπιφαίνηται F.
36. ἢν πρὸς φύσιν] ἢ πρὸς τὴν φύσιν.
38. ἐν νοσήμασι] νούσοισι F.

In lib. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν.

N.p.91.l.22.v.45. κατακρεμαμένων] κρεμαμένων F.
49. πάχει] πάχεσι F.
P.190.v.9.N.p.91.l.42. παρέλθοιεν] παρέλθωσι F.
13. ἔχει] ἴσχει F.
17. ὁμοίων] τοιουτέων F. deinde πᾶσι N.
18. αἰγὸς] αἴγειον F.
31. διὸ] ἐνταῦθα δὲ F.
46. τῆς κενταυρείης] τῆς ῥιζέων τῆς κενταυρείης, τὰ πρὸς ταῦτα τὰ ῥήματα F.
Ibid. ἐν οἴνου] ἐν οἴνῳ F.
P.191.v.19.N.p.93.l.37. τουτέων οὐ ποιήσῃ] ἀπὸ τουτέων μὴ ποιήσῃ F.
24. ἡ νοῦσος] Pro his verbis leg. F. ἡ αὐτὴ αὖ φθίσις γίνεται περὶ πλευμονίδος.
36. ῥοφήτω] ῥυφεέτω F.
P.192.v.1.N.p.94.l.31. ἐς τὴν κεφαλὴν] ἐπὶ τὴν κεφαλὴν F.
5. ὡς ἥδιστα ἴδῃ] ὡς ἥδιστα ἴδῃ S. ex manuſcr.
9. ἐν τῷ πυουμένῳ] πυορροουμένῳ F.
10. ὁκόταν τὰ κοιλα] Ante hæc verba add. F. ἄλλη νοῦσος.
11. ξυνρήξηται] συρήξηται F.
25. ὀψίτερον] ὀψαίτερον F.
38. καθαίρειν] καθῆραι F.
39. παραχέας] παρεγχέας F.
45. τὸ δὲ τὸ οἴδημα] τὸ δὲ τὸ vacat F.
48. ἐξαίρει] ἐξίσχει F.
P.193.v.3.N.p.95.l.42. Post θνήσκει add. F. μάλιστα. ἢν δὲ ταῦτα ἐκφύγῃ, οὐ μάλα θνήσκει, τὸ πρὸν πλὴν κατ' ἀρχὰς &c.
4. καὶ τῷ σώματι ἐπιτηδεὺς] Pro his verbis leg. F. προσπίπτει μάλιστα πρὸς πόνον νέον τῷ σώματι.
15. καὶ ταῦτα] τὰ δὲ οὖν. F.
20. ἡ τοῖς ὠμοῖσιν] τοῖσι ὠμοῖσι F.
Ibid. ἐν ἀρχῇ τὰ ἐλαιοπωρήσει] αὐτοὺς ἐλαιοπωρήσει, forte αὐτῆς.
21. ἐν ἢν γίνηται] ὑποσπάσῃ F. ſed videtur eſſe explicatio.
23. πόμασι] ποτοῖσι F.
32. διεζωσμένος] ὀκὼς διεζωσμένος. F.
35. ἀποπλύνεται] πλύνεται.
40. ἢν τι οἴνου] καὶ οἶνον F.
43. ποιήσαις] ποιήσεις F.
44. τοῦ ἐλαίου] τοῦ ἡλίου.
45. ποιέειν] ἢν ποιῇ F.
47. καταπιμπλάναι] ἐὰν F. ſed videtur explicatio.
P.194.N.p.97.l.40. πτιλίῳ] τῷ πτιλίῳ.
13. ξυμμίσγων] προσμίσγων F.

16. δεῖ] χρὴ F.
21. ἡσυχαζέτω] ἡσυχίην χρὴ ἔχειν F.
P.195.v.5.N.p.99.l.2. ἄχρις αὖ] ἕως F.
33. θέλῃ] μέλλῃ F.
42. ἡσυχέστερον] ἡσυχαίτερον F.
43. ἐκφλυνδανῃ] ἐκφυδαίῃ S.
44. φύεται] προσφύεται F.
P.196.v.23.N.p.101.l.2. ἔπειτα ὁ νεφρὸς] ἢν ὁ νεφρὸς F.
24. πρεσβύτης τῆς χώρας] πρεσβύτης δὲ τῆς χώρας F.
42. μένδαιον] μενδήσιον F.
45. ἐπὶ τὸ κρέας διαπῆσις] ῥῆξις διαφεύξῃ F. ſed videtur explicatio quædam.
P.197.v.17.N.p.102.l.30. προσπεσὼν] ὑπερβαίνων. F.
23. προσπεσεῖν] προσπεσέτω. F.
33. ὁκόσον δὲ πλεῖον] ὁκόσον δὲ αὖ πλεῖον F.
35. ἐς αὐτὴν] ἐν τῇ κεφαλῇ F.
37. πληρῶνται] πίμπλαται F.
47. τὰ δὲ ὀσώδεα] ἐς δὲ τὰ ὀσώδεα F.
P.198.v.8.N.p.103.l.27. φλεβὸς] χρὸς F.
12. μετὰ δυοκαίδεκα ἔτη] δυοκαιδεκάτῳ ἔτει. F.
16. πικρόμενος] φθειρόμενος F.
30. ἐν δειπνεέτω ἄρτον] δειπνεέτω δὲ ἄρτον F.
Ibid. τὸ δὲ ὄψον ἔστω] ὄψον δὲ ἐχέτω F.
38. ταῦτα πάσχει] τοῦτο πάσχει F.
40. φλέγμα] τὸ φλέγμα F. & παλαίτερον pro παλαιότερον.
45. ὑγιὴς ἔσαι] προβαίνει pro ἔσαι F.
Ibid. ἢν δὲ μὴ περάσῃ] ἢν οὖν F.
47. καθαίρειν δεῖ] χρὴ pro δεῖ F.
49. ἐπ' ἀλφίτων περιπάσοντα] πάσοντα δοῦναι F.
199.v.1.N.p.104.l.43 περιπατείτω] βαδιζέτω F. & Scholij loco περιπατείτω.
4. κεφαλὰς] κεφαλὴν F.
13. ἵνα γοῦν ὠργισμένων] ἵνα αἰωρησμένων F. ἤγουν πτιλισμένοι ex Sch. exponitur.
15. ἀφελεῖν] ἀφελέειν F.
29. ὄψιος] ὄψιος F.
30. τοὺς ὀπούς] ὀπὸν F.
42. ἄχρι ἔχουσιν] ἔχει F.
Ibid. διαπαμὼν γὰρ] διαπαμὼν δὲ αὖ γοίης F.
47. ἐπειδὰν δὲ] ὁκόταν F.
P.200.v.3.N.p.106.l.16. ὕδερος] ὕδρωπος F.
9. ἐλάφου] ἐλάφειον F.
10. ξυμφυρήσῃ ταῦτα] εἶτα ταῦτα ξυμφυρήσῃ F.
14. ὑγιῆ ποιήσεις] ὑγιὴς ἔσαι.
16. παρέχει] παρέχει τὸ ἧπαρ F.
34. τῆς τοιαύτης] τῆσδε τῆς F.
35. ὁκόταν φάγῃ] Hoc totum ſic leg. ὁκόταν ὀπώρη ᾖ, καὶ αὐτῆς φάγῃ σύκων χλωρῶν.
35. πολλοὶ δὲ ἤδη καὶ ἀπὸ τρυγῆς βοτρύων πολλῶν] βότρυας πολλοὺς καταφαγόντες, ἢ γλεῦκος πίοντες, τὴν νοῦσον ἔλαβον F.
41. μᾶλλον πονεῖ] μάλιστα πονέει. F.
42. δοῦναι] δίδου F.
P.201.v.1.N.p.107.l.37. καὶ δωῶνται] δωνῆς ἢ.
2. ἄχρι εἴρηται] ἃ προείρηται μάλιστα F.
Ibid. ἢν δὲ ὕδερος γίνηται] Ante hæc verba, καθολικὸς ὕδερος ponitur. F.
29. ὅτε θεραπευόμενος] ὅταν F.
45. ἐν δὲ τῷ ἥπατι] καὶ ἐν τῷ ἥπατι F.
P.202.v.10.N.p.109.l.21. προσίσταται] προσίσταται F.
24. μάλιστα ἐμπίπτει] ἡ νοῦσος ἐμπίπτει F.
25. γίνεται δὲ ἀπὸ κρεοφαγίης] γίνεται δὲ μάλιστα F.
33. ἀπὸ τῆς ὀδύνης] ὑπὸ τῆς F.
40. τὸν αὐτὸν τρόπον] τοῦτον τρόπον. F.
48. κέκαυσαι] κεκαῦσθαι. S.
P.203.v.3.N.p.110.l.34. διαρρήγνυνται] διαρράγῃ. F.
30. κέρας] κρέας F.
31. ἐν οἴνου αὐστηροῦ] ἐν οἴνῳ κοτύλῃ αὐστηροῦ.
44. ἐγκλύζειν] ὑποκλύζειν F.
P.204.v.28.N.p.112.l.24. ἐξηρμένος ἢ] ἐξηρτημένος ἢ. F.
P.205.v.4.N.p.113.l.24. καὶ ἐκπιέτω] ἐκπιέτω δὲ F.
5. ἀφ' ἑκάστης ἡμέρας] ἑκάστης ἡμέρας. F.
9. κηρίον] κηρίον F.
17. ἀσαφίδας λευκὰς] ἀσαφίδα λευκὴν F.
Ibid. ὠφεληθῇ καὶ] Hæc deſiderantur in manuſcr. F.

18 γενήσεται] ἔσαι F.
Ibidem, ὅπως ἐπιλαμβάνει] ἐπιλαμβάνει μὲν F.
20 δείκνυται] δηλοῖ F.
23 ῥεύσῃ ἐλεύσεται] ῥεύσεται F.
Ibidem, ἐαν γὰρ ὠχραὶ ἔωσιν] ἢν γὰρ ὠχραὶ ὦσιν F.
26 οὔπω] desid. in cod. F.
28 συμπίπτει ἐς νοῦσον, καὶ ἡ νοῦσος] συμπίπτει νοῦσος F.
46 ἀπὸ χαλαρίου] χαραδρίου S.
P.206.v.20.N.p.115.l.13. καὶ γὰρ ἐν ταύτῃσι] ἐν δὲ ταύτῃσι F.
21 δηλοῦται] διαδηλοῖ F.
24 ὑδαρὸν] ὑδαρέα F.
27 καταλιπὼν] pro καταλιπὼν, ἀπιέναι. F.
30 διαφεύγουσιν] διαφυγγάνουσι F.
40 ἐστὶν ὅτι] ἐστι δ' ὅτι F. & ἀπὸ τοῦ πόνου pro ὑπό.
42 ἕως τῶν εἰκοσιτεσσάρων ἡμερέων] ἐς τὰς εἰκοσιτέσσαρας ἡμέρας F.
43 ἄχρις] ἕως F. sed videtur explicatio quædam.
P.207.v.26.N.p.116.l.43. τὸν ἴσον τρόπον] τὸν αὐτὸν τρόπον F.
27 ἢν δ' οὐ] ἢν δὲ μὴ F.
34 ἐν ὀπώρης καιρῷ] τῷ ὀπώρης καιρῷ μάλιστα F.
35 ἡ τοιάδε νοῦσος] τὸ νόσημα F.
46 στρυφνὸν] αὐστηρὸν F.
P.208.v.8.N.p.117.l.36. ἐγχύσαι] χρὴ ἐγκαῦσαι F.
11 σκελιφρὸς] ξηρὸς F. sed videtur explicatio quædam.
43 συνεψεῖν] συνεψεῖν χρὴ F.
P.209.v.9.N.p.119.l.6. πολλοὶ δὲ ἤδη τῷ τοιούτῳ συνεσχέθησαν] πολλοὶ δὲ ἤδη καὶ πρὸς τὸν ἥλιον εἰληθέντες, τὸ τοιοῦτον νόσημα ἔλαβον F.
11 καὶ γὰρ ὠχρὸς] οὗτος ὠχρὸς γίνεται F.
12 διδόναι τὸ ἀπ' ἐρεβίνθων] διδόναι δὲ F.
25 καὶ μεταξὺ] παραμίσγοντας δὲ μεταξὺ F.
32 ἐρυθήματα] ἐρυθήματα F.
33 ἐς τὰ πλευρὰ] πρὸς τὰ πλευρὰ F.
38 καὶ οἱ πόδες] καὶ τὰ σκέλεα καὶ οἱ πόδες F.
40 ὁτὲ μὲν, ὁτὲ δὲ] ποτὲ μὲν, ποτὲ δὲ F.
43 καὶ ὀνειρώσσει] καὶ ἐπὶ τῷ ὕπνῳ ὀνειρώσσει F.
P.210.v.3.N.p.120.l.20. τὰ δὲ τοιάδε] ante hæc verba ἄλλο πάχος add. F.
4 κατὰ τὴν κεφαλὴν] ἐς τὴν κεφαλὴν F.
14 ὁμοῖα] ὅμοια F.
33 ἡ τοιαύτη νοῦσος πεπαυμένη] τοῦ νοσήματος πεπαυμένου F.
36 ὁκόσα ἡ κοιλίη] ὁκόσα ἂν ἡ κοιλίη F.
39 γαλακτοπινέτω] γαλακτοποτείτω F.
41 γίνεται δὲ] γίνεται μὲν F.
42 ἐρεύγεται ἀπὸ τοῦ τοιοῦδε] ἐξερεύγεται γὰρ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ F.
48 καὶ μάλιστα ὅταν] καὶ μάλιστα μὲν ἢν F.
49 δείκνυται] γίνεται F.
P.211.v.15.N.p.112.l.10. ἐκ τοῦ προσώπου γίνεται, καὶ οἰδέει τὸ πρόσωπον] ἐκ τοῦ προσώπου γινόμενον, καὶ οἴδημα ἑκάστοτε ἐπιγίνεται F.
19 αὕτη ἡ νοῦσος διαπαύουσα] καὶ διαπαύουσα F.
30 ἄστη] αὐτίη F.
34 ταύτην τὴν νοῦσον λαβόντα] pro his verbis νοσέοντα F.
41 κλύσαι] καῦσαι F.
P.212.v.6.N.p.123.l.18. ἐμφαγέτω] ἐκροφέειν F.
18 κλύσαι] καῦσαι F.
32 ἢν δὲ μὴ δύνηται] δύνηται desid. in manuscr. F.
33 διδόναι δὲ οἶνον] καὶ οἶνον F.
38 τραυμάτων] βρωμάτων F.

In lib. περὶ παρθενίων.

P.213.v.23. N.p.125.l.25. καὶ τῶν φρενῶν] νεφρῶν F. mendosè tamen.
36 εἴπερ μὴ ἀνδρωθῶσι] ἀνδρωθῶσι F.

In lib. περὶ γυναικ. φύσιος.

v.41. N.p. 126.l. 5. σκληρότεραι] ξηρότεραι S.
P.214.v.16.N.p.126.l.43. πρόσωπα] ἀπόσωπα S.
Ibidem, ὑπὸ τοῦ ἥπατος] ἀπὸ τοῦ ἥπατος F.
17 ἢ ὑπὸ τὰ ὑποχόνδρια] ἢ vacat S.
Ibidem, καὶ τὸ στόμα διάγχον] ἢ καὶ τὸ στόμα διανοῖγον S.
18 καὶ προσέχειν τὰς ῥίνας] πρὸς τὰς ῥίνας S.
19 κακοφρονήσῃ] κάτω φορήσῃ S.
20 τὰ ξὺν τῇ θεραπείῃ] τὸ ξὺν τῇ θεραπείῃ S.
P.215.v.14.N.p.127.l.27. οὐκ ἐγγίνεται] οὐκέτι ἐξέρχεται F.
16 οὐ δῆλον ἐστιν] οὐ desid. in manuscr. S.
48 ἢν δάκνῃ τι] δάκνηται F.
49 φαίας] φαίην F.
P.216. v.3.N.p.129.l. 27. ἡλκωμένα ἢ] ἢν F.
4 μὴ θερμῷ] μὴ ἐν θερμῷ F.
10 γίνεται] φαίνεται ex manuscr. S.
11 οἷόνπερ τῇ] ὥσπερ τῇ F.
13 τὸν δάκτυλον] τῷ δακτύλῳ F.
31 ἐσθιέτω] ἐσθίειν F.
44 προσέρχεται] προέρχεται S.
49 ἃ μὴ δήξεται] δέξηται F. vitiosè tamen.
P.217.v.20.N.p.131.l.25. ἐπὴν διαβαίνῃ] διαβαίνει F.
28 πεποιημένα] πεπληρωμένα F.
P.218.v.6.N.p.132.l.26. εἰσδέχεται] ἐσδέχεται F.
20 τὸν ἰχῶρα] τὴν σκύρρον S.
28 πίμπραται] πίμπλαται ex manusc. S.
40 καὶ τῆς ὀδύνης παύσασθαι] τὴν ὀδύνην F.
44 ἐξίσχωσι] ἐξίωσι S.
P.259.v.2.N.p.133.l.46. τὸ εἶπον.
4 βατραχίου] ante hæc verba ἄλλο add. F.
13 τριόβολον] τρία ἡμιώβολα F.
18 ἐς ἂν ἀποφύγῃ] ὅταν F.
25 ἐμβαλὼν] ἐμβαλόντα F.
36 λοχεῖα καθαίρειν] λέχη ἀπαίσαι F.
40 λεχοῖ πάσῃ] λέχη ἀπαίσαι F.
43 ῥοδίνῳ μύρῳ] καὶ ῥοδίνῳ F.
P.220.v.2.N.p.134.l.47. λυέσθω] λύεται F.
Ibidem, κρίμνον] λάμνον F.
3 καθῆραι] καθαίρει F.
P.221.v.11.N.p.135.l.9. τὸν αὐτὸν τρόπον] προστίθει add. F.
15 προσθεῖναι] προστίθει F.
Ibidem, μηδικοῦ] ἐνδικοῦ S.
18 ἐς ῥάκος ἐνθεὶς] ἐνθεὶς ἐς ῥάκος προστιθέναι F.
19 μαλθακτικὰ] μαλθακτήρια F.
P.222.v.11.N.p.138.l. 34. κοτύλη αἰγινῇ] αἰγυπτίου F.
16 ὑποθυμιήσεις] ὑποθυμιαμάτων F.
18 ἄνθρακας ὑποβαλὼν] ante hæc verba καταπίσματα add. F.
24 ῥητίνην αὐτὴν] μαίνην F.
36 μίξας] μῖξαι F.
37 τοῦ πνεύμονος] πνεύμονα S.
43 πίνειν] πιπίσκειν F.
Ibidem, καὶ ἀπεμέειν δοῦναι] ἀπεμέειν καὶ δοῦναι S.
48 ἐς κρατῆρα θερμὸν] ἐς κρατῆρα καὶ θερμὸν F.
49 ἐπικαθίσας] τὴν γυναῖκα καθίσας F.
P.223.v.14.N.p.140.l.11. στρύχνον] στρύχνου F.
41 ὅλος] ὅλας S.
Ibidem, σύκκαυμον] σύκον ὠμὸν S.
P.224.v.1.N.p.141.l.15. νεοπύρηνας] νεοπυρίνας S.
6 καὶ φυσὴ γίνεται] κυφὴ S.
8 καὶ πίσας] λύσας S. & pro καὶ θερμῷ, τῷ θερμῷ F.
10 καθαίρεται αἷμα] τὸ αἷμα S.
12 τῶν δὲ ἀλφίτων] καὶ ἀλφίτων S.
13 κυκεῶνα παχὺ] παχὺν S.
29 καὶ ἐφέλκει] ἐφέλκει S. & F.
37 ἀσθενεῖ] ἀσθμαίνει S.
41 πυκνότατα] πυκνότατον F.
49 καὶ ἐσθίει] κατεσθίει S.
P.225.v.9.N.p.142.l.51. ἔνθα δὲ περιπλέουσιν ὀδύνας παρέχουσι] ἔνθα δὲ καὶ ἔνθα περιπλώουσιν ὡς ὀδύνας παρέχειν S.
Ibidem, ὅτε δὲ ἐξίσχωσιν] ἐξίωσιν. S.
35 κατὰ γαστέρα νεύωσι] κατὰ τὰ ἀριστερὰ S.
46 ἴσχει] ἔχει S.
48 τῷ μύρῳ] τῷ μυρῷ S.
P.226.v.34.N.p.145.l.8. κορυβίων] καρυβίων S.
P.227.v.13.N.p.145.l.51 ταῦτα χρὴ] ταύτῃ δὲ F.
P.228.v.45.N.p.148.l.22. Νεοτόκῳ] Νεοτόκῳ πειρητήριον add. F.
P.229.v.12.N.p.148.l.47. τερμίνθου] τερμινθίνης F.
29 καταχέσας] καταδεύσας F.
39 πυρῶν] κριθῶν F. & ὀπτήσας pro ποιήσας.
49 ἢν σκληραὶ] ἢν σκληραὶ S. & pro σκληραὶ κληρὰς F.
P.230.v.1.N.p.150.l.1. ἴσον κεράσας] ἴσον ἴσῳ κεράσας S.
Ibidem, ἡμίχοα] ἡμιχόεα S.
5 ἀφαιρέῃς] ἀφαιρῆται F.
8 παχυτέρην] παχυτέρου & τοῦ ποδὸς F.
12 ἐς εἴριον ἐνελίξαι] ἐν εἰρίῳ F.
16 ἐν τῷ αὐτῷ τε μέλιτι ἐνελίξας ἐν εἰρίῳ προσθεὶς] ἐν τῷ αὐτῷ ῥοδίνῳ μύρῳ δεὶς καὶ μέλιτι εἴριον ἑλίξας προστίθει F.

22 ὂν ὄλμον] εἰς ὅλμον F.
27 πεσσὸν κυπήϊον] μαλθακτήριον add. F.
30 ἕτερον πεσσὸν] ἕτερον χλιηρὸν πεσσὸν F.
33 ἕτερον χλιηρὸν καθαρτήριον] καθαρτικὸν καθάρσιος & καλικὸν F.
41 δίεφρον] πεσσὸν καθαρτικὸν ante δίεφρον add. F.
43 καθαρτήριον] καθαρτικὸν F.
47 ξυμμίξαι] post ξυμμίξας πείψας add. F.
48 πρυβίοι] πρύβλω F.
Ibidem, καθαρτήριον] καθαρτικὸν F.
P.231.v.2. N.p.151.l.27. πεσσάριον] πεσσάριον F.

In librum primum περὶ γυναικ.

v.23. N.p.152.l.3. θᾶσσον] ταχύτερον F.
37 ἰσχυροτέρη τε & στερεωτέρη] ἰσχνοτέρη τε & στενοτέρη S.
40 πρὶν ἄρη] πεσείρη S.
47 βεβυσμένον] βεβοθισμένον F.
48 ἑλκῦσι] ἑλκύσῃ S.
P.232.v.18. N.p.153.l.29. παραφρέφειν ἄπ] παραχαθεῖν εἴα F.
30 πεσαίνῃ] πεσαίνῃ S.
31 κῇ μὴ πρέπει] τὰ πρέπεα F.
37 & ἐς τὴν κοιλίην] & ἐς τὴν κοιλίην S.
40 πεσσῆαιον] πεσσῆαιει S.
45 ἐπὶ τὴν δίμλινα] & ἐπὶ τὴν δίμλινα S.
46 καὶ πάχη] & vacat S.
P.233.v.15. N.p.154.l.51. καὶ πίμπλα] ἐμπίμπλαι F.
18 μεταγραφῇ] μεταγραφῇ F.
21 ἐν πίσι παρθενίησι] ἐν τῇσι παρθενίοισι S.
26 πεσσάριον] desid. in manuscr. S.
27 διαλείπειν] διαλείφειν S.
29 ἐγκεῖσθαι] ἐγκυεῖσθαι F.
30 ἱμείρε) ἠδελφισμένας] ἐπαίρε) ἐδηλφισμένας ex M.S. S.
33 σάρκα εἶ)] σαρκία S. & F. ex manuscr.
Ibidem, διαφθορᾶς] διαφθορῆς F.
36 διατείνοντα] διατείναντα F.
37 τῆς βυβῶνος] τὸν βυβῶνα F.
Ibidem, ἐποιήσατο] ποιήσε) F.
45 χωρέοντα] χωρέειν S.
47 παρακεκλιμένα] παρεγκεκλιμένα F.
48 ἀποφράσσεσθαι] ἀποφράσσε) F.
P.234.v.6. N.p.156.l.13. ἀνάγειν] ἀγινεῖν F.
16 μέλλη] μέλλει S.
17 αὗται] αὗται S.
Ibidem, θεραπεύειν] θεραπεύονται F.
26 καὶ δίψει] γρ. διψεκτεῖ quod exponitur ἀφανῶς μένει, sed διψεκτεῖ habent exempl. quædam. Verùm διψυκτεῖ leg. videtur vt legitur apud Gal. in Exeg. pro διψύζει, aut διψυχεῖ velut leg. Erotianus.
27 παῖδα μὲν] δὴ pro μὲν F.
P.235.v.14. N.p.156.l.51. ταχύτατα] ταχύτερα F.
24 ἄνω σελλομένης] ἀνασελλομένης F.
35 πρόσω τὰ] τὰ πρόσω τα F.
42 καὶ τὴν φλεγματώδεα] εἰ φλεγματώδεα S.
Ibidem, γνωτὸν δὲ ἐστὶν] ὧδε ἐστὶν S.
43 τὴν χωρέει] τὴν γὰρ χωρέει S.
P.236.v.6. N.p.159.l.12. οἱ αἳ] ἢ αἳ S.
31 τὰ ἐμμηνία] ἐπιμηνία F.
P.237.v.5. N.p.160.l.38. χέεσθαι] χέεσθαι F. χέεσθαι S.
36 γίνεσθαι] post γίνεσθαι, leg. F. πλείοσι δὲ δριμέων, & ἁλμυρῶν ἄρχεσθαι, quæ superiore versu leguntur.
47 κῇ τὸ ὑφηγημένον λόγον] τρόπον F.
48 ὅταν ἀνεσομμέναι] ὅταν δὲ F.
P.238.v.20. N.p.162.l.32. τῇ δίῃ] τῇ ταυτῇ F.
36 ἐπιμηνίων] ἐπικαταμηνίων F.
44 σκυρωθῶσιν] πληρωθῶσιν F.
P.239.v.3. N.p.163.l.31. ἄψη] ἄψη ex manusc. S. εἰ ἄψη Corn.
25 ἀφελκομένη] ἀφελομένη F.
P.240.v.6. N.p.165.l.10. πύρη] πύρη F.
7 καὶ ἔφη] ἡ ἔφη S.
Ibidem, καὶ αὗται δὲ μῆτραι, αὗται δὲ αἱ μῆτραι ex manuscr. S.
8 ἔασι] ἔασι ex manuscr. S.
9 ποιέει] ποιέει ex manuscr. S.
14 καὶ εἰ ἡ κοιλίη] & εἰ ἡ κοιλίη ex manuscr. S.
15 θερμαντὸν] διαθερμαντὸν S.
19 αὐτῇ] αὐτὴ ex manuscr. S.
23 καρτα δὲ γίνεται] εἰ γίνε) ex manuscr. S. & F.
24 μελαινά ἐστι] ἢ pro ἐστι ex manuscr. S.
Ibidem, ἐπὶ πολὺ] ἐπὶ πολλῆς ex manuscr. S. & F.
27 τὴν τὰ καταμηνία] ἐς τὰ καταμηνία.
28 χωρέηται] χωρέειν ex manuscr. S.
30 ἐπὶ ταύτη γίνεται] ἐπιγίνε) ex manuscr. S.
Ibidem, φυλακῆς δὲ] δὲ desid. in manuscr. S.
31 πιέσαι τι γίνηται] αὐτῇ add. F. αὐτῇ ὄγκος S. ex manuscr.
35 ἦσιν ἐν γαστρὶ] ἦσι δὲ ex manuscr. S.
37 καὶ ἐπιφαίνεται] φαίνε) F.
38 καὶ πυρετωδες] ἢ ὑδρωποὶ S.
42 κοινὴ] κοινῆ F.
46 ξυμβῆσε) γὰρ αὐτῇ] ξυμβῆσε) δὲ αὐτῇ S. ex manuscr.
47 αὐτῷ τρόπῳ] αὐτὲ ω τρόπῳ S. ex manuscr. & F.
48 μὴ διὰ καταμηνίων] μὴ νοσῇσι ex manuscr. S.
P.241.v.10. N.p.166.l.43. ὑδατώδεα] ὑδατοειδέα ex manuscr. S. & F.
18 ἄπ] desid. in manuscr. S.
20 ὅσα περ εἴρηται] ὅσα προείρηται S.
21 τὴν τινα ἐφεῖσα] τὴν τινα δὲ ex manuscr. S.
24 καπνεχθὲν] καπνεχθῇ ex manuscr. S.
28 ἐπιμένον] ἐπιχθυόμενον ex manuscr. S.
32 πλάγιον ἦν] ἄν ex manuscr. S.
40 φημὶ δὲ] φημὶ δὴ ex manuscr. S.
Ibidem, τὴν ἐπιπτύξη] ἐπιπτύξη vel ἐπιπήξη ἢ ex manuscr. S.
P.242.v.1. N.p.168.l.28. ἦν] εἴη ex manuscr. S.
2 καὶ τὸ ὕρον. πεσσεῖν δὲ] & τὸ ὕρον πεσσεῖν). ὡς ἐμοὶ ex manuscr. S.
4 καταμονεῖν] καταμονεῖν F.
14 ὡς ὀπτὸν] ὡς λεπτὸν S.
17 πίκον] πικτὸν ex manuscr. S.
31 πολλὰ συθῇ] πολλὸν ex manuscr. S.
Ibidem, μελεδαίνει] μελεδαίνειν ex manuscr. S.
35 οἰδέει ἰδίει ex manuscr. S.
45 ἐπιπεσούσης] ἐπειαπεσούσης ex manuscr. S.
P.243.v.13. N.p.169.l.46. ὑπὸ κακοήθεα] ὑπακοήθεα ex manuscr. S.
20 ἀπόψυχη] λιποψυχέει S.
24 πνεῖσθαι] πνεῖσαι S.
25 μαλθακτήριον] μαλθακτήρια S. & F.
Ibidem, στερρὴ] στερὴ ex manuscr. S.
26 ἅπασαι] ἅπαι ex manuscr. S.
30 ἐκλείψας] ἐψήσας ex manuscr. S.
35 τῷ θερμῷ] τῷ desid. in manuscr. S.
36 ἀμφιπονεύμενα] ἀμφὶ πονεύμενα ex manuscr. S.
40 πείθουσι] πείθουσα ex manuscr. S.
43 καὶ πρὸς τὸν ἄνδρα] ὡς τὸν ἄνδρα ex manuscr. S. & F.
44 ἀρήγη] desid. in manuscr. S.
P.244.v.1. N.p.171.l.2. τὰ ἄρθρα] ἄκρα ex manuscr. S. & F.
17 δὲ οἱ] δέοι ex manuscr. S. & F. vbi δέοι exponitur χρεία ἄν, sicq; leg. Vatic. exempl.
28 ἕλκεα] χείλεα S.
30 ὁμόχροον] ὁμόχροον F. vitiosè tamen.
31 ψηλαφῶσα] ψηλαφεῦσα F.
36 ῥῖνα] ῥῖνας S.
37 ἐπιφαινόμενα] ἐπιμηνία S.
40 ῥαπίσαι] ῥάπτηται S. vel ῥαπίσαι.
43 πλύνεται] πλύνε) ex manuscr. S.
45 αὐτὸ] ταῦτα S.
47 μὴ δὲ] ἢ δὲ S.
P.425. v. 7. N. p. 172. l. 41. πλευτὴ] πλευτὴ ex manuscr. S.
9. ἐπὶ πᾶσι] ἐπὶ πᾶσι S.
10 τῆς ἡπαῖος] desid. in manuscr. S.
13 πιπίσκειν] desid. in manuscr. S.
15 φύσις] φυσῇ S.
18 μαράθρου & μαραθρέων] μαράθου & μαραθίων ex manuscr. S.
19 ἱππομαράθρου] ἱππομαράθου ex manuscr. S.
20 αὔξει] αὔξει ex manuscr. S. vt & Vatic. exempl. & pro σκυεία ἄγγες, σκυάγγες.
28 ὅταν γυνὴ τέκη] ὅταν γὰρ τέκη ex manuscr. S. & F.
35 ταύτησι] deest in manuscr. S.
46 ἀναστάσιν ὕστερον] τὸ ὕστερον ex manusc. S.
47 καλεοχέουσι] καλεοχέουσιν ex manuscr. S.
P.246.v 6. N.p.174.l.12. ἕως] ὡς S.
7 αὐτὴ] αὐτῇ ex manuscr. S.
17 ἐσθίειν] ἐσθέειν ex manuscr. S.
21 τὴν δὲ μὴ δίγέη] τὴν μηδὲ δίγεη ex manuscr. S.
23 κολλήεια πιέειν μηδέων] Hæc desid. ex manuscr. S.

24.ἐπιτυχεῖν] ἐπιτυχεῖν ex manuſcr.S.
25.φθοΐσκους] τροχίσκους F.ſed videtur explicatio quædam.
30.τὸ ἀπὸ τῶν κρίμνων] ἀπὸ τῶν κρηθμοῦ ex manuſcr. S. ἢ ἀπὸ τῶν κρίμνου add.ex manuſcr.S.& F.κρηθμοῦ leg.Vatic.exempl.
31.ἄρτον] deeſt in manuſcr.S.
32.τούτου] τοῦδε ex manuſcr.S.
35.αἰνήσεται] αἱρήσεται S.
37.πίμπλαται] πίμπραται S.
45.τὸ σῶμα] σῶμα ex manuſcr.S.
47.ἐσθιέσθω] ἐσθιέτω F.& S.
Ibidem ὅτι αὖ τάχιστα] ὅτι τάχιστα F.
P.247.v.5.N.p.175.l.42.τὰ ἀμφίδια] τὸ ἀμφιπλήιμα ex manuſcript.S.quæ eſt lectio Vatic.exempl.& Aldinorum.
28.γίνηται] γίνηται ex manuſcr.S.
39.ὕδρωψ] ὕδερος ex manuſcr.S.
40.ἦν] εἴη S.
47.λῶ ἢ ἐν αὐτῇ] καὶ ἐν αὐτῇ ex manuſcr.S.
49.τῶν αἰδοίων] τὸ αἰδοῖον S.
P.248.v.6.N.p.177.l.17.ξαίνει] ξηραίνει F.
15.τούτου] τοτοῦ S.
20.ἀπὸ τῶν ὕδρωπ] ἀπὸ τῶν τοτοῦ S.
21.αὐτῇ] αὐτῆς S.
22.φλέγματος] ὕδατος S.
38.ἐστι δὲ] εἰσὶ δὲ S.
40.πάντα] deeſt in manuſcr.S.
P.249.v.1.N.p.178.l.38.τῶν αἰδοίων] τῶν αἰδοίων S.
Ibidem πόα] πύον S.
7.ἐγκαθαρθῇ] ἐκκαθαρθῇ.S.
10.αἱ ὠδῖναι] αἱ ὀδύναι ex manuſcr.S.
11.πιεῖν] πίνειν.
13.ὕδασιν] ὕδασι ex manuſcr.S.ſed fortè ἡδύσμασιν.
18.ἀγροῖσιν] ἀγρίοισιν S.
19.ἁρμόσσον] ἁρμόζον.S.
28.γλυκεῖ] deſid.in manuſcr.S.
33.γίνηται] γενήσεται.S.
34.παύονται] παύονται.ex manuſcr.S.
P.250.v.12.N.p.180.l.23.παῦραι] ὀλίγαι F.ſed videtur explic. quædam.
24.ἑλκώματα] ἑλκύσματα ex manuſcr.S.vt & Vatic.exempl.
P.251.v.32.N.p.182.l.25.πολλὰ δὲ μὴ] Hæc deſid.in manuſcript.S.
34.ὧν ἐγὼ] ἀφ' ὧν ex manuſcr.S.& F.
35.περιλούοντα] περιλούοντες F.
Ibidem κλῶ] ἢ λῶ ex manuſcr.S.
40.περικαταλαμβάνειν] περικαταλαμβάνειν ex manuſcr.S.& ζώνῃ pro ζωννύειν.
P.252.v.4.N.p.183.l.6.χυλὸς] χυλὸν S.
44.αὐτῇ] αὐτὴν S.
Pag.253.v.1.N.p.184.l.27.κινήσαις τὸ ἔμβρυον] ἢ κινήσῃ τὸ ἔμβρυον.F.
30.περιθεῖναι] περιθεῖναι ex manuſcr.S.
32.καὶ ψάμμος] ἢ ἄμμιον fortè S.
Ibidem καὶ ἄγει ἐπιμήνια] deſid.in manuſcr.S.
33 κύπρον] κύπριον S.
36 ὅσον κύαμον] ex manuſcr.ὑοσκύαμον S.vt & Ald.ex.
39.πρόσθετον] Ex manuſcr. ἕτερον πρόσθετον καθαρτικὸν ἢ μαλθακτικὸν S.
41.καὶ ῥόδινον] ἢ ἢ ex manuſcr.S.
42.καθαρτικὸν] πρόσθετον καθαρτικὸν μαλθακτικὸν ex manuſcr.S.
43.προσέχοντα] προσέχοντα μύρῳ ῥοδίνῳ ex manuſcr.S.
44.ἕτερον πρόσθετον μαλθακὸν] πρόσθετον καθαρτικὸν μαλθακὸν F. καθαρτικὸν ex manuſcr.S.
P.254.v.14.N.p.186.l.18.ἄγοντα αἷμα] ῥεύματα F.
19.ταῦτα] τοιαῦτα F.
22.πλάσαι] πλάσας F.
41 τῷ ὀρῷ] ἢ ὀῤῥῷ F.
42.κατὰ κεφαλῆς] τῆς κεφαλῆς F.
Ibidem ἔξω ἢ] ἔξω ἢ F.
P.255.v.7.N.p.187.l.33.λῶ ἢ γυνὴ] ante hæc verba κυητήριον ἕτερον add. F.
11 ἄχρι δέχοιτο] ἄχρι δέοι ἐσθίειν ἢ πίνειν.F.
15.ὁμοίως ἔγχυτον κυητήριον ὅταν γυνὴ μὴ κυίσκηται F.
39.μὴ ἀσθμαίνουσα] μὴ ἀσθμαίνουσα F.
40.ἐκκαθῆραι] ἐκκαθαῖρον F.

P.256.v.1.N.p.188.l.48.Ωκυτόκια δυστοκούσῃ] περὶ δυστοκούσης F.
2.ἐφ' ὕδατι] ἐν ὕδατι F.
4.καὶ ἄννησον] ἢ ἄννησον F.
13.νίνη ἢ] ἡ κύησα add.F.
16.χολῆς ταύρου] βαλὼν χολῆς ταύρου F.
Ibidem ἔλαιον] Poſt ἔλαιον, ταῦτα ἐν εἰρίῳ ἐνειλίξας πρόσθες F.
22 ἐκ τόκου καθαρτήριον] ἄλλο ante hæc verba add.F.
32.χεῖσθαι] χέεσθαι F.
42 προστιθέσθω] προστίθεται F.
10 P.257.v.3.N.p.190.l.21.ἀπολελειμμένον] ἀπολελυμένον F.
14.σκορόδου] σκόροδον F.
27 τάδε δυνάμενα] pro his verbis ἄλλο adſc.F.deinde ante ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ hæc verba apponit.
P.258.v.3.N.p.191.l.48.ἄλλο] ἐκβόλιον add.F.
4.ἐκβόλια] ἄλλο pro ἐκβόλια adſcr.F.
23.ὄστρακον νέον] ante hæc verba add. F. ἐκβόλιον πρόσθετον ἢν ἀποθνήσκῃ.
40.δᾶδας αἰγυπτίους] ante hæc verba ἐκβόλιον πρόσθετον add.F.
44 ἐκβολῆς] ἐκβόλιον F.
20 43 πλιθίον] deſid.in manuſcr.F.
46.ἐν οἴνῳ γλυκεῖ] ἐν οἴνῳ λευκῷ ἢ γλυκεῖ F.
P.259.v.12.N.p.193.l.33.ἄλλο] δῆλος κλυσμὸς F.
16.τούτῳ κλύζε] ἔτι κλύζε F.
17.ἄλλο] κλυσμὸς δῆλος F.
27 λῶ ἑλκῃ ἢ καθαρὰ] λῶ ἑλκεα ἢ & καθαρὰ deſid.in manuſcr.F.
28.ὅλην ἡμέραν] πλὴν ἡμέραν F.
42.ἐψῆσαι] ἕψον F.
P.260.v.19.N.p.195.l.15.χολῆς καθαρτικά] καθαρτήριον F.
28.ἐλατηρίῳ] ἢ ἐλατηρίῳ S.
30 32.οἰνογάλακτι] ὀνείῳ γάλακτι S.
P.261.N.p.196.l.17.καὶ μέλι ἐπιχέας] μέλιτι F.
26.κύπριον] κύπρον S.
P.262.v.8.N.p.197.l.48.πρόσθετα ὁμοίως] Hæc omnia vſque ad (πάσης νόσου) deſid.in manuſcr.F.qui in margine adſcribit λείπει ἐν τῷ ἑτέρῳ.
17.καθαρτικὸν] καθαρτήριον F.
36.ὀρθῶς ἔχῃ] τῶν μητρέων add.F.
48.ἴρηκος] ἱέρακος F.
49.ἢ ὁκόταν] ἕτερον κυητήριον add.F.
40 P.263.v.8.N.p.199.l.21.ὀδάξηται] ἀνακμάζηται F.
17.λῶ ἡλκωμέναι ἐῶσιν] λῶ ἑλκωμέναι ὦσι F.
24.ἕλκεα ἐν μέλιτι] ἄλλο add.F.& ἐν μήτρῃσι S.
36 ἐκ τούτου] ἐκτὸς τὸ κατ' ὀλίγον F.
45.ἄλλο] ἐκβόλιον add.F. & hæc deſiderari in vno manuſcr.adſcribit vſque ad ἐκβόλιον.

In librum ſecundum περὶ γυναικ.

P.264.v.16.N.p.203.l.34.καὶ κνησμώδεες] κλυσμώδεες ex manuſcr.S.vt & Vatic.exempl.
50 18.αἱ ὀξεῖαι] αἱ deſid. in manuſcr.S.
22.σφάγας] σφαγίας F.
29.περικώνια] περικρίνια ex manuſc.S.vt & leg.Vatic.exempl. & Ald.
Ibidem, βεβρεγμένα ἐν ὕδατι] hæc deſid. in manuſcr.S.
32.ὡσοῦ τὸ λευκὸν] λευκὸν S,& F.
34.παχετὸν] παγετὸν S.
35.αἱρέειν] αἰσιρέειν F.
40.ἐσόμενον ται] ἐσόμεναι S.
Ibidem, καὶ ἐμέτους] ἢ deſid.in manuſcr.S.
60 44.καθιστῶνται] καθιστῶνται ex manuſcr.S.
P.265.v.3.N.p.206.l.11. ὁμοίως] ὡς S.
6.ἐγγίνηται] γίνηται ex manuſcr.S.
7.ἡ ὀδύνη] ἡ deſid.in manuſcr.S.
9.καὶ θέρμη] θέρμην ex manuſcr.S.
ἐκ προσώπων] ἐκ τῶν προσωπῶν S.
12.ξηρὴν] ξηρὸν ex manuſcr.S.
14.ἐν ὄξει ὀξυλάτῳ] ἐν ὕδατι ὡς ὀξυλάτῳ ex M.S.S. quemadmodum leg.Vat.exempl.& Ald.quæ etiã pro διαψαύσθω διαψαύσθω habent.
16.ξηραίνας] ξηρλωάς ex manuſcr.S.
70 18.ἐπιβαλὼν] ἐπιλαβὼν ex manuſcr.S.
21.διαλάμποντα] διαλάμποντα ex manuſcr. S.& F.
22.ῥόον] ῥέον ex manuſcr.S.
Ibidem, λεπτὴ ᾖ] λεπτὴ γίνεται ex manuſcr.S.
24.ἐπίσχον] ἐπισχόμενον ex manuſcr.S.vt & Ald.ex.vitioſè.

25.καὶ ἄλλα πάντα] ἐς τ' ἄλλα ex manuscr. S.
Ibidem ὀλιγοψυχίη] λιποψυχίη ex manuscr. F. & S.
26.ὁ χρὼς] ὁ χρὸς ex manuscr. S.
Ibidem ταῦτα πάντα] hæc desid. in manuscr. S. sed τάδε πάντα leg. F.
29 τρηχυσμῷ] τρυχωμῷ ex manuscr. S.
30.καθεψῶν] καταψῶν. S.
37.καὶ κικίδος ἥμισυ, ταῦτα πίνειν νῆστιν περὶ πρὸ τῆς κινήσιος] Hæc desid. in manuscr. cod. S.
41.διαλείπων] διαλείπειν ex manuscr. S.
44.ὀλιγώθεις ἐκείνοις] ὀλιγώθεις ἐκείνοις ex manuscr. S.
45.βόειον] desid. in manuscr. S.
47.ὁκότε γυναικὶ] ἢ γυναικὶ F.
P.266.v.1.N.p.206.l.21.ζειὰς καπερρήξαντα] καπειξαντα ex manuscr. S.
2.κατὰ πᾶν] καταπᾶν ex manuscr. S.
3.περὶ δὲ] πρὸς δέ.
12.ἀλλ' εἰ] ἀλλὰ ex manuscr. S.
17.ἔσαι] ἔσται ex manuscr. S.
19.ὧδε] ὧδε χρὴ ex manuscr. S.
24.αἱμασμῷ] σμηγμῷ ex manuscr. S.
28.ὀρνοῦ] ὀρνὸς S. & F.
Ibidem λιπαρῇ] ῥυπαρῇ F.
38 γλαμυροὶ] γλαφυροί. S.
P.267.v.4.N.p.207.l.51. ὑρέη] ὑ ῥέει ex manuscr. S.
7.καὶ ῥόον] ῥόον. S.
10.καὶ τὸ] ἐς τὸ ex manuscr. S.
Ibidem ῥοφήματα] ῥόφημα ex manuscr. S. & F.
33.ξηρὰς] ξηρὸν F.
35.φύσις φλεγματώδης] φύσει ἡ ex manuscr. F.
40.πινέτω] ἐπιπινέτω S.
41 ὁκόταν γεραιτέρας] ὁκόταν γὰρ ἑτέρας ex manuscr. S. & F.
P.268.v.15.N.p.209.l.47. τῶν ὑστεραίων] τῶν ὑστερέων σκληρόν εἰ ἦ ex manuscr. S.
21.καὶ ἔπειτα] κἄπειτα. F.
30.διακαιαθῇ] διακιναθῇ. S.
35.διαξηρανθεῖν] ἐξηρθεῖν. S.
41.σμύρνην] desid. in manuscr. S.
45.γίνηται] γίνωνται ex manuscr. S.
P.269.v.14.N.p.211.l.19.καὶ ἐσχάτη] ἐς desid. in manuscr. S.
Ibidem καὶ τὰ ἄλλα] desid. in manuscr. S.
15.βληχρὸς] βληχρῶς F. quod ἀσθενῶς exponitur.
Ibidem ξηρὴ πυελη] desid. in manuscr. S.
Ibidem ὁκόταν ἐς τὴν κεφαλὴν τράπωσιν αἱ ὑστέραι] Pro his verbis leg. in manuscr. S. ἐὰν ἀναβῇ ἐς κεφαλὴν ἡ μήτρα.
20.χλιέσθω] χλιέσθω ex manuscr. S.
22.αἱ ὑστέραι] Hæc omnia ad πνῖγμα usque versu ab hoc octauo desid. in manuscr. cod. S.
Ibidem καὶ ἀνάσυρος] ἀνάσιτος F. vitiosè tamen.
32.σιδηρέα] σιδηρέα ex manuscr. S.
43.ἡ λευκὴ ἢ αἰγυπτίη] ἡ λευκὴ αἰγυπτίη ex manuscr. S.
46.κασορίς] κάστορος ex manuscr. S.
P.270.v.12 N.p.212.l.44. ὅτι χρὴ] ὅταν χρὴ S.
Ibidem πρὸς δὲ τὰς ὑστέρας] πρὸς τὰς ὑστέρας ex manuscr. S.
19.εὐωδέστατον] εὐωδεστάτῳ. S.
22.καὶ ἐμέει] ἐμέειν ex M.S. S.
33.ὑποχωρητικοῖσιν] ὑποχωρητικοῖσι. S. desid. tamen in M.S.
35.αὐτὰς] πάντας. S.
40.ὑγιέε] ἐν ἐγγύε). S.
43.ἐπιξύσας] περιξύσας. S.
47.τὴν πλευρὴν] τὸ πλευρόν. S.
P.271.v.12.N.p.214.l.17.τὸ ξὺν τῇ δάφνῃ] τῇ S.
13.ἄμμι διαξηρᾶς] hæc desiderant. in manuscr. S.
19.βινῆται] βινεῖ) S. βινέεται ex manuscr.
20.ὁκόταν αἱ ὑστέραι] αἱ ὑστέραι ex manuscr. S.
22.ἰσχεσθαι] αἰχεαι ex manuscr. S.
Ibidem τὸ ἰσχίον] τὸ ἰσχίον ex manuscr. S.
34.σκληρότεραι] σκληρότερα. S.
35.τὰ σώματα] τὸ σῶμα ex manuscr. S.
42.ἐς τοῦτο] τοσοῦτον F.
43.παιάς δὲ] παιάν τας ex manuscr. S.
48.δύο ἐκτὰς] δύο κτίας ex manuscr. S.
P.272.v.2 N.p.215.l.25.μηδαμῶς] μηδαμοῦ. S.
4.χωρίεις] χωρίον ex manuscr. S.
6.μυρίνην] μυρίνην ex manuscr. S. & ex cod. Cord.
19.φύσις] φύσησιν. S.
26.φλάσαι] θλάσαι ex manuscr. S.
33.ποιέατης] ποιέατης ex manuscr. S.
37.ἔσαι] ἴσω ex manuscr. S.
40.ἐκπέσηται] ἐκπεσεῖ ex manuscr. S.
42.ὁμοῦ τὸ προκείμενον ἀφαιρέουσα, ὅκως πρὶν ξυμπεσεῖν τὸ σῶμα, προκέηται ἐπ' ὀρθοῦ ἐόντος ἐς αἰωρεομένου. οὕτως δὲ τοῦτο ἔσαι, ἢν τὸ μὲν ἐξαιρέηται, τὸ δὲ προσθῇ, hæc omnia desid. in manuscr. S.
49.μολύβδιον κλύσμα] μολίβδινον κλύσμα ex manuscr. S.
P.273.v.5.N.p.217.l.1. προσδέχηται] προσδέξηται ex manuscript. S.
18.ἀναφυσῶν] ἀναφυσιῶν ex manusc. S. vtrobique. Sed pro ἀναφυσῶν δεῖ αἰανσῶν δὲ ἐς ex manuscr. S.
24.μιῶν] μένη ex manuscr. S.
34 ὅταν δὲ παύσηται πνειωμένη vsque ad τὰς δὲ μεταξὺ hæc omnia desid. in cod. manuscr. S.
43.ἡμέρη] desid. in manuscr. S.
45.χρῆσθαι] χρέεσθαι F.
P.274.v.2.N.p.218.l.21.αὐτῇ] αὐτὴν ex manuscr. S.
3 ὅταν δὲ] ὅταν δή οὐ ex manuscr. S.
8.χρῆσθαι] χρῆσθαι ex manuscr. S.
Ibidem ὀξυγλύκεσι] ὀξυγλυκέεσι. F.
16.ἴτω] ἤτω ex manuscr. S.
19.ἄγλιθας] ἀγλιθας F.
21.δείπνου] deest in manuscr. S.
29.ἐπὶ δὲ τῷ δείπνῳ] ἐπὶ δὲ τὸ δεῖπνον. F. & pro ἀρνὸς ἀρνα.
31.τὰς ὑστέρας] ἐς τὰς ὑστέρας ex manuscr. S.
35.περὶ πάντα] ὀρθὰ πάντα ex manuscr. S.
36.προπυελισθῶσι] προπυελίσθαι ex manuscr. S.
37 λουτροῖσι κεχρῆσθαι] πᾶσι λουτροῖσι ex manuscr. S.
49.πᾶσιν εὐώδεσιν] ἐς πᾶσιν F.
P.275.v.5.N.p.219.l.50.αἰάγηται] ἄγηται ex manuscr. S.
9.ἢν μὴ δὲ πρὸς πάντα] μὴ πρὸς ταῦτα ex manuscr. S.
12.καθαίρειν] ἐς καθαίρειν ex manuscr. S.
15.φλεγματώδης] αἱματώδης ex manuscr. S.
22.παρηγορικῶς] deest in manuscr. S.
32 ἁπαλοὺς] ἐς παλαιοὺς ex manusc. S.
38.ἐγχέιμψη] ἐγχρίψη. F.
P.276.v.3.N.p.221.l.19.κωλύονται] κωλύουσιν ex manuscript. S. & F.
8.μεθίησι] μεθίεισι ex manuscr. S.
16.μεταρσίοι] μετάρσιος ex manuscr. S.
18.ἐκ τόκου κατὰ δεξιὰ] ἐκ τοῦ τόκου κατὰ τὰ δεξιὰ ex manuscripto S.
25.ἢ τὸ ἰσχίον] ἢ desid. in manuscr. S.
32.οἴχονται] ἴσχωνται ex manuscr. S.
33.καὶ ἡ ὀδύνη] καὶ ἡν ὀδύνη F.
42.καὶ δάκνεται] δακεῖν ex manuscr. S.
46.αἱ ἑλκυσθῶσι] ἐς ἑλκυσθῶσι ex manuscr. S.
P.277.v.10 N.p.223.l.1.τὰ λέγια] τὰ λάχεα ex manuscr. S. vt & Vatic. & Aldin. ex.
37.διαψαύειν] διαψαύειν ex manuscr. S. & F.
48.ἰδὲ ἣν] ἐν pro ἣν ex M.S. S.
P.278.v.1.N p.224.l.10.πᾶσι] τῆσι ex manuscr. S.
3.μελιδᾶσι] μελαίνωσι. F.
6.ἔξουρα] ἐξ ὄρου ex manuscr. S.
12.αἰκκὰς] αἰάγκας ex manuscr. S. (sed fortè αἰάκαρ leg. Gal. in Exegesi.)
Ibidem χρὴ γὰρ] χρὴ δὲ ex manuscr. S.
14.μέσην] μέσον ex manuscr. S.
18.μετὰ ἀνδρὸς] τοῦ ἀνδρὸς ex manuscr. S.
37.πίνειν χρὴ] χρὴ desid. in manuscr. S.
P.279.v.12. N.p.225.l.50. εἰδῆν] ἰδεῖν ex manuscript. S.
15.ψαύσῃ] ψαύσῃς ex manuscr. S.
32.τὸν βάλανον] πῶν ex manuscr. S.
43.ὀρθὰ τὰ ἰσχία] πρὸς τὰ ἰσχία ex manuscr. S. & F.
47.ἡ ὀκλάσας] ἐς ὀκλάσας ex manuscr. S.
P.280.v.3.N.p.227.l.15. ἀφαφυρεῖν] αἰαφυρεῖν ex manuscr. S.
4.ἐρυθρὸν] ἐρυθραῖν. S.
15.ἀχέουσι] ἀχέωσι ex manuscr. S.
18.ἐπιδέχονται] ἐπιδέχονται F.
19.ξυναιωρηθῇ] ξυναιωρηθῶσι F.
29.αἰγύπτιον] desid. ex manuscr. S.

30. ἐν λευκῷ ἐλαίῳ αἰγυπτίῳ] ἐκ λευκοῦ ἐλαίου αἰγυπτίου. F.
44. ἐν τοῖσιν] desid. in manuscr. S.
P. 281. v. 4 N. p. 228. l. 32. πάντη δάκτυλον, καὶ ὡσαύτως λείου] καὶ τὸν δάκτυλον, ὡσαύτως ἐξ αἰγύπτου. S.
9. θρομβωθῶσιν] θρομβωθείωσι S.
10. γίνονται] γίνεται. S.
16. εἰρύσαθαι] εἰρύεσθαι. S.
17. γίνονται] γίνεται. S.
20. ἐλάων] ἐλάας ex manuscr. S.
21. ἀναχάνη ἢ ὡς πέφυκεν] ἀναχάνη μᾶλλον ex manuscr. S.
32. ἀφεψημένης] desid. in manuscr. S.
34 δέονται] δέονται ex manuscr. S.
Ibidem αἱ ὑστέραι] αἱ μῆτραι. F.
35. αἰθῶσι] ἐαθῶσι ex manuscr. S. & F.
41. ξυναραχθῶσι] ξυναρμοῦται ex manuscript. S. vt & Vatican. exempl.
47. ῥύζοντα] σαζοντα. S.
49. πνεῖσθαι] πνεῖται ex manuscr. S.
P. 282. v. 8. N. p. 235. l. 8. τὸ σῖτον] τὸν σῖτον ex manuscr. S.
10. ἣν μὴ ἐν γαστρὶ] ἣν μὴ ex manuscr. S.
19 ἀδάξεται] αὐδάξεται ex manuscr. S. & F.
26. ἡ κηρωτὴν πυοσηρὴν] τὴν πυοσηρὴν F.
35. ἡ πτισείῳ] ἐπιτηδείῳ ex manuscr. S.
P. 283. v. 8. N. p. 231. l. 33. ὕδερος δὲ] δὲ desid. ex manuscr. S.
10. οἱ μαζοὶ] καὶ οἱ μαζοὶ ex manuscr. S.
Ibidem ἡ νείερα γαστὴρ] νειέρη ex manuscr. S.
13. δὴ θερμοῦ] δεῖ θερμοῦ ex manuscr. S.
15. προσθεῖναι] προσθέσθω ex manuscr. S. & F.
Ibidem προσθετὸν ὅσον χήμην] In manuscript. est vacuum quoddam spatiũ, & sequitur, σὺν χήμην ἄσταφις λευκὴ κνίδης καρπὸς, &c. S.
16. δύο] δύο ἐς ὕστερον. F.
19. δύο ὁμοίως] desid. in manuscr. S.
21. ἱκτηρώδης] ἱκτηροειδὴς ex manuscr. S.
24. ὑδέρω ἄλλως] desid. in manuscr. S.
31. ἣν δὲ μὴ αἰσθάνεται] desid. in manuscr. S.
37. ὡς νηπίω] ὡς ἠπίως. F.
Ibidem ἣν δὲ γεραιὴ πρὸ ἦ] εἰ δὲ γεραιὴ πρὸ ἦν. F.
49. ἀνελίξαι] ἀνελίξον & πρὸς τὸ σόμα τῆς μήτρης προσθέσθω. F.
P. 284. v. 15. N. p. 233. l. 15. φοβεῖται] φοβεῖται ex manuscr. S.
21. ὁκόταν δὲ] Ante hæc verba add. F. ἄλλη νοῦσος.
Ibidem ἡ ὑστέρη ex manuscr. S.
26. χωρεία] χωρεία τρίβειν F.
30. ἀνδραλίζεσθαι] ἀνδρίζειν. F.
33. ἔχειν] ἔχειν ex manuscr. S.
34. ἐπιρρίπτειν] ἐπιθεῖναι ex manuscr. S. & F.
35. ἢ δὲ] ἣν δὲ ex manuscr. S.
48. λαύδανον] λάδανον ex manuscr. S.
49. ἢ ὀμφακίνῳ] ὀμφακίῳ ex manuscr. S.
P. 285. v. 3. N. p. 234. l. 22. προσθέμενα] προσθεῖναι ex manusc. S.
5. λοχείας ἐξάγει πάντας] Id desid. in manuscr. S.
7. ῥόον ἐρυθρὸν παῦον ἀγαθὸν] desid. in manuscr. S.
9. & ἵσταται. Ἕτερον ὁμοίως ποιοῦν] Hæc desid. in manuscr. S.
17. ῥόον & πάσης νόσου παύουσαι ἀπὸ τῶν ὑστερέων γίνονται] Hæc desid. in manuscr. S.
18. κύμινον] Hîc in manuscr. vacuum spatium relictum est. S.
19. ἐν οἴνῳ λευκῷ] κεκρημένῳ add. F.
22. ἢ τὸ μισὸν ὄνειον] τὸ μισσον ex manuscr. S. vt & Vatican. exemplarib.
25. ῥόον καὶ ὀδύνης] Id desid. in manuscr. S.
Ibidem post οἴνῳ μέλανι, δίδου πιεῖν add. S.
28. πρόμαλον] πρόμαλον ex manuscr. S.
32. καταπλασμα ῥόων] desid. in manuscr. S.
42. συνεψεῖν] συναφεψεῖν. F.
P. 286. v. 2. N. p. 235. l. 42. χλιεῖν] χοῖνιξ ex manuscr. S.
8. ἕτερα θυμιάματα] desid. in manuscr. S.
9. ἀποδίης] ἀποδίης ex manuscr. S. & F.
17. βολβίτου] βολίτου ex manuscr. S.
19 ῥόον ἐρυθρὸν προσθετὰ] desid. ex manuscr. S.
25. ἣν ξηρὴν δὲ ἦ ῥόον] desid. in manuscr. S.
29. χλιεῖν] χοῖνιξ ex manuscr. S.
30 ἣν δὲ μὴ λήγη] ἣν δὲ λυγίσωσιν συνέβαλον τὴν βολβίτου ex manuscript. S.
34. ἄλλο ἔγχυτον ὁμοίως] deest in manuscript. S. ἐγχεῖαι pro ἔγχυτον. F.

36. ἣν ὑπὸ ῥόου] Ante hæc verba addit F. θεραπεία τοῦ ἰχῶρος.
37. ἣν ῥόος αἱματώδης, ἢ λευκὸς, ἢ ὁποῖος] desiderantur in manuscript. S.
39. ῥόον λευκὸν παῦον] desid. in manuscr. S.
49. πνεῦμα δὲ σπᾶσθαι] δυσπνοίη ex manuscr. S.
P. 287. v. 10. N. p. 237. l. 31. εἰείων] εἰείῳ ex manuscr. S.
Ibidem ἀσφαλτον] & ἀσφάλτου ex manuscr. S.
17. αἰαθλίβεται] καὶ θλίβεται F. deest autem in manuscr. S.
10 21. ἐς τρύχινον] τρύχινον ex manuscr. S.
28. καὶ πρόμαλον] πρὸς γε μᾶλλον ex manuscr. S.
31. πίνειν δὲ ῥητίνην ἐλαίῳ διεῖσα] hæc desid. in manuscr. S.
35. γυναικὸς] desid. in manuscr. S.
44. τῇσι χερσὶ] τῇ σῇ χειρὶ ex manuscr. S.
45. ἐγχέωνται] ἐγχέωνται ex manuscr. S.
46. αὐαίνειν] αἰαίρειν ex manuscr. S.
P. 288. v. 4. N. p. 238. l. 50. ὡς ἀπίων] desid. in manuscr. S.
17. οἴχει] ὄχοι ex manuscr. S.
20 θερμοῦ] πολλοῦ. F.
20 Ibidem μαλθακτήρια ὑστέρης] desid. in manuscript. S. μαλθακτήριον F.
24 αἰαμίξ ποιέειν] αἰαμίξαι ex M. S. S.
Ibidem ἐγχαλίνειν] ἐγχαλᾶν. F.
25. χλιαρὰ πρὸς τὸ σόμα vsque ad Σμύρνα desid. in manuscr. S.
26. ἄγει] ἄγοντα F.
28. ἕτερον πρόσθετον] desid. in manuscr. S.
32. καθαρὸν, ἢ μύρινον] καθαρὸν ἢ μύρινον ex manuscr. S.
33. ἄγει δὲ ὑστερέων καὶ τὸ σόμα μαλθάσσει] hæc desiderant. in manuscript. S.
30 35. ἰχῶρα ὕφαιμον δυνάμενον ἄγειν] desid. in manuscr. S.
39. μισγειν δὲ κνίδα] & κνίδα ex manuscr. S.
40. αἱματώδεα πάντα μᾶλλον τῶν πρόσθεν ἄγειν δύναται & μαλθάσσει] hæc omnia desid. in manuscr. S.
43. σφοδρῶς δὲ ἄγει παιδία] desid. in manuscr. S.
45 νίτρον ἐρυθρὸν] νίτρον ἐρυθρὸν ex manuscr. S. & ὅπου pro ὅσον.
Ibidem ἕτερον] αἱμαγωγὸν add. F.
49 ἄγει παιδία] desid. in manuscr. S. pro his verbis αἱμαγωγὸν leg. F.
P. 289. v. 1. N. p. 240. l. 18. ἀναφορύξαι] ἀναφορύξαι ex manu-
40 script. S.
2. βραχέαι] βραχέαι. S.
3. μαλθακτήρια] desid. in manuscr. S.
4. εἰείου] εἰείῳ ex manuscr. S.
7. πνείας δὲ ἂν ὑστέραι καθαίρονται, ἢν σκληραὶ ἔωσιν] Hæc desid. in manuscr. S.
13. ἀμφορέως] ἀμφορέως ex manuscr. S. vt & Ald. ex.
15. βολβίτου] βολίτου ex manuscr. S.
17. βολβίτου] βολίτου ex manuscr. S.
18 κυπρέως] κυπρίου ex manuscr. S.
50 23. & ἐλαίης] ἢ ἐλαίης ex manuscr. S.
26. πνίγη] γίνηται ex manuscr. S.
28. ἐμβάλλειν] ἐπιβάλλειν. F.
30. χοιρέης] χοιρείης ex manuscr. S.
31 ὑπὸ ὑστερέων ὀδύνης] desid. in manuscr. S.
33. ἄλλη πνεύμη] desid. in manuscr. S.
34. βολβίτου] βολίτου ex manuscr. S.
36. ἕτερον πνεύμη ἢ δι' ἀσφάλτου περιπατέεσθαι] Hæc desid. in manuscr. S. διὰ τῆς ἀσφάλτου. F.
Ibidem κανθήλων] κανθήλης ex manuscr. S. sed ibi vacuum esse spa-
60 tium adscribit.
43. ἀπὸ θερμοῦ] ἀπὸ θερμοῦ ex manuscr. S.
45. μέλιτι δεύων] ὡς ἥδιστα addit F.
Ibidem ὑστερέων πάσης νόσου θεραπευτικόν] Horum loco vacuum quoddam spatium in manuscr. S.
P. 290. v. 5. N. p. 241. l. 49. ἕτερος κλυσμὸς ἣν προσιοῦσιν & τρασύνειν ἔχει] desid. in manuscr. S.
7. κυπρίς] πρὶν ex manuscr. S.
9. σμύρνη] μυρσίνη. F.
10. ἀφρικὸν] & ἀφρικόν.
70 Ibidem ἢ λίνου καρπὸν, vsque ad Ἀκτῆς καρπὸν, Hæc omnia desiderantur in manuscr. S.
14. τὰ θυμιάματα] θυμιάματα. S.
Ibidem ἐμβάλλοντα] ἐμβάλλεται. F.
18. ἣν ἀφῇ τὰ αἰδοῖα] desid. in manuscr. S.

In lib.

In lib. περὶ ἀφόρων.

Sed inſcriptionis loco leg. in manuſc. αἰτίαι δι' ἃς οὐ παιδοποιέονται αἱ γυναῖκες..

N.p.243.l.3.v. 37.ἀρμοῖ] ἀρμοῖ ex m.s.S.vt & paulò poſt.

38.ἀπεστραμμένον ᾖ] δεῖ pro ᾖ leg.manuſcr.S.

39.τὰς μήτρας] ὁ μήτρης ex manuſcr.S. & εἴδεα pro ἤθεα.

44.εἴρηται] εἰρήσεται ex manuſcr.S.

48.εἰρομένη] ἐρεομένη.S.

P.291.v.2.N.p.243.l.25.ὑγιαίνῃ] ἰηθῇ.F.

5.ταύτῃ] ταύτη.F.

10.ψηλαφήσῃ] ἐν ψηλαφήσει.F.

42 Νέπωπον] ἄλλο ante hæc verba add.F.

P.292.v.5.N.p.245.l 1.Μίλτον] ἄλλο add.F.

8.Οσαι ἐν γαστρὶ] Οκόσαι.F.& ante hæc verba ἄλλο add.

10.λαβὼν τοῦ γάλακτος] ἄλλο add.F.

13. Θεραπεῖαι κυήσιος καὶ παιδογονίης] Hæc deſiderantur in manuſcr.S.

32.περὶ ξυληνείοισι] ὁ περὶξ εἰνείοισι.F.

34.κάλαμον] καρπόν.F.

P.293.v.7.N.p.246.l.29.κερατίσῃ] ἀρίσῃ.S.

Ibid.ἀλλ' ὡς ἰσχυρότερον καὶ ἀκρητέστερον] ἀλλ' ὅστις ἰσχυρότατος καὶ ἀκρητέστατος.S.

11.ἀλείφηται μηδὲν] ἀλειφέσθω μηδενί.S.

12.μηδενὸς ὄζοντος] ἢ μηδενὸς ὄζοντι.S.

Ibid. ὑποθεὶς] ἐπιθεὶς.S.& περιέσθω.

14.τὸ κεκρύφαλον] τὸν κεκρύφαλον.S.

17.πολλὰ] Pro πολλὰ, θαμινέως.S.& μὴ ἀφικνέομαι.

19.ἴσαι] ἔσω.S.

21.ἀφικέναι] ἀφιέναι.S.

P.294.v.10.N.p.248.l.3.ἀδελφῇ] δελφίν.F.

11.χρὴ] δεῖ.F.

Ibidem, κλύσαι] Ante hæc verba add. F. ἕτερος κλυσμὸς τῶν μητρέων.

16.ἡ κορυφὴ] ἡ μὲν κορυφή.F.

P.295.N.249.l.46.ἣν αἱ μῆτραι] ἄλλο add. F.

38.ὅταν γυναικὶ] ἄλλη θεραπείη add.F.

41.θαλάσσης] θαλασσίας.F.

P.296.v.12.N.p.250.l.49.βέλτιον] βελτιώτερον.F.

13.ξυλήφια] ξυλαρία.S.

15.καταπλίξον λεπτῶ] καταπλίξον τὰ ξυλαρία λεπτῶ.F.

17.περιχεάσθω] περιθέσθω. F.

26.Ἐκ τῶν πυρῶν] ἄλλο add. F.

40.τὰς ἀίρας ἐκ τῶν κριθῶν] κριθὰς ἐκ τῶν πυρῶν.F.

P.297.v.2. N.p.252.l.4.ἐδίδουν δὲ αὐτῇ] ἔδει δὲ τὸ αὐτὸ ex manuſcr.S.

9.ἅμα] αἷμα.S.

29.ὑγιῶν] χαιῶν.F.

42.θεραπεία ἐπὶ τὸ αὐτὸ νόσημα] Pro his verbis ἄλλο.S.

43.ἔκμαγμα] ἔκβαμμα S.ex manuſcr.

48.φαρμακεύειν] φαρμακεύουσι τε.F.

P.298v.42.N.p.254.l.36.Οἷος στέαρ] Ante hęc verba ἄλλο ad.F

43.σπφύλινον] ἄλλο add.F.

P.299.v.5.N.p.256.l.51.κυήσαι ἕως ἂν ὁ πῶρος] κυῆσαι οὐδὲ μυκῆσαι, ἕως οὗ ὁ πῶρος.F.

10.διασείσας] διασείσας.F.

19.τρύζῃ] σπζῃ.S.

Ibid.κατ' ὀλίγον] καὶ κατ' ὀλίγον.F.

Ibid.ταῦτα πάσχει] Deſideratur in manuſcr.F.

21.ἔδρην] αἴθριον.S.

36.ψυχρὸν δὲ] ψυχρὸν ἄλλο δὲ S.

In librum περὶ ὄψιος.

P.521.v.44.N.p.256.l.43.σπόγγον] σπογγίον.F.

48.ἰσχυρῶς] ἱκανῶς.F.

49.τάχα] τάχιστα. F.

P.522.v.3N.p.257.l 4.ἀναιρησόμεναι] ἀναρρηξόμεναι.S.

18.νυκτάλωπος] νυκτάλωψ.S.

19.καπίξας] καταγάσας.S.

26.σκότῳ] σκότει.S.

27.πλαγίων] πλάγιον.S.

IOANNIS MARTINI MEDICI VARIÆ LECTIONES.

Ex libro ſecundo περὶ νούσων.

Pag.151.lin.19.N.p.35.l.38.ἡ κινεῖ.leg.ἤ.

P.152.l.35.N.p.37.l.44.πρὸς ἔπος leg.ἔπαντες.

Ex lib. περὶ παθῶν.

P.183.l.28. N.p.82.l.7.χολὴν δὲ κινέειν. Ex ſententia libr.de natura humana, vbi Gal. ait Cholagogo aſcitem augeri legẽd. μὴ κινέειν.

P.188.l.vltima. N.p.90.l.9. μελιειδής.Gal.ἐν γλώσσ. legit μελινδύς.

Ex lib. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν.

Hunc ego librũ quatuordecim abhinc annis palam Lutetiæ ſum interpretatus,& luculentis cõmentariis illuſtraui. decerpam hinc quę ſunt ex vſu, ac primũ agam de inſcriptione. Certum eſt Gal. ἐν γλωσσ.lib. περὶ παθῶν primum ac ſecundum ſic inſcribi πρῶτον περὶ νούσων μεῖζον eſt liber περὶ παθῶν. at δεύτερον περὶ νούσων μεῖζον eſt liber περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν, vt patet ex Gal. ἐν γλωσσ.in dictione μελινδία. quæ vox repetitur in lib. περὶ παθῶν,. vt μελίχρουν, vt μελίχρουν,quæ vox ibidem citatur. in libr. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν.Vt ad aph.27.lib.6. vocatur τὸ περὶ παθῶν μέγα.à nõnullis περὶ ἐμπύων, accedit quod iſtud ἐντὸς dicitur πρὸς τὸ, ad lib. περὶ ἔξω,qui nullus exſtat. nec me tamẽ latet in manuſcripto Bibliothecæ Regiæ l.brũ priorem περὶ παθῶν habere ad calcẽ ſic ſcriptum τέλος τοῦ περὶ τῶν ἔξω παθῶν. ſed id adnotauimus.

P.190.l.18.N.p.92.l.9.γαλαιοδ leg.γαλεοδ.

ibid. λευκοδ malim γλαυκοδ. ſic enim muſtelus maior dicitur γαλεὸς γλαυκός, quia eſt dorſo ceruleo, etſi ſic ventre albo. Vide Rondeletium lib.13.hiſt.piſcium,cap.5.

21. φαρμάκον.leg. φαρμάκω.

P.191.l.9.N.p.93.l.22.ἡμέρῃ δὲ καθαρώτερα.leg.ἡμέρῃ δὲ τετάρτῃ καὶ δεκάτῃ καθαρώτερα.

32. ἣν δὲ μὴ περιέχῃ. legen. ἣν δὲ περιέχῃ id eſt περιεχομένη interprete Galen. ἐν γλώσσ. vbi & citatur hic liber. huic ſic & eodem ſenſu ἣν δὲ μὴ, περιέχῃ καὶ &c.ſi verò non,ſuple, expurgatur pulmo permanet,& annum perſeuerat.

P.192.l.21. N.p.95.l.8. τρυμίζῃ. melius τρύζῃ ex Heſychio.

30.καταματευόμενος leg.cũ Gal. in γλωσσ. καταματεύμενος, in dictione καταμώσας.

P.194.l.27. N.p.98.l.14.δίυγρος. ex Gal.ἐν γλωσσ.legen.δίεφρος,id eſt διαφανής.

34.ὑπόπυα.leg.ὑπώπια.

P.195.l.15. N.p.99.l.19.αἴθινον. Gal. ἐν γλώσσαις in dictione αἰθίνων hunc locum citat & librum appellat τὸ δεύτερον περὶ νούσων τὸ μεῖζον. & legit κυκεῶνα αἴθινον.

24.ἐς ἑωυτὸν dele ἐς.

25.ὡς πλεῖστον leg ὡ.

Ibid.ὄψα.leg.ὄψω.

Ibid.πυροῖσι.Corn.πυροῖσι.

28. ὀγδοήκοντα σταδίους. μετὰ τὸ δεῖπνον. hic deeſt aliquid. atque ſic reſtituatur ὀγδοήκοντα σταδίους. πρὸ τοῦ δείπνου τριάκοντα. μετὰ τὸ δεῖπνον ἑκοσι. enumerat enim partito ac per vias, quomodo vtendum ſit exercitatione ſtadiorum.80.

35. Idem error cum ſuperiore. πεντήκοντα σταδίους. μετὰ τὸ δεῖπνον. lego ergo poſt σταδίους πρὸ τοῦ δείπνου ἑξήκοντα. μετὰ τὸ &c.

43. ὀκφλωδαίνει ex Gal. ἐν γλωσσ. lego ὀκφιδαίης.

P.196.l.30.& 31.N.p.101.l.15.καταφθαρῆν.leg.καταφθαρῆναι.

P.197.l.9. N.p.102.l.6.πάλεσι.leg.πᾶσι.

20.σταδίους.μετὰ τὸ poſt σταδίους l. πρὸ τοῦ δείπνου πεντήκοντα μετὰ δὲ &c.

32.κοτυληδόνας. ex Gal.ἐν γλωσσ.κοτυλίδος.

34.ἐς τὸ μεταξὺ,leg.καὶ ἐς τό.

40.κοτυληδόνα leg.κοτυλίδα.

P.198.l.10. N.p.103.l.31.ἀλλ' ἢ leg.ἀλλ' ἤν.

18. οὐ καὶ ἤ. leg. pro ὤν. nam ſimul vtriuſque morbi à pituita curationem tractat.

Ibid.l.vlt.λιπαρὸς.puto καθαρὸς legendum.

P.199.l.13.N.p.105.l.6.ἵνα χροιῶ ὠργισμένου Galen.ἐν γλώσσ. ἵνα κεωργιζομένων χροιῶ.

18 γνώσῃ.leg.γνώσῃ vt sit secunda sing.futuri medij.

19.ἀδυνάτου leg. δυνάτου. nam adeps imi ventris index purgationis μὴ ἐργάζεσθαι ex aph.35.lib. 2.

21. Post hæc verba φαίαι μηκέτι ἐστὶ πιμελὴν ex Aldino codice hæc add. ἢν δὲ πυρετὸς μὴ ἐπιγίνηται, καὶ δυνατὸς ἢ αἰσθάνῃ, καὶ ὁ ὀμφαλὸς μὴ ἐξίσχῃ φαίαι ἐπεῖναι πιμελὴν, καὶ ἰήσιμον ἐστὶ.

P.200.l.3.N.p.106.l.15. πρυταίῳ τρυγλητείῳ lege ex Gal.ἐν 10 γλώσσ. τρυγητείῳ.

P.201.l.2.N.p.107. l.40. ἢν δὲ ὕδερος. In manuscripto codice bibliothecæ Regiæ ante particulam ἢν hoc repetitur καθολικὸς ὕδερος. atque hæc inscriptio non est negligenda, quia hic describitur ὕδερος totius corporis.

17.λαπήρ.Gal.ἐν γλώσσ. λαμπήρ.

25.ἡμισὺ τι ποιήσας.Corn.legit ἥμισυ τῆ ποιήσας κοτύλης.

35.νίτρου πεπαρτημένου.αἰγυπτίου ὀπὸς leg.sine distinctione νίτρου πεπαρτημένου αἰγυπτίου ὀπὸς.

46.ἤσσω.l.ἧσσον.

P.202.l.4.N.p.109.lin.11.ἥμισυ ἡμικοτύλιον. Codex manuscr. bibliothecæ Regiæ ἥμισυ ἡμικοτυλίου.

P.203.l.15.N.p.110.l.51.ἐλλέβορον κάτω.melius ἄνω.purgat enim & sursum elleboro,quia ex aph.4.lib.4.testatur purgandum ἄνω,& deorsum grano gnidio.

30.αἰγὸς κέρας,ex Gal.ἐν γλώσσ.l.αἰγοκέρας.

Pag.204.lin.3. N.pag 112.lin.1. ἅμα τῷ προπότῳ. leg. ἅμα τῷ κόπρῳ.

7.τῇ ὑστεραίῃ.καὶ.hic distinguendum post δοῦναι.deinde sic leg. τῇ δὲ ὑστεραίῃ.

P.205.l.3.N.p.113.l.22.vitium est tantum in punctis,& sic legendum, τῇ δὲ κάτω κοιλίην ὑποκαθῆραι τῇ ὑστεραίῃ.

27.ἔπειτα.leg.ἑπτά.

31.ἢν προσαγάγηται.Corn.ἢν προσαγάγῃ,καὶ.

46.καὶ ἀπὸ χαλαρίου leg. καὶ ἀκροχλιαρὸν πίνειν.ex sententia 29. sect.3.lib. de victu in acutis, vbi sic legitur: διδόναι δὲ ἢν δίδως ἀκροχλίαρον.

27.Ἐξύειν τὴν σάρκα, ἢ οἶνον λευκὸν διδόναι πίνειν. Hic totus locus corruptus est:quid enim est διδόναι πίνειν τὴν σάρκα; at quia ex sent. 51.sect.3.lib.de vict.ac.à balneo oportet ξύειν τὸ σῶμα, fortè sic 40 restitui totus potest locus καὶ ξύειν τὸ σῶμα,οἶνον λευκὸν διδόναι πίνειν. corruptionem loci indicasse satis sit.

P.206.l.38.N.p.115.l.42.ἐξέσαι.leg.ἑδρῆται.

47.πρὶν αἱ αἱ ἡμέραι.leg.πρὶν αἱ ἑπτὰ ἡμέραι.

P.207.l.1.N.p.116.l.5.μίξεις αἱ αἱ ἡμέραι.leg. Et prius αἱ ἑπτὰ ἡμέραι.

3.l.36.μέλι τὸ ἑφθὸν.leg.τὸ ὀπτὸν, nam in sesamide mel est πεφρυγμένον.& Arist.cap.3.lib. 4.μετεώρ. quæ fricta sunt ad assa referuntur.

P.208.l.8.N.p.117.l.36.ἐγχύσαι Corn.ἑψῆσαι.

18.ἔστιν ἢ leg.ἔτι μᾶλλον,ἤ.

35.ἐν ἔδεσι προθέσιν.puto ἐν ἔδεσι ποσίν.

36.πρὸς ἔπος leg.πρὸς ἔπειτα,vt alibi iam notatum.

P.210.l.2.N.p.120.l.18.ἐξέπεσιν,ἄλις.ἢ δέ.

Ibidem, l. 3.τὰ δὲ διάδε. Ex codice Bibliothecæ regiæ sic locum restituo,ἄλλο παχὺ.τὰ δὲ διάδε παχέα.

41.ἕτερον παχὺ,leg.ἄλλο.

P.211.l.13. N.p.122.l.7. ἄλλο παχύ. Codex bibliothecæ Regiæ habet ἄλλη ὁμοίη. ex quo & ex nostra hac lectione totus sic restitui locus potest ἄλλο ὅμοιον παχύ.

37.καὶ ἀδυνάτως leg.καὶ δυνάτως.

45.ἐψῆν.leg.ἑψεῖν.

Pag.212.lin.20.N.pag.123.l.43.καὶ ἀπὸ κελθίων leg. καὶ χυλὸς ἀπὸ &c.

39.τὸ μετάφρενον καὶ τὰ στήθεα ἔχει. Hic locus corruptus, cum alio corrupto lib. de dieb.iudicatoriis pag.388. lin. vltima con-20 ferendus est,& ex vtroque integra sic restituenda lectio, τὸ μετάφρενον πίπτει, καὶ τὰ στήθεα ἐξέχεται καὶ οἰμώζει. Sunt enim opisthotoni inquit Aretæus ventre & pectore προπετέες. hoc autem ἐξέχεσθαι est.

Ex lib. περὶ *γυναικείης φύσιος.*

Pag.217.l.2.N.p.130.l.49.ὡς ὕρον φαίνεται. Cornar.ὡς ὕρον οὖν φαίνεται.

P.224.l.18.N.p.141.l.42.ἐσφάσιος. Ex lib.2.de morbis mu-30 lierum lego.ἐπαφήσιος.

Ex lib. primo περὶ *γυναικείων.*

P.231 l.37.N.p.152.l.25. καὶ ἰσχυροτέρῃ τε στερεωτέρῃ legend. ἰσχνοτέρῃ τε καὶ στενωτέρου.hîc enim agit de sterili muliere.

38.ἀιαστομωτέρων legen. ἀστομωτέρων. hîc enim rursus de sterili sermo est quæ propter angustum aut reclusum os vteri nequit concipere.

P.238.l.45.N.p.163.l.21.λευκά.leg.λεπτά.

Ex lib.secundo.

P.280.N.p.228.l.25.κλῶ ἐπαφήσει leg.ἐπαφήσιος.

Ex lib. περὶ *ἀφόρων.*

P.292.l.9.N.p.245.l.6.ἄρρεν κύουσιν.leg.θῆλυ.

Ibid.θῆλυ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ.leg. ἄρρεν.Id indicat aph.42.sect.8.

Errata.

Errata.

Pag.49.col.2.v.30.lingua ligna leg.p.52.c.1.v.3.post maiorem(adde) & sesamum.p.53.v.15.thapsio l.thapsia p.54.c.1.v.38.quidem l.quindecim. p.56.c.1.v.25.post tantundem(adde)cnici tantundem.Ibid.v.33.post illapsum(adde)concrescit.p.57.v.30.tabem leg.talem.ibid.v.35.trahit l.trahunt.p.58.c.2.v.23.ἐκ οὐῶ l. ibid.v.35.κοιλίη κοίλη leg.ibid.v.50.ἐπιπημυλύαι leg. ἐπιπημυλύοι.p.59.c.2.v.17.post humorem (adde) ex cibis. ibid.v.25.ipsam leg.ipsum.p.60.c.1.v.25.pracedente leg.procedente.p.62.c.1.v.27.alteri verò duo,vnus leg.ibid.v.28.certo leg.certè.p.64.v.6.τὸ τῷ leg.p.65.v.36.ὑπερφερέα θαρσῆσαι leg.ὑπερφερέα θαρσῆσαι.ibid.v.41.post pereat(adde) vlcera etiã siquidem curentur, his maximè diebus inflammationem concipiunt. ibidem,v.46.post habent,(adde)illic.pag.66.col.1.v.12.post circuitu(adde)rursus.ibid.v.47.φ leg.quod.p.67.v.34.post neutiquam(adde)celeriter.ibid.v.41.vim leg.viam.p.68.v.32. ἕως οὐ leg.ἕως ὅ. p.69.v.46.φ leg.quod. p.70.v.4.vbi leg.vti. p.71.v.vlt.πίπλον l.πίπλον. p.72.c.1.v.19.post accrescit(adde) deinde quod accedit arenosum, adiungitur, cum pituita quæ de lacte in vesica remanet, pro glutine fit, & increscit. p.76.c.1.v.12.coacta l. mota. p.78.c.1.v.9.fotu l.potu. p.79.c.2.v.47.circa leg.infra. p.80.c.1.v.15.sibi leg.tibi. p.82.v.5.ὑπόρυθρον ὑπόρυθρον leg. p.83.c.2.v.12.fit l.sit & paulò post. ibid.v.23.& ab his quæ ad intestinum illabuntur, leg.dum ad intestinum illabuntur. ibid.v.32.si quo leg.siq. p.84.v.29.post exhibere(adde) Cùm verò dolor adfuerit, medicamentum deorsum purgans propinato, & post hoc serum coctum & lac asininum potui exhibeto. ibid.v.35.quo magis leg.quò magis. ibid.v.37.ei sanè leg.eò sanè. ibid.post morbus est(adde)tum ægerrimè profligatur.Huic eadem quæ articulari morbo conferunt,& longus quidem hic morbus est. p.86.v.2.vlcera leg.vlcere. p.87.v.27.post potus(adde)imbecillis. p.88.v.4.αὖθις αὖ ὡς leg. p.89.v.41.satium leg.satiuum. p.90.v.5.κομιστικὰ δὲ.Κολοκυνθη,leg. Κομιστικὰ δὲ κολοκύνθη. ibid.v.6.τῇ ὑγρότητι leg.ἐν τῇ ὑγρότητι. In lib.περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν.p.92.v.14.μετεώισι leg.μετεώισι. Ibid.c.1.v.13.dum febris detinet fieri non debent leg.dum febris non detinet fieri debent. ibid.v.31.per quietem leg.sensim.ib.v.36.bibere leg.laboret.p.93.c.2.v.2.in prandium,hæc verba dele. p.94.c.1.v.18.asinini leg.equini. p.95.c.2.v.50.ἐς τὰς αἰοίγη.leg.τὰς ῥῖνας αἰοίγη. p.96.c.1.v.8.morbus leg.melius. p.99.c.2.v.10.diem leg.autem. p.100.c.1.v.37.post purgato(adde) Postridie verò ex cicerum alborum decocto, sale iniecto,ad duos congios potui exhibito,aliquantulum purgato. p.103.c.2.v.10.post aliquid (adde) sanguinis. ibid.v.24.post eodem (adde) vino. p.105.c.1.v.7.ἢ leg.ἤ. ibid.v.16.γνῶσις leg.γνῶσις. p.106.c.2.v.1.ἐξῆμύοντι leg.ἐξῆμύοντι. ibid.c.1.v.20.post resiccandus(adde) Hæc autem post sectionem exhibẽda. p.107.c.2.v.37.auidæ leg.auidè. p.108.c.2.v.36.ξυζητέοισι ξυγγνεάσισι leg. p.109.c.2.v.13.orobri leg.orobi. ibid.v.31.tosta leg.trita. p.111.c.2.v.34.& aure leg.ex aure. p.112.c.2.v.35.γαλεπωείνσιν leg.γαλακτοείνσιν. p.113.c.2.v.19.elixam elixum l. ibid.v.44.aliquem l.aliquam. p.114.c.1.v.33.exerceat l.excreat. ibid.v.vlt.cum l.eum. p.116.c.1.v.32.post poculis(adde) totum. p.117.col.2.v.4.placentorum placentarum leg. ibid.c.1.v.8.χορίεσι,χορίῳ leg. ib.v.43.ἔκκολοι ἔκκοιλοι vel ἔσκολοι l. ib.v.48.ξυγκέαξ leg.ξυγκέαξ. p.118.c.1.v.23.squalida leg.calida. ib.c.2.v.21.ἐν leg.λῷ. ib.v.23.πίπισιν leg.ποιῖν. ib.c.1.v.39.lota l.trita. ib.v.54.post est,(adde)verùm si redeat. p.119.v.21.ὑγιαίνῃ leg.ὑγιαίνῃ. ib.v.22.ἀδελφοιτίῳ leg. ἀδελφοιτίῳ & ἀδέλφιμος. ibid.v.vlt.δοκίει leg.δοκέει. pag.121.c.2.v.11.ac nitrũ leg.& acetum. ib.v.20.exuratur leg.exurãtur. p.122.c.2.v.9.κοτάγωσι κατάγωσι leg. ibid.v.27.αἰαξηραίνῃ ἀπήγνυ leg.ἐς ἀπήγνυ. p.123.c.2.v.7.consuetudinis leg.crassitudinis. ibid.v.28.carnosis osseis leg.& post pro osseis carnosis l. p.125.c.2.v.40.noctis leg.mortis. p.129.c.2.v.40.attrectaris leg.attrectarit. ibid.c.1.v.48.ἄλλην ἐν leg.ἄλλην. p.130.v.24.eant leg.eunt. p.131.c.1.v.4.γένη leg.γένη. p.132.c.2.v.19.ὀκόταν,Ὀκόταν leg. p.133.c.2.v.3.post bibat(adde)mox lota suffitum adhibeat. ibid.v.vlt.ὅσον ὅσον leg. p.134.col.1.v.20.os abluito,leg.eo ablato. ibid.c.2.v.23.χρεχμόδα leg.χρεχμόδα. ibid.v.48.πνεῦν leg.πίνειν. p.135.v.21.aqua leg.aqua. p.136.c.2.v.47.Tilephij Telephij leg. p.137.c.1.v.3.σίκυον, σίκυς leg. ibid.c.2.v.11.fel tauri.Fel tauri leg. p.138.c.1.v.33.post infundito(adde)Thlaspeos acetabulum melle admixto,duabus aquæ heminis macerato,tepido colluito. Cucumeris agrestis ad palmæ quantitatem, in aqua heminis quinque decoctam,oleo admixto colluito. Grana cnidia ferè sexaginta, melle aut oleo macerata infundito. ibid.c.1.v.5.κωπαίρυ κυπέρυ leg.& paulò post κύπερον. p.139.c.1.v.9. βάλιν,βόλβιτον leg. p.140.c.1.v.12.hordei leg.Hordei. p.142.c.2.v.vlt. ὅτι δὲ ὅτι δὲ leg. p.144.c.1.v.9.optimi leg.caprini. p.145.c.2.v.4.hordeum hederam leg.siccissimã tritam,illigatã. ibid.v.14.die dio leg. ibid.v.19.igne candentei leg.ignea caliditatis. ibid.v.21.malè mali leg. ib.c.1.v.19.γλυκαίης γλυκαίης leg. p.146.c.1.v.33.mollitam molitam l. ibid.v.56.vterorum leg.vteros. p.147.c.2.v.10.myrrham conyzam leg. ib.c.1.v.50.τῷ ξυνευνέτῳ.τῷ ἀνδρὶ ξυνευνέτῳ leg. p.149.c.2.v.11.collata colata leg. ibid.v.24.mollitum molitum leg. ibid.v.35.collato,colato leg. ibid.c.1.v.37.ῥίζας ῥίζας leg. p.150.v.20.molle leg.melle. ibid.v.40.cado leg.calido. p.151.v.11.tatundem l.tantundem. ibid.v.38.post apponito(adde)subdititium purgans quod vteros purgat & euacuat. Absinthij radicem tenuiter tritam melle admixto,cum oleo subter apponito. pag.154.c.1.v.5.promeante permeante leg. ibid.v.14.venis leg.vteris p.155.v.42.post mẽses[adde]superiore inguinis parte. p.156.v.13.ipsum ipsam leg. ibid.c.2.v.18.ὅπῃ,ἥ. ibid.c.1.v.46.post amplum (adde) & corpus. p.157.c.2.v.11.Postridie leg.prodit. ibid.v.53.strangulatum leg.stranguriam. p.158.c.1.v.6.post errantes(adde) acutæ. ibid.c.2.v.36.ὑγιαίνη ὑγιαίνῃ leg. p.159.c.2.v.13.eaq; leg.eoq;. p.160.c.2.v.10.δριμέως δριμέος leg. p.161.c.2.v.35.hoc.leg.vt. p.162.c.1.v.18.post melle(adde)vel cumino. ibid.v.41.habent leg.habeant. p.164.c.1.v.44.post dehiscunt(adde) & fœtus incremẽtum effluere sinunt. p.168.v.50.post consequitur(adde) Cum enim corpus aduersa valetudine fruatur,ei parciora & deteriora puerperij purgamenta prodibunt.ibid.v.51.afficitur leg.afficietur.p.168.c.2.v.12.σπόλιος σπόλιος lege.ibid.v.33.μαλάχη μαλάχην leg.p.169.c.2.v.50. admodum l.ad manum.p.171.c.2.v.7.rigor l.horror.p.174.c.1.v.15.putrefactam putrefactum leg.ibid.v.21.lenior leuiter leg.p.175.c.2.v.31.venterq; vaporq; l.p.176.c.1.v.25.& vterorum ore l.& in vterorum ore.p.179.c.1.v.24.fortè leg.ferre. ib.c.1.v.13. οἷμαι οἴμαι leg.ib.c.2.v.54 affectam affectas leg.p.180.c.1.v.9.farinam polentam leg.ibid.v.13.post propinato (adde) vesperi verò admixtum cyceonem crassum exhibeto & ex muliebribus potionibus quancunque lubens admiserit propinato.ib.v.40.post detinuerint (adde) aut aliquantulum intermiserint.p.182.c.1.v.60.eum eam l.p.184.c.2.v.17.αὐτὴ ἡ αὐτὴν leg.vt lib. περὶ ἀφόρων p.185.c.1.v.20.φοεῖξαι φορύξαι l.ib.v.32.αἰαδλάσῃν αἰαπλάσῃν.l.p.187.c.2.v.27.spumo spuma l.p.188.c.1.v.10.post tritum(adde)per triduum.ib.v.15.melle rosaceo vnguento leg.p.189.c.2.v.16.dauci dictamni l.ib.v.48.leuiter leniter leg.p.191.c.2.v.47.holoconitides holoconitidos leg.p.192.c.1.v.33.inuolutum intinctum l.p.193.c.2.v.1.post mellis(adde)semicocti.ibid.v.5.opponito apponito l.ibid v.59.post melle(adde)ac oleo.p.194.c.2.v.44.Γινέτω πινέτω leg. ib.c.1.v.53.post sesamum (adde) tritum. p.196.c.2.v.34.ἐν λῷ leg. ib.c.1.v.41.albi dulcis leg. ib.c.2.v.42.ἡλιο ἡλίου l.ibid.c.1.v.60.post esculentum(adde)myrrham,thus.p.197.c.1.v.14.ποεῖτ ποιεῖ τι l.ibid.v.50.ἀπτόλας ἀπόπλας leg.vt & in alijs locis vbi hoc med.repetitur paulò ante & lib.de Nat.mul.p.198.c.1.v.40.post autem(adde)myrrha.p.199.c.2.v.10.& ex l.ibid.c.1.v.24.αἰδίοισι αἰδοίοισι l.p.200.c.1.v.23.furni furni l.ib.v.49.post assati (adde) exemptum.p.202.c.2.v.18.αἰγίρου αἰγείρου l.ib.c.1.v.51.sali salis leg.p.204.c.1.v.30.educito.ne educito l.ib.39.cibus potus leg.etsi interpr.ὀλιγοσιτίην pro ὀλιγοποσίην l. p.205.c.2.v 9. His Hic l. p.206.c.1.v.52.copiosa leg.aquosa. p.209.c.2.v.46.post colluito add. At si granum cnidium non adfuerit, thapsiæ radice quantum potione vna satis sit infusa.postea ex iisdem colluito. p.210.c.1.v.8.venterq; venterq; imus leg.ibid.v.20.neque,aut l. p.212.c.1.v.31.nigra nigro l.ibid.v.40. confectos consertos l.ibid.v.44.post infæcundis (adde)omninò. p.213.c.1.v.4.ὠώδεσιν εὐώδεσι leg. ib.c.2.v.36.post vlceratus(adde) contabescit. p.214.c.1.v.34.decidant decedant leg.ibid. c.2.v.vlt.αὐαίνονται αὐαίνονται l. p.216.c.1.v.51.eadem ardorem l. p.218.c.1.v.36.polbidis bolbidis leg.ib.c.2.v.41.τὸ πυρὸν τὸ πυρὸν l.p.220.c.2.v.34.ἐν λῷ leg.p.221.c.1.v.35.τῷ ἐλάσσονι,ἢ τῷ ἐλάσσονι l.p.223.c.2.v.51.olet leg.dolet.p.224.c.2.v.14.περὶ χωρήσωσιν,ἔξω τῷ ἐλαίῳ l. περὶ χωρήσωσιν ἔξω τῷ. p.225.c.2.v.24.calor.color leg.p.226.c.1.v.24.post emollientem(adde)indito.ibid.v.46.post tres dies leg.per tres dies.p.227.c.1.v.51. μαλμακὸς μάλθακον l.p.228.v.21.leuiter leuiter l.ibid.v.35.mercuriale brassicam l.p.229.c.1.v.42.κεντεὼν κνηκὸν l.p.230.c.1.v.45.post

autem (adde) non bibat. p. 231. c. 2. v. 57. destillant leg. distillarit. p. 232. c. 1. v. 7. Si intra leg. Si ventus intra. ib. v. 28. intinctũ intinctam leg. ib. v. 35. & l. ex. ib. v. 41. intus imus l. p. 233. c. 1. v. 17. μέλαινα μέλανα leg. ib. c. 2. v. 21. baccharo bacchare l. p. 234. c. 1. 18. cımeliãcimoliam l. ib. v. 37. post lomentum (adde) ex melle. p. 235. c. 2. v. 25. illitum illitam l. ib. c. 1. v. 46. ῥοῆς ῥοιῆς l. p. 236. c. 1. v. 41. μυρίνης μυρσίνης l. p. 237. c. 2. v. 10. radices radicis l. ib. v. 48. post aqua (adde) summè tepidum. p. 238. c. 1. v. 24. nasturtium castorium l. ib. c. 2. v. 36. ἐξχέων) ἐγχέων) l. ib. v. 37. συνεψῶδους συνεψῶους l. idem l. v. 42. p. 240. c. 1. v. 28. post rosaceum (adde) cerui medullam liquato, aut ouis aut capra adipem, oui candidum, vnguentum rosaceum. ib. v. 52. & triticea farina, ex triticea l. p. 243. c. 2. v. 3. post excipiunt (adde) vt neque. ib. v. 29. ꝙ quod l. ib. v. 55. melioris mulieris l. p. 244. c. 1. v. 2. refecta referta l. p. 245. c. 2. v. 19. parit, vbi leg. parit. Vbi. p 246. c. 1. v. 30. a purgatione l. ex pinguedine. ib. v. 45. post olet (adde) aliôqui non olet. p. 247. c. 2. v. 57. ꝙ quod l. p. 248. c. 1. v. 31. maiori minori l. ib. v. 43. subdito sublito l. p. 249. c. 1. v. 14. κεκριμένον κεκρημένον l. ib. c. 2. v. 26. post fructum (adde) leuiter. ib. v. 47 nitro intro l. p. 250. c. 1. v. 19. post exhibere (adde) postea fomentum adhibere. p. 251. c. 1. v. 32. καθέρσισι καθάρσεσι l. p. 252. c. 2. v. 5. σεῖς σεῖ l. ib. v. 6. ὅπε ῥόος ὅ, π ῥόος l. ib. c. 1. v. 10. geminus genuinus l. ib. v. 44. circa citra l. p. 253. c. 1. v. 3. μαλθάκω μαλθακῶ l. ib. c. 2. v. 13. post indito (adde) ac rursus mercurialem. ib. v. 18. linamentum linimentum l. p. 254. c. 1. v. 44. leuissimè trita, dele hac verba. p. 255. c. 2. v. 33. exaquati, exaquatis l. ib. v. 13. extra has extrahas l. p. 256. c. 1. v. 39. inuitatur innitatur l. ib. c. 2. v. 16. αἱ ὄφιες 1 addendum prima notarum nota. ib. v. 22. κ λῶ ἀρχόμενος ante 2 add. ib. v. 35. τὰ βλέφαρα, ante add. 3. ib. v. 37. ἔπειτα αἱ αδῆ[illegible]ς, ante adde 4. ibid. v. 39. τὰς νωπαίας φλέβας add. 5. ib. v. 45. τ σπόγγον add. 6. ib. v. 47. ὅταν ἢ φλέβα add. 7. p. 257. c. 2. v. 30. letiter leuiter l. ib. v. 44. aliquo obliquo l. p. 258. c. 1. οἱ αἱ ὅ; αἱ l. ib. v. 30. τυφυκανίω τυφωμανίω l. ib. v. 67. ἐρισίπηλας ἐρισίπελας l. p. 259. v. 47. τρισίπελας ἐρισίπελας l. ib. v. 63. πυείησι κνείησι l. p. 260. v. 26. πόος πῶς l. vt & πῦον v. 34. ib. v. 39. ὀλίδριον ὀλέθριον l. p. 261. v. 4. ἀπιβήεται ἀποβαίνεται l. ib. 18. διυρήσιοί τι διουρήσιός τι l. ib. v. 61. θωρηξίον θωρηξίων l. p. 262. v. 4. κωμαίει κωμαίνει l. p. 263. v. 53. hornotior hornotino l. p. 264. v. 26. χυτεῖδα χυ[illegible] l. p. 267. v. 25. γαςρόδει γαςρώδει l. ib. v. 48. πύον πῦον l. p. 269. v. 2. ἡ κινεῖ ἢ l. ib. 23. πύον πῦον l. p. 268. v. 1. quio quin l. ib. v 55. οἶνος οἶνον l. p. 270. v. 16. reseratum resectum l. ib. v. 43. & at l. p. 271. v. 5. post &c. (adde) Aldina verò exemplaria valdè corrupta sunt & l. ἐρρύξαι τας κάχρυς πῖσιν ἀχύροισι & φύλλα ἀποβρέχοντα &c. ib. v. 69. μέλαινα μέλανα l. p. 273. v. 28. post organeum post erganeum l. p. 274. v. 35. εὐελτόμου εὐρυστόμου l. p. 276. v. 2. desiderare desiderari l. p. 277. v. vlt. ἐμβάδη ἐμβάλη l. p. 279. v. 70. χονιωτάτης χρονιωτάτης l. p. 280. v. 39. πνεῖ) πνέε) l. p. 281. v. 35. qua ne quaq. l. p. 284. v. 57. πύον πῦον l. p. 285. v. 56. κυκίσησι μυκίνησι l. ib. v. 35. ὄζει ὄζῃ l. & v. 38. ib. v. 38. κεχρημένη, etsi κεκρημένη l. ib. v. 43. ἀρ[illegible]γισμένον ὠργισμένον l. p. 286. v. 40. δίαιδρος δίαιθρος l. ib. v. 8. ἐρυδροδὲ ἐρυθρὸδ l. ib. v. 69. cui cuius l. p. 287. v. 14. ῥιπαρῶν ῥυπαρῶν l. ib. v. 64. & ex l. p. 289. v. 9. ὀπιζέσθω ὀπιζέσθω l. p. 291. v. 2. vt in ita vt. l. p. 292. v. 31. μαλακόοισιν μαλακίοισιν l. ib. v. 36. ex neque l. p. 293. v. 3. ἡμέρας ἡμέρῃ l. ib. v. 64. ἐρισιπέλας ἐρισιπέλας l. p. 294. v. 27. quò quòd leg.

HIPPOCRATIS COI MEDICORVM PRINCIPIS, OPERVM OMNIVM,

Sectio VI.

Τὰ χειρουργούμενα, hoc est, eius Medicinæ partis quæ manu curat, tractationem decem libris complexa, ita vt rectè HIPPOCRATIS CHIRVRGIA dici possit.

Librorum Elenchum sequens pagina indicabit.

Omnia nunc recens Latina interpretatione & Annotationibus donata, quæ Commentarij cuiusdam vice esse poßint.

ANVTIO FOESIO Mediomatrico Medico authore.

Sectio ſexta continet,

IN SECTIONEM SEXTAM PRAEFATA.

SECTIONEM *huius Operis sextam τὰ χειρουργούμενα complectentem, sub Chirurgiæ Hippocrateæ nomine publicaturus, non eram nescius (Lector candide) ferè aliquando vt hic noster labor in varias hominum reprehensiones incurreret, nonnullosque futuros qui hanc diligentiam post tot nobilissimos de istius Medicinæ facultate scriptores, vt superuacaneam & minimè necessariam contemnerent, quosdam etiam qui vel inutilem & fractam, neq; satis absolutam esse clamitarent. Quos quidem homines velut otio abundantes, rectæ voluntatis propensione securus, optimorumq; officiorum conscientia fretus, meritò reiicere poteram, nisi turpe & iniquum existimarem susceptæ causæ patrocinium deserere, aut æquitatis existimationem maleuolentissimis hominum obtrectationibus prodere. Qui si ægreferunt nos post tot egregios de Chirurgiæ facultate scriptores, eadem de re veterem disciplinam ad Hippocratis veteris Medicinæ parentis decreta reuocare, in lucem & in existimantium arbitrium ponere: næ illi in nobilissimã & antiquissimam Medicinæ partem grauiter peccant, & tanquam communis omnium salutis hostes parricidio se inuoluunt sempiterno. Nam in tanta tamq; feraci nobilissimorum ingeniorum copia, tam multis deniq; ea de re omnis generis conscriptis voluminibus, vt omnium literis decãtatissima, & hominum manibus detritissima Chirurgia videatur, pauci tamen, quod dolendum potiùs quàm inuidendum, eam ad Hippocratis præcepta reuocarunt, & de fæce haurire, quàm eius limpidissimos fontes consectari maluerunt. Nemo tamen est vel mediocriter literis imbutus, qui istius præcipuè facultatis vt principem, ita totius Medicinæ ac bonorum omnium parentem Hippocratem non prædicet ac liberè fateatur. Quo laudis titulo, vt sæpè, ita nunquã satis dignè eum exornat Galenus. At verò in hoc præsidio quod ad communem omnium salutem constitutũ est, & manus curationem postulat, is tam cumulatè cum omni laude excelluit, vt ad amplissimam gloriæ segetem, hæc palma proprio quodam iure omniũ iudicio ei sola reseruata videatur. Nam tot ea de re conscriptis voluminibus, & obeundis ciuitatibus ac regionibus, tantam in hac facultate nauauit operam, eamq; adeò locupletauit, vt hi ferè libri qui hoc nomine circunferuntur, soli edititij ac genuini Hippocratis illius Magni & Heraclidæ filij, ex clarissima Asclepiadarum familia verè oriundi, omnium iudicio esse censeãtur. Ac ea ferè tota quam hîc tibi fortasse nimis ambitiosè venditamus (vt liberè & ingenuè dicam) vera est & germana Hippocratis illius fœtura. Quò certè æquius est te nostram istam operam, cum publica omnium salute coniunctam, & rectæ voluntatis assensione ad omnium vtilitatem aggregatam, tuo fauore prosequi, & labores nostros quos iam pridem magna animi propensione ad Hippocratem contulimus, liberaliter amplecti, neq; ægreferre, si de iisdem eadem (vt habetur in cõditionibus) non tamen eodem modo, neq; similiter à nobis dicantur. Nam iampridem longa animi reputatione mecum statui, non modò non temerariam aut inutilem esse in Hippocratem collatam operam, verumetiam omninò necessariam, & vtilitate communi consignatam & probatam. Quanquam si quis rectè secum reputet, is facile statuet nõ eadem esse quæ à nobis hîc proferuntur, sed longe diuersa, & verò multo locupletiora quàm quæ à nobilissimis huius artis Dictatoribus olim non sine amplissima ingenij laude in communem vsum posteritati sunt commendata. Ac ne tibi plus æquo munus nostrum verbis exaggerem, hîc tibi in libros Hippocratis κατ' ἰητρεῖον, περὶ ἀγμῶν, περὶ ἄρθρων, post Galeni Commentarios, Notas nostras exhibemus, & opus hoc Mochlici & libelli de Hæmorrhoidibus noua accessione auximus, eosq; liberali manu in Asclepiadarum familiam asseruimus. Ac intra eius familiæ septa nos lubenter continuissemus, nisi publicæ huic causæ, quæ manu curat, iniquũ præiudicium adferri, nimisq; magnam contumeliam aut iniuriam fieri putassemus. Ideoq; libellos de fœtus in vtero mortui exectione, & de corporum resectione, ad pleniorem Chirurgiam informandam adiunximus. In istamq; causæ coniunctionem non ingratiis libellos περὶ ἰητροῦ, & περὶ ὀστέων φύσιος, velut minimè inutiles imposuissemus, nisi illis locum in altera orchestra saltandum dedissemus. Quod si libros περὶ ὀλεθρίων τραυμάτων & περὶ βελῶν adiungere licuisset, non est dubium quin suis numeris perfectam & absolutam huius muneris tractationem, plenamq; Chirurgiam, qualem ex Hippocratis libris recenset Erotianus, posteris tradere potuissemus. Sed hoc nobis inuidit temporis iniuria, quæ omnibus bonis literis semper inimica, cladem etiam attulit*

sempiternam. Sed fortasse extra causam nimis multa, de causa pauca, & quæ cōsilij nostri rationem afferant dicenda sunt. In hoc autem nouo argumenti genere, etsi ordinis ratio sua cuilibet libro à me est præfixa, eam tamen secuti videmur, quæ magis popularis est, & Galeno approbata. Medici officinam, quòd prooemium quoddam sit operis, & Medicum ad omnem manuariam operam præstandam, tanquam εἰσαγωγὴ compendio quodam promptè instruat, libris de fracturis & articulis præposuimus, quod & fecisse Galenum in suis Commentariis apparet. Neq; verò sæpè hoc ordinis initium abiurat, vt ex eius lectione patet, tum quòd ea ipsa τῶν κατ' ἰητρεῖον indicatura, hos omnes libros, hoc est, Officinam Medici, & libros de fractis & luxatis, veteribus Medicis quondam complexa sit, vt ex Galeno Comment. in lib. de fract. & Com. 4. in lib. de art. liquidò cuiuis patet. Etsi idem nonnunquam libros de fract. & art. ante Medici Officinam sæpe legendos esse moneat, illosq; ad huius explicationem nō rarò adhibeat, alio ordinis scopo proposito. Istaq; mihi videtur instituti ordinis ratio plausibilior, qua & Medici instrumentum & supellex, & verò munus propiùs informatur, & tanquam ex vmbra in puluerem & aciem, hoc est, in manuariam operam, deducitur. In iis verò ita mihi temperaui, vt Galeni Commentarios, etsi magna ex parte laceros, vel leuiter attingerem, quòd id alterius esset instituti, & ne eadem de re sæpiùs dictata, vel cum fastidio reponerem. Libros de fract. & art. suo velut loco sequitur Mochlicus aut Vectiarius, de ossium per molitionem impellendorum ratione dictus, quod eorum librorum compendiosam quandam doctrinam contineat, & quem certè à reliquis non sine fraude & scelere separari oportuit. Adeo vt mihi tanquam capite diminutam ac mancam Hippocratis Chirurgiam populo venditasse videantur, qui eum vel taciti prætererūt, vel certa animi persuasione neglexerunt. Quo certè me maior admiratio subit, Cornarium in hac Hippocraticæ Interpretationis palæstra gladiatorem imprimis nobilem & exercitatum, hunc librum in totum præteritum reliquisse, illiusq; indicaturam falso libello de Ossibus supposuisse. Nisi cum cæteris operis insanitate & difficultate deterritus, interpretandi animum vnà cum potiundæ integritatis spe abiecerit. De me verò etsi nolo quicquam, ipse præsertim, ambitiosius prædicare, spero tamen nostra interpretatione effectum, vt limata illa verborum siccitas, qua totus redūdat, plenioribus Hippocratis fontibus irrigata, & ad eosdem deducta, pleniorem lucem accipiat, doctorumq; necnon intelligentium assensionem ita commoueat, vt eum reddita sibi sanitate, tāquam detracto fuco, pro legitimo ac germano Hippocratis Magni fœtu verè agnoscant ac recipiant. Quod & cuiuis me facilè probaturum spero, qui nostram cum cæterorum interpretatione contulerit, & ad Hippocratis disciplinam velut postliminio reuocarit, ad eamque rem cognoscendam tantum iudicij, quantum non quiuis vnus ex populo, sed quantum existimator doctus & intelligens, adhibuerit. Vlcerum tractatio sequitur, quæ videtur esse alterū quoddam Vulnerarij officium, quo se velut caduceo ornatus, per populi ora gloriosiùs iactare possit, quæ etsi vniuersitatem quandam comprehendere, eoq; nomine præponi debere videatur, ad eam tamen cum dignitate curationem obeundam, egregiè comparatum Medicum esse oportuit, & in omnibus manuariis præstādis officiis optimè instructum, quod non nisi longè ante præparata exercitatione probè præstari potuisse satis cōstat. Qua ratione eam quoq; post fracturarū tractationem adhibet Hippoc. lib. de fract. Accedit vulnerum capitis speculatio, quæ etsi in fracturarum genere non incommodè pertractari potuit, sua tamen dignatione & pondere in hunc locum non temerè est supposita, vt qua & toto argumenti genere dissentiens, & tractationis modo eximia, hoc totum Chirurgiæ corpus informaret. Reliqua superest fœtus intermortui extractio aut exectio, & corporum resectio, quæ vt Medico non indigna, ita ad Chirurgiam suis numeris cōplendam valde sunt necessaria. In qua instituenda cùm vel multa lubrica, vt in opere anfractuoso & difficili occurrerent, nostras rationes ita attemperauimus, vt ad Hippocratis sententiam cum dignitate tuendam vel maximè accommodarentur. Quod certè præstiterim nécne, tuum esto iudicium, idq; vt sperare non audeo, ita semper præ me tulisse palam profiteor. Restat (lector candide) vt hoc Hippocrateæ Chirurgiæ corpus quod exulceratissimis ac turbulentissimis istis temporibus tibi de vindemiolis nostris excerpsimus, ita tuo fauore prosequare, vt ad reliquias persequendas alacriores nobis addas animos, & tua æquanimitas nostram augeat in scribendo industriam. Nam etsi fœlicissimorum ingeniorum cursum premit ac retardat importuna ista Reipub. Gallicæ clades, is tamen mihi laudandus est, qui hoc tempore ipse cùm liceat, in hoc communi nostro & quasi publico fato, consoletur se, cùm conscientia optimæ mentis & rectæ vitæ, tum etiam vsurpatione & renouatione doctrinæ. Bene vale. Ex Mediomatricibus ipsis Nonis Quintilib. 1594.

ΙΠΠΟ-

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΚΑΤ' ΙΗΤΡΕΙΟΝ.

HIPPOCRATIS LIBER DE OFFICINA MEDICI; AVT

De officio Medici.

A Ἢ ὅμοια, ἢ ἀνόμοια ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ τῶν μεγίστων, ἀπὸ τῶν ῥηΐστων, ἀπὸ τῶν πάντη πάντως γιγνωσκομένων. ἃ καὶ ἰδεῖν, καὶ θιγεῖν, καὶ ἀκοῦσαι ἐστί. ἃ καὶ τῇ ὄψει. καὶ τῇ ἁφῇ. καὶ τῇ ἀκοῇ. καὶ τῇ ῥινί. καὶ τῇ γλώσσῃ. καὶ τῇ γνώμῃ ἐστὶ αἰσθέσθαι. ἃ καὶ οἷς γιγνωσκόμενα, πᾶσιν ἐστὶ B γνῶναι.

PRINCIPIO quænam similiter aut dissimiliter se habeant videndum; idq; ex his quæ maximi sunt momenti, aut facillimè cognoscuntur, aut quauis via & ratione comprehenduntur: quæ & visione, & tactu, & auditione percipiűtur; quæque in visionis, auditionis, tactus, narium, linguæ & intelligentiæ sensum cadunt, ex quibus omnis cognitio nostra constat.

ANNOTATIONES.

HIc libellus κατ' ἰητρεῖον palam & publicè inscribitur, eaque indicatura ex vetustissimis exemplaribus vel Galeni tempore satis contestata fuit, qua vel Medici, vel Chirurgiæ officina, vel Medicatrina indicatur: præstaret tamen (vt Galenus scribit) περὶ τῶν κατ' ἰητρεῖον inscribere, quòd περὶ τῶν κατ' ἰητρεῖον πραττομένων ὁ λόγος αὐτῷ γίνε). Quam inscriptionem libros de fract. & artic. quidam etiam imposuerunt, vt patet ex † Galeno, quòd ferè his libris Medici vulnerarij aut Chirurgi potissimùm munus explicatur. κατ' ἰητρεῖον enim τὰ κατὰ τὸ ἰητρεῖον πραττόμενα significat, vt exponit Gal. Comm. 1. in lib. 1. Epid. vt vel ab ea Medicinæ parte quæ manu curat & omnium est vetustissima (teste Celso) inscriptio huic libro sit quæsita, quo vel præcipua Chirurgiæ supellex adornatur & proponitur, ac veluti eorum quæ libris de fract. & art. diffusè tractantur, breuis & compendiosa adumbratio spectatur. Etsi verò non malè Medici officinam dici existimandum est, quòd in eo multa toti arti Medicæ communia contineantur, ac veluti totius C artis quidam aditus ac procemium adumbretur, nec Galenus solùm ad Chirurgiam, verumetiam ad totius artis cognitionem exempla referat: Erotianus tamen ἰητρεῖον θεραπείαν exponit, quo nomine communem totius artis curationem complectitur: & si propriè quodammodo explicatio illa libro primo Epid. (cuius anteà memini) accommodari potest. Huius autem libelli originem ad magnum illum Hippocratem Coum, virum & arte & facundia insignem (vt loquitur Celsus) referri, & phrasis ipsa clamat, & fatetur Galenus Comm. 1. in lib. de fract. quamuis obscurissimis verbis, etsi aliàs nonnihil ambigere videtur. * Erotianus quoque hunc librum inter χειρουργικά, ac velut Chirurgiæ dicata opera, in librorum Hippocratis recensione, longo ordine post libros de fract. & art. commemorat. Vt autem eiusdem argumenti multa erant scripta ab antiquis Medicis, præsertim Diocle & Philotimo, ita in hunc librum explicationem scripserat Asclepiades, cuius meminit Erotianus, & Galenus suis in hűc librum Commentariis.

*† Com. 1. in lib. de fract. * Comm. in hunc lib.*

D ¹ ἢ ὅμοια ἢ ἀνόμοια] Hoc commune esse totius artis veluti præludium, aut quendam etiam tum ad præsagiendum, tum ad curandum ingressum, præter ea quæ hîc scribit Galenus, testatur quoque Com. 1. in Prognost. ad idque accommodat vt totius artis procemium esse velit. Optimè verò initio lib. 9. de placitis Hippocr. & Platonis hunc totum locum explicat, & ad cuiuslibet rei in quauis arte inuestigationem adhibet, hinc sumpto cognitionis principio, vt à naturalibus inuentionis iudiciis, quæ in sensum & rationem cadunt, omnis propositæ rei natura petatur. Quod nō in arte Medica modò, sed etiam in philosophia vim habet maximam, vt scribit Plato in Phædro.

ἀπὸ τῶν πάντη πάντως γιγνωσκομένων] Hoc veluti tertium quoddam cognitionis instrumentum ponitur, quod mentis acie, cogitatione, ratione & diligenti speculatione continetur, ab iisque quæ sub sensum cadunt & facilima sunt cognitu distinguitur. Ea enim quæ quauis ratione & via, accurateque intenta iudicij exercitatione comprehenduntur, significantur, diligentemque artis cognitionem & speculationem requirunt, siue in experientiam, siue in rationem cadant. Eoque pertinere videntur τὰ πάντη πάντως γι- E γνωσκόμενα, quę tam sæpe & cum obscuritate inculcat Galenus, vt ea facilimis & sensuum iudicio cognitis opponat, nec nō nisi longa exercitatione, mentis intentione, ac magna cognitionis perceptione comprehendantur. In hanc enim notionem accipienda mihi videntur hæc obscurissima Galeni ex Commentario verba, quæ quia vitio non carent, ita legenda sunt: διὰ μιᾶς γὰρ ὁδοῦ πάντα εὑρίσκεται, διὰ τῆς ἑτέρας ἃ γνωσθῆναι τοῖς μὴ ῥᾳδίως εὑρίσκομεν, ἀλλ' κατ' ἔνδειξιν. Quæ tamen aliter sumpserunt interpretes. Hucque spectare videtur quod à Platone in Phædro est explicatum, ea quæ naturalibus indiciis & sub sensum positis sunt exposita, nullam in se controuersiam habere. In his verò quæ ratione comprehenduntur, magnam ambiguitatem existere. Caluus hoc commune totius artis exordium ita obscurauit, vt eius sensa non facilè eruas.

τὰ ἐν τῇ γνώμῃ] Hæc sunt φυσικὰ κριτήρια, quibus in quauis arte, quid sit consentaneum, aut repugnet, quid simile aut dissimile, compositum etiam aut diuisum inuestigamus, aut quibus veluti instrumentis, cuiusuis quæsitæ rei cognitio constat. De quibus agit Plato in Phædro, & post eum Galenus in lib. 9. de plac. Hippocr. & Plat. Referri certè quidem ista ad sensuum perspicuitatem posse videntur, in quibus maximè est veritas, si & sani sunt, & valentes, omniaque remouentur quæ obstant & impediunt. Quorum etiam iudicia ita clara & certa sunt, vt si optio naturæ nostræ detur, & ab ea Deus aliquis requirat contentane sit suis integris incorruptisq; sensibus, an postulet melius aliquid, non videam quid quærat amplius, vt copiosè disputat apud Marcum Tullium Lucullus, etsi sunt ista ab * Academia noua & Carneade accuratè, tum etiam subtiliter à Chrysippo exagitata. Quæ de mente dicuntur eò spectant, vt ad ea quæ non sensibus ipsis percipi dicuntur, sed quodammodo sensibus, referantur. Animo iam hæc tenemus comprehensa non sensibus, quæ quasi expletam rerum comprehensionem amplectuntur. Potest etiam de ea appetitione intelligi, quæ à sensuum vi pulsa sequitur, cùm sensus non obscuri præsertim nec tenebricosi, ad res percipiendas intenduntur. Mens enim ipsa (inquit † ille) quę sensuum fons est, atque etiam ipsa sensus est, naturalem vim habet, quam intendit ad ea quibus mouetur. Itaque alia visa sic arripit, vt iis statim vtatur, aliqua sic recondit, è quibus memoria oritur. Cætera autem similitudinibus cōstituit, ex quibus efficiuntur notitiæ rerum, quas Græci tum ἐννοίας, tum προλήψεις vocant. Eò cùm accessit ratio, argumentique conclusio, rerumque innumerabilium multitudo, tum & perceptio eorū omnium apparet, & eadem ratio profecta his gradibus ad sapientiam peruenit. Ad rerum igitur scientiam vitæque constantiam aptissima cùm sit mens hominis, amplectitur maximè cognitionem, & κατάληψιν, quam, vt dixi, verbum è verbo exprimentes, comprehensionem dicimus, cùm ipsam per se amat (nihil est enim ei veritatis luce dulcius) tum etiam propter vsum. Quocirca etiam sensibus vtitur & artes efficit, quasi sensus alteros, & vsq; eò philosophiam ipsam corroborat, vt virtutem efficiat, ex qua re vna vita omnis apta sit. Qui totus locus cum huc optimè conueniat, & ad quamuis artis perceptionem plurimùm faciat, mihi exscribendus integer fuit. De eo autem quod καταληπτὸν, aut ἀκατάληπτον Philosophis dicitur, & meminit Galenus in Commentario, fusissimè agitur apud M. Tullium in Acad. Quæstionibus.

* *Acad. Quæst.* † *Cic. in Acad. Quæst.*

ἃ καὶ οἷς γιγνωσκόμενα] Caluus hunc totum locum ita obscurauit, vt non facilè aut Hippocratis, aut Galeni mentem inde haurias.

Ita autem in manu curantis officio spectantur. Æger, agēs, ministri, instrumēta, lumen, quo loco, quomodo, quænam, quemadmodum & quando, corpus, quæ ad agēdum sunt accommodata, tempus, modus, locus. Is qui agit, siue sedens, siue stans, accōmodatè tū ad seipsu, tum ad id quod manu tractatur, tū ad lucem se habeat. At lucis duo cùm sint genera, cōmune quidem in nobis situm non est, quod autem arte constat, penes nos est. Vtriusque verò duplex vsus existit, aut aduersi luminis, aut auersi. Auersi quidē luminis exiguus est vsus, & moderatio manifesta. Quòd ad aduersum verò lumen attinet, ex eo quod præsens est & confert, id quod manu curatur ad luminis splēdorem conuertere oportet, nisi si quæ aut latêre conuenit, aut conspici turpe est. Atq; hoc pacto id quidē quod manu tractatur lumini aduersum, eum verò qui curat, ei qui curatur ex aduerso esse oportet, dum ne lumini officiat. Ita nanque & qui opus exercet cernere poterit, neq; quod manu tractatur, cernetur. Quòd autem ad sese attinet, sic sedeat, vt pedes secundum eam quæ sursum est rectitudinem, è directo ad genua siti sint, paruo interuallo inter se coniuncti. Genua verò ad superiorem inguinum regionem paulò diducta sint, ita vt cubiti sua positione, & in latera appositione, iis innitantur. Vestis sit decenter composita, explicata, æquabiliter, similiter, in cubitis atq; humeris.

² Τὰ δ᾽ ἐς χειρουργίην κατ᾽ ἰητρεῖον. ὁ ἀσθενέων. ὁ δρῶν. οἱ ὑπηρέται. τὰ ὄργανα. τὸ φῶς. ὅκη. ὅκως. ὅσα. ὅκως. ὁκότε. τὸ σῶμα. τὰ ἄρμενα. ὁ χρόνος. ὁ τρόπος. ὁ τόπος. ὁ δρῶν, ἢ καθήμενος, ἢ ἑστεώς. ξυμμέτρως πρὸς ἑωυτὸν, πρὸς τὸ χειριζόμενον, πρὸς τὴν αὐγήν. ³ αὐγῆς μὲν οὖν δύο εἴδεα. τὸ μὲν κοινόν. τὸ δὲ τεχνητόν. τὸ μὲν οὖν κοινὸν οὐκ ἐφ᾽ ἡμῖν. τὸ δὲ τεχνητὸν, καὶ ἐφ᾽ ἡμῖν. ἀνεκατέρου δισσαὶ χρήσιες, ἢ πρὸς αὐγὴν, ἢ ὑπ᾽ αὐγήν. ὑπ᾽ αὐγὴν μὲν οὖν ὀλίγη ἡ χρῆσις, καταφανὴς δὲ ἡ μετριότης. τὰ δὲ πρὸς αὐγὴν ἐκ τῶν παρεουσέων, ἐκ τῶν ξυμφερουσέων αὐγέων, πρὸς τὴν λαμπροτάτην τρέπειν τὸ χειριζόμενον. πλὴν ὅκόσα ἢ λαθεῖν δεῖ, ἢ ὁρῆν αἰσχρόν. οὕτως δὲ τὸ μὲν χειριζόμενον, ἐναντίον τῇ αὐγῇ, τὸν δὲ χειρίζοντα, ἐναντίον τοῦ χειριζομένου, πλὴν ὥστε μὴ ἐπισκιάζειν. οὕτω γὰρ ἂν ὁ μὲν δρῶν, ὁρῴη. τὸ δὲ χειριζόμενον οὐχ ὁρῷτο. ⁴ πρὸς ἑωυτὸν δὲ καθημένῳ πόδες ἐς τὴν ἄνω ἴξιν κατ᾽ ἰθὺ γούνασι. διέχοντες δὲ ὀλίγον συμβεβῶτες. γούνατα δὲ ἀνώτερω βουβώνων σμικρὸν διέχοντα, ἀγκῶσιν θέσιν καὶ πρόσθεσιν. ἱμάτιον εὐσταλέως. εὐκρινέως. ἴσως. ὁμοίως ἀγκῶσιν, ὤμοισι.

⁴ πόδες ἐς τὴν ἄνω ἴξιν] Galenus κάτω ἴξιν legit, & eam quæ deorsum est ad genua rectitudinem capit, eadem certè notione. Siue enim eam rectitudinem spectes, quæ sursum pedum ratione ducitur, siue eam quæ genuum ratione deorsum est, eūdem sensum elicies, dum pedes ad genua è directo sint collocati. Caluus longè aliter hunc locum sumit, & de ægri situ intelligit, contra Gal. mentem.

εὐσταλέως] εὐσταλέως ἀντὶ τοῦ προσεσταλμένως poni scribit Galenus. Significat autem Medici vestem collectam esse debere, expeditam, aptam, bene instructam & decenter ornatam, neq; adductam aut adstrictam nimis, neq; fluxam, sed succinctam & aptè compositam. εὐκρινέως autem de veste explicata dicitur, quæ est distincta & minimè replicata. Erotianus εὐσταλέως προσεσταλμένως exponit, vt dicatur de veste contracta, compressa, arcta, aut etiam decenter composita. Caluus quod de Medici vestitu dicitur, ad vestem stragulam, fascias & lintea nescio qua ratione detorsit.

In eo verò quod manu tractatur, vltra quidē & propè, & supra & infra, & quod in hanc vel illam partem declinat, aut quod mediū est spectatur. Eius quidem quod vltra & prope, termini sunt cubitorum gibbi, in anteriorem quidem partem, si genua, in posteriorem verò, si costas nō pertrāseant. Quod ad sursum attinet, vt ne supra mammas summæ manus perueniant. Deorsum autem, vt ne inferiùs quàm vt pectore ad genua incumbente summæ manus rectum angulum ad brachia faciant. Atq; hæc quidem medio modo se habēt. In hāc verò vel in illam partē, ne extra sedem declinet, sed prout conuersionem fieri conuenit, corpus & eam corporis partem quæ agit, protendat. Stantem autem vtrisque ex æquo pedibus abundè insistere oportet, sed

⁵ πρὸς δὲ τὸ χειριζόμενον, τοῦ μὲν πρόσω. καὶ ἐγγύς. καὶ ἄνω. καὶ κάτω. καὶ ἔνθα, ἢ ἔνθα, ἢ μέσον. τοῦ μὲν πρόσω μέτρον καὶ ἐγγὺς, ὅριον ἀγκῶνες. εἰς μὲν τὸ πρόσθεν, γούνατα μὴ ἀμείβειν. εἰς δὲ τὸ ὄπισθεν, πλευράς. τὸ δὲ ἄνω, μὴ ἀνωτέρω μαζῶν ἄκρας χεῖρας ἔχειν. τὸ δὲ κάτω, μὴ κατωτέρω, ἢ ὡς τὸ στῆθος ἐπὶ γούνασιν ἔχειν ἄκρας χεῖρας ἐγγωνίους πρὸς βραχίονας. τὰ μὲν κατὰ μέσον οὕτως. τὰ δὲ ἔνθα, ἢ ἔνθα μὴ ἔξω τῆς ἕδρης. κατὰ λόγον δὲ τῆς ἐπιστροφῆς προσβαλλόμενον τὸ σῶμα καὶ τοῦ σώματος τὸ ἐργαζόμενον. ⁶ ἑστεῶτα δὲ δεῖ χειρίζειν ἀμφοτέρων βεβῶτα ἐξ ἴσου τῶν ποδῶν διῆς. δρῆν δὲ τῷ ἑτέρῳ ὀπι-

A μὴ ἐπιβεβαῶτα, μήτε τῇ ἑτέρῃ τὴν δρῶσαν χεῖρα. ὕψος γούνατι πρὸς βουβῶνα, ὡς ἐν ἕδρῃ. καὶ τὰ ἄλλα ὅρια τὰ αὐτά. [1] ὁ δὲ χειριζόμενος τῷ χειρίζοντι τῷ ἄλλῳ τοῦ σώματος μέρει ὑπηρετείτω. ἢ ἑστεὼς. ἢ καθήμενος. ἢ κείμενος, ὅκως ἂν ῥήϊστα, ὅδε ὡς σχῆμα ἔχων διατελέῃ. φυλάσσων ὑπόρρυσιν. ὑπόστασιν. ἔκστρεψιν. καταντίαν, ὡς ὅ δεῖ σώζεται καὶ σχῆμα καὶ εἶδος τοῦ χειριζομένου ἐν παρέξει, ἐν χειρισμῷ, ἐν τῇ ἔπειτα ἕξει.

altero insistentem agere, non eo qui est ad agentem manum, ita vt genu ad inguina sublatum sit perinde atq; vbi sedebat. Ac in cæteris iidem termini seruandi sunt. At qui tractatur reliqua corporis parte manu curanti subseruiat, aut stans, aut sedens, quò quàm facilimè ita in ea figura perseueret, obseruans defluxionẽ, subsistentiam, in latus conuersionem, decliuitatem, sic vt eam quam oportet & figuram & formam eius partis quæ tractatur tueatur, cùm se medico exhibet, B & manu tractatur, eumq; habitum seruat, in quo postea contineri debet.

[6] ἰσχῶνα ἐν ἕδρῃ] Hunc locum adducit Gal. Com. 2. in lib. de fract. Apparet autem Galenum βουβῶνας legisse, quod ad inguina vtriusque cruris æqualem altitudinem intelligi velit, cùm tamen omnia exemplaria tum manuscripta, tum exarata βουβῶνα legant. Quo sensu etiam nonnulli Galeni locum legunt.

[7] ἔκτρεψιν] Sic legunt exemplaria omnia tum publicata, tum manuscripta. ἔκστρεψιν tamen cum Galeno legimus, quam τὴν εἰς τὰ πλάγια ἔκτασιν exponit, ad latera inclinationem & conuersionem. In Exegesi quoq; vbi ἔκτρεψιν exponit τὴν εἰς τὰ σπλάγχνα ὑποστροφὴν, hũc locum subindicare videtur, & ἔκστρεψιν potiùs quàm ἔκτρεψιν adumbrare: vbi fortè εἰς τὰ πλάγια pro εἰς τὰ σπλάγχνα meliùs legeretur. Caluus hunc totum locum admodum conturbauit, & longè ab Hippocratis & Galeni mente recessit.

[8] ὄνυχας μήτε ὑπερέχειν, μήτε ἐλλείπειν. δακτύλων C κορυφὰς ἐς χρῆσιν ἀσκέειν. δακτύλοισι μὲν ἄκροις, τῷ πλεῖστα λιχανῷ πρὸς μέγαν. ὅλῃ δὲ καταπρηνεῖ. ἀμφοτέρῃσι δὲ ἐναντίῃσι. δάκτυλον εὐφυέειν μέγα δὲ ἐν μέσῳ τῶν δακτύλων, καὶ ὑπεναντίον τὸν μέγαν τῷ λιχανῷ. νοῦσος δὲ δι' ἣν καὶ βλάπτονται οἷσιν ἐν γενετῇσι, ἐν τροφαῖς ἐθισθεὶς ὁ μέγας ὑπὸ τῶν ἄλλων δακτύλων κατέχεσθαι δῆλον. τὰ ἔργα πάντα ἀσκέειν ἑκατέρῃσι δρῶντα, καὶ D ἀμφοτέρῃσιν ἅμα. ὅμοια γὰρ εἰσιν ἀμφοτέρῃσι, στοχαζόμενον ἀγαθῶς. καλῶς. ταχέως. ἀπόνως. εὐρύθμως. εὐπόρως. ὄργανα μὲν καὶ ὅτε καὶ οἵως εἰρήσεται. ὅκου δὲ δεῖ μὴ ἐμποδὼν τὸ ἔργον. μηδὲ ἐμποδὼν τῇ ἀναιρέσει. παρὰ δὲ τὸ ἐργαζόμενον τοῦ σώματός ἐστι. ἄλλος δὲ ἢν διδῷ ἑτοῖμος ὀλίγῳ πρότερον ἔστω. ποιείτω δὲ ὅταν κελεύῃς. οἱ δὲ περὶ τὸν ἀσθενέοντα τὸ μὲν χειριζόμενον παρεχόντων ὡς ἂν δοκῇ. τὸ δὲ ἄλλο σῶμα κατεχόντων, ὡς ὅλον ἂν ἀτρεμέῃ, σιγῶντες, ἀκούοντες τοῦ ἐφεστῶτος. E

Vngues neq; longiores neq; breuiores digitorum extremis verticibus esse oportet, quos sic in vsum adhibere conuenit. Digitis quidem summis, indice ferè ad pollicem admoto, manu autem integra prona, ambabus verò aduersis. Digitorum autem apta à natura habitudo est, vt magnum sit interuallũ quod est inter digitos medium, & pollex indici ex aduerso cõstituatur. Morbo verò eos malè affici cõstat, quibus ex primo ortu, aut educatione, pollex ab aliis digitis contineri assueuit. Qui agit, ad opera omnia adhibeat vtrasque manus, & ambas simul, cũ sint similes, ad id quidem animum aduertens, vt ambabus vtatur rectè, decorè, citò, sine labore, concinnè, promptè. Instrumenta certè & quando, & qualiter parata esse debeant, dicetur. Sed ea vbi oportet posita, iuxta eã corporis partem quæ tractatur, ita vt ne quid opus remoretur, neq; in assumendo impediat. Quòd si ab altero exhibeantur, is paulò antè paratus sit, & vbi iusseris imperata faciat. Qui verò ægrotanti adsistunt, quod manu curatur prout traditum fuerit, exhibeant, reliquum autem corpus in quiete contineant, tacentes, & ei qui præest auscultantes.

[8] δάκτυλον εὐφυέειν μέγαν] Hunc locum integrum his luculentissimis verbis explicat Gal. lib. 1. de vsu partium: πάλιν οὖν ὥσπερ ἀπὸ θεοῦ φωνῆς, τῆς Ἱπποκράτους ἀρξώμεθα λέξεως. ἐν οἷς γὰρ ἐνεδείκνυτο τὴν χρείαν τῶν ὀνύχων, δι' ὧν ἡλίκους αὐτοὺς ἔχειν προσήκειν ἐδίδασκεν, ἐν τούτοις καὶ τὸ χρῆσθαι μὲν εἰς δακτύλους τῇ χειρί. καὶ τοῖς πλείοσιν ἀντιτάσσειν τὸν μέγαν, ὁμοίως ἐνδείκνυται γράφων ὧδε, δακτύλων δὲ εὐφυΐα, μέγα τὸ ἐν μέσῳ, καὶ ἀπεναντίον τὸν μέγαν τῷ λιχανῷ. ἕνεκα γὰρ τοῦ δύνασθαι τοὺς δακτύλους ἀπ' ἀλλήλων ἐπὶ πλεῖστον, πολλαχῇ εὔχρηστον ὄν, ἡ σχίσις αὐτῶν ἐγένετο. δέοντος οὖν, ὅταν τι χάειν ἐθέλωμεν, τοῦτ' αὐτοῖς ὑπάρχειν, μάλιστα τὴν πλείστην κατασκευὴν εὐφυεστάτην εἶναι φασί. διὰ γάρ τοι ταύτην καὶ τὸ ἀντιτετάχθαι τὸν μέγαν τοῖς ἄλλοις ὑπάρχει ὡς εἴπερ ἔχοιτο μόνον ἡ χεὶρ ταύτῃ, μὴ μέντοι καὶ πλεῖστον διεστήκοι ὁ μέγας, οὐκ ἂν ἀντιτετακτο αὐτοῖς. Quam certè Galeni lectionẽ hic quoq; secuti sumus, cõtra omnium membranarum fidem. εὐφυέειν verò pro ἐκφυέειν facili lapsu legi debere satis quis coniecerit, etsi ἐκφυέειν plæraq; habẽt exemplaria, quæ etiam secuti sunt F Interpretes, quædam etiam εὐφυέειν, vt & Italica, quæ secutus est Caluus. Quòd si vulgatam scriptionẽ sequamur, δάκτυλον ἐκφυέειν μέγα τὸ ἐν μέσῳ τῶν δακτύλων, ea erit notio, pollicem quidẽ eum à natura exortum habere debere, vt plurimo interuallo ab indice distet, & veluti medius cæteris digitis, & indici oppositus statuatur. Sunt qui μέγα τὸ ἐν μέσῳ ad spatium illud quod est inter digitos & ad extensionem facit, referunt, & ἐκφυέειν pro diducere aut extendere sumunt. Mihi sanè εὐφυέειν tam ad cõgruam naturæ aptitudinem & habitudinem, veluti habilitatem ad actionem quandam referri, quàm ad optimam à natura constructionẽ videtur, eoq; lubentiùs Gal. lectionem secuti sumus. ὅμοια γὰρ εἰσιν ἀμφοτέρῃσι] Sic ferè distinguunt omnia exemplaria, vt ista ad ambarum manuum similitudinem referas. Quam in notionem quoq; postea à Gal. his verbis adducuntur, ὅμοιαι γὰρ εἰσιν ἀμφότεραι. Nos tamen vetustatis authoritatem secuti sumus. νοῦσος δὲ δι' ἣν] Caluus hunc locum admodum mihi pertubasse videtur, neq; eum esse assecutus.

[9] ὡς ἂν δοκῇ] Sic ferè habent omnia exemplaria, sed ὡς ἂν δοθῇ ex Gal. legimus.

[10] ἐπιδέσιος δύο εἴδεα, εἰργασμένον, καὶ ἐργαζόμενον. G ἐργαζόμενον μὲν ταχέως. ἀπόνως. εὐπόρως. εὐρύθμως. ταχέως μὲν ἀνύειν τὰ ἔργα. ἀπόνως δὲ ῥηϊδίως δρῶν. εὐπόρως δὲ ἐς πᾶν ἑτοίμη. εὐρύθμως δὲ ὁρῆσθαι ἡδέως. ἀφ' ὧν δὲ ταῦτα ἀσκηθήσεται, εἴρηται. εἰργασμένον δὲ ἀγαθῶς. καλῶς. καλῶς μὲν ἁπλῶς. εὐκρινέως. ἢ ὅμοια. ἢ ἴσα. ἴσως καὶ ὁμοίως. ἢ ἄνισα καὶ ἀνόμοια. ἀνίσως καὶ ἀνομοίως. τὰ δὲ εἴδεα ἁπλοῦν. εὔκυκλον. σκέπαρνον. σιμόν. ὀφθαλμός. ῥόμβος καὶ ἡμίτομον. ἁρμόζον δὲ εἶδος τῷ εἴδει καὶ τῷ πάθει τοῦ ἐπιδεομένου. H

Deligationis duo sunt genera, vnum eius quæ adhuc fit, alterum eius quæ iam facta est. Ad eam quæ fit quidem spectat, citò, sine dolore, promptè, concinnè. Celeritas quidem in operis absolutione, indolentia verò in agendi facilitate consistit. At promptitudo in eo quòd ad quiduis præstò est, concinnitas verò in visus delectatione spectatur. Atque ista quanam exercitatione comparentur, dictum est. Ad eam verò quæ iam facta est rectum & decorum pertinet. Decorum quidem in eo quod simplex est aut distinctum spectatur, si similibus aut æqualibus æqualia aut similia, aut inæqualibus & dissimilibus inæqualia & dissimilia adhibeantur. Atque huius generis sunt simplex, rotundum, ascia, simum, oculus, rhombus & dimidiatum. Ita vt forma formæ & affectioni partis quæ deligatur aptè respondeat.

[10] ἐπιδέσιος δύο εἴδεα] Hunc totum locum explicat Galenus in libello de fasciis ei attributo.

εἰργασμένον δὲ] Hunc etiam locum apertissimè exponit Galenus libello de Fasciis. ἀγαθῶς autem συμφερόντως exponit Erotianus, & καλῶς αὐτὶ τοῦ εὐπρεπῶς sumi scribit, hunc locum (vt opinor) subindicans.

σκέπαρνον] σκέπαρνον dicitur Galeno vinculi genus quo vtuntur in fractis membris, asciæ fabrilis modo, à recta linea & orbiculari deligatione paululum deflectens. Sic enim scribit Com. 3. in lib. de fract. ἔστι δὲ σκέπαρνον αὐτὴ περιβολὴ ἀρχομένη ἀπὸ τῆς εὐθείας, καὶ κατὰ μικρὸν πρὸς τὸ πλάγιον, ὑπὸ δὲ οὖσα λοξή. λήγουσα δὲ κατὰ τῶν τεκτόνων σκέπαρνα, διότι βραχὺ τῆς εὐθείας ἐκκλίνεται πρὸς ὑποκαμπὴν, οὕτως ὀνόμασαι. Sic enim legendum locum existimo, cùm aliôqui passim mendum subsit. Meminit idem quoque Com. 2. in lib. de art. σκέπαρνος autem dicitur in Exegesi his verbis: καὶ γὰρ ὁ σκέπαρνος αὐτὸς ἐπίδεσμος ἀπὸ τῶν τεκτονικῶν ὀνομάζεσθαι σκέπαρνον δοκεῖ. Sic etiam Erotianus: εἶδος ἐπιδέσμου ὁ σκέπαρνος, ὅταν ὁ ἐπίδεσμος πλάγιος δεθῇ. Huius porrò loci meminit Galenus Comm. 3. in lib. de fract.

ἡμίτομον] ἡμίτομος ἐπιδέσμου ὄνομα dicitur Erotiano, semisectum, dimidiatum, & semirhombus dicitur, cuius plures habet species Galenus in libello de fasciis. Verùm apud Erotianum ἡμίτομον potiùs quàm ἡμίτομος legendum videtur.

Rectum autem in deligatione duobus modis spectatur. Robur quidem aut appressu aut linteorũ multitudine constat. Ac ipsa quidem deligatio partim medetur, partim medentibus subseruit. Atq; hęc quidem in iis lex obseruanda est. In his autem circa deligationem maximè attendere oportet, vt appressus ita fiat, vt quæ sunt imposita, neque abscedant, neq; imitentur, sed aptè quidem componantur, non cogantur, idq; in externis minùs, minimùm verò in mediis.

[11] Ἀγαθῶς δὲ δύο εἴδεα τοῦ ἐπιδεομένου. ἰσχύος μὲν πιέξει, ἢ πλήθει ὀθονίων. ὃ μὲν οὖν αὐτὴ ἡ ἐπίδεσις ἰῆται. ὃ δὲ τοῖς ἰωμένοισιν ὑπηρετέει. ἐς μὲν οὖν ταῦτα νόμος. [12] ἐν δὲ τουτέοισι μέγιστα ἐπιδέσιος. πίεξις μὲν ὥστε τὰ ἐπικείμενα μὴ ἀφεστάναι, μὴ δὲ ἐρηρεῖσθαι. ἀλλὰ ἡρμόσθαι μὲν, προσηναγκάσθαι δὲ μὴ, ἧσσον μὲν τὰ ἔσχατα. ἥκιστα δὲ τὰ μέσα.

[11] ἰσχύος μὲν ἢ πιέξει] Huius loci meminit Galenus Com. 4. in lib. de artic. eumque his verbis explicat: τὴν γὰρ ἀσφάλειαν τῆς ἐπιδέσεως ἔσχεν, ἢ πίεσιν, ἢ πλῆθος τῶν ὀθονίων γίνεσθαι.

τὸ μὲν οὖν αὐτὴ ἡ ἐπίδεσις] Huius loci meminit Galenus lib. 2. Salubrium, eumque frictionibus accommodat, his verbis: νυνὶ δὲ ἐπὶ τὸ προκείμενον ἐπανιέναι χρὴ, καὶ πρότερον διαιρεῖσθαι σαφέστερον ἔτι περὶ τρίψεως, ὡς διότι μὲν αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἐργάζεται περὶ τοῖς σώμασιν ἡμῖν χρησιν. ὑπὸ τοῖς ἐργαζομένοις ὑπηρετεῖ, καθάπερ ἱπποκράτης ἔλεγε περὶ ἐπιδέσεως. ὡς ἐπίδεσις τὸ μὲν αὐτὴ ἰῆται, τὸ δὲ, τοῖς ἰωμένοις ὑπηρετεῖ. Hunc verò totum locum non mihi videtur assecutus Caluus.

[12] ἀλλ' ἡρμόσθαι μὲν] ἡρμόσθαι quidem (quæ est omnium codicum lectio) aptè compingi & componi lintea significat, vt eorum firma certè sit compages, neque tamen nimis adstricta aut coacta. Quod certè ab ἁρμόζομαι deductum est. Galenus tamen ἡρμάσθαι legisse videtur, cùm in Commentario ἀσφαλῶς ἐρηρεῖσθαι, hoc est firmiter insidere & subniti explicet, tum etiam in Exegesi ἡρμάσθαι, ἐρηρεῖσθαι, ἢ ἡρμόσθαι exponat, quod est firmatum subnixumque esse, aut aptatum, hunc locum non leuiter subnotans. Quinetiam apud Erotianum ἥρμασαι, ἕδρασαι, ἐστήριξε significat (non ἥρμοσαι vt perperam legitur) trãslatione ducta (vt scribit) ἀπὸ τῶν ἑρμάσματος. ἑρμάζειν quoque Galeno ἑδράζειν & στηρίζειν significat, quod est stabilire, firmare & fulcire. Hesychio verò ἑρμάσαι, στηρίξαι, & ἱλαρῶς στηρίξαι indicat. Quæ certè notiones huc quoq; aptissimè accommodatæ esse videntur, vt lintea sint subnixa, firmata & veluti fulcita, non tamen appressa, adstricta, aut allisa, sed leuiter inuoluta, & quæ dolorem minimè cieant.

Nodus & filum non deorsum, sed sursum ferãtur, dum pars affecta medicis exhibetur, ad curationem accommodatur, deligatur, & ad habitum, quo postea contineri debet, comparatur. Principia non eâ parte quâ vlcus est iniicienda, sed hinc vel inde nodus faciendus. Neque verò nodum facere oportet eâ parte quam terimus, neque quâ agimus, neque quâ parte inane est, ne in vanum collocetur. Nodus & filum molle sit, non magnum. Probè tamen istud attendere conuenit, deligationem omnem ad loca decliuia & in acutum tenuata tendere, velut in capite ad superiorem quidem partem, in tibia verò ad inferiorem.

[13] Ἅμμα καὶ ῥάμμα νεμόμενον μὴ κάτω, ἀλλ' ἄνω, ἐν παρέξει, καὶ σχέσει, καὶ ἐπιδέσει, καὶ πιέξει. ἀρχὰς βάλλεσθαι μὴ ἐπὶ τὸ ἕλκος, ἀλλ' ἔνθεν ἢ ἔνθεν τὸ ἅμμα. τὸ δὲ ἅμμα μήτε ἐν τρίβῳ, μήτε ἐν ἔργῳ, μήτε ἐκεῖσε, ἐς κενεόν. ὡς μὴ ἔσω κενεὸν κείσεται. ἅμμα δὲ καὶ ῥάμμα μαλθακὸν, οὐ μέγα. δεῖ γε μὴν γνῶναι, ὅτι ἐς τὰ κατάντη, καὶ ἀπόξη φεύγει πᾶς ἐπίδεσμος. οἷον κεφαλῆς μὲν ὁ ἄνω, κνήμης δὲ ὁ κάτω.

[13] καὶ σχέσει] Hîc σχέσιν Galenus exponit eum corporis accommodatum curationi suscipiendæ corporis habitum, dum pars affecta ad curationem præparatur. Sed in Exegesi σχέσιν τὴν συνοχὴν exponit (hunc locum subindicans) hoc est cohibitionem, & velut partis affectę ad curationem accommodatam collocationem. Vbi tamen ἐν περιοχῇ pro παρέξει vitiosè scribitur. Cęterùm hîc Galenum secuti sumus, qui ἐν τῇ ἔπειτα ἕξει pro πιέξει legit in Commentario, etsi τῇ πιέξει retinet in Exegesi.

μὴ ἐπὶ τὸ ἕλκος] Galenus μὴ κατὰ τὸ ἕλκος legisse videtur. Vulgatam tamen lectionem sequuntur exemplaria omnia manuscripta. Idem quoq; huiusce loci meminit eumque explicat Com. 1. in lib. de fract. vbi & variam quoque scriptionem facit.

ὡς μὴ ἔσω κενεὸν κείσεται] Sic legunt omnia exemplaria, tum manuscripta, tum publicata. Galenus εἰς τὸ κενεὸν legit, & κενεὸν ἀνωφελὲς, ἄχρηστον καὶ μάταιον explicat. Potest & κενεὸν τὸ κενεὸν, locus vacuus intelligi. Quo præcipitur ne nodus loco inani aut in flexura collocetur.

τὰ ἀπόξη] Sic legunt omnia exemplaria tum publicata, tum manuscripta, & Galenus passim. Erotianus ἀπόξεα, & ἀπόξηνα καὶ κεκαμμένα exponit, additque, λέγω τὰ ἐκ πλάτεος εἰς στενὸν ἠγμένα. Galenus quoq; paulò pòst ἀπόξη χωρία vocari scribit, vbi & istius loci meminit, idemque ἀπόξηνα postea vocat fortè pro ὑπόξηνα vt lib. de fract.

Deligatio à dextris ad sinistra, & à sinistris ad dextra ducatur, præter quàm in capite, hoc enim in directum deligendum est. Quæ verò partes inter se opponuntur, fascia ex duobus initiis deligandæ. Quòd si ab vno incipis, ad similitudinem, per eum locum in quo firmiter hæreat, deducenda, velut est capitis pars media, & si quid aliud est huius generis. Quæ ad motionem sunt idonea, velut articuli, quâ parte quidem inflectuntur, quàm minimis & maximè contractis linteis obuoluenda sunt, veluti poples: at vbi contenduntur, explicatis & latis, velut genu mola. Insuper quoque circundare vinculum quoddam oportet, ad ea quidem comprehendenda quæ circum articulos sunt, tum verò ad

[14] Ἐπιδεῖν δεξιὰ, ἐπ' ἀριστερὰ· καὶ ἀριστερὰ, ἐπὶ δεξιὰ, πλὴν κεφαλῆς. ταύτην δὲ κατ' ἴξιν. τὰ δὲ ὑπεναντία, ἀπὸ δύο ἀρχέων. ἢν δὲ ἀπὸ μιῆς, ἐφ' ὅσα ὅμοιον τὸ μόνιμον. οἷον τὸ μέσον τῆς κεφαλῆς. καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον. [15] τὰ δὲ κινεύμενα, οἷον ἄρθρα ὅπη μὲν συγκάμπτεται, ὡς ἥκιστα, καὶ εὐσταλέστατα περιβάλλειν. οἷον ἰγνύην. εἰ δὲ ἐκτείνεται, ἁπλᾶ τε καὶ πλατέα, οἷον ἡ μύλη. προσπεριβάλλειν δὲ καταλήψιος μὲν τῶν περὶ ταῦτα εἵνεκα.

A ἀνάψιος δὲ τοῦ σύμπαντος ἐπιδέσμου, ἐν τοῖσιν ἀτρεμέουσιν, καὶ λαπαρωτέροισι τοῦ σώματος. οἷον δὲ ἄνω. καὶ ὃ κάτω τοῦ γούνατος. [16] ὁμολογέει δὲ ὤμου μὲν ἡ περὶ τὴν ἑτέρην μασχάλην περιβολή. βουβῶνος δὲ ἡ περὶ τὸν ἕτερον κενεῶνα. καὶ κνήμης, ἡ ὑπὲρ γαστροκνημίης. ὁκόσοισι μὲν ἄνω ἡ φυγή, κάτωθεν ἡ ἀντίληψις. οἷσι δὲ κάτω, τοὐναντίον. οἷσι δὲ μὴ ἔστι οἷον ἡ κεφαλή, τουτέων ἐν τῷ ὁμαλωτάτῳ τὰς
B καταλήψιας ποιέεσθαι, καὶ ἥκιστα λοξῷ τῷ ἐπιδέσμῳ χρέεσθαι, ὡς ὃ μονιμώτατον ὕστατον περιβληθέντα πλανωδέστατα κατέχῃ. ὁκόσοισι δὲ μὴ εὐκαταλήπτως τοῖς ὀθονίοισι, μὴ δὲ εὐαναλήπτως ἔχῃ, ῥάμμασι τὰς ἀναλήψιας ποιέεσθαι ἐκ καταβολῆς ἢ ξυρραφῆς.

verò ad retinendam totam deligationem, in iis corporis partibus quæ quiescunt & demissiores sunt, velut supra & infra genu. In humero quidem fasciarum inuolutio quæ ad alteram axillam iniicitur, conuenit. In inguine verò ea quæ fit per alteram lateris mollitudinem, & in tibia, quæ supra suram. Quibus quidem sursum vinculorum euolutio elabitur, deorsum apprehensio fiat, quibus verò deorsum, contrà. At in quibus hoc non datur, vt in capite, in his quàm maximè æquabili loco comprehensiones facere, & minimè obliqua deligatione vti oportet, quò postrema inuolutio firmissimè circumiecta, ea quæ vel maximè errabunda sunt contineat. Quæ autem linteis neque commodè comprehendi, neq; aptè retineri possunt, ea filis per iniectionem aut suturam adhibitis, retineri debent.

[14] ταύτῃ δὲ κατ' ἴξιν] ἴξιν hîc Galenus (vt aliàs sæpè) τὴν εὐθυωρίαν exponit. Erotianus verò ἴξιν, τὸ ἕλκεος, ἢ τοῦ καταγμάτος τὸ πέρας explicat.
C Et aliòqui ἴξις Hippocrati ἄφιξιν & τὴν φορὰν significat, vt aliquando exponit Gal.

[16] ὁμολογέει δὲ] Non video quonam iure ista omnia in Calui interpretatione desiderentur. Et alioqui adducitur hic locus à Galeno Com. 1. in lib. de art.

ὡς τὸ μονιμώτατον] περιβληθέντα legunt omnes codices, tum publicati, tum scripti. Sed περιβληθὲν, & τὰ πλανωδέστατα malim, quanquam περιβληθέντα πλανωδέστατα ferri etiam potest.

[17] ἐπιδέσματα καθαρά. κοῦφα. μαλθακά. λεπτά. ἐλίσσειν ἀμφοτέρῃσιν ἅμα, καὶ ἑκατέρῃσιν χωρὶς ἀσκέειν. τῇ πρεπούσῃ δὲ ἐς τὰ πλάτη καὶ τὰ πάχη τῶν ὀθονίων
D τεκμηράμενον χρέεσθαι. ἐλίξιος κεφαλαὶ σκληραί. ὁμαλαί. εὐκρινέες. [18] τὰ δὲ δὴ μέλλοντα ἀποπίπτειν χείρω ταχέως ἀποπεσόντων. τὰ δὲ μήτε πιέζειν, μήτε ἀποπίπτειν.

Vincula munda, leuia, mollia & tenuia esse oportet, eaque ambabus simul manibus inuoluenda, aut vtrisque in vicem opus exercendum. Conueniente autem deligatione vtendum, adhibita in rationem linteorum tum latitudine, tum crassitudine. Fasciarum inuolutarum capita dura, æquabilia, explicata sunto. Quæ sanè futurum est vt decidant, ea deteriora sunt vbi citò decidunt: partim verò sunt eiusmodi, vt neq; comprimant, neq; decidant.

[17] καὶ τὰ πάχη τῶν ὀθονίων] Nos istam secuti sumus lectionem omnibus exemplaribus, tum manu scriptis, tum publicatis contestatam. Interpretes verò Galenum secuti, τῶν ἐπιδουμένων, aut μορίων legisse videntur.

[18] τὰ δὲ δὴ μέλλοντα] Interpretes mirum in modum istam sententiam conturbarunt, præcipueq; Caluus, atq; ita vt ex eo neq; Hippocratis, neq; Galeni mentem eruere possis. Cornarius etiam literam pressiùs secutus, Galeni sensum neglexit.

E [19] ὧν δὲ ἔχεται ἐπίδεσις, ἢ ὑπόδεσις, ἢ ἀμφότερα. ὑπόδεσις μὲν αἰτίη ὥστε ἢ ἀφεστῶτα προσστεῖλαι. ἢ ἐκπεπταμένα συστεῖλαι. ἢ ξυνεσταλμένα διαστεῖλαι. ἢ διεστραμμένα διορθῶσαι. ἢ τἀναντία. [20] παρασκευάζειν δὲ ὀθόνια κοῦφα. λεπτά. μαλθακά. καθαρά. πλατέα. μὴ ἔχοντα συρραφάς, μὴ δὲ ἐξεσίας. καὶ ὑγιέα ὥστε τείνειν φέρειν, καὶ ὀλίγῳ κρέσσω, μὴ ξηρά, ἀλλ' ἔγχυμα χυμῷ
F ὡς ἑκάστοισι σύντροφα. ἀφεστῶτα μὲν ὥστε τὰ μετέωρα τῆς ἕδρης ψαύειν μὲν, πιέζειν δὲ μή. ἄρχεσθαι δὲ ἐκ τοῦ ὑγιέος, τελευτᾶν πρὸς τὸ ἕλκος. ὡς τὸ μὲν ὑπεὸν ἐξαθέλγηται, ἕτερον δὲ μὴ ἐπιξυλλέγηται.

Quæ autem deligatio appetat, aut subligatio, aut vtraque, hæc sunt. Subligatio quidem efficit, vt quæ abscesserunt adducantur, vel quæ expansa sunt coarctentur, aut contracta diducantur, aut peruersa dirigantur, aut contrà. Iam verò lintea paranda sunt leuia, tenuia, mollia, munda, lata, nullas neque suturas, neque extantes linorum eminentias habentia, neque adeò valentia vt extensionem ferre possint, pauloque præstantiora, non arida, sed succo singulis accommodato madentia. In his certè quæ abscesserunt, ita vt sublimia sedem quidem attingant, neq; tamen comprimant. Initio autem à sana parte ducto, ad vlcus desinendum est, vt quod subest emulgeatur, neque preterea quicquam colligatur.

[19] ἢ ἐκπεπταμένα συστεῖλαι] Erotianus τὰ ἐκπεπταμένα ἐξεπιλυμένα καὶ ἐξηπλωμένα exponit, hunc locum subindicans. Vbi certè ἐξεπιλυμένα aut ἀναλυμένα, pro ἐξεστεμένα legendum videtur.

ἢ διεστραμμένα διορθῶσαι] Sic legunt omnia ferè exemplaria, tum manu scripta, tum typis exarata, eamq; etiam lectionem Galenus agnoscit. Quædam verò διαρθρῶσαι habent, quod componere & afformare indicat.

G [20] μηδὲ ἐξεσίας] ἐξεσίας habent omnia exemplaria, atque eæ dicuntur quas ἐξάστις in Exegesi vocat Galenus, & quidam exponunt τὰ ἐκκρεμάμενα ἐξ ἄκρων τῶν σχισθέντων ὀθονίων λίνα, καὶ ἀπὸ τῶν ῥακῶν τὰς κρόκας. Sibi tamen etiam videri ita appellari τὰ πρὶν σχισθῆναι προσέχοντα τῷ αὐτῷ τρόπῳ. Erotiano tamen ἐξάστις dicuntur, qui sic scribit: αἱ ἐμφερόμεναι τοῖς ἐπιδέσμοις κατὰ τὰς ἕλικας κρόκαι, ἐξάστις παρ' αὐτῷ καλεῖνται. παρασκευάζειν autem lego non παρασκευάζει.

ὡς τὸ μὲν ὑπεὸν ἐξαθέλγηται] ἐξαθέλγεσθαι est emulgeri, exugi, veluti sugendo aut mulgendo detrahi, effundi, exprimi. ἀθέλγηται nanq; Erotianus Bacchium θλάζηται ἢ θλιβῆται exponere scribit. Epiclem verò ἐκπιέζηται, ἢ ἐκθλίβηται, eodemque sensu à Nicandro sumi. Hesychius quoque ἀθέλγειν, ἀμέλγειν explicat. Idem ἀθέλγηται pro θλάζηται ἢ θλίβηται poni scribit. Sic enim apud eum ex Erotiano scribendum existimo, cùm exemplaria excusa vitiosa sint, aut pro ἢ θλίβηται, ἐκθλίβεται legendum potiùs. Cornarius certè pro ἐξαθέλγηται, ἐξηθεῖται legisse videtur, cùm excolari dixerit, quòd ἀθελγεῖ διηθεῖται explicat Hesychius, & ἀθελγεῖν διηθεῖν, percolare, & colo transfundere significat. Potest & ἐξαθέλγηται aut ἐξαθελγεῖ extrahi significare, quòd ἀθελγεῖν ex Nicandro pro ἕλκειν Hesychius afferat, etsi pro
H ἐξαθελγεῖν ἀθέλγειν legi debere ex Erotiano rectè quis cõiiciat. Galenus porrò in Exegesi ἀθέλγηται, παρηθῆται, διεκλυθῇ exponit, quæ notio huic loco non admodum conuenire videtur, sed in librum περὶ χυμῶν releganda est, vbi legitur & optimè quadrat, nisi pro παρηθῆται διηθῆται legatur. Quam lectionem ex Hesychio & Varino apud Galenum germanam esse in nostra OEconomia scripsimus.

Atqui deliganda sunt recta in rectum, obliqua verò, obliquè, eo modo figurata, in quo neq; dolor, neq; compressio, neq; relaxatio adsit, vt eum habitum non mutent, cùm ad apprehensionem aut positionem fit transitus, verùm vt similiter se habeant ista omnia, nempe musculi, venę, nerui, & ossa, sintq; rectè disposita & bene retenta. Apprehendi autem & iacêre eo habitu conuenit, qui secundum naturam sit & dolorem minimè faciat. In quibus autẽ abscessio facta est, contrà. Ast vbi quæ expansa sunt contrahere oportet, in cæteris quidem eodem modo. Ex lõginquo tamen quodam interuallo contractio, sensimque progressu facto compressio facienda est, primò quidem minimùm, postea magis, ita vt maximæ cõpressionis, contractus terminus statuatur. In iis verò quæ contracta sunt diducendis, vbi quidem inflammatio adest, contrariam rationem adhibere oportet: quæ si abest, eodem quidem apparatu, contraria autem deligatione vtendum.

[21] ἐπιδεῖν τὰ μὲν ὀρθὰ, ἐς ὀρθόν. τὰ δὲ λοξὰ, λοξῶς. ἐν σχήματι ἀπόνῳ, ἐν ᾧ μήτε ἀπόσφιγξις, μήτε ἀπόστασις ἔσται. ἐξ οὗ ὅταν μεταλλάσσῃ ἐς ἀνάληψιν ἢ θέσιν, οὐ μεταλλάξουσιν, ἀλλ᾽ ὅμοια ταῦτα ἕξουσι, μύας. φλέβας. νεῦρα. ὀστέα. ἀναλελάμφθαι δὲ ἢ κέεσθαι ἐν σχήματι ἀπόνῳ τῷ κατὰ φύσιν. ὧν δὲ αἱ ἀποστάσιες τἀναντία. [22] ὧν δὲ αἱ ἐκπεπταμένα συστεῖλαι, τὰ μὲν ἄλλα τὰ αὐτὰ, ἐκ πολλοῦ δέ τινος δεῖ τὴν συναγωγὴν καὶ ἐκ προσαγωγῆς τὴν πίεξιν τὸ πρῶτον ἥκιστα, ἔπειτα ἐπὶ μᾶλλον, ὅριον τοῦ μάλιστα τὸ συμψαύειν. [23] ὧν δὲ συνεσταλμένα διαστεῖλαι. σὺν μὲν φλεγμονῇ τἀναντία. ἄνευ δὲ ταύτης, παρασκευῇ μὲν τοιαύτῃ, ἐπιδέσει δὲ ἐναντίῃ.

[21] νεῦρα, ὀστέα] εὔθετα, εὔχροα, in fine esse addita ex Galeno apparet, quam lectionem nostra versione amplectimur, etsi horum nullum extat vestigium in exemplaribus tum scriptis, tum publicatis.

ἀναλελάμφθαι] ἀναλελάφθαι ἀνειλῆφθαι apud Hippocratem exponit Erotianus, si modò vera est lectio.

ὧν δὲ αἱ ἀποστ.] Id de fasciarum discessione & relaxatione intelligendum videtur, vt contrarius habitus aut deligatio retinenda sit. Quam in notionem ex Asclepiadis sententia discessionem facere videtur Galenus, cùm etiam ἀπόστασις τοῦ ἐπιδέσμου χάλασιν, hoc est fasciarum relaxationem significat.

In peruersis quoq; dirigendis cætera quidem eodem modo fieri debent. Quæ autem recesserũt ea per subligationem, agglutinationem, apprehẽsionem adducere oportet, contraria verò contrà. Spleniorũ longitudo, latitudo, crassitudo, multitudo, talis esto. Longitudine deligationem æquent, latitudine trium sint aut quatuor digitorum, crassitudine triplicia aut quadruplicia, multitudine, vt in orbem conuoluta, neque plura sint neque pauciora. At quibus ad directionem adhibentur, longitudinem, in orbem conuolutione, latitudinem & crassitudinem, ex eo quod deficit coniiciemus, dum ne cõfertim compleamus. Linteorum autem subligationes duæ cùm sint, vna ex loco affecto in superiorem partem, altera ex parte affecta in inferiorem partem desinit. Ad locum affectum appressus maximè fieri debet, extremis partibus minimè, in reliquis verò pro ratione. Deligatio quoq; magnam eius quod sanum est partem occupet.

[24] διεστραμμένα δὲ διορθῶσαι. τὰ μὲν ἄλλα κατὰ τὰ αὐτά. δεῖ δὲ τὰ μὲν ἀπεληλυθότα ἐπαγαγεῖν ὑποδέσει, παρακολλήσει, ἀναλήψει. τὰ δὲ ἐναντία, ἐναντίως. [25] σπλῆνες μήκεα. πλάτεα. πάχεα. πλήθεα. μῆκος ὅση ἡ ἐπίδεσις. πλάτος τριῶν ἢ τεσσάρων δακτύλων. πάχος τριπτύχους ἢ τετραπτύχους. πλῆθος, κυκλεῦντας μὴ ὑπερβάλλειν, μὴ δὲ ἐλλείπειν. [26] οἷσι δὲ ἐς διόρθωσιν μῆκος κυκλεῦντας πλάτος καὶ πάχος τῇ ἐνδείῃ τεκμαίρεσθαι, μὴ δὲ ἀθρόα πληρεῦντας. [27] τῶν δὲ ὀθονίων ὑποδεσμίδες εἰσὶ δύο. τῇ πρώτῃ ἐκ τοῦ σίνεος εἰς τὰ ἄνω τελευτώσῃ. τῇ δὲ δευτέρῃ, ἐκ τοῦ σίνεος εἰς τὰ κάτω. κατὰ τὸ σίνος πιέζειν μάλιστα, ἥκιστα τὰ ἄκρα. τὰ δὲ ἄλλα κατὰ λόγον. ἡ δὲ ἐπίδεσις πουλὺ τοῦ ὑγιέος προσλαμβανέτω.

[26] οἷσι δὲ ἐς διόρθωσιν] Idem ferè scripsit lib. de fract. τὰ δὲ ὑπόξηρα ἀκέεσθαι πᾶσι σπληνίοισι κυκλεῦντας. τῷ δὲ πλήθει τῶν περιβολέων μὴ τοῦ ἀθρόου ξυνδιορθοῦντα, ἀλλὰ κατὰ μέρος.

[27] τῇ προτέρῃ ἐκ τοῦ σίνεος] πλευτώσῃ legunt ferè omnia exemplaria, & primo membro adiungunt, quædam etiam secundo, & πλευτῶσι cum Aldino legunt.

Quòd ad fasciarum multitudinem, longitudinem, latitudinem attinet, multitudo quidem tanta esse debet, vt ne affectæ parti cedat, & ferularum compressionem impediat, neque pondere molesta sit, neque vinculi alteram in partem propensionem, neque effœminationem afferat. Quòd ad longitudinem verò & latitudinem pertinet, tres aut quatuor, aut quinque, aut sex, longitudine quidem cubitos, latitudine autem digitos æquare debent. Tot itidem sint stabilimenti circumuolutiones, vt ne comprimant. Mollia autem sint & minimè crassa quæ adhibentur, eaque omnia pro partis affectæ longitudine, latitudine & crassitudine. Ferulæ autem læues, æquales, circa extrema resimæ sint oportet, & ab vtraque parte deligatione paulò breuiores, crassissimæ verò quà parte fractura erupit. At in partibus quæ suapte naturâ incuruæ sunt & excarnes, velut circa digitos & talos, in iis vitare ferularum appositionem iuxta ea quæ eminent oportet, aut breuiores apponere. Stabilimenta verò primam deligationem fulciant, at non comprimant. Cerato vtendum molli, læui & puro.

[28] ἐπιδέσμων δὲ πλῆθος. μῆκος. πλάτος. πλῆθος μὲν μὴ ἡσσᾶσθαι τοῦ σίνεος. μηδὲ νάρθηξιν ἐνέρξιν εἶναι. μηδὲ ἄχθος. μηδὲ περίρρεψιν. μηδὲ ἐκθήλυνσιν. μῆκος δὲ καὶ πλάτος, τριῶν, ἢ τεττάρων, ἢ πέντε, ἢ ἕξ. πήχεων μὲν μῆκος. δακτύλων δὲ πλάτος. καὶ παρέρματος περιβολαὶ τοσαῦται, ὥστε μὴ πιέζειν. μαλθακὰ δὲ μὴ παχέα. ταῦτα πάντα ὡς ἐπὶ μήκει καὶ πλάτει καὶ πάχει τοῦ παθόντος. [29] νάρθηκες δὲ λεῖοι. ὁμαλοί. σιμοί. κατ᾽ ἄκρα σμικρῷ μείους ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς ἐπιδέσεως. παχύτατοι δὲ ᾗ ἐξέρριπται τὸ κάτηγμα. ὁκόσα δὲ κυρτὰ καὶ ἄσαρκα φύσει φυλασσομένους τῶν ὑπερεχόντων. οἷον κατὰ δακτύλους ἢ σφυρὰ, τῇ θέσει, ἢ τῇ βραχύτητι. παρέρμασι δὲ ἑρμάζειν μὴ πιέζειν τὸ πρῶτον. κηρωτῇ μαλθακῇ καὶ λείῃ καὶ καθαρῇ.

A [18] μηδὲ ἐκθήλωσιν] μηδὲ ἐκθήλωσιν ἐπιδέσμι, lego ex codicibus manuscriptis, cum Galeno & Asulano exemplari: etsi videtur Galenus ἐκθήλωσιν solùm legisse, quam partim ad læsam partem, partim ad vinculum ipsum à quibusdam referri scribit. Dicitur autem ἐκθήλωσις ἐπιδέσμι vinculi laxitas & relaxatio, velut ligamenti mollities, ἀτονίαν exponit Gal.

[19] κατ' ἄκρα σμικρῷ μείους] σιμοὶ κατ' ἄκρα legit Galenus. Exemplaria verò omnia, tum manu scripta, tum publicata, κατ' ἄκρα σμικρῷ μείους ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς ἐπιδέσιος habent, hoc est, in extremis vtraque parte vinculo breuiores. De ferulis verò sic agit Celsus. ferulæque superaccommodandæ sunt, quæ fissæ circumpositæq; ossa in sua sede contineant, & in quam partem fractura inclinat, ab ea latior valentiorque ferula imponenda est. Easque omnes citra articulum esse oportet resimas, ne hunc lædant, nec vltra adstringi quàm vt ossa contineant. Cæterùm exemplaria manu scripta quædam ἐξήρτηται pro ἐξέρριπται legunt: sed ἐξήρτηται aut ἐξήρτηται malim, istumque mihi locum respexisse videtur Erotianus cùm ἐξήρτηται ἐξέπεσεν exponit.

ὅταν δὲ κυρτὰ] Mirum in modum hunc locum conturbasse videtur Caluus, neque Hippocratis aut Galeni mentem est assecutus, & pro βραχύτατα βαρύτατα legisse videtur. Celsus verò in humeri fracti curatione, ferulas vel omninò non imponendas contra emi-

B nentia cubiti, vel aliquanto breuiores esse vult.

τῇ λείῃ & καθαρῇ] Pro λείῃ, λιπαρῷ videtur legisse Galenus in Exegesi, quod ὑγρῷ exponit, vt scripsimus in nostra OEconomia. Atq; huius lectionis non obscura apparent in Commentario vestigia, etsi variè ab Interpretibus distorquentur. λιπαρὸν autem τῷ ξηρῷ ex aduerso respondere innuitur.

[20] ὕδατος θερμότης. πλῆθος. θερμότης μὲν κατὰ τῆς ἑωυτοῦ χειρὸς καταχεῖν. πλῆθος δὲ χαλάσαι μὲν καὶ ἰσχνῶσαι τὸ πλεῖστον, ἄριστον. σαρκῶσαι δὲ καὶ ἁπαλύναι, τὸ μέτριον. μέτρον δὲ ἐν τῇ καταχύσει ἐπὶ μετεωριζομένῳ, ὅσα πρὶν συμπίπτειν παύεσθαι. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον, αἴρεται. ἔπειτα δὲ ἰσχναίνεται. [21] θέσις δὲ μαλθακή. ὁμαλή. ἀνάρροπος τοῖσιν ἐξέχουσι τοῦ σώματος. οἷον πτέρνη καὶ ἰσχίῳ. ὡς μήτε ἀνακλᾶται μήτε ἐκτρέπεται. [22] σωλῆνα παντὶ τῷ σκέλει ἢ ἡμίσει. ἐς τὸ πάθος δὲ βλέπειν καὶ τὰ ἄλλα ὅσα βλάπτει ἔξωθεν.

C

In aqua calor & copia spectanda sunt. Calor quidem tantus vt supra Medici manũ affusa, ferri possit. Copia verò, vbi laxandum quidem & attenuandum, maxima: vbi autem carne implendum & molliẽdum, modica, optima est. In perfundendo autem ea moderatio esse debet, vt dum pars adhuc attollitur, priùs quàm concidat desistamus. Primùm nanque attollitur, deinde attenuatur. In prominẽtibus corporis partibus positus mollis, æquabilis esse debet, & qui sursum tendat, velut in calcaneo & coxendice, ita vt neque reflectantur, neq; euertantur. Canalem toti potiùs parti quàm dimidiæ subiicere oportet. Ad affectum autem animum intendere conuenit, & cætera quæcunq; ex eo palam oriuntur incommoda.

D [20] τὸ μὲν γὰρ πρῶτον αἴρεται] Huius loci meminit Galenus lib. 2. Salub. frictionique hunc in modum accommodat. ὥσπερ γὰρ ἐν τῇ καταχύσει ὕδατος θερμοῦ, εἰς ὄγκον μὲν τὸ πρῶτον ἐξαίρεται τὰ σώματα, πλεοναζόντων δὲ καθίσταται, καὶ διὰ τοῦθ' Ἱπποκράτης ἐπ' αὐτοῦ εἶπε. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον αἴρεται, ἔπειτα δ' ἰσχναίνεται. οὕτως καὶ ἡ τρῖψις ἐξαίρει μὲν τὸ πρῶτον, αὖθις δὲ συστέλλει τε καὶ καθαίρει τὸ σῶμα. Hunc etiam locum adducit Gal. lib. 14. Meth. med.

[22] σωλῆνα παντὶ τῷ σκέλει] De solena quam canalem vocant, à fictilibus tubulis aut syphonibus traducta denominatione, agitur Com. 2. in lib. de fract. Est autem instrumentum chirurgicum, rotundum, oblongum, cauum, in quod crus aut femur fractum inijcitur & continetur, glossocomo quidem simile, sed figura distans. De canali agit Celsus lib. 8. in crurum femorumq; fractorum curatione, & Paulus lib. 6. (cap. 106.) & Gal. lib. 6. Meth. med.

[23] πάρεξις δὲ, καὶ διάτασις, καὶ ἀνάπλασις, καὶ τὰ ἄλλα κατὰ φύσιν. φύσις δὲ ἐν μὲν ἔργοισι, τοῦ ἔργου τῇ πρήξει

E ὃ βούλεται τεκμαρτέον. ἐς δὲ ταῦτα ἐκ τοῦ ἐλινύοντος. ἐκ τοῦ κοινοῦ. ἐκ τοῦ ἔθεος. ἐκ μὲν τοῦ ἐλινύοντος καὶ ἀφειμένου, τὰς ἰθυωρίας σκέπτεσθαι, οἷον τὸ τῆς χειρός. ἐκ δὲ τοῦ κοινοῦ, ἔκτασιν, σύγκαμψιν, οἷον τὸ ἐγγὺς τοῦ ἐγγωνίου πήχεος πρὸς βραχίονα. ἐκ δὲ τοῦ ἔθεος, ὅτι οὐκ ἄλλα σχήματα φέρειν δυνατώτερον, οἷον σκέλεα ἔκτασιν. ἀπὸ τουτέου γὰρ πλεῖστον χρόνον ἔχοι ἂν μὴ μεταλλάσσοντα. ἐν δὲ τῇ

F μεταλλαγῇ ἐκ διατάσιος ὅμοια ταῦτα ἔχουσιν, εἰς ἕξιν, ἢ θέσιν. μύες. φλέβες. νεῦρα. ὀστέα. ἢ μάλιστα εὔθετα. καὶ εὔερκτα.

Exhibitio autem, distentio, conformatio, cæteraq; secundum naturam accommodata esse debent. Natura verò, quandoquidem in actionibus cõsideratur, ex operis actione quonam spectet coniectandum. Quòd autem ad ista attinet, attẽdendus est quiescentis habitus, & communis, & qui in cõsuetudinem venit. In quiescente quidem ac remisso in rectum processus spectandus est, qualis est in manus figura. In communi extensio & inflexio, veluti vbi cubitus cum brachio ad angularem prope figuram accedit. In consueto autem, quòd non alias figuras faciliùs ferre possint, cuiusmodi in cruribus est extensio. In eo enim habitu diu facilimè sine immutatione perseuerarint. In immutatione autem ex distentione in habitum aut positionem, similiter ista se habeant, musculi, venæ, nerui, ossa, aut benè admodum sint deposita & benè retenta.

[23] καὶ ἀνάπλασις] Sic legunt meliora exemplaria tum manu scripta, tum publicata. ἀνάπλασιν autem διάπλασιν exponit Galenus, quæ est fracti membri compositio & conformatio, ita vt fracturæ extrema sese mutuò contingant, & partes è directo statuantur, vt scribit Galenus Com. 1. in lib. de fract. Quædam autem exemplaria manu scripta pro ἀνάπλασις κατάστασις legunt, quæ secuta sunt exemplaria Italica (vt ex Caluo patet) & Asulanum, eoque modo postea legit Galenus hoc Commentario. Quæ dictio etsi satis est

G vsitata lib. de fract. rectè tamen per διάπλασιν comprehendi potest.

ἐκ τοῦ ἐλινύοντος] Lib. περὶ ἀγμῶν in statuenda naturali manus figura eam quæ spectatur ἐν τῷ ἐλινύειν animaduertẽdam esse iubet Hippocrates: istudque mediæ figuræ, quæ in quiete fit, & in qua neuter oppositorum musculorum agit, accommodat Galenus initio lib. 2. de motu musculorum. Caluus autem adeò ista mihi perturbasse visus est, vt neq; Hippocratis neque Galeni mentem eruere possis.

ἐκ δὲ τοῦ κοινοῦ] τὸ κοινὸν vt hîc μέσον exponit Galenus, ita & lib. 2. de motu musculorum μέσον καὶ ἀνώδυνον σχῆμα vocat, eandemq; exactè medium figuram esse dicit & doloris expertem. ἐγγώνιον verò σχῆμα dicitur, vbi cubitus cum brachio ad rectũ angulum figuratur, quæ media est ad summam extensionem & inflexionem figura & doloris expers. Sic enim explicat Galenus lib. 2. de motu musculorum his verbis: ὅρος δὲ ἐκείνου τοῦ σχήματός ἐστιν ὁ πῆχυς ὀρθὴν ἐργαζόμενος γωνίαν πρὸς βραχίονα, καὶ διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸ καλοῦσιν ἐγγώνιον. Rursusq; ὡς γὰρ ἐπὶ χειρὸς καλούμενον ἐγγώνιον, μέσον ἀκριβῶς ἄκρας ἐκτάσεως & καμπῆς ἐστιν, ἀνωδυνώτατον ἐστιν. Idem quoq; Com. 1. in lib. de fract. ἐγγώνιον figuram exponit, ὅταν οὕτως ἔχῃ σχήματος ἡ χείρ, ὡς ὀρθὴν γωνίαν ἐργάζεσθαι τὸ πρὸς βραχίονος ὀστοῦν πρὸς τὸ τοῦ πήχεος. Ac rursus: ποιοῦν ἦν πιθανὸν φύσει ἐχούσης τὸ κατὰ φύσιν ὁμοφρόνως, ἐγγώνιον μὲν λαβούσης σχῆμα τῆς ὅλης χειρὸς, ὥσπερ ὁ Ἱπποκράτης ὀνομάζει ἐπ' ὀρθὴν γωνίαν ἔχειν τὸν βραχίονος πρὸς τὸν πῆχυν. Erotianus verò ἐγγώνιον πῆχυν exponit, ὅταν καμφθῇ ἐγγωνοειδῆ κατὰ τὸν ἀγκῶνα, hunc (vt opinor) locum exprimens. Apparet autẽ hîc Galenum legisse, τοῦ ἐγγωνίου σχήματος potiùs quàm ἐγγωνίου πήχεος, quam tamen lectionem membranæ omnes constantissimè retinent.

ἐκ δὲ τοῦ ἔθεος] Magnum habet momentum consuetudo ad inueniendam mediam figuram ac indolentem, quod etiam testatur Galenus lib. 6. Meth. med. Neque tamen ideò ad exquisitè mediam figuram flexionis aut extensionis in cruribus, vt brachio, deueniendum, sed magis ad extensionem declinandum, quòd his plurimùm extensis vtamur, ac veluti totum corpus fulcientibus deambulemus & innitamur. Deinde verò quòd priùs quàm ipsis ad motionem vteremur, in cunis cum fasciis ad extēsionem deformata. Quæ in re consuetudinis indicatio plurimùm valet, eamq; in rem plurima scribuntur à Galeno lib. 2. de Motu musculorum. Hîc verò innuere velle videtur Galenus, in media etiam figura, qualis est in manu angularis, consuetudinem ipsam pro cuiusque habitu maximè spectandam esse, & eam quam quisque in quauis positione tolerandi habet facilitatem plurimùm esse attendendam.

τῶν σκέλεα ἐκτασιν] Præter consuetum laborantis membri habitum etiam media & indolens figura in cruribus ad extensionem vergit. Quod his verbis prosequitur quoque Galenus lib. 2. de Motu musculorum: ταῦτ' οὖν τὰ δύο σκοπῶν ἐφ' ἁπάντων τῶν ἄρθρων, τήν τε ... καὶ τὸ ἔθος, ἐξευρήσεις ἑτοίμως τὸ μέσον τε καὶ ἀνώδυνον. ἔοικε δὲ ἐς ζῶον τὸ συμβαίνειν πανταχῆ τὸ μὴ ἔθος τῇ φύσει. ὃ καλῶς εἴρηται φύσις ἐπίκτητος, τὸ δ' ἀνώδυνον σχῆμα, τῷ μέσῳ. καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν σκελῶν ζωτικὸν τὸ ἀνώδυνον καὶ μέσον, ἀλλ' ὅτι τὸ μέσον τῶν ὑπαρχουσῶν τοῖς κώλοις κινήσεων, καὶ μὴ πλέας ἐκτάσεως καὶ καμπῆς μέσον ποιήσῃς. εὑρήσεις γὰρ ὅσον ἀπολείπομεν ... καμπῆς ἐσχάτης, πόρρω τὸν ἀποχωροῦν ἀνώδυνον σχῆμα ... ἔκτασιν.

Distentio præcipuè ad ea quę maxima, crassissima, & æqualia, & vtraque ossa fracta habent, accommodatur. Secundo loco vbi os subiectum, minimè verò vbi id quod supra læsum est. Quæ si iusto maior fiat, noxiam adfert, præter quàm in pueris. Partes autem ipsas paulùm accliues habere oportet. Ad directionē, pro exemplo proponatur, quod est eiusdem nominis, coniugatum, simile, sanum. Frictio vim habet soluendi, vinciendi, carnem augendi, minuendi. Dura quidem vinciendi, mollis soluendi, multa minuendi, mediocris implendi.

[34] Διάτασις μάλιστα, τὰ μέγιστα, καὶ παχύτατα, καὶ ὁμαλὰ, καὶ ὅκου ἀμφότερα. δεύτερα, ὧν τὸ ὑποτεταγμένον. ἥκιστα, ὧν τὸ ἄνω. μᾶλλον δὲ τοῦ μετρίου βλάβην, πλὴν παιδίων· ἔχειν δ' ἀνάντη σμικρόν. [35] διόρθωσιος παράδειγμα τὸ ὁμώνυμον. τὸ ὁμόζυγον. τὸ ὅμοιον. τὸ ὑγιές. [36] ἀνάτριψις δύναται λῦσαι. δῆσαι. σαρκῶσαι. μινυθῆσαι. σκληρὴ, δῆσαι. ἡ μαλακὴ, λῦσαι. ἡ πολλὴ, μινυθῆσαι. ἡ μετρίη, παχῦναι.

[34] ἀνάντη σμικρόν] σμικρὸν legisse Galenum satis apparet, contra tamen omnium codicum fidem, quem secuti sumus cum interpretibus, vt & in expositione istius sententiæ, cùm ὅκου ἀμφότερα τὰ ὀστᾶ πέπονθε adscribit.

[35] διορθώσιος] Sic legunt omnia exemplaria, tum manu exarata, tum verò publicata, Galenus autem διαρθρώσιος. διάρθρωσις quidem est artuum conformatio & articulatio, διόρθωσις verò articuli prolapsi aut membri fracti correctio, directio & in naturalem situm restitutio.

[36] ἀνάτριψις] Hæc decantatissima frictionis effecta pluribus explicat Galenus lib. 2. Salub. Et quæ multis antè sæculis à nobilissimis authoribus de frictione tradita sunt, ex hoc veluti fonte manarunt. Quod etiam Celsus indicauit hunc locum sic exponens cap. 14. lib. 2. Neque dubitari potest, quin latiùs quidem & dilucidiùs vbi & quando frictione vtendum esset, Asclepiades præceperit, nihil tamen reperit, quod non à vetustissimo authore Hippocrate paucis verbis comprehensum sit, qui dixit, frictione si vehemens sit, durari corpus, si lenis, molliri, si multa, minui, si modica, impleri. Sequitur ergo vt tum vtēdum sit, cùm aut adstringendum corpus sit, quod fluens est, aut molliendum quod induruit, aut digerendum in eo quod copia nocet, aut alendum id quod tenue & infirmum est. Quibus sanè verbis frictionis vsus apprimè docetur. Plinius verò lib. 28. cap. 4. hunc etiam locum explicare videtur cùm scribit. Vehemens fricatio spissat, lenis mollit, multa adimit corpus, auget modica. Eadem quoque ferè de frictione scribit Paulus Æginetа lib. 1. cap. 18. δῆσαι verò vt πυκνῶσαι hîc exponit Galenus, ita etiam σκληρῦναι, συνάγειν, σφίγγειν, δεῖν, πυκνοῦν, & δυσαφῆ τὴν σάρκα ποιεῖν significare scribit lib. 2. Salub. λῦσαι quoque ἀραιῶσαι, μαλάττειν, χαλᾶν, ἀνιέναι τὴν σάρκα καὶ εὐαφῆ ποιεῖν, significare ibidem scribit.

In deligando autem, imprimis quidem qui deligatur, quâ parte noxia est, se maximè dicat esse compressum, extremis partibus minimè, & fascias tam aptè appositas esse sentiat, vt stabilitę quidem sint, non autem appressæ, non vi, sed numero, ac ea quidem die ac nocte paulò magis premi, postridie minùs, tertia laxari. Postridie autem in extremis quidem partibus, tumor mollis reperiatur. Tertio verò die pars deligata vbi soluta fuerit, gracilior deprehendatur, idq; per omnes deligationes obseruādum est. Postera deligatione an decenter deligatum apparuerit cognoscēdum, ac deinceps magis ac pluribus linteis adstringendum, tertio, item die magis ac pluribus. Septimo verò die post primam deligationem, resoluta ossa gracilia & laxa deprehēdantur. At ferulis alligata, si gracilia, sine prurigine & vlcere fuerint, ad vigesimum à noxa diem sinere oportet. Quòd si aliqua suspicio ingruit, soluere interim, & ferulas tertio quoque die confirmare conuenit.

[37] ἐπίδεσιν δὲ τὸ πρῶτον ὁ μὲν ἐπιδεδεμένος μάλιστα φάτω πεπιέχθαι κατὰ τὸ σίνος. ἥκιστα τὰ ἄκρα. ἡρμόσθαι δὲ μὴ πεπιέχθαι τῷ πλήθει μὴ ἰσχύϊ. τὴν δὲ ἡμέρην ταύτην καὶ νύκτα ὀλίγῳ μᾶλλον. τὴν δ' ὑστέρην, ἧσσον. τρίτῃ, χαλαρά. εὑρεθήτω δὲ τῇ μὲν ὑστεραίῃ ἐν ἄκροις οἴδημα μαλθακόν. τῇ τρίτῃ δὲ τὸ ἐπιδεθὲν λυθὲν, ἰσχνότερον. παρὰ πάσας τὰς ἐπιδέσιας τοῦτο. τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἐπιδέσει ἦν δικαίως ἐπιδεδεμένον φανῇ, μαθεῖν δεῖ. ἐπιδεῖν δὲ μᾶλλον καὶ ἐπὶ πλέοσιν πιεχθήτω. τῇ δὲ τρίτῃ ἐπὶ μᾶλλον καὶ ἐπὶ πλείοσιν. τῇ δὲ ἑβδόμῃ, ἀπὸ τῆς πρώτης ἐπιδέσιος λυθέντα, εὑρεθήτω ἰσχνὰ, χαλαρὰ τὰ ὀστέα. ἐς νάρθηκας δεθέντα, ἢν ἰσχνὰ καὶ ἄκνησμα καὶ ἀνέλκεα, ἐᾶν μέχρις εἴκοσιν ἡμερέων ἀπὸ τοῦ σίνεος. ἢν δὲ τι ὑποπτεύηται, λῦσαι ἐν μέσῳ. νάρθηκας διὰ τρίτης ἐρείδειν.

[37] ὁ μὲν ἐπιδεδεμένος] Lib. περὶ ἀγμῶν, καὶ ὅρος ἐπιδεομένῳ, εἰ ἐρωτώης αὐτὸν εἰ πεπίεκται, καὶ εἰ φαίη μὲν πεπιέχθαι, ἡσύχως δὲ καὶ μάλιστα εἰ κατὰ τὸ τρῶμα φαίη. Vincturam autem ea parte quâ fractura est leuiter comprimimus, vt sanguis ad vtranque membri partem & extra noxiam elidatur, sicq; inflammationem euitemus. Quam vinciendi rationem amplissimis verbis prosequitur Gal. lib. 6. Meth. med. cap. ...

ἡρμόσθαι δὲ μὴ πεπιέχθαι] Vinculorum modus tam aptè accommodatus esse debet, vt fracturam ipsam stabiliat, itaq; innitatur venas valdè comprimat, ne inflammationem pariat. Quod aptè admodum lib. de fract. his verbis præcipit: ἐρείδειν μὲν οὖν, μὴ πιέζειν δὲ ... Itemque, ἦν δὲ ὀρθῶς, δοκέει τῷ ἐπιδεδεμένῳ ἡρμόσθαι μὲν πεπιέχθαι δὲ μὴ. φάτω δὲ κατὰ τὸ ἕλκος μάλιστα ἡρμόσθαι. Hunc autem locum adducit Galenus & ad latitudinem fasciarum inueniendam accommodat Com. 1. in lib. de fract. etsi vitiosè legitur nostris in codicibus. Vbi tamen ἡρμόσθαι, vt hîc quoque, legitur, & ἐρείσθαι explicatur. Quanquam interpretes omnes ἡρμάσθαι legisse videntur, & ... & ἕρμα deductæ dictiones ita legendum esse fidem faciunt, & ἡρμάσθαι, quod ἐρηρεῖσθαι, ἡ ἡρμόσθαι exponitur Galeno in Exegesi, hoc rectè accommodari posse videatur. Nos sanè quoad licuit vtriusque dictionis sensum complecti voluimus, dum tam aptè accommodatas & appositas fascias esse debere diximus, vt subnixæ sint & stabilitæ, non autem appressæ.

A τῷ πλήθει μὴ ἰσχύϊ] Fasciarum multitudine & linteorum copia fracturam adhærescere præstat, quàm robore, quia (vt loquitur Celsus) satius est sæpius circuire, quàm adstringi. Siquidem id quod adstrictum est alienatur, & cancro opportunum est. Id igitur fasciarum numero potiùs agendum, quàm vi & robore, pluribusque fasciis potiùs opus est, quàm adstrictis. Idem quoque in iugulo fracto circundandam esse fasciam sæpiùs potiùs, quàm valentiùs scribit. Quod ipsum quoque in omnibus ossibus fractis perpetuum est.

τὴν ἡμέρην ταύτην] Deligationis & compressionis modum his verbis circunscribit Hippocrates lib. de fract. σημεῖα δὲ ταῦτα τῆς μετρίως. τὴν μὲν ἡμέρην ἣν ἂν ἐπιδεθῇ καὶ τὴν νύκτα δοκείτω αὐτὸς ἑωυτῷ μὴ ἐπὶ ἧσσον πιέζεσθαι, ἀλλ' ἐπὶ μᾶλλον. τῇ δὲ ὑστεραίῃ οἰδημάτιον ἐλθεῖν εἰς χεῖρα ἄκρην μαλθακόν. μετριότητος γὰρ σημεῖον τῆς πιέξιος τοῦ. τελευτώσης δὲ τῆς ἡμέρης, ἐπὶ ἧσσον δοκείτω πιέζεσθαι. τῇ δὲ τρίτῃ χαλαρὰ σοι δοκείτω εἶναι τὰ ἐπιδέσματα. Id quoque sic exprimit † Celsus. Deligatum verò membrum in diem tertium continendum est. Eaque vinctura talis esse debet, vt primo die nihil offenderit, non tamen laxa visa sit, secundo laxior, tertio iam pene resoluta.

† Lib. 8.

B ἀεὶ γὰρ τῆς ἐπιδέσιος ἥσσω] Id in omnibus deligationibus obseruandum, vt resoluto vinculo membrum circa fracturam gracilius & extenuatum appareat, & fasciæ in deligationibus ipsis circa fractum os sensim paulò adstrictiores conuoluantur. Quod etiam scriptis testatum reliquit Hippocrates lib. de fract.

ἐπιπιέζειν δὲ μᾶλλον] Si ritè omnia processerint, die quinto vinculorum contentio augenda est, tuncque linteorum multitudine, qua vtendum erat, pars muniendà & firmanda. Quòd si inflammatio aliqua subsit, ad septimum diem progrediendum. Quod etiam docetur lib. de fract. Linteorum autem multitudo iccirco requiritur, quod (vt scribit Gal.) ἡ ἀσφάλεια δὲ τῶν κατὰ πολὺ τῶν ἐπιδέσεως, κατὰ τὸ ... γίγνεται). Adeò vt Celsus ad fracturas firmandas sex fascias adhibeat.

χαλαρὰ τὰ ὀστέα] Septimo die resolutis vinculis locus fractus contractus & extenuatus appareat, ossa verò laxa, depressa & demissa, & (vt loquitur Hippocrates) τὰ μᾶλλον κινεύμενα καὶ εὐαγωγότερα ἐς κατόρθωσιν, hoc est, quæ promptiùs moueantur, & agiliora sint ad coaptationem, &, quod scribit Celsus, facilimè tractentur.

C καὶ ναρθήκεις δεθέντα] Lib. de art. χρὴ δὲ διὰ τρίτης ἐρείδειν τοῖσι νάρθηξιν πάνυ ἡσυχῇ, οὕτω τῇ γνώμῃ ἔχοντας, ὡς οἱ νάρθηκες φυλακῆς εἵνεκα τῆς ἐπιδέσιος προσκέονται, ἀλλ' οὐ τῆς πιέξιος εἵνεκεν ἐπιδέονται. ἢν μὲν οὖν εὖ εἰδῇς ὅτι ἱκανῶς τὰ ὀστέα ἀπίθυνται ἐν τῇσι προτέρῃσιν ἐπιδέσεσιν, καὶ μήτε κνησμοί τινες λυπέωσι, μήτε τις ἕλκωσις μηδεμία ὑποπτεύηται εἶναι, ἐᾶν χρὴ ἐπιδεδέσθαι ἐν τοῖσι νάρθηξιν, ἔστ' ἂν ὑπὲρ εἴκοσιν ἡμέρας γένηται). Quod sic expressit Celsus. Ferulas omnes citra articulum esse oportet resimas, ne hunc lædant, nec vltra adstringi quàm vt ossa contineant: & cùm spatio laxentur, tertio quoq; die paulùm habenis suis coarctari. At si nulla prurigo, nullus dolor est, sic manere donec duæ partes eius temporis quo os quodque conferuet compleantur. Sic enim legendum censeo.

[39] ἡ ἀνάληψις, ἡ ἀπόθεσις, ἡ ἐπίδεσις, ὡς ἐν τῷ αὐτῷ ἢ διαφυλάσσειν. χεφάλαια σχημάτων ἔθη. φύσις ἑκάστου D τῶν μελέων. τὰ εἴδεα ἐκ τοῦ τρέχειν, ὁδοιπορέειν, ἑστάναι, κατακεῖσθαι ἐκ τοῦ ἔργου. ἐκ τοῦ ἀφίεσθαι. ὅτι χρῆσις κρατύνει. ἀργίη δὲ τήκει. [40] ἡ πιέξις. ἡ πλῆθος.

Obseruandum autem est vt apprehensio, depositio & deligatio eodem sint statu. Figurarum scopi ex consuetudine & cuiusque membri natura petuntur. Species verò ex cursu, via, standi & iacendi ratione, ex actione & remissione. Nam & vsus roborat, otium verò colliquat. An compressione, an linteorum copia adstrictio fieri debeat animaduertendum.

[39] ἡ ἀνάληψις, ἡ αἴσθησις] αἴσθησις vitiosè legunt exemplaria omnia pro ἀπόθεσις, quæ est membri fracti aut deligati depositio, situs & collocatio, item quod θέσις, dum qua figura membrum deligatum collocatur, continetur. ἀνάληψις autem & ἀπόθεσις sæpe coniunguntur, & quod in brachio aut manu est ἀνάληψις, id in crure aut tibia ἀπόθεσις. Significat autem eodem habitu collocandas esse partes & figurandas in apprehensione, depositione, & deligatione, hoc est secundum naturam. Quod etiam prius quodammodo expressisse videtur his verbis, καὶ τὰ ἄλλα κατὰ φύσιν. Illic nanque ἀνάληψιν & ἀπόθεσιν subintelligi vult Galenus, vt ea quæ sequuntur.

E [40] ὅτι χρῆσις κρατύνει] Galenus Com. 3. in lib. 6. Epid. huius loci meminit, sed pro χρῆσις κίνησις legit, vt & Com. 1. in lib. de artic. Adducitur quoque à Galeno lib. 6. de loc. affect. ex Platone. ἡ μὲν ἡσυχία ἐκλύει, ἡ δὲ ἐν τοῖς οἰκείοις ἔργοις διατριβὴ, αὔξει τὴν ῥώμην. Quale quid etiam in Theæteto scribitur, corporum habitus otio & torpore corrumpi, exercitatione autem motuque plurimùm conseruari. *Celsus quoque hunc locum adumbrasse videtur cùm scribit, ignauiam corpus hebetare, laborem firmare. Quòd verò ad Chirurgiam attinet (in quo propositæ hîc quæstionis cardo vertitur) animaduertendum quod scriptum est ab Hippocr. lib. de art. πάντα γὰρ τὰ ἐν τῷ σώματι ὁκόσα ἐπὶ χρῆσιν γέγονε, χρεομένοισι μὲν μετρίως καὶ γυμναζομένοισιν ἐν τῇσι ταλαιπωρίῃσιν ἐν ᾗσιν ἕκαστα εἴθισται, οὕτω μὲν ὑγιηρὰ καὶ αὔξημα, καὶ εὔγηρα γίνεται, μὴ χρεομένοισι δὲ ἀλλ' ἐλινύουσι νοσερώτερα γίνεται, καὶ ἀναυξέα, καὶ ταχύγηρα.

*Cap. 1. lib. 1.

F [41] ὁκόσα δὲ ἐκχυμώματα, ἢ φλάσματα, ἢ σπάσματα, ἢ οἰδήματα ἀφλέγμαντα ἐξεργάζεται ἐκ τοῦ σώματος ἐς μὲν τὸ ἄνω τοῦ σώματος τὸ πλεῖστον, βραχὺ δέ τι καὶ ἐς τὸ κάτω. μὴ καταρρέπῃ τὴν χεῖρα ἔχοντα, ἢ τὸ σκέλος. πλείω ἀρχὴν κατὰ τὸ τρῶμα, καὶ μάλιστα ἐρείδοντα. ἥκιστα τὰ ἄκρα. μέσως τὰ διὰ μέσου. τὸ ἔσχατον πρὸς τὰ ἄνω τοῦ σώματος νεμόμενον ἐπίδεσις, πιέξις. ἀτὰρ καὶ ταῦτα G πλήθει μᾶλλον, ἢ ἰσχύϊ. μάλιστα δὲ τουτέοισιν ὀθόνια λεπτὰ, κοῦφα, μαλθακὰ, καθαρὰ, πλατέα, ὑγιέα, ὡς ἄνευ ναρθήκων, καὶ καταχύσει χρῆσθαι πλέονι.

At verò vbi sugillata, contusa, vulsa, aut tumores sine inflammatione ex vulnere fiunt, sursum quidem plurimùm, paulùm autem deorsum deligare oportet, dum brachium aut crus non propendeat, initio facto ex vulnere, & maximè firmato, circa extrema minimùm, circa verò media, modicè, & in deligando aut comprimendo vinculi extrema parte ad superiores corporis partes reducta. Quin & ista numero potiùs quàm vi fieri debent. Ad hæc autem maximè valent lintea tenuia, leuia, mollia, pura, lata, sana, vt absq; ferulis contineantur. Copiosiore item aquæ perfusione est vtendum.

[41] ἐξεργάζεται ἐκ τοῦ σώματος] Hæc lectio omnibus exemplaribus, tum manu scriptis, tum publicatis est contestata, quam ideò secuti sumus, vt sit ἐξεργάζεται ἀντὶ τοῦ ἐξεργάζεται positum. Galenus verò ἐξαρύεται legisse videtur, quod exhauriuntur, attrahuntur è profundo & exprimuntur significat. θλίβεται enim & ἐξαίρεται exponit. Sic Erotianus ἐξαρύεται à Bacchio ἐκθλίβεται exponi scribit, & videtur idem quod ἐξαντλεῖται significare, quod ἐκπιέζεται ab eodem explicatur. Ac mihi videtur apud Erotianum illud ἐξαντλεῖται esse vocis ἐξαρύεται explicatio, etsi palam in codicibus distinguitur. Galenus verò in Exegesi ἐξαρύαται legit (nisi si ἐξαρύεται potiùs scribendum sit) & ἀντλεῖται exponit & ἐκθλίβεται, τινὲς δὲ ἐξορμᾶται καὶ ἐξορμῶν ποιεῖται. Sic enim potiùs legendum videtur. Idem ἐξαρύειν, ἀπαντλεῖν exponit. Vtitur autem hac voce apertè Hippocrates lib. de fract. Vbi tamen codices vitiosè ἐξαρέαται legunt. Caluus hîc pro ἐξεργάζεται legisse videtur, cùm trahitur exponit. Hoc porrò loco mihi agere videtur de his vitiis, quæ ex vitiosa deligatione contingunt, quibus sola deligatione accommodata, & absque ferulis, & adhibita aquæ perfusione medetur.

At vbi articuli suis sedibus elabuntur, aut iis illæsis quæ circa ipsos sunt neruosæ partes intorquentur, aut ossa quæ naturaliter se mutuò contingunt, aliquo interuallo distant, aut cùm diuulsis iis quæ ossa colligant, ipsa quæ mutuò se contingebant, plurimùm secedunt, aut vbi ossa prope articulum per totam ossis crassitudinem abrumpuntur, aut distorquentur, velut quæ vara dicuntur, in alteram partem inclinantia, ea vinculis deligare oportet, quâ parte quidem excesserunt remittendo, ab ea autem in quam excesserunt intendendo, ita vt vbi deligata fuerint, in contrariam ac priùs quàm deligarentur partem inclinent, paulò magis quàm ex æquo, idque vinculis, spleniis, apprehensionibus & figuris, tum etiam extensione, frictione, directione, ad hæc etiam vberiore perfusione.

[42] Τὰ δὲ ἐκπτώματα, ἢ στρέμματα, ἢ διαστήματα, ἢ ἀποσπάσματα, ἢ ἀποκλάσματα, ἢ διαστρέμματα. οἷα τὰ κυλλά, τὰ ἑτερόρροπα, ἔνθεν μὲν ἐξέστη συνδιδόντα, ὅπῃ δὲ συντείνοντα, ὡς ἐς τἀναντία ῥέπῃ ἐπιδεθέντα, ἢ πρὶν ἐπιδεθῆναι σμικρῷ μᾶλλον, ἢ ὥστε ἐξ ἴσου εἶναι. καὶ τοῖσιν ἐπιδέσμοισι, καὶ τοῖσι σπλήνεσι, καὶ τοῖσιν ἀναλήμμασι, καὶ τοῖσι σχήμασι. κατατάσει. ἀνατρίψει. διορθώσει. ταῦτα καὶ καταχύσει πλείονι.

[42] οἷα τὰ κυλλὰ] κυλλοὶ vari dicuntur & quibus crura extrorsum inclinant, intus autem sinuantur, quibus βλαισοὶ opponuntur, vt satis patet ex lib. de artic. vnde & κύλλωσις vbi crura in exteriorem partem vergunt. Ex quo manifestum esse vitium in Galeni Commentario apparet, vt & Comm. in lib. de artic. cùm κυλλὸν vocari scribitur, quòd crus in interiorem partem inclinet, vbi pro ἔξω, ἔσω mendosè scriptum est. Quam tamen lectionem secuti sunt omnes interpretes. Caluus pro κυλλὰ κύλια videtur legisse, quæ κυλάδαι Hesychio & κυλάδες dicuntur, & ὑπώπια significant. Mirumq; est quòd hîc supercilia & partes oculorum inferiores contra Hippocratis & Galeni mentem sumpserit.

σμικρῷ μᾶλλον ἢ ὥστε ἐξ ἴσου εἶναι] Sic lib. de artic. in κυλλώσεως curatione (quod & in cæteris articulorum aut fracturarum restitutionibus obseruandum est) paulò vltra naturalem statum progredi his verbis iubet Hippocrates. οὕτω δὲ τὰς περιαγωγὰς ποιέεσθαι καὶ ἐπίδεσιν, ὥσπερ ἐν τῇσι χερσὶν ἡ κατόρθωσις ἦν τοῦ ποδός, ὅκως ὁ πούς ὀλίγον μᾶλλον ἐς τὸ βλαισὸν ῥέπων φαίνηται.

ἀνατρίψει] Sic legunt manu scripta exemplaria optimá, ἀνατρίψει quædam etiam habent, vt & Asulanus legit, quam lectionem secutus est Galenus in Comment.

Extenuata verò multùm sanæ partis comprehendendo deligare oportet, vt ex affluxione contabefactæ partes, ampliùs quàm suapte natura extenuatę, diuerso vinculo permutatæ, ad incrementum tendant, carniumque restaurationem efficiant. Præstat autem superiorem partem, vt in tibia & femoribus, simulque alterum crus cum parte sana deligare, vt similius sit & æquè conquiescat, pariterque alimento prohibeatur, idq; suscipiat. Idq; linteorum numero, non appressu, laxando primùm id quod maximè indiget, & frictione quæ carne impleat, vtendo, atque perfusione absq; ferulis.

[43] Τὰ δὲ μινυθήματα, πολὺ προσλαμβάνοντα τοῦ ὑγιέος ἐπιδεῖν ὡς ἂν ἐξ ἐπιδρομῆς τὰ συντακέντα πλέονα ἢ αὐτόματα ἐμινύθη. ἢ ἄλλῃ ἢ τῇ ἐξ ἐπιδέσιος παραλλάξαντα ἐκκλίνει ἐς τὴν αὔξησιν καὶ ἀνάπλασιν τῶν σαρκῶν ποιήσεται. βέλτιον δὲ καὶ τὸ ἄνωθεν τῆς κνήμης καὶ τῶν μηρῶν, καὶ τὸ ἕτερον σκέλος τῷ ὑγιεῖ συνεπιδεῖν. ὡς ὁμοιότερον ᾖ καὶ ὁμοίως ἐλινύῃ, καὶ ὁμοίως τῆς τροφῆς ἀποκλείηται καὶ δέχηται. ὀθονίων πλήθει μὴ πιέξει. ἀνιέντα πρῶτον τὸ μάλιστα δεόμενον, καὶ ἀνατρίψει χρώμενον σαρκούσῃ, καὶ καταχύσει ἄνευ ναρθήκων.

[43] τὰ δὲ μινυθήματα] τὰ μινυθήματα exponit Galenus τὰ ἰσχνὰ καὶ ἄτροφα γιγνόμενα, partes ex diuturno vinculo aut quiete emaciatas, extenuatas & imminutas, aut graciliores effectas, quas hîc deligatione restaurari consulit Hippocrates. Locus autem est admodum obscurus & varia lectione perplexus, in quo etiam explicando non parum se torquet Galenus. Nos sanè popularem & exemplarium multitudine contestatam lectionem secuti sumus, Galeni mentem amplexati. Sunt qui etiam legant, ὡς ἐξ ἐπιδρομῆς τὰ συντακέντα πλέονος, ἢ αὐτὰ ἐμινύθη, vt ex affluxione ampliore, quàm ipsa imminuta fuerunt. Quò etiam aliquantum inclinare videtur Galenus in Comment. Sed certè plausibilior est illa lectio quam adscriptam habet Galenus, ὡς ἂν ἐξ ἐπιδρομῆς τὰ συντακέντα πλέονα αὐτὰ ἐμινύθη, aut αὐτόματα ἐμινύθη, quam secuti sumus ex codicum numero. Potest & huius lectionis hic esse sensus, vt ex affusione concalefactæ partes amplius accipiant, quàm vbi ipsæ extenuatæ sunt. At tunc ἢ ἄλλῃ aut ἀλλοίῃ τῇ ἐπιδέσει legendum esset. In quo sanè admodum variant exemplaria manu scripta fereque omnia vitiata sunt, cùm τῇ ἐξ ἐπιδέσιος legant, quædam etiam τῇ ἔξω habeant, cuius lectionis meminit Galenus. Omnia autem ἢ τῇ ἄλλῃ pro ἀλλοίῃ habent, quam tamen lectionem ex Galeni authoritate indubitatam amplectimur, etsi τῇ ἄλλῃ idem consequimur. Potest & ex codicum consensione alia etiam hauriri lectio, ἢ ἄλλῃ, ἢ τῇ ἐπιδέσει, & hic sensus elici, vt partes contabefactæ alia ratione quàm vinculo permutatæ, vt ἄλλῃ pro ἄλλως sumptum sit, & aliam calefaciendæ partis viam & ad calorem reuocandæ, quàm vinculum indicet, frictionem nempe, motionem, medicamentum calefaciens, picationem, confectiones picem habentes, & aquæ calidæ perfusionem, quorum meminit Galenus in Comment. quæq; etiam ad extenuatarum partium restaurationem adhiberi solent. Est & hîc quoque alia lectio, cuius certè altum est in codicibus silentium, nullamque facit mentionem Galenus in Comment. verùm eam adscripsit in Exegesi, in dictione ἀμοίῃ, cùm scribit: ἀμοίῃ, οὕτως ἐν τῷ κατ' ἰητρεῖον Διοσκουρίδης γράφει, ἀμοίῃ ὅτι πιέξει παραλλάξαι, ἐκκλίνει ἐς τὴν αὔξησιν καὶ ἀνάπλασιν τῶν σαρκῶν ποιήσεται. οἱ δὲ ἄλλοι γράφουσιν ἀλλοίῃ. φησὶ δὲ Διοσκουρίδης τὸ ἀμοίῃ, μετρίᾳ εἶναι, μαρτύριον δὲ οὐδὲν παρατίθεται. Qui locus etsi mendo respersus est, hunc tamen omni procul dubio designat, & vinculi compressionem moderatam esse vult, eamque vt infra quidem dolorem sit, qui alioqui inflammationem pariat, si modò ἀμοίῃ τῇ πιέξει παραλλάξοντα, legas. Quam sanè diuersi vinculi vim Galenus his verbis, sed vitiosissimè apud nos descriptis, explicat: ἣν δὲ ἐγώ φημι λέγεσθαι πρὸς Ἱπποκράτους ἀλλοίην, ὡς πρὸς τὴν ἐργαζομένην δηλονότι τὰ μινυθήματα, τοῦτο δι' ἑτέρων ἐργάζεται. χρὴ γὰρ ἄρχεσθαι μὲν ἀπὸ τῶν ὑγιῶν, οὐκ ἀπὸ τῶν πεπονθότων, τὸ ἐκ πολλῶν τὴν ἐπιβολὴν ποιούμενον αὐτοῖς ἔσφιγκτον, ὡς ἐκπιέσαντα κατὰ τὴν ὀδύνην, ἄχρι τοῦ μηδεμίαν ὀδύνην γίνεσθαι, φλεγμονὴν ἐργάζεσθαι δυναμένην. ἥκειν δὲ ἄχρι τοῦ πεπονθότος ἐκλύοντα κατὰ βραχὺ τὴν πίεσιν. (Sic enim legendus mihi videtur locus iste, quem tamen aliter accipiunt interpretes.) At quam ab Hippocrate diuersam dici assero, ab ea videlicet quæ imminuta efficit, id alia ratione efficitur. A sanis quippe partibus non ab affectis initium ducere oportet, ita vt multis in ea cum compressione iniectis vinculis, eatenus cum dolore comprimamus, qui nullam inflammationem excitare queat, & paulatim relaxata compressione, ad affectam partem perueniamus. Quam etiam diuersam compressionis rationem aliis verbis aperit Gal. in Com. ἔπειτα δὲ μὴ πιέζειν κατὰ τὸ πεπονθὸς μόριον, ἀλλὰ ἀνίεσθαι μὲν κατὰ τοῦτο. πιέζειν δὲ μάλιστα μὲν ὅθεν ἤρξατο κατὰ τὸ ὑγιές. ἑξῆς δὲ σε κελεύει μὲν τὴν πίεσιν ἐν τῇ κατὰ ὑγιὲς νομῇ μέχρι τοῦ πεπονθότος. ὅταν δὲ ἐπὶ τὸ πεπονθὸς ἀφίκῃ, μάλιστα ἐκλελυμένῃ χρῆσθαι τῇ περιβολῇ τῶν ὀθονίων. Deinde circa affectam partem comprimere nō oportet, sed in ea remissione vti. At maximè compressione vtendum circa sanam partem, vnde vinculorum initium ductum est. Ac deinceps fasciam quæ sanæ parti inuoluitur ad affectum locum extendere iubet, quò vbi peruenerit, maximè remissa linteorum inuolutione vtendum. Rursusq; τὴν δὲ κατὰ τὸ ὑγιὲς σκέλος ἐπίδεσιν ἐσφίγχθαι χρὴ μέχρι τοῦ μὴ θλίβειν οὕτως ὡς ὀδύνην ποιεῖν. Ideoq; quæ sano cruri adhibetur deligatio eousq; adstricta sit, vt ne adeò comprimat vt dolorem moueat. Minutum autem est quòd προσλαμβάνονται pro προσλαμβάνοντα habet codicum maxima pars.

A pars. Caluus verò, vt in obscurissimo loco, neque Hippocratis, neque Galeni mentem mihi assecutus videtur.

ἐκ τῶν μηρῶν] Hanc lectionem testibus omnibus exemplaribus secuti sumus, ferri tamen potest, καὶ τὸ μηρὸν, quam lectionem secuti videntur interpretes.

[44] τὰ δὲ ἑρμάσματα καὶ ἀποστηρίγματα οἷα στήθει, πλευρῇσι, κεφαλῇ, καὶ τοῖσιν ἄλλοισιν ὅσα τοιαῦτα. τὰ μὲν σφυγμῶν εἵνεκεν, ὡς μὴ σείοιτο. τὰ δὲ καὶ τῶν διαστάσιων τῶν κατὰ τὰς ἁρμονίας, ἐν τοῖσι κατὰ τὴν κεφαλὴν ὀστέοισιν ἑρμάσματα εἶναι. ἐπί τε βηχέων, ἢ πταρμέων, ἢ ἄλλης κινήσιος. οἷα τὰ κατὰ τὸν θώρηκα καὶ κεφαλὴν ἀποστηρίγματα γίγνεται. τουτέων ἁπάντων αἱ αὐταὶ ξυμμετρίαι τῆς ἐπιδέσιος. ἢ μὲν γὰρ τὰ σίνη μάλιστα πιέζει, ἀποτιθέναι δεῖ εἴριον, μαλθακόν τι ἁρμόζον τῷ πάθει. ἐπιδεῖν δὲ μὴ μᾶλλον πιέζοντα, ἢ ὥστε τοὺς σφυγμοὺς μὴ σείεσθαι, τάς τε διαστάσιας τῶν ἁρμονιῶν ψαύειν τὰ ἔσχατα ἀλλήλων. μήτε ἀμφὶ τοῖσι πταρμοῖσι καὶ βηξὶν, ἀλλ᾽ ὥστε ἀποστήριγμα εἶναι, καὶ μήτε διαναγκάζηται μήτε σείοιτο.

Quòd ad fulcra ac stabilimenta attinet, ea pectori, costis, capiti, cæterisque id genus adhibentur, partim quidem pulsuum gratia, vt ne quid concutiatur, partim verò ad iuncturarum distantias in capitis ossibus firmandas. Ad tussim autem & sternutamentum, aut aliam motionem, qualia thoraci & capiti stabilimenta admouentur: in quibus omnibus eadem deligationis commoderatio seruāda est. Nam quâ noxia est, eò præcipuè comprimere oportet. Subiicienda igitur lana mollis, affectui accommodata, deligatione verò ea vtendum quæ non ampliùs comprimat, quàm vt ne pulsus cieantur, aut iuncturarum distantiæ ad extrema se mutuò contingant, neq; circa sternutamenta & tusses partes affectas agitari prohibeat, sed ita stabilimento sit, vt neq; cogantur, neq; concutiantur.

[44] ἑρμάσματα εἶναι] ἐρυμάτα legisse videtur Erotianus & hunc locum subindicare, cùm ἐρυμάτα στηριγμάτα apud Hippocratem exponit, vt sit, ad iuncturarum distantias tutandas, muniendas, hoc est, firmandas. Galenus tamen ἑρμάσματα in Com. legisse videtur.

ἢ μὲν γὰρ τὰ σίνη] μάλιστα πιέζειν mihi magis probatur, etsi Galenus πιέζει legisse videtur. Nostræ etiam lectioni adstipulantur exemplaria manu scripta ferè omnia, quæ πεπιέχθαι pro πιέζειν legunt, vt & Aldina, etsi reliqua parte vitiata sunt. ἢ γὰρ pro ἢ γὰρ habent, vt legendum esse satis ex Galeno patet.

ἢ ὥστε τοὺς σφυγμοὺς] Hæc germana est lectio quam ex Galeni mente secuti sumus, etsi vetustiores membranæ aliter legunt, ὥστε τοὺς σφυγμοὺς μὴ σείεσθαι. Quæ lectio certè corruptissima est & diuersum longè sensum efficit, eaque ad Asulanum codicem peruenit. Sensus autem huius loci is mihi esse videtur, vt id quod stabilimento est, & ad vitium firmandum adhibetur, fasciarum ambitu ita adstringi debeat, vt non ampliùs comprimat, quàm vt ne pulsus partium prohibeatur, sed cieatur & moueatur, neq; partes prohibeat quo minus sub pulsu concutiantur.

D

τάς τε διαστάσιας τῶν ἁρμονιῶν] Exemplaria manu scripta augustiora fereq; omnia legunt, μηδὲ μᾶλλον ἢ ὥστε διεστηκότων τὰ ἔσχατα τῶν ἁρμονιῶν ψαύειν ἀλλήλων. Quæ lectio etsi satis aperta est, ea tamen quæ Galeni Commentario contestata est, mihi magis arridet, tum quòd διεστηκότων malim quàm διεστηκότων.

μήτε ἀμφὶ τοῖσι πταρμοῖσι] Hanc Galeni lectionem secuti sumus, quæ certè valdè est perplexa. Is autem mihi sensus esse videtur, vt ea deligationis moderatio sit quæ non ampliùs adstringat, quàm vt ne circa tusses & sternutamenta partes affectæ agitari prohibeantur, sed quod adhibetur ita firmamenti vicem subeat, vt eas neq; cogat, neq; concutiat, hoc est, neq; validiùs, neq; molliùs deuinciat. Exemplaria manu scripta longè aliam habent lectionem, μηδὲ τὰς βῆχας καὶ τοὺς πταρμοὺς, ἀλλ᾽ ὥστε κωλύειν ἀποστήριγμα εἶναι. Qua significatur eam in deligando appressionis moderationem esse debere, quæ tusses aut sternutamenta non moueat, sed ita stabilimento sit, vt eas prohibeat. Quam secuti sunt ferè omnes interpretes. Minutum verò est quòd pro ἀναγκάζηται, Gal. διαναγκάζηται legit.

E

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΑΓΜΩΝ.

HIPPOCRATIS DE FRACTIS, LIBER.

F

Ἐχρῆν τὸν ἰητρὸν τῶν ἐκπτωσίων τε καὶ καταγμάτων ὡς ἰθυτάτας τὰς κατατάσιας ποιέεσθαι. αὕτη γὰρ ἡ δικαιοτάτη φύσις. ἢν δέ τι ἐγκλίνῃ ἢ τῇ ἢ τῇ, ἐπὶ τὸ πρηνὲς ῥέπειν. ἐλάσσων γὰρ ἡ ἁμαρτὰς ἢ ἐπὶ τὸ ὕπτιον.

Eorvm quæ suis sedibus exciderūt & fracta sunt, medicū quàm rectissimas extensiones facere conuenit. Id enim maximè secundum naturam rectū est. Quòd si quid in hanc vel illam partem inclinet, præstat in pronum tendere. Leuiùs enim eam in partem peccatur, quàm in supinam.

De authore huius libri etsi magna olim orta est controuersia, constans tamen fama est apud omnes, ad magnum Hippocratem Coum Heraclidæ filium referri debere. Quidam verò ad eius auum Hippocratem Gnosidici filium originem deducebant. Quod etiam testatur Gal. Com. 1. in lib. de rat. vict. in morb. ac. vt hîc quoque. Sed tunc sanè hos duos de fract. & art. libros in vnum coactos τὸ κατ᾽ ἰητρεῖον indicatura ornabāt, quòd iis in libris eius artis quæ manu curat, præcipua versaretur quæstio. Inscriptio autem etsi in aliquibus exemplaribus tum manu scriptis, tum publicatis passim est consignata, περὶ καταγμάτων, tamen sæpè habet nominis indicaturam, quā & statim prima fronte designasse videtur Hippocrates, & aliquot locis non rarò vsurpant Galenus & Erotianus. Habent verò hi libri tractationis genus diffusum & amplum, quod πλεκτικὸν vocat Galenus, ideoq; ante alios qui in eadem manuariæ operę exercitatione versantur, legendos passim admonet, & Erotianus inter θεραπευτικὰ χειρουργούμενα reponit.

G

[1] τὰς ἰθυτάτας τὰς κατατάσιας] κατάθεσις hoc est collocationes, repositiones ex hoc loco apud Hippocratem exponere mihi videtur Erotianus, contra Galeni mentem.

αὕτη γὰρ ἡ δικαιοτάτη φύσις] τὸ δικαιότατον οἰκειότατον, hoc est maximè naturæ conueniens & accommodatum explicari potest ex Galeno. Erotianus hîc δίκαιον τὸ συμφέρον significare scribit, & δικαιοτάτην φύσιν ὥσπερ δίκαιον νόμον exponit, hoc est legem quādam iustam ac præceptum naturæ maximè consentaneum ac conueniens.

H

[2] Οἱ μὲν οὖν μηδὲν προβουλεύσαντες οὐδὲν ἐξαμαρτάνουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πουλύ. αὐτὸς γὰρ ὁ ἐπιδεόμενος

Qui igitur nihil in consilium adhibent, plærunque nihil peccant, quippe cùm qui deligatur æquissi-

ma naturâ duce manum ita porrigat. Qui verò Medici sapientiam sibi falsò arrogant, ij nimirum peccant. Nullius ergo est negotij manum fractam tractare, idq; cuiuis (prope dixerim) medico procliue est. Qua de re plura mihi dicenda sunt, quòd medicos noui qui ex figuranda manu in deligatione sapientiæ opinionē præ se ferebant, cùm ex eo ignari potiùs existimãdi essent. Verũ enimuerò multa hoc modo hac in arte æstimari solẽt. Quod enim peregrinũ est, necdũ constat an vtile sit, consueto, quod iã norunt vtile esse, anteponunt, quodq; ab vsu communi abhorret, ei quod est probè cognitum. Exponendum igitur in medicorum erroribus de manus natura, quosnam tum docere, tum dedocere velim. Nam & aliorum corporis ossium doctrinam hæc oratio continet.

τὴν χεῖρα ἀπορέγῃ, οὕτως ὑπὸ τῆς δικαίης φύσιος ἀναγκαζόμενοι. οἱ δὲ ἰητροὶ σοφιζόμενοι δῆθεν εἰσὶν οἱ ἁμαρτάνοντες. σπουδὴ μὲν οὖν οὐ πολλὴ χεῖρα κατεαγεῖσαν χειρίσαι, καὶ παντὸς δὲ ἰητροῦ, ὡς ἔπος εἰπεῖν. ἀναγκάζομαι δὲ πλείω γράφειν περὶ αὐτέου, ὅτι οἶδα ἰητροὺς σοφοὺς δόξαντας εἶναι ἀπὸ σχημάτων χερὸς ἐν ἐπιδέσει, ἀφ' ὧν ἀμαθέας αὐτοὺς ἐχρῆν δοκέειν εἶναι. ἀλλὰ γὰρ πολλὰ οὕτω ταύτης τῆς τέχνης κρίνεται. τὸ γὰρ ξενοπρεπὲς οὔπω ξυνιέντες εἰ χρηστὸν, μᾶλλον ἐπαινέουσιν, ἢ τὸ ξύνηθες, ὃ ἤδη οἴδασιν ὅτι χρηστὸν, καὶ τὸ ἀλλόκοτον, ἢ τὸ εὔδηλον. ῥητέον οὖν ὁκόσας ἐθέλω τῶν ἁμαρτάδων τῶν ἰητρῶν, τὰς μὲν ἀποδιδάξαι, τὰς δὲ διδάξαι περὶ τῆς φύσιος τῆς χερός. καὶ γὰρ ἄλλων ὀστέων τῶν κατὰ τὸ σῶμα δίδαγμα ὅδε ὁ λόγος ἐστίν.

[2] μηδὲν προβουλεύσαντες] Exemplaria quædam manu scripta Regia βουλεύοντες legunt, alia βουλεύονται. Sed προβουλεύσαντες magis probatur ex Galeno, qui τοὺς μηδὲν προδιασκεψαμένους περὶ τοῦ κατὰ φύσιν ἐν τῇ χειρὶ σχήματος, explicat, hoc est, medicos qui eam manus figuram quæ est secundum naturam antea in consilium non adhibuerunt, neq; mente reputarunt. αὐτὸς γὰρ ὁ ἐπιδεόμενος] Membranæ reconditissimæ Regiæ ἐπιδησόμενος legunt, quam lectionem Gal. in Com. agnoscit, & ὁ ἐπιδεῖσθαι μέλλων ἰδιώτης ab eodem explicatur.

ἀπορέγῃ] ἀπορέγῃ hìc παρέχῃ exponit Gal. in Exegesi προτείνῃ. Erotianus verò ἀποτείνῃ, hunc sanè locum subindicans. Sed pro ἀπορέγῃ, ἐπορέγῃ habent vitiosè exemplaria quædam manu scripta. ὑπὸ τῆς δικαίης φύσιος] Hunc naturæ ductum commendat Gal. in inuenienda media membrorum figura, quæ sit doloris expers, eademq; rectissima. Istumque locum in medium adducit lib. 2. de motu muscul. Hìc autem δικαίην φύσιν vocat naturam optimam & æquissimam, hoc est, (vt explicat Gal.) quæ ab ipso ortu, totoq; deniq; vitæ curriculo, quod cuiq; membro conueniens est & maximè accõmodatum inuenerit, definiuerit, & liberaliter porrexerit: tum quæ etiam in conformandis animantium corporibus optimam prouidentiam, & magnam ęquabilitatis ac proportionis rationem adhibuerit. Ideoq; optimo iure ab Hippoc. δικαίαν dici scribit Gal. lib. 2. & 16. de vsu partium, & lib. 1. de natur. facul. & lib. 9. de placitis Hippocr. & Plat. δῆθεν εἰσὶν οἱ ἁμαρτάνοντες] Ista est recepta lectio & maximè vulgaris. Exemplaria verò manu scripta quędam Regia sic legunt: οἱ δὲ ἰητροὶ σοφιζόμενοι δῆθεν εἰσὶν ἄρα ἀφ' οἷς ἁμαρτάνουσιν. Quæ lectio non omninò aspernabilis videri possit, vt in eo in quo peccant sibi sapientes videantur. ἀλλὰ γὰρ πολλὰ] Hanc lectionem ex codicũ consensione secutus sum, cùm alij ἄλλα cũ Gal. legant.

τὸ γὰρ ξενοπρεπὲς] Locum istum communem sæpè vsurpat Gal. vt Com. 1. in lib. de rat. vict. in morb. ac. & Com. 1. in lib. 3. Epid. ξενοπρεπὲς autem ἐξηλλαγμένον exponit Erotianus ex hoc loco, & quod est ab vsu communi abhorrens, extraneum, aut nouam formam adeptum, aut immutatum significat. Idem quoq; ἀλλόκοτον ἐξηλλαγμένον exponit. Gal. verò in Exegesi, ἀσαφὲς ἢ ἄγνωστον, obscurum & ignotum, vt ei τὸ εὔδηλον rectè opponatur. ῥητέον οὖν] Exemplaria Regia reconditissima legunt, ῥητέον αὖ ὁκόσας δῆλον ἐθέλω. ἄλλων ὀστέων] Hęc est omnibus codicibus, tum scriptis, tum publicatis recepta lectio, quam tamen longè aliam adhibuisse Caluum constat.

Manum itaq; (quod in præsenti quæstione versatur) quidam pronã deligare visus est. Eam verò statui coëgit sagittariorum habitu, cùm humerum prætendunt, atq; ita habentem deligauit, hũc esse ratus naturalem eius habitum. Cuius rei testimonium afferebãt, quòd omnia cubiti ossa rectitudinem inter se habebãt, tum partium æquabilitatem, quòd illa ipsa eandem directionem præseferret, idq; tam exterioribus partibus, quàm interioribus. Ita quoq; & carnes & neruos à natura comparatos esse dicebat, sagittariamq; artem in testimonium adducebat, ex iisq; tum dictis tũ factis, sapientiæ persuasionem sibi sumpserat, cęterarum artiũ immemor, quę aut viribus, aut artificiis opus suum moliuntur, non aduertens alium esse in alio habitum secũdum naturam. Quin & in eodem opere, si res ita tulerit, aliam esse dextræ manus figuram secundum naturam aliã sinistræ. Alius est enim habitus secundũ naturam iaculatoris, alius funditoris, alius in lapidatione, alius in pugillatu, alius in quiete. Quascunq; verò artes quis inuestigauerit, in iis nõn eadẽ secundum naturam manuum figura est, sed in vnaquaq; arte, & ad conueniens instrumentum quod habet quisq;, & ad opus quod perficere intendit, manuum figuræ accommodantur. Qui autem sagittandi artem exercet, ei hanc manus alterius figuram validissimam esse par est. Hoc enim habitu brachij pars cardinẽ referens, in vlnæ sede innixa, vlnæ & brachij ossa perinde in directum distendit, quasi totum vnum sit. Eoq; statu fit recuruata articuli reflexio. Hoc igitur modo locũ istum

[3] τὴν μὲν οὖν χεῖρα, περὶ οὗ ὁ λόγος, ἔδοξέ τις καταδῆσαι καταπρηνέα ποιήσας. ὁ δὲ ἠνάγκαζεν οὕτως ἔχειν, ὥσπερ οἱ τοξεύοντες, ἐπὴν τὸν ὦμον ἐμβάλλωσι, καὶ οὕτως ἔχουσαν ἐπέδει, νομίζων ἑωυτῷ εἶναι τοῦτο αὐτῇ τὸ κατὰ φύσιν. καὶ μαρτύριον ἐπήγετο τά τε ὀστέα ἅπαντα τὰ ἐν τῷ πήχει, ὅτι ἰθυωρίην κατάλληλα εἶχε, τήν τε ὁμοχροίην, ὅτι αὐτὴ καθ' ἑωυτὴν τὴν ἰθυωρίην ἔχει οὕτω καὶ ἐκ τοῦ ἔξωθεν μέρεος καὶ ἐκ τοῦ ἔσωθεν. οὕτω δὲ ἔφη καὶ τὰς σάρκας καὶ τὰ νεῦρα πεφυκέναι. καὶ τὴν τοξικὴν ἐπήγετο μαρτύριον. ταῦτα λέγων καὶ ταῦτα ποιέων σοφὸς ἐδόκεεν εἶναι. τῶν δὲ ἄλλων τεχνέων ἐπελελήθει. καὶ ὁκόσα ἰσχύϊ ἐργάζονται, καὶ ὁκόσα τεχνήμασιν, οὐκ εἰδὼς ὅτι ἄλλο ἐν ἄλλῳ τὸ κατὰ φύσιν σχῆμά ἐστιν, καὶ ἐν τῷ αὐτέῳ ἔργῳ ἕτερα τῆς δεξιῆς χερὸς σχήματα κατὰ φύσιν ἐστὶν, καὶ ἕτερα τῆς ἀριστερῆς, ἢν οὕτω τύχῃ. ἄλλο μὲν γὰρ σχῆμα ἐν ἀκοντισμῷ κατὰ φύσιν, ἄλλο δὲ ἐν σφενδονήσει, ἄλλο δὲ ἐν λιθοβολίῃσιν, ἄλλο ἐν πυγμῇ, ἄλλο ἐν τῷ ἐλινύειν. ὁκόσας δ' ἄν τις τέχνας εὕροι, ἐν ᾗσιν οὐ τὸ αὐτὸ σχῆμα τῶν χειρέων κατὰ φύσιν ἐστὶν, καὶ ἐν ἑκάστῃ τῶν τεχνέων, ἀλλὰ πρὸς τὸ ὄργανον ὃ ἂν ἔχῃ ἕκαστος, καὶ πρὸς τὸ ἔργον ὃ ἂν ἐπιτελέσασθαι θέλῃ, σχηματίζονται αἱ χεῖρες. τοξικὴν δὲ ἀσκέοντι, εἰκὸς τοῦτο τὸ σχῆμα κράτιστον εἶναι τῆς ἑτέρης χερός. τοῦ γὰρ βραχίονος τὸ γιγγλυμοειδὲς ἐν τῇ τοῦ πήχεος βαθμίδι, ἐν τούτῳ τῷ σχήματι ἐρεῖδον, ἰθυωρίην ποιέει τοῖσιν ὀστέοισι τοῦ πήχεος καὶ τοῦ βραχίονος, ὡς ἂν εἴη τὸ πᾶν ἕν. καὶ ἡ ἀνάκλασις τοῦ ἄρθρου κέκλασαι ἐν τούτῳ τῷ σχήματι. εἰκὸς μὲν οὖν οὕτως ἀκαμπτό-

A ἀναμπλωτότατόν τε καὶ τετολμηκότατον εἶ τὸ χωρίον, καὶ μὴ ἐνδιδόναι ἑλκομένης τῆς νευρῆς ὑπὸ τῆς δεξιῆς χειρός. καὶ οὕτως ἐπὶ πλεῖστον μὲν τὴν νευρὴν ἑλκύσει, ἀφήσει δὲ ἀπὸ στερεωτάτου, καὶ ἀθροωτάτου. ἀπὸ τῶν τοιούτων γὰρ ἀφεσίων τῶν τοξευμάτων, ταχεῖαι καὶ αἱ ἰσχύες καὶ τὰ μήκεα γίνονται. ἐπιδέσιος δὲ καὶ τοξικῆς οὐδὲν κοινόν. τοῦτο μὲν γὰρ εἰ ἐπιδήσας ἔχειν τὴν χεῖρα οὕτω ἔμελλεν, πόνους ἂν ἄλλους πολλοὺς B προσετίθει μείζονας τοῦ τρώματος. τοῦτο δ' εἰ συγκάμψαι ἐκέλευεν, οὔτε τὰ ὀστέα, οὔτε τὰ νεῦρα, οὔτε αἱ σάρκες ἔτι ἐν τῷ αὐτέῳ ἐγίνοντο, ἀλλὰ ἄλλῃ μετεκοσμέετο, κρατέοντα τὴν ἐπίδεσιν. καὶ τί ὄφελος ἐστὶ τοξικοῦ σχήματος. καὶ ταῦτα ἴσως οὐκ ἂν ἐξημάρτανε σοφιζόμενος, εἰ εἴα τὸν τετρωμένον αὐτὸν τὴν χεῖρα παρασχέσθαι.

minimè flecti plurimumq; intēdi oportet, neq; neruo quem dextra tendit cōcedere, neq; ab eo superari. Ita vt plurimùm quidem adducēdo, chorda trahatur, firmissimo autem & maximè repentino impetu emittatur. Sic enim emissæ sagittæ celeriore impetu lōgiusq; feruntur. Deligatio verò cū sagittandi arte nihil habet cōmercij. Qui nanq; deligatam manum ita continere volet, longè alios maiores quàm vulnus dolores afferet. Quòd si flectere iubeat, neq; ossa, neq; nerui, neq; carnes ampliùs eodem statu consistent, sed superata deligatione aliò trāsmutabuntur. Quid ergo vtilitatis sagittariorū habitus afferat non video. Ideoq; fortasse non peccaret qui sapientię opinionem sibi vendicat, si permitteret, vt vulneratus ipse manum porrigeret.

ἰδόκεέ τις] Sic legunt omnia exemplaria tum manu exarata, tum publicata. Interpretes ἐδοκέ τις ex Galeno legunt.

ἐτὶ τὸν ὦμον ἐμβάλλωσιν] Cùm humerum prætendunt diximus, quod prætēto ac porrecto brachio, humeri caput in cauitatem ceruicis lati scapularum ossis immittitur & conijcitur. Deinde verò quòd protentæ ac porrectæ corporis partes, ad impetum aut impressionem faciendam, ὡς εἰς ἐμβολήν, paratæ dicūtur Galeno. Idem quoq; ὁκόσοι οἱ τοξεύοντες legisse videtur. Hìc autem ὁμόχροιαν dixi partium æquabilitatem, superficiei æqualitatem & læuitatem corporis intelligens, non simpliciter coloris similitudinem, quam Gal. ὁμόχροιαν τῆς τῆς ὅλης χρὸς μίξιν exponit. Eaq; dictione vtitur Hippocr. lib. de Cap. vulner. ὁμοχροίην ὀστέου vocans testæ læuitatem & ossis æquabilitatem, qua carnem exteriore parte attingit, aut parte interiore membranam.

τοῦτο δ' ἔφη ἐν τῇ σάρκι] Istud omisisse videtur Caluus. C ἐν τῷ αὐτέῳ ἔργῳ] Id quoq; aliter legisse videtur Caluus, dū aliam secundum naturam figuram esse vult in otio, aliam in negotio. ἄλλῳ ἐν τῷ ἐλινύειν] Caluus aliud quid de negotiante hìc addidit.

τὸ σχῆμα κράτιστον] Validissimam hoc est robustissimam & intentissimam figuram diximus, quæ fit validè extenta manu, qualem sagittariorum habitum esse expedit. Cuius rei rationem reddit Hippocrates. Atq; ideò lib. de aere, loc. & aq. scribit Scythas Nomadas propter nimiam humiditatem ac mollitiem, neq; arcus intendere, neque telum contorquere posse.

ἰσομεγέθη ποιεῖ] ποιεῖ legunt exemplaria manu scripta Regia peruetusta. ὡς ἐνόν τι πῇ] Codices manu scripti ferè omnes cum publicatis, ὡς ἐνιὴ legunt. Quidam etiam ἐνέν habēt, quomodo legisse videtur Caluus. Sed vitiatas lectiones esse apparet, & ἓν ἐὸν legendum. Vt sit sensus, in ea validissima figura, ita in directum brachiū distendi, vt vnum totum videatur, neq; huc aut illuc inclinet, sed D firmum teneatur, vt exponit Galenus. Potest & ἐνιὴ hac mente explicari, vt totum brachium inserat, hoc est, vt totum brachium insertum, non vlla articulatione commissum videatur. Galenus initio horum Commentariorum ὡς εἰ ἐνιὴ legit.

ἢ ἀνάκλασις] Hìc secutus sum Interpretum mentem. Mihi tamē etiam intelligi posse videtur, vt eo habitu articuli reflexio fracta sit, hoc est, irrita & nullius vsus, quod indicat firmissimam & validissimam brachij contentionem. κλᾶσις enim de musculorū distortione, vbi eorum actiones prope sunt irritæ & frustratæ, dicitur. Quem in sensum sæpè vsurpat Gal. lib. 2. de motu muscul. Atq; eo intellectu paulò post dicitur κλᾶται ὁ ἀγκὼν ὕπτιος, cùm supina cubiti flexura frangitur aut retorquetur, hoc est, cōtentionem propter distortionem habet irritam & nullius roboris. τοῦτο μὲν γὰρ] Mendosa sunt exemplaria manu scripta, quæ τοῦτο μὲν γὰρ ἐπιδήσας legunt.

ἄλλος δ' αὖθις τῶν ἰητρῶν ὑπτίην τὴν χεῖρα δοὺς, οὕτω E κατατείνειν ἐκέλευεν, καὶ οὕτως ἔχουσαν ἐπέδει, τοῦτο νομίζων τὸ κατὰ φύσιν εἶ, τῷ τε χρῷ σημαινόμενος, καὶ τὰ ὀστέα νομίζων κατὰ φύσιν εἶ οὕτως, ὅτι φαίνεται τὸ ἐξέχον ὀστέον τὸ παρὰ τὸν καρπὸν, ᾗ ὁ σμικρὸς δάκτυλος κατ' ἰθυωρίην εἶ τοῦ ὀστέου, ἀφ' ὅκοίου τὸν πῆχυν οἱ ἄνθρωποι μετρέουσι. ταῦτα τὰ μαρτύρια ἐπήγετο ὅτι κατὰ φύσιν οὕτως ἔχει, καὶ ἐδόκεεν εὖ λέγειν. ἀλλὰ τοῦτο μὲν εἰ ὑπτίη ἡ χεὶρ κα- F τατείνοιτο ἰσχυρῶς πονοίη ἄν. γνοίη δ' ἄν τις τὴν ἑωυτοῦ χεῖρα κατατείνας, ὡς ἐπώδυνον τὸ σχῆμα. ἐπεὶ καὶ ἀνὴρ ἥσσων κρέσσονα διαλαβὼν οὕτως ἐν τῇσιν ἑωυτοῦ χερσὶν ὡς κλᾶται ὁ ἀγκὼν ὕπτιος, ἄγοι ἂν ὅπῃ ἐθέλοι. οὔτε γὰρ εἰ ξίφος ἐν ταύτῃ τῇ χειρὶ ἔχοι, ἔχοι ἂν ὅτι χρήσαιτο τῷ ξίφει, οὕτω βίαιον τοῦτο τὸ σχῆμά ἐστιν. τοῦτο δὲ εἰ ἐπιδήσας τις ἐν τούτῳ τῷ σχήματι ἐῴη, μέζων μὲν πόνος, G εἰ περιίοι. μέγας δὲ καὶ εἰ κατακέοιτο. τοῦτο δὲ εἰ συγκάμψει τὴν χεῖρα ἀνάγκη συνάγειν τοὺς μύας, καὶ τὰ ὀστέα ἄλλο σχῆμα ἔχειν. ἠγνόει δὲ καὶ τάδε τὰ ἐν τῷ σχήματι χωρὶς τῆς ἄλλης λύμης. τὸ γὰρ ὀστέον τὸ παρὰ τὸν καρπὸν ἐξέχον, τὸ κατὰ τὸν σμικρὸν δάκτυλον, τοῦτο μὲν τοῦ πήχεός ἐστι. τὸ δ' ἐν τῇ συγκάμψει ἐὸν ἀπὸ τοῦ τὸν πῆχυν οἱ ἄνθρωποι μετρέουσιν, τοῦτο δὲ τοῦ βραχίονος ἡ κεφαλή ἐστιν. ὁ H δὲ ᾤετο τωὐτὸ ὀστέον εἶ τοῦτό τε κἀκεῖνο· πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι. ἔστι δὲ ἐκείνῳ τὸ ὀστέον τωὐτὸ, ὁ ἀγκὼν καλεόμενος, ᾧ ποτὶ στηρίζο-

Rursus verò alius quidam Medicus supinam manum exhibens, sic componere iubebat, eoq; statu deuinciebat, eum naturalem esse ratus, tum ex cutis planicie coniecturam faciens, tum quòd ossa sic se habere secundum naturam existimaret, ex eo quòd os ad manus iuncturam prominens iuxta paruum digitum, è directo illius ossis situm videatur, ex quo homines vlnam metiuntur. Atque his argumentis eum esse naturalem habitum contendebat, rationique consentanea dicere videbatur. Verū hic habitus, si supina manus collocetur, vehementem dolorem afferet. Eum verò habitum dolori plurimùm opportunum quiuis comperiet, si quis ita manum suam componat. Si quidem imbecillior robustiorem ita collocatum vt cubiti flexura supina reflectatur, manu comprehensum quocunque volet deduxerit. Neque enim si gladium hac manu teneat, eo vti possit, vsqueadeo violēta ista figura est. Ad hæc si deligatam manum quis eo habitu sinat, maiorem quidem dolorem si obambulet, magnum tamen etiam si decumbat, sentiet. Quòd si quis manum flectat, musculos contrahi, & ossa aliam habere figuram prorsus necesse est. Quin & præter cætera huius habitus incommoda, hoc quoque accessit, quòd ignorant, os ad manus iuncturam iuxta paruum digitum prominens, hoc quidem ad vlnam pertinere, illud autem in cubiti flexu, quod vlnam metitur, brachij caput esse. Idem verò esse os hoc & illud hic existimauit, itemq; multi alij. Sed qui cubiti gibbus, siue ἀγκὼν dicitur, cui nempe innitimur, idem est quod il-

lud. Sic igitur manum supinam habenti hoc quidem os distorqueri videtur. Præterea verò nerui ipsi qui à manus iunctura & digitis interiore parte procedunt, supina manu distorquētur. Hi enim ad os brachij, vnde vlnæ modus definitur, tendunt. Tales quidem tāq; multi errores existunt de manus natura, tantaq; ignoratio. Quòd si quis manum fractam, velut iubeo, statuat, is os quod est ad paruum digitū, & ad cubiti gibbū tendit, rectà conuertet, neruiq; ex manus iunctura ad brachij extrema in directū procedent. Manus verò dum suspensa retinetur, eodem habitu quo deligata, collocabitur, ita vt ne deambulanti quidem dolorem vllum, aut decumbenti laborem ac defatigationē adferat. Hominem autem ita statui oportet, vti ossis pars quæ prominet, clarissimo lumini, quantum conceditur, obuersa sit, vt nec eū qui compositionem aggreditur lateat, num abundè sit in directum constituta. Neq; enim peritum artificem manum admouentem, os prominens contactu latere possit.

μέθα. οὕτως οὖν ὑπτίην ἔχοντι τὴν χεῖρα, τοῦτο μὲν τὸ ὀστέον διεστραμμένον φαίνεται. τοῦτο δὲ τὰ νεῦρα ἀπὸ τοῦ καρποῦ τείνοντα ἐκ τοῦ εἴσω μέρεος, καὶ ἀπὸ τῶν δακτύλων, ταῦτα ὑπτίην ἔχοντι τὴν χεῖρα διεστραμμένα γίνεται. τείνεται γὰρ ταῦτα τὰ νεῦρα πρὸς τὸ τοῦ βραχίονος ὀστέον, ὅθεν ὁ πῆχυς μετρεῖται. αὗται τοσαῦται καὶ τοιαῦται αἱ ἀμβλάδες καὶ ἄγνοιαι τῆς φύσιος τῆς χειρός. εἰ δὲ ὡς ἐγὼ κελεύω χεῖρα κατεαγυῖαν καταπείνας τις, ἐπιστρέψει μὲν τὸ ὀστέον ἐς ἰθὺ τὸ κατὰ τὸν σμικρὸν δάκτυλον τὸ ἐς τὸν ἀγκῶνα τεῖνον. ἰθυωρίην δὲ ἕξει τὰ νεῦρα τὰ ἀπὸ τοῦ καρποῦ πρὸς τοῦ βραχίονος τὰ ἄκρα τείνοντα. ἀναλαμβανομένη δὲ ἡ χεὶρ, ἐν τῷ παραπλησίῳ σχήματι ἔσται, ἐν ᾧπερ καὶ ἐπιδεομένη, ἄπονος μὲν ὁδοιπορέοντι, ἄπονος δὲ κατακειμένῳ καὶ ἀκάματος. καθίκνυσθαι δὲ χρὴ τὸν ἄνθρωπον οὕτως ὅκως ἢ τὸ ἐξέχον τοῦ ὀστέου πρὸς τὰς λαμπροτάτας τῶν παρεουσέων αὐγέων, ὡς μὴ λάθῃ τὸν χειρίζοντα ἐν τῇ κατατάσει εἰ ἱκανῶς ἐξίθυνται. τοῦ γε μὴν ἐμπείρου, οὐδ' ἂν τὴν χεῖρα λάθοι ἐπαγομένην τὸ ἐξέχον ψαυόμενον.

ἢ ὁ σμικρὸς δάκτυλος] Hanc lectionem ex magno codicum numero secuti sumus, eamque amplexatus videtur Galenus, & omnes Interpretes. ἢ ὁ σμικρὸς δάκτυλος, habent reliqua exemplaria, quæ lectio certè ferri potest, & alterā adfert rationem cur supina manus figura secundum naturam habere videatur, nempe quòd paruus digitus è directo illius ossis, ex quo vlnæ mēsura desumitur, situm habeat. Quam lectionem secutus est Caluus. ἀφ' ὁκοίου] Ista superioribus iunximus, melioribus exemplaribus & Interpretum omnium assensione freti. Reliqua exemplaria, ἀφ' ὁκοίου τε τὸν πῆχυν οἱ ἄνθρωποι μετρέουσι, ταῦτα τὰ μαρτύρια ἐπήγετο, hoc sensu. Ex eoq; vnde vlnæ modus definitur, sumptis argumentis, eum naturalem esse habitum confirmabat. Quam ad opinionem Galeni lectio adhærescere videtur, cùm legit, ἀπὸ τούτου οἱ ἄνθρωποι τὸν πῆχυν μετρέουσιν. γνοίη δ' ἄν τις] Hîc καταπίνας pro καθεὶς ex Erotiano sumpsimus, vt & καταπίνειν pro καταπίθεσθαι his omnibus locis accepimus, quod dicitur de membro habitu quodam composito collocato, vt hîc de supina manus figura. Sic igitur τὴν χεῖρα καταπίνας, si quis ea figura manum componat, aut collocet, supinamq; statuat, indicat. Quod etiam testatur Erotianus his verbis hunc ipsum locum subnotans: καὶ ἐν τῷ περὶ ἀγμῶν, ὅταν λέγῃ. γνοίη δ' ἄν τις τὴν ἰσωτοῦ χεῖρα καταπίνας, ὡς ἐπιδέωμεν τὸ σχῆμα. καὶ νῦν τὸ καταπίνας, ἀντὶ τοῦ σχηματίσας τέθεικε, καὶ τὸ καθεὶς ὑπτίαν αὐτήν. πᾶσιν γὰρ ἐπιτηδείως χρὸς οὐκ ἂν εὐχερῶς δύναται ποιῆσαι.

ἀνάγκη συνάγειν τοὺς μύας] Sic legunt exemplaria omnia publicata. Manu verò exarata Regia reconditissima, ἀνάγκη πᾶσα συνάγειν τοὺς μύας habent. Recentiora, ἀνάγκη πᾶσα τούς τε μύας, καὶ τὰ ὀστέα ἄλλο σχῆμα ἔχειν. Quam lectionem secuti videntur Cornarius & Caluus.

τοῦτο δὲ τοῦ βραχίονος] Hunc locum innuit Rufus Ephesius lib. περὶ ἀνθρ. μορίων his verbis: καὶ ἡ ἔσω ὑπεροχὴ παρὰ τὸν ἀγκῶνα, ἣν δή φησιν Ἱπποκράτης ἐνίους ἀμαθῶς νομίζειν ἀπόφυσιν εἶναι τοῦ πήχεος, καὶ αὐτὴ κεφαλὴ βραχίονος.

ὁ ἀγκὼν καλεόμενος] Huius loci meminit Gal. lib. 2. de motu muscul. vbi ᾧ ποτὶ στηριζόμεθα legit, Virg. lib. 4. Æn. de Didone moriente, *Ter sese attollens cubitoq; innixa, leuauit.* οὕτως οὖν ὑπτίην ἔχοντι τὴν χεῖρα] In supina quoq; manus figura, tum neruos, tum venas & arterias, ac musculos ipsos peruerti plurimumq; laborare, scribit etiam Gal. lib. 2. de motu musculorum.

τοῦτο δὲ τὰ νεῦρα ἀπὸ τοῦ καρποῦ τείνοντα] τὰ ἀπὸ τοῦ καρποῦ τείνοντα eleganter habent exemplaria manu scripta Regia.

καὶ ἀκάματος] Hunc certè locum in exquirenda exactè media figura celebrat Gal. lib. 2. de motu musculorum.

καθίκνυσθαι δὲ χρὴ] καθίννυσθαι lego, quod est Hippocrati frequens, & καθίζειν aut κατακλίνειν exponit Galenus.

Quando autem cubiti os vtrunq; fractum non est, os superius vulneratum faciliorem curationē admittit, etsi crassius existit, partim quidem quòd ei sanum fundamenti loco subtenditur, partim verò quia faciliùs lateat, nisi id circa manus iuncturam contigerit. Crassior enim caro superiore parte adnata est, os verò inferius neq; carnem habet, neq; facilè latet, extensioneq; vehementiore indiget. Sin verò non hoc, sed alterum comminutum fuerit, leuis intensio satis est. At vbi vtrunq; fractū est, valentiore intensione opus est. Puerum quidem plus æquo distentum vidi: plærique tamen minùs quàm res postulat, distenduntur. Intenta verò manuum volis admotis dirigēda sunt. Deinde adhibito cerato non ita quidē multo, ne deligamenta defluant, ita deligare, vt ne summa manus cubiti flexu inferior, verùm paulò etiam superior collocetur, quò sanguis intercludatur, neq; ad extremitatem defluat. Tum demum linteo deligare, initio ad fracturam iniecto, sic vt firmet quidem, non tamen vehementer comprimat. Vbi circa eundem locum iterum atque tertiò fasciam inuolueris, sursum feratur, quò sanguinis affluxus retineatur, ibiq; desinat, eamque minimè

τῶν δὲ ὀστέων τοῦ πήχεος, ὧν μὴ ἀμφότερα κατέηγε, ῥάων ἡ ἴησις, ἢν τὸ ἄνω ὀστέον τετρωμένον εἴη, καίπερ παχύτερον ἐόν. ἅμα μὲν ὅτι τὸ ὑγιὲς ὑποτεταμένον γίνεται αὐτῷ θεμέλιον. ἅμα δὲ ὅτι εὐκρυπτότερον γίνεται, πλὴν εἰ τὸ ἐγγὺς τοῦ καρποῦ. παχείη γὰρ ἡ τῆς σαρκὸς ἐπίφυσις ἡ ἐπὶ τὸ ἄνω. τὸ δὲ κάτω ὀστέον ἄσαρκον, καὶ οὐκ εὐξύγκρυπτον, καὶ κατατάσιος ἰσχυροτέρης δεῖται. ἢν δὲ τοῦτο μὴ ξυντετρίβῃ, ἀλλὰ τὸ ἕτερον, φαυλοτέρη ἡ κατάτασις ἀρκέει. ἢν δὲ ἀμφότερα κατεηγῇ, ἰσχυροτάτης κατατάσιος δεῖται. παιδίου μὲν γὰρ ἤδη εἶδον κατατεθέντα μᾶλλον, ἢ ὡς ἔδει. οἱ δὲ πλεῖστοι ἧσσον τείνονται, ἢ ὡς δεῖ. χρὴ δὲ ἐπὴν τείνωσι, τὰ θέναρα προσβάλλοντα διορθοῦν. ἔπειτα χρίσαντα κηρωτῇ μὴ πάνυ πολλῇ, ὡς μὴ περιπλέῃ τὰ ἐπιδέσματα, οὕτως ἐπιδεῖν, ὅπως μὴ κατωτέρω ἄκρην τὴν χεῖρα ἕξει τοῦ ἀγκῶνος, ἀλλὰ σμικρῷ καὶ ἀνωτέρω, ὡς μὴ τὸ αἷμα ἐς ἄκρον ἐπιρρέῃ, ἀλλ' ἀπολαμβάνηται. ἔπειτα ἐπιδεῖν τοῖσιν ὀθονίοισι, τὴν ἀρχὴν βαλλόμενος κατὰ τὸ κάτηγμα, ἐρείδων μὲν οὕτω, μὴ πιέζων δὲ κάρτα. ἐπὴν δὲ περιβάλλῃ κατὰ τωὐτὸ δὶς ἢ τρὶς, ἐπὶ τὸ ἄνω νεμέσθω ἐπιδέων, ἵνα αἱ ἐπιρροαὶ τοῦ αἵματος ἀπολαμβάνωνται, καὶ τελευτησάτω κεῖθι. χρὴ δὲ μὴ μα-

κρὰ τὰ

A καὶ εἰ) τὰ πρῶτα ὀθόνια. τῶν δὲ δευτέρων ὀθονίων, τὸ μὲν ἀρχὴν βάλλειν ἐπὶ τὸ κάτηγμα. περιβάλλων δὲ ἅπαξ ἐς τὸ αὐτὸ, ἔπειτα νεμέσθω ἐς τὸ κάτω καὶ ἐπὶ ἧσσον πιέζων, καὶ ἐπὶ μεῖζον διαβιβάσκων, ὡς ἂν αὐτέῳ ἱκανὸν ᾖ, ὅπη τὸ ὀθόνιον ἀνάπαλιν δραμεῖσθαι κείσῃ, ἵνα περ τὸ ἕτερον ἐτελεύτησεν. ἐν τούτῳ μὲν οὖν τὰ ὀθόνια ἐπ' ἀριστερὰ ἢ ἐπὶ δεξιὰ ἐπιδείσθω, ἢ ἐπὶ ὁκότερα ἂν ξυμφέρῃ πρὸς τὸ σχῆμα τοῦ

B κατήγματος, καὶ ἐφ' ὁκότερα ἂν περιῤῥέπειν ξυμφέρῃ. μετὰ δὲ ταῦτα σπλῆνας κατατείνειν χρὴ κεχρισμένους κηρωτῇ ὀλίγῃ, καὶ γὰρ προσηνέστεροι καὶ εὐθετώτεροι. ἔπειτα οὕτως ἐπιδεῖν τοῖσιν ὀθονίοισιν ὡς ἐναλλὰξ, ὅτε μὲν ἐπὶ δεξιὰ, ὅτε δὲ ἐπ' ἀριστερὰ. καὶ τὰ μὲν πλείω κάτωθεν ἀρχόμενος, ἐς τὸ ἄνω ἄγειν. ἔστι δ' ὅτε καὶ ἄνωθεν ἐς τὸ κάτω. τὰ δὲ ὑπόξηρα ἀκέεσθαι τοῖσι σπλήνεσι κυκλεύσαντας. ταῖς δὲ πλήθεσι τῶν

C περιβολέων μὴ πάνυ ἀθρόον ξυναθροίζοντα, ἀλλὰ κατὰ μέρος. περιβάλλειν δὲ χρὴ χαλαρὰ καὶ περὶ τὸν καρπὸν τῆς χειρὸς, ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε.

longam esse oportet. Altera verò fascia, initio quidem supra fracturam iniecto, ac semel eodem voluta, tum demum deorsum feratur, minusq; comprimẽdo longiora spatia transcurrat, quò possit ad eum locum, in quo prior finiit, recurrere. Atq; hîc quidem lintea ad dextram aut sinistram deducantur, aut in vtramlibet partem ad fracturæ habitum accommodatè huc vel illuc inclinare conuenit. Posthæc splenia modico cerato illita superiniicienda, sic enim lenius & firmius hærebunt. Quæ ita deinde fasciis alligare oportet, vt permutato ordine inter se, modò quidem in dextra, modò etiam in sinistra ferantur, ac plurimùm sanè ab inferiore parte sursum, interdum quoque à superiore deorsum ducantur. Extremæ verò partes in angustum extenuatæ, spleniis in orbem ductis curandæ, pluribus fasciarum obuolutionibus, non confertim, sed sensim, totum corrigentes. At circa manus iuncturam eas laxè variis in locis circundare oportet.

ὥστε τὸ ἄνω ὀστέον προφερόμενον ᾖ] προεμμένον ᾖ videtur legisse Vidus Vidius, quòd paulò post ξυντείνειν legatur. Sed exemplaria publicata omnia & manuscripta, προφερόμενον ᾖ legunt. Quædam etiam, ὥστε τὸ ἄνω ὀστέον πρῶτον.

τὸ δὲ παχύτερον ἐόν] Hic παχύτερον λεπτοτέρῳ opponitur, quòd postea scribat cubiti os λεπτότερον καὶ μακρότερον. Plenius igitur & crassius os radij dicit. Quem totum locum explicat Paulus his verbis lib. 6. cap. 110 ὁ πῆχυς καὶ ἡ κερκὶς ποτὲ μὲν ἄμφω κατ' αὐτὸ κατάγνυνται, ποτὲ δὲ θάτερον μόνον, ἤτοι κατὰ μέσον, ἢ πρὸς μέρος πρὸς τοῖς ἀγκῶσιν ἢ καρπῷ. πάντων μὲν οὖν χεῖρον τὸ ἄμφω κατ' αὐτὸ καταγῆναι. μετὰ δὲ τοῦτο, τὸν πῆχυν μόνον. εὐιατωτέρα

D δὲ πάντων ἡ κερκὶς καταγνυμένη. εἰ γὰρ καὶ μείζων ἐπὶ τοῦ πήχεως, ἀλλ' ἐκεῖνον αὐτὸν ὑποκείμενον ἔχει, καὶ ὀχοῦσα αὐτῷ. (Sic enim legendum videtur vt huic loco respondeat, etsi exemplaria μείων legunt & Interpretes, quidam etiam οὐ μείζων legisse videntur.) Est enim radius, vt scribit Celsus, quem κερκίδα Græci appellant, superior breuiorque; & primò tenuior, rotundo & leuiter cauo capite exiguum humeri tuberculum recipit, atque ibi neruis & cartilagine continetur. εὐσαρκότερον autem ad carnosam molem refertur, quod & in sura postea scribit, in quo radio in cubito respondet.

παχίη γὰρ ἡ τῆς σαρκός] Neque solùm crassior illic adnata est caro ob musculorum implantationem, verùm etiam ea parte os crassius est, cuius rei rationem adscribit Gal. cap. 13. lib. 2. de vsu part. Celsus quoque ad manum crassitudinis modum mutatum scribit. Si quidem ibi radius plenior, cubitus admodum tenuis est.

ἢν δ' ἀμφότερα κατεηγῇ] Celsus lib. 8. istud rectè his verbis exprimit. At si brachium fractum est, in primis considerandum est, alterum os, an vtrunque comminutum sit, non quòd alia in eiusmodi casu curatio admouenda, sed primùm, vt valentiùs extendatur, si vtrunque os fractum est, quia necesse est minùs neruos contrahi altero osse integro eosque intendente. Deinde vt curiosius omnia in continendis ossibus fiant, si neutrum alteri auxilio est. Nam vbi alterum integrum est, plus opis in eo, quàm in fasciis ferulisque est. Animaduertendum quoque est exemplaria quædam Regia manu scripta pro φαυλοτέρη ἐλαφροτέρα habere. Quod etsi eandem habet notionem, φαυλοτέρη tamen & elegantiam & vetustatis authoritatem retinet ex Galeno.

E

τεινέτω μὲν κατὰ] Hoc loco Hippocrates summa in extensione opus esse prudentia insinuat. Fracta nanque ossa aut suis sedibus mota, nunquam in suum locum veniunt (vt scribit * Celsus) nisi illa aliquis per vim intendat. Intendere autem digitum, vel aliud quoque membrum, si adhuc tenerum est, etiam vnus homo potest, cùm alteram partem dextra, alteram sinistra prehendit. Valentius membrum duobus eget, qui in diuersa contendant. Si firmiores nerui sunt, vt in viris robustis, maximeque eorum feminibus & cruribus euenit, habenis quoque vel linteis fasciis vtrinque capita articulorum deliganda, & per plures in aduersum ducenda sunt. Cauendum autem semper est ne immoderatiùs confractum membrum extendatur. Immoderata enim distentio, in duris præsertim & siccis corporibus, vehementes dolores, febres, conuulsiones, & resolutiones interdum inducit. Quinetiam per eam diuelli ac disrumpi musculorum ac neruorum fibras aliquando contingit. Vt verò in mollioribus corporibus & minoribus αὐτάπασις manibus perficitur: ita vbi vitium maius est, aut corpus durius, ad μοχλίαν, lorum, habenas, & vsitatas machinas veniendum.

F

*Cap. 10. lib. 8.

τὸ θέναρ προσβάλλοντα] θέναρ authori Isagoges dicitur τὸ κοῖλον τῆς χειρός, τὸ μὲν κατὰ τὸν καρπὸν σαρκῶδες ... Rufo verò Ephesio ὡς τὸ πρὸ ... τὸ μεταξὺ διάστημα τοῦ λιχανοῦ καὶ τοῦ μεγάλου δακτύλου σαρκῶδες. Addit etiam sibi videri Hippocratem πᾶν τὸ πλατὺ τῆς χειρὸς θέναρ ὀνομάζειν. Hic verò innuit Hippocrates post αὐτάπασιν διαπλάσει locum esse, vt in naturalem situm ossa committantur. Vbi enim paulò longius quàm naturaliter esse debet, membrum vis fecit (vt loquitur Celsus) tum demum ossa manibus in suam sedem compellenda sunt. Indiciumque ossis repositi est, dolor sublatus. Galenus quoque lib. 6. Meth. med. ἐπειδὰν δ' ἱκανῶς διατεθῇ καὶ μηκέτι κινδυ-

G νεύειν ... τοῦ ... βρόχους ... τοῖς μισὶ συνάγειν ... εἰς ταὐτὸ τὰ διεστῶτα. συνεφάπτεσθαι δὲ ἐν τούτῳ τοῖς χερσὶ ... μικρὸν ἐπανορθούμενόν τε τὸ διαπλάττοντα.

ἐπιδεῖ χεῖρα] Transitus est ad ἐπίδεσιν, in qua magna cautio adhibenda vt phlegmonem arceas, & membrum reformatum contineas, in eoque magna fuit veteris disciplinæ cura. Primùm lintea quædã vino nigro crasso & modicè austero, aut oleo insuccata, parti læsæ ad prohibendã phlegmonem & dolorẽ adhibebantur. Interdum etiam emplastico quodam medicamẽto ad id idoneo, vel lintea imbuebantur, vel pars læsa illinebatur, vt satis patet ex Galeno. Quam in rem vtebatur Hippocrates ipse cerato catagmatico, quod ὑγρὸν aut λευκὸν dicitur. Fasciæ quoq; eodem medicamento imbutæ admouebantur, sed tanta moderatione insuccatæ, vt ne promptè exarescerent, duritieque & asperitate læderent, aut dolorem & molestiam facesserent, aut ne nimium madidæ dilaberentur & circumfluerent. Celsus membrum extensum & alteri parti æquatum duplicibus triplicibusve pannis inuoluendum censet, in vino & oleo tinctis, quos linteos esse commodius est. * Paulus quoque vbi recens est fractura, & metus inflammationis abest, fascias lineas aqua aut posca madidas adhibet. Atque ex veteris huius disciplinæ decreto, sapienter admodum recentiores Chirurgi vnum atque alterum panniculum lineum, oui albo, & rosaceo, aut myrtino delibutum, nudo fracto membro primùm admouent, ea quidem magnitudine, vt etiam ex parte sana non nihil comprehendat. Iustum est quoque medicamentum quod eam in rem adhibetur, emplastrum διὰ χαλκίτεως, subduplo rosaceo emollitum,

H

deinde subaustero vino imbutum. Quod etiam parti illinitur, aut in linteis adhibetur. Fasciæ deinde vino aut posca madidæ & expressæ apponuntur. Atq; ea fuit veterum Medicorum in ossium fracturis prima cautio, à nostris non indiligenter expressa. Quænam autem sit cerati huius liquidi accommodata & iusta ad eum quem quærimus vsum moderatio, aptissimè expressa est ab Houlerio in libris de Materia Chirurgica cap. de ossium vitiis. *Lib. 6. cap. 97.

ὅπως μὴ κατωτέρω] Post ἐπίδεσιν sequitur ἀπόθεσις & apta membri collocatio. Exemplaria autem manu scripta Regia legunt, ἀλλὰ σμικρῷ τινὶ & ἀνωτέρω.

ὡς μὴ τὸ αἷμα ἐς ἄκρον ἐπιρρέῃ] Hæc est omnium codicum lectio, tum manu scriptorum tum publicè exaratorum. Apparet tamen Galenum aliter legisse, si modò integra est Commentarij lectio.

ἐρείδων μὲν ὤν] Hæc tota deligaturæ catagmaticæ ratio, pluribus instituitur, & à Galeno fusissimis verbis explicatur lib. 6. Meth. med. Imprimis autem fascias lineas velut molles ac firmas esse oportet. Primam verò suo initio circa fracturam iniici oportet, eamq; moderatione adhiberi, vt insideat & fracturam stabiliat, non autem appressu comprimat. Quod sanè vnicum propè ac religiosum est istius militiæ catagmaticæ sacramentum. Nam cùm laxior deligatura ossibus moueri permittat, arctior verò constringẽdo dolorem excitet, danda opera est, vt vitato ambarum excessu, vtriusq; fruamur commodo. Quod fiet si quod nimium est declinabimus. Ergo nec adeò arctare deligaturam debebimus, vt iam comprimat, nec adeò remittere vt laxa fit, vt scribit Gal. lib. 6. Meth. Iustæ autem adstrictionis modus, tum ex nostro, tum ex ægrotantis ipsius sensu æstimandus est, vt scribit Paulus.

ἐπὶ λῷ δὲ περιβάλλειν] Hanc deligandi rationem plurimis rationibus commendat Galenus, tandemq; huius loci meminit his verbis lib. 6. Meth. med. ἀρχέσθαι τε οὖν ἀπὸ τοῦ πεπονθότος, καὶ δὶς ἢ τρὶς ἐν κύκλῳ περιβάλλοντα, νέμεσθαι ἐντεῦθεν ἐπὶ τὸ ὑγιές. τὸ γὰρ οὕτως ἐπιδοῦν, ἀπείργει τι τῶν ἐκ τῶν ὑγιῶν εἰς τὸ πεπονθὸς ἐπίρροιαν τοῦ αἵματος, ἐκθλίβει τε τὸ φθάσαν ἠθροῖσθαι κατ᾽ αὐτό. Paulus quoq; lib. 6. cap. 99. hunc locum his verbis denotat: εἰ μὲν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ βραχίονος ἢ τὸ κάταγμα, τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐπιδέσμου χρὴ κατὰ τοῦ κατάγματος ἐπιβάλλεσθαι. ἐπὶ λῷ δὲ δὶς ἢ τρὶς ἐπιδήσεως, ἄνω φέρειν τὸν ἐπίδεσμον, ἵνα, φησὶν, αἱ ἐπιρρύσεις τοῦ αἵματος ἀπολαμβάνωνται. κἀκεῖ τελευτάτω. Hunc etiam primum fasciarum ordinem elegantissimis verbis sic complexus est Celsus. Prima fascia breuissima adhibenda, quæ circa fracturam ter voluta, sursum versum feratur, & quasi in cochleam serpat, satisq; est eam ter hoc quoque modo circuire.

τῶν δὲ δευτέρων ὀθονίων] Alterius vinculi rationem sic explicat Gal. lib. 6. Meth. ὥστε διὰ ταῦτα δύο ἐπιδέσματα περὶ τὰ ποιησάμενος ὁ Ἱπποκράτης, τῷ μὲν ἑτέρῳ προτέρῳ, τὸ, τε περιεχόμενον ἐν τοῖς πεπονθόσιν ἐκθλίβει πρὸς τὰ ὑπερκείμενα, τό, τε ἐξ ἐκείνων ἐπιρρέον ἀπείργει. τῷ δὲ ὑπολοίπῳ, κατὰ μὲν τὰς πρώτας ἐπιβολὰς αὖ κατ᾽ αὐτό τε τοῦ κατάγματος, ἔτι τε τὴν ἐπὶ τὰ κάτω νομὴν τῶν ὀθονίων ποιεῖται, τὸ μὲν ἐκθλίβει πρὸς αὐτό, τὸ δὲ, ἀνείργει. κατὰ δὲ τὰς ἑξῆς ἁπάσας ἐν ταῖς ἐκ τῶν κατωτάτω μερῶν αὖ παλινδρομεῖν ἀξιοῖ τὸν ἐπίδεσμον, ὡς εἰς ταὐτὸ τῷ προτέρῳ τελευτῆσαι, τοῖς ὑπερκειμένοις ἐκθλίβων, καὶ ἐξ αὐτῶν ἐπιρρέας κωλύων. Paulus quoque lib. 6. χρῆσθαι δὲ & δευτέρῳ ἐπιδέσμῳ τὴν ἀρχὴν ὁμοίως ἐπιβαλλόμενον ἐπὶ τὸ κάταγμα, & τὰ ἄλλα ὁμοίως τῷ προτέρῳ, πάλιν δὲ αὖθις ἐπὶ τὰ κάτω, & αὖθις παλινδρομεῖν ἐπὶ τὰ ἄνω, κἀκεῖσε & οὕτως τελευτάτω. Istam etiam fasciam sic exprimit Celsus. Altera dimidio longiore, eaque qua parte os eminet, ab ea, si totum æquale est, vndelibet super fracturam debet incipere priori aduersa, deorsúmque tendere, atq; iterum ad fracturam reuersa, in superiore vltra priorem fasciam desinere. (Sic enim legendum censeo contra omnium codicum fidem.) In quibus sanè animaduertendum est Galenum & Paulum plures complexus supra fracturam huic fasciæ tribuere, cùm Hippocrates ipse semel conuolui voluerit.

ἐπὶ μεῖζον διαβιβάσκων] ἐπὶ μέσον legisse videtur Caluus, vt qui deligat per media spatia elabatur & trãscurrat. Sed omnia exemplaria, tum scripta, tum publicata, ἐπὶ μεῖζον habent, quod est, longiore interposito interuallo fasciarum orbes circunducere, quod per τὰς περιβολὰς ἀραιοτέρας ἔχειν explicat Gal. hoc est minùs densas inuolutiones facere.

ὡς αὖ αὐτέῳ ἱκανὸν] αὐτὴ legunt omnia exemplaria Regia manu exarata, quam lectionem etiam videtur secutus Caluus.

πρὸς τὸ σχῆμα τοῦ κατηγνύος] σχῆμα τοῦ κατήγματος legunt alia exemplaria, eodem sensu.

μετὰ δὲ ταῦτα σπλῆνας] Horum spleniorum vsum sic docet Gal. lib. 6. Meth. simulq; hunc locum denotat: φρουρεῖ τε ἅμα & σφίγγει τὸ κάταγμα, ἀφλέγμαντόν τε φυλάττει τὰ πρῶτα δύο τῶν ὀθονίων. ἡ μὲν ἱκανά γε μόνα τὰ εἰρημένα πρὸς ἀμφοτέρας τὰς χρείας. ὅθεν εἰς μὲν τὴν φρουρὰν, ἐπινενόηται αὐτοῖς ὁ Ἱπποκράτης ἐξεῦρε τὴν τῶν σπληνῶν ἐπιβολὴν, ἅμα & τοῖς ἔξωθεν ὀθονίοις, ἃ τὸ πᾶς αὐτὸ σφίγγει. πρὸς δὲ τὸ μὴ φλεγμῆναι, φαρμάκῳ τινὶ καλῶς χρῆσθαι τῶν ἀφλεγμάντων, οἷα περ ἐστιν ἡ ὑγρὰ κηρωτή. Quam opinionem etiam sequitur Celsus. Super has (duas fascias) iniiciendum latiore linteo ceratum est, quod eas contineat, ac si qua parte os eminet, triplex ea pannus subiiciendus, eodem vino & oleo madens.

ὡς ἐναλλὰξ] Hunc fasciarum inter se aduersum & permutatum ordinem ita dispensat Celsus, vt semper insequens priori aduersetur, eumq; sic exprimit. Hęc tertia fascia comprehendenda sunt, quartaque, sic vt semper insequens priori aduersa sit, & tertia tantùm in inferiore parte, tres in superiore finiant. In quo certè animaduertendum Celsum ferè cum Hippocrate & Galeno duas superiectas spleniis fascias facere, etsi tertio & quinto die quintam & sextam fasciam adiungat. Qui etiam fasciarum numerus Galeni quoque tempore vsitatus fuisse videtur. Sed certè tot fasciarum inuolucra non abs re sunt Chirurgis nostris suspecta, tum quòd plurimùm molestiæ membro fracto exhibeant, tum quòd pruritum & dolorem commoueant, perspiratumq; prohibeant. Iidem quoque vt plurimùm spleniis fasciam vnicam superiniiciunt, quidam etiam duas, vt Galenus, quod & idemq; factitasse Hippoc. ex his verbis coniiciendum est. Minutum verò est Regia quædam exemplaria manu scripta ἐς τὰ ἄνω ἄξειν legere, quædã etiam ἐς τὸ ἄνω.

τὰ δὲ ὑπόξηρα] Hîc ὑπόξηρα dicuntur quæ Gal. Com. 3. in lib. κατ᾽ ἰητρ. ἀπόξηρα καὶ ὑπόξηρα vocari scribit, hoc est partium extremitates in acutum tenuatæ & fastigiatæ, velut ad manus iuncturam brachiũ, & ad pedem tibia. Sic autem dictæ sunt velut subaridæ, ideoq; contractæ & in acutum fastigiatæ. Erotianus ὑπόξηρα, τὰ ἐκ πλάτους εἰς μύουρον ἠγμένα, hoc nimirum subnotato loco explicat. Galenus in Exegesi ἰσχνότερα. Ac videntur ὑπόξηρα velut ὑπέξυρα dici, quòd ἔξυρα τὰ εἰς στενὸν συνηγμένα dicantur Galeno, indeque etiam quidam pro ὑπόξηρα ὑπέξυρα substituant. Hunc autem locum apertissimè exponunt quæ scribuntur ab Hippo. lib. κατ᾽ ἰητρ. his verbis: ὅσα δὲ ἐς διόρθωσιν μηκος κυκλεῦντας, πλάτος & πάχος τῇ ἐνδείῃ τεκμαίρεσθαι, μὴ ἀθρόα πληρεῦντας: vbi & διόρθωσιν veluti ἀναπλήρωσιν sumit, & hîc quoque ξυνδιορθοῦντα capi debet, vt huiusmodi partes circunuolutis plagulis & pluribus fasciarum complexibus, non semel & confertim, sed sensim ac paulatim compleantur itaq; dirigantur, vt longè fusioribus verbis exprimit Gal. Com. 3. in lib. κατ᾽ ἰητρ.

Quòd ad linteorũ copiam attinet, primò duæ portiones satis esse possunt: inde autẽ rectè esse curatum cõiicies, isq; est deligati terminus, si interrogatus num prematur, ipse premi quidẽ se dixerit, sed leuiter, idq; præcipuè circa fracturam. Atq; hæc ita se habere perpetuò fateatur necesse est qui deligatur. Modus verò his signis deprehenditur, si eadem die ac nocte qua deligatus est, ipse sibi magis non minus compressus esse videatur. Postero etiam die ad summam manum exortus tumor paruus ac mollis, moderatæ compressionis tibi erit indicio. At desinente die se minùs compressum sentiat, tertioque die vincula laxa videantur. Nosse autem oportet ex his quæ dicta sunt,

πλῆθος δὲ τῶν ὀθονίων ἱκανὸν τὸ πρῶτον, αἱ δύο μοῖραι. σημεῖα δὲ τοῦ καλῶς ἰητρευμένου ταῦτα, καὶ ὅρος ἐπιδεομένου, εἰ ἐρωτώης αὐτὸν εἰ πεπίεκται, καὶ ἢν φαίη μὲν πεπιέχθαι, ἡσύχως δὲ, καὶ μάλιστα εἰ κατὰ τὸ κάτηγμα φαίη. τοιαῦτα εἶναι φάναι χρὴ παρὰ πάντα διὰ τέλεος τὸν ὀρθῶς ἐπιδεόμενον. σημεῖα δὲ ταῦτα τῆς μετριότητος, τὴν μὲν ἡμέρην ἣν ἂν ἐπιδεθῇ καὶ τὴν νύκτα δοκέειν αὐτὸς ἑωυτῷ μὴ ἐπὶ ἧσσον πεπιέχθαι, ἀλλ᾽ ἐπὶ μᾶλλον. τῇ δὲ ὑστεραίῃ οἰδημάτιον ἐλθεῖν ἐς χεῖρα ἄκρην μαλθακόν. μετριότητος γὰρ σημεῖον τῆς πιέξιος. τελευτώσης δὲ τῆς ἡμέρης, ἐπὶ ἧσσον δοκείτω πεπιέχθαι. τῇ δὲ τρίτῃ χαλαρὰ δοκείτω εἶναι τὰ ἐπιδέσματα. κἢν μέν τι τούτων τῶν εἰρημένων ἐκλείπῃ, χρὴ

A ἐπιγινώσκειν χρὴ ὅτι χαλαρωτέρη ἐστὶν ἐπίδεσις τοῦ μετρίου. ἢν δέ τι τῶν εἰρημένων πλεονάζῃ, χρὴ γινώσκειν ὅτι μᾶλλον ἐπιέζετο τοῦ μετρίου. καὶ τουτέοισι σημαινόμενος τὸ ὕστερον ἐπιδέων, ἢ χαλᾶν μᾶλλον, ἢ πιέζειν. ἀπολύσαντα δὲ χρὴ τριταῖον ἐόντα, κατατείναντα καὶ διορθωσάμενον, ἢν μετρίως τὸ πρῶτον καλατύχῃς ἐπιδήσας, ταύτην τὴν ἐπίδεσιν χρὴ ὀλίγῳ μᾶλλον ἢ ἐκείνην πιέσαι. βάλλεσθαι δὲ χρὴ τὰς ἀρχὰς
B ἐπὶ τὸ κάτηγμα, ὥσπερ καὶ τὸ πρότερον. ἢν μὲν οὖν τοῦτο πρότερον ἐπιδέῃς, ἐξαρεῖται ἐκ τούτου οἱ ἰχῶρες ἐς τὰς ἐσχατιὰς ἔνθα καὶ ἔνθα. ἢν δέ τι ἄλλο πρότερον πιέξῃς, ἐς τοῦτο ἐξαρεῖται ἐκ τοῦ πιεχθέντος. ἐς πολλὰ δὴ εὔχρηστον τὸ ξυνιέναι. οὕτως οὖν ἄρχεσθαι μὲν αἰεὶ χρὴ τὴν ἐπίδεσιν καὶ τὴν πίεξιν ἐκ τουτέου τοῦ χωρίου. τὰ δὲ ἄλλα κατὰ λόγον. ὡς ἂν προσωτέρω ἀπὸ τοῦ κατήγματος ἀπάγῃς, ἐπὶ ἧσσον τὴν πίεξιν ποιέεσθαι. χαλαρὰ δὲ παντάπασιν μηδέποτε περιβάλλειν, ἀλλὰ
C προσπεπτωκότα. ἔπειτα δὲ πλείοσιν ὀθονίοισιν χρὴ ἐπιδεῖν ἑκάστην τῶν ἐπιδεσίων. ἐρωτώμενος δὲ φάτω ὀλίγῳ μᾶλλον οἱ πεπιέχθαι, ἢ τὸ πρότερον, καὶ μάλιστα φάτω κατὰ τὸ κάτηγμα. καὶ τὰ ἄλλα δὲ κατὰ λόγον, καὶ ἀμφὶ τὸ οἰδήματι, καὶ ἀμφὶ τὸ πονέειν, καὶ ἀμφὶ τὸ ῥηΐζειν, κατὰ λόγον τῆς προτέρης ἐπιδέσιος γινέσθω. ἐπὴν δὲ τριταῖος ᾖ, χαλαρώτερά οἱ δοκέετω
D εἶναι τὰ ἐπιδέσματα. ἔπειτα ἀπολύσαντα χρὴ αὖθις ἐπιδῆσαι ὀλίγῳ μᾶλλον πιέζοντα, καὶ ἐν πᾶσι τοῖσιν ὀθονίοισιν οἷσί περ ἤμελλεν ἐπιδεῖσθαι. καὶ ἔπειτα αὐτὸν πάντα ταῦτα καταλαβέτω, ἅπερ καὶ ἐν τῇσι προτέρῃσι περιόδοισι τῶν ἐπιδεσίων. ἐπὴν δὲ τριταῖος γένηται, ἑβδομαῖος δὲ ἀπὸ τῆς προτέρης ἐπιδέσιος, ἢν ὀρθῶς ἐπιδέηται, τὸ μὲν οἴδημα ἐν ἄκρῃ τῇ χειρὶ ἔσται, οὐδὲ τοῦτο λίην μέγα. τὸ δὲ *ἐπιδεόμενον χωρίον
E ἐν πάσῃσι τῇσιν ἐπιδέσεσιν ἐπὶ τὸ λεπτότερον καὶ ἰσχνότερον εὑρεθήσεται. ἐν δὲ τῇ ἑβδόμῃ, καὶ πάνυ λεπτόν, καὶ τὰ ὀστέα τὰ κατηγότα ἐπὶ μᾶλλον κινεύμενα καὶ εὐπαράγωγα ἐς κατόρθωσιν. καὶ ἢν ᾖ ταῦτα τοιαῦτα, κατορθωσάμενον χρὴ ἐπιδῆσαι ὡς ἐς νάρθηκας, ὀλίγῳ μᾶλλον πιέσαντα, ἢ τὸ πρότερον, ἢν μὴ πόνος τις πλείων ᾖ ἀπὸ τοῦ οἰδήματος τοῦ ἐν ἄκρῃ τῇ χειρί. ἐπὴν δὲ ἐπιδήσῃς τοῖσιν ὀθονίοισιν, τοὺς νάρθηκας
F περιθεῖναι χρὴ καὶ περιλαβεῖν ἐν τοῖσι δεσμοῖσιν, ὡς χαλαρωτάτοισιν ὅσον ἠρεμέειν, ὥστε μηδὲν ξυμβάλλεσθαι ἐς τὴν πίεξιν τῆς χειρὸς τὴν τῶν ναρθήκων περίθεσιν. μετὰ δὲ ταῦτα ὅ, τε πόνος, αἵ τε ῥᾳστῶναι αἱ αὐταὶ γινέσθωσαν, αἵπερ καὶ ἐν τῇσι προτέρῃσι περιόδοισι τῶν ἐπιδεσίων. ἐπὴν δὲ τριταῖος ἐὼν φῇ χαλαρὸν εἶναι, τότ' ἔπειτα χρὴ τοὺς νάρθηκας ἐρείσασθαι, μάλιστα μὲν κατὰ τὸ κάτηγμα, ἀτὰρ καὶ τἄλλα κατὰ λόγον, εἴπερ
G ἡ ἐπίδεσις ἐχάλα μᾶλλον ἢ ἐπίεζε. παχύτατον δὲ χρὴ εἶναι τὸν νάρθηκα, ᾗ ἐξέχει τὸ κάτηγμα, μὴ μὴν πολλῷ. ἐπιτηδεύειν δὲ χρὴ μάλιστα μὲν κατ' ἰθυωρίην τοῦ μεγάλου δακτύλου ὡς μὴ κεῖσθαι ὁ νάρθηξ, ἀλλ' ἢ τῇ ἢ τῇ. ἢν δὲ ἄρα πρὸς τὸ κάτηγμα ξυμφέρῃ κεῖσθαι κατὰ ταῦτα τινὰς τῶν ναρθήκων, βραχυτέρους αὐτοὺς χρὴ τῶν ἄλλων ποιέειν, ὡς μὴ ἐξικνέωνται ἐς τὰ ὀστέα τὰ ὑπερέχοντα παρὰ τὸν καρπόν. κίνδυνος γὰρ ἑλκώσιος, καὶ νεύρων ψιλώσιος. χρὴ δὲ διὰ τρίτης ἐρείδειν τοῖσι
H νάρθηξι πάνυ ἡσυχῇ, οὕτω τῇ γνώμῃ ἔχοντας, ὡς οἱ νάρθηκες φυλακῆς εἵνεκα τῆς ἐπιδέσιος προσκέωνται, ἀλλ' οὐ τῆς πιέξιος εἵνεκεν ἐπιδέονται.

si quid desideretur, laxius, si quid superet, arctiùs quā cōueniat vinculum fuisse compressum. Atq; hac coniectura adhibita, deinceps vel laxiores vel arctiores fascias admouere licebit. Tertio verò post extensionem & directionem die, soluere membrum cōuenit, ac si primis diebus tibi moderata deligatio contigerit, istam paulò arctiùs constringes, initio etiam supra fracturam, vt priùs iniecto. Sic enim vbi primùm fracturam deuinxeris, sanies ad extremam vtranq; membri partem exprimitur. Sin alia parte prius constrinxeris, inde ad fracturā expressio fiet. Quod intellexisse quidem ad multa conducit. Inde igitur deligationem & compressionem initium ducere semper opus est. In reliquis verò ea ratio seruāda est, vt quò longiùs à fractura recesseris, eò minorem compressionem facias: laxa tamen nunquam ex toto vincula circunducatur, sed adhærescant. Deinde pluribus linteis vnaquæque deligatio vincienda. Ac interrogatus fateatur se paulò magis quàm antea cōpressum esse, maximeq; ad fracturam. In reliquis eadem obseruanda ratio, tū quod ad tumorem, tum dolorem, tum alleuationem attinet, quæ in prima deligatione. Vbi tertius aduenerit dies, & vincula laxiora senserit, dein soluere conuenit, rursusq; paulò arctiùs vincire, idq; omnibus iniectis fasciis quibus deligandus erit. Postea eadem omnia quæ in primis deligationum circuitibus, circa ęgrotū contingant. Vbi autem ad diem tertium ventum est, qui septimus est à prima deligatione, si recta deligatio fuerit, tumor in summa manu, isq; non admodum magnus aderit, ac deligatus locus cùm vinculum iniicietur, tenuior ac gracilior cōspicietur. Septimo verò die etiam admodum tenuis, & ossa fracta faciliùs tractantur, & ad directionem adducuntur. Hisq; hoc modo se habentibus directione facta, deligationem ad ferulas excipiēdas accommodare oportet, paulò ampliùs quàm antea comprimēdo, nisi quis maior dolor, à tumore qui in summa manu est, excitatus fuerit. Vbi verò fascias deligaris, ferulæ sunt apponendæ, & quàm maximè laxis vinculis comprehendendæ, ita vt quiescant, neq; quicquam ferularum appositio ad manus compressionem addat. Post hæc in dolore & tolerādi facilitate, eadem quæ in primis vinculorū circuitibus spectentur. Ab hinc tertio die, si vinculum laxum senserit, tum demū ferulæ, circa fracturam præcipuè, firmandæ sunt, reliquaq; etiam pro ratione, si quidē vinculum laxum potiùs fuerit quàm adstrictum. Crassiorem autem, neq; tamen multò, ferulam esse oportet, quâ fractura eminet. Maximaq; adhibēda est diligentia, ne vel è regione pollicis ferula statuatur, verùm in hanc vel in illam partem, neq; è regione parui digiti, quâ ossis est eminentia in manus iunctura, sed hac vel illàc. Sin fortè conducit his locis ferulas quasdam ad fracturam adhiberi, eas aliis breuiores esse oportet, vt ne ad ossa iuxta manus iuncturam eminentia pertingant. Sic enim exulcerationis aut denudationis neruorum periculum imminet. Tertio autem quoq; die ferulas admodum leuiter obfirmare oportet, in consilium adhibentes, vt nec vltra adstringant, quàm vt vinculum contineant.

* ἐπιδεόμενον] Exemplaria Regia manu scripta quædam ὀρθῶς ἐπιδεομένου legunt, quam lectionem secutus videtur Caluus ex codicibus Vaticanis. Et possunt rectè vtraque coniungi. Nos tamen codicum pluralitatem secuti sumus.

σημεῖα δὲ ταῦτα τῆς μετριότητος] Hæc omnia repetuntur breuioribus verbis ἐν τῷ κατ' ἰητρεῖον, eaq; sic expressisse videtur Celsus. Eaq; v ... ctura talis esse debet, vt primo die nihil offenderit, non tamen laxa visa sit, secundo laxior, tertio iam penè resoluta. (Sic enim ... go.) Exemplaria quædam manu scripta ἐπιμᾶλλον, non ἐπὶ μᾶλλον legunt, quæ secutus est Asulanus.

ἀπολύσαντα δὲ χρὴ] Absolui tertio die vincula vult Hippocrates, vt perfusio ex aqua calida & tepida circa fracturam fiat, indeq; p... rigo conquiescat, eiusq; materia tenuis & serosa in halitum dispergatur, tensio relaxetur, dolor sedetur, & inflammatio euanesc... Eaq; sunt veteris disciplinæ decret. Quod etiam indicat Gal. lib. 6. Meth. hunc locum subindicans, his verbis: λύειν δὲ κελεύει διὰ τρί... Ἱπποκράτης, ὅπως μήτ' ἄσις γίγνοιτο, μήτε κίνησις ἀήθως σκεπασθέντι τῷ μορίῳ, μήτ' ἐπὶ πλεῖον αἱ διαπνοαὶ κωλύοιντο, τοῦ φθάσαντος ἐσνεῖχθαι κατὰ τὰ κάταγμα ... δι' αὐτὸ οὐ μόνον ἀσυνδὲς κίνησις συμβαίνῃ τισὶν, ἀλλὰ καὶ διαβρωθέντος ὑπὸ τῶν ἰχώρων δριμυτέρων, ὅτι περ τὸ δέρμα τὰς ἕλκωσιν ἡμέας. καταντλεῖν δ' ὕδατος εὐκρ... τοσοῦτον, ὅσον ἱκανὸν ἐπὶ διαφορῆσαι τοὺς τοιούτους ἰχῶρας. Quæ sanè verba tam propriè expressit Paulus cap. 99. lib. 6. vt rectissimè ex hoc lo... emendari possint, cùm nostris in codicibus corruptissimè scribantur. Idem quoq; præcipit Celsus scribens: deinde tertio die resol... ui debere, fouerìq; per spongiam vapore aquæ calidæ, eademque quæ primò fuerunt superdari. Idem die quinto fieri, & donec i... flammatio finiatur, quæ vel octauo die, vel septimo ferè resoluitur. Idem: Deligatum verò membrum in diem tertium contine... dum est, &, Quotiescunq; soluitur membrum, calida aqua fouendum est. At recentiores Chirurgi saniei acrimoniam & prurig... nem aqua salsa infusa digerunt, aut vnguento albo, aut populeone vulgò appellato membrum illinunt.

ἐξαρθρέα) ἐκ τόπου] Sic legunt omnia exemplaria, tam manu scripta quàm publicata, sed ἐξαρύοι) legendum videtur, aut ἐξαρύω) pl... ἐξαρυέα) ponitur, vt sit tertia persona pluralis Ionica, ἐξαρύεται autem Erotianus ex Bacchio exponit ἐκθλίβεται, ἐξαντλεῖται, ἐκπιέζεται. (S... enim mihi ista coniungi debere videntur, etsi separatim leguntur.) ἐξαρύεται etiam legitur apud Gal. in Exegesi, & ἐκκενοῦται, ἐκθλί... ται, exponitur. De quo nostrum iudicium, & quonam referri debeat, in OEconomia nostra adscripsimus.

ἔπειτα δὲ πλείοσιν ὀθονίοισιν] Eadem ferè sed breuioribus verbis repetuntur ἐν τῷ κατ' ἰητρεῖον. Inde autem sex fasciarum occasionem in fracturæ deligatione sumpsisse videtur Celsus, cùm scribit. Ergo tum rursum die tertio id membrum deligandū, adiiciendaq; prioribus quinta fascia, iterumq; quinto resoluendū est, & sexto fasciis inuoluendū, sic vt tertia & quinta infra, cæteræ suprà finiantur.

ἀπὸ τῶν ἐν τῇσι προτέρῃσι ἐπιδέσεσι] προτέρῃσι quædam exemplaria omittunt, legunt tamen meliora.

τὸ δ' ἐπιδεόμενον χωρίον] Vbi nullus ampliùs inflammationis metus subest, membrum aliquāto quàm pro naturali habitu gracilius apparet (quod intra septimum diem accidit) tuncq; ferulas ex antiquorum decreto adhibere conuenit, vt testatur Gal. lib. 6. Meth. med. & Paulus cap. 99. lib. 6. neq; ante septimum veteres adhibuere. At recentiores statim initio, secundum deligationem ferulas circumponunt, quò adaptationis figuram contineant, & ossa in suam sedē reposita vtcunq; fulciant. Quod & Paulus suo tempore adhuc factitatum commemorat. Albucasis etiam in leui malo, statim primo die, grauiore vitio, vel quinto vel septimo ferulas circumponit. Quod & rectè fieri potest, dum nimia adstrictio & dolor vitentur. Ferulas autem quales esse oporteat optimè describit Hippocr. lib. κατ' ἰητρεῖον, vbi & die septimo, quo membrum resoluitur vt ferulæ circumponantur, membrum gracile & laxiora ossa apparere scribit. Celsus, leuius quam ex consuetudine membrum fieri dixit. Quod si septimus dies non dedit, certè nonus exhibet. Tum facilimè ossa tractantur. His enim verbis locum istum exprimere videtur. Ferulæ etiam quomodo adhiberi debeant fusissimè describit Paulus lib. 6.

παχύτατον δὲ χρὴ εἶναι] Idem ferè lib. κατ' ἰητρ. Hūc verò totum locum propriè quodammodo sic expressit Celsus. In quam partem fractura inclinat, ab ea latior valentiorq; ferula imponenda est. Easq; omnes citra articulum esse oportet resimas, ne hunc lædant, nec vltra adstringant, quàm vt ossa contineant, & cùm spatio laxentur, tertio quoq; die, paulùm habenis suis coarctari. Ac si nulla prurigo, nullus dolor est, sic manere, donec duæ partes eius temporis, quo os quodq; conferuet, compleātur. Sic enim locus ille rectè mihi legendus videtur, contra tamen omnium codicum nostrorum fidem. Paulus quoque præcipit τοὺς νάρθηκας ἰσχυροτέρους ἐφ' ᾧ μέρος κυρτοῦται τὸ κάταγμα.

Quòd si sub prioribus vinculis ossa abundè esse directa probè cognoueris, & neq; pruriginis, neq; exulcerationis metus vllus subest, sic alligatas ferulas vltra vigesimū diem sinere oportet. Nam plærunq; triginta ad summum diebus, cubiti ossa in totum coalescunt: nihil tamen est perpetuum. Nam & natura à natura, & ætas ab ætate plurimùm distat. At vbi resolueris, aquā calidam affundere, pauloq; minùs quàm antea comprimendo, & paucioribus quàm prius fasciis religare conuenit, ac demum tertio quoq; die resoluere, & minùs quidem comprimendo, paucioribus quàm antea fasciis deligare. Quòd si alligatis ferulis, ossa non rectè posita, aut aliud quid vulnerato molestū esse suspicio sit, dimidio tēporis spatio, aut paulò antè soluere, itēq; religare oportet. At quib. circa initia cute integra ossa foris non eminent, iis abundè est victus ratio mediocris. Pauciore tamen victu ad decimum vsq; diem vtendum, præsertim cùm ex toto quiescant, ac obsonia liquida adhibenda, quæ ventrem modicè deducant: vino verò & carnibus abstinendū: post hæc paulatim reficiendi. Atq; ista oratio velut æqua quædam lex de fracturarum curatione instituta est. Quæ ita tractāda sunt, vt ex his iusta curatio procedat. Sin verò secus contingat, scire licet in ipsa curatione aliquid vel deficere vel redūdare. Ad hæc in hoc simplici modo ad ea animum intendere oportet, quæ non admodū aduertunt medici, quamuis, nisi rectè procedant, curam omnem totamq; vinciendi rationē corrumpere valeāt. Nam si os vtrumque, aut inferiùs tantùm fractum sit,

Ἢν μὲν οὖν εὖ εἰδῇς ὅτι ἱκανῶς τὰ ὀστέα ἀπίθυνται ἐν τῇσι προτέρῃσιν ἐπιδέσεσιν, καὶ μήτε κνησμοί τινες λυπέωσι, μήτε τις ἕλκωσις μηδεμία ὑποπτεύηται εἶναι, ἐᾶν χρὴ ἐπιδεδέσθαι ἐν τοῖσι νάρθηξιν ἔστ' ἂν ὑπὲρ εἴκοσιν ἡμέρας γένηται. ἐν τριήκοντα δὲ μάλιστα τῇσι ξυμπάσῃσι κρατύνεται ὀστέα τὰ ἐν τῷ πήχει τὸ ἐπίπαν. ἀτρεκὲς δὲ οὐδέν. μέγα γὰρ καὶ φύσις φύσιος, καὶ ἡλικίη ἡλικίης διαφέρει. ἐπὴν δὲ λύσῃς, ὕδωρ θερμὸν καταχέαι χρὴ καὶ μετεπιδῆσαι, ἧσσον μὲν ὀλίγῳ πιέσαντα, ἢ τὸ πρόσθεν. ἐλάσσοσι δὲ τοῖσιν ὀθονίοισιν, ἢ τὸ πρότερον. καὶ ἔπειτα διὰ τρίτης ἡμέρης λύσαντα ἐπιδεῖν, ἐπὶ μὲν ἧσσον πιέζοντα, ἐπὶ δὲ ἐλάσσοσι τοῖσιν ὀθονίοισιν. ἐπὴν δὲ ὅταν τοῖσι νάρθηξιν δεθῇ, ὑποπτεύῃς τὰ ὀστέα μὴ ὀρθῶς κέεσθαι, ἢ ἄλλο τι ὀχλέῃ τὸν τετρωμένον, λῦσαι ἐν τῷ ἡμίσει τοῦ χρόνου, ἢ ὀλίγῳ πρόσθεν, καὶ αὖθις μετεπιδῆσαι. δίαιτα δὲ τοῖσιν οἷσιν ἂν μὴ ἕλκεα ἐξ ἀρχῆς γένηται, ἢ ὀστέα ἔξω ἐξίσχῃ, ἀρκέει ὑποφαύλη. ἐνδεέστερον δὲ χρὴ διαιτᾶν ἄχρι ἡμερέων δέκα, ἅτε ἤδη καὶ ἐλινύοντας. καὶ ὄψοισιν ἁπαλοῖσιν χρῆσθαι ὁκόσα τῇ διεξόδῳ μετριότητα παρέχουσι. οἴνου δὲ καὶ κρεηφαγίης ἀπέχεσθαι. ἔπειτα μέντοι ἐκ προσαγωγῆς ἀνακομίζεσθαι. οὗτος ὁ λόγος ὥσπερ νόμος κεῖται δίκαιος περὶ κατηγμάτων ἰήσιος. ὥς τε χειρίζειν χρὴ ὡς ἀποβαίνειν ἀπὸ τῆς δικαίης χειρίξιος. ὅτι δ' ἂν μὴ οὕτως ἀποβαίνῃ, εἰδέναι χρὴ ὅτι ἐν τῇ χειρίξει τι ἐνδεὲς πεποίηται, ἢ πεπλεόνασαι. ἔτι δὲ τάδε χρὴ προσξυνιέναι ἐν τούτῳ τῷ ἁπλῷ τρόπῳ, ἃ οὐ κάρτα ἐπιμελέονται οἱ ἰητροί, καίτοι πᾶσα μελέτη, καὶ πᾶσα ἐπίδεσιν οἷά τε διαφθείρειν ἐστὶ μὴ ὀρθῶς ποιεύμενα. ἢν γὰρ τὰ μὲν ὀστέα ἄμφω κατεαγῇ, ἢ τὸ κάτω μοῦνον, ὁ δὲ

ἐπιδεδε-

A ἐπιδεδεμένος ἐν ταινίῃ τινὶ τὴν χεῖρα ἔχῃ ἀναλελαμμένος, τυγχάνῃ δὲ ἡ ταινίη κατὰ τὸ κάτηγμα πλείστη ἐοῦσα, ἔνθεν δὲ καὶ ἔνθεν ἡ χεὶρ ἀπαιωρέηται, τοῦτον ἀνάγκη τὸ ὀστέον εὑρεθῆναι διεστραμμένον ἔχοντα πρὸς τὸ ἄνω μέρος. ἢν δὲ κατεηγότων τῶν ὀστέων οὕτως ἄκρην τε τὴν χεῖρα ἐν τῇ ταινίῃ ἔχῃ, καὶ παρὰ τὸν ἀγκῶνα, ὁ δὲ ἄλλος πῆχυς μὴ μετέωρος ᾖ, οὗτος εὑρεθήσεται τὸ ὀστέον ἐς τὸ κάτω μέρος διεστραμμένον ἔχων. B χρὴ οὖν ἐν ταινίῃ πλάτος ἐχούσῃ μαλθακῇ, τὸ πλεῖστον τοῦ πήχεος καὶ τὸν καρπὸν τῆς χειρὸς ὁμαλῶς αἰωρέεσθαι.

vinctiq; manus mitella quadam excipiatur, quæ magna sui parte fracturam contineat, hinc verò & inde manus dependeat, huic in superiorem partem os peruerti necesse est. Sin verò ossibus sic fractis, summam manus partem & eam quæ est ad cubiti flexum mitella excipiat, quod autem in cubito est reliquum dependeat, in inferiorem partem os deprauatum erit. Oportet igitur mitella lata & molli, maximam cubiti partem & manus iuncturam æqualiter sublatam esse.

[1] ἐπιδεδέσθαι] Hunc locum longè aliter contra Hippocratis & Galeni mentem omninò sumpsit Caluus.

ἐν τριήκοντα δὲ μάλιστα] Idem scribit Paulus (cap. 100. lib. 6.) cubiti ossa ferè triginta diebus callo firmari. Celsus verò inter vigesimum & trigesimum diem crura brachiaq; sanescere.

μάλα γάρ τι] Hîc communia exemplaria secuti sumus. Sic enim legunt tam scripta quàm publicata omnia. Gal. tamen, μάλα γάρ τι ἡ ἡλικίη διαφέρει legisse videtur, etsi aliàs naturæ meminit, vbi hunc locum adducit, vt Com. 1. in lib. de rat. vict. in morb. ac.

ἐπὴν δὲ λύσης] Post septimum diem iam circumpositis ferulis, deligationis & calidæ perfusionis modũ fusissimis verbis prosequitur Gal. lib. 6. Meth. med. & Paulus lib. 6. Istud autem breuioribus his verbis sic exprimit Celsus. Postea leuiùs aqua calida fouere, quia primò digeri materiam opus est, tunc euocari. Ergo cerato quoq; liquido id leuiter est vngendum, perfricandaq; summa cutis est, laxiusq; id deligandum est. Tertio quoq; die soluendum, sic, vt remota aqua calida, cætera eadem fiant: tantummodo singu- C læ fasciæ, quoties resolutæ fuerint, subtrahantur.

αὖθις μεταπιδῆσαι] Sic meliora legunt exemplaria, quædam etiam ἢ ὀλίγῳ σφόδρον μεταπιδῆσαι, minus rectè.

[8] διαίτῃ δὲ τοιαύτῃσι] δίαιτα ἀποφαύλως mediocrem victum diximus ex Galeno, qui μέτριον & μέσην exponit, subexilem aut prope vulgarem obaudientes, hoc est subexiguum & non validæ materiæ. Celsus in fractis famem primùm esse necessariam scribit, deinde à die tertio humidum cibum, sublata inflammatione paulò pleniorem, eumq; qui carnem alat: per omne tempus vinũ esse alienum. Item primis diebus habendum silentium & quiescendum. Idem primis diebus famem consulit, deinde tum cùm iam increscere callum oportet, liberalius alimentum, longam à vino abstinentiam.

ἡ χεὶρ ἀπαιωρέηται] Erotianus ἀπαιωρέεται hîc legisse videtur, quod ἀποκρέμαται exponit, hoc est suspenditur aut dependet.

ὥσπερ νόμος] Hunc locum explicat Gal. Com. 2. in lib. κατ' ἰητρ. Erotianus autem νόμον δίκαιον, λόγον συμφέροντα exponit, hunc locum procul omni dubio subindicans.

D ὁ δὲ ἄλλος πῆχυς] Sic legunt exemplaria omnia manu scripta. Galenus verò ὅλος πῆχυς. Quædam etiam ἄλλως, minus rectè. Reliqua omnia exemplaria manu scripta μὴ μετέωρος ᾖ legunt: etsi Caluus sine negatione legisse videtur, in eoq; magnam amphibologiam secutus videtur, cùm cubitum sublimem & altum esse voluit, quem suspensum dixisse oportuit. Aut certè negatio adscribenda fuit, ad Hippocratis & Galeni notionem exprimendam.

χρὴ οὖν ἐν ταινίῃ] Celsus. Deligari autem brachium debet, paulùm pollice ad pectus inclinato. Siquidem is maximè brachij naturalis habitus sit, idq; inuolutum mitella commodissimè excipitur, quæ latitudine ipsi brachio, perangustis capitibus collo inijcitur, atq; ita commodè brachium ex ceruice suspensum est.

[9] ἢν δὲ ὁ βραχίων κατεαγῇ, ἢν μέν τις ἀποτανύσας τὴν χεῖρα ἐν τούτῳ τῷ σχήματι διαδέῃ, ὁ μῦς τοῦ βραχίονος E κατατεταμένος ἐπιδεθήσεται. ἐπὴν δὲ ἐπιδεθεὶς ξυγκάμψῃ τὸν ἀγκῶνα, ὁ μῦς τοῦ βραχίονος ἄλλο σχῆμα σχήσει. δικαιοτάτη οὖν βραχίονος κατάτασις ἥδε. ξύλον πηχυαῖον ἢ ὀλίγῳ βραχύτερον, οἷοι οἱ στειλαιοί εἰσι τῶν σκαφίων, κρεμάσαι χρὴ ἔνθεν καὶ ἔνθεν σειρῇ δήσαντα. καθίσαντα δὲ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ ὑψηλοῦ τινὸς τὴν χεῖρα ὑπερκεῖσθαι, ὡς ὑπὸ τῇ μασχάλῃ γένηται ὁ στειλαιὸς ἔχων ξυμμέτρως, ὥστε μόλις F δύνασθαι καθίζεσθαι τὸν ἄνθρωπον, σμικροῦ δέοντα μετέωρον εἶναι. ἔπειτα θέντα τι ἄλλο ἔφεδρον, καὶ ὑποθέντα σκύτινον ὑποκεφάλαιον, ἢ ἓν ἢ πλείω, ὅκως ξυμμέτρως σχοίη ὕψος τοῦ πήχεος πλαγίου πρὸς ὀρθὴν γωνίην. ἄριστον μὲν σκύτος πλατὺ καὶ μαλθακὸν, ἢ ταινίην πλατείην ἀμφιβάλλοντα, τῶν μεγάλων τι σταθμίων ἐξαρτῆσαι, ὅ, τι μετρίως ἕξει κατατείνειν. εἰ δὲ μὴ, τῶν ἀνδρῶν ὅστις ἐρρωμένος ἐν τούτῳ G τῷ σχήματι τοῦ πήχεος παρὰ τὸν ἀγκῶνα καταναγκαζέτω ἐς τὸ κάτω. ὁ δὲ ἰητρὸς ὀρθὸς μὲν ἐὼν χειριζέτω, τὸν ἕτερον πόδα ἐπὶ ὑψηλοτέρου τινὸς ἔχων, κατορθώσας δὲ τοῖσι θέναρσι τὸ ὀστέον. ῥηϊδίως δὲ κατορθωθήσεται. ἀγαθὴ γὰρ ἡ κατάτασις ἢν τις καλῶς παρασκευάσηται. ἔπειτα ἐπιδείτω τάς τε ἀρχὰς βαλλόμενος ἐπὶ τὸ κάτηγμα, καὶ τἄλλα πάντα ὥσπερ πρόσθεν παρῄνεθη, χειριζέτω. καὶ ἐρωτήματα H ταῦτα ἐρωτάτω. καὶ σημείοισι χρήσθω τοῖσιν αὐτέοισιν. ἢν μετρίως ἔχῃ ἢ οὔ. καὶ διὰ τρίτης ἐπιδείτω, καὶ ἐπὶ μᾶλλον πιεζέτω. καὶ ἑβδομαῖον ἢ ἐναταῖον ἐν νάρθηξιν ἐπιδησάτω. καὶ ἢν ὑποπτεύσῃ μὴ καλῶς κεῖσθαι τὸ ὀστέον, μεσηγὺ τούτου τοῦ χρόνου λυσάτω, καὶ διαθετησάμενος μεταπιδησάτω.

At verò brachio fracto, si quidem manu porrecta distentio adhibeatur, brachij musculus intentus deligabitur, atque vbi vinctus cubitum inflexerit, brachij musculus figurã immutabit. Brachij igitur æquissima distentio hæc est lignum cubitale, aut paulò breuius, cuiusmodi sunt ligonum manubria, ab vtraque parte fune deligatum suspẽsum esse oportet. Homo autem alto quodã sedili collocatus manu superincumbat, sic vt manubrium sub ala ita statuatur, vix vt ille cõsidere possit, sed prope suspẽsus maneat. Tum supposito firmo aliquo, & superdato puluino vno scorteo aut pluribus, ea altitudine quæ obliquè collocato cubito ad rectum angulum respondeat: præstiterit quidem ex corio lato & molli, aut fascia lata superiniecta, graue aliquod pondus, quod modicè intendat, suspendere: Aliôqui vir robustus sic collocatũ cubitum, ad cubiti flexuram vi quadam deorsum deducat. Medicus verò erectus, altero pede altiore loco collocato, ad curationem aggrediatur, & manuum palmis os cõponat. Quod certè facilè fiet. Hæc enim intẽdendi ratio laudabilis est, si quis eã probè vtatur. Postea iniectis circa fracturam fasciarum initiis, ad deligationem accedat, cæteraq; omnia quemadmodum antea monuimus, ad curationem accommodet, easdemq; interrogationes atq; eadem indicia adhibeat, vt intelligat nũ moderatè se habeant, nécne, & tertio quoq; die deligationem admoueat, magisq; comprimat. Septimo aut nono die ferulæ circundandæ. Ac si metus sit os nõ rectè repositum esse, medio spatio soluere, posteaq; vbi rectè collocatum fuerit, religare oportet.

ἢν μέν τις ὑποτανύσας τὴν χεῖρα] ὑποτανύσας ἐκτείνας exponit Erotianus, hunc locum innuens, etsi apud eum ὑποτανύσας legitur.

ὁκοῖοι οἱ σκαλαιοί] σκαλαιὸς manubrium hîc significat, vt & σκαλὸν dicitur foramen securis aut ligonum in quod lignum immittitur, qu & ἡ σκαλὶς magis propriè nominatur. Dicitur & σκαλὸς aut σκαλιὸς Didymo ἡ λαβὴ τοῦ πελέκεως. Codices autem, tum manu scripti, tum p blicati, mendosè συλαιὸς legunt. Ex quo etiam ad Paulum vitium dimanauit lib. 6. cap. 99. Cùm nanque hunc intendendi modu ex Hippocrate describit, ξύλον δὲ σκηλίον vocat, quod columnulæ modo dixerunt Interpretes. Idem quoque 115. & 118. lib. 6. eunde extendendi modum indicans, τὸ σύλιον vocat, baculum instar columnulæ rotundum significans. Sed sanè vtrobique σκαλαιὸν ex Hi pocrate legendum esse apparet. Alios verò intendendi brachij modos apud Paulum videre licet, præcipuéq; ex Sorano, quem fe hodie Chirurgi nostri sequuntur: neq; enim funes aut lora, sed manus tantùm adhibet. Cornelius autem Celsus proprium que-dam intendendi humeri modum describit. Siquidem humerus fractus, non sic, vt membrum aliud intēditur. Quem quidem qū valde obscurus est, & in exemplaribus nostris omninò deprauatus, ideoque multis malè acceptus, integrum apponere operæpr-tium videtur. Homo collocatur alto sedili, medicus autem humiliore aduersus. Vna fascia brachium amplexa, ex ceruice ipsius q læsus est, id sustineat. Altera ab altera parte super caput data, ibi accipit nodum. Tertia vincto imo humero deorsum demittitur, i quoq; capitibus eius inter se vinctis. Deinde ab occipitio ipsius, minister sub ea fascia quam secundo loco posui, correptum, si de ter humerus ducendus est, dextro, si sinister, sinistro brachio, demissum inter femina eius qui curatur, baculum tenet: Medicus si per eam fasciam de qua tertio loco dixi, palmam iniicit dextram, si sinister, sinistram, si dexter humerus ducatur, simulque altera fasciam minister attollit, alteram premit medicus. Quò fit vt leuiter humerus extendatur.

σιδηρῷ δήσαντα] σιδήρῳ habent exemplaria quædam manu scripta Regia, quæ etiam videtur secutus Caluus. Quædam etiam σιρηδίου & vitiosè legunt. Paulus lignum vult per summa de trabe fune suspensum. Et Erotianus σειρῇ τῷ ἱμάντι exponit, hunc certè locu subnotans.

ὥστε μόλις δύνασθαι καθιζῆσθαι τὸν ἄνθρωπον] Sic sanè legunt omnia exemplaria tum manu scripta, tum publicata, quæ sonant (vix vt ei perueniat) hoc est, manubrium ea commoderatione sub ala aptetur, vix vt eò sedens contingat, ac nisi prope sublimis & suspensus. Quæ certè lectio perspicua est. Sed pro καθικνεῖσθαι καθῆσθαι omnes Interpretes legisse videntur, quos etiam secuti sumus. Vitiosa sunt autem exemplaria quæ καθίζεσθαι habent, vt & ea quæ σμικρῷ δὲ ἐόντα μετέωρον εἶναι, pro σμικροῦ δέοντα. Paulus hominem alto sedili collocatum, paulò erectiorem esse vult, quàm in ea figura quæ ὀρθοκαθέδος (quòd in ea erecta ceruice dormiatur) dicitur, aut à recta sessione ὀρθοκαθέδρος. Sic enim quidam legendum existimant.

σκύτινον ὑποκεφάλαιον] Erotianus σκύτιον ὑποκεφάλαιον legit, si modo integra est scriptio, idque exponit δερμάτινον προσκεφάλαιον, ὅπερ καὶ τύλειον. Scorteum puluinum Celsus vocat.

καὶ εὐθετισάμενος καταστησάτω] εὐθετισάμενος καταστρώσας exponit Erotianus apud Hippocr. hoc certè subnotato loco, quod est consternens, probè collocans, tanquam ab εὐθετίζομαι, cùm tamen εὐθετισάμενος legant exemplaria omnia.

Firmatur autem brachij os diebus ferè quadraginta. Quos vbi excesserit, resoluendum, minusq; adstrictis fasciis ac paucioribus vinciendum. Victus quoq; ratio exquisitior quodammodo ac diuturnior quàm antea adhibenda, coniectura ex tumore qui in summa manu est eiusq; viribus, sumpta. Illud præterea animaduertendum, brachium suapte natura in exteriorem partem inclinari, eoq; si malè curetur, distorqueri solere. Quin & reliqua omnia ossa, quâ parte naturaliter distorta sunt, eò, vbi fracta curantur, facilè peruerti consuêrunt. Si qua igitur talis est suspicio, fascia lata brachio circumiicienda, & ad pectus circunducēda. Cumq; quiescere volet, inter cubiti gibbum & costas, splenium quoddam multiplex inuolutum, aut aliud quidpiam eiusmodi, subiiciendū. Hac enim ratione incuruati ossis directio fiet. Ea tamē cautione adhibita, vt ne nimis ad interiorem partem ducatur. Pes autem hominis ex multis & paruis ossibus, non secus ac summa manus, constat. Quæ neque ferè frangi consuêrunt, nisi ab acuto aliquo & graui, vnà quoque carnosæ partis vulnus accedat. Sed de vulneratorum curatione, vbi de vlceribus agetur, dicemus. Quòd si quid suo loco moueatur, aut digitorum articulus, aut aliud quodpiam os ex his quæ primam plantam constituunt, (quam ταρσὸν vocant) in suam quodque sedem compellendum, non secus ac in manu. Curatioq; adhibenda per ceratum, splenia & fascias, nō secus ac in fracturis, ferulis prætermissis, eodem modo comprimendo, ac tertio quoq; die deligando. Interrogandus quoq; is qui vincitur, perinde etiā ac in fracturis, adstrictáne sit, an laxa deligatio. Sanescunt autem perfectè omnia viginti diebus, nisi si quæ cum tibiæ ossibus cōmunionem habent, eiq; è directo respondent. Quo tempore decumbere confert, id tamen non sustinent, qui morbum parui facientes, obambulāt prius quàm

κρατύνεται δὲ μάλιστα βραχίονος ὀστέον ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσιν. ἐπὴν δὲ ταύτας ὑπερβάλλῃ, λύειν χρή, καὶ ἐπὶ ἧσσον πιέζειν τοῖσιν ὀθονίοισιν, καὶ ἐπὶ ἐλάσσοσιν ἐπιδεῖν. δίαιταν δὲ ἀκριβεστέρην τινὰ ἢ τὸ πρόσθεν διαιτᾶν, καὶ πλείω χρόνον. τεκμαίρεσθαι δὲ πρὸς τοῦ οἰδήματος τοῦ ἐν ἄκρῃ τῇ χειρὶ τὴν ῥώμην ὁρῶν. προσξυνιέναι δὲ χρὴ καὶ τάδε, ὅτι βραχίων κυρτὸς πέφυκεν ἐς τὸ ἔξω μέρος, καὶ διαστρέφεσθαι φιλέει, ἐπὴν μὴ καλῶς ἰητρεύηται. ἀτὰρ καὶ τἄλλα πάντα ὀστέα εἰς ὅπερ πέφυκε διεστραμμένα, ἐς τοῦτο καὶ ἰητρευόμενα φιλέει διαστρέφεσθαι. ἐπὴν κατεαγῇ, χρὴ τοίνυν ἐπὴν τοιοῦτό τι ὑποπτεύηται, ταινίῃ πλατείῃ προσεπιλαμβάνειν τὸν βραχίονα κύκλῳ περὶ τὸ στῆθος περιδέοντα. καὶ ἐπὴν ἀναπαύεσθαι μέλλῃ, μεσηγὺ τοῦ ἀγκῶνος καὶ τῶν πλευρέων σπλῆνά τινα πολύπτυχον πτύξαντα ὑποτιθέναι, ἢ ἄλλο τι ὃ τουτέῳ ἔοικεν. οὕτω γὰρ ἂν ἰθὺ τὸ κύρτωμα τοῦ ὀστέου γένοιτο. φυλάσσεσθαι μέντοι χρή, ὅπως μὴ ἢ ἄγαν ἐς τὸ ἔσω μέρος. ποὺς δὲ ἀνθρώπου ἐκ πολλῶν καὶ μικρῶν ὀστέων σύγκειται, ὥσπερ χεὶρ ἄκρη. κατάγνυται μὲν οὐ πάνυ τι ταῦτα τὰ ὀστέα, ἢν μὴ ξὺν τῷ χρωτὶ τιτρωσκομένῳ ὑπὸ ὀξέος τινὸς ἢ βαρέος. τὰ μὲν οὖν τιτρωσκόμενα, ἐν ἑλκωσίων μέρει εἰρήσεται ὡς χρὴ ἰητρεύειν. ἢν δέ τι κινηθῇ ἐκ τῆς χώρης, ἢ τῶν δακτύλων ἄρθρον, ἢ ἄλλο τι τῶν ὀστέων τοῦ ταρσοῦ καλεομένου, ἀναγκάζειν μὲν χρὴ ἐς τὴν ἑωυτοῦ χώρην ἕκαστον, ὥσπερ καὶ τὰ ἐν τῇ χειρὶ εἴρηται. καὶ ἰητρεύειν δὲ κηρωτῇ καὶ σπλήνεσιν καὶ ὀθονίοισιν, ὥσπερ καὶ τὰ κατήγματα, πλὴν τῶν ναρθήκων. τὸν μὲν αὐτὸν τρόπον πιέζοντα, διὰ τρίτης δὲ ἐπιδέοντα. ὑποκρινέσθω δὲ ὁ ἐπιδεόμενος παραπλήσια, οἷά περ καὶ ἐν τοῖσι κατήγμασι, καὶ περὶ τοῦ πεπιέχθαι, καὶ περὶ τοῦ χαλαρὸν εἶναι. ὑγιῆ δὲ γίνεται ἐν εἴκοσιν ἡμέρῃσιν τελέως ἅπαντα, πλὴν ὁκόσα κοινωνέει τοῖσι τῆς κνήμης ὀστέοισι, καὶ αὐτέῃ τῇ ἰξύϊ. ξυμφέρει δὲ κατακεῖσθαι τοῦτον τὸν χρόνον. ἀλλὰ γὰρ οὐ τολμέουσιν ὑπερορῶντες τὸ νόσημα, ἀλλὰ περιέρχονται πρὶν ὑγιέες γενέσθαι.

ἐμέωνται. διὰ τοῦτο καὶ οἱ πλεῖστοι οὐκ ἐξυγιαίνουσι τελέως, ἀλλὰ πολλάκις αὖθις ὁ πόνος ὑπομιμνήσκει εἰκότως. ὅλον γὰρ τὸ ἄχθος τοῦ σώματος οἱ πόδες ὀχέουσιν. ὁκόταν οὖν μήπω ὑγιέες ἐόντες ὁδοιπορέουσι, φλαύρως ξυναλθώσεται τὰ ἄρθρα τὰ κινηθέντα. διὰ τοῦτο ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε ὀδυνῶνται τὰ πρὸς τῇ κνήμῃ. τὰ δὲ κοινωνέοντα τοῖς τῆς κνήμης ὀστέοισιν, μείζω τε τῶν ἑτέρων ἐστίν, καὶ κινηθέντων τούτων πουλυχρονιωτέρη ἡ ἄλθεξις. ἴησις μὲν οὖν ἡ αὐτή. ὀθονίοισι δὲ πλείοσι χρέεσθαι, καὶ σπλήνεσιν. καὶ ἐπὶ πᾶν ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἐπιδέειν. πιέζειν δὲ ὥσπερ καὶ τἄλλα πάντα, ταύτῃ μάλιστα ᾗ ἐκινήθη, καὶ τὰς πρώτας περιβολὰς τῶν ὀθονίων κατὰ ταῦτα ποιέεσθαι. ἐν δὲ ἑκάστῃ τῶν ἀπολυσίων, ὕδατι πολλῷ θερμῷ χρέεσθαι. ἐν πᾶσι δὲ πολλὸν ὕδωρ θερμὸν καταχέειν τοῖσι κατ' ἄρθρα σίνεσιν. αἱ δὲ πιέξιες καὶ αἱ χαλάσιες, ἐν τοῖσιν αὐτέοισιν χρόνοισι τὰ αὐτὰ σημεῖα δεικνυόντων, ἅπερ ἐπὶ τοῖσιν πρόσθεν, καὶ τὰς μετεπιδέσιας, ὡσαύτως χρὴ ποιέεσθαι. ὑγιέες δὲ τελέως οὗτοι γίνονται ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσι μάλιστα, ἢν τολμέωσι κατακεῖσθαι. ἢν δὲ μή, πάσχουσι ταῦτα ἃ καὶ πρότερον, καὶ ἐπὶ μᾶλλον.

sani sint. Ideoq; plærique non integrè conualescunt, sed subinde, non iniuriâ, eos doloris sensus commonefacit. Nam cùm totum corporis onus pedes sustineant, vbi nondum sani deambulant, articuli agitati non rectè curantur, eaque de causa subinde ad tibiam dolores sentiunt. Quæ verò cum tibiæ ossibus communionem habent, tum reliquis maiora sunt, tum agitata longius tempus ad curationem postulant. Curandi tamen eadem est ratio. Plures autem fascias & splenia adhibere oportet, omninoque vtraque parte deligare & adstringere, vt reliqua omnia, eâ potissimùm parte quâ os emotum est, eoque primùm fascias circunducere. At quoties fasciæ soluuntur, calida multa vtendum. Ea nanque in omnibus articulorum læsionibus liberaliter affundenda. Compressiones verò & laxamenta iisdem temporibus fieri, eadem quæ suprà signa ostendunt. Quod & vbi religare expedit, itidem factitandum. Hi autem, si decumbere non grauentur, quadraginta ferè diebus in totum conualescunt. Sin minùs, cum his quæ priùs exposita sunt, tum etiam grauioribus malis afficiuntur.

[10] κρατύνεται δὲ] Paulus quoque lib. 6. brachij & tibiæ os intra quadragesimum diem callo ferruminari scribit. Celsus inter septimum & vigesimum, & quadragesimum, humerum & femina sanescere.

ὁ τοῦ βραχίονος κυρτὸς πέφυκεν] Brachij os extrinsecus quidem magis esse gibberosum, internis verò partibus simum, scribit Gal. cap. 16. lib. 2. de vsu part. eiusq; rationem reddit.

ὅπως μὴ ἡ ἄγαν ἐς τὸ ἔσω μέρος] ἔξω legit Caluus refragantibus omnibus exemplaribus, tum etiam sensu ipso.

[11] ποὺς δὲ αἰθρόπου] Hunc locum adducit Gal. lib. 3. de administr. anatom. & explicat.

ἢν μὴ ξὺν τῷ χρωτὶ] χρώματι legũt exemplaria Regia quædam manu scripta, quòd χρῶμα etiam cutis dicatur & corporis superficies, eaq; etiam dictione vtitur Hippocr. lib. περὶ ἐνυπνίων. χρωτὶ tamen legunt reconditiores membranæ, vt & Galenus.

ἀναγκάζειν μὲν χρὴ] Chirurgi nostri, ad ossium in summa manu cõpositionem, tabella plana ex Pauli præscripto vtuntur, quale quid etiam in manus luxatione præcipit Hippocr. lib. de art. In summo pede, ex Albucasis consilio, pedem læsum solo affigunt, deinde supra os prominens durum aliquid superimponunt, & os prolapsum plantæ pedis calcant ac vrgent, vt vis facta faciliùs in suam sedem compellat. Quod sanè ex Hippocrate quoq; lib. de artic. sumptum videtur.

ὑγιὴς δὲ γίνεται ἐν εἴκοσιν ἡμέρῃσιν] Celsus intra vnum & vigesimum diem ferè sanescere os tali, calcem, manum, plantam, scribit.

ἐν δὲ ἑκάστῃ τῶν ἀπολυσίων] ἀπολύσιας hoc mihi videtur loco exponere Erotianus, ἢ τὰς τῶν ἄρθρων ἀπολύσεις, ἢ τὰς τῶν ἐπιδέσμων λύσεις.

[12] Ὅσοι δὲ πηδήσαντες ἀφ' ὑψηλοῦ τινὸς ἐστήριξαν τῇ πτέρνῃ ἰσχυρῶς, τουτέοισι διίστανται μὲν τὰ ὀστέα. φλέβια δὲ ἐκχυμοῦνται ἀμφιθλασθείσης τῆς σαρκὸς ἀμφὶ τὸ ὀστέον, οἴδημα δὲ ἐπιγίνεται καὶ πόνος πουλύς. τὸ γὰρ ὀστέον τοῦτο οὐ σμικρόν ἐστιν, καὶ ὑπερέχει μὲν ὑπὸ τὴν ἰθυωρίην τῆς κνήμης, κοινωνέει δὲ φλεψὶ καὶ νεύροις ἐπικαιροτάτοισιν. ὁ τένων δὲ ὁ ὄπισθεν τούτῳ προσήρτηται τῷ ὀστέῳ. τούτους χρὴ ἰητρεύειν μὲν κηρωτῇ καὶ σπλήνεσι καὶ ὀθονίοισιν. ὕδατι δὲ θερμῷ πλείστῳ τουτέοισι χρῆσθαι, καὶ ὀθονίοισι πλείοσιν. ἐπὶ τουτέοισι δεῖ καὶ ἄλλως ὡς βελτίστων καὶ προσηνεστάτων. καὶ ἢν μὲν τύχῃ ἁπαλὸν τὸ δέρμα φύσει ἐὸν τὸ ἀμφὶ τὴν πτέρνην, ἐᾶν οὕτως. ἢν δὲ παχὺ καὶ σκληρὸν οἷα μετεξετέροισι ἴσχουσιν, καταταμεῖν χρὴ ὁμαλῶς καὶ διαλεπτῦναι μὴ διατιτρώσκοντα. ἐπιδεῖν δὲ ἀγαθῶς, οὐ παντὸς ἀνδρός ἐστι τὰ τοιαῦτα. ἢν γάρ τις ἐπιδέῃ, ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα τὰ κατὰ τὰ σφυρὰ ἐπιδέεται, ὅτε μὲν περὶ τὸν πόδα περιβαλλόμενος, ὅτε δὲ περὶ τὸν τένοντα, αἱ ἀποσφίγξιες αὗται χωρίζουσι τὴν πτέρνην, ᾗ τὸ θλάσμα ἐγένετο. καὶ οὕτω κίνδυνος σφακελίσαι τὸ ὀστέον τῆς πτέρνης. καίτοι ἢν σφακελίσῃ τὸν αἰῶνα πάντα ἱκανὸν ἀντέχειν τὸ νόσημα. καὶ γὰρ τἄλλα ὅσα μὴ ἐκ τοιούτου τρόπου σφακελίζει, ἀλλ' ἐν κατακλίσει μελανθείσης τῆς πτέρνης ὑπὸ ἀμελείης τοῦ σχήματος, ἢ ἐν κνήμῃ τρώματος γινομένου, ἐπικαίρου καὶ χρονίου, καὶ κοινοῦ

Qui ab alto desilientes, calci vehementi cum impetu innituntur, iis ossa quidem diducuntur, venulæ, carne circum os collisa, sanguinem effundunt, tumorque ac dolor multus superuenit. Neque enim hoc os exiguum est, subterque è directo tibiæ prominet, & communionem cum venis & neruis magnis habet. Huic quoque ossi posteriore parte tendo annectitur. Curandi autem sunt cerato, spleniis & fasciis, calidaque liberaliter affundenda, & pluribus fasciis vtendum, tum præcipuè etiam quàm optima & lenissima adhibenda. Quòd si cutis quæ calcem ambit naturâ mollis extiterit, sic sinere oportet. Sin crassa & dura, qualis in cæteris cernitur, ea æqualiter incidenda & attenuanda est, neque tamen vulneranda. Ista autem rectè deligare non est cuiusuis. Si quis enim eo modo deuinciat, quo cætera circa malleolos vinciuntur, partim quidem ad pedem, partim verò ad tendinem fascia circumiecta, huiusmodi fasciarum constrictiones, calcem quâ collisio extitit seiungunt, vnde ei syderationis periculum impedet. Quod si accidat, toto æuo perdurat. Nam quæ aliæ sunt syderationes, velut vbi ex decubitu negligenter collocato calce is nigrescit, aut, siue ex insigni & diuturno tibiæ aut fœmoris vulnere, quod calci communica-

tum fuerit, siue ex alio morbo, diu supini ægri decubuerint: eæ tamen iis diuturnæ & molestæ sunt, & quæ sæpe recrudescunt, nisi optima diligentia & longa quiete curentur. Quare quæcunque huiusmodi syderationes contingunt, eæ præter aliam noxiam, corpus quoque in summum discrimen adducunt. Febres enim admodum acutæ superueniunt, assiduæ, cum tremore & singultu, mentem tentantes, & quæ paucis diebus ægrum è medio tollant. Existunt quoque venarum sanguinem fundere solitarum liuores, eæque veluti nauseabundæ sanguinem refundunt, & cancro propter compressionem occupantur. Possunt etiam ista incidere absque alia syderatione. Atque hæc quidem ad vehementissimas collisiones referenda sunt. Plurima tamen leuiter colliduntur, ac neque magnum studium aut diligentiam requirunt, nihilominus rectè tractari debent. Vbi autem vehemēs illisio incumbere videbitur, tum fulcire, tum quæ dicta sunt facere conuenit. Tum verò maxima fasciæ parte ad calcem circumiecta, partim summum pedem, partim medium, interdum etiam quæ ad tibiam sunt, oppositis inter se ductibus obuoluere, tum vicinas partes omnes hinc & inde, velut ante dictum est, vinculis comprehendere, neque vehementem quidem compressionem, sed multas tamen linteorum conuolutiones facere. Præstat autem eodem aut postero die, veratri potionem exhibere, tertioque die soluere, ac rursus deligare. Recrudescat verò nécne morbus, his indiciis cognoscetur. Nanque vbi sanguis è venis refusus, aut quæ nigricant, quæque his vicina sunt, aliquantulum rubescunt aut obdurescūt, periculum est ne recrudescat. Quòd si febre vacet æger, sursum purgante medicamento vtendum, velut dictum est, quod idem etiam conuenit, vbi febris non est assidua. Eo nanque si febris fuerit assidua abstinendum, vt & cibis ac sorbitionibus, potioneque vtendum aquæ non vini, sed aquæ mulsæ acidæ, ὀξύγλυκυ vocant. At si nullus recrudescentis morbi metus est, sugillata & nigrores, circumuicinæque partes, citra duritiem, aliquantulum ex virore pallescunt. Id quod certum est in omnibus sugillatis indicium, non futurum vt vnquam morbus recrudescat. Quæ verò cum duritie liuent, ea certè ne nigrescant periculum est. Ac danda est opera vt pes plærunque reliquo corpore paulò altior collocetur. Sanus autem, si quiescat, intra sexaginta dies euadet.

τῇ πτέρνῃ, ἢ ἐν μηρῷ, ἢ ἐπὶ ἄλλῳ νοσήματι ὑπτιασμοῦ χρονίου γινομένου. ὅμως καὶ τοῖσι τοιούτοισι χρόνια καὶ ὀχλώδεα, καὶ πολλάκις ἀναῤῥηγνύμενα, ἢν μὴ χρηστῇ μὲν μελέτῃ θεραπευθῇ, πολλῇ δὲ ἡσυχίῃ. ὥστε γὰρ τοῦ τοιούτου τρόπου σφακελίζοντα κινδύνους μεγάλους τῷ σώματι παρέχει πρὸς τῇ ἄλλῃ λύμῃ. καὶ γὰρ πυρετοὶ ὑπεροξέες, ξυνεχέες, τρομώδεες, λυγγώδεες, γνώμης ἁπτόμενοι, καὶ ὀλιγημέρεοι, κτείνοντές τε. γένοιτο δὲ ἂν καὶ φλεβῶν αἱμοῤῥόων πελιώσιες, ναυσιώσιες, καὶ γαγγραινώσιες ὑπὸ τῆς πιέξιος. γένοιτο δὲ ἂν ταῦτα ἔξω τοῦ ἄλλου σφακελισμοῦ. ταῦτα μὲν οὖν εἴρηται, οἷα τὰ ἰσχυρότατα θλάσματα γίγνεται. ταῦτα μέντοι πλεῖστα ἡσυχαίως ἀμφιθλᾶται, καὶ οὐδὲ μὴν πολλὴ σπουδὴ τῆς μελέτης, ἀλλ' ὅμως ὀρθῶς χρὴ χειρίζειν. ἐπὴν μέντοι ἰσχυρὸν δόξῃ εἶναι τὸ ἔρεισμα, τά τε εἰρημένα ποιέειν χρή. καὶ τὴν ἐπίδεσιν τὴν πλείστην ποιέεσθαι ἀμφὶ τὴν πτέρνην περιβάλλοντα. ἄλλοτε πρὸς τὰ ἄκρα τοῦ ποδὸς αὖτις περιβάλλοντα, ἄλλοτε πρὸς τὰ μέσα, ἄλλοτε πρὸς τὰ περὶ τὴν κνήμην. προσεπιδεῖν δὲ καὶ τὰ πλησίον πάντα, καὶ ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ὥσπερ καὶ πρόσθεν εἴρηται. καὶ ἰσχυρὴν μὲν μὴ ποιέεσθαι τὴν πίεξιν, πολλοῖσι δὲ τοῖς ὀθονίοισιν. ἄμεινον δὲ καὶ ἐλλέβορον πιπίσκειν αὐθημερὸν, ἢ τῇ ὑστεραίῃ. ἀπολῦσαι δὲ τεταρταῖον καὶ αὖτις μετεπιδῆσαι. σημεῖα δὲ τάδε ἢν παλιγκοτήσῃ, ἢ οὔ. ἐπὴν μὲν τὰ ἐκχυμώματα τῶν φλεβῶν, καὶ τὰ μελάσματα, καὶ τὰ ἐγγὺς ἐκείνων ὑπέρυθρα γένηται καὶ ὑπόσκληρα, κίνδυνος παλιγκοτῆσαι. ἀλλ' ἢν μὲν ἀπύρετος ᾖ, φαρμακεύειν ἄνω χρὴ ὥσπερ εἴρηται. καὶ ὅσα μὴ ξυνεχῶς πυρεταίνηται. ἢν δὲ ξυνεχῶς πυρεταίνηται, μὴ φαρμακεύειν. ἀπέχειν δὲ σιτίων καὶ ῥοφημάτων. ποτῷ δὲ χρῆσθαι ὕδατι καὶ μὴ οἴνῳ, ἀλλὰ ὀξυγλυκεῖ. ἢν δὲ μὴ μέλλῃ παλιγκοταίνειν τὰ ἐκχυμώματα, καὶ τὰ μελάσματα, καὶ τὰ περιέχοντα ὑπόχλωρα γίγνεται καὶ μὴ σκληρά. ἀγαθὸν τοῦτο τὸ μαρτύριον ἐν πᾶσιν ἐκχυμώμασιν, τοῖσι μὴ μέλλουσι παλιγκοταίνειν. ὅσα δὲ σὺν σκληρύσμασι πελιοῦται, κίνδυνος μὲν μελανθῆναι. τὸν δὲ πόδα ἐπιτηδεύειν χρὴ, ὅκως ἀνωτέρω τοῦ ἄλλου σώματος ἔσται τὰ πλεῖστα ὀλίγον. ὑγιὴς δὲ ἂν γένοιτο ἐν ἑξήκοντα ἡμέρῃσιν, εἰ ἀτρεμέοι.

[12] τὸ γὰρ ὀστέον τὸ οὐ σμικρόν ἐστι] Omnia pedis ossa calcem ipsam magnitudine plurimùm excedere scribit Gal. lib. 3. de vsu part. eiusq; rei rationem reddit.

ὁ τένων δὲ ὁ ὄπισθιος] De eo agit Gal. lib. 3. de vsu par. cap. 10. Celsus latum neruum, durum & intentum à posteriore vocat.

περὶ τὸν πόδα περιβαλλόμενος] ἐπιβαλλόμενος legunt exemplaria quædam manuscripta Regia non contemnendæ authoritatis.

ἀλλ' ἐν κατακλίσει] Sic legunt omnia exemplaria, tam manu scripta, quàm publicata, quæ adhuc videre licuit. Caluus tamen ἀνακλίσει legisse videtur.

καὶ πολλάκις ἀναῤῥηγνύμενα] ἀναῤῥηγνύμενα hîc quæ disrumpuntur aut quæ recrudescunt significant, velut τὰ παλιγκοτέοντα dicuntur in fine lib. de artic. vbi ista ferè aliis verbis repetuntur. Vocantur etiam τὰ ἀναῤῥηγνύμενα ἕλκη Paulo, quæ præproperè cicatrice obducta, rursus orta inflammatione disrumpuntur aut recrudescunt.

ναυσιώσιες] ναρκώσιες habent vitiosè omnia exemplaria manu scripta, quæ etiam secutus videtur Caluus. Sed ναυσιώσιες ex Galeno legendum apparet. Suntque ναυσιώσιες in Exegesi, αἱ παρεκχύσεις τοῦ αἵματος, ἃς δὴ καὶ ἐκχυμώσεις ὀνομάζει. μετενήνεκται δὲ ἀπὸ τῶν ἐπὶ ταῖς ναυσίαις ἐμούντων αἷμα τοὔνομα. Neque certè cuiquam dubium est quin hunc locum indicet, eadem quoque ferè expressa explicatione. Dicuntur igitur φλεβῶν ναυσιώσιες venarum nauseæ aut nauseationes, hoc est veluti nauseabundarum venarum sanguinis refusiones.

ἔξω τοῦ ἄλλου σφακελισμοῦ] Sic habent meliores & reconditiores membranæ cum publicatis exemplaribus. Quædam etiam σφακελισμοὶ legunt, vitiosè.

ἐπὴν μέντοι ἰσχυρὸν δόξῃ εἶναι] ἰσχυρὸν τὸ ἔρεισμα hîc quidam iungunt, & vehementem fulciendo illisionem factam intelligunt. Sed nos ἰσχυρὸν ad θλάσμα, & τὸ ἔρεισμα ad sequentia retulimus cum Vidio.

πολλοῖσι δὲ τοῖς ὀθονίοισιν] Sic vetustiora & meliora exemplaria, quædam etiam δὲ omittunt. Alia etiam ἐν πολλοῖσι δὲ legunt.

At verò tibiam duo ossa constituunt, quorum qui-

[13] ἡ δὲ κνήμη δύο ὀστέα ἐστί. τῇ μὲν συχνῷ λεπτότερον τὸ

A ἐστὶ δ' ἕτερον τοῦ ἑτέρου, τῇ δὲ οὐ πολλῷ λεπτότερον. ξυνέχεται δὲ ἀλλήλοισι τὰ πρὸς τοῦ ποδὸς, καὶ ἐπίφυσιν κοινὴν ἔχει. ἐν ἰθυωρίῃ δὲ τῆς κνήμης οὐ ξυνέχεται. τὰ δὲ πρὸς τοῦ μηροῦ ξυνέχεται, καὶ ἐπίφυσιν ἔχει. καὶ ἡ ἐπίφυσις διάφυσιν. μακρότερον δὲ τὸ ἕτερον ὀστέον σμικρῷ τὸ κατὰ τὸν σμικρὸν δάκτυλον. ἡ μὲν φύσις τοιαύτη τῶν ὀστέων τῶν ἐν τῇ κνήμῃ. ὀλισθαίνει δέ ἐστιν ὅτε τὰ πρὸς τοῦ B ποδὸς, ὅτε μὲν ξὺν τῇ ἐπιφύσει ἀμφότερα τὰ ὀστέα. ὅτε δὲ ἡ ἐπίφυσις ἐκινήθη, ὅτε δὲ τὸ ἕτερον ὀστέον. ταῦτα δὲ ὀχλώδεα μὲν ἧσσον, ἢ τὰ ἐν τῷ καρπῷ τῶν χειρῶν, εἰ τολμῴεν ἀτρεμέειν οἱ ἄνθρωποι. ἴησις δὲ παραπλησίη οἵηπερ ἐκείνῳ. τήν τε γὰρ ἐμβολὴν χρὴ ποιέεσθαι ἐκ κατατάσιος ὥσπερ ἐκείνων. ἰσχυροτέρης δὲ δεῖται τῆς κατατάσιος, ὅσῳ ἰσχυρότερον τὸ σῶμα ταύτῃ. ἐς τὰ πλεῖστα μὲν C γὰρ ἀρκέουσιν ἄνδρες δύο, ὁ μὲν ἔνθεν, ὁ δὲ ἔνθεν τείνοντες. ἢν δὲ μὴ ἰσχύωσιν, ἰσχυροτέρην ῥηΐδιόν ἐστι ποιέειν τὴν κατάτασιν. ἢ γὰρ πλήμνην κατορύξαντα χρὴ, ἢ ἄλλο τι ὅ, τι τούτῳ ἔοικεν, μαλθακόν τι περὶ τὸν πόδα περιβάλλειν. ἔπειτα πλατέσι βοείοισιν ἱμᾶσι περιδήσαντα τὸν πόδα, τὰς ἀρχὰς τῶν ἱμάντων, ἢ πρὸς ὕπερον, ἢ πρὸς ἕτερον ξύλον προσδήσαντας, τὸ ξύλον πρὸς τὴν πλήμνην D ἄκρον ἐνθέντα ἀνακλᾷν. τοὺς δὲ ἀντιτείνειν, ἄνωθέν τε τῶν ὤμων ἐχομένους καὶ τῆς ἰγνύης.

dem vnum altero hac parte longè tenuius, illa verò parte paulò tenuius est. Cohærent autem inter se quâ parte pedem contingunt, communeque habent ossis accrementum: sed in tibiæ directione non cohærent. Ad femur verò adnato quodam osse coniunguntur, quod septum medium habet. Osque alterum quâ parte paruum digitum spectat, paulò longiùs producitur. Ac ossium tibiæ natura sic se habet. Atq; hæc vtraque ossa interdum quidem quâ pedem contingunt, vnà cum adnato osse suis sedibus excidũt, quandoque verò adnatum os dimouetur, quandoque etiam alterum os. Hæc sanè, modò homines quiescant, minùs molestiæ exhibent, quàm quæ in prima manus iunctura existunt. Curatio verò in vtroque assimilis. Nam & hîc per intentionem repositio, velut in illis, molienda. Quanquam eò valentiorem hæc intentionem desiderant, quò validius hac parte corpus est. Vt plurimùm tamen duo viri satis sunt, qui in diuersa contendant: sin minùs, valentiorem intẽtionem moliri procliue est. Aut enim humi defosso rotæ modiolo, aut alia quapiam re huic simili, molle aliquid ad pedem circundare oportet, deinde loris bubulis latis pedem circumuincire, eorumque capitibus aut ad pistillum, aut ad aliud lignum alligatis, lignum, summa eius parte in modiolum immissa, reflectere, quosdam verò à superiore parte humeris apprehensis & poplite, in diuersum extendere.

[13] ἡ δὲ κνήμη δύο ὀστέα ἐστί] ἐστι legunt reconditiores membranæ manu scriptæ. ἔχει etiam habent quædam non ita vetustæ. Cæterùm istud Celsus sic exprimit. Ipsum autem crus est ex ossibus duobus. Etenim per omnia femur humero, crus verò brachio simile est: adeò vt habitus quoque & decor alterius ex altero cognoscatur, quod ab ossibus incipiens, etiam in carne respondet. Verùm alterum os ab exteriore parte supra positum est, quod ipsum quoque sura rectè nominatur. Id breuius supraq; tenuius, ad ipsos talos intumescit.

διάφυσιν] διάφυσις hîc septum illud medium aut interstitium significat, in medio adnati ossis tibiæ inter vtrunque sinum protuberans, quod inferiora femoris tubercula discriminat, eorum grandem sinum subiens. Eminentiam quandam nerueam cartilaginosamq; vocat lib. de Ossib. Gal. inter medios tibiæ sinus assurgentem, quæ inter femoris tubercula, veluti in mediam quandam E rimam aut scissuram inseritur. Hanc certè διάφυσιν minùs rectè expressisse Caluus videtur.

μακρότερον δὲ τὸ ἕτερον] Suræ os breuius & tenuius, nec adeò protensum ac tibiæ os ad genu, tum ipsa res clamat, tum scribit Galenus lib. 3. † de vsu part. & libello de ossib. Celsus etiam alterum os dicit à priore parte positum, cui tibiæ nomen est, longius & in superiore parte plenius, solum cum femoris inferiore capite committitur, sicut cum humero cubitus. Etsi verò inter se comparata vtraque ossa longitudine pari videntur, quod & Iulius Pollux testatur lib. 2. Suræ tamen os qua minimum digitum spectat tantò longius producitur, quantò altius tibiæ os ad femur supra porrigitur. Eamque lectionem ex Galeni mente secuti sumus. Alioqui certè si communis esse adnata appendix censeatur, simpliciter suræ os longius esse dicatur. Quod etiam subindicare videtur Galenus in Comment. † Cap. 13.

ἢ γὰρ πλήμνην] πλήμνην, τροχοῦ χοινικίδα exponit Galenus in Exegesi, vt hîc quoque. Sic enim legendum apparet, cùm tamen πλήμνην le-F gisse videatur. Erotianus quoque πλήμνας, τὰς χοινικίδας τοῦ τροχοῦ δι' ὧν ὁ ἄξων στρέφεται, exponit, idque nouè admodum, cùm non axis, sed rota aut modiolus circum ipsum axem voluatur. Quam expositionem etiam Homeri Scholiastes adscribit Iliad. ε. Hesychius πλήμνας esse scribit τὰς περιεχούσας τὸν ἄξονα χοινικίδας. Eidem etiam πλήμνη, ἡ χοινικὶς τοῦ τροχοῦ ἢ τῆς σύριγγος dicitur, ἀπὸ τοῦ πληροῦσθαι ὑπὸ τοῦ ἄξονος. Pollux etiam πλήμνην τὸ περικείμενον τῷ ἄξονι dicitur. Vtitur hac dictione Homerus (vt etiam testatur Gal.) Il. ε. (v. 526. πλῆμναι δ' ἀργύρου εἰσὶ περίδρομοι ἀμφοτέρωθεν. Et Il. ψ. (v. 339.) ὡς ἄν τοι πλήμνη γε δοάσσεται ἄκρον ἱκέσθαι.

ἢ πρὸς ὕπερον] ὕπερος pistillum dicit, quo hîc pro vecte vtitur Hippocrates ad extensionem faciendam. Est apud Hesychium ὕπερον περιτροπή paroemia, de iis qui eandem rem factitant, neque finem vllum faciunt. Hoc autem totum admodum leuiter attigisse Caluus videtur, vt nec illud ἀνακλᾷν expressisse.

[14] ἔστι δὲ καὶ τὸ ἄνω τοῦ σώματος ἀνάγκῃ προσλαβεῖν. G τοῦτο μὲν ἢν βούλῃ, ξύλον στρογγύλον λεῖον κατορύξας βαθέως, μέρος τι αὐτοῦ ὑπερέχον τοῦ ξύλου μέσηγυ τῶν σκελέων ποιήσας παρὰ τὸν περίνεον, ὡς κωλύῃ ἀκολουθέειν τὸ σῶμα τοῖσι πρὸς ποδῶν τείνουσιν. ἔπειτα πρὸς τὸ τεινόμενον σκέλος μὴ ῥέπειν. τὸν δέ τινα πλάγιον παρακαθήμενον ἀπωθέειν τὸν γλουτὸν ὡς μὴ περιέλκηται τὸ σῶμα. τοῦτο δὲ ἢν βούλῃ, παρὰ τὰς μασχάλας ἔνθεν καὶ ἔνθεν τὰ ξύλα παρα-H πεπηγμένα, αἱ δὲ χεῖρες παρατεταμέναι φυλασσέσθωσαν. προσεπιλαμβανέτω δέ τις κατὰ τὸ γόνυ, καὶ οὕτως ἀντιτείνοιτο. τοῦτο δὲ ἢν βούλῃ, ἄλλους ἱμάντας περιδήσας, ἢ περὶ τὸν μηρὸν, πλήμνην ἄλλην ὑπὲρ κεφαλῆς κατορύξας, ἐξ ἆς

Sed & superiori corporis parti, vis hoc modo, si lubet, adhiberi potest. Ligno tereti, læui, altè defosso, pars eius quædam extans media inter crura ad interfœmineum statuatur, ne corpus ad eos qui à pedibus extensionem faciunt, delabatur. Deinde ne in crus quod intenditur inclinet, aliquis à latere assidens, natem repellat, ne corpus circumducatur. Idem quoque fiet si ad vtranque alam ligna affigantur, brachiaque protensa seruentur, alius autem genu apprehenso, ita in diuersa contendat. Quinetiam, si placet, hoc molieris aliis habenis ad genu vel femur alligatis, si alterum rotæ modiolum ad caput defoderis, & habe-

nis ad aliquod lignum quod in rotæ modiolum defixum sit, religatis, contrariam ei quæ ad pedes fit extensionē feceris. Quin si lubet modiolorum loco, subtensa lecto mediocri trabecula, deinde ad eius capita hinc & inde lignis obfirmatis & reflexis, lora intēdere licebit. Quòd si placet, per asellos ab vtraq; parte collocatos, extensionem molieris. Sunt & alia quamplurima distentionum genera. Præstat autem eum qui in magna vrbe medicinam factitat, lignum habere præparatum, in quo vis omnis contineatur, quæ tam in fractis quàm luxatis omnibus restituendis, tum per extensionem, tum per vectis molitionem adhibetur. Ad hoc satis erit lignū longitudine, latitudine & crassitudine, quales columnæ querneæ quadrangulæ fieri assolēt. Abutidè igitur distento crure, articulus iam promptè reponitur. Sublimis enim in directum supra pristinam sedem tollitur. Ergo manuum palmis componere decet, partim supra prominens os vrgendo, partim infra malleolum contra propellendo. Repositum articulum intentum, si fieri potest, deligare oportet, sin lora prohibeant, iis solutis, dum vinculum iniectum sit, in diuersa diducere. Deligandum verò eodem modo, fasciarum initiis qua parte os prominet similiter iniectis, primisque orbibus quamplurimis eodem volutis, & spleniis plurimis ad id adhibitis, illicq; potissimùm adstrictis. Prætereaq; hinc & inde plurimùm vinculo circundandum. Hic verò articulus prima deligatione magis comprimendus, quàm qui in manu est. Iniecto vinculo, pars deligata reliquo corpore superior statuatur. Situs autem is esse debet, vt pes quàm minimè dependeat. At corporis extenuationem talem feceris, prout grauis luxatio fuerit, siquidem nonnulla leuiter, alia multùm luxantur. Omninò magis & diutiùs in crurum quàm brachiorum vulneribus extenuādum est, quippe cùm hæc illis sint maiora & crassiora. Quinetiam corpus quiescere & iacēre necesse est. Soluere verò articulum tertio quoque die, posteaq; deligare, neq; quicquam prohibet, neque vrget. Reliquaq; omnia similem præcedentibus curationem habeant. At si quietus iaceat, satis esse possunt quadraginta dies, dummodo in pristinam sedem ossa reuerterint. Sin quiescere nolit, & crure difficiliùs vtetur, diutissimeq; vinctum gestare cogetur.

τήσας τε τοὺς ἱμάντας ἔκ τινος ξύλου, ὃ ξύλον στηρίξας τὴν πλήμνην, τἀναντία τῶν πρὸς ποδῶν ἕλκειν. τοῦτο ἢν βούλῃ, ἀντὶ τῆς πλημνέων δοκίδα ὑποτείνας ὑπὸ τὴν κλίνην μετρίην. ἔπειτα πρὸς τῆς δοκίδος, ἔνθεν καὶ ἔνθεν τὴν κεφαλὴν στηρίζων, καὶ ἀνακλῶν τὰ ξύλα, κατατείνειν τοὺς ἱμάντας. ἢν δὲ θέλῃς, ὀνίσκους καταστήσας ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἐπ' ἐκείνων τὴν κατάτασιν ποιέεσθαι. πολλοὶ καὶ ἄλλοι τρόποι κατατασίων. ἄριστον δὲ ὅστις ἐν πόλει μεγάλῃ ἰητρεύει, κεκτῆσθαι ἐσκευασμένον ξύλον ἐν ᾧ πᾶσαι ἀνάγκαι ἔσονται πάντων τῶν κατηγμάτων, πάντων δὲ τῶν ἄρθρων ἐμβολῆς ἐκ κατατάσιος καὶ μοχλεύσιος. ἀρκεῖ δὲ τὸ ξύλον ἢν ᾖ τοιοῦτον, οἷοι οἱ τετράγωνοι στῦλοι οἱ δρύϊνοι γίνονται, μῆκος καὶ πλάτος καὶ πάχος. ἐπὴν δὲ ἱκανῶς κατατανύσῃς, ῥηΐδιον ἤδη τὸ ἄρθρον ἐμβαλεῖν. ὑπεραιωρέεται γὰρ ἐς ἰθυωρίην ὑπὲρ τῆς ἀρχαίης ἕδρης. κατορθῶσαι τοίνυν χρὴ τοῖσι θέναρσι τῶν χειρῶν, τοῖσι μὲν ἐς τὸ ἐξεστηκὸς ἐρείδοντα, τοῖσι δὲ ἐπὶ θάτερα κατωτέρω τοῦ σφυροῦ ἀντερείδοντα. ἐπὴν δὲ ἐμβάλῃς, ἢν μὲν οἷόν τε ᾖ, κατατεταμένα ἐπιδεῖν χρή. ἢν δὲ κωλύηται ὑπὸ τῶν ἱμάντων, ἐκείνους λύσαντα αὖτις κατατείνειν ἔστ' ἂν ἐπιδήσῃς. ἐπιδεῖν δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ τὰς ἀρχὰς ὡσαύτως βαλλόμενον κατὰ τὸ ἐξεστηκός, καὶ τὰς περιβολὰς τὰς πρώτας πλείστας κατὰ τοῦτο ποιέεσθαι, καὶ τοὺς σπλῆνας πλείστους κατὰ τοῦτο, καὶ τὴν πίεξιν μάλιστα κατὰ τοῦτο. προσεπιδεῖν δὲ καὶ ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἐπὶ συχνόν. μᾶλλον δέ τι τοῦτο τὸ ἄρθρον πεπιέσθαι χρὴ ἐν τῇ πρώτῃ ἐπιδέσει, ἢ τὸ ἐν τῇ χειρί. ἐπὴν δὲ ἐπιδήσῃς, ἀνωτέρω μὲν τοῦ ἄλλου σώματος ἐχέτω τὸ ἐπιδεθέν. τὴν δὲ θέσιν δεῖ ποιήσασθαι οὕτως, ὅκως ἥκιστα ἀπαιωρηθήσεται ὁ πούς. τὸν δὲ ἰσχνασμὸν τοῦ σώματος οὕτως ποιέεσθαι, ὁκοίην δύναμιν ἔχει καὶ τὸ ὀλίσθημα. τὰ μὲν γὰρ σμικρόν, τὰ δὲ μέγα ὀλισθαίνει. τὸ ἐπίπαν δὲ δεῖ ἰσχναίνειν μᾶλλον, καὶ ἐπὶ πλείω χρόνον χρὴ ἐν τοῖσι κατὰ σκέλεα τρώμασιν, ἢ ἐν τοῖσι κατὰ χεῖρας. καὶ γὰρ μέζω καὶ παχύτερα ταῦτα ἐκείνων. καὶ δὴ καὶ ἀναγκαῖον ἐλινύειν τὸ σῶμα καὶ κατακέεσθαι. μετεπιδῆσαι δὲ τὸ ἄρθρον, οὔτε τι κωλύει τεταρταῖον, οὔτε καὶ ἐπείγει. καὶ τὰ ἄλλα πάντα παραπλησίως χρὴ ἰητρεύειν, ὥσπερ καὶ τὰ προειρημένα. καὶ ἢν μὲν ἀτρέμα κατακέεσθαι, ἱκαναὶ τεσσαράκοντα ἡμέραι, ἢν μοῦνον ἐς τὴν ἑωυτῶν χώρην τὰ ὀστέα αὖθις καθίζηται. ἢν δὲ μὴ θέλῃ ἀτρεμέειν, χρῷτο μὲν ἂν οὐ ῥηϊδίως τῷ σκέλει, ἐπιδεῖσθαι δὲ ἀναγκάζοιτ' ἂν πολὺν χρόνον.

14 ἀνάγκην προσλαβὼν] Sic legit magna pars codicum. Quidam etiam ἀνάγκην προσλαβὼν habent, vt sit vim extensionis subire aut admittere. ἀνάγκην verò vim etiam exponit Erotianus cùm scribit: ἀνάγκη. Βακχεῖος ἐν τρίτῳ ἀντὶ τῆς βίης φησὶ κεῖσθαι τὴν λέξιν. hunc (opinor) locum denotans.

τἀναντία τῶν πρὸς ποδῶν ἕλκειν] Caluus perperam à pedibus extensionem fieri præcipit, cùm in contrariam partem, hoc est ad caput attractionem moliri debeamus.

τὴν κεφαλὴν] Contra Galeni & Hippocratis mentem Caluus habenarum capita dixit, cùm trabeculæ capita & vtraque extrema intelligenda sint.

ὀνίσκους καταστήσας] ὀνίσκους asellos vocant seu axiculos, per quos extensionem molimur. Sic ὄνοι dicuntur οἱ ἄξονες, vt hîc scribit Galenus & in Exegesi. ὄνος etiam dicitur sucula, quæ est machina tractorij generis, vt scribit Budæus, qua vtitur Cato libris de re rustica. Eadem etiam ὄνευος dicitur, vnde & ὀνεύεσθαι & κατονεύεσθαι ex Galeno in Exegesi, δι' ὄνων ἐπιστροφῆς τείνειν, per asellorum circumactionem, aut sucula versata extensionem moliri. Erotiano quoq; ὄνος ὁ ἄξων dicitur, ἴσως διὰ τὸ κυκλικὸν τῆς κινήσεως. ὀνίσκους autem & asellos describit Paulus cap. 117. lib. 6.

ὅστις ἐν πόλει μεγάλῃ ἰητρεύει] ἰητρεύειν legunt exemplaria duo Regia manu scripta, reliqua omnia ἰητρεύει.

τὴν δὲ θέσιν δεῖ ποιήσασθαι οὕτως] Sic legunt omnia ferè ac meliora exemplaria. Quædam etiam, τὴν δὲ θέσιν δεῖ ποιήσασθαι, οὕτω δὲ.

At verò vbi ossa suis sedibus non integrè restituuntur, sed aliqua ex parte deficiunt, temporis lapsu coxa, femur & tibia emacrescunt. Ac siquidem intrò luxatio facta est, exteriore parte, si extra, interiore par-

Ὁκόσα μέντοι τῶν ὀστέων μὴ τελέως ἵζει ἐς τὴν ἑωυτῶν χώρην, ἀλλά τι ἐπιλείπει, τῷ χρόνῳ λεπτύνεται ἰσχίον καὶ μηρὸς καὶ κνήμη. καὶ ἢν μὲν εἴσω ὀλισθῇ, τὸ ἔξω μέρος λεπτύνεται. ἢν δὲ ἔξω τὸ

A ἔξω, τὸ δ' εἴσω. τὰ πλεῖστα δ' ἐς τὸ εἴσω ὀλισθαίνει. ἐπὴν δὲ κνήμης ὀστέα ἀμφότερα κατεαγῇ ἄνευ ἑλκώσιος, κατατάσιος ἰσχυροτέρης δέεται. τείνειν δὲ τουτέων τῶν ἐπιπώρων ἐνίοισι τῶν προειρημένων τισὶ, ἢν μεγάλαι αἱ παραλλάξιες ἔωσιν. ἱκαναὶ δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν κατατάσιες. τὰ πλεῖστα γὰρ ἀρκέοιεν ἂν δύο ἄνδρες ἐρρωμένοι, ὁ μὲν ἔνθεν, ὁ δὲ ἔνθεν ἀντιτείνοντες. τείνειν δὲ ἐς τὸ ἰθὺ χρὴ κατὰ φύσιν, καὶ κατὰ τὴν ἰθυωρίην τῆς κνήμης,

B καὶ τοῦ μηροῦ. καὶ ἢν κνήμης ὀστέα κατεηγῇς κατατείνῃς, καὶ ἢν μηροῦ. καὶ ἐπιδεῖν δὲ οὕτως ἐκτεταμένων ἀμφοτέρων ὁκότερον ἂν τουτέων ἐπιδέῃς, οὐ γὰρ ταὐτὰ ξυμφέρει σκέλει τε καὶ χειρί. πήχεος μὲν γὰρ καὶ βραχίονος ἐπὴν ἐπιδεθῶσιν ὀστέα κατεηγότα, ἀναλαμβάνεται ἡ χείρ. καὶ ἢν ἐκτεταμένα ἐπιδέῃς τὰ σχήματα τῶν σαρκῶν ἑτεροιοῦται ἐν τῇ ξυγκάμψει τοῦ ἀγκῶνος. ἀδύνατος γὰρ ὁ ἀγκὼν ἐκτετάσθαι πολὺν χρόνον,

C οὐ γὰρ πολλάκις ἐν τούτῳ εἴθισται, ἀλλ' ἐν τῷ ξυγκεκάμφθαι. καὶ δὴ καὶ ἅτε δυνάμενοι οἱ ἄνθρωποι περιιέναι, ἐπὴν κατὰ χεῖρα τρωθῶσιν, ξυγκεκάμφθαι κατὰ τὸν ἀγκῶνα δέονται. σκέλος δὲ ἔν τε τῇσιν ὁδοιπορίῃσιν, καὶ ἐν τῷ ἑστάναι εἴθισται, ὅτε μὲν ἐκτετάσθαι, ὅτε δὲ μικροῦ δεῖν ἐκτετάσθαι ἐς τὸ κάτω κατὰ φύσιν. καὶ δὴ καὶ πρὸς τὸ ὀχέειν τὸ ἄλλο σῶμα, διὰ τοῦτο εὐφορέει αὐτῷ ἐστὶν τὸ ἐκτετάσθαι, ὅταν ἀνάγκη ἔχῃ, καὶ δὴ καὶ

D ἐν τῇσι κοίτῃσι πολλάκις ἐν τῷ σχήματι τουτέῳ ἐστὶν ἐν τῷ ἐκτετάσθαι. ἐπὴν δὲ δὴ τρωθῇ, ἀνάγκη καταδουλοῦται τὴν γνώμην, ὅτι ἀδύνατοι μετεωρίζεσθαι γίνονται. ὥστε οὐδὲ μέμνηνται περὶ τοῦ συγκαμφθῆναι, καὶ ἀναστῆναι, ἀλλὰ ἀτρεμέουσιν ἐν τουτέῳ τῷ σχήματι κείμενοι. διὰ οὖν ταύτας τὰς προφάσιας χειρὸς καὶ σκέλεος, οὔτε ἡ κατάτασις, οὔτε ἡ ἐπίδεσις τοῦ σχήματος ξυμφέρει ἡ αὐτή. ἢν μὲν οὖν ἱκανὴ ἡ

E κατάτασις ἡ ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν ᾖ, οὐδὲν δεῖ μάτην πονέεσθαι. καὶ γὰρ σολοικότερον μηχανοποιέειν μηδὲν δέον. ἢν δὲ μὴ ἱκανὴ ἡ κατάτασις ἡ ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν, καὶ τῶν ἄλλων τινὰ τῶν ἀναγκαίων προσφέρειν, ἥν τινά γε προσχωρέῃ. ὅταν δὲ δὴ ἱκανῶς καταταθῇ, ῥηΐδιον ἤδη κατορθοῦσθαι τὰ ὀστέα καὶ ἐς τὴν φύσιν ἀγαγεῖν, τοῖσι θέναρσι τῶν χειρῶν ἀπευθύνοντα καὶ ξυγκρίνοντα. ἐπὴν δὲ κατορθώσῃ, ἐπιδεῖν τοῖσιν ὀθονίοισιν καταλε-

F λαμμένα. ἤν τε ἐπὶ δεξιὰ, ἤν τε ἐπ' ἀριστερὰ περιφέρειν ξυμφέρῃ αὐτέοισιν τὰ πρῶτα ὀθόνια. ἀρχέσθω δὲ τὴν ἀρχὴν κατὰ τὸ κάτηγμα καὶ περιβαλλέσθω κατὰ τοῦτο τὰς πρώτας περιβολάς. κἄπειτα νεμέσθω ἐπὶ τὴν ἄνω κνήμην ἐπιδέων, ὥσπερ ἐπὶ τοῖσιν ἄλλοισι κατήγμασιν εἴρηται. τὰ δὲ ὀθόνια πλατύτερα χρὴ εἶναι καὶ μακρότερα καὶ πλέω αὐτὰ κατὰ τὸ σκέλος τῶν ἐν τῇ χειρί. ἐπὴν δὲ ἐπιδέῃς, καταθεῖναι ἐφ' ὁ-

G μαλοῦ τινος καὶ μαλθακοῦ, ὥστε μὴ διαστρέφεσθαι ἢ τῇ, ἢ τῇ, μήτε λορδὸν, μήτε κυφὸν εἶναι. μάλιστα δὲ ξυμφέρει προσκεφάλαιον, ἢ λινέον, ἢ εἰρινέον, μὴ σκληρὸν, λαπαρὸν, μέσον κατὰ μῆκος ποιήσαντα, ὑποθεῖναι, ἢ ἄλλο τι, ὃ τούτῳ ἔοικεν.

te attenuatio fieri solet. Plærunque tamen intrò excidunt. Cùm autem vtraq; tibiæ ossa absq; vlcere fracta fuerint, validiorem intensionem requirunt. Ac si pars ossis aliqua plurimùm super alterā efferatur, aliquem ex antè commemoratis intendendi modis adhibere conuenit. Satis tamen esse possunt extensiones quas per homines molimur. Nam & plærūq; duo valentes viri, qui hinc & inde in diuersa contendunt, satis sunt. Intendere autem in directum pro naturali habitu, ac secundum tibiæ & femoris rectitudinem oportet, siue tibiæ fractæ, siue femoris ossa intendas. Quin & vtrūuis deuinxeris, ita extenta vtraq; deliganda sunt. Neq; enim eadem deligationis ratio & cruri & manui confert. Siquidē vbi cubiti & brachij ossa fracta deligantur, manus suspensa excipitur. Ac si ea extenta deligaueris, carniū figurationes in cubiti inflexione immutantur. Nequit enim cubiti flexura longam extensionem ferre, cùm non eo habitu, sed plerunq; incuruata detineri consueuerit. Quin & manu vulnerata, cùm homines obambulare possint, eam ad cubiti flexū incuruare opus habent. Crus verò, cùm obambulando, tum stando, partim quidem extentum, partim verò prope extētum esse in inferiorem partem naturaliter soleat, nec non sanè reliquum corpus vehere debeat, iccirco extensionem facilè ferre, cùm opus est, potest. Quinetiam in cubili plærunq; hoc habitu extentum continetur. At postquam vulneratum est, ad seruilem animi demissionem homines necessitate adiguntur, cùm erigi nequeant, adeò vt neq; inflecti, neq; exurgere eis in mentē veniat, sed eo habitu iacentes quiescant. Has igitur ob causas, neq; intensionis, neq; deligationis eadem figura manui & cruri conuenit. Quòd si satis esse potest extēsio quæ per homines adhibetur, nihil ampliùs frustrà laborādum est. Machinas enim admouere vbi res non exigit, absurdum est. At si satis esse nequit per viros adhibita extēsio, etiam quiddam ex violentis quod commodum sit, admoliri opus est. Distentione abundè facta, ossa facilè componuntur, & ad naturalem statum adducuntur, manuum palmis directa & conuenienter aptata. Composita autem ossa, extenta fasciis deliganda, eò primùm circumiectis fasciis, siue ad dextram, siue ad sinistram ducēdæ sint. Quarū tamen initia qua parte os fractum est iniiciantur, ibiq; primùm obuolutæ, deinceps ad superiorem tibiæ partem deligando tendant, quemadmodum in aliis fracturis dictum est. Fascias verò latiores & longiores, multoq; plures in crure quàm in manu esse oportet. Atq; vbi deuinxeris, supra molle aliquod & æquabile deponere, vt ne in hanc vel in illā partem peruertatur, aut in anteriorem aut posteriorē partem inflectatur. Ad id verò plurimùm confert puluinum lineum, aut laneum, mollem, non durum, medium in longitudinem, aut aliud quid tale cruri supponere.

[15] ὅ δὴ καὶ ἅτε δυνάμενοι] ὅτι δυνάμενοι legisse videtur Caluus, contra omnium codicum fidem & Hippocratis mentem.
ἤν τε ἐπ' ἀριστερὰ περιφέρειν ξυμφέρῃ] Sic legunt omnia ferè & meliora exemplaria. Quædam verò sic habent, ἤν τε ἐπ' ἀριστερὰ περιφέρει αὐτέοισιν τὰ πρῶτα ὀθόνια.
μέσον κατὰ μῆκος ποιήσαντα] Medium per longitudinem cruri puluinum supponendum esse monet. Quod non satis expressit Caluus, cùm modicè longum dixit.

[16] Περὶ γὰρ τῶν σωλήνων τῶν ὑποτιθεμένων ὑπὸ τὰ σκέ-

H λεα τὰ κατεηγότα ἀπορέω ὅ,τι ξυμβουλεύσω, ἢ ὑποτιθέναι χρὴ ἢ οὔ. ὠφελέουσι μὲν γὰρ, οὐχ ὅσον οἱ ὑποτιθέντες οἴονται. οὐ γὰρ ἀναγκάζουσιν οἱ σωλῆνες ἀτρεμέειν, ὡς οἴονται.

Canales nanque, qui cruribus fractis supponuntur, subiici debeant, nec ne, ambigendum mihi videtur. Prosunt etenim, non tamen quantum existimant, qui eos supponunt. Nam neque in quiete, vt putant,

crus continent, neq; dum reliquum corpus in hanc vel illam partẽ conuertitur, canales prohibent quominus crus sequatur, nisi homo ipse diligenter aduertat, neq; rursus crus vel in hanc vel in illã partem moueri absq; reliquo corpore prohibẽt. Quinetiam durum videtur & asperum lignum subiici, nisi simul molle aliquid in ipsum imponatur. Maximè tamẽ est vsui cùm stratum substernitur, ac dum ad desidendum æger progreditur. Potest igitur cum canali, & sine eo, bene vel malè res confici. Vulgò tamen persuasum est etiã medicum minùs esse culpæ obnoxium, si canalis subiiciatur, etsi minùs id ex arte est. Crus siquidem super re aliqua æquabili & molli omni ex parte rectum iacere oportet, quandoquidem necesse est, ab ea peruersione quæ fit in membri depositione, quocunq; aut quantumcũq; se vertat, deligationem superari. Vinctus autem ad eadem quæ priùs dicta sunt interrogatus respondeat. Nam & vinculũ eiusmodi esse conuenit, & tumorem extremis partibus eodem modo assurgere, eodemq; modo vincula laxari, & tertio quoque die resolui, ac postea deligari, necnon vinctam partem graciliorem esse, vinculaq; arctiora & per plures fascias adhibere, eaque ad pedem laxè obuoluere, nisi fractura ad genu proximè accedat. Intendi quoq; moderatè ac dirigi quoties deligantur ossa debent. Nam si curatio rectè instituatur, tumorq; ex sententia succedat, cũ tenuior ac gracilior vincta pars futura est, tum etiam ossa faciliùs adducẽtur, intentioniq; magis cedent. Septimo autem aut nono, aut vndecimo die, ferulæ, velut in aliis quoque fracturis dictum est, admouendæ.

ὅτε γὰρ τὸ ἄλλο σῶμα τις στρέφοιτο, ἢ ἔνθα, ἢ ἔνθα, ἐπάγουσι καὶ οἱ σωλῆνες μὴ ἐπακολουθέειν τὸ σκέλος, ἢν μὴ ἐπιμελέηται αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος. ὅτε αὖ τὸ σκέλος αὐτὸ τοῦ σώματος κωλύει ὁ σωλὴν κινηθῆναι, ἢ τῇ ἢ τῇ. ἀλλὰ μὴν ἀσεργέστερόν γε ξύλον ὑποδέεσθαι, ἢν μὴ ὁμοῦ ἄν τις μαλθακόν τι ἐς αὐτὸ ἐνθείη. χρησιμώτατον δέ ἐστιν ἐν τῇσι μεθυποστρώσεσιν, καὶ ἐν τῇσιν ἐς ἄφοδον προχωρήσεσιν. ἔστιν οὖν σὺν σωλῆνι καὶ ἄνευ σωλῆνος, καὶ καλῶς καὶ αἰσχρῶς κατασκευάσασθαι. πιθανώτερον δὲ τοῖσι δημότῃσιν ἐστὶ, καὶ τὸν ἰατρὸν ἀναμαρτητότερον εἶναι, ἢν σωλὴν ὑποκέηται. καίτοι ἀτεχνέστερόν γε ἐστίν. δεῖ μὲν γὰρ ἐφ᾽ ὁμαλοῦ καὶ μαλθακοῦ κεῖσθαι πάντῃ πάντως ἐς ἰθύ. ἐπεί τοί γε ἀνάγκη κρατηθῆναι τὰς ἐπιδέσιας ὑπὸ τῆς διαστροφῆς τῆς ἐν τῇ διαθέσει, ὅποι ἂν ῥέπῃ, καὶ ὁκόσα ἂν ῥέπῃ. ἀποκρινέσθω δὲ ὁ ὑποδεδεμένος ταῦτα, ἅπερ καὶ πρότερον εἴρηται. καὶ γὰρ τὴν ἐπίδεσιν χρὴ τοιαύτην εἶναι, καὶ τὸ οἴδημα οὕτως ἐξαείρεσθαι ἐς τὰ ἄκρεα, καὶ τὰς χαλάσιας οὕτως, καὶ τὰς μεταπιδέσιας διὰ τρίτης, καὶ εὑρισκέσθω ἰσχνότερον τὸ ἐπιδεόμενον, καὶ τὰς ἐπιδέσιας ἐπὶ μᾶλλον ποιέεσθαι, καὶ πλέοσι τοῖσιν ὀθονίοισιν. περιλαμβάνειν τε καὶ τὸν πόδα χαλαρῶς, ἢν μὴ ἀγχοῦ ἔῃ τοῦ γούνατος τὸ τρῶμα. κατατείνειν δὲ μετρίως καὶ ἐπικατορθοῦν ἐφ᾽ ἑκάστῃ ἐπιδέσει χρὴ τὰ ὀστέα. ἢν γὰρ ὀρθῶς μὲν ἰητρεύηται, κατὰ λόγον δὲ τὸ οἴδημα χωρέῃ, ἔτι μὲν λεπτότερον καὶ ἰσχνότερον τὸ ἐπιδεόμενον χωρίον ἔσται, ἔτι δὲ αὖ παραγωγότερα ὀστέα, ἐνακούοντα δὲ τῆς κατατάσιος μᾶλλον. ἐπὴν δὲ ἑβδομαῖος, ἢ ἐναταῖος, ἢ ἑνδεκαταῖος γένηται, τοὺς νάρθηκας προστιθέναι, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τοῖς ἄλλοισι κατήγμασιν εἴρηται.

περὶ γὰρ τῶν σωλήνων] Huius loci meminit Gal. cap. 5. lib. 6. Meth. med. & Com. 3. in lib. κατ' ἰητ. Canalis vsum non omninò improbat Hippocr. vt patet ex lib. κατ' ἰητ. neq; etiam Galenus, qui eum Glossocomo etiam magis accommodatum esse scribit. Celsus quoq; crus aut femur fractum in canalem coniici iubet. † Paulus tamen ex recentiorum opinione omninò canalem reiicit. Parabantur autem canales lignei aut fictiles, aut etiam coriacei, quale quid ferè adhibet Paulus. †Cap. 106. lib. 6.

ἀλλὰ μὴν ἀσεργέστερον] ἀσεργέστερον durum & asperum diximus. Gal. ἀπλευρέστερον ἢ ἀηδέστερον exponit, & Com. in lib. κατ' ἰητ. ἄπορον θλῖβον, vt & paulò pòst dicitur Hippocrati, iniucundum, permolestum, quia comprimat. Sic Paulus canales improbat διὰ τὸ θλιβερὸν τὸ ἀπὸ τούτων σκληρείας. ἀχρηστότατον] Mirum est sanè cõsentire hac in scriptione omnes codices tum manu scriptos tum publicatos, quæ tamen sensui & Galeni explicationi, tam in hoc Commentario, quàm in his quos in lib. κατ' ἰητ. scripsit, repugnat. Neque hoc aduertisse Caluum per quam mirum est. εὐχρηστότατον igitur aut χρησιμώτατον legendum esse procul omni dubio apparet.

πάντῃ πάντως ἐς ἰθύ] Istud absolutam in collocando crure diligentiam denotat, quam etiam non minorem quàm in reliquis omnibus quæ ad curationem pertinent adhiberi commendat Paulus, cùm fractarum partium æqualitas rectè adhibita membri collocatione conseruetur. Omni ergo ex parte & vsquequaq; rectum crus iacere debet. Quò magis Albucasis consilium probatur, qui crure fracto reposito, & quoad eius fieri potest rectè collocato, eius rectitudinem filo perpendiculari ad talos extenso explorat.

ἐπὴν δὲ ἑβδομαῖος, ἢ ἐναταῖος] Sic legunt reconditiora omnia exemplaria & reliquorũ magna pars. Quædam etiã ἢ ἐναταῖος omittunt.

Eæ tamen ne è regione malleolorũ ac supra tendonem qui ex tibia in pedem fertur insideant, adhibẽda cautio est. Tibię verò ossa quadraginta diebus, si rectè curentur, firmantur. Quòd si os aliquod directione indigere suspiceris, aut alicuius exulcerationis metus sit, interiecto tempore vbi resolueris ac probè collocaris, religato. At si alterum tibiæ os fractum sit, imbecilliore quidem intentione opus est, sed nec ea tamen deficere aut supinè adhiberi debet. Ac potissimũ quidem in prima deligatione fracta omnia quãtum conuenit, vel certè quàm celerrimè semper intendenda sunt. Quod enim nõ rectè compositis ossibus vinculo adstrictum fuerit, id maiore dolore locum vrget. Reliqua curatio eadem est. Ex ossibus verò quod ex anteriore tibiæ parte (quæ ἀντικνήμιον dicitur) intrò vergere conspicitur, molestiorem curationem facit, maiorẽq; intentionem postulat, ac nisi ossa rectè componantur, latêre nõ potest. Totũ enim & carnis expers se prodit, eoq; fracto multò tardiùs crure insistere queũt. Quòd

[17] τῶν δὲ ναρθήκων τὰς ἕδρας φυλάττεσθαι κατά τε τὴν τῶν σφυρῶν ἴξιν, καὶ κατὰ τὸν τένοντα τὸν ἐν τῇ κνήμῃ τοῦ ποδός. ὀστέα δὲ κνήμης κρατύνεται ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσιν, ἢν ὀρθῶς ἰητρεύηται. ἢν δὲ ὑποπτεύῃς τῶν ὀστέων τι δεῖσθαί τινος διορθώσιος, ἤ τινα ἕλκωσιν ὀρρωδέῃς, ἐν τῷ μεσηγὺ χρόνῳ χρὴ λύσαντα καὶ εὐθετισάμενον μεταπιδῆσαι. ἢν δὲ τὸ ἕτερον ὀστέον κατεαγῇ ἐν κνήμῃ, κατατάσιος μὲν ἀσθενεστέρης δεῖται, οὐ μὴν ἐπιλείπειν χρὴ, οὐδὲ βλακεύειν ἐν τῇ κατατάσει, μάλιστα μὲν ἐν τῇ πρώτῃ ἐπιδέσει κατατείνεσθαι ὅσον ἐφικνέεται αἰεὶ πάντα τὰ κατήγματα, εἰ δὲ μὴ, ὡς τάχιστα. οὐ γὰρ ἢν μὴ κατὰ τρόπον εὐθετισμένων τῶν ὀστέων ἐπιδέων τις πιέζῃ, ὀδυνηρότερον τὸ χωρίον γίγνεται. ἡ δὲ ἄλλη ἴησις ἡ αὐτή. τῶν δὲ ὀστέων τὸ μὲν ἔσω τοῦ ἀντικνημίου καλεόμενον ὀχλωδέστερον ἐν τῇ ἰήσει ἐστὶ, καὶ κατατάσιος μᾶλλον δεόμενον, καὶ ἢν μὴ ὀρθῶς τὰ ὀστέα τεθῇ, ἀδύνατον κρύψαι. φανερὸν γὰρ καὶ ἄσαρκον πᾶν ἐστιν, καὶ ἐπιβαίνειν ἐπὶ τὸ σκέλος πολλῷ βραδύτερον δύναται ἀνὰ τοῦτο κατεηγότος. ἢν δὲ

ἔξω

ἔξω ὀστέον κατεαγῇ, πουλὺ μὲν εὐφορώτερον φέρουσι, πουλὺ δὲ εὐκρυπτότερον, καὶ ἢν μὴ καλῶς ξυνιεθῇ, ἐπίσαρκον γάρ ἐστιν, ἐπὶ πόδας τε ταχέως ἵστανται). τὸ πλεῖστον γὰρ τοῦ ἄχθεος ὀχέει τὸ ἔσωθεν τοῦ ἀντικνημίου ὀστέον. ἅμα μὲν γὰρ αἱ τῷ σκέλει καὶ τῇ ἰθυωρίῃ τοῦ ἄχθεος, τὸ κατὰ τὸ σκέλος, τὸ πλεῖστον ἔχει τοῦ ὀστέου τὸ ἔσω ὀστέον. τοῦ γὰρ μηροῦ ἡ κεφαλὴ ὑποχέει τὸ ὕψος τοῦ σώματος, αὕτη δὲ ἔσωθεν πέφυκε τοῦ σκέλεος, καὶ οὐκ ἔξωθεν, ἀλλὰ κατὰ τὴν τοῦ ἀντικνημίου ἴξιν. ἅμα δὲ τὸ ἄλλο ἥμισυ σώματος γίνεται ταύτῃ μᾶλλον τῇ ἴξει, ἀλλ' οὐχὶ τῇ ἔξωθεν. ἅμα δὲ ὅτι παχύτερον τὸ εἴσω τοῦ ἔξωθεν, ὥσπερ καὶ τὸ ἐν τῷ πήχει τὸ κατὰ τὴν τοῦ μικροῦ δακτύλου ἴξιν λεπτότερον καὶ μακρότερον. ἐν μέν τοι τῷ ἄρθρῳ τῷ κάτω οὐκ ὁμοίη ἡ ὑπόστασις τοῦ ὀστέου τοῦ μακροτέρου. ἀνομοίως γὰρ ὁ ἀγκὼν τε καὶ ἡ ἰγνύη κάμπτεται). διὰ δὲ οὖν ταύτας τὰς προφάσιας τοῦ μὲν ἔξωθεν ὀστέου κατεαγότος, ταχεῖαι αἱ ἐπιβάσιες. τοῦ δὲ ἔσωθεν κατεαγότος, βραδεῖαι αἱ ἐπιβάσιες.

si os externum fractū est, tum multò leuiùs ferūt, tum longè faciliùs latet, etiãsi non rectè repositum fuerit, cùm carnosum sit, citoq; pedibus insistunt. Maximam quippe oneris partē os sustinet, quod anterioris tibiæ (quę ἀντικνήμιον dicitur) interiore parte situm est, simulq; vnà cum crure, onus etiã quod cruri è directo impositum est ferēdo, plurimùm laboris subit. Nam femoris caput quod superiorem corporis partem subuehit, interiore cruris parte, non exteriore, idq; è directo anterioris tibię, situm habet. Tū verò reliqua dimidia corporis pars, huc magis suo momento quàm in exteriorem partem inclinat. Adde quòd internum os externo crassius est, non secus ac in cubito, quod in directū minimo digito respondet, tenuius est & longius. At in inferiore articulo non similiter os longius subtēditur. Neq; enim similiter articulus ad cubiti gibbum & poples flectuntur. Eas igitur ob causas exteriore quidem osse fracto celeriter, interiore verò tardius incedunt.

[17] ἐν ποταρέχοντα] Inter vigesimum & trigesimum diem crura brachiaq; Celso sanescunt. οὐδὲ βλακεύειν] βλακεύειν ὀλιγωρεῖν exponit Gal. in Exegesi, quod est negligere, contemnere aut vilipendere. Est & βλακεύειν supinè aut remissè, ignauè & negligēter se in re aliqua gerere. Erotianus etiã βλακεύειν ὀλιγωρεῖν exponit, & τὸ μετὰ νωθρείας ἢ ὀλιγωρείας τι πράττειν, stupidè & remissè aliquid facere. Vnde & βλακικὸν ἀντὶ τοῦ νωθρὸν ἢ ὀλίγωρον poni scribit apud Plat. Idem quoq; βλακεύειν, τὸ ἐπὶ πλεῖστον διατρίβειν, significare scribit, à pisce quodam qui βλακὸς dicitur, ὃς ἐν τῷ συνουσιάζειν δυσαπολύτως ἔχει, quòd qui supinè aut ignauè aliquid agunt, circa id plurimùm commorentur.

ἀλλ' οὐχὶ τῇ ἔσωθεν] Sic legunt omnia exemplaria tum publicata tum manu scripta, sed ἔξωθεν legendū apparet, quod viderunt reliqui interpretes præter Caluum. Significat enim reliquum corporis pondus suo momento in interiorem partem ferri ac vergere, non in exteriorem. οὐχ ὁμοίη ἡ ὑπόστασις] ὑπότασις habent meliora exemplaria manu scripta, quædam etiam ὑπόστασις. Est autē ossis ὑπότασις subtensio aut subiectio, & inferior structura aut compositio. ὑποτεῖναι ὑποθεῖναι exponit Erot. & ὑποτεταμένον τὸ ὑποκείμενον ξύλον.

[18] ἢν δὲ τοῦ μηροῦ ὀστέον καταγῇ, τὴν κατάτασιν χρὴ ποιέεσθαι περιπλευτὸς, ὅκως μὴ ἐνδεεστέρως σχήσει. πλεοναχθεῖσα μὲν γὰρ οὐδὲν ἂν σίνοιτο. οὐδὲ γὰρ εἰ διεστεῶτα τὰ ὀστέα ὑπὸ τῆς ἰσχύος τῆς κατατάσιος ἐπιδέοι τις, οὐκ ἂν δύναιτο κρατέειν ἡ ἐπίδεσις, ὥστε διεστάναι, ἀλλὰ συνέλθοι ἂν πρὸς ἄλληλα τὰ ὀστέα ὅτι τάχιστα ἂν ἀφιῶσιν οἱ τείνοντες. παχεῖαι γὰρ καὶ ἰσχυραὶ αἱ σάρκες ἐοῦσαι, κρατήσουσι τῆς ἐπιδέσιος, ἀλλ' οὐ κρατηθήσονται). περὶ οὗ οὖν ὁ λόγος, διατείνειν δεῖ καὶ ἀδιαστρέπτως χρὴ, μηδὲν ἐπιλείποντα. μεγάλη γὰρ ἡ αἰσχύνη καὶ βλάβη βραχύτερον τὸν μηρὸν ἀποδεῖξαι. χεὶρ μὲν γὰρ βραχυτέρη γινομένη, καὶ ξυγκρυφθείη ἂν, καὶ οὐ μέγα τὸ σφάλμα. σκέλος δὲ βραχύτερον γενόμενον, χωλὸν ἀποδείξει τὸν ἄνθρωπον. τὸ γὰρ ὑγιὲς ἐλέγχει μακρότερον ἐόν. ὥστε λυσιτελέει τὸν μέλλοντα κακῶς ἰητρεύεσθαι, ἀμφότερα κατεαγῆναι τὰ σκέλεα μᾶλλον ἢ τὸ ἕτερον. ἰσόρροπος γοῦν ἂν εἴη αὐτὸς ἑωυτῷ. ἐπὴν μὲν οὖν ἱκανῶς κατατανύσῃς, κατορθωσάμενον χρὴ τοῖσι θέναρσι τῶν χειρῶν ἐπιδεῖν τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥσπερ καὶ πρόσθεν γέγραπται, καὶ τὰς ἀρχὰς βαλλόμενον, ὥσπερ εἴρηται, καὶ νεμόμενον ἐς τὸ ἄνω τῇ ἐπιδέσει. καὶ ὑποκρινέσθω ταῦτα ὥσπερ καὶ πρόσθεν, καὶ πονεέτω κατὰ ταῦτα, καὶ ῥηιζέτω, καὶ μελεπιδείσθω ὡσαύτως. καὶ ναρθήκων πρόσθεσις ἡ αὐτή. κρατύνεται δὲ ὁ μηρὸς ἐν πεντήκοντα ἡμέρῃσι. προσξυνιέναι δὲ χρὴ καὶ τόδε, ὅτι μηρὸς κυφὸς ἐστὶν ἐς τὸ ἔξω μέρος, ἢ ἐς τὸ ἔσω, καὶ ἐς τὸ ἔμπροσθεν μᾶλλον, ἢ ἐς τοὔπισθεν. ἐς ταῦτα τοίνυν τὰ μέρεα καὶ διαστρέφεται, ἐπὴν μὴ καλῶς ἰητρεύηται). καὶ δὴ καὶ κατὰ ταῦτα ἀσαρκότερος αὐτὸς ἑωυτοῦ ἐστιν. ὥστε οὐδὲ ξυγκρύπτειν δύναται ἐν τῇ διαστροφῇ. ἢν οὖν τι τοιοῦτον ὑποπτεύῃς, μηχανοποιέεσθαι χρὴ, οἷά περ ἐν τῷ βραχίονι τῷ διαστρεφομένῳ γέγραπται). προσεπιδεῖν δὲ χρὴ ὀλίγα τῶν ὀθονίων κύκλῳ ἀμφὶ τὸ ἰσχίον, καὶ τὰς ἴξυας, ὅκως οἵ τε βουβῶνες καὶ τὸ ἄρθρον τὸ κατὰ τὴν πλιχάδα κρατεόμενον προσεπιδέηται.

At verò si femoris os fractum sit, omni ope annitendum, vt extensio, eaq; non minus q̃ par est, fiat. Superans enim intēsio nullam læsionem afferet. Nam neq; si diducta per vim extēsionis ossa religaris, sic diducta vinculo contineri poterunt, sed cùm primùm intensio remiserit, inter se concurrent. Hîc enim carnes crassæ ac validæ deligationē superant, non ab ea superantur. In eo igitur de quo agitur, intēsio valida fieri debet, sic nullam vt in partem vertatur, nihilq; deficiat. Neque enim sine magno dedecore ac noxia femur breuius redditur. Manus quidem certè breuior celari poterit, neq; id magnum peccatū est. Crus verò breuius redditum, hominem claudū efficiet. Id enim sanū, quod est longius, arguit. Adeò vt ei qui malè curari debeat, vtrunq; crus potiùs, q̃ alterum, frangi sit conducibile. Sic enim seipse æquis in vtranq; partem momentis librauerit. Cùm autem abundè intenderis, ac manuum palmis composueris, eodem quo antea scriptum est modò deligandum est, tum fasciarum initiis velut dictum est iniectis, tum iis ad superiorem partem deductis. Æger etiã ad eadem (vt priùs) respōdeat, iisdemq; partibus doleat, ac leuiùs habeat, & solutis vinculis similiter religetur, ferulęq; eodem modo adhibeantur. Femur verò quinquaginta diebus firmatur. Insuper animaduertendum est femur exteriore potiùs parte quàm interiore, ac magis anteriore quàm posteriore parte incuruari. Ideoque in has partes, vbi rectè non curatur, distorqueri solere. Quinetiam his partibus quàm reliquis minus carnosum est, ita vt cum peruertitur latere nequeat. Si quid igitur eiusmodi suspectūm est, eadem moliri oportet quæ in brachio distorto consuluimus. Pauca præterea lintea ad coxam & ilia in orbem circunducenda, tum vt inguina, tum etiam articulus ad locum inter crura medium (qui πλιχὰς Græcis, hoc est, gressura dicitur) deuinciatur.

Quod cùm aliàs confert, tum vt ne extremæ ferulæ ad partes vinculis carentes admotæ eas lædant. Ferulæ siquidem à nuda parte abundè vtrinque semper recedere debent, in iisq; admouendis ea perpetuò cautio adhibẽda est, vt ne ad ossa in articulis naturaliter prominẽtia, neq; ad neruum qui circa articulum est, imponantur. Tumores verò in poplite, aut pede, aut alia quapiam parte, ex compressione sublati, multis lanis succidis probè carptis, vino & oleo respersis, cerato sublito, deuinciendi sunt, ferulæq; si premant, citò laxandæ. Quin & tumores extenuabũtur, si sursum versus ad ferulas, tenuibus fasciis eos deuinxeris, initio ab imis partibus facto, sursum procedendo. Ita enim celerrimè tumor extenuabitur, & supra priorem deligationem transferetur. Hoc tamen deligationis modo vtendum non est, nisi periculum sit, ne tumor pustulis aut nigritie vitietur. Tale autẽ nihil contingit, nisi fractura valdè cõprimatur, aut depẽdeat, aut manu scalpat, aut aliquid aliud qđ irritet ad corpus offenderit.

καὶ γὰρ ἄλλως ξυμφέρῃ, καὶ ὅκως μὴ τὰ ἄκρεα τῶν ναρθήκων σίνηται πρὸς τὰ ἀνεπίδετα προσβαλλόμενα. ἀπολείπειν δὲ χρὴ ἀπὸ τοῦ γυμνοῦ αἰεὶ τοὺς νάρθηκας, καὶ ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἱκανῶς. καὶ τὴν θέσιν αἰεὶ τῶν ναρθήκων προμηθέεσθαι χρὴ, ὅκως μήτε κατὰ τὸ ὀστέον τῶν ἐξεχόντων παρὰ τὰ ἄρθρα φύσει πεφυκότων, μήτε κατὰ τὸ ἄρθρον νεῦρον ἔσται. τὰ δὲ οἰδήματα κατ' ἰγνύην, ἢ κατὰ πόδα, ἢ κατά τι ἄλλο ἐξαιρόμενα ὑπὸ τῆς πιέξιος, εἰρίοισι πολλοῖσι, ῥυπαροῖσιν, εὖ καλεργασμένοις, οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ ῥήνας, κηρωτῇ ὑπαλείψαντα καλαδεῖν. καὶ ἢν πιέζωσιν οἱ νάρθηκες, χαλᾶν ταχύ. ἰσχναίνειν δὲ ἄν, εἰ ἐπιδέοις ἐς τοὺς νάρθηκας ὀθονίοισιν ἰσχνοῖσιν ἐπιδέοις τὰ οἰδήματα, ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ κατωτάτω ἐπὶ τὸ ἀνεμόμενος. οὕτω γὰρ ἂν τάχιστα ἰσχνὸν τὸ οἴδημα γένοιτο, καὶ ὑπερβαίη ὑπὲρ τὰ ἀρχαῖα ἐπιδέσματα. ἀλλ' οὐ χρὴ τούτῳ τῷ τρόπῳ χρῆσθαι τῆς ἐπιδέσιος, ἢν μὴ κίνδυνος ᾖ τὸ οἴδημα φλυκταινώσιος ἢ μελασμοῦ. γίνεται δὲ οὐδὲν τοιοῦτον, ἢν μὴ ἄγαν τις πιέζῃ τὸ κάτηγμα, ἢ καταπεκρεμμένον ἔχῃ, ἢ κνῆται τῇ χειρὶ, ἢ ἄλλο τι προσπίπτῃ ἐρεθιστικὸν πρὸς χρῶτα.

[18] ὅκως μὴ ἐνδεεστέρως χρῇσθαι] Potest & ad extensionem referri, & ad femur ipsum, quod infra modum extensum, minus quàm par est fiat, quod faciunt omnes interpretes. Neq; enim ignorari oportet (vt scribit Celsus) si femur fractum est, fieri breuius, quia nunquam in antiquum statum reuertitur. Quod sanè ferè vt plurimùm accidere scribit Auicennas, raramque admodum esse femoris fracti integram curationem. Nos quoad eius fieri poterit vtranque expositionem assequemur, cùm (vt nulla re deficiatur) dicemus. Etsi Galenum sequimur, qui ad extensionem magis rétulisse videtur. Quod etiam paulò pòst sequentia indicant.

ὅτι τάχιστα ἂν ἀφιῶσιν] Sic magna pars codicum legit. Quidam etiam ἂν ἀφίησιν habent, vt & Asulanus. Vitiosa verò sunt exemplaria quæ ἀφρῶσιν pro ἀφιῶσιν habent. περὶ οὗ ὁ λόγος] Totum istud membrum librarij vitio (vt reor) in Cornarij versione deficit.

κρατυνθῇ δὲ ὁ μηρὸς] Paulus cap. 102. lib. 6. πωροῦται ὁ μηρὸς ἕως πεντήκοντα ἡμερῶν. Celsus inter septimũ & vigesimum, & quadragesimum humeros & femina sanescere scribit.

προσξυνιέναι δὲ χρὴ] Hunc locum mihi subindicare videtur Gal. lib. 3. de vsu par. cùm femur curuum exteriore parte, interiore verò resimum à natura fabricatum contendit, itaq; scribit: ταύτην αὐτοῦ τὴν ἰδέαν ὁ Ἱπποκράτης οἶδε, καὶ συμβουλεύει καταγνύντος φυλάττειν καὶ μὴ διαστρέφειν εὐθὺς, καὶ ὅστις ἂν φύσει μηρὸς εὐθύπορος τοῦ δέοντος γένηται βλαισοῦται πάντως κατὰ τὸ γόνυ. καὶ τὰς ἰξύας] ἰξύας τὸ μεταξὺ τῶν ἰσχίων καὶ τῆς ὀσφύος explicat Gal. in Exegesi, hunc nimirum locum denotans. At hîc τὰ τῶν λαγόνων ὀστᾶ, quæ ilia dicuntur, accipi scribit.

τὴν πληχάδα καλεομένην] πληχὰς hîc Galeno τὸ μεταξὺ τῶν δύο σκελῶν χωρίον dicitur, locus inter duo crura medius, quo gradiẽdo gressuum vicissitudines & feminum diuaricationes efficiuntur. Idem quoq; in Exegesi in dictione διαπεπληχμένα, πληχάδα τὸ μεταξὺ τῶν σκελῶν esse scribit. Rufus Ephesius πληχάδα τὸ μεταξὺ ὄρχεων, καὶ ποσθήματος, καὶ μηροῦ vocat. Sic enim pro ὑποσήματος legendum videtur, vt satis ex Iulio Polluce constat, qui πληχάδας esse scribit τὰ μεταξὺ ποσθήματος, καὶ ὄρχεων καὶ μηροῦ. Significat autem πληχὰς aut πλιχὰς gressuram, ἀπὸ τοῦ πλίσσεσθαι, quod βηματίζειν Eustathius exponit, & Hesychius διαβαίνειν. Vnde πλίγμα τὸ βῆμα, & πλὶξ gressum significat, indeq; ἐκπλίσσεσθαι, διαπλίσσεσθαι, aut vt Gal. passim scribit ἐκπλήσσεσθαι, διαπλήσσεσθαι, & Hippoc. διαπεπληγμένα pro διαπεπλιγμένα effert. Sic πληχάδα pro πλιχάδα dicit, & Rufus & Pollux πληχάδα & πληχάδες scripserunt, vt & διαπλήσσειν & ἀμφιπλὴξ, cùm tamen πλίσσεσθαι dicatur, vt & apud Homerum eo versu qui à Galeno passim & à Polluce adducitur ex Od ζ. (v. 318.) εὖ δ' ἐπλίσσοντο πόδεσσιν scribitur. Vbi Scholiastes etiam τὸ πλίχες esse scribit, τὸ ὑπὸ τὰ αἰδοῖα.

παρὰ τὰ ἄρθρα φύσει πεφυκότων] Istud malè vertit Caluus secundumq; articulos natura coniunctos. Id nanq; intelligendum venit de iis ossibus, queǽ in articulis ita naturaliter iuncta sunt, vt quibusdã partibus protuberent & emineãt, à quibus ferulæ recedere debẽt.

καὶ ὑπερβαίη ὑπὲρ τὰ ἀρχαῖα] Istud quoque contra Hippocratis mentem aliter sumpsit Caluus, quam tamen poterat ex Galeno ipso pernoscere.

ἢ καταπεκρεμμένον ἔχῃ] Hæc est omnibus codicibus recepta lectio, sed vitium subesse apparet, & κατακρεμαμένον pro καταπεκρεμμένον legendum esse constat. ἢ κνῆται] κινῆται legisse Caluum apparet, vitiosè tamen.

At si quis canalem femori subiiciat, qui poplitem non excedat, is potiùs lædat quàm prosit. Neque enim corpus, neq; tibiam, sine femore moueri prohibuerit. Quin popliti adhibitus molestiã afferet, & ad id quod minimè est opus impellet. Genu nanq; flecti minimè opus est. Si quis enim aut femore deuincto, aut tibia, genu inflectat, is vinculorũ rationẽ totam perturbabit, tũ necesse erit vt musculi aliàs alio habitu collocẽtur, & ossa fracta dimoueãtur. Imprimis igitur conandum vt poples extendatur. Canalis ergo erit vsui, qui à coxa ad pedem suppositus similiter cõtineat, præcipueq; si ad poplitem cum canali fascia laxa circumiiciatur, velut infantes in cunis fasciari solent. Vbi enim femur in superiorem partem, aut ad latus distorquebitur, ita

[19] σωλῆνα δὲ, εἰ μέν τις ὑποθείη ὑπὸ τὸν μηρὸν ὑποθεὶν, μὴ ὑπερβάλλοντα τὴν ἰγνύην, βλάπτοι ἂν μᾶλλον ἢ ὠφελέοι. οὔτε γὰρ ἂν τὸ σῶμα κωλύοι, οὔτε τὴν κνήμην ἄνευ τοῦ μηροῦ κινέεσθαι. ἀσινέων γὰρ εἴη πρὸς τὴν ἰγνύην προσβαλλόμενος, καὶ ὃ ἥκιστα δεῖ τοῦτ' ἂν ἐποτρύνοι ποιέειν. ἥκιστα γὰρ δεῖ κατὰ τὸ γόνυ κάμπτειν. πᾶσαν γὰρ ἂν τυρβασίην παρέχοι τῇσιν ἐπιδέσεσιν, καὶ μηροῦ ἐπιδεδεμένου καὶ κνήμης ὅστις κατὰ τὸ γόνυ κάμπτοι, ἀνάγκη ἂν εἴη τούτῳ τοὺς μύας ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε σχῆμα ἴσχειν. ἀνάγκη δ' ἂν εἴη καὶ τὰ ὀστέα τὰ κατεηγότα κίνησιν ἔχειν. περὶ παντὸς οὖν ποιητέον τὴν ἰγνύην ἐκτετάσθαι. δοκεῖ ἂν οὖν ὁμοίως ὁ σωλὴν ὁ περιέχων πρὸς τὸν πόδα ἀπὸ τοῦ ἰσχίου ὠφελέειν ὑποτιθέμενος. καὶ ἄλλως κατ' ἰγνύην ταινίην χαλαρῶς περιβάλλειν ξὺν τῷ σωλῆνι, ὥσπερ τὰ παιδία ἐν τῇσι κοίτῃσι σπαργανοῦνται. εἶτα ἐπὴν ὁ μηρὸς ἐς τὸ ἄνω διαστρέφοιτο, ἢ ἐς τὸ πλάγιον, εὐκαταρκετώτερον εἴη ἂν ξὺν τῷ

σωλῆνι,

A σωλῆνι οὕτως. ἢν οὖν διαμπερὲς εἴη ποιητέος ὁ σωλὴν, ἢ οὐ ποιητέος.[20] πτέρνης δὲ ἄκρης κάρτα χρὴ ἐπιμελέεσθαι ὡς εὐθέτως ἔχοι, καὶ ἐν τοῖσι κατὰ κνήμην, καὶ ἐν τοῖσι κατὰ μηρὸν κατήγμασιν. ἢν μὲν γὰρ ἀπαιωρῆται ὁ πούς, τῆς ἄλλης κνήμης ἠρμασμένης, ἀνάγκη κατὰ τὸ ἀντικνήμιον τὰ ὀστέα κυρτὰ φαίνεσθαι. ἢν δὲ ἡ μὲν πτέρνη ὑψηλοτέρη ἢ τοῦ μετρίου ἠρμοσμένη, ἡ δὲ ἄλλη κνήμη ἀπομετεωροτέρη, ἀνάγκη τὸ ὀστέον B τοῦτο κατὰ τὸ ἀντικνήμιον τοῦτο κοιλότερον φαίνεσθαι τοῦ μετρίου, πρὸς δέ ἔτι καὶ ἢν ἡ πτέρνη τυγχάνῃ ἐοῦσα τοῦ ἀνθρώπου φύσει μεγάλη. ἀτὰρ καὶ κρατύνεται πάντα τὰ ὀστέα βραδύτερον, ἢν μὴ κατὰ φύσιν κείμενα ἦ, καὶ τὰ μὴ ἀτρεμέοντα ἐν τῷ αὐτέῳ σχήματι, καὶ αἱ πωρώσιες ἀσθενέστεραι.[21] ταῦτα μὲν δὴ ὅσοισι τὰ μὲν ὀστέα κατέηγεν, ἐξέχει δὲ μὴ, μηδὲ ἄλλως ἕλκος ἐγένετο. οἷσι δὲ τὰ ὀστέα κατέηγεν ἁπλῷ τρόπῳ, C καὶ μὴ πουλυσχιδεῖ, αὐθήμερα ἐμβληθέντα, ἢ τῇ ὑστεραίῃ κατὰ χώρην ἱζόμενα, καὶ μὴ ἐπίδοξος ἡ ἀπόστασις παρασχιδέων ὀστέων ἀπιέναι, ἢ καὶ οἷσιν ἕλκος μὲν ἐγένετο, τὰ δὲ ὀστέα κατεηγότα οὐκ ἐξίσχει, οὐδὲ ὁ τρόπος τῆς κατήξιος τοιοῦτος, οἷος παρασχιδέας ὀστέων ἐούσας ἐπιδόξους εἶναι, ἀναπλῶσαι τοὺς τοιούτους.

Cum canali melius detinebitur. Canalis igitur à summo ad imum vsque, aut nullus adhibendus. Cæterùm imę calci magna cura adhibenda, vt tum in tibiæ, tum in femoris fracturis aptè collocetur. Etenim si pes depẽdeat, tibia reliqua obfirmata, ossa in anteriore tibiæ parte gibba apparere necesse est. At si calce plus æquo sublimiùs obfirmato, reliqua tibia aliquantulum depẽdeat, os in anteriore tibiæ parte præter modum cauum apparere necesse est, idque eò magis si hominis calx suapte naturâ grandior fuerit. Cæterùm tardiùs firmantur omnia ossa, imbecillioreq; callo obducuntur, nisi naturalem positũ nacta fuerint, aut in eodem habitu immota permanserint. Atq; ista quidem de ossis fractura, in qua neq; ossa eminent, neq; alioqui vlcus accessit, dicta sint. Quibus verò simplici modo & absq; fragmentis ossa fracta sunt, eodem aut postero die restituta, atque in suas sedes reposita, nec metuitur vt fragmentum aliquod ab osse abscedat: aut etiam quibus vlcus quidem accessit, ossa tamen fracta non eminent, neque fractura eiusmodi est, vt ossium fragmenta expectari debeant, eos simpliciter curare oportet.

[19] σωλῆνα δὲ] Hunc locum adducit & explicat Gal. Com. 3. in lib. κατ' ἰητρεῖον.

ἀσηρὸν γὰρ εἴη] ἀσηρὸν, ἄσης ποιητικὸν, fastidium ac molestiam exhibens, exponit Erotianus, subindicato certo loco quodam qui postea sequitur.

D πᾶσαν γὰρ αὖ τύρβην] τυρβὴν legunt omnia exemplaria, sed τύρβη dicitur Erotiano ταραχὴ, hoc subindicato loco, vt satis apparet: & τύρβην omnes efferunt pro turba & tumultu. Vnde τυρβάζειν & τυρβάζεσθαι pro tumultuari & turbas excitare apud Aristophanem, Scholiastes ταράττειν & ἀναταράττειν exponit. Hic vinculorum ordo & ratio conturbari, confundi & inordinatè permisceri dicitur.

ἢν οὖν διαμπερὲς εἴη] Hunc locum adducit Gal. Com. 3. εἰς τὸ κατ' ἰητρεῖον, vbi εἰ οὖν legit. Is autem loci huius sensus mihi esse videtur, vt canalem toti cruri & qui ab imo ad summum vsque, membrum totum comprehendat, adhibendum suadeat, aut certè nullum. Potest & hic esse sensus, vt interdum canalem adhiberi censeat, interdum etiam nullum, vbi præcipuè noceat. Quam notionem etiam sequitur Caluus, ad eamq; accommodari videntur quæ scribuntur de canali ab Hippocrate lib. κατ' ἰητρεῖον. Quibus quoq; illic Galeni Commentarius suffragatur. διαμπερῆ verò σωλῆνα Galenus exponit, τουτέστι δι' ὅλου τοῦ σκέλους ἀποτεταμένον, & τὸ σκέλος ὅλον ἐν κύκλῳ περιλαμβανόμενον. διαμπερὲς διαμπάξ Erotianus exponit, hunc nimirum locum subnotans. Hesychius δι' ὅλου, πλείως, διαμπάξ, in totum, ab imo ad summum vsque. Quo significato apud Homerum frequens est, vt Il. π. de Sarpedone (v. 39.) ἐπὶ βελέεσσι δ' αἵματι καὶ κονίῃσι ἐκ κεφαλῆς εἴλυτο διαμπερὲς ἐς πόδας ἄκρους. Ibid. (v. 618.) ἔγχος ἐμὸν κατέπαυσε διαμπερές.

E [20] ἢν δὲ ἡ μὲν πτέρνη] Ex Galeno & reconditioribus mẽbranis lego, ἢν δὲ ἡ μὲν πτέρνη ὑψηλοτέρη ἢ τοῦ μετρίου ἠρμασμένη. Potest & retineri vulgata lectio in omnibus reliquis codicibus, ὑψηλοτέρη ἢ τοῦ μετρίου ἠρτημένη, vt calcem plus æquo sublimem adaptatum significet. Huncq; sensum prioris membri redditio postulat. At Caluus ἠρτημένη legisse, & cum vitioso Galeni Commentario lapsus videtur, vbi ἠρμασμένης ἀντὶ ἠρτημένης legitur. ἠρτημένης enim necessariò legendum est, aut οὐκ ἠρτημένης, vt res ipsa indicat.

[22] οἱ μὲν μήτε μέγα ἀγαθὸν, μήτε μέγα κακὸν ποιέοντες, ἐπιδέουσι τὰ μὲν ἕλκεα καθαρτικῷ τινι, ἢ πισσηρῷ ἐπιπέλει, ἢ ἐναίμῳ, ἢ ἄλλῳ τινι ὧν εἰώθασι ποιέειν. ἐπαινέω δὲ F τοὺς οἰνηροῖς σπλήνεσιν ἢ εἰρίοισι ῥυπαροῖς ὁκόσοι ἐπιδέουσιν, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον. ἐπὴν δὲ τὰ ἕλκεα καθαρὰ γένηται, καὶ ἤδη ξυμφύηται, τότε τοῖς ὀθονίοισι συχνοῖσι πειρῶνται ἐπιδεῖν καὶ νάρθηξι κατορθοῦν. αὕτη μὲν ἡ ἴησις ἀγαθὸν τι ποιέει, κακὸν δὲ οὐ μέγα. τὰ μέντοι ὀστέα οὐχ ὁμοίως δύναται ἱδρύεσθαι ἐς τὴν ἑωυτῶν χώρην, ἀλλά τινι ὀγκηρότερα τὰ σώματα οὐ καιροῦ ταύτῃ γίνεται. γίνοιτο δὲ ἂν καὶ βραχύτερα ὧν ἀμφότερα τὰ G ὀστέα κατέηγεν ἢ πήχεος, ἢ κνήμης.[23] ἄλλοι δὲ αὖ τινες εἰσὶν οἱ ὀθονίοισι τὰ τοιαῦτα ἰητρεύουσιν εὐθέως, καὶ ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἐπιδέουσι τοῖς ὀθονίοισι. κατὰ δὲ τὸ ἕλκος αὐτὸ διαλείπουσι, καὶ ἐῶσιν ἀναψύχεσθαι. ἔπειτα ἐπιτιθέασιν ἐπὶ τὸ ἕλκος τῶν καθαρτικῶν τι, καὶ σπλήνεσιν οἰνηροῖσιν, ἢ εἰρίοισι ῥυπαροῖσι θεραπεύουσιν. αὕτη ἡ ἴησις κακή. καὶ εἰκὸς τοὺς οὕτως ἰητρεύοντας τὰ μέγιστα ἀσυνετέειν, καὶ ἐν τοῖσιν H ἄλλοισι κατήγμασι, καὶ ἐν τοῖσι τοιούτοισι. μέγιστον γάρ ἐστι τὸ γινώσκειν καθ' ὁποῖον τρόπον χρὴ τὴν ἀρχὴν βάλλεσθαι τοῦ ὀθονίου, καὶ καθ' ὁποῖον μάλιστα

At quidẽ certè nonnulli, qui neq; multùm prosunt aut obsunt, vlceribus medentur, imposito aliquo medicamento purgãte, aut certè picato, aut medicamẽto quod cruentis vulneribus adhibetur, aut alio quopiam quod cõponere consueuerunt. Ego verò eos qui splenia vino imbuta, aut lanam succidam, vel id genus aliquid deuinciunt, laudo. At vbi vlcera pura euaserint, aut iam coaluerint, tunc pluribus linteis adhibitis deuincire, & ferulis dirigere conantur. Hæc sanè curãdi ratio vt aliquid cõfert, ita neq; multùm lædit. Ossa tamen nõ perinde suis sedibus firmantur, verũ aliquantò plus quàm par sit ea parte corpora intumescunt. Quinetiam breuiora redduntur quibus vtraq; aut cubiti, aut tibiæ ossa fracta sunt. Rursus nonnulli huiusmodi fracturis linteis statim medentur, atq; vtrinque fascias conuoluunt, vlcus verò nudum relinquunt, & perfrigerari sinunt. Deinde ad vlcus adhibito aliquo medicamento purgante, tum spleniis vino imbutis ac lana succida curationẽ instituũt. At praua est hæc curandi ratio, eaq; qui vtuntur, cùm in his, tũ etiam in reliquis fracturis, plurimùm à recta intelligẽtia aberrare probabile est. Inprimis enim cõfert nosse qua ratione fasciæ initiũ iniiciendũ sit, & qua parte maximè cõpri-

mendum, quantū item conferat, si quis fasciæ initium rectè circundet, & qua parte maximè conuenit, comprimat, tum quantum detrimēti sequatur, si neq; quis probè fasciæ initium circumiiciat, neq; qua maximè parte conuenit, sed hinc & inde comprimat. Ac sanè quidem quid ex vtrisq; contingat, in superioribus dictum est, & ipsa quoq; medela eius rei testimoniū adfert. Sic enim deuincto, tumorem ad vlcus assurgere necesse est. Nā si sana carnosa pars hinc atq; hinc deuincta, intermedio quodam spatio relicto, præcipuè iuxta illud intermedium spatiū intumescat, ac decolor reddatur, cur non ista in vlcere cōtingent? Necessario igitur vlcus decolor, ac labris expansis euadet, lachrymosumq; ac minimè suppurans reddetur, & ossa alioqui minimè abscessura, abscessum faciet, nec non vlcus pulsu ac igneo calore affligetur. Coguntur item insuper propter tumorem cataplasmata imponere, qđ etiam iis qui hinc atq; inde deuinciūtur, incommodè cedit, cùm ad reliquum pulsum pondus etiam inutile accedat. Tandem verò vincula resoluunt vbi malum recruduerit, ac de reliquo curationem absq; vinculo persequuntur. Nihilominus autem, etsi aliud vulnus nacti fuerint, eandem curādi rationē adhibent. Neq; enim deligationem hinc & inde adhibitam, & vlceris perfrigerationem, verùm aliud quoddā infortunium causam reputant. Neq; sanè ad tam multa ea de re scribenda adductus essem, nisi mihi liquidò constaret, & inutilem esse hanc deligationem, & à plurimis istam medendi rationem vsurpari, operæq; pretiū futurum vt ista dediscerent. Atq; ea quæ supra sunt exposita, rectè fuisse tradita testantur, quæ vel maximè vel minimùm comprimēdæ sunt fracturæ. Oportet autem (vt breuiter dicam) quibus nulla ossis abscessio futura est, eandem medendi rationē adhibere, quæ vbi quidem ossa absq; vlcere fracta sunt, cùm distētiones aptationesq; ossium, tum etiam eādem deligationem admouere. Vlceri nanq; splenium tenue duplex cerato picato illitum circundandum, proximæq; partes cerato liquido inungendæ. Fasciæ verò reliquaq; aliquantò latiùs scissa esse debent, quā si vlcus non adesset, & quo primùm deligatur, multò latius sit quàm vlcus. Quæ enim vlcere angustiora sunt, vlcus ipsum cingunt, qđ minime conuenit, sed prima conuolutione totū vlcus comprehendēdum, ita vt superiore ac inferiore parte linteum excedat. Linteum igitur è directo vlceri iniiciendum, pauloq; minus, quam si citra vlcus esset, arctandum, deligatioq; quo supra dictum est modo circumagenda. Sint autem semper lintea, ac præcipuè in his, molliora, quàm si integra cutis esset, neq; pauciora quàm prius dictum est, quinetiam aliquantò plura. Ei verò qui deligatus est ita accōmodentur, vt obfirmata non autem appressa videantur, præcipueq; qua parte vlcus est ea obfirmata esse asserat. Eademq; tempora esse debent quibus firmiùs adaptata, & quibus laxiora esse sentiat, velut suprà dictū est. Deinde tertio quoq; die resoluēda, rursusq; deuincienda, eademq; omnia quæ supra faciēda, nisi quòd in totū hæc quàm illa aliquantò minùs cōprimenda sunt. Ac si rationi cōsentanea fiāt, vlceris quidē locus, reliquaq; omnia quę vinculo continentur, semper graciliora deprehēdentur.

πεπιέχθαι, καὶ οἷά τε ὠφελέοντα, ἢν ὀρθῶς τις βάλληται τὰ ἀρχὴν καὶ πιέζῃ ᾗ μάλιστα χρὴ, ἀλλὰ ἔνθεν καὶ ἔνθεν. εἴρηται μὲν οὖν καὶ ἐν τοῖσι πρόσθεν γεγραμμένοισιν ὁποῖα ἐφ' ἑκατέρων ἀποβαίνει. μαρτυρεῖ δὲ καὶ αὐτὴ ἡ ἰητρική. ἀνάγκη γὰρ οὕτως ἐπιδεομένῳ τὸ οἶδος ἐξαείρεσθαι ἐς αὐτὸ τὸ ἕλκος. ὥσπερ γὰρ εἰ ὑγιὲς χρῶς ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἐπιδεθείη, ἐν μέσῳ δὲ διαλειφθῇ, μάλιστα κατὰ τὴν διάληψιν οἰδήσειεν ἂν, καὶ ἀχροιήσειεν. πῶς οὖν οὐχὶ ἕλκος γε ταῦτα ἂν πάθοι; ἀναγκαίως ἔχει ἄχροον μὲν καὶ ἐκπεπιεσμένον τὸ ἕλκος εἶναι. δακρυῶδες δὲ καὶ ἀνέκπυον εἶναι. ὀστέα δὲ καὶ μὴ μέλλοντα ἀποστῆναι, ἀποστατικὰ γίνεσθαι. σφυγμῶδές τε καὶ πυρετῶδες τὸ ἕλκος ἂν εἴη. ἀναγκάζονται δὲ διὰ τὸ οἶδος ἐπικαταπλάσσειν. ἀσύμφορον δὲ καὶ τοῦτο τοῖσιν ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἐπιδεομένοισιν. ἄχθος γὰρ ἀνωφελὲς πρὸς τῷ ἄλλῳ σφυγμῷ ἐπιγίνεται. τελευτῶντες δὲ ἀπολύουσι τὰ ἐπιδέσματα, ὁπόταν σφιν παλιγκοτέῃ, καὶ ἰητρεύουσι τὸ λοιπὸν ἄνευ ἐπιδέσιος. οὐδὲν δὲ ἧσσον, καὶ ἤν τι ἄλλο τρῶμα τοιοῦτο λάβωσι, τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἰητρεύουσιν. οὐ γὰρ οἴονται τὴν ἐπίδεσιν τὴν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, καὶ τὴν ἀνάψυξιν τοῦ ἕλκεος αἰτίην, ἀλλ' ἄλλην τινὰ ἀτυχίην. οὐ μέν τοι γε ἂν ἔγραφον περὶ τούτου τοσαῦτα, εἰ μὴ εὖ μὲν ᾔδειν ἀσύμφορον ἐοῦσαν τὴν ἐπίδεσιν, συχνοὺς δὲ οὕτως ἰητρεύοντας, ἐπίκαιρον δὲ τὸ ἀπομαθεῖν. μαρτύριον δὲ τοῦ ὀρθῶς γεγράφθαι τὰ πρόσθεν γεγραμμένα, εἴτε μάλιστα πιεστέα τὰ κατήγματα, εἴτε ἥκιστα. χρὴ δὲ ὡς ἐν κεφαλαίῳ εἰρῆσθαι, οἷσιν ἂν μὴ ἐπίδοξος ᾖ τῶν ὀστέων ἀπόστασις ἔσεσθαι, τὴν αὐτὴν ἰητρείην ἰητρεύειν, ὥσπερ ἂν οἷσιν ὀστέα μὲν κατεηγότα εἴη, ἕλκος δὲ μὴ ἔχοντα. τάς τε γὰρ κατατάσιας καὶ κατορθώσιας τῶν ὀστέων τὸν αὐτὸν τρόπον ποιέεσθαι, τήν τε ἐπίδεσιν παραπλησίην. ἐπὶ μὲν γὰρ αὐτὸ τὸ ἕλκος πισσηρὴν κηρωτὴν χρίσαντα, σπλῆνα λεπτὸν διπλόον ἐπιδεθῆναι, τὰ δὲ πέριξ κηρωτῇ λεπτῇ χρίειν. τὰ δὲ ὀθόνια καὶ τὰ ἄλλα πλατύτερα τινὶ ἐσχισμένα ἔστω, ἢ εἰ μὴ ἕλκος εἶχεν. καὶ ᾧ ἂν πρώτῳ ἐπιδέηται, συχνῷ ἔστω τοῦ ἕλκεος πλατύτερον. τὰ γὰρ στενότερα τοῦ ἕλκεος ζώσαντα ἔχει τὸ ἕλκος. ὃ δὲ οὐ χρή. ἀλλ' ἡ πρώτη περιβολὴ ὅλον κατεχέτω τὸ ἕλκος. καὶ ὑπερεχέτω τὸ ὀθόνιον ἔνθεν τε καὶ ἔνθεν. βάλλεσθαι μὲν οὖν χρὴ τὸ ὀθόνιον κατ' αὐτὴν τὴν ἴξιν τοῦ ἕλκεος. πιέζειν δὲ ὀλίγῳ ἧσσον ἢ εἰ μὴ ἕλκος εἶχε. ἐπινέμεσθαι δὲ τῇ ἐπιδέσει ὥσπερ καὶ πρόσθεν εἴρηται. τὰ δὲ ὀθόνια αἰεὶ μὲν τοῦ τρόπου τοῦ μαλθακοῦ ἰσχόντων. μᾶλλον δέ τι δεῖ ἐν τοῖσι τοιούτοισιν, ἢ εἰ μὴ ἕλκος εἶχεν. πλῆθος δὲ τῶν ὀθονίων μὴ ἐλάσσω ἔστω τῶν πρότερον εἰρημένων. ἀλλὰ τινὶ καὶ πλείω. ἢν δὲ ἐπιδεθῇ, δοκείτω τῷ ἐπιδεδεμένῳ ἡρμόσθαι μὲν, πεπιέχθαι δὲ μή. φάτω δὲ κατὰ τὸ ἕλκος μάλιστα ἡρμόσθαι. τοὺς δὲ χρόνους τοὺς αὐτοὺς μὲν χρὴ εἶναι ἐπὶ τὸ μᾶλλον δοκέειν ἡρμόσθαι. τοὺς αὐτοὺς δὲ ἐπὶ τὸ μᾶλλον δοκέειν χαλᾶν, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖσι πρόσθεν εἴρηται. μετεπιδεῖν δὲ διὰ τρίτης πάντα μεταποιέοντα ἐς τοὺς τρόπους τοὺς παραπλησίους, ὥσπερ καὶ πρόσθεν εἴρηται, πλὴν ἐς τὸ σύμπαν ἧσσον τινὶ πιέζειν ταῦτα ἢ ἐκεῖνα. καὶ ἢν κατὰ λόγον τὰ εἰκότα γίνηται, ἰσχνότερον μὲν αἰεὶ εὑρεθήσεται τὸ κατὰ τὸ ἕλκος. ἰσχνὸν δὲ καὶ τὸ ἄλλο πᾶν τὸ ὑπὸ τῆς ἐπιδέσιος κατεχόμενον.

καὶ αἱ τι

A καὶ αἵ τε ἐκπυήσιες ἔσονται θᾶσσον ἢ τῶν ἄλλων ἰητρευομένων ἑλκέων. ὅσα τε σαρκία ἐν τῷ τρώματι ἐμέλανθη καὶ ἐθανατώθη, θᾶσσον περιῤῥήγνυται καὶ ἐκπίπτει ἐπὶ ταύτῃ τῇ ἰητρείῃ, ἢ ἐν τῇσιν ἄλλῃσιν. ἔς ὠτειλάς τε θᾶσσον ὁρμᾶται τὸ ἕλκος οὕτως ἢ ἄλλως ἰητρευόμενον. πάντων δὲ τούτων αἴτιον ὅτι ἰσχνὸν μὲν τὸ κατὰ τὸ ἕλκος χωρίον γίνεται, ἰσχνὰ δὲ τὰ περιέχοντα. τὰ μὲν οὖν ἄλλα πάντα παραπλησίως χρὴ ἰητρεύειν, ὥσπερ

B τὰ ἄνευ ἑλκωσίων ὀστέα κατηγνύμενα. τοὺς δὲ νάρθηκας οὐ χρὴ προσδιδέναι. διὰ τοῦτο καὶ τὰ ὀθόνια χρὴ τούτοισιν πλείω εἶναι ἢ τοῖσιν ἑτέροισιν, ὅτε ἧσσον πιέζεται, ὅτι τε οἱ νάρθηκες βραδύτερα προστίθενται. ἢν μέντοι τοὺς νάρθηκας προστιθῇς, μὴ κατὰ τὴν ἴξιν τοῦ ἕλκεος προσδιδέναι, ἀλλ' ὥστε καὶ χαλαρῶς προσδιδέναι, προθυμευμένοισιν ὅκως μηδεμία σφίγξις μεγάλη ἔσται ἀπὸ τῶν ναρθήκων. εἴρηται δὲ τοῦτο καὶ ἐν τοῖσι

C πρότερον γεγραμμένοισιν. τὴν μέντοι δίαιταν ἀκριβεστέρην καὶ πλείω χρόνον χρὴ ποιέεσθαι οἷσιν ἐξ ἀρχῆς ἕλκεα γίνεται, καὶ οἷσιν ὀστέα ἐξίσχει. καὶ τὸ ξύμπαν δὲ εἰρῆσθαι, ἐπὶ τοῖσιν ἰσχυροτάτοισιν τρώμασιν ἀκριβεστέρην καὶ πολυχρονιωτέρην εἶναι χρὴ τὴν δίαιταν. ἡ αὐτὴ δὲ ἰητρείη τῶν ἑλκέων, καὶ οἷσιν ὀστέα μὲν κατέηγεν, ἕλκος δὲ ἐξ ἀρχῆς μηδὲν ἦν. ἢν δ' ἐν τῇ ἰητρείῃ ἕλκος γένηται, ἢ τοῖσιν ὀθονίοισιν μᾶλλον πιεχθέντος, ἢ ὑπὸ

D νάρθηκος ἐνέδρης, ἢ ὑπὸ ἄλλης τινὸς προφάσιος. γινώσκεται μὲν οὖν τὰ τοιαῦτα ἢν ἕλκος ὑπῇ, τῇ τε ὀδύνῃ καὶ τοῖσι σφυγμοῖσιν. καὶ τὸ οἴδημα τὸ ἐν τοῖσιν ἄκροισιν σκληρὸν γίνεται τῶν τοιούτων, καὶ εἰ τὸν δάκτυλον ἐπαγάγοις, ἐξαείρεται, ἀτὰρ καὶ αὖθις ὑποτρέχει ταχέως. ἢν οὖν τι τοιοῦτον ὑποπτεύῃς, λύσαντα χρὴ, ἢν μὲν ἢ κνησμὸς κατὰ τὰς ὑποδεσμίδας, ἢ ἐπὶ τὸ ἄλλο τὸ ἐπιδεδεμένον, πισσηρῇ κηρωτῇ ἀντὶ τῆς ἑτέρης

E χρῆσθαι. ἢν δὲ τούτων μὲν μηδὲν ᾖ, αὐτὸ δὲ τὸ ἕλκος ἠρεθισμένον εὑρίσκηται, μέλαν ἐπὶ πολὺ ἢ ἀκάθαρτον, καὶ τῶν μὲν σαρκῶν ἐκπυησομένων, τῶν δὲ νεύρων προσεκπεσουμένων, τουτέοις οὐδὲν χρὴ ἀναψύχειν πάντάπασιν, οὐδέ τι φοβέεσθαι τὰς ἐκπυήσιας ταύτας, ἀλλ' ἰητρεύειν, τὰ μὲν ἄλλα παραπλήσιον τρόπον, ὥσπερ καὶ οἷσιν ἐξ ἀρχῆς ἕλκος ἐγένετο. τοῖσι δ' ὀθονίοισιν ἄρχεσθαι χρὴ ἐπιδέοντα ἀπὸ τοῦ οἰδήματος τοῦ ἐν

F τοῖς ἀκραίοις πάνυ χαλαροῖσιν. καὶ ἔπειτα ἐπινέμεσθαι τῇ ἐπιδέσει αἰεὶ ἐς τὸ ἄνω, καὶ πεπιέχθαι μὲν μηδαμῇ, ἡρμόσθαι δὲ μάλιστα κατὰ τὸ ἕλκος, τὰ δ' ἄλλα ἐπὶ ἧσσον. τὰ δ' ὀθόνια τὰ πρῶτα, ταῦτα μὲν καθαρὰ ἔστω καὶ μὴ στενά. τὸ δὲ πλῆθος τῶν ὀθονίων ἔστω ὅσονπερ καὶ ἐν τῇσι νάρθηξιν εἰ ἐπιδέοιτο, ἢ ὀλίγῳ ἔλασσον. ἐπὶ δὲ αὐτὸ τὸ ἕλκος ἰσχνὸν τὸ πλύσιον τῇ λευκῇ κηρωτῇ κεχρισμένον. ἤν τε γὰρ σὰρξ, ἤν τε νεῦρον

G μελανθῇ, προσεκπεσεῖται. τὰ γὰρ τοιαῦτα οὐ χρὴ δριμέσιν ἰητρεύειν, ἀλλὰ μαλθακοῖσιν, ὥσπερ τὰ πυρίκαυστα. μεταπιδεῖν δὲ διὰ τρίτης, νάρθηκας δὲ μὴ προστιθέναι. ἀτρεμέειν δὲ ἐπὶ μᾶλλον, ἢ τὸ πρόσθεν, καὶ ὀλιγοσιτέειν. εἰδέναι δὲ χρὴ, εἴτε σὰρξ, εἴτε νεῦρον τὸ ἐκπεσούμενόν ἐστιν, ὅτι οὕτω πολλῷ μὲν ἧσσον νέμεται ἐπὶ πλέον, πολλῷ δὲ θᾶσσον ἐκπεσεῖται, πολλῷ δὲ ἰσχνότερα τὰ περιέχοντα ἔσται, ἢ εἴ τις ἀπολύ-

H σας τὰ ὀθόνια ἐπιθείη τι τῶν καθαρτικῶν φαρμάκων ἐπὶ τὸ ἕλκος. καί τι καὶ ἢν ἐκπέσῃ τὸ ἐκπυησόμενον, θᾶσσόν τε σαρκοῦται ἐκείνως ἢ ἑτέρως ἰητρευόμενον, καὶ θᾶσσον ὠτειλοῦται. πάντα μὴν ἐστὶν ταῦτα ὀρθῶς ἐπιδεῖν καὶ μετρίως ἐπίστασθαι. προσσυμβάλλεται δὲ καὶ τὰ σχήματα ἢν οἷα χρὴ εἴη,

celerioresque suppurationes erunt quàm in alia vlcerũ curatione. Carunculæ quoq; quæ in vulnere nigrescunt & emoriuntur, celeriùs sub hac curatione abruptæ excidunt, vlcusq; hoc modo quàm aliter curatum maturiùs ad cicatricem deuenit. Horum aũt omnium causa est, quòd pars quidem vulnerata & quæ circum vicinæ sunt graciles redduntur. In reliquis quidem omnibus eadẽ curatio quæ in fracturis absq; vlcere adhibenda, ferulæ tamen neutiquam sunt admouendæ. Proptereaq; hîc quoq; quàm alibi copiosiorib. linteis opus est, tũ quòd minùs cõprimantur, tum quia ferulę tardiùs adhibeantur. Quas tamẽ si admoueris, aduertendũ vt ne è regione vlceris, sed vt laxiores adhibeãtur, neq; vt vlla magna ab iis adstrictio fiat, quod in his quoq; quæ priùs scripta sunt dictum est. Accuratam autem victus rationẽ eamq; longiore tempore iis instituere oportet, quibus circa initia vlcus accedit, & quibus ossa eminent. Ac (vt in summa dicam) quò grauiora vulnera sunt, eò accuratiore & longiore victus ratione vtendum. Eadem autem curatio vlceribus instituenda, quæ quidem ossibus fractis circa initia non insunt, verùm aut ex nimia linteorum compressione, aut ferularum insessione, aut alia quapiam ex causa, sub ipsa curatione oriuntur. Vlcus certè subesse ex dolore & pulsu cognoscitur, tum si tumor qui in extremis partibus est indurescit, appressoque digito exprimitur, citò tamen recurrit. Soluere igitur si quid tale suspiceris oportet: ac si quidem sub primis fasciis, aut alia quapiam deuincta parte pruritus fuerit, cerato picato in alterius vicem vtendum. Quòd si nihil horum quidem contingat, vlcus autem ipsum irritatum nigrum admodum aut sordidum deprehendatur, futurumque sit vt carnes suppurent, neruique insuper excidant, hoc neque ex toto refrigerare, neque quicquam istas suppurationes vereri oportet, sed de cætero quidem eodem modo curare, velut eos quibus circa initia vlcus accessit. Lintea autem admodum laxa tumori qui in extremis partibus existit primùm iniici debent, ac deinde circumagendo sursum semper tendere, ac nullo quidem modo comprimi, verùm ita aptari vt maximè vlceri obfirmata, minùs autem reliquis partibus sentiantur. Hęc autem prima lintea munda, neq; angusta sunto, eaque copia, quanta si cum ferulis deligatio fiat, aut paulò minor. Vlceri verò splenium impositum, cerato albo illitum abũdè est. Caro nanq; aut neruus, vbi nigritiem conceperint, vt præterea etiam decidant necesse est. Neq; enim acribus talia, sed lenibus, velut ambusta, curare oportet. Tertio etiam quoq; die soluere ac rursus deligare cõuenit, ferulas autem non apponere, tũ magis etiam quàm antea conquiescere & cibo abstinere. Animaduertendum quoq; est, vbi aut caro aut neruus excidere debeãt, hoc modo multò minùs latè serpere, multoq; citiùs decidere, ac proximas partes lõgè graciliores fieri, quàm si resolutis linteis, vlcus quopiam ex medicamentis purgantibus nutriatur. Quinetiam si quid suppuratum est exciderit, citiùs sub illa curatione quàm sub alia, tũ carne replebitur, tũ celeriùs cicatrice obducetur. Hęc quidẽ in eo vertũtur omnia, vt rectam & moderatam deligationem instituas. Ad quod etiam insuper conferunt conuenientes habitus,

& reliqua victus ratio, ac linteorum habilitas. Quòd si sanè recenti vulnere deceptus, ossium abscessum futurum non existimaueris, quæ tamen educi debere spes est, nullo modo formidandus est hic curationis modus. Nullum enim magnum incommodum continget, si modò rectam & innoxiam deligationem manu accommodaueris. Sub hac autem curatione os abscessurum indicatur, vbi pus copiosius ab vlcere profluit, & pars affecta impetu ad excretionem ferri videtur. Crebriùs igitur ob redundantem humiditatem religare oportet, cùm & aliàs febres excitentur, & siquidem admodum vinculis comprimantur, tum vlcus, tum proximæ partes graciles efficiuntur.

καὶ ἡ ἄλλη δίαιτα, καὶ τῶν ὀθονίων ἡ ἐπιτηδειότης. ἢν ἄρα ἐξαπατηθῇς ἐν τοῖς νεοτρώτοισι μὴ οἰόμενος ὀστέων ἀπόστασιν ἔσεσθαι, τὰ δ' ἐπίδοξα ᾖ ἀναπλῶσαι, οὐ χρὴ ὀῤῥωδέειν τὸν τρόπον τῆς ἰητρείης. οὐδὲν γὰρ ἂν μέγα φλαῦρον γένοιτο, ἢν μοῦνον οἷος ἔσῃ τῇ χειρὶ τὰς ἐπιδέσιας ἀγαθὰς καὶ ἀσινέας ποιέεσθαι. σημεῖον δὲ τόδε, ἢν μέλλῃ ὀστέων ἀπόστασις ἔσεσθαι ἐν τῷ τρόπῳ τούτῳ τῆς ἰητρείης· πύον γὰρ συχνὸν ῥεῖ ἐκ τοῦ ἕλκεος, καὶ ὀργᾷν φαίνεται. πυκνότερον οὖν μετεπιδέεσθαι διὰ τὸν πλαδὸν, ἐπεὶ ἄλλως τε καὶ πυρετοὶ γίνονται, καὶ ἢν μὲν κάρτα πιέζωνται ὑπὸ τῆς ἐπιδέσιος, καὶ τὸ ἕλκος, καὶ τὰ περιέχοντα ἰσχνά.

23 ἄλλοι δ' αὖ τινές εἰσιν] Hunc locum integrum adducit Galenus lib. 9. de placitis Hippocr. & Platonis, huiusque etiam memin videtur lib. 4. Comp. pharm. κατὰ γένη, his verbis: οὐ μὴν οὐδὲ ἐκείνου τι χρὴ λήθην ἔχειν, οὗ πρῶτος ὧν ἴσμεν Ἱπποκράτης εὗρεν, ἁμαρτανομένου πάλαι ὑπὸ πάντων τῶν πρὸ αὐτοῦ, νυνὶ δ' ὑπὸ τῶν μὴ μαθόντων μονίμως τὴν τέχνην. οἴονται γὰρ ἄμεινον εἶναι τὸ μὴ ἡλκωμένον μέρος ἄθλιπτον φυλάττειν, ἑκατέρωθεν δ' ἐπὶ τὸ περιβάλλειν τὸν ἐπίδεσμον, ὅπερ εἰς ὅσον ἐστὶ βλαβερὸν ὑφ' Ἱπποκράτους ἐδείχθη. Atque etiam eiusdem leuiter meminisse videtur paulò suprà eodem lib. cap. 2.

ἢ εἰρίοισιν ῥυπαροῖσι] οἰσυπηροῖσι pro οἰσυπηροῖσι aut ῥυπαροῖσι legit Gal. lib. 9. de placitis Hippoc. & Plat. Quod etiam vitium & aliàs crebrò apud Gal. cernitur, vt lib. 11. de simplic. med. fac. & lib. 13. Meth. med. ἄπλυτον ὕσσωπον pro οἴσυπον ponitur. Quin & apud Celsum Plinium hyssopum pro œsypo poni solenne est. At exemplaria manu scripta omnia vt & publicata ῥυπαροῖσι legunt.

καὶ ἐκπεπιεσμένον τὸ ἕλκος] ἐκπεπιεσμένον hîc legit Galenus & lib. de plac. Hippocr. & Plat. quem etiam secuti sumus, & vlcus significat, quod euersa labra habet & protuberantia, velut materia ad ea ipsa expressa & per deligationem ex ipsa inflammatione coacta ideoq; vt euertantur necesse est, quod ἐκτρέπεσθαι τὰ χείλη dixit Galenus. Cùm autem ἐκπεπιεσμένον legant publicati codices cum manu scriptis, inde colligi potest ἐκπεπλισμένον aut ἐκπεπληγμένον facili lapsu legendum esse, vt per translationem vlcus diductum ac expansis labris dicatur, velut digrediens ac diuaricatum, quemadmodum etiam postea scribitur & à Galeno exponitur. ἐκπλίχθαι enim aut ἐκπλίχθαι de cruribus per gressum diuaricatis dici notum est apud Hippocratem. Ad eamq; nostram coniecturam accedit quòd Erotianus ἐκπεπλησμένον ἐξεπλισμένον exponit. Et Galenus in Exegesi ἐκπεπλησμένον ἐκπεπταμένον. Sic enim necessariò legendum videtur, vt postea in dictione σιστρὸς indicatur, quod exponit τὸ ἐκπεπταμένον καὶ διεστηκὸς ἐπὶ πλεῖστον τοῖς χείλεσι, ὅπερ καὶ ἐκπεπλισμένον ὀνομάζεται. Quod de vlcere dictum, vlcus euersum ac plurimùm diductis ac diuaricatis labris significat, proprieque ad hos locos digitos intendit. Eadem certè notione Hippocrati τὸ στόμα μήτρας ἐκπεπλισμένον dicitur, os vteri diductum, expansum, euersum aut disparatum, quod etiam διαπεπληγὸς dicitur lib. 2. περὶ γυναικ. Et lib. περὶ γυναικ. φυσ. διαπεπληγὸς, eodem sensu, hoc est hians & apertum. Qua de re plura scripsimus in nostra Hippocr. OEconomia.

δακρυῶδες δὲ] δακνῶδες legit Gal. lib. 9. de Placit. Hippocr. & Plat. vbi & cætera vitia inde emendari possunt. δακρυῶδες autem legit Erotianus, hunc locum subindicans, & τὸ διυγρὸν καὶ ἰχωρόῤῥουν exponit, humidum & sanie diffluens.

ἐπίκαιρον δὲ τὸ ἀπομάγμα] Caluus documentum, pro dedocumento, librarij vitio posuisse videtur.

κηρωτῇ λεπτῇ χρίειν] Sic legunt omnia exemplaria tum manu scripta, tum publicè exarata. Ideoq; ceratum liquidum cum Celso diximus, quod etiam ὑγρὰ aut λευκὴ vocatur postea, quam lectionem seruarunt omnes interpretes.

κατ' αὐτὴν τὴν ἴξιν τοῦ ἕλκεος] Hunc locum indicat Erotianus, cùm ἴξιν τοῦ ἕλκεος, τοῦ κατάγματος τὸ πέρας exponit, huncque librum περὶ καταγμάτων indicatura inscribit.

ἡρμόσθαι μὲν] Sic legunt omnia exemplaria tum manu scripta tum publicata. ἡρμᾶσθαι tamen legendum suspicor ex Galeno, qui ἡρμᾶσθαι ἐρηρεῖσθαι, ἢ ἡρμόσθαι exponit. Etsi ἡρμόσθαι retineri potest, & à Galeno ἐρηρεῖσθαι & ἐστηρίχθαι exponitur Com. in lib. κατ' ἰητρ. Erotianus etiam ἥρμοσαι, ἕδρασαι & ἐστήρικται exponit. Sed & illic quoque cum cæteris ἥρμασαι potiùs amplector. Nos certè vtriusque scriptionis significationem hîc vt & libro κατ' ἰητρεῖον quantum potuimus nostra interpretatione expressimus, cùm ita accommodata aut aptata esse vincula diximus, vt obfirmata non autem appressa sentiantur.

θᾶσσον περιῤῥήγνυται] Hoc est citiùs ab aliis ex toto recedunt, aut resoluuntur, aut ex toto abrumpuntur & perfringuntur. Sic Celsus de osse dixit: Sed siue totum perfractum est, & ab alio ex toto recessit. Et, hoc genus curationis effecit, vt qua parte fracta ossa tamen inhærent, solidentur: qua parte abrupta sunt, sine vllo tormento, sub medicamento, tempore excidant. (Sic enim legẽdum existimo) περιῤῥήγνυσθαι enim de parte dicitur, quæ ab alia ex toto recedit, perfracta est, aut in totum abrupta, nec cæteris inhæret.

ὅτι ἥσσον πιέζεται] ὅτι τι ἧσσον πιέζεται, ὅτι τι οἱ νάρθηκες &c. lego ex Galeno, etsi omnia exemplaria illam lectionem sequuntur.

ἢν μέν τοι τοὺς νάρθηκας περιτιθῇς] In fracturis quibus cutis quoque vulnus accessit, vbi purgatum vlcus fuerit, & iam caro concreuit, non incommodè ferulæ admouentur, vt scribit Paulus. Quidam etiam circa initia eas apponunt, vlceris locum vitantes, & prout necessitas vrget ac vsus tulerit, ipsas adstringentes aut remittentes. At Galeni consilium est, vt in fracturis cum vlcere quæ in longitudinem membri contingunt, ferulæ circundari possint. In iis verò quæ vlcus transuersum præcipueq; magnum habent, earum vsu interdicit. Quam sanè moderationem etiam ex ipso Hippocrate hausisse videtur. Celsus tamen ferè Hippocratem secutus, in iis ferulis abstinet, deligando fasciis aliquantò quàm vulnus latioribus, laxiùs scilicet, quàm si ea plaga non esset, quantò faciliùs & alienari & occupari cancro vulnus potest, numero potiùs fasciarum id agendo, vt laxæ quoque æquè contineant. Idem quoque in huiusmodi fracturis ferulas & canales (inter quæ vulnus sanescere non potest) reiicit, sed pluribus tãtummodo & latioribus fasciis opus esse scribit. Cæterùm Erotianus vbi ἁπλῶς κατ' ἴξιν exponit, hunc locum certè innuens, ἴξιν τοῦ ἕλκεος, τοῦ κατάγματος τὸ πέρας, fracturæ extremum exponit, aut τοῦ ἕλκεος ἄφιξιν, vlceris rectam processionem, aut in rectum processum, secundum quem tum vinculis iniiciendi, tum etiam ferulas adhibendi ratio iniri debet. Id enim mihi sonare hæc Erotiani alioqui difficilia verba videntur. ἔστι δὲ ἄφιξιν κινηθεὶς, ἤτις ἐστὶ πέρας κινήσεως. Significat enim deligationis vulneri iniiciendæ, aut ferularum apponendarum motum ex vlceris processione desumendum, & ad vulneris extremum sistendum. In quo τὴν κατὰ τὸ μῆκος ἴξιν, quam hîc scribit Galenus, hoc est, secundum lõgitudinem progressum, his obscurissimis verbis mihi innuere videtur, interimque ἴξιν velut ἄφιξιν exponere. Qui certè sensus huic loco vel maximè quadrare videtur. Quod si Erotiani exemplaria satis integra videntur (quæ tamen mihi non parum suspecta sunt) hîc aliam Hippocratis lectionem adhibuisse, & τὴν ἴξιν τοῦ ἕλκεος, ἢ τοῦ κατάγματος τὸ πέρας, legisse videtur.

καὶ εἰ τὸν δάκτυλον ἐπαγάγοις ἐξαείρεται] ἐξαρύεται hîc quoq; vt suprà lubenter legerim, assentientibus reconditissimis membranis. Vt sensus sit, appresso digito tumorem cedere, exhauriri, exprimi, rursusque citò recurrere. ἐξαρύεται nanque ἐκκενοῦται, ἐκθλίβεται à Galeno exponitur in Exegesi, & Erotiano ἐξαρύεται ἐξαντλεῖται, ἐκπιέζεται. Quam lectionem etiam secutus ex codicibus Italicis Caluus videtur, cùm (repellitur) dixit, eoq; accessit sua interpretatione Vidus Vidius. ἐξαείρεται tamen cæteri omnes codices legunt, tam manu scripti quàm publicati, quod attolli & assurgere significat, vt ex appressu pars quædam propulso humore assurgat, qui deinde

A statim subterfugit. Quam etiam lectionem sequitur Galenus paulò pòst hoc Commentario.

πυτέοις ὅδεν δεῖ ἀναψύχειν] ἀναψύχειν ἕλκος γυμνοῦσθαι exponit Galenus, quod est vlcus nudari aut perfrigerari, hoc est, omissa deligatione fracturis idonea, in vlceris curationem incumbere. Sic Erotianus ἀναψύχειν γυμνοῦν ex hoc loco exponit. Apud Homerum quoque Il. ε. (v. 795.) ἕλκος ἀναψύχων Tydides dicitur, vulnus ad curationem nudans, aut vinculis delaxatis & medicamentis impositis percurans. Hesychius ἕλκος ἀναψύχοντα ἀναπνέοντα exponit, & Homeri Scholiastes καταψυχόμενον, vulnus recreantem aut reficientem, quòd qui perfrigerantur à calore recreantur.

ὅσον περ καὶ ἐν τῇσι νάρθηξιν] Sic omnia habent exemplaria, ἐν τοῖσι νάρθηξιν tamen malim, cùm semper νάρθηκας masculino genere efferat Hippocrates, vt & cæteri omnes.

τὰ δ' ἐπίδοξα ᾖ ἀναπλῶσαι] ἀναπλῶσαι dicũtur ossa quæ spes est educi posse, emergere, recedere, ac velut explicari, vnde ἀνάπλωσις ὀστέου, ossis emersio, exundatio, fluctuatio ac subuectio, cùm purè imbutum fluitat, corrumpitur & decidit, vt ἀνάπλωσις velut ἀνάπλευσις dicatur. Sic ἀνάπλευσις ὀστέων in Cois Præsagiis, est ossis eductio ac emersio, cùm veluti restagnante humore ac pure os inundatur & ex-

B cidit, idque ex translatione, cùm nimius humor in os refluit ac recurrit, vnde syderatum recedit. Sic etiam lib. 4. Epid. οἱ ὀδόντες ἀνέπλευσαν, dentes primores ex vlcere exedente laboranti educti sunt & exundabant, hoc est corrupti deciderant. ἀναπλῶσαι etiam dici potest de osse quod dehiscit ac panditur, explicatur, expanditur, cùm educitur ac emergit. Quidam verò hîc ἀναπλῶσαι legunt, & de vinciendi ratione, quæ simplicibus fracturis accommodatur, intelligunt, vt paulò suprà.

σημεῖον δὲ τόδε] Abscessuri ossis indicia commemorat etiam Prorrh. 2. pus multum profluens, & inflammationis in parte laborantis intensionem, his verbis: γνώσῃ δὲ τοῖσι νεῦρον μέλλον ἐκπίπτειν. πύον λευκόν τε καὶ παχὺ, καὶ πουλὺν χρόνον ὑπορρεῖ. ὀδύναι τε καὶ φλεγμοναὶ γίνονται περὶ τὸ ἄρθρον ἐν ἀρχῇσι. τὰ δ' αὐτὰ ταῦτα γίνεται καὶ ὀστέων μελλόντων ἐκπεσεῖσθαι. Paulus quoque cap. 107. lib. 6. testulam ab osse emersuram significare scribit copiosiorem tenuioremque humorem profluentem, & carnem circa vlcus laxam & mollem. Istud verò Celsus suis verbis sic exprimit. Nonnunquam etiam in magno vulnere euenit, vt fragmenta quædam velut emoriantur, neque cum cæteris coe-

C ant. Quod hîc quoque ex modo fluentis humoris colligitur. Quò magis necessarium est, sæpiùs vlcus resoluere atque nutrire.

[24] ὅσα μὲν οὖν λεπτῶν πάνυ ὀστέων ἀποστάσιες ἔσονται, οὐ μεγάλης μεταβολῆς δέονται, ἀλλ' ἢ χαλαρωτέρως ἐπιδεῖν, ὡς μὴ ἀπολαμβάνηται τὸ πύον, ἀλλ' εὐαπόρρυτον ᾖ, καὶ πυκνότερον μεταπιδεῖν ἔστ' ἂν ἀποστῇ τὸ ὀστέον, καὶ νάρθηκας μὴ προστιθέναι. ὁκόσοισι δὲ μείζονος ὀστέου ἀπόστασις ἐπίδοξος εἴη, ἤν τε ἐξ ἀρχῆς προγνῷς, ἤν τε καὶ ἔπειτα μεταγνῷς, οὐκ ἔτι τῆς αὐτῆς ἰήσιος δεῖται, ἀλλὰ

D τὰς μὲν κατατάσιας, καὶ τὰς διορθώσιας οὕτω ποιέεσθαι, ὥσπερ εἴρηται. σπλήνας δὲ χρὴ διπλοῦς, πλάτος μὲν ἡμισπιθαμιαίους μὴ ἐλάσσους. ὁκοῖον δ' ἄν τι καὶ τὸ τρῶμα ᾖ, πρὸς τοῦτο τεκμαίρεσθαι. μῆκος δὲ βραχυτέρους μὲν ὀλίγῳ, ἢ ὥστε δὶς περιικνέεσθαι περὶ τὸ σῶμα τὸ τετρωμένον. μακροτέρους δὲ συχνῷ, ἢ ὥστε ἅπαξ περιικνέεσθαι. πλῆθος δὲ, ὁκόσους ἂν

E ξυμφέρῃ ποιησάμενον, τούτους ἐν οἴνῳ μέλανι αὐστηρῷ βρέχοντα. χρὴ ἐκ μέσου ἀρχόμενον, ὡς ἀπὸ δύο ἀρχῶν ὑπόδεσμος ἐπιδεῖται, περιελίσσειν. κἄπειτα σκεπαρνηδὸν παραλλάσσοντα τὰς ἀρχὰς ἀφιέναι. ταῦτα κατά τε αὐτὸ τὸ ἕλκος ποιέειν, καὶ κατὰ τὸ ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ ἕλκεος. καὶ πιέζειν μὲν μὴ, ἀλλ' ὅσον ἑρμασμοῦ ἕνεκεν τοῦ ἕλκεος προσκείσθω. ἐπὶ δὲ αὐτὸ τὸ ἕλκος ἐπιτιθέναι χρὴ πισσηρὴν, ἢ τι τῶν ἐναίμων,

F ἢ τι τῶν ἄλλων φαρμάκων ὅτι ξύντροφόν ἐστιν ἐπιτέγξει. καὶ ἢν μὲν ἡ ὥρη θερινὴ ᾖ, ἐπιτέγγειν τῷ οἴνῳ τοὺς σπλῆνας πυκνὰ, ἢν δὲ χειμερινὴ ἡ ὥρη ᾖ, εἴρια πολλὰ ῥυπαρὰ κεκομμένα οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ ἐπικείσθω. ἰξαλῆν δὲ αἰγὸς χρὴ ὑποτεταμένον, καὶ εὐαπόρρυτα ποιέειν, φυλάσσοντα τοὺς ὑπορρόους, μεμνημένον ὅτι οἱ τόποι οὗτοι ἐν τοῖσιν αὐτοῖσι σχήμασι πολλὸν χρόνον κείμενοι, ἐκτρίμματα δυσάκεστα ποιέουσιν.

At quibuscunque quidem tenuia admodum ossa abscedunt, in his haud multa mutatione opus est, tantùm laxior vinctura adhibenda, vt ne pus intercludatur, sed facilè effluat, sæpiusque dum os abscesserit resoluenda, nullæque ferulæ apponendæ. Quibus verò os grandius abscedere speras, siue id per exordia præsenseris, siue etiam postea cognoueris, non ampliùs eadem medela opús est. Verùm membrorum quidem in directum tensiones, eodem quo supra dictum est modo faciendæ. Splenia verò duplicata sunto, latitudine quidem semidodrantali, neque minora, coniectura ad id tamẽ ex vulnere, cuiusmodi fuerit, sumpta. Longitudine autem paulò quidem breuiora, quàm vt suo circumactu membrum læsum bis cõprehendant, multò tamen longiora quàm vt semel circumducantur. At multitudine tot facere oportet, quot res postulat. Hæc vino nigro austero intincta, ex medio initio facto, velut fascia quæ ex duobus capitibus primùm circundatur, conuoluenda, ac deinde alternatis capitibus asciæ modo incurua dimittenda. Atque hæc supra vlcus, & hinc atque hinc adhibenda sunt, ac ne comprimi quidem, verùm eatenus vlceri adhærescere vt obfirmentur, debent. Vlceri autem ceratũ quod picem habeat imponendum, aut aliquod ex iis quæ cruentis vulneribus adhibẽtur, aut aliud aliquod medicamẽtum quod perfusioni sit accommodatum. Ac æstate quidem splenia vino subinde imbui debent, hyeme autem, lanæ multæ succidæ vino atque oleo madentes superimponendæ. Pellis verò caprina substernenda, & vt humores facilè effluant, defluuia obseruanda, mente reputans loca hæc si longo tempore eodem habitu perseuerent, curatu difficiles attritus contrahere.

[24] τούτους ἐν οἴνῳ μέλανι αὐστηρῷ] Celsus omnibus his vulneribus primùm linamentum, vino madens imponi præcipit, cui rosæ pau-

G lùm admodum adiectum sit.

ὑπόδεσμος ἐπιδεῖται] Galenus in Comment. ἐπίδεσμος legisse videtur, quam etiam lectionem omnes retinuerunt interpretes. Nos tamen consentientibus omnibus membranis, ὑπόδεσμος legimus. Quædam etiam exemplaria ὑποδεσμὶς habent.

κἄπειτα σκεπαρνηδὸν] Huius loci meminit Galenus lib. 6. Meth. med. & Com. 2. in lib. κατ' ἰητρ. Quinetiam eundem exprimit in Exegesi, σκεπαρνηδὸν ἐγκεκλασμένως, hoc est, effractè exponens.

ἐπιτιθέναι χρὴ πισσηρὴν] Huius loci sic meminit Paulus lib. 6. cap. 107. Ἱπποκράτης δὲ τῇ πισσηρᾷ ἐμπλάστρῳ ἐμμότῳ χρῆται. ταύτην δέ φασιν εἶναι τὸ τετραφάρμακον βασιλικόν.

ἢ τι τῶν ἐναίμων] Galenus lib. 6. Meth. hoc sic exponit: καὶ πίνων καὶ τὰ φάρμακα πάντα τῶν ξηραινόντων ἐστὶ, καθάπερ ἐκεῖνος ἐκέλευσεν, ἅμα καὶ τὸ μέτρον ἐπ' αὐτοῖς ὁρίσας. ἐκ γὰρ τῶν ἐναίμων ὀνομαζομένων εἶναι κελεύει τὰ τοιαῦτα τῶν φαρμάκων. εἰ δὲ κατ' ἀρχάς τις εὐθέως αὐτοῖς χρῷτο. τοιοῦτον εἶναι συμβουλεύει τὸ ἔναιμον, ὃ σύντροφόν ἐστιν ἐπιτέγξει. Quò magis certè suspecti sunt Asulani codices, qui hunc totum locum silentio prætereunt.

H εἴρια πολλὰ ῥυπαρὰ] Celsus. Ingerendumque subinde in fascias est calidum oleum & vinum, magisq; in principio fame vtendum, vulnus calida aqua fouendum, frigusque omni ratione vitandum est, & transeundum ad medicamenta, quæ puri mouendo sunt, maiorque vulneri quàm ossi cura agenda.

ἰξάλην δ' αἰγὸς] ἰξάλη πλείου αἰγὸς δέρμα exponitur Galeno in Exegesi, vt & Erotiano ἰξάλη dicitur πλείας αἰγὸς δέρμα, ἣν μηλωτὴν καλοῦσι, hoc certè subnotato loco. At ἴξαλον αἶγα ἄγριον vocat Homerus Il. δ. (v. 105.) vbi ἴξαλον, τέλειον πηδητικόν, ὁρμητικὸν exponunt, παρὰ τὸ κεκινῆσθαι, aut vt aliis placet, παρὰ τὸ ἶξαι, aut ἅλις ἵζεσθαι, aut ἅλλεσθαι, aut ἁλίζεσθαι. Est enim animal saltu ingrediens & impetuosum, aut etiam sale gaudens. Quidam etiam ἴξαλον ὀχευτικὸν lasciuum & salacem exponunt, vnde hœdi petulci Virgilio dicuntur, & petulcæ meretrices quasi appetentes. Porphyrius verò ὠμίαν ἴξαλον apud Homerum dici vult, velut integrum caprum non sectum, aut castratum, velut ἴξαλος τράγος in Epigrammat. dicitur caper integer, non castratus, aut salax. Quibusdam etiam scribitur ἰξαλῆν dici δεσαρωμένως, τὴν αἰγείαν, caprinam pellem, vt παρδαλῆν & λεοντῆν, quod & Eustathio attribuunt. Galenus quoque in Exegesi ἰσάλην ὑφάσμα φθιέραν, δέρμα exponit. Pro quo ἰξάλην quidam reponunt minùs rectè meo iudicio. Nam & antè ἰξάλην exposuit. Sed per ἰσάλην variam istius loci lectionem mihi adscribere videtur. Ideoq; ἰσάλην suo ordine adscripsit.

At qui non vllo ex antedictis modis, aut ex iis qui postea referentur, sub vinculis sanari queunt, eos maximam curam adhibere oportet, vt partem corporis fractam rectè atque è directo collocatam habeant, ea animaduersione vt excitetur potiùs quàm depédeat. Quòd si cui rectè atque expeditè opus exercere in animo est, is machinas adhibere necesse habet, quò iusta ac minimè violenta distentione pars corporis fracta intendatur, quod præcipuè in tibia facere licet. Quidam igitur crure fracto, siue vinculum aliquod, siue nullum adhibeatur, pedem summum ad lectum, aut aliquod aliud lignum iuxta lectum defossum deuinciunt. At hi quidem vt nihil vtile afferunt, ita planè nocent. Neq; enim hæc pedis vinctura quicquam ad extensionem confert, cùm reliquum corpus nihilominus ad pedes defluat, eaque de causa non ampliùs extenditur, ac neque quicquam ad directionem conducit, quinetiam obest. Conuerso nanq; in hanc vel illam partem reliquo corpore, nihil prohibebit vinculum, quo minus pes & annexa illi ossa reliquum corpus sequantur. Quin si alligatus non fuerit, minor fiet peruersio, cùm in reliqui corporis motione minùs deferatur. Possunt autem duo orbes ex corio Ægyptio consui, quales gestare consueuerunt qui diu in magnis compedibus detenti sunt, sintque hi vndique tunicis cincti, quà quidem vulnus est altioribus, ad articulos autem breuioribus. Sint præterea tumidi quidem & molles, atque ita accommodati, vt vnus quidem supra malleolos, alter verò infra genu collocetur. A latere verò vtroque habeat bina vtrinque appensa retinacula, breuiora velut ansas, ex simplici aut duplici loro, partim quidem ex vtroque malleolo, partim verò ex vtroque genu. Ac superior orbis altera eadem habeat eodem modo è directo respondentia. Deinde virgæ corneæ sumantur æquali inter se magnitudine, crassitudine quidem digitali, ea verò longitudine, vt inflexæ ad suspensa retinacula aptè conueniant, eo adhibito studio, vt summi virgarum fines non in corpus, sed in extremas orbium eminentias incumbant. Tria verò aut plura virgarum paria esse debent, & aliæ aliis aliquantò longiores, & breuiores, ac minores, quò, si lubet, magis distédere possis. Virgęque hinc & inde ex vtraque malleorum parte collocentur. Hæc igitur si crebrò molitus fueris, & iustam intensionem, & ex directo æquabilem præstabunt, vulnerique nullum dolorem afferent. Nam si quæ fiunt expressiones, partim quidem ad pedem, partim verò ad femur ablegantur, virgæque hinc atque inde à malleolis rectiùs collocantur, vt ne tibiæ situm impediant, ac probè vulnus decumbat & sustineatur. Neque verò quicquam prohibet, duas supe-

28 ὅσοις δὲ μὴ οἷόν τε ἐπιδέσει ἰήσασθαι διά τινα τῶν τῶν εἰρημένων τρόπων, ἢ τῶν εἰρησομένων, τούτοις πέει πλείονος χρὴ ποιέεσθαι, ὅκως εὐθέτως ἀήσωσι τὸ κατεηγὸς τοῦ σώματος κατ' ἰθυωρίην προσέχοντα τὸν νόον. καὶ τῷ ἀνωτέρω δὲ μᾶλλον ἢ κατωτέρω. εἰ δέ τις μέλλοι καλῶς καὶ εὐχερῶς ἐργάζεσθαι, ἄξιον καὶ μηχανοποιήσασθαι, ὅκως κατάτασιν δικαίην, καὶ μὴ βιαίην σχήσῃ τὸ κατεηγὸς τοῦ σώματος, μάλιστα δὲ ἐν κνήμῃ ἐνδέχεται μηχανοποιέειν. εἰσὶ μὲν οὖν τινὲς οἳ ἐπὶ πᾶσι τοῖς τῆς κνήμης κατήγμασιν, καὶ τοῖσι ἐπιδεομένοισι, καὶ τοῖσι μὴ ἐπιδεομένοισι, πόδα ἄκρον προσδέουσιν πρὸς τὴν κλίνην, ἢ πρὸς ἄλλο τι ξύλον παρὰ τὴν κλίνην καταρύξαντες. οὗτοι μὲν οὖν πάντα κακὰ ποιέουσιν, ἀγαθὸν δὲ οὐδέν. οὔτε γὰρ τοῦ κατατείνεσθαι ἄκος ἐστὶ τὸ προσδεδέσθαι τὸν πόδα. οὐδὲν γὰρ ἧσσον τὸ ἄλλο σῶμα προσχωρήσει πρὸς τὸν πόδα, καὶ οὕτως οὐκ ἂν ἔτι τείνοιτο, οὔτ' ἂν ἐς τὴν ἰθυωρίην οὐδὲν ὠφελέει, ἀλλὰ καὶ βλάπτει. στρεφομένου γὰρ τοῦ ἄλλου σώματος ἢ τῇ ἢ τῇ οὐδὲν κωλύσει ὁ δεσμὸς τὸν πόδα, καὶ τὰ ὀστέα τῷ ποδὶ προσηρτημένα ἐπακολουθέειν τῷ ἄλλῳ σώματι. εἰ δὲ μὴ προσεδέδετο, ἧσσον ἂν διεστρέφετο. ἧσσον γὰρ ἂν ἐγκατελείπετο ἐν τῇ κινήσει τοῦ ἄλλου σώματος. εἰ δέ τις σφαίρας δύο ῥάψαιτο ἐκ σκύτεος αἰγυπτίου τοιαύτας οἵας φορέουσιν οἱ ἐν τῇσι μεγάλῃσι πέδῃσιν πολλὸν χρόνον πεπεδημένοι. αἱ δὲ σφαῖραι ἔχοιεν ἔνθεν καὶ ἔνθεν χιτῶνας, τοὺς μὲν πρὸς τοῦ τρώματος βαθυτέρους, τοὺς δὲ πρὸς τῶν ἄρθρων βραχυτέρους. εἶεν δὲ ὀγκηραὶ μὲν καὶ μαλθακαί, ἁρμόζουσαι δέ, ἡ μὲν ἄνωθεν τῶν σφυρῶν, ἡ δὲ κάτωθεν τοῦ γούνατος. ἐκ δὲ πλαγίης ἑκατέρης διπλᾶ ἑκατέρωθεν ἔχοι προσηρτημένα, ἢ ἁπλοῦ ἱμάντος, ἢ διπλόου, βραχέα ὥσπερ ἀγκύλας, τὰ μέν τι τοῦ σφυροῦ ἑκατέρωθεν, τὰ δέ τι τοῦ γούνατος. καὶ ἡ ἄνωθεν σφαῖρα ἕτερα τοιαῦτα ἔχοι κατὰ τὴν ἰθυωρίην τὴν αὐτήν. κἄπειτα κρανείνας ῥάβδους λαβὼν ἴσον τὸ μέγεθος ἀλλήλῃσιν ἐχούσας, πάχος μὲν ὡς δακτυλιαίας, μῆκος δὲ ὡς κεκαμμέναι ἐναρμόζωσιν ἐς τὰ ἀπαιωρήματα, ἐπιμελεόμενος ὅκως τὰ ἄκρα τῶν ῥάβδων μὴ ἐς τὸν χρῶτα, ἀλλ' ἐς τὰ ἄκρα τῶν σφαιρέων ἐγκέλσῃ. εἶναι δὲ χρὴ τὰ ζεύγεα τρία τῶν ῥάβδων, καὶ πλέω, καὶ τινὶ μακροτέρας τὰς ἑτέρας τῶν ἑτέρων, καὶ τινὶ καὶ βραχυτέρας, καὶ μικροτέρας, ὡς καὶ μᾶλλον διατείνειν ἢν βούληται. ἔστωσαν δὲ αἱ ῥάβδοι ἑκάτεραι ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῶν σφυρῶν. ταῦτα τοίνυν εἰ καλῶς μηχανοποιηθείη, τήν τε κατάτασιν δικαίην παρέχοι καὶ ὁμαλὴν κατὰ τὴν ἰθυωρίην, καὶ τῷ τρώματι πόνος οὐδεὶς ἂν εἴη. τὰ γὰρ ἀποπιέσματα, εἴ τι καὶ ἀποπιέζοιτο, τὰ μὲν ἂν ἐς τὸν πόδα ἀπάγοιτο, τὰ δὲ, ἐς τὸν μηρόν. αἵ τε ῥάβδοι εὐθετώτεραι, αἱ μὲν ἔνθεν, αἱ δὲ ἔνθεν τῶν σφυρῶν. ὥστε μὴ κωλύεσθαι τὴν θέσιν τῆς κνήμης. τό, τε τρῶμα εὐκατάσκεπτον καὶ εὐβάστακτον. οὐδὲ γὰρ ἐμποδὼν εἴ τις ἐθέλοι τὰς δύο τῶν

ῥάβδων

ῥάβδων τὰς ἀνωτέρω αὐτὰς πρὸς ἀλλήλας ζεῦξαι. καὶ ἤν τις κούφως βούλοιτο ἐπιβάλλειν, ὥστε τὸ ἐπιβαλλόμενον μετέωρον ἀπὸ τοῦ τρώματος εἶναι. ἢν μὲν οὖν αἵ τε σφαῖραι προσηνέες, καὶ καλαὶ, καὶ μαλθακαὶ, καὶ καιναὶ ῥάψιν, καὶ ἡ ἔντασις τῶν ῥάβδων χρηστῶς ἐνταθείη, ὥσπερ ἤδη εἴρηται, εὔχρηστον τὸ μηχάνημα. εἰ δέ τι τουτέων μὴ καλῶς ἕξει, βλάπτοι ἂν μᾶλλον ἢ ὠφελέοι. χρὴ δὲ καὶ τὰς ἄλλας μηχανὰς, ἢ καλῶς μηχανᾶσθαι, ἢ μὴ μηχανᾶσθαι. αἰσχρὸν γὰρ καὶ ἄτεχνον μηχανοποιέοντα ἀμηχανοποιέεσθαι.

riores virgas, si quis velit, inter se iungere, ac leue aliquid, si lubet, iniicere, ita vt iniectum sublime supra vulnus extet. Orbes igitur si lenes, molles, firmi & recenter consuti fuerint, virgarumque intensio, velut iam dictum est, rectè facta sit, optimum erit commentum. Sin horum quicquam non rectè procedat, oberit magis quàm profuerit. Cætera autem artificia, aut rectè, aut nullo modo molienda sunt. Turpe enim & ab arte abhorrens, aliquid molientem in ipso artificio deficere.

[25] ἧσσον γὰρ ἂν ἐγκαταλείπτοιτο] Sensus est, non alligatum pedem minus peruerti, quòd in reliqui corporis motione minùs destituatur aut deseratur, hoc est, faciliùs etiam cum reliquo corpore moueatur. ἐγκαταλείπεσθαι enim relinqui, deseri aut destitui dicitur, quo sensu qui in periculo versatur deseri dicitur. Hanc autem clausulam Cornarius in sua versione, librarij culpa (vt reor) omisisse videtur, quæ tamen nusquam deficit.

ἐγκέλσῃ] ἐγκέλλειν incumbere, insistere, insidere, inhærere, inniti & firmari significat, & Galenus ἐγκέλσαι, ἐνερεῖσαι exponit. Et in Exegesi ἐγκέλσῃ ἀντέλσῃ exponit, nisi ἐγκέλλῃ aut ἐγκέλσῃ meliùs scribatur & ἐνερείσῃ. Quæ tamen plærisque in exemplaribus desunt. In Mochlico verò, τὰ ἄκρα ἐς τὰς σφαίρας ἐνστηριζόμενα dicit, quibus extremos fines fustium spiris inniti & firmari vult, ita vt ἐγκέλλειν sit ἐνστηρίζεσθαι.

ὥστε τὸ τρῶμα εὐκατάσκηνον] Sensus est, virgis hinc & inde à malleolis rectè dispositis effici, vt probè vulnus decumbat ac deferatur, & membrum vulneratum, vt tibia, probè nitatur & re aliqua molli fulciatur.

[26] τοῦτο δὲ οἱ πλεῖστοι τῶν ἰητρῶν τὰ κατήγματα, καὶ τὰ ξὺν ἕλκεσιν, καὶ τὰ ἄνευ ἑλκέων, τὰς πρώτας τῶν ἡμερέων ἰητρεύουσιν εἰρίοισι ῥυπαροῖσιν, καὶ οὐδέν τι ἄτεχνον δοκέει τοῦτο εἶναι. ὅσοι μὲν ἀναγκάζονται ὑπὸ τῶν αὐτίκα νεοτρώτων ἐόντων μὴ ἔχοντες ὀθόνια, εἰρίοισι παρασκευάσασθαι, τουτέοισι πλείστη συγγνώμη. οὐ γὰρ ἄν τις ἔχοι δίχα ὀθονίων ἄλλο τι πολλῷ βέλτιον εἰρίου ἐπιδῆσαι ἐπὶ τὰ τοιαῦτα. εἶναι δὲ χρὴ πάμπολλα, καὶ πάνυ καλῶς εἰργασμένα, καὶ μὴ τρηχέα. τῶν γὰρ ὀλίγων καὶ φλαύρων ὀλίγη καὶ ἡ δύναμις. ὅσοι δὲ ἐπὶ μίαν ἢ δύο ἡμέρας, εἴρια ἐπιδέειν δικαιέουσι, τρίτη δὲ καὶ τετάρτη ὀθονίοισιν ἐπιδέοντες πιέζουσι καὶ κατατείνουσιν, τότε μάλιστα οὗτοι πουλύ τι ἰητρικῆς καὶ κάρτα ἐπικαίριον ἀσυνετέουσιν. ἥκιστα γὰρ χρὴ τῇ τρίτῃ καὶ τετάρτῃ στυφελίζειν πάντα τὰ τρώματα. ὡς ἐν κεφαλαίῳ δὲ εἰρῆσθαι, καὶ μηλώσιας δὲ πάσας φυλάσσεσθαι χρὴ ἐν ταύτῃσι τῇσιν ἡμέρῃσιν, καὶ ὁκόσοισιν ἄλλοισι τρώμασιν ἠρέθισται. τὸ ἐπίπαν γὰρ ἡ τρίτη καὶ ἡ τετάρτη ἡμέρη ἐπὶ τοῖσι πλείστοισιν τῶν τρωμάτων τίκτει τὰς παλιγκοτίας, καὶ ὅσα ἐς φλεγμονὴν καὶ ἀκαθαρσίην ὁρμᾷ, καὶ ὅσα αὖ ἐς πυρετοὺς ἴῃ. καὶ μάλα πολλοῦ ἄξιον τοῦτο μάθημα, εἴπερ τι καὶ ἄλλο. τίνι γὰρ οὐκ ἐπικοινωνέει τῶν ἐπικαιροτάτων ἐν ἰητρικῇ, οὐ κατὰ τὰ ἕλκεα μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ ἄλλα πολλὰ νουσήματα; εἰ μή τις φήσει καὶ τἆλλα νοσήματα ἕλκεα εἶναι. ἔχει γάρ τινα καὶ οὗτος ὁ λόγος ἐπιείκειαν. πολλαχῇ δὲ ἠδέλφισται τὰ ἕτερα τοῖσι ἑτέροισιν. ὁκόσοι μὲν τοι δικαιέουσιν εἰρίοισι χρῆσθαι, ἔστ' ἂν ἑπτὰ ἡμέραι παρέλθωσιν, ἔπειτα κατατείνειν τε καὶ κατορθοῦν, καὶ ὀθονίοισιν ἐπιδεῖν, οὗτοι οὐκ ἂν ἀσύνετοι ὁμοίως φανεῖεν. καὶ γὰρ τῆς φλεγμονῆς τὸ ἐπικαιρότατον παρεληλύθει, καὶ τὰ ὀστέα χαλαρὰ καὶ εὔθετα μετὰ ταύτας τὰς ἡμέρας ἂν εἴη. πολλῷ μέντοι ἡσσᾶται καὶ αὕτη ἡ μελέτη τῆς ἐξ ἀρχῆς τοῖσιν ὀθονίοισιν ἐπιδέσιος. κεῖνος μὲν γὰρ ὁ τρόπος ἑβδομαίους ἐόντας ἀποδείκνυσι καὶ παρασκευάζει νάρθηξιν τελέως ἐπιδεῖν. οὗτος δὲ ὁ τρόπος πολὺ ὑστερεῖ. βλάβας δέ τινας καὶ ἄλλας ἔχει, ἀλλὰ μακρὸν ἂν εἴη πάντα γράφειν.

Fracturas porrò tam cum vlcere, quàm sine vlcere, plæriq; medici primis diebus lana succida curant, neque id ab arte alienum videtur. Qui sanè ad recenter vulnerata, linteorum inopia, lanam comparatam habere coguntur, iis magna venia debetur. Neque enim in linteorum penuria, quicquam lana longè melius ad hæc deliganda adhiberi potest. Ea verò quamplurima, tum probè carpta, neque aspera esse debet. Pauca nanque & praua, parum habet virium. At qui vno aut altero die lanam deligare æquum esse putat, tertio verò & quarto iniectis linteis comprimunt, tumque plurimùm distēdunt, ij in eo, quod in re medica imprimis est aduertendum, admodum inscienter se gerunt. Tertio nanque & quarto die duriter & asperè vulnera minimè tractari debent, &, vt vno verbo complectar, iis diebus omni specilli demissione, aliisque quibus vulnera irritantur abstinendum. In totum enim plæraque vulnera tertio ac quarto die recrudescere consueuerunt, tum quæ ad inflammationem & sordes tendunt, tum quæ ad febres deueniunt. Atque hoc præceptum, si quod aliud, magnum est operæ pretium attendere. Quid enim est præcipui in re medica vsus non in vlceribus modò, verùmetiam multis in aliis morbis, cum quo communionem non habeat? Nisi si quis alios quoque morbos vlcera esse dixerit. Quæ sanè oratio quandam habet probabilitatem. Multis enim modis alij cum aliis cognationem habent. At qui lanis vti æquum censent, quoad septem dies præterierint, deinde tum intendere, tum componere & fasciis deuincire, ij non perinde inscientes videri debent. Nam & maximè accommodatum inflammationi tempus præterierit, & ab his diebus ossa laxari & bene coaptari poterunt. Ista tamen curandi ratione longè potior est quæ per exordia fascias deuincit. Hæc enim septimo die efficit vti deligationi per ferulas suscipiendæ planè idonei reddantur, quod in illa multò posteriùs contingit. Sed & alias quasdam habet noxias, quas longum esset percensere.

26 Ἐπὶ γὰρ ὀλίγον καὶ φλαῦρον ὀλίγη δύναμις.] Sic lego cum interpretibus, quanquam publicata exemplaria ὀλίγου ἡ δύναμις legunt.
τότε μάλιστα.] Exemplaria omnia tum manu scripta tum publicata sequentibus ista iungunt. Nos tamen ex interpretum senten & Galeni mente superioribus annexuimus, iisque meliùs cohærere videntur. Quædam etiam exemplaria τότε, alia τό τι quoque habent, vt & parum refert an ἐπὶ καιρὸν, aut ἐπικαίρως legas.
Τινὶ γὰρ ἐκ ἐπικοινωνῇ.] Hunc locum longè aliter legit & accepit Caluus.
εἰ μὴ ὡς φύσει καὶ τὰ ἄλλα νοσήματα.] Hunc locum subindicat Gal. lib. περὶ ἀνωμάλου δυσκρασίας, his verbis: κινδυνεύει ἐκεῖνο ἐν τῷδε καὶ ὁ λόγος ἔχειν ἐπιείκειαν, ὥς που καὶ Ἱπποκράτης φησὶν, φάσκων ἕλκη πάντ' εἶναι τὰ νοσήματα. συνεχείας μὲν γὰρ λύσις τὸ ἕλκος, αἱ δ' ἄμετροι θερμασίαι καὶ ψύξεις ... τῶν συνεχείαν. Huc quoque alludere videtur Hippocr. lib. περὶ τόπων τῶν κατ' ἄνθρωπον, cùm scribit: τὰ νοσήματα ἅπαντα μὲν ... ἔχουσι τὸ τῷ σώματος εἶναι.

At quibus ossa fracta cute eminentia, in suam sedem collocari non possunt, ea hoc modo reconduntur. Ferramenta facienda ad vectium similitudinem, quibus in lapidicinis vtuntur, hac quidem parte latiora, altera verò angustiora. Tria autem aut etiam plura esse debent, quo maximè accommodata in vsum adhibeantur. His deinde suppositis vnà inter extendendum ita molitionem aggredi oportet, vt ima sui parte inferiori ossi, summa verò superiori innitantur, non secus (vt vno verbo complectar) quam si quis ad lapidem aut lignum commouendum, validam vectis molitionem adhibeat. Sint autem ferramenta quàm maximè fieri potest valida, ne inflectantur. In eoque magnum est subsidium, si & ferramenta sint idonea, & conuenientem quis molitionem adhibeat. Ex omnibus nanque machinamentis quæ conuenienter ad vsum homines comminiscuntur, violentissima hæc tria existunt, axeli circumactio, per vectem molitio, & cunei adactio. Ac nisi aut vnum aliquod, aut omnia adhibueris, nihil ex his omnibus quæ magna vi nituntur perfici possit. Quare negligenda non est hæc per vectes molitio. Hac siquidem ratione, aut nulla alia, ossa in suas sedes reconduntur. Quod si sanè pars ossis quæ super aliud effertur, minimè idoneam vecti sedem exhibet, sed acutum quid prominet, illud scalpro vtrinque limandum, quo firmiùs vecti insideat. Eodem autem die aut postero molitionem & extensionem adhibere conuenit, sed non tertio, quarto verò, & quinto minimè. His etenim diebus lacessita ossa, etiamsi suis sedibus restituta non sint, inflammatione tentantur, ac nihilominus etiam vbi restituta fuerint. Quinetiā reposito osse multò magis excitabitur neruorū distentio, quàm non reposito, quod probè nosse conuenit. Etenim si reposito osse neruorum distentio superuenit, in angusto spes est. Præstatque si id sine molestia fieri possit, os retro compellere. Neque enim his quæ plus iusto laxiora sunt neruorum distentiones & rigores accedunt, sed his quæ magis intenduntur, qua de re nunc agitur. His igitur prædictis diebus nullam molestiam exhibere oportet, sed operam dare vt vlcus quàm minimè inflammatione tentetur, maximeque ad pus perueniat. Elapsis verò septem diebus, aut etiam paulò pluribus, si febris absit, neque vlcus inflammatione vexetur, tunc minus obstat quo minus reponere tentemus, si id nos consequi posse non diffitemur. Alioqui nil opus est frustra aut sibi molestiam, aut alteri exhibere. Vbi igitur ossa in suam sedem compuleris, discessionem factura sint necne, quænam ad ea curandi ratio accommodari debeat, iam est expositum. Ac siquidem discessura ossa speraueris, in his omnibus deligatio ex linteis, quo dixi modo, vt plurimùm à medijs orsa instituenda est, velut quæ ex duobus initiis primùm fascia circundatur. Vl-

27 Ὁκόσοισι δὲ τὰ ὀστέα κατεηγότα καὶ ἐξέχοντα μὴ δύνηται ἐς τὴν ἑωυτῶν χώρην καθιδρύεσθαι, ἥδε ἡ κατάτασις. σιδήρια χρὴ ποιέεσθαι, ἐς τοῦτον τὸν τρόπον ὃν οἱ ἐμοχλοὶ ἔχουσιν, οἷς οἱ λατύποι χρέονται, τὸ μὲν τι πλατύτερον, τὸ δέ τι στενότερον. εἶναι δὲ χρὴ καὶ τρία καὶ ἔτι πλείω ὡς τοῖς μάλιστα ἁρμόζουσιν τις χρήσαιτο. ἔπειτα τουτέοισι χρὴ ἅμα τῇ κατατάσει μοχλεύειν ὑποβάλλοντα. πρὸς μὲν τὸ κατώτερον τοῦ ὀστέου, ἐρείδοντα. πρὸς δὲ τὸ ἀνώτερον, τῷ ἀνωτέρῳ τοῦ σιδηρίου. ἁπλῷ δὲ λόγῳ, ὥσπερ εἴ λίθον τις ἢ ξύλον μοχλεύοι ἰσχυρῶς. ἔστω δὲ ἀρήρατα σιδήρια ὡς οἷόν τε, ὡς μὴ κάμπτηται. αὕτη μεγάλη τιμωρίη, ἤν τε τὰ σιδήρια ἐπιτήδεια ἢ καὶ μοχλεύηται ὡς χρὴ ὁκόσα γὰρ αἱ ἄνθρωποις ἄρμενα μεμηχάνηται, πάντων ἰσχυρότατά ἐστι τρία ταῦτα, ὄνου τε περιαγωγὴ, καὶ μόχλευσις, καὶ σφήνωσις. ἄνευ δὲ τουτέων, ἢ ἑνός δή τινος, ἢ πάντων, οὐδὲν τῶν ἔργων τῶν ἰσχυροτάτων οἱ ἄνθρωποι ἐπιτελέουσιν. οὐκ ἔσω ἀτιμαστέη αὕτη ἡ μόχλευσις. ἢ γὰρ οὕτως ἐμπεσεῖται τὰ ὀστέα, ἢ οὐκ ἄλλως. ἢν δ' ἄρα τοῦ ἑτέρου τὸ ἄνω παρηλλαγμένον μὴ ἐπιτήδειον ἔχῃ ἕδρην τῷ μοχλῷ, ἀλλὰ παρεξίῃ ὀξὺ φέρῃ, παραγλύψαντα χρὴ τοῦ ὀστέου ἕδρην τῷ μοχλῷ ἀσφαλέα ποιῆσαι. μοχλεύειν δὲ χρὴ καὶ τείνειν αὐθημερὸν, ἢ δευτεραῖα, τριταῖα δὲ μὴ, τεταρταῖα δὲ, ὡς ἥκιστα. καὶ πεμπταῖα. καὶ γὰρ μὴ ἐμβάλλοντι, ὀχλήσαντι δὲ, ἐν ταύτῃσιν τῇσιν ἡμέρῃσιν φλεγμονὴν ἂν ποιήσειε, καὶ ἐμβάλλοντι οὐδὲν ἧσσον. σπασμὸν μέντοι ἐμβάλλοντι πολὺ ἂν μᾶλλον ποιήσειεν ἢ ἀπορήσαντι ἐμβαλεῖν. ταῦτα δὲ χρὴ εἰδέναι. καὶ γὰρ εἰ ἐπιγένοιτο σπασμὸς ἐμβαλόντι, ἐλπίδες μὲν οὐ πολλαὶ σωτηρίης, λυσιτελέει δὲ ὀπίσω ἐκβάλλειν τὸ ὀστέον εἰ οἷόν τε εἴη ἀόχλως. οὐ γὰρ ἐπὶ τοῖσι χαλαρωτέροισι τοῦ καιροῦ σπασμοὶ καὶ τέτανοι ἐπιγίνονται, ἀλλ' ἐπὶ τοῖσι ἐντεταμένοισι μᾶλλον, περὶ οὗ νῦν λόγος. οὐ χρὴ οὖν ἐνοχλέειν ἐν τῇσι προειρημένῃσιν ἡμέρῃσιν ταύτῃσιν, ἀλλὰ μελετᾶν ὅκως ἥκιστα φλεγμαίνῃ τὸ ἕλκος καὶ μάλιστα ἐκπυήσῃ. ἐπὴν δὲ ἑπτὰ ἡμέραι παρέλθωσιν, ἢ ὀλίγῳ πλείους, ἢν ἀπύρετος ᾖ, καὶ μὴ φλεγμαίνῃ τὸ ἕλκος, τότε ἧσσον κωλύει πειρᾶσθαι ἐμβάλλειν ἢν ἐλπίζῃς κρατήσειν. ἢν δὲ μὴ, οὐδὲν δεῖ μάτην ὀχλέειν καὶ ὀχλέεσθαι. ἢν μὲν οὖν ἐμβάλῃς τὰ ὀστέα ἐς τὴν ἑωυτῶν χώρην, γέγραπται ἤδη οἱ τρόποι τοῦ ὡς χρὴ ἰητρεύειν, ἤν τε ἐλπίζῃς ὀστέα ἀποστήσεσθαι, ἤν τε μή. χρὴ δ' ἢν μὲν ἐλπίζῃς ὀστέα ἀποστήσεσθαι ὡς ἔφην τῷ τρόπῳ τῶν ὀθονίων ἐπὶ πᾶσι τοῖσι τοιουτέοισι τὴν ἐπίδεσιν ποιέεσθαι ἐκ μέσου τοῦ ὀθονίου ἀρχόμενον, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ὡς ἐπὶ δύο ἀρχέων ὑποδεσμὶς ὑποδεῖται. τεκμαίρεσθαι

ἔθαι δὲ χρὴ πρὸς τὴν μορφὴν τοῦ ἕλκεος, ὅκως ἥκιστα σεσηρὸς καὶ ἐκπεπλησμένον ἔσται τὰ δὲ ἐπὶ τὴν ἐπίδεσιν. τοῖσι μὲν γὰρ ἐπὶ δεξιὰ ἐπιδεῖν ξυμφέρει, τοῖσι δ' ἐπ' ἀριστερά. τοῖσι δὲ ἀπὸ δύο ἀρχέων. ὁκόσα δὲ κατηπορήθη ὀστέα ἐμπεσεῖν, ταῦτα αὐτὰ εἰδέναι χρὴ ὅτι ἀποστήσεται, καὶ ὅσα τελέως ἐψιλώθη τῶν σαρκῶν. ψιλοῦται δὲ ἐνίων μὲν τὸ ἄνω μέρος, μετεξετέρων δὲ κύκλωθεν ἀμφιθνήσκουσιν αἱ σάρκες. καὶ τῶν μὲν ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου τρώματος σεσάπρισται ἔνια τῶν ὀστέων, τὰ δ' οὔ. καὶ τὰ μὲν μᾶλλον, τὰ δὲ ἧσσον. καὶ τὰ μὲν σμικρά, τὰ δὲ μεγάλα. διὰ οὖν ταῦτα τὰ εἰρημένα οὐκ ἔστιν ἑνὶ ὀνόματι εἰπεῖν ὁκότε τὰ ὀστέα ἀποστήσεται. τὰ μὲν γὰρ διὰ μικρότητα, τὰ δὲ διὰ τὸ ἐπ' ἄκρου ἔχεσθαι θᾶσσον ἀφίσταται. τὰ δὲ, διὰ τὸ μὴ ἀφίστασθαι, ἀλλὰ λεπιδοῦσθαι καὶ ξηρανθέντα, καὶ σαπρὰ γινόμενα. πρὸς δὲ τούτοις, διαφέρει καὶ ἰητρείη ἰητρείης. ὡς μὲν οὖν τὸ ἐπίπαν τάχιστα τουτέων ὀστέα ἀφίσταται, ὧν τάχισται μὲν αἱ ἐκπυήσιες. τάχισται δὲ καὶ κάλλισται αἱ σαρκοφυΐαι. καὶ γὰρ αἱ ὑποφυόμεναι σάρκες κατὰ τὸ σιναρὸν αὐταὶ μετεωρίζουσι τὰ ὀστέα ὡς ἐπὶ τὸ πουλύ. ὅλος μὲν ὁ κύκλος τοῦ ὀστέου, ἢν ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσιν ἀποστῇ, καλῶς ἀποστήσεται. ἔνια γὰρ εἰς ἑξήκοντα ἡμέρας ἀφικνέεται. τὰ μὲν γὰρ ἀραιότερα τῶν ὀστέων, θᾶσσον ἀφίσταται. τὰ δὲ στερεώτερα, βραδύτερον. τὰ δὲ ἄλλα τὰ μείω, πολλὸν ἐνδοτέρω, ἄλλα δὲ ἄλλως.

ceris autem forma in cōsiderationem adhibenda est, quò quàm minimùm hiantibus ac diductis labris sub vinculo existat. Interdum etenim accommodatè vinculum ad dextram ducitur, interdū verò ad sinistram, aliis etiam ex duobus initiis ortum habet. At quæ suis sedibus ossa restitui non potuerunt, ea discessionē esse factura nosse cōuenit, necnon quæ prorsus carne nudata sunt. Nudātur verò quibusdam parte superiore, nōnullis quoq; in orbem quoquouersus carnes emoriuntur. Et nonnullis quidem sub diuturno vulnere ossa quædam cariem experta sunt, aliis verò minimè, & his quidem magis, illis autē minùs, ac partim quidem parua, partim etiā magna. Ob relatas igitur causas vno verbo explicari non potest, quo tempore ossa discessionem sint factura. Quædam etenim ob paruitatem, nonnulla etiam quòd in summo contineantur celeriùs discedunt. Alia verò minimè, verùm arefacta & cariem sentientia desquamantur. Ad hæc etiā multùm inter se curandi ratio differt. His igitur in totum celerrimè ossa abscedūt, quibus citissimè pus coit, celerrimeq; etiam atq; optimè caro producitur. Quæ enim in læsa parte caro subnascitur, ea ferè in sublime ossa attollit. Totus quidem testę ossis ambitus, si quadraginta diebus discessionem facit, rectè abscedere existimandus est, cùm tamen quædam sexagesimum attingant. Rariora quidem certè ossa citiùs, solidiora tardiùs, quæq; etiam minora sunt, multùm infra hoc spatium, atq; alia aliter discedunt.

[27] ἤδε ἡ κατάτασις] κατάστασις legunt omnia ferè exemplaria, tum manu scripta, tum publicata. Sed κατάτασις ex Gal. legi debet.

σιδήρεια χρὴ ποιέεσθαι] Eam quæ fit per vectes molitionem in reponendis ossibus, adeoq; vectes ipsos, his verbis ex ipso Hip. describit Paulus lib. 6. ἁρμόζομεν δὲ αὐτὰ τῷ λεγομένῳ μοχλίσκῳ. σιδηροῦν δέ ἐστι τὸ ὄργανον, μῆκος μὲν ἔχον ἄχρις ζ ἢ ὀκτὼ δακτύλων, πάχος δὲ σύμμετρον ὥστε μὴ ἐπικάμπτεσθαι ἐν τῇ μοχλεύσει, ὀξὺ κατὰ τὸ ἄκρον καὶ πλατύ, καὶ μετρίως ἐπικαμπές. οὗ τινος τὸ ὀξὺ ἄκρας ὑποβάλλοντες τῇ ἐπικειμένῃ τοῦ ὀστοῦ ὑπεροχῇ, κατὰ τὸ ἕτερον ἀναβαίνοντες ἅμα καὶ μετρίας κατατάσεως τοῦ κώλου γινομένης, κατάλληλα φέρομεν τὰ τοῦ κατάγματος πέρατα. Celsus verò, si manus ossis repositionem facere non potest, volsellam, quali fabri vtuntur, iniiciēdam esse præcipit, rectè se habenti capiti ab ea parte quæ sima est, vt ea parte qua gibba est, eminens os in suam sedem compellat.

αὕτη μεγάλη ὠφέλεια] Hunc locum longè aliter sumit Caluus.

ἢν δ' ἄρα τοῦ ὀστέου] Hunc locum sic mihi expressisse Celsus videtur. Inter quæ si quod paruulum fragmentum ossis eminet, id si retusum est, in suam sedem dandum, si acutum, aut acumen eius longius est, præcidendum, si breuius, limandum, & vtrinq; scalpro læuandum, tum ipsum recondendum est. Sic enim lego. Paulus verò (cap. 107. lib. 6.) εἰ δὲ μὴ δυνηθείημεν τοῦτο πρᾶξαι, διὰ ἐκκοπέων αὐτὸ ἀφέλωμεν τὸ ὑπερέχον, ἢ ἀποπρίσωμεν κατὰ τὸν ἐν τοῖς συείλων διηγορευμένον τρόπον, καὶ τὴν τραχύτητα τῶν ὀστῶν ἐξομαλίσαντες, ἀπευθύνοντές τε τὸ κῶλον, τῇ ἐμμότῳ θεραπεύσωμεν ἀγωγῇ. Illud autem ὃ ὑπερφέρει, de ossis acumine quod prominet & præfertur rectè mihi sumi videtur, etsi potest dici de ossis acuto, quod vectis præterlabitur & effugit.

λεπτὸν δ' ὀπίσω ἐμβάλλειν] ὀπίσω ἐμβάλλειν de osse dicitur, quod retro compellitur, hoc est, sua sede elabitur, excidit, expellitur, pro quo exemplaria quædam manu scripta ἐκβάλλειν legunt.

ἀεὶ ξυνὸς ὁ λόγος] Ista superioribus iungi possunt, assentientibus manu scriptis exemplaribus & vetustissimis & plurimis. Cùm enim de ossium repositione agatur, in qua conuulsiones potiùs suboriantur, quàm si in totum omittatur, eaq; sine membri distentione fieri nequeat, eò rectè hæc accommodari possunt. Quædam etiam exemplaria sequentibus iungunt, quod faciunt interpretes & Asulani codices. Hunc autem locum longè aliter sumpsisse videtur Caluus, cùm temporibus leuioribus aut molestioribus accommodat.

ὅκως ἥκιστα σεσηρός] σεσηρὸς ἕλκος vlcus plurimùm hians & apertum, ac euersis labris dicitur. Galenus in exegesi, hoc subnotato loco, σεσηρὸς exponit, τὸ ἐκπεπταμένον καὶ διεστηκὸς ἐπὶ πλεῖστον τοῖς χείλεσιν, ὥσπερ καὶ ἐκπεπληγμένον ὀνομάζει. ἐκπεπλησμένον verò paulò antè exposuimus.

καὶ γὰρ αἱ ὑποφυόμεναι σάρκες] Sic legunt meliora exemplaria. Quædam etiam ἀποφυόμεναι, quæ secutus videtur Caluus.

[28] ἀποπρίειν δὲ ὀστέον ἐξέχον ἐπὶ τῶνδε τῶν προφασίων χρή, ἢν μὴ δυνήται ἐμβληθῆναι, μικροῦ δέ τινος αὐτῷ δοκέῃ δεῖν παρελθεῖν, καὶ οἷόν τε ᾖ παραιρεθῆναι, ἤν τε ἀσηρὸν ᾖ καὶ θράσσῃ τι τῶν σαρκίων, καὶ δυσαισθησίην παρέχῃ, ψιλὸν δὲ τυγχάνῃ ἐόν, καὶ τὸ τοιοῦτον ἀφαιρέειν χρή. τὰ δὲ ἄλλα οὐδὲν μέγα διαφέρει, οὔτε ἀποπρίσαι, οὔτε μὴ ἀποπρίσαι. σαφέως γὰρ εἰδέναι χρὴ ὅτι ὀστέα ὅσα τελέως στερέεται τῶν σαρκῶν καὶ ἐπιξηραίνεται, ὅτι πάντα τελέως ἀποστήσεται. ὅσα δὲ ἀπολεπιδοῦσθαι μέλλει, ταῦτα οὐ χρὴ ἀποπρίειν. τεκμαίρεσθαι δὲ χρὴ ἀπὸ τῶν γεγραμμένων σημείων τὰ τελέως ἀποστησόμενα. ἰητρεύειν δὲ τοὺς τοιούτους σπλήνεσι καὶ τῇ οἰνηρῇ ἰητρείῃ, ὥσπερ καὶ πρόσθεν γέγραπται τῶν ἀποστησομένων

His autem de causis os eminens pręcidi debet, si in suam sedem compelli nequit, ac tantùm non reponi posse videatur, si detrahi queat, si noxiū fuerit, & carnem aliqua ex parte vulneret, sensusq; molestiam afferat. Quin si denudatum fuerit, id quoq; auferri debet. Reliqua præcidantur necne non multum refert. Prorsus enim constat quæ carne in totum priuantur & arefiunt, ea penitus quoq; discessionem esse factura. At quæ in squamas resolui sperantur, ea præcidi non debent. Ex propositis autem indiciis coniiciendum est quænam penitus discessionem factura sint, ad eaq; huiusmodi, curatio per splenia & vini perfusionem, velut in abscessuris ossibus antè scriptum est,

adhibenda. Cauendumq; ne frigidis per exordia perfundantur, horroris enim cum febre neruorumq; diſtentionis metus impendet. Frigida nanq; neruorum diſtentionum acceršunt, quandoq; verò etiam exulcerant. Noſſe autem conuenit illic breuius neceſſariò membrum fieri, vbi vtrunq; os fractum & aliud ſuper aliud excedens curatum fuerit, cuiq; totus etiam teſtę oſſis ambitus diſceſſerit. At quibus femoris aut brachij os eminens eſt, ij ægrè ſuperſunt. Nam cùm oſſa grandiora ſunt & medulloſa, tum verò multi & inſignes nerui ſimul vulnerantur, & muſculi, & venæ. Ac ſi quidem repoſueris, neruorum diſtentiones ſuperuenire conſueuerunt, non repoſitis autem febres acutæ, bilioſæ, cum ſingultu & nigritiè. Nihilò autem minùs ſuperſunt, quibus neque in ſuas ſedes ſunt condita, neque vt reconderentur tentatum eſt. Potiùs verò ſuperſunt, quibus oſſis pars inferior, quàm quibus ſuperior eminet. Supereſſe etiam poſſunt, ſed raro quidem, quibus intrò ſunt condita. Curationes enim & corporum naturæ, quòd ad ferendi leuitatem attinet, longè aliis aliæ præſtant. Multùm quoq; refert an interiore parte brachij ac femoris oſſa eminent. Multæ enim & inſignes venarum productiones per interiorem partem feruntur, quarum nonnullæ ſi vulnerentur, hominem iugulant. Sunt & exteriore parte quædam, verùm pauciores. Quare in huiuſmodi caſibus quodnam periculum impendeat nō eſt ignorandum, idq; in tempore prædicēdum. Quòd ſi in ſuam ſedem compellere cogeris, idq; te conſequi poſſe ſperes, neque multùm oſſa inter ſe ceſſerunt, muſculique in ſeipſos non contrahuntur (quod ſępè fieri aſſolet) his per vectem molitio cum diſtentione bene contulerit.

ὀστέων. φυλάσσεσθαι δὲ χρὴ μὴ καταψυχροῖσι τέγγειν πρῶτον χρόνον. ῥιγέων γὰρ πυρετωδέων κίνδυνος. κίνδυνος δὲ καὶ σπασμῶν. προσκαλέεται γὰρ ἀεὶ σπασμὸν τὰ ψυχρά. ποτὲ δὲ καὶ ἕλκη. εἰδέναι δὲ χρὴ ὅτι περ ἀνάγκη βραχύτερα τὰ σώματα ταύτῃ γενέσθαι, ὧν ἀμφότερα τὰ ὀσ- κατεηγότα καὶ παρηλλαγμένα ἰητρεύηται, καὶ οἷς ὅλως καὶ ὁ κύκλος τοῦ ὀστέου ἀπέστη. [29] ὅσοισι δὲ μηροῦ ὀστέον ἢ βραχίονος ὑπερέχει, οὗτοι οὐ μάλα περιγίνονται. τὰ γὰρ ὀστέα μεγάλα καὶ πολυμύελα, καὶ πολλὰ καὶ ἐπίκαιρα τὰ συντιτρωσκόμενα, καὶ μύες καὶ φλέβες. καὶ ἢν μὲν ἐμβάλῃς, σπασμοὶ φιλέουσιν ἐπιγίνεσθαι. μὴ ἐμβληθεῖσι δὲ, πυρετοὶ ὀξέες, ἐπίχολοι καὶ λιγνυώδεες, καὶ ἐπιμελαίνονται. περιγίνονται δὲ οὐχ ἧσσον οἷσι μὴ ἐμβληθῇ, μὴ δὲ πειρηθῇ ἐμβάλλειν. ἔτι δὲ μᾶλλον περιγίνονται οἷσι τὸ κάτω μέρος τοῦ ὀστέου ὑπερέχει, ἢ οἷσι τὸ ἄνω. περιγίνονται δ' ἂν καὶ οἷσιν ἐμβληθείη, σπανίως γε μήν. μελέται γὰρ μελετέων μέγα διαφέρουσι, καὶ φύσιες φυσίων τῶν σωμάτων εἰς εὐφορίην. διαφέρει δὲ μέγα καὶ ἢν ἔσω τοῦ βραχίονος καὶ τοῦ μηροῦ τὰ ὀστέα ὑπερέχῃ. πολλαὶ γὰρ καὶ ἐπίκαιροι κατατάσιες φλεβῶν ἐν τῷ ἔσω μέρει, ὧν ἔνιαι τιτρωσκόμεναι σφάγιαί εἰσιν. εἰσὶ δὲ καὶ ἐν τῷ ἔξω μέρει, ἧσσον δέ. ἐν τοῖσιν οὖν τοιούτοισι τρώμασι τοὺς μὲν κινδύνους οὐ χρὴ λήθειν, ὁκοῖοί τινές εἰσιν, καὶ προλέγειν χρὴ πρὸς τοὺς καιρούς. εἰ δ' ἀναγκάζοιο μὲν ἐμβάλλειν, ἐλπίζοις δὲ ἐμβάλλειν, καὶ μὴ πολλὴ ἡ παράλλαξις ᾖ τοῦ ὀστέου, καὶ μὴ ξυνδεδραμήκοιεν οἱ μύες, φιλέουσι γὰρ ξυνθεῖν, ἡ μόχλευσις καὶ τούτοισι μετὰ τῆς κατατάσιος εὖ ἂν ξυλλαμβάνοιτο.

[28] ἢν τι ἄσηρον ᾖ] ἄσηρον infeſtum, noxium, moleſtum ſignificat, vt antea. Erotianus ἄσης ποιητικὸν exponit, hunc librum ſubindicans. Celſus verò de oſſe eminente hunc locum ſic exprimit, Si id maius eſt, membranulisque cingitur, ſinere oportet eas ſub medicamentis reſolui, idque os, vbi iam nudatum eſt, abſcindere, quod maturiùs ſcilicet faciendum eſt, prodeſtque ea ratione os coire, & vulnus ſaneſcere. Rurſus quoque, Interdum fractura quibuſdam velut aculeis carnem vexat, quo à prurigine & punctionibus cognito, aperire id medicus, eosq; aculeos præcidere neceſſe habet. (Sic enim vtrobique legendum cenſeo.) Idem etiam, Ex oſſibus ea quæ cutem vulnerant, præcidenda ſunt.

φυλάσσεσθαι δὲ χρὴ] Frigus omni ratione vitandum eſſe ſcribit Celſus. Ex eo quoq; horrores tremoresque naſci. Frigus etiam neruorum diſtentionem infert. Quæ omnia ex aph. 17. & 20. lib. 5. deſumpta ſunt.

[29] ὅσοισι δὲ μηροῦ ὀστέων] Hunc locum his verbis expreſſit Paulus lib. 6. εἰ δὲ μέγα τι ὀστοῦν ὑπερέχῃ μὴ συμβαλλόμενον διὰ μέγεθος ἐν τῇ κατατάσει, τέμνου προνοητέον. ὁ μὲν γὰρ Ἱπποκράτης ἐπὶ μηροῦ καὶ βραχίονος καταγνύντων ἐξέχοντα ὀστᾶ, καθάπερ ἐμβάλλειν ἀποτρέπει, κίνδυνον τούτοις ἑπόμενον προαγορεύων, διὰ τὸ ἐκ τῆς τάσεως φλεγμονὴν ἢ καὶ σπασμὸν, ὡς ἔοικε, τῶν μυῶν καὶ τῶν νεύρων. ὁ μέντοι χρόνος εὗρε συμβαλλομένην ἔστιν ὅτε τὴν χείρησιν. ἐφ' οὗ δή ποτ' οὖν ὁδοῦ πειρώμεθα ἐξεστηκότων τὴν ἐγχείρησιν, μηδαμῶς ἐν τῇ φλεγμονῇ τούτοις ἐγχειρήσομεν. ἀλλὰ κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν εὐθὺς πρὸ τοῦ φλεγμῆναι, ἢ περὶ τὴν ἐνάτην, παυσαμένης ἤδη τῆς φλεγμονῆς.

πυρετοὶ λιγνυώδεες] Sic legunt quotquot licuit adhuc videre exemplaria, tum ſcripta, tum publicata. Sed λυγγώδεες, aut λυγμώδεες, al- λυγγώδεες lego cum interpretibus. Sunt enim febres ſingultuoſæ, quę perpetuò ferè coniunctum habent vomitum, quales in partis cuiuſdam inſignis ſyderatione contingunt, & gangrenam comitantur, quales etiam in calcis ſyderatione antea deſcripſit Hippocrates, & repetit extremo lib. περὶ ἄρθρων, etſi vitioſa illic videtur eſſe ſcriptio. λυγγώδεες autem vt febres dicantur ἐπὶ πλέον δεῖ προσμένειν τὸν λυγμὸν, ἢ καὶ δι' ὅλου τοῦ νοσήματος εἶναι συμπαραζευγνύμενον τοῖς πυρετοῖς, vt ſcribit Gal. Com. in lib. de rat. vict. in morb. ac.

φιλέουσι γὰρ ξυνθεῖν] Sic legunt omnia exemplaria, tum manu ſcripta, tum publicata. Interpretes ξυμβρέχειν cum Galeno legiſſe videntur, quod muſculos inter ſe concurrere, aut in ſeipſos cōtrahi, & ad ſuum initium recurrere ſignificat, aut illud ξυνθεῖν hoc modo explicare. Contracti enim hoc modo muſculi, colligati ac præpediti ſentiuntur.

Vbi reſtitueris, veratrum molle eodem die propinare conuenit, ſi eodem die reſtitueris, alioqui ne tentare quidem oportet. Vlcus autem eodem modo, quo capitis oſſa fracta curandum eſt, neque frigidi quicquam admouendum, ac cibo penitus interdicendum. Ac ſi quidem æger natura bilioſus fuerit, nonnihil mellæ odoratæ in aquam inſtillando, eo victu ſuſtinendus eſt. Si verò bile non abundet, aquæ potione vtendum. Quòd ſi febre continenti detineatur, diebus quatuordecim, vt minimùm, eo victu tolerari debet, ſin febre vacet, ſeptem diebus. Deinde

[30] ἐμβαλόντα δὲ ἐλλέβορον μαλθακὸν πιπίσαι χρὴ αὐθημερὸν, ἢν αὐθημερὸν ἐμβληθῇ, εἰ δὲ μὴ, οὐδ' ἐγχειρέειν χρή. τὸ δὲ ἕλκος ἰητρεύειν χρὴ οἷά περ κεφαλῆς ὀστέων κατεηγνυμένων, καὶ ψυχρὸν μηδὲν προσφέρειν. σιτίων δὲ στερῆσαι τελέως. καὶ ἢν μὲν πικρόχολος φύσει ᾖ, ὀξύγλυκυ εὐῶδες ὀλίγον ἐπὶ ὕδωρ ἐπιστάζοντα τούτῳ διαιτᾶν. ἢν δὲ μὴ πικρόχολος ᾖ, ὕδατος πόματι χρῆσθαι. καὶ ἢν μὲν πυρεταίνῃ ξυνεχῶς, τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρας τὸ ἐλάχιστον οὕτως διαιτᾶν. ἢν δὲ ἀπύρετος ᾖ, ἑπτὰ ἡμέρῃσιν. ἔπειτα ἐκ προσ

ἀγωγῆς κατὰ λόγον, φαύλην δίαιταν ἄγειν. καὶ οἷσιν ἂν μὴ ἐμβληθῇ τὰ ὀστέα καὶ τὴν φαρμακείην χρὴ τοιαύτην ποιέεσθαι, καὶ τῶν ἑλκέων τὴν μελέτην, καὶ τὴν δίαιταν ὡσαύτως. καὶ τὸ ἀπαιωρεύμενον τοῦ σώματος μὴ καταλείπειν, ἀλλὰ καὶ προσάγειν μᾶλλον, ὥστε χαλαρώτερον εἶναι τὸ κατὰ τὸ ἕλκος. τῶν δὲ ὀστέων ἀπόστασις χρονίη, ὥσπερ καὶ πρόσθεν εἴρηται. μάλιστα δὲ χρὴ τὰ τοιαῦτα διαφυγεῖν, ἀλλ' ἢν τις καλὴν ἔχῃ τὴν ἀποφυγήν, αἵ τε γὰρ ἐλπίδες ὀλίγαι, καὶ οἱ κίνδυνοι πολλοί. καὶ μὴ ἐμβάλλων ἄτεχνος ἂν δοκέοι εἶναι, καὶ ἐμβάλλων ἂν ἐγγυτέρω τοῦ θανάτου ἀγάγοι, ἢ σωτηρίης. [31] τὰ δὲ ὀλισθήματα τὰ κατὰ γούνατα, καὶ τὰ διακινήματα τῶν ὀστέων, εὐηθέστερα πουλὺ τῶν κατ' ἀγκῶνα κινημάτων καὶ ὀλισθημάτων. τό, τε γὰρ ἄρθρον τοῦ μηροῦ εὐσταλέστερον ὡς ἐπὶ μεγέθει, ἢ τὸ τοῦ βραχίονος, καὶ δικαίην φύσιν μούνον ἔχον, καὶ ταύτην περιφερέα. τὸ δὲ τοῦ βραχίονος ἄρθρον μέγα καὶ βαθμίδας πλείονας ἔχον. πρὸς δὲ τούτοις, τὰ μὲν κνήμης ὀστέα παραπλήσια μῆκός ἐστι, καὶ σμικρόν τι οὐκ ἄξιον λόγου, τὸ ἔξω ὀστέον ὑπερέχει οὐδενὸς μεγάλου κώλυμα ἐόν, ἀφ' οὗ πέφυκεν ὁ ἔξω τένων ὁ παρὰ τὴν ἰγνύην. τὰ δὲ τοῦ πήχεος ὀστέα ἄνισά ἐστιν, καὶ τὸ βραχύτερον παχύτερον συχνῷ. τὸ δὲ λεπτότερον, πολλῷ ὑπερβάλλει καὶ ὑπερέχει τὸ ἄρθρον. ἐξήρτηται μὲν τοι καὶ τοῦτο τῶν νεύρων κατὰ τὴν κοινὴν ξύμφυσιν τῶν ὀστέων. πλέον δὲ μέρος ἔχει τῆς ἐξαρτήσεως τῶν νεύρων ἐν τῷ βραχίονι τὸ λεπτὸν ὀστέον, ἤπερ τὸ παχύ. ἡ μὲν οὖν φύσις τοιουτότροπος τῶν ἄρθρων τούτων καὶ τῶν ὀστέων τοῦ ἀγκῶνος. καὶ διὰ τὸν τρόπον τῆς φύσιος τὰ κατὰ γόνυ ὀστέα πολλάκις μὲν ὀλισθαίνει, ῥηϊδίως δὲ ἐμπίπτει. φλεγμονὴ δὲ οὐ μεγάλη προσγίνεται, οὐδὲ δεσμὸς τοῦ ἄρθρου. ὀλισθαίνει δὲ τὰ πλεῖστα εἰς τὸ εἴσω μέρος, ἔστι δ' ὅτε καὶ ἐς τὸ ἔξω. ποτὲ δὲ καὶ ἐς τὴν ἰγνύην. τούτων ἁπάντων αἱ ἐμβολαὶ οὐ χαλεπαί, ἀλλὰ τὰ μὲν ἔξω καὶ ἔσω ὀλισθαίνοντα, καθῆσθαι μὲν χρὴ τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ χαμαιζήλου τινός. τὸ δὲ σκέλος ἀνωτέρω ἔχειν, μὴ μὴν πολλῷ. κατάτασις δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πουλὺ μετρίη ἀρκέει. τῇ μὲν καταλείπειν τὴν κνήμην, τῇ δὲ ἀντιτείνειν τὸν μηρόν.

sensim progressu facto, pro ratione ad simplicem victus rationem reuocandus. At quibus ossa intro condita non fuerint, tum eadem medicamenti potio adhibenda, tum eodem modo vlcus nutriendum, atque eodem victu perseuerandum. Itidemque elatam corporis partem distendere non oportet, quin potiùs contrahere, quò laxior, qua parte vlcus est efficiatur. Ossium quoq; discessio longiore tempore fit, quemadmodum etiam antea dictum est. Taliaq; præcipuè vitanda sunt, si quis modò id honestè facere potest, cùm & spes in angusto sit, & pericula multa impendeant, ac nisi reposueris imperitiæ artis existimatio tibi subeunda sit, sin reposueris, ægrum potiùs ad mortem præcipites, quàm ad sanitatem reducas. Vbi ossa ex toto suis sedibus mouentur, aut paulùm excedunt, id multò mitius in genu quàm in cubiti flexu contingit. Femoris enim articulus pro magnitudine, magis succinctus quàm brachij est, æque hic vnus æquabilem habet naturam eamque rotundam. At brachij articulus, cùm magnus est, tum plures habet cauitates. Adde quòd tibiæ quidem ossa longitudinem habēt inter se similem, & paulùm quid, ne effatu quidem dignum, quod exteriore parte est excedit, nihilque memorabile prohibet, ex quo exterior poplitis tendo ortum ducit. Cubiti verò ossa inæqualia sunt, quodque breuius, longè plenius est, quod tenuius, multùm supra articulum fertur & excedit. His tamen neruis qui sunt ad communem ossium coniunctionem annectitur. In brachio autem os tenue maiorem cōnexionis neruorum partem habet, quàm crassum. Atque horum quidem articulorum & ossium in cubiti flexu, natura est huiusmodi. Ex quo naturæ modo, ossa quæ in genu articulo sunt, sæpiùs quidem elabuntur, at faciliùs reconduntur. Ac neque inflammatio magna, neque articuli vinculum accedit. Plurimùm autem in interiorem partem excidunt, interdum verò in exteriorem, nonnunquam etiam in poplitem. Quorum omnium difficiles non sunt repositiones. Verùm vbi in exteriorem ac interiorem partem mouentur, homo humili aliquo sedili, crure paulò quidem sublimiore collocato sedeat. Fereque mediocris extēsio satis est, vt altera quidem parte tibiam, altera femur in diuersa contendas.

[30] ὡσαύτως καὶ τὸ ἀπαιωρεύμενον] Sic codicum magna pars legit, quam lectionem etiam libenter amplectimur.

[31] καὶ βαθμίδας πλείονας ἔχον] Ex hoc loco Galenus lib. 2. de vsu part. βαθμίδας Hippocrati dici scribit sinus leuiter excauatos, ad finem trochlearis cauitatis in vtraque brachij parte existentes, in quos vlnæ processus adunci (quos κορώνας vocant) ingrediuntur, extremæ tensionis & flexionis terminos. ἐξήρτηται μέν τοι καὶ τοῦτο τῶν νεύρων] Sic legunt exemplaria omnia quæ adhuc videre licuit. Cornarius tamen τοῦτο legisse videtur & Galenum secutus, ad τὸ ὑπερέχον τοῦ πήχεος ὀστοῦν, τουτέστι τὸν ἀγκῶνα, referre.

πλέον δὲ μέρος] Hîc exemplaria quædam addunt, πλεῖον δὲ μέρος ἔχει τὸ ἄρθρον. Quod tamen vitium redolere videtur, vt ex melioribus membranis & Galeno satis patet. Hac etiam parte mendosus est codex Aldinus.

τούτων ἁπάντων αἱ ἐμβολαὶ] Sic legunt exemplaria publicata cum melioribus & recentioribus membranis. Quædam etiam μεταβολαὶ, quam lectionem secutus est Vidus Vidius.

[32] τὰ δὲ κατὰ τὸν ἀγκῶνα ὀχλωδέστερά ἐστιν τῶν κατὰ τὸ γόνυ καὶ δυσεμβολώτερα, καὶ διὰ τὴν φλεγμονὴν, ἢν μή τις αὐτίκα ἐμβάλλοι. ὀλισθαίνει μὲν γὰρ ἧσσον, ἢ ἐκεῖνα, δυσεμβολώτερα δὲ καὶ δυσθετώτερα, καὶ ἐπιφλεγμαίνει μᾶλλον καὶ ἐπιπωροῦται. ἔστι δὲ καὶ τούτων τὰ μὲν πλεῖστα, σμικραὶ ἐγκλίσιες. ἄλλοτε ἐς τὸ πρὸς τῶν πλευρέων μέρος, ἄλλοτε ἐς τὸ ἔξω. οὐ πᾶν δὲ τὸ ἄρθρον μεταβεβηκὸς, ἀλλὰ μένον τι κατὰ τὸ κοῖλον ὀστέον τοῦ ὀστέου τοῦ βραχίονος, ᾗ τὸ τοῦ πήχεος ὀστέον τὸ ὑπερέχον ἔχει.

At quæ sunt in cubiti flexu ossa, maiorē molestiam exhibent, quàm quę in genu, maioreq; negotio ob inflammationem reponuntur, nisi protinus restituātur. Minus quidem certè quàm illa suis sedibus mouētur, sed ægriùs in suum locum reconduntur & collocantur, insuperq; inflammationem magis contrahunt & callum obducūt. Sunt autem horum magna quidem ex parte paruæ inclinationes, interdum ad costas, interdum in exteriorem partem. Neque tamen articulus totus loco mouetur, sed quodammodo in brachij cauo subsistit, qua parte os cubiti excedit.

Hæc igitur vbi in hanc vel illam partem excidunt, facilè reponuntur, ac satis est brachium in directum extendere, ita vt vnus ad manus iuncturam intendat, alter sub ala comprehensum retineat. Medicus autem altera manu ad emotum articulum admota, prominentiore palmæ parte propellat, altera verò propè articulum iniecta, in contrariam partem impellat. Atq; huiusmodi luxationes non ægrè repositioni parent, si priùs quàm inflammatione occupentur, recondantur. Vt plurimùm autem magis in interiorem partem elabuntur, luxantur quoque & in exteriorem. Quæ habitu manifesta fiunt, eaq; plærunque etiam absque valida intensione in suas sedes restituuntur. In his autem quæ in interiorem partem elabuntur, articulum in naturalem sedem propellere oportet, cubitum verò in pronum magis conuersum circumagere. Atque magna quidem ex parte quæ in cubiti flexu luxationes contingunt, sunt huiusmodi. Quòd si articulus in hanc vel illam partem vltra cubiti os quod in brachij cauum prominet, moueatur, quod quidem raròcontingit, sed si accidat, non ampliùs similiter extensio in directum facta ad huiusmodi luxata accommodata fuerit. In huiusmodi nanque extensione, quod à cubito prominet, quo minus brachium supra ferri possit prohibet. In his igitur quæ sic suo loco mota sunt, eiusmodi extensionem adhibere conuenit, quæ priùs descripta est, vbi quis brachij fracta ossa deligat, ita vt ab ala quidem in superiorem partem tensio fiat, ab ipso autẽ cubiti gibbo deorsum cogamus. Hac enim maximè ratione brachium supra suum sinũ sublime tolletur. Quod si accidat, facilè in suam sedem recõduntur, vbi manuum palmis partim quidem os brachij elapsum propellentes reponimus, partim verò os cubiti quod iuxta articulum est, in partem contrariam impellimus in vtroq; eodem modo, minùs tamen. Atque hæc distentio in hoc luxamento iustissima videtur. Quin & intensione in directum in suam sedem recondi queat, minùs tamen quàm si hoc modo intendatur.

τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα, καὶ ἢν τῇ ἢ τῇ ὀλισθῇ, ῥηΐδιον ἐμβάλλειν· καὶ ἀπόχρη ἡ κατάτασις ἡ ἐς τὸ ἰθὺ γινομένη κατ' ἰθυωρίην τοῦ βραχίονος, τὸν μὲν κατὰ τὸν καρπὸν τῆς χειρὸς τείνειν, τὸν δὲ ἣν τὴν μασχάλην περιβάλλοντα. τὸν δ' ἐν τῇ ἑτέρῃ πρὸς τὸ ἐκστεὸς ἄρθρον τὸ θέναρ προσβάλλοντα ὠθέειν. τῇ δ' ἑτέρῃ ἐπωθέειν προσβάλλοντα ἐγγὺς τοῦ ἄρθρου. ἐνακούει δ' οὐ βραδέως ἐμβαλλόμενα τὰ τοιαῦτα ὀλισθήματα. ἢν πρὶν φλεγμονὴν ἐμβάλλῃ τις. ὀλισθαίνει δ', ὡς ἐπὶ τὸ πουλὺ μᾶλλον ἐς τὸ ἔσω μέρος. ὀλισθαίνει δὲ καὶ ἐς τὸ ἔξω. εὔδηλα δὲ τῷ σχήματι, καὶ πολλάκις ἐμπίπτει τὰ τοιαῦτα, καὶ ἄνευ ἰσχυρῆς κατατάσιος. χρὴ δὲ τῶν ἔσω ὀλισθαινόντων, τὸ μὲν ἄρθρον ἀπωθέειν ἐς τὴν φύσιν, τὸν δὲ πῆχυν ἐς τὸ καταπρηνὲς μᾶλλον ῥέποντα περιάγειν. τὰ μὲν πλεῖστα ἀγκῶνος τοιαῦτα ὀλισθήματα. ἢν δὲ ὑπερβῇ τὸ ἄρθρον, ἢ ἔνθα ἢ ἔνθα ὑπὲρ τὸ ὀστέον τοῦ πήχεος τὸ ἐξέχον ἐς τὸ κοῖλον τοῦ βραχίονος. γίνεται μὲν ὀλιγάκις τοῦτο. ἢν δὲ γένηται, οὐκ ἔτι ὁμοίως ἡ κατάτασις ἡ ἐς ἰθυωρίην γινομένη ἐπιτηδείη τῶν τοιούτων ὀλισθημάτων. κωλύει γὰρ ἐν τῇ τοιαύτῃ κατατάσει τὸ ἀπὸ τοῦ πήχεος ὑπερέχον ὀστέον τὴν ὑπέρβασιν τοῦ βραχίονος. χρὴ δὲ τοῖσιν οὕτως ἐκβεβληκόσι τὴν κατάτασιν ποιέεσθαι τοιαύτην, οἵηνπερ πρόσθεν γέγραπται, ἐπὴν τις ὀστέα βραχίονος κατεηγότα ἐπιδέῃ, ἀπὸ μὲν τῆς μασχάλης ἐς τὸ ἄνω τείνεσθαι, ἀπὸ δὲ τοῦ ἀγκῶνος αὐτοῦ ἐς τὸ κάτω ἀναγκάζειν. οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα ὁ βραχίων ὑπερεωρηθείη ὑπὲρ τῆς ἑωυτοῦ βαθμίδος. ἢν δὲ ὑπερεωρηθῇ, ῥηϊδίη ἡ κατάστασις τοῖσι θέναρσι τῶν χειρῶν τὸ μὲν ἐξεστεὸς τοῦ βραχίονος ἐμβάλλοντα ὠθέειν. τὸ δὲ ἐς τὸ τοῦ πήχεος ὀστέον τὸ παρὰ τὸ ἄρθρον ἐμβάλλοντα ἀντωθέειν. αὐτὸν τρόπον ἀμφοῖν, ἧσσον μέντοι. ἡ τοιαύτη κατάτασις τοῦ τοιούτου ὀλισθήματος δικαιοτάτη. ἐμβληθείη δὲ καὶ ἀπὸ τῆς ἐς ἰθὺ κατατάσιος, ἧσσον δὲ ἢ οὕτω.

[32] καὶ ἐπιπωροῦται] Celsus. In cubito celeriùs quàm in vllo alio articulo, siue extra remansit, siue intus reuertit, callus circundatur, isq; si per quietem increuit, flexus illius postea prohibet.

καὶ ἀπόχρη ἡ κατάτασις] Quas hîc Hippocrates σμικρὰς ἐγκλίσεις paruas articuli inclinationes, † Paulus παρατροπὰς, mediocres inuersiones aut emotiones vocat, eundemq; reponendi modum his verbis statuit: τὰς μὲν οὖν ἐπ' ὀλίγον παρατροπὰς, καὶ μετρία κατάτασις ἀποκαθίστησι. τῶν μὲν ὑπηρετῶν ἐκτεταμένην τὴν χεῖρα κατὰ τὸν βραχίονα καὶ τὸν πῆχυν διακρατούντων τε καὶ ἀνθελκόντων. τὸν δὲ ἰατρὸν τῷ θέναρι τῆς αὐτοῦ χειρὸς ἀπωθουμένου τὸ ἐξεστηκὸς ἐς τὸ κατὰ φύσιν. Quod effecit vt hoc loco, τὸν δὲ τῇ ἑτέρῃ, manum medici cum quibusdam interpretibus posuerim. † *Lib. 6. cap. 110.*

ἢν πρὶν φλεγμονὴν ἐμβάλλῃ τις] Paulus, δεῖ οὖν αὐτίκα ποιεῖσθαι τὴν ἐμβολὴν πρὸ τῆς φλεγμονῆς. φθάσαντα γὰρ τὸ παθεῖν δυσίατα. Cornelius Celsus. Quicquid autem suo loco motum est, ante inflammationem reponendum est.

ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μᾶλλον ἐς τὸ ἔσω μέρος] Sic legunt quotquot videre licuit exemplaria tum manu scripta tum publicè exarata. Vidus tamen pro ἔσω, ἔξω legit, & pro ἔξω, ἔσω, si modò librarij vitio non contingit.

ῥηϊδίη ἡ κατάτασις] Sic legunt omnia exemplaria tam publicata quàm scripta. Sed κατάστασις lego cum interpretibus, vt sit velut κατόρθωσις, & in suam sedem restitutio ac repositio, vt antea exposuit Galenus, recondi Celsus dicit.

τὸν αὐτὸν τρόπον ἀμφοῖν] Hæc valdè sunt obscura ideoq; à Caluo prætermissa, & à quibusdã ex parte expressa, etsi eadem est omnium membranatum lectio. Mihi certè accipi videntur, vbi brachium in interiorem aut exteriorem partem prolabitur, vt in vtroq; casu eadem recondendi ratio valeat, vt prominentioribus manuum palmis partim quod extat impulsum reponatur, partim à contraria parte coactum, in suam sedem restituatur. Vtranque enim vim adhibendam censet, minore tamen vi agendum, cùm in exteriorem partem rariùs elabatur. Potest etiam ἧσσον μέντοι ad illud ἀντωθέειν referri, vt in contrariam partem minor vis adhibenda sit in qua reniti ac tantùm contra tendere satis esse videatur.

At si in anteriorem partem brachiũ elabitur, quod quidem raròadmodum contingit, sed quid non eiicit repentina motio? Multa nanque suis sedibus excidunt, etsi magnum quoddam sit impedimentum. In hac autem articuli emotione magnum quiddam supra os crassius fertur, & multa neruorum contentio, nihilominus tamen quibusdam sua compage mouetur. Huius autem emotionis indicium est, quòd nulla ex parte cubitum flectere queunt, & articulus

[33] ἢν δὲ ἐς τοὔμπροσθεν ὀλισθῇ ὁ βραχίων, ἐλαχιστάκις μὲν τοῦτο γίνεται, ἀλλὰ τί ἂν ἐξαπίνης ἐκπάλησις οὐκ ἐκβάλοι; πολλὰ γὰρ καὶ παρὰ τὴν οἰκείαν φύσιν ἐμπίπτει, κἢν μέγα τι ᾖ τὸ κωλῦον. ταύτῃ δὲ τῇ ἐκπαλήσει μέγα τι τὸ ὑπερβαινόμενον τὸ ὑπὲρ τὸ παχύτερον τῶν ὀστέων καὶ τῶν νεύρων συχνὴ κατάτασις. ὅμως δὲ δή ποτ' ἐξεπάλησεν. σημεῖον δὲ τοῖς οὕτως ἐκπαλήσασιν. οὐδὲν γὰρ χρῆμα τοῦ ἀγκῶνος κάμψαι δύναται. δῆλον δὲ καὶ τὸ ἄρθρον ψαυόμενον.

A φαινόμενον. ἢν μὲν οὖν μὴ αὐτίκα ἐμβληθῇ, ἰσχυραὶ καὶ βίαιοι φλεγμοναὶ καὶ πυρετώδεες γίνονται. ἢν δὲ δὴ αὐτίκα τις παρατύχῃ, εὐέμβολον. χρὴ δὲ ὀθόνιον σκληρὸν εἰλιγμένον, ἀρκέσει μὴ μέγα ἐνθέντα πλάγιον ἐς τὴν καμπὴν τοῦ ἀγκῶνος ἐξαπίνης ξυγκάμψαι τὸν ἀγκῶνα, καὶ προσαγαγεῖν ὡς μάλιστα τὴν χεῖρα πρὸς τὸν ὦμον. ἱκανὴ μὲν οὖν αὕτη ἡ ἐμβολὴ τοῖσιν οὕτω ἐκπαλήσασιν. ἀτὰρ

B καὶ ἐς τὸ ἰθὺ κατάτασις, δύναται εὐθετίζειν τοῦτον τὸν τρόπον τῆς ἐμβολῆς. τοῖσι μέν τοι θέναρσι τῶν χειρῶν χρὴ, τὸν μὲν ἐμβάλλοντα ἐς τὸ τοῦ βραχίονος ἐξέχον τὸ παρὰ τὴν καμπὴν ὀπίσω ἀπωθέειν. τὸν δέ τινα κάτωθεν ἐς τὸ τοῦ ἀγκῶνος ἔξω ἐμβάλλοντα ἀπωθέειν ἐς τὴν ἰθυωρίην τοῦ πήχεος ῥέποντα. δύναται δὲ ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ τὸ ὀλισθήσιος κἀκείνη ἡ κατάτασις ἡ πρόσθεν γεγραμμένη, ὡς χρὴ κατα-

C τείνειν τὰ ὀστέα τοῦ βραχίονος κατεηγότα, ἐπὴν μέλλωσιν ἐπιδεῖσθαι. ἐπὴν δὲ κατατείνῃ, οὕτω χρὴ τοῖσι θέναρσι τὰς προσβολὰς ποιέεσθαι, ὥσπερ καὶ πρόσθεν γέγραπται.

ad contactum manifestus est. Nisi igitur subitò reconditus fuerit, graues vehementesque inflammationes cum febre oriuntur. Quòd si statim occurratur, nullo negotio in suam sedem reponitur. Oportet autem linteo duro conuoluto, non magno, in cubiti flexu transuerso imposito, de repente cubitum inflectere, & manum quam maximè fieri potest ad humeri caput adducere. Hæc igitur reponendi ratio iis quidem sic emotis abundè est. Quinetiam in directum distentio, hunc repositionis modum adaptare potest. Prominentioribus tamen manuum palmis ad brachij partem ad flexuram quidem extantem iniectis, alter in posteriorem partem propellere, alter verò ab inferiore parte iisdem in cubiti eminentiam iniectis, in contrariam partem è regione cubiti impellere debet. Ad hunc quoque luxationis modum adhiberi potest intendendi ratio priùs descripta, qua ossa brachij fracta, vbi deuincienda sunt, extenduntur. Atque vbi distentio facta est, prominentioribus manuum partibus admotis, velut priùs dictum est conformare oportet.

[33] ἐξαπίνης ἐκπάλησις] ἐκπάλησις emotionem & vim qua articuli sua compage luxantur ac veluti eluctantur significat, velut ἐξάρθρωσιν. Sic Hesychio ἐκπαλὲς ἐξάρθρον significat, & articulum sua compage emotum & eiectum, παρὰ τὸ ἐκπάλλεσθαι, quod est ἐκκινεῖσθαι. Vnde & ἐκπάλη quod idem exponit ἐχωλείαθη, ἀπῆσε, ἐξέπεσεν, vt ἐκπαλήσαντες ἐκπεσόντες. Sic ἀποπαλῆσαι, σαλεῦσαι καὶ σφόδρα κινῆσαι exponit Erotianus, & ἐκπαλήσαντος, ἐκπάλσ ἡμένου. Vt hunc locum mihi subnotare visus sit, & ἀποπαλήσῃ pro ἐκπαλήσῃ legisse, vt & ἀποπάλησις ex hoc loco pro ἔκπαλσις Galeno scribitur in Exegesi, vt multis docuimus in nostra OEconomia.

παρὰ τὴν οἰκείαν φύσιν ἐμπίπτει] Sic legunt omnia exemplaria tum manu scripta tum publicè exarata. Sed ἐκπίπτει cum interpretibus

D lego. Neq; tamen Hippocratis mentem mihi videtur assecutus Caluus. Vitiosa etiam sunt exemplaria quæ ἑκουσίας pro οἰκείας legunt.

χρὴ δὲ ὀθόνιον σκληρὸν] Hunc locum sic exponit Paulus lib. 6. ὁ δὲ Ἱπποκράτης τὴν μὲν ἐπὶ τὰ ἔμπροσθεν ἐξάρθρησιν, διὰ τῆς ἀθρόας χειρὸς κάμψεως ἐπανορθοῦται. ὥστε τὸ θέναρ αὐτῆς εἰς τὸν κατ' εὐθὺ ὦμον χρῆσθαι. τὴν δὲ ἐπὶ τὰ ὀπίσω διὰ τῆς ἀπὸ ποδὸς πάλιν ἐπὶ πολὺ γινομένης ἐκτάσεως, ἐπειδὴ καὶ τῆς ἐξαρθρήσεων ἡ μὲν ἐπὶ τὰ ἔμπροσθεν διὰ βιαίας ἐκτάσεως μάλιστα γίνεται. ἡ δὲ ἐπὶ τὰ ὀπίσω, διὰ κάμψεως ὁμοίως βιαίας. Huius quoque repositionis per violentam flexionem meminit Hippocr. lib. de art. & Cornelius Celsus cap. 16. lib. 8.

δύναται δὲ ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ] Huius quoque extensionis meminit lib. de art. Hippocrates. Paulus verò lib. 6. eam explicat, & totum reponendi modum paulò fusiùs exprimit, his verbis: εἰ δὲ ἐπιμένοι τὸ ἐξάρθρημα, καὶ ἰσχυροτέρᾳ κατατάσει χρησόμεθα. ταύτῃ δὲ μάλιστα ἐστιν ἐπὶ τῆς κατὰ φύσιν βραχίονος εἰρημένῃ τῷ Ἱπποκράτει, ἔνθα τὸν ἐλαιοῦ παρελάμβανε. τῶν δὲ νεωτέρων τινὲς οὕτως κατορθοῦσι. δύο κατατεινόντων ὑποθέτων ὡς εἴρηται τὴν χεῖρα, ὁ μὲν ἄνω τῇ μασχάλῃ διαχειρίζων. ὁ δὲ κάτω πρὸς τῷ καρπῷ. ὁ ἰατρὸς κατὰ κρίσιν τοῦ κάμνοντος, τοῖς δυσὶ θέναρσιν ἐπὶ ἄρθρον περιβάλλει τοῦ βραχίονος. καὶ κελεύσας ἱμάντων συνειλιγμένον ἐπίμηκες, ἢ πλατείας ταινίας περιελίσσει ταῖς αὐτοῦ χερσὶν, ἅμα δηλονότι τῷ τοῦ κάμνοντος βραχίονι, καὶ ἀνέλκει ἐπὶ τὰ

E ἔξω ἢ κάτω πρὸς τῇ ἄκρᾳ χειρί. αὐτὸς οὖν ἀκολουθῶν μετὰ πάσης περιπιγνομένης αὐταῖς ἕλκει, ἕως ἂν ἀθρόον τὴν τοῦ ἀγκῶνος διάρθρωσιν. δεῖ δὲ περιαλείφειν ἐλαίῳ τὴν χεῖρα, διὰ τὸ ὀλισθηρὸν ἐπὶ τὸ παρέχειν γίνεσθαι τοῖς τῶν ἰατροῦ θέναρσιν. οὕτω γὰρ ἂν τὰ ἐξεστῶτα τῇ τῶν διατυρομένων χειρῶν βίᾳ πιεζόμενα, εἰς τὸν ἴδιον ἐπανελεύσεται τόπον. Intendendi quoque ac reponendi modum † Corn. Celsus his verbis prosequitur. Extendendi tamen alia atque alia genera sunt, prout nerui valent, aut ossa huc illucve se dederunt. Ac modò manibus solis vtendum est, modò quædam alia adhibenda. Ergo si in priorem partem cubitus prolapsus est, extendi per duas manus, interdum etiam habenis iniectis satis est. Deinde rotundum aliquid à lacerti parte ponendum est, & super id repente cubitus ad humerum impellendus est. Ac in aliis casibus commodissimum est eadem ratione brachium extendere, quæ fracto humero supra posita est, & tum ossa reponere. Sic enim ista apud Celsum legenda censeo, cùm vitiosissimè scripta sint nostris in codicibus. Sunt porrò apud recentiores Chirurgos reponendæ cubiti in priorem partem prolapsionis multa genera, quæ quòd ex multis Chirurgiæ magistris peti possint, in præsens omitto.

† Cap. 16. Lib. 8.

F [34] ἢν δὲ εἰς τοὔπισω βραχίων ἐκπέσῃ, ὀλιγάκις δὲ τοῦτο γίγνεται, ἐπωδυνώτατον δὲ τοῦτο πάντων καὶ πυρετωδέστατον ξυνεχέων πυρετῶν καὶ ἀκρητοχόλων, θανατωδέων καὶ ὀλιγημερέων, οἱ τοιοῦτοι ἐκτανύειν οὐ δύνανται. ἢν μὲν οὖν αὐτίκα παρατύχῃς, βιασάμενον χρὴ ἐκτανύσαντα τὸν ἀγκῶνα, καὶ αὐτόματον ἐμπίπτει. ἢν δέ γε φθάσῃ πυρετήνας, οὐκ ἔτι χρὴ ἐμβάλλειν. κατατείνειεν γὰρ ἂν ἡ ὀδύνη ἀναγκαζομένου. ὡς

G ἐν κεφαλαίῳ εἰρῆσθαι, οὐδ' ἄλλο χρὴ ἄρθρον πυρεταίνοντι ἐμβάλλειν, ἥκιστα δὲ ἀγκῶνα. ἔστι δὲ καὶ ἄλλα σίνεα κατ' ἀγκῶνα ὀχλώδεα. τοῦτο μὲν γὰρ τὸ παχύτερον ὀστέον ἐστὶν ὅτε ἐκινήθη ἀπὸ τοῦ ἑτέρου, ὥστε οὔτε ξυγκάμπτειν, οὔτε κατατανύειν ὁμοίως δύνανται. δῆλον δὲ γίγνεται ψαυόμενον κατὰ τὴν ξυγκαμψιν τοῦ ἀγκῶνος παρὰ τὴν διχάδα τῆς φλεβὸς τὴν ἄνωθεν τοῦ μυὸς τείνουσαν. οἷσι δὲ τὸ τοιοῦτον, οὐκ ἔτι ῥηΐδιον ἐς τὴν ἑωυτοῦ

H φύσιν ἀγαγεῖν. οὐδὲ γὰρ ἄλλην οὐδὲ μίαν ῥηΐδιον ξυμφυάδα κοινὴν δύο ὀστέων κινηθεῖσαν ἐς τὴν ἀρχαίην φύσιν ἱδρυνθῆναι, ἀλλ' ἀνάγκη ὄγκον ἴσχειν τὴν διάστασιν.

At si posteriorem in partem brachium exciderit, quod tamen rarò cõtingit, is casus maximos omnium dolores, febresque assiduas, merè biliosas, lethales, & quæ intra paucos dies hominem è vita tollant, inducit. Quibus id accidit, brachium extendere nequeũt. Si ergo statim à principio affueris, vi cubitum intendere oportet, ac spõte in suum locũ restituetur. Quòd si febris præoccuparit, recondi non ampliùs debet. Vi enim adhibita dolor intenderetur. Ac, vt vno verbo dicam, neq; vllus alius articulus, ac minimè omnium cubitus, dum febris adest, in suam sedem compellendus est. Aliæ quoq; graues noxiæ ac molestæ in cubiti gibbo contingunt. Nempe os istud crassius quandoq; ab altero dimouetur, tuncq; neq; curuari, neq; extendi similiter brachium potest. Id autem manifestũ fit, si quis cubiti flexum, quà vena scinditur, & supra lacertum fertur, manu contingat. Quod vbi accidit, non facilè in suam naturam restituitur. Neque enim vlla alia duorum inter se ossium connexio, vbi dimota est, facilè in pristinam sedem reponitur, verùm diductis ossibus eam partem turgidiorẽ esse necesse est.

Qua autem ratione articulus vinciendus sit, in malleoli deligatione dictum est. Interdum verò os cubiti brachio subiectum frangitur, quandoq; etiam cartilaginea eius pars, ex qua tendo in posteriore brachij parte enascitur. Quod cùm fit, febrem & maligna vitia inducit. Articulus tamen suo loco manet, æqualiter enim ipsius basis hac parte excedit. Cùm verò qua parte brachij caput supereminet discesserit, magis vagatur articulus, quàm si penitus transuersus frangatur. Ac (vt vno verbo complectar) minores noxiæ sunt sub ossibus fractis, quàm si iis non fractis, venæ tamen ac nerui insignes iis locis conterantur. Hæc enim magis quàm illa præcipitant, si febre continua incendantur. Verùm huiusmodi quidē fracturæ rarò euenire consueuerunt. Interdum quoq; ipsum brachij caput iuxta productionem frangitur. Idque cùm longè magis noxium esse videatur, iis quæ circa cubitum contingunt multò est leuius. Qua igitur ratione luxata singula in suas sedes reponi potissimumque curari conueniat, scriptum est, quodq; articulum protinus in suum locum compelli, ob celerem neruorum inflammationem, maximè conferat. Etenim si quæ suo loco mota sunt statim recondantur, vnà etiam nerui contendi solent, aliquantoque tempore consuetam tum extensionem tum inflexionem impedire. Hæc autē omnia simili modo curare conuenit, tū quæ franguntur, tum quæ inter se dissident, tum quæ luxātur. Cuncta enim pluribus fasciis & spleniis, ac cerato, haud aliter quàm reliquæ fracturæ, curāda sunt. In his etiam cubiti gibbum talem prorsus habitum habere conuenit, qualis vbi brachium fractum aut cubitus deligabatur. His enim omnibus tam luxationibus, quàm emotionibus & fracturis, maximè communis est habitus, nec non ad eam quæ postea sequitur distentionem, & ad singula extendenda & flectenda. Inde enim similes ad vtraque viæ ineundæ sunt. Præterea hoc habitu ægroto membrum facilè continetur & appensum excipitur. Ad hæc etiam vbi callus firmandus est, si quidem porrecta manu callus obducatur, eum minimè adesse præstaret, cùm magno sit impedimento, parum verò prosit: sin autē manu inflexa callus obducitur, magis ex vsu fuerit. At longè expeditiùs meliusq; fuerit, si manu medio habitu collocata, callus obfirmetur. Ac de habitu quidem hactenus.

ὡς δὴ ἐπιδέειν χρὴ ἐν ἄρθρῳ ἐν τῇ κατὰ σφυρὸν ἐπιδέσει εἴρηται. ἔστι δ' οἷσι κατήγνυται τοῦ πήχεος τὸ ὀστέον τὸ ὑποτεταγμένον τῷ βραχίονι. ὅτε μὲν τὸ χονδρῶδες αὐτοῦ, ἀφ' οὗ ἀποπέφυκεν ὁ τένων ὄπισθεν τοῦ βραχίονος, καὶ ἐπὴν τοῦτο κινηθῇ, πυρετῶδες καὶ κακόηθες γίνεται, τὸ μέντοι ἄρθρον μένει ἐν τῇ ἑωυτοῦ χώρῃ. ἴσως γὰρ ἡ βάσις αὐτέου ταύτῃ ὑπερέχει. ὅταν δὲ ἀπαγῇ ταύτῃ ᾗ ὑπερέχει ἡ κεφαλὴ τοῦ βραχίονος, πλανωδέστερον τὸ ἄρθρον γίνεται, ἢν παντάπασιν ἀποκαυλισθῇ. ἀσινέστερα δὲ ὡς ἐν κεφαλαίῳ εἰρῆσθαί ἐστιν ταῦτα τὰ κατηγνύμενα τῶν ὀστέων ἐστὶν, ἢ οἷσι τὰ μὲν ὀστέα μὴ κατάγνυται, φλέβες δὲ καὶ νεῦρα ἐπίκαιρα ἀμφιφλᾶται ἐν τούτοισι τοῖσι χωρίοισιν. ἐγγυτέρω γὰρ θανάτου πελάζει ταῦτα ἢ ἐκεῖνα, ἢν ἐκπυρωθῇ ξυνεχεῖ πυρετῷ. ὀλίγα μὲν τὰ τοιαῦτα κατήγματα γίνεται. ἔστι δὲ ὅτε αὐτὴ ἡ κεφαλὴ τοῦ βραχίονος κατὰ τὴν ἐπίφυσιν κατάγνυται. οὕτω δοκέω κακοσινώτερον εἶναι πολλῷ, πολλῷ τινὶ εὐηθέστερον τῆς κατ' ἀγκῶνα σινέων ἐστίν. ὡς μὲν οὖν ἕκαστα τῶν ὀλισθημάτων χρὴ ἁρμόσαι ἐμβαλλέειν καὶ μάλιστα ἰητρεύειν γέγραπται, καὶ ὅτι παραχρῆμα ἐμβαλλέειν καὶ μάλιστα ἄρθρον ξυμφέρει διὰ τὸ τάχος τῆς φλεγμονῆς τῶν νεύρων. καὶ γὰρ ἢν ἐκπεσόντα αὐτίκα ἐμπέσῃ, ὁμοίως φιλέει τὰ νεῦρα ξυντασιν ποιέεσθαι, καὶ κωλύειν ἐπὶ πόσον χρόνον τήν τε ἔκτασιν ὅσην περ φιλέει ποιέεσθαι, τήν τε ξύγκαμψιν. ἰητρεύειν δὲ πάντα παραπλησίως ταῦτα ξυμφέρει, καὶ ὁκόσα ἄγνυται, καὶ ὁκόσα διΐσταται, καὶ ὁκόσα ὀλισθαίνει. πάντα γὰρ χρὴ ὀθονίοισι πολλοῖσι καὶ σπλήνεσιν καὶ κηρωτῇ ἰητρεύειν, ὥσπερ καὶ τἆλλα κατήγματα. τὸ δὲ σχῆμα τοῦ ἀγκῶνος ἐν τούτοισι πᾶσι παντάπασι δεῖ τοιοῦτον ποιέεσθαι, οἷόν περ οἷσιν βραχίων ἐπιδεῖτο καταγεὶς, καὶ πῆχυς. κοινότατον μὲν γὰρ πᾶσι τοῖσιν ὀλισθήμασιν, καὶ τοῖσι κινήμασιν, καὶ τοῖσι κατήγμασι τοῦτο τὸ σχῆμά ἐστιν. κοινότατον δὲ πρὸς τὴν ἔπειτα διάτασιν, καὶ τὸ ἐκτανύειν ἕκαστα, καὶ ξυγκάμπτειν. ἐντεῦθεν γὰρ ὁδοὶ ἐς ἀμφότερα παραπλήσιοι. εὐοχώτατον δὲ καὶ εὐανάληπτον αὐτέῳ τῷ κάμνοντι τοῦτο τὸ σχῆμα. ἔτι δὲ πρὸς τούτοις εἰ ἄρα κρατηθείη ὑπὸ τοῦ πωρώματος, μὲν ἐκτεταμένη ἡ χεὶρ κρατηθείη, κρέσσων ἂν εἴη μὴ προσεοῦσα. πολλῷ μὲν γὰρ κώλυμα εἴη, ὠφελείη δὲ ὀλίγον. εἰ δὲ αὖ ξυγκεκαμμένη, μᾶλλον εὔχρηστος ἂν εἴη. πολλῷ δὲ εὐχρηστοτέρη εἰ τὸ διὰ μέσου σχῆμα ἔχουσα πωρωθείη κρέσσων. τὰ μὲν περὶ τοῦ σχήματος τοιαῦτα.

[34] ἐπωδυνώτατον δὲ τοῦτο πάντων] Lib. de artic. vbi cubitus in posteriorem partem luxatus est, dolores maximè recrudescere scrib cum febre, nausea & meracæ bilis vomitione. Celsus quoque. Si in posteriorem partem cubitus prolapsus est, brachium curuum est, neque extenditur, breuiusque altero est. Interdum febrem vomitumque bilis mouet.

ἢν δέ γε φθάσῃ πυρετήνας] Paulus. δεῖ οὖν αὐτίκα ποιεῖσθαι τὴν ἐμβολὴν πρὸ τῆς φλεγμονῆς. φθάσαντα γὰρ τοῦτο παθεῖν δυσίατα. ποτὲ δὲ καὶ παντελῶς ἀνίατα γίνεται. καὶ μάλιστα εἰ ἐπὶ τὰ ὀπίσω γίγνεται ἡ ἐξάρθρησις. πασῶν γὰρ τῶν κατ' ἀγκῶνα καὶ ἐπωδυνωτέρα καὶ μᾶλλον ἐπικίνδυνός ἐστιν ἡ ἐπὶ ὀπίσω.

ὅταν δὲ ἀπαγῇ] Et istud est ἀπόκλασμα aut ἄπαγμα recentioribus dictum, quod scribit Galenus Comment. 3. in lib. κατ' ἰητρεῖον. Lego autem cum interpretibus, ὅταν δὲ ἀπαγῇ ταύτῃ ᾗ ὑπερέχει ἡ κεφαλὴ τοῦ βραχίονος, contra omnium exemplarium fidem: etsi pro ἀπαγῇ κατα-γῇ quidam legunt. Rursusque, ἢν οἱ παντάπασιν ἀποκαυλισθῇ legendum videtur, contra tamen omnium codicum fidem. Erotianus autem ἀποκαυλισθῇ, ὅ ἐστι καυληδὸν κλασθῇ exponit.

ἀμφιφλᾶται] Sic legunt meliora exemplaria, quædam etiam ἀμφικλᾶται, quæ magis ad Galeni mentem accedere videntur, Com. 3. in lib. κατ' ἰητρεῖον.

οὕτω δὲ δοκέω κακοσινώτερον εἶναι πολλῷ] κακοσινώτατα ἐπιβλαβέστατα, hoc est nocentissima, longè noxia exponit Galenus in Exegesi, Interpretes autem legisse videntur, οὕτω δὲ δοκέον κακοσινώτερον εἶναι πολλῷ, πολλῷ τινὶ εὐηθέστερον, &c.

ὁμοίως φιλέει τὰ νεῦρα] ὅμως pro ὁμοίως videtur legisse maxima pars interpretum. Nos tamen nihil immutauimus, eumq; sensum amplectimur, vt statim extensione facta nerui etiam similiter facilè extendantur, alioqui interposito aliquo tempore, neque extensioni neque inflexioni facilè cedunt ob inflammationem.

35 ἐπιδεῖ

Ἐπιδεῖν δὲ χρὴ τήν τε ἀρχὴν τοῦ ὀθονίου βάλλοντα κατὰ τὸ βλαφθὲν, ἤν τε καταγῇ, ἤν τε ἐκστῇ, ἤν τε διαστῇ. καὶ τὰς περιβολὰς τὰς πρώτας κατὰ τοῦτο ποιέεσθαι, καὶ ἐρηρείσθω μάλιστα ταύτῃ, ἔνθεν δὲ καὶ ἔνθεν ἐπὶ ἧσσον. τὴν δὲ ἐπίδεσιν κοινὴν ποιέεσθαι χρὴ τοῦ τε πήχεος καὶ τοῦ βραχίονος, καὶ ἐπὶ πουλὺ πλέον ἑκάτερον ἢ ὡς οἱ πλεῖστοι ποιέουσιν, ὅκως ἐξαρύηται ὡς μάλιστα ἀπὸ τοῦ σίνεος τὸ οἴδημα ἔνθεν καὶ ἔνθεν. προσεπιβαλλέσθω δὲ καὶ τὸ ὀξὺ τοῦ πήχεος, ἤν τε τὸ σίνος κατὰ τοῦτο ᾖ, ἤν τε μὴ, ἵνα τὸ οἴδημα ἐν τῷ περὶ αὐτὸ ξυλλέγηται. φυλάσσειν δὲ χρὴ ἐν τῇ ἐπιδέσει, ὅκως μὴ κατὰ τὴν καμπὴν πολλῷ τοῦ ὀθονίου ἠθροισμένον ἔσται ἐκ τῶν δυνατῶν. πεπιέχθω δὲ κατὰ τὸ σίνος ὡς μάλιστα, καὶ τὰ ἄλλα καταλαβέτω αὐτὸν περὶ τῆς πιέξιος καὶ τῆς χαλάσιος. ταῦτα καὶ κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἕκαστα ὥσπερ τῶν ὀστέων τῶν κατεηγότων ἐν τῇ ἰήσει πρόσθεν γέγραπται. καὶ αἱ μεταπιδέσιες διὰ τρίτης ἔστωσαν. χαλαρὰ δὲ δοκεέτω τῇ τρίτῃ ὥσπερ καὶ τότε. καὶ νάρθηκας προσπεριβάλλειν ἐν τῷ ἱκνευμένῳ χρόνῳ. οὐδὲν γὰρ ἀπὸ τρόπου, καὶ τοῖσι τὰ ὀστέα κατεηγόσι, καὶ τοῖσι μὴ, ἢν μὴ πυρεταίνῃ. ὡς χαλαρωτάτους δὲ, τοὺς μὲν ἀπὸ τοῦ βραχίονος κατατεταγμένους, τοὺς δὲ ἀπὸ τοῦ πήχεος κειμένους. ἔστωσαν δὲ μὴ παχέες οἱ νάρθηκες. ἀναγκαῖον δὲ καὶ ἀνίσους αὐτοὺς εἶναι ἀλλήλοισιν, παραλλάσσειν δὲ παρ' ἀλλήλους, ᾗ ἂν ξυμφέρειν τεκμαιρόμενον πρὸς τὴν ξύγκαμψιν. ἀτὰρ καὶ τῶν σπληνῶν τὴν πρόσθεσιν τοιαύτην χρὴ ποιέεσθαι, ὥσπερ καὶ τῶν ναρθήκων εἴρηται. πληρεστέρους δὲ ὀλίγῳ κατὰ τὸ σίνος προστιθέναι. τοὺς δὲ χρόνους τοὺς ἀπὸ τῆς φλεγμονῆς τεκμαίρεσθαι, καὶ ἀπὸ τῶν πρόσθεν γεγραμμένων.

Deligare verò oportet primo fasciæ capite ad læsam partem iniecto, siue fracta sit, siue exciderit, siue dehiscat, ibiq́; primas conuolutiones circundare, ita vt ea parte maximè obfirmentur, sed vtrinque minùs. Vinculo quoque cubitus & brachium communiter cōprehendendum, quod vtriusq; multò maiorē partem occupet, quàm plærique soleant, quò quàm longissimè à loco læso in hanc vel illam partem tumor exprimatur. Vinculo insuper eminentia etiam cubiti circundanda, siue ea parte noxia sit, siue nō, vt ne circa ipsam tumor colligatur. Vitandum etiam in vinciendo quoad eius fieri poterit, ne vinculum ad cubiti flexum multum coaceruetur. Compressio quoque quàm maximè qua parte noxia est, facienda, cæteraque, quòd ad vinculi compressionem ac laxamētum attinet, eadem, iisdemque temporibus singula adhibenda, quæ in ossium fractorum curatione priùs scripta sunt. Tum tertio quoque die vincula resoluenda. Tertio item die laxa esse sentiantur, non secus ac in fracturis. Ferulæ quoque suo tempore circundandæ. Nihil enim absurdum est, tam iis quibus ossa fracta sunt, quàm quibus fracta non sunt, adhibere, nisi febris adfuerit. Quàm laxissimæ autem partim quidem ad brachium adaptentur, partim etiam ad cubitum collocentur, neque eæ crassæ. Admoueri quoque eas inæquales necesse est, ac inter se cedentes, quatenus conferat cōiectura ad flexum adhibita. Quin & splenia eadem ratione, qua ferulas diximus, sunt apponenda, sed qua parte vitium est, paulò pleniora. Temporis verò opportunitatem, cùm ex inflammatione, tum ex iis quæ supra scripta sunt, coniicere oportet.

35 ὅκως ἐξαρύηται] Sic lego cùm omnia exemplaria ἐξαρέηται vitiosè legant, etsi ἐξαρύηται malim. ἐξαρύεσθαι autem ἐκκενοῦσθαι, ἐκθλίβεσθαι à Galeno exponi antea scripsimus, & ab Erotiano ἐξαντλῆσαι, & ἐκπιέζεσθαι quod est exhaurire, exprimi & euacuari. Huc verò quadantenus quadrare posse videtur Galeni expositio in Exegesi, cùm scribit ἐξαρύεται quibusdam explicari ἐξορμᾶται ἢ ἐξορμὴν ποιέεται, hoc est cum impetu fertur, aut impetum facit. (Sic enim legere malim, cùm ἁπλῶς habeat omnia exemplaria.) Hoc sensu, vt quàm longissimè à loco læso in hanc vel illam partem tumor exhauriatur, hoc est exprimatur, aut impetu feratur ac depellatur.

ἵνα τὸ οἴδημα ἐν τῷ περὶ] Sic certè legunt quotquot adhuc videre licuit exemplaria tum manu scripta tum publicata. Verùm cum interpretibus ἵνα μὴ lego.

ἀπὸ τοῦ βραχίονος κατατεταγμένους] Sic legit exemplarium bona pars, quædam etiam κατατεταμένους.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΑΡΘΡΩΝ.

HIPPOCRATIS DE ARTICVLIS, LIBER.

Ὤμου δὲ ἄρθρον ἕνα τρόπον οἶδα ὀλισθάνον, τὸν ἐς τὴν μασχάλην. ἄνω δὲ, οὐδέποτε εἶδον, οὐδὲ ἐς τὸ ἔξω. οὐ μέντοι διισχυριεῦμαί γε, εἰ ὀλισθάνοι ἂν, ἢ οὔ, καίπερ ἔχων περὶ αὐτοῦ, ὅ,τι λέγω. ἀτὰρ οὐδὲ ἐς τὸ ἔμπροσθεν οὐδέπω ὄπωπα, οὐδὲ τοῦτο ὅτι ἔδοξέ μοι ὠλισθηκέναι. τοῖσι μέντοι ἰητροῖσι δοκέει κάρτα ἐς τοὔμπροσθεν ὀλισθαίνειν, καὶ μάλιστα ἐξαπατῶνται ἐν τούτοισιν, ὧν ἂν φθίσις καταλάβῃ τὰς σάρκας τὰς περὶ τὸ ἄρθρον τε καὶ τὸν βραχίονα. φαίνεται γὰρ ἐν τοῖσι τοιούτοισι πάντάπασιν ἡ κεφαλὴ τοῦ βραχίονος ἐξέχουσα ἐς τοὔμπροσθεν. ἐγὼ δέ ποτε τὸ τοιοῦτον οὐ φὰς ἐκπεπτωκέναι, ἤκουσα φλαύρως ὑπό τε τῶν ἰητρῶν, ὑπό τε τῶν δημοτέων διὰ τοῦτο τὸ πρῆγμα. ἐδόκεον γὰρ αὐτοῖσι ἠγνοηκέναι μοῦνος,

HVMERI articulum vno modo, in alam videlicet, excidere vidi, nunquam autem in superiorem aut exteriorem partem. Non tamen excidat nécne contenderim, licet de eo aliquid dicere possim. Verùm neque in priorem partem vnquam vidi, nec excidere posse existimo. Etsi quibusdam medicis eam in partem plurimùm luxari videtur. Sed maximè falluntur in iis quorum carnes circa articulum & brachium tabes occupauit. In quibus brachij caput in anteriorem partem prominere prorsus videtur. Atque ego cùm aliquando huiusmodi articulum excidisse negarem, eam ob rem tum apud medicos, tum apud vulgum malè audiui. Solus enim ignarus,

alij verò omnes periti sunt habiti, remque ita se habere, vix illis persuadere potui. Si quis ex brachio, superiore humeri parte, carnem detraxerit, ex ea quidem parte quà musculus sursum tendit, tendonem quoq; nudarit, qui iuxta alam & iugulum ad pectus fertur, brachij caput, licet nõ exciderit, anteriore parte multum prominere cõspicietur. Natura enim brachij caput in anteriorem partem pronum est, reliquum verò brachij os in exteriorem partẽ incuruatur. Brachium verò lati scapularum ossis cauo adiacet, vbi ad costas porrigitur. At cùm in anteriorem partem manus tota extenditur, tũc brachij caput rectà cauum lati scapularum ossis spectat, neq; ampliùs anteriore parte prominere videtur. Sed quod in proposita quęstione versatur, nunquam anteriorem in partem prolapsum vidi, neque tamen de eo sic excidat nécne verbis contenderim. Vbi igitur brachium in alam elabitur, cùm multis contingat, complures id in suam sedem reponere norunt. Omnes autem nosse modos quibus medici recondere cõsueuerunt, quaq; ratione his quàm optimè quis vtatur, eruditi est. Modus quoq; optimus adhibendus, vbi validissima vi opus esse conspexeris. Optimus verò ille est, qui postremus paulò pòst adscribetur. Quibus igitur humerus frequẽter elabitur, ij per se vt plurimùm in suã sedem reponere possunt. Immissis enim sub alam alterius manus digitorũ nodulis, articulum sursum propellunt, cubiti verò gibbum ad pectus adducunt. Ad hunc quoque modum medicus in suum locum compellet, si interiore articuli prolapsi parte, sub alam immissis digitis, ipse quidem capite ad summum humerum obfirmato, à costis reducat, genibus verò ad cubiti flexum brachio admotis, ad costas repellat. At qui reponit, manus eũ habere robustas conuenit, aut ipse quidem manibus & capite id præstet, alius verò quidam cubiti gibberum ad pectus adducat. Reponitur quoque humerus, si cubito in posteriorem partem ad spinam reducto, tum altera manu quod in cubito eminet sursum reflectatur, altera verò articulus retro obfirmetur. Hic reponendi modus cum superiore, etsi non sunt secundum naturam, articulum tamen circunducentes in suam sedem compellunt.

οἱ δὲ ἄλλοι πάντες ἐγνωκέναι, καὶ οὐκ ἠδυνάμην ἀναγνῶσαι, εἰ μὴ μόλις ὅτι τόδε ἐστὶ τοιόνδε. εἴ τις τοῦ βραχίονος ψιλώσειε μὲν τὴν σάρκα τὴν ἐπωμίδα, ψιλώσειε δὲ ᾗ ὁ μῦς ἀνατείνει, ψιλώσειε δὲ τὸν τένοντα, τὸν κατὰ τὴν μασχάλην καὶ τὴν κληῖδα πρὸς τὸ στῆθος ἔχοντα, φαίνοιτο ἂν ἡ κεφαλὴ τοῦ βραχίονος ἐς τοὔμπροσθεν ἐξέχουσα ἰσχυρῶς, καίπερ οὐκ ἐκπεπτωκυῖα. πέφυκε γὰρ ἐς τοὔμπροσθεν προπετὴς ἡ κεφαλὴ τοῦ βραχίονος. τὸ δ' ἄλλο ὀστέον τοῦ βραχίονος, ἐς τὸ ἔξω καμπύλον. ὁμιλέει δὲ ὁ βραχίων τῷ κοίλῳ τῆς ὠμοπλάτης πλάγιος, ὅταν παρὰ τὰς πλευρὰς παρατεταμένος ᾖ. ὅταν μέντοι ἐς τοὔμπροσθεν ἐκτανυσθῇ ἡ ξύμπασα χείρ, τότε ἡ κεφαλὴ τοῦ βραχίονος κατ' ἴξιν τῆς ὠμοπλάτης τῷ κοίλῳ γίνεται, καὶ οὐκέτι ἐξέχειν ἐς τοὔμπροσθεν φαίνεται. περὶ οὗ νῦν ὁ λόγος, οὐδέποτε εἶδον, οὐδὲ εἰς τοὔμπροσθεν ἐκπεσόν. οὐ ἰσχυρείω γε οὐδὲ περὶ τούτου, εἰ μὴ ἐκπέσῃ ἂν οὕτως, ἢ οὔ. ὅταν οὖν ἐκπέσῃ ὁ βραχίων ἐς τὴν μασχάλην, πολλοῖσιν ἐκπίπτοντος, πολλοὶ ἐπίστανται ἐμβάλλειν. παίδευτον δέ ἐστι τὸ εἰδέναι πάντας τοὺς τρόπους οἷσιν οἱ ἰητροὶ ἐμβάλλουσι, καὶ ὡς ἄν τις αὐτοῖσι τοῖσι τρόποισι τούτοισι μάλιστα χρῷτο. χρέεσθαι δὲ χρὴ τῷ κρατίστῳ τῶν τρόπων ἢν τὴν ἰσχυροτάτην ἀνάγκην ὁρᾷς. κράτιστος δὲ ὕστατος γεγραμμένος. ὅσοισι μὲν οὖν πυκινὰ ἐκπίπτει ὁ ὦμος, ἱκανοὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον αὐτοὶ σφίσιν αὐτοῖσιν ἐμβάλλειν εἰσίν. ἐνθέντες γὰρ τῆς ἑτέρης χειρὸς τοὺς κονδύλους ἐς τὴν μασχάλην, ἀναγκάζουσιν ἄνω τὸ ἄρθρον, τὸν δὲ ἀγκῶνα παράγουσιν ἐπὶ τὸ στῆθος. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον τοῦτον καὶ ὁ ἰητρὸς ἂν ἐμβάλλοι, εἰ αὐτὸς μὲν ὑπὸ τὴν μασχάλην ἐσωτέρω τοῦ ἄρθρου ἐκπεπτωκότος, ὑποτιθεὶς τοὺς δακτύλους ἀναγκάζοι ἀπὸ τῶν πλευρέων, ἐμβάλλων τὴν ἑωυτοῦ κεφαλὴν ἐς τὸ ἀκρώμιον, ἀντερείσιος ἕνεκα, τοῖσι δὲ γούνασι παρὰ τὸν ἀγκῶνα ἐς τὸν βραχίονα ἐμβαλὼν, ἀντωθέῃ πρὸς τὰς πλευράς. ξυμφέρει δὲ κρατερὰς τὰς χεῖρας ἔχειν τὸν ἐμβάλλοντα. ἢ αὐτὸς μὲν τῇσι χερσὶ καὶ τῇ κεφαλῇ οὕτω ποιοίη, ἄλλος δέ τις τὸν ἀγκῶνα παράγοι παρὰ τὸ στῆθος. ἔστι δὲ ἐμβολὴ ὤμου, καὶ ἐς τοὐπίσω ὑποβάλλοντα τὸν πῆχυν ἐπὶ τὴν ῥάχιν, ἔπειτα τῇ μὲν ἑτέρῃ χειρὶ ἀνακλᾷν ἐς τὸ ἄνω τοῦ ἀγκῶνος ἐχόμενον, τῇ δὲ ἑτέρῃ παρὰ τὸ ἄρθρον ὄπισθεν ἐρείδειν. αὕτη ἡ ἐμβολή, καὶ ἡ προειρημένη, οὐ κατὰ φύσιν ἐοῦσαι, ὅμως ἀμφιβάλλουσαι τὸ ἄρθρον, ἀναγκάζουσιν ἐμπίπτειν.

Magnam esse Italicarum membranarum hoc in libro varietatem, satis indicat Calui versio, quæ per omnia Mochlico similis videtur, plurimaque ex parte diminuta. Eadem quoque in scriptionis ordine & indicatura varietas videtur. Quædam enim membranæ Vaticanæ post librum περὶ φύσιος παιδίου hunc adscribunt, & περὶ ἄρθρων ἐμβολῆς indicaturam faciũt, ea quæ luxa sunt designantem, ac fortè melius περὶ ἄρθρων ἐμβολῆς. Nos Regiarum membranarum manu scriptarum liberalitatem & vetustatem quoad eius fieri potest, amplectemur, istumq; consecutionis ordinem ex Galeno assignabimus, & περὶ ἄρθρων denominationem adscribemus, etsi περὶ τῶν ἐξαρθρημάτων sæpè aliàs inscribitur Galeno.

ὤμου δ' ἄρθρον] Hoc loco ὤμου ἄρθρον excidere dicitur ὁ ἴσως τῷ κατ' ὦμον ἄρθρον, velut τὸ ἰσχίον ἐξίστασθαι scribitur aph. 59. lib. 6. pro τὸ κατ' ἰσχίον ἄρθρον, vt illic scribit Gal. hoc loco subnotato. Sic Com. 2. in hunc lib. Galenus hic ὦμον pro τὸ κατ' ὦμον ἄρθρον positum scribit, vt & illic γνάθον pro τὸ κατὰ τὴν γνάθον ἄρθρον.

οὐ μέν τοι διισχυρείω γε] Sic legunt omnes membranæ scriptæ cum publicatis exemplaribus. Galenus verò ἰσχυρείω, vt postea, legisse videtur, & ἰσχυριστικῶς ἔχω, aut ἰσχυρίσασθαι ἔχω, aut ἐθέλω εἰπεῖν accipere, hoc est, non asseuerauerim, aut contenderim. Est enim ἰσχυρίζομαι aut διισχυρίζομαι verbis contendo & connitor, asseuero, aut affirmo, Gallica phrasi rectè exprimitur (*Ie me fay fort de cela*) Quæ trãslatio aptissimè huc quadrare possit. Versus autem Homericus qui apud Galenum vitiosus est Iliad. ξ. scribitur (vers. 37. hoc modo:

τῷ ῥ' οἵ γ' ὀψείοντες ἀϋτῆς καὶ πολέμοιο.

Ex quo Hesychius ὀψείοντες exponit ἰδεῖν θέλοντες, ὀπτικῶς ἔχοντες, κατοπτεῦσαι βουλόμενοι, παρακολουθοῦντες τοῖς γινομένοις. Hunc porrò locum adducit Galenus l. b. περὶ τῶν ὅλου τοῦ νοσήματος καιρῶν, vbi ἰσχυρείζω legit, his verbis: μακροτέρου δὲ λόγου δεομένου τοῦ σκέμματος, ἔοικα παραλείψειν ἅπαντα, μιμησάμενος Ἱπποκράτην περὶ τοῦ κατὰ τὸν ὦμον ἐκπτώσεως εἰπόντα, οὐ μέντοι ἰσχυρείζω, ἔχω γε περὶ αὐτοῦ, καί τι ἔχω ὅ, τι λέγω. Hîc autem codices manu scripti reconditiores Regij διισχυρεισείω pro διισχυρείω habent, quod certè magis probatur.

A ἐγὼ δὲ ποτὲ τὸ ἐδίδαξεν ἡ φασί] Sic publicati omnes codices legunt, pertinaci admodum vitio, quod etiam ad scriptas membranas redundauit, pro quo φημὶ lego cum interpretibus omnibus.

αὐτῆς ἀναγνῶσαι] Certè ἀναγνῶναι hoc subnotato loco videtur legisse Galenus in Exegesi & Erotianus, cùm μεταπεῖσαι, μεταδιδάξαι exponunt, aut ἀναγνῶσαι ex hoc loco apud Galenum & Erotianum legendum. Cuius etiam fusiorem explicationem adscripsimus in nostra Oeconomia.

ἐπὶ τῷ βραχίονος] Hunc locum adducit Galenus lib. 3. de Administrat. anatomicis, vbi τὸν βραχίονα legit.

ὁμιλέει δὲ ὁ βραχίων] Hîc ὁμιλεῖν adhærere, cohærere, aut inseri & apponi significare videtur, cùm ὁμιλία de ossium cohærentia & συνθέσει dicatur. Quod indicare videtur Erotianus hoc subnotato loco his verbis: ἐν δὲ τῷ περὶ ἄρθρων ἁπλῶς τὴν πρόσθεσιν καὶ γειτνίασιν, ὅτε φησίν. ὁμιλέει δὲ βραχίων τῇ κοτύλῃ τῆς ὠμοπλάτης. Vbi animaduertendum est Erotianum τῇ κοτύλῃ legisse, cùm exemplaria omnia τῷ κοίλῳ habeant. Galenus autem τὸ ὁμιλεῖν pro συνιέναι ἀλλήλοις καὶ τῷ ὁμοῦ εἰλεῖσθαι, hoc est, simul conuenire aut conuersari, velut per quandam

B translationem sumit. Quem etiam in sensum versum Homericum ex Il. σ. (v. 539.) vsurpat. At verò Erotianus huc aliam quadrare significationem, ista etiam nominatim expressa, existimat. Galenus quoque Com. 1. in lib. de Fract. ὁμιλέειν hîc προσκεῖσθαι & ψαύειν, quod est, adiacere & attingere exponit. Verùm idem πλαγίως legit, & ὁπότε πρὸς τὰς πλευρὰς ἢ προτεταμένη ἡ χείρ. Quam lectionem etiam sequitur in Commentario.

ἐμὴν ἰσχυρίζομαι] Humeri articulum in anteriorem partem an elabatur non contendit Hippocrates, neque id videre illi contigit. Paulus quoque lib. 6.* & Auicennas priorem in partem luxari negant. Galenus scribit se semel Smyrnæ in Asia, & Romæ quater eiusmodi luxum vidisse.† Celsus etiam humeri in priorem partem prolapsi hæc signa dedit, summum quidem brachium extenditur, minùs tamen quàm naturaliter, difficiliùsque in priorem partem quàm in posteriorem cubitus porrigitur. Recentiores etiam Chirurgi eam luxationem interdum videri adscribunt. *Cap. 114. †Cap. 15. lib. 8.

ἐθέντες γὰρ τῆς ἑτέρης χειρὸς] Hæc repositio in mollibus & delicatis corporibus fit, cuius meminit Paulus his verbis: ἐπὶ μὲν οὖν παιδίων ἢ

C ἐφ' ὧν προσφάτως καὶ οὐκ ἐπὶ πολὺ γέγονεν ἡ ἔκπτωσις, ἢ τῷ κονδύλῳ τοῦ μέσου δακτύλου καμφθέντος ὑπερέχοντι, τῆς ἰατροῦ χειρὸς, καὶ τῷ τοῦ πεπονθότος τῆς ὑγιοῦς, εἰ μὴ παῖς ἦ, πολλάκις εἰσωλίσθη, ὥς φησιν Ἱπποκράτης.

τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον] Huic repositionis modo simile fere quod scribit Celsus. Igitur si in alam humerus excidit, & vel puerile adhuc est corpus, vel molle certè & imbecillibus neruis intentum est, satis est collocare id in sedili, & ex duobus ministris alteri imperare vt caput lati scapularum ossis leuiter reducat, alteri vt brachium extendat: ipsum posteriore parte residentem humerum sub ala eius cogere, simúlque & latum os, & altera manu brachium eius ad latus impellere. Vitiosa autem sunt exemplaria, quæ ἐμβάλλειν τὴν ἑωυτοῦ κεφαλὴν, pro ἐμβάλλων hîc legunt, vt & quæ, εἰ αὐτῆς μὲν, pro ἢ αὐτὸς μέν.

ὅμως ἀμφιβάλλουσαι] Erotianus ἀμφιβάλλουσαι περιστρέφουσαι explicat, hanc repositionem quæ circunducendo fit intelligens. Neque enim dubium cuiquam esse potest quin hunc locum subindicet. Sed forte ἀμφισφάλλουσαι legendum videtur, vt legisse Erotianum suspicor, vt & postea ἀμφίσφαλσις pro περίσφαλσις ponitur. Et in Mochlico de hac humeri luxati repositione verba faciens, εἰς τοὐπίσω περιαναγκάσαι ὡς ἀμφισφαλῆ iubet.

D

[2] Οἱ δὲ τῇ πτέρνῃ πειρώμενοι ἐμβάλλειν, ἐγγύς τι τοῦ κατὰ φύσιν ἀναγκάζουσι. χρὴ δὲ τὸν μὲν ἄνθρωπον χαμαὶ κατακλῖναι ὕπτιον, τὸν δὲ ἐμβάλλοντα χαμαὶ ἵζεσθαι ἐφ' ὁκότερα ἂν τὸ ἄρθρον ἐκπεπτώκῃ. ἔπειτα λαβόμενον τῇσι χερσὶ τῇσιν ἑωυτοῦ, τῆς χειρὸς τῆς σιναρῆς, κατατείνειν αὐτὴν, τὴν δὲ πτέρνην ἐς τὴν μασχάλην ἐμβάλλοντα ἀντωθεῖν, τῇ μὲν δεξιῇ, ἐς τὴν δεξιὴν, τῇ δὲ ἀριστερῇ, ἐς τὴν ἀριστερήν.

E δεῖ δὲ ἐς τὸ κοῖλον τῆς μασχάλης ἐνθεῖναι στρογγύλον τι ἐναρμόττον. ἐπιτηδειότατα δὲ αἱ πάνυ σμικραὶ σφαῖραι καὶ σκληραὶ, οἷαι πολλαὶ ἐκ τῶν σκυτέων ῥάπτονται. ἢν γὰρ μή τι τοιοῦτον ἐγκέηται, οὐ δύναται ἡ πτέρνη ἐξικνέεσθαι πρὸς τὴν κεφαλὴν τοῦ βραχίονος. κατατεινομένης γὰρ τῆς χειρὸς κοιλαίνεται ἡ μασχάλη, οἱ γὰρ τένοντες οἱ ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς μασχάλης ἀντι-

F τεινόμενοι ἐναντίοι εἰσί. χρὴ δέ τινα ἐπὶ θάτερα τοῦ κατατεινομένου καθήμενον κατέχειν κατὰ τὸν ὑγιέα ὦμον, ὡς μὴ περιέλκηται τὸ σῶμα τῆς χειρὸς τῆς σιναρῆς ἐπὶ θάτερα τεινομένης. ἔπειτα ἱμάντος μαλθακοῦ πλάτος ἔχοντος ἱκανὸν, ὅταν ἡ σφαῖρα ἐντεθῇ εἰς τὴν μασχάλην περὶ τὴν σφαίρην περιβεβλημένου τοῦ ἱμάντος, καὶ κατέχοντος, λαβόμενον ἀμφοτέρων τῶν ἀρχῶν τοῦ ἱμάντος, ἀντικατατείνειν τινὰ ὑπὲρ κεφαλῆς τοῦ κατατεινομένου κα-

G θήμενον τῷ ποδὶ προσβαίνοντα πρὸς τοῦ ἀκρωμίου τὸ ὀστέον. ἡ δὲ σφαίρη ὡς ἐσωτάτω καὶ ὡς μάλιστα πρὸς τῶν πλευρέων κείσθω, καὶ μὴ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ τοῦ βραχίονος. [3] ἔστι δὲ καὶ ἄλλη ἐμβολὴ, ὡς κατωμίζουσιν ἐς ὀρθόν. μείζω μέντοι εἶναι χρὴ τὸν κατωμίζοντα, διαλαβόντα

At qui calce reponere tentant, ij prope ad naturalem repositionem accedunt. Homine quidem humi supino reclinato, eum qui reponit humi sedere quam in partem articulus exciderit, oportet, deinde affecta manu suis manibus apprehensa, eam extendere, calce verò sub alam immisso, dextro quidem in dextram, sinistro in sinistram, in contrariam partem impellere. In alæ cauum autem immitti rotundũ aliquid, quod congruat, debet. Quam ad rem maximè accommodatæ sunt paruæ admodum pilæ ac duræ, quales multæ è corio sui assolent. Nisi enim quid tale indatur, ad brachij caput calx peruenire nequit. Manu quippe extensa ala cauatur, tendonibus hinc & inde alam aduersum inter se constringentibus. Alius verò ab altera eius qui extenditur parte considens, hominem ad integrum humerum contineat, vt ne dum manus affecta in diuersum tenditur, corpus circunducatur. Demum habenam mollem iustæ latitudinis, quæ pilam sub alam impositam circumeat, & contineat, vtroque capite prehensam, quidam supra caput eius qui extenditur sedens, & os summi humeri pede calcans, in diuersum contendat. Pila autem quam maximè fieri potest intro ad latus, non ad brachij caput, accedat. Est & alius restituendi modus, cùm in erecti & stantis humerum æger sustollitur. Eum autem qui in humerum tollit maiorem esse oportet, apprehensaq; laborãtis manu, sublatum humerum in alam subiicere, deinde velut sedi insidentem aliquantulum conuertere, id in animum inducentem, vt ex humero suo suspensum ala hominem attollat. Ipse verò excitato humero, ea parte se magis, quàm altera attollat, suspensiq; hominis brachium ad pectus suum quam

δὲ τὴν χεῖρα, ὑποθεῖναι τὸν ὦμον τὸν ἑωυτοῦ ἐπὶ τὴν μασχάλην ὀξύν. κἄπειτα ὑποστρέψαι, ὡς ἂν ἐνίζηται ἕδρη, ὅπως στοχασάμενον ὅκως ἀμφὶ τὸν ὦμον τὸν ἑωυτοῦ κρεμάσαι τὸν ἄνθρωπον κατὰ τὴν μασχάλην. αὐτὸς δὲ ἑωυτὸν ὑψηλότερον

H ἐπὶ τοῦτον τὸν ὦμον ποιεέτω, ἢ ἐπὶ τὸν ἕτερον. τοῦ δὲ κρεμαμένου τὸν βραχίονα πρὸς τὸ ἑωυτοῦ στῆθος προσαναγκαζέτω

celerrimè compellat. In eoque habitu vbi hominem suspensum tenuerit, insuper concutiat, quò reliquum corpus ei in contrariam partem, ex aduerso brachij quod continetur, propendeat. Quòd si leuis admodum homo fuerit, huic præterea leuis aliquis puer à tergo appendeat. Atque hi omnes repositionis modi ad palæstram valde sunt accommodati, quòd eò nulla inferri instrumenta desiderent. Quibus tamen alibi quoque quis vti possit.

ὡς τάχιστα. ἐν τούτῳ δὲ τῷ σχήματι παρασεισάτω, ὁ τὸν μετεωρήσει τὸν ἄνθρωπον ὡς ἂν ἀντιρρέποι τὸ ἄλλο σῶμα αὐτῷ, ἀντίον τοῦ βραχίονος τοῦ κατεχομένου. ἢν δὲ πάγχυ κοῦφος ἔῃ ὁ ἄνθρωπος, προσεπικρεμασθήτω τις που ὄπισθεν τις κοῦφος παῖς. αὗται δὲ αἱ ἐμβολαὶ πᾶσαι κατὰ παλαίστρην εὔχρηστοί εἰσιν, ὅτι οὐδὲν ἄλλοι ὀργάνων δέονται ἐπεισενεχθῆναι. χρήσαιτο δ' ἄν τις καὶ ἄλλοθι.

[2] χρὴ δὲ τὸν μὲν ἄνθρωπον] Hic repositionis modus inter efficaciores reponitur, & à Paulo his verbis explicatur, δεῖ λουσάμενον τὸν ἄνθρωπον ἀπαντλήμασι χαλαστικωτέροις χρησάμενον, ὕπτιον ἀνακλίναι χαμαί. καὶ σφαῖραν σύμμετρον ἤτοι δερματίνην, ἢ ἄλλην τινὰ μὴ πάνυ μαλθακὴν, πρὸς μασχάλην ἐφαρμόσαι. καὶ καθίσαντα τὸν ἰατρὸν ἀντιβλέποντα μὲν τῷ κάμνοντι πρὸς τὴν πεπονθυῖαν πλευρὰν, εἰ μὲν ὁ δεξιὸς ὦμος πεπόνθοι, τὸν δεξιὸν πόδα ἐφαρμόσαι τὴν πτέρναν ὑπὸ τῆς προϋποτεθείσης τῇ μασχάλῃ σφαίρας, εἰ δὲ ὁ ἀριστερὸς, τὸν ἀριστερόν. καὶ τῆς πεπονθυίας χειρὸς ἐπιλαβόμενος ἕλκειν ἐπὶ τοὺς πόδας, ἅμα τῇ πτέρνῃ ἀντιβαίνειν τῇ μασχάλῃ, ὑπό τινος ὄπισθεν τῆς κεφαλῆς ἀντιβαίνοντος, πρὸς τὸν ἕτερον ὦμον, ὑπὲρ τοῦ μὴ τὸ σῶμα παρέλκεσθαι.

στρογγύλον τι ἐναρμόσιον] Exemplaria Regia manu scripta quædam ἐναρμοστὸν legunt, quædam etiam ἐναρμόστερον, quemadmodum iam Asulanus. Sic quoque paulò supra κάτω πίνειν pro καταπίνειν legunt exemplaria quædam manu scripta, quæ lectio non aspernanda.

[3] ὡς κατωμίζουσιν ἐς ὀρθὸν] κατωμίζειν is dicitur qui humerum ægroti alæ supponit & ægrum in humerum sustollit, vnde κατωμισμὸς reponendi modus per humeri suppositionem, cùm erecti & stantis humerus ægroti alæ supponitur, aut cùm ægrotus in alterius stantis humerum tollitur & libratur. Sic enim κατωμίζουσιν ἐς ὀρθὸν legunt fere omnia exemplaria, cùm quædam κατωμίζουσιν ἐς ἄνθρωπον habeant, quæ secutus videtur Asulanus & Vidus, κατωμίζειν autem exponit Hippocrates, ὑποτεῖναι τὸν ὦμον τὸν ἑωυτοῦ ἐπὶ τὴν μασχάλην. Paulus quoque, ὑποβάλλειν τῇ μασχάλῃ τὸν ἑαυτοῦ ὦμον. Qui & hunc repositionis modum dilucidè admodum his verbis exprimit, quæ vitiosissimè leguntur nostris in codicibus: ἔστι δὲ ἕτερος τρόπος ἐμβολῆς ὁ διὰ τοῦ κατωμίζειν. δεῖ γὰρ νεανίσκον, ἢ μακρότερον τοῦ κάμνοντος, γοῦν ὑψηλότερον, ἑστῶτα πρὸς τὴν πεπονθυῖαν πλευρὰν, τοῦ κάμνοντος καὶ αὐτοῦ ἑστῶτος, ὑποβάλλειν τῇ μασχάλῃ τὸν ἑαυτοῦ ὦμον, καὶ ἀνατεινάμενον ἕλκειν τὴν χεῖρα πρὸς τὴν ἑαυτοῦ γαστέρα, ὥστε τὸ ἄλλο σῶμα τοῦ κάμνοντος ὄπισθεν τοῦ κατωμίζοντος μετέωρον κρεμασθῆναι. εἰ δὲ ἐλαφρὸς ὁ κάμνων εἴη, κοῦφός τις ἕτερος παῖς αὐτοῦ ἀποκρεμάσθω. τῆς γὰρ χειρὸς καὶ τοῦ λοιποῦ σώματος ἀντιρρόπως ἑλκομένων ἐπὶ τὰ κάτω, ὁ ὑποβεβλημένος ὦμος τῇ μασχάλῃ ῥᾷστα τὸ ἐκπεπτωκὸς ἄρθρον ἐμβάλλει. Hìc verò pro ὡς κατωμίζουσιν, quæ receptissima est lectio, quidam ὦ κατωμίζουσιν legunt.

Quinetiam qui pistillo in suam sedem compellunt, prope ad naturalem reponendi modum accedunt. Pistillum autem molli quadam fascia conuoluendum, quò minùs elabatur, atq; inter costas & brachij caput subter adigendum. At si breue quidem pistillum fuerit, collocari aliquo sedili homo debet, sic, vt ægrè brachium pistillo circunducatur. ferè autem longius esse pistillum oportet, prope vt stans ex eo dependeat. Deinde brachio quidem & cubito circa pistillum porrecto, ex altera corporis parte manibus ad ceruicem iuxta iugulum iniectis, deorsum quis vrgeat. Hic repositionis modus ferè secundum naturam est, & recondere articulum si probè appparetur, potest. Quin & per transuersum in scala lignum quidam alius huiusmodi modus, atque etiam melior obitur, propterea quòd suspensum corpus in hanc vel in illam partem securiùs ex æquo libretur. Ad id enim quod pistilli formam habet, licet humeri articulus adhæreat, periclitatur tamen corpus ne in hanc vel in illam partem oberret. At supra scalæ gradum deligari rotundum aliquid debet, quod in alæ cauum conuenienter aptetur, insuperq; brachij caput in suam sedem compellat.

[4] Ἀτὰρ καὶ οἱ περὶ τὸ ὕπερον ἀναγκάζοντες, ἐγγύς τι τοῦ κατὰ φύσιν ἐμβάλλουσι. χρὴ δὲ τὸ μὲν ὕπερον καταπειλῆσθαι ταινίῃ τινὶ μαλθακῇ, ἧσσον γὰρ ἂν ὑπολισθάνοι, ὑποβιάζεσθαι δὲ μεσηγὺ τῶν πλευρέων καὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ βραχίονος. καὶ ἢν μὲν βραχὺ ἔῃ τὸ ὕπερον, καθῆσθαι χρὴ τὸν ἄνθρωπον ἐπί τινος, ὡς μόλις τὸν βραχίονα περιβάλλειν δύνηται περὶ τὸ ὕπερον. μάλιστα δὲ ἔστω μακρότερον τὸ ὕπερον, ὡς ἂν ἑστὼς ὁ ἄνθρωπος, κρέμασθαι μικροῦ δέῃ ἀμφὶ τῷ ξύλῳ. κἄπειτα ὁ μὲν βραχίων καὶ ὁ πῆχυς παρατεταμένος περὶ τὸ ὕπερον ἔστω. τὸ δὲ ἐπὶ θάτερα τοῦ σώματος, καταναγκαζέτω τις ὑπερβάλλων κατὰ τὸν αὐχένα παρὰ τὴν κληῖδα τὰς χεῖρας. αὕτη ἡ ἐμβολὴ κατὰ φύσιν ἐπιεικέως ἐστὶ, καὶ ἐμβάλλειν δύναται, ἢν χρηστῶς σκευάσῃ αὐτήν. [5] ἀτὰρ καὶ ἡ διὰ τοῦ κλιμακίου ἑτέρη τις τοιαύτη, καὶ ἔτι βελτίων, ὅτι ἀσφαλεστέρως ἂν τὸ σῶμα, τὸ μὲν τῇ, τὸ δὲ τῇ, ἀντισηκωθεὶν μετεωρισθέν. περὶ γὰρ τὸ ὑπεροειδὲς ὁ ὦμος, εἰ καὶ καταπεπήγοι, περισφάλλεσθαι τὸ σῶμα κίνδυνος, ἢ τῇ, ἢ τῇ. χρὴ μέν τοι καὶ ἐπὶ τῷ κλιμακτῆρι ἐπιδεδέσθαι τὸ ἄνωθεν στρογγύλον ἐναρμόσιον ἐς τὸ κοῖλον τῆς μασχάλης, ὃ προσαναγκάσει τὴν κεφαλὴν τοῦ βραχίονος ἐς τὴν φύσιν ἀπιέναι.

[4] ἀτὰρ καὶ οἱ περὶ τὸ ὕπερον] Hunc reponendi modum per manubrium vocat Guido, eumque se assequi posse negat. Paulus verò his apertissimis verbis sic exponit: καὶ διὰ τοῦ καλουμένου δὲ ὑπέρου τοῦτο δρῶμεν. ἔστι δὲ ξύλον ἐπιμήκες, ὀρθὸν ἱστάμενον ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἢ ἐπ' ἄλλου τινὸς στερεοῦ. τοῦτο δὲ εἶναι τὸ ἄνω πέρας περιφερὲς, καὶ μὴ πάνυ παχὺ μηδὲ μὴν λεπτὸν ὑπάρχον, ὑποβεβλήσθω τῇ μασχάλῃ τοῦ κάμνοντος, ἢ ἑστῶτος, ἢ καθημένου, ὅπως ἂν καὶ μήκους ἔχοιτο τὸ ὕπερον. καὶ τῆς χειρὸς τῆς ὑπὲρ ὦμον παρατεταμένης καὶ κάτω ἑλκωμένης. τοῦ δὲ λοιποῦ σώματος ἀντιρρόπως πως ἐπὶ τὰ κάτω, ἢ αὐτομάτως ἢ ἑτέρου τινὸς ἕλκοντος ἡ ἐμβολὴ γινέσθω. Exemplaria porrò quædam manu scripta, περὶ τὰ ὕπερα legunt, cætera verò omnia τὸ ὕπερον.

[5] ἀτὰρ καὶ ἡ διὰ τοῦ κλιμακίου] διὰ τοῦ κλιμακίου per transuersum aut obliquum in scalis lignum expono, Galenum secutus in Exegesi, qui hunc locum subnotans, κλιμακείου exponit τοῦ πλαγίου ἐν ταῖς κλίμαξι ξύλου, & adscribit quosdam κλιμακίου absque ε legere, quod faciunt nostra omnia exemplaria. κλιμακτὴρ etiam paulò pòst dicitur. Scalam tamen omnes vertunt interpretes, cùm per transuersum lignum repositio fiat, vt & extremo hoc libro κλιμακτὴρ ξύλον πλάγιον dicitur.

χρὴ μέν τοι καὶ ἐπὶ τῷ κλιμακτῆρι] Paulus hunc repositionis modum sic exponit: καὶ ἐν βαθμίδι δὲ κλίμακος τοῦτο ποιητέον, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ κατ' ἐναντίον τοῦ βραχίονος ἐλέγομεν καταστάσει. ἐνταῦθα δὲ στρογγύλον τι σῶμα τῇ βαθμίδι προσδεδέσθω, τῇ μασχάλῃ τοῦ κάμνοντος ἐφαρμόζειν δυνάμενον, καὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ βραχίονος ὠθεῖν.

Κερατί-

[6] Κρατίστη μέν τοι πασέων ἐμβολέων ἥ τοιήδε. ξύλον χρὴ εἶναι πλάτος μὲν ὡς πεντεδάκτυλον, ἢ τετραδάκτυλον τὸ ἐπίπαν. πάχος δὲ, ὡς διδάκτυλον, ἢ καὶ λεπτότερον. μῆκος δὲ, δίπηχυ, ἢ ὀλίγῳ ἔλασσον. ἔστω δὲ ἐπὶ θάτερα τὸ ἄκρον περιφερὲς καὶ στενότατον ταύτῃ καὶ λεπτότατον. ἄμβην δὲ ἐχέτω, μικρὸν ὑπερέχουσαν ἐπὶ τῷ ἐσχάτῳ τοῦ περιφερέος ἐν τῷ μέρει, ἀλλὰ μὴ τῷ πρὸς τὰς πλευρὰς, ἀλλὰ τῷ πρὸς τὴν κεφαλὴν τοῦ βραχίονος ἔχουσαν, ὡς ὑφαρμόσειεν τῇ μασχάλῃ παρὰ τὰς πλευρὰς ὑπὸ τὴν κεφαλὴν τοῦ βραχίονος ὑποτιθέμενος. ὀθονίῳ δὲ, ἢ ταινίῃ μαλθακῇ, καταχεκολλήσθω ἄκρην τὸ ξύλον, ὅκως προσηνέστερον ἔῃ. ἔπειτα χρὴ ὑπώσαντα τὴν κεφαλὴν τοῦ ξύλου, ὑπὸ τὴν μασχάλην ὡς ἐσωτάτω, μεσηγὺ τῶν πλευρέων καὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ βραχίονος, τὴν δὲ ὅλην χεῖρα πρὸς τὸ ξύλον κατατείνοντα προσκαταδῆσαι κατά τε τὸν βραχίονα, κατά τε τὸν πῆχυν, κατά τε τὸν καρπὸν τῆς χειρὸς, ὡς ἂν ἀτρεμέη ὅτι μάλιστα. περὶ παντὸς δὲ χρὴ ποιέεσθαι, ὅκως τὸ ἄκρον τοῦ ξύλου, ὡς ἐσωτάτω τῆς μασχάλης ἔσται, ὑπερβεβηκὸς τὴν κεφαλὴν τοῦ βραχίονος. ἔπειτα χρὴ μεσηγὺ δύο ξύλων στρωτῆρα πλάγιον εὖ προσδῆσαι, ἔπειτα ὑπερενεγκεῖν τὴν χεῖρα ξὺν τῷ ξύλῳ ὑπὲρ τοῦ στρωτῆρος, ὅκως ἡ μὲν χεὶρ ἐπὶ θάτερα ἔῃ, ἐπὶ θάτερα δὲ, τὸ σῶμα. κατὰ δὲ τὴν μασχάλην, ὁ στρωτήρ. κἄπειτα ἐπὶ μὲν θάτερα τὴν χεῖρα καταναγκάζειν ξὺν τῷ ξύλῳ περὶ τὸν στρωτῆρα. ἐπὶ θάτερα δὲ, τὸ ἄλλο σῶμα. ὕψος δὲ ἔχων ὁ στρωτὴρ προσδεδέσθω, ὥστε μετέωρον τὸ ἄλλο σῶμα εἶναι, ἐπ' ἄκρων τῶν ποδῶν. οὗτος ὁ τρόπος παραπολὺ κράτιστος ἐμβολῆς ὤμου, δικαιότατα μὲν γὰρ μοχλεύει, ἢν καὶ μόνον ἐσωτέρω ἔῃ τὸ ξύλον τῆς κεφαλῆς τοῦ βραχίονος. δικαιόταται δὲ αἱ ἀντιρροπαὶ, ἀσφαλέες δὲ τῷ ὀστῷ τοῦ βραχίονος. τὰ μὲν οὖν νεαρὰ ἐμπίπτει θᾶσσον, ἢ ὡς ἄν τις οἴοιτο πρὶν ἢ κατατετάσθαι δοκέειν. ἀτὰρ καὶ τὰ παλαιὰ μούνη αὕτη τῶν ἐμβολέων οἵη τε ἐμβιβάσαι, ἢν μὴ ἤδη ὑπὸ χρόνου σὰρξ μὲν ἐπεληλύθῃ ἐπὶ τὴν κοτύλην, ἡ δὲ κεφαλὴ τοῦ βραχίονος ἤδη τρίβον ἑωυτῇ πεποιημένη ἔῃ ἐν τῷ χωρίῳ ἵνα ἐξεκλίθη, οὐ μὴν ἀλλ' ἐμβάλλειν γάρ μοι δοκέει, καὶ οὕτω πεπαλαιωμένον ἔκπτωμα τοῦ βραχίονος. τί γὰρ ἂν δικαίη μόχλευσις οὐχὶ κινήσειεν; μένειν μέν τοι οὐκ ἄν μοι δοκέῃ κατὰ χώρην, ἀλλ' ὀλισθαίνειν ἂν ὡς τὸ ἔθος. τὸ αὐτὸ δὲ ποιέει καὶ περὶ κλιμακτῆρα καταναγκάζειν, τοῦτον τὸν τρόπον σκευάσαντα. πάνυ μὲν ἱκανῶς ἔχει, καὶ περὶ μέγα ἕδος θεσσαλικὸν ἀναγκάζειν, ἢν νεαρὸν ἔῃ τὸ ὀλίσθημα. ἐσκευάσθαι μέν τοι χρὴ τὸ ξύλον, ὥσπερ εἴρηται. ἀτὰρ τὸν ἄνθρωπον καθίσαι πλάγιον ἐπὶ τῷ δίφρῳ. κἄπειτα τὸν βραχίονα ξὺν τῷ ξύλῳ ὑπερβαλέειν ὑπὲρ τοῦ ἀνακλισμοῦ, καὶ ἐπὶ μὲν θάτερα τὸ σῶμα καταναγκάζειν, ἐπὶ δὲ θάτερα, τὸν βραχίονα σὺν τῷ ξύλῳ. τὸ αὐτὸ δὲ ποιέειν ἀναγκάζειν, καὶ ὑπὲρ δικλείδος θύρης. χρέεσθαι δὲ τοῖσιν ἂν αἰεὶ τύχῃ παρεόντα.

Ex omnibus autem reponendi modis hic optimus. Lignum esto latitudinis ferè quidem quinque aut quatuor digitorum, crassitudinis verò duorum, aut etiam tenuius, longitudinis autem bicubitalis, aut paulò minùs. Cuius alterum extremum rotundum sit & angustissimum ea parte, maximéque tenue. Superciliosam autem habeat eminentiam in summa rotunditatis parte paulùm extantem, qua non latus, sed brachij caput attingit, vt huic supposita, alæ ad costas adaptetur. Lignum quoque quò lenius reddatur, extrema sui parte linteum aut fasciam mollem agglutinatam habeat. Deinde ligni capite sub alam intrò quantũ fieri potest, inter costas & brachij caput impulso, manus tota ad lignũ porrecta, alligari debet; vt ad brachiũ, & ad cubitũ, & ad volã manus quã firmissimè quiescat. Imprimis verò id elaborandũ est, vt ligni summa pars, brachij capite superato, quàm penitissimè alam subeat. Post hæc trabeculæ transuersæ inter duas columnas probè alligatæ, manus vnà cum ligno superimponenda, sic vt altera quidem parte manus, altera corpus, ad alam verò trabecula statuatur. Demum in alteram partem manus vnà cum ligno circa trabeculam deorsum vrgenda, in alteram verò reliquum corpus. Trabecula autem ita altè vinciatur, vt totum corpus sublime summis pedibus insistat. Hæc reponendi humeri ratio longè optima censetur. Iustissimam enim molitionem facit, si vel solùm intrò magis quàm brachij caput lignum immittatur, iustissimæque fiunt in vtranque partem librationes, & ossi brachij securitatem præstant. Recentia igitur opinione citiùs reconduntur, ac priùs quàm extensio facta videatur. Quinetiam vbi inueterauerint, hæc sola repositio restituere potest, nisi iam temporis lapsu caro quidem articuli cauitatem occupauerit, & brachij caput locum in quem declinauit, consuetudine tritum iam sibi fecerit: Enimuerò tamen ita inueteratum brachij luxum reponere mihi posse videtur. Quid non enim iusta molitio moueat? Non tamen loco manere posse existimo, sed vt consueuit prolapsurum. Idem quoque efficies, si per scalam vi admota, eundem reponendi modum adhibueris. Admodum item idonea fuerit sella magna Thessalica, super quam vis adhibeatur, si recens sit luxatio. Paratum tamen lignum velut dictum est, oportet. Sed & ægro in sella in latus collocato, brachium cum ligno, super eam partem, in quam dorso recumbũt, transmitti debet, & in alteram quidẽ partem corpus, in alterã verò brachiũ cũ ligno deorsum impelli. Idem quoq; impulsio super biforem ianuam facta efficit. Iis autẽ prout sese obtulerint, vtendum.

[6] ἄμβην δὲ ἐχέτω] ἄμβην exponit Galenus in Exegesi ὀφρυώδη ἐπανάστασιν, superciliosam & altiorem quandam eminentiam. Hic verò ἐπικειμένην ὀφρὺν ἄμβωνι παραπλησίαν, prominens quoddam supercilium labro simile, quod in extrema ollarum ora apparet ad interiorem cauitatem conuersum, aut in extremo clypeorum ambitu labrum quod crepidinis similitudinem habet. Sic enim Hesychio ἄμβη ἡ τῆς ἴτυος ὀφρὺ dicitur, & apud Erotianum ex quodam, χεῖλος τῆς ἀσπίδος τὸ πρὸς αὐτῇ τῇ ἴτυϊ. Ideóque crepidinem qui-

dam vertunt. Quo nomine totam etiam machinam donant, vt videre est apud Galenum & Erotianum, qui etiam hoc loco ἄμβην τὴν ὀφρυώδη ἐπανάστασιν, post exagitatam multorum opinionem, exponit. Idem etiam Aristophanis Comici locum (vbi τοὺς ἄμβικας λοπάδων, τὰ περὶ τοὺς ἄμβωνας χείλη sumi scribit) in medium adducit, etsi (vt mea fert opinio) corruptè, quemadmodum quoque ap. Galenum. Celsus certè machinam istam Chirurgicam, spatham aut spathulam ligneam vocare videtur, & Hippocratis ἄμβην capitulum rotundum & leniter cauum. His enim verbis machinam istam ac totum repositionis huiusmodi modum describit*. si vastius corpus neruíve robustiores sunt, necessaria est spathula lignea, & quæ crassitudinem duorum digitorum habet, & longitudine ab ala ad digitos peruenit. In qua summa capitulum est rotundũ & leniter cauum, vt recipere particulam aliquam ex capite humeri possit. In ea bina foramina tribus locis sunt inter se spatio distantibus, in quæ lora mollia coniiciuntur. Eáque spatha fascia inuoluta, quo minus tactu lædat, ad alam à brachio dirigitur, sic vt caput summæ alæ subiiciatur. Deinde, loris suis ad brachium deligatur, vno loco paulùm infra humeri caput, altero paulùm supra cubitum, tertio supra manum. Cui rei protinus interualla tunc quoque foraminum aptata sunt. Sic brachium deligatum super scalæ gallinariæ gradum traiicitur, ita altè, vt consistere homo ipse non possit, simúlque in alteram partem corpus demittitur, in alteram brachium intenditur. Eóque fit vt capite ligni caput humeri impulsum, in suam sedem, modò cum sono, modò sine hoc, compellatur. Paulus quoque hunc Hippocratis locum exprimens, & machinam istam ἄμβην vocat, eámque cum toto repositionis modo ita describit: εἰ δὲ διὰ παλαιότητα τοῦ πάθους, ἢ διὰ σκληρότητα σώματος δυσχεραίνομεν περὶ τὴν ἔμβλησιν, χρησόμεθα καὶ τῇ διὰ τῆς καλουμένης ἄμβης μεθόδῳ. ξύλον δέ ἐστιν ἡ ἄμβη, τὸ μὲν μῆκος, ὡς δίπηχυ, πλάτος δὲ τετραδάκτυλον, καὶ πάχος, ὡς διδάκτυλον, ἔχον τὸ ἕτερον πέρας περιφερὲς καὶ εὐπαρείσδυτον τῇ τῆς μασχάλης κοιλότητι, παραπλησίως τῷ τοῦ ὑπέρου πέρατι. τὸ οὖν τὸ πέρας ῥάκει περιδήσαντες, ὅπως ἂν προσηνέστερον εἴη, τῇ κεφαλῇ τοῦ βραχίονος κατὰ τὴν μασχάλην ἐφαρμόσωμεν. ὅλην δὲ τὴν χεῖρα πρὸς τὸ ξύλον ἀποτείναντες, συνδήσωμεν αὐτὴν κατά τε τὸν βραχίονα, καὶ τὸν πῆχυν, καὶ τὸ ἄκρον αὐτῆς. ἔπειτα μὲν ξύλῳ πλαγίῳ μεταξὺ δύο στύλων ὀρθῶν ἐφαρμοσθέντι, ἢ πάλιν ἐν βαθμίδι κλίμακος ὑπερενέγκαντες τὴν χεῖρα σὺν τῷ ξύλῳ, ὥστε τὴν μασχάλην ἐγκαρσίως ἐφαρμόζειν τῇ βαθμίδι. τὴν δὲ χεῖρα κάτω ἕλκοντες ἐάσωμεν ἐπὶ θάτερα τὸ ἄλλο σῶμα μετέωρον κρεμασθῆναι. τηνικαῦτα γὰρ εἰσελεύσεται τὸ ἄρθρον. Vbi animaduertendum est ἄμβην dici Paulo quam ἄμβην vocat Hippocrates.

* Cap. 15. lib. 8.

σρωτῆρα πλάγιον] σρωτὴρ trabeculam aut tignum significat. σρωτῆρα δοκίδα exponit Erotianus hunc locum subindicans, Paulus ξύλον simpliciter vocauit. Dicuntur σρωτῆρες trabeculę aut tigellæ, quæ tignis maioribus insternuntur.

ἐπὶ θάτερα δὲ τὸ ἄλλο σῶμα] Hîc ἄλλο σῶμα vt & paulò pòst τὸ λοιπὸν σῶμα significat, vt & annotat Erotianus ἄλλο ἐπὶ τοῦ λοιποῦ hîc sæpe à Hippocrate poni, his nimirum subindicatis locis.

δικαιότατα μὲν γὰρ μοχλεύει] Hîc iustissimam molitionem vocat, maximè conuenientem & accommodatam ac vtilem, & δικαιοτάτας ἀντιρρόπας maximè æquabiles in vtranque partem inclinationes & librationes. Sic his locis δίκαιον ἐπὶ τοῦ ἴσου καὶ τοῦ συμφέροντος sumit Erotianus, immutata quoque scriptione. Sic enim legit, παρὰ πολὺ κράτιστος ἐμβολῆς ὤμου, δικαιότατον μὲν μοχλεύειν, ἢν μοῦνον ἐσωτέρω τῆς κεφαλῆς ᾖ τοῦ βραχίονος. δικαιότατον δὲ δι' ἀντιρρόπην ἀσφαλέστατος ἐστιν. Quædam etiam exemplaria manu scripta, ἢν καὶ μόνον ἐσωτέρω ἔτι τὸ ξύλον, vitiosè pro ᾖ legunt vt & Asulanus.

τὸ γὰρ ἂν δικαίη μόχλευσις] Hîc δικαίη ἀντὶ τῆς ἰσχυρᾶς sumitur apud Erotianum, hoc loco subnotato. Sed locus vitiosus videtur, & vbi scribitur δίκαιον ἐπὶ τοῦ ἰσχυροῦ dici, ἐπὶ τῆς ἰσχύος scribendum videtur, vt vim subindicet, aut ἐπὶ τοῦ ὤμου, cùm de humeri repositione agatur.

μεγα ἕδος θεσσαλικόν] ἕδος θεσσαλικὸν exponit Galenus θρόνον καὶ δίφρον οἷον ἐπίκλιντρον ἔχοντα, & Erotianus quoque, qui hoc subnotato loco addit: πᾶς γὰρ δίφρος ἀνακλισμὸν ἔχων, θεσσαλικὸς παρὰ τοῖς παλαιοῖς λέγεται. Meminit & Pollux lib. 10.* sellarum Thessalicarum quatuor pedes habentium & ægre vectarum. ἀνακλισμὸς autem dicitur Hippocrati, ea sellæ pars in quam dorso recumbimus, velut accubitum. Erotianus ἀνακλιντήριον exponit, & Galenus ἐπίκλιντρον, alij ἀνάκλιντρον. Phrynichus Atticos ἀνάκλιντρον non dicere, sed ἐπίκλιντρον scribit, quod ex Aristophane citat Pollux lib. 10.† Sunt qui existiment ἀνάκλιντρα dici posse accubas aut accubitas, aut etiam accubita, quibus vtitur Lampridius in Heliogabalo. ἕδος igitur θεσσαλικὸν videtur sella in quam recumberent intelligi, velut ἀνάκλιτος θρόνος Plutarcho in Romulo, & apud Homerum Il. θ. κλισμός. Illic enim Eustath. θρόνου εἶδος esse vult, quod posteris ἀνάκλιντρον dictum est.

* Cap. 11. † Cap. 7.

καὶ ὑπὲρ δικλείδας θύρης] δικλεὶς θύρα dicitur Galeno bipartita ianua aut bifida, quasi duplex, & quæ superiore parte & inferiore claudi potest. Idem quoque in Exegesi δικλεῖδος διμερὴς exponit, ὡς δύνασθαι τοῦ κάτω μέρους κεκλεισμένου, τὸ ὑπερκείμενον ἀνοῖξαι. Erotianus verò scribit δικλεῖδες, & exponit hoc modo, δικλεῖδες ἰδίως λέγονται θύραι αἱ δίχα τετμημέναι, ὡς δύνασθαι μέρους τινὸς κεκλεισμένου τὸ λοιπὸν ἀνοιχθῆναι. Quibus in verbis priore loco δικλεῖδος forte legendum, vt & apud Galenum διμερὴς, quòd vtrobique hic locus subnotetur. Varinus apud Galenum διφυὴς pro διμερὴς legisse, & reliqua parte diminutus esse videtur. Cæterùm δικλίδες πύλαι Homero dicuntur Il. μ. (v. 455.) non δικλεῖδες, valuæ bifores, quæ duplicem habent ianuam, quæque duabus seris clauduntur, quòd altæ sint, vnde Eustathio exponuntur αἱ δὶς κλειόμεναι ὑπὸ δύο ὀχέων, & δίθυροι, vt & Schol. Eædem etiam explicantur διχόθεν κλειόμεναι & δίθυροι Eustathio & Varino, bifores valuæ, quæ duabus seris clauduntur & vna claue aperiuntur, αἱ ἀγόμεναι δύο ὑπὸ μιᾶς κλειδός. Ac quemadmodum δίζυγες ἵπποι, biiuges equi dicuntur, qui idem iugum subeunt, ita δικλίδας dici volunt, quæ duplici sera vna claue aperiuntur, quasi biclaues. Hesychio verò δικλίδες simpliciter & sine adiuncto, αἱ θύραι dicuntur, eidemque δικλίδος δίθυρος exponitur: si modò vtrobique vera est lectio, ac non δικλίδες, δίθυροι, vt & δικλίδος, διθύρου legendum. Quibus postremis verbis hic Hippocratis locus subnotari videtur, quod & alioqui Hesychio solemne est.

Naturam igitur alteri plurimùm præstare, vt quæ prolapsa sunt facilè recondantur, animaduertere oportet. Et certè acetabulum ab acetabulo distat, cùm hoc quidem facilè, illud verò ægrius superetur. Plurimùm etiam discriminis habet neruorum colligatio, quæ iis quidem remissa, illis verò intenta est. Etenim in articulis humor hominibus inest, ob neruorum compagem, qui naturâ laxi sunt, & facilè intenduntur. Complures nanque ita humidos videas, vt cùm velint, iis articuli sua sede citra dolorem moueantur, rursusque absque dolore restituantur. Quin & habitus quidam corporis discrimen habent. Iis enim qui bene habitis sunt membris & carnosis, & articulus minùs elabitur, & ægriùs reconditur.

Εἰδέναι μὲν οὖν χρὴ, ὅτι φύσιες φυσίων μέγα διαφέρουσιν, ἐς τὸ ῥηϊδίως ἐμπίπτειν τὰ ἐκπίπτοντα. διενέγκοι μὲν γὰρ ἄν τι καὶ κοτύλη κοτύλης, ἡ μὲν εὐυπέρβατος ἐοῦσα, ἡ δὲ ἧσσον. πλεῖστον δὲ διαφέρει καὶ τῶν νεύρων ὁ σύνδεσμος, τοῖσι μὲν ἐπιδόσιας ἔχων, τοῖσι δὲ ξυντεταμένος ἐών. καὶ γὰρ ἡ ὑγρότης τοῖσιν ἀνθρώποισι γίνεται ἡ ἐκ τῶν ἄρθρων, διὰ τῶν νεύρων τὴν ἀπάρτησιν, ἢν χαλαρά τε ἔῃ φύσει, καὶ τὰς ἐπιτάσιας εὐφόρως φέρῃ. συχνοὺς γὰρ ἄν τις ἴδοι οἳ οὕτως ὑγροί εἰσιν, ὥστε ὁπόταν ἐθέλωσιν, τότε αὐτοῖσι τὰ ἄρθρα ἐξίσταται ἀνωδύνως, καὶ καθίσταται ἀνωδύνως. διαφέρει μέντοι καὶ ἕξις τις σώματος. τοῖσι μὲν γὰρ εὖ ἔχουσι τὸ γυῖον καὶ σεσαρκωμένοισιν ἐκπίπτει τε ἧσσον, ἐμπίπτει τε χαλεπώτερον.

A ὅταν δὲ αὐτοὶ σφῶν αὐτῶν λεπτότεροι καὶ ἀσαρκότεροι ἔωσι, τότε ἐκπίπτει τε μᾶλλον, ἐμπίπτει τε ῥᾶον. σημήϊον δὲ ὅτι ταῦτα οὕτως ἔχει τόδε. τοῖσι γὰρ βουσὶ, τότε ἐκπίπτουσι μᾶλλον οἱ μηροὶ ἐκ τῆς κοτύλης, ἡνίκα ἂν αὐτοὶ σφῶν αὐτῶν λεπτότατοι ἔωσι. γίνονται δὲ καὶ βόες λεπτότατοι, τοῦ χειμῶνος τελευτῶντος. τότε δὴ καὶ ἐξαρθρέουσι μάλιστα. εἰ δή τι καὶ τοιοῦτο δεῖ ἐν B ἰητρικῇ γράψαι, δεῖ δέ. καλῶς γὰρ Ὅμηρος καταμεμαθήκει ὅτι πάντων τῶν προβάτων βόες ὅτι μάλιστα πονέουσι ταύτην τὴν ὥρην, καὶ βοῶν οἱ ἀρόται, ὅτι κατὰ τὸν χειμῶνα ἐργάζονται. τούτοισι τοίνυν ἐκπίπτει μάλιστα. οὗτοι γὰρ μάλιστα λεπτύνονται. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα βοσκήματα δύναται βραχεῖαν τὴν ποίην βόσκεσθαι. βοῦς δὲ οὐ μάλα πρὶν βαθεῖα γένηται. τοῖσι μὲν γὰρ ἄλλοισιν C ἐστὶ λεπτὴ ἡ περιβολὴ τοῦ χείλεος, λεπτὴ δὲ ἡ ἄνω γνάθος. βοῒ δὲ παχεῖα μὲν ἡ περιβολὴ τοῦ χείλεος, παχεῖα δὲ καὶ ἀμβλεῖα ἡ ἄνω γνάθος. διὰ ταῦτα ὑπολαμβάνειν ὑπὸ τὰς βραχείας πόας οὐ δύναται. τά τε αὖ μώνυχα τῶν ζώων, ἅτε ἀμφόδοντα ἐόντα, δύναται μὲν σαρκάζειν, δύναται δὲ ὑπὸ τὴν βραχεῖαν πόην ὑπολαμβάνειν τοὺς ὀδόντας. καὶ ἥδεται τῇ οὕτως ἐχούσῃ πόῃ D μᾶλλον, ἢ τῇ βαθείῃ. καὶ γὰρ τὸ ἐπίπαν ἀμείνων καὶ στερεωτέρη ἡ βραχεῖα πόη τῆς βαθείης, ὅτι καὶ πρὶν ἐκκαρπεῖν τὴν βαθεῖαν. διὰ τοῦτο οὖν ἐποίησεν ὧδε τάδε τὰ ἔπη. ὡς δ' ὁπότ' ἀσπάσιον ἔαρ ἤλυθε βουσὶν ἕλιξιν. ὅτι ἀσμενωτάτη τοῖσιν αὐτοῖσιν ἡ βαθεῖα ποίη φαίνεται. ἀτὰρ καὶ ἄλλως ὁ βοῦς χαλαρὸν φύσει τὸ ἄρθρον τοῦτο ἔχει μᾶλλον τῶν ἄλλων. διὰ τοῦτο καὶ E εἰλίπους ἐστὶ μᾶλλον τῶν ἄλλων ζώων. καὶ μάλιστα ὅταν λεπτὸν καὶ γηραλέον ᾖ. διὰ ταῦτα πάντα καὶ ἐκπίπτει βοῒ μάλιστα. πλείω δὲ γέγραπται περὶ αὐτοῦ, ὅτι πάντων τῶν προειρημένων ταῦτα μαρτύριά ἐστι. περὶ οὖν ὁ λόγος, τοῖσιν ἀσάρκοισι μᾶλλον ἐκπίπτει, ὡς θᾶσσον ἐμπίπτειν, ἢ τοῖς εὖ σεσαρκωμένοισι. καὶ ἧσσον ἐπιφλεγμαίνουσι τοῖσιν ὑγροῖσιν καὶ τοῖ- F σιν ἀσάρκοισιν, ἢ τοῖσι σκελιφροῖσι καὶ σεσαρκωμένοις, καὶ ἧσσον γε δέδεται ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον. ἀτὰρ καὶ ἢν μύξα πλείων ὑπείη τοῦ μετρίου μὴ ξὺν φλεγμονῇ. καὶ οὕτως ἂν ὀλισθηρὸν εἴη. μυξωδέστερα γὰρ τοὐπίπαν τὰ ἄρθρα τοῖσιν ἀσάρκοισιν, ἢ τοῖσι σεσαρκωμένοισιν ἐστίν. καὶ γὰρ αὗται αἱ σάρκες τῶν μὴ ἀπὸ τέχνης ὀρθῶς λελιμαγχημένων, αἱ τῶν λεπτῶν, μυ- G ξωδέστεραί εἰσιν, ἢ αἱ τῶν παχέων. ὅσοισι μὲν τοι ξὺν φλεγμονῇ μύξα ὑπογίνεται, ἡ φλεγμονὴ δήσασα ἔχει τὸ ἄρθρον. διὰ τοῦτο οὐ μάλα ἐκπίπτει τὰ ὑπόμυξα, ἐκπίπτοντα ἂν εἰ μή τι ἢ πλέον, ἢ ἔλασσον φλεγμονῆς ὑπεγένετο. οἷσι μὲν οὖν ὅταν ἐμπέσῃ τὸ ἄρθρον, καὶ μὴ ἐπιφλεγμήνῃ τὰ περιέχοντα, χρῆσθαί τε ἀνωδύνως αὐτίκα τῷ ὤμῳ δύναται, οὗτοι μὲν οὐδὲν νομίζουσι δεῖν ἑωυτῶν ἐπιμελείης. ἰητροῦ μὴν ἐστὶ καταμαντεύσασθαι τῶν τοιούτων. τοῖσι τοιούτοισιν ἐκπίπτει, καὶ αὖθις μᾶλλον, καὶ ἴσοισιν H ἂν ἐπιφλεγμήνῃ τὰ νεῦρα. τοῦτο κατὰ πάντα τὰ ἄρθρα οὕτως ἔχει. καὶ μάλιστα κατ' ὦμον καὶ κατὰ γόνυ.

Vbi verò solito tenuiores & macilentiores euaserunt, tunc magis excidit, & faciliùs restituitur. Cuius rei argumento sunt boues, quibus tunc sua cauitate femur magis excidit, cùm macilentissimi euaserunt. Quod sub hyemis finem iis cõtingit, quo etiam tempore potissimùm luxantur. Si modò huiusmodi quippiam in medicina tractari debet, & certè fas est. Rectè enim nouit Homerus, inter omnia pecora boues eo tempore quàm maximè laborare, ex iisque aratores, quòd hyeme terram colant. Iis igitur quòd maximè attenuentur, articuli potissimùm prolabuntur. Reliquæ nanque pecudes breuem herbam depascere, bos non item, nec nisi altam potest. Etenim reliquis tenuia labra prominent, & superior mala gracilis est. At boui crassa quidem labra prominent, crassa quoque aut retusa superior mala est, ideoque tenues herbas subire nequeunt. Rursus animalia solidam vngulam habentia, vt quæ vtrinque dentata sint, summis quidem labris aut dentibus vellere possunt, & exiguæ herbæ dentes supponere, huiusmodique herba potiùs quàm altiore delectantur. In totum enim exigua herba, alta melior est ac firmior, præterquam quòd maturiùs frugem effert. Ideoque hunc in modum versibus cecinit,

Sic vbi flexilibus veris gratissima bobus
Tempestas fuerit.--

quòd alta herba lubentissimè delectantur. Sed & alioqui naturâ laxiorem hunc articulum quàm cætera animalia bos habet, ideoque inter eundum pedes reliquis magis flectit, præsertimque vbi macie & senio confectus fuerit. His omnibus de causis boui potissimum articulus excidit. De quo certè plura à me dicta sunt, quòd ista eorum omnium quæ antè dicta sunt fidem faciant. Sed vt nunc ad institutum redeat oratio, carne expertibus magis elabuntur articuli, vt & citius reconduntur, quàm bene carnosis, minúsque inflammatione tentantur humidis & gracilibus, quàm siccis & carnosis, minúsque in posterum deuinciuntur. Quin & citra inflammationem mucus iusto copiosior subest, atque ita lubricus magis locus fuerit. Fere enim gracilibus magis quàm carnosis articuli muco redundant. Gracilium nanque carnes qui non rectè ex arte inediam tolerarunt, quàm obesorum mucosiores sunt. Quibus tamen cum inflammatione mucus subest, iis ex inflammatione articulus deligatur, ac propterea qui muco redundant articuli, non admodum excidunt, qui alioqui exciderent, nisi aut maior, aut minor inflammatio accessisset. Qui igitur reposito articulo, nullam circumiectis partibus inflammationem sentiunt, & nulla interposita mora humero absque dolore vti possunt, ij quidem nulla adhibita cura sibi opus esse existimãt. Medici tamen officium est, aduersus hos præsagium instituere. In huiusmodi siquidem & rursus promptiùs elabitur, quàm quibus nerui inflammatione vexantur. Atque hæc in omnibus hominis articulis ita se habent, ac præcipuè circa humerum & genu.

Hæc nanque potissimùm luxantur. At quibus nerui inflammatione laborant, ij humero vti, quòd dolor & inflammationis contentio prohibeat, non possunt. Iis igitur cerato & spleniis, ac multorum linteorum vinculis mederi oportet, ac lanam mollem mundam & conuolutam in alam imponere, quæ sinum expleat, tum contrà vinculum quidem fulciat, & articulum inhibeat. Brachium autem vt plurimùm detinendum vt in superiorem partem vergat. Ita enim humeri caput à loco in quem prolapsum fuit quàm longissimè abfuerit. Humero verò deuincto, deinde brachium, fasciâ in orbem corpori circunuoluta, ad latus alligandum. Humerus quoque blandè & molliter perfricandus. Multarum verò rerum experientiam medicum habere oportet, ac certè etiam frictionis. Ex eodem enim nomine, non idem euenire consueuit. Nam & iustò laxiorem articulum frictio vincire, & iustò duriorem soluere potest. Verùm de frictione nobis alio loco tractabitur. Hunc igitur humerum mollibus manibus, tum alioqui blandè, quod certè confert, perfricare conuenit. Articulus autem non vi, sed quatenus id citra dolorem fieri possit, dimouendus. Omnes verò in suam sedem reponuntur, partim quidem longiore, partim etiam breuiore tempore.

μάλιστα γὰρ οὕτω καὶ ὀλισθαίνει ταῦτα. οἷσι δ' ἂν ἐπιφλεγμήνῃ τὰ νεῦρα, οὐ δύνανται χρῆσθαι τῷ ὤμῳ· κωλύει γὰρ ἡ ὀδύνη καὶ ἡ ξύντασις τῆς φλεγμονῆς. τοὺς οὖν τοιούτους ἰῆσθαι χρὴ κηρωτῇ καὶ σπλήνεσι καὶ ὀθονίοισι πολλοῖσιν ὑποδέοντα. ὑποτιθέναι δὲ ἐς τὴν μασχάλην εἴριον μαλθακὸν καθαρὸν ξυνελίξαντα, ἐκπλήρωμα τοῦ κοίλου ποιέοντα, ἵνα ἀντιστήριγμα μὲν τῇ ἐπιδέσει ᾖ, ἀνακωχέῃ δὲ τὸ ἄρθρον. τὸν δὲ βραχίονα ἐς τὸ ἄνω ῥέποντα ἴσχειν χρὴ τὰ πλεῖστα. οὕτω γὰρ ἂν οἴη ἑκαστάτω τοῦ χωρίου ἐς ὃ ὤλισθεν ἡ κεφαλὴ τοῦ ὤμου. χρὴ δὲ ὅτι ἐπιδήσῃς τὸν ὦμον, ἔπειτα προσκαταδεῖν τὸν βραχίονα πρὸς τὰς πλευρὰς ταινίῃ τινὶ κύκλῳ περὶ τὸ σῶμα περιβάλλοντα. χρὴ δὲ καὶ ἀνατρίβειν τὸν ὦμον ἡσυχαίως καὶ λιπαρῶς. πολλῶν δὲ ἔμπειρον δεῖ εἶναι τὸν ἰητρὸν, ἀτὰρ δὴ καὶ ἀνατρίψιος. ἀπὸ γὰρ τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος οὐ τὸ αὐτὸ ἀποβαίνει. καὶ γὰρ ἂν δήσειεν ἄρθρον ἀνάτριψις χαλαρώτερον τοῦ καιροῦ ἐὸν, καὶ λύσειεν ἄρθρον, σκληρότερον τοῦ καιροῦ ἐόν. ἀλλὰ διορεῖεῖται ἡμῖν περὶ ἀνατρίψιος ἐν ἄλλῳ λόγῳ. τὸν γοῦν τοιοῦτον ὦμον μαλθακῇσι χρὴ χερσὶν ἀνατρίβειν, συμφέρει γὰρ καὶ ἄλλως πρηέως. τὸ δὲ ἄρθρον διακινέειν μὴ βίῃ, ἀλλὰ τοσοῦτον, ὅσον ἀνωδύνως κινέεται. καθίσταται δὲ πάντα, τὰ μὲν ἐν πλείονι χρόνῳ, τὰ δὲ ἐν ἐλάσσονι.

7 συγκοῦσι γὰρ αὐτοὺς ἰδεῖν] Hanc ob causam Scythas Nomadas scribit Hippocrates lib. de aëre loc. & aq. sibi humeros, manuum iuncturas, pectora, coxas & lumbos exurere, vt firmioribus & validioribus essent corporibus ac articulis, cùm alioqui ob nimiam naturæ mollitiem & humiditatem, neque arcus intendere, neque præ impotentia telum contorquere possent. Exusto autem & consumpto humore, ἀπονώτερα μᾶλλον γὰρ καὶ τροφιμώτερα, καὶ ἠρθρωμένα τὰ σώματα μᾶλλον.

διαφέρειν μέντοι ἡ χέσις] Huius loci meminit Galenus lib. 3. de Caus. pulsuum. Sed legit, διαφέρει μέν τοι τι καὶ χέσις σώματος. Hic autem χέσις τὴν ἕξιν significat, vt exponitur in Exegesi, vbi & hic locus adducitur, sed vitiosè χέσει pro χέσις legitur. Istum quoque locum propriè quodammodo mihi respexisse videtur Erotianus, cùm γυῖον apud Hippocratem propriè de musculis dici scribit, & Bacchium reprehendit, qui σῶμα & μέλος exposuerit. Alioqui τὸ γυῖον τὸ ὅλον σῶμα exponitur Galeno Com. ad aph. 26. sect. 4. lib. 6. Epid. & alias id significat, vt scripsimus in nostra OEconomia.

ὅτι πάντων τῶν προβάτων] Hìc πρόβατα πάντα τὰ βοσκήματα significare contendit Galenus ex Homeri loco qui Il. ξ. (v. 124.) scribitur. πολλὰ δὲ οἱ πρόβατ' ἔσκε. Vbi scribit Scholiastes πάντα τὰ τετράποδα καλεῖσθαι τοῖς παλαιοῖς πρόβατα. Quin & Erotianus hanc quoque expositionem adfert, cùm de hoc loco scribit, πρόβατα οὕτω καλεῖ κοινῶς πάντα τὰ τετράποδα νῦν. Annotandum porrò videtur exemplaria quædam Regia manu scripta, pro προβάτων θρεμμάτων legere, cùm θρέμμα pecus aut armentum indicet, etsi speciali quodam nomine pecudem quandoque significet. Hìc verò præcipua fit mentio boum aratorum, quod ea præcipuè vtilitas ex bobus compararetur, a eumque vsum essent apud antiquos. Quod docet M. Tullius lib. 2. de Natura deorum. Quid de bobus loquar? quorum ipsa terga declarant non esse se ad onus accipiendum figurata, ceruices autem natæ ad iugum, tum vires humerorum & latitudines ad aratra extrahenda, quibus cùm terræ subigerentur fissione glebarum, ab illo aureo genere (vt poetæ loquuntur) vis nunquam vlla afferebatur,

Ferrea tum verò proles excita repente est,
Ausaq́ funestum prima est fabricarier ensem,
Et gustare manu victum domitumq́ iuuencum.

Tanta putabatur vtilitas percipi ex bobus, vt eorum visceribus vesci scelus haberetur.

ἅτε ἀμφόδοντα] Sic exemplaria omnia tum manu scripta tum publicata. Erotianus tamen ex hoc loco ἀμφώδοντα legit, & τὰ ἄνωθεν καὶ κάτωθεν ὀδόντας ἔχοντα exponit. Et certè vtraque scriptio ferri potest.

δύναται μὲν σαρκάζειν] Hìc σαρκάζειν summis labris aut vtrinque commissis dentibus herbam vellere ac depascere significat & arrodere, quod pecudibus vtrinque dentatis attribuitur, & de equis & asinis qui prata depascuntur aut attondent dicitur. (Sic enim Maro *, Quattuor hìc, primũ omen, equos in gramine vidi Tondentes campum latè, candore niuali.) Galenus in Exegesi σαρκάζειν exponit. κυρίως μὲν τὸ διὰ τῆς τῶν χειλῶν δήξεως χλευάζειν, ὁ δὲ Ἱπποκράτης καὶ τὸ ἄκροις τοῖς χείλεσι συναγομένοις ἀποτίλλειν τι. Erotianus verò de hac dictione sic scribit, σαρκάζειν, οἱ μὲν, σαρκοῦν. οἱ δὲ περιτίνειν τὴν ἄνω γνάθον. τῷ δὲ εἴδει κέχρηται αὐτὸ τῆ φύσις. ἔστι γὰρ εἶδος περιτάσεως τὸ σαρκάζειν. Qui locus haud dubiè istum subindicat, & (si modò vera est lectio) σαρκοῦν pro σάρκας ἕλκειν ἢ βόσκειν sumi videtur, quod de carniuoris animalibus dicitur, quæ vtroque dentium ordine σαρκάζειν, hoc est, velut diducto rictu carnes detrahere, vellere seu arrodere dicuntur, & σαρκοῦν ac σαρκάζειν velut carnisecare dicitur. Sic Aristophani ἐν εἰρήνῃ Megarensium inopia vellicatur, qui γνάθοις σαρκάζοντες ἀπὸ κυνίδων tenuiter vitam tolerarent, ac velut canes diducto rictu carnes vellentes & arrodentes. σαρκάζοντες enim dicuntur Scholiasti ὑποσεσηρότες καὶ διανοίγοντες, ἕλκοντες καὶ τρώγοντες. Vnde etiam σαρκάζειν, τρώγειν significat. Est etiam σαρκάζειν diducto rictu irridere, quod frendere dicunt, aut protensis labris ac demersis subsannare, quod amarulentæ irrisionis genus est, & σαρκασμὸς dicitur. Quem gestum etiam hodie in nonnullis videre est, & σαρκάζων μετὰ πικρίας γελῶν exponitur Hesychio. * lib. 3. Æn.

ὅτι καὶ πρὶν ἐκκαρπεῖν] Hìc secutus sum vulgatam lectionem omnibus exemplaribus contestatam. Galenus tamen postea καὶ πρὸ ὅτι legit & μάλιστα exponit. Quo sensu dicendum erit breuem herbam alta firmiorem & meliorem, maximè etiam ante quàm grandior fructum ferat, aut priusquàm ad maturitatem deueniat. Quæ lectiones ambæ eodem fere recidunt.

διὰ τοῦτο καὶ εἰλίποδας βοῦς μᾶλλον] In hoc Homerico versu, qui nusquam extat in his Homeri scriptis quæ ad nos peruenerunt, βοῦς εἰλίποδας exponere videtur Hippocrates, hoc est, τοὺς πόδας κατὰ τὴν πορείαν εἰλίσσοντας, quòd inter incedendum crura vertant & [illegible] flectant. Vnde & ἕλικες flexiles & flexipedes, aut curuipedes dicuntur. Interpretes tamen apud Homerum ἕλικας [illegible] ἔχοντας.

ἐχέοντας, ὅ ἐστιν ἐπιχαρῆ exponunt, & ἑλικοβλέφαρος, quod & facit Hesychius, aut etiam μέλανας, vt ἕλικα ὕδωρ de Æsopo fluuio Homero dicitur & passim ἑλίκωπες ἀχαιοί, nigris oculis spectabiles. Interdum verò Homerus ἕλικας βοῦς simpliciter scribit, vt Il.ο. (v.633.) ἤτε μετὰ πρώτῃσι ἕλικας βοὸς ἀμφὶ φονῇσιν. Interdum quoque εἰλίποδας ἕλικας βοῦς effert, vt Il.ι. (v.462.) πολλὰ δὲ ἴφια μῆλα καὶ εἰλίποδας ἕλικας βοῦς. & Il.σ. (v.458.) τοῖσι, οὐ δὴ εἰλίποδας ἕλικας βοῦς βουκολέοντες. Virgilius certè εἰλίποδας βοῦς, quod ab Homero appositissimè dicitur, expressisse videtur, cùm errabunda bouis vestigia extulit, quòd flexis pedibus incedant, vt annotat Seruius.

περὶ ὧν νῦν ὁ λόγος] περὶ οὗ νῦν ὁ λόγος habent exemplaria manu scripta quædam cum Galeno, quæ secuti sumus cum interpretibus.

ὁπότε πάθοι ἐκπίπτει καὶ αὖθις μᾶλλον] ὁπότε πίπτει καὶ αὖθις μᾶλλον, ἢ καὶ εἴσω αὐ ἐπιφλεγμαίνη τὰ νεῦρα lego cum interpretibus.

τῇ μετὰ ταῦτα ἡμέρῃ χρὴ κηρωτῇ καὶ σπλήνεσι καὶ ὀθονίοισι] Sic legunt omnia exemplaria tum publicata tum scripta. Sed ὀθονίοισι lego, aut ὀθονίοις, vt aliàs sæpe.

ἀνακωχὴ δὲ τὸ ἄρθρον] Sensus est, vt lana conuoluta in alam immissa, articulum remoretur ac inhibeat, sustineat aut sustentet. ἀνακωχὴν enim pro ἀνέχειν sumere videntur interpretes, quòd ἀνακωχὴ Galeno in Exegesi ἀνοχὴν & ἀνάβασιν significet, hoc subindicato loco, quod fulcimentum, fulcrum, stabilimentum, velut sustentaculum, aut etiam moram indicare potest. Quo ex loco apparet Galenum aliter legisse, & pro ἀνακωχὴν ἀνακωχὴ scriptum fuisse. Quod & Erotiani verba de hoc loco testantur, vbi ἀνακώχευσιν exponit (si modò vera est lectio) his verbis, φησὶ δὲ ὁ Ἱπποκράτης ἐν τῷ περὶ ἄρθρων φησὶν οὕτως λέγων. ἐντιθέναι δὲ εἰς τὴν μασχάλην καθαρὸν ἔριον ἑλίσσοντα, καὶ ἐκπλήρωμα τοῦ κοίλου ποιέοντα, ἵνα ᾗ στήριγμα ἐν τῇ ἐπιδέσει, ἀνακωχὴ ἐς τὸ ἄρθρον. Ex his enim verbis, tum varia quædam scriptio, tum etiam ἀνακωχὴ pro ἀνακωχὴν positum fuisse, demum quoque alius etiam sensus elici potest, nempe vt hæc lana inuoluta ad articulum vel ex mora quædam posita, vinculo stabilimento sit, quo veluti fulcro articulus inhibeatur ac retineatur. Id enim ista significant, τὸ ἀνέχεσθαι καὶ ἀνακρατεῖσθαι. ἀνακωχὴ verò generali significato, cessationem moram, laxamentum, retardationem, dilationem, & belli inducias indicat. ἀνακωχεύειν etiam & ἀνακωχεύειν est nauem in alto retinere ac inhibere, cùm in anchoris stat subductis velis, propter tempestatem. ἀνακωχεῖν quoque Hesychio exponitur ἀναχωρεῖν, & ἀνακωχεύοντες ἀναχωρήσαντες, ἢ μετεώρας κατέχοντες τὰς ναῦς, & ἀνακωχὴ ἀνοχὴ, ἀπὸ τῶν νεῶν, ἢ ἀνάπαυσις. Si modò mendo caret lectio, ac non pro ἀναχωρεῖν ἄνω χωρεῖν legendum videtur. Quod etiam significat Erotianus his verbis, τὰς γὰρ πτηνὰς, ὁπόταν ἐπὶ μετεώρου σαλεύωσι, ἀνακωχεύειν λέγομεν, ὅπερ ἐστὶν ἄνω χωρεῖν. ἀνακωχεύειν quibusdam stabilire indicat, quod & hoc loco quadrare potest. Exemplaria porro manu scripta omnia cum publicatis consentiunt.

ἐντιθέναι δὲ ἐς τὴν μασχάλην] Paulus pilam laneam alæ subiicit, si inflammatio absit, siccam; si adsit, oleo imbutam, ac deligationem iuxta χιασμὸν & decussationem facit. Brachium verò ad costas alligat. Celsus. Reposito humero, lana alæ subiicienda est. Si in interiore parte os fuit, vt ei opponatur. Tum fascia primùm sub ala obuoluta, caput eius debet comprehendere, deinde profectus ad alteram alam, ab eaque ad scapulas, rursusque ad eiusdem humeri caput tendere. Sæpiusque ad eandem rationem circumagi, donec bene id teneat. Vinctus hac ratione humerus commodiùs continetur. Si adductus ad latus sit, ad id quoque fascia deligatur.

οὕτω γὰρ ἂν ἑκάστω ἂν χρείη] Hic ἑκάστω pro ἑκαστότε ponitur, quod πρὸς τότε significat, quemadmodum etiam apud Herodotum annotatur. Vt vitiosa sint exemplaria quæ ἑκάστω legunt.

χρὴ δὲ καὶ ἀνατρίβειν] λιπαρῶς hìc μαλακῶς, ἐλαφρῶς ac πρυφερῶς significat, vt mollem ac leuem frictionem indicet, & quæ musculorum fibras emolliat, ne quid duri ex inflammatione sit reliquum, vt scribit Galenus. Et paulò post λιπαρῶς μαλθακῇσι χερσὶν exponitur, vt & ἠπίως, πρᾳέως. Paulus post septimum diem aut tardiùs, facta solutione, mediocri frictione vtendum scribit, quò corpore solidiore redduto, articulus difficiliùs elabatur. Celsus quoque infrictionem membro luxato adhibet.

ἀλλὰ διαλείπεται ἡμῶν] διαλείπεται legit Galenus, non διαλείπεται, quæ tamen lectio est omnium codicum tum manu scriptorum, tum publicatorum.

καὶ ἄρθρον ἐξαγύειν] Celsus. Iamque ad vsus quoque suos id membrum promouere, quia motus vt in dolore pestifer, sic aliàs salubernmus corpori est.

Γινώσκειν δὲ εἰ ἐκπέπτωκεν ὁ βραχίων, τοῖσδε χρὴ τοῖσι σημείοισι. τοῦτο μὲν ἐπεὶ δίκαιον ἔχουσι τὸ σῶμα οἱ ἄνθρωποι, καὶ τὰς χεῖρας, καὶ τὰ σκέλεα, παραδείγματι χρέεσθαι δεῖ τῷ ὑγιεῖ πρὸς τὸ μὴ ὑγιὲς, καὶ τῷ μὴ ὑγιεῖ πρὸς τὸ ὑγιὲς, μὴ τ' ἀλλότρια ἄρθρα καθορῶντα, ἄλλοι γὰρ ἄλλων μᾶλλον ἔξαρθροι πεφύκασιν, ἀλλὰ τὰ αὐτὰ τοῦ κάμνοντος, ἢν ἀνόμοιον ἔῃ τὸ ὑγιὲς τῷ κάμνοντι. καὶ τοῦτο εἴρηται μὲν ὀρθῶς. παραξυνίεσιν δ' ἔχει πάνυ πολλὴν διὰ ταῦτα. καὶ οὐκ ἀρκεῖ μοῦνον λόγῳ εἰδέναι τὴν τέχνην αὐτὴν, καὶ ὁμιλίῃ ὁμιλέειν. πολλοὶ γὰρ ὑπὸ ὀδύνης, ἢ ὑπ' ἀλλοίης προφάσιος οὐκ ἐξεστεώτων αὐτέοισι τῶν ἄρθρων, ὅμως οὐ δύνανται) ἐς τὰ ὅμοια σχήματα καθιστάναι, ἐς οἷά περ τὸ ὑγιαῖνον σῶμα σχηματίζεται. προξυνιέναι δὲ δεῖ ἐννοεῖν, καὶ ἐννοεῖν καὶ τὸ τοιόνδε σχῆμα χρὴ, ἀτὰρ καὶ ἐν τῇ μασχάλῃ ἡ κεφαλὴ τοῦ βραχίονος φαίνεται ἐγκειμένη πολλῷ μᾶλλον τοῦ ἐκπεπτωκότος ἢ τοῦ ὑγιέος. τοῦτο δὲ ἄνωθεν κατὰ τὴν ἐπωμίδα κοῖλον φαίνεται τὸ χωρίον, καὶ τὸ τοῦ ἀκρωμίου ὀστέον ἐξέχον φαίνεται, ἅτε ὑποδεδυκότος τοῦ ἄρθρου ἐς τὸ κάτω τοῦ χωρίου. παραξύνεσιν μὲν καὶ ἐν τούτῳ ἔχει τινὰ, ἀλλ' ὕστερον περὶ αὐτοῦ γεγράψεται, ἄξιον γὰρ γραφῆς ἐστί. τοῦτο δὲ τοῦ ἐκπεπτωκότος ὁ ἀγκὼν φαίνεται ἀφεστεὼς μᾶλλον ἀπὸ τῶν πλευρέων, ἢ τοῦ ἑτέρου. εἰ μέν τοι τις προσαναγκάζοι, προσάγεται μὲν, ἐπιπόνως δέ. τοῦτο δὲ ἄνω τὴν χεῖρα ἆραι ὀρθὴν παρὰ τὸ οὖς ἐκτεταμένου τοῦ ἀγκῶνος οὐ μάλα δύνανται, ὥσπερ τὴν ὑγιέα, οὐδὲ παράγειν ἔνθα καὶ ἔνθα ὁμοίως.

His autem indiciis an brachium exciderit intelligi potest. Atque id quidem, vbi homines iustum corpus, & manus, & crura nacti sunt, si pars integra cum sana, & sana cum integra conferatur, alterius hominis articulis in considerationem non adhibitis (quibusdam enim articuli naturâ magis prominent) sed ipsius ægrotantis, cùm integer vitiato dissimilis sit. Atque hoc rectè quidem dictum est. Admodum tamen multa in his hallucinatio subest. Ac neque satis est hanc artem tantùm ratione nosse, sed & in vsum exercitatione traducenda est. Multi enim præ dolore, aut alia ex causa, licet iis articuli non exciderint, haud tamen eo habitu, quo sanum corpus collocatur, restitui sustinent. Ad huiusmodi igitur habitum intelligentia & animi notione consequendum adniti oportet. Quin & brachij luxati caput, in alam multò magis incumbere quàm sani videtur. Ad hæc in superiore humeri parte locus cauus apparet, & summi humeri os, quòd articulus in inferiorem locum subierit, extare conspicitur. In quo quidem aliqua etiam hallucinatio subest, de qua, cùm memoratu digna sit, postea scribetur. In eo præterea quod excidit, cubiti gibbus magis à latere recedere, quàm in altero videtur. Ac si quis vi admota adducat, istud quidem non sine dolore fieri possit. Adhæc neque cubito extento rectam manum sursum ad aurem attollere admodum potest, neque hac vel illac, perinde ac sanum, tradu-

cere. Atq; hæc quidem sunt humeri prolapsi indicia, ac reponendi modi, qui scripti sunt, curationesque eædem. At eorum curatio quibus humeri frequenter elabuntur cognitione digna est, cùm multi alioqui ad omnia idonei, à certaminibus prohibiti fuerint, multi quoque ad res bellicas inutiles euaserint, eoque casu perierint. Simul quoque eam ob causam res consideratione digna est, quòd neminem qui iis rectè medeatur videam, verùm partim ad curationem ne aggredi quidem, partim verò contrà quàm conueniat tum sentire tum facere. Frequenter enim medici ad prolapsos humeros, in superiore humeri parte, & anteriore quà brachij caput eminet, & posteriore quoque paulùm iuxta superiorem humeri partem, vstionem adhibuerunt. Quæ quidem rectè adhibita fuisset, si brachium vel in superiorem, vel anteriorem, vel posteriorem partem prolapsum fuisset. Nunc verò cùm in inferiorem partem elabatur, propellit potiùs quàm prohibeat. Superiore enim capacitate brachij caput excludit. Sic verò vstione vtendum, vt cutis sub ala digitis apprehensa, secundum eam rectitudinem potissimùm, in quam brachij caput prolabitur, attrahatur, sic deinde attracta cutis candenti ferramento traiiciatur. Ferramentis autem ad id vtendũ, non crassis, neque admodum rotundis, sed oblongis. Manu enim impulsa celeriùs penetrãt. Candentibus quoque adurendum, quò quàm celerrimè fieri potest, penetrent. Crassiora nanque cùm tardiùs penetrent, latiores crustas resoluunt, periculumque est ne vlcera abrumpant. Quod etsi nihilo deterius est, deforme tamen magis & ab arte abhorrens censetur. Vbi verò adurendo ferramentum traieceris, in plærisque abundè erit inferiori dumtaxat parti crustas inurere. Quòd si periculum minimè esse videatur vt vlcera abrumpantur, sed magnum spatium sit interiectum, tenue specillum quo ad illinendum vtimur, per ambusta foramina traiicere oportet, cute adhuc digitis apprehensa, neque enim aliàs traiicere possis. Quo traiecto cutis laxanda est, deinde inter vtranque crustam, alia tenui ferramento, donec specillo occurrat, inducenda & inurenda. Ex his autem coniicias quatenus cutis sub ala apprehendi debeat. Glandulæ sub ala, vt & multis aliis corporis partibus, sitæ sunt. Verùm integra glandularum natura aliàs tractabitur, quodque existant, & quæ in quoque indicent, quamque vim habeant. Has igitur, neque quæ his interiora subsunt, prehendere oportet. Magnum nanque periculum imminet, quòd cum valde insignibus neruis propinquitatem habeant. Quod verò extra glandulas est, id cùm extra noxiam sit, quàm plurimum apprehendendum. Illud autem animaduertere oportet, summè quidem sursum sublato brachio, nihil ex cute sub ala, quod extensione dignum sit, apprehendi posse. Consumitur enim ac resimatur cùm sursum brachium porrigitur. Neque verò nerui vlla ratione vulnerandi sunt, qui eo habitu intenti sunt & expositi. At paulùm sublato brachio, multum quidem de cute apprehendes, cùm nerui quibus cautio adhibenda est, intus ac vltra id quod apprehẽditur siti sint.

τά τε οὖν σημήϊα ταῦτά ἐστιν ὤμου ἐκπεπτωκότος. αἱ ἐμβολαὶ αἱ γεγραμμέναι, αἵ τε ἰητρεῖαι αὗται. ἐπάξιον δὲ τὸ μάθημα ὡς χρὴ ἰητρεύειν τοὺς πυκνὰ ἐκπίπτοντας ὤμους. πολλοὶ μὲν γὰρ ἤδη ἀγωνίης ἐκωλύθησαν διὰ ταύτην τὴν ξυμφορὴν, τἄλλα πάντα ἀξιόχρεοι ἐόντες· πολλοὶ δὲ ἐν πολεμικοῖσιν ἀχρήϊοι ἐγένοντο, καὶ διεφθάρησαν διὰ ταύτην τὴν ξυμφορήν. ἅμα δὲ ἐπάξιον καὶ διὰ τοῦτο, ὅτι οὐδένα οἶδα ὀρθῶς ἰητρεύοντα, ἀλλὰ τοὺς μὲν μηδὲ ἐγχειρέοντας, τοὺς δὲ τἀναντία τοῦ ξυμφέροντος φρονέοντάς τε καὶ ποιέοντας. συχνοὶ γὰρ ἤδη ἰητροὶ ἔκαυσαν ὤμους ἐκπίπτοντας, κατά τε τὴν ἐπωμίδα, κατά τε τὸ ἔμπροσθεν ᾗ ἡ κεφαλὴ τοῦ βραχίονος ἐξοχέει, κατά τε τὸ ὄπισθεν ὀλίγον τῆς ἐπωμίδος. αὗται οὖν αἱ καύσιες εἰ μὲν εἰς τὸ ἄνω ἐξέπιπτεν ὁ βραχίων, ἢ ἐς τοὔμπροσθεν, ἢ ἐς τὸ ὄπισθεν, ὀρθῶς ἂν ἔκαιον. νῦν δὲ δὴ ὅτε ἐς τὸ κάτω ἐκπίπτει, ἐκβάλλουσιν αὗται αἱ καύσιες μᾶλλον, ἢ κωλύουσιν. ἀποκλείουσι γὰρ τὴν ἄνω εὐρυχωρίην τῆς κεφαλῆς τοῦ βραχίονος. χρὴ δὲ ὧδε καίειν ταῦτα. ἀπολαβόντα τοῖσι δακτύλοισι τὴν μασχάλην, τὸ δέρμα ἀφελκύσαι κατ᾽ αὐτὴν τὴν ἴξιν μάλιστα, καθ᾽ ἣν ἡ κεφαλὴ τοῦ βραχίονος ἐκπίπτει. ἔπειτα οὕτως ἀφελκυσμένον τὸ δέρμα διακαῦσαι ἐς τὸ πέρην. σιδηρείοισι δὲ χρὴ τὰ τοιαῦτα καίειν, μὴ παχέσι, μηδὲ λίην φαλακροῖσιν, ἀλλὰ προμήκεσι. ταχυπορώτερα γὰρ καὶ τῇ χειρὶ ἐπερείδειν. χρὴ δὲ διαφανέσι καίειν, ὡς ὅτι τάχιστα περαιωθῇ κατὰ δύναμιν. τὰ γὰρ παχέα βραδέως περαιούμενα, πλατυτέρας τὰς ἐκπτώσιας τῶν ἐσχαρῶν ποιέεται. καὶ κίνδυνος ἂν εἴη ξυρραγῆναι τὰς ὠτειλάς. καὶ κάκιον μὲν οὐδὲν ἂν εἴη. αἴσχιον δὲ καὶ ἀτεχνότερον. ὅταν δὲ διακαύσῃς ἐς τὸ πέρην, τῶν μὲν πλείστων ἱκανῶς ἂν ἔχοι τῷ κάτω μέρει τὰς ἐσχάρας ταύτας μούνας θεῖναι. ἢν δὲ μὴ κίνδυνος φαίνηται εἶναι ξυρραγῆναι τὰς ὠτειλὰς, ἀλλὰ πολὺ τὸ διὰ μέσου ἔῃ, ὑπαλειπτῆρι χρὴ λεπτὸν διέρσαι διὰ τῶν καυμάτων, ἔτι ἀναλελαμμένου τοῦ δέρματος. οὐ γὰρ ἂν ἄλλως δύναιο διέρσαι. ἐπὴν δὲ διέρσῃς, ἀφεῖναι τὸ δέρμα. ἔπειτα μεσηγὺ τῶν ἐσχαρῶν, ἄλλην ἐσχάρην ἐμβάλλειν λεπτῷ σιδηρίῳ καὶ διακαῦσαι, ἄχρις ἂν τῷ ὑπαλειπτῆρι ἐγκύρσῃ. ἐς ὁκόσον δέ τι χρὴ τὸ δέρμα τὸ ἀπὸ τῆς μασχάλης ἀπολαμβάνειν, τοῖσι δὲ χρὴ τεκμαίρεσθαι. ἀδένες ὕπεισιν ὑπὸ τῇ μασχάλῃ. πολλαχῇ δὲ καὶ ἄλλῃ τοῦ σώματος. ἀλλ᾽ ἐν ἄλλῳ λόγῳ περὶ ἀδένων οὐλομελίης γεγράψεται, ὅ τι τέ εἰσι, καὶ οἷα ἐν οἵοισι σημαίνουσί τε καὶ δύνανται. τοὺς μὲν οὖν ἀδένας οὐ χρὴ προσεπιλαμβάνειν. οὐδὲ ὅσα ἐσωτέρω τῶν ἀδένων. μέγας γὰρ ὁ κίνδυνος. τοῖσι γὰρ ἐπικαιροτάτοισι τόνοισι γειτονεύονται. ὅσα δὲ ἐξωτέρω τῶν ἀδένων ἐπὶ πλεῖστον ἀπολαμβάνειν. ἀκίνδυνα γάρ. γινώσκειν δὲ χρὴ, ὅτι εἰ μὲν ἰσχυρῶς τὸν βραχίονα ἀνατείνοις, οὐ δυνήσῃ τοῦ δέρματος ἀπολαβεῖν οὐδὲν τοῦ ὑπὸ τῇ μασχάλῃ, ὅ τι καὶ ἄξιον λόγου κατατεῖναι. σιμοῦται γὰρ ἐν τῇ ἀνατάσει. οὓς δ᾽ αὖ τόνους οὐδὲ μηχανῇ δεῖ τιτρώσκειν. οὗτοι γὰρ πρόχειροι γίνονται καὶ κατατεταμένοι ἐν τούτῳ τῷ σχήματι. εἰ δὲ μικρὸν ἐπάρῃς τὸν βραχίονα, πολὺ μὲν τοῦ δέρματος ἀπολήψῃ. οἱ δὲ τόνοι ὧν δεῖ προμηθέεσθαι εἴσω καὶ προσωτέρω τοῦ χειρίσματος γί-

A ἆρ' οὖν οὐκ ἐν πάσῃ τῇ τέχνῃ περὶ πλείστου χρὴ ποιέεσθαι τὰ δίκαια σχήματα ἐξευρίσκειν ἐφ' ἑκάστοισι; ταῦτα μὲν κατὰ τὴν μασχάλην, καὶ ἱκαναὶ αὗται αἱ καταλήψιες, ἢν ὀρθῶς τεθῶσιν αἱ ἐσχάραι.

An non verò in omni arte imprimis elaborandum est, vt iustus in vnoquoque habitus inueniatur? Atq; hæc quidem circa alam fieri debent, satisq; ita cutem apprehendere, vt rectè vstiones adhibeantur.

* γινώσκειν δὲ] Hunc locum explicat Galenus lib. 9. de Plac. Hippocr. & Platonis.

ἐπειδὴ δίκαιον ἔχουσι τὸ σῶμα] δίκαιον σῶμα ἀκριβῶς ἴσον ἑκατέρωθεν exponit Galenus. Erotianus autem ὅμοιον hoc subindicato loco, his verbis, δίκαιον ἐν τῷ περὶ ἄρθρων, τὸ ὅμοιον, ὅταν φῇ. ἐπειδὴ δίκαιον ἔχουσιν οἱ ἄνθρωποι τό, τε δὴ σῶμα, καὶ τὰς χεῖρας, καὶ τὰ σκέλεα, παραδείγματι χρησάμενος τῷ πρὸς τὸ μηδὲν ἐπίσης. Galenus quoque lib. 9. de Plac. Hippocr. & Platonis hanc corporis δικαιοσύνην de exacta inter se partium B corporis similitudine & æquabilitate, tam in magnitudine quàm situ, numero, figura, ac tota demum compositione ac formatione sumendam esse indicat, eamque miris laudibus effert, hoc loco in medium adducto.

καὶ ἦν εἴπῃ τις ὀρθῶς] Sic meliora omnia exemplaria tum publicata tum scripta, quædam etiam εἰρήσεται.

ἀλλὰ καὶ ὁμιλίῃ ὁμιλέειν] Sic quoque legunt meliora & reconditiora exemplaria, alia mendosè ἀλλὰ καὶ omittunt.

τοῦτο δὲ τοῦ ἐκπεπτωκότος] τύπου δὲ τοῦ ἐκπεπτωκότος bis legit Galenus eundem locum explicans. Paulus cap. 114. lib. 6. hunc etiam locum exprimit & hæc Hippocratis verba mutuatur. Celsus autem eundem sic mihi adumbrare videtur. Si in alam delapsus est humerus, ei iunctus cubitus recedit ab latere, rursum iuxta eiusdem partis aurem cum humero porrigi non potest, longiusque altero id brachium est. Verùm vitiati sunt omnes nostri codices, qui (& victus) pro ei iunctus, aut eiectus legunt, quod est in exteriorem partem versus. (Sic enim legendum censeo) Nam quibus brachij caput in alam excidit, iis cubitus ad latus extra vergit, & à costis recedit.

C τὴν χεῖρα ἄρσι εὐθείαν] Sic quoque legunt meliora exemplaria. Quædam verò εὐθείαν omittunt, & ἄρα pro ἆραι vitiosissimè habent. Alia quoque δύναται pro δύνηται legunt, eamque lectionem secutus est Galenus lib. 9. de placitis Hippocratis & Platonis.

μηδὲ λίην φαλακροῖσι] φαλακροῖσι περιφερέσι exponit Erotianus hunc locum subnotans. Galenus etiam in Exegesi φαλακρὰ στρογγύλα μετὰ λειότητος significare scribit vt hîc quoque, etsi quibusdam in codicibus φαλαρὰ vitiosè legitur.

χρὴ δὲ διαφανέσι] διαφανέσι διαπύροις exponit Erotianus hoc subnotato loco, & τὰ διαφανία σιδήρια, τὰ διάπυρα καυτήρια; Paulus πεπυρακτωμένα καυτήρια vocat.

ὑπαλειπτήριον χρὴ λεπτὸν] ὑπαλειπτήριον ἐλασμάτιον ᾧ ἄν τις ὑπαλείψαιτο τοὺς ὀφθαλμούς exponit Galenus in Exegesi, μήλην Erotianus, vnde & nobis specillum dicitur. Sed apud Erotianum ὑπάλειπτον vitiosè legitur, πύρηνα μήλης ponit Paulus.

διὰ τῶν καπνισμάτων] Sic legunt exemplaria omnia quæ adhuc videre licuit. Neque ideo tamen integrior videtur lectio, quòd membranarum scriptarum consensu vitium inoleuerit. Quædam etiam καπνισμάτων habent, æquè suspecta scriptione. Cuius loco D τμημάτων supponi potest, vt plagas vstione factas obaudias. Qua dictione vsus est Hippocrates lib. 7. Epid. Sed nos καυμάτων cum cæteris interpretibus recipimus, dum melioris lectionis spes aliqua affulgeat, quæ huic vulneri mederi queat. Paulus* alias duas crustas ex Hippocrate fieri iubet ab vtraque parte mediæ relatæ æquali interuallo inter se distantes, ad quadratam figuram. Quæ certè nostros codices suspectos faciunt, cùm nihil tale hîc scribatur, nisi ad id quod paulò pòst sequitur referatur.

* *Cap. 42. lib. 6.*

περὶ δίνον οὐλομελίης] οὐλομελίη omnium membrorum absolutionem & perfectionem, aut absolutam & integram cuiusque rei naturam significat, ὁλόκληρον φύσιν exponit Galenus. Erotianus ὅλην φύσιν, hoc subindicato loco. Sed οὐλομελείης legisse videtur. Vtitur verò hac etiam dictione Hippocrates lib. περὶ τροφῆς, verùm ei κατὰ μέρος opponit. Hesychius οὐλομελίη aduerbium, καθόλου, συλλήβδην exponit, & quibusdam accipi scribit, περὶ τῆς ἀθρόας τῆς ὅλων φύσεως, & τὸ ὅλον οὖλον dici.

οὐ χρὴ προσπιλαμβάνειν] Exemplaria manu scripta Regia προσλαμβάνειν legunt. Istam quoque cautionem adhibendam Paulus admonet, quòd inde inflammatio, aut operis difficultas, aut functionum læsio inducatur.

E σιμοῦται γὰρ] Hîc σιμοῦσθαι καταδαπανᾶσθαι exponit Galenus, vt sit, brachio extento cutem quæ sub ala est absumi, hoc est deperire acresimari. Hesychio quoque ἀνασιμοῦν ἀναλίσκειν significat. Quæ significatio quoque in veteri lexico annotatur, tuncque Ionicum esse quidam existimant.

* Ἔκτοσθεν δὲ τῆς μασχάλης, διὰ τὰ μόνα ἐστὶ χωρία ἵνα ἄν τις ἐσχάρας θείη, τιμωρεύσας τῷ παθήματι. μίαν μὲν ἐν τῷ ἔμπροσθεν μεσηγὺ τῆς κεφαλῆς τοῦ βραχίονος καὶ τοῦ τένοντος τοῦ κατὰ τὴν μασχάλην. καὶ ταύτῃ τὸ μὲν δέρμα F τελέως διακαίειν χρή. βαθύτερον δὲ οὐ χρή. φλὲψ γὰρ παχείη πλησίη καὶ νεῦρα, ὧν οὐδέτερα θερμαντέα. ἑτέρην δ' αὖ ἐσχάρην ἐνδέχεται ἐνθεῖναι ἀνωτέρω μὲν συχνῷ τοῦ τένοντος τοῦ κατὰ τὴν μασχάλην, κατωτέρω δὲ ὀλίγῳ τῆς κεφαλῆς τοῦ βραχίονος. καὶ τὸ μὲν δέρμα τελέως χρὴ διακαίειν. βαθεῖαν δὲ μηδὲ κάρτα ταύτην πιέζειν. πολέμιον γὰρ τὸ πῦρ νεύροισιν. ἰῆσθαι μὲν οὖν G χρὴ διὰ πάσης τῆς ἰήσιος τὰ ἕλκεα, μηδέποτε ἰσχυρῶς ἀνατείναντα τὸν βραχίονα, ἀλλὰ μετρίως ὅσον τῆς τῶν ἑλκέων ἐπιμελείης εἵνεκα. ἧσσον μὲν γὰρ ἂν διαψύχοιτο. ξυμφέρει γὰρ πάντα τὰ καύματα σκέπειν, ὡς καὶ ἐπιεικέως ἰῆσθαι. ἧσσον δ' ἂν ἐκπλήσσοιτο. ἧσσον δ' ἂν αἱμορραγοίη. ἧσσον δ' ἂν σπασμὸς ἐπιλάβοιτο. ὅταν δὲ δὴ καθαρὰ γένηται τὰ ἕλκεα, ἐς ὠτειλάς τε ἴῃ, τότε δὴ καὶ H παντάπασι χρὴ αἰεὶ τὸν βραχίονα πρὸς τῇσι πλευρῇσι προσδεδέσθαι, καὶ νύκτα καὶ ἡμέρην. ἀτὰρ καὶ ὅταν ὑγιέα γένηται τὰ ἕλκεα, ὁμοίως ἐπὶ πολὺν χρόνον χρὴ προσδεῖν τὸν βραχίονα

Extra alam verò duobus tantùm locis inurere licet, quò morbo succurratur. Vno quidem anteriore parte, inter brachij caput & tendonem qui circa alam est. Eaque parte cutis penitus candenti ferramento, non tamen altiùs, perurenda. Proxima enim est vena crassa & neruus, quorum neutrum igne tentari debet. Rursus autem exteriore parte alteram vstionem adhibere licet, multùm quidem supra tendonem qui ad alam est, paulùm verò infra brachij caput. Ac cutis quidem penitus candenti ferramento adurenda, non tamen altè admodum infligenda plaga est. Ignis nanque neruis est noxius. Mederi igitur vlceribus per totam curationem conuenit, brachium nunquam vehementer, verùm mediocriter, quantum ad vlcerum curationem opus est, attollendo, vt minùs frigore tententur. Ambusta nanque omnia tegi debent, quò & moderatam curationem recipiant, ac minùs oras diducant, minòrq; cùm profluuij sanguinis, tum conuulsionis metus accedat. Vbi verò pura euaserint vlcera, & ad cicatricem peruenerint, tunc sanè omninò brachium die ac nocte ad costas semper alligatum esse oportet. Quinetiam sanatis vlceribus, eodem modo longo tempore brachium

ad latus alligandum est. Hac enim potissimùm ratione cicatrice obducetur, & contrahetur laxitas ea, in quam maximè brachium prolabitur. At quibus humerus in suum locum recondi minimè potuit, si quidem adhuc crescunt, os brachij non æquè ac integrum augeri consueuit, verùm vt aliqua ex parte augeatur, altero tamen breuius euadit. Idem verò experiuntur qui à primo ortu mustelæ cubito prædití, Græcis γαλιάγκωνες dicuntur, & duplici ex noxia tales euadunt, siue quòd in vtero tali luxatione teneantur, siue aliam ob noxiam postea scribēdam. Quinetiam quibus adhuc tenellis circa brachij caput profundæ altæque demersæ suppurationes contingunt, ij quoque omnes iustò breuius & tenuius brachium habent, & γαλιάγκωνες euadunt, & siue secentur, siue vrantur, siue iis pus spōte erumpat, rem ita se habere compertum est. Manu quidem validissimè vti possunt qui mustelæ cubito ab ortu sunt prædití, ij tamen brachiū ad aurem attollere extento cubiti gibbo non valent, idque multò minùs quàm manum integram. At vbi iam in homines euaserint, neque humerus prolapsus restitutus fuerit, iis gracilis superior humeri pars redditur, eaque parte habitus tenuatur. Neque tamen vbi dolor quieuerit, ea quidem omnia quæ requiruntur ad sublatum cubiti gibbum à costis ad latera adducendum, similiter præstare possunt. Quæ verò brachio ad latus, vel in priorem partem, vel in posteriorem adducto effici possunt, ad ea tractanda valent. Nam & scobinam & serram trahere, securi item cædere & ligone fodere queunt, dum ne nimium cubiti gibbum attollant, ad aliaque omnia quæ huiusmodi habitus postulat efficienda, idonei habentur.

πρὸς τὰς πλευράς. οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα ἐπουλωθ[είη] καὶ ἀπολειφθείη ἡ εὐρυχωρίη καθ' ἣν μάλιστα ὀλισθ[άνει] ὁ βραχίων. ὅσοισι δ' ἂν ὦμος καταπορηθῇ ἐμβληθ[ῆναι], ἢν μὲν ἔτι ἐν αὐξήσει ἐῶσιν, οὐκ ἐθέλει συναύξεσθα[ι] ὀστέον τοῦ βραχίονος ὁμοίως τῷ ὑγιεῖ. ἀλλὰ αὔξεται μ[ὲν] ἐπί τι, βραχύτερον δὲ τοῦ ἑτέρου γίνεται. καὶ οἱ καλεόμενοι δ' ἐκ γενεῆς γαλιάγκωνες, διὰ δισσὰς ξυμφορὰς τοιοῦτοι γίνονται. ἤν γε τὸ τοιοῦτον αὐτοὺς ἐξάρθρημα καταλάβῃ ἐν γαστρὶ ἐόντας, διά τε ἄλλην συμφορὴν, περὶ ἧς ὕστερον γεγράψεται. [10] ἀτὰρ καὶ οἷσιν ἔτι νηπίοισιν ἐοῦσι κατὰ τὴν [κε]φαλὴν τοῦ βραχίονος βαθεῖαι καὶ ὑπόβρυχοι ἐκπυήσιες γίνονται, καὶ οὗτοι πάντες γαλιάγκωνες γίνονται, καὶ ἢν τμηθῶσιν, ἤν τε καυθῶσιν, ἤν τε αὐτόματόν σφιν ἐκραγῇ, εὖ εἰδέναι χρὴ, ὅτι ταῦτα οὕτως ἔχει. χρέεσθαι μέντοι τῇ χειρὶ δυνατώτατοί εἰσιν οἱ ἐκ γενεῆς γαλιάγκωνες, οὐ μὴν οὐδὲ ἐκεῖνοί γε ἀνατεῖναι παρὰ τὸ οὖς τὸν βραχίονα ἐκτανύσαντες τὸν ἀγκῶνα δύνανται. ἀλλὰ πολὺ ἐνδεεστέρως ἢ τὴν ὑγιέα χεῖρα. οἷσι δ' ἂν ἤδη ἀνδράσιν ἐοῦσι ἐκπέσῃ ὁ ὦμος, καὶ μὴ ἐμβληθῇ, ἡ ἐπωμὶς ἀσαρκοτέρη γίνεται, καὶ ἡ ἕξις λεπτὴ ἡ κατὰ τοῦτο. ὅταν μὲν τοι ὀδυνώμενοι παύσωνται, ὅσα μὲν δεῖ ἐργάζεσθαι ἐπαείροντα τὸν ἀγκῶνα ἀπὸ τῶν πλευρέων ἐς τὸ πλάγιον, ταῦτα μὲν οὐ δύνανται ἀπόνως ὁμοίως ἐργάζεσθαι. ὅσα δὲ δεῖ ἐργάζεσθαι, παραφέροντας τὸν βραχίονα παρὰ τὰς πλευράς, ἢ ἐς τοὔπισω, ἢ ἐς τοὔμπροσθεν, ταῦτα δύνανται ἐργάζεσθαι. καὶ γὰρ ἂν ἀρίδα ἑλκύσειεν, καὶ πρίονα. καὶ πελεκύσειεν ἂν, καὶ σκάψειεν ἂν, μὴ κάρτα ἄνω αἴροντες τὸν ἀγκῶνα, καὶ τἄλλα ὅσα τῶν τοιούτων σχημάτων ἐργάζονται.

[9] ὄπισθεν δ' αὖ ἄλλων ἐσχάρων] Sic legunt quotquot adhuc videre licuit exemplaria, tum manu scripta, tum publicè exarata. Galeni tamen lectionem secutus sum qui hanc brachij regionem exactis terminis definiuit, quæ tamen quòd paulùm iuxta posteriorem partem sita videatur, hanc scriptionem fortasse retinuit.

[10] ἀτὰρ καὶ οἷσιν ἔτι νηπίοισιν] Hanc causam attingit aph.15. sect.1. lib.6. Epid. vt illic adscripsimus.

χρέεσθαι μέντοι τῇ χειρὶ δυνατώτατοι] Istud quoque explicat Paulus lib.6. cap.114. his verbis: ὅταν δὲ ἢ κυομένοις, ἢ μετὰ τὴν ἀπότεξιν ἔτι αὐξανομένοις ἐξαρθρήσῃ τὸ μόριον, καὶ μηκέτι εἰσενεχθῇ, ἐπὶ μὲν τοῦ ὤμου αἱ σάρκες οὐδέν τι τοῦ κατὰ φύσιν ἀπολείπονται. οὐδὲ γὰρ κωλύεται ἡ χεὶρ ἴσως ἔργα ποιεῖν. τὸ δὲ ὀστοῦν τοῦ βραχίονος βραχύτερον μένει μὴ αὐξανόμενον, καὶ λέγονται οἱ τοιοῦτοι γαλιάγκωνες. Idemque etiam pene explicat Hippocrates postea.

καὶ γὰρ ἂν ἀρίδα ἑλκύσειεν] ἀρὶς instrumentum est fabrile quo scobes decutitur, scobinam fabri dixit *Plinius. Et Iulius Pollux lib.7. cap.26. ἄριν inter fabrilia instrumenta reponit. Sudas quoque τεκτονικὸν ἐργαλεῖον esse scribit: Galenus in Exegesi hunc locum subindicat scribens, ἄρις οὐ μόνον τὸ ὄργανον ἀλλὰ καὶ βοτάνη τις οὕτως ὀνομάζεται.

* Cap.37. lib.7.

Quibus summus humerus auulsus est, iis os auulsum extare cernitur. Est autem id iuguli & lati scapularum ossis ligamentum. Hac enim in parte hominis à cæterarum animantium natura distat. Medici igitur hoc in casu plurimùm falli consueuerunt. Auulso enim osse extante, superior humeri pars depressa & caua conspicitur, ita vt quasi humeris prolapsis curationem instituant. Equidem complures noui medicos, alioqui minimè contemnendos, qui huiusmodi humeros excidisse rati, dum restituere conarentur, magnam noxiam ægris inferrent, neque priùs desisterent, quàm vel spe vel opinione reponendi humeri se frustratos intelligerent. His quidem ea est curatio quæ cæteris huiusmodi, ceratum, splenia, fasciæ, & eadem vinciendi ratio. Os tamen quod supereminet deorsum vrgendum est, eique plurima splenia

[11] Ὅσοισι δ' ἂν τὸ ἀκρώμιον ἀποσπασθῇ, τούτοισι φαίνεται ἐξέχον τὸ ὀστέον τὸ ἀπεσπασμένον. ἔστι δὲ τοῦτο ὁ σύνδεσμος τῆς κληῗδος καὶ τῆς ὠμοπλάτης. ἑτεροίη γὰρ φύσις ἀνθρώπου ταύτῃ ἢ τῶν ἄλλων ζώων. οἱ οὖν ἰητροὶ μάλιστα ἐξαπατέονται ἐν τούτῳ τῷ τρώματι. ἅτε γὰρ ἀπεξέχοντος τοῦ ὀστέου τοῦ ἀποσπασθέντος, ἡ ἐπωμὶς φαίνεται χαμηλὴ καὶ κοίλη, ὥστε καὶ παρασκευάζονται ὡς ὤμου ἐκπεπτωκότος. πολλοὺς οὖν οἶδα ἰητροὺς, τἄλλα οὐ φλαύρους ἐόντας, οἳ πολλὰ ἤδη ἐλυμήναντο, ἐμβάλλειν πειρώμενοι τοὺς τοιούτους ὤμους, οὕτως οἰόμενοι ἐκπεπτωκέναι, καὶ οὐ πρόσθεν παύονται πρὶν ἢ ἀπογνῶναι ἢ ἀπορῆσαι, δοκέοντες αὐτοὶ σφᾶς αὐτοὺς ἐμβαλέειν τὸν ὦμον. τούτοισι μὲν ἡ ἴησις καὶ τοῖσιν ἄλλοισι τοῖσι τοιούτοισι, κηρωτὴ καὶ σπλῆνες καὶ ὀθόνια, καὶ ἐπίδεσις τοιαύτη. καταναγκάζειν μέντοι τὸ ὑπερέχον χρὴ καὶ τοὺς σπλῆνας κατὰ τοῦ

πλέναι πλείσους, καὶ πιέζειν ταύτῃ μάλιστα, καὶ τὸν βραχίονα πρὸς τῇσι πλευρῇσι προσηρτημένον ἐς τὸ ἄνω μέρος ἔχειν. οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα πλησιάζοιτο ἀνεσπασμένον. τὰ δὲ μὲν δὴ εἰδέναι χρὴ, καὶ προλέγειν ὡς ἀσφαλέα εἰ ἄλλως ἐθέλοις, ὅτι βλάβη μὲν οὐδεμίη, οὔτε μικρὴ, οὔτε μεγάλη τῷ ὤμῳ γίνεται ἀπὸ τούτου τοῦ τρώματος, αἶσχος δὲ τὸ χωρίον. οὐδὲ γὰρ τοῦτο τὸ ὀστέον ἐς τὴν ἀρχαίην ἕδρην ὁμοίως ἂν ἱδρυνθείη, ὥσπερ ἐπεφύκει, ἀλλ' ἀνάγκη πλέον ἢ ἔλασσον ὀγκηρότερον εἶναι ἐς τὸ ἄνω. οὐδὲ γὰρ ἄλλο ὀστέον, οὐδὲν ἐς τὸ αὐτὸ καθίσταται ὅ, τι ἂν κοινωνέον ἐστὶ ἑτέρῳ ὀστέῳ καὶ προσκεφυκὸς ἀποσπασθῇ ἀπὸ τῆς ἀρχαίης φύσιος. ἀνώδυνον δὲ τὸ ἀκρώμιον ἐν ὀλίγῃσιν ἡμέρῃσιν γίνεται, ἢν χρηστῶς ἐπιδέηται.

admouenda, & hac parte maximè apprimenda, brachiumque lateri annexum superiore parte detinendum. Hac enim ratione os auulsum proximè adduci poterit. Hæc autem probè nosse, & si tibi alioqui videatur certò prædicere licet, hoc casu nullum quidem neque paruum, neque magnum humero detrimentum contingere, locum tamen deformem reddi. Nunquam enim os illud in pristinam sedem, quale natura esse consueuerat, restituitur, sed plus aut minùs superiore parte turgescere necesse est. Nam neq; aliud os vllum, quod cum altero communionem & cohærentiam habet, vbi à naturali sede auulsum fuerit, in pristinum locum reuertitur. Summus verò humerus si probè vinciatur, paucis diebus dolore liberatur.

[11] ἔστι δὲ τοῦτο ὁ σύνδεσμος] Sic legunt reconditiores membranæ manu scriptæ, quædam etiam ὅσον σύνδεσμος habent, quam lectionem sequitur Asulanus. Galenus certè σύνδεσμον esse summum humerum, & iugulum cum lato scapularum osse colligare vult, esseque os cartilaginosum, quod situm est quà iugulum cum lato scapularum osse connectitur, idque securitatis & firmitatis gratia factum testatur lib. de Ossibus & cap.11.lib.13. de vsu part. * Paulus quoque lib.6. hunc locum imitatus de acromio sic scribit: ἔστι δὲ χονδρῶδες ὀστάριον τὴν κλεῖν τῇ ὠμοπλάτῃ συνδεσμοῦν, διαλανθάνον ἐν τοῖς σκελετοῖς. ὃ παραλυθὲν, φαντασίαν παρέχεται τοῖς ἀπείροις τοῦ τὴν κεφαλὴν ἐκπεπτωκέναι τοῦ βραχίονος. καὶ γὰρ ἐπὶ τούτου ἡ ἐπωμὶς ὀξυτέρα φαίνεται. κοῖλον δὲ τὸ ὅθεν μετέστη. Quam etiam opinionem retinet Rufus, & apud eundem Eudemus. Quidam verò anatomes periti lati scapularum ossis cum iugulo syntaxin acromium esse reputarunt, vt scribit Galenus. * Cap.113.

ἑτέροιη γὰρ φύσις] Id ad acromium & os illud cartilaginosum paruum referendum, quod iugulum cum omoplata ligamentis quibusdam validis à se exortis connectit, præter communia illa & membranosa, idque securitatis gratia. Quod homini proprium facit Hippocrates, Galenus etiam simiis negat lib.5. de administrat. anatomic. in eumque sensum hunc Hippocr. locum accommodat his verbis, ἄλλο δὲ περὶ τὸν ὀστοῦν ἐν πιθήκῳ μὴ ζήτει, ἔξω τῶν εἰρημένων δυοῖν περάτων, οὐδὲ γὰρ οὐδ' Ἱπποκράτης ἐπ' ἄλλου φησὶν ὑπάρχειν αὐτὸ, πλὴν ἀνθρώπου. καὶ προστίθησί γε τῷ λόγῳ τὴν δὲ τὴν ῥῆσιν. ἑτέρη γὰρ φύσις ἀνθρώπου ταύτῃ τῶν ἄλλων ζώων. Idem etiam scribit Gal. lib.13. de vsu part. cap.11. & libello de Ossib. cap.13. & Oribasius lib.25. Collect. Paulus verò istud ad clauiculam retulisse videtur, cùm soli homini inter animalia clauiculam inesse scribit, quam opinionem ex Rufo hausisse videtur. Sed tamen & simiis esse communem satis est manifestum.

[12] Κληῒς δὲ καταγεῖσα, ἢν μὲν ἀρτιέως ἀποκαυλισθῇ, εὐιητοτέρη ἐστί. ἢν δὲ παραμηκέως, δυσιητοτέρη. τἀναντία δὲ τούτοις ἐστὶν ἢ ὡς ἄν τις οἴοιτο. τὴν μὲν γὰρ ἀρτιέως ἀποκαυλισθεῖσαν προσαναγκάσαι ἄν τις μᾶλλον ἐς τὴν φύσιν ἐλθεῖν. καὶ εἰ πάνυ προμηθείη τὸ ἀνωτέρω, κατωτέρω ἂν ποιήσαι, σχήμασί τε ἐπιτηδείοισι καὶ ἐπιδέσει ἁρμοζούσῃ. εἰ δὲ μὴ τελέως ἱδρυνθείη, ἀλλ' οὖν τὸ ὑπερέχον γε τοῦ ὀστέου οὐ κάρτα ὀξὺ γίνεται. ὧν δ' ἂν παραμήκης τὸ ὀστέον κατεαγῇ, ἰκέλη ἡ ξυμφορὴ γίνεται τῇσιν ὀστέοισι τῇσιν ἀπεσπασμένοισιν, περὶ ὧν πρόσθεν γέγραπται. οὔτε γὰρ ἱδρυνθῆναι αὐτὸ πρὸς ἑωυτὸ κάρτα ἐθέλει, ἤτε ὑπερέχουσα ἀκὶς τοῦ ὀστέου ὀξεῖα γίνεται κάρτα. τὸ μὲν οὖν σύμπαν εἰδέναι χρὴ ὅτι βλάβη οὐδεμίη τῷ ὤμῳ οὐδὲ τῷ ἄλλῳ σώματι γίνεται διὰ τὴν κάτηξιν τῆς κληΐδος, ἢν μὴ ἐπισφακελίσῃ. ὀλιγάκις δὲ τοῦτο γίνεται. αἶσχος γε μὴν προσγίνεται περὶ τὴν κάτηξιν τῆς κληΐδος, καὶ τούτοισι τὸ πρῶτον αἴσχιστον. ἔπειτα μὲν καὶ ἧσσον γίνεται. συμφύεται δὲ ταχέως κληῒς, καὶ τἄλλα πάντα ὅσα χαῦνα ὀστέα. ταχείαν γὰρ τὴν ἐπιπώρωσιν ποιέεται τὰ τοιαῦτα. ὅταν μὲν οὖν νεωστὶ κατεαγῇ, οἱ τετρωμένοι σπουδάζουσιν οἰόμενοι μεῖζον τὸ κακὸν εἶναι ἢ ὅσον ἐστίν. οἵ τε ἰητροὶ προθυμέονται δῆθεν ὀρθῶς ἰῆσθαι. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου οἱ τετρωμένοι, ἅτε οὐκ ὀδυνώμενοι, οὔτε κωλυόμενοι, οὔτε ὁδοιπορίης, οὔτε ἐδωδῆς, καταμελέουσιν, οἵ τε αὖ ἰητροὶ ἅτε οὐ δυνάμενοι καλὰ τὰ χωρία ἀποδεικνύναι, ἀποδιδράσκουσι, καὶ οὐκ ἄχθονται τῇ ἀμελείῃ τῶν τετρωμένων. ἐν τούτῳ δὲ ἡ ἐπιπώρωσις συνταχύνεται. ἐπιδέσιος μὲν οὖν

Iugulum siquidem ex toto transuersum fractum fuerit, faciliùs curatur, si verò per longitudinem, ægriùs. Contraque id contingit quàm quis existimet. Quod enim ex toto transuersum fractum est, citiùs quis in suam sedem compellere, & si diligenter prospexerit, ac idoneum habitum conuenientemq; deligationem adhibuerit, quod supra est, infra adducere possit. Ac etiam si prorsus in suam sedem non collocatur, non tamen eminens ossis pars admodum acuta redditur. Quibus verò oblongum os frangitur, simile malū cōtingit iis quibus ossa quædā auulsa sunt, vt ante scriptū est. Ipsum siquidem secū ipsum collocari nō admodū potest: eminens tamen ossis summitas valde acuta redditur. Omninò certò scire conuenit, nullā ex iugulo fracto, neq; humero, neq; reliquo corpori noxiam afferri, nisi (quod raro accidit) præterea siderari contingat. Ad iugulum tamen fractum deformitas accedit, idque primùm turpissimum, deinde verò minùs turpe fit. Iugulum verò vt & reliqua omnia ossa quæ laxa sunt, promptè coalescit. Talia nanque callum celeriter obducunt. Vbi igitur recens est fractura, vulnerati malum re ipsa grauius esse rati, solicitudinem adhibent, & medici quoque rectam curandi rationem magno studio suscipiunt. Procedente verò tempore vulnerati, cùm neque dolore tententur, neque aut cibum capere, aut iter facere prohibeantur, rem negligunt, itemque medici, cùm nihil his in locis præstare queant, diffugientes laborantium incuriam non iniquo animo ferunt, interimque callus celeriter obducitur. Deligandi autem

ratio eadem quæ plærisque adhibetur, curatioque cerato, spleniis, & mollibus linteis instituitur. Ac præter istam curationem, imprimis in hac manuum tractatione prouidendum & insuper est animaduertendum, vt quàm plurima splenia quà os extat imponantur, & plurimæ fasciæ ea præcipuè parte adstringantur. Nonnulli verò iam solerter excogitarũt, vt plumbum aliquod graue superalligaretur, quò deorsum cogeretur quod extat. At neq; forte prudenter se gerunt qui simpliciter deligãt. Quinetiam sanè hic modus iugulo fracto non est accommodatus. Neq; enim quod eminet effatu memorabilem aliquam depressionem habere potest. Alij rursus intelligentes huiusmodi deligationes huc & illuc vitiosè ferri, neq; quæ eminent in naturalem locum cogere, ipsos quidem certè deuinciunt, spleniis & linteis vtentes perinde atq; alij. Verùm fascia quadam homine accincto, qua parte aptissimè cingi solet, spleniis ad fracturæ eminentia adhibitis, vt ea parte extuberent, fasciæ caput ad cingulum anteriore parte alligant, atque ita productum in iuguli directum vinculum, in posteriorem partem agunt, deinde cingulo aduolutum in anteriorem partem ducunt, rursusq; in posteriorem reducũt. Quidam verò fasciam cingulo non obuoluunt, sed ea ad interfœmineum ipsamque sedem & iuxta spinam circundata, eo modo fracturam comprimunt. Hæc igitur vbi audiuntur, inexperto quidem prope ad id quod secundum naturam est accedere videntur, verùm si quis ad vsum accommodet, inutilia comperiet. Neq; enim vllam vnquam firmitatem habent, ne si quis decumbat quidem, quanquam sic proximè ad firmitatem accedant: verùm si decumbens aut crus inflectat, aut ipse incuruetur, fasciæ omnes mouebuntur, & alioqui molesta est hæc vinciendi ratio. Nam & sedes intercluditur, & fasciæ in hac loci angustia vniuersæ colliguntur. Rursus quæ cingulo obuoluuntur, non adeo firmiter huic accincta sunt, quin cingulum sursum ferri cogatur, atque ita necesse sit vinculo omnia relaxari. Quam proximè autem res confieri posse videatur, etsi nihil magni quis præstiterit, si quibusdam fasciis ad cingulum cõuolutis, plurimas alias ad priorem deligationem admoueat. Hac enim ratione tum maximè stabiles fasciæ fuerint, tum sibi mutuò opem ferant. Plurima igitur quæ iugulum fractũ consequuntur dicta sunt. Sed & id quoque præterea aduertendum est, iugulum plærunq; ita frangi solere, vt os quod est à pectore in superiorem partẽ emineat, quod est à summo humero in inferiorem partem deprimatur. Horumq; ea est ratio, quòd pectus quidem neq; infra neq; supra admodum procedat. Articuli enim in pectore leuis est agitatio. Pectus nanq; tum sibiipsi, tum spinæ continenter coaptatum est. Sed iugulum quidem proximè ad humeri articulum fluitat. Cogitur nanq; sæpissimè moueri, propter eam quam cum summo humero habet connexionẽ. Adde quòd vbi vulneratum fuerit, pars ea quæ pectori inhæret, sursum elabitur, neq; fere deorsum deprimi solet, cũ & natura leuis sit, eiq; supra quã infra maior inanitas pateat. At humerus brachiũ, & quę his connectuntur,

τρόπος καθέστηκε παραπλήσιος τοῖσι πλείστοισι, κηρωτῇ σπλήνεσι καὶ ὀθονίοισι μαλθακοῖσιν ἐπιδεῖν. καὶ τάδε χρὴ προσεπιδεῖν, καὶ τάδε δεῖ προσξυνιέναι, καὶ μάλιστα ἐν τούτῳ τῷ χειρίσματι. ὅτι τούς τε σπλῆνας πλείστους κατὰ τὸ ἐξέχον χρὴ τιθέναι. καὶ τοῖσι ἐπιδέσμοισι πλείστοισι, τὸ μάλιστα κατὰ τοῦτο χρὴ πιέζειν. εἰσὶ δὲ δή τινες οἱ ἐπετεχνήσαντο ἤδη μολίβδιον βαρὺ προσεπικαταδεῖν, ὡς καταναγκάζειν τὸ ὑπερέχον. ξυνίασι μὲν οὖν ἴσως, ἀλλ' ἁπλῶς ἐπιδέοντες. ἀτὰρ δὴ οὐδ' οὗτος ὁ τρόπος κλειδὶ κατήξιος ἐστιν. οὐ γὰρ δυνατὸν τὸ ὑπερέχον καταναγκασθῆναι, οὐδὲν ὅ,τι καὶ ἄξιον λόγου. ἄλλοι δ' αὖ τινες εἰσὶν οἳ ἐνες καταμαθόντες τοῦτο, ὅτι αὗται αἱ ἐπιδέσιες παραφόροι εἰσὶ καὶ οὐ κατὰ φύσιν καταναγκάζουσι τὰ ὑπερέχοντα, ἐπιδέουσι μὲν οὖν αὐτοὺς σπλήνεσι καὶ ὀθονίοισι χρώμενοι, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι. ζώσαντες δὲ τὸν ἄνθρωπον ταινίῃ τινὶ ᾗ ὁ ζωστῆρ αὐτὸς ἑωυτοῦ ἐστιν, ὁπόταν ἐπιθῶσι τοὺς σπλῆνας ἐπὶ τὰ ὑπερέχοντα τοῦ κατήγματος, ἐξογκώσαντες ἐπὶ τὰ ἐξέχοντα, τὴν ἀρχὴν τοῦ ὀθονίου προσέδησαν πρὸς τὸ ζῶσμα ἐκ τοῦ ἔμπροσθεν, καὶ οὕτως ἐπιδέουσιν ἐπὶ τὴν ἴξιν τῆς κληῗδος ἐπιτανύοντες ἐς τοὔπισθεν ἄγοντες. κἄπειτα περιβαλόντες περὶ τὸ ζῶσμα, ἐς τοὔμπροσθεν ἄγουσι. καὶ αὖθις ἐς τοὔπισθεν. οἱ δέ τι ἐς οὐχὶ περὶ τὸ ζῶσμα περιβάλλουσι τὸ ὀθόνιον, ἀλλὰ περὶ τὸ περίνεόν τε καὶ παρ' αὐτὴν τὴν ἕδρην, καὶ παρὰ τὴν ἄκανθαν κυκλοῦντες τὸ ὀθόνιον, οὕτω πιέζουσι τὸ κάταγμα. ταῦτα γοῦν ἀπείροισι μὲν ἀκοῦσαι, φαίνεται ἐγγὺς τοῦ κατὰ φύσιν εἶναι, χρεωμένῳ δὲ ἄχρηστα. οὔτε γὰρ μόνιμα οὐδένα χρόνον, οὐδ' εἰ κατακέοιτό τις, καί τοι ἐγγυτάτω ἂν οὕτως, ἀλλ' ὅμως εἰ κατακείμενος, ἢ τὸ σκέλος συγκάμψειεν, ἢ αὐτὸς καμφθείη, πάντα ἂν τὰ ἐπιδέσματα κινέοιτο, ἄλλως τε ἀτηρὴ ἡ ἐπίδεσις. ἥ τε γὰρ ἕδρη ἀπολαμβάνεται, ἀθρόα τε τὰ ὀθόνια ἐν ταύτῃ τῇ στενοχωρίῃ γίνεται. τά τε αὖ περὶ τὴν ζώνην περιβαλλόμενα, οὐχ οὕτως ἰσχυρῶς ἔζωσται, ὡς οὐκ ἀναγκάσαι ἐς τὸ ἄνω τὴν ζώνην ἐπανιέναι, καὶ οὕτως ἀνάγκη ἂν εἴη πάντα χαλᾶν τὰ ἐπιδέσματα. ἄγχιστα δ' αὖ τις δοκέει ποιέειν, καί περ οὐ μεγάλα ποιέων. εἰ τοῖσι μέν τισι τῶν ὀθονίων περὶ τὴν ζώνην περιβάλλοιτο. τοῖσι δὲ πλείστοισι τῶν ὀθονίων, τὴν ἀρχαίην ἐπίδεσιν ἐπιδέοι. οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα τὰ ἐπιδέσματα μόνιμά τε εἴη καὶ ἀλλήλοισι τιμωρέοι. τὰ μὲν οὖν πλεῖστα εἴρηται, ὅσα καταλαμβάνει τοὺς τὴν κληῗδα καταγνυμένους. προσξυνιέναι δὲ καὶ τόδε χρὴ, ὅτι κληῒς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καταγνυται, ὥστε τὸ μὲν ἀπὸ τοῦ στήθεος πεφυκὸς ὀστέον, ἐς τὸ ἄνω μέρος ὑπερέχειν, τὸ δὲ ἀπὸ τῆς ἀκρωμίης πεφυκὸς ὀστέον ἐν τῷ κάτω μέρει εἶναι. αἴτια δὲ τούτων τάδε. ὅτι τὸ μὲν στῆθος οὔτε κατωτέρω ἂν πολὺ, οὔτε ἀνωτέρω χωρήσειεν. μικρὸς γὰρ ὁ κιγκλισμὸς τοῦ ἄρθρου ἐν τῷ στήθει. αὐτὸ γὰρ ἑωυτῷ συνεχές ἐστι τὸ στῆθος, καὶ τῇ ῥάχει. ἄγχιστα μὲν ἡ κληῒς πρὸς τὸ τοῦ ὤμου ἄρθρον πλαδῶδης ἐστίν. ἠνάγκασται γὰρ πυκινοκίνητος εἶναι, διὰ τὴν τῆς ἀκρωμίης σύζευξιν. ἔπειτα, ὁπόταν ῥωγῇ, φεύγει ἐς τὸ ἄνω μέρος τὸ πρὸς τῷ στήθει προσεχόμενον. καὶ οὐ μάλα ἐς τὸ κάτω μέρος καταναγκάζεσθαι ἐθέλει. καὶ γὰρ πέφυκε κοῦφον, καὶ ἡ εὐρυχωρίη αὐτῷ ἄνω πλείων ἢ κάτω. ὁ δὲ ὦμος καὶ ὁ βραχίων καὶ τὰ προσηρτημένα τούτοισι

A ἀπολυτά εἰσιν ἀπὸ τῶν πλευρέων καὶ τοῦ στήθεος. καὶ διὰ τοῦτο δύναται καὶ ἀνωτέρω πολὺ ἀνάγεσθαι καὶ κατωτέρω. ὅταν μὲν οὖν καταγῇ κληῒς, τὸ πρὸς τοῦ ὤμου ὀστέον ἐς τὸ κατωτέρω ἐπιρρέπει. ἐς τοῦτο γὰρ ἐπιτεθῆναι πέφυκεν αὐτὸ ἅμα τῷ ὤμῳ καὶ τῷ βραχίονι κάτω ῥέψαι μᾶλλον, ἢ ἐς τὸ ἄνω. ὁπότε οὖν ταῦτα τοιαῦτά ἐστιν, ἀξυνετέουσιν ὅσοι τὸ ὑπερέχον τοῦ ὀστέου ἐς τὸ κάτω καταναγκάσαι οἴονται εἶναι.

B ἀλλὰ δῆλον ὅτι τὸ κάτω πρὸς τῷ ἄνω προσακτέον ἐστί. τοῦτο γὰρ ἔχει κίνησιν, τοῦτο γάρ ἐστι καὶ τὸ ἀποστὰν ἀπὸ τῆς φύσιος. δῆλον οὖν ὅτι ἄλλως μὲν οὐδαμῶς ἐστιν ἀναγκάσαι τοῦτο. αἵ τε γὰρ ἐπιδέσιες οὐδέν τι μᾶλλον προσαναγκάζουσιν ἢ ἀπαναγκάζουσιν, εἰ δέ τις τὸν βραχίονα πρὸς τῇσι πλευρῇσιν ὡς μάλιστα ἐόντα ἀναγκάζοι ἄνω, ὡς ὅτι ὀξύτατος ὁ ὦμος φαίνεσθαι εἴη, δῆλον ὅτι οὕτως ἂν ἁρ-

C μοσθείη πρὸς τὸ ὀστέον τὸ ἀπὸ τοῦ στήθεος πεφυκὸς ὅθεν ἀπεσπάσθη. εἰ οὖν τις τῇ μὲν ἐπιδέσει χρῷτο τῇ νομίμῃ τοῦ ταχέως συνδηθῆναι εἵνεκα, ἡγήσαιτο δὲ τἄλλα πάντα μάταια εἶναι παρὰ τὸ σχῆμα τὸ εἰρημένον, ὀρθῶς τε ἂν ξυνίη, ἰητρεύοιτ᾽ ἂν τάχιστα καὶ κάλλιστα. κατακέεσθαι μέντοι τὸν ἄνθρωπον μέγα τὸ διαφέρον ἐστί, καὶ ἡμέραι ἱκαναὶ τεσσαρεσκαίδεκα εἰ ἀτρεμέοι, εἴκοσι δὲ πάμπολλαι.

D εἰ μέν τοι τινὶ ἐπὶ τἀναντία ἡ κληῒς καταγείη, ὃ οὐ μάλιστα γίγνεται, ὥστε τὸ μὲν ἀπὸ τοῦ στήθεος ὀστέον ὑποδεδυκέναι, τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ ἀκρωμίου ὀστέον ὑπερέχειν καὶ ἐποχέεσθαι ἐπὶ τοῦ ἑτέρου, οὐδεμιῆς μεγάλης ἰήσιος ταύτῃ γ᾽ ἂν δέοιτο. αὐτὸς γὰρ ὁ ὦμος ἀφιέμενος καὶ ὁ βραχίων, ἱδρύοι ἂν τὰ ὀστέα πρὸς ἄλληλα. καὶ φαύλη ἄν τις ἐπίδεσις ἀρκέοι, καὶ ὀλίγαι ἡμέραι τῆς πωρώσιος γί-

E νοιντ᾽ ἄν. εἰ δὲ μὴ καταγείη μὲν οὕτω, παραλλάσσοιτο δὲ ἐς τὸ πλάγιον, ἢ τῇ ἢ τῇ, ἐς τὴν φύσιν μὲν ἀπάγειν ἂν δέοι ἀναγαγόντα τὸν ὦμον σὺν τῷ βραχίονι, ὥσπερ καὶ πρόσθεν εἴρηται. ὅταν δὲ ἵζηται ἐς τὴν ἀρχαίην φύσιν, ταχεῖαν ἂν ἡ ἄλλη ἴησις εἴη. τὰ μὲν οὖν πλεῖστα τῶν παραλλαγμάτων κατορθοῖ αὐτὸς ὁ βραχίων ἀναγκαζόμενος πρὸς τὸ ἄνω. ὅσα δὲ τῶν ἄνωθεν παραλλάσσοντα ἐς τὸ

F πλάγιον ἦλθεν, ἢ ἐς τὸ κατωτέρω, συμφέροι ἂν τὴν κατάθεσιν, εἰ ὁ μὲν ἄνθρωπος ὕπτιος κέοιτο, κατὰ δὲ τὸ μεσηγὺ τῶν ὠμοπλατέων ὑψηλότερόν τι ὀλίγον ὑποκέοιτο ὡς περιρρηδὲς ἔῃ τὸ στῆθος ὡς μάλιστα, καὶ τὸν βραχίονα εἰ ἀνάγοι τις παρὰ τὰς πλευρὰς παρατεταμένον. ὁ δὲ ἰητρὸς τῇ μὲν ἑτέρῃ χειρὶ ἐς τὴν κεφαλὴν τοῦ βραχίονος ἐμβαλὼν τὸ θέναρ τῆς χειρὸς ἀπωθέοι. τῇ δὲ ἑτέρῃ

G τὰ ὀστέα τὰ κατεαγότα διευθετίζοι, οὕτως ἂν μάλιστα ἐς τὴν φύσιν ἄγοι. ἀτὰρ ὥσπερ ἤδη εἴρηται, τὸ μάλα τὸ ἄνωθεν ὀστέον ἐς τὸ κάτω φιλέει ὑποδύνειν. τοῖσι μὲν οὖν πλείστοισιν ὅταν ἐπιδεθῶσι τὸ σχῆμα ἀρήγει, παρ᾽ αὐτὰς τὰς πλευρὰς τὸν ἀγκῶνα ἔχοντα, οὕτως ἐς τὸ ἄνω τὸν ὦμον ἀναγκάζεσθαι. ἔστι δ᾽ οἷσι μὲν τὸν ὦμον ἀναγκάζειν δεῖ ἐς τὸ ἄνω ὡς εἴρηται. τὸν δὲ ἀγκῶνα πρὸς τὸ στῆθος παράγειν. ἄκρην δὲ τὴν χεῖρα παρὰ τὸ ἀκρώμιον τοῦ ὑγιέος ὤμου ἴσχειν. ἢν μὲν οὖν κατακέεσθαι τολμᾷ, ἀντιστήριγμά τι προσθεῖναι

H χρὴ, ὡς ἂν ὁ ὦμος ἀνωτάτω ἔῃ. ἢν δὲ περιίῃ, σφενδόνην χρὴ ἐκ ταινίης περὶ τὸ ὀξὺ τοῦ ἀγκῶνος ποιήσαντα, ἀναλαμβάνειν περὶ τὸν αὐχένα.

facile à pectore & costis recedunt, ac propterea multùm in superiorem & inferiorem partem abduci possunt. Fracto igitur iugulo os quod ad humerum est, deorsum tendit. Promptiùs enim vnà cum humero & brachio deorsum inclinare potest, quàm sursum ferri. Cùm igitur hæc ita se habeant, imprudenter se gerunt, qui extantem ossis partem deorsum cogi debere existimant. Verùm inferiorem partem ad superiorem adducendam esse perspicuum est, cùm ea motionem habeat, & à naturali sede recesserit. Patet igitur hanc aliter nullo modo cogi posse. Vincula nanque nihilo magis adducunt quàm abducunt. Quòd si quis brachium quàm maximè ad latus adductum sursum propellat, sic vt quàm acutissimus humerus appareat, eo modo planè continget, vt cum osse quod pectori adhæret, vnde est auulsa, adaptetur. Is igitur cùm rectâ intelligentia vtetur, tum etiam optimā & celerrimam curationem instituet, qui legitimā deligationem, vti celeriter coalescat, adhibuerit, reliquaq; omnia, præter commemoratum habitum, vana reputauerit. Decumbere tamen hominem valde ad rem pertinet, & satis sunt dies quatuordecim, vt summum, viginti. Quòd si cui contrà iuguli fractura eueniat, id quod non admodum contingit, ita vt os quod est à pectore subiiciatur, quod est à summo humero extet ac super alterum feratur, nulla magna curatione hic opus est. Ipse enim humerus demissus cum brachio inuicem ossa committet, ac quælibet viuendi ratio satis fuerit, vt intra paucos dies callus contrahatur. At si non eo modo fractū fuerit, sed in hanc vel illam partem prolabatur, sublato quidem humero cū brachio, in suam sedem reducendum erit, velut etiam antea dictū est. Ac vbi ad pristinum habitum redierit, reliqua curatio celerrimè consequetur. Vt plurimū igitur vbi alia super aliam effertur, brachiū in superiorem partem propulsum restituit. Ex his verò quæ in superioribus partibus elabuntur, quæcunq; ad latus aut infra tendunt, iis restitutionem subministrauerit hominis supinus decubitus, si loco inter scapulas medio, paulò sublimius aliquid supponatur, quò pectus quàm maximè in vtranq; partem reflectatur, brachiumq; aliquis ad latus porrectum sursum adducat. Medicus verò altera manu, iniecta in brachij caput vola protrudat, altera ossa fracta componat. Sic enim quàm maximè ad naturalem sedem reducet. Verùm quod iam dictum est, os superius fere ad inferiorem partem subire solet. Plærisq; igitur, vbi deuincti fuerint, hic habitus auxilio est, vt detento ad latera cubiti gibbo, ita sursum humerus propellatur. At nonnullis quidem (vt dictum est) in superiorem partem humerus propelli debet, cubiti verò gibbus ad pectus adduci, & manus extrema ad summum humerum ab integra parte admoueri. Quòd si decumbere non recuset, firmamentum quoddam cui obnitatur adhibere oportet, vt humerus maximè sublimis maneat. Sin verò obambulet, fundam ex mitella factam ad cubiti eminentiam circumdatam, de collo suspensam gestare.

12 ἢν μὲν ἀρτίως ἀποκαυλισθῇ] ἀρτίως ἀποκαυλισθῇ, δι' ὅλου, ὁλοκλήρως, ἀκριβῶς, ex toto ac penitus fractum, ὡς κατ' μηδὲν προσέχεσθαι, ita nulla ex parte adhæreat, exponit Galenus, παντάπασιν ἀποκαυλισθῶν postea dicet Hippocrates. Erotianus quoque hoc subindicato explicato loco, ἀρτίως, ἀκριβῶς exponit, his verbis, ἀντὶ τοῦ ἀκριβῶς, ὁμοίως καὶ τῷ περὶ ἄρθρων, ὅταν λέγῃ. κλεὶς δὲ κατεαγεῖσα, ἢν μὲν ἀρτίως καυλισθῇ, εὐιητοτέρη ἐστίν. ἢν δὲ παραμηκέως, δυσιητοτέρη. νῦν γὰρ τὴν ῥαφανηδὸν διαφορὰν ἐκ τοῦ καυληδόν, τῷ σχιδακηδὸν ἀντιτάξας, τὸ ἀρτίως ἔθηκε πρὸς ἀκρίβειαν διῃρημένου ὀστοῦ τίθησιν. Idem quoque ἀποκαυλισθῇ, σχιδακηδὸν κλασθῇ exponit. Cæterùm hunc locū sic vsurpauit Paulus lib.6.cap.93. βέλτιον δὲ καυληδὸν μᾶλλον, ἀλλὰ μὴ σχιδακηδὸν ἢ καλαμηδὸν κατεαγῆναι τὴν κλεῖν, ὅπερ ἄρα νομίζεται τοῖς πολλοῖς. τὸ μὲν γὰρ ἀποκαυλισθὲν ὁμοίως τῇ ἀναπτάσει καὶ τῇ πηλώσει τοῦ δακτύλου εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἐπανέρχεται, τὰ λοιπὰ δὲ δυσαρμόστους ἔχει τὰς ἐξοχάς. Sic enim legendus mihi videtur hic locus, contra omnium codicum & interpretum fidem. Celsus verò sic etiam hoc exprimit. Iugulum verò si transuersum fractū est, nunquam per se rectè coit, & nisi mouetur, sanari sine vinctura potest. Porrò exemplaria quædam Regia manu scripta pro ἀποκαυλισθῇ ἀποκλασθῇ legunt, & παραμιμηκέως pro παραμηκέως vitiosè vt satis apparet.

καὶ ἢν πάνυ παραμηκέως ᾖ] Exemplaria quædam manu scripta παραμυμηκέως vitiosè habent.

ἢ τὸ ὑπερέχον ἄκρις τοῦ ὀστέου] ἄκρις legendum, & eminentem ossis summitatem significat & fastigium. Ac nescio an non ὀκχὰ à Galeno ex hoc loco in Exegesi exponatur ὀξεῖα παραμήκης, vbi tamen ἄκρις vitiosè scribitur. Cui certè respondet quod Erotiano ἴων περέχοντος exponitur, pro quo ἄκρις haud dubiè scribi debet.

οἱ, τί ἂν ἰητροί] Hanc lectionem vt simplicem & omnibus exemplaribus contestatam secutus sum. Interpretes omnes de primo loci decoro & iuguli restitutione sumpserunt, quod etiam intelligi potest ex nostra versione. Sed nos detracto omni fuco nudam lectionem proposuimus.

οἱ ἐπιφιοδεῖν] Sic ferè omnia exemplaria publicata legunt, eamq; lectionem secuti sunt interpretes. Membranæ autem recõditissimæ Regiæ ἐπισφίσαιεν habent, quas lubenter amplectimur cum Erotiano, qui ἐπισφίσαιεν περιειργάσαντο exponit, quod est, elaborarunt, curiosè sunt moliti, hoc certè subnotato loco. Exemplaria autem quædam manu scripta μολιβδέον pro μολίβδου habent.

καὶ περὶ τὴν ἄκανθαν μυκλεύοντες τὸ ὀθόνιον] Sic legunt exemplaria omnia publicata, manu scripta quædam μυχλεύοντες. Sed reconditissima & quæ plus habent authoritatis κυκλεύοντες, vnde defluxisse altera lectio videtur. Quid enim μυκλεύοντι, aut etiam μυχλεύοντες dicet non satis est compertum. Etsi μύκλοι aut μύκλαι Hesychio sunt rugæ & plicæ in asinorum aut boum collis, quibus nimirum pellis rugatur & conduplicatur, ad quarum formam μυκλεύοντες τὸ ὀθόνιον dici possunt, qui fasciam circunuoluunt aut conduplicant, ut conuoluta fascia eiusmodi plicarum orbibus similis videatur.

ἀλλ' εἰ καταπταίοντες] Sic quidem legunt omnia quæ adhuc videre licuit exemplaria. Sed non dubium est vitium, καταπιέζοντες enim legendum est, aut etiam καταθλίβοντες. Quam lectionem cum interpretibus omnibus secuti sumus.

ἐν ταύτῃ τῇ συνοχωρεῖν] συνεχωρεῖν legisse Galenum satis apparet ex Commentario, cùm tamen συνοχωρεῖν legant exemplaria omnia tum excusa, tum manu scripta, quæ in manus nostras deuenerunt, συνοχῶσαι etiam Galenus in Exegesi στενῶσαι simpliciter exponit, etsi addit quosdam τὸ συναγαγεῖν τῶν ὑγρῶν τὰς διεξόδους καὶ ξηρᾶναι explicare. At Erotianus τὸ συνοχῶσαι exponit ἀποστεγνῶσαι καὶ πυκνῶσαι τινὰ ἐν ᾧ ἡ ὑγρασία ἐστί.

καὶ ἀλλήλοισι πημορέει] πημωρέει habent exemplaria manu scripta Regia reconditissima, quæ secutus est Asulanus. Hic porrò mihi videtur esse locus qui ab authore libelli de fasciis proponitur, vbi Hippocratem in iugulo fracto vinculo quod χελιδόνα vocat vsum scribit.

προσεξωνιέναι καὶ ποῖ δεῖ χρή] Hunc de iugulo locum aliter sumpsisse videtur Celsus, si modò integra sunt nostra exemplaria, quæ sic legunt. Nonnunquam verò maximeque vbi motum est, elabitur, fereque id quod à pectore sub id quod ab humero est, in posteriorem partem inclinatur. Cuius ea ratio est, quòd per se non mouetur, sed cum humeri motu consentit. Itaque eo subsistente, sub id humerus agitatur. Sed quis non videt peruersa esse Celsi verba, & hoc modo locum legendum? fereque id quod ab humero, sub id quod à pectore est, aut fereque id quod à pectore subit quod ab humero est, & in inferiorem partem inclinatur. Hunc quoque locum Paulus his verbis obscurè & vitiosè admodum nostris in codicibus scriptis expressit, quæ sic legenda mihi videntur, καὶ διὰ τί ποτε, τὸν ὦμον ἢ καὶ αὐτὸν ἀνέχουσα τὸν βραχίονα, ἐὰν ἀποσμιλεύῃ κάταγμα καθ' ὃ δή ποτε μέρος, τὸ πρὸς τῷ ὤμῳ αὐτῆς ὡς τὸ πολὺ κατωτέρω τοῦ ὑπὸ [illegible] πέρατος, συγκαταπιπτόμενον τῷ βραχίονι.

μικρὸς γὰρ ὁ κιγκλισμός] κιγκλισμὸν βραχίονος κίνησιν explicat Galenus, & in Exegesi βραχίονος συνεχῆ κίνησιν, ἀπὸ τοῦ κίγκλου τοῦ ζῴου. Erotianus etiam κιγκλισμὸν κίνησιν exponit, κίγκλος δέ ἐστιν ὀρνέου εἶδος πλοκανικόν που καὶ πολυπτερύγον. Hesychius quoque κίγκλον scribit esse ὄρνεον ποιὸν τὴν οὐρὰν κινοῦν, vnde & motacilla auicula dicitur, ὅτι (vt scribit Galenus) κινεῖ συνεχῶς τὰ πυγαῖα πτερά, indeque σεισοπυγίδα dici scribitur. Ex quo κιγκλίζειν deducitur, quod exponit Hesychius διασείεσθαι, σαλεύειν, μοχλεύειν, κινεῖν. Quidam etiam de impudico & cinædico motu accipi volunt apud Theocritum Idyl. 5. quod crissare aut couere dicitur. Est & κίγκλισις Hippocrati vt exponit Galenus in fine huius libri, ἡ ἐπὶ βραχὺ γιγνομένη διακίνησις. Scribit autem Hippocrates ἐν τῷ μοχλικῷ, κλεῖδες δὲ περιφερέες ἐς τὸ πρόσθεν, ἐχόμεναι [illegible] στήθος βραχίονας κινέειν, πρὸς δὲ τὸ ἀκρώμιον συχνοτέρας.

πλαδώδης ἐστί] Hunc locum Erotianus his verbis subindicat & exponit, πλαδώδης, Εὐρυκλῆς φησίν, εὐρύχωρον χάλασμα ἔχουσα καὶ [illegible]. Significatur autem clauiculam ipsam iuxta humerum inanem & spatiosam quãdam laxitatem habere, ac veluti fluitare & innatare, nullique firmamento inhærere, acideo veluti per summa fluctuare, quod ἀπερείστον dixit Galenus. Id autem ob frequentem cum summo humero motionem contingit. Adscribendum etiam videtur quædam exemplaria manu scripta pro πλαδώδης ἀσίεια apponere. Quod veluti glossema quoddam ex Galeno adscriptum apparet, quòd vox illa nimis insolens & translata videretur.

διὰ τὴν τῆς ἀκρωμίης σύζευξιν] ἀκρωμίης κιγκλισμὸν videtur legisse Erotianus, estque vt satis apparet μνημονικὸν ἁμάρτημα. ἀκρωμίη enim (vt scribit Galenus) διὰ τὸ κατ' ὦμον ἄρθρον ἐστὶ πυκνοκίνητος. Aut certè antea vbi scribitur, μικρὸς γὰρ ὁ κιγκλισμὸς τοῦ ἄρθ.υ τοῦ ἐν τῷ [illegible] illud ἄρθρου) περὶ τῆς ἀκρωμίης sumpsit, cùm de iugulo intelligi debere satis constet ex Mochlico.

ἐς τὸ γὰρ ἐπιπροχώτερον αὐτῇ] Ad verbum sonat, vnà enim cum humero & brachio procliuius est vt deorsum inclinet, quàm supra feratur, vt vertimus in nostra OEconomia. Vbi etiam admonuimus hîc Erotianum ἐπιπυχώτερον pro ἐπιπροχώτερον legere, εὐφορώτερον exponere.

εἴκοσι δὲ πάμπολλαι] Celsus intra vnum & vigesimum diem iugulum sanescere scribit. Paulus verò viginti dies adscribit, ποιοῦσι τὸ πλεῖστον ἡ κλεὶς ἐν εἴκοσι ἡμέραις.

εἰ μέν τι ἂν] Celsus certè aliam quàm Hippocrates his verbis curationem adhibet. Si humerus casu superior est, id quod à pectore est, implendum lana, & humerus ad pectus deligandus est. Paulus verò eam breuissimis & obscurissimis his verbis prosequitur ἢ ἐπὶ τὸ ἄνω πέρας, ὅπερ ἐστὶ σπάνιον, παραιτητέον τὴν τοῦ βραχίονος ἐπάρτησιν, ὕπτιον δὲ κατακλιτέον τὸν κάμνοντα, καὶ λεπτῶς διαιτητέον. Cùm enim brachii suspensionem refugit, hanc Hippocratis demissionem intelligit.

τὰ μὲν οὖν πλεῖστα τῶν παραλλαγμάτων] παραλλάγματα sunt quæ alias plurimum παρηλλαγμένα vocat, partes ossis quæ inter se cesserunt aut vbi vnum super aliud effertur. Codices manu scripti reconditiores παρηλλαγμένων legunt cum quibusdam publicatis. Quidam etiam exemplaria παραλλαγμένων.

συμπορσύνοι ἂν τὴν κατόρθωσιν] συμπορσύνοι. συνοδοῖ exponit Erotianus, hunc locum procul omni dubio subindicans, itaque apud eum legendum. Quod certè significat restitutionem concesserit, conciliauerit, exhibuerit, confecerit, subministrauerit, præparauerit, suppeditauerit hominis supinus decubitus. πορσύνειν nanq; verbum poëticum παρέχειν, εὐτρεπίζειν, ποιεῖν indicat, vt apud Homerum Il. γ. (v. 411.) κείνου πορσυνέουσα λέχος, hoc est παρασκευάζουσα, εὐτρεπίζουσα, & στρωννύουσα. Vbi etiam Hesychius πορσανέουσα legit. Idem quoque πορσαίνει, κατασκευάζει, κοσμεῖ exponit, qua significatione adornare repositionem dici potest.

ὡς ἐπὶ

A περιρρηδὲς ἐὸν τὸ σῆθος] περιρρηδὲς περικεκλασμένον exponit Galenus, & in Exegesi περικεκλασμένον ἐφ' ἑκάτερα, vtrinque perfractum, vtraque ex parte reflexum aut inflexum, hoc est anfractum & recuruum. Erotianus ἑκατέρωθεν ἐγκεκλιμένον μηνοειδῶς. ἔνιοι δὲ περιφερές. Sed malè apud Erotianum περιδας pro περιρρηδὲς legitur. Nemini enim dubium est quin hic locus subnotetur. Quinetiam cùm περιφερὲς addit, aliam expositionem quam huic dictioni apud Homerum attribuunt, attingit. Locus verò qui vitiosè hîc apud Galenum legitur, scribitur ὀδυσσ. χ. (v. 84.) περιρρηδὴς δὲ τραπέζῃ Κάππεσε δινηθείς. Vbi περιρρηδὴς ἐρραθυμισμένος aut περιρραινόμενος exponitur. Scholiastes verò περιρρηδὴς περικλασθείς, ἢ περιρραγεὶς explicat, vt sit περιρρηδὴς quasi περιρραγής, pro περιρραγεὶς à περιρρήσσω. Idem quoque περιρρυεὶς aut περιφερὴς annotat. Quo significato περιρρυδὴς apud Hesychium ferri poterit. Sed cùm περικεκλασμένον exponat, περιρρηδὴς scribendum videtur. Apud Varinum quoque περιρρεδὲς vitiosè pro περιρρηδὲς scribitur, cùm ex Galeno sumat. Porrò hunc certè locum mihi videtur innuere Celsus, & ἐς τὸ πλάγιον ἔχειν, in priorem & in posteriorem partem aut scapulas inclinari, vertere. His autem verbis hunc locum exprimit, quæ nostris in codicibus vitiosè leguntur. Raro verò admodum in priorem aut posteriorem partem iugulum inclinatur, adeò vt magni professores nunquam se vidisse memoriæ mandarint. Sed locuples tamen eius rei autor Hippocrates est. Verùm vt dissimilis vterque casus est, sic quædam dissimilia requirit. Vbi ad scapulas iugulum tendit, simul dextra manu planè propellendus in posteriorem partem humerus est, & illud in priorem attrahendum. Vbi ad pectus conuersum est, ipsum quidem retro dandum, humerus autem in priorem partem adducendus est. Hippocrates certè iugulum in posteriorem partem inclinatum restituere tantùm videtur. Celsus verò in priorem partem etiam inclinationem eiusque repositionem eleganter addidit.

σφενδόνῃ χρή] Hîc σφενδόνην sumi pro vinculi genere quo brachium de collo suspensum excipitur, quòd media parte latum, capitibus verò sit angustis, testatur Galenus in Exegesi his verbis: σφενδόνην ἐν μὲν τῷ περὶ ἄρθρων, τὸ ἀπὸ τῆς τοὺς λίθους βαλλούσης σφενδόνης ὀνομασμένον, εἰς ἀνάληψιν κώλου χρήσιμον. ἐν δὲ τῷ περὶ ἀφόρων τὸν καλούμενον φύλακα. δηλοῖ δὲ καὶ τὸ γυναικεῖον περίσφυρον, ὅσα τε τούτῳ παραπλήσια. Hanc autem nominis & vinculi rationem quo membra continentur Homeri quoq; ætate vsurpatam, testatur idem poëta Il. ν. (v. 599.) in Heleni manu vulnerata, quam Agenor colligatam funda lanea è collo suspendit, αὐτὴν δὲ ξυνέδησεν ἐϋστρόφῳ οἰὸς ἀώτῳ Σφενδόνῃ, ἣν ἄρ' ἑοὶ θεράπων ἔχε ποιμένι λαῶν. Fundas verò antiquitus ex purissima ac optimè contorta lana fieri, eadem verba testantur. Quod non solùm in vinculi ratione, quam hîc exponimus, sed etiam in fundis bellicis vsurpatum fuit, vt patet ex eodem poëta ibid. (v. 716.) qui Aiacis Oilei funditores περιγραπτῶς per ἐϋστρόφῳ οἰὸς ἀώτῳ expressit. Est & funda vinculi aut fasciæ genus, vinciendo humero, mento, labris idoneum, libello de fasciis apud Galenum paulò ab hoc diuersum. Vsurpatur verò σφενδόνη Hippocrati lib. περὶ γυναικείων. 2. & lib. περὶ ἀφόρων pro subligaculo & pudendorum integumento (φύλακα vocat Galenus) nostris muliebribus chalsonibus non absimili. Lib. verò περὶ ὀστέων φύσ. venarum ductum quendam fundæ similitudinem referentem significat. Indicat etiam σφενδόνη ornamentum capitis quoddam muliebre Polluci, vt & ὀπισθοσφενδόνη cap. 16. lib. 5. & Galeno περίσφυρον, hoc est fasciam pedalem, & quæ malleolis solet circundari. Dicitur & σφενδόνη Polluci lib. 2. quod in oculis est album, & alio quoque nomine λευκάς. Hesychio verò σφενδόνη exponitur σφραγίς, καὶ τὸ δακτυλίου τὸ περιφερές, anuli circulus quo sigillum imprimitur, & cui gemma inhæret, palam dixit M. Tullius de Gygis anulo lib. 3. de Offic. σφενδόνην τοῦ δακτυλίου ex Platone lib. 2. Polit. vertens, fundam verò * Plinius, Græcam translationem retinens. Quæ certè denominationes omnes per translationem dici videntur. Nam & oculi album pupillam in se continet, & pala anuli gemmam, non secus ac funda lapidem. Hanc porrò vinculi rationem, quam hîc vsurpat Hippocrates, his verbis exprimit † Paulus: εἰ μὲν ἐπὶ τὰ κάτω ἔρρεπε τὸ πρὸς τῷ ὤμῳ τῆς κλειδὸς μέρος, πλατυτέρου πλαμῶνος τὴν μεσότητα, τῷ κατ' αὐτὴν ὑποθέντες ἀγκῶνι, τὸ βραχίονα ὅλον ἀπὸ τοῦ τραχήλου ἀπαιωρήσομεν, δι' ἑτέρου δὲ δεσμοῦ τὴν χεῖρα κατ' αὐτὸν κρεμάσαντες, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἐπ' ἀγκῶνος φλεβοτομηθέντων. Celsus verò breuiter (vt solet) ac eleganter sic hoc exprimit. Post hæc si iugulum ad scapulas inclinatum est, brachium ad latus; si in priorem partem, ad ceruicem deligandum est. Supinusque homo collocandus, cæteraque eadem facienda, quæ supra comprehensa sunt.

* *lib. 37. Cap. 8. & 9.* † *Cap. 93. lib. 6.*

13 Ἀγκῶνος δὲ πρόσθεν παραλλάξαντος μὲν, ἢ παραρθρήσαντος πρὸς πλευρὴν ἢ ἔξω, μένοντος τοῦ ὀξέος τοῦ ἐν τῷ κοίλῳ τοῦ βραχίονος ἐς ἰθὺ κατατείναντα τὸ ἐξέχον, ἀπωθεῖν ὀπίσω καὶ ἐς τὸ πλάγιον. τὰ δὲ τελείως ἐκβαίνοντα ἢ ἔνθα, ἢ ἔνθα. κατάτασις μὲν ἐν ᾗ ὁ βραχίων κατεαγεὶς ἐπιδέεται. οὕτω γὰρ ἂν τὸ καμπύλον τοῦ ἀγκῶνος οὐ κωλύσει. ἐκπίπτει δὲ μάλιστα ἐς τὸ πρὸς πλευρὰς μέρος. τὰς δὲ κατορθώσιας ἀπάγοντα ὅτι πλεῖστον ὡς μὴ ψαύῃ τῆς κορώνης ἡ κεφαλὴ μετέωρον, περιάγειν καὶ περικάμπτειν, καὶ μὴ ἐς ἰθὺ βιάζεσθαι. ἅμα δὲ ὠθεῖν τἀναντία ἐφ' ἑκάτερα. καὶ παρωθεῖν ἐς χώρην. συνωφελέοι δ' ἂν καὶ ἐπίστρεψις ἀγκῶνος ἐν τουτέοισιν, ἐν τῷ μὲν ἐς τὸ ὕπτιον, ἐν τῷ δὲ ἐς τὸ πρηνές. ἴησις δὲ σχήματος μὲν, ὀλίγῳ ἀνωτέρω ἄκρην τὴν χεῖρα τοῦ ἀγκῶνος ἔχειν, βραχίονα δὲ παρὰ πλευράς. οὕτω δὲ καὶ ἀνάληψις, καὶ θέσις, καὶ εὐφορίη, καὶ φύσις, καὶ χρῆσις ἐν κοινῷ, ἢν ἄρα μὴ κακῶς πωρωθῇ, πωροῦται δὲ ταχέως. ἴησις δὲ ὀθονίοισι κατὰ τὸν νόμον τὸν ἀρθριτικὸν καὶ τὸ ὀξὺ προσεπιδεῖν. παλιγκοτώτατον δὲ ὁ ἀγκὼν πυρετοῖσιν, ὀδύνῃσι, ἀσώδει, ἀκρηχόλῳ. ἀγκῶνος δὲ μάλιστα τοὐπίσω διὰ τὸ ναρκῶδες. δεύτερον δὲ τοὔμπροσθεν. ἴησις δὲ ἡ αὐτή. ἐμβολαὶ δὲ τοῦ μὲν ὀπίσω, ἐκτείναντα κατατείναι.

At verò cubiti articulo ad latus, aut exteriorem in partem dimoto aut subluxato, acuta ipsius parte in brachij cauo remanente, in directum distentione facta, id quod eminet retro & ad latus propulsandū est. Quòd si prorsus in hanc vel illam partem exciderit, distentio quidem in qua brachium fractum deligatur adhibenda. Sic nanque cubiti flexus nullo modo impedimento fuerit, potissimùm verò in laterum locum prolabitur. Restituetur autem in suum locum, si quàm plurimùm abducendo, vt ne brachij caput acutum ossis processum contingat, suspensus circumagatur & circumflectatur, neque in directum vis adhibeatur, simul autem vtraque ex parte in contrarium impellatur, & in sedem compellatur. Ad hæc quoque contulerit, si cubiti gibbus modò quidem in supinum, modò etiam in pronum contorqueatur. Ad curationem verò, quæ ex habitu quidem pendet, spectat summam manum paulò cubiti gibbo altiorem, brachium verò ad latera adductum tenere. Eodem quoq; modo & appensio, & positio, & facilis gestatio, & natura ac vsus communiter conferunt, si modò callus, qui citò concrescit, prauè non obducatur. Quantum verò ad curationem attinet quæ linteis instituitur, ea lege articulari fieri debet, vt & acuta cubiti pars insuper deuinciatur. Rursus autem maximè excandescit cubiti gibbus, febresque ac dolores, nauseam ac meracæ bilis vomitionem mouet, idque maximè ob torporem, si cubitus parte posteriore elabatur, secundum id, si anteriore. Eadem verò curatio vtrisque adhibetur. In posteriora quidem prolapsus reponitur, si porrectum brachium in diuersa contendatur.

Cuius rei indicium est, quòd extendi nequit, vt & in anteriora prolapsi, quod minimè flecti potest. Hic autem imposito duro aliquo conuoluto, vbi extenderis, super id, repente inflectendus est. At diductorium ossium indicium, ad contactum venæ quæ in brachio scinditur, patet. Ea verò callo celeriter obducuntur. Quibus autem ex prima origine ista excidunt, iis ossa infra noxiam, quæ cubito sunt proxima, longè breuiora euadunt, deinde quæ in manu, tertiò quæ in digitis sunt. Brachiũ verò & humerus quòd motione vertantur, validiora fiunt. Itemq; manus altera, propter opera, etiam lõgè validior est. At si exteriorem in partem articulus exciderit, interiore parte carnium fit imminutio, sin minùs, aduersa ex parte in quam fit prolapsio. Cubiti gibbo in interiorem partem aut exteriorem prolapso, repositio quidem in communi habitu cubiti ad brachium fieri debet. Ex ala nanque fascia excepta suspensio fit, extremo verò cubito suppositum pondus aliquod ad articulum appenditur, vel manibus deorsum vis adducitur. Tum sublimi sublato articulo, ossa manuum volis adducũtur. Hoc in habitu deligatio, appensio, & positio, velut in manibus fieri debet. At vbi in posteriora prolapsio facta est, de repente extensione facta, manuum palmis directio fiat, simulq; hæc in directione, tum in cæteris vsurpanda sunt. Quòd si in priorem partem prolapsio facta sit, linteo conuoluto & in iustum tumorem sublato circumposito, inflectere simulq; dirigere oportet. At si in alteram partem inclinet, vnà cũ directione vtraq; facienda sunt. Habitus verò & deligatio ad medendi curam communiter spectant. Possunt quoque & ex distentione communiter omnia cõtingere. Articulus autem reconditur, partim quidem in sublime eleuando, partim distendendo, partim verò circumoberrando. Idq; dum habitus in hanc vel in illam partem excedunt, celeriter fieri debet.

σημεῖον δὲ οὐ γὰρ δύνανται ἐκτείνειν. τοῦ δὲ ἔμπροσθεν οὐ δύνανται ξυγκάμπτειν. τουτέῳ δὲ ἐνθέντα τι συνειλιγμένον σκληρὸν, περὶ τοῦτο ξυγκάμψαι δεῖ ἐκτάσεως ἐξαίφνης. διαστάσιος δὲ ὀστέων, σημεῖον κατὰ τὴν φλέβα τὴν κατὰ βραχίονα σχιζομένην διαψαύοντι. ταῦτα δὲ ταχέως ἐκπωροῦνται. ἐκ γενεῆς δὲ βραχύτερα τὰ κάτω τοῦ σίνεος ὀστέα. πλεῖστα τὰ ἐγγύτατα τοῦ πήχεος. δεύτερα χειρός. τρίτα, δακτύλων. βραχίων δὲ καὶ ὦμος, ἐγκρατέστερα διὰ τὴν τροφήν. ἡ δὲ ἑτέρη χεὶρ διὰ τὰ ἔργα ἔτι πλέον ἐγκρατεστέρη. μινύθησις δὲ σαρκῶν, εἰ μὲν ἔξω ἐξέπεσεν ἔσωθεν. εἰ δὲ μὴ, ἐς τουναντίον, ἢ ἐξέπεσεν. ἀγκὼν δὲ ἢν ἔσω ἢ ἔξω ἐκβαίη, κατάτασις μὲν ἐν σχήματι κοινῷ πήχει πρὸς βραχίονα. τὴν μὲν γὰρ μασχάλην ἀναλαμβάνοντα ταινίῃ ἀνακρεμάσαι. ἀγκῶνι δὲ ἄκρῳ ὑποτιθέντα τι παρὰ τὸ ἄρθρον βάρος, ἐκκρεμάσαι, ἢ χερσὶ καταναγκάζειν. ὑπεραιωρηθέντος δὲ τοῦ ἄρθρου, παραγωγαὶ τοῖς θέναρσιν, ὡς τὰ ἐν χερσίν. ἐπίδεσις τούτῳ τῷ σχήματι, καὶ ἀνάληψις, καὶ θέσις. τὰ δὲ ὄπισθεν ἐξαίφνης ἐκτείναντα, διορθοῦν τοῖσι θέναρσιν. ἅμα δεῖ ἐν τῇ διορθώσει καὶ ἐν τοῖσιν ἑτέροισιν. ἢν δὲ ἔμπροσθεν, ἀμφὶ ὀθόνιον συνειλημμένον εὔογκον συγκάμπτοντα ἅμα διορθοῦν. ἢν δὲ ἑτεροκλινὲς ᾖ, ἐν τῇ διορθώσει ἀμφότερα ἅμα χρὴ ποιέειν. τῆς δὲ μελέτης τῆς θεραπείης, κοινὸν τὸ σχῆμα καὶ ἡ ἐπίδεσις. δύναται καὶ ἐκ τῆς διατάσιος κοινῇ συμπίπτειν ἅπαντα. τῶν δὲ ἐμβολέων αἱ μὲν ἐξ ὑπεραιωρήσιος ἐμβάλλονται. αἱ δὲ ἐκ κατατάσιος. αἱ δὲ ἐκ περισφάλσιος. αὗται δὲ ἐκ τῶν ὑπερβολέων τῶν σχημάτων, ἢ τῇ, ἢ τῇ σὺν τῷ τάχει.

[13] ἀγκῶνος δὲ ἄρθρον] Ista quæ scribuntur de cubiti & manus luxatione, in omnibus codicibus tum scriptis tum publicatis scribuntur, ideoque non malè suo hîc loco posita quis existimauerit, etsi iisdem verbis in Mochlico repetuntur. Qua ratione quidam in eum locum reiecerunt.

ἐς ὀξὺ κατάπίναντα] ἐς εὐθὺ lego cum melioribus exemplaribus, vt ἐς ἰθὺ in Mochlico legitur.

τὰ δὲ τελείως ἐκβαίντα] Sic lego cum melioribus codicibus & Mochlico, etsi quędam exemplaria ἐμβαίντα habent. In Mochlico etiam πλευταίως pro τελείως vitiosum est. Deinde κατάστασις (vt aliàs sæpe) pro κατάτασις habent ferè omnia exemplaria tum manu scripta tum typis excusa. Etsi verò κατάστασις quadantenus ferri potest, vt sit, eandem restituendi rationem quæ in brachio fracto celebratur adhiberi oportere, κατάτασις tamen rem ipsam propius indicat. Eoque referri potest quod scribit Paulus, εἰ δὲ ἐπιμένει τὸ ἐξάρθρημα, καὶ ἰσχυροτέρᾳ κατατάσει χρησώμεθα, τοιαύτη δὲ μάλιστά ἐστιν ἡ ἐπὶ τοῦ κατάγματος βραχίονος εἰρημένη τῷ Ἱπποκράτει ἔνθα τὸν σκαλαίον παρελάμβανε.

θέσις δὲ σχημάτων μὲν] ἐμβολὴ δὲ in Mochlico legitur, & postea θέσις omittitur, quæ tamen plurimùm tum ad repositionem, tum etiam curationem facit, & sanè repositio curationem præcedere debet. χέλσις quoque pro χρῆσις legit Caluus. Est autem hîc χρῆσις membri vsus, qui quò plus superest, eò minùs id extenuatur (vt loquitur Celsus.) Idem quoque ad vsus suos membrum paulatim commouendum scribit, quia motus, vt in dolore pestifer, sic aliàs saluberrimus corpori est.

πωροῦται δὲ ταχέως] Celsus. In cubito enim celeriùs quàm in vllo alio articulo, siue extra remansit, siue intus reuertit, callus circundatur, isque si per quietem increuit, flexus illius postea prohibet.

ἀγκῶνος δὲ μάλιστα τοὐπίσω] Istud sic exponit Paulus, τινὰ δὲ καὶ παντελῶς ἀνίατα γίνεται, καὶ μάλιστα εἰ ἐπὶ τὰ ὀπίσω γίνεται ἡ ἐξάρθρησις. πασῶν γὰρ τῶν κατ' ἀγκῶνα καὶ ἐπωδυνωτέρα. καὶ μᾶλλον ἐπικίνδυνος ἐστὶν ἡ ἐπὶ τὰ ὀπίσω. Celsus quoque. Si in posteriorem (excidit) brachium curuum est, neque extenditur, breuiusque altero est. Interdum febrem vomitumque bilis mouet.

[13] ἐκπίνοντα κατάπίναντα] Cubitus in posteriorem partem prolapsus, brachium recuruum facit, ideoque vt reponatur, brachium prius extentum in diuersas partes distendendum. Quicquid enim incidit (vt inquit Celsus) vna reponendi ratio est. Vtrunq; membrum in diuersas partes extenditur, donec spatium inter ossa liberum sit. Tum id os quod excidit, ab ea parte in quã prolapsum est in contrariam impellere. Extendendi tamen alia atq; alia genera sunt, prout nerui valent, aut ossa huc illúcve se dederunt. Ac modò manibus solis vtendum est, modò alia quædam adhibenda. Quæ omnia etiam accommodatè admodum describit Paulus. At leues & mediocres emotiones, moderata quoq; distentio restituit, solaq; manuum opera satis est. Inueterata verò ac perseuerans luxatio maiorem operam ac vehementiorem distentionem postulat, eademq; ratione brachium extendere commodissimum est, quæ fracto brachio supra posita est, & tum ossa reponere. Alios etiam recentiorum restituẽdi modos apud Paulum videre est, & apud Oribasium libro de Machinamentis cap. 13. 18. 28. & 33. Hîc verò quædam exemplaria ἐκπίναντα legunt, quædam ἐκπίνοντα vt in Mochlico, quædam etiam ἐκπίναντι.

τούτῳ δὲ ἐνθέντα τι συνειλιγμένον σκληρὸν] Celsus id sic exprimit. Ergo si in priorem partem cubitus prolapsus est, extẽdi per duas manus, interdum etiam habenis iniectis satis est. Deinde rotundum aliquid à lacerti parte ponendum est, & super id repente cubitus ad humerum impellendus est. Paulus verò istud his verbis explicat, ὁ δὲ Ἱπποκράτης τὴν μὲν ἐπὶ τὰ ἔμπροσθεν ἐξάρθρησιν, διὰ τῆς ἀθρόας χειρὸς κάμψεως ἐπανορθοῦται, ὥστε τὸ θέναρ αὐτῆς εἰς τὸν κατ' εὐθὺ ὦμον κρούσαι. τὴν δὲ ἐπὶ τὰ ὀπίσω διὰ τῆς ἀθρόας πάλιν καὶ ἐπὶ πολὺ γινομένης ἐκτάσεως. ἐπειδὴ καὶ τὴν ἐξάρθρησιν ἡ μὲν ἐπὶ τὰ ἔμπροσθεν διὰ βιαίας ἐκτάσεως μάλιστα γίνεται. ἡ δὲ ἐπὶ τὰ ὀπίσω διὰ κάμψεως ὁμοίως βιαίας.

A ἐξαρθρήσας δὲ ἰσχίον] Idem ferè scripsit his verbis extremo lib. de Fract. δῆλον δὲ γὰρ φαινόμενον κατὰ τὴν σύγκαμψιν τοῦ ἀγκῶνος παρὰ τὴν διχηλίδα τῆς φλεβὸς, τὴν ἄνω διὰ τοῦ μυὸς τείνουσαν.

ἐγκρατέστερα διὰ τὴν προσθῆν] προσθῆν vocat Hippocrates motionem qua humerus & brachium vertuntur, hoc est, vsum, χρῆσιν idem sæpe nominat. Hanc enim in rem disertè scriptum est, χρῆσις κρατυνέει, ἀργίη δὲ τήκει, libro κατ' ἰητρ. Et quò plus vsus in membro superest, eo minùs id extenuatur, scribit Celsus. Quædam autem exemplaria προσφυὴν habent, vt legitur in Mochlico, quam lectionem etiam secutus est Caluus, eadem prope notione. Motu nanque alimenti in partem quædam fit attractio, vnde & robustior & firmior euadit. προσθῆν tamen habent meliora exemplaria.

μινύθησις δὲ σαρκῶν] Os in partem prolapsum sua adhæsione infrictionem & motum facit, ex quo alimentum in viciniam attrahit, quo remotiores partes ob imbecillitatem destituuntur. Quod certè pro communi luxatorum lege obseruatum est, itaque ab omnibus huius disciplinæ dictatoribus constantissimè traditum. Hoc enim Celsus sic expressisse videtur: Omnium quæ loco suo B non sunt, caro ea increscit, magisque in proximo membro, quàm in vlteriore. Vt puta, si humerus loco suo non est, maior in eo ipso fit, quàm in brachio, maior in hoc, quàm in manus acie. At verò si quis propiùs ad Hippocratis mentem aduertat, is comperiet eum innuere carnis imminutionem proximè articulo luxato fieri, maximeque ex opposita ei parte in quam exciderit, aut in qua moram fecerit. Quod certè apertissimè declarat in quibus humeri articulus prolapsus est, & quos γαλιάγκωνας vocat, & in quibus coxæ articulus excidit postea. Qua ratione nanque ossa prolapsa breuiora sunt, eadem sanè carnium imminutionem ex alimoniæ penuria ob motionis impotentiam sustinent. Neque sanè ab Hippocratis opinione dissidet Celsus, si quis genuinam & veram lectionem hoc modo amplectatur. Omniumque quæ loco suo non sunt, caro emacrescit, magisque in proximo membro quàm in vlteriore. Vt puta si humerus suo loco non est, maior in eo ipso fit, quàm in brachio, maior in hoc, quàm in manu macies. Quam lectionem ex lectissimorum codicum testimoniis liberali manu asserimus, eique secundum libertatem vindicias damus.

κατάτασις μὲν ἐν σχήματι κοινῷ] κατάτασις legunt ferè omnia & reconditiora exemplaria, vt & μοχλικῷ. Quædam etiam manu scripta C ἀνάτασις, vt & interpretes legunt. Communem autem figuram in μοχλικῷ addit ἐγγώνιον, quæ fit ad rectum angulum. Habes verò eiusmodi ferè extensionem ac repositionem explicatam apud Oribasium libro de Machinamentis.

ἐς τὰ ἐν χερσὶν ἐπίδεσιν.] Hanc lectionem consentientibus melioribus membranis & Mochlico retinuimus.

ἅμα δὲ διὰ ἐν τῇ διορθώσει] Hæc verba sic mihi accipi videntur, vt tum in dirigendo, tum in extendendo violenter & cum impetu, tum etiam in diuersa membrum contendendo, simul quoque manibus coaptari ossa debeant. Scio & alium esse interpretibus sensum. Sed omnium codicum consensum secutus sum.

ἀμφιθεὶς ἰθόνιον] In Mochlico, ἀμφὶ ὀθόνιον συνειλεγμένον & διορθοῦσθαι legitur. Quæ lectio planior euadit, vt linteo conuoluto & in tumorem sublato, super id cubitus inflectendus sit. Eoque magis respicere Celsus videtur.

[14] Χειρὸς δὲ ἄρθρον ὀλισθαίνει ἢ ἔσω, ἢ ἔξω. D ἔσω δὲ τὰ πλεῖστα. σημεῖα δὲ εὔσημα. ἢν μὲν εἴσω, συγκάμπτειν τοὺς δακτύλους οὐ δύναται. ἢν δὲ ἔξω, ἐκτείνειν. ἐμβολὴ δὲ ὑπὲρ τραπέζης τοὺς δακτύλους ἔχων, τοὺς μὲν τείνειν, τοὺς δὲ ἀντιτείνειν. τὸ δὲ ἐξέχον, ἢ θέναρι, ἢ πτέρνῃ ἅμα ἀπωθέειν, καὶ ὠθέειν πρόσω κάτω. κάτωθεν δὲ κατὰ τὸ ἕτερον ὀστέον ὄγκον μαλθακὸν ὑποθεὶς, ἢν μὲν ἄνω, καταστρέψας τὴν χεῖρα. E ἢν δὲ κάτω, ὑπτίην. ἴησις δὲ ὀθονίοισιν. ὅλη δὲ ἡ χεὶρ ὀλισθαίνει, ἢ εἴσω, ἢ ἔξω, ἢ ἔνθα, ἢ ἔνθα. μάλιστα δὲ εἴσω. ἔστιν δ' ὅτε καὶ ἡ ἐπίφυσις ἐκινήθη. ἔστι δ' ὅτε τὸ ἕτερον τῶν ὀστέων διέστη. τούτοισι κατάτασις ἰσχυρὴ ποιητέη. καὶ τὸ μὲν ἐξέχον ἀπωθέειν. τὸ δὲ ἕτερον ἀντωθέειν δύο εἴδεα ἅμα ἐς τοὔπισω καὶ ἐς τὸ πλάγιον, ἢ χερσὶν ἐπὶ τραπέζης, ἢ πτέρνῃ. παλίγκοτα F δὲ καὶ ἀσχήμονα, τῷ μὲν χρόνῳ κρατύνεται ἐς χρῆσιν. ἴησις ὀθονίοισι σὺν τῇ χειρὶ καὶ τῷ πήχει. καὶ νάρθηκας μέχρι δακτύλων τιθέναι. ἐν νάρθηξι δὲ δεθέντα ταῦτα πυκνότερον λύειν ἢ τὰ κατήγματα. καὶ καταχύσει πλείονι χρέεσθαι. ἐκ γενεῆς δὲ βραχυτέρη ἡ χεὶρ γίνεται, καὶ μινύθησις σαρκῶν μάλιστα τοὐναντίον ᾗ τὸ ἔκπτωμα. ηὐξημένῳ δὲ τὰ ὀστέα μένει. [15] Δακτύλου δὲ ἄρθρον ὀλισθὲν μὲν εὔσημον. ἐμβολὴ δὲ κατα-G τείναντα ἐς ἰθὺ, τὸ μὲν ἐξέχον ἀπωθέειν. τὸ δὲ ἐναντίον, ἀντωθέειν. ἴησις δὲ ταχείη, ὀθονίοισι. μὴ ἐμπεσὸν δὲ ἐπιπωροῦται ἔξωθεν. ἐκ γενεῆς δὲ, ἢ ἐν αὐξήσει ἐξαρθρήσαντα τὰ ὀστέα βραχύνεται κάτω τοῦ ὀλισθήματος, καὶ σάρκες μινύθουσι τοὐναντίον μάλιστα ἢ ὡς τὸ ἔκπτωμα, ηὐξημένῳ δὲ τὰ ὀστέα μένει.

Manus articulus in interiorem aut exteriorem partem luxatur, plurimùm autem in interiorem. Signa verò in aperto sunt. Siquidem intro prolapsio fit, digiti inflecti, si extra, intendi nequeunt. Reponitur autem si digiti supra mensam positi, partim quidem extenduntur, partim verò in diuersa contenduntur, idque quod eminet aut prominentiore palmæ parte, aut calce simul protruditur, & anteriore parte deorsum vrgetur. Ab inferiore verò parte iuxta os alterũ, molle aliquid in tumorem sublatum, si superiore quidem parte extat, manui conuersæ, sin inferiore, supinæ est supponendum. Curatio linteis perficitur. At tota manus in interiorem vel exteriorem, vel in hanc, vel illam partem prolabitur, potissimùm verò in interiorem. Est vbi ossis accrementum emouetur, interdum quoque alterum os diductum est. His valida distentio adhibenda, & os quidem eminens propellendum, alterum verò in contrariam partem propulsandum, vnaque duobus modis in posteriorem partem & in latus, aut manibus supra mensam, aut calce impulsio fieri debet. Quæ autẽ rursus excandescunt & deformitatem habent, tempore quidem ad vsum firmantur. Curatio linteis simul & in manu & in cubito perficitur, ferulæque ad digitos vsque imponendæ. Hæc verò ferulis deligata, crebriùs quàm fracta resoluenda, & copiosiore perfusione fouenda. At manus à primo ortu luxata breuior fit, & carnes aduersa parte in quam luxatio facta est potissimùm imminuuntur, adulto verò ossa permanent. Digiti articulus vbi exciderit facilè quidem videtur. Restituitur verò in directum contendendo, & quod eminet propellendo, contrarium autem in alteram partem impellendo. Curatio fasciis fit & linteis. Quòd si restitutus non fuerit, exteriore parte callum contrahit. Quibus autem à primo ortu, aut dum adolescũt, ossa prolapsa fuerint, ea infra luxationem breuiora euadũt, & car-H nes aduersa parte quàm qua prolapsio facta est potissimùm imminuuntur. Adultis verò eadem magnitudine perseuerant.

[14] χειρὸς δὲ ἄρθρον] Hic vocat Hippoc. interiorem partem & exteriorem habita ratione manus internæ & externæ, quod facit Oribasius libro de Machinamentis. Celsus verò aliter posteriorem & priorem partem vocat, huncque locum his verb primit: Manus quoque in omnes quatuor partes prolabitur. Si in posteriorem partem excidit, porrigi digiti nō possunt, si in rem, non inclinantur: si in alterutrum latus, manus in contrarium, id est, aut pollicem, aut ad minimum digitum conuertitu poni non difficilimè potest. Super durum locum & renitentem, ex altera parte intendi manus, ex altera brachium debet, prona fit, si in posteriorem partem os excidit: supina, si in priorem: si in interiorem exterioremve, in latus.

ὄγκον μαλθακὸν ὑποθεὶς] Vbi manus supra mensam aut prominentiore palmæ parte, aut calce vrgetur, altera parte molle q dam conuolutum supponit Hippocrates, ne vi adhibita ossa duro illidantur aut atterantur. Celsus istud subticuit, alioqui ra tionem imitatus. Atque his quæ in priorem posterioremve partem prolapsa sunt, super imponendum durum aliquid, idque prominens os manu vrgendum est, per quod vis adiecta faciliùs in suam sedem compellit. Oribasius cap. 19. & 34. libri de M namentis ad manus extensionem multa molitur, deinde manus vola aut calce superdata ossium impulsionem facit. Hic verò aliter legitur in Mochlico, καὶ ὠθεῖν πρόσω, καὶ ὀπίσω δεῖ, &c.

ὅλη δὲ ἡ χεὶρ] Quod hîc ἢ ἔνθα ἢ ἔνθα dicit Hippocrates, Celsus interiorem & exteriorem partem vocat & in alterutrum Oribasius priorem & posteriorem.

ἔστι δ' ὅτε τὸ ἕτερον τῶν ὀστέων διέστη] Duas hîc luxationis species enumerat Hippocrates ab aliis omnibus aut neglectas aut omiss nam cùm epiphysis radij & vlnæ ad ossa carpi emouetur. Altera cùm radius & vlna inter se dissident ac distant. Cuius certè sitionem præcipuè hîc molitur, vnà cum valida in diuersum contentione, duos simul impulsionis modos, vnum in posteri partem, vnum in latus adhibens. Id enim osse quod excesserat in locum propulso, de altero accipiendum, quod retro & in vi adhibita impelli debet. Sic enim horum ossium dissidentium repositio fieri debet. Quam quidem ossium inter se conn nem vt nec aliam quidem vllam ξυμφυῆναι κοινὴν δύο ὀστέων κινηθέντων, in pristinam sedem haud ita facilè restitui posse scripsit libro 3. de Fract.

παλίγκοτα δὲ καὶ ἀσχήμονα] Hîc meliora exemplaria & lectionem τοῦ μοχλικοῦ secutus sum. παλίγκοτα δὲ καὶ ἀσχήμονα τῷ χρόνῳ κρατυνθέντα. τὰ παλίγκοτα autem intelliguntur quæ aptè restituta non sunt, ideoque rursus commouentur, & excandescunt.

[15] ἐν φύσει δὲ ἡ ἐν αὐξήσει] Signum istud commune est vbi ossa sedibus suis promouentur, & vniuersalem luxatorum lege quitur, quod vt antea in cubiti & manus luxatione propriè effert, ita & hîc ad digitorum prolapsionem accommodari potest in vniuersum valet. Siquidem luxationi proxima ossa breuiora fiunt, & minùs increscunt, quòd moueri nequeant. Sic qu carnis imminutio proximè luxato articulo contingit, idque potissimùm ex opposita ei parte in quam exciderit. Quem in len Celsi lectionem cap. 11. lib. 8. paulò supra ex fidelissimis codicibus reposuimus. Etsi optimè mihi conscius sum vulgatam le nem doctissimis viris, eamque non sine ratione placuisse.

At maxilla paucis adhuc in totum emota est. Os enim à superiore maxilla procedens cum eo osse quod sub aurem annexum est, quasi sub iugum cogitur, quod maxillæ inferioris capita intercludit, & vno quidem capite sublimius, altero verò depressius existit. Inferioris item maxillæ extremorum vnum quidem ob longitudinem non facilè elabitur: alterum verò cornicis rostro simile, & supra os iugale eminet. Simul quoque ex vtrisq; extremis neruosi tendones exoriuntur, ex quibus innexi sunt musculi qui temporales & masticatorij dicuntur. Qui quòd ex his dependeant, inde appellationem & motionem sumpserunt. Etenim inter edendum & loquendum, & in reliquo oris vsu maxilla superior quiescit. Capiti namque connectitur, non articulorum modo committitur. At inferior maxilla mouetur. Articulatione namq; à superiore maxilla & capite diducitur. Quam igitur ob causam cõuulsionum ac neruorum distentionum, hic articulus vbi contrahitur, primam de se significationem edat, aut quam ob rem temporum vulnera periculi plena sint, & altum soporem inferant, aliàs dicendum erit. Quòd verò non admodum prolabatur, hæ causæ sunt. Illud quoque in causa est, quòd nulla tanta ciborum necessitas hominem supra quàm possit hiare cogit. In nullo autem alio habitu prolabetur, quàm si quis vehementer hiando maxillam in alteram partem contorqueat. Ad id tamen vt excidat hoc confert, quòd ex neruis aut musculis qui iuxta articulos sunt, aut ad eos annectuntur, quicunque in vsu crebrò dimouentur, ij in extendendo plurimùm concedere solent, non secus ac coria optimè subacta plurimùm extensioni cedunt. Ergo (vt ad institutum sermonem redeam) maxilla raro quidē excidit, laxatur tamen plærunq; hiando, non secus ac in aliis musculorũ & neruorum immutationibus istud

[16] Γνάθος δὲ ὀλίγοισιν τελέως ἐξηρθρήσεν. ὀστέον γὰρ τὸ ἀπὸ τῆς ἄνω γνάθου πεφυκὸς ὑποζυγοῦται τῷ ὑπὸ τὸ οὖς ὀστέῳ προσπεφυκότι. ὅπερ ἀποκλείει τὰς κεφαλὰς τῆς κάτω γνάθου. τῆς μὲν ἀνωτέρω ἐόν, τῆς δὲ κατωτέρω τῶν κεφαλαίων. τά τε ἄκρεα τῆς κάτω γνάθου, τὸ μὲν διὰ τὸ μῆκος, οὐκ εὐπαρείσδυτον. τὸ δὲ αὖ τὸ κορωνὸν καὶ ὑπερέχον ὑπὲρ τοῦ ζυγώματος. ἅμα τε ἀμφοτέρων τῶν ἀκρέων τούτων νευρώδεες τένοντες πεφύκασιν, ἐξ ὧν ἐξήρτηνται οἱ μύες οἱ κροταφῖται καὶ μασητῆρες καλεόμενοι. διὰ τοῦτο δὲ καλέονται, καὶ διὰ τοῦτο κινέονται, ὅτι ἐντεῦθεν ἐξήρτηνται. ἐν γὰρ τῇ ἐδωδῇ καὶ ἐν τῇ διαλέκτῳ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ χρήσει τοῦ στόματος, ἡ μὲν ἄνω γνάθος ἀτρεμέει. συνήρτηται γὰρ τῇ κεφαλῇ, καὶ οὐ διήρθρωται. ἡ δὲ κάτω γνάθος κινέεται. ἀπήρθρωται γὰρ ἀπὸ τῆς ἄνω γνάθου, καὶ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς. διότι μὲν οὖν ἐν σπασμοῖσι καὶ τετάνοισι τοῦτο πρῶτον τὸ ἄρθρον σημαίνει συντεταμένον. καὶ διότι πληγαὶ καίριοι καὶ καρώδεαι αἱ κροταφίτιδες γίνονται, ἐν ἄλλῳ λόγῳ εἰρήσεται. τοῦδε δὲ τοῦ μὴ κάρτα ἐξαρθρέειν, τάδε αἴτια. αἴτιον δὲ καὶ τόδε, ὅτι οὐ μάλα καταλαμβάνουσι τοιαῦται ἀνάγκαι βρωμάτων, ὥστε ἀναγκάζειν χάσκειν μεῖζον ἢ ὅσον δύναται. ἐκπέσοι δ' ἂν ἀπ' οὐδενὸς ἄλλου σχήματος, ἢ ἀπὸ τοῦ μεγάλα χάσκοντα, παραγαγεῖν τὴν γνάθον ἐπὶ θάτερα. προσσυμβάλλεται μέντοι καὶ τόδε πρὸς τὸ ἐκπίπτειν. ὁκόσα γὰρ νεῦρα καὶ ὁκόσοι μύες παρὰ τὰ ἄρθρα εἰσίν, ἢ ἀπὸ τῶν ἄρθρων ξυνδέδενται, τούτων ὅσα ἐν τῇ χρήσει πολλάκις διακινέεται, ταῦτα μὲν ἐς τὰς κατατάσιας ἀνεκτότατα ἐπιδιδόναι, ὥσπερ καὶ τὰ δέρματα τὰ εὐδεψηθέντα πλεῖστον ἐπιδιδόασιν ἔχει. περὶ δὲ οὖν ὁ λόγος, ἐκπίπτει μὲν γνάθος ὀλιγάκις. χαλᾶται μέντοι πολλάκις ἐν χάσμασιν. ὥσπερ καὶ ἄλλαι μυῶν παραλλαγαὶ καὶ νεύρων

πλέουσι. δῆλον δὲ τοῖσιν ᾗ μάλιστα ἐστὶν ὅτῳ ἐκπεπλώκει. προέχει γὰρ ἡ κάτω γνάθος ἐς τοὔμπροσθεν, καὶ παρέγκειται τὸ ἀντία τοῦ ὀλισθήματος. καὶ τοῦ ὀστέου ἡ κορώνη ἐγκυρτοτέρη φαίνεται παρὰ τὴν ἄνω γνάθον. καὶ χαλεπῶς ξυμβάλλουσι τὰς κάτω γνάθους. τούτοισι δὲ ἐμβολὴ πρόδηλος, ἥτις γίνοιτ' ἂν ἁρμόζουσα. χρὴ γὰρ τὸν μέν τινα κατέχειν τὴν κεφαλὴν τοῦ τετρωμένου. τὸν δὲ περιλαβόντα τὴν κάτω γνάθον, καὶ ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν τοῖσι δακτύλοισι κατὰ τὸ γένειον, χάσκοντος τοῦ ἀνθρώπου ὅσον μετρίως δύναται, πρῶτον μὲν διακινέειν τὴν γνάθον χρόνον τινὰ, τῇ καὶ τῇ παράγοντα τῇ χειρί. καὶ αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον κελεύειν χαλαρὴν τὴν γνάθον ἔχειν, καὶ συμπαράγειν καὶ συνενδιδόναι ὡς μάλιστα. ἔπειτα ἐξαπίνης χάσαι, τρισὶ σχήμασιν ὁμοῦ προσέχοντα τὸν νόον. δεῖ μὲν γὰρ παράγεσθαι ἐκ τῆς διαστροφῆς εἰς τὴν φύσιν. δεῖ δὲ ἐς τοὐπίσω ἀπωσθῆναι τὴν γνάθον τὴν κάτω. δεῖ δὲ ἑπόμενον τούτοισι συμβάλλειν τὰς γνάθους καὶ μὴ χάσκειν. ἐμβολὴ μὲν οὖν αὕτη. καὶ οὐκ ἂν γένοιτο ἀπ' ἄλλων σχημάτων. ἰητρείη δὲ βραχεῖα ἀρκέει. σπλῆνα προστιθέντα κεκηρωμένον χαλαρῷ ἐπιδέσμῳ ἐπιδεῖν. ἀσφαλέστερον δὲ χειρίζειν ἐστὶν ὕπτιον κατακλίναντα τὸν ἄνθρωπον, ἐρείσαντα τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ σκύτινον ὑποκεφάλαιον ὡς πληρέστατον, ἵνα ὡς ἥκιστα ὑπείκῃ. προσκατέχειν δέ τινα χρὴ τὴν κεφαλὴν τοῦ τετρωμένου.

vsu venit. Vbi verò excidit, his præcipuè indiciis patet. Inferior enim maxilla in anteriorem partem prominet, & in alteram luxationis partem peruertitur, ossisque extremitas cornicis rostrum referens, ad superiorem maxillam magis intumescit, & ægri inferiores maxillas ægrè committunt. Atque his quęnam repositio conueniat satis patet. Vno enim vulnerati caput continente, alter inferiorem maxillam, homine quàm moderatè potest hiante, ad mentum, tum interiore tum exteriore parte digitis apprehendere debet, ac primùm quidem maxillam in hanc vel illam partem manu deductam, aliquandiu commouere, tum ægro imperare vt maxillam relaxet, & simul deducentem adiuuet, eique quàm maximè fieri possit concedat: deinde ad tres figuras simul adhibito consilio, subito impulsu in suam sedem transferre. Siquidem ex peruersione ad naturalem sedem inferior maxilla deducenda est, & in posteriorem partem propellenda. Tum æger his obsequens maxillas committere, ac minimè hiare debet. Ac reponendi quidem ratio hæc est, quæ ne alio quidem habitu administrari possit. Curatio verò breuis satis est, splenia incerata adhibita, laxa vinctura alligata. Tutius autem manus admouentur homine supino reclinato, eius capite scorteo puluino bene farcto obnixo, vt quàm minimè cedat.

[16] τὰ τε ἄκρεα τῆς κάτω γνάθου] ἄκρεα hîc vocat, quæ antea κεφαλὰς dixit, & πέρατα lib. de Ossibus Galenus, quidam etiam κέρατα, quòd processus hi bicornes sint, & cornuum modo sursum ferantur. Quorum alter in capitulum rotundum & κονδυλῶδες transuersim oblongum desinit, & cauitati inseritur, quæ ad iugalis ossis radicem sub meatu auditorio prope mammillarem processum in osse temporum excauatur. Ideoque ob longitudinem non facilè excuti, hoc est, elabi aut expelli scribit Hippocrates. Sic enim οὐκ εὐπαράδυτοι significat, quam lectionem facilè recipio cum quibusdam interpretibus, repugnantibus tamen omnibus exemplaribus, præsertim cùm de his duobus capitibus sic scribat Galenus lib. 11. de vsu part. μεγάλας δὲ ἐντεῦθεν ἔμελλον ἕξειν καὶ ἰσχυρὰς ταύτας τῆς γένυος αἱ κινήσεις, ὅτι τοῖς δάκνειν τε καὶ καταθραύειν τὰ σκληρά. διὰ τοῦτο καὶ τῶν ἄρθρων αὐτῆς ἱκανῶς προὐνοήσατο. τῷ μὲν ἑτέρῳ τῇ κορώνῃ καλουμένῃ τό τε ζύγωμα περιθεὶς, καὶ μέγιστον ἐμφύσας τὸν κροταφίτου μυὸς τένοντα. τῷ δ' ἑτέρῳ τὰς μαστοειδεῖς ὀνομαζομένας ἀποφύσεις τῆς κεφαλῆς ἀσφαλῆ περιθεὶς φρουρὰν, ὅπως μή ποτ' ἐν ταῖς βιαίοις κινήσεσιν, ἀπὸ τῆς ὑποκειμένης ὀλισθαίνοι κοιλότητος. Quo in loco haud scio an non rectè ἄκρων pro ἄρθρων legi debeat. Quòd si quis εὐπαράδυτοι retineat, quod faciunt omnia exemplaria, is eum sensum habeat, vt ad illud extremum non facilis aditus aut accessus pateat, aut ad id non facilè quid subeat, ob condylodis capituli longitudinem in os temporum insertam. Quod quidem ad violentos motus & iniurias externas referetur, ad idque etiam Galeni locus lib. de vsu partium optimè adaptabitur, quòd mammillari processu contra externa veluti quodam præsidio septum sit, ne qua ad id noxia facilè subeat. Hæc autem quàm hîc commemorat Hippocrates longitudo, eam tuberculosi capituli transuersam longitudinem spectat, quæ in cauitatem ossis capitis γληνοειδῆ diarthrosi recipitur, alias sanè toto ductu altero inferioris maxillæ extremo breuius, vt scribit Galenus. Alterum verò maxillæ extremum cornino rostro simile & acutum in mucronem desinens, ipso vertice tenuatur, tendonem à temporali musculo adeo recipiens, vt totum ab illo circumcirca contineatur. De his autem agit Galenus libro de Ossibus & lib. 11. de vsu partium.

διότι μὲν οὖν ἐν σπασμοῖσιν] Huius loci meminit Galenus Com. 3. in Prorrh. & lib. 11. de vsu part. vbi neruorum principij viciniam in causa esse dicit, cur tam grauis noxia sequatur, quam etiam attingit in Commentario. Temporum autem vulnera quàm graues afferant, noxas & quanto cum periculo conuulsiones accersant, scribitur in Prorrh. & Cois Præsagiis, vbi multa ex Hippocrate in hanc sententiam adscripsimus.

ἐκπίπτει δὲ αὖ ἀπ' οὐδενὸς] Idem fere in μοχλικῷ his verbis, οὐ γὰρ ἐκπίπτει, ἢν μή τις χανὼν μέγα παραγάγοι. Sic enim illic ex hoc loco legi debet, & ex membranis manu scriptis.

ἐπὶ σμικρὸν πλείστοισι διακινέει] διακινέεται ἐπὶ τῆς βραχείας κινήσεως exponitur Galeno, & de exigua & leui agitatione sumitur.

τοῖσι δὲ ἐς τὰς καταπάσιας] Vitiosa sunt exemplaria manu scripta Regia quæ καταπάσιας habent velut & Asulana. εὐδέψητα autem δέρματα dicuntur coria bene subacta & coriariorum more emollita ac macerata, τὰ κάλλιστα μεμαλαγμένα exponit Galenus. Hesychius quoq; δεψήσας μαλάξας explicat, Sudas ἁπαλύνας, haud dubiè, vt & Galenus, ad hunc Homericū locum intendentes ἀδυσ. μ. (v. 48.) οὔατ' ἀλεῖψαι ἑταίρων, κηρὸν δεψήσας μελιηδέα, μή τις ἀκούσῃ τῶν ἄλλων.

χάζεται μέντοι πολλάκις ἐν χάσμασιν] χάζεται, χαλᾶται Paulus explicat hunc totum locum subindicans, quem etiam secuti sumus. † Scribit enim inferiorem maxillam sæpe subluxari, quòd musculi qui eam cōtinent præ assidua mandendi & loquendi exercitatione, mollitie elanguescant, ideoq; qualibet ex causa facilè laxentur. τὸ χάζεται παρ' Ἱπποκράτει τὸ χαλᾶται δηλοῖ. Quam etiam significationē quodammodo Galenus amplecti videtur in Exegesi, cùm scribit, χάζεται, βία σημαίνει, ἀμύξαι, ἐκκρῖναι, χαλάσαι. χάζω igitur mutari, laxari, remitti, decuti, transferri, traduci aut transponi significat, vbi mutato pristino & naturali situ, repente in alium fit transmutatio. Sic enim Galenus exponit, ἐκ τῆς κατὰ φύσιν θέσεως εἰς ἑτέραν ἀθρόως μετάστασις. Qua etiam ratione forte Hesychius χάσαι μεταβάλλειν explicat. Est & χάζω remittere, dimittere, soluere ac desinere, aut institutum abrumpere. Qua translatione eleganter Aristophanes in Nubibus, χάσας τὴν ἱππικὴν, hoc est, καταλύσας & καταπαύσας. Eademq; ratione Hesychius χάσε ἄφησε & χάζον, ἄφελκε, κατάπαυσον exponit. Vnde & χασμεῖα dici videtur Galeno funis & repagulum cum foribus obtentum, quo laxato & demisso in curriculum ingrederentur, βαλβὶς & ἀφετηρία alio nomine dicitur. χάσματα verò Erotianus esse scribit τὰ σπάσματα τὰ ἐκ πληγῆς περὶ τὴν γένυν γινόμενα καὶ ἀποσπάσματα. Quo ex loco hîc eum ἐν χάσμασιν legisse satis apparet. Istum enim locum haud dubiè subindicari par est, cùm alioqui crebrò χάσματα in lib. de vlceribus extremo, sed longè alia notione vsurpet Hippocrates. Exemplaria tamen quæ adhuc videre licuit omnia χάσμασιν legunt. Et apud Paulum (vbi hic locus integer adducitur) χασμῶσιν forte pro χάσμασιν aut χασμῶσιν legitur. In μοχλικῷ quoq; idem his verbis significatur, ἐκπίπτουσι δὲ ὀλιγάκις, μάλιστα μὲν χασμωμένοισι.

† Cap. 1. 2. lib. 6.

καὶ παρῆκται τἀναντία] In μοχλικῷ, παρέστραπται τἀναντία τοῦ ἐκπτώματος, pro his verbis posuit. Celsus sic expressit, Si altera, in contrariam partem ipsa mentumque inclinatur, dentes paribus non respondent, sed sub his qui secant canini sunt.

χάσκοντος τοῦ ἀνθρώπου] Huius loci meminit Galenus lib. 2. de motu musculorum, διὰ τοῦτο πάλιν ὁ Ἱπποκράτης ἅπαντα τὰ μόρια ἐν τοῖς ἀνωδύνοις σχήμασιν ἐξαρθρήσαντά τε συντελεσθέντα χειρουργεῖν, ἐπὶ τῆς κάτω γένυος φησίν. ὅσον μετρίως χάσκοντος τοῦ ἀνθρώπου. δεῖ γὰρ ἐπὶ χρόνιος σχῆμα [illegible]ιον, ποιοῦντα ἐπὶ τῆς κάτω γένυος τὸ μετρίως χάσκειν.

ἔπειτα ἐξαπίνης χάσαι] Hic locus apud Paulum vitiosè legitur. χάσαι autem hîc apertissimè significat articulum priore figura mutata, in suam naturalem sedem transferre & reponere, hoc est, in directum ad naturalem sedem simul collocatum, simul motu ac momento in posteriorem partem impellere, deinde os committere. Quo habitu tres illæ figuræ, ad quas animum adhibere iubet Hippocrates, comprehenduntur, vt satis manifesto liquet. Celsus hoc mihi sic breuiter expressisse videtur. Idque simul & caput apprehendendum, & excitato mento maxilla in suam sedem compellenda, & os eius comprimendum est, vt omnia penè vno momento fiant. His enim verbis, τρισὶ σχήμασιν ὁμοῦ προσέχοντα τὸν νόον ἐξαπίνης χάσαι, mihi complecti videtur. Paulus autem hîc ἑπομένως pro ἑπόμενον legit, eodem sensu.

ἀσφαλέστερον δὲ χείζειν] Hanc manus aggressionem sic Celsus describit, Primo quoque tempore homo in sedili collocandus, sic vt minister à posteriore parte caput eius contineat, vel sic vt iuxta parietem is sedeat, subiecto inter parietem & caput eius scorteo puluino duro, eoque caput per ministrum vrgeatur, quò sit immobilius. Quem locum inde & ex μοχλικῷ mutuatus videtur. Paulus verò ἐπὶ σκυτίνου ὑποκεφαλαίου ὡς πληρεστάτου, hoc loco legit.

At si vtraque parte maxilla luxetur, eadem certè curatio est, sed os minus committere hi possunt. Etenim iis mentum in exteriorem partem magis promouetur, minimè tamen torquetur. Ac minimè torqueri potissimùm ex dentium finibus deprehendes, cùm inferiores superioribus ex aduerso respondent. His quam celerrima repositio confert, cuius ratio supra est explicata. Alioqui nisi intro reuerterit, periculum ex febribus assiduis & tardante alto sopore vitæ imminet. Hi namque musculi soporem altum inuehunt, cùm aut præter naturam intenduntur, aut alienantur. Ij quoque biliosa, syncera, pauca aluo excernere solent, & si vomitus adfuerit, syncera vomitione reddere. Moriuntur igitur ij etiam ferè decimo die. At vbi inferior maxilla fracta fuerit, si quidem non omninò transuersa fracta est, verùm os adhuc cohæret, in aliquam tamen partem inclinatur, illud quidem digitis ad linguam in latus adductam appressis, tum verò exteriore parte quoad expediet obnitendo, dirigendum. Ac si dentes iuxta vulnus distorti sint & dimoti, vbi os in suam sedem collocatum fuerit, non tantùm duo proximi, verùm etiam plures, præcipuè quidem aureo filo, vel certè lineo, inter se sunt colligandi, quoad os confirmetur. Deinde cerato & paucis spleniis iniectis, paucisque fasciis non valde appressis, sed laxioribus, vinctura facienda. Nosse namque oportet linteorum deligationem malæ fractæ parum quidem prodesse si rectè adhibeatur, si prauè, magnopere lædere. Crebrò autem circa linguam attrectando inuestigare, diuque renitendo digitis os inclinatum dirigere conuenit. Ac præstaret id semper fieri, sed non licet. Quòd si os transuersum omninò fractum sit, quod tamen rarò contingit, eo quidem quo dictum est modo in suam sedem collocari debet. Quo facto dentes inter se velut antè dictum est colligandi. Id enim magnopere ad quietem contulerit, idque magis, si quis suturis vt decet iniectis, rectè eos coniunxerit. At verò vniuersam manus curationem exactè scriptis prodere non est facilè, sed ea ex his quæ scripta sunt, in animi notione reponẽda est. Deinde ex corio Carthaginiensi (cuius quidẽ cortex exterior, si puer sit qui vulneratus est, satis fuerit, sin adultus, ipso corio vtendũ) incisa habena trium digitorũ, vel ea quæ cõgruit latitudine, sublita gummi maxilla, quò firmiùs hæreat, ad maxillã, quà trãsuersa fracta est, extrema corij parte agglutinetur,

[17] Ἢν δὲ ἀμφότεραι αἱ γνάθοι ἐξαρθρήσωσιν, ἡ ἴησις ἡ αὐτή. συμβάλλειν δέ τι ἧσσον οὗτοι τὸ στόμα δύνανται· καὶ γὰρ προπετέστεραι αἱ γένυες τούτοισιν, ἀστραβέες δέ. τὸ δὲ ἀστραβὲς μάλιστ' ἂν γνοίης τοῖσιν ὀρίοισι τῶν ὀδόντων, τῶν τε ἄνω καὶ τῶν κάτω κατ' ἴξιν. τούτοισι ξυμφέρει ἐμβάλλειν ὡς τάχιστα. ἐμβολῆς δὲ τρόπος προείρηται. ἢν δὲ μὴ ἐμπέσῃ, κίνδυνος περὶ τῆς ψυχῆς ὑπὸ πυρετῶν ξυνεχέων καὶ νωθρῆς καρώσιος. καρώδεες γὰρ οἱ μύες οὗτοι, καὶ ἀλλοιούμενοι, καὶ ἐντεινόμενοι παρὰ φύσιν. φιλέει δὲ καὶ ἡ γαστὴρ ὑποχωρέειν τούτοισι χολώδεα ἄκρητα ὀλίγα. καὶ ἢν ἐμέωσιν, ἄκρητα ἐμέουσιν. οὗτοι οὖν καὶ θνήσκουσι δεκαταῖοι μάλιστα. ἢν δὲ καταγῇ ἡ κάτω γνάθος, ἢν μὲν μὴ ἀποκαυλισθῇ παντάπασιν, ἀλλὰ ξυνέχηται τὸ ὀστέον, ἐγκεκλιμένον δὲ ἔῃ, κατορθῶσαι μὲν χρὴ τὸ ὀστέον παρά γε τὴν γλῶσσαν πλαγίαν ὑποτείνοντα τοὺς δακτύλους, τὸ δὲ ἔξωθεν ἀντερείδειν, ὡς ἂν ξυμφέρῃ. καὶ ἢν διεστραμμένοι ἔωσιν οἱ ὀδόντες οἱ κατὰ τὸ τρῶμα κεκινημένοι, ὁκόταν τὸ ὀστέον κατορθωθῇ, ζεῦξαι τοὺς ὀδόντας χρὴ πρὸς ἀλλήλους, μὴ μόνον τοὺς δύο, ἀλλὰ καὶ πλέονας, μάλιστα μὲν δὴ χρυσίῳ, ἔστ' ἂν κρατυνθῇ τὸ ὀστέον, εἰ δὲ μή, ἐν λίνῳ. ἔπειτα ἐπιδεῖν κηρωτῇ καὶ σπλήνεσιν ὀλίγοισι, καὶ ὀθονίοισιν ὀλίγοισι, μὴ ἄγαν ἐρείδοντα, ἀλλὰ χαλαροῖσιν. εὖ γὰρ εἰδέναι χρή, ὅτι ἐπίδεσις ὀθονίων γνάθῳ καταγείσῃ, μικρὰ μὲν ἂν ὠφελέοι, εἰ χρηστῶς ἐπιδέοιτο. μεγάλα δὲ ἂν βλάπτοι, εἰ κακῶς ἐπιδέοιτο. πυκνὰ δὲ περὶ τὴν γλῶσσαν ἐσμαπτέεσθαι χρή, καὶ πολὺν χρόνον ἀντέχειν τοῖσι δακτύλοισι κατορθοῦντα τοῦ ὀστέου τὸ ἐγκλιθέν. ἄριστον δὲ εἰ αἰεὶ δύναιτο, ἀλλ' οὐχ οἷόν τε. ἢν δὲ ἀποκαυλισθῇ παντάπασι τὸ ὀστέον, ὀλιγάκις δὲ τοῦτο γίγνεται. κατορθοῦν μὲν χρὴ τὸ ὀστέον οὕτως καθάπερ εἴρηται. ὅταν δὲ κατορθώσῃς, τοὺς ὀδόντας χρὴ ζευγνύναι, ὡς ἔμπροσθεν εἴρηται. μέγα γὰρ ἂν συλλαμβάνοι ἐς τὴν ἀτρεμίην. προσέτι καὶ εἴ τις ὀρθῶς ζεύξῃ ὥσπερ χρὴ τὰς ῥαφὰς ῥάψας. ἀλλὰ γὰρ οὐ ῥηΐδιον ἐν γραφῇ χειρουργίην πᾶσαν ἀτρεκέως ἡγέεσθαι, ἀλλ' ὑποτυπέεσθαι χρὴ ἀπὸ τῶν γεγραμμένων. ἔπειτα χρὴ δέρματος Καρχηδονίου, ἢν μὲν νεώτερος ᾖ ὁ τρωθείς, ἀρκέει τῷ λοπῷ χρέεσθαι, ἢν δὲ τελειότερος ᾖ, αὐτῷ τῷ δέρματι, ταμόντα χρὴ εὖρος ὡς τριδάκτυλον ἢ ὅκως ἂν ἁρμόζῃ, ὑπαλείψαντα κόμμι τὴν γνάθον. εὐμενέστερον γὰρ κόλλῃ προσκολλῆσαι τὸ δέρμα ἄκρον πρὸς τὸ ἀποκεκαυλισμένον τῆς γνάθου, ὡς δακτύ-

A ὡς δάκτυλον ἀπὸ τοῦ τρώματος ἢ ὀλίγῳ πλέον. τοῦτο μὲν ἐς τὸ κάτω μέρος. ἐχέτω δὲ ἐντομὴν κατὰ τὸ ἰξὺ τοῦ γενείου ὁ ἱμὰς, ὡς ἀμφιβεβήκῃ ἀμφὶ τὸ ὀξὺ τοῦ γενείου. ἕτερον δὲ ἱμάντα τοιοῦτον, ἢ ὀλίγῳ πλατύτερον προσκολλῆσαι χρὴ πρὸς τὸ ἄνω μέρος τῆς γνάθου. ἀπολιπόντα κατὰ τοσοῦτον ἀπὸ τοῦ τρώματος, ὅσονπερ ὁ ἕτερος ἀπέλιπεν. ἐχέτω δὲ καὶ οὗτος ὁ ἱμὰς τὴν ἀμφὶ τὸ οὖς περίβασιν. ἀποξέες δὲ ἔστωσαν οἱ

B ἱμάντες ἀμφὶ τὴν ξυναφὴν, ἔνθα συνάπτεσθαί τε καὶ συνδεῖσθαι εἰς τὰ πέρατα τῶν ἱμάντων. ἐν δὲ τῇ κολλήσει ἡ σὰρξ τοῦ σκύτεος πρὸς τοῦ χρωτὸς ἔστω, ἐγκολλότερον γὰρ οὕτως. ἔπειτα κατατείναντα χρὴ καὶ τοῦτον τὸν ἱμάντα, μᾶλλον δέ τι τὸν περὶ τὸ γένειον, ὡς ὅτι μάλιστα μὴ ἀποσμικρύνῃ ἡ γνάθος, ξυνάψαι τοὺς ἱμάντας κατὰ τὴν κορυφήν. κἄπειτα περὶ τὸ μέτωπον, ὀθονίῳ καταδῆσαι. καὶ κατάβλημα

C χρὴ εἶναι, ὥσπερ νομίζεται, ὡς ἀτρεμέῃ τὰ δεσμά. τὴν δὲ κατάκλισιν ποιέεσθω ἐπὶ τὴν ὑγιέα γνάθον, μὴ τῇ γνάθῳ ἐρηρεισμένος, ἀλλὰ τῇ κεφαλῇ. ἰσχναίνειν δὲ χρὴ τὸ σῶμα ἄχρι ἡμερέων δέκα. ἔπειτα ἀνατρέφειν μὴ βραδέως. ἢν γὰρ ἐν τῇσι πρώτῃσιν ἡμέρῃσι μὴ φλεγμήνῃ, ἐν εἴκοσιν ἡμέρῃσιν ἡ γνάθος κρατύνεται. τελέως γὰρ ἐπιπωροῦται, ὥσπερ καὶ τἄλλα τὰ ἀραιὰ ὀστέα, ἢν μὴ ἐπισφακελίσῃ. ἀλλὰ γὰρ

D ἐπὶ σφακελισμοῦ τῶν συμπάντων ὀστέων, ἄλλος μακρὸς λόγος λείπεται. αὕτη ἡ διάτασις ἡ ἀπὸ τῶν κολλημάτων εὐμενής καὶ εὐπαμάτευτος καὶ ἐς πολλὰ καὶ πολλαχοῦ διορθώματα εὔχρηστος. τῶν δὲ ἰητρῶν οἱ μὴ σὺν νόῳ εὔχειρες καὶ ἐν ἄλλοισι τρώμασι τοιοῦτοί εἰσι καὶ ἐν γνάθων κατήξεσιν. ἐπιδέουσι γὰρ τὴν γνάθον κατεαγεῖσαν ποικίλως, καὶ καλῶς καὶ κακῶς. πᾶσα γὰρ ἐπίδεσις γνάθου οὕτω καταγείσης, ἐκ-

E κλίνει τὰ ὀστέα τὰ ἐς τὸ κάτηγμα ῥέποντα μᾶλλον, ἢ ἐς τὴν φύσιν ἄγει. ἢν δὲ ἡ κάτω γνάθος κατὰ τὴν σύμφυσιν τὴν κατὰ τὸ γένειον διασπασθῇ. μούνη δὲ αὕτη ξύμφυσις ἐν τῇ κάτω γνάθῳ ἐστίν. ἐν δὲ τῇ ἄνω, πολλαί. ἀλλ' οὐ βούλομαι ἀποπλανᾶν τὸν λόγον. ἐν ἄλλοισι γὰρ εἴδεσι νουσημάτων περὶ τούτων λεκτέον. ἢν οὖν διαστῇ ἡ κατὰ τὸ γένειον σύμφυσις, κατορθῶσαι μὲν παντὸς ἀνδρός ἐστιν. τὸ μὲν γὰρ ἐξεστεὸς ἔσω-

F θεν χρὴ εἰς τὸ εἴσω μέρος, προσβάλλοντα τοὺς δακτύλους. τὸ δὲ εἴσω ῥέπον, ἀνάγειν ἐς τὸ ἔξω μέρος, ἐνερείσαντα τοὺς δακτύλους. ἐς διάστασιν μέντοι διατείναντα μὲν ταῦτα χρὴ ποιέειν. ῥᾷον γὰρ οὕτως ἐς τὴν φύσιν ἥξει, ἢ εἰ ἐγχρίπτων τις ἐς ἄλληλα τὰ ὀστέα προσαναγκάζειν πειρῷτο. τοῦτο γὰρ παντὰ τὰ ὑπομνήματα χάριεν εἰδέναι. ὁκόταν μὲν δὲ κατορθώσῃς, ζεῦξαι μὲν χρὴ τοὺς ὀδόντας τοὺς ἔνθεν καὶ ἔνθεν πρὸς ἀλλήλους, ὥσπερ καὶ πρόσθεν εἴρηται. ἰῆσθαι δὲ χρὴ κηρωτῇ καὶ

G σπλήνεσιν ὀλίγοισι καὶ ὀθονίοισιν. ἐπίδεσιν δὲ βραχέην ἢ ποικίλην μάλιστα τοῦτο τὸ χωρίον ἐπιδέχεται, ἐγγὺς γὰρ τοῦ ἰσορρόπου ἐστὶν, ὡς δὴ μὴ ἰσόρροπον ἐόν. τοῦ δὲ ὀθονίου τὴν περιβολὴν ποιέεσθαι χρή. ἢν μὲν ἡ δεξιὴ γνάθος ἐξεστήκῃ, ἐπὶ δεξιά. ἐπὶ δεξιὰ δὲ νομίζεται εἶναι, ἢν ἡ δεξιὰ χεὶρ ἡγῆται τῆς ἐπιδέσιος. ἢν δὲ ἡ ἑτέρη γνάθος ἐξεστήκῃ, ὡς ἑτέρως χρὴ τὴν ἐπίδεσιν ἄγειν. καὶ ἢν μὲν ὀρθῶς τις κατορθώσῃ, καὶ ἐπατρεμήσῃ ὡς χρὴ, ταχεῖα μὲν ἡ ἄλθεξις, οἱ δὲ ὀδόντες ἀσι-

H νέες γίνονται. ἢν δὲ μὴ, χρονιωτέρη μὲν ἡ ἄλθεξις, διαστροφὴν δὲ ἴσχουσα. οἱ ὀδόντες δὲ καὶ σιναροὶ καὶ ἀχρήιοι γίνονται.

digiti vel paulò ampliore interposito spatio, idq; inferiore parte. Incidatur autem hæc habena è regione menti, vt acutam eius partem vtrinq; comprehendat. Tum altera huiusmodi habena, vel paulò latior, ad superiorem maxillæ partem agglutināda, tantum à vulnere, quantum altera recedens, quæ qua parte aurem circumambit incisuram habeat. Habenæ autem qua parte committuntur inter se acutæ esse debent, & vbi earū capita connecti & colligari debent. In glutinando verò corij caro cuti obuertatur, sic enim firmiùs adhærescet. Deinde extendēda hęc habena, magisq; ea quæ est ad mentum, vt quàm maximè vtræq; circa verticem se cōtingāt, ea cautione adhibita, ne maxilla in acutū distorqueatur. Posteaq; circa frontem fascia deuincienda, quæ omnibus aliis inijci debet, vt fieri assolet, quò vincula immota maneāt. In maxillam verò sanam decumbendum, non maxillæ, sed capiti innitendo. Corpus ad decimum vsq; diem attenuandū, deinde non tardè reficiendum. Nam si primis diebus inflammatio nō accesserit, viginti diebus maxilla firmatur. Perfectè enim callū obducit, nō secus ac reliqua ossa rara, nisi syderentur. Verùm de syderatione vniuersorum ossium, alia longa restat tractatio. Hæc extensio quæ per glutinum adhibetur, firmiter hæret facileq; procuratur, & ad multas ac frequentes directiones faciēdas perquàm est accommodata. At medici imprudenter ad manum procliues, cùm in aliis vulneribus, tum etiam in maxillarum fracturis facilè manum admouent. Fractam enim maxillam variis modis, tum rectè, tum prauè deuinciunt. Quæcunq; siquidem ita fractæ maxillæ deligatio admouetur, ea ossa ad fracturam tendentia eò potiùs inclinat, quàm in naturalem statū reducat. Quòd si maxilla inferior qua parte ad mentū cohæret diducatur. Vnica autem hæc est in inferiore maxilla iunctura, at in superiore multæ. Sed non est instituti nostri longiùs à proposito sermone aberrare. In reliquis enim morborum generibus de his dicendum erit. Si ergo dissideat quæ in mento iunctura est, eam quidem componere quiuis potest. Nam quod foras eminet, admotis digitis intrò propellere oportet, quod intrò vergit, in exteriorem partem adducere, digitis annitendo. Id autem ea distentione adhibita, vt ossa inter se distent, faciendum. Hoc enim modo faciliùs in suum statum redibunt, quàm si quis illisa inter se ossa compellere conetur. Quod nosse in tota commentatione non est inscitum. Ossibus verò coaptatis, dentes hinc & inde, vel ut quoq; priùs dictum est, inter se sunt alligandi, curatioq; cerato & spleniis paucis ac fasciis instituenda. Vinculum autem breue aut varium præcipuè hic locus admittit. Etsi enim ex toto æquis non est libratus ponderibus, ad id tamen prope accedit. At fasciæ circumuolutio, si quidē dextra maxilla excesserit, dextra parte facienda. Id fieri censetur, vbi dextra manus deligationi præest. Quòd si altera maxilla excesserit, ab altera parte fascia ducenda est. At si rectè quidem coaptata fuerit, &, vt debet, quieuerit, breui consanescit, ac dentes integri manent. Sin secus, longiore quidem tempore curatio accedit, eaq; distorta & dentes læduntur & inutiles existunt.

17 καὶ γὰρ προπετέστεραι αἱ γένυες] Hoc est mentum magis prominet. Sed Celsum secuti sumus qui hoc sic exprimit. At si vtrac (parte maxilla propellitur) totum mentum in exteriorem partem promouetur, inferioresque dentes longiùs quàm superio excedunt, intentique super musculi apparent. Vbi γένυας mentum vertit, & ἀστραβέες non inclinari dixit, hoc est minimè torqu peruerti aut inflecti. Eadem quoq; dictione vtitur Hippocrates in μοχλικῷ etsi locus deprauatus videtur. Hic autem apud Paul mendosus est & inde restituendus.

ἐμβολῆς ὁ τρόπος] Celsus breuissimis verbis hanc repositionem eleganter complectitur. Sin vtraque parte prolapsa est, ead omnia facienda, sed æqualiter retro maxilla agenda est. Quam repositionis dissidentiam Galenus fusiùs Commentario plicat.

οὔτι οὖν ἐς θάνατον] Repetuntur ista in μοχλικῷ, & apud Paulum vitiosè leguntur.

ἐγκεκλιμένον δὲ ἤν] Hanc scripturam ex veterum membranarum manu scriptarum assensu retinuimus, etsi exemplarium mag pars ἐγκεκλασμένον legit, quam lectionem secuti sunt alij interpretes. Dicitur autem ὀστέον ἐγκεκλιμένον, cùm fractum quidem in pa tem aut exteriorem aut interiorem inclinatum vergit & inflectitur, κοιλαίνεσθαι aut κυρτοῦσθαι * dicit Paulus. Hunc autem loc Celsus elegantissimis verbis expressit. Maxillæ verò semper aliqua parte etiam vexata, ossa inter se cohærent. Igitur in primis m gitis duobus vtrinque prementibus, & ab ore, & ab cute omninò ossa in suam sedem compellenda sunt. Deinde si transuersa ti xilla fracta est, sub quo casu ferè dens super proximum dentem excedit, vbi ea in suam sedem collocata est, duo proximi den aut si hi labant, vlteriores inter se, seta deligandi sunt.

* Cap. 92. lib. 6.

μάλιστα δὲ ἢν χρυσίῳ] χρυσίον χρυσόλινον aut χρυσόνημα exponit Paulus, aureum linum & aureum filum, huncque locum his verbis notat. τοὺς δὲ κατὰ τὸ κλασθὲν μέρος διεστηκότας ὀδόντας δεῖ συζεύξαντας, ὡς μὲν Ἱπποκράτης φησί, χρυσίῳ συνδέσμεῖν, δηλονότι τῷ χρυσολίνῳ καλουμένῳ, ἢ χ νήματι. ἐπειδὴ δὲ τοῦτο οὐ πᾶσι πάσιν εὔπορον, λίνῳ ἰσχυρῷ, ἢ βυσσῷ, ἢ θριξὶν ἱππείαις, ἢ τοιούτῳ τινί.

πυκνὰ δὲ χρὴ τὴν γλώσσῃ ἐσμάσσεσθαι χρή] ἐσμάσσεσθαι significat Galeno altè quid inuestigare, vel digitis immissis explorare. Est et μάσσεσθαι attrectando & palpando quærere, & μάσσομαι, μάσσω, vel μάσσομαι, tango, attrecto, palpo, vnde μάσασθαι & μασᾶσθαι He chio ἐφάψαι, & μάσαι ζητῆσαι exponitur, quod est velut palpando inuestigare. Quæ certè à μάω, quod est tango, deducta viden Et Galenus quoque in Exegesi (in dictione ἐφάψας) μασᾶσθαι ζητεῖν explicat, vnde ἐσμασσᾶσθαι aut ἐσμασᾶσθαι dicitur intus tanger explorare, vt apud Homerum Il. ρ. (v. 564.) de morte Patrocli dicit Menelaus ἐσμάσσατο θυμόν, pro ὃ ψυχῆς καθῆψατο, hoc est, an penitus insederat. Potest igitur δακτύλοισι ἐσμάσσεσθαι dici velut digitis immissis explorare, quod videtur innuere Galenus, & δακτύλοισι καταψηλαφῶντα. Est & ματεῖν & ματεῖσθαι ζητεῖν καὶ ζητεῖσθαι, & μάτης ζήτησις Galeno & Erotiano, ac ματεῖσθαι τὸ ζητεῖν. Item ματεύειν μαστεύειν, quærere & inuestigare more puerorum qui mammam palpando & attrectando exquirunt.

ἀρκέει τῷ λοπῷ χρέεσθαι] λοπῷ legit Erotianus, & φλοιῷ λέπισμα exponit, (haud dubiè hunc locum subindicans) corticem exte rem ac veluti delibramentum & putamen intelligens, à λέπω vnde λέπος, λέμμα & λέπισμα, aut λεπὶς deducitur, quæ librum, co cem exteriorem, & squamam significant, quomodo sumpsit Cornarius. Est & λόπος Hesychio & Sudæ πᾶς λέπος, φλοιός, δέρμα λεπ ξηρόν. Galenus λοπὸν dixit τὸ δέρμα τὸ ἔξωθεν σκληρότερόν τε καὶ πυκνότερον. At vitiosa sunt exemplaria quæ λοιπῷ pro λοπῷ legunt.

εὐμενέστερον γάρ] Sic legunt quotquot adhuc videre licuit exemplaria. Sed ἐμμενέστερον lego.

ἀπολιπόντα κατὰ τὸ πεσόν] Hìc ἀπολιπόντα Erotianus διεστῶτα exponit. Hunc enim locum haud dubiè subindicat.

ὡς ὅτι μάλιστα μὴ ἀποσμιλαίνει ἡ γνάθος] Ea est constans omnium membranarum manu exaratarum scriptio, quam tamen vitiatam puto. Galenus ἀποσμιλαίνειν exponit εἰς ὀξὺ προάγεσθαι, exacui, in acutum traduci ac fingi. Sed ἀποσμυλαίνειν legendum existimo, tum quòd ἀποσμιλαίνειν haud temerè reperiatur, tum verò quòd Erotianus, hunc omni procul dubio locum subnotans, ἀποσμυλῶν legit, quod fieri scribit ὅταν διαστροφὴ ἐς τὸ ἀσπασμα περὶ τὴν γένυν μετὰ παρέσεως ᾖ, μάλιστα δὲ ἐκ πληγῆς. Sic enim ex ictu distorta aut veluti auulsa maxilla, vbi præcipuè musculorum relaxatio contigerit, ἀποσμυλαίνειν dicitur, hoc est, incuruari aut intorqueri. Est enim μυλλὸς (vnde ista dictio deducitur) Hesychio κυλλόν, καμπύλον, σκολιόν, στρεβλόν. Et Eustathio μυλλὸν, τὸν διεστραμμένον τὴν ὄψιν significat. Accedit quoque quod Galenus in Exegesi ἀποσμυλλῶντας, προβαλόντα τὰ χείλη συνημμένως exponit, eum intelligens qui protensis labris ea adducit & con trahit. Idem quoque προμυλλαίνει, προεπιπλώκει, προέχει εἰς τὸ πρόσθεν exponit, & προμυλλῶντας, προτείνας ἔξω τὰ χείλη. Sic Sudæ μύλλειν est τὰ χείλη πρὸς ἄλληλα συνάγειν. Ex quibus efficitur vt vtraque lectio sese tueri possit. Nam si negationem addideris, quæ plurima est omnium manu scriptorum exemplarium lectio, ὡς ὅτι μάλιστα μὴ ἀποσμυλλαίνῃ ἡ γνάθος, sensus erit, habenas inter se in vertice quàm maximè conuertendas, vt ne maxilla incuruetur, intorqueatur, aut distorta exacuatur, & in acutum traducatur. Quòd si negationem tollas, & ὡς ὅτι μάλιστα ἀποσμυλλαίνει ἡ γνάθος legas, quæ est Germanicorum codicum lectio, hunc sensum elicias licet, vt quàm maximè protensis labris, fractæ maxillæ extrema inter se adducantur & contrahantur. Sunt certè qui ἀποσμυλαίνειν, ex Etymologico adducant pro διαφαυλίζειν, & σαρκάζοντες εὐτελίζειν, quod est veluti protensis in acutum labris & distortis irridere, parui facere & contemnere. Tuncque ἀποσμυλαίνειν retinere licebit eadem notione cum Galeni lectione seruata, vt sit, ὡς μὴ ἀποσμυλλαίνει vt ne in acutum maxilla protendatur aut ducatur, quod fieret non bene intentis habenis, sed relaxatis, idque magis ea quæ ad mentum est remissi. Quòd verò ad huiusmodi deligationem attinet, eam admodum presse his verbis describit Celsus. Deinde aut fascia, aut mollis habena media in longitudinem incisa, vt vtrinque mentum complectatur, & inde capita eius supra caput adducta ibi deligantur. Paulus tamen aliam deligationem in huiusmodi maxillæ fractæ restitutione instituit.

καὶ κατάβλημα χρὴ ἔχειν] κατάβλημα exponit Galenus, τὸ κατὰ πάντων ἔξωθεν ἐπιβαλλόμενον, siue fimbria sit, siue panniculus, siue aliud quid accommodatum. In Exegesi verò πρόβλημα ἐξ ἐπιμελείας ἕνεκα τοῦ συνέχειν τὰ ὑποκείμενα, vbi vitium fortè subesse & pro συνέχειν ἐπι reponendum videtur. Paulus ἐπίβλημα vocat, eamque fasciam quæ fronti inducitur hoc munere fungi aliisque superinduci vo his verbis quæ apud illum hoc modo legenda sunt: ἐπὶ τούτοις δὲ πάλιν ἐπίβλημα, τουτέστι δεσμὸς ἕτερος περιβληθεὶς τῷ μετώπῳ, ὅπισω δὲ κατω συναπτέσθω, πρὸς τῷ πάλαι τοῖς προλεχθεῖσι δήσεις περιφυλάξει. Parum autem refert an hìc eam fasciam quæ fronti iniicitur κατάβλημα ca velit, vti Paulus, an verò aliud omnibus superinducendum existimet.

ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἀραιὰ ὀστέα] Erotianus hìc τὰ ἀραιὰ ὀστᾶ, τὰ διεστῶτα ἀλλήλων exponit. Ferè verò intra quartum decimum & vn ac vigesimum diem sanescunt maxilla, malæ, &c. vt loquitur Celsus. Paulus etiam, πωροῦται ἡ γένυς εἴσω μάλιστα τελῶν ἑβδομάδων, ἅτε χαύνη καὶ μυελοῦ πλήρης οὖσα.

εὐμενής] Sic legunt exemplaria omnia tum scripta tum publicata, & mitem, lenem, placidamque extensionem significant. ἐμμενής, vt priùs, lego. εὐταμίευτος autem eam significat quæ facilè procuratur, dispensatur, & facilè reconditur ac promitur, hoc e expeditam & facilè parabilem, aut quæ medici arbitrio temperatur. διάστασις autem lego, vt & exemplaria manu scripta qu dam, omnésque interpretes, etsi διάστασις ferri potest, vt intelligatur ea ossium distantia, quæ per corij agglutinationem & distell tionem fit.

τῶν δὲ ἰητρῶν οἱ μὴ σὺν νόῳ εὔχειρες] Ex hoc loco Galenus libro tertio de Administrat. anatomicis, medicos temerè scalpel in dissectionibus vtentes, τὴν ἀνόητον εὐχέρειαν ἠσκηκότας vocat, nisi ἀνόητον ἐγχείρησιν legas, vt referatur ad id quod paulò post naso dicitur.

καὶ ἐν γνάθων κατήξεσιν] Exemplaria quædam manu scripta κατήξεσι vitiosè legunt, pro κατήξεσιν aut κατάξεσιν. Etsi enim ἰξις Galeno sæpe εὐθυωρείαν significat, non temerè tamen κάτηξιν reperias.

πᾶσι γὰρ ἐπιδέσις] Pro ἐπιδέσεις ἐνδέσις habent exemplaria quædam, sed ἐπιδέσεις legunt meliora exemplaria, eamque lectionem secutus videtur Galenus.

A Μετὰ δὲ τὸ ξύμφυσις] Hæc est diu nimisque exagitata Anatomicorum querimonia, quæ genam inferiorem in homine vnico osse constare contendunt, non duobus ossibus per vnionem nexis, vt hîc vult Hippocrates, & Galenus quoque in Commentario, & lib. de Ossib. & lib. 11. de vs. part. testatur, qui hanc in extremo mento diuisionem non planè perspicuã esse fatetur, quòd hæc ossa in adultis percoalitum ac symphysin firmissimè annexa sint. In fœtu verò & pueris hæc commissura manifesta videtur, & vtrinq; insignis tuberosa eminentia, symphyseωs & suturæ fidem aliquam facit, vt hac quoque parte corpus etiam geminum sit, vt scribit Galenus lib. 11. de vsu part. Celso certè maxilla mollis & vna est. Sic enim genam inferiorem vocat.

ἐς διάστασιν μέν τι διατεινόμενοι] Sensus est, ad maxillæ fractæ repositionem, ea distentione esse vtendum quæ ossa inter se diducat & distare faciat. Id enim διάστασις significat. Celsus membrum in diuersas partes extendere, donec spatium inter ossa liberum sit, dixit. Sed pro διάστασιν διάτασιν quidam legunt, forte quoque ἐς διάστασιν διατεινόμενοι, quoad ossa inter se distent aut diducantur contendentes & annitentes dici possunt, aut omnem ingenij conatum ad id adhibentes. Quam in significationem διατείνεσθαι eleganter & propriè sumitur.

B ἢ εἰ ἐγχείσειν τις ἐς ἄλληλα τὰ ὀστέα] Hoc est, quàm si quis ossa inter se prope admouens & illidens compellere tentet, aut quàm si quis impactis & complicatis inter se ossibus, aut mutuo contactu inhærentibus & admotis, ea recondere conetur. Est enim ἐγχείσειν, aut ἐγχρίμπτειν, & ἐγχρίμπτεσθαι, περιπλάζειν, προσπλήζειν, προσερίζειν, prope admouere, sese offendere, implicare ac veluti infricare, aut oppangere & appellere. Id autem dicitur de ossibus quæ mutuo contactu se illidunt & contingunt aut implicant. Hesychius ἐγχρίμπτειν προσπελάζειν exponit, hunc forte locum subindicans, vt solet aliàs plurimas voces ex Hippocrate depromere. Idem quoq; ἐγχρίμψαι, πλησιάσαι, ψαῦσαι, ἐρεῖσαι explicat, & ἐγχρίμπτεται, ἐρείδει, & ἐγχριφθεὶς ἐμπλαγείς, ἐγγὺς γενόμενος. Qua dictione vtitur Homerus Il. η. ἀσπίδι ἐγχριφθείς, vbi Scholiastes προσπλαγείς & ἐρείσας exponit, etsi ὀρειδίας melius dicatur, vt sit scuto innixus. Et Il. ε. (v. 662.) αἰχμὴ ὀστέῳ ἐγχριμφθεῖσα, hoc est ἐμπαγεῖσα & ἐμπλακεῖσα, ossi inhærens & infixa. Significat etiam ἐγχρίπτεσθαι ἐρείδεσθαι, rei alicui inniti & in eam occurrere aut offendere, quomodo sumitur postea, vbi Galenus ἐγχρίπτειν dici solere scribit ἐπὶ τῶν ἐρειδόντων εἰς ἄλληλα. Sic Hesychius

C ἐγχριμφθῆναι ἐρεισθῆναι exponit, vt ἐγχρίμπτεσθαι ἐρείδεσθαι, πελάζειν, cui etiam τὸ σκελίζειν & τὸ σκάπτειν significationem addit. Et apud Herodotum ἐγχρίψαι ἐμπεσεῖν & προσπελάσαι significat. Erotianus verò ἐγχρίπτουσιν πελάζουσι, & ἐγχρίπτειν ἐμπίπτειν exponit. Quam significationem etsi hoc loco accommodare possumus, magis tamen eum qui postea sequitur in fine huius libri subindicare videtur, etsi illic προσ-εγχρίπτουσιν, non ἐγχρίπτουσιν legitur. Quòd attinet ad hunc locum eum quodammodo exponere & innuere videtur Galenus in πρ. Comm. 1. in lib. de fract. de partium fractarum extensione & conformatione agens, vbi ἐγχρίπτεσθαι apud Hippocratem de ossibus dici significare videtur, quæ τοῖς ἀλλήλοις παραλλάττοντα vocat, vbi alterum sub altero conditur, & inter se implicantur, aut alterum alteri cohæret & innititur. Comment. quoque 3. in hunc lib. huius etiam loci explicationem adfert, vbi quod hîc dicitur, ἢ εἰ ἐγχρίπτων τις ἐς ἄλληλα τὰ ὀστέα, παραναγκάζειν πιέζοντα, ἢ εἴ τις ἐγχρίπτων πρὸς ἄλληλα συνάγοι τὰ ὀστέα, scribit.

τῶν ἀτρεμούντων τὰ ὑπομνήματα] Istud scriptum in omnibus codicibus tum publicatis tum manu scriptis inuenitur, eamq; ob causam restituimus. Quod tamen quidam expungunt, quòd alioqui admouerit Galenus in Comment. hoc præceptum communiter ad omnia ossa quæ componuntur pertinere. Immò sanè veriùs Galeni lectio istud fuisse ab Hippocrate scriptum innuit. Admonet autem hic locus hoc præceptum de ossium fractorum per extensionem compositione, in tota tum fractorum tum luxatorum commentatione, in animo & mente deligenter esse reponendum.

D ἐπίδεσιν δὲ βραχείην ἢ ποικίλην] Breuem aut variam dixi ex Galeno, qui maxillam varias deligationes admittere vult, cùm reliqui interpretes, breuem potiùs quàm variam dixerint.

καὶ ἀτρεμίζειν ὡς χρή] Adeo hac in parte necessaria quies est, vt ad totam curationem plurimùm conferat momenti, coganturq; ægri plurimis diebus liquidiore cibo vti & in silentio conquiescere. Quod facit vt rectè cum Cornario apud Paulum legendum existimem. καὶ τῇ προσηκούσῃ χρησαμένους ἐπιδέσει, κελεύσειν ἠρεμεῖν, λεπταῖς καὶ ῥοφηματώδεσι τροφαῖς χρωμένους. ἡ γὰρ μάσησις αὐτοῖς πολεμία. Sed ἀρεμεῖν quàm ἠρεμεῖν malim, quòd ea voce vtatur Hippocrates, ex eaque τρέφειν faciliùs deprauatum videatur. Et si huic quoque lectioni vulgatæ sua potest constare sententia. Celsus hîc quoque quietem imperat his verbis: Sed in maxilla illud quoque adiiciendum est, quòd humidus cibus diu assumendus est. Atque etiam cùm tempus processit, in lagano similibusque aliis perseuerandum, do-

E nec ex toto maxillam callus firmarit. Item vtique primis diebus habendum silentium. Rursus quoque: Cùm omnibus verò quorum ossa mota sunt, primò liquidior cibus conueniat, tum his præcipuè, adeò vt sermo quoque, frequenti motu oris per neruos, lædat.

[38] Ἢν δὲ ἡ ῥὶς καταγῇ, τρόπος μὲν οὐχ εἷς ἐστι κατήξιος, ἀτὰρ πολλὰ μὲν δὴ καὶ ἄλλα λωβέονται οἱ χαίροντες τῇσι καλῇσιν ἐπιδέσεσιν, αἴθ᾽ νέου, ἐν δὲ τοῖσι περὶ τὴν ῥῖνα, καὶ μάλιστα. ἐπιδεσίων γὰρ ἐστὶν αὕτη ἡ ποι-

F κιλωτάτη, καὶ πλείστους μὲν σκεπάρνους ἔχουσα, διαφέροντας δὲ καὶ διαλήψιας ποικιλωτάτας τοῦ χρωτὸς ῥομβοειδέας. ὡς οὖν εἴρηται ἀνόητον ἐγχείρησιν ἐπιτηδεύοντες ἄσμενοι ῥινὸς καταγείσης ἐπιτυγχάνουσιν ὡς ἐπιδήσωσι. μίαν μὲν οὖν ἡμέρην, ἢ δύο, ἀγάλλεται μὲν ὁ ἰητρός. χαίρει δὲ καὶ ὁ ἐπιδεδεμένος. ἔπειτα ταχέως μὲν ὁ ἐπιδεδεμένος κορέσκεται. ἀσπερχὲς γὰρ τὸ φόρημα. ἀρκέει

G δὲ τῷ ἰητρῷ ἐπεὶ ἐπέδειξεν, ὅτι ἐπίσταται ποικίλως ῥῖνα ἐπιδέειν. ποιέει δὲ ἡ ἐπίδεσις ἡ τοιαύτη πάντα τἀναντία τοῦ δέοντος. τοῦτο μὲν γὰρ ὁκόσοι σιμοῦνται διὰ τὴν κάτηξιν δηλονότι εἰ ἄνωθεν τις μᾶλλον πιέζοι, σιμώτεροι ἂν εἶεν. τοῦτο δὲ ὅσοισι παραστρέφεται ἢ ἔνθα ἢ ἔνθα ἢ ῥὶς, ἢ κατὰ τὸν χόνδρον, ἢ ἀνωτέρω, δῆλον ὅτι οὐδὲν αὐτοὺς ἡ ἄνωθεν ἐπίδεσις ὠφελήσει, ἀλλὰ καὶ βλάψει μᾶλ-

H λον. οὐχ οὕτω γὰρ συναρμόσει σπλήνεσι τὸ ἐπὶ θάτερα τῆς ῥινός, καίτοι οὐδὲ τοῦτο ποιέουσιν οἱ ἐπιδέοντες.

Naso verò fracto, fracturæ modus vnus non est. Verùm qui speciosis vinculis imprudenter delectantur, cùm in aliis quidem multis, tum verò in naribus vel maximè turpiter illuduntur. Hoc enim vinculum inter cætera maximè varium est, plurimisque locis asciam refert, & relictis in cute aliquot spaciis inanibus, variè admodum in rhombi formam intermittit. Qui igitur (vt dictum est) temerariam manus aggressionem studiose affectant, ij nares fractas vt deuinciant auidè arripiunt. Atqui vno aut altero die sibi quidem medicus placet, deligatus item æger gaudet, deinde citò vt molestum onus fastidit, satisque est medico, si variam narium deligationem ostentarit. Hæc autem vinciendi ratio omnia cõtra quàm oporteat efficit. Etenim siue ob fracturam simæ nares sint, si quis eas superiore parte potiùs comprimat, simæ magis reddentur. Siue etiam quibusdam in hanc vel illam partem, aut circa cartilaginem, aut superiore parte nares distorqueantur, manifestum est quod nullam vtilitatem ex superiniecto vinculo consequi, quin potiùs lædi consueuerunt. Neq; enim sic ex altera narium parte splenia adaptata conuenient, quanquam neq; hoc faciunt qui deligationem admouent.

Maximè autem mihi deligatio prodesse videtur, si ad medium nasum acuta sui parte, caro supra os contundatur, aut si os quoque quibusdam paululum, non autem multùm offensum sit. In iis enim nares callo obducuntur, & quandam prominentiam oblongiorem habent. Sed neque hi sanè multùm molesta deligatione indigent, si modò quid vinculo opus est. Satisq; est splenium quidem inceratum supra contusum extendere, dein qualis deligatio ex duobus initiis fieri solet, ita semel ductam fasciam circumdare. Optimè autem medetur farina sitania, eluta, glutinosa, subacta, modica, ex cataplasmate imposita. Ac siquidem farina ex optimo tritico suppetit, & quæ facilè duci possit, ea ad hæc omnia vti conuenit. Quòd si non admodum ducatur, cum pauca thuris mica concussũ elisa, in tenuissimum pollinem redacta, & aqua diluta, farina est subigenda, aut paululum omnino gummi similiter admiscendum. Quibus igitur nares inferiore parte fractæ simæ redduntur, siquidem ex anteriore parte ad cartilaginem desidunt, potest in nares aliquid quod dirigat immitti, sin minùs, excitanda quidem hæc omnia sunt, digitis in nares, si licet, inditis. Alioqui specillo pleniore quo ad illinendum vtimur, non in anteriorem partem, sed quà desidunt, in nares digitis impulso, exteriore verò nariũ parte hinc & inde digitis comprehensa, simul impellere & sursum attollere. Ac si omnino anteriore parte fractura fuerit, licet aliquid velut iam dictum est intro in nares indere, vel ex linteo derasam lanuginem, vel aliud quid tale linteo conuolutum, aut potiùs Carthaginiensi corio circunsutum, ea figura accommodatum, vt aptè hunc in locum immitti queat. At si vlterior fractura sit, nihil intro immitti potest. Etenim si anteriore parte molestum onus est, quomodo interiore non sit futurum? Imprimis igitur interiore parte nares conformandæ, & exteriore parte non remisè agendo in suam sedem compellendæ & dirigendæ. Nam & tibi maximè nasus fractus restituitur, præcipueq; eodem die, vel certè paulò pòst. Verùm negligenter agũt medici, & primùm mollius quàm oporteat rem pertractant. Digitis enim hinc & inde pro narium natura quoad eius fieri potest ad imas nares demissis, eas ab inferiore parte sursum compellere oportet, atque ita maximè excitatas, simul etiam ab interiore parte dirigere. Deinde verò ad eam rem nullus est magis idoneus medicus, si eò studio contendere, aut id etiam tolerare velit, quàm ipsius digiti indices. Hi enim maximè sunt à natura accommodati. Admoto autem vtroque digito totæ nares obfirmandæ sunt, atque ita in quiete continendæ, maximè quidem si fieri possit assiduè, quoad confirmentur, vel certè quàm diutissime, velut dictum est. Quòd si istud æger præstare nequit, vel pueri, vel mulieris cuiusdam digitis vtendum. Molles enim manus esse conuenit, sic vt quàm optimè curentur nares quibus nõ distortæ, sed æquabiliter ad inferiorem partem desidunt. Equidem nullas vnquam nares vidi, quæ sic fractæ, si statim prius quàm callo obducãtur, compellerentur, restitui non potuerint, si modo quis rectam curandi

ἄγχιστα δὲ ἡ ἐπίδεσίς μοι δοκέῃ ἀντιπιέζειν, εἰ κατὰ μὲν τὴν ῥῖνα κατὰ τὸ ὀξὺ ἀμφιφλασθείη ἡ σὰρξ κατὰ τὸ ἐν.. εἰ καὶ τὸ ὀστέον μικρὸν ἴσως εἴη καὶ μὴ μέγα. τοῖσιν, τούτοισιν ἐπιπώρωμα ἴσχει ἡ ῥίς, καὶ ὀχθοειδεστέρη γίνεται. ἀλλ' ὅμως οὐδὲ τούτοισι δή που πολλοῦ ὄχλου δέεται ἡ ἐπίδεσις, εἰ δή τι καὶ δεῖ ἐπιδέειν. ἀρκέει ἐπὶ μὲν τὸ φλάσμα σπλήνιον ἐπιτείναντα κεκηρωμένον, ἔπειτα ὡς ἀπὸ δύο ἀρχέων ἐπιδέεται, οὕτως νίῳ ἐς ἅπαξ περιβαλέειν. ἀρίστη μέν τοι ἰητρείη, τῷ ἀλήτῳ τῷ σιτανίῳ, τῷ πλυτῷ, γλίσχρῳ, πεφυρημένῳ ὀλίγῳ, καταπλάσσειν τὰ τοιαῦτα. χρὴ δὲ ἢν μὲν ὁ ἀγαθῶν ᾖ, τῶν πυρῶν τὸ ἄλητον καὶ εὐόλκιμον, τούτῳ χρέεσθαι ἐς πάντα τὰ τοιαῦτα. ἢν δὲ μὴ πάνυ ἐλκώδης ᾖ, ἐς ὀλίγην μάνναν ὕδατι ὡς λειοτάτην διέντα, ταύτῃ φυρᾶν τὸ ἄλητον, ἢ κόμμι πάνυ ὀλίγον ὡσαύτως μίγειν. ὁκόσοισι μὲν οὖν ῥὶς ἐς τὸ κάτω καὶ ἐς τὸ σιμὸν ποῦ καταγῇ. ἢν μὲν ἐκ τοῦ ἔμπροσθεν μέρεος κατὰ τὸν χόνδρον ἵζηται, οἷόν τε ἐστὶ καὶ ἐντιθέναι διόρθωμα εἰς τοὺς μυκτῆρας. ἢν δὲ μή, ἀνορθοῦν μὲν χρὴ πάντα τὰ τοιαῦτα, τοῖς δακτύλοις ἐς τοὺς μυκτῆρας ἐνθέντα, ἢν ἐνδέχηται. ἢν δὲ μή, παχὺ ὑπαλειπτήριον μὴ ἐς τὸ ἔμπροσθεν τῆς ῥινὸς ἀπαγγεῖλαντα τοῖσι δακτύλοισιν, ἀλλ' ᾗ ἵδρυται. ἔξωθεν δὲ τῆς ῥινὸς ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἀμφιλαμβάνοντα τοῖσι δακτύλοισι, συναναγκάζειν ἅμα καὶ ἀναφέρειν ἐς τὸ ἄνω. καὶ ἢν μὲν πάνυ ἐς τὸ ἔμπροσθεν τὸ κάτηγμα ᾖ, οἷόν τέ τι καὶ εἴσω τῶν μυκτήρων ἐντιθέναι, ὥσπερ ἤδη εἴρηται. ἄχνην τὴν ἀφ' ἡμιτυβίου ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον ἐν ὀθονίῳ εἱλίσσοντα, μᾶλλον δὲ ἐν καρχηδονίῳ δέρματι ἐρράψαντα, σχηματίσαντα τὸ ἁρμόσαν σχῆμα τῷ χωρίῳ ἵνα ἐγκείσεται. ἢν μέν τι προσωτέρω ᾖ τὸ κάτηγμα, οὐδὲν οἷόν τε εἴσω ἐντιθέναι. καὶ γὰρ εἰ ἐν ἔμπροσθεν ἀσηρὸν τὸ φόρημα, πῶς γε δὴ οὐκ ἐν τῷ ἐσωτέρω; τὸ μὲν οὖν πρῶτον καὶ ἔσωθεν ἀναπλάσσεσθαι καὶ ἔξωθεν ἀφειδήσαντα χρὴ ἀνάγειν ἐς τὴν ἀρχαίαν φύσιν καὶ διορθώσασθαι. κάρτα γὰρ οἱ ἥ τε ῥὶς καταγεῖσα ἀναπλάσσεται. μάλιστα μὲν αὐθήμερος. ἢν δὲ μή, ὀλίγῳ ὕστερον. ἀλλὰ καταβλακεύουσιν οἱ ἰητροὶ καὶ ἁπαλωτέρως τὸ πρῶτον ἅπτονται ἢ ὡς χρή. περιβάλλοντα γὰρ τοὺς δακτύλους χρὴ ἔνθεν καὶ ἔνθεν κατὰ τὴν φύσιν τῆς ῥινὸς ὡς κατωτάτω κάτω συναναγκάζειν, καὶ οὕτω μάλιστα ἀνορθοῦνται σὺν τῷ ἔσωθεν διορθώσει διορθοῦντα. ἔπειτα δὲ ἐς ταῦτα ἰητρὸς οὐδεὶς ἄλλος τοιοῦτός ἐστιν, εἰ ἐθέλοι μελετᾶν καὶ τολμᾶν, ὡς οἱ αὐτοῦ δάκτυλοι οἱ λιχανοί. οὗτοι γὰρ κατὰ φύσιν μάλιστά εἰσιν. περιβάλλοντα γὰρ χρὴ τῶν δακτύλων ἑκάτερον παρὰ πᾶσαν τὴν ῥῖνα ἐρείδοντα, ἡσυχῶς οὕτως ἔχειν. μάλιστα μὲν εἰ οἷόν τε εἴη αἰεί, ἐς ὃ ἂν κρατυνθῇ. εἰ δὲ μή, ὡς πλεῖστον χρόνον, ὡς εἴρηται. εἰ δὲ μή, ἢ παῖδα ἢ γυναῖκά τινα. μαλθακὰς γὰρ τὰς χεῖρας δεῖ εἶναι. οὕτως, ὡς ἂν κάλλιστα ἰηθείη ἡ ῥίς, ὅπως μὴ ἐς τὸ σκολιόν, ἀλλ' ἐς τὸ κάτω ἱδρυμένη εἴη ἰσόρροπος. ἐγὼ μὲν οὖν οὐδεμίαν που ῥῖνα εἶδον, ἥ τις οὕτω καταγεῖσα οὐχ οἵη τε διορθωθῆναι αὐτίκα πρὶν πωρωθῆναι συναναγκαζομένη, ἐγένετο, εἴ τις ὀρθῶς ἐθέλοι ἰη-

τρεύειν

βούληται. ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι αἰσχροὶ μὲν εἶναι πολλοῦ ἀποτιμῶσι. μελετᾷν δὲ ἅμα μὲν οὐκ ἐπίστανται, ἅμα δὲ οὐ τολμέουσιν, ἢν μὴ ὀδυνῶνται, ἢ θάνατον δεδοίκασι. καίτοι ὀλιγοχρόνιος ἡ πώρωσις τῆς ῥινός, ἐν γὰρ δέκα ἡμέρῃσι κρατύνεται, ἢν μὴ ἐπισφακελίσῃ. ὁκόσοισι δὲ τὸ ὀστέον ἐς τὸ πλάγιον καταγνῦται, ἡ μὲν ἴησις αὕτη. τὴν δὲ διόρθωσιν δηλονότι χρὴ ποιέεσθαι οὐκ ἰσόρροπον ἀμφοτέρωθεν, ἀλλὰ τό τε ἐξεκεκλιμένον ὠθέειν ἐς τὴν φύσιν ἔκτοσθεν ἀναγκάζοντα. καὶ ἐσματτευόμενον ἐς τοὺς μυκτῆρας, καὶ τὰ εἴσω ῥέψαντα διορθοῦν ἀόκνως ἔστ' ἂν κατορθώσῃ, εὖ εἰδότα, ὅτι ἢν μὴ αὐτίκα κατορθώσῃ, οὐχ οἷόν τε μὴ καὶ διεστράφθαι τὴν ῥῖνα. ὅταν δὲ ἀγάγῃς ἐς τὴν φύσιν, προσβάλλοντα χρὴ ἐς τὸ χωρίον, ἢ τοὺς δακτύλους, ἢ τὸν ἕνα δάκτυλον ἢ ἐξέχει, ἀνακωχέειν, ἢ αὐτὸν, ἢ ἄλλον τινὰ, ἔστ' ἂν κρατυνθῇ τὸ τρῶμα. ἀτὰρ καὶ ἐς τὸν μυκτῆρα τὸν μικρὸν δάκτυλον ἀπωθέοντα, ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, διορθοῦν χρὴ τὰ ἐγκριθέντα. ὅτι δ' ἂν φλεγμονῆς ὑπογένηται, τουτέοισι χρὴ τῷ σταιτὶ χρέεσθαι. τοῖσι μέντοι δακτύλοισι προσέχειν χρὴ ὁμοίως, καὶ τοῦ σταιτὸς ἐπικειμένου. ἢν δέ που κατὰ τὸν χόνδρον ἐς τὰ πλάγια καταγῇ, ἀνάγκη τὴν ῥῖνα ἄκρην μετεστράφθαι. χρὴ οὖν τοῖσι τοιουτέοισιν ἐς τὸν μυκτῆρα ἄκρον διόρθωμά τι τῶν εἰρημένων, ἢ ὅ, τι τουτέοισιν ἔοικεν, ἐντιθέναι. πολλὰ δ' ἄν τις εὕροι τὰ ἐπιτήδεια, ὅσα μήτε ὀσμὴν ἔχει, μήτε ἄλλως προσηνέα ἐστίν. ἐγὼ δέ ποτε πνεύμονος προβάτου ἀπότμημα ἐνέθηκα, τοῦτο γάρ πως παρέτυχεν. οἱ γὰρ σπόγγοι ἐντιθέμενοι ὑγράσματα δέχονται. ἔπειτα χρὴ καρχηδονίου λοπὸν πλάτος ὡς τοῦ μεγάλου δακτύλου τετμημένον, ἢ ὅκως ἂν ξυμφέρῃ, προσκολλῆσαι ἐς τὸ ἔκτοσθεν πρὸς τοῦ μυκτῆρος τοῦ ἐξεκεκλιμένου. κἄπειτα κατατεῖναι τὸν ἱμάντα ὅκως ἂν ξυμφέρῃ. μᾶλλον δὲ ὀλίγον τείνειν χρὴ, ὥστε ὀρθὴν καὶ ἀπαρτὴν τὴν ῥῖνα εἶναι. ἔπειτα, μακρὸς γὰρ ἔστω ὁ ἱμὰς, κάτωθεν τοῦ ὠτὸς ἀγαγόντα αὐτὸν, ἀναγαγεῖν περὶ τὴν κεφαλήν. καὶ ἔξεστι μὲν κατὰ τὸ μέτωπον προσκολλῆσαι τὴν τελευτὴν τοῦ ἱμάντος. ἔξεστι δὲ μακρότερον ἄγειν. ἔπειτα περιελίσσοντα περὶ τὴν κεφαλὴν καταδεῖν. τοῦτο ἅμα καὶ δικαίην τὴν διόρθωσιν ἔχει, ἅμα δὲ εὐταμίευτον, καὶ μᾶλλον ἢν ἐθέλῃς καὶ ἧσσον τὴν ἀντιρροπίην ποιῆσαι τῆς ῥινός. ἀτὰρ καὶ ὁκόσοισιν ἐς τὸ πλάγιον ἡ ῥὶς καταγνῦται, τὰ μὲν ἄλλα ἰητρεύειν χρὴ, ὡς προείρηται. προσδέεται δὲ τοῖσι πλείστοισι καὶ τοῦ ἱμάντος πρὸς ἄκρην τὴν ῥῖνα προσκολλῆσαι τῆς ἀντιρροπίης εἵνεκα. ὁκόσοισι δὲ σὺν τῇ κατήξει καὶ ἕλκεα προσγίνεται, οὐδὲν δεῖ ταράσσεσθαι διὰ τοῦτο. ἀλλ' ἐπὶ μὲν τὰ ἕλκεα ἐπιτιθέναι πισσηρὴν, ἢ τῶν ἐναίμων τι. εὐαλθέα γὰρ τὰ τοιαῦτα. ὁμοίως καὶ ἢν ὀστέα μέλλῃ ἀπιέναι, τήν τε διόρθωσιν τὴν πρώτην, ἀόκνως χρὴ ποιέεσθαι μηδὲν ἐπιλείποντα, καὶ τὰς διορθώσιας τοῖσι δακτύλοισιν ἐν τῷ ἔπειτα χρόνῳ. χαλαρωτέροισι μὲν γὰρ χρεομένους, χρεομένους δέ. εὔπλαστον γάρ τι πάντων τοῦ σώματος ἡ ῥίς ἐστι. τῶν δὲ ἱμάντων τῇ κολλήσει καὶ τῇ ἀντιρροπίῃ παντάπασιν οὐδὲν κωλύει χρέεσθαι, οὔτε ἢν ἑλκώσῃ, οὔτε ἢν ἐπιφλεγμήνῃ, ἀλύπητοι γάρ εἰσιν.

rationem insistat. Atqui homines deformitatem magno quidem pretio redimendam æstimant, eò autem studio anniti, nisi dolore aut mortis metu coacti, neq; sciunt, neque sustinent, quanquam in naribus callus pauco tempore inducatur. Decem enim diebus, nisi siderentur, confirmantur. At quibus os à latere frangitur, curatio quidem eadem conuenit, directio tamen ipsa non æquabiliter ab vtraque parte facienda, sed quod inclinatum est extrinsecus compellendo, ad naturalem situm adurgendum, & digitis immissis nares contrectando, quæ in interiorem partem vergunt impigrè dirigenda, quoad restituantur, istud animo reputantes, nisi protinus nares dirigantur, fieri non posse quin peruertantur. Quibus in naturalem sedem reductis, admotos ad locum vnum aut plures digitos, qua eminentia erat, ipsum aut alium quendam continere oportet, quoad vulnus cõfirmatum fuerit. Quin & impulso in nares paruo digito, subinde quę inclinata sunt dirigere conuenit. Ac si quid inflammationis subest, iis farina ex aqua subacta adhiberi debet. Nihilo tamen minus, etiam farina imposita, digiti similiter admouendi. At si quando ad cartilaginem in latus nares fractæ sint, eas summas peruerti necesse est, tũcque in extremas nares quiddam ex iis quæ dicta sunt, quod eas dirigat, aut aliquid tale, immitti debet. Multa autem ad id accommodata inueniri possunt, quæ neque odorem moueant, & alioqui mollia non sint. Ego sanè pulmonis ouilli frustum (quod fortè tũc aderat) aliquando immisi. Inditæ enim spongiæ humorem excipere cõsueuerunt. Deinde ex Carthaginiensis corij cortice exteriore, incisa habena pollicis latitudine, aut quanta conuenit, exteriore parte naribus, qua parte inclinant, agglutinanda, posteaque prout conuenit intendenda. Paulò autem amplius intendi debet, quoad erectæ & suspensæ nares esse videantur. Tum ita longa habena sit, vt sub aurem abducta, sursum circa caput adduci queat. Quam quidem suo extremo fronti agglutinare, aut etiam vlterius ducere, demùm circa caput volutam deuincire licet. Hæc si quidem ratio simul iustam directionem continet, simulque expeditam habet, si quis cupiat maiorem aut minorem narium in contrarium momẽtum propensionem. Etenim quibus nares in latus fractæ sunt, in reliquis quidem eadem quę proposita est curatio conuenit. In plærisq; tamen habena insuper opus est, quæ extremis naribus agglutinata, eas in contrarium momentum propendere faciat. At quibus ad fracturam cutis quoque vulnus accessit, eos nihil eam ob rem commoueri necesse est. Verùm vlceri ceratum quod picem habeat, aut medicamentum aliquod cruentis vulneribus accommodatum imponendum. Hæc si quidem facilè curationem admittunt. Eodem quoq; modo vbi ossa discessionem parant, tum primùm directio impigrè omni adhibita diligẽtia facienda; tum etiam postea digiti ad directionem adhibendi. Hôs si quidem & laxiores esse, & admouere tamen oportet. Ex omnibus enim corporis partibus nares facillimè componũtur. Habenarum verò agglutinatione aut in contrarium momentũ propensione nihil omnino vti prohibet, neq; si vlcus, neq; si inflammatio adfuerit. Ista nanq; nullam molestiam afferre possunt.

¹⁸ διαῤῥώγας] διαρωγαὶ sunt hiatus, ruinæ & fissuræ aut interruptiones. Hîc vincula significãt interrupta & dehiscentia, cùm quædam in medio spatia inania ac veluti hiatum quendam relinquunt. Galenus τὰ μεταξὺ διαστήματα τῶν ὀθονίων explicat, & διαῤῥωγὰς legisse videtur. Erotianus verò (si modò vera est lectio) διαροχὰς, & τὰς τῶν ἐπιδέσμων διαπνοὰς καὶ τὰ μεταξὺ τούτων διαστήματα explicat, velut quasdam vinculorum interspirationes ac intermissa spatia.

ἄσπορον γὰρ τὸ σόρημα] φόρημα lego cum melioribus & reconditioribus membranis, onus & gestationem intelligens, gestamen dixit Virgilius. φρόνημα tamen legunt exemplaria quædam manu scripta & Asulanum, pro consilio, inuento aut commento, de quo tantopere sese efferunt Medici.

ἀγάλλεται μὲν οἱ ἰητροὶ] Erotianus hîc ἀγάλλεσθαι γαυριᾶν exponit, & Bacchium reprehendit qui τέρπεσθαι denotare scripserat.

ἀντιποιέει δ' ἡ ἐπίδεσις] Hîc ἀντιποιέειν contra bene facere significare videtur & iuuare, quod etiam ὠφελεῖν explicat Gal. in Com. Potest etiam denotare morbo resistere aut occurrere, vt sumpserunt interpretes. Potest quoq; hîc ἀντιποιέειν indicare noxiam beneficio rependere quòd antea deligatio damnum potiùs quàm vtilitatem attulerit, nunc verò contra iuuet. Sensus autem est, prope esse mihi videtur deligatio vt contrà benefaciat. Sed maximè prodesse dixi, cùm Erotianus hîc ἄγχιστα pro μάλιστα poni his verbis significet: ἄγχιστα. ἔστι μὲν ἔγγιστα. αὐτὸς δὲ αὐτὴ τῷ μάλιστα τίθησι τὴν λέξιν.

ὀκριοειδέστερη ὑνὶ γίνεται] Significat in inducendo callo oblongiorem quandam prominentiam enasci, nisi fuerit vinculo coercita ac repressa. ὀκρὶς est Galeno in Exegesi ἐξοχὴ παραμήκης, prominentia oblonga. Sed ὄκεις meliùs scribatur, quemadmodum Varino, cui ὄκεις est ἐξοχὴ μεγίστη παρὰ τῷ Ἱπποκράτει. Videtur dictum ὄκεις velut ἄκεις summum cacumen montium aut rupium, & petrarum eminentia. Sunt enim ἄκραι ἐξοχαί. Suntq; inde deducta ὀκελοειδὴς & ὀκελόεις. † Homero ὀκελόεις λίθος, & μάρμαρος ὀκελόεις dicitur, lapis & marmor acutas habens eminentias aut prominentias oblongas, ἔχων ἀκίδας καὶ ὀξύτητας. Interpretes ὄκελν asperum exponunt, & hîc volũt nares callo quodammodo exasperari, quòd ὄκελν τραχὺν λίθον Hesychius exponit & ὀκελόν. ὀκελάζων idem τραχυνόμενος & ὀκελάσθαι τραχύνεσθαι, & ὀκελόεν τὸ ἐπτραχυνόντι exponit. Sed idem tamen ὀκρυόεν, τραχὺ, σκληρὸν, στερεὸν, & ὀκρυόεντι τραχεῖ, & ὀκρυόεντι scribit, quomodo & apud Homerum scribitur. Dicitur quoq; Hesychio ὀκελόεν φρικῶδες, rigidum, horridum aut horrendum, & ὀκελόεσσα, φρικτὴ, χαλεπὴ ex Homero. Nos Galeni mentem secuti, nares oblongiorem quandam prominentiam habere diximus. Istud enim Galeni verba signant, ἐξοχὴ γάρ τις ἔπεται κατὰ τὴν πώρωσιν αὐτῆς. Quod eleganter dixisse videtur Celsus, paulò vehementius deligandum esse, quia callus eo loco non ad sanitatem tantummodò, sed etiam ad tumorem increscat. Istum autem locum innuit * Paulus cùm scribit: ἐπὶ τούτων δὲ τὴν ἐπίδεσιν Ἱπποκράτης παραιτεῖται, σιμὴν τὴν μᾶλλον καὶ διαστροφὴν ἐργαζομένην πλείονα, πλὴν τῆς κατὰ μέσης τῆς ῥινὸς εὐτρεπισθέντων τινὰ ἐπικρύσματι. Qui locus sanè vt vitiatus apparet, ita non dubium est quin ex hoc loco ὑνὶ ἐπιπωρώματι, aut τῷ ἐπιπωρώματι reponendum sit. Quod certè Cornarium fugisse, & aliam restituisse lectionem, præsertim veteratorem in hac arena nobilissimum & alioqui oculatissimum, per sanè mihi mirum videtur. †Il. θ. (v. 327.) Odyss. α. (v. 499.) *Cap. 91. Lib. 6.

ἀρκέει δ' ἐπὶ τὸ φλάσμα] Hîc ἀρκέει βοηθεῖ exponit Erot. Nemini enim dubium esse potest, quin hac notatione locum istum designet.

τῷ ἀλήτῳ τῷ σιτανίῳ] ἄλητον σιτάνιον farinam sitaniam diximus Plinium secuti, farinam ex sitanio tritico intelligẽtes. Siue sitanium triticum trimestre intelligas, velut ex † Dioscoride & * Theophrasto vocat Plinius (cap. 25. lib. 22.) Siue etiam sitanium sumas certum quoddam tritici genus in Co & tota Asia Galeni tempore sic dictum, quòd vere ineunte serebatur, nec secus ac bimestre (quod διμηνιαῖον & τεσσαρακονθήμερον inde dicebatur) in maturitatem adolesceret, & subactam aqua farinam lentam admodum & glutinosam efficeret. Quam certè opinionem videtur amplecti Galenus, etsi postea hac in dictione explicanda anxius videtur, cùm scribit σιτάνιος πυρὸς accipi posse pro quouis tritici genere quod densum & compactum sit, & ex quo optima & valdè tenax farina conficiatur, non autem certum aliquod tritici genus denotari. Hîc igitur σιτάνιον ἄλητον dicitur Hippocrati, quod lib. de rat. vict. in morb. ac. σιτάνιον ἄλευρον, & Dioscoridi ὁ ἐκ τῶν σιτανίων ἀλεύρων ἄρτος effertur, Plinius sitanium panem (hoc est è trimestri) vertit. Ex quo rectè sitaniam farinam, aut è trimestri tritico dici probatum volumus. Hippocratis interpretes omnes farinam hornam aut huius anni dixerunt, quòd scribat Gal. doctos Hippocratis enarratores apud eũ σιτανίους πυροὺς exponere τοὺς ἐπέτεις ἐσπαρμένους, & cùm pro ἐπέτεις Attici τῆτες dicant, sic accipi quasi τοὺς ἐν τῷ ἔτει τούτῳ, τουτέστι κατὰ τὸ ἔαρ ἐσπαρμένους, διμηνιαίους τε καὶ τεσσαρακονθημέρους ὀνομαζομένους. Eos autem præcipuè in hanc causam imposuit Gal. hunc locum in Exegesi his verbis subindicans: σιτανίῳ, τῷ ἐκ τῶν ἐνεστηκότος ἔτους πυρῷ, τουτέστι τῷ κατὰ τὸ ἔαρ ἐσπαρμένῳ. Ex quo hornum aut hornotinum frumentum sumpserunt, vt scribit M. Tullius in frumentaria. Sed certè neq; eam amplecti opinionem videtur Gal. in Com. neq; scriptio satis conuenire, cùm meliùs σητάνιος πυρὸς scribatur & σητάνιον ἄλητον, à σῆτες Ionico aduerbio, quod Doricè σᾶτες effertur, vnde & σατινός, Atticè verò τῆτες & τητινός, vt sit σητάνιος ὁ ἐπέτειος. At tunc setanium triticum efferri poterit, velut setania allia, σητάνια κρόμμυα ex Theophrasto vertit † Plinius. Etsi mihi optimè conscius sum vtranq; scripturam, & σιτάνιος & σητάνιος retineri posse. Potest hîc quoq; σητάνιον ἄλητον farina pura intelligi, & σητάνιον aut σηταῖον, quidã καθαρὸν significare cõtendant. Sed σητάνιον aut σηταῖον potius scribendum duxerim, quòd Hesychio σητάνιοι πυροὶ, καθαροὶ dicuntur, & Sudas σηταῖον ἄρτον à σήθω quod est κοσκινίζω deducat, Varinusq; σητάνιον ἄρτον, καθαρὸν exponat. Ad eamq; puræ farinæ opinionem propè accedere videtur Gal. in Exegesi, cùm σιτανώδες exponit, ἤτοι ἐκ τῶν σιτανίων πυρῶν, ἢ διασεσησμένων καὶ λεπτῶν ἀλεύρων. Etsi illic quoq; σητανῶδες malim. Adde quòd statim ἐξ ἀγαθῶν τῶν πυρῶν τὸ ἄλητον subiungit Hippocrates, σιτάνιον ἄλητον exponens, vbi etiam Gal. existimare videtur σιτανίους πυροὺς ab Hipprocrate pro exemplo poni, velut optimum quodq; tritici genus densum & compactum, quodq; subactum optimam & maximè lentam farinam efficiat. Celsus quoq; hoc cataplasmate ad glutinum expresso, similam veluti purissimam farinam exigit. Paulus verò σεμίδαλιν πολτώδη similam aut similaginem triticeam requirit, qui & huius medicamenti etiam vsum exponit, nempe vt conuenienti deligatione adhibitum nares compressas in naturalem statum restituat, & inflammationem arceat. Celsus etsi gummi prætermisit, glutinandi tamen & nares continendi vsum satis idoneum expressit. ἄλητον autem ἄλευρον apud Hipp. exponit Erotianus.

† Cap. 107. lib. 2. * Lib. 8. cap. 4. † Lib. 19. cap. 6.

χρὴ δὲ ὦν μὲν ἐξ ἀγαθῶν] Hanc lectionem secuti sumus ex magna codicum scriptorum pluralitate & Galeno. Quædam etiam exemplaria manu scripta, ἦν μὲν ἀγαθὸν ᾖ τῶν πυρῶν τὸ ἄλητον legunt, quæ lectio etiam probatur Asulano codici.

ὀχέουσι μὲν ἐς ῥῖς ἐς τὸ κάτω] Sic magna exemplarium pars, quædam etiam ῥῖς ἐς σιμὸν ῥέπουσα legunt.

ἄχνην ἀφ' ἠμιτυβίου] ἠμιτύβιον Gal. in Exegesi ὀθονίου πάχεος μέρος apud Hipp. significare scribit. Hesychius λινοῦν ἔνδυμα, ἢ σινδόνιον διπρόσωπον. Aristophanis verò Schol. in Pluto σουδάριον, ῥάκος ἡμιτελὲς λινοῦν ἢ τὸ ἐκμαγεῖον, ἢ δίκροσσον φακιόλιον. Quibus verbis satis patet esse ἠμιτύβιον lineum quoddam indumentum, velut peplum aut sudarium, aut pannum aliquem lineum detritum, quo ad abstergendum velut mantili vtebantur, aut fasciolam lineam vtrinq; fimbriatam. Pollux * lib. 7. ἠμιτύβιον lineum esse indumentum Ægyptium testatur, quale quid tunc σουδάριον dicebatur, & Aristophanis locum in Pluto annotat. Sed apud Pollucem ἡμιτύμβιον, vt & apud Varinum mendosè (vt opinor) legitur, etsi quædam exemplaria manu scripta hoc loco eam scriptionem retinent. Sed apud Aristophanem & Hesychium, & passim ἠμιτύβιον legitur, cùm sit ἡμιτύμβιον ὁ μικρὸς τάφος. Hanc verò dictionem etiam vsurpat Hippocr. lib. 2. de Morbis, ῥάκια ἠμιτυβίου, crassiores panniculos linteos intelligens. Quo loco præcipuè Galeni expositio quã adscribit in Exegesi quadrat. Hîc verò ἄχνη ἠμιτυβίου lintei alicuius detriti lanugo, ramentum, aut concerptum linamentum intelligitur, ex quo penicilli vulneribus imponendi concinnantur. In μοχλικῷ ἄχνην ὀθονίου dicit, quam hîc ἄχνην ἠμιτυβίου. Quo ex loco Erotiani explicatio huc quoque aptissimè accommodabitur, qui ἄχνην ὀθονίου, τὸ παρ' ἡμῖν λεγόμενον ξύσμα explicat, ἐξ οὗ γίνεται μοτὸς ὁ καλούμενος ξυσμός, pro quo fortasse ξυστὸς scribendum esse audacter spondeam. Neq; verò dubium cuiquam esse potest, quin locus iste Hesychio subnotetur cùm scribit, ἐν Ἱπποκράτει, τὸ λινοῦ ἄχνην. δηλοῖ δὲ καὶ τὸ λεπτὸν ξύσμα. (Sic enim apud Hesych. legendum existimo.) Ex quibus & ἠμιτύβιον λινοῦν exponit, & ἄχνην ξύσμα, vt veluti lintei ramenta intelligat. Hunc autem locum integrum sic mihi expressisse Celsus videtur. Quicquid in cartilaginem excidit, excitandum leniter est, aut subiecto specillo, aut duobus digitis vtrinq; compressis. Deinde in longitudinem implicata

cata linamenta, & molli pellicula cincta circunsutaq; intus adiicienda sunt. Aut eodem modo compositum aliquid ex arido penicillo. Aut grandis pinna, gummi vel fabrili glutine illita, & molli pellicula circundata, quæ desidere cartilaginem non sinat. Paulus verò proximè Celsum consequi videtur, istumque locum sic explicare: καταγείσης ἔσω τῆς ῥινός, ὁ μὲν τοῖς κάτω μέρεσι τὸν λιχανὸν ἢ μικρὸν δάκτυλον καθιέντα, ποιεῖσθαι τὴν ἐπὶ τὰ ἐκτὸς τῆς ὑγείας ἀπεύθυσιν. ἐν δὲ τοῖς ἐνδοτέρω διὰ τοῦ τῆς μήλης πυρῆνι τὸ παρακτέον εὐθὺς κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν, ἢ μὴ πόρρω ταύτης. ἐπειδὴ περὶ τὴν δεκάτην ἡμέραν τὰ τῆς ῥινὸς ὀστᾶ κρατύνεται. ἔξωθεν δὲ τῷ λιχανῷ καὶ μεγάλῳ δακτύλῳ δεῖ ταύτην διαπλάττειν. ἵνα δὲ τὸ διαπλαττόμενον ἀσύμπτωτον φυλάττηται σχῆμα, δεῖ σφηνίσκους στρεπτοὺς ἐκ ῥάκους εἰληθέντας ἐντιθέναι τῇ ῥινὶ δύο, ἕνα καθ' ἕκαστον μυξωτῆρα, κἂν τὸ ἕτερον μόνον τῆς ῥινὸς μέρος τύχῃ διεστραμμένον. καὶ τούτοις ἐᾶν ἄχρις οὗ κρατυνθῇ τὸ ὀστοῦν ἢ ὁ χόνδρος. τινὲς δὲ καὶ καλαμίδας ἀπὸ πτερῶν χηνείων ῥάκεσι νήσαντες ἐντιθέασι τῇ ῥινὶ χάριν τοῦ τὸ σχῆμα φυλάττεσθαι καὶ τὴν ἀναπνοὴν μὴ παραποδίζεσθαι. ὅπερ οὐκ ἀναγκαῖον, διὰ στόματος τῆς διαπνοῆς γινομένης. Dicendum porrò est quædam exemplaria ἀμφ' ἡμιτυβίῳ legere, quæ secutus est Asulanus, sed ἀφ' ἡμιτυβίου malim, vt meliora habent exemplaria.

ἀσηρὸν τὸ φόρημα] Hîc quoque, vt antea, quædam exemplaria φρόνημα habent, vt excogitatum præsidium intelligas.

ἀφειδήσαντα] Hoc est remissè nihil aut molliter agendo, nihil veriti, sed audacter contrectãdo, siue diligentiam requiras, siue mollitiem fugias, cui postea βλακεύειν & ἀπαλωτέρως ἅπτεσθαι opponitur. διορθώσασθαι autem quædam exemplaria manu scripta habent. Sed διαρθρώσασθαι legunt omnes reconditiores codices & publicati, quod & hîc aliàs de naribus pro διορθοῦσθαι vsurpatur, (paulò postea.)

ἀλλὰ καταβλακεύουσιν] καταβλακεύουσιν, κατολιγωροῦσι exponit Gal. in Exegesi, hunc locum subnotans. βλακεύειν, ὀλιγωρεῖν Erotianus. Sed & idem addit: βλακεύειν δὲ ἐστὶ τὸ μετὰ νωθρείας καὶ ὀλιγωρίας τι πράττειν, aliquid supino animo ac remisso, ignauè, segniter, & languidè agere, hebescere ac torpescere. Idem quoq; scribit βλακεύειν dici τὸ ἐπὶ πλεῖστον διατρίβειν. Idque deductum esse à pisce quodam qui βλὰξ aut βλακὸς, aut etiam βλέννα dicitur, ὃς ἐν τῷ συνουσιάζειν διαπολύτως ἔχει. καταβεβλακευμένως apud Aristoph. in Pluto, βραδέως καὶ ῥυπαρῶς, cunctanter, negligenter, supinè & delicatè significat, cui συντεταμένως opponit. Idem etiam & βλακικῶς dicit in Auibus.

οὕτω μάλιστα ἀνορθοῦνται] Sic legunt quotquot adhuc videre licuit exemplaria. Quæ lectio stare potest, vt sensus sit: sic enim maximè excitantur. Ac nisi lectionem immutare maxima mihi esset religio, ἀνορθοῦσθαι malim, aut καὶ οὕτω μάλιστα ἀνορθοῦνται, σὺν τῇ ἔσωθεν διορθώσει διορθοῦσθαι. Sic enim longè planior sensus redditur. Cornarius certè ἔξωθεν διορθοῦντα ex suo exemplari addidisse videtur. Quod tamẽ nil est necesse. Superiora enim verba directionẽ quæ exteriore parte digitis vtrinq; ad imas nares demissis instituitur, denotãt.

ὅπως μὴ ἐς τὸ σκολιὸν] Sic lego consentientibus membranis scriptis fide dignis, & publicatis codicibus. Quædam exemplaria ὅπη μὴ, & κοῖλον pro σκολιὸν habent. Sed σκολιὸν retinui ex melioribus & vetustioribus codicibus.

μᾶλλον δὲ ἅμα μὲν οὐκ ἐπισχεῖν] ἐπισχεῖν, δεῖσθαι exponit Erot. hunc vt apparet, locum subindicans, adducto Homeri ex Od. θ. testimonio.

ἀνακωχεῖν] Hîc ἀνακωχεῖν κατέχειν, κρατύνειν, aut etiam ἀνέχειν significat, quod est continere, sustentare, inhibere, remorari, aut firmare, ac velut obniti, pro quo ἀνακοσχίζειν in μοχλικῷ scriptum videtur. Is autem erit sensus, vno aut pluribus admotis digitis qua parte excesserat, eum ipsum vel alium quemuis, inhibere aut sustentare debere.

διερθὲν χρὴ τὰ ἐκκλιθέντα] Sic legunt quotquot in hunc vsq; diem videre licuit exemplaria, pro εἰσκλιθέντα, quam lectionem cum interpretibus retinuimus. ἐκκλιθέντα tamen quæ defluxerunt metaphoricè dici possunt.

ὅποι δ' ἂν φλεγμονῆς ὑπογίνεται] Sic legunt exemplaria omnia: ὅποι δ' ἄν, aut εἴ ποι δ' ἂν malim, quomodo legisse videtur Cornarius.

ἀτὰρ καὶ ὁκόσοισι] Sic legunt multa exemplaria, quædam etiam καὶ γὰρ ὁκόσοισι, quæ secuti sumus cum interpretibus.

ἔπειτα χρὴ καρχηδονίου λοπὸν] Hunc etiam locum disertissimis verbis explicat Paulus, quæ quia nostris in exemplaribus vitiosè adscribuntur, sic mihi legenda videntur: ἐπὶ πλάγια δὲ τῆς ῥινὸς διεστραμμένης, ὁ μὲν Ἱπποκράτης μετὰ τὴν ἁρμογὴν διαπλάσσειν κελεύει προμήκεσιν ἱμᾶσι δακτύλου τὸ πλάτος, τὸ ἕτερον τῶν ἄκρων ταυροκόλλης ἢ κόμμι χρίσαντα κολλῆσαι τῷ ἄκρῳ μέρει τῆς ῥινὸς ἐκ πλαγίου καθ' ὃ νένευκε. καὶ μετὰ τὸ ξηρανθῆναι φέρειν τὸν ἱμάντα διὰ τοῦ ἀντικειμένου ὠτὸς ἐπὶ τὸ ἰνίον καὶ τὸ μέτωπον. κἄπειτα αὐτοῦ τὴν ἑτέραν τοῦ ἱμάντος ἀρχὴν ἀσφαλίζεσθαι. ὥστε ἀνθελκομένην ἐπὶ τὰ πλάγια τὴν ῥῖνα πρὸς τὸ μέσον ἀπευθύνεσθαι σχῆμα. ὅπερ οὐ πάνυ τι τοῖς νεωτέροις ἤρεσεν. Hoc tamen commentum vt nec multùm probat Galenus, sic nec recentioribus Chirurgis arridere scribit Paulus. Istud etiam paulò aliter sic expressit Celsus. Si à latere (cartilago fracta est) crassius esse debet ab ea parte in qua nasus iacet, ab altera tenuius, id quod inferitur. Extrinsecus autem circundanda habena est mollis, media illita mistis inter se simila & thuris fuligine, eaq; vltra aures ducenda, & fronti duobus capitibus agglutinanda est. Id enim corpori quasi gluten inhærescit, & cùm induruit, nares commodè continet.

[18] Ἢν δὲ οὖς καταγῇ, ἐπιδέσιες πᾶσαι πολέμιαι. οὐ γὰρ οὕτω τις χαλαρὸν περιδήσειεν. ἢν δὲ μᾶλλον πιέζῃ, πλέον κακὸν ἐργάζεται. ἐπεὶ καὶ ὑγιὲς οὖς ἐπιδεθὲν πιεχθὲν ὀδυνηρὸν, καὶ σφυγματῶδες, καὶ πυρετῶδες γίνεται. ἀτὰρ καὶ τὰ ἐπιπλάσματα κάκιστα μὲν τὰ βαρύτατα ἐπίπαν. ἀτὰρ καὶ τὰ πλεῖστα φλαῦρα καὶ ἀποστατικὰ, καὶ μύξαι τε ὑποποιέει πλείω, κἄπειτα ἐκπυήσιας ἀσηρὰς, τούτων δὲ οὖς ἥκιστα κατεαγὲν προσδέεται. ἄγχιστα μὲν εἴπερ χρὴ τὸ γλίσχρον ἄλητον. χρὴ δὲ μηδὲ τοῦτο βάρος ἔχειν. ψαύειν δὲ ὡς ἥκιστα ξυμφέρει. ἀγαθὸν γὰρ ἐνίοτε φάρμακον, τὸ μηδὲν προσφέρειν φάρμακον, καὶ πρὸς οὖς, καὶ πρὸς ἄλλα πολλά. χρὴ δὲ καὶ τὴν ἐπικοίμασιν φυλάττεσθαι. τὸ δὲ σῶμα ἰσχναίνειν, καὶ μᾶλλον, ᾧ ἂν κίνδυνος ᾖ, ἔμπυον τὸ οὖς γενέσθαι. ἄμεινον δὲ καὶ μαλθάξαι τὴν κοιλίην. ἢν δὲ καὶ εὐήμετος ᾖ, ἐμέειν ἀπὸ συρμαϊσμοῦ. ἢν δὲ ἐς ἔμπυον ἔλθῃ, ταχέως μὲν οὐ χρὴ στομοῦν. πολλὰ γὰρ καὶ τῶν δοκεόντων ἐκπυέεσθαι ἀναπίνεταί ποτε, ἢν μηδέν τις καταπλάσσῃ. ἢν δὲ ἀναγκασθῇ στομῶσαι, τάχιστα μὲν ὑγιὲς γίνεται, ἤν τις πέρην διακαύσῃ. εἰδέναι μέντοι χρὴ σαφῶς, ὅτι κυλλὸν ἔσται τὸ οὖς καὶ μεῖον τοῦ ἑτέρου, ἢν πέρην διακαυθῇ. ἢν δὲ μὴ πέρην καίηται, τάμνειν χρὴ τὸ μετέωρον, μὴ πάνυ σμικρὴν τομήν. διὰ παχυτέρου μὲν γὰρ τὸ πῦον εὑρίσκεται, ἢ ὡς ἄν τις

At verò auri fractæ vinculum omne inimicum est. Neque enim ita laxo ambitu circundari poterit, & si magis apprimatur, plurimùm officiet. Quãdoquidem & integra auris sub vinculo adstricta, dolore & pulsatione, & febre vexatur. Sed & ea sunt omninò quidem pessima cataplasmata, quæ grauissima, quinetiam pleraque noxia, & abscessum procurant, cumq; mucum plurimum, tũ deinde molestiæ plenas suppurationes efficiunt. At his ad aurem fractam minimè opus est. Proximum certè (si modò quid confert) locum habet farina glutinosa, quam neque grauem esse oportet, ac quàm minimè contingere conducit. Interdum nanq; bona medicina est, quæ tum ad aurem, tum ad cætera multa, etiã nulla adhibetur. Vitandus præterea in eam partem decubitus, corpusque extenuandum, idque potissimũ in quo auris suppuratio metuitur, præstatq; etiam aluum emollire. Quòd si facilis sit ad vomitum, is ex moderata aliqua purgatione ciendus est. Sed si ad suppurationem veniat, celeriter quidem aperiri non debet. Multa nanq; ex his quæ suppurare videntur, quandoq; etiam nullo adhibito cataplasmate resorbentur. At si coactus aperueris, citò quidem sanescet, si in vlteriorem partem candens ferramentum adegeris. Certò tamen scire licet aurem candenti ferramento præter traiectam, curtã & altera minorẽ reddi. Si verò huiusmodi ferramẽtum reformides, pars in tumorẽ sublata non parua admodũ sectione incidenda. Crassiore siquidem loco q̃ quis existimet, pus con-

tineri deprehenditur. Atque (vt breuiter dicam) cætera quoque omnia mucosa & mucos gignentia, cùm lenta sint, vbi contrectantur, digitos celeriter hac vel illa parte effugiunt, eamque ob rem medici crassiore loco quàm existiment, hæc contineri deprehendunt. Nam & ex iis tuberculis quæ ganglia nominant, quæcunque fluida sunt & mucosam carnem continent, plærique aperiunt, in his humorem se inuenturos sperantes. Ac medicus quidem opinione fallitur, nulla tamen ex huiusmodi sectione noxia imminet. Quæ verò loca aquosa aut muci plena sunt, & quibus in locis singula si aperiatur, vel mortem, vel alia etiam nocumenta afferant, aliàs scribetur. Vbi igitur auris secta fuerit, omni tum cataplasmatum, tum linamentorum vsu abstinendum. Sed vel iis medicamentis quæ cruentis vulneribus imponuntur curatio est instituenda, vel alio quopiam quod neque onere grauet, neq; dolorem inferat. Vbi enim cartilago nudari incipit, in eaque purulenta aut mucosa subsident, id molestum est. Id quod etiam in illis curationibus euenit. In omnibus autem quæ rursus excandescunt, ferramentum candens vtraq; parte traiicere abundè suppetit.

δοκέοι. ὡς δὲ ἐν κεφαλαίῳ εἰπεῖν, καὶ πάντα τἄλλα τὰ μυξώδεα καὶ μυξοποιὰ, ἅτε γλίσχρα ἐόντα ὑποθιγγανόμενα διολισθαίνει ταχέως ὑπὸ τοὺς δακτύλους καὶ ἔνθα καὶ ἔνθα. διὰ τοῦτο διὰ παχυτέρου εὑρίσκουσι τὰ τοιαῦτα οἱ ἰητροὶ, ἢ ὡς οἴονται. ἐπεὶ καὶ τῶν γαγγλιωδέων ἔνια ὅσα αὖ πλαδαρά ἐστι, καὶ μυξώδεα σάρκα ἔχει πολλοὶ τομοῦσιν οἰόμενοι ῥεῦμα ἀνευρήσειν ἐς τὰ τοιαῦτα. ἡ μὲν οὖν γνώμη τοῦ ἰητροῦ ἐξαπατᾶται. τῷ δὲ τρήματι τῷ τοιούτῳ οὐδεμία βλάβη τομηθέντι. ὅσα δὲ ὑδατώδεα χωρία ἐστὶν, ἢ μύξης πεπληρωμένα, καὶ ἐν οἵοισι χωρίοισιν ἕκαστα θάνατον φέρει τομούμενα, ἢ κατὰ ἄλλοίας βλάβας, περὶ τούτων ἐν ἄλλῳ λόγῳ γεγράψεται. ὅταν μὲν οὖν τάμῃ τις τὸ οὖς, πάντων μὲν καταπλασμάτων, πάσης τε μοτώσιος ἀπέχεσθαι χρή. ἰητρεύειν δὲ ἢ ἐναίμοις, ἢ ἄλλῳ ὅτῳ, ὅ,τι μήτε βάρος, μήτε πόνον παρέξει. ἢν γὰρ ὁ χόνδρος ἄρξηται ψιλοῦσθαι καὶ ὑποστάσιας ἴσχῃ πυρώδεας ἢ χαλώδεας, ὀχληρόν. γίγνεται δὲ καὶ τοῦτο διὰ ἐκείνας τὰς ἰήσιας. πάντων δὲ τῶν παλιγκοτησάντων ἡ πέρην διάκαυσις αὐταρκέστατον.

[18] ἀγαθὸν γὰρ οἷον φάρμακον] Hunc sanè locum Paulus subindicat lib. 3. cap. 23. cùm ad aures contusas Hippocratem suadere nihil admouendum esse scribit. Qua in re multis iam retro seculis à veteri disciplina defecimus. Et verò ægrotantium mollitie coacti, multa remedia comminiscimur, quod etiam subindicat Paulus. Et Galenus lib. 3. κατὰ τόπους multa ex Archigene, Asclepiade, Apollonio, ad aures fractas & contusas tum emplastra, tum cataplasmata, tum epithemata, cæteraque id genus remedia suggerit. Idem quoq; ad aurium dolorem cataplasma ex triticea aut hordeacea farina cum vino cocta ex Apollonio probat. Quod quidem remedium ad id quod Hippocrates commemorat propius accedit. Idem quoq; Paulus in auribus cataplasmatum pondus vitãdum monet his verbis: ἐλαφρὰ δὲ ἔστω τὰ καταπλάσματα καὶ χωρὶς ἐπιδέσεως, ἢ ἐλαφρῶς ἐπιδείσθω.

χρὴ δὲ καὶ τῶν ἐπικοίμασιν] Sic legunt quotquot adhuc videre licuit exemplaria tum publicata, tum manu scripta, quorum assensionem secuti sumus. Interpretes quidam ἐπικήσει aut ἐπικησιν legisse videntur, aut aliud quid tale. Porrò Galenus lib. 3. κατὰ τόπους ex Apollonio conferre scribit ad aurium affectus, τροφῆς ἔνδειαν καὶ λεπτὴν δίαιταν, καὶ κοιλίας κένωσιν ἀξιόλογον, ἔτι δὲ ἀνάπαυσιν, ἡσυχίαν, σκέπην τῆς κεφαλῆς. Quod iterum illic etiam repetit. Celsus quoque, in his generibus abstinentiam primi temporis necessariam esse donec inflammatio finiatur, scribit.

ἐμέειν ἀπὸ συρμαϊσμοῦ] Hîc συρμαϊσμὸν moderatam purgationem, eam præcipuè quæ per vomitum fieret diximus, ex Galeni sententia, qui συρμαϊσμοὺς antiquis dici scribit, τὰς μετρίας κενώσεις, εἴτε διὰ τῆς ἕδρας, εἴτε καὶ δι᾽ ἐμέτων γίγνοιντο. Idem quoque in Exegesi συρμαΐζειν dici scribit, τὴν μετρίως γινομένην τῆς περὶ τὴν γαστέρα κάθαρσιν. συρμαϊσμὸς etiam dici potest purgatio per vomitum quæ ex rhaphano instituitur. Sic enim Erotianus hîc ἀπὸ συρμαϊσμοῦ exponit his verbis: συρμαία λέγεται ἡ ἐπιμήκης ῥαφανὶς, ἣν τινες μετὰ ἅλμης ἐσθίοντες καθαίρονται. καὶ καλεῖται συρμαϊσμὸς ὁ τοιοῦτος τῆς καθάρσεως τρόπος. Paulus etiam ex † Diocle συρμαϊσμοὺς dici antiquis scribit, τοὺς νήστεις ἐμέτους, & συρμαΐζειν eiusmodi purgatione vti, quam tenuibus radiculis, nasturtio, sinapi & portulaca ex aqua tepida procurandum suadet. In quam quoque sententiam discedere videtur hîc Galenus, cùm ea quæ vomitum mouent accenset, præcipueque vbi per radiculam solam, aut veratri surculis infixis in oxymelite maceratam, vomitum tentat. συρμαίαν quoque raphanum dici quidam testantur, quòd vomitui ciendo idoneus sit. Aristoph. Scholiastes ἐν εἰρήνῃ συρμαίαν esse scribit herbæ succum quo vterentur Ægyptij ad ventris profluuium. Videturq; fuisse raphani succus, quo cum sale ad purgandam aluum plurimùm vterentur Ægyptij. Rhaphanos nanq; Ægyptiis nobilitatos scribit * Plinius. Hesychio verò συρμαία dicitur ἀγὼν τις ἐν λακεδαίμονι, ἔπαθλον ἔχων συρμαίαν, & βρωμάτιον διὰ στέατος καὶ μέλιτος. Vnde & συρμαϊσμὸς eidem dicitur πρὸς κάθαρσιν ἐπιτήδειον, καὶ πόμα δι᾽ ὕδατός καὶ ἁλῶν. Qua voce etiam vtitur Herodotus in Euterpe de Ægyptiis loquens. Ex quo annotant συρμαΐζειν dici, τὸ καθαίρειν πόματι τῷ ἐκ ζέων καὶ ὕδατος. Quidam etiam συρμαίαν potum ex aqua & hordeo significare contendunt, nec non obsonium, vt apud Diodorum Siculum. Et apud nautas facere συρμαίαν esse comparare obsonia. μελανοσυρμαῖος λεὼς apud Aristophanem Ægyptij dicuntur teste Suda, quos Plinius author est hoc genere potus vsos. Varinus etiam συρμαίαν scribit, τὸ καθαρτικὸν δι᾽ ἐμέτων καὶ κοιλίας, καὶ συρμαΐζειν τὸ κενοῦσθαι, καὶ συρμαίαν βλέπων, αἰτὶ τοῦ ναυτιῶν. Ex quibus sanè manifestum est mendosa esse exemplaria quæ hîc συρμασμοῦ legunt, & συρμαϊσμοῦ legendum esse, vt & συρμαϊσμοὺς apud Galenum.

† Cap. 100. lib. 1. * Cap. 5. lib. 19.

μὴ πάνυ σμικρὴν τομὴν] Ideoq; Celsus lunatam plagã consulit, cùm vt amplior plaga sit, tũ verò vt natiuę partis figuræ respondeat.

καὶ ὑποστάσιας ἴσχῃ] ὑποστάσιας hîc τὰς ἔνδον ὑποχωρᾶν μονάς exponit Gal. velut humorum moras, status, concretiones ac consistentias, vbi intro subsistunt, subsident, ac veluti fundum petunt & morantur, quæ alioqui excerni opus est, velut ea quæ sunt purulenta & mucosa. Qua notione aliàs quoq; apud eundem ponitur hęc dictio, vt lib. κατ᾽ ἰητρ. eiq; ἀπόρρυσιν opponit, & Prorrh. 2. & aph. 28. sect. 3. 6. Epid. ex codicum omnium lectione, etsi illic melius ὑποστάσιες scribitur, vt ibidem adscripsimus. Ex qua quoq; significatione pendere existimo quòd non rarò apud Hippoc. in Cois Præsagiis ὑπόστασις κοιλίης pro alui remoratione & suppressione sumitur, vt aliàs scripsimus. Apparet autem Gal. ὑποστάσιας πυώδεας ἢ μυξώδεας legisse, quem cum interpretibus omnibus secuti sumus, cùm tamen exemplaria omnia quæ ad hunc vsq; diem videre licuit πυρώδεας ἢ χαλώδεας retineant. Quæ lectio etiam probari potest, vt intelligamus ea quæ in cartilagine subsistunt, febrẽ aut inflãmationem excitare, dum in pus vertuntur, & laxitatem quandam facere, velut quæ mucosa sunt.

πάντων δὲ τῶν παλιγκοτησάντων] Hæc verba in vno exemplari manu scripto Regio desiderantur, in cæteris adscribuntur.

At quibus spinæ vertebræ ex morbis gibbũ contrahunt, ea quidem magna ex parte solui nequeunt, præcipuè verò vbi superiore parte qua septo annectitur, in gibbum curuatur. Quæ verò infra sunt, eorũ quædam varicibus in cruribus iubortis soluũtur. Magis autem

[19] Σπόνδυλοι δὲ οἱ κατὰ ῥάχιν, ὅσοισι μὲν ὑπὸ νοσημάτων ἕλκονται ἐς τὸ κῦφον, τὰ μὲν πλεῖστα ἀδύνατα λύεσθαι. περὶ δὲ καὶ ὅσα ἀνωτέρω τῶν φρενῶν τῆς προσφύσιος κυφοῦνται. τῶν δὲ κατωτέρω, μετεξέτερα λύουσι κιρσοὶ γιγνόμενοι ἐν τοῖσι σκέλεσι. μᾶλλον δὲ

λον δέ τι ἐγγινόμενοι κιρσοὶ ἐν τῇ κατ' ἰγνύην φλεβί. οἷσι δ' ἄν τι κύφωμα ᾖ, λύουσιν. ἐγγίνονται δὲ καὶ ἐν τῇ κατὰ βουβῶνα. ἤδη δέ τισιν ἔλυσε καὶ ἡ δυσεντερίη πολυχρόνιος γινομένη. καὶ οἷσι μὲν κυφοῦται ῥάχις παισὶν ἐοῦσιν, πρὶν ἢ τὸ σῶμα τελειωθῆναι ἐν αὐξήσει, τουτέοισι μὲν οὐδὲ συναύξεσθαι ἐθέλει κατὰ τὴν ῥάχιν τὸ σῶμα. ἀλλὰ σκέλεα μὲν καὶ χεῖρες τελειοῦνται, ταῦτα δὲ ἐνδεέστερα γίνονται. καὶ ὅσοισι ἂν ᾖ ἀνωτέρω τῶν φρενῶν τὸ κῦφος, τούτοισι μὲν αἵ τε πλευραὶ οὐκ ἐθέλουσιν ἐς τὸ εὐρὺ αὔξεσθαι, ἀλλ' ἐς τὸ ἔμπροσθεν. τό, τε στῆθος ὀξὺ γίνεται, ἀλλ' οὐ πλατύ, αὐτοί τε δύσπνοοι γίνονται, καὶ κερχνώδεες. ἧσσον γὰρ εὐρυχωρίην ἔχουσιν αἱ κοιλίαι αἱ τὸ πνεῦμα δεχόμεναι καὶ προπέμπουσαι. καὶ μέντοι καὶ ἀναγκάζονται κατὰ τὸν μέγαν σπόνδυλον λορδὸν τὸν αὐχένα ἔχειν, ὡς μὴ προπετὴς εἴη αὐτοῖσιν ἡ κεφαλή. στενοχωρίην μὲν οὖν πολλὴν τῷ φάρυγγι παρέχει καὶ τοῦτο ἐς τὸ εἴσω ῥέπον. καὶ γὰρ τοῖσιν ὀρθοῖσι φύσει δύσπνοιαν παρέχει τοῦτο τὸ ὀστέον, ἣν ἔσω ῥέψῃ, ἔστ' ἂν ἀπιεχθῇ. διὰ οὖν τὸ τοιοῦτον σχῆμα ἐξεχέβρογχοι οἱ τοιοῦτοι τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον φαίνονται, ἢ ὑγιέες. φυματίαι τε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κατὰ τὸν πνεύμονά εἰσιν οἱ τοιοῦτοι σκληρῶν φυμάτων καὶ ἀπέπτων. καὶ γὰρ ἡ πρόφασις τοῦ κυφώματος, καὶ ἡ ξύντασις τοῖσι πλείστοισι, διὰ τοιαύτας συστροφὰς γίνεται, ᾗσιν ἂν κοινωνήσωσιν οἱ τόνοι οἱ σύνεγγυς. ὅσοισι δὲ κατωτέρω τῶν φρενῶν τὸ κύφωμά ἐστι, τούτοισιν νοσήματα μὲν ἐνίοισι προσγίνεται νεφριτικά, καὶ κατὰ κύστιν. ἀτὰρ καὶ ἀποστάσιες ἐς ἐμπύημα, καὶ κατὰ κενεῶνας, καὶ κατὰ βουβῶνας χρόνιαι, καὶ δυσαλθέες. καὶ τουτέων οὐδ' ἑτέρη λύει τὰ κυφώματα. ἰσχία δὲ τοῖσι τουτέοισιν ἔτι ἀσαρκότερα γίνεται, ἢ τοῖσιν ἄνωθεν κυφοῖσιν. ἡ μέντοι σύμπασα ῥάχις μακροτέρη τούτοισιν, ἢ τοῖσιν ἄνωθεν κυφοῖσιν. ἥβη δὲ καὶ γένειον βραχύτερα καὶ ἀτελέστερα, καὶ ἀγονώτεροι οὗτοι τῶν ἄνωθεν κυφῶν. οἷσι δ' ἂν ηὐξημένοισιν ἤδη τὸ σῶμα γένηται κύφωσις, τούτοισιν ἀπαρτικρὺ μὲν τῆς νόσου τῆς τότε παρεούσης κρίσιν ποιέει ἡ κύφωσις. ἀνὰ χρόνον μέντοι σημαίνει τι τῶν αὐτέων, ὥσπερ καὶ τοῖσιν ἑτέροισιν, ἢ πλέον, ἢ ἔλασσον. ἧσσον δὲ κακοήθεα ὡς τὸ ἐπίπαν μὲν τοιαῦτά ἐστι. πολλοὶ μέντοι ἤδη καὶ εὐφόρως ἤνεγκαν καὶ ὑγιηνῶς τὴν κύφωσιν ἄχρι γήρως. μάλιστα δὲ οὗτοι οἷσιν ἂν ἐς τὸ εὔσαρκον καὶ πιμελῶδες προτράπηται τὸ σῶμα. ὀλίγοι μὲν ἤδη καὶ τῶν τοιούτων ὑπὲρ ἑξήκοντα ἔτη ἐβίωσαν. οἱ δὲ πλεῖστοι βραχυβιώτεροί εἰσιν. ἔστι δ' οἷσι καὶ ἐς τὸ πλάγιον σκολιοῦνται σπόνδυλοι, ἢ τῇ, ἢ τῇ. πάντα μὲν ἢ τὰ πλεῖστα τὰ τοιαῦτα γίνεται διὰ συστροφὰς τὰς ἔσωθεν ῥάχιος. προσξυμβάλλεται δ' ἐνίοισι σὺν τῇ νούσῳ καὶ τὰ σχήματα, ἐφ' ὁκοῖα ἂν ἐθισθέωσι κεκλίσθαι. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐν τοῖσι χρονίοισι κατὰ πνεύμονα νοσήμασιν εἰρήσεται. ἐκεῖ γάρ εἰσιν αὐτῶν αἱ κάλλισται προγνώσιες περὶ τῶν μελλόντων ἔσεσθαι.

quibuscunq; spina in gibbum attollitur, qui in poplitis vena suboriuntur varices eum soluunt. Fiunt quoque & in ea vena quæ est ad inguina. Iam verò quosdam etiam ab hoc vitio diuturna intestinorum difficultas liberat. Et quibus certè adhuc pueris ante perfectum corporis augmentum, spina in gibbum attollitur, iis quidem corpus ad spinam augeri non solet. Verùm crura & manus ad perfectionem deueniunt, illæ autem partes exiliores euadunt. Quibus etiam supra septum transuersum gibbus fit, iis quidem non in latum augeri, sed in anteriorem partem costæ solent, neque pectus in latum sed in acutum tendit, ipsique spiritum difficulter & cum stridulo sono trahunt. Iis nanque cauitates quæ spiritus excipiunt & reddunt, angustiores euadunt. Quinetiam ceruicem ad magnam vertebram in anteriorem partem recuruatam habere coguntur, vt ne iis caput pronum sit. Id igitur magnam faucibus angustiam exhibet, cùm intrò vergit. Nam & iis qui secundum naturam recti sunt, os illud intro inclinatum, quoad repressum fuerit, spirandi difficultatem prębet. In huiusmodi ergo habitu homines isti gutturosi magis quàm sani apparent, iidémque tuberculosi fiunt, vt plurimùm tuberculis duris & crudis ad pulmonem obortis. Nam & plærisq; tum gibbi, tum distentionis occasionem collectiones huiusmodi afferunt, cum quibus vicini nerui communionem habent. At quibus infra septum transuersum gibbus existit, nonnullis renum & vesicæ vitia superueniunt, sed & abscessus ad suppurationem tendentes circa laterum inanitates & inguina diuturni, ac curatu difficiles, quorum neutri gibbum soluunt. Iis verò coxæ magis quàm quibus supra gibbus existit, extenuantur. Tota tamen spina his quàm illis longior. Pubes autem & barba serior & rarior increscit, & infœcundiores existunt, quàm quibus superioribus partibus gibbus contingit. At quibus iam adulto corpore gibbus contingit, iis manifestò quidem præsentis tūc morbi solutionem gibbus affert, temporis tamen progressu eadem quæ aliis, vel magis, vel minùs, se ostentant. Plærunque autem minùs maligna ista existunt. Ac multi quidem, cùm facilè, tum salubriter gibbum iam ad senectutem vsq; sustinuerunt, præsertim quibus corpus carnosum & pingue est redditum. Ex iis tamen pauci annum sexagesimum superarunt, plærique etiam citiùs moriuntur. Nonnullis quoque ad latus vertebræ in hanc vel illam partem obliquè intorquentur, sed hæc omnia aut plæraque contingunt, quòd ad interiorem spinæ partem humorum collectiones fiant. Præterea etiam quibusdam vnà cū morbo ad id confert habitus in quem iacere consueuerunt. Verū de his dicetur in diuturnis pulmonis morbis, vbi pulcherrimæ euentorum prænotiones de iis fiunt.

[19] σπόνδυλοι δ' οἱ κατὰ ῥάχιν] Huius loci meminit Galenus lib. 4. de loc. affect. & Com. ad aph. 48. lib. 4. & 29. lib. 7. σπόνδυλοι autem dicuntur vertebræ, aut verticula, spinæ ossa orbiculata, quæ Plinius vertebrata orbiculatim ossa vocat. Exemplaria verò manuscripta quædam οἷσι μὲν habent, alia οἷς, Galenus quoque ὁκόσοι legit.

εἰς δὲ ἔσω] Sic magna pars codicum tum manuscriptorum tum publicatorum habet. Vetustum tamen exemplar Regium πρὸς τὸ legit, quam lectionem agnoscit Galenus, eamq; retinet Asulanus codex, nosque eam secuti sumus ex Galeno.

καὶ οἷσι μὲν κυφοῦται ῥάχις] Hunc locum videtur innuere * Paulus his verbis: τὴν δὲ κύφωσιν τὴν ἐκ παιδὸς μικροῦ μάλιστα γεγενημένην, καὶ χρονίαν οὖσαν, καὶ μὴ ταχὺ θάνατον ἀλλ' ἐπὶ νόσον ἄγειν καὶ ἀνίατον Ἱπποκράτης ἀπεφήνατο. Hunc quoque locum subindicans Erotianus κυφοῦται κυρτοῦται exponit.

*Cap. 117. lib. 6.

καὶ ὁκόσοισι ἂν ἡ ἀνωτέρω] Hunc totum locum adducit & explicat Gal. lib. 3. περὶ δυσπν.

καὶ κερχνώδεες] κερχνώδεες δύσπνοοι dicuntur, qui cum stridulo sono aut stertore anhelosi sunt, & spiritum difficulter trahunt. Galenus enim lib. 3. περὶ δυσπν. hîc τὸ κερχνῶδες, τὸ ῥέγχος, καὶ τὸ ῥέγχειν exponit ex Hippocrate lib. de rat. vict. in morb. ac. Et hîc quoque Galenus eos qui repando capite & prominulo gutture dormiunt, κερχνώδη respirationem habere, hoc est facilè stertere scribit. Quanquam idem Com. 3. in hunc lib. κερχώδεις hîc legere videtur, ἀπὸ τοῦ κέρχειν quod sonum in pectore aut sibilum denotat.

κατὰ τὸν μέγαν σπόνδυλον] μέγαν σπόνδυλον secundam ceruicis vertebram vocat, quæ turbinatum habet processum denti omninò similem & pyrenoides dictum, ideoque ὀδόντα nominat Hippocrates lib. 2. Epid. vt scribit Gal. lib. de loc. affect. & lib. 12. de vsu par. & lib. de ossib. Qua de re plurima ex Galeno adscripsimus nostris in lib. 2. Epid. comm.

φυματίαι τε] Hîc propriè φυματίαι dicuntur quibus tubercula dura & incocta circa pulmones oboriuntur. In Cois præsagiis scribitur, οἷσι δὲ ἐν πλεύμονι φύματα γίνεται, tumores omnes ad inflãmationem & suppurationem promptos intelligens. φύματα autem quænam hîc dicantur, exponit Gal. lib. 4. de loc. affect. huiusque loci meminit Com. ad aph. 35. lib. 4. συστροφὰς verò humorum dici collectiones & coaceruationes ac tumores Hippocrati solenne est, vt scribit Gal. Comm. 4. in lib. de rat. vict. in morb. ac. At Gal. lib. 3. περὶ δυσπν. quod hîc οἱ πόνοι οἱ συνέχεες legitur, οἱ ξύμπονοι scribit.

ἤδη δὲ καὶ γυίων βραχύτερα] Sic omnia quidem exemplaria tum scripta tum publicata legunt. βραδύτερα tamen ex Galeno legimus cum cæteris Interpretibus.

ὥσπερ καὶ τοῖσι ἑτέροισι] Sic legit exemplarium pars maxima. Quædam etiam manu scripta νεωτέροισιν habent, quæ secutus est Asulanus codex & quidam Interpretes eadem sanè significatione. Nam & per (alios) ij qui iam adultis opponuntur, intelliguntur, qui iuniores sunt, eaq; lectio ex μοχλικῷ pendet.

At quibus ex casu spina in gibbum curuatur, iis sanè paucis in directum reducitur. Etenim quæ per scalam fiunt distentiones, nihil, quod ego quidem nouerim restituerunt. Ea enim potissimùm hi vtuntur medici, qui magnifica quadam de se opinione vulgo fucum facere student. Nam apud eiusmodi homines ista in admirationem vertuntur, si aliquem pendêre, proiici, aut tale quippiam viderint, semperque ista in vulgus spargunt, neque præterea quicquam pensi habent, num quid ex huiusmodi manuum aggressione rectum aut prauum consequatur. Medici tamen qui hæc student, quos equidem noui, inepti sunt. Nam & commentum vetus est, & equidem eum vehementer laudo qui primus excogitauit, tum hoc, tum quoduis aliud inuentum secũdum naturam excogitatum. Neque enim diffido, quin, si quis eo probè instructo concussionem moliatur, nonnulla reduci queant. Ad huiusmodi tamen omnia istam adhibere medelam turpe existimaui, quòd hæc curationis ratio impostores magis deceat. Quibus igitur secũdum ceruicem gibbus existit, ij hac distentione in caput facta minus iuuari posse videntur. Caput nanque & summi humeri propendentes paruum pondus efficiunt. Sed hos, si in pedes demissi concutiantur, magis reduci consentaneum est. In eam enim partem demissi, maius habent propensionis momentum. At quibus inferiore parte gibbus est, ij capite demisso concuti debere magis videntur. Si quis ergo concussione vti volet, eam rectè hunc in modum instituet. Scalæ scorteos puluinos aut laneos in obliquum substratos, paulò ampliori in latitudinem & longitudinem hinc & inde spatio, quàm quantum hominis corpus occupat, probè adalligare conuenit. Post hæc homine super scalam resupinato, tum pedes quidem nõ diductos, iuxta malleolos, vinculo sanè bene firmo, molli tamen, ad scalam deuincire oportet. Alligare quoque supra & infra vtrunque genu, itemque circa coxas conuenit. Ad laterum autem inanitatem & pectus, fasciæ laxæ sic circumiiciendæ, vt ne concussionem prohibeant. Manus verò ad latera extentæ iuxta corpus ipsum, non ad scalam, demittendæ. Scala ita instructa ad turrim aliquam altam aut domus fastigium attrahenda. Locus autem

[20] ὅσοισι δὲ ἐκ καταπτώσιος ῥάχις κυφοῦται, ὀλίγα δὴ τούτων ἐκρατήθη ὥστε ἐξιθυνθῆναι. τοῦτο μὲν γὰρ αἱ ἐν τῇ κλίμακι κατασείσιες οὐδὲν ἀπεξίθυναν ὧν γε ἐγὼ οἶδα. χρέονται γὰρ οἱ ἰητροί. μάλιστα αὐτῇ οὗτοι οἱ ἐπιθυμέοντες ἐκχαυνοῦν τὸν πολὺν ὄχλον. τοῖσι γὰρ τοιούτοισι ταῦτα θαυμάσιά ἐστιν, ἢν ἢ κρεμάμενον ἴδωσιν, ἢ ῥιπτεύμενον, ἢ ὅσα τοῖσι τοιούτοισιν ἔοικε, καὶ ταῦτα κληΐζουσιν ἀεὶ καὶ οὐκέτι αὐτοῖσι μέλει, ὁκοῖόν τι ἀπέβη ἀπὸ τοῦ χειρίσματος, εἴτε κακὸν, εἴτε ἀγαθόν. οἱ μέντοι ἰητροὶ οἱ τὰ τοιαῦτα ἐπιτηδεύοντες, σκαιοί εἰσιν, οὓς ἔγωγε ἔγνων. τὸ μὲν γὰρ ἐπινόημα ἀρχαῖον. καὶ ἐπαινέω ἔγωγε σφόδρα τὸν πρῶτον ἐπινοήσαντα καὶ τοῦτο καὶ ἄλλο πᾶν ὅ, τι μηχάνημα κατὰ φύσιν ἐπενοήθη. οὐδὲν γάρ μοι ἄελπτον, εἴ τις καλῶς σκευάσας κατασείσειε καὶ ἐξιθυνθῆναι ἔνια. αὐτὸς μέντοι κατῃσχύνθην πάντα τὰ τοιουτότροπα ἰητρεύειν οὕτω, διὰ τοῦτο ὅτι πρὸς ἀπατεώνων μᾶλλον οἱ τοιοῦτοι τρόποι. ὅσοισι μὲν οὖν ἐγγὺς τοῦ αὐχένος ἡ κύφωσις γίνεται, ἧσσον εἰκὸς ὠφελέειν τὰς κατασείσιας ταύτας, τὰς ἐπὶ κεφαλήν. μικρὸν γὰρ τὸ βάρος ἡ κεφαλὴ, καὶ τὰ ἀκρώμια καταῤῥέποντα. ἀλλὰ τούσγε τοιούτους εἰκὸς ἐπὶ τοὺς πόδας κατασεισθέντας μᾶλλον ἐξιθυνθῆναι. μείζων γὰρ οὕτως ἡ καταῤῥοπίη ἐπὶ τὰ τοιαῦτα. ὅσοισι δὲ κατωτέρω τὸ ὕβωμα, τούτοισιν εἰκὸς μᾶλλον ἐπὶ κεφαλὴν κατασείεσθαι. εἰ οὖν τις ἐθέλει κατασείειν, ὀρθῶς ἂν ὧδε σκευάζοι. τὴν κλίμακα χρὴ σκυτίνοισιν ἐν ὑποκεφαλαίοισι πλαγίοισιν, ἢ ἐρινέοισι καταστρῶσαι εὖ προσδεδεμένοισιν ὀλίγῳ πλέον καὶ ἐπὶ μῆκος, καὶ ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἢ ὅσον ἂν τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου κατάσχοι. ἔπειτα τὸν ἄνθρωπον ὕπτιον κατακλῖναι ἐπὶ τὴν κλίμακα χρή. κἄπειτα προσδῆσαι μὲν τοὺς πόδας παρὰ τὸ σφυρὰ πρὸς τὴν κλίμακα μὴ διαβεβῶτα, ἐν δεσμῷ εὐόχῳ μὲν μαλθακῷ δέ. προσδῆσαι δὲ κατωτέρω ἑκάτερον τῶν γουνάτων, καὶ ἀνωτέρω. προσδῆσαι δὲ καὶ κατὰ ἰξύα. κατὰ δὲ τοὺς κενεῶνας καὶ κατὰ τὸ στῆθος χαλαρῇσι ταινίῃσι περιβαλέειν οὕτως ὅκως μὴ κωλύωσι τὴν κατάσεισιν. τὰς δὲ χεῖρας παρὰ τὰς πλευρὰς παρατείναντα προσκαταλαβεῖν πρὸς αὐτὸ τὸ σῶμα, καὶ μὴ πρὸς τὴν κλίμακα. ὅταν δὲ ταῦτα κατασκευάσῃς οὕτως, ἀνέλκειν τὴν κλίμακα ἢ πρὸς πύργον τινὰ ὑψηλὸν, ἢ πρὸς ἀέτωμα οἴκου. τὸ δὲ χωρίον

ἵνα

A ἵνα ὅκου κατασείῃς, ἀντίτυπον ἔστω. τοὺς δὲ ἀνατείνοντας εὐπαιδεύτους χρὴ εἶναι, ὅκως ὁμαλῶς, καὶ καλῶς καὶ ἰσορρόπως, καὶ ἐξαπινέως ἀφήσουσι, καὶ μήτε ἡ κλίμαξ ἑτερόρροπος εἰς γῆν ἀφίξεται, μήτε αὐτοὶ προπετέες ἔσονται. ἀπὸ μέντοι τύρσιος ἀφιεὶς ἢ ἀπὸ ἱστοῦ καταπεπηγότος καρχήσιον ἔχοντος, ἔτι κάλλιον ἄν τις σκευάσαιτο, ὥστε ἀπὸ τροχιλίης τὰ χαλώμενα εἶναι ὅπλα, ἢ ἀπὸ ὄνου. ἀη-
B δὲς μὲν καὶ μακρηγορεῖν περὶ τούτων. ὅμως δὲ ἐκ τουτέων αἱ τῶν κατασκευῶν, μάλιστα ἄν τις κατασεισθείη. εἰ μὲν τὴν κάρτα ἄνω εἴη τὸ ὕβωμα, δέοι δὲ κατασείειν πάντως ἐπὶ πόδας λυσιτελεῖ, ὥσπερ ἤδη εἴρηται. πλείων γὰρ οὕτω γίνεται ἡ καταρροπίη ἐπὶ ταῦτα. ἑρμῆσαι μὲν οὖν κατὰ μὲν τὸ στῆθος πρὸς τὴν κλίμακα προσδήσαντα ἰσχυρῶς. κατὰ δὲ τὸν αὐχένα, ὡς χαλαρωτάτῃ ταινίῃ ὅσον τοῦ κατορθοῦσθαι εἵ-
C νεκα, καὶ αὐτὴν τὴν κεφαλὴν κατὰ τὸ μέτωπον προσδῆσαι πρὸς τὴν κλίμακα. τὰς δὲ χεῖρας παρατανύσαντα πρὸς τὸ σῶμα προσδῆσαι, μὴ πρὸς τὴν κλίμακα. τὸ μέντοι ἄλλο σῶμα ἄδετον εἶναι χρή, πλὴν ὅσον τοῦ κατορθοῦσθαι εἵνεκα, ἄλλῃ καὶ ἄλλῃ ταινίῃ χαλαρῇ περιβεβλῆσθαι. ὅκως δὲ μὴ κωλύσωσιν οὗτοι οἱ δεσμοὶ τὴν κατάσεισιν, σκοπέειν. τὰ δὲ σκέλεα πρὸς μὲν τὴν κλίμακα μὴ
D προσδεδέσθω. πρὸς ἄλληλα δέ, ὡς κατὰ τὴν ῥάχιν ἰθύρροπα ᾖ. ταῦτα μέντοι τοιουτοτρόπως ποιητέα, εἰ πάντως δέοι, ἐν κλίμακι κατασεισθῆναι. αἰσχρὸν μέντοι καὶ ἐν πάσῃ τέχνῃ, καὶ οὐχ ἥκιστα ἐν ἰητρικῇ, πολὺν ὄχλον, καὶ πολλὴν ὄψιν, καὶ πολὺν λόγον παρασχόντα, ἔπειτα μηδὲν ὠφελῆσαι.

super quem concussio fit, renitens esto. Qui verò attollunt probè edocti esse debent, vt æqualiter, rectè, & æquabili libramento repenteq; demittant, quò neque scala in alteram partem propendens, ad terram deueniat, neque ipsi proni ferantur. Ex turri tamen aut malo defixo, in quo insint carchesia, commodior demissio fiet, si ex trochlea aut axe funes laxentur. Sed fortasse molestus est longior de his sermo. Per hunc tamen apparatum maximè quis concuti possit. Quòd si superiore admodum parte gibbus extiterit, omninóque concussione opus sit, eam in pedes facere, velut iam dictum est, expedit. Ita enim maius eam in partem fit propensionis momentum. Ac obfirmari quidem pectus debet validè ad scalam alligando, ceruix verò quàm laxissima fascia, eatenus vt dirigi possit. Ipsumque caput iuxta frontem ad scalam alligandum. Manus autem porrectæ ad corpus, non ad scalam deuinciendæ. Reliquum tamen corpus solutum esse oportet, nisi quatenus dirigi queat, alia atque alia parte fascia laxa circundari debet. Sed videndum est, ne huiusmodi vincula concussionem prohibeat. Crura verò non ad scalam quidem, verùm inter se alligentur, vt ad spinam è directo propendeant. Atque hæc quidem eo modo paranda sunt, si quis omninò ea quæ per scalam fit concussione opus habet. Turpe autem est, cùm in omni arte, tum verò in arte medendi vel maximè, post multum exhibitum negotium, multum apparatum, multamq; de se excitare opinionem, tandemq; nihil opis adferre.

[20] ἐκχαυνοῦν τὸν πολὺν ὄχλον] ἐκχαυνοῦν τὸν πολὺν ὄχλον eleganter dicuntur, qui vulgum stulta & inani de se opinione imbuunt ac veluti inflant, sicque eludunt & decipiunt, quomodo qui magnificè populo se venditant, falsaque persuasione ei imponunt & fucum
E faciunt. Sic enim Erotianus istum mihi locum explicare videtur, cùm ἐκχαυνοῦν ἐξαπατᾶν καὶ μεταπείθειν exponit, & si in eo vitiosi sunt nostri codices. χαυνώσιν quoq; ἀναπειστηρίαν eleganter eadem pene significatione dicit Aristoph. in Nubib. persuasorium verborum lenocinium, aut aptam ad persuadendum facundiam, qua quis iudicibus imponit, vt iudicium effugiat, aut cùm sua eloquentia aduersarij rationes ita eleuat, vt futiles, inanes & molles nulliusq; ponderis reddat. Scalæ porrò meminit Oribasius libro de Machinamentis, & Paulus in recenti gibbo machinamenta per scalam, aut rectam ægri suspensionem, ridicula esse scribit.

ἀπὸ τοῦ χλείσματος] Sic habent omnia exemplaria, tum publicata, tum scripta. Galeni exemplaria χαλάσματος legunt, quod ferri potest, & beneficium aut præsidium significat.

ἐν δεσμῷ εὐόχῳ] εὔοχον δεσμὸν εὖ ὀχοῦντα exponit Galenus, hoc est βαστάζοντα καὶ φέροντα, quòd bene gestet, ferat ac sustineat, hoc est firmiter ac sine compressione, ἀσφαλῶς τε ἅμα καὶ ἀθλίπτως. Exemplaria quædam manu scripta, εὐόχῳ, εὐρυοχώρῳ καὶ εὐβρόχῳ exponunt, ea enim verba in margine habent adscripta, quæ laxum quidem, sed tamen bene firmum vinculum denotant.

F καὶ πρὸς τύρσιν] Hic τύρσιν Galenus etiam ex Diocle πύργον exponit. In exegesi verò πύργον καὶ μάλιστα τὸν ἐν τοῖς τείχεσι. Erotiano autem τύρσις est ex Bachij sententia σκηνή, ἢ πύργος, ἢ προμαχών. Hesychio τύρσις, πύργος, ἔπαλξις, προμαχών, exponitur. Sudæ τύρσις est περίβολος τοῦ τείχους, quomodo etiam τεῖς exponitur Hesychio, si modò vera est lectio, ac non τύρσις potiùs legendum. περίβολος autem, προμαχὼν & ἐπάλξις, muri sunt partes Polluci. Varinus annotat τύρσιν apud Lycophranem & Pindarum τὸ τεῖχος significare, ὅτι τυρσηνοὶ πρῶτοι τειχοποιίαν εὗρον. In exemplaribus quibusdam scriptis margini apponitur, τύρσις, πύργος, προμαχών, quæ glossemata quædam esse videntur ex Hesychio adscripta.

ἢ πρὸς αἴετωμα οἴκου] Hic ἀέτωμα οἴκου domus culmen ac tecti fastigium significat, quod Galenus οἴκου τὸ ὑψηλότατον μέρος, & τὰς εἰς ὕψος ἀνατάσεις τῆς ὀροφῆς τειχοειδεῖς explicat. In Exegesi verò, τὸ εἰς ὕψος ἀνατεταμένον τῆς ὀροφῆς ὥσπερ τρίγωνον. Erotianus verò ἀέτωμα τὸ στεφάνην τοῦ δώματος exponit. Idem etiam ἀέτωμα & ἀετὸν antiquis significare scribitur, & pro tecti culmine & fastigio sumi. Et Varinus annotat ἀετὸν τῶν οἰκοδομημάτων dici τὸ κατὰ τὴν ὀροφὴν ὅ τινες ἀέτωμα καλοῦσιν. Et ἀετώματα dici τὰ τῶν ἱερῶν στεγάσματα, ἃ πτέρυγάς τε καὶ ἀετοὺς καλοῦσιν, quod ex Suda sumptum est. Qua notione sumendũ est quod scribitur apud Aristoph. ἐν ὄρνισι, τὰς γὰρ ὑμῶν οἰκίας ἐρέψομεν πρὸς ἀετόν. Vbi ἀντὶ τοῦ στεγάσομεν
G πρὸς ἀετώματα positum scribit Scholiastes, διὰ τὰ ἐν τοῖς ναοῖς ἀετώματα. τὰς γὰρ τῶν ἱερῶν στέγας πτερὰ καὶ ἀετοὺς καλοῦσιν. Scribit quoque Eustathius ἀέτωμα & ἀετὸν dici μέρος τι τῶν ναῶν, διὰ τὸ ἐοικέναι πτέρυξιν ἀετοῦ. Hesychio verò ἀετὸς κυμάτιον τὸ ἐν τοῖς γείσοις exponitur, cymatium aut prominentia in suggrundis & imbricibus. Galenus quoq; in Comment. ἀέτωμα ἀετὸν ex Dioclis Carystij sententia exponit. Sic enim illic legendum videtur. Quod etiam indicat tectum medio culmine in altum sublatum, & ad latera supra parietes porrectum ac humiliter demissum, alarum expansarum speciem præ se ferre, eaq; ratione πτέρυγας dici. Sic enim accipiendus & legendus hic locus mihi videtur. οὕτως γὰρ ἐοίκασιν εἰκάσαντες οἱ παλαιοὶ καλέσαι τὸ τῆς οἰκίας τὸ μέρος. ἀετὸν δὲ καὶ οἵδε.

καρχήσιον ἔχοντος] καρχήσιον exponit Galenus in Exegesi τὸ ἐπ' ἄνω τοῦ ἱστοῦ τὸ ἔχον τὰ τροχιλίας. (Sic enim mihi legendum videtur) Atheneus verò lib. 11. δειπνοσοφιστῶν, καρχήσιον esse scribit τὸ πρὸς τῇ πτέρνῃ τοῦ ἱστοῦ, ex quibus summæ malorum nauticorum partes, quę rudentes & trochleam excipiunt, intelliguntur. Pollux lib. 1. cap. 9. non satis distinctè scribit τὸ τελευταῖον τοῦ ἱστοῦ τὸ πρὸς τῇ κεραίᾳ, ἠλακάτη, θωράκιον, καὶ καρχήσιον. Hesychio καρχήσια dicuntur τὰ κέρατα τὰ ἐπάνω τῶν καταρτίων τῶν πλοίων, καὶ τὰ ἄκρα τῶν ἱστῶν. Carchesiũ vertunt interpretes, nos carche-
H sia dicere maluimus, quòd sint carchesia Latinis extrema mali nautici foramina, quæ rudẽtes excipiunt, vt Lucilius apud Nonium mali carchesia summa dicit, quæ verba hoc modo imitatus videtur Catullus. Lucida qua splendent summi carchesia mali. Sunt & Carchesia Bacchi † (Virgilio) pocula. Hic igitur καρχήσιον summam illam mali nautici partem indicat, in quam cochlea cum ruden-

tibus inseritur. At καρχήσιοι dicuntur Galeno in Exegesi, οἱ ἐπὶ τῷ καρχησίῳ τεταμένοι κάλοι, vt & in hoc Comment. Vnde καρχήσιος βρόχος deligaturæ genus dicitur Oribasio lib. de laqueis, tum simplex, tum duplex.

Lib. 5. Æneid. & lib. 4. Georg.

τὰ χαλώμενα εἶναι ὅπλα] ὅπλα hîc dicuntur ex Galeno in Exegesi, κάλοι ἀπὸ σπάρτου, ἢ λίνου, ἢ καννάβεως. Erotianus verò hunc locum subindicans Bacchium reprehendit, quòd hîc ὅπλα τὰ σύμπαντα σχοινία intellexerit, cùm dicantur ὅπλα κοινῶς τὰ ἐν τῇ νηῒ διακρατοῦντα ὀρθὸν τὸν ἱστὸν σχοινία, quod etiam scribit Galenus postea in hoc Comment. Sed & funis nauticus Homero ὅπλον ἐΰστρεφὲς dicitur Odyss. ξ. & ὅπλα generaliter instrumenta nautica dicuntur, vt & omnium cæterarum artium. Sic * Polluci ὅπλα τὰ σύμπαντα σκεύη ex Xenophon. Oeconomico dicuntur, & instrumentis nauticis accommodantur. De quibus etiam † Virgilius, Colligere arma iubet validisq; incumbere remis. Sic cerealia arma Æn. 1. & quæ sint duris agrestibus arma Georg. 1. ex armorũ bellicorum translatione dicuntur, quòd arma (vt scribit Seruius) quarumlibet artium instrumenta dicantur. Quod ex Eustathio sumptum videtur qui ὅπλα vocari scribit πάσης τέχνης καὶ ὁποιασοῦν ἐργασίας ἐργαλεῖα. Cæterùm hîc ὄνου ἄξονα ex Galeno diximus, qui & ὀνίσκους ἄξονας etiam vocari scribit in Exegesi & in his Commentariis, vt & Erotianus quoque.

† Cap. 9. Lib. 1. ** Æneid. 5.*

Imprimis autem spinæ quidem natura cognoscenda est. Ea nanque ad multos morbos opus fuerit. Etenim qua parte ventrem spectat, ab interiore parte vertebræ inter se sunt æquabiles, ac mucoso & neruoso ligamento inter se deuinctæ, quod à cartilaginibus exortum, ad medullam vsque progreditur. Quidam etiam alij nerui neruosi à summo ad imum in longitudinem protensi adnascuntur, & ab vtraque parte ad earum latera porriguntur. Venarum verò & arteriarum communitates, quotque & quales sint, & vnde initium ducant, quamque in quibus vim habeant, aliàs declarabuntur. Tum ipsa dorsi medulla quibus inuolucris obuoluatur, vnde ortum ducant, & vbi desinant, & quibuscum communionem qualemq; vim habeant. Vltra autem hunc locum vertebræ inter se cardinis modo committuntur. Nerui verò communes ad omnes tum exterioribus tum interioribus partibus porriguntur. Ac ex omnibus vertebris in exteriorem partem ossis processus ex singulis vnus tum maioribus tum minoribus eminet. His autem processibus adnata est cartilago, ex eaq; nerui producuntur, neruis exterioribus assimiles. Costæ verò interiorem partem magis quàm exteriorẽ suis capitibus spectantes, annexæ sunt, & cum vnaquaque vertebra sigillatim committuntur. Maximè autem incuruæ sunt hominis costæ, eorum modo quæ vara sunt. Costarum verò & ossium quæ ex vertebris procedunt intermedium complent vtrinque musculi, qui à ceruicibus initium ducentes, ad septi transuersi annexionem vsque tendunt. Ipsa verò spina in longitudinem ex recto obliquatur. At osse quidem sacro ad magnam vertebram vsque, iuxta quam crurum nexus dependet, in gibbum incuruatur. Vesica nanque & partes naturales, rectiq; intestini laxitas eo in spatio sunt constituta. At inde ad septi transuersi annexionem, ex recto in interiorem partem inclinatur. Solusque hic locus ab interiore parte musculos adnatos habet, quos quidem ψόας nominant. Ab hac autem parte ad magnam vertebram, quæ est supra summam humerorum partem, ex recto in gibbum eleuatur, imò verò huiusmodi magis apparet, quàm sit. Spina nanque media sui parte eminentissimos, ab vtraque autem parte minores ossium processus habet. Ipse verò ceruicis articulus in anteriorem partem inclinatur.

[21] χρὴ δὲ πρῶτον μὲν γινώσκειν τὴν φύσιν τῆς ῥάχιος οἵη τίς ἐστιν. ἐς πολλὰ γὰρ νοσήματα προσδέοι ἂν αὐτῆς. τῇ μὲν γὰρ πρὸς τὴν κοιλίην ῥέπον, οἱ σπόνδυλοι ἐντὸς ἄρτιοι εἰσὶν ἀλλήλοισι καὶ δέδενται πρὸς ἀλλήλους δεσμῷ μυξώδει καὶ νευρώδει ἀπὸ χόνδρων ἀποπεφυκότι ἄχρι πρὸς τὸν νωτιαῖον. ἄλλοι δέ τινες τόνοι νευρώδεες διανταῖοι πρόσφυτοι παρατέτανται ἔνθεν καὶ ἔνθεν αὐτῶν. αἱ δὲ φλεβῶν καὶ ἀρτηριῶν κοινωνίαι, ἐν ἑτέρῳ λόγῳ δεδηλώσονται, ὅσαι τε καὶ οἷαι, καὶ ὅθεν ὡρμημέναι, καὶ ἐν οἵοισιν οἷα δύνανται. αὐτὸς δὲ ὁ νωτιαῖος οἵοισιν ἐλλύτρωται ἐλλύτροισι, καὶ ὅθεν ὡρμημένοισι, καὶ ὅπῃ κραίνουσι, καὶ οἷσι κοινωνέουσι, καὶ οἷα δυναμένοισιν. ἐν δὲ τῷ ἐπέκεινα ἐν ἄρθροισι γιγγλυμοειδέως(?) προσ ἀλλήλους οἱ σπόνδυλοι. τόνοι δὲ κοινοὶ παρὰ πάντας, καὶ ἐν τοῖσιν ἔξω μέρεσι, καὶ ἐν τοῖσιν εἴσω παρατέτανται, ἀπόφυσίς τέ ἐστιν ὀστέου εἰς τὸ ἔξω μέρος ἀπὸ πάντων τῶν σπονδύλων μία ἀπὸ ἑνὸς ἑκάστου, ἀπό τε τῶν μειζόνων, ἀπό τε τῶν ἐλασσόνων. ἐπὶ δὲ τῇσιν ἀποφύσεσι ταύτῃσι χονδρίων ἐπιφύσιες, καὶ ἀπ' ἐκείνων νεύρων ἀποβλάστησις ἠδελφισμένη τοῖσιν ἐξωτάτω τόνοισι. πλευραὶ προσπεφύκασιν ἐς τὸ εἴσω μέρος τὰς κεφαλὰς ῥέπουσαι μᾶλλον, ἢ ἐς τὸ ἔξω. καθ' ἕνα δὲ ἕκαστον τῶν σπονδύλων προσήρθρωνται. καμπυλώταται δὲ πλευραὶ ἀνθρώπου εἰσὶ, ῥαιβοειδέα τρόπον. τὸ δὲ μεσηγὺ τῶν πλευρέων καὶ τῶν ὀστέων τῶν ἀποπεφυκότων ἀπὸ τῶν σπονδύλων, ἀποπληρέουσιν ἑκατέρωθεν οἱ μύες ἀπὸ τοῦ αὐχένος ἀρξάμενοι, ἄχρι τῆς φρενῶν τῆς προσφύσιος. αὐτὴ δὲ ἡ ῥάχις κατὰ μῆκος ἰθυσκόλιός ἐστι. ἀπὸ μὲν τοῦ ἱεροῦ ὀστέου ἄχρι τοῦ μεγάλου σπονδύλου παρ' ὃν προσήρτηται τῶν σκελέων ἡ πρόσφυσις, ἄχρι μὲν τούτου κυφή. κύστις τε γὰρ καὶ γοναὶ, καὶ ἀρχοῦ τὸ χαλαρὸν ἐν τουτέῳ ἔκτισαι. ἀπὸ δὲ τούτου ἄχρι φρενῶν προσαρτήσιος, ἰθυλόρδη καὶ παραφύσιας ἔχει μυῶν, τοῦτο μοῦνον τὸ χωρίον ἐκ τῶν εἴσωθεν, ἃς δὴ καλέουσι ψόας. ἀπὸ δὲ τούτου ἄχρι τοῦ μεγάλου σπονδύλου τοῦ ὑπὲρ τῶν ἐπωμίδων, ἰθυκυφή. ἔτι δὲ μᾶλλον δοκεῖ ἢ ἔστιν. ἡ γὰρ ἄκανθα κατὰ μέσον ὑψηλοτάτας τὰς ἐκφύσιας τῶν ὀστέων ἔχει, ἔνθεν δὲ καὶ ἔνθεν ἐλάσσους. αὐτὸ δὲ τὸ ἄρθρον τοῦ αὐχένος λορδόν ἐστιν.

[21] ἄρτιοι εἰσὶν ἀλλήλοισι] Hoc est æquabiliter inter se connexæ & cohærẽtes, complanatæ & læuigatæ, nullum habentes processum aut prominentiam, ideoque mutua inter se complexione aptè conuenientes. Quod dixit Galenus ἀπηρτισμένους, καὶ κατὰ πᾶν ἀλλήλοις ἁρμόττοντας, & ἀπηρτισμένως ὁμιλοῦντας. In μοχλικῷ quoque iisdem verbis hic locus repetitur: σπόνδυλοι δὲ ἔσωθεν ἄρτιοι πρὸς ἀλλήλους.

δεσμῷ μυξώδει] Hunc locum innuit Galenus lib. 12. de vsu partium, vbi μυξώδη σύνδεσμον, vt hîc quoq; in Comm. vocat. Huius verò vsum latissimè explicat lib. 13.

οἵοισιν ἐλλύτρωται ἐλλύτροισι] Sic certè scribunt quotquot adhuc videre licuit exemplaria tum manu scripta, tum publicè exarata. Et apud Galenum ἔλυτρα καλοῦσιν οἱ παλαιοὶ τὰ σκεπάσματα καὶ περιελήματα τινῶν, cùm tamen ἔλυτρα σκεπάσματα in Exegesi exponat, & Erotianus ἐλύτροισιν ex hoc loco exponens, ἔλυτρα λέγεσθαι scribat τὰ περιεκτικὰ τῶν σωμάτων, ὅ ἐστι σκεπάσματα. Hesychius quoque ἔλυτρα κολεοὺς τὰ εἰλήματα καὶ τὰ καλύμ-

A τὰ καλύμματα significare scribit. Idem ἔλυτρον exponit δέρμα, θήκην, λέπυρον, ἐνείλημα, κάλυμμα, σκέπασμα. Quæ sanè ab ἐλύω aut εἰλύω deduci videntur, quod inuoluo aut implico, quibusdam etiam occulo ἐπικρύπτω, vnde & ἔλυτρον propriè dici volunt ἐπὶ κυκλοτερῶν τινῶν, οἷον καρύων, ἢ ᾠῶν, ἢ σικύων τοιούτων, vt annotat Varinus. Est & ἔλυτρον ὁ ἐπὶ καρπῶν φλοιός, quemadmodum seminum foliculi aut inuolucra, quibus velut vaginis integuntur, ἔλυτρα Dioscoridi dicuntur. Sunt ergo hîc ἔλυτρα inuolucra & velamenta quibus spinalis medulla tegitur, μήνιγγας vocat Galenus.

Ἐς ὅπη κραίνουσι] κραίνουσι hîc τελευτῶσιν exponit Galenus. Idem quoque in Exegesi κραίνουσι λήγουσι explicat, quod & annotat Varinus hunc locum subindicans. Erotianus verò κραίνουσι, κελεύουσι, βασιλεύουσι exponit, quod apud Homerum scribatur Odyss. θ. (v. 391.) βασιλῆες ἀρχοὶ κραίνουσι. Idque metaphoricè apud Hippocratem de spinæ medullæ inuolucris aut tegumentis dicetur, quòd quæ aliquò desinant aut tendant, aut aliquid ad exitum perducant, ibi latè regnare videatur. κραίνω autem aut κραιαίνω perficio, perfectum reddo, & ad exitum perduco significat, & κραίνειν πληρῶσαι. Vnde Hesychio ἐπικραίαι exponitur πλέωσαι, & τῇ κεφαλῇ ἐπινεῦσαι. Quæ autem
B ad exitum ducunt & aliquid perficiunt, ibi desinere eoque perduci videntur ac tendere. Idem quoque Hesychius κραίνουσι, πληροῦσι, περαίνουσι, τιμῶσι, βασιλεύουσιν explicat. Potest etiam hîc κραίνουσι sumi quomodo apud Homerum exponit Scholiastes, διαπλέκουσι, ὑπάρχουσι, quòd quæ ad exitum aliquid perducunt, ibi perseuerent & existant, eoq; perducantur.

γιγγλυμῶνται πρὸς ἀλλήλους] Hunc locum subindicare & exponere videtur his verbis Galenus in Exegesi, ἐμβαίνουσιν εἰς ἀλλήλους ὥσπερ ἐν ταῖς θύραις οἱ γιγγλυμοί. Huius enim dictionis (γιγγλυμῶνται) ni fallor explicatio est manifestissima. Quare non dubitatim pro γιγγλύμαται γιγγλυμῶνται reponere. Neque enim γιγγλύμαται apud Hippocratem reperias. Significatur autem vertebras inter se velut cardinis modo, aut quasi per ginglymum iungi. Neque enim verus est ginglymus, quòd non sit in eodem mutuus duorum ossium connexus aut ingressus, cùm spondyli inter se per apophyses sursum & deorsum spectantes diarthrosi committantur, vt scribit Galenus lib. de Ossibus.

Ἐς ἀπ᾽ ἐκείνων νεύρων ἀποβλάστησις] Neruos vocat ligamenta neruosa, vt aliàs sæpè. *Galenus νεύρων ἀποβλαστήσεις συνδετικάς exponit. Intel-
C ligit autem ea ligamenta neruosa, lata, valida & crassa, quæ cartilagini induntur, vt spinam totam simul conseruent & colligent, ita vt vnum veluti corpus ex his omnibus productionibus conflatum videatur. Qua de re agit Galenus lib. 12. de vsu part. Eamq; fortè ob causam ἡ ἀδελφισμένη ἀποβλάστησις hîc dicitur, quod etiam exponit Galenus. In μοχλικῷ quoque scribitur, ὄπισθεν δ᾽ ἔχουσιν ἔκφυσιν ὀξεῖαν ἔχουσαι ἐπίφυσιν χονδρώδεα, ἔνθεν νεύρων ἀπόφυσις κατάφερής. *Lib. de Fract.

τὰς κεφαλὰς ῥέπουσαι] Hîc τὰς κεφαλὰς vocat, quod libello de Ossibus costæ principium cum eminente quodam tuberculo, quo ad apophyseos transuersæ radicem inseritur, vt hîc quoq; explicat Galenus.

ῥοιβοειδέα ῥόπον] Sic sanè legunt quotquot ad hunc vsque diem videre licuit exemplaria. Sed ῥαιβοειδέα, aut ῥεβοειδέα, aut etiam ῥοιβοειδέα legendum esse existimo. Galenus in Exegesi ῥαιβοειδέα legisse videtur, cùm ῥαιβοειδέα καμπύλον exponit. Idem hoc in Commentario ῥοιβοειδέα legendum censet, & ῥοικὰ in Exegesi καμπύλα significare scribit, quod hîc exemplis confirmat. Sed cùm ῥεβὸν idem quod ῥοικὸν aut κυλλὸν significet, itaque vsurpet Galenus Com. 3. in lib. κατ᾽ ἰητρεῖον, & postea hoc in Comment. ῥεβοειδέα legi posse existimandum est. Erotianus certè hoc loco in medium adducto ῥεβοειδέα legisse videtur, etsi publicata exemplaria ῥεμβοειδέα vitiosè legunt. In
D eo quoque loco μοχλικοῦ quem istius facta mentione explicat, ῥεβοειδέστατον eum legisse augurior, cùm tamen ῥομβοειδέστατον passim legatur, vt & in μοχλικῷ. Locus igitur Erotiani qui hunc explanat, sic mihi legendus videtur: ῥεβοειδέστατον, καμπυλώτατον. ῥεβὸν γὰρ τὸ γαῦσον, τὸ στρεβλὸν λέγεται. καὶ αὐτὸς δέ που φησι, καμπυλώτατον δ᾽ ἀνθρώπου πλευραί εἰσι ῥεβοειδέα ῥόπον, τουτέστι πλαγίως, ἐπὶ τὸ κατὰ τὸ μὲν κοίλον, κατὰ τὸ δὲ καμπύλον, ὡς κινησίας τάσσει τὴν λέξιν. Quanquam ῥαιβοειδέστατον & ῥαιβὸν legi posse non diffiteor, sed hęc quam adducimus lectio propiùs ad publicata exemplaria accedit, eamq; quibusdam codicibus testatam facit Henricus Stephanus. ῥοιβὸν verò etiam Æolicum esse censetur, vt ῥοικὸν Ionicum, idemque designare Varinus nanque ῥοικὸν λαγωβόλον ex Idyllio 4. Theocriti exponit τὸ ῥόπαλον τὸ ἐσω νεῦον, ἢ στραβόν, ὃ ἢ ῥοιβὸν λέγεται παρά τισι, quod ex Corintho sumptum est. Vnde quoque hoc in loco ῥοιβοειδέα ῥόπον legi potest, quomodo legisse videtur Galenus, cùm pro β, κ, scribendum exemplis adductis confirmat, vt ῥοικοειδέα efficiat. ῥοιβὸν quoq; ῥυβὸν dici quidam contendunt, vnde suspicari possumus apud Erotianum ῥυβοειδέα τρόπον scriptum esse postea, vbi ῥυβοειδέα scribitur, eumque huius etiam loci explica-
E tionem subindicare velle, quod aliàs in obscura vocum explanatione apud eum videre est, vt sæpiùs eiusdem dictionis expositionem adscribat. ῥοικὸν verò obtortum significat & incuruum, Latinis varum, vnde varices dictos volunt. Etsi enim vari dicuntur propriè qui obtortis sunt plantis Nonio, & incurua crura habentes Festo, & †Plinius à cruribus varos dictos censeat: varæ tamen manus *Ouidio dicuntur, & brachia vara *Martiali, hoc est incurua. Hesychius ῥοικὸν σκολιόν, καμπύλον, σκαμβόν, ῥυσόν, ῥικνὸν exponit. Theocriti Scholiastes ῥοικὸν καμπύλον significare scribit. Galenus etiam in commentario ῥοικὸν vsitatam maximè vocem esse exemplis confirmat, quorum primum ex Theocriti Idyllio 7. (v. 18.) hunc in modum scribendum, cùm Galeni exemplaria mendosa sint: ῥοικὰν δ᾽ ἐκ ἀγριελαίω δεξιτερᾷ κορύναν. Alterum ex Archilocho, cuius etiam meminit postea hoc in Commentario, quodque etiam à Scholiaste Theocriti adducitur, vbiq; vitiosè scriptum est, sic legi potest: οὐ φιλῶ μέγαν στρατηγόν, οὐδὲ διαπεπλιγμένον, ἀλλ᾽ ὁ μικρός τις εἴη, καὶ περὶ κνήμας ἰδεῖν ῥοικός, ἀσφαλέως βεβηκὼς ποσί, καρδίης πλέως. Quãquam pro περὶ κνήμας, κατὰ κνήμην legit Theocriti Scholiastes. Tertium exemplum apud Nicandrum in Theriacis scribitur (v. 788.) ἄλλοι δ᾽ αὖ ῥαιβοῖσιν ἰσήρεες αἴτια παγούροις γυῖα βαρύνονται. Galenus tamen ῥοικοῖσιν pro ῥαιβοῖ-
F σιν legit. In μοχλικῷ autem quod de costis scribitur, hunc certè locum his verbis explicat: ἐπιπεδωθεν δ᾽ κατὰ τὸ στῆθος, χαῦνον καὶ μαλθακὸν τὸ ἄκρον ἔχουσαι εἶδος ῥομβοειδέστατον τῶν ζώων. Vbi ῥεβοειδέστατον legendum censemus. Apparet tamen Caluum ῥεμβοειδέστατον ex codicibus Italicis cum Erotiano legisse.

*Lib. 11. cap. 45. †Lib. 9. Metamorph. *Lib. 7.

καὶ τῶν ὀστέων τῶν ἀποπεφυκότων] Hîc processus vertebrarum spinam propriè ἄκανθαν dictam constituentes rectè intelliguntur, vt explicat Gal. in Commentario, nominatim autem his verbis exprimit in μοχλικῷ: ὥσπερ καὶ οἱ μύες παραπεφύκασιν ἀπὸ αὐχένος ἐς ὀσφῦν, πληρεῦντες δ᾽ πλευρέων καὶ ἀκάνθης τὸ μέσον. Spinales autem musculos intelligit, qui initium ducunt à secunda ceruicis vertebra. De quibus agit Gal. ad extremum lib. 8. de Anatom. administr.

ἀπὸ μὲν τοῦ ἱεροῦ ὀστέου] Hunc locum in μοχλικῷ exprimere videtur, ac etiam τὴν σκελέων πρόσφυσιν de ischij cõmissura accipere, qua femoris caput ischio per valida ligamenta copulatur, qua notione sumi posse testatur Gal. in Com. In μοχλικῷ sic scribitur: τὸ δ᾽ ἰσχίον προσίσχε-
G ται πρὸς τῷ μεγάλῳ σπονδύλῳ τῷ παρὰ τὸ ἱερὸν ὀστέον χονδρονευρώδεϊ δεσμῷ. ῥάχις δ᾽ ἀπὸ μὲν τοῦ ἱεροῦ ὀστέου μέχρι τοῦ μεγάλου σπονδύλου κυφή, κύστις τε καὶ γονή, καὶ ἀρχοῦ τὸ ἐκκλιμένον ἐν τούτῳ. Hunc autem locum integrum videtur explicare Gal. lib. περὶ τῆς μήτρας ἀνατομῆς his verbis: τὸ δ᾽ ἀπιθυσμένον τῷ τε ἱερῷ καλουμένῳ ὀστῷ, καὶ πᾶσι τοῖς τῆς ὀσφύος σπονδύλοις ἐφίδρυται. καὶ γάρ πως καὶ σιμοῦται τὰ ἔνδον ἡ ῥάχις κατὰ τοῦτο, διὸ καὶ ἔξωθεν κυρτὴ καταφαίνεται. ὥς που καὶ Ἱπποκράτης περὶ αὐτῆς εἶπεν. αὕτη δ᾽ ἡ ῥάχις κατὰ μῆκος ἰθυσκόλια ἐστίν, ἀπὸ μὲν τοῦ ἱεροῦ ὀστέου μέχρι τοῦ μεγάλου σπονδύλου, παρ᾽ ὃ προσήρτηται ἡ τῶν σκελέων πρόσφυσις, ἄχρι μὲν τούτου κυφή. κύστις τε γὰρ καὶ γονή, καὶ ἀρχοῦ τὸ χαλαρὸν ἐν τούτῳ ἔκχηται. ἀρχὸν μὲν οὖν λέγων, τὸ ὅλον ἀπευθυσμένον, καὶ χαλαρὸν δ᾽ ἀρχοῦ, τὸ κάτω μέρος τοῦ ἀπευθυσμένου, ἔνθα καὶ μάλιστα αἰευρύνεται, καὶ ἔστιν ἐπὶ τέλει αὐτοῦ ὁ καλούμενος σφιγκτήρ, πρὸς ὃν οἶμαι αἰτιάσασθαι, χαλαρὸν ἔφη τὸ κάτω μέρος τοῦ ἀπευθυσμένου, ἔνθα καὶ μάλιστα εὐρύνεται. γονὴν δ᾽ λέγει ἤτοι τὰ γυναικεῖα μόρια, ἢ καὶ αὐτὴν τὴν μήτραν. Vbi ἔγκειται ponitur, quod hîc ἔκχυσαι. ἔκχυσαι autem hîc aptissimè & quomdamodo loco positum videtur, quòd de his membris à summo opifice conditis, & veluti hoc loco constitutis dicatur. κτίσαι nanque ἱδρῦσαι, vt & κτίσμα ποίημα exponit Hesychius. Vnde & κτίσις ἡ τῶν κτιζόντων πρᾶξις. Et ἔκχυσαι pro κέκχυσαι positum videtur, vt apud Homerum ὀκτήαται pro κεκτήαται sumitur Il. ι. (v. 462.) & ἔκτηνται pro κέκτηνται poni annotat Eustath. idq; Ionicè & Atticè detracta consonante incrementi. Os autem sacrum quod toti spinæ fundamentum erat futurum, tum propter coxendicum
H ac ilium ossa incumbentia, tum autem vteri, vesicæ, ac recti intestini gratia, naturam molitam fuisse, ideoque πλατὺ ac ἱερόν, hoc est magnum, conditum esse scribit Gal. lib. 13. de vsu part.

ἀπὸ δ᾽ τούτου ἄχρι φρενῶν] In μοχλικῷ, ἀπὸ δ᾽ τούτου ἄχρι φρενῶν, ἦλθεν ἡ ἰθυλορδος, καὶ αἱ ψόαι κατὰ τοῦτο.

ἀπὸ δὲ πάνυ] In μοχλικῷ istud sic expressit: ἀπὸ δὲ ἄχρι τοῦ μεγάλου σπονδύλου τοῦ παρὰ τὴν ἐπωμίδων ἰξὺν κυφῆς. ἔτι δὲ μᾶλλον δοκέει ἢ ἔστιν. αἱ γὰρ ὄπισθεν τῶν σπονδύλων ἀποφύσιες ταύτῃ ὑψηλόταται. τὸ δὲ αὐχένος ἄρθρον, λορδόν.

Quibus igitur vertebræ in gibbum protuberant, iis abrupta compage, vna aut plures vertebræ magna vi foras protruduntur: quod paucis, neq; ita multis contingit. Neq; enim huiusmodi offensiones facilè contingunt, neq; in exteriorem partem expelli vertebræ promptè possunt, nisi anteriore parte vehementi ictu per ventrem vulnus accipiatur, hoc verò pacto homo intereat, aut nisi quis ex superiore loco delapsus, in coxas aut humeros impingat. Sed & hic quoq;, licet non statim, sic tamen intereat. At verò à posteriore parte, non ita facilè vertebræ suo loco desilire in interiorem possunt, nisi perquàm graue onus aliquod irruat. Ossium enim quæ in exteriorem partem prominent, vnumquodq; eam habet naturã, ipsum vti potiùs frangatur, q̃ vt ligamẽtis & articulis mutuò inter se cedentibus vi adductis, magno momẽto in interiorem partem inclinet. Dorsi item medulla ex paruo spatio inflexionẽ habens, affligeretur, vbi vertebra hoc modo suo loco exilierit, tũ loco mota vertebra dorsi medullã comprimeret, si non etiam disrumperet. Ea autẽ compressa & intercepta multis magnis præcipuisq; partib. torporem induceret. Adeò vt multis aliis vrgentibus malis, ad dirigendã vertebram medico curam intendere non liceat. Quare istud neq; concutiendo, neq; quapiam alia ratione reponi posse manifestũ est, nisi si quis homine dissecto, deinde manu immissa in ventrẽ contrectãdo interiore parte in exteriorem protrudat. Quod mortuo quidem licet, viuẽte verò nequaq̃ fieri potest. Quorsum igitur hæc scribimus? Quoniã nonnulli existimant se eos sanasse quibus vertebræ in totũ articulis excedentes, interiorem in partem prolapsæ sunt. Quamuis quidem ab hac peruersione facillimè euadere posse, nullaq; opus esse repositione, sed eiusmodi sponte sanescere, quidam existimant. Ignari autẽ multi sunt, ex eaq; ignorãtia id lucrifaciunt, q alios ista persuasione imbuunt. At istud eos in errorem imposuit, q spinã quæ in ea dorsi parte eminet, vertebras ipsas esse existimant, propterea quòd eorum vnumquodq; attrectanti rotundũ appareat, neq; intelligunt ea ossa esse quæ à vertebris procedũt (de quibus paulò antè sermo est habitus) quodq; vertebræ longè in anteriorem partem abeũt. Angustissimum siquidem inter omnia animantia homo pro magnitudine vẽtrem habet à posteriore parte in anteriorem, maximè etiam ad pectus. Quũ igitur ex his ossibus quæ supereminẽt aliquod validè fractum fuerit, siue vnum, siue plura, ea parte locus depressior, quàm hinc & inde redditur, idque iis imponit, quòd vertebras intrò cessisse existiment. Præterea quoq; eos etiam in errorem inducunt, eorum qui vulnerati sunt habitus. Nã si incuruari conentur, dolore afficiuntur, cùm ea parte qua vulnerati sunt cutis contendatur, simulq; ossa fracta hoc modo potiùs carnem intus pungant: sin verò in anteriorem partem nitantur, leuiùs habẽt. Nã & cutis qua vulnus est laxior efficitur, ossaq; intus minùs pungũt. Quin & si quis eos hac parte cõtingat, in anteriora inclinati cedũt, isq; locus inanis & mollis ad tactum apparet. Hæc cõmemorata omnia insuper medicos fallunt. Ii autem citò & sine noxa per se conualescunt. Eiusmodi enim ossa omnia quæ laxa sunt, callo celeriter firmantur.

22 Ὁκόσοισι μὲν οὖν κυφώματα γίνεται κατὰ τοὺς σπονδύλους, ἔξωσις μὲν μεγάλη ἀποῤῥαγεῖσα ἀπὸ τῆς συμφύσιος, ἢ ἑνὸς σπονδύλου, ἢ καὶ πλεόνων, οὐ μάλα πολλοῖσι γίνεται, ἀλλ' ὀλίγοισιν. οὐδὲ γὰρ τὰ τρώματα τὰ τοιαῦτα ῥηΐδιον γίνεσθαι, οὔτε γὰρ ἐς τὸ ἔξω ἐξωσθῆναι ῥηΐδιόν ἐστιν, εἰ μὴ ἐκ τοῦ ἔμπροσθεν ἰσχυρῷ τινι τρωθείη διὰ τῆς κοιλίης. οὕτω δ' ἂν ἀπόλλοιτο, ἢ εἴ τις ἀφ' ὑψηλοῦ τοῦ χωρίου πεσὼν, ἐρείσειε τοῖσιν ἰσχίοισιν, ἢ τοῖσιν ὤμοισιν. ἀλλὰ καὶ οὕτως ἂν ἀποθάνοι, παραχρῆμα δὲ οὐκ ἂν ἀποθάνοι. ἐκ δὲ τοῦ ὄπισθεν οὐ ῥηΐδιον τοιαύτην ἔξαλσιν γίνεσθαι ἐς τὸ εἴσω, εἰ μὴ ὑπέρβαρύ τι ἄχθος ἐμπέσοι. τῶν τε γὰρ ὀστέων τῶν ἐκπεφυκότων ἔξωθεν ἕκαστον τοιοῦτόν ἐστιν, ὥστε πρόσθεν ἂν αὐτὸ καταγῆναι, πρὶν ἢ μεγάλην ῥοπὴν εἴσω ποιῆσαι, τούς τε συνδέσμους βιασάμενον, καὶ τὰ ἄρθρα τὰ ἐνηλλαγμένα. ὅ τε αὖ νωτιαῖος πονοίη ἂν, εἰ ἐξ ὀλίγου χωρίου τὴν καμπὴν ἔχοι τοιαύτην ἐξάλσιος ἐξαλλομένου σπονδύλου. ὅ τ' ἐκπηδήσας σπόνδυλος πιέζοι ἂν τὸν νωτιαῖον, εἰ μὴ καὶ ἀποῤῥήξειε. πιεχθεὶς δ' ἂν καὶ ἀπολελαμμένος πολλῶν ἂν καὶ μεγάλων καὶ ἐπικαίρων ἀπονάρκωσιν ποιήσειεν. ὥστε οὐκ ἂν μέλοι τῷ ἰητρῷ, ὅκως χρὴ τὸν σπόνδυλον κατορθῶσαι, πολλῶν καὶ βιαίων ἄλλων κακῶν παρεόντων. ὥστε δὴ οὐδ' ἐμβάλλειν οἷόν τε οὔτε κατασείσει, οὔτ' ἄλλῳ τρόπῳ οὐδενὶ, πρόδηλον τὸ τοιοῦτον, εἰ μή τις διαταμὼν τὸν ἄνθρωπον, ἔπειτα ἐσμασσάμενος ἐς τὴν κοιλίην, ἐκ τοῦ εἴσωθεν τῇ χειρὶ ἐς τὸ ἔξω ἀντωθέοι. καὶ ταῦτα νεκρῷ μὲν οἷόν τε ποιέειν, ζῶντι δὲ οὐ πάνυ. διὰ τί οὖν ταῦτα γράφω; ὅτι οἴονταί τινες ἰητρευκέναι ἀνθρώπους, οἷσιν εἴσω ἔπεσον σπόνδυλοι τελέως ὑπερβάντες τὰ ἄρθρα, καίτοι γε ῥηΐστην ἐς τὸ περιγενέσθαι τῶν διαστροφέων ταύτην ἔνιοι νομίζουσι, καὶ οὐδὲν δεῖσθαι ἐμβολῆς, ἀλλ' αὐτόματα ὑγιέα γίνεσθαι τὰ τοιαῦτα. ἀγνοέουσι δὲ πολλοὶ, καὶ κερδαίνουσιν ὅτι ἀγνοέουσιν. πείθουσι γὰρ τοὺς πέλας. ἐξαπατῶνται δὲ διὰ τόδε. οἴονται γὰρ τὴν ἄκανθαν τὴν ἐξέχουσαν κατὰ τὴν ῥάχιν ταύτην τοὺς σπονδύλους αὐτοὺς εἶναι, ὅτι στρογγύλον αὐτῶν ἕκαστον φαίνεται ψαυόμενον, ἀγνοοῦντες ὅτι τὰ ὀστέα ταῦτά ἐστι τὰ ἀπὸ τῶν σπονδύλων πεφυκότα, περὶ ὧν ὁ λόγος ὀλίγῳ πρόσθεν εἴρηται. οἱ δὲ σπόνδυλοι πολὺ προσωτέρω ἀπέασι. στενοτάτην γὰρ πάντων ζώων ἄνθρωπος κοιλίην ἔχει, ὡς ἐπὶ μεγέθει ἀπὸ τοῦ ὄπισθεν εἰς τὸ ἔμπροσθεν, ποτὶ καὶ κατὰ τὸ στῆθος. ὅταν οὖν τι τούτων τῶν ὀστέων τῶν ὑπερεχόντων ἰσχυρῶς καταγῇ, ἤν τε ἓν, ἤν τε πλείω, ταύτῃ ταπεινότερον τὸ χωρίον γίνεται, ἢ τὸ ἔνθεν καὶ ἔνθεν. διὰ τοῦτο ἐξαπατῶνται, οἰόμενοι τοὺς σπονδύλους εἴσω οἴχεσθαι. προσεξαπατᾷ δὲ ἔτι αὐτοὺς καὶ τὰ σχήματα τῶν τετρωμένων. ἢν μὲν γὰρ πειρῶνται καμπύλλεσθαι, ὀδυνῶνται περιτεινομένου ταύτῃ τοῦ δέρματος ᾗ τέτρωνται, καὶ ἅμα τὰ ὀστέα τὰ κατεηγότα ἐνθράσσει οὕτω μᾶλλον τὸν χρῶτα. ἢν δὲ λορδαίνωσι, ῥᾴους εἰσί. χαλαρώτερον γὰρ τὸ δέρμα κατὰ τὸ τρῶμα ταύτῃ γίνεται, καὶ τὰ ὀστέα ἧσσον ἐνθράσσει. ἀτὰρ καὶ ἤν τις ψαύῃ αὐτῶν, κατὰ τοῦτο ὑπείκουσι λορδοῦντες, καὶ τὸ χωρίον κενεὸν καὶ μαλθακὸν ψαυόμενον ταύτῃ φαίνεται. ταῦτα πάντα τὰ εἰρημένα προσεξαπατᾷ τοὺς ἰητρούς. ὑγιέες δὲ ταχέως καὶ ἀσινέες αὐτόματοι οἱ τοιοῦτοι γίνονται. ταχέως γὰρ πάντα τὰ τοιαῦτα ὀστέα ἐπιπωροῦται ὅσα χαῦνά ἐστι.

22

A [22] ἐκ δὲ τοῦ ὄπισθεν] Hunc locum integrum proponit Gal. lib. 9. de placitis Hipp. & Platonis, eumq; exponit. ὅ, τι ἂν ὁ νωτιαῖος] Hunc etiam locum explicat Gal. lib. 12. de vsu partium & paulò aliter legit. πιεχθεὶς δ᾽ ἂν ὁ ἀπολελαμμένος] Interceptam compressu medullam, velut interclusam ac detentam intelligit. Erotianus hūc locum innuere & explicare videtur his verbis: ἐν δὲ τῷ περὶ ἄρθρων, ὅταν ἐπὶ τῶν σπονδύλων ταύτην εἴπῃ τὸ ἀπολελαμμένον, ἀντὶ τοῦ ἀπειλημμένου καὶ ἐσφιγμένου. Vbi certè vitium esse apparet, aut Erotianum memoria lapsum coniicere est. Quod enim de vertebra effert, medullæ spinali tribuendum esse manifestum est. Aut igitur ἐπὶ τοῦ νωτιαίου, aut ἀπὸ τοῦ σπονδύλου legendum, vt eam medullæ compressionem intelligat, qua ab elapsa suo loco vertebra, ac veluti incuneata, intercipitur & intercluditur. At verò (vt scribit Paulus) οὐδὲ τὴν τυχοῦσαν ὁ νωτιαῖος ὑπομένει πίεσιν, ὅπου γε ἡ ἐξ αὐτοῦ τῶν νεύρων μόνων ἔκφυσις ἱκανὴ γίνεται θλιβομένη κίνδυνον ἐπάγειν. ἔπειτα ἐσμασάμενος] Hunc locum haud dubiè indicat Erotianus, vbi ἐσμασάμενος ἐμβαλὼν exponit. Hesychius quoq; ἐσμασάμενος ἐμβαδησάμενος explicat, quod est manu indita inuestigare & explorare, aut manu immissa ventrem contrectare. Gal. lib. 9. de placitis Hippocr. & Platonis, ἐμβαδησάμενος pro ἐσμασάμενος legit, quæ videtur esse vocis huius explicatio. ἐξαπατῶν] δὲ διὰ τόδε]

B Paulus sic hunc locum exprimit, ἐπειδὴ δὲ πολλάκις ἀποθραυσεὶς τινος τῶν τῆς ἀκάνθης ὀστέων γινομένη κοῖλον ἀποφαίνει τὸν τόπον, ὡς ἐν τῷ περὶ κατάγματος εἴρηται. τινὲς ᾠήθησαν λόρδωσιν εἶναι τὸ πάθος. εἶτα διὰ παχείας τύπου θεραπευθέντες, ἐπίμως γὰρ ἐπιπωροῦται, εὐίατον ἀπεφήναντο τὴν λόρδωσιν ὑπάρχειν, καίτοι ἀνίατον οὖσαν· ὅσαι ἡ δυσίατον. ὅταν οὖν τι τούτων τῶν ὀστέων] Hunc locum his verbis expressit Celsus. In spina quoq; est quod propriè notemus. Nam si id quod in vertebra excedit aliquo modo fractū est, locus quidem concauus fit, punctiones autem in eo sentiuntur, quia necesse est ea fragmenta spinosa esse. Quò fit, vt homo in anteriorem partem subinde nitatur. Sic enim locus ille mihi restituendus videtur, qui vitiosè nostris in codicibus legitur. Sunt enim τὰ ὑπερέχοντα ὀστέα, ossa quæ in vertebras excedunt & eminent, processus illi spondylorum qui ἄκανθαν constituunt. Eadem ferè quoq; Paulus cap. 97. lib. 6.

ἐνθράσσει οὕτω μᾶλλον] ἐνθράσσει Galenus in Exegesi ἐνσείμενον νύττει explicat, & θράσσεται, νύσσεται, κεντᾶται. Quæ etiam scribuntur à Varino. Hesychius verò θράττειν, ταράττειν, ὀχλεῖν exponit. Addit quoque Varinus significare νύσσειν, κινεῖν, διασπᾶσθαι, ὑφορᾶσθαι. Erotianus verò θράσσει ex Bacchio, κινεῖ, νύττει explicat, & ex Heraclide Tarentino ἐρεθίζει additque, ἔστι δὲ ὀχλεῖ. Ex quo significatur θράσσειν indicare pun-

C gere, fodicare, vellicare, stimulare, mouere, impellere, affligere, perturbare, vt θράσσειν dicatur & θράττειν velut ταράττειν.

[23] Σκολιαίνεται μὲν οὖν ῥάχις καὶ ὑγιαίνουσι κατὰ πολλοὺς τρόπους. καὶ γὰρ ἐν τῇ φύσει καὶ ἐν τῇ χρήσει οὕτως ἔχει, ἀτὰρ καὶ ὑπὸ γήραος, καὶ ὑπὸ ὀδυνημάτων, ἐπεὶ ξυνδοτική ἐστιν. αἱ δὲ δὴ κυφώσιες αἱ ἐν τοῖσι πτώμασιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γίνονται, ἢν ἢ τοῖσιν ἰσχίοισιν ἐρείσῃ, ἢ ἐπὶ τοὺς ὤμους πέσῃ. ἀνάγκη γὰρ ἔξω φαίνεσθαι ἐν τῷ κυφώματι ἕνα μέν τινα ὑψηλότατον τῶν

D σπονδύλων. τοὺς δὲ ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἐπὶ ἧσσον. οὐκοῦν ὡς ἐπὶ πολὺ ἀποπεπηδηκὼς ἀπὸ τῶν ἄλλων ἐστίν, ἀλλὰ μικρὸν μὲν ἕκαστος συνδιδοῖ, ἀθρόως δὲ πολύ. διὸ οὖν τοῦτο καὶ ὁ νωτιαῖος μυελὸς εὐφόρως φέρει τὰς τοιαύτας διαστροφάς, ὅτι κυκλώδης αὐτῷ ἡ διαστροφὴ γίνεται, ἀλλ᾽ οὐ γωνιώδης. χρὴ δὲ τὴν κατασκευὴν τοῦ διαναγκασμοῦ τοιήνδε κατασκευάσαι. ἔξεστι μὲν ξύλον ἰσχυ-

E ρὸν καὶ πλατύ, ἐντομὴν παραμήκεα ἔχον κατορύξαι. ἔξεστι δὲ καὶ ἀντὶ τοῦ ξύλου ἐν τοίχῳ ἐντομὴν παραμήκεα ἐνταμεῖν, ἢ πήχει ἀνωτέρω τοῦ ἐδάφεος, ἢ ὅκως ἂν μετρίως ἔχῃ. ἔπειτα οἷον στύλον δρύϊνον, τετράγωνον, πλάγιον, παραβάλλειν, ἀπολείποντα ἀπὸ τοῦ τείχους ὅσον παρελθεῖν τινα, ἢν δέῃ. καὶ ἐπὶ μὲν τὸν στύλον ἐπιστορέσαι ἢ χιτῶνας, ἢ ἄλλο τι ὃ μαλθακὸν μὲν ἔσται, ὑπείξει δὲ μὴ μέγα. τὸν δὲ ἄνθρωπον πυριῆσαι, ἢν ἐνδέχηται,

F πολλῷ καὶ θερμῷ λούσας, κἄπειτα πρηνέα κατακλῖναι κατατεταμένον. καὶ τὰς μὲν χεῖρας αὐτοῦ παρατείναντα κατὰ φύσιν προσδῆσαι πρὸς τὸ σῶμα. ἱμάντι δὲ μαλθακῷ ἱκανῶς πλατεῖ καὶ μακρῷ, ἐκ δύο διαλλέων ξυμβεβλημένῳ μέσῳ, κατὰ μέσον τὸ στῆθος δὶς περιβεβλῆσθαι χρή, ὡς ἐγγυτάτω τῶν μασχαλέων. ἔπειτα τὸ περισσεῦον τῶν ἱμάντων κατὰ τὴν μασχάλην ἑκατέρην περὶ τοὺς ὤμους περιβεβλῆσθω. ἔπειτα αἱ ἀρχαὶ πρὸς

G ξύλον ὑπεροειδές τι προσδεδέσθωσαν, ἁρμόζουσαι κατὰ μῆκος τῷ ξύλῳ τῷ ὑποτεταγμένῳ, πρὸς ὅ, τι προσβάλλοντα τὸ ὑπεροειδὲς ἀντιστηρίζοντα κατατείνειν. τοιούτῳ δέ τινι ἑτέρῳ δεσμῷ χρὴ ἄνωθεν τῶν γονάτων δήσαντα καὶ ἄνωθεν τῶν πτερνῶν, τὰς ἀρχὰς τῶν ἱμάντων πρὸς τοιοῦτο τὸ ξύλον προσδῆσαι, ἄλλῳ δὲ ἱμάντι πλατεῖ καὶ μαλθακῷ καὶ δυνατῷ ταινιοειδεῖ, πλάτος ἔχοντι καὶ μῆκος ἱκανόν, ἰσχυρῶς περὶ τὰς ἰξύας κύκλῳ περιδεδέσθαι ὡς ἐγγυτάτω τῶν ἰσχίων. ἔπειτα τὸ περισσεῦον τῆς ταινιοει-

H δέος ἅμα ἀμφοτέρας τὰς ἀρχὰς τῶν ἱμάντων, πρὸς τὸ ξύλον προσδῆσαι πρὸς τῶν ποδῶν. κἄπειτα κατατείνειν ἐν τούτῳ τῷ σχήματι τῇ μὲν ἔνθεν, τῇ δὲ ἔνθεν, ἅμα μὲν ἰσορρόπως, ἅμα δὲ ἐς ἰθύ. οὐδὲν γὰρ ἂν μέγα κακὸν ἡ τοιαύτη κατάτασις ποιήσειεν, εἰ χρηστῶς σκευασθείη, εἰ μὴ ἄρα ἐξεπίτηδες τις βούλοιτο σίνεσθαι.

Spina igitur etiam in sanis multis modis distorquetur. Sic enim natura & vsu rem se habere compertum est. Quin & sub senio & doloribus idem vsu venit, siquidem contrahendi vim habent. Gibbi autem plærunq; ex casu contingunt, vbi quis in coxas aut humeros cadendo impingit. In gibbo enim vnam aliquam vertebrā sublimem foras eminere necesse est, eas verò quæ hinc & inde sunt, minus. Neq; ea tamē à reliquis multùm desilit, sed paulùm, cùm singulę in vniuersum cedant. Eam igitur ob causam etiam dorsalis medulla eiusmodi peruersiones, vbi in circulū non in angulum peruertitur, facilè tolerat. Instrumenti autem quo restitutio cogitur fabricā huiusmodi instituere oportet. Lignum quidem validum oblōgum, in longitudinem incisum, defoditur. Licet quoq; huius ligni loco in pariete oblongū aliquod cauum incidere, quod vel cubiti altitudine, vel ea quam res exigit, à solo extet. Deinde veluti columna querna, quadrāgula in latus, adhibetur, eo relicto à pariete spatio, vt aliquis pertransire, si opus sit, queat. Ac columna quidē, aut tunicis, aut re quapiam molli, quæ tamen nō admodum cedat, insternitur. Homo verò, vbi fomētis, aut si sustinet, multo calido balneo vsus fuerit, pronus extentus reclinatur, manibus secundum naturam ad corpus porrectis & alligatis. Tum habena mollis, abunde lata & longa, duobus perpetuis loris cōstans, media medio pectori quam proximè ad alas duplici circuitu inijcieda: dein quod ex loris restat circa alam vtrinq; ad humeros obuoluendum: demum capita ad lignum aliquod quod pistilli formam habeat deliganda, ea longitudine quę supposito ligno cōueniat, ad quod appositum lignum illud quod pistilli formā habet, velut obice quodam, extensionem facit. Altero autem huiusmodi vinculo, tū super genua, tum super calces dato, capita ad eiusmodi aliquod lignum deligēda. Tum alia habena lata & mollis, ac valida, mitellæ in modum, conuenienter lata & longa, circum ilia ad coxas quàm proximè, firmiter in orbem circundāda, deinde habenæ quod superest, vnaq; vtrunq; lori caput ad lignū, quod ad pedes est, alligandū, ac demum eo habitu simul quidem æquo libramento, simulq; in directum extensio in diuersa adhibenda. Neq; enim magnum detrimentum huiusmodi distentio, si probè præparetur, afferri poterit, nisi si quis de industria videlicet intendi velit.

At medicus, aut alius quiuis robustus, ac minimè imperitus, sublimiore manus parte ad gibbum imposita, alteraq; manu super alteram iniecta, compellere debet, animaduersione adhibita, num in directum deorsum, num verò ad caput vel ad coxas compulsio facienda sit. Atque huiusmodi vis innoxiè maximè adhibetur. Innoxium quoque est gibbo aliquem insidere, simulq; dum fit distentio, sublimem se attollendo cõcutere. Quinetiam super gibbum pedibus insistere ac ferri, leuiterque incutere nihil vetat. Cui rei moderandæ satis idoneus fuerit eorum aliquis qui in palæstra assueti sunt. Optimè tamen vis adhibetur, si paries quidem excauationem habeat, lignum verò defossum, qua parte incisuram habet, quantum congruere videbitur, hominis spina depressius sit. Asser autem tiliaceus aut ex alio aliquo ligno, non tenuis, inseratur, tum super gibbum, aut panniculus lacer multiplex, aut paruus quidam scorteus puluinus imponatur. Quàm minimum tamen subiicere conducit, ea sola cautione adhibita, ne asser importuna sua duritie dolorem aliquem afferat. Gibbus autem quàm maximè è directo ad excauatum parietem statuatur, quò quà maximè extat, ea parte asser impositus maximè premat. Asser verò impositus, ab vno aliquo, vel duobus, si opus fuerit, extrema parte vi adduci debet. Alij autem corpus in longitudinem, velut antè dictum est, in diuersa contendant. Potest quoq; & per axes distentio fieri, aut iuxta lignum defossos, vel eorum postibus vtrinq; erectis paulò extantibus, vel ad ligni verticem hinc & inde, in ipso ligno defixis. Hæc autem vis tum ad vehementiam, tum ad mediocritatem est accommodata, eamque vim habet, vt si quis ad nocendum non ad curandum eam adhibere cupiat, ad id multùm valeat. Nam & distentione sola per longitudinem in diuersa facta, nulla etiam alia vi adhibita, probè tamen distentio comparatur. Quin & citra distentionem si quis assere duntaxat ad hunc modum vtatur, sic quoq; sufficiens compulsio fiet. Optimum igitur est huiusmodi vim adhibere, quam tum intendendo, tum remittendo, pro cuiusque arbitrio temperare licet, & quæ vel secundum naturam compulsionem facit. Quæ enim excesserunt, compressione in suam sedem redeunt. Quæ verò præter naturam coierunt, eæ quæ secundum naturam intentiones adhibentur, componunt. Equidem nullam aliam viam qua per vim compulsio fiat, neque meliorem, neque æquiorem inuenio. Neque enim ad eam quæ in directum fit spinæ distentionem, ab inferiore parte & ad os sacrum appellatum, est quod iniectum vinculum retineat. Ex superiore verò parte iuxta ceruicem & caput, est quidem quod prehendi queat, veruntamen illud in speciem indecorum est. Et hac parte exuperans distentio, alias quoque noxias afferre queat. Experimentum autem iam olim per vtrem feci, quem homine resupinato minimè inflatum gibbo submisi, ac deinde folle fabrili in subiectum vtrem immisso inflaui. Sed parum successit. Probè enim distento homine cedebat vter, neque flatus quicquam per vim impellebat, præterquam quòd vter faciliè elabebatur,

τὸν δὲ ἰητρὸν χρὴ, ἢ ἄλλον ὅστις ἰσχυρὸς, καὶ μὴ ἀμαθὴς, ἐπιθέντα τὸ θέναρ τῆς χειρὸς πρὸς τὸ ὕβωμα, καὶ τὴν ἑτέρην χεῖρα προσεπιθέντα ἐπὶ τὴν ἑτέρην, καταναγκάζειν προσξυνιέντα, ἤν τε ἐς ἰθὺ ἐς τὸ κάτω πεφύκῃ καταναγκάζεσθαι, ἤν τε πρὸς τῆς κεφαλῆς, ἤν τε πρὸς τῶν ἰσχίων. καὶ ἀσινεστάτη μὲν αὕτη ἡ ἀνάγκη. ἀσινὲς δὲ καὶ ἐπικαθίζεσθαί τινα ἐπὶ τὸ κύφωμα τοῦ ἅμα κατατεινομένου ἐνσεῖσαι μετεωρισθέντα. ἀτὰρ καὶ ἐπιβῆναι τῷ ποδὶ, καὶ ὀχηθῆναι ἐπὶ τὸ κύφωμα, ἡσύχως δὲ ἐπενσεῖσαι οὐδὲν κωλύει. τὸ δὲ τοιοῦτο δὲ ποιῆσαι μετρίως ἐπιτήδειος ἄν τις εἴη τῶν ἀμφὶ παλαίστρην εἰθισμένων. δυνατωτάτη μέντοι τῶν ἀναγκέων ἐστὶν, εἰ ὁ μὲν τοῖχος ἐντετμημένος εἴη, τὸ δὲ ξύλον τὸ κατορωρυγμένον, ᾗ ἐντέτμηται κατωτέρω εἴη τῆς ῥάχιος τοῦ ἀνθρώπου, ὁκόσῳ ἂν δοκέῃ μετρίως ἔχειν. σανὶς δὲ φιλυρίνη μὴ λεπτὴ ἐνείη, ἢ καὶ ἄλλου τινὸς ξύλου. ἔπειτα ἐπὶ τὸ ὕβωμα ἐπιτεθείη ἢ ῥάκιόν τι πολύπτυχον, ἢ μικρόν τι σκύτινον ὑποκεφάλαιον, ὡς ἐλάχιστα μὲν ὑποκεῖσθαι ξυμφέρει, μόνον προμηθεόμενον, ὡς μὴ ἡ σανὶς ὑπὸ σκληρότητος ὀδύνην παρὰ καιρὸν προσπαρέχῃ. κατ' ἴξιν δὲ ἔστω ὡς μάλιστα τῇ ἐντομῇ τῇ ἐς τὸν τοῖχον, τὸ ὕβωμα. ὡς ἂν ἡ σανὶς, ᾗ μάλιστα ἐξέστηκεν, ταύτῃ μάλιστα πιέζῃ ἐπιτεθεῖσα. ὅταν δὲ ἐπιτεθῇ, τὸν μέν τινα καταναγκάζειν χρὴ τὸ ἄκρον τῆς σανίδος, ἤν τε ἕνα δέῃ, ἤν τε δύο. τοὺς δὲ κατατείνειν τὸ σῶμα κατὰ μῆκος, ὡς πρόσθεν εἴρηται, τοὺς μὲν τῇ, τοὺς δὲ τῇ. ἔξεστι δὲ καὶ ὀνίσκοισι τὴν κατάτασιν ποιέεσθαι, ἢ παρακατορύξαντα παρὰ τὸ ξύλον, ἢ ἐν αὐτῷ τῷ ξύλῳ τὰς φλιὰς τῶν ὀνίσκων ἐντεκτηνάμενον, ἤν τε ὀρθὰς ἐθέλῃς ἑκατέρωθεν μικρὸν ὑπερεχούσας, ἤν τε κατὰ κορυφὴν τοῦ ξύλου ἔνθεν καὶ ἔνθεν. αὗται αἱ ἀνάγκαι εὐταμίευτοί εἰσι, καὶ ἐς τὸ ἰσχυρότατον, καὶ ἐς τὸ ἧσσον. καὶ ἰσχὺν ἔχουσι τοιαύτην, ὥστε καὶ εἴ τις ἐπὶ λύμῃ βούλοιτο, ἀλλὰ μὴ ἐπὶ ἰήσει, ἐς τοιαύτας ἀνάγκας ἀγαγεῖν, κἂν τοῦτο ἰσχυρῶς δύνασθαι. καὶ γὰρ ἂν κατατείνων κατὰ μῆκος μοῦνον ἔνθεν καὶ ἔνθεν, οὕτω καὶ ἄλλην ἀνάγκην οὐδεμίην προστιθεὶς, ὅμως κατατείνειεν ἄν τις. ἀλλὰ μὴν καὶ ἢν μὴ κατατείνων, αὐτῇ δὲ μούνῃ τῇ σανίδι οὕτως εἰ ποιέοι τις, καὶ οὕτως ἱκανῶς καταναγκάσειε. καλαὶ οὖν αἱ τοιαῦται ἰσχύες εἰσὶν, ᾗσιν ἔξεστι καὶ ἀσθενεστέρῃσι, καὶ ἰσχυροτέρῃσι χρέεσθαι αὐτὸν ταμιεύοντα. καὶ μὲν δὴ καὶ κατὰ φύσιν γε ἀναγκάζουσι. τὰ μὲν γὰρ ἐξεστεῶτα ἐς τὴν χώρην ἀναγκάζει καὶ ἡ ὕπωσις ἰέναι. τὰ δὲ ξυνελθόντα κατὰ φύσιν κατατείνουσιν αἱ κατὰ φύσιν κατατάσιες. οὔκουν ἔγωγε ἔχω τουτέων ἀνάγκας καλλίους, οὐδὲ δικαιοτέρας. ἡ γὰρ κατ' αὐτὴν τὴν ἄκανθαν ἰθυωρίη τῆς κατατάσιος κάτωθέν τε καὶ κατὰ τὸ ἱερὸν ὀστέον καλεόμενον, οὐκ ἔχει ἐπιλαβὴν οὐδεμίην. ἄνωθεν δὲ κατὰ τὸν αὐχένα καὶ κατὰ τὴν κεφαλὴν, ἐπιλαβὴν μὲν ἔχει, ἀλλ' ἐς εἶδός γε ἀπρεπής. ταύτῃ τοι γενομένη ἡ κατάτασις καὶ ἄλλας βλάβας ἂν προσπαρέχοι πλεονασθεῖσα. ἐπειρήθην δὲ δή ποτε ὕπτιον τὸν ἄνθρωπον κατατείνας, ἀσκὸν ἀφύσητον ὑποθεῖναι ὑπὸ τὸ ὕβωμα, κἄπειτα αὐλὸν ἐκ χαλκείου ἐς τὸν ἀσκὸν τὸν ὑποκείμενον ἐνιέντα, φυσᾶν. ἀλλά μοι οὐκ εὐπορεῖτο. ὅτε μὲν γὰρ εὖ κατατείνοιμι τὸν ἄνθρωπον, ἡττᾶτο ὁ ἀσκὸς καὶ οὐκ ἠδύνατο ἡ φῦσα ἐσαναγκάζεσθαι. καὶ ἄλλως ἕτοιμον περιολισθάνειν ἦν,

A ἅπε ἐς τὸ αὐτὸ ἀναγκαζόμενον τό, τε τοῦ ἀνθρώπου ὕβωμα, καὶ τὸ τοῦ ἀσκοῦ πληρευμένου κύρτωμα. ὅτι δὲ αὖ μὴ κάρτα κατατείνοιμι τὸν ἄνθρωπον, ὁ μὲν ἀσκὸς ὑπὸ τῆς φύσης ἐκυρτοῦτο. ὁ δὲ ἄνθρωπος πάντη μᾶλλον ἐλορδαίνετο ἢ συνέφερεν. ἔγραψα δὲ ἐπίτηδες τοῦτο. καλὰ γὰρ καὶ ταῦτα μαθήματά ἐστι, ἃ πειρηθέντα, ἀπορηθέντα ἐφάνη, καὶ δι' ἅσσα ἠπορήθη.

cùm in idem tum hominis gibbus, tum repleti vtris tumor cogerentur. Si verò non ita vehementer homo extenderetur, vter quidem flatu in tumorem assurgebat, sed homo prorsus magis quàm expediret in anteriorem partem curuabatur. Atque hæc adhibito studio persequutus sum, quòd pulchra est eorum doctrina, quæ tentata successu caruisse, idque quamobrem contigerit, appareт.

B ¹³ καὶ οἷς ἐκ τῆς φύσιος] Qui à natura gibbosus est dicitur Homero γυρὸς, vt de Eurybate Vlyssis præcone Od. τ. (v. 246.) γυρὸς ἐν ὤμοισι, μελάγχροος, οὐλοκάρηνος. γυρὸς enim dicitur qui à natura extantibus est & incuruis humeris. κυφὸς autem qui ex senio, vnde & γήραϊ addit Homerus, (teste Eustathio) vt Od. β. (v. 16.) de Ægyptio heroë, ὃς δὴ γήραϊ κυφὸς ἔην. Vnde eleganter senex quidam apud Comicum, ὑπὸ χρόνου μ' ἔκαμψε, τέκτων οὐ σοφός. Sic Hippocrates aph. 54. lib. 2. μεγέθει σώματος ἐγγηρᾶσαι δύσχρηστον, dixit. Exemplaria manu scripta hîc legunt: ἀτὰρ καὶ ὑπὸ γήρεος, καὶ ὑπὸ ὀδυνημάτων ξυνδέεται ἡ ῥάχις. Quam lectionem secutus est Asulanus, eaq; explanata magis videtur, vt indicet, spinam sub senio & doloribus contrahi.

ἀλλ' ἤν τι καὶ ὁ νωταῖος] Hunc certè locum, etsi obscurissimis verbis, mihi apertissimè innuere videtur Galenus lib. 12. de vsu part. simulque indicare quænam sit ἡ κυκλώδης ἢ γωνιώδης διαστροφή. At verò apertissimè lib. 4. de loc. affect. his verbis: ὅταν μὲν γὰρ, ὡς αὐτὸς ἐνόμισεν, γωνιώδης ἡ διαστροφὴ γένηται τῷ νωταίῳ, τουτέστιν μὴ κατὰ βραχὺ καμφθέντος, ἀλλ' ἀθρόως καθ' ἓν μόριον τὴν κλάσιν τινὰ λαβόντος, ἀνάγκη βλαβῆναι τὰ κάτω μόρια πάντα. κατὰ βραχὺ δὲ τῆς διαστροφῆς γεγενημένης κυκλοτερῶς, οὐδὲν ἀξιόλογον πάσχει τὰ κάτω τοῦ κινηθέντος σπονδύλου. Hunc quoque Paulus subindicare

C his verbis videtur: πολλῶν μὲν ἅμα σπονδύλων ἐπ' ἐλάχιστον παραβαινόντων, ἢ τῶν πλειόνων ἅμα παρεξόστη φαίνεται, κατὰ κυκλικὴν γινομένη περιφέρειαν τὴν κάμψιν. καὶ νομίζουσί τινες ἀπατώμενοι ἑνὸς ἐπὶ πολὺ παραβαίνοντος σπονδύλου τοῦτο γίνεσθαι. μεγάλη γὰρ παρεξόστη οὐ περιφερής. γωνιώδη δὲ ποιεῖται τὴν τῆς ῥάχεως κάμψιν. ὅτι καὶ μᾶλλον κίνδυνος ἐπακολουθεῖ. Sic enim hic Pauli locus alioqui nostris in codicibus vitiosè descriptus, mihi aptè restitui posse videtur.

ἐπὶ μὲν τὸ ξύλον ἐπιστορέσαι] ἐπιστορέσαι ἐπιστρῶσαι exponit Erotianus, quod est insternere, supersternere, hoc nimirum expresso loco, vt scripsimus in nostra OEconomia.

τὸν δὲ ἄνθρωπον] Hunc etiam locum exprimit Erotianus, pauloq; aliter legit, vbi κατατεῖναι exponit.

χρὴ δὲ τὴν κατασκευὴν] ἀναγκασμὸν vocat organum illud quo vi adhibita restitutio cogitur, quædam etiam exemplaria ἀναγκαζόμενον nominant, βάθρον ἢ ξύλον Paulus, cuius, vt hîc, κατασκευὴν Hippocrates, ita ille τὸν καταρτισμὸν ex hoc loco optimè describit. Huius etiam meminit Oribasius lib. de Machinamentis cap. 35.

D κἄπειτα πρηνέα κατακλῖναι κατατεταμένον] Erotianus hîc κατατεταμένον non extentum, sed reclinatum & collocatum exponit, istumq; locum his verbis explicat: οὐκ ἐπὶ τῆς τάσεως ὁ Ἱπποκράτης τίθησιν, ἀλλ' ἐπὶ τῆς καθέσεως, ἐξ ὧν φησί. τὸν δὲ ἄνθρωπον, ποιέειν γε ἦν ἐνδέχηται, πολλῷ θερμῷ λοῦσαι. κἄπειτα πρηνέα κατατεταμένον, τουτέστι κατακεκλιμένον. Etsi aptè admodum hic intensio sumitur, velut & Paulo significatur, hunc locum his verbis explicanti: τοῦτον δὲ λουσάμενον πρὶν ἢ κατατείνεσθαι κατὰ τὸ ξύλον ἢ τοῦ βάθρου. Licet autē ex Erotiani verbis variā scriptionem venari.

τῷ ξύλῳ τῷ ὑποτεταμένῳ] Hîc quoque Erotianus τῷ ὑποτεταμένῳ τῷ ὑποκειμένῳ exponit, hoc loco in medium adducto. Paulus etiam τὸ ὑποκείμενον ξύλον ἢ βάθρον ponit. Et apud Erotianum τῷ ξύλῳ τῷ ὑποτεταμένῳ scribendum videtur.

πρὸς ὅ, τι προσδέδηται τὸ ὑπεροειδές] Sic legunt quotquot adhuc videre licuit exemplaria, tum scripta, tum publicata. Quæ lectio valdè obscura est & implicata, ac vereor etiam vt suspecta. Longè esset apertior, πρὸς ὃ δεῖ προσδεῖν τὸ ὑπεροειδὲς καὶ ἀντιτείνοντα κατατείνειν, aut πρὸς ὅ, τι προσδεδημένον τὸ ὑπεροειδὲς ἀντιτείνοντα κατατείνειν. velut in μοχλικῷ, τὰ δὲ ὕπερθεν ὑπεροειδέα πρὸς ταῦτα ἀντιτείνοντα διατείνειν. Et certè quædam exemplaria κατατείνειν habent. Paulus apertiùs his verbis: καὶ τὰς ἀρχὰς τῶν ἱμάντων ἐκδῆσαι πρὸς ξύλον ἐπιμηκὲς ὑπεροειδὲς ὀρθὸν. ὅπου τὸ ἐν ἐπὶ τοῖς ἐδάφεσι πρὸς τῷ πέρατι τοῦ ὑποκειμένου ξύλου ἢ βάθρου. καὶ δύναται διακρατεῖν αὐτόθεν ὑπηρέτης ἔσω τῆς τοῦ κάμνοντος κεφαλῆς ἐξιστάμενος. ὥστε τοῦ μὲν κάτωθεν πέρατος ἀντιτεινομένου, τοῦ δὲ ἄνω ὑπὸ τῆς κεφαλῆς ἑλκομένου, κατὰ τὸ δέοντα καιρὸν γίνεσθαι τὴν κατάστασιν.

E ἄσπις δὲ καὶ ἐπικαθίζεσθαί τινα πρὸς τὸ κύφωμα] Hunc locum sic exprimere mihi Celsus videtur. Nam quod Hippocrates dixit, vertebra in exteriorem partem prolapsa, pronum hominem collocandum esse & extendēdum, tum calce aliquem super ipsum debere consistere, id intus impellere: in his accipiendum est, quæ paulùm excesserunt, non in his quæ toto loco motæ sunt. Nonnunquam enim neruorum imbecillitas efficit, vt quamuis non exciderit vertebra, paululum tamen in priorem partem promineat. Id non iugulat, sed ab interiore parte non contingit quidem posse: ab exteriore si propulsum est, plærunque iterum redit, nisi, quod admodum rarum est, vis neruis restituta est. Paulus verò: οὕτω δὲ γινομένης τῆς κατατάσεως αὐτῆς, τῇ τῶν χειρῶν ἡμῶν παλάμῃ τὸ κύφωμα πληττομεν. εἰ δὲ χρεία, καὶ ἐπικαθεσθῶμεν αὐτῷ, μηδενὸς ὄντος φόβου.

ἢ ψυχίον τι πολύπτυχον] ψύχος ῥάκος significat & pannum lacerum aut attritum. vt ψυχίον ῥάκιον, laniciniam & panniculum attritum ac la-

F cerum. Vnde ψυχνεα ῥακώδη Hesychio dicuntur, pannosa, lacera, qui etiā ψυχίοις ῥακίοις exponit. Hipp. lib. 1. περὶ γυναικείων in mensium per linteum dignotione, ea dictione vtitur: ἢ δὲ δύο τὰ ψυχία, χωρὶς ἐφ' ἑκατέρῳ. Quam dictionem paulò post per ῥάκια explicat, οἷσι πλείω δοκοίη ἄσσα γένηται τὰ ῥάκεα πλυθέντα.

δυνατώτατον μέν τι τῶν ἀναγκέων] Hanc in pariete excauationem σωληνοειδῶς & cubiti longitudine fieri vult Paulus, eamq; his verbis exprimit: ἢ μὴ οὕτως ἡ ῥάχις ἀπευθύνοιτο, φέρει δὲ πίεσιν ὁ κάμνων, δεῖ τὸν παρακείμενον τοῖχον ἐπιμήκως ὑπογλύψαι σωληνοειδῶς ἀντικρὺς τοῦ κυφώματος. ὡς εἶναι τῆς γλυφῆς τὸ μῆκος ὅσον πήχεως, μήτε ὑψηλότερον τῆς τοῦ κάμνοντος ῥάχεως, μήτε πολλῷ ταπεινότερον. μᾶλλον δὲ πρὸ παρασκευασμένην εἶναι δεῖ τὴν γλυφήν. τούτου γίνεται καὶ τὸ ξύλον ἀπ' ἀρχῆς πλησίον κεῖσθαι τοῦ τοίχου παρεσκευασάμεθα. κἄπειτα σανίδος συμμέτρου τὸ ἕτερον πέρας ἐπὶ τὰ κάτω πιέσομεν ἕως ἂν αἰσθητὴ τῆς ῥάχεως ἡ ἀπεύθυνσις γένηται. Quæ verba quidam corrupta esse existimant, cùm tamen sic rectè mihi stare posse ex hoc loco videantur. Oribasius spathæ obicem opponit Π ferreum Hippocratis scamno adiectum, quod extrahi & infigi potest, & spathæ respondet, & pertusum pluribus foraminibus sit, & in foramina crurum organi demittatur. Hoc pro gibbi magnitudine accōmodatur, spathaq; extrema in id coniecta, & super gibbum accommodata, altero extremo adducendo impellitur.

G τὰς φλιὰς τῶν ὀνίσκων] φλιαὶ dicuntur Hippocrati asellorum postes, ligna recta axes vtrinq; firmantia & continentia, aut firmamenta quæ sucçulas vtrinq; dispescunt. τὰ διαλαμβάνοντα τοὺς ἄξονας στηρίγματα, postea Gal. exponit hoc Commentario. Idem φλιὰς in Exegesi explicat: ξύλα ὀρθὰ κατὰ τὰ ἄκρα πεπηγότα, καθάπερ καὶ τῶν θυρῶν φλιαί. Sic enim legendum videtur. Varinus φλιὰς τὰ ἐν ξύλοις ὀρθοῖς ἐμπεπηγμένας, καθάπερ καὶ αἱ τῶν θυρῶν φλιαί, ex Gal. legit. Quæ lectio etiam ex scriptis membranis agnoscitur; etsi perperam αἱ τῶν νεύρων φλέβες vtrobique legitur. φλιὰ etiam Varino dicitur: τὸ πλάγιον τῆς θύρας, αἱ παραστάδες, ἐν ᾧ ἵστανταί τις καὶ εἰσφρεῖ), ianuæ limen transuersum aut vestibulum, παρὰ τὸ θλίβω quasi θλιά. Cùm tamen oppositi ex vtroq; latere recti postes qui limen firmant potiùs intelligantur, Latinis antæ dicuntur. Hesychius φλιὰς τῆς θύρας παραστάδας exponit. Erotiano autem φλιαὶ dicuntur τὰ ἑκατέρωθεν τοῦ βάθρου ὄρθια ξύλα, ἐν οἷς οἱ ἄξονες περιέχονται. Sic enim legendum videtur.

καὶ γὰρ αἱ κατατάσιες] Hunc locum sic exponit Paulus: ὡς δέ φησιν Ἱπποκράτης, καὶ ἡ κατάτασις μόνη δίχα τῆς σανίδος, καὶ αὖθις πάλιν διὰ τῆς σανίδος μόνη ἡ ἴασις ἱκανὴ ἐστὶ τὸ δέον ἐκτελέσαι. Ideoq; & ad λόρδωσιν & σκολίωσιν accommodat Paulus, cùm tamen κυφώσει soli tribuat Hippocrates.

H ἰπώσιος] Hîc ἴπωσις, πίεσις aut πίλησις videtur à Paulo explicari. Significat enim pressum aut pressuram, depressionem & compressionem quæ spatha fit aut assere, tanquam ab ἰπόω cùm alij ἰπόω dicant, quod est fullonum more premere, vnde & ἶπος fullonum officina vocatur. Varino ἰπούμενος, θλιβόμενος, πιεζόμενος, ἀναγκαζόμενος exponitur. Pollux lib. 7. ἰποῦν & ἰποῦσθαι ἐπὶ τῶν ἀποθλίβε-

σθαι καὶ πιέζεσθαι, καὶ κναφεύειν sumit, ab ἴπω, quanquam est apud eum ἰπούμενος ex Cratino, vt & apud Hesychium ἰπούμεν πιέζομαι, & ἰπούμενος πιεζόμενος exponitur. ἐξίπτεται quoque eidem ἐκπιέζεται exponitur. Est & ἶπος onus, pressura, πιεσμός, & ἶπος Galeno in Exegesi ἢ ἴπωσις ex Mochlico. Sed mihi locus ille suspectus videtur. Neque enim ἶπος in μοχλικῷ habetur, & videtur ἶπος hîc ἰπῶσιν aut ἴπωσιν explicare. Potest etiam dici ἴπωσις pressura à muscipula traducta, & ligno quod mures appressu opprimit. Est enim ἶπος Polluci ἡ μυάγρα καλυμμένη, cæteris ἶπος dicitur. Hesychio ἰπούς τὸ ἐμπίπτον τοῖς μυσὶ ξύλον. Porrò hîc omnia exemplaria τὰ δὲ ξυνελθόντα κατὰ φύσιν legunt pro παρὰ φύσιν, aut κατὰ φύσιν καταστείνουσιν legendum, quod significat in suam sedem componere aut restituere. Hîc enim aptè κατὰ φύσιν καταστήνειν, ἀντὶ τοῦ καταπήθεσθαι accipitur, vt κατάστασις ἀντὶ τοῦ καθέσεως ab Erotiano exponitur. τὰ ξυνελθόντα verò ad τὰς ξυστροφὰς referuntur, quas antea gibberi in spina causas posuit.

οὐδὲ δικαιοτέρας] Hîc æquiorem per vim compellendi viam vocat magis accommodatam, aut conducibilem, aptiorem aut validiorem. δίκαιον enim Erotianus εὔλογον, ἰσχυρὸν, ἢ συμφέρον significare scribit.

αὐλὸν ἐκ χαλκεῖν] Hîc follis fabrilis aut fistula quædam ænea & cuiusdam instrumenti ærei accipi potest, quòd Erotianus χαλκοῦ ἢ χαλκοῦ ἀγγεῖον ἢ ὄργανον exponat.

At quibus ex casu aut illabente aliquo pondere vertebræ interiorem in partem obliquantur, iis quidem plærunq; vertebra non adeò multum ab aliis recedit. Sin verò aut vna aut plures multum excesserint, hominem, velut etiam antè dictum est, præcipitant, cùm in anguli non in circuli flexum hæc dimotio fiat. Iis igitur vrina & stercus magis quàm quibus exteriorem in partem gibbus fit, supprimitur, pedesq; ac crura tota magis perfrigerantur, potiusque ista, quàm quæ dixi, mortem afferunt. Quòd si euadant, iis vrina magis proflua redditur, & crurum impotentia ac stupore torquentur. Quòd si superiore spinæ parte magis in anteriorem partem inclinatio fiat, totius corporis impotentia & stupor contingit. Equidem eum qui ita affectus sit in pristinum statum nulla via restitui posse puto, nisi si, quæ per scalam adhibetur cōcussio, aut aliqua alia eiusmodi curatio, aut qualis paulò antè commemorata est distentio, præsidium aliquod adferre possit. Impellendi autem modum qui simul cum distentione adhibeatur, nullum habeo, qui quemadmodum asser gibbum impellere possit. Quonam enim pacto ab anteriore parte per ventrem impulsio fieri queat? Sed neque hoc licet, neque tusses aut sternutamenta aliquid facultatis ad distentionem conferunt. Neque verò flatus in ventrem immissus quicquam efficiat. Quin & magnæ cucurbitulæ, quæ attrahēdarum nimirum vertebrarum intro inclinantium gratia admouentur, magno errore mentem implicant. Propellunt enim magis quàm attrahant, id quod ignorant qui eas admouent. Quò enim maiores cucurbitulæ adhibentur, eò magis in anteriorem partem curuantur quibus eæ admouentur, cùm à superiore parte cutis simul vrgeatur. Alios quoque à supradictis concutiendi modos, quos ad hanc affectionem magis accommodatos quispiam existimet, referre possem, verùm quia paruam in iis fiduciam colloco, ideò non adscribo. In totum igitur, de quibus breuiter dictum est, sic statuere oportet. Quæ quidem in anteriorem partem inclinant, periculo & noxiæ esse obnoxia. Quæ verò in exteriorem partem gibbum faciunt, noxia & periculo, quòd ad mortem & vrinæ suppressionem ac stuporem attinet, ex toto vacare. Neque enim gibbus in exteriorem partem alui ductus intendit, neque prohibet quominus fluere possint. Vtrunque verò spinæ ad interiora inclinatio efficit, prętereaque multa accedunt. Alioqui multò plures crurum & manuum impotentia & corporis stupore afficiuntur, vrinaq; supprimitur, quibus quidem ex gibbo vertebræ neque intro neque extra excesserint, sed in directum spinæ vehementer concussi fuerint. At quibus ex gibbo spina curuatur, iis talia minus contingunt.

[24] Ὅσοισι δὲ ἐς τὸ εἴσω σκολιαίνονται οἱ σπόνδυλοι ὑπὸ πτώματος, ἢ καὶ ἐμπεσόντος τινὸς βαρέος, εἷς μὲν οὐδεὶς τῶν σπονδύλων μέγα ἐξίσταται κάρτα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκ τῶν ἄλλων. ἢν δὲ ἐκστῇ μέγα, ἢ εἷς, ἢ πλείονες, θάνατον φέρουσιν, ὥσπερ δὲ καὶ πρόσθεν εἴρηται, κυκλώδης καὶ αὕτη, καὶ οὐ γωνιώδης γίνεται ἡ παραλλαγή. οὖρα μὲν οὖν τοῖσι τοιούτοισι καὶ ἀπόπατος μᾶλλον ἴσχεται, ἢ τοῖς ἔξω κυφοῖσι, καὶ πόδες καὶ ὅλα τὰ σκέλεα ψύχεται μᾶλλον, καὶ θανατηφόρα ταῦτα μᾶλλον, ὧν ἔφην. καὶ ἢν περιγένωνται δὲ, ῥυώδεες τὰ οὖρα μᾶλλον οὗτοι, καὶ τῶν σκελέων ἀκρατέστεροι, καὶ ναρκωδέστεροι. ἢν δὲ καὶ ἐν τῷ ἄνω μέρει μᾶλλον τὸ λόρδωμα γένηται, παντὸς τοῦ σώματος ἀκρατέες καὶ νεναρκωμένοι γίνονται. μηχανὴν δὲ οὐκ ἔχω οὐδεμίην ἔγωγε ὅκως χρὴ τὸν τοιοῦτον ἐς τὸ αὐτὸ καταστῆσαι. καὶ εἰ μή τινα ἡ κατὰ τὸ κλιμάκιον κατάσεισις ὠφελέειν οἵη τε εἴη, ἢ καὶ ἄλλη τις τοιαύτη ἴησις, ἢ κατάτασις, οἵηπερ ὀλίγῳ πρόσθεν εἴρηται. κατανάγκασιν δὲ σὺν τῇ κατατάσει οὐδεμίην ἔχω, ἥ τις ἂν γένοιτο, ὥσπερ τῷ κυφώματι τὴν κατανάγκασιν ἡ σανὶς ἐποιέετο. πῶς γὰρ ἄν τις ἐκ τοῦ ἔμπροσθεν διὰ τῆς κοιλίης ἀναγκάσαι δύναιτο; οὐ γὰρ οἷόν τε. ἀλλὰ μὴν, οὔτε βῆχες, οὔτε πταρμοὶ οὐδεμίην δύναμιν ἔχουσι ὥστε τῇ κατατάσει συντιμωρέειν. οὐ μὴν οὐδὲ ἔνεσις φύσης ἐνιεμένης ἐς τὴν κοιλίην, οὐδὲν ἂν δυνηθῇ. καὶ μὴν αἱ μεγάλαι σικύαι προσβαλλόμεναι ἀνασπάσιος εἵνεκα δῆθεν τῶν εἴσω ῥεπόντων σφονδύλων μεγάλη ἁμαρτὰς γνώμης ἐστίν. ἀπωθέουσι γὰρ μᾶλλον ἢ ἀνασπῶσι. καὶ οὐδὲ αὐτὸ τοῦτο γινώσκουσιν οἱ προσβάλλοντες. ὅσῳ γὰρ ἄν τις μείζω προσβάλλῃ, τοσούτῳ μᾶλλον λορδοῦνται οἱ προσβληθέντες συναναγκαζομένου ἄνω τοῦ δέρματος. τρόπους δὲ ἄλλους κατασείσιων ἢ οἷοι πρόσθεν εἴρηνται ἔχοιμι ἂν εἰπεῖν, ἁρμόσαι οὓς ἄν τις δοκέοι τῷ παθήματι μᾶλλον, ἀλλ' οὐ κάρτα πιστεύω αὐτοῖς. διὰ τοῦτο οὐ γράφω. ἀθρόον δὴ ξυνιέναι χρὴ περὶ τούτων, ὡς ἐν κεφαλαίῳ εἰρῆσθαι, ὅτι τὰ μὲν εἰς τὸ λορδὸν ῥέψαντα ὀλέθριά εἰσι καὶ σινόμωρα. τὰ δὲ ἐς τὸ κυφὸν ἀσινέα θανάτου, καὶ οὔρων σχεσίων καὶ ἀποναρκωσίων τὸ ἐπίπαν. οὐ γὰρ ἐντείνει τοὺς ὀχετοὺς τοὺς κατὰ τὴν κοιλίην, οὐδὲ κωλύει διεξόδους εἶναι, ἡ εἰς τὸ ἔξω κύφωσις. ἡ δὲ λόρδωσις ταῦτα ἀμφότερα ποιέει, καὶ ἐς τὰ ἄλλα πολλὰ προσγίνεται. ἐπεί τοι πολὺ πλείονες σκελέων τε καὶ χειρῶν ἀκρατέες γίνονται καὶ καταναρκοῦνται τὸ σῶμα, καὶ οὖρα τούτοισιν ἴσχεται, οἷσι δ' ἂν μὴ ἐκστῇ μὲν τὸ ὕβωμα μήτε ἔξω, μήτε ἔσω, σφαδάσωσι δὲ ἰσχυρῶς ἐς τὴν ἰθυωρίην τῆς ῥάχιος. οἷσι δ' ἂν ἐκστῇ μὲν τὸ ὕβωμα, ἧσσον ταῦτα πάσχουσιν.

[24] κυκλώδης

A [24] κυκλώδης ἐ αὕτη καὶ ὁ γωνιώδης] Sic certè legunt omnia quæ adhuc videre licuit exemplaria, tum manu scripta, tum publicata. At certè non parum suspecta mihi videtur ista lectio, & γωνιώδης γὰρ αὕτη ἐ ὁ κυκλώδης γίνεται ἡ παρεγκλίσις, melius scriberetur. Apparet enim, vbi vna aut plures vertebræ plurimùm excesserint, non circularem, verùm angularem flexum fieri, ideoque ex peruersione neruos contorqueri, medullam disrumpi, indeque maximum creari periculum. Innuit ergo Hippocrates spinam interiore parte magnam obliquationem sine vitæ discrimine, nullo modo ferre posse. Quòd si quis receptam lectionem probet, magnam illam vertebrarum peruersionem in circulum factam censeat oportet, quod Galeni decretis parum videtur consentaneum, vt ex his quæ ex Galeno lib. 12. de vsu part. & lib. 4. de loc. affect. & Paulo supra adduximus cuiuis patet. Adde quòd qui locus supra denotatur id neutiquam docet, sed in circulum factam distortionem rectè ferri, angularem verò nullo modo posse contendit. Quam ob causam Vidus Vidius etiam hunc locum sic mihi legisse videtur: ἢν δὲ οὐκ ὀξέη μέγα, ἢ εἷς, ἢ πλείονες, οὐ θάνατον φέρουσιν. Quæ certè lectio spinæ ad interiora obliquationem tolerari posse vult, quam tamen ex Hippocrate exitialem esse cõstat. κύφωσις ἢ μὲ εἴσω ἐπιθάνατος, scribitur

B in μοχλικῷ. Est autem παρέγκλισις Paulo παραφορὰ, supra διαστροφή.

οὐ γὰρ μὲν οὐ τοῖσι τοιούτοισι] Huius loci meminit Gal. lib. 6 de loc. affect.

ἡ κατάστασις οἷη περ ὀλίγῳ πρόσθεν] Hîc κατάστασις (vt paulò pòst) κατάτασιν significat, vt ἀνάστασιν ἐκτινάσσειν Sudas explicat, & Hesiodus ἀγχικαταστάσει dixit.

πῶς γὰρ ἄν τις ἐκ τοῦ ἔμπροσθεν] Hunc locum his verbis Paulus subindicat: τὸ μὲν οὖν ἐπὶ τὰ ἔνδον τῆς ῥάχεως παραφορῆς, ἀμήχανος ἡ ἐπανόρθωσις, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι διὰ τῆς γαστρὸς ἔμπροσθεν ποιεῖσθαι τὴν ὤθησιν. ὅσοι γὰρ ἢ ἐν κλίμακι κατασείνοντες τοὺς οὕτω παθόντας, ἢ σικύας προσβάλλοντες, ἢ πταρμοὺς, ἢ βῆχας, ἢ φύσας ἐπιτηδεύοντες, τί ποτε κατορθοῦν ᾠήθησαν, ἱκανῶς ὑπὸ τοῦ Ἱπποκράτους ἠλέγχθησαν.

ὅσῳ γὰρ ἄν τις μείζω προσβάλῃ] Eam etiam rationem adfert Paulus, cùm costis intro cedentibus cucurbitulam admotam improbat, quòd (vt † scribit) τῇ τῶν στομάτων ἐκ τῆς σικύας ὁλκῆς ἀθροισμῷ, πλέον ἐπὶ τὰ ἔνδον ὠθεῖται τὸ κάταγμα.

† *Lib. 6. Cap. 96.*

C ὀλέθρια εἰσὶ ἐ σινόμωρα] σινόμωρα exponit Galenus in Exegesi τὰ κακοήθη, hunc locum subnotans, quæ & βλαβερὰ dicuntur. Erotianus πονηρὰ, vbi etiam addit, εἴρηται δὲ παρὰ τὸ συνωμομορῆσθαι. Quæ lectio mihi mendo vacare non videtur, existimoque θυναμωρεῖσθαι legendum, quod est detrimento affici. Vnde συνάμωροι dicuntur οἱ μεμηχανημένοι πρὸς τὸ σίνεσθαι, & συνάμωρος κακόχολος malis artibus deditus dicitur Sudæ, & Hesychio συνάμορος.

ἐπί τι πολὺ πλείονες] Huius loci meminit Galenus Com. 3. in lib. 6. Epid.

[25] Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἐν ἰητρικῇ ἄν τις θεάσαιτο, ὧν τὰ μὲν ἰσχυρὰ ἀσινέα ἐστὶ καθ' ἑωυτὰ τὴν κρίσιν ὅλην λαμβάνοντα τοῦ νοσήματος. τὰ δὲ ἀσθενέστερα σινόμωρα καὶ ἀπο-

D τήξιας νοσημάτων χρονίους ποιέοντα, καὶ κοινωνέοντα καὶ τῷ ἄλλῳ σώματι ἐπὶ πλέον. ἐπεὶ καὶ πλευρέων κάτηξις, τοιοῦτόν τι πέπονθεν. οἷσι μὲν γὰρ ἂν κατεαγῇ πλευρὴ, μία ἢ πλέονες ὡς τοῖσι πλείστοισι κατάγνυται, μὴ διασχόντα τὰ ὀστέα ἐς τὸ εἴσω μέρος, μὴ δὲ ψιλωθέντα, ὀλίγοι μὲν ἤδη ἐπυρέτηναν. ἀτὰρ οὐδὲ αἷμα πολλοὶ ἤδη ἔπτυσαν, οὐδὲ ἔμπυοι πολλοὶ γίνονται, οὐδὲ ἔμμοτοι, οὐδὲ ἐπισφακελίσιες τῶν ὀστέων,

E δίαιτά τε φαύλη ἀρκέει. ἢν γὰρ μὴ πυρετὸς ξυνεχὴς ἐπιλαμβάνῃ αὐτοὺς, καὶ κενεαγγέειν κάκιον τοῖσι τοιούτοισιν, ἢ μὴ κενεαγγέειν, καὶ ἐπωδυνέστερον, καὶ πυρετωδέστερον, καὶ βηχωδέστερον. τὸ γὰρ πλήρωμα τὸ μέτριον τῆς κοιλίης, διόρθωμα τῶν πλευρέων γίγνεται. ἡ δὲ κένωσις κρεμασμὸν μὲν τῇσι πλευρῇσι ποιέει. ὁ δὲ κρεμασμὸς, ὀδύνην. ἔξωθεν δὲ, φαύλη ἐπίδεσις τοῖσι τοιούτοισιν ἀρκέει, κηρωτῇ καὶ σπλήνεσι καὶ ὀθο-

F νίοισιν ἡσύχως ἐρείδοντα, ὁμαλὴν τὴν ἐπίδεσιν ποιέεσθαι, ἢ ἐριῶδές τι προσεπιθέντα. κρατύνεται δὲ πλευρὴ ἐν εἴκοσιν ἡμέρῃσι. ταχεῖαι γὰρ αἱ ἐπιπωρώσιες τῶν τοιούτων ὀστέων. ἀμφιφλασθείσης δὲ τῆς σαρκὸς, ἀμφὶ τῇσι πλευρῇσιν, ἢ ὑπὸ πληγῆς, ἢ ὑπὸ πτώματος, ἢ ὑπὸ ἀντερείσιος, ἢ ἄλλου τινὸς τοιουτοτρόπου, πολλοὶ ἤδη πολὺ αἷμα ἔπτυσαν. οἱ γὰρ ὀχετοὶ οἱ κατὰ τὸ λαπαρὸν τῆς πλευρῆς ἑκάστης παρατεταμένοι,

G καὶ οἱ τόνοι ἀπὸ τῶν ἐπικαιροτάτων τῶν ἐν τῷ σώματι, τὰς ἀφορμὰς ἔχουσι. πολλοὶ οὖν ἤδη βηχώδεες, καὶ φυματίαι, καὶ ἔμπυοι ἐγένοντο, καὶ ἔμμοτοι, καὶ ἡ πλευρὴ ἐπεσφακέλισεν αὐτοῖσιν. ἀτὰρ καὶ οἷσι μηδὲν τοιοῦτον προσεγένετο, ἀμφιφλασθείσης τῆς σαρκὸς ἀμφὶ τῇσι πλευρῇσιν, ὅμως δὲ βραδύτερον ὀδυνώμενοι παύονται ἤτοι, ἢ οἷσιν ἂν ἡ πλευρὴ κατεαγῇ. καὶ ὑποστροφὰς μᾶλλον ἴσχει ὀδυνημάτων τὸ χωρίον

Multa quoque alia in arte Medica videre licet, ex quibus quæ vehementia quidem sunt, cùm in sese totum morbi discrimen recipiant, noxia vacant: quæ verò leuiora, noxias & diuturnos morbos pariunt, & magna etiam consensione reliquum corpus afficiunt. Quādoquidem & in costis fractis tale quidpiam contingit. Quibus enim costæ fractæ fuerint, vna aut plures, velut plærisque euenit, ita vt ossa ad interiorem partem minimè perrumpant, neque nudentur, pauci quidem adhuc febre correpti sunt. Sed neque multi etiam sanguinem expuerunt, neque multi pus interiore thorace collegerunt, aut ea quæ fit per linamenta curatione opus habuerunt, aut iis ossa vitiata sunt, hisque simplex victus ratio satis est. Etenim si febre assidua non detinentur, iis inedia deterior est quàm cibus, grauioremq; dolorem & febrem, ac tussim excitat. Modica enim ventris plenitudo costas dirigit, vasorum verò inanitio eas pendulas facit, hæque suspensæ dolent. Ab exteriore autem parte iis quęuis deligatio satis est, sic vt cerato & spleniis, fasciisque leniter appressis, vinculum æquale inducatur, aut etiam laneum quiddam superimponatur. Costa verò viginti diebus callo firmatur. Celeriter nanque his ossibus callus obducitur. At carne circa costas ex plaga, aut casu, aut renixu, aut alia re quapiam eiusmodi contusa, multi iam copiosum sanguinem expuerũt. Ductus enim qui per obtentam vnicuique costæ inanitatem feruntur, & nerui, ex præcipuis corporis partibus ortum ducunt. Vnde etiam multi ex tussi & tuberculis, & pure in thorace collecto, ea quæ per linamenta fit curatione indiguerunt, & ad costæ syderationem deuenerunt. Sed & quibus carne circa costas contusa nihil tale superuenit, tardiùs tamen ij dolore liberantur, quàm quibus costa perfracta est, atque in his casibus dolor locum magis repetit. Proindeq; nonnulli huiusmodi noxias vbi costa perfracta sit, magis negligunt. Quinetiam ij, si modò sapiant, diligentiorem curandi rationem desiderant. Nam & victui subtrahendum,

H ἐν τοῖσι τοιούτοισι σώμασι. μάλα μὲν οὖν μετεξέτεροι καταμελέουσι τῶν τοιούτων σινέων, μᾶλλον ἢν πλευρὴ κατεαγῇ αὐτοῖσιν. ἀτὰρ καὶ ἰήσιος ἀκριβεστέρης οἱ τοιοῦτοι δέονται, εἰ σωφρονοῖεν. τῇ τε γὰρ διαίτῃ ξυμφέρει ξυνεστάλθαι,

totoque corpore quàm maximè quiescere conducit, & venere abstinendum, tum eduliis pinguibus, & quę faucium asperitatem inducant, tum etiam validis omnibus. Vena quoq; in cubito secanda, & quàm maximè habendum silentium. Supra locum contusum splenia non multiplicia, sed multa, & tota contusione longè latiora inducere, tum cerato sublinere, & linteis latis, fasciisque latis & mollibus deuincire conuenit, modiceque apprimere, vt qui deligatur, neque valde compressum vinculum, neque item laxum esse dicat. Primum autem ab ipso colliso ordiri vinculum debet, ibique maximè firmari. Et à media fascia iniicienda deligatio, ita vt cutis quæ circa costas est, neutram in partem inclinet, sed æquabili momento feratur, singulisque diebus, aut tertio quoque die deligandum. Præstat quoq; aluum leui aliquo medicamento quod eam deiiciat, mollire. Ac decem quidem diebus corpus extenuare, deinde rursus alere & implere. Sed dum extenuamus adstrictior, vbi verò ad pleniorem habitum ducimus, paulò laxior deligatio adhibenda. Quòd si ab initio quidem sanguinem expuat, quadraginta diebus circa curationem & deligationem diligentia adhibenda, alioqui ferè viginti dierum curatio abundè est. Ex magnitudine autem vulneris, temporis ratio est ineunda. At qui huiusmodi contusa parui fecerint, iis etsi nullum deterius malum contingit, at locus certè contusus mucosam magis quàm antea carnem continet. Ac vbi quidpiam huiusmodi intus relinquitur, neque curatione quidem probè exprimitur, deterius certè se res habet, si circa os ipsum mucosum relinquatur. Neq; enim amplius ęquè à carne os attingitur, osque morbis opportunius redditur, multisque iam ob eiusmodi causas ossa longo tempore vitiantur. Quòd si, non quæ iuxta os sunt, sed ipsa caro mucosa sit, sic quoque tamen subinde morborum & dolorum reuersiones fiunt, si quis fortè corpore sit affecto. Iccirco deligatione tum bona, tum valdè accommodata vti conuenit, quoad quæ in contusu facta est humoris effusio, exiccata & absorpta fuerit, & locus integra carne expleatur, ossisq; caro increscat. At quibus malum inueterauit, locusque dolore vexatur, & caro aliquantum mucosa est, iis vstio optimè medetur. Et si quidē caro mucosa sit, ad os vsq; vstio pertingere debet, neq; tamē os ipsum incalescere. Sin verò in intermediis costis fuerit, ne sic quidē in summo adurere conuenit, ea tamen cautio adhibenda, ne adurēdo in vlteriorem partem penetres. Quòd si circa os contusio esse videatur, eaque adhuc recens sit, neq; dum vitiatum os fuerit, si valdè exiguum quidem locum occupet, sic velut dictum est adurere conuenit: sin verò oblongus locus sit qui circa os attollitur, pluribus locis demittendum erit candens ferramētum. De costæ autem syderatione, vbi curationem per linamenta tractabimus, dicetur.

ἀτρεμέειν δὲ τῷ σώματι ὡς μάλιστα, ἀφροδισίων τε ἀπέχεσθαι, βρωμάτων δὲ λιπαρῶν, καὶ κερχνωδέων, καὶ ἰσχυρῶν πάντων. φλέβα τε κατ' ἀγκῶνα τέμνεσθαι, σιγᾷν τε ὡς μάλιστα. ἐπιδέεσθαι δὲ εἰς τὸ χωρίον τὸ φλασθὲν σπλήνεσι μὴ πολυπτύχεσι, συχνοῖσι δὲ καὶ πολὺ πλατυτέροισι πάντῃ τοῦ φλάσματος. κηρωτῇ τε ὑποχρίειν, ὀθονίοισί τε πλατέσι, σὺν ταινίῃσι πλατείῃσι καὶ μαλθακῇσι ἐπιδέειν. ἐρείδειν τε μετρίως, ὥστε μὴ κάρτα πεπιέχθαι φάναι τὸν ἐπιδεδεμένον, μηδὲ αὖ χαλαρόν. ἄρχεσθαι δὲ τὸν ἐπιδέοντα κατὰ τὸ φλάσμα καὶ ἐρηρεῖσθαι ταύτῃ μάλιστα. τὴν δὲ ἐπίδεσιν ποιέεσθαι ὡς ἀπὸ δύο ἀρχέων, ἐπιδέειν τε, ἵνα μὴ περιρρεπὲς τὸ δέρμα τὸ περὶ τὰς πλευρέας ἔῃ, ἀλλ' ἰσόρροπον. ἐπιδέειν δὲ, ἢ καθ' ἑκάστην ἡμέρην, ἢ παρ' ἑτέρην. ἄμεινον δὲ καὶ τὴν κοιλίην μαλθάξαι κούφῳ τινὶ ὅσον κενώσιος εἵνεκεν τοῦ σίτου. καὶ ἐπὶ μὲν δέκα ἡμέρας ἰσχναίνειν. ἔπειτα ἀναθρέψαι τὸ σῶμα καὶ ἁπαλῦναι. τὴν δὲ ἐπίδεσιν ἐς τὸ ἂν μὲν ἰσχναίνῃς ἐρηρεισμένην μᾶλλον χρέεσθαι. ὁκόταν δὲ ἐς τὸ ἁπαλισμὸν ἄγῃς, ἐπιχαλαρωτέρῃ. καὶ ἢν μὲν αἷμα ἀποπτύσῃ κατ' ἀρχὰς, τεσσαρακονθήμερον τὴν μελέτην καὶ τὴν ἐπίδεσιν ποιέεσθαι χρή. ἢν δὲ μὴ πτύσῃ τὸ αἷμα, ἀρκέει εἴκοσιν ἡμέρῃσιν ἡ μελέτη, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. τῇ ἰσχύϊ δὲ τοῦ τρώματος τοὺς χρόνους προστεκμαίρεσθαι χρή. ὅσοι δὲ ἂν ἀμελήσωσι τῶν τοιούτεων ἀμφιφλασμάτων, ἢν καὶ ἄλλο μηδὲν αὐτοῖσι φλαυρότερον μέζον γένηται, ὅμως τό γε χωρίον ἀμφιφλασθὲν μυξωδεστέρην τὴν σάρκα ἴσχει, ἢ πρόσθεν εἶχεν. ὁκοῦ δέ τι τοιοῦτον ἐγκαταλείπεται, καὶ μὴ εὖ ἐξιποῦται τῇ γε ἐπιδέσει, φαυλότερον μὲν, ἢν παρ' αὐτὸ τὸ ὀστέον ἐγκαταλειφθῇ τὸ μυξῶδες. οὔτε γὰρ ἔτι ἡ σὰρξ ὁμοίως ἅπτεται τοῦ ὀστέου, τό, τε ὀστέον νοσηλότερον γίνεται. σφακελισμοί τε χρόνιοι ὀστέου πολλοῖσιν ἤδη ἀπὸ τοιουτέων προφασίων ἐγένοντο. ἀτὰρ καὶ ἢν μὴ παρὰ τὸ ὀστέον, ἀλλ' αὐτὴ ἡ σὰρξ μυξώδης ἔῃ, ὅμως γοῦν ὑποστροφαὶ γίνονται καὶ ὀδύναι, ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, ἤν τις τῷ σώματι τύχῃ πονήσας. διὰ τοῦτο τῇ ἐπιδέσει δέεσθαι χρὴ, ἅμα μὲν ἀγαθῇ, ἅμα δὲ πολὺ προσηκούσῃ, ἕως ἂν ξηρανθῇ μὲν καὶ ἀναποθῇ τοῦτο τὸ ἐκχύμωμα τὸ ἐν τῇ φλάσει γενόμενον. αὐξηθῇ δὲ σαρκὶ ὑγιεῖ τὸ χωρίον. αὐξῆται δὲ τοῦ ὀστέου ἡ σάρξ. οἷσι δὲ ἂν ἀμεληθεῖσι χρονιωθῇ, καὶ ὀδυνῶδες τὸ χωρίον γένηται, καὶ ἡ σὰρξ ὑπόμυξος ἔῃ, τουτέοισι καῦσις ἴησις ἀρίστη. καὶ ἢν μὲν αὐτὴ ἡ σὰρξ μυξώδης ἔῃ, ἄχρι τοῦ ὀστέου καίειν χρή, μὴ μὴν διαθερμανθῆναι τὸ ὀστέον. ἢν δὲ μεσηγὺ τῶν πλευρέων ἔῃ, ἐπιπολῆς μὲν οὐδὲ οὕτως χρὴ καίειν. φυλάσσεσθαι μέντοι μὴ διακαύσῃς πέρην. ἢν δὲ πρὸς τῷ ὀστέῳ δοκέῃ εἶναι τὸ φλάσμα, καὶ ἔτι νεαρὸν ἔῃ, καὶ μή πω σφακελίσῃ τὸ ὀστέον. ἢν μὲν κάρτα ὀλίγον ἔῃ, οὕτω καίειν χρὴ ὥσπερ εἴρηται. ἢν μέντοι παραμήκης ἔῃ ὁ μετεωρισμὸς ὁ κατὰ τὸ ὀστέον, πλείονας ἐσχάρας ἐμβάλλειν χρή. περὶ δὲ σφακελισμοῦ πλευρῆς, ἅμα τῇ τῶν ἐμμότων ἰητρείῃ, εἰρήσεται.

.1. ²⁵ ἢ δὲ κένωσις κρεμαστικόν] Sic lib. de rat. vict. in morb. ac. scribit iis qui præter solitum prandium omiserint, κρεμᾶσθαι τὰ σπλάγχνα, quòd (vt scribit Galenus) διὰ τὴν παρὰ τὸ ἔθος ἔνδειαν αἴσθησιν ἴσχουσιν ἀσπερίκτων τῶν σπλάγχνων. Hunc verò locum * Paulus his verbis eleuare videtur: ὅθεν οἱ μὲν φυσώδη τι καὶ πολλὴν παρακελεύονται διδόναι τροφήν, διὰ τὴν ἐκ τῆς ἐμπνευματώσεως καὶ τάσεως ἐπὶ τὰ ἐκτὸς ὤθησιν τοῦ κατάγματος. ἐστὶ δὲ οὐκ ἀναγκαῖον. οὐδὲν γὰρ κοινὸν ὅσον γε πρὸς τοῦτο, ὥσπερ καί τι καὶ τοῖς βελτίοσι, πρὸς τὸ καὶ τὴν φλεγμονὴν ὑπὸ τῆς ἐμφορήσεως αὔξεσθαι. Verùm hic Hippocrates de simplici fractura agit, neque flatulentos cibos, sed modicam repletionem requirit. In hoc quoq; casu Celsus cibis vberioribus vtendum esse præcipit, vt corpus quàm plenissimum fiat, quò meliùs os vestiat, quod illo loco tenerum adhuc iniuriæ sub tenui cute expositum est. *Cap. 96. lib. 6.

A ὁμαλῶς τὴν ἐπίδεσιν ποιέεσθαι] Quædam exemplaria manu scripta ποιέεσθαι omittunt, & ὁμαλῶς τὴν ἐπίδεσιν, ἢ καὶ εἰκῶδές τι προσεπιθεῖναι legunt, quā lectionem secutus est Asul. Celsus hunc mihi locum sic expressisse videtur. Si tota (costa) fracta non est, nec sanguis expuitur, nec febricula sequitur, nec quicquam suppurat, nisi admodum rarò, nec dolor magnus est, tactu tamen is locus leuiter indolescit, abundè est eadem quæ supra scripta sunt, facere, & à media fascia incipere deligare, ne in alterutram partem hæc cutem inclinet. Quibus ex verbis æqualis & plana deligatio indicatur, quæ neutram in partem inclinat, aut quæ leuiter est appressa, & complicatis linteis intertextis complanata, neq; suo compressu cutem in alterutram partem magis cogat aut circunfluere faciat, sed æquabiliter firmet. Quod vinculi genus etiam ex Sorano Paulus his verbis comprobat: διό φησιν ὁ Σωρανός· ἐρίοις μὲν ἐλαίῳ θερμῷ διαβρόχοις ἐσκεπάσθω τὰ μέρη, καὶ διὰ πλυσμάτων ἐκπεπληρώσθω τὸ μεσοπλεύριον, ὥστε τὴν ἐπίδεσιν ὁμαλῶς γίνεσθαι κατ' ἐγκύκλιον περιαγωγήν. Idem quoque vinculi genus vsurpat & describit in ossis pectoris intro cedentis curatione cap. 95. lib. 6. Sed ab Hippocrate paulò pòst accuratiùs explicatur.

κρατύνεται δὲ πλευρὴ] In μοχλικῷ ratione addit his verbis: ἡ δὲ πώρωσις ἐν εἴκοσιν ἡμέρῃσι. χαῦνον γὰρ. Celsus. Ab vno verò & vigesimo die, quo

B vtique os debet esse glutinatum, id agendum. Idem quoq; intra vnum & vigesimum diem costas sanescere scribit.

τὴν πλευρῆς ἑκάστης παραθλιβομένοι] Sic codicum magna pars legit, quidam etiam παραθλιβομένου habent.

καὶ ὑποστροφαὶ μᾶλλον ἴσχει] Hîc codicum pluralitatem secutus sum cum interpretibus. Quædam etiam exemplaria manu scripta sic legunt: καὶ ὑποστροφαὶ μᾶλλον ἴσχει ὀδυνημάτων τὸ χωρίον, ἐν τοῖσι τοιούτοισι σώμασιν ἢ τοῖσιν ἑτέροισιν. Eaq; secutus est Asulanus.

μᾶλλα μὲν οὖν μεθεξέπροι] Hîc vulgatam & popularem lectionem secutus sum cum magna interpretum parte. Quædam exemplaria sic etiam legunt: μᾶλλον μὲν οὖν μεθεξέπροι καταμελέουσι τῶν τοιούτων σινέων, μᾶλλον ἢ τὴν πλευρὴν κατεαγῇ αὐτοῖσιν. Quæ lectio significat, nonnullos tamen magis huiusmodi contusa negligere, quàm perfractam costam, etsi maius inde periculum impendeat. Quem sensum secutus est Vidus Vidius.

ἰησιος σκεθροτέρης] σκεθρὸν ἀκριβὲς exponit Hesychius vt & hîc Galenus: σκεθροτέρας ἀκριβεστέρας, & in Exegesi σκεθρῇ ἀκριβεῖ. Erotianus σκεθρὸν ἀντὶ τοῦ ἀκριβῶς λογισμοῦ poni scribit, & interdum ἀντὶ τοῦ δηλοῦ.

C καὶ κερχνώδεων] Hîc κερχνώδη Gal. τραχύνοντα τὴν φάρυγγα exponit, fauces exasperantia, & quæ in gutture asperum, raucum & creperum sonum inducunt. Et Erotianus κερχνώδη τὰ τραχείας ἐπιφανείας ἔχοντα exponit, scribitq; Atticis κερχνώδη ἀγγεῖα dici, τὰ τραχείας ἀνωμαλίας ἔχοντα. Idem quoque καρυκώδη & κερχώδη pro κερχνώδη apud Hippocratem scribi testatur, si modo locus mendo non caret, aut nisi κερχώδη meliùs legatur, vt ex Galeno patet, qui κερχώδεις ἀπὸ τοῦ κέρχειν, etiam apud Hipp. paulò suprà hoc libro legit.

φλέβα τε κατ' ἀγκῶνα] Celsus in tota costa perfracta, vbi casus est asperior, grauiores inflāmationes, & febris & suppuratio, sæpeq; vitæ periculum sequitur, & sanguis spuitur, ab eo brachio quod super eam costam est, sanguinem mittit, aluumq; sine vllo acri ducendam iubet. Per omne autem tempus curationis vitandus clamor, sermo quoque, tumultus, ira, motus vehementior corporis, fumus, puluis, & quicquid vel tussim vel sternutamentum mouet, ne spiritum quidem magnopere continere expedit.

τὴν δὲ ἐπίδεσιν ποιέεσθαι] Celsus duas fascias à mediis orsas minimeque adstrictas ponit. Idem aluum sine vllo acri ducendam præcipit, diutiusq; inedia pugnandum. Huncq; locum totum ferè expressit his verbis. Ergo quotidie quoque resoluetur, donec tum cerato

D aut malagmate possumus esse contenti, & decem quidem diebus extenuabitur fame corpus, ab vndecimo verò ali incipiet. Ideoq; etiam laxior quàm primò fascia circunligabitur, fereq; ea curatio ad quadragesimum diem perueniet.

ὅσοι δ' ἂν ἀμβλύνωσι] Huius loci sic meminisse videtur Celsus. Nonnunquam etiam leuius ipso osse adfecto, & inter initia neglecto, non pus, sed humor quidam muccis similis, intus coit, mollescitq; contra cutis, in qua simili vstione vtendum est.

ἕως ἂν ξηρανθῇ μὲν] Hāc curationem breuiter sic exprimit Celsus. Inter quæ si nullus erit metus suppurationis, plus malagma quàm ceratum ad dirigendum proficiet. (Sic enim apud eum legendum existimo.) Reliqua verò suppurationis curatio ab eo optimè explicatur.

ἢν μέν τοι παραμήκης ἔῃ ὁ μετεωρισμός] μετεωρισμὸς ὁ κατὰ τὸ ὀστέον dicitur cutis quæ ex cōtuso circa os attollitur, tumet, & abscedit. In suppuratione (Celsus) si latius aliquid abscedet, duobus aut tribus locis erit perforandum. Et qua parte maximè tumebit demittendum erit candens ferramentum.

E [261] Ἢν δὲ μηροῦ ἄρθρον ἐξ ἰσχίου ἐκπέσῃ, ἐκπίπτει δὲ κατὰ τέσσαρας τρόπους, ἐς μὲν τὸ εἴσω πλειστάκις. εἰς δὲ τὸ ἔξω τῶν ἄλλων πλειστάκις. ἐς δὲ τὸ ὄπισθεν, καὶ τὸ ἔμπροσθεν, ἐκπίπτει μὲν, ὀλιγάκις δέ. οἷσι μὲν οὖν ἂν ἐκβῇ εἰς τὸ εἴσω, μακρότερον τὸ σκέλος φαίνεται, παραβαλλόμενον πρὸς τὸ ἕτερον, διὰ δισσὰς προφάσιας εἰκότως. ἐπὶ μὲν γὰρ τὸ ἀπὸ τοῦ ἰσχίου πεφυκὸς ὀστέον, τὸ ἄνω φερό-

F μενον, πρὸς τὸν κτένα ἐπὶ τούτου ἡ ἐπίβασις τῆς κεφαλῆς τοῦ μηροῦ γίνεται. καὶ ὁ αὐχὴν τοῦ ἄρθρου, ἐπὶ τῆς κοτύλης ὀχέεται. ἔξωθέν τε αὖ ὁ γλουτὸς κοῖλος φαίνεται, ἅτε εἴσω ῥεψάσης τῆς κεφαλῆς τοῦ μηροῦ. τό, τε αὖ κατὰ τὸ γόνυ τοῦ μηροῦ ἄκρον ἀναγκάζεται ἔξω ῥέπειν, καὶ ἡ κνήμη καὶ ὁ ποὺς ὡσαύτως. ἅτε οὖν ἔξω ῥέποντος τοῦ ποδὸς, οἱ ἰητροὶ δι' ἀπειρίην, τὸν ὑγιέα πόδα πρὸς τοῦτον προσίσχουσιν,

G ἀλλ' οὐ τοῦτον πρὸς τὸν ὑγιέα. διὰ τοῦτο πολὺ μακρότερον φαίνεται τὸ σιναρὸν τοῦ ὑγιέος. πολλαχῇ δὲ καὶ ἄλλῃ τὰ τοιαῦτα παρασυνέσιν ἔχει. οὐ δὲ μὴν οὐδὲ ξυγκάμπτειν δύναται κατὰ τὸν βουβῶνα ὁμοίως τῷ ὑγιεῖ. ἀτὰρ καὶ ψαυομένη ἡ κεφαλὴ τοῦ μηροῦ κατὰ τὸν περίνεον προσογκέουσα εὔδηλός ἐστι. τὰ μὲν οὖν σημήϊα ταῦτά ἐστιν οἷσιν ἂν εἴσω ἐκπεπτώκῃ ὁ μηρός. οἷσι μὲν ἂν οὖν ἐκπεσὸν μὴ ἐμπέσῃ, ἀλλὰ κατα-

H πορηθῇ καὶ ἀμεληθῇ, ἥ τε ὁδοιπορίη περιφοράδην τοῦ σκέλεος ὥσπερ τοῖς βουσὶ γίνεται, καὶ ὄχλησις πλείστη αὐτοῖσιν ἐπὶ τοῦ ὑγιέος σκέλεος ἐστί. καὶ ἀναγκάζονται κατὰ τὸν κενεῶνα ἢ κατὰ τὸ ἄρθρον τὸ ἐκπεπτωκὸς κυλλοὶ καὶ σκολιοὶ εἶναι.

Femoris articulus vbi coxendice excidit, quatuor in partes promouetur, in interiorem quidem sæpissimè, deinde in exteriorem, interdum verò in posteriorem & anteriorem, sed rarò. Quibus igitur interiorem in partem excessit, iis crus alteri collatum, lōgius duabus de causis meritò apparet. Ossi enim quod à coxendice procedit, & ad superiorem pectinis partem fertur, femoris caput insidet, & articuli ceruix in acetabulo fertur, exterioreque rursus parte nates excauatur, nimirum cùm femoris caput in interiorem partem defluxerit. Summa item femoris pars ad genu, & tibia similiter ac pes, in exteriorem partem ferri coguntur. Pede igitur extra vergente, medici imperiti huic sanum, non hunc sano admouent, ac iccirco crus offensum integro multò longius apparet. Multaque etiam alias in his hallucinatio subest. Sed neq; ad inguen crus flectere, similiter atq; sanum possunt. Quin & femoris caput in interfemineo tactu prominere conspicuum est. Ac his quidem indiciis femur interiorem in partem elapsum esse colligitur. Quibus igitur articulus elapsus fuerit, neque tentatus reponi potuerit, aut neglectus fuerit, ij crus circumuoluendo velut boues ingrediuntur, plurimamq; molestiam sano crure sustinent, coguntūrque ad lateris inanitatem & prolapsum articulum incurui & obliqui esse.

In sano verò crure nates rotunda eminere cogitur. Si quis etenim integri cruris pede in exteriorem partem conuerso incederet, reliquum totum corpus in crus affectum, vt ab eo veheretur, protruderet. At quî fieri potest vt crus affectum corpus sustineat? Cogitur ergo hunc in modum integri cruris pede in interiorem partem, non exteriorem conuerso, ingredi. Hoc enim pacto crus sanum tam eam corporis partem quæ sibi, quàm quæ cruri affecto imminet, maximè sustineat. Incuruati autem ad lateris inanitatem & articulos pusilli apparent, & ad latus cruris integri baculo inniti coguntur. Hac enim parte contrenixu indigent, cùm in eam & nates inclinent & corporis pondus feratur. Inclinari item eos necesse est, cùm manum è regione cruris affecti ad obliquum femur obfirmare cogantur. Neque enim crus affectum corpus sustinere potest, vbi per vices mutanda crura sunt, nisi ad terram appressum contineatur. His igitur figurationum modis vti coguntur, quibus intrò prolapsus articulus minimè reconditus fuerit, nihil prouidente ęgro quonam habitu facillimè consistat, cùm casus ipse edoceat, ex his qui ad manum sunt, eum qui maximè sit accommodatus eligere. Neque enim quibus vlcere pes aut tibia laborat, ij admodum crure incedere possunt, eodemque modo infantes gradiuntur. Affecto nanque crure in exteriorem partē conuerso, gressum faciunt. Ac duplex eis, quo opus habent, commodum accedit. Neq; enim corpus æquè sustinetur eo crure quod incessu extra fertur, atque eo quod intro, cùm ei è directo onus non incumbat, sed multò magis illi quod in incessu supponitur. Huic siquidem tum in ipso ingressu, tum in alterna crurum permutatione, è directo pondus incumbit, quòd eo habitu crus sanum celerrimè supponi queat, si affecto quidem crure, exterius; sano, interius ambulatio fiat. At quòd ad præsentem sermonem attinet, non parui est momenti habitum corpori quàm accommodatissimum per se inuenire. Qui igitur ad perfectum incrementum nondum deuenere, iis si prolapsus articulus non reconditur, femur, tibia & pes breuiora euadunt. Neq; enim iis ossa æquè in longum augentur, verùm breuiora fiunt, ac præcipuè femur. Crusq; totum carne vacuum, minimè torosum, effœminatū, & tenuius redditur, partim quidem quòd sua sede priuetur articulus, partim verò quòd suo munere fungi nequeat, cùm naturalem statum non retineat. Vsus enim quidam nimiam mollitiem, tum etiam id quod in longum augeri prohibet, quodammodo tollit. Grauissimè igitur habent, quibus dum in vtero continentur, elabitur hic articulus. Secundum hos, quibus in summa infantia idem contingit. Minimè verò omnium qui adulti istud perpessi sunt. Ac adulti quidem qua ratione incedant, dictum est. Quos verò adhuc in infantia hic casus detinet, plerique quidem in dirigendo corpore negligenter se gerunt, maleque ad sanum crus conuoluuntur, manu, quæ è regione eius est se ad terram obfirmātes. Quinetiam adulti nōnulli qui hac calamitate vexantur, rectam ambulationem segniter curant. At qui in infantia hanc calamitatem experiūtur, ij si liberaliter educati fuerint, sano quidem crure recto vtuntur, ve-

κατὰ δὲ τὸ ὑγιὲς ἐς τὸ ἔξω ὁ γλουτὸς ἀναγκάζεται περιφερὴς εἶναι. εἰ γάρ τις ἔξω τῷ ποδὶ τοῦ ὑγιέος σκέλεος βαίνων πορεύοιτο, ἀπωθοίη ἂν τὸ σῶμα τὸ ἄλλο ἐς τὸ σιναρὸν σκέλος τὴν ἔρεισιν ποιέεσθαι· τὸ δὲ σιναρὸν οὐκ ἂν δύναιτο ὀχέειν· πῶς γάρ; ἀναγκάζεται οὖν οὕτω κατὰ τοῦ ὑγιέος σκέλεος τῷ ποδὶ εἴσω βαίνειν, ἀλλὰ μὴ ἔξω. οὕτω γὰρ ὀχέει μάλιστα τὸ σκέλος τὸ ὑγιές, καὶ τὸ ἑωυτοῦ μέρος τοῦ σώματος, καὶ τὸ τοῦ σιναροῦ σκέλεος μέρος. κοιλαινόμενοι δὲ κατὰ τὸν κενεῶνα, καὶ κατὰ τὰ ἄρθρα μικροὶ φαίνονται, καὶ τῷ ξύλῳ ἀναγκάζονται ἀντερείδεσθαι πλάγιοι κατὰ τὸ ὑγιὲς σκέλος. δέονται γὰρ ἀντικοντώσιος ταύτῃ. ἐπὶ τοῦτο οἱ γλουτοὶ ῥέπουσι, καὶ τὸ ἄχθος τοῦ σώματος ὀχέεται ἐπὶ τοῦτο. ἀναγκάζονται δὲ καὶ ἐπικύπτειν. τὴν γὰρ χεῖρα ἐπὶ κατὰ τὸ σκέλος τὸ σιναρὸν ἀναγκάζονται, κατὰ πλάγιον τὸν μηρὸν ἐρείδειν. οὐ γὰρ δύναται τὸ σιναρὸν σκέλος ὀχέειν τὸ σῶμα ἐν τῇ μεταλλαγῇ τῶν σκελέων, ἢν μὴ κατέχηται πρὸς τὴν γῆν πιεζόμενον. ἐν τούτοισι τοῖσι σχήμασι ἀναγκάζονται ἐσχηματίσθαι, οἷσιν ἂν εἴσω ἐκπεσὸν τὸ ἄρθρον μὴ ἐμπέσῃ, οὐ προβουλεύσαντος τοῦ ἀνθρώπου ὅπως ἂν ῥῇστα ἐσχηματισμένον εἴη. ἀλλ' αὐτὴ ἡ ξυμφορὴ διδάσκει ἐκ τῶν παρεόντων τὰ ῥῇστα αἱρέεσθαι. ἐπεὶ καὶ ὁκόσοι ἕλκος ἔχοντες ἐν ποδὶ ἢ κνήμῃ, οὐ κάρτα δύνανται ἐπιβαίνειν τῷ σκέλει πάντες. καὶ οἱ νήπιοι οὕτως ὁδοιπορέουσιν, ἔξω γὰρ βαίνουσι τῷ σιναρῷ σκέλει. καὶ διπλᾶ κερδαίνουσι, διπλῶν γὰρ δέονται. τό, τε γὰρ σῶμα οὐκ ὀχέεται ὁμοίως, ἐπὶ τοῦ ἔξω ἀποβαινομένου, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ εἴσω. οὐδὲ γὰρ κατ' ἰθυωρίην αὐτῷ γίνεται τὸ ἄχθος, ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον ἐπὶ τοῦ ὑποβαινομένου. κατ' ἰθυωρίην γὰρ αὐτῷ γίνεται τὸ ἄχθος, ἔν τε αὐτῇ τῇ ὁδοιπορίῃ, καὶ τῇ μεταλλαγῇ σκελέων. ἐν τούτῳ τῷ σχήματι τάχιστα ἂν δύναιτο ὑποτιθέναι τὸ ὑγιὲς σκέλος, εἰ τῷ μὲν σιναρῷ ἐξωτέρω βαίνοι, τῷ δὲ ὑγιεῖ, ἐσωτέρω. περὶ οὗ νῦν ὁ λόγος. ἀγαθὸν εὑρίσκεσθαι αὐτὸ ἑωυτῷ τὸ σῶμα ἐς τὰ ῥῇστα τῶν σχημάτων. ὅσοισι μὲν οὖν μήπω τελειουμένοισιν ἐς αὔξησιν, ἐκπεσὸν μὴ ἐμπέσῃ, γυιοῦται ὁ μηρός, καὶ ἡ κνήμη, καὶ ὁ πούς. οὔτε γὰρ τὰ ὀστέα ἐς τὸ μῆκος ὁμοίως αὔξεται, ἀλλὰ βραχύτερα γίνεται, μάλιστα δὲ τὰ τοῦ μηροῦ. ἄσαρκόν τε ἅπαν τὸ σκέλος καὶ ἄμυον, καὶ ἐκτεθηλυσμένον, καὶ λεπτότερον γίνεται. ἅμα μὲν, διὰ τὴν στέρησιν τῆς χώρης τοῦ ἄρθρου. ἅμα δέ, ὅτι ἀδύνατον χρέεσθαί ἐστιν, ὅτι οὐ κατὰ φύσιν κέεται. χρῆσις γὰρ μετεξετέρη ῥύεται τῆς ἄγαν ἐκθηλύνσιος. ῥύεται δέ τι καὶ τῆς ἐπὶ μῆκος ἀναυξήσιος. κακοῦται μὲν οὖν μάλιστα, οἷσιν ἂν ἐν γαστρὶ ἐοῦσιν ἐξαρθρήσῃ τοῦτο τὸ ἄρθρον. δεύτερον δὲ οἷσιν ἂν ὡς νηπιωτάτοισιν ἐοῦσιν. ἥκιστα δὲ τοῖσι τετελειωμένοισιν. τοῖσι μὲν οὖν τετελειωμένοισιν εἴρηται οἵη τις ὁδοιπορίη γίνεται. οἷσι δ' ἂν νηπίοισιν ἐοῦσιν, ἡ ξυμφορὴ αὕτη φαίνεται. οἱ μὲν πλεῖστοι καταβλακεύουσι τὴν ὄρθωσιν τοῦ σώματος, ἀλλὰ κακῶς εἰλέονται ἐπὶ τὸ ὑγιὲς σκέλος, τῇ χειρὶ πρὸς τὴν γῆν ἀπερειδόμενοι τῇ κατὰ τὸ ὑγιὲς σκέλος. καταβλακεύουσι δὲ ἔνιοι τὴν ἐς τὸ ὀρθὸν ὁδοιπορίην. καὶ οἷσιν ἂν τετελειωμένοισιν αὕτη ἡ ξυμφορὴ γένηται. ὁκόσοι δ' ἂν νήπιοι ὄντες ταύτῃ τῇ ξυμφορῇ χρησάμενοι ὀρθῶς παιδαγωγηθῶσι, τῷ μὲν ὑγιεῖ σκέλει χρέονται ἐς ὀρθόν.

ὑπὸ δὲ τὴν μασχάλην τὴν κατὰ τὸ ὑγιὲς σκέλος σκίπωνα περιφέρουσι. μετεξέτεροι δὲ, καὶ ὑπ' ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας. τὸ δὲ σιναρὸν σκέλος μετέωρον ἔχουσι. καὶ τοσούτῳ ῥηΐους εἰσὶν, ὅσῳ ἂν αὐτοῖσιν ἔλασσον τὸ σκέλος τὸ σιναρὸν ἔῃ. τὸ δὲ ὑγιὲς, ἰσχὺν αὐτέοισιν οὐδὲν ἧσσον, ἢ εἰ καὶ ἀμφότερα ὑγιέα ἦν. θηλύνονται δὲ πᾶσι τοῖσι τοιούτοισιν αἱ σάρκες τοῦ σκέλεος, μᾶλλον δὲ ἐπιθηλύνονται αἱ ἐκ τοῦ ἔξω μέρεος, ἢ αἱ ἐκ τοῦ εἴσω ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. μυθολογοῦσι δέ τινες, ὅτι αἱ ἀμαζονίδες τὸ ἄρσεν γένος τὸ ἑωυτῶν, αὐτίκα νήπιον ἐὸν, ἐξαρθρέουσιν. αἱ μὲν, κατὰ γούνατα. αἱ δὲ, κατὰ τὰ ἰσχία, ὡς δῆθεν χωλὰ γένοιτο, καὶ μὴ ἐπιβουλεύοι τὸ ἄρρεν γένος τῷ θήλει. χειρώναξιν ἄρα τούτοισι χρέονται, ὁκόσα ἢ σκυτίης ἔργα, ἢ χαλκείης, ἢ ἄλλό τι ἑδραῖον ἔργον. εἰ μὲν οὖν ἀληθέα ταῦτά ἐστιν, ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδα, ὅτι δὲ γίνοιτο ἂν τοιαῦτα οἶδα. εἴ τις ἐξαρθρέοι αὐτίκα νήπια ἐόντα. κατὰ μὲν οὖν τὰ ἰσχία, μέζον τὸ διαφέρον ἐστὶν, εἰς τὸ εἴσω, ἢ ἐς τὸ ἔξω ἐξαρθρῆσαι. κατὰ γούνατα δὲ, διαφέρει μέν τι, ἔλασσον δέ τι διαφέρει. τρόπος δὲ ἑκατέρου τῆς χωλώσιος ἴδιος ἐστί. γυιοῦνται γὰρ μᾶλλον, οἷσιν ἂν ἐς τὸ ἔξω ἐξαρθρήσῃ. ὀρθοὶ δὲ ἧσσον ἵστανται, οἷσιν ἂν εἰς τὸ εἴσω ἐξαρθρήσῃ. ὡσαύτως δὲ καὶ εἰ παρὰ τὸ σφυρὸν ἐξαρθρήσῃ, ἢν μὲν εἰς τὸ ἔξω μέρος, κυλλοὶ μὲν γίνονται. ἑστάναι δὲ δύνανται. ἢν δὲ ἐς τὸ εἴσω μέρος, βλαισοὶ μὲν γίνονται, ἧσσον δὲ ἑστάναι δύνανται.

rùm ſcipionem alæ quæ ſano cruri reſpondet ſuppoſitum circunferunt. Quidam etiam vtrique alæ ſcipionem ſubiiciunt, crus verò affectum ſuſpenſum detinent, quoq; id breuius eſt, eò leuiùs habent. Sano autem crure nihilo minùs habent roboris, quàm ſi integrum vtrunque eſſet. Eiuſmodi tamen omnibus cruris carnes emolliuntur, eæque vt plurimùm exteriore parte magis quàm interiore. Ferunt autem nonnulli Amazonas maſculam ſuam prolem ſtatim ab infantia, partim ad genua, partim ad coxendices, luxare conſueuiſſe, quò videlicet claudi fierent, ac neq; mares fœminis inſidias tenderent, eiſque ad manuarias operas vterentur, & coriariam, fabrilem, & quoduis aliud ſedentarium opus exercerent. Quæ quidem vera nécne ſint ignoro. At quòd iſta contingant quibus ſtatim ab infantia articuli luxantur, certò ſcio. In coxis quidem certè in interiorémne partem, an in exteriorem elabatur articulus multùm intereſt. In genibus verò intereſt etiam nonnihil, ſed minùs tamen. Suus autem vtrique proprius claudicationis modus ineſt. Breuioribus enim ſunt membris quibus exteriorem in partem prolapſus articulus fuerit. Recti autem minùs ſtant, quibus in interiorem partem exciderit. Eodem quoque modo ſi ad malleolum luxatio contingat, quibus in exteriorem partem excidit, ij quidem vari fiunt, verùm ſtare poſſunt. At quibus in interiorem partem articulus prolapſus eſt, ij valgi quidem efficiuntur, minùs verò ſtare queunt.

[26] ἢν δὲ μηροῦ ἄρθρον] In μοχλικῷ ſcribitur, μηροῦ ἄρθρον ἐκπίπτει κατὰ τρόπους τέσσαρας. ἔσω πλεῖστα, ἔξω δεύτερον. Celſus. Femur in omnes quatuor partes promouetur, ſæpiſſimè in interiorem, deinde in exteriorem, raro admodum in priorem aut poſteriorem. Si in interiorem partem prolapſum eſt, crus longius altero & vaſtius eſt, extra enim pes vltimus ſpectat. Paulus cap. 118. lib. 6. κατὰ τέσσαρας τε τρόπους, μᾶλλον δὲ τόπους, ἡ κατ' ἰσχίον ἐξάρθρησις γίνεται. ἢ γὰρ ἐπὶ τὸ ἔσω, ἢ ἐπὶ τὰ ἐκτὸς, ἢ ἔμπροσθεν, ἢ ὀπίσω μεθίσταται. ἀλλ' ἔσω μὲν καὶ ἔξω συνεχῶς. καὶ μάλιστα πολλῷ συνεχέστερον ἐπὶ τὰ ἔσω. ἔμπροσθεν δὲ καὶ ὀπίσω, κατὰ τὸ σπάνιον.

οὐδὲ μὲν οὐδὲ ξυγκάμπτειν] Paulus: ὅσοις μὲν οὖν ἐπὶ τὰ ἐντὸς ἡ ἐξάρθρησις γίνηται, τούτοις τὸ τε πεπονθὸς σκέλος πρὸς τὸ ὑγιὲς παραβαλλόμενον μακρότερον δείκνυται, καὶ τὸ γόνυ προπετέστερον, καὶ κατὰ τὸν βουβῶνα κάμψαι τὸ σκέλος οὐ δύνανται. καὶ κατὰ τὸν περίναιον ὁ ὄγκος ὑποπίπτει σαφής. ὡς ἐκεῖ τῆς κεφαλῆς ἀποσηριχθείσης τοῦ μηροῦ.

ἢ τε ὁδοιπορείη περιφοράδην] In μοχλικῷ, ὁδοιπορέουσι δὲ περιφοράδην ὡς βόες.

καὶ ὄχλησις] Moleſtiam ſani cruris vocat qua plurimùm laborat in vehendo & ſuſtinendo corporis trunco. Hoc enim pacto crus ſanum, tam eam partem quæ ſibi, quàm quæ cruri affecto imminet, ſuſtinet, vt poſtea ſcribitur. ὄχησις etiam non malè ſcribatur.

κατὰ τὸν κενεῶνα κυλλοὶ] In μοχλικῷ, ἐν τῷ κενεῶνι καμπύλοι dicuntur. Quæ lectio iſtam explanat, indicatq; hîc κυλλοὺς dici incuruos, inflexos ac ſinuatos, quos paulò poſt κοιλαινομένους κατὰ τὸν κενεῶνα vocat. Heſychius quoq; κυλλὸν καμπύλον exponit.

δέονται γὰρ αὐτηκοντώσιος] Hunc locum ſubindicat Galenus in Exegeſi, & αὐτηκοντώσιος exponit, τῆς διὰ τοῦ κοντοῦ ἀντερείσεως, ὅπερ καὶ σκήμπτων καλεῖται, cùm tamen σκίμπων meliùs, aut σκίπων legatur. Idem enim quod paulò pòſt dicitur, ὑπὸ τὴν μασχάλην τὴν κατὰ τὸ ὑγιὲς σκέλος σκίπωνα περιφέρειν, ſuppoſito axillis baculo aut ſcipione, qua parte crus affectum eſt, corpus fulcire. αὐτηκοντέειν in μοχλικῷ dicitur, pro διὰ τοῦ κοντοῦ ἀντερείδεσθαι. Sic enim hunc locum refert, κατὰ δὲ τὸ ὑγιὲς πλάγιον ξύλῳ τῷ σώματι αὐτηκοντέουσι.

οἱ μὲν πλεῖστοι καταβλακεύουσι] In μοχλικῷ his verbis exprimitur: οὗτοι καταπηνέουσιν ὀρθοῦσθαι, καὶ εἰλέονται ἐπὶ τὸ ὑγιές. ἢν δὲ ἀναγκάζωνται, σκίμπωνι ἑνὶ ἢ δυσὶν ὁδοιπορέουσι, τὸ δὲ σκέλος αἴρουσι. ὅσῳ γὰρ μεῖον, τόσῳ ῥᾷον.

μυθολογοῦσι δέ τινες] De Amazonibus cur claudos mares efficerent luxata tibia aut coxa, aliam affert rationem Theocriti Scholiaſtes Idyll. 4. αἱ ἀμαζόνες ἐπὰν ἄρρεν γεννήσωσι χωλὸν αὐτὸ ποιοῦσιν, ἵνα μὴ ἀδρότερον αὐτῶν γένηται, καὶ τούτοις ἀνδρωθεῖσι συνιᾶσι. Vnde etiam enatum prouerbium ferunt, ἄριστα χωλοὶ οἰφοῦσιν. Sic enim Scythis Amazonas ad ſeſe allicientibus, & virorum claudicationem exprobrantibus, reſpondiſſe ferunt. Vſurpatur etiam ab Athenæo lib. 13. οὗτος γὰρ ἄριστα χωλὸς οἰφεῖ. Eſt autem οἰφᾶν aut οἰφεῖν τὸ συνουσιάζειν virum agere, & rem veneream cum muliere exercere. Vnde φιλοίφας ἄνθρωπος Theocrito, qui φίλοιφος Heſychio dicitur, vir coitus appetens & veneri deditus, ὁ φιλῶν τὸ συνουσιάζειν, & οἰφολὶς γυνὴ, aut οἰφόλις in venerem prona mulier & libidinoſa, quæ Heſychio καταφερὴς & παχυλῶσα exponitur. Prouerbio autem occaſionem dediſſe videtur, quòd claudi domi ſe perpetuò continentes, muliebria opera diligenter exerceant, aut liberis operam dent aſſiduam. Cuius rei rationem adfert Ariſt. quæſt. Natur. ſect. 10. quęſt. 26. Amazonides autem velut Amazones dicuntur. Sic Virg. Æneid. 1.

Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis
Penthesilea furens.

Amazonum autem gentem quam quidam fabuloſam exiſtimant confirmat etiam Hippocrates lib. de aere loc. & aq.

γυιοῦνται γὰρ μᾶλλον] Exemplaria quædam manu ſcripta κυλλοῦνται legunt.

[27] Ἤ γε μὴν ξυναύξησις τῶν ὀστέων τοιήδε γίνεται. οἷσι μὲν οὖν κατὰ τὸ σφυρὸν ὀστέον τὸ τῆς κνήμης ἐκστῇ, τούτοισι μὲν τὰ τοῦ ποδὸς ὀστέα ἥκιστα ξυναύξεται. ταῦτα γὰρ ἐγγυτάτω τοῦ τρώματός εἰσι. τὰ δὲ τῆς κνήμης ὀστέα, αὔξεται μὲν, οὐ πολὺ δὲ ἐνδεεστέρως, αἱ μέντοι σάρκες μινύθουσιν. οἷσι δ' ἂν κατὰ μὲν τὸ σφυρὸν μένῃ τὸ ἄρθρον κατὰ φύσιν, κατὰ δὲ τὸ γόνυ ἐξ-

At verò quænam oſſa augeantur, res ſic ſe habet. Quibus quidem ad malleolum tibiæ os loco motum eſt, iis certè pedis oſſa, quòd proximè vulneri iuncta ſint, minimùm augentur. Tibiæ verò oſſa augentur quidem, neque certè multò minore copia, verùm carnes imminuuntur. At cùm articulus ad malleolum ſua ſede ſecundum naturam manſerit, ad genu

verò suo loco emotus fuerit, iis tibiæ os, quòd vulneri sit proximum, nõ æquè augeri, sed breuius reddi consueuit. Pedis autem ossa imminuuntur quidem, verùm non æquè ac paulò antè dictum est, cùm pedis articulus integer maneat. Quòd si eo etiam, sicuti cùm varus est, vti possent, iis adhuc minus pedis ossa imminuerentur. Quibus verò coxendicis articulus luxatur, iis femoris os, quòd proximè vulnus attingat, non æquè augeri solet, sed sano breuius redditur. His tamen neque tibiæ os, neque pedis ossa eodem modo augeri prohibentur. Quod ideò accidit, quòd femoris articulus qui cum tibia committitur, & tibiæ, qui cum pede, sua naturali sede manet: iis tamen totius cruris carnes imminuũtur. Quòd si crure vti possent, etiam magis ossa augerentur, velut priùs quoque dictum est, femore excepto, minusque carne destituerentur, quamuis id multò magis quàm sanis contingat. Cui rei indicio sunt, qui à prima origine, aut antequam ad perfectum incrementum deuenerint, brachio luxato mustellæ cubito præditi euadunt. Hi siquidem os brachij breue, cubitum verò ac summam manum sanis paulò exiliora habent, idque ob antedictas causas, quòd brachium, cùm læso articulo proximum sit, iccirco breuius redditur. Cubitus autem non ideò noxiæ æquè patet, quòd brachij articulus qui ad cubitum est, pristinam naturam retineat. Manusque rursus etiam longiùs à noxia quàm cubitus abest. Has igitur ob causas enumeratas, ossa quædam incremento destitui, quædam etiam incrementum suscipere contingit. Ad pleniorem autem manus & brachij habitum, multùm manus labor profuerit. Qui nanque mustellæ cubito præditi sunt, manuarias operas, quas etiam altera manu præstant, vt plurimùm hac manu suscipiunt, idque nihilo peius quam altera. Neque enim manibus vt cruribus, corporis onus fertur, sed sunt leuia earum opera. Ob exercitationem autem neque in manu, neque in cubito, iis qui mustellæ cubitum habent, carnes imminuuntur. Quinetiam brachium ad pleniorem habitum inde nonnihil iuuatur. At vbi coxendicis articulus à primo ortu, aut etiam in ipsa infantia, sua compage emotus, ad interiorem partem inclinarit, carnes eam ob causam magis quàm in manu imminuuntur, quòd ij crure vti nequeant. Atque hæc ita se habere, quæ paulò pòst dicentur quodammodo testabuntur.

στήκῃ, τούτοισι τὸ τῆς κνήμης ὀστέον οὐκ ἐθέλει ξυναύξεσθαι ὁμοίως, ἀλλὰ βραχύτατον γίνεται. τοῦτο γὰρ ἐγγυτάτω τοῦ τρώματός ἐστιν. τοῦ μέντοι ποδὸς τὰ ὀστέα μινύθει μὲν, ἀτὰρ οὐχ ὁμοίως, ὥσπερ ὀλίγον τι πρόσθεν εἴρηται, ὅτι τὸ ἄρθρον τὸ παρὰ τὸν πόδα σῶον ἐστίν. εἰ δέ οἱ χρέεσθαι ἠδύνατο, ὥσπερ καὶ τῷ κυλλῷ, ἔτι ἂν ἧσσον ἐμινύθη τὰ τοῦ ποδὸς ὀστέα τούτοισιν. οἷσι δ' ἂν κατὰ τὸ ἰσχίον ἐξάρθρησις γίνηται, τούτοισι τοῦ μηροῦ τὸ ὀστέον οὐκ ἐθέλει ξυναύξεσθαι ὁμοίως. τοῦτο γὰρ ἐγγυτάτω τοῦ τρώματός ἐστιν, ἀλλὰ βραχύτερον τοῦ ὑγιέος γίνεται. τὰ μέντοι τῆς κνήμης ὀστέα οὐχ ὁμοίως τούτοισιν ἀναυξέα γίνεται, οὐδὲ τὰ τοῦ ποδός. διὰ τοῦτο δὲ, ὅτι τὸ τοῦ μηροῦ ἄρθρον τὸ παρὰ τὴν κνήμην, ἐν τῇ ἑωυτοῦ φύσει μένει, καὶ τὸ τῆς κνήμης, τὸ παρὰ τὸν πόδα. σάρκες μέντοι μινύθουσι παντὸς τοῦ σκέλεος τούτοισιν. εἰ μέντοι χρέεσθαι τῷ σκέλει ἐδύναντο, ἔτι ἂν μᾶλλον τὰ ὀστέα ξυνηυξάνετο, ὡς καὶ πρόσθεν εἴρηται, πλὴν τοῦ μηροῦ, [27] καὶ ἧσσον ἄσαρκα ἦν. ἀσαρκότερα δὲ πολλῷ ἢ ὑγιέα ἦν. σημεῖον δὲ ὅτι τοιαῦτα ἐστίν. ὁκόσοισι γὰρ τοῦ βραχίονος ἐκπεσόντος, γαλιάγκωνες ἐγένοντο ἐκ γενεῆς, ἢ καὶ ἐν αὐξήσει πρὶν τελειωθῆναι, οὗτοι τὸ μὲν ὀστέον τοῦ βραχίονος βραχὺ ἴσχουσι. τὸν δὲ πῆχυν καὶ ἄκρην τὴν χεῖρα ὀλίγῳ ἐνδεεστέρην τοῦ ὑγιέος, διὰ ταύτας τὰς προφάσιας τὰς εἰρημένας, ὅτι ὁ μὲν βραχίων ἐγγυτάτω τοῦ ἄρθρου τοῦ τρώματός ἐστιν, ὥστε διὰ τοῦτο βραχύτερος γέγονεν. ὁ δ' αὖ πῆχυς διὰ τοῦτο οὐχ ὁμοίως ἐνακούει τῆς ξυμφορῆς, ὅτι τὸ τοῦ βραχίονος ἄρθρον τὸ παρὰ τοῦ πήχεος ἐν τῇ ἀρχαίῃ φύσει μένει. ἥ τε αὖ χεὶρ ἔτι τηλοτέρω ἄπεστιν, ἢ ὁ πῆχυς ἀπὸ τῆς ξυμφορῆς. διὰ ταύτας οὖν τὰς εἰρημένας προφάσιας τῶν ὀστέων τά τε μὴ συναυξόμενα οὐ συναύξεται, τό τε ξυναυξόμενον ξυναύξεται. ἐς δὲ τὸ εὐσαρκεῖν τῇ χειρὶ καὶ τῷ βραχίονι ἡ ταλαιπωρίη τῆς χειρὸς μέγα προσωφελήσει. ὅσα γὰρ χειρῶν ἔργα ἐστί, τὰ πλεῖστα προθυμέονται οἱ γαλιάγκωνες ἐργάζεσθαι τῇ χειρὶ ταύτῃ, ὅσα καὶ τῇ ἑτέρῃ δύνανται, οὐδὲν ἐνδεεστέρως τοῦ ἀσινέος. οὐ γὰρ δεῖ ὀχέεσθαι τὸ σῶμα ἐπὶ τῶν χειρῶν, ὡς ἐπὶ τῶν σκελέων, ἀλλὰ κοῦφα αὐτοῖσι τὰ ἔργα ἐστί. διὰ δὲ τὴν χρῆσιν οὐ μινύθουσιν αἱ σάρκες αἱ κατὰ τὴν χεῖρα καὶ κατὰ τὸν πῆχυν τοῖσι γαλιάγκωσιν, ἀλλὰ καὶ ὁ βραχίων τι προσωφελέεται ἐς εὐσαρκίην διὰ ταῦτα. ὅταν δὲ ἰσχίον ἐκπαλὲς γίνηται ἐς τὸ εἴσω μέρος ἐκ γενεῆς, ἢ καὶ ἔτι νηπίῳ ἐόντι, μινύθουσιν αἱ σάρκες, διὰ τοῦτο μᾶλλον ἢ τῆς χειρὸς, ὅτι οὐ δύναται χρέεσθαι τῷ σκέλει. μαρτύριον δέ τι ἐν ἔσται ἐν τοῖσιν ὕστερον εἰρημένοισιν, ὅτι ταῦτα τοιαῦτά ἐστιν.

[27] καὶ ἧσσον ἄσαρκα ἦν] Sic legunt publicata exemplaria, quædam etiam καὶ ἧσσον, alia κἂν ἧσσον, & nonnulla κἢν ἧσσον eodem sensu.

τὰ πλεῖστα προθυμέονται] Sic legunt publicata omnia exemplaria & manu scriptorum bona pars. Quædam etiam προμηθέονται habent, quæ eos rationem inire aut prospicere ad suscipiendas manuarias operas significant. προθυμέονται autem promptum animum & laborem ac studium ad opus suscipiendum indicat.

ὅταν δὲ ἰσχίον ἐκπαλὲς γίνηται] ἐκπαλὲς Hesychius ἐξάρθρον exponit, hanc Hippocratis dictionem ex hoc loco subnotans, forte que ἐκ τοῦ ἐκπάλλεσθαι dictum videtur, hoc est ἐκκυτᾶσθαι, suaque compage emotum aut prolapsum ac eluxatum articulum significat. Indeque etiam forte ἐκπάλλω deductum est, quod idem Hesychius ἐχωρίσθη, ἀπέση, ἐξέπεσεν, exponit, & ἐκπαλήσαντες, ἐκπεσόντες. ἐκπαλαίειν quoque exponunt ἔξω τοῦ νόμου παλαίειν. Erotianus etiam ἐκπαλήσαντος, ἐκπάλου γενομένου.

At quibus in exteriorem partem femoris caput excessit, iis crus iuxta alterum extensum meritò quidem breuius apparet. Neque enim femoris caput,

[28] Ὁκόσοισι δ' ἂν ἐς τὸ ἔξω ἡ τοῦ μηροῦ κεφαλὴ ἐκβῇ, τούτοισι βραχύτερον μὲν τὸ σκέλος φαίνεται παρατεινόμενον παρὰ τὸ ἕτερον εἰκότως. οὐ γὰρ ἐπ' ὀστέον ἡ ἀπό-

βασις

A βάσις τῆς κεφαλῆς τοῦ μηροῦ ἐστιν, ὡς ὅτε εἴσω ἐξέπιπτεν, ἀλλὰ παρ' ὀστέον παρεγκεκλιμένον τὴν φύσιν ἔχον, ἐν σαρκὶ δὲ στηρίζεται ὑγρῇ καὶ ὑποχεούσῃ, διὰ τοῦτο μὲν βραχύτερον φαίνεται. ἔσωθεν δὲ ὁ μηρὸς παρὰ τὴν πληχάδα καλεομένην κοιλότερος καὶ ἀσαρκότερος γίνεται. ἔξωθεν δὲ ὁ γλουτὸς κυρτότερος. ἅτε ἐς τὸ ἔξω τῆς κεφαλῆς τοῦ μηροῦ ὀλισθηκυίας. ἀτὰρ καὶ ἀνωτέρω φαίνεται ὁ γλουτὸς ἅτε ὑπεξάσης τῆς σαρκὸς τῆς ἐνταῦθα, τῇ τοῦ μηροῦ κεφαλῇ. B τὸ δὲ παρὰ τὸ γόνυ τοῦ μηροῦ ἄκρον, εἴσω ῥέπον φαίνεται, καὶ ἡ κνήμη, καὶ ὁ πούς. ἀτὰρ οὐδὲ ξυγκάμπτειν ὥσπερ τὸ ὑγιὲς σκέλος δύνανται. τὰ μὲν οὖν σημεῖα ταῦτα, τοῦ ἔξω ἐκπεπτωκότος μηροῦ εἰσιν. οἷσι μὲν οὖν τελεωθεῖσιν ἤδη ἐκπεσὸν τὸ ἄρθρον μὴ ἐμπέσῃ, τούτοισι βραχύτερον μὲν φαίνεται τὸ C σύμπαν σκέλος. ἐν δὲ τῇ ὁδοιπορίῃ τῇ μὲν πτέρνῃ οὐ δύνανται καθικνέεσθαι ἐπὶ τῆς γῆς. τῷ δὲ στήθεϊ τοῦ ποδὸς βαίνουσιν ἐπὶ τὴν γῆν. ὀλίγον δὲ εἰς τὸ ἔσω μέρος ῥέπουσι τοῖσι δακτύλοισιν ἄκροισιν. ὀχέειν δὲ δύνανται τὸ σῶμα τὸ σιναρὸν σκέλος τούτοισι πολλῷ μᾶλλον, ἢ οἷσιν ἂν ἐς τὸ εἴσω μέρος ἐκπεπτώκῃ. ἅμα μὲν ὅτι ἡ κεφαλὴ τοῦ μηροῦ, καὶ ὁ αὐχὴν τοῦ ἄρθρου πλάγιος φύσει πεφυ- D κὼς ὑπὸ συχνῷ μέρει τοῦ ἰσχίου τὴν ὑπόστασιν πεποίηται. ἅμα δὲ ὅτι ἄκρος ὁ πούς, οὐκ ἐς τὸ ἔξω μέρος ἀναγκάζεται ἐκκεκλῆσθαι, ἀλλ' ἐγγύς ἐστι τῆς ἰθυωρίης τῆς κατὰ τὸ σῶμα, καὶ τείνει καὶ ἐσωτέρω. ὅταν μὲν οὖν τρίψιν λάβῃ τὸ ἄρθρον ἐν τῇ σαρκὶ εἰς ἣν ἐξεκλείσθη, ἡ δὲ σὰρξ γλισχρανθῇ, ἀνώδυνον τῷ χρόνῳ γίνεται. ὅταν δὲ ἀνώδυνον γένηται, δύνανται μὲν ὁδοιπορέειν ἄνευ ξύλου, ἢν E ἄλλως βούλωνται. δύνανται δὲ ὀχέειν τὸ σῶμα, ἐπὶ τὸ σιναρὸν σκέλος. διὰ οὖν τὴν χρῆσιν ἧσσον τοῖσι τοιούτοισιν ἐκθηλύνονται αἱ σάρκες, ἢ οἷσιν ὀλίγον πρόσθεν εἴρηται. ἐκθηλύνονται δὲ ἢ πλέον, ἢ ἔλασσον. μᾶλλον δὴ ἔτι ἐκθηλύνονται κατὰ τὸ εἴσω μέρος, ἢ κατὰ τὸ ἔξω, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. τὸ μέντοι ὑπόδημα ὑποδέεσθαι οὐ δύνανται διὰ τὴν ἀκαμπίην τοῦ σκέλεος, F οἱ δέ τινες καὶ δύνανται. οἷσι δὲ ἂν ἐν γαστρὶ ἐοῦσιν ἐξαρθρήσῃ τοῦτο τὸ ἄρθρον, ἢ ἔτι ἐν αὐξήσει ἐοῦσι βίῃ ἐκπεσὸν ἤδη μὴ διεμπέσῃ, ἢ καὶ ὑπὸ νόσου ἐξαρθρήσῃ τοῦτο τὸ ἄρθρον, καὶ ἐκπαλήσῃ, πολλὰ γὰρ τοιαῦτα γίνεται. καὶ ἐνίων μὲν τούτων ἢν ἐπισφακελίσῃ ὁ μηρός, ἐμπυήματα χρόνια καὶ ἔμμοτα γίνεται, καὶ ὀστέων ψιλώσιες ἐνίοισιν. ὁμοίως δὲ καὶ οἷσιν ἐπισφακελίζει, καὶ G οἷσι μὴ ἐπισφακελίζει τοῦ μηροῦ τὸ ὀστέον, πολλῷ βραχύτερον γίνεται, καὶ οὐκ ἐθέλει ξυναύξεσθαι, ὥσπερ τοῦ ὑγιέος. τὰ μέντοι τῆς κνήμης βραχύτερα μὲν γίνεται, ἢ τὰ τῆς ἑτέρης, ὀλίγῳ δὲ διὰ τὰς αὐτὰς προφάσιας, αἳ καὶ πρόσθεν εἴρηνται. ὁδοιπορέειν δὲ δύνανται οἱ τοιοῦτοι. οἱ μέν τινες αὐτῶν, τοῦτον τὸν τρόπον, ὥσπερ οἷσι τελεωθεῖσιν ἐξέπεσε καὶ μὴ ἐνέπεσεν. οἱ δέ, καὶ βαίνουσι μὲν παντὶ τῷ ποδί. διαρρέπουσι δὲ ἐν τῇσιν ὁδοιπορίῃσιν, ἀναγκαζό- H μενοι διὰ τὴν βραχύτητα τοῦ σκέλεος. ταῦτα δὲ τοιαῦτα γίνεται ἢν ἐπιμελῶς μὲν παιδαγωγηθῶσιν ἐν τοῖσι σχήμασι, καὶ ὀρθῶς ἐν οἷσι δεῖ, πρὶν κρατυνθῆναι ἐς τὴν ὁδοιπορίην. ἐπιμελέως δὲ καὶ ὀρθῶς, ἐπὴν κρατυνθῶσιν. πλείστης δὲ

velut cùm intrò luxabatur, ossi insidet, sed iuxta os quod natura inclinatum est, in carne humida & cedente firmatur, ideoque breuius apparet. Interiore verò parte ad locum inter crura medium (gressuram & πληχάδα nominant) femur magis contrahitur & gracilius euadit. Exteriore autem parte nates in gibbum magis extumescit, extra nimirum femoris capite elapso. Quin & superior nates apparet, eò quòd hac parte caro femoris capiti cedit. Extrema verò femoris pars ad genu, & tibia & pes introrsum spectare conspiciuntur. Verùm neque inflectere perinde ac sanum crus possunt. Atque hæ quidem sunt extra prolapsi femoris notæ. Quibus igitur iam adultis luxatus articulus reconditus non fuerit, iis crus totum breuius conspicitur, neque ingressu terram calce contingere possunt, sed ima planta terræ insistunt, paululumque summis digitis interiorem in partem tendunt. Atque in his longè meliùs crus læsum corpus ferre potest, quàm quibus in interiorem partem luxatio facta est, partim quidem quòd femoris caput, & articuli ceruix, quæ naturaliter obliqua est, maiori coxę parti subiecta est, partim verò quòd summus pes in exteriorem partem inclinari non cogitur, sed prope ad rectitudinem corporis accedit, & interiorem in partem etiam conuertitur. Quum igitur articulus carnis locum in quem elapsus est consuetudine tritum fecerit, & caro lentorem contraxerit, temporis tractu doloris expers euadit. Tuncque, si velint, absque baculo incedere possunt, & corpus affecto crure sustentare. Iis ergo, eò quòd crure vtuntur, minùs quàm quibus paulò antè dictum est, carnes emolliuntur, idque plus, aut minùs contingit. Ferè autem magis ad interiorem partem quàm exteriorem effœminantur. Ac eorum quidem nonnulli, quòd crus flectere non possint, calceum sibi inducere nequeunt. Quidam etiam id possunt. At quibus in matris vtero hic articulus sua sede emotus fuerit, aut cùm adhuc augentur vi exciderit, neque reconditus fuerit, aut etiam morbo elapsus atque sua compage motus fuerit (horum enim plæraque contingunt) eorum quidem nonnullis, si syderatum femur fuerit, suppurationes diuturnæ & quæ curationem per linamenta desiderent, contingunt, quibusdam etiam ossa nudantur. Eodem verò modo tum quibus syderatur os femoris, tum quibus non syderatur, multò breuius redditur, ac neque velut sanum augeri solet. Huius etiam tibiæ ossa paulò quidem quàm alterius breuiora euadunt, ob easdem causas, quæ etiam antea sunt commemoratæ. Atque hi incedere possunt, nonnulli quidem eo modo, quo quibus iam adultis elapsus articulus reconditus non fuit, quidam etiam toto pede insistunt, inter ambulandum tamen ob cruris breuitatem, vtranque in partem inclinari coguntur. Hæc autem sic contingunt, vbi in his quæ ad corporis habitum spectant, diligenter, & in quibus oportet rectè fuerint à pueris educati, priùs quàm ad ambulationem confirmentur, ac nihilominus etiam diligenter & rectè, vbi confirmati fuerint. Summam verò

curam postulant, quibus in prima infantia hic casus incidit. Si enim ea in infantia negligantur, iis totũ crus prorsus inutile & incrementi expers redditur, ac vniuersi cruris carnes magis imminuuntur quàm sani. At multò sanè minùs quam quibus interiorem in partem exciderit, idque ob vsum & laborem, ita vt statim vti crure valeant, velut etiam de his qui mustelæ cubito prediti sunt paulò antè dictum est. Nonnullis quoque partim quidẽ statim à prima origine, partim verò sub morbo, amborũ crurum articuli exteriorẽ in partem prolapsi sunt. Iis igitur ossa quidem huiusmodi vitiis patent, at carnes minimè effœminãtur. Sed & pleniora crura euadunt, nisi si quid interiore parte paulùm deficit. Eam verò ob causam pleniora sunt, quòd vtroque crure pariter vtuntur. Eodem enim modo inter ambulandum ab vtraque parte iactantur, iiq; valdè prominentibus natibus conspiciuntur, eò quòd articuli suo loco excesserunt. Quòd si neque his ossa vitientur, neq; gibbosi supra coxendices euadant (quosdam enim huiusmodi vitia prehendunt.) Nisi ergo tale quid contingat, de cætero satis salubriter vitam traducunt. Minùs tamen ij reliquo corpore, capite excepto, incrementi suscipiunt.

ἐπιμελείης δέονται οἷσιν ἂν νηπιωτάτοισιν ἐοῦσιν, αὕτη ἡ ξυμφορὴ γένηται. ἢν γὰρ ἀμεληθῶσι νήπιοι ἐόντες, ἀχρήϊον παντάπασιν καὶ ἀναυξὲς ὅλον τὸ σκέλος γίνεται. αἵ τε σάρκες τοῦ σύμπαντος σκέλεος μινύθουσι μᾶλλον, ἢ τοῦ ὑγιέος. πολὺ μὲν πολλῷ ἧσσον τούτοισι μινύθουσιν, ἢ οἷσιν ἂν εἴσω ἐκπεπτώκῃ διὰ τὴν χρῆσιν καὶ τὴν ταλαιπωρίην. ὅτι αὐτίκα δύνανται χρέεσθαι τῷ σκέλει. ὡς καὶ πρόσθεν ὀλίγον ἐπὶ τῶν γαλιαγκώνων εἴρηται. εἰσὶ δέ τινες, ὧν τοῖσι μὲν ἐκ γενεῆς αὐτίκα. τοῖσι δέ, καὶ ὑπὸ νούσου ἀμφοτέρων τῶν σκελέων ἐξέστη τὰ ἄρθρα ἐς τὸ ἔξω μέρος. τούτοισιν οὖν τὰ μὲν ὀστέα ταυτὰ παθήματα πάσχει. αἱ μέντοι σάρκες ἥκιστα ἐκθηλύνονται. διὰ σαρκὰ δὲ καὶ τὰ σκέλεα γίνονται. πλὴν εἴ τι ἄρα κατὰ τὸ εἴσω μέρος ἐλλείποι ὀλίγον. διὰ τοῦτο δὲ εὔσαρκά ἐστιν, ὅτι ἀμφοτέροισι τοῖσι σκέλεσιν ὁμοίως ἡ χρῆσις γίνεται. ὁμοίως γὰρ σαλεύουσιν ἐν τῇ ὁδοιπορίῃ ἔνθα καὶ ἔνθα, ἐξέχογλουτοι δὲ ἐπὶ ἰσχυρῶς φαίνονται, διὰ τὴν ἔκστασιν τῶν ἄρθρων. ἢν δὲ μὴ ἐπισφακελίσῃ αὐτοῖσι τὰ ὀστέα, μὴ δὲ κυφοὶ ἀνωτέρω τῶν ἰσχίων γένωνται. ἐνίους γὰρ καὶ τὰ τοιαῦτα καταλαμβάνει. ἢν οὖν μὴ τοιοῦτόν τι γένηται, ἱκανῶς ὑγιηρῶς τἄλλα διαφέρονται. ἀναυξέστεροι μέντοι τὸ πᾶν σῶμα οὗτοι γίνονται, πλὴν τῆς κεφαλῆς.

[18] ὅσοισιν δ᾽ ἂν ἐς τὸ ἔξω] Celsus. Si in exteriorem (partem femur prolapsum est) breuius rarumq; fit, & intus inclinatur, calx ingressu terram non contingit, sed planta ima, meliusque id crus superius corpus, quàm in priore casu fert, minusque baculo eget. Sed pro rarum, varum aut macrum legendum esse ex Hippocrate apparet. Paulus sic: ὅσοις δὲ ἐπὶ τὰ ἔξω κατωλίσθησε, τούτοις τἀναντία συμβαίνει σημεῖα. τό τε γὰρ σκέλος βραχύτερον φαίνεται, καὶ κατὰ μὲν τὸ ἀσθενὲς αἰσθητὸν κοιλότατος. κατὰ δὲ τὸ γλουτὸν εἰς ὄγκον ἐπαίρεται, καὶ τὸ γόνυ ἐσώτερον ἐστί. καὶ συγκάμπτειν τὸ σκέλος δύνανται. In quo nequaquam existimandum est Paulum ab Hippocrate dissentire, quòd eos crus flectere posse dicat. Id enim ab eo dictum est ex collatione cum iis quibus in interiorem partem os femoris excidit, quibus caput femoris eo pacto prolapsum musculos adeò comprimit, vt flectentibus cedere nequeant. Quod contrà in iis quibus extra femoris caput prolapsum est, accidit, ideoque hi crus ad inguen flectere queunt. Hippocrates verò non perinde ac sanum crus eos flectere scribit, quòd musculi posteriores tantam extensionem ferre nequeant.

ἐκ ἐς τὸ ἔξω μέρος ἀναγκάζεται εἰσκυκλεῖσθαι] Sic legunt omnia exemplaria, εἰσκυκλεῖσθαι tamen lego cum multis interpretibus, aut ἐκκυκλεῖσθαι legendum, vt summus pes exteriorem in partem excludi aut prominere non cogatur, quemadmodum paulò pòst, τρίβον λαβὼν τὸ ἄρθρον ἐν τῇ σαρκὶ εἰς ἣν ἐξεκλείσθη, dicitur, hoc est, articulus carnis locum in quem exclusus aut detrusus est consuetudine & mora tritum faciens. Sic enim ἐξεκλείσθη legendum existimo, aut ἐξεκλίθη, vt partem in quam declinauit aut elapsus est, indicet. Hoc enim verbum in tota luxatorum tractatione sæpiùs vsurpatur.

At quibus posteriorem in partem femoris caput elapsum est, quod paucis contingit, ij neque ad articulum luxatum, neque admodum ad poplitem crus extendere possunt. Atque id multò minùs, quàm quibus hoc vitium iam pridem contigit, quòd hi inguinis & poplitis articulum magis extendere possint. Preterea etiam illud animaduertendum, quod & valdè vtile & magni est momenti, ac plærosque latet, neque sanos poplitis articulum extendere posse, nisi vnà quoque inguinis articulum extendant, præter quàm si pedem valdè sustollant: sic enim posse. Hi ergo neque eodem modo poplitis articulum, sed multò ægrius, flectere possunt, nisi vnà quoque inguinis articulum inflexerint. Multa quoque alia in corpore huiusmodi cognationes habent, & circa neruorum contractionem, & musculorum habitum plurima & cognitu digniora quàm quis existimet, conspiciuntur. Quod etiam in intestinorum natura totiusque ventris, ac in vteri erroribus & contractionibus cernere licet. De quibus aliàs cũ his quæ nunc dicuntur con-

[19] Ὅσοισι δ᾽ ἂν εἰς τοὔπισθεν ἡ κεφαλὴ τοῦ μηροῦ ἐκπέσοι, ὀλίγοισι δὲ ἐκπίπτει, οὗτοι ἐκτανύειν οὐ δύνανται τὸ σκέλος, οὔτε κατὰ τὸ ἄρθρον τὸ ἐκπεσόν, οὔτε τι κάρτα κατὰ τὴν ἰγνύην. ἀλλ᾽ ἥκιστα τῶν ἐκπαλαίων, οὗτοι μάλιστα ἐκτανύουσιν καὶ τὸ κατὰ τὸν βουβῶνα, καὶ τὸ κατὰ τὴν ἰγνύην ἄρθρον. προσξυνιέναι μὲν οὖν καὶ τόδε χρή. εὔχρηστον γὰρ καὶ πολλοῦ ἄξιόν ἐστιν, καὶ τοὺς πλείστους λήθει, ὅτι οὔτε ὑγιαίνοντες δύνανται κατὰ τὴν ἰγνύην ἐκτανύειν τὸ ἄρθρον, ἢν μὴ ξυνεκτανύωσι καὶ τὸ κατὰ τὸν βουβῶνα ἄρθρον, πλὴν ἢν μὴ πάνυ ἄνω ἀείρωσι τὸν πόδα. οὕτω δ᾽ ἂν δύναιντο. οὗτοι τοίνυν οὐδὲ ξυγκάμπτειν δύνανται τὸ κατὰ τὴν ἰγνύην ἄρθρον ὁμοίως, ἀλλὰ πολὺ χαλεπώτερον, ἢν μὴ συγκάμψωσι καὶ τὸ κατὰ τὸν βουβῶνα ἄρθρον. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα κατὰ τὸ σῶμα τοιαύτας ἀδελφίξιας ἔχει, καὶ κατὰ νεύρων ξυντάσιας, καὶ κατὰ μυῶν σχήματα, καὶ πλεῖστά τε καὶ πλείστου ἄξια γινώσκεσθαι, ἢ ὥς τις οἴεται, καὶ κατὰ τὴν τοῦ ἐντέρου φύσιν, καὶ τὴν τῆς ξυμπάσης κοιλίης, καὶ κατὰ τὰς τῶν ὑστερέων πλάνας καὶ ξυντάσιας. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἑτέρωθι λόγος ἔσται, ἀδελφι-

σμένος τοῖσιν νῦν λεγομένοισι. ὅπου οὐδὲ ὁ λόγος ἐστὶν, οὔτε ἐκτανύειν δύναται, ὥσπερ ἤδη εἴρηται, βραχύτερόν τε τὸ σκέλος φαίνεται διὰ δισσὰς προφάσιας, ὅτι τε οὐκ ἐκτανύεται, ὅτι τε πρὸς τὴν σάρκα ὠλίσθηκε τὴν τοῦ πυγαίου. ἡ γὰρ φύσις τοῦ ἰσχίου τοῦ ὀστέου ταύτῃ, ᾗ καὶ ἡ κεφαλὴ καὶ ὁ αὐχὴν τοῦ μηροῦ γίνεται. ὅταν δὲ ἐξαρθρήσῃ, καταφερής τε πέφυκεν ἐπὶ τοῦ πυγαίου τὸ ἔξω μέρος. ξυγκάμπτειν μέν τοι δύναται, ὅταν μὴ ὀδύνη κωλύοι. καὶ ἡ κνήμη τε καὶ ὁ πούς, ὀρθὰ ἐπιεικέως φαίνονται, καὶ οὔτε τῇ οὔτε τῇ πολὺ ἐγκεκλιμένα. κατὰ δὲ τὸν βουβῶνα δοκέει τι ἡ σὰρξ λαπαρωτέρη εἶναι ποτὶ καὶ ψαυομένη, ἅτε τοῦ ἄρθρου εἰς τὰ ἐπὶ θάτερα μέρη ὠλισθηκότος. κατὰ δὲ τὸ αὐτὸ πυγαῖον διαψαυομένη ἡ κεφαλὴ τοῦ μηροῦ, δοκέει τι ἐξογκέειν καὶ μᾶλλον. τὰ μὲν οὖν σημεῖα ταῦτα, ᾧ ἂν ἐς τὸ ὄπισθεν ἐκπεπτώκῃ ὁ μηρός. ὅτῳ μὲν οὖν τετελειωμένῳ ἤδη ἐκπεσὼν μὴ ἐμπέσῃ, ὁδοιπορέειν μὲν δύναται, ὅταν ὁ χρόνος ἐγγένηται, καὶ ἡ ὀδύνη παύσηται, καὶ ἐθισθῇ τὸ ἄρθρον ἐν τῇ σαρκὶ ἐνστροφᾶσθαι. ἀναγκάζεται μέντοι ἰσχυρῶς ξυγκάμπτειν κατὰ τοὺς βουβῶνας ὁδοιπορέων, διὰ δισσὰς προφάσιας. ἅμα μὲν ὅτι πολλῷ βραχύτερον τὸ σκέλος γίνεται, διὰ τὸ προειρημένα, καὶ τῇ μὲν πτέρνῃ καὶ πάνυ πολλῷ δέεται ψαύειν τῆς γῆς. ἢν γὰρ πειρᾶται καὶ ἐπ' ὀλίγον τοῦ ποδὸς ὀχηθῆναι μηδενὶ ἄλλῳ ἀντιστηριζόμενος, ἐς τὸ ὀπίσω ἂν πέσοι. ἡ γὰρ ῥοπὴ πολλὴ ἂν εἴη τῶν ἰσχίων ἐπὶ πολὺ εἰς τοὔπισω ὑπερεχόντων ὑπὲρ τοῦ ποδὸς τῆς βάσιος, καὶ τῆς ῥάχιος ἐς τὰ ἰσχία ῥεπούσης. μόλις δὲ τῷ στήθει τοῦ ποδὸς καθικνέεται, καὶ οὐδὲ οὕτως ἢν μὴ κάμψῃ αὐτὸς ἑωυτὸν κατὰ τοὺς βουβῶνας, καὶ τῷ ἑτέρῳ σκέλει κατὰ τὴν ἰγνύην ἐπιξυγκάμψῃ. ἐπεὶ τούτοισιν ἀναγκάζεται ὥστε τῇ χειρὶ τῇ κατὰ τὸ σιναρὸν σκέλος ἐρείδεσθαι ἐς τὸ ἄνω τοῦ μηροῦ ἐφ' ἑκάστῃ ξυμβάσει. ἀναγκάζει οὖν καὶ τοῦτο αὐτοὺς ὥστε κάμπτεσθαι κατὰ τοὺς βουβῶνας. ἐν γὰρ τῇ μεταλλαγῇ τῶν σκελέων ἐν τῇ ὁδοιπορίῃ, οὐ δύναται τὸ σῶμα ὀχέεσθαι ἐπὶ τοῦ σιναροῦ σκέλεος, εἰ μὴ προσκαθερείδεται τὸ σιναρὸν πρὸς τὴν γῆν ὑπὸ τῆς χειρός, ἅτε οὐχ ὑφεστῶτος τοῦ ἄρθρου ὑπὸ τῷ σώματι, ἀλλ' ἐς τὸ ὄπισθεν ἐξεστῶτος κατὰ τὸ ἰσχίον. ἄνευ μέντοι τοῦ ξύλου δύνανται ὁδοιπορέειν οἱ τοιοῦτοι, ἢν ἄλλως ἐθισθῶσι, διὰ τοῦτο ὅτι ἡ βάσις τοῦ ποδὸς κατὰ τὴν ἀρχαίην ἰθυωρίην ἐστὶν, ἀλλ' οὐκ εἰς τὸ ἔξω ἐγκεκλιμένη. διὰ τοῦτο οὖν οὐδὲν δέονται τῆς ἀντικοντώσιος. ὅσοι μέν τοι βούλονται ἀντὶ τῆς τοῦ μηροῦ ἐπιλαβῆς ὑπὸ τὴν μασχάλην τὴν κατὰ τὸ σιναρὸν σκέλος ὑποτιθέμενοι σκίπωνα ἀντερείδειν, κεῖνοι ἢν μὲν μακρότερον τὸν σκίπωνα ὑποτιθέωνται, ὀρθότεροι μὲν ὁδοιπορήσουσι, τῷ δὲ ποδὶ πρὸς τὴν γῆν οὐκ ἐρείδονται. εἰ δ' αὖ βούλοιντο ἐρείδεσθαι τῷ ποδί, βραχύτερον μὲν τὸ ξύλον ποιητέον, κατὰ δὲ τοὺς βουβῶνας ἐπιξυγκάμπτεσθαι ἂν δέοι αὐτούς.

sentiens sermo habebitur. Quòd ad præsentem sermonem attinet, neque crus extendi (velut iam dictum est) potest, breuiusque duabus de causis apparet, tum quòd non extenditur, tum quia ad natis carnem prolapsum est. Ea etenim est ossis coxendicis natura, qua parte & femoris ceruix & caput inest. At vbi commissura excidit, decliue in exteriorem natis partem deferri solet. Inflectere tamen crus, si modò dolor non prohibeat, possunt, tibiaque & pes ferè recta conspiciuntur, neque in hanc vel illam partem admodum inclinata. Ad inguen verò, præcipuè etiam si quis locum attingat, caro aliquanto mollior sentitur, præsertim cùm articulus alteram in partem prolapsus sit. Ad nates autem, si quis attrectet, femoris caput aliquanto etiam magis protuberare videtur. Atque hæ quidem notæ sunt, vbi posteriorem in partem femur elapsum est. Cui ergo iam adulto prolapsum, reconditum non fuerit, is quidem, vbi tempus aliquod intercesserit, & dolor quieuerit, articulusque in carne volui assueuerit, ambulare potest: inter ambulandum tamen vehementer ad inguina eum inflecti necesse est, idque duabus de causis, tum quòd ob antè dicta crus multò breuius efficitur, tum etiam quia longè abest vt calce terram contingat. Si nanque vel paululum conetur hoc pede ferri, nulli alteri rei innixus, is vtique in posteriorem partem decidet, cùm coxendices plurimùm præter pedis ingressum in posteriorem partem eminentes, & spina in coxendices incumbens, magno momento illuc ferantur. Vix autem ima pedis planta consistit, ac ne sic quidem, nisi seipse ad inguina incuruarit, prætereaque alterius cruris poplitem inflectat. Quandoquidem ita necesse est, vt manu quæ est à parte affecti cruris, superiori femoris parti obiecta, ad quemlibet ingressum firmetur. Quæ res certè efficit, vt ad inguina aliquantulum incuruari cogatur. In alterna enim crurum inter ambulandum vicissitudine, super crure affecto corpus ferri nequit, nisi admota manu crus illud terræ obfirmetur, præsertim cùm articulus corpori non substet, sed ad coxendicem posteriorem in partem promineat. Ij tamen absque baculo incedere, si aliàs assueuerint, possunt, propterea quòd pedis gressus pristinam directionem seruat, neque exteriorem in partem inclinat. Quocirca conto cui innitantur nihil indigent. Atqui si femoris apprehensi loco, alæ quæ ad crus affectum est subiecto scipioni inniti velint, ij longiore quidem supposito scipione, erectiores incedent, pede tamen humi non innituntur. Quòd si pede inniti velint, breuiorem esse baculum oportet, eosque insuper ad inguina inflecti necesse est. At carnium imminutiones iis etiam pro ratione, velut antè dictum est, contingunt. Quibus enim crus suspensum est & nihil laborant, iis vel maximè imminuuntur, minimum verò, vbi plurimùm ingressu vtuntur. Crus tamen integrum non modò nihil vtilitatis consequitur, verumetiam deformius redditur, si affecto crure ad terram innixi vtantur. Illi enim dum subseruit, tum in exteriorem

τῶν δὲ σαρκῶν αἱ μινυθήσιες κατὰ λόγον γίνονται καὶ τούτοισιν. ὥσπερ καὶ πρόσθεν εἴρηται. τοῖσι μὲν γὰρ μετέωρον ἔχουσι τὸ σκέλος καὶ μηδὲν ταλαιπωρέουσι, τούτοισι καὶ μάλιστα μινύθει. οἳ δ' ἂν πλεῖστα χρέωνται τῇ ἐπιβάσει, τούτοισι ἥκιστα μινύθουσι. τὸ μέν τοι ὑγιὲς σκέλος οὐκ ὠφελέεται, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ ἀσχημονέστερον γίνεται, ἢν χρέωνται τῷ σιναρῷ σκέλει ἐπὶ τὴν γῆν. συνυπουργέον γὰρ ἐκείνῳ ἐξίσχιον τε

partem coxendicem prominere, tum poplitem infle-cti necesse est. Quòd si affecto crure terram non contingat, sed eo suspenso scipioni innitatur, eo sanè pacto crus integrum robustius euadet, cùm & naturaliter habeat, & exercitatione magis corroboretur. Cæterùm hæc ad artem Medicam nihil pertinere dixerit fortasse quispiam. Nimirum quid attinet de his quæ nullam amplius curationem admittunt, copiosiorem adhuc doctrinæ sermonem facere? Istud verò plurimum refert. Eadem enim notione, cùm ista inter se separari nequeant, comprehenduntur. Danda si quidem opera est, ne quę curationem admittere possunt, incurabilia euadant, prospicientes quanam potissimùm ratione prohibeamus, quò minùs eò deueniant, vt incurabilia reddantur. Quæ verò nullam curationem admittunt, prospicere etiam oportet ne maximè noxia efficiantur. Prædictiones autem splendidæ & laude dignæ ex eo existunt, quòd dignoscimus quonam, & quanam ratione, aut quando, res quæque exitum habitura sit, siue eò tendat vt curationem recipiat, siue curationis spem adimat. At quibus vel à primo ortu, vel alioqui dum adhuc augentur, articulus hoc modo in posteriorem partem prolapsus, ac minimè reconditus fuerit, siue per vim, siue per morbum hic casus inciderit (multæ nanque luxationes huiusmodi per morbos fiunt, quibusnam verò in morbis ista contingant paulò pòst scribetur.) Si prolapsus igitur articulus restitutus non fuerit, os femoris breue quidem redditur, crus autē vniuersum, eo quòd nulli sit vsui, vitiatur & incremento destituitur, longeque gracilius euadit, quòd nihil ad vsum cedat. In iis etiam poplitis articulus vitium sentit. Nerui nanque ex prædictis causis intenduntur. Ideò neque poplitis articulum extendere possunt quibus hunc in modum coxa elapsa sit. Quæcunque enim (vt breuiter dicam) corpori vsum aliquem præstant, ea si quis in eo laboris genere quod cuique est consuetum, moderatè exerceat, hac quidem parte bene valent, augentur & ad maturam senectutem perueniunt: sin contrà otientur neque in vsum veniant, morbis patent, incremento priuantur, celeriterque consenescunt. Inter quæ maximè id articuli & nerui sentiunt, si in vsionem non veniant. His igitur de causis hoc in luxationis genere, maiorem quàm in cæteris noxiam accipiunt. Crus nanque totum, tum quòd ad ossium, tum quòd ad carnium naturam spectat, incremento destituitur. Ij ergo vbi in viros euaserunt, crus suspensum & inclinatum habentes, super altero, baculo vno, aut etiam altero innixi, feruntur.

ἀναγκάζεται εἶναι καὶ κατὰ τὴν ἰγνύην ξυγκάμπτειν. ἢν δὲ μὴ προσχρέηται τῷ σιναρῷ ἐπὶ τὴν γῆν, ἀλλὰ μετέωρον ἔχων, σκίπωνι ἀντερείδηται. οὕτω δὲ καρτερὸν γίνεται τὸ ὑγιὲς σκέλος. ἔν τε γὰρ τῇ φύσει διαιτᾶται καὶ τὰ γυμνάσια προσεκκρατύνει αὐτό. φαίη μὲν οὖν ἄν τις ἔξω ἰητρικῆς τὰ τοιαῦτα εἶναι. τί γὰρ δῆθεν δεῖ περὶ τῶν ἤδη ἀνηκέστων γεγονότων ἔτι προσξυνιέναι; πολλοῦ δὲ δεῖ οὕτως ἔχειν. τῆς γὰρ αὐτῆς γνώμης καὶ ταῦτα ξυνιέναι. οὐ γὰρ οἷόν τε ἀπαλλοτριωθῆναι ἀπ' ἀλλήλων. δεῖ μὲν γὰρ τὰ ἀκεστὰ μηχανᾶσθαι ὅκως μὴ ἀνήκεστα ἔσται, ξυνιέντα ὅπη ἂν μάλιστα κωλυτέα εἰς τὸ ἀνήκεστον ἐλθεῖν. δεῖ δὲ τὰ ἀνήκεστα ξυνιέναι, ὡς μὴ μάλιστα λυμαίνηται. τὰ δὲ προρρήματα λαμπρὰ καὶ ἀγωνιστικὰ ἀπὸ τοῦ διαγινώσκειν ὅπῃ ἕκαστον, καὶ οἵως, καὶ ὁπότε τελευτήσει, ἤν τε εἰς τὸ ἀκεστὸν τράπηται, ἤν τε εἰς τὸ ἀνήκεστον. ὁκόσοισι δὲ ἂν ἐκ γενεῆς, ἢ καὶ ἄλλως ἐν αὐξήσει ἐοῦσιν, οὕτως ὀλισθῇ τὸ ἄρθρον ὀπίσω καὶ μὴ ἐμπέσῃ, ἤν τε βίῃ ὀλισθῇ, ἤν τε καὶ ὑπὸ νόσου. πολλὰ γὰρ τοιαῦτα ἐξαρθρήματα γίνεται ἐν νούσοισιν. οἷαι δέ τινές εἰσιν αἱ νοῦσοι ἐν ᾗσιν ἐξαρθρέεται τὰ τοιαῦτα, ὕστερον γεγράψεται. ἢν οὖν ἐκστὰν μὴ ἐμπέσῃ, τοῦ μὲν μηροῦ τὸ ὀστέον βραχὺ γίνεται. κακοῦται δὲ πᾶν τὸ σκέλος καὶ ἀναυξέστερον γίνεται καὶ ἀσαρκότερον πολλῷ, διὰ τὸ μηδὲν προσχρέεσθαι αὐτῷ. κακοῦται γὰρ τούτοισι καὶ τὸ κατὰ τὴν ἰγνύην ἄρθρον. τὰ γὰρ νεῦρα ἐντεταμένα γίνεται διὰ τὰ πρόσθεν εἰρημένα. διὸ οὐ δύνανται τὸ κατὰ τὴν ἰγνύην ἄρθρον ἐκτανύειν οἷσιν ἂν οὕτως ἰσχίον ἐκπέσῃ. ὡς γὰρ ἐν κεφαλαίῳ εἰπεῖν, πάντα τὰ ἐν τῷ σώματι ὁκόσα ἐπὶ χρήσει γέγονε, χρεομένοισι μὲν μετρίως καὶ γυμναζομένοισιν ἐν τῇσι ταλαιπωρίῃσιν ἐν ᾗσιν ἕκαστα εἴθισται, οὕτω μὲν ὑγιεινά, καὶ αὔξιμα, καὶ εὔγηρα γίνεται. μὴ χρεομένοισι δὲ ἀλλ' ἐλινύουσι νοσηρότερα γίνεται, καὶ ἀναυξέα, καὶ ταχύγηρα. ἐν δὲ τούτοισιν οὐχ ἥκιστα τὰ ἄρθρα τοῦτο πέπονθεν καὶ τὰ νεῦρα, ἢν μή τις αὐτοῖσι χρέηται. κακοῦται οὖν διὰ ταύτας τὰς προφάσιας τι ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ τοῦ ὀλισθήματος ἢ ἐν τοῖσιν ἄλλοισιν. ὅλον γὰρ τὸ σκέλος ἀναυξὲς γίνεται, καὶ τῇ ἀπὸ τῶν ὀστέων φύσει, καὶ τῇ ἀπὸ τῶν σαρκῶν. οἱ οὖν τοιοῦτοι ὁκόταν ἀνδρωθῶσι μετέωρον καὶ συγκεκλιμένον τὸ σκέλος ἴσχουσιν, ἐπὶ δὲ τοῦ ἑτέρου ὀχλέονται καὶ τῷ ξύλῳ ἀντιστηριζόμενοι, οἱ μὲν, ἑνί. οἱ δὲ, δυσίν.

[29] ἀλλ' ἥκιστα τῶν ἐκ παλαιῶν] Hæc est codicum omnium lectio, quam etiam ex pluralitate secutus sum, vt sensus sit, hos multò minùs crus extendere, quàm quibus vitium inueterauerit, quòd ij inguinis & poplitis articulum magis extendere queant, vbi ex inueterata luxatione callus & lentor quidam ea parte contractus fuerit, qui distentionem doloris expertem faciat, vt scribitur postea. Quod etsi verum est, melior tamen mihi videtur lectio, ἀλλ' ἥκιστα τῶν ἐκπαλέων, ἀντὶ τοῦ ἐκπαλησίων aut ἐκπαλαισίων, hoc est ἐξαρθρησίων, hac notione, vt ex omnibus femoris luxationibus, ij præcipuè quibus in posteriorem partem procidit, minimè inguinis ac poplitis articulum extendere queant. Quod sanè vt est rationi consentaneum, eam etiam lectionem sequitur Galenus lib. 6. de loc. affect. hoc modo: ἀλλ' ἥκιστα τῶν ἐκπαλαισίων, οὗτοι ἐκτανύουσι καὶ τὸ κατὰ τὸν βουβῶνα, καὶ τὸ κατὰ τὴν ἰγνύην ἄρθρον. Vbi tamen Interpres vsitatam & vulgatam codicum lectionem secutus est, alio tamen sensu. Hanc verò femoris in posteriora luxationem sic exprimit Celsus. Sed & si in posteriorem (prolapsum est) extendi non potest crus, breuiusque est, vbi constitit, calx quoque terram non contingit. Paulus verò: οἱ δὲ ἐπὶ τὰ ὀπίσω ἐξαρθρήσαντες, οὐκ ἐκτανύουσιν τὴν ἰγνύαν, οὔτε τὸ γόνυ. οὔτε δὲ ἐπικάμψαι δύναιντ' ἂν πρὸ τοῦ ἐπὶ βουβῶνα ἐπικάμψωσι. καὶ πᾶσι δὲ τὸ σκέλος βραχύτερον. ὁ βουβὼν λαπαρώτερος φαίνεται. καὶ κατὰ τοῦ ἰσχίου ἡ κεφαλὴ τοῦ μηροῦ διασημαίνει.

A καὶ κατὰ τὰς τῶν ὑστερέων πλάνας] In vteri peruersionibus, vterus huc & illuc oberrare videtur, ideoque veteribus & Platoni in Timæo animatus creditur, eumq; ζῶον ἐπιθυμητικὸν ἐὸν τῆς παιδοποιΐας, καὶ πλανώμενον πάντῃ κατὰ τὸ σῶμα, vocat. Qua de re agit Galenus lib. 6. de loc. affect. vbi & hunc locum integrum exponit.

λαπαρωτέρη ἐστὶ] λαγαρωτέρη legisse videtur Paulus, qua dictione inguen non distentum nec plenum, sed vacuum significat, quod ὀγκώδει opponitur, ad quod etiam τὸ λαπαρὸν consequitur.

ὧν γὰρ πειρᾶται] Sic omnia habent publicata exemplaria. Manu scripta autem πειρήσωνται legunt, quemadmodum dixit Homerus. Il. β. (v. 73.) πρῶτα δ' ἐγὼν ἔπεσιν πειρήσομαι, ἣ θέμις ἐστί.

Οἷσι δ' ἂν ἐς τοὔμπροσθεν ἡ κεφαλὴ μηροῦ ἐκπέσῃ, ὀλίγοισι δὲ τοῦτο γίνεται, οὗτοι ἐκτανύειν μὲν τὸ σκέλος δύνανται τελείως, ξυγκάμπτειν δὲ ἥκιστα οὗτοι δύνανται τὰ κατὰ τὸν βουβῶνα. πονέουσι δὲ καὶ ἢν κατὰ τὴν ἰγνύην ἀναγκάζωνται ξυγκάμπτειν. μῆκος δὲ τοῦ σκέλεος παραπλήσιον φαίνεται κατὰ μὲν τὴν πτέρνην καὶ πάνυ. ἄκρος δὲ ὁ πούς ἧσσόν τι προκύπτειν ἐθέλει ἐς τοὔμπροσθεν. ὅλον δὲ τὸ σκέλος ἔχει τὴν ἰθυωρίην κατὰ τὴν φύσιν, καὶ οὔτε τῇ, οὔτε τῇ ῥέπει. ὀδυνῶνται δὲ αὐτίκα οὗτοι μάλιστα, καὶ οὖρον ἴσχεται τὸ πρῶτον μᾶλλόν τι ἢ τοῖσιν ἄλλοισιν ἐξαρθρήμασιν. ἐγκέεται γὰρ ἡ κεφαλὴ τοῦ μηροῦ ἐγγυτάτω τούτοισι τῶν τόνων τῶν ἐπικαίρων. καὶ κατὰ μὲν τὸν βουβῶνα ἐξογκέον φαίνεται, καὶ κατὰ τὸν γλουτὸν τὸ χωρίον φαίνεται. κατὰ δὲ τὸν πυγαῖον, στολιδωδέστερον καὶ ἀσαρκότερον. ταῦτα μὲν οὖν σημεῖά ἐστι τὰ εἰρημένα, ὧν ἂν οὕτως ἐκπεπτωκὼς ὁ μηρός. ὁκόσοισι μὲν οὖν ἂν ἤδη ἠνδρωμένοισι τοῦτο τὸ ἄρθρον ἐκπεσὸν μὴ ἐμπέσῃ, οὗτοι ὁκόταν αὐτοῖσιν ἡ ὀδύνη παύσηται, καὶ τὸ ἄρθρον ἐθισθείη ἐν τῇ χωρίῳ τούτῳ στροφᾶσθαι ἵνα ἐξέπεσεν, οὗτοι δύνανται σχεδὸν εὐθὺς ὀρθοὶ ὁδοιπορέειν ἄνευ ξύλου, καὶ πάνυ μέντοι εὐθέες. ἐπὶ δὲ τὸ σιναρὸν ἅτε οὔτε κατὰ τὸν βουβῶνα εὐκαμπέες ἐόντες, οὔτε κατὰ τὴν ἰγνύην. διὰ γοῦν τοῦ βουβῶνος τὴν ἀκαμπίην εὐθυτέρῳ ὅλῳ τῷ σκέλει ἐν τῇ ὁδοιπορίῃ χρέονται, ἢ ὅτε ὑγίαινον. καὶ σύρουσι δὲ ἐνίοτε πρὸς τὴν γῆν τὸν πόδα, ἅτε οὐ ῥηϊδίως ξυγκάμπτοντες τὰ ἄνω ἄρθρα, καὶ ἅτε παντὶ βαίνοντες τῷ ποδί. οὐδὲν γὰρ ἧσσον τῇ πτέρνῃ οὗτοι βαίνουσιν, ἢ τῷ ἔμπροσθεν. εἰ δέ γε ἠδύναντο μέγα προβαίνειν, κἂν πάνυ πτερνοβάται ἦσαν. καὶ γὰρ οἱ ὑγιαίνοντες ὅσῳ ἂν μέζον προβαίνοντες ὁδοιπορέωσι, τοσούτῳ μᾶλλον πτερνοβάται εἰσίν, τιθέντες τὸν πόδα, αἴροντες δὲ τὸν ἐναντίον. ὁκόσοισι δὲ δὴ οὕτως ἐκπέπτωκε, καὶ ἔτι μᾶλλον τῇ πτέρνῃ προσερείδουσιν, ἢ τῷ ἔμπροσθεν. τὸ γὰρ ἔμπροσθεν τοῦ ποδός, ὅταν ἐκτεταμένον ἔῃ τὸ ἄλλο σκέλος, οὐχ ὁμοίως δύναται ἐς τὸ πρόσω καμπυλέεσθαι, ὥσπερ ὅταν ξυγκεκαμμένον εἴη τὸ σκέλος. οὐδ' αὖ σιμοῦσθαι δύναται ὁ πούς ξυγκεκλιμένου τοῦ σκέλεος, ἕως ὅταν ἐκτεταμένον ἔῃ τὸ σκέλος. ὑγιαίνουσά τε οὖν ἡ φύσις οὕτω πέφυκεν, ὥσπερ εἴρηται. ὅταν δὲ ἐκπεσὸν μὴ ἐμπέσῃ τὸ ἄρθρον, οὕτως ὁδοιπορέουσιν ὡς εἴρηται, διὰ τὰς προφάσιας ταύτας τὰς εἰρημένας. ἀσαρκότερον μέντοι τὸ σκέλος τοῦ ἑτέρου γίνεται, κατά τε τὸν πυγαῖον, κατά τε γαστροκνημίην, καὶ κατὰ τὴν ὄπισθεν ἴξιν. οἷσι δ' ἂν νηπίοισιν ἔτι ἐοῦσι τὸ ἄρθρον οὕτως ὀλισθάνον μὴ ἐμπέσῃ, ἢ καὶ ἐκ γενεῆς

At quibus priorem in partem femoris caput prolapsum est (quod paucis contingit) ij perfectè quidem crus extendere possunt, incuruari verò ad inguen minimè. Quin & laborant si poplitem inflectere cogantur. Crus verò longitudine æquale cõspicitur, idq; ad calcem maximè. Sed pes summus minùs aliquanto in anteriorem partem propendere potest. Crus autem vniuersum naturalem rectitudinem seruat, neque in hanc vel illam partem tendit. Dolore quoq; ij statim præcipuè afficiuntur, vrinaq; imprimis potiùs quàm aliis in luxationibus supprimitur. In his enim femoris caput proximè ad insignes neruos incumbit, & ad inguen quidem intumescunt, isque locus contentus conspicitur, ad nates autem in rugas magis cõtractus & summè gracilis. Atque hæ quidem dictæ sunt notæ eorum quibus hunc in modum femur prolapsum est. Quibus igitur iam adultis, articulus hic elapsus reconditus non fuerit, ij vbi dolor conquieuerit & articulus eo in loco in quẽ excidit verti assueuerit, protinus fere erecti absque baculo ingredi possunt, idq; admodum erecti, nimirum cùm affectum crus neq; ad inguen, neq; ad poplitem facilè incuruare queant. Ideoq; quòd ad inguen flecti nequeant, toto crure ad ingressum magis erecto, quàm cùm valebãt, vtuntur. Interdumque pedem per terram trahunt, vt qui superiores articulos non facilè inflectant, & toto pede inambulent. Neq; enim minùs hi calce quàm anteriore pedis parte incedunt. Quòd si multùm progredi possent, vel planè calci insisterent. Nam & benè valentes quò longiùs iter faciendo procedunt, hoc magis calci insistunt, pede vno defixo alterum attollentes. Quibus ergo hoc modo luxatio contigit, ij magis adhuc calce quàm pedis parte anteriore impingunt. Pedis enim pars anterior, cùm crus reliquum extentum est, non æquè ac si inflexum fuerit, in priorem partem flecti potest. Neq; contrà pes simus reddi potest crure inclinato, velut extento. At crus quidem cùm benè valet, quomodo diximus à natura constitutum est. Cùm verò prolapsus articulus repositus non fuerit, ob commemoratas causas, velut dictum est, inambulant. Ad nates tamen & carnosam tibiæ posteriorem partem, atque è regione posterioris partis, crus altero gracilius redditur. At quibus tenella adhuc ætate sic luxatus articulus reconditus non fuerit, vel à prima origine id contigerit, iis quoque femoris os aliquanto magis quàm tibiæ aut pedis imminuitur. Carnes tamen omni ex parte, præsertimque ex posteriore regione imminuuntur, velut iam suprà dictum est. Qui ergo rectè educati fuerint, ij dum augentur, crure quidem, etsi altero aliquantum breuiore, vti possunt, baculo tamen qua parte crus læsum est, innitentes.

οὕτω γένηται, καὶ τούτοισι τὸ τοῦ μηροῦ ὀστέον μᾶλλόν τι μινύθει, ἢ τὰ τῆς κνήμης, καὶ τὰ τοῦ ποδός. ἥκιστα μὲν ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ τοῦ ὀλισθήματος ὁ μηρὸς μειοῦται. μινύθουσι μέντοι αἱ σάρκες πάντῃ, μάλιστα δὲ κατὰ τὴν ὄπισθεν ἴξιν, ὥσπερ ἤδη καὶ πρόσθεν εἴρηται. ὅσοι μὲν οὖν τιθηνηθῶσιν ὀρθῶς, οὗτοι μὲν δύνανται προσχρέεσθαι τῷ σκέλει αὐξανόμενοι, βραχυτέρῳ μέν τινι τοῦ ἑτέρου ἐόντι. ὅμως δὲ ἐρειδόμενοι ξύλῳ ἐπὶ ταῦτα ᾗ τὸ σιναρὸν σκέλος.

Neque enim absq; calce imam plantam ad vsum demittere admodum queunt, quod in aliis claudicationibus quibusdam licet. Cuius rei ea causa est quam paulò antè retulimus. Iccirco igitur baculo insuper indigent. At qui neglecti fuerint, neq; crus in terram demittunt, sed suspensum habent, iis ossa quidē quòd ad incrementum attinet, potiùs quàm iis qui eo vtuntur, imminuuntur, carnes verò multò etiam magis. Circa articulos autem, quòd ad directionem spectat, crure ij aliquanto magis capti sunt, quàm quibus aliter luxatio contigerit.

οὐ γὰρ κάρτα δύνανται ἀλλὰ τῆς πτέρνης περὶ τὸ στῆθος τοῦ ποδὸς χρέεσθαι, ἐπικαθιέντες ὥσπερ ἐν ἑτέροισι χωλεύμασιν ἔνιοι δύνανται. αἴτιον δὲ τοῦ μὴ δύνασθαι τὸ ὀλίγῳ πρόσθεν εἰρημένον. διὰ οὖν τοῦτο προσδέονται ξύλου. ὅσοι δ᾽ ἂν καταμεληθῶσι καὶ μηδὲν χρέωνται ἐπὶ τὴν γῆν τῷ σκέλει, ἀλλὰ μετέωρον ἔχωσι, τούτοισι μινύθουσι μὲν τὰ ὀστέα ἐς αὔξησιν μᾶλλον, ἢ τοῖσι χρεομένοισι. μινύθουσι δὲ καὶ αἱ σάρκες πολὺ μᾶλλον ἢ τοῖσι χρεομένοισι. κατὰ δὲ τὰ ἄρθρα ἐς τὸ ἰθὺ πηροῦται τούτοισι τὸ σκέλος μᾶλλόν τι, ἢ οἷσιν ἂν ἄλλως ἐκπεπτώκῃ.

30 οἷσι δ᾽ ἂν ἐς τοὔμπροσθεν] Celsus istud his verbis exprimit. Si in priorem partem (femur prolapsum est) crus extensum est, implicarique non potest, alteri cruri ad calcem par est, sed ima planta minus in partem inclinatur, dolorq; in hoc casu præcipuus est, & maximè vrina supprimitur. Paulus verò, οἷς δὲ ὡς ἐπὶ τὰ ἔμπροσθεν, ἐκτείνουσί τι χωρὶς ὀδύνης τὰ τοῦ γόνατος, οὐδὲ προσκόπτειν ἐπὶ τὰ ἐντὸς δύνανται, βαδίζειν πειρώμενοι. καὶ τὸ οὖρον τούτοις ἐπέχεται. καὶ ὁ μὲν βουβὼν ἐξογκοῦσθαι. τὸ δὲ πυγαῖον ῥυσόν τι καὶ ἄσαρκον φαίνεται, καὶ πτερνοβατοῦσιν ἐν τῇ πορείᾳ. Sic enim mihi locus legendus videtur. Quibus in verbis etsi προσκόπτειν ferri rectè potest, προσκύπτειν tamen ex Hippocrate legi debere suspicor. Ij nanque poplitem inclinare aut demittere ad interiora inter ambulandum nequeunt, quod de summo pede dixit Hippocrates, qui ad interiora inclinari, nisi genu curuetur, nequit.

ῥικνωδέστερον] ῥικνωδέστερον, ῥυσότερον Galenus in Exegesi explicat, hunc locum subnotans, in rugas & plicas magis contractum, aut rugosius. Sic Paulus, πυγαῖον ῥυσὸν scribit. Sic quoque ῥικνῶδες μέτωπον & ἕλκος Medicis dicitur ῥυπῶδες, vt & Martialis dixit, Rugosiorem cùm stola frontem geras. Et κονδυλώματα ῥικνώδεις ἐπαναστάσεις in ano Paulo dicuntur. Et δακτύλιος ῥικνώδης Aëtio, ὅτι συνεσπασμένας ἔχει ῥυτίδας. In Mochlico hunc locum exprimens Hippocrates, τὰ ὄπισθεν ῥικνώδεις scribit.

καὶ ἀπὸ παντὶ βαίνοντες τῷ ποδί] Toto pede inambulare dicuntur qui totum pedem in terram demittunt, eoque toto innituntur, tum calce tum ima planta, & digitis, quod Celsus totum pedem esse dixit. Sic enim hunc locum exprimit. Vbi cum dolore inflammatio quieuit, commodè ingrediuntur, totusque eorum pes est.

τῇ πτέρνῃ προσεγχρίμπτειν ἢ τὸ ἔμπροσθεν] ἢ τῷ ἔμπροσθεν (vt prius) legisse videntur omnes interpretes, quos etiam secuti sumus, etsi vulgatam lectionem retinent omnia exemplaria, tum publicata, tum manu scripta.

ἐς τὸ πρόσω καμπυλέεσθαι] καμπυλεύεσθαι videtur legisse Erotianus, & κάμπτεσθαι exponit, vt & πρόσω ἔμπροσθεν, vt sit πρόσω καμπυλεῦσθαι, in anteriorem partem pedem flecti, incuruari & deprimi.

In summa igitur, articuli qui prolabuntur & luxantur, non eodem semper modo excidunt & luxantur, sed interdum quidem longè amplius, interdum verò multò minùs. Et qui quidem longè ampliùs luxantur aut excidunt, maiore molestia in totum reconduntur, ac nisi reponantur, in his ossa, carnes, corporis habitus & magis ac manifestiùs debilitantur & deprauantur. At vbi minùs prolabuntur & luxantur, hæc quidem ossa faciliùs reconduntur, cumque frustra tentata aut neglecta repositio fuerit, iis minores magisque innoxiæ, quàm quibus paulò antè dictum est, debilitates contingunt. Atque in reliquis quidem articulis per sanè multum interest, maiórne interdum an minor luxatio fiat. Verùm tum femoris tum brachij capita, quàm simillimas inter se vtraque luxationes patiuntur. Cùm namque rotunda sint, simplicem ac læuem rotunditatem habent. Sinus autem ea excipientes rotundiores sunt, iisque adaptantur. Quò fit vt articuli dimidium in his suo loco excedere non possit. Ob rotunditatem enim, aut exteriorem in partem, aut interiorem luxabitur. Ergo quòd ad præsentem sermonem attinet, in totum iam prolabuntur, alioqui minimè excidunt. Interdum tamen ij magis quidem, interdum minùs à naturali sede exiliunt, magisque id femori quàm brachio vsuuenit. Nonnulla siquidem ex luxatis quæ à primo ortu contigerunt, si parua luxatio fuerit, in naturalem statum redire possunt, præsertimque ad pedis articulos. Quibus à primo ortu crus varum efficitur, eorum plærique curari possunt, nisi magna admodum emotio extiterit, aut etiam pueris ætate paulò ampliùs prouectis ista contigerint.

31 Ὡς μὲν οὖν ἐν κεφαλαίῳ εἰρέεσθαι, τὰ ἄρθρα τὰ ἐκπίπτοντα καὶ τὰ ὀλισθαίνοντα ἀνίσως αὐτὰ ἑωυτοῖσιν ἐκπίπτει καὶ ὀλισθάνει, ἄλλοτε μὲν πολὺ πλείονα, ἄλλοτε δὲ πολὺ ἐλάσσονα. καὶ οἷσι ἂν μὲν πολὺ πλέον ὀλισθῇ ἢ ἐκπέσῃ, χαλεπώτερα ἐμβάλλειν τὸ ἐπίπαν ἐστί. καὶ ἢν μὴ ἐμβιβασθῇ, μείζους καὶ ἐπιδηλοτέρας τὰς πηρώσιας καὶ κακώσιας ἴσχει τὰ τοιαῦτα, καὶ ὀστέων, καὶ σαρκῶν, καὶ σχημάτων. ὅταν δὲ μεῖον ἐκπέσῃ καὶ ὀλισθῇ, ῥήϊδιον μὲν ἐμβάλλειν τὰ τοιαῦτα τῶν ὀστέων γίνεται. ἢν δὲ καταπορηθῇ ἢ ἀμεληθῇ ἐμπεσεῖν, μείους καὶ ἀσινέστεραι αἱ πηρώσιες γίνονται τούτοισιν, ἢ οἷσιν ὀλίγῳ πρόσθεν εἴρηται. τὰ μὲν οὖν ἄλλα ἄρθρα καὶ πάνυ πολὺ διαφέρει ἐς τὸ ὅτε μὲν μεῖον, ὅτε δὲ μεῖζον τὸ ὀλίσθημα ποιέεσθαι. μηροῦ δὲ καὶ βραχίονος κεφαλαὶ παραπλησιώτατα ὀλισθαίνουσιν αὐτὴ ἑωυτῇ ἑκατέρη. ἅτε γὰρ στρογγύλαι μὲν αἱ κεφαλαὶ ἐοῦσαι ἁπλῆν τὴν στρογγύλωσιν καὶ φαλακρὴν ἔχουσι. κυκλοτερέες δὲ αἱ κοιλίαι ἐοῦσαι αἱ δεχόμεναι τὰς κεφαλάς, ἁρμόζουσαι δὲ τῇσι κεφαλῇσι. διὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν αὐτῇσι τὸ ἥμισυ ἐκστῆναι τοῦ ἄρθρου. ὀλισθαίνοι γὰρ ἂν διὰ τὴν περιφερείην ἢ ἐς τὸ ἔξω, ἢ ἐς τὸ εἴσω. περὶ οὗ νῦν ὁ λόγος ἐστὶν, ἐκπίπτουσι τελέως ἤδη, ἐπεὶ ἄλλως γε οὐκ ἐκπίπτουσιν. ὅμως δὲ καὶ ταῦτα ὅτε μὲν πλεῖον ἀποπηδᾷ ἀπὸ τῆς φύσιος, ὅτε δὲ ἔλασσον. μᾶλλον δέ τι μηρὸς τοῦ βραχίονος πέπονθεν. ἐπεὶ ἔνια καὶ τῶν ἐκ γενεῆς γινομένων ὀλισθημάτων ἢν μικρὸν ὀλισθῇ, οἷά τε ἐς τὴν φύσιν ἄγεσθαι καὶ μάλιστα τὰ παρὰ τὰ τοῦ ποδὸς ἄρθρα. ὁκόσοι ἐκ γενεῆς κυλλοὶ γίνονται, τὰ πλεῖστα τούτων ἰήσιμα ἐστιν, ἢν μὴ πάνυ μεγάλη ἡ ἔκκλισις εἴη, ἢ καὶ προαυξέων γεγονότων ἤδη παιδίων ξυμβῇ.

A χρὴ οὖν μὲν ὡς τάχιστα ἰητρεύειν τὰ τοιαῦτα, πρὶν πάνυ μεγάλην τὴν ἔνδειαν τῶν ὀστέων τῶν ἐν τῷ ποδὶ γενέσθαι, πρίν τε πάνυ μεγάλην τὴν ἔνδειαν τῶν σαρκῶν τῶν κατὰ τὴν κνήμην εἶναι. τρόπος μὲν οὖν κυλλώσιος οὐχ εἷς, ἀλλὰ πλείονες. τὰ πλεῖστα μὲν οὐκ ἐξηρθρηκότα παντάπασιν, ἀλλὰ δι' ἔθος σχήματος ἔν τινι ἀπολήψει τοῦ ποδὸς κεκυλλωμένα. προσέχειν δὲ
B τῇ ἰητρείῃ τοῖσιδε χρή. ἀπωθέειν μὲν καὶ κατορθοῦν τῆς κνήμης τὸ κατὰ τὸ σφυρὸν ὀστέον, τὸ ἔξωθεν ἐς τὸ εἴσω μέρος, ἀντωθέειν δὲ ἐς τὸ ἔξω μέρος τὸ τῆς πτέρνης τὸ κατ' αὐτὴν τὴν ἴξιν, ὅκως ἀλλήλοις ἀπαντήσῃ τὰ ὀστέα τὰ ἐξίσχοντα. κατὰ μέσον δὲ καὶ πλάγιον τὸν πόδα. τοὺς δ' αὖ δακτύλους ἀθρόους ξὺν τῷ μεγάλῳ δακτύλῳ ἐς τὸ εἴσω μέρος ἐγκλίνειν, καὶ περιαναγ-
C κάζειν οὕτως. ἐπιδεῖν δὲ κηρωτῇ ἐρρητινωμένῃ εὖ, καὶ σπλήνεσι, καὶ ὀθονίοισι μαλθακοῖσι μὴ ὀλίγοισι μὴ δὲ ἄγαν πιέζοντα. οὕτω δὲ τὰς περιαγωγὰς ποιέεσθαι τῆς ἐπιδέσιος, ὥσπερ καὶ τῇσι χερσὶν ἡ κατόρθωσις ἦν τοῦ ποδὸς, ὅκως ὁ πούς ὀλίγον μᾶλλον ἐς τὸ βλαισὸν ῥέπον φαίνηται. ἴχνος δέ τι ποιέεσθαι, ἢ δέρματος μὴ ἄγαν σκληροῦ ἢ μολυβδίνου. προσεπιδεῖν δὲ, μὴ
D πρὸς τὸν χρῶτα τιθέντα, ἀλλ' ὅταν ἤδη τοῖσιν ὑστάτοισι ὀθονίοισι μέλλῃς ἐπιδέειν. ὅταν δὲ ἤδη ἐπιδεδεμένος ᾖ, ἑνός τινος τῶν ὀθονίων χρὴ, οἷσιν ἐπιδέεται τὴν ἀρχὴν προσράψαι πρὸς τὰ κάτω τοῦ ποδὸς ἐπιδέσματα κατὰ τὴν ἴξιν τοῦ μικροῦ δακτύλου. ἔπειτα ἐς τὸ ἄνω τείνοντα, ὅκως ἂν δοκέῃ μετρίως ἔχειν, περιβάλλειν ἄνωθεν τῆς γαστροκνημίης, ὡς μόνιμον ᾖ κα-
E τατεταγμένον οὕτως. ἁπλῷ δὲ λόγῳ, ὥσπερ κηροπλαστέοντα χρὴ ἐς τὴν φύσιν τὴν δικαίην ἄγειν, καὶ τὰ ἐκκεκλιμένα καὶ τὰ συντεταμένα παρὰ τὴν φύσιν, καὶ τῇσι χερσὶν οὕτω διορθοῦντα, καὶ τῇ ἐπιδέσει ὡσαύτως, προσάγειν δὲ οὐ βιαίως ἀλλὰ παρηγορικῶς. προσεκράπτειν δὲ τὰ ὀθόνια ὅκως ἂν ξυμφέρῃ τὰς ἀναλήψιας ποιέεσθαι. ἀλλὰ γὰρ ἄλλης τῶν χωλω-
F μάτων δέεται ἀναλήψιος. ὑποδημάτιον δὲ ποιέεσθαι μολύβδινον, ἔξωθεν τῆς ἐπιδέσιος ἐπιδεδεμένον, οἷον αἱ Χῖαι κρηπῖδες ῥυθμὸν εἶχον. ἀλλ' οὐδὲν αὐτοῦ δεῖ, ἤν τις ὀρθῶς μὲν τῇσι χερσὶ διορθώσῃ, ὀρθῶς δὲ τοῖσιν ὀθονίοισιν ἐπιδέῃ, ὀρθῶς δὲ καὶ τὰς ἀναλήψιας ποιοῖτο. ἡ μὲν οὖν ἴησις αὕτη, καὶ οὔτε τομῆς, οὔτε καύσιος οὐδὲν δεῖ, οὔτ' ἄλλης ποικιλίης. θᾶσσον γὰρ ἐνακούει τὰ τοι-
G αῦτα τῆς ἰητρείης, ἢ ὡς ἄν τις οἴοιτο. προσνικᾶν μέντοι χρὴ τῷ χρόνῳ, ἕως ἂν αὐξηθῇ τὸ σῶμα ἐν τοῖσι δικαίοισι σχήμασιν. ὅταν δὲ ἐς ὑποδήματος λόγον ἴῃ, ἀρβύλαι ἐπιτηδειόταται αἱ πηλοπατίδες καλεόμεναι. τοῦτο γὰρ ὑποδημάτων ἥκιστα κρατέεται ὑπὸ τοῦ ποδὸς, ἀλλὰ κρατέει μᾶλλον. ἐπιτήδειος δὲ καὶ ὁ κρητικὸς τρόπος τῶν ὑποδημάτων.

Quàm celerrimè his igitur curationem adhibere optimum est, priùs quam & pedis ossium, & carnis in tibia perquam magnus defectus contingat. Vari igitur non vno modo sed pluribus fiunt. Plærunque siquidem nō ex toto sede sua elapso articulo, sed quòd re aliqua detentus eo habitu assueuerit, pes varus efficitur. In eorum autem curatione animaduertendum est, vt tibiæ quidem os ad malleolum quod extra spectat, interiorem in partem propellatur & dirigatur, contrà verò os calcis è directo exteriorem in partem repellatur, quò ossa quæ extant, tum circa medium, tum circa transuersum pedem, inter se concurrant. Digiti verò vna cum pollice interiorem in partem repente inclinentur, atque hunc in modum cogantur. Adhibito autem cerato quod copiosam resinam recipiat, & spleniis & fasciis mollibus, neque paucis, neque admodum appressis, deligatio instituenda, neque aliter fasciæ circumducendæ quàm si pes manibus componeretur, quò pes paulò magis ad valgum spectare videatur. Tum solea quædam ex corio non admodum duro, aut plumbo paranda, eaque non ad cutem posita adalliganda, sed cùm iam postremas fascias appositurus es. Vbi iam deuinctus fuerit, vnius cuiusdam lintei ex quibus deligatio constat caput, ad fascias quæ in inferiore parte pedis existunt, è regione parui digiti assuendum, deinde sursum intendendum, vt dum moderatè habere videatur, supra carnosam tibiæ partem posteriorem prominentem circumducatur, atque ita firmiter collocatum hæreat. Ad summum, quasi quis ceram fingat, ea ad iustam naturam adducenda, vt & quæ inclinant, & quæ præter naturam distenduntur, manibus nec non deligatione in naturalem statum reponantur, neque magna vi sed leniter cogantur. Ita verò fasciæ assuendæ, vt quemadmodum opus est, membrum excipiatur. Nam & aliæ claudicationes alium excipiendi modum postulant. Tum calceus plumbeus parandus, supra vinculum inducendus, eo modulo qualem Chiæ crepidæ habebant. Verùm neque eo opus est, si quis rectè manibus componat, tum rectam fasciarum deligationem adhibeat, tum rectè excipiat. Atque hæc quidem curatio, quæ neque sectionem, neque vstionem, neque aliam varietatem vllo modo postulat. Ista nanque opinione celeriùs curationi cedunt. Tempore tamen superanda sunt, quoad iusto habitu corpus incrementum acceperit. Cùm verò calcei ratio ineunda erit, accommodatissimi erunt calcei Arbylæ dictæ, quibus lutum calcatur. Hoc nanque calceamenti genus minimè à pede superatur sed ipsum potiùs continet. Maximè quoque accommodata est Cretensis calceamenti ratio.

[31] τὰ τοιαῦτα τῶν ὀστέων χώννται] τῶν ἑτέρων legunt exemplaria manu scripta, hoc sensu, ij faciliùs quàm cæteri reconduntur. Quam lectionem cognoscunt etiam quædam exemplaria publicata & Asulanum.

καὶ φαλακροῖσι] φαλακρὰ τὰ στρογγύλα μετὰ λειότητος exponit Galenus, & φαλακροῖσι περιφερέσι Erotianus, quod de ferramentis Hippocrati dicitur in summo capitulatis & læuibus, non acutis. Sic hoc loco simplicem rotunditatem vocat, minimè excedentem, sed
H læuem & glabram ac lubricam.

τὸ τῆς πτέρνης τὸ κατ' αὐτὴν τὴν ἕξιν] Sic legunt omnia exemplaria, quæ esse vitiata satis constat. τὸ τῆς πτέρνης nanque legendum esse constat tum ex rerum natura, tum verò ex Galeno, qui τὴν πτέρναν αὐτοθιὴν ὅκως iubet. Quod etiam viderunt omnes interpretes.

καὶ τὰ ἐκκεκλιμένα καὶ τὰ συμπεπταμένα παρὰ φύσιν] Sic legunt omnia exemplaria, vt & quæ declinant & quæ præter naturam distenduntur significentur. τὰ ἐγκεκλιμένα tamen videntur omnes legisse interpretes.

οἷον αἱ χῖαι κρηπῖδες.] Vitiosa sunt exemplaria, quæ οἷον αἱ χῖαι, ῥυθμὸν τῇσι χερσὶ ἔχον, legunt, pro οἷον αἱ χῖαι κρηπῖδες ῥυθμὸν ἔχον. Dicuntur autem κρηπῖδες * Gellio crepidæ aut crepidulæ prima syllaba correpta, calceamenti genus molle & effœminatum, quo ima planta tantum tegebatur. Soleas idem dictas testatur, vnde & Soleatos Senatores à T. Castritio Rhetore reprehensos. Omnia enim fermè id genus, quibus plantarum calces tantùm infimæ teguntur, cætera prope nuda & teretibus habenis iuncta sunt, soleas Romani dixerunt, nonnunquam voce Græca crepidulas. Idem Gellius Gallicas M. Tullio Philipp. 2. crepidas dictas vult. Etsi quidam apud Tullium lacernæ genus esse volunt, quo Galli pluuias arcent, & aëris iniuriam tutantur.

* *Lib. 13. cap. 20.*

ἀρβύλαι πηλοπατίδες] ἀρβύλαι ὑποδήματα τὰ βαθέα exponuntur in Exegesi, & Erotiano ὑποδήματος εἶδος, vt & Hesychio. ἀρβύλη dicitur ex Etymologo esse ὑποδήματος εἶδος, παρὰ τὸ ἁρμόζεσθαι τοῖς ποσίν, οἷον ἁρμύλη. Quod & à Varino adducitur & Scholiaste Theocriti Idyl. 7. Euripidis autem Scholiastes in Oreste, ὑποδήματος εἶδος κοίλου καὶ βαθέος esse scribit, quod etiam videtur secutus Galenus in Comment. cùm calceamenti genus cauum ponit, quod arctissimè totum pedem ad malleolos vsque constringit, quo securiùs per lutum quis incedere queat. Vnde quòd optimè quadrare debeat, ἀφελῶς εἰργασμένον ὑποδήματος εἶδος dicunt. Iulius Pollux tamen cap. 22. lib. 7. ἀρβύλην ὑπόδημα εὐτελὲς τὴν ἐργασίαν, calceamentum non admodum operosè confectũ ponit. Idem quoq; ex Æschylo in Phœnissis, πηλωτρ' ἔχουσιν εὐθέτοις ἐν ἀρβύλαις, adducit. Scholiastes Nicandri in Theriacis Euripidis locum ex Oreste adducens, ἀρβήλης legit. Idemque ἀρβήλην ὑποδήματος εἶδος facit. Meminit porrò huius loci Galenus lib. ad Thrasybulum, vbi ἀρβύλας πηλοπατίδας ponit. Exemplaria tamen manu scripta Regia quædam πηλοβατίδες habent, quam etiam lectionem agnoscit Galenus. Quædam etiam πηλοπλατίδες habent, quod vitiatum videtur. Et quòd ad literam attinet quidam codices, ἐς ὑποδήματος λόγον ἥν legunt, quam lectionem sequi videtur Galenus in Commentario.

At verò quibus tibiæ ossa luxata, accedente vulnere, commissura quæ est ad pedem penitus eminẽt, ea siue intrò, siue extra vergant minimè reponenda sunt, sed sinenda vt qui velit ea reponat medicus. Id enim manifestò nosse oportet, eos quibus ista reposita permanserint interituros, paucisque diebus duraturos. Conuulsione nanque sublati, pauci diem septimum superant. Sed & pes & tibia ad gangrænam deueniunt, eaque sic affore certò nosse conuenit. Ac neque veratrum eodem die exhibitum, iterumque epotum, mihi videtur auxilio futurum, proximè tamen, si quid aliud, facere, quod certè non existimo. Quòd si neque reposita, neque ab initio tentata fuerint, eorum plærique supersunt. Tibia verò & pes, eo quo æger velit modo obfirmanda, tantùm ne dependeant, néve moueantur. Curatio verò cerato quod picem habeat, & spleniis vino madentibus, paucis, non admodum frigidis, instituenda. Frigus nanque in huiusmodi affectibus conuulsionem accersit. Accommodata quoque est curatio per betæ folia, aut tussilaginis, aut alterius huiusmodi, in vino nigro austero semicocta, vlceri adiectisque partibus imposita. Vlcus autem ipsum cerato tepido illinendum. Quòd si tempus hybernum sit, lanæ quoque sordidæ, vino & oleo tepido madentes imponendæ, ac desuper irrigandæ. Neque omninò quicquam deligandum aut circumponendum. Probè enim nosse conuenit, huiusmodi affectibus appressionem & pondus omnem afferre noxiam. Accommodata autem ad ea nonnulla sunt ex medicamentis quæ cruentis vulneribus imponũtur, ea nimirum, quibus conuenit vt lanæ impositæ vino madentes diutiùs permaneãt. Ex iis verò medicamentis quæ cruentis vulneribus admouentur, quæcunque intra paucos dies soluuntur, & quæ resinam recipiunt, non æquè vt illa accommodata existunt. Horum enim vlcerum purgatio, cùm multo tempore madeant, in longius tempus protrahitur, atque ex iis nonnulli vtiliter deligantur.

[32] Ὅσοισι δ' αὖ κνήμης ὀστέα ἐξαρθρήσαντα, καὶ ἕλκος ποιήσαντα τελείως ἐξίσχῃ τὰ παρὰ τὸν πόδα ἄρθρα, εἴτε εἴσω ῥυέντα, εἴ τε μὲν τοι καὶ ἔξω, τὰ τοιαῦτα μὴ ἐμβάλλειν, ἀλλ' ἐᾶν τὸν βουλόμενον τῶν ἰητρῶν ἐμβαλεῖν. Σαφέως γὰρ εἰδέναι χρὴ ὅτι ἀποθανεῖται, ἐὰν ἐμβληθέντα ἐμμείνῃ, καὶ ἡ ζωὴ δὲ ὀλιγήμερος τούτοις γενήσεται. ὀλίγοι γὰρ αὐτῶν τὰς ἑπτὰ ἡμέρας ὑπερβάλλοιεν. σπασμὸς γὰρ ὁ κτείνων ἐστίν. ἀτὰρ καὶ γαγγραινοῦσθαι ἱκνέεται κνήμην καὶ τὸν πόδα. Ταῦτα βεβαίως εἰδέναι χρὴ οὕτως ἐσόμενα. καὶ οὐκ ἄν μοι δοκέῃ οὔτ' ἐλλέβορος ὠφελήσειν αὐθημερόν δὲ δοθείς, καὶ αὖθις πινόμενος. ἄγχιστα δὲ εἴπερ τι τοιοῦτον, οὐ μὲν τοι οὐδὲ τοῦτο δοκέω. ἢν δ' μὴ ἐμβληθῇ, μηδ' ἀπ' ἀρχῆς, μηδ' εἰσπειρηθῇ ἐμβάλλειν, περιγίνοιται οἱ πλεῖστοι αὐτῶν. χρὴ δὲ ἡρμόσθαι μὲν τὴν κνήμην καὶ τὸν πόδα οὕτως, ὡς αὐτὸς ἐθέλει. μοῦνον δὲ, μὴ ἀπαιωρεόμενα, μηδὲ κεκινεόμενα ἔστω. καὶ ἰητρεύειν δὲ πισσηρῇ καὶ σπλήνεσιν οἰνηροῖσιν, ὀλίγοισι, μὴ ἄγαν ψυχροῖσιν. ψῦχος γὰρ ἐν τοῖσι τοιούτοισι σπασμὸν ἐπικαλέεται. ἐπιτήδεια δὲ καὶ φύλλα τεύτλων, ἢ βηχίου, ἢ ἄλλου τινὸς τῶν τοιούτων ἐν οἴνῳ μέλανι αὐστηρῷ ἡμίεφθα ἐπιτεθέντα, ἰητρεύειν ἐπί τε τὸ ἕλκος, ἐπί τε τὰ περιέχοντα. κηρωτῇ δὲ χλιερῇ ἐπιχρίειν αὐτὸ τὸ ἕλκος. ἢν δὲ ἡ ὥρη χειμερινὴ ἔῃ, καὶ ἔρια ῥυπαρὰ ἐν οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ καταρραίνοντα χλιεροῖσι ἄνωθεν ἐπιτέγγειν. καταδεῖν δὲ μηδὲν μηδενὶ, μὴ δὲ περιπλάσσειν. εὖ γὰρ εἰδέναι χρὴ, ὅτι πίεξις καὶ ἀχθοφορίη πάνυ κακὸν τοῖσι τοιούτοισι ἐστίν. ἐπιτήδεια δὲ πρὸς τὰ τοιαῦτα καὶ τῶν ἐναίμων μετεξέτερα, ὅσοισιν αὐτῶν ξυμφέρει. ἔρια δὲ ἐπιτιθέντα οἴνῳ ἐπιτέγγοντα πολὺν χρόνον ἐᾶν. τὰ δὲ ὀλιγημερώτατα τῶν ἐναίμων, καὶ ὅσα ῥητίνῃ προσκαταλαμβάνεται, οὐχ ὁμοίως ἐπιτήδεια ἐκείνοισιν ἐστί. χρονίη γὰρ ἡ κάθαρσις τῶν ἑλκέων γίνεται τούτων. πολὺν γὰρ χρόνον πλαδαρὴ γίνεται. τινὰς δὲ τούτων ἀγαθὸν ἐπιδεῖν.

εἰδέναι

A εἰδέναι μὲν δὴ που σάφα χρὴ, ὅτι ἀνάγκη τὸν ἄνθρωπον χωλὸν αἰσχρῶς γενέσθαι. καὶ γὰρ ὁ πῦς ἐπὶ τὸ ἄνω ἀνέσπασαι τῶν τοιούτων. καὶ τὰ ὀστέα τὰ ἐξολισθήσαντα, ἔξω ἐξέχοντα φαίνεται. οὔτε γὰρ ψιλοῦται τῶν τοιούτων ὀστέων οὐδὲν, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, εἰ μὴ κατὰ βραχύ τι, οὔτε ἀφίσταται, ἀλλὰ περιωτειλοῦται λεπτῇσιν ὠτειλῇσι καὶ ἀσθενέσι. καὶ ταῦτα ἢν ἀτρεμίζωσι πουλὺν χρόνον. ἢν δὲ

B μὴ, ἑλκύδριον ἐγκαταλειφθῆναι κίνδυνος ἀνήκεστον. ὅμως δὲ περὶ οὗ ὁ λόγος, οὕτω μὲν οἱ ἰητρευόμενοι σώζονται. ἐμβληθέντος δὲ τοῦ ἄρθρου καὶ ἐμμείναντος ἀποθνήσκουσιν. ὁ αὐτὸς δὲ λόγος οὗτος ἢν καὶ τὰ τοῦ πήχεος ὀστέα τὰ παρὰ τὸν καρπὸν τῆς χειρὸς ἕλκος ποιήσαντα ἐξίσχῃ, ἤν τε εἰς τὸ εἴσω μέρος τῆς χειρὸς, ἤν τε εἰς τὸ ἔξω. σάφα γὰρ ἐπίστασθαι χρὴ, ὅτε ἀποθανεῖται ἐν ὀλίγῃσιν ἡμέρῃσι, τοιούτῳ

C θανάτῳ, οἵῳπερ καὶ πρόσθεν εἴρηται, ὅτῳ ἂν ἐμβληθέντα τὰ ὀστέα ἐμμείνῃ. οἷσι δ' ἂν μὴ ἐμβληθῇ, μηδὲ πειρηθῇ ἐμβάλλεσθαι, οὗτοι πολὺ πλείονες περιγίνονται. ἰητρείη δὲ διαίτη τοῖσιν τοιούτοισιν ἐπιτηδείη, οἵηπερ εἴρηται. τὸ δὲ σχῆμα αἰσχρὸν τοῦ χωλώματος ἀνάγκη εἶναι, καὶ τοὺς δακτύλους τῆς χειρὸς ἀσθενέας καὶ ἀχρηίους. ἢν μὲν γὰρ εἰς τὸ ἔσω μέρος ὀλισθῇ τὰ ὀστέα, ξυγκάμπτειν οὐ δύναται

D τοὺς δακτύλους. ἢν δὲ ἐς τὸ ἔξω μέρος, ἐκτανύειν οὐ δύναται. ὅσοισι δ' ἂν κνήμης ὀστέον ἕλκος ποιησάμενον παρὰ τὸ γόνυ, ἔξω ἐξίσχῃ, ἤν τε ἐς τὸ ἔξω μέρος, ἤν τε ἐς τὸ εἴσω, τούτοισιν ἢν μέν τις ἐμβάλῃ, ἔτι ἑτοιμότερος ὁ θάνατος ἐστὶν, ἤπερ τοῖσιν ἑτέροισι, καίπερ κἀκείνοισιν ἕτοιμος ἐών. ἢν δὲ μὴ ἐμβαλὼν ἰητρεύῃς, ἐλπίδες μὲν σωτηρίης οὕτω μόνως εἰσίν. κινδυνωδέστερα δὲ ταῦτα τῶν

E ὀστέων γίνεται, ὅσῳ ἂν ἀνωτέρω, καὶ ὅσῳ ἂν ἰσχυρότερα ἔῃ, καὶ ἀπὸ ἰσχυροτέρων ὀλισθήκῃ. ἢν δὲ τὸ ὀστέον τοῦ μηροῦ τὸ παρὰ τοῦ γόνατος ἕλκος ποιησάμενον ἐξολισθῇ, ἐμβληθὲν μὲν καὶ ἐμμεῖναν, ἔτι βιαιότερον θᾶσσον τὸν θάνατον ποιήσει τῶν πρόσθεν εἰρημένων. μὴ ἐμβληθὲν δὲ, πολὺ ἀκινδυνωδέστερον, ἢ τὰ πρόσθεν. ὅμως δὲ μούνη ἐλπὶς αὕτη σωτηρίης. ὁ αὐτὸς δὲ λόγος καὶ περὶ τῶν

F κατὰ τὸν ἀγκῶνα ἄρθρων, καὶ περὶ τῶν τοῦ πήχεος καὶ τοῦ βραχίονος. ἃ γὰρ ἂν τούτων ἐξαρθρήσαντα ἐξίσχῃ, ἕλκος ποιησάμενα πάντα, ἢν ἐμβληθῇ, θάνατον φέρει. μὴ ἐμβληθέντα δὲ, ἐλπίδα σωτηρίης. χώλωσις δὲ τοῖσι περιγινομένοισι. θανατωδέστερα δὲ τοῖσιν ἐμβαλλομένοισιν ἐστὶν, τὰ ἀνωτέρω τῶν ἄρθρων. ἀτὰρ καὶ τοῖσιν ἐμβαλλομένοισι κινδυνωδέστερα αὐτὰ ταῦτα. εἰ δέ τινι

G τὰ ἀνωτέρω ἄρθρα ἐξαρθρήσαντα ἕλκος ποιήσαντα ἐξίσχῃ, ταῦτα δέ τι καὶ ἐμβαλλόμενα, ταχυθανατώτατα ἔῃ, καὶ μὴ ἐμβαλλόμενα κινδυνωδέστερα. ἰητρείη δὲ ἤδη εἴρηται οἵη τις ἐμοὶ δοκέει ἐπιτηδειοτάτη εἶναι. ὁκόσοισι δὲ ἄρθρα δακτύλων, ἢ ποδὸς, ἢ χειρὸς ἐξαρθρήσαντα ἕλκος ποιήσαντα ἐξέσχεν, μὴ κατεηγότος τοῦ ὀστέου, ἀλλὰ κατ' αὐτὴν τὴν ξύμφυσιν ἀποσπασθέντος, τούτοισιν εἰ ἐμβληθέντα ἐμμείνει, ἔνι μέν τοι κίνδυνος σπασμοῦ, ἢν μὴ χρηστῶς ἰητρεύωνται. ὅμως δέ τι ἄξιον ἐμβάλλειν,

H προειπόντα ὅτι φυλακῆς πολλῆς καὶ μελέτης δέεται. ἐμβάλλειν μέν τοι ῥήϊστον, καὶ δυνατώτατον, καὶ τεχνικώτατον ἐστὶ τῷ μοχλίσκῳ, ὥσπερ καὶ πρόσθεν εἴρηται ἐν τοῖσι κατεαγνυμένοισι καὶ ἐξίσχουσιν ὀστέοισιν. ἔπειτα ἀτρεμέειν ὡς μάλιστα χρὴ,

Nosse tamen certò conuenit, necesse esse hominem turpiter claudicare, cùm pes superiorem in partem retrahatur, luxataque ossa extra eminere conspiciantur. Neque enim vllum ex his ossibus ferè, nisi paululum quid, nudatur, neque abscedit, verùm tenuibus imbecillisque cicatricibus obducitur, idque si longo tempore quieuerint, alioqui periculū est ne aliquod vlcusculum, quod curationem non recipiat, relinquatur. Verùm quòd ad præsens institutum attinet, qui hac ratione quidem curantur, seruantur. At vbi repositus articulus remāserit, intereunt. Eadem quoque ratio est vbi cubiti ossa ad manus articulum facto vulnere, vel interiorem in partem, vel exteriorem, emineant. Certò enim tenendum est, eum cui recondita ossa permanserint, supra posito mortis genere intra paucos dies interiturum. Quibus verò neque reposita sunt, neque repositio tentata, eos multò plures superesse. His autem quę dicta est curatio idonea existit. Claudicationis quoque habitum deformem, manusq; digitos imbecillos & inutiles reddi necesse est. Vbi nanque interiorem in partem ossa luxantur, digiti inflecti, si in exteriorem, extendi nequeunt. At quibus tibiæ os ad genu, accedente vulnere, vel ad interiorem, vel ad exteriorem partem foras eminet, id si recondatur, magis quidem eos adhuc præcipitat, quàm cæteros, licet etiam illis periculum intendatur. Verùm si non reposito osse curationem adhibueris, hac sola quidem ratione spes salutis superest. Eò autem maius coniunctum periculum hæc ossa habent, quò superiora ac validiora, à robustioribusque prolapsa fuerint. Quòd si os femoris ad genu cum vlcere luxetur, id si repositum quidem permanserit, maiore adhuc vi & celeriùs, quàm suprà dicta, hominem pręcipitat, repositum verò non maiore periculo caret quàm superiora: vna tamen hæc salutis spes est. Eadem ratio est & in articulis ad cubiti gibbum, & in cubito, & in brachio. Ex his enim, vbi luxata cum vlcere eminent, ea omnia si reconduntur, mortem, non reposita, spem salutis afferunt. At iis qui euadunt claudicatio adest. Articuli autem superiores si recondantur, mortem magis afferunt. Sed & iidem non repositi periculum maius habent. At si cui superiores articuli luxati cum vlcere foras emineant, ij vtcunque recondantur, mortem magis afferunt, non repositi quoque maiori periculo sunt expositi. Sed & quænam curatio mihi maximè accommodata esse videatur, iam exposita est. Iam verò quibus digitorum, aut pedis, aut manus articuli luxati, cute vulnerata excesserint, osse non fracto, sed ab ipsa connexione auulso, iis si repositi permanserint, conuulsionis quidem periculum, nisi recta curatio adhibeatur, impendet. Operæpretium tamen est, vbi prædixeris multa cautione & diligentia opus esse, ad repositionem aggredi. Facillima autem maximeque efficax & artificiosa est repositio, quæ per vectis molitionem fit, velut etiam suprà in ossibus fractis & eminentibus dictum est. Deinde quàm maximè quiescere conuenit,

ac decumbere, modicoque cibo vti. Præstat quoque & leui aliquo medicamento sursum purgare. Vlcus autem aut medicamentis quæ cruentis vulneribus protinus imponuntur, & perfundi sunt idonea, curãdum est, aut buphthalmi foliis, aut iis quæ fractis caluariæ ossibus subueniunt, nihilque quod valdè sit frigidum admouendum. Ac primi quidem articuli minimùm periculo sunt obnoxij: Superiores maius periculum habent. Eodem autem, vel certè postero die recõdendi sunt, tertio aut quarto minimè. Quarto enim die recrudescentis mali notæ maximè eduntur. Quibus ergo non protinus repositio contigit, hi dies transmittendi sunt. Quicquid enim intra decem dies reconditum fuerit, contineri solet. Quòd si recondito articulo conuulsio accedat, is protinus expellendus est, & calida subinde perfundẽdus, totumque corpus, tum præcipuè circa articulos, calidè, blãdè ac molliter continendum. Verùm inclinatum magis quàm intentum totum corpus esse conuenit. Expectandum tamen est vt reconditi digitorum articuli abscedere debeant. Plærunq; enim ita contingit, si vel leuis inflammatio subsit. Adeo vt nisi in imperitiæ culpam apud vulgũ medicus incurreret, nihil omninò reponi oporteret. Atque ossa quidem ad articulos foras eminentia, vbi reconduntur, hunc in modum, velut dictum est, periculum adferunt.

καὶ κατακεῖσθαι καὶ ὀλιγοσιτέειν. ἄμεινον δὲ καὶ φαρμακεῦσαι ἄνω, κούφῳ τινὶ φαρμάκῳ. τὸ δὲ ἕλκος ἰητρεύειν, ἢ ἐναίμοισι τοῖσιν ἐπιτέγκτοισιν, ἢ πολυοφθαλμοῖσιν, ἢ οἷσιν ἐν κεφαλῇ ὀστέα κατεηγότα ἰητρεύεται. καταψύχειν δὲ κάρτα μηδὲν προσφέρειν. ἥκιστα μὲν οὖν τὰ πρῶτα ἄρθρα κινδυνώδεά ἐστι. τὰ δὲ ἔτι ἄνω κινδυνωδέστερα. ἐμβάλλειν δὲ χρὴ αὐθημερὸν ἢ τῇ ὑστεραίῃ. τριταίῳ δὲ, ἢ τεταρταίῳ ἥκιστα. τεταρταῖα γὰρ ἐόντα ἐπισημαίνει τῇσι παλιγκοτίῃσι μάλιστα. οἷσιν ἂν οὖν μὴ αὐτίκα γένηται ἐμβάλλειν, ὑπερβαίνειν χρὴ ταύτας τὰς εἰρημένας ἡμέρας. ὅ,τι γὰρ ἂν εἴσω δέκα ἡμερέων ἐμβάλλῃ, πάνυ καταληπτόν. ἢν δὲ ἄρα ἐμβεβλημένῳ σπασμὸς ἐπιγένηται, ἐμβάλλειν δὲ τὸ ἄρθρον δεῖ ταχύ. καὶ θερμῷ τέγγειν ὡς πλειστάκις, καὶ τὸ ὅλον σῶμα θερμῶς καὶ λιπαρῶς, καὶ μαλθακῶς ἔχειν, καὶ μάλιστα κατὰ τὰ ἄρθρα. κεκάμφθαι δὲ μᾶλλον ἢ ἐκτετάσθαι πᾶν τὸ σῶμα χρή. προσδέχεσθαι μέντοι κατὰ τοὺς δακτύλους τὰ ἄρθρα τὰ ἐμβαλλόμενα ἀποστατικὰ ἔσεσθαι. τὰ γὰρ πλεῖστα οὕτω γίνεται, ἢν καὶ ὁποιονοῦν φλεγμονῆς ἐπιγένηται. ὥς εἰ μὴ δι' ἀμαθίην τῶν δημοτέων ἐν αἰτίῃ ἔμελλεν ὁ ἰητρὸς ἔσεσθαι, οὐδὲν ἂν πάντως οὐδὲ ἐμβάλλειν ἔδει. τὰ μὲν οὖν κατὰ τὰ ἄρθρα ὀστέα ἐξίσχοντα ἐμβαλλόμενα οὕτω κινδυνώδεά ἐστιν, ὡς εἴρηται.

32 ὁκόσοισι δ' ἂν κνήμης ὀστέα] Hæc tractatio luxationes complectitur, quibus quoque vulnus accessit, de quibus agit Paulus cap. 121. lib. 6. & Celsus cap. 24. lib. 8. Quædam exemplaria Regia manu scripta pro τὰ παρὰ τὸν πόδα ἄρθρα, τὰ κατὰ τὰ παρὰ τὸν πόδα ἄρθρα legunt. Sed apparet pro τὰ παρὰ, quædam τὰ κατὰ legisse.

ἀτὰρ καὶ γαγγραινοῦσθαι] Celsus cancros distentionesque neruorum oriri scribit, sub quibus in eiusmodi casu fit mors matura. Vbi cancros (vt aliàs sæpe) pro gangræna, vt & cancerari pro gangræna tentari ponit.

χρὴ δὲ ἡρμόσθαι] Hunc locum disertè expressit Celsus his verbis: Omne autem membrum, quod cum vulnere loco motum, neque repositum est, sic iacere conuenit, vt maximè cubantem iuuat, tantùm ne moueatur, néve dependeat. Idem in fracturis cum vulnere. Ipsique homini permittendum est, vt sic membra collocata habeat, quemadmodum minimè lædunt. Monendum quoque hîc est, membranas reconditissimas Regias ἀπηωρημένα pro ἀπαιωρευμένα legere.

ἐπιτήδεια δὲ πρὸς τὰ τοιαῦτα] Eadem fere in curatione fracturarum cum vlcere dicta sunt. Et hîc ὅσοισιν αὐτῶν ξυμφέρει, idem sonat quod antea, ὅ,τι ξυντροφόν ἐστιν ἐπιτέγξει. Ea nanque medicamenta ex iis quæ cruentis vulneribus adhibentur intelligit, quæ perfusionem tanquam conuenientem ac idoneam admittunt, eamque minimè respuunt. ἔναιμα ἐπίτεγκτα paulò post vocat, perfundi aut irrigari idonea.

ἀλλὰ προσωτειλοῦται] Celsus. Nam & debilitas sequitur, & tenuis cicatrix inducitur, quæ necesse est facilè noxæ pateat. In Mochlico, προσωτειλοῦται λεπτῶς.

κινδυνωδέστερα δὲ ταῦτα] Celsus. Hîc quoque & ingens periculum est, & eò grauius, quò maius membrum est, quóve validioribus neruis aut musculis continetur. Sic lib. de Fract. in ossibus brachij & femoris, & his quæ medullæ plena sunt, periculum subesse dixit, quòd valde insignes neruos, musculos & venas continerent.

μὴ ἐμβληθὲν δὲ πολὺ ἀκινδυνωδέστερον] Interpretes omnes κινδυνωδέστερον legunt, vt paulò post, contra tamen omnium exemplarium & codicum fidem. οὐ πολὺ ἀκινδυνωδέστερον legi aptissimè potest, vt repositis nihilo minùs periculi impendeat. Sic enim in fracturis dixit, μὴ ἐμβληθεῖσι δὲ, πυρετοὶ ὀξέες, καὶ ἐπίχολοι, καὶ λυγγώδεες, καὶ ἐπιμελαίνονται. προσγίνονται δὲ οὐχ ἧσσον οἷσι μὴ ἐμβληθῇ, μηδὲ πειρηθῇ ἐμβάλλεσθαι. Celsus verò istud sic expressisse mihi videtur. Ideoque humeris femoribusque metus mortis est, ac si reposita ossa sunt, spes nulla est. Non repositis tamen, nonnullum periculum est.

ἀτὰρ καὶ τοῖσιν ἐμβαλλομένοισιν] Sic legunt quotquot adhuc videre licuit exemplaria. Interpretes tamen μὴ ἐμβαλλομένοισιν legunt, quos secuti sumus vt hîc de solis ac simplicibus luxationibus agatur, postea verò de his quæ cum vlcere coniunctæ sunt.

εἰ δέ τι τὰ ἀνωτέρω] Celsus. Eoque maior in vtroque timor est, quò propius vulnus articulo est. Paulus. ὅσῳ γὰρ τῶν κυρίων εἰσὶν ἐγγύτερω, τοσούτῳ τὸν κίνδυνον ἐπιφέρουσι μείζονα.

ὅσοισι δὲ ἄρθρα δακτύλων] Celsus. Hippocrates nihil tutò reponi posse, præter digitos, & plantas, & manus dixit, atque in his quoque diligenter esse agendum, ne præcipitarent. Idem quoq; innuit* Paulus. In Mochlico horum omnium repositionem ac diligentem cautionem breuibus verbis comprehendit. τουτέων τὰ μέγιστα κινδυνωδέστατα, καὶ τὰ ἀνωτάτω. ἐλπὶς δὲ μόνη σωτηρίης, ἐὰν μὴ ἐμβάλλῃ, πλὴν τῶν δακτύλους καὶ χεῖρα ἄκρην. ταῦτα δὲ προειπόντα τοὺς κινδύνους ἐγχειρέειν ἐμβάλλειν, ἢ τῇ πρώτῃ, ἢ τῇ δευτέρῃ. ἢν δὲ μὴ, περὶ τὰς δέκα, ἥκιστα τεταρταῖα.

* Cap. 121. lib. 6.

ἐμβάλλειν μέν τοι ῥήϊσον] In Mochlico breuibus admodum verbis, vt in compendio, & per vectes molitio, & tota curatio comprehenditur, ἐμβολὴ δὲ οἱ μοχλίσκοι. ἴησις δὲ ὡς κεφαλῆς ὀστέων. καὶ θέρμη. ἐλλεβόρῳ δὲ καὶ αὐτίκα. ἔπειτα τοῖσιν ἐμβαλλομένοισιν βέλτιον χρῆσθαι. Paulus verò, πειρασόμεθα ἀβιάστως ποιήσασθαι τὴν ἐγχείρησιν, κεχρημένοι πρὸς εὐχερείας τῷ μοχλίσκῳ. τὴν δὲ τοῦ ἕλκους θεραπείαν, ὡς ἐν τοῖς σὺν ἕλκει κατάγμασιν εἴρηται ποιησόμεθα.

ὅ,τι γὰρ ἂν εἴσω δέκα ἡμερέων] Hîc secutus sum interpretum consensum. Sed καταληπτὸν mihi sumi posse videtur hac notione, vt quicquid intra decem dies repositum fuerit, conuulsione aut inflammatione corripiatur ac tentetur, vt ideo his diebus repositione supersedendum sit. In Mochlico enim ad diem decimum progrediendum esse disertis verbis monet. Paulus etiam conceptis verbis, vbi inflammatio deferbuerit, quod contingit post septimum aut nonum diem, tunc prædicto repositionis periculo, citra violentiam aggressionem faciendam iubet. Istud certè his verbis expressit Celsus. Verùm ne digitus quidem, in quo minimum vt malum, sic etiam periculum est, reponi debet, nisi ante inflammationem, aut postea cùm iam vetus res est. (Sic enim legendum existimo.)

A stimo.) Atque hoc in loco, vt vulgata lectio optime constare possit, operæpretium tamen est membranarum Regiarum lectionem animaduertere, quæ ἀπὸ τῶν καταληπτὸν legunt, eo sensu, vt quicquid intra decem dies repositum fuerit, conuulsione tentari contingat. Quemadmodum eadem phrasi ex Herodoto annotatur, κατέλαβε ἄπαιδα ἀποθανεῖν.

ἢν δὲ ἄρα ἐμβεβλημένῳ] ἐμβάλλειν hîc legunt omnia exemplaria, tum scripta, tum editiția, pro quo ἐκβάλλειν legendum censeo cum interpretibus. Primo nanque lib. de Fract. idem ὀπίσω ἐμβάλλειν dixit, pro quo etiam ἐκβάλλειν in quibusdam legitur. Celsus quoque hunc locum his verbis expressit. Si reposito quoque osse nerui distenduntur, rursus id protinus expellendum est. Paulus etiam, εἰ δὲ φλεγμονή τις ἢ σπασμὸς, ἢ τι τῶν εἰρημένων γένηται, πάλιν ἐκβαλεῖν αὐτὰ δεῖ, εἰ γὰρ ἀβιάστως ἐπιδεῖν. Etsi eo in loco Pauli quidam ἐμβαλεῖν legendum contendant.

καὶ θερμῷ τέγγειν] Hæc certè eò tendunt vt inflammationem abigant & leniant, quod præcipuum est inter initia Hippocratis consilium, vt testatur. Paulus. Quod sequitur, καὶ τὸ ὅλον σῶμα θερμῶς, &c. in quibusdam exemplaribus desideratur, & est ab aliquibus B interpretibus omissum.

Ὅσα δὲ κατὰ τὰ ἄρθρα τὰ κατὰ τοὺς δακτύλους ἀποκόπτεται τελείως, ταῦτα ἀσινέα τὰ πλεῖστά ἐστιν, ἢν μή τις ἐν αὐτῇ τῇ τρώσει λειποθυμίῃ βλαβείη. καὶ ἰητρείη φαύλη ἀρκέσει τῶν τοιούτων ἑλκέων. ἀτὰρ καὶ ὅσα μὴ κατὰ τὰ ἄρθρα, ἀλλὰ κατ' ἄλλην τινὰ ἴξιν τῶν ὀστέων ἀποκόπτεται, καὶ ταῦτα ἀσινέα ἐστὶ. καὶ ἔτι εὐαλθέστερα τῶν ἑτέρων. καὶ ὅσα C κατὰ τοὺς δακτύλους ὀστέα κατεαγότα ἐξίσχει μὴ κατὰ τὸ ἄρθρον, καὶ ταῦτα ἀσινέα ἐστὶν ἐμβαλλόμενα. ἀποκόψιες δὲ τελέαι ὀστέων καὶ κατὰ τὰ ἄρθρα καὶ ἐν ποδὶ, καὶ ἐν χειρὶ, καὶ ἐν κνήμῃ, τοῖσι παρὰ τὰ σφυρά. καὶ ἐν πήχει, τοῖσι κατὰ τοὺς καρποὺς, τοῖσι πλείστοισιν ἀποκοπτομένοισιν ἀσινέα γίνεται. ὅσα ἂν μὴ αὐτίκα λειποθυμίη ἀνατρέψῃ, ἢ τεταρταίοισιν ἐοῦσι, πυρετὸς ξυνεχὴς ἐπιγένηται. ἀποσφακελίσιες μέντοι D σαρκῶν, καὶ ἐν τρώμασιν αἱμοῤῥόοισι γινομένοισιν ἢ ἀποσφίγξεσιν ἰσχυραῖς, καὶ ἐν ὀστέων κατήγμασι γινομένοισι, πιεχθεῖσι μᾶλλον τοῦ καιροῦ. καὶ ἐν ἄλλοισι δεσμοῖσι βιαίοισιν ἀπολειφθέντα ἀποπίπτει πολλοῖσι. καὶ οἱ πολλοὶ περιγίνονται τῶν τοιούτων. καὶ οἷσι μηροῦ μέρος τι ἀποπίπτει, καὶ τῶν σαρκῶν, καὶ τοῦ ὀστέου, καὶ οἷσι βραχίονος. ἧσσον δὲ πήχεός τε καὶ κνήμης ἀποπεσούσης, καὶ ἔτι εὐφόρως περιγίνονται. οἷσι μὲν οὖν κατεαγέντων ὀστέων ἀποσφακελίσιες αὐτίκα ἐγένοντο, καὶ με- E λασμοὶ, τούτοισι μὲν ταχεῖαι περιῤῥήξιες γίνονται τοῦ σώματος, καὶ τὰ ἀποπίπτοντα ταχέως ἀποπίπτει ἤδη τῶν ὀστέων προενδεδωκότων. οἷσι δὲ ὑγιέων ἐόντων τῶν ὀστέων οἱ μελασμοὶ γίνονται, αἱ μὲν σάρκες ταχέως θνήσκουσι καὶ τούτοισι. τὰ δὲ ὀστέα βραδέως ἀφίσταται, ᾗ ἂν τὰ ὅρια τοῦ μελασμοῦ γένηται, καὶ ἡ ψίλωσις τοῦ ὀστέου. χρὴ δὲ ὅσα ἂν κατωτέρω τοῦ σώματος τῶν ὁρίων τοῦ μελα- F σμοῦ ἔῃ, ταῦτα ὅταν ἤδη πάμπαν τεθνήκῃ καὶ ἀναλγέα ᾖ, ἀφαιρέειν κατὰ τὸ ἄρθρον, προμηθεόμενον ὅκως μὴ τιτρώσκῃ. ἢν γὰρ ὀδυνηθῇ ἀποταμνόμενος, καὶ μήπω κυρήσῃ τὸ σῶμα τεθνεὸς ταύτῃ ᾗ ἀποτέμνεται, κάρτα κίνδυνος ὑπὸ τῆς ὀδύνης λειποθυμῆσαι. αἱ δὲ τοιαῦται λειποθυμίαι πολλοὺς παραχρῆμα ἤδη ἀπώ- G λεσαν. μηροῦ μὲν οὖν ὀστέον ψιλωθὲν ἐκ τοιούτου τρόπου, ὀγδοηκοσταῖον εἶδον ἀποστάν. ἡ μέντοι κνήμη τούτῳ τῷ ἀνθρώπῳ κατὰ τὸ γόνυ ἀφῃρέθη εἰκοσταίη. ἐδόκεε δέ μοι καὶ ἐγγυτέρω. οὐ γὰρ ἅμα, ἀλλ' ἐπὶ τὸ προμηθέστερον ἔδοξέ μοι τι ποιέειν. κνήμης τε ὀστέα ἐκ τοιούτου μελασμοῦ, μάλα κατὰ μέσην τὴν κνήμην ἐόντα, ἑξηκοσταῖά μοι ἀπέπεσεν, ὅσα ἐψιλώθη αὐτῶν. διενέγκοι μὲν γὰρ ἄν τι καὶ ἰητρείη ἰητρείης ἐς τὸ θᾶσσόν τε καὶ βραδύτερον τὰ ὀστέα ψιλούμενα ἀποπίπτειν. διενέγκοι δ' ἄν τι καὶ πίεξις πιέξιος, καὶ ἐπὶ τὸ ἰσχυρότερόν τε καὶ ἀσθενέστερον. καὶ ἐς τὸ θᾶσσόν τε καὶ βραδύτερον ἀπο- H μελανθέντα ἀποθανεῖν τὰ νεῦρα, καὶ τὰς σάρκας, καὶ τὰς ἀρτηρίας, καὶ τὰς φλέβας. ἐπεὶ ὅσα μὴ ἰσχυρῶς

At quæcunq; ad digitorum articulos ex toto præciduntur, ea plærunq; sunt innoxia, nisi quis sub ipso vulnere in animi deliquium incurrat, iisq; vlceribus quæuis curatio satis erit. Sed & quæ non ad articulos, verùm ad aliam quandam ossium rectitudinem præciduntur, etiam hæc innoxia sunt, & adhuc cæteris promptiorem curationem recipiunt. Quæ item in digitis ossa fracta cute eminent, non ad articulos: & in pede, & manu, & in tibia nonnullis ad malleolos, & in cubito: quibusdam ad primam palmæ partem, plærunque citra noxiam fiunt, si non protinus animi defectio oppresserit, aut quarto die febris assidua accesserit. Carnium tamen syderationes contingunt, & in vulneribus sanguinem profundentibus, & in valentibus constrictionibus, tum in ossium fracturis plus æquo compressis. In aliis item quæ vinculis violenter intercepta fuerint, plærunque decidunt. Et ex his complures euadunt, nec non quibus in femore carnis & ossis pars aliqua excidit, & quibus in brachio. Minùs autē ex brachio & tibia cùm quid decidat, hi adhuc facilè tolerant & supersunt. Quibus igitur fractis ossibus syderationes & denigrationes confestim contingunt, iis quidem, cùm iam antea ossa cesserint, celeres corporis abruptiones fiunt, & quæ casura sunt, citò decidunt. At quibus integris ossibus denigrationes contingunt, iis quidem carnes celeriter etiam emoriuntur, ossa autem, tum qua parte nigrities terminatur, tum qua nudata sunt, tardè abscedunt. Partes autem corporis quæ infra terminos denigrationis fuerint, vbi iam prorsus emortuæ fuerint, & dolorem non senserint, ad articulos auferendæ, ea cautione vt ne vulnus inferatur. Nam vbi qui exciditur dolet, neque dum qua parte exciditur corpus emortuum fuerit, ne sub dolore animus deficiat, admodum periclitatur. Eiusmodi verò animi defectiones multos iam confestim è medio sustulerunt. Ac femoris quidem os hoc modo nudatum octogesimo die abscedere vidi. Verùm tibia huic homini vigesimo die circa genu detracta fuerat, mea autem sententia etiam citiùs. Neq; enim simul, sed vt consultiùs quid fieret visum est. Tibię verò ossa ex huiusmodi nigritie, quę ex ipsis nudata fuerunt fere ad mediam tibiam, sexagesimo die mihi deciderunt. Curatio sanè quidem curationi præstat, quò maturiùs vel seriùs nudata ossa decidant. Pressus item à pressu, & validitate & imbecillitate differt, quò etiam celeriùs aut tardiùs nerui, carnes, arteriæ & venæ denigratæ emoriantur. Quæ enim non

validè intercepta emoriuntur, ex his nonnulla ad ossium nudationes nō deueniunt, sed in summo magis decidunt, in quibusdam verò neque neruus denudatur, sed magis sumæ partes decidūt. Eas igitur ob caussas, tempus intra quod horum singula iudicatione soluuntur, certo numero comprehendere non licet. At certè eiusmodi curationes suscipiendæ sunt, quippe cùm ad aspectum ipsum magis quàm ad medicationem sint formidabiles. Iisque omnibus leuis medicatio satis est. Ipsa enim per se sola soluuntur. Ea quoque in victu adhibenda diligentia, vt quoad eius fieri poterit, febri aduersetur, & iusto habitu corpus collocetur. Iustus autem hic corporis habitus, vt neque in sublime sublatum sit, neque deorsum spectet, sursum tamen magis, idque præcipuè, quoad circumcirca ex toto abruptum fuerit. Tunc enim profluentis sanguinis periculum impendet. Eam igitur ob caussam vulnera decliuia non collocari, sed contrà debent, quandoquidem procedente iam tempore, atq; vbi vlcera pura fuerint, non ampliùs accommodatus est hic habitus, sed recta positio, interdumque in decline tendens conuenit. Temporis nanque successu horum nonnullis ossis decessiones contingunt, atque ideo fasciis primùm iniectis velut subligaminibus opus habent. In his autem sperandum est fore vt procedente tempore cruentis deiectionibus corripiantur. Nam & plærisque, in his quæ denigrantur, & in sanguinis ab vlcere profusionibus, cruentæ deiectiones superueniunt. Atque id plærunque fit, iam iudicatione absolutis denigrationibus & sanguinis eruptione. Ferturque id impetu largo & vehementi, sed neque multis diebus perseuerat, neque lethale est. Nam neque ij cibos admodum auersantur, neq; aliàs inedia conducit.

ἀπολειφθέντα θνήσκει, ἔνια τῶν τοιουτέων οὐκ ἀφικνέεται ἐς ὀστέων ψιλώματα, ἀλλ' ἐπιπολαιότερα ἐκπίπτει. ἔνια δὲ, οὐδὲ εἰς νεύρων ψιλώματα ἀφικνεῖται, ἀλλὰ ἐπιπολαιότερα ἐκπίπτει. διὰ οὖν ταύτας τὰς προφάσιας οὐκ ἔστιν ἓν οὔνομα ἀριθμοῦ τῷ χρόνῳ θέσθαι ἐν ὁκόσῳ ἕκαστα κρίνεται). προσδέχεσθαι δὲ μάλα χρὴ τὰ τοιαῦτα ἰήματα. ἐπιδέειν γὰρ φοβερώτερά ἐστιν ἢ τι ἰητρεύειν. καὶ ἰητρείη πρηεῖη ἀρκέει πᾶσι τοιούτοισι. αὐτὰ γὰρ ἑωυτὰ κρίνει μόνον. τῆς τε διαίτης ἐπιμελέεσθαι χρὴ, ὡς κατὰ δύναμιν ἀπύρετος ἔῃ. καὶ ἐν σχήμασι δικαίοισιν εὐθετίζειν τὸ σῶμα. δίκαια δὲ καὶ ταῦτα, μηδὲ μετέωρα ποιέειν, μηδὲ ἐς τὸ κάτω ῥέπειν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐς τὸ ἄνω ποτὶ, καὶ ἐς ἂν τελείως περιῤῥαγῇ. αἱμοῤῥαγιέων γὰρ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ κίνδυνος. διὰ τοῦτο γοῦν οὐ χρὴ κατάῤῥοπα ποιέειν τὰ τρώματα, ἀλλὰ τοὐναντία. ἐπειὸτὰν γε ὁ χρόνος ἐγγένηται πλείων, καὶ καθαρὰ τὰ ἕλκεα γένηται, οὐκ ἔτι ταῦτα τὰ σχήματα ἐπιτήδεια ἐστὶν, ἀλλ' ἡ εὐθεῖα θέσις. καὶ ἐνίοτε ἐπὶ τὸ κατάῤῥοπον ῥέποντα. ἀνὰ χρόνον γὰρ ἐνίοισι τούτων ἀποστάσιες ὀστέου γίνονται, καὶ ὑποδεσμίδων δέονται). προσδέχεσθαι δὲ χρὴ τοὺς τοιούτους ἀνὰ χρόνον ὑπὸ δυσεντερίης πιέζεσθαι. καὶ γὰρ ἐπὶ τοῖς μελαινομένοισι τοῖσι πλείστοισι ἐπιγίνεται δυσεντερίη, καὶ ἐπὶ τῇσιν αἱμοῤῥαγίῃσιν ἐξ ἑλκέων. ἐπιγίνεται δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κεκριμένων ἤδη καὶ τῶν μελασμῶν καὶ τῆς αἱμοῤῥαγίης. καὶ ὁρμᾶται μὲν λαύρως καὶ ἰσχυρῶς, ἀτὰρ οὔτε πολυήμερος γίνεται, οὔτε θανατώδης· οὔτε γὰρ μάλα ἀπόσιτοι γίνονται οἱ τοιοῦτοι, οὔτε ἄλλως ξυμφέρει κενεαγγέειν.

[33] ἔνια δὲ οὐδὲ ἐς νεύρων ψιλώματα ἀφικνεῖται] Hæc ita leguntur in omnibus exemplaribus, vt per sanè mirum mihi videatur ista ab omnibus interpretibus esse prætermissa.

ἐπιδέειν γὰρ φοβερώτερά ἐστιν] In Mochlico, τὰ γὰρ πλεῖστα φοβερώτερα ἢ κακίω, ἡ ἴησις πρηεῖα.

καὶ ὁρμᾶται μὲν λαύρως] In Mochlico, περὶ κρίσιν λαῦροι μὲν ὀλιγήμεροι δέ. οὐκ ἀπόσιτοι δὲ πάνυ πυρετώδεες, οὐδὲ ἐς κενεαγγητέον.

At femur coxa elapsum, vbi interiorem in partem prociderit, hac ratione reconditur. Hæc quidem proba, & iusta, & secundum naturam repositio est, saneq; ad gloriam ferè comparata, si quis huiusmodi ostentationem affectet. Homo à pedibus ex transuersa mediæ domus trabe, vinculo valido, molli tamen & lato suspendatur, quatuor inter se circiter digitis aut etiam minùs distantibus. Supra genua quoque insuper lorum latum ac molle, quod ad eandem trabem pertingat, circundandum. Crus verò affectum duobus digitis ampliùs quàm alterum intentum esse debet. Caput quoque duos ferè cubitos, aut paulò ampliùs aut minùs, à terra recedat. Manus autem ad latera porrectæ, re aliqua molli alligandæ. Eaque omnia supino decumbenti homini apparanda, vt quàm paucissimo tempore suspensus maneat. Homine suspenso, peritus aliquis, neque imbecillus, cubitum inter femora traiectum, inter caput femoris elapsum & interfemineum medium collocare debet, deinde altera manu ad eam quæ est interposita coniuncta, rectus adstans, repente ad suspensi hominis corpus annexus, subli-

[34] Μηροῦ δὲ ὀλίσθημα κατ' ἰσχίον, ὧδε χρὴ ἐμβάλλειν, ἢν ἐς τὸ εἴσω μέρος ὀλισθήκῃ. ἀγαθὴ μὲν ἥδε καὶ δικαίη καὶ κατὰ φύσιν ἡ ἐμβολὴ, καὶ δή τι καὶ ἀγωνιστικὸν ἔχουσα, ὅστις γε τοῖσι τοιούτοισιν ἥδεται κομψευόμενος. κρεμάσαι χρὴ τὸν ἄνθρωπον τῶν ποδῶν πρὸς μεσόδμην δεσμῷ δυνατῷ, μαλθακῷ δὲ καὶ πλάτος ἔχοντι. τοὺς δὲ πόδας διέχειν χρὴ ὅσον τέσσαρας δακτύλους ἀπ' ἀλλήλων ἢ καὶ ἔλασσον. χρὴ δὲ καὶ ἐπάνωθεν τῶν ἐπιγουνίδων προσπεριβεβλῆσθαι, πλατεῖ ἱμάντι καὶ μαλθακῷ ἀνατείνοντι ἐς τὴν μεσόδμην. τὸ δὲ σκέλος τὸ σιναρὸν τετάσθαι χρὴ, ὡς δύο δακτύλοισι μᾶλλον τοῦ ἑτέρου. ἀπὸ δὲ τῆς γῆς τὴν κεφαλὴν ἀπεχέτω, ὡς δύο πήχεας, ἢ ὀλίγῳ πλέον, ἢ ἔλασσον. τὰς δὲ χεῖρας παρατεταμένας παρὰ τὰς πλευρὰς προσδεδεμένος ἔστω μαλθακῷ τινι. πάντα δὲ ταῦτα ὑπτίῳ κατακειμένῳ κατασκευασθήτω, ὡς ὅτι ἐλάχιστον χρόνον κρέμηται. ὅταν δὲ κρεμασθῇ, ἄνδρα χρὴ εὐπαίδευτον καὶ μὴ ἀσθενέα ἐνείραντα τὸν πῆχυν μεσηγὺ τῶν μηρῶν. εἶτα θέσθαι τὸν πῆχυν μεσηγὺ τοῦ περινέου καὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ μηροῦ ἐξεστηκυίης. ἔπειτα συνάψαντα τὴν ἑτέρην χεῖρα πρὸς τὴν ἐξηρτημένην, παραστάντα ὀρθὸν παρὰ τὸ σῶμα τοῦ κρεμαμένου ἐξαπίνης ἐκκρεμασθέντα, με-

A τέωρον αἰωρηθῆναι ὡς ἰσορροπώτατον. αὕτη δὲ ἡ ἐμβολὴ παρέχεται πάντα ὅσα χρὴ κατὰ φύσιν. αὐτό τε γὰρ τὸ σῶμα κρεμάμενον τῷ ἑωυτοῦ βάρει κατάτασιν ποιέεται. ὅ, τε ἐκκρεμασθεὶς ἅμα μὲν τῇ κατατάσει ἀναγκάζει ὑπεραιωρεῖσθαι τὴν κεφαλὴν τοῦ μηροῦ ὑπὲρ τῆς κοτύλης. ἅμα δὲ τῷ ὀστέῳ τοῦ πήχεος ἀπομοχλεύειν καὶ ἀναγκάζειν εἰς τὴν ἀρχαίην φύσιν ὀλισθαίνειν. χρὴ δὲ
B πάνυ καλῶς μὲν τοῖσι δεσμοῖσιν ἐσκευάσθαι, φρονέοντα δὲ ὡς ἰσχυρότατον τὸν ἐξαιωρεύμενον εἶναι. ὡς μὲν οὖν καὶ πρόσθεν εἴρηται, μέγα τὸ διαφέρειν ἐστὶ τῶν φυσίων τοῖσιν ἀνθρώποισιν ἐς τὸ εὐέμβλητα εἶναι, καὶ δυσέμβλητα. καὶ διότι μέγα διαφέρει, εἴρηται πρόσθεν ἐν τοῖς περὶ ὤμου. ἐνίοισι γὰρ ὁ μηρὸς ἐμπίπτει ἀπ' οὐδεμιῆς παρασκευῆς, ἀλλ' ὀλίγης μὲν κατατάσιος ὅσον τῇσι χερσὶ
C κατιθῦναι, βραχείης δὲ κιγκλίσιος. πολλοῖσι δὲ συγκάμψασι τὸ σκέλος κατὰ τὸ ἄρθρον, ἐνέπεσεν ἤδη ἀμφίσφαλσιν ποιησάμενον. ἀλλὰ γὰρ τὰ πολὺ πλείω οὐκ ἐνακούει τῆς τυχούσης παρασκευῆς. διὰ τοῦτο ἐπίστασθαι μὲν χρὴ τὰ κράτιστα περὶ ἑκάστου ἐν πάσῃ τῇ τέχνῃ. χρέεσθαι δὲ οἷσιν ἂν δοκέῃ ἑκάστοτε. εἰρέαται μὲν οὖν τρόποι κατατασίων καὶ ἐν τοῖσιν ἔμπροσθεν γεγραμμένοισιν, ὥστε χρέ-
D εσθαι τούτων ὅ τις ἂν παρατύχῃ. δεῖ γὰρ ἀντικατατετάσθαι ἰσχυρῶς, ἐπὶ θάτερα μὲν, τοῦ σκέλεος, ἐπὶ θάτερα δὲ, τοῦ σώματος. ἢν γὰρ εὖ κατατεθῇ, ὑπεραιωρηθήσεται ἡ κεφαλὴ τοῦ μηροῦ ὑπὲρ τῆς ἀρχαίης ἕδρης. καὶ ἢν μὲν ὑπεραιωρηθῇ οὕτως, οὐδὲ κωλῦσαι ἔτι ῥηΐδιον ἱζεσθαι αὐτὴν ἐς τὴν ἑωυτῆς ἕδρην, ὥστε ἤδη πᾶσα ἀρκέει μόχλευσίς τε καὶ κατόρθωσις. ἀλλὰ γὰρ ἐλλεί-
E πουσιν ἐν τῇ κατατάσει. διὰ τοῦτο ὄχλον πλείω παρέχει ἡ ἐμβολή. χρὴ οὖν οὐ μόνον παρὰ τὸν πόδα τὰ δεσμὰ ἐξηρτῆσθαι, ἀλλὰ καὶ ἄνωθεν τοῦ γούνατος, ὅκως μὴ κατὰ τὸ τοῦ γούνατος ἄρθρον ἐν τῇ τανύσει ἡ ἐπίδεσις ἐῇ μᾶλλον, ἢ κατὰ τὸ τοῦ ἰσχίου ἄρθρον. οὕτω μὲν οὖν χρὴ τὴν κατάτασιν τὴν πρὸς τὸ τοῦ ποδὸς μέρος ἐσκευάσθαι. ἀτὰρ καὶ τὴν ἐπὶ θάτερα κατάτασιν, μὴ μόνον ἐκ τοῦ περὶ τὸ στῆθος καὶ
F τὰς μασχάλας περιβολῆς ἀντιτείνεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἱμάντι μακρῷ, διπτύχῳ, ἰσχυρῷ, προσηνεῖ, παρὰ τὸν περίνεον βεβλημένῳ, παρατεταμένῳ, ἐπὶ μὲν τὰ ὄπισθεν, παρὰ τὴν ῥάχιν. ἐπὶ δὲ τὰ ἔμπροσθεν, παρὰ τὴν κληῖδα προσηρτημένῳ, πρὸς τὴν ἀρχὴν τὴν ἀντικατατείνουσαν· οὕτω διαναγκάζεσθαι. τοῖσι μὲν ἔνθα διατεινομένοισιν. τοῖσι δὲ ἔνθα. ὅκως δὲ ὁ ἱμὰς ὁ παρὰ τὸν περίνεον μὴ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ
G τοῦ μηροῦ παρατεταμένος ἔσται, ἀλλὰ μεσηγὺ τῆς κεφαλῆς ἐπὶ τοῦ περινέου. ἐν δὲ τῇ κατατάσει κατὰ μὲν τὴν κεφαλὴν τοῦ μηροῦ ἐρείσας τὴν πυγμὴν, ἐς τὸ ἔξω ὠθέετω. ἢν δὲ μετεωρίζηται ἑλκόμενος, διέρσας τὴν χεῖρα, καὶ ἐπισυναλλάξας τῇ ἑτέρῃ χειρὶ, ἅμα μὲν συγκατατεινέτω, ἅμα δὲ ἐς τὸ ἔξω συναναγκαζέτω.

mis quàm maximè æquabili libramento appendere. In hac sanè reponendi ratione omnia quibus secundum naturam opus est suppeditantur. Nam & corpus ipsum suspensum suopte pondere extensionem facit, & qui appensus est, simul quidem extendendo caput femoris è regione sui acetabuli sublime ferri cogit, vnaque cubiti osse molitionem facit, & in pristinam sedem retrudit. Vincula autẽ quàm optimè quidem accommodata esse oportet, id certè aduertendo, vt qui sublimis appenditur quàm validissimus existat. Quemadmodum igitur suprà quoque dictum est, multùm homini homo natura præstat, in eo quòd vel facilis vel difficilis repositio fiat. Itemq; cur multùm intersit, suprà cùm de humero ageremus dictum est. Nonnullis enim absque vllo apparatu, sed ex modica intensione, quæ manuum directione fit, leuiq; agitatione femur intrò reuertitur. Multis etiam crus, quà commissura est, inflectentibus, id facta circumactione iam in suam sedem reuertit. At multò sæpiùs euenit, vt non cuilibet cedat apparatui. Quocirca quæ quidem in quauis arte in singulis plurimùm præstãt, scire conuenit, in vsum verò ea adhibere quæ ad singula accommodari videbuntur. Extendendi ergo rationes etiam à me in superioribus dictæ sunt, vt ex his quæcunque suppetet in vsum adhiberi possit. Vehementem enim in diuersas partes extensionem fieri oportet, vt in alteram quidem crus, in alteram verò corpus adducatur. Nam si probè extensio fiat, femoris caput supra pristinam sedem sublime efferetur, sicq; in sublime euectum, non iam facilè prohibeatur, quominus in sua ipsius sede cõsidat, adeo vt etiam quæuis molitio ac directio satis sit. Sed enim parcior extensio fieri consueuit, ideoq; maiorem molestiam repositio adfert. Neque ergo pedibus solùm, verùm etiam supra genu vincula iniici necesse est, quò non magis genu quàm coxendicis articulus deligatione intendatur. Atque hunc in modum ad pedes extensionem apparatam esse conuenit. Sed & neque ad pectus solùm & alas circumiecto vinculo in diuersa contensio fieri debet, verùm etiam loro longo, duplici, valido, leni, ad interfœmineum interiecto, quod posteriore quidem parte iuxta spinam porrigatur, anteriore verò per iugulum ad aliud initium contrà tendat, ita vis adhibenda est, his quidem vna parte, aliis altera distentionem molientibus. Ita tamen ne lorum quòd ad interfœmineum demittitur, supra femoris caput porrigatur, sed inter caput & interfœmineum medium deducatur. In ipsa verò extensione, femoris quidem caput obnixo pugno exteriorem in partem propellẽdum. Quòd si qui trahitur sublimis pendeat, inserta manu, eique altera coniuncta, simul quidem extendendum & in exteriorem partem impellendum. Alius autem femur ad genu leuiter interiorem in partem dirigat. Operæpretium verò esse etiam supra dictum est, vt qui in percelebri ciuitate medicinam factitat, lignum sibi comparet quadrangulum, sex ferè cubitorum, aut paulò maius, latitudine bicubitali, cuius crassitudo dodrantalis satis est. Id præterea hinc & inde in longitudinem sectionem habeat,

ἄλλος δέ τις τὸ παρὰ τὸ γόνυ τοῦ μηροῦ ἡσύχως ἐς τὸ εἴσω μέρος κατορθούτω. εἴρηται δὲ καὶ πρόσθεν ὅτι ἐπάξιον ὅστις ἐν πόλει πολυανθρώπῳ ἰητρεύει, ξύλον κεκτῆσθαι τετράγωνον ὡς ἑξάπηχυ, ἢ ὀλίγῳ μεῖζον. εὖρος
H δὲ, ὡς δίπηχυ. πάχος δὲ, ἀρκέει σπιθαμιαῖον. ἔπειτα κατὰ μῆκος μὲν, ἔνθεν καὶ ἔνθεν τομὴν ἔχειν χρὴ,

ne molitio conuenientem altitudinem excedat. Postes insuper asellos continentes, breues, validos, vtraque parte insertos habeat. Tum satis quidem est si in dimidia ligni parte, nihil tamen prohibet quo minus etiam per totum, quinque aut sex fossulæ longæ, quatuor inter se digitis distãtes, incisæ sint. Quibus trium digitorum latitudo eademque altitudo sufficit. In medio verò altè exsculptum cauum in quadratam figuram ad tres ferè digitos, lignum habere oportet, in quod, vbi opus esse videbitur, lignum cauo accommodatum, superiore autem parte teres, defigatur. Defigendumque id, vbi conferre videbitur, medium inter femoris caput & interfœmineum. Quo erecto prohibetur corpus quominus concedat, cùm à pedibus trahitur. Interdum nanque hoc ipsum solum loco extensionis quæ à superiore parte in diuersa adducitur, abundè est. Interdum verò dum crus vtrinque extenditur, hoc ipsum lignum in hanc vel illam partem laxius incumbens, idoneum fuerit vt caput femoris exteriorem in partem molitione impellat. Ea enim de causa excisæ sunt fossulæ, vt ad quam congruere videbitur, demisso vecte ligneo, aut iuxta ipsa articulorum capita, aut in ea penitus impacto, vnà cum extensione, vel externam, vel interiorem in partem, prout conducere videbitur, molitio adhibeatur. Idque siue teretem, siue latum vectem esse expedit, cùm alius aliis articulis magis accommodatus sit. Hæc autem per vectem molitio cum concussione, ad omnes crurum articulos reponendos, perquàm est accommodata. In eo autem quod in quæstione versatur, rotundum vectem esse conuenit. Vbi verò exteriorem in partem prolapsus est articulus, latus est accommodatus. Atque post hæc machinamenta si vis adhibeatur, non videtur mihi vllus articulus repositione frustrari posse. Quanquam etiam alios huius articuli recondendi modos quis inueniat. Etenim si magnum hoc lignum medium & ad latera postes duos pedales habeat, ea altitudine quæ idonea esse videatur, vtraque ex parte vnum, tum lignum transuersum super postes tanquam scalæ gradus imponatur, deinde integro crure inter postes trãsmisso, quod affectum est supra gradum adaptetur. Verumtamen ad altitudinem & ad articulum qua parte prolapsus est, facilè aliquid accommodari debet. Nam & gradus moderato altior constituendus, & vestem multiplicem, prout congruere videbitur, corpori substernere oportet. Post hæc lignum conuenienti longitudine & latitudine, ad malleolos vsque, cruri subiiciendum, sic vt vltra femoris caput, quoad eius fieri poterit, feratur, & ad crus quoties æquum videbitur, alligandum. Deinceps dum crus extenditur, siue id per lignum fiat quod est in pistilli formam, siue per aliquod aliud quod ad extendendum sit idoneum, vna crus supra gradum cum alligato ligno deorsum adurgendum, & ab aliquo homo supra commissuram ad coxam est continendus. Hac enim via simul quidem distensionis vi femoris caput supra cauitatem sublime attolletur, simulque molitione in pristinam

ὡς μὴ ὑψηλοτέρη τοῦ καιροῦ ἡ μηχάνησις εἴη. ἔπειτα φλιὰς βραχείας, ἰσχυράς, ἐνηρμοσμένας, ὀνίσκου ἔχειν ἑκατέρωθεν. ἔπειτα ἀρκέει μὲν ἐν τῷ ἡμίσει τοῦ ξύλου, οὐδὲν δὲ κωλύει καὶ διὰ παντὸς ἐντετμῆσθαι ὡς καπέτους μακρὰς πέντε ἢ ἕξ, διαλειπούσας ἀπ' ἀλλήλων τέσσαρας δακτύλους. αὐτὰς δὲ ἀρκέει εὖρος τριδακτύλους εἶναι, καὶ βάθος οὕτως. ἔχειν δὲ κατὰ μέσον τὸ ξύλον καὶ καταγλυφὴν χρὴ βαθυτέρην ἐπὶ τετράγωνον ὡς τριῶν δακτύλων. καὶ ἐς μὲν τὴν καταγλυφὴν ταύτην, ὅταν δοκέῃ προσδεῖν ξύλον ἐμπηγνύναι ἐναρμόζον τῇ καταγλυφῇ, τὸ δὲ ἄνω στρογγύλον. ἐμπηγνύναι δὲ ἐπὴν ποτε δοκέῃ ξυμφέρειν, μεσηγὺ τοῦ περινέου καὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ μηροῦ. τοῦτο τὸ ξύλον ἑστεὸς κωλύει τὴν ἐπίδοσιν ἐπιδιδόναι τὸ σῶμα, τοῖσι πρὸς ποδῶν ἑλκουσιν. ἐνίοτε γὰρ ἀρκέει αὐτὸ τὸ ξύλον τοῦτο, ἀντὶ τῆς ἄνωθεν ἀντικατατάσιος. ἐνίοτε δὲ καὶ κατατεινομένου τοῦ σκέλεος ἔνθεν καὶ ἔνθεν, αὐτὸ τὸ ξύλον τοῦτο χαλαρὸν ἐγκείμενον ἢ τῇ, ἢ τῇ, ἐκμοχλεύειν ἐπιτήδειον ἂν εἴη τὴν κεφαλὴν τοῦ μηροῦ ἐς τὸ ἔξω μέρος. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ αἱ κάπετοι ἐντετμέαται, ὡς καθ' ὁκοίην ἂν αὐτέων ἁρμόσῃ ἐμβαλλόμενος ξύλινος μοχλὸς μοχλεύοι, ἢ παρὰ τὰς κεφαλὰς τῶν ἄρθρων, ἢ κατὰ τὰς κεφαλὰς τελέως ἐρειδόμενος ἅμα τῇ κατατάσει, ἤν τε ἐς τὸ ἔξω μέρος συμφέρει ἐκμοχλεύεσθαι, ἤν τε ἐς τὸ εἴσω. καὶ ἤν τε στρογγύλον τὸν μοχλὸν ξυμφέρει εἶναι, ἤν τε πλάτος ἔχοντα. ἄλλος γὰρ ἄλλῳ τῶν ἄρθρων ἁρμόζει. εὔχρηστος δὲ ἐστὶν ἐπὶ πάντων τῶν ἄρθρων ἐμβολῆς τῶν κατὰ τὰ σκέλεα, αὕτη ἡ μόχλευσις σὺν κατατάσει. περὶ οὗ νῦν ὁ λόγος ἐστί, στρογγύλος ἁρμόζει ὁ μοχλὸς εἶναι. ἀπὸ τουτέων τῶν μηχανέων, καὶ ἀνάγκαιον οὐδὲν ἄρθρον μοι δοκέει οἷόν τε εἶναι, ἀπορηθῆναι τοῦ ἐμπεσεῖν. εὕροι δ' ἄν τις καὶ ἄλλους τρόπους τούτου τοῦ ἄρθρου ἐμβολῆς. εἰ γὰρ τὸ ξύλον τοῦτο τὸ μέγα ἔχοι κατὰ μέσον καὶ ἐκ πλαγίων φλιὰς δύο ποδιαίας, ὕψος δὲ ὅκως δοκέει ξυμφέρειν, τὴν μὲν ἔνθεν, τὴν δὲ ἔνθεν. ἔπειτα ξύλον πλάγιον ἐνείη ἐν τῇσι φλιῇσιν, ὡς κλιμακτήρ. ἔπειτα διέρσαι τὸ ὑγιὲς σκέλος μεσηγὺ τῶν φλιέων. τὸ δὲ σιναρὸν ἄνωθεν τοῦ κλιμακτῆρος ἔχοι ἐναρμόσον. ἀτὰρ τι πρὸς τὸ ὕψος καὶ πρὸς τὸ ἄρθρον ᾗ ἐκπέπτωκε, ῥηΐδιον χρὴ ἁρμόζειν. τὸν γὰρ κλιμακτῆρα ὑψηλότερον χρὴ ποιέειν τοῦ μετρίου. καὶ ἱμάτιον πολύπτυχον ὡς ἂν ἁρμόσῃ, ὑποτείνειν ὑπὸ τὸ σῶμα. ἔπειτα χρὴ ξύλον ἔχον τὸ πλάτος μέτριον καὶ μῆκος, ἄχρι τοῦ σφυροῦ ὑποτεταμένον ὑπὸ τὸ σκέλος εἶναι ἱκνεόμενον ἐπέκεινα τῆς κεφαλῆς τοῦ μηροῦ, ὡς οἷόν τε. προσκαταδεδέσθαι δὲ χρὴ πρὸς τὸ σκέλος ὁκοσαχῶς ἂν μετρίως ἔχῃ. κἄπειτα κατατεινομένου τοῦ σκέλεος, εἴτε ξύλῳ ὑπεροειδεῖ, εἴ τε τουτέων τινὶ τῶν κατατασίων, ὁμοῦ χρὴ καταναγκάζεσθαι τὸ σκέλος περὶ τὸν κλιμακτῆρα ἐς τὸ κάτω μέρος ξὺν τῷ ξύλῳ τῷ προσδεδεμένῳ. τὸν δέ τινα κατέχειν τὸν ἄνθρωπον ἀνωτέρω τοῦ ἄρθρου κατὰ τὸ ἰσχίον. καὶ γὰρ οὕτως ἅμα μὲν ἡ κατάτασις ὑπεξαείροι τὴν κεφαλὴν τοῦ μηροῦ ὑπὲρ τῆς κοτύλης. ἅμα δὲ ἡ μόχλευσις ἀπωθέοι τὴν κεφαλὴν τοῦ μηροῦ εἰς τὴν ἀρ-

χαίην

A χείρω φύσιν. αὗται πᾶσαι αἱ εἰρημέναι ἀνάγκαι ἰσχυραὶ, καὶ πᾶσαι κρείσσους τῆς ξυμφορῆς, ἤν τις ὀρθῶς καὶ καλῶς σκευάζοι. ὥσπερ δὲ καὶ πρόσθεν εἴρηται, πουλύ τι ἀπὸ ἀσθενεστέρων κατατασίων καὶ φαυλοτέρης κατασκευῆς τοῖσι πλείοσιν ἐμπίπτει.

sedem protrudetur. Hæ omnes commemoratæ cogendi rationes validæ sunt, omnesque, si quis rectè ac probè apparatas habeat, calamitatem superant. Ac quemadmodum antè dictum est, longè imbecilliore extensione, magisq; vulgari apparatu, plærunq; hic articulus reconditur.

[14] κομψευόμενος] Hunc locum subindicat Erotianus κομψευόμενος exponens πανουργευόμενος, ἐπεὶ καὶ οἱ Ἀττικοὶ τὴν πανουργίαν κομψίαν καλοῦσι, καὶ τὸ γρεῖλον κομψὸν, ὡς καὶ Εὐελπίδης. Aristoph. etiam Scholiastes κομψῶς δεινῶς & πανούργως exponit, quoniam antiquis κομψοὶ πανοῦργοι B dicebantur. Potest etiam dici, ὅστις γε τοῖσι τοιούτοισιν ἥδεται κομψευόμενος, qui huiusmodi industriam affectat, aut qui huiusmodi artificio ac industria delectatur.

πρὸς μεσόδμην] μεσόδμη explicatur à Galeno in Exegesi, ἡ καθ' ἕνα οἶκον εἰς δύο μεμερισμένον διοείζουσα τὰ δοκοῦ εἴρξις, οἷον μεσόδμην ἥς ἔσα. τινὲς δὲ καὶ τὸ ὑποκείμενον στέγος μεσόδμην καλοῦσι. (Sic enim legendum esse in nostra OEconomia scripsimus) Dicitur μεσόδμη trabs mediana & transuersa, quæ ab vno pariete ad alterum traiicitur, dicitur etiam & intercolumnium, aut trabes & columnæ quædam, quæ mediam domum separant. μεσόδμαι & μεσόδματα dicuntur Hesychio, τὰ μεσόσυλα, & τὰ τῶν δοκῶν διαστήματα. Varinò verò τὰ μεσόσυλα κατ' Ἀρίσταρχον, καθ' ἑτέρους δὲ τὰ μεταξὺ τῶν δοκῶν, καὶ διαφράγματα μεταξὺ τῶν κιόνων. Est & μεσόδμη ἡ ὀπὴ δι' ἧς ὁ ἱστὸς ἀνείρεται. Foramen in media naui cui malus inditur, ἡ ἱστοδόκη ὅπου τίθεται ὁ ἱστὸς καὶ κλίνεται. Hunc verò repositionis modum vt simplicissimum & minus affectatum, his verbis obscurissimis & nostris in codicibus corruptissimis describit * Paulus. ἔστι δὲ καὶ ἕτερος ἐμβολῆς τρόπος ἄνευ τῆς ἐπὶ τοῦ ξύλου κατατάσεως, ἐπαινούμενος ὑφ' Ἱπποκράτους. δεῖ γάρ φησι τὰς χεῖρας τοῦ κάμνοντος μαλθακῶς προσδῆσαι ταῖς πλευραῖς, καὶ τοὺς πόδας ἀμφοτέρους ἰσχυρῷ ἱμάντι μαλθακῷ, κατὰ τὰ σφυρὰ καὶ ὑπὲρ τῶν γονάτων. ἀπέχοντας ἀλλήλων ὅσον δάκτυλος εἷς. ἀποτεταμένου τοῦ πεπονθότος σκέλους ὑπὲρ τοῦ ἑτέρου, ὡς δύο δακτύλοις. κἄπειτα κρεμάσαι C τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ κεφαλῆς, ἀπέχοντα τῆς γῆς ὅσον δύο πήχεις. νεανίσκον δέ τινα ἔμπειρον τοῖς ἑαυτοῦ πήχεσι παρειληφότα τὸν πεπονθότα μηρὸν κατὰ τὸ παχύτατον, ἵνα καὶ ἡ κεφαλὴ τοῦ μηροῦ, ἐξαπίνης ἀποκρεμασθῆναι τοῦ ἀνθρώπου βιαζόμενον. ῥαδίως γὰρ εἰσελεύσεται τὸ ἄρθρον. οὗτος ὁ τρόπος τῆς καταρτισμοῦ, τῶν μὲν ἄλλων ἁπλούστερός ἐστιν, οἷά τε μὴ ἁπτόμενος διὰ πολλῆς παρασκευῆς. ἀλλ' ὡς ἐλεεινὸν αὐτὸν οἱ πολλοὶ παρῃτήσαντο. Quibus in Pauli verbis, vbi crus affectum duobus digitis altero plus intendi præcipit, quidam id ex transuersa tabe suspenso homine fieri contendunt, & ἀποτεταμένου ὑπὸ τοῦ ξύλου legunt, vestis Hippocratis verbis respondeant. χρὴ δὲ καὶ ἐπάνωθεν τῶν ἐπιγουνίδων προσπεριβεβλῆσθαι πλατὺ ἱμάντι καὶ μαλθακῷ ἀνατείνοντα εἰς τὴν μεσόδμην. τὸ δὲ σκέλος τὸ σιναρὸν τετάσθαι χρὴ, ὡς δύο δακτύλοισι μᾶλλον τοῦ ἑτέρου. Est & alius cruris interiorem in partem prolapsi reponendi modus apud Oribasium libro de Machinamentis (cap. 21. & 37.) cuius etiam meminisse videtur Paulus.

* *Cap. 118. lib. 6.*

ὡς ὅτι ἐλάχιστον χρόνον κρέμηται] Quædam exemplaria κρεμάσηται legunt.

D τοπλοῖσι δὲ συγκάμψασι τὸ σκέλος] Paulus. εἰ γὰρ εἴη καὶ τὸ πάθος νεαρὸν, καὶ ὁ κάμνων ἔτι νεάζων, ἐνίοτε τὸν μηρὸν διακρατοῦντες καὶ περιφέροντες τῇδε κἀκεῖσε, τὸ ἄρθρον ἐμβεβλήκαμεν. ἐπὶ τῆς εἴσω δὲ γεγενημένης τῆς ἐξαρθρήσεως, καὶ τὸ σκέλος μόνον ἀθρόως τε καὶ ἰσχυρῶς κατὰ τὸν βουβῶνα κάμψαντες ὡς ἔσω πέτω, τὸ δέον ἐξεπράξαμεν.

ἀλλὰ καὶ ἄνωθεν τοῦ γούνατος] Paulus. ἵνα δὲ μή τι τὸ γόνυ πάθῃ, καὶ τούτου ἀνώτερον. Funes autem nexos aut implicitos, aut etiam lora requirit Paulus.

ἀλλὰ καὶ ἱμάντι μακρῷ] Paulus. ἱμάντος δὲ μαλθακοῦ καὶ ἰσχυροῦ τὴν μεσότητα κατὰ τὸν περίναιον ἁρμόσαντες, ἐπὶ τὸν ὦμον ἀνάγομεν, ἔμπροσθεν διὰ τοῦ βουβῶνος καὶ τῆς κλειδὸς. ὄπισθεν δὲ διὰ τοῦ νώτου. Sic enim apud Paulum legendum videtur.

πρὸς τὴν ἀρχὴν αὐτὰ κατατείνοντα] Istud quidem lorum ad iugulum suis capitibus deligari vult. Paulus verò duo lori capita ministro ad vehementiorem vim exhiberi. Oribasius etiam duplicatæ habenæ vel funis medium lana seu linteo circumdatum, ad interfœmineum inseri, eiusque capita super caput adduci iubet. Possunt quoque lori capita ad axis clauum aut ad postem alligari, quò maior etiam à superiore parte extensio fiat.

E ὅκως δὲ ὁ ἱμὰς] Oribasius si interiorem in partem femur exciderit, habenam inter femur integrum & articulum qui restitui debet, adhibendam præcipit, ne si femoris capiti subiecta fuerit, membrum ad inferiorem partem attrahi nõ sinat. Paulus quoq; istud sic exprimit. καταπινομένου γὰρ τοῦ ἀνθρώπου, εἰ μὲν ἐπὶ τὰ ἔσω τὸ ἄρθρον ἐξέπεσε, τὸ μὲν ἱμάντος τοῦ κατὰ τὸν περίναιον τὴν μεσότητα δεῖ μεταξὺ τῆς τοῦ μηροῦ κεφαλῆς καὶ αὐτοῦ τοῦ περιναίου τετάχθαι. ἀναφέρεσθαι δὲ τὸν ἱμάντα, διὰ τοῦ προειρημένου βουβῶνος καὶ τῆς κλειδὸς. νεανίσκον δέ τινα διὰ τοῖς δύο πήχεσι τὸν πεπονθότα μηρὸν κατὰ τὸ παχύτερον αὐτοῦ περιειληφότα, ἕλκειν ἰσχυρῶς ἐπὶ τὰ ἔξω.

ἄλλος δέ τις τὸ παρὰ τὸ γόνυ] Exemplaria quædam δῆλας legunt vt ad χεῖρας referas. Sed vitiata esse apparet, & ἄλλος δέ τις legendum.

ξύλον κεκτῆσθαι τετράγωνον] Hoc organum quod Hippocrates ξύλον vocat describitur optimè Rufo apud Oribasium libro de * Machinamentis. Scamnum vocat Celsus, vt & recentiores βάθρον. Paulus μέγα ξύλον (vt & hîc Hippocrates) ἢ βάθρον, vt & Galenus in Comment. Huius quoque meminit in Mochlico Hippocrates.

* *Cap. 29.*

F θαλιὴν ἔχειν] Sic legunt quotquot ad huc videre licuit exemplaria. Galenus tamen θαλιὴν παραμήκεα legisse videtur.

ὀνίσκου ἔχειν] Sic legit codicum magna pars tum manu scriptorum tum publicatorum. Quæ lectio etsi ferri potest, quòd φλιαὶ asellorum postes dicuntur, altera tamen magis popularis est, si ὀνίσκους ἔχειν legas, quòd hi postes asellos firment & contineant, sintque hæ φλιαὶ Galeno τὰ διαλαμβάνοντα τοὺς ἄξονας στηρίγματα, & Erotiano τὰ ἑκατέρωθεν τοῦ βάθρου ὄρθια ξύλα ἐν οἷς ἄξονες περιέχονται. Sic enim legendum esse vel ex hoc loco patet, vt antea quoque scripsimus.

ὡς κάπετος μακρὰς] κάπετοι hîc dicuntur Rufo authore, fossulæ quædam & cauitates per totum scamnum excauatæ & incisæ, quatuor digitorum spatio interiecto, latitudine & altitudine trium digitorum. Erotianus κάπετον exponit ὄρυγμα, τάφρον. ἐπὶ μὲν τοι τοῦ ὀρύγου ὄρυγμα δηλοῖ. καπέτους ἐπιμήκεις τάφρους vocat Paulus, vsumque his verbis edocet. ἐγγεγλυφθῶσαν δι' ὅλου σχεδὸν ἐπιμήκεις τινὲς δὴ τάφροι, πλάτος τε καὶ βάθος μὴ πλεῖον δακτύλων τεσσάρων, ἀπέχουσαι δὲ ἀλλήλων μὴ πλεῖον δακτύλων δ'. ὥστε τοῦ μοχλοῦ κατὰ τὸ πέρας ἐπ' αὐτῶν ἀναβαίνοντος, ἐφ' ὅποσα ἂν δέωσι ποιῆσαι τὴν μόχλευσιν.

G ἔχειν δὲ κατὰ μέσον τὸ ξύλον] Hoc sic exprimit Paulus. κατὰ μέσον δὲ τοῦ ξύλου ἢ βάθρου ἕτερον ἐμπεπήχθω ξύλον, ὅσον ποδιαῖον τῷ μήκει, πάχος δὲ ὅσον συμμέτρως. ὥστε ὑπὸ τούτου καταπινομένου τοῦ ἀνθρώπου, τοῦτο τὸ ξύλον μεταξὺ φθάσαι τοῦ περιναίου καὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ μηροῦ. ἅμα τε καὶ κωλύσει τὴν ἐπίδοσιν τοῦ σώματος ἑπομένου τοῖς πρὸς ποδῶν ἕλκουσι. καὶ τούτου ὄντος ὁ δὲ χρεία πολλάκις γίνεται τῆς ἄνωθεν ἀντιτάσεως, ἅμα δὲ καὶ καταπινομένου τοῦ σώματος αὐτὸ τὸ ξύλον ἐπὶ τὰ ἔξω τὴν κεφαλὴν ἐκμοχλεύσει τοῦ μηροῦ. Rufus hoc lignum scalmum aut priapiscum vocat, qui in lignum altè in quadratam figuram excauatum demittitur. In Mochlico συλίσκος dicitur.

αὕτη ἡ μόχλευσις σὺν κατατάσει] κατάτασι legunt interpretes quidam. Sed exemplaria omnia σὺν κατατάσει legunt.

στρογγύλος ἁρμόζει ὁ μοχλὸς ἐστί] Post hæc verba in quibusdam exemplaribus adduntur ista, τῷ μὲν τὸ ἔξω ἐκπεπτωκότι ἄρθρῳ πλατὺς ἁρμόζει εἶναι. Quæ nos cum Asulano codice etiam addenda censemus, etsi omittuntur ab omnibus interpretibus. Quæ videtur quoque explicare Galenus in Com. eorumque rationem apponere.

ἀπὸ τούτων τῶν μηχανέων] καὶ ἀνάγκέων lego.

H εἰ γὰρ τὸ ξύλον τοῦτο τὸ μέγα] Hunc locum integrum sic exprimit Paulus. εἰ δὲ μὴ οὕτως εἰσενεχθείη, τὸ μὲν ἐμπεπηγὸς ὄρθιον ξύλον ἀφαιρετέον. ἐκ πλαγίου δὲ τῆς τούτου θέσεως, ἑκατέρωθεν ἕτερα δύο ξύλα πεπήχθω καθάπερ φλιαὶ, μὴ ἐλάττω ἢ ποδὸς τὸ μῆκος. ἐφαρμοσάτω δὲ τούτοις ἕτερον ξύλον καθάπερ κλι-

μακτὴρ, ὡς εἶναι τὸ σχῆμα τῶν τειῶν ξύλων παραπλήσιον τῷ Η σοιχείῳ, ὅταν μικρῷ κατωτέρω τῶν ἄκρων τὸ μέσον ἐναρμοσθείη ξύλον. κἄπειτα ἐπὶ τὸ ὑγιὲς πλευρὸν κειμένου τοῦ ἀνθρώπου, τὸ μὲν ὑγιὲς σκέλος μεταξὺ τῶν φλιωδεστέρων ἀγάγωμεν ὑπὸ τὴν δὲ βαθμίδα. τὸ δὲ πεπονθὸς ἄνωθεν ὑπεραγάγωμεν ταύτης, ὡς ἐφαρμόζειν αὐτῇ τῇ κεφαλῇ τοῦ μηροῦ, ἐπεστρωμένου πρότερον αὐτῇ πολυπτύχου τινὸς ἱματίου, διὰ τὸ μὴ θλίβεσθαι τὸν μηρόν. ἕτερον δὲ ξύλον ἔχον τὸ μὲν πλάτος σύμμετρον, τὸ δὲ μῆκος, ὅσον ἀπὸ τῆς τοῦ μηροῦ κεφαλῆς ἄχρι τοῦ σφυροῦ, ὑποτιθέμενον ἔσωθεν τῷ σκέλει συνδεδέσθω. γινομένης δὲ τῆς κατατάσεως ἢ δι' ὑπερῴων ὡς ἐπὶ κυφώσεως, ὡς ἔμπροσθεν εἴπομεν, ἢ διά τινων ἄλλων, ἕλκειν ἐπὶ τὰ κάτω τὸ σκέλος μετὰ τοῦ προσδεδεμένου τοῦ ξύλου. ὅπως τῇ βίᾳ ταύτῃ ἡ κεφαλὴ τοῦ μηροῦ ἐς τὸν ἴδιον ἐπανέλθοι τόπον. Sic enim hæc mihi legenda videntur, quæ mendosissimè nostris in codicibus leguntur. Rufus verò postes huiusmodi in medio ligno ad similitudinem literæ Π adaptari vult.

ἔπειτα χρὴ ξύλον ἔχον τὸ πλάτος] Oribasius spatham vel lignum habens in summo capitulum rotundum, ac leuiter cauum esse vult, ab interiore parte à summo crure ad imum pertinens, quod super id lignum, quod Π literam refert, cum crure deorsum magna vi adductum, molitionem attrahendo adhibet. Adesse verò alium idoneum necesse est, qui sursum versus compellat.

At verò vbi exteriorem in partem femoris caput luxatum fuerit, eodem quo suprà dictum est modo, ab vtraque parte extensiones faciendæ. Molitio autem per latum vectem vna cum extensione adhibenda, ab exteriore parte ad interiorem adurgendo, ad natem ipsam aut paulò supra vecte apposito. Ad sanam autem coxam iuxta natem, quis manibus obfirmatis, vt ne corpus cedat, aut alio aliquo huiusmodi vecte superiecto, & ex aliqua conueniente fossula firmato, contra obluctetur, ac femoris luxati partem quæ ad genu est, ab interiore parte in exteriorem leuiter deducat. Huic verò luxationis modo suspensio minimè conuenit. Eius enim qui appenditur cubitus, femoris caput è suo cauo protruderet. Huic tamen luxationis modo conuenientem per subiectum lignum molitionem comminiscetur aliquis, si exteriore parte admoueatur. Sed quid plura? Nam si rectè & probè extensio fiat, rectè quoque molitio adhibeatur, quis articulus hoc modo prolapsus non restituatur? Quòd si posteriorē in partem femur prolapsum sit, extendere quidem & in diuersa ducere quo modo dictum est oportet, instratoque ligno multiplici stragulo, quò mollissimum sit, & homine prono reclinato, hunc in modum extensio adhibenda. Vnà autem cum extensione, quomodo in gibbosis spinæ affectibus, per asserem deorsum impellendum est, assere è natium regione, magisque in inferiorem quàm superiorem partem collocato. Incisura verò in pariete ad asserem directa non sit, sed paulùm deorsum spectans & ad pedes inclinata. Hæc reponendi ratio huiusmodi luxato articulo, tum maximè secundum naturam, tum etiam validissima est. Asseris autem loco abundè fortassis fuerit aliquē insidentem, aut manibus annitentem, vel de repente pedibus consistentem, vnà quoque cum extensione sublimem ferri. Ex prædictis verò alia nulla reponendi ratio huiusmodi luxato articulo secundum naturam est.

[35] Ἢν δὲ ἐς τὸ ἔξω κεφαλὴ μηροῦ ὀλισθῇ, τὰς μὲν κατατάσιας ἔνθα καὶ ἔνθα χρὴ ποιέεσθαι, ὥσπερ εἴρηται τοιουτοτρόπως. τὴν δὲ μόχλευσιν πλάτος ἔχοντι μοχλῷ μοχλεύειν χρὴ, ἅμα τῇ κατατάσει, ἐκ τοῦ ἔξω μέρεος, ἐς τὸ εἴσω ἀναγκάζοντα. κατά τε αὐτὸν ἤδη τὸν γλουτὸν, προθέμενον τὸν μοχλὸν, καὶ ὀλίγῳ ἀνωτέρω. ἐπὶ δὲ τὸ ὑγιὲς ἰσχίον, κατὰ τὸν γλουτὸν ἀντιστηριζέτω τις τῇσι χερσὶν, ὡς μὴ ὑποείκῃ τὸ σῶμα, ἢ ἑτέρῳ τινὶ τοιούτῳ μοχλῷ ὑποβάλλων, καὶ ἐρείσας ἐκ τῶν καπέτων τὴν ἁρμόζουσαν ἀντικαταχέτω. τοῦ δὲ μηροῦ τοῦ ἐξηρθρηκότος τὸ παρὰ τὸ γόνυ εἴσωθεν ἔξω παραγέτω ἡσύχως. ἡ δὲ κρέμασις οὐχ ἁρμόσει τούτῳ τῷ τρόπῳ τῆς ὀλισθήσιος τοῦ ἄρθρου. ὁ γὰρ πῆχυς τοῦ ἐκκρεμαμένου ἀπωθέοι ἂν τὴν κεφαλὴν τοῦ μηροῦ ἀπὸ τῆς κοτύλης. τὴν μέντοι ξὺν τῷ ὑποκειμένῳ ξύλῳ μόχλευσιν μηχανήσαιτ' ἄν τις ὥστε ἁρμόζειν καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τοῦ ὀλισθήματος ἔξωθεν προσαρτέον. ἀλλὰ τί καὶ δεῖ πλείω λέγειν; ἢν γὰρ ὀρθῶς μὲν καὶ εὖ κατατείνηται, ὀρθῶς δὲ μοχλεύηται, τί οὐκ ἂν ἐμπέσοι ἄρθρον, οὕτως ἐκπεπτωκός; [36] ἢν δὲ ἐς τοὔπισθεν μέρος ἐκπεπτώκῃ ὁ μηρὸς, τὰς μὲν κατατάσιας καὶ ἀντιτάσιας, οὕτω δεῖ ποιέεσθαι, καθάπερ εἴρηται. ἐπιστορέσαντα δὲ ἐπὶ τὸ ξύλον ἱμάτιον πολύπτυχον ὡς μαλακώτατον ἔῃ, πρηνέα κατακλίναντα τὸν ἄνθρωπον, οὕτω κατατείνειν. ἅμα δὲ τῇ κατατάσει, χρὴ τῇ σανίδι καταναγκάζειν τὸν αὐτὸν τρόπον, ὡς τὰ ὑβώματα, κατ' ἴξιν τοῦ πυγαίου ποιησάμενον τὴν σανίδα, καὶ μᾶλλον ἐς τὸ κάτω μέρος, ἢ ἐς τὸ ἄνω τῶν ἰσχίων. καὶ ἡ ἐντομὴ ἐν τῷ τοίχῳ τῇ σανίδι μὴ εὐθεῖα ἔστω, ἀλλ' ὀλίγον καταφερὴς, πρὸς τὸ τῶν ποδῶν μέρος. αὕτη ἡ ἐμβολὴ κατὰ φύσιν μάλιστα τῷ τρόπῳ τούτῳ τοῦ ὀλισθήματός ἐστι, καὶ ἅμα ἰσχυροτάτη. ἀρκέσειε δ' ἂν ἴσως ἀντὶ τῆς σανίδος καὶ ἐφεζόμενόν τινα ἢ τῇσι χερσὶν ἐρεισάμενον, ἢ ἐπιβάντα ἐξαπίνης ὁμοίως ἐπαιωρηθῆναι ἅμα τῇ κατατάσει. ἄλλη δὲ οὐδεμίη ἐμβολὴ τῶν προειρημένων κατὰ φύσιν ἐστὶ τῷ τρόπῳ τούτῳ τοῦ ὀλισθήματος.

[35] ἢν δὲ ἐς τὸ ἔξω κεφαλὴ μηροῦ] Hunc luxationis modum paucis sic explicat Paulus. εἰ δ' ἐπὶ τὰ ἐκτὸς ἡ ἐξάρθρησις γένηται, κατατάσθω μὲν ὁ ἄνθρωπος ὡς ἀνωτέρω. τὸν δὲ κατὰ πρόσθιον ἱμάντα διὰ τῶν ἀντικειμένων φέρειν μερῶν προσήκει, βουβῶνος φημὶ καὶ κλειδός. τὸν δὲ ἰατρὸν μοχλεύειν ἔξωθεν ἐπὶ τὰ εἴσω, κατὰ τὴν ἁρμόζουσαν τῶν ἐγγεγλυμμένων τάφρων, ἀντιβαίνοντος τῷ μοχλῷ ὑπηρέτου τινὸς πρὸς τὸν ὑγιᾶ γλουτόν. Sic enim mihi locus legi posse videtur, etsi quidam ex Hippocrate hîc multa reponunt. Celsus verò breuiter admodum quod in hac luxatione præcipitur, cæteris casibus accommodat. In cæteris verò casibus (scribit) vbi ossa per vim paululum inter se recesserunt, medicus debet id quod eminet, retro cogere, minister contrà inde coxam propellere.

[36] ἢν δὲ ἐς τοὔπισθεν μέρος] Hunc repositionis modum sic Paulus exprimit. ἐπὶ δὲ τῶν ἐπὶ τὰ ὀπίσω, οὐ δεῖ μὲν ἄχρι μετεώρου καταπίνειν τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' ἐπὶ στερεοῦ κεῖσθαι, καθάπερ καὶ τῶν ἐπὶ τὰ ἐκτὸς ἐξηρθρηκότων. ὥσπερ δὲ ἐπὶ τοῦ κυφώματος ἐλέγετο, ἐπὶ μὲν τοῦ ξύλου ἢ βάθρου πρηνῆ καταπίπτειν τὸν ἄνθρωπον, οὐ κατὰ τῆς ἰξύος ἀλλ' ἐν τῷ σκέλει τεταμένων τῶν δεσμῶν, ὡς ἀρτίως εἴρηται. χρῆσθαι δὲ καὶ τῇ διὰ τῆς σανίδος πλήσει κατὰ τὸ πυγαῖον, ἔνθα καὶ τὸ ἄρθρον ἐξέστηκε. (Sic enim mihi legendus locus videtur.) Oribasius libro de *Machinamentis, paulò diuersum reponendæ istius luxationis modum per spatham recenset.

* Cap. 21. & 38.

H

[37] Ἢν δὲ

A [57] Ἢν δὲ ἐς τὸ ἔμπροσθεν ὀλισθῇ, τὴν μὲν κατατασίων ὁ αὐτὸς τρόπος ποιητέος, ἄνδρα δὲ χρὴ ὡς ἰσχυρότατον ἀπὸ χειρῶν, καὶ ὡς εὐπαιδευτότατον ἐνερείσαντα τὸ θέναρ τῆς χειρὸς τῆς ἑτέρης παρὰ τὸν βουβῶνα καὶ τῇ ἑτέρῃ χειρὶ τὴν ἑωυτοῦ χεῖρα προσκαταλαβόντα, ἅμα μὲν ἐς τὸ κάτω ὠθέειν τὸ ὀλίσθημα, ἅμα δὲ ἐς τὸ ἔμπροσθεν τοῦ γούνατος μέρος. οὗτος γὰρ ὁ τρόπος τῆς B ἐμβολῆς μάλιστα κατὰ φύσιν τούτῳ τῷ ὀλισθήματί ἐστιν. ἀτὰρ καὶ ὁ κρεμασμὸς, ἐγγύς τι τοῦ κατὰ φύσιν. δεῖ μέντοι τὸν ἐκκρεμάμενον ἔμπειρον εἶναι, ὡς μὴ ἐκμοχλεύοι τῷ πήχει τὸ ἄρθρον, ἀλλὰ περὶ μέσον τὸν περίνεον καὶ κατὰ τὸ ἱερὸν ὀστέον τὴν ἐκκρέμασιν ποιέεται. [58] εὐδοκιμεῖ δὲ καὶ ὁ πειραθεὶς ἀσκῷ τοῦτο τὸ ἄρθρον ἐμβαλέσθαι. καὶ ἤδη μέν τινας εἶδον, οἵτινες ὑπὸ C φαυλότητος, καὶ τὰ ἔξω ἐγκεκλιμένα, καὶ τὰ ὄπισθεν ἀσκῷ ἐπειρῶντο ἐμβαλεῖν, οὐ γινώσκοντες ὅτι ἐξέβαλλον αὐτὸ μᾶλλον, ἢ ἐνέβαλλον. ὁ μέντοι πρῶτος ἐπινοήσας, δῆλον ὅτι πρὸς τὰ εἴσω ὠλισθηκότα, ἀσκῷ ἐμβάλλειν ἐπειρήσατο. ἐπίστασθαι μὲν οὖν χρὴ ὡς χρηστὸν ἀσκῷ εἰ δέοι χρέεσθαι. διαγινώσκειν δὲ χρὴ, ὅτι ἕτερα πολλὰ ἀσκοῦ κρείσσω ἐστίν. χρὴ δὲ τὸν μὲν ἀσκὸν D κατατιθέναι ἐς τοὺς μηροὺς ἀφύσητον ἐόντα, ὡς ἂν δύναιτο ἀνωτάτω πρὸς τὸν περίνεον ἀνάγοντα. ἀπὸ δὲ τῶν ἐπιγουνίδων ἀρξάμενον, ταινίῃ πρὸς ἀλλήλους τοὺς μηροὺς καταδῆσαι, ἄχρι τοῦ ἡμίσεος τῶν μηρῶν. ἔπειτα ἐς ἕνα τῶν πολλῶν τῶν λελυμένων, ἐνθέντα αὐλὸν ἐκ χαλκείου φυσᾶν, καὶ ἐσαναγκάζειν ἐς τὸν ἀσκόν. τὸν δὲ ἄνθρωπον πλάγιον κατακέεσθαι τὸ σιναρὸν σκέλος ἐπιπολῆς ἔχοντα. ἡ μὲν E οὖν παρασκευὴ αὕτη ἐστί. σκευάζονται δὲ κάκιον οἱ πλεῖστοι, ἢ ὡς ἐγὼ εἴρηκα. οὐ γὰρ καταδέουσι τοὺς μηροὺς ἐπὶ συχνὸν, ἀλλὰ μοῦνον τὰ γούνατα, καὶ οὐ προσκατατείνουσι. χρὴ δὲ καὶ προσκατατείνειν. ὅμως δὲ ἤδη τινὲς ἐνέβαλον, ῥηϊδίου πρήγματος ἐπιτυχόντες. εὐφόρως δὲ οὐ πάνυ ἔχει διαναγκάζεσθαι οὕτως. ὅ, τε γὰρ ἀσκὸς ἐμφυσώμενος, οὐ τὰ ὀγκηρέστατα αὐτοῦ ἔχει πρὸς τῷ ἄρθρῳ τῆς κεφαλῆς, ἣν δεῖ F μάλιστα ἐκμοχλεύεσθαι. ἀλλὰ κατὰ τὸν ἑωυτὸν, αὐτὸς μέσος καὶ τῶν μηρῶν ἴσως, ἢ κατὰ τὸ μέσον, ἢ ἔτι κατωτέρω. οἵ τε αὖ μηροὶ φύσει γαυσοὶ πεφύκασιν. ἄνωθεν γὰρ σαρκώδεες περὶ ξύμμηροι. ἐς δὲ τὸ κάτω ὑπόξηροι. ὥστε καὶ ἡ τῶν μηρῶν φύσις ἐπαναγκάζοι τὸν ἀσκὸν, ἀπὸ τοῦ ἐπικαιροτάτου χωρίου. εἴ τε οὖν τι σμικρὸν ἐνθήσει τὸν ἀσκὸν, μικρὴ ἡ ἰσχὺς ἐοῦσα, ἀδύνατόν ἐστιν ἀναγκάζειν τὸ ἄρθρον. G εἰ δὲ δεῖ ἀσκῷ χρέεσθαι, ἐπὶ πολὺ οἱ μηροὶ ξυνδετέοι πρὸς ἀλλήλους. καὶ ἅμα τῇ κατατάσει τοῦ σώματος, ὁ ἀσκὸς φυσητέος. τὰ δὲ σκέλεα ἀμφότερα ὁμοῦ καταδεῖν ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ τῆς ἐμβολῆς ἐπὶ τὴν τελευτήν. χρὴ δὲ περὶ πλείστου μὲν ποιέεσθαι ἐν πάσῃ τῇ τέχνῃ, ὅκως ὑγιὲς μὲν ποιήσῃς τὸ νοσέον. εἰ δὲ πολλοῖ-

At si anteriorem in partem luxatum fuerit, idem certè extendendi modus conuenit. Vir autem cùm manibus robustissimus, tum etiam peritissimus, superiore alterius manus parte ad inguen offirmata, eandemque altera manu insuper comprehendens, vnà quidem luxatum articulum deorsum, simulque ad anteriorem genu partem propellat. Hic enim reponendi modus huic luxationi maximè secundum naturam conuenit. Sed & suspendendi ratio prope ferè ad naturam accedit. Eum tamen qui appenditur gnarum esse oportet, vt ne cubiti molitione articulum expellat, sed circa medium interfœmineum & iuxta os sacrum appensionem faciat. Laudandus quoque is est qui per vtrem hunc articulum recondere tentarit. Nonnullos tamē vidi, qui ob ineptiam, tam ea quæ extra, quàm quæ in posteriorem partem erumperent, per vtrem reponere tentarent, neque aduerterēt hoc modo articulum potiùs expelli quàm restitui. Constat certè eum qui primus id excogitauit, quæ intrò luxata fuerunt, per vtrem reponere tentasse. Nosse igitur conuenit vbi vsus expetit, vtre vtendum esse, scire tamen licet multa alia vtre præstantiora esse. Vter autem non inflatus inter femora collocatur, sic vt quoad eius fieri potest, maximè sublimis ad interfœmineum adducatur, tum à patellis genu initio ducto, fascia femora inter se vinciantur, quæ ad eorum mediam partem tendat, deinde imposito folle fabrili in partem ex multis solutam, flatus in vtrem immittitur ac distendi cogitur. Homo verò in latus decumbere debet, & crus affectum superiore parte habere. Atque huiusmodi quidem est apparatus. Plærique tamen deteriùs quàm ego dixi apparant. Neque enim femorum magnam partem, sed genua tantùm deuinciunt, neque præterea intensionem admouent, quæ tamen necessariò adhiberi debet. At nonnulli rem facilem nacti, luxationem etiam restituerunt. Verùm hoc pacto non admodum facilis impulsio est. Inflatus enim vter qua potissimùm parte tumet, articuli caput, quod molitione impelli maximè debet, non attingit, sed ferè tota sui parte medius inter femora, vel circa medium, vel adhuc inferius collocatur. Adhæc femora etiam ipsa curua natura sunt comparata. Superiore enim parte carnosa sese contingunt, inferiore verò in angustum tenuantur. Ita vt etiam femorum natura vtrem ab eo loco expellat, in quem maximè immitti oportebat. Si quis igitur paruum vtrem immittat, fieri nullo modo poterit vt vis exigua articulum impellat. Quòd si vtre vtendum sit, femora inter se magna ex parte colliganda, vnaque cum corporis extensione vter inflandus. In hoc verò repositionis modo vtraque crura extrema parte simul deliganda. At verò in tota arte imprimis quidem tibi allaborandum est, vt quod ægrum est ad sanitatem reducas. Quòd si ea multis modis restitui potest, is qui minimùm habet molestiæ eligendus. Istud enim ad bonum virum & artis peritum spectare magis videtur, si popularem auram non affectes. Verùm (quod ad præsens institutum attinet) tam domestici sunt

σι τρόποισιν οἷόν τε εἴη ὑγιέας ποιέειν, τὸν ἀοχλότατον χρὴ αἱρέεσθαι. καὶ γὰρ ἀνδραγαθικώτερον τοῦτο καὶ τεχνικώτερον, ὅστις μὴ ἐπιθυμέει δημοειδέος κιβδηλίης. H περὶ οὖν οὗ ὁ λόγος ἐστὶν, τοιαίδε τινὲς μὲν κατοικίδιοι

quidam extendendi corporis modi, vt proptè in rem præsentem expediri possint. Nempe quidem si lora mollia & lenia non adfuerint, sed vel ferreæ catenæ, vel rudentes nautici, vel funes, ea vincula qua parte iniici debent, aut etiam amplius, fasciis aut laneorum panniculorum segmentis conuoluenda, tum vinculis vincienda. Homine verò in lecto ex iis quorum est copia firmissimo & maximo bene extēto, lecti pedes, vel à capite, vel qui à pedibus sunt, aut exteriore, aut interiore parte, prout conferre videbitur, ad ianuæ limen offirmandi. Ad alios autem pedes lignum quadratum transuersum, quod ab vno ad alterum pedem pertingat, obiiciendum, ac si id quidem exiguum extiterit, ad lecti pedes deligādum, sin crassum, sine vinculo relinquendū. Post hæc vinculorum capita, tum à capite, tum à pedibus, vtraq; ad pistillum, vel ad aliquod aliud huiusmodi lignum alligentur. Vinculum verò è directo ad corpus, vel paulò etiam supra collocetur. Per pistilla verò quæ erecta existunt, conueniens extēsio fiat, quorum alterum ad limen, alterum ad obiectum lignum offirmatur. Tum sic retro adductis pistillis extensio facienda. Ad hoc autem satis esse poterit scala firmos gradus habens lecto supposita, ad cuius gradus, liminis & ligni appositi loco, pistillis cōuenienter hinc & inde firmatis, eodem modo vinculorum distensio adhibeatur. Femoris item articulus, siue interiorem in partem, siue in priorem luxatus fuerit, hunc etiam in modū reconditur. Scalæ in terram defixæ homine insidente, tum crus quidem integrum leuiter extentum, qua commodum videbitur alligandum, ex affecto autem vas fictile aqua plenum appendendum, aut sporta in quam coniecti lapides fuerint. Est & alius reponendi modus, si interiorem in partem luxatio contigerit. Trabes iusta altitudine inter duas columnas deligatur, cui ab vna parte quæ pro magnitudine natium extet, æger se applicet, obuolutoque pectori stragulo, homo contiguæ trabis parti insideat, tum pectore ad columnā lata quadam habena adducto, demum crus integrum, ne circumoberret, ab aliquo quidem cōtineatur, læso verò pondus quantum conuenire videbitur, vt etiam supra dictum est, appendatur. Imprimis igitur nosse cōuenit, ossium omnium iuncturas, vt plurimùm, ex capite & acetabulo cōstare, ac in quibusdam cauum acetabuli formam referre, in nonnullis verò sinus leuiter esse depressos. Prolapsi autem omnes articuli, maximè quidem protinus dum adhuc sunt calidi, vel certè quàm citissimè recondendi. Nam & qui reponit faciliùs ac citiùs reponet, ægroq; longè minorem molestiam affert, si priusquam locus intumuerit, articulus recondatur. Omnes item recondendi articuli antè emolliri & dimoueri debent. Sic enim faciliùs reuerti solent. In omnibus autem articulorum repositionibus imperanda abstinentia est, præcipuè quidem vbi maximi sunt & repositu difficilimi articuli, minimùm verò vbi minimi & qui facilè reconduntur.

καταστάσιες εἶεν τοῦ σώματος, ὥστε ἐκ τῶν παρεόντων ὅ,τι εὔπορον εὑρίσκειν. τοῦτο μὲν ἢν τὰ δεσμὰ τὰ ἱμάντινα μὴ παρείη τὰ μαλθακὰ καὶ προσηνέα, ἀλλ' ἢ σιδήρεα, ἢ ὅπλα, ἢ σχοινία ταινίῃσι χρὴ ἢ ἐρρήγμασι ξυλίοισι ἐρινεοῖσι περιελίσσειν ταύτῃ μάλιστα, εἰ μέλλοι τὰ δεσμὰ καθέξειν καὶ ἐπὶ ἐπιπλέον. ἔπειτα οὕτω δεῖν τοῖσι δεσμοῖσι. τοῦτον δὲ ἐπὶ κλίνης χρὴ, ἥ τις ἰσχυροτάτη καὶ μεγίστη τῶν παρεουσέων, κατατετάσθαι καλῶς τὸν ἄνθρωπον. τῆς δὲ κλίνης τοὺς πόδας, ἢ τοὺς πρὸς κεφαλῆς, ἢ τοὺς πρὸς ποδῶν, ἐρηρεῖσθαι πρὸς τὸν οὐδὸν, εἴ τε ἔξωθεν ξυμφέρῃ, εἴτε ἔσωθεν. παρὰ δὲ τοὺς ἑτέρους πόδας παρεμβεβλῆσθαι ξύλον τετράγωνον, πλάγιον, διῆκον ἀπὸ τοῦ ποδὸς πρὸς τὸν πόδα. καὶ ἢν μὲν λεπτὸν ἐῇ τὸ ξύλον, προσδεδέσθω πρὸς τοὺς πόδας τῆς κλίνης, ἢν δὲ παχὺ ἐῇ, μηδέν. ἔπειτα τὰς ἀρχὰς χρὴ τῶν δεσμῶν, καὶ τῶν πρὸς τῆς κεφαλῆς, καὶ τῶν πρὸς τοῦ ποδῶν, προσδῆσαι ἑκατέρας πρὸς τὸ ὕπερον, ἢ πρὸς ἄλλο τι τοιοῦτον ξύλον. ὁ δὲ δεσμὸς ἐχέτω ἰθυωρίην κατὰ τὸ σῶμα, ἢ καὶ ὀλίγον ἀνωτέρω. ξυμμέτρως δὲ ἐκτετάσθω πρὸς τὰ ὕπερα ὡς ὀρθὰ ἑστεῶτα, τὸ μὲν παρὰ τὸν οὐδὸν ἐρειδὲν, τὸ δὲ παρὰ τὸ ξύλον τὸ παραβεβλημένον. κἄπειτα οὕτω τὰ ὕπερα ἀνακλῶντα χρὴ τὴν κατάτασιν ποιεῖσθαι. ἀρκέει δὲ κλῖμαξ ἰσχυροὺς ἔχουσα τοὺς κλιμακτῆρας ὑποτεταμένη ὑπὸ τὴν κλίνην, ἀντὶ τοῦ οὐδοῦ τε καὶ τοῦ ξύλου τοῦ παρατεταμένου, ὡς τὰ ὕπερα πρὸς τῶν κλιμακτήρων τοὺς ἁρμόζοντας ἔνθεν καὶ ἔνθεν προσερηρεισμένα, οὕτω τὴν κατάτασιν ποιεῖσθαι τῶν δεσμῶν. ἐμβάλλεται δὲ μηρὸς καὶ τόνδε τὸν τρόπον, ἢν ἐς τὸ εἴσω ὀλισθῇ, καὶ ἐς τὸ ἔμπροσθεν. κλίμακα χρὴ κατορύξαντα, ἐπικαθῆσαι τὸν ἄνθρωπον. ἔπειτα τὸ μὲν ὑγιὲς σκέλος ἡσύχως κατατείναντα προσδῆσαι ὅκου ἂν ἁρμόσῃ. ἐκ δὲ τοῦ σιναροῦ, εἰς κεράμιον ὕδωρ ἐγχέαντας ἐκκρεμάσαι, ἢ ἐς σφυρίδα λίθους ἐμβάλλοντας. ἕτερος τρόπος ἐμβολῆς. ἢν ἐς τὸ εἴσω ὀλισθῇ, σφωτῆρα χρὴ διαδῆσαι μεταξὺ δύο στύλων, ὕψος ἔχοντα συμμέτρως. προσεχέτω δὲ τοῦ σφωτῆρος κατὰ τὸ ἐν μέρος ὁ νοσέων, ὅκως τὸ πυγαῖον. περιδήσας δὲ περὶ τὸ στῆθος τοῦ ἀνθρώπου ἱμάτιον, ἐπικαθῆσαι τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ τὸ προσεχὲς τοῦ σφωτῆρος. εἶτα προσλαβεῖν τὸ στῆθος πρὸς τὸν στύλον πλατεῖ τινί. ἔπειτα τὸ μὲν ὑγιὲς σκέλος κατεχέτω τις, ὡς μὴ περισφάλληται. ἐκ δὲ τοῦ σιναροῦ ἐκκρεμάσαι βάρος ὅσον ἁρμόζει, ὡς καὶ πρόσθεν εἴρηται. πρῶτον μὲν οὖν δεῖ εἰδέναι, ὅτι πάντων τῶν ὀστέων αἱ ξυμβολαί εἰσιν ὡς ἐπιπολὺ ἡ κεφαλὴ καὶ ἡ κοτύλη. ἐφ' ὧν δὲ καὶ ἡ χώρα κοτυλοειδὴς καὶ ἐπίμακρος. ἔνιαι δὲ τῶν χωρέων γληνοειδέες εἰσί. ἀεὶ δὲ ἐμβάλλειν δεῖ, πάντα τὰ ἐκπίπτοντα ἄρθρα, μάλιστα μὲν εὐθὺς παραχρῆμα ἔτι θερμῶν ἐόντων. εἰ δὲ μὴ, ὡς τάχιστα. καὶ γὰρ τῷ ἐμβάλλοντι ῥήϊτερον καὶ θᾶσσόν ἐστιν ἐμβαλεῖν. καὶ τῷ ἀσθενέοντι πολὺ ἀπονωτέρη ἡ ἐμβολὴ, ἢ πρὶν διοιδεῖν ἐστί. δεῖ δὲ ἀεὶ πάντα τὰ ἄρθρα ὁπόταν μέλλῃς ἐμβάλλειν, προσαναμαλάξαι καὶ διακιγκλίσαι. ῥᾶον γὰρ ἐθέλει ἐμβάλλεσθαι. παρὰ δὲ πάσας τὰς τῶν ἄρθρων ἐμβολὰς, ἰσχναίνειν δεῖ τὸν ἄνθρωπον, μάλιστα μὲν περὶ τὰ μέγιστα ἄρθρα καὶ χαλεπώτατα ἐμβάλλεσθαι. ἥκιστα δὲ περὶ τὰ ἐλάχιστα καὶ ῥήϊστα.

A 37 ἢν δὲ ἐς τὸ ἔμπροσθεν] Paulus apertissimè hunc luxationis modum sic exprimit: ἐπὶ δὲ τῶν ἐπὶ τὰ ἔμπροσθεν ἐξηρθρηκότων, κατακειμένου τοῦ ἀνθρώπου, ἀνήρ τις ἰσχυρὸς τὸ θέναρ τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἐπὶ τοῦ πεπονθότος ἀποθέμενος βουβῶνος, τῇ ἑτέρᾳ συμπιεζέτω, ἅμα τι ἐπὶ τὰ κάτω καὶ πρὸς τὸ γόνατι ποιούμενος τὴν ὤθησιν. Celsus verò in hac luxatione eundem ferè restituendi modum his verbis refert: Neruis extentis vbi in priorem os venit, rotundum aliquid super inguen ponendum, subitoque super id genu adducendum est eodem modo eadémque de causa, qua idem in brachio fit, protinúsque si complicari femur potest, intus est. Sic enim legendus mihi locus ille videtur.

τὴν ὀκκρέμασιν πιέεται] ποιέηται cum interpretibus omnibus lego.

38 εὐδοκιμέει δὲ καὶ ὁ πιεχθεὶς] ἀπορηθεὶς legisse videtur Vidius contra omnium, quos adhuc videre licuit, codicum fidem.

ἐπισεῖσθαι μὲν οὖν χρὴ] Nos hîc publicatorum & manu scriptorum codicum consensum secuti sumus.

ἔπειτα ἐς ἕνα τῶν πολλῶν τὸν λελυμένον] Sic legunt exemplaria omnia. Intelligitur autem pars vtris soluta cùm aliæ omnes vinctæ sint, B ne flatui exitus pateat. Quidam τῶν ποδῶν legunt, vt vtris pedes intelligantur partes extantes, quæ etiam constringuntur ad flatum retinendum, vna libera & soluta ad immittendam follis fistulam.

καὶ ξύμμηροι] ξύμμηροι sunt femora quæ superiore parte carnosiora prope se contingunt ac inter se coëunt, femora in sese contracta. συμμήροις opponuntur οἱ διαβεβηκότες, qui diducta habent femora. ὑπόξηροι verò dicuntur extrema parte tenuata & in angustum tendentia femora. Sic ὑπόξηρα Galenus vocat τὰ πέρατα τῶν κώλων στενώτερον ἔχοντα τὸ εὖρος, Comment. in libro de Fract.

ἢ ἐρρήγμασι] ἔκρηγμα ἀπόσχισμα ῥάκους explicat Galenus in Exegesi, quod est laceri panni segmentum & frustum, pro quo ἐκρήγμασι, ἀποσχίσμασι ῥακῶν quidam legunt. Quod satis indicat Galenum hîc ἐκρήγμασι legisse, cùm tamen exemplaria omnia ἐρρήγμασι habeant. Cæterùm εἰ μέλλοι τὰ δεσμὰ καθέξειν legunt omnia exemplaria, sed ἢ μέλλει lego.

πρὸς τὸν οὐδὸν] οὐδὸς Hesychio exponitur βατὴρ ὁ πρὸς τῆς θύρας, & ὁδός. Sudæ verò βατὴρ, φλιὰ καὶ βαθμὸς, & τὸ κάτω τῆς θύρας, ianuæ limen, vel lignum seu saxum in ima ianuæ parte, qua in ædes ingressus patet. Eidem quoque idem quod τὸ οὖδος aut οὖδας C significat, τὸ ἔδαφος, solum ac pauimentum. Qua notione etiam hîc sumi potest. Verùm hîc videtur αὔωδον pro τὸν οὐδὸν legisse Erotianus. αὔωδον enim βαθμὸν καὶ τὸν οὐδὸν exponit, ἢν καὶ φλιὰν καλεῖσθαι scribit, si modò integra est scriptio.

ἢ ἐς σφυρίδα] σφυρὶς hîc idem quod σπυρὶς fiscella, sporta, corbis aut calathus vimineus, vnde & σπυρίδιον Aristophani διακεκαυμένον λύχνον dicitur, quòd senes tardi ad ingressum laternam in sporta circunferrent. Ibidem etiam πλέκος dicitur. Hesychius autem σπυρίχνιον esse dicit πλεκτόν τι ἐξ οἰσυΐνων, idem quod σπυρίδιον. σπυρὶς autem Etymologo dicitur, quasi πυρὶς, τὸ τῶν πυρῶν ἄγγος.

ὁκόσον τὸ πυγαῖον] Sic legunt omnia exemplaria. Vidius ὅσον πυγμαῖον, aut πηχυαῖον legisse videtur.

ἐφ' ᾧ δὲ ἡ χώρα κοτυλοειδὴς] Galenus lib. de ossibus, κοτύλην vocari scribit Medicis cauitatem profundiorem & magis sinuosam, ossium capita excipientem. γλήνην verò leuiter depressam & superficiariam, leuiterque desidentem ac sinuosam.

ἢ πρὶν διοιδεῖν δεῖ.] Sic habent editi omnia exemplaria. Quædam verò manu scripta διωθεῖν legunt, quod de ossibus dicitur quæ vi in suam sedem compelluntur. Quædam etiam διωδεῖν. & alioqui facilis est lapsus.

D

39 Δακτύλων δὲ ἢν ἐκπέσῃ ἄρθρον, ἤν τε τὸ πρῶτον τῆς χειρὸς, ἤν τε τὸ δεύτερον, ἤν τε τὸ τρίτον, ὁ αὐτὸς καὶ ἴσος τρόπος τῆς ἐμβολῆς. χαλεπώτερα μὲν ἀεὶ τὰ μέγιστα τῶν ἄρθρων ἐμβάλλειν. ἐκπίπτει δὲ κατὰ τέσσαρας τρόπους, ἢ ἄνω, ἢ κάτω, ἢ ἐς τὸ πλάγιον ἑκατέρωθεν. μάλιστα μὲν ἐς τὸ ἄνω. ἥκιστα δὲ ἐς E τὰ πλάγια, ἐν τῷ σφόδρα κινέεσθαι. ἑκατέρωθεν δὲ τῆς χώρης οὗ ἐκβέβηκεν, ὥσπερ ἄμβη ἐστίν. ἢν μὲν οὖν ἐς τὸ ἄνω ἐκπέσῃ, ἢ ἐς τὸ κάτω, διὰ τὸ λειοτέρην εἶναι ταύτην τὴν χώρην, ἢ ἐκ τῶν πλαγίων, καὶ ἅμα μικρῆς ἐούσης τῆς ὑπερβάσιος, ἢν μεταστῇ τὸ ἄρθρον, ῥηΐδιόν ἐστιν ἐμβάλλειν. τρόπος δὲ τῆς ἐμβολῆς ὧδε. περιελίξας τὸν δάκτυλον ἄκρον, ἢ ἐπιδέσματί τινι, ἢ F ἄλλῳ τρόπῳ τοιούτῳ τινὶ, ὅκως ὁκόταν κατατείνῃς ἄκρου λαβόμενος, μὴ ἀπολισθάνῃ. ὁκόταν δὲ περιελίξῃς, τὸν μὲν ἵνα διαλαβέσθαι ἄνωθεν τοῦ καρποῦ τῆς χειρὸς, τὸν δὲ τοῦ κατειλημμένου. ἔπειτα κατατείνειν πρὸς ἑωυτὸν ἀμφοτέρους εὖ μάλα, καὶ ἅμα ἀπῶσαι τὸ ἐξεστηκὸς ἄρθρον ἐς τὴν χώρην. ἢν δὲ ἐς τὰ πλάγια ἐκπέσῃ, τῆς μὲν κατατάσιος ὁ αὐτὸς τρόπος. ὁκόταν δὲ G δὴ δοκέῃ σοι ὑπερβεβηκέναι τὴν γραμμὴν, ἅμα χρὴ κατατείναντας ἀπῶσαι ἐς τὴν χώρην ἰθύς. ἕτερον δὲ ἵνα ἐκ τοῦ ἑτέρου μέρεος τοῦ δακτύλου, φυλάσσειν καὶ ἀντωθέειν, ὅκως μὴ πάλιν ἐκεῖθεν ἀπολισθῇ. ἐμβάλλουσι δὲ ἐπιεικέως καὶ αἱ σαῦραι αἱ ἐκ τῶν φοινίκων πλεκόμεναι, ἢν κατατείνῃς ἔνθεν καὶ ἔνθεν τὸν δάκτυλον λαβόμενος, τῇ μὲν ἑτέρῃ τῆς σαύρης, τῇ δὲ ἑτέρῃ τοῦ καρποῦ τῆς χειρός. ὁκόταν δὲ ἐμβάλλῃς, ἐπιδεῖν δεῖ ὀθονίοι- H σιν ὡς τάχιστα λεπτοτάτοισι, κεκηρωμένοισι κηρωτῇ, μήτε λίην μαλακῇ, μήτε λίην σκληρῇ, ἀλλὰ μετρίως ἐχούσῃ.

At verò vbi digitorum articulus exciderit, siue primus qui ad manum est, siue secundus, siue tertius, eadem & æqualis est reponendi ratio. Maximi tamen articuli ægriùs semper restitui solent. Prolabuntur autem quatuor in partes, aut sursum, aut deorsum, aut vtrinque ad latus, sed seorsum maximè, minimè in latus, idque dum vehementer mouentur. Ex vtraque verò parte in quam excesserunt, velut superciliosa quædam eminentia in extrema ora labro similis apparet. Si quidem igitur in superiorem aut inferiorem partem exciderit, cùm hic locus leuior quàm qui ad latera sit, simulque prolapsus articulus parum excesserit, facilis repositio est. Reponendi autem ratio sic habet. Digito extremo, vel fascia, vel alia quapiam huiusmodi ratione obuoluto, ne ea parte prehensus, dum intenditur elabatur, vnus quidem manum supra primam iuncturam, alter digiti partem obuolutam prehendat, tum ad sese probè vterque extendat, vnaque prolapsum articulum in suam sedem impellat. Quòd si in latus excidit, eadem quidem extendendi ratio adhibetur. Vbi nanque lineam tibi excessisse videbitur, simul dum extenditur, protinus in locum suum impellendus. Alius verò quidam ab altera parte digitum repellat, id obseruans ne rursum eam in partem elabatur. Idoneam quoque repositionem præstant lacertæ vimineæ ex palmis contextæ, σαῦραι Græcis dictæ, vbi in diuersa digitum contendendo, altera manu lacertam, altera primam manus iuncturam prehendas. Repositus articulus linteis tenuissimis, cerato neque nimis liquido, neque nimis duro, sed mediocri consistentia illitis, quàm celerrimè deligari debet.

Quod enim durum est à digito abscedit, quod liquidum & molle, digiti calore diffluit & euanescit. Digiti autem articulus tertio aut quarto quoque die soluendus, ac (vt in totum dicam) si quidem inflammatio occupauit, crebriùs, sin minùs, rariùs. Atque hæc communiter de omnibus articulis dicta sunto. Restituitur digiti articulus decimo quarto die. Ac digitorum manus & pedis eadem est curandi ratio. In omni verò articulorum repositione, victu tenui & inedia etiam ad septimum diem vtendum, ac siquidem inflammatio subsit, crebriùs, sin minùs, rariùs resoluendum. Semper autem afflictum articulum quietem agere, & quàm optimo habitu collocatum esse oportet. Genu cubiti gibbo ob succinctam & commodam eius naturam benignius est, ideoque faciliùs excidit. Sæpiùs autem interiorem in partem, sed & in exteriorem & posteriorem prolabitur. Hoc autem reponit subita conflexio aut excalcitratio, aut si ad conuolutum fasciæ globum in poplitem immissum, vt de repente genibus flexis corpus in suras & talos subsidat, permiseris. Potest quoque moderata extensione, non secus ac cubiti gibbus, cùm posteriorem in partem prolapsum est, suum in locum reuerti. Vbi verò in hanc vel illam partem excidit, conflexione, aut excalcitratione reconditur. At quæ moderata intensione fit restitutio, omnibus communis est. Quòd si non reuertit, neque cùm posteriorem in partem, neque cùm alias in partes excessit, flecti admodum queat. Femoris verò & tibiæ pars anterior imminuitur. At quibus interiorem in partem excidit, ij valgi magis euadunt, exterioribus autem partibus imminuuntur. Quibus autem exteriorem in partem excidit, ij vari magis, claudi verò minùs efficiuntur. Crassiore autem ossis parte gestantur, & interioribus partibus imminuuntur. At quibus à primo ortu aut dum adhuc corpus augetur luxatio facta est, ij quomodo priùs dictum est se habent.

A ἡ μὲν γὰρ σκληρὴ, ἀφέστηκεν ἀπὸ τοῦ δακτύλου. ἡ δὲ ἁπαλὴ καὶ ὑγρὴ διατήκεται καὶ ἀπόλλυται, θερμαινομένου τοῦ δακτύλου. λύειν δὲ τὸ ἄρθρον δακτύλου, τριταῖον ἢ τεταρταῖον. τὸ δὲ ὅλον, ἢν μὲν φλεγμαίνῃ, πυκνότερον λύειν. ἢν δὲ μὴ, ἀραιότερον. κατὰ πάντων δὲ τῶν ἄρθρων, ταῦτα λέγω. καθίσταται δὲ τοῦ δακτύλου τὸ ἄρθρον, τεσσαρεσκαιδεκαταῖον. ὁ αὐτὸς δὲ ἐστι θεραπείης τρόπος, B δακτύλων χειρός τε καὶ ποδός. παρὰ πάσας δὲ τὰς τῶν ἄρθρων ἐμβολὰς, δεῖ ἰσχναίνειν, καὶ λιμαγχονέειν ἄχρι ἑβδόμης. καὶ εἰ μὲν φλεγμαίνει, πυκνότερον λύειν, ἢν δὲ μὴ, ἀραιότερον. ἡσυχίην δὲ δεῖ ἔχειν ἀεὶ τὸ πονέον ἄρθρον, καὶ ὡς κάλλιστα ἐσχηματισμένον κέεσθαι. [40] Γόνυ δὲ εὐηθέστερον ἀγκῶνος, διὰ τὴν εὐσταλίην καὶ τὴν εὐφυΐην, C διὸ καὶ ἐκπίπτει ῥᾶον. ἐκπίπτει δὲ πλειστάκις εἴσω. ἀτὰρ καὶ ἔξω καὶ ὄπισθεν. ἐμβολαὶ δὲ ἐκ τοῦ συγκεκάμφθαι, ἢ ἐκλακτίσαι ὀξέως, ἢ σπειλίξας ταινίης ὄγκον ἐν τῇ ἰγνύῃ, καὶ θεὶς ἀμφὶ τοῦτον ἐξαίφνης, ἐς ὄκλασιν ἀφιέναι τὸ σῶμα. δύναται δὲ καὶ κατατεινόμενον μετρίως, ὥσπερ ἀγκὼν ἐμπίπτειν τὰ ὄπισθεν. D τὰ δὲ ἔνθα καὶ ἔνθα, ἐκ τοῦ συγκεκάμφθαι, ἢ ἐκλακτίσαι. ἀτὰρ ἐκ κατατάσιος μετρίης, ἡ διόρθωσις ἅπασι κοινή. ἢν δὲ μὴ ἐμπέσῃ, τοῖσι μὲν ὄπισθεν ξυγκάμπτειν οὐ δύνανται, ἀτὰρ οὐδὲ τοῖσι ἄλλοισι. πλὴν μινύθει δὲ μηροῦ καὶ κνήμης τοὔμπροσθεν. ἢν δὲ ἐς τὸ εἴσω, βλαισότεροι. μινύθει δὲ τὰ ἔξω. ἢν δὲ ἐς τὸ ἔξω γαυσότεροι. χωλοὶ δὲ ἧσσον, κατὰ δὲ τὸ E παχύτερον ὀστέον ὀχέει, μινύθει δὲ τὰ εἴσω. ἐκ γενεῆς δὲ καὶ ἐν αὐξήσει κατὰ λόγον τὸν πρόσθεν.

[39] δακτύλων δὲ ἢν ἐκπέσῃ ἄρθρον] Digitorum luxationem & repositionem hunc in modum prosequitur * Celsus. At in digitis totidem ferè casus eademque signa sunt quæ in manibus. Sed in his extendendis non æquè vi opus est, cùm & articuli breuiores, & nerui minùs validi sint. Super mensam tantummodo intendi debent, qui vel in priorem, vel in posteriorem partem exciderunt, tum iam palma compelli, atque id quod in latus elapsum est, digitis restitui. † Idem de pedis digitis. In digitis nihil vltra fieri debet, quàm quod in his qui sunt in manu, positum est. Potest tamen conditus articulus medius aut summus canaliculo aliquo contineri.

F

* *Cap.19. lib.8.* † *Cap.24.*

ὥσπερ ἄμβη ἐστί] Hic locus mihi subindicari videtur à Galeno in Exegesi, cùm ἄμβη ὀφρυώδης ἐπανάστασις exponitur.

ἐμβάλλουσι δὲ ἐπιεικέως καὶ αἱ σαῦραι] Erotianus ἐπιεικῶς ἱκανῶς apud Hippocratem significare scribit, quod vel hîc maximè quadrat. Idemque adscribit Atticos ἐπιεικῆ dicere τὸν ἱκανόν.

[40] Γόνυ δὲ] Quæ sunt hîc reliqua, quòd ex Mochlico petita, & quadam ex parte libro de Fracturis repetita videantur, à quibusdam interpretibus omittuntur. Ea tamen ex magna codicum pluralitate reliquis attexuimus. Genu autem εὐσταλὴν succinctam & expeditam aut contractam naturam significat, ob expeditum illius motum, quodque promptiùs ac faciliùs reponatur. Aut certè contracta genu natura dicitur, quòd femore succinctum magis sit & compositum. Sic εὐσταλὲς τὸ συνηγμένον εἰς ὀλίγον exponit Galenus Comment. 2. in libro κατ' ἰητρεῖον, eique quod est explicatum opponit. Sic genu εὐφυΐη commoda habilisque eius natura dicitur, aut apposita & conueniens. εὐηθέστερον autem, quòd mitiorem aut benigniorem repositionem faciat, aut cuius luxatio sit mitior, veluti εὐηθέστερα ὀλισθήματα antea dicta sunt mitiores * ossium prolapsiones. εὐαισθέστερον autem, quod habent quædam exemplaria scripta, vitiosum est & corruptum.

G

* *Libro de Fract.*

ἢ ἐκλακτίσαι] Hîc ἐκλακτισμὸς excalcitrationem significare videtur, & per calces elapsi ossis impulsionem, aut eam quæ fit repente calcibus in sublime iactatis & per subitum flexum articuli repositionem.

ἐς ὄκλασιν] ὄκλασις dicitur cum genibus flexis quis in suras & talos subsidet. ὀκλάσαι λέγεται (scribit Erotianus) τὸ ἐπὶ τὰς κνήμας τοὺς πτέρνας καμψάντα τὰ γόνατα καθίσαι. Hunc autem repositionis modum sic exprimit Celsus. Et id quidem quod in posteriorem partem excidit, eodem modo rotundo aliquo super poplitem imposito adductoque eò crure reconditur. Solum autem repositionis modum per extensionem habet † Oribasius & Paulus.

H

† *Cap.39. lib. de Machinamentis.*

A ἢν δὲ μὴ ἐκπέσῃ] ἐμπέσῃ legendum quemadmodum in Mochlico, &, ἀτὰρ οὐδὲ ἔστι ἄλλοισι πάνυ τι. Hîc tamen interpretes secutus sum, cùm litera sonet, neque posteriore parte, neque aliis locis flecti admodum posse.

[41] Τὰ δὲ κατὰ τὰ σφυρὰ, καταστάσιος ἰσχυρῆς δέεται, ἢ τῇσι χερσὶν, ἢ ἄλλοισι τοιούτοισι. κατορθώσιος δὲ ἅμα ἀμφότερα ποιεούσης. κοινὸν δὲ τοῦτο ἅπασι. τὰ δ' ἐν ποδὶ, ὡς καὶ τὰ ἐν τῇ χειρὶ ὑγιέες. τὰ δὲ τῆς κνήμης ξυγκοινωνέοντα καὶ ἐκπεσόντα ἐκ γενεῆς, ἢ B καὶ ἐν αὐξήσει ἐξαρθρήσαντα, ταῦτα ἃ καὶ ἐν χειρί. ὁκόσοι δὲ πηδήσαντες ἄνωθεν ἐστηρίξαντο τῇ πτέρνῃ, ὥστε διαστῆναι τὰ ὀστέα, καὶ φλέβας ἐκχυμωθῆναι, καὶ νεῦρα ἀμφιφλασθῆναι. ὁκόταν γένηται οἷα τὰ δεινὰ, κίνδυνος μὲν σφακελίσαντα τὸν αἰῶνα πρήγματα παρέχειν. ῥοιώδη μὲν γὰρ τὰ ὀστέα. τὰ δὲ νεῦρα ἀλλήλοισι κοινωνέοντα. ἔπειτα καὶ εἴσιν μά- C λιστα κατεηγεῖσιν, ἢ ὑπὸ τρώματος, ἢ ἐν κνήμῃ, ἢ ἐν μηρῷ, ἢ νεύρων ἀπολυθέντων, ἃ κοινωνέει τούτων, ἢ ἐκ κατακλίσιος ἀμελέος ἐμελάνθη πτέρνη. καὶ τούτοισι τὰ παλιγκοτέοντα ἐκ τῶν τοιούτων ἐστίν. ὅτε δὲ καὶ πρὸς τῷ σφακελισμῷ γίνονται πυρετοὶ ὀξέες, λυγμώδεες, γνώμης ἁπτόμενοι, ταχυθάνατοι, καὶ ἔτι φλεβῶν αἱμορροϊκέων πελιώσιες. σημήϊα δὲ τῶν παλιγκο- D τησάντων, ἢν τὰ ἐκχυμώματα, καὶ τὰ μελάσματα, καὶ τὰ περὶ ταῦτα ὑπόσκληρα, καὶ ὑπέρυθρα, ἤν τε ξὺν σκληρύσματι πελιδνωθῇ, κίνδυνος μελανθῆναι, ἢν δὲ ὑποπέλια ᾖ, ἢ καὶ πέλια μάλα καὶ ἐκχυμωθέντα, ἢ ὑπόχλωρα καὶ μαλακὰ, ταῦτα ἐπὶ πᾶσι τοῖσι τοιούτοισιν ἀγαθά. ἡ ἴησις, ἢν μὲν ἀπύρετος ἔῃ, ἐλλεβορίζειν. ἢν δὲ μὴ, μή. ἀλλὰ ποτὸν ὀξύγλυκυ εἰ δέοι. ἐπίδεσις δὲ ἄρθρων. ἐπὶ δὲ πάν- E τα μᾶλλον, τοῖσι φλάσμασι ὀθονίοισι πλείοσι καὶ μαλθακωτέροισι. πίεξις ἧσσον. περιβάλλειν δὲ τὰ πλεῖστα τῇ πτέρνῃ. σχῆμα, ὅπερ ἡ ἐπίδεσις, ὡς μὴ ἐς τὴν πτέρνην ἀποπιέζηται. νάρθηξι δὲ μὴ χρέεσθαι. οἷσι δ' ἂν ἐκβῇ ὁ πούς ἢ αὐτὸς, ἢ ξὺν τῇ ἐπιφύσει, ἐκπίπτει μὲν μᾶλλον ἐς τὸ εἴσω. ἢν δὲ μὴ ἐμ- F πέσῃ, λεπτύνεται ἀνὰ χρόνον, τό, τε ἰσχίον καὶ ὁ μηρὸς, καὶ κνήμης τὸ ἀντίον τοῦ ὀλισθήματος. ἐμβολὴ δὲ καὶ ἄλλη ὥσπερ καρποῦ. κατάτασις δὲ ἰσχυρή. ἴησις δὲ νόμος ἄρθρων. παλιγκοτέει, ἧσσον δὲ καρποῦ, ἢν ἡσυχάσωσι. δίαιτα μείων ἐλινύουσι. τὰ δ' ἐκ γενεῆς ἢ ἐν αὐξήσει, κατὰ λόγον τὸν πρότερον.

Articuli circa malleolos luxati, valida intensione, quæ per manus, aut per alia huiusmodi adhibetur, opus habent, ac directione quæ simul vtrunque efficiat. Hoc verò omnibus commune est. At quæ in pede contingunt, velut ea quæ in manu curationem recipiunt. Quæ verò cum tibia consensionem habent, & à primo ortu excidunt, aut etiam dum corpus adhuc augetur luxantur, eandem quam in manu repositionem habent. At quibus ex alto desilientibus & in calcem innixis, ossa dissident, venæ subter cutem effunduntur, ac nerui contunduntur, vbi hæc grauia facta fuerint, periculum quidem est, ne ex syderatione, iis per totam vitam negotium exhibeatur. Fluxa siquidem iis ossa euadunt. Quia verò nerui inter se consensionem habent, tum vel præcipuè quibus ex fractura vel vulnere in tibia aut femore, aut ex dissolutione neruorum qui cum his communicant, aut ex negligentiore decubitu, calx denigrata fuit, iis etiam ex talibus recrudescere mala consueuerunt, tum verò vbi ad syderationem febres acutæ, singultuosæ, mentem attentantes, & quæ citissimam mortem afferant accesserint, idque cum venarum sanguinem fundentium liuoribus. Recrudescentis morbi indicia sunt, vbi sanguis è venis in cutem effusus, & quæ nigrescunt, quæque his vicina sunt, duritiem & ruborem aliquem contraxerunt. Quòd si cum duritie liuescunt, vt nigrescant periclitantur. Sin autem subliuida, aut etiam liuida & mollia sugillata fuerint, aut aliquantulum ex virore pallida & mollia, hæc in huiusmodi omnibus bono sunt. Ad horum curationem si quidem febris absit, veratrum exhibendum, alioqui non dandum, sed in potu aqua mulsa acida (ὀξύγλυκυ dicitur) si opus est, vtendum. Deligatio verò quæ articulis conuenit, & quæ ad omnia magis adhibeatur. Ad collisa pluribus linteis & mollioribus, minoréque compressione vtendum, plurima fasciæ parte ad calcem circumiecta. Figuratio ea sit quæ deligationi conuenit, vt ne in calcem expressio fiat, neque ferulis vtendum. At quibus pes ipse solus, aut cum adnato osse excessit, interiorem quidem in partem magis excidit, ac nisi recondatur, & coxa, & femur, & tibiæ pars luxationi ex aduerso respondens, temporis successu extenuatur. Repositio eadem quæ primæ iuncturæ manus, contensio verò valida. Curatio autem pro lege articulorum adhibetur. Quòd si quiescant, minùs quàm in prima manus iunctura morbus recrudescit. Et quietem agentibus tenuior victus ratio imperanda. Quæ verò à primo ortu, aut cùm adhuc corpus augetur contingunt, eam quæ supra comprehensa est tractationem habent.

G

[41] ὡς καὶ ἐν τῇ χειρὶ ὑγιέες] Sic certè legunt omnia exemplaria, quæ tamen vitiosa esse apparet, & ὑγιέως lego, vt Mochlici lectioni consentiat, τὰ δὲ ἐν ποδὶ, ὡς τὰ ἐν χειρὶ ὑγιέως. Quæ in pede contingunt, velut ea quæ in manu sunt sanitatem recipiunt, aut sanantur. Cornarius certè ὑγιάσεις aut ὑγιάσιος legisse videtur.

ῥοιώδη μὲν γὰρ τὰ ὀστέα] Sic legunt exemplaria manu scripta recondita & publicata quædam quæ secuti sumus, eaque lectione ossa fluxa aut fluida ex syderatione & corruptione indicantur. Erotianus verò ῥοώδη legisse videtur, cùm ῥοώδη ὀστέα exponat τὰ κεχαλασμένα ἀπ' ἀλλήλων, μεταφορικῶς ἀπὸ τοῦ ῥεῖν εἰρημένα. Dicuntur etiam τὰ ῥοώδη ὄμματα aph. 24. sect. 2. lib. 6. Epid. oculi fluxione tentati, ῥοώδεις ὀφθαλμοὺς vocat Galenus. Exemplaria verò quædam ῥοικώδη, velut in Mochlico, legunt, quæ secuti sunt interpretes, & distorta ossa ac incurua significant. Quam etiam lectionem ex eo agnoscere, videtur Erotianus, quòd statim post ῥοώδη ὀστέα, ῥοικώδη etiam adscribit, ἅπλα καὶ χαῦνα καὶ στρεβλὰ ἐκάλεσεν. Vtramque etiam lectionem agnoscit Caluus, cùm diuulsa & distorta ossa H dixit. In quo mihi videtur Erotiani explicationem adhibuisse.

πυρετοὶ ὀξέες, λοιμώδεες] Sic legunt plæraque exemplaria, tum publicata, tum manu ſcripta. λυζώδεες autem lego, aut λυγμώδεες, vt antea quoque libro de Fract. & in Mochlico. λυώδεες etiam quidam legunt, quòd λυῶδες παραφρενητικὸν exponat Galenus apud *Hippocratem, ac febres intelliguntur quæ mentem ſoluunt & ad inſaniam adigunt. Verùm apud Galenum pro λυῶδες λυσσῶδες quidam ſcribunt. λύσσα enim ἡ μανία dicitur, παρὰ τὸ λύειν τὸν νοῦν. λυώδεες tamen πυρετοὶ dici poſſunt, quòd animum cum corpore diſſoluant. Ad quam lectionem propius accedunt vulgata exemplaria quæ λυμώδεες legunt, vitiosè tamen.

* *In Exegeſi.*

καὶ ἐπ φλεβῶν αἱμορροιέων πλιώσιες] Sic lego ex melioribus exemplaribus manu ſcriptis & Mochlico. Quædam autem καὶ ἐν φλεβῶν αἱμορροιέων πλιώσεσιν legunt. Quæ lectio etiam ferri poteſt. Hic quoque καὶ γαγγραινώσιες quædam addunt exemplaria, vt antea libro de Fract. & Mochlico.

ἢν δὲ ὑποπέλια] Sic lego, ἢν δὲ ὑποπέλια ᾖ, ἢ πέλια καὶ μαλακὰ τὰ ἐκκεχυμωμένα, etſi Mochlici lectio ferri poteſt, vbi ἐκκεχυμένα legitur, quam ſecuti videntur interpretes. Caluus ὕποπυα pro ὑποπέλια legiſſe videtur.

ἐπὶ δὲ πάντα μᾶλλον] Ambiguum eſt quonam iſtud referatur. Malui ad eam deligationem referre, quæ maiore ex parte toti pedi & magnæ tibiæ parti, viciniſque partibus plurima ex parte adhibetur, qualem ſupra in colliſionibus deſcripſit. In Mochlico verò, ἐπὶ δὲ ταῦτα μᾶλλον legitur, quæ lectio ferri poteſt, etſi mihi ſuſpecta videtur.

ἧσι δὴ αὖ ὁ πούς] οἷσι δὴ αὖ ὁ ποὺς ἐκβῇ lego. In Mochlico verò, ὅταν δὲ ἐκσῇ ὁ πούς. Cur verò partes iſtæ extenuentur magis declarat libro de Fract.

ἐμβολὴ δὲ καὶ ἄλλη] Sic legunt exemplaria omnia, quæ tamen vitiata eſſe apparet. Legendum enim ἐμβολὴ δὲ καὶ αὕτη ὥσπερ καρποῦ. In Mochlico legitur, ἐμβολὴ ὡς ἡ καρποῦ.

κατάτασις δὲ ἰσχυρή] ἰσχυροτέρη meliùs legatur, vt in Mochlico & libro de Fract. Cuius etiam rei, vt & tenuioris victus, rationem reddit. Hic verò totus ſermo vt parum integer ac imperfectus videtur, ita in Mochlico perfectam habet abſolutionem, etſi eam ipſam Lacinia obtinet.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ
ΜΟΧΛΙΚΟΝ.

HIPPOCRATIS MOCHLICVS, SEV VECTIARIVS, HOC EST,
De oſſium per molitionem impellendorum ratione.

OSSA hunc in modum à natura ſunt comparata. Digitorum quidem, tum oſſium, tum articulorum, ſimplex eſt iunctura. In manu verò & pede, cùm multa alia variè connectuntur, tum maxima ſunt quæ ſupremo loco committuntur. Calcis vnum os eſt, quale foras prominet, quò etiam à poſteriore parte tendines tendunt. Tibiæ duo oſſa ſunt ſupra & infra cohærentia, medio verò loco diſtantia. Quod exterius tendit, paruum & iuxta paruum digitum paulò tenuius. Plurima verò hac parte diſtantia, minoreque momento ad genu inclinatio eſt, ex quo exterior poplitis tendo ortum habet. Inferiore autem parte communem habent oſſis accretionem, quà pes mouetur, & ſuperiore parte alteram, vbi femoris articulus ſimplex & longitudine ſuccinctus mouetur, tuberculorum ſpeciem referens, & patellam habens. Ipſum verò femur exteriore & anteriore parte incuruatur. Eius caput oſſis eſt accrementum, rotundum, ex quo neruus qui in coxendicis acetabulo eſt, originem ducit. Cuius aliquantulum obliqua eſt connexio, minùs tamen quàm brachij. Coxendix autem magnæ vertebræ, quæ eſt ad os ſacrum, ex vinculo cartilaginoſo & neruoſo inhæreſcit. At ſpina à ſacro quidem oſſe ad magnam vertebram vſque in gibbum curuatur. Veſicaque & genituræ pars deſtinata, rectique inteſtini quod eſt inclinatum, ibi ſedem habet. Inde verò ad ſeptum tranſuerſum, recta interiorem in partem inclinata tendit, quà parte lumborum muſculi ψόαι dicti, exiſtunt. Ab ea quoq; parte ad magnam vertebram, quę eſt ſupra ſummam humerorū partem, recta in gibbum eleuatur, imò verò huiuſmodi magis apparet, quàm ſit.

ΟΣΤΕΩΝ φύσις, δακτύλων μὲν ἁπλᾶ καὶ ὀστέα καὶ ἄρθρα. χειρὸς δὲ καὶ ποδὸς πουλλὰ ἄλλα, ἀλλοίως συνηρθρωμένα. μέγιστα δὲ τὰ ἀνωτάτω. πτέρνης δὲ ἓν οἷον ἔξω φαίνεται. πρὸς δὲ αὐτὴν οἱ ὀπίσθιοι τένοντες τείνουσι. κνήμης δὲ δύο ἄνωθεν καὶ κάτωθεν, ξυνεχόμενα, κατὰ μέσον δὲ διέχοντα. σμικρὸν δὲ ἔξωθεν, κατὰ τὸν σμικρὸν δάκτυλον λεπτότερον βραχεῖ, πλεῖστον δὲ ταύτῃ διεχούσῃ καὶ σμικροτέρῃ ῥοπῇ, κατὰ γόνυ. καὶ ὁ τένων ἐξ αὐτοῦ πέφυκεν, ὁ παρὰ τὴν ἰγνύην ἔξω. ἔχουσι δὲ κάτωθεν κοινὴν ἐπίφυσιν πρὸς ἣν ὁ ποὺς κινέεται. ἄλλην δὲ ἄνωθεν ἔχουσιν ἐπίφυσιν ἐν ᾗ τὸ τοῦ μηροῦ ἄρθρον κινέεται, ἁπλόον καὶ εὐσταλέως ἐπὶ μήκει. εἶδος κονδυλῶδες, ἔχον ἐπιμυλίδα. αὐτὸς δὲ ἔγκυρτος ἔξω καὶ ἔμπροσθεν. ἡ δὲ κεφαλὴ ἐπίφυσίς ἐστι στρογγύλη, ἐξ ἧς τὸ νεῦρον τὸ ἐν τῇ κοτύλῃ τοῦ ἰσχίου πέφυκεν. ὑποπλάγιον δὲ καὶ τοῦτο προσήρτηται. ἧσσον δὲ βραχίονος. τὸ δὲ ἰσχίον προσέχεται πρὸς τῷ μεγάλῳ σπονδύλῳ τῷ παρὰ τὸ ἱερὸν ὀστέον, χονδρονευρώδει δεσμῷ. ῥάχις δὲ ἀπὸ μὲν τοῦ ἱεροῦ ὀστέου μέχρι τοῦ μεγάλου σπονδύλου, κυφή. κύστις τε καὶ γονὴ, καὶ ἀρχοῦ τὸ ἐγκεκλιμένον ἐν τούτῳ. ἀπὸ δὲ τούτου ἄχρι φρενῶν, ἦλθεν ἡ ἰθυλόρδος, καὶ αἱ ψόαι κατὰ τοῦτο. ἐντεῦθεν δὲ ἄχρι τοῦ μεγάλου σπονδύλου, τοῦ ὑπὲρ τῶν ἐπωμίδων, ἰθυκυφής. ἔτι δὲ μᾶλλον δοκέει, ἢ ἐστι.

αἱ γὰρ

A αἱ γὰρ ὄπισθεν τῶν σπονδύλων ἀποφύσιες ταύτῃ ὑψηλόταται. τὸ δὲ τοῦ αὐχένος ἄρθρον, λορδόν. σπόνδυλοι δὲ ἔσωθεν ἄρτιοι πρὸς ἀλλήλους. ἀπὸ δὲ τῶν ἔξωθεν χόνδρων καὶ νεύρων συνεχόμενοι. ἡ δὲ ξυνάρθρωσις αὐτῶν, ἐν τῷ ὄπισθεν τοῦ νωτιαίου. ὄπισθεν δὲ ἔχουσιν ἔκφυσιν ὀξείην, ἔχουσαν ἐπίφυσιν χονδρώδεα, ἔνθεν νεύρων ἀπόφυσις καταφερής. ὥσπερ καὶ οἱ μύες προσπε-
B φύκασιν ἀπὸ αὐχένος ἐς ὀσφὺν, πληροῦντες δὲ πλευρέων, καὶ ἀκάνθης τὸ μέσον. πλευραὶ δὲ κατὰ τὰς διαφύσιας τῶν σπονδύλων νευρίῳ προσπεφύκασιν, ἀπ' αὐχένος ἐς ὀσφὺν ἔσωθεν. ἐπὶ πρόσθεν δὲ κατὰ τὸ στῆθος, χαῦνον καὶ μαλθακὸν τὸ ἄκρον ἔχουσαι, εἶδος ῥομβοειδέστατον τῶν ζώων. στενότατος γὰρ ταύτῃ ὁ ἄνθρωπος ἐπ' ὄγκον. ἧ δὲ μὴ πλευραί εἰσιν, ἔκφυσις πλαγίη, βραχείη, καὶ πλα-
C τείη, ἐφ' ἑκάστῳ σπονδύλῳ νευρίῳ προσπεφύκασι. στῆθος δὲ ξυνεχὲς αὐτὸ ἑωυτῷ, διαφύσιας ἔχον πλαγίας, ᾗ πλευραὶ προσηρτέωνται. χαῦνον δὲ καὶ χονδρῶδες. κληῖδες δὲ περιφερέες ἐς τοὔμπροσθεν, ἔχουσαι πρὸς μὲν τὸ στῆθος βραχείας κινήσιας. πρὸς δὲ τὸ ἀκρώμιον, συχνοτέρας. ἀκρώμιον δὲ ἐξ ὠμοπλατέων πέφυκεν, ἀνομοίως τοῖσι πλείστοισιν. ὠμοπλάτη δὲ χονδρώ-
D δες τὸ πρὸς ῥάχιν. τῷ δ' ἄλλῳ χαύνη, τὸ ἀνώμαλον ἔξω ἔχουσα. αὐχένα δὲ καὶ κοτύλην ἔχουσαι χονδρώδεα, ἐξ ἧς αἱ πλευραὶ κίνησιν ἔχουσιν. εὐαπόλυτος ἐοῦσα ὀστέων, πλὴν βραχίονος. τούτου δὲ ἐκ τῆς κεφαλῆς νευρίῳ ἡ κεφαλὴ ἐξήρτηται, χόνδρου χαύνου περιφερῆ ἐπίφυσιν ἔχουσα. αὐτὸς δ' ἔγκυρτος ἔξω, καὶ ἔμπροσθεν πλάγιος, οὐκ ὀρθὸς πρὸς κοτύλην. τὸ δὲ πρὸς ἀγκῶνα αὐτοῦ, πλα-
E τὺ καὶ κονδυλῶδες, καὶ βαλβιτῶδες, καὶ στερεὸν ἔγκυλον ὄπισθεν. ἐν ᾧ ἡ κορώνη ἐκ τοῦ πήχεος, ὅταν ἐκταθῇ ἡ χεὶρ ἔνεστιν. ἐς τοῦτο καὶ τὸ ναρκῶδες νεῦρον ὃ ἐκ τῆς διαφύσιος τῶν τοῦ πήχεος ὀστέων, ἐκ μέσων ἐκπέφυκε καὶ περαίνεται.

Posteriores enim vertebrarum processus ea parte maximè eminent. Ipse autem ceruicis articulus anteriorem in partem inclinat. Vertebrę autem interiore parte inter se sunt æquabiles, exteriore verò cartilaginibus & neruis continentur. Eæ quoque in posteriore medullæ spinalis parte, articulorum modo inter se committuntur. Parte autem posteriore processum acutum habent, cum adnata cartilagine, vnde exoriuntur nerui qui proni feruntur, non secus ac musculi à ceruice ad lumbos adnascuntur, qui costarum & spinæ intermedium complent. Costæ verò ad vertebrarum interstitia, neruo annectuntur, à ceruice ad lumbos interiorem in partem tendentes. Anteriore autem parte ad pectus, laxum & molle extremum habentes, forma præ cæteris animantibus maximè recurua cernuntur. Hac enim parte homo mole est angustissima. Quà costæ non sunt, processus obliquus, breuis & latus, ad singulas vertebras neruo annexus est, At pectus sibi ipsi cohæret, qua parte costæ annectuntur obliqua interstitia habens, laxum quoque & cartilagineum. Clauiculæ parte anteriore rotundæ, ad pectus quidem breues motus, ad summum verò humerum crebriores habent. Summus autem humerus (ἀκρώμιον dicitur) ex lato scapularum osse ortum ducit, in plurimis non æquabiliter. Latum verò scapularum os ad spinam cartilagineum, reliqua parte laxum, foris inæquabile, ceruicem & cauum cartilagineum habens, ex quo costæ motionem ducunt, quod facilè inter ossa, si brachium demas, dissoluitur. Huius caput ex cauitate neruulo annexum est, teneram cartilaginem & rotundam adnatam habens. Ipsum autem exteriore parte incuruum, & anteriore obliquum, ad cauitatem rectà non fertur. Quod verò est ad cubiti gibbum, latum, tuberculosum, oblongas cauitates habens & solidum, posteriore parte cauum est, in quod cubiti processus adnatus (qui κορώνη dicitur) vbi manus extenditur, inseritur, quò etiam torpidus neruus, qui ex medio cubiti ossium interstitio enascitur, terminatur.

Hic liber μοχλικοῦ indicaturam passim in omnibus exemplaribus & apud Galenum præsefert, quod est, De ossium per molitionem impellendorum ratione, aut, De impellendis per molitionem ossibus. Quibusdam etiam Vectiarius, seu De moliendi ratione, aut etiam, De curandis luxatis, ex argumento inscribitur. Plurima enim in eo inest luxatorum ossium repositio, eamque in rem machinarum & organorum molitionem admouet. Est enim μοχλεία aut μόχλευσις, μεταστροφὴ ὀστοῦ ἢ ὀστῶν ἐκ τοῦ παρὰ φύσιν τόπου εἰς τὸν κατὰ φύσιν (vt scribit Definit. Medic. author.) Cuius vsum non esse aspernabilem, sed valde in tota manu curandi ratione necessarium, & quomodo per ferramenta admoueri debeat (quod est proprium huius instituti argumentum) exponit Hippocrates libro de Fract. Quod cùm fusam habeat & latè sparsam libris superioribus tractationem, hic tamen velut in summa capita contractam, ac velut compendiariam luxatorum curandorum rationem complectitur. Qualia sunt permulta alia Hippocratis scripta, quæ quòd summam rerum doctrinam ad memoriam tantùm reconditam contineant, διὰ τῶν κεφαλαίων scripta esse perhibentur. Quem in censum * Galeno teste, vel maximè hic Mochlici liber reponitur. Quo certè nomine ad Chirurgiam vt maximè accommodatus, ita valde necessarius esse videtur. Vt mirum subeat, eum tamdiu ab Interpretibus qui vel Chirurgiam totam ex Hippocratis scriptis ad eam operam institutis, informarunt, vel absolutam Hippocraticæ doctrinæ fœturam ediderunt, indeque præclarissimam laudem reportarunt, tam securè, ne dicam supinè fuisse præteritum. Quos tamen ad tam iusti operis causam aggrediundam, imprimis Galeni authoritas, & codicum manuscriptorum ac publicatorum constans vbique fides potissimùm impellere potuisset. At videntur ab eo deterriti vel inani quadam (vt videbatur) eorum fere omnium quæ in superioribus libris de Fractorum & luxatorum curatione scripta sunt, repetitione, cùm tamen eo maximè nomine à Galeno commendentur. Aut certè (quod magis reor) operis deformitate & mutilatione in vada & syrtes coniecti, integritatem totius corporis abiurarunt. Nam & codices Græcos omni ex parte corruptissimos esse constat. Et vt collocationis ordinem prætermittam, qui ferè quibusque membranis suus est & arbitrarius, in nonnullis quoque non alio quàm sub ὀστέων φύσιος nomine ponitur. Quam sanè vastitatem multò magis luctuosam & deplorandam existimo, quòd etiam Galeni tempore eandem calamitatem hic fœtus expertus esse videtur. Nam & quæ de Venis libello περὶ ὀστέων φύσιος attexuntur, τὰ προσκείμενα τῷ μοχλικῷ dici videntur Galeno ἐν γλώσσαις in dictione κοτυλίδα & περισσότης. Et quod huius libri initio adscribitur de ossium natura, libro περὶ ὀστέων φύσιος in reconditissimis membranis iure optimo apponitur. Etsi suo etiam quodam merito huc quadrare possit, cùm ad luxatorum & fractorum curationem ossium coagmentatio & natura Medico apprimè sit necessaria, atq; adeò sanè, vt

* Com. I. in lib. de Fract.

istum περὶ ὀστέων φύσιος libellum cum Hippocratis scriptis ad Chirurgiam informandam accommodatis, aptissimè coniungi posse existimem. Hunc verò genuinum Hippocratis Magni fœtum, in hanc Asclepiadarum familiam tanquam fugitiuum mancipium aut stigmaticum liberali asserimus manu, ac veluti captis pignoribus coercemus. Quam ad rem Galenum etiam censorem adhibemus, qui multis locis, præcipuè verò Comment. 1. in Prorrh. genuinum ac omnibus receptum Hippocratis fœtum Mochlicon palam profitetur. Quod etiam pressa ac breuis scribendi ratio, tum etiam eorum quæ libris de Fracturis & Articulis continentur, concisa & subtilis comprehensio testatur. Hîc enim quæ illis in libris latè sparsa diffusiorem cognitionem habent, ad memoriæ subsidium in angustos fines ac veluti pugillares contrahuntur. Ad eam quoque existimationis censuram accedet, quòd præter earum dictionum explicationem quæ à Galeno & Erotiano ex hoc libello propriè quodammodo petuntur, ipse quoque Erotianus μοχλικὸν in Librorum Hippocratis recensione, ἐν τοῖς θεραπευτικοῖς nominatim suo loco, hoc est post libros de Fract. & Art. & κατ' ἰητρεῖον, ponit. Quò certè magis miror Cornarium veteratorem hoc in ludo assiduum, libellum περὶ ὀστέων φύσιος istius Mochlici inditatura insigniuisse, iustique Vectiarij nomine populo venditasse, cùm ne vlla quidem in eo ad impellenda ossa molitio aut machina adhibeatur, ibique ossium quæ excesserunt recondendorum altum omninò sit silentium, nisi & iste illi ad tantam inscriptionis existimationem retinendam velut succenturiatus adiungatur. Quod etiam velle videntur recondita quædam manu scripta exemplaria, quæ illum huic præponunt, aut quæ τὰ προσκείμενα τῷ μοχλικῷ Galeno dicuntur, aut (vt etiam habent membranæ quædam) τὰ προσκείμενα. Quæ certè omnia huius libelli insanitatem aut mutilationem præ se ferunt, velut etiam dictio ἶπος, quæ à Galeno in Exegesi ex hoc libello profertur, cuius tamen nulla extat mentio. Vt vel inde huius operis & summam desperationem, & maximam difficultatem facilè agnoscas.

[1] ὀστέων φύσις] Hoc principium in librum περὶ ὀστέων φύσιος reiici debet, ex manu scriptorum codicum consensu. Verùm quia tam publicatorum quàm manu scriptorum exemplaria recondita huic libro attexunt, tum quia quædam hîc etiam ex libris superioribus repetuntur, quæ de coxa, spina, & costis dicuntur, huc quoque quadrare posse videtur.

μέγιστα δὲ τῷ ἀνωτάτω] Sic magna pars codicum legit. Quædam etiam manu scripta exemplaria Regia τὰ ἀνωτάτω legunt, nonnulla quoque, καὶ τὰ ἀνωτάτω, eodem vtrobique sensu.

οἱ ὀπίσθιοι τένοντες] Libro de Fract. calci tendonem posteriore parte annecti scribit, quem neruum durum & intentum vocat Celsus, quòd robustissimus sit, & ex tribus magnis musculis, qui in posteriore tibiæ parte locati sunt, ortus, in validissimum tendonem degenerans, in calcaneum inseratur. Ex gemellis enim ad tibiæ medium cum soleo iunctis, tendo vnus longè omnium robustissimus productus, pternæ principio inseritur. Eamque ob rem quòd ex plurium musculorum connexione ortum habeat, velut plures tendones, multitudinis nomine donat, aut certè neruos insignes quibus ea pars communicat intelligit. Insignes enim & magni nerui calcaneo consentiunt (τὰ ἐπίκαιρα νεῦρα dicuntur libro de Fract.) vnde & vehementium dolorum & conuulsionum pericula imminent.

σμικρὸν τὸ ἔξωθεν] Suræ os exterius hoc modo dictum est tenuius & breuius libro de Fract. λεπτότερον βραχὺ meliùs legatur, quomodo etiam legisse videntur interpretes.

πλεῖστον δὲ ταύτῃ διεχούσῃ] His subobscuris verbis indicatur suræ os inferiore parte multò longiùs produci, & superiore parte ad genu paulò esse breuius, minoreque quodam momento inclinare ac propendere. Qua enim minimum digitum spectat, tantò longiùs producitur, quantò tibiæ os ad genu altiùs porrigitur, ideoque μακρότερον dicitur libro de Fract. Quod etiam scribitur à Galeno libro 3. vsus part. & lib. de Ossib. διέχουσι tamen malim, vt videtur legisse Caluus in principio libelli de Ossium natura.

σμικροτέρῃ ῥοπῇ] Hæc inclinatio etsi ad suræ inferiorem in genu propensionem refertur, quà tibia paulò inferius fertur: Potest tamen etiam id respicere quod scribitur libro de Fract. de suræ osse, οὐδενὸς μεγάλου κώλυμα ἐόν, ἀφ' οὗ πέφυκεν ὁ ἔξω τένων ὁ παρὰ τὴν ἰγνύην. Hic enim tendo exteriore genu parte constringens, paruo quodam momento præsidio est & impedimento, ne exteriorem in partem luxatio fiat. Ideoque magis interiorem in partem genû prolapsio fit, vt scribit Gal. Com. 3. in lib. de Fract.

ἁπλόον καὶ εὐσταλέως ἐπιμήκει] Istud videtur in comparatione dictum, vt libro de Fract. femoris enim articulus simplex est, nullos habens recessus, & pro magnitudine brachij articulo expeditior, vt explicat Galenus libro de Fract. Hîc verò ἐπιμήκει longè apertiùs rem ostendit quàm ἐπὶ μεγέθει, duo capita illa aut condylos inferiores, quibus cum tibia femur per membranosa & valida ligamenta annectitur, expeditumque eorum motum subindicans. Sic libro de artis genu τὴν εὐσταλίην καὶ τὴν εὐφυΐην, vt hîc quoque postea commemorat.

εἶδος κονδυλῶδες] Inferiora femoris capita in medio sinuata, in duos condylos desinunt, adeo magnos, vt capita dici possint, vt scribit Galenus libro de Ossibus.

ἔχον ἐπιμυλίδα] ἐπιμυλίδα lego ex Exegesi, vbi τὴν ἐπιγονατίδα τὴν μύλην explicat Galenus, hunc locum subindicans. Idem ἐπιγονατίδα & μύλην dici scribit libro de Ossib. os extrinsecus cartilaginosum rotundumque subiectorum ossium femoris & tibiæ gibbam partem ac veluti condylosam aptis cauitatibus complectens, eamque commissuram tegens, patellam vocant Latini, alij rotulam. Quod etiam scribit Galenus lib. 3. de vsu part. Huius verò vsum aliàs explicat Hippocrates lib. περὶ τόπων τῶν κατ' ἄνθρωπον, ἐπιγονατίδα verò dici scribit Galenus Com. 3. in lib. de Fract. καθ' ὅλου τοῦ γόνατος ἐπικειμένην.

αὐτὸς δ' ἔγκυρτος] Libro de fracturis scribitur, ὁ μηρὸς χαῦνος ἐστὶν ἐς τὸ ἔξω μέρος, ἢ ἐς τὸ ἔσω, καὶ ἐς τὸ ἔμπροσθεν μᾶλλον, ἢ ἐς τοὔπισθεν. Quod etiam scribit Galenus libro de Ossib. & lib. 3. vs. part.

ἡ δὲ κεφαλὴ] Femoris caput superius ossis accrementum habet, epiphysin dictam, exactè rotundam, ceruici prælongæ adnatam, & ad interiora inclinatam, vt scribit *Galenus, ex cuius medio vertice ligamentum rotundum & robustum in acetabuli fundum prope totum, præsertim parte interiore quà pubis foramen spectat, firmiter inseritur. Quod hîc neruus, vt aliàs sæpe Hippocrati οἱ συνδεσμοὶ nerui dicuntur. Hoc verò ligamentum adeo durum est, vt νευροχονδρῶδες meritò dici possit.

* *Lib. de Ossibus.*

ὑποπλάγιον δὲ] Id de ligamento rotundo & validissimo, adipe interspersο, tam lato vt pubis foramen etiam attingat, intelligi potest, quod ex media ischij cauitate & latere prope toto, paulatim contractius & rotundius, in medium femoris caput inseritur. Alioqui obliquum femoris situm spectat, quo ex cotyle ischij foras secedit, neque rectitudinem totam externarum corporis partium sequitur. Quod quem in vsum à natura comparatum sit scribit Galenus lib. 3. de vsu part. Brachij autem caput ad humerum, cùm magnum sit, nec oblongam ceruicem habeat, in lati scapularum ossis cauum non admodum altum, sed supina neque valde superciliosa habens labra, obliquè magis inseritur, vt scribitur lib. 2. & 13. de vsu part. Ideoque etiam faciliùs excidit, vt scribit Hippocrates. † Caluus ἧσσον explicat, vt femoris caput brachij capite ad humerum minus sit. Quod vt satis constat, ita ἶσον legisse videtur ex codicibus manu scriptis in lib. περὶ ὀστέων φυσ.

† *Libro de Fract.*

τὸ δ' ἰσχίον προσίσχεται] ἰσχίον hîc dici videtur ossis ilium pars aspera, inæqualis, & insigniter crassa, quæ ossis sacri apophysibus transuersis, exteriore parte grandibus & patentibus, cauitate glenoide excipitur, eaque sede ossi sacro per synarthrosin committitur. Quod totum os vt Galeno & Oribasio nomine caret, ita Rufo ἰσχίον, fortè à præcipua ischij actione, dicitur. Vinculum autem neruosum & cartilagineum hîc intelligi videtur, plurima cartilago ligamenti naturam adepta, & totam amplitudinem quæ inter hæc ossa intercedit, inuicemque dehiscunt, explens, vbi duo illi sacri ossis processuum sinus conspiciuntur, quibus ossium

suis tu-

A suis tuberibus non exactè respondet. Aut certè ea connexio accipienda est, qua os sacrum cum osse ilium vnitur, & ligamentis plurimis firmissimè colligatur, summa autem sui parte infimo lumborum spondylo cartilagine incrustatum connectitur & adhæresςit. Hîc autem μέγαν σπόνδυλον extremam lumborum vertebram intelligit, vt & statim postea, & libro de artic. cùm ex ea crurum annexionem dependere dixit, quæ etiam istis verbis hic adumbrari videtur, & de neruorum qui ad crura feruntur exortu, ab extrema lumborum vertebra, quæ cum osse sacro committitur, intelligi, vt illic quoque explicat Galenus. Exemplaria verò manu scripta Regia, τῷ παρὰ τὸ ἱερὸν ὀστέον legunt.

ἀρχοῦ τὸ ἐγκεκλιμένον] τὸ χαλαρὸν dixit lib. de artic. eam recti intestini partem, quæ laxa est & ad latitudinem inclinat, neque musculis constringitur.

ἀπὸ δὲ τούτου] Hæc fere iisdem verbis repetuntur lib. de artic.

σπόνδυλοι δὲ ἔσωθεν] Id quomodo accipiendum esset diximus libro de articulis. Hîc autem neruosum ligamentum & mucosum intelligit, ex cartilaginibus originem ducens, quod vertebras parte sua exteriore complectitur, easque inter se connectit vt docet B Galenus libro 13. de vsu part. Exemplaria verò quædam manu scripta χόνδρων νεύρων legunt, vt extimam vertebrarum partem quæ cartilagine incrustatur intelligant. Quæ ambæ lectiones etsi ad eandem notionem referuntur, illa tamen quæ codices manu scriptos refert, propiùs ad libros de articulis accedere videtur, quòd extimam spondylorum partem ab interiore regione significare videatur. Asulanus autem codex hîc nullo merito asteriscum, velut corruptionis notam apponit.

ἡ δὲ ξυνάρθρωσις] Spondyli inter se per apophyses sursum & deorsum spectantes diarthrosi committuntur, vt scribit * Galenus. γιγγλυμοῦσθαι dixit Hippocrates libro de articulis, quòd velut cardinis modo inter se iungantur. Illud verò ἐν τῷ ὄπισθεν τοῦ νωταίου, quod ὀπίσω dicit Galenus, quomodo accipiendum sit, illic apertissimè Galenus exponit.

* *Lib. de Ossibus.*

ὄπισθεν δὲ ἔχουσιν ἔκφυσιν] Aliter paulò legitur lib. de artic. quod etiam à Galeno explicatur.

C ῥάχιος καὶ οἱ μύες παραπεφύκασι] Hîc ῥαχίτας musculos intelligi satis constat. Quod etsi lib. de artic. repetitur, hîc tamen meliorem quandam fortunam nactum est, meliusque scribitur quàm lib. de artic. vbi etiam à Galeno explicatur.

κατὰ τὰς διαφύσιας] διαφύσιες hîc intelliguntur vertebrarum interstitia aut rimæ, cauitates paruæ ac superficiariæ, sinusque vertebrarum corporibus incisi ad apophyseon transuersarum radices, in quas costarum principium tuberculoso quodam capite & rotundo inseritur. Aut certè διαφύσιες etiam dici possunt, quæ inter vertebras enata sunt, & ipsi spondylorum processus transuersi intelligi cum quibus duplici diarthrosi, vna ad eorum radices, altera ad internam eorum extremitatem, duobus tuberculis costæ committuntur, & ad interiora tendunt. Duplex enim & διαφυὴς (*vt scribit Galenus) earum est coarticulatio, vt eo quoque nomine, duplices illi sinus veluti rimæ quædam verticulorum corporibus insculpti, διαφύσιες rectè dici possunt. προσπεφύκασιν verò dixit, quod προσηρθρῶνται lib. de artic. quodque Galenus διαρθροῦνται explicat. τένοντα autem vocat nerui productionem & exortum, ad apophyseon transuersarum finem vnicuique vertebræ respondentem, vt testatur † Galenus. Costæ nanq; cum vertebra-D rum corpore magna ex parte inarticulantur, inter mutuam ipsarum commissuram & foramen neruis destinatum. Hîc verò κατὰ τὰς διαφύσιας τῶν σπονδύλων cum interpretibus lego, contra tamen omnium codicum fidem.

* *Com. 3. in lib. de artic.* † *Lib. 13. de vsu part.*

ἐπὶ προσθεν δὲ κατὰ τὸ στῆθος] Costarum cum sterno commissurã intelligit, quæ parte cartilaginosa in tuberculũ desinentes, singulis sterni ossibus sinum leuiter cauum sortitis, per diarthrosin iunguntur. Totaq; ea costarũ cum sterno iunctura, nõ os, sed cartilago est, (*vt scribit Galenus) Ideoque hîc χαῦνον καὶ μαλθακὸν τὸ ἄκρον ἔχουσαι dicuntur. ῥομβοειδέσταται autem hîc exemplaria omnia legunt, eamque lectionem secutus videtur Erotianus. Sed nos libro de artic. ῥαιβοειδέστατοι legendum esse diximus. Istud enim incuruam maximè costarum figuram innuere videtur. Costis nanque (vt scribit Galenus) non vna simplexque figura est, cùm post eam quam habent cum vertebris diarthrosin, in anteriora simul & inferiora ferantur, multumque ita progressæ, rursusque sursum E versæ, protinus ad sternum recuruentur.

* *Lib. de Ossibus.*

στενότατος γὰρ ταύτῃ] Cùm homo latissimum habeat thoracem, ad eum vsum quem indicat Galenus Commentariis de respiratione, & lib. 7. & 13. lib. de vsu partium, ideo costæ maximæ inflexæ sunt, & ad sternon interiorem in partem recuruantur, nec vt in cæteris animantibus, in acutum aut tumorem tendunt, quod hîc angustissimam molem habere dixit. πλατυστερνότατος enim ὁ ἄνθρωπος, († vt scribit Galenus) cætera verò animalia ὀξύστερνα. Cuius rei etiam rationem ibi reddit. Legi verò potest, τῶν ζώων γὰρ στενότατος ταύτῃ ὁ ἄνθρωπος. Quam etiam lectionem secutus fuisse videtur Caluus. ἐπ' ὄγκον autem legendum censeo pro ἐπ' ὄγκων.

† *Com. 3. in lib. de artic.*

ἐφ' ἑκάστῳ σπονδύλῳ] προσπεφύκασι habent omnia exemplaria quotquot adhuc videre licuit, sed προσπέφυκε legendum existimo.

F στῆθος δὲ] Hîc sterni aut pectoris substantiam fungosam admodum & mollem, totamque cartilagine indurata & siccata fere constantem intelligit, quæ pluribus ossibus, nec semper certo numero comprehensis, inter se synarthrosi aut etiam symphysi iunctis, continetur & cohæret. διαφύσιες autem hîc dicuntur discrimina quædam & interualla, hoc est cartilagines ipsæ, quibus synarthrosi sternum cum costis committitur; aut sinus ipsi cartilagine incrustati, ad pectoris latera & commissuram insculpti, in quos costarum pars cartilaginosa inseritur. Qua notione etiam codicum consensum secutus sum, διαφύσιας ἔχον πλαγίας, ᾗ πλευραὶ προσήρτηνται legens. Quanquam etiam, ᾗ πλευραὶ προσήρτηνται, χαῦνον καὶ χονδρῶδες, legi potest, vt Caluus legisse videtur. Sed ea postrema verba totam pectoris substantiam cartilagineam & mollem, totamque ferè cartilagine indurata contectam, mihi innuere videntur. Libro verò de artic. scribitur, αὐτὸ γὰρ ἑωυτῷ συνεχές ἐστι τὸ στῆθος, καὶ τῇ ῥάχει.

κληῖδες δὲ] Claviculæ parte superiore quà sterno diarthrosi inarticulantur, crassiores sunt & rotundæ, ideoque περιφερέες ἐς πῦμα πρόσθεν hîc dicuntur. Vbi etiam paruas motiones habent. μικρὸς γὰρ ὁ κιγκλισμὸς τοῦ ἄρθρου τοῦ ἐν τῷ στήθει, vt scribitur libro de artic. Ad sum-G mum verò humerum, cùm per summa veluti fluctuent ac fluitent (vnde & Hippocrati, πρὸς τὸ τοῦ ὤμου ἄρθρον πλαδώδεις εἰσί,) ἀναγκάζουσι κινεομένη τε ἔτι, διὰ τὴν τῆς ἀκρωμίης σύζευξιν (lib. de artic.)

ἀκρώμιον δὲ ἐκ τῶν ὠμοπλατέων] Spina in dorso lati scapularum ossis (quod ὠμοπλάτη dicitur) elata, propressa, dilata fit acromion. Est nanque omoplatæ acromion, os illud cartilaginosum, quà ipsa claui committitur. Quod Hippocrates libro de artic. ligamentum esse scribit, iugulum cum lato scapularum osse colligans, idque firmitatis & securitatis gratia, vt scribit * Galenus. Quia verò cartilago ista ossea, in commissura lati scapularum ossis cum iugulo, interdum accumbit, sæpiùs verò media intercedit, vt in ea quæ claui est cum sterno iunctura, & ea quæ cruris cum tibia: Ideo hîc plærisque inæquabilem, aut non æquè omnibus connecti scribit. Aut certè quòd cartilago ista hominibus tantùm propria Hippocrati & Galeno esse scribitur.

* *Lib. 13. de vsu part.*

ὠμοπλάτη δὲ] Hîc ὠμοπλάτη, vt & Galeno libro de Ossibus, & libris vsus partium latiùs sumitur, ὦμον & ἐπωμίδα complectens. H Huius ima basis quæ secundum dorsi longitudinem thoracis vertebrarum spinis proximè exporrigitur, maxima ex parte cartilagine incrustatur, ac pene cartilaginea est. Vnde spina quædam primùm humilis & depressa, deinde sensim elatior facta & am-

plior, in acromion dilatatur. Ex quo etiam ei magna inæqualitas parte exteriore accedit. Parte anteriore apophysin quandam habet, quam ceruicem nominant, in cuius extremo cauitas quædam excauatur, in quam brachij caput diarthrosi inseritur. Quæ cauitas humilis & superficiaria, cartilagine reliquorum articulorum modo incrustata, non admodum altè cælatur; ideóque glene potiùs quàm cotyle dicenda videatur, hîc tamen vt & libello de Ossibus à Galeno cotyles nomine exprimitur. Quòd autem ad scriptionem attinet, illud τὸ πρὸς ῥάχιν, ad omoplatæ spinam refertur, etsi illius basim ad longitudinem dorsi & spinam pertingentem, respicere aliqua ex parte potest. ἔχουσα verò pro ἔχουσαι (quod passim in omnibus codicibus legitur) scribo. A

ἐξ ἧς αἱ πλευραὶ κίνησιν ἔχουσιν] πλευραὶ hîc aut superius & inferius lati scapularum ossis latus dicuntur (vt veteribus Græcis) cùm non nisi humeri articulo emoto, moueri queant: Aut certè humeri articulum, qui ex ceruice & cotylæ omoplatæ dependet, exporrectum esse & longè à thorace abductum intelligit, vt latissimus esset thorax & faciliùs moueretur. Quam ad rem etiam claviculæ articulatio maximè accommodata esse videtur. Quod disertissimè scriptum est à Galeno lib. 13. vsus partium.

εὐαπόλυτος ἐοῦσα] Summi humeri, quod ἀκρώμιον dicitur, auulsionem intelligit. Quod etsi securitatis gratia validis quibusdam ligamentis claviculæ & omoplatæ impositum, eas inter se connectit; facilè tamen, brachio excepto, recedit. Cùm enim brachij caput rotundum, parua & superficiaria cauitate condatur, eiúsque pars maxima extra sit, crebrò excidit & luxatur, vt scribit Galenus lib. 13. de vsu part. Ideoque Chirurgi acromij auulsionem non intelligentes, brachij caput excidisse autumant, quod in seipso expertum Galenus fatetur Com. 1. in lib. de artic. B

νευρώδει ἡ κεφαλὴ ἐξήρτηται] Ligamentum latum, amplum & membranosum totum humeri articulum ambiens, omnibus articulis commune intelligit, quod ex superciliis cauitatis lati scapularum ossis orbiculatim ortum ducēs, in capitis interni brachij radicem & initium infigitur. De quo agit Galenus lib. 13. de vsu part.

αὐτὸς δὲ ἔγκυρτος] Brachij figura rotunda, nec recta tamen, nec omninò similis. In anteriora enim & exteriora gibba, in posteriora verò & interiora sima, & ad apprehensionem concaua. Melius enim fuit ad se inuicem conuersas fuisse manus, & concauas ossium partes se inuicem aspicere, ipsorum autem conuexitates foras auertere, vt scribit Galenus libro 16. de vsu partium. Caluus verò ἔγκυρτος ἔξω καὶ ἔμπροσθεν, πλάγιος, οὐκ ὀρθὸς πρὸς κοτύλην, legisse videtur, vt sit, exteriore & anteriore parte incuruum, quemadmodum libro de ossibus scribit Galenus. Vbi anteriorem partem sumit eam quæ foras spectat. Codicum tamen maxima pars, καὶ ἔμπροσθεν πλάγιος habet. Qua scriptione pars anterior & interior obliqua, hoc est, sima & concaua esse indicatur. Etsi hîc obliquum gibbum, & anterior pars exteriorem significare potest. Brachium verò non rectà ad cauitatem scapulæ committitur, cùm humeri articulus extra promineat, ad thoracis amplitudinem & latitudinem, vt scribit Galenus lib. 13. de vsu part. C

τὸ δὲ πρὸς ἀγκῶνα αὐτοῦ] Inferiorem brachij finem tuberculosum & inæqualem intelligit. μέγα τὸ βραχίονος ἄρθρον vocat* Hippocrates. πλατύνεται γὰρ ἐνταῦθα (vt scribit Galenus Comment. in libro de articulo) πλείους λαμβάνον κεφαλὰς ἀνίσους. ἃς ὀνομάζουσι κονδύλους. βαλβιδώδης autem oblongas habens cauitates dixi, quòd βαλβὶς κοιλότης παραμήκης dicatur Galeno in Exegesi, aut παραμήκης, vt legit Varinus. Ea autem cauitas intelligitur quæ est in brachij fine inferno, leuis & rotunda, inter duos condylos medio paruo condylo leuata, & trochleæ similis, quam vlnæ cauitas σιγμοειδὴς comprehendit eaque suis processibus aduncis & coronis circa hanc mouetur, & à qua brachij pars inferior cardinem refert, & γιγγλυμοειδὴς dicitur Hippocrati libro de Fract. Cùm verò βαλβὶς ἄφεσιν & ἀφετηρίαν, aut γραμμὴν, carceres, aut locum vnde cursores emittuntur, lineam etiam & repagulum, aut etiam καμπτῆρα. τέλος καὶ τέρμα, flexum, metam, aut terminum significet † Polluci, τὸ βαλβιδῶδες hîc quod est repagulo aut moræ simile significare potest, quo modo sumpserunt ⁴ Caluus & Cornarius. Eoque sensu sinus in brachij fine inferiore vtrinque exsculpti ad elatiorem rotulæ regionem intelligentur, βαθμίδες propriè dicti, in quos vlnæ processus & coronæ inseruntur, illicque veluti ad metam flectuntur & sistuntur, aut tanquam repagulo constringuntur & terminantur. βαλβὶς quoque cùm βαθμὸς καὶ ἕδρασμα dicatur Hesychio, & ἀπὸ τοῦ εἰσβάλλεσθαι deducatur Eustathio, aut ἀπὸ τοῦ βαίνειν Varino, βαλβιδῶδες dici potest inferius brachij caput, eas vtrinque cauitates (quas βαθμίδας dicimus) habens velut sedes in quas vlnæ processus ingrediuntur, immittuntur, insident, ac veluti firmantur, βαλβῖδες etiam dicuntur Eustathio & Varino αἱ ἐν φρέασι καὶ ἄλλοις τοιούτοις ἐγκοπαὶ καὶ ἐξοχαὶ δι' ὧν καταβαίνουσι. Vnde quoque βαλβιδῶδες apud Hippocratem Hesychius τὸ ἔχον ἑκατέρωθεν ἐπαναστάσεις explicat. Sic enim apud eum legendum, istumque locum ab eo denotari existimo. Qua notione elatiores rotulæ regiones intelligentur, ad quas vtrinque sinus, qui βαθμίδες peculiariter dicuntur, in inferiore brachij capite sunt excauati. At certè ex his omnibus notionibus ea mihi potior existimanda est quæ ad Galeni mentem propiùs accedit, & qua cauitas illa trochleæ similis, aut cauitates vtrinque exsculptæ in inferiore brachij capite significantur. D E

* *Lib. de artic.* † *Cap. 30. lib. 3.* ⁴ *Lib. de Ossium natura.*

καὶ τὸ ναρκῶδες νεῦρον] ναρκῶδες νεῦρον ligamentum intelligere videtur, quòd ligamentorum natura sensu careat. Innuit autem ligamentum illud densum, crassum & validum ac membranosum, quod ex brachij fine inferiore exertum, cubitum cum radio connectit, totamque dearticulationem circumuestiens, maiore tamen parte cubitum annectit, vt scribit Hippocrates libro de Fract. Eamque ob causam cubiti gibbi in posteriorem partem luxatio periculi plena est, nec facilè restituitur, febremque, dolorem, ac meracæ bilis vomitionem mouet, vt scribitur lib. de artic. & postea. Per totam autem longitudinem. qua inuicem radius & vlna dehiscunt, ligamentum validum & membraneum habetur, ab anteriore vlnæ linea in radij lineam insertum. F

Nasus autem confractus eodem momento conformari potest. Si quidem igitur cartilago desidit, derasam lintei lanuginem Carthaginiensis corij cortice, aut aliqua alia re quæ non irritet, conuolutam, in nares immittere oportet. Id autem deligatio præstat. Est & alia curatio, vbi simul iniecto sulphure cum cerato, statim nasus componitur, deinde digitis immissis explorando continetur, & in alteram partem conuertitur. Carthaginiense verò corium sinendum, donec callum obduxerit, siue vlcus adfuerit, siue ossa discessionem factura sint. Neque enim committendum vt sic maximè recrudescant.

² Ῥὶς δὲ κατεαγεῖσα ἀναπλάσσεσθαι εἴη τι αὐθωρόν. κ' ἢν μὲν οὖν ὁ χόνδρος ἐνίζηται, ἄχιλον ὀθονίου ἐναποδέοντα λεπτῷ καρχηδονίῳ, ἢ ἐν ἄλλῳ ᾧ μὴ ἐρεθιεῖ. τῷ λεπτῷ δὲ τὰς παραλλάξιας παρατέλλαι, καὶ ἀναλαμβάνειν. ταῦτα δὲ ἐπίδεσις καταπειέει. ἴησις ἄλλη. ἅμα δὲ τῷ ξυμβαλεῖν ἢ θείῳ ξὺν κηρωτῇ αὐτίκα ἀναπλάσσειν. ἔπειτα ἀνακεγχλίζειν τοῖσι δακτύλοισι ἐσματευόμενον καὶ παραστρέφοντα. καὶ ὁ καρχηδόνιον πωρέῳτο ἄν. καὶ ἢν ἕλκος εἴη, καὶ ἢν ὀστέα ἀπιέναι μέλλῃ. οὐ γὰρ παλιγκοτώτατα οὕτω ποιητέα. G

² Ῥὶς δὲ κατεαγεῖσα] Hæc valde compendiosa est nasi fracti curatio, quam diffusioribus verbis explicatam habes libro de articulis. αὐθωρὸν autem eodem momento aut eadem hora significat, quod etiam Hesychius, συντόμως exponit, quod est confestim. Nasi igitur fracti conformatio eodem die aut pene eodem momento præstari debet, quod scribitur libro de artic. ἢ πρὸ ἐς ... H

A πριν ἢ ἀναπλάσσεται, μάλιστα μὲν αὐθήμερος, ἢν δὲ μὴ, ὀλίγῳ ὕστερον. Paulus verò, ἀπὸ ἀρχῆς εὐθὺς κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν, ἢ μὴ πόῤῥω ταύτης. Caluus illud ἀναπλάσσεσθαι οἷόν τε αὐτόφωρον, deprimitur & deformatur ſicuti videre eſt, dixit, alio longè ſenſu & contra Hippocratis mentem.

κ' ἢν μὲν ὁ χόνδρος ἐνιῆται] Sic legunt quotquot in hunc vſque diem licuit videre exemplaria. Verùm legendum exiſtimo, κ' ἢν μὲν οὖν ὁ χόνδρος ἴζηται, ἐντίθεσθαι ἄχνην ὀθονίου, ex libro de artic. Hunc autem locum ſubindicare videtur Erotianus, cùm ἄχνην ὀθονίου, explicat τὸ παρ' ἡμῖν λεγόμενον ξύσμα, ἐξ οὗ γίνεται μοτὸς ὁ καλούμενος ξυστός. (Sic enim legendum cenſeo) Heſychius quoque cùm τὸ λίνου ἄχνην ex Hippocrate adſcribit, & τὸ λεπτὸν ξύσμα exponit, hunc haud dubiè intelligere videtur. Tenue autem lintei alicuius ramentum ex quo penicilli contorquentur, corio Carthagienſi, aut aliquo alio molli conuolutum & conſutum intelligit, quod in nares ad eas dirigendas indatur. Pro quo ponit libro de artic. ἄχνην τὴν ἀφ' ἡμιτυβίου, ἢ ἄλλο τι ποιοῦντα ἐν ὀθονίῳ εἰλίσσοντα, μᾶλλον δὲ ἐν καρχηδονίῳ δέρματι ἐῤῥάψαντα. Atque iſta mihi ad Hippocratis mentem propiùs accedere videntur. Sunt verò qui illud τὰς παραλλάξιας παραλλάξιας ἀναλαμβάνειν accipiant de anſis quas corio agglutinari velint, quibus extrahi & permutari queat. Sed illud ἀναλαμβάνειν alium habere vſum apud Hippocratem videtur.

B

τῷ λοιπῷ δὲ] Iſtud refertur ad narium fractarum curationem, vbi quæ directa ſunt & excitata, tum demum habena ex tenui corio Carthaginienſi, extremis naribus, aut quà diſtortæ ſunt, adalligata & glutine illita, eas inclinatas dirigit & continet, velut explicatur libro de artic. παραλλάξιας autem hîc intelligit oſſa inter ſe alternantia & cedentia, vbi alterum ſuper alterum excedit, quod eſt Hippocrati vſitatum. ἀναλαμβάνειν verò de parte naſi inclinata & diſtorta dicitur, quæ corio agglutinata, eoque intenſo retinetur, excipitur, & ſuſpenditur, vt ſcribitur libro de artic. κάπειτα καταπῆναι τὸν ἱμάντα ὅκως ἂν ξυμφέρῃ. μᾶλλον δὲ ὀλίγον πιέζειν χρὴ, ὥστε ὀρθὴν εἶναι τὴν ῥῖνα εἶ).

ἴσως ἄλλη] Quod antea dictum eſt ad narium deligationem pertinere videtur, nunc verò curationem inſtituere vbi naribus fractis vulnus quoque cutis acceſſit. Ad quæ ceratum quod picem habeat, aut medicamentum aliquod cruentis vulneribus accommodatum adhibet Hippocrates. Aut certè cataplaſma ex farina aqua ſubacta, tum ad glutinum, tum ad arcendam inflammationem adhibitum exprimit, cui thuris pollinem, aut gummi ad lentorem adiiciendum ſuadet Hippocrates, Galenus etiam reſinam liquidam, aut thus etiam adhibendum cenſet. Ideoque exemplaria quædam Regia manu ſcripta hîc, ἅμα δὲ τῷ ξὺν μάννῃ ἢ θείῳ, pro ξυμβαλεῖν legunt. ξυμβαλεῖν autem aut ſulphuris cum cerato permixtionem, aut etiam oſſium confractorum compoſitionem ſignificare poteſt. Quanquam non mihi vitij ſuſpicione carere videtur iſta lectio, quemadmodum ex membranis Regiis conſtat.

C

ἔπειτα ἀνακογχίζειν] Hîc ἀνακογχίζειν idem quod ἀνακωχέειν dicitur libro de artic. ſignificare videtur, quod eſt κατέχειν, aut ἀνέχειν, aut κρατύνειν, hoc eſt nares continere, aut digitis immiſſis firmare & ſuſtentare. Eſt igitur ἀνακογχίζειν τοῖσι δακτύλοισι ἐσμασσευόμενον, velut τοῖσι δακτύλοισι κατορθοῦντα. Exemplaria manu ſcripta, αὐτίκα ἀναπλάσεις, ἔπειτα ἀνακοχίσεις (pro ἀνακωχέσεις) legunt, quæ ſecutus eſt Aſulanus. Regia quædam etiam exemplaria ἀνακογχίσεις habent. Quæ certè omnia teſtantur ἀνακογχίζειν pro ἀνακωχέειν ſumi, aut fortè multò potiùs ἀνακωχέειν reponi debere. παραστρέφειν verò hîc ſumi videtur pro eo quod ſcribitur libro de artic. τὸ ἐγκεκλιμένον ὠθέειν ἐς τὴν φύσιν ἔξωθεν ἀναγκάζοντα, hoc eſt inclinatum in contrariam partem compellere aut adurgere, ac dirigere, quod etiam τὰ ἐγκλιθέντα διορθοῦν ibidem dicitur, eam quam ἀντιῤῥοπίην vocat, innuens. Etſi video quoſdam παραστρέφοντα de linamento quod digitis vertitur & intromittitur accipere.

D

καὶ τὸ καρχηδόνιον] Hæc lectio quanquam omnibus exemplaribus eſt conteſtata, mihi tamen vitium ſubolet. Lego autem, καὶ τὸ καρχηδόνιον ἐᾶν ἕως πωρωθῇ ἄν. Hunc enim ſenſum eliciendum exiſtimo, mollem pelliculam aut corium Carthaginienſe, ſiue eo ad cataplaſma, aut ad deligationem, aut ad penicillum imponendum & nares excitandas vtamur, permittendum, quouſque callum nares obduxerint, (vt vult Paulus) quod breui tempore contingit, ὀλιγοχρόνιος enim, vt ſcribit Hippocrates, ἡ πώρωσις τῆς ῥινὸς, & εὐπλαστότατον τι παντὸς τοῦ σώματος ἡ ῥὶς ἐστίν. Neque ſanè video quinam aptior ſenſus elici poſſit, & omninò deſperatus locus, ac niſi meliora adhibeantur exemplaria, conclamatus videtur. Nam quod volunt quidam corio intromiſſo nares obturari, nihilo certè integrior lectio, aut melior ſenſus affulget. Caluus autem in tota hac narium fractarum curatione, ita ſe geſſit, vt neque quem ſenſum animo conceperit, neque quam lectionem ex multis Vaticanis atque Italicis exemplaribus adhibuerit, coniicere rectè poſſis.

E

[5] Οὖς κατεαγὲν, μὴ ἐπιδεῖν, μηδὲ καταπλάσσειν. ἢν δέ τι δέῃ, ὡς κυφότατον ἢ κηρωτὴ, καὶ θείῳ παρακολλᾶν. ὧν δὲ ἔμπυα τὰ ὦτα διὰ παχέος εὑρίσκεται. πάντα δὲ τὰ ὑπόμυξα καὶ τῇ ὑγρῇ σαρκὶ πλήρεα ἐξαπατᾷ· μὴ βλάβην γίνηται τομῇ. ἔνθεν δὲ τοιοῦτον. ἔστι γὰρ ἄσαρκα καὶ ὑδατώδεα. μύξης πλέα. ὅπου δὲ καὶ οἷα ἐόντα θανατώδεά ἐστι παρεθέντα. ὤτων καῦσις πέρην, τάχιστα ὑγιάζει. κυλλὸν δὲ καὶ μεῖον γίνεται τὸ οὖς, ἢν πέρην καυθῇ. ἢν δὲ τομῇ, κούφῳ ἐναίμῳ ἐπιτι χρῆσθαι.

F

Auri fractæ neque vinculum, neque cataplaſma adhibendum. Quòd ſi quo ſit opus, ceratum quàm maximè leue, aut ſulphuris agglutinatio conueniet. At quibus aures ad ſuppurationem tendunt, iis pus craſſiore loco reperitur. Tibi autem imponent quæcunque ſubmucoſa & humida carne plena ſunt, ac neque ex huiuſmodi ſectione detrimentum contingit. Vbi autem, & quænam mortifera exiſtant, ea ſunt appoſita. Aures citò ſaneſcunt ſi in vtramque partem ferramentum candens adigatur. Mutila tamen & minor candenti ferro præter traiecta auris redditur. Quòd ſi aperta fuerit, leui aliquo medicamento, quod cruentis vulneribus adhibetur impoſito opus erit.

G

[5] οὖς κατεαγὲν] In aure fracta deligationem & medicamenta quæ cataplaſmate adhibentur, præcipuè quæ ponderis ſenſum afferunt, vitat Hippocrates libro de artic. Quòd ſi quid conferre videatur, cataplaſma ex farina glutinoſa ſubacta adhibendum cenſet, quod maximè exiccet. Quale hîc ceratum vocat, vt antea in naribus, aut ceratum picatum ſulphure mixtum, ad arcendam inflammationem intelligit. Sic Celſus, antequam pus oriatur imponendum glutinans medicamentum cenſet. † Et Paulus, myrrhæ, aloës, thuris, acaciæ, ſingulorum æquales partes, cum cerato aut oui candido illinit. κουφότατον autem lego, cùm pondus aut grauitatem in auribus maximè vitandam moneat Hippocrates. κυφότατον tamen habent omnia exemplaria, quæ ſecutus Caluus, (quod maximè repandum, tortuoſum, & declinatum eſſet) dixit, nullo ſenſu.

† Cap. 23. lib. 3.

ὧν δὲ ἔμπυα τὰ ὦτα] Hic locus vbique aſteriſco notatus vitium ſubolet. At mihi facilè ad Hippocratis ſenſum accommodari poſſe videtur. Vbi namque auris ad ſuppurationem tendit, locum aperiendum aut candenti ferramento traiiciendum cenſet. Quòd ſi ad ſectionem veniendum ſit, eam amplam, non paruam fieri ſuadet, quòd pus craſſiore quàm quis exiſtimet loco con-

H

tineatur. Mucosa autem & quæcunque humida aut fluida carne redundant, cùm attrectando sub digitis emollescant & cedant, puris opinionem eludunt. Sic igitur locus mihi restitui posse videtur, ὢν δὲ ἔμπυα τὰ ὦτα, τὸ πῦον διὰ παχέος εὑρίσκεται. Vt his verbis libri de artic. respondeat, διὰ παχυτέρου μὲν καὶ τὸ πῦον εὑρίσκεται, ἢ ὡς ἄν τις δοκέοι. Etsi tamen vulgatæ lectioni suus constare sensus potest, vt aures purulentæ crassitudine deprehendantur, ἐξαπατῶοι ἂν etiam aut ἐξαπατῷη legendum existimo, & καὶ μὴ βλάβη γένηται. Significat enim quæcunque submucosa sunt & carne humida redundant, vbi digitis facilè cedant, imponere Medico, cùm puris speciem exhibeant, quæ sectione nullam accipiunt noxiam. Sic enim lib. de artic. scribitur, ἡ μὲν οὖν γνώμη τοῦ ἰητροῦ ἐξαπατᾶται, τῷ δὲ χρήματι τῷ τοιούτῳ οὐδεμία βλάβη τμηθέντι. Vt valde mihi mirum subeat, cur illud τμηθὲν, de clauso loco accipiat Caluus.

ἔστι γὰρ ἄσαρκα] Etsi sectionem in cartilagine reformidat Hippocrates, quòd ea secta non probè coëat, ad eam tamen aliquando deueniendum censet, ne puris multitudine auris sydaretur. In eaque amplius vulnus faciendum consulit, ne quid puris intus remaneat.

ὅπου δὲ καὶ οἷα] Hæc obscurissima verba mihi referri posse videntur ad ea quæ scribuntur lib. de artic. ὅσα δὲ ὑδατώδεα χωρία ἐστὶν, ἢ μύξης πεπληρωμένα, καὶ ἐν οἵοισι χωρίοισιν ἕκαστα θάνατον φέρει τεμνόμενα, ἢ κατὰ ἄλλοίας βλάβας, περὶ τούτων ἐν ἄλλῳ λόγῳ γεγράψεται. Vt hoc loco de his iam se scripsisse significet, etsi vbi id præstiterit Hippocrates non satis constat. Vt mihi potiùs, ἐστὶ διαπνοία, legendum videatur. Quare non video qua ratione ad ea quæ negliguntur aut prætermittuntur referat Caluus, aut (quod alij faciunt) ad ea quæ intus detinentur.

ὤτων καῦσις πέρην] Libro de artic. ἢν δ' ἀναγκασθῇ τμῶσαι, τάχιστα μὲν ὑγιὲς γίνεται, ἢν τις πέρην διακαύσῃ. εἰδέναι μέντοι χρὴ σαφῶς, ὅτι κυλλὸν τὸ οὖς καὶ μεῖον τοῦ ἑτέρου, ἢν πέρην διακαυθῇ.

ἢν δὲ τμηθῇ] Libro de artic. ὅταν οὖν τάμῃ τὸ οὖς, πάντων μὲν καταπλασμάτων, πάσης τε μοτώσιος ἀπέχεσθαι χρὴ, ἰητρεύειν δὲ ἢ ἀναίμοις, ἢ ἄλλῳ τῳ, ὃ, τι μήτε βάρος, μήτε πόνον παρέχει. Vt valde mirer cur illud, ἢν τμηθῇ, de loco clauso acceperit Caluus, contra Hippocratis mentem.

Maxillæ autem frequenter quidem conuelluntur, & restituuntur, rarò verò excidunt, maximè quidem hiantibus. Neque enim hic casus incidit, nisi quis vehementer os aperiendo, in alteram partem torqueat. Idque magis incidit, quòd nerui in obliquum etiam vbi contorquentur concedunt. Cuius rei hæ notæ sunt, maxilla inferior in anteriorem partem prominet, & in alteram luxationis partem peruertitur, ægri maxillas committere nequeunt. Quòd si vtraque parte maxilla prolabatur, prominet magis, os minùs committunt, minimè distorquentur, quod dentium fines indicant, cùm inferiores superioribus ex aduerso respondeant. Vtraque igitur maxillæ parte prolapsa, nisi statim reposita fuerit, hi intra decimum diem ferè ex febre assidua & segni sopore moriuntur. Hi enim musculi huiusmodi soporem inuehunt, aluus paucis & synceris exturbatur, & si vomitus adfuerit, eiusmodi vomitione refundunt. At si altera parte maxilla excidat, minor est noxia, eadem tamen vtrorumque est repositio. Homine decumbente aut in sedili collocato, capite prehenso, vtramque maxillæ partem ambabus manibus, tum interiore, tum exteriore parte apprehendere, ac tria simul facere oportet, in directum ac in posteriorem partem propellere, & corpus commouere. Curatio per malagmata, figurationes, & menti exceptionem perficitur. Ista enim ad repositionem faciunt.

[4] Γνάθοι δὲ καλασπῶνται μὲν πολλάκις καὶ καθίστανται. ἐκπίπτουσι δὲ ὀλιγάκις, μάλιστα μὲν χασμωμένοισιν. οὐ γὰρ ἐκπίπτει, ἢν μή τις χασμῶν, μέγα παραγάγῃ. ἐκπίπτει δὲ μᾶλλον, ὅτι τὰ νεῦρα ἐν πλαγίῳ, καὶ λελυγισμένα συνδιδοῖ. σημεῖα παρέχει ἡ κάτω γνάθος. καὶ παρέστραπται τοὐναντίον τοῦ ἐκπλώματος, ξυμβάλλειν οὐ δύνανται. ἢν δὲ ἀμφότεραι προεξίσχωσι, μᾶλλον συμβάλλουσιν ἧσσον ἀστραβέες. δηλοῖ δὲ τὰ ὄρια τῶν ὀδόντων τὰ ἄνω τοῖσι κάτω κατ' ἴξιν. ἢν οὖν ἀμφότεραι ἐκπεσοῦσαι μὴ αὐτίκα ἐμπέσωσι, θνήσκουσι δεκαταῖοι οὗτοι μάλιστα πυρετῷ συνεχεῖ, νωθρῇ τε καρώσει. οἱ γὰρ μύες οὗτοι, τοιοῦτοι. γαστὴρ ἐπιταράσσεται ὀλίγα ἄκρητα. καὶ ἢν ἐμέωσι, τὰ τοιαῦτα ἐμέουσιν. ἡ δὲ ἑτέρη ἀσινεστέρη. ἐμβολὴ δὲ ἡ αὐτὴ ἀμφοτέρων. κατακειμένου ἢ καθημένου τοῦ ἀνθρώπου τῆς κεφαλῆς ἐχόμενον περιλαβόντα τὰς γνάθους ἀμφοτέρας ἀμφοτέρῃσι χερσὶν ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν, τρία ἅμα ποιῆσαι. ὀσαι δὲ ἐς ὀρθὸν, καὶ ἐς τοὐπίσω, καὶ συγχεῖν τὸ σῶμα. ἴησις, μαλάγμασι, καὶ σχήμασι, καὶ ἀναλήψει γενείου. ποιοῦσι ταῦτα τῇ ἐμβολῇ.

[4] Γνάθοι δὲ καλασπῶνται] καλασπῶνται maxillarum diuulsionem qua ossium compages soluitur, significat, vt sit καλασπῶνται idem quod διασπῶνται. Aut καλασπᾶσθαι χαλᾶσθαι indicat, & maxillæ inferioris decussionem aut translationem denotat, vbi à pristino statu diuellitur, & in alium transmutatur, quod σπᾶται dixit Hippocrates. Aut certè conuulsionum significationem intelligit, quam primùm & crebrò adferunt maxillæ articuli, ob eam consensionem quam habent cum neruis, διότι (vt scribit Hippocrates) ἐν σπασμοῖσι καὶ τετάνοισι τοῦτο πρῶτον τὸ ἄρθρον ἐπισημαίνει συντεταμένον. Ideoque pro καθίσταν) καταπίνονται legi posse aliquando suspicatus sum. Etsi καθίστανται exemplaribus omnibus conspirantibus retineri potest.

ἐκπίπτουσι δὲ ὀλιγάκις] Exemplaria quædam manu scripta Regia, ἢν μή τις χανὼν ἔσαι legunt, & παραγάγοι. Sed tunc καὶ addendum erit. Libro de artic. hoc sic exprimitur, ἐκπίπτει δὲ ἂν ἀπ' οὐδενὸς ἄλλου σχήματος, ἢ ἀπὸ τοῦ μεγάλα χανόντα παραγαγεῖν τὴν γνάθον ἐπὶ θάτερα.

ἐκπίπτει δὲ μᾶλλον] Hic mihi sensus esse videtur, maxillas magis excidere, quòd nerui quibus illigantur, in obliquum vbi flectuntur aut intorquentur, facilè concedunt. Sic enim λελυγισμένα κεκαμμένα ἢ ἐστραμμένα significant, & neruos viticis in morem flexibiles ac lentos, maximè esse idoneos vt ad quasuis extensiones concedant. Eumque mihi locum expressisse videtur Erotianus cùm λελυσμένα συνεστραμμένα exponit. Epiclem verò ἐπιπεπλεγμένα, Bacchiumque multò melius συγκεκαμμένα explicasse scribit. Deductam etiam dictionem ἀπὸ τῶν λύγων, hoc est à viminibus, ἀφ' ὧν εὐκαμπῆ τὰ φυτά. & quæ facilè flectuntur. Istud verò his verbis expressum videtur libro de artic. προσσυμβάλλεται μέντοι καὶ τόδε πρὸς τὸ ἐκπίπτειν. ὁκόσα γὰρ νεῦρα, καὶ ὁκόσοι μύες παρὰ ἄρθρα εἰσὶν, ἢ ἀπὸ ἄρθρων ἀφ' ὧν ξυνδέδενται, τούτων ὅσα ἐν τῇ χρήσει πλειστάκις διακινέεται, ταῦτα καὶ ἐς τὰς κατατάσιας δυνατώτατα ἐπιδιδόναι, ὥσπερ καὶ τὰ δέρματα τὰ εὐδεψητότατα πλείστην ἐπίδοσιν ἔχει. Eo namque aptissimè referri videtur. συνδιδοῖ autem legendum, non, quod faciunt exemplaria manu scripta, τὸ συνδιδοῦν, quod vitium subolet, aut, quod legisse videtur Caluus, οὐ συνδιδοῖ, & aliter hunc locum accepisse.

A σημεῖα παρέχει] Tam compendiosè ſcriptus hic locus eſt, vt vitium ſubolere mihi videatur. Quod etiam ex codicibus Italicis appa-ret, quos ſecutus Caluus multa alia attexuit. Etſi verò ferri vtcunq; (vt in compendio) hæc ſcriptio poteſt, ſcribendum tamen cen-ſuerim, σημεῖα, προέχει ἡ κάτω γνάθος, καὶ παρέστραπται τἀναντία τοῦ ἐκπτώματος. quod longè apertiùs effertur lib. de artic. δῆλον δὲ τοῖσιν μάλιστα ἐστὶν ὅτι ἐκπέπτωκε. προέχει γὰρ ἡ κάτω γνάθος εἰς τοὔμπροσθεν, καὶ παρῆκται τἀναντία τοῦ ὀλισθήματος. προέχειν autem prominere & in anteriorem partem proiici ſignificat, quod maxillæ luxatæ contingit. In anteriorem partem propelli dixit Celſus. ξυμβάλλειν autem de maxillis inter ſe commiſſis dicitur & ore clauſo, quod dentibus inter ſeſe conuenientibus non ſatis aptè mihi videtur accommodaſſe Caluus.

ἢν δ' ἀμφότεραι] Hic locus procul omni dubio lacer videtur, ſicque reſtitui debet: ἢν δ' ἀμφότεραι ἐκπίπτωσι, προέχουσι μᾶλλον, συμβάλλουσι ἧσσον, ἀστραβέες. Vbi προέχειν de vtraque maxillæ parte intelligi debet, quæ promouetur, prominet, & in exteriorem partem propel-litur. πρόσω χωρεῖν explicat Galenus. Hippocrates per προπετεστέρας γένυας expreſſit. Celſus totum mentum in exteriorem partem pro-moueri dixit. ἀστραβέες autem dicuntur, quòd maxilla non deprauatur aut peruertitur, ſed naturalem ſedem ſine vlla in alterutram B partem inclinatione tuetur, dentesq; paribus reſpondent. Quæ omnia mirè ſunt conturbata apud Caluum, vt nec videatur Hip-pocratis mentem aſſecutus, aliamq; longè lectionem ſecutus.

θνήσκουσι δεκαταῖοι] Hæc repetuntur lib. de art. eorumq; rationem reddit Galenus.

οἱ γὰρ μύες ὕπνωσι] ὕπνωσι hoc eſt, καρώδεες, vt exponitur lib. de artic. Caluus pro πιῦσι, τείνονται legiſſe videtur. Quæ lectio etiam probari poteſt, quòd ſcribatur lib. de art. καὶ ἐντεινόμενοι παρὰ φύσιν, quodq; muſculi iſti intenti ſoporem adferre queant. Sed cùm ὀγκιούμενοι ad-datur, vnde etiam ſopor excitetur, πιῦσι retinendum videtur ex codicum conſenſu.

ἡ δ' ἑτέρη ἀκινδυνοτέρη] Iſtud in collatione intelligendum. Neque enim alterius partis maxillæ luxatio periculo vacat. Sed quæ vtraque parte contingit longè magis infeſta, quòd omnes muſculos vtrinq; intendat, vt ſcribit Galenus.

τρίαμμα ποιῆσαι] Hic locus procul omni dubio corruptus ſic mihi reſtituendus videtur, τρία ἅμα ποιῆσαι, vt ad tres figuras de quibus agitur lib. de artic. in maxillæ luxatæ repoſitione conſilium dirigat, cùm ſcribit: ἔπειτα ἐξαπίνης χάσαι τρισὶ σχήμασι ὁμοῦ προσέχοντα τὸν νόον. C Hæ autem figuræ ſic intelliguntur, vt maxilla ex peruerſione in hanc vel illam partem manu dimota, & in directum ad naturalem ſedem collocata, ſubito motu ac penè eodem momento in poſteriorem partem propellatur, tum demum os comprimatur. Quòd verò συγχεῦ τὸ στόμα ſcribitur in omnibus exemplaribus, vitium apertè ſubolet, & σείειν legendum videtur, quod etiam ſubindicat Cal-uus, tuncque ad maxillæ dimotionem, qua manu huc & illuc agitatur & in latus promouetur referendum, quod dicitur lib. de art. διακινέειν τὴν γνάθον χρόνον τινὰ τῇ καὶ τῇ παράγοντα τῇ χειρί. Quod etiam exprimens Celſus, concutiendum eſſe mentum dicit. Aut certè (quod magis placet) ἴσχειν τὸ στόμα aut κλείειν legendum, vt ſit os committere & comprimere, quod συμβάλλειν τὰς γνάθους καὶ μὴ χάσκειν dicitur lib. de art. & tertium figuræ genus comprehendit.

ἴησις, μαλάγμασι] Curationem breuem per ſplenia incerata inſtituit lib. de art. & laxam deligationem, qua mentum (vt vult Cel-ſus) excitatur, figurationem quoq; accommodatam ibidem aperit.

Ὦμος δὲ ἐκπίπτει κάτω. ἄλλῃ δὲ οὔπω ἤκουσα. δο-D κέει μὲν γὰρ ἐς τοὔμπροσθεν ἐκπίπτειν, ὧν αἱ σάρκες αἱ περὶ τὸ ἄρθρον μεμινυθήκασι διὰ τὴν φύσιν. οἷον καὶ τοῖσι βουσὶ χειμῶνος φαίνεται διὰ λεπτότητα, καὶ ἐκπί-πτει μᾶλλον. τοῖσι δὲ λεπτοῖσιν, ἢ ἰσχνοῖσι, ἢ ξηροῖσι, καὶ τοῖ-σιν ὑγράσματα περὶ τὰ ἄρθρα ἔχουσιν ἄνευ φλεγμο-νῆς. αὕτη γὰρ συνδέει. καὶ βουσὶν ἐμβάλλοντες καὶ ἀ-ποπειρῶντες, ἐξαμαρτάνουσι. καὶ ὅτι διὰ τὴν χρῆ-E σιν ὡς χρῆται βοῦς σκέλει, λήθει. καὶ ὅτι κοινὸν καὶ ἀνθρώ-πῳ οὕτως ἔχοντι τὸ σχῆμα τοῦτο. τό, τε Ὁμήρειον. καὶ διό-τι λεπτότατοι βόες τηνικαῦτα. ὅσα τε τὸν πῆχυν πλά-γιον ἀπὸ πλευρέων ἄραντες δρῶσιν, οὐ πάνυ δύνανται δρᾶν, οἷσιν ἂν μὴ ἐμπέσῃ. οἷσι μὲν οὖν ἐκπίπτει, μάλιστα καὶ ὡς ἔχουσιν εἴρηται. οἷσι δὲ ἐκ γενεῆς, τὰ ἐγγύτατα μᾶλ-λον βραχύνεται ὀστέα, οἷον ἐν τούτῳ οἱ γαλιάγκωνες. πῆ-F χυς δὲ ἧσσον. χεὶρ δὲ ἔτι ἧσσον. τὰ δὲ ἄνωθεν, οὐδέν. καὶ ἀσαρ-κότατα ἐγγύς. μινύθει δὲ μάλιστα τὰ ἐναντία τῆς ὀλι-σθήσιος, καὶ τὰ ἐν αὐξήσει. ἧσσον δέ τινι τῶν ἐκ γενεῆς. καὶ τὰ ἀποπυήματα, τὰ κατ' ἄρθρον, βαθέα νεογνοῖσι μάλιστα παρ' ὦμον γίνεται, καὶ τουτέοισιν ὥσπερ τὰ ἐξαρ-θρήσαντα ποιέει. ἢν δὲ ηὐξημένοισι, τὰ μὲν ὀστέα οὐ μειοῦ-ται. οὐδὲ γὰρ ἔχει οἷ ἄλλα οὐ ξυναύξεται ὁμοίως. αἱ δὲ μι-G νυθήσιες τῶν σαρκῶν. τοῦτο γὰρ καθ' ἡμέρην καὶ αὔξεται καὶ μειοῦται, καὶ καθ' ἡλικίας, καὶ ἃ δύνανται σχήματα. καὶ αὖ σημεῖον τὸ περὶ τὸ ἀκρώμιον καθεσπασμένον καὶ κοῖλον. διότι ὅταν τὸ ἀκρώμιον ἀποσπασθῇ, καὶ κοῖλον ᾖ, οἴονται τὸν βραχίονα ἐκπεπτωκέναι. κεφαλὴ δὲ τοῦ βρα-χίονος ἐν τῇ μασχάλῃ φαίνεται. αἴρειν γὰρ οὐ δύνανται, οὐδὲ περιάγειν ἔνθα καὶ ἔνθα. ὁμοίως ὁ ἕτερος ὦμος μη-

At verò humerus inferiorem in partem excidit, a-liam in partem excidere nõ audiui. Videtur ſiquidem in anteriorem partem excidere, quibus carnes quæ circa articulum ſunt natura extenuatæ fuerint, quale quid etiam in bobus per hyemem ob macilentiã cer-nitur, & magis excidit, ac extenuatis, aut gracilibus, aut ſiccis, iiſq; quibus humiditates circa articulos ci-tra inflammationem continentur. Ipſa enim colliga-ret quidem. Ex quo qui boues curant ac ſtimulant, in iiſque repoſitionem tentant, errant, tum quia eos la-teat quemadmodum bos crus ad vſum iactet, tũ quia etiam homini ita conſtituto, hic habitus communis eſt. Quibus quoque accedit Homeri authoritas, quòd boues tunc maximè graciles exiſtunt. At quibus hu-merus recondi non potuit, iis quæ cubito in latus à coſtis ſublato fiunt, non admodum præſtare poſſunt. Quibus igitur potiſſimùm excidat, & quomodo ha-beant dictum eſt. Quibus verò à primo natali die iſta contingunt, iis oſſa potiùs quæ ad luxationem proxi-mè accedunt, breuia fiunt (quale quid tunc iis qui mu-ſtelæ cubito præditi ſunt, & γαλιάγκωνες Græcis dicuntur, vſuuenire ſolet) quod cubito minùs, adhuc autem mi-nùs manui accidere videtur. Quæ verò ſuprà ſunt, ni-hil tale ſentiunt, ſed quæ vicinitatem habent, valdè e-maciantur. Imminuuntur autem maximè quæ altera luxationis parte ſunt, & quæ incrementum accipiunt, minùs tamen quodammodo quàm quæ talia ſunt ab ortu. Quin & profundæ ſuppurationes circa iunctu-ram recens natis præcipuè ad humerum fiunt, iiſque non ſecus ac luxatã efficiunt. Quòd ſi adultis iſta con-tingunt, oſſa quidem non minuuntur. Neque enim cauſa eſt cur alia non æquè ſimul augeantur. At car-nium imminutiones fiunt, quòd hæ in dies & augean-tur & minuantur, idque per ætates & corporis habi-tus, qui in eo obtinent. Præterea etiam indicio eſt id quod ad ſummum humerum eſt auulſum & cauum, H propterea quòd ſummo humero auulſo & cauo, brachiũ prolapſum eſſe exiſtimant: brachij autem caput in ala cernitur. Neq; enim attollere ipſum queunt, neq; huc vel illuc traducere. Quod ſimiliter ex altero humero de-

prehenditur. His autem rationibus deponitur, si pugno quidem in alam iniecto, caput sursum propellas, manum verò præterea ad pectus adducas, aut si retroducendo ita vt circumoberret, compellas. Aut capite ad summum humerum obiecto, manibus verò in alam iniectis, brachij caput abducas, cubiti autẽ gibbum genibus protrudas, aut genuum loco alterũ cubiti gibbum ad latus adducere, vt priùs, iubeas. Aut si supposito in alam humero, æger in humero insideat. Aut vbi calce, adhibitis his quæ alæ cauitatem compleant, ad dextrum humerum, dextro vsus fueris. Aut vbi per pistillum, aut scalæ gradum coegeris, aut vnà cum ligno ad manum porrecto super trabeculã transuersam conuerteris. Curatio perficitur eo habitu vt brachium ad costas adducatur, manus summa ac humerus sursum detineantur, sicq; sursum deligatio fiat & appensio. Quòd si repositus humerus non fuerit, summus humerus etiam extenuatur. Summus humerus auulsus, speciem quidẽ prolapsi humeri exhibet, nullo tamen priuatur, neq; in pristinum statum restituitur. Idem habitus tũ in deligatione, tum in suspensione, qui etiam luxato conuenit, & pro deligationis lege.

νυκ. ἐμβολαὶ δὲ, αὐτὸς μὲν τὴν πυγμὴν ὑπὸ μασχάλην ὑποθεὶς, τὴν κεφαλὴν ἀνωθέειν. τὴν δὲ χεῖρα ἐπὶ τὸ στῆθος παράγειν. ἀλλ' ἢ ἐς τοὐπίσω περιαναγκάσαι ὡς ἀμφισφαλῇ. ἀλλ' ἢ κεφαλὴ μὲν πρὸς τὸ ἀκρώμιον, χερσὶ δὲ ὑπὸ μασχάλην, κεφαλὴν ὑπάγειν βραχίονος. γούνασι δὲ ἀγκῶνα ἀπωθέειν. ἢ ἀντὶ τῶν γουνάτων τὸν ἀγκῶνα τὸν ἑτέρην παράγειν, ὡς τὸ πρότερον, ἢ κατ' ὤμου ἵζεσθαι, ὑποθεὶς τῇ μασχάλῃ τὸν ὦμον. ἢ τῇ πτέρνῃ, ἔνθεν τὰ ἐκπληρώματα τῇ μασχάλῃ τῇ δεξιῇ, δεξιόν. ἢ περὶ ὕπερον. ἢ περὶ κλιμακτῆρα. ἢ περίοδος ξὺν τῷ ξύλῳ τῷ ὑπὸ χεῖρα τεταμένῳ. ἴησις, τὸ σχῆμα, πρὸς πλευρῇσι βραχίων, χεὶρ ἄκρη, ἄνω ὦμος. ἄνω οὕτως ἐπίδεσις. ἀνάληψις. ἢν δὲ μὴ ἐμπέσῃ, ἀκρώμιον περιλεπτύνεται. ἀκρώμιον ἀποσπασθὲν, τὸ μὲν εἶδος φαίνεται, οἷον τοῦ ὤμου ἐκπεσόντος. στερίσκεται δὲ οὐδενός. ἐς δὲ τὸ αὐτὸ οὐ καθίσταται σχῆμα, τὸ αὐτὸ ὡς καὶ ἐκπεσόντι ἐν ἐπιδέσει καὶ ἀναλήψει ἐπιδέσιος καὶ ὡς νόμος.

[5] διὰ τὴν φύσιν] Hanc lectionẽ retinent omnia exemplaria, quæ vt ferri certè potest, ita etiam φθίσιν ex lib. de art. nõ malè scribatur.

αὐτὴ γὰρ συνδέοι δὲ] Hæc est omnium codicum tum publicatorum tum reconditorum lectio, neque tamen satis integra. Mihi verò συνδέοι δὲ, aut συνδεῖ legendum videtur, quòd scribatur lib. de art. ἡ φλεγμονὴ διασάττει τὸ ἄρθρον. Quam etiam lectionẽ velut quibusdam codicibus testificatam protulit Caluus cùm (colligat) dixit, etsi συνοιδέοι δὲ legisse etiam videtur, & pro συνοιδεῖν accepisse, quod (contumefacere facit) vertit vt & lib. de luxatis. Hic autem mihi sensus esse videtur, tenuibus & gracilibus, quibus magna humiditatis ac muci copia circa articulos subest, humeri articulum magis excidere, dum nulla inflammatio suborta sit. Ipsa enim inflammatio articulum alioqui tumefaceret, ac veluti constringeret aut colligaret. Ideoq; articuli muco redundantes & inflammatione tentati non facilè excidunt.

Ⓔ βουσὶν ἐμβάλλοντες] Hic locus propter summam breuitatem est subobscurus. Mihi hic sensus esse videtur, bobus ob gracilitatem sæpè articulos excidere, idq; hyeme, quo tempore maximè emaciantur, aut etiam sæpè videri excidere, ideoq; crura intro vertunt & flectunt, vnde ἕλικες aut εἰλίποδες dicuntur Homero. Quo certè referri potest Homericum testimonium, aut quòd hyeme maximè emacientur, quia hoc tempore in colenda terra plurimùm laborant, vt scribitur lib. de artic. ἀπὸ φρονῶντες autem dici videntur οἱ βουκόλοι aut οἱ βοηλάται, qui boum curam gerunt aut eos stimulant, velut βοῶν κέντορες.

καὶ ὅτι κοινὸν καὶ ἀνθρώπῳ] Scribitur nanque lib. de artic. In iis quibus coxæ articulus reconditus non fuit, ἢν τὸ ἰσχίον εἴη περιστραφῆναι τοῦ σκέλεος ὥσπερ τοῖς βουσὶ γίνεται.

ὅσα τε τὸν πῆχυν] Hæc sunt humeri in alam prolapsi indicia scripta lib. de artic. quòd cubiti gibbus magis à latere recedat, quòdque manum ad aurem tollere nequeant. In quibus magna quoq; hallucinatio interdum subest, cùm quidam non ex luxatione, sed ex dolore & musculi contentione quandoque hoc modo affecti sint. Quam hallucinationem παραξυνέσιν vocat lib. de art. & hîc quoque animaduertendam significare videtur. Caluus verò hunc locum longè aliter legisse videtur, easq; luxati humeri notas ex lib. de artic. integras ferè apposuisse. Nos codicum nostrorum fidem quoad maximè licuit retinuimus. Hæc quoque sunt prolapsi humeri neque repositi indicia in adultis, vt scribitur lib. de artic. ὁκόσα μὲν δεῖ ἐργάζεσθαι ἐπαίροντας τὸν ἀγκῶνα ἀπὸ τῶν πλευρέων εἰς τὸ πλάγιον, ταῦτα μὲν οὐ δύνανται ἅπαντα ὁμοίως ἐργάζεσθαι. ὁκόσα δὲ δεῖ ἐργάζεσθαι παραφέροντας τὸν βραχίονα παρὰ τὰς πλευρὰς, ἢ ἐς τοὐπίσω, ἢ ἐς τοὔμπροσθεν, ταῦτα δὲ δύνανται ἐργάζεσθαι.

οἷσι δὲ ἐκ γενεῆς] Hæc intelligi debent de iis qui à natura exarticulatum habent humerum, velut scribitur lib. de artic. Igitur οἱ ἐκ τούτου γαλιάγκωνες, οἱ ἐκ γενεῆς γαλιάγκωνες dicuntur.

τὰ δὲ ἄνωθεν οὐδέν] Indicat in infantibus adhuc in vtero aut recens natis, si exarticulatus sit humerus, ea quæ sunt supra humerum nullam ferè sentire noxiam. Quod etiam expressit *Paulus. Quæ verò luxationi sunt vicina, minuuntur & alimoniam non sentiunt. In adultis autem aliter contingit, vt scribitur lib. de artic. Caluus aliter mihi hunc locum legisse videtur. Codices etiam manu scripti quidam καὶ ἀσαρκότατον ἐγγὺς habent, quos secutus est Asulanus.

*Cap. 114. lib. 6.

μινύθει δὲ μάλιστα] Sic lib. de artic. quibus femoris caput interiorem in partem prolapsum est, carnes exteriore parte imminui atque emolliri scribit, quòd exteriore parte otientur magis, vt scribit Galenus.

Ⓔ τὰ ἐν αὐξήσει] Hunc in sensum scribit lib. de artic. grauissimè habere, quibus dum adhuc in vtero continentur, coxę articulus prolabitur. Secundum hos, quibus in summa infantia idem cõtingit. Minimè verò omnium qui adulti istud perpessi sunt. Caluus Hippocratis mentem vt non est assecutus, ita alium sensum atq; aliam lectionem respexisse videtur.

Ⓔ τὰ παραπτυήματα] Sensus est, recens natis infantibus profundas circa humeri articulum suppurationes fieri, quæ eos breuiore esse cogant, & γαλιάγκωνας efficiant, velut scribitur lib. de artic. ἀτὰρ Ⓔ οἷσιν ἔτι νηπίοισιν ἐοῦσι κατὰ τὴν κεφαλὴν τοῦ βραχίονος βαθεῖαι καὶ ὑποβρύχιοι ἀποπυήσιες γίνονται, ὅ ἔτι πάντες γαλιάγκωνες γίνονται. Ex quibus efficitur vt παραπυήματα aut ἐμπυήματα legendum esse spondeam, quanquam constans est omnium exemplarium lectio. Neque verò quid per (agnata) velit Caluus video.

οὐδὲ γὰρ ἔχει οἱ] Hic locus procul omni dubio lacer est & exulceratus, neque vllam ex codicibus scriptis alleuationem habere potest, qui omnes cum publicatis consentiunt. Mihi verò hic elici posse sensus videtur. In adultis & perfectum incrementum adeptis, vbi luxatio contingat, ossa breuiora non reddi, quòd nulla causa subsit quæ reliqua brachij ossa æquale accipere incrementum prohibeat, velut in his qui adhuc incrementum accipiunt, aut recens natis, & ab vtero mustelæ cubito præditis. In quibus brachij os breuius quidem efficitur, reliqua quidem ossa, etsi augentur quidem, non æquale tamen manui integræ incrementum accipiunt. In luxatorum enim legibus sancitum est (quod etiam scribit † Galenus) luxata membra in iis qui adhuc crescunt minora reddi, minusque increscere & augeri. In adultis verò macilentiora & molliora reddi, minusque alimentum sentire, non autem breuiora fieri, quòd ossa iam perfectum incrementum acceperint, carnes verò in dies minorem alimenti copiam sentiant. Ideoque in his carnium imminutiones fiant. Hoc ergo sensu sic locus legi posse videtur: οὐδὲ γὰρ ἔχει δι' ὃ ἄλλα οὐ ξυναύξεται ὁμοίως, vt per ἄλλα reliqua tetius

A tius manus ossa capiantur, quæ vt in iis qui adhuc crescunt non æqualiter augentur, ita in adultis iam plenam incrementi copiam acceperunt. Atq; hæc mihi probabilis ac fortè tolerabilis coniectura ad receptam codicum lectionem magis accedere videtur. In qua etsi mihi planè non satisfacio, ita tamen deformata & corrupta lectio videtur, vt nisi meliorum codicum ope sanationem accipiat, prope desperata sit. Ac aliquando legi posse existimaui, οὐδὲ γὰρ ἔτι ὡς ἅμα ξυναύξεται ὁμοίως. Sed tunc ἅμα de recens natis, iisq; qui adhuc augentur accipitur. Aut, οὐδὲ γὰρ ἐθέλει ἅμα ξυναύξεσθαι ὁμοίως, vt propiùs ad phrasim libri de artic. accedat, idq; de ossibus intelligetur, quæ non ampliùs augeri consueuerunt, cùm plenum incrementum acceperint. Caluus certè legisse mihi videtur, οὐδὲ γὰρ ἔχει ἅμα ἀξυναύξεται ὁμοίως. Quæ lectio vtcunq; ferri potest, implicatum tamen admodum sensum habet.

Καὶ διὰ σχήματα] Corporis figuras intelligo in qua pars luxata vertitur & cogitur, quòd partes quæ mouentur, augeãtur, contra, quæ otiantur, marcescunt & emolliuntur. κίνησις γὰρ μὲν τῇ ξηροτέρῃ ῥύεται τὴν ἄγαν ἐκθήλυνσιν, ῥύεται δὲ τι καὶ τὴν ἐπὶ μῆκος ἀναύξησιος, vt scribitur lib. de artic. σχήματα autem ponit, quòd optimum sit (vt scribit Hippocr.) εὐθετίζεσθαι αὐτὸ ἑωυτῷ τὸ σῶμα ἐς τὰ ῥήϊστα τῶν σχημάτων.

B Καὶ αὖ σημεῖον] Hoc est humeri luxati indicium, quod scribit lib. de artic. ἀτὰρ καὶ ἐν τῇ μασχάλῃ ἡ κεφαλὴ τοῦ βραχίονος φαίνεται ἐγκειμένη, πολλῷ μᾶλλον τοῦ ἐκπεπτωκότος ἢ τοῦ ὑγιέος. τοῦτο δ᾽ αὖ ἄνωθεν κατὰ τὴν ἐπωμίδα κοῖλον φαίνεται τὸ χωρίον, καὶ τὸ τοῦ ἀκρωμίου ὀστέον ἐξέχον φαίνεται, ἅτε ὑποδεδυκότος τοῦ ἄρθρου ἐς τὸ κάτω τοῦ χωρίου. οἷον δ᾽ βραχίονα ἐκπεπτωκέναι] Quod alioqui vel celeberrimis Medicis vsuuenire scribit Hippocrates, & sibi accidisse testatur Gal. ὁμοίως ὁ ἕτερος ὦμος] In humero luxato deprehendendo, sani humeri ad luxatum comparatione & exemplo vtendũ præcipit Hippocrates. παραδείγματι χρέεσθαι δεῖ τοῖς ὑγιέσι πρὸς τὰ μὴ ὑγιέα, καὶ τοῖς μὴ ὑγιέσι πρὸς τὰ ὑγιέα, μὴ τὰ ἀλλότρια ἄρθρα καθορῶντα.

ἐμβολαὶ δ᾽] Hi repositionis modi amplissimè scribuntur lib. de artic. Et quòd hîc pugnum sub alam coniici præcipit, libro de artic. digitorum nodos in alam coniicit, quodq; hîc τὴν χεῖρα, lib. de artic. τὸν ἀγκῶνα παράγειν ἐπὶ τὸ στῆθος iubet.

ὡς ἀμφισφαλῆ] His breuissimis verbis eam luxati humeri repositionem quæ κατὰ περισφάλσιν dicitur exprimit. Ea pluribus verbis declaratur lib. de artic. ἀμφισφαλῆ verò pro περισφαλῆ ponitur, vt & ἀμφίσφαλσις pro περίσφαλσις lib. de art. ibiq; à Galeno explicatur, etsi exemplaria manu scripta quædam ἀμφισβολῆ vitiosè legunt, vt & Asulanus. Caluus quoq; aliam mihi videtur lectionem secutus, neq;

C quid per hæc verba velit augurari possum (tutius vtrinq; vti statuatur.) Quæ etiam libro de luxatis adscripsit.

ἀμ ἡ κεφαλὴ] Hic repositionis modus ab Hipp. exponitur lib. de art. vbi digitis sub alam iniectis & capite ad summum humerum obfirmato, brachij caput à costis abducitur, genibus verò ad cubiti gibbum admotis, ad costas repellitur. ἀπάγειν autẽ malim quàm ὑπάγειν, quòd ἀπαναγκάζειν ἀπὸ τῶν πλευρέων dicatur lib. de artic. ἀπωθεῖν quoq; πρὸς τὰς πλευρὰς αὐτὸ ὠθεῖν dicitur lib. de artic.

ἢ αὐτὶ τῶν γονάτων] Si genibus cubiti gibbo appulsis vt brachium ad costas retrudatur, vti nolis, alteri qui cubiti gibbum ad costas adducat imperabis, dum capite & manibus molitionem molieris, quod dixit Hippocr. ἄλλος δέ τις τὸν ἀγκῶνα παράγοι παρὰ τὸ στῆθος. Quod mihi non videtur assecutus Caluus, cùm dixit (vel pro genibus cubitum alterum adigito.) ἢ κατ᾽ ὠμίζειν] Hoc est, vbi ægroti humero, alio supposito, ægrum supra humerum velut sedi insidentẽ collocaris, aut vbi subdito alæ humero, ei æger veluti insidet. Atque hic reponendi modus κατωμισμὸς dicitur, & qui in humerum tollit κατωμίζειν. Vt non malè hoc loco, ἢ κατωμίζεσθαι, legi posse existimem, vt sit, vbi in humerum sustuleris. Hîc verò Caluus aliquid ex codicibus scriptis addidisse videtur.

D ἢ τῇ πτέρνῃ] Mirè compendiosa est ista breuitas, re alioqui fusissimè explicata lib. de artic. τὰ ἐκπληρώματα autem vocat ea quæ in alæ sinum immittuntur eumq; cõplent, velut supplementa quædam, quò faciliùs calce brachij caput protrudatur. Quem in vsum pilæ paruæ duræ & coriaceæ, aut ex aliqua alia materia nõ admodum molli, accõmodatæ sunt. Eiusmodi ἐκπληρώματα explicat lib. de art. cùm scribit, δεῖ δὲ ἐς τὸ κοῖλον τῆς μασχάλης ἐνθεῖναι σφαιροειδὲς ὃ ἐναρμόσει. Et rursus, ὑποτιθέναι δὲ ἐς τὴν μασχάλην εἴριον μαλθακόν, καθαρὸν ξυνειλίσσοντας, ἐκπλήρωμα δὲ κοίλου ποιέοντα. Ex quibus certè coniicio, ἐνθέντα τὰ ἐκπληρώματα τῇ μασχάλῃ, hîc legi debere. Caluus aliquid de sinistro calce in sinistram alam immisso addidit, contra omnium codicum fidem.

ἢ περίοδος] περίοδον ambitum vocat & conuersionem brachij, cùm ad spatham deligatum, super trabeculam transuersam, aut scalæ gallinariæ gradum traiicitur & transmittitur. Potest etiam legi, ἢ περὶ κλιμακτῆρα ἡ περίοδος, vt eam conuersionem qua ad scalæ gradum vertitur, intelligas. Secuti tamen sumus exemplarium consensum. Caluus id totum, ἡ περίοδος omisisse videtur. Mira autẽ breuitate hîc complectitur, quæ fusissimè libris de art. explicat. ξύλον hîc quoque, vt & illic, spatham intelligit, in lõgitudinem toti manui porrectam. ἴησις. τὸ σχῆμα] Reposito humero, is sursum retinendus, lana molli, munda, & conuoluta in alam imposita, quæ

E sinum expleat, ac vinculum quidem stabiliat, & articulum inhibeat. Deligatio verò iuxta decussationem aut χιασμὸν, ex Pauli præscripto sursum facienda. Brachium quoq; ad latus adductum, fascia in orbem corpori circumuoluta, ad costas alligandum. Cubiti gibbus cum summa manu ex ceruice appenditur, vt ne rursus articulus excidat. Istorumq; verborum sanè obscurorum, neque (vt mea fert opinio) satis integrorum, hic sensus esse videtur. χεὶρ ἄκρη, ἄνω ὦμος, vt manus summa & humerus sursum detineantur, eoq; deligatio post multos circumactus tendat, mitella quoq; manus appendatur. Eò enim ἀνάληψις referri videtur, etsi fortè non malè ἀνάψυξις legatur, vt sit membri refrictio, de qua agitur lib. de artic. Caluus hunc locum sic mihi legisse videtur, & in Luxatis, & in Mochlico, χεὶρ ἄκρη ἄνω πρὸς ὦμον ὑγιέα, ἐπὶ τὰ ἐπιδέσεις. ὧν δὲ μὴ ἐμπέσῃ] Lib. de art. οἷσι δὲ μὴ ἐμβληθῇ, ἢ ἐπωμὶς ἀσαρκωτέρη γίνεται, καὶ ἡ ἕξις λεπτὴ ἡ κατὰ τὸ... λεπτύνεσθαι autem hîc dicitur, quòd in dies summus humerus semper gracilior euadat, partesq; huiusmodi debiliores minùs alimenti attrahant & excipiant, vt scribit Gal. ἀκρώμιον ἀποσπασθὲν] Idem paulò antea scriptũ est, & lib. de art. fusiùs explicatũ.

στερίσκει δ᾽ οὐδενὸς] Hoc est, nullo vsu priuatur, & nullum inde neq; magnum, neq; paruum humero detrimentum infertur. Quod

F scribitur lib. de artic. ὅτι βλάβην μὲν οὐδεμίην, οὔτε μικρὴν, οὔτε μεγάλην τῷ ὤμῳ γίνεται ἀπὸ τοῦ τρώματος, αἴσχιον δὲ τὸ χωρίον.

ἐς δὲ τὸ αὐτὸ οὐ καθίσταται] Id de ipso acromio intelligendum quod semel auulsum in naturalem ac pristinam sedem non reuertitur, vt scribitur lib de art. οὐδὲ γὰρ τοῦτο τὸ ὀστέον ἐς τὴν ἀρχαίην ἕδρην ὁμοίως αὖ ἱδρυνθείη, ὥσπερ πέφυκεν, ἀλλ᾽ ἀνάγκη πλέον ἢ ἔλασσον ὀγκηρότερον εἶναι ἐς τὸ ἄνω. Caluus certè aliter accepisse locum videtur & sic legisse: ἐς δὲ τὸ αὐτὸ οὐ καθίσταται), σχῆμα τὸ αὐτὸ καὶ ἐκπεσόντι. σχῆμα τὸ αὐτὸ] Sic lego. Nam & lib. de art. eandem scribit curationem quæ & luxatis cõuenire, ceratum, splenia, fascias, eãdemq; vinculi rationem. Et quod ad corporis habitum attinet, brachium lateri annexum superiorem in partem continendum & appendendum. Illud verò ἐπιδέσιος καὶ ὡς ὁ νόμος, deligationis legem illam indicat, quam in decussationem obit Paulus. Celsus verò per multos circumactus fieri diligẽter exprimit. Pro ἀνάληψις Caluus in Luxatis ἀναλήξις aut ἀναλάψις legisse videtur. Quidam etiam ἀναλύσις ἐπιδέσιος legunt.

Ἀγκῶνος δὲ ἄρθρον παραλλάξαι μὲν ἢ πρὸς πλευρὸν, ἢ ἔξω μένοντος τοῦ ὀξέος, τοῦ ἐν τῷ κοίλῳ τοῦ βραχίονος, ἐς ἰθὺ καταλείνοντα, τὰ ἐξέχοντα ἀνωθέειν ὀπίσω καὶ ἐς τὸ πλάγιον. Τὰ δὲ τελέως τελέως ἐκβάντα, ἢ ἔνθα ἢ ἔνθα. Κατάτασις μὲν ἐν ᾗ ὁ βραχίων ἐπιδέεται. οὕτω γὰρ τὸ καμπύλον τοῦ ἀγκῶνος οὐ κωλύσει. Ἐκπίπτει δὲ μάλιστα ἐκ τοῦ πρὸς πλευρὰ μέρεος. Τὰς δὲ κατορθώσιας ἀπάγοντα ὅτι πλεῖστον, ὡς μὴ ψαύσῃ τῆς κορώνης ἡ κεφαλή. Μετεωρὸν δὲ περιάγειν, καὶ περικάμψαι, καὶ μὴ ἐς ἰθὺ βιάζεσθαι. Ἅμα δὲ ὠθεῖν τἀναντία ἐφ᾽ ἑκάτερα καὶ παρωθεῖν, ἐς χώρην.

G

H

At verò cubiti gibbi articulo in latus, aut exteriorem in partẽ dimoto quidẽ aut subluxato, acuta eius parte in brachij cauo remanente, distentione in directum facta, eminentia retro & ad latus propellere oportet. Quòd si prorsus in hanc vel illam partem exciderit, distentio quidem in qua brachiũ deligatur, adhibenda. Sic nanq; cubiti flexus nihil impediet. Potissimùm verò ex laterum parte excidit. In suum autem locum dirigitur, quàm plurimùm abducendo, ne caput brachij acutum ossis processum attingat. Suspensum verò circumagere & circumflectere oportet, neq; vim in directum adhibere, simulque in contrarium in vtranque partem impellere, & in sedem compellere.

Ad hæc quoq; contulerit cubiti gibbũ modò quidem pronum, modò etiam supinum contorquere. Repositio autem est, quę ex habitu quidem pendet, si summa manus paulò cubiti gibbo altior, brachium verò ad latera adductum teneatur. Sic quoque & appensio, & facilis gestatio, & natura, & vsus in commune conferunt, si modò callus, qui celeriter increscit, praue non obducatur. Curatio per lintea pro lege articulari institui debet, & cubiti eminentia insuper deligari. Rursus autem maximè excãdescit cubiti gibbus, febresq;, dolorem, nauseam, ac meracæ bilis vomitionem mouet, idq; maximè si in posteriorem partem, ob torporem, secũdum id, si in anteriorem elapsus sit. Curatio eadem adhibenda. Reconditur verò vbi in posteriora excidit, si porrectum brachium in diuersa contendatur. Cuius rei indicium est, quòd extendi nequit, vt & in anteriorẽ prolapsi, quòd minimè flecti potest. Hic autem imposito duro aliquo collecto, super id, vbi extenderis, de repente flectẽdus est. At dissidentium inter se ossium indicium, quà vena in brachio scinditur, ad contactum patet. Hæc verò celeriter callo obducuntur. Quibus à primo ortu ista contingunt, iis ossa infra noxiam breuiora euadunt, plurimùm verò quæ cubito sunt proxima, deinde ea quæ in manu, postremò quæ in digitis. Brachium autem & humerus propter nutritionẽ validiora euadunt. Manus item altera, propter opera, etiam longè validior est. At carniũ imminutio, siquidem in exteriorem partẽ articulus prolapsus est, interiore parte fit, sin minùs, contrà quàm exciderit. Cubiti autem gibbus vbi interiorem in partem, aut exteriorem exciderit, in habitu quidem angulari cubiti ad brachium cõmuni reponitur. Ex ala nanq; fascia excepta suspensio facienda, ad cubitum verò summum suppositum pondus aliquod iuxta articulum appendendum, vel manibus adurgendum. Tum suspenso in sublimi articulo, ossa manuum volis adducenda. Hoc in habitu deligatio, appensio, & positio velut in manibus fieri debet. At vbi posteriorem in partẽ excidit, de repente extẽsione facta, manuum palmis dirigendum, simulque hæc in directione, tum in cæteris vsurpanda sunt. Quòd si priorem in partem prolapsio facta sit, circum linteum conuolutum, & in iustam molem sublatum, inflectendo simul directio facienda. Sin alteram in partem inclinarit, cum directione simul vtraque facienda sunt. Ad curam autem cõmuniter habitus & deligatio spectant. Possunt enim ex distensione communiter omnia contingere. Repositiones verò partim quidem in sublime eleuando, partim distendendo, partim verò circumoberrando fiunt. Idque dum habitus in hanc vel in illam partem excedunt, celeriter adhibetur.

συνωφελέοι δ' ἂν καὶ ἐπίστρεψις ἀγκῶνος ἐν τούτοισιν, ἐν ᾧ μὲν ἐς τὸ ὕπτιον, ἐν ᾧ δὲ ἐς τὸ πρηνές. ἐμβολὴ δὲ σχήματος μὲν ὀλίγον ἀνωτέρω ἄκρην χεῖρα ἀγκῶνος ἔχειν, βραχίονα δὲ κατὰ τὰς πλευράς. οὕτω δὲ καὶ ἀνάληψις, καὶ εὐφορίη, καὶ φύσις, καὶ χρῆσις ἐν τῷ κοινῷ. ἢν ἄρα μὴ κακῶς πωρωθῇ. πωροῦται δὲ ταχέως. ἴησις, ὀθονίοισι κατὰ τὸν νόμον τὸν ἀρθριτικὸν, καὶ τὸ ὀξὺ προσεπιδεῖν. παλιγκοτώτατον δὲ ἀγκὼν πυρετοῖσι, ὀδύνῃ, ἀσώδει, ἀκρητοχόλῳ. ἀγκῶνος δὲ μάλιστα ὀπίσω διὰ τὸ ναρκῶδες, δεύτερον τὸ ἔμπροσθεν. ἴησις ἡ αὐτή. ἐμβολαὶ δὲ τῶν μὲν ὀπίσω ἐκκλείνοντα κατατεῖναι. σημεῖον δὲ, οὐ γὰρ δύναται ἐκτείνειν. τῶν δὲ ἔμπροσθεν οὐ δύναται ξυγκάμπτειν. τούτῳ δὲ ἐνθέντα τι σκληρὸν συνειλιγμένον, περὶ τοῦτο ξυγκάμψαι ἐξ ἐκτάσιος ἐξαίφνης. διαστάσιος δὲ ὀστέων σημεῖον, κατὰ τὴν φλέβα, τὴν κατὰ τὸν βραχίονα σχιζομένην διαψαύοντι. ταῦτα δὲ ταχέως διαπωροῦται. ἐκ γενεῆς δὲ βραχύτερα τὰ κάτω ὀστέα τοῦ σίνεος πλεῖστον. τὰ δ' ἐγγύτατα πήχεος. δεύτερον χειρὸς, τρίτον δακτύλων. βραχίων δὲ καὶ ὦμος ἐγκρατέστερα διὰ τὴν τροφήν. ἡ δ' ἑτέρη χεὶρ διὰ τὰ ἔργα, πλείω ἔτι ἐγκρατεστέρη. μινύθησις δὲ σαρκῶν. εἰ μὲν ἔξω ἐξέπεσεν, εἴσω. εἰ δὲ μὴ, ἐς τοὐναντίον ᾗ ἐξέπεσεν. ἀγκὼν δὲ ἢν μὲν ἔξω ἢ ἔσω ἐκβῇ, κατάστασις μὲν ἐν σχήματι ἐγγωνίῳ τῷ πήχει κοινῷ, πρὸς βραχίονα. τὴν γὰρ μασχάλην ἀναλαβὼν ταινίῃ ἀνακρεμάσαι. ἀγκῶνι δὲ ἄκρῳ ὑποθεὶς τι παρὰ τὸ ἄρθρον βάρος ἐκκρεμάσαι, ἢ χερσὶ καταναγκάσαι. ὑπεραιωρηθέντος δὲ τοῦ ἄρθρου, αἱ παραγωγαὶ τοῖσι θέναρσιν, ὡς τὰ ἐν χερσίν. ἐπίθεσις ἐν τούτῳ τῷ σχήματι, καὶ ἀνάληψις, καὶ θέσις. τὰ δ' ὄπισθεν ἐξαίφνης ἐκτείνοντα διορθοῦν τοῖσι θέναρσιν. ἅμα δὲ δεῖ ἐν τῇ διορθώσει, καὶ τοῖσιν ἑτέροισιν. ἢν δὲ πρόσθεν, ἀμφὶ ὀθόνιον συνειλιγμένον, εὔογκον, ξυγκάμπτοντα ἅμα διορθοῦσθαι. ἢν δ' ἑτεροκλινὲς ᾖ ἐν τῇ διορθώσει, ἀμφότερα ἅμα χρὴ ποιέειν. τῆς δὲ μελέτης, κοινὸν τὸ σχῆμα καὶ ἡ ἐπίδεσις. δύναται γὰρ ἐκ τῆς διαστάσιος κοινῇ ξυμπίπτειν πάντα. τῶν δὲ ἐμβολέων αἱ μὲν ἐξ ὑπεραιωρήσιος ἐμβάλλονται. αἱ δὲ ἐκ κατατάσιος. αἱ δὲ ἐκ περισφάλσιος. αὗται δὲ ἐκ τῶν ὑπερβολέων τῶν σχημάτων, ᾗ τῇ ἢ τῇ, σὺν τῷ τάχει.

[6] ἀγκῶνος ἄρθρον] Hæc eadem repetuntur lib. de artic. Vbi pro παραλλάξαν, παραλλάξαι μὲν ἢ παραρθρῆσαι πρὸς πλευρὴν legitur. Quæ est codicum manu scriptorum lectio, quam etiam secutus est Caluus. τὰ ἐξέχοντα ἀνωθεῖν ὀπίσω] Sic legunt omnia exemplaria tum scripta tum publicata, tam nostra, quàm Italica, vt patet ex Caluo. Lib. de artic. τὸ ἐξέχον legitur, & ἀπωθεῖν, quod malo.

τὰ δὲ πλευτάμως] πλείως legitur lib. de artic. & exemplaria manu scripta πλείως habent, quod etiam legit Caluus.

κατάστασις μὲν] Sic legunt omnia exemplaria, sed κατάτασις legimus lib. de art. Quam etiam lectionẽ ex codicibus Vaticanis secutus est Caluus. Libro autem de art. planior est lectio, κατάτασις μὲν ἐν ᾗ ὁ βραχίων καταγεὶς ἐπιδεῖται. Quod tamen aliter sumpsit Caluus.

ἐκπίπτει δὲ μάλιστα] ἐς τὸ πρὸς πλευρὰς μέρος legitur lib. de artic. Quam etiam lectionem hîc secutus videtur Caluus.

περικάμψαι] μὴ κάμψαι legunt exemplaria quædam Regia manu scripta. Quæ lectio non improbatur. Neque enim vim inflectendo aut in directum agendo adhiberi vult, sed plurimùm abducendo & in diuersas partes extendendo, donec spatium inter ossa liberum sit, circumagere & circumflectere oportet.

ἐπίστρεψις ἀγκῶνος] ἐπιστρέψας legunt exemplaria manu scripta, quæ secutus est Asulanus, vitiosè tamen.

ἐμβολὴ δὲ] Lib. de artic. ἴησις legitur, quam lectionem hîc & in Luxatis secutus videtur Caluus.

οὕτω δὲ καὶ ἀνάληψις] θέσις additur lib. de art. quam lectionem adhibuit etiam Caluus, & pro ἀνάληψις ἀναλαφθῇ legisse, aut vtrunq; quoque adhibuisse. καὶ τὸ ὀξὺ προσεπιδεῖν] Caluus in Luxatis τὸ ὀξὺ celeriter vertit. Hîc autem celeriter & acutum addidit. Intelligenda autem est cubiti acuta eminentia insuper deliganda.

διὰ τὸ ναρκῶδες] Ob torporem diximus, etsi τὸ ναρκῶδες νεῦρον intelligi potest, cuius antea iniecta est mentio. Eam enim ob causam cubiti articuli in posteriora luxationes inemendabiles & periculi plenę sunt, vt scribit Paulus. Caluus aliam secutus est notionem.

A ἐπιθέντα τι σκληρὸν συνειλεγμένον] Sic legunt exemplaria omnia, quod aliquid durum collectum, compactum, aut conuolutum significat. συνειλεγμένον aut συνειλημμένον, fortè melius, vt quod est conuolutum aut implicatum indicet. Celsus rotundum aliquid à lacerti parte ponendum dixit. πλεῖστον, τὰ δ' ἐγγύτατα] πλεῖστον δὲ τὰ ἐγγύτατα πῆχυς lego. Caluus πρῶτον pro πλεῖστον legisse videtur. Quædam verò exemplaria manu scripta πολὺ pro πλεῖστον habent. In lib. de art. δεύτερα χειρὸς legitur, & τρίτα δακτύλων. διὰ τῆς ζ ...] διὰ τῆς ... scribitur lib. de artic. quod illic exposuimus. ἐν σχήματι ἐγγωνίῳ] Figuram angularem vocat, quę fit vbi cubitus cum brachio rectum facit angulum, ideoq; vtrique communem dicit. Sic enim vocat Gal. ἐγγώνιον σχῆμα, τὸ κατ' ὀρθὴν γωνίαν συγκείμενον, ὅταν γίνεσθαι πέφυκεν ὅταν ὀρθὴν γωνίαν ὁ πῆχυς ἐργάζηται πρὸς βραχίονα. Lib. de artic. figura angularis non exprimitur. Hic autem mihi locus subindicari Galeno videtur Com. 1. in lib. de art. cùm ἐγγώνιον σχῆμα dici Hippocrati scribit, τὴν ἐπ' ὀρθὴν γωνίαν σχέσιν τοῦ βραχίονος πρὸς τὸν πῆχυν, brachij habitum cum cubito qui est ad rectũ angulum. Etsi lib. κατ' ἰητρεῖον, vbi ἐγγώνιος πῆχυς legitur, ἐγγωνίῳ σχήματι τοῦ πήχεος legisse videtur. Caluus hîc aliud legisse videtur, vt & κατάτασις, quod faciunt reliqui omnes interpretes, cùm tamen κατάστασις vbiq; ferè legatur. Idem in Luxatis κατάτασις legit, videturq; istam lectionem secutus, eam tamen admodum perturbasse.

B τῇ γὰρ μασχάλῃ ἀναλαβὼν] ἀναλαμβάνοντα & ὑποθέντα legitur lib. de artic. ἐπίδεσις] Scripta & reliqua omnia exemplaria ἐπίδεσις legunt, vt & lib. de art. Caluus autem hîc longè aliam lectionem secutus videtur, istaq; verba omisit tum in Mochlico, tum in Luxatis. ἅμα δὲ δεῖ] Hæc non legit hîc Caluus, etsi in Luxatis adscripsit. Quomodo autem accipienda videantur diximus lib. de artic. ὀθόνιον συνειλεγμένον] ἀμφιθεὶς ὀθόνιον συνειλημμένον melius legitur lib. de artic. ἢν δ' ἐπικλινὲς] Manu scripta exemplaria quædam ἐπικλινὲς vitiosè legunt, quæ secutus videtur Asulanus. τῆς δὲ μελέτης] τῆς δὲ μελέτης τῆς θεραπείης legitur lib. de artic. quam lectionem secutus videtur Caluus. Exemplaria quoque omnia διαστάσιος legunt, sed διαπάσιος ex lib. de artic. lego, quod etiam fecit Caluus.

[7] Χειρὸς δὲ ἄρθρον ὀλισθαίνει, ἢ ἔσω, ἢ ἔξω. ἔσω δὲ τὰ πλεῖστα. σημεῖα δ' εὔσημα, ἢν μὲν ἔσω, ξυγκάμπτειν ὅλως σφᾶς C τοὺς δακτύλους οὐ δύναται. ἢν δ' ἔξω, ἐκτείνειν. ἐμβολὴ δὲ ὑπὲρ τραπέζης τοὺς δακτύλους ἔχων, τοὺς μὲν τείνειν, τοὺς δ' ἀντιτείνειν. τὸ δὲ ἐξέχον, ἢ θέναρ ἢ πτέρνῃ, ἅμα ἀπωθέειν πρόσω καὶ κάτωθεν κατὰ τὸ ἕτερον ὀστέον, ὄγκον τε μαλθακὸν ὑποθεὶς, ἢν μὲν ἄνω καταστρέψας τὴν χεῖρα, ἢν δὲ κάτω, ὑπτίην. ἴησις ὀθονίοισιν. ὅλη δὲ ἡ χεὶρ ὀλισθαίνει ἢ ἔσω ἢ ἔξω. μάλιστα δὲ ἔσω. ἢ ἔνθα ἢ ἔνθα. ἔστι δ' ὅτε ἡ ἐπίφυσις D ἐκινήθη. ἔστι δ' ὅτε τὸ ἕτερον τῶν ὀστέων διέστη. τουτέοισι κατάτασις ἰσχυρὴ ποιητέη. καὶ τὸ μὲν ἐξέχον ἀπωθέειν. τὸ δ' ἕτερον ἀντωθέειν. δύο εἴδεα ἅμα καὶ ἐς τοὐπίσω καὶ ἐς τὸ πλάγιον. ἢ χερσὶν ἐπὶ τραπέζης, ἢ πτέρνῃ. παλίγκοτα δὲ καὶ ἀσχήμονα, τῷ μὲν χρόνῳ κρατύνεται ἐς χρῆσιν. ἴησις ὀθονίοισι ξὺν τῇ χειρὶ καὶ τῷ πήχει. καὶ νάρθηκας μέχρι δακτύλων τιθέναι. ἐν νάρθηξι δὲ δεθέντα ταῦτα, πυκνότερον λύειν ἢ E τὰ κατήγματα, καὶ καταχύσει πλέονι χρῆσθαι. ἐκ γενεῆς δὲ βραχυτέρη ἡ χεὶρ γίνεται. καὶ ἡ μινύθησις σαρκῶν μάλιστα τἀναντία ἢ ὡς τὸ ἔκπτωμα. ἀνδρὶ μὲν ὀστέα μένει. δακτύλου δὲ ἄρθρον ὀλισθὸν μὲν εὔσημον, οὐ δεῖ γράφειν. ἐμβολὴ δὲ αὐτοῦ ἥδε. κατατείναντα ἐς ἰθὺ, τὸ μὲν ἐξέχον ἀπωθέειν, τὸ δὲ ἐναντίον ἀντωθέειν. ἴησις δὲ ἡ προσήκουσα τοῖς ὀθονίοισιν ἐπιδέσεις. μὴ ἐμπεσὸν γὰρ ἐπιπωροῦται ἔξωθεν. ἐκ F γενεῆς δὲ ἢ ἐν αὐξήσει ἐξαρθρήσαντα τὰ ὀστέα. βραχύνεται κάτω τοῦ ὀλισθήματος. καὶ σάρκες μινύθουσι τἀναντία μάλιστα, ἢ ὡς τὸ ἔκπτωμα, ἀνδρὶ μὲν δὲ τὰ ὀστέα μένει.

Manus articulus interiore aut exteriore parte luxatur, plurimùm verò interiore. Cuius rei signa manifesta sunt. Siquidẽ intro prolabitur, digiti ipsi in totum flecti, si extra, intendi nequeunt. Repositio fit digitis supra mensam positis, si partim quidem extenduntur, partim etiam in diuersa contenduntur, idq; quod eminet, aut prominẽtiore palmæ parte, aut calce simul in anteriorem partem protrudatur, & inferiore partẽ ad alterum os, molle aliquid in tumorem sublatũ supponatur, si superiore quidem parte eminet, manu cõuersa, sin inferiore, supina. Curatio linteis perficitur. At tota manus in interiorem vel exteriorẽ, vel in hãc, vel illam partem luxatur, interiorẽ verò maximè. Est vbi ossis accrementum emouetur, interdum quoque alterum os dissidet. His valida distensio adhibenda, & os quidem eminens protrudendũ, alterum verò contrà propulsandum, vnaq; duobus modis in posteriorem partem & in latus, aut manibus supra mẽsam, aut calce impulsio fieri debet. Quæ verò rursus excandescunt & deformitatem habent, tempore quidem ad vsum firmantur. Curatio linteis simul cum manu & cubito adhibetur, ferulæq; ad digitos vsq; apponẽdæ. Hæc ferulis deligata, crebriùs quàm fracta resoluenda, & copiosiore perfusione fouenda. At manus à primo ortu luxata breuior euadit, & carnes altera ex parte quàm luxatio facta est, potissimùm imminuuntur, adulto verò ossa permanent. Digiti articulus luxatus facilis quidem cognitu, neque scriptione indiget. Reponitur autem in directum contendendo, & quod eminet protrudendo, & quod contrà est retrudendo. Curatio verò est accommodata quæ per lintea fit deligatio. Nisi enim restitutus fuerit, exteriore parte callum contrahit. Quæ à primo ortu aut dum adolescunt ossa prolapsa fuerint, ea infra luxationem breuiora euadunt, & carnes aduersa ex parte in quam prolapsio facta est potissimùm imminuũtur. Adulto verò ossa eadem magnitudine permanent.

[7] ἔσω δὲ τὰ πλεῖστα] ἔξω pro ἔσω malè legit Caluus. Istud autem in luxatis omisit. τὸ δὲ ἐξέχον] Hic locus paulò aliter legitur lib. de artic. θέναρ autem & πτέρνῃ legendum, vt legunt manu scripta exemplaria & legitur lib. de artic. & post πρόσω distinguendum.

G μάλιστα δὲ ἔσω] Ista postponuntur lib. de artic. quemadmodum legisse videtur Caluus, eamq; nos lectionem secuti sumus. τῷ μὲν χρόνῳ] Exemplaria manu scripta τῷ χρόνῳ δὲ legunt, vt & Asulanus, vt sit, tempore tamen ad vsum firmantur. ἐν νάρθηξι δὲ δεθέντα] τεθέντα legunt exemplaria quædam manu scripta. οὐ δεῖ γράφειν] Hæc non leguntur lib. de artic. Vbi etiam scribitur, δακτύλου δὲ ἄρθρον ὀλισθὸν εὔσημον. ἴησις δὲ ἡ προσήκουσα τοῖς ὀθονίοισιν ἐπιδέσεις] Hæc aliter leguntur lib. de artic.

[8] Μηροῦ δὲ ἄρθρον ἐκπίπτει κατὰ τρόπους τέσσαρας. ἔσω πλεῖστα. ἔξω δεύτερον. τὰ δ' ἄλλα ὁμοίως. σημεῖα. κοινὸν μὲν τὸ ἕτερον σκέλος. ἴδιον δὲ τοῦ μὲν εἴσω, παρὰ τὸν περίναιον ψαύεται ἡ κεφαλή. ξυγκάμπτουσιν οὐχ ὁμοίως. δο- H κέει δὲ μακρότερον τὸ σκέλος, καὶ πολὺ, ἢν μὴ ἐς μέσον ἀμφότερα ἄγων παραβάλλῃς. καὶ γὰρ οὕτω ἔξω ὁ ποὺς καὶ τὸ γόνυ

Femoris articulus quatuor modis excidit, plurimũ interiorem in partem, deinde in exteriorem, aliis verò modis similiter. Huius rei indicium cõmune quidem alterum crus, intro verò emoti proprium vbi in interfœmineo coxæ caput tactu percipitur, neque similiter crus inflectunt. Crus verò multò longiùs videtur, nisi vtroque in medium adducto distensionem feceris. Etenim pes & genu exteriorem in partem fe-

runtur. Si igitur à primo ortu, aut dum incrementum accipiunt, exciderit, femur breuius euadit, quam calamitatem minùs tibia, cætera verò pro ratione sentiunt. Carnes autẽ imminuuntur, maximè tamen parte exteriore. Ij in dirigendo corpore negligẽter se gerunt, & ad sanum crus conuoluuntur. Quòd si cogantur, scipione vno vel duobus innixi incedunt, crus verò attollunt. Quò enim breuius, eo leuius est. Quòd si iam adultis istud accidit, ossa quidem eadem magnitudine perseuerant, carnes tamẽ quo ante dictum est modò imminuuntur, & crus circumuoluendo, velut boues incedũt. Ad lateris autem inanitatẽ incuruantur, sani cruris extra prominẽte coxendice. Hoc enim vt subeat ad vehendum necesse est, illud verò vt extra feratur. Neque enim vehere potest, non magis quàm quibus pes vlcere laborat. Ad cruris quoque sani latus baculo corpus fulciũt. Crus verò læsum manu super genu posita adurgent, quò inter ambulandũ corpus vehat. Coxendice infra si vtatur, infra etiam ossa minùs imminuuntur, carnes verò magis.

ῥέπει. οἷσι μὲν οὖν ἐκ γενεῆς, ἢ ἐν αὐξήσει ἐκπέσῃ, βραχύτερος ὁ μηρός. ἧσσον δὲ κνήμη, κατὰ λόγον δὲ τἄλλα. μινύθουσι δὲ σάρκες, μάλιστα δὲ ἔξω. οὗτοι καταοκνέουσιν ὀρθοῦσθαι, καὶ εἰλέονται ἐπὶ τὸ ὑγιές. ἢν δὲ ἀναγκάζωνται, σκίμπωνι ἑνὶ ἢ δυσὶν ὁδοιπορέουσι. τὸ δὲ σκέλος αἰωρέουσιν. ὅσῳ γὰρ μεῖον, τόσῳ ῥᾷον. ἢν δὲ ηὐξημένοισι, τὰ μὲν ὀστέα μένει. αἱ δὲ σάρκες μινύθουσιν ὡς προείρηται. ὁδοιπορέουσι δὲ περιστροφάδην ὡς βόες. ἐν δὲ τῷ κενεῶνι καμπύλοι ἐπὶ τὸ ὑγιὲς ἐξίσχιοι ἐόντες. τῷ μὲν γὰρ ἀνάγκη, ὑποβαίνειν ὡς ὀχέῃ, τῷ δὲ ἀποβαίνειν. οὐ γὰρ δύναται ὀχέειν, ὥσπερ οἱ ἐν ποδὶ ἕλκος ἔχοντες. κατὰ δὲ τὸ ὑγιὲς, πλάγιον ξύλῳ τῷ σώματι ἀντικοτεῦσι. τὸ δὲ σιναρὸν τῇ χειρὶ ὑπὲρ τοῦ γούνατος καταναγκάζουσι ὡς ὀχέειν ἐν τῇ μεταβάσει τὸ σῶμα. ἰσχίῳ κάτωθεν εἰ χρῆται, κάτωθεν ἧσσον μινύθει καὶ ὀστέα, μᾶλλον δὲ σάρκες.

[a] τὰ δὲ ἄλλα ὁμοίως] Hoc eum habet sensum, vt in priorem & posteriorem partem femur excidere intelligatur. Cùm enim interiorem in partem sæpissimè promoueatur, deinde in exteriorem, aliis quidem modis raro excidit. Quod dixit lib. de art. ἐς δὲ τὸ ὄπισθεν καὶ ἔμπροσθεν ἐκπίπτει μὲν, ὀλιγάκις δέ. ὁμοίως autem hîc rarius aut minùs sæpè indicat. Hæc autem verba hîc omisit Caluus, quæ tamen in luxatis adiecit. σημεῖα] Femoris intro luxati indicia persequitur. Quorum alterum cõmune dicitur, cùm crus læsum ad sanum confertur, id quod omnibus luxationibus cõmune est, & in quo plurimùm hallucinari Medicos scribit Hipp. quòd crus sanum ad affectum, non affectum ad integrum (vt decet) conferant. Ideoq; hîc vtroque crure in medium adducto comparationem fieri vult. παρατείνειν enim idem quod ἀντιπαρατείνειν aut συμπαρατείνειν, (quod est, conferre, contendere, aut comparare) significare potest, quod lib. de art. παραβάλλειν dicitur. Vt facilè eam lectionem amplectar qua in quibusdam codicibus scribitur, ἢν ἐς μέσον ἀμφότερα ἄγων παρατείνῃς, hoc est, si vtrunque in medium adductum inter se conferas. In quo multò longius crus affectum videtur. Alterum autem indicium proprium dicitur, cum femoris caput in interfœmineo tactu prominere percipitur.

κατὰ λόγον δὲ τἄλλα] Quibus à prima infantia necdũ adultis coxa excidit, iis breuior euadit & tibia & pes. Sed tibia minùs calamitatem sentit, minusque pes, quòd longiùs à loco affecto absint. Quod iis pro ratione contingere dicit. Sic lib. de artic. ὅσοισι μὲν οὖν μήπω τετελειωμένοισιν ἐς αὔξησιν ἐκπεσὸν μὴ ἐμπέσῃ, γυιοῦται ὁ μηρὸς, καὶ ἡ κνήμη, καὶ ὁ πούς. οὔτε γὰρ τὰ ὀστέα ἐς τὸ μῆκος ὁμοίως αὔξεται, ἀλλὰ βραχύτερα γίνεται, μάλιστα δὲ τὰ τοῦ μηροῦ. Cuius rei rationem quoq; ibi reddit.

οὗτοι καταοκνέουσιν] Lib. de artic. καταβλακεύουσι τὴν διόρθωσιν τοῦ σώματος, dixit, quòd per desidiam ac ignauiam curam corporis & recti incessus negligerent. Hîc autem καταοκνέουσιν, οὐ δύνανται exponit Erotianus, & ὀκνέειν μὴ δύνασθαι, hoc expresso loco.

ἢν δὲ ἀναγκάζωνται] Istud pueris liberaliter educatis contingere scribit lib. de artic. vt recto crure vtantur scipioni innixi.

ὅσῳ γὰρ μεῖον] Lib. de artic. sic faciliùs explicatur: καὶ τοσούτῳ ῥήϊους εἰσὶν, ὅσῳ ἂν αὐτοῖσιν ἔλασσον τὸ σκέλος τὸ σιναρὸν ᾖ. Hi enim quò crus affectum breuius est, eò promptiùs & expeditiùs incedunt, crus attollentes, non circumuoluendo traducentes, quod faciunt quibus est longius. περιστροφάδην ὡς βόες] Lib. de art. περιστροφάδην dicit, quod Gal. περιφέρειν ἔξω τὸ σκέλος κυκλοτερῶς, & ἑλίττειν κατὰ τὴν ἔξω χώραν exponit, quod est crus in exteriorem partem circumuoluendo transferre, aut, crus in orbem circunferẽdo incedere. Caluus eleganter errabundè sicut boues incedere dixit, quòd Virgilius errabunda bouis vestigia extulerit, τὸ ἑλίττειν & ἑλίπους exprimens.

ἐν δὲ τῷ κενεῶνι] De ea inclinatione hîc agitur in qua ægri crus affectum solo offirmantes, sanum traducunt. Tunc enim incuruari necesse est, cum manu quæ est è regione cruris affecti, obliquum femur offirmare compelluntur. Istud sic explicatur lib. de artic. καὶ ἀναγκάζονται κατὰ τὸν κενεῶνα, ἢ κατὰ τὸ ἄρθρον τὸ ἐκπεπτωκὸς, κυλλοὶ καὶ σκολιοὶ εἶναι. ἐξίσχιοι autem dicuntur, quibus coxa extra eminet, & quibus nates rotundæ exteriore parte extant. Quod dixit lib. de artic. κατὰ δὲ τὸ ὑγιὲς ἐς τὸ ἔξω ὁ γλουτὸς ἀναγκάζεται περιφερὴς εἶναι. Caluus contra Hippocratis mentem καμπύλοι ἐπὶ τὸ ὑγιὲς iunxit.

τῷ μὲν γὰρ ἀνάγκη ὑποβαίνειν] ὑποβαίνειν subesse, subire, & tanquam fundamentum ac basim supponi significat, quod ὑποβαίνεσθαι dixit lib. de artic. vbi istud quoque sic expressit, κατὰ τοῦ ὑγιέος σκέλεος τῷ ποδὶ ἔσω βαίνειν, pede interiorem in partem conuerso ingredi. ἀποβαίνειν verò ἔξω βαίνειν significat, & superferri aut extra incedere, hoc est, pede exteriorem in partem conuerso incedere & crus transferre, quod cruri læso conuenit. Cùm autem crus affectum sibi imminentem corporis partem gestare nequeat, propterea totum crus sanum maximè intro subire, eique toto corpore incumbere necesse est. Tuncque cùm sani cruris pede intro conuerso ingredimur, totum corpus optimè firmatur, eamque ob causam nates exteriorem in partem rotunda extare conspicitur.

τῷ σώματι ἀντικοτέουσι] ἀντικοντέουσι lego, pro quo ἀντικονταίνουσι legisse videtur Erotianus, huncque locum subindicare, cùm πρὸς τὸ ἐναντίον βιάζονται exponit, etsi ἀντικοταίνουσι vitiosè legitur. Est autem ἀντικοντέειν διὰ τοῦ κοντοῦ ἀντερείδεσθαι, hoc est, conto inniti, aut supposito baculo, veluti conto, corpus fulcire. Pro quo dixit lib. de artic. καὶ τῷ ξύλῳ ἀναγκάζονται ἀντερείδεσθαι πλάγιοι κατὰ τὸ ὑγιὲς σκέλος. Vnde hîc quoque πλάγιοι lubens lego, etsi πλάγιον rectè ferri potest.

[b] τὸ δὲ σιναρὸν τῇ χειρὶ] Istud lib. de artic. ita exprimitur: ἀναγκάζονται δὲ καὶ ἐπικύπτειν. τὴν γὰρ χεῖρα τὴν κατὰ τὸ σκέλος τὸ σιναρὸν ἀναγκάζονται κατὰ πλάγιον τοῦ μηροῦ ἐρείδειν. οὐ γὰρ δύναται τὸ σιναρὸν σκέλος ὀχέειν τὸ σῶμα ἐν τῇ μεταλλαγῇ τῶν σκελέων, ἢν μὴ κατέχηται πρὸς τὴν γῆν πιεζόμενον.

ἰσχίῳ κάτωθεν εἰ χρῆται] κάτωθεν χρῆσθαι ἰσχίῳ dicit, vbi femoris caput intro subit & luxatur, velut paulò pòst vbi hic articulus exteriorem in partem luxatur, ἀνωτέρω ἰσχίον, velut supra eminere aut ferri dixit. Vt non improbanda sint exemplaria manu scripta, quæ pro κάτωθεν κατωτέρω legunt. Ista autem pueris, necdum adultis contingunt. Quomodo verò carnis imminutiones fiant, & ossium coauctiones, scribitur lib. de artic.

At exteriorem in partem emoti femoris, contraria tum signa, tum status sunt, genuque ac pes introrsum paulò spectant. Quibus hæc dũ adhuc adolescunt, aut à primo ortu cõtingunt, iis crus non ęquè augetur, eadẽq; ratione coxæ articulus paulò supra eminens non similiter. Quibus verò frequenter exteriorem in partẽ citra inflãmationem prolabitur, ij humidiore crure

[a] τοῦ δὲ ἔξω τἀναντία, καὶ τὰ σημεῖα, καὶ αἱ στάσιες. τὸ γόνυ, καὶ ὁ πούς ἔσω ῥέπει βραχύ. τοῖσι δὲ ἐν αὐξήσει ἐκ γενεῆς παθοῦσιν, οὐχ ὁμοίως ξυναύξεται. κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἰσχίον ἀνώτερον τινὶ οὐχ ὁμοίως. οἷσι δὲ πυκνὰ ἐκπίπτει ἐς τὸ ἔξω ἄνευ φλεγμονῆς, ὑγρότερον τὸ σκέλος χρῶνται.

A χρῶνται. ὥσπερ ὁ μέγας τῆς χειρὸς δάκτυλος. μάλιστα γὰρ ἐστὶν ἐκπίπτει φύσει, οἷς μὲν ἐκπίπτει μᾶλλον ἢ ἧσσον. καὶ οἷς μὲν ἐκπίπτει χαλεπώτερον ἢ ῥᾶον. καὶ οἷσιν ἐλπὶς θᾶσσον ἐμπεσεῖν. καὶ οἷσιν οὐκ ἀκὴ τούτου. καὶ οἷσι πολλάκις ἐκπίπτει, ἴησις τούτου. ἐκ γενεῆς δὲ ἢ ἐπ' αὐξήσει, ἢ ἐν νούσῳ. μάλιστα γὰρ ἐκ νόσου. ἔστι μὲν οὖν, οἷσιν ἐπισφακελίζει τὸ ὀστέον. ἀτὰρ καὶ οἷσι μὲν παχέα πάντα. ἧσσον δὲ ἢ τὸ ἔσω, ἢν χρηστῶς ἐπιμεληθῶσιν. ὥστε καὶ ὅλῳ βαίνοντες τῷ ποδὶ, διαῤῥίπτειν διὰ μελέτης πλείστης. τοῖσιν νηπιωτάτοισιν ἐαθέντα κακοῦται. ἐπιμεληθέντα δὲ ὠφελέεται τοῖσιν ὅλοισιν. ἧσσον δέ τι μινύθουσιν. οἷσιν δ' αὖ ἀμφότερα οὕτως ἐκπέσῃ τῶν ὀστέων, ταῦτα παθήματα. εὔσαρκοι μὲν, πλὴν ἔσωθεν, ἐξεχέγλουτοι. ῥοικοὶ μηροί. ἢν μὴ ἐπισφακελίσῃ. εἰ κυφοὶ τὰ ἄνωθεν ἰσχίου γίνοιντο, ὑγιηροὶ μὲν, C ἀναυξέες δὲ τὸ σῶμα, πλὴν κεφαλῆς.

vtuntur, non secus ac manus pollex, qui maximè suapte natura excidit, quibus quidem magis aut minus excidit, partim verò ægriùs aut faciliùs prolabitur. Est vbi celeriùs recōdi spes est, & quibus nullam curationem recipit, interdumque sæpiùs excidit, & curationem admittit. A primo verò ortu aut in adolescentia, aut per morbum vbi ista cōtingunt, ac præcipuè certè per morbum, interdū quibusdam os syderatur, quinetiam quibusdam nō omnia eueniunt, minùs tamen quàm quibus intro luxatio facta est deprauantur, si proba & diligens curatio adhibeatur, adeò vt toto pede insistentes, plurima adhibita diligentia in vtranq; partem propendeant. Quæ si in infantia neglecta fuerint, vitiatur, adhibita verò cura toto crure vtilitatem sentiunt, minusque quodammodo imminuuntur. At quibus hunc in modum vtraque ossa exciderunt, his noxiis afficiuntur, pleniores quidē sunt, præterquàm interiore parte, admodum prominētibus exteriorem in partem natibus conspiciūtur & femoribus introrsum obtortis. Ij nisi syderentur, aut gibbosi superiore coxæ parte euadant, salubriter quidem degunt, corpore tamen minùs, capite excepto, augentur.

[9] τῷ δ' ἔξω] Contraria signa exponit Hipp. lib. de artic. στάσιας verò intelligit corporis statum, quo quidem crus læsum corpus magis sustinet, quàm quibus intro luxatio facta est, ὅτι ἡ κεφαλὴ τοῦ μηροῦ (scribit Hipp.) καὶ αὐχὴν τοῦ ἄρθρου ὑπὸ συχνῷ μέρει τοῦ ἰσχίου ὑπόστασιν πεποίηται, ἅμα δὲ ἄκρος ὁ πούς οὐκ ἐς τὸ ἔξω μέρος ἀναγκάζεται ἐκκεκλίσθαι, ἀλλ' ἐγγύς ἐστι τῆς ἰθυωρίης τῆς κατὰ τὸ σῶμα, καὶ τείνει καὶ ἐσωτέρω. Vt certè per mihi mirū videatur, quomodo hîc Caluus ἔξω ῥέπει pro ἔσω legat, quod etiam vitium in luxatis retinuit. οὐχ ὁμοίως ξυναύξει] ξυναύξει ὀστέα legisse videtur Caluus. Sed de crure ipso intelligi potest, vt istud exprimat quod scribitur lib. de artic. ὁμοίως δὲ καὶ οἷσιν ἐπισφακελίζει, καὶ οἷσι μὴ ἐπισφακελίζει, τοῦ μηροῦ τὸ ὀστέον πολλῷ βραχύτερον γίνεται, καὶ οὐκ ἐθέλει ξυναύξεσθαι ὥσπερ τοῦ ὑγιέος. Femoris verò caput extra prolapsum, in carne humida & D cedente superiorem in partem firmatur, ideoq; breuius euadit, & (vt loquitur Hipp.) ἀνωτέρω φαίνεται ὁ γλουτὸς, ἅτε ὑπεξάσης τῆς σαρκὸς τῆς ἐνταῦθα τῇ τοῦ μηροῦ κεφαλῇ. Eamq; ob rationem non similiter augetur coxendix aut ipse coxæ articulus, qui in exteriorem partem prolapsus paulò superior eminet. Huc enim obscurissima illa verba referri mihi videntur: κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἰσχίον ἀνωτέρω τινὶ οὐχ ὁμοίως, & si id ad vsum retulit Caluus, quòd altiore coxa vtantur. Quòd si οὐχ ὁμοίως ξυναύξεται τὰ ὀστέα cum Caluo legas, tum magis id interpretationem nostram confirmauerit. ὑγροτέρῳ τῷ σκέλει χρῶνται] Humorem & lentorem intelligit, qui in parte collectus in quam femoris caput excessit & moram fecerit, ad motionem est accommodatissimus, locumq; dearticulationi similem facit, vt scribit Gal. quod ἀρθρα γλισχραίνεσθαι dixit Hipp. His autem verbis obscurissimis & valdè concisis, indicat eos quibus exteriorem in partem femoris caput excidit, temporis tractu, vbi articulus locum in quem elapsus fuerit consuetudine tritū fecerit, rectè incedere posse, & corpus affecto crure sustentare. Idq; pollicis manus exemplo declarat, qui vbi sæpiùs excidit, interdum quidem reconditur, interdū verò nullam curationem recipit, manus tamen integrā actionem temporis tractu & longa consuetudine seruat. Quæ lectio mihi con-E stantibus exemplaribus hunc in modum retinenda fuit, etsi admodum suspecta videtur, præterquàm quòd pro ἐμπεσεῖν Caluus ἐκπεσεῖν legit. ἀτὰρ καὶ οἷσι μὲν παχέα πάντα] πάντα intelligi possunt quas dicit diuturnas suppurationes curationem per linimenta postulantes, lib. de art. & ossium nudationes. ἧσσον δὲ ἢ τὸ ἔσω] βλάπτονται videtur legisse Caluus, sed fortassis ad κακοῦται refertur. Intelligit autem minùs deprauatam iis esse deambulationem, quàm quibus intro femoris caput excidit. Possunt quoq; ista de cruris ac carnium imminutione intelligi, vt iis quidem quibus exteriorem in partem femoris caput prolapsum est, crus quidem magis augeatur, & carnes minùs imminuantur, quàm quibus intro luxatum sit, quod etiam scribitur lib. de artic. Idq; multa adhibita diligētia contingit, tum etiam frequenti motu & ambulatione, quam rectiùs obeunt. διαῤῥίπτειν διὰ μελέτης] Sic quidem legunt quotquot huc vsq; exemplaria videre licuit, tum recondita, tum publicata. Quæ lectio etsi ferri potest, vt toto pede insistentes corpus vtranque in partem disiiciant: διαῤῥέπειν tamen malim, vt toto pede insistentes, in vtranque partē inclinent & propendeant, hoc est diuergant. Ii enim coguntur ob cruris breuitatem inter incedendum, à recto habitu & qui sine inclinatione est, in affectā partem F inclinari, & ab inclinatione quæ in affectam partem est, rursus attolli atq; erigi, quod διαῤῥέπειν exponit Gal. lib. de artic. eumq; hîc habitum exprimere videtur. ἢν χρηστῶς ἐπιμεληθῶσιν autem, eam diligentiam indicat, quæ probè educatis adhibetur, priusquā ad ambulationem confirmentur. At διὰ μελέτης πλείστης, eam quæ vbi confirmati fuerint curam diligēter & ritè adhibetur, denotat, quod per ἐπιμελέως δὲ καὶ ὀρθῶς exprimit Hipp. ὠφελέεται τοῖσιν ὅλοισιν] Toto crure auxilium sentiri significat, tum quòd id in vsum transferant, eoq; incrementum sentiant, tum quòd paulominus carnes imminuūtur. In infantibus enim vbi neglecti fuerint, ἀχρήϊον παντάπασι καὶ ἀναυξὲς ὅλον τὸ σκέλος γίνεται), αἵ τε σάρκες τοῦ σύμπαντος σκέλεος μινύθουσι μᾶλλον, ἢ τοῦ ὑγιέος, vt scribit Hip. Caluus verò τοῖσιν ὅλοισιν ὠφελέεσθαι dixit iuuari vt totis pedibus incedant, non satis (opinor) ex Hipp. sententia. ἧσσον δέ τι μινύθουσιν] Istud sic mihi expressum videtur lib. de artic. eoq; referendum existimo: πάνυ μὲν πολλῷ ἧσσον τούτοισι μινύθουσιν, ἢ οἷσιν αὖ εἴσω ἐκπεπτωκὸς ᾖ διὰ τὸ χρῆσιν καὶ ταλαιπωρέειν ... εὐθέως δύνασθαι χρέεσθαι τῷ σκέλει. Caluus aliam mihi lectionem secutus videtur. οἷσι δ' αὖ ἀμφότερα οὕτως] οὕτως, hoc est, οἷσι μὲν ἐκ γενεῆς ἀυτίκα, καὶ ὑπὸ νόσου, ἀμφοτέρων τῶν σκελέων ἐξέστη τὰ ἄρθρα ἐς τὸ ἔξω μέρος. εὔσαρκοι μὲν πλὴν ἔσωθεν] Istud aliter hic legisse videtur Caluus. In lu-G xatis verò, εὔσαρκοι μὲν, πλὴν ἔξω ἐξεχέγλουτοι, legit. Nos codicum pluralitate freti istam lectionem retinuimus, quæ his verbis exprimitur lib. de artic. αἱ μέν τοι σάρκες ἥκιστα ἐκθηλύνονται), εὔσαρκα δὲ τὰ σκέλεα γίνονται, πλὴν εἴ τι ἄρα κατὰ τὸ εἴσω μέρος ἐλλείποι ὀλίγον.

ἢν μὴ ἐπισφακελίσῃ] Hic totus locus exprimitur lib. de artic. sed hîc ἢ κυφοὶ, aut μηδὲ κυφοὶ, & τὰ ἄνωθεν ἰσχίων lego. Id enim vitij contingit propter durum quendam tumorem ex inflammatione in vertebratum ligamentis exortum, aut vbi ex crudo quodam tuberculo, inferior spinæ pars ad coxendicum superiorem partem deprauatur, vnde ex consensione quadam ibidem gibbi exoriuntur. Quod vbi acciderit totam vitæ salubritatem interturbat. Quomodo autem toto corpore minus incrementum sentiant, fusissimè explicat Galenus lib. de artic.

[10] Οἷσι δὲ ὄπισθεν, σημεῖα, ἔμπροσθεν λαπαρώτερον, ὄπισθεν ἐξέχον. πούς ὀρθὸς, συγκάμπτειν οὐ δύναται, H εἰ μὴ μετ' ὀδύνης, ἐκτείνειν ἥκιστα. τούτοις σκέλος βραχύτερον. ἀτὰρ οὐδὲ ἐκτανύειν δύναται κατ' ἰγνύην,

Quibus autem posteriorem in partem femur prolapsum est, hæ notæ adsunt, pars anterior mollior est, posterior prominet, pes rectus est, crus inflectere non nisi cum dolore queunt, extendere verò minimè, his crus breuius euadit. Sed neque hoc, nisi valdè sustollant, tum ad poplitem tum ad inguen extendere pos-

sunt, neq; in plurimis superior articulus primus flecti incipit. Quod commune est articulis, neruis, musculis, intestinis, vteris, aliisq; huiusmodi. His coxendicis os decliue in natem fertur, quam ob causam, quodq; crus extendere nequeunt, breue euadit. Totius cruris carnes in omnibus imminuuntur. In quibus autē maximè, aut vbi ista cōtingant, dictum est. Corporis pars quæque vbi sua munia obierit, robur quidem accipit, si verò otietur, vitiatur, præter quàm si lassitudine, febre aut inflammatione tentetur. Quod etiam exteriorem in partem prolapsum est, eò quòd in cedentē carnem excidit, breuius efficitur, quod verò in interiorē, eò quòd supra os prominet, lōgius. Quibus igitur adultis repositum non fuerit, ij ad inguina curuati incedunt, & alterum poplitem inflectunt, ima pedis planta vix terrā attingunt, manu crus prehendunt, si absq; baculo incedere velint. Qui si longior fuerit, non ingredientur, quòd si ingrediātur breuem esse oportet. Carnium autem fit imminutio si laborent & crus in vsum admittatur, velut antè dictum est. Quod & integro cruri pro ratione accidit. At quibus ex primo ortu, aut per adolescētiam, aut per morbum affectio ista aut luxatio contigit, (quibus verò in morbis id fiat dicetur) ij maximè propter neruorum & articulorum ignauiam, noxiam sentiunt. Genu quoq; ob enumeratas causas vitium sentit, quo inflexo, baculo vno aut duobus innixi, incedunt. Crus verò integrum qui in vsum admittitur, bene habitum est.

ἢ κατὰ βουβῶνα, ἢν μὴ πάνυ αἴρη. οὐδὲ ξυγκάμπτεσθαι ἡγεῖται ἐν τοῖσι πλείστοισι τὸ ἄνω ἄρθρον τὸ πρῶτον. κοινὸν τοῦτο ἄρθροισι. νεύροισι. μυσίν. ἐντέροισιν, ὑστέραις. ὀλισθαίνει ταύταις. τὸ ἰσχίον ὀστέον καταφέρεται ἐς τὸν γλουτόν. διὰ τοῦτο βραχύ, καὶ ὅ,τι ἐκτείνειν οὐ δύναται). (σάρκες παντὸς τοῦ σκέλεος ἐν πᾶσι μινύθουσιν. ἐφ' οἷσι δὲ μάλιστα, καὶ οἷ εἴρηται). τὰ ἔργα τὰ ἑωυτοῦ ἕκαστον τοῦ σώματος ἐργαζόμενον μὲν ἰσχύει. ἀργέον δὲ κακοῦται, πλὴν κόπου, πυρετοῦ, φλεγμονῆς. καὶ τὸ ἔξω, ὅτι ἐς σάρκα ὑπείκουσαν, βραχύτερον. τὸ δὲ ἔσω, ὅτι ἐπ' ὀστέον προέχον, μακρότερον. ἢν μὲν οὖν ηὐξημένοισι μὴ ἐμπέσῃ, ἐπὶ βουβῶσι καμπύλοι ὁδοιπορέουσι, καὶ ἡ ἑτέρη ἰγνύη κάμπτεται). ἐπὶ ἄκροισι μόλις κινέεται. χειρὶ τὸ σκέλος καταλαμβάνουσιν ἄνευ ξύλου ἢν ἐθέλωσιν. ἢν μὲν γὰρ μακρότερον ᾖ, οὐ βήσεται. ἢν δὲ βαίνῃ, βραχύ. μινύθησις δὲ σαρκῶν, οἷσι πόνοι καὶ ἦξις ἔμπροσθεν. καὶ τῷ ὑγιεῖ κατὰ λόγον. οἷσι δὲ ἐκ γενεῆς, ἢ αὐξομένοισιν, ἢ ὑπὸ νόσου, ἐν ᾗσι τὸ ἐξάρθρημα ἐγένετο, ἐν αἷς εἰρήσεται), οὗτοι μάλιστα κακοῦνται, διὰ τὴν τῶν νεύρων καὶ ἄρθρων ἀργίην. καὶ τὸ γόνυ διὰ τὰ εἰρημένα συγκακοῦνται. συγκεκαμμένον οὗτοι ἔχοντες, ὁδοιπορέουσιν ἐπὶ ξύλου ἑνὸς ἢ δύο. τὸ δὲ ὑγιὲς, διὰ σαρκῶν διὰ χρῆσιν.

ἐμπροσθεν καταπρώπηρον] Lib. de artic. κατὰ τὸ δὲ τὸν βουβῶνα δοκέει ἡ σὰρξ καταπρηνεστέρη εἶναι ποτὲ καὶ φαινομένη, ἅτε τοῦ ἄρθρου εἰς τὰ ἐπὶ θάτερα μέρη ὠλισθηκότος.

ὄπισθεν ἐξέχον] Lib. de artic. κατὰ δὲ τὸ πυγαῖον διὰ φαινομένη ἡ κεφαλὴ τοῦ μηροῦ δοκέει ἐξέχειν καὶ μᾶλλον.

πους ὀρθὸς] Lib. de artic. καὶ ἡ κνήμη τι καὶ ὁ ποὺς ὀρθὸς ἐπιεικέως φαίνονται, καὶ ὅτι τῇ, ὅτι τῇ πολὺ ἐσκεκλιμένα. Neq; enim in totum, sed ferè & modicè pes rectus est, crusq; parum inuersum est & distortum. συγκάμπτεσθαι οὐ δύναται] Crus ad poplitem inflecti nequit, quòd musculus magnus natium in quem caput femoris cum tota ceruice sua prolapsione incubuit, maximo omnium dolore afficiatur, cùm ab eo comprimatur & distendatur, vnde eum quoq; inflāmationem cōcipere necesse est. Atq; ex eo musculo cùm membranosus tendo exoriatur, qui cum validissimo tendone ex anterioribus femoris musculis originem habente, patellam transgressus, in tibiam inseratur, fieri nequit quin cùm poples inflectitur, dolor vrgeat. Poplitē nanq; flectendo, tendo ille à patella contunditur & distenditur. Distētus verò hic sursum ad musculum illum magnum, in quem femoris caput in luxatione incubuit, vnde quoq; originem trahit, intensionem communicat. At temporis processu, vbi finita inflammatione, pars eius musculi quæ articulum exceperit, humorem aliquem lentum collegerit, callumq; contraxerit, poples absq; dolore inflecti poterit. Quod etiam indicat his verbis Hip. ξυγκάμπτειν μέν τι δύναται), ὅταν μὴ ὀδύνη κωλύῃ. ἐκτείνειν ἥκιστα] Lib. de artic. οὐ γὰρ ἐκτανύειν οὐ δύναται τις τὸ σκέλος, ὅτι κατὰ τὸ ἄρθρον τὸ ἐκπεσὸν, ὅτι καρτα κατὰ τὴν ἰγνύην. Vbi cur neq; ad inguen, neq; ad poplitem crus extendi nequeat, abundè exponit Galenus.

τούτοις σκέλος βραχύτερον] Istud duabus de causis contingit lib. de artic. ὅτι τι οὐκ ἐκτανύεται), ὅτι τι πρὸς τὴν σάρκα ὠλίσθηκε τὴν τῆς πυγῆς.

ἢν μὴ πάνυ αἴρη] ἢν μὴ πάνυ αἴρωσι, aut πόδα αἴρωσι lego, velut lib. de artic. Neq; enim ad poplitem aut inguen extendere, nisi crus aut pedem tollant, possunt. Aliter tamen lib. de artic. accipitur, vt poplitem non nisi cum inguine extendere possint, nisi valdè pedem sustollant. Est tamen hîc frequens μετάβασις ab vnitatis numero ad vniuersalem. οὐδὲ ξυγκάμπτεσθαι ἡγεῖται] Hoc est, qui est ad inguen articulus non nisi inflexo poplite, flecti potest, velut lib. de art. poplitis articulū non nisi inflexo ad inguen articulo, curuari posse scripsit. Istud verò etsi per se contingere potest, & ad inguen articulus inflecti, ægrè tamen & multò difficiliùs quàm vbi vtrunq; inflectitur. Quod ex partium inter se communicatione & mutua affectione qua sibi inuicem cōsentiunt, accidit, quam postea explicat. Caluus aliter hunc locum legit. Articulum enim ad inguen priorem flecti vult & cæteris cōmunicationem istam præbere.

κοινὸν τοῦτο ἄρθροισι] Partium inter se consortia & cognationes exprimit, quas ἀδελφίξιας vocat lib. de artic. Quibus commune est, vt vna parte vitiata, alterius actio, situs, habitus, vel magnitudo lædatur. Quod in neruorum & musculorum contractionibus cernitur, & fusiùs explicatur Galeno Com. 3. in lib. de artic. Eò nanq; hic obscurissimus locus referri videtur, ac procul omni dubio vitiatus. ὑστέραις (enim) καὶ ὀλισθαίνει τοῖσι legendum videtur, quod etiam fecisse Caluum ex codicibus Italicis, tum in Mochlico, tum in Luxatis apparet. Legi quoque potest, ὑστέραις καὶ ὀλισθαίνει. τούτοις τὸ ἰσχίον τὸ ὀστέον καταφέρεται ἐς τὸν γλουτόν.

τὸ ἰσχίον τὸ ὀστέον] Quod hîc breuissimis verbis effertur, lib. de art. fusiùs explanatur. Ea est autem ossis coxendicis natura, vt decliue in huiusmodi luxationibus in exteriorem natium partem feratur, ideoq; cùm caput femoris in carnē natium prolapsum est, crus extendi nequit, breuiusq; euadit. Sic lib. de art. βραχύτερον τὸ σκέλος φαίνεται διὰ δισσὰς προφάσιας, ὅτι τι οὐκ ἐκτανύεται), ὅτι τι πρὸς τὴν σάρκα ὠλίσθηκε τὴν τῆς πυγῆς. ἡ γὰρ φύσις τοῦ ἰσχίου τοῦ ὀστέου ταύτῃ ᾗ καὶ κεφαλὴ καὶ ὁ αὐχὴν τοῦ μηροῦ γίνεται), ὅταν δὲ ἐξαρθρήσῃ καταφερὴς τι πέφυκεν ἐπὶ τοῦ πυγαίου τὸ ἔξω μέρος. Ibidemque rursus scribitur os istud παρεγκεκλιμένην τὴν φύσιν ἔχειν. Ideoq; per mihi mirum videtur, quomodo hîc Caluus negationem addiderit. Hæc enim est perpetua quos ad huc videre licuit codicum consensio.

ἐφ' οἷσι δὲ μάλιστα] Libros de articulis intelligit in quibus carnium imminutiones sic fieri docuit: αἱ δὲ σαρκῶν αἱ μινυθήσιες κατὰ λόγον γίνονται καὶ τούτοισιν, ὥσπερ καὶ πρόσθεν εἴρηται). τοῖσι μὲν γὰρ μετεωρον ἔχουσι τὸ σκέλος, καὶ μηδὲν ταλαιπωρέουσιν, τούτοισι καὶ μάλιστα μινύθει. οἱ δ' αὖ πλεῖστα χρέονται τῷ σκέλει, τούτοισι ἥκιστα μινύθουσι. Rursus, κακοῦται δὲ πᾶν τὸ σκέλος καὶ ἀναυξέστερον γίνεται) καὶ ἀσαρκότερον πολλῷ, διὰ τὸ μηδὲν προσχρέεσθαι αὐτῷ. Item, ὅλον γὰρ τὸ σκέλος ἀναυξὲς γίνεται, καὶ τῇ ἀπὸ τῶν ὀστέων φύσει, καὶ τῇ ἀπὸ τῶν σαρκῶν. τὰ ἔργα τὰ ἑωυτοῦ] Lib. de artic. ὡς γὰρ ἐν κεφαλαίῳ εἰπεῖν, πάντα τὰ ἐν τῷ σώματι ὅσα ἐπὶ χρήσει γέγονε, χρεομένοισι μὲν μετρίως καὶ γυμναζομένοισιν ἐν τῇσι ταλαιπωρίῃσιν ἐν ᾗσιν ἕκαστα εἴθισται, οὕτω μὲν ὑγιεινὰ καὶ αὔξημα, καὶ εὔγηρα γίνεται). μὴ χρεομένοισι δὲ ἀλλ' ἐλινύουσι νοσηρότερα γίνεται), καὶ ἀναυξέα καὶ ταχύγηρα. καὶ τὸ ἔξω ὅτι ἐς σάρκα] Hæc breuissima verba magnam pariunt obscuritatem. Sensus autem hic mihi esse videtur. Vbi femoris caput posteriorem in partem prolabitur, eò quòd in carne humida & cedente firmetur, ideò breuius euadit. Cùm verò interiorem in partem excidit, eò quòd ossi coxendicis insidet, & supra id fertur, longius crus efficitur. ἐπ' ὀστέον autem προέχον dicitur caput femoris coxendicis ossi insidens & supra id prominens, quod dixit lib. de artic. ἐπ' ὀστέον ἡ ἐπίβασις τῆς κεφαλῆς τοῦ μηροῦ ἐστίν. Et, ἐπὶ τὸ ἀπὸ τοῦ ἰσχίου πεφυκὸς ὀστέον, τὸ ἄνω φερόμενον πρὸς τὸν κτένα, ἡ ἐπίβασις τῆς κεφαλῆς τοῦ μηροῦ γίνεται). Id autem ita

A ἐπ' ἐσέων προέχον, nescio quâ ratione hîc omiserit Caluus, cùm rectè in luxatis adscripserit.

ἐπὶ βουβῶσι καμπύλοι ὁδοιπορέουσι] Cur eos ad inguina inflecti inter ambulandum oporteat, apertissimè indicatur lib. de artic. his verbis: ἀναγκάζεται μέν τοι ἰσχυρῶς ξυγκάμπτειν κατὰ τοὺς βουβῶνας ὁδοιπορέων, διὰ δισσὰς προφάσιας, ἅμα μὲν ὅτι πολλῷ βραχύτερον τὸ σκέλος γίνεται διὰ τὰ προειρημένα, καὶ τῇ μὲν πτέρνῃ καὶ πάνυ πολλῷ δέεται ψαύειν τῆς γῆς.

πτέρνῃσι μόλις κινεῖται] Sic legunt quotquot licuit videre exemplaria, tum publicata, tum scripta, tum etiam Italica, vt patet ex Caluo. Istiusq; lectionis hic erit sensus, vt his ima pedis planta vix aut ægrè moueatur, hoc est, terram attingat. Quę lectio etsi ferri potest, mihi tamen vitium subolere, itaq; legendum videtur: πτέρνῃ μόλις καθικνέεται ex lib. de artic. hoc sensu, ægrum ima pedis planta nō nisi ægrè insistere & terram attingere. Quod ne facit quidem, nisi sese ad inguina incuruarit, & alterius cruris poplitem inflexerit.

χειρὶ τὸ σκέλος καταλαμβάνει] Hi manu crus apprehendere coguntur, quandoquidem ita necesse est, vt manu quæ est à parte affecti cruris, superiori femoris parti obiecta, ad quemlibet gressum firmentur. Quę res certè efficit, vt ad inguina aliquantulum incuruari cogantur. Inter ambulandum enim in alterna crurum vicissitudine, super crure affecto corpus ferri nequit, nisi crus illud manu B admota terræ obfirmetur, quippe cùm articulus corpori non subsTet, sed ad coxendicem posteriorem in partem promineat. καταλαμβάνειν verò etiam legi potest & ad sequentia referri.

ἄνευ ξύλου ἢν ἐθέλωσιν] Possunt ista superioribus iungi, quod fecimus exemplaria omnia secuti. Possunt etiam seorsum accipi, vt lib. de artic. ἄνευ μέν τοι τοῦ ξύλου δύνανται ὁδοιπορέειν οἱ τοιοῦτοι, ἢν ἄλλως ἐθισθῶσιν. διὰ τοῦτο ὅτι ἡ βάσις τοῦ ποδὸς κατὰ τὴν ἀρχαίην ἰθυωρίην ἐστὶν, ἀλλ' οὐκ εἰς τὸ ἔξω ἐγκεκλιμένη, διὰ τοῦτο οὖν οὐδὲν δέονται τῆς ἀντικοντώσιος. Ideoq; pro ἢν ἐθέλωσιν, ἢν ἐθισθῶσιν legi potest.

ἢν μὲν γὰρ μακρότερον ᾖ] Compendiosa est admodum lectio ista, ac vereor vt parū integra. Sensus tamen esse videtur. Qui femoris apprehensi loco, alæ quæ ad crus affectū spectat scipioni subiecto innituntur, ij si longiore scipione vtātur, crure incedere, aut terræ obfirmari nequeūt. Quòd si eo crure terræ inniti aut ingredi velint, breuiore scipione esse vtendū. Quod scribitur lib. de artic: ὅσοι μέν τοι βούλονται αὐτίκα τοῦ μηροῦ ἐπιλαβῆς ὑπὸ τὴν μασχάλην τὴν κατὰ τὸ σιναρὸν σκέλος ὑποτιθέμενοι σκίπωνα ἀντερείδειν, κεῖνοι ἢν μὲν μακρότερον τὸν σκίπωνα C ὑποτιθέωνται, ὀρθότεροι μὲν ὁδοιπορήσουσι, τῷ δὲ ποδὶ πρὸς τὴν γῆν οὐκ ἐρείδονται. εἰ δ' αὖ βούλονται ἐρείδειν τῷ ποδὶ, βραχύτερον μὲν τὸ ξύλον ποιητέον. οὐ βιῶσι) autē idem est quod τῷ ποδὶ πρὸς τὴν γῆν οὐκ ἐρείδονται. βραχὺ verò ad ξύλον retuli velut lib. de artic. Caluus ad ambulationem, vt eam breuem ac perpusillam futuram velit.

μινύθησις δὲ σαρκῶν] Hic locus planè mihi exulceratus videtur etsi mirè inter se conspirant exemplaria omnia, tum scripta, tum publicata. Illud enim οἷσι πόνοι καὶ ἧξις ἔμπροσθεν, indicat eos qui laborāt & qui crus ad gressum mouent aut agitāt, anteriore parte carniū imminutionē sentire, cùm tamen minor carniū imminutio iis cōtingat, qui crus ad laborē exercēt, quàm iis qui minime laborant. Quibus quod sequitur, καὶ τῷ ὑγιεῖ κατὰ λόγον, parū respōdere videatur. Hūc ergo huius loci sensum esse existimo, carniū imminutionem iis qui crus exercent & in vsum trāsferūt minimè fieri, velut antea dictū est. Ideq; pro ratione cruri integro cōtingere vt si in vsum deducatur, robustum & validū euadat. Sin affecto crure ad terrā innitantur, & crus illi sanum subseruiat, id deformius & inutilius redditur. Atq; hunc in modū his quæ scribūtur lib. de artic. consentiēt. τῶν δὲ σαρκῶν αἱ μινυθήσιες κατὰ λόγον γίνονται καὶ τούτοισιν, ὥσπερ καὶ D πρόσθεν εἴρηται. τοῖσι μὲν γὰρ μετέωρον ἔχουσι τὸ σκέλος, καὶ μηδὲν ταλαιπωρέουσιν, τούτοισι καὶ μάλιστα μινύθει, εἰ δ' αὖ πλεῖστα χρέωνται τῇ ἐμβάσει, τούτοισι ἥκιστα μινύθουσι. τὸ μέν τοι ὑγιὲς σκέλος οὐκ ὠφελέεται. ἀλλὰ μᾶλλον καὶ αἰσχημονέστερον γίνεται, ἢν χρέωνται τῷ σιναρῷ σκέλει ἐπὶ τὴν γῆν. συνυπουργέον γὰρ ἐκείνῳ, ἐξισχίον τε ἀναγκάζεται, καὶ κατὰ τὴν ἰγνύην ξυγκάμπτειν. ἢν δὲ μὴ προσχρέωνται τῷ σιναρῷ ἐπὶ τὴν γῆν, ἀλλὰ μετέωρον ἔχων, σκίπωνι ἀντερείδηται. οὕτω δὲ καρτερὸν γίνεται τὸ ὑγιὲς σκέλος. ἔν τε γὰρ τῇ φύσει διαιτᾶται, καὶ τὰ γυμνάσια προσκρατύνει αὐτό. ἧξις autem mihi admodū suspecta est dictio, & ἴξις legendū puto, vt ἴξις ambulationē, gressum ac veluti itionē indicet, nō secus ac ἴξις ἀφίξιν Galeno significat. Potest ἧξις idē quod ἀΐξ denotare, & ὁρμὴν, agitationē ac lationē cum impetu & variā motionē significare. Nā quod ἧξις Caluo luxatio accipitur, id mihi nullius sensus aut momenti esse videtur. Ac si in tam lubrico loco augurari aliquid fas est, lubenter pro ἧξις, ἡ χρῆσις substituerē, vt hoc modo locus integer legatur, μινύθησις δὲ σαρκῶν οἷσι πόνοι καὶ χρῆσις, ὡς ἔμπροσθεν. Aliôqui certè mihi conclamatus locus videtur, nec huic absq; meliorū codicum fide opem feras. Neq; enim ex Caluo quod hîc magnopere ad rem faciat elicere possis.

ἐν αἷς εἴρηται] Hoc eò refertur quod scribitur lib. de artic. οἷσι δέ τινες εἰσὶν αἱ νοῦσοι ἐν ᾗσιν ἐξαρθρέεται τὰ τοιαῦτα, ὕστερον γεγράψεται.

ὅτι μάλιστα κακοῦται] ἀργίην otiū & quietē qua nerui & articuli læsi feriātur, intelligit, cui γυμνάσια καὶ ταλαιπωρίην opponit lib. de artic. E vbi etiam hic locus planissimè explicatur, ἐν δὲ τούτοισιν οὐχ ἥκιστα τὰ ἄρθρα τοῦ τε πεπόνθεν καὶ τὰ νεῦρα, ἢν μήτις αὐτοῖσι χρέηται.

καὶ τὸ γόνυ] lib. de artic. κατατείνεται γὰρ τούτοισι καὶ τὸ κατὰ τὴν ἰγνύην ἄρθρον. τὰ γὰρ νεῦρα ἀποτεταμένα γίνεται, διὰ τὰ πρόσθεν εἰρημένα. διὸ οὐ δύνανται τὸ κατὰ τὴν ἰγνύην ἄρθρον ἐκτανύειν οἷσιν ἂν οὕτως ἰσχίον ἐκπέσῃ.

συγκεκαμμένον ὅτι ἔχοντες] lib. de artic. οἱ οὖν τοιοῦτοι ὁκόταν ἀνδρωθῶσι, μετέωρον καὶ συγκεκλιμένον τὸ σκέλος ἴσχουσιν, ἐπὶ δὲ τοῦ ἑτέρου ὀχέονται καὶ τῷ ξύλῳ ἀντερειδόμενοι, οἱ μὲν ἑνὶ, οἱ δὲ δυσίν.

[11] Οἷσι δὲ ἐς τοὔμπροσθεν, σημεῖα τἀναντία. ὄπισθεν λαπαρόν. ἔμπροσθεν ἐξέχον. ἥκιστα ξυγκάμπτουσιν οὗτοι τὸ σκέλος, μάλιστα δὲ ἐκτείνουσιν. ὀρθὸς πούς. σκέλος ἴσον. F πτέρνα βραχεῖ ἄκρως ἀνέσταλται. ἢ πονέουσι μάλιστα οὗτοι αὐτίκα. καὶ οὖρον ἴσχεται μάλιστα ἐν τούτοισι τοῖσι ἐξαρθρήμασιν. ἐν γὰρ τόνοισι ἐγκέεται τοῖσιν ἐπικαιρίοισι. τὰ ἔμπροσθεν κατατέταται. δυσαυξέα. νοσώδεα. ταχύγηρα. τὰ ὄπισθεν ῥυσιδώδεα. οἷσιν ηὐξημένοισιν ὁδοιπορέουσιν, ὀρθῇ πτέρνῃ, μᾶλλον βαίνοντες. οἱ δὲ ἢν δύνανται μέγα προβαίνειν κἂν πάνυ. σύρουσι δέ. μινύθει δὲ ἥκιστα. τούτοισι δὲ ἡ χρῆσις αἰτίη. G μάλιστα δὲ ὄπισθεν. διὰ παντὸς τοῦ σκέλεος ὀρθότεροι, τοῦ μετρίου ξύλου δέονται κατὰ τὸ σιναρόν. οἷσι δὲ ἐκ γενεῆς αὐξανομένοισι, χρηστῶς μὲν ἐπιμεληθεῖσιν, ἡ χρῆσις ὥσπερ τοῖσιν ηὐξημένοισιν. ἀμεληθεῖσι δὲ βραχὺ ἐκτεταμένον. πωροῦται γὰρ τούτοισι, μάλιστα δὲ ἐς ἰθὺ τὰ ἄρθρα. αἱ δὲ τῶν ὀστέων μειώσιες καὶ αἱ τῶν σαρκῶν μινυθήσιες κατὰ λόγον.

At quibus priorem in partem femur excidit, iis contraria signa adsunt, posteriore parte molle est, anteriore prominet, crus hi minimè inflectunt, maximè verò extendunt, pes rectus est, crus æquale, calx summus paulùm contractus aut hi statim dolore præcipuè conflictātur, vrinaq; imprimis in his luxationib. supprimitur. Femoris enim caput ad insignes neruos incūbit, loca anteriora cōtenta sunt neq; incrementū sumūt, morbis & maturę senectuti abnoxia reddūtur, posteriora in rugas cōtracta. Quibus adultis ista contingunt ij recti inambulant, calce magis incedentes. Ac si admodum progredi valeant etiam valde (calce incedunt.) Pedem autem per terram trahunt. Femur minimū imminuitur ob vsum, præcipuè verò posteriore parte. Toto crure erectiones mediocri baculo ad crus affectū indigēt. Quibus verò ex prima origine adolescentib. hæc contingūt, ij si probè & diligēter curentur crure non secus ac adulti vtuntur. At neglectis paulùm extentū est. Ipsi enim quòd ad rectū habitum maximè spectat, articulis capti sunt. Ossiū autem & carniū imminutiones pro ratione cōtingunt.

H [11] Οἷσι δὲ ἐς τοὔμπροσθεν] Hæc signa apertissimè declarat Hippocr. lib. de artic. vbi etiam scribit, οὗτοι ἐκτανύειν μὲν τὸ σκέλος δύνανται πάνυ, ξυγκάμπτειν δὲ ἥκιστα οὗτοι δύνανται τὸ κατὰ τὸν βουβῶνα. πονέουσι δὲ καὶ ἢν κατὰ τὴν ἰγνύην ἀναγκάζωνται ξυγκάμπτειν.

πτέρνα βραχεῖ ἄκρως ἀνέσταλται] Hæc est omnium codicum lectio quæ sonat summā calcem paulùm contractā esse. Sed certè mihi

non parum suspectus locus videtur. In iis enim crus extensum cùm sit, & inflecti nequeat, alteri cruri longitudine ad calcem par est, sed ima planta ad terram tendere non potest. Ideoq; illud ἄκρως αὐίσαλται, ad summum pedem mihi referri videtur, qui sit contractior, & in anteriorem partem propendere & prominere minùs possit, quod εἰς τὸ πρόσω καμπυλέεσθαι dicit Hippoc. Quæ vt magis lib. de artic. respondeant, sic mihi legenda videntur: σκέλος ἴσον, κατὰ τὴν πτέρναν πάνυ. ἄκρως αὐίσαλται. Que postrema verba ad superiora referentur, ὀρθὸς πούς, & ἄκρος etiam legi potest. Contractior verò pes summus videtur, quod (vt scribit Hippoc.) ἧσσόν τι προσκύπτειν ἐθέλει ἐς τὸ ἔμπροσθεν. Reliqua ex lib. de artic. satis plana sunt. Caluus etiam aliam quàm habeat exemplaria nostra lectionē secutus videtur.

ἢ πονέουσι μάλιστα] Id ad inflammationem vesicæ indeq; ortum dolorem refertur, propter neruos qui ab extrema spina exorti, ad eam feruntur, & à femoris capite comprimuntur & intenduntur.

ἐν γὰρ τόνοισι ἔγκειται] Lib. de artic. id sic exprimitur, ἐγκέεται γὰρ ἡ κεφαλὴ τοῦ μηροῦ ἐχόμενα τούτοισι τῶν τόνων τῶν ἐπικαίρων. καὶ κατὰ μὲν τὸν βουβῶνα ἐξογκέονται, καὶ καταπεπταμένον τὸ χωλεῖον φαίνεται, κατὰ δὲ τὸ πυγαῖον ῥυσσότερον καὶ ἀσαρκότερον. Quòd autem αἱ αὐξίαι, νοσώδεα, παχύνεα additur, ideo pendet, quod parte anteriore distenti, flecti minime aut exerceri queant. Ad id enim refertur quod scribitur lib. de artic. πάντα τὰ ἐν τῷ σώματι ὁκόσα ἐπὶ χρήσει γέγονε, χρεομένοισι μὲν μετρίως καὶ γυμναζομένοισιν ἐν τῇσι ταλαιπωρίῃσιν ἐν ᾗσιν ἕκαστα εἴθισται, οὕτω μὲν ὑγιεινά, καὶ αὔξημα, καὶ εὔγηρα γίνεται. μὴ χρεομένοισι δέ, ἀλλ' ἐλινύουσι, νοσηρότερα γίνεται, καὶ αἱ αὐξίαι καὶ παχύνεα. Ac fortassis ista huc nullo merito irrepsisse videntur, cùm nil tale scribatur in hoc luxati genere lib. de artic.

οἷσιν ἠὐξημένοισιν ὁδοιπορέουσιν] Hæc est omnium codicum consensio, non sine vitio tamen. Legendum enim existimo, ὁδοιπορέουσιν ὀρθοί, πτέρνῃ μᾶλλον βαίνοντες. εἰ δὲ δύναιντο μέγα προβαίνειν, κἂν πάνυ, eo sensu quem ex lib. de artic. apposuimus. Succinctus enim admodū hic locus magnam parit obscuritatē, sed fusiùs explicatur lib. de artic. Recti autē admodū inambulant his de causis vt scribit Hippocr. οὗτοι δύνανται σχεδὸν εὐθὺς ὀρθοὶ ὁδοιπορέειν ἄνευ ξύλου, καὶ πάνυ μὲν δὴ εὐθέες. ἐπὶ δὲ τὸ σιναρὸν ἅτε οὔτε κατὰ τὸν βουβῶνα εὐκαμπέος ἐόντος, οὔτε κατὰ τὴν ἰγνύην διὰ γοῦν τοῦ βουβῶνος τὴν ἀκαμπίην, εὐθυτέρῳ ὅλῳ τῷ σκέλει ἐν τῇ ὁδοιπορίῃ χρέονται, ἢ ὅτε ὑγίαινον. Quòd autē ij calce magis incedāt & terram calcent quàm anteriore pedis parte, in causa est cruris contensio, cùm neq; ad inguen, neq; ad genu inflecti possit, neq; extremis digitis insistere queant, vt scribit Hippoc. οὐδὲν γὰρ ἧσσον τῇ πτέρνῃ ἐπιβαίνουσιν, ἢ τῷ ἔμπροσθεν. Et, ὁκόσοισι δὲ ἤδη οὕτως ἐκπεπτώκει, καὶ ἔτι μᾶλλον τῇ πτέρνῃ προσεγχρίπτουσιν, ἢ τῷ ἔμπροσθεν. Quòd si vel magnis gressibus progredi possint, tunc vel maximè calce terram attingunt & incedunt. Quod sic scribit Hippoc. εἰ δέ γε δύναιντο μέγα προβαίνειν. κἂν πάνυ πτερνοβατέοιεν. Cuius etiam rei rationem ibi reddit. Caluus hîc certè mihi alienum ab Hippocrate sensum sequi videtur.

σύρουσι δὲ] Hoc sic explicatur lib. de artic. καὶ σύρουσι δὲ ἔνιοι πρὸς τὴν γῆν τὸν πόδα, ἅτε οὐ ῥηϊδίως ξυγκάμπτοντες τὰ ἄνω ἄρθρα, καὶ ἅτε παντὶ βαίνοντες τῷ ποδί.

μινύθει δὲ ἥκιστα] Istud tum ad femur, tum ad carnes referri potest, quod scribat lib. de artic. ἥκιστα μὲν ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ τοῦ ὀλισθήματος ὁ μηρὸς μειοῦται. μινύθουσι μέντοι αἱ σάρκες πάντη, μάλιστα δὲ κατὰ τὴν ὄπισθεν ἴξιν. Et, ἀσαρκότερον μέντοι τὸ σκέλος τοῦ ἑτέρου γίνεται, κατά τε τὸ πυγαῖον, κατά τε τὴν γαστροκνημίην, καὶ κατὰ τὴν ὄπισθεν ἴξιν.

δεῖται παντὸς τοῦ σκέλεος] Hæc verba ad superiora referri possunt, quod παντὶ dixit lib. de artic. Possunt & ea quæ sequuntur respicere, quæ est omnium codicum lectio, quam pluralitatem secuti sumus. Sensus autem est, vt erectiores toto crure vtantur, baculo quà crus læsum est eos inniti oportere. Baculo autem indigent, quòd pedem summum ad ambulandum absq; eo in terram demittere nequeant. Quod scribitur lib. de artic. οὗτοι μὲν δύνανται προσχρέεσθαι τῷ σκέλει αὐξανόμενοι, βραχυτέρῳ μέντοι τοῦ ἑτέρου ἐόντι, ὅμως δὲ ἐρειδόμενοι ξύλῳ ἐπὶ ταύτῃ ᾗ τὸ σιναρὸν σκέλος. οὐ γὰρ κάρτα δύνανται ἄνευ τῆς πτέρνης, τῷ στήθει τοῦ ποδὸς χρέεσθαι ἐπικαθιέντες, ὥσπερ ἐν ἑτέροις χωλεύμασιν ἔνιοι δύνανται. αἴτιον δὲ τοῦ μὴ δύνασθαι τὸ ὀλίγῳ πρόσθεν εἰρημένον. διὰ οὖν τοῦτο προσδέονται ξύλου. Caluus hunc locum mirè perturbauit.

πωροῦνται γὰρ τούτοισι]. Sic legunt quotquot licuit videre exemplaria, tum manū scripta, tum publicata. Quæ lectio etsi ferri potest, vt iis articuli callum contraxisse videantur, ideoque rectè flecti nequeant, malim tamen πηροῦται legere, quemadmodum lib. de artic. Huc enim ista referri videntur quæ sic scribūtur, κατὰ δὲ τὰ ἄρθρα ἐς τὸ εὐθὺ πηροῦται τούτοισι τὸ σκέλος μᾶλλόν τι, ἢ οἷσιν ἄλλως ἐκπεπτώκῃ. Vnde πηρώσιες καὶ κακώσιες τῶν ἄρθρων dicuntur articulorum deprauationes & debilitates.

αἱ δὲ τῶν ὀστέων μειώσιες] Lib. de artic. ὅσοι δ' αὖ καταμεληθῶσι καὶ μηδὲν χρέωνται ἐπὶ τὴν γῆν τῷ σκέλει, ἀλλὰ μετέωρον ἔχουσι, τούτοισι μινύθουσι μὲν τὰ ὀστέα ἐς αὔξησιν μᾶλλον, ἢ τοῖσι χρεομένοισι. μινύθουσι δὲ καὶ αἱ σάρκες πολὺ μᾶλλον ἢ τοῖσι χρεομένοισι.

Coxæ autē valida quidē distēsio & directio cōmunis est, quæ vel manib. vel assere, vel vectis molitione præstatur. Et luxationē quidē quæ ad interiora fit, rotundo, quæ ad exteriora, lato vecte moliri decet, præcipuè verò quę ad exteriora. Quę certè in interiorem partē prolapsa sunt, vtribus ad eam cruris partem quę in angustū tenuatur appositis curare cōuenit, simulq; cum distensione & crurum deligatione suspensio adhibenda, diductis paulùm pedibus. Deinde manibus implexis quendā appēsum esse oportet, qui inter dirigendū simul vtraq; præstet. Istaq; reponēdi ratio luxationi ad anteriora & cæteris abundè cōuenit, minimè verò ei quę fit in exteriora. Lignū etiā velut in humero ad manū subtentū, quib. ad interiora luxatio facta est, cōuenit, aliis verò minùs. Deorsum aūt impelles cū distētione pręcipuè anteriorū aut posteriorū partiū, aut manu, aut pede, insidere, aut assere vti cōueniet.

[12] Μηροῦ δὲ κατάτασις μὲν ἰσχυρή. καὶ ἡ διόρθωσις κοινή, ἢ χερσίν, ἢ σανίδι, ἢ μοχλῷ. τὰ μὲν ἔσω στρογγύλῳ, τὰ δὲ ἔξω πλατεῖ. μάλιστα δὲ τὰ ἔξω. καὶ τὰ μὲν ἔσω, ἀσκοῖσι ἀκεσάμενον ἐς τὸ ὑπόξηρον τοῦ μηροῦ. κατατάσιος δὲ καὶ συνδέσιος σκελέων, κρεμάσαι διαλείποντα σμικρὸν τοὺς πόδας. ἔπειτα πλέξαντα ἐκκρεμασθῆναί τινα ἐν τῇ διορθώσει, ἀμφότερα ἅμα ποιοῦντα. καὶ τὸ ἔμπροσθεν τοῦτο ἱκανόν. καὶ τοῖσιν ἑτέροισι. ἥκιστα δὲ τῷ ἔξω. ἡ τοῦ ξύλου ὑπόστασις ὥσπερ ὤμῳ ὑπὸ τὴν χεῖρα οἷς ἔσω. τοῖσι γὰρ ἄλλοισιν ἧσσον. καταναγκάσαι δὲ μετὰ διατάσιος, μάλιστα τῶν ἔμπροσθεν ἢ ὄπισθεν, ἢ ποδί, ἢ χειρὶ ἐφιζέσθαι, ἢ σανίδι.

[12] μηροῦ μὲν κατάτασις] Extensionis tum validæ tum popularis modos descriptos habes lib. de artic. Ad femoris autem interiorem in partem luxationem, teretem ligneum vectem adhibendum præcipit Hippocrates, ad eam verò quę in exteriora fit laxationem, latum. Teretem autem vectem intelligit, lignum illud in medio scamno ad cauum altè in quadratam figuram exsculptum accommodatum, quod priapiscum aut scalmum Rufus vocat.

μάλιστα δὲ τὰ ἔξω] Ista ad ea quæ antecedunt mihi potiùs referri videntur, vt præcipuè latus vectis in luxatione ad exteriora conueniat. Quæ molitio sic explicatur lib. de artic. τὴν δὲ μόχλευσιν πλάτος ἔχοντι μοχλῷ μοχλεύειν χρὴ ἅμα τῇ κατατάσει. ἐκ τοῦ ἔξω μέρος εἰς τὸ ἔσω ἀναγκάζοντα, κατά τε αὐτὸν ἤδη τὸν γλουτὸν προτιθέμενον τὸν μοχλόν, καὶ ὀλίγῳ ἀνωτέρω. Hæc verò quę hîc addita sunt verba ista maximè respicere videntur quæ scribuntur lib. de artic. καὶ τῶν τι στρογγύλον τὸν μοχλὸν ξυμφέρει εἶναι, τῶν τι πλάτος ἔχοντα. ἄλλος γὰρ ἄλλῳ τῶν ἄρθρων ἁρμόζει. Hic enim sensus mihi magis esse accommodatus videtur, quàm si quis ad ea quæ sequuntur referat, & velit luxationis ad exteriora repositionem per vtrem tentari, quod etiam quosdam fecisse testatur Hippocrates lib. de artic.

καὶ τὰ μὲν ἔσω ἀσκοῖσι ἀκεσάμενον] Repositionem per vtrem etsi parum probat Hippocrates, eam tamen probè explicat: & quomodo ad interiora femora demitti debeat, docet lib. de artic. vbi & distentionis, & crurum deligationis, deniq; suspensionis etiam ratio edocetur. Vitiosa verò sunt exemplaria manu scripta quæ ἔξω pro ἔσω legunt.

ἔπειτα παξέντα] Id ad eum appensionis modum refertur, quo quis complicatis & obfirmatis inter se manibus, simul distentionem & molitionem facit, quem sic explicat Hippocrates lib. de artic. ἄνδρα δὲ χρὴ ὡς ἰσχυρότατον ἀπὸ χειρῶν, καὶ ὡς εὐπαιδευτότατον ἐρείσαντα τὸ θέναρ τῆς χειρὸς ἑτέρης κατὰ τὸν βουβῶνα, καὶ τῇ ἑτέρῃ χειρὶ τῆς ἑωυτοῦ χεῖρα περικαταλαβόντα, ἅμα μὲν ἐς τὸ κάτω ὠθέειν τὸ ὀλίσθημα, ἅμα δὲ ἐς τὸ ἔμπροσθεν τοῦ γούνατος μέρος. οὗτος γὰρ ὁ τρόπος τῆς ἐμβολῆς μάλιστα κατὰ φύσιν τούτῳ τῷ ὀλισθήματι ἐστίν.

καὶ τὸ ἔμπροσθεν] τῷ ἔμπροσθεν lego, contra tamen omnium codicum fidem, vt appensionis modum luxationi ad interiora & cæteris conuenire intelligam, ei verò quæ est ad exteriora, minimè. Quod sic explicatur lib. de artic. ἡ δὲ κρέμασις οὐχ ὁμοίως τούτῳ τῷ τρόπῳ τῆς ἐκστάσιος τοῦ ἄρθρου. ὁ δὲ πῆχυς τοῦ ἐκκρεμαμένου, ἀπωθέει ἂν τὴν κεφαλὴν τοῦ μηροῦ ἀπὸ τῆς κοτύλης.

ἢ τοῦ ξύλου ὑπόστασις] Compendiosa ista oratio obscura est. Intelligitur autem lignum cruri ad malleolos vsq; subtentum, sic vt vltra femoris caput, quoad eius fieri ritè poterit, porrigatur, & ad crus quot locis æquum videbitur, deligetur, velut in humero spatham ligneam (ἄμβην vocant) ad eius repositionem accommodari scribit Hippocrates. Iste verò apparatus ad femoris interiorem in partem luxationem accommodatur, ad cæteras verò luxationes minimè. De quo agitur lib. de artic. ἔπειτα χρὴ ξύλον ἔχοντα πλάτος μέτριον καὶ μῆκος, ἄχρι τοῦ σφυροῦ ὑποτεταμένον, ὑπὸ τὸ σκέλος δὲ ἱκνεόμενον ἐπέκεινα τῆς κεφαλῆς τοῦ μηροῦ, ὡς οἷόν τε. προσκαταδεδέσθαι δὲ χρὴ πρὸς τὸ σκέλος ὅκου ξυμφέρει ὡς μὲν μετρίως ἔχῃ. Ex quibus ὑπόστασις melius legatur, etsi ὑπόθεσις etiam ferri potest.

κατάστασις δὲ] Sensus est, repositionem fieri eorum præcipuè quæ in anteriorem aut posteriorem partem luxata sunt, adurgendo & distendendo, aut manibus obfirmando, pedibus consistendo, aut insidendo, aut assere comprimendo. Caluus ἀναγκάσαι ἐφίζεσθαι, pro καθίζεσθαι sumpsit. Nos coacti sumus codicum omnium lectionem sequi, etsi vereor vt parum sit integra. Impulsum autem per asserem exponit Hippocrates lib. de artic. & reliquos vrgendi modos his verbis explicat: ἀρκέσει δὲ ἂν ἴσως αἱ τε τοῦ σανίδος καὶ ἐφεζόμενον ὦσαι, ἢ τῇσι χερσὶν ἐρεισάμενον, ἢ ἐπιβαίνοντα ἐξαπίνης ὁμοίως ἐπαιωρηθῆναι ἅμα καὶ κατατάσει. Verùm Hippocrates luxationi in interiora manuum impressionem & impulsionē adhibet, reliquæ verò molitiones quæ maiore vi adhibentur, luxationi in posteriora accōmodantur.

[33] Γόνυ δὲ εὐηθέστερον ἀγκῶνος, διὰ τὴν εὐσταλίην καὶ εὐφυΐην. διὸ καὶ ἐκπίπτει καὶ ἐμπίπτει ῥᾷον. ἐκπίπτει δὲ πλειστάκις ἔσω, ἀτὰρ καὶ ἔξω. καὶ ὄπισθεν. ἐμβολαὶ δὲ ἢ ἐκ τοῦ ξυγκεκάμφθαι, ἢ ἐκλακτίσαι ὀξέως. ἢ ξυνελίξας ταινίης ὄγκον ἐν ἰγνύῃ θεὶς ἀμφὶ τοῦτον ἐξαίφνης, ἐς ὄκλασιν ἀφεῖναι τὸ σῶμα. μάλιστα αὐτῇ τὴν ὄπισθεν. δύναται δὲ καὶ κατατεινόμενα μετρίως, ὥσπερ ἀγκὼν ἐμπίπτει τὰ ὄπισθεν. τὰ δὲ ἔνθα, ἢ ἔνθα, ἐκ τοῦ συγκεκάμφθαι ἢ ἐν κατατάσει. μάλιστα δὲ αὐτὴ τὸ ὄπισθεν. ἀτὰρ καὶ ἐκ κατατάσιος μετρίης, ἡ διόρθωσις ἅπασι κοινή. ἢν δὲ μὴ ἐμπέσῃ, τοῖσι μὲν ὄπισθεν ξυγκάμπτειν οὐ δύνανται. ἀτὰρ οὐδὲ τοῖσιν ἄλλοισι, πάνυ τι. μινύθει δὲ μηροῦ καὶ κνήμης ὀστέον τὸ ἔμπροσθεν. ἢν δὲ ἐς τὸ εἴσω, βλαισότεροι. μινύθει δὲ τὰ ἔξω, ἢν δὲ ἐς τὰ ἔξω, γαυσότεροι. χωλοὶ δὲ ἧσσον. κατὰ γὰρ τὸ παχύτερον ὀστέον ὀχέει. μινύθει δὲ τὰ ἔσω. ἐκ γενεῆς δὲ ἢ ἐν αὐξήσει, κατὰ λόγον τῶν προσθεν.

Genu cubiti gibbo ob succinctam & commodam eius naturam benignius est, ideoque faciliùs excidit & reponitur. Sæpius autem interiorem in partem, sed & in exteriorem & posteriorem prolabitur. At reconditur subita conflexione & excalcitratione, aut si circa obuolutum fasciæ globulum in poplite positum, ve de repente corpus in genua flectatur permiseris. Idq; præcipuè luxationem in posteriora restituit. Possunt quoque quæ posteriorem in partem luxantur, moderata extensione, non secus ac cubiti gibbus, suum in locum reuerti. Quę verò in hanc vel illam partem excesserunt, conflexio, aut calcium impulsio, aut extensio reponit, præcipueq; hęc quod posteriorem in partem excidit. At quæ moderata extensione fit restitutio, omnibus cōmunis est. Ac nisi repositio facta fuerit, neq; vbi posteriorem in partem excidit, sed neque cùm alias in partes excessit, flecti admodum queunt, femoris verò & tibiæ os anteriore parte imminuitur Ac si interiorem in partem excidit, ij valgi magis euadunt, exterioribus autē partibus imminuuntur. Quod si exteriorem in partem prolapsum est, vari magis, claudi verò minùs efficiuntur. Crassiore nanq; ossis parte gestantur, ac interioribus partibus imminuuntur. At quibus à primo ortu aut dum adolescunt luxatio facta est, ij quomodo priùs dictum est se habent.

[33] γόνυ δὲ εὐηθέστερον] Hæc iisdem penè verbis repetuntur extremo lib. de artic. vbi καὶ ἐμπίπτει omittitur.

μάλιστα αὐτῇ τὴν ὄπισθεν] Hæc verba quæ lib. de artic. desiderantur, sic mihi sumenda videntur, vt id præcipuè ad luxationem in posteriora valeat, vt sit, ἐμβολαὶ δὲ μάλιστα αὐτῇ τὴν ὄπισθεν ἐξαρθρήσει. Quod propiùs expressisse Celsus videtur his verbis. Et id quidem quod in posteriorem partem excidit, eodem modo, rotundo aliquo super poplitem imposito, adductoq; eo crure reconditur.

ὥσπερ ἀγκὼν ἐμπίπτει] Sic sanè habent omnia exemplaria, sed ἐμπίπτειν lego ex lib. de artic.

ἐκ τοῦ συγκεκάμφθαι] ἢ ἐκλακτίσαι addunt quædam exemplaria manu scripta, vt & lib. de artic. Quod etiam Caluus ex codicibus Italicis addidisse videtur.

μινύθει δὲ μηροῦ] ὀστέον non additur lib. de artic.

[34] Τὰ δὲ κατὰ τὰ σφυρὰ κατατάσιος ἰσχυρῆς δεῖται, ἢ τῇσι χερσί, κατορθώσιος δὲ ἅμα ἀμφότερα ποιεούσης. κοινὸν δὲ πᾶσι. τὰ δὲ ἐν ποδί, ὡς τὰ ἐν χειρὶ ὑγιέως. τὰ δὲ ἐν τῇ κνήμῃ συγκοινωνέοντα, καὶ μὴ ἐκπεσόντα ἐκ γενεῆς, καὶ ἐν αὐξήσει ἐξαρθρήσαντα, ταῦτα ἃ καὶ ἐν χειρί. ὅσοι δὲ πηδήσαντες ἄνωθεν ἐστηρίξαντο τῇ πτέρνῃ, ὥστε διαστῆναι τὰ ὀστέα, καὶ φλέβας ἐκχυμωθῆναι, καὶ νεῦρα ἀμφιθλασθῆναι, ὅταν ταῦτα γένηται, οἷα τὰ δεινότατα, κίνδυνος μὲν σφακελίσαντα τὸν αἰῶνα πρήγματα παρέχειν. καὶ ῥοικὰ δὴ μὲν τὰ ὀστέα, τὰ δὲ νεῦρα ἀλλήλοισι κοινωνέοντα. ἔπειτα καὶ οἷσιν ἂν καταγεῖσιν, ἢ ὑπὸ τρώματος οἷα ἐν κνήμῃ, ἢ μηρῷ, νεύρων ἀπολυθέντων, ἃ κοινωνέει τουτέοισιν. ἢ ἐξ ἄλλης κατακλίσιος ἀμελέος ἐμελαίνθη ἡ πτέρνη. καὶ τουτέοισι παλιγκοτώτατα ἐκ τοιουτέων.

Quæ circa malleolos luxantur, valida intensione, quæ per manus aut alia huiuscemodi adhibetur, opus habet, ac directione quæ simul vtrunq; efficiat: Quod omnibus cōmune est. Quæ verò in pede contingunt, velut ea quæ in manu fiunt, curationē accipiunt. Quæ cum tibia consensionem habent, & à primo ortu exciderint, aut dū adhuc corpus augetur luxentur, eandem quam in manu curationem habēt. At quibus ex alto desilientibus in calcem innixis, ossa desident, venæ subter cutem effunduntur, ac nerui contunduntur, vbi hæc grauissima contigerint, periculum quidem est ne iis syderata ossa per totam vitam negotium facessant. Obtorta siquidem ossa euadūt, nerui quoq; consensione inter se conspirant. Quibus item ex fractura vel vulnere, vel in tibia, vel femore, vel ex neruorum dissolutione qui cum his communicant, aut alioqui ex negligentiore decubitu, calx denigrata fuerit, iis quoque ex talibus recrudescere mala consueuerunt.

Interdum ad ſyderationem febres accedunt valdè acutæ, ſingultuoſæ, cum tremoris ſenſu, mentem attentantes, & quæ præcipitem mortem afferunt, prætereaque venarum ſanguinem fundentium liuores & cancerationes. Recrudeſcentis morbi indicia ſunt, vbi ſanguis è venis ſub cutem effuſus, & quæ nigreſcunt, quæque his vicina, duritiem aut ruborem aliquem contraxerint. Etenim ſi cum duritie liueſcunt, vt nigreſcant periclitantur. Quòd ſi ſubliuida, aut liuida & mollia fuerint, & diffuſa, aut ex virore aliquantulum pallida & mollia, hæc in omnibus huiuſmodi bono ſunt. Curatio verò, ſiquidem febris abſit, per veratrum confert, alioqui non exhibendum, ſed potui aqua mulſa acida (ὀξύγλυκυ vocant) ſi opus eſt, exhibenda. Deligatio quæ articulos componat, atq; in his magis conuenit. Ad colliſa pluribus etiam linteis & mollioribus vtēdum. In his minor compreſſio, & copioſa aqua conuenit, plurima faſciæ parte ad calcem circuniecta. Figuratio ea ſit quam deligatio requirit, vt ne in calcem expreſſio fiat, ſupra genu ducta ſit, beneq; illic diſpoſita, neq; ferulæ adhibendæ.

ἔστιν ὅτε πρὸς σφακελισμῷ γίνονται πυρετοὶ ὑπερόξεες. λυγγώδεες. γνωμῆς ἁπτόμενοι. ταχυθάνατοι. καὶ ἐπὶ φλεβῶν αἱμορρόων πελιώσιες, καὶ γαγγραινώσιες. σημεῖα τῶν παλινδρομησάντων, ἢν τὰ ἐκχυμώματα, καὶ τὰ μελάσματα, καὶ τὰ περὶ ταῦτα ὑπόσκληρα καὶ ὑπέρυθρα ᾖ. ἢν γὰρ ξὺν σκληρύσματι πελιωθῇ, κίνδυνος μελανθῆναι. ἢν δὲ ὑποπέλια ᾖ καὶ πέλια μάλα, καὶ κεχυμένα, ἢ ὑπόχλωρα καὶ μαλθακὰ, ταῦτα ἐν πᾶσι τοῖσι τοιούτοισιν ἀγαθά. ἴησις δὲ, ἢν μὲν ἀπύρετοι ἔωσιν, ἐλλεβορίζειν. ἢν δὲ μὴ, μή. ἀλλὰ ποτὸν διδόναι ὀξύγλυκυ εἰ δέοι. ἐπίδεσις δὲ, ἡ ἄρθρων σύνθεσις. ἐπὶ δὲ ταῦτα μᾶλλον, τοῖσι φλάσμασι καὶ ὀθονίοισι πλέοσι καὶ μαλθακωτέροισι χρῆσθαι. πίεξις ἧσσον. ὕδωρ πλέον περιχεῖν. βάλλειν τὰ πλεῖστα τῇ πτέρνῃ. τὸ σχῆμα, ὅπερ ἡ ἐπίδεσις, ὡς μὴ ἐς τὴν πτέρνην ἀποπιέζηται. ἀνωτέρω γούνατος, ἔστω εὔθετος. νάρθηξι μὴ χρῆσθαι.

[14] ἢ τῇσι χερσὶ] ἢ ἄλλῃσι διαστάσεσι additur lib. de art. quibus verbis cæteri diſtentionum modi indicantur. Caluus ἰσχυροτέρης ἢ ἐν τῇσι χερσὶ legiſſe videtur & alium ab Hippocratis mente ſenſum ſecutus.

καὶ μὴ ἐκπεσόντα ἐκ γενεῆς] μὴ ἐμπεσόντα lego, aut καὶ ἐκπεσόντα vt lib. de art. Hunc autem locum aliter Caluus quàm in noſtris codicibus legiſſe videtur.

ῥοικὰ δὲ γίνεται τὰ ὀστέα] Hîc codicum conſenſum ſecutus ſum, cùm præcipuè hanc lectionem agnoſcat Erotianus. Lib. de artic. ῥοικὰ τὰ ὀστέα dicuntur, vt illic expoſuimus. Quod ſequitur de neruorum inter ſe conſenſione, huc retuli, codices quoque ſecutus, & ſi paulò aliter accepi lib. de artic. Id autem ſignificat neruos ſua conſenſione affectionis communicationem & ſyderationis ac diſtortionis accepiſſe.

ἔπειτα καὶ οἷσιν καταγνῶσιν] Hîc lectionem lib. de artic. ſecutus ſum, quòd apertior videatur & libro de fract. conſentiat, & ſi iſta rectè ferri poteſt, vt οἷα ἐν κνήμῃ, ἢ μηρῷ νεύρων ἀπολυθέντων ἃ κοινωνεῖ τουτέοισιν, velut interiecta ſumantur, vt ſit, qualia contingunt in tibia, aut femore, ex neruorum diſſolutione, qui cum his communicationem habent.

πυρετοὶ ὑπερόξεες] Sic legitur lib. de fract. vbi eadem ferè in calcis deligatione accidere ſcribit, vbi etiam γαγγραινώσιες adduntur, exq; ὑπὸ τῆς πιέξιος, quæ omittuntur lib. de artic.

σημεῖα τῶν παλινδρομησάντων] Inflammationis nanque indicia ſunt rubor & tenſio. Quod ſic explicatur lib. de fract. ἐπὴν μὲν τὰ ἐκχυμώματα τῶν φλεβῶν, καὶ τὰ μελάσματα, καὶ τὰ ἐγγὺς ἐκείνων ὑπέρυθρα γίνηται, καὶ ὑπόσκληρα κίνδυνος παλινδρομῆσαι.

ἢν γὰρ ξὺν σκληρύσματι] Lib. de fract. ὅσα δὲ σὺν σκληρύσματι πελιοῦται, κίνδυνος μὲν μελανθῆναι.

ἢν δὲ ὑποπέλια] Sic legunt exemplaria omnia, ſed lego: ἢν δὲ ὑποπέλια ᾖ, ἢ πέλια καὶ μαλακὰ, vt lib. de art. Caluus pro ὑποπέλια ὑποπυῶδεα legiſſe videtur cum quibuſdam codicibus manu ſcriptis. Sic quoq; lib. de fract. ἢν δὲ μὴ μέλλῃ παλιγκοτήσειν τὰ ἐκχυμώματα, καὶ τὰ πελιδνὰ ὄντα ὑπόχλωρα γίνηται, καὶ μὴ σκληρά. ἀγαθὸν τοῦτο τὸ μαρτύριον ἐν πᾶσιν ἐκχυμώμασι τοῖσι μὴ μέλλουσι παλινδρομήσειν.

ἐπίδεσις δὲ] Hîc codicum pluralitatem ſecutus ſum, etſi alia eſt lectio lib. de art. Senſus autem eſſe videtur, deligationis legem eam conuenire quæ articulos componat, non quæ ſeparet aut diſſidere faciat, in iiſque magis quæ circa calcem contingunt, quòd non quæuis deligatio in his conueniens ſit, neq; cuiuſque ſit, calce huiuſmodi offenſa deligationis idonea modum adhibere, vt ſcribitur lib. de artic. ἐπιδεῖν δὲ ἀγαθῶς οὐ παντὸς ἀνδρός ἐστι τὰ τοιαῦτα. ἢν γάρ τις ἐπιδέῃ ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα τὰ κατὰ σφυρὰ ἐπιδεῖται, ὅτε μὲν περὶ τὸν πόδα περιβαλλόμενος, ὅτε δὲ περὶ τὸν τένοντα, αἱ ἀποσφίγξιες αὗται χωρίζουσι τὴν πτέρνην, ἡ τὸ θλάσμα ἐγένετο. Etſi verò hoc ſenſu lectio iſta ferri poteſt, mihi tamen locus ſuſpectus videtur, quòd exemplaria parum ſibi conſtent. Codices enim manu ſcripti quidam, ἔτι δὲ πάντα μᾶλλον legunt, vt & Aſulanus, reliqui ἐπὶ δὲ ταῦτα, quod & faciunt Italici, vt ex Caluo patet. Lib. de artic. ἐπὶ δὲ πάντα legitur, quæ lectio alium etiam habet ſenſum, quem illic quoq; arbitrarium poſuimus.

ὕδωρ πλέον] Hæc deſiderantur lib. de artic. At lib. de fract. calidæ plurimam perfuſionem adhibet: ὕδατι δὲ θερμῷ πλείστῳ τουτέοισι χρῆσθαι καὶ ὀθονίοισι πλείοσιν ἐπὶ τουτέοισι δεῖ, καὶ ἄλλως ὡς βελτίστων καὶ προσηνεστάτων.

τὸ σχῆμα ὅπερ ἡ ἐπίδεσις] Deligationis figuram abundè docet lib. de fract. huc maximè quadrantem, his verbis: καὶ τὴν ἐπίδεσιν τὴν πλείστην ποιέεσθαι ἀμφὶ τὴν πτέρνην περιβάλλοντα. ἄλλοτε πρὸς τὰ ἄκρα τοῦ ποδὸς αἱ περιβάλλοντα, ἄλλοτε πρὸς τὰ μέσα, ἄλλοτε πρὸς τὰ περὶ τὴν κνήμην. προσεπιδεῖν δὲ καὶ τὰ πλησίον πάντα, καὶ ἔνθεν, καὶ ἔνθεν, ὥσπερ καὶ πρόσθεν εἴρηται, καὶ ἰσχυρῶς μὲν μὴ πιέεσθαι τὴν πίεξιν. Aliter verò paulò legitur hic locus lib. de artic.

At vbi pes, vel ſolus, vel cum adnato oſſe exceſſit, interiorem in partem magis excidit, ac niſi recondatur, coxæ, femoris, & tibiæ pars ex aduerſo luxationi reſpondens, temporis ſucceſſu extenuatur. Repoſitio eadem quæ primæ iuncturæ manus debetur, contentio verò vehementior, curatio pro lege articulorum. Quòd ſi quieſcant, minùs quàm in prima manus iunctura morbus recrudeſcit, & quòd quietem agunt tenuior victus ratio imperanda. Quæ verò à primo ortu aut dum adoleſcunt contigerunt, eam quæ priùs dicta eſt tractationem poſtulat. Deinde nonnullæ ex prima origine luxationes, ſi parum elapſæ fuerint, in ſtatum naturalem dirigi poſſunt, præſertim verò vbi pes intro conuertitur & varus efficitur. Neque enim id vno modo contingit. Huius autem curationem inſtituunt, quaſi

[15] Ὅταν δὲ ἐκστῇ ὁ πούς, ἢ μοῦνος, ἢ ξὺν τῇ ἐπιφύσει, ἐκπίπτει μᾶλλον ἐς τὸ εἴσω. εἰ δὲ μὴ ἐμπέσῃ, λεπτύνεται ἀνὰ χρόνον ἰσχίου καὶ μηροῦ καὶ κνήμης τὸ ἀντίον τοῦ ὀλισθήματος. ἐμβολὴ ὡς ἡ καρποῦ. κατάτασις δὲ ἰσχυροτέρη. ἴησις, νόμος ἄρθρων. παλιγκοτέει ἧσσον καρποῦ, ἢν ἡσυχάσῃ. δίαιτα μείων. ἐλινύουσι γάρ. τὰ δὲ ἐκ γενεῆς μὲν ἢ ἐν αὐξήσει, κατὰ λόγον τὸν προειρημένον. ἔπειτα σμικρὸν ὠλισθηκότα ἐκ γενεῆς ἔνια, οἷά τε ἐξαρθροῦσθαι. μάλιστα δὲ ποδὸς κύλλωσις. κυλλώσιες γὰρ οὐχ εἷς ἐστι τρόπος. ἡ δὲ ἴησις τουτέου κηρο-

πλαστεῖν,

A πλασσειν, κηρωτῇ ῥητινώδει. ὀθόνια συχνὰ, ἢ πέλματα, ἢ μολύβδιον περιεπιδεῖν, μὴ χρωτί. ἀνάληψις, τά τε σχήματα ὁμολογείτω.

ceram fingendo partibus conformatis ceratum quod resinam accipiat adhibitum, lintea copiosa, soleæ, aut plumbea lamina, non ad cutem alligata. Ad quæ partis exceptionem, & corporis habitum accommodatum esse oportet.

[15] τὰ δὲ ἐκ γενεῆς μὲν] Hæc eò spectare videntur, vt quæ luxata curam & diligentiam acceperint, neq; otiata fuerint, sed semper in vsum traducta, ea meliùs habeant, minusq; debilitentur & claudicent, quàm quæ neglecta & diu feriata fuerint.

ἔστι τὰ σμικρὸν ὠλισθηκότα] Ista ad luxationum differentias referenda, quæ non parum inter se discrepant, dum magis & minùs eueniunt. Nam & aliæ multùm præter naturam, aliæ parum recedunt, magisq; & minùs alterutrę id patiuntur, velut scriptum est lib.

B de artic. vbi ista hoc modo explicantur: ἐπὶ ἔνια δὲ τῶν ἐκ γενεῆς γινομένων ὀλισθημάτων, ἢν μικρὸν ὀλισθῇ, οἷά τε ἐς τὴν φύσιν ἄγεσθαι, καὶ μάλιστα τὰ περὶ τὰ τοῦ ποδὸς ἄρθρα.

χειροπλασσειν] Istud ad partium conformationem refertur, dum manibus componuntur, & ad iustam naturam adducuntur, aut in naturalem statum reponuntur. Ad quæ plurimùm confert ceratum quod copiosam resinam accipit, quia partes compositas magis continet, & suo adhæsu immotas conseruat. Quod amplioribus verbis videtur explicare lib. de art. ἁπλῷ δὲ λόγῳ, ὥσπερ κηροπλαστέοντα χρὴ ἐς τὴν φύσιν τὴν δικαίην ἄγειν, καὶ τὰ ἐκκεκλιμένα καὶ τὰ συνεσταλμένα παρὰ φύσιν. καὶ τῇσι χερσὶν οὕτω διορθοῦντα, καὶ τῇ ἐπιδέσει ὡσαύτως. Eam autem totam curationem sic exprimit lib. de artic. ἐπιδεῖν δὲ κηρωτῇ ἐρρητινωμένῃ εὖ, καὶ σπλήνεσι, καὶ ὀθονίοισι μαλθακοῖσι μὴ ὀλίγοισι, μηδὲ ἄγαν πιέζοντα. Illud autem χειροπλασσειν non videtur expressisse Caluus.

ἢ πέλματα] πέλματα hîc vocat, quod ἴχνος lib. de art. soleam ex corio aut plumbo. Quod dixit, ἴχνος δέ τι ποιέεσθαι, ἢ δέρματος μὴ ἄγαν σκληροῦ, ἢ μολυβδίνου. Soleam verò non ad cutem appositam esse oportet, sed ad extrema lintea alligatam. Sic enim his verbis expressit:

C περιεπιδεῖν δὲ μὴ πρὸς τὸν χρῶτα τιθέντα, ἀλλ᾽ ὅταν ἤδη πύματα τοῖσιν ὀθονίοισι μέλλῃς ἐπιδέειν. Soleæ autem rationem totam abundè exponit lib. de artic.

ἀνάληψις] Partis appensio & exceptio pro claudicationis & distortionis ratione, varia esse debet, ad idque partis habitus accommodandus. Pes enim varus eam appensionem requirit, quæ sicut extremum tibiæ finem intro, ita pedem extra adducat. Valgus verò ea exceptione indiget, quæ intro pedem, extra tibiam adducat. Quare eam ἀνάληψιν his verbis exponit lib. de artic. προσῤῥάπτειν δὲ τὰ ὀθόνια ὅκως ἂν ξυμφέρῃ τὰς ἀναλήψιας ποιέεσθαι. ἄλλα γὰρ ἄλλης τῶν χωλωμάτων δέεται ἀναλήψιος.

[16] Ἢν δὲ ἐξαρθρήσαντα ἕλκος ποιησάμενα ἐξίῃ, ἐώμενα ἀμείνω, ὥστε δὴ μὴ ἀπαιωρέεσθαι, μὴ δὲ ἀπαναγκάζεσθαι. ἴησις δὲ πισσηρή. ἢ σπλήνεσιν οἰνηροῖσι θερμοῖσιν. ἅπασι γὰρ τουτέοισι τὸ ψυχρὸν κακόν. καὶ φύλλοισι. χειμῶνος δὲ, εἰρίοισι ῥερυπωμένοισι τὸ σκέπης εἵνεκα μὴ καταπλάσσειν, μηδὲ ἐπιδεῖν. δίαιτα λεπτή. ψῦχος. ἄχθος πολύ. πίεξις. ἀνάγκη. σχήματος τάξις. εἰδέναι μὲν οὖν ταῦτα πάντα ὀλέθρια. μετρίως δὲ θεραπεύοντες χωλοὶ αἰσχρῶς. ἢν γὰρ παρὰ πόδας ἔωσι, ποὺς ἀνασπᾶται, καὶ ἢν τῇ ἄλλῃ κατὰ λόγον, ὀστέα οὐ μάλα ἀφίστανται. μικρὰ γὰρ

E ψιλοῦνται, περιωτειλοῦνται λεπτῶς, τουτέων τὰ μέγιστα κινδυνωδέστατα, καὶ τὰ ἀνωτάτω. ἐλπὶς δὲ μόνη σωτηρίης, ἐὰν μὴ ἐμβάλλῃ, πλὴν τὰ κατὰ δακτύλους, καὶ χεῖρα ἄκρην. ταῦτα δὲ προλέγε τοὺς κινδύνους ἐξ ἀρχέων ἐμβάλλειν, ἢ τῇ πρώτῃ, ἢ τῇ δευτέρῃ. ἢν δὲ μὴ, περὶ τὰς δέκα, ἥκιστα τεταρταῖα. ἐμβολὴ δὲ οἱ μοχλίσκοι. ἴησις δὲ ὡς κεφαλῆς ὀστέων καὶ θέρμη. ἐλλεβόρῳ δὲ καὶ αὐτίκα. ἔπειτα τοῖσιν

F ἐμβαλλομένοισι βέλτιον χρῆσθαι. τὰ δ᾽ ἄλλα εὖ εἰδέναι, ὅτι ἐμβαλλομένων, θάνατοι τὰ μέγιστα καὶ τὰ ἀνωτάτω μάλιστα καὶ τάχιστα. ποὺς δὲ ἐκβὰς, σπασμὸς, γάγγραινα. καὶ ἢν ἐμβληθέντι ἐπιγένηταί τι τουτέων, ἐκβληθέντι ἐλπὶς, εἴ τις ἄρα ἐλπίς. οὐ γὰρ ἀπὸ τῶν χαλώντων οἱ σπασμοὶ, ἀλλ᾽ ἀπὸ τῶν ἐντεινόντων.

Quòd si luxata vulnerata cute extēt, sinere ea præstat, ita sanè vt non dependeant, neque retrò adducantur. Curatio verò cerato quod picem habeat, aut spleniis vino madentibus calidis (his enim omnibus frigus nocet) instituenda, & foliis, per hyemem autem lanis sordidis. Ac neq; integumenti gratia quicquam imponendum, neque deligandum, victus ratione tenui vtendum. Frigus, pondus multum, compressio, vis adhibita, habitus corporis constitutus, hæc sanè omnia certam habent perniciem. Mediocriter autem curati, turpiter claudi fiunt. Etenim si ista in pedibus contingant, pes cōtrahitur, & si qua alia in parte, idem pro ratione euenit, ossa non admodum abscedunt. Parum enim nudantur, & tenuibus circum cicatricibus obducuntur. Horum quæ maxima, & quæ valdè supra, periculi sunt plenissima. Vnica verò spes salutis, si non reponantur, præterquam quæ sunt ad digitos, & ad summam manum. Ac in his vbi periculum prædixeris, ad repositionem aggredi oportet, aut primo, aut altero die, sin minùs, ad decimum, quarto minimè. Repositio fit per vectium molitionem, curatio autem qualis in capitis ossibus, & per calida. Veratro quoque etiam statim, deinde quibus repositio facta est, vti prēstat. In reliquis probè nosse conuenit, ad repositionem maximorum præcipuè & superiorum, etiam celerrimas mortes consequi. Pes autem vbi excessit, conuulsione & cancero tentatur. Quòd si repositione facta, quid huiusmodi superuenit, sola spes est, si qua restat, vt eiiciatur. Neque enim ab his quæ laxant, verùm ab his quæ intendunt, conuulsiones fiunt.

G [16] ἢν δὲ ἐξαρθρήσαντα] Videtur hîc luxationes cum vulnere in pede persequi. Eas igitur quòd conuulsionibus & cancro facilè occupentur, sinere oportet, neq; reponere.

ὥστε μὴ ἀπαιωρέεσθαι] Pes in his luxationibus cum vulnere eo habitu collocandus, vt minimum dolorem ægrotanti adferat, ac minimè moueatur, neque dependeat. Quod dicitur lib. de artic. χρὴ δὲ ἡρμόσθαι μὲν τὴν κνήμην καὶ τὸν πόδα οὕτως, ὡς αὐτὸς ἐθέλῃ, μοῦνον δὲ μὴ ἀπαιωρεύμενα, μηδὲ κεκινευμένα ἔστω.

ἴησις δὲ πισσηρή] Lib. de artic. καὶ ἰητρεύειν δὲ πισσηρῇ καὶ σπλήνεσιν οἰνηροῖσιν, ὀλίγοισι, μὴ ἄγαν ψυχροῖσιν. ψῦχος γὰρ ἐν τοῖς τοιούτοισι σπασμὸν ἐπικαλέεται. In quo animaduertendum hîc calida dici, quæ non admodum sint frigida. Quorum omnium rationem exponit Galenus lib. de art. Folia autem betæ aut tussilaginis, aut alterius cuiusdam exiccantis facultatis accipienda, vino nigro austero incocta & apposita, vt lib. de artic. Caluus æstate folia adhiberi vult, hyeme lanas succidas. Sed nullam æstatis mentionem exemplaria nostra iniiciunt.

χειμῶνος δὲ] Lib. de artic. ἢν δὲ ἡ ὥρη χειμερινὴ ἔῃ, καὶ εἴρια ῥυπαρὰ ἐν οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ καταῤῥαίνοντα, χλιεροῖσιν ἄνωθεν ἐπιτέγγειν.

H τὸ σκέπης εἵνεκα] Istud potest ad lanas succidas referri, potest & sequentia respicere, quo faciliùs exprimat quod scribitur lib. de artic. καταδεῖν δὲ μηδὲν μηδενὶ, μηδὲ περιπλάσσειν. εὖ γὰρ εἰδέναι χρὴ, ὅτι πίεξις καὶ ἀχθοφορίη τῶν κακῶν τοῖσι τοιούτοισιν ἐστίν.

δίαιτα λεπτή] Lib. de fract. καὶ ψυχρὸν μηδὲν προσφέρειν, σιτίων δὲ στέρεσθαι πλέως.

σχήματος τάξις] Hîc certè partis figura constituta, certa, & condicta intelligitur, ac veluti imperata, quòd ea maximè probanda sit,

quæ nullum dolorem ægrotanti afferat, & quam ipse elegerit, vt scribitur lib. de artic. χρὴ δὲ ἁρμόσθαι μὲν τὴν κνήμην καὶ τὸν πόδα οὕτως, ὡς αὐτὸς ἐθέλει.

μετρίως δὲ θεραπεύοντες] θεραπεύοντες lego ex codicibus manu scriptis & Asulano, quod & fecit Caluus. μετρίως autem θεραπεύοντες dicuntur quibus moderata fuit adhibita curatio, per lanas vino madentes & medicamenta quæ cruentis vulneribus imponuntur, absq; luxatorum ossium repositione. De his verò dixit Hipp. lib. de artic. εἰδέναι μὲν δὲ σάφα χρὴ, ὅτι ἀνάγκη τὸν ἄνθρωπον χωλὸν αἰσχρῶς γενέσθαι.

ἢν γὰρ παρὰ πόδας γένηται] Hic mihi huius loci sensus esse videtur, vt si luxatio cum vulnere ad pedum articulos contingat, pes contrahatur, aut si aliquo alio loco fiat, pro ratione partis claudicatio & distortio eueniat. Possunt etiam hæc verba ἢν τῇ ἄλλῃ κατὰ λόγον, ad eandem curationis rationem referri, si huiusmodi luxatio alia in parte, velut ad manus, aut ad genu articulum contingat: vt referatur ad id quod scribitur lib. de artic. ὁ αὐτὸς δὲ λόγος ἐστὶν ἢν καὶ τὰ ἐν τῇ χειρὶ ὀστέα τὰ παρὰ τὸν καρπὸν τῆς χειρὸς ἕλκος ποιήσαντα ἐξίσχῃ, ἢν τε ἐς τὸ ἔσω μέρος τῆς χειρὸς, ἢν τε ἐς τὸ ἔξω. σάφα γὰρ ἐπίστασθαι χρὴ, ὅτι ἀποθανεῖται ἐν ὀλίγῃσιν ἡμέρῃσι τούτῳ θανάτῳ, οἷῳ περ πρόσθεν εἴρηται, ὅτῳ ἂν ἐμβληθέντα τὰ ὀστέα ἐμμείνῃ. οἷσι δ' ἂν μὴ ἐμβληθῇ, μηδὲ πειρηθῇ ἐμβάλλεσθαι, οἱ πολὺ πλείονες περιγίνονται. Eadem ferè quoque scribuntur, vbi huiusmodi luxatio ad genu articulum facta fuerit. Hic autem locus totus referetur ad ea quæ sic exprimuntur lib. de art. καὶ γὰρ ὅπου ἐπὶ τὰ ἄνω ἀνέσπασται τὸ πάντων, καὶ τὰ ὀστέα τὰ διολισθήσαντα, ἔξω ἐξίσχοντα φαίνεται. οὔτε γὰρ ψιλοῦται τὸ πλεῖστον ὀστέων οὐδὲν, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, εἰ μὴ κατὰ βραχύ τι, οὔτε ἀφίσταται, ἀλλὰ περιτιλοῦται λεπτῇσιν ἀπορρήξεσι καὶ ἀσθενέσι.

τούτων τὰ μέγιστα] Maxima sunt ossa quæ sunt superiora & maximo corporis trunco propinqua, quæ periculi plenissimas noxas afferunt. Quod scribitur lib. de artic. κινδυνωδέστερα δὲ ταῦτα τῶν ὀστέων γίνεται ὅσῳ ἂν ἀνωτέρω, καὶ ὅσῳ ἂν ἰσχυρότερα ἔῃ, καὶ ἀπὸ ἰσχυροτέρων ὀλισθάνῃ. Et, θανατωδέστερα δὲ πᾶσιν ἐμβαλλομένοισιν ἐστὶν τὰ ἀνωτέρω τῶν ἄρθρων. ἀτὰρ καὶ πᾶσι μὴ ἐμβαλλομένοισι κινδυνωδέστερα αἱ πάντα. Item, ἥκιστα μὲν οὖν τὰ περὶ ἄρθρα κινδυνώδεά ἐστι, τὰ δ' ἐπ' ἄνω κινδυνωδέστερα. Illud igitur (τούτων) tum ad ἄρθρα, tum ad ὀστέα refertur.

ἐλπὶς δὲ μόνη σωτηρίας] Hippocrates lib. de artic. in ossibus cubiti & femoris luxationes cum vlcere, ad summum quoque, superiorum & maiorum articulorum luxata huiusmodi, si reponantur, celeriorem & promptiorem mortem adferre scribit. Si verò non recondantur, neq; restitui tententur, plures euadere, eamq; esse vnicam spem salutis. Quod etiam scribitur lib. de fract.

πλὴν τὰ κατὰ δακτύλους] Hippocrates in huiusmodi luxationibus nihil tutò reponi existimat, præter digitos, plantas & manus, ideoq; in his aggrediundam esse repositionem, & maxima diligentia curandam. Quod etiam expressit Celsus cap. 24. lib. 8.

ταῦτα δὲ περιέπη] Sic legunt quotquot videre licuit exemplaria, mendosè tamen, vt satis apparet. Legendum enim, ταῦτα δὲ προειπὼν τοὺς κινδύνους ἐγχειρέειν ἐμβάλλειν. Sic lib. de artic ὅμως δὲ ἄξιον ἐμβάλλειν προειπόντα ὅτι φυλακῆς πολλῆς καὶ μελέτης δέεται. Prædictionem autem periculorum sic exponit Paulus: παραδοχμασάσης δὲ τῆς φλεγμονῆς, τὸ τοῦ δὲ γίνεται μετὰ τὴν ἑβδόμην ἢ τὴν ἐνάτην ἡμέραν, τότε προειπόντες καὶ τὸν ἀπὸ τῆς ἐμβολῆς κίνδυνον, καὶ ὡς εἰ μὴ ἐμβληθείη, καὶ ζήσονται, χωλοὶ πάντως ἔσονται, πειρασόμεθα ἀβιάστως ποιήσασθαι τὴν ἐγχείρησιν, κεχρημένοι πρὸς εὐχρηστίαν καὶ τῷ μοχλίσκῳ.

ἢ τῇ πρώτῃ, ἢ τῇ δευτέρῃ] Lib. de artic. ἐμβάλλειν δὲ χρὴ αὐθημερὸν, ἢ τῇ ὑστεραίῃ, τριταίῳ δὲ ἢ τεταρταίῳ ἥκιστα. τεταρταῖα γὰρ ἐόντα ἐπισημαίνει τοῖσι πλείστοισι μάλιστα. οἷσι ἂν οὖν μὴ αὐτίκα γένηται ἐμβάλλειν, ὑπερβαίνειν χρὴ ταύτας τὰς εἰρημένας ἡμέρας. ὅτι γὰρ ἂν εἴσω δέκα ἡμερέων ἐμβάλλῃ, σπᾶν καλέει. Et lib. de fract. μοχλεύειν δὲ χρὴ καὶ τείνειν αὐθημερὰ ἢ δευτεραῖα, τριταῖα δὲ μὴ, τεταρταῖα δὲ ὡς ἥκιστα καὶ πεμπταῖα.

ἐμβολὴ δὲ, οἱ μοχλίσκοι] Lib. de artic. ἐμβάλλειν μέν τοι ῥᾷστον, καὶ δυνατώτατον, καὶ τεχνικώτατόν ἐστι τῷ μοχλίσκῳ.

ἴησις δὲ] ὡς κεφαλῆς ὀστέων lego, vt eandem quam fractis ossibus capitis curationem fieri postulet. Capitis enim fracturis siccior longè quàm aliis vulneribus, at præcipuè iis quæ sunt circa articulos, curatio debetur. Eam exprimit lib. de artic. his verbis: τῇσι ἐλαίῳ τε βρέχειν, ἢ ἀλείμμασι πᾶσιν ἐπιτέγγειν, ἢ πολυοφθαλμίοισιν, ἢ ἴσα ἐν κεφαλῇ ὀστέα κατεηγότα ἰητρεύεται. Lib. etiam de fract. τὸ δὲ ἕλκος ἰητρεύειν χρὴ, οἷον περ κεφαλῆς ὀστέα κατεηγότα.

καὶ θερμῇ] Per calida curationem fieri debere intelligit, quod dixit lib. de artic. κατάψυχρον δὲ χάρτα μηδὲν προσφέρειν. Et lib. de fract. ψυχρὸν μηδὲν προσφέρειν. In quo calidam esse curationem, maximeq; hyeme, oportet, æstate verò tepidam. Neruosis nanq; partibus, præcipueq; circa dearticulationes, frigus plurimùm nocet.

ἐλλεβόρῳ δὲ] Lib. de fract. ἐμβάλλοντα δὲ ἐλλέβορον μαλθακὸν πιπίσαι χρὴ αὐθημερὸν, ἢν αὐθημερὸν ἐμβληθῇ. εἰ δὲ μὴ, ὡς εἰ ἐγχειρέειν χρὴ. Et lib. de art. ἀμφότερα δὲ καὶ φαρμακεύσαι ἄνω κούφῳ τινὶ φαρμάκῳ.

διότι ἐμβαλλομένων] Lib. de artic. εἰ δέ τινι τὰ ἀνωτέρω ἄρθρα ἐξαρθρήσαντα ἕλκος ποιήσαντα ἐξίσχοι, ταῦτα δὲ καὶ ἐμβαλλόμενα, τάχιστα θανατώδεά ἐστι.

τῷ δὲ σπασμὸς] Pedis articulus luxatus, si post secundum diem intra decimum reponi tentetur, inflammatione aut conuulsione periclitatur. Quòd si repositione facta id accidat, is iterum expellendus est. Sic lib. de fract. καὶ γὰρ μὴ ἐμβάλλοντι, ὀχλήσουσι δὲ ἐν ταύτῃσι τῇσιν ἡμέρῃσιν, φλεγμονὴν ἂν ποιήσειε, καὶ ἐμβάλλοντι οὐδὲν ἧσσον. σπασμὸν μέν τοι ἐμβάλλοντι πολὺ ἂν μᾶλλον ποιήσειεν ἢ ἀπορήσαντι ἐμβαλεῖν. πάντα χρὴ εἰδέναι. καὶ γὰρ εἰ ἐπιγένοιτο σπασμὸς ἐμβάλλοντι, ἐν ἐλπίσι μὲν οὐ πολλαὶ σωτηρίαι. μοχλευθὲν δὲ ὀπίσω ἐμβάλλειν τὸ ὀστέον εἰ οἷόν τε εἴη ἀόχλως. Lib. verò de art. ἢν δ' ἄρα ἐμβεβλημένου σπασμὸς ἐπιγένηται, ἐκβάλλειν τὸ ἄρθρον δεῖ ταχύ.

οὐ γὰρ ἀπὸ τῶν χαλώντων] Lib. de fract. istud sic explicatur: οὐ γὰρ ἐπὶ τοῖσι χαλαρωτέροισι τοῦ καιροῦ σπασμοὶ καὶ τέτανοι ἐπιγίνονται, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς ἀτενεστέροισι μᾶλλον. Lib. verò de artic. κατακάμφθαι δὲ μᾶλλον ἢ ἐκτετάσθαι πᾶν τὸ σῶμα χρή.

At præcisiones quæ in articulo aut circa ossa contingunt, dum non superiore parte, sed ad pedem, aut prope ad manum fiat, ex his supersunt, nisi statim ferè animi defectione intereant. Iis eadem curatio quę capiti, & per calida debetur. Ex syderatione tamen carnium, tum vbi vulnera sanguinem profundentia constringuntur, tum vbi ossium fracturę comprimuntur, & ex vinculis denigrationes contingunt, & quib. pars femoris & brachij excidit, ossaq; & carnes decidunt, multi supersunt, cùm, si qua alia, facilè tolerētur. Quibus igitur ossa fracta sunt, celeres quidem circum abruptiones fiunt, ossa autem qua parte nudantur decidunt, tardiùs tamen. Inferiores autem vulnere & sano corpore partes, cùm priùs sint mortuæ, insuper auferre oportet, ea cautione adhibita, vt dolorem euites. Simul enim cum animi defectione intereunt, femoris os in hoc casu octogesimo die resolutum est. Tibia autem vigesimo die detracta fuit. Tibiæ quoque media ossa sexagesimo die resoluta sunt. In his celeriter aut tardè vt ossa decidant, medicæ compressiones in causa sunt. In cæteris verò quæ leuiter tra-

[17] αἱ δὲ ἀποκοπαὶ ἢ ἐν ἄρθρῳ, ἢ κατὰ τὰ ὀστέα, μὴ ἄνω, ἀλλ' ἢ περὶ τῷ ποδὶ, ἢ περὶ τῇ χειρὶ ἐγγὺς περιγίνονται, ἢν μὴ αὐτίκα μάλα λειποθυμίῃ ἀπόλλωνται. ἴησις, ὡς κεφαλῆς, θερμῇ. ἀποσφακελίσιος μὲν τοι σαρκῶν, καὶ ἐν τρώμασιν αἱμορρόοις ἀποσφιγχθὲν, καὶ ἐν ὀστέων κατήγμασι πιεχθὲν, καὶ ἐν δεσμοῖς ἀπομελανθὲν, καὶ οἷσι μηροῦ μέρος ἀποπίπτει καὶ βραχίονος, ὀστέα τε καὶ σάρκες ἀποπίπτουσι, πολλοὶ περιγίνονται, ὡς τἄλλα εὐφορώτερα. οἷσι μὲν οὖν κατεαγότων ὀστέων, αἱ μὲν περιρρήξιες ταχεῖαι, αἱ δὲ τῶν ὀστέων ἀποστάσιες ᾗ ἂν τὰ ὀστέα τὰ ψιλὰ ὄντα ᾖ, ταύτῃ ἀποπίπτουσι, βραδύτερον δέ. δεῖ δὲ τὰ κατωτέρω τοῦ τρώματος προαφαιρέειν, καὶ τοῦ σώματος τοῦ ὑγιέος. προαποθνήσκει γὰρ, φυλασσόμενον ὀδύνην. ἅμα γὰρ λειποθυμίῃ θνήσκουσι. μηροῦ ὀστέον ἀπελύθη ἐκ τοιούτου, ὀγδοηκοσταῖον. ἡ δὲ κνήμη ἀφῃρέθη, εἰκοσταίη. κνήμης δὲ ὀστέα κατὰ μέσην, ἑξηκοσταῖα ἀπελύθη. ἐκ τοιουτέων ταχὺ καὶ βραδέως αἱ πιέξιες αἱ ἰητρικαί. τὰ δὲ ἄλλα σαπρού-

χρώμ...

A χαίως. τὰ μὲν ὀστέα οὐκ ἀποπίπτει, οὐδὲ σαρκῶν ψιλοῦται. ἀλλ' ἐπιπολαιότερον προσδέχεσθαι ταῦτα χρή. τά γε γὰρ πλεῖστα φοβερώτερα ἢ κακίω. ἤπιος θεραπεία. θερμῇ διαίτῃ ἀκριβεῖ. κίνδυνος αἱμορραγιῶν. ψῦχος. σχήματα δὲ ὡς μὴ ἀνάῤῥοπα. ἔπειτα ὑποστάσιος πύου εἵνεκεν ἐξ ἴσου ἢ ὅσα ξυμφέρει ἐπὶ τοῖσι τοιούτοισι, καὶ ἐπὶ τοῖσι μελασμοῖσιν. αἱμορραγίαι. δυσεντερίαι. περὶ κρίσιν λάβροι

B μὲν ὀλιγήμεροι δέ. οὐκ ἀπόσιτοι δὲ πάνυ πυρετώδεες. οὐδέ τι κενεαγγητέον.

ctantur, ossa quidem non decidunt, neque in his carnes, sed summæ partes nudantur. Ista autem ad curation ~m assumere oportet. Plurima enim formidabilia magis sunt, quàm noxia. Curatio lenis esto, quę per calida & diligētem victus rationē institui debet. Profluentis sanguinis & frigoris periculū impendet. Habitus corporis vt ne accliuis sit, deinde, vt pus subsidat, æqualis, aut quicunque talibus, iisque quæ denigrantur accommodatus existit. Sanguinis profluuia ac cruetæ deiectiones, circa iudicationem largæ quidem, sed paucorum dierum his contingunt. Neq; verò hi cibos auersantur, neq; admodum febribus corripiuntur, neq; quicquam vacuandum.

[17] αἱ δὲ ἀποκοπαὶ] Agitur hîc de ossium præcisionibus, in quibus, vt in ossibus cute eminentibus, pro magnitudine articulorum, periculi magnitudo impendet. Ex his igitur supersunt, quæ in digitis, in pede, aut prope manus iuncturam, aut in tibia & ad malleolos fiunt: quæ verò superioribus in partibus, noxia non carent, quod dixit, μὴ ἄνω. De his verò scribitur lib. de artic. ἀποκόψιες δὲ παντάπασι ὀστέων ἢ κατὰ τὰ ἄρθρα, ἢ ἐν ποδὶ, καὶ ἐν χειρὶ, καὶ ἐν κνήμῃ τοῖσι παρὰ τὰ σφυρὰ, ἢ ἐν πήχει τοῖσι κατὰ τοὺς καρποὺς, τοῖσι πλείστοισιν ἀποκοπτομένοισιν ἀσινέα γίνεται, ὅσα ἂν μὴ αὐτίκα λειποθυμίῃ ἀνατραπῇ, ἢ τεταρταίοισιν ἐοῦσι, πυρετὸς ξυνεχὴς ἐπιγένηται.

ἤπιος ὡς κεφαλῆς θερμῇ] Sic legunt quotquot adhuc licuit videre exemplaria, tum scripta, tum publicata. θερμῇ autem lego, vt iis

C curationem per calida & per siccantia medicamenta adhibeat, qualis fracturis capitis debetur. Lib. de artic. iis vlceribus φαύλην ἰητρείην satis esse scribit.

ἀποσφακελίσιος] Lib. de artic. ἀποσφακελίσιες μέν τοι σαρκῶν, καὶ ἐν τρώμασι αἱμόρροοισι γινομένοισιν, ἢ ἀποσφίγξεσιν ἰσχυρῇσι, καὶ ἐν ὀστέων κατήγμασι γινομένοισι, πιεχθεῖσι μᾶλλον τοῦ καιροῦ, καὶ ἐν ἄλλοισι δεσμοῖσι βιαίοισι ἀπολειφθέντα, ἀποπίπτει πολλοῖσι. καὶ οἱ πολλοὶ περιγίνονται τῶν τοιούτων, ἢ οἷσι μηροῦ μέρος τι ἀποπίπτει, ἢ τῶν σαρκῶν καὶ τοῦ ὀστέου, καὶ οἷσι βραχίονος. Illud autem, ὡς τά γε ἄλλα εὐφορώτερα, hunc sensum habere videtur, multos ex his casibus superesse. cùm hæc, si qua alia, facilia sint toleratu. Quod scribit lib. de artic. ἢ ἔτι εὐφόρως περιγίνονται.

οἷσι μὲν οὖν κατὰ ψιλῶν ὀστέων] Hæc propter summam breuitatem valdè sunt obscura, ac propè diminuta. Aliter enim lib. de artic. οἷσι μὲν οὖν κατὰ ψιλῶν τῶν ὀστέων ἀποσφακελίσιες αὐτίκα ἐγένοντο, ἢ μελασμοὶ, τούτοισι μὲν ταχέαι περιῤῥήξιες γίνονται τοῦ σώματος, καὶ τὰ ὑποπίπτοντα ταχέως ἀποπίπτει, ἤδη τῶν ὀστέων προεκδεδωκότων, οἷσι δὲ ὑγιέων ἐόντων τῶν ὀστέων οἱ μελασμοὶ γίνονται, αἱ μὲν σάρκες ταχέως θνήσκουσι ἢ τούτοισι. τὰ δὲ ὀστέα βραδέως ἀφίσταται, ἢ ἂν τὰ ὅρια τοῦ μελασμοῦ γένηται, καὶ ἡ ψίλωσις τοῦ ὀστέου.

D δεῖ δὲ τὰ κατωτέρω] Sensus huius loci hic esse mihi videtur. Partes syderatione & vulnere inferiores, cùm iam sint emortuæ, protinus auferendas, eo adhibito consilio, vt dolor vitetur, alioqui verendum ne sub dolore animus deficiat, vt his quæ scribuntur lib. de art. respondeant: χρὴ δὲ ὅσα ἂν κατωτέρω τοῦ σώματος τῶν ὁρίων τοῦ μελασμοῦ ἔῃ, ταῦτα ὅταν ἤδη πάμπαν τεθνήκῃ καὶ ἀναλγέα ᾖ, ἀφαιρέειν κατὰ τὸ ἄρθρον, προμηθεόμενον ὅκως μὴ τιτρώσκῃς. ἢν γὰρ ὀδυνηθῇ ἀποταμνόμενος. καὶ μήπω κυρήσῃ τὸ σῶμα τεθνεὸς ταύτῃ ᾗ ἀποτέμνεται, κάρτα κίνδυνος ὑπὸ τῆς ὀδύνης λειποθυμῆσαι. αἱ δὲ τοιαῦται λειποθυμίαι πολλοὺς παραχρῆμα ἤδη ἀπώλεσαν. Ideoque locus hic mihi suspectus est, legendumque sic existimo, δεῖ δὲ τὰ κατωτέρω τοῦ τρώματος περιαφαιρέειν, ἢ τοῦ σώματος τοῦ ὑγιέος προαποθνήσκῃ γάρ. φυλασσόμενον ὀδύνην. Quotquot tamen huc vsque videre licuit exemplaria, προαποθνήσκει γὰρ φυλασσόμενον, ὀδύνη, legunt, nullo certè idoneo sensu. Scio alium esse Caluo huius loci sensum. Sed Hippocratis mentem ex lib. de artic. sequi præstat.

ἀπελύθη ἐκ παντὸς] Hîc ἀπελύθη idem significat quod lib. de artic. ἀπέσῃ, ἀπέπεσεν, dissolutum est, excidit, recessit. Eadem autem scribuntur lib. de artic.

E ἐκ πιεσίων ταχὺ ἢ βραδέως] Mira est huius loci breuitas & obscuritas. Mihi hic esse sensus videtur. In huiusmodi ossium nudationibus partes denigratas & emortuas, ossaque ipsa, prout compressiones medicæ validæ aut imbecilles fuerint, tardè aut celeriter decidere. Quod scribitur lib. de artic. δοκέει δέ μοι ἂν ἡ πίεξις πιέζειν, ἢ ἐπὶ τὸ ἰσχυρότερόν τι ἢ ἀσθενέστερον, ἢ ἐς τὸ θᾶσσον τι ἢ βραδύτερον ἀποψιλοῦν τὰ νεῦρα, καὶ τὰς σάρκας, καὶ τὰς ἀρτηρίας, ἢ τὰς φλέβας.

ὅσα ἡσυχαίως] Quæ leuiter non validè tractantur aut intercipiuntur, ac comprimuntur intelligenda. Quò referetur quod scribitur lib. de art. ἐπεὶ ὅσα μὴ ἰσχυρῶς ἀπολειφθέντα θνήσκει, ἔνια τῶν πιεσίων οὐκ ἀφικνεῖται ἐς ὀστέων ψιλώματα, ἀλλ' ἐπιπολαιότερα ἐκπίπτει.

προσδέχεσθαι ταῦτα χρή] Hîc quoque mihi sequendus lib. de artic. videtur, vbi scribitur, προσδέχεσθαι δὲ μάλα χρὴ τὰ τοιαῦτα ἰήματα. ἐπιδεῖν γὰρ φοβερώτερα ἐστὶν, ἢ τινὶ ἰῆσθαι. Illic enim aggrediundam esse curationem, vt hîc quoque, monet Hippocrates, & vbi pars emortua fuerit, prendendam eam consulit. Quare hîc προσδέχεσθαι ταῦτα χρή, ista ad curationem assumenda esse significabit. Eoque potiùs modo legendum videtur, quàm vt habent omnia exemplaria, ἀλλ' ἐπιπολαιότερον προσδέχεσθαι ταῦτα χρή, quod in his summas partes excidere de-

F bere sperandum monet. Quæ notio etsi ferri potest, parum tamen quæ sequuntur congruunt. Quia enim terrorem magis quàm noxiam inferunt, ideò aggrediunda sunt ad curationem, cùm specie magna appareant, & Medico magnam laudem sint allatura.

ἤπιος θεραπεία] Lib. de art. ἢ ἰῆσθαι θεραπεύειν ἀρκέει πᾶσι τοιούτοισι. αὐτὰ γὰρ ἑωυτὰ κρίνει μόνον. Lego autē θερμῇ, διαίτῃ ἀκριβεῖ, aut θερμῇ, διαίτῃ ἀκριβεῖ.

διαίτῃ ἀκριβεῖ] Lib. de artic. τῆς τε διαίτης ἐπιμελέεσθαι χρὴ, ὡς κατὰ δύναμιν ἀπύρετος ἔῃ.

κίνδυνος αἱμορραγιῶν] Vbi ossa præcisa sunt, aut partes denigratæ & putrefactæ exciderint, sanguinis eruptionis metus consequitur, ideoq; paulò accliuem corporis habitum requirit Hippocrates, idq; præcipuè quoad circumcirca abruptiones ex toto contigerint, quod fusiùs scribitur lib. de art. Frigus quoq; huiusmodi casibus valdè est noxium.

σχήματα δὲ] His sanè obscurissimis verbis iustam ac mediam habitus figuram eligendam monet Hippocrates, quam dixit εὐθεῖαν θέσιν, & σχήματα δίκαια lib. de artic. hicque per (ἐξ ἴσου) significare videtur, ὥστε μετεωροποιέειν, μηδὲ ἐς τὸ κάτω ῥέπειν, vt exponitur lib. de artic. Accliuem autem habitum improbat, quòd laboranti dolorem adferat. Quòd autem ad literam attinet, ὑποστάσιος πύου εἵνεκεν omnia legunt exemplaria. Sed ὑποστάσιος πύου εἵνεκα lego, vt figura media, æqualis & recta accommodetur, vt pus faciliùs subsidat, deinde

G verò mediocriter decliuis adhibeatur, quò pus faciliùs effluat, neq; alicubi tenuis aliqua sanies subsistat. Quod hîc per (ἢ ὅσα ξυμφέρει) innuere videtur. Istud verò lib. de art. his verbis exprimitur: ἐπεὶ ὅταν γε ὁ χρόνος ἐγγένηται πλείων, ἢ καθαρὰ τὰ ἕλκεα γένηται, οὐκ ἔτι ταῦτα τὰ σχήματα ἐπιτήδειά ἐστιν, ἀλλ' ἡ εὐθεῖα θέσις, ἢ ἐνίοτε ἐπὶ τὸ κατάῤῥοπον ῥέπουσα. Potest & ὑποστάσιος πύου εἵνεκα sumi, quia pus subsistat & remoretur, ideò æqualem figuram accommodatam futuram, quòd in accliui sinum faciat. Caluus ὑπόστασις legit, & nescio quid de substragulo aut sedimento ex æquo & plano supponendo comminiscitur. Hîc quoque per ὅσα ξυμφέρει fasciæ primùm iniectæ & subligamina (ὑποδεσμίδας vocat Hip.) subaudiri possunt, quibus sanies cuniculis veluti conclusa, partes erodens exprimatur, & sinus contrahatur. De quibus dixit lib. de artic. ἀνὰ χρόνον γὰρ ἐνίοτε τούτων ἀποστάσιες ὀστέων γίνονται, ἢ ὑποδεσμίδων δέονται.

αἱμορραγίαι, δυσεντερίαι] Exciso osse aut membro nonnulli repente plenitudinis morbis corripiūtur, quidam etiam sanguinis è naribus profluuio, aut cruentis deiectionibus, alij quoque cholera morbo laborant. De his verò cruentis deiectionibus scribitur lib. de art. προσδέχεσθαι δὲ χρὴ τοὺς τοιούτους ἀνὰ χρόνον ὑπὸ δυσεντερίης πιέζεσθαι. ἢ γὰρ ἐπὶ τοῖς μελαινομένοισι τοῖσι πλείστοισι ἐπιγίνεται δυσεντερίη, καὶ ἐπὶ τῇσιν αἱ-

H μορραγίῃσιν ἐξ ἑλκέων. ἐπιγίνεται δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κεκριμένων ἤδη τῶν μελασμῶν, ἢ αἱμορραγίης.

λάβροι μὲν] Lib. de artic. καὶ ὁρμᾶται μὲν λάβρως καὶ ἰσχυρῶς, ἀτὰρ οὔτε πολυήμερος γίνεται, οὔτε θανατώδης. οὔτε γὰρ μάλα ἀπόσιτοι γίνονται οἱ τοιοῦτοι, οὔτε ἄλλως ξυμφέρει κενεαγγέειν. Distinguuntur autem hæ cruentæ deiectiones à difficultate intestinorum & dysenteria vera, quòd nulla

accedat iecoris imbecillitas, neque ciborum fastidium, neque febris, neq; bilis acrimonia intestinorum ramenta deraduntur, nec ideò exitiales fiunt. Ideoq; hîc legendum existimo, ὡς ἀπόσιτοι, οὐδὲ πάνυ πυρετώδεες, contra tamen omnium codicum fidem.

Quæ interiorem in partem fit vertebrarum peruersio, quòd ad vrinæ suppressionē & stuporem attinet, lethalis est. Quæ verò exteriorē in partem incuruantur, eorum plurima minùs sunt noxia, quàm quę concutiendo non excesserunt, quòd illa in sese morbi discrimen recipiant, hæc verò in magnam corporis partem gliscant, & in præcipuis partibus eueniant. Quale quid in costis cernitur, quæ fractæ paucæ quidem febre, & sanguinis sputo, ossisq; vitio tentantur, siue vna, siue plures fractæ sint, curatioq; simplex conuenit absque inedia, si febris absit, deligatio quoque pro lege fracturarum. Callus verò viginti diebus, quòd laxum os sit, inducitur. At circumcirca contusis costis, tuberculosi & tussiculosi euadunt, ac ea quæ per linamenta fit curatione opus habent, costæq; syderatione tentantur. Ad vnamquanq; enim costam nerui ab omnibus partibus ducuntur. At quę ex casu in gibbum incuruātur, ea minùs in directum agi possunt, verùm ægriùs diriguntur quæ sunt supra septum trāsuersum. Quibus quoq; à puero id contingit, ea non augentur, sed vel crura, vel manus, vel caput. Adultis gibbus si fiat statim quidem à morbo liberat, successu tamen temporis per eadē quę iunioribus sui significationem edit, minùs tamen malignè habent. Ac facilè tolerant quibus corpus carnosum & pingue redditur, horum tamen pauci ad sexagesimum annum vitam produxerunt. Sed & vertebræ in obliquum intorquentur. Ad id etiam conferunt habitus in quos decumbunt, de quibus prænotiones fiūt. Multi verò etiam sanguinem expuerunt suppuratiq; extiterunt. Quibus curatio diligens instituenda, & deligatio pro more. Victus ratio primis diebus exquisita esse debet, deinde plenior, quies, silentium imperandum, habitus corporis accōmodandus, aluus subducenda, venere abstinendum. Sed & quibus sanguis non expuitur, ij dolorem magis sentiunt, temporeq; recidiuas potiùs pati solēt, quàm quibus costa perfracta est. At quibus mucosum quiddam relinquitur, id doloribus sui memoriā commouet. Curatio vstione perficitur, si in quibusdā quidem ab osse ad os vsq; candens ferramentum demittas, ipsum autem non attingas. Quòd si in intermediis costis fuerit, non in vlteriorem partem penetrandum, neque in summo adurendum. Alioqui syderatio sequetur, & curatio per linamenta experiunda, de quibus dicentur omnia quæ intro subire, aut sub visum cadere oportet. Verbis verò non satis explicari possunt, neque cibaria, potiones, calor, frigus, corporis habitus. Tum quòd medicamenta partim quidem sicca, partim verò humida, quædam etiam fulua, quædam nigra, quædam verò etiam alba, nonnulla quoque acerba, eaque hoc modo adhibita, cùm victus ratione vlceris curationem faciunt.

[18] Ὕβωσις, ἡ μὲν εἴσω ἐπιθάνατος, οὔρων σχέσιος, ἀποναρκώσιος. τὰ δὲ ἔξω τουτέων, ἀσινέα τὰ πλεῖστα πολὺ μᾶλλον, ἢ ὅσα σφαλέντα μὴ ἐξέστη. αὐτὰ ἐν ἑωυτοῖσι κρίσιν ποιησάμενα. κεῖνα δὲ ἐπὶ πλέον τοῦ σώματι ἐπιδιδόντα, καὶ ἐν ἐπικαιρίοις ἐόντα. αἱ δὲ πλευραὶ καταγεῖσαι μὲν ὀλίγαι πυρετώδεες. καὶ αἵματος πτύσιος, καὶ σφακελισμοῦ. ἤν τε μία, ἤν τε πλείους. μὴ καταγεῖσαι δὲ καὶ ἴησις φαύλη, μὴ κενεαγγοῦντα. ἢν ἀπύρετος εἴη. ἐπίδεσις, ὡς νόμος. ἡ δὲ πώρωσις, ἐν εἴκοσιν ἡμέρῃσι. χαῦνον γάρ. ἢν δ᾽ ἀμφιφλασθῇ, φυματίαι. καὶ βηχώδεες. καὶ ἔμμοτοι. καὶ πλευρὰς ἐσφακέλισε. τῆς γὰρ πλευρῆς ἑκάστης, ἀπὸ πάντων τόνοι εἰσί. τὰ δ᾽ ἀπὸ καταπτώσιος ἧσσον δύναται ἐξιθυνέεσθαι. χαλεπώτερα δὲ τὰ ἄνω φρενῶν ἐξιθυνέεσθαι. οἷσι δὲ παισὶν οὐ συναύξεται, ἀλλ᾽ ἢ σκέλη καὶ χεῖρες, καὶ κεφαλή, ηὐξημένοισιν ὕβωσις, παραχρῆμα μὲν τῆς νούσου ῥύεται, ἀνὰ χρόνον δ᾽ ἐπισημαίνεται, δι᾽ ὧνπερ καὶ τοῖσι νεωτέροισιν. ἧσσον δὲ κακοήθως. εἰσὶ δὲ οἳ εὐφόρως ἤνεγκαν οἷσιν εὔσαρκον καὶ πιμελῶδες γίνεται. ὀλίγοι δὲ τουτέων, περὶ ἑξήκοντα ἔτεα ἐβίωσαν. ἀτὰρ καὶ ἐς τὰ πλάγια διαστρέμματα γίνεται. συναίτια δὲ καὶ τὰ σχήματα ἐν οἷσιν ἂν κατακέωνται. καὶ ἔχει προγνώσιας. πολλοὶ δὲ καὶ αἷμα ἔπτυσαν, καὶ ἔμπυοι ἐγένοντο. ἡ δὲ μελέτη, ἴησις. ἐπίδεσις ὡς νόμος. δίαιτης τὰ πρῶτα ἀτρεκέως. ἔπειτα ἀπαλυνέειν. ἡσυχίη. σιγή. σχήματα. κοιλίη. ἀφροδίσια. ἀτὰρ οἷς ἂν αἷμα, ἀνωδυνώτερα τῶν καταγνυμένων, καὶ φιλυποστροφώτερα χρόνοισιν. οἷσι δὲ καταλείπεται μυξῶδες ὑπομιμνήσκει ἐν πόνοισιν, ἴησις, καῦσις, τοῖσι μὲν ἀπ᾽ ὀστέου μέχρις ὀστέου, μὴ αὐτό δέ. ἢν δὲ μεταξὺ, μὴ περαιοῦν. μὴ δὲ ἐπιπολῆς σφακελισμός. καὶ τὰ ἔμμοτα πειρᾶσθαι. εἰρήσεται ἅπαντα τὰ ἐπεισιόντα ὁρατά. λόγοις δ᾽ οὐ μὴ βρώματα. πόματα. θάλπος. ψῦχος. σχῆμα. ὅτι καὶ φάρμακα. τὰ μὲν ξηρά, τὰ δὲ ὑγρά. τὰ δὲ πυρρά. τὰ δὲ μέλανα. τὰ δὲ λευκά. τὰ δὲ στρυφνά. ἐπὶ ἕλκη οὕτω καὶ δίαιται.

[18] ὕβωσις] ὕβωσις hîc idem quod ὕβωμα lib. de artic. πᾶσαν τὴν τῶν σπονδύλων ἐς τὸ παρὰ φύσιν ἔκστασιν significat. Agitur verò hoc loco de spinæ peruersione. In totum autem spinæ ad interiora inclinatio longè periculosior est, eâ quæ fit ad exteriora. Quod etiam scribitur hoc modo lib. de artic. ἀθρόον δὲ ξυνιέναι χρὴ περὶ τούτων ὧν ἐν κεφαλαίῳ εἴρηται, ὅτι τὰ μὲν εἰς τὸ λορδὸν ῥέψαντα, ὀλέθρια εἰσὶ καὶ σινόμωρα. τὰ δὲ ἐς τὸ κυφὸν ἀσινέα, θανάτου τε οὔρων σχεσίων καὶ ἀποναρκωσίων τὸ ἐπίπαν.

τὰ δὲ ἔξω, τουτέων ἀσινέα] Locus hic obscurus sanè & difficilis ex lib. de artic. explicationem accipit. Innuit igitur spinæ ad exteriora incuruationem, minùs esse noxiam, eâ quæ in directum fit spinæ concussione, in qua tamen neque intro, neque extra quicquam excesserit, cùm multa sint in re Medica, quæ licet specie grauiora videantur, minùs tamen lædunt, quàm quæ specie mitiora videntur. Sic lib. de artic. fusiùs scribitur: ἐπεί τοι πολὺ πλείονες σκελέων τε καὶ χειρῶν ἀκρατέες γίνονται, καὶ καταναρκοῦνται τὸ σῶμα, καὶ οὖρα πολλοῖσιν ἴσχεται, οἷσιν ἂν μὴ ἐξεστήκῃ μὲν τὸ ὕβωμα, μήτε ἔξω, μήτε εἴσω, σεσείσωσι δὲ ἰσχυρῶς ἐς τὴν ἰθυωρίην τῆς ῥάχιος· οἷσι δὲ ἂν ἐξεστήκῃ μὲν τὸ ὕβωμα, ἧσσον τὰ τοιαῦτα πάσχουσιν.

αὐτὰ ἐν ἑωυτοῖσιν] Hæc ad eā referuntur quæ in speciem grauiora apparent, qualia sunt quæ intro aut extra excesserunt. Dicuntur autem per seipsa iudicationem subire, quæ totū morbi discrimen in se recipiunt, aut totum morbi momētum in se vertunt & continent, absq; vlla partis alicuius contagione. At τὰ ἐπιδιδόντα τοῦ σώματι, sunt quæ magnā corporis partem consensione afficiunt, & in multū corpus procedunt ac gliscūt, qualia sunt quæ minora in speciē videntur, in quibus tamen maiores contagiones partiū fiunt, vt in spinæ cōcussione, absq; vlla vertebrarū incuruatione, ob insignes neruos quibus tota spina continetur. Periculi autē pleniora sunt

A sunt quæ magnas habent partium communicationes, licet leuiora videatur. Contra verò quæ nullam insignium partium consensionem habet, sed in sese iudicationem subeunt, ea licet grauiora videantur, minùs tamen perniciosa esse constat. Hîc ergo τὰ ἐπιδιδόντα ἐπὶ πλέον τῷ σώματι dicuntur, quæ plurimùm reliquum corpus veluti neruorum communicatione afficiunt, quæque in magnam corporis partem redundant & peruadunt, quod dixit lib. de artic. τὰ κοινωνέοντα καὶ τῷ ἄλλῳ σώματι ἐπὶ πλέον. Caluus certè ἐπιπονεῖν etiam legisse videtur, cùm plurimùm corpori nocere dixit.

ἡ πλευραί] Costarum fracturæ simplices & solæ, in speciem quidem grauiores sunt quàm contusiones, reapse tamen sunt leuiores, curanturque citissimè. At si sine fractura costarum carnes contusæ fuerint, maximum interdum creatur periculum. De his sic lib. de artic. ἐπεὶ καὶ πλευρέων κάτηξις ὧδε τοῦτό τι πέπονθεν. οἷσι μὲν γὰρ ἂν καταγῇ πλευρὴ μία ἢ πλέονες, ὡς τοῖσι πλείστοισι κατάγνυται, μὴ διαχέοντα τὰ ὀστέα ἐς τὸ ἔσω μέρος, μηδὲ ψιλωθέντα, ὀλίγοι μὲν ἤδη ἐπυρέτηναν. ἀτὰρ οὐδὲ αἷμα πολλοὶ ἤδη ἔπτυσαν, οὐδὲ ἔμπυοι πολλοὶ γίνονται, οὐδὲ ἔμμοτοι, οὐδὲ ἐπισφακελίσιες τῶν ὀστέων. Ex quo ὀλίγοι πυρετώδεες malim.

B μὴ καταγεῖσαι δὲ] Hic locus procul omni dubio mihi vitiosus videtur. Quod vitium in omnes planè codices redundauit. Ista enim de costis fractis, quæ grauioris noxæ speciem præseferunt, dici satis constat, quibus simplex ista curatio absque inedia, & vulgaris deligatio conuenit. Legendum igitur existimo: ἦν τε μία, ἦν τε πλέονες κατεαγεῖσαι δὲ, &c. aut, ἦν τε μία, ἦν τε πλέονες ὦσι κατεαγεῖσαι, καὶ ἴησις, &c. Lib. de art. δίαιτα δὲ φαύλη ἀρκέει. ἦν γὰρ μὴ πυρετὸς ξυνεχὴς ἐπιλαμβάνῃ αὐτοὺς, καὶ κενεαγγέειν κάκιον τοῖς τοιούτοισιν, ἢ μὴ κενεαγγέειν. Caluus contrarium omninò sensum secutus est & Hippocratis menti minimè conuenientem.

ἐπίδεσις, ὡς νόμος] νόμον καταγματικὸν intelligit, eamque deligationem exprimit his verbis lib. de artic. ἔξωθεν δὲ φαύλη ἐπίδεσις τοῖσι τοιούτοισιν ἀρκέει, κηρωτῇ, καὶ σπλήνεσι, καὶ ὀθονίοισιν ἡσύχως ἐρείδοντα, ὁμαλὴν τὴν ἐπίδεσιν ποιέεσθαι, ἢ καὶ εἰριώδες τι προσεπιθέντα.

τὸ δὲ πώρωσις] Lib. de artic. κρατύνεται δὲ πλευρὴ ἐν εἴκοσιν ἡμέρῃσι. ταχεῖαι γὰρ αἱ ἐπιπωρώσιες τούτων τῶν ὀστέων. Et rursus: ταχεῖαι γὰρ τὴν ἐπιπώρωσιν ποιέεται τὰ τοιαῦτα ὀστέα, τοῦτ' ἐστὶ τὰ χαῦνα.

φυματίαι] Lib. de artic. πολλοὶ γοῦν ἤδη βηχώδεες καὶ φυματίαι, καὶ ἔμπυοι ἐγένοντο, καὶ ἔμμοτοι, καὶ ἡ πλευρὴ ἐπεσφακέλισεν αὐτοῖσιν.

C ἀπὸ πάντων τόνοι εἰσί] Ex præcipuis corporis partibus originem neruos ducere scribit lib. de art. hîc verò ab omnibus tendere. Cùm enim ortum habeant à dorsalibus qui in thorace sunt, quadamq; communicatione cum reliquo neruorum pari, qui à cerebro descendunt, iungantur, consensione ferè totum corpus afficiunt. Lib. de artic. οἱ γὰρ ὀχετοὶ οἱ κατὰ τὸ λαπαρὸν τῆς πλευρῆς ἑκάστης παρατεταμένοι, καὶ οἱ τόνοι ἀπὸ τῶν ἐπικαιροτάτων τῶν ἐν τῷ σώματι τὰς ἀφορμὰς ἔχουσι. Hunc autem locum non mihi assecutus videtur Caluus, cùm eos per omnes ire dixit, ad solas costas referens.

τὰ δ' ἀπὸ καταπτώσιος] τὰ ὑβώματα aut κυφώματα intelligenda. Nam & quæ circa spinam contingunt vitia ægerrimè soluuntur, tum verò præcipuè, quæ in vertebris ad thoracem & supra septi transuersi annexionem in gibbum curuantur. Hîc autem ἐξιθυνέεσθαι dicitur, quod λύεσθαι lib. de artic. vbi ista quoq; his verbis adumbrantur: ὅσοισι μὲν ὑπὸ νοσήματος ἕλκονται ἐς τὸ κυφὸν, τὰ μὲν πλεῖστα ἀδύνατα λύεσθαι, ποτὶ δὲ ὅσα ἀνωτέρω τῶν φρενῶν τῆς προσφύσιος κυφοῦται. Aut certè propius referentur ad ea quæ ibidem etiam scribuntur: ὅσοισι δὲ ἐκ καταπτώσιος ῥάχις κυφοῦται, ὀλίγα δὲ τούτων ἐκρατήθη, ὥστε ἐξιθυνθῆναι.

D οἷσι δὲ παισίν] Hæc verba propter succinctam breuitatem sunt admodum obscura. Sensus tamen est: quibus in pueritia ante perfectum corporis augmentum, spina in gibbum attollitur, iis partes ad spinam augmento priuari, crura autē, & manus, & caput, cùm ab affecta parte longiùs absint, augeri. Quod scribitur lib. de artic. καὶ οἷσι μὲν κυφοῦται ῥάχις παισὶν ἐοῦσιν, πρὶν ἢ τὸ σῶμα τελειωθῆναι ἐς αὔξησιν, τούτοισι μὲν οὐδὲ συναύξεσθαι ἐθέλει κατὰ τὴν ῥάχιν τὸ σῶμα, ἀλλὰ σκέλεα μὲν καὶ χεῖρες τελέθουσι. ταῦτα δὲ ἐνδεέστερα γίνονται.

πυξημένοισιν ὑβώσις] Sic lego ex lib. de artic. vbi istud hoc modo exprimitur: οἷσι δ' ἂν ηὐξημένοισι τὸ σῶμα γένηται κύφωσις, τούτοισιν ἀπαλλακτοῦ μὲν τῆς νόσου τῆς τότε παρεούσης κρίσιν ποιέει ἡ κύφωσις. ἀνὰ χρόνον μέν τοι ἐπισημαίνει τι τῶν αὐτέων. ὥσπερ καὶ τοῖσι ἑτέροισι, ἢ πλέον, ἢ ἔλασσον. ἧσσον δὲ κακοήθως ὡς τὸ ἐπίπαν μὲν τοιαῦτά ἐστιν. Hîc autem νεωτέροισιν pro ἑτέροισι ponitur.

εἰσὶ δὲ οἱ εὐφόρως ἤνεγκαν] Mira est verborum breuitas, quæ his verbis explicatur lib. de artic. πολλοὶ μέν τοι ἤδη καὶ εὐφόρως ἤνεγκαν καὶ ὑγιεινῶς τὴν κύφωσιν ἄχρι γήρως. μάλιστα δὲ οὗτοι, οἷσιν ἂν ἐς τὸ εὔσαρκον καὶ πιμελῶδες προτρέπηται τὸ σῶμα. ὀλίγοι μὲν ἤδη καὶ τῶν τοιούτων ὑπὲρ ἑξήκοντα ἔτη ἐβίωσαν. οἱ δὲ πλεῖσοι βραχυβιώτεροι εἰσιν.

ἀτὰρ καὶ ἐς τὰ πλάγια] Hîc agitur σκολιώσις & spinæ obliquatio, de qua lib. de art. ἔστι δὲ οἷσι καὶ ἐς τὸ πλάγιον σκολιοῦνται σπόνδυλοι, ἢ τῇ, ἢ τῇ. πάντα

E μὲν, ἢ τὰ πλεῖστα τὰ τοιαῦτα γίνεται διὰ συστροφὰς τὰς ἔσωθεν ῥάχιος. Vnde mirum mihi subit cur ista superioribus iungat Caluus.

συναίτια δὲ τὰ σχήματα] Corporis habitum & figuram intelligit in quam decumbit æger, quæ quia demissior est, aut magis comprimitur, spinæ obliquationem auget. Sic lib. de artic. προσξυμβάλλεται δὲ ἐνίοισι σὺν τῇ νόσῳ καὶ τὰ σχήματα, ἐφ' ὁποῖα ἂν ἐθισθῶσι κεκλίσθαι.

καὶ ἡ προγνώσιας] Euentorum prænotiones intelligit, de quibus se dicturum in diuturnis pulmonum morbis scribebat lib. de art.

πολλοὶ δὲ καὶ αἷμα ἔπτυσ] Ista sanè cùm de his dicantur quibus caro circa costas est contusa, videntur temerè loco mota, ideoq; paulò supra rectè quadrare possunt, post hæc verba: φλέβες γὰρ πλευρέων ἑκάστην, ἀπὸ πάντων τόνοι εἰσί.

ἡ δὲ μελέτη, ἴησις] Hoc est, σὺν μελέτῃ καὶ μεμεριμνημένως, vt curatio diligens & accurata esse debeat. Quod scripsit lib. de artic. ἀτὰρ καὶ ἰήσιος σκεπτοτέρης οἱ τοιοῦτοι δέονται εἰ σωφρονέειν.

ἐπίδεσις ὡς νόμος] Deligatio ex duobus initiis à medio orsa fascia esse debet, vt scribitur lib. de artic. τὴν δὲ ἐπίδεσιν ποιέεσθαι ὡς ἀπὸ δύο ἀρχέων, ἐπιδέειν τε ἵνα μὴ περιρρέπῃ τὸ δέρμα τὸ περὶ τὰς πλευρὰς ἓν, ἀλλ' ἰσόρροπον.

F διαίτης τὰ πρῶτα] Significat primis diebus tenuem & exquisitam esse oportere victus rationem. Quod scribitur lib. de artic. τῇ τε γὰρ διαίτῃ ξυμφέρει ξυνεστάλθαι. Et, καὶ ἐπὶ μὲν δέκα ἡμέρας ἰσχναίνειν, ἔπειτα ἀναθρέψαι τὸ σῶμα καὶ ἀπαλῦναι.

ἡσυχίη] Lib. de artic. dicit, ἀτρεμέειν τῷ σώματι ὡς μάλιστα.

σιγῇ] Lib. de artic. σιγᾶν τε ὡς μάλιστα. Ac fortè σιγῇ scribendum.

σχήματα] Hîc habitum corporis accommodum intelligit, ac decubitum quem facilè ferunt ægrotantes, vt vult *Paulus, aut partis contusæ habitum exprimit. Eam verò plagulis non multiplicibus, sed multis, longeq; contuso loco latioribus inducere iubet Hippocrates, ceratoq; sublinere, tum linteis fasciisq; latis & mollibus deligare, modiceq; adstringere, adeò vt neq; valdè se compressum dicat qui deligatur, neq; laxè.

*Cap. 96. lib. 6.

κοιλίην] Aluum subducendam esse significat, quomodo scribitur lib. de artic. ἄμεινον δὲ καὶ τὴν κοιλίην μαλάξαι κούφῳ τινὶ ὅσον κενώσιος εἵνεκεν ἐούσης. Celsus quoq; in costa perfracta aluum sine vllo acri ducendam præcipit.

G ἀφροδίσια] Id venere abstinendum iubet, ἀφροδισίων τε ἀπέχεσθαι dicitur lib. de artic.

ἀτὰρ οἷς ἂν αἷμα] Locus hic procul omni dubio mihi corruptus videtur, neque vllis in membranis satis integer. Videtur enim contusorum esse collatio cum fracta costa, in quibus etsi nihil grauius videatur; vt neq; sanguis expuatur, neque inflammatio, aut suppuratio, neque aliud quid tale insit, ij tamen grauioribus doloribus tentantur, magisq; recidiuis sunt obnoxij, tardiusq; curantur, quàm quibus costa perfracta est. Vt ad id referatur quod scribitur lib. de artic. ἀτὰρ καὶ οἷσι μηδὲν τοιοῦτον προσεγένετο ἀμφιθλασθείσης τῆς σαρκὸς ἀμφὶ τῇσι πλευρῇσιν, ὅμως δὲ βραδύτερον ὀδυνώμενοι παύονται οὗτοι, ἢ οἷσιν ἂν ἡ πλευρὴ καταγῇ, καὶ ὑποστροφὰς μᾶλλον ἴσχει ὀδύνημα τὸ χωρίον ἐν τοῖσι τοιούτοισι σώμασι. Quare sic hoc loco legendum existimo: ἀτὰρ οἷς οὐχ αἷμα, ἦν ὀδυνώτερα τῶν καταγνυμένων, aut ἐπιπονώτερα τῶν καταγνυμένων.

οἷσι δὲ καταλειφθῇ μυξῶδες] Quibus contusorum huiusmodi curatio neglecta est, iis locus contusus mucosam carnem colligit. Interdum verò iuxta os mucosum quiddam relinquitur, quod os ipsum vitiat, multisq; casibus obnoxium facit. Cui expressione, proba deligatione, ipsaq; adustione succurrendum.

H τοῖσι μὲν ἀπ' ὀστέῳ] Eos significat quibus circa os mucosus humor continetur, quos sic adurere conuenit, vt adustione humor consumetur, os autem ipsum non attingatur aut calefiat. Quod significat, μὴ αὐτὸ δέ. Lib. verò de artic. scribitur: ἄχρι τοῦ ὀστέου καίειν χρὴ, μὴ μὴν διαθερμαθῆναι τὸ ὀστέον.

ἣν δὲ μεταξὺ] Lib. de artic. ἣν δὲ μεσηγὺ τῶν πλευρέων ἔῃ, ἐπιπολῆς μὲν ἐὸν οὕτως χρὴ καίειν. φυλάσσεσθαι μέντοι μὴ διακαύσῃς πέρην.

σφακελισμὸς] Hic procul omni dubio locus vitio non caret, & in quo explicando Delio natatore opus est, nec quinam sensus rectè elici possit coniectura assequi satis possum, cùm ab optimis quibusq; exemplaribus nimis angustè diminuti deficiamur. In nostris omnibus exemplaribus, μὴ δὲ ἐπιπολῆς σφακελισμὸς scribitur, vt ossis vitium in summo esse negent, ideoque per linamenta curationem esse necessariam coniiciendum sit. Vt si ossis vitium ac suppuratio ad os peruaserit, omnis mora vitanda sit, statimque candens ferramentum demittendum, & per linamenta curatio ineunda sit. Aliòqui & σφακελισμὸς per se legi potest, vt ossis syderatio ad hæc consequatur, quæ per adustionem & per linamenta admota curationem subeat. De quibus se dicturum promiserat lib. de artic. Haud enim dubiè ista hunc locum respicere videntur. περὶ δὲ σφακελισμοῦ πλευρῆς, ἅμα τῇ ἐμμότων ἰησείῃ, εἰρήσεται. Quid verò περιτειούντα aut εἰσιόντα ὀστέα intelligat, non satis est exploratum, nisi linamenta, aut quæ ex penicillo adhibentur, sumenda videantur, de quibus etiam sermo paulò pòst instituitur. In eoq; certè aqua hęret (inquit ille) & planè conclamatus locus videtur, nec nisi meliorum membranarum præsidio facilè restitui potest. Rursus exemplaria publicata λόγοις habent, scripta verò Regia λόγος, quam etiam lectionem ex codicibus Vaticanis videtur secutus Caluus. Hunc etiam sensum eruere licet, vt horum contusorum curatio, per vstionem & suppurationem instituenda sit, non verbis persequenda. In quo tamen neq; ipse mihi satisfacio, eaq; de re ad meliores Criticos, hoc est fidelissima exemplaria prouoco, & amplius peti eo nomine postulo.

Reponendi & dirigendi quædam lex est, tum quæ per vectis molitionem instituitur, tum per cuneolū. Suppositus quidem asellus abducere; vectis verò adducere solet. Quæ autem reponenda aut dirigenda sunt, ea extēsione facta, in ea figura in qua vnūquodque supra sinum suum sublime attolletur, adurgenda. Quod verò excessit, supra id vnde excessit protrudendum. Istud autem manibus, aut appensione, aut asellis, aut ad aliquid iniectis vinculis, præstatur. Manibus igitur ad partes vtimur, primam verò manus iuncturam & cubiti gibbum adurgere satis est. Eam quidem quę est ad manuū iuncturam rectà ad cubiti gibbum: cubiti autem gibbum eo habitu vt ad brachium rectum angulum efficiat, qualem in brachio, quod manui subtenditur reddit. In quibus verò pedis aut manus digitos, in manus iunctura, aut spinæ ex gibbo inclinatione, quod excessit intro cogere & adurgendo compellere conuenit. In reliquis quidem propulsiones quæ manibus fiunt, abundè sunt. Eminentia verò supra aliquid collocata, calce aut sublimiore patinæ parte in suam sedē propellere oportet, ita vt quà extant mollis globulus accommodatè supponatur, altera autem ex parte peritus aliquis retro & deorsum protrudat, siue interiorem, siue exteriorem in partem prolapsa sint. Quæ in obliquum inclinant, partim protrudere, partim retrotrudere vtrinq; & ex altera parte oportet. At spinæ ex gibbo inclinationes, quæ quidem interiorem in partem fiunt, neq; sternutamento, neq; tussi, neq; flatu immisso, neq; cucurbitula restituuntur, verùm aliqua distensione opus est. In errorem autē inducuntur, quòd, velut aliquando fractis vertebris contingit, etiam spinæ introrsum inclinationes præ dolore intro luxationem fecisse videantur. Hæc verò celeriter & facilè coalescunt. Quæ exteriorem in partem incuruantur, partim quidem quæ supra sunt, in pedes distensio, partim verò quæ infra contrario modo facta restituit. Impulsio verò cum distensione, aut insidendo, aut pede, aut assere fieri debet. Quæ in hanc vel illam partem obliquātur, si quę admoueatur distensio, ac præterea corporis habitus adhibita victus ratione, restituit.

[19] Νόμος ἐμβολῆς καὶ διορθώσιος, νόμος μοχλός. σφηνίσκος, ὑπόσσονος μὲν ἀπάγειν. μοχλὸς δὲ προσάγειν. τὰ δὲ ἐμβλητέα ἢ διορθωτέα διαναγκάσαι διεκτείνοντα. ἐν ᾧ αἱ ἕκαστα σχήματι μέλλῃ ὑπεραιωρηθήσεσθαι. τὸ δ' ἐκβὰν ὑπὲρ τούτου ὅθεν ἐξέβη. τοῦτο δὲ ἢ χερσὶν, ἢ κρεμασμῷ, ἢ ὄνοισι, ἢ περιέτι. χερσὶ μὲν οὖν ὀρθῶς κατὰ μέρεα. καρπὸν δὲ καὶ ἀγκῶνα ἀπόχρη διαναγκάζειν. καρπὸν μὲν ἐς ἰθὺ ἀγκῶνος. ἀγκῶνα δὲ ἐγγώνιον πρὸς βραχίονα ἔχοντα. οἷον παρὰ τῷ βραχίονι τὸ ὑπὸ τὴν χεῖρα ὑποτεινόμενον. ἐν οἷσι δὲ δακτύλους ποδὸς. χειρὸς. καρποῦ. ὑβώματος, τὸ ἔξω διαναγκάσαι δεῖ καὶ καταναγκάσαι. τὰ μὲν ἄλλα ὑπὸ χειρῶν αἱ διαναγκάσιες ἱκαναί. καταναγκάσαι δὲ τὰ ὑπερέχοντα ἐς ἕδρην, πτέρνῃ ἢ θέναρι ἐπί τινος. ὥστε κατὰ μὲν τὸ ἐξέχον, ὑποκέεσθαι σύγκον σύμμετρον μαλθακόν. κατὰ δὲ τὸ ἕτερον. μήστωρ δ' αἱ χεὶρ ὠθέειν ὀπίσω καὶ κάτω, ἤν τε ἔσω, ἤν τε ἔξω ἐκπεπλώκῃ. τὰ δ' ἐκ πλαγίων, τὰ μὲν ἀπωθέειν, τὰ δὲ ἀντωθέειν ὀπίσω ἀμφότερα, καὶ τὸ ἕτερον. τὰ δὲ ὑβώματα τὰ μὲν ἔσω, οὔτε πταρμῷ, οὔτε βηχὶ, οὔτε φύσης ἐνέσει, οὔτε σικύῃ. δεῖ δέ τι ἡ κατάστασις. ἡ δὲ ἀπάτη ὅτι οἷόν τέ ποτε καταγέντων τῶν σπονδύλων, καὶ τὰ λορδώματα διὰ τὴν ὀδύνην δοκέει ἔσω ὀλιαθηκέναι. ταῦτα δὲ ταχύφυα καὶ ῥαδία. τὰ δὲ ἔξω κατάτασις, τὰ μὲν ἄνω ἐπὶ πόδας, τὰ δὲ κάτω, τἀναντία. καταναγκάσις δὲ συγκαταστάσει, ἢ ἕδρῃ, ἢ ποδὶ, ἢ σανίδι. τὰ δ' ἔνθα, ἢ ἔνθα, εἴ τις κατάτασις, καὶ ἐπὶ τὰ σχήματα ἐν τῇ διαίτῃ.

[19] νόμος ἐμβολῆς] Sunt hæc quasi summa capita, & tam luxatorum, quàm fractorum vniuersalia præcepta brevibus & compendiosis verbis comprehensa. Hîc autem νόμος legitimè institutam repositionem aut directionem indicat, quæ omnibus est vsitata, & quasi quædam non scripta lex passim vsurpata. Sic νόμος μοχλικός institutam per vectis molitionem repositionem significat. Ita enim ex membranis scriptis Regiis lego, quam etiam lectionem secutus videtur Caluus.

σφηνίσκος] Istud σφήνωσιν indicat, quæ est per cuneolum adactum impulsio. De his verò scribitur lib. de fract. ὁκόσα γὰρ αἱ ἀρθρέων ἡρμένα μεμηχάνηται, πάντων ἰσχυρότατά ἐστι τρία ταῦτα, ὄνος τι περιαγωγὴ, ἡ μόχλευσις, ἡ σφήνωσις.

ὑπόσσονος] Sic rectè legunt omnia exemplaria publicè exarata. Regia verò manuscripta ὑπόνοος. Quæ certè lectiones manifestum habent vitium. ὑπόνος igitur aut ὑπόνισκος legendum videtur. Quam etiam lectionem retinet Caluus, & subditam succulam aut asellum significat, quo in extensione membra quidem abducuntur, eamque quæ inferiore in parte fit extensionem præcipuè indicat. Sic & ἀνάγειν & ἀπάγειν ossium diductionem in extensione denotant.

ἐν ᾧ αἱ ἕκαστα σχήματι] Hoc communem vniuersæ repositionis methodum ac viam comprehendit. Neq; enim fieri potest, aptè vt ossa suam in sedem reponantur, nisi mutuò à se suspensa distent. Isque est extensionis terminus, vt ossa mutuò à se suspensa, vbi in sublime inter se attolluntur, tum ab extēsione desistatur. Quod significauit Hippocrates his verbis lib. de fract. ἐπὴν δὲ ἱκανῶς κατανύσῃς, ῥηΐδιον ἤδη τὸ ἄρθρον ἐμβαλεῖν. ὑπεραιωρέεται γὰρ ἐς ἰθυωρίην ὑπὲρ τῆς ἀρχαίης ἕδρης. Hîc verò Caluus aliā secutus lectionē videtur.

ἢ περιέτι] Id pistillares fustes moræ alicui obiectas, ad quas vincula alligantur, indicat, aut modiolos in terram defossos, aut trabeculam

A culam lectulo substratam, ad cuius fines hinc & inde ligna offirmata reducuntur & habenæ intenduntur ad extensionem præstandam.

ἢ παρὰ τῷ βραχίονι] Hoc mihi ad rectum angulum referri videtur, vt eo habitu cubiti gibbus ad brachium ad rectum angulum aptetur, qualem efficit in brachio quod manui subtenditur. Brachio nanque fracto, mitella quæ totam manum excipit eique subtenditur, rectum angulum efficit. Potest & id ad ἔφεδρον illud & stabile referri, quod superiectis puluinis scorteis manui supponitur in brachio fracto, vt ea sit altitudine quà cubitus ad rectum angulum obliquetur, velut scribitur lib. de fract. Ideoque παρὰ τῷ βραχίονι, vt est in impressis, lego, etsi codices Regij manu scripti, περὶ τῷ βραχίονι legunt, qualis est Calui & Asulani lectio.

καταναγκάσαι δὲ] Hic Erotianus τὴν ἕδρην, τὸν οἰκεῖον τόπον exponit. ἐπίκνος autem rem aliquam velut obicem renixus causa significat, supra quam pars luxata collocata firmiùs restituitur, velut est lignum validum & latum in terram defossum, aut columna querna quadrangula, supra quam pronus homo collocatur in spinæ obliquatione restituenda.

B κατὰ δὲ τὸ ἕτερον] Haud dubiè locus iste corruptus est, cuius rei suspicionem auget asteriscus in codice Asulano huic præfixus. Sic igitur legi potest: κατὰ δὲ τὸ ἕτερον μήστωρα χρὴ ὠθέειν ὀπίσω τε κάτω. Vt μήστωρ peritum quendam artificem significat, quem εὐπαίδευτον, καὶ μὴ ἀμαθῆ vocat Hipp. lib. de artic. μήστωρ autem βουλευτὴς, ἔμπειρος exponitur Hesychio, & φρόνιμος; estque dictio Homero vsitata, vt cùm Hectora μήστωρα φόβοιο vocat, hoc est, ἔμπειρον πολέμου, qui sua virtute & consilio in fugam hostes vertat. Idem heroas Græcos μήστωρας ἀϋτῆς dicit, pro ἐργάτας μάχης, quod est belli peritos & pugnæ. Deductum autem videtur à μήσω quod est βουλεύσασθαι Hesychio, aut μήσασθαι, quod idem εἰργάσατο, ἐτεχνάσατο exponit.

δεῖ δὲ καὶ ἡ κατάστασις] Sic legũt exemplaria omnia publicata. Sed ex Regiis membranis κατάτασις lego, quod etiam fecit Caluus, qui vtranque lectionem apposuit. Indicat autem distensione aliqua esse opus, neq; aliter inclinatam intro spinam restitui posse, quàm concussione per scalam & distensione. Quod etiam scribitur lib. de artic. Quòd verò neq; per sternutationem, neq; tussim, neq; flatu per vtrem immisso, neq; cucurbitulis admotis interna spinæ luxatio restitui possit, scriptum etiam est lib. de artic.

C ἡ δὲ ἀπάτη] Sensus est eos qui existimant spinæ introrsus luxationes se curasse, ideò decipi, quòd fractis ossium processibus qui in spina & dorso eminent, cùm locus depressior videatur, existiment spinæ vertebras interiorem in partem luxatiõnẽ fecisse. Quam etiam hallucinationem fusiùs explicat lib. de artic. Secuti autem sumus vulgatam codicibus omnibus lectionem quoad fieri potuit, etsi pro οἴονται, οἴονται non malè legi posse existimem.

διὰ τὴν ὀδύνην] Id eum habet sensum, vt ob dolorem luxatæ intro esse videantur vertebræ. Nam fractis spinæ in dorso prominentibus ossibus, si incuruari conentur, dolore magis afficiuntur, quòd ossa fracta hoc modo carnẽ intus pungant. Adde quòd si quis parte læsa eos attrectet, in anteriora inclinati magis cedunt, isq; locus attrectanti mollis & vacuus apparet, quod speciem præbet luxatarum intro vertebrarum. Quod igitur hîc τὴν ὀδύνην dicit, lib. de art. τὰ σχήματα τῶν τετρωμένων errorem facere scribit.

ταῦτα δὲ ταχύφυα] Lib. de artic. ὑγιέες δὲ ταχέως τε ἀσινέως αἱ τοιαῦται οἱ ὅτι γίνονται. ταχέως γὰρ πάντα τὰ τοιαῦτα ὀστέα ἐπιπωροῦται, ὅσα χαῦνά ἐστι.

τὰ δὲ ἔξω] Hîc κυφώματα intelligit, quæ distensione & per scalam cõcussione restituuntur. Quæ igitur in collo aut superiore in parte fiunt, ea in pedes dequassatio restituit, quod ἐπὶ τοὺς πόδας κατασείειν dicitur lib. de artic. Quæ verò inferiore in parte & iuxta os

D sacrum contingunt, contrario modo facta distensio & dequassatio, hoc est in caput, iuuat, diciturque Hippocrati ἐπὶ κεφαλὴν κατασείεσθαι. Caluus illud ἐπὶ πόδας aliter sumpsit, & ad ea quæ infra distenduntur retulit, cõtra Hippocratis & literæ sensum, ad id etiam immutata lectione.

καταναγκασις δὲ] Hîc gibbi impulsionem & depressionem, quæ vnà cum distensione fieri debet, intelligit. Fit autem compulsio, cùm gibbo aliquis insidet, simulque dum distensio fit, sublimem se attollendo, concutit (quod ἐπικαθίζεσθαί τινα πρὸς τὸ κύφωμα dicit Hippocrates, hîc ἕδρην vocat) aut pedibus supra gibbum insistit, eoq; fertur, ac leuiter incutit, quod ἐπιβῆναι τῷ ποδὶ τε ὀχηθῆναι ἐπὶ τὸ κύφωμα dicitur. Fit etiam depressio per asserem tiliaceum, quem modum explicat Hipp. lib. de artic.

20 Τὰ ἐργαλεῖα πάντα εἶναι πλατέα. προσηνέα. ἰσχυρὰ εἴδεϊ. μὴ δὲ ῥάκεσι προσκαλινδεῖσθαι. ἐσκευάσθαι πρὶν

E ἢ ἐν τῇσιν ἀνάγκῃσι. πάντα συμμεμετρημένως, τὰ μήκεα, καὶ ὕψεα, καὶ εὔρεα. Διάτασις δὲ μηροῦ τὸ παρὰ σφυρὸν δεδέσθαι, καὶ ἄνω τοῦ γούνατος. ταῦτα μὲν ἐς τὸ αὐτὸ τείνοντα. παρὰ δὲ ἰξύϊ, καὶ περὶ μασχάλας, καὶ κατὰ περίνεον, καὶ μηρὸν, τὰ μεταξὺ τῆς ἀρχῆς. τὸ μὲν τὸ στῆθος. τὸ δὲ ἐπὶ νῶτον τείνοντα. ταῦτα δὲ ἐς τὸ ὑποκάτω ἀπάντα τεινόντων προσδεθέντα. ἢ πρὸς ὑποπόδεα, ἢ πρὸς ὄνον.

F ἐπὶ μὲν οὖν κλίνης ποιέοντι, τοῦτο μὲν τῶν ποδῶν πρὸς οὐδὸν χρὴ ἐρεῖσαι. πρὸς δὲ τὸ ἕτερον, ξύλον ἰσχυρὸν πλάγιον παραβεβλῆσθαι. τὰ δὲ ὕπερθεν ὑποπόδεα πρὸς ταῦτα ἀντιστηρίζοντα διατείνειν. ἢ πλήμνας κατορύξας, ἢ κλίμακα διαθέντα, ἀμφοτέρωθεν ὠθέειν. τὸ δὲ κοινὸν, σανὶς ἑξάπηχυς. εὖρος δίπηχυς. πάχος σπιθαμῆς, ἔχουσα ὄνους δύο ταπεινοὺς, ἔνθεν καὶ ἔνθεν. ἔχουσα δὲ καὶ κατὰ μέσον

G στυλίσκους ξυμμέτρους, ἐξ ὧν ὡς κλιμακτῆρες πεσσαί. ἐς τὴν ὑπόστασιν τοῦ ξύλου, ὥσπερ τοῦ κατ' ὦμον. καταγλύφους δὲ, ὥσπερ λινοὺς λείας ἔχειν, τετραδακτύλους εὖρος καὶ βάθος. καὶ διαλιπεῖν τοσοῦτον, ὅσον αὐτῇ τῇ μοχλεύσει ἐς κατόρθωσιν. ἐν μέσῳ δὲ τετράγωνον καταγλυφὴν, ὥστε στυλίσκον ἐμβῆναι, ὃς παρὰ περίνεον ἐὼν, ἀπορρέπειν τε κωλύσει, ὅ,τε ὑποχαλαρὸς ὑπομο-

Quæ ad vsum sunt accomodata, ea omnia lata, blanda, specie valida esse oportet. Neq; lintea antè conuoluta esse debent, præparata tamen antè, quàm vis adhibeatur, omnia, moderata tum longitudine, tum latitudine, tum crassitudine. Velut in femoris distensione, quod est ad malleolum & supra genu deligari debet, & per hęc quidẽ eodem distensio fieri. Iuxta lumbos autem & circa axillas, & ad interfœmineũ, & femur, vincula iniici debent, ac media sui parte, partim quidẽ ad pectus, partim verò ad dorsum tendere. Hęc verò ad id quod subter est, quo omnia extenduntur, deliganda, siue ad pistillares fustes, siue ad asellum. In lecto igitur si istud moliare, hæc quidem lecti fulcra ad ianuę limen offirmare oportet, ad altera verò lignũ validum trãsuersum obiicere, pistillaribus autem fustibus qui supra sunt ad hæc obnixis, distensionem facere, aut rotæ modiolis defossis, aut scala disposita, vtranque in partem impellere. In vsu autem communi est asser sex cubitorum, latitudinis bicubitalis, crassitudinis dodrantalis, duos humiles asellos hinc & inde habens. In medio quoque columellas habeat, in quas velut scalæ gradus expoliti infiguntur, quæq; ad subsistendum moderata ad lignum magnitudine se habeant, velut in demisso humero contingit. Caua quoque læuia exsculpta veluti quosdam alueos habere oportet, quatuor digitorum latitudine & altitudine, tantumque inter se distare, quantum ad directionem, in ipsa per vectem molitione, satis esse videatur. In medio verò cauum in quadratam figuram exsculptum esse debet, in quod columella immittatur,

H quæ iuxta interfœmineum posita, defluere corpus vetet, quando aliquantò laxior immissa, molitionem quan-

dam faciet. Oportet aũt tabellæ ligneæ, aut quæ summum in pariete quodammodo insculptum habeat, extremũ protrudere, & in alteram partem vi impellere, supposito molli aliquo quod conueniat.

χλιδῶσι. χρὴ δὲ τῆς σανίδος, ἢ ἐν τῷ τοίχῳ τὸ ἄκρον ἐγκαταγεγλυμμένον τι ἐχούσης τοῦ ξύλου, ὥσπερ δὲ ἄκρον. ἐπὶ δάτερα καταναγκάζειν. ὑποθέντα μαλθακά τινα σύμμετρα.

20 τὰ ἄρμενα] ἄρμενα dicuntur quæ ad Chirurgi vsum sunt accommodata & necessaria quæq; ei ad opus sufficiunt, velut quæ ad parandum balneum sunt necessaria, τὰ ἄρμενα vocat Hippocrates lib. de rat. vict. in morb. ac. Sic lib. κατ' ἰητρεῖον, τὰ ἄρμενα dicuntur, quæ ad opus chirurgicum sunt conuenientia & accommodata, velut instrumenta, aluei, labra, pelues, rotę, cęteraq; id genus, quæ ex domestico apparatu ad curationem sunt vtilia. Hîc verò τὰ ἄρμενα dici videntur, fasciæ aut lintea ad deligationes & distensiones faciendas accommodata. Ad distensionem autem faciendam lib. de artic. ἱμάντα μαλθακὸν ἱκανὸν, πλατέα καὶ μακρὸν, δυνατὸν, ταινιοειδέα requirit Hippocrates.

τὸ δὲ ἰξὺς] ἰξοῖ, ὀσφύϊ exponit Erotianus apud Hippocratem, hunc nimirum (vt opinor) locum subnotans, etsi idem ἰξυῖ ὀσφύϊ exponit, quod vitiosum esse apparet.

τὸ μεσηγὺ τῆς ἀρχῆς] Istud de vinculo longo, duplicato, leni & valido intelligi videtur, quod interfœmineo circumiectum, atque à posteriore parte ad spinam, ab anteriore ad iugulum porrectum, vtrinq; femoris distensionem facit, vt scribitur lib. de artic.

ἐπὶ μὲν οὖν κλίνης] Hîc ea quæ per lectum fit distendendi ratio explicatur quam describit lib. de artic. Vbi etiam distensionis modus per scalam lecto suppositam describitur.

τὸ δὲ κοινὸν] Hîc ἱπποκράτειον βάθρον describitur, quod ξύλον peculiariter vocat Hippocrates lib. de art. Vbi illud egregiè describit, in vsuq; esse vult in percelebri ciuitate medicinam factitanti.

ἔχουσα δὲ κατὰ μέσον] Hic locus omninò obscurus & aliqua ex parte vitiatus videtur. συνίσκους autem intelligit postes duos pedales à lateribus infixos (φλιὰς vocat lib. de artic.) transuersum lignum tanquam scalæ gradum excipientes, in quod læsum crus transfertur. Sed quid hîc πεσαὶ indicet mihi satis compertum non est, existimoq; vitiatam esse dictionem, & ξεσαὶ legendum, vt tanquam scalæ gradus læuigati & expoliti ad insessum inaudiantur. ξεσαὶ enim dicuntur οἱ καλῶς ἐξεσμένοι. Quod sequitur quoq;, ἐς τὴν ὑπέρβασιν τοῦ ξύλου, valde est obscurum. Hoc mihi ad postes referri videtur, qui conuenienti magnitudine ad lignum se habeant, vt facile quis in eo subsistere possit, sano crure inter postes traiecto, & læso supra gradum aptato. Horum nanque conuenientem esse vult altitudinem lib. de artic. his verbis, ὕψος δὲ ὅκως δοκέει ξυμφέρειν, τῇ μὲν ἔνθεν, τῇ δὲ ἔνθεν. Aut ad gradus conuenientem altitudinem referri potest, quam moderatam paulò ampliorem esse vult, vt ei aliquid desuper faciliùs accommodetur, aut stragulum multiplex, prout congruere videbitur, substerni queat. Ea nanq; de caussa expolitum & læuigatum scalæ gradum expetit, vt quis in eo facilè insideat. Potest & ὑπόστασις substerniculum & stragulum multiplex quod supponitur indicare, vt quod subeat & supponatur, velut etiam antea vsurpauit: vel certè ὑπόστασις legi, velut lib. de artic. scribitur. τὸν γὰρ κλιμακτῆρα ὑψηλότερον χρὴ ποιέειν τοῦ μετρίου, καὶ ἱμάτιον πολύπτυχον ὡς ἂν ἁρμόσῃ ὑποτείνειν ὑπὸ τὸ σῶμα. Illud verò ὥσπερ τῷ κατώμῳ, hunc mihi sensum habere videtur, vt velut quidã scalæ gradus accommodetur, quemadmodum in humero interiorem in partem luxato & demisso reponendo, faciendum præcepit lib. de artic. κατώμος enim demissum humerum, aut eum qui demissis est humeris, significare videtur. Caluus certè longè aliam habuit mentem, vt & postrema ista verba præteriit, quæ tamen omnibus in codicibus leguntur.

καταγλυφὰς δὲ] Hîc καταγλυφὰς vocat, quos κατατομὰς dixit lib. de artic. meliùs autem καταγλυφαὶ (vt hîc paulò post & lib. de artic.) fossulas aut cauitates per totum scamnum excauatas & incisas, quatuor digitorum interiecto spatio, quas trium digitorum latitudine & altitudine esse vult lib. de artic. hîc verò quatuor (si modò lectio est integra.) Læues autem esse iubet ac læuiter incisas, velut alueos aut loculos quosdam. Sic enim ὥσπερ ληνοὺς significare videtur. Sunt enim ληνοὶ Hesychio σοροὶ, πύελοι, & τῶν ἁρμαμάτων δίφρων αἱ κοιλότητες, loculi, aluei, aut labra quædam & conceptacula, aut cauitates in sellis curulibus, in quibus fustes reponebantur. Sic apud Eustathium χοάνη & ληνὸς dicitur τὸ κοῖλον τοῦ ἁρματείου δίφρου, εἰς ὃ τὰς μάστιγας οἱ ἡνίοχοι ἀπετίθεντο. Quin & mali nautici conceptaculum ληνὸν appellant. Pollux verò lib. 7. cap. 5. & lib. 10. cap. 24. in panificis & coqui vasis ληνὸν reponit, & ex Menandro τὴν κάρδοπον seu τὴν μαγίδα, τὴν μάκτραν (quę & σκάφη dicitur) ληνὸν dici scribit, hoc est alueum in quo farina subigitur. Idem lib. 10. cap. 31. in σορικοῖς vasis, σορὸν, πύελον, χυδαῖον, ληνὸν reposuit. Ex quibus satis constat ληνὸν dici alueum, aut loculum, aut cauum quoddam, ὄρυγμα, & excauatũ, ligneum siue lapideum, aut reconditorium & conceptaculum quoddam. Qua dictione fossulas has excauatas & læuigatas velut alueos vocat Hippocrates. Dicitur & ληνὸς Varino παρὰ τὸ λεαίνω, τὸ λεπτύνω. Dicitur & ληνὸς Hesychio & Polluci ὅπου αἱ σταφυλαὶ ἐμπατοῦνται, id in quo vuæ calcatur, & lacus præli torcularii, quod nihil hîc commune habere videtur, etsi Caluus de eo locum intellexit. λείας verò læues cauitates intelligo, non asperas & complanatas. Sic Hesychius λείας ὁμαλεῖς, εὐθείας exponit, & idem λεία, ἀσφαλὴς καὶ καλὰ dicitur.

ὥστε συνίσκους στῆναι] Lib. de artic. ξύλον dicitur, & Ruso scalmus aut priapiscus. Est autem lignum longitudinis pedalis, & crassitudinis ligni quod ligonum foraminibus immittitur* Paulo. Hoc verò erectum defixum, & iuxta interfœmineum collocatum, corpus prohibet quominus concedat cùm à pedibus trahitur, quod hîc ὑπορρέειν defluere & delabi dicitur. Interdum verò lignũ istud laxiùs demissum, cùm crus vtrinq; trahitur, satis est vt molitione quadam femoris caput impellat, vt veram ac germanam lectionem esse existimem, ὅς τι ὑποχαλαρὸς ὑπομοχλεύσῃ, vt his verbis libri de artic. quadret, ὅτι τὸ δὲ καὶ κατατεινομένου τοῦ σκέλεος ἔνθεν καὶ ἔνθεν, αὐτὸ τὸ ξύλον τοῦτο χαλαρὸν ἐγκείμενον ἢ τῇ ἢ τῇ, ἐκμοχλεύειν ἐπιτήδειον ἂν εἴη τὴν κεφαλὴν τοῦ μηροῦ ἐς τὸ ἔξω μέρος. Etsi tamen potest ista quoque lectio stare. Quæ postrema verba mihi omisisse videtur Caluus.

* Cap. 118 lib. 6.

χρὴ δὲ τῆς σανίδος] Hæc est per spatham depressio, quam διὰ τῆς σανίδος ἔνωσιν Galenus Comment. 4. in lib. de artic. Paulus quoq; διὰ τῆς σανίδος πίλησιν vocat, eamque celebrat Hippocrates in femoris exteriorem in partem prolapsi repositione.

Quibus ex palato os discessit, iis medius nasus desidit. Quibus verò caput colliditur, aut re aliqua incidente, aut frangente, aut apprimente, eorum nonnullis ex capite in fauces acria veniunt, & ex capitis vulnere. Ac ad iecur & femur partium, vbi alia super aliam effertur, & luxationem fecerunt, notę redundant, & quatenus, quaque ratione, quantumq; inter se differant considerandum. Quibus quoque acetabulum perruptum est, & quibus neruus aliquis diuellitur, & quibus os adnatum perfractum, tum quibus & quanam ratione vnum etiam, aut duo, (in quibus os geminum est) & quænam eos pericula circumstent, aut spes affulgeant, quibus desperatio, & quando tristis

21 Οἷσιν ὀστέον ἀπὸ ὑπερῴης ἀπῆλθε, μέση ἵζει ἡ ῥίς. τουτέοισιν. οἱ δὲ φλώμενοι κεφαλὰς αὐτοὺ ἕλκεος, ἢ πεσόντος, ἢ καταξάντος, ἢ πιέσαντος, τουτέων ἐνίοισι τὰ δριμέα ἔρχεται ἀπὸ κεφαλῆς κατὰ τὰς φάρυγγας, καὶ ἀπὸ τρώματος ἐν τῇ κεφαλῇ. καὶ ἐς τὸ ἧπαρ, καὶ ἐς τὸν μηρὸν, σημεῖα τῶν ἀλλαγμάτων καὶ ἐκπτωμάτων, καὶ ἡ ᾗ τρόπως, καὶ ὅσον διαφέρει ταῦτα πρὸς ἄλληλα. καὶ οἷσιν ἡ κοτύλη παρέαγε, καὶ οἷσι νεῦρον ἀπεσπάσθη, καὶ οἷσιν ἐπίφυσις ἀπεάγη. καὶ οἷσι, καὶ ὡς, καὶ ἐν ἢ δύο ὧν δύο ἐστὶν, ὅτι τουτέοισι κίνδυνοι. ἐλπίδες. οἷσι κακόν, καὶ ὅτε κακῶς θανάτου.

A θανάτου, ὑγιείας ἀσφαλείας, καὶ ἃ ἐμβλητέα, ἢ χειριστέα. καὶ ὅτε, καὶ ἃ οὔ, ἢ ὅτε οὔ. ἐπὶ τουτέοισιν ἐλπίδες, κίνδυνοι οἷα καὶ ὅτε χειριστέα. καὶ τὰ ἐκ γενεῆς ἐξάρθρα, τὰ αὐξανόμενα, τὰ ηὐξημένα, καὶ ὅ,τι θᾶσσον, καὶ ὅ,τι βραδύτερον, καὶ ὅ,τι χωλόν, καὶ ὡς, καὶ ὅ,τι οὔ. καὶ διότι καὶ ὅτι μινυθήσει, καὶ ᾗ, καὶ ὡς, καὶ οἷσιν ἧσσον. καὶ ὅτι τὰ κατεαγέντα θᾶσσον καὶ βραδύτερον φυόμενα. ἢ αἱ διαστροφαὶ καὶ ἐπι-
B πωρώσιες γίνονται, καὶ ἄλλη τουτέων οἷσιν ἕλκεα αὐτίκα ἢ ὕστερον γίνονται. οἷσι καὶ ὀστέα κατεαγεῖσι, μείω. οἷσιν οὔ. οἷσι κατεαγέντα ἐξέσχεν, καὶ ᾗ ἐξίσχει μᾶλλον, οἷσιν ἐκβάντα, ἢ ἄρθρα ἐξίσχει παγέντα. καὶ δι' ἃ ἐν οἷσιν ὁρῶσιν, ἐν οἷσι διακινεῦνται. ἀμφὶ τὰ παθήματα, ἀμφὶ τὰ θεραπεύματα, νόμοισι τοῖσι νομίμοισι. περὶ ἐπιδέσιος, παρασκευή. πάρεξις. κατάτασις. διόρθωσις. ἀνάτριψις. ἐπίδεσις.
C ἀνάληψις. θέσις. σχῆμα. χρόνοι. δίαιται. τὰ χαυνότατα τάχιστα φύεται. τὰ δὲ ἐναντία ἐναντίως. διαστροφαί. οἱ κυρτοί. ἄσαρκοι. ἄνευροι. τὸ ἐμπεσὸν ὡς προσωτάτω ἢ τὸ ἐκπεσὸν ἔσται, τοῦ χωρίου οὗ ἐξέπεσε. νεῦρον τὰ μὲν ἐν κινήσει, καὶ ἐν πλαδαρῷ ἐπιδοτικά. τὰ δὲ μὴ ἧσσον. ἄριστον ἣν ἐκπέσῃ, ἢ ἐμπέσῃ τάχιστα. πυρεταίνοντι μὴ ἐμβάλλειν, μηδὲ τεταρταῖα. πεμπταῖα ἥκιστα ἀγκῶνα. καὶ τὰ
D ναρκώδεα πάντα, ὡς τάχιστα ἄριστα, τὴν φλεγμονὴν παρέντα. τὰ ἀποσπώμενα, ἢ νεῦρα, ἢ χόνδρεια, ἢ ἐπιφύσιες, ἢ διιστάμενα κατὰ συμφύσιας. ἀδύνατα ὁμοιωθῆναι. διαπωροῦνται ταχέως τοῖσι πλείστοισιν. ἡ δὲ χρῆσις σώζεται. ἐκβάντων τὰ ἔσχατα, ῥᾷον. τὰ ῥᾷστα ἐκπεσόντα ἥκιστα φλεγμαίνει. τὰ δὲ ἥκιστα θερμαίνοντα, καὶ μὴ ἐπιθεραπευθέντα μάλιστα αὖθις ἐκπίπτει. κατατείνειν ἐν σχήμα-
E τι πουτέῳ, ἐν ᾧ μάλιστα ὑπεραιωρηθήσεται, σκεπτόμενον ἐς τὴν φύσιν, καὶ τὸν τόπον, ᾗ ἐξέβη. διόρθωσις ὀπίσω ἐς ὀρθὸν καὶ ἐς πλάγιον. παρωθέντα δὲ ταχέως ἀντισπάσαντα. δύνται ἅσαι ταχέως ἤδη ἐκ περιαγωγῆς. τὰ πολλάκις ἐκπίπτοντα ῥᾷον ἐμπίπτει. αἴτιον νεῦσις. ἢ νεύρων, ἢ ὀστέων. νεύρων μὲν, μήκιος ἢ ἐπιδόσιος. ὀστέων δὲ κοτύλης ὁμαλότης. κεφαλῆς φαλακρότης. τὸ ἔθος πεῖθον
F ποιεῖ. αἰτίη, καὶ σχέσις, καὶ ἕξις, καὶ ἡλικίη. τὸ ὑπόμυξον ἀφλέγμαντον.

exitus impendet, aut certa salus imminet, & quænam repositionem aut manus tractationem, & quādo postulent, & quenā minimè, aut quādo nō. In his tū spes, tū pericula prędicenda, tū qualia & quādo sub manus tractatione veniant spectanda. Tum quæ à primo ortu luxata adhuc incrementum accipiunt, aut iam acceperunt, & quodnā citiùs, & quodnā tardiùs, quodque claudum & quanā ratione, quodq; minime existat. Tum quam ob caussam & quodnam imminutionem sentiat, & quanam parte, & quonam modo, ac quibus ista minùs contingit. Est etiam animaduertendum quòd fracta citiùs aut tardiùs coalescunt, aut peruersiones & ossiū ferruminationes fiunt, eorumque curationes, quibus vlcera statim, aut quibus postea contingūt, quibus etiam ossa fracta minora euadunt, quibus minimè, quibus fracta cute emineant & quanam parte magis extant, quibus loco emoti aut exerti articuli compingantur, & quasnam ob causas in quibus sensui patent, in quibus mentis agitatione comprehenduntur. Ad affectiones & curationes spectant quæ legitimis de deligatione præceptis continentur, præparatio, exhibitio, distensio, frictio, deligatio, suspensio, collocatio, habitus, temporum & victus ratio. Quæ laxa sunt citissimè coalescunt, contrà verò, quæ contrario se habent modo. In peruersionibus incurui fiunt, carne priuantur & neruis. Quod repositum & longiùs multò locum vnde excessit superabit, quàm quod loco motum est. Nerui qui in motu sunt & loco humore flaccessente, ij facilè cedunt, qui verò nō, minùs. Optimum vbi quid excidit, citissimè reponi. Si febris occupauerit, non tentanda repositio, neque quarto die, minimè verò cubiti gibbum quinto die. Quæcunque etiam torpidum habent sensum, vbi inflammatio remiserit, quàm citissimè reponere optimum. Diuulsa in neruis aut cartilaginibus, aut adnato osse, aut dissidentia circa iuncturas, in pristinū statum restitui nequeunt, sed in plerisq; celeriter callum contrahunt, vsus autem seruatur. Partes extremę facilè excidunt. Quę facilè excidunt minimè inflammatione tentantur. Quæ verò minimè incalescunt, iis, si diligens curatio non adhibeatur, maximè rursus excidunt. Extēsio eo habitu quo maximè superattollentur fieri debet, natura & loco in considerationem adhibito. Quâ parte excesserunt directio fiat, retro rectà & in obliquum, propellēda autem celeri reuulsione adhibita. Iā verò citò reuellere per circūactionem licet. Quæ frequētissimè excidūt nullo negotio reponuntur. In causa est neruorū aut ossiū solutio, neruorum quidē longitudinis aut incrementi, ossium verò, acetabuli æquabilitas, capitis læuitas. Consuetudo vsum facit. In causa quoque est corporis dispositio & habitus, & ætas, & mucus qui sine inflammatione subest.

[21] οἷσιν ὀστέον] Hæc quæ sequuntur sunt veluti summa quædam capita eorum quæ ad Chirurgiam pertinent, & ad eam quæ manus curationem requirit medicinæ cognitionem necessaria, in qua ex quibusdam notis ad ea quæ interdum oculos fugiunt & aperta non sunt inuestiganda, velut manu ducimur. Quorum exempla primum in capite & naso proponit. Huius autem sententiæ prima pars lib. 4. Epid. & lib. 6. reperita, à nobis fusissimè est explicata.

G οἱ δὲ φλώμενοι] Collisa caluaria absque vlcere, interdum in fauces suæ noxiæ notas emittit, ex acrium humorum & ἰχωροειδῶν influxu. Id quod etiam in capitis vulneribus interdum contingit.

σημεῖα παραλλαγμάτων] παραλλάγματα dicuntur alternata, aut partiū inter se alternationes, immutationes & peruersiones, vbi alia super aliam effertur, aut inter se cesserunt. Sic παραλλαγαὶ τῶν μυῶν καὶ νεύρων, cùm à priore situ & naturali in alium transferuntur, lib. de artic. Ibidemq; παραλλάγματα, aut τὰ παρηλλαγμένα dicuntur partes inter se cedentes & alternantes. Earum autem notas, quænam redundent, aut quantum inter se & quanam ratione distent, considerandas esse Medico præcipit. Ambigua autem admodum est ista lectio, sed nos membranarum reconditarum authoritatem secuti sumus, & si alius quoq; sensus constare potest.

καὶ ἐν ἢ δύο] ἓν ἢ δύο lego. Quam etiam lectionem secutus videtur Caluus. Spectanda hæc autem omnia Medico proponit, vt quænam manus tractationem aut repositionem postulant, diligenter attendat, ex hisq; pericula aut certam salutis spem proponat, & quænam tentata successu careant accuratè præuideat. Vt verò certiùs ista prædicat, non solùm os fractum considerandū,
H sed & fracturæ qualitas & species, & num vnum, numve duo (in quibus os est geminum) fracta sint attendendum. Lego autem ὑγιείης ἀσφαλείης, pro ὑγιείας ἀσφαλείας.

καὶ τὰ ἐκ γενεῆς ἐξαρθέα] In luxatorum ratione, quæ à primo ortu luxationem sentiunt, ea plurimam & citissimam membrorum ac ossium imminutionem & peruersionem experiuntur: deinde verò ea quæ adolescunt: minimam autem ac tardissimã, quæ iam adulta ætate luxantur. Quæ omnia Medico tum prędicenda, tum cognoscenda, tum etiam quænam claudicationis ratio membrũ obsideat. Hîc autem lego ᾧ ἂν, etsi aliter legunt omnia exemplaria. A

ἡ ἄρθρα ἐξίσχια] ἐξίσχια ἄρθρα dici videntur natura prominentes & exerti articuli, quos ἐξάρθρους vocat (lib. de artic.) τοῖς ἐκκείμενα πρὸς τὸ ἔχοντα κεκτημένοις τὰ ἄρθρα. Sunt enim quidã quibus naturâ extant adeo, ac exerti sunt articuli, vt loco emoti videatur. Quod maximè Chirurgo in luxatorũ repositione, aut fractorũ curatione est animaduertendũ, idq; attendendum monet Hippocr. lib. de art.

ἐν οἷσιν ὁρᾶσιν] Istud de his luxationibus quæ sensui & oculis patent intelligendum videtur. Quædam namq; manifestas & aspectabiles prolapsionis notas habent, quædam etiam intelligentia & cogitatione comprehendi debent, quales sunt vertebrarũ spinæ ad interiora luxationes, in quibus etiam plæriq; decipiuntur, vt scribit Hippoc. lib. de artic. Caluus ὁρῶνται legisse videtur.

πάρεξις] πάρεξις est cùm se Medico ad exactam morborum dignotionẽ exhibet æger, vt scribitur ἐν τῷ κατ' ἰητρεῖον, vbi etiam summa ista capita quodammodo explicantur. B

τὰ χαυνότατα] Istud de ossibus intelligi videtur, quemadmodum scribitur lib. de artic. συμφύεται δὲ ταχέως κλεὶς ὥσπερ τἄλλα πάντα ὅσα χαῦνα ὀστέα. ταχέως γὰρ τὴν ἐπιπώρωσιν ποιέεται τὰ τοιαῦτα.

διαστροφαί] In membrorum peruersionibus & luxationibus carnes imminuuntur laxæ & fungidæ euadunt, nerui emolliũtur & effœminantur, neq; robur pristinum seruant, idq; præcipuè in mollioribus & humidioribus naturis, in quibus faciles sunt & creberrimæ articulorum elapsiones. De quibus hic locus planè intelligendus videtur.

τὸ ἔμπτοσιν ὡς προσωτάτω] ὡς προσωτάτω longiùs multo dixi, quòd in luxatis reponendis in diuersa contensio fieri debeat, quæ longè à loco vnde excessit os abducit. Etsi mihi optimè sum conscius aliter sumpsisse interpretes.

νεύρων τὰ μὲν] Nerui & ligamenta in mollioribus naturis humore diffluunt & flaccescunt, ideoq; articulorum laxitatem faciunt, quò faciliùs elabantur. Quod scribitur lib. de artic. πλεῖστον δὲ διαφέρει ἡ τῶν νεύρων ὁ σύνδεσμος, τοῖσι μὲν ἐπιδόσιας ἔχων, τοῖσι δὲ ξυντεταμένος ἐών. C

ἄριστον ἢ αἱ ἐκπτῶσι ἡ ἐμπτῶσι τάχιστα lego. In luxatorum autem legibus, quàm citissimè repositio tentanda, ipso aut postero die, antè quàm inflammatio occupet. Quod scribitur lib. de artic. ἐμβάλλειν δὲ χρὴ αὐθημερόν, ἢ τῇ ὑστεραίῃ, τεταρταίῳ δὲ ἢ πεμπταίῳ ἥκιστα. πεπονθότα ἐόντα, ἐπισημαίνει τοῖσι παλιγκοτήσει μάλιστα. Et lib. de fract. παραχρῆμα ἐμβάλλειν μάλιστα ἄρθρον ξυμφέρει, διὰ τὸ τάχος τῆς φλεγμονῆς τῶν νεύρων. Si quis enim luxata ante inflammationem reponat, faciliùs repositioni cedunt. Quod etiam his verbis significat Hippoc. ἀνακέει δὲ βελτίως ἐμβαλλόμενα τὰ τοιαῦτα ὀλιγήμερα, ἢν πρὶν φλεγμονὴ ἐμβάλλῃ τις. Ac neque articulus, vbi febris inuasit reponendus, vt scribit Hippoc. ἐν δὲ ἐν κεφαλαίῳ εἰρῆσθαι, οὐδ' ἄλλο χρὴ ἄρθρον πυρεταίνοντι ἐμβάλλειν, ἥκιστα δὲ ἀγκῶνα. Quod facit vt hîc libenter legam, μηδὲ πεμπταῖα, ἥκιστα δὲ ἀγκῶνα, etsi codicũ omniũ cõsensum secutus sum. Caluus cubitũ statim reponi vult cũ iis quæ sensum habẽt torpidũ, cùm tamẽ cubiti gibbus prolapsus grauissimos casus afferat, febribusq; ac dolorib. intensissimis periculũ interdũ creet maximum, vt antea scriptũ est.

ὥσπερ τὰ ναρκώδεα πάντα] τὰ ναρκώδεα ligamenta intelligere videtur, quòd sensu careant, quæ in articulorum dimotionibus aut peruersionibus magnum facessunt negotium. Etenim in violentis articulorum luxationibus & repositionibus inflãmationes suboriuntur, neq; tendones aut musculi ad extensionem aut flexionem concedunt, sed ex duritie quam contraxerunt renituntur, & δυσμενῶς τὰ ἄρθρα γίνεται, vt loquitur Hippocr. lib. de fract. D

τὰ ἀποσπώμενα] Sic lego ex reconditis membranis, quamuis publicata exemplaria superioribus ista annectant. Sunt autem τὰ ἀποσπώμενα, quæ ἀποσπάσματα aliàs dicuntur Hippocrati, auulsa, cùm diuulsis iis quæ ossa colligant, quæ mutuò se contingebant, plurimùm inter se dissident, quale quid de summo humero scribitur lib. de artic. Hæc verò in pristinam sedem restitui nequeunt, vt de acronio, ac in vniuersum de iis scribit Hippocr. οὐδὲ γὰρ ἄλλο ὀστέον οὐδὲν ἐς τὸ αὐτὸ καθίσταται, ὅ, τι ἂν κοινωνέον ἐὸν ἑτέρῳ ὀστέῳ, ὥσπερ προσπεφυκὸς ἀποσπασθῇ ἀπὸ τῆς ἀρχαίης φύσιος.

ἢ διϊστάμενα κατὰ συμφύσιας] κατὰ φύσιας legunt exemplaria manu scripta, quam lectionem etiam secutus videtur Caluus. συμφύσιας autem intelligo ξυμφύσιας aut ξυμφυάδας, ossium iuncturas & commissuras. De dissidentibus autem inter se ossibus quomodo ęgerrimè ad pristinum statum redeant, scribitur lib. de fract. οὐδὲ γὰρ ἄλλην οὐδὲ μίαν ῥηϊδίως ξυμφυάδα κοινὴν δύο ὀστέων κινηθεῖσαν ἐς τὴν ἀρχαίην φύσιν ἀποκαθίστασθαι, ἀλλ' ἀνάγκη ὄγκον ἴσχειν τὴν διάστασιν. Ideoq; etsi deformitas quædã accedit, vsus tamẽ remanet, vt de auulso acromio scribit Hippoc. E

ἐκβαίνοντα ἔσχατα] In magnorum articulorum luxationibus magni tumores fiunt, ideoq; difficiles sunt repositiones, eaq; præmollire & extenuare conuenit, quod in paruis articulis & extremis partibus, quæ in angustum desinũt, nihil est necesse. Ea enim vt facilè ictus aut offensiones excipiunt, ita & facilè reponuntur & excidunt, neq; admodum incalescũt aut intumescunt. ἐμβάλλειν δεῖ (vt scribit Hippoc.) πάντα τὰ ἐκπίπτοντα ἄρθρα, μάλιστα μὲν εὐθὺς παραχρῆμα ἔτι θερμῶν ἐόντων. εἰ δὲ μή, ὡς τάχιστα. καὶ γὰρ τῷ ἐμβάλλοντι ῥήϊον καὶ τῷ ἀπόνον ἐστὶν ἐμβάλλειν, καὶ τῷ ἀσθενέοντι πολὺ ἀπονωτέρη ἡ ἐμβολή, ἢν πρὶν διοιδεῖν ἐσῇ.

καταπίνειν] Sic ἐν τῷ κατ' ἰητρεῖον, ἀποσπάσματα καὶ διαστήματα τοῖσι σχήμασι, κατατάσει, ἀναρρήξει, διορθώσει, καὶ καταχύσει πλείονι curari præcipit.

ἡ ἕξις] Hîc membranarum pluralitatem secutus sum, facili notione. Caluus istud superioribus iunxit. In luxatis autem distẽsio adhibenda, deinde directio, quę manuum palmis fieri debet, quod excessit propellendo, deinde contranitendo, demum deligatio & curatio adhibenda. Hîc autem αἱ πιπάσεις ἐκ περιαγωγῆς eã quæ per asellorum circumuectionem fit indicare videtur. Lego autem ἤδη ἐκ περιαγωγῆς. Caluus ἢ δεῖ legisse videtur. F

τὰ πλεονάκις ἐκπίπτοντα] Crebræ luxationis duæ sunt causæ, ossium dearticulatio cùm sinus altè non descendit, sed supina ac retusa habet supercilia, & partium quæ iuncturam ambiunt humiditas, quæ facit vt laxæ sint & remissæ ac faciliùs extendantur. Easq; ob causas faciliores etiam sunt articulorum repositiones. Quod his etiam verbis expressit Hippoc. lib. de artic. εἰδέναι μὲν οὖν χρή, ὅτι φύσιες φυσίων μέγα διαφέρουσιν, ἐς τὸ ῥηϊδίως ἐμπίπτειν τὰ ἐκπίπτοντα. διενέγκει μὲν γάρ τι καὶ κοτύλη κοτύλης, ἡ μὲν εὐυπέρβατος ἐοῦσα, ἡ δὲ ἧσσον. πλεῖστον δὲ διαφέρει ἡ τῶν νεύρων ὁ σύνδεσμος, τοῖσι μὲν ἐπιδόσιας ἔχων, τοῖσι δὲ ξυντεταμένος ἐών. καὶ γὰρ ἡ ὑγρότης τοῖσιν ἀνθρώποισιν γίνεται ἡ ἐκ τῶν ἄρθρων, διὰ τῶν νεύρων τὴν ἀπόστασιν, ἢν χαλαρά τε ἐῇ φύσει, καὶ τὰς ἐπιτάσιας εὐφόρως φέρει. συχνοὺς γὰρ ἄν τις ἴδοι οἳ οὕτως ὑγροί εἰσιν, ὥστε ὁπόταν ἐθέλωσιν, τότε ἀποτοῖσι τὰ ἄρθρα ἐξίστασθαι ἀνωδύνως, καὶ καθιστάναι ἀνωδύνως. λύσις autem νεύρων lego ex facili lapsu & ex veteribus membranis cum Caluo, etsi omnia fere exemplaria νόσις habent, vt sit neruorum ac articulorum solutio, hoc est remissio & laxitas. λύειν nanq; μαλάσσειν καὶ χαλᾶν exponit Galenus ἐν τῷ κατ' ἰητρεῖον, & ἀνιέναι τὴν σάρκα καὶ εὐαφῆ ποιεῖν, lib. 2. salub. quod de carnis mollitie & laxitate dicitur. Solutionem autem dixi quasi dissolutionem, quomodo M. Tullius Chrysippum ipsam ægritudinem λύπην, quasi λύσιν, id est solutionem totius hominis appellatam putasse scribit Tuscul. 3. Qua notione etiam solui frigore membra dixit Maro. Eoq; etiam pertinere videtur quod scribit Galenus in Exegesi λύσιας dici Hippocrati διαστάσεις καθ' ἃς ἀπολείπεται ἀλλήλων τὰ ἄρθρα. G

μήκεος ἢ ἐπιδόσιος] μῆκος & ἐπίδοσις legit Caluus planiore sensu. κοτύλης ὁμαλότης autem dicitur acetabuli & cauitatis ossis lubricitas & æquabilitas, & κεφαλῆς φαλακρότης capitis ossis læuitas & glabrities, aut caluata rotunditas, vt de brachij aut femoris capite φαλακρὴν στρογγύλωσιν dixit lib. de artic.

τὸ ἔθος τεῖβον] τεῖβον vsum dixi, velut Fabius τριβὴν vsum dicendi Rhetoricem ex * Critolao vocat, hoc est tritam consuetudinem. Sensus autem est, articulis elapsis ipsam consuetudinem callum inducere. Est etiam τεῖβος Hippocrati lib. de artic. tritus locus in quo articulus assuefecerit aut moram fecerit. * Cap. 16. lib. 2.

αἱ ἕξις καὶ σχέσις] Hîc vtrunq; comprehendit Hippoc. tum solidarũ partium, tum humorũ corporis compagẽ & constructionẽ, cùm σχέσιν & ἕξιν ponit. ἕξις enim διάθεσις est δύσλυτος καὶ μόνιμος vt scribit Galenus (lib. ad Thrasyb.) & partes solitas complectitur. σχέσις verò διάθεσις est εὔλυτος, humores & venosum genus complectẽs, quibus ἕξις opponitur Gal. lib. 4. salub. Aut certè hîc σχέσις corporis habitudinẽ ascititiã significat, velut capitur Gal. lib. 3. de caus. puls. ἕξις verò τὴν τοῦ σώματος κατασκευὴν humidiorẽ à naturâ insitã indicat. H

Vtranque

A Vtranque verò comprehendit per φύσιν lib. de artic. cùm scribit: διαφέρει μέν τι καὶ φύσις τῆς σώματος. τοῖσι μὲν γὰρ εὖ ἔχουσι τὰ γυῖα καὶ στοδρκωμένοισιν ἐκπίπτει τε ἧσσον, ἐμπίπτει τε χαλεπώτερον. ὅταν δὲ αὐτοὶ σφῶν αὐτῶν λεπτότεροι καὶ ἀσαρκότεροι ἔωσι, τότε ἐκπίπτει τι μᾶλλον, ἐμπίπτει τε ῥᾷον. Illic enim φύσις corporis constitutionem significat, quæ in gracilitate aut crassitudine spectatur. Ætas autem puerilis quæ plurimo humore madet, faciles articulorum luxationes facit.

τὸ ὑπόμυξον ἀφλέγμαντον] Hoc duplicem habere sensum potest. Superioribus nanque iunctum, articulos quibus mucus subest sine inflammatione facilè excidere significat, velut in carne expertibus & macilentis contingere scribit lib. de artic. ἅτερ καὶ ἡ μύξα πλείων ὑπεστι τοῖσι μὴ ξὺν φλεγμονῇ, καὶ οὕτως αὖ ὀλισθηρὸν ἐστι. μυξωδέστερα γὰρ τὰ πάντα τὰ ἄρθρα τοῖσιν ἀσάρκοισιν, ἢ τοῖσι στοδρκωμένοισί ἐστιν. ἀφλέγμαντον autem additur, quia inflammatio quodammodo articulos vincit & constringit. Quod etiam scribitur lib. de artic. ὅσοισι μέν τι ξὺν φλεγμονῇ μύξα ὑποσχόνται, ἡ φλεγμονὴ δήσασα ἔχει τὸ ἄρθρον. διὰ τοῦτο οὐ μάλα ἐκπίπτει τὰ ὑπόμυξα, ἐκπίπτοντα αὖ εἰ μὴ ᾖ, ἢ πλέον, ἢ ἔλασσον φλεγμονῆς ὑπεγένηται. At si seorsum istud legatur, τὸ ὑπόμυξον ἀφλέγμαντον, vt fecit Caluus, hunc sensum habebit, quod mucore redundat, nulla inflammatione tentari, velut humidioribus partibus contingit. Scribit nanque lib. de artic. καὶ ἧσσον ἐπιφλεγμαίνουσι τοῖσιν ὑγροῖσιν καὶ τοῖσιν ἀσάρκοισιν, ἢ τοῖσι σκελιφροῖσι καὶ στοδρκωμένοισι.

[22] Οἷσιν ἕλκεα ἐγένετο, ἢ αὐτίκα, ἢ ὀστέων ἐξισχόντων, ἢ ἔπειτα, ἢ κνησμῷ, ἢ τρηχυσμῷ. ταῦτα μὲν ἢν αἴσθῃ εὐθέως λύσας πισσηρὴν ἐπὶ τὸ ἕλκος ἐπιθεὶς, ἐπιδεῖν ὡς ἐπὶ τὸ ἕλκος πρῶτον τὴν ἀρχὴν βαλλόμενος. καὶ τ' ἄλλα ὡς οὐ ταύτῃ τοῦ σίνεος ἐόντος. οὕτω γὰρ αὐτὸ τὸ ἰσχνότατον, καὶ ἐκπέσῃ τάχιστα καὶ περιρρήξεται, καὶ καθαρθέντα τάχιστα φύσεται. νάρθηκες δὲ μήτε κατ' αὐτὸ τοῦτο προσάγειν, μήτε πιέζειν. καὶ ὧν ὀστέα μὴ μεγάλα ἄπεισιν. ὧν δὲ μεγάλα, οὕτω ποιεῖν. πολλὴ γὰρ ἐμπύησις. καὶ ταῦτ' οὐκ ἔτι οὕτως, ἀλλ' ἀνέψυκται τῶν ἀποστασίων εἵνεκα. τὰ δὲ τοιαῦτα ὁπόσα ἐξέχει. καὶ εἴ τε ἐμβληθῇ, εἴ τε μὴ, ἐπίδεσις μὲν οὐκ ἐπιτήδειον. διάτασις δὲ, σφαῖραι ποιηθεῖσαι, οἷα πέδαι. ἡ μὲν παρὰ σφυρὸν, ἡ δὲ παρὰ γόνυ ἐς κνήμην. πλατεῖαι. προσηνέες. ἰσχυραί. κρίκους ἔχουσαι. ῥάβδοι τε σύμμετροι κρανίης, καὶ μῆκος καὶ πάχος, ὥστε διατείνειν. ἱμάντια δὲ ἐξ ἄκρων ἀμφοτέρωθεν ἔχοντα εἰς τοὺς κρίκους ἐνδεδέσθαι. ὡς τὰ ἄκρα ἐς τὰς σφαίρας ἐνστηριζόμενα διαναγκάζῃ. ἴησις δὲ πισσηρὴ θερμή. σχήματα καὶ ποδὸς θέσις καὶ ἰσχίου. δίαιτα ἀτρεκής. ἐμβάλλειν τὰ ὀστέα τὰ ὑπερίσχοντα αὐθημεραῖα, ἢ δευτεραῖα. τεταρταῖα δὲ ἢ πεμπταῖα, μὴ, ἀλλ' ἐπὴν ἰσχνὰ ᾖ. ἡ δ' ἐμβολὴ τοῖσι μοχλικοῖσιν. ἢ δ' ἐμβαλλόμενον τοῦ ὀστέου ἢν μὴ ἔχῃ ἀποστήριξιν, ἀποπρίσαι τὸ κωλῦον. ἀτὰρ καὶ ὡς τὰ ψιλωθέντα ἀποπέσῃ τε καὶ βραχύτερα τὰ μέλεα. τὰ δὲ ἄρθρα, τὰ μὲν πλέον, τὰ δὲ μεῖον ὀλισθάνει. καὶ τὰ μὲν μεῖον, ἐμβάλλειν ῥᾷον. τὰ δὲ μέζους ποιεῖ τὰς κακώσιας. καὶ ὀστέων. καὶ νεύρων. καὶ ἄρθρων. καὶ σαρκῶν. καὶ σχημάτων. μηρὸς δὲ καὶ βραχίων, ὁμοιότατα ἐκπίπτουσιν.

Quibus vlcera statim facta sunt, aut ossibus cute extantibus, aut postea ex pruritu aut asperitate, ea quidem vbi senseris confestim soluito, vlceri cerato picato imposito, deligatoque fasciæ initio super vulnus iniecto, ac in reliquis perinde te gerito ac si ea parte læsio nulla existeret. Hoc nanque modo ea pars maximè extenuabitur, & citissimè circumabrupta excidet, & repurgata vlcera celerrimè coalescent. Ferulæ verò neque ad ipsum vlcus admouendæ, neque apprimendæ. Et in quibus non magna ossa abiunt ita se gerendum, & in quibus magna ossa absunt, & cùm multa suppuratio adsit, non ampliùs ista neq; eodem modo facienda, sed nudatur pars recremētorum quæ moram traxerunt gratia. At quęcunq; magna ossa cute eminent, iis, siue reponantur, siue nō, deligatio quidem non conuenit sed distensio. Orbes conficiuntur quales compedes, quorum vnus quidem iuxta malleolum, alter ad genu in crure adaptetur. Hi lati, leues & validi sunto, circulos habentes. Virgæ autem carneę eam conuenientem, tum magnitudinem, tū crassitudinem habeant, vt distensionem moliantur. Habenas verò vtrinq; in extremis finibus habeant, quibus ad annulos alligentur, ita vt extremi fines orbibus innixi, vim adhibeant. Curationem perficiunt ceratum picatum calidum, habitus corporis, pedis & coxēdicis positio, exquisita victus ratio. Quæ supereminent ossa, eodem aut postero die reponito, quarto aut quinto die minimè, sed vbi gracilia euaserint. Repositio verò per vectiū molitionem faciēda est, aut ossis quod reponitur, si firmamentum non habeat, impedimenta præcidenda. Quinetiā nudata ossa decident, & breuiora euadēt. At articuli partim quidem magis, partim verò minùs luxantur, & qui quidem minùs, facilè reconduntur. Quibusdam quoq; maiora tum ossium, tum neruorum, & articulorum ac carnium vitia contingunt. Femur autem & brachium quàm simili inter se modo contingunt.

[22] οἷσιν ἕλκεα ἐγένετο] Ista ad curationem & deligationem fracturarum vbi cutis vulnus accessit referēda sunt, de quibus agitur lib. de fract. easq; velut simplices fracturas absq; vlcere curari præcipit. ἢ κνησμῷ, ἢ τρηχυσμῷ] Hæ sunt vlcerum causæ. Vlcus enim fit (vt scribitur lib. de fract.) ἢ τοῖσιν ὀθονίοισιν μᾶλλον πιεχθέντος, ἢ ὑπὸ νάρθηκος ἕδρης, ἢ ὑπὸ ἄλλης τινὸς προφάσιος. πισσηρὴν ἐπὶ τὸ ἕλκος] Sic lib. de fract. in vlceribus, aut pruritu, aut ex deligatione, aut alioqui vehementiore adstrictione excitatis, statim resolutis fasciis, ceratum picatum admoueri vult. Alioqui ceratum picatum in vlceribus cum fracturis ad pus mouendū & dolorem sedandum in inflammationis metū conuenit, & in fracturis cū vlcere adhiberi præcipit Hip. Notas autem vlceris deprehendendi ponit lib. de fract. ἐπιδεῖν ὡς ἐπὶ τὸ ἕλκος] Istam deligationē prosequitur lib. de fract. καὶ τ' ἄλλα ὡς οὐ ταύτῃ] Hæc eo mihi sensu dici videntur, vt in reliquis perinde te geras ac si simplex fractura & absq; vlcere foret. Sic enim passim eā curationem probat Hipp. Potest & ad fasciarū deligationem referri, quas vlceri primùm impositas, vlcere ipso lōgè latiores esse, & vlteriùs procedere oportet. Quod his verbis scribitur lib. de fract. καὶ ὧ αὖ πρώτῳ ἐπιδέῃ, συχνῷ ἔσται τοῦ ἕλκεος πλατύτερον. τὰ γὰρ στενώτερα τοῦ ἕλκεος ζώσαντα ἔχει τὸ ἕλκος, τὸ δὲ οὐ χρὴ, ἀλλ' ἡ πρώτη περιβολὴ ἐμπεριεχέτω τὸ ἕλκος. Istumq; sensum secutus videtur Caluus. οὕτω γὰρ αὐτὸ τὸ ἰσχνότατον] Hoc de partibus quæ vlcus ambiunt intelligendum, quas proba deligatione & curatione maximè extenuatas esse conuenit: alioqui si malè deligentur aut curentur, intumescunt & inflammantur. Scribit nanq; lib. de fract. αἰ ἀεὶ κὴν γὰρ μὴ ὀρθῶς ἐπιδεομένῳ τὸ οἶδος ἐξαείρεσθαι ἐς αὐτὸ τὸ ἕλκος. Et rursus: καὶ ἢν κατὰ λόγον τὰ ἄλλα γίνηται, ἰσχνότερον μὲν αἰεὶ εὑρεθήσεται τὸ κατὰ τὸ ἕλκος. ἰσχνὸν δὲ καὶ τὸ ἄλλο πᾶν τὸ ὑπὸ τῆς ἐπιδέσιος κατεχόμενον. Et ibidem quoque: πάντων δὲ τούτων αἰεὶ ἰσχνότερον μὲν τὸ κατὰ τὸ ἕλκος χωρίον γίνεται, ἰσχνὰ δὲ τὰ περιέχοντα. καὶ ἐκπέσῃ τάχιστα] ἐκπέσοι malim. Istud autem de carunculis denigratis aut emortuis, quas in vlcere suppurari & decidere oportet intelligendum. De quibus scribitur lib. de fract. ὅσα τι σαρκία ἐν τῷ τρώματι ἐμμελανθῇ καὶ ἐξαναστωθῇ, θᾶσσον περιρρήγνυται καὶ ἐκπίπτει ἐπὶ ταύτῃ τῇ ἰησείῃ, ἢ ἐν τῇσιν ἄλλῃσιν. Et rursus: ἢν τι γὰρ σὰρξ, ἢν τι νεῦρον μελανθῇ προσεκπεσεῖται. Ibidem quoque: εἰδέναι δὲ χρὴ, εἴ τε σὰρξ, εἴ τι νεῦρον τὸ ἐκπεσούμενον ἐστιν, ὅτι οὕτω πολλῷ μὲν ἧσσον νέμεται ἐπὶ πλεῖον, πολλῷ δὲ θᾶσσον ἐκπεσεῖται, πολλῷ δὲ ἰσχνότερα τὰ περιέχοντα ἔσται, ἢ εἴ τις ἀπολύσας τὰ ὀθόνια, ἐπιτιθείη τι τῶν καθαρτικῶν φαρμάκων ἐπὶ τὸ ἕλκος. καὶ ἤν τι καὶ ἢν ἐκπέσῃ, τὸ ἐκπυησόμενον θᾶσσόν τε σαρκοῦται, ἢ εἴ τις ἰητρευόμενον, καὶ θᾶσσον ἀπαλλάσσεται.

ἐκκαθαρθέντα] Vlcus medicamentis nutritum & repurgatum facilè coalescit & ad cicatricem perducitur. σαρκοῦσθαι ἐπουλοῦσθαι dicitur lib. de fract. & εἰς οὐλὰς ὁρμᾶσθαι, quod hîc φύεσθαι.

νάρθηκες] νάρθηκας lego. De his autem scribitur lib. de fract. τοὺς δὲ νάρθηκας οὐ χρὴ προσπεφθέναι. Et rursus: νάρθηκας δὲ μὴ προσπεφθέναι, ἀτρεμεῖ δὲ ἐπὶ μᾶλλον ἢ τὸ πρόσθεν. Illud autem μήτε πιέζειν, ad ferularum appositionem referri potest, quas neque è regione vlceris, neque vehementiùs apprimendas, sed laxiores admouendas præcipit lib. de fract.

ἐφ' ὧν ὀστέα μὴ μεγάλα] Hîc ossium absentiam τὴν ὀστέων ἀπόστασιν & discessionem vocat. Sensus autem est, & quibus paruorum ossium & quibus magnorum discessio futura est, eodem modo tum in distensionibus membrorum, tum in cerati picati admotione deligatione se gerendum, nisi quòd quibus magna ossa discessionem factura sunt, cùm multa suppuratio subsit, laxiores multò fascias ad puris emissionem esse oportet, vlcusque ad curationem nudatum, & vinculis relaxatis medicamentis nutriendum & recreandum. Id enim ἀναψύχεσθαι τὸ ἕλκος dicitur. Lib. verò de fract. in quo ea curatio variet satis indicatur. Hîc quoq; ἀποστάσιες dicuntur, puris & sordium quas vacuari oportet, concretiones & moræ, velut ἀποστάσιας πυώδεας vocat lib. de artic. τὰς ἑδρίνας μενοῦσι τὸ ἰχῶρ προσήκειν ἐκκρίνεσθαι. Quid enim sedimenti aut suppuramenti causâ hîc velit Caluus, non satis intelligo.

πολλὴ γὰρ ἐμπύησις] Ea est abscessuri ossis nota certissima quæ scribitur lib. de fract. σημεῖον δὲ τόδε ἢν μέλλῃ ὀστέων ἀπόστασις ἔσεσθαι ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ τῆς ἰήσιος. πῦον γὰρ τοιοῦτον ῥεῖ ἐκ τοῦ ἕλκεος, καὶ ὀργᾶν φαίνεται.

τὰ δὲ πιαῦτα] In magnis ossibus cute eminentibus & fractis distensio conuenit, non deligatio, qualis fracturis est idonea, ἐπίδεσιν vocant, sed splenia & plagulæ.

σφαίρας ποιηθείσας] Hanc distensionem in crure per virgas corneas orbibus scorteis ex aluta Ægyptia compactis insertas, describit lib. de fract.

οἷαι πέδαι] Istud explicatur lib. de fract. his verbis: εἰ δέ τις δύο σφαίρας ῥάψαιτο ἐκ σκύτεος αἰγυπτίου, τοιαύτας οἵας φορέουσιν οἱ ἐν τῇσι μεγάλῃσι πέδῃσι πολλὸν χρόνον πεπεδημένοι. Vt mirum subeat cur Caluus istud de pueris intellexerit, cùm quales pueris conficiuntur dixerit, nisi fortè παῖδες legisse videtur, quæ tamen lectio nullum satis idoneum sensum efficit, & Galenus Com. 3. in lib. de fract. disertis verbis scripserit, pilas istas non tales esse debere neq; omninò rotundas, quales sunt eæ, quibus pueri ludere solent. Hîc verò manu scripta exemplaria cum Asulano πέδαις legunt, vt sit, quales compedibus conueniunt.

κρίκους ἐχούσας] Hic annulos & circulos vocat, quas ansas lib. de fract. & sinus vtrinque à lateribus binos orbibus insertos, velut retinacula quædam ex duplici aut simplici loro vtrinque appensa.

ῥάβδοι τε σύμμετροι] Lib. de fract. æquales inter se virgas corneas magnitudine esse vult, crassitudine verò digitali, eaque longitudine, vt inflexæ in appensa retinacula aptè inserantur.

ὡς τὰ ἄκρα] Lib. de fract. eam vult adhiberi diligentiam, vt extremi fustium fines in cutem ipsam non incumbant, sed suspensi in appendicibus spirarum infixi innitantur.

σχήματα ἢ ποδὸς θέσις] σχήματα vocat membri fracti habitum, quo rectè disponitur & collocatur. Pedis autem ea est positio, vt sursum magis quàm deorsum vergat. Huc verò spectat quod scribitur lib. de fract. ὅσοις δὲ μὴ οἷόν τε ἐπιδέεσθαι ἰήσασθαι διά τινα τρόπον τῶν εἰρημένων, τούτοις δεῖ πλείονος χρὴ ποιέεσθαι, ὅκως εὐθέτως ἔχωσιν τὸ κάτω μέρος τοῦ σώματος, κατ' ἰθυωρίην προσέχοντα τὸν νόον, καὶ τὸ εἰς τὸ ἄνω μᾶλλον ἢ κατωτέρω.

ἀλλ' ἐπὴν ἰσχνὰ ᾖ] ἰσχναὰ legunt codices manu scripti cum Asulano, quam lectionem secutus est Caluus, sed ἰσχνὰ malim, vt sit, vbi inflammationis tempus præteriit, quo tempore, quæ per inflammationem intumescebant partes, dolore irritata fluxione, subsidunt & gracilescunt, eoq; etiam tempore ossa laxiora & ad repositionem accommodata magis existunt, vt scribitur lib. de fract. ἐν γὰρ τῆς φλεγμονῆς τὸ ἐπικαιρότατον παρεληλύθει, ἢ τὰ ὀστέα χαλαρὰ ἢ εὔθετα κατὰ ταύτας τὰς ἡμέρας ἂν εἴη. Hic verò locus ad eos spectat qui primis diebus dolorem mitigantibus medicamentis ad fracturas vtebatur, tertio verò aut quarto die distensionem & deligationem accommodabant, quam curationis rationem improbat Hippocrates lib. de fract. ἥκιστα γὰρ χρὴ (vt scribit) τῇ τρίτῃ καὶ τῇ τετάρτῃ συγκλείειν τὰ πρήγματα, ὡς ἐν κεφαλαίῳ δὲ εἰρῆσθαι, καὶ μηκώσιας δὲ πάσας φυλάσσεσθαι χρὴ, ἐν ταύτῃσι τῇσιν ἡμέρῃσιν, καὶ ὁκόσοισιν ἄλλοισι ῥώμασιν ἡρέθισαι. τὸ ἐπίπαν γὰρ ἡ τρίτη ἢ τετάρτη ἡμέρη ἐπὶ τοῖσι πλείστοισιν τῶν ῥωμάτων τίκτει τὰς παλινδρομίας, καὶ ὅσα ἐς φλεγμονὴν καὶ ἀκαθαρσίην ὁρμᾷ, ἢ ὅσα αὖ ἐς πυρετοὺς ἴει. ἢ μάλα πολλοῦ ἄξιον τοῦτο τὸ μάθημα, εἴπερ τι καὶ ἄλλο. Codices verò manuscripti Regij αὐθημερινὰ pro αὐθημεραῖα habent.

ἡ δ' ἐμβολὴ] Istam per vectium molitionem repositionem exponit Hippocrates lib. de fract.

ἢν μὴ ἔχῃ ἀποστήριξιν] ἀποστήριξιν vocat, firmam sedem vbi ossa firmari aut recondi nequeunt, & aliquid repositionem impedit, aut vbi ossa subleuantur, & subnascente carne multoque redundante pure fluctuant, quod in discessuris ossibus manifestum est. ἐν γὰρ καὶ ἀποφυόμεναι σάρκες κατὰ τὸ σιναρὸν, αὗται μετεωρίζουσιν τὰ ὀστέα, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. Deciduorum verò ossium causas explicat lib. de fract. his verbis: ἀποσπᾶται δὲ τὸ ὀστέον ἐξέχον ἐπὶ τῶνδε τῶν προφασίων χρὴ, ἢν μὴ δύνηται ἐμβιβάζειν. μικροῦ δὲ τινος αὐτοῦ δοκεῖ δεῖν παρῆχθαι, καὶ οἷόν τε ἦ παρεῖναι, ἢν ἀπρεπὲς ᾖ καὶ θραύον τι τῶν σαρκίων καὶ δυσκαταστασίην παρέχῃ. ψιλὸν δὲ τυγχάνῃ ἐὸν, καὶ τὸ τοιοῦτο ἀφαιρέειν χρὴ.

ἀτὰρ καὶ ὡς τὰ ψιλωθέντα] Nudata ossa discedere opus est: ἀφίστασθαι δὲ χρὴ (vt scribitur lib. de fract.) ὅτι περ αἱ ἄσκη βραχύτερα τὰ σώματα ταύτῃ γίνεσθαι, ὧν ἀμφότερα τὰ ὀστέα κατεηγότα ἢ περιμαλαγμένα ἰσχύει, καὶ οἷς ὅλως καὶ ὁ κύκλος τοῦ ὀστέου ἀπῇσι.

τὰ δὲ ἄρθρα] Articulorum luxationes non paruo discrimine inter se discrepant, dum magis & minùs contingunt, quippe cùm aliæ multùm præter naturam, aliæ parum recedant, magisque & minùs alterutræ id patiantur. Integer verò locus scribitur lib. de artic. qui alioqui hîc diminutus videtur. ὡς μὲν οὖν ἐν κεφαλαίῳ εἰρέεσθαι, τὰ ἄρθρα τὰ ἐκπίπτοντα καὶ τὰ ὀλισθάνοντα, ἀνίσως αὐτὰ ἑωυτέοισι ἐκπίπτει καὶ ὀλισθάνει, ἄλλοτε μὲν πολὺ πλείονα, ἄλλοτε δὲ πολὺ ἐλάσσονα. καὶ οἷσι μὲν ἂν πολὺ πλέον ὀλισθῇ ἢ ἐκπέσῃ χαλεπώτερα ἐμβάλλειν τὸ ἐπίπαν ἐστί. καὶ ἢν μὴ ἐμβιβασθῇ, μέζους καὶ ἐπιδηλοτέρας τὰς πηρώσιας καὶ κακώσιας ἴσχει τὰ τοιαῦτα, καὶ ὀστέων, καὶ σαρκῶν, καὶ σχημάτων. ὅταν δὲ μεῖον ἐκπέσῃ καὶ ὀλισθῇ, ῥήϊδιον μὲν ἐμβάλλειν τὰ τοιαῦτα τῶν ὀστέων γίνεται.

μηροῦ δὲ καὶ βραχίων] Humeri & coxæ articulus simili inter se modo excidunt, & cùm eorum articulorum capita globosa ac rotunda, in cauitates orbicularibus superciliis circundatas inserantur, in iis luxationem omninò, non subluxationem fieri necesse est. Necesse enim est, vt statim vbi è cauitatibus aliquo modo excidunt, extra ipsas omninò elabantur. Sed tamen in his quoque contingit, vt modò multum, modò parum, præter naturam articuli excedant. Istud sic scribitur lib. de fract. τὰ μὲν οὖν ἄλλα ἄρθρα καὶ πάνυ πολὺ διαφέρει ἐς τὸ ὅτε μὲν μεῖον, ὅτε δὲ μεῖζον τὸ ὀλίσθημα ποιέεσθαι. μηροῦ δὲ καὶ βραχίονος κεφαλαὶ παραπλησιώτατα ὀλισθάνουσιν αὐτὴ ἑωυτῇ ἑκατέρη. αἱ γὰρ στρογγύλαι μὲν αἱ κεφαλαὶ ἐοῦσαι, ἁπλῆν τὴν στρογγύλωσιν καὶ φαλακρὴν ἔχουσι. κυκλοτερέες δὲ αἱ κοιλίαι ἐοῦσαι, αἱ δεχόμεναι τὰς κεφαλὰς, ἁρμόζουσαι δὲ τῇσι κεφαλῇσι, διὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν αὐτῇσι τὸ ἥμισυ ἐκστῆναι τοῦ ἄρθρου. ὀλισθάνοι γὰρ ἂν διὰ τὴν περιφερείην ἢ ἐς τὸ ἔξω, ἢ ἐς τὸ εἴσω.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΕΛΚΩΝ.

HIPPOCRATIS LIBER DE VLCERIBVS.

Ἕλκεα ξύμπαντα οὐ χρὴ τέγγειν, πλὴν οἴνῳ. ἢν μὴ ἐν ἄρθρῳ εἴη τὸ ἕλκος. τὸ γὰρ ξηρὸν τοῦ ὑγιέος ἐγγυτέρω ἐστὶ, καὶ τὸ ὑγρὸν τοῦ μὴ ὑγιέος. τὸ γὰρ ἕλκος, ὑγρόν ἐστι. τὸ δὲ ὑγιὲς, ξηρόν. ἀνεπίδετον δὲ ἐᾶν ἄμεινόν ἐστιν, ὅτι γε μὴ καταπλάσσεται. οὐδὲ καταπλάσσειν ἐνδεχόμενόν ἐστιν ἔνια τῶν ἑλκέων. μᾶλλον δὲ τὰ νεότρωτα τῶν παλαιοτέρων, καὶ τὰ ἐν τοῖσιν ἄρθροισιν. ὀλιγοσιτέειν τε ὡς μάλιστα καὶ ὕδωρ ξυμφέρει πᾶσι τοῖσι ἕλκεσι. μᾶλλον δὲ τοῖσι νεωτέροισι τῶν παλαιοτέρων. καὶ ὅ,τι ἄλλο φλεγμαίνει ἕλκος, ἢ μέλλει. καὶ ὅ,τι σφακελίσαι κίνδυνος. καὶ τοῖσιν ἕλκεσι καὶ φλέγμασι τοῖσιν ἐν τοῖσιν ἄρθροισι. καὶ ὅκου σπασμὸς γενέσθαι κίνδυνος. καὶ τοῖσιν ἐν κοιλίῃ τρώμασι. πάντων δὲ μάλιστα τοῖσιν ἐν κεφαλῇ καὶ μηρῷ κατεαγεῖσι, καὶ ἄλλῳ ὅτῳ κάτηξις γένηται. ἑστάναι δὲ ἐν τῷ ἕλκει ἥκιστα ξυμφέρει. καὶ μᾶλλον ἢν ἐν τῷ σκέλει ἔχῃ τὸ ἕλκος. ἀλλ' οὐδὲ καθῆσθαι οὐδὲ περιέρχεσθαι. ἡσυχίη δὲ καὶ ἀτρεμίη ξυμφέρει μάλιστα. τὰ δὲ νεότρωτα ἕλκεα πάντα ἥκιστα ἂν φλεγμαίνοιεν αὐτά τε καὶ τὰ περιέχοντα. εἴ τις διαπυήσει ὡς τάχιστα. καὶ τὸ πῦον μὴ ἀπολαμβανόμενον ἀπὸ τοῦ ἕλκεος τοῦ στόματος ἴσχοιτο. ἢ εἴ τις ἀποτρέπει ὅκως μὴ δὲ μελλήσει διαπυῆσαι, πλὴν τοῦ ἀναγκαίου πύου ὀλιγίστου. ἀλλὰ ξηρὸν εἶναι ὡς μάλιστα φαρμάκῳ μὴ περισκελέϊ. πυρῶδες γὰρ γίνεται ἐπὴν φρίκη ἐγγένηται. καὶ σφυγμός. φλεγμαίνει γὰρ τὰ ἕλκεα τότε, ὁκόταν διαπυῆσαι μέλλῃ. διαπυεῖ δὲ ἀλλοιουμένου τοῦ αἵματος καὶ θερμανθέντος, ἕως σαπὲν πῦον γένηται τῶν τοιούτων ἑλκέων. ὅταν δοκέῃς δεῖσθαι καταπλάσιος, οὐ χρὴ αὐτὸ τὸ ἕλκος καταπλάσσειν. ἀλλὰ τὰ περιέχοντα. ὅκως τὸ πῦον ἀποχωρέῃ, καὶ τὰ σκληρυνόμενα μαλαχθῇ. τῶν δὲ ἑλκέων, ὅταν μὲν ἂν ὀξέϊ βέλει διατμηθῇ ἢ διακοπῇ, ἐνδέχεται ἔναιμον φάρμακον. καὶ τὸ κωλῦον διαπυεῖν ἀναξηραῖνον τι. ἢ τις ὑπὸ τοῦ βέλεος ἐφλάσθη καὶ ἐκόπη σάρξ. ταύτην δὲ ἰητρεύειν, ὅκως διάπυος ὡς τάχιστα γένηται. ἧσσόν τε γὰρ φλεγμαίνει, καὶ ἀνάγκη τὰς σάρκας τὰς φλασθείσας καὶ κοπείσας, καὶ σαπείσας, καὶ πῦον γενομένας, ἐκτακῆναι. ἔπειτα βλαστάνειν νέας σάρκας. ἕλκεϊ νεοτρώτῳ παντὶ πλὴν ἐν κοιλίῃ ξυμφέρει, αἷμα ποιέειν, ἀπορρέειν πυκνὰ, ὅκως ἂν δοκέῃ καιρὸς εἶναι. καὶ ἀπ' αὐτῶν τῶν ἑλκέων τῶν περιεχόν-

VLCERA quæcunque ea sint, præter quàm vino madefieri nō debent, nisi si articulos vlcus occupet. Quod enim siccum est ad sanum, quod humidum ad vitiatum propiùs accedit. Est namque vlcus humidum, sanum autem siccum. Præstat autem vinculo abstinere, nisi certè vbi cataplasma imponitur. Neque in quibusdam vlceribus cataplasmate vti licet, idque magis in recentibus quàm vetustis, & iis quæ articulos occupant. Paucus autem cibus & aquæ potio quàm maximè omnibus vlceribus, magis tamen recentibus quàm vetustis confert, tum sicubi in vlcere inflammatio adest, aut metuitur, aut vbi periculum est ne quid vitietur, vel cùm articuli vlcera inflammatione tentantur, aut vbi conuulsionis metus impendet, & venter vulnus accepit: tum verò vel maximè, si caput & femur, vel quæuis alia pars fracturam senserit. Stare autem vlceri minimè conuenit, idque præsertim si in crure vlcus sit, immò neq; sedere, neque ambulare. Verùm quies & ocium plurimùm conducunt. At recentia vlcera omnia, tum ipsa, tum ambientes partes, minimè inflammatione tentantur, si quis quàm celerrimè ad suppurationem adducat, neque pus vlceris osculo interceptum supprimatur, aut si quis inhibeat ne ad pus nisi necessarium idque paucissimum deueniant, sed quàm maximè siccet medicamento non molesto. Igneum namque feruorem concipiunt, vbi horror ac pulsatio accesserit. Inflammatione siquidem tunc vlcera tentantur, ad suppurationem tendunt. Suppurant autem alterato & calefacto sanguine, ita vt putrefactus in huiusmodi vlceribus in pus conuertatur. At vbi cataplasmate opus esse visum fuerit, non ad ipsum vlcus, sed ad ambientes partes admouendum, quò via puri fiat, & quæ induruerunt emolliantur. Quod verò vlcus acuto telo incisum aut dissectum fuerit, medicamentum quod cruentis protinus imponitur, (ἔναιμον Græci vocant) & siccans quoddam quod suppurare vetet, admittit. Quæ caro à telo collisa aut cæsa est, ea ita curanda est, vt quàm celerrimè in pus vertatur. Nam cùm minùs inflammatione tentetur, tum necesse est carnes quæ collisæ cæsæque sunt, putrefactas & in pus versas tabescere, deinde nouas carnes renasci. Omni recens facto vlceri, præter quàm si in ventre sit, ex eo ipso vulnere sanguinem statim plus minúsve effluere expedit. Nam tum ipsum vlcus, tum quæ ipsum ambiunt partes, minùs inflammatione vexantur. Quin & ab inueteratis vlceribus vt crebrò sanguis effluat, prout opportunum videbitur, tam ab ipsis vlceribus quàm à cir-

cumstantibus vlcus partibus, efficere conducit, tum præcipuè si in crure, aut pedis, aut manus digito vlcus sit, magis quàm in alia corporis parte. Exhausta enim sanguinis effluxu, ficciora ac minora euadunt. Eiusmodi nanque vlcera præcipuè quidem sanescere prohibet, tum demum verò reliqua etiam omnia, sanguinis putredo, & quod ex sanguinis mutatione est ortum. Post sanguinis effluxum, in his vlceribus spongiam densam, mollem, incisam, ficciorem, non humidiorem alligare conducit, aut spongiæ folia gracilia superimponere. Oleum verò & quæcunque mollitudinem & olei vim habent medicamenta, huiusmodi vlceribus minimè conferunt, nisi iam prorsus ad sanitatem tendant. Neque recentibus vlceribus oleum, neque mollia, neque pinguia medicamenta conueniunt, tum vel maximè cum vlcus copiosiore purgatione indigeat. Atque, vt vno verbo dicam, olei litu tum æstate, tum hyeme, ad ea quæ huiusmodi medicamenta requirunt, vtendum.

τὸ ἕλκος. δηλῶς τε καὶ ἢν ἐν κνήμῃ ἔῃ τὸ ἕλκος, ἢ ἐν δακτύλῳ ποδὸς, ἢ χειρός. μᾶλλον ἢ ἄλλοθί που τοῦ σώματος. γίνεται γὰρ ἀπορρέοντος τοῦ αἵματος, ξηρότερα καὶ μείονα ἰσχναινόμενα. κωλύει μὲν γὰρ μάλιστα τὰ τοιαῦτα ἕλκεα ὑγιαίνεσθαι. ἔπειτα δὲ καὶ τὰ σύμπαντα αἵματος σηπεδὼν, καὶ τὰ ἐξ αἵματος μεταστάσιος γινόμενα. ξυμφέρει δὲ μετὰ τὴν τοῦ αἵματος ἀπόρροιαν, ἐπὶ τῶν τοιούτων ἑλκέων, καὶ σπόγγον ἐπιδεῖν, πυκνὸν καὶ μαλθακὸν τετμημένον, ξηρότερον ἢ ὑγρότερον. ἢ ἐπὶ τῷ σπόγγῳ ἄνωθεν φύλλα ἰσχνὰ τίθεσθαι. ἔλαιον δὲ καὶ ὅσα μαλθακώδεα, ἢ ἐλαιώδεά ἐστι φάρμακα, οὐ ξυμφέρει τοῖσι τοιούτοισιν ἕλκεσιν, ἢν μὴ πάνυ ἤδη πρὸς ὑγιείην τείνῃ. οὐδὲ τοῖσι νεοτρώτοισιν ἕλκεσι ξυμφέρει ἔλαιον, οὐδὲ μαλθακώδεα, οὐδὲ στεατώδεα φάρμακα. δηλῶς τε καὶ ὅτι αἰεὶ δέηται ἕλκος πλείονος καθάρσιος. τὸ δὲ ξύμπαν εἰπεῖν, ἐλαίῳ τὴν χρίσιν ποιέεσθαι, καὶ ἐν θέρει καὶ ἐν χειμῶνι, πρὸς ἃ τῶν τοιούτων φαρμάκων δεόμεθα.

ἕλκος cùm dicatur * Galeno omnis in quacunque parte ex erosione continuitatis solutio, præter eam quæ in osse fit, & τρῶσις nominatur, hoc libro omnium vlcerum curatio, tam eorum quæ causa interna, quàm quæ causa externa excitauit, comprehenditur, Quibus peculiare nomen τραύματος imponitur, etsi sæpe τραῦμα & ἕλκος in eandem appellationis notionem incidunt, ac eam quæ in carne fit vnitatis solutionem significant. Cuius certè omnis curatio propriè hoc libro continetur, & à Galeno libro 3. & 4. Meth. medendi explicatur. Quanquam non desunt qui existiment, hîc recentium, vt libro de vulneribus, inueteratorũ & diuturnorum vlcerum curationem institui, his verbis inducti, quæ ex veteribus membranis Galeni Exegesi adscribuntur, ἕλκεα ἐν τῷ περὶ ἑλκῶν τὰ πρόσφατα Ἱπποκράτης καλεῖ, ἐν δὲ τῷ περὶ τραυμάτων καὶ βελῶν, τὰ χρόνια. Quæ etiam verba ex Scholio quodam in manu scriptis membranis huc adscribuntur. At vlcerum in vniuersum curationem proponit Hippocrates libro 1. περὶ γυναικείων, & paucissimis verbis comprehendit, ἰῆσθαι δὲ τὰ ἕλκεα, ἀφλέγμαντα χρὴ ποιέειν, καὶ ἀνακαθαίρειν, καὶ ἀναπιμπλάναι, καὶ εἰς ὠτειλὰς ἄγειν, διδόναι δὲ ὕδωρ πίνειν. οἶνον δὲ μή. σιτία παχέα. πολλὰ δὲ μή. Quæ sanè verba velut ἐν τύπῳ proposita, in hac vlcerum curatione imprimis sunt animaduertenda. Hunc autem esse germanum Hippocratis fœtum res ipsa clamat, & Galeni monimenta testantur, qui in hunc librum à se scriptos Commentarios sæpiùs inculcat, ac integros ex eo locos libris Methodi medendi explicat. Idem quoque scribit Com. 4. in lib. de artic. hoc in libro curationis scopum ad siccitatem non adeo intendi, vt quæ libro de capitis vulneribus instituitur, ficciorem tamen hîc conuenire, quàm quæ fracturis debeatur. Hunc etiam libellum Erotianus in χειρουργικοῖς numerat, & post libros de artic. collocat.

Lib. de Constit. art.

[1] ἕλκεα ξύμπαντα] Hîc vlcus solum & ἀσυνθετον primùm curandum suscipitur, eiusque sanandi prima indicatio proponitur. ἕλκους γὰρ ᾗ ἕλκος ἐστὶν ἴαμα, τὸ ξηραίνεσθαι μετρίως, vt scribit † Galenus. ᾗ ἕλκος autem addit, vt solius & simplicis vlceris hîc curationem ab Hippocrate institui intelligamus. Est autem vlcus solum ab omni alio affectu liberum, neque vllum symptoma habet adiunctum, & vlcus tantùm est, cui nec cauitas adest, nec dolor, nec sordes, quodque ipsum tantum vlceris sanationem desiderat, cuius (vt scribit † † Galenus) scopus est ἕνωσις, ἢ κόλλησις, ἢ σύμφυσις, ἢ συνέχεια. Quod certè probè præstare vinum potest, quod adstringit & siccat. Est igitur vinum (vt scribit † † † Galenus) ἄριστον φάρμακον ἑλκῶν ἁπάντων ᾗ ἕλκη. Quale autem vinum esse debeat, nempe nigrum & adstringens, ac substantia crassum, indicat Galenus Com. 3. in lib. de fract. & Com. 4. in lib. de artic. vbi etiam in luxationibus cum vlcere, plagulas vino imbutas, aut humidum ceratum adhibet Hippocrates, lanasque sordidas vino & oleo imbuendas, iisque hyeme tepidis perfundendas consulit. τέγγειν autem & ἐπιτέγγειν ἐπιβρέχειν exponit Galenus Com. 4. in librũ de artic. quod est madefacere, perfundere, irrigare. At verò libro de vulner. cap. capitis vlcera scribit, οὐ χρὴ τέγγειν οὐδενὶ, οὐδὲ οἴνῳ. Hoc porro initium explicat Galenus lib. 4. Meth. med.

† *Lib. 4. Meth.* † † *Lib. 3. Meth.* † † † *Lib. 3. Meth.*

τὸ γὰρ ἕλκος ὑγρόν] Demonstratio est ex rei natura vlcus siccantibus indigere. Vlceratæ nanque partes madent, sana & integra cutis sicca est. Ideoque cùm sicca sint quæ sana sunt, siccantibus quæ vlcerata sunt curanda. Quam senis mentem non assecutus videtur Caluus, cùm dixit humidum vlcus sanum non esse.

οὐδὲ καταπλάσσειν ἐνδεχόμενον] Cataplasma cùm leniat, relaxet, pus moueat & resoluat, quibusdam vlceribus ac præcipuè recentibus quæ glutinationem postulant, non admouendum. Et quemadmodum in aure fracta, πάντων καταπλασμάτων, πάσης τε μοτώσιος ἀπέχεσθαι præcipit Hippocrates libro de Fract. sed vel ea medicamenta quæ cruentis adhibentur admouet, vel aliquo alio medicamento mediocriter exiccante curationem aggrediendam præcipit: ita certè in vlceribus quæ siccari postulant, cataplasmate abstinendum. Cataplasmata enim humores superuacuos præcipueque lentos & crassos concludunt, & digeri prohibent. Eadem quoque vt χαλεπὰ & βαρύτατα, & φλαῦρα & ἀποστατικὰ, & μύξας τε ὑποποιέοντα πλείω, χάρτιστα ἐκπυήσιας ἀσηρὰς, cauet [a] Hippocrates. Idem [aa] quoque in fracturis cum vlcere, cataplasmata quę ob inflammationem admouentur, ob inutile pondus, velut incommoda respuit. Cataplasmata autem ea intelligenda, quæ ex oleo, farina & aqua composita, relaxant & resoluunt, partemque quodammodo emolliunt ac effœminant. Alioqui certè lentem ex farina subactum quod siccat & lene est nari & auri fractæ cataplasmate adhibet Hippocrates. Et Galenus similia ferè cataplasmata, quæ ex alica, aceto quoad intumescat, macerata, deinde trita, in palæstra adhibentur, probat Com. 2. in lib. de artic.

[a] *Lib. de Artic.* [aa] *Lib. de Fract.*

καὶ τὰ ἐν τοῖσιν ἄρθροισιν] In articulis cataplasmata cùm emolliant & laxent, non probantur, sed eorum curatio exiccantibus perficitur. Ideoque Hippocrates lib. de artic. ad eorum curationem ea præcipuè ἔναιμα admittit, quæ cùm post longius tempus soluantur, irrigari inter solutiones queunt, qualia sunt, quæ magnam vim exiccandi habent. ὀλιγημερώτατα verò τῶν ἐναίμων, & ὅσα ἰσχὺν ἀγκαταλαμβάνει), vt minùs idonea, cauet. Sic quoque in articulorum curatione, non tantùm cataplasmate, sed omni prorsus vinculo quod appressum & pondus inducit, abstinendum censet his verbis, καταδεῖν δὲ μηδὲν μηδενὶ, μηδὲ περιπλάσσειν. εὖ γὰρ εἰδέναι χρὴ ἐκ πάντων τῶν ἀχθοφορεῖν παν κακὸν τοῖσι τοιούτοισιν ἐστιν.

A καὶ ὅ, τι ἄλλο φλεγμαίνῃ ἕλκος] Ex inflammationis magnitudine oritur gangræna, ex qua deinde σφάκελος & puris corruptio, vt scribit Galenus Com. 4. in lib. de artic.

καὶ φλέγμασι] Articulorum vlcera, ac præcipuè quidem, si luxatio aut fractura adsit, inflammatione, gangræna & conuulsione periclitantur, quibus inedia & vini abstinentia consulendum. φλέγμα autem hîc, vt & aliàs in Progn. flammeum ac igneum præter naturam calorem significat. θερμασίαν τινὰ ἐπιφανῆ exponit Galenus. οὐ γὰρ δὴ τὸν χυμόν γε τὸν φλεγματικὸν ἡγεῖσθαι χρὴ νῦν ὑπ' αὐτοῦ λέγεσθαι, κατὰ τὴν λέξιν ἐν ᾗ φησιν. οἷς δὴ ἂν κατὰ τὸ ὑποχόνδριόν τι φλέγματος ἐγγίνεται. πολλῷ γὰρ ἄμεινον ἀκούειν ἐπὶ τῆς παρὰ φύσιν θερμασίας τῆς φλογώδους εἰρῆσθαι τὸ φλέγμα. Idem quoque φλέγμα τὴν φλόγωσιν indicare scribit in Exegesi, οὐ μόνον τὸν χυμὸν τοῦτον τὸν λευκὸν καὶ ψυχρόν, de quo agitur amplissimè lib. 2. de differ. feb.

καὶ οἷσιν ἐν κοιλίῃ τρώμασι] Hîc κοιλίη, vt & postea, ex Galeni explicatione venter tum superior, qui thorace, tum inferior, qui abdomine circumscribitur, intelligitur. Non paruum autem periculum adferunt tum thoracis tum ventris vulnera, ac præcipuè si B quod interiorum viscerum sit vulneratum.

καὶ οἷσιν ἐν κεφαλῇ καὶ μηρῷ κατεαγεῖσι] In capitis fracturis, propter partis præstantiam, in femore autem, propter ossis magnitudinem, inflammationis metus impendet, ideoque victus tenuis imperandus. Sic lib. de Fract. vbi magna ossa, vt brachij & femoris, fracta sunt & cute eminent, in biliosis naturis mellam aqua dilutam imperat Hippocrates: In aliis verò naturis aquæ potum consulit. Ac si febris adsit, in ea victus ratione diebus quatuordecim, sin minùs, diebus septem perseuerandum monet. Ad summum, in fracturis cum vlcere, tenuem victus rationem multis diebus imperat, tum verò vel maximè si ossa magna fracta sint aut cute emineant. τὴν μέντοι δίαιταν ἀκριβεστέρην καὶ πλείω χρόνον χρὴ ποιέεσθαι, οἷσιν ἐξ ἀρχῆς ἕλκεα γίγνεται, καὶ οἷσιν ὀστέα ἐξίσχει, καὶ τὸ ξύμπαν δὲ εἴρηται, ὅτι τοῖσιν ἰσχυροτάτοισι τρώμασιν ἀκριβεστέρην καὶ πολυχρονιωτέρην εἶναι χρὴ τὴν δίαιταν.

ἑστάναι δὲ ἐν τῷ ἕλκει.] Stare & sedere vlceribus inimica sunt, quòd motus sint. Multa nanque ad sensum immota videntur, quæ moueantur tamen. Quod indicat Galenus libro de tremore & palpit. vbi hunc locum his verbis explicat, τοῦτ' οὖν καὶ Ἱπποκράτης διδάσκει εἰπών. ἑστάναι ἕλκεσιν ἥκιστα συμφέρει, καὶ ἄλλως, ἢν ἐν σκέλει ἔχῃ τὸ ἕλκος. οὐδὲ καθῆσθαι. οὐδὲ πορεύεσθαι. ἀλλὰ ἡσυχίην ἔχειν καὶ ἀτρεμίζειν μάλιστα συμφέρει. τὸ γὰρ ἀτρεμίζειν καὶ ἡσυχάζειν, ὡς ὠφελοῦν, ἐπαινεῖ. τὸ δὲ ἑστάναι καὶ καθῆσθαι φησὶν ἥκιστα συμφέρειν, ἕτερόν τι τοῦ ἀτρεμίζειν καὶ ἡσυχάζειν ὑπάρχον. ἐπιπονεῖ γὰρ καὶ τόθ' οἱ μύες βαστάζοντές τε καὶ ἀπὸ τῆς γῆς ἐξαίροντες, καὶ ὀρθοῦντες τὸ σῶμα. διὰ τοῦτο, τοῦ περιπατεῖν οὐδὲν ἧττον τὸ ἑστάναι κοπῶδες, ὡς ἂν καὶ αὐτὸ κίνησις ὄν.

C τὰ δὲ νεότρωτα] Hîc etiam primam omnium sanandorum vlcerum indicationem proponere videtur, nempe exiccationem, atque indicare velle ea omnia vlcera recentia siccari oportere, præter ea in quibus caro collisa est, & quàm celerrimè in pus verti debent. Quæ cùm ad suppurationem per medicamenta calida & humida, qualia sunt cataplasmata, ducantur, exiccationi maximè repugnant. Siccari autem maximè postulant, quæ sine contusione partes vulneratæ sunt, vt etiam postea dicet. Atque ea curatio, vt vlceris propria, maximè inflammationem arcet, si per medicamenta siccantia & quæ pus auertant fiat. Soli nanque ij partium affectus siccandi sunt, in quibus pus fieri prohibemus. Quod etiam postea contendit Hippocrates, eamque sententiam probat D Galenus lib. 4. Meth. In qua certè explicanda, quòd admodum sit obscura, mirum in modum se torquent nonnulli. Mihi certè simplex omninò notio probatur, vt vlcera recentia in quibus pus quàm celerrimè mouendum sit, minimè inflammatione tententur, tum etiam ea in quibus nullæ partes contusæ sunt, ideoque ab his suppurantia summouemus, nec nisi paucum & necessarium pus habent, sed siccantibus medicamentis nutriuntur, maximè idoneis, non asperis aut mordentibus, sed blandis & lenibus: Id enim περισκελὲς φάρμακον significat Galeno lib. 2. Curat. ad Glauconem, vbi huius quoque loci notionem his verbis adumbrat, ἐν δὲ τῷ καθόλου. τοῦτό σε γινώσκειν χρή, παντὸς ἕλκους, εἴτ' αὐτομάτως, εἴτ' ἀπὸ συμπτώματος, εἴτε καὶ τρωθεῖσιν εἴη γεγενημένον, ὡς ξηραίνεσθαι μὲν ἀεὶ βούλεται. φαρμάκῳ δὲ ὡς Ἱπποκράτης φησὶ μὴ περισκελεῖ, τουτέστι μὴ δάκνοντι, μήτ' ἐρεθίζοντι σφοδρῶς, πλὴν ἢ κακόηθές τε καὶ μετὰ σήψεως εἴη. Est & περισκελὴς σκληρός, δυσχερὴς Hesychio, & durum, asperum, intractabilem & molestum significat. Quò magis miror quòd de medicamento vinculum non postulante & de periscelide hîc multa adfert Vidus, & locum istum accipit, aut quòd de crure nescio quid hîc nugatur Caluus. Ea enim Galeni explicatio mihi vel proximè Hippocratis mentem exprimere videtur.

E πυρώδης γὰρ] Istud indicat solam & verè propriam esse vlcerum curationem quæ per siccantia non pus mouentia instituitur, quòd pus μετὰ σήψεώς τινος γίνεται (vt loquitur *Galenus) quæ siccitati maximè repugnat. Putrescentia nanque & suppurantia à calido & humido ita affecta sunt. Cùm autem in puris ex sanguine generatione, pars ferueat & inflammatione tentetur, ac pulset ex aph. 21. lib. 7. necesse est tum dolorem ac vehementem febrem accedere, ex aph. 47. lib. 2. Quæ alteratio cùm partim à natura, partim à calido præter naturam fiat, hîc ab Hippocrate putredo, vt & Galeno Com. 1. in Progn. nominatur. Eidem tamen libro 1. de diff. feb. & lib. 5. de fac. simpl. medic. & Com. 2. in lib. de rat. vict. in morb. ac. πέψις dicitur, vt & πεπασμὸς aph. 7. sect. 3. lib. 6. Mixta autem dicitur quodammodo esse mutatio & media ex ea quæ à natura & quæ præter naturam fit lib. 5. de fac. simp. medic. vt & Com. ad aph. 47. lib. 2. ἡμιμόχθηρος μεταβολὴ vocatur. Qualis verò & quomodo alteratio in suppurantibus fiat, docet Galenus lib. 5. de facult. simp. medic. πυρῶδες autem ἕλκος idem quod πυρετῶδες significat lib. de Fract. & σφυγμῶδες ob inflammationem, quæ ex mala deligandi ratione & compressione orta est. Illic enim πυρετῶδες pro πυρῶδες dici scribit Galenus.

* *Lib. 4. Meth.*

F ὅσα δοκέεις δεῖσθαι] Cataplasmata quæ per ὠμήλυσιν fiebant, cùm calefacerent, humectarent, lenirent, emollirent, puri mouendo erant idonea, sed partibus vlcus ambientibus admouenda sunt, non ipsi vlceri, ne viam puri præcludant. Qua in re multum vulgò peccatur à nostris Chirurgis, qui etiam in omnibus vlceribus vt plurimùm puri mouendo elaborant. Quomodo autem pus mouentia emolliant, & quà ab emollientibus discrepent, docet Galenus lib. 5. de facult. simp. med.

τῶν δὲ ἑλκέων] Hunc locum bis adducit Galenus lib. 4. Meth. med. eumque explicat. Sed primo loco vitiosa sunt nostra exemplaria, vt satis patet. Hîc autem ἀναξηραίνον τι lego ex Galeno.

ἤ τις ὑπὸ τοῦ βέλεος] εἴ τις legit Galenus lib. 4. Meth. Idem verò ferè scribitur libro de vulner. capitis, cùm in vulnere capitis cum colliso statim suppurationem consulit his verbis, κακὸν δὲ καὶ ὑγρὴν τι εἶναι τὴν σάρκα ἐν τῷ ἕλκει, καὶ μυδῶσαν, καὶ ἐπὶ πολλὸν χρόνον καθαίρεσθαι. ἀλλὰ χρὴ ἔμπυον μὲν ποιῆσαι τὸ ἕλκος ὡς τάχιστα. οὕτω γὰρ ἂν ἥκιστα φλεγμαίνοι τὰ περιέχοντα τὸ ἕλκος, καὶ τάχιστα καθαρὸν εἴη. ἀνάγκη γὰρ ἔχει τὰς σάρκας τὰς κοπείσας καὶ φλασθείσας ὑπὸ τοῦ βέλεος, ὑποπύους γενομένας, ἐκτακῆναι. ἐπειδὰν δὲ καθαρθῇ, ξηρότερον χρὴ γίγνεσθαι τὸ ἕλκος. οὕτω γὰρ ἂν τάχιστα ὑγιὲς γένοιτο ξηρῆς σαρκὸς βλαστούσης καὶ μὴ ὑγρῆς. καὶ οὕτως οὐκ ἂν ὑπερσαρκήσῃ τὸ ἕλκος. Ibidem quoque, ἀνάγκη γὰρ σάρκας τὰς φλασθείσας καὶ κοπείσας πύον γενομένας ἐκτακῆναι.

G ἕλκει νεοτρώτῳ παντί] Hunc locum hunc in modum legendum esse & restituendum ex Galeno lib. 4. Meth. med. satis patet, hicq; indicationem sanandi vlceris ab affectus natura & magnitudine desumi. Quare mirum vehementer subit codices omnes, tum manu scriptos, tum publicatos, quos adhuc videre licuit, vitiatam istam lectionem magno consensu retinuisse, eamque contagionem ad codices Italicos peruenisse, vt satis ex Caluo patet. Quonam enim alio loco quod de inueteratis vlceribus à Galeno ter affertur lib. 4. Meth. hîc verò magno errore omittitur, aptiùs collocabitur? Deinde Galenus etiam ipse statim post ea quæ de recenti vlcere dicta sunt ab Hippocrate, subiungi monet, vt cuiuis sit facile hanc lectionem integram ex his Galeni verbis elicere. ἕλκει νεοτρώτῳ παντί, πλὴν ἐν κοιλίῃ, συμφέρει ἐκ τοῦ τρώματος αἷμα ῥυῆναι αὐτίκα πλέον ἢ ἔλασσον. φλεγμαίνει γὰρ ἧσσον αὐτό τε τὸ ἕλκος, καὶ τὰ περιέχοντα. μετὰ δὲ ταύτην ἐν τῷ περὶ ἑλκῶν γεγραμμένην, ἀναμνησθεὶς ὧν ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασι συγγράμμασι πολλάκις ὑπέθετο, μιμητὴν ἀξιῶν εἶναι τὸν ἰατρόν, οὐ τῆς φύσεως μόνον, ἀλλὰ κἀκείνων ὅσα αὐτόματα ὠφελεῖ, σαφῶς ἂν ἤδη τὴν γνώμην εἰδείης τοῦ παλαιοῦ περὶ τῆς τοῦ αἵματος ἀφαιρέσεως ἐπὶ τῶν ἰσχυρῶν τραυμάτων. εἰ γὰρ δὴ συμφέρει μὲν αἷμα ῥυῆναι τοῖς τοιούτοις, οὐκ ἐρρύη δέ, τὸ λεῖπον αὐτὸν χρὴ προστιθέναι. δηλοῖ δὲ τοῦτο κἀξ αὐτῶν ὧν ἐπιφέρει.

H

συνάπτων γοῦν τῇ προειρημένῃ ῥήσει τὴν δέ φησι. καὶ ἀπὸ τῶν πεπαλαιωμένων ἑλκέων ξυμφέρει αἷμα ποιέειν ἀπορρέειν πυκνὰ, ὅκως ἂν δοκέῃ καιρὸς εἶναι, καὶ ἀπ' αὐτῶν τῶν ἑλκέων, καὶ ἀπὸ τῶν περιεχόντων τὸ ἕλκος. ἐπειδὴ γὰρ προειρήκει, ἕλκει νεοτρώτῳ παντὶ ξυμφέρει αἷμα ῥυῆναι, γιγνώσκων ὡς εἰ μὴ καὶ τῶν κεχρονισμένων μνημονεύσειεν, οἰήσεταί τις ἐπὶ τῶν προσφάτων μόνων οὕτως αὐτὸν ἀποφαίνεσθαι. διὰ τοῦτο δεόντως προσέθηκε τὸ, ἀπὸ τῶν πεπαλαιωμένων ἑλκέων ἀφαιρεῖν τοῦ αἵματος.

κωλύει μὲν γὰρ μάλιστα] ὑγραίνεσθαι legunt exemplaria omnia, tum manu scripta, tum publicè exarata, eamque lectionem secuti sunt omnes interpretes, vt sanguinis effluxus vlcera huiusmodi madescere prohibeat. Quod etsi verum est, Galeni tamen mihi magis lectio arridet, quàm hîc secutus sum, & pro ὑγραίνεσθαι ὑγιαίνεσθαι legendum esse censeo facili quidem lapsu. Eam enim quæ ab affectus κακοηθείᾳ aut malè affectæ partis natura indicatio sumitur, secutus Hippocrates, vitiosi sanguinis vacuationem ad vlceris curationem moliendam censet. Hic enim huiusmodi inueterata vlcera vel maximè sanescere prohibet, tum demum verò reliqua etiam omnia, nempe quòd putrescat & inflammationem excitet, & in pus transmutetur. Atque ea mihi videtur esse Hippocratis mens à Galeno his verbis lib. 4. Meth. explicata. καὶ ἀπὸ τῶν πεπαλαιωμένων ἑλκῶν ξυμφέρει αἷμα ποιέειν ἀπορρέειν πυκνὰ, ὅπως ἂν δοκέῃ καιρὸς εἶναι. οὐ τῆς παλαιότητος δήπουθεν ἐνδειξαμένης τὴν θεραπείαν, ἀλλὰ τῆς μοχθηρίας τοῦ αἵματος. ἐπιφέρων γοῦν αὐτὸς ἐρεῖ. κωλύει γὰρ μάλιστα μὲν τὰ τοιαῦτα ἕλκεα ὑγιαίνεσθαι. ἔπειτα δὲ καὶ τ' ἄλλα σύμπαντα αἵματος σηπεδὼν, καὶ ὅ, τι ἐξ αἵματος μεταστάσιος γεγένηται. Non me latet alium esse longè Interpretibus sensum, nempe omnia à putrefacto sanguine & in pus verso mala oriri. Sed hic mihi sensus ad Hippocratis mentem, proximè accedere videtur, præsertim cùm Galenum assertorem habeat, & magis sit explicatus. Adde quòd primam & generalem vlcerum sanationis indicationem, nempe exiccationem, semper ab oculos intendit.

ξυμφέρει δὲ μετὰ τὴν τοῦ αἵματος ἀπόρρυσιν] Et id quoque maximè generalem vlcerum curationem spectat. Quò etiam refert Galenus lib. 4. Meth. med. qui οὐ particulam vim negandi hîc habere scribit (vt & aliàs Com. 3. in lib. κατ' ἰητρεῖον ex Homero probat) & siccantia omnia remedia ab Hippocrate adhiberi. Nam & spongia densa, mollis, sicca, & folia gracilia, aut verbasci, aut trifolij, aut betæ, aut tussilaginis, vim siccandi habent. Hîc verò φύλλα συχνὰ Cornarius (vt postea) legisse videtur, pro ἰσχνά.

ἔλαιον δὲ καὶ ὅσα μαλθακώδεα] Hæc quoque ad curationis vlcerum summam indicationem spectant. Sunt autem hîc μαλθακώδεα, quæ mollitudinem & pinguedinem oleique naturam habent, qualia sunt lenientia & mitigantia medicamenta, in quibus pinguedines, adipes, medullæ & resinæ reponuntur. Ceram & ceratum quoque annumerat Galenus Com. 4. in lib. de artic. vbi huius etiam loci meminisse videtur. Sic quoque Galenus lib. 4. Comp. pharmac. general. μαλθακώδη φάρμακα, quæ sunt oleosi generis ab Hippocrate dicta exponit, in quibus adipes, resinas, ceram, sebum etiam & œsypum reponit, nimirum hunc quoque locum subindicans, vbi etiam ea à malacticis distinguere videtur. Capite verò 6. lib. eiusdem μαλθακώδη vocari scribit Hippocrati, medicamenta quæ innatam habent humiditatem, qualis est in pinguibus & oleosis medicamentis, & in ipso quidem oleo & aqua. Olei autem litus, tum hyeme, tum æstate, quomodo in iis quæ huius generis facultatem requirunt, adhibendus sit, docet Hippocrates, eius vsum in lanis sordidis ad luxationes cum vlcere consulens, quem etiam explicat Galenus Com. 4. in lib. de artic.

In magna vlcerum parte inferiorem partem aluum purgare conuenit, tum etiam in vulneribus capitis, & ventris, & articulorum, tum in quibus partis corruptela imminet, itemque in his quæ suturam postulant, & in his quæ exedunt & serpunt, tum alias in his vlceribus quæ inueterauerunt, & quæ deligationem postulant. At neque vbi deligatione vti, aut medicamenta vlceri imponere voles, id priùs quàm vlcus valde siccum reddideris, moliaris oportet, tum verò vtiliter imponas. Sæpiùs verò vlcus spongia abstergendum, itemq; linteum siccum & mundum crebrò adhibendum, tum demum medicamentum quod vtile videatur impositum alligandum, aut sine vinculo relinquendum. Vlceribus plærisque calidum anni tempus magis quàm hyems conducit, præter quàm iis quæ sunt in capite & ventre, magis tamen æquinoctium. Vlcera quæ neq; probè, neq; vt conuenit priùs assiduè repurgata, carnem producere incipiunt, ea plurimùm carne superexcrescunt. Quæ verò probè & vt decet repurgata, semper ad siccius, nisi sint contusa, curatione tendunt, iis ferè caro non excrescit. Quacunque ex parte os aut vstum, aut sectum, aut quauis alia ratione secesserit, in huiusmodi vlceribus cicatrices cauæ fiunt. Non repurgata vlcera, neque si inter se adducantur, coire solent, neque sua sponte coalescunt. Neque item coire solent quorum vlcus ambientes partes inflammatione vexantur, quandiu inflammatio perseuerat. Nec si quæ vlcus ambiunt nigredinem contrahant, aut sanguine putrescente, aut etiam varice sanguinis influxum suppeditante, id genus vlcera coire so[le]nt, nisi vlcus circumstantes partes sanas effeceris.

[2] Ὑποκάθαρσις τῆς κάτω κοιλίης ξυμφέρει τοῖσι πλείστοισι τῶν ἑλκέων καὶ ἐν τρώμασιν ἐν κεφαλῇ ἐοῦσι, καὶ ἐν κοιλίῃ, καὶ ἐν ἄρθροισι, καὶ ὅσα σφακελίσαι κίνδυνος. καὶ ὅσα ῥαπτὰ, καὶ τοῖσιν ἐσθιομένοισι καὶ ἑρπιστικοῖσι. καὶ τοῖσιν ἄλλως πεπαλαιωμένοισιν ἕλκεσι. καὶ ὅπη ἂν μέλλῃ ἐπιδεῖν, οὐ χρή. οὐδὲ ἐμπλάσσειν τὰ φάρμακα, πρὶν ἂν πάνυ ξηρὸν ποιήσῃς τὸ ἕλκος. τότε δὲ δεῖ προστιθέναι, ἀνασπογγίζειν δὲ τὸ ἕλκος πολλάκις σπόγγῳ. καὶ αὖθις ὀθόνιον ξηρὸν καὶ καθαρὸν προσίσχων πολλάκις. οὕτω δὲ ἐπιθεὶς τὸ φάρμακον τὸ δοκέον ξυμφέρειν, ἐπιδεῖν, ἢ μὴ ἐπιδεῖν. ἕλκεσι τοῖσι πλείστοισιν, ὥρη ἡ θερμοτέρη ξυμφορωτέρη τοῦ χειμῶνος, πλὴν τοῖσιν ἐν κεφαλῇ καὶ κοιλίῃ. μᾶλλον δὲ ἡ ἰσημερινή. τὰ ἕλκεα ὁκόσα ἂν καθαρθέντα, καλῶς τε καὶ ἐς τὸ δέον ἀεὶ, ἐπὶ τὸ ξηρότερον ποιῆται τὴν βλάστησιν. ταῦτα δὲ οὐχ ὑπερσαρκέει ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. ἣν ὁκόθεν οὖν ὀστέον ἀφίστηται, ἢ καυθὲν, ἢ πριαθὲν, ἢ ἄλλῳ τῳ τρόπῳ, τῶν ἑλκέων τούτων αἱ οὐλαὶ κοιλότεραι γίνονται. ἕλκεα οὐ κεκαθαρμένα, οὐκ ἐθέλει ξυνιέναι, ξυναγόμενα, οὐδὲ αὐτόματα ξυνέρχεται. ὧν τὰ περιέχοντα φλεγμαίνει τοῦ ἕλκεος, ἔστ' ἂν μὴ παύσηται τῆς φλεγμασίης, οὐκ ἐθέλει ξυνιέναι. οὐδὲ ὧν τὰ περιέχοντα τοῦ ἕλκεος μελαίνηται, καὶ αἵματος σηπεδόνι, ἢ καὶ κιρσοῦ παρέχοντος τὴν ἐπιρροίην τοῦ αἵματος. οὐδὲ ταῦτα ἐθέλει ξυνιέναι, ἢν μὴ τὰ περιέχοντα τοῦ ἕλκεος, ὑγιέα ποιήσῃς.

[2] ὑποκάθαρσις] In vlcerum curatione affectus naturam & magnitudinem ad indicationem plurimùm valere hic locus indicat. Quem in sensum hunc locum Galenus fusissimis verbis explicat lib. 4. Meth. med. Ex quo huius loci integritas sic eruenda est. ὑποκάθαρσις τῆς κάτω κοιλίης ξυμφέρει τοῖς πλείστοισι τῶν ἑλκέων, καὶ ἐν τρώμασιν ἐν κεφαλῇ ἐοῦσι, καὶ ἐν κοιλίῃ, καὶ ἐν ἄρθροισι, καὶ ὅσα σφακελίσαι κίνδυνος. καὶ ὅσα ῥαπτὰ, καὶ τοῖς ἐσθιομένοισι, καὶ ἕρπησι, καὶ τοῖσιν ἄλλοισι τοῖσι πεπαλαιωμένοισι. τὰ ἕλκεα, καὶ ὁκοῖα δὴ ἂν μέλλῃ τις ἐπιδεῖν, ὑποκαθαίρειν τὴν κάτω κοιλίην.

καὶ ὅπη ἂν μέλλῃ] Hanc lectionem etsi vitiosissimam retinent constantissimè exemplaria omnia, tum manu scripta, tum publicata. Sed μέλλῃς aut μέλλοις ἐπιδεῖν lego.

A πλέω πᾶσιν ἐν κεφαλῇ] Quòd anni tempus æstate calidum putredinem magis & febres excitet in partibus venis, arteriis ac sanguine redundantibus, quale est caput & venter tum supremus, tum medius, in quo viscera continentur. Ideoque capitis vulneribus febris ad decimum quartum diem hyeme suboritur, eoque tempore diutiùs trahunt ægri quàm æstate, in qua febris septimo superuenit, vt scribit Hippocrates libro de cap. vulner. & testatur Paulus cap. 90. lib. 6. Neque ideo tamen vulnerum capitis curationem aëri frigido committimus, quòd frigidum cerebro & neruis sit aduersum, sed qua arte possumus in aëre calido curationem exercemus linteis calidis & ignita aut candente lamina propiùs capiti admotis.

τὰ ἕλκεα ὁκόσα] Hæc lectio omnibus in codicibus, tum manu scriptis, tum publicè exaratis est diminuta, eaque ex Galeno lib. 4. Meth. med. integra hunc in modum adscribenda: τὰ δὲ ἕλκεα ὅσα μὴ καλῶς καθαρθέντα καὶ ἐς τὸ δέον ἀεί, πρότερον ἄρξεται βλαστάνειν, ταῦτα ὑπερσαρκέει μάλιστα. ὁκόσα δ᾽ ἂν καθαρθέντα καλῶς καὶ ἐς τὸ δέον, ἀεὶ ἐπὶ τὸ ξηρότερον θεραπεύηται, πλὴν εἰ θλασθῇ, ταῦτα οὐχ ὑπερσαρκέει ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. Vlcerum autem generalem curationem nempe siccationem indicat in vlceribus cauis & sordidis, quorum curatio ad siccius sem-

B per tendere debet, præterquàm vbi caro contusa est, quam in pus conuerti necesse est. Quem in sensum hic locus exponitur à Galeno lib. 4. Meth. med. vbi hic locus bis adducitur. Indicatur etiam obiter in vlceribus non satis vt decet abstersis aut repurgatis, minusque quàm conueniat siccantibus medicamentis admotis, carnem excrescere, quod non contingit vbi conuenienter siccantibus medicamentis nutriuntur, & ad sicciora semper curatio promouetur. Quem in sensum ea verba ex Hippocratis & Galeni mente accipienda videntur, ἀεὶ ἐπὶ τὸ ξηρότερον θεραπεύεται. Potest etiam vulgata lectio retineri & sensus constare quem secutus est Cornarius. Sed locus ad Galeni trutinam examinandus mihi visus est.

ἢν ὀστέου] In vlceribus diuturnis in quibus ossis est corruptio & os abscedere necesse est, cicatrices cauas fieri scribit Hippocr. aph. 45. lib. 6. Tam enim cauas cicatrices fieri contingit, quanta est abscessuri ossis crassitudo.

ἕλκεα οὐ κεκαθαρμένα] Vlcerum sordidorum ac diuturnorum, quæque coire non possunt, & cum affectu coniuncta sunt, curatio indicatur, quæ non nisi curato affectu, ac partis natura in pristinum statum restituta, obiri potest. Quem in sensum hunc locum

C adducit Galenus lib. 4. Meth. med. vbi πλὴν ἐπίρρουν simpliciter legit Galenus, exemplaria verò nostra omnia ἐπίρρουν τοῦ αἵματος habent.

[a] Τῶν ἑλκέων τὰ κυκλοτερέα, ἢν ὑπόκοιλα ᾖ, ἐν κύκλῳ πάντη ἐπιτάμνειν χρή, τὰ ἀφεστεῶτα, ἢ πάντα, ἢ τὰ ἡμίσεα τοῦ κύκλου, κατὰ μῆκος τῆς φύσιος τοῦ ἀνθρώπου. ἐπὶ παντὶ ἕλκει ἐρυσιπέλατος ἐπιγινομένου, κάθαρσιν δεῖ ποιέεσθαι τοῦ σώματος, ἐφ᾽ ὁκότερα ἂν ξυμφέρει τῷ ἕλκει, εἴτε ἄνω, εἴτε κάτω. ὅτῳ ἂν οἴδημα γένηται περὶ τὸ

D ἕλκος, ἀφλεγμάντου ἐόντος τοῦ ἕλκεος, χρόνῳ ὕστερον, πύου ὑπόστασιν ἴσχει τὸ οἴδημα. καὶ ὅ, τι ἂν τῇ φλεγμασίῃ οἰδήσαν μὴ καθίσταται, τῶν ἄλλων καθισταμένων, ὅσα ἅμα ἤρξατο φλεγμαίνειν καὶ οἰδίσκεσθαι, καὶ τοῦτο κίνδυνος, μὴ οὐ ἅμα ξυνιέναι. ὅσα δὲ πιπτόντων, ἢ ἄλλῳ τῷ τρόπῳ διακόπτεται καὶ θλᾶται, καὶ ἀνοιδίσκεται, τὰ περιέχοντα τὸ ἕλκος, καὶ διαπυήσαντα πῦον ἀπὸ τῶν οἰδημάτων, ἀποχωρέει κατὰ

E τὸ ἕλκος. τῶν τοιούτων ὅ, τι ἂν δοκέῃ δεῖσθαι καταπλάσιος, οὐ χρὴ αὐτὸ τὸ ἕλκος καταπλάσσειν. ἀλλὰ τὰ περιέχοντα, ὅκως τὸ πῦον ἀποχωρέῃ, καὶ τὰ σκληρυνόμενα λαπαχθῇ. ἐπειδὰν δὲ λαπαχθῇ, καὶ ἡ φλεγμασίη παύσηται. ἔπειτα ἀφεστηκότα σπόγγοις ἐπιδέων προσιστάναι. ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ ὑγιέος ὀλίγον προσχωρέων. ἐπὶ δὲ τῷ σπόγγῳ ἄνωθεν φύλλα ἐπέστω συχνά. ὅ, τι

F δ᾽ ἂν μὴ δύνηται προσπεσεῖν, ἡ σὰρξ ὑγρὴ ἐοῦσα αἰτίη ἐστὶ ταύτην ἐκβάλλειν. ἢν ὑπὸ βαθείῃ σαρκὶ τὸ ἕλκος ἐῇ κατ᾽ ἄμφω, καὶ κατὰ τὴν ἐπίδεσιν, καὶ κατὰ τὸ προσπίεσθαι ὑποκυρτοῦται. τὰ δὴ τοιοῦτον, ἤν τις τάμνειν προσμήλην ἢν ἐνδέχηται διελθεῖν, ἀπὸ τοῦ στόματος τὸ ἕλκος διατέμνειν, ὅπη ἂν δοκέῃ καιρὸς εἶναι. καὶ οὕτως ἴησιν προσφέρειν, ὁκοίης ἂν δοκέῃ προσδεῖσθαι. ὡς δὲ

G τὰ πολλὰ ἐπὶ παντὶ ἕλκει ὅ, τι ἂν κοιλίην ἔχῃ, πρὸς τὸ ἰθὺ καταφανέα ἰδεῖν, οἰδήματος μὴ προσεόντος. ἢν μὲν εἴη ἐν αὐτῷ σηπεδών, ἢ ἡ σὰρξ ὑπέῃ μυδῶσα καὶ σαπρὴ ἔσται, τοῦτο τὸ ἕλκος καὶ τὰ περιέχοντα τὸ ἕλκος, ἰδεῖν μέλανα ὑπόπελια. καὶ τῶν ἐσθιομένων ἑλκέων, ὅπη καὶ ἂν φαγέδαινα ἐνέῃ, ἰσχυρότατά τε νέμεται καὶ ἐσθίει. καὶ ταύτῃ τοῦ ἕλκεος τὸ περιέχον, χροιὴν ἕξει μέλαιναν ὑπόπελιον.

In rotundis vlceribus, si cauitatem nacta sint, quæ abscesserunt, in orbem vndiquaque, aut ex toto, aut ex dimidio circuli, secundum hominis naturalem longitudinem præcidere oportet. In omni vlcere cui erysipelas accessit, corporis purgationem quancunque in partem vlceri conducit, siue sursum, siue deorsum, instituere oportet. Quoties circa vlcus tumor accesserit, absque vlceris inflammatione, in eo temporis progressu pus subsidet. Quod verò ex inflammatione intumuit, neque aliis quæ vnà inflammari & intumescere cœperūt conquiescentibus conquiescit, hoc etiam ne vnà non coalescat metus est. Quæcunque ex casu, aut alio pacto discinduntur, colliduntur, aut circum vlcus intumescunt, iisque suppurantibus pus ad vlcus se recipit, in his, si quis vsus cataplasmatis esse videatur, id non ad vlcus, sed ad ea quæ ipsum ambiunt imponendum, vt pus decedat, & quæ indurata sunt emolliantur. At vbi emollita sunt & inflammatio conquieuit, demum spongiis alligatis ea quæ abscesserunt affirmato, orsus à parte sana paulumque progressus. Super spongiam autem folia multa imponito. Quòd si quid affirmari nequit, cuius causa est caro humida, eam eiicere oportet. Si vlcus in carne altiùs insederit, vtraq; ex causa, tum ex deligatione, tum ex eo quod præterea comprimit, in quendam tumorem assurgit. Hoc sanè si quis secare velit supra specillum immissum, quatenus licet, vt ad effluxum pateat, ab ore vlceris est resecandum, vbicunque videbitur opportunum, sicque quæcunque necessaria videbitur curatio admouenda. Fere autem vlcus omne quod cauitatem habet, in quam rectà conspici possit tumore non præsente, in eo siquidem putredo, aut caro nimio humore marcida & putris subsit, tum ipsum vlcus, tum quæ iuxta sunt, nigra aut subliuida conspicientur. Et inter vlcera exedentia, quacunque in parte phagedæna adfuerit, & valde depascitur & absumit, ea quoque in parte, quæ vlcus circunstant, colorem habebunt nigrum ac subliuidum.

[a] τῶν ἑλκέων τὰ κυκλοτερέα] Indicatio hæc ab vlcerum affectu sumitur & affectæ partis natura. Vlcera enim quæ dura & callosa

H habent labra, callum excindendum indicant, eumque affectum priùs submouendum esse, vt ad sanitatem redeant. Sic enim hunc locum explicat Galenus lib. 4. Methodi med. vbi pro ἐπιτάμνειν περιτάμνειν legit.

ὅτι παντὶ ἕλκει] Et hîc quoque affectæ partis natura ex vitiosi & biliosi succi redundantia attenditur ad vlceris curationem. Quomodo hunc etiam locum explicat Galenus lib. 4. Meth. med. eumque bis illic adducit. Meminit quoque Galenus huius loci Com. in lib. 1. de Humor. si modò verè Galeno adscribuntur Commentarij illi. A

ὅτῳ ἂν οἴδημα] Hîc agitur de tumoribus cum vlcere coniunctis, siue ex inflammatione, siue absque ea orti sint, quos certè priùs curare ac subsidere, quàm vlcus sanescat, oportet. Id cataplasmatis pus mouentibus & malacticis præstari debet. Hunc quoque locum subindicat Galenus lib. 4. Meth. med.

ἐπειδὰν δὲ καταχθῇ] Hîc de tumoribus vlceri coniunctis & suppuratis agens, sedata inflammatione & emollita duritie, abscessus & sinus qui relictus est glutinationem attingit. Quæ enim abscesserunt, cùm ita suspensa sint, vt minimè sese attingant, ita cogenda sunt & comprimenda, vt inter se applicentur, firmentur, & inhærescant, quod προσιστάναι & προσιζῆναι dixit Hippocrates, quod significat affirmare, firmiter collocare & adurgere. In abscessibus enim qui nulla inflammatione, sorde, aut carnis tabo, nulloque humore infestantur, agglutinatio & contactus est necessarius. Quod scripsit Hippocrates lib. κατ' ἰητρεῖον, ἀφεστεῶτα μὲν ὥστε τὰ μετέωρα, τῆς ἕδρης ψαύειν μέν. Quibus innuit vt quæ ita abscesserunt, vt suspensa sint, sedem attingant, sedem scilicet appellans, quod abscedenti corpori est subditum, cui adhærescere, firmari & insidere quod applicatur debet, quod προσιστάναι hîc dicit Hippocrates. Galenus συνεχθῆναι καὶ ἑδρασθῆναι explicat Com. in lib. κατ' ἰητρεῖον. Potest & hîc προσιστάναι inhibere, sistere & compescere significare, vt humorem in abscessibus redundantem per siccantia inhibeat & propellat, eamque in rem spongiam & folia desuper admoueat, quomodo sumpserunt reliqui omnes interpretes. Hîc autem τὰ ἀφεστηκότα dicuntur (vt exponit Galenus) ὅσα κατὰ συνέχειαν τοῦ σώματος, ἰδίᾳ τισὶ μορίοις ἑτέροις, ἢ ἐπιψαύουσιν αὐτῶν, ἐν ᾧ τὰ παρὰ φύσιν ἔχειν, οὐκέτι φυλάττει τὴν ἕνωσιν ἢ τὴν ψαῦσιν. B

ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ ὑγιέος] Hanc vinculi rationem ad sinuum glutinationem idoneam his verbis commendat lib. κατ' ἰητρεῖον ἡ δὲ ἐκ τοῦ ὑγιέος, πλευτὰς δὲ πρὸς ἕλκος, ὡς τὸ μὲν ὑπεὸν ἐξαθέληται, ἕτερον δὲ μὴ ἐπισυλλέγῃ).

ὅ, τι δ' ἂν μὴ δύνηται προσιζῆναι] προσθεῖναι legit Galenus hunc locum adducens lib. 4. Meth. med. ita vt προσθεῖναι pro προσιζῆναι legisse videatur. Quod etiam nostram interpretationem comprobat, vt ea quæ abscesserunt inter se apponere & adhærescere iubeat & adducere, quod dixit ἐν τῷ κατ' ἰητρεῖον ἀφεστεῶτα προσιζῆναι. C

ὑποκυρτοῦται] ὑπεκιρσοῦται legunt Vidius & Caluus, vt sit in varicem attollitur. Sed ὑποκυρτοῦται pro ὑποκυρτοῦται ponitur, quod est in gibbum assurgit & incuruatur. Hîc verò de sinu agitur quem supra immissum specillum, vt fluxui exitus pateat, ab ore secandum esse præcipit, si alioqui exitus non datur.

ἢ ἡ σὰρξ ὑπεῇ μυδῶσα] μυδᾷν de his dicitur quæ superfluo humore madent & diffluunt, ac vligine vitiantur, putrent & marcescunt. Vnde caro μυδῶσα dicitur hebes & fluxa, ex nimio humore contracta, indeque marcida & putris, qualis in vlcere inflammato colligitur. ὑγρὴν καὶ μυδῶσαν vocat lib. de vulner. cap. μύδησιν scribit Isagoges author, κοινὸν ὄνομα τῶν ἐκ σήψεως ἀπολλυμένων, propriè tamen palpebris attribui, vbi humore superfluo redundantes & adipe tumentes assiduè defluunt. μυδᾷν exponunt quidam διυγραίνεσθαι, σήπεσθαι. Hesychius μυδῆσαι, βρεχθῆναι, διαρρυῆναι, σαπῆναι. & μυδαλέον, διάβροχον, τὸ ἐπίδακρυ καὶ κάθυγρον, & μυδαλέας βεβρεγμένας. Item μυδαίνει, σήπει. Sunt qui μυδᾷν pro μαδᾷν sumant. Et in manu scriptis Regiis membranis ex Scholio quodam μυδῶσα, σηπομένη exponitur, deinde adscribitur, μυδᾷν λέγεται τὸ σηπεῖν τὰ στερεὰ σώματα καὶ τὸ μαδᾷν, ὥσπερ τριχῶν ἐκπιπτόντων τῶν σωμάτων. Quod certè sumptum videtur ex Corintho, aut eo qui de Dialectis scripsit. D

ὅτῃ ἂν φαγέδαινα ἐνῇ] Hîc propriè φαγέδαινα ab vlcere exedente distinguitur, vt dicatur φαγέδαινα vlcus tumidum, profundum, vicinas partes erodens, eoque nomine ab herpete differt, qui summam cutem exulcerat, & à nomis, quæ sine tumore exedunt. Phagedænæ autem vlceri tumor coniunctus est, qui vlceris labra circumstat, & cum cute subiectam etiam carnem absumit. Quod his verbis scribit Galenus Com. ad aph. 45. lib. 6. ἀλλ' ἡμῖν ἀρκέσει τῶν μὲν ἐπιλαμβανομένων τι τοῦ πέριξ χωρίου, τὰ μὲν ἕρπητας ὀνομάζειν, ὅσα ἐπιπολῆς ἢ καὶ κατ' αὐτὸ τὸ δέρμα. τὰ δὲ φαγεδαίνας ὅσα καὶ τὴν ὑποκειμένην διαφθείρει σάρκα. Longè verò apertiùs libro de Tumor. præternat. id sic exprimit: τὰ δὲ δι' ἀμφοῖν σὺν θέσει τοῖς ἕλκεσι αὐτοῖς καὶ τοῦ πέριξ ὄγκου, φαγεδαίνας ὀνομάζουσι. ἐπινέμεται μὲν οὖν καὶ ὁ ἕρπης ἀναβιβρώσκων τὰ πέριξ, ἀλλ' ἔστι μόνου τοῦ δέρματος ἕλκωσις. ἡ φαγέδαινα δὲ σὺν τῷ δέρματι καὶ τῶν ὑποκειμένων ἅπτεται. Interdum verò φαγέδαινα generis nomen assumit, & vlcus quod depascitur & vicinum corpus sanum perrodit, quodq; deterius & maius semper efficitur, significat, quemadmodum etiam huiusmodi vlcera phagedænica dicuntur, vt ibidem scribit Galenus, quomodo etiam Definit. Medic. authori φαγέδαινά ἐστιν ἕλκος ἀναβιβρώσκον τὰ ὑπόγυα καὶ παρακείμενα. Oritur autem φαγέδαινα ex vitiosi succi copia & humore bilioso vsto & iam ad melancholiam inclinante, qui sua malignitate & acrimonia vicinas partes arrodit. φαγέδαιναι in cole inter cancri genera reponit Celsus lib. 6. E

Partibus verò circa positis tumore & inflammatione laborantibus, vtiliter cataplasmate imponitur verbascum coctum, & trifolij folia cruda, ac epipetri folia cocta & polium. Eademque hæc omnia si vlcus purgari postulet, purgãdi quidem vim habent. Quin etiam & fici folia & oleæ, & marrubium, quæ omnia incoquere oportet. Inter hæc autem maximè viticem, ficum, oleam, decoquito. Eodemq; modo mali punicæ folia incoquenda sunt. Crudis verò vti licet, maluæ foliis ex vino tritis, item rutæ atque origani viridis foliis. Quibus omnibus lini semen torrefactum ac quàm tenuissimè tritum immisceto. Vbi verò erysipelatis metus vlceribus imminet, glasti folia trita cruda cum lini semine ex cataplasmate imponito, aut lini semen solani aut glasti succo maceratum in cataplasmate adhibendum. Cùm autem vlcus quidem purum fuerit, ipsum verò & ambientes partes inflammatione vexantur, lenticulam ex vino coctam & læuigatam, pauco oleo admixto, ex cataplasmate deligato, & rubi canini folia ex aqua læuigata cataplasmate imponito, superdato linteo tenui, puro,

[4] Καταπλάσματα οἰδημάτων καὶ φλεγμασίης τῆς ἐν τοῖς περιέχουσιν. ἡ ἑφθὴ φλόμος, καὶ τῆς τριφύλλου τὰ φύλλα ὠμά. καὶ τοῦ ἐπιπέτρου τὰ φύλλα ἑφθά, καὶ τὸ πόλιον. ἢν δὲ καὶ καθαίρεσθαι δέῃ τὸ ἕλκος, πάντα μὲν καὶ ταῦτα καθαίρει. ἀτὰρ καὶ τῆς συκῆς τὰ φύλλα καὶ τῆς ἐλαίης, καὶ τὸ πράσιον. ἕψειν δὲ ταῦτα πάντα, μάλιστα δὲ τούτων ἕψειν, τὸν ἄγνον, καὶ τὴν συκῆν, καὶ τὴν ἐλαίην, καὶ τῆς σίδης τὰ φύλλα ὡσαύτως ἕψειν. ὠμοῖσι δὲ τοῖσι δεῖ χρέεσθαι. τῆς μαλάχης τὰ φύλλα. τρίβων ξὺν οἴνῳ. καὶ τοῦ πηγάνου τὰ φύλλα. καὶ τῆς ὀριγάνου χλωρῆς. πᾶσι τούτοισι χρὴ τοῦ λίνου τὸν καρπὸν φρύξαντα καὶ κόψαντα ὡς λειότατον, μιγνύναι. ὅκου δὲ ἐρυσίπελας κίνδυνος ἐφ' ἕλκεσι γενέσθαι, τῆς ἰσάτιδος τὰ φύλλα τρίβων, ὠμὰ καταπλάσσειν σὺν τῷ λίνῳ, ἢ τὸ λίνον δεύων στρύχνου χυλῷ, ἢ ἰσάτιδος καταπλάσσειν. ὅταν δὲ τὸ ἕλκος καθαρὸν μὲν ἔῃ, φλεγμαίνῃ δὲ τό τε ἕλκος καὶ τὰ περιέχοντα τοῦ ἕλκεος, φακὸν ἐν οἴνῳ ἑψήσας καὶ τρίψας λεῖον, ἐλαίῳ ὀλίγῳ φυρήσας καταπλάσας ἐπιδεῖν. καὶ τοῦ κυνοσβάτου ἑψήσας τὰ φύλλα ἐν ὕδατι τρίψας λεῖα καταπλάσσειν. ὀθόνιον ὑποτείνας λεπτὸν καθαρὸν F G

A οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ τέγξας. καὶ ὅταν ξυνάγειν βούλῃ τὸ κυνοσβάτου τὰ φύλλα, ὥσπερ τὸν φακὸν σκευάζειν. σαυρίδιον. οἶνος καὶ λίνου καρπὸς διαμίγνυται λεπτός. καὶ τόδε, ὁ τοῦ λίνου καρπὸς, καὶ ἄγνος ὠμὸς, καὶ μηλεία στυπτηρίη, ὄξει ταῦτα δευθέντα.

vino & oleo madente. At vbi oras vlceris committere voles, rubi canini folia eo modo quo lenticulam præparato, vel nasturtium (σαυρίδιον dicitur) vinum & lini semen contritum commiscentur. Hoc quoque, lini semen, vitex cruda, & alumen Melinum, hæc aceto macerato.

καταπλάσματα οἰδημάτων] Cùm tumorum omnium præter naturam communis indicatio vacuatio sit, inflammatioque ex humorum affluxu pendeat, breuis ac propria ipsius curatio instituitur per ea quæ affectum ipsum summouent, qualia sunt quæ rarefaciunt, extenuant, digerunt, euacuant, resoluunt & discutiunt, siccandique facultate valent. Quæ enim cataplasmata calefacientia & humectantia phlegmonis adhibentur, ad dolorem demulcendum spectant, symptomaque ipsum, non affectum respiciunt. Quem in sensum hunc locum exponit Galenus lib. 4. Meth. Idem quoque lib. 13. Meth. vbi phlegmones feruor iam subsedit, mitigatoriis cataplasmatis dimissis, ad ea quæ digerunt paulatim transeundum esse censet. Hæc autem omnia quæ hîc recensentur, desiccandi ac digerendi, quædam etiam detergendi vires habent, vt Galenus etiam fatetur.

καὶ τὸ ἐπιπέρου] Sic legunt quotquot adhuc videre licuit exemplaria, tum scripta, tum publicata. Caluus κυπέρου legisse videtur, cùm iunci quadrati folia dixerit. Sed cyperi radices, non folia ad vsum medicum, & vlcera quæ propter nimiam humiditatem ægrè coalescunt, itemque ad oris vlcera, Dioscorides & Galenus commendant. Cornarius κύπρου φύλλα legit, & ligustri folia vertit, quæ absque morsu desiccare scribit Galenus, habereque quiddam digerens cum aquea substantia, modicè calida, tum etiam adstringens quiddam ex terrena substantia frigida, ideoque mistæ esse facultatis. Quorum vsum aduersus phlegmonas & carbunculos, orisque vlcera commendant Dioscorides & Galenus. Hîc autem Galenus ἐπιπέτρου legit lib. 4. Meth. quem secuti sumus. Epipetrum autem Arist. lib. 4. de part. animal. cap. 5. inter plantas annumerat quæ absolutè & per se viuunt, & in Parnaso nasci, diuque viuere clauis suspensum scribit. Plinius cap. 15. lib. 21. Epipetron acinon vocari scribit, quæ certè ocimo & specie & viribus similis est, ideoque siccandi, detergendi, ac digerendi facultate prædita est. Hîc quoque quidam ἐμπέτρου pro ἐπιπέτρου legunt, cuius magna vis est siccandi ac detergendi, pro quo Crithmum & quam Crettam marinam dicunt substituunt, quæ potenter desiccat.

ἀπὸ καὶ τῆς συκῆς τὰ φύλλα] Hæc cataplasmata mixtarum admodum sunt virium. Habent enim aliquid adstringentis, potenter tamen extergent, digerunt, discutiunt & siccant. In quibus sanè marrubium reponitur, quod lib. 5. κατὰ γένη Galenus in Heræ Panacia, solum etiam ad ea vlcera quæ carnem humidam & sordidiorem habent, valere scribit.

μάλιστα δὲ τούτων ἕψειν τὸν ἄγνον] Hoc etiam cataplasma cùm potenter digerat & siccet, incoqui vult, quò magis induratas partes digerat, & acrimoniam ac calorem temperet, quo nomine etiam oleæ folia & mali punicæ adduntur.

D ὁμοίως δὲ λίνου] Hoc præter cætera emollientem & lenientem habet facultatem, & inflammationem discutit, quo nomine eo crudo etiam vtitur. Torrefactum autem lini semen admiscetur, vt excrementitia humiditate deposita valentiùs siccet.

σαυρίδιον] σαυρίδιον ἡ καρδαμὶς βοτάνη ἀπὸ τοῦ κατὰ τὸ σχῆμα ὁμοιότητος, ἡ αὐτὴ καὶ κάρδαμον ὀνομάζεται. Galenus in Exeg. vocum Hippocr. Erotianus quoque hunc locum subindicat cùm scribit, σαυρίδιον ὃν ἔνιοι καρδαμίδα καλοῦσιν, καρδάμῳ ἐοικυῖαν. ἔστι δὲ θερμαντικὴν τὴν δύναμιν.

καὶ μηλεία στυπτηρίη] Melinum alumen Ægyptio proximum esse scribit Plinius cap. 15. lib. 35. & Dioscorides, quod ex Melo insula Cycladum vna adueheretur, cuius etiam meminit Celsus, & Galenus lib. 3. κατὰ τόπ. ex Charixeno, etsi codices Græci sunt deprauati. Ibidem quoque alumen Melinum ad vlcera in naso ab Archigene adhibetur. Melius autem στυπτηρίη μηλία scribatur, quemadmodum μηλία γῆ terra Melia dicitur Theophrasto libro de Lapidibus & Dioscoridi, quæ & μηλιάς. Hucque referri videtur quod in Exegesi scribitur quibusdam in exemplaribus. μηλία, ἡ ἀπὸ μήλης τῆς νήσου. Vbi & μηλιὰς legunt exemplaria quædam vitiosè pro μηλιάς, vt scripsimus aliàs.

E Ὄμφακα λευκὴν ἐς χαλκεῖον θλίψας ἐρυθρὸν δι' ἠθμοῦ πρὸς ἥλιον τιθέναι τὰς ἡμέρας. τὰς δὲ νύκτας αἴρειν, ὅκως μὴ δροσίζηται. ἀνατείβειν δὲ τῆς ἡμέρης ἀπαύστως, ὡς ὁμαλῶς ξηραίνηται. καὶ ἀπὸ τοῦ χαλκείου ὡς ὅτι πλεῖστον ἀναλαμβάνῃ. τιθέναι δὲ ἐς τὸν ἥλιον τοσοῦτον χρόνον, ἐς ὃ ἂν παχὺ γένηται, ὥσπερ μέλι. ἔπειτα ἐς χύτρην χαλκῆν ἐγχέας, καὶ μέλι ὡς κάλλιστον, καὶ οἶνον γλυκὺν, ἀφεψήσας πρότερον ῥητίνην τερμινθίνην, ἑψεῖν δὲ τὴν ῥητίνην ἐν τῷ οἴνῳ, ἕως ἂν σκληρὴ γένηται ὥσπερ μέλι ἑφθόν. ἔπειτα τὴν μὲν ῥητίνην ἐξελεῖν. τὸν δὲ οἶνον ξυγχέαι. ἔστω δὲ πλεῖστος μὲν ὁ χυλὸς τῆς ὄμφακος. δεύτερος δὲ ὁ οἶνος. τρίτον δὲ ὁ μέλι. καὶ σμύρναν τὴν στακτὴν, καὶ ἄλλως ὡς βελτίστην τρίψας λείην, καὶ διεῖσθαι τοῦ οἴνου τοῦ αὐτοῦ παρεγχέοντα κατ' ὀλίγον. ἔπειτα ἑψεῖν αὐτὴν ἐφ' ἑαυτῆς τὴν σμύρναν ξὺν τῷ οἴνῳ ἀνακινέοντα. ὅταν δὲ δοκέῃ ἤδη καλῶς ἔχειν ὁ πάχος, ξυγχέαι ἐς τὸν χυλὸν τῆς ὄμφακος. καὶ νίτρον ὡς ἄριστον φρύξας, ἡσύχως μιγνύναι ἐς τὸ φάρμακον. καὶ ἄνθος χαλκοῦ ἔλασσον τοῦ νίτρου. ταῦτα δὲ ἐπειδὰν μίξῃς, ἕψειν, μὴ ἔλασσον τριῶν ἡμερέων, ξύλοισι συκίνοισιν ὡς ὀλίγον ὑποκαίοντα, ἢ ἄνθραξιν ὡς μὴ φρύγηται. καὶ ἐμβαλλόμενα πάντα, ἄνυδρα ἔστω, καὶ τὰ ἕλκεα μὴ τέγγεσθω, ὅπη ἂν ἐπαλείφηται τὸ φάρμακον. χρέεσθαι δὲ τούτῳ τῷ φαρμάκῳ πρὸς τὰ πεπαλαιωμένα ἕλκεα, καὶ πρὸς τὰ νεότρωτα. καὶ ἐς πόσθιον,

Vuam acerbam albam in vas æneum rubrum per colum transmissam interdiu insolato, noctu deponito, ne rorem sentiat. Interdiu autem assiduè terito, vt æquabiliter siccescat, & ex æneo vase quàm plurimum contrahat. Tantisper verò soli exponatur, dum mellis crassitudinem adepta sit. Deinde in ollam æneam transfundatur, cum melle quàm optimo & vino dulci, in quo priùs resina terebinthina incoxerit dum ad instar mellis cocti dura euaserit, qua postea exempta, vinum affunditur. Sit autem succi vuę acerbæ maxima pars, secundo loco, vini, tertio mellis. Myrrha quoque stacte, vel alioqui quàm optima bene trita, ex eodem vino sensim affuso diluitur, dein ipsa per se in vino agitando incoquitur. Vbi verò iustam crassitudinem nacta esse videatur, in vuæ acerbę succum affunditur. Tum nitrum quàm optimũ torrefactum, paulatim medicamento admiscetur, & floris æris minor quàm nitri modus. Quæ vbi inter se mixta fuerint, nõ minùs quàm per triduum coquantur, lignis ficulneis paulatim succensis, vel carbonibus, ne torreantur. Quæ immittuntur omnia humoris sint expertia, vlceraque minimè madeant, vbi hoc medicamentum illinitur. Eo vtitor ad inueterata & recẽtia vlcera, tum ad cutem quę colis glandem tegit,

tum capitis atque auris vlcera. Aliud medicamentum ad eadem vlcera. Fel bubulum aridum, mel quàm optimum, vinum album ex quo loti ramenta deferbuerint, thus, myrrha, æqua portione, croci, floris æris tantundem. Ex liquidis plurima fit vini portio, deinde mellis, fellis paucissima. Aliud. Vinum, mel cedrinum pauca quantitate, ex aridis autem, flos æris, myrrha, malicorium siccum. Aliud. Floris æris vsti pars dimidia, myrrhæ duæ partes dimidiæ, croci tres partes, mellis exiguum, ex vino incoquuntur. Aliud. Thuris pars vna, gallæ tantundem, croci triplum. Singula arida quàm læuissimè trita, deinde mixta, ad solem feruentissimum, vuæ acerbæ succo affuso, dum viscosa euadant, per tres dies teruntur, demum vino austero, nigro, odorato, paulatim instillato, macerantur. Aliud. Ilicis radices ex vino dulci, albo, incoquuntur, atq; vbi probè habere videbitur, vini transfusi duæ partes sumuntur, & amurcæ quàm siccissimæ vna. Deinde agitando, vt ne vrantur, incoquuntur leni igne dum iustam crassitudinem habere videantur. Aliud. Reliqua quidem eadem, verùm vini loco acetum album acerrimum sumitur, in quod lanæ quàm maximè succidæ intinguntur, tum ammixta amurca & affuso caprifici succo decoquitur, & alumen Melinum, ac nitrum, ærisque flos, vtraque vsta admiscentur. Hoc priore vlcera magis purgat, siccat tamen illud non minùs. Aliud. Lanæ paucissima aqua intinguntur, dein vini tertia pars affunditur, coquuntur dum ad iustam crassitudinem peruenerint. Hæc recentia vulnera citissimè ad suppurationem deducunt. Ista verò maximè ab his suppurationem auertunt.

καὶ ἐς κεφαλῆς ἕλκεα καὶ ὠτός. φάρμακον ἕτερον τῶν αὐτέων ἑλκέων. χολὴ βοὸς ξηρή. μέλι ὡς κάλλιστον. οἶνος λευκός. ἀπεζέσθησαν δὲ ἐν αὐτῷ λωτοῦ τορνεύματα. λιβανωτός. σμύρνη, ἴση. κρόκος ἴσος. ἄνθος τε χαλκοῦ ὁμοίως. τῶν ὑγρῶν. οἶνος πλεῖστος. μέλι δεύτερον. ὀλίγιστον ἡ χολή. Ἕτερον. Οἶνος. μέλι κέδρινον, ὀλίγον. τὰ δὲ ξηρά, ἄνθος χαλκοῦ. σμύρνα. σίδιον αὖον. Ἕτερον. ἄνθος χαλκοῦ ὀπτὸν ἡμιμοίριον. σμύρνης, δύο ἡμιμοίρια. κρόκου τρεῖς μοῖραι. μέλι ὀλίγον σὺν οἴνῳ ὀπτῶνται. Ἕτερον. Λιβανωτοῦ μοῖρα. κηκῖδος μοῖρα. κρόκου τρεῖς. τούτων ἕκαστον ξηρὸν τρῖψαι ὡς λειότατον. ἔπειτα μίξας, τρίβειν ἐφ' ἡλίῳ ὡς θερμοτάτῳ, παραχέων χυλὸν ὀμφακος ἕως ἂν ἰξώδεα γένηται, ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας. ἔπειτα ἐν οἴνῳ αὐστηρῷ μέλανι εὐώδεϊ παραχέειν κατ' ὀλίγον διεῖσθαι. Ἕτερον. Ἐν οἴνῳ γλυκέϊ ἕψειν λευκῷ, πρίνου ῥίζας. ἐπειδὰν δὲ δοκέῃ καλῶς ἔχειν, ἀποχέας τοῦ οἴνου δύο μοίρας, ποιῆσαι τῶνδε. καὶ ἀμόργης ἐλαίου ὡς αὐοτάτου μοῖραν μίαν. ἔπειτα ἕψειν ἀνακινέων ὡς μὴ φρυγῇ, μαλθακῷ πυρὶ ἕως ἂν δοκέῃ τοῦ πάχεος καλῶς ἔχειν. Ἕτερον. τὰ μὲν ἄλλα, τὰ αὐτά. ἀντὶ δὲ τοῦ οἴνου, ὄξος ὀξύτατον ἔστω λευκόν. ἐμβάψαι δὲ ἐς αὐτὸ εἴρια ὡς οἰσυπώδεα. κἄπειτα διεὶς τῇ ἀμόργῃ ἕψειν. καὶ ὀπὸν ἐρινεοῦ ξυγχέαι. καὶ στυπτηρίην μηλιάδα. καὶ νίτρον. καὶ ἄνθος χαλκοῦ, μίξαι ὀπτὰ ἀμφότερα. τοῦτο μᾶλλον τοῦ προτέρου καθαίρει τὰ ἕλκεα. ξηραίνει δὲ τὸ πρότερον οὐχ ἧσσον. Ἕτερον. τὰ εἴρια βάψαι ὡς ἐν ὀλιγίστῳ ὕδατι. ἔπειτα οἴνου ξυγχέας μέρος τρίτον, ἕψειν ἕως ἂν καλῶς ἔχῃ τὸ πάχος, ἀπὸ τῶνδε διαπυΐσκεσθαι δέξεται τὰ νεότρωτα τάχιστα.

ὄμφακα λευκὴν] Veterem omphacij præparandi modum istique non absimilem describit *Dioscor. ex succo vuæ acerbæ & immaturæ. Ante canis ortum expressa meligo in rubro ære, linteo cooperto, insolabatur, vsque dum cogeretur, semperque quod vasi adhærescerет reliquo humori permiscebatur, noctuque à subdialibus locis in tectum referebatur. Quandoquidem nocturni rores ipsum concrescere non sinebant. Huius quoque duplicem conficiendi modum scribit Plinius cap. 27. lib. 12. atque ære Cyprio seruari tradit, vnde maiores stringendi & siccandi vires habet. Hoc autem medicamentum valenter glutinat, siccat, adstringit & cicatricem contrahit. Quæ etiam vires resina terebinthina admixta & myrrha, nitro quoque & æris flore, valde intenduntur. Quapropter id ad aures & capitis vlcera, tum cutis quæ glandem tegit, valde est accommodatum.

* Cap. 5. lib. 5.

ταῦτα δὲ ἐπειδὰν μίξῃς, ἕψειν] Sic codicum manu scriptorum magna pars legit, quædam etiam ἕψει eodem sensu.

ξύλοισι συκίνοισι] Ficulnea ligna vt ἄκαπνα & sicca eligit. Vitiata sunt autem exemplaria manu scripta, quæ hîc medicamenti confectionem interrumpunt, aliamque esse censent, cùm ἕτερον interponant.

φάρμακον ἕτερον] Hæc medicamenti indicatura in manu scriptis codicibus quibusdam vitiosè adscribitur hoc modo, φάρμακον πρὸς παλαιὰ καὶ νεότρωτα ἕλκεα τῶν αὐτῶν ἑλκέων. Hoc verò medicamentum mollioribus corporibus est idoneum. Nam illius acrimonia thure quod mitigat & lenit, coquit & digerit, & vino retunditur. Crocus etiam subadstringit & concoquit. Mellis satis magna copia siccat, digerit, & mixta huiusmodi à putredine conseruat. Myrrha tenuium est partium & siccat.

μέλι κέδρινον] Mel cedrinum dicitur, quod ex cedris roris modo defluit & colligitur, cuius magna est copia in Libano monte, quodque coriis super terram extensis & excussis arboribus, in ollas ac fictilia excipitur, melque roscidum & aërium vocari testatur Galenus lib. 3. de aliment. facult. Istud autem quod ex cedris colligitur siccat magis ac deterget, tenuiorumque est partium. At medicamentum istud superiore valentiùs siccat ac deterget, ideoque durioribus corporibus conuenit, & dysepulotis vlceribus ac malignis est idoneum, quibus medicamenta adstringendi & repellendi facultate prædita adhibentur, vt nihil in partem affectam, dum curatur, influat, quædam etiam digerentia, vt sanies in laborante particula contentæ per habitum digerantur & vacuentur, vt scribit Galenus lib. 4. Comp. med. gener. Malicorium autem ex vino præsertim austero incoctum, potentissimè desiccat, reliqua siccant, detergunt, digerunt.

ἕτερον λιβανωτοῦ] Hoc medicamentum rectè facit ad dysepulota quòd validè adstringat & siccet, propter gallam, succum vuæ acerbæ, & vinum austerum. Ex huiusmodi autem vino macerata & trita ad cicatrices ducendas præstant, omniaque ista sole æstiuo multis diebus trita, meliora euadunt.

ἐν οἴνῳ γλυκέϊ] Hæc compositio adstringit & siccat propter Ilicis radices. Quin & amurca cùm terrenæ substantiæ plurimùm habeat, adstringit etiam & siccat, ideoque vulneribus cum aceto, vino, aut mulso commodè illinitur Dioscoridi, & ad interiora humani oris vlcera efficax est, vt scribit † Plinius. Ex igne autem molli concinnatur medicamentum, hoc est, lento ne torreatur & acrimoniam acquirat, aut prunas & minimè fumantem ignem intelligit, qualem mollem ignem vocat Galenus in Andromachi arteriaca lib. 7. κτ̃ τόπ. Vetustate autem amurca melior fit & siccior, ideoque præfertur quæ quàm maximè aquæ expers est. Eandem etiam vlcera siccorum temperatura corporum curare scribit Galenus lib. 6. simpl. med.

† Cap. 8. lib. 15.

A αἱ ἢ δὲ τῷ οἴνου] Hæc aceto acerrimo albo incocta subtiliora sunt & efficaciam acquirunt, ideoque melius purgant, tenuant, siccant & digerunt, altiusque penetrant. Ideoque lana eo aceto imbuta, quæ plurimam sordem habeat concoquit magis & digerit. Exemplaria autem manu scripta μίξας vbi cætera μίξαι legunt, & ἔρια pro εἴρια. Vtraque lectio tamen probatur.

τὰ εἴρια βάψαι] Hæc compositio lenit, concoquit, maturat, ideoq; recentibus vlceribus suppurationem accelerat. Reliqua cùm digerant & siccent, eam prohibent. Eoque nomine ex codicibus manu scriptis eam indicaturam apposuimus. Sic enim legunt, τοῖσι μάλιστα ἀποτρέπει τὰ νεότρωτα διαπυΐσκεσθαι. Quam etiam lectionem agnoscit Caluus.

[6] Ἄλλο. ἄρον ξηρὸν ἐπιπάσσειν, καὶ συκέης κράδης ἐν ὀπῷ φλοιὸν χλωρὸν τρίβων ἐν οἴνῳ ἐγχέειν, ἢ αὐτὸ ἄνευ οἴνου αὐτὸν, καὶ ξὺν μέλιτι. ἕτερον. Ὄξος ἀφεψῶν, λωτοῦ πρινίσματα. ἔστω δὲ λευκὸν τὸ ὄξος. κἄπειτα μίξαι ἀμόργην ἐλαιέων, καὶ ὀῤῥὸν πίσσης ὠμόν. καὶ ἐπαλείφειν καὶ καταστάζειν. καὶ ἐπιδεσμεῖν. ξηρὰ ἀποτρέπει τὰ νεότρωτα διαπυΐσκεσθαι. ἢ ὄξει ἀπονίψας, οἴνῳ ἀποσπογγίσας.

Aliud. Arum siccum inspergito, & ficulnei rami corticem viridem cum succo ex vino tritum immittito, quem vel sine vino, vel per se cum melle immittere licet. Aliud. Ex aceto albo loti ramento incoquito, deinde amurcam & serũ picis crudum immisceto, illinito, instillato, & alligato. Hæc sicca recentia vulnera suppurare prohibet, aut loco ex aceto abluto, aut ex spongia vino madente deterso adhibita.

[6] ἄρον ξηρὸν] Hoc medicamentum valenter siccat & deterget. κράδη verò ramum ficulneum significat, & κράδαι dicuntur Galeno in Exegesi, συκῆς οἱ ἀκρέμονες. Erotianus etiam κράδας, οἱ μὲν τὰ τῆς συκῆς φύλλα, οἱ δὲ, τοὺς κλάδους (vt scribit) accipiunt. κράδη etiam Hesychio & Sudæ pro ficu sumitur, vt & apud Nicandrum pro ficu syluestri. Istud autem aliter legisse videtur Cornarius, & hoc medicamentum diuisisse.

C καὶ ὀῤῥὸν πίσσης ὠμόν] ὀῤῥὸν πίσσης, τὸ ὑγρότατον τῆς πίσσης exponit Erotianus hunc locum subindicans, serosum picis recrementum, aut liquorem aquosum, qui pici liquidæ supernatat, sicut serum lacti, intelligens. Cùm enim pix coquitur, expansa supra cortinam vellera pura eius halitu madefiunt, deinde in vas exprimuntur. Id πισσέλαιον † Dioscoridi dicitur. Galenus verò lib. 1. κατὰ τόπ. quod pici liquidæ supernatat & incumbit πισσανθὸς, florem picis vocat, quod tenuium magis partium quàm ipsa pix existit, tum compage, tum etiam facultate. †† Idem lib. 2. de simpl. fac. quod oleosum in pice liquida supernè fluitat πισσανθὸς dici scribit. ††† Sic Scribonius Largus picis florem πισσέλαιον dici testatur, idque esse explicat quod excipitur dum pix coquitur, lana superposita eius vapori. Id autem ὀῤῥοπίσση esse videtur, quæ medicis est vsui, & quam * Paulus ad vteros conclusos adhibet, quodque πίσσης ὀῤῥὸν auribus exulceratis & purulentis inculcat Apollonius apud Galenum lib. 3. κατὰ τόπ. πισσέλαιον autem ** Galeno dicitur mixtura ex pice liquida & oleo, qua ad radices capillorum vtebatur, longè à pissantho differens. Porrò hunc quoque picis florem Scribonius Largus dolorem sedare, & in auribus suppurationem prohibere fatetur.

D † Cap. 79. lib. 1. †† Cap. 21. ††† Cap. 40. * Cap. 74. lib. 3. ** Lib. 1. κατὰ τόπ.

ξηρὰ ἀποτρέπει] Hæc, velut inclusa parenthesi, ad sequentia etiam pertinere possunt, vt sit eorum facultatis velut indicatura. Nam cùm sicca adhibeantur, & cruentis vulneribus conueniant, probè glutinant cicatricemque contrahunt, ideoque pus fieri prohibent.

[7] Ἄλλο. τὸν μόλιβδον τὸν λεῖον ξὺν τῇ σποδῷ τῇ κυπρίῃ λεαίνοντα ἐπιπάσσειν. καὶ τοῦ λωτοῦ τὰ ἰχθυήματα ἐπιπάσσειν. καὶ τὴν λεπίδα τοῦ χαλκοῦ. καὶ τὴν στυπτηρίην, καὶ τὴν χαλκῖτιν μετὰ τοῦ χαλκοῦ. καὶ μόνην. καὶ μετὰ τῶν τοῦ λωτοῦ ἰχθυημάτων. καὶ ἄλλως, ὅταν δέηται ξηροῖσι τοῖσι τοιούτοισι χρέεσθαι. καὶ τῇ σποδῷ τῇ ἰλλυριώτιδι λείῃ μετὰ τῶν ἰχθυημάτων. καὶ αὐτοῖσι μούνοισιν ἰχθυήμασι. καὶ ἄνθη ἀργύρου μόνη, ὡς λειοτάτη. καὶ τὴν ἀριστολοχίην, ξύων τε καὶ τρίβων λείην ἐπιπάσσειν. Ἕτερον ἔναιμον. Σμύρνα. λιβανωτός. κηκίς. ἰός. ἄνθος χαλκοῦ ὀπτόν. στυπτηρίη αἰγυπτίη ὀπτή. οἰνάνθη. οἰσυπίδες. μολύβδαινα. τούτων ἴσον ἑκάστου ἡ δίεσις σὺν οἴνῳ ὥσπερ τὸ πρότερον. καὶ ἄλλη ἐργασίη κατὰ τὰ αὐτά. ὄξος ὡς ὀξύτατον λευκόν. μέλι. στυπτηρίην αἰγυπτίην. νίτρον ὡς ἄριστον, ἡσύχως φρύξας. χολῆς ὀλίγον συνέψει. τοῦτο τὰ ὑπερσαρκέοντα καθαίρει καὶ κοιλαίνει, καὶ οὐ δάκνει. ἄλλο. Ποίη ἡ μικρόφυλλος, ᾗ ὄνομα παρθένιον τὸ μικρόφυλλον, ἣ τὰ θύμια τὰ ἀπὸ τοῦ ποσθίου ἀφαιρεῖ. καὶ στυπτηρίη, ἢ χαλκῖτις, καὶ μηλιάδος ὠμῆς, ἐλατήριον λεπτὸν ξηρὸν προσπάσαι, καὶ τὸ σίδιον λεπτὸν ξηρὸν ὡσαύτως.

Aliud. Plumbum tritum cum spodio Cypria læuigatum inspergito, tum loti corticum fragmẽta, tum æris squamam, & alumen, & Chalcitidem cum ære, & solam, & cum loti corticum fragmẽtis. Alioquin si aridis opus sit, his vti licet, & spodio Illyrio cum corticum fragmentis læuigato, aut ipsis corticum fragmentis per se. Flos item argenti per se quàm tenuissimè tritus, & aristolochia, tum erasa, tum bene trita inspergitur. Aliud cruẽtis vulneribus idoneum. Myrrha, thus, galla, ærugo, flos æris vstus, alumen Ægyptium vstum, œnanthe, lanæ sordidæ, plumbi recrementum. Singula pari pondere vino diluuntur, vt supra. Alia etiam mixtura ad eadem. Acetum album quàm acerrimum, mel, alumen Ægyptium, nitrum quàm optimum leuiter tostum, fellis exiguum, simul coquito. Hoc superexcrescentem carnem detrahit, excauat, & morsus est expers. Aliud. Parthenium quod μικρόφυλλον dicitur, & herba est minuta habens folia, quæq; cutis glandem tegentis thymia aufert, alumen, chalcitis, melini crudi portio, elaterium tenue aridum inspergitur, eodemque modo malicorium tenue aridum.

[7] ξὺν τῇ σποδῷ τῇ κυπρίῃ] Spodios siccat & adstringit. Probatur autem Cypria Dioscoridi cap. 46. lib. 5. & Plinio lib. 34. cap. 13. Et ad oculos sæpe adhibetur, vt testatur Galenus in Exegesi, & lib. 4. κατὰ τόπ.

τὰ ἰχθυήματα] ἰχθυήματα λεπίσματα φλοιῶν, corticum fragmenta exponit Galenus in Exegesi ex hoc loco, corticis loti ramenta aut scobem, aut præsegmina intelligunt, velut piscium squamas. Erotianus etiam λωτοῦ ἰχθυήματα, αἱ τοῦ ῥινίσματα ἢ πρίσματα positum contendit, hunc locum subindicans.

τῇ σποδῷ τῇ ἰλλυριώτιδι] Sic legunt quotquot adhuc videre licuit exemplaria tum manu scripta, tum publicata. Hermolaus Barbarus λαυριώτιδι hîc legendum contendit, & spodon intelligi vult quæ ex argentariis fodinis eruitur. Fit enim spodos († vt scribit Plinius) in argenti fornacibus, quam vocant Lauriotin. Est autem Laurion in Attica locus argenti fodinis nobilitatus, teste Pausania.

H Sed hæc spodos, vt quæ oculis sit vtilissima, priore lenior & infirmior censetur. † Cap. 13. lib. 34.

καὶ αὐτοῖσι μούνοισιν] Exemplaria Regia manu scripta, καὶ αὐτῇ μόνῃ legunt, καὶ ἰχθυήμασι, quædam etiam μορίοισιν vitiosè.

οἰσυπίδες] οἰσυπίδας προβάτου ῥύπον, ἤγουν ἐρίου ῥυπαρὸν exponit Galenus in Exegesi. Vbi & in quibusdam exemplaribus additur. οἰσυπίδες προβάτου ῥύποι συνεστραμμένοι. δηλοῖ δὲ καὶ ἐρίου ῥυπαροῦ μαλλίον. Qui locus hunc procul omni dubio subindicat. Ex quibus hîc lanarum succidarum sordes intelliguntur, aut, quod magis malim, lanarum succidarum tomentum & glomeratus cumulus. Hoc enim μαλλίον (si modò scriptio vera est) significare videtur, nisi si μάλλιον scribendum videtur, vt lana succida promissior concinnata & carpta, aut veluti vellus cincinnatum intelligatur. Videtur autem lana ipsa sordida vsta intelligenda, cuius vsturæ modum docet *Dioscor. Sic enim desiccat potentiùs, & crematarum lanarum cinerem crustas obducere, & vlcera ad cicatricem perducere testatur Dioscorides. Eadem quoque ad oculos vtuntur, quòd acrimoniam & morsum deposuerit.

* Cap.67. lib.2.

καὶ ἄλλη ἐργασίη] Arbitrarium est num hæc ad præparandi modum superioribus similem referantur, num verò alium mixturæ apparatum, ex sequentibus intelligat, quod mihi fit magis vero simile.

παρθένιον] Cùm multis Parthenij nomen attribuatur, vt Perdicio † Celso, (quod etiam testatur Plinius † †) & Linozostidi & Artemisiæ, non facilè est cuinam hoc nomen cōpetat conijcere, tum quòd vnius tantùm Parthenij meminerit Dioscorides. Item cap.155. lib.3. Anthemida hoc nomine vocari scribit, & cap.191. lib.4. Linozostin & amaracum. Quod etiam testatur Galenus in Exegesi, hunc nimirum locum subindicans cùm scribit, παρθένιον τὸ σμικρόφυλλον, καλεῖται δὲ παρθένιον καὶ ἡ ἀνθεμὶς, καὶ ἡ ἑλξίνη, καὶ ἡ λινόζωστις, καὶ τὸ ἀμάρακον. ἀλλὰ καὶ ὁ Διοσκουρίδης μή ποτε φησὶν, ἀκουστέον, ἤτοι τῆς ἑλξίνης, ἢ τῆς λινοζώστεως τὸ εἶδος τὸ σμικρόφυλλον. Ex quibus satis apparet quàm deprauata sint Galeni exemplaria.

† Cap.vlt. lib.2. †† Cap.30. lib.21. & 5. lib.25. & cap.27. lib.22.

τὰ θύμια] θύμιον nominatur (vt scribit *Celsus) quod super corpus quasi verrucula eminet, ad cutem tenue, supra latius, subdurum & in summo perasperum. Idque summum colorem floris thymi repræsentat, vnde ei nomen est, ibique facilè finditur & cruentatur, nonnunquam aliquantum sanguinis fundit, fereque circa magnitudinem fabæ Ægyptiæ est, rarò maius, interdum perexiguum, modò vnum, modò autem plura nascūtur, vel in talis, vel palmis, vel inferioribus pedum partibus. Pessima tamen in obscœnis sunt, maximeque ibi sanguinem fundunt. Thymi dicuntur cæteris & Galeno lib.14. Meth. & libro de Tumor. præter nat. θύμοι quoque ** Paulo Æginetæ sunt σαρκώδεις ὑπεροχαὶ, ποτὲ μὲν ἐπὶ τῆς βαλάνου, ποτὲ δὲ ἐπὶ τῆς πόσθης συνιστάμεναι, ἐμφερεῖς τοῖς θύμου κορύμβοις. Hoc igitur medicamentum quod thymos his in partibus sanat, potenter exiccare oportet.

* Cap.28. lib.5. ** Cap.58. lib.6.

καὶ μηλιάδος ὠμῆς] μηλιάδος ὠμῆς, τῆς ἀπὸ μήλου χαλκίτεως, ἢ συνηθείας exponit Galenus in Exegesi, hunc sanè locum subnotans. Vnde alumen aut Chalcitidem subintelligi vult, quòd ex Melo insula vna Cycladum vtrunque præstantissimum aduehatur. Hermolaus Barbarus hoc loco alumen Melinum significari vult, quod Chalcitis dicitur, quia ex lapide fiat. Sed fortasse hîc non malè Melia terra accipiatur, quam per Melinum cum Latinis authoribus & * Plinio subaudimus. μηλία γῆ Dioscoridi dicitur, & μηλιὰς & μηλιαὶ Theophrasto lib. περὶ λίθων. Hæc vim habet aluminosam, adstringentem & detergentem † Dioscoridi, ideoque pictoribus in vsum ad perpetuandos colores & ad pigmenta cedit. Quod testatur Plautus Mostell. Non istanc ætatem oportet pigmentum vllum attingere, neque cerussam, neque melinum, neque aliam offuciam. Cùm verò Eretriensem terram imitetur, & viribus affinis sit, potest sua facultate quoque cruentis vulneribus adhiberi & cicatricem ducere, ad quæ Eretriensem terram valere scribunt † † Galenus & Dioscorides. Eam autem terram Meliam hîc subintelligi coniecturam auget, quòd antea συνήθειαν μηλιάδα semper dixerit Hippocrates, nunc verò apertissimè distinguatur, deinde quòd crudum Melinum desiderat ad maiorum adstringendi & glutinandi vim. Demum quoque cùm μηλιάδος ὠμῆς scribatur, ista casus mutatio distinctionem auget cum phrasi Græca, quæ solidioris cuiusdam rei, vt lapidis, aut terræ, portionem denotat. Ambiguitatem etiam adiuuat quòd scribit Galenus in Exegesi, μηλίας ἢ ἀπὸ μήλης τῆς νήσου.

* Cap.6. & 7. lib.35. † Cap.180. lib.5. †† Lib.9. simpl. med. Cap.171. lib.5.

Caua autem & pura maximè implet herba Lagopyrus nomine, furfures vbi inaruit referens, paruo instar oleæ folio, sed longiore, & marrubij foliū cum oleo. Aliud. Caricæ quam siccissimæ pars interior pinguis, mellis instar, aquæ partes duæ, seminis lini non admodum tosti & tenuissimè triti, pars vna. Aliud. Caricæ & floris æris triti exiguum, & fici succus. Tum caricæ pars interior, chamæleon niger, sed bubulum aridum, reliqua quidem eadem. Arida verò, nasturtium tenue crudum, irio, par vtriusque modus. Caricæ partes duæ, seminis lini tantundem, fici succus. Vbi horum medicamentorum aliquo vti voles, splenia aceto imbuta super imponito, spongia spleniis superposita & alligata, ac paulò magis appressa. Quòd si partes ambientes inflammatione laborent, quod conferre videbitur circumlinito.

ᵃ Πληροῖ δὲ μάλιστα τὰ κοῖλα τὰ καθαρὰ, ποίη, ἣ λαγώπυρος ὄνομα. ἔστι δὲ πιτύροισιν ὁμοίη ὅταν ἀναύηται, μικρὸν δὲ φύλλον, ὥσπερ καὶ τὸ τῆς ἐλαίης, καὶ μακρότερον, καὶ πρασίου τὸ φύλλον, σὺν ἐλαίῳ. Ἕτερον. Ἰσχάδος τὸ εἴσω, τὸ πῖαρ, τὸ μελιτῶδες, ὡς ξηροτάτης, ὕδατος δύο μοίρας. καὶ λίνου καρπὸν φρύξας μὴ σφόδρα, ὡς λεπτοτάτου μοίραν μίαν. ἄλλο. τῆς ἰσχάδος. καὶ ἄνθος χαλκοῦ ὀλίγον λεπτόν. καὶ συκῆς ὀπόν. τὸ δὲ ἐκ τῆς ἰσχάδος. χαμαιλέων μέλας, χολὴ βοὸς ξηρή. τὰ μὲν ἄλλα τὰ αὐτά. τὰ δὲ ξηρά. κάρδαμον λεπτὸν, ὠμόν. ἐρύσιμον. ἑκατέρου ἴσον. τῆς δὲ ἰσχάδος δύο μέρη, λίνου καρποῦ, δύο μοίρας. ὀπὸν συκῆς. ὅταν τούτων τινὶ χρέῃ τῶν φαρμάκων σπλῆνας ἄνωθεν ὀξηροὺς ἐπιθεὶς, σπόγγον ἄνωθεν τῶν σπληνῶν ἐπιθεὶς, καὶ ἐπιδῆς, καὶ προσπιέσαι ὀλίγῳ μᾶλλον. τὰ δὲ περιέχοντα ἢν φλεγμαίνῃ, ὅ, τι ἂν δοκέῃ ξυμφέρειν, περιπλάσσειν.

ᵃ ποίη ἡ λαγώπυρος] λαγώπυρος ἡ λαγωνάτη καλουμένη βοτάνη apud Galenum dicitur in Exegesi, si modo vera est scriptio, quam certo suspectam arbitror. Nam & Varinus, qui etiam alioqui γλώσσας illas & Galeni vocum Hippocratis expositionem mordicus retinet, λαγώπυρον scribit esse οὕτω καλουμένην βοτάνην παρὰ τῷ Ἱπποκράτῃ. Et pro λαγώπυρος quidam λάμπυρος apud Galenum legunt. λαγώπυρος leporis triticum sonat, & lagopum herbam quidam esse volunt, quæ sistit aluum *Plinio, è vino pota, & nascitur in segetibus. Galeno facultatis est desiccantis, adeò vt alui fluxus probè desiccet. Cornarius hîc & Caluus pro πιτύροισιν, πυροῖσιν legisse videntur. Idem Cornarius σὺν ἐλαίᾳ legit, exemplaria tamen omnia σὺν ἐλαίῳ legunt. * Lib.26. cap.8.

ἰσχάδος] Hoc medicamentum sarcoticum est cùm detergat sine morsu & mediocriter exiccet. Quòd autem emolliat per se ideo sicco vtitur & semine lini leuiter tosto. Ideoque aqua suspecta est, & eam quidam auferunt, quòd nullum medicamentum humectans, tum primariò, tum ex accidenti, vlceribus sit accommodum, vt scribit Galenus lib.1. Comp. pharm. κατὰ γένη, & libro 3. Meth. med.

τὰ περιέχοντα ἢν φλεγμαίνῃ] Vide Galenum lib.4. Comp. pharm. κατὰ γένη.

ᵇ Ἢν βούλῃ

A Ἢν βούλῃ ὑγρῷ χρέεσθαι, καὶ τὸ καρικὸν φάρμακον ἐπαλείφειν. ἐπιδεῖν δὲ ὥσπερ τὰ πρότερα γέγραπται, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον. ἔστι δὲ ἐκ τῶνδε τὸ φάρμακον ποιεύμενον. ἐλλεβόρου μέλανος. σανδαράχης. λεπίδος. μολίβδου πεπλυμένου, σὺν πολλῷ θείῳ, ἀρρενικοῦ, κανθαρίδος. τούτῳ ὁποίῳ δοκέει συντεθέντι χρῆσθαι. ἡ δὲ δίεσις, κεδρίνῳ ἐλαίῳ. ἐπὴν δὲ ἅλις ἔχῃ ἐπαλειφόμενον, ἐκβάλλειν τὸ φάρμακον. ἐπιπλάσσειν ἄρτον ἑφθὸν. λεῖον. ἢ τρίβων ξηρὸν, τῷ μέλιτι διεὶς ὤν. καὶ ἢν ξηρῷ χρῇ τῷ καρικῷ, τούτων χρὴ ἀφαιρέειν, τὸ φάρμακον ἐπιπλάσσων. ποιέει δὲ τὸ ξηρὸν

B ἀπὸ τοῦ ἐλλεβόρου μόνον καὶ τῆς σανδαράχης. Ἕτερον ὑγρόν. Ποίη, ἧς τὸ φύλλον ὅμοιον ἄρῳ τὴν φύσιν. λευκὸν δέ. χνοῶδες κατὰ κισσοῦ φύλλον τὸ μέγεθος. αὕτη ἡ ποίη σὺν οἴνῳ ἐπιπλάσσεται. ἢ τῆς δρυὸς τὸ περὶ τὸ στέλεχος τρίψας σὺν

C οἴνῳ, ἐπιπλάσσειν. Ἕτερον. Ὀμφακος χυλός. ὄξος ὡς ὀξύτατον. ἄνθος χαλκοῦ. νίτρον. ὀπὸς ἐρινεοῦ. ἐς ὄμφακος χυλὸν στυπτηρίην τε ἐμβάλλειν ὡς λειοτάτην, καὶ θεῖναι ἐν χαλκῷ ἐρυθρῷ ἐς ἥλιον καὶ ἀνακινέειν. καὶ ἀνελεῖν ὅταν δοκέῃ καλῶς ἔχειν τὸ πάχος.

Si liquido vti lubet, etiam caricum medicamentum illinito, ac velut antea scriptum est eodem modo adalligato. Ex his autem conficitur medicamentum, veratro nigro, sandaracha, æris squama, plumbo eloto, cum multo sulphure, auri pigmento, cantharidibus. His prout videbitur compositis vtitor, cedria dilutis. Postquam verò abundè illitum fuerit, medicamentum summoueto, ære cocto læuigato insperso, aut contrito arido melle subacto. Quòd si carico sicco opus sit, his remotis medicamentum inspergendū. Facit quoq; siccum ex veratro solo & sandaracha. Aliud liquidum. Herba est cuius folium ari naturā refert, album tamen, lanuginosum, folij hederæ magnitudinem equat, ea herba ex vino imponitur, aut quod circum ilicis caudicem inhæret, ex vino tritum illinitur. Aliud. Vuæ acerbæ succus, acetum quàm acerrimum, flos æris, nitrum, caprifici succus. In vuæ acerbæ succum alumen optimè læuigatum, & in vas æris rubri coniectum, soli exponito & dimoueto, ac vbi iustam crassitudinem nactum fuerit, tollito.

καὶ τὸ καρικὸν] Caricum hoc medicamentum sordidis vlceribus conuenit, & cathæreticum est, carnemque exedit. Paratur autem liquidum cedrino oleo subactum, aut si arum addatur ad sordes detergendas, melle exceptum. Aridum verò liquoribus abiectis inspergitur. Huius meminit Galenus in Exegesi scribens, καρικὸν τὸ σκεύασμα οὕτως ὀνομάζει, ὃ ἐκ τῆς σκευασίας ἐν τῷ περὶ ἑλκῶν γράφει. Sic enim legendum apparet, cùm passim ἴδιομα scribatur. Sunt qui carycum scribant, & è nucibus nomen habere existiment, cùm tamen nuces nullas recipiat. Varinus etiam κάρυον scribit, & σὺν ὧ ἡσιν σκευασίας esse vult apud Hippocratem, sed scripturam vitiatam esse ap-

D paret, pro καρικόν. Erotianus ex hoc loco κεδρίνῳ ἐλαίῳ, τῇ κεδρίᾳ exponit. Cornarius quoque arum oleo subactum non melle ponit.

ἧς τὸ φύλλον] Non est facilè diuinare quamnam herbam intelligat ari natura acrem & detergentem, ex qua liquidum medicamentum vlcera sordida repurgans paret. Quidam bechij folium intelligunt, quod tamen mediocriter acre est, & habet aliquid subadstringens, qua inflammationes repellit, ideoque cruentis vulneribus adhibetur Hippocrati lib. de artic. Non tamen ari naturam acrem & detergentem refert, neque verò lanugine obducta habet folia, etsi alba qua terram lambunt. Arbitrarium quoque est quod sequitur, an corticem ilicis truncum ambientem, an verò muscum cortici adhærentem intelligat. Quorū certè neutrum acrem aut exedentem vim habet, sed potius adstringentem ac mediocriter desiccantem. Qua ratione inflammationes potius arcet, quàm sordes detergeat, præcipuè ex vino adhibitum. Quod certè locum non leuiter suspectum facit.

ὄμφακος χυλός] Hoc medicamentum mixtas habet vires valde adstringentes & extergentes, vnde siccat potentissimè. Caluus alumen in acetum immissum omisisse videtur, atque hunc locum aliter legisse.

E [10] Ἔναιμα ξηρὰ τάδε. Ἐλλέβορος μέλας ὡς λειότατος ἐπιπάσσεται, ἕως ἄν τι τοῦ ὑγροῦ ἐνέῃ, καὶ νεμομένου. ἐπίδεσις δὲ ἡ αὐτὴ, ἥπερ ἐπὶ τοῖσιν ἐμπλάστροισιν. Ἕτερον ὁμοίως. Ἅλας χόνδρους ὡς ξηροτάτους, ἐς χυτρίδιον χάλκεον ἢ κεραμεοῦν κενεὸν ἐμβάλλειν, ἴσους ὡς μάλιστα τὸ μέγεθος, μὴ ἁδρούς. καὶ μέλι ὡς κάλλιστον διπλάσιον τῶν ἁλῶν εἰκάσας ἐπιχέαι ἐπὶ τοὺς ἅλας. ἔπειτα ἐπιθεῖναι ἐπὶ τοὺς ἄνθρακας τὸ

F χυτρίδιον, καὶ ἐᾶν ἕως ἂν κατακαυθῇ πᾶν. ἔπειτα ἀνασπογγίσας τὸ ἕλκος καὶ ἐκκαθήρας, ἐπιδῆσαι ὥσπερ τὸ πρότερον. καὶ πιέσαι ὀλίγῳ μᾶλλον. τῇ δὲ ὑστεραίῃ, ὅπῃ ἂν μὴ λάβῃ τὸ φάρμακον ἐπιπάσας, προσπιέζειν καὶ ἐπιδεῖν. ὅταν δὲ βούλῃ ἀφιστάναι τὸ φάρμακον, ὄξος θερμὸν ἐπιχέειν, ἕως ἂν ἀποστῇ. καὶ αὖθις τὰ αὐτὰ ποιέειν, ἢν δέῃ ἀνασπογγίσας. ἄλλο ξηρὸν δάκνον. Μίσυος ὡς λειοτάτου

G ἐπιπάσσειν, ἐπὶ τὰ ὑγρὰ καὶ σαπρὰ, καὶ ἄνθος λεπτὸν, μὴ παντελῶς λεῖον. ἄλλο ξηρὸν ὁμοίως δάκνον. ἀνασπογγίσας ὡς οἷόν τε ῥυπαρώτατα εἴρια, ἐπ' ὀστράκου κατακαῦσαι δᾳδίῳ προσίσχων ἕως ἂν πάντα κατακαύσῃς. τοῦτο λεῖον τρίβων καὶ ἐπιπάσσων, τὴν αὐτὴν ἐπιδεῖν ἐπίδεσιν. Ἕτερον ξηρὸν ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἑλκέων. χαμαιλέων μέλας. στυπτηρίη τῷ ὀπῷ τῆς συκῆς δεδευμένη. δεύειν δὲ ὀπτὴν, καὶ ἄγχουσαν μίσγειν.

H Ἄλλο. ἀναγαλλὶς καὶ στυπτηρίη αἰγυπτίη ὀπτὴ, ἐπιπάσσειν ὀρχομένιον ἐπιπάσσειν. πρὸς δὲ τὰς νομὰς, στυπτηρίη, ἥ τε αἰγυπτίη ὀπτὴ, καὶ ἡ μηλείη. πρότερον δὲ ἀπονιτρῶσαι ὀπτῷ καὶ ἀνασπογγίσαι. καὶ ἡ χαλκῖτις στυπτηρίη ὀπτὴ. ὀπτᾶν δὲ ἕως ἂν φλογοειδὴς γένηται.

Alia arida hæc sunt. Veratrum nigrū quàm optimè læuigatū inspergitur, quandiu humoris aliquid & depascentis inerit. Deligatio autem eadem quæ emplastris adhibebitur. Aliud earundem virium. Salis grana quàm siccissima, pari prope magnitudine non crassa, in ollam æneam vel fictilem nouam coniiciuntur, & mel optimū duplū ad sales cōiectura facta, affunditur, tum olla prunis imposita sinitur dū totum comburatur. Deinde spōgia detersum vlcus & repurgatum, vt prius deuincitur, & paulò magis cōprimitur. Postridiè verò qua parte medicamentū non admissum est, inspergitur, apprimitur & alligatur. Vbi autē medicamentū amouere voles, acetum calidū dum abstrahatur affundito, eadem rursus faciēs ac si opus est spongia detergens. Aliud aridū mordens. Mysi optimè læuigatū, ad humida & putrida aspergito, & æris florem tenuem, nō prorsus contritum. Aridum aliud eodem modo mordens. Vlcere per spongiā deterso, lanæ quā maximè sordidę in testa vruntur, tęda admota dū totę exurantur. Hoc medicamentū leuiter tritū inspergitur, eodemq; vinculo alligatur. Aridū aliud ad eadem vlcera. Chamæleo niger, alumē fici succo subactū. Vstū autē subigendū, & anchusa immiscenda. Vel anagallis & alumē Ægyptiū vstum, & Orchomeniū puluillo inspergitur. Ad vlcera depascētia, nomas vocāt. Alumen tum Ægyptium, tum Melinum vstum, prius tamen nitro vsto inspergenda, & spongia detergenda. Valet & Chalcitis (στυπτηρίη dicta) vsta. Vrere autē conuenit donec flammam concipiat.

[10] ἔναιμα ξηρά] Procul omni dubio suspectus est locus iste. Cùm enim ἔναιμα dicantur Medicis medicamenta glutinantia, quorum opus est coniungere & diuisas partes glutinare, vt in pristinam vnitatem particula reducatur, cumque ea siccantia, non abstersoria esse debeant, (vt scribit Gal. Com. 3. in lib. de Fract. & libro 2. κατὰ γένη) ista quæ hîc adhibentur cùm acria sint & erodant, in illorum albo recenseri nequeunt, sed potiùs ad sordida vlcera, velut prius descriptum caricum, adhiberi debent. Igitur pro ἔναιμα, ἔπειτα ξηρά potiùs adscriberem, cùm liquida quædã interposuerit, aut (vt volunt quidam) τεμνόμενα pro ἔναιμα legendũ. Etsi in veteri scriptura constantissimè retinenda mirum in modũ consentiũt exemplaria omnia, tum manu scripta, tum publicè exarata.

ἐς χυτρείδιον] χυτρείδιον χύτραν ex hoc loco exponit Galenus in Exegesi. Sic & χυτρείδιον καινὸν, olla pura ac noua dicitur, in quam nihil dum coniectum fuit, vt καινὸν πινακίδιον tabella pura Aristoteli dicitur, in qua nihil scriptum est.

ἔπειτα ἀναπολύσας τὸ ἕλκος] Hîc quidam ἐπισπόγγιον addunt, vt deterso per spongiam vlcere, medicamentum adspergatur. In vlceris autem maligni curatione Galenus linteo melli, puro & sicco vlcus deterget, dein vlceris cauitatem medicamentis implet, tum platysma ex emplastro labris accommodat, post hæc linteum frigida madens vndiq; medicamento superiniicit, postremò spongiam mollem fascia ex linteo in orbem semel aut bis circumdata exceptam admouet. Interdum verò linamentum simplex medicamento inducit, spongiam autem ex aqua aut vino madentem superiniicit. Quam certè deligationem ipsam ex Hippocrate libro de fracturis expressam sæpe inculcat, quod hîc etiam ipse facere videtur Hippocrates. Paulò autem arctiùs vinculum apprimi iubet, vt medicamentum quod inspergitur tenaciùs adhæreat.

καὶ ἀγχούσης μίσγειν] Anchusæ radix capienda quæ Onochiles & Alcibiadia dicitur. Hæc enim gustu ipso plus habet acrimoniæ, calidior est & magis medicata, vt scribit Galenus, etsi quæ Onoclea dicitur, desiccat, extenuat & abstergit, sed subadstringentem habet facultatem. Eodem modo velut discutiens medicamentum anchusæ radicem vstam & tritam cum oleo, dum strigmentiam acquirat crassitudinem, ad pustulas vlcerosas capitis & achoras admouet Galenus lib. 1. κατὰ τόπ.

ὀρχομένιον] De Orchomenio nihil certi statuere licet. Incertum enim est an adarce, quæ & adarcion & λιμνῆτις † Galeno dicitur, & λιμνῆστις †† Aëtio, quòd plurima in lacustribus aut palustribus locis & arundinetis proueniat, aut in Orchomenio lacu, de quo agit Theophr. lib. 4. de hist. plant. An verò calami corticis cinerem vstum & puluillum intelligat, qui plurimus in Orchomenio lacu innascitur, vt testatur ††† Plinius. Arundinis autem cortex combustus tenuium est admodum partium & digerentis facultatis, potenter exiccat abstergit & calfacit, adeo vt cyprij arundinis cortex alopœcias exterat Dioscoridi & Plinio. Adarce verò tantam habet acrimoniam & vehementiam, vt dropacibus efficaciter addatur Aëtio, & ad alopœcias adhibeatur. Cornarius autem hoc medicamentum distinxit.

† lib. 1. Comp. phar. κατὰ τόπ. †† Lib. 3. Tetrab. 1. cap. 180. ††† Lib. 16. cap. 36.

καὶ ἡ χαλκῖτις συνεψεῖν] Hîc Chalcitis aluminis species intelligitur quibusdam. Galenus autem in Exegesi chalcitida simpliciter intelligit, cùm scribit, συνεψεῖν χαλκῖτις, ἣν ἁπλῶς οὕτως ὀνομάζομεν χαλκῖτιν. Et χαλκῖτις συνεψεῖν, ἴσον τῷ χαλκῖτιδι. Sunt qui tum Chalcitida, tum etiam alumen intelligunt. Vrendi autem aluminis modum docet Aëtius Tetrab. 3. lib. 1. cap. 49.

Ad vetusta vlcera quæ fiunt in anteriore tibiæ parte, sanguine autem manant & nigra euadunt. Sertulæ campanæ flos tritus, melle subactus illinitur. Ad neruos præcisos. Myrti agrestis radices contusæ & cribro transmissæ, oleoque subactæ ex vinculo adhibendæ. Et quinquefolium herba quæ alba est & lanuginosa, altiusque à terra attollitur quàm quinquefolium nigrum, oleo subacta adalligatur, & post triduum resoluitur.

[11] Τῶν παλαιῶν ἑλκέων τῶν ἐν τοῖσι ἀντικνημίοισι γινομένων. αἱματώδεα δέ τοι γίνεται καὶ μέλανα. Μελιλώτου ἄνθος τρίψας, μέλιτι φυρῶν, ἐπιπλάσσω χρῆσθαι. Ἐπὶ νεῦρα δὲ διαιρημένα, ἐπιδεῖν μυρσίνης ἀγρίης ῥίζας κόψας καὶ διαττήσας, καὶ φυρήσας ἐλαίῳ. καὶ τὴν ποίην τὸ πεντάφυλλον. λευκὴ δέ ἐστι καὶ χλοώδης, καὶ ὑψηλοτέρα ἀπὸ τῆς γῆς ἢ τὸ μέλαν πεντάφυλλον. ταύτην τρίψας ἐν ἐλαίῳ ἐπιδεῖν. ἀπολύειν δὲ τριταῖον.

[11] τὴν πεντάφυλλον] Quidnam intelligat per pentaphyllon album difficile est statuere, cùm vnum tantùm pentaphylli genus agnoscat Dioscorides. Sunt qui Tormentillam dictam intelligunt, cùm his quidem viribus sit efficax, & siccet sine morsu & adstringat, etsi septem non quinque foliis constet. Quod tamen non omninò esse alienum à Dioscoride videtur, qui quinquefolio quina ex singulis pediculis folia attribuit, rarò etiam plura. Sunt qui in Italia contendant quinquefolium se vidisse pluribus quàm quinque foliis præditum. Cæterùm pro χλοώδης, quod habent omnia exemplaria publicata, & quædam etiam manu scripta, Interpretes omnes χνοώδης legunt. Quæ lectio etiam in reconditissimis membranis inuenitur.

Emollientia quibus quidem hyeme potiùs quàm æstate vti conuenit. Emollientia medicamenta quæ etiam decoras cicatrices efficiunt. Scillæ partem interiorem mucosam conterito, aut piceam cum suillo adipe recẽti, cum pauco oleo, & resinæ ac cerusæ exiguo. Tum adipem anserinum & suillum recentem, & scillę & olei exiguum. Cera quàm albissima, adeps recens purgatus. Aut scilla, oleum album, resinæ modicum. Cera, adeps suillus vetus ac recens, oleum, ærugo, scilla & resina. Veteris autẽ adipis duplo maior sit portio quàm recentis, reliquorum verò quantum opportunum esse videbitur. Adeps recens liquatus in alteram ollam transfunditur, & plumbagine læuissimè trita & cribrata immixta coquitur & primum agitatur. Vsque eo autem coquendum dum instillatum in terram indurescat, dein igne sublatum reliquũ transfunditur, præter lapideũ illud sedimentũ, tum resina immittitur & agitatur, paucaq; adiecta cedria, quod ablatum fuit permiscetur. At omnibus emollientibus quibus resinã admisces, sublato ab igne medicamento, & adhuc calido, resina immiscenda & agitanda.

[12] Μαλθακώδεα. τοῖσι δὲ χρὴ τοῖσι φαρμάκοισι χρῆσθαι, ἐν χειμῶνι μᾶλλον, ἢ ἐν θέρει. φάρμακα μαλθακώδεα, ἃ πρὸς οὐλὰς καλὰς ποιεῖ. Σκίλλης τὸ εἴσω τὸ μυξῶδες τρίψας, ἢ πεύκην σὺν συείῳ στέατι νέῳ, ὀλίγῳ ἐλαίῳ καὶ ῥητίνης ὀλίγον, καὶ ψιμυθίου. καὶ στέαρ χήνειον, καὶ συὸς νέον, καὶ σκίλλαν, καὶ ἔλαιον ὀλίγον. κηρὸς ὡς λευκότατος, στέαρ πρόσφατον καθαρόν. ἢ σκίλλαν καὶ ἔλαιον λευκὸν, ῥητίνης ὀλίγον. κηρὸν, στέαρ συὸς παλαιὸν καὶ νέον, καὶ ἔλαιον, καὶ ἰὸς καὶ σκίλλα, καὶ ῥητίνη. ἔστω δὲ δύο μοῖραι τοῦ παλαιοῦ στέατος πρὸς τὸ νέον. τῶν δὲ ἄλλων ὁκόσον δοκέει καιρὸς εἶναι. στέαρ συντήξας πρόσφατον ἀποχέας εἰς ἕτερον χυτρείδιον. καὶ τὸ μολυβδαίνης τρίψας ὡς λειότατον διαττήσας, συμμίξας ἕψειν, καὶ κυκᾷν τὸ πρῶτον. ἕψειν δὲ, ἕως ἂν ἐπισταχθὲν ἐπὶ γῆς πήγνυται. ἔπειτα καθελὼν ἀποχέαι τὸ ἄλλο, πλὴν τῆς λίθου τῆς ὑποστάσης. καὶ ἐμβάλλειν ῥητίνην καὶ ἀνακινέειν. καὶ κέδρινον ἔλαιον ὀλίγον ξυμμίξας τὸ ἀφῃρημένον. πᾶσι χρὴ τοῖσι μαλθακτικοῖσιν ὅκου ἂν ῥητίνην ξυμμίσγῃς, ἐπὴν ἀφέλῃς ἀπὸ τοῦ πυρὸς τὸ φάρμακον, ἐς θερμὸν ἔτι ἐὸν καθεὶς τὴν ῥητίνην κυκᾷν.

Ἐπειδ-

A Ἕτερον. στέαρ συὸς παλαιόν, καὶ κηρὸς, καὶ ἔλαιον. τὰ δὲ ξηρὰ ἐχθυήματα τοῦ λωτοῦ. λιβανωτὸς. μολύβδαινα. ἤγουν τοῦ μὲν μοῖρα, καὶ τῆς δὲ μοῖρα, καὶ τοῦ ἐχθυήματος μοῖρα. ἔστω δὲ τοῦ παλαιοῦ στέατος, δύο μοῖραι. κηροῦ δὲ μία, καὶ νέου στέατος μία. Ἕτερον. ἢ στέαρ μόνον παλαιὸν ὕειον. σὺν τούτῳ δὲ, στέαρ αἰγὸς πρόσφατον. ὡς ἥκιστα ξὺν τοῖς ὑμένι καθαρθέν. ἃς μικρὰ, τρίψας ἢ καταχόψας λεῖα,
B ἔλαιον παραχέειν, καὶ παραπάσσειν τὸν μόλιβδον, ξὺν τῇ σποδῷ. καὶ λωτοῦ ἰχθυημάτων τὸ ἥμισυ. Ἕτερον. Στέαρ αἰγὸς. σποδός. χαλκῖτις. κυανέη. ἔλαιον.

Aliud. Adeps suillus vetus, cera, & oleum. arida verò loti ramenta, thus, plũbago, vt sit thuris pars vna, plũbaginis & loti ramentorum tantundem, adipis autem veteris partes duæ, ceræ vna; adipis recẽtis tãtundem. Aliud. Aut adeps suillus solus, cùm eo adeps caprinus recens, qui repurgatus quàm minimũm membranarum habeat. Quibus parum tritis & bene contusis oleum affunditur, & plumbum cum spodio inspergitur, itemque loti ramentorum pars dimidia. Aliud. Adeps caprinus, spodium, chalcitis, cyaneus lapis, oleum.

[12] μαλθακώδεα] Hæc emollientium indicatura hîc suspecta est, cùm ad ea quæ sequuntur referri debeat. Incertum autem est an quæ sequuntur de medicamentorum per hyemem vsu, ad superiora referri debeãt, cùm oleis subigantur, an verò ad emollientia quæ postea scribuntur. Certè ad vtrunque id spectare potest. Emollientia hîc verò enumerantur, quę cùm calida sint ex secundo & interdum tertio ordine, leuiter etiam exsiccant, ideoq; cicatrices scabras, asperas & induratas, emolliunt, complanant & læuigant. Et certè existimo hîc μαλθώδεα Galenum legisse, cùm μαλθακώδεα habeant passim exemplaria omnia, quòd in Exegesi μαλ-
C θώδεα μαλακτικὰ ἢ κηρώδη explicet Galenus, quòd sit μάλθη ὁ κηρὸς, ἢ μάλιστα ὁ μεμαλαγμένος, cera præsertim emollita. Qua de re scripsimus in nostra Hippocratis OEconomia.

σκίλλης τὸ ἔσω τὸ μυξῶδες] Scillæ pars interior mucosa & glutinosa intelligitur, resectis ad vlnum tunicis. Huncque locum mihi subindicare videtur Erotianus, apud quem vitiosè σκύλλης τὸν κρῶδες: legitur, quod exponit τῆς ῥίζης τὸν χυλόν. Apud Erotianum tamen τὸ νηρῶδες quædam habent exemplaria, pro quo τὸ ὑγρῶδες reponit Henricus Stephanus. Ac certè nescio an τὸ νιτρῶδες scripserit Erotianus, vt succus acris scillæ & mordens vt nitrum subaudiatur.

ξυμμίξας τὸ ἀφῃρημένον] Id mihi videtur intelligendum de eo quod transfusum fuerat permiscẽdo, admixta pauca cedria, quò crassitudo iustior insit medicamento, tum etiam vt efficaciores plumbaginis vires ad læuigandas & contrahendas cicatrices accipiat.

ἤγουν τοῦ μὲν μοῖρα] Istud longè aliter videtur legisse Vidius.

ξὺν τῇ σποδῷ] Istud quoq; omisit Vidius.

D κυανέη] Incertum est an Cyaneum lapidem intelligat, an verò chalcitim cæruleam aut coloris cærulei velut quidam exponunt. Cyanus verò lapis extergentem & acrem ac καθαιρετικὴν habet facultatem, digerentem & subadstringentem, vt & Chalcitis.

[13] Περὶ πυρικαύστου. Ἑψεῖν χρὴ πρίνου ῥίζας ἁπαλάς, ὧν ὁ φλοιὸς ἐστὶ παχύτατος καὶ χλωρότατος, κατατεμὼν μικρά, οἶνον λευκὸν ἐπιχέας, μαλθακῷ πυρὶ καθεψεῖν, ἕως ἂν δοκέῃ καλῶς ἔχειν τὸ πάχος, ὡς ὑπαλείφειν, καὶ ἐν ὕδατι τὸν αὐτὸν τρόπον. Ἕτερον μὴ δάκνον. ὕος στέαρ μόνον παλαιὸν ὑπαλείφειν, τήξας αὐτὸ ἄνωθεν διὰ τῆς σκίλλης, τὴν ῥίζαν διαιρῶν καὶ προσ-
E θεὶς καταδεῖν. τῇ δὲ ἑξῆς ἐπαιονᾶν τήξας, στέαρ τε ὕος παλαιόν, καὶ κηρὸν, καὶ ἔλαιον συμμίξας, καὶ λιβανωτὸν, καὶ λωτοῦ ἰχθυήματα, καὶ μίλτον τούτῳ ὑπαλείψας. ἄρου φύλλα ἐν οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ ἑψήσας, προσθεὶς καταδεῖν. Ἕτερον, ἐπὴν δ' ἂν τῷ συείῳ στέατι ὑπαλείψῃς τῷ παλαιῷ, καταλείφειν ἀσφοδέλου ῥίζας ἐν οἴνῳ τρί-
F ψας καὶ λεάνας. Ἕτερον. τήξας στέαρ συὸς παλαιόν, συμμίξας ῥητίνῃ καὶ ἀσφάλτῳ, καὶ αὐτὸ ἐπαλείψας ἐς ὀθόνιον, θερμήνας πρὸς πῦρ, ἐπιθεὶς ἐπιδεῖν. ὅταν ἐν τῷ νώτῳ ἀπὸ πληγέων, ἢ ἄλλως ἕλκος γένηται, τῇ σκίλλῃ διέφθῳ, τρίψας καὶ ἐπ' ὀθόνιον ἀλείψας ἐπιδεῖν. ὕστερον δὲ στέαρ αἰγὸς, καὶ συὸς νέον, καὶ σποδὸν. καὶ ἔλαιον. καὶ λιβανωτὸν ἐπαλείφειν.

De eo quod igne ambustum est. Ilicis radices tenellæ incoquendæ. Harum cortex maximè crassus & viridis in tenues partes concisus, vino albo affuso, lento igne decoquitur, dum idoneam crassitudinem habuerit, vt illini possit. Potest & ex aqua eodem modo coqui. Aliud minimè mordens. Suillus adeps vetustus per se illitus, & supra liquatus per scillæ radicem discissam impositam & alligatam. Postridie locus foueatur, adipe suillo vetere liquato, cera & oleo admixto, thure, loti ramentis & rubrica. Hoc illinitur. Ari folia vino & oleo incocta imposita adalligantur. Aliud. Post litum ex adipe suillo vetusto, asphodeli radices ex vino tritæ & lęuigatæ illinũtur. Aliud. Adeps suillus vetustus liquatus resinæ & bitumini admiscetur. Et linteolum illitum, igne calefactum admouetur ac deligatur. Quum in dorso ex plagis aut alia ex causa vlcus subortum fuerit, scilla cocta, contrita, & ex linteolo illita, adalligatur. Postea verò adeps caprinus & suillus recens, spodium, oleum & thus superlinuntur.

[13] περὶ πυρικαύστου] πυρίκαυστα igne ambusta dicuntur, vt quæ feruente aqua ambusta, πυρίκαυστα Galeno lib. 1. Comp. pharm. κατὰ γένος ad quæ phœnicinum emplastrum rosaceo liquatum, vt cerati spissitudinem habeat, vino aut aceto adiecto, nullo non tempore ac-
G commodatum esse scribit. Cùm enim in ambustis calor, vstio, & excoriatio insunt, per initia quæ inflammationem restingunt & pustulas cohibent conueniunt, deinde quæ moderatè detergent & citra morsum exsiccant, absque insigni aut calefactione aut refrigeratione, vt scribit * Galenus & Paulus. Ideoq; ad ea terram Selinusiam, Chiam & Samiam accõmodata esse scribit medicamenta. Curantur verò ambusta leuibus pharmacis, & emplastris citra morsum exsiccantibus & digerẽtibus, qualia fiunt ex lithargyro, cerussa, & qualia sunt alba apud † Galenũ, quæ neq; thus neq; resinã recipiunt, & quod διαχυλῶν inscribitur †† Galeno. Atq; ideo omnis terra leuis, continuò ex aceto aut oxycrate illita, optimum est ad igne ambusta remedium, bullasq; excitari prohibet ex Galeno & Paulo. *Lib. 9. de simpl. med. Cap. 11. Lib. 4. †Lib. 1. κατὰ γένη. ††Lib. 2. κατὰ γένη.

ὡς ὑπαλείφειν] ὑπαλειπτὸν lego ex Galeno, qui in Exegesi ὑπάλειπτρον ἔγχελυον φάρμακον exponit, hoc nimirũ subnotato loco, etsi omnia exemplaria ὑπαλειπτρον legunt. Significat autem ὑπάλειπτρον instrumentum omne quo medicamentum illinitur, vt specillum aut spatha, vt scribit Galenus Com. 2. in lib. de artic. quo etiam illic vtitur Hipocrates.

H μίλτον] μίλτον vocant Græci Minium, vt scribit * Plinius, & rubricam. Ea verò exsiccantem emplasticã & adstringẽtem facultatem habet, ideoq; optimè vulnerariis & pastillis emplastris exsiccãtibus & adstringentibus admisceri scribit ** Dioscorides. Hoc verò medicamentum superinducitur, vt si quid à scilla exasperatum sit leniatur & siccetur. * Cap. 7. Lib. 33. ** Cap. 111. Lib. 5.

Pedum tumores sponte & non sponte prouenientes, vbi neq; ipsi tumores, neq; inflammatio, ex cataplasmatis vsu subsidunt, tum si spongiis aut lanis adhibitis, aut alio quopiam ad sanam partem alligato, postea sua sponte intumescant & inflammationem concipiant, in his sanguinis per venas influxus in causa est, si cui collisio non sit. Eademq; ratio est, si tale quid quauis alia corporis parte accidit. Verùm sanguinem mittere oportet, præcipuè ex venis quidem per quas fit influxus, si modò conspicuæ sint, aliôqui tumores altioribus & crebrioribus vulnusculis pertuntendi. Id quod in eo quodcumq; scalpello pertundis eodem modo fieri debet, idq; ferramentis quàm acutissimis ac tenuissimis præstari. Vbi sanguinem detrahis, specillum non admodum apprimito, ne collisio accedat. Aceto autem perfundito, neq; sanguinis grumum in cutis hiatibus remanere permittito, illitoq; medicamento cruentis vulneribus accommodato, lanas sordidas, bene carptas, molles, vino atq; oleo respersas alligato. Locus scalpro pertusus eo sit habitu vt sanguis sursum refluat, non deorsum defluat, neq; vllo modo madefiat, inediamque toleret æger, & aquam bibat. Quòd si vinculo resoluto cutis incisuras vexatas inflammatione deprehēdas, cataplasma ex viticis ac lini semine inducendum. Sin verò vlcerentur ac simul committantur, pro occasione, vt res postulat, cętera curanda.

[14] Οἰδήματα ἐν τοῖσι ποσὶ γινόμενα, αὐτόματά τε καὶ μὴ αὐτόματα, οὐδὲν ὑπὸ τῶν καταπλασμάτων καθιστάμενα, τά τε οἰδήματα, καὶ ἡ φλεγμασίη. καὶ ἢν σπόγγους ἐπιδέῃ τις, ἢ εἴρια, ἢ τι ἄλλο ἐπὶ τὸ ὑγιές, ἔπειτα ἀνοιδίσκηται αὐτόματον καὶ ἀναφλεγμαίνῃ, κατὰ φλέβας ἐπίρρους αἴτιόν ἐστιν αἵματος ᾧτινι μὴ φλάσμα αἴτιόν ἐστι. καὶ ἢν που ἄλλοθι τοῦ σώματος τοιοῦτόν τι γίνηται, ὁ αὐτὸς λόγος. ἀλλὰ τοῦ αἵματος χρὴ ἀφιέναι. μάλιστα μὲν κατὰ φλέβας τὰς ἐπιρρεούσας, ἢν καταφανέες ἔωσιν. ἢν δὲ μή, καταχρύειν τὰ οἰδήματα βαθύτερα καὶ πυκνότερα. καὶ ἄλλο πᾶν ὅ,τι ἂν καταχρύῃς, οὕτω χρὴ ποιέειν. καὶ ὡς ὀξυτάτοισι σιδηρείοισι καὶ λεπτοτάτοισι. καὶ ὅταν ἀφαιρῇς τὸ αἷμα τῇ μήλῃ, μὴ κάρτα πιέζειν, ὡς μὴ φλάσις προσγίνηται. ὄξει δὲ καταντίζειν, καὶ θρόμβον αἵματος ἐν τοῖσι χάσμοισι μὴ ἐᾶν ἐγκαταλείπεσθαι, καταχρίσας τῷ ἐναίμῳ φαρμάκῳ, εἴρια οἰσυποῦντα, καταξασμένα, μαλθακά, ἐπιδῆσαι, ῥαίνας οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ. καὶ ἔχειν τὸ σχασθὲν ὅκως ἀνάρρους εἴη τοῦ αἵματος, καὶ μὴ κατάρρους. καὶ μὴ τεγγέτω ὅλως. καὶ ὀλιγοσιτεέτω. καὶ πινέτω ὕδωρ. ἢν δὲ ἀπολύων εὑρίσκῃς τὰ χάσματα φλεγμαίνοντα, καταπλάσσειν τῷ ἐκ τοῦ ἄγνου καὶ λίνου καρποῦ καταπλάσματι. ἢν δὲ ἑλκωθῇ τὰ χάσματα καὶ συρραγῇ, πρόσχημα ὁρέων, ἔπειτα προσφέρων ὅ ἂν δέῃ, τὰ λοιπὰ ἰητρεύειν.

[14] οἰδημάτων] Hîc tumorum omnium, qui τὴν ῥύμην τοῦ αἵματος habent pro causa (vt aliàs loquitur Hippocrates) curatio adumbratur, ac per eorum occasionem vlcerum quoque quæ per scalpellum fiunt, curatio instituitur. Præcipua verò hîc causæ ratio habetur, vnde & sanguinis detractio pendet, quòd τὰ μὲν φύματα (vt scribit † Hippocrates) τεχνικώτατον ὑπειληφέναι καὶ δύνασθαι διαλύειν, καὶ τὰς συστάσιας αὐτῶν κωλύειν. οἰδήματος autem nomen (quod sæpe solet Hippocrates) τὸν παρὰ φύσιν ὄγκον ἅπαντα complectitur, vt scribit Galenus Com. 1. in Progn. & Com. ad aph. 65. & 66. lib. 5. aliôqui verò tumorem largum, fungosum & indolentem recentioribus indicat, cuius curationem describit Galenus 14. meth. med. & lib. 2. Curat. ad Glauconem. † *Lib.* περὶ ἰητροῦ.

καταχρύειν τὰ οἰδήματα] καταχρύειν κατασχάζειν Erotianus & Galenus exponunt, quod de adacto scalpello & cute discissa & pertusa dicitur. Quidam etiam hac voce scarificationem intelligunt, vt κατασχάζειν legere videantur. Inflammationi autem ac tumori quando scarificatio debeatur, docet Galenus lib. 2. ad Glauconem, vt & in scarificatione tentanda quando leues omninò in superficie incisuras, quando etiam altas, aut quando tertias inter has longitudine & altitudine medias esse oporteat. Qua de re scripsit etiam Paulus cap. 41. lib. 6. & Aëtius ex Antyllo cap. 20. lib. 3. tetrab. 1.

καὶ συρραγῇ] Sic legunt quotquot adhuc videre licuit exemplaria, tum publicata, tum manu scripta. Quam lectionem in tanto consensu secuti sumus, vt significet cutis incisuras ac plagas exulceratas esse, simulque committi ad vlcerum magnitudinem. συρριγγωθῇ verò legisse videtur Vidius, cùm in fistulas verti dixit, quidam etiam καθαρρυῇ legunt, vt vlcera pure manantia intelligant. πρόσχημα aūt hîc exasperatarum scalpro partium statum ac rei occasionem significat, cuius inita ratione, accōmodatum medicamētum, & quod idoneum videatur adhibendum, siue glutinandum, siue nutriendum vlcus sit, siue cicatrice obducendum. πρόσχημα figuram aut rei formam sumunt interpretes. πρόσχημα etiam quædam legunt exemplaria. Qua voce quod magis idoneum videtur medicamentum, ac velut delectum, significari potest.

At vbi varix anteriorem tibiæ partem occupat, aut cōspicuus est, aut carne tegitur, nigricatq; anterior tibiæ pars, & sanguinis detractionē expetere videatur, ista scalpello nullo modo pertundi debēt. Plærunq; enim ex incisuris ob influxum ex varice magna vlcera fiunt. Verùm varix ipse multis locis, prout opportunum videbitur, compungendus est.

[15] Ὅκου δὲ κιρσὸς ἔνεστιν ἐπ' ἀντικνημίου, ἢ περιφανὴς, ἢ κατὰ τῆς σαρκός, καὶ ἔστι μέλαν τὸ ἀντικνήμιον, καὶ δοκέῃ δεῖσθαι αἵματος ἀπ' αὐτοῦ ἀπορρυέντος, οὐ χρὴ τὰ τοιαῦτα καταχρύειν οὐδαμῶς. ὡς γὰρ ἐπὶ τὸ πολὺ ἕλκεα μεγάλα γίνεται ἐκ τῶν χασμάτων διὰ τοῦ κιρσοῦ τὴν ἐπιρροίην. ἀλλὰ χρὴ αὐτὸν τὸν κιρσὸν ἀποκεντέειν ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, ὅπῃ ἂν δοκέῃ καιρὸς εἶναι.

[15] ὅκου δὲ κιρσὸς] Varicis curationem per vlceris occasionem aggreditur. Interdum enim varix vlceri accedit, eiusq; curatio vlceri præponenda, aliôqui arte immedicabile vlcus efficit. Qua de re scriptum est antea, & à Galeno lib. 4. Meth. med. & lib. 4. Comp. pharm. κατὰ γένη. Etsi quandoq; sanato priore vlcere, cuius causa varicis curatio instituitur, vulnus quod ex sectione varicis illatū est, diutiùs apertum manet, ęgreq; curatur, vt scribit Galenus lib. de atra bile. Est vbi varix per se nascitur, manusq; curationē, quam hîc aggreditur, postulat. Est autem varix vena à sanguine tum crasso, tum copioso, tum melancholico distenta, & in toros assurgens. *Quod in cruribus, pedibus, testiculis & imo ventre cōtingit. Interdū etiam in temporib. †Paulus accidere testatur, **Aëtius etiam in palpebris. Propriam verò & exactam varicum sectionem docet Celsus cap. 31. lib. 7. & Galen. eo libello qui Medicus inscribitur, & Paulus lib. 6. & Aëtius tetrab. 4. lib. 2. cap. 84.

* *Lib. 13. Meth. & lib. de atra bile.* † *Cap. 82. lib. 6.* ** *tetrab. 2. lib. 3. cap. 84.*

ἔστι μέλαν τὸ ἀντικνήμιον] Galenus in lib. de atra bile scribit à sanguine melancholico plærunque venas in cruribus dilatari & varices fieri, temporisq; successu cutem nigrescere.

ἀλλὰ χρὴ αὐτὸν τὸν κιρσὸν ἀποκεντέειν] Hîc non vult varicem altioribus plagis pertundi Hippocrates, hæmorrhagiæ metu, & vlcerum difficilis

A difficilis curationis, sed quibusdam locis compungi ad sanguinis vacuationem. Sic in libello περὶ ἰητροῦ varicum ac venarum sectiones tenuibus & acutis scalpellis fieri præcipit, ob sanguinis impetum.

[16] Ὅταν δὲ φλέβα τάμνῃς, ἐπειδὰν τοῦ αἵματος ἀφῇς καὶ λύσῃς τὴν ταινίην, καὶ μὴ ἵστηται, τὰ ἀντία ὅκως ἂν ὁ ῥοῦς γίνηται, καὶ αἵματος ἐχέτω, ἤν τε χείρ, ἤν τε σκέλος ᾖ, ὡσεὶ χέοντος τοῦ αἵματος ὀπίσω. καὶ οὕτως ὑπομείνας χρόνον πλείω ἢ ἐλάσσω κατακείμενος. ἔπειτα ἐπιδῆσαι αὐτὸν οὕτως ἔχοντα, μὴ ἐνεόντος τινὸς θρόμβου ἐν τῇ τομῇ. ἔπειτα σπλήνιον διπλόον περιθεὶς, τέγξας οἴνῳ καὶ ἄνωθεν εἴριον ἐλαιώσας καθαρόν. καὶ ἢν γὰρ ἐπίρρυσις τοῦ αἵματος ἐν βιαίῃ, σχέσις γίνεται ἐπιρρέοντος. καὶ ἢν θρόμβου ἐπὶ τῇ τομῇ γινομένου οὕτω φλεγμήνῃ, διαπυΐσκεται. ἠριστηκότα δὲ χρὴ πλέον ἢ ἔλαττον, καὶ πεπωκότα φλεβοτομέειν, καὶ ὑποτεθερμασμένον, καὶ ἡμέρης θερμοτέρης ἢ ψυχροτέρης.

Vena secta vbi sanguinem detraxeris, vinculumq; solueris, neq; sanguis sistitur, contrariam in partem vt sanguinis fluxus fiat, seu brachium, seu crus collocetur, velut retracto sanguine, eoq; statu plus minús ve temporis decumbens perseueret, deinde ita iacens B deligetur, dum ne quis sanguinis grumus in sectione relictus sit. Tum demum splenium duplex vino madens, ac super lana munda oleo imbuta apponatur. Fluentis namq; sanguinis quamuis vehemẽs eruptio, sistitur. Ac si sanguinis grumus in sectione concrescẽs sic inflammetur, in pus verti solet. Liberaliùs autem aut parciùs pranso & poto vena secanda, & leuiter cõcalefacto, calidiore potiùs die quàm frigidiore.

C [16] ὅπου δὲ φλέβα τάμνῃς] Sanguinis fluentis sistendi rationem docet, membro ex quo sanguis fluit, alio quàm cùm flueret statu collocato, demumq; ligato, ac splenio vino madẽte, ac lana desuper oleo imbuta adhibita. Quod consiliũ fere secutus videtur * Hippocrates lib. 6. Epid. his verbis, αἵματος φλεβῶν στάσιες, λειποθυμίη, σχῆμα ἄλλη, ἀπόληψις, μοτώματος ξυστροφή, περίθεσις, ἐπίδεσις. figuram enim aliorsum tendentem, ac alium membri statum, quàm cùm sanguis flueret, hæc mihi verba significare videntur, τὰ ἀντία ὅκως ἂν ὁ ῥοῦς γίνηται, καὶ αἵματος ἐχέτω, potiùs quàm sanguinis ex aduersa parte fluxum, quem hîc intelligi quidam volunt. Quod etiam in Medicinę præceptis est, vt scribit † Celsus. Auertitur quoq; interdum sanguis, vbi alia parte prorumpens, alia emittitur. Definit enim fluere quà volumus, inde obiectis quæ prohibeant, alio dato itinere. * Sect. 7. † Cap. 10. lib. 2.

ὡσεὶ χέοντος τοῦ αἵματος] ὡσεὶ ῥέοντος lego, contra tamen omnium codicum fidem, eamq; lectionem secutus videtur Cornarius.

καὶ ὑποτεθερμασμένον] Concalfactum frictionibus ac fotibus intelligit, quò concretus sanguis fluxilior reddatur. Quod etiam præcipit ἐν ταῖς πνευμάτων ἀπολήψεσι lib. 4. de rat. vict. in morb. ac. Hippocrates & Galenus.

D [17] Σικύην δὲ προσβάλλοντα χρὴ, ἢν ἐπιρρέῃ τὸ αἷμα ἀφῃρημένης τῆς σικύης, καὶ ἢν πολὺ ῥέῃ, ἢ ἰχὼρ ῥέῃ αὐτίκα ταχέως πρὶν ἢ πλησθῆ, αὖθις προσβάλλων, ἐπεξέλκειν τὸ λειπόμενον. ἢν δὲ μὴ, θρόμβοι ἐνεχόμενοι ἐν τοῖσι σχάσμασιν, ἔπειτα ἀναφλεγμήναντα ἕλκεα γίνεται ἐξ αὐτῶν. ὄξει δὲ χρὴ πάντα τὰ τοιαῦτα κατανίζειν, καὶ ὕστερον μὴ τέγγειν, μὴ δὲ κατακέεσθαι ἐπὶ τὰ σχάσματα. τῶν E δὲ ἐναίμων τινὶ φαρμάκων καταχρίσαι τὰ σχάσματα. καὶ ὅταν κάτωθεν τοῦ γούνατος δέῃ προσβάλλων ἢ πρὸς τὸ γόνυ, ἑστηκότι ὀρθῷ, ἢν δύνηται ἑστάναι.

Vbi sanguis influit admota cucurbitula, si ea ablata is copiosè, aut serosus humor effluit, ea citò priùs quàm impleatur, locis scalpro exasperatis affigenda est, & quod restat insuper extrahendum. Aliôqui sanguinis grumi in ipsis cutis incisuris inhærent, indeq; postea vlceribus inflammatio contingit. Eiusmodi autem omnia aceto elui debent, neq; postea madefieri, cauẽdumq; ęgro est, ne in loca scalpro pertusa decumbat. Ea autem aliquo ex medicamentis cruentis vulneribus accommodato illinenda sunt. Quòd si vel infra genu, vel ad genu admouenda cucurbitula est, id homini erecto & stanti, si stare potest, procurandum.

σικύην δὲ] Post sanguinis missionem, eadem via per vlcerum occasionem, affigendarum cucurbitularum rationem ex instituto attingit. Vult autem si sanguis copiosè influat, aut tenuis & serosus humor, ablatam cucurbitulam citò locis scalpro exasperatis affigi, priùs quàm sanguine impleatur. Aliôqui sanguinem ipsum diutiùs cutis incisuris infixum, & calore ex longa cucurbitulæ mora destitutum, concrescere & inflammationem concipere. Cui rei consulit tepido aceto (vt priùs) elutis locis scarificatis, vt sanguis liquetur & detergeatur, vlceribusq; medicamentis glutinantibus adhibitis. Illud autem αὐτίκα ad σχάσματα referẽdum videtur, F vt & illud πρὶν ἢ πλησθῆ. Nam locis scalpro exasperatis affigendam cucurbitulam priùs quàm sanguine compleantur aut turgeant, significat. Etsi illud πλησθῆ priùs quàm cucurbitula impleatur intelligi potest. Quem sensum cum interpretibus secutus sum. Hic autem locus vniuersam cucurbitulas affigendi rationẽ per se celebrat, & si hunc quidam, vt & eum qui de sanguinis missione præcedit, in varicis sectione accipi volunt. Animaduertendum autem est cucurbitulam vbi ad genu, aut infra admouetur, homini erecto & stanti affigi debere. Erecto enim homine cutis naturali statu manet, meliusq; cucurbitula affigitur, & sanguis ad fluxum magis est comparatus. Quod tamen secus factitatur à Chirurgis nostris.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΣΥΡΙΓΓΩΝ.

G

HIPPOCRATIS LIBER DE FISTVLIS.

Σύριγγες γίνονται μὲν ὑπὸ φλασμάτων καὶ φυμάτων. γίνονται δὲ καὶ ὑπὸ ἐρέσιης, καὶ ἱππασίης, ὅταν ἀθροισθῇ ἐν τῷ γλουτῷ αἷμα πλησίον τῆς ἕδρης. σηπόμενον γὰρ νέμεται εἰς τὰ μαλθακά. ἅτε ὑγροῦ ἐόντος τοῦ τε H

FISTVLÆ partim quidem ex collisis, partim ex tuberculis fiunt. Oriuntur etiam vel ex remigatione, vel equitatione, collecto in natibus iuxta sedem sanguine. Putrescens enim quæ mollia sunt depascitur, cùm nimirum anus humidus sit, & ca-

ro mollis in qua pabulatur, dum tuberculum rumpatur, infraque ad rectum intestinum computrescat. Quod cùm fit, in fistulam abit sanie manat, indeque stercus & flatus, teterque fœtor copiosè effluit. Ex collisione autem nascitur fistula, vbi ex ictu, aut casu, vel vulnere, vel equitatione aut remigatione, aut aliis huiusmodi rebus, pars aliqua circa rectum intestinum colliditur. Collectus enim sanguis & putrescens suppurat, & ex suppuratione quæ de tuberculis dicta sunt, contingunt.

ἀρχοῦ, καὶ τῆς σαρκὸς μαλθακῆς ἐν ᾗ νέμεται, ἕως ἂν τὸ φῦμα ῥήξῃ, καὶ κάτω ἐς τὸν ἀρχὸν διασήψῃ. ἐπὴν δὲ τοῦτο γένηται, συριγγοῦται καὶ ἰχωρέει. καὶ κόπρος ῥέει δι' ἑωυτῆς καὶ φῦσα. καὶ βδελυγμίη πολλή. ἀπὸ μὲν οὖν τῶν φλασμάτων γίνεται, ὁκόταν τι τῶν περὶ τὸν ἀρχὸν χωρίων φλασθῇ ἀπὸ πληγῆς, ἢ ἀπὸ πτώματος, ἢ ἀπὸ τρώματος, ἢ ἱππασίης, ἢ ἐρεσίης, ἢ ὅσα τοιουτότροπά ἐστι. ξυνίσταται γὰρ αἷμα, σηπόμενον δὲ ἐκπυΐσκεται. ἀπὸ δὲ τοῦ ἐκπυΐσκομένου τὰ αὐτὰ ἅπερ ἐπὶ τῶν φυμάτων εἴρηται.

Hic libellus de Fistulis suo quodam iure libro de vlceribus annectitur. Est enim fistula (vt scribit Celsus) vlcus altũ & callosum, cuius hîc etiam curatio optimè instituitur. Cùm verò fistula in omni ferè corporis parte fiat, habeatq; quædã singulis in locis propria, hîc ex instituto quodammodo fistularũ ani curationẽ aggreditur Hippocr. quòd eæ propriam eamq; difficillimã animaduersionẽ desiderẽt. Sinus autẽ cauernosaq; aut cuniculosa vlcera, ferè in fistulas abeunt. fistula nanq; *Galeno oblongus & angustus sinus dicitur, aut sinus callosus, oblongus & obliquus, ex abscessib. plærunq; conflatus, os habẽs cui cicatrix obduci nequit, ex quo humor tenuis certis temporib. effluit, † Paulo & Authori Definit. Med. Nomen autẽ ab organis musicis & arundinũ fistulis translatum est, quæ cauitates habẽt oblõgas. Sic. n. vbi abscessus longum sinum facit, & exitus viã producit, συριγγοῦται dicitur **Hippoc. Fistularum quibusdã cùm plura sint genera, aliis duo tantùm referuntur. Cœca. n. dicitur quæ osculum in profundo, sinum in superficie habet, occulta quæ tum os, tum sinum in profundo obtinet. In fistularum verò curatione inprimis animaduertẽdum præsagium quod ab Hippocr. scribitur in Coacis Prænot. Ex fistulis maximè molestiã afferunt, quæ in cartilaginosis aut carne vacuis locis fieri solẽt, cauæ sunt, laborẽ faciunt, assidueq; sanie manãt, & in quarum osculo caruncula inest. Faciliùs autẽ curãtur quæ in mollib. & carnosis locis & minimè neruosis oriuntur. Quæ omnia vt ferè à Celso expressa esse diximus, ita ab eodẽ accuratã intelligentiã desumunt. †† Auicẽnas quoq; fistulas in recẽtes curatu faciliores, & in inueteratas curatu difficillimas diuidit. Integrã verò fistularum tractationem habet Celsus cap. 28. lib. 5. & cap. 4. li. 7. Paulus cap. 49. li. 4. & cap. 77. lib. 6. Aëtius cap. 55. & cap. 11. lib. 2. tetrab. 4. Hanc autẽ esse germanam Hippocratis Coi fœturã satis indicat celebrata illa per linum fistulæ ani curatio, quam Isagoges author & *** Paulus Hippocrati imprimis acceptã ferunt. Celsus quoque etsi tacito Hippocratis nomine, in vsum transfert. Eoq; nomine hunc librum quidã de fistulis ani inscripserunt. Eò quoq; accedit fidelissimum Erotiani testimoniũ, qui hunc librum in Hippoc. librorum recensione, inter χειρουργικὰ accenset.

*Lib. de Tumor. prat. nat. † Cap. 49. lib. 4. ** In Progn. †† Fen 4. lib. 4. tract. 3. cap. 11. *** Cap. 78. lib. 6.

[1] ἀπὸ φλασμάτων ἢ φυμάτων] Nonnunquam (inquit Celsus) ex eiusmodi abscessibus, & ex aliis vlcerum generib. fistulæ oriuntur. Paulus quoq; fistulam vocat sinum callo obductum, qui magna ex parte ex abscessibus malè curatis ortum duxit. Hic verò φύματα (quod nomen etiam retinet Celsus) tumores omnes pus colligentes, & abscessus indicant.

βδελυγμίη πολλή] Tetrum fœtorem istud indicat & execrandum. Hesychius nanq; βδελυγμίαις δυσωδίαις exponit. Intelligitur autẽ grauis ille fœtor qui ex ventris recremẽtis & alui solutione expirat. βδελύσσεσθαι enim κενοῦν τὴν κοιλίαν significat Hesychio. Aut execrandus ille fœtor, qui ex saniei corruptela, & varia putrilagine, qua assiduè manant fistulæ, efflatur. Quò etiam μολυνόντας in Coacis pro μολύνονται retulimus, abominandam illam virulentiam designantes.

ἅπερ ἐπὶ τῶν φυμάτων εἴρηται] Hoc est, ex suppuratione vlcus fit cuniculosum & fistulosum, multa sanie & putrilagine manans.

Ante omnia igitur cùm eiusmodi tuberculum suboriri senseris, antequam ad rectum intestinum suppuratio perueniat, crudũ quàm celerrimè secare oportet. Quòd si iam factam fistulam in manus sumpseris, homine supinato reclinato, cruribus huc atque illuc reductis, sumptum allii recentem caulem, dum ad aliquid offendat immittere oportet, eoq; fistulæ altitudinem metiri. Tũ seselis radice quã tenuissimè cõtrita quatuor dieb. aqua affusa macerata, admixto melle, aquam ad tres cyathos ieiuno propinato, eoq; tempore tenues lumbricos ascaridas dictos purgato. Qui verò sine curatione relinquuntur, pereunt.

[2] Πρῶτον μὲν οὖν ὅταν τι τοιοῦτον αἴσθῃ φυόμενον φῦμα, τάμνειν ὡς τάχιστα ὠμὸν πρὶν ἢ διαπυῆσαι ἐς τὸν ἀρχόν. ἢν δὲ νοσέοντα ἤδη τὴν σύριγγα παραλάβῃς, λαβὼν σκορόδου φύσιγγα νεαρήν, ἀνακλίνας τὸν ἄνθρωπον ὕπτιον, τὰ σκέλεα διαγαγὼν, τὸ μὲν ἔνθα, τὸ δὲ ἔνθα, τὴν φύσιγγα καθιέναι ἕως ἂν προσκόψῃ, μετρῆσαι τε τὸ βάθος τῆς σύριγγος τῇ φύσιγγι. καὶ σεσέλεος δὲ ῥίζαν κόψας ὡς λεπτοτάτην, ὕδωρ ἐπιχέας, βρέχειν τέσσαρας ἡμέρας. καὶ προσνηστεύσας πινέτω, μέλιτι παραμίσγων τὸ ὕδωρ, κατὰ τρεῖς κυάθους. ἐν τούτῳ κάθαιρε καὶ τὰς ἀσκαρίδας. ὁκόσοι δ' ἂν καταλειφθῶσιν ἀθεράπευτοι, θνήσκουσιν.

[2] λαβὼν σκορόδου φύσιγγα] Allii recentem caulem veluti stilum intelligit, quo fistulæ altitudinem exploret. Allii autem caules recentes ad instar specilli, fistulæ cauitatem promptè subeunt, & obsequẽti facilitate sinus explorant, neq; sua rigiditate aliquid perrumpunt, aut seuerè nimis obnituntur. Hi enim recentes in frondem luxuriant, ideoq; maturescentes in terram depressi obruuntur aut intorquentur, vti caput validius fiat sationis gratia. Atque eo modo hîc φύσιγγα sumi satis testatur Galenus in Exegesi, qui φύσιγγα τὸ καλούμενον ἐκκαύλημα, ἢ μάλιστα τὸ κοῖλον exponit, hunc locum subindicans, scapum illum qui in caulem exit & cauus est intelligens, quo pro specilli stilo vtitur. Verùm illic φύσιγγα pro φύσιγγι vitiosè scribitur, vt hic locus satis testatur. Quod etiam vitium ad Varinum eodem modo permanauit. φύσιγξ autem dicitur τὸ ἐκτὸς λέπισμα τῶν σκορόδων Aristoph. Scholiastæ. Qua notione Erotianus φύσιγγα τὸ ἔξωθεν λέμμα exponit. Hesychio φύσιγγες, εἶδος σκορόδου, aut σκορόδων κεφαλίδες. Vnde fortassis moti quidam hîc allii nucleum & caput exponunt, voluntque specilli capitatum extremum intelligi, quòd alliorum nucleis sit simile. Sed alliorum capita & nuclei ἄγλιθες dicuntur Hippocrati (vt testatur Galenus) & † Dioscoridi, aliis ῥᾶγες, & Theophrasto γέλγεις. Columella spicas vocat, vt Plinius nucleos. Quod verò specillo experiri iubent Celsus & Paulus, id per allii recentem scapum explorat Hippocrates, non secus ac albucum aut ferulaceum scapum ad capitis fracturas dignoscendas, dentibus conteri iubet in Cois Prælig. Hippocrates. Guidus verò cum recentiorum Chirurgorum turba, petroselini aut betæ radice fistulæ cauum explorat. Quod vt non difficile, ita facilè seta suilla in fundum inditur Paulo. Ex eo verò quòd recentem caulem sumi vult, satis apertè indicatur, allij non specilli stilum intelligi, præter quàm quòd recens allij caulis firmior maturescente existit, & propriam quandam vim habet ad fistularum vitia.

† Cap. 182 lib. 2.

A καὶ σέσελιος] Hoc seseleos decoctum admixto melle ad περιχύπνσιν, vt vrinas deducat exhibetur, non secus ac ad αἰτίασιν, si longius fistula est à præcordiis, ex interuallo ieiunum radiculas edisse, deinde vomere, necessarium esse scribit Celsus.

καὶ τὰς ἀσκαρίδας] ἀσκαρίδες sunt Galeno in Exegesi ἕλμινθες ἰσχναὶ καὶ μικραί, ἐν τῷ ἀπευθυσμένῳ ἐντέρῳ γεννώμεναι, tenues & minuti lumbrici in imo recto intestino, qui facilè & sæpe in ani fistula, ob variam putrilaginem suppeditatam oriuntur. Paulus quoq; testatur in fistulis quæ sunt ad intestinum, stercus & lumbricos per earum osculum efferri, quos ἑλμίνθια vocat.

[3] Ἔπειτα ὀθόνιον βύσσινον τιθυμάλλου ὀπῷ τοῦ μεγάλου δεύσας, καταπάσσων ἄνθος χαλκοῦ, ὅπλον τετριμμένον. στροβίλην ποιήσας ἴσην τῇ σύριγγι τὸ μῆκος. ῥάμμα διεὶς δι' ἄκρας τῆς στροβίλης. καὶ αὖθις διὰ τῆς φύσιγγος ὕπτιον κατακλίνας τὸν ἄνθρωπον, κατόπτῃ κατιδὼν τὸ διαβεβρωμένον τοῦ ἀρχοῦ, ταύτῃ τὴν φύσιγγα διεῖναι. καὶ ἐπὴν διακύψῃ ἐς τὸν ἀρχὸν, ἐπιλαμβανόμενος ἕλκειν, ἄχρις οὗ ἡ στροβίλη διωσθῇ, καὶ ἰσωθῇ τῷ τε ἄνω, καὶ τῷ κάτω. ἐπὴν δὲ ἐσωσθῇ, βάλανον ἐνθεὶς κερατίνην ἐς τὸν ἀρχὸν, γῇ διαχρίσας σμηκτρίδι τὸν ἀρχὸν ἐᾷν. ἐπὴν δὲ ἀποπατέῃ, ἐξαιρέειν, καὶ αὖθις προστιθέναι, ἕως ἂν πεμπταίη γένηται. ἕκτῃ δὲ ἡμέρῃ ἐξαιρέειν, ἕλκων τὴν στροβίλην ἔξω τῆς σαρκός. καὶ στῦψαι στυπτηρίῃ μετὰ ταῦτα. καὶ πλήσας τὴν βάλανον καὶ ἐς τὸν ἀρχὸν ἐμβαλὼν, ἐᾶν ἄχρις οὗ ἡ στυπτηρίη ὑγρὴ γένηται. τὸν δὲ ἀρχὸν σμύρνῃ ἀλείφειν, ἄχρις οὗ ἂν δοκέῃ ξυμπεφωνηκέναι.

Post hæc byssinum linteum magni tithymalli succo imbutū, vsto æris flore & trito aspersum, in collyrii formam fistulæ longitudini æqualem intorque, filo per extremum linamentum, rursusque per summum caulem traiecto, homineque supino reclinato, vbi adhibito instrumento ad sedem diducendam idoneo (quod κατόπτηρ dicitur) in ano quid perrosum sit conspexeris, eò allii caulem demittito, atq; vbi in anū demissus fuerit, præhensum trahito, donec linamentum impulsum superiori ac inferiori parti adęquatū fuerit. Quo intro impulso, glandem corneam in anum inditam podice crèta cimolia illito, ibi sinito, cumq; desidendi cupiditas adfuerit, eximito, rursusq; immittito in quintum diem vsq;. Sexto verò eximito, foras linamento è carne educto, posteaq; glandem alumine trito impletam in anum immissam, ibi dum alumen liquescat, sinito. Podicem verò quoad conuenire videatur, myrrha illinito.

[3] στροβίλην] στροβίλη hîc linamentum intortum aut penicillum turbinis in formam implicitum significat, collyrium vocat Celsus. Ac neque cuiquam dubium videri debet, quin hic locus à Galeno indicetur in Exegesi, vbi στρυλλὼ pro στροβίλην vitiosè legitur, cùm στρόβιλον ex hoc libello explicet, hoc est linamentum aut penicillum intortum. Quod idem vitiosè quoque apud Varinum legitur.

D Byssinum autem linteum vt mollius & firmius, quodque faciliùs in penicillum torqueatur sumendum censet, succo tithymalli characiæ imbutum, quò promptiùs callum exterat. fistulis nanque tithymalli characię succū idoneum esse scribit Dioscorides. Etsi eadem vis dendroidi tithymallo esse potest. Quin & tithymalli magni succo ad fistulas exterēdas vtuntur recentiores Chirurgi. Adiicitur celeritati vt tormento quoque (inquit Celsus) si id quod ex penicillo est aliquo medicamēto illinitur, ex his quibus callus exedi potest. Ideoq; æris flore trito linteum respergitur, sed vstione acrimoniam remisit. Paulus lino puluisculū psari nomine, aut aliquid eiusmodi inspergit.

κατόπτῃ] κατόπτει, τῷ καλουμένῳ ἑδροδιαστολεῖ. ὥσπερ γε καὶ διόπτρα ὁ γυναικῶν διαστολεύς, Galenus explicat in Exegesi, hunc locū subnotās, vt sit κατόπτηρ instrumentū Chirurgicum dilatandæ sedi idoneum, vt quæ recondita sunt & latent in conspectum veniat, quemadmodum instrumentum quo vterus diducitur διόπτρα aut διοπτὴρ dicitur. Speculum ani & speculum matricis nostri vocāt. Erotianus κατόπτηρ hîc legisse videtur, & κατόπτρον ἡ μηλωτή ei exponitur, si modò vera est lectio, & nō μηλωτὶς potiùs legendū venit, vt μήλην διασμοτεῖδα (τὸν διαστολέα explicat Galenus) intelligat, specillum quo aliquid dilatatur. διόπτριον vocat Paulus ex Leonide instrumentum

E ad diducendam sedem aptatum, quod ἑδροδιαστολεὺς dicitur. Eo quoq; ad dilatandum sinum muliebrem vtebantur.

διακύψῃ ἐς τὸν ἀρχὸν] Hoc de allii caule dicitur, vt sit, vbi in anū incubuerit, inciderit, demersus fuerit aut decubuerit. διακύψῃ enim αἰτὶ τοῦ κατακύψῃ sumitur, aliôqui διακύψῃ cū se inclinarit aut incuruarit significat. Ea aūt phrasi in anum penetrasse significatur.

γῇ διαχρίσας σμηκτρίδι] Cretam Cimoliam ex Galeno diximus. Hic enim in Exegesi hunc locū indicat, & γῇ σμηκτρίδι τῇ κιμωλίᾳ exponit. Ex quo hîc σμηκτρίδι legisse apparet, vt & σμηκτρίδα γῆν idem τὴν κιμωλίαν explicat, quod etiam facit Erotianus, etsi apud eundē σμηκτεῖδα habent quædam exemplaria, quemadmodum apud Hippoc. lib. 2. περὶ γυναικείων, quomodo hîc quoq; σμηκτεῖδι habēt omnia exemplaria. Hîc verò cretam detergendi vi præditā significat, quæ facultas cum desiccatione terræ cimoliæ cum reliquis est cōmunis, prætereaq; mixtæ est facultatis vt scribit Galenus, cùm partim refrigeret, partim etiā digerat, eoq; nomine hoc loco ad propulsandum inflammationis periculum adhibetur. Nam fere quæ circa fistulam sunt habent aliquid inflammationis. Quidam

F hîc per σμηκτεῖδα γῆν cretam albam intelligūt: sed cùm Cimolia Creta duorum sit generū, candida vna, altera ad purpureum inclinans, malim Cimoliam simpliciter ex Galeno intelligi. Cæterùm glandis corneæ in rectum intestinū immissæ, hic esse vsus videtur, vt podicem distendat & dilatet, quò collyrium intro faciliùs subeat, viq; medicamentorum callum exedat, quod aliô qui clauso ano foras expelleretur, tum etiam vt ad fistulæ fundum via medicamentis per glandē pateat, per quam quoq; fistulæ excremēta exitum habent, ne medicamentorum vim diluant. Demum etiam æqualiter distenta per glandem podicis tunica, medicamenti vim per collyrium in ambitum explicatis omnibus rugis facilè amplectitur, vt omnis ex æquo callus exedatur.

ξυμπεφωνηκέναι] Sic legunt quotquot adhuc videre licuit exemplaria. Caluus & Cornarius ξυμπεφυκέναι legisse videntur, quæ germana videtur esse lectio, quòd eius etiam medicamenti meminerit libello de hæmorrhoidibus postea ad densam & validam carnem reddendam. Myrrha autē additur ad desiccandum vlcus, alumen verò præter quàm quòd siccat, quod influit reprimit. Glutinandum autē & siccandum vlcus, dum coaluisse videatur. Hunc autē aluminis vsum vt cicatricē inducat, testatur Medici author.

G [4] Ἑτέρη θεραπείη. ὠμόλινον λαβὼν ὡς λεπτότατον, συμβάλλειν ὅσον σπιθαμιαῖον πεντάπλουν, καὶ ξυμπεριελίσσειν ἱππείῃ θριξί. ἔπειτα ποιησάμενος μήλην κασσιτερίνην ἐπ' ἄκρου τετρημένην, ἐνείρας ἐς τὴν μήλην τὴν ἀρχὴν τοῦ ὠμολίνου συμβεβλημένην, καθιέναι τὴν μήλην ἐς τὴν σύριγγα, καὶ ἅμα τῆς ἀριστερῆς χειρὸς τὸν δάκτυλον τὸν λιχανὸν καθιέναι ἐς τὴν ἕδρην. ἐπὴν

H δὲ ψαύσῃ ἡ μήλη τοῦ δακτύλου, ἄγειν ἔξω τῷ δακτύλῳ, ἀποκάμψας τῆς μήλης τὸ ἄκρον, καὶ τὴν ἀρχὴν τὴν ἐν τῇ μήλῃ. καὶ τὴν μὲν μήλην πάλιν

Alia curatio. Linum crudum quàm tenuissimum quincuplex palmi lōgitudine in vnum complicatum, seta equina circumuoluitur, tum stanneum specillū extrema parte perforatum, ita comparatum vt in id lini complicati caput inseratur, in fistulam demittitur, simulq; sinistræ manus index in sedem iniicitur. Atq; vbi specillum digitum cōtigerit, id extrema parte inflexum, vnaque lini caput quod per specillum traiectum est, digito educitur, & specillum quidē iterum

extrahitur. Lini verò capita bis térue connectuntur, & quod dependet ex lino intortum in nodum alligatur. Postea æger ad suas res obeundas dimittitur. Reliqua curatio. At eatenus linum singulis diebus intendere ac intorquere semper oportet, quatenus putrescente fistula laxatur. Quòd si tibi ante quàm fistula exedatur, linum crudum computrescere videatur, alterũ item ad setam alligatum traiiciendum & connectendum. Eo nanq; nomine seta lino crudo adiicitur, quòd minimè putrescat. At postquam fistula computruit, spongiam mollem quàm tenuissimè incisam apponere conuenit, tum copiosum æris vsti florem per specillum quidem in fistulam iniicere. Spongiã verò melle illitam, inditam medio sinistræ manus indice introtrudere, additaq; altera spongia, eam deligationem quæ fit cùm ora venarum sanguinem fundere sunt solita, apponere. Qua postridie soluta, fistula aqua calida perluenda, tentandumq; vt per spongiam sinistræ manus digito perpurgetur, rursusq; iniecto æris flore vinculum alligandum, idemq; septem diebus faciendum. Intra hos enim fere dies fistulæ tunica consumitur. In reliquo dum sanescat hic deligationis modus asseruandus. Hac enim ratione, fistula per spongiam coacta & expansa, neq; rursus committetur, neque hac quidem sui parte rurabitur, hac verò rursus implebitur, sed ipsa vniuersa sanescet. In hac verò curatione copiosa calida perfundere iuuat, & inediam imperare.

ἐξαιρέειν, τοῦ δὲ ὠμολίνου τὰς ἀρχὰς ἅψασθαι δὶς ἢ τρίς· τὸ λοιπὸν τοῦ ὠμολίνου ἐπιστρέψας, ἐπιδῆσαι πρὸς τὸ ἅμμα. ἔπειτα κελεύειν ἀπελθόντα, διαπρήσσεσθαι τὰ ἑωυτοῦ. ἄλλη θεραπεία. ὁκόσον δὴ σηπομένης τῆς σύριγγος χαλᾶται τοῦ ὠμολίνου, τοῦτο ἐπιτείνειν καὶ ἐπιστρέφειν ἀεὶ καθ' ἑκάστην ἡμέρην. ἢν δέ σοι τὸ ὠμόλινον διασαπῇ πρόσθεν ἢ τὴν σύριγγα διαβρωθῆναι, πρὸς τὴν τρίχα προσάψας ἕτερον ὠμόλινον διεῖναι καὶ ἅψασθαι. ἡ γὰρ θρὶξ διὰ τοῦτο παραβάλλεται τῷ ὠμολίνῳ, ὅτι ἄσηπτός ἐστιν. ἐπὴν δὲ διασαπῇ ἡ σύριγξ, τάμνεσθαι χρὴ σπόγγον μαλακὸν ὡς λεπτότατον προστεθέντα. ἔπειτα ἐς μὲν τὴν σύριγγα, ἄνθος χαλκοῦ ὀπτὸν συχνὸν τῇ μήλῃ ἐνθεῖναι. τὸν δὲ σπόγγον ἀλείψαι μέλιτι. καὶ ὑποβαλὼν μέσῳ τῷ λιχανῷ δακτύλῳ τῆς ἀριστερῆς χειρὸς, ὤσαι πρόσω. καὶ προσθεὶς ἕτερον σπόγγον, ἀναδῆσαι, τὸν αὐτὸν τρόπον, ὃν περ καὶ ἐπὶ τῇσιν αἱμορροΐσιν. τῇ δὲ αὔριον ἀπολύσας, περιτεῖναι ὕδατι θερμῷ. καὶ σπόγγῳ τῷ δακτύλῳ τῆς ἀριστερῆς χειρὸς πειρᾶν διακαθαίρειν τὴν σύριγγα. καὶ αὖθις πάλιν τὸ ἄνθος ἐπιδῆσαι. ταῦτα ποιέειν ἑπτὰ ἡμέρας. ἐν ταύτῃσι γὰρ μάλιστα ὁ χιτὼν τῆς σύριγγος σήπεται. τὸ δὲ λοιπὸν ἐς ὃ ὑγιαίνῃ τουτέῳ ἐπιδεῖν. κατὰ γὰρ τοῦτον τὸν τρόπον, ὑπὸ τοῦ σπόγγου διαναγκαζομένη καὶ ἀναπλυνομένη ἡ σύριγξ, οὔτε πάλιν ξυμπέσοι ἂν, οὔτε τὸ μὲν αὐτῆς ὑγιανθείη ἂν. τὸ δὲ πάλιν ξυμπληρωθείη. ἀλλ' ἐν ἑωυτῇ πᾶσα ὑγιὴς ἔσται. ἐν τῇ θεραπείῃ δὲ προσφορεῖν ὕδατι πολλῷ θερμῷ, καὶ λιμοκτονέειν.

ὠμόλινον λαβὼν] Hic curandæ fistulæ modus per λινοδέσιν Paulo dicitur fieri, hoc est lini aut fili deligationẽ, eamq; ex Hippocrate celebrat, in iis qui sectionem metuunt. Eam quoq; Celsus elegantissimis verbis describit cap. 4. lib. 7. Huius etiam meminisse videtur Medici author, eamq; imprimis Hippoc. attribuit. Curationis aũt summa est, vt linum in fistulã immissum, connexis capitibus sæpiùs ductum, paulatim cutem quæ supra fistulam est incidat, quod alii scalpello supra specillum in fistulam inditũ ducto fieri volunt. Post sectionem verò recentiores Chirurgi ferro candenti callũ absumunt, aut pyroticũ adhibẽt, eamq; in rem puluere asphodelorum aut arsenico vtuntur. Auicennas quoq; hydrargyrũ sublimatũ admouet. Hanc quoq; lini deductionẽ recentiores Chirurgi celebrant, eaq; callũ exterunt, & cutim quæ supra fistulã est incidunt, aut falce fistulis secandis accõmodata amputãt, δρέπανον συριγγοτόμον vocat Paulus, eiusq; rei meminisse videtur. Linum aũt crudum vt sit firmius magisq; desiccet, & quincuplex vsurpat Hippoc. Celsus duplex triplexve, sic tortum vt vnitas facta sit, quem etiam imitãtur recẽtiores Chirurgi, nisi quòd linũ byssinum, aut sericum quod minus putrescit adhibent. Quam in rem seta equina linum obuoluit Hippocrates.

μήλην κασσιτερίνην] Specillũ quoq; stanneũ duo capitula habẽs, διπύρηνον dictum (vbi tamẽ διαπύρηνον vitiosè legitur) aut ex ære tenuissimum, quò facilius flecti possit adhibet Paulus. Recẽtiores Chirurgi plumbeo in id specillo in acus modum perforato vtuntur, quò facilius extrema sui parte inflexum, & digito in anum immisso, attractum linum secum educat. Plumbeo quoque specillo aut stanneo Aëtius fistulam pertentat.

ἐπὴν δὲ φαίνηται ἡ μήλη] Id de fistula intelligendũ, cuius sinus in sedis profundũ desinit. Alterius nanq; manus quæ affecto cluni est opposita indice priùs oleo illito, & vnguib. abrasis in anũ indito, specilli per osculũ immissi caput inflexũ & linũ trahens educitur. Quòd si in profundũ ducta fistula, nondũ perforata reperiatur, immisso in anũ digito, quò specilli extremũ occurrat exploratur, tum paruo interuallo interposita quædã membranosa acsquamosa corpuscula, specilli extremo violentiùs adacto, exoluuntur, ac per sedẽ specillũ educitur. Aut sinus fundum ad sedẽ per falcẽ fistulis secãdis accõmodatã inciditur, vt scribit Paulus. Celsus quoq; demisso in anum specillo, ad vltimum eius caput cutẽ incidit, dein nouo foramine specillum lino sequẽte educit, quod in aliã eius partem ob ipsum perforatam, coniectum sit. Idem verò manus præsidium his verbis celebrat Isagoges author: ἐπὶ μὲν οὖν τῶν συντετρημένων εἰς τὸν δακτύλιον διαβάλλων τὴν μηλωτίδα, εἶτα τὸν δάκτυλον καθεὶς εἰς τὴν ἕδραν, ἐπισπᾶσαι τὸ ἕτερον ἄκρον τῆς μηλωτίδος, καὶ περιαιρεῖ κάτωθεν ἀρχόμενος. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἐκτὸς τῆς ἕδρας. ἐπὶ δὲ τῶν μὴ συντετρημένων, τῷ ὀξεῖ τῆς μηλωτίδος διατρήσαντες ἅπαντα τὰ ὑγιῆ σώματα. εἰσὶ δὲ οἳ ἀντὶ τοῦ ἀνακόψαι περιαιρεῖν τὰ μεταξὺ τῶν συντρήσεων, λίνον βύσσινον συμπεσόμενον ἐν ἄκρῳ τῆς μηλωτίδος ἔχοντα τὰ διῃρημένα, τούτῳ ἀποσφίγγοντες τὰ μεταξὺ σώματα, ἑκάστης ἡμέρας περισπῶντες τὰ ῥάμματα, διακόπτουσι τὰ μεταξύ. καὶ ὁ κυκλίσκος τῇ αἰγυπτίᾳ ἐπιπλάσσεται. Sic enim hic locus legendus mihi videtur, contra nostrorum codicum fidem.

τοῦ δὲ ὠμολίνου τὰς ἀρχὰς] Istud significat lini capita bis térve suis extremis intorquenda & connectenda, ne iterum fistulam subeant. Quod reliquum ex lino dependet, cùm altero capite intortum in nodum vinciendum, vt laxè cutẽ quæ supra fistulam est teneat.

διαπρήσσεσθαι τὰ ἑωυτοῦ] Id sua obire negotia & cõficere significat, phrasi Ionica & populari, pro διαπράττεσθαι. Quod Celsus his verbis expressisse videtur. Interim autem licet negotia agere, ambulare, lauari, cibum capere perinde atq; sanissimo. Vidus certè alio sensu sumpsisse videtur, atque pro διαπρήσσεσθαι διαπείζεσθαι aut διαπειρᾶσθαι legisse.

ἄλλη θεραπεία] Id in omnibus exemplaribus adscriptũ, reliquum curationis persequitur. Priore nanque modo fistulæ callus tantùm absumi videtur, lino bis die saluo nodo ducto, sic vt subeat fistulam pars quæ superior fuerit. Hæc verò curatio media interposita fistulę corpora per linum secat. Istud tamen ad lini deligationẽ consequitur, ideoq; à quibusdã rectè hęc verba omittuntur, quorum ne mentionem quidem ex codicibus Italicis Caluus fecisse videtur.

ὁκόσον δὲ σηπομένης] Fistula exesa, linũ paulatim cutẽ quę supra fistulã est incidẽs, quatenus luxatur, eatenus singulis diebus intẽdendum & adstringẽdum, semper intorquẽdo, vt pars quę extra fistulã est in eam subeat. Sic enim fistulæ intermedia spatia paulatim inciduntur, simulq; & id sanescit quod à lino relictũ est, & id quod ab eo mordetur, inciditur. Sed hic curationis modus tardus est, & eorum qui præ timore Chirurgiã recusant, eamq; vt doloris plenissimam & conuulsionibus obnoxiam respuit noua Chirurgorũ

disciplina,

A disciplina, quæ totũ id corpus quod in medio duorũ osculorũ situ est, falce fistulari aut scalpello resecãdũ iubet, ex Pauli sententia.

τὸ δὲ λίνον τὸ ὠμόλινον] Neq; committendum est (scribit Celsus) vt id linum putrescat, sed tertio quoq; die nodus resoluendus est, & ad caput alterum recens linum alligandum, eductoq; vetere, id in fistulam cum simili nodo relinquendum.

ἐπὴν δὲ διαφαγῇ] Exesa fistula, callus exterendus & absumendus, sordes detergenda, & medicamentis exitus dandus. Quã in rem spongiam mollem quàm tenuissimam, vt fistulæ sinum subeat, melle intinctam, in collyrij modum imponit, callum exedens medicamentum specillo auerso respergitur, dein altera spongia apponitur, quæ manantem saniem excipiat, & deligatur. Quod etiam in sinibus curandis faciendum præcipit *Galenus. Spongia autem mollis inditur, ne asperitate lædat, sed vt totum fistulæ spatium æqualiter impleat & desiccet, quod vt efficaciùs præstetur, melle intingitur. Sic Celsus tenuia quædam penicilla intus demittit, vt cutis hoc ipso extenuetur, quo extenditur. Linamenta quoque si purgandum aliquid videtur, melle intincta imponit. Vinculum autem quo vtitur, vt hæc omnia contineantur, postea explicabitur. *Lib. 2. ad Glauc.

B καὶ αὖθις πάλιν τὸ αὐτὸ ἐπιδῆσαι] Illud ἐπιδῆσαι de spongia supra posita vinculo alliganda & retinenda intelligendum videtur.

ὁ χιτὼν τῆς σύριγγος σήπεται] ἐκσήπεται legunt duo exemplaria Regia manu scripta, non obscuro sensu, vt intus tunica fistulæ callosa intra hoc tempus his remediis consumatur. Est verò fistulæ tunica Hippocrati, quod corium callosum Chirurgis dicitur, aut callus, solida quædam & alba, & humoris expers caro, dolorem non sentiens (vt scribit Paulus) quæ vetustate in fistula colligitur, & neminem fallit (scribit Celsus) Callum istum medicamentis idoneis exterendum docent *Celsus, † Paulus, & **Aëtius, in quem vsum calcem etiam aut saponem, aut auripigmentum adhibent recentiores Chirurgi. Quidam etiã ferro candenti callum eximendum censent. At Vidus in recenti Chirurgiæ disciplina imprimis grauis author, callum eximi nihil esse necesse existimat, quin potiùs ad cicatricem ducẽdam plurimùm facere. In quo certè tum veteris, tum recentioris Chirurgiæ decretis, non parũ aduersatur.

*Cap. 28. lib. 5. †cap. 49. lib. 4. **Cap. 85. lib. 2. tetrab. 4.

τὸ δὲ λοιπὸν] Istud τούτῳ ἐπιδεῖν magna interpretum pars de spongia externa alliganda accipit. Per hanc enim compressa fistula, ac

C velut explicatis rugis expansa, neq; quibusdam sui partibus agglutinabitur, aut quibusdam implebitur, sed ex æquo vniuersa sanescet. Mihi verò istud de spongia intro immissa intelligendum videtur, quæ ex æquo vniuersas fistulæ partes cogat, explicet, diducat & aperiat, efficiatq; vt in vniuersum ipsa in sese sanescat, neque hac parte glutinetur lateribus in sese commissis, aliã verò carne impleatur. Est autem curationis ordo, vt exeso callo sordes repurganda & detergenda sit, deinde purum vlcus implendum & glutinandum, eamq; ad rem multa in hac disciplina tum à veteribus, tum à recentioribus scribuntur. Celsus verò puro vlcere maiorem glutinandi quàm implendi diligentiam esse vult. Cuti autem exteriori circumponenda sunt medicamenta, quæ valdè quidem exsiccent nec mordeant, quale est medicamẽtum Galeni Cirrhum dictũ à fuluo colore, quo se vsum in fistulis testatur, & describitur †lib. 2. comp. pharm. κατὰ γένη, aut Phœnicinũ & Diachalciteos, quo se in fistulis efficaciter vsum scribit lib. 1. κατὰ γένη. Admonendum porrò videtur hunc locum in membranis quibusdam Regiis longè aliter hũc in modum legi: τὸ δὲ λοιπὸν ἔστ' ἂν ὑγιαίνῃ τούτῳ ἐπιδεῖν. λαβὼν μέλιτος ὅσον ἡμικοτύλιον, ἄνθος χαλκοῦ κεκαυμένου κυάθους τρεῖς, ἐπειτα λεώσας ἐπάλειφε τοὺς σπόγγους, καὶ δακτύλῳ ἐκκαθαίρων, τούτῳ τὴν σύριγγα καταπλύνειν ἐπισπογγίζων ἐπιδεῖν. Quibus verbis medicamẽti mixtura indicatur, vt sit mellis hemina dimidia, floris æris vsti cyathi tres, eo leuigato

D spongiæ illinuntur, fistula per digitum repurgata perfunditur medicamento, spongia abstergitur, demum alligatur. Atq; eo medicamento post extritum callum repurgatur fistula ad curationem vsque, quemadmodum collyriis ex ærugine & melle cocto, ad repurgationem vtendum præcipit Aëtius, in eamq; rem spongiam melle cocto illitam, aut linamenta in collyrij modum composita, melle tincta adhibet Celsus. Quò magis hic locus de intromissa spongia intelligendus venit. Ac simile ferè est medicamẽtum quod expeditissimum esse & ex primis medicamentis Megeti attributum scribit Celsus. Recipit æruginis rasæ contritæ denarios duos (*Paulus denarios 12 adscribit) ammoniaci thymiamatis denarios duos, aceto liquatur, eoq; infuso ex ærugine colligitur, & collyria oblonga illinuntur. Hîc autem pro ξυμπληρωθεῖν, συνειλωθεῖν videntur legisse Caluus & Vidus Vidius.

† Lib. 2. ad Glauc. * Cap. 49. lib. 4.

ἢν δὲ μὴ διαβεβρώκῃ ἡ σύριγξ, προσμηλώσας μήλῃ, τέμνε ἕως ἂν διέλθῃ, καὶ ἐπίπασσε ἄνθος χαλκοῦ. καὶ ἐᾶν ἐπὶ πέντε ἡμέρας. καταχέε δὲ ὕδωρ θερμόν. καὶ ἐπιπλάσσειν ὕδατι φυρῶν ἄλφιτον καταπλάσσειν. καὶ φύλλα τεύτλων ἐπιδεῖν. ἐπὴν δὲ ἐκπέσῃ τὸ ἄνθος τοῦ χαλκοῦ, καὶ καθαρὸν ᾖ τὸ ἕλκος τῆς σύριγγος, ἰῆσθαι ὥσπερ τὴν ἔμπροσθεν. ἢν δὲ ἐν χωρίῳ ᾖ, ὃ μὴ οἷόν τε, βαθεῖα δὲ καὶ ἡ σύριγξ, ἄνθει χαλκοῦ, καὶ σμύρνῃ, καὶ λίτρῳ διεὶς, κλύζειν, καὶ ἐς τὸ στόμα τῆς σύριγγος μολύβδιον ἐντιθέναι, ὅπως μὴ ξυμφύηται. κλύζειν δὲ πτερῷ σύριγγα προσδήσας πρὸς κύστιν. καὶ καθεὶς ἐς τὴν σύριγγα, πρὸς ταῦτα διαχέων κλύζειν. ὑγιὴς δὲ οὐ γίνεται, ἢν μὴ τμηθῇ.

Quòd si fistula minimè exesa fuerit, demisso antè specillo, ferro quò ad penetrarit aperienda, & æris flore respergenda, & per dies quinq; sinenda. Tum aqua calida affundenda, & farina aqua subacta superimponenda, foliaq; betæ alliganda. Atq; vbi æris flos deciderit, purumq; fistulæ vlcus fuerit, eadem, quæ priùs, curatio adhibenda. Sin locus ferramentum ferre non potest, alteq; penetret fistula, flore æris, myrrha, & nitro ex vrina dilutis colluitur, & in fistulę osculũ plumbeum aliquid immittitur, vt ne coalescat. Abluere autem fistulam conuenit per pennam vesicæ alligatam, & in fistulam demissam, vt per hanc infusum trãsmittatur. Verùm non nisi sectione sanescit.

ἰῆσθαι ὥσπερ τὴν ἔμπροσθεν) Eam certè curationem intelligere mihi videtur, quam in exesa per linũ fistula extrito callo adhibuit, sinum repurgando & detergendo, tum demum glutinando & desiccando. Quam in rem betæ folia moderatè siccantia accõmodantur, quæ etiam eadem ratione luxationi cum vlcere lib. de artic. apponuntur.

ἢν δὲ ἐν χωρίῳ ᾖ] Si fistula intus procedit, quò ferramentum tutò peruenire non possit, aut si duplicem aut multiplicem fistulam esse existimamus, adeò vt in anfractuosos illos cuniculos collyrium immitti nequeat, quod vnam partem curet, reliquas omittat, medicamenta callos exedentia ex aceto aut alio liquore ad rem accommodè per oricularium clysterem intro infunduntur, vt sci-

G licet omnes multiplicis fistulæ sinus permeent. Eadem quoq; (vt scribit Celsus) ex vino interdum liquanda, vel si sordidior fistula est, ex mulso, si callosior ex aceto sunt, atq; intus infundendũ quicquid inditum est. Eadem etiam medicamenta arida in calamum scriptorium iniicienda sunt, isq; ori fistulæ aptandus, inspirandumq; vt ea medicamenta intro compellantur. Eam verò in rem recentiores Chirurgi aquam Chymica arte extractam, qua aurifices vtuntur adhibent, fistulas colluunt, aut Ægyptiacum & sublimatum cum arsenico, lixiuio & aqua plantaginis diluunt, indeq; collyria per oricularium clysterem infundunt, quibus etiam nitrosa & fellea medicamẽta ex Arnoldi præcepto dissoluunt. Galenus† verò in fistula angusti oris & profunda, necdum tamen callosa sed sordida, primùm immisso lixiuio sordem detersit, postea medicamentum Cirrhum dictum imposuit, quod etiam testantur Paulus & Aëtius. † Lib. 2. ad Glauc.

μολύβδιον ἐντιθέναι] Plumbeum aliquid in fistulam immittendum significat, quod latera distendat ne coeant, internaq; siccet, vt plumbum. Quidem plumbeam glandem aut collyrium esse volunt.

H κλύζειν δὲ πτερῷ] Ad perluẽdos sinus † Galenus pyulcum aut fistulam æneam aut corneam recto ductu perforatam exhibet. Quod si medicamenta paulò crassiora aut magis emplastica immittenda sint, suillæ vesicæ fistulam lati foraminis adiicit.

† Lib. 2. ad Glauc.

Si verò rectum intestinum inflammatione tentetur, dolor ac febris teneat, crebraq; sit desidédi cupiditas, nihil tamen deiiciat, præ inflammatione videatur sedes procidere, interdumq; vrinę stillicidium prehendat, quod morbi genus oritur, cùm pituita ex corpore in rectum intestinum incubuerit. Conferunt autem calida, quæ certè pituitam extenuare & eliquare valent, simulq; quod acre est & salsum in humorem soluere, ita vt neq; æstus, neq; morsus aliquis in intestino sentiatur. Hæc igitur est curatio. Ægro in aqua calida desidere iusso, grani Cnidij sexaginta grana trita, vini hemina diluuntur, adiectaq; olei dimidia hemina, tepido aluus subluitur. Hæc pituitam & stercus educũt. Vbi verò in aqua non desidet, oua vino nigro odorato incocta, ad sedem admouentur, infernè substrato calido aliquo, vel vesica aqua calida referta, aut lini semine tosto, trito, & in tenuissimũ puluerem redacto, cũ pari farinæ modo, vino nigro odorato & oleo subacto, ex cataplasmate quàm calidissimè imposito. Aut ex hordeo alumini Ægyptio cõtrito mixto, glans oblonga cõficitur, eoq; ex igne tepido cataplasmate aut fotu adhibito, digitis glans effingitur, deindè omninò tepida in sedem immittitur. Exterioribus partibus ceratum oblinitur, & allia vino nigro diluto incocta, ex cataplasmate admouentur. Hoc verò sublato, æger in aqua calida desidere permittatur, admixtoque solani succo, anserino adipe & suillo, chrysocolla, resina & cera alba, his deinde simul liquatis & inter se mixtis illinitur, & quoad inflammatio perseuerauerit, cataplasma ex alliis coctis admouetur. Ac siquidem his remediis dolor cedat, satis est præsidij. Sin minus, meconium album potui exhibeatur, aut aliud quodpiam quod pituitam purget, dumq; inflammatio manet, leuibus sorbitiunculis vtatur.

[6] ἢν ὁ ἀρχὸς φλεγμαίνῃ, καὶ ὀδύνην ἔχῃ καὶ πυρετὸς, καὶ ἐς ἄφοδον θαμινὰ καθίζῃ, καὶ μηδὲν ὑποχωρέῃ, καὶ ὑπὸ τοῦ φλέγματος δοκέῃ ἐξιέναι ἡ ἕδρη, καὶ ἐνίοτε στραγγουρίη ἐπιλαμβάνῃ, τοῦτο τὸ νόσημα γίνεται, ὅταν φλέγμα ἐς τὸν ἀρχὸν κατασηρίξῃ ἐκ τοῦ σώματος. ξυμφέρει δὲ τὰ θερμά. δύναται γὰρ τάδε προσφερόμενα λεπτύνειν καὶ ἐκτήκειν τὸ φλέγμα, καὶ ἅμα τὸ δριμὺ, τὸ ἁλμυρὸν ἐξυδατοῦν, ὥστε μὴ εἶναι τὸ καῦμα, μηδὲ δῆξιν τινὰ ἐν τῷ ἐντέρῳ. θεραπεύειν οὖν χρὴ ὧδε. καθίζειν ἐς ὕδωρ θερμόν. καὶ πτίσαντα τοῦ κόκκου τοῦ κνιδίου ἑξήκοντα κόκκους, διεῖναι ἐν οἴνου κοτύλῃ, καὶ ἐλαίου ἡμικοτυλίῳ χλιήνας, κλύσαι. ἄγει ταῦτα φλέγμα καὶ κόπρον. ὅταν δὲ μὴ ἐν τῷ ὕδατι καθίζῃ, ὠὰ ἑψήσας ἐν οἴνῳ μέλανι εὐώδει, προστιθέναι πρὸς τὴν ἕδρην. ὑποπετάσας τι κάτωθεν θερμόν. ἢ κύστιν ὕδατος θερμοῦ πλήσας. ἢ λίνου σπέρμα πεφωσμένον ἀλέσας, σήσας καὶ μίξας ἴσον ἄλητον ἐν οἴνῳ μέλανι καὶ εὐώδει, καὶ ἐλαίῳ, καταπλάσσειν ὡς θερμότατα. ἢ κριθὰς μίξας στυπτηρίῃ αἰγυπτίῃ τετριμμένῃ. ἔπειτα πλάσαι βάλανον μακρήν. καὶ χλιαίνων πρὸς πυρὸς, καταπλάσσειν τε καὶ πυριῆν. καὶ τοῖσι δακτύλοισι προσπλάσσειν. ἔπειτα ἀκροχλίαρον ποιέων, ἐντιθέναι ἐς τὴν ἕδρην. τὰ ἔξωθεν δὲ κηρωτῇ περιαλείψαι. καὶ καταπλάσσειν σκορόδοισιν ἑφθοῖσιν, ἐν οἴνῳ μέλανι κεκρημένῳ. ἐπὴν δὲ ἐξαιρέῃς ἐς ὕδωρ θερμὸν ἐφίζειν. καὶ συμμίξας χυλὸν στρύχνου, καὶ χηνὸς καὶ ὑὸς στέαρ, καὶ χρυσοκόλλαν, καὶ ῥητίνην, καὶ κηρὸν λευκόν. ἔπειτα διατήξας ἐν τῷ αὐτῷ, καὶ ξυμμίξας, τούτοισιν ἐγχρίειν. καὶ ἕως ἂν φλεγμαίνῃ, καταπλάσσειν τοῖσι σκορόδοισι θερμοῖσι. καὶ ἢν μὲν πρὸς ταῦτα ἀπαλλάσσηται τῆς ὀδύνης, ἀρκεῖ τοῦτο. ἢν δὲ μὴ, πῖσαι τὸ μηκώνιον τὸ λευκόν. ἢν δὲ μὴ, ἄλλο ὅ,τι φλέγμα καθαίρει. διαιτῆν δὲ ἕως ἂν φλεγμαίνῃ ῥοφήμασι χλιεροῖσιν.

[6] ἢν ὁ ἀρχὸς φλεγμαίνῃ] Fistulatum podicis aggressionem plærunque ani inflammatio, procidentia, febris ac dolor comitantur, interdum crebra & irrita desidendi cupiditas (tenesmum dicunt) aut vrinæ stillicidium succedit. His malis rite & ex ordine succurrendum docet Hippocrates, ab ani inflammatione exorsus. Ferè enim quæ circa fistulam sunt, habent aliquid inflammationis, vt scribit Celsus. Cæterùm θαμινὰ πυκνὰ exponit hoc loco Erotianus, etsi libri περὶ αἱμορροΐδων testimonio vtitur, vt huius libelli cum eo qui sequitur tantam connexionem indicet, vt eadem designatione comprehendantur, quod etiam facit Gal. in Exegesi.

καθίζειν ἐς τὸ ὕδωρ θερμόν] Fomentum ex aqua calida præter quàm quòd pituitam recto intestino affixam eliquat & extenuat, etiam quod salsum est diluit, acrimoniam diffundit, temperat, lenit, dolores quoque & distentiones mitigat, ex eaq; insessus parantur, adiectis maluæ, fœnigræci & lini seminibus. Sæpe verò vbi aliquid inflammationis est, irrigationes ex vino aut oleo omphacino, myrtheo, aut rosaceo fiunt. Celsus quoque ferè in ani vitiis desidere in aqua calida ægrum præcipit, interdumq; ex aqua in qua verbenæ decoctæ sunt ex reprimentibus.

ὠὰ ἑψήσας ἐν οἴνῳ μέλανι] Celsus in ani rhagadiis & condylomatis columbina oua cocta ad fotum adhibet. Quæ vbi purgata sunt & testa nudata, magnam calefaciendi vim & leniendi retinent. Ea vino nigro, austero & odorato incocta, adstringendi & firmandi vim habent, aqua ad fotum Celsus incoquit, & oua columbina vt calidiora adhibet. Gal. lib. 9. κατὰ τόπ. ad ardentes sedis dolores oui assati vitellum vino albo terit, & cerato myrtheo exceptum illinit.

ἢ κύστιν ὕδατος θερμοῦ] Vesicam aquæ plenam adhibet Hippocrates pro fomento, quæ diutiùs calorem retineat. Eam in rem quoque ad tenesmum, glomerem ex staminibus calidis sedi apponunt, aut furfures calidos in fasciculum deligatos, aut spongiam, aut aliud quid id genus, ex* Pauli præcepto. Cataplasma verò ex lini semine & farina vino odorato & oleo subacta, molliendi, leniendi & mitigandi doloris vim habet. *Cap. 41. lib. 3.

ἢ στυπτηρίῃ αἰγυπτίῃ] Glans ista ex alumine supposita anum laxatum reprimit & firmat. Sic ad id alumen lana circundatum & ita appositum, idemque ex inferiore parte in ditum, esse idoneum medicamentum scribit † Celsus. Hîc verò quidam καταπλάσσειν τε καὶ πυριῆν omittunt, quæ tamen de cataplasmate & fotu adhibendo intelligenda videntur. †cap. 18. lib. 4.

τὰ ἔξωθεν δὲ] Exterioribus partibus ceratum illinit, vt inflammationem arceat & dolorem mitiget. Exemplaria verò quædam manu scripta Regia περιαλεῖψαι pro περιαλείψαι legunt. Cataplasma ex alliis ad pituitam huius affectus causam adhibetur, quam calefaciendo discutit, sed acrimoniam aqua calida postea diluit.

καὶ συμμίξας χυλὸν στρύχνου] Hoc medicamentum mixtas habet facultates digerendi, discutiendi, repellendi & leniendi. Moderatum quoq; est & minimè mordet ex adipum & resinæ mixtura, vnde etiam emollit. Hæc quoque chrysocollæ acrimoniam, quamuis non valentem (vt vult Gal.) frangit & diluit.

μηκώνιον τὸ λευκόν] Hîc Meconium (vt aliàs) diximus, peplum intelligentes, quo vtebantur antiqui ad pituitam & bilem deturbandam. Et Hippocrates lib. 7. epid. & lib. 4. de rat. vict. in morb. acut. Meconium ad aquas educendas exhibet. Meconium autem

A tem peplum intelligi testatur Galenus in Exegesi, exponens μηκώνιον τὸ πέπλον καλούμενον, ὃν καὶ μηκωνίτιν ὀνομάζει. Quo nomine papauer spumeum quidam vertunt, peplum subaudientes, quam Meconium aphrodes dici scribit † Plinius ex Dioscoride cap. 168. lib. lib. 4. eademq; ratione μηκαφρόδιτον ab Aëtio vocari, & contra viperas commendari quidam scribunt.

† Lib. 27. cap. 12.

ῥοφήμασι κούφοισιν] ῥοφήμασι legit Caluus, quam lectionem veram existimo. Quidam etiam codices τρυφήμασι habent, & delicias aut delicatum cibum accipiunt. Neque temerè apud Hippocratem τρόφημα αὐτὴ τῆς τροφῆς accipitur, etsi τρόφιμα sint quæ ad victum necessaria dicuntur. Victum autem tenuem, vtpotè sorbitiunculas, rectè inflammationis metu exigit. Celsus quoque in ani vitiis per primos dies ægrum sorbitionibus sustinendum præcipit.

[7] ἡ δὲ στραγγουρίη ἐπιπίπτει ἐκ τῶνδε. θερμαινομένη ἡ κύστις ἐκ τοῦ ἀρχοῦ, προσάγεται τῇ θερμότητι φλέγμα. ὑπὸ δὲ τοῦ φλέγματος, στραγγουρίη γίνεται. ἢν μὲν οὖν ἅμα τῇ νούσῳ παύηται. φιλέει γὰρ ὡς τὰ πολλὰ οὕτως γίνεσθαι. ἢν δὲ μὴ, δίδου τῶν φαρμάκων τῶν στραγγουρικῶν.

B At vrinæ stillicidium ex his succedit, cùm vesica à recto intestino incalescente, calore pituita adducitur, vrinæ verò stillicidium ex pituita gignitur. Hoc igitur vnà cum morbo plærunque finitur, alioqui medicamenta quæ ad vrinæ stillicidium faciunt exhibentur.

[7] ἡ δὲ στραγγουρίη] Ad recti intestini inflammationem vrinæ stillicidium & stranguria vicinitatis ratione succedit, quòd consortij lege facilè ad vesicam inflammatio & intemperatura transmittantur ex aph. 58. lib. 5. Pituita verò calore liquata & transmissa, facilè adhærescit, & crassitudine vrinæ viam obstruit, interdum quoque sua acrimonia ac putrilagine vesicam mordet & ad excretionem incitat. Est vbi vrinæ stillicidium vnà cum ani inflammatione cessat, interdum etiam diutiùs perdurat, quo casu præsidiis ad stranguriam vtendum, ex aph. 36. & 48. lib. 7.

C [8] ἢν δὲ ὁ ἀρχὸς ἐκπίπτῃ, ἀνώσας σπόγγῳ μαλθακῷ καὶ καταχρίσας κοχλίῃ, τῶν χειρῶν δήσας, ἐκκρέμασον ὀλίγον χρόνον, καὶ εἴσεισιν. ἢν δὲ μεῖζον ἐκπέσῃ καὶ μὴ μένῃ ἔνδον, διαζώσας ἐν τῇσι λαγόσι, καὶ ὑφεὶς ὄπισθεν ταινίην, ὤσας ἔσω τὸν ἀρχὸν, προσθεῖναι σπόγγον μαλθακὸν βρέξας ὕδατι θερμῷ, ἐναφήσας λωτοῦ πρίσματα. καταχέαι δὲ καὶ κατὰ τοῦ ἀρχοῦ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ὕδατος, τὸν δὲ σπόγγον ἐκπιέσαι. ἔπειτα ὑποτείνας τὴν ταινίην διὰ μέσων τῶν σκελέων ἀναδῆσαι περὶ τὸν ὀμφαλόν. ὅταν δὲ θέλῃ ἀφοδεύειν, ἐπὶ σανίσιν ὡς στενοτάτοισιν ἀφοδευέτω. ἢν δὲ παιδίον ᾖ, ἐπὶ γυναικὸς τῶν ποδῶν πρὸς τὰ γούνατα προσκλιθείς. ὅταν δὲ ἀφοδεύῃ, τὰ σκέλεα ἐκτεινάτω. οὕτω γὰρ ἂν ἥκιστα ἐκπίπτοι ἡ ἕδρη. ἢν δὲ ὑγραίνηται ὁ ἀρχὸς, καὶ ἰχὼρ ἀπορρέῃ, περινίψαι τρυγὶ κεκαυμένῃ καὶ ὕδατι, ἀπὸ μυρσίνης. καὶ ἀδίαντον ξηρὸν ὡς λεῖον τρίψας, διασήσας καταπάσσε. ἢν δὲ αἱμορροῇ, περινίψας τοῖσι αὐτοῖσι χαλκῖτιν καὶ πρίσμα κυπαρίσσου, ἢ κέδρου, ἢ πίτυος, ἢ τερμίνθου τρίψας, συμμίξας τῇ χαλκίτιδι ἴσον, καταπλάσσειν. τὰ ἔξωθεν δὲ κηρωτῇ παχείῃ περιαλείφειν.

D Si verò anus procidat spongia molli sursum impellendus, & cochlea illinendus, manibus deuinctis homo pauco temporis interuallo suspenditur & intus reponitur. Quòd si ampliùs prolabatur, neque intus maneat, ilibus præcinctis, & submissa retro fascia, ano intro propulso, spongia mollis aqua calida, in qua loti scobes incoxerit, madefacta admouetur, spongiaque expressa eadem aqua anus perfunditur: tum fascia inter media crura subiecta, ad vmbilicum religatur. Vbi verò deiiciendæ alui cupiditas fuerit, id super quàm maximè angustos asseres fiat. Sin puer sit, intra mulieris pedes, ad genua reclinatus, desidat. Cumque aluus deiicitur, crura distenta habeat. Hoc enim pacto sedes minimùm prolabitur. At si anus humore madeat & sanie diffluat, aqua ex myrtho & fœce vini vsta eluitur, & adiantum tritum, cribratum inspergitur. Si sanguis profluat, vbi iisdem elutus fuerit, chalcitis & cupressi, vel cedri, vel pini, vel terebinthi scobes trita pari ad chalcitidem portione ammixta inspergitur. Exteriores partes cerato crasso oblinuntur.

E

F [8] ἢν δὲ ὁ ἀρχὸς ἐκπίπτῃ] Procidentis ani quædam scribuntur causæ ab Hippocrate Prorrh. 2. Prociditque anus interdum inflammatione & fluxione, interdum intemperie frigida humida, vt in pueris, aut ob nimiam mollitiem & humiditatem laxatis corporibus neruosis & imbecillioribus redditis membranis, quibus ossi sacro & lumbis connectitur. Prolabitur quoque ab aliquo præter naturam humore acrimonia irritante, aut ob nimiam egerendi contentionem, vt in dysenteriis & tenesmis. Velut hîc quoque à pituita in rectum intestinum decumbente anum exire scripsit Hippocrates, aut ex inflammatione, ad quam perpetua irritatio ad excretionem, aut vrinæ stillicidium sequitur. In hac curatione si qua sordes ano inhæsit, primùm detergenda, deinde fotus ex rebus adstringentibus & exsiccantibus adhibendi. Demum vnctiones, inspersiones puluerum, infusiones, & denique balnea vsurpantur. Inflammationis materia laxantibus medicamentis & resoluentibus digeritur, partim repellentibus & roborantibus admixtis. Tandem anus intro manu propellitur, decoctis præscriptis fouetur, & spongia medicamentis imbuta adhibita conuenienti deligatione detinetur. Quam in rem scribuntur nonnulla à Galeno lib. 9. comp. pharm. κατὰ τόπ. & Paulo cap. 59. lib. 3. &

G Aëtio cap. 7. & 8. lib. 2. tetrab. 4. & Celso cap. 18. lib. 6. Ad extremum etiam, vbi neque medicamentis, neque victus ratione malum superatur, Leonides vstionem præcipit apud Aëtium.

ἀνώσας σπόγγῳ μαλθακῷ] Hîc secuti sumus omnium exemplarium fidem ἀνώσας legentes, vt intro retrudi sedem spongia molli detersam consulat Hippocrates. Alij αἰονήσας legisse videntur, ac ani fotum ex mollis spongiæ perfusione intelligere, quo anus sordibus & crassioribus humoribus ante perluatur & detergatur. Quam ad rem hydromelite, muria, aqua marina multi vtuntur, Hippocrates verò aqua calida. Caluus verò vtranq; lectionem secutus videtur.

καὶ καταχρίσας κοχλίῃ] Incertum est an cochlearum carnes læuigatas, an verò earum mucum (μύξαν κοχλίου vocat* Galenus) intelligat. Hæc enim valentissimè desiccant & glutinant, idque citra aspritudinem & morsum, qua ratione sedi sunt accommodatissima medicamenta, vt scribit † Galenus. Quin & detergẽdi vim habent, adeò vt etiam inter smegmata ad lentigines, varos & faciei maculas eluendas, cochlearum magnatum terrestrium mucum (quem ἰχῶρα vocat) vsurpet ** Aëtius. Cochleæ etiam vnà cum testis

H læuigatæ eandem vim habent, ac preterea valenter discutiunt, vnde toti ventri aqua intercute laborantiũ & arthriticis tumoribus impositæ cõmendantur Dioscoridi & Galeno. κοχλίας autem dicitur Dioscoridi & Galeno, quę hîc κοχλίη Hippocrati, aut vt habent omnia exemplaria κοχλίῃ, idq; fortasse quòd eadem κόχλος dicatur. Nam quę †† Dioscorides κοχλίας σέσιλον, Epicharmus apud Athen.

(lib. 2.) κόγχου σίπιλον appellat. Indeque etiam factum esse opinor, vt Caluus concham acceperit, perperamque hunc locum de spongia aqua calida ex concha imbuta & deligata acceperit.

† Cap. 1. lib. 11. simpl. med. * Lib. 9. Comp. Pharm. κτ̃ τόπ. †† Cap. 10. serm. 4. tetrab. 2. ** Cap. 11. lib. 2.

τῶν χειρῶν δήσας] Sic legunt quotquot videre licuit exemplaria, vt hominem alligatis manibus suspendi iubeat, & ad latera extensis, quod sæpè aliàs fieri præcipit lib. de artic. cùm præsertim ita collocandus homo sit, vt pedes sursum vergant. Caluus istic de spongia manibus expressa & alligata accipit. Sed cùm illud τῶν χειρῶν δήσας è manibus deligatum & suspensum hominem indicet, mihi suspecta quodammodo hæc lectio videtur, pro qua κοχλίη τῶν χερσαίων non malè legi posse existimo, cùm præsertim terrestris cochleæ muco aut saliua illinendam sedem præcipiat.

καὶ εἴσεισι] Sic quoq; legunt exemplaria omnia quæ secutus sum, cum magno interpretum consensu, vt sit, intro redit anus ac reponitur. Vidus ἐνσείων aut ἐπισείων legisse videtur, vt de homine suspenso concutiendo intelligat.

διαζώσας ἐν τῇσι λαγόσι] Sic etiam legunt omnia exemplaria, ἐν τοῖσι tamen malim. Hæc autem vinculi ratio duabus fasciis continetur, vna ad ilia cingitur, altera priori mediæ assuitur, quæ in dorsum per posteriora ad anum recta ducitur, indeque per interfœminеum & naturale ad vmbilicum porrecta religatur, T literæ figuram referens, ei iuncturæ ferè similis, quam Soranus ex tribus capitibus ad scroti vitia accommodat libro de fasciis. Eandem habet vim quo Celsus ad ani condylomata vtitur. Vinculum ei loco linteolum aut panniculus quadratus est, qui ad duo capita duas ansas, ab altera verò parte totidem fascias habet, cumq; subiectus est, ansis ad ventrem datis à posteriore parte in eas adductæ fasciæ conijciuntur, atq; vbi arctatæ sunt, dexteriori sinistra, sinisteriori dextra procedit, circundatæque circa aluum inter se nouissimè nodo deligantur. Hîc porrò omnia exemplaria ἡ μένη ἔνδον legunt, pro ἡ ὑμένη, quam lectionem magno interpretum consensu retinuimus, eamque genuinam esse existimamus, & à Caluo ex codicibus Vaticanis asseruatam. Vidus tamen κἂν μένῃ ἔνδον legisse videtur.

ἡ ὑφὰς ὄπισθεν] ἡ ὑφὰς ὄπισθεν ταινίῃ, legisse videntur omnes interpretes, contra tamen exemplarium omnium fidē. Quin & membranæ omnes manu scriptæ ὑφὰς ὄπισθεν ἐκ τοῦ διαζώματος legunt. Quam etiam lectionem planiorem existimo, vt ex cingulo altera fascia per dorsum & posteriora submittatur, & per intermedia crura porrigatur. Eamq; etiam approbasse videntur interpretes, hoc modo, καὶ ὑφὰς ὄπισθεν ἐκ τοῦ διαζώματος ταινίῃ. Mihi verò sic quoq; posse constare videtur, καὶ ὑφὰς ὄπισθεν ἐκ τοῦ διαζώματος, ταινίῃ ὥσας εἴσω ἀρχὸν, vt fascia sedes intro compulsa reponatur, quæ spongiam quoque mollem aqua decoctionis adstringentis & siccantis maceratam & expressam, ad anum appositam contineat, simulq; eam firmet. Monendum quoque est exemplaria manu scripta Regia, παρὰ τὸν ὀμφαλὸν, non περὶ legere. Hanc verò zonam Hippocraticam in vteri prolapsu vsurpant practici ad vterum repositum suo loco cōtinendum, & semisphæras figura mali cera obductas in muliebrem sinum immissas retinendas.

ὅταν δὲ θέλῃ ἀφοδεύειν] Eiusmodi desidendi habitus anum qui inter deijciendum ob nixum facilè prolabitur, maximè continet, si assessibus angustissimis & minimùm perforatis anus comprimatur & introrsum propellatur. Codex regius vnus manuscriptus, pro ἐπὶ σανίσιν, ἐν λασάνοισι, vitiosè pro λασάνοισι habet. Duo quoq; alia Regia exemplaria manu scripta, ἐν πλασανοῖσι habent, in quo vitiosè priorem scripturam imitantur. λάσανα autem Hesychius ἀφοδευτηρίους δίφρους, sellas familiares exponit. Vitiosa quoq; sunt exemplaria manu scripta quæ ἀμφοδεύειν pro ἀφοδεύειν habent, vt & suspecta facit adscriptus asteriscus.

ἢν δὲ ὑγχαίνῃ ὁ ἀρχὸς] In ano procidente considerari debet, purúmne id sit quod prouolutum est, an mucoso humore circūdatum. Si purum est, in aqua desidere homo debet, aut salsa, aut cum verbenis, vel malicorio incocta. Si humidum, vino austero subluendum est, illinēdumq; vini fœce combusta. Aëtius per muriam aut marinam aquam prius anum fouere solet, aliquando etiā salem tritum inspergit, sicq; deterget donec destillantes humiditates extra processerint. Quo tempore vbi sanie madet metusq; corruptionis inest, valdè detergentia & siccantia non inutiliter admouētur. In quibus fœx vini vsta accensetur. Deinde anus retrudendus, & insessu aut infuso adstringente ex vino austero, in quo myrtus, aut oleæ folia, aut malicoriū decocta fuerint, perfundendus. Adstringentium autem vsum & mordentium, ob loci naturam subtili sensu præditam, remittere oportet, vt scribit *Gal. Ideoq; adianti puluerem sine morsu siccantem adhibet Hipp. Reliqua materia adstringens plurima describitur Galeno, Aëtio & Paulo.

ἢ πρμίνθου] Terebinthi scobes adstringit & siccat, vt & eius cortex, folia & succus. Exemplaria Regia quędam manu scripta πρεμινθίνου legunt, qua dictione vinum ex bacciferis terebinthi ramis intelligi potest, quod similiter adstringit, & ad fluxiones sedis insessione probatur † Dioscoridi. Potest & terebinthinum oleum intelligi, vt ex his cataplasma apparetur. Deinde sub ea curatione ceratum foris ad inflammationem cohibendam, idq; crassius, vt diutiùs adhærescat, adhibetur. Cæterùm γῆ χαλκῖτιδι pro τῇ χαλκῖτιδι legendum nobis videtur, vt in OEconomia nostra scripsimus, ac locus iste à Galeno in Exegesi subnotari, cùm scribit: γῇ χαλκίτιδι, οὐδὲν πλέον δηλοῖ τῆς χαλκίτεως, vt per terram Chalcitiden nil aliud quàm Chalcitis intelligatur, quæ & potenter deterget, adstringit & siccat, siue inspergatur, siue cataplasmate adhibeatur.

* Lib. 9. κτ̃ τόπ. † Lib. 5. cap. 39.

Cùm rectum intestinum prolabitur, neque suo loco cōtineri potest, laserpitium quàm optimum & densissimum tenuiter derasum ex cataplasmate imponitur, & medicamento quod sternutamentum moueat ad nares admoto, homo commouetur, aut aqua calida in qua mali punici putamina maduerint, & alumine ex vino albo cōtrito, anus perfunditur. Deinde iniectis panniculis femora tribus diebus inter se vinciūtur, & inedia imperatur, vinum verò dulce potui exhibetur. Quòd si ne sic quidē procedit, minium melle permixtum illinitur.

Ὁκόταν ὁ ἀρχὸς ἐκπίπτῃ, καὶ μὴ θέλῃ κατὰ χώρην μένειν, σίλφιον ὅτι ἄριστον καὶ πυκνότατον, ξύσας λεπτὸν καταπλάσσειν. καὶ τὸ πταρμικὸν φάρμακον πρὸς τὴν ῥῖνα προστιθέναι, καὶ παροξύνειν τὸν ἄνθρωπον. ἢ ὕδατι θερμῷ περιπλώας σίδια. καὶ στυπτηρίῃ τρίψας ἐν οἴνῳ λευκῷ, καταχέαι τοῦ ἀρχοῦ. ἔπειτα ῥάκεα ἐμβαλεῖν, καὶ τοὺς μηροὺς ξυνδῆσαι ἡμέρας τρεῖς. καὶ νῆστις ἔστω. οἶνον δὲ πινέτω γλυκύν. ἢν δὲ μηδὲ οὕτω διαχωρέῃ, μίλτον μίξας ὁμοῦ μέλιτι διαχριέτω.

σίλφιον ὅτι ἄριστον] Laserpitium cùm acre sit & insigniter calefaciat (vt scribit Gal. Com. 4. in lib. de rat. vict. in morb. ac.) hîc non alio nomine admoueri videtur, quàm vt pituitam adhærescentem eliquet, suaq; tenuitate discutiat & exsiccet. σίλφιον autem laserpitij radicem vocari scribit Gal. Com. 4. in lib. de rat. vict. in morb. ac. & in Exegesi, καλεῖ δὲ σίλφιον ἢ τὴν ῥίζαν μόνην. At medicamentum sternutamentum mouens ea ratione adhiberi videtur, vt eo corporis succussu egressum intestinum omninò detergeatur, purgetur, & medicamentorum fotu eluatur & confirmetur, vt repositum firmiùs contineatur, non secus ac in cholera morbo veratrum exhibet † Hippoc. Hîc ergo παροξύνειν τὸν ἄνθρωπον, de irritando ac excitando sternutamento intelligendum videtur, eo medicamento quod nares mordeat, & ad totius corporis concussionem sua acrimonia commoueat. † Lib. 5. Epid.

καὶ τοὺς μηροὺς ξυνδῆσαι] Femora inter se vincta & colligata, vt & extenta, anum stringunt & comprimunt, curuata & diducta relaxant. Sic Celsus ad anum procidentem intus repositum, imponendam plantaginem contritam præcipit, vel folia salicis in aceto cocta, tum linteolum, & super lanam æquè deligandam, cruribus inter se deuinctis.

ἢν δὲ μηδὲ οὕτω διαχωρέῃ] διαχωρέῃ αὐτὶ τοῦ ἀναχωρέῃ positum videtur, vt ad anum referatur, qui intrò redit aut recedit, ideoq; procedere diximus. Potest & ad alui deiectionem referri, cuius soluendæ gratia vinum dulce exhibet. In ani nanq; procidētia id sæpe accidit, vt post vsum adstringētium aluus sistatur, nec nisi coacta laxetur. Mel ergo ad excretionē aluum solicitat, præcipuè si crudū adhibeatur, vt hîc volunt quidā, qui ὠμὸν μέλι legunt. Miniū verò adstringendo & siccando, viq; sua emplastica rectū intestinū cohibet.

[10] ἀρχὸς ἢν ἐκπίπτῃ καὶ αἱμορροῇ. ἄρου ῥίζης περιελὼν τὸ φλοιὸν, ἑψεῖν ἐν ὕδατι. ἔπειτα τρίβειν ἄλητον ξυμμίσγων, καὶ καταπλάσσειν θερμόν. ἄλλο. τῆς ἀμπέλου τῆς ἀγρίης, ἣν ἔνιοι καλοῦσι ψιλώθριον, ταύτης τὰς ῥίζας τὰς ἁπαλωτάτας περιξέσαντα, ἑψῆσαι ἐν οἴνῳ μέλανι, ἀκρήτῳ, αὐστηρῷ. ἔπειτα τρίψαντα, καταπλάσσειν χλιερόν. ξυμμίσγειν δὲ καὶ ἄλευρα. καὶ φυρῆν ἐν οἴνῳ λευκῷ, καὶ ἐλαίῳ χλιαρῶς. ἄλλο. κωνείου καρπὸν τρίβοντα, παραστάζειν οἶνον λευκὸν εὐώδεα. ἔπειτα καταπλάσσειν χλιερόν.

Anus si procidat & sanguine manet, ari radicis detractus cortex aqua incoquitur, deinde tritus cum farina mixtus, calidꝰ ex cataplasmate imponitur. Aliud. Vitis agrestis (quam nonnulli psilothrion vocant) radices tenerrimæ concisæ, vino nigro austero meraco incoquũtur, dein contusæ ex cataplasmate tepidè imponuntur. Immiscetur autem farina ex vino albo atq; oleo tepido subacta. Aliud. Cicutæ semen vino albo odorato affuso tritum, dein tepidum ex cataplasmate imponitur.

[10] ἄρου ῥίζης] Arum terrena substantia & calida constans, extergendi vim possidet, primo ordine exsiccat & calfacit, ideoque inflammationem lenit & digerit, farinæq; admixtum vi emplastica sanguinem cohibet. Exemplaria quædam manu scripta ἄγνου pro ἄρου habent, quam lectionem legisse quoq; videtur Caluus. Verùm vitex calfacit valenter & exiccat, tenuiumq; admodum est partium, modicamq; habet adstrictionem, & foliis, semine & floribus tantùm, non radice commendatur.

τῆς ἀμπέλου τῆς ἀγρίης] Cataplasma hoc exterget, desiccat, inflammationem discutit & lenit.* Dioscorides & † Galenus vitem albam aut bryoniam Psilothron dici testantur, quam hîc quidam sumunt, non vitem agrestem. Vtraque autem vim habet insignem extergendi & digerendi. *Cap. 184. lib. 4. † Lib. 6. simplic.

κωνείου καρπὸν] Hoc cataplasma sanguinem sistit & inflammationem repellit cicutæ semine. Vinum autem odoratum album instillatur, quod tenuium est partium, vt inflammationis materiam crassiorem discutiat, & extremè refrigerantem cicutæ vim emendet. Tepida etiam ista omnia admouentur, habita inflammationis causæ ratione.

[11] ἢν δὲ φλεγμαίνῃ, κισσοῦ ῥίζαν ἑψήσας ἐν ὕδατι, τρίψας λεῖον, ἄλευρον ξυμμίσγων ὡς κάλλιστον ἐν οἴνῳ λευκῷ φυρήσας, καταπλάσσειν, καὶ ἄλειφα πρὸς τούτοις ξυμμίξας. ἄλλο. μανδραγόρου ῥίζαν μάλιστα μὲν χλωρήν. εἰ δὲ μὴ ξηρήν. τὴν μὲν οὖν χλωρὴν ἀποπλύνοντα καὶ ταμόντα, ἑψῆσαι ἐν οἴνῳ κεκρημένῳ, καὶ καταπλάσσειν. τὴν δὲ ξηρὴν τρίψαντα, καταπλάσσειν ὁμοίως. ἄλλο. σικύου πέπονος τὸ ἔνδον τρίψας λεῖον καταπλάσσειν.

Quòd si inflammatione vexetur, hederæ radix bene contrita ex aqua cocta, farina optima ex vino albo subacta admixta, adiectoque ad hæc oleo, ex cataplasmate imponitur. Aliud. Mandragoræ radix præcipuè quidem viridis, vel certè arida: viridis igitur elota & cõcisa, vino diluto incoquitur, & ex cataplasmate adhibetur, arida verò trita similiter admouetur. Aliud. Cucumeris maturi interiora trita ex cataplasmate imponuntur.

[11] ἢν δὲ φλεγμαίνῃ] Hoc cataplasma mixtarum est virium, adstringentis nanque est facultatis & digerentis, inflammationesq; cohibet & lenit, humoresque temperat, præsertim si oleum adhibeatur. ἄλειφα enim ἔλαιον ἢ στέαρ exponit Gal. apud Hipp. in Exegesi, idemq; est quod ἄλειφαρ, & pro eodem ponitur Herodiano apud Eustathium, & ἄλειμμα significat. Cæterùm Vidus hederæ radicem vino incoqui vult, vbi pro ὕδατι οἴνῳ legisse videtur.

σικύου πέπονος] Hoc quoq; cataplasma mixtarum est virium. Refrigerat quidem & tenuium est partium, vnde incidentis & abstergentis est facultatis. Quapropter cucumis maturus, præterquàm quòd vrinas ducit, in smegmata etiam transit, corporiq; nitorem affert, vt scribit Galenus, præcipueq; semine eius arefacto & contuso vice pulueris abstersorij vtuntur. Interiora autem carnem & semen intelligit.

[12] ἢν δὲ ἀλγῇ ὀδύνῃ καὶ μὴ φλεγμαίνῃ, λίτρον ὀπτήσας ἐρυθρὸν, καὶ τρίψας λεῖον, καὶ στυπτηρίην, καὶ ἅλας φώξας, καὶ τρίψας λείους, συμμίξαι ἴσον ἑκάστου. εἶτα πίσσῃ συμμίξας ὡς βελτίστῃ ἐς ῥάκος ἐναλείψας, ἐπιτιθέναι καὶ καταδεῖν. ἄλλο. καππάρεος φύλλα χλωρὰ τρίψας ἐς μάρσιπον ἐμβαλὼν προσκαταδεῖν. καὶ ἐπὴν καίειν δοκέῃ, ἀφαιρέειν καὶ αὖθις προστιθέναι. ἢν δὲ μὴ ᾖ φύλλα καππάρεος, τὸν φλοιὸν τῆς ῥίζης κόψας, φυρήσας ἐν οἴνῳ μέλανι τὸν αὐτὸν τρόπον καταδεῖν. τοῦτο καὶ πρὸς σπληνῶν ὀδύνην, ἀγαθόν. τούτων τῶν καταπλασμάτων, τὰ μὲν ψύχοντα κωλύει ῥεῖν, τὰ δὲ μαλθάσσοντα καὶ θερμαίνοντα, διαχεῖν. τὰ δ' εἰς ἑωυτὰ ἕλκοντα, ξηραίνειν καὶ ἰσχναίνειν. τοῦτο δὲ τὸ νόσημα γίνεται, ὅταν χολὴ καὶ φλέγμα ἐς τοὺς τόπους κατασκήψῃ. ἀρχοῦ δὲ φλεγμαίνοντος διαχρίειν τῷ φαρμάκῳ, ὅπῃ ἡ ῥητίνη καὶ τὸ ἔλαιον, καὶ ὁ κηρὸς, καὶ ἡ μολύβδαινα, καὶ τὸ στέαρ ὡς θερμότατον, διερρηθῇ καταπλάττεσθαι.

At si dolor sit citra inflammationem, nitrũ rubrum vstum & bene tritum, alumen & sales torrefacti & diligenter triti, pari vtraque miscentur pondere, deinde pice quàm optima ammixta, linteo illita imponuntur & alligantur. Aliud. Capparis folia viridia in sacculum coniecta adalligantur, & vbi vrere videbuntur, summouentur, ac rursus apponuntur. Quòd si folia capparis non adfuerint, radicis cortex contusus, vino nigro subactus, eodem pacto alligatur, quod etiam ad splenis dolorem valet. Ex his cataplasmatis quæ refrigerant, influxum prohibere valent, quæ molliunt & calefaciunt digerere, quæ ad se attrahũt, siccare & extenuare. Oritur autem hic morbus, vbi bilis & pituita ad ea loca decubuerit. At rectum intestinum inflammatione tentatum illinitur medicamento quod resinam, oleum, ceram, plumbi recrementum, & adipem accipit. Hæc calida liquata cataplasmate imponũtur.

[12] λίτρον ὀπτήσας ἐρυθρὸν] Hæc pituitam recto intestino adhærescentem & crassam eliquant, absumunt & deterunt, valenterque siccant & abstergent.

καππάρεος φύλλα] Hoc medicamentum mixtæ etiam est facultatis. Incidendi enim vires habet, extergendi, digerendi, & nonnihil contrahendi. Radicis quoque cortex hæc omnia valentiùs præstat. Capparis verò quæ in admodum feruentibus regionibus prouenit, vt quam fert Arabia, valdè acris est, multumq; habet adurentis facultatis, vt testatur * Galenus, quemadmodum quæ à Lybico & rubro mari adfertur, siquidem pustulas in ore excitat, gingiuasq; osse tenus exest, vt scribit Dioscorides, ideoque cibis damnatur. Quod etiam innuere videtur Hippocrates, dum summouendum medicamentum præcipit, si vrere videatur. μαρσίπιον autem & μαρσύπιον idem quod μάρσυπος, marsupium aut sacculus. Dicitur etiam μαρσίπιον Tralliano sacculus quo pars dolens fouetur. Capparim verò ad lienis dolorem valere testatur Dioscorides & Galenus. *Lib. 7. simplic.

ἀρχοῦ δὲ φλεγμαίνοντος] Hoc cataplasma emolliens & relaxans ad inflammationem valdè est accommodatum, hanc enim lenit & mitigat, præterquàm quòd absq; morsu desiccat.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΑΙΜΟΡΡΟΙΔΩΝ.

HIPPOCRATIS DE HÆMORRHOIDIBVS LIBER,

Hoc eſt,

De venis in ano ſanguinem fundere ſolitis.

ORA venarum hoc modo ſanguinem fundere ſolent. Bilis aut pituita ad venas quę in ano ſunt decumbens, ſanguinem qui in his eſt calefacit. Incaleſcentes autem venæ, ſanguinem ex proximis venis attrahunt, eoq; impletæ, recti inteſtini partem interiorem in tumorem attollunt, & venarum capitula conſpicua ſunt, quæ dum partim à ſtercore exeunte contunduntur, partim à ſanguine coaceruato perrumpuntur, ſanguinem eiaculantur, idque maximè cum ſtercore, interdum verò ſine eo. Curantur autem hoc modo.

[1] Αἱμορροΐδων δὲ μὲν νόσημα, ὧδε γίνεται. ἢν χολὴ ἢ φλέγμα ἐς τὰς φλέβας τὰς ἐν τῷ ἀρχῷ καταστηρίξῃ, θερμαίνει τὸ αἷμα τὸ ἐν τοῖσι φλεβίοισι. θερμαινόμενα δὲ τὰ φλέβια ἐπισπᾶται ἐκ τῶν ἔγγιστα φλεβίων τὸ αἷμα. καὶ πληρεύμενα ἐξοιδέει τὸ ἐντὸς τοῦ ἀρχοῦ, καὶ ὑπερίσχουσιν αἱ κεφαλαὶ τῶν φλεβίων. καὶ ἅμα μὲν ὑπὸ τῆς κόπρου ἐξιούσης φλώμεναι, ἅμα δὲ ὑπὸ τοῦ αἵματος ἀθροιζομένου βιαζόμεναι, ἐξακοντίζουσιν αἷμα. μάλιστα μὲν ξὺν τῷ ἀποπάτῳ. ἐνίοτε δὲ καὶ εἰς ἀποπάτου. θεραπεύειν δὲ δεῖ, ὧδε.

[1] αἱμορροΐδες] (quæ Celſo ora venarum ſanguinem fundentia dicuntur) interdum ſanguinis effluuium per eas venas quæ in ano ſunt, interdum etiam venas ipſas ſanguine turgentes & impletas ſignificant. In quibus cùm tumor & inflammatio, ac fluxio, perſæpe etiam vlcus adiunctum ſit, earum tractatio propriam manus operam deſiderat. Ideoq; hîc ordine quodam poſt vlcerum curationem, cum fiſtulis adiunguntur, quòd earum medela neglecta, aut non ſatis diligenter adhibita, plerunq; in ani fiſtulas tranſeat. Atque vt hæmorrhoides parum tutò ſupprimuntur, ſic nimium profluentes ad miſeram vitam, nonnunquam etiam aquam inter cutem & cachexiam præcipitant, eoq; nomine manus opera adhibita tollendæ & extirpandæ, quod etiam Hippocrates hoc libello docet. Chirurgia verò vruntur, ſecantur, ligantur, conſuuntur, ſiccantur & tabefiunt, vt præcipiunt † Celſus, * Paulus, & †† Aëtius. Etſi ligandi & ſuendi modus hîc ab Hippocrate omittitur, & ab aliis petendus eſt, aut obiter ex lib. 4. de rat. vict. in morb. ac. huc transferendus. Hæmorrhoidum autem duæ ſummæ ſunt differentiæ. Aliæ enim cœcæ, aliæ apertæ dicuntur. Quinque etiam aliæ earum differentiæ Definitionum Medicarum authori adſcribuntur, à magnitudine, numero, figura, loco & conſtitutione. Recens autem Chirurgorum diſciplina quatuor alia hęmorrhoidum genera facit, nominibus ab earum forma expreſſis. At verò hunc libellum genuinum eſſe Hippocratis Magni fœtum, res ipſa & tractationis connexio clamat, vt & Galeni & Erotiani ex eo petita teſtimonia fidem faciunt: adeò vt aſſiduò hunc libellum cum ſuperiore coniungant, vt ex Erotiano patet in dictione θαμινά, & Galeno in dictione πίεινα & σρυβλῶ, etſi harum dictionum altera in his deſideratur, & locus ſuſpectus videtur. Quò maior me admiratio inceſſit Vidum Vidium hac in Chirurgica palæſtra veteratorem exercitatiſſimum, hunc exiguum libellum in Chirurgiæ ſuæ cenſum non adſcripſiſſe, cùm haud ſcio an vllus ſit hoc nomine in tota iſta diſciplina dignior. Et verò deligationis ratio libello ſuperiore deſignata, hîc quoque diſertis verbis expreſſa, eundem eſſe vtriuſque authorem teſtatur. Adde quòd Erotianus in librorum Hippocratis recenſione, hūc libellum inter θεραπευτικὰ χειρουργούμενα enumerat, & cum ſuperiore connectit. Aëtius quoq; non parum ad huius libelli authoritatem commendandam facere videtur, cùm medicamentum ad diſſipandas hæmorrhoidas nominatim ex hoc libello expreſſis ponderibus adſcribit. Neque tamen id ſuſpicionem mouere debet, quòd Celſus, Paulus, Aëtius, aut etiam Iſagoges author, in hæmorrhoidum per linum obligatione, aut vſtione & extirpatione, nullam huius libelli mentionem fecerint, cùm aliàs quoq; plurima ex Hippocrate, tacita eius authoritate, ſibi vendicarint. Varius eſt autem horum librorum ordo multis in exemplaribus manu ſcriptis, vt apud Caluum videre licet.

† *Lib. 6. cap. 29.* * *Lib. 6. Cap. 79.* †† *Cap. 6. ſerm. 2. tetrab. 4.*

καὶ ὑπερίσχουσιν αἱ κεφαλαὶ] Diſtentis ſanguine & plenioribus venis, earum ora tanquam ex capitulis quibuſdam ſurgentia ſuperemineht & conſpicua ſunt. Indeq; membrana, quæ venarum orificiis prætenditur, intenſa & compreſſa, plærunq; acutiſſimi dolores ab inflammatione & plenitudine excitantur, qui interdum ad ſeſe totam curationem transferunt. Coactus verò ſanguis fluxionis copia interdum perrumpit, viąque exitum molitur, interdum quoque ſtercoris preſſu venæ perrumpuntur & colliduntur, ſanguinemque effundunt.

Inprimis certè noſſe oportet, quo in loco contingant. Nam & anum incidendo, reſecando, conſuendo aut vinciendo, aut putrefaciendo, etiáſi grauiſſima eſſe iſta videantur, nullā inferes noxiam. Ferramenta ſeptem octòve parari iubeo, quæ magnitudine palmum, & craſſum ſpecillum craſſitudine æquent, extrema parte recurua, & in ſummo ad oboli parui formam lata. Poſt exhibitum pridie medicamētum purgans, eodem quo ad vſtionem aggredieris die, homo ſupinus reclinatur, puluinoq; lumbis ſuppoſito, ſedes digitis quàm maximè foras educitur, tum candenti-

[2] Πρῶτον μὲν ὑπαρχέτω εἰδέναι ἐν οἵῳ χωρίῳ γίνονται. ἀρχὸν γὰρ καὶ τάμνων, καὶ ἀποτάμνων, καὶ ἀναῤῥάπτων, καὶ δέων, καὶ ἀποσήπων, ταῦτα γὰρ δοκέει δεινότατα εἶναι, οὐδὲν ἂν σίνοιο. παρασκευάσασθαι δὲ κελεύω ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ σιδήρια, σπιθαμιαῖα τὸ μέγεθος. πάχος δὲ, ὡσεὶ μήλης παχείης. ἐξ ἄκρου δὲ κατακάμψαι. καὶ ἐπὶ τῷ ἄκρῳ πλατὺ ἔστω, ὡς ἐπὶ ὀβολοῦ μικροῦ. προκαθήρας δὴ φαρμάκῳ τῇ προτέρῃ, αὐτῇ δὲ ἡ αὐτῇ ἐγχειρέῃς καῦσαι, ἀνακλίνας τὸν ἄνθρωπον ὕπτιον, καὶ ὑποκεφάλαιον ὑπὸ τὴν ὀσφὺν ὑποθείς. ἐξαναγκάζειν ὡς μάλιστα τοῖσι δακτύλοισι τὴν ἕδρην ἔξω. ποιέειν δὲ

καὶ δια-

A καὶ διαφανέα τὰ σιδήρια, καὶ καίειν ἕως ἂν ἀποξηραίνῃς, καὶ ὅκως μὴ ὑπαλείψῃς. καίειν δὲ καὶ μηδεμίαν ἐᾶσαι ἄκαυστον τῶν αἱμορροΐδων, ἀλλὰ πάσας ἀποκαῦσαι. γνώσῃ δὲ οὐ χαλεπῶς τὰς αἱμορροΐδας. ὑπερέχουσι γὰρ ἐς τὸ ἐντὸς τοῦ ἀρχοῦ, οἷαι ῥᾶγες πελιδναὶ, καὶ ἅμα ἐξαναγκαζομένου τοῦ ἀρχοῦ, ἐξακοντίζουσιν αἷμα. κατεχόντων δὲ αὐτὸν ὅταν καίηται, τῆς κεφαλῆς, B καὶ τὰς χεῖρας, ὡς μὴ κινέηται, βοάτω καιόμενος. ὁ γὰρ ἀρχὸς μᾶλλον ἐξίσχει. ἐπὴν δὲ καύσῃς, φακοὺς καὶ ὀρόβους ἑψήσας, ἐν ὕδατι τρίψας λείους, καταπλάσσε πέντε ἢ ἓξ ἡμέρας. τῇ δὲ ἑβδόμῃ σπόγγον μαλθακὸν τάμνειν ὡς λεπτότατον. πλάτος δὲ εἶναι τοῦ σπόγγου, ὅσον ἓξ δακτύλων πάντῃ. ἔπειτα ἐπιθεῖναι ἐπὶ τὸν σπόγγον ὀθόνιον ἴσον τῷ σπόγγῳ λεπτὸν, καὶ λεῖον, ἀλείψας μέλιτι. C ἔπειτα ὑποβαλὼν τῷ δακτύλῳ τῷ λιχανῷ τῆς ἀριστερῆς χειρὸς, μέσον τὸν σπόγγον ὦσαι κάτω τῆς ἕδρης ὡς προσωτάτω. ἔπειτα ἐπὶ τὸν σπόγγον προσθεῖναι εἴριον, ὡς ἂν ἐν τῇ ἕδρῃ ἀτρεμίζῃ. διαζώσας δὲ ἐν τῇσι λαγόσι καὶ ὑφεὶς ταινίην, ἐκ τοῦ ὄπισθεν ἀναλαβὼν ἐκ τῶν σκελέων τὸν ἐπίδεσμον, ἀναδῆσαι ἐς τὸ διάζωσμα παρὰ τὸν ὀμφαλόν. τὸ δὲ φάρμακον ὃ εἶπον ἐπιδεῖτο πυ- D κνὴν τὴν σάρκα ποιέειν, καὶ ἰσχυρὴν φῦναι. ταῦτα δὲ δεῖ ἐπιδεῖν, μὴ ἔλασσον ἡμερῶν εἴκοσι. ῥοφέειν δὲ ἅπαξ τῆς ἡμέρης ἄλευρον, ἢ κέγχρον, ἢ τὸ ἀπὸ τῶν πιτύρων. καὶ πίνειν ὕδωρ. ἢν δὲ ἐς ἄφοδον ἵζηται, ὕδατι θερμῷ διανίζειν. λούεσθαι δὲ διὰ τρίτης ἡμέρης.

bus admotis ferramentis vruntur, quoad resiccentur, ita vt ne contingas. Vrere verò ita oportet, vt earum venarum quæ sanguinem fundunt nulla inusta relinquatur, sed omnes adurantur. Has nullo negocio deprehendes, quòd interiore ani parte conspicuæ sint, velut acini vuæ liuidæ, simulque cum foras anus cogitur, sanguinem eiaculantur. Inter vrendum autem à quibusdam caput & manus detineantur, ne moueatur, sed clamet qui inuritur. Hoc enim pacto anus magis prominet. Peracta vstione lentes & eruum tenuissimè trita, & ex aqua decocta, quinque aut sex diebus imponũtur. Septimo die spongia mollis quàm tenuissimè inciditur. Spongia autem omni ex parte sex digitorum latitudinẽ æquet. Tum linteum quod spongiæ magnitudinem non excedat, tenue & læue, melle illitum superimponitur, dein subdito sinistræ manus indice, media spõgia intro per inferiora quàm penitissimè in sedem propellitur, demum supra spongiam lana apponitur, vt in sede immota permaneat. Cingulo verò per ilia ducto, fascia submittitur, exceptumque à posteriore parte per crura vinculum, ad cingulum iuxta vmbilicum religatur. Tum medicamentum, quod dixi carnem densam facere ac validam producere, alligatur. Quæ non minore quàm viginti dierum spacio deuincire oportet. Sorbitio autem semel die ex farina aut milio, aut furfuribus, & potui aqua exhibenda. Vbi ad deiiciendam aluum desidet, calida proluitur. Tertio quoque die balneum adhibeatur.

ἀρχὸν γὰρ καὶ τάμνων] Extrema recti intestini pars, cùm inter principes non annumeretur, dum vritur, secatur, aut consumitur & tabesit, nullam læsionem inducit, quod etiam ex Leonide scripsit † Aëtius. In inueteratis tamen hæmorrhoidibus & diuturnis periculosa sectio, qua vel moriuntur ægri, vel in acerbissimum dolorem & casum incidunt. δίων verò etiam legunt exemplaria quædam manu scripta, vt & Italica, quod satis ex Caluo apparet, quę etiam secuti sumus, & si hîc nulla fit obligationis mentio. Pro E quo δαίων Interpretes & exemplaria duo manu scripta Regia legunt, quòd hîc magna curationis pars in vstione consumatur.

† *Cap. 8. serm. 2. tetrab. 4.*

ποιέειν δὲ τὰ διαφανέα τὰ σιδήρια] Hunc enixè mihi locum exprimere videtur Erotianus, cùm τὰ διαφανέα σιδήρια, τὰ διάπυρα καυτήρια exponit, ignita aut candentia cauteria, vt in OEconomia nostra scripsimus.

Ἐ ὅκως μὴ ὑπαλείψῃς] μὴ ὑφάψῃς lego cum Cornario, alioqui ὑπαλείψῃς leuem & superficiarium ferramentorum contactum significabit. Iubet ergo non leuiter & superficie tenus ferramenta candentia induci, sed ita affigi vt vrant & hæmorrhoidas siccent, consumant & tabefaciant.

καίειν δὲ τὸ μηδεμίαν ἐᾶσαι] Vt non temerè sistendæ sunt hæmorrhoides & curandæ, ita perdifficiles & diu agitata est quæstio, num vna relinquenda sit, an verò omnes tollendæ, vrendæ, & siccandæ, vt hîc consulit Hippocrates, quam eius opinionem etiam sequitur * Aëtius. Paulus certè vnam asseruari vult ad sanguinis redundantis euacuationem in hæmorrhoidum obligatione, idque F ex Hippocratis consilio aphorism. 12. lib. 6. & extremo lib. de rat. vict. in morb. ac. Qua in re plurimùm diuturnitati & consuetudini tribuendum. Nam etsi periculosa est hæmorrhoidum consuetudo, in diuturnis tamen & assuetis, habenda est ratio indiuidui, & eorum qui grauioribus morbis sunt opportuni, quibus nisi vna diutiùs asseruetur, intempestiuè curatis grauissima mala impendent, vt patet ex lib. 6. epid. & Alcippo lib. 4. epid. qui curatis hæmorrhoidibus in maniam incidit. Quod etiam plurimis accidisse scribit Galenus lib. de atra bile, vt sectis varicibus aut hæmorrhoidibus, in melancholiam incurrerent. Intempestiuè autem curati dicuntur † Galeno, qui neque sanguinis missione certis temporibus & periodis, neque medicamentis purgantibus, neque item exercitationibus corporis redundantiam vacuant, neque etiam vnam relinquunt, sed omnes in vniuersum tollunt. Ex quibus satis constat, eos qui adeò grauiter hæmorrhoides ferunt, vt sistendi consilium ineatur, longo temporis interuallo, per circuitus, phlebotomiæ, purgationi, & totius corporis exercitationi esse obligandos, dein non simul atque vniuersim tollendas esse hæmorrhoidas, sed vnam relinquendam, quæ paulatim iam assueta ad vacuationes natura, & optima victus ratione ad natu- G ralem habitum reuocata, tandem ita supprimi possit, vt nulla relinquatur, quod etiam est Aëtij consilium. Et certè non est in consuetudinem trahenda per hæmorrhoidas vacuatio, cùm toto genere sit præter naturam, & periculosam habeat vtranque immoderantiam, vt scribit * Galenus.

* *Cap. 5. serm. 2. tetrab. 4.* † *Com. 3. in lib. 6. Epid.* * *Com. ad aph. 25. lib. 4.*

οἷαι ῥᾶγες πελιδναὶ] Indeque recens Chirurgorum disciplina inter quatuor hæmorrhoidum genera, quasdam vueas ponunt, vuarum acinis similes & liuidas, ex affluentis sanguinis copia tumentes. Cùm verò περκάζειν de vuis maturescentibus aut nigrescentibus propriè dicatur, non malè περκναὶ pro πελιδναὶ legisse Galenum suspicor, quòd eius expositio apprimè huic loco quadret, quę est μελαινούσαι, πελιδνοῦσαι, hoc est, nigrescentes, liuescentes.

φακοὺς καὶ ὀρόβους] Hoc cataplasma desiccantis, extergentis & subadstringentis est facultatis, ideoq; inflammationem lenit. Spongia verò etiam eam in rem adhibetur, quam latitudine sex digitorum quaquauersus, in tenuissima frusta incisam, quò faciliùs in a- H num subeat, introrsum quàm penitissimè propellit, linteo tenui & leni superposito, ne exasperando dolorem moueat, melleque illitam, quò magis desiccet & detergeat. Quæ vt firmiùs in sede permaneat, lana exterius apposita continetur, demùmque vinculo, quale in sedis procidentia descriptum est, stabilitur.

τὸ δὲ φάρμακον ὃ ἄ...] Medicamentum ex alumine & myrrha intelligere videtur, quo vsus est libello de fistulis ad densandam & contrahendam cutem.

ῥοφέειν δὲ] In inflammationis metu sola sorbitione eaq; semel die exhibita, vt tenui victu vtitur. Farinæ verò loturā aut decoctum vt tenuem victū, in febre ardente Nicoxeno exhibet Hippocrat. lib. 7. epid. & ἀλεύρου πλῦμα ἑφθὸν vocat. Tenuius quoq; alimentum exhibet furfurum decoctum, quo sæpè vtitur Hippocrates. Fomentum verò ex aqua calida inflammationem mitigat & dolorem lenit, quod etiam facit balneum. Id tertio tantùm quoque die adhibet, ne vstionem & siccandi adhibitam rationem perturbet.

Alia curatio. Foras educta quàm maximè sedes, calida perfunditur, tum venarū sanguinem fundentiū extrema præciduntur. Hoc verò medicamentum antea præparatum ad sectionem habere oportet. Vrina in vas æneum immissa, flos æris vstus optimè læuigatus inspergitur, tum vase agitato maceratur & in sole siccatur. Siccatum eraditur, teritur & læuigatur, ano admouetur, splenia oleo madida apponuntur, spongiaq; superimposita deligatur.

ἑτέρα θεραπείη. ἐκβαλὼν τὴν ἕδρην ὡς μάλιστα αἰονᾶν ὕδατι θερμῷ, ἔπειτα ἀποτάμνειν τῶν αἱμοῤῥοΐδων τὰ ἄκρα. φάρμακον δὲ προεσκευάσθαι πρὸς τὴν τομὴν, τόδε. οὐρήσας ἐς χαλκεῖον ἐπίπασον ἐπὶ τὸ οὖρον, χαλκοῦ ἄνθος ὀπτὸν, καὶ τετριμμένον λεῖον. ἔπειτα διεὶς καὶ κινήσας τὸ χαλκεῖον, ξήραινε ἐν τῷ ἡλίῳ. ἐπὴν δὲ ξηρὸν γένηται, συνξύσας τρῖψον λεῖον. καὶ προστιθεὶς τῷ δακτύλῳ. καὶ σπλήνια ἐλαιώσας προστιθέναι. καὶ σπόγγον ἐπιδῆσαι ἐπιδέσει.

³ ἐκβαλὼν τὴν ἕδρην] Extracta sedes calida perfunditur vt dolor leniatur, summa venarum capitula & ora præciduntur, tum pharmacum admouetur potenter desiccans & subadstringens, quod & contrahit, & sanguinem fluentem cohibet, suaque tenuitate substantia & vstione exsiccat. Splenia oleo imbuta inflammationis metu adhibentur & leniendi doloris causa. Spongia foris adhibita medicamentum continet & exsiccat.

ϵ προστιθεὶς τῷ δακτύλῳ] δακτυλίῳ lego cum Cornario, vt ano medicamentum admoueatur, etsi δακτύλῳ habent omnia exemplaria, vt per digitum admotum ano medicamentum intelligatur, aut δάκτυλος ἀντὶ τοῦ δακτυλίου vsurpatur, vt paulò pòst.

Alter curationis modus. Venæ sanguinem fundenti & tuberosam quandam eminentiam habenti, veluti mori fructus adnascitur, & si quidem tuberosa eminentia foras valdè prominet, ei circumcirca operculum carnosum adhærescit. Homine igitur in genua super duos lapides teretes inclinato, anum inspice. Inuenies nanque loca inter nates medias circa sedem tumefacta, sanguinemque ex interioribus partibus procedere. Si ergo tuberosa eminentia sub tegumento mollis sit, digito ea auferenda est. Neque enim maiore negocio id fiet, quàm si dum pellis cui detrahitur, digitum inter pellem & carnem medium immittas. Idque inter loquendum simulque non aduertente ægro faciendum. Sublatum tuberculum sanguinis cursus omni ex parte ablata necessario consequitur. Vino austero in quo gallæ maceratæ fuerint, citò locus perluendus est, venaque sanguinem fundens vnà cum tuberculo recedet, & operculum in pristinum statum restituetur. Quoque vetustior morbus est, eò facilior curatio futura est.

⁴ ἕτερος τρόπος. προσφύεται πρὸς τῇ αἱματιδίῃ κονδυλῶδες, οἷον συκαμίνου καρπός. καὶ εἰ μὲν ἔξω σφόδρα ἡ κονδύλωσις, περιπέφυκεν αὐτῇ καλυπτὴρ ὁ τῆς σαρκός. καθίσας δὲ τὸν ἄνθρωπον ὀκλὰξ ἐπὶ ὅλμους δύο, σκόπει. εὑρήσεις γὰρ πεφυσημένα τὰ μεσηγὺ τῶν γλουτῶν παρὰ τὴν ἕδρην. τὸ δὲ αἷμα ἐκχωρέει ἔνδοθεν. ἢν μὲν γροῦ ἐνδιδῷ ὑπὸ τῷ καλυπτῆρι, ἡ δὲ κονδύλωμα τῷ δακτύλῳ ἀφελεῖν. οὐδὲν γὰρ χαλεπώτερον, ἢ περ προβάτου δερομένου τὸν δάκτυλον μεταξὺ τοῦ δέρματος καὶ τῆς σαρκὸς παραινεῖν. καὶ ταῦτα διαλεγόμενος, ἅμα λανθάνειν ποιέειν. ἐπὴν δὲ ἀφέλῃς τὸ κονδύλωμα, ἀνάγκη ῥέεσθαι δρόμους αἵματος ἀπὸ πάσης τῆς ἀφαιρέσιος. τάχα χρὴ ἀποπλῦναι οἴνῳ αὐστηρῷ κηκῖδας ἐναποβρέξας. καὶ ἥ τε αἱματῖτις οἰχήσεται σὺν τῷ κονδυλώματι, καὶ τὸ κάλυμμα καταστήσεται, καὶ ὅσῳ ἂν παλαιότερον ᾖ ῥηϊδίως ἔσται ἡ ἴησις.

⁴ τῇ αἱματιδίῃ κονδυλῶδες] κονδυλώδει legunt exemplaria Regia manu scripta, vt & Italica, vt satis ex Caluo apparet. Dicitur autem hîc κονδύλωσις, eminentia quædam tuberculosa, qua tument hæmorrhoides. Hæc interdum mori fructum repræsentat, crassiore sanguine illuc coacervato, vnde & Morales recentioribus dicuntur.

ἐπὶ ὅλμους δύο] ὅλμος Hesychio περιφερὴς λίθος dicitur ἐν ᾧ τὰς βοτάνας τρίβουσι, & lapidem teretem cylindri forma significat, interdum etiam pilam culinariam aut mortarium. Sed videndum est hîc tenuari, cùm apud cæteros densetur. Iubet igitur homine genibus super duos lapides teretes inclinato, anum introspicere Hippocrates, & rem ipsam considerare.

ἢν μὲν γροῦ ἐνδιδῷ ὑπὸ τῇ καλυπτῆρι] ὑπὸ τῷ καλυπτῆρι τὸ κονδύλωμα, τῷ δακτύλῳ ἀφελεῖν, lego.

ἀνάγκη ῥέεσθαι δρόμους] κυέεσθαι pro ῥέεσθαι legunt exemplaria quædam manu scripta cum Asulano. κυέεσθαι verò metaphoricè dicitur pro intus concipi sanguinis fluxum ac pullulare. Pro quo etiam exemplaria quædam manu scripta δύεσθαι habent. Condyloma verò Hippocrates digitis apprehensum extrahit aut eradit. Celsus tuberculum volsella distentum, iuxta radices scalpello excindit, quod etiam faciunt Paulus & Aëtius, aut medicamentis quoque absumunt.

τάχα χρὴ ἀποπλῦναι] ταῦτα χρὴ legunt exemplaria quædam manu scripta.

ϵ ὅσῳ ἂν παλαιότερον ᾖ] Vetus condyloma vbi iam induruit, neq; sub his medicationibus desidit, medicamenta absumi, aut scalpello excindi potest. Et ani vitia vbi medicamentis non vincuntur, manus auxilium desiderant. Si quando autem ex inflammatione pus in his oritur, vbi primùm id apparuit, incidendum est, ne anus ipse suppuret. Neq; tamen ante properandum est. Nam si crudum incisum est, inflammationis multùm accedit, & puris aliquantò ampliùs concitatur.

At si altiùs insederit tuberosa eminentia, per instrumentum dilatandæ sedi accommodatum, catopterem dictum, inspicere oportet, neq; ab eo decipi. Vbi enim aperitur tuberculum exæquat, vbi verò rursus in sese adducitur, recto conspicuum facit. Auferre autem conuenit, veratro nigro ano illito, tum tertio die vinum austerum ex infuso immittendum. At verò vbi tuberosam eminentiam abstuleris, si sanguis non effluat, mirandum non est. Neque enim si in articulis

⁵ ἢν δὲ ἀνώτερος ᾖ ἡ κονδύλωσις, τῷ κατοπτῆρι σκέπτεσθαι, καὶ μὴ ἐξαπατᾶσθαι ὑπὸ τοῦ κατοπτῆρος. διανοιγόμενος γὰρ ὁμαλυνεῖ τὴν κονδύλωσιν. ξυναγόμενος δὲ πάλιν, δείκνυσιν ὀρθῶς. ἀφαιρέειν δὲ χρὴ ἐλλεβόρῳ μέλανι ὑπαλείφοντα τὸν δάκτυλον. ἔπειτα τεταρταίῳ οἴνῳ κλύζειν αὐστηρῷ. τὸ δὲ αἷμα ὅταν ἀφέλῃς τὴν κονδύλωσιν οὐ ῥέει, μὴ θαυμάζειν. οὐδὲ γὰρ ἢν ἐν τοῖσιν ἄρθροισι

A διατάμῃς τὰς χεῖρας ἢ τὰ σκέλεα, οὐ ῥεύσεται αἷμα. ἢν δὲ ἄνωθεν ἢ κάτωθεν τάμῃς τῶν ἄρθρων, εὑρήσεις κοίλας φλέβας καὶ αἱμόρρους. καὶ χαλεπῶς ἂν ἴσχοις εὐπόρως. οὕτω καὶ τὴν ἐν τῇ ἕδρῃ αἱμορροΐδα, ἢν μὲν ἄνωθεν ἢ κάτωθεν τάμῃς τῆς ἀφαιρέσιος τοῦ κονδυλώματος, αἷμα ῥεύσεται. ἢν δὲ αὐτὴν ἀφέλῃς τὴν κονδύλωσιν ἐν τῇ προσφύσει, οὐ ῥεύσεται. ἢν μὲν οὖν οὕτω καθίσταται, B καλῶς ἂν ἔχοι. ἢν δὲ μὴ, καῦσαι, φυλασσόμενος ὡς μὴ ἅψῃ τῷ σιδήρῳ, ἀλλ' ἐγγὺς προσφέρων τὰ σιδήρεια ἀποξηραίνειν, καὶ προσεπιθέναι δὲ τοῦ χαλκοῦ ἄνθος δὲ ἐν τῷ οὔρῳ.

manus aut crura seces, sanguis effluet. At si supra aut infra articulos sectio fiat, cauas & sanguine manantes venas deprehendes: neque facilè promptè sistas. Eodem modo si venam in sede sanguinem fundentem, supra quidem aut infra detractum tuberculum seces, sanguis effluet. Sin verò ipsam tuberculosam eminentiam vbi annectitur abstuleris, non profluet. Si igitur hoc pacto quidem ad pristinum statũ reducitur, bene se res habet: sin minùs, vstio adhibenda, ea cautione, vt ne ferro attingatur, sed prope admotis ferramentis exsiccetur, & flos æris ex vrina adhibeatur.

[5] διηγούμενος γὰρ] Vitium suspicor, & διοιγόμενος aut διοιγνύμενος malim. Nam διοίγειν & συνάγειν, vt & διοίγεσθαι & συνάγεσθαι opponuntur apud Aristotelem. Alioqui διηγόμενος de diducto & explicato catoptere scribendum videtur.

ἐλλεβόρῳ μέλανι] Veratrum nigrum potenter extergat & exsiccat, ideoque carnem in vlceribus excrescentem absumit, vitiliginibus, scabiei & impetigini medetur, & erodentibus medicamentis commiscetur Dioscoridi. Parum autem est an eo illitus digitus in anum immittatur, an verò anus illinatur.

C [6] ἕτερος τρόπος ἰήσιος αἱμορροΐδων. καυστῆρα χρὴ ποιήσασθαι, οἷον καλαμίσκον φραγμίτην. σιδήρειον δὲ ἐναρμόσαι καλῶς ἁρμόζον. ἔπειτα τὸν αὐλίσκον ἐνθεὶς ἐς τὴν ἕδρην, διάφαινον δὲ σιδήρειον καθιέναι. καὶ πυκνὰ ἐξαιρέειν, ἵνα μᾶλλον ἀνέχηται θερμαινόμενος. καὶ οὔτε ἕλκος ἕξει ὑπὸ τῆς θερμασίης, ὑγιέα τε ξηρανθέντα τὰ φλέβια. ἢν δὲ βούλῃ μήτε καίειν, μήτε ἀποτάμνειν, D προκαταιονήσας ὕδατι πολλῷ θερμῷ, καὶ ἐκστρέψας τὴν ἕδρην, σμύρναν τρίψας λείην, καὶ κηκῖδα, καὶ στυπτηρίην αἰγυπτίην κατακαύσας, ἓν καὶ ἥμισυ πρὸς τἄλλα, καὶ μελαντηρίης ἄλλο τοσοῦτον, τουτέοισι ξηροῖς χρῆσθαι. ἡ δὲ αἱμόρροος τουτέοισι τοῖσι φαρμάκοισιν ἀποσήσεται, ὥσπερ σκῦτος κατακεκαυμένον. ταῦτα ποιέειν μέχρις ἂν πάσας ἀφανίσῃς, καὶ χαλκίτιδος ἥμισυ κεκαυμένον τὠυτὸ ἀπεργάζεται. ἢν δὲ βούλῃ βαλάνοισιν E ἰῆσθαι, σηπίης ὄστρακον. μολυβδαίνης τρίτον μέρος. ἄσφαλτον. στυπτηρίην. ἄνθος ὀλίγον. κηκῖδα. χαλκοῦ ἰὸν ὀλίγον. τουτέων μέλι ἑφθὸν καταχέας, βάλανον ποιήσας μακροτέρην προστίθει, μέχρις ἂν ἀφανίσῃς.

Alius venarum sanguinem in ano fundentium curationis modus. Cauteriũ parare oportet in modum paruæ arundinis vallatoriæ (phragmiten vocant) & in ipsum ferramentum probè congruens accommodare, deinde immissa in sedem fistula, candens ferramentum in eam demittere, crebroque eximere, quò magis calorem toleret, neque vlcus ex calore contrahat, & venulæ exsiccatæ consanescant. Quòd si neq; vstio, neque sectio placeat, sedes multa & calida prius fouetur & euertitur, tum myrrha probè læuigata, galla, & alumẽ Ægyptium vstum, quod reliqua vna parte & dimidia superet, & melanteriæ tantundem accipiendum, iisq; aridis vtendum. Sub his medicamentis vena sanguinem fundens, velut corium vstulatum decidit, eademque facienda donec omnes dissipaueris. Idemque efficit chalcitidis vstæ dimidium. At si per glandes curationem instituas, sæpiæ testa, plumbaginis tertia pars, bitumen, alumen, floris æris exiguum, galla, æruginis modicum commiscentur, his melle cocto affuso, glans oblongior conficitur, supponitur, donec deleantur.

[6] καυστῆρα χρὴ ποιήσασθαι] καυστῆρα legunt exemplaria omnia publicata, vt & Italica manu scripta, vt patet ex Caluo, quædam verò Regia καυτῆρα, vt & Galenus in Exegesi, qui καυτῆρα exponit χάλκεον καλαμίσκον τινὰ τετρημένον κατὰ τὸν πυθμένα, δι' οὗ καίειν δεῖ καυτηρίδιον διαφανὲς καθιέν. Sic enim legendum existimo, vt indicet æneum quendam paruum calamum in fundo perforatum, per quem immisso candenti ferramento vstio fit. Quibus verbis hic mihi sanè locus subindicari videtur. Quò me maior incessit admiratio, quomodo κλυστῆρα Cornarius pro καυτῆρα legerit, cùm & Hippocrates ipse statim postea αὐλίσκον & fistulam vocet, pro eaque sumi indicet. F καυτὴρ autem cauter dicitur Palladio, & Plinio cauterium; ferrumq; ignitum quo fit vstio significat, quod etiam καυστήριον dicitur. Hic verò legendum οἷον καλαμίσκον φραγμίτην satis patet, cùm arundo φραγμίτης Dioscoridi dicatur arũdo vallatoria, quæ ad hortorum septa & opera topiaria commendatur. φαρμακίτην tamen habẽt omnia exemplaria tum publicata, tum manu scripta. Quod vitium etiam ad Italica permanauit, vt patet ex Caluo.

σμύρναν τρίψας λείην] Hoc medicamentum valenter exsiccat & potentissimè adstringit, prætereaq; tenuium admodum est partium, vnde hæmorrhoidas sistit, absumit & tabefacit, ac citra morsum & vlcerationem dissipat, vt refert * Aëtius, qui hoc medicamentum nominatim ex ipso Hippocrate expressit, seruatis etiam ponderibus. Idem addit se in melanteriæ penuria, sori adiecisse, quod parem ferè habet facultatem, nisi quòd crassiorum est partium, & pro melanteria quibusdam falsò vsurpatur, vt scribit Dioscorides. Aëtius verò anum vino præluit, Hippocrates tamen hîc calida fouet, vt emolliatur & faciliùs educatur, ad inspergendum medicamentum. μελαντηρίοισιν autem pro μελαντηρίης vitiosè adscriptum est.

G *Cap. 6. serm. 2. tetrab. 4.*

καὶ χαλκίτιδος] Hæmorrhoidas insigniter consumunt & desiccant quæ ab Aëtio describuntur medicamenta. Sandarachæ drach. 8. auripigmenti drach. 8. cum lixiuio diluta impono, ægro probè collocato in sole, aut apud ignem, & eo situ permanente, donec pharmacum abluatur. Hoc medicamento tabefit hæmorrhois & promptè excidit resiccata & à fundamẽto deuoluta. Est & aliud hæmorrhoidas excindens. Chalcitidis vstæ, mysios vsti, atramenti sutorij vsti, diphrygis, soreos, singulorum drach. 4. squamæ æris vstæ drach. 2. Vtero ipso sicco, & instar testæ induratæ decident. Celsus per medicamenta adurentia hæmorrhoidum capitula absumit. Ac si iam vetustiora sunt, sub authore Dionysio inspergendam sandaracham scribit, deinde imponendum quod ex his constat. Squamæ æris, auripigmenti singulorum drach. 5. saxi calcis denar. 8. Paulus ad perfectam adustionem pastillo Faustino vtitur (quem describit cap. 12. lib. 7.) aut instrumenti quo ad vuulæ vstionẽ vtuntur cauitatem adurente medicamento explet, & quemadmodum vuam, sic etiam hæmorrhoidas adurit. Recentiores medicamenta caustica ex sale gemmeo, nitro & tartaro fœcario vsto, melle excepta adhibent.

H ἢν δὲ βούλῃ βαλάνοισιν] Hoc medicamentum ad penitiores hæmorrhoidas per glandem adhibetur, & superiori propè æqualem habet facultatem exsiccandi, detergendi, adstringendi & absumendi.

7 Vena sanguinem fundens in mulieris ano sic curatur. Multa calida in qua ex odoratis aliquid incoxerit, perfunditur, tum myrica trita, spuma argenti vsta & galla additur, vino albo, oleo & anserino adipe affuso, omnia simul conteruntur, post perfusionem vtenda dantur. Sedes autem quàm maximè educta perfunditur.

7 γυναικείην αἱμοῤῥοΐδα ὧδε θεραπεύειν. πολλῷ ὕδατι θερμῷ αἰονήσας, συνέψεε δὲ ἐν τῷ θερμῷ τῶν εὐωδέων τρίψας μυρίκην, λιθάργυρον ὀπτὴν, καὶ κηκῖδα, οἶνον λευκὸν προσχέε, καὶ ἔλαιον, καὶ χηνὸς στέαρ, τρίψας ὁμοῦ πάντα. διδόναι ὁκόταν αἰονηθῇ, διαχρίσασθαι. αἰονᾶν δὲ καὶ τὴν ἕδρην ἐξώσας ὡς μάλιστα.

7 γυναικείην αἱμοῤῥοΐδα] Natura muliebris lenia exigit medicamenta & minimè mordacia, quale hoc est. Sedes multa aqua calida in qua aromatica & odorata incoxerint, perluitur, quò faciliùs euertatur, dolor mitigetur, & acrimonia temperetur. Myrica fluxionem inhibet ac reprimit, absterget & incidit absque manifesta desiccatione, & nonnihil adstringit. Cortice verò & fructu non paruam sortita est adstrictionem. Lithargyrus desiccat sine manifesto calore, moderatè adstringit & absterget, eiusq; vrendi modum docet *Dioscorides. Galla potenter desiccat & adstringit, fluxiones reprimit. Hęc igitur trita, oleo & adipe anserino admixto asperitatem remittunt, molliunt, leniunt, & temperatas vires habent. Vinum autem affusum medicamento vires addit. Etsi verò myricæ radices odoratæ sunt, eam tamen malim ad medicamentum addi, quàm aquæ incoqui. διαχρίσασθαι verò retinent omnia exemplaria, pro quo tamen διαχρίεσθαι legisse videntur interpretes.

*Lib. 6.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ
ΤΩΝ ΕΝ ΚΕΦΑΛΗ ΤΡΩΜΑΤΩΝ.

HIPPOCRATIS LIBER
DE CAPITIS VVLNERIBVS.

HOMINVM capita neq; inter se similiter habent, neq; suturæ capitis in omnibus eodem loco sitæ sunt. Verùm cuicúq; parte anteriore caput prominet, quod fit cùm ossis pars rotunda plus reliquo eminet, huic suturæ in capite ad literæ T similitudinem à natura sunt accommodatæ. Breuiorem nanque lineam transuersam ad ossis prominentiam à natura productam habet, alteram verò per medium caput in longitudinem ad ceruicem perpetuò tendentem. At cui posterior capitis pars prominet, huic suturæ contrà quàm in priore naturaliter se habent. Breuior nanq; linea transuersa ad ossis prominentiã naturaliter producitur, longior verò per medium caput in longitudinem ad frontem perpetuò tendens à natura constituta est. Cui autem vtraque corporis parte, tum anteriore, tum posteriore os prominet, huic suturæ ad literæ Ⲏ similitudinem à natura sunt accommodatę. Lineę verò longiores ad vtranque prominentiam transuersæ à natura productæ sunt, breuis autem per mediam capitis longitudinem in longam vtranque lineam desinit. At cui neutra parte caput prominet, hic suturas literæ X similes habet. Lineæ verò ita à natura productæ sunt, vt altera quidem transuersa ad tempora perueniat, altera per medium caput in longitudinem feratur.

ΤΩΝ ἀνθρώπων αἱ κεφαλαὶ οὐδὲν ὁμοίως σφίσιν αὐταῖς, οὐδὲ αἱ ῥαφαὶ τῆς κεφαλῆς πάντων κατὰ ταὐτὰ πεφύκασιν. ἀλλ' ὅστις μὲν ἔχει ἐκ τοῦ ἔμπροσθεν τῆς κεφαλῆς προβολήν. ἡ δὲ προβολή ἐστι, τὸ τοῦ ὀστέου ἐξέχον στρογγύλον παρὰ τὸ ἄλλο, τούτου εἰσὶν αἱ ῥαφαὶ πεφυκυῖαι ἐν τῇ κεφαλῇ, ὡς γράμμα τὸ ταῦ, Τ γράφεται. τὴν μὲν γὰρ βραχυτέρην γραμμὴν ἔχει πρὸ τῆς προβολῆς ἐπικάρσιον πεφυκυῖαν. τὴν δὲ ἑτέρην γραμμὴν ἔχει διὰ μέσης τῆς κεφαλῆς κατὰ μῆκος ἐς τὸν τράχηλον αἰεί. ὅστις δὲ ὄπισθεν τῆς κεφαλῆς τὴν προβολὴν ἔχει, αἱ ῥαφαὶ τούτου πεφύκασι τἀναντία ἢ τῷ προτέρῳ. ἡ μὲν γὰρ βραχυτέρη γραμμὴ πρὸ τῆς προβολῆς πέφυκεν ἐπικαρσίη. ἡ δὲ μακροτέρη, διὰ μέσης τῆς κεφαλῆς πέφυκε κατὰ μῆκος ἐς τὸ μέτωπον αἰεί. ὅστις δὲ καὶ ἀμφοτέρωθεν τῆς κεφαλῆς προβολὴν ἔχει, ἔκ τε τοῦ ἔμπροσθεν καὶ τοῦ ὄπισθεν, τούτῳ αἱ ῥαφαὶ εἰσὶν ὁμοίως πεφυκυῖαι ὡς γράμμα τὸ ἦτα, Ⲏ γράφεται. πεφύκασι δὲ τῶν γραμμέων, αἱ μὲν μακραὶ, πρὸ ἑκατέρης τῆς προβολῆς ἑκατέρης ἐπικάρσιοι πεφυκυῖαι. ἡ δὲ βραχείη διὰ μέσης τῆς κεφαλῆς κατὰ μῆκος πρὸς ἑκατέρην τελευτῶσα τὴν μακρὴν γραμμήν. ὅστις μὴ δὲ ἑτέρωθι μηδεμίαν προβολὴν ἔχει, οὗτος ἔχει τὰς ῥαφὰς τῆς κεφαλῆς, ὡς γράμμα τὸ χῖ, Χ γράφεται. πεφύκασι δὲ αἱ γραμμαὶ, ἡ μὲν ἑτέρη, ἐπικαρσίη πρὸς τὸν κρόταφον ἀφικνοῦσα. ἡ δὲ ἑτέρη, κατὰ μῆκος διὰ μέσης τῆς κεφαλῆς.

Hoc libro agitur vulnerum capitis tractatio, quæ osse detecto, ac nudato, aut etiam perforato fieri solent, aut certæ quæ lædant membrana caluam tegente inferuntur. Ideoque longè alia multoque siccior curatio instituitur, quàm libro de vlceribus, quo vniuersa vlcerum medicatio continetur. Nam & hîc cephalica præcipuè nominata conueniunt, quæ etiamsi omnibus aliis denudatis ossibus adhibentur, ossibus tamen capitis detectis præcipuum vsum adferunt, quòd maximè desiccantia postulent, vt innuere videtur Galenus lib. 5. comp. pharm. κατὰ γένη & lib. 6. Meth. med. Ideoque idem Comment. 4. in lib. de artic. hîc longè sicciora medicamenta requiri palam profitetur quàm in libro de vlceribus, atque iis vlceribus quæ ad articulos contingunt. τρῶμα verò cùm valdè sit ambigua dictio, interdumque ad vlcus referatur & vulnus. Ionibus tamen in communi omnes offensas & noxias, insignesque læsiones quæ ab externo quopiam fiunt, etsi citra vulnus factæ sint, significat, vt scribit Galenus Comment. 5. in lib. 6. epid. & Comm. 2. in lib. de artic. Sic τρῶμα ἡ βλάβη, & τρωθῆ, βλαβῆ, κακωθῆ, exponitur Galeno in Exegesi vocum Hippocratis. τρώματα ergo hîc dicuntur capitis contusiones, etiamsi sine vlcere sint, & insignes læsiones, quę ad ossa fracta & forata pertinent, vt & τρώματα hîc capitis pertusiones aut perforationes significent. Vt verò hic liber propriè quidem ad eam Medicinæ partem, quæ manum

A ... hic capitis pertusiones aut perforationes significent. Vt verò hic liber propriè quidem ad eam Medicinæ partem, quę manum requirit administram, spectat, ita germanum esse magni Hippocratis & ex Asclepiadarum familia, tum res ipsa clamat, tum Galeni testimonium pluribus in locis testatum facit, maximeque lib. 6. Meth. vbi etiam scriptorum ab eo Commentariorum in hunc librum meminit, vt & initio Commen. 2. in lib. 3. epid. Erotianus quoque in librorum Hippocratis recensione hunc librum inter χειρουργούμενα reponit, & περὶ τῶν ἐν κεφαλῇ τρωμάτων inscriptionem facit. At plurima ad huius libri calcem νοθευόμενα adiecta esse idem testatur Galenus initio Comm. 4. in lib. de rat. vict. in morb. ac. & in Exegesi in dictione ἐκλούσθω & σφάκελος. Quare per sanè mirum est membranas quasdam Vaticanas peruetustas hunc tam necessarium & ad Chirurgiam accommodatum libellum omninò tacitum prætermittere. Post autem communem fracturarum aliarum partium corporis & vlcerum doctrinam, hanc propriam vulneribus capitis & fracturis tractationem destinauit hoc libro Hippocrates, tum quòd quæ capiti adhibetur Chirurgia, inter eas quæ in carne & in reliquis ossibus fiunt, medium locum obtinet, tum quòd caluaria omnes corporis partes superemi-B net, vt scribit Paulus.

[1] τῶν ἀνθρώπων αἱ κεφαλαὶ] Hoc libri huius principium instituitur in omnibus exemplaribus, tum manu scriptis, tum publicatis, quorum maximum consensum secuti sumus. Capitis autem naturalis figura, sphæræ prælongæ, & ad latera paulisper compressæ assimilatur. Variæ sunt etiam aliæ capitis figuræ, neque vtique suturarum certa sedes est, sed pro capitis figura, suturarum numerus & positura variat, vt docet Gal. lib. 9. de vsu part. & libello de ossibus.

ἀλλ᾽ ὅτῳ μὲν ἔχει] φοξῶν κεφαλῶν cùm tria genera faciat Gal. lib. 9. de vsu partiū, hic primus modus tertius à Galeno numeratur, cùm scilicet occipitis eminentia deperditur. Sed libello de ossibus hunc primum φοξῶν modum, vt hîc quoq; esse fatetur.

ὅτῳ δὲ ὄπισθεν τῆς κεφαλῆς] Hic modus quoque secundus † Galeno annumeratur, cùm scilicet frontis eminentia perit.

† *Lib. de vsu partium, & lib. de ossibus.*

ὅτῳ δὲ καὶ ἀμφοτέρωθεν] Hæc capitis figura quæ hîc tertia numeratur, Galeno secundū naturam habere dicitur, cùm caput est sphæ-C ricum, prælongum, & ad vtranque aurem quasi compressum. Hîc verò πλευτῶς lego, non πλευτῶσι, vt habent omnia exemplaria vitiosè.

ὅτῳ μηδὲ ἑτέρωθεν] Hæc quoque tertia species φοξῶν κεφαλῶν, & eorum quæ præter naturam sunt, constituitur Galeno lib. de Ossibus, prima verò lib. 9. vsus partium, nempe cùm capitis vtraque perit eminentia. Præter quas quarta quoque fastigiati capitis species asseritur † Galeno, quæ cogitatione tantùm fingi, reapse præstari non potest. Sunt autem αἱ φοξαὶ κεφαλαὶ, capita fastigiatum habentia verticem, quæ deficientem habent alterutram, aut vtranque eminentiam, vel plus quàm decet auctam. Nam & acuta alterutra, vel etiam vtraque capitis eminentia, φοξοὺς fieri scribit * Galenus, fiuntque eæ omnes φοξῶν species, permutata optima capitis conformatione, quæ oblongam vtrinque sphæram depressam refert, ideoque præter naturam esse dicuntur. Animaduertendum autem est quatuor hîc descriptas capitum differentias, ad offensarum capitis curationem satis esse, easdemque à Galeno lib. de Ossibus annotari. Nam & aliæ capitis figuræ, quæ ab Aristot. recensentur, ad vulnerum capitis curationem parum faciunt. Atque ea etiam est suturarum in summa caluaria varietas quam hîc depingit Hippocrates, & obiter attingit lib. de locis in homine. Etsi quædam capita sine suturis videantur, vt etiam scriptum reliquit †† Aristot. & testatur Pollux lib. 2. Et Herodotus (lib. 9.) D Persarum capita ex osse vno solido, & nullis suturis interstincta reperta commemorat. Quod etiam etsi rarum, locis tamē æstuosis faciliùs inueniri fatetur ** Cornelius Celsus. Sunt tamen salubriora capita, quæ plures habent suturas, vt scribit Hippocr. lib. de loc. in homine, adeò vt mirum subeat quanam ratione à Celso dictum sit id caput firmissimum atq; à dolore tutissimum esse, quod sine suturis esset, & quò suturæ pauciores essent, eò commodiorem esse capitis valetudinem, nisi id iniuriis externis minùs patere intelligat. Cæterùm in capite sphærico ac rotundo, & in quo vtraque eminentia est deperdita, suturas ad literæ X similitudinem se habere hîc scribit Hippocrates, vt & Galenus lib. 9. vs. part. & lib. de Ossib. cùm vna à posteriore parte capitis per mediam longitudinem in priorem rectà fertur, altera verò ab aure vna ad alteram transuersa per temporum longitudinem tendat. Eas autem lineas ad angulos rectos se inuicem intersecare scribit Galenus lib. de Ossibus, cùm tamen X litera angulos internos acutos, externos obtusos habeat. Aut ergo X aliter descriptum fuisse, aut Ψ literæ similitudinē potiùs referre satis apparet, quod etiam annotauit Galenus lib. 9. de vsu part. Has porrò quatuor capitum figuras hîc ab Hippocrate celebratas esse, & pro earum fi-E gura immutatas suturas, commemorat Galenus lib. de vsu partium, quod etiam huic loco testimonium facit amplissimum. Harum verò capitis figurarum vitia ab Hippocrate & Galeno descripta, haud ita crebrò in craniis nostris apparent, preter quàm quòd etiam suturæ coronalis situs in his maximè variat. Et recta sutura crebrò ad nasum vsq; per os frontis medium descendit. Vidimus cranium præaltum & acuminatum, in quo pro lambdoide multæ erant suturæ in fine occipitis, & in toto cranio vna erat sutura per medium cranium ab aure vna ad alteram delata.

† *Lib. 9. vs. part.* * *Com. 1. in lib. 6. epid.* †† *Cap. 7. lib. 1. hist. anim.* ** *Lib. 8. cap. 1.*

[a] Διπλόον δὲ ἐστὶ τὸ ὀστέον κατὰ μέσην τὴν κεφαλήν. σκληρότατον δὲ καὶ πυκνότατον αὐτοῦ πέφυκεν τὸ ἀνώτατον, ᾗ ὁμιλέει τὸ ὀστέον ὑπὸ τῇ σαρκί. καὶ τὸ κατώτατον τὸ πρὸς τῇ μήνιγγι, ᾗ ὁμιλέει τὸ ὀστέον ἡ κάτω. ἀποχωρέον δὲ ἀπὸ τοῦ ἀνωτάτου ὀστέου καὶ τοῦ κατωτάτου. ἀπὸ τῶν σκληροτάτων καὶ πυκνοτάτων ἐπὶ τὸ μαλθακώτερον καὶ ἧσσον πυκνὸν καὶ ἐπὶ κοιλότερον ἐς τὴν διπλόην. ἡ δὲ διπλόη κοιλότατον καὶ μαλθακώτατον, καὶ μάλιστα σηραγγῶδές ἐστιν. ἔστι δὲ καὶ πᾶν τὸ ὀστέον τῆς κεφαλῆς, πλὴν κάρτα ὀλίγου τοῦ τε ἀνωτάτου καὶ κατωτάτου, σπόγγῳ ὅμοιον. καὶ ἔχει τὸ ὀστέον ἐν ἑωυτῷ ὅμοια σαρκία πολλὰ καὶ ὑγρά, καὶ εἴ τις αὐτὰ διατρίβοι τοῖσι δακτύλοισιν, αἷμα ἂν διαγίνοιτο ἐξ αὐτῶν. ἔνι δὲ ἐν τῷ ὀστέῳ καὶ φλέβια λεπτότερα καὶ κοιλότερα, αἵματος πλέα. σκληρότητι μὲν νῦν καὶ μαλθακότητι καὶ κοιλότητι, ὧδε ἔχει. παχύτητι δὲ καὶ λεπτότητι, οὕτως.

Ad medium autem caput duplex os est, idque tum summa sui parte & æquabilitate, quà carne tegitur, tum infima qua membranam contegit, & inferior est ossis æquabilitas, durissimum & densissimum est à natura constitutum. Quodque recedit à supremo & infimo osse, à durissimis & densissimis, ad molle & minùs densum quodque magis cauum est accedit, ad interiora vsque quibus inter se connectuntur. Eaque maximè caua & mollissima, plurimumque peruia sunt. Ac totum capitis os, si supremam atque infimam partem admodum exiguam demas, spongiæ simile, multasque carnes humidas similes in se habet, quas si quis digitis conterat, ex ipsis sanguis prodeat. Insunt quoque in osse venulæ tenues & cauæ sanguinis plenæ. Quòd quidem ad duritiem mollitudinemque ac cauitatem spectat, sic se res habet, quòd verò ad crassitudinem & tenuitatem, hoc modo.

[a] διπλόον δὲ ἐστὶ τὸ ὀστέον] Quamnam mediam capitis partem intelligat valdè est ambiguum, num eam verticis partem quà se suturæ intersecant, num verò interiorem ossium partem, qua inter se cōnectuntur, & postea διπλόη Hippocrati dicitur, an etiam mediam H cranij partem duplici osse cōstare velit, quod mihi magis est vero simile, vt caluaria dimidia sui parte duplex sit. Quod etiam ex hoc loco his verbis mihi expressisse Celsus videtur. Eaq; simplex ab occipitio & temporibus, duplex vsq; in verticem a fronte est.

σκληρότατον δὲ καὶ πυκνότατον] Galenus lib. 9. de vsu partium cranium quidem neque crassum & densum, neque tenue & densum, sed crassum, rarum & cauernosum, ad fuliginosorum excrementorum vacuationem constituit. Hîc verò caluaria exteriore sua superficie qua læuis est & æquabilis, & cute tegitur, aut membranam amplectitur, durissima & maximè densa dicitur, idque ad mediæ & interioris ossis partis comparationem, quæ spongiosa est & mollis. Eadem quoque Celso ab exterioribus partibus, dura esse dicitur, cùm tamen vtraque sua planicie sit porulenta. ὁμαλότης autem hîc intelligitur superficiei vtriusque læuitas & æquabilitas, ut complanata planicies, tum ea quæ suprema est, & cute tegitur, tum ea quæ interiore ambitu membranam cingit. Id sic expressit Celsus, Igitur Caluaria incipit ex interiore parte concaua, extrinsecus gibba, vtrinque læuis, & quà cerebri membranam contegit, & quà cute capillum gignente contegitur.

ἀποχωρέον δὲ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ] Id sic expressisse mihi videtur Celsus, Ossaque eius ab exterioribus partibus dura, ab interioribus quibus inter se connectuntur, molliora sunt. Sic enim διπλόην vocat, quòd illic duplicata lamina inter se ossa connectantur, qua ratione cauus magis locus est, mollior & aëre plenior. ἐπὶ κοιλότερον igitur lego, pro ἐπὶ κοινότερον, etsi duplicis laminæ connexio & spacij laxitas communitatem quandam facit.

καὶ μάλιστα σηραγγῶδές ἐστιν] Innuit his verbis Caluariæ ossa interiore parte qua inter se connectuntur ad duplicatam laminam esse maximè rara, laxa, & foraminibus peruia. Hunc enim mihi locum subindicare videtur Galenus in Exegesi, cùm scribit: σηραγγώδη, χαῦνα, ἀραιά, πολλοῖς τρήμασι διηρημένα. ταῦτα δὲ τρήματα συριγγὰς τε καὶ σήραγγας ὀνομάζουσι, καὶ τὸ τοιοῦτον σῶμα συριγγῶδές τε καὶ σηραγγῶδες. συριγγῶδες enim malim quàm σηραγγῶδες, vt Erotianus συριγγῶδες κατατετρημένον exponit, & Galenus apud Hippocratem ἐκσυριγγοῦνται, ἀσωμοῦνται, quod de his dicitur quæ cauernosa sunt & foraminibus peruia. Quædam exemplaria pro σηραγγῶδες ἀσηραγῶδες legunt. Quædam etiam σειρώδες vitiosè pro στρώδες. Quam lectionem adhibuisse videtur Caluus, qui connexa & catenæ similia, dixit.

ἔστι δὲ καὶ πᾶν τὸ ὀστέον] Caluaria tota, exigua parte excepta, spongiæ in modum rara est, foraminulenta & cauernis plena, quæ carne humida, molli & madente inferciuntur, tum vt ossa nutriantur, tum vt tutiora sint ad externas iniurias, cùm plenitudinem quandam citra cauitatem exhibeant. Nutriuntur verò carunculæ à venulis quæ per ossa discurrunt, & à parte tum exteriore, tum interiore prodeunt, ideoque digitis pressæ facilè in sanguineum humorem soluuntur. At nec interim absurdam lectionem existimo ὁκοῖα σφριγά, eamq; non ingratiis amplector.

Totius capitis os id tenuissimum & maximè imbecillum quod ad sinciput est, idque quàm minimam & tenuissimam carnem hac capitis parte in se habet, cerebrumque plurimum eo loco subest. Cumq; hæc ita se habeant, vbi tela ictusque æquales fuerint magnitudine vel minores, tum etiam æqualiter vulneratus aut leuiùs, os hac capitis parte magis colliditur, frangitur, & medium desidit, sub eoque casu magis moriuntur ægri, ægriusque curantur & mortem euitant, quàm si qualibet alia capitis parte istud accidat. Ac vbi æqualia fuerint vulnera, aut æquè vehementer aut leuiùs quis percussus fuerit, cùm alioqui vulnus lethale sit, intra breuius tempus ex vulnere moritur qui hac capitis parte quàm qui alia vulneratus est. Cerebrum nanque ad sinciput celerrimè & maximè sentit offensas quæ in carne & osse fiunt, cùm hoc loco tenuissimo osse & exigua carne tegatur, magnaq; ex parte sub sincipite situm sit. Ex reliquis ossibus, quod est ad tempora, maximè est imbecillum. Committitur enim inferna maxilla cum caluaria, moueturque in temporibus sursum & deorsum articuli in modum, auditioq; etiam huic est vicina, venaq; caua & valida per tempora fertur.

[3] συμπάσης τῆς κεφαλῆς δὲ ὀστέον λεπτότατόν ἐστι καὶ ἀσθενέστατον τὸ κατὰ βρέγμα, καὶ σάρκα ὀλιγίστην καὶ λεπτοτάτην ἔχει ἐφ᾽ ἑωυτῷ ταύτῃ τῆς κεφαλῆς τὸ ὀστέον. καὶ ὁ ἐγκέφαλος κατὰ τοῦτο τῆς κεφαλῆς πλεῖστος ὕπεστι. καὶ δὴ οὕτω τούτων ἐχόντων, τῶν τε τρωσίων καὶ τῶν βελέων ἴσων τε ἐόντων κατὰ μέγεθος, καὶ ἐλασσόνων, καὶ ὁμοίως τι τρωθῇ καὶ ἧσσον, τὸ ὀστέον ταύτῃ τῆς κεφαλῆς φλᾶται τε μᾶλλον καὶ ῥήγνυται, καὶ ἔσω ἐσφλᾶται, καὶ θανασιμώτερά ἐστι καὶ χαλεπώτερα ἰῆσθαί τε καὶ ἐκφυγγάνειν θάνατον ταύτῃ ἤπου ἄλλοθι τῆς κεφαλῆς. ἐξ ἴσων τε ἐόντων τῶν τρωμάτων, καὶ ὁμοίως τε τρωθεὶς καὶ ἧσσον, ἀποθνήσκει ὥνθρωπος, ὅταν καὶ ἄλλως μέλλῃ ἀποθανέεσθαι ἐκ τοῦ τρώματος, ἐν ἐλάσσονι χρόνῳ ὁ ταύτῃ ἔχων τὸ τρῶμα τῆς κεφαλῆς, ἤπου ἄλλοθι. ὁ γὰρ ἐγκέφαλος τάχιστα καὶ μάλιστα κατὰ τὸ βρέγμα αἰσθάνεται τῶν κακῶν τῶν γινομένων ἔν τε τῇ σαρκὶ καὶ τῷ ὀστέῳ. ὑπὸ λεπτοτάτῳ γὰρ ὀστέῳ ἐστὶ ταύτῃ ὁ ἐγκέφαλος καὶ ὀλίγῃ σαρκί. καὶ ὁ πλεῖστος ἐγκέφαλος ὑπὸ τῷ βρέγματι κεῖται. τῶν δὲ ἄλλων τὸ κατὰ τοὺς κροτάφους ἀσθενέστατόν ἐστιν. συμβολή τε γὰρ τῆς κάτω γνάθου πρὸς τὸ κρανίον, καὶ κίνησίς ἐστιν ἐν τῷ κροτάφῳ ἄνω καὶ κάτω ὥσπερ ἄρθρου. καὶ ἡ ἀκοὴ πλησίον γίνεται αὐτέου. καὶ φλὲψ διὰ τοῦ κροτάφου τέταται κοίλη τε καὶ ἰσχυρή.

[3] συμπάσης τῆς κεφαλῆς] Sincipitis ossa, quæ duo bregmatis ossa constituuntur, rara sunt, cauernosa & laxa. Maxima etiam vaporum vis ex toto corpore sursum ad illa fertur, vt quæ loco celsissimo sint constituta, ob eamque causam multiplicem ipsis natura per ea vacuationem comparauit. Ac præter reliqua, ad suturæ rectæ cum coronali concursum, hoc summi capitis loco, cranium est ratissimum & tenuissimum (quod etiam testatur * Galenus) adeò vt pueris mandentibus & respirantibus, hæc sedes recenti caseo similis & diutiùs mobilis videatur. Quinetiam cùm hoc loco cranium sit tenuissima carne contectum, & nusquam suturæ laxiùs hæreant, huic parti perfusiones adhibere Medicos scribit † Galenus, vt in multis cerebri vitiis extrinsecus admotorum præsidiorum facultate iuuentur. Ad quod certè plurimùm confert suturæ coronalis in multis hominibus varietas, eaque laxitas, vt inter mandendum quibusdam eius commissionis manifestus motus appareat, vt etiam scribit Galenus.

* *Lib. 13. Meth.* † *Lib. 2. κατὰ τόπ. & 13. Meth.*

καὶ ὁ ἐγκέφαλος κατὰ τοῦτο] In anteriore & superiore capitis parte ad verticem vsque, maxima & copiosissima cerebri pars subest, καὶ ἐγκέφαλος ἐς τὸ πρόσω μᾶλλον κεῖται τῆς κεφαλῆς, ἢ ἐς τὸ ὄπισθεν, vt scribit Hipp. lib. 2. de Morbis.

συμβολή τε γὰρ τῆς κάτω γνάθου] Genæ inferioris pars quæ ad caput vergit, in duos processus terminatur, quorum alter infra latior, vertice ipso tenuatur, longiusque procedens, sub osse iugali subit, & musculi temporalis tendinis insertionem validissimè excipit, totus ab illo complexus. Alter breuior & rotudior, in cauitatem ossis capitis, quæ in osse temporali sub meatu auditorio antè apophysin μαστοειδῆ sita est, dearticulatione recipitur, & in eo sinu qui iuxta foramina auris est, cardinis modo fit, ibique huc & illuc se inclinans maxillæ facultatem motus præstat. Cæterùm post ossa bregmatis, os temporũ est infirmissimum, quia tenuissimum, quia pertusum meatu auditorio, & cauatum, partim ad genæ supernæ diarthrosin, partim ad venæ iugularis ramos intus & foris excipiendos. Quanquam quod hîc de vena caua & valida dicitur de arteriæ carotidis propagine, quæ per tempora excurrit, rectè accipi potest.

A

[a] Ἰσχυρότερον δέ ἐστι τῆς κεφαλῆς τοῦ ὀστέου πάντος τὸ ὀστέον τῆς κορυφῆς καὶ τῶν οὐάτων, ἢ πᾶν τὸ ἔμπροσθεν. καὶ σάρκα πλέονα καὶ βαθυτέρην ἐφ' ἑωυτῷ ἔχει τοῦτο τὸ ὀστέον. καὶ δὴ τούτων οὕτως ἐχόντων, ὑπό τε τῶν τρωσίων καὶ τῶν βελέων ἴσων ἁπάντων καὶ ὁμοίων, καὶ μεζόνων καὶ μειόνων, ὁμοίως τιτρωσκόμενος, καὶ μᾶλλον ταύτῃ τῆς κεφαλῆς τὸ ὀστέον ἧσσον ῥήγνυται καὶ φλᾶται. καὶ ἢν μέλλῃ

B

ἄνθρωπος ἀποθνήσκειν καὶ ἄλλως ἐκ τοῦ τρώματος, ἐν τοῖς ὄπισθεν τῆς κεφαλῆς ἔχων τὸ τρῶμα, ἐν πλέονι χρόνῳ ἀποθανεῖται. ἐν πλέονι γὰρ χρόνῳ τὸ ὀστέον ἐμπυΐσκεται καὶ διαπυΐσκεται κάτω ἐπὶ τὸν ἐγκέφαλον, διὰ τὴν παχύτητα τοῦ ὀστέου. καὶ ἐλάσσων ταύτῃ τῆς κεφαλῆς ὁ ἐγκέφαλος ὕπεστι. καὶ πλέονες ἐκφυγγάνουσι τὸν θάνατον τῶν ὄπισθεν τιτρωσκομένων τῆς κεφαλῆς ὡς ἐπὶ τὸ

At ex vniuersi capitis osse, id quod secundũ verticem est & post aures, validius est quàm id totũ quod parte anteriore continetur, carnemque copiosiorem & altiorem in se habet. Saneque sub hoc casu, vbi ex læsionibus & telis omnibus æqualibus & similibus, maioribusq; ac minoribus, similiter aut grauiùs quis fuerit vulneratus, hac capitis parte os minùs frangitur & colliditur. Ac si aliôqui ex vulnere homo periturus sit, diutius vitam trahet qui posteriore capitis parte vulnus accepit. Longiore nanq; interuallo os ob crassitudinem pus colligit, ipsumque infra ad cerebrum transfundit. Minor quoque cerebri portio hac parte capitis subest: fereque plures seruantur ex iis qui parte capitis posteriore, quàm qui anteriore vulnus acceperunt. Ex vulnere etiam capitis quacunq; parte acceptum sit, vbi aliôqui ex vulnere quis fuerit periturus, hyeme quàm æstate diutiùs viuit.

C

πολὺ, ἢ τῶν ἔμπροσθεν. καὶ ἐν χειμῶνι πλέονα χρόνον ζῇ ἄνθρωπος ἢ ἐν θέρει, εἴ τις καὶ ἄλλως μέλλει ἀποθανεῖσθαι ἐκ τοῦ τρώματος, ὁποῦ ἂν τῆς κεφαλῆς ἔχων τὸ τρῶμα.

[a] τὸ ὀστέον τῆς κορυφῆς] Os occipitis quod ad verticem est intelligitur, vbi sutura lambdoeide ad posteriorem capitis partem delata, intersecatur. Sic enim eam κατὰ κορυφὴν εἰς τὸ ὀπίσω τοῦ κρανίου φερομένην distinguit Rufus Ephesius. Est autem κορυφὴ medius capitis vertex καὶ τὸ ἐν μέσῳ καθ' ὃ δὴ μάλιστα εἱλοῦνται αἱ τρίχες, (vt idem quoque scribit) quod etiam Polluci μεσόκρανιον dicitur, & τὸ τοῦ κρανίου ἔγκοιλον. Quo nomine pars ea capitis intelligitur, quæ sutura Lamdoeide, eiusque additamentis cingitur, vnde & capitis cauitas in gibbum curuari incipit. Et aliôqui certè facilè eam lectionem amplector quæ habet, ὄπισθεν τῆς κορυφῆς καὶ τῶν οὐάτων. Os verò occipitis & quod post aures est, durissimũ & validissimum, tum ob patiendi difficultatem, cùm plagas sæpissimè excipiant, tum etiam quòd nulla vaporatione indigeant, vt scribit Galenus. Crassissimum verò os in capite post aurem Celsus facit, quà capillus (vt verisimile est) ob id ipsum non gignitur. Hunc certè locum longè aliter accepit Caluus.

D

καὶ ἐν χειμῶνι] Id cõtingit propter magnam venarum & arteriarum copiam quibus caput impletur. Plurimus enim sanguis & spiritus iis in cauitatibus continetur, vnde hyeme aucto tum substantia tum qualitate calore, qui vulneratus est diutiùs trahit, eoq; tempore febris sub decimum quartum diem suboritur, cùm æstate fere septimo contingat. Hyemis tamen frigus in capitis curationibus quoad fieri potest vitamus, quòd frigus neruis & cerebro sit inimicum.

[b] Αἱ δ' ἕδραι τῶν βελέων τῶν ὀξέων καὶ κουφοτέρων, αὐταὶ ἐπὶ σφῶν αὐτῶν γινόμεναι ἐν τῷ ὀστέῳ, ἄνευ ῥωγμῆς τε, καὶ φλάσιος, ἢ ἔσω ἐσφλάσιος. αὗται δὲ γίνονται

E

ὁμοίως ἔν τε τοῖς ἔμπροσθεν τῆς κεφαλῆς, καὶ ἐν τοῖς ὄπισθεν. ἐκ τούτων θάνατος οὐ γίνεται κατά γε δίκην, ἢν γένηται. ῥαφὴ δὲ ἐν ἕλκει φανεῖσα ὀστέου ψιλωθέντος, πάντῃ ἀχοῦ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἕλκεος γενομένου, ἀσθενέστατον γίνεται τῇ τρώσει καὶ τοῖς βέλεσιν ἀντέχειν, εἰ τύχῃ τὸ βέλος ἐς αὐτὴν τὴν ῥαφὴν στηριχθέν. πάντων δὲ μάλιστα ἢν τὸ βέλος ἐν τῷ βρέγματι γενόμενον κατὰ τὸ ἀσθενέστατον τῆς

Vbi verò à telo acuto & leui impressum in osse vestigium fuerit, idq; solum ita vt neq; findatur, neque collidatur, aut medium desidat, quod æquè in anteriore capitis parte ac posteriore accidere potest, ex his mors etsi consequitur, non æquo tamen iure contingit. At vbi nudato osse sutura in vulnere conspicitur, quacunque corporis parte vulnus extiterit, minimè omnium vulneri ac telo resistit, si forte telum in ipsam suturam incubuerit, tumq; vel maximè, si telum sincipite, iuxta debilissimam capitis partem, exceptũ fuerit, suturæq; in vlcus incurrant, & telum ipsas suturas attigerit.

F

κεφαλῆς, καὶ αἱ ῥαφαὶ εἰ τύχοιεν ἐοῦσαι περὶ τὸ ἕλκος, καὶ τὸ βέλος αὐτέων τύχοι τῶν ῥαφῶν.

[b] αἱ δ' ἕδραι] ἕδρη dicitur Hippocrati in capitis vulneribus, vbi ita impactum vulnus est, vt teli vestigium in osse remaneat & impressum sit, quod non nisi ab incidente & acuto, aut graui telo fieri potest, vt scribit Galenus Com. 2. in lib. de fract. vt idem sit ἕδρη & διακοπὴ, vt postea scribitur. Et Galenus lib. de Caus. Morb. ἕδραν, ἐγκοπὴν καὶ διακοπὴν vocat fierique scribit vbi telum acutum antincidens in os impactum fuerit. Hic verò locus mendo non carere videtur, vt etiam asteriscus in omnibus exemplaribus adscriptus vitij suspicionem inicit, neq; in eo vertendo conueniunt interpretes. Mihi hic sensus elici videtur, vt vbi in vulneribus capitis telum in osse insederit, quod neque fissum sit, neque collisum, neque intro desidat (quod tam in anteriore quàm posteriore capitis parte contingit) ex his si mors consequatur, non æquè tamen accidere, quòd tardiùs intereant qui posteriore capitis parte vulnus acceperint, celeriùs verò qui anteriore ob vtriusque ossis naturam. Ita vt non iniuria ista ad superiora referantur. Vbi κατὰ

G

δίκην, æquo iure, æqualiter, eodem iure aut modo ac ex æquo significare videtur. Quòd verò ad scriptionem attinet, ita legendum hunc locum existimo, αὐταὶ ἐπὶ σφῶν αὐτῶν γινόμεναι ἐν τῷ ὀστέῳ, ἄνευ ῥωγμῆς τε, καὶ φλάσιος, ἢ ἔσω φλάσιος. Quæ lectio ex publicatis exemplaribus, & manu scriptis, & interpretibus erui potest. Exemplaria nanq; manu scripta ἄνευ ῥωγμῆς habent, vbi publicata τὰ νεῦρα ἀγμῆς τε legunt, vt satis apparet, vtraque vitiosè admodum. Rursusq; illud ἐπὶ σφῶν αὐτῶν γινόμεναι ἕδραι, teli sedem aut vestigium solũ, aut ex sese impressum indicat.

ῥαφὴ δ' ἐν ἕλκει φανεῖσα] Suturæ cùm membranas perreptantes & vasa habeant, partes sunt imbecillimę, ideoq; si ictum aut vulnus exceperint, facile ad mortem præcipitãt, periculiq; plenum vulnus efficiunt, vt postea dicitur, maximè verò si plaga in sincipite ad suturam sagitalem & coronalem inflicta sit, quà parte caput est infirmissimum. Quod etiam breuissimè scriptum est Prorrh. 2. his verbis, ταῦτα δὲ πάντα δεινότερα γίνεται, καὶ κατὰ ῥαφὴν τὸ οὖδας, καὶ τῶν χαλεπῶν αἱ ἐν τοῖσι ἀνωτάτω τῆς κεφαλῆς.

[c] Τιτρώσκεται δὲ ὀστέον τὸ ἐν κεφαλῇ, τοσούσδε τρόπους.

H

τῶν δὲ τρόπων ἑκάστου πλέονες ἰδέαι γίνονται τοῦ κατήγματος ἐν τῇ τρώσει. ὀστέον ῥήγνυται τιτρωσκόμενον, καὶ τοῖς περιέ-

Vulnerum ossis capitis tot sunt genera: & sub quoque genere plures sunt in vulnere fracturæ formæ. Os sub vulnere finditur, ossique rimam haben-

ti, si quidẽ fissũ fuerit, collisionẽ accedere necesse est. Quodcunque enim telum os findit, idem os plus minúsve collidit, idq; vbi rimam facit. Hocq; genus vnũ est. Rimarum autem variæ sunt formæ. Nam & tenuiores sunt, & tenuissimæ, ita vt neq; quædam conspicuæ sint, neque protinus à vulnere, neque quibus diebus dolores augeri & mortem homini adferre assolẽt. Rursus nonnullæ crassiores & latiores existunt, quædam etiam latissimæ, & aliæ quidem longiùs protenduntur, aliæ breuiùs, quædam etiam in rectum tendunt, quædam rectissimæ, nonnullæ quoque magis & minùs curuantur, quædam per summa ducuntur, quædam altiùs penetrant, aliæ autem per totum os ad imum vsque tendunt.

ἔχοντι ὀστέῳ τὴν ῥωγμὴν, ἀνάγκη φλάσιν προσγενέσθαι τῇ ῥωγμῇ. τῶν γὰρ βελέων ὅ, τι περ ῥήγνυσι τὸ ὀστέον, τὸ αὐτὸ τοῦτο καὶ φλᾷ τὸ ὀστέον ἢ μᾶλλον, ἢ ἧσσον. αὐτό τε ὥσπερ καὶ ῥήγνυσι τὴν ῥωγμήν. εἷς οὗτος τρόπος. ἰδέαι δὲ ῥωγμέων ποῖαι γίνονται. καὶ γὰρ λεπτότεραί τε καὶ λεπταὶ πάνυ ὀστέου καταφανέες γίνονται. ἔστι δ' αἴτιον ῥωγμέων οὔ τι αὐτίκα μετὰ τὴν τρῶσιν, οὔτ' ἐν τῇσιν ἡμέρῃσιν ἐν ᾗσιν αἱ καὶ πόνων αὖ ὄφελος γένοιτο τοῦ θανάτου τῷ ἀνθρώπῳ. αἱ δ' αὖ παχύτεραί τε καὶ εὐρύτεραι γίνονται τῶν ῥωγμέων. ἔνιαι δὲ καὶ πάνυ εὐρέαι. καὶ αἱ μὲν ἐπὶ μακρότερον γίνονται. αἱ δὲ, ἐπὶ βραχύτερον. καὶ αἱ μὲν ἰθύτεραι. αἱ δὲ, ἰθεῖαι τε καὶ πάνυ. αἱ δὲ καμπυλώτεραί τε καὶ καμπύλαι καὶ βαθύτεραι. αἱ δὲ, εἰς τὸ κάτω, καὶ διὰ παντὸς τοῦ ὀστέου.

[6] προσγένεσθαι δὲ ὀστέον] κατὰ πάντας τρόπους legit Galenus Com. 1. εἰς τὸ κατ' ἰητρεῖον hunc locum proferens, & hos modos quibus caput vulneratur explicans. Hîc autem κατήγματος nomen solutam in osse vnitatem meliùs sonare videtur quàm fracturam, tum quòd os vitiari aut nigrescere possit, tum etiam quòd collisum sit absq; fractura, quę sub hoc genere cõprehenduntur. Adde quòd Galenus lib. de Caus. symt. solutam in osse continuitatem κάταγμα καὶ ῥῆγμα vocari scribit, & quod in aliis ossibus κάταγμα, in capite ῥωγμὴν καὶ ῥῆξιν appellari. Omne autem os, vbi iniuria accessit (inquit Celsus) aut vitiatur, aut finditur, aut frangitur, aut foratur, aut colliditur, aut loco mouetur. At Galenus lib. 6. Meth. caluariæ κάταγμα, in ῥωγμὴν, θλάσιν, & ἕδραν τῶν πληξάντων diuidit. Idem quoque lib. de sympt. caus. solutę vnitatis in capite species facit, ῥωγμὴν καὶ ῥῆξιν, ἐκκοπὴν, διακοπὴν ἢ ἕδραν, θλάσμα καὶ θλάσιν, & ἔνθλασιν. Author Definit. Medic. eiusdem species octo facit vbi tamen mendum subesse videtur. Isagoges verò author quinque tantùm autem genera facit. Ex quibus locis * Paulus has καταγμάτων in calua species prosequitur. Quidam quoq; in plura genera diuidunt, quæ tamen omnia sub his quæ hîc scribuntur comprehenduntur, & ad ea quæ à Galeno in Methodo medendi posita sunt rectè reducuntur. * Cap. 90. lib. 6.

τῶν γὰρ βελέων] Id in grauioribus fracturis & collisionibus quæque à telo graui & retuso fiunt, fere contingit, vt idem os etiam collidatur. Sunt tamen Galeno lib. 6. Meth. ἁπλαῖ καὶ μόναι ῥωγμαὶ quæ à telo leuiter incidente fiunt, in quibus angustis scalpellis vtendum esse monet.

ἰδέαι δὲ ῥωγμέων] Fissuræ adeo tenues sunt aliquando vt sensum lateant & visum fugiant, ita vt neque protinus ab ictu, neque reliquis diebus quibus dolores commoueri solent vt intra septimum æstate, hyeme decimumquartum, sensui conspicuæ sint, sed specillum eludant, & tandem symptomatum vehementia malum se prodat, & ad interitum præcipitent. τριχισμὸν aut τριχοειδῆ ῥωγμὴν, huiusmodi fissuram vocat Paulus. Estque τριχισμὸς στενοτάτη ῥωγμὴ καὶ τὴν αἴσθησιν διαλανθάνουσα. διὸ πολλάκις λεληθυῖα διὰ τὸ μὴ ἀκριβῶς γνωσθῆναι τὴν σημείωσιν, θανάτου γέγονεν αἰτία. Quod certè huic loco lucem adferre maximam videtur, qui vt manifesto vitio non caret, ita certè variè ab interpretibus distractus videtur. Mihi certè non malè sic legi posse videtur: καὶ γὰρ λεπτότεραί τε, καὶ λεπταὶ πάνυ, ὥστε οὐ καταφανέες γίνονται ἔνιαι τῶν ῥωγμέων, οὔτε αὐτίκα μετὰ τὴν τρῶσιν, οὔτ' ἐν τῇσιν ἡμέρῃσιν, ἐν ᾗσιν ἂν καὶ πόνων ὄφελος αἴτιον γένοιτο τοῦ θανάτου τῷ ἀνθρώπῳ. ὄφελος autem neque solùm ὄνησιν & ἐπικούρημα Hesychio significat, sed etiam αὔξησιν. Vt & dies quibus dolores augentur & ad eorum alleuationem se comparat medicus, quique ægrum aliòqui ad mortem præcipitant, indicentur. Mirum est autem quàm sibi in literæ vitio retinendo optimè constent exemplaria omnia, ita vt ne ex his sensum vllum rectum elicere possis. Nam & ὀστέου καταφανέες γίνονται, & ἔστι δ' αἴτιον ῥωγμέων, habent omnia quæ huc vsque videre licuit exemplaria. Quod etiam in Vaticanis exemplaribus legi Calui interpretatio testatum facit. Scio viros doctissimos in hoc loco restituendo & repurgando plurimùm insudasse, quorum accuratam diligentiam non possum non liberaliter amplecti; hæc tamen mihi probabilis & ad sensum valde accommodata lectio esse videtur, quæque paucis immutatis sibi optimè constet, fereque omnia retineat quæ in codicibus reperiuntur, neque ab Hippocratis mente aliena videatur. Quædam exemplaria manu scripta legunt, ἰδέαι δὲ ῥωγμέων παντοῖαι γίνονται quam lectionem sequuntur plurimi interpretes. Fissæ autem sub ictu Caluariæ has species constituit Celsus, quòd possunt oræ esse compressæ, vel quia altera super alteram excessit, vel etiam quia vehementer rursus se commiserunt.

καὶ βαθύτεραι] Deesse alterum diuisionis membrum satis constat, quod etiam animaduertit Vidius, ideoque legendum videtur, αἱ μὲν ἐπιπολαιότεραι, αἱ δὲ βαθύτεραι, vt fissura in superficie aut in summo desinens, aut altiùs descendens indicetur. Est enim ῥωγμὴ (Definitionum Med. authori) ὀστοῦ διακοπὴ ἐπιπολαίως ἢ βαθεῖα, καὶ ἤτοι στενὴ, ἢ πλατεῖα. (Sic enim legendum videtur) Paulo verò ῥωγμή ἐστιν διαίρεσις τοῦ κρανίου ἐπιπολαίως ἢ βαθεῖα, μηδαμῶς ἔσω ἢ ἔξω μετακινηθέντος τοῦ πεπονθότος ὀστέου. Hîc autem aliquid desiderari & vitium subesse indicat asteriscus Asulano codici præfixus. Quod certè vt me plurimùm mouet non esse à Cornario animaduersum, ita post has nostras lucubrationes à doctissimo Scaligero esse acutissimè obseruatum magnopere gaudeo.

Contundi autem os potest, osse naturaliter se habente, vt & rima nulla ad ossis contusionem accedat. Atq; hic alter modus est. At cõtusionis plures sint formæ. Nam plus aut minùs, & altius per totũ os contusio peruadit, aut minùs altè, neq; per totũ os, & ampliorem aut minorẽ tum longitudinẽ tum latitudinẽ occupat. Sed nulla earũ qualisnã specie, aut quanta magnitudine existat, oculis diiudicari potest. Neq; enim vbi quid contusum est, & malum accessit, statim sub ipso vulnere contusio oculis est conspicua, vt neq; rimę quędam, quę procul à fisso osse longiùs excurrũt.

[7] Φλασθείη δ' ἂν τὸ ὀστέον ἐν τῇ ἑωυτοῦ φύσει, καὶ ῥωγμὴ τῇ φλάσει οὐκ ἂν προσγένοιτο τῷ ὀστέῳ οὐδεμία. δεύτερος οὗτος. ἰδέαι δὲ τῆς φλάσιος πλείους γίνονται. καὶ γὰρ μᾶλλόν τε καὶ ἧσσον φλᾶται, καὶ ἐς βαθύτερον τε καὶ διὰ παντὸς τοῦ ὀστέου. καὶ ἧσσον ἐς βαθὺ, καὶ διὰ παντὸς τοῦ ὀστέου. καὶ ἐπὶ πλέον τε καὶ ἔλασσον, μήκεός τε καὶ πλατύτητος. ἀλλὰ τουτέων τῶν ἰδεῶν, οὐδεμία ἐστὶν ἰδόντα τοῖσιν ὀφθαλμοῖσι γνῶναι, ὁποίη τίς ἐστι τὴν ἰδέην, καὶ ὁπόση τὸ μέγεθος. οὐδὲ γὰρ εἰ πέφλασται, ἐόντων πεφλασμένων καὶ τοῦ κακοῦ γεγενημένου, γίνεται τοῖσιν ὀφθαλμοῖσι καταφανὲς ἰδεῖν αὐτίκα μετὰ τὴν τρῶσιν. ὥσπερ οὐδὲ τῶν ῥωγμέων ἔνιαι ἑκὰς ἐοῦσαι καὶ ἐρρωγότος τοῦ ὀστέου.

[7] ἐν τῇ ἑωυτοῦ φύσει] Illud ἐν τῇ ἑωυτοῦ φύσει obscurum est, & perinde valet ac osse naturaliter habente & in suo statu remanente, hoc est, citra

A est, citra vnitatis solutionem, & osse neque fracto, neque fisso, neque depresso, quod dicitur lib. de Caus. morb. τῆς ἔξωθεν ἐπιφανείας τῶν παθόντων μορίων συνεχοῦς ἔτι φυλαττομένης, & apud authorem Definit. Medic. δίχα καταγμάτων. Paulus verò χωρὶς τοῦ λυθῆναι τὴν συνέχειαν dixit. Est enim θλάσμα aut θλάσις solutæ in osse continuitatis species, cùm sub irruente extrinsecus aliquo violento, valido & duro corpore, os ita contunditur, vt externa facies integra permaneat, & in profundo sint multæ & paruæ diuisiones, quod in puerorũ ossibus maximè contingit. Oportet enim in se cogi quod contunditur, atque ita molle esse vt absolutam duritiem non assequatur. Idem etiam in carne contingere videtur, & eandem appellationem habet, vt patet initio lib. 4. Meth. & lib. de Caus. morborum. Est etiam θλάσις fracturæ cranij species, vt hîc, & apud authorem Definit. Medic. etsi potiùs caluariæ ossis in anteriorem partem impulsio, aut introrsum flexio, quàm fractura, cauitatem citra vnitatis solutionem efficiens, velut in stanneis aut æneis vasis contingit. Quod ex authore Definit. Medic. sumpsisse videtur Paulus, vbi & θλάσεως nomine ἔνθλασις etiam comprehenditur, vt ex Galeno lib. de Caus. morb. videre est. Potest etiam euenire (inquit Celsus) vt ex ictu neque findatur os, neque perfringatur, sed summum tamen collidatur exasperetúrque.

B καὶ ἧσσον ἐς βάθυ] καὶ ἢ διὰ παντὸς τοῦ ὀστέου malim cum Paulo, etsi καὶ διὰ παντὸς τοῦ ὀστέου ferri possit, vt legunt cæteri omnes, quòd ista superiori diuisioni satis opponantur. Vitiosa sunt autem exemplaria quæ ἐς βαθύτερόν τι καὶ ἔλασσον μήκεός τι καὶ πλάτυνθος legunt, quod nonnullas species prætermittant. Contusionis species tantùm duas facit Paulus. Aut enim per totam suam crassitudinem os colliditur, adeò vt sæpe etiam membrana abscedat, & per totum à caluaria prematur: Aut non per totam suam crassitudinem, sed solùm circa externam superficiem, vsque ad secundam laminam. Qui locus vitiosè admodum apud Paulum legitur. Sunt autem fissuræ quædam, quæ extra plagam ampliùs extenduntur & longiùs excurrunt, quas ad finem vsque persequi non conuenit, vt placet Galeno & Paulo, id persuasum habentes, minimè futurum vt ex eo noxa sequatur vlla, si reliqua omnia rite procedant. Quædam etiam non quà plaga est illata, sed altera parte fiunt, eæq; facilè sensum effugiunt, neq; adeo oculis sunt conspicuæ.

[8] Ἐσφλᾶται δὲ ὀστέον ἐκ τῆς φύσιος τῆς ἑωυτοῦ ἔσω σὺν ῥωγμῇσιν. ἄλλως γὰρ οὐκ ἂν ἐσφλασθείη. τὸ γὰρ ἐσφλώμενον, ἀπορρηγνύμενόν τε καὶ καταγνύμενον, ἐσφλᾶται ἔσω ἀπὸ τοῦ ἄλλου ὀστέου μένοντος ἐν τῇ φύσει τῇ ἑωυτοῦ. καὶ δὴ οὕτω ῥωγμὴ ἂν παρείη τῇ ἐσφλάσει. τρίτος οὗτος ὁ τρόπος. ἐσφλᾶσθαι δὲ ὀστέον πολλὰς ἰδέας. καὶ γὰρ ἐπιπλέον τοῦ ὀστέου καὶ ἐπ' ἔλασσον. καὶ μᾶλλόν τε καὶ ἐς βαθύτερον κάτω. καὶ ἧσσόν τε καὶ ἐπιπολαιότερον.

Os medium desidit, vbi à natura sua intro recedit, vnà cum rimis, aliòqui medium non desideret. Quod enim medium desidit, ab alio osse naturaliter se habente abruptum fractumq; intro cedit, itaq; sanè huic casui rimam accedere necesse est. Atq; hic tertius est modus. Multis autẽ modis os mediũ desidit. Namq; hoc maiorem & minorem osis partem occupat, aut magis & altiùs ad imum penetrat, aut minùs, & in superficie extat.

D [8] ἐσφλᾶται τὸ ὀστέον] ἐσφλᾶν medium os desidere dicimus cum Celso, quod intro cedit & deprimitur, & sub graui & retuso telo, interdumque etiam acuto accidit. ὀστέον ἐμπεφλασμένον dicitur Prorrh. 2. vt illic scripsimus, & vitiosè ἐμπεπλασμένον scribitur. Galenus lib. de Caus. morb. ἔνθλασιν vocat, hoc est contrusionem, vbi concauitas aliqua ex collidentis corporis ictu inducta apparet. At eam sub θλάσεως nomine cæteri comprehendunt, vt Galenus 6. Meth. Paulus & author Definit. Medic.

ἄλλως γὰρ οὐκ ἂν ἐσφλασθείη] Os depressum & medium desidens, fractum quoq; esse, & ab altero osse quod naturali statu remanet abruptum necesse est. Celsus os quod desedit, siue totum perfractum est, ab alio ex toto recessisse, siue circumpositæ caluariæ inhærere exigua parte vult. Galenus lib. de Caus. morb. vbi non solùm ad interiora recesserit os capitis, sed etiam ruptura quædã in exteriori facie accesserit, compositum esse morbum scribit, nullumq; huiusmodi affectui à priscis inditum esse nomen, ideoq; potiùs oratione quàm nominibus extremè barbaris, qualia Medicis recentioribus vsurpantur, esse explicandum. Vbi certè solum ossis ad interiora recessum, & absq; fractura, comprehendere videtur.

E ἐσφλᾶσθαι δὲ τὸ ὀστέον] Galenus lib. de Caus. morb. duas θλάσεως species facere videtur, vnam cùm cauitas feriente remoto seruatur, alteram vbi mollia corpora post ictum ad priorem habitum redire solent, neq; cauitatem retinent, cuius nullo modo meminisse videtur Hippocrates.

[9] Καὶ ἕδρης γενομένης ἐν τῷ ὀστέῳ βέλεος, παραγένοιτο ἂν ῥωγμὴ τῇ ἕδρῃ, τῇ τε ῥωγμῇ καὶ φλάσιν παραγενέσθαι ἀναγκαῖόν ἐστιν, ἢ μᾶλλον, ἢ ἧσσον, ἢν περ καὶ ῥωγμὴ παραγένηται ἐνθάπερ καὶ ἕδρη ἐγένετο. καὶ ἡ ῥωγμὴ ἐν τῷ ὀστέῳ τῷ περιέχοντι τήν τε ἕδρην καὶ τὴν φλάσιν. τέταρτος οὗτος τρόπος. καὶ ἕδρη μὲν τοῦ βέλεος γίνεται ἐν τῷ ὀστέῳ. ἕδρη δὲ καλέεται, ὅταν μένον τὸ ὀστέον ἐν τῇ ἑωυτοῦ φύσει τὸ βέλος στηρίξαν ἐς τὸ ὀστέον δῆλον ποιήσῃ ὅπῃ ἐστήριξεν. ἐν δὲ τῷ τρόπῳ ἑκάστῳ πλέονες ἰδέαι γίνονται. καὶ περὶ μὲν φλάσιος καὶ ῥωγμῆς, ἢν ἄμφω ταῦτα παραγένηται τῇ ἕδρῃ, καὶ ἢν φλάσις μόνη γένηται, ἤδη πέφρασται, ὅτι πολλαὶ ἰδέαι γίνονται καὶ τῆς φλάσιος καὶ τῆς ῥωγμῆς. ἡ δὲ ἕδρη αὐτὴ ἐφ' ἑωυτῆς γίνεται μακροτέρη καὶ βραχυτέρη ἐοῦσα, καὶ καμπυλωτέρη, καὶ ἰθυτέρη, καὶ κυκλοτερής. καὶ πολλαὶ ἄλλαι ἰδέαι τοῦ τοιούτου τρόπου, ὁποῖον ἄν τι καὶ τὸ σχῆμα τοῦ βέλεος ἦ. καὶ δὲ αὐταὶ καὶ βαθύτεραί τε κάτω καὶ μᾶλλον καὶ ἧσσον. καὶ στενότεραι. καὶ εὐρύτεραι, καὶ πάνυ εὐρέαι. ἢ διακεκόφαται. διακοπὴ δὲ ὁπόση τις οὖν γινομένη μήκεός τε καὶ εὐρύτητος ἐν τῷ ὀστέῳ ἕδρη ἐστίν. ἢν τὰ ἄλλα ὀστέα, τὰ περιέχοντα τὴν διακοπὴν μένῃ ἐν τῇ φύσει τῇ ἑωυτῶν, καὶ μὴ συνεσφλᾶται τῇ διακοπῇ ἔσω ἐκ τῆς φύσιος τῆς ἑωυτῶν. οὕτω δὲ ἔσφλασις ἂν εἴη καὶ οὐκ ἔτι ἕδρη.

Ac vbi telum in osse vestigium reliquit, vtiq; rimã adiici poterit, & ad rimã collisum aut magis aut minùs accedere necesse est, cùm quà etiam parte rima accessit, eâdem teli vestigiũ appareat, & rima sit in osse quã teli vestigium & collisum continetur. Quartus hic modus est, cùm teli vestigiũ in osse remanet. Teli autem sedes dicitur, cùm os suo statu permanens manifestum fecerit quâ telum insederit. In vnoquoq; verò genere plures sunt formæ. Quodq; ad collisum & rimam attinet, siue hæc vtraq; ad teli vestigium accedant, siue collisum duntaxat fiat, varias esse tum collisi tam fissi species iam dictum est. At ipsum teli vestigium per se fit longius & breuius, magis curuum, aut rectum aut rotundum, suntq; pro teli figura multæ aliæ huiuscemodi species. Nã & ipsum, altè magis aut minùs descendit, angustiusq; est aut latius, aut amplissimum, si præcisio adiuncta sit. Præcisio autem quantamcunque longitudinem & latitudinem osis occupet, ad teli vestigiũ refertur, dummodo alia ossa quæ præcisionem continent, in suo statu maneant, neque vnà cum præcisione à suo statu recedant, & media desidant. Sic enim os medium desideret, neq; ampliùs teli vestigium esset.

⁹ ἕδρης γινομένης] ἕδρη dicitur incisum, cùm quâ telum insederit vestigiũ apparet, & veluti teli sedes à quo inflicta plaga sit. Huic rima potest accedere, & ex rima collisum, si quidem vbi rima sit, ibidem os incidatur, & vbi fissum est, ibidem incisum & collisum sit. Isq; est horum verborum & omnium exemplarium sensus, si εἰ ῥῆξις καὶ ῥωγμὴ προσγένηται legatur. Potest & exemplarium lectio retineri, vt aut rima inciso adiiciatur, & ex ea collisum, aut ad rimam etiam incisum accedat, & quâ parte os fissum est, eâdem incidatur & collidatur. Vidus hunc sensum sibi elicit, vt quâ parte rima inciso ossi adiicitur, eâdem collisum ad incisionem & rimã accedat. Vbi & aliter quàm habent nostra exemplaria legisse videtur, ἢ φλάσις ἐν τῷ ὀστέῳ τῷ περιέχοντι τὴν ἕδρην ἢ τὴν ῥωγμήν. Atque hic quartus modus est, vbi ad teli vestigium fissum accedit, indeq; collisum, aut vbi ad rimam incisum & collisum quoq; accedit.

ἕδρη δὲ τοῦ βέλεος] Hîc alium modum constituit Vidius, præter omnium exemplarium fidem, vbi os quod inciditur, colliditur ita vt ad incisum & collisum nulla rima accedat, fiatq; teli sedes in osse.

ἢ διακεκόφαται] Id ad ἕδρην referri videtur, vt sedes profundior & altior, aut angustior & latior sit, si διακοπὴ accesserit, tuncq; tertia ἕδρης species constituatur, siue per se, siue vnà cum dissectione & διακοπῇ spectetur, tuncq; ἢν διακεκόφαται legendum videretur. Potest & per se legi, ἢ διακεκόφαται, vt ossis præcisio intelligatur, altera ἕδρης species. Est autẽ διακοπὴ dissectio, præcisio, quo nomine magnum omne & profundum vulnus Hippoc. significatur, tamq; altè impactũ vt per totum & ad cauitatem vsq; peruadat, aut etiã interiorem ossis superficiem, quam cauitas excipit, pertingat, vt aph. 24. lib. 7. & 18. & 19. lib. 6. διακόμματα dicuntur Prorrh. 2. et διακοπαὶ, dissectiones, præcisiones. Discissa dici possunt, quæ magnas habent dissectiones, discussa vocat Celsus. Galen. verò lib. de Caus. morb. διακοπὴν vocat solutam in osse continuitatem ab acuto aliquo irruente & incidẽte, eandem ἐκκοπὴν & ἕδρην, quæ ab ἐκκοπῆς nomine aliis etiam comprehenditur. Apparet autem literam esse vitiatam, & διακοπὴ δὲ, & ἕδρη ἐστὶν legendum.

Os sub vulnere frangitur alia capitis parte quã qua vlcus est, & os nudatum est. Quintus hic modus est. Huicque calamitati nullis remediis subuenias. Neq; enim vbi istud cõtingit, quanam ratione istud homo patiatur, aut quanam capitis parte ex eius percunctatione deprehendas.

¹⁰ Ὀστέον τιτρώσκεται ἄλλῃ τῆς κεφαλῆς ἢ ᾗ τὸ ἕλκος ἔχει ὥνθρωπος, καὶ τὸ ὀστέον ἐψιλώθη τῆς σαρκός. πέμπτος οὗτος ὁ τρόπος. καὶ ταύτην τὴν ξυμφορὴν ὅταν γένηται, οὐκ ἂν ἔχοις ὠφελῆσαι οὐδέν. οὐδὲ γὰρ εἰ πέπονθε τὸ κακὸν τοῦτο οὐκ ἔστιν ὅπως χρὴ αὐτὸν ἐξελέγξαντα εἰδέναι εἰ πέπονθε τὸ κακὸν τοῦτο ὥνθρωπος, οὐδὲ ὅπῃ τῆς κεφαλῆς.

¹⁰ Hic quintus est fracturæ modus, in quo caluaria aliâ parte quàm quâ vulnus inflictum fuerit, siderit. Quod & experientia quotidiana, & recentiorum ac veterũ Chirurgorũ monimentis manifestissimè est contestatũ, & Celso his verbis affirmatũ, Solet etiam euenire, vt alterâ parte fuerit ictus, & os alterâ fiderit. Itaq; si grauiter aliquis percussus est, si mala indicia subsecuta sunt, neque eâ parte quâ cutis discussa est rima reperitur, non incommodum est parte altera considerare, num quis locus mollior sit & tumeat, eumq; aperire. Si quidem ibi fissum os reperietur, nec tamen magno negotio cutis sanescit, etiam si frustra desecta est, (aut in frusta desecta est, vt legit Scaliger) ἀπήχημα dicũt recentiores caluariæ fracturã in oppositis iis quæ percussæ sunt partibus, quod tamen in caluaria fieri posse negat Paulus, asseuerat Soranus, experientia comprobat. eaq; de re magna est Chirurgorũ dissensio. Rarò etiam, sed aliquando tamen euenit (inquit Celsus) vt os quidem totũ integrũ maneat, intus verò ex ictu vena aliqua in cerebri membrana rupta, aliquid sanguinis mittat, isq; ibi concretus magnos dolores moueat, oculosq; pus obcœcet. (Sic enim rectissimè legit Scaliger.) Sed ferè contra id dolor est, & eo loco cute incisa pallidum os reperitur. Ideoq; id quoq; os excidendum est. Istud etiam cõtingere in casu, præsertim ex sublimi, scribit † Galenus lib. 2. Compos. pharm. κατὰ τόπ. in his quæ ab Apollonio ad dolorem capitis ex plaga scripta sunt. Hîc autem vitiatos esse codices satis est manifestum. † Cap. 1.

Ex his fracturæ modis ad sectionem veniendum suadet, tum ossis collisio, quæ & oculis non patet, & aliquo modo manifesta est, tùm rima, siue oculos lateat, siue sit cõspicua. Quin & vbi teli vestigium in osse remanet, siue ad id præterea rima & collisio accesserit, siue collisio sola absq; rima, tunc etiam ad sectionem veniendum. Os autem medium ex naturali statu desidens, parum sectione indiget, tum quæ maximè deorsum insederunt, maximeque perfracta sunt, minimè sectione vtendum suadent. Neq; vbi teli vestigium per se remanet citra rimam & collisionem, sectione opus est, neq; si præcisio magna lataq; fuerit. Præcisio enim & teli vestigium ad idem referuntur.

¹¹ Τούτων τῶν τρόπων τοῦ κατήξιος ἐς πρίσιν ἀφήκει, ἤτε φλάσις ἢ ἀφανὴς ἰδεῖν, καὶ ἢν πως τύχῃ φανερὴ γενομένη. καὶ ῥωγμὴ ἢν ἀφανὴς ᾖ, καὶ ἢν φανερὴ ᾖ. καὶ ἢν ἕδρης γενομένης τοῦ βέλεος ἐν τῷ ὀστέῳ προσγένηται ῥωγμὴ καὶ φλάσις τῇ ἕδρῃ. καὶ ἢν φλάσις μούνη προσγένηται, αὕτη ῥωγμῆς τῇ ἕδρῃ, καὶ αὐτὴ ἐς πρίσιν ἀφήκει. τὸ δὲ ἔσω ἐσφλώμενον ὀστέον ἐκ τῆς φύσιος τῆς ἑωυτοῦ, ὀλίγα τῶν πολλῶν πρίσιος προσδέεται, καὶ τὰ μάλιστα ἐσφλασθέντα καὶ μάλιστα καταρραγέντα. ταῦτα πρίσιος ἥκιστα χρήζει. οὐδὲ ἕδρη αὐτὴ ἐφ᾽ ἑωυτῆς γενομένη ἄτερ ῥωγμῆς καὶ φλάσιος, οὐδὲ αὐτὴ πρίσιος δεῖται. οὐδ᾽ ἢ διακοπὴ ἢν μεγάλη καὶ εὐρέη οὐδ᾽ αὐτή. διακοπὴ γὰρ καὶ ἕδρη τὸ αὐτό ἐστιν.

¹¹ Os fractum nisi succursum est, grauibus inflammationib. afficit, difficiliusq; postea tractatur (inquit Celsus) Succurritur autem per sectionem, quæ ideo necessaria est, vt via saniei & his quæ eximenda sunt pateat, & vt medicamentis idoneis adhibitis curatio rite procedat, vt neq; inflammatio contrahatur, neq; sanies coaceruetur. Quod in aliis quidem membris cùm per deligationẽ idoneam, quæ fracturis adhibetur, prouideri possit, in capite verò eiusmodi deligatio quę phlegmonem arceat, aut quod affluit reprimat, aut quod in ægris partib. continetur exprimat, adhiberi nequeat, contingit vt omnis sanies prona feratur, & supra membranã colligatur. Ideoq; vt superuacuam humiditatem collectam detergeamus, & per siccantia curationem instituamus, fracturã nudare & os aperire tutius est, vt luculentissimis verbis scribitur à Galeno lib. 6. Meth. Quod ex Hippocr. doctrina sumptũ est, qui lib. περὶ τόπων τῶν κατ᾽ ἄνθρωπον, serram in fracturis cur adhibere oporteat his verbis aperit, ἢν μὲν τὸ ὀστέον καταγῇ καὶ ξυντριβῇ, ἀκίνδυνον. καὶ ἰᾶται χρὴ τῷ τοῦ ὑγραίνουσι φαρμάκοισιν. ἢν δὲ ῥαγῇ, καὶ ῥωγμὴ ἐγγίνηται, ἐπικίνδυνον. τοῦτον πρίειν ὡς μὲν κατὰ τὴν ῥωγμὴν τὸ ὀστέον ἰχὼρ ῥέων τὴν μήνιγγα σήπει. ὅσῳ χρόνῳ σινοντεῖσιν μέν, ἄξιαν δὲ λύπης καὶ μαίνεσθαι ποιεῖ τὸν ἄνθρωπον. τοῦτον χρὴ πρίειν ὡς ἔξοδος ᾖ τῷ ἰχῶρι, μὴ μοῦνον ἔξοδος, εὐρέος διαπρίειν, καὶ φαρμάκοισι χρῆσθαι, ἃ ἐφ᾽ ἑωυτὰ τὸ ὑγρὸν ἕλκουσιν, καὶ ἕλκει. Est aũt hîc πρίσις ossis perforatio & sectio per terebram, vt & πρίονα terebellã vocat Hippoc. & Paulus. Vtebantur verò antiqui in ossium sectione terebellis, quæ duorũ erant generũ Celso & Galeno, deinde scalpris tum excisoriis, tum cauis (quos κοιλισκοὺς Galenus, Paulus κοιλισκωτοὺς vocat) tum rasoriis, quos angustos & ξυστῆρας vocabãt. Erant & scalpri lenticulares φακωτοὶ dicti, quibus ad membranæ tutelam in caluaria secanda vtebantur. Paulus etiam μηνιωτοὺς scalpros specilli formam habentes, in excidendis eminentibus ossibus celebrat, quam in rem planos scalpros Celsus adhibet. Erant & χοινικίδες seu χοινίκια Celso, modioli dicti, velut serræ teretes, quæ ex serua & terebra constabant, trepanis nostris quibus hodie variè vtuntur Chirurgi, non longè absimiles, quibus etiam vsum Hippocratem est vero simile.

καὶ ῥωγμὴ ἢν ἀφανὴς ἰδεῖν] Galenus in simplici fractura quæ ad internam ossium faciem & ad cerebri vsq; membranas peruenit, & vbi os

A vbi os infirmum eſt, anguſtis ſcalpellis vtitur, quos numero multos adhibet, primò latiores, ſecundo loco anguſtiores, mox reliquos vſque ad anguſtiſſimos, quibus in ipſa diploe vti iubet. Vbi verò cum fractura contuſio aliqua receſſerit, quod contuſum eſt excidi vult, idq; vel terebellis prius in circuitu perforatum, mox deinde ſcalpris admotis, vel protinus ab initio cauis excisoriis ſcalpris, quos κυκλίσκους vocat. Atque ſub eo caſu, etſi per cycliſcos adminiſtratio non omnino vitioſa eſt, iis tamen vbi magna ſit fractura, oſſaque vehementer fracta & mota ſint, commodiſſimè vti iubet, primâ aggreſſione latioribus, poſtea magis anguſtis, donec ad craſſam membranam perueneris, vt per eos lenticulatis ſcalpris via fiat. At vbi plurimùm firma oſſa ſint, terebellis quæ ita excogitatæ ſint, vt demergi non poſſint, oſſa foranda præcipit. Quas pro caluariæ craſſitudine complures ea de cauſſa præparatas habere expedit. Qua in re eum ſequitur Paulus. Celſus verò vbi os caluariæ fiſſum eſt, ſi ora alteri inſedit, ſatis habet id quod eminet plano ſcalpro excidere, quo ſublato iam rima hiat quantum curationi ſatis eſt. At ſi oræ inter ſe comprimuntur, à latere eius interpoſito digiti ſpatio terebra foramen faciendum eſt, ab eoq; ſcalper duabus lineis ad rimam agendus, ad ſimilitudinem C li-B teræ, ſic vt vertex eius à foramine, baſis ad rimas ſit. Quòd ſi rima longiùs patet, ab altero foramine, rurſus ſimilis ſinus fieri debebit, & ita nihil latens in eo oſſe concauum eſt, abundeque exitus datur intus lædentibus. In hic verò caſibus commodiſſimè à recentioribus Chirurgis trepanæ noſtræ adhibentur.

ἐὼν ἕδρης γινομένης] In vehementiſſimis fracturis, quales ſunt ἐγγείσωματα aut καμαρώσεις, Galenus id totum quod ægrũ eſt per ſcalpros cauos excidit, vt promptè lenticulatus ſcalper ſubintret, citra perforationem poſt ſcalpturam adhibitus, quo deinde ſubmiſſo eiuſque acie per longitudinem circumducta, ac paruo malleolo impulſa, caluariam diuidit. Quem excidendi modum vt maximè commodum, ita valde tutum celebrant Galenus & Paulus. Quòd ſi os in tenues partes ſit contritum aut comminutum, eas per idoneum inſtrumentum auferre oportet. Quam in rem ἐσάγειν, forcipem, vel ſellam aut vectes tum dentatos, tum minimè dentatos adhibemus, vt iis eleuatis & commotis locus ad demittendum ſcalprum lenticulatum præparetur, & quicquid membranam pungit aut comprimit attollatur. Quam quoque curationem his verbis Celſus celebrat. Deinde ſi qua labent, & ex facili re-C moueri poſſunt forfice ad id facta colligenda ſunt, maximeq; ea quæ acuta membranam infeſtant. Si id ex facili fieri non poteſt, ſubiicienda lamina eſt, quam cuſtodem eius membranæ eſſe propoſui, & ſuper eam quicquid ſpinoſum eſt, & intus eminet, excidendum eſt, eadem lamina quicquid deorſum inſedit attollendum. Hoc genus curationis efficit, vt quâ parte fracta oſſa tamen inhærent, ſolidentur, quâ parte abrupta ſunt, ſine vllo tormento, ſub medicamento, tempore excidant, ſpatiumq; inter hæc ſatis illi magnum ad extrahendam ſaniem relinquatur, pluſq; in oſſe propugnaculi cerebrum habeat, quàm habiturum fuit eo exciſo.

τὰ δ' ἔσω ἐσφλώμενον] oſſa quæ intro ceſſerunt, aut vehementer perrupta ſunt, & deorſum inſederunt, ſectionem vt pote ſuperuacaneam minimè poſtulant, cùm ſatis viæ ad educendam ſaniem pateat. Sæpe verò attolli debent, vbi membranam vrgeant, non raro etiam euelli, ſi eam irritent, & perrupta ſint, idque citra ſectionem. Quam ad curationem elegans eſt Celſi præceptum. Vbi medium deſedit, eandem cerebri membranam os vrget, interdum etiam ex fractura quibuſdam velut aculeis pungentibus. His ita ſuccurrendum eſt, vt tamen quàm minimùm ex oſſe dematur. Ne ſi fractum quidem os deſedit, totum excidi neceſſe eſt. Sed ſiue totum perfractum eſt, & ab alio ex toto receſſit, ſiue circumpoſitæ caluariæ inhæret exigua parte, ab eo quod naturaliter ſe habet, ſcalpro diuidendum eſt; deinde in eo quod deſedit, iuxta rimam quam fecimus, foramina addenda ſunt. Si in anguſto noxa D eſt, duo: ſi latiùs patet, tria: ſeptaq; eorum excidenda: & tum ſcalper vtrinq; ad rimam agendus, ſic vt lunatum ſinum faciat, imaq; pars eius intus ad fracturam, cornua ad os integrum ſpectent.

[12] Πρῶτον δὲ χρὴ τὸν τρωματίην σκέπτεσθαι ὅπῃ ἔχῃ τὸ τρῶμα τῆς κεφαλῆς, εἴτ' ἐν τοῖσιν ἀσθενεστέροισιν. καὶ τὰς τρίχας καταμανθάνειν τὰς περὶ τὸ ἕλκος, εἰ διακεκόφαται ὑπὸ τοῦ βέλεος, καὶ εἰ ἔσω εἴησαν ἐς τὸ τρῶμα, κινδυνεύειν τὸ ὀστέον ψιλὸν εἶναι τῆς σαρκός. καὶ ἢν τοῦτο ᾖ, E φάναι ἔχειν τι σίνος τὸ ὀστέον ὑπὸ τοῦ βέλεος. ταῦτα μὲν οὖν χρὴ ἀποπρόσωθεν σκεψάμενον λέξαι, μὴ ἁπτόμενον τοῦ ἀνθρώπου. ἁπτόμενον δ' ἤδη πειρᾶσθαι εἰδέναι σάφα, εἰ ἐστὶ ψιλὸν τὸ ὀστέον τῆς σαρκὸς ἢ οὔ. καὶ ἢν μὲν καταφανὲς ᾖ τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν τὸ ὀστέον ψιλόν. εἰ δὲ μή, τῇ μήλῃ σκέπτεσθαι. καὶ ἢν μὲν εὕρῃς ψιλὸν ἐὸν τὸ ὀστέον τῆς σαρκός, καὶ μὴ ὑγιὲς ἀπὸ τοῦ τρώματος, χρὴ τοῦ ἐν τῷ ὀ-F στέῳ ἐόντος τὴν διάγνωσιν πρῶτα ποιέεσθαι, ὁρῶντα ὅσον τέ ἐστι τὸ κακὸν, καὶ τίνος δεῖται ἔργου. χρὴ δὲ καὶ ἐρωτᾷν τὸν τετρωμένον ὅπως ἔπαθε καὶ τίνα τρόπον. ἢν δὲ μὴ καταφανὲς ᾖ τὸ ὀστέον, εἰ ἔχει τι κακὸν ἢ μὴ ἔχει, πολλῷ ἔτι χρὴ μᾶλλον τὴν ἐρώτησιν ποιέεσθαι, ψιλοῦ τε ἐόντος τοῦ ὀστέου τὸ τρῶμα ὅπως ἐγένετο, καὶ ὄντινα τρόπον. τὰς γὰρ φλάσιας, καὶ τὰς ῥωγμὰς τὰς οὐ φαινομένας ἐν τῷ ὀστέῳ, ἐνε-G ούσας δὲ, ἐκ τῆς ὑποκρίσιος τοῦ τετρωμένου πρῶτον διαγινώσκειν πειρᾶσθαι εἴ τι πέπονθε τοῦτο τὸ ὀστέον ἢ οὐ πέπονθεν. ἔπειτα δὲ καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ ἐξελέγχοντα πλὴν μηλώσιος. μήλωσις γὰρ οὐκ ἐξελέγχει εἰ πέπονθε τοῦτο τῶν κακῶν τὸ ὀστέον, καὶ εἴ τι ἔχει ἐν αὐτῷ, ἢ οὐ πέπονθεν, ἀλλ' ἕδρην τε τοῦ βέλεος ἐξελέγχει μήλωσις. καὶ ἢν ἐμφλασθῇ τὸ ὀστέον ἔσω ἐκ τῆς φύσιος τῆς ἑωυτοῦ. καὶ ἢν ἰσχυρῶς ῥαγῇ τὸ ὀστέον, ἅπερ καὶ τοῖσιν ὀφθαλμοῖσι καταφανέα ἐστὶν ὁρῶντα γινώσκειν.

Imprimis autem ad vulneratum attendere oportet, quanam capitis parte, númne imbecilliore vulnus acceperit, & capillos circa vulnus animaduertere, qui ſi telo præciſi & in vulnus impacti ſint, os carne nudatum eſſe vero eſt ſimile. Quod ſi ſic, os à telo noxiam accepiſſe aſſerendum. Hæc quidem certè longè ante quàm homini manus admoueas conſiderāda ac dicenda ſunt. Vbi verò iam admoueris, os carne nudatum ſit, nécne, conandum vt apertè intelligas, idq; ſub conſpectũ veniat. Quod ſi oculis non pateat, ſpecillo conſiderandum. Ac vbi quidem os carne nudatum, neq; à vulnere integrum deprehenderis, primũ inſpecto malo quantum ſit, quamq; operam requirat, eius quod in oſſe ſubeſt dignotionem facere oportet. Interrogandus quoque vulneratus, qualiter & quonam modo vulnus acceptũ ſit. Sin verò minimè conſpicuum eſt os nécne vitium aliquod habuerit, multò adhuc magis interrogatione vtendum nudato etiam oſſe qualiter & quonam modo vulnus illatũ ſit. Vbi enim oſſa colliſa aut fiſſa non apparent, eſſe tamen ſolent, primùm ex ſauciati reſponſione citra ſpecillum res eſt exploranda. Neq; enim ſpecillo hoc oſſis vitiũ deprehenditur, neque ſi quam in ſe noxiam ſenſerit nécne. Sed vbi teli veſtigium remanet, aut os à naturali ſtatu recedens medium deſidit, aut vehementer perfractum eſt, id ſpecillo arguitur, quod & oculis intuenti manifeſtò notum eſt.

[12] πρῶτον δὲ χρὴ] In capitis vulneribus óſne fractum ſit ratiocinatione aut ſenſu cognoſcendum. Ratiocinatione coniectura du-H citur ex eius quod ictum fecit corporis acumine, grauitate, duritie, aut violentia, deinde ex ſymptomatis quæ vulnerato accidunt. Senſus ſignificatione autē percipitur, cùm inſigne vulnus oculis patet, aut per ſpecillũ exploratur. Interrogatione etiam vtendum, num violenter ad homine percuſſus fuerit, aut num violēter impegerit in rem aliquam, aut graue aliquid in eum ceciderit.

πλῶ μυλάσιος] Post ratiocinationem tamen & interrogationem ossis fracturam certiore nota explorari iubet Celsus. Ergo quà plaga est, demitti specillum oportet, neq; nimis tenue, neq; acutum, ne cùm in quosdam sinus naturaliter inciderit, opinionem fracti ossis frustra faciat, neq; nimis plenum, ne paruulæ rimulę fallant. Vbi specillum ad os venit, nihil nisi læve & lubricum occurrit, integrum id videri potest. Si quid asperi est, vtiq; quà suturæ non sint, fractum os esse testatur.

A

Frangitur autem os rimis obscuris & conspicuis, & colliditur collisionibus minimè patētibus, & à naturali suo statu recedens medium desidit, tum præcipuè cùm alter alterum de industria sauciare cupiens, vulnerat, aut cùm ex superiore loco telum emittitur, aut ictus infligitur, vtrolibet modo contingat potius quàm si ex complanato loco, & si quis manu telum continens vel iaciat, vel feriat, vel cùm robustior imbecilliores vulnerat. Ex iis quibus ex casu partes quæ circa os sunt, aut os ipsum vulneratur, qui ex maximè sublimi loco in durissimum & obtusissimū quid cadit, is periclitatur ne os perrūpatur, aut collidatur, aut à naturali suo statu intro medium desidat. At qui ex complanato loco potiùs, & in mollius quiddam cadit, ei minus istas offensiones, aut nullo modo os sentiet. Ex telis autem quæ in caput illabuntur, & quæ iuxta os sunt vulnerāt, quod ex maximè sublimi & minimè complanato loco incidit, quodq; durissimum, maximè obtusum & graue, minimeq; leue, aut minimè acutum & molle fuerit, id os rumpere ac collidere poterit. Ac præcipuè sanè periculum est ne ea os sentiat, vbi talia contigerint, sicq; vulnerari os contingat, vt è directo telo occurrat, siue manu, siue iactu vulnus infligatur, siue quid in ipsum illabatur, siue corruens vulneretur, seu quomodolibet vulnerati os telo obuiā eat. At tela quę in obliquū distrahunt, sub his os minùs rumpitur, & intro ad caput cōtunditur, licet os carne nudatum sit. Quædam enim sic illata vulnera, neq; os carne detegunt.

[13] Ῥήγνυται δὲ τὸ ὀστέον τάς τε ἀφανέας ῥωγμὰς καὶ τὰς φανερὰς, καὶ φλᾶται τὰς ἀφανέας φλάσιας, καὶ ἐσφλᾶται ἔσω ἐκ τῆς φύσιος τῆς ἑωυτοῦ μάλιστα ὅταν ἕτερος ὑφ᾽ ἑτέρου τιτρωσκόμενος ἐπίτηδες τρῶσαι βουλόμενος. ἢ ὅταν ἐξ ὑψηλοτέρης γίνηται ἡ βολὴ ἢ ἡ πληγὴ, ὁποτέρα ἂν ᾖ μᾶλλον. ἢ ὅταν ἐξ ἰσοπέδου τῇ χειρὶ. καὶ ἢν ἐπικρατέῃ τῇ χειρὶ τὸ βέλος. ἤν τε βάλλῃ, ἤν τε τύπτῃ. καὶ ἰσχυρότερος ὢν ἀσθενεστέρους τιτρώσκῃ. ὅσοι δὲ πίπτοντες τιτρώσκονται, περί τε τὸ ὀστέον, καὶ αὐτὸ τὸ ὀστέον. ὁ ἀπὸ ὑψηλοτάτου πίπτων καὶ ἐπὶ σκληρότατον καὶ ἀμβλύτατον, τούτῳ κίνδυνος τὸ ὀστέον ῥαγῆναί τε καὶ φλασθῆναι, καὶ ἔσω ἐσφλασθῆναι ἐκ φύσιος τῆς ἑωυτοῦ. τῷ δ᾽ ἐξ ἰσοπέδου μᾶλλον χωρίου πίπτοντι καὶ ἐπὶ μαλθακώτερον, ἧσσον ταῦτα πάσχει τὸ ὀστέον, ἢ οὐκ ἂν πάθοι. ὅσα δὲ ἐμπίπτοντα ἐς τὴν κεφαλὴν βέλεα τιτρώσκει περὶ τὸ ὀστέον, τὸ ἀπὸ ὑψηλοτάτου ἐμπεσὸν, καὶ ἥκιστα ἐξ ἰσοπέδου. καὶ σκληρότατόν τε καὶ ἀμβλύτατον, καὶ βαρύτατον, καὶ ἥκιστα κοῦφον. καὶ ἥκιστα τε ὀξὺ καὶ μαλθακόν. τοῦτο ἂν ῥήξειε τὸ ὀστέον καὶ φλάσειε. καὶ μάλιστά γε ταῦτα πάσχειν τὸ ὀστέον κίνδυνος, ὅταν ταῦτα τε γίνηται, καὶ ἐς ἰθὺ τρωθῆναι κατ᾽ ἀντίον γίνηται τὸ ὀστέον τοῦ βέλεος. ἤν τε πληγῇ ἐκ χειρός. ἤν τε βληθῇ. ἤν τε ἐμπέσῃ αὐτέῳ. καὶ ἢν αὐτὸς καταπεσὼν τρωθῇ. καὶ ὅπως τρωθεὶς κατ᾽ ἀντίον γένοιτο τοῦ ὀστέου τοῦ βέλεος. τὰ δὲ πλάγιον τοῦ ὀστέου παρασύραντα βέλεα, ἧσσον καὶ ῥήγνυσι τὸ ὀστέον. καὶ φλᾷ εἴσω ἐς κεφαλὴν, κἂν ψιλωθῇ τὸ ὀστέον τῆς σαρκός. ἔνια γὰρ τῶν τρωμάτων τῶν οὕτω παραθέντων οὐδὲ ψιλοῦται τὸ ὀστέον τῆς σαρκός.

E

[13] ῥήγνυται δὲ τὸ ὀστέον] Tria hic ponuntur offensionum genera sub quibus os frangitur, colliditur, aut medium desidit. Ictus enim infligitur vbi quis alterum de industria potiùs quàm imprudens vulnerat, velut in pugilibus aut luctatoribus accidit, siue ex sublimiori aut complanato loco id fiat, siue cominus aut eminus, & manu telū quis continens feriat, aut iaciat, aut validior imbecilliorem sauciet. Offenditur quoque æger vbi ex sublimi in durissimum & obtusissimum quidpiam impingit, potiùs quàm ex complanato loco in molle quiddam. At quæ in ægrum illabuntur, si è sublimi incidāt, & durissima sint, valde grauia & obtusa, ea magis os rumpunt & collidunt, quàm leuia, acuta & mollia, aut quæ ex complanato & æquabili loco incidunt, tum præcipuè si è directò os si occurrant, siue cominus, siue eminus vulnus infligatur. In Coacis Præsagiis hujusmodi capitis noxiæ breuibus verbis sic cōprehenduntur: ῥήγνυται δὲ τὰ κεφαλῆς ὀστέα ὑπὸ τῶν βαρέων καὶ στρογγύλων βελέων μάλιστα, καὶ ἐκ τῶν ἐξ ὑπεναντίης φερομένων, καὶ μὴ ἐξ ἰσοπέδου.

ἐπίτηδες τρῶσαι βουλόμενος] βουλομένου malim vt planior sit sensus.

τὰ δὲ πλάγιον τοῦ ὀστέου] παρασύραντα βέλεα tela intelliguntur quæ in latus ducuntur & ex obliquo feriunt. παρασύροντα tamen malim, vt quæ in latus distrahunt, vellicant, & lancinant significentur. Illud autē ἔσω εἰς κεφαλὴν, pro ἔσω ἐσφλάσιος sumit Vidius, & de osse quod medium desidit.

F

Sub telis sanè quæ rotunda sunt, orbiculata, omni ex parte plana, retusa, grauia & dura os maximè finditur tum rimis cōspicuis, tum obscuris, & colliditur, & à naturali statu recedens medium desidit. Eadem quoq; carnem contundunt, maturāt & lacerāt. At sub huiusmodi telis vulnera ad latera & in orbem aliquātulum caua purulentaq; magis redduntur atq; humida, longioreq; tempore repurgātur. Carnes enim collisas & laceratas in pus versas necesse est tabescere. Tela verò oblonga, magna ex parte tenuia, acuta & leuia, carnem magis incidunt, osque similiter, quàm collidant. Idq; etiam quod incidit, teli vestigium inducit. Præcisio enim & teli vestigium ad idem referuntur. Ac tela huiusmodi neq; magnopere os collidunt, neq; findunt, neq; á naturali statu recedens medium desidere, faciunt.

[14] Τῶν δὴ βελέων ῥήγνυσι μάλιστα τὸ ὀστέον, τάς φανερὰς ῥωγμὰς καὶ τὰς ἀφανέας, καὶ φλᾶται καὶ ἐσφλᾶται ἔσω ἐκ τῆς φύσιος τῆς ἑωυτοῦ τὸ ὀστέον, τὰ στρογγύλα τε καὶ περιφερέα, καὶ ἀρτίσωμα, ἀμβλέα τε ἐόντα καὶ βαρέα, καὶ σκληρά. καὶ τὴν σάρκα ταῦτα φλᾶται, καὶ πέπειρον ποιέει καὶ κόπτει. καὶ τὰ ἕλκεα γίνεται ὑπὸ τῶν τοιούτων βελέων ἐς τὸ πλάγιον. καὶ ἐν κύκλῳ ὑπόκοιλα καὶ διάπυα τε μᾶλλον γίνεται, καὶ ὑγρά ἐστι, καὶ ἐπὶ πλέονα χρόνον καθαίρεται. ἀνάγκη γὰρ τὰς σάρκας τὰς φλασθείσας καὶ κοπείσας πῦον γενομένας ἐκτακῆναι. τὰ δὲ βέλεα τὰ προμήκεα ἐπὶ πολὺ λεπτὰ ἐόντα, καὶ ὀξέα καὶ κοῦφα, τὴν σάρκα διακόπτει μᾶλλον ἢ φλᾷ, καὶ ὀστέον ὡσαύτως. καὶ ἕδρην μὲν ἐμποιέει αὐτὸ καὶ διακόψαν. διακοπὴ γὰρ καὶ ἕδρη τωυτόν ἐστι. φλᾷ δὲ οὐ μάλα τὸ ὀστέον τὰ τοιαῦτα βέλεα. οὐδὲ ῥήγνυσιν, οὐδ᾽ ἐκ τῆς φύσιος ἔσω ἐσφλᾷ.

[14] καὶ ἀρτίστομα] ἀρτίστομα exponit Galenus πανταχόθεν ὁμαλά, omni ex parte plana & æqualia in Exegesi, hunc planè locum subindicans, hoc est, non aspera, aut altera parte eminentia, quemadmodum sunt aculeata quædam. Telorum verò differentias alias sex ponit Paulus lib. 6. † Hippocrates hîc duo tantùm facit telórum genera, quæ ferè figura, & pondere continentur. Vniuscuiusque autem generis plures sunt species. † *Cap.* 88.

ἐν κύκλῳ ὑπόκοιλα] Caua fiunt huiusmodi vulnera in circuitu ob contusionem. Contusa enim caro, quæ magna sui parte à telo retuso, aut graui, aut duro attingitur, in pus vertitur ac colliquescit. Humida verò redduntur propter carnis excrementa & humores qui aliunde ad partem læsam confluunt. Diutius etiam repurgantur & seriùs curantur ob magnam puris copiam.

διακοπὴ γὰρ καὶ ἕδρη] Hic esse locus videtur quem Erotianus profert in dictione ἑδραίως, vt satis patet ex his verbis quæ postea corruptè apud eum leguntur. Hinc enim vitiosè esse translata apparet.

[15] Ἀλλὰ χρὴ πρὸς τῇ ὄψει τῇ ἑωυτοῦ, ὅ,τι ἂν ἔσω φαίνηται ἐν τῷ ὀστέῳ, καὶ ἐρώτησιν ποιέεσθαι πάντων τούτων. τοῦ γὰρ μᾶλλόν τε καὶ ἧσσον βωθέντος ταῦτ' ἐστὶ σημεῖα. καὶ ἢν ὁ βωθεὶς καρωθῇ. καὶ σκότος περιχυθῇ. καὶ δῖνος. ἢ καὶ πέσῃ.

Cæterùm præter id quod oculis tuis subiicitur, quicquid in osse tibi apparere videbitur etiam ex ægro requirendum: (Etenim magis aut minùs vulnerati hæc sunt indicia.) Tum si æger alto sopore detentus fuerit, aut tenebræ oculis offusæ, aut si vertigo prehenderit, aut ipse conciderit.

[15] ἀλλὰ χρὴ πρὸς τῇ ὄψει] Capitis aut caluariæ offensiones vbi satis oculis non patent, aut etiam præter ea quæ cernuntur & conspicua sunt, ex ægri sermonibus inuestigandæ. Quod Prorrhetico secundo eleganter his verbis præcepit, πυνθάνεσθαι δὲ χρὴ ἐπὶ πᾶσι τοῖσιν ἀξίοις λόγου τρώμασιν, ἢν ἔτι νεότρωτοι αἱ πληγαὶ ἔωσιν, ἢ βλήματα εἴη, εἰ κατέπεσεν ὥνθρωπος, ἢ εἰ ἐκαρώθη. ἢν γάρ τι τούτων ᾖ γεγονός, φυλακῆς πλείονος δεῖται, ὡς τοῦ ἐγκεφάλου ἐπακούσαντος τοῦ τρώματος. Idque ex his locis sic transtulit Cornelius Celsus. Igitur vbi caluaria pertusa, protinus requirendum est num bilem is homo vomuerit, num oculi eius obcæcati sint, num obmutuerit, num per nares auresque sanguis ei effluxerit, num conciderit, num sine sensu quasi dormiens iacuerit. Hæc enim non nisi osse fracto eueniunt. Atque vbi inciderunt, scire licet necessariam, sed difficilem curationem esse. Si verò etiam torpor accessit, si mens non constat, si neruorum vel resolutio, vel distentio secuta est, verisimile est etiam cerebri membranam esse violatam, eoque in angusto magis spes est. Reliqua quæ hîc non annumerantur signa, ex aphorismis & lib. 1. de Morb. petita, in Cois Præsagiis adscripta, nobis alias abundè sunt explicata. Paulus quoq; in magnis capitis fracturis vertiginem, vocis interceptionem, repentinam collapsionem apponit. Vbi verò ad membranam noxa peruenerit, bilis vomitum, conuulsionem, mentis perculsionem, & febrem acutam.

[16] Ὅταν δ' ἂν τύχῃ ψιλωθὲν τὸ ὀστέον τῆς σαρκὸς ὑπὸ τοῦ βέλεος, καὶ τύχῃ κατ' αὐτὰς τὰς ῥαφὰς γενόμενον τὸ ἕλκος, χαλεπὸν γίνεται καὶ τὴν ἕδρην τοῦ βέλεος φράσασθαι τὴν ἐν τῷ ἄλλῳ ὀστέῳ φανερὴν γινομένην. εἴτ' ἔνεστιν ἐν τῷ ὀστέῳ, εἴτε μὴ ἔνεστιν. ἢν τε τύχῃ γινομένη ἡ ἕδρη ἐν αὐτῇσι τῇσι ῥαφῇσι. συμβλέπει γὰρ αὐτὴ ἡ ῥαφὴ τρηχυτέρη ἐοῦσα τοῦ ἄλλου ὀστέου. καὶ οὐ διάδηλον ὅτι τε αὐτοῦ ῥαφή ἐστιν, καὶ ὅτι τοῦ βέλεος ἕδρη, ἢν μὴ κάρτα μεγάλη γένηται ἡ ἕδρη. προσγίνεται δὲ καὶ ῥῆξις τῇ ἕδρῃ ὡς ἐπὶ τὸ πουλὺ αὐτῇ ἐν τῇσι ῥαφῇσι γινομένη, καὶ γίνεται καὶ αὐτὴ ἡ ῥῆξις χαλεπωτέρη φράσασθαι ἐρρωγότος τοῦ ὀστέου, διὰ τοῦτο, ὅτι κατ' αὐτὴν τὴν ῥαφὴν ἡ ῥῆξις γίνεται. ἢν ῥηγνύηται ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. ἕτοιμον γὰρ ταύτῃ ῥήγνυσθαι τὸ ὀστέον, καὶ διαχαλᾶν διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς φύσιος τοῦ ὀστέου ταύτῃ καὶ ἀραιότητα, καὶ διά τε τῆς ῥαφῆς ἑτοίμης ἐούσης ῥήγνυσθαι, καὶ διαχαλᾶν. τὰ δ' ἄλλα τὰ ὀστέα τὰ περιέχοντα τὴν ῥαφὴν μένει ἄρραγέα, ὅτι ἰσχυρότερά ἐστι τῆς ῥαφῆς. ἡ δὲ ῥῆξις ἡ κατὰ τὴν ῥαφὴν γινομένη καὶ διαχάλασίς ἐστιν τῆς ῥαφῆς, καὶ φράσασθαι οὐκ εὐμαρής ἐστιν, οὔτε ὑπὸ ἕδρης τοῦ βέλεος γενομένης ἐν τῇ ῥαφῇ, ἐπειδὰν ῥαγῇ καὶ διαχαλάσῃ. ἀλλ' ἔστι χαλεπώτερον φράσασθαι τὴν ἀπὸ τῆς φλάσιος ῥωγμήν. συγκλέπτουσι γὰρ τὴν γνώμην καὶ τὴν ὄψιν τοῦ ἰητροῦ αὗται αἱ ῥαφαὶ ῥωγμοειδέες φαινόμεναι, καὶ τρηχύτεραι ἐοῦσαι τοῦ ἄλλου ὀστέου. ὅτι μὴ ἰσχυρῶς διεκόπη, καὶ διεχάλασε. διακοπὴ δὲ καὶ ἕδρη τὸ αὐτό ἐστιν. ἀλλὰ χρὴ εἰ κατὰ τὰς ῥαφὰς τὸ τρῶμα γένοιτο καὶ πρός γε τὸ ὀστέον ἐνείξαιτο τὸ βέλος, προσέχοντα τὸν νόον ἀνευρίσκειν ὅ,τι πέπονθεν τὸ ὀστέον. ἀπὸ γὰρ ἴσων βελέων τὸ μέγεθος καὶ ὁμοίων, καὶ πολλόν τε ἐλασσόνων καὶ ὁμοίως βωθεὶς καὶ πολὺ ἧσσον, πολλῷ μεῖζον ἐσκίνατο τὸ κακὸν ἐν τῷ ὀστέῳ ἐς τὰς ῥαφὰς δεξάμενος τὸ βέλος, ἢ ὁ μὴ ἐς τὰς ῥαφὰς δεξάμενος. καὶ τούτων τὰ πολλὰ πρίεσθαι δεῖ. ἀλλ' οὐ χρὴ αὐτὰς τὰς ῥαφὰς πρίειν, ἀλλ' ἀποχωρήσαντα ἐν τῷ πλησίον ὀστέῳ τὴν πρίσιν ποιέεσθαι, ἢν πρίῃς. περὶ δὲ ἰήσιος τρώσιος τῆς ἐν τῇ κεφαλῇ, καὶ ὡς χρὴ ἐξελέγχειν τὰ πάθεα τὰ ἐν τῷ ὀστέῳ γινόμενα τὰ μὴ φανερά, ὧδέ μοι δοκέει.

At vbi osse à telo nudato vulnus ad ipsas suturas fieri contigerit, teli vestigium, quod in alio osse relictum nécne fuerit conspicuum est, si in suturis ipsis extiterit, asserere est difficile. Fallit enim sutura ipsa reliquo osse asperior, neq; constat sitne illic sutura, an teli vestigium, nisi admodum magnũ teli vestigium relictum sit. Accedit quoq; ad teli vestigium plærunque rima ipsa in suturis existens, fractoq; osse rimam asserere ideo difficilius est, quòd vbi plurimùm frangi contingit, ad suturam ipsam rima existat. Promptè enim os hac parte, ob eam quam à natura habet imbecillitatẽ frãgitur & elaxatur, aut quia sutura promptè frangi ac elaxari solet. Reliqua verò ossa suturam ambientia, quòd sutura sint robustiora, citra fracturam permanent. At fractura ad suturam existens, suturæ etiam laxatio est, quam vbi fracta fuerit & elaxata, num id à teli vestigio in sutura existente contingat, asserere non est facilè. Verùm rimam vbi ex colliso contigerit, difficilius est asserere. Suturæ enim rimæ speciem referentes, & reliquo osse asperiores, medici iudicium & visum fallunt, nisi os vehementer dissectum sit & elaxatum. Præcisio autem & teli sedes eodem referuntur. Sed vbi suturas vulnus attigerit, & in osse telum insederit, mentem adhibere oportet, vt qua noxa os afficiatur inueniamus. Ab æqualibus enim magnitudine telis aut similibus, aut longè etiam minoribus, similiter ac multò leuiùs vulneratus, longè grauius offenditur qui osse ad suturas telum excepit, quàm qui alia parte, ex iisque plærunque sectione indigent. Ad ipsas tamen suturas non est sectio adhibenda, verùm vbi ab his recesseris, si sectionem adhibes, in osse proximo facienda. De capitis autem vulneribus eorumq; curatione, quaq; ratione latentes ossis affectiones deprehendi debeant, sic censeo.

οὐ χαλεπὸν δὲ τύχῃ φυλάξαι τὸ ὀστέον] Grauissima sunt vulnera quæ ad suturas contingunt, vt scribit Hippocr. Prorrh. 2. eademque cognitu difficillima, vt his verbis exprimit in Coacis Præsagiis, τῶν ῥηγνυμένων κεφαλῆς ὀστέων χαλεπώταται γνῶναι τὰ κατὰ τὰς ῥαφὰς ῥηγνύμενα. Caluus verò hîc non satis est Hippocratis mentem assecutus.

συμβλέπει] Sic legunt quotquot adhuc videre licuit exemplaria tum manu scripta tum publicata. συγκλέπτει rectè legi potest, quemadmodum legisse Cornarium apparet (qua etiam phrasi paulò post vtitur) vt sit, simul fallit ac dolum adiuuat sutura ipsa, vt dolum non animaduertas, hoc est, in causa est, vt teli vestigium visum & specillum effugiat, aut lateat, aut quasi furtim & latenter surripit, supprimit, & occultat, cùm sit reliquo osse asperior, ita vt non satis constet sit ne illic sutura, an teli vestigium & sedes ibi relicta. Potest enim sutura (inquit Celsus) eo nomine fallere, quæ æquè aspera est, vt aliquis hanc esse, etiam si rima est, existimet eo loco quo subesse hanc est verisimile. At certè συγκλέπτεται hîc Erotianum legisse apparet, cùm scribit, συγκλέπτεται ἡ ῥαφὴ ἐν τῷ παραλογίζεται. Vt furtim & latenter surripiatur aut subducatur sutura, itaque fallat & falsis rationibus decipiat, vt dolum minimè animaduertas. Sic enim occultatur sutura, vt non satis liquido appareat, sitne illic sutura an teli sedes, quomodo à suturis deceptum esse Hippocratem memoriæ prodidisse scribit Celsus. Hunc enim locum ab Erotiano subindicari existimo, quam etiã plursum iterum in κλέπτεσθαι exprimit. Nam κλέπτεται ἡ ῥαφὴ αὐτὴ τῷ παραλογίζεται apud Hippocratem positum exponit. Vt certè facilè coniicias Erotianum κλέπτεται aut potiùs συγκλέπτεται hîc legisse. Adde quòd Vidius συμβλέπεται legisse videtur, vt dictionis aut scripturæ affinitate vitium facilè subortum sit. Quod etiam Caluo imposuit, qui nescio qua ratione hîc capillum in suturis magis fruticare dixit.

τ' ἄλλα τὰ ὀστέα] Locus hic in exemplaribus asterisco subnotatus vitium arguit, ideoque Caluo errandi occasionem præbit. Mihi sic legendus videtur, ἀλλὰ δὲ τὰ ὀστέα τὰ περιέχοντα τὴν ῥαφὴν μένει ἄρραγα, aut vt in exemplaribus quibusdam manu scriptis cogitur, ἄλλα τε ὀστέα.

συγκλέψουσι γὰρ τὴν γνώμην] Elegans est phrasis qua etiam vsus est lib. 5. Epid. ἐκλέψαν δέ μου τὴν γνώμην αἱ ῥαφαὶ ἔχουσαι ἐν σφίσιν ἑωυτῇσι βέλεος τὸ σίνος. Quem etiam locum bis annotat Erotianus.

αἰσθέσθαι ὅ, τι πέπονθεν τὸ ὀστέον] Vt quâ noxa os afficiatur, diximus, aut quodnam os afficiatur, intelligi potest, aut quanam parte, vt ὅτῃ etiam arrideat.

καὶ τούτων τὰ πολλὰ πρίεσθαι δεῖ] Horum magna pars sectionem postulat, nempe rima ex inciso & colliso osse, ἕδρη verò quæ excisô fit, sectione minimè indiget, vt supra dictum est.

ἀλλ' ἐν χρὴ αὐτὰς τὰς ῥαφὰς πρίειν] Ad suturas cùm os sit tenuius, rarius, & imbecillius, ferramentum imponi non debet, tum quia venæ, arteriæ & membranæ illuc subeunt, quas ferro attingi periculosum est, tum quòd etiam illic exciso osse subnatus callus, excrementorum fuliginosorum expirationem impediret. Declinandum igitur in sectione à suturis, & os suturis proximum secandum, vt à nostris Chirurgis in dies factitatum in opere medico experimur, dum vulnere ad fracturas existente, modiolum intra ctis suturis vtrinque ad latera imprimunt, quò via libera puri & saniei fiat. Sic Hippocrates libro 5. Epid. in Autonomo, vulnere lapide in medio sincipite ad suturas inflicto, sectionem decimo quinto, etsi tamen seriùs quàm oportuerit, adhibet. Idemque in famula vulnere ad suturas existente, vbi os collisum & fissum fuerat, casu sectionem postulante, bis eam adhibitam commemorat.

Capitis vlcus nulla re madefaciendum, ac ne vino quidem, aut quàm minimùm. Neque verò cataplasmata, neque per linamenta curationem postulat. At neque comprimendum capitis vlcus est, nisi in fronte sit, aut in parte pilis nudata, aut circa supercilium & oculum. Harum enim partium vlcera cataplasmatis & deligationis vsum magis requirunt, quàm quæ alia reliqui capitis parte fiunt, cùm à reliquo capite frons vniuersa contineatur, vlcera verò quacunque in parte fiant, ob sanguinis fluxum, ab iis quibus continentur, ad inflammationem & tumorem adducantur. At neque in his quæ in fronte sunt, toto tempore cataplasmate & deligatione vtendum, sed vbi inflammatio cessarit, & tumor conquieuerit, ab his desistendum. In reliquis autem capitis vlceribus, neque linamentis, neque cataplasmate, neque deligatione vtendum, nisi sectione opus sit.

[17] Ἕλκος ἐν τῇ κεφαλῇ οὐ χρὴ τέγγειν οὐδενὶ, οὐδὲ οἴνῳ, ἀλλ' ὡς ἥκιστα, οὐδὲ καταπλάσσειν, οὐδὲ μοτῷ τὴν ἴησιν ποιέεσθαι. οὐδὲ πιέζειν χρὴ ἕλκος ἐν κεφαλῇ, ἢν μὴ ἐν τῷ μετώπῳ ᾖ τὸ ἕλκος, ἢ ἐν τῷ ψιλῷ τῶν τριχῶν, ἢ περὶ τὴν ὀφρὺν καὶ τὸν ὀφθαλμόν. ἐνταῦθα γὰρ γινόμενα τὰ ἕλκεα, καταπλάσιος καὶ ἐπιδέσιος μᾶλλον κέχρηνται, ἢ τὰ ποὺ ἄλλοθι τῆς κεφαλῆς, τῆς ἄλλης. περιέχει γὰρ ἡ κεφαλὴ ἡ ἄλλη τὸ μέτωπον πᾶν. ἐκ δὲ τῶν περιεχόντων τὰ ἕλκεα, καὶ ἐν ὅτῳ ἂν ᾖ τὰ ἕλκεα φλεγμαίνει καὶ ἐποιδίσκεται δι' αἵματος ἐπίρροιαν. χρὴ δὲ οὐδὲ τὰ ἐν τῷ μετώπῳ διὰ παντὸς τοῦ χρόνου καταπλάσσειν καὶ ἐπιδεῖν, ἀλλ' ἐπειδὰν παύσηται φλεγμαίνοντα, καὶ τὸ οἴδημα καταστῇ, παύεσθαι καταπλάσσοντα καὶ ἐπιδέοντα. ἐν δὲ τῇ ἄλλῃ κεφαλῇ ἕλκος οὔτε μοτοῦν χρὴ, οὔτε καταπλάσσειν, οὔτ' ἐπιδεῖν, εἰ μὴ καὶ τομῆς δέοιτο.

[17] ἕλκος ἐν τῇ κεφαλῇ] Vlcus capitis simplex maximè siccari postulat, eoque magis vbi carne nudatum est, aut membrana caluariam tegens læsa aut lacerata, cui certè eadem quæ detecto aut nudato osse remedia adhibenda esse testatur * Galenus. Atque eo nomine hoc libro longè siccior curatio quàm libro de vlceribus requiritur, teste Galeno Com. 4. in libro de artic. quòd vulnera capitis quæ detecto osse fiunt, hîc ab Hippocrate tractentur. Quibus etiam proprio quodam nomine cephalica à veteribus medicis accommodantur, vt scribit Galenus lib. 3. Comp. pharmac. gener. Eaque curatio est quam Meges Sydonius plurimùm laudabat, vt testatur Galenus libro 6. Meth. & Eudemus in vsum continuum vsurpabat, quaque in Asia se vsurum fuisse pollicetur Galenus, & ab ea plurimos seruatos ægros fatetur. Quam in rem vetus disciplina plurima Catagmatica medicamenta & Cephalica celebrauit, cuiusmodi est quod ** Arista authore emplastrum nigrum describitur, & quod ad Moschionem refertur, vel quod Deileonti tribuitur, vel Isis emplastrum Epigono dicatum. Aut qualia arida plurima cephalica ex veteribus † Galeno celebrantur, aut quæ proprium quodammodo huius nominis vsum habent, vereque cephalica dicuntur, ex iride Illyrica, erui, ciceris & lupinorum farina, manna, aristolochia, gentiana, bryoniæ & panacis Heraclij radice, magis etiam cortice constant. Quibus ex Auicennæ consilio, myrrha, sarcocolla, sanguis draconis, aliaque huiusmodi detergere & siccare absque morsu nata, adiciuntur, vt caluariæ medeantur, deinde etiam reliqua ossa carne contegant. Alia verò est curatio quam blandissimam vocat Galenus ††, eaque plærosque vti, Romæque præcipuè à multis vsurpari fatetur, quæ superiori maximè est aduersa, quòd per medicamenta lenientia, dolores leuantia, ac inflammationes arcentia instituatur, quale est rosaceum inculpatum, quod describitur lib. 2. κατὰ τόπ. & lib. 2. de fac. simpl. medicam.[a] Sic ibidem lib. 10. nihil melius in capite perforato inueniri posse scribit Galenus,

* *Lib. 2. Comp. pharm. κατὰ τόπ.* ** *Lib. 2. κατὰ γένη.* † *Lib. 5. κατὰ γένη.* †† *Lib. 6. Meth.* [a] *Cap. 27.*

quia

A quàm vt rosaceo probo vtare. Eodem quoque modo ad capitis offensiones, vbi detecta esset dura membrana, sanguinem columbinum cum rosaceo antiqui affundebant († teste Galeno) qui sexcentos Romæ eorum quibus perforata fuere capitis ossa, nec quicquam ab vsu rosacei citra columbæ sanguinem offensos nouisse scribit. Idem etiam lib. 2. Comp. pharm. κατὰ τόπ. crassæ cerebri membranæ nudæ oblatum rosaceum, quemadmodum in his quibus caluariæ os excisum est fieri consueuit, solum ipsum leuiter tepefactum adhibitum probat. Sic quoque membranam cerebri vulneratam egregiè conglutinari calaminthæ succo infuso, & farina milij arida inspersa ex Archigene scribit, deinde butyro & rosaceo, ac adipe suillo vetere infuso, mixtim infusis & tepefactis. Verùm eiusmodi curatio cùm superiori, quæ per valde siccantia medicamenta præstatur plurimùm aduersetur, simplici vulneri non adhibetur, sed doloris & inflammationis præcipuam rationem habet, quibus etiam carnis contusio & membranæ laceratio adiuncta est. Ideoque blandis huiusmodi medicamentis ac lenientibus, moderateque temperatis, aut leniter reprimentibus, rectè curatio instituitur ex antiquorum medicorum præscripto. Celsus certè detectam membranam acri aceto respergit, B vt siue aliquid sanguinis ex ea profluit, cohibeatur, siue intus concretus cruor remanet, discutiatur. Tum medicamentum aliquod ex cephalicis, ex aceto mollitũ ipsi membranæ imponit. Super id aliquantò latiùs quàm vulnus est, eodem medicamento illitum linteolum, & præterea lanam succidam aceto tinctam adiicit, ægrum loco tepido collocat, & curandum quotidie vulnus, bis etiam æstate præcipit. Quòd si membrana per inflammationem intumuerit, rosam tepidam infundit. Si vsque eò tumebit, vt super ossa quoque emineat, eam coërcet benè trita lenticula, vel foliis vitis contritis, & cum recenti vel butyro, vel adipe anserino mixtis: ceruicem liquido cerato ex irino facto emollit. At si parum pura membrana videbitur, parem modum eius medicamenti cephalici & mellis miscet, idque super infundit, eiusque continendi causa vnum aut alterum linamentum iniicit, & super linteolo cui medicamentum illitum sit, contegit. Vbi plus pura membrana est, eadem ratione medicamento ceratum ex rosa factum adiicit, quò carnem faciliùs producat. Paulus verò aperta caluaria linteolum simplex pro magnitudine vulneris, rosaceo imbutum, membranæ integit, & lanæ floccum paruum rosaceo similiter madentem prædicto linteolo imponit. Deinde complicatum duplex linteolum vino & oleo imbutum, aut etiam ipso rosaceo, toti vulneri corrumpit, considerando vt ne membrana C grauetur, aut inflammationem vitando. Tertio autem die facta solutione & per spongias detersione, cruentis vulneribus dicata curatione vtitur, aut etiam inflammationem arcente, & membranæ puluillum aliquem siccum ex cephalicis inspergit, & vulnus siccantibus nutrit ad carnis generationem vsque. Quòd si membrana inflammetur sic vt tumeat, calidi rosacei irrigatione, & perfusione ex decocto altheæ, aut fœnigræci, aut seminis lini, aut chamæmeli & similium vtitur. Cataplasmatis etiam ex cruda hordeacea farina, & semine lini cum prædicto decocto, & adipe gallinaceo. Irrigationibus quoque per lanam in capite & occipite, instillando etiam auditoriis meatibus oleum quoddam ex his quæ inflammationem arceant. At nostri Chirurgi hodie etiam iisdem curationis vestigiis insistunt, dum detecta membrana rosaceum per se, aut etiam linteolo exceptum respergunt, & medicamentum ex oui vitello, terebinthina & rosaceo tepente temperatum, ad aliquot dies imponunt. Cuius quidem exsiccandi vis facultate miti & blanda inflammationes arceat, & dolores leniendo prohibeat, & quicquid ad suppurationem tendit, pus leuiter mouendo, breui repurgant & abstergunt, deinde cephalicis quibusdam respersis, vlcus nutriunt, & carnem generant. D Quòd si vlcus minimè purum fuerit, aut pure redundet, linamenta sicca adhibentur, aut magis abstergente medicamento vtuntur, quod ex farina hordeacea, melle rosato & vitello oui constat, addito interdum rosaceo, aut horum vice arida cephalica admouentur, & supra membranam mel rosaceum colatitium admixto rosaceo aspergitur. Tunc etiam vino austero rubro cui incoctum fuerit absynthium, betonica, rosæ, nux cupressi, aliaque id genus, linteolum madens & expressum calidum superimponitur. Demum ad emplastra cephalica, aut quod ex betonica in officinis prostat, aut quod gratia dei vulgo dicitur, aut ad cætera eiusdem generis excogitata medicamenta deuenitur, quę vi exsiccante & roborante ossa solidant, implent, cicatrice claudunt, tandemque curationem absoluunt. Hæc sunt veteris ac recentioris disciplinæ experimenta, in quibus magna medicamentorum copia luxuriant, iisdemque curationis scopis adhibitis, ad capitis vulnera & offensiones medicinam admouent. Quòd ad literam attinet, ἀλλ' ὡς ἤκιστα lego cum exemplaribus quibusdam manu scriptis. † *Ibidem.*

ὑπὸ καταπλάσσειν] Cataplasmata quæ vim suppurandi & emolliendi habent, vlceribus simplicibus sunt inimica. Sub his enim vlcus E sordidum & putulentum redditur, cùm concoquant & collectam materiam in pus vertant, partem etiam elaxent, & vires quodammodo exoluant. Sunt alia cataplasmata quæ leniendi ac resoluendi facultatem habent, & vbi dolor est, aut inflammatio, aut tumor metuitur, adhiberi possunt. Eodem quoque modo capitis vlcera quæ nudato osse fiunt, linamentorum curationem minimè requirunt. Pinguia enim & quæ ἔμμοτα Medicis dicuntur, quia inuncta linamentis adhibentur, nudatis ossibus, in quibus siccis solis vtimur, præcipuéque capitis, sunt inimica, vt scribit * Galenus. Alioqui μοτοῖς & linamentis vtimur vbi sanguinem sistimus, & metus est hæmorrhagiæ, aut vbi vulnus vt pus educatur est ampliandum, vt paulò post scribitur. Sic Celsus cute capitis dissecta, vbi sanguis fertur, spongia subinde in aceto tincta eum cohibet, occupandumque obiectis linamentis præcipit, & caput altius excitandum. * *Lib. 5. κατὰ γέν.*

οὐδὲ πιέζειν χρὴ ἕλκος ἐν κεφαλῇ] Deligationis vsum aut curationis quæ fit per fascias in capite reiicit. Duo namque cùm sint deligationis genera, εἰργασμένον καὶ ἐργαζόμενον (vt scribitur ἐν τῷ κατ' ἰητρεῖον) eademque partim medeatur aut medentibus inseruiat, nullius F in capite vsus est. Vincula verò partibus adhibentur vt vulneris oras diductas coniungant, materiam influentem partim reprimant, partim expellant, qualia in ossium solutionibus adhibentur, vnde deligatio καταγματικὴ dicitur; cuius vsus in capite inutilis est, cùm caput in sublimi sit positum, neque fluxioni aut inflammationi sit opportunum, neque ei vt cæteris partibus vincula conuenienter adhiberi queant. Ac neque cùm cataplasmata aut linamenta requirat, deligationem quæ contineat adhibere oportet, nisi vbi inflammationis aut suppurationis causa medicamentis opus sit. Tum enim fasciis aut deligatione opus est, in quem vsum multiplex vinculorum ratio ab antiquis descripta est. Galenus etiam lib. 6. Meth. eam deligaturam quam in aliis fracturis ceu maximè phlegmonas arcentem ratio inuenit, capiti adaptari non posse scribit, itaque nec quod affluit reprimi, nec quod in ægris partibus continetur exprimi. Ideoque ossis sectionem esse necessariam, quo videlicet detergere & abluere saniem à membrana liceat, post verò cùm phlegmones tempore præteriit, omniaque sicca ad vnguem sunt, carnem producere, ac cicatrice claudere.

πλὴν ἢ ἐν τῷ μετώπῳ ἢ τὸ ἕλκος] Frons cùm decliuis sit & toto reliquo capite carnosior, eademque venas quæ à capite illuc feruntur G recipiat, fluxionibus ac inflammationibus est opportuna magis, quod venæ ampliores & superiores in angustiores & fines se exonerent. Atque eo nomine remedia inflammationibus dicata recipiet, vt cataplasmata & deligationem. Deinde cùm frons toto à capite contineatur, illuc à capite materia transmittitur & confluit, velut à superioribus membris in inferiora vnà cum sanguine humorum impetus fertur, vnde & inflammationes & tumores minatur.

" Τάμνειν δὲ χρὴ τῶν ἑλκέων τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ γινομένων, καὶ ἐν μετώπῳ, ὅπη ἂν τὸ μὲν ὀστέον ψιλὸν ᾖ τῆς σαρκὸς, καὶ δοκέῃ τι σίνος ἔχειν ὑπὸ τοῦ βέλεος. τὰ δὲ ἕλκεα μὴ ἱκανὰ τὸ μέγεθος τοῦ μήκεος καὶ τῆς εὐρύτητος, H ἐς τὴν σκέψιν τοῦ ὀστέου εἴ τι πέπονθεν ὑπὸ τοῦ βέλεος

Sectionem autem postulant capitis & frontis vlcera, vbi os quidem carne nudatum fuerit, aut sub telo noxiam aliquam sensisse videatur. Ipsa verò vlcera vbi non satis idoneam habent longitudinem & latitudinem quà perspici possit nunquid os sub telo

malè affectum sit, aut qualemnam noxiam senserit, aut quantum quidem carnis collisum sit, & quantum offensionis os senserit, contráque num os à telo inuiolatum manserit, nilque mali senserit, & quanam curatione tum vlcus, tum caro, tum ossis offensio opus habeat. Eiusmodi sanè vlcera sectionem postulant. Atque etiam vbi os quidem carne nudatum fuerit, vlcera autem obliquam quandam cauitatem habeant, abundè cauum incidere oportet, vbi medicamentum, quodcunque opus fuerit, non facilè peruenire potest. Sed & vlcera orbiculata & admodum caua eiusmodi quoque incidere oportet, vt orbe in longitudinem bifariam diuiso, prout est hominis natura, vlcus longum efficiatur.

κακὸν, καὶ ὁποῖόν τι πέπονθεν, καὶ ὅσον ἡ μὲν σὰρξ πέφλασται. καὶ τὸ ὀστέον ἔχει τὸ σίνος. καὶ δὴ αὖ τε εἰ ἀσινές τί ἐστιν τὸ ὀστέον ὑπὸ τοῦ βέλεος, καὶ μηδὲν πέπονθε κακόν. καὶ ἐς τὴν ἴησιν, οἵης δεῖται τινός τό τε ἕλκος, ἥ τε σὰρξ, καὶ ἡ πάθη τοῦ ὀστέου. τὰ δὴ τοιαῦτα τῶν ἑλκέων τομῆς δεῖται. αἲ καὶ μὲν ὀστέον ψιλωθῇ τῆς σαρκὸς, ὑπόκοιλα δὲ ᾖ ἐς πλάγιον ἐπιπολὺ ἐπαναταμεῖν τὸ κοῖλον ὅκου μὴ εὐχερὲς τῷ φαρμάκῳ ἀφικέσθαι, ὁκοίῳ ἄν τινι χρῇ. καὶ τὰ κυκλοτερέα τῶν ἑλκέων. καὶ ὑπόκοιλα ἐπὶ πολὺ, καὶ τὰ τοιαῦτα ἐπαναταμνων τὸν κύκλον διχῇ κατὰ μῆκος, ὡς πέφυκεν ἄνθρωπος, μακρὸν ποιέειν τὸ ἕλκος.

[18] τάμνειν τὸ χρὴ] Hîc agitur de sectione quæ fit per scalpellum, vbi certè incisa plaga ampliatur & vulnus dilatatur. Cuius tria genera facit. Primum vbi os nudatum conspicitur, verisimileque est sub telo vitiatum esse, sed vulnus angustius, quàm v vitij genus pateat, aut curationem per medicamenta recipiat. Alterum vbi vlcus intus cauum est & cauernosum, exitus autem ita angustus, vt neque repurgari, neque intus nutriri per medicamenta possit, ideoque transuerso ducto scalpello via amplianda est. Tertium est vlcus rotundum & orbiculatum, cuius orbem duabus lineis diuidit, prout est hominis natura, vt vlcus in longum extendatur, eoque modo angulum faciat, ex quo faciliùs carnis initia ducantur, ea impleatur, & callus generetur. Sic libro de vlceribus vlcera orbiculata, aut per totum, aut per circuli dimidium incidere præcipit, pro hominis longitudine, vbi quod hic scribitur, ὡς πέφυκεν ἄνθρωπος, dicit, κατὰ μῆκος τῆς φύσιος τοῦ ἀνθρώπου. Celsus quacunque de causa curatio necessaria sit, si nondum satis cutis patefacta est, latiùs aperiendum præcipit, donec quicquid læsum est in conspectu sit. Plagam si ex vulnere est, talem necesse haberi qualem acceperimus. Si manu facienda est, eam ferè commodissimam esse, quæ duabus transuersis lineis literæ X figuram acceperit. Paulus etiam cutis sectionem fieri iubet per duas lineas transuersas ad rectos angulos se intersecantes, ad literæ X similitudinem.

ὑπόκοιλα δὲ ᾖ ἐς πλάγιον] Hîc codicum pluralitatem sequimur, vt vlcera in latus & obliquam quandam habeant cauitatem. Potest & accipi ἐς πλάγιον ἐπιπολὺ ἐπαναταμεῖν, quomodo in quibusdam exemplaribus scribitur, vt in latus aut transuersa abundè sectio fiat, quem sensum secutus est Vidius. Cæterùm lubenter lego, καὶ τὸ τὸ μὲν ὀστέον, velut in quibusdam exemplaribus manu scriptis legitur, & ἐφικέσθαι pro ἀφικέσθαι, vt & ὁκοίου ἄν τινος χρῄζηται non malè legi posse existimo.

At in capitis sectione cæteræ quidem capitis partes tutò secari possunt, tempus verò & quod adhuc supra est, iuxta venam quæ per tempora fertur, hæc inquam regio secari non debet. Neruorum enim distentione prehenditur qui sectus est. At si sinistra tempora secta fuerint, dextra conuulsio prehendit, sin ad dextra sectio fuerit, sinistra conuelluntur.

[19] Τάμνοντι δὲ κεφαλὴν, τὰ μὲν ἄλλα τῆς κεφαλῆς, ἀσφαλείην ἔχει τεμνόμενα. ὁ δὲ κρόταφος καὶ ἄνωθεν ἔτι τοῦ κροτάφου, κατὰ τὴν φλέβα, τὴν διὰ τοῦ κροτάφου φερομένην, τοῦτο δὲ τὸ χωρίον μὴ τάμνειν. σπασμὸς γὰρ ἐπιλαμβάνει τὸν τμηθέντα. καὶ ἢν μὲν ἐπ' ἀριστερὰ τμηθῇ κροτάφου, τὰ ἐπὶ δεξιὰ ὁ σπασμὸς ἐπιλαμβάνει. ἢν δὲ ἐπὶ τὰ δεξιὰ τμηθῇ κροτάφου, τὰ ἐπ' ἀριστερὰ ὁ σπασμὸς ἐπιλαμβάνει.

[19] Τάμνοντι δὲ κεφαλὴν] Sectio in temporibus, tum cutis, tum ossis, admodum periculosa est, conuulsionemque accersit, ideoque in incisione cutis caluariam tegentis, à temporibus scalpello abstinet Hippocrates, ob eas causas quas supra adduxit. Ex venis enim iugularibus magna pars post aures fertur & ad tempora tendit, arteriæque καρώτιδες ex magna arteria sub clauicula iuxta asperam arteriam intro & extra latæ, per ossa temporum vario complexu in cerebrum disperguntur, vnde & metus hæmorrhagiæ impendet. Est & connexio maxillæ inferioris cum capite, quæ iuxta tempora cum musculi temporalis tendine validissimè committitur. Musculus quoque temporalis multùm validus ac neruosus in cauitate temporum reconditur, à cerebri tertio & quinto neruorum pari surculos recipiens, propeque ipsum contingens, solo osse eoque infirmissimo, à cerebro ipsiusque membranis diremptus. Iisque ex causis nil mirum est temporum sectiones periculum hæmorrhagiæ, tum conuulsionis, tum delirij, tum febrium, tum resolutionis ac soporis adferre, διότι πληγαὶ χαλεποὶ καὶ καροῦσαι αἱ κροταφίτιδες γίνονται, vt scribit Hippocrates libro de artic. καρώδεες γὰρ οἱ μύες οὗτοι καὶ ἀλλοιούμενοι καὶ σπινόμενοι παρὰ φύσιν. Conuulsionis verò metum temporum vulnera adferre testatur Hippocrates in Prorrhetico. ἀτὰρ καὶ περὶ κρόταφον ὀστέων διακοπαὶ σπασμὸν ἐπικαλέονται; Et in Coacis Præsagiis, καὶ αἱ κατὰ κρόταφον ὀστέων διαῤῥαγαὶ σπασμώδεες; At conuulsionem ex contraria vulneris parte in temporum sectione ibidem commemorat his verbis, ὁκόσοισι κρόταφος τάμνεται, σπασμὸς ἐκ τῶν ἐναντίων τῆς τομῆς ἐπιγίνεται. Cuius quidem rei causa vt subobscura est, ita magnam habet in re medica quæstionem. Quam etiam minimè explicatu facilem indicauit Hippocrates in Prorrhetico, cùm huius conuulsionis in temporum præcisione causam exquirens, tria posuit ex quibus nata videretur conuulsio, τὴν περὶ τὸν κρόταφον ὀστέων διακοπὴν, τὸ μέθυσμα, καὶ τὴν αἱμοῤῥαγίαν. Verùm istud certè maximè referri posse videtur, ad partium inter se cognationes & germanas quasdam necessitudines, quas ἀδελφίξιας vocat Hippocrates libro de artic. & plurimæ visuntur in neruorum extensionibus & musculoso genere, adeoque inter se consentientes habent affectiones, vt vno læso alterum compatiatur ac condolescat. Sic musculis vnius partis præcisis aut resolutis, alterius partis musculi velut conuulsi in sese colliguntur & contrahuntur. Eodemque modo musculis ab altera maxillæ parte resolutis, sanam partem breuiorem fieri & contrahi, ad eamque læsam sequi velut musculis ad sua initia collectis, scribit Galenus Com. 3. in librū de artic. Temporum igitur sectio, siue ossis, siue cutis intelligatur, cùm multis de causis suspecta sit, iure optimo ex Hippocratis consilio vitanda est. Etsi vbi fractura ea ossa occuparit, paulatim declinato musculo & ab osse diducto, vitatis quoque venis & arteriis carotidibus, os extrema parte & superiore, ne cerebrum deorsum excidat, aperire licet. Sic Galenus in fine lib. 6. Meth. med. luculenta fractura in temporis osse longissimè pertinente, sincipitis osse tantùm exciso, hominem sanitati restituit. Celsus quoque hac in arte eximius, cutis sectionem ad tempora non penitus refugit, neque hæmorrhagiæ periculum omnino reformidat, cùm scribit. Neque id vitium vllum metum nisi inter musculos, qui tempora continent, adfert, sed ibi quoque nil tutius fit.

A [20] Ὅτ᾽ ἂν δὲ ταμῆς ἕλκος ἐν κεφαλῇ ὀστέων εἵνεκα τῆς σαρκὸς ἐψιλωμένων, θέλων εἰδέναι εἴ τι ἔχει τὸ ὀστέον κακὸν ὑπὸ τοῦ βέλεος, ἢ καὶ οὐκ ἔχει, τάμνειν χρὴ τὸ μέγεθος τὴν ὠτειλὴν, ὅση ἂν δοκέῃ αὐτὴν χρῆναι. τάμνοντα δὲ χρὴ ἀναστεῖλαι τὴν σάρκα ἀπὸ τοῦ ὀστέου, ἣ πρὸς τῇ μήνιγγι καὶ πρὸς τῷ ὀστέῳ πέφυκεν. ἔπειτα διαμοτῶσαι τὸ ἕλκος πᾶν μοτῷ, ὅστις ἂν εὐρύτατον τὸ ἕλκος B παρέξει ἐς τὴν ὑστεραίην ξὺν ἐλαχίστῳ πόνῳ. μοτώσαντα δὲ καταπλάσματι χρῆσθαι ὅσον ἂν χρόνον καὶ τῷ μοτῷ, μάζῃ ἐκ λεπτῶν ἀλφίτων, ἐν ὄξει διαμάσσειν ἢ ἕψειν καὶ γλίσχρην ποιέειν ὡς μάλιστα.

Vbi igitur ossium carne nudatorum causa vlcus in capite secatur, vt cognoscas sub telo os aliquod vitium senserit nécne, vulnus ea magnitudine superiore parte, quāta opus esse videbitur, secari debet. Cùm autem inciditur, carnem quæ ossi & membranæ adhæret, ab osse diducere oportet. Tum linamentis vlcus implendum, quæ in posterum diem quàm minimo labore vlcus amplissimum exhibeant. Admotis linamentis, cataplasmate quamdiu linamenta adhibentur vtendum, maza ex tenuissima polenta ex aceto subacta & incocta, vt quàm maximè glutinosa reddatur.

[20] Ὅτ᾽ ἂν δὲ ταμῆς ἕλκος] Celsus. Quacunque autem de causa curatio hæc necessaria est, si nondum satis cutis patefacta est, latiùs aperienda est, donec quicquid læsum est in conspectu sit. In quo ipso videndum est, ne quid ex ipsa membranula quæ sub cute caluariam cingit, super os relinquatur. Siquidem hæc scalpro terebrísve lacerata, vehementes febres cum inflammationibus excitat. Itaque eam commodius est ex toto ab osse diduci. Paulus vulnere duabus sectionibus ampliato, deinde quatuor angulis C in vertice excoriatis, vt os quod perforandum est totum denudetur, siquidem sanguinis eruptio fit, linamenta posca imbuta imponit, sin minùs, sicca. Caro autem & membrana, quæ per ligamenta & fibras ossi & membranæ cerebrum tegenti adhæret, specillo buxeo aut osseo diducitur, & ab osse sustollitur. Alioqui ea dilaniata hæmorrhagiæ metum iniicit, ideoque linamentis vlcus impleri præcipit, tum vt sanguis cohibeatur, tum vt vulnus amplietur. Quam in rem medicamenta ex albumine oui, belo armena, & puluere mirtillorum ac rosarum chirurgi comparant. Eo quoque nomine hîc cataplasmata quæ siccent & reprimant adhibentur, ex farina hordei tosti aceto subacta & incocta, sic vt maximè adhæreat & emplastica fiat (quàm hîc mazam vocat) quò magis fluentem sanguinem cohibeat, nonnihilque doloris leniat, & inflammationem propellat. Est enim *μάζα* Hippocrati, vt testatur Erotianus, φύραμα ἐξ ἀλφίτων γινόμενον, ποτὲ μὲν μετ᾽ ὀξυμέλιτος, ποτὲ δὲ μετ᾽ ὀξυκράτου ἢ ὑδρομέλιτος, ἢ μεθ᾽ ὕδατος.

D [21] Τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἡμέρῃ ἐπειδὰν ἐξέλῃς τὸν μοτὸν, κατιδὼν τὸ ὀστέον ὅ, τι πέπονθεν, ἐὰν μή σοι καταφανὴς ᾖ ἡ τρῶσις, ὁποίη τίς ἐστιν ἐν τῷ ὀστέῳ. μὴ δὲ διαγινώσκῃς εἴ τέ τι ἔχει τὸ ὀστέον κακὸν ἐν ἑωυτῷ, ἢ καὶ οὐκ ἔχει. τὸ δὲ βέλος δοκέῃ ἀφικέσθαι ἐς τὸ ὀστέον καὶ σινάσθαι. ἐπιξύειν χρὴ τῷ ξυστῆρι κατὰ βάθος καὶ κατὰ μῆκος τοῦ ἀνθρώπου ὡς πέφυκεν. καὶ αὖθις εἰ ἢ κάρσιον τὸ ὀστέον τῶν ῥηξίων εἵνεκα τῶν ἀφανέων ἰδεῖν, καὶ E τῆς φλάσιος εἵνεκα τῆς ἀφανέος τῆς οὐκ ἐσφλωμένης εἴσω ἐκ τῆς φύσιος τῆς κεφαλῆς τοῦ ἄλλου ὀστέου. ἐξελέγχει γὰρ ἡ ξύσις μᾶλλον, ἢν μὴ καὶ ἄλλως καταφανέες ἔωσιν αὗται αἱ πάθαι ἐοῦσαι ἐν τῷ ὀστέῳ τοῦ βέλεος. καὶ ἢν ἕδρην ἴδῃς ἐν τῷ ὀστέῳ τοῦ βέλεος, ἐπιξύειν χρὴ αὐτήν τε τὴν ἕδρην τοῦ βέλεος, καὶ τὰ περιέχοντα αὐτὴν ὀστέα, F μὴ πολλάκις τῇ ἕδρῃ προσγένηται ῥῆξις, καὶ φλάσις, ἢ μούνη φλάσις. ἔπειτα λανθάνῃ οὐ καταφανέα ἐόντα.

Postridie exemptis linamentis vbi os affectum conspexeris, si eiusmodi plaga in osse fuerit non sit tibi conspicua, neque diiudices os mali aliquid in se receperit, nécne, telum autem ad os peruenisse ipsumque offendisse videatur, id scalpro rasorio in altitudinem & longitudinem, prout est hominis natura, radendum est, atque etiam si transuersum os fuerit; ob rimas quæ in conspectum non veniunt, aut collisionem non apparentem; vbi os medium non desederit, neque sua natura ab altero capitis osse intro recesserit. Vbi nanque os deraseris, magis deprehendes ossis ex telo affectiones, si alioqui in conspectum non venerint. Ac si teli vestigium in osse conspiciatur, ipsum quoque eradendum est, tum circum ambientia ossa, ne cùm sæpe ad teli vestigium fissum & collisum, aut collisum tantùm accedat, ea postea lateant neque in conspectum veniant.

[21] καὶ αὖθις εἰ ἢ κάρσιον] Hæc verba indicant non solùm os in longitudinem & altitudinem scalpro deradendum, sed etiam obliquum & transuersum, vbi os fiscum est & collisum, neque ossis vitium satis conspectui patet. Has enim ossis offensiones antea plærunque latere scripsit. Est autem ξυστὴρ scalpellus rasorius, quo in explorando ossis vitio vtitur Hippocrates. †Galenus ξυστῆρας στενοὺς simplici fracturæ adhibet, & scalpellos angustos multorum generum accommodatos requirit, donec ad angustissimos deueniat. Iis quoque in simplici fractura vtitur ††Paulus. Et Celsus in rima non satis manifesta, inductum super os atramentum sutorium scalpro deradendum suadet, quod etiam postea fieri præcipit Hippocrates. Hunc autem locum valdè certè obscurum aliter sumpsit Caluus. Et certè non malè sic mihi constare posse videtur, etsi acutissimas doctissimorum virorum coniecturas hîc non improbo.

G † *Lib.6.Meth.* †† *Lib.6.cap.90.*

καὶ τῆς φλάσιος εἵνεκα] Hoc est, vbi collisum non apparet, neque ita collisum os est vt medium os desidat, aut intro à suo statu & altero capitis osse recedat. Sic enim collisum, cùm intro deprimatur, volsellis forficibus, forcipibus & vectibus, non radula, indiget.

ἐξελέγχει γὰρ ἡ ξύσις μᾶλλον] Os vitiatum aridum sit & colorem immutet necesse est. Et in eradendo eousque perseuerandum donec ossis vitium detegatur, aut color pristinus redeat, aut iam aliquid cruoris se prodat, quæ integritatis nota est, vt scribit Celsus.

καὶ ἢν ἕδρην ἴδῃς ἐν τῷ ὀστέῳ] Vbi teli vestigium in osse impressum relinquitur, scalpri duplex vsus incidit, vt & fissum & collisum, aut collisum tantùm (quæ plerunque ad sedem accedunt) detegantur, aut asperitas ossis, quæ quibusdam velut aculeis pungentibus dolores mouet, & medicamentorum vsum impedit, tollatur. Circumradendæ igitur læuandæque sunt oræ, & os H quoque totum læuandum, vt sine noxa postea caro increscat, quæ aspero osse innascens, protinus non sanitatem, sed nouos dolores mouet.

Postquam autem os scalpro eraseris, si quidem ossis vulnus ad sectionem tendere videatur, intra triduum ad sectionem veniendum, neque id spatium citra sectionem superandum, idque præcipuè si calida anni tempestate ab initio curationem susceperis. At si os quidem fissum suspiceris, aut collisum, aut vtrunque, ex vulnerati sermonibus de vulneris magnitudine coniecturam faciens, quòd à robusto vulnus illatum sit, si alter ab altero vulneratus fuerit, quodque telum quo vulnus est inflictum ex eorum est genere quæ noxam inferunt, tum quia æger vertigine correptus fuerit, aut tenebræ oculis offusæ, aut alto sopore detentus conciderit. Quæ quidem vbi inciderint, nisi dignoscas osne fissum sit aut collisum, aut vtroque modo vitiatum, neque alia ratione conspicere liceat: super os atramentum scriptorium medicamento aliquo nigro liquato maceratum inducendum, vlcusque subiecto linteo oleo madefacto, deinde cataplasmate ex maza imposito deligandum, postridie verò vlcere resoluto ac repurgato os deradendum. Et si integrum non fuerit, sed fissum & collisum, reliquum quidem os erasum album erit. At fissum & collisum, in se medicamentum nigrum dilutum recipiens, reliquo osse albo existente, nigrum conspicietur. Verùm iterum rimam ipsam in conspectum venientem altè radere oportet. Ac si quidem radendo rimam eiusmodi nigram visam exemeris & deleueris, collisum quidem os plus aut minùs fuit, ex quo rimam accepit quam scalper rasorius deleuit. At rima deleta res minùs terret minusque negotij exhibet. Vbi verò altiùs descendit, neque radendo eximi potest, in hoc casu ad sectionem deueniendum est. Cæterùm sectione vtentem in reliquo ad vlceris curationem intentum esse oportet, cauendumque est ne os à malè curata carne aliquid vitij contrahat. Os enim sectionem expertum, & alioqui nudatum, integrum tamen, aut quod à telo offensionem accepit, sed integrum videtur, magis periclitatur ne purulentum euadat, quamuis id aliàs futurum non sit, tum si caro os ambiens malè curetur, tum inflammationem concipiat, & constricta sit. Igneum enim euadit multoque ardore redundat, saneque os ipsum ex superiectis carnibus calorem, incendium, perturbationem, pulsum, cæteraque vitia quibus caro vexatur, in se inducit, ex hisque hoc modo purulentum euadit.

[22] Ἐπειδὰν δὲ ξύσῃς τὸ ὀστέον τῷ ξυστῆρι, ἢν μὲν δοκέῃ ἐς πρίσιν ἀφίκειν ἡ βλάσις τοῦ ὀστέου, πρίειν χρὴ καὶ τὰς ἡμέρας μὴ ὑπερβαλλόντα ἀπρίωτον, ἀλλ' ἐν ταύτῃσι πρίειν, ἄλλως τε καὶ τῆς θερμῆς ὥρης, ἢν ἐξ ἀρχῆς λαμβάνῃς τὸ ἴημα. ἢν δὲ ὑποπτεύσῃς μὲν τὸ ὀστέον ἐρρωγέναι, ἢ πεφλάσθαι, ἢ ἀμφότερα ταῦτα, τεκμαιρόμενος ὅτι ἰσχυρῶς τέτρωται ἐκ τῶν λόγων τοῦ τρωματίου. καὶ ὅτι ὑπὸ ἰσχυροτέρου τοῦ τρώσαντος, ἢν ἕτερος ὑφ' ἑτέρου τρωθῇ. καὶ τὸ βέλος ὅτῳ ἐτρώθη, ὅτι τῶν κακούργων βελέων ἦν. ἔπειτα τὸν ἄνθρωπον ὅτι δῖνός τε ἔλαβεν, καὶ σκότος, καὶ ἐκαρώθη καὶ κατέπεσεν. τούτων δὲ οὕτω γινομένων, ἢν μὴ διαγινώσκῃς εἰ ἔρρωγε τὸ ὀστέον, ἢ πέφλασται, ἢ καὶ ἀμφότερα ταῦτα, μήτε ἄλλως ὁρᾷν, δεῖ δὴ ἐπὶ τὸ ὀστέον τήκειν τὸ μελάντατον διασαία τῷ μέλανι φαρμάκῳ τῷ τηκομένῳ. τό τε ἕλκος ὑποτείνας ὀθόνιον ἐλαίῳ τέγξαι, εἶτα καταπλάσας τῇ μάζῃ ἐπιδῆσαι. τῇ δὲ ὑστεραίῃ, ἀπολύσας καὶ ἐκκαθήρας τὸ ἕλκος ἐπιξῦσαι. καὶ ἢν μὴ ᾖ ὑγιές, ἀλλ' ἐρρωγὸς καὶ πεφλασμένον ᾖ, τὸ μὲν ἄλλο ἔσται ὀστέον λευκὸν ξυόμενον. ἡ δὲ ῥωγμὴ καὶ ἡ φλάσις καταχέντος τοῦ φαρμάκου δεξαμένη τὸ φάρμακον ἐς ἑωυτὴν μέλαν ἐὸν, ἔσται μέλαινα, ἐν λευκῷ τῷ ὀστέῳ τῷ ἄλλῳ. ἀλλὰ χρὴ αὖτις τὴν ῥωγμὴν ταύτην φανεῖσαν, ἐπιξέειν κατὰ βάθος. καὶ ἢν μὲν ἐπιξύων τὴν ῥωγμὴν ταύτην φανεῖσαν μέλαιναν ἐξέλῃς καὶ ἀφανέα ποιήσῃς, φλάσις μὲν γεγένηται τοῦ ὀστέου ἢ μᾶλλον ἢ ἧσσον, ἥτις περιέρρηξε καὶ τὴν ῥωγμὴν τὴν ἀφανισθεῖσαν ὑπὸ τοῦ ξυστῆρος. ἧσσον δὲ φοβερὸν καὶ ἧσσον ἂν πρῆγμα ἀπ' αὐτῆς γένοιτο ἀφανισθείσης τῆς ῥωγμῆς. ἢν δὲ κατὰ βάθος ᾖ καὶ μὴ ἐθέλῃ ἐξιέναι ἐπιξυομένη, ἀφίκει ἐς πρίσιν ἡ τοιαύτη ξυμφορή. ἀλλὰ χρὴ πρίσαντα τὰ λοιπὰ ἰητρεύειν τὸ ἕλκος. φυλάσσεσθαι δὲ χρὴ ὅπως μή τι κακὸν ἀπολαύσῃ τὸ ὀστέον ἀπὸ τῆς σαρκὸς, ἢν κακῶς ἰητρεύηται. ὀστέῳ γὰρ καὶ πεπρισμένῳ, καὶ ἄλλως ἐψιλωμένῳ, ὑγιεῖ δὲ ἐόντι, καὶ ἔχοντι τι σίνος ὑπὸ τοῦ βέλεος, δοκέοντι δὲ ὑγιεῖ εἶναι, κίνδυνος ἐστὶ μᾶλλον ὕποπυον γενέσθαι ἢν καὶ ἄλλως μὴ μέλλῃ, ἢν καὶ ἡ σὰρξ ἡ περιέχουσα τὸ ὀστέον κακῶς θεραπεύηται, καὶ φλεγμαίνῃ, καὶ περισφίγγηται. πυρετῶδες γὰρ γίνεται, καὶ πολλοῦ φλογμοῦ πλέον. καὶ δὴ τὸ ὀστέον ἐκ τῶν περιεχουσῶν σαρκέων ἐς ἑωυτὸ θέρμην τε καὶ φλογμὸν, καὶ ἀραδὸν ἐμποιέει καὶ σφυγμόν. καὶ ὅσα περ ἡ σὰρξ ἔχει κακὰ ἐν ἑωυτῇ, καὶ ἐκ τουτέων ὧδε ὕποπυον γίνεται.

[22] ἐπειδὰν δὲ ξύσῃς τὸ ὀστέον] In omni fisso fractóve osse protinus antiquiores medici ad ferramenta veniebant, quibus id exciderent. Sed multò meliùs esse ante emplastra experiri, quæ caluariæ causa componuntur, & glutinant, siccant, & carnem gignunt, scribit Celsus, in eaque curatione ad diem quintum perseuerandum, vbi caruncula increscere cœperit, & febricula aut soluta erit, aut leuior, & cupiditas cibi reuerterit, satisque somni accedet. Qua ratione sæpe rimæ callo quodam implentur, estque ea ossis velut cicatrix, & latiùs fracta ossa si quæ inter se non cohærebant, eodem callo glutinantur, estque aliquanto melius velamentum cerebro, quàm caro quæ exciso osse increscit. Si verò sub prima curatione febris intenditur, breuésque somni & iidem per somnia tumultuosi sunt, vlcus madet, neque alitur, & in ceruicibus glandulæ oriuntur, tum demum ad manum scalprumque veniendum est. In eaque curatione veteres perseuerasse est credibile, cùm cephalica multa emplastra in fracturis quæ ad laminam vsque peruenirent, ad ossa glutinanda & callo firmanda, suis scriptis celebrarent, qualia ex Asclepiade aliisque multis describuntur Galeno libro 2. comp. pharm. κατὰ γένη. Hanc quoque curandi rationem secuti sunt quidam recentiores Chirurgi, vt Lanfrancus & Theodoricus, qui ad eam rem potionibus etiam vulnerariis se vsum profitetur. Sed eam velut lubricam & periculi plenissimam reiicit Vidus Cauliacensis, inter recentes Chirurgos non ignobilis author. Etsi in leui nec altiùs procedente caluariæ fractura aut rima rectè possumus emplastris cephalicis esse contenti, neque ad sectionem veniendum sit, quod etiam paulò post innuere videtur Hippocrates. Verùm vbi sectio est necessaria, intra triduum ad sectionem ossis deueniendum censet

Hippocrates,

A Hippocrates, idque æstate præsertim. Paulus quoque æstate ante septimum diem, hyeme ante decimum quartum, omninò ossis ablationem consulit, ante quàm hîc enumerata symptomata inualescant.

διὰ δὴ ἐπὶ τὸ ὀστέον] Hic locus asterisco subnotatus vitium subolet, & mendosus apparet, aliquidque desiderari videtur, vt ἐγχέειν, aut ἐπιθεῖναι, aut quid simile, aut certè quemadmodum scripsimus legi debet, τὸ μελαντήριον autem atramentum scriptorium sumi potest, quo eam in rem vtitur Celsus & Paulus. Nigrum autem aliquod medicamentum liquidum, vt hoc loco, requirit Paulus, quò faciliùs rimam subeat & imbibatur. Atque hic videtur esse locus quem indicat in Exegesi Galenus, cùm μέλαινι φαρμάκῳ exponens scribit, τοῦτο πῶς σκευάζεται ἐν τῷ περὶ ἑλκῶν αὐτὸς ἐδίδαξεν, vt mihi hîc conceptis verbis medicamentum istud nigrum, cuius etiam bis fit mentio, non leui coniectura intelligendum videatur, quod etiam non temerè expressit Paulus. Etsi huius medicamenti incerta est & indefinita præparatio, nec satis libello de Vlceribus expressa, vt eo nomine non admodum integer libellus ille videatur, aut aliquod ex his medicamentis quæ illic describuntur sumendum sit, aut caricum, aut aliud quoddam. De-

B scribitur tamen μέλαν φάρμακον aliud in Nothis quæ lib. 1. περὶ γυναικείων adscripta sunt. Linteum verò oleo imbutum subtenditur, vt dolorem leniat, cataplasmaque ex tenui polenta diluta imponitur, ad inflammationem arcendam. Neque certè me latet quid doctissimis viris de hoc loco videatur, quorum iudicium non possum non vehementer probare in tam salebroso loco restituendo. Sed tamen temerariam medicamenti nigri scriptionem non satis mihi persuadere possum, cùm eam disertissimis verbis conceperit Galenus, & ex hoc loco in Exegesi expresserit.

ἀλλὰ χρὴ αὐτὴν τὴν ῥωγμὴν] Vbi fissura nigra apparet (inquit Paulus) in radendo perseuerare oportet, donec fissuræ signum obscuretur. At si ad membranam vsque fissura tendit, à radendo abstinendum, & ad dignotionem veniendum, num ab osse discesserit membrana, aut affixa adhæreat. Intelligit autem rimam nigredinem ostentantem & nigram apparentem, quod indicat exemplaria quædam manu scripta, quæ φανεῖσαν μέλαιναν etiam hîc legunt.

τὴν ῥωγμὴν ταύτην φανεῖσαν μέλαιναν] Eiusmodi rimam in conspectum venientem vocat, quæ nigra apparet, quam quidem iterum altè radere iubet, vt scalpro eximatur aut deleatur, itaque disparеat neque amplius in conspectum veniat. Iterum autem

C radere os iubet, quia fissuræ collisum adiungitur, ideoque os totum radendum donec album appareat, deinde radenda rima est quæ nigra conspicitur, donec fissuræ signum deleatur & à conspectu eximatur, quam ἀφανία & ἀφανισθῆναι vocat. Quæ si tam altè insedit vt ad membranam pertingat, ad sectionem veniendum.

ἀλλὰ χρὴ πρίσαντα] Adhibita sectione ossis ad reliquam vlceris curationem attentum esse conuenit, vt cauitas vlceris impleatur, & aridis cephalicis vlcus nutriatur, deinde impleatur & glutinetur. Interim tamen accuratè animaduertendum, ne quid inflammationis aut nouæ iniuriæ subnascatur, & si quid collisum fuit, vt ad suppurationem tendat. Quod fiet adhibita totius corporis ratione & partis affectæ natura in considerationem adducta. In medicamentis enim quæ fractæ caluariæ adhibentur, ossis natura spectanda est. Caluaria namque media sui parte, & in diploe antrosa est, spongiosa & mollis, ideoque neque tam valida siccantia perfert, quam quæ in summitate est ossis, & in superficie durior conspicitur.

πυρετῶδες γὰρ γίνεται] Sic libro de Fract. πυρετῶδες ἕλκος καὶ σφυγμῶδες ex inflammatione, quæ ex praua deligatione & nimia com-

D pressione oritur, dicitur. & libro de Vlceribus πυρῶδες ἕλκος καὶ σφυγμὸν ἐγγίνεσθαι, vbi ex inflammatione suppuratio oritur, πυρετῶδες autem pro πυρῶδες dici testatur † Galenus. Vbi igitur superposita caro per medicamenta non satis desiccantia malè curatur, aut praua deligandi ratione constringitur, os vitiat & igneum reddit ac incendiosum. Inflammationem enim & perturbationem quandam ac pulsationem in sese concipit, cæterisque malis quibus caro vexatur. Purulentum namque euadit & abscessionem facit, vt patet ex aph. 79. libro 7. & libro de Fract. φλογμὸς autem hîc φλόγωσιν aut φλόγα, ardorem ac flammam significat. Pulsatio autem interna in ossibus per inflammationes sentitur, siue per ambientem membranam, siue per venas per os pertingentes contingat, siue propter commotum spiritum & aërem cauernis ossium conclusum, ex quo agitatione quadam & perturbatione concuti videtur, quam ἄεσαδον hoc loco vocat. Erotianus ἄεσαδον ταραχώδη κίνησιν καὶ σάλον exponit. Libro verò de ratione vict. in morb. ac. eam turbationem significat quæ fit in ventriculo, dum diuersæ facultatis cibi concoquuntur, τὴν ἐν τῷ πέπτεσθαι ταραχὴν explicat Galenus. Pulsatio autem internaque agitatio velut manifestè sentitur in dolore dentium, sic & in osse per inflamma-

E tionem inesse dicitur, certissimumque ossis vitiati indicium Hippocrati dicitur ossis interna pulsatio. Hic autem quædam exemplaria manu scripta, καὶ ἄεσαδον ἐμποιέει καὶ σφυγμὸν omittunt, vt & Asulanum, quæ secutus est Cornarius.

† *Com. in lib. de Fract.*

[23] Κακὸν δὲ καὶ ὑγρὴν τε εἶναι τὴν σάρκα ἐν τῷ ἕλκει, καὶ μυδῶσαν. καὶ ἐπὶ πολλὸν χρόνον καθαίρεσθαι. ἀλλὰ χρὴ διάπυον μὲν ποιῆσαι τὸ ἕλκος ὡς τάχιστα. οὕτω γὰρ ἂν ἥκιστα φλεγμαίνοι τὰ περιέχοντα τὸ ἕλκος, καὶ τάχιστα καθαρὸν εἴη. ἀνάγκη γὰρ ἔχει τὰς σάρκας τὰς κοπείσας καὶ φλασθείσας ὑπὸ τοῦ

F βέλεος ὑποπύους γινομένας ἐκτακῆναι. ἐπειδὰν δὲ καθαρθῇ, ξηρότερον χρὴ γίνεσθαι τὸ ἕλκος. οὕτω γὰρ ἂν τάχιστα ὑγιὲς γίνοιτο ξηρῆς σαρκὸς βλαστούσης καὶ μὴ ὑγρῆς. καὶ οὕτως οὐκ ἂν ὑπερσαρκίσῃ τὸ ἕλκος. ὁ δὲ αὐτὸς λόγος καὶ ὑπὲρ τῆς μήνιγγος τῆς

G περὶ τὸν ἐγκέφαλον. ἢν γὰρ αὐτίκα ἐκπρίσας τὸ ὀστέον καὶ ἀφελὼν ἀπὸ τῆς μήνιγγος ψιλώσας, αὐτὴν καθαρὴν χρὴ ποιῆσαι ὡς τάχιστα καὶ ξηρήν. ὡς μὴ ἐπὶ πουλὺν χρόνον ἐοῦσα μυδήσῃ τε καὶ ἐξαίρηται. τούτων γὰρ οὕτω γινομένων, σαπῆναι αὐτὴν κίνδυνος.

Vitiosa autem est vlceris caro humida & nimia vligine marcescens, idque longo tempore repurgari. Sed quam celerrimè quidem vlcus ad suppurationem adducere oportet. Hac enim ratione vlcus ambientes partes minimè inflammatione vexabuntur, ipsumque purum citissimè euadet. A telo namque tum concisas, tum collisas carnes, in pus verti ac tabescere necesse est. At vbi repurgatum vlcus fuerit, siccius euadat oportet. Sic enim citissimè sanescet, & caro sicca miniméque humida succrescet, neque hoc pacto in vlcere caro modum excedet. Eadem quoque est ratio membranæ cerebrum ambientis. Ea enim protinus osse secto & exempto denudata, quàm citissimè purgari & siccari debet, ne si diutiùs madescat, tum nimia vligine marcescat, tum in tumorem assurgat. His enim ita se habentibus, periculum est ne ipsa putrescat.

[23] ἀλλὰ χρὴ διάπυον] Eadem ferè libro de Vlceribus scripta sunt, vbi & hunc locum adduximus.

ὁ δὲ αὐτὸς λόγος] Exempto caluariæ osse & detecta membrana quæ cerebrum ambit, protinus siccantia exhibenda sunt, & mem-

H brana repurganda, sanieque aut cruore abstergenda, antequam certa phlegmone occupet. Quam curandi rationem ex Eudemo

& Megete Sydonio exceptam probat Galenus lib. 6. Meth. med. qua illico nudatæ membranæ vehementer exiccantia medicamenta, qualia ex cephalicis emplastris permulta, & quod Isis propriè vocatur, imponebantur, eamque curationem Celso celebratam satis constat, & paulò antea probauimus. At si doloris aut inflammationis metus est, ad lenientia veniendum, dinde siccantia & detergentia. Ideoq; Galenus & Paulus primis diebus rosaceum tepidum sæpe affusum, aut œnelæo lintea imbuebant, tum ad medicamenta cephalica & pulueres exsiccantes deueniunt. Quam curationem θεραπευτικὴν καὶ παρηγορικωτάτην vocat Galenus, quòd blanda sit ac leniendo dolori maximeque ægri voluptati subscribat. In quo egregiè animaduertendum ne in huiusmodi ac miti curatione nimia mora fiat, sed statim post tertium diem (vt consulit Paulus) cruentis vulneribus dicatis medicamentis vtamur, & facta per spongias detersione, puluillum aliquem ex cephalicis aridis membranæ inspergamus, & vulnus siccantibus nutriamus, ne si longiore tempore membrana huiusmodi sanie madeat, inflammationem contrahat, putrifica vligine vitietur, nimioque humore marcescat, fluxa & flaccida reddatur, atque intumescat, tandemque computrescat. Atque hic est horum verborum sensus, quæ quidem omnibus in codicibus vitiosè scribuntur. Sic enim mihi legenda videntur, ὡς μὴ ἐπὶ πουλὺν χρόνον ὑγρὴ ἐοῦσα μυδήσῃ τι καὶ ἐξαίρηται. Quanquam non ingratiis amplector post has nostras lucubrationes doctissi. Scaligeri lectionem, εἰδέναι μυδῶν τι καὶ ἐξαίρηται, qui etiam rectè ψιλώσιας legit.

At verò in capitis vulnere os quod ab alio quouis osse abscessurum est, siue teli vestigium in osse relictum sit, siue alioqui os plurimùm nudatum sit, plærunque abscedit, vbi exangue redditum fuerit. Resiccatur enim sanguis in osse tempore, & sub plurimis medicamentis. Abscedet autem celerrimè, si quis quàm citissimè repurgato vlcere, in reliquo, tum vlcus, tum os siccet, idque plus aut minus. Quod enim citissimè resiccatum est, & in testulam abiit ideo ab alio osse vitam & sanguinem habente potissimùm absoluitur, & cùm exangue & siccum reddatur, ab eo quod vitam & sanguinem habet valde abscedit.

[24] Ὀστέον δὲ ὅτι δὴ ἀποστῆναι δεῖ ὅπου ἄλλου ὀστέου ἕλκεος ἐν κεφαλῇ γινομένου, ἕδρης τε ἐούσης τοῦ βέλεος ἐν τῷ ὀστέῳ, ἢ ἄλλως ἐπὶ πουλὺ ψιλωθέντος τοῦ ὀστέου, ἀφίσταται ἐπὶ πουλὺ ἔξαιμον γινόμενον. ἀναξηραίνεται γὰρ τὸ αἷμα ἐκ τοῦ ὀστέου ὑπό τε τοῦ χρόνου καὶ ὑπὸ φαρμάκων τῶν πλείστων. τάχιστα δὴ ἂν ἀποστάίη, εἴ τις τὸ ἕλκος ὡς τάχιστα καθήρας ξηραίνοιτο λοιπὸν τό τε ἕλκος καὶ τὸ ὀστέον. καὶ τὸ μεῖζον καὶ τὸ ἧσσον. τὸ γὰρ τάχιστα ἀποξηρανθὲν καὶ ἀποστρακωθὲς, ἐν τούτῳ μάλιστα ἀφίεται ἀπὸ τοῦ ἄλλου ὀστέου τοῦ ἐναίμου τε καὶ ζῶντος αὐτέου, ἔξαιμόν τε γινόμενον καὶ ξηρὸν τῷ ἐναίμῳ καὶ ζῶντι μάλα ἀφίσταται.

[24] καὶ ἀποστρακῶς] ἀποστρακῶς ὀστέον os in testulam abiens ac versum dicitur, quodque testula sua ac squama ab integro osse dimittitur. Quod præstatur medicamentis exsiccantibus & aridis cephalicis, quæ non solùm capitis ossibus nudatis eximiè conferunt, sed etiam aliarum partium vt scribit † Galenus. Hæc verò quæ abundè exsiccant, nudatis ossibus optimè conueniunt, eaque velut exucca, sanguine exhausta, & tanquam emortua, ab alio osse quod vitam habet & sanguinem, promptè discedere faciũt. Quorum certè latissima differentia est, cùm non omnibus æquè siccantia conueniant, sed quæ sicciora sunt natura magis siccantia postulent, & vt os carne magis siccari, ita ex ossibus aliud alio sicciora medicamenta postulat, ideoq; hîc plus aut minùs additur. At verò non possum non valdè probare doctissimi Scaligeri acumen, qui hîc ἀποσχακὸς pro ἀφεκαχὸς Ionicè legit, pro osse quod abscessionem fecit. Sed certè τῷ ἐναίμου καὶ ζῶντος μάλα ἀφίσταται hîc legere malim, & si facilè his verbis sensus carere potest.

† *Lib. 8. Comp. pharm. gener.*

Ossa quæ à suo naturali statu recedunt & media desidunt, fracta aut latè admodum præcisa, hæc minùs habent periculi vbi membrana integra fuerit, quæque rimis pluribus & latioribus intus fracta sunt, minùs etiam periculo sunt obnoxia, & faciliùs eximuntur neque horum quicquam sectione indiget, neque cum periculo ossa auferre tentandum priùs quàm sponte sursum cedant. Sursum autem os educi priore laxato & carne subnascente est consentaneum, quæ ex ossis meditullio, vbi ossa inter se connectuntur, & ab eo quod sanum est succrescit, si superior tantùm ossis pars corrupta sit. Hac verò ratione tum caro celerrimè succrescet & pullulabit, tum ossa sursum educentur, si quis vlcus quàm citissimè in pus mutatum repurget. Quòd si os totum vtraque ex parte tam superiore quàm inferiore deorsum ad membranam insederit, sub eadem curatione & vlcus citissimè sanescet, & ossa deorsum insidentia celerrimè sursum educentur.

[25] Ὅσα δὲ τῶν ὀστέων ἐσφλᾶται ἔσω, ἐκ τῆς φύσιος τῆς ἑωυτῶν καταρραγῆντα ἢ καὶ διακοπέντα πάμπαν εὐρέα, ἀκινδυνότερα τὰ τοιαῦτα γίνεται. ἐπὴν ἡ μῆνιγξ ὑγιὴς ᾖ. καὶ τὰ πλέοσι ῥωγμῆσιν ἐσκαταρραγῆντα καὶ εὐρυτέρῃσιν, ἔτι ἀκινδυνότερα καὶ εὐμαρέστερα ἐς τὴν ἀφαίρεσιν γίνεται. καὶ οὐ χρὴ πρίειν τῶν τοιούτων οὐδέν. οὐ [illegible] κινδυνεύειν τὰ ὀστέα πειρώμενον ἀφαιρέειν, πρὶν ἢ αὐτόματα ἐπανίῃ. εἰκὸς πρότερον χαλάσαντος. ἐπανέρχεται δὲ τῆς σαρκὸς ὑποφυομένης. ὑποφύεται δὲ ἐκ τῆς διπλόης τοῦ ὀστέου καὶ ἐκ τοῦ ὑγιέος, ἢν ἡ ἄνωθεν μοῖρα τοῦ ὀστέου μούνη σφακελίσῃ. οὕτω δὴ ἂν τάχιστα ἥ τε σὰρξ ὑποφύοιτο καὶ βλαστάνοι, καὶ τὰ ὀστέα ἐπανίοι, εἴ τις τὸ ἕλκος ὡς τάχιστα διάπυον ποιήσας καθαρὸν ποιήσηται. καὶ ἢν διὰ παντὸς τοῦ ὀστέου ἄμφω αἱ μοῖραι ἐσφλασθῶσιν ἔσω ἐς τὴν μήνιγγα, ἥ τε ἄνω μοίρη τοῦ ὀστέου καὶ ἡ κάτω, ἰητρεύοντι ὡσαύτως τὸ ἕλκος ὑγιὲς τάχιστα ἔσται, καὶ τὰ ὀστέα τάχιστα ἐπανήσει τὰ ἐσφλασθέντα ἔσω.

[25] ὅσα δὲ τῶν ὀστέων] Caluariæ ossa quò magis abrupta sunt & præcisa, eò minoris periculi plena sunt, dummodo membrana cerebrum ambiens inuiolata permaneat, tum quòd nulla sectione opus est, & saniei facilè exitus patet, tum quòd ossa facilè & sine vlla vi educuntur, nihilque intus latet quod medico exhibere negotium possit. Sic quoque magna vulnera paruis plærunque tutiora euadunt. Quod etiam his verbis testatur Hippocrates lib. de artic. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἂν ἐπιεικῆ ἄν τις θαυμάσαιτο, ὧν τὰ μὲν ἰσχυρὰ ἀσινέα ἐστί, καθ' ἑωυτὰ τὴν κρίσιν ὅλην λαμβάνοντα τοῦ νοσήματος, τὰ δὲ ἀσθενέστερα σινόμενα, καὶ ἀποτόκους νοσημάτων χρονίους ποιέοντα, καὶ κοινωνέοντα, καὶ τῷ ἄλλῳ σώματι ἐπὶ πλέον.

εἰκὸς πρότερον χαλάσαντος] Hic locus procul omni dubio corruptus est, & in omnibus exemplaribus deprauatus, ἐπανιέναι & ἐπανέρχεσθαι hîc dicitur de osse quod sursum educitur & emergit, sponteque ac nulla vi cedit. Quod fit priore osse fracto & emortuo cedente & à carne succrescente expulso, quæ semper ab integra parte pullulat, & ossis fragmentum expellit, velut in pueris dentes, nouis ali-

A nouis aliis succrescentibus expelluntur. Atque integer horum verborum is sensus erit si ita legantur, εἰκὸς δὲ τρόπου χαλάσαντος ἐπανέρχεσθαι καὶ τῆς σαρκὸς ὑποφυομένης, etsi non mihi displicet Scaligeri lectio. Cornarius εἴδους τρόπου χαλάσαντος legit contra omnium exemplarium fidem. Quædam etiam exemplaria manu scripta εἰκῶς legunt, vt εἰκῶς τρόπου χαλάσαντος, quæ lectio non omninò improbanda est. Hîc autem non aliter solicitum esse vult Medicum Hippocrates de euellendis ossium fragmentis aut squamis quæ abscedere natæ sunt, quàm maturè suppurando. Sub ea enim curatione caro citissimè subnascetur, & ossa promptissimè recedent. Paulus ossium asperitatem per scalpros rasorios, aut scalpros excisorios specilli formam habentes explanat, aculeos remanentes subiecto membranæ custode educit. Quod & Celsus ante faciendum præcepit. Deinde si qua labent, & ex facili remoueri possunt, forfice ad id facta colligenda sunt, maximeque ea quæ acuta membranam infestant. Si id ex facili fieri non potest, subiicienda lamina est, quam custodem eius membranæ esse proposui, & super eam quicquid spinosum est, & intus eminet, excidendum est, eadem lamina quicquid deorsum insedit attollendum. Idem quoque. Vbi os eiectum est, circumradendas læuandasque oras præcipit, & si quid scobis membranæ insedit, colligendum. Vbi superiori parte sublata, inferior relicta B est, non ora tantùm, sed os quoque totum læuandum est, vt sine noxa postea cutis increscat, quæ aspero osse innascens, protinus non sanitatem, sed nouos dolores mouet.

26 Τῶν δὲ παιδίων τὰ ὀστέα καὶ λεπτότερά ἐστι καὶ μαλθακώτερα διὰ τοῦτο, ὅτι ἐναιμότερά ἐστι καὶ κοῖλα, καὶ οὔτε σηραγγώδεα, καὶ οὔτε πυκνὰ, οὔτε στερεά. καὶ ὑπὸ τῶν βελέων ἴσων τε ἐόντων καὶ ἀσθενεστέρων, καὶ τρωθέντων ὁμοίως τε καὶ ἧσσον, τὸ τοῦ νεωτέρου παι- C δίου καὶ μᾶλλον καὶ θᾶσσον ὑποπυΐσκεται, ἢ τὸ τοῦ πρεσβυτέρου, καὶ ἐν ἐλάσσονι χρόνῳ, καὶ ὅσα ἂν ἄλλως μέλλῃ ἀποθανεῖσθαι ἐκ τοῦ τρώματος, ὁ νεώτερος τοῦ πρεσβυτέρου θᾶσσον ἀπόλλυται.

At puerorum ossa & tenuiora sunt, & ob eam causam molliora, quòd sanguine magis redundant & caua sunt, non dura, non densa, non solida, & si sub telis æqualibus & imbecillioribus, æquale aut etiam leuius vulnus acceptum sit, iunioris pueri os magis & citiùs minorique spatio purulentum euadit, quàm senioris, ac si alioqui ex vulnere moriundum sit, iunior seniore citiùs perit.

26 καὶ οὔτε σηραγγώδεα] Exemplaria manu scripta Regia quædam reconditiora σκληρώδεα habent, vt & Asulanum, eaque cum Vidio secuti sumus. Quanquam οὐ σηραγγώδεα dici possunt puerorum ossa, minimè cauernosa & fistulosa, quòd licet laxa sint & mollia, nullis tamen inanitatibus sunt peruia, sed sanguine redundantia, quæ per siccitatem & senium deplentur & excauantur. Molliora autem sunt & teneriora puerorum ossa, non dura, non densa, aut solida, sed porosa & laxiora, quòd humore multo redundent, & calore ac spiritu, qui sua efficacitate quacunque permeans, poros facit & laxitates implet, ideoque multò promptiùs D purulenta euadunt. In senibus contrà omnia sunt duriora, densiora & solidiora, quòd per sanitatem, quæ cauernis ossium continebantur, exhausta fuerint.

27 Ἀλλὰ χρὴ ἢν ψιλωθῇ τῆς σαρκὸς τὸ ὀστέον, προσέχοντα τὸν νόον πειρῆσθαι διαγινώσκειν ὅτι μὴ ἐστι τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν ἰδεῖν καὶ γνῶναι εἰ ἔρρωγε τὸ ὀστέον καὶ εἰ πέφλασται, ἢ μοῦνον πέφλασται. καὶ εἰ ἕδρης γενομένης τοῦ βέλεος προσέσεστι φλάσις ἢ ῥωγμὴ, ἢ ἄμφω ταῦτα. E καὶ ἢν τι τούτων πεπόνθῃ τὸ ὀστέον, ἀφεῖναι τοῦ αἵματος τρυπῶντα τὸ ὀστέον σμικρῷ τρυπάνῳ φυλασσόμενον ἐπ' ὀλίγον. λεπτότερον γὰρ τὸ ὀστέον, καὶ ἐπιπολαιότερον τῶν νέων ἢ τῶν πρεσβυτέρων.

Verùm vbi os carne nudatum fuerit, animi intentione adhibita conandum est vt dignoscas, si minùs id licet oculis videre & cognoscere, num os fissum sit & collisum, an collisum tantùm, vel num ad teli vestigium collisio vel rima, vel vtrunque accesserit. Ac si quid horũ senserit, per exiguam terebram perforato osse sanguis detrahendus, subinde adhibita cautione, quòd os iuuenum quàm senum tenuius sit & per summa magis feratur.

28 φυλασσόμενον ἐπ' ὀλίγον] Id subinde adhibendam cautionem in adigenda terebra significat, ac sæpiùs attollendam manum reuocata terebra, ne membrana violetur, in considerationem adhibita ossis altitudine, quod in tenera ætate tenuis est, minùs altè procedit, sed in summo extat, & in superficie apparet non ita crassum ac in prouectiore ætate. Hanc curationem his verbis celebrat Celsus. Sed tum maiore cura agendum est, cùm iam aut simplex os dimidium perforatum est, aut in duplici superius. Illud spatium ipsum, hoc, sanguis significat. Ergo tum lentiùs ducenda habena, suspendendaq; magis sinistra manus est, & sæpiùs F attollenda, & foraminis altitudo consideranda, vt quandocunque os perrumpitur, sentiamus: neque periclitemur, ne mucrone cerebri membrana lædatur. At in ossibus puerorum, cauitates internæ sanguine redundantes osse perforato eum offundunt, tum etiam demitur qui ad membranam receptus est. In reliquis sanguis per phlebotoniam detrahitur, vbi per ætatem licet, idque in inflammationis metu.

28 Ὅστις δὲ μέλλει ἐκ τρωμάτων ἐν κεφαλῇ ἀποθνήσκειν, καὶ μὴ δυνατὸν αὐτὸν ὑγιᾶ γενέσθαι, μὴ δὲ σωθῆναι, ἐκ τῶνδε τῶν σημείων χρὴ τὴν διάγνωσιν ποιέεσθαι τοῦ μέλλοντος ἀποθνήσκειν, καὶ προλέ- G γειν τὸ μέλλον ἔσεσθαι. πάσχει γὰρ τάδε. ὁκόταν τις ὀστέον κατεηγὸς, ἢ ἐρρωγὸς, ἢ πεφλασμένον, ἢ ὅπως γοῦν τρόπῳ κατεηγὸς ἐννοήσας ἁμάρτῃ, καὶ μήτε ξύσῃ, μήτε πρίσῃ, μήτε δεόμενον, μήτε δὲ ὡς ὑγιέος ὄντος τοῦ ὀστέου, πρὸ τῶν τεσσαρεσκαίδεκα ἡμερέων πυρετὸς ἐπιλήψεται ὡς ἐπιπολὺ ἐν χειμῶνι. ἐν δὲ τῷ θέρει μετὰ τὰς ἑπτὰ ἡμέρας ὁ πυρετὸς ἐπιλαμβά- H νει. καὶ ἐπειδὰν τοῦτο γένηται, τὸ ἕλκος ἄχροον γίνεται, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἰχὼρ ῥέει σμικρός. καὶ φλεγμαῖνον ἐκτέθνηκεν ἐξ αὐτοῦ, καὶ γλισχρῶδες γίνεται, καὶ φαίνεται ὥσπερ τάριχος, χρῶμα πυρρὸν, ὑποπέλιον,

At vbi quis ex capitis vulneribus periturus est, neque vlla ratione sanitatem recipere, neque seruari potest, hunc ex his notis moriturum dignoscere licet, & ex his quæ ei contingunt, quod euenturum est prædicere. Vbi os fractum, aut fissum, aut collisum, aut quocunque modo fractum esse quis intellexerit, neque per errorem raserit, aut secuerit, tanquam sectionem non postulet, aut os integrum existat, ante decimum quartum diem hyeme plærunque febris inuadet, æstate verò post septimum. Quod vbi contigerit, vlcus coloris expers euadit, ex eoque sanies parua effluit, & quod in eo inflammatum est emoritur, glutinosumque fit, ac salsamentum refert, colore fuluum & aliquantulum liuidum,

tuncque os corruptione vitiari incipit, & nigrescit, læue existens, ad extremum autem subpallidum & exalbicans euadit. Cùm verò iam purulentum extiterit, pustulæ in lingua exoriuntur, & cum delirio mors contingit, plærosque etiam altera corporis parte neruorum distentio inuadit. Si quidem sinistra capitis parte vlcus fuerit, dextram corporis partem conuulsio prehendit. Sin verò dextra capitis parte vlcus fuerit, sinistra corporis pars conuulsione corripitur. Quidam etiam attoniti fiunt, eoque modo æstate ante septimum diem, aut decimum quartum hyeme pereunt. Idem quoque hæc indicia significant, tum in senioris vulnere tum iunioris. Cæterùm vbi febrem occupasse, vel aliquod aliud signum huic adesse cognoueris, minimè differendum est, sed os ad membranam vsque secandum, aut scalpro eradendum, facilè autem secatur & eraditur. Tum in reliquis ea curatio adhibenda quæ commoda videbitur, ad id quod fit oculos intendendo.

καὶ τὸ ὀστέον σφακελίζειν τηνικαῦτα ἄρχεται. καὶ γίνεται ὀρφνὸν, λεῖον ὄν, τελευταῖον ἔπωχρον γινόμενον ἢ ἔκλευκον. ὅτ' αὖ δὲ ἤδη ὑπόπυον, ἢ ἐπὶ τῇ γλώσσῃ φλυκταῖναι γίνονται, καὶ παραφρενέων τελευτᾷ. οἱ σπασμὸς ἐπιλαμβάνει τοὺς πλείστους τὰ ἐπὶ θάτερα τοῦ σώματος. ἢν μὲν ἐν τῷ ἐπ' ἀριστερὰ τῆς κεφαλῆς ἔχῃ τὸ ἕλκος, τὰ ἐπὶ δεξιὰ τοῦ σώματος ὁ σπασμὸς λαμβάνει. ἢν δὲ ἐν τῷ ἐπὶ δεξιὰ τῆς κεφαλῆς ἔχῃ τὸ ἕλκος, τὰ ἐπ' ἀριστερὰ τοῦ σώματος ὁ σπασμὸς ἐπιλαμβάνει. εἰσὶ δὲ οἳ καὶ ἀπόπληκτοι γίνονται. καὶ οὕτως ἀπόλλυνται πρὸ ἑπτὰ ἡμερέων ἐν θέρει, ἢ τεσσάρων καὶ δέκα ἐν χειμῶνι. ὁμοίως δὲ καὶ σημεῖα ταῦτα σημαίνει, καὶ ἐν πρεσβυτέρῳ ἐόντι τῷ τρώματι, ἢ καὶ ἐν νεωτέρῳ. ἀλλὰ χρὴ εἰ ἐννοίῃς τὸν πυρετὸν ἐπιλαμβάνοντα, ἢ τῶν ἄλλων τι σημείων τούτῳ προσγινόμενον, μὴ διατρίβειν, ἀλλὰ πρίσαντα τὸ ὀστέον πρὸς τὴν μήνιγγα ἢ καταξύσαντα τῷ ξυστῆρι. εὔπριστον δὲ γίνεται καὶ εὔξυστον. ἔπειτα τὰ λοιπὰ οὕτως ἰητρεύειν ὅπως ἂν δοκέῃ ξυμφέρειν πρὸς τὸ γινόμενον ὁρῶν.

[28] ἐννοήσας ἁμάρτῃ] μὴ ἐννοήσας quidam legunt. Sed ἐννοήσας retineri potest, vt tandem ex notis quæ postea sequuntur, & os fractum esse indicant, id ita esse quis intellexerit, quod priùs non animaduerterat, ideoque sectione egere tanquam integrum non existimarat. Os autem fractum esse indicant suborta inflammatio & febris, delirium, insomnia, doloris intensio, vlcus diu madens, deiecta appetentia, cæteraque id genus, velut carnis ab osse discessio, os liuescens, corruptum & alienatum, quæ adducuntur in Coacis Prænot. Hunc autem locum ita perturbauit Caluus, vt genuinum sensum vix elicias.

πρὸ τῶν τεσσαρεσκαίδεκα ἡμερέων] Ante decimumquartum diem febris plærunque occupat hyeme in vulneribus capitis, vt nono & vndecimo, interdum etiam post decimumquartum, vt vigesimo, vigesimo septimo, trigesimo, nonnunquã & trigesimo quarto. Sed priores dies efficacissimi sunt. Primis quoque diebus febrem accedere in capitis vulneribus tutius esse, paruoque tempore perseuerare scriptum est Prorrh. 2. idque vulneris ratione, vbi per initia humorum fluxione mouetur.

τὸ ἕλκος ἄχροον γίνεται] Id etiam commune est vlceribus reliquarum partium, non capitis tantùm. In morituris vlcus colorem naturalem amittit, ex sanguinis penuria & caloris imminutione. Idem saniem nullam aut modicam, eamque crudam & tenuem emittit, quod est facultatis naturalis imbecillæ aut emortuæ indicium, quod in eo inflammatum est emoritur, inflammatione in gangrænam & sphacelum transeunte, glutinosum euadit, extincta facultate naturali, & parte ad tabem & putredinem transeunte. Deinde aridum fit, neque amplius alitur, sed carnem sale maceratam refert, & calore ad extinctionem & exitum properante, colore fuluum aut pallidum efficitur, tum demum subliuidum. Hoc autem loco βλιχῶδες pro γλισχρῶδες legisse mihi videtur Erotianus, vt in OEconomia nostra scripsimus. In Prognostico verò & Cois Præsagiis vlcus aridum, pallidum & liuidum damnatur. Vbi ὠχρὸν aut χλωρὸν, quòd hîc χροιὴν πυῤῥὸν dicitur.

καὶ γίνεται ὀρφνὸν] ὀρφνὸν μέλαν exponit Erotianus apud Hippocratem, hunc (opinor) locum subindicans. Hesychius μελανὸν καὶ ποικίλον, cui ὀρφνὸς μέλας & γλαυκὸς exponitur. Sudæ autem & Varino ὀρφνὸς μέλαν καταστικτὸς dicitur, nigris distinctus maculis. Nigrescit autem os ob inflammationis calorem eiusque magnitudinem. Læuor autem fit in osse cùm caro tabescens & liquata, ob corruptelam glutinosa euadit. Quidam enim ossis læuorem intelligunt, qui antea aderat, cùm secundum naturam haberet, sed exasperatur vbi ob inflammationem purulentum euadit & vitiatur. Tandem verò procedente tempore os purulentum subpallidum & albidum euadit, vt & sordes quæ in osse colligitur, qui est puris color. Quidam etiam hæc verba λεῖον ὂν omittunt, vt Cornarius, quæ tamen omnibus in exemplaribus extant. Quod sequitur sic lego, ὅτ' αὖ δὲ ἤδη ὑπόπυον ᾖ, ἐπὶ τῇ γλώσσῃ φλυκταῖναι γίνονται.

καὶ σπασμὸς ἐπιλαμβάνει] In vulneribus capitis in angusto magis esse spem scribit Celsus, si torpor accessit, si mens non constat, si neruorum vel resolutio vel distentio secuta est.

ἢν μὲν ἐν τῷ ἐπ' ἀριστερὰ] Sic famulæ in Omilo lib. 5. Epid. ex capitis vulnere conuulsio sinistram manum occupauit, cùm vulnus dextra capitis parte acceptum esset.

εἰσὶ δὲ οἳ καὶ ἀπόπληκτοι] In magnis cerebri offensionibus interdum corporis stupor accedit, & attoniti fiunt, ἀποπληξίην σώματος dixit in Cois Præsagiis, interdum etiam partis cuiusdam resolutio contingit, ἀποπληξίην τῶν μελέων dicit Prorrh. 2. Celsus quoque torporem & neruorum resolutionem adiicit.

μὴ διατρίβειν] διατρίβειν ἐγχρονίζειν exponit Erotianus, hunc (vt opinor) locum subnotans, quod est procrastinare, differre & tempus prorogare. Vult ergo, statim ad sectionem esse veniendum, vbi primis diebus febris inuadit, aut aliquod signum ex supra dictis adest. Quod etiam dixit Celsus. Si sub prima curatione febris intenditur, breuesque somni, & iidem per summa tumultuosi sunt, vlcus madet, neque alitur, & in ceruicibus glandulæ oriuntur, magni dolores sunt, cibique super hoc fastidium increscit, tum demum ad manum scalprumque veniendum est. Exciso osse in reliquo curatio instituenda prout conferre videbitur rem vt sese offeret in consilium adhibendo, eiusque quod præsens est ratione habita, tota curatio persequenda. Hunc autem locum non videtur assecutus Caluus, aut certè aliter legisse. Cæterùm quædam exemplaria manu scripta hoc loco suspectam lectionem faciunt & asteriscum apponunt. Receptam tamen omnibus lectionem secuti sumus.

At vbi in capitis vulnere, siue serra fuerit adhibita, siue non, nudato tamen osse, tumor rubicundus ad erysipelatis naturam accedens, in facie & oculis vtrique, vel altero subortus fuerit, qui-

[29] Ὅταν δὲ ἐπὶ τρώματι ἐν κεφαλῇ ἀνθρώπου πεπρισμένου ἢ ἀπρίστου, ἐψιλωμένου δὲ τοῦ ὀστέου, οἴδημα ἐπιγένηται ἐρυθρὸν καὶ ἐρυσιπελατῶδες ἐν τῷ προσώπῳ καὶ ἐν τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν ἀμφοτέροισιν, ἢ τῷ ἑτέρῳ. καὶ εἴ τις ἅπτ-

A ἅπτοιτο τοῦ οἰδήματος ὀδυνῷτο, καὶ πυρετὸς ἐπιλαμβάνῃ, καὶ ῥῖγος. τὸ δὲ ἕλκος αὐτὸ τὸ ἀπὸ τῆς σαρκὸς καλῶς ἔχει ἰδέσθαι, καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ ὀστέου, καὶ τὰ περιέχοντα τὸ ἕλκος ἔχῃ καλῶς, πλὴν τοῦ οἰδήματος τοῦ ἐν τῷ προσώπῳ. καὶ ἄλλην ἁμαρτάδα μηδεμίαν ἔχοι τὸ οἴδημα τῆς ἄλλης διαίτης, τούτου χρὴ τὴν κάτω κοιλίην ὑποκαθῆραι φαρμάκῳ, ὅ, τι χολὴν ἄγει. καὶ οὕτω καθαρθέντος, ὅ, τε πυρετὸς ἀφίησιν. καὶ τὸ οἴδημα καθίσταται, καὶ ὑγιὴς γίνεται. τὸ δὲ φάρμακον χρὴ διδόναι πρὸς τὴν δύναμιν τοῦ ἀνθρώπου ὁρῶν, ὡς ἂν ἔχῃ ἰσχύος.

que ad contactum doleat, ac febris & rigor corripiat, vlcus verò ipsum quod ad carnem osque attinet, ad aspectum rectè habeat, queque vlcus ambiunt benè habeant, excepto faciei tumore, eique nullum aliud peccatum in reliqua victus ratione accesserit, medicamēto quod bilem moueat homini aluus purganda est. Quo sic purgato, tum febris remittit, tum tumor subsidit, sanusque euadit. Medicamentum autem exhibendum pro hominis robore, virium illius habita ratione.

[29] Τούτου χρὴ τὴν κάτω κοιλίην] Huius loci meminit † Paulus, in membranæ cerebri inflammatione. Quòd ad victus rationem attinet, ea imperanda est quæ cibi abstinentiam facit & inflammationem arcet, ἀφλέγμαντον καὶ πυρεκτικὴν δίαιταν vocat Paulus, quæ quidem leuiter est ab ipso Hippocrate libro de Vlceribus adumbrata. Eam verò in genere his verbis comprehendit Celsus. Quòd ad abstinentiam verò & primos vlterioresque cibos potionesque pertinet, eadem quæ in vulneribus præcepi, seruanda sunt, eò magis, quò periculosiùs hæc pars afficitur. Quòd ad literam attinet, etsi quoquomodo ferri potest, non possum tamen non valdè probare Scaligeri acumen, qui ἴημα pro οἴδημα legit. † *Cap. 90. lib. 6.*

C [30] Περὶ δὲ πρίσιος, ὅταν καταλάβῃ ἀνάγκη πρῖσαι ἄνθρωπον, ὧδε γινώσκειν. ἢν ἐξ ἀρχῆς λαβὼν τὸ ἴημα πρίῃς, οὐ χρὴ ἐκπρίειν τὸ ὀστέον πρὸς τὴν μήνιγγα αὐτίκα. οὐ γὰρ συμφέρει τὴν μήνιγγα ψιλὴν εἶναι τοῦ ὀστέου ἐπὶ πολὺν χρόνον κακοπαθοῦσαν, ἀλλὰ τελευταῖον σάπη καὶ διεμύδησεν. ἔστι δὲ καὶ ἕτερος κίνδυνος ἢν αὐτίκα ἀφαιρέῃς πρὸς τὴν μήνιγγα ἐκπρίσας τὸ ὀστέον, D τρώσαι ἐν τῷ ἔργῳ τῷ πρίονι τὴν μήνιγγα. ἀλλὰ χρὴ πρίοντα, ἐπειδὰν ὀλίγου πάνυ δέῃ διαπεπρίσθαι, καὶ ἤδη κινέηται τὸ ὀστέον, παύσασθαι πρίοντα, καὶ ἐᾶν ἐπὶ τὸ αὐτόματον ἀποστῆναι τὸ ὀστέον. ἐν γὰρ τῷ διαπριωτῷ ὀστέῳ καὶ ἐπιλελειμμένῳ τῆς πρίσιος, οὐκ ἂν ἐπιγένοιτο κακὸν οὐδέν. λεπτὸν γὰρ τὸ λειπόμενον ἤδη γίνεται. τὰ δὲ λοιπὰ ἰῆσθαι χρὴ ὡς ἂν δοκέῃ ξυμφέρειν τῷ ἕλκει.

At verò de sectione, vbi eam in homine vsurpare necesse fuerit, sic statuendum. Si per exordia suscepta curatione ad sectionem venias, non protinus os ad membranam vsque secari debet. Neque enim expedit membranam diutiùs osse nudatam malè affici, verùm demum putrescit, & nimio humore marcescit. Aliud quoque periculum subest, si os ad membranam sectum protinus auferatur, ne in ipso opere terebra membranam vulneret. Verùm inter secandum, vbi parum admodum abest vt os ipsum totum sectum sit, iamque os labat, ab ipsa sectione desistendum, permittendumque vti os sponte sua discedat. Secto enim ossi & inter secandum relicto, mali nihil contingere potest. Tenue namque iam fit quod relictum est. In reliquo ea curatio instituenda, quæ vlceri conferre videatur.

E

[30] οὐ γὰρ συμφέρει] Membrana enim osse detracto diutiùs nudata intumescit, & multo humore madens corrumpitur, tandemque putrescit, vt suprà scriptum est. Isque huius loci sensus esse mihi videtur, qui in omnibus exemplaribus asterisco notatus suspectus est. Quidam tunc demum nudatam membranam esse volunt, vbi putrescere eam ac madere & corrumpi periculū fuerit, vt faciliùs pus effluat. Sed tunc legendum erit, ἀλλὰ τελευταῖον ὅταν σάπη καὶ διεμύδησεν, quam lectionem secutus videtur Cornarius. Nos receptam lectionem retinuimus, etsi in multis exemplaribus vitiosa est, nisi quòd πρίῃς pro πρίσῃς lubenter amplectimur, vt legisse etiam videtur Vidius.

τρώσαι ἐν τῷ ἔργῳ τῷ πρίονι] Facilè mihi persuadeo Galenum hîc legisse ὀρθοπρίονι pro τῷ πρίονι, cum τῇ χοινικίδι exponat in Exegesi, vt etiam monuimus in nostra OEconomia Hippocratis.

λεπτὸν γὰρ τὸ λειπόμενον] Os inter secandum parte aliqua sine sectione relictum, tenuatur assiduè nutrimento destitutum, & à na-F tura expellitur, medicamentisque cephalicis aspersum resiccatur, tandemque sua sponte discedit. Deinde primis diebus tumefacta membrana caluariæ adhærescit, postea verò subsidet & detumescit. Ideoque os ex toto secari vetat, ne vel membrana disrumpatur ac vellicetur, aut aëre etiam externo vitietur aut corrumpatur.

[31] Πρίοντα δὲ χρὴ πυκινὰ ἐξαιρέειν τὸν πρίονα τῆς θερμασίης εἵνεκα τοῦ ὀστέου, καὶ ὕδατι ψυχρῷ ἐναποβάπτειν. θερμαινόμενος γὰρ ὑπὸ τῆς περιόδου ὁ πρίων, καὶ τὸ ὀστέον ἐκθερμαίνων καὶ ἀναξηραίνων, κατακαίει. καὶ μεῖζον ποιέει ἀφίστασθαι τὸ ὀστέον τὸ περιέχον τὴν πρίσιν, ἢ ὅσον μέλλει G ἀφίστασθαι. καὶ ἢν αὐτίκα βούλῃ ἐκπρῖσαι τὸ πρὸς τὴν μήνιγγα, ἔπειτα ἀφελέειν τὸ ὀστέον, ὡσαύτως χρὴ πυκινά τε ἐξαιρέειν τὸν πρίονα καὶ ἐναποβάπτειν τῷ ὕδατι τῷ ψυχρῷ. ἢν δὲ μὴ ἐξ ἀρχῆς λαμβάνῃς τὸ ἴημα, ἀλλὰ παρ' ἄλλου παραδέχῃ ὑστερίζων τῆς ἰήσιος, πρίονι χρὴ χαρακτῷ ἐκπρίειν μὲν αὐτίκα τὸ ὀστέον πρὸς τὴν μήνιγγα. θαμινὰ δὲ ἐξαιρέοντα τὸν πρίονα σκοπεῖσθαι καὶ ἄλλως καὶ H τῇ μήλῃ πέριξ κατὰ τὴν ὁδὸν τοῦ πρίονος. καὶ γὰρ πολὺ θᾶσσον ἐκπρίεται τὸ ὀστέον, ἢν ὑπόπυόν τε ἐὸν ἤδη καὶ διάπυον

Inter secandum autem terebra sæpiùs, ne os incalescat, auferenda, & in aquam frigidam demergenda. Terebra enim dum circumagitur incalescēs, os calefaciendo & resiccando incendit, efficitque vt plus eius ossis quod sectionem ambit, abscedat, quàm quod abscedere debuerat. Quòd si protinus os ad membranam secare velis, ipsumque postea eximere, eodem modo sæpiùs terebra extrahenda est, & in aquam frigidam immergenda. At si per initia curationem non aggressus fueris, sed eam ab altero tibi traditam tardiùs susceperis, terebra caua & serrata statim os ad membranam excidendum, eaque sæpiùs exempta, cùm aliàs, tum specillo per ambitum demisso, terebræ via exploranda. Nam & longè citiùs os secatur, si vbi suppuratum existit & pure manat

ſectio adhibeatur, ſæpiusq; in ſummo fluitãs apparet, idque vel maximè ſi ea capitis parte vulnus inflictum ſit, qua os tenuè potiùs quam craſſum exiſtit. Quare adhibenda cautio eſt, ne te in admouenda terebra iſta lateant, ſed qua parte os craſſiſſimum eſſe videbitur, in eam ſemper adigenda terebra eſt, ſæpiùs conſiderando, osque dimouendo educere tentandum. Quo educto, reliqua curatio prout vlceri conferre videbitur adhibenda. At ſi per initia ſuſcepta curatione, protinus os exciſum à membrana auferre velis, eodem modo per ſpecillum terebræ circuitus ſubinde conſiderandus, & in oſſis partem craſſiſſimam terebra ſemper adigendo, osque dimouendo educere tentandum. Vbi terebræ vſus inciderit, ſi ab initio ſuſcepta curatione os perforandum eſt, non eſt ad membranam perueniendum, ſed tenuis oſſis pars, velut in ſectione ſcriptum eſt, relinquenda.

πρίσιος. καὶ πολλάκις τυγχάνει ἐπιπόλαιον ἐὸν τὸ ὀστέον, ἄλλως τε καὶ ἢν ταύτῃ τῆς κεφαλῆς ᾖ τὸ τρῶμα, ᾗ τυγχάνει λεπτότερον ἐὸν τὸ ὀστέον ἢ παχύτερον. ἀλλὰ φυλάσσεσθαι χρὴ ὡς μὴ λάθῃς προσβαλὼν τὸν πρίονα, ἀλλ' ὅπῃ δοκέῃ παχύτατον εἶναι τὸ ὀστέον, ἐς τοῦτο αἰεὶ ἐνστηρίζειν τὸν πρίονα, θαμινὰ σκοπούμενος, καὶ πειρᾶσθαι ἀνακινέων τὸ ὀστέον ἀναβάλλειν. ἀφελὼν δὲ τὰ λοιπὰ, ἰητρεύσεις ὡς ἂν δοκέῃ ξυμφέρειν τῷ ἕλκει. καὶ ἢν ἐξ ἀρχῆς λαβὼν τὸ ἴημα αὐτίκα βούλῃ ἐκπρίσας τὸ ὀστέον ἀφελεῖν ἀπὸ τῆς μήνιγγος, ὡσαύτως χρὴ πυκινά τε σκοπεῖσθαι τῇ μήλῃ καὶ περίοδον τοῦ πρίονος, καὶ ἐς τὸ παχύτατον αἰεὶ τοῦ ὀστέου τὸν πρίονα ἐνστηρίζειν, καὶ ἀνακινέων βούλεσθαι ἀφελέειν τὸ ὀστέον. ἢν δὲ τρυπάνῳ χρῇ, πρὸς δὲ τὴν μήνιγγα μὴ ἀφικνέεσθαι, ἢν ἐξ ἀρχῆς λαμβάνῃς τὸ ἴημα τρυπαῖς, ἀλλ' ἐπιλιπεῖν τοῦ ὀστέου λεπτὸν, ὥσπερ καὶ ἐν τῇ πρίσει γέγραπται.

[31] πρίοντα δὲ χρὴ] Celſus idem præcipit, terebramque ne nimis incaleſcat, in aquam frigidam demitti iubet.

καὶ μέζον ποιεῖ ἀφίστασθαι] Quò magis os incaleſcit & reſiccatur, eò plus quoque abſcedit. Quamminimum autem oſſis [illegible] oportet, tantumque abſcedere ſatis eſt, quantum ad puris exitum ſufficiat, quòd plus in oſſe propugnaculi cerebrum habeat, quàm habiturum ſit eo exciſo.

πρίονι χρὴ χαρακτῷ] πρίονα χαρακτὸν vocat Hippocrates, quem Celſus modiolum aut χοινίκιον, reliqui Græci χοινικίδα dicunt, eſtq; terebræ cauæ ſpecies, ſerrata & dentata, cuius vſum deſcribit Celſus, trepanis noſtris, quibus Chirurgi his temporibus vtũtur, non abſimilis, ὀρθοπρίονα χοινικίδα exponit Galenus in Exegeſi, & pro terebra caua accipit, quã rectæ & acutæ (quæ περιπήελον dicitur) opponit. Ideoque hîc πρίων χαρακτὸς meliùs terebra caua & exſculpta dicitur, quàm acuta. Quæ cùm terebræ & ſerræ vſum habet os excidit, cùm terebra ſolùm perforet. Eamque ob cauſam tenuibus oſſibus & imbecillis facilè adaptatur, in quibus parua terebra antea vſus eſt Hippocrates, πρίων χαρακτὸς etiam dici poteſt, quòd ea terebra impreſſa circumagatur, faciatque ſimilem ei ambitum qui in anguſtiorem orbem modiolo imprimitur. Eſt enim quidam premendi modus (inquit Celſus) vt foretur & circumagatur, quia ſi leuiter imprimitur, parum proficit, ſi grauiter, non mouetur. Annotantur autem duo ſerrarum genera apud Galenum, μαχαιρωτὸν vnum, pro ſerra quæ ad formam machæræ facta eſt, & polit aut læuigat, ὀδοντωτὸν alterum, pro ſerra quæ incidẽdo aliora crenularum veſtigia relinquit.

θαμινὰ δὲ ἐξαιρεῦντα] In circumagenda terebra metuendum ne dum imprimitur, & ipſa & os ad cerebri membranam vrgeatur, eamque mucrone violet. Quare ea ſæpiùs exempta, foraminis altitudinem, tum ſpecillo, tum alia ratione conſiderandam monet, & terebræ viam in ambitu explorari vult, ne in ipſo vſu nimis altè deſcendat, aut mucrone cerebri membrana lædatur. Ex quo graues inflammationes non ſine mortis periculo exoriuntur. Ideoque quidam quò minùs vſquam aberrent (inquit † Galenus) eiuſmodi terebellas excogitarunt, quæ quòd mergi aut altiùs deſcendere non poſſent, ἀβάπτιστοι dictæ ſunt. Nam ſupra terebræ acutum mucronem, circulus quidam aut ſupercilium extat, quod prohibet ne terebra altiùs infigatur aut demergatur. Cuius generis complures terebras præparatas ad omnem caluariæ craſſitudinem, præcipit Galenus. Huic ſimile eſt alterum terebræ genus apud Celſum capituli longioris, quod ab acuto mucrone incipit, deinde ſubitò latiùs fit, atque iterum ab alio principio paulò minùs quàm æqualiter ſurſum procedit. † *Lib.6.Meth.*

καὶ πολλάκις τυγχάνει ἐπιπόλαιον ἐὸν] Hoc eſt, os fractum per ſumma extare & fluitare apparet, ideoque faciliùs educitur cùm à membrana diſceſſerit & vacillet, vbi ſuppuratum ſit & pure manat, idque tum vel maximè ſi ea capitis parte vulnus contingat, qua os tenue eſt potiùs quàm craſſum. Quod etiam in iunioribus potiùs quàm ſenioribus fieri antea dixit.

καὶ πειρᾶσθαι ἀνακινέων] Os exciſum vbi demendum eſt leuiter commota ſerra dimouendum, volſella aut forfice molliter agitandum, vt maturiùs, vel ſponte ſua, vel leui commotione excidat, alioqui medicamentis res procuranda eſt. Reliqua curatio pro legibus vlceris inſtituenda, medicamentis quæ phlegmonem arceant, quæ ſiccent & impleant. Quæ poſt hæc plurima in omnibus codicibus interſeruntur, etſi variè ſunt tranſpoſita, optimo iure in librum de aëre loc. & aq. transferuntur, vt patet ex Gale. lib. quòd animi mores temp. corp. ſeq. & Com. ad aph. vbi ex his quamplurima adducuntur. Ac ne in his quidem etiam membranæ ſcriptæ inter ſe conſentiunt.

καὶ ἢν ἐξ ἀρχῆς λαβὼν τὸ ἴημα] Hæc ad calcem adiecta quibuſdam in membranis adſcribuntur, ideoque, etſi quodammodo repeti videantur, quòd non ſint hoc loco aliena, adiicienda duximus. Sæpe autem caſus incidit, vt ab initio os ex toto excidendum ſit, vbi ex vehementi ictu magna membranæ pars ab oſſe diſceſſerit, ruptis aut laniatis vinculis quibus ei connectitur, vnde & inflammatio & dolor, cæteraque ſymptomata oriuntur, plærunque ſanies ad membranam confluit, cui exitum protinus patere exciſo oſſe neceſſe eſt. Atque tunc in eo excidendo eædem leges quæ ſupra obſeruandæ ſunt.

ἢν δὲ τρυπάνῳ χρὴ] τρύπανον hîc τρύπανον εὐθὺ καὶ ὀξὺ, quod περιπήελον Galeno dicitur, intelligitur, & pro terebra acuta & recta ſumitur, qua os foratur, non ſecatur, πρίων verò terebra teres eſt & caua cum ſerra, cuius antea magnus vſus in excidendo oſſe ſemper fuit, ideoque pro ſerra quidam capiunt. Hîc verò χρῇ pro χρὴ, & τρυπᾶς, aut τρυπῆις pro τρυπαῖς legendum videtur.

HIPPO

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΕΓΚΑΤΑΤΟΜΗΣ ΕΜΒΡΥΟΥ.

HIPPOCRATIS LIBER DE FOETVS IN VTERO MORTVI EXECTIONE.

[1] Περὶ δὲ τῶν μὴ κατὰ τρόπον κυϊσκομένων, ἀλλ' ἐγκατατεμνομένων, οὕτως, πρῶτον μὲν ἐπὶ τὴν γυναῖκα σινδόνα ἐπιβαλὼν, καταζῶσον [2] ἀνωτέρω τῶν μαζῶν. καὶ τὴν κεφαλὴν κατακαλύψαι χρὴ τῇ σινδόνι, ὅκως μὴ ὁρῶσα φοβῆται, ὅ, τι ἂν ποιήσῃς. ἢν οὖν ἐξίσχῃ τὴν χεῖρα τὸ ἔμβρυον, παραπλάγιον παραπεσὸν [3] καὶ τῆς χειρὸς ἐπιλαβόμενος, προσάγειν ἔξω ἐπὶ χεῖρα ὡς μάλιστα. περιδείρας δὲ καὶ τὸν βραχίονα, καὶ ἀποψιλώσας αὐτοῦ τὸ ὀστέον, [4] ἰχθύην περίδησον περὶ τοὺς δακτύλους τῆς χειρὸς τοὺς δύο, ὅκως μὴ ἀπολισθάνοι ἡ σάρξ. μετὰ δὲ ταῦτα, τὸν ὦμον περισάρκισον. καὶ ἄφελε κατὰ τὸ ἄρθρον. ἔπειτα τὴν κεφαλὴν κατὰ φύσιν παρώσας, ὑπάγειν ἔξω τὴν κεφαλὴν τοῦ ἐμβρύου. τῷ δὲ δακτύλῳ τὸ ἔμβρυον εἴσω ἀπώσας, ἢ μαχαιρίῳ διὰ τῶν πλευρέων, ἢ διὰ τῆς κληῖδος, ὅκως τὴν φῦσαν ἀφῇ, καὶ ξυμπέσῃ τὸ ἔμβρυον, καὶ ἡ ἔξοδος αὐτέῳ εὐπετεστέρη ᾖ. [5] τὴν δὲ κεφαλὴν, ἢν μὲν δύνωνται κατὰ φύσιν ἔξω ὦσαι. ἢν δὲ μὴ, ξυμφλάσαι. καὶ οὕτως ὑπεξάγειν ἔξω τὸ ἔμβρυον. ἔπειτα τῷ θερμῷ πολλῷ καταχέας, καὶ ἀλείψας ἐλαίῳ, κατακεῖσθαι κελεύειν [6] ἐπαλλάξασαν τὼ πόδε. καὶ μεταπίσαι οἶνον γλυκὺν κεράσας, [7] εὐζωρέστερον, καὶ λευκόν. ἀλλὰ μὴν καὶ ῥητίνην, μέλιτι διατρίψας, μίξας τῷ οἴνῳ, διδόναι πιεῖν. τὰ δὲ ἄλλα θεραπεύειν ὥσπερ λέγω, κατὰ τὰ εἰρημένα. ὅταν δὲ τῇ τικτούσῃ γυναικὶ πλάγιον παραπέσῃ τὸ ἔμβρυον, [8] γίνεται δὲ ὁκόταν στρέφηται τὸ τοιόνδε, καὶ ὁ ὀμφαλὸς περὶ τὸν τράχηλον περιελίσσηται, καὶ ἐπίσχῃ τὴν ἔξοδον τοῦ ἐμβρύου, καὶ ἐς τὸ ἰσχίον ἐπεμβάλλῃ τὴν κεφαλὴν, καὶ ἡ χεὶρ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἔξω γίνεται. ἢν μὲν οὖν ἤδη τεθνηκὸς ἔξω γένηται. τοῦτο προσημαίνει. ᾗσι δὲ μὴ ἔξω ἡ χεὶρ τοῦ ἐμβρύου, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ζῇ τὸ ἔμβρυον. [9] κίνδυνος δὲ καὶ οὕτως. ἔνιαι δὲ καὶ τὰ λόχια πρὸ τοῦ ἐμβρύου ἀφιᾶσιν. ἀναγκαῖον δὲ γινώσκειν εἶναι τὴν ὠδῖνα ξηρὴν καὶ ἐπίπονον. ὅσαι δὲ τὰ λόχια μὴ προκαθαίρονται, ῥᾷον ἀπαλλάσσουσιν ἐν τῷ τόκῳ. [10] ἀνασείειν δὲ δεῖ ὧδε. σινδόνα ὑποστορέσασαν, ἀνακλῖναι τὴν γυναῖκα. καὶ ἑτέρην ἐπιβαλεῖν, ὅκως ἂν αὐτῆς τὸ αἰδοῖον κεκρυμμένον ᾖ. καὶ περικαλύψαι περὶ ἑκάτερον τὸ σκέλος τὴν σινδόνα, καὶ περὶ ἑκάτερον τὸ γυῖον. γυναῖκας δὲ δύο λαβέσθαι τοῦ σκέλεος ἑκατέρου, καὶ τῆς χειρὸς ἑκατέρης, ἑτέρας γυναῖκας δύο. ἔπειτα διασείειν λαβούσας ἐγκρατῶς, μὴ ἔλασσον ἢ δεκάκις. ἔπειτα δὲ ἐς κλίνην ἀνακλῖναι τὴν γυναῖκα ἐπὶ κεφαλήν. τὰ δὲ σκέλεα ἄνω ἔχειν. καὶ τὰς γυναῖκας πάσας λαβέσθαι τῶν σκελέων, ἀφείσας τὰς χεῖρας. ἔπειτα σείειν πολλάκις ποιεῖν τὰς γυναῖκας ἐπὶ τοὺς ὤμους, [11] καὶ ποιεῖν ἀναβολὰς ἐπὶ τῆς κλίνης, ὅκως ἐς τὴν εὐρυχωρίην ἐπιδιασεισθὲν τὸ ἔμβρυον στραφῇ, καὶ δύνηται ἐπὶ φύσιν ἰέναι. καὶ ἢν ἔχῃς δίκταμνον κρητικὸν, μεταπίσαι δός. εἰ δὲ μὴ [12] κάστορος ἐνεψῆσαι τῷ οἴνῳ χίῳ.

De fœtibus qui non conueniēter in vtero gestantur, sed intrò excisi educuntur, sic statuo. Imprimis iniecto in mulierem tenui linteo & supra mammas præcincto, caput etiam linteo velandum est, ne, si quod facturus es videat, perterreatur. Si fœtus igitur in obliquum prolapsus, manum eduxerit, eam apprehensam vt quàm maximè foras educas conādum. Brachio verò excoriato eiusq; osse denudato, squatinæ marinæ pellem aridam circū duos manus digitos obligato, vt ne caro sua lubricitate elabatur. Post hæc autem detracta circa humerū carne, ipsum iuxta articulum eximito. Deinde fœtus caput naturaliter protrusum, foras educito. Fœtū verò intro digito retrudito, vel scalpello per costas vel iugulum adacto, quò flatu emisso, & concidat fœtus, & facilior ei exitus pateat. Caput, si quidem fieri possit secundum naturam extra protrudito, sin minùs, in partes comminuito, sicque fœtum foras subducito. Deinde calida multa affusa, oleo illitam decumbere iubeto, pedibus alternatis. Postea vinum album dulce bene meracius infusum propinato. Quinetiā resinam cum melle tritam, vino ammixtam, in potu exhibeto. In reliquis verò, curatio (velut dico) iuxta ea quæ relata sunt procedat. Cùm verò parturienti mulieri trāsuersus fœtus ceciderit, quod fit vbi ipse vertitur, & vmbilicus circa collū obuoluitur, fœtusq; exitū cohibet, & caput in coxendicem inserit, manusq; vt plurimùm foras eminet, quod quidem iam mortui fœtus significationem præbet. At quibus manus extra non apparet his vt plurimùm fœtus vitalis est. Periculum autē etiam hoc modo imminet. Quædam enim partus purgamenta ante fœtum emittunt, ex quo partionem siccam & laboriosam fore necessario cognoscas. Quibus autem puerperij purgamenta non antè repurgantur, eæ faciliore partu defunguntur. Concutere autem hoc modo oportet. Super tenui linteo substrato mulier reclinanda, alio superiniecto, quò eius pudendum obueletur, & vtrunq; crus tenui linteo circuntegendum, & vtraq; manus. Duæ autem mulieres vtrunq; crus apprehendant, & aliæ duæ vtranq; manum, deinde eam ipsam nō minùs quàm decies validè concutiant. Postea verò mulier in lectum reclinetur, ita vt caput deorsum, crura autem sursum habeat, & mulieres omnes dimissis manibus crura apprehendāt, eamq; crebrò in lecto concutiant, facta in humeros reiectione, vti in ampliorem locum concussus fœtus cōuertatur, & naturaliter prodire possit. Quòd si dictamnum Creticum ad manum habeas, ipsum propinato, sin minùs, castoreum vino Chio incoctum. Si

verò vteri, siue ex labore, siue ex partu, foras prodierint, si quidem iuuenculæ tibi in manus venerint, aggressionem facere æquum est, aliòqui sinere oportet. Hunc autem in modum aggressio facienda. Vteri tunica naturali modo & obliquè incisa, linteo constringanda, vti inflammationem concipiat, & illito phocæ oleo, aut pice, aut mali punici floribus, in cataplasmate adhibitis, mollibusq; spongiis vino respersis, in subdititio appositis, & ex humero deligatis, mulier quàm maximè excitatis cruribus decumbat, & moderatis cibis vescatur.

ἢν δὲ αἱ ὑστέραι ἔξω χωρέωσι, κἤν τε ἐκ πόνου, ἤν τε ἐκ τόκου, ἢν μὲν ἐπιλάβῃς νέας, ἄξιον ἐπιχειρεῖν· εἰ δὲ μή, ἐᾶν. ἐπιχειρεῖν δὲ χρὴ ὧδε. ἐπιταμὼν τὸν ὑμένα τῆς ὑστέρης, κατὰ φύσιν, καὶ πλάγιον, πεῖψαι ὀθονίῳ ὡς φλεγμήνῃ, καὶ καταλείψας φώκης ἐλαίῳ,[13] ἢ πίσσῃ καταπλάσας, ἢ κυτίνοισι, καὶ μαλθακοὺς σπόγγους ἐν οἴνῳ ῥινᾶς προσθεῖναι, ἀναδῆσαι ἐκ τῶν ὤμων καὶ ἀνακείσθω ὡς ἀνωτάτω τὰ σκέλεα ἔχουσα. ἐσθιέτω δὲ σιτία μέτρια.

[1] Περὶ δὲ τῆς μὴ κατὰ τρόπον] Hic libellus περὶ ἐγκατατομῆς ἐμβρύου, inscriptionem habet, quæ ἐμβρυοτομίαν, & fœtus intermortui, aut in vtero mortui exectionem significat. Cuius etiam antea specimen edidit lib. περὶ ἐπικυήσιος & lib. 1. περὶ γυναικ. Hîc verò ex professo tradit, velut Paulus cap. 74 lib 6. & Celsus cap. 29. lib. 7. Etsi verò ab Erotiano non recensetur inter Hippocratis opera, ab eo tamen & Galeno subnotatum esse apparet ex dictione ἰχθύῃ. Qui etsi potest ad φυσικὰ referri, aut inter θεραπευτικὰ numerari ad χειρουργούμενα tamen appositissimè pertinere videtur.

[2] ἀνώτερω τῶν μαζῶν] τῷ μαζῷ legunt exemplaria quædam.

[3] ἐς τῆς χειρὸς ἐπιλαμβανόμενος] λαμβανόμενος simpliciter legunt exemplaria Regia manu scripta quædam.

[4] ἰχθύῃ περὶ εἴδησον] Hunc locum subindicat Galenus in Exegesi, cum ἰχθύῃ ῥίνης θαλάττης δέρμα ξηρὸν exponit. Quod efficit vt squatinæ marinæ pellem siccam diceremus. Addit autem, δύναται δὲ τὸν σιδηροῦν ὄνυχα δηλοῦν ὅσα ἐς τὰς ἐμβρυουλκίας ἢ ἐμβρυοτομίας χρῆσιμα κατὰ τὴν πρὸς τὰς λεπίδας τῶν ἰχθύων ὁμοιότητα. Vt rectè pro vnco aut vngue ferreo sumi possit, quo antea in extrahendo fœtu mortuo vsus est Hippocr. lib. περὶ ἐπικυησ. eumq; pollici affigendum præcipit. Hanc autem appellationem ab hami piscatorij similitudine desumpsisse videri potest, vt indicauimus in nostra OEconomia, vbi & hunc locum expressimus & aperuimus. ἰχθύῃ verò apud Hipp. Erotianus exponit ῥίνημα ἢ πρίσμα. Sed ῥίνισμα legendum videtur, aut potiùs ἰχθύνημα, aut certè meliùs ἰχθυνήματι, ἢ σεισμαῖς, vt etiam in OEconomia nostra monuimus. Hîc verò exemplaria quædam manu scripta ἀποψιλώσας τῶν σαρκῶν legunt, quæ secutus videtur Caluus, & dictionem ἰχθύῃ omisisse.

[5] τὴν δὲ κεφαλὴν] Post ἄσαι quædam exemplaria ἔξελε adscribunt, vt caput naturaliter extra protensum, auferri iubeat. Quædam etiam exemplaria συνθλάσαι pro ξυμφλάσαι habent.

[6] ἐπαλλάξασα τὼ πόδε] ἐπαλλάξαντα legunt exemplaria manu scripta Regia, quæ lectio ad Medicum refertur. ἐπαλλάξασα etiam habent exemplaria quædam.

[7] εὐχωρότερον] Hunc locum expressimus in nostra OEconomia, istamq; dictionem exposuimus.

[8] γίνεται δὲ ὁκόταν στρέφῃ τὸ παιδίον] Quædam exemplaria manu scripta legunt, συμβαίνει δὲ τοῦτο γίνεσθαι ὁκόταν ὁ ὀμφαλὸς περὶ τὸν τράχηλον εἰλίσσῃ), quæ secutus mihi videtur Caluus. Alia etiam exemplaria ὁ ὀμφαλὸς simpliciter legunt & ἢ omittunt.

[9] κίνδυνος δὲ ἢ οὕτως] Istud ad sequentia mihi rectè referri videtur, quòd antea lib. περὶ ἐπικυησ. fluxum ante partum periculosum esse dixerit, cùm inde periclitetur fœtus mortuus, aut minimè vitalis futurus. Quod verò sequitur sic legitur in codicibus manu scriptis & Vaticanis, ἀναγκαῖον οὖν τὴν ὠδῖνα ξηρὴν ἀνιέναι καὶ ἐπίπονον. Alia etiam sic legunt, ἀναγκαῖον οὖν δὲ γινώσκειν εἶναι τὴν ὠδῖνα ξηρὴν ἀνιέναι καὶ ἐπίπονον.

[10] ἀνασείειν δὲ δεῖ ὧδε] Lib. 1. περὶ γυναικ. similis describitur mulieris concussio, ad fœtum tum viuum faciliùs educendum, tum mortuum & malè procedentem conuertendum. σεισμὸς vocat Hippocrates. Qua verò ratione partus emortuus ex vtero excutiatur, meminit Celsus cap. 29. lib. 7.

[11] καὶ ποιεῖν ἀναβολὰς] Hîc ἀναβολὰς ποιεῖν de reiectione in humeros per concussionem facta, sumimus cum Cornario, etsi ex interuallo, aut per interualla remittendo dici possit. Cæterùm variant hîc exemplaria. Scripta namque Regia & Vaticana hoc modo legunt, ἔπειτα σείειν ἰσχυρῶς πολλάκις, ποιεῖν τὰς γυναῖκας ἐπὶ τοὺς ὤμους ἀναβολὰς ἐπὶ τὴν κλίνην. Germanica verò, καὶ ποιεῖν ἀναβολὰς rectè legit.

[12] κάτωθεν ἐνσπεῖσαι] Sic legunt exemplaria omnia. Cornarius tamen ἐνζῶσαι legit. Quædam etiam exemplaria manu scripta, τῷ ἰσοχόῳ, pro οἴνῳ χίῳ legunt.

[13] ἢ πίσσῃ καταπλάσας] Post καταπλάσαι quædam exemplaria manu scripta ἅμα κινῆσαι addunt.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΑΝΑΤΟΜΗΣ.

HIPPOCRATIS LIBER DE CORPORVM RESECTIONE.

ARTERIA ab vtraq; faucium parte ortum ducens, in summum pulmonem desinit annulis inter se similibus constãs, rotundis, in superficie mutuò connexis. Ipse autem pulmo ad sinistrã conuersus, pectus implet, quinq; habẽs summitates, quas lobos vel fibras vocant, cinericiũ nactus colorẽ, notis cauernosis cõpũctus, & natura perfuratos. In cuius medio cor intro sitũ est, rotundius constitutũ, quã in omnib. animantib. Ex corde verò ad iecur multa cartilaginosa arteria peruenit, & cũ ipsa vena magna appellata, per quam corpus totũ nutritur. Iecur autẽ cum aliis quidẽ cognationem habet, sed cæteris sanguine magis fluit,

Ἀρτηρίη[1] ἐξ ἑκατέρου φάρυγγέθρου τὴν ἔκφυσιν ποιευμένη, ἐς ἄκρον πνεύμονος τελευτᾷ,[2] κρίκοισι ξυγκειμένη ὁμορυσμοῖς, τὴν περιηγέων ἀπτομένη κατ' ἐπίπεδον ἀλλήλων. αὐτὸς δὲ ὁ πνεύμων[3] συνεξαιαπληροῖ τὴν χώρην, τετραμμένος ἐς τὰ ἀριστερά, πέντε ὑπερκορυφώσιας ἔχων, ἃς δὴ καλέουσι λοβούς.[4] τεφρειῆς χροιῆς τυχὼν, στίγμασιν ὀφροναγέσι κεκεντημένος,[5] φύσει ἐὼν πεπρωμένος.[6] μέσῳ δ' αὐτέῳ ἡ καρδίη ἐγκαθίδρυται,[7] στρογγυλωτέρη κατὰ θέσιν ἐοῦσα πάντων ζώων. ἀπὸ δὲ καρδίης ἐς ἧπαρ, βρόγχος πολλὴ καθήκει. καὶ μετὰ βρόγχης φλὲψ μεγάλη καλεομένη δι' ἧς ὅλον τὸ σκῆνος τρέφεται. τὸ δὲ ἧπαρ ὁμορυσμίην μὲν ἔχει τοῖς ἄλλοις ἅπασιν.[8] αἱμορροωδέστερον δέ ἐστι τῶν ἄλλων

A ὑπερκορυφώσιας ἔχον δύο, ἃς καλέουσι πύλας, ἐν δεξιοῖς τόποις κειμένας. ἀπὸ δὲ τούτου, σκολιὴν φλέψ ἐπὶ τὰ κάτω νεφρῶν ἀποτείνουσα. νεφροὶ δὲ ὁμοιορυσμοὶ, τὴν χροιὴν δὲ, ἐναλίγκιοι μήλοισιν. ἀπὸ δὲ τούτων ὀχετοὶ σκολιῶς ἰδέες ἄκρην κορυφὴν κύστιος κέονται. κύστις δὲ νευρώδης ὅλη καὶ μεγάλη. ἑκάστα δὲ κύστιος, μετοχὴ εἴσω πέφυκε. καὶ τὰ μὲν ἓξ αἰεὶ μέσον ἐντὸς φύσις ἐκοσμήθη. [10] οἰσοφάγος δὲ ἀπὸ

B γλώσσης τὴν ἀρχὴν ποιούμενος, ἐς κοιλίην τελευτᾷ, ὃν δὴ καὶ ἐπὶ σηπτικῆς κοιλίης, στόμαχον καλέουσιν. πρὸς δὲ ἀκάνθης ὄπισθεν ἥπατος φρένες πεφύκασιν. ἐκ δὲ πλευρῆς νόθης, λέγω δὲ ἀριστερῆς, σπλὴν ἀρξάμενος ἐκτέταται, [11] ὁμοιορυσμὸς ἴχνει ποδός. [12] κοιλίη δὲ ἥπατι παρακειμένη κατ' εὐώνυμον μέρος ὅλη μὲν ἐστὶ νευρώδης. [13] ἀπὸ δὲ κοιλίης, πέφυκεν ἔντερον, ὁμοιορυσμὸν μικρὸν πηχέων

C οὐκ ἔλασσον δώδεκα ἑλικηδὸν ἐν κόλποις ἐνειλημμένον, ὃ καλέουσιν ἔνιοι κῶλον, δι' οὗ ἡ παραφορὰ τῆς τροφῆς γίνεται. ἀπὸ δὲ κώλου, πέφυκεν ἀρχὸς λοίσθιος, σάρκα περιπληθέα ἔχων ἐς ἄκρον δακτυλίου τελευτῶν. τὰ δὲ ἄλλα ἡ φύσις διετάξατο.

duos habēs vertices, portas vocant, dextra parte locatas. Ab eo vena obliquè deorsum ad renes portēditur. Renes verò inter se colore similes, malorum speciem præseferūt. Ab his ductus obliquè tendētes, in summū vesicæ verticem siti sunt. Vesica autem tota neruosa & ampla vbique intra se perceptionis compos à natura est condita. Et his quidem sex partibus in medio intus natura exornata est. Gula verò à lingua initiū sumens, in ventriculum desinit, quam sanè etiā in concoquente ventriculo στόμαχον, hoc est, os angustum nominant. Ad spinam autem retro hepar, septum transuersum situm habet. Ex costa verò notha, sinistram intelligo, lien initiū sumens, ad humani vestigij similitudinem extenditur. Ventriculus iecori ad sinistram adiacens, totus neruosus est. Ex ventriculo verò procedit intestinum sibi simile, paruum, cubitorum non minus duodecim, in orbem per sinus conuolutum quod nonnulli Colon vocant, per quod alimentum defertur. Colo annexum est. Princeps intestinum postremum, multam carnem habens, in summum podicem desinens. Reliqua, natura ipsa, ordine disposuit.

[1] ἐξ ἑκατέρου φαρυγέθρου] φαρύγεθρον hîc τὴν φάρυγγα & fauces significat, quemadmodum apud Galenum sumitur in Isagoge aut Medico, etsi aliàs os ὑοειδὲς dici scribit. Sic Rufus Ephesius lib. 1. περὶ ἀνθρώπου μορίων φάρυγγα φαρύγεθρον vocari scribit, & τὴν πρὸς τῇ καταπόσει πᾶσαν εὐρυχωρίαν explicat. φαρύγεθρον autem interdum scribitur, velut apud Galenum pro quo φαρύγαθρον forte vitiosè scribitur Hesychio, nisi quòd eandem scriptionem retinuit Varinus, & ὁμοῦ τὸ παρίσθμια τόπος exponitur.

D [2] κρίκοις ξυνειρμένη ὁμορυσμοῖς] Hunc locū exposuimus in nostra OEconomia, vbi κρίκους circulos Celso dici hac in re indicauimus. Arteria verò ipsa tota ex cartilaginibus circuli aut annuli modo rotundis constat, ne comprimatur eius meatus, sed firmus continuæ animantium respirationi & semper apertus manens. Quod scribit Galenus in Isagoge his verbis, συνέστηκε δὲ ὁ πᾶς πόρος ἐκ χονδρῶν οἷον κρικοειδῶν κυκλοτερῶν, ἵνα ἀσυμπτώτως μένη πρὸς τὸ ἀδιαλείπτως εἰσπνεῖν τὸ ζῷον, διὸ καὶ ἀεὶ ἀναπέπταται αὐτῆς τὸ στόμα. τροφῆς μὲν γὰρ ἀποχέσθαι ἐπὶ πλεῖστον ἐπιτρεπόμενον, μὴ εἰσπνεῖν δὲ οὐδὲ τὸ ἀκαριαῖον.

[3] συνεξαπληροῖ τὴν χέλυν] χέλυν hîc pectus, velut testudinatum, significare scripsimus in nostra OEconomia. Vnde ἀναχελύσσεσθαι deduci diximus, & hunc locum subindicauimus.

[4] πνεύμων χροιῆς τυχὼν] Rufo Ephesio lib. περὶ ἀνθρώπου μορίων, pulmo est σομφὸς τε καὶ ἀραιὸς, περιεχόμενος τῷ κύτει τοῦ θώρακος, σφαιροειδὴς, καὶ μείζων τὸ σχῆμα, διαιρούμενος εἰς λοβοὺς πέντε, τὴν χροιὰν τέφρος, καὶ ὑπόλευκος, ἀεικίνητος, χώνης τρόπον ἐπέχων εἰς δίοδον τοῦ πνεύματος.

E [5] στίγμασιν ὀφρονωγέσι κεκεντημένος] Sic legunt omnia quæ videre licuit exemplaria, præter quàm quòd Aldinum σήμασιν pro στίγμασιν legit. Cornarius notis cauernosis compunctum dixit, quem secuti sumus, Caluus prętermisit. Sed nos suspectum locum duximus in nostra OEconomia, & στίγμασιν ὀρφνώδεσι κεκεντημένος legendum censuimus, quòd sit pulmo notis quibusdam subobscuris, fuscis & nigricantibus compunctus. Est enim inæqualis pulmonis color, & subfuscus qui candicante rubore color, & præterea notis quibusdam veluti stigmatibus subnigricantibus obnubilatus, aut tanquam nubium lineamentis conspersus ac distinctus.

[6] φύσει ἐὼν τερηδονώδης] τερηδονώδης legendū dixi in nostra OEconomia, hoc est, teredinosus, foraminulentus, pertusus ac perforatus, aut natura rarus. Sic enim τῇ φύσει ἀραιὸν ἐόντα, dicit Hipp. lib. περὶ ὀστέων φυσ. & σομφὸν καὶ ξηρὸν φύσει, * lib. de Loc. in homine. Aretæus, μανὸν καὶ πολύτρητον σπογγίῃ ἴκελον. Galenus etiam pulmonis carnem mollem, foraminulentam & spirituosam facit lib. 7. vsus partium, & Plato in Timæo. Aldinum verò exemplar hîc ἐὼν τερηδονώδης legit.

* Cap. 10. lib. 1. περὶ αἰτιῶν καὶ σημ. χρ. παθ.

F [7] στρογγυλωτέρη] καὶ θερμοτέρη videtur addidisse Cornarius.

[8] αἱμορροωδέστερον δέ ἐστι] Quod cæteris sanguine magis fluere iecur dicit, id eius totam compagem sanguineam indicat. Rufus Ephesius hepar dixit, φοινικῶδες τὴν χροιὰν, ἐπὶ τὸ ἐρυθρότερον, φλεβωδέστερον δὲ τὴν σύγκρισιν, καθ' ὃ καὶ αἱματῶδες τὴν σύστασιν.

[9] ἑκάστα δὲ κύστιος] Sic legunt exemplaria omnia, sed ἑκάστοτε lego, vt sit ἑκάστοτε κύστιος, passim & vbiq; per totam vesicam. ἑκαστάτω κύστιος forte etiam legi potest, vt sit longissimè distenta vesica. Significat autem vesicā ipsam, quòd neruosa sit, per se vndique distentam, amplitudinis & perceptionis esse capacem & compotem, capacitatemque à natura esse sortitam, hoc est sic esse à natura conditā; vt vndique amplitudinis sit particeps. Hîc verò μετοχὴ μέτεξιν mihi significare videtur, pro quo medium locum dixit Caluus, vt μεσοχὴ legisse videatur. Ascribendum verò quædam exemplaria manuscripta ἑκάστα δὲ pro ἑκάστα δὲ legere.

[10] οἰσοφάγος δὲ] Hunc locum sic conuertimus in nostra OEconomia & expressimus, vbi etiam scripsimus gulam stomachum M. Tullio dici & Celso. Atque mihi videtur hic locus à Galeno subindicari in Exegesi, cùm οἰσοφάγος ὁ τῆς γαστρὸς στόμαχος exponitur, οἷον

G ὁ ἰσοφάγος τις ὤν. Sic enim lego. Quòd autem scribitur, ὃν δὲ καὶ ἐπὶ σηπτικῆς κοιλίης στόμαχον καλέουσιν disertè additum videtur, vt indicet etiā στόμαχον dici, quò primùm illabuntur ea quæ ore accepta sunt, & de ventriculi ore, cùm sæpe lib. περὶ ἐπιδημιῶν & lib. περὶ ἀφόρων στόμαχος de vteri ore dicatur. Vt mihi vulgata ista lectio, ἐπὶ σηπτικῆς κοιλίης, & omnibus quos vidimus codicibus contestata plurimùm arridet, etsi Corna. ἐπὶ σηπτικῆς κοιλίης στόμαχον καλέουσιν legisse videatur, vt admonuimus in nostra OEconomia. Hic autem σηπτικὴ κοιλίη eadem ratione mihi dici videtur, qua Rufo Ephesio ἡ γαστὴρ τὰ ἔνδον κεχυμένη, vt his verbis locum hūc mihi exprimere videatur. Ad cuius notionem etiam facit quod περὶ στομάχου idem Rufus scribit, ἄνωθεν μὲν στενότερον ὑπάρχων, κάτωθεν δὲ πλατύτερος, καθὼς συνάπτει τῇ κοιλίᾳ. Et Galenus in Isagoge στόμαχον ventriculi orificio contiguè per septum transuersum demitti scribit, per quem angustum meatum in ventrem alimenta descendūt. Pollux quoq; lib. 2. στόμαχον οἰσοφάγον dici scribit, ἐπειδὰν δὲ τῇ κοιλίᾳ συνάπτει, καλεῖται τοῦτο μέγα στόμα κοιλίας. Quod propter partis excellentem quandam præstantiam mihi dici videtur.

[11] ὁμοιορυσμὸς ἴχνει ποδός] Istud mihi expressisse videtur Rufus Ephesius ἐν τῷ περὶ ἀνθρώπου μορίων, de liene scribens, κεῖται δὲ κατὰ τὸ εὐώνυμον τὸ χονδρῶδες παρεκτεινόμενον ἐπὶ μῆκος ἀνθρωπίνῳ ἴχνει.

H [12] κοιλίη δὲ] Ad hoc facit quod scribit Rufus. ἡ δὲ γαστὴρ ἀποφυομένη τούτου (τοῦ στομάχου) κεῖται μὲν κατὰ μεσότητα τοῦ διαφράγματος, εἰς τὰ εὐώνυμα μᾶλλον νενευκυῖα, ἀπὸ τοῦ στομάχου εἰς πλάτος κοιλαινομένη. Et, νευρωδεστέρα δὲ μᾶλλον τοῦ στομάχου, καὶ πλατυτέρα, &c.

13 ἀπὸ δὲ κοιλίης] Hunc locum imitatus mihi videtur Rufus Ephesius cùm scribit lib. περὶ ἀνθρώπου μορίων. ἀπὸ δὲ ταύτης (τῆς γαστρὸς) ἐκφύεται τὸ ἔντερον ἑλικηδὸν εἰλημένα, πρὸς ὑποδοχὴν τῶν τῆς κοιλίας ὑποβιβαζομένων σιτίων. Vnum autem facit intestinum Hippocrates ex antiquorum disciplina, quòd vnum & idem sit ab ἐκφύσεως ad sedem ipsam iter, totumque sit sibi continuum, idemque Colum vocant, quod aluus inferior veteribus, vt Erasistrato dicitur, velut testatur etiam † Agellius. ὁμοιορυσμὸν autem dicit quòd vnum sit similitudine, substantia, & natura sibi cognatum, aut quòd intestini substantia non multùm à ventriculi natura diuersa sit, vt scribit Galenus cap. 17. lib. 4. vsus partium. † Cap. 17. lib. 11.

IACOBVS SANTALBINVS METENSIS MEDICVS

LECTORI CANDIDO.

Habes hîc, beneuole Lector, Palladij in librum Hippocratis περὶ ἀγμῶν scholia, quæ sibi à domino Laphileo Parisiensi medico celeberrimo missa clarissimus vir Anutius Foësius in Hippocratis doctrina exercitatissimus in præfatione commemorat. Quum autē dignus esset author qui alterutro eorum præcone in lucem exiret, neutri verò propter grauissimas occupationes eum in Latinum sermonem transferre liceret, id ego certè oneris publicæ vtilitatis gratia libenter suscepi, huncque authorem quàm diligentissimè fieri potuit, transtuli, obscuriores locos explicaui, necnō etiam minus integros adhibito interdum eiusdem Foësij doctissimi collegæ acerrimo iudicio correxi, & licet in quibusdam mihi ipsi non satisfecerim, ferenda tamen illa potius quàm delenda esse arbitratus sum. Græcum certè fuisse authorem constat, quem tamen post Galeni tempora vixisse verisimile est, siquidem eius apud Galenum nulla fit mentio. Huius autem alia quedam in alios Hippocratis libros extare scholia audio, sicuti in bibliotheca Laphilei eiusdem Palladij expositio Græca in sextum epidemiorum Hippocratis reperitur, & olim Venetiis à quibusdam doctissimis viris isthic Palladij scholia quædam Græca in librū Hippocratis de morbis acutis extare intellexi. Vnum hîc tantùm dolendum est, quòd hæc scholia duntaxat fragmenta esse videantur commentariorum Palladij in librum Hippocratis de fracturis. Tu interea candide Lector, his fruere, & nostrum hunc qualemcumq; conatum æqui boniq; consule. Benè vale Metis Mediomatricum, Calendis Augusti anni 1595.

ΠΑΛΛΑΔΙΟΥ ΣΧΟΛΙΑ ΕΙΣ ΤΟ ΠΕΡΙ ΑΓΜΩΝ ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ.

PALLADII SCHOLIA IN LIBRVM HIPPOCRATIS DE FRACTVRIS.

ANTEQVAM ad dictionis explicationem aggrediamur, octo capita pro more omniū librorū hic nos præfari oportet. Sciendum est igitur Scopum Hippocratis in hoc libro esse primò de fracturis, per accidēs verò de luxationibus & de emotionibus disserere, quoniam plerunq; & luxationum & fracturarum emotionumq; eadem est curatio. Rursus verò in secundo libro primò de luxationibus & emotionibus disserēdi sibi scopum proponit. Vt quia hîc quoque plerumq; vna est etiam fracturæ curatio, iccirco per accidens quoddam & de fracturis disserit. At quoniam constat optimum medendi magistrum de causis & signis inquirere, ideò & causas & signa tradit: præterea de natura ossis, nerui, musculi, carnium, vt & eorum quæ ossibus adiacent disputat,

ΤΑ εἰωθότα προλέγεσθαι ὀκτὼ κεφάλαια πρὸ παντὸς βιβλίου, δεῖ ἡμᾶς καὶ ταῦτα πρὶν ἀρξόμεθα τῆς κατὰ τὴν λέξιν ἐξηγήσεως εἰπεῖν. δεῖ τοίνυν εἰδέναι, ὅτι σκοπός ἐστι τῷ ἱπποκράτει ἐν τῷ παρόντι βιβλίῳ, προηγουμένως περὶ καταγμάτων διαλεχθῆναι. παραδίδωσι δὲ κατά τι συμβεβηκὸς καὶ περὶ ἐξαρθρημάτων καὶ παραρθρημάτων. διότι πολλάκις ἡ αὐτὴ θεραπεία ἁρμόζει, καὶ ἐπὶ ἐξαρθρημάτων καὶ καταγμάτων καὶ παραρθρημάτων. πάλιν δὲ ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ σκοπὸν ἔχει, προηγούμενον περὶ ἐξαρθρημάτων καὶ παραρθρημάτων διαλεχθῆναι. ἐπειδὴ δὲ πολλάκις καὶ ταῦτα ἡ μία γίνεται θεραπεία καὶ ἐπὶ κατάγματος, διὰ τοῦτο καὶ κατά τι συμβεβηκὸς καὶ περὶ καταγμάτων διαλέγεται. ἀλλὰ δῆλον ὅτι ὁ ἄριστα θεραπεύων καὶ αἴτια ζητεῖ καὶ σημεῖα. διὸ παραδίδωσι καὶ αἴτια καὶ σημεῖα. πρὸς τούτοις καὶ φύσιν ὀστοῦ λέγει, καὶ φύσιν νεύρου καὶ μυὸς καὶ σαρκῶν, ὡς καὶ τῶν ἐπικειμένων τοῖς ὀστοῖς. πα-

λαι

A λάκις δὲ καὶ χρείας αὐτῶν φησι καὶ ἐνεργείας. οὗτος μὲν οὖν ὁ σκοπός. ὅτι δὲ χρήσιμον καὶ ἀναγκαῖόν ἐστι τὸ παρὸν βιβλίον, δῆλον. πῶς γὰρ οὐκ ἔστιν ἀναγκαῖον; εἴγε αὐτὸ τὸ τέλος παραδίδωσι, λέγω δὲ τὴν θεραπείαν. πῶς δ' οὐχὶ καὶ χρήσιμον, εἴγε καὶ αἴτια ἡμῖν παραδίδωσι καὶ σημεῖα. τρίτον ἐστὶ κεφάλαιον τῆς ἐπιγραφῆς. ἐπιγέγραπται γὰρ κατὰ μέν τινας, κατ' ἰητρεῖον· ἐπειδὴ ἃ ἐν τῷ ἰητρείῳ διδάσκει. παρὰ δέ τινας, τὸ μὲν B πρῶτον βιβλίον, περὶ ἀγμῶν. τὸ δὲ δεύτερον, περὶ ἄρθρων. κάλλιον δέ ἐστιν αὕτη ἡ ἐπιγραφή. τὸ γὰρ ἐπιγράφειν κατ' ἰητρεῖον, ἄτοπον. οὐδὲ γὰρ πάντα τὰ ἐν τῷ ἰατρείῳ διδάσκει. ἀλλ' ἕτερόν ἐστι βιβλίον ἐν ᾧ περὶ τούτων διαλέγεται πάντων, καὶ μᾶλλον ἐκείνῳ τὴν ὀνομασίαν χαρίσασθαι δίκαιον. δεῖ δὲ εἰδέναι, ὅτι οἱ μὲν περὶ ἀγμῶν ὀνομάσαντες τὸ παρὸν βιβλίον, ἀπὸ τοῦ πάθους τὴν C ὀνομασίαν πεποίηνται. πλὴν ὅτι ἔδει αὐτοὺς περὶ ἀγμάτων εἰπεῖν. ἄγμα γὰρ καλεῖται τὸ κάταγμα καὶ τὸ κλάσμα. ἀλλὰ σολοικοφανῆ τὴν ὀνομασίαν πεποίηνται. διὰ τὸ μὴ εἶναι κακόφωνον τὴν ἐπιγραφήν. εἰ γὰρ περὶ ἀγμάτων ἐπεγέγραπτο, ἤμελλε κακόφωνος εἶναι. τὸ δὲ δεύτερον πάλιν, οὐκ ἔστιν ἀπὸ τοῦ πάθους ἐπιγράψαι, ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ τόπου. τέταρτόν ἐστιν ἡ τάξις. δεῖ τοίνυν πρὸ πάντων D ἀναγινώσκειν τὰ καθόλου τῶν μερικῶν. διὸ προτετάχθωσαν οἱ ἀφορισμοί, ὡς λεγομένων ἐν αὐτοῖς ἅμα τῶν τε κατὰ φύσιν καὶ τῶν παρὰ φύσιν. εἶτα δευτέραν ἀπονείμωμεν τάξιν τοῖς κατὰ φύσιν. ταῦτα γὰρ τῶν παρὰ φύσιν τιμιώτερά εἰσι. διὸ πάλιν δεῖ προλαμβάνειν τό, τε περὶ παιδίου φύσεως, καὶ τὸ περὶ φύσεως ἀνθρώπου. εἶτα τὸ περὶ χυμῶν, καὶ τότε τὰ περὶ τροφῆς. μετὰ δὲ τὰ κατὰ φύσιν, E δεῖ προτάττειν τὰ παρὰ φύσιν. καὶ τότε προταχθῆναι τὰ ἔνδημα, καὶ ἐν τοῖς ἐνδήμοις τὸ προγνωστικόν. εἶτα εὐθὺς τὰ περὶ διαίτης ὀξέων. καὶ εἶθ' οὕτω τὸ προκείμενον ἀναγινώσκειν δεῖ βιβλίον. λέγω δὲ τὸ περὶ ἀγμῶν καὶ ἄρθρων, καὶ τοῦτο γὰρ τὸ ἔνδημόν ἐστιν. ἀλλ' ἴσως τις ἀπορήσειεν, ὅτι καὶ εἰ τῶν παρὰ φύσιν ἐστὶ καὶ ἔνδημον, διὰ τί μὴ προετάγη τοῦ προγνωστικοῦ; καὶ λέγομεν ὅτι F ἐπειδὴ ἐκεῖ ὁμοιομερῆ νοσήματα παραδίδωσι. ἐνταῦθα δέ, τὰ ἐν λύσει συνεχείας. τιμιώτερα δὲ τὰ ὁμοιομερῆ τῶν ἐν λύσει συνεχείας εἰσί. πάλιν δὲ μετὰ τὸ εἰπεῖν τὰ κατὰ φύσιν καὶ τῶν παρὰ φύσιν τὰ ἔνδημα, δεῖ ἐλθεῖν ἡμᾶς ἐπί τε τὰ σποραδικὰ καὶ τὰ ἐπίδημα, ἀλλὰ πρῶτον δεῖ τὰ σποραδικὰ ἀναγνῶναι. διὸ τι πρώτην τάξιν ἔχει. τὸ περὶ ἀέρων, τόπων, ὑδάτων. καὶ εἶθ' οὕτω λοιπὸν G τὰς ἐπιδημίας δεῖ ἀναγνῶναι. πέμπτον κεφάλαιον ζητούμενον εἰ γνήσιον. ὅτι δὲ γνήσιόν ἐστι τὸ παρὸν βιβλίον, δῆλον. πρῶτον μὲν ἐκ τοῦ κάλλους τῆς φράσεως. ἔπειτα δὲ ἐκ τοῦ μεμνῆσθαι ἐν τοῖς γνησίοις αὐτοῦ τοῦ παρόντος βιβλίου. καὶ συνεφώνησαν δὲ πάντες οἱ ἐξηγηταί. καὶ εἰρήκασιν αὐτὸ γνήσιον εἶναι. καὶ ὅτι μὲν γνήσιόν ἐστι, δῆλον. ποίου δὲ Ἱπποκράτους ἐστίν, ἄδηλον ἡμῖν ἐστιν. εἴτε τυχὸν τοῦ Γνωσιδίκου, εἴτε τοῦ Ἡρακλείδου, εἴτε τοῦ Δράκοντος. ἁπλῶς δέ, H τοῦ εἰρηκότος τούς τε ἀφορισμούς, καὶ τὸ προγνωστικόν, καὶ τὸ περὶ διαίτης, αὐτοῦ ἐστιν. ἕκτον ἐστὶ κεφάλαιον, καὶ ἡ ὑπὸ μέρος ἀναφορά. ἀνάγεται δὲ τὸ παρὸν βιβλίον, καὶ ὑπὸ τὸ θεωρητικόν, καὶ ὑπὸ τὸ πρακτικόν. καὶ ὑπὸ τὸ

sæpe verò earum partium vsum & actionem commemorat. hic quidem est scopus. Vtilem autem & necessarium esse hunc librum cõstat. quomodo enim non esset necessarius, siquidem ipsum finem videlicet curationem tradit? quomodo non vtilis, quum nobis item & causas & signa tradat? Tertiũ caput ad inscriptionem pertinet. Nam secundũ nõnullos de officina Medici inscribitur, quoniã quæ ad Medici officinam spectãt docet. A nõnullis autẽ primus liber de fracturis, secundus de articulis inscribitur, meliorq; est ista inscriptio. Nã illa de Medici officina absurda est, neq; enim omnia quæ in officina Medici docet. Sed alius extat liber in quo de omnibus disseritur, & illi æquius est de hoc nomine gratificari. Sciendũ est aũt eos qui hũc librũ de fracturis inscripserũt, ab affectu ita denominasse, præterquã quod debuisset περὶ ἀγμάτων dicere. ἄγμα .n. significat κάταγμα & τὸ κλάσμα: solœcismũ etiam in hac denominatione cõmiserũt, vt ne malè sonaret inscriptio. Si enim περὶ ἀγμάτων inscripta esset, aurib. male cõsona fuisset. Rursus secundũ librũ non licet ab affectu, sed à loco inscribere. Quartum caput est, ordo. Inprimis igitur vniuersalia ante particularia legere oportet. Ideò primo ordine collocantur aphorismi, quippe qui de iis quæ secundum, & de iis quæ præter naturam existunt, disserant: deinde secundum ordinem iis quæ sunt secundum naturã attribuamus. Hęc enim iis quæ præter naturam digniora sunt. Idcirco primò sumendus liber & natura pueri & de natura hominis, deinde liber de humoribus, & tunc quæ de victus ratione scripta sunt. Post illa quæ sunt secundũ naturam ea, quæ præter naturam collocanda sunt, tuncq; popularia præcedant, & in iis prognosticum primò legatur: deinde statim sequantur libri de ratione victus in acutis, postea etiã ad hunc modũ hic propositus liber videlicet de fracturis & articulis legẽdus est, quũ sit ex popularibus. Sed forsan dubitauerit aliquis, quũ etiã quę præter naturã sunt & popularia tractet, cur nõ præcessit prognosticũ? rationẽ reddimus, quia illic similares morbos, hîc autẽ illos qui ad solutionẽ cõtinui pertinẽt, tradit, digniora aũt sunt similaria iis quæ in cõtinui solutione versantur. Rursus verò postquam popularia quæ secundum naturam, & quæ contra naturam sunt dixerimus, nobis ad morbos dispersos & passim vagantes atq; epidemicos accedendum, sed primò ad vagantes & palantes. Siquidem primo ordine legendus liber de aëre, locis & aquis, ita deinceps ad popularium morborum lectionem erit deueniendum. Quinto capite inquiritur, sitne genuinus iste liber. Genuinũ aũt esse constat primò quidem ex dictionis elegantia deinde quod huius libelli fiat mentio in genuinis Hippocratis libris, in eoq; consenserint omnes interpretes, ipsumq; genuinum esse asserãt. Constat igitur esse genuinũ. Cuius aũt sit Hippocratis nõ ita nobis constat, númne forte Gnosidici, númne Heraclidæ, númne Draconis. Vt verò simpliciter dicã, illius est qui aphorismos, prognosticum, & librũ de ratione victus euulgauit. Sextũ caput est quãnã ad partẽ referatur. Hic .n. liber ad Theoriã, ad pra-

xim & ad physiologiam reduci potest. Ad praxim, dum curationes recenset; ad physilogiam, dum de ossium, neruorum & aliorum eiusmodi natura differit. Septimum caput est in partes diuisio. Operæpretium enim est scire hunc librum ab Hippocrate in duas partes diuidi, à Galeno autem in septem, videlicet primum de fracturis in tres, secundum verò in quatuor. Id autem, Deo volente, inter enarrandum accuratius ediscemus. Octauum & vltimum caput est, docendi modus, qui alius est, Hippocrati, alius Galeno. Aphoristico enim & enarratorio est vsus, hîc quidem enarratorio, charactere verò medio, aliquando sublimi, interdum verò humili rebus ipsis phrasim assimilare solitus. Quoniam autem scopus Hippocrati propositus est de fracturis, vt didicimus disserere, decet nos antequã ad vocum expositionem accedamus, quædam præfari: quænam videlicet sit substantia musculorum ossibus adhærentium quænam eorum actio, quæ affectio, & vnde ἔκφυσις, id est exortus, & num is sit secundum naturam: non solum autem præfari horum quędam necesse est, sed & de ossibus. De eorũ igitur natura, affectibus, curatione & positione dicendum. Interim verò de musculis disseramus. Sciendum est autem eos substantia esse neruosa & carnea, & per neruosum genus fieri operationes, per carnosam autem substantiam humectari neruosum & fibrosum genus. Carnes enim labri, venæ verò ductuum vicem obtinent. Ferũtur autem in ipsos & in arterias, quæ quidem eis temperamentum præbent. Hæc quidem musculorum substãtia. Actionem autem motiuam prębent. Ad propriũ eum principium recurrentes membra extendunt & contrahunt. Ideo enim dicuntur musculi à conniuendo, & nerui ab annuendo. Musculi autem in fracturarum disciplina affectus patiuntur, primùm duos, qui ad continui solutionem referuntur. Aut enim obliquè sectio fit, aut in rectum. Sed si quidem obliquè, membrũ inutile prorsus redditur. Musculi enim vna pars sursum, altera deorsum fertur, & insequitur spasmus, id est conuulsio. Si autem recta fiat sectio, non fertur vna pars sursum, altera autem deorsum, sed aliquando oborta graui inflammatione fit distentio, eiusque pars vna ad dextram, altera ad sinistram fertur, ac rursus subsequitur spasmus. Rectè autem supra (primùm) addidi, nam per accidens morbum similarem & organicum continet. Hi sunt musculi affectus. Eorum autem situs est eiusmodi. Sciendum est enim ab alio osse produci, & in aliud desinere. Neque enim aliter musculi actionem peragi contingit. Si enim à quo exoritur in eundem desinit, sine actione manet musculus. Et hæc quidem de musculo. De ossibus verò etiam lubet disseramus. Sciendum igitur est eorum substantiam esse terream & duram, aut enim articulus luxatur, aut propriam cauitatem deserit, & gibbum gibbo communicat. Sed secundum illud alterum, rursus bifariam affectus fit, aut enim articulus per totum frangitur, & dicitur eiusmodi fractio καυληδὸν fieri, id est, ad instar caulium,

φυσιολογικόν. ὑπὸ μὲν τὸ πρακτικὸν, ἐν τῷ λέγειν αὐτὸν θεραπείας. ὑπὸ δὲ τὸ φυσιολογικὸν, διὰ τὸ λέγειν αὐτὸν φύσιν ὀστῶν τε καὶ νεύρων καὶ τῶν τοιούτων. ἕβδομόν ἐστι κεφάλαιον, ἡ κατὰ τὰ μόρια διαίρεσις. δεῖ τοίνυν εἰδέναι ὅτι τὸ παρὸν βιβλίον ὁ μὲν ἱπποκράτης εἰς δύο διαιρεῖ. ὁ δὲ γαληνὸς, εἰς ἑπτά. ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον εἰς τρία. τὸ περὶ ἀγμῶν φημι. τὸ δὲ δεύτερον, εἰς τέσσαρα. μαθησόμεθα δὲ σὺν θεῷ κατὰ τὴν λέξιν ἀκριβέστερον. ὄγδοον καὶ τελευταῖόν ἐστι κεφάλαιον, ὁ τρόπος ὁ διδασκαλικός. δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι οἱ ἱπποκράτους τρόποι, ἄλλοι εἰσὶ παρὰ τοὺς γαληνοῦ. ἀφοριστικῷ γὰρ κέχρηται καὶ ὑφηγηματικῷ. ἐνταῦθα οὖν τῷ ὑφηγηματικῷ κέχρηται. χαρακτῆρι δὲ μέσῳ, ποτὲ μὲν γὰρ ὑψηλῷ. ποτὲ δὲ ταπεινῷ. τοῖς πράγμασι τὴν φράσιν συνεξομοιοῦσθαι φιλῶν, ἐπειδὴ δὲ περὶ καταγμάτων ὡς μεμαθήκαμεν, σκοπός ἐστι τῷ ἱπποκράτει διαλεχθῆναι, εἰκότως ἡμᾶς. προσῆκε πρὶν τῆς κατὰ τὴν λέξιν ἐξηγήσεως ἀρχόμεθα, τινὰ προλαβεῖν καὶ εἰπεῖν. τίς μὲν ἐστὶν ἡ οὐσία τῶν μυῶν τῶν ἐπικειμένων τοῖς ὀστέοις. τίς δὲ ἡ ἐνέργεια αὐτῶν. καὶ τί τὸ πάθος. καὶ πόθεν ἥ τε ἔκφυσις καὶ εἰ κατὰ φύσιν αὐτή ἐστιν. οὐ μόνον δὲ τούτων προλαβεῖν τινα, ἀλλὰ καὶ τῶν ὀστῶν. δεῖ οὖν καὶ τούτων εἰπεῖν τήν τε οὐσίαν καὶ τὰ πάθη, καὶ τὴν θεραπείαν καὶ τὴν κατάθεσιν. τέως οὖν περὶ μυῶν διαλεχθῶμεν. δεῖ τοίνυν εἰδέναι, ὅτι οἱ μύες οὐσίαν μὲν ἔχουσιν ἰνώδη τε καὶ σαρκώδη, καὶ διὰ μὲν τοῦ ἰνώδους γίνονται αἱ ἐνέργειαι. διὰ δὲ τοῦ σαρκώδους ὑγραίνεται τὸ ἰνῶδες. αἱ γὰρ σάρκες, δεξαμενῆς δίκην ἐπέχουσιν. αἱ δὲ φλέβες, ὀχετῶν. φέρονται δὲ εἰς αὐτοὺς καὶ ἀρτηρίαι. αἵτινες εὐκρασίαν αὐτοῖς παρέχουσιν. αὕτη μὲν ἡ οὐσία τῶν μυῶν. ἐνέργειαν δὲ παρέχουσι κινητικήν. ἀνατρέχοντες γὰρ ἐπὶ τὴν οἰκείαν ἀρχὴν, ἐκτείνουσι καὶ συγκάμπτουσι τὰ κῶλα. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ μύες εἴρηνται, παρὰ τὸ μύειν. καὶ νεῦρα παρὰ τὸ νεύειν. πάσχουσι δὲ πάθη οἱ μύες ἐν τῇ καταγματικῇ ἀγωγῇ, πρῶτον δύο. ἅτινα λύσεώς εἰσι συνεχείας. ἢ γὰρ ἐγκαρσίως τέμνεται, ἢ ἐπ' εὐθείας. ἀλλ' εἰ μὲν ἐγκαρσία γίνεται τομὴ, πάντως ἄχρηστον γίνεται τὸ μόριον. τοῦ γὰρ μυὸς, τὸ μὲν ἓν, ἄνω φέρεται. τὸ δὲ ἕτερον, κάτω. καὶ σπασμὸς ἀκολουθεῖ. εἰ δὲ ἐπ' εὐθείας γένηται οὐ φέρεται τὸ μὲν ἓν ἄνω. τὸ δὲ ἓν κάτω, ἀλλ' ἔστιν ὅτε βιαίας γινομένης φλεγμονῆς, διάτασις γίνεται. καὶ τὸ μὲν αὐτοῦ, φέρεται δεξιά. τὸ δὲ ἀριστερά. καὶ πάλιν σπασμὸς παρακολουθεῖ. καλῶς δὲ ἄνω προσέθηκα τὸ κατὰ πρῶτον λόγον. κατὰ γὰρ συμβεβηκὸς, καὶ ὁμοιομερὲς ἴσχει νόσημα. καὶ ὀργανικόν. ταῦτα καὶ τὰ πάθη τοῦ μυός. ἡ δὲ θέσις αὐτῶν, ἐστὶ τοιαύτη. δεῖ γὰρ εἰδέναι ὅτι ἀπὸ μὲν ἄλλου ὀστέου ἐκφύεται. εἰς δὲ ἄλλο καταφύεται. οὐδὲ γὰρ ἄλλως ἐνδέχεται γενέσθαι τοῦ μυὸς τὴν ἐνέργειαν. ἐὰν γὰρ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ καὶ ἄρχεται, καὶ καταφύεται, ἀνενέργητος μένει ὁ μῦς. ταῦτα μὲν οὖν ἐπὶ μυός. εἰ βούλεσθε δὲ. διαλεχθῶμεν καὶ περὶ ὀστῶν. δεῖ τοίνυν εἰδέναι, ὅτι τῶν ὀστῶν ἡ οὐσία ἐστὶ γεώδης καὶ σκληρά. ἢ γὰρ κλᾶται, ἢ τὴν οἰκείαν κοιλότητα καταλιμπάνει τὸ ἄρθρον. καὶ κυρτὸν κυρτῷ ὁμιλεῖ. ἀλλὰ καθ' ἕτερον τοῦτον, πάλιν τὸ πάθος γίνεται διττῶς. ἢ γὰρ διαμπὰξ κλᾶται, καὶ καλεῖται καυληδὸν

τοιαύτη κλάσις, ἢ ἐπ' ὀλίγον καὶ καλεῖται τριχίασις. καὶ πάλιν, ἢ τελείως ἐξίσταται τὸ ἄρθρον ἀπὸ τῆς οἰκείας θέσεως, καὶ καλεῖται ἐξάρθρημα, ἢ ἀτελῶς, καὶ καλεῖται παράρθρημα. ταῦτα τὰ πάθη δεῖ θεραπεύειν τῷ τρόπῳ τούτῳ. ἐπεὶ γὰρ ἐν τῷ κλᾶσθαι φέρονται τὰ ὀστᾶ ἐπ' ἀλλήλων, τῇ τάσει καὶ ἀντιτάσει χρήσασθαι. εἰ γὰρ τὸ ἓν μέρος τείνῃς, τὴν ὀδύνην ἑνὶ μορίῳ ἐπιφέρεις, καὶ μεγάλα συμπτώματα διαδέχονται. δεῖ οὖν καὶ τὸ ἄνω μέρος καὶ τὸ κάτω τείνειν, ἵνα μερίσῃς τὴν ὀδύνην. μετὰ δὲ τὴν τάσιν καὶ ἀντίτασιν, δεῖ καὶ διαπλάσει χρήσασθαι. ἡ γὰρ διάπλασις οἶδε τὰ ἐνεχθέντα ὀστᾶ εἰς τὴν οἰκείαν θέσιν φυλάττειν τὰ καλῶς τεθειμένα. οὕτω μὲν οὖν οἱ λογικοὶ ποιοῦσιν. οἱ δὲ ἀγελαῖοι τῶν ἰατρῶν, μὴ κεχρημένοι τῇ τάσει καὶ τῇ ἀντιτάσει ἐπιδεσμοῦσι. καὶ ἢ κολοβὸν γίνεται καὶ ἄχρηστον τὸ μόριον, ἢ τὰ ὀστᾶ θλίβουσι τοὺς μύας. καὶ σφακελισμοὶ παρακολουθοῦσιν. αὕτη γοῦν καὶ ἡ θεραπεία. κατάθεσιν δὲ τὸ μόριον ἔχειν θέλει τὴν ἀνώδυνον. ποία ἐστὶν ἡ ἀνώδυνος, εἰ βούλεσθε ὡς ἐπὶ τῆς χειρὸς γυμνάσωμεν τὸν λόγον. ἐπὶ ταύτης τοίνυν ἀνώδυνόν ἐστι σχῆμα τὸ ἐγγώνιον. οὔτε γὰρ οἱ μύες διαστρέφονται. ἀλλ' ἐπ' εὐθείας πάντες κεῖνται. οὔτε τείνεται τὸ μόριον ἵνα καμφθῇ. ἀλλὰ μέσην ἔχει τάξιν. ὅτι δὲ τοῦτο τὸ σχῆμα κατὰ φύσιν ἐστί, δυνατὸν καὶ πρὸς ἀγελαίους τὸν τρόπον τοῦτον εἰπεῖν. ἡ ἔκτασις καὶ ἡ κάμψις παρὰ φύσιν εἰσί. πρόδηλον ὅτι τὸ ἐγγώνιον σχῆμα κατὰ φύσιν ἐστί. πρὸς λογικοὺς πάλιν φαμὲν οὕτως. ὅτι τὸ κατὰ φύσιν ἐστὶν ἀνώδυνον. δεῖ οὖν τῷ ἀρρώστῳ λέγειν ἐπιδοῦναι τὴν χεῖρα. αὐτὸς γὰρ ὑπὸ τῆς φύσεως παιδευόμενος, τὸ ἐγγώνιον ἅτε ἀνώδυνον προδίδωσι σχῆμα. πρὸς δὲ τούτοις δεῖ καὶ τοῦτο γινώσκειν, ὅτι τὴν ἐπίδεσιν δεῖ ποιεῖσθαι, τοῦ μορίου ὄντος ἐν τῷ ἐγγωνίῳ σχήματι. εἰ γὰρ μὴ οὕτω ποιήσῃς, ἀλλὰ ἐκτείνῃς αὐτὴν, οὕτως ἐπιδήσεις. εἶτα συγκάμψεις. τελευταῖον. εὑρίσκονται τῶν ἐπιδέσμων, οἱ μὲν χαυνούμενοι. οἱ δὲ, σφιγγόμενοι. καὶ θλίβουσι τὸν ἄρρωστον.

aut parum, & vocatur capillaris. Et rursus aut perfecte à proprio situ egreditur articulus, & vocatur luxatio, aut imperfectè & vocatur παράρθρημα, id est subluxatio. Isti autem affectus hac ratione sunt curandi. Quum enim in fractura ossa alia super alia ferantur, distensione & in oppositum tensione vtendum est. Si enim vnam partem tendas, vni parti dolorem inferas, & maxima consequuntur symptomata. Oportet igitur & superiorem & inferiorem partem extendere, vt modum dolori adhibeas. Post extensionem & oppositam tensionem, conformatione etiam vtendum est. Nouit autem conformatio ossa emota in propriam sedem rectè reposita seruare. Ita igitur rationales medici operantur, vulgares autem & gregarij non vtentes extensione nec opposita tensione vincula adhibent, & hac ratione membrum mutilum aut inutile redditur, aut ossa musculos atterũt & siderationes insequũtur. Hæc igitur etiam curatio. Ita autem collocari postulat pars ægra, vt maximè sit expers doloris. Qualis sit verò ille situs doloris expers, si placet, exempli gratia, in manu sermone demõstremus. In hac igitur angularis figura est doloris expers, neq; enim musculi distorquentur, sed omnes recti collocãtur, neq; extenditur pars, vt curuetur, sed medium habet ordinem. Quod autem eiusmodi figura sit secundum naturam, potest etiam vulgaribus hoc modo demonstrari, quum tensio & inflexio contra naturam sint, patet angularem figuram esse secundum naturam. Cum rationalibus rursus sic agimus, quòd illud quod est secundum naturam est expers doloris. Præcipiendum est igitur ægro, vt manum porrigat. Is enim à natura edoctus angularem figuram vtpotè doloris expertem porriget. Ad hæc istud etiam nosse conuenit, quod parti in angulari figura deligatio facienda est. Nisi enim ita feceris, sed eam extentam sic deligaueris, postea inflexeris, tandem ex vinculis partim quidem laxa, partim verò constringentia reperiuntur, quæ ægrum premunt.

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

Εἰ χρὴ τὸν ἰητρὸν τῶν ἐκπτωσίων τε καὶ καταγμάτων] προοίμιον ἔχει ὁ λόγος. τὸ δὲ προοίμιόν ἐστι συμβουλευτικόν. ὃ γάρ φησιν Ἱπποκράτης τοῦτό ἐστιν. ὅτι χρεία ἐστὶ τὸν ἰατρὸν εἰδέναι τῶν καταγμάτων τὴν κατάτασιν. μὴ δὲ ἐπεὶ κατατάσεως μόνον ἐμνήσθη, μὴ νομίσῃς ὅτι οὐχὶ καὶ διάπλασιν καὶ ἐπίδεσιν καὶ ἀπόθεσιν. πάντα γὰρ πάντως συνυπακούειν δεῖ. δεῖ οὖν φησι τὴν τε κατάτασιν εἰδέναι καὶ τὴν ἀπόθεσιν τὴν κατὰ φύσιν. ἀπόθεσιν. καὶ λέγομεν ὅτι ἡ ἐγγώνιος. ἥν τινα καὶ ὁ πάσχων αὐτῆς φύσεως ἐπίσταται. ἀλλ' ἐπεὶ οὐκ ἔνι μὴ σφάλλεσθαι, διὰ τοῦτό φησιν, ὅτι δεῖ σφαλλομένους εἶναι, κἂν εἰς τὸ ἐγγὺς τοῦ κατὰ φύσιν, σφάλλεσθαι. καὶ ποῖόν ἐστι τὸ ἐγγὺς τοῦ κατὰ φύσιν, ὅτι τὸ πρηνὲς μᾶλλον τοῦ ὑπτίου κατὰ φύσιν ἐστί. δεῖ γὰρ εἰδέναι ὅτι ὡς ἐπὶ χειρὸς γυμνάζει τὸν λόγον. ὅθεν καὶ ἄξιον ἀπορῆσαι, διὰ τί ἀπὸ χειρὸς ἤρξατο, καὶ μὴ ἀπὸ κεφαλῆς, τῆς πάντων τιμιωτέρας οὔσης. καὶ λέγομεν ὅτι ταύτης οἰκείαν δέδωκε. λέγω δὲ τὴν περὶ κεφαλῆς τρωμάτων. ἐνταῦθα οὖν θεραπεύσας κεφαλὴν,

SECTIO PRIMA.

Oportet medicum quæ suo loco mota sunt & fracta] Oratio habet proœmium. Est autem proœmium deliberatiuum. Quod enim ait Hippocrates tale est, necesse esse vt medicus fracturarum extensionem norit. Ne verò, quoniam extensionis tantùm meminerit, ab eo conformationem, deligationem & positionem non commemoratam fuisse existimes. Omnia enim vbique simul inaudienda sunt. Extensionem igitur, inquit, nosse conuenit, & situm qui secundum naturam est, situm quem dicimus angularem, quem qui etiam patitur, id ipsum à natura nouit. Sed quoniam fieri non potest quin erremus, iccirco oportere nos etiam in eo quod ei quod secundum naturam propius est errare: at quale est quod ei quod secundum naturam propius est? quod pronum quàm supinum magis secundum naturam est. Sciendum est enim Hippocratem exempli gratia de manu sermonem instituere, vnde meritò aliquis dubitare posset, cur à manu, non à capite parte omnium dignissima orsus est. At dicimus huic peculiarem tractatum videlicet de capitis vulneribus dicatum esse. Hic igitur quum caput cu-

ret à manu orsus est. Ipsa enim rursus reliquis dignior est. Sed rursus dubitatio oritur, cur pronum supino ei quod secundum naturam propius est? Idq; contingere dicimus, quòd musculi intrò magis collocati sint, quum nimirum tum exortus tum fines directi sint. Ita absoluto priori exordio accedit ad secundum, in quo nonnullos redarguit medicos. Sed ne quis dubitet cur id faciat, tres inprimis causas affert, primam quidem quod sophistæ & simulati medici valdè peccant: secundam quòd hac figura non solùm manus, sed & aliæ corporis partes mutilatæ & veluti gibbæ redduntur: tertiam præter hæc, quòd noua & aliena introducēdo, vtpote hominibus vt plurimum in iis rebus voluptatem capientibus, reddunt sibi ægrotos morigeros & obsequentes. Ne igitur iis sint morigeri, ipsis inuidiam conflare vult.

Eorum quæ suo loco mota sunt & fracta] Meritò aliquis dubitauerit, cur quum de fracturis disserere illi propositum esset, primò luxationū meminerit, quod dicimus fieri, aut producendi sermonis gratia, aut quod visus sit in sermone de fracturis nolle etiam de luxationibus disserere. Ideò antè tantū meminit veluti per transennam, aut propter aliā causam. Quoniam enim continuam de fracturis speculationem seruare constituerat, ideò primam de luxationibus mentionem fecit, vt vnà cum disputatione de fracturis perfectum de iis & non interruptum sermonem traderet. Is enim doctrinæ modus est, vt eorum quæ anteuertunt extrema sint futurorum principia, aut propter tertiam causam, quoniam ordine multifariam est vsus.

Oportebat, inquit, medicum] Quærunt nonnulli cur dixerit ἐχρῆν addito ε, siquidem absque eo potuit dicere χρῆν & videtur debuisse. Sed respondemus Iones vel Athenienses ε frequenter addere solitos.

Ipsa verò natura iustissima est] Naturam hîc vocat ipsam conformationem.

Qui igitur nullum consilium adhibent, plerumq; nihil errant] Pugnantia loqui videtur Hippocrates. Contrà enim qui consilium adhibent, rectè curare debent. Et dicimus quòd artificem instruere volens id dicit. Perfectus enim artifex, non deliberat. Quærunt insuper nonnulli, cur dixerit προβουλεύοντες consilium adhibentes. Oportuit enim προβουλευόμενοι, hoc est consilium capientes dicere. Et dicimus illud actionem, hoc verò perpessionem significare, neq; actiuam faciens orationem contra affectus sum.

Medici autem qui sibi sapientiam arrogant] Hinc fit aggressio ad secundum exordium.

Quænam igitur medicorum errata dicendum] Iam ex iis quæ antè præcepta sunt angularem figuram esse secūdum naturā & doloris expertem didicimus. Quoniam verò nonnulli id quod supinum est, secundum naturam esse dixerunt, alij quod pronum, vult eorum opiniones euertere. Qui, inquit, supinā figuram constituunt, illam secundum naturam esse eatenus affirmant, quatenus iaculātes istam tanquam generosam & inflexibilem obseruāt, presertim verò, inquit, quòd tum manus æquabilitas appareat. Supra enim alba, infra pilosa cutis. Si igitur, inquiunt, quæ in superficie æquabiliter se habent, constat & ea quæ in profundo,

ἀπὸ χειρὸς ἤρξατο. αὕτη γὰρ πάλιν τῶν ἄλλων τιμιωτέρα A ἐστίν. ἀλλὰ πάλιν ἀπορούμεθα. διὰ τί τὸ πρηνὲς μᾶλλον ἐγγύς ἐστι τοῦ ὑπτίου ἐπὶ τὸ κατὰ φύσιν. καὶ λέγομεν ὅτι ἐπειδὴ οἱ μύες μᾶλλον ἐντὸς κεῖνται ἅτε ἐφήσυχαζόντων τῶν ἀποφύσεων τε καὶ καταφύσεων. οὕτω συμπληρώσας τὸ πρῶτον προοίμιον, ἔρχεται καὶ ἐπὶ δεύτερον. ἐν ᾧ κατηγορεῖ τινων ἰατρῶν. ἀλλ' ἵνα μή τις αὐτὸν ἀπορήσῃ, ὅτι καὶ διὰ τί κατηγορεῖ. φησὶν ὅτι διὰ τρεῖς αἰτίας. πρῶτον μὲν ὅτι B σοφιζόμενοι καὶ ὑποκρινόμενοι μεγάλως ἁμαρτάνουσι. δεύτερον ὅτι τούτῳ τῷ σχήματι οὐ μόνον χεῖρας κυλλοῦσι, ἀλλὰ καὶ ἄλλα μόρια. τρίτον πρὸς τούτοις, ὅτι διὰ τὸ ἀλλόκοτον καὶ τὸ ξενοπρεπές. ἅτε τῶν ἀνθρώπων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τούτοις χαιρόντων, καὶ πειθηνίους ἴσχουσι τοὺς ἀρρώστους. ἵνα οὖν μὴ ὦσιν αὐτοῖς πειθήνιοι, βούλεται διαβολὴν αὐτῶν εἰπεῖν.

[1] τῶν ἐκπλώσιών τε καὶ κατηγμάτων] ἄξιον ἀπορῆσαι, διὰ C τί περὶ καταγμάτων διαλεχθῆναι βουλόμενος, πρῶτον ἐξαρθρημάτων ἐμνήσθη. καὶ λέγομεν ὅτι, ἢ διὰ τὸ ἐμβραδύνειν αὐτόν. ἢ τῷ περὶ τῶν καταγμάτων λόγῳ ἐνομίσθη μὴ καὶ περὶ ἐξαρθρημάτων θέλειν διαλεχθῆναι. καὶ διὰ τοῦτο οἷον παρόδικῶς, καὶ πρὸ τοσοῦτον ἐμνήσθη. ἢ καὶ δι' ἄλλην αἰτίαν. ἐπειδὴ γὰρ ἐβούλετο συνεχῆ φυλάξαι τὴν τῶν καταγμάτων θεωρίαν, διὰ τοῦτο πρῶτον ἐμνήσθη ἐξαρθρημάτων, ἵνα ἅμα τῷ περὶ καταγμάτων διαλεχθῆναι, τέλειον παραδώσῃ τὸν περὶ τούτων λόγον, καὶ μὴ διακόψῃ αὐτόν. διδασκαλικοῦ γάρ ἐστι τρόπου, τὸ τὰ πέρατα τῶν φθασάντων, ἀρχὴν γίνεσθαι τῶν μελλόντων. ἢ καὶ διὰ τρίτην αἰτίαν. ὅτι διαφόρως τῇ τάξει ἐχρήσατο.

[2] ἐχρῆν τὸν ἰητρὸν] ζητοῦσί τινες, διὰ τί εἶπε τὸ ἐχρῆν τὸν ἰητρὸν, μετὰ τοῦ ε. ἔδει γὰρ αὐτὸν εἰπεῖν, χρῆν. καὶ λέγομεν E ὅτι ἀεὶ οἱ Ἴωνες ἢ Ἀθηναῖοι τὸ ε φιλοῦσι προστιθέναι.

[3] αὕτη γὰρ ἡ δικαιοτάτη φύσις] φύσιν ἐνταῦθα καλεῖ, τὴν διάπλασιν.

[4] οἱ μὲν οὖν μηδὲν προβουλεύοντες, οὐδὲν ἐξαμαρτάνουσιν] ἐναντία φθέγγεσθαι δοκεῖ ὁ Ἱπποκράτης. τοὐναντίον γὰρ οἱ βουλευόμενοι ὀφείλουσι καλῶς θεραπεύειν. καὶ λέγομεν ὅτι τεχνίτην ὁ Ἱπποκράτης βουλόμενος παραδοῦναι, τοῦτό φησιν. ὁ γὰρ ἄκρος τεχνίτης οὐ βουλεύεται. ζητοῦσι δέ τινες ἐνταῦθα, διὰ τί εἶπε προβουλεύοντες. ἔδει γὰρ, προβουλευομένοις εἰπεῖν. καὶ λέγομεν ὅτι ἐνεργητικὸν, τὸ δὲ σημαινόμενον παθητικόν. καὶ τοὐναντίον, ἐνεργῶ ποιῶν τοὺς λόγους οὐ πάσχω.

[5] οἱ δὲ ἰητροὶ σοφιζόμενοι] ἐντεῦθέν ἐστιν εἰσβολὴ ἐπὶ τὸ δεύτερον προοίμιον. G

[6] ῥητέον οὖν, ὁκόσας τῶν ἁμαρτάδων] ἤδη διὰ τῶν προλαβόντων ἐμάθομεν ὅτι τὸ ἐγγώνιόν ἐστι σχῆμα, τὸ κατὰ φύσιν τε καὶ ἀνώδυνον. ἐπειδὴ δέ τινες τὸ κατὰ φύσιν εἰρήκασι, τὸ ὕπτιον, ἄλλοι καὶ τὸ πρηνὲς, βούλεται καὶ τούτους ἀνατρέψαι. τοὺς φησιν, ὅτι οἱ κατασκευάσαντες τὸ ὕπτιον, ἔλεγον ὅτι τοῦτο τοῦτό ἐστι τὸ κατὰ φύσιν, ὅτι καὶ οἱ τοξεύοντες τὸ σχῆμα τοῦτο φυλάττουσιν, ὡς γενναῖον καὶ ἀκαμπτον. ἄλλως τε δέ φησιν ὅτι καὶ ὁμόχροον τότε φαίνεται τὸ τῆς χειρός. ἐπάνω μὲν H ἐστι τὸ λευκόν. ὑποκάτω δὲ τό τε τετριχωμένον. εἰ οὖν φασὶ τὰ περὶ τὴν ἐπιφάνειαν ἴσως ἔχειν, δηλοῖ ὅτι καὶ τὰ ἐν βάθει

A οἱ μύες ἐπ' εὐθείας εἰσίν. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ πρηνὲς σχῆμα τῆς χειρὸς ἐπαινοῦντες αὐτὰ ἔλεγον μόνον. ὅτι τὸ τῆς τοξικῆς οὐ παρέφερον. οὕτως μὲν οὖν κατασκευάζων. αἰτιᾶται δὲ αὖθις Ἱπποκράτης πολλαχῶς. καὶ πρῶτον μὲν φησιν, ὅτι τῇ τοξικῇ καὶ ἰατρικῇ, ἄλλως τε δὲ καὶ εἰ τοῦτο συγχωρήσομεν, διὰ τί τὴν ἀριστερὰν φέρεις ἡμῖν εἰς παράδειγμα, καὶ οὐχὶ τὴν δεξιάν. ἥτις τὸ ἐγγώνιον φυλάττει σχῆμα. πρὸς δὲ τούτοις,

B εἰ ὅλως ἐστὶν ἀπὸ τεχνῶν τεκμήρασθαι, πόσαι ἄλλαι τέχναι εἰσὶν ἐγγωνίου σχήματος φροντίζουσαι. ὅσαι τὸ τυχὸν, ἡ τρυπανική. διάφορα γάρ εἰσι σχήματα τῆς χειρὸς ἐπὶ ἑκάστης τέχνης. ἄλλο μὲν γάρ ἐστιν ἐπὶ σφενδόνῃ, καὶ ἄλλο ἐπὶ λιθοβόλου. πῶς δὲ καὶ λέγουσιν ἡμῖν ἰσχύειν τὸ τοιοῦτον σχῆμα. λέγω δὲ τὸ ὕπτιον καὶ τεταμένον. ὅπου γε, οὐδὲ ὁ ὑγιαίνων δύναται τὸ τοιοῦτο σχῆμα ἀνωδύνως φυλάξαι. καὶ εἴ ποτε

C δέ τις οὕτω τὸν καρπὸν πιληθῇ, ὀδυνᾶται καὶ ῥίπτει τὸ ξίφος. ἤγουν τὸ βασταζόμενον. πῶς δὲ καὶ λέγουσιν ἐν τῷ ὁμοχρόῳ τὴν θέσιν τῶν μυῶν κατὰ φύσιν εἶναι. ὅπου ἐνδέχεται ἄλλο μὲν εἶναι τὸ ἐπιφάνειαν. ἄλλο δὲ τὰ ἐν βάθει. πάντων οὖν τῶν ἄλλων ὄντων κακῶν, μόνον τὸ ἐγγώνιόν ἐστι χρήσιμόν τε καὶ ἀνώδυνον σχῆμα.

[7] ὁκόσας τῶν ἁμαρτάδων τῶν ἰατρῶν, τὰς μὲν ἀποδιδάξαι

D θέλω, τὰς δὲ διδάξαι] ἄξιον ζητῆσαι πῶς λέγει, ὅτι τῶν ἁμαρτάδων τὰς μὲν διδάξαι. τί γὰρ ὅλως δεῖ ἁμαρτάδα μαθεῖν. καὶ λέγομεν ὅτι διττή ἐστιν ἡ ἁμαρτάς. ἡ μὲν, φαινομένη, μὴ οὖσα δέ, ἡ δέ, καὶ φύσει οὖσα. ταύτην οὖν λέγει τὴν φύσει οὖσαν, ὅτι ἀποδιδάξω. τὴν δὲ ἄλλην ὅτι διδάξω.

[9] καὶ ἄλλο ἐν τῷ ἐλινύειν] ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ ἡσυχάζειν.

[11] κατιθέναι δὲ χρὴ τὸν ἄνθρωπον] ἐντεῦθεν Ἱπποκρά-

E της βούλεται λοιπὸν καὶ ἐπὶ τὴν θεραπείαν τῶν καταγμάτων ἐλθεῖν. καὶ πρῶτον χεῖρα καταχθεῖσαν θεραπεύει. δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι τὰ τῆς χειρὸς μέρη τρία εἰσίν. ὧν τὸ μὲν ἓν, καλεῖται ὦμος. τὸ δὲ ἄλλο, ἄκρα χείρ. τὸ δὲ μέσον, πῆχυς. ἀλλ' εἰ καὶ ὁ πῆχυς, εἰ καὶ τὸ φαινόμενον ἕν ἐστιν. ἀλλ' ὅμως τὰ ὀστᾶ τὰ αὐτοῦ δύο εἰσίν. ὧν τὸ μὲν ὑποκάτω, κυρίως πῆχυς ὠνόμασται. τὸ δὲ ἐπάνω, κερκίς. καὶ χεῖρον μὲν ἐστι πρόδηλον, εἰ τὰ δύο

F κλασθῶσιν. ἧττον δὲ, εἰ τὸ ἔμπαλιν, τοῦ ἑνὸς κλωμένου κάλλιον. ἵνα ἡ κερκὶς κλασθῇ, καὶ μὴ ὁ πῆχυς. διότι μὲν ὁ πῆχυς ὑπόκειται καὶ ἀναβαστάζει τὴν κερκίδα. ἄλλως τε δὲ καὶ ἐστὶν ὁ πρὸς τὸν βραχίονα διαρθρούμενος. πρὸς δὲ τούτοις καὶ τὰ σφάλματα τὰ ἐν τῷ πήχει ὡς ἀσαρκότερον φαίνονται. τὰ δὲ ἐν τῇ κερκίδι διὰ τὸ ἔνσαρκον οὐ φαίνονται. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτων. δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι ἐνταῦθα οὐ περὶ ἑνὸς

G διαλέγεται. ἀλλὰ περὶ τῶν δύο. ὑποκείσθω γοῦν πῆχυς κλασθεὶς μετὰ κερκίδος, δεῖ σε τείνειν, καὶ ἀντιτείνειν ἐφ' ὅσον δύνασαι. σπανίως γὰρ δυνηθεὶς τὴν ἀρκοῦσαν τάσιν ἐργάσασθαι. ὅσῳ δὴ ποτε βιαίως τείνῃς. μόνον γάρ φησιν ἐπὶ παιδίου πλέον τοῦ δέοντος ἰδὼν γενομένην. τάσιν τε καὶ ἀντίτασιν. καὶ ἡ ἀντίτασις. δεῖ τὸν τεχνίτην τὴν διάπλασιν ἐργάσασθαι. καὶ μετὰ τὸ διαπλάσαι δὲ,

H ἐπιδῆσαι. ἀλλ' ἐπεὶ ὅλως ἐπιδέσμων ἡμῖν γέγονε μνήμη, φέρε τρία τινὰ περὶ αὐτῶν προείπωμεν. τήν τε οὐσίαν αὐτῶν, καὶ τὸν τρόπον, καὶ τὸ ποσόν. τὴν μὲν οὐσίαν δεῖ αὐτοὺς ἔχειν μὴ δὲ ἐρεᾶν, μηδὲ μηδὲν νεουργῆ καὶ εἰλιγμένον.

veluti musculos qui rectas fibras habent. Similiter qui pronam figuram manus laudant, hæc tantùm asserũt, quòd iaculatoriam artem in medium non proferunt. Sic igitur sermonem orsus, variis modis medicos reprehendit. Et primò, si hoc, inquit, iaculatoriæ arti & medicinæ cõcesserimus, cur nobis manum sinistram, non item dextram, quæ figuram angularem obseruat in exemplũ affers? Pręterea si omnino ab artibus coniecturam facere licet, quot aliæ artes figura angulari vtuntur? qualis fortè fuerit ars terebrandi. Varię enim sunt figuræ manus in vnaquaq; arte. alia enim in funda, alia in iactu lapidis. Quomodo autẽ nobis potentem esse eiusmodi figuram asserunt, supinam videlicet & tensam? pręsertim quum ne sanus quidem eiusmodi figuram sine sensu doloris obseruare valeat. Et si interdum aliquis ita carpum presserit, dolor oboritur, & cogitur gladium, aut certè quod gestatur proiicere, quomodo situm musculorum secundum naturam versari in coloris æquabilitate asserunt, quum alium quidem esse colorem superficiei, alium autem profunditatis contingat? Omnium igitur figurarum prauarum existentium sola angularis vtilis est & doloris expers.

Quot errores igitur medicorum quos quidem dedocere volo, & hos docere] Cur hæc dicat quærere operæpretium. quid enim errorem addiscere opus est? dicimus autem duplicem esse errorem: vnum quidem apparentem, sed reipsa non existentem; alium autem natura existentem. Hunc igitur postremum se velle dedocere, alium autem se velle docere asserit.

Alia in cessando] Pro in quiescendo.

Hominem autem ita collocari oportet] Hinc Hippocrates deinceps fracturarum curationem aggredi vult. Et primò manum fractam curat. Sciendum est autem tres esse manus partes, quarum vna humerus, alia extrema manus, media cubitus vocatur. Sed cubiti, etiamsi videatur vna pars, duo tamen sunt ossa, quorum inferius propriè cubitus, superius autem radius denominatur, & in manibus quidem manifestũ, si duo ossa frangantur, minus autem, si quod est contra oppositum. Si horum alterum frãgatur, melius vt radius non cubitus frangatur, quandoquidem cubitus subiicitur radio, & eum sustentat, præsertimq; is sit qui ad brachium articulatur. Pręterea lapsus qui in cubitum incidunt, facilius apparẽt, quippe pars illa minimè carnosa. Sed lapsus qui in radio fiunt propter carneam partis substantiam, minimè conspiciuntur. Atque de his hactenus. Nosse autem conuenit hîc non de vno, sed de duobus disseri. Subiiciatur igitur cubitus cum radio fractus, oportet vt tendas & extendas quantum poteris: rarò enim satis extendere poteris, quantumuis etiam violẽter tendas. Solummodò dicit se vidisse in puero plus iustò factam tensionem & oppositam distentionem. Quod ad istam verò attinet oportet vt artifex conformationem efficiat, & post hanc deuinciat. Sed quandoquidem in vinculorum mentionem incidimus, agedum tria de iis in mediũ proponamus, eorum videlicet substantiam, modum & quãtitatem. Eorum quidem substantia esse debet, neq; lanea, neque recens facta, neque complicata aut conuoluta,

quoniam vtræque asperitate lædunt. Oportet igitur eam esse lineam, subactam & attritam. hæc est substantia. Vinculi autem modus talis est. Oportet, inquit, te primum vinculum circa ipsum vlcus iniicere, & tertio circuitu facto, ita in superiorem partem brachium versus deferri, valdè premendo, ita vt cùm illuc feratur etiam constringendo fluxio impediatur, & illic circa brachium deligetur. Ac rursus aliud vinculum imponere circa vlcus ipsum, & semel super ipsum circumeundo sic deorsum deferri, laxiorem faciendo ligationem, vt tenuis illa sanies ab vlcere ad inferiores partes feratur, & dolores non inferat. Oportet autem hoc vinculum ita iustæ esse magnitudinis vt rursus ex carpo ad brachium reuertatur & reducatur. Sin minus, tertium vinculum circa vlcus imponendum, quod ad superiora feratur, nec strictum sit, sed molle & laxum. Post vincula verò oportet & pannos cerato intingere, & ita imponere, vt agglutinatione fracturam contineant. Sed quoniã interdum os ad aliquam partem defertur, vnde illud noscere poterimus? hoc constat quòd primùm quidem pars gibba est in quam defertur, præsertim quum tactu illa rectè comprehendatur. de cætero verò etiam dolor oritur. Sed quandoquidem spleniorum varius vsus, de iis nobis aliquid dicendum. Sæpè autem æquabilitatis gratia hæc sumẽda sunt. Exempli gratia, si volo in carpo fasciis vti, illud æquabile in orbe splenium iniicio, & quod ad carnes deficit, splenium explet. Interdum etiam in rectum ea iniicio, vt conformatio seruetur. Et hæc quidem de panno. Quod autem ad fasciarum multitudinem attinet, sint duæ aut tres vt dictum est, non quidem latæ, corrugantur enim & non premunt aut decenter stringunt ipsam fracturam, & rursus si angustæ sint, valdè partem affectam comprimunt. Vnde verò constat bonam esse deligationem? si æger tibi dicat, magis fortè se hodie premi quàm hesterna die, vt noscas debitam deligationem factam esse. Nam inflammationes interimũt eos quibus accedunt. Oportet autem vt se parum premi dicat. Præterea oportet soluere eos qui teneras habent carnes, & maximè quos pruritus infestat. Alios autem tertio quoque die. Semper autem post deligationem manus angulariter collocanda est, neque nimium supra, neque infra. Si enim supra aut infra collocetur, videtur manus suspensa, & dolores insequuntur.

Atque hic quidem lintea ad sinistram aut ad dextram deligentur] ὀθόνια vincula vocat. Ait autem à sinistra vel à dextra, hoc est intra aut extra manum.

Quæ extremitate tenuantur] ἀπόξηρα vocat carnis expertia, quales sunt carpi.

Tertio die fasciæ tibi laxæ appareant] quòd inflammationes sedentur.

Postquam ad tertium diem ventum erit, qui est septimus à primo] Hæc theoria tria nobis capita consideranda proponit, quorum primum differit de ferulis, secundum victum ægri nobis tradit, tertium vniuersalem reponendi rationem & modum ostendit. Sed quandoquidem in ferularum mentionem incidimus, de

ἐπειδὴ καὶ ἀμφότεραι ἀδικῶσι τῇ τραχύτητι. δεῖ οὖν λείαν αὐτὴν καὶ τετριμμένην εἶναι. αὕτη μὲν οὖν ἡ οὐσία. ὁ δὲ τρόπος τῆς ἐπιδέσεως ἐστὶ τοιοῦτος. δεῖ σε φησὶ τὸν πρῶτον ἐπίδεσμον ἐπιβάλλειν κατ' αὐτοῦ τοῦ ἕλκους. καὶ τρίτον περιβάλλοντα οὕτως, ἐπὶ τὰ ἄνω ἐπὶ βραχίονα φέρειν. πιέζοντα σφοδροτέρως, καὶ μετὰ τὸ ἐπέχειν ἐκεῖ, καὶ τῇ σφίγξει κωλῦσαι τὴν ἐπιῤῥοήν, ἐκεῖ ὡς ἐπὶ τὸν βραχίονα δῆσαι. καὶ πάλιν ἕτερον βάλλειν κατ' αὐτοῦ τοῦ ἕλκους ἐπίδεσμον. καὶ ἅπαξ περιβάλλοντα οὕτως ἐπὶ τὰ κάτω φέρειν χαυνοτέραν ποιοῦντα τὴν ἐπίδεσιν. ἵνα αὐτοὶ οἱ λεπτομερεῖς ἰχῶρες φέρωνται ἀπὸ τοῦ ἕλκους ἐπὶ τὰ κάτω. καὶ μὴ ἀλγίας ἐργάζωνται. δεῖ δὲ τοῦτον τὸν ἐπίδεσμον ἢ τέλειον εἶναι οὕτως ὡς πάλιν αὖθις ὑποστρέφειν καὶ ἔρχεσθαι ἀπὸ καρποῦ ἐπὶ βραχίονα. εἰ δὲ μὴ ἐστὶ τέλειος, δεῖ καὶ τρίτον ἐπιτιθέναι κατὰ τοῦ ἕλκους. καὶ φέρειν ἐπὶ τὰ ἄνω. μὴ σφιγκτόν. ἀλλὰ χαῦνον καὶ τοῦτον. μετὰ δὲ τοὺς ἐπιδέσμους, δεῖ καὶ σπληνίσκους εἰς κηρωτὴν βρέχειν καὶ οὕτως ἐπιτιθέναι. ἵνα τῇ κολλήσει φυλάττωσι τὸ κάταγμα. ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ ὀστέον πολλάκις κατά τινος φέρεται, πόθεν ἔχομεν εἰδέναι. δῆλον ἐστὶ τοῦτο. πρῶτον μὲν, τὸ κεκυρτωμένον εἶναι τὸ μέρος ἐφ' ὃ φέρεται. ἄλλως τε δὲ καὶ ἀφῇ τοῦτο καλῶς καταλαμβάνεται. λοιπὸν δὲ καὶ ὀδύνη γίνεται, ἀλλ' ἐπειδὴ περὶ σπληνίσκων διάφορος ἡ χρῆσις, δεῖ ἡμᾶς καὶ ταῦτα εἰπεῖν. πολλάκις γὰρ δεῖ ὁμαλισμοῦ χάριν τούτους λαμβάνειν. οἷον ἐὰν ἐν καρπῷ θέλω ἐπιδῆσαι, ὁμαλῶς ἐκεῖ περιφερῆ σπληνίσκον βάλλω. καὶ τὸ λεῖπον εἰς σάρκας ἀναπληροῖ ὁ σπληνίσκος. ἔστι δὲ ὅτε ἐπ' εὐθείας αὐτοὺς βάλλω διὰ τὸ φυλάξαι τὴν διάπλασιν. ταῦτα μὲν οὖν καὶ περὶ τοῦ σπληνίσκου. δεῖ δὲ τὸ ποσὸν τῶν ἐπιδέσμων εἶναι ἢ δύο ἢ τρεῖς ὡς εἴρηται. καὶ μήτε πλατεῖς. ῥυτιδοῦνται γὰρ καὶ οὐ πιέζουσι κατὰ λόγον τὸ κάταγμα. καὶ πάλιν ἐὰν στενοί εἰσι πάνυ θλίβουσι τὸ μόριον. καὶ πόθεν δῆλον ὅτι καλή ἐστιν ἡ ἐπίδεσις. ἐὰν ὁ ἄῤῥωστος σοὶ λέγῃ, μᾶλλον τυχὸν σήμερον πεπιέσθαι τοῦ χθές. ἵνα οἶδας ὅτι κατὰ λόγον ἡ ἐπίδεσις γέγονεν. αἱ γὰρ φλεγμοναὶ ἀποκτείνουσι πρὸς οὓς γίνονται. δεῖ δὲ καὶ λέγειν αὐτὸν μικρὰ πεπιέσθαι. πρὸς δὲ τούτοις δεῖ τοὺς μὲν ἁπαλοσάρκους οἷσι καὶ μάλιστα ἡ κνησμονὴ γίνεται τάχιον λύειν. τοῖς δὲ ἄλλοις διὰ τριῶν. ἀεὶ δὲ μετὰ τὴν ἐπίδεσιν ἐγγωνίως ἀποτίθεσθαι τὴν χεῖρα. καὶ μὴ δὲ ἄνω πολὺ μηδὲ κάτω. εἰ γὰρ ἄνω εἴη ἢ κάτω, ὡς κρεμαμένη φαίνεται ἡ χείρ. καὶ ὀδύναι παρακολουθοῦσιν.

[31] ἐνταῦθα μὲν οὖν τὰ ὀθόνια ἐπ' ἀριστερὰ ἢ ἐπὶ δεξιὰ δεδέσθω] ὀθόνια τοὺς ἐπιδέσμους καλεῖ. ἐπ' ἀριστερὰ ἢ δεξιά φησι, τουτέστιν, ἢ ἔσωθεν ἢ ἔξωθεν τῆς χειρός.

[34] τὰ δὲ ἀπόξηρα] ἀπόξηρα καλεῖ, τὰ ἄσαρκα. οἷοί εἰσιν οἱ καρποί.

[39] τῇ δὲ τρίτῃ χαλαρὰ σοὶ δοκείτω] διὰ τὸ τὰς φλεγμονὰς παύεσθαι.

[41] ἐπὴν δὲ τριταῖος γένηται, ἑβδομαῖος δὲ ἀπὸ τῆς πρώτης] ἡ παροῦσα θεωρία τρία διαδίδωσιν ἡμῖν κεφάλαια. ὧν τὸ μὲν πρῶτον, περὶ ναρθήκων διαλέγεται. τὸ δὲ δεύτερον, τὴν τροφὴν τοῦ πάσχοντος ἡμῖν παραδίδωσι. τὸ δὲ τρίτον, τὸν καθόλου τρόπον τῆς ἀποθέσεως. ἀλλ' ἐπειδὴ ναρθήκων ἡμῖν γέγονε μνήμη, φέρε

τὰν εἴπωμεν τὴν τε ὕλην καὶ τὸ μῆκος, καὶ τὸ πλάτος καὶ τὸν χρόνον. πότε λύειν τὰς ἄλλας, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα. καὶ τέως εἴπωμεν τὴν οὐσίαν αὐτῶν. δεῖ τούτους νάρθηκας περιλαμβάνειν ἢ ξύλα φιλύρινα. ἢ εἰ μηδὲν τούτων εὑρεθῇ, δεῖ καλάμοις λαμβάνειν. ἐπιτιθέναι δὲ αὐτοὺς χρὴ μετὰ τὴν ἑβδόμην, ὅταν αἱ φλεγμοναὶ παύσωνται, τὸν τρόπον τοῦτον. δεῖ μετὰ τοὺς ἐπιδέσμους ἐπάνω τοὺς καλάμους ἐπιτιθέναι. καὶ ταινίαις τρισὶ δεσμεῖν αὐτοὺς ἐλαφρῶς, ὡς εἶναι τὸ μὲν ἓν ἄνω, τὸ δὲ ἓν κάτω, τὸ δὲ ἓν μέσον. δεῖ δὲ καὶ τὸ μέρος εἰς ὃ ἐξέστη τὸ ὀστέον, παχύτερον λαμβάνειν νάρθηκα. ἢ σπληνίσκον ἐκεῖ ἐπιτιθέναι. οὐ δεῖ δὲ εἰς τὰ ὑπόξηρα φορεῖν τοὺς καλάμους. ἢ ἐγγὺς τοῦ μικροῦ δακτύλου. ἀλλὰ δεῖ τοὺς τοιούτους κολοβωτέρους ποιεῖν. εἰ δὲ ἀνάγκη τις ἐστὶν ἐπιθεῖναι, δεῖ σπληνίσκους ἐκεῖ περιβάλλειν. καὶ οὕτως ἐπάνω τοὺς νάρθηκας. λύειν δὲ οὐ χρὴ ἕως εἴκοσιν ἡμερῶν. πλὴν εἰ μὴ ἡ δριμύτης τις ἢ δῆξις ᾖ. ὅτε καὶ δεῖ λῦσαι καὶ ἀποσφίγξαι καὶ πάλιν ἐπιδῆσαι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. εἰ δὲ μηδὲν τούτων εἴη, ἀλλὰ μόνον χαλαρώτεροι γεγόνασι οἱ δεσμοί, δεῖ τοὺς νάρθηκας ἀποσφίγγειν καὶ μὴ λύειν. πλάτος δὲ ἐχέτωσαν ὡς δύο ἥμισυ δακτύλων. οὕτω περὶ ναρθήκων διαλεχθεὶς, ἔρχεται καὶ ἐπὶ τὸ δεύτερον κεφάλαιον. λέγω δὲ τὴν δίαιταν. ἐν ᾗ λέγει τρία εἴδη τῆς τροφῶν. λεπτήν τε καὶ μέσην ἥ τις καὶ ὑπόφαυλη καλεῖται, ἔτι μὴν καὶ ἁδροτέραν. δεῖ οὖν κατὰ μὲν τὰς ἀρχὰς ἐν ὅσῳ αἱ φλεγμοναὶ γίνονται, καὶ ἀσχολεῖται ἐκεῖ ἡ φύσις, λεπτὴν παρέχειν δίαιταν. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, δεῖ τῇ ὑποφαύλῃ κεχρῆσθαι. ἔτι δὲ προϊόντος τοῦ χρόνου, δεῖ καὶ ἁδροτέρᾳ χρῆσθαι, ἵνα πῶρος γένηται. τοῦτο ἐστὶ τὸ δεύτερον κεφάλαιον. τρίτον ἐστὶ πρὸς τούτοις κεφάλαιον. ἐν ᾧ τῆς ἀποθέσεως λόγον ποιεῖται. καί φησιν ὅτι δεῖ ὀθόνιον περιβάλλειν, μὴ στενήν. εἰ γὰρ εἴη στενή, εἰ μὲν εἰς τὸν ἀγκῶνα αὐτὴν περιβάλλῃς μόνον, τὸ ἔξω ἐκκρεμὲς γινόμενον, πόνους ἐργάζεται. εἰ δὲ πάλιν εἰς τὸ ἔξω περιβάλλῃς, τὸ ἐπὶ τὸν ἀγκῶνα γινόμενον ἐκκρεμὲς, καθέλκει τὸ κατεαγὸς ὀστοῦν. καὶ ἀνόνητος ἡ θεραπεία ᾖ. εἰ δὲ κατὰ τοῦ κατάγματος βάλῃς, τὰ ἔνθεν κἀκεῖθεν ἐκκρεμῆ γινόμενα, διαστρέφουσι τὴν διάπλασιν. δεῖ οὖν καὶ παλαιὰν καὶ πλατεῖαν εἶναι τὴν ὀθόνην. ἵνα τὸν πῆχυν ὅλον περιέχῃ. καὶ μηδὲ ἐπὶ τὰ ἄνω μηδὲ ἐπὶ τὰ κάτω τὴν χεῖρα εἶναι, ἀλλ' ὁμαλήν.

earum materia, lõgitudine, latitudine & tempore dicamus, quando soluendæ & reliqua eiusmodi. Ac interim de earum substantia dicamus. Ferulas has assumere oportet aut ligna tiliacea, aut si horum nihil reperiatur, arundines vsurpandę. Imponendæ verò sunt post septimam diem, quando inflammationes cessarunt, hoc modo. Oportet post vincula arundines supra imponere, & fasciis tribus eas leniter vincire, vt vna earum pars sit supra, vna etiam infra, & vna media. Illa autem pars in quam os elapsum est, crassiorem habeat ferulam, aut illic splenium imponendum. Non oportet autem arundines in partes extenuatas ferri, aut prope paruulum digitum, sed has aliqua ex parte mancas facere. Quod si necesse sit eas imponere, panniculi sunt illuc iniiciendi, sicque ferulæ supra adhibendæ. Non sunt autem antè viginti dies soluendæ, nisi aliqua acrimonia aut morsus adsit, tunc enim sunt soluendæ & coarctandæ & rursus eodem modo deligandæ. Si verò nihil horum adsit, sed tantummodò sint laxiora vincula, oportet ferulas coarctare & non soluere. latitudo autem sit duorum digitorum cum dimidio. Ita de ferulis habito sermone, venit ad secundum caput, id est ad victus rationem, in qua tres victus species proponit, tenuem videlicet, & mediam, quæ subuulgaris vocatur quibusdam, & præterea pleniorem. Oportet igitur circa initia quando fiunt inflammationes & occupatur illic natura, præbere tenuem victum: procedente verò tempore subuulgari vti oportet: adhuc autem procedente tempore pleniore, vt callus gignatur. hoc est secũdum caput. Tertium est præterea in quo de collocatione sermonem facit, dicitq; oportere linteum iniicere nõ angustum. si enim angustum fuerit, ipsumque ad cubitum solum inieceris, quod extra suspensum erit, labores & molestiam pariet. Si contra in externam partem inieceris, quod ad cubitum suspensum erit, attrahet os fractum & inutilis erit curatio. Quod si secundum fracturam inieceris, quę hinc & illinc suspensa erunt conformationem peruertent. Oportet igitur linteum esse vetus & latum, vt totum cubitum contineat, & ne manus in superiora aut inferiora vergat, sed sit æqualis.

Vbi igitur ad tertium diem ventum erit, qui septimus est à primo quo iniectum fuit vinculum] Tertium diem dicit, aut pro curationis periodo accipit. Tertio enim die & quinto & septimo soluere præcepit, vt sint tres periodi. Aut tertium dixit, à quo continenter soluit, id est, à quinto, quasi sint rursus tres dies, quinta enim, sexta & septima, tres dies efficiunt.

ἐπὴν δὲ τριταῖος γένηται ἢ ἑβδομαῖος ἀπὸ τῆς πρώτης ἐπιδέσιος] τριταῖον λέγει, ἢ κατὰ τὴν περίοδον τῆς θεραπείας. εἴπερ γὰρ λύειν τρίτην καὶ πέμπτην καὶ ἑβδόμην, ὡς τρεῖς εἶναι περιόδους. ἢ τριταῖον λέγει, ἀφ' οὗ ἔλυσε προσεχῶς, τουτέστιν ἀπὸ τῆς πέμπτης, ὡς εἶναι πάλιν τρεῖς ἡμέρας. πέμπτη γὰρ καὶ ἕκτη καὶ ἑβδόμη τρεῖς εἰσιν ἡμέραι.

περὶ βραχίονος.

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ἢν δὲ ὁ βραχίων κατεαγῇ] ἐνταῦθα ἐπὶ τοῦ βραχίονος μετέρχεται θεραπείαν. ἀλλὰ ἄξιον ἀπορῆσαι, διατί μὴ περὶ ἄκρας εὐθὺς διείλεκται τῆς χειρὸς ἀλλὰ περὶ βραχίονος διαλέγεται. καὶ λέγομεν ὅτι διὰ τοῦτο παρῆκε τὸν περὶ ἄκρας χειρὸς λόγον, ἐπεὶ πολυειδὴς

De brachio.

Sectio secunda.

At vbi brachium fractum fuerit] Hîc ad brachij curationem transit. Dubitatio autem oritur, cur non statim de summa manu, sed de brachio disseruerit? dicimus ob eam causam sermonem de extrema manu omissum esse, siquidem eius curatio

varia est & multiplex, brachij verò curatio simplex. Quandoquidem autem in brachij mentionem incidimus, agedum quinque de eo in medium proponamus, appellationem, situm, constitutionem, curationem & diætam. Brachium dicitur quod medium est inter acutum ossis processum, quod κόρωνον vocatur, & humeri articulum. Situs autem ex eo est manifestus. Pars enim quæ est intra cubitum & humerum vocatur brachiũ. Constitutio verò eius talis est. Sciendum est igitur superiores & exteriores partes eius gibbas esse, anteriores autẽ & inferiores cauas. Anterius quidem cauum, tum quòd facilè amplexetur, quodque illic situs sit musculus. Inferius verò quòd costæ cùm gibbæ sint, non cogunt, vt pars gibba gibbam contingat: hęc est partis constitutio. Curatio autem hoc modo fiat. Oportet, inquit, ægrum collocare in sublime aliquod solium, deinde suspendere lignum transuersum, & in illud imponere ægri axillam, deinde subsellium demissius subiicere, & illic ægri supremam manum imponere, & cubiti partẽ, ita vt acutus ossis processus κόρωνον dictus suspensus maneat, deinde extremæ parti manus corium subiicere, & tũc supremam partem ossis processus acuti κορώνε dicti latis fasciis circundare oportet, atque ita trahere, & tensionem oppositamque distentionem facere. Quòd si nemo adsit qui trahat, lapides graues suspendito, ita trahunt quidem lapides, in oppositum autem trahit lignum quod trãsuersum positum est, & vna partem conformat, deinde post tensionem oppositamq; distentionem, oportet vt tu modo superiori membrum vincias, vtaris autem ferulis post nonam diem. Nam quũ sit magnum membrum, fiunt in eo magnæ inflammationes. Sed quoniam quæ solent loco moueri ad partes gibbas repere solent. Idcirco te fasciam latam iniicere oportet, & ita brachium comprimere, deinde ne costæ gibbæ existentes peruertantur, oportet te pannum complicatum subiicere. Etenim perspirationem efficit, neq; costæ dolent neque peruertuntur, & deinde ferri in orbẽ circa pectus, & ita deligare ad latus oppositum, istaque est curatio. Victus autem ratione exquisitissima propter multas inflammationes vtendum esse dicit, præterquàm quod oportet tandem permittere vt laxiora sint vincula, vt etiam plenius alimentum exhibeant.

ἐστὶν ἡ ταύτης θεραπεία. ἡ δὲ τοῦ βραχίονος ἁπλῆ. ἐπεὶ δὲ ὅλως βραχίονος ἐμνημονεύσαμεν, φέρε πέντε τινὰ περὶ αὐτοῦ παραλάβωμεν. τήν τε ὀνομασίαν, καὶ τὴν θέσιν, τὴν κατασκευήν, καὶ τὴν θεραπείαν, καὶ τὴν δίαιταν. δεῖ τοίνυν εἰδέναι ὅτι βραχίων λέγεται τὸ μεταξὺ κορώνης καὶ τῆς ὠμοπλάτης. καὶ ἡ θέσις δὲ ἐκ τούτου δήλη ἐστί. τὸ γὰρ μεταξὺ πήχεως καὶ ὤμου μόριον, καλεῖται βραχίων. ἡ δὲ κατασκευὴ ἐστὶν αὐτοῦ τοιαύτη. δεῖ τοίνυν εἰδέναι, ὅτι τὰ ἄνω καὶ ἔξω αὐτοῦ, κυρτά εἰσι. τὰ δὲ πρόσω καὶ ὑποκάτω, κοῖλα. καὶ τὸ μὲν πρόσω, κοῖλόν ἐστι. διά τε τὸ ἐμπαλίζεσθαι εὐκόλως. καὶ διὰ τὸ ἐκεῖ κεῖσθαι τὸν μῦν. τὸ δὲ ὑποκάτω, διὰ τὸ μὴ κυρτὰς οὔσας τὰς πλευρὰς ἀναγκάζειν κυρτὸν κυρτῷ προσομιλεῖν. αὕτη ἡ κατασκευὴ τοῦ μορίου ἐστίν. ἡ δὲ θεραπεία γινέσθω τὸν τρόπον τοῦτον. φησὶ καθίζειν τὸν ἄρρωστον ἐπὶ ὑψηλοῦ τινος καθίσματος. εἶτα κρεμνᾶν ἐγκάρσιον ξύλον. καὶ εἰς τοῦτο δεῖ ἐντιθέναι μασχάλην τοῦ κάμνοντος. εἶτα ὑποτιθέναι ταπεινότερον ὑποπόδιον. κἀκεῖ τὴν ἄκραν χεῖρα ἐπιτιθέναι τοῦ κάμνοντος. καὶ μέρος τοῦ πήχεως ὡς ἐκκρεμνᾶσθαι τὴν κορώνην. εἶτα καὶ σκῦτος ὑποτιθέναι ἐπὶ τὴν ἄκραν χεῖρα. καὶ δεῖ περιβάλλειν πλατέσι λώροις ἐπὶ τὸ ἄνω μέρος τῆς κορώνου. καὶ οὕτως ἕλκειν καὶ ποιεῖν τάσιν καὶ ἀντίτασιν. εἰ δὲ μὴ ἔχοις τοὺς ἕλκοντας, λίθους ἀποκρέμασον βαρεῖς. καὶ οὕτως ἕλκουσι μὲν οἱ λίθοι. ἀνθέλκει δὲ τὸ ἐγκάρσιον ξύλον καὶ συνδιαπλάττεται. εἶτα μετὰ τὸ τεῖναι καὶ ἀντιτεῖναι, δεῖ σε κατὰ τὸν ἀνώτερον τρόπον ἐπιδῆσαι. χρῆσθαι δὲ νάρθηξι μετὰ τὴν ἐννάτην ἡμέραν. μεγάλου γὰρ ὄντος τοῦ μορίου, μεγάλαι γίνονται καὶ αἱ φλεγμοναί. ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ εἰωθότα ἐξίστασθαι ἐπὶ τὰ κυρτότερα φιλοῦσι ῥέπειν, διὰ τοῦτο δεῖ σε πλατείας βάλλειν ταινίας. καὶ οὕτως πιέζειν τὸν βραχίονα. εἶτα ἵνα μὴ κυρταὶ οὖσαι αἱ πλευραὶ διαστροφήν τινα ἐργάζωνται, δεῖ σε καὶ ἐκεῖ πτύγμα ὑποβάλλειν. καὶ διαπνοὴν γὰρ ἐργάζεται, καὶ οὐκ ἀλγοῦσιν αἱ πλευραί, οὐδὲ διαστρέφονται. καὶ μετὰ ταῦτα φέρειν πέριξ διὰ τοῦ στέρνου. καὶ οὕτω δεσμεῖν εἰς τὸ ἀντικείμενον πλευρόν. αὕτη καὶ ἡ θεραπεία. διαιτῆσθαι δὲ χρῆσθαι φησὶ διὰ τὰς πολλὰς φλεγμονὰς ἀκριβεστέρῃ. πλὴν ὅτι δεῖ τελευταῖον χαλαρωτέρους ἐᾶν τοὺς ἐπιδέσμους. ἵνα καὶ ἁδροτέραν παρέχηται τροφήν.

De pede.

Pes hominis ex multis minutisq; ossibus] Ex hoc loco ad extremam manum pergere cupiens, de extremo pede differere conatur, ac tanquam de eo etiam summæ manus orationem exercet, quoniam eadem curatio ambobus conuenit, cùm eadem sit constitutio. Qualia enim sunt in manu carpus, metacarpiũ & extrema manus, talia sunt in pede planta, tarsus & extremus pes, & quemadmodum manus viginti & septem habet ossicula. Atq; etiã vt ea in manu obiter recenseamus, habet carpi octo, quatuor metacarpij & quindecim digitorum: eodem modo se res habet in pede. planta habet ossicula quinque, tarsus quatuor, digiti quatuordecim, quoniam magnus digitus duos tãtum habet nodos. Præterea sunt alia quatuor magna ossa,

ΠΕΡΙ ΠΟΔΟΣ.

ποὺς δὲ ἀνθρώπου ἐκ πολλῶν τε καὶ μικρῶν ὀστέων] ἐντεῦθεν ἐπὶ ἄκραν τὴν ἐλθεῖν χεῖρα βουλόμενος, πειρᾶται καὶ ἄκρου ποδὸς διαλεχθῆναι, καὶ ὡς ἐπὶ τύπου γυμνάζει τὸν περὶ ἄκρας χειρὸς λόγον. διότι ἡ αὐτὴ θεραπεία ἐπ' ἀμφοτέρων ἁρμόζει. καὶ ἡ αὐτὴ γάρ ἐστι κατασκευή. ὅσα γάρ ἐστιν ἐν χειρὶ καρπὸς καὶ μετακάρπιον καὶ ἄκρα χείρ, οὕτω καὶ τῷ ποδί ἐστι, πεδίον καὶ ταρσὸς καὶ ἄκρος πούς. καὶ ὥσπερ ἔχει ἡ χείρ, εἴκοσι ἑπτὰ ὀσταρίδια, καὶ τε ὡς εἰπεῖν μὲν παρ' ἡ χεὶρ εἰκοσιεπτὰ ἔχει ὀστάρια. ἔχει ὀκτὼ τὰ τοῦ καρποῦ, τέσσαρα τὰ τοῦ μετακαρπίου, καὶ δεκαπέντε τὰ τῶν δακτύλων, ὁμοίως ἐστὶ καὶ ἐπὶ τοῦ ποδός. ἔχει πέντε ὀστάρια τὸ πεδίον, καὶ τέσσαρα τὸ ταρσόν, καὶ δεκατέσσαρα οἱ δάκτυλοι. διότι ὁ μέγας δάκτυλος, δύο μόνας ἔχει σκυταλίδας. πρὸς τούτοις εἰσὶ καὶ ἄλλα τέσσαρα ὀστᾶ μεγάλα

A τό, τε καλούμενον σκαφοειδὲς, καὶ ὁ ἀστράγαλος, καὶ τὸ κυβοειδὲς, καὶ ἡ πτέρνα. ἐπεὶ οὖν ὁμοία ἐστὶν ἡ κατασκευὴ χειρός τε καὶ ποδὸς, ὡς ἐπὶ ποδὸς γυμνάζει τὸν λόγον. καὶ βούλεται τὰ ἐξαρθρήματα ἡμῖν αὐτοῦ παραδοῦναι. ὅθεν καὶ ζητοῦσί τινες, εἰ περὶ καταγμάτων διαλέγεται, διὰ τί ἐξαρθρημάτων μνήμην ποιεῖται; καὶ λέγομεν ὅτι ἤδη ὅτι ὡς ἐπίπαν ἐξαρθρήματα γίνεται καὶ οὐ κατάγματα. διὰ τὸ μικρὰ εἶναι τὰ ὀστάρια καὶ
B διαφεύγειν, ἢ διότι καὶ εἰ κάταγμα πάθοι, πάντως καὶ ἐξάρθρημα παρακολουθεῖ ἐπ' αὐτοῦ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. τὰ γὰρ θλῶντα μέρος τοῦ ποδὸς ἢ τῆς χειρὸς, πάντως καὶ τέμνουσι καὶ ἕλκος ποιοῦσιν. ὡς ὢν ποικιλωτέρας οὔσης τῆς θεραπείας. διὰ τοῦτο ποιεῖται τὸν περὶ τούτων λόγον. ἢ καὶ διὰ τρίτην αἰτίαν. μὴ γὰρ ἀνωτέρω λέγωμεν ὅτι ἐξαρθρημάτων μνήμην ποιεῖται, ἐκείνων τῶν ὑπαγομένων τῇ καταγματικῇ ἀ-
C γωγῇ. ὥστε οὖν διὰ τοῦτο ἐξαρθρημάτων μέμνηται. ἐὰν οὖν φησιν ἐξάρθρημα ἐπὶ ποδὸς γένηται, πρῶτον μὲν δεῖ σε πλείοσι τοῖς χαλαστικοῖς χρήσασθαι. διότι πολλά εἰσι νεῦρά τε καὶ μύες. εἶτα τείνειν καὶ ἀντιτείνειν. καὶ κατὰ τὸν προειρημένον ἐπιδῆσαι τρόπον. καὶ οὕτως ἰατρεύεται εἴσω ἡμερῶν εἴκοσιν. ἐὰν μικρὸν ᾖ τὸ ὀστέον καὶ ἡσυχάσῃ ὁ πάσχων. εἰ μὴ γὰρ μὴ ἡσυχάσῃ ἐπειδὴ τὸ βάρος τοῦ σώματος ὁ ποὺς ἀνακουφίζει. ἀνάγ-
D κη ῥευματισμὸν γινόμενον, ἐπὶ πλέον τὰ τοῦ νοσήματος ἐπιτείνεσθαι. εἰ μέντοι μέγα εἴη τὸ ὀστέον, ἐν τεσσαράκοντα ἡμέραις ἰατρεύεται.

ΠΕΡΙ ΠΤΕΡΝΗΣ.

ὅσοι δὲ πηδήσαντες ἀφ' ὑψηλοῦ τινος] μετὰ τὴν τῶν μικρῶν ὀσταρίων θεραπείαν, ἀνέρχεται καὶ ἐπὶ τὴν θεραπείαν τῶν μεγάλων. καὶ πρῶτον περὶ τῆς πτέρνης ποιεῖται λόγον. διότι δυσ-
E χερέστερον πάντων ἐστί. δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι ἡ πτέρνα πολλοῖς ὁμιλεῖ μορίοις. ὁμιλεῖ ἄνω μὲν γὰρ, τῇ κνήμῃ. κάτω δὲ, ἐπὶ μὲν τὸ δεξιὸν μέρος τοῦ δεξιοῦ ποδὸς, τῷ κυβοειδεῖ ὀσταρίῳ. ἐπὶ δὲ τὸ ἀριστερὸν, τῷ σκαφοειδεῖ. ἐπεὶ οὖν πολλοῖς ὁμιλεῖ μορίοις, ἔστι δὲ καὶ μυώδης, εἰ μὴ μέγα εἴη τὸ βιαζόμενον οὐκ ἂν πάθοι. πάσχουσα δὲ, μεγάλα ποιεῖ τὰ συμπτώματα. εἰκότως δὲ καὶ θάνατον ἐπιφέρει. πολλάκις οὖν βιαίως τινὸς πί-
F πτοντος, κάτωθεν μὲν ἀντιβαίνει ἡ γῆ. ἄνωθεν δὲ ἡ κνήμη. καὶ ἐξίσταται τοῦ οἰκείου τόπου ἡ πτέρνα. καὶ τότε διαιροῦνται φλέβες καὶ νεῦρα καὶ ἀρτηρίαι. καὶ διὰ τοῦτο γίνονται σήψεις, νομαί. διαιρουμένων ἀγγείων καὶ ῥευματισμῶν γινομένων. ἔστι δὲ ὅτι ἡ νομὴ φθάνει. ἡ γοῦν ἡ σῆψις, περὶ καρδίαν, καὶ πυρετὸν ἐργάζεται. πολλάκις δὲ περὶ τὴν γαστέρα, καὶ λυγμοὺς ποιεῖ. ἢ περὶ ἐγκέφαλον, καὶ σπασμοὺς καὶ παραφροσύνας ἐργάζεται. ἢ περὶ τὸ
G ἧπαρ. καὶ ἀτροφίαι γίνονται. δεῖ οὖν περὶ τὸ σχῆμα τῆς θεραπείας φροντίζειν. καὶ καθολικώτερον μὲν ὡς ἔστιν εἰπεῖν, δεῖ παραχρῆμα κένωσιν ἢ διὰ φλεβοτόμου ἢ διὰ καθαρσίου ποιεῖν. ἵνα τοὺς ῥευματισμοὺς κωλύσωμεν. δεῖ δὲ καὶ χαλαστικοῦ φροντίζειν. διὸ δεῖ εἰς ζέμα χαμαιμήλων καὶ εἰς ἔλαιον ἀποπυελίζειν τὸν ἄρρωστον. εἶτα τείνειν καὶ ἀντιτείνειν. ἄνωθεν μὲν τὴν

Scaphoidei, astragalus, cyboides & pterna: quandoquidem igitur eadem est constitutio manus & pedis, exempli vice orationem exercet in pede, eiusque luxationes nobis tradere vult. Vnde quærunt nonnulli, cur quum de fracturis disserat luxationũ mentionem faciat? Idq; fieri dicimus, quia hic plerunq; luxationes non fracturas fieri contingat, quoniam ossicula parua sunt & diffugiunt, aut quia etiam si fracturam patiantur, omnino ad ipsam propter eandem causam luxatio etiam consequatur. Quæ enim partẽ pedis aut manus contundunt, omnino secant & vlcus faciunt. Quum sit igitur varia curatio, de iis sermonem habet, aut tertiam ob causam id fit. Nõ enim supra dicamus, quòd luxationum mentionem faciat, quippe cùm disciplinæ de fracturis subiiciantur. Itaque ob eam causam luxationum mentionem facit. Si igitur, inquit, luxatio fiat in pede, primò multis laxantibus vti debes, quia multi sunt nerui & musculi: deinde tendere & contrà distendere, dictoque modo vincire, & ita intra viginti dies curatur si sit os paruum, aut quiescat æger, nisi enim quiescat, quandoquidem per corporis grauitatem alleuat, necesse est fluxionibus obortis morbum plurimum intendi. Si tamen magnum fuerit os, quadraginta diebus curatur.

De Calce.

Quicunque ex superiori loco saltantes] Absoluta curatione ossiculorum, ad ossium magnorum curam accedit, & sermonem à calce orditur, quæ est pars omnium difficillima. Sciendum est enim calcem cum multis partibus societatem habere, supra quidẽ cum sura: infra verò ad dextram dextri pedis partem cum ossiculo tesserali, ad læuam autem cum nauiculari. Quum igitur multis communicet partibus, & sit pars musculosa, nisi magna quædam vis afferatur, non facilè patitur. Quod si patiatur magna gignit symptomata, quæ etiam meritò mortem inferunt. Fit enim plerunque vt si aliquis violenter decidat, infra quidem terra, suprà verò sura resistat, & suo loco calx excedat, tuncque venæ, nerui, arteriæque diuidantur & inde oriantur putredines, vlcera depascentia, diuisis vasis & obortis defluxionibus. Interdum verò præcedit vlcus depascens. Aut igitur putredo in corde febrem excitat, plerunque verò in ventre singultus, aut in cerebro conuulsiones & desipientias afficit, aut in hepate atrophiæ fiunt. Oportet igitur quamprimum de curatione cogitare, & vt in genere quidem dicam, confestim euacuatio siue per sanguinis missionem, siue per catharticum instituenda est, vt defluxiones arceamus. Laxantium autem medicamentorum curam habeas, & ægrum decocto chamæmeli & oleo foueas, deinde tensione oppositaque distentione vtaris, à superiori quidem parte suram, ab inferiori pedem extendens. Ita in optimum situm calcem restitues. postea deligabis, non vt plerique faciunt, vt supra quidem sit arundo, infra autem vinciatur tarsus, & calx nihil habeat. Sed vt calx vinciatur, & non astringatur, quoniam adstrictione & dolore fluxiones procuramus. Sed potius plura adhibeantur vincula,

κνήμην, κάτωθεν δὲ τὸν πόδα. καὶ οὕτως εὐθετίζειν δεῖ τὴν πτέρναν. καὶ τηνικαῦτα ἐπιδεῖν, μὴ ὡς ποιοῦσί τινες. ἵνα ἄνω-
H θεν μὲν ὁ κάλαμος, καὶ ὁ ταρσὸς κάτωθεν ἐπιδέδεται. ἡ δὲ πτέρνα μηδὲν ἔχῃ. ἀλλ' ἵνα καὶ ἡ πτέρνα δέδεται. καὶ μὴ σφίγγειν. ἐπὶ τῇ σφίγξει καὶ τῇ ὀδύνῃ ῥευματισμοὺς ἐργαζόμεθα. ἀλλὰ μᾶλλον δεῖ πλείονας εἶναι τοῖς ἐπιδέσμοις.

vt hac ratione conformationẽ seruemus. Quum verò calx sit angusta, & nulla fiat difflatio, metus est ne vehemens putredo excitetur. Ideò oportet, inquit, scarificationibus valdè tenuibus & superficiariis vti, vt sola cutis diuidatur, easque inter se distare oportet. Ad hæc videndum ne calx lecto incumbat, inde enim putredines orirentur. Verùm intermedium aliquod velut in scrobe elaborare oportet, vt in cauitatem illam calx imponatur. Hîc autem arundinibus non vtendum. Vbi enim adhibeantur, quum pars sit inęqualis? Victu autem etiam tenui vtendum est. Quum ita de iis disseruerit, dicit se cyboidis & scaphoidis ossis nullam mẽtionem facere. Si enim quod difficile erat curatum est, in promptu erit facilium curatio.

Venæ sanguinem effundunt carne circa os attrita] Scimus quid sit θλάσμα, id est collisio, diuisio vasorum, superficie manente indiuisibili. Illa autem diuisio, si superficie indiuisibili manente rubedinem efficiat vocatur μώλωψ id est vibex: si rubedinem non facit, vocatur ἐκχύμωμα, id est effusio. φλάσμα autem ab Ionibus vocatur θλάσμα.

Tumor autem magnus oritur & dolor] Quòd omnem tumorem vocet Hippocrates οἴδημα perspicuũ, sed additione significatur tumoris differentia. Si enim dicat tumorem laxum, propriè οἴδημα est. si durum, scirrhus significatur: si calidum aut feruidum, erysipelas, si tumorem dolorificum, phlegmone, cuius mentionem facit. Hîc enim tumorem dolentem fieri dicit.

Coniungitur enim venis & neruis grandioribus] Rectè dixit (grandioribus) ne existimes eum hîc dicere sola ligamenta affici. Sed addidit istud ἐπικαίροις, vt voluntarios neruos affici indicaret.

Posteriorq́; tendo] Istud os prædictum est. Scire enim oportet illam partem cruris carnosam quæ γαστροκνημία vocatur, fieri à musculis ex genu prodeuntibus & carnosis, ac deinceps procedentibus fit tendo, qui est in calce: adhuc verò procedentibus & conuolutis fit planta pedis inferior τὸ πέλμα vocatum.

Succindere æqualiter atque extenuare oportet] Bifariam locum explicarunt quidam. Nonnulli enim aiunt extenuare accipi pro radere cutem quę est in superficie. Densiorem autẽ intelligo, & ita restat scarificationes adhibere. Alij verò dicunt quòd extenuare ponit pro eo quod est multis & tenuibus scarificationibus ad partes circumadiacentes extenuandas oportere vti.

Quum diuturna resupinatio fuerit] ὑπτιασμὸν hîc vocat ῥευματισμόν, quemadmodũ enim stomachus resupinatus fluxione & vomitu facilè afficitur. Ita reliquæ partes supinæ & iacentes fluxionibus sunt obnoxiæ.

His accedunt venarum sanguinem fundentium, nausea, gangrana] Nauseas vocat ruptiones. Gangræna autem via est ad siderationem quando orta putredine partes nigræ redduntur.

Veratrum eodem die epotum vel certè posteriori] πίσαι dicit pro πιπίσαι. Sed dubitatione dignum, quomodo dicat veratrum exhibendum, & non potius venam secandã. Helleborus enim ad ventrẽ fluxiones defert, & per ventrẽ vacuans ad ipsum fluxiones magis prouocat.

ἵν' οὕτω φυλάξωμεν τὴν διάπλασιν. ἐπεὶ δὲ στενή ἐστιν ἡ πτέρνα, καὶ διαφορήσεως μὴ γινομένης, δέος ἐστὶ μὴ τῆς σήψεως ἐπιταθῇ. διὰ τοῦτο δεῖ φησιν ἀμυχαῖς λεπταῖς πάνυ καὶ ἐπιπολαίοις χρήσασθαι. ὡς μόνον τὸ δέρμα διαιρεῖσθαι. δεῖ δὲ αὐτὰς καὶ ἀλλήλων ἀφεστάναι. πρὸς δὲ τούτοις δεῖ καὶ αὐτὴν τὴν πτέρναν μὴ ἐπικεῖσθαι εἰς τὴν στρωμνήν. ἐπεὶ πάλιν σήψεις γίνονται. ἀλλὰ δεῖ πανταχόθεν ἐπιποιῆσαί τι μεταξὺ ὡς ἐπὶ χώνης. ἵνα εἰς ἐκείνην τὴν ὀπὴν ἐπιτίθεται ἡ πτέρνα. ἐνταῦθα δὲ καλάμοις οὐκ ἔνι χρήσασθαι. πῶς γάρ, ἀνωμάλου ὄντος τοῦ μορίου; δεῖ δὲ καὶ λεπτῇ διαίτῃ χρήσασθαι. οὕτω περὶ τούτων διαλεχθείς, φησὶν ὅτι καὶ περὶ τοῦ κυβοειδοῦς καὶ τοῦ σκαφοειδοῦς οὐδένα ποιοῦμαι λόγον. εἰ γὰρ τὸ δύσκολον ἐθεραπεύθη, πρόδηλός ἐστιν ἡ τῶν σαφῶν θεραπεία.

[16] φλέβια δὲ αἱμασσομοῦται ἀμφιθλασθείσης τῆς σαρκὸς] ἴσμεν τί ἐστι θλάσμα. διαίρεσις ἀγγείων. ἀδιαιρέτου μενούσης τῆς ἐπιφανείας. αὕτη ἡ διαίρεσις, εἰ μὲν τῆς ἐπιφανείας ἀδιαιρέτου μενούσης ἐρύθημα ἐργάσεται, καλεῖται μώλωψ. εἰ δὲ μὴ ἐργάσεται ἐκχύμωμα. φλάσμα δὲ καλοῦσιν οἱ Ἴωνες τὸ θλάσμα.

οἴδημα δὲ ἐπιγίνεται καὶ πόνος πολύς] ὅτι πάντα ὄγκον Ἱπποκράτης οἴδημα καλεῖ. ἀλλὰ διὰ τῆς ἐπιφορᾶς δηλοῖ τὴν διαφορὰν αὐτῶν. εἰ μὲν γὰρ εἴπῃ οἴδημα χαῦνον, τὸ κυρίως οἴδημα καλεῖ. εἰ δὲ εἴπῃ οἴδημα σκληρόν, τὸν σκίρρον. εἰ δὲ εἴπῃ οἴδημα θερμὸν ἢ ζέον, τὸ ἐρυσίπελας. εἰ δὲ εἴπῃ οἴδημα ἐπώδυνον, τὴν φλεγμονήν. περὶ ἧς καὶ ποιεῖται τὸν λόγον. ἐνταῦθα φησὶ γὰρ οἴδημα γίνεσθαι ἐπώδυνον.

[17] κοινωνεῖ δὲ φλεψὶ καὶ νεύροις ἐπικαίροισι] καλῶς εἶπεν ἐπικαίροις. ἵνα μὴ νομίσῃς ὅτι συνδέσμους ἐνταῦθα ἐγκλ μόνους πάσχειν. ἀλλ' εἶπεν ἐπικαίροις. ἵνα δηλώσῃ προαιρετικὰ πάσχοντα νεῦρα.

[17] ὁ τένων δὲ ὁ ὀπίσθιος] τοῦτο προείρηται τὸ ὀστέον. χρὴ δὲ εἰδέναι ὅτι μύες ἀπὸ τῶν γονάτων τούτων προερχομένων καὶ σαρκουμένων, γίνεται ἡ γαστροκνημία. εἶτα προερχομένων γίνεται ὁ τένων ὁ ἐν τῇ πτέρνῃ. ἔτι δὲ προερχομένων καὶ εἰλουμένων, γίνεται τὸ πέλμα τὸ κάτω.

[18] καταπάμνειν χρὴ ὁμαλῶς καὶ διαλεπτύνειν] διχῶς ἐξηγήσαντό τινες τὸ χωρίον. οἱ μὲν γάρ φασιν, ὅτι διαλεπτύνειν λέγει, ἀντὶ τοῦ ξέειν τὸ περὶ τὴν ἐπιφάνειαν δέρμα. λέγω τὸ πυκνότερον. καὶ οὕτω λοιπὸν ἀμυχὰς παρέχειν. οἱ δέ φασιν, ὅτι διαλεπτύνειν λέγει, ἀντὶ τοῦ πολλαῖς ἀμυχαῖς λεπταῖς εἰς τὸ περιεχόμενα λεπτύνειν δεῖ καὶ χρῆσθαι.

[22] ὑπτιασμοῦ χρονίου γινομένου] ὑπτιασμὸν καλεῖ τὸν ῥευματισμόν. ὥσπερ γὰρ ὑπτιαζόμενος ὁ στόμαχος ῥευματίζεται καὶ ἐμεῖ, οὕτω καὶ τὰ ἄλλα μόρια ὑπτιαζόμενα ῥευματίζεται.

[24] γένοιτο δὲ ἂν καὶ φλεβῶν αἱμορρόων ναυσιώσιες γαγγραινώσιες] ναυσιώσεις φησὶ τὰς ῥήξεις. γάγγραινα δέ ἐστιν ὁδὸς ἐπὶ νέκρωσιν. ὅταν σήψεως γινομένης, μελαίνωνται τὰ μόρια.

[27] ἐλλέβορον πίσαι αὐθημερὸν ἢ τῇ ὑστεραίῃ] πίσαι φησίν, ἀντὶ τοῦ πιπίσαι. ἀλλὰ ἄξιον ἀπορῆσαι πῶς λέγει ὅτι ἐλλέβορον δεῖ παρέχειν. καὶ οὐχὶ μᾶλλον φλεβοτομίᾳ χρῆσθαι. ὁ γὰρ ἐλλέβορος ἐπὶ γαστέρα φέρει τὰ ῥεύματα. καὶ διὰ γαστρὸς κενῶν μᾶλλον ἐπικαλεῖται τὰ ῥεύματα.

A καὶ λέγομεν ὅτι ὅταν λέγῃ Ἱπποκράτης ἀπροσδιορίστως ἐλλέβορον, τὸν λευκὸν λέγει ὡς εἴωθε δι᾽ ἐμέτων. καὶ νῦν καὶ πῶς δραστικῷ κέχρηται; καὶ λέγομεν ὅτι ἐπὶ τῶν χρονίων Ἱπποκράτους ἐρρωμένοι ἦσαν, καὶ ὑπέφερον καὶ τὰ δραστικὰ βοηθήματα. (ἴσχειν.

[28] παλιγκοταίνειν] παλιγκοταίνειν φησὶν, ἀντὶ τοῦ χειρόνως

[28] ὑπέρυθρα γὰρ καὶ ὑπόσκληρα] δῆλον γὰρ ὅτι πολλὴ B ἐπιρροὴ αἵματος γέγονε.

[29] καὶ μὴ οἴνῳ, ἀλλ᾽ ὀξυγλυκεῖ] τινὲς λέγουσιν ὅτι ὀξύμελι λέγει προσφέρειν, διὰ τὸ τέμνειν. ἄλλοι δέ φασιν ὅτι ὀξύγλυκυ λέγει, τὸ ἀπὸ μέλιτος. πολλὰ γὰρ πάσχουσι νεῦρα. τὸ δὲ ὄξος, τοῖς νεύροις πολέμιόν ἐστι.

[30] καὶ τὰ περιέχοντα ὑπόχλωρα γὰρ] ὑπόχλωρα λέγει τὰ ὕπωχρα. ταῦτα γὰρ καλά εἰσι. διότι κόσμον φύσεως δη- C λοῦσι, καὶ τὴν εἰς ποιὸν μεταβολήν.

ΠΕΡΙ ΚΝΗΜΗΣ.

[34] ἡ δὲ κνήμη δύο ὀστέα ἐστί] ἐντεῦθεν ἄρχεται ἐπὶ τὸν περὶ κνήμης λόγον. ἐν ᾧ δεῖ ἡμᾶς ζητῆσαι τήν τε ὀνομασίαν αὐτῆς καὶ τὸ εἶδος. καὶ τὴν κατασκευὴν, καὶ τὰ πάθη, καὶ τὴν θεραπείαν. δεῖ τοίνυν εἰδέναι, ὅτι κνήμη καλεῖται κυρίως μὲν τὸ ὀστοῦν τὸ ἔμπροσθεν ὄν. τὸ γὰρ ἄλλο, περόνη καλεῖται. καὶ D αὕτη μὲν ἐστὶν ἡ ὀνομασία. ἡ δὲ θέσις, δήλη ἐστίν. ὅτι μεταξὺ γόνατός τε καὶ ποδός ἐστιν. ἔχει δὲ τοιαύτην κατασκευήν. δεῖ τοίνυν εἰδέναι ὅτι κατὰ τὸ ἄνω μάλιστα μέρος τῆς περόνης, ἐστὶ παχυτέρα ἡ κνήμη. διαρθροῦται δὲ καὶ πρὸς τὸν μηρὸν, τὸν τρόπον τοῦτον. ἔχει ἡ κνήμη δύο κοιλότητας. ὁ δὲ μηρὸς δύο κυρτότητας. αἵ τινες ἡρμοσμέναι εἰσὶ ταῖς τῆς κνήμης κοιλότησι. ἔχει δὲ καί τινας ἐξοχὰς ἡ κνήμη. αἵ τινες οὐκ ἐῶσιν εὐ- E κόλως γίνεσθαι τὰ ἐξαρθρήματα. οὐ μόνον δὲ ταύταις ἡ φύσις ἠρκέσθη, ἀλλὰ καὶ συνδέσμοις ἔδησε τὸ ἄρθρον. καὶ οὐδὲ τούτοις ἠρκέσθη, ἀλλὰ καὶ τὴν καλουμένην μύλην ἐπέθηκεν, ἥτις ἐπάνω τοῦ γόνατος ἐπίκειται. καὶ οὕτω μὲν ἡ κνήμη εἰς τὰ ἄνω διαρθροῦται. ἀλλ᾽ οἷον ὑποβέβληται. πρὸς δὲ τὸ μέρος τὸ κάτω, οὐκ ἔτι οὕτω λεπτοτέρα ἐστὶν ἡ περόνη τῆς κνήμης. ἔρχεται δὲ ἐκ τῶν ὀπίσω ὡς ἐπὶ τὰ ἔμπροσθεν. καὶ ποιοῦ- F σιν ἀμφότερα τὰ ὀστᾶ δύο ἐξοχὰς, ἀνὰ μίαν φημί. αἵ τινες τὰ σφυρὰ ἐργάζονται, ἅ τινα καταχρηστικῶς οἱ ἰδιῶται ἀστραγάλους καλοῦσιν. ὧν τὸ μὲν, ἔξω κεῖται. τὸ δὲ ἔσω. ἔχει δὲ καὶ ἡ κνήμη κοιλότητά τινα. εἰς ἣν διαρθροῦται ὁ κυρίως ἀστράγαλος. δεῖ δὲ καὶ τοῦτο εἰδέναι, ὅτι κατὰ τὸ μέσον ἡ κνήμη τῇ περόνῃ οὐ κάμπτεται. ἀλλὰ διακένωμά ἐστιν. ἵνα ἀγγείων πάροδος γένηται. αὕτη καὶ ἡ κατασκευή. πάθη δὲ ἴσχει διάφο- G ρα. πάσχει γὰρ καὶ κάταγμα καὶ ἐξάρθρημα. καὶ τέως περὶ τοῦ ἐν τῷ κάτω μέρει τοῦ πρὸς τὸν πόδα ἐξαρθρήματος ἡμῖν παραδίδοι. καὶ οὕτως ἔρχεται ἐπὶ τὴν θεραπείαν. καί φησιν ὅτι δεῖ μετὰ τὴν τάσιν τε καὶ ἀντίτασιν ἐπιδῆσαι. καὶ πλείοσι χαλαστικοῖς χρήσασθαι. οὐ δεῖ δὲ καλάμους βάλλειν. ἀνώμαλον γάρ ἐστι τὸ μέρος ἐκεῖνο. εἶτα δὴ ἀνάρρόπως καὶ ὑψηλοτέρως ἀποτίθεσθαι τὸ σκέλος, ἵνα μὴ ῥευματίζηται; διαίτῃ δὲ λεπτομερεῖ

Respondemus ab Hippocrate, quãdo indefinitè helleborum dicit, intelligi albũ, quo vomitum ciere solet. Nunc verò quomodo tam efficaci medicamento vtitur? dicimus temporibus Hippocratis homines fuisse robustiores, quiq; melius medicamenta eiusmodi valida perferebant.

Recrudescere] παλιγκοταίνειν dicit, pro eo quod est deterius habere.

Subrubicunda sunt & subdura] Manifestũ enim multum sanguinis effluxisse.

Non vino, sed fauorum cremore decocto] Quidã aiunt ab Hippocrate oxymel offerri, quia incidat, alij ὀξύγλυκυ quod fit ex melle, multis enim modis afficiuntur nerui. Acetum autem neruis inimicum est.

Proximæ partes subuirides sunt] ὑπόχλωρα dicit τὰ ὕπωχρα id est quadantenus pallida. Hæc enim pulchra sunt, quia naturæ concinnum ordinẽ & in qualitatem mutationem indicant.

DE TIBIA.

Tibia binis ossibus continetur] Hinc sermonem de tibia orditur, in quo nobis inquirendum de ipsius nomine, specie, cõstitutione, affectibus & curatione. Sciendum igitur vocari propriè κνήμην os illud tibiæ anterius. Aliud enim vocatur περόνη, i. sura, & hæc est denominatio. Collocatio verò manifesta: siquidẽ inter genu & pedem est, & talem habet cõstitutionem. Sciendum igitur in superiori parte περόνης, i. fibulæ tibiã esse crassiorem, articulatur verò ad femur hoc modo. Habet tibia duas cauitates, femur duas gibbositates, quæ quidem tibiæ cauitatibus aptãtur. Habet autem tibia nonnullas eminentias, quæ non facilè luxationes fieri permittunt. Neq; his solis natura est contenta, sed etiam articulum tendinibus colligauit; nec adhuc his contenta, quinetiam molam quam vocant apposuit, quæ supra genu adiacet. Atq; hoc modo quidem tibia cum superioribus articulatur, fereq; substernitur. In inferiori autem parte non amplius ita tenuis sura ac ipsa tibia. Progreditur autem ex posterioribus veluti ad anteriora, & vtraque ossa duas eminentias faciunt, singula videlicet vnam. Quæquidem malleolos constituunt, quos abusiuè imperiti talos vocant, quorum vnus quidẽ extra, alter verò intus iacet. Habet autem tibia cauitatem quandam in quã articulatur, qui propriè talus vocatur. Istud autẽ nosse oportet circa medium crus non flecti ad suram, sed inane esse spatium, vt fiat vasorum transitus. Atq; ista est constitutio. Affectus autem habet varios, fracturis enim & luxationibus afficitur: & hactenus nobis de luxatione quæ fit in inferiori parte pedis tractationem exhibet, sicq; ad curationem progreditur. Et post tensionem & in oppositum factam distentionem deligationẽ faciendam esse dicit, multisq; laxantibus fouẽdam. Non sunt autem arundines apponendæ, siquidem est illa pars inæqualis, deinde ita collocãdum crus vt in altum & sublime vergat, ne fluxionibus tentetur. In eiusmodi autẽ affectibus tenui victu vtendum. Quum autem de tensione & in oppositũ distentione nihil dixerimus, agedũ de iis disseramus, varia enim est in iis tẽsio oppositaq; distentio. Oportet enim, inqt, nisi habeas qui satis sint ad validã tensionem & in oppositam distentionẽ,

H χρήσασθαι ἐπὶ τῶν τοιούτων. ἐπεὶ δὲ περὶ τῆς τάσεώς τε καὶ ἀντιτάσεως οὐδὲν διελέχθημεν, φέρε καὶ περὶ ταύτης διαλεχθῶμεν. ποικίλη ἐστὶν ἐπὶ τῶν τοιούτων ἡ τάσις καὶ ἡ ἀντίτασις. δεῖ γάρ φησιν ἐὰν μὴ ἔχῃς τοὺς ἀρκοῦντας ἀνθρώπους τὸ τεῖναι καὶ ἀντιτεῖναι,

hominem ita collocare, vt inter media ipsius crura lignum rectum in terrã defigatur, ne extensus æger ad anteriora sequatur. Ob eam autẽ causam lignũ, quod Iones πλήμνην vocant, hoc est rotę modiolum, in terram è regione ægri defigere oportet, deinde illuc pistillum intrudere, & ad illud extremum pedem deligare, vt fiat tensio & in oppositum distentio. Alioqui oportet ægro reclinato deinde trabeculam supra & infra perforatam lecto subiicere, moxque deligato ęgro in poplite & pede extremo tensionem & in oppositum distentionem facito. Quòd si hoc non placet, axiculo vtendum. ὀνίσκος enim est lignum in quo rota versatur, quo ad puteos vtuntur. Ab altera ergo parte ligato ægro, ab altera axiculo, extremum pedem trahito, & ita tensionem & in oppositum distentionem facito, & quando animaduertes articulationes ad recta tendere, tum eas reponito.

Hac quidem parte multò tenuius] Id est, in altera parte multò est tenuius vnum os, quasi dicat multò tenuius est altero.

Sed è regione tibiæ non coniunguntur] Hoc est, quòd in totum ossa inter se non coaptãtur. Nam quum in medio inflectantur, non appropinquant se inuicem, quia vt dictum est, illinc vasorum transitus patet.

Appendix verò discrimen] Est enim illic, vt dictũ est, appendix, quæ discrimẽ habet. Discrimen autem vocat insertionem.

Quod à parte minimi digiti] Vbi sura sita est.

Extenuationem autem corporis] Extenuationem victus rationem dicit.

Quacunque autem ossa non perfectè in sua sede se habent] Aliquod paradoxum vult tradere Hippocrates. Ait enim si os aliquod suo loco motum fuerit, neque secundum rationem repositum, vt pote callo genito, osque ad illam partem moueatur, redditur quidem os ea parte in quam emotum est crassius, ex qua verò excessit, tenuius. Quum ita de hoc disseruerit ad tibiæ curationem accedit. Et ait, si os fractum fuerit, tensione & in oppositum distentione vtendum, deinde deligandum modo à nobis sæpius dicto, & circa vndecimam ferulas adhibendas, siquidem rectè omnia fiãt. Sit autẽ positio recta, non angularis, quemadmodum in manu, neq; enim eadem cõsueuit esse positio. Nam in pede recta figura est secundum naturam, quia recti musculi seruantur, & inter quiescendum, sicuti inter operandum, ea figura esse solemus. Postquam de his hoc modo disseruit, ait canalibus esse vtẽdum. Oportet autem eos esse plumbeos vel ligneos. Vtitur verò iis in fractura, ne pars agitetur, neque vincula peruertãtur. Hippocrates autem nihil magnum præstare dicit. Et cùm corpus cõcutitur & quod faciunt canales, id ad vinculorum conseruationem ferulas facere affirmo. Iis autem similiter est vtẽdum, ne existimemur per negligẽtiam istud omittere. Ac si inde error oriatur, culpã in Medicũ conijciũt. Postq̃ de his sic disseruit, ait vbi tibia & sura fractæ sunt pulchrius circunferre suram q̃ tibiam. Nam os suræ est fungosius, neq; conspicuus est in eo lapsus. Sed est tenuius, neq; errores in eo ita sunt conspicui. Ad hæc tibia semper in actione versatur & articulum facit, non autem sura.

καθίσαι τὸν ἄνθρωπον. καὶ μέσον τῶν σκελῶν αὐτοῦ βάλλειν εἰς τὴν γῆν ὄρθιον ξύλον. ἵνα μὴ ἑλκόμενος ὁ πάσχων ἐπὶ τὰ ἔμπροσθεν χωρῇ. διὰ τὴν αὐτὴν δὲ αἰτίαν, δεῖ ξύλον βάλλειν πλήμνην εἰς τὴν γῆν, ἔπειτα ἀντικρὺς αὐτοῦ. εἶτα ἐκεῖ βάλλειν ὕπερον. εἶτα δῆσαι τὸν ἄκρον πόδα εἰς τὸ ὕπερον. ἵνα γίνηται ἡ τάσις καὶ ἡ ἀντίτασις. εἰ δὲ μὴ βούλει οὕτω ποιῆσαι, δεῖ ἐς τὸν ἄρρωστον ἀνακλῖναι. εἶτα βάλλειν ὑπὸ τὴν κλίνην δοκίδα ἔχουσαν ἄνω καὶ κάτω τρήματα. εἶτα δήσας τὸν ἄρρωστον ἀπό τε τῆς ἰγνύος καὶ τοῦ ἄκρου ποδὸς, ποίει τὴν τάσιν καὶ ἀντίτασιν. εἰ δὲ μὴ οὕτω βούλει, ὀνίσκῳ χρῆσαι. ὀνίσκος δέ ἐστι, ξύλον εἰς ὃ ὁ τροχός ἐστιν. ᾧ τινι καὶ εἰς τὰ φρέατα κέχρηνται. δήσας οὖν ἄλλῃ μὲν τὸν ἄρρωστον, ἄλλῃ δὲ τὸν ὀνίσκον, τὸν ἄκρον πόδα ἕλκε. καὶ οὕτω ποίει τὴν τάσιν καὶ ἀντίτασιν. καὶ ὁπηνίκα εἰδῇς ὅτι κατ᾽ εὐθὺ ἦλθον τὰ ἄρθρα, τότε ἔμβαλλε αὐτά.

[34] τῇ μὲν συχνῶς λεπτότερον] τουτέστιν ὅτι ἐπὶ τὸ ἕτερον μέρος συχνῶς ἐστι λεπτότερον τὸ ἓν ὀστοῦν. ἀντὶ τοῦ πάνυ λεπτότερόν ἐστι τοῦ ἑτέρου.

[36] ἐν ἰθυωρίῃ δὲ τῆς κνήμης οὐ ξυνέχεται] τουτέστι ὅτι ὅλως οὐκ εἰσὶ τὰ ὀστᾶ ἡρμοσμένα ἀλλήλοις. κατὰ γὰρ τὸ μέσον ἐπικαμπῆ ὄντα, οὐκ ἐγγίζουσιν ἀλλήλοις. διὰ τὸ ὡς εἴρηται πάροδον ἐκεῖθεν εἶναι τῶν ἀγγείων.

[37] καὶ ἡ ἐπίφυσις διάφυσιν] ἔστι γὰρ ὡς εἴρηται ἐπίφυσις ἐκεῖ. ἥτις ἔχει καὶ διάφυσιν. διάφυσιν δὲ καλεῖ τὴν κατάφυσιν.

[38] τὸ κατὰ τὸν σμικρὸν δάκτυλον] ἔνθα ἡ περόνη κεῖται.

[56] τὸν δὲ ἰσχνασμὸν τοῦ σώματος] ἰσχνασμὸν τὴν δίαιταν λέγει.

[59] ὁπόσα μὲν τοι τῶν ὀστέων μὴ τελέως ἔχῃ] παράδοξόν τι βούλεται παραδοῦναι ὁ Ἱπποκράτης. φησὶ γὰρ, ὅτι ἐὰν ἐκστῇ ὀστέον καὶ μὴ κατὰ λόγον εἰσενεχθῇ, ἅτε τοῦ πώρου γινομένου, καὶ κινουμένου κατ᾽ ἐκεῖνο τὸ μέρος τοῦ ὀστέου, γίνεται τὸ μὲν, εἰς ὃ ἐξέστη, παχύτερον. τὸ δὲ ἀφ᾽ οὗ ἀπέστη, λεπτότερον. οὕτω περὶ τούτου διαλεχθεὶς, ἔρχεται καὶ ἐπὶ τὴν θεραπείαν τῆς κνήμης. [60] καί φησιν ὅτι ἐὰν καταγῇ ὀστοῦν, δεῖ τεῖναι καὶ ἀντιτεῖναι. εἶτα ἐπιδῆσαι κατὰ τὸν πολλάκις ἡμῖν εἰρημένον τρόπον. καὶ περὶ τὴν ἑνδεκάτην βάλλειν νάρθηκας. ἢν κατὰ λόγον ἅπαντα γίνωνται. ἡ δὲ κατάθεσις ἔστω ἐπ᾽ εὐθείας οὖσα μὴ ἐγγώνιος ὥσπερ ἐπὶ χειρός. οὐδὲ γὰρ ἡ αὐτὴ εἴωθε κατάθεσις εἶναι. ἐπὶ γὰρ τοῦ ποδὸς κατὰ φύσιν ἐστὶ τὸ εὐθὺ σχῆμα διότι καὶ οἱ μύες ἐπ᾽ εὐθείας φυλάττονται. καὶ ἐν τῷ ἀναπαύεσθαι δὲ οὕτω σχηματίζεσθαι θέλομεν. καὶ ἐν τῷ ἐνεργεῖν ὡσαύτως. οὕτω περὶ τούτων διαλεχθεὶς. φησὶν ὅτι δεῖ καὶ σωλῆσι χρήσασθαι. δεῖ δὲ ἢ μολιβδίνους αὐτοὺς εἶναι, ἢ ξυλίνους. κέχρηται δὲ τούτοις κατὰ τοῦ κατάγματος. διὰ τὸ μηδὲ μόριον σαλεύεσθαι. μὴ δὲ τοὺς δεσμοὺς διαστρέφεσθαι. καὶ φησὶν Ἱπποκράτης ὅτι οὐδὲν μέγα ποιοῦσι. καὶ τὸ σῶμα γὰρ σαλεύεται. ποιοῦσι σωλῆνες. νάρθηκας δύνανται ποιεῖν εἰς τὸ φυλάττειν φημὶ τοὺς δεσμούς. ὁμοίως δὲ δεῖ καὶ τούτοις χρήσασθαι. ἵνα μὴ νομισθῶμεν διὰ ῥαθυμίαν τοῦτο μὴ ποιεῖν. κἀντεῦθεν πταίσματος γινομένου, τὴν αἰτίαν τῷ ἰατρῷ περιβάλλουσιν. ἔπειτα τούτων διαλεχθεὶς, φησὶν ὅτι κάλλιόν ἐστι περιοδεύεσθαι κνήμης καὶ περόνης κλασθείσης, τὴν περόνην ἢ περὶ τὴν κνήμην. τὸ γὰρ τῆς περόνης ὀστοῦν, καὶ σομφοδέστερόν ἐστιν. οὐδὲ διαφαίνεται τὰ ἐν αὐτῇ πταίσματα. ἀλλὰ λεπτότερόν ἐστι. καὶ οὐδὲ διαφαίνονται τὰ ἐν αὐτῇ πταίσματα. πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἡ κνήμη ἐστὶν ἡ ἐνεργοῦσα καὶ διαρθρουμένη. καὶ οὐχ ἡ περόνη.

A

De Femore.

Si autem femori os fractum sit] Quandoquidem propositum ipsi de femore disserere, operæpretium est nos primò ipsius constitutionem dicere. Sciendum ergo os femoris ad genu duas habere leuiter sinuosas curuitates. Est enim illic neruus χονδρώδης ligamenti vicem obtinens, & super ea omnia ἐπιγονατὶς, quæ etiam mola vocatur. Ista est eius inferior structura. Superior verò est eiusmodi, habet tres curuitates, quarum media quidem vocatur ischium, exterior λαγὼν siue γλουτὸς, id est natis, interior ἥβη, id est pubes, quæ perforata est, quod illac transeant cremasteres. Et hæc est superior structura. Media autem talis est. Supra quidem & extra est curua, intus verò & infra caua. Et pars interior caua est ob complexum, aut quod habeat perspirationem: inferior autem, quia desideat, ne gibbus cum gibbo coniungatur. Deinde postea tensione & opposita distentione vtendum, & modo sæpe dicto curandus æger. Si orta sit inflammatio aut infra aut supra, oportet succidam lanam & vinum cum oleo mixtum immittere, & laxantia atque discutientia omnia, deinde deligãdum vt in superiorem fracturæ partẽ vinculum feratur, ne fluxiones ad fracturam attrahamus.

Quod femur ab exteriori parte obtortum] γαῦσος pro ἐπικαμπὴς, id est incuruum.

Tale quidpiam moliri oportet quale traditum est in brachio] Quo enim modo illic iniectam fasciam in oppositam costam deligabamus, ne ossa ad gibbas partes ferri permitterentur, ad eundem modum & in femore agendum.

Maximam confusionem præbeat] τύρβην dixit ἀντὶ τοῦ διαστροφὴν, id est peruersionem.

Sectio tertia.

Ista igitur iis contingunt, quibus ossa quidem fracta sunt] Hæc speculatio tria continet capita. In primo disseritur de fracturarum compositione. In secũdo verò malè susceptam curationem, & in tertio rectam tradit. Quod ad primum, sciendum est fracturam vel cum vlcere vel sine eo esse. Si cum vlcere aut simpliciter ita fit, aut etiam ossis transmutatio id efficit. Sed istud os aut vulnerauit, & extra eminet, & tum vocatur ἐκβύρσωμα, id est eminentia extra corium: aut non extat, & vocatur simpliciter fractura cum vlcere. Omnia autem ista sunt composita, dico quæ cum vlcere. Sed meliori iure composita vocantur, præsertim quæ sunt cum materiæ affluxu. Sæpe enim humor acris influẽs vlcus excitauit, quando etiam squamarum abscessus fiũt. Si autem fractio sit in multas tenues partes, quòd ἀλφιτηδὸν Græci dicunt, vocatur & ista composita. Hæc est fracturarum diuisio. Mala autem curatio hæc est. Nonnulli enim Medici vlcere cum fractura existente, non vtebantur statim diuisione. Sed vlcus ad cicatricem deducentes, tunc tensione & in oppositum distentione vtebantur, quando obducto callo attritoque in tensione dolores fiebant. Sæpenumero etiam procul ossa inter se distabant, callo non permittente vt ipsa in directum concedant. Si id in manu contingebat, mediocre: si verò in pede, molestum. Pes enim claudus reddebatur. Alij non ita vtebantur.

ΠΕΡΙ ΜΗΡΟΥ.

"ἢν δὲ τὸ τοῦ μηροῦ ὀστέον καταγῇ] ἐπεὶ πρόκειται αὐτῷ περὶ μηροῦ διαλεχθῆναι, ἄξιον ἐστὶν ἡμᾶς εἰπεῖν πρότερον τὴν κατασκευὴν αὐτοῦ. δεῖ τοίνυν εἰδέναι, ὅτι τὸ πρὸς τῷ γόνατι τοῦ μηροῦ, ἔχει δύο γλωσσοειδεῖς κυρτότητας. ἔστι δὲ ἐκεῖ καὶ νεῦρον χονδρῶδες, σύνδεσμος. καὶ ἐπάνω τούτων ἡ ἐπιγονατίς. ἥτις καὶ μύλη καλεῖται. αὕτη μὲν αὐτοῦ ἐστὶν ἡ εἰς τὸ κάτω κατασκευή. εἰς δὲ τὸ ἄνω, ἔστι τοιαύτη. ἔχει τρεῖς κυρτότητας. ὧν ἡ μὲν μέση, καλεῖται ἰσχίον. ἡ δὲ ἔξω, λαγὼν καὶ γλουτός. ἡ δὲ ἔσω, ἥβη. ἥτις καὶ συντέτρηται διὰ τὸ παριέναι τοὺς κρεμαστῆρας ἐκεῖθεν. αὕτη καὶ τοῦ ἄνω κατασκευή. ἡ δὲ εἰς τὸ μέσον, ἐστὶ τοιαύτη. ἄνω μὲν καὶ ἔξω ἐστὶ κυρτός. ἔσω δὲ καὶ κάτω, κοῖλος. καὶ τὸ μὲν ἔσω, κοῖλον ἐστὶ. διὰ τὸ διαπλέκεσθαι ἢ ἔχειν διαπνοίαν. τὸ δὲ κάτω, διὰ τὸ καθέζεσθαι. μὴ κυρτῷ κυρτὸν προσομιλεῖν. εἶτα μετὰ ταῦτα δεῖ τείνειν καὶ ἀντιτείνειν. καὶ τῷ εἰρημένῳ πολλάκις τρόπῳ θεραπεύειν. δεῖ μέν τοι τοῦτο εἰδέναι, ὅτι ἐὰν γένηται φλεγμονὴ ἢ κατωτέρω ἢ ἀνωτέρω, δεῖ βάλλειν ἔρια ῥυπαρά, καὶ οἰνέλαιον. καὶ πάντα τὰ χαλῶντα καὶ διαφοροῦντα. εἶτα ἐπιδεῖν καὶ φέρειν τῇ ἄνω τοῦ κατάγματος τὸν δεσμὸν εἶναι. μὴ τὰ ῥεύματα εἰς τὸ κάταγμα ἑλκύσωμεν.

"ὅτι μηρὸς γαυσός ἐστι] γαυσός, ἀντὶ τοῦ ἐπικαμπής.

μηχανοποιεῖσθαι οἷάπερ ἐν βραχίονι] ὃν γὰρ τρόπον ἐκεῖ ταινίαν βαλόντες εἰς τὴν ἀντικειμένην δεσμοῦμεν πλευράν, ἵνα μὴ συγχωρῇ ἐπὶ τὸ κυρτὸν φέρεσθαι τὰ ὀστᾶ, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἐπὶ μηροῦ δεῖ ποιεῖν.

"πᾶσαι γὰρ αἱ τύρβην παρέχοι] ἀντὶ τοῦ διαστροφήν.

ΤΜΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ.

Ταῦτα μὲν οὖν, ὅσοισι τὰ μὲν ὀστέα κατέηγε] τρία ἔχει κεφάλαια ἡ παροῦσα θεωρία. καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ διαλέγεται περὶ τῆς συνθέσεως τῶν καταγμάτων. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ τὴν θεραπείαν τὴν κακῶς παραλαμβανομένην παραδίδωσι. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ, τὴν καλὴν παραδίδωσι θεραπείαν. καὶ πρὸς πρῶτον. δεῖ τοίνυν εἰδέναι ὅτι κάταγμα ἢ μετὰ ἕλκους γίνεται, ἢ χωρὶς ἕλκους. ἀλλ' εἰ μὲν, μετὰ ἕλκους, ἢ ἁπλῶς οὕτως γίνεται, εἰ καὶ μετάστασις αὐτοῦ ὀστέου εἰργάσατο, ἀλλὰ τοῦτο τὸ ὀστέον ἢ ἔρρωσε καὶ ἔμεινεν ἔξω. καὶ καλεῖται τὸ τοιοῦτον ἐκβύρσωμα. ἢ οὐ μένει ἔξω, καὶ καλεῖται ἁπλῶς κάταγμα μετὰ ἕλκους. πάντα δὲ ταῦτα δῆλον ὅτι σύνθετά εἰσι. λέγω δὲ τὰ μετὰ ἕλκους. ἀλλὰ μᾶλλον σύνθετα καλοῦνται. ἀλλὰ καὶ τὰ μετὰ ὕλης ἐπιρρύτου, σύνθετα καλεῖται. πολλάκις γὰρ δριμὺς χυμὸς ἐπιρρέων ἕλκος εἰργάσατο. ὅτε καὶ λεπίδος ἀποστάσεις γίνονται. ἐὰν δὲ καὶ ἀλφιτηδὸν κλασθῇ, καλεῖται καὶ τοῦτο σύνθετον. αὕτη μὲν οὖν ἡ διαίρεσις τῶν καταγμάτων. ἡ δὲ κακὴ θεραπεία, αὕτη ἐστί. τινὲς γὰρ τῶν ἰατρῶν, ἕλκους μετὰ κλάσματος ὄντος, οὐκ ἐχρῶντο παραχρῆμα τῇ διαιρέσει. ἀλλὰ τὸ ἕλκος εἰς ἀφύλωσιν φέροντες, τότε τῇ τάσει, καὶ τῇ ἀντιτάσει ἐχρῶντο. ὅτε πώρου γινομένου καὶ ἐλκομένου ἐν τῇ τάσει, ὀδύναι ἐγίνοντο. πολλάκις δὲ, ἀλλήλων ἀπέχοντα τὰ ὀστᾶ ἔμειναν. τοῦ πώρου μὴ συγχωροῦντος κατ' εὐθὺ αὐτὰ ἐλθεῖν. καὶ εἰ μὲν ἐπὶ χειρὸς ἦν, μέτριον. εἰ δὲ ἐπὶ ποδός, χαλεπόν. χωλὸς γὰρ ἐγίνετο ὁ πούς. ἄλλοι δὲ οὐχ οὕτως ἐχρῶντο.

Sed statim tensionem & oppositam distentionem adhibebant: deinde partes vlceri vicinas vinciebant, & mediam partem nudam dimittebant. Quid inde accidebat? materia circumcirca constrictione facta ad vlcus confluebat, & nudum vlcus aërique expositum remanebat. Frigidum autẽ vlceribus inimicum. Hæc est mala curatio. Bona verò quęnam est? Oportet tendere & in oppositum distẽdere, & latum iniicere vinculum, vt totùm vlcus semel non mediũ tantùm comprehendas, & continuò soluere, laxaq; esse vincula, & ceroto ad vlcus vti. Deinde si inflammatio sit transuersa (vlcus videlicet) in totum arundinibus non vti. Quòd si in directum tendat, vti quidem, supra vlcus verò minimè.

Nec testæ alicuius expectatio est, quæ ab osse abscedat] Pro eo, si non præbeat opinionem ossis abscessuri.

Eadem autem vlcerum curatio] Inde rursus fracturam cum vlcere curare aggreditur. Hoc autem vlcus non fit ob fracturam, sed ob humoris acrimoniã, aut propter coarctationem, aut nõ liberam vinculorum perspirationem, aut propter ferularũ prauam appositionem. Vnde verò constat vlcus fieri debere? Primum ex dolore, postea & morsus contingit & immoderata inflammatio & rubor. Tum igitur oportet ęgrum soluere & fouere atque cerato vti & vino abluere atque eiusmodi: deinde accedere ad fracturam, & ista constringere, vt fluxiones auertamus, atque ita ad superiores partes accedere. Sed aliquando testæ fit abscessio. eaque aut parua est aut magna. At vnde manifestum erit squamę fore abscessum? quòd vlcus sit hians & diductis labris, & quòd feratur os in exteriores partes, & quòd ichores crudi ex eo fluant, vt pote ex humore mordicante. Tunc igitur soluere oportet & abluere & laxè deligare. Si autem squama magna fuerit, tunc diligentia multa adhibenda, vinculum autem transuersim in modum literæ X immittẽdum, & non ligandum. Sufficit enim fotus ex vino admixto oleo. Oportet, inquit, corium subiicere, vt ichores defluãt.

Et videtur ad exitum festinare] ὀργᾷν ἀντὶ τοῦ ἐπὶ τὰ ἔξω φέρεσθαι ad exteriora ferri.

Pellis autem caprina substernenda] ἰξάλην δέρμα vocat.

Si quis autem velit bene & expeditè rẽ agere] Hîc Hippocrates nobis machinas aliquot tradere vult, dicitque eos qui machinas confecturi sunt, tales efficere vt non iuuent. Quidam enim ita consuerunt velut in tibia fracta extremum pedem deligandum esse. Innuentes non debere pedem agitari, sed falsò. Eo enim deligato cùm reliquum corpus conuertitur, æger etiam partem iuxta fracturam sitam peruertit. Alij rursus post septimam diem tensionem & in oppositum distentionem faciunt, alij post quartam. Errant autem vtrique. Quando enim critica est dies, & materia commota, tum etiam illi roboris & facultatis auxilium peruertunt, præterquam quòd minus illi peccant, qui post illud auxilium tensione vtuntur. Cur autem post inflammationum vigorem tensione vsi sunt? Non igitur oportet, inquit, tales machinationes admouere. Verùm siquidem in totum aliud cõmentum dicendum est, tale esto. Oportet duos loculos in farciminum formam consuere, vt vnusquidem infra

ἀλλὰ εὐθέως τάσει καὶ ἀντιτάσει ἐχρῶντο. εἶτα τὸ περὶ τοῦ A ἕλκους ἐπεδέσμουν. καὶ τὸ μέσον ἠφίεσαν γυμνόν. καὶ τί ἐγίνετο; αἱ ὗλαι περισφίγξεως γινομένης, εἰς τὸ ἕλκος συνέρρεον. καὶ γυμνὸν ἔμενε τὸ ἕλκος. καὶ τῷ ἀέρι προσομιλοῦν· τὸ δὲ ψυχρὸν, τοῖς ἕλκεσιν ἐστὶ πολέμιον. αὕτη ἐστὶν ἡ κακὴ θεραπεία. ἡ δὲ καλὴ, ποία ἐστί; δεῖ τεῖναι καὶ ἀντιτεῖναι, καὶ πλατὺν βαλεῖν ἐπίδεσμον. ἵνα ὅλον τὸ ἕλκος ἅπαξ περιλάβῃς. καὶ μὴ κατὰ μόνου τοῦ μέσου αὐτοῦ. καὶ συνεχέστερον λύειν. B καὶ χαλαροὺς εἶναι τοὺς ἐπιδέσμους. καὶ κηρωτῇ χρῆσθαι κατὰ τοῦ ἕλκους. εἶτα μετὰ ταῦτα δεῖ, εἰ μὲν ἐγκαρσία ἐστὶν ἡ φλεγμονὴ, ἤγουν τὸ ἕλκος, μὴ δὲ ὅλως καλάμοις χρῆσθαι. εἰ δὲ ἐπ' εὐθείας ἐστὶ, χρῆσαι μὲν, ἐπάνω δὲ τοῦ ἕλκους μὴ χρήσῃ.

καὶ μὴ ἐπίδοξος ἡ ἀπόστασις ὀστρακίδων] ἀντὶ τοῦ ἐὰν παρέχῃ δόκησιν ἀποστάσεως ὀστέου. C

[31] ἡ αὐτὴ δὲ ἴησις τῶν ἑλκέων] ἐντεῦθεν πάλιν κάταγμα μεθ' ἕλκους βούλεται θεραπεῦσαι. τοῦτο δὲ τὸ ἕλκος οὐχ ὑπὸ τοῦ κατάγματος γέγονεν. ἀλλὰ ἢ διὰ χυμοῦ δριμύτητα. ἢ διὰ σφίγξιν ἀδιαπνευστίαν τῶν ἐπιδέσμων. ἢ διὰ μοχθηρὰν τῶν ναρθήκων ἀπόθεσιν. καὶ πόθεν δῆλον εἰ μέλλει ἕλκος γενέσθαι. πρῶτον μὲν ἐκ τῆς ὀδύνης. ἔπειτα δὲ καὶ δῆξις γίνεται. καὶ ἄμετρος ἡ φλεγμονή. καὶ ἐρύθημα. δεῖ οὖν λῦσαι D τηνικαῦτα τὸν πάσχοντα, καὶ ἀποντλῆσαι. καὶ κηρωτῇ χρήσασθαι. καὶ οἴνῳ βρέξαι, καὶ τοῖς τοιούτοις. εἶτα ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ κάταγμα. καὶ ταῦτα σφίγξαι. ἵνα τὰ ῥεύματα ἀποτρέψωμεν. καὶ οὕτως ἐλθεῖν ἐπὶ τὰ ἄνω. ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ λεπίδος ἀπόστασις γίνεται. αὕτη δὲ ἐστὶν ἢ μικρὰ ἢ μεγάλη. καὶ πόθεν δῆλον ὅτι λεπὶς μέλλει ἀποστῆναι. ἐκ τοῦ σεσηρὸς εἶναι τὸ ἕλκος, καὶ ἐκ τοῦ ὡς ἐπὶ τὰ ἔξω φέρεσθαι τὸ ὀστέον, καὶ ἐκ τοῦ E ἰχῶρας ῥέειν ἀπέπτους. ἅτε διαβιβρώσκοντος τοῦ χυμοῦ. δεῖ οὖν καὶ τηνικαῦτα λύειν καὶ ἐπιβρέχειν. καὶ χαύνως ἐπιδεσμεῖν. εἰ δὲ μεγάλη εἴη λεπὶς, δεῖ καὶ τότε ἐπιμέλειαν πλείω ποιεῖν. δεῖ δὲ καὶ τὸν δεσμὸν χιαστῶς ἐπιφέρειν καὶ μὴ δεσμεῖν. ἀρκεῖ γὰρ ἐκ τῆς τοῦ οἰνελαίου σφίγξις. δεῖ φησιν δέρμα ὑποβάλλειν. ἵνα οἱ ἰχῶρες ἀπορρέωσι.

καὶ ὀργᾷν φαίνεται] ὀργᾷν, ἀντὶ τοῦ ἐπὶ τὰ ἔξω φέρεσθαι. F

ἰξάλην δὲ χρὴ ὑποτετάσθαι] ἰξάλην, δέρμα λέγει.

εἰ δέ τις μέλλει καλῶς καὶ εὐχερῶς ἐργάζεσθαι] ἐντεῦθεν ὁ Ἱπποκράτης μηχανάς τινας ἡμῖν βούλεται παραδοῦναι. καὶ φησιν ὅτι δεῖ τοὺς μέλλοντας μηχανὰς ποιεῖν, σιαύτας ποιεῖν ἵνα μὴ ὠφελῶσι. τινὲς γὰρ ἐπενόησαν, οἷον ὡς ἐπὶ κνήμης κλασθείσης, τὸ ἀκρόποδα δεσμεῖν. αἰνιττόμενοι ὅτι οὐκ ἔχει ὁ ποὺς σαλεύεσθαι. ψευδῶς δέ. δεδεμένου γὰρ αὐτοῦ τὸ ἄλλο σῶμα στρεφόμενον, ὁ κάμνων διαστρέφει G τὸ κατὰ κλάσμα μέρος. ἕτεροι πάλιν εἰσὶν οἳ καὶ μετὰ τὴν ἑβδόμην ποιοῦσι τὴν τάσιν καὶ ἀντίτασιν. ἄλλοι δὲ μετὰ τὴν τετάρτην, πλάζονται δὲ καὶ ἀμφότεροι. ὅτε γὰρ κρίσιμός ἐστιν ἡμέρα, καὶ αἱ ὗλαι ἐκινήθησαν, τότε οὗτοι διαστρέφουσι τὴν βοήθειαν δυνάμεως. πλὴν ὅτι ἧττον πλάζονται οἱ μετ' αὐτὴν τείνοντες. διὰ τί δὲ μετὰ τὴν ἀκμὴν τῶν φλεγμονῶν τῇ τάσει ἐχρήσαντο; H οὐ δεῖ οὖν φησι τοιαύτας παραλαμβάνειν μηχανάς. ἀλλ' εἴ περ ὅλως ἕτερον μηχάνημα, λέγειν δεῖ. ἔστω τοιοῦτον. δεῖ βογαίτια δύο ῥάψαι. ἵν' ὦσιν ὡς ἀλλᾶντες. καὶ τὸ μὲν, ἵνα ἢ κάτω εἰ

A εἰς τὸ σφυρὸν περιειλημμένον. τὸ δὲ ἕτερον, ἄνω δὲ ὡς ἐπὶ τῷ γόνατι. δεῖ δὲ οὕτως τοὺς ἀλλᾶντας ἔσωθεν γεμίσαι. καὶ ἵνα πρὸς τῷ σώματι ὁμαλὸν ᾖ. τὸ δὲ ἄλλο ὑψηλὸν ᾖ. τὸ δὲ ἄνω ὑψηλόν. εἶτα ἐν τούτοις εἶναι δεῖ ἐξοχὰς ὡς ἐπὶ ὠτίων. λέγω δὲ ἐν τοῖς ὑψηλοῖς ἄνω τε καὶ κάτω. ἵνα ἐκεῖ ῥάβδους βαλλόμεναι. ἵνα ἀντιβαίνωσι, καὶ ἐπ' εὐθείας διατείνουσαι τὴν διάπλασιν φυλάττωσι.

B οἷσι δὲ ὀστέα κατεηγότα καὶ ἐξίσχοντα] ἐνθεῦθεν ὁ Ἱπποκράτης ἐκβύρσωμα βούλεται τοίνυν θεραπεῦσαι. καὶ φησὶν ὅτι οὐ δεῖ μόνῃ τῇ ἀντιτάσει ἐπὶ τούτου χρήσασθαι. ἀλλὰ καὶ μοχλείᾳ. καὶ ἵνα ἄλλοι τείνωσι, οὐδὲ σιδήρεον ὅμοιον λάβῃς μοχλῷ. καὶ οὕτως ὠθήσῃς καὶ εἰσενέγκῃς τὸ ὀστέον. καὶ τότε τῇ καταγματικῇ καὶ μεθ' ἕλκεος οὔσῃ χρήσῃ ἀγωγῇ. δεῖ δὲ ταῦτα ποιεῖν πρὶν ἢ φλεγμοναὶ γίνωνται. οἷον C ἐν πρώτῃ ἢ δευτέρᾳ. μὴ δὲ γὰρ ἐν τρίτῃ, μηδὲ ἐν τετάρτῃ, μὴ δὲ ἐν πέμπτῃ μάλιστα χρήσῃ. ἀλλὰ μετὰ τὰς φλεγμονάς. εἴ ποτε δὲ σαρκίον ἢ δέρμα ἐμελάνθη, μηδὲν φησὶν ἀπρόσβολον ἵσταται ἀέρι τε καὶ πτύγμασιν. ἵνα μὴ ἀμέσως προσομιλῶσι ταῦτα τῷ ἀέρι. ἐὰν δὲ μὴ δυνηθῇς φησὶν ἀντιβάλλειν τὸ ὀστοῦν, μένον ἵνα σαπῇ καὶ πέσῃ. καὶ πόθεν ἔχω εἰδέναι ἐὰν σήπηται ταχέως καὶ πίπτῃ. ἢ οὔ; καὶ λέ- D γομεν διάφορα σημεῖα. πρῶτον μὲν ὅτι κἀνταῦθα ἰχῶρες φέρονται. καὶ σεσηρότα εἰσὶ τὰ χείλη. καὶ τὸ μὲν ἀνώτερον καὶ ἀσαρκότερον, ἑτοίμως πίπτει. τὰ δὲ ἄλλα δυσκόλως. ἐάν τε εἰς τὸ πεσεῖν βραδύνῃ, ἀπόπριζον αὐτά. εἰ δὲ ὀλίγον ἐξέχῃ. πολὺ δὲ κάτω ἐστί, μένον ἵνα ἰσχνανθῶσιν αἱ σάρκες. καὶ τότε σμίλῃ ἐπιγύμνασον. καὶ ἀποπρίσας πάλιν, χρῆσαι σύνθετον θεραπείαν ὥσπερ ἐπὶ τῶν λεπίδων ἐκέ- E χρησο.

αὕτη μεγάλη ἠμφεία] ἠμφείαν λέγει τὴν θεραπείαν.

ὀνίσκου τε περιαγωγή] ὀνίσκους λέγει τοὺς τροχούς. λέγω δὲ τὰς ἁμάξας.

ὅσοισι δὲ μηροῦ ὀστέον ἢ βραχίονος ἐξέχει] ἐπειδὴ ἐν τοῖς προλαβοῦσιν ἐκβύρσωμα ἐθεράπευε, βούλεται καὶ νῦν τὴν συνέχειαν τοῦ λόγου τέλειον τὸν περὶ ἐκβυρσώματος F ἡμῖν παραδοῦναι λόγον. καί φησιν ὅτι γίνεται ἐκβύρσωμα μὲν καὶ εἰς μηρὸν καὶ εἰς βραχίονα. ὅπερ καὶ χαλεπόν ἐστι. διὸ δεῖ παραιτεῖσθαι μᾶλλον εὐλόγου αἰτίας ματτόμενον, καὶ μὴ ἐγχειρεῖν ταῖς τοιαύταις ἰατρείαις. μεγάλα γάρ εἰσι τὰ ὀστέα καὶ δυσκόλως πωρούμενα, οἱονεὶ σφάζουσι τὸν ἄνθρωπον διὰ τὴν πολλὴν αἱμορραγίαν. καὶ φλεγμοναὶ δὲ καὶ σπασμοὶ καὶ πυρετοὶ παρακολουθοῦσιν. ἐν οἷς τὸ πρῶτον συμπληροῦ- G ται κεφάλαιον. δεύτερόν ἐστι κεφάλαιον, ἐν ᾧ φησιν, ὅτι ἐὰν ἐκστῇ γόνυ, εὐκολωτέραν ἔχει τὴν ἴασιν, εἴπερ κορώνος ἐξιστάμενος. διότι καὶ αἱ κυρτότητες μικρότεραί εἰσι. καὶ αἱ κοιλότητες. τὰ γὰρ ὀστέα μεγάλα εἰσὶ καὶ πολυμύελα. ζητοῦσί τινες, διὰ τί ὅλως κοῦφά εἰσι τὰ ὀστέα καὶ μυελὸν ἔχοντα; καί φησιν ὁ Ἀριστοτέλης, ὅτι ἡ φύσις οὐ μόνον ῥώσεως ἐφρόντισεν, ἀλλὰ καὶ κινήσεως. διὰ μὲν οὖν τὴν ῥῶσιν ἐποίησεν αὐτὰ γεώδη, καὶ στερεὰ εἶναι, δίκην ἔχουσι θεμε- H λίου. διὰ δὲ τὴν κίνησιν, ἐπώρωσεν αὐτά. ἵνα μὴ τῷ ἔχειν αὐτὰ κενότητα, βάρους αἴτια τοῦ σώματος γίνωνται. ὅτι γὰρ τοῦτό ἐστιν ἀληθές, δῆλον. φασὶ γὰρ τὰ τῶν ἐλεφάντων καὶ λεόντων ὀστᾶ καὶ πάντων τῶν γενναίων ζώων

ad malleolũ sit conuolutus, alter supra ad genu. Oportet autem ista farcimina intus ita replere, & vt æqualitas corpus contingat, reliquum sublime sit, superiore verò parte sublime. deinde in iis debent esse eminentiæ instar auricularum. In sublimibus, inquam tum supra tum infra, vt in hac virgæ immissæ contra se tendant, & in directum extensæ conformationem seruẽt.

[38] *Quibus ossa fracta & cute excedentia*] hîc Hippocrates vult ἐκβύρσωμα id est eminentiam illam extra corium curare, & ait in eo non sola extensione esse vtẽdum, sed etiam per vectem molitione, & vbi alii tendant. neq; ferrum simile vecti sumes, & ita propelles atq; repones os, & tunc doctrina ad fracturas cum vlcere accommodata vteris. Oportet autẽ ista fieri antequam inflammationes oriantur, videlicet prima aut secunda die. Neq; enim tertia, neq; quarta, neq; maximè quinta vteris, sed post inflammationes. Si autem caro aut cutis nigrescat, nihil, inquit, collocatur quod non defendat aërem & panniculos complicatos, ne ista immediatè aëri exponantur. Si autem os, inquit, non potueris retrudere, expecta donec putrescat & cadat. Qua autem ratione scire potero, vtrum breui necne putrescat & cadat? Dicimus varia signa, primũ quoniam hinc ichores ferãtur, & labra sunt expansa & plurimum diducta, & quod superius est carnisque expers promptè cadit, alia cum maiori difficultate. Si verò cadere moretur, ipsa præcide. Si parum excedat, & maior pars infra sit, expecta donec carnes attenuatæ fuerint, & tũc scalpello os denudato, & præcidens rursus vtere composita curatione, quemadmodum vsus es in squamis.

Hæc curatio maximum momentum habet.] ἠμφείαν vocat θεραπείαν.

Axis versatio] ὀνίσκους vocat τροχοὺς id est orbes. Intelligo autem currus.

Quibus autem femoris aut brachii os excessit] Quandoquidem in præcedentibus ossa extra cutem eminentia curauit, vult quoque nunc cõtinuata oratione de illis absolutum sermonem tradere, & dicit fieri ἐκβύρσωμα id est excessum ossis & in femore & in brachio, qui excessus difficilis est. Quare deuitare potius oportet iustas caussas prætexendo, neque tales curationes aggredi. Sunt enim magna ossa, quæ cum magna difficultate callum obducentia multo sanguinis profluuio hominem iugulant. Inflammationes autem, conuulsiones & febres comitantur. In quibus primũ caput completur. Secundum autem cõtinetur in eo vbi dicit genu loco suo emoto faciliorẽ esse curationem, quam si acutus cubiti processus κόρωνος dictus excedat. Nam gibbositates minores sunt atq; etiam cauitates. Ossa enim magna sunt, & multam medullam continent. Quærunt nonnulli cur omninò leuia sunt ossa & medullam habentia? Respõdet Aristoteles, naturã non solùm roboris, sed & motus curã habuisse. propter robur ergo ea terrea & firma fecit, vt essent loco fundamenti: propter motum autem solidauit ipsa, ne vacua existẽtia grauitatis ipsius corporis caussa essẽt. Quodq; hoc sit verum, hinc patet. Aiunt enim ossa elephantum & leonum & omnium generosorum ani-

maliũ omnino plena esse. Quum igitur propter motum ea indurauerit (nouit autem natura nihil vacuum in toto orbe) ideò medulla illa repleuit. noluit enim aëre repleri, siquidem frigiditati & passioni obnoxius aër. Cur igitur omnino ea medulla repleuit? dicimus quia ossa terrea sunt, frigida & sicca, medulla contra, vt igitur corrigeret multã siccitatem, ideò medullam immisit.

Quod si reposueris, solent conuulsiones superuenire] Operæpretium quærere cur dicat solam conuulsionem superuenire, non autem febrem, quando quis reponit, curq; deterius esse dixerit reponere, quam non reponere, propter dolores & fluxiones? Respondemus illum maioris facta mentione & minus comprehendisse. Vbi enim conuulsio, ibi etiam febris.

Sed si articulus in hanc vel in illam partem moueatur vltra cubitios] Hîc ad aliam doctrinam progreditur, & affectus quosdam manifestè in positione tradit. In quibus auxiliante Deo contemplatio collocabitur.

ὀλόμεϑα εἶ). ἐπεὶ οὖν διὰ τὴν κίνησιν ἐπώρησεν αὐτὰ, ἤδη δὲ ἡ φύσις μηδὲν κενὸν ἐν τῷ παντὶ, διὰ τοῦτο μυελοῦ αὐτὰ ἐπλήρωσεν. οὐ γὰρ ἠβουλήϑη ἀέρος, διὰ τὸ ψυχρὸν τοῦ ἀέρος καὶ εὐπαθές. διὰ τί δὲ ὅλως μυελὸν ἐνέβαλεν αὐτοῖς; καὶ λέγομεν. ἐπειδὴ τὰ ὀστᾶ γεώδη εἰσὶ καὶ ψυχρὰ καὶ ξηρά. ὁ δὲ μυελὸς, τοὐναντίον. ἵνα οὖν κολάσῃ τὴν πολλὴν ξηρότητα, διὰ τοῦτο μυελὸν ἐνέβαλε.

καὶ εἰ μὲν ἐμβάλῃς, σπασμοὶ φιλέουσιν ἐπιγίνεσϑαι] ἄξιον ζητῆσαι τί δή ποτε σπασμὸν μόνον εἶπε γίνεσϑαι, οὐχὶ δὲ καὶ πυρετὸν, ὅταν τις ἐμβάλῃ. καὶ τί χεῖρον αὐτὸς εἶπεν εἶναι τὸ ἐμβάλλειν τοῦ μὴ ἐμβάλλειν διὰ τὰς ὀδύνας καὶ τοὺς ῥευματισμούς; λέγομεν ὅτι τοῦ μείζονος μνησϑεὶς, καὶ τὸ ἔλαττον συνείληφεν. ὅπου γὰρ σπασμὸς, ἐκεῖ καὶ πυρετός.

ἢν δὲ ὑπερβῇ τὸ ἄρϑρον ἢ τῇ ἢ τῇ] ἐνϑένδε ἐπὶ ἑτέραν μετέρχεται. πάϑη τινὰ σαφῶς κατὰ τὸ κείμενον παραδίδωσι. ἐν οἷς σὺν Θεῷ ἡ ϑεωρία.

BREVES NOTÆ IN PALLADII SCHOLIA.

Pag.197.lit.E.5. τῶν ἀνδήμων lego, vt in margine erat.

P.198.l.A.1. ὑπὸ μὲν τὸ ϑεωρητικὸν] τραχηλικὸν lego, vt sensus requirere videtur.

P.198.l.C.4. καὶ ἡ κατὰ φύσιν αὐτῶν ἐστιν] Lego καὶ ἡ κατὰ φύσιν αὐτῆ ἐστιν.

P.ead.l.D.4. δεξαμένης δίκην ἐπέχουσιν] Istud ἐπέχουσιν potestatis ac imperij cuiusdam ius mihi significare videtur. Labrum verò verto quòd δεξαμένη humoris receptaculum indicet.

P.199.l.D.4. δεῖ οὖν τῷ ἀῤῥώστῳ λέγειν ἐπιδ.] Hîc λέγειν pro κελεύειν vsurpatur.

Lit.F.7. καὶ ὁ πάσχων αὐτὸ φύσεως ἐπίσταται] Lego καὶ ὁ πάσχων αὐτὸ ὑπὸ φύσεως ἐπίσταται, hoc sensu, quem qui etiam patitur id ipsum à natura nouit.

Lit.G.2. σφαλλομένους ἡμᾶς, κἂν εἰς τὸ ἔργον] Lego ὅτι δεῖ σφαλλομένους ἡμᾶς, καὶ εἰς τὸ ἔργον, &c. Referuntur autem ista ad ea quæ ab Hippocrate tertio contextu scribuntur. ἢν δέ τι ἐγκλίνῃ, ἢ τῇ ἢ τῇ ἐπὶ τὸ πρηνὲς ῥέπειν, & quæ sequuntur.

Pag.200.lit.A.4. ἅτε ἐφεξῆς ὄντων τῶν ἀποφύσεων, &c.] Hic procul omni dubio locus corruptus est, & si quid coniectura valet, ἐπ' ἰϑὺ ὄντων τῶν ἐκφύσεων τε καὶ καταφύσεων legendum auguror, hoc sensu vt pronus situs supino magis secundum naturam videatur, quòd musculi in prono situ intrò magis vergant, eorumq; exortus & insertiones aut fines in directum magis tendant, in supino verò distorqueantur magis ac foris vergant. Sic igitur hunc locum conuerti. Idq; contingere dicimus, &c.

P.200.F.2. διὰ τί εἶπε προβουλεύοντες, ἔδει γὰρ, προβουλευομένους, εἰπεῖν, καὶ λέγομεν ὅτι ἐνεργητικὸν, τὸ δὲ σημαινόμενον παϑητικόν. Sic autem lego, διὰ τί εἶπε προβουλεύοντας, ἔδει γὰρ προβουλευομένους εἰπεῖν, καὶ λέγομεν ὅτι τὸ μὲν ἐνεργητικὸν, τὸ δὲ σημαινόμενον παϑητικόν. Animaduertendum autem est Palladium προβουλεύοντες legisse apud Hippocratem, non προβουλεύσαντες, vt passim legitur, quæ lectio ad vetustissimorum codicum lectionem magis accedit, qui προβουλεύοντες habent. Quod sequitur verò τὸ μὲν ἐνεργητικὸν satis obscurum, conati tamẽ sumus nostra versione & emendatione sensum elicere. Videtur enim indicare voluisse προβουλεύοντας & προβουλευομένους idem ferè significare, siue actiuè, siue passiuè dicatur. Neque enim si προβουλεύοντας dicas contrarium patitur, quum eos qui consilium adhibẽt significet, quod idem est ac alterum προβουλευόμενοι qui cõsilium capiunt, & vtraque in idem conueniunt, & idem omnino sensus erit siue προβουλεύοντας siue προβουλευομένους ponas.

Ibid.F.7. οἱ δὲ ἰητροὶ σοφιζόμενοι] Sic verti, Medici autem qui sibi sapientiam arrogant. Ita enim Galenus τοὺς σοφιζομένους exponit τοὺς σοφοὺς μέν τινας εἶναι δοκοῦντας.

P.202.E.7. αἱ γὰρ φλεγμοναὶ ἀποκτείνουσι πρὸς οἷς γίνονται] Lego αἱ γὰρ φλεγμοναὶ ἀποκτείνουσιν οἷς γίνονται. Videat tamen lector an ex ἀποκτείνουσι elici possit sensus.

P.203.A.4. φιλεῖ γίνεσϑαι malim.

Ibid.E.2. περὶ τοῦ ἐστὶ πρὸς τούτοις κεφάλαιον] Lego πρὸς τούτοις.

P.204.C.3. ὑποπόδιον hîc vocat Palladius quòd Hippocrates ἔφεδρον.

P.205.B. καὶ λέγομεν ὅτι ἤδη ὅτι ὡς ἐπίπαν, &c. sic mihi legendum videtur, καὶ λέγομεν ὅτι ἐκεῖ ὡς ἐπίπαν ἐξαρϑρήματα γίνεται, καὶ οὐ κατάγματα, διὰ τὸ μικρὰ εἶναι τὰ ὀστάρια καὶ διαφεύγειν. quoniam officula parua sunt & diffugiunt, id est facilè cedunt & loco mouentur.

Ibid.C. μὴ γὰρ αἰωπέρω λέγομεν] Istud αἰωπέρω ad eas rationes quæ initio libri scriptæ sunt mihi referri videtur, cur quum de fracturis tractaret, luxationum etiam meminisset.

P.206.A. διὰ τοῦτο δεῖ φησιν ἀμυχαῖς λεπταῖς πάνυ καὶ ἐπιπολαίοις χρῆσϑαι: vbi hoc dixerit Hippocrates in his libris non reperio, nisi id ex verbis Hippocratis contextus 18 colligat Palladius, καταπίμπλειν χρὴ ὁμαλῶς καὶ διαλεπτύνειν μὴ διατιτρώσκοντα.

Ibid.B. ἀλλὰ δεῖ πανταχόϑεν ἐπιπονῆσαί τι μεταξὺ ὡς ἐπὶ χώνης. Verum intermedium aliquod velut in scrobe elaborare, aut excogitare oportet. ἐπιπονῆσαι autem hîc ἐπινοῆσαι significat, aut certè ἐπινοῆσαι malim vt sit excogitare pro comminisci aut elaborare, χώνη verò pro χωαίη per contractionem dici videtur, & stramineas illas rotundas sterias quas Chirurgi cõminiscuntur & fractæ calci supponunt, quæ mediam habent cauitatem quandam inanem ne calx allidatur, intelligit. Hîc etiam μεταξύ τι dici videtur intermedium quoddam spatium.

Ibid.C. φησὶν ὅτι καὶ περὶ τοῦ κυβοειδοῦς καὶ τοῦ σκαφοειδοῦς οὐδένα ποιοῦμαι λόγον] vbi item hoc dixerit Hippocrates non repetio.

Ibid.D. οἴδημα γίνεται ἐπώδυνον] Etsi enim οἴδημα ἐπώδυνον non sit apud Hippocratem, hîc tamen φλεγμονὴ intelligitur, quum πόνος πολὺς addatur.

Ibid.D. ὅτι μύες] μυῶν lego ex ipso Galeni Commentario.

Ibid.E. γίνεται τὸ πέλμα] dicitur etiam πέλμα cæteris, vt authori Isagoges.

Ibid.G. αἰϑήμενον ἡ ὑστεραίη] ὑστεραίη lego.

P.207.A. παλιγκοταίνειν] Videtur legendum in textu ἢν παλιγκοταίνῃ, si recrudescunt, vt apud Hippocratem.

P.208.A ἔπειτα αὐτὰ αὐτὸ] Lego ἐπὶ τὰ αἴτια αὐτοῦ, aut αἴτια αὐτὰ, hoc sensu. Ob eam autem causam, & quæ sequuntur in textu. Alioqui valdè obscurus hic mihi locus videtur. Vtrinq; autem è regione & à capite & à pedibus constitui πλήμνας vult Hippocrates.

Ibid.D. διάφυσιν δὲ καλεῖ τὴν κατάφυσιν] discrimen vocat insertionem. Intelligit enim eminentiam nerueam & cartilaginosam in media ossis tibiæ cum femore commissura protuberantem, quæ grandem illum sinum subit, & protuberantia femoris inferiora capita ac tubercula in tibiæ sinus inserta discriminat.

Ibid. ἔχει pro ἔχει legit Palladius.

Ibid.G. κάλλιόν ἐστι παρεδεῦσαι κνήμης καὶ πτέρνης κλαυϑείσης, τὴν ἀπὸ περὶ τὴν κνήμην] Hic lego absque περὶ ἡ τὴν κνήμην. Ait autem

tibia & sura fractæ fuerunt, pulchrius esse circumferre suram, quàm tibiam, hoc est pulchriorem esse incessum fracta sura, quàm tibia, nec ita molestam curationem suræ fractæ quàm tibiæ, quod vitium suræ facilè celari aut occultari possit, quum carnosior sit & facilius curetur. περιοδεῦσαι igitur idem quod ὀπτᾶν Hippocr. mihi hîc significare videtur, quòd pulchrior sit incessus ac minus molestus faciliorq; curatu suræ fractæ quàm tibiæ, ac mihi videtur ista respicere locum Hippocratis, vbi scribitur, τῶ ὀστέων τὸ μὲν ἔσω τῆς ἀντικνημίου καλεομένης ὀχλωδέστερον ἐν τῇ ἰησει ἐστιν. Verũ etiam potest pulchrius esse vt æger suram circunferat quàm tibiã, vt περιοδεῦσαι idem quod περιφέρειν indicet, quod est circumire & viam in orbem obire.

P. 209. B. Istud ἢ ἔχειν διάνοιαν, nõ parum mihi suspectum est.

Ibid. C. hîc φέρειν eleganter ferre aut pati significat, vt vinculum in superiorem partem ducatur.

Ibid. D. lego ἑλκύσωμεν pro ἑλκύσωμαι.

P. 210. B. αὐτὴ δὲ ἐὰν παρέχῃ δόκησιν] lego ἐὰν μὴ παρέχῃ. Ad locum enim Hippocratis refertur, vbi scribit, quibuscunq; ossium abscessio in expectatione non fuerit, iis tandem curationem adhibendam esse, ac si ossa tantùm fracta absque vlcere sint. Advertendum autem aliter legisse Palladium ἀπόστασιν περὶ χειρῶν, quum apud Hipp. ἡ τῶν ὀστέων ἀπόστασις legatur.

Ibid. D. καὶ κηρωτῇ χρῖσασθαι] Malim χρίσασθαι ceroto illinere.

P. 211. A. καὶ ἐξέχουσα] ἐξέχοντα malim vt apud Hippocratem cute extantia.

Ibid. B. μηδὲν φησὶν ἀπερίβολον εἶναι] Indicat ante omnia conandum vt pus moueatur & plagulas vino cum oleo imbutas admouendas, & deligatione quæ à medio incipiat vtendum.

Ibid. D. βούλεται δὲ νῦν τὸ συνέχειν] κατὰ pro καὶ fortassis meliùs legatur.

Paulò pòst εὐλόγου αἰτίας μαθόμενον] Lego εὐλόγοις αἰτίαις. Istud autem μάθεσθαι Hippocraticũ est vt à doctissimo Foësio in OEconomia elegantissimè explicatur.

Ibid. E. εἰ περὶ κόρωνος ἐξιστάμενος] Lego ἢ περὶ κόρ.

Ibid. F. δὲ στερεὰ εἶ), δίκην ἔχουσι θεμελίων, aut δίκην ἔχοντα θεμελίων legendum, aut lego δὲ τῷ στερεὰ εἶ), δίκην ἔχουσι θεμελίων.

P. 212. ἐν οἷς σὺν θεῷ ἡ θεωρία] Videtur enim ista tractatio in librum de articulis remitti, in quem fortè commentarium etiam destinarat, aut certè hîc deficere videtur ista commentatio.

VARIÆ LECTIONES IN SEXTAM HIPPOCRATIS SECTIONEM, EX DVOBVS SERVINI ET FEVREI EXEMPLARIBVS DESVMPTÆ.

Ad exemplaris Frobeniani paginas accommodatæ, nostris hinc inde vbiq; ascriptis.

In lib. κατ' ἰητρεῖον.

Pag. 502. v. 39. N. p. 6. lit. G. ἔχειν] ἔχοντα.

46. ἐκτείνειν] ἐκθείνειν. S.

48. ἐλλείπειν δακτύλων κορυφὰς] ἐλλείπειν δακτύλων κορυφῆς. S.

49. δάκτυλον εὐφυΐαι] δακτύλων εὐφυΐα. F.

Pag. 503. v. 1. N. p. 7. l. C. οἷσιν ἐν ἀμφοτέροισι] εἰσὶν δ' ἐν ἡμῖν ἢ ἐν τροφῇ ex manuscr. S. & F.

3. ὅμοια γάρ εἰσιν ἀμφοτέρῃσι] ὅμοιαι & ἀμφότεραι ex manuscr. S.

5. ἐμποδὼν] ἐκποδὼν S. ex manuscr.

6. δίδου] δίδοι ex manusc. S.

10. αὔξειν] τὸ αὔξειν. F.

Ibid. ἐπίμη] ἐπίμως ex manusc. S.

13. εὔκυκλον] εὔκυκλον ex manuscr. S.

Ib. δὲ ἡμίτομον] ὁ καὶ ἡμίτομον.

14. ἐπιθεομένους] ἐπιθευομένης ex manuscr. S. & F. & ἀγαθὰ pro ἀγαθῶς. F.

Ibid. ἴδια] εἴδεα ex manuscr. S.

15. ὡς μὲν οὖν] ὡς μὲν οὖν ex manuscr. S.

19. ἔνθεν ἢ ἔνθεν] ἔνθα ἢ ἔνθα. F.

21. ὁ μέγα] μὴ μέγα. F.

Ibid. ἐγγὺς μὲν γωνίαι] δεῖ γωνίαι ex manuscr. S. & F.

23. πλὴν κεφαλῆς] πλὴν τῆς κεφαλῆς ex manuscr. S.

25. εὐπαλέστατα] ἀπαλέστατα ex manuscr. S.

34. ἀμφοτέροισιν & ἑκατέροισιν] ἀμφοτέρῃ & ἑκατέρῃ ex MS. S.

Ibid. φρεπούσῃ] περιθετέῃ ex MS. S.

37. μήτε ἀποπιέζειν] τὰ εἰρημένα add. ex MS. S. vt & leg. Ald. exem.

38. ἐπίδεσις] ἢ ἐπίδεσις ex MS. S.

Ibid. ὑπόδεσις] ὑπόδεσις ex manuscr. S. vtrobique.

40. παρασκευάζει] παρασκευή.

41. πονέειν] πόνοισιν. S.

Ibid. ἐξεσίας] ἐξασίας ex manuscr. S.

43. ἄρχεσθαι] ἄρχεσθαι ex manuscr. S. & F.

44. ἐξαφέλκηται] ἐξαφέλκηται F. ἐπιεζομένῃσι ex manuscr. S.

Ibid. ὡς τὸ μὲν ὕπτιον] ὥστε τὸ μὲν ὕπιον. F.

45. μήτε ἀπόστασις ἔσται] ἔσται τις ex MS. S. & F.

46. μύας, φλέβας] μύες, φλέβες ex manuscr. S.

Pag. 504. v. 2. N. p. 10. l. B. τοιαύτῃ] τῇ αὐτῇ. S.

3. ὑπόδεσις] ἐπίδεσις ex manuscr. S.

5. πάχος τε πτύχας ἢ τὰ πλάτη πτυχὰς] δίπτυχα ἢ τρίπτυχα ex manuscr. S.

12. παρέρματος] παρερείσματος ex manuscr. S. παρερείσματος F.

15. ἐπιδέσεως] ἐπιδέσιος ex manuscr. S.

Ibid. ἐξερείπει] ἐξήρειπε ex manuscr S.

16. ὅσα κατὰ δακτύλους] ὅσα τε κατὰ δακτύλους. F.

17. παρέρμασι δὲ ἑρμάζειν] παρερείσμασι δὲ ἁρμόζειν ex manuscr. S. παρερείσμασι. F.

Ibid. κηρωτῇ μαλθακῇ] δὲ ὁμαλῇ add. F.

19. ἁπαλύνει] ἁπαλυνεῖ ex MS. S.

Ibid. μέτεον δὲ ἐν τῇ καταχύσει] μέτριον δὲ τῆς καταχύσεως. F.

21. ὁμαλῇ] desideratur in MS. S.

22. μήτε ἀποκλᾶται μήτε ἐκθλίβηται] γὰρ μήτε ἀποκλᾶται μήτε ἐκθλίβεται F. ἐκθλίβηται S.

23. ὅσα βλάπτει] ὁκόσα ex manuscr. S.

28. ὑπὸ ὑπτίου] ὑπτίων ex manuscr. S. & F.

Ibid. μεταλλάσσοντα] μεταλλάσσοντα ex manusc. S. & Ald. ex.

29. ἔχουσιν] ἕξουσιν ex MS. S. & F.

30. τάχιστα] τάχιστα ex manusc. S.

38. τὸ ἐπιδεῖν] τὸ ἐπίδεσις λύειν F.

Ibid. ἰσχνότερον] ἰσχνότερον ex M. S. S.

42. ἐν μέσῳ] ἐν τῷ μέσῳ. F.

45. ἡ πίεξις, ἡ πλῆθος] ἡ πίεξις πλῆθος, ἰσχὺς ex MS. S. & F.

46. ἐξερᾶται] ἐξαρέεται αἷμα ex manuscr. S. & F. (sed ἐξαρύεται malim.)

Pag. 505. v. 8. N. p. 14. l. C. ἡ ἀλλη ἢ τῇ ἐξ ἐπιδέσιος] ἄλλοιν τῇ ἐπιδέσιος ex manusc. S.

9. δὲ ἀνάπλασιν] δὲ τὴν ἀνάπλασιν. F.

10. τὸ ἄνωθεν] τὰ ἄνωθεν ex MS. S.

14. τὰ μὲν σφυρῶν] σφυρῶν ex MS. S.

16. κινήσιος] κινήσιος.

Ibid. οἷα] οἷα F.

18. εἰρίου] desid. in manuscr. S.

19. πὰς τὸ διατάσιας] ἀλλὰ τὰς διατάσιας ex MS. S.

In lib. περὶ ἀγμῶν.

Pag. 456. v. 24. N. p. 15. l. F. ἰθυντῆρας] ἰθυντῆρα F.

25. αὐτὴ] αὐτὴ ex MS. S.

26. οἱ μὲν] οἱ μὲν ex manuscr. S. & F.

Ibid. προβουλευόμενοι] προβουλεύουσι ex MS. S. & F.

28. ἀπορέει] ἀπορέει F.

29. ἐστὶν οἱ ἀμφοτέροισιν] ἐστιν ἃ ἐπ' ἐφ' οἷς ἀμφοτέροισιν ex MS. S. & F.

30. ἀναγκάζομαι δὲ] ἀναγκάζομαι δὲ ἔτι ex MS. S.

35. περὶ τῆς φύσιος] ἄρξομαι δὲ περὶ τῆς φύσιος ex manuscr. S. At F. δεδάξαι θέλων. ἄρξομαι δέ.

39. κατάδηλα] κατ' ἄδηλα ex MS. S.

46. ἄλλο ἐν τῷ ἐλινύειν] ἄλλο δ' ἐν τῷ ex MS. S.

Pag. 457. v. 2. N. p. 16. l. H. ὡς εἰ] ὡς εἰ ἐν ex MS. S.

8. ἔμελλεν] ἔμελλε S.

9. ἐγίνοντο] ἐγένοντο ex MS. S.

18. ἐν τοῖς ἑαυτοῦ] ἐν pro ἐν F.

21. ἀνάγκη συνάγειν] ἀνάγκη πᾶσα τοὺς τε μύας καὶ τὰ ὀστέα ex manuscr. S. & F.

34. καθίννυσθαι] καθίδρυσθαι S.
41. δεῖται] δίεται ex manusc. S.
42. φαυλοτέρη] ἐλαφροτέρη ex manuscr. S. & F.
47. ἔπειτα ἐπιδεῖν τὴν ὀθονίαν τῇ ἀρχῇ βαλλόμενος κατὰ τὸ κάτηγμα. ἐρείδων μὲν οὖν, μὴ πιέζων δὲ κάρτα] Ex manuscr. S. ἔπειτα δὲ ἐπιδεῖν τὰ ὀθόνια, τὴν δὲ δευτέρην τῶν ὀθονίων τὴν μὲν ἀρχὴν βάλλεσθαι ἐπὶ τὸ κάτηγμα, ἐρείδων μὲν, μὴ πιέζων δὲ κάρτα.

P. 458. v. 24. N. p. 21. l. B. ἣν μὲν τι] ἣν μὲν γὰρ ex MS. S. & F.
25. ἑτέρων] ἕτερον ex MS. S.
26. ὅπως οὖν ἄρχεσθαι μὲν] ὅπως μὲν οὖν ex manuscr. S.
34. ἔπειτα] ἔπειτα δὲ F.
46. ἐχάλα] ἐχαλάσθη F.

P. 459. v. 6. N. p. 22. l. E. μηδεμία] desid. in MS. S.
8. γίνηται] ἐπιγίνηται F.
9. μάλα γὰρ] μάλιστα ex manusc. S.
14. δίαιτα δὲ] δίαιται ex manuscr. S.
15. ἀρκέει ὑποφαύλη. ἐνδεέστερον δὲ χρὴ διαιτᾶν] ἀρκέουσι φλαῦραι. μικρὸν τι γὰρ καὶ ἐνδεέστερον χρὴ ex manuscr. S.
22. διαφθείρει] δὴ φθείρει F.
29. ἢν δὲ ὁ βραχίων] τμῆμα δεύτερον. περὶ βραχίονος add. F.
32. σύλαιοι] σύλεοι F.
33. σιδηρᾶ δήσαντα] σιδηροδήσαντα F.
38. ὅ, τι μετρίως] ὅ, τι καὶ μετρίως ex manuscr. S. & F.
40. ὀρθῶς] ὀρθὸς ex MS. S.
44. ἔχει] ἔχῃ ex MS. S.

P. 460. v. 9. N. p. 24. l. F. καταγνυται μὲν] δὲ pro μὲν ex MS. S.
10. χρωτὶ] χρώματι F.
Ibid. ὑπὸ ὀξέος] τοῦ ὀξέος ex MS. S.
12. ἄρθρον] ἄρθρα ex MS. S.
13. καὶ ἰσχνεύειν] καὶ deest in MS. S.
16. ὑγιὴς] ὑγιεῖ ex MS. S.
22. ὀδοιπορέουσι ὀδυνῶνται] ὁδοιπορέοντες ὀδυνῶνται ex MS. S. & F.
Ibid. πρὸς τὴν κνήμην] πρὸς τὴν κνήμην S. & F.
24. χρονιώτερα ἡ διάθεσις] χρονιωτέρη ἡ δίηξις. ex manuscr. S.
30. πλημέουσι] ἀγαπήσουσι ex manuscr. S. & F.
38. ἔχειν] ἔχων ex MS. S.
39. ἔχουσιν] ἔχουσι ex MS. S.
43. ἣν σφακελίσῃ] εἰ σφακελίσῃ F.
49. ὥστε τὰ ἐκ τοῦ ἰδίου τρόπου σφακελίζοντα κινδύνους μεγάλους] ex MS. S. ὥστε πάνυ σφακελίζοντα. ἐκ τοῦ ἰδίου δὲ τρόπου σφακελίζοντα, καὶ κινδύνους μεγάλους.

P. 461. v. 2. N. p. 26. l. B. ναρκώσιες] ναρκώσιες ex MS. S. & F.
5. χρὴ] δεῖ ex MS. S.
10. πολλοῖσι δὲ τοῖς] ἐν πολλοῖς τοῖσιν ἐθνίοισιν ex MS. S. & F.
14. ξυνοχὴ] ξυνοχῇ vtrobiq; ex manuscr. S.
17. ἐν πᾶσιν ἐγχυμώμασιν] ἐν πᾶσι τοῖσιν ἐγχυμώμασιν ex MS. S.
Ibid. σκληρίσμασιν] σκληρύσμασιν ex MS. S.
19. ποδὶ πόδα] τῷ δὲ πόδα ex MS. S.
21. δεῖ] ἔχει ex MS. S.
Ibid. τὸ ἕτερον οὐ ἑτέρου] desid. in MS. S.
Ibid. πολλῷ λεπτότερον] πολὺ λεπτότερον ex MS. S.
24. ἡ μὲν φύσις] καὶ ἡ μὲν φύσις ex MS. S. & F.
25. ὀλισθάνει] ὀλισθαίνει ex MS. S.
31. ἢ ἄλλο τι] τι desideratur in manus. S.
34. ἀνακλᾷ] ἐπανακλᾷ ex manusc. S. & F.
41. κατὰ γόνυ] τὸ γόνυ F.

P. 462. v. 11. N. p. 28. l. D. ποιήσασθαι] πιέζεσθαι F.
13. δεῖ] δὲ ex manusc. S.
14. κατὰ χεῖρας] τὰς χεῖρας ex MS. S. & F.
20. ἐπιλίπῃ] ἐπιλείπῃ ex manusc. S.
30. ἐπελεύσεται] ἐπρονεύσεται S.
32. κατὰ τὸν ἀγκῶνα] παρὰ τὸν ἀγκῶνα ex MS. S.
34. κατὰ φύσιν] τὴν φύσιν F.
38. ἐν πυτίῳ] ἐν πιέστῳ F.
40. οὐδ' ἐνδεῖ] οὐ δεῖ ex manuscr. S.
42. ὅπου δὲ δὴ] δὴ desideratur in MS. S.
43. καθορθῶσθαι] καθορθῶσαι ex MS. S.
44. καταπιεσμένα] καταπιεσμένον ex MS. S.

Pag. 463. v. 4. N. pag. 29. l. H. οὐ γὰρ] ὅτι γὰρ S. & v. 2. ὑποθεῖναι] καταθεῖναι F.
13. ὅποι ἂν] ὅπη S. ex manuscr.
14. ὑποδεδεμένος] ἐπιδεδεμένος ex manusc. S.
22. τοῖς ἄλλοισι] τοῖσιν S.
24. ἰσχναίνηται] ἰσχναίνηται. F.

39. ἀλλ' οὐχὶ τῇ ἔσωθεν] ἀλλ' οὐχὶ τὸ ἔσωθεν ex manuscr. S. Quædam etiam exempl. τὸ ἔξωθεν leg.
Ibid. παχύτεροι] παχύτερον S.
43. ὁ δὲ ἔσωθεν] ἔσω ex manusc. S.
44. ἐνδεεστέρους χρὴ] ἐνδεέστερος ἕξει S.

P. 464. v. 7. N. p. 31. l. F. πονείτω] πονεέτω ex manusc. S.
17. ἱκανὸν] ἱκανῶς S.
20. εὐκατεργασμένοις] εὖ κατεργασμένοις ex manusc. S.
21. χαλῶν] χαλᾷ ex MS. S.
26. ἢ κινῆται] κινῆται ex manusc. S.
27. εἰ μέν τις] ἣν μέν τις ex manuscr. S.
28. κινεῖσθαι] κινέεσθαι S. & F.
37. εἴη] ἦν ex manusc. S.
39. ἡρμασμένης] ἡμαρτημένης S.

P. 465. v. 15. N. p. 34. l. A. πιέξῃ] πιέζῃ ex MS. S.
20. δακρυώδεις δὲ] γὰρ pro δὲ F.
21. εἶδος] ἴδημα ex manusc. S. & F.
26. ἀνέγραφον] ἀνέγραφον ex manusc. S.
32. παραπλησίαν] παραπλησίας ex manusc. S.
35. τρόπῳ] τρόπῳ F.
39. ἴσωσαι] ἴσως ex manusc. S.
47. καὶ αἵ τε ἐκπυήσιες] καὶ αὗται ἐκπυήσιες F.
Ibid. τὸ ὑπὸ τοῦ ἐπιδέσιος] τὸ ἐπὶ τοῦ ἐπιδέσιος F.

P. 466. v. 20. N. p. 35. l. F. ἀλλ' ἰσχνεύειν] ἰσχνεύειν αὐτὰς ex MS. S. & F.
29. τὸ ἐκπυούμενον] τὸ desid. in manusc. S.
36. χρῷοιτο. ἢν μοῦνον] χρῷοιτ' ἂν ἢ μοῦνον ex manusc. S.
39. μετεπιδέεσθαι] προσεπιδέεσθαι ex manuscr. S. & F.
46. ἡμιπεδαμιαίας] ἡμιπεδαμιαίας S.
48. σῶμα τι] desideratur in manusc. S.

P. 467. v. 5. N. p. 37. l. F. ἐπιπήξῃ] ἐπιπήξῃ ex manusc. S. & F.
10. εἰρησομένων] ἐρηρεισμένων ex manuscr. S. & F.
19. ὠφελέει & βλάπτει] ὠφελέοι & βλάπτοι ex manusc. S.
38. οὐδὲ γὰρ] οὐδὲν γὰρ ex manuscr. S. & pro τρῶμα τραῦμα F.
45. τὰ ἔξω ἕλκεσιν] μετὰ ἑλκέων F.
47. μὴ ἔχοντες] οὐκ ἔχοντες S. & F.

P. 468. v. 1. N. p. 39. l. D. ὀλίγου] ὀλίγη ex manusc. S.
4. ἐπὶ καιρὸν] ἐπίκαιρον ex manuscr. S.
Ibid. τῇ τρίτῃ καὶ τετάρτῃ] τῇ τρίτῃ ἡμέρῃ ἢ τετάρτῃ ex manusc. S. & F.
8. ἐὰν ἂν] ἂν desid. in MS. S.
12. δικαιοῦσιν] δικαιῶσιν vt paulò ante ex manusc. S.
35. τὴν ὀστέων ἕδρην] τὴν ἕδρην ex manusc. S.
31. ποιῆσαι] ποιήσασθαι S.
37. καὶ πίτανοι] ἢ πίτανοι ex manuscr. S.
41. κρατήσειν] κρατῆσαι F.
47. ξυμβόφους ἔχει] ξυμβόφορον ex manuscr. S.

P. 469. v. 8. N. p. 41. l. C. ὅλος μὲν] ὅλος μὲν F. ὅμως S. ex manusc.
12. ἢν μὴ δύνηται] ὡς μὴ ex manusc. S.
Ibid. δοκεῖ] δοκέει ex manusc. S.
Ibid. παρερεθίσαι] παραθλῖψαι S.
15. οἰδέναι] εἰδέναι ex manusc. S.
19. καταψυχθῶσι] ψυχθῶσι S.
20. ποτὲ] ποτὶ ex manusc. S.
22. ὅλος καὶ ὁ κύκλος] ὅλος ὁ κύκλος.
26. λιγυώδεις] λυγρώδεις ex manuscr. S. & F.
28. περιγίνονται δ' ἂν] δ' ἂν F.
34. ἢ] εἴη ex manuscr. S.
35. ξυμπαμβαίνοιτο] ξυμβάλλοιτο F. ἐμβάλλοιτο ex manusc. S.
37. ἐς χρέων] ἐπιχρέων ex manuscr. S.
38. σιτίον] σιτίς ex manusc. S.
Ibid. καὶ ἢν μὲν] μὴ pro μὲν ex manusc. S.
40. ἡμέραις] ἡμέρας ex manuscr. S.
41. ἐπὶ ἡμέρησιν] ἐν ἡμέρῃσιν ex manusc. S.
48. κατὰ γωνίας] τὰ γωνίας ex manuscr. S.
Ibid. ἡ σωτηρίης] τῆς σωτηρίης F.

P. 470. v. 2. N. p. 43. l. C. μέγα καὶ] μέγα τε καὶ ex manuscr. S.
3. κνήμης] τῆς κνήμης ex manusc. S. & F.
Ibid. λόγον] τὸν λόγον ex manusc. S.
9. κατὰ γόνυ] τὸ γόνυ ex manusc. S.
12. ἔξω καὶ ἔσω] ἔσω καὶ ἔξω ex manusc. S.
16. ἐμβάλοι] ἐμβάλῃ ex manuscr. S.
19. μένον τι] μένον τε ex manuscr. S.
21. γινομένη] γιγνομένη ex manuscr. S.
26. καὶ αἰεὶ] καὶ desid. in manusc. S.
41. ἐκπάλησις] ἐκπαλήσιος ex manusc. S.

Ibid.

Ibid. οἰκείας φύσιν] ἐοικυῖαι F.

46. εἰλημμένου] συνεσραμμένον in marg. S. quæ videtur esse explicatio quædam.

P.471. v.8. N p.45. l.F. ἐκτανύςν] ἐκτανύειν ex MS. S. vt ἐκτανύουσα verſ. ſeq. & κατατανύειν paulò pòſt.

12. ἐχλώδεα] χολώδεα ex manuſc. S. & F.

22. ἢ ὑπέρέχῃ] εἰ ὑπερέχῃ ex manuſcr. S.

Ibid. πλανωδέστερον] πλαδωδέστερον ex MS. S.

23. κεφαλαίω εἰρῆσθαι] ἐν κεφαλαίῳ εἰπεῖν ex MS. S.

26. ὀλίγα γε μὴ] μὴν pro μὴ ex manuſcr. S.

Ibid. αὐτὴ ἡ κεφαλὴ] αὐτὴ ex MS. S.

27. πολλῷ τινι] πολλῷ γάρ τινι. S.

31. πιέσασθαι] ποιήσασθαι. F.

43. διαῦτα] παῖδες ex MS. F.

P.472. v.11. N. p.47. l.D. τεκμαίρεσθαι] τεκμαίρεσθαι χρή. F.

In lib. περὶ ἄρθρων.

V.31. N p.48. l.B. κατ' ἶξιν] κατὰ τὴν ἶξιν. F.

Ibid. τῆς κοίλω] τῆς κοίλης F.

34. εὐπαίδευτον] οὐκ ἀπαίδευτον ex MS. S.

35. οἷσιν] ὅσοις ex manuſc. S. & F.

36. χρῶτα] αἰπὶ χρῶτα ex MS. S.

41. ἄρθρα ἐκπεπτωκότος] τοῦ ἐκπεπτωκότος F.

44. ἢ αὐτὶς] εἰ αὐτὸς F.

45. ὑποβάλλοντα] ὑπερβάλλοντα F.

P.473. v.4. N. p.49. l. E. ἐναρμόττον] ἐναρμόπρον quædam ex. ἀναρμόσαντι F.

16. ὑπὸ τῆ μαζάλλω] ὑπὸ τῆ μασχάλῃ F.

17. ἐνζητεῖται ἔδρη] τῇ ἕδρῃ S.

22. προσεπικρεμασθήτω] ἐπικρεμασθήτω ex manuſc. S.

24. τὸ ὕπερον] τὰ ὕπερα ex manuſcr. S. & F.

26. ἢ μεσηγὺ] ἤ ἐς μεσηγὺ ex manuſc. S.

28. περὶ τὸ ὕπερον] περὶ S.

34. καταπηγνὺς] καταπήγνὺς F.

37. ξύλον χρὴ] ξύλον μὴ χρὴ F.

42. ἔχοντα] ἔχειν τι.

46. προσκαταδῆσαι] πρὸς τὸ καταδῆσαι F.

P.474. v.1. N. p.51. l.D. ἢν] deſideratur in manuſc. S.

18. χρέεσθαι δὲ] δὴ F.

22. ἀπάρτησιν] ἀπάρτησιν ex MS. S.

24. ἐξίσταται] ἐξίστα ex MS. S.

25. διαφέρει μέν τι] μέν τοι F.

31. προσθέτων] θρεμμάτων S. & F.

32. πύπισι. πίνων ἐκπίπτει] καὶ ἐκπίπτει ex manuſc. S.

33. τῆ πίω] πίων F.

34. ἡ προσβολὴ] καὶ προσβολὴ F.

36. δυνάνται] δύναται ex MS. S.

38. πὴν] τείν F. deſid. in MS. S.

40. τῆ βαθείαν] συμβαίνει add. ex MS. S.

P.475. v.1. N. p.36. l.D. ὀρθῶς deſid. in MS. S.

11. ξυνελίσσοντα] γὰρ ξυνελίσσοντα F.

15. ἡσυχέως] ἰσχυρῶς ex MS. S. & F.

25. εἴρηται] εἰρήσεται ex MS. S. & F.

33. παραξυνέεσιν μὴ] μὴν pro μὴ F.

36. δυνάνται] δύναται ex MS. S. vt leg. ex. Ald.

42. εἶδα] εἶδον F.

46. νῦν δὴ] ἤδη pro δὴ F.

7. ξυμφραγῶσαι] περιφραγῶσαι ex MS. S. & F.

8. καταμάτων] καυμάτων ex manuſcr. S.

13. ἀλλὰ ἐν ἄλλῳ λόγῳ] καὶ ἐν ἄλλῳ λόγῳ ex manuſcr. S.

15. μέγας γὰρ ὁ κίνδυνος] μέγαν γὰρ κέκτηται κίνδυνον F.

17. ὑπὸ τῆ μαζάλῃ] ὑπὸ τῆς μασχάλης F.

18. σιμοῦται] σημοῦται. ex MS. S. & F.

26. φλέψ γὰρ] φλέψ τι γὰρ F.

30. ἀναπίνουσα] ἀναπίνοντα ex MS. S. vt Ald. ex.

32. καύματα] In margine add. ἤτοι καυστηριάσματα F. & S.

37. καταπορηθῇ] καὶ ἀπορηθῇ S.

P.477. v.8. N. p.58. l.F. ῥῶμαι] ῥαῦμαι ex MS. S.

15. πλησιάζοιτο ἀπεσπασμένον] πλησιάζοι τὸ ἀπεσπασμένον ex MS. S.

22. τύπῳ] τύπων ex MS. S.

30. τῆ κάτω ξὺν κληῖδος] τῆς κληῖδος S.

35. ὑπὸ διοιπεῖς] ὑπὸ deſid. in MS. S.

36. ὑποδιδράσκοιεν] ὑπαποδιδράσκοιεν ex MS. S. & F.

41. ἐπιψηφίσαιτο] ἐπισοφίσαιτο ex MS. S. & F. quod etiam agnoſcit Erot. vt indicauimus in noſtris Annot.

46. μὴ ἐν] ἐν deſid. in manuſcr. S.

Pag. 478. v.3. N. pag.60. l.D. μικλεύοντες] κυκλεύοντες F.

5. καταχέοιτο] γὰρ καταχέοιτο F. & S. ex manuſcr.

28. πλάδης] In marg. manuſ. adſcribitur ἀσθένειας quod videtur eſſe gloſſema quoddã ex Gal. vt ſcripſimus in noſtra OEc.

33. ξωΐην] ξωΐοι ex MS. S.

37. ὑποχέεσθαι] ἐποχέεσθαι ex manuſc. S.

45. περιρρηδὲς] In marg. manuſc. add. περικεκλασμένον ἐφ' ἑκάτερα, quod ex Gal. adſcriptum eſt.

P.479. v.14. N. p.63. l.F. ὅπω δὲ καὶ ἀνάληψις] ἡ αἰώρησις ex MS. S.

22. πλεῖστα τὰ ἐχόντα] πλείω F.

Ibid. ὅπλῳ] γὰρ ὅπλῳ F.

31. ἀμφὶ ὀθόνιον] ἀμφιθεὶς ὀθόνιον ex MS. S. vt & Ald. exempl.

34. δυνατὸν καὶ] δύναται δὲ καὶ ex manuſcr. S. & pro συμπίπτειν συνάπτειν.

38. πρόσω] πρὸς τὸ ex manuſcr. S.

44. κρατυνθῆ ἐς χρῆσιν ἴησις. ἡ ἴησις ὀθονίοισι] κρατυνέεται χρῆσις. ἴησις ὀθονίοισι ex manuſcr. S. & F.

46. καταχύσει] καταχεῖσθαι S. κατάχυσις F.

48. τὸ μὴ ἐξέχον] τὸ μὴ γὰρ ἐξέχον F.

P.480. v.1. N. p.65. l.G βραχυνέεται] σωνήρθρω Vat. exem. & Ald.

13. καὶ ἐν ἄλλῳ λόγῳ] καὶ deſideratur in MS. S.

19. τὰ δέρματα τὰ εὐδεψητότατα] Adſcribitur in marg. manuſcr. ἢ τὰ κάλλιστα μεμαλαγμένα, quæ eſt explicatio ex Gal. ſumpta.

21. ὥσπερ καὶ ἄλλαι] ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων F.

24. πρὸς τὸ ἄνω] πρὸς τὸ κάτω F.

30. δεῖ μὴ γὰρ] χρὴ μὴ γὰρ ex manuſc. S. & F.

33. ὀρχέει] ὀρχέεσι ex manuſcr. S.

34. σκύτινον ὑποκεφαλαῖον ὡς πληρέστατον] σκυτίνω ὑποκεφαλαίω ὡς πληρεστάτω ex manuſc. S. & F.

48. κρατυνθῇ τὸ ὀστέον] κρατυνθῇ F.

49. ὅτι ἐπιδέσεις] γὰρ ὅτι F.

P.481. v.2. N. pag.68. l.F. ἐσμάσσεσθαι] ἐς μαστεῦσθαι ex manuſc. S. In marg. verò adſcribitur, ἤγουν ἐν βαθεῖ ζητεῖν καὶ ψηλαφεῖν S. & F.

7. ἠχέεσθαι] διηχέεσθαι F.

8. νεώτερος] νηπιώτερος ex manuſcr. S. & F.

9. λοιπῷ] λοιπῶ ex manuſcr. S. vt & Ald. exempl.

Ibid. πάμπονυ χρὴ] πάμπονα δὲ χρὴ ex manuſcr. S.

10. τειδάκτυλον] δακτύλω ex manuſc. S.

11. τῆ δέρειν] δέρριν ex manuſcr. S.

Ibid. τῆ γνάθου ὡς δάκτυλον] τῆ γνάθου ἀπολιπόντα ὡς δάκτυλον ex manuſc. S. & F.

16. χρὴ δὲ ἔσωσαι οἱ ἱμάντες, ἀμφὶ τὴν ξαυαφὴν] Hæc in quibuſdam manuſc. deſiderantur.

Ibid. ἔνθα συνάπτεσθαί τε καὶ συνδεῖσθαι εἰς τὰ πέρατα τῶν ἱμάντων] Hæc deſid. in manuſc. S.

19. ὡς ὅτι μάλιστα ἀπομυλαίνοι ἡ γνάθος] μὴ ἀπομυλαίνῃ legunt exem. quædam vt ſcripſimus in noſtris annot. In margine manuſc. adſcribitur, ὡς ὅτι μάλιστα ἐς ὀξὺ ἄγῃ, ἀπομυλαίνῃ ἡ γνάθος F. In marg. manuſcr. S. ἢ ἐς ὀξὺ ἄγῃ.

23. ἣν γὰρ ἐν] ἣν γὰρ ἐν ex manuſc. S. & F.

24. τελέως γὰρ ἐπιπωροῦται, ὥσπερ καὶ πάντα τὰ ἀραιὰ ὀστέα, ἣν μὴ ἐπισφακελίσῃ] ταχέως γὰρ ἐπισφακελίσῃ ex manuſc. S. ταχέως pro τελέως F.

26. εὐταμιεύτως] εὐμελαμίευτος ex manuſc. S.

29. ἐπιδέσεις] ἐνδέσεις ex manuſcr. S.

33. ἐξεστεὸς] γὰρ ἐξεστεὼς F.

36. ἐγχέοντες τις] ἐγχέοντα F.

41. ἣν μὴ ἡ δεξιὴ] ἣν μὴ γὰρ F.

Ibid. ἐπὶ δεξιὰ δὲ] γὰρ pro δὲ ex manuſcr. S. & F.

45. καὶ ἀχρεῖοι] deeſt in manuſc. S.

46. λωβέονται] λοβῶνται ex manuſcr. S. & F.

48. διαρρώγας] διαρραγὰς ex manuſcr. S. & ἀλείψιας pro διαλείψιας.

49. ὡς ἂν εἴρηται] In cod. manuſc. S. hæc erant margini adſcripta. εἰρωνευόμενος ταῦτα λέγει.

P.482. v.2. N. p.71. l.F. ἔπειτα ταχέως μὴ ὁ ἐπιδεδεμένος κοιείσκῃ] ὁ ἐπιδεδεμένος deſid. in MS. S. & F.

4. ὁκόσοι] ὁκόσοισι ex manuſcr. S. vt & Ald. exemp.

7. ἀλλὰ καὶ βλάψει] καὶ deeſt in manuſc. S.

11. δέεται] γίνεται ex manuſcr. S. verùm in margine δέεται ſcriptum eſt.

12. τὸ φλάσμα] τὸ θλάσμα ex manuſcr. S. σφάλμα etiam F.

14. πεφυρημένῳ] πεφυραμένω F.

16. οὕτω φυσᾶν] τοῦτο ex manuſcr. S.

Ibid. κόμμι] κόμι ex manuſc. S. vt antea.

22. ἐς τὸ ἔμπροσθεν] ἐν τῷ ἔμπροσθεν F.
24. ἀφ' ἡμιτυβίῳ] ἀμφ' ἡμιτυβίῳ ex manuscr. S. γρ. ἡμιτυμβίῳ. F. & in marg. add. ἡμιτύβιον δὲ λινοῦν τι ἔνδυμα ἢ σινδόνιον δίκροσσον. quod ex Hesychio sumptum videtur.
25. τὸ ἁρμόσαν] ἁρμόδιον F.
26. φόρημα] φρόνημα ex manuscr. S.
32. ἀνορθοῦνται] ἀνορθοῦται ex manuscr. S.
35. κερατινῆ] κερατωνῆ ex manusc. S. & F.
Ibid. ὡς πλεῖστον χρόνον] χρόνον αὐτῷ F.
38. κάλλιστα] μάλιστα ex manusc. S.
Pag. 483. v. 7. N. p. 73. l. D. λοιπὸν] λοιπὸν ex manuscr. S. & in margine λοιπὸν οἶμαι λέγειν τὸ λέπτον τῆς καρχηδονίης ἐμβρύης.
11. ἔξεστι μακρότερον] ἐ μακρότερον ex manuscr. S.
13. ποιῆσαι] ποιήσεται ex manuscr. S.
14. ἀτὰρ ἐ] ἐ γὰρ F.
24. σφυματώδες] φυματώδες F. quod exponit φύματα ἔχον (sed fortasse φυματῶδες.)
28. μηδὲν] μὴ ex manuscr. S.
29. ἐπικείμασιν] ἐπικείμενοιν ex manuscr. S.
31. συρμαισμοῦ] συρμαϊσμοῦ ex manuscr. S. quod exponit in margine ἀπὸ τῆς μετρίας κενώσιος.
46. χαλάσιας] χολάσιας S. & F.
49. μεθεξέπεα] μετεξέπεα ex manuscr. S.
P. 484. v. 3. N. p. 77. l A. πολυχρόνιος γινομένη] desunt in manusc. S.
6. ἐ μέν τοι] ἐ γὰρ δὴ ex MS. S.
8. ἐ κερχνώδεες] In marg. adscribitur βραχέες κατὰ τῆς φάρυγγα. F.
9. ἐ μέντοι] ἐ γὰρ δὴ ex MS. S.
19. ἐπ' ἀσθενέστερα] ἐπὶ desid. in manusc. S.
20. πύησιν] ἐκπύησιν F.
21. οἷσι δ' αὖ] ὅσοισι δ' αὖ ex MS. S.
28. πάντα μὲν] πάντα μὲν γὰρ F.
33. καταπόσιες] καταπόσιες S.
Ibid. χέονται γὰρ] χέονται δὲ F.
45. ἐπὶ τὰ πλεῖστα] ἐπὶ ταῦτα F.
47. καταστρῶσαι] καταστορέσαι F.
P. 485. v. 1. N. p. 78. l. G. εὐόχῳ] εὐβρόχῳ F. εὐρυχώρῳ S. ex MS.
2. κατὰ τὰ ἰσχία] κατὰ deest in manusc.
4. περιτείναντα] προστείναντα ex manuscr. S.
6. ὅκου] ὅπου in manusc. & Ald. exem. ad marg. πῆ S.
9. ἀπὸ ἴσου] ἀπὸ τοῦ ἴσου F.
11. κατασκευῶν] παρασκευῶν F.
12. αὖ deest in manusc. S.
Ibid. ἐπὶ πόδας] κατασείειν post πόδας scrib. in manusc. S. & F.
13. ἑρμῆσαι] ἑρμάσαι μὲν οὖν χρὴ ex manuscr. S. ἑρμᾶσαι δὲ χρὴ F.
16. μὴ πρὸς τὴν κλίμακα] ἐ μὴ πρὸς τὴν F.
17. ἄλλη ἐ ἄλλη] ἐ ἄλλη deest in manuscr. S.
19. μὴ προσδέεσθαι] μὴ deest in manuscr. S.
Ibid. ἰθύρροπα] γρ. ἰθύρρεπα F. & πρὸς τὴν ῥάχιν pro κατὰ.
28. ἐπιλύσωνται] γρ. ἐλύτρωνται quod exponitur περικεκάλυπται καλύμμασιν, & in alio ἐσκέπασαι F.
29. γιγγλυμῶνται] exponitur in margine ἀντιβαίνουσιν ὡς ἀλλήλοις. F. quod videtur ex Gal. sumptum in exeg. sed ἀντιμβαίνουσιν leg. Gal. In margine etiam adscribitur, γρ. γιγγλύμωται, & γίγγλυμοι αἱ πεδαλαί τινων ἐξοχῶν πρὸς κοιλότητας, οἷα περ κατὰ τὸ πῆχυν πρὸς τὸν βραχίονα σύμβολα.
34. πλευραὶ προσπεφύκασιν] πλευραὶ δὲ ex manuscr. S.
40. κύστις τε γὰρ] κύστις γὰρ ex manuscr. S.
42. ψόας] ψοίας F.
47. ὅτι γὰρ] οὐδὲ γὰρ ex manuscr. S.
P. 486. v. 4. N. p. 82. l. B. ἐ τὰ ἄρθρα] κατὰ τὰ ἄρθρα F.
8. μέλοι] In aliis μέλλει scribitur & exponitur φροντὶς δεῖ.
13. ὑπερβάλλοντες] ὑπερβαίνοντες ex manusc. S. & Ald. ex.
18. τῶν σπονδύλων] τοῦ σπονδύλου F.
19. στενοπάτην γὰρ πάντων ζώων] στεναροπάτην γὰρ ἁπάντων τῶν ζώων F.
20. ποτὲ ἐ] ποτὲ δὲ F. οὐ ἐ Gal. lib. 9. de Pl. Hipp. & Plat.
26. ταύτῃ γίνεται] ταύτῃ deest in manuscr. S.
40. τοῦ τείχου] οἴχου ex MS. S.
P. 487. v. 5. N. p. 83. l. H. πρὸς τῶν ποδῶν] τὸ πρὸς ποδῶν F.
11. ἐνσεῖσαι] ἐ ἐνσεῖσαι F.
14. ἀμφὶ παλαίστρη] ἐπὶ παλαίστρη ex manuscr. S.
15. καταπορυγμένον] γρ. κατωρυγμένον F.
17. ἐπὶ τὸ ὕβωμα] ἐπὶ μὲν τὸ ὕβωμα.
29. ἢν μὴ] εἰ μὴ ex manuscr. S.
32. ξυνελθόντα] ξυνεληλυθότα F.
42. χαλκέου] χαλκέῳ F.
44. ὅτι μὲν γὰρ] μὲν deest in MS. S.
45. ἐφέλῃ] ἐφαίη ex MS. S. & F.
46. εἰς μὲν οὐδεὶς] τοῖσι μὲν οὐδείς.
49. ἰσχεται] ἵσταται F.
P. 488. v. 1. N. p. 86. l. C. ὧν ἔφην] ἐκείνων τῶν ἔφην F.
4. νεναρκωμένοι] καταπεναρκωμένοι F.
16. ἀθρόον δὴ] δὲ pro δὴ ex manuscr. S.
17. ῥεύσαντα] ῥέψαντα F.
21. αὐτοῖσιν] αὖ τοῖσιν F.
22. ἰθυνέην] ἰθυνέειν F. sed videtur esse explicatio quæam.
24. διάσαιτο] τοιαῦτα κατίδοι F.
34. ἔξωθεν δὲ, φαύλη] αὖ φαύλη F.
36. τούτων τῶν ὀστέων] τῶν πιέστων F.
45. μᾶλλον ἢ πλευρὴ] μᾶλλον ἢ ἡ πλευρὴ ex MS. S.
Ibid. σκεθροτέρης] γρ. σκεροτέρης & exponitur ἀληθινῆς F.
49. φλασθὲν] θλασθὲν F. & θλάσματος pro φλάσματος & θλάσμα pro φλάσμα & ἀμφιθλασμὸς pro ἀμφιφλασμὸς postea.
P. 489. v. 45. N. p. 90. l. A. ἀποθοῖν] ἀποθεοῖ ex manuscr. S.
P. 490. v. 3. N. p. 90. l. B. ἐπικύπτειν] ἐπιπίπτειν ex MS. S.
Ibid. κατὰ πλάγιον τοῦ μηροῦ] τὸ πλάγιον τοῦ μηροῦ ex MS. S.
28. ἄμωον] ἄμωμον ex manuscr. S.
29. σκίπωνα] σκίμπωνα ex manusc. S.
36. σκυτῆς] σκυτέης ex MS. S.
37. γένοιτο] γένοιτο ex manuscr. S.
38. κατὰ γουνατα] ἐ κατὰ γουνατα F.
40. γυῖον γὰρ] μὲν γὰρ F.
41. εἰ παρὰ] ἢν παρὰ F.
42. ἢν δὲ ἐς τὸ ἔσω μέρος] μέρος ἐξαρθρήσῃ ex MS. S.
P. 491. v. 5. N. p. 92. l. B. παρὰ τὴν κνήμην] κατὰ τὴν κνήμην ex manusc. S.
10. ἢ ἐ ἐν αὐξήσει] ἐ deest in manusc. S.
13. γέγονεν] ἐγένετο F.
15. συναυξανόμενα] αὐξανόμενα ex MS. S.
17. προσθυμέον] προσμυθέον F.
22. γένηται] γίνεται ex manusc. S.
24. δὲ τι ἐν ἔσαι] ἐν δὲ τι ἔσαι F. τι deest in manuscr. S. & ἐν legitur.
36. σηδὲ] σηθὲ ex MS. S.
40. ἐγκεκλεῖσθαι] ἐγκεκλῖσθαι ex manusc. S.
41. τρίβον λάβῃ] τρίβον μὲν λάβῃ F.
45. μᾶλλον δ' ἔτι] μᾶλλον δὲ τι ex MS. S.
48. οἷσι δ' αὖ] δ' αὖ ex manusc. S.
P. 492. v. 3 N. p. 93 l. G. ξυναύξεσθαι] ξυναυξαίνεσθαι F.
9. κερατεθῆναι] κερατωθῆναι F.
15. γαλιαγκῶνα] In margine adscribitur, τῶν κυνδὸν ἐ ἀσθενὴ ἐχόντων τὸν βραχίονα F. quod sumptum videtur ex Gal. in exeg. Qua de re scripsimus in nostra OEconomia.
20. ἐξεχέγλυπτοι] in margine exponuntur ἔξω τῆς γλουτοῦ ἔχοντες F.
24. ἐκπίσοι] ἐκπίσῃ ex manuscr. S.
25. κατὰ τὴν ἰγνύην] κατὰ deest in manusc. S.
29. ξυνεκτανύουσι] ξυνεκτανύσωσι F.
31. ἢν μὴ] εἰ μὴ ex manuscr. S.
36. δῶσι] δῶνται ex MS. S.
40. ὀρθὰ ἐπιεικέως] ἐ ἐπιεικέως F. & φαίνεται pro φαίνονται.
42. τὸ αὐτὸ] αὐτὸ τὸ ex MS. S.
48. πιέσαντι] σφόδρα ex manusc. S.
Pag. 493. v. 5. N. p. 95. l. E. ἀναγκάζει ἂν τοῦτο] ἐ τοῦτο F.
12. σκίπωνα] σκίμποδα ex manusc. S.
21. σκίπωνι] σκίμπωνι ex MS. S.
26. ἐστὶ] ἔσαι ex manusc. S.
29. ἢ ἐ ἄλλως] καὶ deest in manusc. S.
32. ἐμπίσοι] ἐμπίσῃ ex manusc. S.
36. εἰπεῖν] ἐρέεσθαι F.
37. χρεομένοισι μὲν] μὲν γὰρ F.
39. ἐλλινύουσι] γρ. ἐλινύουσι S. & F. quod exponitur βραδύνουσι S.
P. 494. v. 4. N. p. 97. l. C. ἀσαρκότατοι] ἀσαρκότερον ex manuscr.
Ibid. πολιδωδέστερον] ἢ τοι ῥυσσότερον in margine apponitur F.
10. ἐξεγκάμπτοντες] ξυγκάμπτοντες F.
31. μινύθουσι δὲ ἐ αἱ σάρκες πολὺ μᾶλλον ἢ τοῖσι χρεομένοισι] Hæc desunt in manusc. S.
35. αὖ μὲν] μὲν αὖ ex manusc. S.
45. περὶ οὗ ὁ λόγος] Ad hunc locum in manusc. S. adscribitur in margine λείπει.
Pag. 495. v. 2. N. p. 99. l. A. πρὶν πάνυ] πρίν τε πάνυ ex manusc. S.

7.τὰ τῷ πέρόνης] τὸ πέρνης F.
Ibid.post τῷ ἴξιν add.F. ὠθέειν ἢ εἰς τὸ ἔσω μέρος.
23.ὧν αἱ χίαι κρηπῖδες ῥυθμὸν ἔχον] ὧν αἱ χίαι ῥυθμὸν τῇσι χερσὶν ἔχον. ex manuſcr. S. quomodo leg. Vatic. exempl.& Ald.
26.περινικῶν] περινικῶν ex manuſcr.S.
30.παρὰ τὸ πόδα] κῇ τὸ πόδα F.
31.ῥέουσα] ῥέψαντα F.
32.ἐὰν ἐμβληθέντα] ὧν αὖ ἐμβληθέντα F.
33.ὀλίγοι γὰρ αὐτῶν] γὰρ αὖ αὐτῶν F.
34.ἐκπίνων] πίνων ex manuſcr. S.
39.ἀπαγορευμένα] ἀπαγορεόμενα ex manuſcr. S.
Ibid.κεκινευμένα] κινεόμενα ex manuſcr.S.
49.ἀγαθὸν] χρηστὸν F.
P.496.v.17.N.pag.101.l.D.ἐμβαλὼν] ἐμβληθὲν ex manuſcr.S.
18.τῶν ὀστέων] ἑτέρων F.
28.ἐν τρεῖν ἢ] ἢ ἰητρεῖν ex MS.S.
29.ποιῆσαι] ποιησάμενα F.
30.εὔπιστον] πυτέων F.
31 ἔνι μέντοι κίνδυνος] μέν τις κίνδυνος.S.ex manuſcr.
36.ἢ πολυοφθαλμοῖσιν] deſid.in manuſ.S.
Pag.497.v.7.N.pag.103.l.C.ἀποσφακελίσιες μέντοι ὀδρκῶν vſque ad ἀποσφακελίσιες αὐτίκα ἐγίνοντο, hæc omnia deſiderantur in manuſc. S.
22.τῷ ἀνθρώπῳ] τῷ ἀνθρώπῳ ex manuſc.S.& Ald.ex.
29.ἔνια ἢ ὅδε εἰς νεῦρον ψιλώματα ἀφικνέεται, ἀλλὰ ἐπιπολαιότερα ἐκπίπτει] hæc non habentur in manuſc. S.
30.διὰ ὧν] διὰ γραῦ S.
32.ἢ κυνὶ ἐπιρρεύσῃ] κυνὶ deſid.in MS.S.
38.τὰ ἕλκεα] τραύματα ex manuſcr. S.
Ibid.ἀλλ' ἡ εὐθεῖα θέσις] ἀλλὰ εὐθεῖα θέσις ex manuſc. S.
42.καὶ τῶν μελασμῶν] καὶ deſid.in MS.S.
43.λαύρως] λάβρως ex manuſcr. S.
P.498.v.4.N.p.104.l.G.ὑπτίῳ κατακειμένῳ] καὶ κατακειμένῳ ex MS.S.
6.ἔπειτα θέσθαι] ἔπειτα θέσθαι F.
7.ἐξεστηκυίης] τῆς ἐξεστηκυίης F.
31.περὶ ἔνεον βεβλημένῳ] περὶ ἔνεον ἐμβεβλημένῳ ex manuſc.S.
35.ἐπὶ τὸ περινέες] καὶ τὸ περιναίῳ ex MS.S.
42.ὀνίσκον] ὀνίσκον ex manuſcr.S.ἄξονα F.
44.αὐτοῖς ἢ ἀρκέες] διαρκέειν F.
46.δεκέειν] δέν F.
P.499.v.8.N.p.106.l.D.τὰ σκέλεα] τὸ σκέλος F.
15.ἁρμόζειν] νομίζειν ex manuſcr.S
17.ἐκκρεμεν] ἐκδεόμενον ex manuſc. S.
19.ἐπὶ ξύλῳ] ἐν ξύλῳ ex MS.S.
20.κατασκευάζεσθαι] κατασκευάζεσθαι ex manuſc. S.
22.ὑπεξαίροιτο] ὑπεξαίροιτο ex manuſcr.S.
25.προείρηται] ἤδη εἴρηται ex MS.S.
31.τὸ σῶμα] τῷ σώματι F.
34.ὑποκειμένῳ] ὑποκειμένῳ F.
38 καθάπερ εἴρηται] ὡς εἴρηται F.
41.τὸ μᾶλλον] ἢ μᾶλλον ex MS.S.& Ald. exemp.
48.ἐνερείσαντα] ἐρείσαντα S.
P.500.v.5.N.p.169.l.B.ἐμβαλέεσθαι] ἐμβάλλεσθαι S.
9.ὡς χρηστὸν ἀσκῷ εἰ δέοι χρέεσθαι, διαγινώσκειν ἢ χρὴ] hæc deſider.in manuſc. S.
10 καταπιθεῖναι] καταθεῖναι ex MS.S.& F.
20.σύες] deſid.in MS.S.
21.ἀδυνατεῖ] ἀδύνατος ex MS.S.
26.πλεῖστου μὲν] μὲν deſid.in MS.S.
28.δημιουργέος] δημιουργέος ex MS.S.
33.τῶν] τοῦτο ex MS.S.
36.πλάγιον] deeſt in MS.S.
Pag.501 v. 2.N.p.110.l.F.προσλαβεῖν] προσβάλλειν ex manuſc.S.& F.& pro προσεχὲς κῇ συνεχές.
9.ἐμβάλλειν] ἐμβάλλειν F.
Ibid. δεῖ ἢ ἀεὶ ταῦτα] In margine in cod.F.adſcribitur.ἐν ἄλλοις τῶν ἀντιγράφων τὸ περὶ ἄρθρων ἕως ὧδε ἐστίν.
16.ἐν τῷ σφόδρα] ἐκ τῷ σφόδρα F.
17.ὥσπερ ἄμβη ἐστίν] In margine ſcribitur, ἄμβη ἐστὶν ἡ ὀφρύων ἐπανάστασις.
19.ὧδε] ὧδε ex MS.S. & περιελίξαι pro περιελίξας.
32.ὧν μὲν] ἢ μὲν ex manuſc. S.
35 λιμαγχονέειν] quod ſic exponitur in margine, ἄζυφον ἐᾶν εἰς τὸ στόμα ὡς λιμώττειν F.
36.ὧν ἢ μὴ] εἰ ἢ μὴ ex MS.S.
41.ἢ ἔνθα] ἢ ἔνθα ex MS.S.
49.ταῦτα] ταῦτα ex manuſcr. S.
P.502.v.3.N.p.113.l.B.ῥοικώδη] ῥοιώδη ex MS.S.
6.ἐστιν ὅτι] ἐστι δὲ ὅτι ex manuſcr. S.
7.λοιμώδεες] λυγμώδεες S.
14.ἢσι δὲ αὖ] οἷσι δὲ αὖ ex MS.S.

In μοχλικόν.

P.505.v.25.N.p.114.l.D.τῷ ἀνωτάτω] τὸ ex MS.S.
26.πίνουσι] φαίνονται ex manuſcr. S.& F.
28.διεχούσῃ] διέχοισι S.
21.ἁπλοῦν] ἁπλῶν ex MS.S. ſed ἁπλοῦ malim.
Ibid.ἐπιμηλίδα] ἐπιμυλίδα S. ex MS.ἐπιληΐδα, ἐπιλύδα fortè.
34.προσίσχεται] προσέχει ex MS.S.
40.χόνδρων καὶ νεύρων] χονδρονεύρων ex MS.S.
43.τῷ σπονδύλῳ] τῶν σπονδύλων. S.
46.πλαγίην] πλαγίην ex manuſcr. S.
P.506.v.1.N.p.115.l.C.ὠμοπλάτη ἢ χονδρῶδες τὸ πρὸς ῥάχιν, τῷ δὲ ἄλλῳ χαύνη, τὸ ἀνώμαλον ἔξω ἔχουσα] ex MS.S. ὠμοπλάτη ἢ χονδρώδεες τῷ πρὸς ῥάχιν, τῷ δὲ ἄλλο χαῦναι, τὸ ἀνώμαλον ἔξω ἔχουσαι.
2.τὸ] τῷ ex MS.S.
4.χόνδρος] χόνδρον S.
6.καὶ βαλβιτώδης] καὶ τῆς βαλβιτῶνος δυλώδης ex MS.S.
Ibid.ἔσκωλεν] ἔσκυλλον (forte ἔσκειλον.)
8.ἐκ μέσων ἐκπέφυκε] καὶ προσπέφυκε ex manuſcr.add.S.
9. ἀναπλάσσεται οἷα ἂν αὐθωρὸν] ἀναπλάσσεται ὧν αὐθωρὸς ex MS.S.
12.ἀνακωχέῃ] ἀνακωχίσης ex manuſc.S.
15.διὰ παχέος] fortè διαταχέως S.
16.ὑγιέη ὀδρκὶ] ὑγιὴ ὀδρκὶ ex manuſcr.S.
21.μέγα παραναγοι] ἔσαι μέγα ex manuſc.S.
27.τὰ τοιαῦτα] τὰ deſid.in manuſcr.S.
29.τέλμμα] deſid. in MS.S.
34.αὐτὴ γὰρ] αὐτὴ ex MS.S.
39 βραχύνει] βαρύνεται.F. (vitioſè tamen.)
43.οἱ δῆτα] ὧν δῆτα ex MS.S.
P.507.v.3.N.p.122.l.A.παράγειν] παραγαγεῖν ex manuſcr.S.
10.ἢ ἔξω] ἢ deſid.in MS.S.
11.πλευταίως] πλευταῖα ex manuſc. S.
12.κατάστασις] κατάτασις ex MS.S.vt & Ald.exemp.
15.ἐφ' ἑκάτερα] ἑκατέρῳ ex MS.S.ſed ἐς ἑκατέρῳ leg.
18.καὶ εὔφορον] καὶ deeſt in MS.S.& in Ald.ex.
22.ξυγκάμπτειν] ξυγκάπτειν, & ξυγκάψαι ex MS.S.vt & poſtea.
26.πλεῖστον] πολὺ S.
Ibid.τρίτων] τρίτον ex manuſc.S.
P.508.v.12.N.p.126.l.A.ἀθροισιν] ἄθροισιν ex MS.S.
17.κάτωθεν] κατωτέρω ex MS.S.
41.ἢ ἴξις] ἴηξις S.
P.509.v.17.N.p.131.l.C. ἐκ τῷ συγκεκάμφθαι] ἢ ἐκλακτίσαι add.ex manuſc.S.
33.ὑπόσκληρα] ὑποσκληρήματα ex MS.S.
34.ὧν δὲ ὑπόπιλια] ὧν δὲ ὑπόπυα ἢ τὰ πίλια καὶ μαλθακὰ ex MS.S.vt & Vatic.& Ald. ex.
41.τὸ αἴτιον] ἐναντίον F.
45.πυτίη κηροπλαστεῖα] τυπίη κηρωτὴ ἠπιώδης ex manuſc.S.
P.510.v.2.N.p.133.l.D.θεραπεύοντες] θεραπευθέντες ex MS.S.
9.θάνατοι] θάνατος ex manuſcr.S.
14.θερμῆς] θερμὴ ex manuſc.S.
17.καταρρῆγνυται ὀστέων] τῶν ὀστέων ex MS.S. & περιρρήξιες.
25.εἵνεκα] ἕνεκα ex MS.S.
29.αὐτὰ ἐν] αὐτὰ μὲν ex MS.S.
41.ἡσυχίη] ἡσυχῆ ex MS.S.
44.αὐτὸ δὲ] αὐτὸ ἢ ex manuſc.S.
Ibid.ἐπιπολῆς] ἐπιπολὺ ex manuſc. S.
47.οὕτω] πύῳ ex manuſc. S.
Ibid.δίαιται] δίαιτη ex manuſc.S.
49.ὑπόσοονος] ὑπόνοσος ex manuſc. S.
Ibid. μοχλὸς] μοχλικὸς.F.
P.511.v.17.N.p.139.l.E.ἰξύϊ] ἰξυῒ ex manuſc.S.
Ibid.περὶ μασχάλας] τὰς μασχάλας ex MS.S.
20.τῶν ποδῶν] τὸ πόδα ex MS.S.
30.πνὸς] ἵνα ex manuſc.S.
37.ὑγιείας ἀσφαλείας] ὑγιείης ἀσφαλείης S.
P.512.v.4.N.p.141.l.D.φλεγμαίνῃ] ex MS.S. φλεγμαίνῃ S.
14.φύσεται] φύεται ex MS.S.& ναρθήκας pro νάρθηκες.

22. αὐθημερᾳῖα ἢ δευτεραῖα] ἡμερινὰ καὶ αὐθημερινὰ ex MS. S.
23. ἰχνὰ] ἰχνεα ex MS. S.

In lib. περὶ ἑλκῶν.

35. νεωτέροισι] νεοβώτοισι F.
37. ψυέσθαι] ἐπιψυέσθαι F.
38. θώμασι] θαύμασι ex manuscr. S.
Ibid. καὶ ὀλίγον ὦ κάτηξις γένηται] ὀλίγον ὅ, τι ἂν κατεαγῇ F.
46. δοκέης] δοκέειν ex MS. S.
48. ὅταν μὴ αὖ] μὴ deest in MS. S.

Pag. 513. v. 1. N. p. 145. l. G. ἐφλάσθη] ἐθλάσθη.
Ibid. ταύτην δ᾽ ἰηθεύειν] δεῖ ἰηθεύειν S.
2. φλασθείσας] θλασθείσας F.
9. ξυμφέρῃ] ξυμφέρει F.
10. ἢ ἐπὶ τῷ ἀπόγλω] καὶ ἐπὶ F.
18. μέλλῃ] μέλλη ex manuscr. S.
34. πύον] πὺς ex MS. S.
41. περιεχωρέων] περιχωρέων ex manuscr. S.
42. συχνὰ] ἰχνὰ ex manuscr. S.
43. ταύτην ἐκβάλλειν] δεῖ ἐκβάλλειν ex manuscr. S.
44. αὖ ἦς] ἣν ἦς ex MS. S.
46. ὁκοίης δ᾽ αὖ] desid. in manusc. S.
47. ἣν μὴ ἔῃ] εἰ μὴ F.

P. 514. v. 7. N. p. 150. l. G. τὸ φῦμα] post φῦμα add. ex MS. S. καὶ τὸ ὀ-ελαίης χλωρῆς.
15. παραμίγνυται λεπτὸς καὶ πάσῃ ὁ τῆς λίνου καρπὸς] hæc desunt in MS. S.
25. παρέχοντα] παραχέοντα ex manuscr. S.
31. πόθιον] πόθεν ex manuscr. S. πόθεον etiam quædam exp.
32. φάρμακον ἕτερον τῶν αὐτέων ἑλκέων] Pro his verbis in manuscr. S. ἐπὶ τῶν αὐτέων ἑλκῶν.
35. ἕτερον] Pro ἕτερον ἔναιμα διάφορα in manuscr. S. & F.
40. παραχέειν] παραχέων ex manusc. S.
Ibid. δίεσθαι] δεύεσθαι ex MS. S.
41. λευκῷ] λευκοῦ ex manusc. S.
46. μηλείην] In marg. manusc. add. μηλείην ἀπὸ τῆς μήλου τῆς νέου S.
49. ἄλλο] Pro hoc in manusc. legitur, τὰ δὲ μάλιστα ἀποβέπει τὰ νεό-βωτα διαπυΐσκεσθαι.

P. 515. v. 3. N. p. 153. l. B. ἐλαιέων] ἐλαίων ex manuscr. S.
Ibid. ἐπιδεσμῶν] ἐπιδεῖν F.
4. ἄλλο] desid. in MS. S. & F.
6. ἐπιπάσσειν] non leg. in MS. S.
10. λίην] λείην ex MS. S.
Ibid. ἕτερον ἔναιμον] ἔναιμον non leg. in manusc. S.
13. ὀλίγον] ὀλίγῳ ex manuscr. S.
14. ὑπερδρκέοντα] ὑποδρκέοντα ex manuscr. S.
19. ἕτερον] ἔμπλαστρον pro ἕτερον F
20. καρπὸν] καρποῦ ex manuscr. S.
27. καρυκὸν] γρ. καρυκὸν ex MS. S.
29. πεπλυμένυ] κεκλιμένυ in Ald. exempl. κεκαυμένυ F.
31. ἐπιπλάσσειν] ἐπιπάσσειν ex manuscr. S.
32. ἀφιστάναι] ἀφιστάναι F.
35 ἰδὲ ἐπιπλάσσειν] ἐπιπλάσσε ex manuscr. S. & ἐν οἴνῳ pro σὺν οἴνῳ F.
39. ἐπιπάσσεται] ἐπιπλάσσε S.
40. ἕτερον ὁμοίως] Pro his verbis ἄλλο in MS. S.
41. κεραμεῶν κενεὸν] κεραμεῶν καρπὸν ex manusc. S.
47. ἀναπνοίσας] ἀποπνοίσας F.
Ibid. ἄλλο ξηρὸν δάκρυον] ἀλλ᾽ ὁμοίως δάκρυον ex MS. S.
49. ὁμοίως δάκρυον] non leg. in manuscr. S.

P. 516. v. 2. N. p. 155. l. G. ἕτερον ξηρὸν ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἑλκέων] Hæc desunt in MS. S.
3. ἀγχούσαν μίσγειν] μίξας F.
9. χλοώδης] χροώδης ex manusc. S.
11. τεταῖον] τεταῖα S.
Ibid. μαλθακώδεα] deest in MS. S.
13. συαίου στέαρ] μηλείου στέαρ ex MS. S.
14. καὶ συὸς νέου] ex MS. S. ἄλλο. σκίλλαι καὶ ἔλαιον.
16. ἰὸς] οἶος ex manusc. S. & καὶ σκίλλαι καὶ ῥητίνην.
20. τοῦ λίθου] desider. in manusc. S.
21. τὸ ἀφῃρημένον] καὶ τὸ ἀφῃρημένον F.
29. περὶ πυρικαύστε] Pro his verbis ἕτερον leg. in MS. S.
32. αὖθις διὰ τῆς σκίλλης] αὖθις δὲ ex MS. S.
33. περιπαθεῖς] περιθεῖς ex manusc. S.
35. πρὸ φῦμα] Ante hæc verba ἕτερον adscribitur in MS. S.
36. ἕτερον] deest in MS. S.
38. πρὸς πῦρ] εἰς πῦρ F.

48. ἀφαιρῇς] ἀφαιρέης ex manuscr. S.
49. καταιονίζειν] καταιονίζειν F.

P. 517. v. 4. N. p. 158. l. C. χάσματα] χάσματα ex MS. S. vt & paullo post.
7. ἀπορρυέντες] ἀπορρυλῶσαι F.
11. γένη). καὶ αἵματος ἐχέτω] γένηται τοῦ αἵματος ἐχέτω ex manusc. S.
12. ὑπομείνας] desid. in MS. S.
13. μὴ ἐνεόντος] καὶ μὴ ἐνεόντος F.
18. τῆς σικύης] non leg. in manuscr. S.

In lib. περὶ συρίγγων.

30. ἰχωρές] ὑποχωρέει S.
46. ἰσωθῇ] ἰσωθῇ F.

P. 518. v. 1. N. p. 161. l. C. ξυμπεφωνηκέναι] ξυμπεφυκέναι F.
35. ἐξυδατοῦ exponitur in marg. εἰς ὕδωρ μεθισᾶν F.
41. ὡς θερμοτάτῳ] ὡς θερμότατον F.
44. περιαλεῖψαι] περικαλύψαι F.

P. 519. v. 6. N. p. 165. l. C. ὄπισθεν] ἐκ τοῦ διαζώματος add. F. quę videtur esse explicatio quædam.
10. ἐπὶ σαρίσιν] ἐν λασιώσιν F.
22. ἀγριρίζης] ἀγνιρίζης F.

In lib. περὶ αἱμορροΐδων.

P. 520. v. 6. N. p. 168. l. C. ἐξοιδέῃ] ἐξογκέει F.
10. δέων] δαίων ex manuscr. S. δίων F.
11. κελεύω] λέγω F.
20. καὶ ταῖς χερσὶ] καὶ τῶν χειρῶν F.
31. ἑτέρα θεραπείη] γρ. ἑτέρα μέθοδος.
33. πάσῃ] ὧδε.
36. ἕτερος τρόπος] τάσεως add. F.
τάχα χρὴ] ταῦτα χρὴ F.
44. ἐναποβρέξας] ἐπιβρέξας Ald. exempl.

P. 521. v. 7. N. p. 171. l. C. ἕτερος τρόπος ἰήσιος] τῆς ἰήσιος F.

In lib. περὶ τῶν ἐν κεφαλῇ τρωμάτων.

P. 445. v. 26. N. p. 173. l. F. σπεαγγώδες] συεαγγώδες F.
P. 446. v. 6. N. p. 175. l. C. καὶ κυφοτέρων] ex MS. S. καὶ κουφοτέρων πλησίον ἔχε καὶ δέον) ὡς ἔλλειπον τοῦ κειμένου. ζητεῖ δὲ τῆς συμβάσης). F. verò καὶ κυφοτέρων βλάπτουσι αὐταὶ ὅτι σφῶν αὐτῶν γινόμεναι ἐν τῷ ἄστει τὰ νεῦρα, ἀκμῆς τε καὶ φλάσιος καὶ ἔστω εἰσφλάσιος δέον).
18. καὶ λεπταὶ] λιταὶ S.
20. καὶ πόνων ὄφελος] πόνων τὸ τέλος.

P. 447. v. 2. N. p. 180. l. A. βυλόμενος] βυλομένυ F.
P. 448. v. 12. N. p. 181. l. D. συμβλέπῃ] συγκλέπει S.
48. ἀφικέσθαι] ἐφικέσθαι S.
Ibid. ὁκοίῳ αὖ τινι] ὁκοίῳ αὖ τινι χρέηται τὰ κυκλοτερέα τῶν ἑλκέων S.
49. ἐπανατάμνων] ἐπανατάμνοντα S.

P. 449. v. 9. N. p. 185. l. A. χρῆσαι] χρῆσθαι S.
16. εἰ ἡ κάρσιον τὸ ὀστέον τῆς ῥήξεων] ἐπικάρσιον τὸ ὀστέον τῆς ῥήξεων S
29. ὁρῶν. δεῖ δὴ ἐπὶ τὸ ὀστέον τήκων τὸ μὴ αἰτίην δεύσας τῷ μέλανι φαρμάκῳ τῷ τηκομένῳ, τὸ ἕλκος ὑποτείνας ὀθόνιον, ἐλαίῳ τέγξας, ἔπειτα καταπλάσσας τῇ μάζῃ ἐπιδήσαι] ὁρῶν δεῖ δὴ ἐπὶ τὸ ὀστέον τήκων τὸ μέλαν, καὶ ὑποτείνας τὸ ὀθόνιον ἐν ἐλαίῳ τέγξαι, εἶτα καταπλάσσαι τῇ μάζῃ ἐπιδῆσαι S. In cod. F. τήκειν pro τήκων & τέγξαντα pro τέγξας.
20. τῷ τηκομένῳ τὸ ἕλκος ὑποτείνας ὀθόνιον] ex MS. S. τηκόμενον ἕλκος ὑποτείνειν ὀθόνιον.
33. ἔστω μέλαν] μέλαινα S.
45. ἐμποιέῃ] ἐμποιέειν F.

P. 450. v. 5. N. p. 187. l. G. ψιλώσας] φλάσας S.
6. ἔστω μυδῶν] οἰδέει καὶ μυδῶν S.
12. ἀποσρακὸς] ἀποσεακὸς S.
18. ἐπανίῃ εἰκὸς περὶ τὸν χαλάσματος] ἐπανίῃ πως περὶ τοῦ χαλάσματος S.
25. ὑπὸ σπεαγγώδεα] σκληρώδεα Ald. ex.

P. 451. v. 10. N. p. 191. l. A. τὸ οἴδημα] τὸ ἴημα S.
15. περιῇς] πρὶν S.
26. σάπῃ καὶ διεμύδησεν] ἔπειτα διεμύδησεν S. ἐσάπη verò F.
27. τῆς μήνιγγα ἐκπρίσας] τὴν μήνιγγα, ἐκπρίων τὸ ὀστέον, ἐν τῷ ἐκπρίοντι τῆς μήνιγγα μὴ τρώσῃς S. Pro ἐκπρίσας ἐκπρίων F.
35. ξυμφέρειν τῷ ἕλκει] καὶ ἐπιμηχανᾶσθαι μή τι ἐπικίνδυνον ξυμβῇ add. F.

In lib. περὶ ἐγκατατομῆς ἐμβρύου ἐπιγέγραπται καὶ οὕτως, περὶ ἐγκατατομῆς παιδίου F.

Pag. 53. v. 3. N. p. 193. l. B. ἀλλ᾽ ἐγκατατεμνομένων, οὕτως] ἀλλ᾽ ἐγκατατομὴν παιδίου ποιήσειν οὕτως, περὶ τὸ μὴ F.
4. καταζώσον] ἀνάζωσον ex MS. S.
7. περιδεῖραι δὲ καὶ] καὶ deest in MS. S.
8. καὶ ἀποψιλώσας] τῶν ὀρχιῶν add. F.

8. περιείδησιν] γρ. περιδήσας quod exponitur δεσμεύσας F.
9. κατὰ τὸ ἄρθρον] γρ. περὶ τὸ ἄρθρον F.
13. ἔξω ἐῶσι] γρ. ἔξελε F. & S.
Ibid. ὑπεξαγαγεῖν ἔξω] ἔξω desid. in manusc. S.
15. εὐζωωότερον] εὐζωρότατον ex manusc. S.
17. γίνεται δὲ ὁκόταν στρέφηται τὸ τοιόνδε, καὶ ὁ ὀμφαλός] ex MS. S. & F. συμβαίνει δὲ τοῦτο γίνεσθαι ὁκόταν ὁ ὀμφαλός.
18. περιελίσσηται] γρ. περιελίσσεται quod exponitur περιστρέφεται. F.
22. γινώσκειν] γινώσκω ex manuscr. S.
27. ἐγκρατέως] γρ. ἀκρατέως F.
29. σείειν πολλάκις] ἰσχυρῶς pro πολλάκις ex MS. S. & F. γρ. σείειν πολλάκις καὶ ποιεῖν ἀναβολὰς ἐπὶ τὴν κλίνην F.
31. δίκταμνον] δίκταμον ex manuscr. S. & συνεψῆσαι. γρ. κάστορος pro κάστορας F.
Ibid. τῷ οἴνῳ χίῳ] τῷ ἰσοχόῳ ex MS. S. vt & Vat. & Ald. ex.
32. κἢν τε ἐκ πόνου, κἢν τι ἐκ τόκου] ἢν τε ἐκ πόνου, ἢν τι ἐκ τόκου F.
Ibid. ἢν μὲν οὖν παραλάβῃς νέας] γρ. ἢν μὲν αὖ παραλάβῃς νεωστὶ παθούσας F.
34. καὶ κατὰ πλάγιον] γρ. καὶ πλαγίην F.
35. ἢ κυπνοισι] ἅμα κινέοισι ex MS. S.
Ibid. ῥίνας] ῥαίνει F.

In lib. περὶ ἀνατομῆς.

10 P. 54. v. 27. N. p. 194. l. G. ὑπερκορυφώσιας] ὑποκορυφύσιας Ald. ex.
36. ἐπὶ σηπτικῆς κοιλίης] ἐπισημαντικῶς κοιλίης στόμαχον καλέουσιν S.
40. μικρὸν] μακρὸν S.

LIBER HIPPOCRATIS κατ' ἰητρεῖον CORRECTVS ET EMENDATVS AD EXemplar *Mediceum, quod Lutetiæ diligenter asseruatur in bibliotheca Medicea Reginæ matris, Catharinæ de Medicis.*

Pag. 502. v. 23. N. p. 5. l. A. ἔστιν αἰσθέσθαι.
24. γινωσκόμενα ἅπασιν & καὶ quod est ante οἷς γινωσκόμενα, abest.
25. ad fin. v. post secundum ὄργανα quod Basil. est interiectum οἷσιν ὡς ὁκότε. τὸ σῶμα πάντη ἁρμενα. In marg. hoc habetur βακχεῖος φησι, τὰ ἐναρμόζοντα. οὐκ ὀρθῶς. ἄρμενα γὰρ ἰδίως λέγεται, τὰ πρὸς τὴν ἰατρικὴν χρείαν ἐπιτήδεια ἐργαλεῖα. οἷον σμιλία, φλεβοτομία καὶ τὰ τούτοις ὅμοια.
28. In textu erat δύο αἱ χρήσιες. In marg. verò γρ. δυναταὶ χρήσιες vt hic.
30. πρὸς τὴν λαμπροτάτην ῥέπειν.
31. οὕτω δὲ τὸ μὲν χρ.
34. ξυμβεβῶτες.
35. διάστασιν δὲ ἀσκωσίων. ἱματίων. εὐκρινέως, εὐσταλέως.
37. καὶ τὴν ἄνω. καὶ τὴν κάτω, καὶ ἔνθα.
38. ἐς μὲν τὸ πρόσθεν.
38. εἰς δὲ τοὔπισθεν.
39. ἢ ὥς τε στῆθος ἐπὶ γουνάσιν ἔχοντα χεῖρας ἄκρας.
42. ἑστεῶτα δεῖ. δεῖν δὲ καὶ ἐπ' ἀμφοτέρων βεβαῶτα.
43. ἑτέρῳ ἐπιβεβηκότα μὴ τὸ κατὰ τὴν sic in cod. Med.
43. ὕψος γουνάτα πρὸς βουβῶνας.
44. τῷ δήλῳ μέρει τοῦ σώματος.
45. ἢ ἑστεὼς abest ἢ. ἢ κείμενος, ὡς ἂν ῥήϊστα. ὁ δὲ σχῆμα ἔχων.
46. ὑπόστασιν. ἔκστρεψιν. καταντίαν.
47. ὄνυχας μήτε. περὶ ὀνύχων. in marg. l. de vsu partium paulo aliter contextus hic legitur.
48. ad fin. v. λιχανῷ.
49. ἐναντίησι δακτύλων εὐφυΐα μέγα τὸ ἐν.
P. 503. v. 1. N. p. 7. l. C. ad fi. v. τοῖσι δὲ ἐκ γλυετῆς ἢ ἐν τροφῆ.
2. μέγας ὑπὲρ τῶν ἄλλων.
3. ὅμοιαι γάρ εἰσιν ἀμφότεραι.
4. στοχαζόμενον συμφερόντως εὐπρεπῶν. ταχέως. ἀπόνως. εὐπόρως, εὐρύθμως.
5. δεῖ μὴ ἐμποδὼν τῷ ἔργῳ. μηδὲ ἐκποδὼν τῇ αἰσθ.
6. ἐργαζόμενον διὰ τοῦ σώματος, abest autem ἐστι. ἄλλος δὲ ἢν διδῆ ἐπιμῶς ὀλίγῳ.
7. παρεχόντων ὡς ἂν δοθῆ.
8. ὅλον abest. ἐφεστεῶτος.
10. ἐς πᾶν ἐπίμορος.
12. ὅμοια καὶ ἴσα.
13. εὔκυκλον.
Eod. σκέπαρνον. In marg. εἶδός ἐστι χιασμοῦ ὅτι ὁ ἐπίδεσμος πλάγιος ἐστι.
Eod. ὀφθαλμὸς καὶ ῥόμβος ὁ καὶ ἡμίτομον. ἁρμόσσον.
14. δύο εἴδεα τοῦ ἐπιδέσμ.
15. ἰωμένοις ὑπηρετεῖν.
17. post ἐρηρεῖσθαι habetur κάρτα. ἀλλ' ἡρμόσθαι μὲν, προσενέγκαι στῆ.
17. ἥσσον τὰ ἔσχατα sublato μέν.
19. καὶ πιέζαι. γρ. ἐν τῇ ἐπιστάσει ἕξει.
Eod. ἔνθα ἢ ἔνθα τὸ ἅμμα. 20. μὴ ἔστω ἐνεόν. γρ. εἰς τό.
20. κείσεται. τὸ δὲ ῥάμμα μαλθακὸν μὴ μέγα sublatis ἅμμα δὲ καί.
23. τὰ δὴ ἀπεναντία. Eod. πλὴν ἐπὶ κεφαλῆς.
23. ἢ δὲ ἐσ' ἑκάτερα ὅπερ ὅμοιον συνήθες ἐς τὸ μόνιμον.
24. καὶ ὅτι ἄλλο ποιοῦντι.
25. ὅτι μὲν ξυνάπτεται. sic in marg. καὶ γρ. ξυγκάμπτεται.
25. εὐσταλέστατα. in marg. περιεσταλμένως.
Eod. οἷον ἰγνύη.
27. ξύμπαντος. Eod. ἀτρεμέουσιν.
32. ἐπιδέσμῳ ποιέεται.
33. ῥάμμασι ταῖς καταλήψιας.
35. ἀμφοτέρησιν. ἑκατέρησιν.
Eod. ἐς τὰ πάχη καὶ τὰ πλάτη.
36. χρῆσθαι.
37. ἀποπίπτειν καλῶς ταχέως.
Eod. ἀποπίπτειν τὰ εἰρημένα.
38. ἔχεται ἡ ἐπίδεσις, ἡ ὑπόδεσις. ὑπόδεσις μὲν αὐτήν.
Eod. ὥστε τὰ ἐφεστεῶτα προστεῖλαι.
39. ἢ τὰ ξυνεσταλμένα διαστεῖλαι ἢ τὰ διεστραμ.
40. ἢ τἀναντία. παρασκευὴ δὲ, ὀθόνια μαλθακά, λεπτά, καθαρά, κοῦφα, πλατέα.
41. ξυρράφας, μηδὲ ἐξαστίας. καὶ ὑγιέα ὥστε τανύειν φέρειν, καὶ ὀλίγῳ κρέσσον.
42. ἀλλ' εὔχυμα. ξυνάρροφα.
43. πιέζειν δὲ μή. ἄρχεσθαι δὲ ἐκ τοῦ.
Eod. ἕλκος ὥστε τὸ μὲν ὑγιέων ἐξαπέληται.
45. ἀπόνως, ἐν ᾧ μήτε. ἀπόστασις ἔσται τις.
46. ἢ ἐς ἀνάληψιν, ἢ ἐς θέσιν μὴ μεταλ. ὅμοια ταῦθ' ἕξουσι. μύες. φλέβες.
47. ἀναλελάφθαι. ἀπόνῳ κατὰ φύσιν, sublato τῷ. ὧν δὲ ἂν μὴ ἀποστῆ, τἀναντία.
48. ὧν δὴ ἐκπεπταμένα ξυστεῖλαι. τὰ μὲν ἄλλα ταῦτα.
49. ἔπειτα μᾶλλον ὅρον, sublato ἐπί. τὸ ξυμπαύειν.
Pag. 504. v. 1. N. p. 10. l. B. ξυνεσταλμένα. ξὺν μὲν φλεγμ.
2. παρασκευῆ μὲν τῇ αὐτῇ.
Eod. τὰ μὲν ἄλλα κατὰ ταῦτα.
3. ἐπαγαγεῖν, ἐπάγειν, ἀπαγαγεῖν.
4. ἐπιδέσει, παρακολλήσει.
4. πτυχῶν, μήκεα ante πολυπτυχῶν, habetur κατήγμασι δέ.
5. τριπτυχάγοις ἢ τετράπτυχα.
6. ἐλλείπειν. πάχος καὶ πλάτος τῇ ἐνδείῃ τεκμ.
8. σίνεος ἐς τὸ ἄνω τελευτώσῃ.
Eod. ἐκ τοῦ σίνεος ἐς τὸ κάτω. in textu cod. Medicei ἐκ τοῦ κάτω εἰς τὸ ἄνω τελευτώσῃ.
12. πλάτος καὶ παρερείματος.
14. κατ' ἄκρα, abest κατά.
15. παγύταισι δὲ ἢ ἐξήρριπτε τὸ κατηγ.
16. ὑπερεχόντων. οἷον τὸ vel τὰ, κατὰ δακτύλους ἢ σφυρά, ἢ τῇ θέσει ἢ τῇ προσαγωγῇ.
17. παρερείμασι δὲ ἁρμάζειν.
Eod. μαλθακῇ ὁμαλῇ καὶ λείῃ.
19. μέτριον δὲ τὸ κατὰ χύσιος ἔπι μετεωρ. ξυμπίπτειν.
22. ὡς μήτε ἀνακλᾶται μήτε ἀποπλᾶται μήτ' ἐκτρέπηται. στολίδα ἄπαντι τῷ σκ.
23. καὶ τἄλλα ἑκόσα.
Eod. πάρεξις γὰρ καὶ διάτασις, καὶ κατάτασις, καὶ τὰ ἄλλα.
28. δυνατώτερα. ἀπὸ τουτέων γάρ. & ad fin. v. 28. μεταλλάσσοντα.
29. ὅμοια ταῦτα ἕξουσιν ἐς ἕξιν.
30. ad fin. v. καὶ ὁμαλά, abest in Med.
32. τοῦ μετρίου βλάβος, πλήν.
33. & 34. λῦσαι.
39. ἢν δηνεκέως ἐπιδεδεμένον.
40. ἐν τῷ μέσῳ.
43. ἡ ἀνάληψις, ἡ θέσις, ἡ ἐπίδεσις, ὡς ἐν τῷ αὐτῷ σχήματι διαφυλάσσειν.
Eod. κεφάλαια σχημάτων erat hæc inscriptio, sed obliterata & margini adscripta. principium verò sententiæ, ἴσα, φύσιες ἑκάστου τε τῶν μερέων. τὰ δὴ ἴδια ἐκ τοῦ.

45. ἀγγὴν τίκτ, ſublato δὲ. ſequitur ἡ πῆξις, πλὴν μὴ ἰσχύι.
46. θλάσματα.
Eod. ἀφλίγμαντα ἐξαρύαται αἷμα ἐκ τοῦ ςόματος.
49. πρὸς τὸ ἄω τοῦ ςόματος.
P.505.v.2.N.p.13.l.G. πλείονι. τὰ δὲ ἐκπώματα.
4. τὰ κοῖλα. ξυνδιδόντα, ξυμπίνοντα.
5. ταἀναντία ἔτι.
7. post διορθῶσι ſequitur in textu Med. σκελιώσιος ἐπιδέσμοισιν, ἀναλήψι, διότι, ſed totum hoc ſubiecta linea deletur.
7. πυλύ.
8. οἱ αὖ ἐξ ἐπιδρομαῖς τὰ ξυνεχεῖς πλέω.
8. ἡ ἄλλοιη τῇ ἐπιδέσει.
9. καὶ ἡ ἀνάπλασιν.
10. ἢ ἐκ τοῦ ἄνωθεν, ἀπὸ κνήμης ἐς τὸ μηρόν.
10. σκέλος συντείνειν τῷ ὑγιεῖ.
14. σφίγγων. ἕνεκεν abeſt.
15. ἁρμονίας, ἐν πάσι τῇσι κατὰ τὴν κεφαλὴν ὀςέων.
16. κινήσιος, ἀπὸ τὰ κατὰ θώρηκα ἐς κεφ.
17. ἀπαίτων abeſt. αἱ αὐταὶ δίαιται ξυμμετρίαι τῆς ἐπιδέσιος.
18. μάλιςα περιέχεσθαι ὑποθεῖναι ὖν, & abeſt ἄειν.
19. ἡ ὥςτε τὸς, abeſt ἡ.
Eod. post μὴ ἀνισῶνται, ſic habetur in codice veteri μὴ διέςηται, ἡ ὥςτε τῶν διεςηκότων τὰ ἔγαλα τῶν ἁρμονιῶν, ψαύειν ἀλλήλων, μήτε τὰς θῆχας ἐς τὰς ἁρμὰς ὥςτε κωλύειν. ἀλλ᾽ ὥςτε ἀποπίεσμα ᾖ, ὡς μήτε διαναισιάζηται, μήτε ἀσθῇ.

VARIÆ LECTIONES ET CORRECTIONES LIBRI περὶ ἀγμῶν HIPPOCRATIS ex codice Mediceo: in quibus deſcribendis, paginarum & verſus codicis Græci Baſilienſis ſequimur.

P.456. in inſcriptione additur τὸ vel τὰ. Ἱπποκράτους τὸ περὶ ἀγμῶν, v.1. ab initio contextus. ὡς ἰθύτατα ποιέεσθαι τὰς καταπτώσιας. αὐτη γὰρ ἡ δίκ.
4. αὐτὸς γὰρ ὁ ἐπιδιδόμενος.
5. ἐπορέξει οἱ τως, ſine diſtinctione ante ὕτως.
5. φύσιος ἀναλ.
6. δῆθεν. ἐπὶ ἄρα ἐφ᾽ οἷς ἁμαρτάνουσι.
Eod. καταγῆαι.
30. ἀναισχύνομαι δὲ ἐγὼ πλείω γράφ.
33 εἰ χρηςὸν ἐς μᾶλλον.
34. ἀλλόκοτον μᾶλλον ἢ τὸ εὖ.
34. ἐθέλω, abeſt hoc loco, ſed poſt τὰ μὲν ἀποδιδάξαι habetur θέλω
35. poſt διδάξαι ſequitur ἄρξομαι δὲ περὶ τῆς φύσιος.
36. ἐπιδῆσαι ὡραία πάσας.
39. ὀςέα πάντα τὰ ἐν.
45. σφενδονῆσαι.
Eod. λιθοβολῆσαι.
P.457.v.2.N.p.6.l.H βραχίονος, ὡς εἰ ἐν ἔη τὸ πᾶν.
6 pro τῆν μὲν γὰρ, habetur tantum τὸ μὲν γὰρ.
7. ὅπως ἔμελλε.
8. τῆν δή εἰ συλε.
11. τῶν ἰητρῶν.
12. τοῖς τεχνοῖς.
14. ὁ σμικρὸς δακ.
16. εἰ ὑπτίη ἡ χείρ.
18. ἑαυτὴ χερσὶν ὀκλᾶται.
Eod. ἐπὶ γὰρ ἦν ξίφος.
20. ἐν πυτέω τοῖς χείμαλι ἐόν.
21. ξυλλάμψει τὴν χεῖρα, αἰάξηι τὰς πήχεας, ἐς τὰς ἐς. neque habetur συνάγειν.
25. ὅ δὲ ὥσπερ τῶν ὑςεον ἔῃ.
26. ὧ τὴν σπειξῶμεθα.
27. ἐννώσειν τὰ ἀπὸ τοῦ καρποῦ.
31. ἐπιτρέψαι.
34. κατάγνυνται.
35. ὅπως, ὅκως εἴη τὸ ἐξέχον.
Eod. λαμπρότητα.
37. In margine περὶ πήχεος.
39. τὴν ἢ τὸ ἐγγύ.
41. ἢν δὲ μὴ τῦτο ξυντείνῃ.
42. ἐλαφροτέρη pro φαυλοτέρη.
45. πάνυ πουλὺ.
Eod. ὅκως pro ὅπως.
46. σμικροῦ καὶ ἦν ἀνωτέρω.
P.458.v.2.N p.19.l.A. ἅπαξ ἐς πᾶν.
4. κατάγματος pro καταγνύντος.
10. ξυνδιορθοῦντες.
14. δίαιτα μὲν ὖν φαῦλαι.
15. αὐτὸς abeſt.
16. περιέχεσθαι. ἀλλ᾽ ἔτι ἐς μᾶλλον.
19. ἐμείτω. Eod. χαλαρωτέρη ἡ ἐπίδεσις, neq; habetur ἐών.
22. ὑπτίηκης pro καταπτύχης.
24. ἢν μὲν γὰρ τῦτο πρόςτ. Eod. ἐξαρύαται & ſeq. v. idem.
34. ἐπιδέσιας ἔπειτα δὲ πάντα αὐτὸν ταῦτα κατὰ.
35. ἐς ἐν τῇσι περιφόρησι περιόδεσιν τῆς ἐπιδ.
38. ὀςέα τὰ καταγνύντα. 40. πιέσματα. 41. ἐπιδέσιος.
47. μὴ μὴν πολλῶ ἐπιπλ.
P.459.v.1.N.p.21.l. G. ξυμφέρει.
5. ἐπιδίδονται.
7. μηδεμία abeſt.
Eod. ἐν τῇσι ναρθήξιν.
8. γίνηται. ἐν γὰρ τεσσαράκοντα μάλιςα, ſublato δὲ.
9. μάλιςα γὰρ, pro μάλα.
14. δίαιται δὲ.
15. ἀρκέει, φαῦλαι μικρόν τι. ἐς γὰρ ἀνελέστεροι χρὴ διαιτᾶν ἄχρι ἡμερέων δέκα, ἀπὸ δὲ ἐς ἐκλιννύοντας.
20. χείλη τὸ ἀνδρὶ.
22. διαφθεῖραι.
23. ἐν ταμινὴ τείνη τὴν χεῖρα.
24. ἡ χεὶρ ἀποκρέμαται.
27. πῆχυς μετέωρος ἔῃ, neq; habetur μὴ.
Eod. διεσραμμένους ἔχων.
29. In marg. περὶ βραχίονος καταγνύμενος.
32. οἱ σύλλαιοι ὦσι τῆς σκαφ.
33. σφῆ, in marg. τῷ ἱμάτι.
34. ὡς ἀπὸ τὴν μασχάλην.
36. ξυμμέτρως χρὴ ὕψος.
38. ἐξαρτῆσαι. ἐς ὅπ μετρίως.
42. ἀγαθὴ γὰρ ἡ κατάθεσις. ἢν τις.
45. μᾶλλον πιέζεσθαι. ἐς ἑβδομ.
46. ἐς ἢν ἀποπλεύνη μὴ καλῶς.
47. κρατύνεται, in marg. περὶ ἐν ὁπόσαις ἡμέραις τὰ τοῦ βραχίονος ὀςτᾶ πωροῦται.
P.460.v.2. N. p. 24. l. D. ἐς τὸ ἔξω μέρος, ſequitur καὶ τὸ πρὸς τὸ μέρος, ἐς φιλέει διαςρέφεσθαι. ἐπὴν μὴ καλῶς.
4. πίεσμα ἐπὴν πυϊῇ ἡ ὑποθεσις ἦται, πυλλὸν πλατεῖα ὅρος.
6. πλευρίων, ἀπλῶς πυλλα πολύπτυχον.
8. φυλάσσεσθαι δὲ ἀεὶ χρὴ, ὅπως μὴ τὰ ἄγαν διαςρέψῃς ἐς τὸ ἔσω μὴ.
Eod. ποῦ δὲ, in marg. περὶ ποδός.
10. χρεῶν προσκόμενα ὑπό.
13. ἐς ἰηρεύειν δὲ, abeſt καὶ.
16. ὑγιῆ δὲ γίνε).
17. καὶ αἱ τὰ τρίξει.
21. ὁδοιπορέωσι.
22. καὶ ἤδη τὸ ὁδοιπορέοντες ὀδυνῶνται πρὸς τὴν κνήμην.
23. πᾶσι τῆς κνήμης ὀςέοισι.
24. πολυχρονιωτέρη ἡ ἄλθεξις.
31. Epigrapſe. περὶ τῶν κατὰ τὴν πτέρναν.
37. χρῆσθαι, ἐς ὀθονίων πλεόνων ἐπὶ τύποις δεῖ. ἐς ἀγὼς ὡς βέλτ.
38. τὸ δέρμα φύσει ἔχων τὸ ἀμφί.
39. καταςάμμεν χρή.
42. τὸν πόδα ἐπιβαλλόμενος, ὅτε δέ.
43. καὶ ἤν τι εἰ σφακελίση.
45. πρόπον σφακελίζῃ, ἀλλ᾽ ἐν καταπελείση.
47. ἀλλοφρονησίματα.
48. πολλάκις ἀναρρηγνύμενα.
49 ἐκ τοῦ τύπου, abeſt τοῦ.
Eod. σφακελίζοντα ἐς κινδύνους.
Pag.461. ver.2. N.pag.26.l.B. loco καυσιώσιος ſcriptum erat καύσιος.
5. οὐδεμία πολλή.

10. πιέζειν, ἐν τοῖσιν ὀθονίοισι δὲ τοῖσιν ὀθον.
12. ἐπὴν μὲν τὰ ἐκχυμώματα τῶν φλ.
14. καὶ ὅσα ἂν μὴ ξυνεχῇ, erat ξυνεχῶς, sed linea traiecta.
Eod. ἢν δὲ ξυνεχεῖ πυρεταίνῃ, μὴ φαρμακεύειν.
16. ἀλλὰ τῷ ὀξυγλυκεῖ.
Eod. τὰ ἐκχυμώματα καὶ τὰ μέλ.
17. ἀγαθὸν τοῦτο μαρτύρ. sublato τό. ἐν πᾶσιν τοῖσιν ἐκχυμ.
20. epigrapse. περὶ κνήμης.
Eod. εἰ ἀτρεμέει.
23. τὰ δὲ πρὸς τῷ μηρῷ.
27. τῶν χειρῶν.
28. οἷήπερ ἐκείνων. τὴν τε ἐπίδ.
29. ὅσῳ καὶ ἰσχυρότερον.
34. ἀνθέντα ἐπανακλᾶν.
37. τὸ περίνεον.
40. ξύλα περιπεπήγει.
41. κατὰ τὸ γόνυ.
42. περιειδήσας, καὶ περὶ τὸν μηρόν.
45. περὶ τῆς δοκίδος.
48. πᾶσαι αἱ ἀνάγκαι.
P.462.v.1.N.p.28.l.B.in marg. ξύλου κατασκευὴ φέροντος τὰς ἁπάσας ἀνάγκας.
3. κατορθοῦσθαι οὖν χρή.
4. τοῖσι μὲν ἐς τὸ ἐξεστηκός.
5. καταπεπταμένων ἐπιδεῖν.
11. ποιέεσθαι οὕτως.
13. ἐπίπαν δὲ, ἰσχναίνειν.
Eod. κατὰ τὰ σκέλεα βραχ.
14. ἢ ἐν τοῖσι κατὰ τὴν χεῖρα.
17. καὶ ἢν μὲν τολμᾷ ἀτρέμα.
18. χρὴ τὸ μὲν ἂν οὐ βραδέως loco ῥᾳδίως, sed virgula confossum.
19. πλέως ἴζῃ ἐς τὴν.
20. ἐπιλείπει.
21. ἐς τὸ ἔσω ὀλισθ.
23. πίνειν τοῦτον τὸν τρόπον.
Eod. περιεῤῥηγμένων τινί.
24. ἱκαναὶ δ᾽ αἱ ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν.
26. καὶ τοῦ μηροῦ ἢν κνήμης ὀστέα, sublato καί.
33. Inscriptio, περὶ σκελοῦς.
34. ὅτι δὲ σμικροῦ δεῖν ἐκπεπτᾶσθαι. additum & hoc καὶ ἄσθαι κατεάξῃ ἐς τὸ κάτω κατὰ τὴν φύσιν.
35. ὅταν ἀνάγκην ἔχῃ.
38. περὶ τὸ ξυγκαμφθῆναι.
Eod. ἐν τοιούτῳ τῷ σχήματι, sed τοιούτῳ linea traiectum.
43. κατορθώσασθαι.
44. ἐπὴν δὲ κατορθώσῃς, ἐπιδεῖν.
45. καταπεπταμένον.
46. τὴν ἀρχὴν τοῦ ὀθονίου κατὰ τὸ κάτηγμα, καὶ περιβάλλεσθαι κατά.
47. κἄπειτα νέμεσθαι ἐπὶ τὴν.
49. ὥστε μὴ διεστράφθαι.
P.463.v.11.N.p.30.l.B. ἀναμαρτήτως εἶναι, sic erat in textu, sed deletur linea traiecta.
14. ὑποκρινέσθω δὲ ὁ ἐπιδεδεμένος.
15. ἐξαιρέεσθαι ἐς τὰ ἄκρεα.
19. χωρέῃ, ἔτι μὲν λεπτότ.
20. τὰ ὀστέα, ἐνακούοντα.
22. καὶ ἐπὶ τοῖσιν δήλοισι.
23. καὶ κατὰ τὸν πόνον τα.
35. τὸ πλεῖστον γὰρ τοῦ ἄχθεος.
36. αὐτῷ τῷ σκέλει.
Eod. τὸ εἴσω.
39. τῇ εἴσωθεν, scriptum erat ἔξωθεν, sed ducta linea extinctum.
41. ἐν μὲν τοι τῷ κάτω ἄρθρῳ τούτῳ, οὐχ ὁμοίη ἡ ἐπίτασις τοῦ ὀστέου τούτου μακροτέρου ὄντος.
44. περὶ μηροῦ καταγνύντος.
Eod. χρὴ περὶ παντὸς ποιέεσθαι ὅπως μή.
45. ἐνδεεστέρως ἕξει, πλέον.
47. τάχιστα ἂν ἀφείησαν οἱ πίνοντες.
Pag.464.v.1.N.p.31.l.E. ξυγκρυφθείη ἄν.
2. ἀποδείξει τὸν ἄνθρ.
7. κατὰ ταυτὰ, καὶ ῥηΐζεται.
11. δύνανται.
14. πλαγχάδε.
16. ναρθηκας, ἔνθεν sublato καὶ ante ἔνθεν.
17. καὶ ἔνθεν ἱκανῶς.
Eod. προμηθέεσθαι per η scriptum.
21. χαλᾶν θᾶσσον, ἰσχναίνοιεν δ᾽ ἄν.
25. οὐδὲν τοιοῦτον, ἢν μὴ ἄγ.
26. ἢ ἄλλο τι ἐστίπτει.
27. τὸν μηρὸν ἀνθείη, μή.
28. ἢ ὠφελοίη. 29. κινέεσθαι.
31. ἀνάγκη γὰρ ἂν εἴη.
32. καὶ δήλοτι abest.
Eod. ἄλλο σχῆμα ἔχειν.
37. περὶ πτέρνης, in marg.
38. χρὴ ἐπιμελέεσθαι κάρτα, ὡς εὐθέτως.
42. φαυλῶσαι τοῦ μετρίου.
46. ἁπλῶ τῷ τρόπῳ.
47. καὶ κατὰ χώρην.
48. τὰ δὲ ὀστέα τὰ κατεηγότα.
Eod. κατάξιος τοιοῦτος.
49. παραχίδας ὀστέων ἐούσας.
P.465.v.4.N.p.33.l.F. τότε τοῖσιν ὀθον.
6. pro τὰ σώματα erat scriptum ὀστέα, sed linea traiectum.
8. τοῖσιν ὀθονίοισιν.
18. μέσῳ δὲ διαλειφθείη.
Eod. καὶ ἀχρειήσειεν.
19. ἄχροον μὲν καὶ ἐκπεπιεσμένον.
20. ἀποστῆναι, ἢ ἀποστατικὰ εἶναι.
21. ἕλκος ἂν εἴη, ἐπικαταπλάσσειν δὲ ἀναγκάζονται διὰ τὸ οἴδημα.
26. ἕλκεος αἰτίην εἶναι, ἀλλ᾽.
33. πισσηρὴν ἢ κηρωτήν.
35. συχνῶ, ἔσω τοῦ ἑλ.
39. μαλθακοῦ ἔστωσαν.
Eod. μᾶλλον δέ τε δεῖ ἐν τοῖσι.
46. εἰκότα γίνηται.
47. καὶ αἵ τε ἐμπυήσιες.
P.466.v.3.N.p.35.l.B. ἄνευ ἑλκώσιος ὀστέα.
4. ἑτέροισιν, ὅτι τε ἧσσον.
6. προςτιθέναι, προμηθευμένοισιν ὄγκος.
14. pro σκληρὸν, erat σκληρότερον.
15. post ἐπαγάγοις habetur τὸ ἔρευθος, sed linea traiecta.
16. χρὴ, ἢν μὲν ὁ κνησμός.
17. εὑρίσκηται μέλαν.
19. φοβέεσθαι τὰς ἐμπυήσιας sic infra.
32. ἐμπυησόμενον.
33. προσσυμβάλλεται.
34. σχήματα καὶ ἢν οἷα χρή.
35. ἐν τοῖσι νεοτρῶ.
38. συχνὸν ῥέει ἐκ.
41. ὅσαι μὲν οὖν.
42. ἢ χαλαρώτερα.
49. ἂν ξυμφέροι.
P.467.v.1.N.p.37.l.E. ὑποδεσμούς.
3. ἕλκεος, καὶ πεπιέχθω μέν.
18. οὐδὲν γὰρ ἧσσον.
Eod. τείνοιτο, οὔτ᾽ ἂν ἐς τὴν.
20. τὰ ὀστέα τὰ τῷ ποδί.
24. ante χιτῶνας erat πεπεδημένας, sed linea traiecta expunctū.
24. λαβὼν ἴσας τὸ μεγ.
30. ἐναρμόσωσιν.
32. τῶν ἑτερέων.
33. σμικροτέρας.
Eod. μᾶλλον διατείνῃς ἐν βέλει καὶ ἧσσον. ἔστωσαν.
34. ταῦτα δ᾽ εἰ καλῶς.
35. κατάτασιν καὶ δικαίην ἂν παρ.
38. εὐκατάσκεπτον. 45. καὶ τὰ σὺν ἑλκώσει.
47. δοκέει εἶναι. 48. οὐδὲ γὰρ ἄν τις.
P.468.v.1.N.p.39.l.D. καὶ μὴ τρηχέα.
Eod. ὀλίγη καὶ ἡ ὀδύνη.
3. πιέζουσι. 4. τρίτῃ ἡμέρῃ ἐν τῇ τετάρ.
5. κεφαλαίῳ δὲ εἰρῆ, abest δέ.
8. πυρετὸς ἦν, καὶ μάλα.
10. κατὰ τὰ ἄλλα πολλά. Eod. φύσει καὶ τἄλλα νοσήμ.
11. πολλαχῆ γὰρ ἡ δέλφ.
13. ὁμοίως φανείη.
14. παρεληλυθε καὶ τα.
15. μὲν τι ἥσσηται.

16. ἐόντα ἀφλεγμαίνοις ἀποδείκνυσι.
17. πουλὺ ὕστερον.
20. χρῶνται pro χρεών.
21. πλείω ὡς τοῖσι μάλ.
23. τὸ ὀστέον τὸ κατώτερον, ἐρείδοντα, πρὸς δὲ τὸ ἀνώτερον τὸ ἀνώτερον τοῦ σιδηρίου.
30. ἀλλὰ παρ' ὀξὺ ὃ διαφέρει. ἴσως, πάροξυ ὧ διαφ.
34. πουλλῷ ἂν μᾶλλον.
Eod. ἐμβάλλειν.
36. δὲ ὀπίσω ἐκβάλλειν.
37. πέπανοι γίνονται, sublato ἐπι. ἀλλ' ἐπὶ τοῖς ἐκπταμ.
37. περὶ οὗ οὖν ὁ λόγος, οὐ χρὴ ἐνοχλέειν, sublato οὖν post χρή.
39. ἐμπυήσῃ pro ἐκπ.
40. κωλύει πιέζεσθαι ἐμβ. sublato ν & ἤ.
41. κρατῆσαι. ἢν δὲ μή.
42. γέγραπται ἤδη οἱ τρόποι οἵως χρὴ ἰητ.
43. post ἀποστήσεσθαι scriptum τῷ τρόπῳ τῶν ὀθονίων, sed subscriptis punctis deletum quod paulò pòst sequitur.
43. ὡς ἔφην, abest.
45. ὡς ἀπὸ δύο ἀρχῶν ὑποδεσμὶς ἐπιδεῖται.
48. ταῦτα εἰδέναι, sublato αὐτά.
49. κύκλωθεν περιθνήσκουσι.
P. 469. v. 6. N. p. 41. l. C. μὲν αἱ ἐμπυήσιες, τάχιστα.
9. ἀφικνεῖται, ἢ καὶ πλείους, τὰ μὲν γάρ.
12. ὅτι τι ἢ παραιρεθῆναι.
13. διεθεῖσαν.
15. σαφῶς γὰρ εἰδέναι.
18. γέγραπται ἐπὶ τῶν ἀποστησομένων.
20. γὰρ ἀεί, abest ἀεί.
21. ὅτι ἀνάγκη, sublato περ.
Eod. σώματα ταῦτα γίνεσθαι.
23. ὅσοισι δὲ μηροῦ, vel ὅσοισι.
26. ἐπίχολοι καὶ λιπαρώδεες.
Eod. οὐχ ἧσσον.
27. μὴ ἐμβληθεῖσι.
32. λήθειν ὁκοῖαί τινές εἰσιν.
33. εἰ δὲ ἀναγκάζοις.
37. ἰητρεύειν χρή, οἷσί περ κεφ.
38. σιτίου δὲ στερῆσαι.
39. ὕδατι.
41. λόγον ἐς φαύλην.
42. μὴ ἐμβληθῇ.
43. καὶ τὸ ἀπαιωρεύμενον.
44. ἀλλὰ καὶ προσάγειν, abest καί.

47. ἂν quod est ante ἐγγυτέρω sublatum & repositum post ἀγκῶνι versu 48.
P. 470. v. 3. N. p. 43. l. C. τὰ μὲν τῆς κνήμης.
Eod. ἄξιον λόγου.
4. ἀφ' οὗ περ πέφυκεν.
6. πολλὸν ὑπερβάλλει.
11. ὅτι καὶ εἰς τὸ ἔξω.
13. ἄνθρωπον χαμαί, ἢ ἐπὶ χαμαιζ.
16. φλεγμονὴν, καὶ διὰ τὴν φύσιν, ἢν μή τις αὐτίκα ἐμβάλλοι.
19. μεταβεβληκός.
Eod. ὀστέον τῷ ὀστέῳ τοῦ βραχ. sed subiectis punctis τὸ ὀστέον abundare indicatur.
20. ὑπερέχον ἐξέχει, pro ἔχει.
24. προσβάλλοντα περὶ τοῦ πήχεος ἐγγύς.
26. καὶ ἄνευ, abest καί.
33. οὕτως ἐμβεβληκόσι.
36. ὑπερεωρηθείη.
39. ἐμβληθείη δὲ ἂν καὶ ἀπό.
41. ἐκπαλήστερος οὐκ ἐκβαλ.
Eod. παρὰ τὴν ἐοικυῖαν φύσιν ἐκπίπτει κἢν μέγα τι ἢ τὸ κωλ.
43. ἐξεπάλησε.
46. σκληρὸν συνεστραμμένον.
47. ἀρκέει μὴ μέγα.
49. οὕτως ἐκπαλήσωσιν, ἀτὰρ καὶ ἢ ἐς τὸ ἰθὺ κατ.
P. 471. v. 10. N. p. 45. l. F. αὐτομάτως ἐμπίπτει, ἢν δέ τι φθάσῃ.
11. ὡς ἐν κεφαλαίῳ, sublato δέ.
12. καὶ ὀχλώδεα, abest καί.
26. οὐδεμίην. 18. κατέαγνυται.
20. ὁ τένων ὁ ὄπισθεν.
21. ὑπερέχει. ἢν δὲ ἀπαγῇ ταύτῃ ἢ ὑπερέχει. Erat autem hæc inscriptio, περὶ κατήγματος κεφαλῆς πήχεος καὶ βραχίονος.
23. ὡς ἐν κεφαλαίῳ. 24. ἐπίκαιρα ἀμφιβλᾶται.
26. ὀλίγα γε μὴν τοιαῦτα κατηγ.
27. κακοσινώτατον εἶναι, sublato altero πολλῷ.
29. ἐμβάλλειν καί, abest.
32. παραπλησίως τὰ τοιαῦτα ξυμφέρει. 33. ὁκόσα ἀπάγνυται.
35. ἐν τούτοισι δὴ καὶ παντάπασι, χρὴ τοῦτο ποιέεσθαι.
39. ἔτι δὲ πρὸς τούτοισιν εἰ ἄρα. 41. ὠφελοίη δὲ ὀλίγα.
43. τοιάδε, ἐπιδεῖν δέ. 47. ὄγκος ἐξορεῖσθαι.
48. ἵνα μὴ τὸ οἴδημα. 49. τὴν καμπὴν πολλὸν τὸ ὄθον.
P. 479. v. 6. N. p. 47. l. C. ἢν μὴ καὶ πυρετ.
7. τοῦ πήχεος ἀνειμένους.
8. ξυμφέροι. 10. τὸ σῖνος προστίθεσθαι.
11. τεκμαίρεσθαι χρὴ καὶ αἰεί.

LIBER HIPPOCRATIS περὶ ἄρθρων EMENDATVS AD EXEMPLAR MEDICEUM notatis & subscriptis variis lectionibus, Paginas verò & versus codicis Græci Basiliensis sequimur, nostris tamen etiam notatis.

Pag. 472. N. p. 47. l. F. In inscriptione post τὸ περὶ ἄρθρων, habetur ἐμβολῆς, & mox sequitur καὶ περὶ ὤμου, vel καὶ αὐτίκα περὶ ὤμου.
2. ab initio libri οὐδέ ποτ' εἶδον. in Med. οὔπω ἴδων.
Eod. διηχυρείω ἔγωγε.
3. οὐδὲ ἐς τοὔμπροσθεν.
4. οὐδὲ τοῦτο abest.
5. ὀλισθάνειν, καὶ μάλιστα ἐξαπατέονται.
23. παύτης abest.
24. μόγις, loco μόλις.
26. μασχάλην τι καὶ τῆς κλ.
Eod. ἔχοντα abest.
26. φαίνοιτ' ἄν.
27. τοῦ βραχίονος ἡ κεφαλὴ ἐς τοὔμπρ.
28. εἰς τὸ ἔξω καμπύλον.
30. ἐς τοὔμπροσθεν ἐκπέσῃ ἡ ξύμπασα.
32. περὶ οὗ οὖν ὁ λόγος, οὐδέπω ἴδον, οὐδὲ ἐς τοὔμπρ.
33. εἰ μὴ ἐκπέσοι.
35. ὅσοισιν οἱ ἰητροί.
Eod. καὶ ὡς ἄν τις, abest ἄν τις. quod v. sequēti 36. reponitur post κάλλιστα ἄν τις χρῷτο.
37. ὁ ὦμος abest ὁ.
38. αὐτοῖς ἐμβάλλειν, sublato ιν.
39. παράγουσιν παρὰ τὸ στῆθος.
40. καὶ ἰητρὸς ἂν ἐμβ. sublato ὁ.

41. τοῦ ἄρθρου τοῦ ἐκπεπτωκότος.
43. ἐμβάλλων, αὐτοῦ θέοι πρὸς τί.
44. ἢ εἰ αὐτὸς μὲν τῇσι.
44. οὕτω ποιοίη. ἕτερος δέ τις τιν.
45. ὑπερβάλλοντα τὸν πῆχυν.
47. τῇ δὲ ἑτέρῃ ὄπισθεν παρὰ τὸ ἄρθρον ἐρείδειν.
48. ὅμως ἀμφισβάλλουσι τὸ ἄρθρον.
Eod. οἱ δὲ τῇ πτέρνῃ, in marg. ἐμβολὴ πτέρνῃ.
Pag. 473. v. 1. N. p. 49. l. D. ἐφ' ὁπότερα.
2. ἐκπεπτωκοι.
6. πιοῦ τὸν ἐκκέηται.
Eod. πτέρνῃ ἱκνέεσθαι, sublato ἐξ.
8. μασχάλης ἀντιπίνοντες, ἐναντίοι εἰσί, sic erat in textu, sed subiectis punctis videbatur id non probari.
12. τῶν ἀρχέων τοῦ ἱμάντ.
14. καὶ μὴ ὑπὸ τὴν κεφαλήν. sic habebatur in textu, sed quod linea deletur.
15. ἔστι δὲ καὶ ἄλλη, in marg. ἐμβολὴ πτέρνης.
15 ἐμβολή, ἣ κατωμίζουσιν ἐς ἄνθρωπον, μείζω.
16. ὑπὸ τὴν μασχάλην.
17. κάμπτα ἐπιστρέψαι.
20. ὡς μάλιστα, ἐν τούτῳ, pro τάχιστα.
22. κοῦφος εἴη ἄνθρωπος καὶ προσεπικρεμασθήτω τούτῳ ὄπισθεν.
24. περὶ τὰ ὕπερα ἀναγκ.

28. μακρότερον τὸ ὑπερογκοδὲς, ὡς ἂν ἑστὼς ὁ ἄνθρωπος, μικροῦ δέῃ κρεμᾶσθαι ἀμφὶ τῷ ξύλ.
30. παρὰ τὸ ὕπερον.
31. τὶς περιβάλλων κατὰ τὸν αὐχένα.
32. ἐπιεικέως. In marg. μετρίως ἱκανῶς.
Eod. v. ἀτὰρ καὶ ἡ διὰ. In marg. ἄλλος τρόπος ἐμβολῆς ὁ διὰ κλίμακος.
34. ὁ ὦμος ἦν καὶ καταπεπήγῃ.
35. κλιμακτῆρι. In marg. τὸ πλάγιον ἐν τῇ κλίμακι ξύλον.
36. προσδιαναγκάσῃ.
37. κρατήσῃ μὲν pro quo ἰσχυρή. & in marg. ἄλλος τρόπος ἐμβολῆς κρείττων πάντων.
38. πενταδάκτυλον.
40. ἔχεται σμικρὸν ὑπέρε.
41. ἐπὶ τῷ μέρει, εἰ μὴ τῷ πρὸς ταῖς πλ.
43. ὑποτιθέμενον.
Eod. v. ἄκρον τὸ ξύλον.
46. καταπίναι τε.
49. στρωτῆρα. In marg. δοκίδα.
P. 474. v. 1. N. p. 51. l. D. σὺν τῷ ξύλῳ: sic v. 3.
5. παρὰ πολὺ κρατιστος. i. ἰσχυρός.
Eod. v. μοχλεύειν. ἦν sublato καί. μοῦνον ἐσωτέρω ἢ τὸ ξύλον.
6. τῷ ὀστέῳ.
12. ἀλλ' ὀλισθάνοι ἂν ἐξ. τὸ ἔθος.
14. χρὴ τὸ ξύλον οὕτως ὥσπερ.
15. βραχίονα σὺν τῷ ξύλῳ ὑπερβάλλειν.
17. τὸ αὐτὸ δὲ ποιέειν καὶ ὑπὲρ δικλείδος θύρας ἀναγκάζειν. χρῆσθαι δὲ χρὴ αἰεὶ τοῖσι τρόποισιν.
19. διενέγκαι μὲν γὰρ ἄν τι καὶ κοτύλη.
20. ἢ δὲ καὶ ἧσσον. πλεῖστον δέ.
21. ἐών. subiectis punctis obliteratur.
22. τῶν νεύρων τὴν ἀπάρθρησιν. ἦν χαλαρά.
24. ἐξίσταται.
Eod. v. κάθισται. αἰ ὠδύνως abest.
25. τὸ γῆρον καὶ σεσαρκωμένοισιν.
26. αὐτοὶ σφέων αὐτῶν.
27. ὅτι ταῦθ' οὕτως ἔχοι καὶ τόδε.
29. σφέων αὐτῶν λεπτότεροι.
29. καὶ βόες abest καί.
31. ὅτι πάντα τὰ τετράποδα μάλιστα πονέοισι, vel πάντων τῶν τετραπόδων βόες μάλιστα πονέοισι sublato ὅτι post βόες.
32. εἴνευ καὶ ἐκπίπτει.
33. δύνανται βραχεῖαν τὴν ποίην per οι. sic v. 36. 38.
35. παχείη μὲν ἡ περιβολὴ τοῦ χείλεος, παχείη δὲ καί.
36. ποίας.
37. μονώνυχα.
Eod. v. ἀμφώδοντα.
37. σαρκάζειν. In marg. δάκνειν τὰ χείλη.
38. βραχεῖαν ποίην.
Eod. v. τῇ τοιαύτῃ ἐχούσῃ.
40. διὰ ταῦτα οὖν ἐποίησεν.
Eod. v. ἀσπασίως ἔαρ ἤλυθε.
41. ἡ βαθείη ποίη φαίνεται.
42. τῶν ἄλλων ζώων.
43. καὶ γέρον ἢ διὰ ταῦτα.
44. περὶ αὐτέου, ὅτι πάντων.
45. ἐκπίπτει, καὶ θᾶσσον ἐμπίπτει, ἢ τοῖσιν.
47. σκελεφροῖσι, καὶ σεσαρκωμένοισι.
48. μυξωδέστερα δὲ τοῦ τύπου.
P. 475. v. 1. N. pag. 53. l. F. τέχνης ὀρθῆς.
2. οἷσι μέν τι ξυνῇ.
5. ἐπιμελέεσθαι.
6. τοῖσι τισιν γὰρ ἐκπίπτει.
Eod. v. μᾶλλον ἢ οἷσιν.
7. κατὰ πάντα τὰ ἄρθρα οὕτως ἔχει.
8. ὀλισθάνει.
9. ἰῆσθαι χρὴ τῇ κηρωτῇ καὶ τοῖς σπλήνεσι, καὶ ὀθονίοισι πολλοῖσιν ἐπιδέοντα.
12. ἀνακωχέῃ. In marg. ἀναπέζῃ.
13. οὕτω γὰρ ἂν ἑκαστάτω εἴη τοῦ χωρ.
15. λιπαρῶς. In marg. ἐν βραχεῖ.
16. τὸ ἰητρόν.
Eod. v. αὐτέου ὀνόματος, οὐ ταὐτὸ ἀποβαίνει.
18. ἀλλὰ διώρισαι περί.
19. μαλθακῇσι συμφέρει τῇσιν χερσὶν ἀνατρίβειν sublatis χρὴ & [illegible]

23. καὶ τῷ μὴ ὑγιεῖ πρὸς τὸ ὑγιές totum hoc obliteratum in Med. Cod.
25. ἀλλὰ τὰ αὐτοῦ τοῦ κάμν.
Eod. v. εἰρήσεται. sed adiecta nota deletur.
27. ταύτην. ἀλλὰ καὶ ὁμιλίῃ.
Eod. vers. ὀδύνης ἢ καὶ ὑπ' ἀλλοίης.
29. ὑγιηρὸν στῶμα σχήματ.
Eod. v. προσξυνιέναι pro οὖν καὶ συνοεῖν.
39. τοὺς πυκινὰ ἐκπίπτ.
40. ἀξιόχρεοι ἐόντες.
44. κατά τε τοὔμπροσθεν.
Eod. v. κατά τε τοὔπισθεν.
46. ἢ ἐς τοὔπισθεν.
48. χρὴ δέ. In marg. καῦσις ὤμου.
Pag. 476. v. 1. N. pag. 56. l. D. ἔπειθ' οὕτως ἀφελκυσάμενον τὸ δέρμα.
4. πλατυτέρας ταῖς ἐλκώσιας.
6. ἱκανῶς ἂν ἔχοιεν.
7. ταύτας μόνας τὰς ἐσχάρας θεῖναι.
Eod. v. φαίνηται εἶναι, abest εἶναι.
8. ὑπάλειπτρον. In marg. θλασμάτιον ᾧ ἂν τ' ὑπαλείψαιτο τοὺς ὀφθαλμούς.
8. διέρσαι διὰ τῶν καυμάτων. ἔτι ἀνελκυσμένου τοῦ δέρμ.
9. διέρσαι. i. διεῖραι, διερεῖσαι.
14. προσαπολαμβάνειν.
15. γὰρ ὁ κίνδυνος abest ὁ.
16. ἀδένων ὡς ἐπιπλεῖστον.
Eod. v. γινώσκειν δὲ καὶ τάδε χρὴ, ὅτι ἦν μὲν ἰσχυρῶς.
17. ἀνατείνῃς, οὐ δύν.
18. ἀναπέσῃ. οἱ δ' αὖ τόνοι, οὐ οὐδεμιῇ μηχανῇ.
19. ἔτι γὰρ πρόχ. abest γάρ.
22. ταῦτα μὲν τὰ κατὰ τήν.
24. ἵνα ἐσχάρας ἄν τις θείη.
26. πλείως χρὴ διακαίειν.
27. ὅπιθεν τε αὖ, ἄλλην.
29. πλείως.
Eod. v. βαθεῖαν δὲ μὴ κάρτα sublato δὲ ante κάρτα.
32. ξυμφέρει γὰρ πάντα τὰ καύματα. In marg. καύματα δηλοῖ τὰ καυστηριάσματα.
Eod. v. ἐπιεικέως.
34. ὠτειλαί τε εἴη, τότε.
36. πολλὸν χρόνον.
37. ὀλισθάνει.
38. καταπωρωθῇ.
39. ὁμοίως τῷ ὑγιέει.
41. διά τε ἑτέρην ξυμφορήν.
44. ταῦθ' οὕτως.
46. ἐκτανύσαντες.
48. λεπτὴ κατὰ τοῦτο μέρος. ὅταν.
49. ἐς τὸ πλάγιον.
P. 477. v. 1. N. p. 58. l. D. ὁκόσα δὲ abest.
4. τἄλλα ὅσα ἐκ τῶν τοιούτων.
Eod. v. ὅσοισι δέ. In marg. περὶ ἀκρωμίου.
6. ἑτεροίη γὰρ ἡ φύσις ἀνθρ.
7. ἐξαπατέονται μάλιστα ἐν τούτῳ.
8. προμηθέεσθαι.
9. ἰητροί, τἄλλα.
11. σφέας αὐτοὺς ἐμβάλλειν.
12. καὶ ἡ ἐπίδεσις τοιαύτη.
15. εὖ χρὴ εἰδέναι.
16. ἄλλως ἐθέλῃς.
Eod. v. οὐδεμίη οὔτε σμικρή.
18. ἐπεφύκεεν.
19. οὐδὲν ἐς ταὐτό.
20. γίνεται ὀλίγῃσιν ἡμέρῃσιν ἦν χρηστῶς.
21. κληὶς δέ. In marg. περὶ κλειδὸς κατεαγήσης.
30. τῆς κληίδος.
33. μέζον τὸ κακόν.
34. ἰητροὶ προμηθεύονται.
[illegible] καλυόμενοι. ad finem v. οἵ τ' αὖ ἰητροί.
[illegible] νάμενοι καλὰ τὰ χωρία ἀποδ.
[illegible] τετρωμένων. ἐν τούτῳ τε ἢ ἐπιπω.
[illegible] τι γίνεται. ἐπιδέσιος οὖν, sublato μέν.
[illegible] καὶ τάδε δεῖ προσιητρεύειν, hæc absunt.
[illegible] χρὴ πιέζειν, abest χρή.

41. τινες οἱ ἐπισοφίζοντι.
42. προσκαταδεῖν, ὡς καταναγκάζοι.
Pag. 478. v. 1. N. p. 60. l. C. ἐπιπωνύοντες.
Eod. v. περιβάλλοντες.
2. οἱ δέ τινες ὑ περὶ τὸ ζῶσμα.
3. ἄκανθαν κυκλεύοντες.
4. τὸ κάτημα.
Eod. v. ἐγγύς τι τῆς κατὰ φυ.
6. συγκάμψειν.
9. ἀναγκάσῃ.
10. αὖ τις δοκέοι ποιέειν.
11. εἰ πᾶσι μὲν τῆς ὀθονίων.
13. τὰ μὲν οὖν. In marg. πῶς ἡ κληὶς καταγνυται.
17. σμικρὸς γὰρ ὁ κυκλισμὸς, supra scriptum erat τοῦ ἡ κίνησις.
Eod. v. αὐτὸ τι γὰρ ἑωυτῷ ξυνεχές ἐστι.
23. ὅπου ἂν καταγῇ ἡ κληίς.
24. ἐς τοῦτο γὰρ ἐπιφορώτερον αὐτό.
25. κάτω ῥέψαι μᾶλλον.
26. ad finem versus ἐστὶ abest.
27. πρὸς τὸ ἀνω προσακτέον ἐστί.
30. πλευρῇσι ἐόντα ἀναγκάζοι ὡς μάλιστα ἄνω, ὡς ὅτι.
Eod. v. φαίνηται εἶναι, abest εἶναι.
32. ἐπιδέσει χρέοιτο περὶ τὸ τάχεος ξυναλθ.
33. αὖ ξυνίοι.
36. καταγείη.
37. καὶ ἐποχέεσθαι ἐπὶ τοῦ.
40. οὕτως, παρολισθαίνοι δὲ ἐς τὸ πλάγιον τὸ τοῦ ἢ τοῦ. i. ἔσω καὶ ἔξω.
43. ὅσα δὲ ἐκ τῆς ἄνωθεν παρολ.
45. ὀλίγῳ ὑποκέοιτο.
45. περιρρηδές. In marg. περικεκλασμένον.
46. εἰ ἄλλοι, abest εἰ.
47. ὁ δὲ ἰητρός. In marg. περὶ κλασμένου.
Eod. v. ἐμβάλλων.
P. 479. v. 6. N. p. 61. l. H. ἀγκῶνος. In marg. περὶ ἀγκῶνος.
6. ἀγκῶνος δὲ ἄρθρον παραλλάξαι μὲν ἢ παραρθρῆσαι.
9. ἐπιδέεται. In marg. ἤγουν ἐπιδεόμενος καταπίνεται.
11. περιάγειν, καὶ περικάμψαι.
Eod. v. ἅμα δὲ ὠθέειν.
12. καὶ προσωθεῖν ἐς χώρην ξυνωφελοίη.
16. προσεπιδέειν.
17. ὀδυνῶσιν. Eod. v. ἀγκῶνος δὲ μαλ.
18. ἐκτείναντα καταπίνειν.
21. σημήϊον κατά.
23. τρίτον, δακτύλων.
Eod. vers. ad finem τὴν ἑτέρην. ἡ δὲ ἑτέρη.
24. ἔργα. ὅτι πλείω.
Eod. v. μινύθησις.
26. τῷ πήχει πρός.
27. ἄκρα ὑποθέντα τὰ παρά.
28. πᾶσι θέναρσιν. 29. πυτίῳ τῷ χωμ.
29. τὰ μὲν ὅπισθεν ἐξαίφνης.
31. ἀμφὶ θεὶς ὀθόνιον ξυνειλιγμένον εὔογκον ξυγκάμπτοντα.
32. κληῖδες ἔπειτα τοῦ. Ad fin. v. κοινὸν δὲ τὸ σχῆμα.
33. δύναται δὲ καὶ ἐκ τοῦ διατ.
35. χρὸς δὲ ἄρθρον. In marg. περὶ χρὸς ἄρθρων.
38. ἢ τῷ θέναρι, ἢ τῷ πτέρνῃ.
38. καὶ ὠθέειν abest, sequitur πρόσω καὶ κάτωθεν κατὰ τὸ ἕτερον ὀστέον.
42. διέσῃ. βυπέοισιν κατ.
43. καὶ ἐς βυπίσω, καὶ ἐς τὸ πλ.
44. τῷ χρόνῳ δὲ κρατυνέεται ἐς χρῆσιν. ἴησις prius deletur.
45. καὶ τῷ πήχει, abest τῷ.
Eod. v. πλέοντα τοῦτο πυκνότερα λύειν.
47. καὶ μινύθησις.
Eod. v. πάντα πάντη ὡς ἢ τὸ ἔκπλωμα.
48. δακτύλων. In marg. περὶ δακτύλων.
49. ταινίῃσιν ὀθονί.
Eod. v. μὴ ἐμπισῶν δὲ.
P. 480. v. 1. N. p. 65. l. G. τὰ ὀστέα συνήρθρωται κάτω τοῦ ὀλισήματος.
2. γνάθος δὲ. In marg. περὶ γνάθου ἐξαρθρήσιος.
5. κεφαλέων.
7. ἅμα τι ἀπ' ἀμφοτέρων.
12. ασμοῖσί τε καὶ πτάνοισι, πρόσω τοῦτο ἄρθρον ἐπισημ.
13. γίνονται ἐν ἄλλῳ λόγῳ, sublato καὶ.
15. ἄνθρωπον χαίνειν.
21. πολλάκις ἐν χασμήσει.
Eod. v. καὶ ἄλλαι πολλαὶ μυῶν.
22. ἐκπίπτει ἀρ προέχεται γάρ. In marg. ἐμβολὴ γνάθου καταγείσης.
22. δῆλον δέ. In med. δῆλον μὲν οὖν ἐκ τῶνδε μάλιστά ἐστιν. ὁκόταν ἐκπέσῃ.
In marg. δῆλος δὲ πᾶσι δέ.
24. pro φαίνεται erat γίνεται.
27. τὴν κάτω γνάθον.
29. ξυμπαράγειν καὶ ξυνδιδόναι, ferè ξ pro σ reponitur.
30. τὸν νόον. χρὴ μὲν γάρ.

Eod. v. ἐς τὴν φύσιν.
36. In marg In Mediceo hæc inscriptio est περὶ ἀμφοτέρων γνάθων ἐξαρθρήσεως.
35. σκυτίνας ὑποκεφαλαίῳ ὡς πληρεστάτῳ. ἵνα ὡς.
37. αἱ γένυες πύπισιν.
39. ξυμφέρει ὡς τάχιστα ἐμβάλλειν.
43. ἣν δὲ καταγῇ ἡ κάτω. In marg. περὶ τῆς κάτω γνάθου καταγείσης.
45. καὶ ἣν διεστραμ.
46. ῥᾶμμα καὶ κεκινημένοι.
47. ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πλείονας μάλιστα μὲν δὲ χρυσίῳ sublato δή.

48. ἐστ' ἂν κρατυνθῇ τὸ ὀστέον. εἰ δὲ μὴ, λινῷ.
48. ὀλίγοισιν, subiectis punctis obliteratum.
P. 481. v. 1. N. p. 68. l. F. μακρὰ μὲν ὠφελέοι ἄν.
2. πυκνὰ δὲ παρὰ τὴν γλῶσσαν, ἐσματέεσθαι χρή. τοῦ ἐν βάθει ζητέει.
4. ἣν δὲ ἀποκαυλισθῇ. In marg. περὶ ἀποκαυλισθέντος ὀστέου τῆς κάτω γνάθου. 2. è regione huius versus, τὸ μὲν ματέεσθαι, ζητέειν ημαρτ. τὸ δὲ ἐσματέεσθαι, τὸ ἐν βαθεῖ ζητέειν.
5. τὸ ὀστέον οὕτω καθάπερ. ad fin. vers. ὡς προσθεν εἴρηται
6. ξυλλαμβάνοιεν ἐς τὸ ἀτρεμέειν, sed subiectis punctis mirus probatur hæc lectio.

6. προσκέπτη δὲ καὶ ἣν ἴσως ὀρθῶς.
7. ἀτρεκέως διηγέεσθαι ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ὑποτυπέεσθαι χρὴ ἐκ τῆς χειρ.
8. ἣν μὲν νηπιώτερος ὁ τεθεὶς ᾖ, ἀρκέει τῷ λοιπῷ χρῆσθαι.
9. δέρματι. τεμόντα δὲ χρή.
10. ἁρμόζοι.
11. προσκολλῆσαι τὸ δέρμα ἄκρον πρὸς τῆς γνάθου τὸ ἀποκεκαυλισμένον ἀπολείποντα ὡς δάκτυλον.
12. ὀλίγῳ πλέον.
14. ἀπολείποντα καὶ τῆς που ἀπὸ τῆς βώμ.
15. ἀπέλειπεν.
16. ἔνθα συνάπτεσθαι vsque ad ἱμάντων inclusiuè hic versus abest cod. Medic.

18. καταπίνοντα καὶ τοῦτον χρὴ τὸν ἱμάντα.
19. τὸ γένειον, ἐς ὅτι μάλιστα μὴ ἀπομυλαίνῃ ἡ γνάθος.
20. παρὰ τὸ μέτωπον. Ad fin. v. ὡς ἂν ἀτρεμοίη τὰ δεσμά.
22. ἄχρις ἡμερῶν.
24. τάχεος γὰρ ἐπιπωρῦται, ὡς καὶ τἄλλα.
25. ξυμπαίνων. Ad fin. v. αὕτη ἡ διάτασις ἡ ἀπό.
27. μὴ ξυν νόῳ.
30. ξύμφυσιν.
32. pro λεκτέον est εἴρηται.

32. ἣν οὖν διαστῇ. In marg. περὶ διαστάσεως τῆς κατὰ τὸ γένειον γινομένης συμφύσεως.
34. χρὴ ἐς τὸ ἔσω μέρος.
35. διατεινάμενον, ταῦτα.
36. ἤξει, ἣν εἴ τις εἰς ἔχοντα ἐς ἄλληλα τὰ ὀστέα παραναγκάζῃ τι πάντα.
37. πάντα τε τοιαῦτα ὑπομονή.
Eod. v. καπρθώσης.
41. ἐπὶ δεξιὰ γὰρ νομίζ.
42. ἣν ἡ δεξιὴ χεὶρ προσηκῖται.
44. διαστροφὴν δὲ ἴσχουσιν οἱ ὀδόντες καὶ σιναροὶ sublato δὲ, καὶ ἀχρήϊοι.

45. ἣν δὲ ἡ ῥίς. In marg. περὶ ῥινὸς καταγείσης.
47. καὶ μάλιστα, abest καί.
Eod. v. γὰρ αὕτη ποικιλωτάτη, sublatis ἐστιν & ἡ.
48. διαλείψας.
Eod. v. ῥινὸς καταγῆς.
P. 482. v. 5. N. p. 71. l. G. ἂν ἔπειτεν. τοῦτο δέ.
7. ὠφελήσειεν, ἀλλὰ καὶ βλάψειε μᾶλλον. οὐχ οὕτως γὰρ εὐξυναρμόστου ἐστιν ἐς τὸ ἐπὶ θάτερον.
10. γίνεται. In marg. δέεται.
10. ὀχλεοιδεστέρη.

12. μὲν τὸ θλάσμα πελιδνόν.
12. ἀπὸ δύο ἀρχέων.
13. περιβάλλειν.
Eod. v. ἀρίστη μέν τοι. In marg. αἱ ὀρθώσεις καταγείσης ῥινός.

14. καταπλάσσειν τὸ πίεστρον. χρὴ δὲ ἣν μὲν ἀγαθὸν ἔῃ τῶν πυρῶν.
17. ὁκόσοισι μὲν ῥὶς ἐς τό.
In marg. περὶ καταγείσης ῥινὸς εἰς τὰ κάτω.
18. ἀνωθέναι ἢ διόρθωμα.
20. μὴ ἐς τοὔμπροσθεν τῆς ῥινὸς ἀνάγοντα.
22. καὶ ἣν μὲν πάνυ ἐν τῷ ἔμπροσθεν vel τοὔμπροσθεν.
23. οἷόν ἐστι καὶ εἴσω τῶν μυ.
24. πίεστρον ὀθονίου ἀνειλίσσοντα.
27. πρῶτον καὶ ἔξωθεν ἀναπλάσσεσθαι καὶ εἴσω ἀφειδήσαντα χρὴ ἀναγαγεῖν ἐς τὴν ἀρχαίην φύσιν.
29. ἀναπλάσσεσθαι.
Eodem verſ. αὐθήμερον. εἰ δὲ μή, ὀλίγῳ.
30. παραβάλλοντα γὰρ χρὴ τοὺς δακτύλους ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ κατὰ φύσιν.
31. ξυναναγκάζειν.
32. διορθοῦντα abeſt in cod. Med.
33. ἄλλος ἐστὶν πίεστρος εἰ θέλοι καὶ μελετᾷν καὶ τολμᾷν, ὡς οἱ δάκτυλοι αὐτοῦ οἱ λιχανοί.
35. ἐς ἂν κρατυνθῇ.
Eodem verſu, εἰ δὲ μὴ vſque ad εἴρηται incluſiuè. aberat hic verſus in textu cod. Med. ſed in marg. reſtitutus.
36. οὕτω γὰρ ὡς κάλλιστα.
38. οὐδεμίην πω ῥῖνα ἴδον, ἣν τις οὕτως καταγεῖσαν.
Eod. ver. διορθρωθῆναι.
39. ἄλλα γὰρ οἱ ἄνθρ.
40. πολλοὶ ἀποτιμῶνται.
40. τολμέωσιν.
41. θάνατον δεδοίκασι.
42. ἡμέρῃσι ἐπικρατύνεται.
42. ὁκόσοισι δέ.
in marg. περὶ ῥινὸς ἐς τὸ πλάγιον καταγείσης.
43. ἡ μὲν ἴησις ἡ αὐτή. τὴν δὲ διόρθωσιν, δῆλον ὅτι χρὴ ποιέεσθαι, οὐκ ἴσον.
44. ἐγκεκλιμένον ἐς τὴν φύσιν ὠθέειν ἔκτοθεν ἀναγκ.
45. καταρθώσας εὖ εἰδότι.
46. αὐτίκα κατορθώσιος οὐχ οἷόν τι μὴ οὐχὶ διεστράφθαι. τὴν ῥῖνα.
48. τῶν σμικρόν.
P. 483. N. p. 73. l. C. ὑπογίνηται πυτίοισι δεῖ τῷ ἑαυτοῦ χρε. & ὁμοίως quod eſt in fine verſus repoſitum poſt ἐπικειμένη.
2. ἣν δέ που κατά.
In marg. περὶ ῥινὸς καταγείσης κατὰ τὸν χόνδρον.
3. ῥῖνα ἄκρην παρεστράφθαι.
4. In fine verſus, ὀδμήν.
5. ἴσχει, ἄλλο τί καὶ πρόσ. & abeſt μήτε ante ἄλλως.
Eodem verſu, πλεύμονος.
7. λοπόν. In margine, λοπὸν οἶμαι λέγει τὸ λέπυρον τοῦ χαρχηδονίου τρυφίου.
7. ξυμφέροι.
8. ἐς τὸ ἔκτοθεν.
9. ξυμφέροι.
Eod. verſ. ὀλίγῳ τείνειν.
9. Ad finem verſus. τὴν ῥῖνα δεῖ εἶναι.
10. οἶμαι, ὅτι κάτωθεν.
12. καταδεῖν.
13. ἀντίρροπον.
14. ῥινός. καὶ γὰρ ὁκόσοισιν ἐς τό.
15. τὴν ῥῖνα προσκολληθῆναι.
16. ὅσοισι δέ.
In marg. περὶ ῥινὸς καταγείσης σὺν ἕλκεσι.
17. εὐαλθέα.
In marg. εὐπρεπέστατα τῶν πιεστῶν τὰ πλατέα ἐστίν.
18. τὴν δὲ διόρθωσιν.
19. δακτύλοισι ἐν τοῖσιν ἔπειτα χρόνοισι.
21. κωλύει χρέεσθαι.
22. ἐπιφλεγμήνη. ἀλυπότατα γὰρ ἐστίν.
22. ἣν δὲ οὖς καταγῇ.
In marg. περὶ ὠτὸς καταγέντος.
22. ἐπιδέσιες μὲν πᾶσαι.
23. περιβάλλει.
Eodem verſu. μᾶλλον πιέζης πλεῖον κακὸν ἐργάσεται.
25. βαρύτατα τὸ ἐπίπαν.
26. τούτων δὲ ἥκιστα οὖς καταγῇ.
27. ἄριστα μὴν, ἢν πρ.

28. ἀγαθὸν γὰρ φάρμακον ἐστὶν ἐνίοτε. καὶ τὸ μηδὲν προσφέρειν.
29. ἐπικοίμησιν φυλάσσεσθαι. ἰσχναίνειν δὲ τὸ σῶμα.
30. κίνδυνος ἔῃ, ἔκπυον τὸ οὖς.
31. καὶ εὐήμετος ἢ ἐμέειν καὶ ἀπὸ συρ.
31. συρμαϊσμοῦ.
In marg. τὰς μετρίας κενώσεις οἱ παλαιοί.
34. χυμὸν ἴσχει τὸ οὖς.
36. ἐν κεφαλαίῳ εἰρῆσθαι, καὶ τἄλλα πάντα τὰ μυξώδ.
37. ἅπτεται γὰρ γλίσχρα.
41. ὅσα γὰρ ὑδατώδεα.
42. στομούμενα, ἢ καὶ ἀλλοίας.
44. πάσης δὲ μοτώσιος.
44. ἰητρεύειν δὲ ἀναίμως ſublato ἤ.
46. Pro σκληρὸν, ſcriptum erat in textu ὀχλώδες καὶ μοχθηρόν.
46. γίγνεται δὲ ταῦτα δι' ἐκείνας.
47. σπόνδυλοι.
In marg. περὶ ἐξαρθρήσεως σπονδύλων.
48. οἷσι μὲν ὑπὸ νοσημ.
49. προσφύσιος κυφοῦνται.
49. μετεξέτερα.
P. 484. v. 2. N. p. 77. l. A. φλεβί. οἷς ἂν τὰ κυφώματα λύηται.
Eod. verſ. καὶ ἐν τοῖσι κατὰ βου.
3. καὶ ὅσοισι μὲν κυφοῦται.
Eodem ver. initio. ἢ διχεύντρ. abeſt ἤ.
4. πλευθῆναι.
Eod. verſ. ξυναύξεσθαι ἐθέλει.
6. ὅσοισι μὲν ἂν ἡ ἀνωτέρω τῶν φρενῶν τὸ κῦφον.
9. καὶ γὰρ δὴ καὶ ἀναγκάζονται.
11. καὶ οὕτω ξυμβάλλεται ἐς τὸ ἔσω ῥέπον.
13. ἢ οἱ ὑγιέες.
Eod. ver. τὸν πλεύμονα.
15. ξυστροφαὶ γίνεται οἷσιν ἂν κοινω.
18. κατὰ βουβῶνας. abeſt κατά.
18. πυτίων οὐδέτερη.
20. πυτίοισιν.
21. βραδύπεπτα καὶ ἀπλ. καὶ ἀγονώτεροι.
22. τὸ σῶμα ἡ κύφωσις γένηται.
Eod. ver. τῆς νούσου.
23. καὶ τοῖσι νέοισιν, ἢ πλεῖον.
Eodem ver. 24. ἐπίπαν μὴν τοιαῦτα πάντα ἐστί.
25. καὶ ὑγιειρῶς τὴν κύφ.
26. περιτρέπεται.
27. ἐς τὰ πλάγια.
28. ξυστροφαί.
29. ξὺν τῇ νούσῳ.
30. χρονίοισι τοῖσι κατὰ πνευ.
33. καταστάσιες, οὐδένα πω ἐξίθυναν.
Eod. v. χρέονται δὲ οἱ ἰητ.
35. ἢ ῥιπτεόμενον.
40. σκευάσας καλῶς κατασείσει. καὶ ἐξιθυνθῆναι ἔνια.
41. ὁκόσοισι μὲν σὺν ἐγ.
In marg. ἡ ἔγκλισις τοῦ αὐχένος κύφωσις.
42. γίνεται.
43. σμικρὸν γάρ.
45. καταρροπίη. ἢ ἐπὶ ταῦτα.
Eod. v. πυτίοισιν.
46. ὥς ἐθέλοι κατασ.
Eod. v. τὴν μὲν κλίμακα χρὴ σκυτίοις ἐν ὑπο. καταστορέσαι.
Eod. v. καὶ ὀλίγῳ πλ.
49. κατακλῖναι.
P. 485, 1. N. p. 78. l. G. διαβεβαιῶνται. In marg. ἐπικείμενον τὸν ἕτερον τῷ ἑτέρῳ.
3. περιβάλλειν.
Eod. v. μὴ κωλύσωσι τὴν κατάστασιν.
4. πλευρὰς παρατείναντα, προσκαταλαβεῖν πρός.
5. ἢ πρὸς τύρσιν. abeſt ἤ.
In marg. τύρσις πύργος ἐστὶν, ἢ προμάχος. ἀέτωμα δὲ, ἡ ἐν στεφάνῃ τοῦ δώματος.
6. ἵνα ὅκου. abeſt ὅκου.
7. εὐπαιδεύτους εἶναι χρή.
8. ἐπὶ γῆν ἀφίξεται.
Eod. v. προσπεσεῖν.
10. ἀπὸ τραχήλου.

Eod.v. ἀηδὲς μὲν καὶ μακρολογεῖν.
11. Pro μάλιστα, κάλλιστ' ἂν ὧς.
12. ἐπὶ πόδας κατασείειν λοιπά.
13. ταῦτα. ἱμάσαι δὲ χρή. ἐρεῖσαι.
16. προσδῆσαι καὶ μὴ πρὸς τὴν.
18. κωλύσουσιν οὔτι.
20. κλίμακι κατασεισθῆναι.
21. πυλεῶ. πυλεῶ.
23. νυσήματα.
28. αὐτὸς τὸ ὀνωτ.
Eod.v. ἐλύτρωται ἐλύτροισι. σκεπάσμασι.
29. ἐν ἄρθροισι γεγιγγλύμωνται.
In marg. γιγγλυμοειδῶς κεῖσθαι.
31. ἐν ἔσωθεν ἔξω.
34. πλευραὶ δὲ προσπεφ.
36. ῥοιβοειδέα τε.
38. τῶν φρενῶν. subscriptis notis deletur.
41. ἰθυλόρδα.
42. τῶν ἔσωθεν μερῶν, αὖ δή.
43. ἰθυκυφή.
44. ἐκφύσιας ἔχει τῶν ὀστέων.
49. οὕτω δή ἂν ἀπόλοιτο.
P. 486. v. 2. N. p. 82. l. B. τοιαύτην τὴν ἔξωσιν.
3. αὐτὸ καταγλῶσαι, πρίν.
9. ἐμβαλεῖν οἷόν τε πρόδηλον τὴν πίεσιν ὅτι κατασείσει, εἴτ' ἄλλῳ τρόπῳ ὑπ' οὐδενί, εἰ μή τις διατεταμένων τῶν ἀνθρ.
10. εὐμασσάμενος.
In marg. ἐμβαλών.
13. εἴσωθεν ἐνέπεσον.
13. τελέως ὑπερβαίνετε.
14. δέεται ἐμβολῆς.
16. οἴονται γὰρ τὴν ἄκανθαν.
19. πάντων τῶν ζώων.
19. οἱ δὲ σπόνδυλοι πολλοὶ προσσυτ.
20. ἐπὶ τῷ μεγέθει.
20. εἰς τοὔμπροσθεν.
22. καὶ διὰ τοῦτο.
24. καμπύλλεσθαι.
Eod.v. ταύτῃ γινομένης τοῦ δέρματος.
25. Erat in textu ἐκθραίνειν. ut ver. seq.
In marg. verò ἐκθράσσει.
25. ἣν δὲ λορδαίνωσι.
26. τὸ δέρμα ταύτῃ κατὰ τὸ τρῶμα γίνεται.
26. ὀστέα ἧσσον ἐκθραίνεισι.
27. ψαύσῃ αὐτῶν, κατὰ.
29. ἐπιπωρῶνται.
30. χαῦνά ἐστι. σκολιαίνεται μέν.
In marg. πᾶσαν διαστροφὴν ἐνταῦθα χρὴ νοεῖν.
35. ἣν ἕκαστος. abest ἣν.
Eod.v. ἀθρόον δὲ πολὺ φαίνεται. διὰ οὖν.
36. κυκλώδης αὐτῶν ἡ διαστροφή.
38. καὶ αἵ τε τῶν abest καί.
39. πηχέει αἰωτέρω.
Eod.v. μετρίως ἔχοι.
42. ἣν δὲ ἐνδέχηται καὶ πολλῷ καὶ θερμῷ λοῦσαι.
44. ἱκανῶς πλατέει τε καὶ μακρῷ.
48. ἁρμόζουσαι τὸ μῆκος τοῦ ξύλου.
P. 487. v. 2. N. p. 85. l. G. πλατεῖ.
3. ὡς ἐγγυτάτω τῶν ἰσχίων.
4. ἱμάντων προσδῆσαι πρὸς τὸ ξύλον τὸ περὶ τῶν ποδῶν. ἔπειτα. sine καί.
6. κατάτασις ποιήσεται, ἣν χρηστῶς σκευασθῇ. ἣν μὴ ἄρα.
7. βούλοιτο σίνεσθαι. τῶν δὲ ἰητρόν.
8. ἐπὶ τὸ ὕβωμα.
8. Ad finem versus. προσεπιθέντα. τὸ θέναρ τῆς ἑτέρης χειρὸς καταναγκάζειν.
9. πέφυκε.
11. ἐπὶ καὶ διέξεσθαι, ἵνα ἐπὶ τὸ κύφωμα αὐτοῦ. ἅμα.
Ad finem ver. 11. καὶ ἐνσεῖσαι μετεωρ.
13. ἀμφὶ παλαιστρην.
15. κατορορυγμένον.
17. ἐπὶ μὲν τὸ ὕβωμα.
Eodem ver. ἢ πρύχειν. Eod.ver. ἢ σμικρόν.
20. ἐξέστηκε.

21. τοὺς δὲ καταπατεῖν.
24. σμικρόν.
25. καὶ ἐς τὸ ἰσχυρότερον.
30. καὶ οὕτως ἂν ἱκανῶς κατα.
32. τὰ δὲ συνεληλυθότα κατὰ φυσ.
33. ἐγὼ ἔχω. abest ἐγώ.
34. οὐδὲ δικαιοτέρας.
35. αὖθις δὲ καὶ κατά.
37. προσπαρέσχοι.
37. ἐπειρήθην δέ. In marg. περὶ τῆς ἀσκοῦ.
38. ὑποθεὶς ἐπὶ τὸ ὕβωμα.
39. κἄπειτα αὐλῷ ἐκ χαλ.
39. ὑποκείμενον, ἐνιέναι φῦσαν.
43. ὁ μὲν ἀσκὸς ἐκυρτοῦτο ὑπὸ τῆς φύσης. ὁ δὲ ἄνθρωπος.
43. ἐλορδαίνετο ἢ ξυνέφερεν.
44. ταῦτα τὰ μαθήμ.
45. ὁκόσοισι δὲ ἐς τό. In marg. περὶ τῆς ἔσωθεν τῶν σπονδύλων ἐξαρθρήσεως. καὶ ὅτι εἰ εἰς τὸ εἴσω ἐμπέσοι σπόνδυλος, θανάσιμον.
46. βαρέος, ὡς μὲν ἡ ὁδείς.
48. ὥσπερ δὲ καὶ πρόσθεν.
49. τοῖσι τύποισι.
P. 488. v. 1. N. p. 86. l. C. μᾶλλον ψύχεται.
Eod.ver. ταῦτα μᾶλλον ἐκείνων.
4. ἀκρατέες καταπεναρκωμένοι.
5. καταστῆσαι. εἰ μή τινα ἡ διὰ τῆς κλίμακος κατάτασις. sublato καί.
6. ἡ κατάτασις.
Eodem ver. ὀλίγῳ πρόσθεν.
7. κατατάσει οὐδεμίην. γένοιτο.
10. ἐνιεμένη.
Eod.vers. δυνηθείη.
11. ἔσω ῥεπόντων σπονδύλων.
12. τῆς γραμμῆς.
Eodem versu, αἱ ἀπωσιν.
14. τρόποις τε ἀλλοίων κατάστ.
15. εἰ τῶν ἁρμόζειν ἂν δοκέοντας μᾶλλον τῷ παθήματι.
16. ἀθρόον δὲ ξυνιέναι χρὴ περὶ τῆς τοιούτου.
17. λορδὸν ῥέψαντα.
Eodem versu, σινάμωρα.
18. οὐ γὰρ ἐντείνει.
20. ταῦτα τοι ἀμφότερα ποιέει. καὶ ἄλλα πολλὰ πρόσγ.
21. καὶ ὅρα ἴσχεται αὐτοῖσιν, οἷσιν ἂν μή.
22. ὕβωμα, μήτε εἴσω μήτε ἔξω.
Ad finem versus, ἐς τὴν ἰθυωρίην.
24. ἰητρικῆ ἂν τὰς τοιαύτας κατόδοι.
Eod.vers. ἀσινέα ἐστὶ καὶ καθ' ἑαυτὰ τὴν κρίσιν.
25. σινάμωρα.
27. οἷσι μέν.
In marg. περὶ πλευρέων κατήξιος.
27. πλευρὴ ἢ μία ἢ πλείονες.
31. τοῖσι τοιούτοισιν.
33. κρεμασμὸν μὲν abest μέν.
34. ἔξωθεν τε αὖ φαύλη ἐπίδεσις ἀρκέει τοῖσι τοιούτοισι.
35. ἐπίδεσιν ἐπιδεῖν. ἢ καὶ ἔελ.
36. τῶν τοιούτων τῶν ὀστέων, ἀμφιθλασθείσης μέν τι τῆς σαρκός.
37. ἢ ὑπ' αὐ πρείσιος. ἢ ὑπ' ἄλλου τινὸς τοιούτου τρόπου.
39. τόνοι ἀπὸ τῶν ἐν τῷ σώματι ἐπικαιροτάτων τὰς ἀφορμάς.
40. πολλοὶ οὖν ἤδη βηχ.
42. τοιοῦτον ἐπεχέετο ἀμφιθλασθείσης.
43. ἡ πλευρή. abest ἡ.
44. τρώμασι ἢ τοῖσι ἑτέροισι.
45. πλευρὴ κατεηγῇ αὐτέοισι.
48. ἐπιδέεσθαι τε τὸ χωρίον τὸ θλασθέν.
P. 489. v. 1. N. p. 88. l. B. τοῦ θλάσματος. κηρωτῇ δὲ ὑπαλείφειν.
2. ἐρείδειν δὲ μετρίως.
3. κατὰ τὸ θλάσμα.
10. ἀρκέει ἐν εἴκοσιν.
11. προτεκμαίρεσθαι χρή.
12. ἀμφιθλασμένα.
13. ἀμφιθλασθῇ μυξῶδες.
14. καὶ μὴ εὐεξίη ποτέ.
15. νοσηρότερον.
18. καὶ διὰ τοῦτο τῇ ἐπιδέσει χρέεσθαι.
19. ἅμα δὲ ἐπὶ πουλὺ προσηκούσῃ.

20. θλάσις ἐγγενόμενον.
Eod. ver. χωρίον. ἅψηται δέ.
24. οὐδὲ ὅπου χρὴ καίειν. ad finem versus ὀστέω δοκέει εἶναι τὸ θλάσμα.
sic vbique pro φ reseruatur θ.
25. σφακελίζῃ τὸ ὀστ.
28. ἣν ὁ μηροῦ ἄρθρον.
In marg. περὶ μηροῦ ἐξαρθρήσεως. vel περὶ μηροῦ εὐπεσόντος ἐξ ἰσχίου.
30. ὁκόσοισι μὲν οὖν ἂν ἐς τὸ ἔσω ἐκβῇ, μακρότ.
31. εἰκότως. ἐπί τε γὰρ τὸ ἀπό.
32. κτένα ἐπὶ τοῦτο ἡ ἐπίβασις.
34. ἅτε ἔσω ῥεψάσης.
38. παροξυνέεσιν.
40. ἔκδηλος.
41. καταπωρωθῇ.
42. γίνεται καὶ ἡ ὄχησις δὲ πλείστη.
45. ἀπωθέοι ἂν τὸ σῶμα τὸ ἄλλο, ἐπὶ τοῦ σιναροῦ σκέλεος τὴν ὄχη.
44. Pro κυλλοὶ Gal. κοιλοί. Sed in margine repositum κυλλοί.
P. 490. v. 1. N. p. 40. l. B. αἱ περιΐδεσθαι αἱ αγκάζονται.
2. ὀχέεται. In cod. Med. ἔγκειται in textu.
In marg. verò ὀχέεται.
5. ἐν τοιούτοισιν οὖν τοῖσι σχήμασιν.
7. ὅκως ἂν ῥήιστα.
11. ὑπὸ γὰρ κατ' ἰθυωρ.
14. βαίνοι τις. τῇ δέ.
16. ἔβοισιν οὖν μήπω τι τελειωμένοισιν.
17. τὰ ὀστέα.
18. μάλιστα δὲ τὸ τοῦ μηροῦ.
23. τετελειωμένοις εἴρηται, οἵη τις ἡ ὁδοιπορίη.
23. νηπίοις ἐοῦσιν.
24. Pro φαίνεται erat γίνεται.
26. καταβλακεύουσι.
In marg. καταπληγοφροῦσι.
27. ἡ ξυμφορὴ αὕτη γίνηται.
28. ὑγιέϊ σκέλει.
32. μᾶλλον δέ τι.
33. ἐπὶ πολὺ πᾶσι μυθολογοῦσι δέ τινες, ὡς αἱ ἀμαζονίδες.
In marg. περὶ τῶν ἀμαζονίδων.
35. ἐπιβουλεύει τὸ ἄρ. τῷ θήλει.
Ad finem versus, ἄρα τουτέοισι.
36. σκυτικῆς ἔργα.
37. ταῦτα ἐστίν, ἐγὼ μέν.
Ibid. ὅτι δὲ γίνοιτο ἄν.
38. ἰσχία καὶ μέζον. Ad finem versus, κατὰ δὲ τὰ γωνίατα διαφέρει sublato δὲ quod præcedit.
40. ἴδιος ἐστί. κυλλοῦται μὲν γὰρ μᾶλλον, οἷσιν ἄν.
42. ἐστάναι.
44. οἷσιν μὲν οὖν τὸ κατὰ τὸ σφ.
45. τρώματός ἐστι. τὰ δέ.
47. οὐκ ἐθέλει ξυναύξ.
48. ἀλλὰ βραχύτερον.
P. 491, v. 1. N. p. 92. l. B. ἠδύνατο. ὡς καὶ τῷ κυλλῷ.
2. ὀστέα τούτων.
5. κατὰ τὴν κνήμην.
7. σκέλεϊ ἢ δύναιντο.
8. πλὴν ἢ τὸ τοῦ μηροῦ. καὶ ἂν ἧσσον ἄσαρκα.
8. πολλῷ ἢ εἰ ὑγιέα ἦν.
9. Ad finem versus, ἐγένοντο ἢ ἐκ γενεῆς.
10. καὶ πρὶν πλεονασθῆναι.
12. τῷ ἄρθρῳ τοῦ τρώματος.
13 βραχύτερον ἐγένετο.
14. ὅτι αὖ χεὶρ ἄκρη ἔτι πηλοτέρα. sed deleatur ἄκρη.
15. ξυναυξανόμενα.
16. τὰ τε ξυναυξόμενα, ξυναύξεται.
17. μέγα προσωφελέει. ὅσα γάρ.
18. συνεργάζεσθαι. sed deletur συν.
18. ὅσα περ καὶ τῇ ἑτέρῃ.
20. κοῦφα αὐτέοισι.
21. κατὰ τὸν πῆχυν. abest κατά.
24. ἔσται καὶ ἐν τοῖσιν.
25. οἷσι δ' ἂν ἐς τὸ ἔξω τοῦ μηροῦ ἡ κεφαλὴ ἐκ reg. in marg. περὶ τῆς ἔξωθεν ἐξαρθρήσεως τῆς τοῦ μηροῦ κεφαλῆς.
27. ὅτε εἴσω ἐκπέπτωκεν, ἀλλὰ παρ' ὀστέον.
29. πυγάδα.
Eodem ver. κοιλότερος.
Eod. v. pro γίνεται erat φαίνεται sed expunctum.
30. γλουτὸς ὑποκυρτότερος.
33. δύναται.
37. ὀχέειν δὲ τὸ σῶμα δύναται.
38. ἐκπέπτωκεν.
40. ἐκκεκλεῖσθαι.
41. ὅπως οὖν πρὶν ἢ μὲν λάβῃ.
44. διὰ οὖν τὴν χρῆσιν.
46. αἱ κατὰ τὸ ἔσω μέρος.
49. ἐκπεσὸν μὴ ἐμπέσῃ. ἢ καὶ ὑπό. sublatis ἤδη & δὴ ante ἐμπέσῃ.
P. 492. v. 1. N. p. 93. l. G. ἐκπτώματα.
3. ἐπισφακελίζῃ.
4. Pro γίνεται erat φαίνεται sed deletum.
8. ταῦτα μὲν τοιαῦτα γίνεται. ἢν ἐπιμελέως μέν.
9. πρὶν κρατυνθῆναι.
10. ἔπην κρατυνθῶσι. vt versu priori.
15. ὀλίγον ἐπὶ τοῦ.
17. Ante εὔσαρκα δέ. habetur τοῖσι τοιούτοισιν. ἅμα γὰρ εὔσαρκα τὰ σκέλεα γίνεται.
20. Post φαίνονται habetur καὶ ῥαιβοὶ οἱ μηροὶ sed obliteratur & deletur.
22. ἢν οὖν μὴ τοῦτο γίνηται.
23. οἷσι δὲ ἂν ἐς τοὔπισθεν.
In marg περὶ τῆς ὄπισθεν ἐξαρθρήσεως τῆς τοῦ μηροῦ κεφαλῆς.
24. ἐκπέσῃ.
26. ἐκτανύουσι sic emendatur v. 29.
34. καὶ τὴν τοῖς ξυμπ. abest τήν.
35. ἀλλὰ περὶ μὲν οὖν τούτων.
41. φαίνεται.
Eod. v. ἐγκεκλιμένα.
42. κατὰ δὲ αὐτὸ τὸ πυγαῖον.
43. τὰ μὲν σημεῖα sublato οὖν.
44. ταῦτα ἐστὶν ᾧ ἂν ἐς τοὔπισθεν.
44. ἐκπεσὸν μὴ ἐμπέσῃ.
46. ἀναστρωφᾶσθαι.
48. διὰ τὰ εἰρημένα sublato περί.
48. ἢν γὰρ πειρήσαιτο.
49. καὶ ἐπ' ὀλίγον τοῦ ποδός. ad finem vltimi versus ἐς τοὔπισθεν.
P. 493. v. 1. N. p. 95. l. D. ἰσχίον ἐς τοὔπισθεν ἐπὶ πολὺ ὑπερεχόντων.
4. ἐπειδὴ δὲ τούτοις ἀναγ.
5. οὖν τι καὶ τοῦτο αὐτὸ ὥστε κάμπτ.
7. σκέλεος ἢν μὴ προσκαταπερείδηται.
8. ἀλλ' ἐς τοὔπισθεν ἐξεστεῶτος.
9. ἄνευ μὲν οὖν ξύλου δύναιντ.
Eod. ver. ἄλλως ἐθισθέωσιν. διά.
10. ἐγκεκλιμένη.
14. ἢν δὲ αὖ βούληται.
15. ξύλον φορητέον. sic erat in textu: sed in marg. repositum est ποιητέον.
17. μάλιστα. μινύθουσι δ' αὖ πλεῖστα χρέωνται sic in textu.
In marg. verò μινύθει. οἱ δ' αὖ πλεῖστα.
20. τὴν γῆν. ξυμπ.
21. προσχρέεται ἐπὶ τῇ γῇ τῷ σιναρῷ σκέλει ἀλλὰ μετέωρ.
22. γίνεται τὸ ὑγιὲς σκέλος. Ad finem v. διαιτᾶται. τά τε γυμνάσια. sublato καί.
26. μηχανᾶσθαι.
26. αἰηκέστατα ἔσται. ὅκη ἄν. ἐς τὸ αἰηκέστον.
28. ὅκοτε.
29. ἐς τὸ ἀκεσόν. ἐς τὸ αἰηκέστον. οἷσι δ' ἂν ἐκ γενεῆς, ἢ ἄλλως πως ἐν αὐξήσει. sublato καί.
32. ἢν οὖν ἐκστὰν μὴ ἐμπέσῃ.
33. χωλοῦνταί δὲ καὶ πᾶν τὸ σκέλος.
36. κεφαλαίῳ εἰρῆσθαι.
38. οὕτω μὲν ὑγιηρὰ καὶ αὔξημα.
40. χωλοῦνται μὲν οὖν. 43. μετέωρον καὶ ξυγκεκαμμένον τὸ σκέλ.
44. οἷσι δ' ἂν ἐς τοὔμ. In marg. περὶ τῆς εἰς τὸ ἔμπροσθεν ἐξαρθρήσεως τῆς τοῦ μηροῦ κεφαλῆς. vel περὶ τῆς εἰς τὸ ἔξω ἤτοι εἰς τοὔμπροσθεν ἐκπτώσεως τῆς κεφαλῆς τοῦ μηροῦ.
45. κεφαλὴ τοῦ μηροῦ ἐκπέσῃ, ὀλιγάκις δὲ τοῦτο γίν. eod. v. ἐκπτωσιν.
48. ἐθέλει.

P.494.v.1.N.p.97.l.B. περὶ τοῖς τόποισι. ἐξαρθρήμασιν.

2.In textu. τῶν πόνων.

In marg. πόνων.

4. σιλιδωδέστερον.

In marg. ῥυσότερον. ἀσθενέστερον.

5. ἐκπίπτει ὁμηρός.

6. ἄρθρον ἐθέλει.

8. εὐκαμπτοι ἐόντες.

10. ῥηϊδίως ξυγκάμπτοντες.

13. ὅσῳ ἂν μέζον προβαίνοντες.

14. ἄφροντες δὲ, πάνυ πάνυ.

15. προσεξηχέμπτοισιν.

17. ξυγκεκαμμένη τοῦ σκέλεος. ὡς ὅταν ἐκπεπταμένον.

21. Ἐ οἷσι δ᾽ ἂν νηπίοις ἔτι ἐοῦσι.

25. ὁκόσοι μὲν οὖν.

28. τῷ ἐνθεῖν. ἐν ἑτέροισι.

30. ὁκόσοι δ᾽ ἂν καταμελήσωσι. καὶ μηδὲν χρέωνται. ἔχωσι.

31. τόποισι μινύθεισι.

Ad finem versus abest καί.

32. ἄρ πα ἐς τὸ ἰθὺ στηρίζηται τὸ σκέλος τόποισι.

33. εἴρηται.

35. πλέον. ἄλλοτε δὲ ἔλασσον, Ἐ οἷσι μὲν ἂν πλεῖον ὀλισθῃ.

38. γίνεσθαι.

39. λύη δὲ καταπονηθῇ, ἢ καὶ ἀμελήσῃ.

40. ἄρθρα Ἐ πάμπολυ.

42. περὶ τὰ ἰσχία ταῦτα ὀλισθάνοισιν.

45. περὶ οὖν.

46. ἐστὶν abest.

47. πλεῖον ἀποπηδᾷ.

48. ξυμμένων. ὀλισθη.

49. μάλιστα τὰ περὶ τὸ ποσί.

P.495.v.2.N.p.98.l.H. τῶν παιδίων, ξυμβῇ.

5. διὰ τοῦτο χρή.

6. προσέχειν δὲ Ἐ ἐν τῇ ἰητρείῃ.

7. ἀπώσιες τὸ ἔξωθεν μέρος τὸ κατ᾽ αὐτήν.

8. Post ἴξιν sequitur ὠθέειν δὲ ἐς τὸ ἔσω μέρος τὰ ὀστέα τὰ ἐξίχοντα. καὶ μέσον τι καὶ πλάγιον.

10. ἐκκλίνει sic vbique γ mutatur in κ.

10. κηρωτῇ ἐρητμ.

12. ὀλίγῳ μᾶλλον.

13. ῥέπον.

Eod.ver. ἰσχὺς δὲ οὐ χρὴ ποιέεσθαι.

18. μόνιμον ἦν καταταμ.νον.

21. ξυμφέροι πᾶς ἀναλ.

23. οἷον ἂν ἀχρειρυθμὸν τῇσι χερσὶν ἔχον.

25. οὐδὲν δεῖ.

30. ὁκόσοισι δ᾽ ἂν.

In marg. περὶ ἐξαρθρήσιος ὀστέων κνήμης ἕλκος ποιησαμένων.

30. ἐξαρθρήματα.

In marg. ἐξάρθρημά ἐστιν ἡ τοῦ κειμένου κατὰ φύσιν ἐκ κοιλότητος βαθείας ἔκβασις εἰς τὸν τόπον τὸν παρὰ φύσιν.

30. ἔπειτα ἔσω ῥέψαντα.

32. ἐκβάλλειν.

32. ἀποθανεῖται, ὧν ἂν ἐμβληθέντα.

33. ἐντείνοισι γίνεται. ὀλίγοι γὰρ αὐτῶν ἐπτὰ ἡμέρας ἂν ὑπερβ.

34. σπασμὸς γὰρ ὁ πόνων ἐστίν.

Eod.v. ἰητρὸς τοῦ κνήμην. In marg. è regione. ὅτι ὀστέον κνήμης ἐξαρθρῆσαν οὐ χρὴ ἐμβαλεῖν.

35. μοι δοκέει οὐδὲ ἐλλέβορος ὠφελῆσαι.

36. οὐ μὲν δή γε οὐδὲ ταῦτα δεῖ.

38. πλεῖστοι αὐτέων.

39. μὴ ἀπαιωρημένα μηδὲ κινεύμενα ἔστω. καὶ ἰητρεύειν δὲ πιτυρῇ. abest καὶ quod præcedit.

40. ὀλίγοισι abest.

41. σευτλῶν φύλλα, ἢ βηχίου.

42. ἐπιδέοντα.

43. ἐν ἐλαίῳ. abest ἐν.

44. χλιαροῖσι.

44. μηδενὶ repositum post περιπλάσσειν.

45. πύρινοισιν ἐστὶν. ἐπιτήδεια δὲ πρὸς ταῦτα καὶ τῶν ἐναίμ.

48. ἐπιτήδεια ἐκείνοις ἐστί.

Eod.ver. ἐλκέων τούτων γίνεται.

49. χρηστὸν pro ἀγαθόν.

P.496.v.2.N.p.101.l.A. ἐς τὸ αὐτὸ.

5. πολλὸν χρόνον.

6. οἱ ἰητρευόμενοι. abest οἱ.

7. ὁ αὐτὸς λογ. In marg. ὅτι ὁ πῆχυς τῆς χειρὸς καταγεὶς ὠσθῇ, θανάσιμον.

11. πιστεύοισιν.

10. ἐμβάλλεσθαι.

14. οἷσι δ᾽ ἂν.

In marg. περὶ κνήμης ὀστέου ἑλκωθέντος.

18. ταῦτα τὰ ἑτέρου γίνεται. ὅσῳ ἂν ἀνωτέρω absunt hæc. sequitur ὅσῳ ἂν ἰσχυρ.

20. βιαιότερον καὶ θᾶσσον τὸν θάνατον ποιέει, ἢ τὰ προειρημένα.

22. οὗτος δὲ λόγος.

22. τοῦ πήχεως καὶ βραχίονος sublato τοῦ ante βραχ.

23. ὅσῳ γὰρ ἂν τούτων ἐξαρθρή.

24. χόλωσις δὲ ἐπίμιν ποσὶ ἀπριγ.

25. ἀτὰρ καὶ ποσὶ μὴ ἐμβαλλομ.

26. ἤν τι τὰ ἀνώτατα ἄρθρα.

27. ἐξίσχει. ταῦτα δ᾽ ἂν ἔτι καὶ ἐμβ.

27. τὰ χυθανατώτατα ἂν ἔτι καὶ μὴ ἐμβ.

28. κινδυνωδέστατα.

Eod.v. ἐμοὶ δοκέει ἐπιτηδειοτάτη εἶναι τοῦ πιέσαι.

28. ὅσοισι δ᾽ ἄρθρα.

In marg. περὶ ἐξαρθρήσεως ἄρθρων δακτύλων ποδὸς ἢ χειρὸς ἑλκωθέντων.

29. ἐξαρθρήσαντα ἐξίσχει ἕλκος ποιησάμενα.

30. ἐμμενὴ, ἤν μέν τις κίνδυνος. δέ τι ἄξιον abest τι.

33. δυνατώτατον δὲ, Ἐ τεχνικώτατον τῷ μοχλίσκῳ. hic abest ὡς ἂν

34. κατηγμένοισιν καὶ ἐξίσχου.

35. τὸ δὲ ἕλκος θεραπεύειν, ἰητρεύειν μὲν ἢ ἐναίμ.

36. ἢ οἷσιν κεφαλῆς ὀστέα κατηγ.

38. τὰ δὲ ἔτι ἀνωτέρω.

39. τριταίῳ δὲ καὶ τεταρταίῳ.

40. αὐτίκα ἐξηλύηται.

41. δέκα ἡμερῶν ἐμβάλλῃς τοῦ καταλήψιος.

In marg. ἐμβάλλει τοῦ καταλ.

43. μάλιστα τὰ κατὰ τὰ.

44. προσδέχεσθαι μέν τι χρὴ κατὰ.

48. ὅσα δὲ κατὰ.

In marg. περὶ τῶν ἀποσκαπτομένων ὀστέων. ἀποκοπτομένων

P.497.v.3.N.p 103.l.C. ὀστέα κατὰ ξύματα.

4. ἀσινέα ἐμβαλλόμενα ἐστίν.

4. ὀστέων καὶ κατ᾽ ἄρθρα sublato τά.

9. ξυομένοισιν abest. μᾶλλον τι τοῦ καιροῦ.

10. ἀπολειφθέντα.

In marg. ἀπομελανθέντα.

13. ταχέως αἱ περιρ.

18. κατ᾽ ἄρθρον. sublato τό. μὴ τιτρώσκη. λύωσι γάρ.

21. Ad finem versus. εἶδον ἐγὼ ἀποσαπ.

22. τούτῳ τῷ ἀνθρώπῳ.

25. αὐτέων διενέγκοι μὲν γάρ.

28. ἀποληφθέντων θνήσκει.

29. ἔνια δὲ οὐδὲ εἰς νεῦρον vsque ad ἐκπίπτει. in cod. Med non betur hic versus.

30. ταύτας τὰς εἰρημένας προφάσιας.

32. δέχεσθαι δὲ χρὴ μάλα τὰ τοιαῦτα.

32. ἐστὶν ἤν τι ἢ ἰητρεύῃ sublato ἢ post ἐστίν.

33. ἀρκέει τόποισι πᾶσι. ταῦτα γάρ.

33. κεῖνοι μοῦνον.

35. καὶ ταῦτα abest καί. sequitur μηδὲν μετέωρον.

35. κάτω ῥέπον.

37. καταῤῥοπα τὰ τραύματα ποιέειν.

38. σχήματα ἐστὶν ἐπιτήδεια.

30. προσδέχεσθαι. In marg. ὅτι ἐπὶ τοῖς μελαινομένοις δεῖ ἐπιγίνεται. 41. ἐπὶ τοῖσι μελαινομ.

42. ἐπὶ τοῖσιν αἱμοῤῥαγίῃσιν.

45. μηροῦ δὲ ὀλίσθημα· γὰρ ὀλισθήματα ἐς ἰσχίον. In marg. ἀπὸ μηροῦ τοῦ μηροῦ κεφαλῆς, λύω ἐς τὸ ἔσω μέρος ὀλισθηκη.

48. δεσμῷ δυνατῷ μὲν μολυβδῷ. eod. v. ὅταν τις παρῇ.

49 Ad finem versus, πλατεῖ.

P498.v.1.N.p. 04.l.F. πρὸς τὸ μεσοδμῆ. 2. ὀπίσω δύο δακτύλους μᾶλλον. 2. τὸ ἑτέρου χρὴ. ἀπὸ δέ.

4. προσδεδεμένος.

In marg. γρ. περιεληλαμμένος.
4. πάντα δὲ πάντα ἐπ' ὦμ.
7. δ μηροῦ τ' ἐξεσηκυίης.
7. Ad finē ver. διηρημένον sic in textu cod. Med. sed in marg. διηρμένον.
9. αὕτη δὲ ἡ ἐμβολή. In marg. κτ φύσιν ἐμβολή.
11. ὑπεραιωρέεσθαι.
26. χρὴ δὲ οὐ μόνον.
31. περίναιον περιβεβλημένον.
34. περίναιον μὴ περὶ τ' κεφαλὴν τ' μηροῦ.
35. κεφαλῆς ἐς τ' περίναιον sublato ἐπί.
36. μεταπεσεῖται.
37. συνάψαι τῇ ἑτέρῃ.
38. ἄλλος δέ τις τὸ παρά.
Eod. v. μέρος κατ' ὀρθὸν.
39. πρόσθεν ἤδη ὅτι ἐπάξιον.
39. ὅστις ἐν πόλει.
In marg. περὶ τ' μηχανικοῦ κατασκευαστικοῦ ξύλου.
40. ὀλίγῳ μέζων.
41. ἀπομίμω ἔχειν.
42. ἰσχυρὰς καὶ ἰσχυρῶς ἐνηρμοσμέ.
42. ἔπειτα ἀρκέειν μὴ ἐν.
44. ἀλλήλως ὡς πασσαλοὺς.
47. ἐναρμόσσον.
48. περίναιον. vbique per αι.

P. 499. v. 3. N. p. 106. l. C. ἀποτμέαται.
6. ξυμφέρῃ εἶναι.
7. ἁρμόσῃ.
Eod. v. πάντων ἄρθρων ἐμβολῆς sublato σ & τῶν quod præcedit.
8. περὶ οὗ ὁ λόγος ἐστί.
9. ἁρμόσῃ ὁ μοχλὸς εἶναι. totus additur versus in Med. cod. τοῦ μέν τοι ἔξω ἐκπεπτωκότι ἄρθρῳ, πλατὺς ἁρμόσῃ εἶναι ἀπὸ τῶν τύπων τ' μηχανέων καὶ αἱ ἀσκείων.
10. εἶναι, ἀπορηθὲν ἐμπεσεῖν sublato τό.
11. τὸ ξύλον τὸ μέγα τοῦτο ἔχοι κτ μέσον.
12. δύο ὡς ποδιαίας, ὕψος δὲ ὅκως ἂν δοκέοι ξυμφ.
14. ἄπαρ τι πρὸς τό.
15. ῥήϊδιον δὲ χρὴ ἁρμό. ὑψηλότερον ἵνα χρὴ ποιέειν.
19. ὅκως ἂν μετρίως ἔχοι.
22. ὑπεραίροιτο.
25. σκευάζῃ.
25. πρόσθεν ἤδη εἴρηται.
26. ὅσοισι πλείοσι ἐμπίπτει.
26. ἢν δὲ ἐς τὸ ἔξω.
In marg. περὶ κατορθωσμοῦ τ' μηροῦ κεφαλῆς, ἢν ἐς τὸ ἔξω μέρος ὀλισθῇ.
27. καὶ ἔνθα οὕτω χρὴ ποιέεσθαι.
29. κατάγει αὐτὸν τὸν γλουτὸν sublato ἤδη.
32. αὐτίκα κατεχέτω.
34. ἐγκεκραμμένα, ἀπωθοίη. ad finem versus, ξὺν τῷ ξύλῳ τῷ ὑποτεινομένῳ μοχλεῖσιν.
37. ἢν δὲ ἐς τὸ ὄπισθεν. In marg. περὶ κατορθωσμοῦ τῆς τ' μηροῦ κεφαλῆς, ἢν εἰς τὸ ὄπισθεν μέρος ὀλισθῇ. ἐ ἄλλως. περὶ τ' εἰς τοὔπισθεν ἐκπτώσεως τ' μηροῦ.
38. ποιέεσθαι ὡς εἴρηται.
41. ποιησάμενον τ' σανίδα. sublato καί.
43. φύσιν τι μάλιστα.
46. οὐδεμία ἐμβολὴ τῶν πρόσθεν εἰρημένων.
47. ἢν δὲ ἐς τοὔμπροσθεν.
In marg. περὶ κατορθωσμοῦ τ' τ' μηροῦ κεφαλῆς ἢν ἐς τὸ ἔμπροσθεν μέρος ὀλισθῇ καὶ ἄλλως. ἐὰν μηρὸς ὀλισθῇ εἰς τὸ ἔμπροσθεν.
48. τὸ θέναρ τ' ἑτέρης χειρὸς παρὰ τὸν βουβῶνα ἐ τῇ χειρὶ τῇ ἑτέρῃ.

P. 500. v. 1. N. p. 109. l. A. τὸ κάτω μέρος ὠθέειν. ἐς τοὔμπροσθεν.
2. ἐμβολῆς κτ φύσιν μάλιστα τούτῳ τῷ.
4. ἀλλὰ κτ μέσον τὸν περίναιον.
5. εὐδοκιμεῖ δὲ δὴ καὶ ὁ πειρασθείς. ἐμβάλλεσθαι & in marg. è reg. περὶ τ' διὰ τ' ἀσκοῦ ἐμβολῆς.
10. χρὴ δὲ τὸν μὲν ἀσκὸν ἐνθεῖναι ἐς τοὺς μηρ.
12. ἔπειτα εἰς ἕνα τῶν ποδῶν.
13. χαλκείου, φύσαν ἐσαναγκάζειν ἐς τ' ἀσκόν.
14. πλάγιον κατατεῖσθαι.
16. τὰ γυιώματα οὐδὲ κατατείνουσι.
17. ῥηΐδιον τ' ἐρήματος.
19. ἀλλὰ κατ' ἑωυτόν.
20. κτ μέσον sublato τό. ἐπὶ κατώτερον.
22. ἐπαναγκάζει.
23. ἀδύνατός ἐστιν.
25. ὁμοῦ καὶ καταδέειν.
27. τ' ἀσχλώτατον χρή.
28. ἐπιθυμέειν. ad finem versus περὶ οὗ ἐν.
29. καταστάσιες τ' σώματος αἰεί.
30. τὰ ἱμάντινα abest τὰ vt & ante μαλθακά.
31. ἀλλ' ἢ σφαῖρα, ἢ ὅπλα.
Eod. ver. τειχέων.
32. ἢ μέλλει ἐπιπλέον.
39. ἰθυωρίην.
42. κατάστασιν ποιέεσθαι. ἀρκέει δὲ καὶ κλίμαξ & è reg. in marg. περὶ τ' κλίμακος.
44. προσαπηρεισμένα. & in marg. ἀνακλώμενα sed subiecta linea videtur deleta.
43. κατάστασιν ποιέηται.
45. ἐμβάλλεται.
In margine, ἄλλη ἐμβολή.
Ad finem versus, τὸ ἔσω ὀλισθῆκον.
46. ἐπικαθίσαι τ' ἀνδρ.
48. ἢ ἐς συνείδα λίθοις.
48. ἕτερος τρόπος.
In marg. ἄλλη ἐμβολή.
49. ἢν ἐς τὸ ἔσω ὠλισθήκῃ.
Ad finem versus, ἔχοντα σύμμετρον.

P. 501. v. 1. N. p. 110. l. E. ἑρμητῆρος ὁ νοσέων κατὰ τὸ ἓν μέρος.
2. ἐπικαθίσαι.
4. πελοφάλληται. ἁρμόσῃ γρ. ἂν ἁρμόζῃ. πρόσθεν ἤδη εἴρηται.
6. κοτυλοειδὴς καὶ ὑπόμακρος.
8. θᾶσσον ἐπεμβαλέει.
11. παρὰ πάσας δὲ τὰς τῶν.
12. δακτύλων δέ.
In marg. δακτύλων ἐμβολή.
13. ἄρθρον τι τ' τ' χειρός. sublatis ἢν τι τὸ πρῶτον. quod repositum erat post τ' χειρὸς sequitur. ἢν τι τὸ δεύτερον.
14. χαλεπώτερα μέν τι αἰεὶ τὰ μέγ.
16. ἑκατέρωθεν τι τ' χώρης οὐκ ἐμβέβηκεν.
17. ἄμβη.
In marg. ἄμβη ἡ ὀφρυώδης ἐπανάστασις.
19. ἐμβολῆς ὧδε. περιελίξαι.
24. οὗτος τρόπος.
34. θεραπείης τρόπος. abest θεραπείης. quod reponitur v. 35.
25. ἑτέρου μέρεος.
35. χειρός τε καὶ ποδῶν θεραπείης.
36. ἄχρι ἑβδομαίης. φλεγμαίνοι.
37. γόνυ δὲ εὐηθέστερον. ἴσως, εὐαλθέστερον.
In marg. verò περὶ γόνατος ἐξαρθρήσεως.
38. ἐκπίπτει καὶ ἐμπίπτει.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΜΟΧΛΙΚΟΝ.

In hoc libro nihil penè immutatum in codice Mediceo.

Pag. 505. v. 2. N. pag. 114. lit. D. Ab initio libri μέγιστα δὲ τῶν ἀνωτάτω.
3. οἱ ὄπισθεν τείνοντες φαίνονται.
34. σπονδύλων τῷ παρὰ τὸ ἱερόν.
40. χόνδρων νεύρῳ συνεχόμενοι. sublato καί.

Pag. 506. ver. 2. N. pag. 115. lit. D. ῥάχιν. τὸ δ' ἄλλο χαύνη τὸ αἰώμ.
Eod. ver. κοτύλην ἔχουσα.
8. ῥὶς δὲ καταγεῖσα.
In marg. ῥινὸς καταγείσης ἐμβολή.
11. ξυμβαλεῖν τῇ θείῃ ξυνώ.
12. ἀναπλάσσεις, ἔπειτα ἀνακαγχύσας τοῖσι δακτύλοισιν.
14. οὓς καταγῇ.
In marg. ὠτὸς καταγέντος θεραπείη.
19. γνάθοι δέ.
In marg. περὶ γνάθων.
22. κάτω γνάθος. καὶ εἰ παρέσπασται.
29. ποιῆσαι. ὅσαι ἐς ὀρθὸν sublato δέ.

31. ὦμος δὲ.
In marg. περὶ ὤμου.
40. ἄνωθεν. ὅθεν. καὶ ἀσαρκότατον ἐστί.
P. 507. v. 4. N. p. 122. l. A. τὸ ἀκρώμιον. abest.
4. μασχάλη δὲ δεξιόν. ἢ περί.
6. ἐπίδεσις, ἀνάληψις.
15. ταὐτὰ ἐφ᾽ ἑκάτερον.
16. καὶ ἐπιστρέψας ἀγκῶνος.
18. καὶ εὔφορον abest καί.
20. ἀκρητοχόλω.
26. τοῦ σίνεος πουλή.
29. ἔσω ἢ ἔξω ἐκβῆ.
Eodem versu, τὴν γὰρ καὶ μασχάλην. abest τὴν γάρ.
30. ἀναλαβὼν ταινίῃ ἀνακρεμάσαι.
Ibid. ὑποθεὶς οὐ. παρὰ δὲ τὸ ἄρθρον. & abest οὐ.
35. ἐπιρρεπὲς ἢ ἐν τῇ διορ.
41. ἐξέχοι, ἢ θέναρ ἢ πτέρνη.
46. Ad finem versus. τοῦ μὲν abest.
47. χρόνω δὲ κρατυνέεται.
48. ναρθήκεσι δὲ τεθέντα ταῦτα.
P. 508. v. 3. N. p. 125, l. E. τοῖσιν ὀθονίοισι.
5. ηὐξημένα δὲ τὰ ὀστέα.
6. μηροῦ ἄρθρον.
In marg. ἔκπτωσις μηροῦ.
12. σκίμπτων ἐνὶ ἢ δισίν.
26. τοῖσι νηπιωτάτοισιν.
29. ἐν κυφοὶ τὰ ἄνωθεν ἰσχία.
44. εἰρημένα ξυγκ. ξυγκεκαμ.
48. ἐν τοῖσι τοιούτοισι.
P. 509. N. p. 129. l. F. μυνύθησις sublato δέ.
6. μηροῦ δὲ κατάστασις.
8. ἀσκοῖσιν ἀκεσάμενον.
17. συγκεκάμφθαι ἢ ὀκλακλίσαι ἢ ἐν καταστῆσαι.
20. βλαισόπροι. μινύθει δὲ τὰ ἔξω. ἦν δὲ τὰ ἔξω. sublato ἐς.

28. κοινωνέοντα. ἐπεὶ καὶ οἷσιν.
34. μελανθῆναι. ἦν δὲ ὕφαιμα ἢ τὰ πελιὰ καὶ μαλθακὰ γε- | 47
μένα.
37. σύνθεσις. ἔτι δὲ πάντα μᾶλλον τοῖσι θλάσμασι.
48. πιεστηρίῳ.
P. 510. v. 1. N. p. 133. l. D. ἄχθος πουλύ.
2. θεραπευθέντες.
5. μούνη ἐντεινεις τὰ κατὰ τοὺς δακτύλους.
10. γάγγραινα. ἔστι γὰρ ἦν ἐμβληθὲν οὐ ἐπιτελέηται.
13. λειποθυμίη. vt vers. seq. 20.
17. περιρρήξιες τάχισται.
23. περιπολαιότερον.
33. ἀμφιθλασθῇ.
38. πιμελώδεες τράπηται.
45. ἅπαντα τὰ ἐπεισιόντα.
P. 511. v. 3. N. p. 138. l. C. ἐγγώνιον τὸν πρὸς βραχ.
4. περὶ τῷ βραχίονι.
11. τῶν ἀποδύλων abest τῶν.
12. ἔσω ὠλισθηκέναι.
13. συγκαταπαύσει.
15. ἰσχυρᾶ ἰδεῖν.
18. περόναιον. sic vbique scribitur per αι.
21. E reg. in marg. περὶ τῆς τοῦ βάθρου κατασκευῆς.
29. καταγκυλωμένον.
30. μαλθακὰ ἵνα σύμμετρα.
37. ὑγιέης ἀσφαλέης.
42. ὀστέα καταγεῖσι.
47. ἢ vel αἱ κυρτοὶ, ἄσαρκοι.
49. πυρεταίνουσι.
P. 512. v. 3. N. p. 141. l. D. τὰ ῥᾷστα.
4. φλεγμαίνει.
6. παρωθέντα.
14. νάρθηκα δὲ, μήτε.
23. ἀλλ᾽ ἐπὴν ἰσχυρὰ ᾖ. ἢ δὲ ἐμβολή.

DIVERSÆ LECTIONES, CORRECTIONES, ET NOTÆ IN LIBRUM HIPP. MAGNA EX PARTE EX CODICE MEDICEO.

In quibus describendis paginas & versus codicis græci Basiliensis sequimur, Nostr. ubiq; notatis.

περὶ τῶν ἐν κεφαλῇ τρωμάτων.

PAG. 445. v. 3. Nostr. pag. 172. l. D. Ab initio libri, ἡ δὲ προσβολὴ ἐστὶν αἱ πρὸς τὰ ὀστέα. Includitur autem duobus semicirculis hic versus ἡ δὲ προσβολὴ usque ad περὶ τὸ ἄνω.

4. τρόπες τε εἰσὶν αἱ ῥαφαί.

Eod. v. ὥσπερ γράμμα τὸ ταῦ γράφεται, sublata nota τ.

11. Post ἔτερον additur μακροτέρην.

Eod. v. μῆκος πεφυκυῖαν πρὸς τὸν βάχιν.

12. αἱ ῥαφαὶ τρόπῳ πεφύκασι τὰ ἀντία τῷ προτέρῳ, sublato ἡ ante τῷ προτέρῳ.

13. περὶ τῆς προσβολῆς, abest περὶ.

14. ἡ δὲ μακροτέρη additur γραμμή.

15. καὶ ἀμφοτέρωθεν, abest καί.

Eod. v. & ἐκ τῆς ὄπισθεν, τρόπῳ αἱ ῥαφ.

17. τῶν γραμμέων.

Eod. v. προσβολῆς ἑκάτεραι ἐπικάρσιαι πεφυ.

18. πλευτῶσαι τῇσι μακρῇσι γραμμῇσιν ὅσπερ δὲ μικρή.

20 τὸ χῖ. sublata nota χ.

22. αὐτὸς πέφυκε. τὸ τε αἱ ὀπαὶ ἡ ὁμόχροια τῆς ὀστέης ἡ ὑπὸ τῇ σαρ.

23. μεσηγὺ ἡ ἡ ὁμόχροια.

25. ἐστὶ τὸ μαλθακώτατον.

Eod. v. πυκνὸν δὲ & ἐπικοιλότερον ἐς τὴν διπλόην ἀεὶ. ἡ δὲ διπλόη.

26. σπογγώδες. ἐστι δὲ καί. sublato priori ἐστιν.

27. καὶ τῆς κατωτάτου.

28. σαρκία ὑγρὰ & πολλά. & ἄν τις.

29. διαγένοιτο ἐξ αὐτέων ἔνεστιν ἐν τῷ ὀστέῳ.

30. σκληρότητος μὲν νῦν & μαλθακότητος & κοιλότητος.

31. ξυμπάσης τῆς κεφαλ.

32. ταύτης τῆς κεφαλῆς.

33. καὶ δὴ ὅτι οὕτω.

34. καὶ ὁμοίως τε βραχέων & ἧσσον.

35. φλᾶται μᾶλλον &, sublato τέ.

Eod. v. & ἔσω ἐσφλᾶται.

36. θανασιμώτερα & χαλεπώτερα ἐστὶν ἰητρεύεσθαι.

38. ἄνθρωπος, ἢν ὅτι & ἄλλως μέλλη.

41. λεπτῷ τε γὰρ ὀστέῳ.

Eod. v. καὶ ὀλιγήσῃ σαρκί.

43. καὶ κίνησις ἔνεστιν ἐν τῷ κροτ.

45. τῆς κεφαλῆς τὸ ὀστέον ἅπαν τὸ ὄπισθεν τῆς κορυφῆς.

46. ἡ ἅπαν τὸ πρόσθεν. καὶ σάρκα πλείονα.

47. τρόπων οὕτως ἐχόντων.

Eod. v. καὶ ὁμοίως & μειζόνων ἡ & μειόνων ὁμοίως τιτρωσκομένων, καὶ μᾶλλον.

49. καὶ φλᾶται ἔσω. κἢν μέλλη ἄνθρωπος.

49. τρώματος. ὃ ἐκ τῆς ὄπισθεν.

P. 449. v. 1. N. p. 175. l. B. ἐν πλείονι χρόνῳ omnibus locis sequentibus sic scribitur per εἰ.

3. ἐλάσσω ταύτης τῆς κεφ.

5. χρόνων ζῇ ὥνθρωπος, ἢ ἐν θέρει ἢ ὅσπις ἂν & ἄλλως μέλλοι ἀποθαν.

6. ὅκου ἂν τῆς κεφαλῆς ἔχη τὸ τρῶμα.

7. σφῶν αὐτέων γενόμ.

Eod. v. ὀστέῳ ἄνευ ῥωγμῆς τε & φλάσιος.

8. αὗται δὴ ἐπιγίνονται.

9. ὄπισθεν. ἐξ ὧν ὁ θάνατος.

11. εἰ τύχοι τὸ βέλος ἐς ἑωυτὴν τῆς ῥαφῆς.

13. εἰ τύχοιεν ἐοῦσαι ἢ περὶ τὸ ἕλκος.

14. τὸ ἐν τῇ κεφαλ.

15. τιτρωσκόμενον, & τῆς ῥωγμῆς ἐν τῷ περιέχοντι.

16. φλάσιν προσγίγνεσθαι.

Eod. v. βελέων ὅτι περ ῥήγνυσι.

17. & ῥήγνυσι τῆς ῥωγμῆς & τὰ περιέχοντα ὀστέα.

18. ῥωγμέων παντοῖαι γίνονται. & γὰρ λεπτότεραί τε & λεπτότ).

19. πάνυ. ὥστε οὐ καταφανέες γίγνονται, ἔστι δὴ αἱ τῶν ῥωγμέων, οὔτε αὐτίκα.

20. οὐδὲ ἐν τῇσιν ἡμέρῃσιν ἐν ὅσῃσιν ἂν & πόνων. In Med. cod. & πόνων. In marg. ἴσως, & πύελον.

20. ἀνθρώπῳ, αἱ δὴ αὐτέων παχύτεραι.

21. Pro γίνονται. In Med. habetur ῥήγνυνται.

Eod. v. & πάνυ εὐρέαι. ἔστι δὲ αὐτέων & αἱ μὲν ἐπὶ μακρότερον.

22. καὶ αἱ μὲν εὐθύτεραι, εὐθεῖαι πάνυ.

23. αἱ δὲ ἐκ τῆς κάτω.

24. δὴ αὐ ὀστέον μένον ἐν τῇ ἑωυτοῦ φύσει.

25. προσγίνοιτο ἐν τῷ ὀστέῳ.

Eod. v. δεύτερος οὗτος τρόπος.

27. βαθὺ & οὐ διὰ παντός.

28. ἀλλ' οὐ τρόπων τῶν ἰδέων οὐδεμίαν ἐστὶν ἰδόντα ποιῆσαι.

28. ὁκοίη τις ἐστὶν ἡ ἕδρη, & ὁκόση τις τὸ μέγεθος.

29. πέφλασται ἡ μὴ πέφλασται ἐόντων τε πεφλ.

31. ἔσωσαί τε & ἔρρω. Eod. v. ἔσφλαται τὸ ὀστέον.

32. ἐσφλώμενον ἔσω ἀπορ.

34. τῇ φλάσει τρίτης.

35. πλεῖον τῆς ὀστέου.

36. κάτω, abest. sequitur & τὸ ἧσσον.

37. τῇ ἕδρῃ & φλάσιν προσγίνεσθαι ἀναγκαῖον ἐστίν.

38. ἧσσον ἢν ὥσπερ & ῥωγμή.

39. ἕδρην & τῆς ῥωγμήν.

39. Post οὗτος τρόπος. hæc interseruntur in Med. cod. καὶ ἕδρη μὲν ἂν γένοιτο, φλάσιν, ἔχουσα τῆς ὀστέης περὶ αὐτὴν, ῥωγμὴ δὲ οὐκ ἂν προσγένοιτο τῇ ἕδρῃ καὶ τῇ φλάσει ἀπὸ τῆς βέλεος. πέμπτος οὗτος τρόπος, καὶ ἕδρη δέ.

40. ἕδρη γὰρ καλέεται.

41. ποιήσῃ ὅκου ἐσάρ. πλείονες ἰδέαι.

42. φλάσιός τε & ῥωγμῆς κἢν ἄμφω ταῦτα. προσγένηται.

42. φλάσις μούνη.

44. μακροτέρη καὶ μικροτέρη ἔωσι & καμπυλωτέρη καὶ εὐθυτέρη.

45. κυκλωτέρη.

Eod. v. τῆς τοιουτέου τρόπου, ὁκοῖον.

46. αἱ δὴ αὐταὶ βαθύτεραι τὸ κάτω.

47. εὐρύτεραί τε, & πάνυ εὐρέαι ἡ διακέκοπται. διακοπὴ δὲ ὁκόση τις οὖν.

48. ὀστέῳ ἕδρη ἐστὶν ἢν τὰ ἄλλα ὀστέα τὰ περιέχοντα τῆς διακοπῆς μένῃ ἐν τῇ φύσει τῇ ἑωυτέων, καὶ μὴ συνεσφλᾶται ἡ διακοπὴ ἔσω ἐκ τῆς φύσιος τῆς ἑωυτέων.

P. 447. v. 1. N. p. 178. l. B. ὀστέον τιτρώσκεται, ἄλλη τῆς κεφαλῆς ἢν τὸ ἕλκος ἔχη ὥνθρωπος.

2. Pro πέμπτος, habet ἑβδομαῖος.

3. ὁκόταν γένηται, οὐκ ἂν ἔχ.

3. οὐκ ἔστιν ὄχος.

4. πέπονθε τὸ κακὸν τοῦτο ὥνθρωπος, οὐδὲ ὅκοι τῆς κεφ.

5. πεῖσιν ἀφήξει.

6. γινομένη καὶ ἡ ῥωγμὴ ἀφανὴς ἰδεῖν sublato ἢν, καὶ ἢν φανερὰ ἦ, καὶ ἢν ἕδρας.

7. καὶ ἢν φλάσις μούνη προσγένηται.

9. πρίσιος δέεται, καὶ μάλιστα καταρραγῇ.

10. πρίσιος ἥκιστα δέεται, οὐδὲ ἕδρη αὐτὴ ἐπὶ οἱ αὐτῆς γιγνομένη.

11. οὐδὲ ἢν διακοπὴ μεγάλη καὶ εὐρεῖα ᾖ, οὐδὲ αὐτὴ καὶ ἕδρη, τ' αὐτὸν ἐστιν, expulsum erat διακοπὴ σάρ.

13. εἴτ' ἐν ποσὶν ἰσχυροτέροισιν, εἴτ' ἐν ποσὶν ἀσθενεστέροισιν.

14. τὸ ἕλκος, εἰ καὶ διακεκομμέναι εἰσὶν ὑπὸ τῆς βέλεος καὶ εἰ ἔσω εἴησαν ἐς τὸ τρῶμα, καὶ ἢν τοῦτο ἡ φαῖαι κινδυνεύειν τὸ ὀστέον ψιλὸν εἶναι τῆς σαρκὸς ἔχειν τι σίνος τὸ ὀστέον ὑπὸ τῆς βέλεος sic in cod. Med. legitur hic versus.

17. ἁπτόμενον δὲ τῆς ἀνθρώπου ἤδη πειρᾶσθαι.

18. καταφανὲς ἢ τὸ ὀστέον τοῖς ὀφθαλμοῖς ψιλόν.

18. τῇ μήλῃ σκέψασθαι.

20. ὁρέοντα ὁκόσον ἐστὶ τὸ κακόν.

21. ὄχος ἔπαθε. Eod. v. εἰ ἔχει τι νόσημα ἢ μὴ ἔχῃ.

22. ψιλοῦ τε ὄντος τῆς ὀστέου.

24. ἀποκρίσιος τῆς τρωμ.

25. πέπονθε τρόπῳ τὸ ὀστέον.

Eod. v. καὶ ἔργῳ ἐξελέγχειν πλήν.

26. εἰ πέπονθέ τι τρόπων τῶν κακῶν.

Eod. v. καὶ εὖ ἐνέχει ἐν ἑωυτῷ.

27. καὶ εἰ ἐσέφλασε τὸ ὀστέον ἔσω.

28. φύσιος τῆς ἑωυτέου.

30. & φύσιος τῆς ἑωυτοῦ μάλιστα, ὁκόταν ἕτερος.

31. ἐπίτηδες ἔτρωσεν βουλόμενος, ἢ ὁκόταν ἀκέων, καὶ ὁκόταν ἐξ ὑψηλοτέρου γένηται.

Eod.v. ἡ πληγὴ ὁκοτέρη ἂν ᾖ μᾶλλον, ἢ ὁκόταν ἐξ ἰσοπέδου.
33. ἐὰν ἀσθενέστερον τιτρώσκει, ὁκόσοι δὲ πίπτοντες.
35. πάνυ πίπτον.
Eod.v. τουτέω κίνδυνος.
Eod.v. ῥαγῆναι δὲ καὶ φλ.
36. φύσιος τῆς ἑωυτέου, τῷ δὲ ἐξ ἰσοπέδου τοῦ χωρίου μᾶλλον, πίπτοντι, καὶ ἐπὶ μαλθακώτατον.
37. ὁκόσα δὲ ἐπιπίπτοντα ἐς τὴν κεφαλὴν τιτρώσκει βέλεα ἐς τι τὸ ὀστέον, καὶ αὐτὸ τὸ ὀστέον τὸ ἀπὸ ὑψηλοτάτου ἐμπεσόν.
39. καὶ ἐπὶ σκληρότατόν τι ἅμα καὶ ἀμβλύ.
40. καὶ ἥκιστα ὀξὺ καὶ μαλθακὸν sublatis τι καί.
Eod.v. καὶ μάλιστα κίνδυνος ταῦτα πάσχειν τὸ ὀστέον, ὁκόταν ταῦτά τι γίνεται καὶ ἐς ἰθὺ τρωθῇ καταντίον.
42. αὖ τε πληγῇ ἐκ χειρὸς, αὖ τε βληθῇ.
43. καὶ ὅκως οὖν τρωθεὶς καταντίον γενομένου τοῦ ὀστέου τοῦ βέλεος. τὰ δὲ ἐς πλάγιον.
45. κἢν ψιλωθῇ τὸ ὀστέον.
Eod.v. ἔνια δὲ τῶν τρωμ.
46. τῶν δὲ βελέων.
47. φύσιος τῆς ἑωυτέου.
48. ἀμβλέα τε.
Eod.v. ἀργὰ σώματα.
49. καὶ πέπειρα ποιέει.

P.448.v.3.N.p.180.l.G. τὰ βέλεα τὰ περιμήκεα sublato καί.
4. καὶ τὸ ὀστοῦ ὡσαύτως. ἕδρην μὲν sublato καί.
6. ὄψει τῇ ἑωυτέου.
7. πάντων τουτέων.
8. περιχυθῇ, καὶ ἢν δῖνος ἔχῃ καὶ πέσῃ sublato ἤ. sequitur ὁκόταν δὲ τύχῃ.
10. κατὰ ταύτας τὰς ῥαφάς.
Eod.v. βέλεος φράσασθαι.
11. γενομένην. εἴτ' ἔνεστιν μὲν τῷ ὀστέῳ. εἴτε μὴ ἔνεστιν. καὶ ἢν τύχῃ γενομένη.
12. ῥαφῇσι, συγκλέπτει γὰρ αὐτή.
13. βέλεος ἡ ἕδρη.
14. ὡς ἐπὶ τόπου αὐτῇσιν ἐν τῇσι ῥαφῇσι γινομένῃσι. καὶ γίνεται καὶ αὐτὴ ἡ ῥῆξις χαλεπωτέρη φράσασθαι.
17. ἀσθενείην.
18. καὶ δὲ ἅ τε τῆς ῥαφῆς.
Eod.v. τὰ δὲ ἄλλα τὰ ὀστέα περιέχοντα τὴν ῥαφὴν μένει ἄρραγέα τε καὶ ὅτι ἰσχυρότατά ἐστι.
20. καὶ διαχαλάσιός ἐστι.
20. ἔτι εἰ ἀπὸ ἕδρης.
21. Post διαχαλάσῃ habetur in Med.cod. ἔτι ἢν φλασθέντος τοῦ ὀστέου κατὰ τὰς σάρκας ῥαγῇ καὶ διαχαλασθῇ ἀλλ' ἔτι χαλεπ.
22. ξυγκλέπτουσι γὰρ τήν.
24. ἕδρη τ' αὐτόν ἐστιν.
25. καὶ ἔσω στηρίξῃ.
26. ὅτι ἂν πεπόνθῃ τὸ ὀστέον, ἀπὸ γὰρ ἴσων τε βελ.
26. ὁμοίων, καὶ πολλῶν τε ἐλασσόνων, καὶ ὁμοίως τετρωθεὶς, καὶ πολλῷ ἧσσον.
28. δεξάμενον τὸ βέλος quod sequitur ἢ ὁ μὴ ἐς τὰς ῥαφὰς δεξάμενος, id totum abest in M.S.
28. καὶ τουτέων τὰ πολλὰ πρίεσθαί τε δεῖ.
30. τρώσιων τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ, καὶ ὅκως χρὴ ἐλέγχειν.
32. ἀλλ' ὡς ἥκιστα.
33. οὐδὲ ἐπιδεῖν χρὴ ἕλκος.
33. ἕλκος ἐν τῷ ψιλῷ, sublato ἤ.
35. ἥκου δῆλον.
36. κεφαλὴ τὸ μέτωπον sublato ἡ ἄλλη.
38. ἀλλ' ἐὰν παύσηται.
41. ἐν τῷ μετώπῳ ὅκου ἂν τὸ μὲν ὀστέον.
43. καὶ ὁκοῖόν τι πέπονθε, καὶ ὁκόσον μὲν ἡ σάρξ.
44. ἔχει τι σίνος.
45. ὁκοίης τινὸς δεῖται τὸ ἕλκος, ἥτε σάρξ.
46. τά τε τοιαῦτα τῶν ὀστέων τομῆς δεῖται. καὶ ἂν τὸ μὲν ὀστέον.
47. ἐπὶ πολὺ αἱματεμένου.
48. ὅκου μὴ εὐμαρές ἐστι τῷ φαρμ.
49. κυκλωτερέα τῶν ἑλκέων.
Eod.v. ἐπὶ πουλύ.

P.449.v.1.N.p.184.l.B. ὥσπερ πέφυκεν ὥνθρωπος.
2. ἀσφάλειαν ἔχει ταμνόμενα.
3. κροτάφου ἐπιφαινομένην.
4. καὶ ἢν μὲν ἐν τῷ ἐπ' ἀριστερᾷ τμηθῇ κροτάφῳ.
5. ἢν δὲ ἐπὶ τὰ δεξιὰ vsque ad ἐπιλαμβάνει totus hic versus abest in cod. Med.
6. τάμνειν ἕλκος ἐν κεφαλῇ τοῦ ὀστέου εἵνεκα τῆς σαρκὸς ἐψιλωμένου. θέλων.
7. μέγεθος τῆς τομῆς ὅκως ᾖ, ἢν δοκέῃ ἀποχρῆναι. ταμόντα δὲ χρὴ διὰ σαρ. abestq; τὴν ὠτειλήν.
9. διαμοτῶσαι πᾶν τὸ ἕλκος μοτῷ. ὅς τις εὐρώτατον sublato ἄν.
10. μοτώσαντα δὲ χρή.
11. χρῆσθαι ὁκόσον ἂν τὸν χρόνον καὶ τῷ μοτῷ μάζης κλέπτειν.
Eod.v. ἐν ὄξει δὲ μάσσειν. ἕψειν δὲ καὶ γλίσχρην.
13. ἐὰν μή σοι καταφ.
Eod.v. ὁκοίη τίς ἐστιν.
14. ἐν ἑωυτέῳ.
15. καὶ σίνεσθαι τὴν σάρκα ἐπιξύειν τε χρή.
16. καὶ αὖθις ἐπικάρσιον τὸ ὀστέον τῶν ῥηξίων εἵνεκα.
17. ἐσφηλωμένης ἔσω ἐκ.
18. ἡ ξύσις μάλα τὸ κακὸν, ἢν μὴ καὶ ἄλλως.
18. πάθοι αἱ ἐοῦσαι ἐν τῷ ὀστέῳ. abestq; τοῦ βέλεος, abest quoq; ad fin. versus 19.
20. καὶ φλάσις ἢ μούνη φλάσις.
21. λανθάνει.
22. χρὴ καὶ ὕδει τὰς τρεῖς ἡμέρ.
23. εὕρησιν ἐξ ἀρχῆς λαμβάνῃς.
24. ὑποπτεύῃς.
25. τοῦ τρωματίου καὶ ὅτι ὑπὸ ἰσχυροτέρου τοῦ βαίν.
27. ἄνθρωπον εἰ δεινός τι.
Eod.v. καὶ εἰ ἐκαρώθη καὶ ἔπεσε. τούτων.
29. ἄλλως ὁρέειν.
Eod.v. ὀστέον τηκτόν.
Eod.v. δεύσαντα τῷ μέλανι.
30. τηκομένῳ στεῖλαι τὸ ἕλκος.
31. καὶ ἐκκαθήρας, abest καί.
Eod.v. καὶ ἢν μὴ ὑγιὲς ᾖ ἀλλ' ἐρρώγῃ.
32. λευκὸν ἐπιξυόμενον.
33. Ad fin. v. μέλαν μὲν λευκῷ τῷ ὀστέῳ.
34. φανεῖσαν μέλαιναν ἐπιξέειν κατὰ βάθος.
35. ταύτην φανεῖσαν μέλαιναν hoc obliteratur in Med.cod.
36. ἤ τις περιέρρηξε.
37. ἀπ' αὐτέης γένοιτο.
38. πρίειν ἡ δὴ τοιαύτη.
39. χρὴ ὅκως μή.
42. κίνδυνος ἔτι μᾶλλον ὑπόπυον γενέσθαι ἢν μὴ καὶ ἄλλως μέλλῃ.
43. φλεγμαίνηται, καὶ ἰώμενον περισφίγγηται.
44. σαρκῶν.
45. καὶ ὁκόσα περ ἡ σάρξ.
46. ἑωυτέῃ, καὶ ἐκ τουτέων οὕτως.
47. καὶ μαδῶσαι, melius μυδῶσαι. Nam etsi μαδῶσα σὰρξ in vlcere multa est, tamen Hipp. in lib. de artic. damnat ὑπερσαρκούσας καὶ μυδώσας.

P.450.v.3.N.p.187.l.F. ἐκ ἂν ὑπερσαρκήσειε.
4. καὶ περὶ τῆς μήνιγγος.
5 ψιλώσῃς αὐτήν.
6. χρόνον ὑγιὴς ἐοῦσα μυδήσῃ καὶ ξηραίνηται. τούτων γάρ.
7. ὀστέον δὲ ὅτι δεῖ ἀποστῆναι ἀπὸ τοῦ ἄλλου ὀστέου, ἕλκεος.
12. ἀπεσφακὸς ἐν τούτῳ μάλιστα ἀφίσταται ἀπὸ τοῦ ἄλλου.
20. μοῖρα μούνη, sublato τοῦ ὀστέου.
25. σκληρώδεα pro στεατώδεα.
29. τὴν νόσον πειρᾶσθαι.
36. πάσχει γὰρ τάδε. ὁκόταν.
39. ἐπὶ πουλὺ ἐν χειμ.
43. ὅταν δὲ ἤδη ad finem versus.
45. ἢν μὲν ἐν τῷ ἐπ' ἀρισ. vsq; ad λαμβάνει inclusiuè totus hic sus non habetur in Med.cod.

P.451.v.2.N.p.190.l.B. χρὴ εἰ ἀνόσοις τοῦ πυρετ.
4. ξυστῇ, καὶ πυρὸν δὲ γίνεται.
5. ὅκως ἂν δοκέῃ.
9. τὸ ἕλκος ἔχοι καλῶς.
16. ἐπὶ πουλὺν χρόνον.
Eod.v. ἄλλα τελευτῶσα τῇ καὶ διεμύδησεν. ἐστι δέ.
20. τῷ ὀστέῳ καὶ ἐπελελειμμένῳ τοῦ.
22. ξυμφέρειν τῷ ἕλκει.
23. περιόδου ὁ πρίων.
25. αὐτίκα βούλει.
30. καὶ γὰρ πουλὺ θᾶσσον.
32. τὸ τρῶμα τυγχάνει sublato ἤ.
33. δοκέῃ πάχυσον εἶναι.
35. Ad finem versus. τῷ ἕλκει.

IOANNIS MARTINI MEDICI VARIÆ LECTIONES.

Ex lib. περὶ τῶν ἐν κεφαλῇ τρωμάτων.

Hunc ego librum 14. ab hinc annis sum interpretatus & commentariis illustraui, ex quibus decerpsi, quæ ad correctionem necessaria sunt.

Pag. 445. lin. 25. Nost. p. 173. l. F. ἐπικοινότερον. leg. κοιλότερον. hoc enim os vt & os costę est magis cauum suâ διπλόῃ versus.

l. 45. ἐκ τοῦ ὕδατων, ἢ. leg. ἐκ τῶν ὑδάτων ὅπισθεν, ἤ.

P. 446. l. 7. N. p. 175. l. D. πάνυ εὐρέα ῥωγμῆς. leg. αὔευ ῥωγμῆς.

18. πᾶν, alij leg. παντελῶς.

19. πάνυ ὀστέυ, leg. πάνυ ὥστε ὑ.

20. πόνων ὄφελος, leg. πάνυ. Rursum lin. 19. deest aliquid in hoc μετὰ τὴν βῶσιν, & legendum μετὰ τὴν τρῶσιν καταφανέων, hic enim redditur causa mortis hoc modo ἐστὶ δ᾽ αἴτιον τοῦ θανάτου τῷ ἀνθρώπῳ, ῥωγμέων ὅτι αὐτίκα μετὰ τὴν βῶσιν καταφανέων, ὅτι ἐν τῇσι ἡμέρῃσι ἐν ᾗσιν ἂν καὶ πάνυ ὄφελος γένοιτο, sed Hippocrates hoc scripsit per hyperuaton figuram sibi familiarem, vt passim Gal. docet.

23. καὶ καμπύλαι, l. καὶ πάνυ καμπύλαι, vt in aliis. Sic enim particula πάνυ iungitur positiuo in describendis differentiis fissuræ.

l. ead. καὶ βαθύτεραι. Rursum quia solet in describendis his differentiis vti cōparatiuo deinde positiuo, leg. αἱ μὲν βαθύτεραι τε καὶ πάνυ βαθεῖαι.

38. ἢ ἕδρη, leg. ἢν ἕδρη. Ead. l. καὶ ἡ ῥωγμὴ ἐν τῷ ὀστέῳ, leg. καὶ ἡ ῥωγμὴ οὐκ ἂν εἴη ἐν τῷ. Nam vbi ἕδρα, ibi non est ῥωγμή. quia ἕδρα fit à telo incidente citra contusionem, ῥωγμὴ à contundente, vt ostendet postea.

46. καὶ δὲ leg. αἱ δέ.

47. ἢ διακεκόφαται, leg. ἤν. Ead. διακοπὴν δ᾽ leg. διακοπὴ δ᾽.

48. ἕδρην ἐστὶν leg. ἕδρη.

P. 447. l. 1. N. p. 178. l. B. ὀστέυ, leg. ὀστέον.

Ead. ἀλλ᾽ ἢ τῆς κεφαλῆς, ἢ τὸ hoc totum corruptum sic restituitur ὀστέυ τετρῶσθαι ἄλλῃ τῆς κεφαλῆς, ἢ ᾗ τὸ ἕλκος, &c. hic enim legendum quintam differentiam fracturæ, quam sic expressit Cornelius Celsus. solet etiam euenire, vt alia parte fuerit ictus, & os alia fiderit, cap. 4. lib. 8.

16. ἀπὸ τοῦ ἔσωθεν, leg. ἐπὶ τὸ ἔσωθεν.

26. εἰ πέπονθε, leg. εἴτι πέπονθε.

Ead. l. τοῦτο, melius τούτων.

27. ἐμφλασθῆ, leg. ἐσφλασθῆ.

32. ἢ ὅτ᾽ ἂν leg. ἢ ὅταν.

43. κατ᾽ αὐτὸν γένοιτο τοῦ ὀστέυ τῷ βέλει, leg. κατ᾽ αὐτὸν γένοιτο τὸ ὀστέον τοῦ βέλεος.

44. καὶ φλάσις εἴσω, leg. καὶ φλᾶ, καὶ ἐσφλᾶ εἴσω.

Vlt. l. ταῦτα leg. τὰ αὐτὰ, id est, κατὰ τὰ αὐτὰ eodem modo.

P. 448. l. 12. N. p. 181. l. D. συμβλεπῆς, leg. συγκλειστῆς.

14. αὕτη, leg. αὐτῇ. 15. αὐτῇ, leg. αὕτη. 16. ἣν, leg. ἥν.

17. ταύτῃ, leg. ταύτῃ.

18. διὰ τῆς, leg. διὰ τὴν τῆς, & repetendum ἀπὸ κοινοῦ, ἀσθενέων.

19. μὲν εἰ, leg. μένει.

20. ἢ, leg. ἥν. 25. ὅτι, leg. ὅπῃ.

48. ὁκοίῳ ἄν τινι χρὴ, leg. sic ὁκοίῳ ἄν τινι χρέη.

P. 449. l. 4. N. p. 184. l. E. ἐπιδέξια, leg. ἐπὶ δεξιά.

8. ὅσον ἂν δοκέῃ ἄνω χεῖλαι, leg. ὅσον ἂν δοκέῃ ἀνθρώπῳ χεῖλαι. & in voce ἄνω erat ascribenda nota, hoc modo ἄνω.

Ead. l. ἢ ἔσω τῇ μήνιγγι καὶ ἔσω. malim sic καὶ τῇ μήνιγγι, ἢ καὶ ἔσω. Nā in operibus artis ad explorandam fracturam, & cutis, & tunica περικράνιος excinditur.

16. εἰ ἢ melius εἰ ἥν.

20. Sic distinguendum καὶ τὰ περιέχοντα αὐτὴν ὀστέα, deinde sic restituenda quæ sequuntur, μὴ πολλάκις δὲ, διὰ ἣν τῇ, &c.

22. ἀφίκειν, leg. ἀφήκειν, aut ἀφικέσθαι.

30. τὸ ἕλκος, leg. τῷ ἕλκει.

33. ἐστὶ μέλαν, leg. ἐστὶ μέλαινα, nam ad ῥωγμὴν, & φλάσιν refertur.

P. 450. l. 3. N. p. 187. ὑπερσαρκῶσιν, lege pro η κησιν.

6. ἕως ἂν μυδήσῃ τι, leg. ὀχρὴ ἕως ἂν μυδάῃ τι, &c.

12. ἀποσρακὸς leg. ἀποστρακοῦν.

13. τῷ αἵματι καὶ ζῶντι, leg. τοῦ αἵματος, καὶ ζῶντος, Id exigit constructio verbi ἀφίστασθαι.

18. εἰκὸς περὶ τὸν χαλάσαντος distinguendum ἐτεῖν, deinde sic legendum ὡς εἰκὸς, περί τε χαλάσαντος.

21. ἐπαινοῖ, leg. ἐπαινεῖν.

25. καὶ ὅτι σπαργῶδεα, legit cum Widio καὶ ὅτι σκληρώδεα.

37. ἐννοήσας leg. cum Widio οὐκ ἐννοήσας, quomodo enim peccat, si nouit fracturæ locum?

38 μήτι δεόμενον leg. ὡς μήτι. 42. ῥέοι leg. ῥέει. 44. ὑπόπυον, ἢ leg. ὑπόπυον ἤ. Ead. l. γίνονται leg. per, ο.

P. 481. l. 5. N. p. 191. l. A. ὀδυνῶντι, per ω, scribitur ωδ.

15. φρενῖς, leg. φρίκης.

16. δηλ leg. δηλῶς. Ibid. σάπη, leg. ἐσάπη.

28. χρακτὴς, Gal. χράκτωσι, ἐν γλώσ. Quæ sequuntur inserenda sunt libro περὶ ἀέρων.

44. πίνουσι leg. ὑρέουσι.

46. τὰ σημεῖα, Gal. ad aph. 8. lib. 3. hunc locum citat & legit τὰ σημεῖα ταῦτα.

P. 452. l. 4. διπλόουντι, leg. διπλοῦν τό.

7. πλαδᾶν, Galen. hunc locum citat ad 11. sect. 3. & hic legit σωτήκεσθαι, alij vt Brassauolus φλοιδᾶν.

8. καὶ τοῖς ἀνδράσι, leg. καὶ τοῖς ἀνδράσι.

9. ἐπὶ κυνὸς ἐπιπολῆ, Gal. περὶ κυνὸς ἐπιτολήν.

16. ἢ ζῶσι, leg. ἢ ζῆν.

21. ἔκλασιν, Gal. ad aph. 12. sect. 3. hunc locum citans leg. ἔκπληξιν.

22. ὑπὸ φρενίτιδος, Gal. loco citato hoc non habet.

Ibid. τὰ δεξιὰ addit cum Gal. ἢ τὰ ἀριστερά.

23. τοῦ σώματος, leg. τὰ σώματα.

P. 453. l. 18. 19. γρυφναὶ, alij στέιφαι, sic etiam Galenus ad aph. 62. steriles vocat, vti tamen retineas si velis γρυφναὶ facit Erotianus qui γρυφνὸν interpretatur πυκνὸν, in quo Hippocr. est causa sterilitatis aph. 62. lib. 5.

Pag. 454. l. 12. μεμωρωμένους, leg. μεμυμένους, id est, obstructo interpres legisse videtur μεμεστωμένους.

42. δεύτερα δὲ τῶν τὰ μεταξὺ τῶν θερινῶν ἀνατολέων ἐστὶ τοῦ ἡλίου καὶ δύσεων, hic in secundo gradu bonitatis ponit aquas inter ortum & occasum æstiuum, sed duabus lineis post damnat aquas μεταξὺ θερινῆς ἀνατολῆς καὶ δύσεως. Itaq; hic pro καὶ δύσεων reponit, καὶ χειμερινῶν, vt hic loquatur de aquis sitis ad ortum æstiuum & hybernum, quemadmodum mox de his quæ sitæ sunt ante occasum æstiuum & hybernum, aut delendum est θερινῶν, vt absolutè dicat eas secundo loco bonas quæ sunt inter occasum & ortum. difficile est hic certo aliquid statuere.

P. 455. l. 32. ἀποσήπεται, Cornar. ἀπηθεῖται.

P. 456. l. 5. ξυμπιέζεται leg. ξυμπιμπρᾶται coardescit.

20. χρὴ melius χρέη.

Ex lib. de fract.

Hunc librum sum interpretatus, & commentariis donaui, sed pauca sunt errata, ob Galeni commentarios: tamen quæ notaui hæc sunt.

P. 457. l. 2. N. p. 16. l. H. ὡεὶ leg. ἐὰν ᾖ.

12. χωὶ leg. χεαί. 28. τείνειτι, leg. τείνεται.

38. πρωμένον εἴη, Gal. exemplar πέρωται.

P. 459. N. p. 22. l. E. τῇσι ξυμπάσῃσι, leg. τοῖσι ξύμπασι. 23. ἀναλελαμμένος, leg ἀναλελαμμένην. 32. σύλαιοι, leg. σῖδιοι. l. 35. καθείνεται, Gal. καθίγεται est καθίζειν, quod hic legit.

40. ὀρθῶς μὲν ἐὰν leg. ὀρθός.

P. 460. l. 13. N. p. 24. l. G. εἴρηται, delet. 16. χαλαραὶ, leg. χαλαρόν.

21. & 22. ξυνδιδῶσι). Ex Gal. ἐν γλωσ. ξυνδιδόσκει).

24. ἀνάδεξις Gal. ἀνάδεξις.

P. 461. l. 24. μακρότερον δὲ τὸ ἕτερον ὀστέον σμικρῷ τι κατὰ τι. &c. Gal. emēdat μακρότερον δὲ ἐστὶ τὸ ὀστέον κατὰ που. & expungit σμικρῷ.

P. 462. l. 42. ἥν τινα, leg. ἥν τινα.

P. 463. l. 16. N. p. 30. l. C. εὐελισκέσθω, leg. σθαι, vt seruetur orationis tenor. 29. ὀδυνώτερον, leg. ὀδυνωδέστερον. 39. ἔσωθεν, leg. ἔξωθεν.

P. 464. l. 18. N. p. 32. l. A. κατὰ τὸ ἄρθρον, leg. κατὰ τοῦ ἄρθρου.

41. ἠρισμένη, leg. ἡρμαλισμένη.

P. 465. l. 19. N. p. 34. l. B. ἐκπεπιεσμένον, interpretis expressum, sed cùm quæ vox desideratur explicetur à Gal. per ἐκπεφραγμένον, in Com. certum est hic restituendum esse ἐκπεπιημένον, quod Gal. ἐν γλωσ. est ἐκπεφραγμένον. 39. ἴσωσιν leg. ἐσωσαι.

Ex lib. περὶ ἑλκέων.

P. 513. l. 17. N. p. 148. l. D. ὅσα ῥάπτα, Gal. 4. Methodi med. ἔρπησι τι. 23. τὰ ἕλκεα ὁκόσα. Hic totus locus est mutilus ac ex Gal. 4. Methodi medendi sic suæ integritati restituendus, ὅσα δὲ ἕλκεα μὴ καλῶς καθαρθέντα ἐς τὸ δέον ἀεὶ περαιτέρω ἄρξεται βλαστάνειν ταῦτα ὑπερσαρκέει μάλιστα. ὁκοῖα δ᾽ ἂν καθαρθέντα, &c.

Errata.

IN præfatione v.3. ferè fore leg. pag.5.v.42. ἀλλ' ἀλλὰ leg. p.8.v.6. ὅσα ὅσα leg. ibid. v.18. imitentur leg. innitantur. ibid. v.59. a
dum deligandam leg. p.10.v.15. contractus contactus leg. p.11.v.4. καθ' ἄκρα κατ' ἄκρα leg. ibid. v.32. quam quem leg. p.12.v. deligen-
ciendi vinciendi leg. p.14.v.41. concalefacta contabefacta l. ibid. v.53. παραμάζοντα παραμάζαντα leg. p.19.v.24. κατώγνυται κατα- 23. vln-
20.v.54. ὑπέζυσα ὑπέζυσα l. p.27.v.44. dicitur dicit leg. p.33.v.25. certo certe leg. p.34.c.2.v.2. post χρὴ (adde) ἢ οἷα βλάπτον), l. p.
θῶς τις βάλλῃ) μὴ ἢ πιέζῃ ἢ μάλιστα χρὴ. p.35.c.2.v.34. hoc hos l. p.50.v.16. κασατείνειν καταπείνειν l. ib. v.24. τῇ τῇ l. p.54.v.30. γίνεται γίνηται) l. p.
v.46. cum num l. p.59.c.1.v.10. ὑδὲν ὐδὲν l. p.60.c.2.v.28. καταχαίοιτο καταχέοιτο l. p.61.v.40. παραπεταμένων παραπεταμένον l. ib. v. αὐ μὴ ερ-
θῆναι περιπθῆναι leg. p.62.v.48. conere cenere l. p.63.v.49. βιαιέζεσθαι βιάζεσθαι l. p.64.v.4. diductorium diductorum leg. ib. v.52. l. p.55.
leg. & rursus ibid. ibid. v.65. ἐνθένδέ τι ἐνθένδε leg. p.65.v.4. τίκει τίκῃ leg. p.67.v.26. post cedat. (adde) Præterea verò vulnera 49. περ-
aliquis contineat. p.68.v.12. ἑπομένος ἑπομένως leg. p.71.v.30. admouerit admonuerit l. p.74.v.33. γὰρ τος γάρ τις leg. ibid. v.25. γίνεται
των ὑπερεχηκότων leg. p.75.v.6. φυλάπεται φυλάπηται leg. p.76.v.40. procurandum procurandam leg. p.77.v.5. ἐν ἐς leg. p.78.v.50. iti caput
p.79.v.47. Lycophranem Lycophronem leg. p.80.v.28. εἰ τὸ ἔξω ἐς τὸ ἔξω leg. ibid. v.43. At osse Ab osse leg. p.81.v.34. κινησίας κ περιχνέ-
ibid. v.48. ἀλλ' ὁ ἀλλ' ὃς leg. p.43.v.16. vertebras vertebris leg. ibid. v.40. ὁ μαλθαχὸν ὁ μαλθακὸν leg. p.85.v.47. laniciniam lacin- τὸ leg.
p.86.v.14. βαρέας βαρέος leg. p.86.v.36. dirigendum digerendum leg. p.94.v.39. ἐξεκλεῖσθαι ἐξεκλείσθη leg. p.95.v.21. τὸ προειρημέν- κινησίας l.
p.96.v.53. ἐξαρθρησίων ἐξαρθρήσεων leg. p.97.v.53. post imminuitur (adde) Et minimùm quidem in hoc luxationis genere femur iam leg.
nuitur. p.98.v.16. ἐξογκοῦσθαι ἐξογκῦται leg. ibid. v.22. σολιδώδεις σολιδώδεις leg. p.101.v.11. αὐτὸν αὐτὸς leg. ibid. v.31. τὰ πρὸς τὰ τὰ leg. immi-
ibid. c.v.34. repositum verò non maiore, leg. non repositum verò maiore, &c. p.102.v.32. παῦτα τοιαῦτα leg. ibid. v.42. repositis, no πρὸς leg.
sitis leg. p.103.v.19. post articulos (addo) hæc etiam innoxiè reconduntur. Præcisiones autem ossium ex toto, & ad articulos. pag. n repo-
40. ἀγκυλαπατείνωσιν αὐλυκαπατείνωσιν leg. p.106.v.2. ὀνίσκε ὀνίσκος. p.107.v.57. ἐγκεγλύφθωσαν ἐγκεγλύφθωσαν leg. p.111.v.2. συμπιε- 105.v.
πεζέτω leg. ibid. v.15. χύλων κώλων leg. ibid. libro lib. leg. ibid. v.37. seorsum sursum leg. p.112.v.53. libro lib. leg. p.113.v.57. ῥυσ- λω συμ-
leg. p.116.v.43. artis. artic. leg. p.117.v.57. πλινῖδες κλινῖδες leg. ibid. v.61. propressa progressa leg. ibid. dilata dilatata leg. p.118.v.2. ῥοιδη
lib. leg. ibid. v.67. αὐθηρὸν αὐθωρὸν leg. p.120.v.62. λελυσμένα λελυγσμένα leg. p.121.v.44. iis ij leg. pag.122.v.1. deponitur reponi 8. libro
ibid. v.35. βυκέται βυκένται leg. ibid. v.44. πλευρὰ, πλευρὰς, leg. ibid. v.59. post esse (adde) brachio. p.123.v.8. qua quas leg. ibid. v. tur leg.
ala leg. p.128.v.vlt. ἡ ἐπίβασις ἡ ἐπίβασις leg. & rursus ibidem. p.129.v.42. κατῦται καχῦται leg. pag.132.v.43. idonea idoneæ leg. p. 18. alio
41. αἰα αἰω leg. p.135.v.3. δερμῆ θερμῆ leg. p.137.v.13. κασαγῆσαι καταγῆσαι leg. p.138.v.58. rectè certè leg. p.139.v.12. significat signifi 34.v.
p.140.v.58. post caput (adde) citra vlcus. p.141.v.7. αἰ αἱ leg. ibid. c.2.v.22. post distentio (adde) directio. ibid. v.27. & est leg. et leg.
v.37. acronio acromio l. ibid. v.73. humore humores leg. p.143.v.31 carnea corneæ leg. ibid. v. post breuiora (adde) membra. ibid. p.142.
contingunt excidunt leg. p.145.v.29. post tentantur (adde) cùm. p.146.v.37. ἕλκος ἕλκεις leg. ibid. v.60. lentem lentum leg. p.147 v.48.
γίνεται leg. ibid. εἴρηται εἴρηται leg. ibid. v.46 post 6. (adde) Epid. ibid. v.62. πύον πῦον leg. p.148.v.30. partem (dele) p.150.v.23. v.17.
σοῦται ὑποκρεῦται leg. p.153.v.10. ramento ramenta leg. p.154.v.35. maiorum maiorem leg. ibid. v.47. sed fel leg. ibid. 57. cert- ὑπο-
leg. p.155.v.9. ære aro leg. ibid. c.1.v.13. κοσοδ κοσοδ leg. p.156.v.10. melli molli leg. p.157.v.2. ἐχθυήματα ἰχθυήματα leg. ibid. v.3. ἰχθυ- certe
ἰχθυήματος leg. ibid. v.20. vlnum viuum leg. ibid. v.59. oxycrate oxycrato leg. p.158.v.34. largum laxum leg. p.160.v.44. supin- ματος
pino l. p.162.v.54. ἐπολλῶσιν ἐπελλῶσιν leg. ib. v.65. luxatur laxatur l. p.165.v.2. lib. dele. p.169.v.43. perdifficiles perdifficilis l. p.170 to su-
cui oui leg. ibid. v.55. medicamenta medicamento leg. ibid. v.63. recto rectè l. p.171.v.16. extergat exterget l. ibid. v.58. impono in v.33.
leg. ibid. v.61. vtero vtere leg. p.173.v.1. (dele hæc omnia) σώματα hic capitis pertusiones aut perforationes significent, vt verò hic libe- pone
priè quidem ad eam Medicinæ partem, quæ. p.174.v.21. cauitatem grauitatem leg. p.176.v.20. ῥυγμιλὼ ῥωγμιλὼ leg. ibid. v.55. sim- pro-
leg. p.177.v.53. tam tum leg. p.178.v.65. serna serra leg. p.179.v.2. recesserit accesserit leg. ibid. v.12. hic his leg. ibid. v.18. vel- sunt
volsellam leg. ibid. v.55. post responsione (adde) enitendum vt cognoscamus os nécne aliquam noxiam senserit, deinde verò ratione & o- sellam
pere. ibid. v. vlt. ad ab leg. p.183.v.55. libro lib. leg. p.183.v.21. corrumpit circumponit leg. ibid. v.51. ἐργαλόμενον ἐργαζόμενον leg. ibid. v.59.
quo quò leg. ibid. 60. tempore tempus leg. ibid. v.63. toto tota leg. ibid. v.65. minatur oriuntur leg. p.185.v.22. belo bolo leg. ibid. v.28.
eiusmodi cuiusmodi leg. ibid. v.46. fiscum fissum leg. p.186.v.3. τὰς ἡμέρας, τὰς δύο ἡμέρας μὴ ὑπερβάλλειν leg. p.188.v.14. ὅτι π, ὅ, π leg. ibid.
v.35. τῇ ἑωυτῶν τῆς ἑωυτῶν leg. p.189.v.2. ὑποφυσμένης ὑποφυομένης leg. ibid. v.39 tennis tenuius leg. ibid. v.49. μέλλουπς μέλλοντας lg. p.
190.v.12. ὁμοίος ὁμοίως leg. ibid. v.27. fluxione mouetur fluxiones mouentur leg. ibid. v.39. enim eum leg. ibid. v. vlt. vtrique vtri- que
leg. p.191.v.44. περιόδη περιόδε leg. p.192.v.13. adigendo adigenda leg. pag.194.v.1. post πύω (adde) χαῦνα ἐκ πύω. ibid. v.16. δέρμα ιμα
leg. ibid. v.17. ὅσαρ ὅσαρ leg. ibid. v.54. perfuratos perforatus leg. p.95.v.12. ἴσχει ἴχει leg. ibid. v.9. Princeps princeps leg. & punctum dele.
ibid. v.40. qui quidam leg. ibid. v.43. stellula ad Aretæi nomen apponi debet. ibid. v.65. στενότερον στενότερος leg. p.198.v.29. & in arte-
& arteriæ leg. ibid. v.31. eum enim leg. p.199.v.21. πέπαται πέτατα leg. v.34. Εἰχέλω Ἐχέλω leg. ibid. v.43. αὐτῷ leg. αὐτὸ ὑπὸ φύσιος. p.20 v.
38. περιβυλευμένοις περιβυλευόμενοι leg. p.201.v.18., quomodo. Quomodo leg. ibid. v.39. & in manibus. Et in manibus leg. ibid. v.4 Si
σαρκότερον ἀσαρκοτέρω leg. ibid. v.41. χαρνίδι κερκίδι leg. & εὐσάρκοι. ibid. v.44. δεῖσαι δεῖ σε leg. p.202.v.1. λινιῶ λινοῦ leg. p.203.v.19. em
leg. ibid. v.25. μιῶ μῦ leg. p.204.v.36. peruertantur, peruersionem quandam efficiant leg. ibid. v.38. dolent neq; peruertuntur, dolo- id.
& peruersionem afferunt. ibid. v.43. exhibeant, exhibeatur leg. ἵνα ἡ ἀδροσύνη παρέχηται γραφὴ scribendum. ibid. v.45. χειρὸς χεὶρ leg.
v.46. καὶ ὥσπερ ἔχει ἡ χείρ, leg. καὶ ὥσπερ ἡ χεὶρ ἔχει εἴκοσι ἑπτὰ ὀστάρια. ὡς εἴπωμεν πῶς, &c.

HIPPOCRATIS COI MEDICORVM PRINCIPIS, OPERVM OMNIVM,

Sectio VII.

τὰ ἐπίμικτα, hoc est, permixtam omnium Medicinæ partium tractationem, octo libris continens.

Quorum Catalogum ſequens pagina indicabit.

Omnia nunc recens interpretatione Latina, & Annotationibus donata, quæ Commentarij vice eſſe poßint.

ANVTIO FOESIO Mediomatrico Medico authore.

Sectio septima continet,

τῶν ἐπιδημιῶν, hoc est, *De morbis populariter grassantibus, Lib. VII. Quorum Primus, Tertius & Sextus, post Galeni Commentarios, Annotationibus sunt illustrati. Secundus verò ante annos triginta cum Commentariis editus, denuò ab authore est recognitus. Reliqui iustis Annotationibus donati.*

τῶν ἀφορισμῶν, hoc est, *Aphorismorum, Lib. I. cum breuibus notis.*

ANVTII. FOESII IN LIBROS DE MORBIS VVLGARIBVS, PRÆFATA.

LIBROS istos de Morbis vulgaribus non omnes ad Hippocratem magnum Heraclidæ filium referri indubitata est apud omnes cōfeßio, eiusq; rei rumor iamdudum raucus factus est. Sed primum & tertium germanos esse miniméque adulteratos magni istius parentis fœtus, omnes clamant & paßim Galeni scripta testantur. Eos nanque ex his omnibus solos consilio quodam & prudentia ad euulgandum conscriptos multis in locis scribit, reliquos ex parentis aduersariis & pugillaribus velut ex infœlici Asclepiadarum naufragio seruatos, à Thessalo filio in censum & cognationem esse reductos. Ex quo sanè συγγραμματικὰ & ὑπομνηματικὰ nomina extiterunt, vt qui libri à parente polituram & formationem habuissent, ij de hæreditatis succeßione & familiæ nomine, velut ingenui pueri, secundum se à Galeno sententiam acciperent. Ea ingenuitatis nota fuit σύγγραμμα, quæ primo & tertio priuilegio quodam, quòd ad æternam rerum memoriam soli essent conditi, & in eum ordinem digesti, irrogata est, vt iam ex hac posseßione non poßint vi hominibus armatis deiici. Reliqui velut eiectitij & spurij iudicij calamitatem subeunt, nulloq; erciscundæ familiæ iure tenentur, & quòd ex reconditis quibusdam diariis & memoriæ subsidiis nullo ordine conditis collecti sint, tumultuarij quidam commentarij aut ὑπομνήματα dicuntur. Ac vt fit in familiis, vt ad indignos etiam nomen pertineat, sic in hac morborum vulgarium cognatione, gentilitatis nomen omnes retinent, pro merito tamen erga parentem amore, beneuolentiam hi maiorem, illi minorem experti sunt. Secundus nanque, quartus & sextus, etsi non omninò hæreditatis causam obtinent, quia tamen soli fertilitatem & culturam redolent, à Thessalo magni Hippocratis filio ad nomen adscripti sunt. Adeoq; parum abfuit quin propter impietatis inustam notam, quartum abdicationis condemnarit Galenus lib. 3. περὶ δυσπν. Quinti & septimi omninò misera est conditio, etsi non eadem fortuna. Quintus à Dracone iunioris Hippocratis filio in Asclepiadarum senatū allectus est, & à Galeno non pœnitenda æstimatione perfusus, dum eum ad dierum iudicatoriorum autoritatem confirmandam testem citat lib. 2. de dieb. decret. Septimus omni & causa & sententia apud idoneos rerum æstimatores cecidit, ac ne eius quidem rationem haberi licere est indicatum. At verò vt me ad pensum munúsque meum reuocem, primus & tertius Morborum vulgarium liber, studio & exquisita cura in id vt ederentur conscripti videntur, tamq; perfecto acuminis genere limati, vt nullam artis accurationem desiderent. Nam & splendidam quandam miniméque veteratoriam vtriq; communem tractationis rationem continent, eáque styli coniunctione inter se consentiunt, vt ex vno eodémque perenni Medicinæ fonte manare videantur. Crebra est in his Hippocraticæ frugalitatis copia, magna artis comprehensio, dictionis grauitas summa, sententiarum ingens pondus, cognitionis ratio tanta, quanta & ad scientiæ rationem, & ad artis speculationem animo informandam, homini expedito & non indiligenti satis esse poßit. Ad quam si morborum actionem, aut particularem ægrorum attrectationem adiunxeris, miro quodam modo in se conspirantem Medicinæ operam feceris, vt non aliundè Medico dignitatem aut officium aßignare debeas. Ægrorum inspectio ipsáque medicatio tam insignes hîc habet notas, vt nulla nos exempla ad artem in manus deducendam magis mouere debeant, quàm quæ istic mira quadam varietate & copia inserūtur. Quæ etsi sua breuitate plurima in artis operibus præcurrere videntur, tam insignem tamen habent præceptionum complexionem, casuum enumerationem, iudicij firmitatem, signorum denotationem, vt si ea ad vniuersales notiones velut ad Polycleti canonem dirigas, ista cōiunctione vberiores in re Medica fructus decerpere nō queas. Adeò vt à* Galeno rectè scribatur istos Epidemion libros, vniuersalium artis præceptionum & theorematum quæ genuinis Hippocratis libris comprehenduntur, esse velut exempla quædam, atq; in actiones huiscemodi deduci. Atq; hoc sibi solùm proposuerit Hippocrates in his libris (vt scribit † Galenus) ἐξετάσαι τὰ καθόλου διδαχθέντα διὰ τῶν κατὰ μέρος φαινομένων ἐφ' ἑκάστης ἀρρωστίας. Temporum verò vicißitudines, syderum cōuersiones, tempestatum circunscriptiones tam enixè proponunt, vt eam ob causam penè soli Morborum vulgarium famam sibi vendicent, idque adscriptore Galeno, qui & ea de re, & ambitiosa ista quam quærimus origine sententiam dicit in prooœmio lib. 6.

* Com. 3. in Prorrh. † Com. 1. in Prorrh.

epid. his verbis: τὸ τῆς ἑρμηνείας εἶδος ἐν τῷδε τῷ βιβλίῳ πάμπολυ διαλλάττει τοῦ κατὰ τὸ πρῶτόν τε καὶ τρίτον τῶν ἐπιδημιῶν, ἃ σχεδὸν ἅπαντες ὁμολογοῦσι γεγράφθαι πρὸς ἔκδοσιν ὑφ' Ἱπποκράτους μόνα. τῶν δ' ἄλλων πέντε, τὸ μὲν πέμπτον τε καὶ ἕβδομον φανερῶς εἶναι νόθα, τὸ δ' ἕκτον τοῦτο, καὶ πρὸς αὐτῷ τὸ δεύτερον, ἐξ ὧν αὐτὸς Ἱπποκράτης ἑαυτῷ παρεσκευάσατο, φασὶν ὑπὸ Θεσσαλοῦ τοῦ υἱέος αὐτοῦ συντεθεῖναι. καί τινες μὲν ὁμολογοῦσι καὶ αὐτόν τι προσγεγράφαι τὸν Θεσσαλὸν, τινὲς δ' ἄλλους τῶν μετ' αὐτόν. ἐν μὲν τῷ πρώτῳ καὶ τρίτῳ τῶν ἐπιδημιῶν καταστάσεις τέ τινας γράφει τοῦ περιέχοντος, ἐφ' αἷς τὰ ἐπιδημήσαντα διηγοῦνται. ταύτῃ γὰρ ἐπ' αὐτῶν αὐτὸς φαίνεται τῇ λέξει χρώμενος, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὸ ἐπίγραμμα τοῖς βιβλίοις τοῦτο ἐποιήσατο, τῶν ἐπιδημιῶν ὑπομνήματα διδασκαλίας αὐτοῖς γινομένης, οὐ τῶν αὐτοῦ τοῦ Ἱπποκράτους ἐπιδημιῶν, ἃς ἐποιεῖτο κατὰ τὰς πόλεις. *Hi ergo duo cùm & origine & styli cognatione inter se coniuncti sint atque tractationis serie, in eandem certè dignationis causam coniiciendi sunt, eámque cæteris laudem præripiunt, quòd nulla aut ferè pauca adulterinæ notæ interserta habent, sed ingenuitatem suam quibusuis interdictis defensam, sartam tectam tuentur & custodiunt. Cuius cùm post parentis & Galeni mortem orbæ quasi tutores relicti simus, domi teneamus eam liberali septam custodia, & hos ignotos atque impudentes procos repudiemus, tueamurq; ut adultam virginem castè & ab amatorum impetu quantum possumus prohibeamus. Quod certè præstabimus si Galeni rescriptis aßignatam hæreditatem iustis vindiciis confirmauerimus. Istos igitur ut in publica nominis causa semper magni facit Galenus, ita certè ad obtinendam hæreditatem solos esse genuinos censet. Nec verò ulla in re eorum gratiam effundit narratio rerum simplex & nuda, omni ornatu orationis tanquam veste detracta, sed sanè quò magis recti sunt & venusti, eò certè propius Hippocratis parsimoniam redolent. Nam & pressam Hippocratis copiam æqualiter fusam per totam orationem adhibent, tantáque rerum varietate atque verborum proprietate distinctam, ut sint quasi in ornatu disposita quædam insignia & lumina. Ac inepti fortè simus qui velimus ista calamistris inurere, in quibus solutam quandam diligentiam aut non ingratam negligentiam inesse voluit Medicorum iste Homerus, ut ista specie suauitatem quandam austeram & solidam, non dulcem atq; decoctam obduceret. Hunc coloris habitum & quasi succum ex his Galeni verbis requiras necesse est, quibus apertam istam & simplicem ægrorum expositionem, venustate quadam non fuco illita, sed sanguine diffusa, colorat. Scribit enim* * παρέσκηπται μὲν οὖν τινὰ κἂν τῷ δευτέρῳ καὶ ἕκτῳ τῶν ἐπιδημιῶν, ὥσπερ καὶ κατὰ τοὺς ἀφορισμοὺς ἐπὶ τῆς τελευτῆς, ἀλλὰ τά γ' ἄλλα πάντα καὶ κατὰ τὸ δεύτερον καὶ ἕκτον Ἱπποκράτους ἐστὶ, οὐκ ὀλίγα μὲν ἐν ὑπομνήμασιν εὑρεθέντα, τινὰ δὲ καὶ τοῦ συνάγοντος αὐτὰ προστεθέντος. ἦν δ' οὗτος ὁ τῶν Ἱπποκράτους υἱέων εὐδοκιμώτατος ὄνομα Θεσσαλὸς, ἀκριβῶς ἀκολουθήσας τῇ γνώμῃ τοῦ πατρός. ἐν δὲ τῷ πρώτῳ καὶ τρίτῳ τῶν ἐπιδημιῶν, ἢ οὐδὲν ἢ βραχέα παντελῶς ὑποπτεύσειεν ἄν τις ἐγγεγράφθαι. καθόλου δ' ἐν τοῖς βιβλίοις τούτοις θεωρήματα παντάπασιν ὀλίγα γέγραπται, διηγήσεως οὔσης ἐν αὐτοῖς ψιλῆς τῶν συμβαινόντων, ἤτοι κοινῇ πολλοῖς ἐν καταστάσεσιν ἐπιδήμοις, ἢ καθ' ἕκαστον ἰδίᾳ. *Neq; verò de ista tota egregia commendatione desperandum est, quòd artis præcepta non æquè luculentè, aut alia fortè ratione quàm in Aphorismis, Prædictionibus, aliisque id genus ad cognitionem comparatis libris, comprehensa habeant. Hos nanque libros antè illos editos esse constat, quòd ad vniuersalium præceptorum intelligentias in animi notione reponendas, materiam tanquam viam sternerent. Quod testatur his verbis Galenus lib. 1. de dieb. decret.* δέδεικται δ' ἡμῖν ἤδη μὲν καὶ δι' ἑτέρων, ἀλλὰ καὶ νῦν οὐδὲν ἧττον ἐς αὖθις δῆλον ἐκ τῶν ἐφεξῆς εἰρησομένων, ὡς πρότερον αὐτῷ τὰ τῶν ἐπιδημιῶν γέγραπται βιβλία, βασανίζοντι διὰ τῆς πείρας ἐπὶ τὰ θεωρήματα, καὶ μὴ τολμῶντι καθόλου ποιεῖν ἀποφάσεις ἐπ' αὐτῶν χρῆσθαι. *Rursusque lib. 2.* δέδεικται γὰρ ἡμῖν πολλάκις ὡς πρότερον γέγραπται τὰ τῶν ἐπιδημιῶν βιβλία, τοῦ τε προγνωστικοῦ καὶ τῶν ἀφορισμῶν, ὅτι δύναμιν ὑπομνημάτων ἔχει. *Quare non mirum est si non æquè diligentem habent accurationem, quòd isti eius facultatis quæ ex arte comparatur adumbrationem tantummodò contineant, ex aliis doctrinæ consummatio & perfectio velut ex promptißimo penu haurienda sit.* οὐ γὰρ θεραπευτικὴν αὐτῷ προὔκειτο ταύτην γράψαι πραγματείαν, ἀλλὰ προγνωστικήν, *ut scribit Galenus com. 3. in lib. 3. epid. Neq; verò vulgaris est istorum gloriatio, quòd ex omni librorum de Morbis vulgaribus familia, soli in publicum venire & elegantis conuentus auribus digni sunt habiti, ut non aliam ob causam se doctis venditare aut possint aut debeant. Nec alia sanè ratione apud Galenum cæteris præstant, quàm quòd optima usi fortuna, à parente nutricationem acceperunt. Sic enim de his scribit com. 3. in lib.* περὶ ἕλκ. ἤθρ. μόνον τὸ τρίτον καὶ πρῶτον ἐπιδημιῶν ὡς πρὸς ἔκδοσιν πρὸς Ἱπποκράτους γέγραπται. *Et mea quidem sententia longè exactius istud disserit libris* περὶ δυσπνοίας, *ubi eorum omnium natales tam aptè promit, ut nusquam clarius eluceant, atq; ad totum negotium conficiendum vix sit ullus alius locus aptior. Quem ut rem ipsam expediā adscribendum puto.* † ἐπεὶ δ' ἑπτὰ μὲν ἐστὶν ἅπαντα τὰ τῶν ἐπιδημιῶν βιβλία, τούτων δὲ τὸ μὲν ἕβδομον σαφῶς νόθον εἶναι πᾶσι δοκεῖ,

* Com. 2. in lib. 3. epid. † Lib. 2. περὶ δυσπν.

καὶ καί-

καὶ νεώτερον διεσκευασμένον. τὸ δὲ πέμπτον οὐ τοῦ μεγάλου Ἱπποκράτους τοῦ Ἡρακλείδου υἱέος, ἀλλὰ τοῦ νεωτέρου τοῦ Δράκοντος. τὸ δὲ δεύτερον, καὶ τὸ τέταρτον, καὶ τὸ ἕκτον, ἔστι μὲν οἷς τοῦ Ἱπποκράτους υἱέος, ἔστι δὲ οἷς καὶ αὐτοῦ Ἱπποκράτους ἔδοξεν, οὐ μὴν συγγράμματά γε, οὐδ᾽ ὥστε διαδοθῆναι τοῖς ἕλλησι μέλλοντα, ἀλλ᾽ ὑπομνήματα εἶναι. τισὶ δὲ οἵπερ καὶ ἀκριβέστερά μοι δοκοῦσι καταμαθεῖν τὴν τῶν βιβλίων δύναμιν, ὑπὸ μὲν τοῦ Θεσσαλοῦ γεγράφθαι δοκεῖ τὰ ε΄. δύο δὲ εἶναι τοῦ μεγάλου Ἱπποκράτους, καὶ ἐπιγεγράφθαι γέ που διὰ τοῦτο, τὰ ἐκ τοῦ μικροῦ πινακιδίου, δηλονότι τοῦ Θεσσαλοῦ πάντα ὅσαπερ ὁ πατὴρ αὐτοῦ γεγραφὼς ἔτυχεν ἀθροίσαι σπουδάσαντος ἐς ταὐτὸν, ὡς μηδὲν ἀπόλλοιτο. μόνα δὲ καὶ λοιπὰ τῶν ζ΄ τούτων βιβλίων, Ἱπποκράτους εἶναι τοῦ μεγάλου, σχεδὸν ἅπασιν ὡμολόγηται, τό τε πρῶτον καὶ τὸ τρίτον. *Idem quoque lib. 3.* ὥσπερ δὲ τὸ πρῶτον καὶ τὸ τρίτον οὐ μόνον ὑφ᾽ Ἱπποκράτους συγκεῖσθαι δοκεῖ τοῖς ἄριστα περὶ τούτων ἐγνωκόσιν, ἀλλὰ καὶ τῇ τῆς θεωρίας οἰκειότητι συνῆφθαι πρὸς ἄλληλα. τὸν αὐτὸν οἶμαι τρόπον ἔχειν καὶ τὰ κατὰ τὸ δεύτερον, καὶ τὸ δ΄, καὶ τὸ ἕκτον. ὡμολόγηται γὰρ οὖν ἤδη καὶ ταῦτα συνθεῖναι Θεσσαλὸν τὸν Ἱπποκράτους υἱὸν, τὰ μὲν αὐτοῦ τοῦ πατρὸς ἐν διφθέραις τισὶν ἢ δέλτοις εὑρόντα ὑπομνήματα, προσθέντα δέ τινα καὶ αὐτὸν οὐκ ὀλίγα. τό γε μὴν πέμπτον τε καὶ ἕβδομον τῶν ἐπιδημιῶν οὐκ ἄν τις μοι δοκεῖ τῆς Ἱπποκράτους γνώμης οἰκείας ἀξιῶσαι. κατ᾽ ἐμὴν δὲ γνώμην οὐδὲ τὸ τέταρτον, εἰ καί τισιν ἔδοξε καὶ τοῦθ᾽ ὑπὸ Θεσσαλοῦ συντεθεῖναι. *Rursus comm. 3. in lib. 6 epid.* τὰ γὰρ ἐν διφθέραις ἢ χάρταις, ἢ δέλτοις ὑφ᾽ Ἱπποκράτους γεγραμμένα, τὸν υἱὸν αὐτοῦ Θεσσαλὸν ἀθροίσαντα φασὶ ταυτὶ τὰ δύο βιβλία συνθεῖναι, τό τε δεύτερον καὶ τὸ ἕκτον, ἔνιοι δὲ καὶ τὸ τέταρτόν φασι. πρὸς ἔκδοσιν δὲ ὁμολογεῖται γεγονέναι τὸ πρῶτόν τε καὶ τρίτον. *Quibus ex omnibus ſatis explicata eſt horum librorum omnium origo, ut mihi ad agnatos & gentiles deducti videantur, etſi priuatas cuiq; ſuas corollas dimittimus. Inſcriptionis ratio tam aperta eſt ut vel ex primi & tertij libri doctrinæ genere ſatis pateat. Nam & illic vulgatas morborum conditiones tam luculentè explicat, ut vel inde ſolidam nominis gloriam ſibi quæſiuiſſe videantur. Etſi non infœliciter quibusdam ex Hippocratis peregrinationibus nomen deportaſſe perſuaderi poteſt, quibus peragratis vrbibus multiplicem operam commodaris, ea quæ ad artis comprehenſionem faciebant, ex vario rerum vſu & incomparabili cognitione, in vniuerſales notiones atq; ſpeculationes componebat, ut tandem iſta præceptionum coagmentatione, doctrinæ genus abſolutiſsimum conformaret. Quæ certè nominis origo Galeno tanto viro indigna viſa non eſt, cùm in prooemio lib. 6. epid. ad eam ſenſim delabatur, ut ſextum cæteroſq; Morborum vulgarium libros in nominis cauſam trahat. Eoq; pertinet tam ſæpè & ad tædium vſque,* τῶν ἐπιδημιῶν *indicatura in Galeni monimentis inculcata, ut ea ſæpius incidat quàm quæ* τῶν ἐπιδημίων *præſcriptionem habet. Sic quoque com. 1. in Prorrh.* τὰς ἐπιδημίας *vocat. De nominis notatione, morborum iſtorum origine, cauſa, diſtributione, cùm multa à Galeno dicta ſint, iſtaque in verſando Hippocrate ſæpius occurrant, aptus ad dicendum nunc locus non videtur. Atque hactenus firmata eſt prima ad hos libros noſtra aggreſsio. Reſtat (Lector candide) ut quia ad cauſam ſatis videmur comparati, de me ipſo pauca dicam. Ac primùm me ad Hippocratem ipſum Medicinæ vnicum parentem ita animum deflexiſſe, ut in eum quantulamcunque ingenij facultatem, omnem certè ſtudiorum noſtrorum rationem conuerterem. In quo elaborando etſi operis difficultas ſæpius me retardauit, nunquam tamen fregit, diſiecit, debilitauit, quòd animi tui candorem & iudicij aſſenſionem mihi expectandam eſſe proponerem, ut gradus & quaſi dicendi progreſſus cognoſceres, & in lubricum tanquam in viam ingreſſum tua æquanimitate ſubleuares. Quo certè æquior eſt noſtra poſtulatio, quòd & communem omnium cauſam attingit, & par eſt prima & ardua conantem votis quàm longiſsimè proſequi. Hippocratis doctrina diu multùmque longis antè retractis ſæculis vſque ad Galeni ætatem altiſsimis tenebris obruta iacuit, eamque ob rem effuſis animis omniq́ue beneuolentia tam liberalis viri largitatem complecti decet, quòd iſtius laboribus & exquiſita doctrina effectum ſit, ut tanquam ad vitam ingreſsi, tum primùm ad aſpiciendam lucem erecti videamur. Hippocrates natura admirabilis eſt, genere toto grauis, artis complexione inſignis, clarus, præceptionum comprehenſione infinitus, verborum ornatu grandis, interdum preſſus, conciſus, ſententiis creber & ſapiens, compreſsione rerum breuis & ob eam ipſam cauſam obſcurus. Nec ſunt iſta ſingulorum articulorum tantùm, ſed in toto etiam ſpectantur corpore. Quam in rem intuenti minus certè mirum videri debet, quòd cùm nec vlla ætate vberior Medicorum fœtus fuerit, huic tamen amatores deſint. Galeni profluentem copiam & redundantem vbertatem quantis poſſunt veſtigiis in ſpatio omnes perſequuntur. Hippocratis acumen, ſubtilitatem, obſcuritatem velut preſſas anguſtias deuitant & ſuſpiciunt magis quàm intelligentia comprehendant. Sed ut pugiles inexercitati etiamſi pugnos & plagas Olympiorum cupidi ferre poſſunt, ſolem tamen ſæpè ferre nequeunt: ſic multi cùm omni iam laude hac Medicæ rei exercitatione probè defuncti, labores etiam magnos excepiſſent, iſtius breuiloquentiæ ſeueritatem quaſi ſolem non tulerunt. Ac verò ut huius conciſis ſententiis interdum etiam non ſatis apertis cùm breuitate*

tum nimio acumine, sua explanatione & quasi exaggerata altius oratione plurimum attulit luminis Galenus: sic Galeni luminibus in isto interpretationis genere nulla posteriorum ætas obstruxit, sed effusam illius copiam velut otio diffluens potius complexa est quàm ulla sedulitate imitata. Et sanè Hippocratis disciplina ad quoduis artis Medicæ genus tam probè comparata est, ut quæ ad eam quam in Medico requirimus facultatem assequendam instrumenta sunt necessaria, inde tanquam ex locupletissimo promptuario in communem usum transfundi facilè queant. Mihi quidem sic persuadeo, huius Medicinæ parentis doctrinam ita verbis & sententiis esse instructam, ut quemadmodum qui utuntur armis aut palæstra, non solùm sibi vitandi aut feriendi rationem esse habendam putant, sed etiam ut cum venustate moueantur: sic eum verbis quidem simplicibus, consuetudine tamen illustribus, ad aptam compositionem & condecentiam, sententiis verò ad grauitatem esse usum, ut ij qui in armorum tractatione versantur. Cùm igitur ex limpidissimis & perennibus istis Græcorum fontibus hauriendam esse Medicinam existimarem, eamque cognitionem ingenuo & liberali homine, acrique & diligenti iudicio dignam ducerem, omnes meas rationes ad Hippocratem contuli, ut & artem ab ipsis incunabulis puram & sanctam caperemus, & quàm proximè fieri posset nos ad eam maiorum ætatem transferremus, quam nec barbaries ulla domestica infuscauerat, & cui rectè sentiendi benéque loquendi famam, non præiudicata aliqua ex triuio, sed longa sæculorum æternitate rectaque mentis assensione confirmata autoritas confecerat. Quo in cursu nos non leuiter commouit quorundam importunitas, qui ecquodnam curriculum aliquando habitura sit nostra industria cùm ferre non possent, huius instituti speciem certè magis quàm laborem & vigilias cernere se fatentur. Per sanè mirum mihi fuit esse quosdam adeò Græcarum literarum fastidiosos, ut earum usum (quem mihi mediusfidius esse partissimum optimè conscius sum) hoc in negotio præsertim vitio verterent, quod est indicium hominis & otio & literis abutentis, ut ne quid grauius dicam, certissimum. Quam enim ullam satis honestam loci alicuius explicationem facere, quam deniq; confirmationem ullam adferre poteramus, sine alicuius grauioris viri autoritate. Qua in re ad quosnam potius quàm ad Græcos optimos docendi & cognoscendi magistros deflecterem? An ut ab his quos ex acie in reipub. nostræ præsidiis collocatos sciebam, meipsum abducerem, & velut transfuga ad barbaros transmitterem, ac in prodendis saluberrimæ artis castellis facinus admitterem? At verò Galenum ipsum cæterósque huius scientiæ dictatores, per idoneos viros in latinam coloniam deductos, Latinè loquentes audire poteramus. Et certè per meipse istud præstare poteram clarorum virorum exemplo, nisi scelus esse videretur in re literaria flagitiosissimum, non eo sermone Galenum audire loquentem, quo nec eum scribere puduit, nec verò eum legere unquam est aut inhonestum aut turpe existimatum. Etsi profectò in eo me nostris auribus consuluisse non diffiteor, quæ perennem istam & profluentem loquacitatem in crebra eiusdem repetitione capere posse non videbantur, ut taceam mihi in re tam seria & delicata, quæ nullum fastidium ferre queat, breuitatem religioni fuisse maximæ. Nec est quòd quisquam ad facinus audacior, hos nostros labores à communi omnium causa abhorrentes esse sibi persuadeat. Nam & nos eam locorum rationem subduximus, adeóque facilè subnotauimus, ut vel mediocriter in re medica versatis leui negotio in manus subeant. Sed profectò istæ sunt deliciæ supiniores quàm ut acutorum & intelligentium virorum stomachum mouere debeant, tantúmque absunt ab obtrectatione inuidiæ, quæ solet lacerare plerosque, uti eæ non modò non exulcerare nostram gratiam, sed etiam conciliare videantur. Superest Lector Candide, ut quoniam tibi canimus, nostras istas Annotationes ad Galeni librum appensas, ad eorum quæ plurima secutura sunt spem, omni beneuolentiæ genere complectaris. Quæ si candore tuo aspiraueris, facilè repromittam efficiamq; ut nequicquam me huius rei sponsorem appelles. Dum certè in animum inducas tuum, quanti sit negotij post Galenum exundantissimum Medicinæ campum, in Hippocratem annotationes scribere. Neque enim solùm acuenda nobis & procudenda lingua est, sed ornandum complendumq; pectus plurimarum rerum scientia, copia, varietate. His tamē me assecutum opinor, ut nimis redundantes nos & superfluentes iuuenili quadam dicendi impunitate & licentia, præoccupatis spatiis Galenus reprimeret & quasi extra ripas diffluentes coerceret. In quibus me mihi ita moderatum esse palam profiteor, ut sedulò importunæ garrulitatis suspicionem cauerim, omnémque adhibuerim diligentiam ne Galeni operam per se satis promptam & facilem, qua infantiæ nostræ labe perfunderem. Sed iam extra rem nimis multa, & ad reliquam orationem Hippocratemq; audiendum aggrediendum est.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΕΠΙΔΗΜΙΩΝ ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ.

HIPPOCRATIS DE MORBIS VVLGARIBVS, LIBER PRIMVS.

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

κατάστασις πρώτη.

A Ἐν Θάσῳ φθινοπώρου περὶ ἰσημερίην καὶ ὑπὸ πληϊάδα, ὕδατα πουλλά, ξυνεχέα, μαλθακά, ὡς ἐν νοτίοισι. χειμὼν νότιος. σμικρὰ πνεύματα βόρεια. αὐχμοί. τὸ σύνολον εἴς γε χειμῶνα, ὁκοῖον ἦρ γίγνεται. ἦρ δὲ νότιον, ψυχινόν. μικρὰ ὕσματα. θέρος ὡς τὸ πολὺ ἐπινέφελον. ἀνυδρίαι. ἐτησίαι, ὀλίγα, σμικρά, διεσπασμένως ἔπνευσαν. γενομένης δὲ τῆς ἀγωγῆς ὅλης ἐπὶ τὰ νότια, καὶ μετ' αὐχμῶν. πρωῒ μὲν τοῦ ἦρος ἐκ τῆς πρόσθεν καταστάσιος ὑπεναντίης καὶ βορείου
B γενομένης. ὀλίγοισιν ἐγένοντο καῦσοι. καὶ τουτέοισι πάνυ τι εὐσταθέες. καὶ ὀλίγοισιν ἡμορράγεεν. οὐδ' ἀπέθνησκον ἐκ τουτέων. ἐπάρματα δὲ παρὰ τὰ ὦτα, πολλοῖσιν ἑτερόρροπα. καὶ ἐξ ἀμφοτέρων τοῖσι πλείστοισιν ἀπύροισιν ὀρθοστάδην. ἔστι δὲ οἷς καὶ μικρὰ ἐπεθερμαίνοντο. κατέσβη πᾶσιν ἀσινέως. οὐδ' ἐξεπύησεν οὐδενὶ ὥσπερ τὰ ἐξ ἄλλων προφασίων.

SECTIO PRIMA.

Status primus.

In Thaso ad autumnum circiter Æquinoctium & sub Vergiliarum occasum pluuiæ multæ, continentes & leues fuerunt, nō secus ac spiratibus austris. Hyems austrina quę flatus aquilonares paruos & iusto maiores siccitates habuit, atque etiam in totum veri similis fuit. Ver autem austrinum, frigidum, paruas habens pluuias. Æstas vt plurimum nubila, in qua ab imbribus cessatio fuit. Anniuersarij venti (qui Etesię dicũtur) parum, tenuiter, disiunctim, segregatimq; spirauere. Existente igitur toto nos ambiētis aëris statu austrino & ad magnas siccitates vergente, antè ver quidem, quòd superior status subcontrarius & aquilonius factus fuerit, paucis febres ardentes contigerunt, eæque valdè mites & facillimè consistentes, quæ neque sanguinis ex naribus profusionem nisi paucis, neque mortem attulerunt. Multis verò aurium tumores subnascebantur, qui in alteram partem vergebant, plærisque etiam in vtranque, iisq; febre vacuis & in erectum stantibus nec decumbentibus, etsi nonnullis paulisper incalescerent. Omnibus absque noxa extincti sunt, neque cuiquam, velut ij qui alias sui ortus causas habent, suppurationem fecerunt.

TOTA hæc temporis conditio austrina, subfrigida, pluuia, nubila, caliginosa, cum quibusdam squaloribus describitur. Vt nihil
C mirum fuerit febres quasdam ardentes, plurimos verò aurium tumores, & in fauces totumque thoracem fluxiones viguisse. Qua ex occasione qui naturalem quandam aptitudinem ad tabem habebant, hac tempestate malè affecti fuere. Nam ex illabentibus quibusdam casibus, vt febribus horridis, assiduis, celeribus & semitertianis, pręsentissimum exitium habuere. Quibus in explicandis pulcherrimus locus consumitur. Cæteris quidem febres continentes, sed leues & salubres adfuere, quæ quodammodo statum iudicationum ordinem seruauere. Cæterum quæ in impressis codicibus præfigitur indicatura, τμῆμα πρῶτον, & κατάστασις πρώτη, nullis in codicibus manu scriptis habetur, sed in quibusdā λόγος πεντήκοστος adscribitur. Et certè suspectas istas καταστάσιως inscriptiones his in libris facit Galenus initio com. 3. in lib. 3. epid. Hippocratemq; ipsum statim à re ipsa aut temporis circunscriptione, absq; vllo præscriptionis præludio exorsum in his libris scribit.

φθινοπώρου περὶ ἰσημερίην] Circa autumni æquinoctium rectè dicere potui si vtrunque coniunxeris, sed ad autumnum dixi vt temporis conditionem paulò altius repeteres, cùm morbosus hic cœli status circa æquinoctium vulgatus fuerit. Disiunctè enim legi
D cum Galeno & nostris omnibus codicibus, ἐν Θάσῳ, φθινοπώρου, non φθινοπώρου περὶ ἰσημερίην, etsi vtroque modo idipsum satis indicatur, vt paulò pòst eam lectionem agnoscit Gal. Adducitur autem hic locus à Galeno initio com. 3. in lib. 3. epid.

ὑπὸ πληϊάδα] Sub vergiliarum occasum dixi, quòd his verbis videatur totam huius status cōditionem circunscripsisse. Cuius sensus admonet etiam Galeni dictio: ὄντος γὰρ φθινοπώρου περὶ ἰσημερίην, καὶ δυοῖν μηνῶν, οὐκ εὐθέως ἀπ' ἀρχῆς συνεστῆσθαι ἡ εἰρημένη κατάστασις, ἀλλὰ περὶ ἰσημερίαν ἤρξατο ἐπιτείνειν ἄχρι πληϊάδος δύσεως, ἡμέραις ὡς πεντήκοντα. Et paulò pòst multò dilucidius hoc approbat, dū scribit Vergilias

ab Hippocrate compendiaria voce dictas pro earum occasu, his verbis: ὅτι φθινοπώρου πέρας οἶδε ὁ αὐτὸς τὴν τῆς πλειάδος δύσιν, ἣν διὰ συντόμου φωνῆς ὀνομάζει πλειάδα, σαφῶς ἐδήλωσεν εἰπὼν μετὰ τὸ προειπεῖν περὶ ἰσημερίην ὑπὸ πλειάδος. Ex quo etiam loco videre licet Galenum vbique ὑπὸ πλειάδος legisse, cùm Hippocratis verba adducit, etsi ὑπὸ πλειάδα idem legit lib. 3. Epid.

ξυνεχέα, μαλθακά] Continenter sed sensim & leniter compluisse significat, vt leues pluuiæ iis quæ largè, cum impetu, & repentè vniuersimque fiunt opponantur ex Galeno, qui μαλθακῶς hîc legisse videtur, vt & lib. 3. epid. consentientibus vetustissimis codicibus, eodem vtrobique sensu.

ὡς ἐν νοτίοισι] Istud non legit Gal. nec adscriptum inuenitur in quibusdam codicibus manu scriptis, quanquam in eo consentiunt interpretes. Quod etsi austrinam temporis conditionem facit, id tamen plenius sigillatim & velut per partes postea indicat. Galenus tamen lib. 3. epid. ἐν νοτίοισιν legit.

αὐχμοὶ] Iustò maiores siccitates dixi, non squalores, quòd hîc αὐχμὸς τὴν ξηροτέραν τοῦ προσήκοντος κατάστασιν significet teste Galeno, non illam exuperantem cum squalore siccitatem quæ æstati ferè est propria. Quod ferè expressit Caluus cùm siccam dixit, si excessum subnotasset & hyemis veram intemperiem expressisset.

ἐτησίαι] Suspectam semper habet æstatem Hippocrates, in qua Etesiæ pauci, aut nulli, aut diuulsi, disiuncti, interrupti, dispersi, non continenter spirant, quos διεσπασμένως πνεύσαντας quasi dispersim & contractim spirantes vocat, vt scripsimus in lib. 2. epid. sect. 3. Etesias verò anniuersarios ventos diximus, statos anniuersarios Aquilones Budæus. Sunt enim venti μίξιν ἔχοντες τῶν τε ἀπὸ τῆς ἄρκτου φερομένων καὶ ζεφύρων, vt scribit Arist. in libello de mundo. Etsi operæpretium fuit dictionem ipsam retinere, quod aliâs fecimus ex Plinio. Galenus autem hîc legit ἐτησίαι ὀλίγαι, σμικραὶ, διεσπασμένως ἔπνευσαν, cui consentiunt codices quidam manuscripti Regij. Alij ὀλίγα, σμικρά, eodem sensu.

τῆς ἀγωγῆς ὅλης] ἀγωγὴν τὴν τοῦ περιέχοντος κατάστασιν interpretatur Gal. aeris nos ambientis statum diximus. Sed profectò cùm sit veluti superiorum connexio, & ad totius anni descriptionem ex partium recensione referatur, vertere potuimus (existente igitur toto anni tenore austrino) non secus ac Gaza τὴν κατὰ φύσιν ἀγωγὴν, naturæ tenorem dixit.

πάνυ εὐσταθέες] Valdè mites & facillimè consistentes diximus febres ardentes, quæ neque exactæ neque vehementes essent, sed moderatæ, faciles & ad solutionem procliues. Sic enim πάνυ εὐσταθέες καύσους ὀλιγάκις πάνυ καὶ τάχιστα καθισταμένους, μετριοπαθεῖς, ἐν λυθῆναι ῥᾳδίους interpretatur Galenus, quomodo εὐσταθέες νοῦσοι ἐν εὐκρινέστατοι dicuntur Hippoc. lib. 2. epid. & aph. 8. l. 3. vbi etiam καθεστῶτας ἐν εὐσταθέας καιροὺς satis exposuimus. Quò magis miror Caluum huic se dictioni satisfecisse arbitratum, quòd iis bene stetisse dixerit. Codices quidam manu scripti βορείης pro βορείου leg. vt Gal. ἡμορράγησαν pro ἡμορράγεεν, eodem sensu.

ἐπάρματα] Parotidas subindicat ex aerea, caliginosa & subfrigida materia ortas, quo nomine neque febres, neque dolores, neque verò suppurationem attulerunt, sed sensim & tutò euanuerunt. Cuius generis exemplum est lib. 2. epid. sect. 2. in Aristæi vxoris fratre. τῇ ὑστεραίῃ ἀριστερὸν παρ' οὖς οἴδημα, τῇ δὲ ὑστέρῃ ἐν περὶ δεξιόν. ἧσσον δὲ τοῦτο, καὶ ὑπεχλιαίνετο. ταῦτα κατεμαλάχθη καὶ οὐκ ἀπεπύησεν. Hunc autem locum adducit & explicat Gal. lib. περὶ κωμάτων cap. 3.

ὀρθοστάδην] ὀρθοστάδην ἀνοχλέεσθαι τοὺς ἀνθρώπους intelligit Galenus, τοὺς τὰς νόσους φέροντας ἀλύπως περιερχομένους, καὶ πράσσοντας τὰ συνήθη, καὶ μὴ καταναγκαζομένους κλινήρεις γίνεσθαι, καθάπερ ἐν τοῖς σφοδροτέροις νοσήμασι. Quod de leuioribus morbis dicitur, quibus qui affliguntur, erecti & stantes obambulant & consueta munia obeunt. His opponuntur κλινήρεις, κατακλιθέντες, ἐν κλινοπετέες ἢ ἐπὶ δίφρου καθήμενοι ἐν κατακείμενοι, vt sect. 2. huius libri, quos Græci eleganter βεβλημένους, proiectos, prostratos & lecto affixos vocant. Sic enim Math. 8. de resoluto scribitur, κύριε ὁ παῖς μου βέβληται ἐν τῇ οἰκίᾳ παραλυτικὸς δεινῶς βασανιζόμενος, & Lucæ 16. de Lazaro ὃς ἐβέβλητο πρὸς τὸν πυλῶνα αὐτοῦ ἡλκωμένος. Ex eoq; sensili ægrorum decubitu cùm vehementer febricitant, morbi principiū desumit Galenus lib. 1. † de diebus decret. non ex eo quòd multis diebus stantes obambulant, consuetaque munia obeunt, vbi etiam harum dictionum vim satis explicat. Quæ dictiones ex vulgi consuetudine petitæ, satis indicant Hippocratem popularibus & vulgò notis verbis vti cōsuetum, quod multis in locis testatur Galenus. Decumbentes enim aut iacentes ægros cùm dicimus, grauiter afflictos vulgus indicat. Vt inde etiam facilè Clinice Medicina, quæ decumbentibus ægris opem fert, originem duxerit, cuius autorem Hippocratem Coum facit * Plinius.

† *Cap. 6.* * *Lib. 29. cap. 1.*

Horum autem ea fuit natura vt molles & laxi essent, magni, diffusi aut sparsi, sine inflammatione & dolore, omnibusq; sensim & sine vlla significatione euanescerent. Fiebant ista quidem adolescētibus, iuuenibus, ætate florentibus, atque horum plurimis qui in palæstra & gymnasiis exercebantur, mulieribus verò paucis contingebant. Multis tusses aridæ & inanes, quibus cum tussi nihil educebatur, nec ita multò post voces raucescebant. Quibusdam verò ex temporis interuallo inflammationes cum dolore in alterum testem erumpebant, quibusdam etiam in vtrosque. Alij quidem febribus corripiebantur, nonnulli verò sine febre persistebant. Atque adeò hęc ipsa plurimis grauia & molesta fuere. De reliquo autem quod ad ea attinet, quæ ad Chirurgiam spectant, in his inculpatè habebant. Ante verò æstatis initium, & per ipsam æstatem, atque etiam ad hyemem, eorum multi qui iam longo interuallo consumpti erant, tabefacti decubuerunt, siquidem & multis de tabe in dubium venientibus, ipsa tunc est cōfirmata. Est vbi etiam eos qui natura erant ad tabem promptè comparata, tum primum occupauit. Ex his multi atque etiam plurimi interierunt. Atq; haud scio si quis ex decumbentibus etiam modico tempore superfuit. Celerius verò interierunt quàm talia transigi soleant, præsertim cùm alios & diuturniores & cum febribus coniunctos pertulerunt, nec interierunt, de quibus paulò post scribetur. Solus nanq; & eorum qui tunc viguerunt maximus, multos tabes ipsa peremit.

ἦν δὲ ὁ τρόπος αὐτέων, χαῦνα, μεγάλα, κεχυμένα, οὐ μετὰ φλεγμονῆς, ἀνώδυνα, πᾶσιν ἀσήμως ἠφανίσθη. ἐγένετο δὲ ταῦτα μειρακίοισιν, νέοισιν, ἀκμάζουσι, καὶ τούτων τοῖσι περὶ παλαίστρην, καὶ γυμνάσια πλείστοισιν. γυναιξὶ δὲ ὀλίγῃσιν ἐγένετο. πλείστοισι δὲ βῆχες ξηραί. βήσσουσι καὶ οὐδὲν ἀνάγουσι. καὶ φωναὶ βραγχώδεες, οὐ μετὰ πουλύ. τοῖσι δὲ καὶ μετὰ χρόνον. φλεγμοναὶ μετ' ὀδύνης ἐς ὄρχιν ἑτερόρροποι. τοῖσι δὲ ἐπ' ἀμφοτέρους. πυρετοὶ τοῖσι μὲν, τοῖσι δ' οὔ. ἐπιπόνως ταῦτα τοῖσι πλείστοισι. τὰ δὲ ἄλλα ὁκόσα κατ' ἰητρεῖον, ἀνόσως διῆγον. πρωῒ δὲ τοῦ θέρεος ἀρξάμενοι, καὶ διὰ θέρεος καὶ κατὰ χειμῶνα, πολλοὶ τῶν ἤδη πουλὺν χρόνον ὑποφερομένων, φθινώδεες κατεκλίθησαν. ἐπεὶ καὶ τοῖσιν ἐνδοιαστῶς ἔχουσι, πολλοῖσι ἐβεβαίωσε τότε. ἔστι δὲ οἷσιν ἤρξατο πρῶτον, τουτέοισιν ἔρρεπεν ἡ φύσις ἐπὶ τὸ φθινῶδες. ἀπέθανον δὲ πολλοὶ καὶ πλεῖστοι τουτέων. καὶ τῶν κατακλιθέντων οὐκ οἶδ' εἴ τις καὶ μέτριον χρόνον διεγένετο. ἀπέθνησκον δὲ ὀξυτέρως, ἢ ὡς εἰώθεισαν διάγειν τὰ τοιαῦτα. ὥστε τά γε ἄλλα καὶ μακρότερα ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν ἐόντα, εὐφόρως ἤνεγκον, καὶ οὐκ ἀπέθνησκον. περὶ ὧν γεγράψεται. μοῦνον γὰρ καὶ μέγιστον τῶν τότε γενομένων νοσημάτων τοὺς πολλοὺς τὸ φθινῶδες ἔκτεινεν.

χρόνον]

A χαῦνα] χαῦνα Galenus interpretatur μαλακὰ καὶ ὑπείκοντα τοῖς δακτύλοις, ἢ κατὰ τὴν ἐπίθρωσιν ἀεὶ τῶν βοθρούμενα; molles & laxos dicimus, fungosos, inanes, vanos & cedentes tumores intelligentes, quorũ plurima est materia aërea & caliginosa, quæ cùm neq; admodũ infarcta sit, facilè digeritur, funditur, dissipatur & subsidit: vt renitentibus & duris ex materia crassa, lenta, cruda & frigida, tumoribus opponantur. Sic τὸ χαῦνον τραῦμα τῷ σκληρῷ, τουτέστι σκληρῷ καὶ ἀντιτύπῳ opponit Hippocrat. placito 67. lib. 5. aph. & sect. 3. lib. 2. epid. Hic verò mihi Caluus malè dixisse videtur, quædam varia & fungida fuisse, quædam magna, quædam sparsa, cùm de iisdem tumoribus hæ omnes attributiones dicantur. τρόπον autem hîc rectè naturam omnibus significare constat, quod satis probauimus com. nostro in lib. 2. epid. & verò in OEconomia nostra plenius dicturi sumus.

ἀώδυνα] Vnus ex codicibus manu scriptis recentior ἀώδεα vitiosè pro ἀώδυνα posuit, nisi ἀώδεα pro ἀώδη positum existimes, quod innoxios aut innocuos fuisse tumores significabit.

ἀσήμως ἠφανίσθη] Sensim & sine vlla significatione disparuisse diximus, vt illud ἀσήμως explicaremus, quod in hac signorum do-
B ctrina nullam insignem solutionis notam adfuisse indicat. Vbi enim spirituosa horum tumorum materia facilè constitit, promptius etiam sine vllo excretionis indicio effluxit, ideoque neque dolores neque suppurationes fecit. Nec verò ex celebratissima signorum disciplina, aut ex sententia prima lib. 6. epid. sect. 4. morborum reuersio metuenda est, quòd tumores isti leues & toto materiæ genere solutu faciles, non vt crudi, magni, duri & renitentes, ad hunc morborum recursum satis sint idonei. Hîc ergo ἀσήμως ἠφανίσθη, sensim, latenter & occultè per euaporationem quandam disparuisse significat, quod dixit Hip. lib. 2. epid, καταμαλύνθη, τουτέστι κατὰ βραχὺ ἀπεμαράνθη. Qua de tota re plurima scripsimus in lib. 2. epid.

φλεγμοναὶ μετ' ὀδύνης εἰς ὄρχιν] De hac testium & partium genitalium cum spiritalibus partibus cõsensione abundè scripsimus lib. 2. epid. sect. 1. vbi & hunc totum locum adduximus. Quidam verò codices ἐπιρρόπως legunt, vt & Aldus.

ἐπιπόνως] Significat in his morbis plurimos difficulter, laboriosè, grauiter nec sine molestia aut negotio trãsegisse, ita vt decumbere coacti fuerint. Sic Galen. ἐπιπόνως, τὸ μὴ εὐφόρως interpretatur, quemadmodum aph. 2. lib. 1. τῷ εὐφόρως, τὸ δυσφόρως opponit, non
C secus ac Hippocrates aph. 25. lib. 2. & 3. lib. 4. τὸ δυσχερῶς.

οὐδὲ κατ' ἰητρεῖον] κατ' ἰητρεῖον, ἢ κατὰ τὴν χειρουργίαν interpretatur Galenus in Exegesi. Sensus est Thasios multis malignis tumoribus aut vlceribus laborasse, neq; magnopere ea quæ ad Chirurgiam attinent expetiuisse, quòd solis leuibus parotidibus, quæ citò euanuissent, conflictati fuerint. Quòd si quis ad artis Medicæ materiã referat & κατ' ἰητρείην legat, eũ profectò lubens sensum amplectar qui significet Thasios, etsi leuibus conflictati fuerint morbis, tumoribus tamen in testes erumpentibus, & febribus quibusdam, non sine dolore & labore grauiter fuisse occupatos, ad eaq; medicas manus admouisse, in reliquis non magnopere desiderasse, quòd nullis aliis grauioribus morbis veris circunscriptione affecti fuerint, non tabe, non febribus continentibus, nullis fauces exulcerantibus destillationibus, nulla etiam laboriosa & difficili tussi, quibus omnibus adhibenda postea fuit medicorum opera. Si verò ad tumores testium dolentes Chirurgi munia referas, non magnopere refert, Thasios in eo Chirurgiam vsurpasse, in reliquo ne desiderasse quidem. Vtrunque igitur sic conuertere potui [De reliquo autem quòd ad ea attinet quæ Chirurgiam i-
D psam atq; etiam totam artem Medicam spectant, in iis inculpatè habebant] hoc est sine noxa & morbo degebant.

πρὸ δὲ τοῦ θέρεος ἀρξαμένου]. Codex manu scriptus vnus ἀρξάμενοι legit cum Asulano, quam etiam lectionem sequutus est Caluus.

ὑποφθειρομένων] ὑποφθειρομένους intelligit eos qui ex longo tempore iamdiu subtabescebant, necdum tamen omninò tabidi euaserant, sed ex diutina in pulmones destillatione sensim consumebantur & corrumpebantur, quos æstas nubila & caliginosa prorsus tabe confecit. ὑποφερομένων legunt ferè omnia nostra exemplaria manu scripta cum Asulano, quæ propè secutus videtur Caluus, cùm in hyemem longiusque consumptos deductos esse significat, etsi aliam quoque affinxit sibi lectionem, & hęc nostra mihi magis arridet. Est & alterum exemplar quod ὑποφθειρομένων φθινωδῶς iungit, vt sensim consumptos & tabescentes intelligat. Cuius lectionis vestigia apud Galenum remanent, dum scribit in Commentario, ἐκ αὖ ἐξηλέγχθησαν οἱ φθινωδῶς ὑποφθειρόμενοι, & φθινώδεις κατεκλίθησαν, non φθινώδεες vt cæteri, legit. Quanquam vtraque profectò lectio approbanda est, nec multum refert an intelligas tabefactos, an verò tabidorum more decubuisse.

E ἐνδοιαστῶς ἔχουσι] ἐνδοιαστῶς ἔχοντες Hippocrati dicuntur qui ad morbum aliquem dubiè se habent in eoque ambigunt, qui etiam etsi suspecti sunt, nondum tamen planè sunt confirmati, quales erant quibus tabes antea suspecta fuerat posteaque tandem confirmata. Quæ phrasis Hippocrati in lib. περὶ νούσων καὶ περὶ παθῶν est admodum familiaris, quemadmodum lib. primo περὶ νούσων statim initio τὰ ἐνδοιαστὰ νοσήματα dubios morbos & ambiguos vocat, qui corpus suspectum reddunt, nondum tamen certam suæ naturæ adepti sunt circunscriptionem, quod in iis morbis qui iam corpus occuparunt sibiq; sedem statuerunt euenit.

ἐβεβαίωσε τότε] τότε duo antiquissima exemplaria manu scripta legunt, non malè.

ἔστι δ' οἷσιν ἤρξατο] Galenus vult hîc inuersam esse lectionem, & sequentia superioribus iungit, nempe ad phthisin comparatam naturam ἐνδοιαστῶς ἔχουσι tribuit, quòd hi cùm dubiè se ad morbum habeant, si naturæ conformationem consentiẽtem habuerint, his morbis promptius occupentur, quàm ij quorum nullo modo suspecta fuit natura. Mihi verò rectè stare posse lectio videtur, si τοὺς ἐνδοιαστῶς ἔχοντας iis opponas qui primùm tabe correpti, promptè comparata erant ad eam natura. Nam qui dubiè se ad mor-
F bum habebant in eoque ambigebant, ij æstatis vitio & malignitate prorsus fuere profligati: vt nihil necesse fuerit naturæ consensionem requiri, quæ totam morbi ambiguitatem sustulisset. Quod satis indicat Galenus superiore commentario cùm non ex natura sed ex destillationibus & aëris conditione tabe affectos fuisse significat, idque totum æstati deberi indicat, quæ si borealem aut aliam adepta fuisset temperiem, benigniorem & lõge leuiorem illis morbum fecisset. Nec verò necesse fuit eos qui promptè ad tabem vergerent, ea prius vere corripi, quòd æstatis conditio caliginosa & nubila plurimas fluxiones, quæ iam aliôqui statu austrino in thoracem satis mouebantur, continuarit & auxerit, succosque ipsos in pulmonibus computruerit. Quò certè æquius fuit ex longa persistente causa, procliuem naturæ habitudinem in eum morbum adduci, atque ita ex omnium causarum coniunctione, quod aliôqui in sola naturæ aptitudine solaque thoracis angustia non contigisset. In quo etiam videnda est propria quædam æstatis sors, quæ celerrimè tabidos confecit, mirum vt non fuerit eos qui nondum morbum senserint, tunc quidẽ sensisse.

ἀπέθανον δὲ πολλοί] Hîc variant codices manu scripti. Vnus nanque sic legit, ἀπέθανον δὲ πολλοὶ καὶ πλεῖστοι τουτέων καὶ τῶν κατακλιθέντων.
G Quam etiam lectionem secutus est Caluus. Quidam quoque codices Galeni lectionem habent, ἀπέθανον δὲ πολλοὶ καὶ πλεῖστοι τουτέων ἐκ τῶν κατακλιθέντων. Nos tamen vetustissimorum codicum consensum secuti sumus & magis vulgatam lectionem, quam ex duobus codicibus hausimus. ἀπέθανον δὲ πολλοὶ καὶ πλεῖστοι τουτέων. καὶ τῶν κατακλιθέντων ἐκ οἶδ' εἴ τις καὶ μέσεως χρόνον διεγένετο. Galenus etiam com. in aph. 8. lib. 4. sic hunc locum legit, καὶ μάλιστα ἐξήτασαν οἷσιν ἔρρεπεν ἡ φύσις ἐπὶ τὸ φθινῶδες. Eandemque lectionem his omninò verbis repetit com. in aph. 24. lib. 2. vbi φύσιν τὴν τε σώματος ἰδέαν, οὐ τὴν ἐκ τῶν στοιχείων κρᾶσιν, interpretatur. Adscripta est & hæc lectio in quodam codice, ἀπέθανον δὲ καὶ πλεῖστοι καὶ τουτέων πολλοί.

θᾶσσον τοῦ ἐθισμένου] Potest istud ad morbos & ægros referri, vt ægri citius perierint quàm potuerint consuetum tabidorum tempus exigere, aut celerius quàm huiusmodi morbi soleant sua tempora percurrere & transigere.

ἐς ἄλλα] Id de iis intelligitur qui autumno & hyeme febribus diuturnis quidem sed salutaribus, neque violentis, neque implacidis laborarunt, quarum solutionem in fine sectionis adscribit Hippocrates, vt illic monet Galenus. Nam nec de tabidis vllo
H modo intelligi possunt.

Ην δὲ τοῖσι πλείοσιν αὐτέων τὰ παθήματα τάδε. φρικώδεες πυρετοί. ξυνεχέες. ὀξέες. τὸ μὲν ὅ-	Eorum autẽ plurimis huiusmodi affectus aderãt, febres horroris sensu insignes, assiduæ & acutæ, in to-

tum quidem non desinentes, sed quæ erant ex semitertianarum genere, vno die leuiores, altero verò insuper ingrauescentes, omninoque vehementius increscentes. Sudores autem perpetui, non tamen per totum corpus diffusi, extremorum refrigeratio multa, quæ vix quidem incalescebant. Alui conturbatæ biliosa, pauca, syncera, tenuia, mordacia egesserunt, crebroque assurrexerunt. Vrinę tenues, crudæ, decolores atq; paucæ, aut crassitudinem & paucum quod desideret habentes, neque probè consistentes, sed in quibus ea quæ subsidebant cruda & intempestiua erant. Tussiendo verò pauca, densa, concocta reiiciebant, & quæ paulatim ac non nisi ægrè educerentur. Qui autem violentissimè conflictabantur, iis ne parua quidem concoctio adfuit, sed perpetuò cruda expuebant. Horum etiam plurimis fauces statim & ad extremum vsque rubore & inflammatione affectæ doluerunt, fluxionibusq; paruis, tenuibus & acribus tentati, citò consumpti maleq; vexati sunt, perpetuò cibos omnes auersabantur, neque siti capiebantur, multiq; circa mortem delirabant. Atque ista quidem tabidis contigerũt. Iam verò ad æstatẽ & autumnum febres multæ, assiduæ, neq; violentæ prehendebant, istaq; diu laborantibus, non his qui cætera molestè habebant, contigerunt. Alui plurimis valdè placidè conturbatæ sunt, nihilq; effatu dignæ noxiæ attulerunt, vrinæq; plurimis boni quidem coloris & puræ aderant, sed tenues & quæ tandem iudicationis tempore concoquebantur. Hi non admodum tussiculosi erant, neque ea quæ tussi reiiciuntur negotium exhibebant, neque cibum non auersabantur modò, verùm etiam exhibendi illius facilem faciebãt copiam. In summa igitur, afficiebantur qui tabescebant non quomodo cæteri tabidi solent, sed febribus cum horroris sensu correpti parum insudabant, interdum alij vagas quodammodo & errabundas accessiones habebant, neque in totum febres desinebant, sed quę in speciem tertianarum insultus facerẽt. Inter eos autem quibus erant breuissimi morbi, ij ad vigesimum diem iudicatione soluebantur, plærisq; verò ad quadragesimum, nonnullis etiam ad octogesimum. Est vbi ne sic quidem, sed errabundè & nulla obseruata iudicatione quibusdam desinerent. Horum quoque plurimis quæ non longo post interuallo remiserant febres reuersiones fecerunt, iisdemq; dierum ambitibus post ipsas reuersiones iudicabantur, earũmque nonnullæ ægros ita produxerunt, vt sub hyemem affligerentur. Ex his autem omnibus qui in hac status conditione descripti sunt, solis tabidis letalia contigerunt, in aliis verò febribus nequaquam obuenere.

λον οὐκ ἐκλείποντες. ὁ δὲ τρόπος, ἡμιτριταῖος τὴν μὲν κουφοτέρην, τῇ δ' ἑτέρῃ ἐπιπαροξυνόμενοι. καὶ τὸ ὅλον ἐπὶ τὸ ὀξύτερον ἐπιδιδόντες. ἱδρῶτες δὲ αἰεὶ, οὐ δι' ὅλου. ψύξις ἀκρέων πολλὴ, καὶ μόλις ἀναθερμαινόμενα. κοιλίαι ταραχώδεες, χολώδεσιν, ὀλίγοισιν, ἀκρήτοισι, λεπτοῖσι, δακνώδεσι. πυκνὰ ἀνίσταντο. οὖρα δὲ ἦν λεπτὰ καὶ ἄχροα, καὶ ἄπεπτα καὶ ὀλίγα, ἢ πάχος ἔχοντα καὶ μικρὴν ὑπόστασιν, οὐ καλῶς καθιστάμενα, ἀλλ' ὠμῇσί τε καὶ ἀκαίροισιν ὑποστάσεσι. ἔβησσον δὲ μικρὰ καὶ πυκνά. πέπονα κατ' ὀλίγα μόλις ἀνάγοντες. οἷσι δὲ τὰ βιαιότατα ξυμπίπτοι, οὐδ' ἐς ὀλίγον πεπασμὸς ἦν, ἀλλὰ διετέλεον ὠμὰ πτύοντες. φάρυγγες δὲ πλείστοισι τούτων ἐξ ἀρχῆς καὶ διὰ τέλεος, ἐπώδυνοι εἶχον. ἔχοντες ἔρευθος μετὰ φλεγμονῆς. ῥεύματα σμικρὰ, λεπτὰ, δριμέα. ταχὺ τηκόμενοι καὶ κακούμενοι. ἀπόσιτοι πάντων γευμάτων διὰ τέλεος. ἄδιψοι. καὶ παράληροι πολλοὶ περὶ θάνατον. περὶ μὲν τὰ φθινώδεα, ταῦτα. κατὰ δὲ θέρος ἤδη καὶ φθινόπωρον, πυρετοὶ πολλοὶ, καὶ ξυνεχέες, οὐ βίαιοι. μακρὰ δὲ νοσέουσιν, οὐδὲ περὶ τὰ ἄλλα δυσφόρως διάγουσιν ἐγίνοντο. κοιλίαι ταραχώδεες τοῖσι πλείστοισι πάνυ εὐφόρως, καὶ οὐδὲν ἄξιον λόγου προσέβλαπτον. οὖρά τε τοῖσι πλείστοισιν, εὔχροα μὲν, καὶ καθαρὰ. λεπτὰ δὲ, καὶ μετὰ χρόνον περὶ κρίσιν πεπαινόμενα. βηχώδεες οὐ λίην. οὐδὲ τὰ βησσόμενα δυσκόλως. οὐδ' ἀπόσιτοι. ἀλλὰ καὶ διδόναι πάνυ ἐνεδέχετο. τὸ μὲν οὖν ὅλον ὑπενόσεον οἱ φθινώδεες, οὐ τὸν φθινώδεα τρόπον. πυρετοῖσι φρικώδεσι σμικρὰ ἐφιδροῦντες, ἄλλοτε ἄλλοι ὡς παροξυνόμενοι πεπλανημένως. τὸ μὲν ὅλον, οὐκ ἐκλείποντες. παροξυνόμενοι δὲ, τριταιοφυέα τρόπον. ἐκρίνετο δὲ τουτέων, οἷσι τὰ βραχύτατα γίνοιτο, περὶ εἰκοστὴν ἡμέρην. τοῖσι δὲ πλείστοισι, περὶ τεσσαρακοστήν. πολλοῖσι δὲ, περὶ ὀγδοηκοστήν. ἔστι δ' οἷσιν, οὐδ' οὕτως, ἀλλὰ πεπλανημένως τε καὶ ἀκρίτως ἐξέλιπον. τουτέων δὲ τοῖς πλείστοισιν οὐ πολὺν διαλείποντες χρόνον, ὑπέστρεψαν οἱ πυρετοὶ πάλιν. ἐκ δὲ τῶν ὑποστροφέων ἐν τῇσιν αὐτῇσι περιόδοισιν ἐκρίνοντο. πολλοὶ δὲ αὐτέων ἐμήκυναν, ὥστε καὶ ὑπὸ χειμῶνα νοσέειν. ἐκ πάντων δὲ τῶν ὑπογεγραμμένων ἐν τῇ καταστάσει ταύτῃ, μούνοισι τοῖσι φθινώδεσι θανατώδεα ξυνέπεσεν. ἐπεὶ τοῖσί γε ἄλλοισιν εὐφόρως πᾶσι, καὶ θανατώδεες ἐν τοῖσιν ἄλλοισι πυρετοῖσιν οὐκ ἐγίνοντο.

φρικώδεες πυρετοί] Horrificas febres hîc semitertianas intelligit, in quibus magnam accessionis partem horror occupat altero duntaxat die in quo simul inuadunt tertiana ac quotidiana continua, vt interpretatur Gal. cap. 9. lib. 2. de differ. feb. Neque tamen est admodum absurdũ vt horridas febres tabis comites faciat, non secus fortè ac in Prædictionib. Coacis scriptum est, τὰ φρικώδεα καὶ τὸ διάπνουν ἐν τοῖσι πόνοισι σημεῖα φθινώδεα. Horrent enim plærunque toto corpore tabidi, quòd materia quæ in thorace computruit, sua acrimonia tenues thoracis membranas, quæ viscera tegunt, vellicat, & pungit, cúmque totius corporis membranæ sibi consonent, inde quodammodo concutiuntur & horrent. Atque hinc fortè pendet quod postea tabidos diuturnósque alios morbos ad semitertianam febrem refert.

ὁ δὲ τρόπος] τρόπος hîc formam & speciem morbi propriam significat, quæ quibusdam certis signis definita eius naturam circumscribit, velut genera & species febrium dicimus, idque scripsimus lib. 2. epid. Sic igitur semitertianarum genus indicat quod bilis & pituitæ æqualitatem temperatam habeat nulliusque horum exuperantiam, vnde etiam semitertiana exquisita dicitur. De qua hunc totum locum intelligi scribit Galenus cap. 9. libr. 2. de diff. feb. eique accommodat, quod etiam facit Definitionum Medicarum autor. Hanc porro semitertianarum formam his verbis satis exprimit * Celsus, cùm febres suspectas facit quę neque tertio quoque die leuentur, quæve continuent, vel per accessiones increscant, per discessiones tantùm molliantur, nec vnquam integrum corpus dimittant.

*Cap. 4. lib. 2.

χολώδε-

A χολώδεα] Sic plæraque exemplaria leg. & ad excrementa referunt, quo modo & Caluus, qui etiam λεπτοῖσι omiſit. Codex manu ſcriptus vetuſtiſſimus χολώδεες habet, quo modo cum Galeno legimus.

πέπονα κατ' ὀλίγον] Galenus πέπονα diſtinguit & κατ' ὀλίγον μόγις ἀνάγοντες coniungit, quem ſecuti ſumus ex codicum conſenſu, vt eos intelligamus qui in moderata tabe pauca, concocta, & ſenſim ac vix quidem educebant. Sic enim κατ' ὀλίγον μόγις ἀναγόμενον, κατὰ βραχὺ μόγις ἀναφερόμενον interpretatur. Quanquam non parum placet lectio quæ habet πέπονα κατ' ὀλίγον μόγις ἀνάγοντες, vt huic opponat quod poſtea ſequitur, οὐδ' ἐπ' ὀλίγον πεπασμὸς ἦν, quod de violentiſſima tabe conflictatis intelligendum venit, in quibus οὐδ' ἐπ' ὀλίγον πέπτεται τὰ πτυόμενα, inquit Gal. ideoque diximus ne paruam quidem adfuiſſe maturationem. Atque huiuſce lectionis quam excuſa exemplaria tuentur duos vetuſtiſſimos codices habemus autores, eámque videtur ſecutus Caluus.

φάρυγγες ἐπώδυνον εἶχον] φάρυγγα ἐπώδυνον fauces dolentes & inflammatione tentatas ſæpè vocat Hippocrat. vt in Prorrhetico & Coacis φάρυγξ ἐπώδυνος ἰσχνὴ dicitur, cùm fauces inflammatione ex angina laborantes ſignificat. Hîc verò vtrunque addidit, ἐπώδυνον, καὶ μετὰ φλεγμονῆς.

B τηκόμενοι] Iſtud ad ægros referendum, eoſq; dixit Gal. εἰς ἐσχάτην ἰσχνότητα παραγενέσθαι, quod de conſumptis, tabefactis, attenuatis, colliquatis & emaciatis intelligitur, qui ex huiuſmodi fluxionibus breui colliqueſcebant, peſſimè affligebantur, miſeréque vexabantur. Sic nanque κακουμένους, κακῶς ἔχοντας dicimus.

γευμάτων] τὰ γεύματα cibos vocat Hippocr. vt & προσάρματα aph. 15. lib. 1. Sunt igitur ἀπόσιτοι τῶν γευμάτων, qui cibos faſtidiunt & auerſantur, quos ἀπονενοημένως ἔχειν πρὸς τὰ γεύματα dicit lib. 3. epid. *auerſo eſſe à cibis animo. Sic γεύμασι πᾶσι ἡδέως ἔχειν ſcribit poſtea, quod eſt bene ac ſuauiter ſe habere ad cibos. Parum autem refert an διετέλεον, aut verò διὰ τέλεος legas, cùm idem ſit vtrobique ſenſus.

*agr. 2. poſt. ſt. peſt.

οὐ βίαιοι] Febres non vehementes neq; violentas, aut acres ſignificat; vt acutis opponat, quas ſuperius enumerauit. Caluus ὀξέες addidiſſe videtur, quod nullis in codicibus manu ſcriptis reperi.

C μακρὰ δὲ νοσέουσι] Hîc attingere videtur eos qui diutinis morbis & febribus conflictati, placidè habebant nec interibant, quibus tabidos ſemper oppoſuit. Atque huc ea referri debent quæ prius dicta ſunt, ὡς τἆλλα πάντα καὶ μακρότερα ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν ἐόντα, εὐφόρως ἤνεγκαν, καὶ οὐκ ἀπέθνησκον. De quibus etiam intelligenda ſunt quæ poſtea ſequuntur omnia. Iſta verò οὐδὲ περὶ τὰ ἄλλα δυσφόρως ἔχουσιν, ad tabidos cito periclitantes referri debent, vt ſit ſenſus, poſtea enumeratos affectus obueniſſe iis qui diutinis conflictati ſunt morbis & in longum durarunt, neque cætera moleſtè tulerunt, aut implacidè habuerunt, vt tabidi, quibus enumerati caſus præſentiſſimum attulerunt exitium, nec ita vt ij qui poſtea adſcribuntur moderati fuere. Cæterùm hoc in loco variant codices. Vetuſtiſſimus nanque ſic legit, οὐδὲ περὶ τὰ ἄλλα δυσφόρως ἔχουσιν, neque ἐγένετο addit, quem videtur ſecutus Caluus hunc in ſenſum, Diu quidem laborarunt neque in cæteris implacidè aut moleſtè habuerunt. Reliqui ἐγένετο & ἐγένοντο addunt, vt & διάγουσιν pro ἔχουσιν legūt, eundem tamen ſenſum explicant. Gal. in fine huius ſectionis διάγουσιν & ἐγένετο legit, vbi οὐ βιαίως etiam ſcribit, eaque ipſa tabidis, vt nos fecimus, opponit.

D οὐδ' ἀπόσιτοι] Τοῖς ἀποσίτοις & cibum reſpuētibus eos opponit qui facilem exhibēdi cibi copiam præſtant, nec illibenter eum ſumūt, de quib. dicit διδόναι πάνυ ἐνδέχεσθαι, quod poſtea dicit γεύμασι πᾶσι ἡδέως ἔχειν, & aph. 32. lib. 2. *εὖ ἔχειν πρὸς τὰς προσφορὰς, & Prorrh. 2. τὰ σιτία ἡδέως ἔχειν ποιεῖ μετὰ τροφῆς. Hæ ſunt enim familiares locutiones quibus lubenter vtitur diuinus Hipp. ideoq; accuratè annotandæ.

* Sect. 2.

τὸ μὲν οὖν ὅλον] Hîc veluti de tabidis ſermonem retexit iſtáque ſummaria repetitione iis opponit qui febribus ſalutaribus & diuturnis laborarunt, atque eadem ferè quæ prius enumerat ſymptomata, etſi aliis verbis. Illud nanq; οὐ τὸν φθινώδεα τρόπον, ad id quod ſuperius ſcriptum eſt de periclitantibus tabidis referri debet, ἀπέθνησκον δὲ ὀξυτέρως ἢ ὡς εἰώθεσαν διάγειν τὰ τοιαῦτα. Indicatur enim his verbis tabeſcentes, non quo modo cæteri tabidi ſolent, laboraſſe, cùm & celerius interierint, & febribus horridis, continuis, ſemitertianis & malignis ex natura ipſa & cœli condicione ſuſpecta præbuerint corpora, quæ omnia cæteris adeſſe tabidis non ſolent. τρόπος autem quanquam hîc, vt & paſſim in tanto autore, morbi naturam, formam, totámque tabis circunſcriptam notionem

E ſignificat, quàm tamen appoſitè potuimus Hip. mentem explicantes, vertimus, cùm diximus eos qui tunc tabeſcebant non eo modo quo cæteri tabidi ſolerent laboraſſe. In quo etiam ambiguitatem ipſam ſedulò cauimus quæ in Græcis cæteríſque interpretibus valdè eſt perplexa. Cæterùm τὸ μὲν οὖν legimus ex perpetuo codicum noſtrorum conſenſu, quanquam Galenus τὸ μὲν tantùm leg. videatur, cùm ad ſententiæ conſecutionem ſe γὰρ additurum ſcribit. Parum quoque eſt quod pro φθινώδεες Gal. & duo codices ſcripti φθίνοντες legunt. Cæterùm cùm iſta apertiſſimè à ſuperioribus diſiuncta ſunt, mirum mihi videtur Caluum vtraque coniunxiſſe, aut profectò non ſatis diſtinxiſſe.

σμικρὰ ἐφιδροῦντες] Iſtud ad id quod ſuperius ſcriptum eſt refertur, ἱδρῶτες δὲ αἰεὶ, οὐ δι' ὅλου. Eſt enim ἐφίδρωσις tenuis ſudor & paucus qui ſæpius ex partibus, velut ceruice & capite, quàm ex toto corpore erumpit. Quæ quidem ſudatio frequens nec larga in febribus acutis naturæ imbecillitatem arguit, eſt vbi etiam in longioribus morbis, crudi humoris copiam præ ſe fert.

ἄλλοτε ἄλλοι ὡς παροξυνόμενοι πεπλανημένως] Iſtud quo referatur difficile eſt cognoſcere. Mihi videtur intelligi poſſe de ſemitertia-

F narum febrium inſultibus, qui cum horrore plurimum temporis conſumunt, interdum verò duas aut tres ἀναδιπλώσεις ac veluti inſultuum replicationes habent, nouarúmque acceſſionum ac etiam febrium ſpeciem præbent. Quin etiam ad ſemitertianarum naturam aptari poteſt, quæ cùm longæ ſint perpetuóque ad morbi vigorem vſque increſcant & vehementiores fiant, vagas quodammodo & errabundas acceſſiones habere videntur. Quod tamen non reapſe ſed in ſpeciem dictum eſſe Hippocratis verba indicant, ὡς παροξυνόμενοι πεπλανημένως. Qua mente referentur iſta ad id quod prius dictum eſt, τὴν μὲν κουφοτέρην, τῇ δ' ἑτέρῃ ἐπιπαροξυνόμενοι, καὶ τὸ ὅλον ἐπὶ τὸ ὀξύτερον ἐπιδιδόντες. Quòd ſi quis iſtud poſtea ab Hippocr. adiectum anteáque omiſſum, ac de aliis febribus intelligi velit, is ad eas febres referet quæ poſtea ab Hip. τριταιοφυέες dicuntur, quòd ad tertianarum naturam propius accedant, de quibus ſcribet ſect. 2. ῥίγεα δὲ πᾶσιν ἀτάκτως καὶ πεπλανημένως ἐγίνοντο. Neque ſanè cuiquam mirum videri debet ambiguam eſſe huius loci notionem, neq; ſatis certum eſſe quonam illius explicatio referri debeat, cùm non ſatis definita videatur eſſe apud Hip. ſemitertianæ notio, vt apparet ex Gal. lib. de temp. morb.

G τριταιοφυέα τρόπον] Hoc etſi ad ſemitertianas referri poteſt, atque de his febribus intelligi quæ tertianarū more inuadunt earúmque ſpeciem exhibent, quas in ſpeciem tertianarum inſultus facere diximus, hoc eſt quæ per acceſſiones tertianarum formam & ſpeciem præſtarent, aut tertio quoque die ingraueſcerent, altero verò mitigarentur non omnino remitterent: melius tamen de his accipientur, quæ propria appellatione τριταιοφυέες, hoc eſt ad tertianarum naturam propius accedentes dicuntur, quas poſtea his verbis deſignat, † οἱ δὲ ξυνεχέες μὲν τὸ ὅλον, καὶ οὐδὲν ἐκλείποντες, παροξυνόμενοι δὲ, πᾶσι τριταιοφυέα τρόπον, μίαν ὑποκουφίζοντες καὶ μίαν παροξυνόμενοι.

† Sect. 2.

ἔκρινε δὲ τοῖσι πλείστοισιν] Huius loci meminit Gal. lib. 2. de diebus decretoriis, vbi & ἔκρινε legit & certè indicat circa vigeſimū diem, quadrageſimum & octogeſimum iudicationem factam fuiſſe, neq; vigeſimo, quadrageſimo & octogeſimo vertendum fuiſſe, quod tamen fecit Caluus, vt etiam inde perſpicere queas quàm per ſe conſtans ſit Hipp. diſciplina. Codices ſcripti fere omnes τεσσαράκοντα & ὀγδοήκοντα pro τεσσαρακοστὴν & ὀγδοηκοστὴν legunt.

H πεπλανημένως] Innuit quaſdam febres in iudicatione non retinuiſſe ſtatam dierum iudicatoriorum rationem, ſed inordinatam & quodammodo vagam ſine iudicatione ſolutionem habuiſſe. Sic enim eadem fuſius explicat poſtea cùm ſcribit, † καὶ πάνυ ἀτάκτως καὶ πεπλανημένως, καὶ ἀκρίτως τὰ πλεῖστα τουτέων διετέλει γινόμενα, vt & paulò ſuperius, ῥίγεα δὲ πᾶσι μὲν ἀτάκτως καὶ πεπλανημένως ἐγίνετο.

† Sect. 2.

ἐκ ἢ τῶν ἀποφερέων] Significat ab huiusmodi morborum reuersionibus non interceptum dierum iudicatoriorum ordinem aut ambitum, sed eorum perpetuum tenorem ad vltimam solutionem perdurasse, duorúmque temporum continuatione dinumeratos fuisse dies criticos, quod clarius fiet ex his quæ postea scribuntur sect. 2. & verò ex lib. 2. Gal. de diebus decretor. satis patet.

ἐπὶ τοῖσι γ᾽ ἄλλοισι] Hîc Galenum ipsum secuti sumus cùm legimus, ἐπὶ τοῖσι γ᾽ ἄλλοισι πυρετοῖσιν οὐκ ἐγένοντο. Quæ lectio duobus etiam codicibus manu scriptis & plurium interpretum consensu subnixa est. Alij vetustissimi cum excusis consentiunt sicque legunt, ἐπὶ τοῖσι γ᾽ ἄλλοισιν εὐφόρως πᾶσι, καὶ θανατώδεες ἐν τοῖσιν ἄλλοισι πυρετοῖσιν οὐκ ἐγένοντο. Quæ significant in cæteris quidem morbis ægros placidè habuisse, atque in ipsis febribus exitiale nihil obuenisse. Atque ista ipsa eandem Hipp. mentem esse testantur in eundemque sensum recidunt.

SECTIO SECVNDA

Status secundus.

Ante Autumnum in Thaso tempestates non tempestiuæ, sed cum multis austris & aquilonibus repentinæ & humidæ prorupere. Taliaque ad Vergiliarum occasum vsque, & sub Vergilias ipsas extitere. Hyems autem aquilonia, aquæ multæ, vehementes, magnæ, niues, hisque intermixta vt plurimùm aëris serenitas. Atque ista omnia contingebant, nec certè admodum inoportuna erant frigora. Iam verò post brumale solstitium eoque tempore quo spirare incipit fauonius, extremę hyemis frigora magna fuere, aquilones multi, niues & pluuiæ continenter multæ, cœlumq; cum ventorum turbine nimbosum & nubilum, eaq; ipsa non remiserunt, sed se ad æquinoctium extenderunt. Ver autem frigidum, aquilonium, pluuiosum nubilumq; neque admodum æstuans æstas fuit. Venti anniuersarij continenter spirauere, statimq; ad Arcturum perflantibus Aquilonibus aquæ admodum multæ. Existente igitur anno toto humido, frigido & aquilonio, ad hyemem quidem vt plurimùm benè valuerunt, ante ver autem plærique omnes molestè & grauiter vitam traduxerunt.

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

κατάστασις δευτέρα.

Ἐν Θάσῳ περὶ τοῦ φθινοπώρου, χειμῶνες οὐ κατὰ καιρὸν, ἀλλ᾽ ἐξαίφνης ἐν βορείοισι καὶ νοτίοισι πολλοῖς, ὑγροὶ καὶ προεκρηγνύμενοι. Ταῦτα δὴ ἐγένετο τοιαῦτα, μέχρι πληϊάδος δύσεως, καὶ ὑπὸ πληϊάδα. Χειμὼν δὲ βόρειος. ὕδατα πολλὰ, λαῦρα, μεγάλα, χιόνες. μιξαίθρια τὰ πλεῖστα. Ταῦτα δὲ ἐγένοντο μὲν πάντα, οὐ λίην δὲ ἀκαίρως τὰ τῶν ψυχέων. ἤδη δὲ μεθ᾽ ἡλίου τροπὰς χειμερινὰς, καὶ ἡνίκα Ζέφυρος πνέειν ἄρχεται, ὀπισθοχειμῶνες μεγάλοι. βόρεια πουλλά. χιὼν καὶ ὕδατα ξυνεχῶς πουλλά. καὶ οὐρανὸς λαιλαπώδης, καὶ ἐπινέφελος. Ταῦτα δὲ ξυνέτεινε, καὶ οὐκ ἀνίει μέχρις ἰσημερίης. ἦρ δὲ ψυχρόν. βόρειον. ὑδατῶδες, ἐπινέφελον. θέρος οὐ λίην καυματῶδες ἐγένετο. ἐτησίαι ξυνεχῶς ἔπνευσαν. ταχὺ δὲ περὶ ἀρκτοῦρον. ἐν βορείοισι πολλὰ πάλιν ὕδατα. γενομένου δὲ τοῦ ἔτεος ὅλου ὑγροῦ καὶ ψυχροῦ καὶ βορείου, κατὰ χειμῶνα μὲν ὑγιηρῶς εἶχον τὰ πλεῖστα. περὶ δὲ τοῦ ἦρος, πολλοί τινες καὶ οἱ πλεῖστοι διῆγον ἐπινόσως.

Aquilonium statum, procellosum, frigidum, nubilum & aquosum describit, in quo ver ipsum cùm plurimùm à natiua temperie recesserit, multos morbos eosque primos ferè vulgauit, etsi aliis quoque tempestatibus nonnullos attribuit. In quibus explicandis insignes adhibet locos de febribus Hipp. ita vt earum quæ suopte impetu malignæ sunt naturam pulcherrimè adumbret. Abscessuum etiam & excretionum iudicatoriarum disciplinam nunquam ei satis celebratam, multis egregiis sententiis & certissimis optimæ notæ signis exornat, tandemque totam artem Medicam instrumento & supellectile instruit. Medicum etiam ipsum tam appositè suo munere & officio informat, vt eũ veluti in mediam aciẽ educat. Quæ profectò omnia sunt in ista artis cognitione celeberrima. Cæterùm τμῆμα δεύτερον quod pro indicatura præfigitur, in recẽti quodam codice manu scripto desideratur.

χειμῶνες] Tempestates diximus vt procellas intelligerem, magnamque & repentinam ventorum cum imbrium densitate eruptionem. Sic enim χειμῶνας μεγάλους περὶ τὸ δέοντος, καὶ τοὺς μεθ᾽ ὑετῶν ἀθρόως γινομένους intelligi vult Galenus, frigora etiam non malè verterim, vt intelligas ea intempestiua fuisse, quæ plurimum in tota huius status conditione exuperarunt, etsi istud ad totam tempestatum importunitatem referri potest.

λαῦρα] ὕδατα λάβρα, ἐξαιφνίδια, σφοδρά τε καὶ ὀλιγοχρόνια interpretatur Gal. vt vehementes, rapidas & repẽtinas, largas, & quæ cum impetu fiunt pluuias inaudiamus, non secus ac λάβρον ὄμβρον rapidum imbrem dicimus. Sic λάβρα legit Galenus, omnes λαῦρα hoc est abundantes & largas aquas.

μιξαίθρια] Intermixtam fuisse aeris serenitatem significat, & plærunque purum fuisse aerem, nubibus & nebulis vacuum, eamque dictionem sic explicat Galenus: καθαροῦ δηλονότι γινομένου πολλάκις ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ περιέχοντος. Est enim αἰθρία (vt scribit Aristoteles) οὐδὲν ἄλλο πλὴν ἀὴρ ἀνέφελος & ἀνόμιχλος, ἀντίπαλος ὥσπερ τῇ ὁμίχλῃ, aër serenus & apertus, innubilus & nubecula carens, nebulæ aduersarius. Nostri porro omnes ferè scripti codices μιξαίθριαι in plurali legunt, quod fecisse videtur Caluus, & λαῦρα omisisse, & πολλαὶ χιόνες legisse.

ὀπισθοχειμῶνες] Eleganter hac dictione Hip. quæ ad extremam hyemem fiunt frigora intelligit, quæ aliquando prioribus sæuiora aut duriora experimur, quasique retroactam hyemem aut reuersam dicimus. Significat igitur extrema hyemis parte magna & intempestiua fuisse frigora, cum multis aquilonibus, niuibus & pluuiis assiduis. Istaque superioribus opponi videntur, οὐ λίην δ᾽ ἀκαίρως τὰ τῶν ψυχέων, vt quæ non admodum inoportunè per hyemem viguerant, ad ipsius extremum intempestiua & exuperantia non secus ac toto statu fuisse intelligantur. Sic extremum hyemis tempus ὀπισθοχειμῶνα vocat lib. περὶ χυμῶν, ὅπου δὲ χειμέριον γίνηται ἢ ὁ ὀπισθοχειμὼν, χειμεριναὶ καὶ αἱ νοῦσοι.

λαιλαπώδης οὐρανὸς] Cœlum cum ventorum turbine nimbosum diximus, vt rem ipsam quàm appositè possem exprimerem. Est enim λαῖλαψ Aristoteli καὶ στρόβιλος πνεῦμα βίαιον καὶ εἰλούμενον κάτωθεν ἄνω. Et Galenus λαίλαπας τοὺς ἐξαιφνιδίους καὶ σφοδροὺς ἀνέμους, καὶ μάλισθ᾽ ὅταν ὑετὸς ἅμα ἐν αὐτοῖς γίγνηται λάβρος, dici scribit. Procellosum cum cæteris dicere potui, nisi καταιγίδα, quæ est πνεῦμα ἄνωθεν πῖπτον ἐξαίφνης, procellam & ventum præfractum ab Apuleio vocari scirem.

καὶ οὐκ ἀνίει] Hæc omisit Caluus, nisi sub rerum consecutione intellexit.

ἐτησίαι] Articulum addunt antiqui duo codices manu scripti, & οἱ ἐτησίαι legunt, quanquàm sine eo apud Hipp. sæpius scriptum reperitur. Galenus pro ἔπνευσαν ἐπέπνευσαν legit.

πολλὰ πάλιν ὕδατα] Hanc lectionem Galeni cum magno codicum & interpretum consensu secuti sumus. Duo tamen antiquissimi codices manu scripti πολλὰ πάλιν ὕδατα legunt, quam lectionem impressi secuti sunt, eamque retinuit Caluus.

Primùm itaque lippitudines fluentes, cum dolore, humentes & crudæ obortæ sunt, sordes in oculis concretæ (quas lemias vocant) paruæ, nec sine difficul-

Ἤρξατο μὲν οὖν τὸ πρῶτον ὀφθαλμίαι ῥοώδεες, ὀδυνώδεες, ὑγραὶ ἄπεπτοι, σμικραὶ λῆμαι πολλοῖσι δυσκόλως

A χόλως ἐρρηγνυμέναι, τοῖσι πλείστοισιν ὑπέστρεφον· ἀπέλιπον δὲ πρὸς τὸ φθινόπωρον. κατὰ δὲ θέρος ἤδη καὶ τὸ φθινόπωρον, δυσεντεριώδεες, καὶ τεινεσμοὶ, καὶ λειεντεριώδεες. καὶ διάρροιαι χολώδεες, λεπτοῖσι, πολλοῖσιν, ὠμοῖσι, καὶ δακνώδεσιν. ἔστι δὲ οἷσι καὶ ὑδατώδεες. πολλοῖσι δὲ καὶ περίρροιαι μετὰ πόνου χολώδεες. ὑδατώδεες, ξυσματώδεες, πυώδεες, στραγγουριώδεες. οὐ νεφριτικὰ, ἀλλὰ τουτέοισιν ἀντ' ἄλλων ἄλλα. ἔμετοι χολώδεες, φλεγματώδεες. καὶ σιτίων ἀπέπτων ἀναγωγαί. ἱδρῶτες πᾶσι πάντοθεν πουλὺς ὁ πλάδος. ἐγένετο δὲ ταῦτα πουλλοῖσιν, ὀρθοστάδην ἀπύρεισιν. πολλοῖσι δὲ πυρέτοισι περὶ ὧν γεγράψεται, οἷσιν τε ἐπεφαίνοντο πάντα τὰ ὑπογεγραμμένα. μετὰ πόνου φθινώδεες. ἤδη δὲ φθινοπώρου καὶ ὑπὸ χειμῶνα πυρετοὶ ξυνεχέες. καὶ τοῖσι αὐτέων ὀλίγοισι καυσώδεες. ἡμερινοί. νυκτερινοὶ, ἡμιτριταῖοι, ἀκριβέες, τεταρταῖοι, πλανῆτες.

tate multis erũpebant, quæ cùm plurimis reuertisset, tandem ad autumnum reliquerunt. Iam verò per æstatem & autumnum, ex intestinorum lęuitate & torminibus, continuaq; & inani egerendi cupiditate laborarunt, aluique fluidæ, biliosa, tenuia multa, cruda & mordacia, nonnunquam etiam aquosa deiecerunt. Plærisq; etiam circumflui non sine dolore humorum affluxus contigere, biliosi, aquosi, strigmentosi, purulenti, & qui vrinæ difficultatem facerent, non ex proprio aliquo renum vitio, sed quòd istis alia in aliorum vicem succederent. Vomitiones pituitosæ, biliosæ, & crudorum ciborum eductiones, ac sudores aderant, atque omnibus vndiquaque diffluebat humiditas multa. Multis autem hæc fiebãt, qui erecti & stantes à febribus erant vacui, plærisque etiam febre correptis, de quibus mox scribetur. In quibus verò descripta omnia deprehendebantur, ij iam quidem ad autumnum & sub hyemem non sine labore tabidi euadebant. Febres erant assiduæ, atque eorum paucis quibusdam ardentes, diurnæ, nocturnæ, semitertianæ, tertianæ exquisitæ, quartanæ, erraticæ.

ὀφθαλμίαι ῥοώδεες] Hîc ὀφθαλμίαι ῥοώδεες dicuntur quæ multum habent humorum confluxum, quæque iis opponuntur quas ξηρὰς vocat aph. 12. & 14. lib. 3. Celsus lib. 2. cap. 1. lippitudines aridas dicit.

ἄπεπτοι] Omnes ferè scripti codices ἀπέπτως λημίαι σμικραὶ, καὶ δυσκόλως πολλοῖσιν ἐκρηγνύμεναι legunt, vt lemias crudas nec sine difficultate erupisse indicetur, quod certè in oculis inflammatis fluentibus & humentibus sedulò animaduertendum est, vt facilè totius morbi consistentiam assequaris. Eadem autem ferè mens est si lippitudines crudas, aut si quod ex eis emanat crudum & incoctum dixeris, sicque Galenum & vulgatos codices sequimur. Sunt autem lemæ sordes paruæ ex fluxu in oculis concretæ, & λήμη τὸ πεπυγὸς δάκρυον Aristophani dicitur. Has quidem lemas ob frigoris ambientis magnitudinem, paruas & difficiles fuisse scribit, ideoque lemias diminutiuè dicit.

καὶ διάρροιαι χολώδεσι] χολώδεες vt & postea ὑδατώδεες plurima exemplaria scripta habent, nec multum refert an id ad ventris profluuium, an verò ad ea quæ reiiciuntur referas.

περίρροιαι] Hîc sunt περίρροιαι humorum per totum corpus circunlationes ad ea emissaria per quæ expurgari nituntur, quasi circunfluxiones dicas, aut attentatos per totum corpus humorum affluxus, ideoque circunfluos, hoc est, ex vniuerso corporis ambitu, humorum affluxus, non impropriè, vt opinor, dictionem exprimentes diximus. fit nanque vt in larga humorum alluuione fluxionis impetus per insignes cauitates veluti per effluuia quædam naturæ viribus erumpat, quas ἀποστάσεις κατ' ἔκροον & ἐκκρίσεις sæpè vocat Hip. Eaque in his quæ per aluum, intestina, renes, vesicam, cæteraque corporis emissaria, veluti per emissionem fiunt secessibus, contingunt, vt in dysenteriis, tinesmis & stranguriis. Atque in permeando quidem nonnumquam vitium sentiunt partes per quas huiusmodi corporis sentina exhauritur, interdum verò nullam habent noxiam, pro fluxionis benignitate & partium robore. Sunt igitur περίρροιαι circumflui humorum effluxus aut impetus, cùm ex toto velut ambiente corpore confluentes humorum alluuiones in alueum ad repurgationem reponuntur, veluti cùm per vrinas & vesicam transposito morborum onere secessus fiunt. Quas hîc proprio quodam modo Hippocrates pro vrinæ effluxionibus quæ per vesicam totum corpus eluunt, vt satis ex Galeno patet, sumere videtur, tum quòd antea eas quæ per aluum fierent excretiones enixè quodammodo expresserit. Neque tamen iccirco paulò amplior huius dictionis ambitus rescindendus, aut ad solas vrinæ fluxiones restringendus fuit, sed expressa quoad maximè fieri potuit integra nominis notio, ad rectam eorum quæ adduntur consecutionem, in nostra interpretatione adhibenda fuit, dum nihil ab Hippocr. mente discederem. Quò magis miror Caluum hanc dictionem ad ventris fluxus retulisse, cùm potuerit Galenum huius sensus præsultorem habuisse.

ὑδατώδεες] Istud addidimus ex magno codicum & interpretum consensu, etsi in quibusdam desit.

ἀλλὰ τουτέοισιν ἄλλ' ἀντ' ἄλλων] Obscura est prorsus huius loci explicatio & ex superiorum annexione petenda. Significat enim in iis quæ per renes fiebant humorum ex toto corpore eluuionibus, quibusdam ex maligna succorum acrimonia vrinæ difficultatem obuenisse, nullo tamen peculiari affectu renes tentatos fuisse, sed eam excretionem ex eorum æstimatam genere quæ salubriter & cum iudicatione totam vitiatam materiam per emissionem reponerent. Atque ideò huiusmodi ægris, pro his partium quas humores permeant peculiaribus vitiis, atque cæteris morbis, salubres & decretorias repurgationes processisse, quod est alia in aliorum vicem succedere. Quod Galeni ista verba sonant idipsum explicantis, καὶ γὰρ τῶν ἐν ὅλῳ τῷ σώματι περιεχόντων ῥεύντων ἐπὶ νεφροὺς καὶ κύστιν, ἐκκρίσεις ἐγίγνοντο παραπλήσιαι ταῖς νεφριτικαῖς. In speciem enim affectorum renum aut vesicæ ista procedebant, cùm tamen nullo proprio vitio tentarentur. Quod in his spontinis purgationum tentationibus; quibus sæpè coaceruata humorum colluuies facultatum naturalium robore deturbatur, accidit, vt vrinæ difficultatibus & ardoribus, ex succorum qualitatibus non proprio aliquo partium vitio corpus conflictetur. Idque præcipuè in senibus accidere videmus, qui maiorem alioqui humorum acrimoniam aggregant, in quibus strangurias eiusmodi, vrinæ ardores, renumque grauedines ex nullis vnquam antea prægressis querelis videmus. Quod salsorum, acrium & putrium succorum naturæ potius quàm partium vitiis attribuendum est, etsi sæpe contingit vt huiusmodi partes vitium sentiat. Hunc porro locum satis apertè explicat Galen. in Pythione initio lib. 3. epid. vt nos illius mentem assecutos existimes, his verbis: πρόγραψεν ἐν αὐτῇ τῇ δευτέρᾳ καταστάσει ὀλίγον ἔμπροσθεν ἧς ἄρτι παρεθέμην ῥήσεως, αὐτὸς ἔγραψεν ὧδε. στραγγουριώδεα οὐ νεφριτικὰ, ἀλλὰ τούτοισι ἀντ' ἄλλων ἄλλα. τουτέστιν αὐτὴ ἡ ἐκ τῆς φλεγμ. κακοχυμίας, καὶ τῷ ταύτῃ πυρετῷ ἀκολουθούντων, αἱ καθάρσεις ἐγίγνοντο, τῷ μοχθηρῶν χυμῶν ἐκκρινομένων διὰ τῆς κύστεως ὥσπερ αἴτιον διὰ τῶν ἐντέρων. Cæterùm hîc variant codices manu scripti. Vetustissimi nanque duo στραγγουριώδεα οὐ νεφριτικὰ legunt, vt ad παθήματα ἢ τὰ ἐκκρινόμενα referas. Atque hanc lectionem videtur secutus Galenus lib. 3. epid. Quidam etiam στραγγουριώδεες οὐ νεφριτικὰ habent cum impressis, vt alterum ad περιρροίας, alterum ad παθήματα tendat. Alij etiam cum Galeno στραγγουριώδεες οὐ νεφριτικὰ legunt, & vtrunq; ad περιρροίας aptant: vtrobique eodem sensu.

χολώδεες] Post χολώδεες, πνευματώδεες duo manu scripti codices addunt quam lectionem sequitur Caluus. Atq; istud opinor à quibusdam interiectum, cuius nec etiam meminit Galenus.

πᾶσι πάντοθεν] Istud in multis codicibus aliter distinguitur hocq; modo legitur, ἱδρῶτες πᾶσι πάντοθεν. quod secutus est Caluus. Alij πᾶσι πάντοθεν πολὺς πλάδος habent, eamq; Galeni lectionem secuti sumus, quòd longo interuallo collecta multa humiditas superua-

canea, cunctis vario modo atque ex omnibus corporis partibus erumperet. Est autem πλάδος (vt inquit Galen.) ἡ περιττὴ ὑγρότης, diffluens humiditas multa, quæ partem vnde emanat flaccidam, mollem & eneruatam reddit. Sicq; πλαδαρὸν non solùm humens sed & languidum aut humore flaccescens, debile & resolutum ex consecutione significat, & τὸ πλάδον infirmitatē & debilitatem. Quæ omnia Caluum mouerunt vt hîc debilitatem potius quàm superfluam humiditatem poneret, contra tamen Galeni mentem.

ὡσίοισί τι] Hîc Caluus alia quædam addit quæ ex Commentario Galeni interiecta videntur, & pro ἐν οἷσι non satis aptè ὡσίοισι impressi libri habent.

ἤδη δὲ φθινοπώρου] Istud variè distinguunt omnes codices, sed Galenum secuti sumus, vt iam quidem ad autumnum & sub hyemem tabidi euaderent, iisdemque tempestatibus febres assiduæ contingerent.

καυσώδεες] καυσώδεσιν omnia exemplaria antiqua legunt, non tamen æquè aperto sensu.

τεταρταῖοι ἀκριβέες] Sic duo habent antiqua exemplaria, quam lectionem etiam memorat Galenus, nosque secuti sumus. Reliqua cum impressis consentiunt, & ἀκριβέες tantùm habent, sed opinor vitiosè, etsi ad quartanas referri possit. Caluus quartanas erraticas dixit & vtrunque simul iunxit.

Atq; enumeratarum febrium singulæ multis oboriebantur, ardentes verò omninò paucis, iiq; ex ægrotantibus minimùm laborarunt. Nam neq; sanguis ex naribus nisi paucus admodum, iisq; paucis profluxit, neq; delirarunt, cæteraq; omnia placidè tulere. Horũ plurimis bene admodum constituto & composito iudicationis ordine, febris ardens cum intermissione in septendecim diebus soluebatur, atque haud scio an quisquam tunc ex hac ipsa interierit, aut ad phrenitim deuenerit. At verò tertianæ plures quidem quàm ardentes & laboriosiores fuerunt, atque in his omnibus ritè & ordine à primo insultu ad quaternos circuitus processere, in septem verò absolutè iudicabantur, neque horum cuiquam reuerterunt. Quartanæ autem multis per initia certo & rato quartanæ tenore cœperunt, quibusdam verò non paucis ex aliis febribus & morbis secessus in quartanas fiebant, longæq; his pro consuetudine, atque etiam interdum longiores contingebant. Sed & quotidianæ nocturnæque & errantes multæ diuque plerisque perseuerauere tum erectis tum decumbentibus, horumque plurimos febres sub Vergilias & in hyemem vsque comitabantur. Multos autem statim ab initio præcipuéque pueros conuulsiones cum febre tentabant, quæ etiam febribus succedebant, erántque hæc plurimis diuturna quidem, innoxia tamen, nisi si quibus cætera omnia perniciem adferrent.

Ἕκαστοι δὲ τῶν ὑπογεγραμμένων πυρετῶν πολλοῖσιν ἐγένοντο. οἱ μὲν οὖν καῦσοι, ἐλαχίστοισί τε ἐγένοντο, καὶ ἥκιστα τῶν καμνόντων οὗτοι ἐπόνησαν. οὔτε γὰρ αἱμορραγέει, εἰ μὴ πάνυ σμικρὰ καὶ ὀλίγοισιν, οὔτε οἱ παράληροι. τά τε ἄλλα πάντα εὐφόρως. ἐκρίνετο δὲ τουτέοισιν πάνυ εὐτάκτως. τοῖσι πλείστοισι ξὺν τῇσι διαλειπούσῃσιν ἐν ἑπτακαίδεκα ἡμέρῃσιν. οὐδὲ ἀποθανόντα οὐδένα οἶδα τότε ἐν καύσῳ. οὐδὲ φρενιτικὰ τότε γινόμενα. οἱ δὲ τεταῖοι, πλείους μὲν τῶν καύσων καὶ ἐπιπονώτεροι. εὐτάκτως δὲ τούτοισι πᾶσιν ἀπὸ τῆς πρώτης λήψιος, τέσσαρας περιόδους. ἐν ἑπτὰ δὲ τελέως ἐκρίναν. οὐδὲ ὑπέστρεψαν οὐδετινὶ τούτων. οἱ δὲ τεταρταῖοι, πολλοῖσι μὲν ἐξ ἀρχῆς, ἐν τάξει τεταρταίου, ἤρξαντο. μακρὰ δὲ καὶ ὡς ἔθις αἱ τουτέοισι καὶ ἐπὶ μακρότερα ξυνέπιπλεν. ἀμφημερινοὶ δὲ καὶ νυκτερινοὶ, καὶ πλανῆτες πολλοῖσι πολλοί. καὶ πουλὺν χρόνον παρέμενον. ὀρθοστάδην τε καὶ κατακειμένοισι. τοῖσι πλείστοισι τουτέων ὑπὸ πληϊάδα καὶ μέχρι χειμῶνος οἱ πυρετοὶ παρείποντο. σπασμοὶ δὲ πουλλοῖσι. μᾶλλον δὲ παιδίοισιν ἐξ ἀρχῆς καὶ ἐπύρεσσον. καὶ ἐπὶ πυρετοῖσιν ἐγίνοντο σπασμοί. χρόνια μὲν τοῖσι πλείστοισι τουτέων. ἀβλαβέα δὲ, εἰ μὴ τοῖσι καὶ ἐκ τῶν ἄλλων πάντων ὀλεθρίως ἔχουσιν.

ἕκαστοι δὲ τῶν ὑπογεγραμμένων] ἕκαστοι δὲ αἱ τῶν codices manu scripti antiqui habent.

οὔτε γὰρ αἱμορραγέει] Minutum est quòd pro αἱμορραγέει quidam codices cum Galeno ἡμορράγησαν legunt, Gal. verò lib. 2. de diebus decret. αἱμορραγία (nisi subsit mendum) habet. In Aldino verò vitiosè legitur μὴ πάνυ σμικρὰ pro ὅτι μή.

ξὺν τῇσι διαλειπούσῃσιν] Intermissionem dixi pro diebus intermittentibus, ad actionem & iudicationis continuationem interruptam referens, quæ cùm neque satis constans esset & firma, defectè quodammodo atq; dimidiatè ad solutionem inclinabat, tandem autem ex reuersione est absoluta. Eamque iudicationis seriem interceptam hoc modo fuisse satis Galeni verba indicant: ὅτι γὰρ φαίνεται σὺν τῇσι διαλειπούσῃσι, τὸ προκεκρίσθαι μὲν ἀσθενῶς, ἐξ ὑποστροφῆς δὲ κριθῆναι τὸ δεύτερον σημαίνει. Atque hunc in sensum locum istum explicat Gal. lib. 2. de dieb. decret. vbi pro διαλειπούσῃσι, διαλείπουσι, vt multa alia exemplaria legit. Caluus Hippocratis aut Galeni mentem non satis assecutus videtur cùm dixit septem & decem diebus vel deserere vel decernere. Eoque etiam minus alter qui intermisisse septemdecim dies vertit.

οὐδὲ ἀποθανόντα οὐδένα οἶδα] Hunc totum locum adducit & quodammodo explicat Galenus lib. περὶ κρίσεως.

εὐτάκτως δὲ] Significat exactas & accuratas tertianas adfuisse, ideoque ardentibus grauiores, in quibus quandoque ad quartum vsque circuitum, hoc est, diem septimum iudicatio procedebat, tandem verò septimo absolutè soluebantur. Sic enim in Aphorismis scriptum est, τριταῖος ἀκριβὴς κρίνεται ἐν ἑπτὰ περιόδοισι τὸ μακρότατον, quod sæpius alibi repetit Hippocrates. Cùm sit autem tertiana exquisita vt scribet Hip. ταχυκρίσιμος, non mirum est ante septimum solutionem capere, cùm ad quintum circuitum in dies iudicari experiamur idque addiderit Hipp. lib. 6. epid. Qua de re scripsimus Comm. nostro in lib. 2. epid. & quædam postea dicenda sunt. Cæterùm magnum codicum consensum secutus sum qui ἐκρίνοντο cum Galeno legunt, etsi quidam ἔκριναν eodē sensu habēt.

ἐν τάξει] Illud ἐν τάξει eleganter certum & ratum quartanarum ordinem, tenorem, modum & conditionem significat, cùm ordinatam habēt quartanariorum circuituum formam & figuram, quem typum, aliquando etiam τάξιν vocant, vt scribit Gal. initio libri ad eos qui de typis scripserunt. Quartanas igitur eas intelligit quæ primùm cœperunt, non autē ex aliis morbis progressæ sunt, quæ ἐν τάξει, ritè & ordine comprehendere dicuntur, iisque sunt rariores quæ cæteris progressis morbis inuadunt, idque incompositè & inordinatè. Sic enim lib. περὶ τύπων de quartana scribit Galenus, ὁ ἐκ πολλῶν μὲν ἄλλων προηγησαμένων ἐπιγίνεται ἀτάκτως.

ἀποστάσιες] ἀποστάσιας hîc vocat μετάστασις ἐξ ἑτέρου νοσήματος εἰς ἕτερον, cùm morbus transpositu quodam in alium morbum desinit, quo modo solent febres quædam aut alij affectus in quartanas secedere, ideoque morborum secessus diximus, quæ species quædam solutionis est, cùm transmisso alium in locum humore, prioris morbi ad alteram speciem fit decessio quædam & veluti transpositio. Qua de re peramplè scripsimus in lib. 2. epid.

εἰ μὴ οἷσι] Sic ferè legunt omnia exemplaria. Duo antiqua ὅτι τοῖσι habent quomodo Galenus legit. Innuit autem conuulsiones suapte natura secutas fuisse, neque ab his ex sese creatum vllum fuisse periculum.

At verò continuæ quidem omnino febres erāt ni-

Οἱ δὲ ξυνεχέες μὲν τὸ ὅλον, καὶ οὐδὲν ἐκλείποντες.

παρεξ...

A παροξυνόμενοι δὲ πᾶσι τεταρτοφυέα τρόπον. μίαν ἀποκουφίζοντες, καὶ μίαν παροξυνόμενοι, πάντων βιαιότατοι τῶν τότε γινομένων. καὶ μακρότατοι, καὶ μετὰ πόνων μεγίστων γινόμενοι. πρηέως ἀρχόμενοι δὲ ὅλον ἐπιδιδόντες αἰεὶ, καὶ παροξυνόμενοι ἐν κρισίμοισι. καὶ ἀνάγοντες ἐπὶ τὸ κάκιον σμικρὰ διακουφίζοντες. καὶ ταχὺ πάλιν ἐξ ἐπισχέσιος, βιαιοτέρως παροξυνόμενοι ἐν κρισίμοισιν ὡς ἐπὶ τὸ πουλὺ κακούμενοι. ρίγεα δὲ πᾶσι μὲν ἀτάκτως καὶ πεπλανημένως ἐγίνετο. ἐλάχιστα δὲ καὶ ἥκιστα τουτέοισιν. ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἄλλων πυρετῶν, μείζω. ἱδρῶτες πολλοί. τουτέοισι δὲ ἐλάχιστοι. κουφίζοντες οὐδὲν, ἀλλ' ἐναντίον, βλάβας φέροντες. ψύξις πολλὴ τουτέοισιν ἀκρέων, καὶ μόλις ἀναθερμαινόμενα. οὐδὲ ἄγρυπνοι τὸ σύνολον μάλιστα οὗτοι. καὶ πάλιν κωματώδεες. κοιλίαι πᾶσι μὲν ταραχώδεες καὶ κακαὶ, πολὺ δὲ τουτέοισι κάκισται. οὖρα δὲ τοῖσι πλείστοισι τουτέων, ἢ λεπτὰ, καὶ ὠμὰ, καὶ ἄχροα, καὶ μετὰ χρόνον σμικρὰ πεπαινόμενα κρισίμως, ἢ πάχος μὴ ἔχοντα. θολερὰ δὲ καὶ οὐδὲν καθιστάμενα, οὐδὲ ὑφιστάμενα. ἢ δὲ πεπαινόμενα, ἢ σμικρὰ καὶ κακὰ, καὶ ὠμὰ τὰ ὑφιστάμενα. κάκιστα δὲ ταῦτα πάντα. βῆχες μὲν παρείποντο τοῖσι πυρετοῖσι. γράψαι δὲ οὐκ ἔχω βλάβην οὐδὲ ὠφελείην γινομένην διὰ βῆχος τότε. χρόνια μὲν οὖν καὶ δυσχερέα, καὶ πάνυ ἀτάκτως καὶ πεπλανημένως, καὶ ἀκρίτως τὰ πλεῖστα τουτέων διετέλει γινόμενα, καὶ τοῖσι πάνυ ὀλεθρίως ἔχουσι, καὶ τοῖσι μή. εἰ γὰρ τινας αὐτέων διαλίποιεν σμικρὸν, ταχὺ πάλιν ὑπέστρεφον. ἔστι δὲ οἷσιν ἔκρινεν αὐτέων ὀλίγοισιν οἷσι τὰ βραχύτατα γένοιτο περὶ ὀγδοηκοστὴν ἐοῦσι, καὶ τουτέων ἐνίοις ὑπέστρεφεν, ὥστε κατὰ χειμῶνα τοὺς πλείους αὐτέων ἔτι νοσῆναι. τοῖσι δὲ πλείοσιν ἀκρίτως ἐξέλιπον. ὁμοίως δὲ ταῦτα συνέπιπτε τοῖσι περιγινομένοισι καὶ τοῖσιν οὔ.

hilque intermittebant, sed omnes inuadebant earum febrium more quæ ad tertianarum naturam propius accederent, vno quidem die leuiores, altero verò vehementiores, omnium quæ tunc contingerēt violentissimæ, longissimæ & laboriosissimæ, per initia leues & in totum perpetuò increscentes, diebus iudicatoriis insultus habebant & in deterius procedebant. Quæ etiam cùm parum alleuassent, celeriter rursus ex intermissione vehementius inuadebant, & diebus iudicatoriis magna ex parte deterius affligebant. In his omnibus rigores incompositè & errabundè contingebant, paucissimiq; & minimi, verùm in cæteris febribus maiores, vt & sudores multi, his verò perpauci nihilq; alleuantes, sed contrà noxiam afferētes. His magna extremorum perfrictio quæ vix etiam recalescerent. Neque penitus peruigiles erant, maximè verò hi etiam vicissim sopore grauabantur. Alui omnibus quidem conturbatæ erant maleque affectæ, istis verò multò pessimè. Horum autem plurimis vrinæ aut tenues erant crudæque & decolores, aliquantóque pòst interuallo nonnihil concoctæ, nō sine iudicatoriis signis, aut crassitudine quidem præditæ, verùm turbidæ, nihil consistentes aut subsidentes, neque concoctæ, aut paucæ, vitiosæ, crudæ, subsidentes, & in summa pessimæ omnes. Tusses quidem febres comitabantur, sed neq; quam vtilitatem aut noxiam tunc tussis attulerit licet scribere. Diuturna itaque & difficilia hæc erant, valdéq; incompositè & errabundè atque citra solutionem horum plurima tum his qui exitialiter valde, tum his qui nequaquam ita se haberent, permanebant. Si quibus enim aliquantulum intermitterent, in iis celeriter reuersiones faciebant. Est vbi quibusdam iisq; paucis, ad octogesimum diem cùm breuissimè iudicatione soluerentur, nonnullis repeterent, vt etiam in hyemem eorum plurimi ægrotarent. Plærósque verò omnes absque iudicatione deserebant. Hæc autem tum his qui superstites erant, tum iis qui moriebantur ex æquo contigerunt.

τεταρτοφυέα τρόπον] Quasnam hîc febres τεταρτοφυεῖς intelligat, quæ tertianarum speciem & naturam proximè referant, atque ex iis natæ videantur, etsi satis explicat Gal. in commentario, & com. 3. in hunc lib. & com. 2. in lib. 6. epid. alias tamen istis nomine affines & semitertianis attributas his verbis describit lib. de morb. temp. παράκειται δὲ αὐτῷ πως ἄλλος, οὗ πῇ τῇ δευτέρᾳ τῶν ἡμερῶν ἕτερον φέρων παροξυσμὸν, ὅπερ κατὰ τὴν τετάρτην καὶ τὴν τρίτην τῆς ἐπαναλήψεις. ἔστι δὲ οὐχ εἷς ὁ τοῦδε τρόπος. ἐνίοτε μὲν γὰρ ἄνευ φρικὸς, ἐνίοτε δὲ σὺν φρίκῃ ποιεῖται τὴν εἰσβολήν. ἔστι δὲ ὅτε καὶ μετὰ καταψύξεως τῶν ἄκρων σαφῶς. ἄλλαι δὲ ἐνίοτε καὶ χωρὶς αἰσθητῆς περιψύξεως ὅπως ὁ πυρετὸς ἔχειν τοὺς πέντε καιροὺς, ἀρχὴν, αὐξησιν, ἀκμὴν, καὶ παρακμήν. τοῖς δὲ χρόνοις ἤδη διῃρημένοις, ὀλιγοχρόνιος μὲν ἡ ἀρχή. ὀλιγοχρόνιος δὲ ἐστιν αὐτῷ καὶ ἡ ἀνωμαλία. τὰ δὲ τῆς ἀναβάσεως, οὐχ ὁμοίως ἅπασιν, ἀλλ' ἐνίοις μὲν ἐν ὀλιγοχρονίῳ, ἐνίοις δὲ χρόνῳ πλείονι. καὶ μὲν δὴ καὶ ὁ τῆς ἀκμῆς καιρὸς ἐν χρόνῳ μὲν παντὸς αἰσθητῷ καὶ πλατεῖ. διαφέρει δὲ οὐκ ὀλίγον ἐν τῷ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον. οὕτω δὲ καὶ τὰ τῆς παρακμῆς, ἐν χρόνῳ μὲν ἅπασι μακρῷ, διαφέρει δὲ ἐν τῷ ποτὲ μὲν αἰσθητῶς ἀφαιρεῖν καὶ παρέχειν ἐλπίδα τοῦ διὰ ταχέων παύσασθαι, μετὰ ταῦτα θ' ἵστασθαι, φυλάσσων ἴσον τὸ ὑπόλοιπον μέγεθος τῆς παρακμῆς, ποτὲ δὲ, ὅλην ποιεῖσθαι τὴν παρακμὴν, ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τῆς τελευτῆς βραδεῖαν. ὥστε καὶ ἐκ διαστημάτων χρόνου μακροτέρων ἀπολομένου τινὶ, δόξει μὲν ἀφῃρηκέναι τι παντὸς, ὀλίγιστον μὲν τι ποιεῖ. τοιαῦται τινές εἰσι καὶ ἄλλαι μὲν καὶ διαφοραὶ τῶν διὰ τρίτης ἡμέρας παροξυνομένων πυρετῶν, οὓς ἅπαντας ὀνομάζω τεταρτοφυεῖς, εἰς μὲν τὴν τῆς διαθέσεως, ὅθεν ἀνάπτονται, γνῶσιν χρησιμεύονται. πρὸς δὲ τὴν νῦν ἐνεστῶσαν πραγματείαν, ἄχρηστοι. Qui locus etsi sanè propriè quodammodo febres τεταρτοφυεῖς circumscribit, semitertianis tamen annectere videtur. Atque eò quidem æquius quòd ne vsquam quidem à Galeno in febrium tradenda disciplina, illius definita est natura, ac ne vlla quidem mentio facta. Quo fit vt Galenus in Commentario plurimùm in eius discretione ambigat, tandem tamen idoneam differentis naturæ formam inueniat. Indéque euenire puto vt quoniam ex eodem veluti fonte petitæ, paruam habent attributionum & minimam fere in rerum natura differentiam, prima sectione febres huiusmodi τεταρτοφυεῖς pro semitertianis reposuerit Hippocrates, vt prius testati sumus. Huc accedit quòd Erotianus febres τεταρτοφυεῖς ex lib. 6. Epid. explicans, eas indicari significet, quæ parui hemitritæi dicūtur, & cùm insultuum significationes habeant, nullam tamen intermissionis integritatem habent. Sunt autem earum fere similes febres nostræ autumnales plurimæ, quæ liberalem semitertianarum notionem accipiunt, & ex multa pituita bili permixta gignuntur, quæ imparibus diebus grauius habent, paribus verò non æquè grauiter, cum accessionum ingeminationibus quas ἀναδιπλώσεις vocant. Quidam tertianas esse nothas existimant, de quibus scriptum est in Coacis Prænot. τεταρτοφυέα ῥίγεα ἢν ἐν μέσῳ παροξυνόμενα πυρετῷ ἀτάκτῳ, πάνυ κακοήθεα. De huiusmodi enim semitertianis locus intelligendus est, quæ ex magna crudorum & pituitosorum succorum putrescentium copia admixta flaua bile fiunt, proptérque inæqualem humorum motum pituitæ tardiorem, bilis verò celeriorem, incompositos & veluti errabundos rigores inuehunt. Quod enim hîc dixit, ῥίγεα πᾶσι μὲν ἀτάκτως καὶ πεπλανημένως ἐγίνετο, illud πυρετῷ ἀτάκτῳ explicat, cùm febris nullo ordine circuituum tempora percurrit, sed in medio velut cursu frequentes habet ingeminationes, & veluti quasdam nouarum accessionum significationes, ex vagis rigorum insultibus qui ἀναδιπλώσεις faciunt & totum ordinem perturbant. frequentia autem habent animi deliquia, resolutiones nonnullásque conuulsiones huiusmodi febres, vt ea satis sint efficacia maligni cuiusdam generis indicia.

ἱδρῶτες πολλοί] Istud superioribus attribuendum esse satis patet ex Galeni commentario, & verò clarius ex his quæ superius de hoc loco scripsit, hunc in modum: ὥστε δὲ καὶ ἱδρῶτας ὀλίγους, ἀλλὰ καὶ ψύξιν ἀκρέων δυσεκθερμάντων, ἐξ ὧν ἁπάντων δῆλον ἐστὶν ὡμοῦ καὶ φλεγματικοῦ χυμοῦ σηπομένων γίνεσθαι τοὺς πυρετοὺς, ἐπιμεμιγμένης αὐτοῖς ξανθῆς χολῆς. Secutus sum igitur codicum pluralitatem, legique τοῖσιν ἢ ἐλάχιστοι.

ἄγρυπνοι] Galenus ἐπ' ἀγρύπνοι τὸ σύνολον legisse videtur, eamque lectionem ex duobus vetustissimis membranis manuscriptis amplexi sumus, vt eos quadantenus, non in totum verò peruigiles significaremus, modò etiam profundo & diuturno sopore correptos. Quæ quidem omnia magnam crudorum putrescentium ac etiam repugnantium humorum permixtionem indicant. Quidam etiam codices ἄγρυπνοι τὸ σύνολον leg. alij ἄγρυπνοι quæ peruagata magis est lectio. μάλιστα δὲ ἐπὶ legimus cum Galeno & vetustis exemplaribus, vt vicissitudinem indicaremus, non vt impressi μάλιστα ἐπὶ. Quæ Caluus cum inficiatione legisse videtur, non satis aptè Galeni mentem assecutus.

κοιλίαι] Minutum est quod quidam codices κοιλίαι δὲ leg. alij κοιλίαι πᾶσι μὲν. Aldinus codex κακίαι pro κακαὶ legit.

καὶ ἄχροα] Sic leg. ferè omnes antiqui codices, quidam etiam ὠχρά. Sed in priore consensus est valde magnus.

πάχος μὲν ἔχοντα] Sic rectè legitur. Vitiosum nanque est quod quidam impressi pro μὲν μὴ habent, etsi in quodam manuscripto codice legitur. Vrinas enim describit in magna multi, frigidi, & crudi humoris copia, quæ vt plurimum sunt tenues aut crassæ, nihil aut malè subsidentes, quarum etiam prius meminit. Earum verò naturam his verbis satis circumscribit Galenus: καὶ περὶ τῶν οὔρων ἐμάνθομεν, ὅτι τὰ λεπτὰ καὶ ἄχροα, καὶ ὀλίγα, ἢ πάχος ἔχοντα, καὶ ὀλίγα, μοχθηρά, καθάπερ καὶ τὰ παχέα μὲν, ὑπόστασιν δὲ ἤδη ὅλως, ἢ πάνυ σμικρὰν ἔχοντα. καὶ τοῦτο αὐτοῖς συμβαίνει, διὰ τὸ μὴ καλῶς καθίστασθαι. τοῦτο δὴ αὐτοῖς πάλιν ἐκείνοις γίγνεται τοῖς πυρετοῖς, ἐν οἷς θερμασία πολλὴ καὶ φλογώδης τὸν ὠμὸν χυμὸν ἢ παχέων ἐργάζεταί τινα ζέσιν. εἰκότως οὖν ἐπ' αὐτῶν, ἢ οὐδ' ὅλως γίνεται, ἢ ἡ αὐτὴ, καθάπερ αὐτὸς εἶπεν, ὠμὴ ἢ ἄπεπτος.

θολερὰ] θολερὸν cùm ad vrinas refertur eas turbidas, turbulentas & conturbatas significat, quales sunt subiugalium, vt postea in Sileno scribimus.

οὐδὲ πεπαινόμενα] Istud ex antiquissimis codicibus addidimus, neque enim in quibusdam legitur, vt nec Galeni interpretes legisse videntur, & sine his quidem constare lectio potest, vt ex superioribus Galeni verbis satis patet.

ἢ σμικρὰ] Hic locus duobus modis legitur. Aut enim ἢ σμικρὰ καὶ κακὰ καὶ ὠμὰ τὰ ὑφιστάμενα, κάκιστα ἢ πάντα ταῦτα. Quæ lectio tres vetustissimos codices manu scriptos autores habet, excusis consentientibus. Aut ἢ σμικρὰ, καὶ ὠμὰ, καὶ κακά. τὰ δὲ ὑφιστάμενα καὶ κάκιστα. Quæ lectio videtur esse Galeni, & habet duos consentientes codices. Prior certè mihi integrior videtur, vt vrinarum crassarum duos faciat gradus. Aut enim nullo modo subsident, aut subsidentia sunt pauca, cruda & vitiosa. In summa tamen & vt breuiter cōcludam, sunt omnes vrinæ pessimæ. Sic etiam superioris illius lectionis vestigia apud Galenum remanent, cùm illud, πάντα ταῦτα, in commentarium, reiectum sit.

βῆχες δὲ παρείποντο] βῆχες μὲν παρείποντο τοῖσι πυρετοῖσι, duo antiquissimi codices manu scripti cum impressis habent, quam lectionem cum interpretibus secutus sum. Cui etiam vetustissimum alterum exemplar consentit, nisi quòd δὲ pro μὲν habet. Alij codices βῆχες δὲ παρείποντο simpliciter legunt. Significat autem Hippocrates nullam effatu dignam noxiam aut vtilitatem tussim attulisse, vt superiore temporis condicione factum fuit. Ideoque nullam hic vt prius de ea mentionem idoneam factam esse.

ἔστι δὲ οἷσιν ἔκρινεν] Hunc locum adducit Galenus lib. 2. de dieb. decretoriis, vbi περὶ εἰκοστὴν pro ὀγδοηκοστὴν vitiosè legitur. Ex quo etiam loco nos, ad octogesimum diem rectè vertisse perspicies, non autem octogesimo, quod fecerunt multi interpretes. Cæterùm hac in clausula pro σμικρὸν omnia scripta exemplaria cum Galeno σμικρὰ legunt.

Cúmque multa eaq; varia esset in morbis iudicationis cessatio, maximum sanè & pessimum signum plærósque omnes ad extremum vsque prosecutum est, quòd cibos omnes auersarentur, iiq; maximè qui cætera quoque exitialiter haberent. In his verò febribus non admodum inopportunè siticulosi erant. Longo autem progressu temporis, cùm & labores multi maláque corporis extenuatio fieret, his humorum secessus aut virib. superiores, aut minores quàm vt prodessent quicquam, succedebant, sed qui confestim intro recurrerent & in deterius contenderent. Atque his aderant intestinorum tormina, crebræ & inanes egerendi cupidines, intestinorum læuores & alui fluentes, nonnullis etiam aqua inter cutem cum huiusmodi enumeratis casibus, aut sine his contingebat. Ex his verò quicquid violenter vrgebat, aut statim è medio tollebat, aut prorsus nihil conferebat. Papulæ paruæ, quæ nec satis pro dignitate morborum excretioni respondebant, sed contrà celeriter disparebant, aut aurium tumores oboriebantur qui sensim & sine vlla significatione euanescebant. Nonnullis ad articulos præcipuéq; ad coxendicem decumbebant, paucis decretoriè desinebant, sed celeriter rursus pristinum habitum assequebantur.

Πολλῆς δέ τινος γινομένης ἀκρισίης, καὶ ποικίλης ἐν τοῖσι νουσήμασι, καὶ μεγίστου μὲν σημείου καὶ κακίστου διὰ τέλεος παρεπομένου, τοῖσι πλείστοισιν, ἀποσίτους εἶναι πάντων γευμάτων, μάλιστα δὲ τουτέων, οἷσι καὶ τ' ἄλλα ὀλεθρίως ἔχοι. διψώδεες οὐ λίην ἀκαίρως ἦσαν ἐπὶ πυρετοῖσι τούτοισι. γινομένων δὲ χρόνων μακρῶν, καὶ πόνων πολλῶν, καὶ κακῆς συντήξιος, ἐπὶ τουτέοισιν ἀποστάσιες ἐγίνοντο, ἢ μείζους, ὥστε ὑποφέρειν μὴ δύνασθαι, ἢ μείους, ὥστε μηδὲν ὠφελέειν, ἀλλὰ ταχὺ παλινδρομέειν, καὶ συνεπείγειν ἐπὶ τὸ κάκιον. ἦν δὲ τουτέοισι τὰ γινόμενα δυσεντεριώδεα, καὶ τεινεσμοὶ, καὶ λειεντερίαι, καὶ ῥοώδεες. ἔστι δὲ οἷσι καὶ ὕδρωπες. μετὰ τούτων καὶ ἄνευ τούτων ἄσαι. ὅ, τι δὲ παραγίνοιτο τούτων βιαίως, ταχὺ συνήρει, ἢ πάλιν ἐπὶ τὸ μηδὲν ὠφελέειν. ἐξανθήματα μικρὰ, καὶ οὐκ ἀξίως τῆς περιβολῆς τῶν νοσημάτων, καὶ ταχὺ πάλιν ἀφανιζόμενα. ἢ παρὰ τὰ ὦτα οἰδήματα μὴ λυόμενα, καὶ οὐδὲν ἀποσημαίνοντα. ἔστι δὲ οἷσιν ἐς ἄρθρα, μάλιστα δὲ κατὰ τὸ ἰσχίον, ὀλίγοισι κρισίμως ἀπολιπόντα. καὶ ταχὺ πάλιν ἐπικρατεόμενα ἐπὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς ἕξιν.

ἀκρισίης] ἀκρισίαν iudicationis cessationem dixi, aut enim nullam omninò iudicationem, aut eam difficilem quidem & molestam significat. Quod in magna crudorum & malignorum humorum copia accidit, vt in conditione pestilenti lib. 3. epid. docet Gal. διὰ τὴν κακοχυμίαν ἔνια μὲν τῶν νοσημάτων οὐχ ὅλως ἔκρινεν, τινὰ δὲ μοχθηρῶς. Ex quibus patet ἀκρισίαν duobus modis dici, vt postea idem scribet, ὡς ἤτοι μηδ' ὅλως ἐσομένης κρίσεως, ἢ μοχθηρῶς ἐσομένης. Iudicij aut iudicationis temeritatem lubens dixissem, si significationem præcipuam inclusissem, quod in iudicationis cessatione fecisse videor, idq; melius lib. 2. epid. cùm iudicationem malam aut propè nullam dixi. Hîc autem ἐπὶ τῶν νοσημάτων ex antiquis exemplaribus cum Gal. legi, non ἐκ τῶν, vt faciunt impressi codices.

καὶ κακῆς συντήξιος] Malam corporis extenuationem dixi colliquationem & consumptionem intelligens, cùm confluentibus toto corpore humoribus, ipsum quodammodo colliquescit & absumitur, ad eas quas dixit διαρροίας referens & ad ἀποστάσεων genus quæ κατ' ἔκροαν fiunt. Malas autem dicit quòd nihil leuarent nec pro morbi dignitate fierent, sed vel naturæ vires deiicerent, aut nihil omninò promouerent, ob magnam crudorum, crassorum & frigidorum succorum redundantiam, vt satis ex sequentibus patet.

ἀποστάσιες ἐγίνοντο] Hîc ἀποστάσιας humorum secessus ex rei consecutione diximus, cùm humores in corporis alueos decumbunt, tandémq; per emissaria effluunt. Sic enim τὰς κατ' ἔκρουν κενώσιας significant, de quibus plura diximus com. in lib. 2. epid. vbi & hunc locum aperuimus. Nullius verò est ponderis quod quædam exemplaria pro ἐπὶ πυτίοισι, ἐπὶ πυτίων habent.

καὶ λειεντερίαι] Quædam exemplaria manu scripta λειεντερικοὶ legunt, vt & Aldinus codex.

μετὰ τούτων καὶ ἄνευ τούτων] Ista cum superioribus iunxit Galenus, quem cum interpretibus omnibus secutus sum, vt sit sensus, aquam inter cutem partim cum supra enumeratis casibus contigisse, partímque sine his. Impressi omnes codices consentientibus omnibus ferè manu scriptis exemplaribus istud sic legunt, μετὰ τούτων καὶ ἄνευ τούτων ἄσαι, vt cum huiusmodi casibus, aut sine his Stomachi fastidia adfuerint. Est enim ἄση Hippocrati stomachi fastidium & nausea, molestáque totius corporis iactatio & incontinentia, cùm ęgri præsentem statum fastidiunt & loco stare nesciunt, ἀλύκην, ἀλυσμὸν, & ἀλύειν sæpe vocat Hippocrates, Græci ῥιπτασμὸν & δυσφορίας, quod euenit plurimo humore acri circa ventriculum & hypochondria in primis venis feruente, vt diximus lib. 2. epid. Non igitur vero est absimile, confluentibus plurimis in ventrem humoribus, stomachum ipsum atque adeo hypochondria putrentibus & acribus succis pluribus vellicata, inquietem corporis habitum & iactationem multam attulisse, magnúmque ex immodica copia stomachi fastidium: non autem eam ἀπορίαν & agitationem quam in febribus ἀσώδεσι perpetuò facit comitem Hippocrates, meritóque suspectam habet. Huius porro lectionis dubia acceptio Caluum impulit vt ista sequentibus adiungeret.

ὅ, τι δὲ παραγένοιτο] Exemplaria quædam manu scripta παραγενόμενον cum Aldino legunt.

καὶ οὐκ ἀξίως τῆς περιβολῆς] Locus hic variat in manu scriptis codicibus. Quidam enim οὐκ ἀξίως τῆς ἐκκρίσιος habent, quos cum Galeno secuti sumus. Par est namq; papulas paruas non satis pro dignitate morborum excretioni respondisse, hoc est, morbis exhauriendis aut omninò soluendis non satis fuisse, ex quo aut reuersiones factas, aut abscessus à natura procuratos oportuit. Duo reliqui manu scripti codices, inter quos etiã recõditissimo plurimũ tribuimus, τῆς περιβολῆς τῶν νοσημάτων cũ impressis legũt, vt indicent papulas istas, quod paruę essent parum idoneè morborũ magnitudini aut impetui respondisse, hoc est, parum aut nihil morbos alleuasse. Est enim περιβολὴ τῶν νοσημάτων morborũ inuasio, impetus, occupatio, circumuentio, implicatio & inductio, nõ secus ac περιβάλλειν τινὰ συμφορᾷ ἢ κινδύνῳ, alicui calamitatẽ aut periculum creare dicimus. Atq; hanc lectionẽ secutus est Caluus cùm dixit, pustulas nõ satis fuisse ad morborum insidias, implexè tamen, cùm clausulã istã superioribus adiunxerit. Cornarius pro dignitate rationis excretionis morborũ dixit, in quo nostrã lectionem secutus videtur, nisi forte vtrũq; cõplexus est, etsi satis esse videbatur pro dignitate excretionis morborum dicere. Aut certè περιβολὴ eã quę circumcirca fit morbi depulsionẽ & excretionẽ significat, quomodo vsurpauit lib. 2. epid. in vitiligine & huiusmodi cutis vitiis, quæ per corporis planitiẽ morbũ deponerẽt, cùm dixit ἣν μὴ ἀναξίως τῆς περιβολῆς τῆς νόσου. Quæ sanè notiones eodem recidunt, cùm significent nihil pro morborum dignitate pustulas alleuasse. Atqui haud scio an περιβολὴ etiam ad περιφορίας aliquatenus referri possit, vt circumfluos totius corporis humores & in corporis superficiem decumbentes, eamq; velut inuoluentes, papulæ paruæ parum sedauerint, ex hisq; nihil effatu dignum exhauserint.

ἢ παρὰ τὰ ὦτα οἰδήματα] Quod priore sectione de parotidibus dixit quæ sensim & sine vlla significatione disparerent, πᾶσιν ἀσήμως ἠφανίσθη, hîc aliis verbis repetit. In quo rectè mihi videor manu scriptorum exemplariorũ fidem secutus, quæ μαλασσόμενα pro μὴ λυόμενα legunt. Est enim μωλύεσθαι aut μωλωύεσθαι, vt com. in lib. 2. epid. scripsimus, κατὰ βραχὺ ἀπομαραίνεσθαι, sensim conquiescere, subsidere & euanescere, quod de parotidibus quæ præter rationem & sine vlla recta signorũ significatione leniuntur, sedantur, nec ad suppurationem perueniunt, sæpe effert Hippocrates, eamq; in rem his sæpe verbis vtitur μωλύεσθαι aut μωλωύεσθαι, ἀφανίζεσθαι, καταπαύεσθαι, ῥᾶστωνήσαι, ῥιζοῦσθαι, κουφίζεσθαι, κριθῆναι, λυθῆναι. Idem etiam quòd hîc οὐδὲν ἀποσημαίνοντα dixit, aliàs ἀσήμως, παραλόγως, ἀκρίτως, ἄνευ προφάσιος, καὶ μὴ κατὰ λόγον effert, quod significat ἄνευ λυτηρίων σημείων, ἤτοι ἐκκρίσιος ἢ πέψιος, vt sæpe interpretatur Galenus. Quæ omnia cùm latam habuerint nostris in lib. 2. epid. comment. explicationem pro accurata signorum disciplina, hîc à me non temerè omittentur. Par est autem hîc μωλυόμενα legi debere, cùm hoc verbum parotidibus intro recurrentibus & sensim disparẽtibus sæpe attribuat Hippocrates, & οὐδὲν ἀποσημαίνοντα quod est ἀσήμως, in eundem pene sensum traxerit, cùm ea fere simul iuncta sint. Vt ne addam hunc mihi videri locum à Galeno in Exegesi indicari, cùm μωλυόμενα τὰ κατὰ βραχὺ ἀπομαραινόμενα explicat. Huc enim referri arbitror vt pro constanti Hippocraticæ œconomiæ disciplina μωλυόμενα Galenus legerit. Impressi codices μὴ λυόμενα cum quibusdam manu scriptis legunt, quam lectionem secuti sunt omnes pene interpretes, vt istud tumoribus ex crudis, crassis & frigidis humoribus enatis attribuerent, quæ ideo difficilem haberent & verò nulla iudicationis autoritate consignatam solutionem. μελαινόμενα etiam quidam impressi habent, quam lectionem scriptum etiam exemplar testatur, quod de nigricantibus tumoribus qui naturæ vires afficerent intelligitur. Sed hæc lectio parui aut nullius prope est momenti, etsi eam secuti sunt Galeni interpretes.

ἐπικρατυνόμενα] Indicat tam magnam fuisse frigidorum & crudorum succorum copiam, vt naturæ vires affecerit, quæ etsi paululum recreata, tumores huiusmodi aliquando discutere videretur, tandẽ tamen onere fatigata & euicta, pristinum illis habitum cessit, prioremq; decubitus statum permisit. Dominatum enim quẽdam & imperium humorũ illud, ἐπικρατυνόμενα, docet. Quam potestatem vt facilius innueremus, sic vertere potuimus. Sed celeriter rursus præualentibus aut inualescentibus viribus, pristinum habitum adepti sunt, quod etiam in assequendo satis dixisse videmur. Nil verò mirum est temerè euanescentes aurium tumores in articulos decubuisse, aut frigidiorem humorum copiam tubercula articulorúmque labores attulisse. Quod etsi in Hipp. disciplina perpetuum est & constans, ex placito tamen 44. lib. 4. & verò ex sent. 1. lib. 6. epid. sect. 4. satis patet, quæ plurimùm facit ad huius loci notionem. Cæterùm exemplaria tria ἐπικρατυνόμενα cum Galeno pro ἐπικρατυνόμενα, eodem sensu legunt. Duo etiam vitiosè ἐπικρατούμενα. Quo magis mirum est interpretes quosdam hic perpessionem aliquam significasse, cùm mihi multò magis humorum actio & vis inaudienda veniat, nisi istud de partibus corporis superatis & euictis intelligant, in quos humores ipsos dominium exercuisse constet. Sed valde simplex est prior notio eoq; plausibilior, quod in re minimè perplexa nihil fuit inuoluendũ.

Ἔθνησκον δὲ, ἐκ πάντων μὲν, πλεῖστοι δὲ ἐκ τουτέων παιδία, ὅσα ἀπὸ γάλακτος ἤδη. καὶ πρεσβύτερα ὀκταετέα καὶ δεκαετέα. καὶ ὅσα πρὸ ἥβης. ἐγίνετο δὲ τούτοισι ταῦτα, οὐκ ἄνευ τῶν πρώτων γεγραμμένων. τὰ δὲ πρῶτα πολλοῖσιν ἄνευ τουτέων. μοῦνον δὲ χρηστὸν καὶ μέγιστον τῶν γινομένων σημείων. καὶ πλείστους ἐρρύσατο τῶν ὄντων ἐπὶ τοῖσι μεγίστοισι κινδύνοισιν, οἷσιν ἐπὶ τὸ στραγγουριῶδες ἐτράπετο. καὶ ἐς τοῦτο ἀποστάσιες ἐγίνοντο. ξυνέπιπτε δὲ καὶ ἐν τοῖσι πλείστοισι τὸ στραγγουριῶδες. τῇσιν ἡλικίῃσι ταύτῃσι γίνεσθαι μάλιστα. ἐγίνετο δὲ καὶ τῶν ἄλλων πολλοῖσιν ὀρθοστάδην, καὶ ἐπὶ τῶν νοσημάτων. ταχὺ δὲ καὶ μεγάλη τις ἡ μεταβολὴ τούτοισι πάντων ἐγίνετο. κοιλίαι τε γὰρ εἰ καὶ

Ex quouis autem hominum genere interibant quidem, atque ex his plurimi pueri iam à lacte depulsi, iiq; quibus ætas paulùm processerat, octennes aut decennes, necdum etiam puberes. Atque ista quidem his non sine superiùs descriptis, multis verò superiora absque his contingebant. Quibus autem ad vrinæ difficultatem res tota se conuerterat, in eámque humorum secessus fierent, iis hoc vnum vtile omniúmque efficacissimum signum fuit, quod etiam plærosque omnes ab imminenti maximo discrimine vindicauit. Accidit verò plurimis vrinæ difficultatẽ potissimúmq; his ætatib. fieri, itémq; aliis multis qui etiam in morbis erecti obambulabant. Hîc quoq; subita quædam & magna omnium mutatio aderat. Aluos nãq; si

contigisset fusas fuisse, eæ confestim pessimè cogebantur, & ad omnes cibos alacres erant, posteáque placidæ febres tentabant. Verùm quæ ad vrinæ difficultatem spectabant, ea his diuturna & molesta fuere, vrinæque copiosæ, crassæ, euariantes & rubræ, partímque cum dolore purulentæ. Atque hi omnes superstites euasere, neque eorum quenquam interiisse cognoui.

τύχοιεν ἐφυγγαινόμεναι, κακοήθεα τρόπον ταχὺ ξυνίσταντο. γεύμασί τε πᾶσιν ἡδέως εἶχον, οἵ τε πυρετοὶ πρηέες μετὰ ταῦτα. χρόνια δὲ τουτέοισι τὰ περὶ τὴν στραγγουρίην καὶ ἐπίπονα ἦν. οὖρα δὲ τουτέοισιν εἴη πουλλὰ, παχέα, καὶ ποικίλα, καὶ ἐρυθρὰ, μιξόπυα μετ' ὀδύνης. περιεγένοντο δὲ πάντες οὗτοι. καὶ οὐδένα τουτέων οἶδα ἀποθανόντα.

-δία ἀπὸ γάλακτος] Depulsos à lacte aut matribus pueros intelligit nec amplius lactentes, quemadmodum depulsi à matribus hœdi dicuntur, & Virgilius extulit:

Depulsos à lacte domi quæ clauderet agnos &

—depulsis arbutus hœdis—

Sic porcos à mamma depulsos delicos vocat Varro *, & quod dicit Pacuuius, Ab hoc Depulsum mamma pædagogandum accipit, Repotialis liber, Sic enim apud Festum reponit sæculi nostri lumen Adrianus Turnebus. His ὑπομάζια παιδία, aut ὑπομάζια & ὑπομάσια opponunt Græci, lactentes pueros & ex vberibus pendentes. Cæterùm ambiguum est an ad omnes referas, an verò ad pueros solos, etsi ad omnes relatum sequentia rectè ferant. Veteres omnes manu scripti codices pro οὐ πυνίων, καὶ πυνίων habent, quod leue est. *Lib. 2. de re rust. cap. 4.

ὅσα πρὸς ἥβης ἦσαν] Duo exemplaria non æquè vetusta πρὸς ἥβην legunt, quam lectionem interpretes quidam secuti sunt. Alterum vetustissimum idémque fidissimum, πρὸς ἥβην προσῆγον habet, quæ locutio Hippocrati aph. 26. & 27. lib. 3. familiaris est, eósque qui propius ad pubertatem accedebant, significat.

ἐν δὲ χρόνῳ] Sic duo vetustissima exemplaria legunt, altera μοῦνον cum impressis habent. Significat autem humorum ad renes & vesicam confluxum, per huiusmodi corporis effluuia totum corpus repurgasse, morbósque leuasse, quibus facilè vrinæ stillicidium ob humorum acrimoniam successisse, vero est simile. Eáque abscessuum ratio bono fuit, cùm ad eorum genus qui κατ' ἰκρουν fiunt, referri debeat. Quod profectò nos mouit vt ἀποστάσιας ἐς στραγγουρίαν γίνεσθαι, humorum secessus per vrinæ difficultatem fieri diceremus, cùm superfluam corporis copiam per renes & vesicam effluere, atque in transitu laborantibus locis stranguriam excitari significaremus. Qua de tota re abundè scripsimus nostris in lib. 2. epid. comment.

ὀρθοστάδην] Dubium est an illud καὶ ἐπὶ τῶν νοσημάτων, ad ὀρθοστάδην referat, & vtrumque de his intelligat qui etiam in morbis erecti obambulant nec decumbunt, quod certè integrius mihi videtur, an verò ex repugnantia quadam decumbentes intelligat per τοὺς ἐπὶ τῶν νοσημάτων, & τοῖς ὀρθοστάδην opponat non secus ac κατακειμένοις. Quod quibusdam interpretibus visum est.

γεύμασί τε πᾶσιν ἡδέως εἶχον] Elegans est & familiaris Hippocrati phrasis. Sic lib. 3. epid. ἡδέως ἔχειν ποτῶν καὶ τροφῆς dixit, & τὰ σιτία ἡδέως δέχεσθαι prorrh. 2. quod aph. 33. lib. 2. εὖ ἔχειν πρὸς τὰς προσφορὰς extulit, Quibus omnibus optimè ad cibum comparati ægri significantur. * Celsus cibi cupiditatem dixit, nos ad cibum alacritatem non malè, vt opinor, vertimus. * *lib. 2. cap. 3. & 8.*

τὰ περὶ στραγγουρίαν] Solenne est Hippocrati hac locutione morborum symptomata & attributiones exprimere, aliquando etiam morborum propriam naturam. Hîc verò per τὰ περὶ τὴν στραγγουρίαν ea quæ in vrinæ difficultate acciderent & fierent, hoc est continuum humorum effluxum significare videtur, quæ Gal. τὰ κατὰ τὴν στραγγουρίαν, eodem sensu expressit. Scripta quædam exemplaria τὴν articulum addunt cum Gal. qui non est in impressis, etsi in eo significato sæpius sine eo locutio perfecta est.

μιξόπυα] μιξόπυα οὖρα partim purulentas vrinas diximus, hoc est pure permixtas, quod certè humorum acrimonia tentatas vrinæ vias indicabat, idque non sine dolore. ταῦτα δὲ αἰσθητὸν ἦν (inquit Gal.) πάσχειν τὰ μόρια δι' ὧν ἡ ἔκκρισις ἐγίγνετο τῶν δριμέων οὔρων, δηλοῦσθαι δακνόμενα, καὶ τῷ συνεχεῖ τῆς ἀποκρίσεως ἐνοχλούμενα, διόπερ καὶ ἐπιπόνως εἶχον ἐν αὐτῇ τῇ διόδῳ τῶν οὔρων. Pus etiam vrinæ permixtum lotij instrumenta oblæsa esse significat, vt patet ex aph. 75. & 81. lib. 4. quem sic expressit Celsus *, At si sanguis & pus in vrina est, vel vesica, vel renes exulcerati sunt. Cæterùm Caluus μυξόπυα legisse videtur cùm mucosum & purulentum lotium dixit, quod in nullo exemplari reperi. * *lib. 2. cap. 7.*

In quibus verò casibus nullum periculum suspectum est, eorum quæ exeunt maturationes omnes num vndique tempestiuè procedant, considerandæ sunt. In quibus etiã num abscessus bono sint, aut cum iudicatione fiant videndum est. Concoctiones iudicationem breui fore & certam salubritatem portendunt. Cruda verò & incocta, quæq; in malos abscessus vertunt, aut iudicationis cessationem, aut dolorem, aut diuturnitatem, aut mortem, aut eorundem reuersiones significant. Horum autem quodcumque maximè futurum sit, ex aliis considerandum. Summa cura anniti oportet vt præterita enarres, præsentia cognoscas, & futura prædicas. Duóque ista elaboranda sunt, vt in morbis commodes, aut ne quid offendas. Artem tria ista circumscribunt, morbus, æger, & medicus, qui artis est administer, ægrúmque oportet vnà cum medico morbo reluctari. Capitis & ceruicis dolores & grauitates si febres comitentur, aut sine iis accidant, phrenitide quidem laborantibus ad conuulsiones desinunt, præsertim vbi æruginosa vomitione refuderint: Sed & eorum nõnulli celeriter intereunt. Qui febribus ardentibus aliisve conflictantur cum ceruicis dolore & temporum grauitate, si tenebricosa caligo oculis obuersatur, præcordiórumque contentio sine doloris sensu affuerit, iis sanguis è naribus profunditur. Qui verò toto capite grauitatem sentiunt,

Ὁκόσα δὲ ἀκινδύνως, πεπασμοὺς τῶν ἀπιόντων πάντας πάντοθεν ἐπικαίρους, ἢ καλὰς καὶ κρισίμους ἀποστάσιας, σκέπτεσθαι. πεπασμοὶ ταχυτῆτα κρίσεως καὶ ἀσφαλείην ὑγιείην σημαίνουσιν. ὠμὰ δὲ καὶ ἄπεπτα, καὶ ἐς κακὰς ἀποστάσιας τρεπόμενα, ἀκρισίας, ἢ πόνους, ἢ χρόνους, ἢ θανάτους, ἢ τῶν αὐτῶν ὑποστροφάς. ὅ, τι δὲ τουτέων ἔσται μάλιστα, σκεπτέον ἐκ τῶν ἄλλων, λέγειν τὰ προγενόμενα. γινώσκειν, τὰ παρεόντα. προλέγειν τὰ ἐσόμενα. μελετᾷν ταῦτα. ἀσκεῖν περὶ τὰ νουσήματα, δύο. ὠφελέειν, ἢ μὴ βλάπτειν. ἡ τέχνη διὰ τριῶν. τὸ νόσημα, ὁ νοσέων, καὶ ὁ ἰητρός. ὁ ἰητρὸς, ὑπηρέτης τῆς τέχνης. ὑπεναντιοῦσθαι τῷ νουσήματι, τὸν νοσεῦντα μετὰ τοῦ ἰητροῦ χρή. τὰ περὶ κεφαλὴν καὶ τράχηλον ἀλγήματα καὶ βαρέα μετ' ὀδύνης, ἄνευ πυρετῶν, καὶ σὺν πυρετοῖσι. φρενιτικοῖσι μὲν σπασμοί. καὶ ἰώδεα ἐπανεμέουσιν, ἔνιοι ταχυθάνατοι τούτων. ἐν καύσοις δὲ καὶ τοῖσιν ἄλλοισι πυρετοῖσιν, οἷσι μὲν τραχήλου πόνος, καὶ κροτάφων βάρος, καὶ σκοτώδεα περὶ τὰς ὄψιας, ἢ καὶ ὑποχονδρίου ξύντασις μετ' ὀδύνης γίγνεται), τουτέοισιν αἱμοῤῥαγέειν διὰ ῥινῶν. οἷσι δὲ βαρέα μὲν ὅλης τῆς κεφαλῆς

καρδιω-

A καρδιωγμοὶ δὲ καὶ ἀσώδεές εἰσιν, ἐπεμεόμενοι χολώδεα καὶ φλεγματώδεα, τὸ πολὺ δὲ παιδίοισιν. ἐν τουτέοισι γὰρ οἱ σπασμοὶ μάλιστα. γυναιξὶ δὲ καὶ ταῦτα, καὶ ἀπὸ ὑστερέων πόνοι. πρεσβυτέροισι δὲ καὶ ὅσοισιν ἤδη τὸ θερμὸν κρατέεται, ἀπληκτικὰ, ἢ μανικὰ, ἢ στερήσιες ὀφθαλμῶν.

cum oris ventriculi morsu, & stomachi fastidio, ij biliosa & pituitosa vomitione reiiciunt. Quibus in casibus plærunque pueris conuulsiones maximè fiunt. Eadem etiam mulieribus contingunt, prætereáque obscœnorum locorum dolores. Grandioribus autem natu & quos iam calor defecit, partium resolutiones, aut insaniæ, aut cæcitates.

ὁκόσα δ' ἀκινδύνως] Variant hîc exemplaria scripta non secus ac excusa. Duo exemplaria Regia mirandæ vetustatis, ὁκόσα δ' ἀκινδύνως, sequentibus iungunt. Alia præcedentibus addunt, & ὅσα δ' ἀκινδύνως legunt. Alterum exemplar cuius integritas vetustati B coniuncta, magni est apud me nominis, ὅσα δ' ἀκινδύνως habet sequentibus additum. Quorum omnium concessu Galeni lectionem secuti sumus. Vt innuat Hippocrates, in his morbis qui securitatem pollicentur, eam non temerè significari, sed ex eorum quæ per corporis emissaria excernuntur concoctionibus rectè præsagiri, aut etiam per abscessus bonos & iudicatorios prædici. Quod quidem magnum habet in iudiciorum celebritate momentum. Atque hæc potius lectio ad Galeni autoritatem æstimanda mihi fuit, quàm quicquam in non satis explicato loco ex somnio fingendum. Caluus illud ὅσα ἀκινδύνως, ad ea quæ excernuntur refert & vniuersitatis doctrinæ plurimum demit, nihilque magnum elicit, cùm velit in iis excrementis quæ sine periculo tempestiuè concocta exeunt abscessus bonos & decretorios considerari. Longè enim Hippocrati & Galeno alia mens est, iudiciorumq; tota disciplina aliud quid reconditum magis amplectitur, cùm inde morborum euenta, rerum exitus & præsagitiones peti debeant. Quod equidem in iudiciorum libris amplissimè est à Galeno explicatum.

C πάντας πάντη] Sic omnia habent exemplaria præter reconditissimum manu scriptum quod πάντων legit & ad τῶν ἀπιόντων refert. Porro πάντη illud incertum est an τὰ ἀπιόντα respiciat, omnésque corporis effluxus significet ex quibus partium excrementa prodeunt, an verò omni ex parte, aut prorsus & penitus tempestiuas concoctiones expetat. Certè vtrumlibet concesseris verum est. Nihil enim refert an ea quæ vndique exeunt tempestiuas habeant maturationes, an verò penitus tempestiuas. Vtrumq; enim bono est & exactam habet eiusdem sensus disciplinam, nisi quòd πάντη excrementorũ ductus magis significare videtur. Atq; haud scio an illud ἐπικαίρους aliò rapi possit, vt valde ex vsu & necessarias atq; animaduertendas in huiusmodi morbis eorum quæ exeunt concoctiones significet. Sic enim ἐπίκαιρος insignis, necessarius, animaduertendus, & ex vsu dicitur. Sed profectò ad eandem iudicij normam omnia spectabunt eodémque recident. Cæterùm pro σκοπεῖσθαι reconditissimum exemplar manu scriptum ποιέεσθαι legit, quod à Galeno etiam annotatum est, & σκοπεῖσθαι margini annotatum à quodam accurato qui lectionem vtranq; notare voluit. Hic porro locus ad totam κρίσεων doctrinam valde celebris est & passim à Galeno adumbratus, præcipueq; cap. 5. lib. 1. κρίσεων.

D πιστοί] Magna est huius loci autoritas & celebritas, explicatúrque à Galeno lib. 1. κρίσεων cap. 5. & 15. Porro variant exemplaria, cùm quædam ἀσφάλειαν ὑγιεινὴν, in quibus sunt duo Regij codices cum Galeno, legant, alia ἀσφαλείην ὑγιείης habent, in quibus est reconditissimus codex cæteraque recentia. Quæ est etiam Galeni lectio cap. 5. lib. 1. κρισ. Habent & quædam ἀσφαλείην ὑγιείην cum impressis. Quæ omnia securam salubritatem certamq; salutem significant. Meminit etiam huius loci Galenus lib. de constit. artis medicæ, vbi ἀσφάλειαν ὑγιεινὴν legit, & Com. in aph. 22. & 29. lib. 4. Idem quoq; Com. 2. in Prorrheticum, ἀσφάλειαν εἰς ὑγείαν legit.

ὠμὰ δὲ καὶ ἄπεπτα] Celebratur hic locus à Galeno cap. 15. lib. 1. κρισ. & Comment. 3. postea in Metone, vbi nominatim hîc additum significat, καὶ ἐς κακὰς ἀποστάσιας τρεπόμενα, quòd crudis omnibus & tenuibus procedentibus, absque recidiua fuerit iudicatus, cùm nulli abscessus vitiosi procurati fuerint, sed ij qui naturæ viribus valentibus sæpius per emissionem solicitantur & boni iudicantur. Largus enim sanguinis è naribus cursus ægrum liberauit, qui etiam à iudicatione aliquantulum perstitit. Cæterùm mirum est in codice reconditissimo manu scripto πόνος ἰσχυρὸς legi, quod in nullo alio reperitur, etsi Galenus lib. 1. κρισ. cap. 15. hanc lectionem agnoscit, sed ibidem vitiosè, ἢ χρόνιος, omittitur.

E ἀσκεῖν περὶ τὰ νοσήματα] Locus hic in artis præceptis est per se admodum commendabilis. In his enim omnibus quæ ad ægros pertinent morbisq; admouentur nil nisi longo vsu attrectatum, optima ratione firmatum, rerumq; magistra experientia consignatũ adferri à medico oportere indicat Hippocrates, nec in magna optimorũ medicamentorum copia iis cõfidenter vtendũ existimat quæ nudam habent eamq; non satis probatam indicaturæ commendationẽ. Qualia multa ex antiquorũ scriptis non satis definita peti possunt. Quæ quidem vt sunt in arte tradenda insignia, ita eleganter à Galeno his verbis explicantur. lib. 1. comp. pharm. gen. c. 16. οὐ σμικρὸν δὲ οὐδὲ τοῦτ' ἐστιν ἐν τοῖς φαρμάκοις, ὥσπερ κἂν τοῖς διαιτήμασι, καὶ πᾶσι τοῖς κατὰ τὴν τέχνην, οὐ καταφρονοῦσι μὲν ἐγὼ τὸ πρῶτον, ὡς μηδ' ἄξιον Ἱπποκράτης εἶναι νομίζειν. παραινοῦντι ἡμῖν ἔστιν παῖδα τὰ κατὰ τὴν τέχνην προσέχειν ὡς ὠφελεῖν ἢ μὴ βλάπτειν. ὕστερον δ' ἔγνων αὐτὸ μεγίστην δύναμιν ἔχειν, ὡς ἑώρων ἐνίους τῶν ἰατρῶν, οἷς κατόρθωσε ἐμπροσθεν φαρμάκοις ὡς θαυμαστοῖς, τούτοις ὕστερον ἐπ' ἄλλων ἀποτυχόντας, ὡς καταγελᾶσθαι καὶ διὰ τοῦτο ἐπεχεῖν ἀεὶ τοῖς τοιούτοις χρῆσθαι βοηθήμασιν, ἐφ' οἷς ἡ μὲν τῆς ὠφελείας ἐλπὶς ἐνίοτε ἀμφιβολίαν ἔχει, τὸ μὴ δὲ μηδεμίαν ἀπαιτῆσαι βλάβην ἀκριβῆ γνῶσιν. Idẽ quoq; initio lib. 1. κατὰ τόπ. ἐγὼ δ' ὥσπερ Ἱπποκράτης ἐκέλευσεν, ἀεὶ πειρῶμαι προσέχειν ὅτι τῆς τέχνης ἔργον, ὡς τὸ προσφερόμενον βοήθημα, καθάπερ ἐκεῖνος ἔγραψεν, ὠφελεῖν ἢ μὴ βλάπτειν. Ex quibus satis cõstat quàm efficax sit in remediorum vsu præceptio, ne quid temerè nec nisi bene subducta ratione adhibeatur, vt Medici nomen & dignitatem sustineas, qui quoad eius fieri potest noxia deuitat & sanitatis scopum semper affectat. Quod etsi in remedio-F rum genere non semper respondet, magnum est tamen & viro bono dignum, firmissimis rationum momentis cõtestatam animi integritatem præstare, & optima mentis assensione confirmatam artis autoritatem maleuolentissimorũ calumniæ non prodere. Atq; adeò cùm sæpe eueniat vt nouis morbis noua quærenda sint remedia, & obstinatissima vitia non nisi magnis auxiliorum copiis cedant, in his (vt inquit Celsus) medicus aliquid oportet inueniat quod non vtique fortasse, sed sæpius tamen etiam respondeat. Et verò si illud est quod maximè cauendũ oratori & præuidendum putat Antonius apud M. Tullium*, quodq; eum solicitare summè solet, nõ tam vt prosit causis elaborare solere, quàm vt nequid obsit: non quin enitendum sit in vtroq;, sed quòd multò turpius est oratori nocuisse videri causæ quàm non profuisse. Id profectò longè æquissimum in hac salubritatis causa videri debet, in qua vel leuis offensio non sine magno corporis dispendio suscipi potest. Porro hîc quoq; variant exemplaria. Quædam enim G manu scripta ἀσκεῖν περὶ τὰ νοσήματα δύο, cum impressis legunt. Alterum etiam reconditissimum & Regium ἀσκεῖν περὶ τὰ, τὰ νοσήματα ὠφελέειν habet, eodem prope intellectu.

* Orat. 2.

ἡ τέχνη διὰ τριῶν] Inter artis pulcherrima instrumenta hæc quoq; lauta est supellex, quam his verbis adornat Gal. Com. 4. in lib. 6. epid. ἐν δὲ τῷ πρώτῳ τῶν ἐπιδημιῶν, ἡ τέχνη διὰ τριῶν, τὸ νόσημα, ὁ νοσέων, ὁ ἰατρός. ὑπεναντιοῦσθαι τῷ νοσήματι τὸν νοσέοντα μετὰ τοῦ ἰατροῦ. καὶ ὡς τριῶν ὄντων, ἰατροῦ, καὶ νοσήματος, καὶ κάμνοντος, ἐὰν ὁ νοσῶν ἐάσῃ μόνον πολεμεῖν τῷ νοσήματι τὸν ἰατρὸν, ἢ καὶ πρὸς αὐτὸ μεταστὰς ἀνατίθηται τῷ ἰατρῷ, συμβήσεται νικηθῆναι τὸν ἰατρὸν ὑπὸ τοῦ νοσήματος. ἐὰν δὲ καταλιπὼν τὸ νόσημα, σύμμαχος κατ' αὐτοῦ γένηται τῷ ἰατρῷ, μεγάλην ἐλπίδα τῆς νίκης ἕξουσι δυοῖν ἀνθρώπων πρὸς τὸ νόσημα μαχομένων, ὡς τὸ γε ἐναντίον ἔμπαλιν οὐδεμίας ἐλπίδος ἐστὶ παρεχτικόν, ἐὰν ὁ κάμνων μετὰ τοῦ νοσήματος γενόμενος ἐναντιῶται τῷ ἰατρῷ. μονωθεὶς γὰρ αὖ ἔστι ὑπὸ τοῖν δυοῖν νικηθεὶν αἰ. Idem quoq; lib. 1. de dieb. decretoriis huius tam insignis loci mentionẽ facit hunc in modum; ἔστω δὲ καὶ τὸν ἰατρὸν ὑπηρέτην φύσεως ὀνομάζει, τὸν ὄντως ἰατρὸν, οὐ φαρμακοπώλην τινὰ ἐκ τοιούτου. Quibus in locis Galenus ὑπηρέτην φύσεως non τῆς τέχνης legit, quam lectionem etiã annotat in Commentario. Quem totum locum omisit loco prius ab eo adducto lib. 6. epid. Lib. quoque methodi 4. cap. 6. huius loci meH minit his verbis: μετὰ δὲ ταύτην ἐν τῷ περὶ εἰκῶν γεγραμμένην ἀναμνησθεὶς ὧν ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασι συγγράμμασι πολλάκις εἴρηκα, μιμνήσκειν ἄξιον εἶναι τὸν ἰατρὸν ὡς τῆς φύσεως μόνον, ἀλλὰ κἀκεῖνον ὅσα αὐτὴ ματαίως ὠφελεῖ. Sic quoque lib. ad Thrasybulum vtrum sanitas ad medicinam aut gymnasticen pertincat, hunc locum subindicat & medicum ὑπηρέτην τῆς φύσεως vocat vt & lib. 9. de plac. Hip. & Plato.

καὶ βαρέα] μετ᾽ ὀδύνης addunt publicati omnes codices & Regij duo manuscripti. Alter peruetustus cum nostro consentit, καὶ βαρέα simpliciter legit, quam lectionem secutus videtur Galenus. Solenne est autem in tota Hipp. Œconomia in magnis capitis affectibus τραχήλου πόνους, aut τραχήλου ὀδυνώδεα dicere, vt satis ex Prorrhetico & Coacis patet. Quæ profectò redundantis in cerebro humorum copiæ, eorundémque sursum lationis sunt certissima signa. Ex eadémq; disciplina sumptum est quod ab Hip. scribitur Prorrh. primo & Coacis. τραχήλου πόνος κακὸν μὲν ἐν παντὶ πυρετῷ, κάκιστον δὲ οἷς ἐκμανῆναι ἐλπίς. Porro totus hic locus ad finem vsque sectionis à Galeno adducitur & explicatur lib. 3. de crisibus.

καὶ ἰώδεα] ἀλλὰ καὶ ἰώδεα ἐμέουσι legi cum duobus codicibus manu scriptis Regiis, etsi alia exemplaria cum impressis consentiunt. Eorundem quoque consensu καὶ sequentibus addidi, quæ lectio Galeni esse videtur, etsi lib. 3. de crisib. impressos codices sequi videtur, & pro ἐπανεμέουσι ἐπαὶ ἐμέουσιν habet. Cæterùm virulentas huiusmodi vomitiones insaniam portendere, cùm ab exassata bile flaua in cerebrum rapta fiant, vt scribit Gal. com. 1. in Prorrh. non est absonum, idque testatur Hippocrates his verbis Prorrh. 1. τὰ ἐν κεφαλαλγίῃσι ἰώδεα ἐμέσματα μετὰ κωφώσιος ἀγρυπνώδεα, ταχὺ ἐκμαίνει. Quæ sententia etiam in Cois Præsagiis repetitur.

καὶ σκοτώδεα περὶ τὰς ὄψιας] Hîc tenebricosas quasdam visus caligines intelligit & hebetudines, offusas oculis tenebras dicit Celsus*, quæ sursum actis vaporibus fiunt, quas ἀμβλυωγμοὺς aliquando vocat Hipp. interdum verò per τὰ πρὸς αὐγὰς ὀχλέοντα effert, vt ex Prorrhetico & Coacis patet. Quæ quidem sunt propria cum cæteris hæmorrhagiæ signa; in quibus etiam oculis obuersantes splendores aut fulgoris motus (μαρμαρυγὰς vocat Hipp.) annumerantur. Quorum omnium vires & circunscriptio ex Prognostico & Galeno lib. 3. de cris. petenda est, communitas autem ex Prorrhetico & Coacis haurienda, in quibus necessaria ista signa cæteris plurimis ex magno signorum concursu confunduntur. Atque ad hanc prędicendæ hæmorrhagiæ doctrinam ea pertinent quæ ab Hipp. in Prorrh. scribuntur. ὑποχονδρίου τάσις μετὰ καρηβαρίης καὶ κωφώσιος, καὶ τὰ πρὸς αὐγὰς ὀχλέοντα, αἱμορραγικά. Quod his verbis in Coacis Prænot. repetitur, οἷσι κώφωσις μετὰ καρηβαρίης καὶ ὑποχονδρίου ἔντασις καὶ πρὸς αὐγὰς ἐνοχλεῖν, αἱμόρροοι. Item οἱ καρηβαρικοὶ, κατὰ βρέγμα ὀδυνώδεες, ἄγρυπνοι, αἱμορραγικοὶ, ἄλλως τε καὶ ἢν τι ἐν τραχήλῳ ἐντείνῃ. Deinde τραχήλου ὀδυνώδεα, ὄμματα ἐξέρυθρα, αἱμορραγικά. Ex quibus tum propria tum verò sanguinis profusionis per nares communia signa annotanda sunt. At prædictionis autem disciplinam propriis quibusdam & vnius eiusdémque naturæ signis insistendum, quæ (vt rem paucis absoluam) ex Hippocratis Prognostico & his Galeni verbis haurienda sunt: τὰ δὲ τῶν αἱμορραγιῶν ἴδια μαρμαρυγὲς μὲν ὅτι ξανθὸς ὁ χυμὸς, ἀμβλυωγμοὶ δὲ, ὅτι πολὺς ἀθρόως ἀναφερόμενος ἐμφράττει τὰς ὁδοὺς τοῦ πνεύματος. οὕτω δὲ καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ δακρύουσι τῷ πλήθει τοῦ ῥεύματος, ὥσπερ κᾀν ταῖς ὀφθαλμίαις. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἐρυθροὶ φαίνονται σὺν τοῖς μυξαῖς ἤνιον καὶ ταῖς ῥισίν. ἴδιον δὲ τῶν αἱμορραγιῶν καὶ ἡ τῶν ὑποχονδρίων συνέντασις ἡ μετ᾽ ὀδύνης. ἔστι γὰρ καὶ τοῦτο τῆς ἄνω ῥοπῆς τοῦ αἵματος οὐ σμικρὸν γνώρισμα, καθάπερ καὶ ἡ δύσπνοια, καὶ γὰρ καὶ ἥδε διεξερχομένου τοῦ αἵματος εἰς τὸν θώρακα γίνεται. σὺν ὀδύνῃ δὲ εἴπερ ἐνταθείη τὸ ὑποχόνδριον, οὐχ αἱμορραγίας ἐστὶν σημεῖα, ἀλλὰ φλεγμονῆς τινὸς αὐτόθι γεγενημένης δεῖ σύμπτωμα. Idem quoque com. 3. in Prorrh. vniuersalem profluuij sanguinis notionem his paucis comprehēdit, ἐπισκέπτεσθαι δὲ χρὴ δύο ταῦτα πρὸ τῶν, πυρετὸν θερμὸν ἱκανῶς, ὥσπερ οἱ καῦσοι, καὶ τὰ περὶ τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ τραχήλου συμπτώματα, καὶ μάλιστα αὐτῶν τὰ πληθωρικά. συναισθημένον δὲ δῆλον, ὅτι τῇ κεφαλῇ, καὶ τὸ κατὰ τὸ πρόσωπον, εἶθ᾽ ἑξῆς αἵματος πλῆθος εἶναι ἐν ὅλῳ τῷ σώματι σημεῖα. καὶ τούτων οὐδὲν ἧττον ἐφ᾽ ὥρα θέρους ἢ ἐαρινὴ χώρα τε τῶν εὐκράτων, ἢ τῶν θερμοτέρων καθ᾽ ὑποχόνδρια φλεγμονή τις, ἐφεξῆς δὲ τούτων τὰ περὶ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπον αἱμορραγικὰ σημεῖα, καὶ ἔτι κατὰ θώρακα καὶ ὑποχόνδρια τῆς ἄνω ῥοπῆς γνώρισμα. ταῦτα γὰρ ἅπαντα διὰ τῶν περὶ κρίσεων ὑπομνημάτων ἐξηγησάμην, καὶ μέντοι καὶ τῶν εἰς τὸ προγνωστικὸν καὶ τὸ πρῶτον ἐπιδημιῶν, ἐν οἷς καὶ διώρισαι τά τε μελλούσης ὅσον οὔπω γίνεσθαι τῆς αἱμορραγίας σημεῖα καὶ τὰ μὴ πιστά. Quæ omnia eo animo adscripsimus, vt præter ea quæ à Gal. in Commentario scripta sunt, ex his etiam perspiceres valde sibi constantem esse in artis præceptionibus Hippocratis disciplinam, quæ etsi per vniuersum corpus variè quodammodo fusa est, ex præcipuis tamen quibusdam fontibus & latissimis Galeni riuulis haurienda est. Quam ad causam plurimum etiam facient quæ de tota excretionum ratione scripta sunt à Gal. in fine lib. 1. ad Glauconem, vbi fusissimè ista explicantur. Hunc porro locum significat Gal. com. 3. in Prorrh. in huius sententiæ explicatione, ὑποχονδρίου τάσις μετὰ καρηβαρίης, cùm scribit βούλεται δηλοῦν ὅπερ Ἱπποκράτης σκοτώδεα περὶ τὰς ὄψιας εἴρηκεν οὕτως ἐν τῇ εἰρημένῃ συνδρομῇ τῶν συμπτωμάτων αἱμορραγικῇ, καθὼς διὰ τῶν ἡμετέρων ὑπομνημάτων ἔμαθες. * Cap. 7. l. 2.

καὶ ὑποχονδρίου ξυντάσις] ἡ μετ᾽ ὀδύνης legendum esse præter ea quæ à Gal. in Commentario scripta sunt, facit etiam quòd ex eodem superiore annotatione ex lib. 3. de crisibus adduximus. In eóque recta est codicum manu scriptorum Regiorum & reconditorum lectio, etsi reliqui cum impressis consentiant. Sæpe verò ὑποχονδρίου ἔντασις, aut τάσις, aut ξυντάσις dicitur, & in Prorrh. in hęmorrhagiæ signis ὑποχονδρίου ἔντασις ὑπόμακρος ὀγκώδης ponitur. Quibus omnibus τὸ λιπαρὸν καὶ μαλθακὸν, καὶ κενὸν, ἢ μὴ ἐπηρμένον opponit Hippocrates, vt ea de re scripsimus nostris in lib. 2. epid.† Commentariis. Cæterùm locus iste sic legitur apud Galenum ad finem lib. 3. κρίσεων. καὶ σκοτώδεα τὰ περὶ τὰς ὄψιας, ἢ καὶ ὑποχονδρίου συντάσις ἡ μετ᾽ ὀδύνης, αἱμορραγέουσι διὰ ῥινῶν. Quam lectionem retinet codex Regius vnus peruetustus. † Sect. 6.

καρδιωγμοὶ] Atque hæc inter propria vomitionis signa ab Hippocrate referuntur, vt in Coacis, οἷσι δὲ ἆσαι καὶ καρδιωγμοὶ, καὶ πτυαλισμοὶ, ἐμέτες. Ista verò rectè à Galeno comprehenduntur lib. 3. κρισ. vt totam horum doctrinam absoluamus, his verbis, τὰ δὲ τῶν ἐμέτων σημεῖα, καρδιωγμοί τε εἰσὶν ἅμα πόνῳ κεφαλῆς, καὶ σκοτόδινοι, σὺν τοῖς προφαινομένοις τῶν ὄψεων ὀρφνώδεσι, καὶ τῷ κάτω χείλει σειομένῳ, καὶ πολλῷ καὶ λεπτῷ προχρέοντι σιέλῳ. πάντα δὲ ταῦτα συμπίπτει χολώδους τε καὶ δακνώδους χυμοῦ, κατά τε τὴν γαστέρα καὶ τὸν στόμαχον ἠθροισμένου, καὶ δάκνοντός τε ἅμα τὸ στόμα τῆς γαστρὸς, ὃ δὴ καρδίαν ὀνομάζουσιν οἱ παλαιοὶ καὶ σὺν αὐτῷ καὶ τὸν στόμαχον ὅλον ἔσω καὶ κάτω καταστῶντος, ὅθεν περ καὶ τὸ χεῖλος αὐτοῖς σείεται, καὶ σίελον προχρεῖ λεπτόν. ὀρφνώδη δέ τινα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν φαίνονται, καὶ ἰλιγγιῶσι, καὶ σκοτοδινιῶσι, καὶ κεφαλαλγοῦσι, ἀναθυμιωμένου τινὸς ἐκ τοῦ χολώδους χυμοῦ, καὶ προσέτι τῇ κατὰ νεῦρα συμπαθείᾳ. Quæ profectò, quòd horum omnium causas luculentè explicent lubenter huc adscripsimus. Atq; hic certè locus esse videtur quem subindicat Aurelianus cap. 30. lib. 2. acut. de syncope agens in qua oris ventriculi morsus inest.

καὶ ἀσώδεες] ἀσώδεες hîc dicuntur qui stomachi fastidio & nausea ab acribus & biliosis humoribus tentantur, non qui æstuatione, corporis iactatione aut instabilitate & incontinentia laborant, etsi vtrumque significant vt scribit Gal. com. 2. in Prorrh. διττῶς γὰρ γινομένων ἀσωδῶν τῶν καμνόντων, ἕνα μὲν τρόπον ὅταν ἡ δύναμις ὑπὸ τοῦ σώματος βαρύνηται, καὶ μηδὲν φέρει σχῆμα ῥᾳδίως. ἕτερον δὲ ὅταν τὸ στόμα τῆς γαστρὸς ὑπὸ μοχθηρῶν δάκνηται χυμῶν, οἱ πρότεροι μὲν ὀλεθρίως διάκεινται, ναυτιώδεις δὴ εἰσὶν οἱ δεύτεροι.

παραπληκτικὰ] παραπληγίας partium resolutiones dicimus, aut leues membrorum syderationes, παραπληγίας μὲν καλοῦ (inquit Gal.) τὰς ἐξ ἀποπληξίας εἰς τι μόριον κατασκηπτούσας παραλύσεις. Sic com. 2. in Prorrh. ἔνιοι δὲ ἐπὶ τὰς ἰδίως παραπληγίας λεγομένας μεταφέρουσιν, ἐν αἷς εἰς ἀκινησίαν καὶ ἀναισθησίαν μορίων τινῶν κατασκήπτει τὸ νόσημα. Porro Galenus lib. 3. de cris. post μανικὰ ἢ μελαγχολικὰ addit, quam etiam lectionem in vno codice scripto reperi, sicq; aph. 56. lib. 6. & 40. lib. 7. magis respondebit.

Status Tertius.

Paulò ante Arcturum, sub ipsoq; Arcturo, imbres copiosi & magni spirantibus Aquilonibus in Thaso fuerunt. Circa Æquinoctium autem & ad Vergilias vsque, paruæ & modicæ pluuiæ austrinæ. Hyems aquilonibus perflata iustò maiores siccitates, frigidos ventos, & magnas niues habuit. Ad æquinoctium autem maxima frigora. Ver aquilonium, exuperantes siccitates, modicæ pluuiæ & frigidæ. Circa æstiuum

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΡΙΤΗ.

Ἐν Θάσῳ, πρὸ ἀρκτούρου ὀλίγον, καὶ ἐπ᾽ ἀρκτούρου, ὕδατα πολλὰ, μεγάλα ἐν βορείοισι, περὶ δὲ ἰσημερίην καὶ μέχρι πληιάδος, νότια ὕσματα ὀλίγα. χειμὼν βόρειος. αὐχμοί. ψυχρὰ πνεύματα, μεγάλα. χιόνες. περὶ δὲ ἰσημερίην χειμῶνες μέγιστοι. ἦρ βόρειον. αὐχμοί. ὕσματα ὀλίγα, ψυχρά. περὶ δὲ ἡλίου

ἐς τροπὰς θερινὰς, ὕδατα ὀλίγα. μεγάλα ψύχεα μέχρι κυνός. μετὰ δὲ κύνα, μέχρις ἀρκτούρου θέρος θερμόν. καύματα μεγάλα, οὐκ ἐκ προσαγωγῆς, ἀλλὰ συνεχέα, καὶ βίαια. ὕδωρ οὐκ ἐγένετο. ἐτησίαι ἔπνευσαν. περὶ ἀρκτοῦρον. ὕσματα νότια μέχρις ἰσημερίης. ἐν τῇ καταστάσει ταύτῃ, κατὰ χειμῶνα μὲν ἤρξαντο παραπληγίαι, καὶ πολλοῖσιν ἐγίνοντο. καί τινες αὐτέων ἔθνησκον διὰ ταχέων. καὶ γὰρ ἄλλως τὸ νόσημα ἐπίδημον ἦν. τὰ δ' ἄλλα διετέλεον ἄνοσοι. πρωῒ δὲ τοῦ ἦρος, ἤρξαντο καῦσοι καὶ διετέλεον μέχρις ἰσημερίης, καὶ πρὸς τὸ θέρος. ὅσοι μὲν οὖν ἦρος καὶ θέρεος ἀρξαμένου αὐτίκα νοσέειν ἤρξαντο, οἱ πλεῖστοι διεσώζοντο. ὀλίγοι δέ τινες ἔθνησκον. ἤδη δὲ τοῦ φθινοπώρου καὶ τῶν ὑσμάτων γενομένων θανατώδεες ἦσαν, καὶ πλείους ἀπώλλυντο.

solstitium aquæ paucæ, frigora magna ad Canem vsque. Post Canem verò ad Arcturum vsque, per calidam æstatem æstus magni, qui non per interualla aut sensim fierent, sed tum perpetui, tum vehementes: non pluebat, anniuersarij venti spirauere. Ad Arcturum autem pluuiæ austrinæ ad æquinoctium vsque. In hac temporis conditione ad hyemem partium resolutiones cœperunt multósque inuaserunt, ex quibus nonnulli celeriter interierunt, mirè quippe vulgariter grassabatur hic morbus, cætera verò integrè degebant. Febres autem ardentes ante ver cœperunt, & ad æquinoctium vsque & ad ęstatem perseuerauerunt. Quos itaque statim sub ipsa veris & æstatis primordia morbus inuasit, plærique, omnes superstites euaserunt, paucíq; interierunt. Cùm verò autumnus esset pluuiæq; impeterent, lethales erant plurésque peribant.

Autumnalem anni conditionem frigidam & siccam valdéque inæqualem describit, vt satis ex partium anni inter se compositione apud Galenum videre est. Quid autem ex tanta frigidi & calidi, siccitatis aut imbrium vicissitudine & inæqualitate, potius quàm autumnales morbos sperare oportuit, ex Hippocr. placito 4. lib. 3? Magnus tamen fuit febrium ardentium prouentus, in quarum liberatione insignem quandam excretionem mirè requirit Hippocrates, idque ex perpetua artis constantia. Aut enim largo sanguinis è naribus cursu, aut alui profluuio, aut vrinarum deturbatione liberatos omnes significat, atque in his solutionum generibus recondita totius artis præcepta concludit.

νότια ὕσματα] ὕσματα ἀπὸ τοῦ ὕματα, ὅ ἐστι βρέγματα, poni scribit Erotianns, hunc locum subindicans, ὕειν γὰρ τὸ βρέχειν.

μεγάλαι χιόνες] Sic omnia ferè exemplaria legunt præter duo non æquè peruetusta, quæ μεγάλα, χιόνες habent cum impressis quæ secutus est Caluus. Eadem etiam ἐπ' ἀρκτούρου pro ἐπ' ἀρκτούρῳ legunt.

χειμῶνες] Hîc χειμῶνες frigora mihi significare videntur potius quàm tempestates, quòd hac tempestate frigidum plurimùm excelluerit.

καὶ βίαια] βόρεια in codice vno Regio peruetusto manuscripto reperi. Quæ lectio Galeni esse videtur. Scribit enim in Com. μετὰ δὲ κύνα πάλιν ἐκ τῶν βορείων καὶ ψυχρῶν ἐξαίφνης γενέσθαι φησὶ καύματα μεγάλα καὶ βόρεια.

μέχρι ἰσημερίης] μέχρι ἰσημερίης ἦρος duo exemplaria paulò recentiora legunt. Quam lectionem Galeni interpretes secuti sunt, eamq; paulò pòst adducit Galenus. Alia omnia recondita ἦρος non habent cum impressis, quæ secuti sumus vt istud de autumnali æquinoctio potiùs quàm de vere intelligeremus. Propinquum enim temporis spatiũ mihi magis attingere videtur, cùm Arcturi ortus autumnale æquinoctium ferè duodecim diebus præcedat, quàm longam ad æquinoctium vernum temporis intercapedinem. Adde quòd Gal. Com. 1. in hunc librum temporum constitutiones inter se componens, cùm huius mentionem facit, æquinoctium simpliciter effert. Sic enim totum istum statum explicat. τρίτην δὲ ἀνώμαλόν τε καὶ ποικίλην, ἀρξαμένην μὲν ὀλίγου πρὸ ἀρκτούρου, ψυχρὰν καὶ ὑγράν. ἐφεξῆς δὲ γενομένην ἀπὸ τῆς φθινοπωρινῆς ἰσημερίας ἄχρι πλειάδων δύσεως, ἄπασι νότιον ἅμ' ἀμετρίαις ὑγρότησιν. εἶθ' ἐφεξῆς ψυχρὰν καὶ ξηρὰν ἅμα πνεύμασι βορείοις μεγίστοις, ὅλῳ σχεδὸν τῷ χειμῶνι. κἄπειτα ψυχρὰν καὶ ξηρὰν ἄχρι κυνὸς ἐπιτολῆς, ἐντεῦθεν ἀθρόως καύματα μεγάλα μέχρις ἀρκτούρου, καθ' ὃν ὕδατα νότια μέχρις τῆς ἰσημερίας. Galenus etiam paulò pòst Arcturi ortum secundi anni indicans austrinũ cum imbribus ad æquinoctium autumnale vsq; fuisse scribit, vt hîc μέχρι ἰσημερίης φθινοπωρινῆς legisse videatur. Parui verò est momenti quod quidam codices ἐπέπνευσαν pro ἔπνευσαν legunt, vt nec fuit admonendum quòd quædam exemplaria ἤρξατο vitiosè pro ἤρξαντο habent.

καὶ γὰρ ἄλλως τὸ νόσημα] Hunc locum adducit Galenus initio commentarij in hunc librum primum sect. 1. & legit, καὶ γὰρ ὅλως τὸ νόσημα ἐπίδημον ἦν.

μέχρις ἰσημερίης] Variant hic exemplaria quod etiam Gal. annotauit. Quædam ἀπ' ἰσημερίης ἄχρι πρὸς τὸ θέρος legunt, quam lectionẽ in duobus exemplaribus manu scriptis reperi, eamq; secuti sunt Galeni interpretes. Alia μέχρις ἰσημερίης καὶ πρὸς τὸ θέρος habent, quod legunt cum impressis duo peruetusti codices Regij. Vnum etiam μέχρις ἰσημερίης διὰ τὸ θέρος habet. Noster etiã codex Germanicus ἀπ' ἰσημερίης διὰ τὸ θέρος habet. Ex quibus lectionibus eam probat Gal. quæ febrium ardentium ortum per æstatem totam leuiter perseuerasse significet, vt eæ quoque moderatæ & lenes fuerint, non exquisitæ, quales exæstuantis æstatis circumscriptione concluduntur, vt scripsimus Com. in lib. 2. epid.

Ἦν δὲ τὰ παθήματα τῶν καύσων, οἷσι μὲν καλῶς, καὶ δαψιλέως ἐκ ῥινῶν αἱμορραγῆσαι, διὰ τούτου μάλιστα σώζεσθαι. καὶ οὐδένα οἶδα, εἰ καλῶς αἱμορραγήσαιεν ἐν τῇ καταστάσει ταύτῃ ἀποθανόντα. Φιλίσκῳ γὰρ καὶ Ἐπαμίνωνι, καὶ Σιληνῷ τεταρταίῳ καὶ πεμπταίῳ σμικρὸν ἀπὸ ῥινῶν ἔσταξεν, καὶ ἀπέθανον. οἱ μὲν οὖν πλεῖστοι τῶν νοσησάντων περὶ κρίσιν ἐπερρίγεον, καὶ μάλιστα οἷσι μὴ αἱμορραγῆσαι. ἐπερρίγεον δὲ καὶ οὗτοι καὶ ἐφίδρουν. ἔστι δ' οἷσιν ἴκτεροι ἑκταίοισι, ἀλλὰ τούτοισιν ἢ κατὰ κύστιν κάθαρσις, ἢ κοιλίη ἐκταραχθεῖσα ὠφελήσαιεν. ἢ δαψιλὴς αἱμορραγίη, οἷον Ἡρακλείδης, ὃς κατέκειτο παρὰ Ἀριστοκύδει. καίτοι τούτῳ καὶ ἐκ ῥινῶν αἱμορράγησε, καὶ ἡ κοιλίη ἐπεταράχθη. καὶ τὰ κατὰ κύστιν ἐκαθήρατο. ἐκρίθη εἰ-

Inerant verò in febribus ardentibus affectiones huiusmodi, vt qui bene & largiter sanguinem è naribus profudissent, ij vel ex eo maximè seruati viderentur, neque vllum cui modò sanguis bene profluxisset hoc in statu mortuum videre licuit. Philiscus siquidem & Epaminon ac Silenus, quòd his quarto die & quinto de naribus parum stillauerit, mortem obierunt. Plæriq; igitur omnes ægri appetente iudicatione rigore corripiebantur, iiq; potissimùm qui sanguinem è naribus non profudissent, atque hi insuper nouo suborto rigore exudarunt. Quosdam etiam sexto die morbus regius prehendit, verùm istos per vesicam expurgatio, aut commota aluus, aut larga sanguinis è naribus profusio subleuauit, quale quid Heraclidæ, qui apud Aristocyden decumbebat, contigit, quippe qui largum è naribus sanguinem profudit, & aluum conturbatam habuit, & per vesicam perpurgatus est. Vigesimo autem die iudicatione est li-

beratus, non quomodo Phanagorę famulus, qui cùm ipsi nihil horum quicquam euenisset, periit. Plurimis sanguis è naribus erumpebat, præcipuè tamen adolescentibus & ætate florentibus, atque eorum bona pars periit qui sanguinem è naribus non profuderunt. Ætate autem prouectioribus, res sese in morbum arquatum vertebat, aut iis alui commotæ, aut intestinorum difficultates aderant, quale quid Bioni qui ad Silenum decumbebat, contigit. Æstate etiam intestinorum difficultates populariter vagatæ sunt, & quidam eorum qui morbis conflictabantur, quibus etiam sanguis è naribus eruperat, hunc exitum habuerunt vt in difficultatem intestinorum inciderent, quale quid Eratonis puero Myllo accidit, qui post multam sanguinis è naribus profusionem, in difficultatem intestinorum delapsi sunt & periculo exempti.

A κως αἷος. οὐχ οἷος ὁ Φαναγόρεω οἰκέτης, ᾧ οὐδὲν τουτέων ἐγένετο, ἀπέθανεν. αἱμορραγίαι δὲ τοῖσι πλείστοισι, μάλιστα δὲ μειρακίοισι, καὶ ἀκμάζουσι. καὶ ἔθνησκον πλεῖστοι τουτέων, οἷσι μὴ αἱμορραγῆσαι ἐγένετο. πρεσβυτέροισι δὲ ἐς ἰκτέρους. ἢ κοιλίαι ταραχώδεες ἢ δυσεντεριώδεες, οἷον Βίωνι, τῷ παρὰ Σιλωνὸν κατακειμένῳ. ἐπεδήμησαν δὲ καὶ δυσεντερίαι, κατὰ θέρος. καὶ τοῖσι καὶ τῶν διαγενομένων οἷσι καὶ αἱμορραγίαι ἐγένοντο, ἐς δυσεντεριώδεα ἐτελεύτησε. οἷον τοῦ Ἐράτωνος τῷ παιδὶ καὶ μύλλῳ, πολλῆς αἱμορραγίης γενομένης, ἐς δυσεντεριώδεα κατέστασαι περιεγένοντο. B

C διὰ ῥινῶν ἡμορράγησαν] Communis est hæc lectio nullóque modo implicata. Impressi codices Germanici αἱμορραγῆσαι cum vetusto exemplari manu scripto duobúsque Regiis legunt. Quædam etiam exemplaria non aspernandæ vetustatis ἔκρινεν αἱμορραγίαι habent, quæ lectio sanguinis ex naribus profluuio solutionem morbi factam indicat. Cuius etiam lectionis vestigia retinet alterum exemplar quod ἔκρινεν αἱμορροΐσι legit, etsi non perinde æqua notione.

σμικρὸν ἀπὸ ῥινῶν ἔσταξεν] Magnam facit solutionis spem in febribus ardentibus liberalis sanguinis è naribus profusio. αἱμορραγίαι λάβροι ἐκ ῥινῶν ῥύονται πολλά, vt scripsit lib. 2. epid. Quamobrem suspectas semper habet sanguinis stillationes Hippocr. quas στάξιας aut ἀποστάξιας vocat, vt satis indicat com. 4. in lib. de vict. rat. in morb. ac. Gal. his verbis, ἐπισημαίνει δ᾽ ὅτι τὰς στάξεις τοῦ αἵματος ἐκ τῶν μυκτήρων, μοχθηρὸν ἀεὶ φησὶν εἶναι, διὰ τὸ φύσει μὲν ἐφιέναι ἐκκρίνειν τὸ περιττὸν, ἀδυνατεῖν δὲ δι᾽ οἰκείαν ἀρρωστίαν, ἢ πάχος τοῦ αἵματος, ἢ πύκνωσιν τῶν μορίων, ἢ τὰ πάντα, ἢ τινὰ συνελθόντα. Quam in rem alia multa adduximus ex * Gal com. in lib. 2. epid. Cæterum exemplaria quædam manu scripta pro τεταρταίῳ καὶ πεμπταίῳ, τριταίῳ καὶ τεταρταίῳ legunt, quæ secutus videtur Vassæus Galeni interpres, eamq; ob causam fortassis quod quæ quinto die sanguinis stillatio fiat, Hippocrati quadantenus tolerabilior videatur, etsi in totú huiusmodi abrupti naturæ impetus vitio sunt. Scribit nanq; in Coacis, ἐν καύσῳ ῥύσις ἐκ μυκτήρων τεταρταίῳ κακὸν, ἢν μὴ τι ἄλλο ἀγαθὸν ξυμπίπτῃ, πεμπταίῳ δὲ ἧσσον κινδυνῶδες. Aëtius D quoq; stillationem sang. è naribus quarto die in febribus factam ex Hippoc. damnat cap. 124. l. 5. In vniuersum autem αἱ τεταρταῖαι αἱμορραγίαι δύσκριτοι, quod scribit Hipp. lib. 2. & 6. epid. cùm in initiis morborum nullam adhuc concoctionem præseferant, necesseq; sit liberales sanguinis eruptiones quæ febres magna ex parte liberant, diebus criticis solicitari, quod scribitur in Coacis. ἑβδομαίοισι ἢ ἐναταίοισιν, ἢ τεσσαρεσκαιδεκαταίοισιν ῥύσιες, ἐκ ῥινῶν λύουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τοὺς πυρετούς. Rursusq; τὰ δ᾽ ὀξέα κρίνεται αἵματος ἐκ ῥινῶν ῥύσεσι, ἐν κρισίμῳ. Vetus vnum exemplar vbi καὶ ἐπέθανον legitur καὶ delet. *Sect. 1.

ἐπερρίγησεν] Atque ea est febrium ardentium solutio ex aph. 58. lib. 4. ad quam sudor, vomitus, aut alui solutio sequitur, vt scribit Gal. quæ deposita morbi causa corporis integritatem faciunt. Rigorem autem dixi non vt Celsus, horrorem, quem ferè omnes magnæ autoritatis viri recentiores Latini sequuntur, vt doctrinæ receptissimum verbum retinerem. Potuiq;, vt cæteri, cum tremore algores, aut horrores, aut perfrictiones, quod aliàs feci, dicere, nisi rigorem satis vsurpatum scirem, in iisq; verbis quæ artis maiestatem redolent commutandis magnam religionem ponerem. Cæterùm hîc quoq; variant exemplaria. Quædam enim pro E νοσούντων, alia νοσησάντων habent eodem sensu, vt vitium apertum subsit in codice vno recentiori quod νοσημάτων, habet. Itemq; in eo quod sequitur variant. Codices Regij οἷσι μὴ αἱμορραγῆσαι vsitata superius phrasi habent. Alter vetus vnusq; è recentioribus αἱμορραγήσειν legunt. Noster etiam αἱμορραγίαι habet, quomodo legunt Galeni codices eodem vtrobiq; sensu.

ἐς δ᾽ οἷσιν ἴκτεροι] Hic locus fidem facit Hippocraticæ sententiæ lib. 4. de rat. vict. in morb. ac. ἐν πυρετῷ χολώδει πρὸ τῆς ζ ἡμέρας μετὰ ῥίγεος ἴκτερος ἐπιγενόμενος, λύει τὸν πυρετὸν, ἄνευ δὲ ῥίγεος ἢν ἐπιγένηται ἔξω τῶν καιρῶν, ὀλέθριον. Morbum namque arquatum in febribus inopportunè, hoc est, ante præparatam morborum concoctionem, nec subsequente aliqua vacuatione oriri suspectum est. Quod per ἔξω τῶν καιρῶν, & rigoris nomine significauit Hippocrates, cuius notione sudor, vomitus, deiectio, aut aliqua insignis excretio, cùm ad eum subsequantur, capienda sunt. Quarum etiam excretionum beneficio absolutos fuisse hos ægros videre est, cùm à rigore, per aluum, vesicam & sanguinis profluuium, insignes eruptiones factæ sint. Quæ quidem omnia placiti 62. lib. 4. autoritatem F subleuabunt, cùm ante septimum, hoc est, ante tentatam à natura in morbis concoctionem, morbum regium damnet Hippocrates. Neque enim liberare vllo modo potest, nisi naturæ viribus ad expulsionem contentis, quæ quidem certis temporum conuersionibus definitas habet facultates ἡ γὰρ τοι τῆς φύσεως κίνησις γίνεται μὲν ἐν περιόδοις τεταγμέναις, vt scribit Galenus lib. 1. de diebus decret. Qua temporis opportunitate adepta, plurimos ante diem septimum auriginosos salubriter fuisse constat ex curationibus medicis, & testatur Auerrois Collectan. lib. 4. Vt etiam certum sit temerè à Plinio cap. 12. lib. 26. conuulsam & verò peruersam esse sententiam istam. Hanc verò refusæ bilis tempestiuitatem satis approbat Hipp. lib. περὶ νούσων. 1. his verbis: τὰ δὲ καὶ αἰτίη ποιεῖν ἀπὸ ταὐτομάτου ἐν τῇσι νούσοισι γίνονται, τά τε κακὰ καὶ τὰ ἀγαθά. πυρέσσοντι μὲν καὶ χολῶντι ἐν καιρῷ σκεδασθεῖσα ἔξω ἡ χολὴ, ἀγαθόν. εἰ δὲ τὸ δέρμα ἐγκεχυμένη καὶ ἐσκεδασμένη, εὐπετέστερον ἔχειν τι τῷ ἔχοντι καὶ τῷ ἰωμένῳ ἤδη κεχυμένη δὲ καὶ ἐσκεδασμένη, πρὸς ἔνι τοῦ σώματος φερεσποῦσα, κακόν. Galenus quoque in Commentario dum naturæ viribus morbi materiam deponentis seruatos ægros significat, hanc ipsam temporis occasionem, qua natura ad morbum se comparans icterum lenit, innuere videtur. Quod etiam apertius Comment. 1. in lib. G 3. epid. his verbis confirmat, διαμνημονεύει δὲ καὶ ὡς πρὶν πεφθῆναι τὸ νόσημα, πολλάκις ἤκουσας, οὐκ ἄλλην τινὰ ἀπόστασιν γίνεσθαι χρηστὴν, ἔστι δὲ ἰκτερώδη. σημαίνει γὰρ ἡ τοιαύτη κωλύεσθαι τὴν χολὴν ἐκκαθαίρεσθαι τοῦ ἀγγείου, καὶ κενοῦσθαι διὰ τῆς γαστρὸς, ἤτοι δι᾽ ἐμφράξιν, ἢ διὰ φλεγμονὴν αὐτοῦ. πεπτομένου δὲ τοῦ νοσήματος, διότι κριτικῶς εἰς τὰ κατὰ τὸ δέρμα μόρια τοῦ σώματος ἀποτίθεται τὸ περιττεῦον ἡ φύσις, ἄλλον τινα χυμὸν καὶ ... χολῆς. Potest igitur icterus in febribus ante diem septimum concocta morbi materia, tempestiuéque à natura per excretiones deposita salubris esse, vt etiam mihi probanda nostrorum codicum manuscriptorum lectio videatur, quæ aphor. 62. libr. 4. addunt ἢν μὴ ξυνδόσιες ὑγρῶν κατὰ τὴν κοιλίην γένωνται. Cuius lectionis etiam meminit Galenus & per rigorem in libro 4. de rat. vict. in morb. acut. expressum ab Hippocrate diximus. Vt non temerè, etsi non satis definitè, scripserit Diocles, icterum ex toto si post febrem oriatur, prodesse, si post hunc febris occidere. Cæterùm vsu ipso compertum est auriginem ante septimum enatam in malignis & vehementibus febribus periculum præseferre maximum, febrésque letales facere, aut morborum recursus, in quibus vix ægri releuantur, conuehere. Quæ mala in febribus lenibus & moderatis plurimùm leniuntur, quales hoc in statu fuisse H constat.

ὠφελήσθησαν] ὠφέλησεν legunt quotquot videre licuit exemplaria, idq; rectius. Regij codices reconditi φρικώδη habent. Recentiores duo & noster φρικωδέη cum Galeno, etsi in eo parum est adhibendum negotij, vt nec in eo quòd eadem recentia exemplaria φαναγορέω scribunt, cùm cætera omnia in φαναγόρεω scribendo consentiant.

αἱμορραγ-

A αἱμορραγίαι] Scripta omnia exemplaria αἱμορράγιαι habent, quæ lectio minus fucata est, eamq; secuti sumus. Asulanus vitiosè αἱμορράγιες ἦ τοῖσι πλεῖσοι leg.

οἷσι μὴ αἱμορραγῆσαι ἐγένετο] Sic duo exemplaria legunt cum impressis. Alia οἷσι μὴ αἱμορράγη habent cum Galeno.

παρὰ σιλωνόν] In hoc multi codices consentiunt, quædam etiam παρὰ σιλώνῳ habent.

ἐπεδήμησαν δὲ καὶ δυσεντερίαι] Hunc locum adducit Gal. Com. 1. in hunc librum, sed ἐπεδήμησαν δὲ καὶ δυσεντερίαι κατὰ θερὸς πολλαὶ legit.

τῶν διανοσησάντων] Istud longum morborum tractum indicat, diúque ægros laborasse significat, eóque probabilior est hæc lectio quàm quæ διὰ νοσημάτων habet, etsi duobus exemplaribus scriptis nixa est.

ἐς δυσεντεριώδεα κατάστασιν] Hîc κατάστασις totius affectus notionem & decursum significat, vt passim apud Hippocratem. Est enim κατάστασις τῶν νοσημάτων (vt scribit Galenus) οἷον νοσημάτων ἰδέα, καθ' ἣν ὁκοίων δὲ καὶ τηλικῶνδε σύγκειται τῶν καθ' ὅλου καιρῶν. Aut ἐκ τῶν ὅλων τοῦ νοσήματος καιρῶν ποιὰ σύνθεσις. Innuit igitur febres ipsas ardentes post hæmorrhagiam ipsam alioqui liberalem, deposita ad intestina B acrium & mordacium humorum copia, per aluum secessisse & in dysenterias constitisse, quæ omninò periculo ægros exemerint. Sic enim paulò post ἐς δυσεντερίας ἐτελεύτα dicit eadem pene phrasi, cùm morbum in intestinorum tormina desinere significat. Atq; hæc cùm sint ἐξ ἀποστάσιων κατ' ἔκροον numero, restitantem in hæmorrhagia naturæ impetū aliò concessisse fuit laudabile, quod per ea verba, ἐς δυσεντεριώδεα κατάστασιν περιεγένοντο, satis apparet, quorum vim scitè admodum Caluus expressisse mihi videtur, cùm rem ad difficultatem intestinorum constitisse dixit, nisi si fortè magis abscessuum per depositi humoris emissionem, nostra interpretatione enixè subindicauimus. Illud enim περιεγένοντο superiores naturæ vires prius quidem fatiscentes ad humorum demissionem subnotat, eáque ad tormina morbi conuersione seruatos & liberatos ægros fuisse: Nisi si quis hoc verbo ægros torminibus superfuisse ac reliquos fuisse intelligere velit, vt censeat tandem difficultate intestinorum ægros conflictatos. Qui sensus vt non multum ad doctrinam facit, ita non longè à priori notione recedit. Tormina autem his morbis successisse nihil mirum, cùm multa bilis sanguini suffusa (quæ vt scribit * Gal. plærunque hæmorrhagias suscitat) priore impetu frustrata, in eo per intestina transitu C tunicas vellicarit & lancinarit. * in Com.

Πολλοῖς μὲν οὖν μάλιστα ὁ χυμὸς οὗτος ἐπεπόλασεν, ἐπεὶ καὶ οἷσι περὶ κρίσιν οὐχ ἡμορράγησεν, ἀλλὰ παρὰ τὰ ὦτα ἐπαρθέντα ἠφανίσθη. τούτων δὲ ἀφανισθέντων παρὰ τὸν κενεῶνα βάρος τὸν ἀριστερὸν, καὶ ἐς ἄκρον ἰσχίον. ἀλγήματος δὲ μετὰ κρίσιν γενομένου, καὶ οὔρων λεπτῶν διεξιόντων, αἱμορραγέειν σμικρὰ ἤρξατο. περὶ δὲ εἰκοστὴν D τετάρτην, ἐγένοντο ἐς αἱμορραγίην ἀποστάσιες, ἀντιφῶντι τῷ κριτοβούλου. ἐπεπαύσατο καὶ ἐκρίθη τελέως περὶ τεσσαρακοστήν. γυναῖκες δὲ ἐνόσησαν μὲν πολλαί. ἐλάσσους δὲ ἢ ἄνδρες. καὶ ἔθνησκον ἧσσον. ἐδυστόκεον δὲ πλεῖσται. καὶ μετὰ τοὺς τόκους ἐπενόσεον. καὶ ἔθνησκον αὗται μάλιστα, οἷον τελεβόλου θυγάτηρ, ἀπέθανεν ἑκταίη τόκου. τῇσι μὲν οὖν πλείστῃσιν ἐν τοῖσιν πυρετοῖσιν γυναικεῖα ἐ-E πεφαίνετο. ἔστι δὲ ᾗσιν ἐκ ῥινῶν ἡμορράγησεν. καὶ παρθένοισι πολλῇσι τότε πρῶτον ἐγένετο. ἔστι δ' ᾗσι καὶ ἐκ ῥινῶν. καὶ τὰ γυναικεῖα τῇσιν ἐπεφαίνετο, οἷον τῇ Δαϊθαρσέως θυγατρὶ, παρθένῳ ἐπεφάνη τότε πρῶτον, καὶ ἐκ ῥινῶν λάβρον ἐρρύη. καὶ οὐδεμίην οἶδα ἀποθανοῦσαν, ᾗσι τούτων τι καλῶς γένοιτο. ᾗσι δὲ συνεκύρησεν ἐν γαστρὶ ἐχούσῃσι νοσῆσαι, πᾶσαι ἀπέφθειραν. ἃς καὶ ἐγὼ οἶδα. οὖρα δὲ F τοῖσι πλείστοισι εὔχροα μὲν, λεπτὰ δὲ, καὶ ὑποστάσιας ὀλίγας ἔχοντα, διαχωρήμασι λεπτοῖσι καὶ χολώδεσι. πολλοῖσι δὲ τῶν ἄλλων κεκριμένων ἐς δυσεντερίας ἐτελεύτα, οἷον ξενοφάνει καὶ κριτίᾳ, οὖρα ὑδατώδεα πολλὴ, καθαρὰ καὶ λεπτὰ, καὶ μετὰ κρίσιν, καὶ ὑποστάσιος καλῆς γινομένης, καὶ τῶν ἄλλων καλῶς κεκριμένων, ἀναμνήσομαι οἷσιν ἐγένετο. Βίωνι ὃς κατέκειτο παρὰ Σιλωνόν. Κρατίῃ G τῇ παρὰ Ξενοφάνεος. Ἀρέτωνος παιδὶ, Μνησιστράτου γυναικί. μετὰ δὲ ταῦτα δυσεντεριώδεες ἐγένοντο οὗτοι πάντες. ἦ ἄρ' ὅτι οὔρησαν ὑδατώδεα σκεπτέον.

Copiosus igitur pręcipuéque hic humor fluitabat. Siquidem nonnullis impendente iudicatione sanguis è naribus non profluxit, sed ad aures enati tumores disparuerunt. Quibus euanescentibus ad sinistri lateris inanitatem summamq; coxendicem grauitas decubuit, doloribúsq; post iudicationem obortis, atq; vrinis tenuibus prodeuntibus, paucum è naribus sanguinem profundere cœperunt. Ac circiter quartum & vigesimum diem Antiphonti Critobuli filio, humores in sanguinis è naribus profluuiū secesserunt, quod vbi desiit, integrè circa quadragesimum diem iudicio est absolutus. Mulieres præterea multæ ęgrotarunt, minus tamen quàm viri nec ita multæ obierunt. Plurimæ autem difficulter partum ediderunt, atq; à partu insuper laborarunt, ipsæque potissimum obierunt, non secus ac Telebuli filia, quæ sexto à partu die interiit. In febribus itaq; plurimis menses apparuerunt, nonnullis etiam sanguis ex naribus profluxit, multísque virginibus id tum primùm contigit. Est vbi etiam sanguis è naribus, quibusdam verò mēstruæ purgationes erumperent, quale quid in Dætharsis filia virgine tum primùm apparuit, cum larga sanguinis è naribus profusione. Atque haud scio, quibus horum quicquam rite euenerit, an ex iis quæquam perierit. In quas verò prægnantes morbus fortè incidit, hæ omnes, quod sciam, abortionibus periclitatæ sunt. Plurimis verò vrinæ bene quidem coloratæ, tenues autem & pauca habentes subsidentia, cum deiectionibus tenuibus & biliosis. Plærisque verò alioqui iudicatis, morbus in intestinorum tormina desiit, quale quid Xenophani & Critiæ accidit. Vrinæ etiam quibusdam dilutæ, multæ, liquidæ, tenues post iudicationem fuerunt, in quibus cum reliqua etiam probè iudicata forent, multa subsedere. Atque hoc quidem recensere æquum videtur, in quibus fuere Bion qui apud Silenum decumbebat, Cratia quæ cum Xenophane versabatur, Aretonis puer & Mnesistrati vxor. Qui omnes postea in difficultatem intestinorum delapsi sunt. An verò iccirco id contigerit quòd vrinæ dilutæ prodierint, animaduersione dignum est.

πολλοῖς μὲν οὖν] πολὺ μὲν οὖν legi ex codicibus vetustissimis manu exaratis Regiis, etsi quidam scripti cum impressis consentiunt, quibus etiam sua potest constare lectio.

H ἐπεπόλασεν] Eleganter Hipp. ἐπιπολάζειν de humoribus ex magna redundantia fluitantibus & per summa apparentibus, ac extantibus, quod plenioris copiæ nota est, extulit. His enim ægris, multo scatēte sanguine, veluti humorum regurgitatione, vt per summa, hoc est nares, irrumpat necesse est.

ἀλγήματος] Sic codices omnes impressi in singulari legunt, consentientibus duobus manu scriptis exemplaribus, non ita tamen

vetustis. Antiquissima autem pluralitatis numerum habent, & ἀλγημάτων μετὰ κρίσιν γινομένων legunt. Quam lectionem cum Galeno & Cornario cæterisque interpretibus, præter Caluum, secuti sumus. Aldinus codex ἀλγήματος μετὰ κρίσιν γινομένου præcedentibus iungit.

αἱμορραγέειν σμικρὰ] Hic locus adducitur à Galeno libr. 2. de dieb. decret. in dierum iudicatione nobilitatorum recensione, his verbis, ὧν δὲ τῇ τρίτῃ αἱμορραγέειν (φησὶ) μικρὸν ἤρξατο περὶ τεταρτὴν καὶ εἰκοστὴν, καὶ ἐγένοντο ἐς αἱμορραγίην αἱ ἀποστάσιες Ἀντιφῶντι, Κεραμεῖ ... ἀπεκρίθη καὶ ἐπαύετο πλείους περὶ τὴν μ'. Ex quibus variam lectionem conijcies, planéque interpretis vitium qui octogesimo die iudicatum fuisse verterit, cùm circa octogesimum vertere debuisset. Codices Regij duo ἤρξατο pro ἤρξατο legunt. Quod etiam secutus est Caluus nihil vtrobiq; immutato sensu. Parui autem est momenti antiquissimum vnum codicem cum duobus recentioribus pro περὶ τεσσαρακοστὴν, περὶ τεσσαρακοστὴν habere, vt Aldus.

καὶ ἔθνησκον ἥκιστα] ἥκιστα peruetusti codices legunt, recentiores ἥκιστα cum impressis, quod retinui nihil immutato sensu.

ἐκ ταύτης] ἐκ ταύτης ἐκ τύχης habent Regij codices cum Germanico, quæ lectio mihi magis probatur.

ἔστι δ' ἧσιν ἐκ ῥινῶν] Istud totum ἔστι δ' ἧσιν ἐκ ῥινῶν ἡμορράγησεν in codice Germanico manuscripto desideratur, velut parui momenti. Interiectum enim quodammodo videtur, posteaque aptius repetitur. Quam lectionem ex codicibus Italicis etiam hausit Caluus. Quod enim sequitur, καὶ παρθένοισι πολλῇσι τότε πρῶτον ἐγένετο, contecutionem propius indicat, enixéque ad menstrua refertur. Hanc autem sanguinis per menstrua profusionem in febribus ardentibus (etsi geminæ non erant) prouidendam tamen monet * Hippocrat. lib. 2. epid. his verbis, ἧσιν ἐν πυρετοῖσιν ἀσώδεσι, φρικώδεσιν, ὀξέσι ..., χαρηβαρίαι, ... καὶ γυναιξὶν ἢν ἐπιφαίνηται, μάλιστα δὲ ἧσι πρῶτον, ἀτὰρ καὶ παρθένοισι, καὶ γυναιξὶν, ἧσιν διὰ χρόνου, ἀτὰρ ἢν ἧσι μὴ ἀφίκηται χρόνῳ, ἢ ὡς διὰ ἐπιφαίνονται, ἐπὶ τὰ ἔξω χοιγίνονται. *Sect. 3.

Δασθαρσέως] δαιδαρσέως duo codices Regij manu scripti legunt, quod vix annotandum fuit, cùm sit parui momenti, nisi antiquitatis auctoritatem hîc mihi religiosè exprimendam proposuissem. Atque hîc etiam codices duo non æquè vetusti pro ἐπεφάνη, ἐπιφαίνεται habent.

συνεκύρησαν] Verbum est poëtis frequens quod idem quod τυγχάνειν significat, ambiguam rerum fortunam & casum indicans, quem Latini rectè per contingere exprimunt. Sensus namque est. Quibus contigit vt prægnantes morbo corriperentur. Codex vnus Regius pro συνεκύρησαν mendosè συνέκυρσεν legit, vt quidam rectè συνεκύρησαν in margine reposuerit, & scholio quod est ἔτυχε sensum expresserit. Cæteris autem omnibus recta constat lectio.

ἐν γαστρὶ ἐχούσῃσι] Pro ἐχούσῃσι duo recentiores codices ἐχούσαις eadem notione habent, & defectum est quod vetustus vnus ἐχούσῃ legit.

ἀπέφθειραν] Id de abortione interpretati sumus, quòd ἀποφθείρειν καὶ διαφθείρειν, idem sit Hippocrati quod τιτρώσκειν vt scripsimus in libro 2. epid. & quemadmodum ex placito 63. lib. 5. satis patet, ὁκόσαι διαφθείρειν μέλλουσι τὰ ἔμβρυα, ταύτῃσιν οἱ τιτθοὶ ἰσχνοὶ γίνονται. Illic enim διαφθείρειν τὰ ἔμβρυα idem quod aphor. 37. & 38. libro 5. ἐκτιτρώσκειν significat. Quod Celsus per abortus periculum in eius sententiæ interpretatione expressit. Modò etiam τιτρώσκειν elidere partum dicit, quod propius διαφθορᾷ Græcorum exprimit, vt in explicatione aphor. 34. lib. 5. cap. 7. lib. 2. aliquando etiam partum perdere, vt cùm scribit de epilepsia agens, libr. 2. cap. 8. Mulier quoque grauida eiusmodi casu rapi potest, atque etiam si ipsa conualuit, partum tamen perdit, aphor. 30. libr. 5. exprimens. Quæ omnia ἀποφθείρειν καὶ διαφθείρειν Græcorum enixè exprimunt, iisque partum reseruare opponit idem Celsus cap. 8. lib. 2. Et verò hîc mihi Galenum videor secutus, qui de his mulieribus, καὶ αὗται διέφθειραν τὰ ἔμβρυα dixit, illud ἀπέφθειραν explicans. Vt neque mirum sit frigido hoc cœlo abortione periclitatas prægnantes, cùm scripserit Hippocrates, ἢν τὸ ἔαρ ... χειμερινὸν ἢ βόρειον, αἱ μὲν γυναῖκες ἧσιν οἱ τόκοι πρὸς τὸ ἦρ, ἐκ πάσης προφάσιος ἐκτιτρώσκουσιν.

ἐς δυσεντερίας ἐπελεύτα] Pro ἐπελεύτα codex vnus Regius non æquè magnæ auctoritatis, ἐφέλκεται legit, quod significat rem ad dysenterias deductam & distractam. Cuius lectionis in veteri altero Regio vestigia, sed non satis integra remanent. ἐφέλκεται enim legit. Sed profectó apparet ex ἐπελεύτα deriuatas esse has lectiones, facili lapsu ex τ. in φ. Porro res eodem recidit, vt morbum post alias iudicationes tandem in intestinorum difficultatem deuenisse significet. Omninóque similis est phrasis superioribus, ἐς δυσεντεριώδεα ἐπελεύτησαν, & ἐς δυσεντεριώδεα κατὰ πᾶσιν περιεγένοντο, & ei quæ postea sequitur, μετὰ δὲ ταῦτα δυσεντεριώδεες ἐγένοντο. Eodem namq; recidunt hæc omnia.

οὖρα ὑδατώδεα] Hæc distinxi veteribus nostris codicibus fretus & Galeni auctoritate, coniunctionémque addidi. Nec enim ad superiora attinere videntur, quibus coniungunt impressi codices, sed ad eos quos postea nominatim persequitur, referri.

καὶ ὑποστάσιας καλῆς] Scripta nostra exemplaria tria πολλῆς habent, non καλῆς, quam lectionem retinui. Hîc enim dilutarum vrinarum copia nondum integritatem significabat, morbúmque aliò secedere & expurgationem adhuc moliri, nisi si morbosæ & crudæ materiæ magna copia per vrinas effluebat: Quod autem dicit μετὰ κρίσιν & τῶν ἄλλων καλῶς κεκριμένων, id non ita morbum leuat, vt reliqua suspecta non sint. Priores enim iudicationes per hæmorrhagias & sudores tentatas significat, quæ cum copiam istam deplere non potuerint, restauratis naturę viribus, subsidium est per dysenterias petitum. Duo porro exemplaria quæ recentiora vocamus, καλῆς cum impressis legunt.

μετὰ δὲ ταῦτα] Sic omnia exemplaria. Aldus vitiosè μετὰ δὲ δυσεντεριώδεες ἐγένοντο.

περὶ γὰρ δὴ οὔρησαν] Hanc lectionem ex duobus exemplaribus Regiis secuti sumus, cui suffragari videtur Galeni Commentarius. Quædam recentiora οὖρα ἐπὶ οὔρησαν ὑδατώδεα σκεπτέον, habent, quæ lectio non multum à priore dissentit, nisi quòd rem ipsam non ita enixè respicit.

Multi circa Arcturum vndecimo die iudicatione absoluti sunt, neque his, quæ ob iustam causam fieri solent morborum reuersiones, recurrerunt. Sub hoc tempus autem sopore opprimebantur, atq; inter hos plures pueri, qui omnium vel maximè morte exempti sunt. Ad æquinoctium verò & ad Vergilias vsque, & sub hyemem, febres ardentes accidebant. Quinetiam tunc plurimi perpetuo cum febribus delirio corripiebantur, atque ex his plærique omnes moriebantur, æstate autem pauci tales euadebant. Inuadentes itaque febres ardentes, quibus pręsens immineret pernicies, satis indicabant. Nempe statim ab initio febris acuta cum modico insuper rigore prehēdebat, vigiles erāt,

Περὶ δὲ ἀρκτοῦρον, ἑνδεκαταίοισι πουλλοῖσι ἔκρινε, καὶ τουτέοισιν οὔθ' αἱ κατὰ λόγον γινόμεναι ὑποστροφαὶ, ὑπέστρεφον. ἦσαν δὲ κωματώδεες περὶ τὸν χρόνον τοῦτον. πλείω δὲ παιδία, καὶ ἔθνησκον ἥκιστα οὗτοι πάντων. περὶ δὲ ἰσημερίην καὶ μέχρι πληϊάδος καὶ ὑπὸ χειμῶνα, παρείποντο μὲν οἱ καῦσοι. ἀτὰρ καὶ φρενιτικοὶ πλεῖστοι τουτέοισι ἐγένοντο καὶ ἔθνησκον τούτων οἱ πλεῖστοι, ἐγένοντο δὲ καὶ κατὰ θέρος ὀλίγοι. τοῖσι μὲν οὖν καυσώδεσιν ἀρχομένοισιν ἐσήμαινεν, οἷσι τὰ ὀλέθρια ξυνέπιπτεν. αὐτίκα γὰρ ἀρχομένοισι πυρετὸς ὀξὺς, ἐπερρίγωσε σμικρά. ἄγρυπνοι,

διψώδεες

A ἀλγώδεες. ἀσώδεες. σμικρὰ ἐφίδρουν, περὶ δὲ μέτωπον καὶ κληῖδας, οὐδεὶς δι' ὅλου. πολλὰ παρέλεγον. φόβοι. δυσθυμίαι. ἄκρεα ὑπόψυχρα. πόδες ἄκροι. μάλιστα δὲ καὶ τὰ περὶ χεῖρας. οἱ παροξυσμοὶ ἐν ἀρτίῃσι τοῖσι δὲ πλείστοισι τεταρταίοισιν οἱ πόνοι μέγιστοι. καὶ ἱδρὼς ἐπὶ πλεῖστον ὑπόψυχρος. καὶ ἄκρεα οὐκ ἔτι ἐθερμαίνοντο, ἀλλ' ἦν πελιδνὰ καὶ ψυχρὰ καὶ οὐδ' ἐδίψων ἐπὶ τούτοις. οὖρα τούτοις μέλανα. ὀ-

B λίγα. λεπτά. καὶ κοιλίαι ἐφίσταντο. οὐδ' ἡμορράγησεν ἐκ ῥινῶν, οὐδενὶ οἷσι ταῦτα ξυμπίπτοι, ἀλλὰ σμικρὰ ἔσταξεν, οὐδὲ ἐς ὑποστροφὰς οὐδενὶ τούτων ἦλθεν, ἀλλ' ἑκταῖοι ἀπέθνησκον, ξὺν ἱδρῶτι. τοῖσι δὲ φρενιτικοῖσι, ξυνέπιπτε μὲν, καὶ τὰ ὑπογεγραμμένα πάντα. ἐκρίνετο δὲ τούτοισιν, ὡς ἐπὶ τὸ πουλὺ ἑνδεκαταίοισιν. ἔστι δ' οἷσι καὶ εἰκοσταίοισι. οἷσιν εὐθὺς οὐκ ἐξ ἀρχῆς ἡ φρενῖτις ἤρξατο περὶ τρίτην ἢ τετάρτην

C ἡμέραν, ἀλλὰ μετρίως ἔχουσιν ἐν τῷ πρώτῳ χρόνῳ, περὶ τὴν ἑβδόμην εἰς ὀξύτητα τὸ νόσημα μετέπεσεν.

impotentes animi, sitibundi, æstuatione & corporis incontinenti iactatione conflictabantur, cum paruo tenuiq; sudore circa frontem & clauiculas oborto, nullo tamen per totū corpus diffuso, multum deliri erant, timore & omni mœrore confecti, ac velut animum despondentes, extrema paulatim frigus concipiebant, pedes summi, maximeq; manuum summitates, diebus paribus accessiones contingebant. Plærisque verò omnibus maximi labores die quarto aderant, sudórésque longissimè subfrigidi, nec extrema amplius recalescebant, sed liuida & frigida permanebant, neque amplius sitiebant. Vrinæ his erant nigræ, tenues & paucæ, aluique restiterant, ac ne his quidem quibus hęc acciderent sanguis è naribus profluxit, sed paucus stillauit, neque horum cuiquam res ad recidiuam deuenit, verùm sexto die cum sudore perierunt. Phreniticis autem cōtigerunt quidem descripta non omnia, sed his fere vndecimo die, quibusdam etiam vigesimo iudicatione soluebantur. Quos statim ab initio circa tertium aut quartum diem phrenitis non prehenderat, sed primo tempore moderatè se habebant, iis circa septimum diem morbus ad vehementiam deuenit.

οὐδ' αἱ κατὰ λόγον] Hoc valde est ambiguum, & interpretes omnes sic verterunt, vt morborum reuersiones, quæ præter rationem fierent, contigisse significauerint. Nos verò codicum nostrorum opera freti, nullas morborū reuersiones, ex earum genere quæ non temerè accidere solent, factas fuisse expressimus. Sic enim ista codicum nostrorum distinctio postulare videtur, καὶ τουτέοισιν οὐδ', αἱ κατὰ λόγον γινόμεναι ὑποστροφαί, ὑπέστρεφον, vt negantia ad ὑπέστρεφον referatur. Quæ certè lectio Galeni mentem propius assequi

D videtur, dum scribit, ἐν τούτῳ δὴ τῷ χρόνῳ φησὶν ἑνδεκαταίους πολλοὺς ἀσφαλῶς κριθῆναι, γινομένους ἅμα χρωματώδεις, δηλῶν τὴν νόσον δηλονότι κατέστασιν. διὰ δὲ τὴν αὐτὴν καὶ αἱ κρίσεις αὐτοῖς ἐγίνοντο βεβαιότεραι τῶν κατὰ τὸν ἄλλον χρόνον, ἡνίκα ἐπεκράτει τὸ περιέχοντος ἡ ψυχρὰ κρᾶσις, ἐν ᾗ σχεδίας ἔφη γενέσθαι τὰς κρίσεις. Ex quibus satis apparet has iudicationes certissimas & securas fuisse, vt nullas amplius recidiuas suspectauerit. Quòd si quis morborum recursus qui præter rationem fierent tam parui fuisse momenti contendat, vt iudicationum auctoritatem nihil labefactarint, proptereaque non insolentem Hipp. phrasim & perpetuum interpretum consensum tueri velit, poterit hac versione contentus esse [iisq; morborum reuersiones temerè aut præter rationem fiebant.] Sed certè tunc his exemplaribus innitendum erit, quæ οὐ κατὰ λόγον γινόμεναι ὑποστροφαί, habent, quæ omninò duo sunt recentiora. Reliqua enim antiqua, vt prius distinximus legunt. Porro codex vnus regius reconditissimus hunc totū locum longè aliter legit, περὶ δὲ ἀρκτοῦρον, ἑνδεκαταίοισι πολλοῖσιν ἔκρινε, κοιλίαι δὲ περιχώδεες τοῖσι, καὶ τουτέοισιν οὐδ', αἱ κατὰ λόγον γινόμεναι ὑποστροφαί, ὑπέστρεφον. In quibus aluus effusa addita firmiores crises facit magisq; quodammodo morborum reuersiones impedit. Nos plurium codicum consensum secuti literam non immutauimus, varietatem tamen

E non temerè pro instituto subnotauimus.

ἀδήμονες] Id addidimus ex duob. vetustis codicibus manu scriptis, Regio vno nostroq;, quam lectionē etiam retinuisse videtur Galenus, & Caluus meminisse cùm dixit, [cum molestia peruigilabant.] Sunt autē ἀδήμονες qui impotenter animo angūtur & graui mœrore afficiuntur, præq; dolore exanimantur & deficiunt, supraq; modum ægrescunt, vt quemuis casum impotenter ferant. quod etsi ad corpus humorū mole prægrauatū referri potest magnā tamen ad omnia impotentiā significat, semperq; suspectū est.

σμικρὰ ἐφίδρουν] Duo codices Regij cum nostro σμικρὰ ἐφιδροῦντες legunt, vt & postea, αὖθις οὐδεὶς δι' ὅλου, duo recentia exemplaria legunt, cùm in cæteris omnibus αὖθις omittatur. Quid sit autem ἐφίδρωσις pluribus in nostra OEconomia exequimur.

δυσθυμίαι animi ægritudinem, mœrorem & abiectionem intelligimus, cùm quis animum despondet, eóq; deficit & consternatur. Nescio verò quid hîc Caluus per (obloqui) intellexerit, δυσθυμίας reddens.

καὶ τὰ περὶ χεῖρας] Sic melius ex omnibus vetustis exemplaribus, quàm τὰ περὶ χεῖρος ex duobus recentioribus.

F οἱ παροξυσμοὶ ἐν ἀρτίῃσι] Porro ἐν ἀρτίῃσι vetus vnus Regius codex duoq; recentiores ἐναντίῃσι legunt. Quos videtur secutus Caluus, nisi si vtrunq; legit, cùm dixit, diebus autem paribus contrario modo grauescebant. Nos priorem lectionem retinuimus, quòd paribus diebus accessiones vrgerent, ideóque sexto die plurimi obierint, quale quid Philisco postea accidisse scribet.

καὶ ἱδρῶτες] Hanc lectionem retinui ex plurimorum codicum consensu, licet duo καὶ ἱδρὼς ἐπὶ πλεῖστον ὑπόψυχρος, cum impressis retineant. Quod secutus est Caluus.

ἐθερμαίνοντο] ἀναθερμαινόμενα ex antiquis nostris codicibus & Galeno lego. Codices etiam scripti quod sequitur sic legunt, ἀλλὰ πελιδνά, ψυχρά. Vnus etiam ὑπόψυχρα.

οὐδ' ἐδίψων] Codices antiqui leg. οὐδ' ἐδίψων. ἔτι τούτοισιν οὖρα μέλανα. Vnus etiam ἐπὶ pro ἔτι habet. Noster Germanicus οὐδ' ἐδίψων ἔτι, legit, quam lectionem non improbo. Sic enim magis Galeno adhæret, qui τὸ μηκέτι διψῆν in Commentario explicat. Duo alia exemplaria καὶ οὐδ' ἐδίψων ἐπὶ τούτοισιν. οὖρα τούτοις μέλανα, habent vt impressi.

G οὐδενὶ οἷσι] οὐδὲ τοῖσιν οἷσιν ταῦτα συμπίπτει lego consentientibus omnibus codicibus, etsi vtraq; stat lectio.

ἀλλ' ἑκταῖοι] ἀλλ' ἕκτῃ ἔθνησκον vetus vnus Regius codex cum recentiore altero legit.

ὑπογεγραμμένα] Solenne est Hippocrati in his quorum velut commētarium instituit, ὑπογράφειν de prima manuum delineatione & rudi deformatione dicere, velut earum rerum quas postea accuratius descripturus sit lineamenta ducens, & rudem crassamq; adumbrationē ostentans, sumpta à pictoribus aut mathematicis metaphora. Sic ὑπογραφὴν crassæ Mineruæ explicationem nihil artis habentem vocat Plato in πολιτείᾳ. Sic quoq; prius sect. 2 ὑπογεγραμμένα descripta, hoc est velut primis notis deformata, vt hîc quoq; diximus. Cæterùm οὐ πάντα pro ἅπαντα legimus ex codice nostro Germanico manu scripto, (cuius fidē habeo multis nominib. obstrictam) cum Galeno & doctissimorū interpretum cōsensu. Quod sequitur ἐκρίνετο δὲ τουτέοισιν, id adducit Gal. lib. 2. de dieb. decret. hunc in modum. ἔκρινε δὲ τουτέοισιν ὡς τὸ πολὺ ἑνδεκαταίοισιν, ἔστι δὲ οἷσιν εἰκοσταίοισιν.

οἷσιν εὐθὺς] Hæc verba in duobus manu scriptis codibus desiderantur, οἷσιν εὐθὺς οὐκ ἐξ ἀρχῆς ἡ φρενῖτις, quo tamen iure non video, vt nec minus suspectus sit Asulanus codex, in quo clausula ista tota desideratur.

H Πλῆθος μὲν οὖν τῶν νοσημάτων ἐγένετο. ἐκ δὲ τῶν καμνόντων ἀπέθνησκον μάλιστα μειράκια. νέοι, ἀκμάζοντες. λεῖοι. ὑ-

Magnus itaque fuit morborum numerus, atque ex ægris præcipuè interibant adolescentes, iuuenes, ætate florentes, quique erant glabro corpore, cute

subalbida, extenso & nigro capillitio, & nigris oculis, ociosè & segniter vitam degentes, voce alta, exili, aspera, balbi, iræ præcipitis & acerbæ, plurimæq; huiusce generis mulieres peribant. At verò hoc in statu ex quatuor maximè signis seruabantur ij quibus aut ex naribus bene sanguis profluxisset; aut vrina multa, in qua quod desidebat copiosum & laudabile erat, per vesicam processisset; quiq; aut per aluum turbulenta, biliosa, tempestiuè demitterent; aut in difficultatem intestinorum delaberentur. Multisq; vsu venit vt non ab vno ex descriptis signis iudicarentur, sed vt plurimi per omnia percurrerent & grauius habere viderentur. Sed hi omnes quib. ista cōtingerent incolumes euaserunt. Mulieribus item & virgunculis euenerunt paulò antè memorata signa omnia. Decernebat autem si quibus aut horum quippiam optimè fieret, aut liberaliter muliebria apparerent, nullaq; (quod sciam) ex his quibus horum quid optimè factum esset, interiit. Philonis namq; filia, cùm liberaliter ex naribus sanguis effluxisset, quòd septimo die intempestiuius cœnasset, mortem obiit.

πολυκηχρῶτες. ἰθύτριχες. μελανότριχες. μελανόφθαλμοι. οἱ εἰκῇ καὶ ἐπὶ τὸ ῥάθυμον βεβιωκότες. ὑψόφωνοι. ἰσχνόφωνοι. τρηχύφωνοι, τραυλοί, ὀργίλοι. γυναῖκες δὲ πλεῖσται ἐκ τούτου τοῦ εἴδεος ἀπέθνησκον. ἐν δὲ τῇ καταστάσει ταύτῃ ἐπὶ σημείων μάλιστα τεσσάρων διεσώζοντο. οἷσι γὰρ ἢ διὰ ῥινῶν αἱμορραγήσαι, ἢ κατὰ κύστιν οὖρα πολλὰ, καὶ πολλὴν ὑπόστασιν καὶ καλὴν ἔχοντα ἔλθοι. ἢ κατὰ κοιλίην ταραχώδεα χολώδεα ἐπικαίρως. ἢ δυσεντερικοὶ γένοιντο. πολλοῖσι δὲ ξυνέπιπτε μὴ ἐφ' ἑνὸς κρίνεσθαι τῶν ὑπογεγραμμένων σημείων, ἀλλὰ διεξιέναι διὰ πάντων τοῖσι πλείστοισι καὶ δοκέειν ἔχειν ὀχληροτέρως. διεσώζοντο δὲ πάντες, οἷσι ταῦτα ξυνέπιπτοι. γυναιξὶ δὲ καὶ παρθένοισι, ξυνέπιπτε μὲν καὶ τὰ ὑπογεγραμμένα σημεῖα πάντα. ᾗσι δὲ ἢ τούτων τι καλῶς γένοιτο, ἢ τὰ γυναικεῖα δαψιλῶς ἐπιφανείη, διὰ τούτων ἐσώζοντο, καὶ ἔκρινε, καὶ οὐδεμίαν οἶδα ἀπολομένην, ᾗσι τούτων τι καλῶς γένοιτο. Φίλωνος γὰρ τῇ θυγατρὶ ἐκ ῥινῶν λάβρον ἐρρύη, ἑβδομαίη δὲ ἐοῦσα ἐδείπνησεν ἀκαιροτέρως, ἀπέθανεν.

νέοι, ἀκμάζοντες] Istud cum codicibus nostris manu scriptis distinximus, & codex vnus Regius peruetustus, itémque alter recentior pro ἀπολειόχροες, λειόχροες, habet, quam videtur lectionem secutus Caluus. Porrò etsi ex his attributionum notis pronam in morbum cuiusque naturam subindicare voluit Hippocrates, in ea tamen eruenda plurimùm laborat Galenus, vt etiam in ambigua admodum lectione, cuinam morbo ista accenseri debeant, non facilè sit iudicare. Quæ etsi quodammodo de calidioribus paulò & humentioribus naturis, febribus ardentibus conflictatis intelligi possunt, in eam tamen partem incumbit Galenus, vt quibusdam naturis quæ difficulter digeruntur, frigidioremq; quodammodo temperiem nactæ sunt, phrenitidas attribuat, quæq; nulla humorum transpiratione, facta sed plurima eorundem in cerebrum vaporatione, huiusmodi morbis tentarentur. In quarum naturarum attributionibus, ea facienda est æstimatio, quę ex partium temperie non facilè de toto corpore sententiam ferat. Quale quiddam est Hippocrati celebratum, vt scripsimus lib. 2. epid.

ἰθύτριχες] ἰθύτριχες sunt qui planum & extensum velutiq; rectum habent capillitium. Sic εὐθείας τρίχας & ἁπλᾶς frigidioris & humentioris naturæ signa facit* Galenus. Quale capillitium frequens est iis qui Belgium incolunt, in quibus hæ fere omnes hîc adscriptæ mollium naturarum notæ visuntur. *in Arte parua.

μελανόφθαλμοι] Oculorum nigredinem humorum exuberantiæ signum esse diximus lib. 2. epid. Pro tenuis enim humoris copia aut impuritate oculi nigricant, aut vbi horum singula adsunt aut omnia, vt scribit Gal. in Arte parua.

οἱ εἰκῇ] Duo Regij codices οἱ εἰκῇ cum impressis legunt. Codex noster & recentiora duo exemplaria, ἡσυχῇ cum Galeno, etsi vtrúque adduxisse videtur Galenus, quæ profectò lectio plausibilior est, eosq; qui in otio & quiete viuunt significat, quales sunt molles & natura mulierosi. Atq; hunc sensum cum interpretibus amplectimur, etsi Caluus εἰκῇ legit. Quo sensu eos qui temerè sinéq; consilio in otio vitā degunt, intelliges, vt planè ἀλογον βίον iudices, & quæ vita desidiosè & segniter effœminatorū ritu traducitur.

ὑψόφωνοι] In his vocis affectionibus quæ cuiusque naturam præseferunt, ὑψόφωνοι dicuntur qui voce sunt sonora & alta præditi, canoram dicit Cicero lib. 2. de nat. deorum, cui fuscam opponit. Quā in repugnantia quædam in acutam & grauem inclinatio esse detegitur, vt quæ canora est & alta acutæ magis conueniat, quæ fusca, graui. Non secus ac candidam vocem fuscæ opposuit † Plinius, eam quàm canoram aut altam dicimus significans, cum scripsit, Venere vox reuocatur cùm è candida declinat in fuscā. Eam enim vocis immutationem quæ in adolescentibus venerem appetentibus sentitur exprimit, quæ dum ex acuta in grauiorem & virilem desinit, fusca quadammodo fit, nec vt prius canora. Quod in dies experimur in huiusmodi pueris symphoniacis, in quibus dum adolescunt, defloruit canorus ille vocis sonus, & ætatis successione inutiles deliciis redduntur. Quod quidem mutationis nomine exprimunt Musici, & Hippocr. τραγίζειν dixit. Hincque palam est sub altæ vocis genere, quam sonoram, candidam, canoram, Gallicè claram & argenteam dicimus, concludi, qualem maximè Phonasci in huiusmodi pueris ad delicias natis exercent. Qualis etiam fere in mulieribus ob naturæ mollitiem esse sentitur. Atq; ea est quæ vocis claritas à Tullio*, & præstantiam quandam partis singularem indicare dicitur. Cæterum exemplar vnum manu scriptum hanc dictionem non legit, cuius nullam etiam facit mentionem Gal. in Commentario. † Cap. 6. lib. 28. *In Academ.

ἰσχνόφωνοι] ἰσχνόφωνοι hîc sumi videntur ij qui gracili, exili, tenui, & leni sunt voce præditi, qualis est in mollibus naturis, quæ in virium firmitudine aliquantulum deficiunt. Sic enim ἰσχνοφώνους λεπτοφώνους explicat Gal. etsi in aliquo differunt. Nam cùm vtriq; calidi natiui defectum arguant, in frigidis naturis facillimè insunt, alteriq; viarum per quas vox efflatur angustiam, alteri instrumentorum vitium significant. Vt non operosum sit duas ἰσχνοφώνων notiones exprimere ex Galeni verbis. Modò enim exili voce & gracili præditos significant, modò etiam eos qui lingua hæsitant, & in balborum genere reponuntur, nec explanatam habent vocum impressionem. Quam in rem multa ex Hippocr. & Aristot. adduximus commentariis nostris in lib. 2. epid. vbi etiam quædam de τραυλοῖς diximus.

τρηχύφωνοι] τρηχύφωνοι asperam vocem habent, cui læuis opponitur, instrumentorúmque voci inseruientium reficcationem autorem habet, vt testatur Galenus in Commentario & Arte parua. Possunt tamen etiam voces asperæ fieri ex humorum in spiritus vias delabentium inæqualitate, quale quid in raucedine ex continua destillatione accidit. Quæ affectio frigidiores naturas, frigido præsertim cœlo, creberrimè tentat.

ὀργίλοι] ὀργίλους ὀξυθύμους interpretatur Galenus, animosisque & fortibus opponit, quòd illi frigidioris naturæ cùm sint, deiecto admodum & demisso sunt animo, hi verò ob calidi copiam, generosam animi indolem retineant, nullóque inani metu consternantur. Atque hac voce iracundi significantur, qui in iram præcipitem & acerbam sunt proni, leuíque de causa impelluntur ob rationis imbecillitatē, quale quid mulierib. contingit, quæ nullo negotio exasperantur. Quod de his etiā dicitur qui nullo habito rei discrimine, promptissimè in irā vertuntur & implacabiliter, cōmouentur. Quos rectissimè Gallicè exacerbari dicimus & per acerbos exprimimus, Græcæ dictionis aliquantulū imitata significatione. Ex quibus satis apparet hîc nō eos ὀξυθύμους dici qui præcipiti impetu in ferocientē iram & vehementē excandescentiā irrūpunt, & ἀθύμοις opponuntur, quæ sunt calidioris cordis notæ, vt copiosius annotauimus com. in lib. 2. epid. vbi etiā hunc locum, & dictionis vim aperuimus, vt nil necesse sit nos hîc esse longiores.

A ... τὸ εἶδος] τὸ εἶδος hîc ad naturam refero & temperiei genus intelligo, vt sit sensus, plurimas mulieres quæ eiusdem essent generis & naturæ, hoc est subfrigidæ difficulterque transpirantis, interiisse. Quod eò lubentius dico, quòd an ad naturæ, an verò ad morborum speciem referatur, valde est ambiguum. Caluus etiam ad speciem, quam formam dicimus, & ex qua naturæ cuiusque indicia sumuntur, respexisse videtur.

οἷσι γὰρ ἦν] Sic legunt veteres codices manu scripti duo cum impressis, οἷσι γὰρ ἦν ἡ διὰ ῥινῶν αἱμορραγῆσαι, non insolenti phrasi vt prius ostendimus. Recentiora, οἷσι γὰρ ἡ διὰ ῥινῶν καλῶς ἠμορράγησαν. Quæ lectio simplex est & ab omnibus interpretibus probata, quamq; ideo secuti sumus.

γίνοιτο] Sic duo exemplaria manu scripta legunt, reliqua simpliciter omninò γίνοιτο. Illud verò magis est poëticum.

διεξιέναι διὰ πάντων] Obscurum est quonam ista referantur, an omnes excretionum species earumque ductus, an verò signa omnia respiciant. Ego cum nonnullis interpretibus ad signa ipsa retuli, quòd omnia præscripta signa percurrissent, omnibusq; excretionum B generibus tentati fuerint. Sic enim non est inelegans phrasis, etsi sæpius in hoc sensu accusandi casum habeat. Quòd si iis vndiquaque & per omnes excrementorum recessus repurgationes processisse intelligas, propter ea quæ sequuntur, quòd grauius haberent, eandem profectò assequeris notionem, quæ quosdam etiam interpretes assensores habet.

γυναιξὶ δὲ] Codices Regij καὶ hîc addunt, quos secuti sumus, etsi recentiores omittunt, & in mulierum genere virgunculas intelligunt, nullo ferè discrimine.

Οἷσιν ἐν πυρετοῖσιν ὀξέσι μᾶλλον καυσώδεσιν, ἀκούσια δάκρυα παραρρεῖ, τούτοισιν ἀπὸ ῥινῶν αἱμορραγίην προσδέχεσθαι, ἢν καὶ τἄλλα μὴ ὀλεθρίως ἔχωσιν. ἐπεὶ τοῖσί γε C φλαύρως ἔχουσιν, οὐχ αἱμορραγίην, ἀλλὰ θάνατον σημαίνει. τὰ παρὰ τὰ ὦτα ἐν πυρετοῖσιν ἐπαιρόμενα μετ' ὀδύνης, ἔστιν οἷσιν ἐκλείποντος τοῦ πυρετοῦ κρισίμως οὔτε καθίστατο, οὔτε ἐξεπύει, τούτοισι διάρροια χολώδεων, ἢ δυσεντερίη, ἢ παχέων οὔρων ὑπόστασις γινομένη λύει, οἷον Ἑρμίππῳ τῷ Κλαζομενίῳ. τὰ δὲ περὶ τὰς κρίσιας ἐξ ὧν καὶ διαγινώσκομεν ἢ ὅμοια ἢ ἀνόμοια, οἷον οἱ δύο ἀδελφεοί. ἤρξαντο ὁ- D μοῦ τὴν αὐτὴν ὥρην. κατέκειντο παρὰ τὸ θέατρον Ἐπιγένεος ἀδελφεοί, τουτέων τῷ πρεσβυτέρῳ, ἔκρινεν ἕκτῃ. τῷ δὲ νεωτέρῳ, ἑβδόμῃ. ὑπέστρεψεν ἀμφοτέροισιν ὁμοῦ τὴν αὐτὴν ὥρην. καὶ διέλιπεν ἡμέρας πέντε. ἐκ δὲ τῆς ὑποστροφῆς, ἐκρίθη ἀμφοτέροισιν ὁμοῦ τὸ ξύμπαν ἑπτακαιδεκαταίοισιν. ἔκρινε δὲ τοῖσι πλείστοισι πέμπτῃ. διέλιπεν ἑβδόμην. ἐκ δὲ τῆς ὑποστροφέων, ἔκρινε πεμπταίοισιν. οἷσι E δὲ ἔκρινεν ἑβδομαίοισι, διέλιπεν ἑβδόμην. ἐκ δὲ τῆς ὑποστροφῆς, ἔκρινε τρίτῃ. οἷσι δὲ ἔκρινεν ἑβδομαίοισι, διαλιπόντας τὴν τρίτην ἔκρινεν ἑβδόμῃ. οἷσι δὲ ἔκρινεν ἑκταίοισι, διαλιπόντας ἕκτην ἐλάμβανε τρίτῃ. οἷσι δὲ ἔλιπε πρώτῃ, ἐλάμβανε καὶ ἔκρινε πρώτῃ, οἷον Εὐαγόντι τῷ Δαϊθάρσεος. οἷσι δὲ ἔκρινεν ϛʹ. διέλιπεν ζʹ. ἐκ δὲ τῆς ὑποστροφῆς, ἔκρινε τετάρτῃ. οἷον τῇ Ἀγλαΐδου θυγατρί. οἱ μὲν F οὖν πλεῖστοι τῶν νοσησάντων, ἐν τῇ καταστάσει ταύτῃ, τούτῳ τῷ τρόπῳ διενόσησαν. καὶ οὐδένα οἶδα τῶν περιγινομένων ὅντινα οὐχ ὑπέστρεψαν, κατὰ λόγον αἱ ὑποστροφαὶ γινόμεναι. καὶ διεσώζοντο πάντες οὓς ἐγὼ οἶδα, οἷσιν αἱ ὑποστροφαί, διὰ τοῦ εἴδεος τούτου γινοίατο. οὐδὲ τῶν διανοσησάντων διὰ τούτου τοῦ τρόπου οὐδενὶ οἶδα ὑποστροφὴν γενομένην πάλιν. ἔθνησκον δὲ ἐν τοῖσι νουσήμασι τούτοισιν οἱ G πλεῖστοι, ἑκταῖοι. οἷον Ἐπαμινώνδας, καὶ Σιληνός, καὶ Φιλίσκος ὁ Ἀνταγόρεω.

Quibus inuitis per febres acutas atq; adeo ardentes lachrymæ effluunt, in his, dum cætera exitialiter non se habeant, sanguinis ex naribus profluuium expectandum est. In his siquidem, qui malè habent, non sanguinis eruptionem, verùm mortem portendunt. Quibus febre iudicatoriè desinente, tumores ad aures in febribus cum dolore suborti, neque conquiescunt, neq; suppurātur, eos, biliosum alui profluuium, aut intestinorum difficultas, aut quod in vrinis crassis subsidet, liberat, quale quid Hermippo Clazomenio euenit. Quod verò ad iudicia attinet, ea, vt satis perspicere licet, aut sunt inter se similia aut dissimilia. Velut in duobus fratribus apparuit, qui ad theatrum Epigenis habitabant, quibus, cùm eadem simul hora morbus cœpisset, ætate profectiori sexto die, iuniori verò septimo decreuit, reuersus vtrique eadem simul hora, dies quinque intermisit, atque ex reuersione vterque simul in totum die decimoseptimo est iudicatione liberatus. Plurimis autem quinto die decreuit, septem intermisit & post reditum die quinto iudicatio facta est. Quibusdam etiam septimo die decreuit, diebus septem intermisit, & ex recidiua die tertio iudicatio facta est. Nonnullis quoque morbus die septimo iudicatus est, cumq; diebus tribus intermisisset, septimo decreuit. Aliquibus die sexto morbus decreuit, atque vbi dies sex intermisisset tribus diebus prehendit, quos etiam vbi vno die reliquisset, altero rursus prehendit & iudicatus est, quemadmodum Euagonti Daipharsis filio contigit. Aliis sexto die decreuit, septem intermisit, & ex repetitione die quarto iudicatus est, quale quid Aglaidæ filiæ vsuuenit. Plurimi igitur eorum qui tunc ægrotarunt hunc habuerunt morbi tenorem, atque haud scio an eorum cuiquam qui superfuerunt ritè factæ morborum reuersiones non recurrerint, omnesq;, quòd sciam, seruabantur quibus hoc recidiuæ genus contigit, neque hoc modo ęgrotantium cuiquam morbum rursus repetiuisse memini. Moriebantur autem plurimi ex his morbis sexto die, velut Epaminondas, Silenus, & Philiscus Antagoræ filius.

ἀκούσια δάκρυα] Oculos inuitus lachrymantes, quos ἀπροαιρέτως δακρύοντας ὀφθαλμοὺς vocat Hip. in Progn. damnat & aph. 52. lib. 4. Plenius verò lib. 6. epid. sect. 1. dum scribit, δάκρυον ἐν τοῖσι ὀξέσι τοῖς φλαύρως ἐχόντων, ἑκόντων μὲν χρηστόν, ἀκόντων δὲ παράρροον κακόν. Qua in sententia spontaneas & inuoluntarias lachrymas optimè circunscribit, huncque locum satis explicat. Quo etiam spectat quod lib. 4. epid. scribitur, οἱ μὲν ἑκόντες δακρύουσιν οὐ κακόν, οἷσι δὲ ἀκουσίως παραρρεῖ, κακόν. Rursusque lib. 6. epid. sect. 8. δάκρυα ἑκόντα, ἄκοντι, πολλά, ὀλίγα, θερμά, ψυχρά, παχέα. Quòd verò ad hunc locum pertinet, in hæmorrhagiæ signis inuoluntarias lachrymas reponit Galen. libr. 1. ad Glauconem his verbis: εἰ δὲ δακρύουσιν ἄκοντες, ἢ μαρμαρυγὰς ὁρᾶν φαντάζοιντο, καὶ τὰς χεῖρας ἐπὶ τὰς ῥῖνας φέροιεν ὡς κνώμενοι, τηνικαῦτα μέν, οὐκέτι μέλ-H λον, ἀλλ' ἤδη ῥέον ὄψει τὸ αἷμα. Idem quoq; lib. 3. κρίσεων illachrymantes oculos in sanguinē profundentibus posuit, eo in loco quē prius adduximus cùm hæmorrhagiæ notas cōfirmaremus, atq; etiā vbi scribit, καὶ ταῦτα δὲ περὶ τὸ δακρύειν ὀφθαλμοὺς, περὶ τὸ μέλαν τῆς ἴριδος, περὶ ῥινὸς αὐτῆς. Vnde satis apparet Gal. inuitas lachrymas hæmorrhagiā significare voluisse, atq; hîc ἀκούσια aut ἀεκούσια legisse, quomodo antiqua omnia exempl. m. s. habent, etsi quidam spontaneas lachrymas posuerint, & ἑκούσια facili lapsu, cum duobus recētioribus

exemplaribus legerint. Iis fortè rationibus innixi, quòd spontaneas lachrymas probet Hippocrates, inuoluntarias autem pessimè detestetur, rationique sit consonum in his optimis signis quæ morborum solutionem adferunt, benè semper ominari. Possunt autem etiam spontè fluere lachrymæ, cùm cerebrum aut caput ipsum humorum acrium vaporationibus tentatum oculos etiam lancinat & illachrymantes facit, idque ex naturæ consilio non temerè, cùm dolor moueatur, quod est κατὰ προαίρεσιν aut ἐκ προαιρέσεως δακρύειν. Ex magna etiam vaporum aut humorum copia in cerebrum sublatorum, potest animalis illa facultas relaxari & aliquantulum hebescere: itaque humorem illum in oculos illabentem & sua sponte fluxilem vel inuita effundere. Vtrunque verò cùm sit lationis humorum in superiores partes signum efficax, non temerè cum cæteris hæmorrhagiam portendit. Huius porro loci meminit Gal. com. 1. in lib. 6. epid. in eius sententiæ quam apposuimus explicatione, vbi ἀέκουσι δάκρυα παραρρεῖ legit, vt mihi videatur retinenda veterum codicum lectio quæ παραρρεῖ non ἀπορρεῖ, vt recentia, habet, quòd in lachrymis hæc sit familiaris Hippocrati phrasis, vt ex superiùs adductis locis satis patet. Meminit quoque com. 3. in progn. cùm scribit, κατὰ δὲ τοῦτον τὸν ἐπιδημιῶν καὶ δακρύειν ἀκουσίως ἔφη τοὺς μέλλοντας αἱμορραγήσειν ἐκ ῥινῶν.

ὅτι οἷσί γε] ἐπεὶ οἷσι γε antiqui codices omnes legunt, quæ lectio mihi magis probatur, quòd redditionem vberiorem faciat. Gal. ὅτι οἷσί γε, vt recentiora duo exemplaria legit.

τὰ παρὰ τὰ ὦτα] Hîc principium sententiæ fecimus ex Galeno cum duobus manu scriptis codicibus antiquissimis, etsi cęteri istud superiori sententiæ iungunt nullo profectu. Atque παρὰ τὰ ὦτα, non περὶ quemadmodum duo recentiora exemplaria habent, retinuimus, quòd sit hæc Hippocrati notissima phrasis. Quidam codices pro ἐν πυρέτοισιν, ἐν πυρετοῖσιν legunt, vt & κατέστασαν pro κατέστη, & ἔλυσε pro λύει, nihil omninò immutato sensu. Sunt autem ista μεταστάσεως τῶν χυμῶν optima signa, cùm decumbente in aluum morborum causa, per idoneos humorum effluxus, abscessus κατ' ἔκρουν natura procurauit, itaque morbum totum deposuit, quod est in tota iudicationum disciplina notissimum.

τὰ δὲ περὶ τὰς κρίσιας] Iudicia inter se comparat eaque recenset, vt ex iis quænam sit inter se similitudo aut dissimilitudo eliciatur. Plærique enim omnes die decimoseptimo, alij etiam vigesimo iudicatione liberati sunt, at non eodem omninò modo. Ex quo apparet in iudicationum doctrina magnam esse dignitatem diei decimiseptimi & vigesimi, vt satis probat ex hoc loco Galenus lib. 2. de diebus decretoriis, qui hunc totum locum fusissimè explicat, vt non opus sit nos hîc esse longiores. Porro exemplar antiquissimum manu scriptum ἐξ ὧν ἐγινώσκομεν εἰ ὅμοια legit, quam lectionem seruauit Galenus. Alterum etiam recentius magis variat. Sic enim habet, τὰ δὲ περὶ τὰς κρίσιας, κατά τι μὲν ὅμοια, κατά τι ἀνόμοια. Quam lectionem quibusdam vsurpatam & annotatam ex lib. de dieb. decret. apparet.

καὶ διέλιπεν ἡμέρας πέντε] Caluus ἀμφοτέροις addidisse videtur, quod magis eum quem mouet scrupulum Galenus, iniicit, cùm in nullis exemplaribus adscriptum reperiatur. Et verò eum omninò eximit exemplar vnum ex nostris quod habet, διέλιπεν ἡμέρας ἓξ μὲν τῷ ἑτέρῳ, τῷ δὲ ἑτέρῳ πέντε. Duo etiam ex nostris codicibus καὶ reticent, vt & Galenus vtrobique.

ἔκρινε δὲ] Duo codices antiquissimi sic legunt, ἔκρινε δὲ τοῖσι πλείστοισιν ἑκταίοισιν, διέλιπεν ἕξ, ἐκ δὲ τῆς ὑποστροφῆς ἔκρινε πεμπταίοισιν. Quam lectionem sequitur Galenus lib. 2. de dieb. decret. atque ita legisse videtur Cornarius. In quo certè diei decimiseptimi dignatio nullo modo est imminuta. Vt parum mihi attendisse videatur Caluus hæc iudicationum exempla ad huiusmodi diei decimiseptimi autoritatem confirmandam ab Hippocrate adduci, quod valdè propriè à Gal. scriptum est lib. de diebus decret. Hîc enim post morbi reuersionem, iudicationem tertio die factam fuisse scribit, non sine mendo. Videtur nanque desultorio quodam modo, ex membro vno in alterum incidisse, atque istud totum omisisse. οἷσι δὲ ἔκρινεν ἑβδομαίοισι, διέλιπεν ἑβδόμην, ἐκ δὲ τῆς ὑποστροφῆς ἔκρινε τρίτῃ. Cuius membri extremum vitiosè superiori coniunxit. Quod certè librarij vitio factum existimo.

οἷσι δὲ ἔκρινεν ἑβδομαίοισι] Hoc membrum sic legit Gal. οἷσι δὲ ἔκρινεν ἑβδομαίοισι, διέλιπεν ἑπτὰ, ἐκ δὲ τῆς ὑποστροφῆς ἔκρινε τριταίους.

οἷσι δὲ ἔκρινεν ἑβδομαίοισι] Hoc membrum quòd ex superiore pendeat atque inuersum videatur, in duobus antiquissimis codicibus desideratur, neque hoc legisse videtur Galenus, vt neque Cornarius. Nos tamen in tanta codicum & interpretum fide nihil immutauimus, & ad diei decimiseptimi autoritatem confirmandam facere existimauimus.

οἷσι δὲ ἔκρινεν ἑκταίοισι] Codex noster manu scriptus antiquissimus alterum hîc membrum adscribit, hoc modo: οἷσι δὲ ἔκρινε πεμπταίοισι, διέλιπεν ἑβδομαίοισι, ἐλάμβανε τριταίους, διέλιπε μίαν, ἐπελάμβανε καὶ ἔκρινε μίαν. Ex quo aliter quosdam die decimoseptimo iudicatos significatur, quos morbus die quinto dimiserat, & interpositis septem diebus, rursus tribus diebus prehenderat, dein vno intermisso, altero iudicatione absoluerat. Quam lectionem secutus est Cornarius & approbat Galen. lib. 2. de dieb. decret. dum scribit: εἶτ' ἐφεξῆς πάλιν, οἷσι δὲ πεμπταίοισι διέλιπεν ἑπτὰ, ἐλάμβανε δὲ τρεῖς, διέλιπε μίαν, ἐπελάμβανε μίαν, ἔκρινε δηλονότι καὶ τούτοις τὸ σύμπαν ἑπτακαιδεκαταίοισι. Nos codicum multitudinem secuti nihil ex receptissima lectione immutauimus, optimæ tamen lectionis admonuimus. Porro codices duo recentiores hîc pro ἔκρινεν, ἔλειπεν scribunt, eodem sensu. Quos enim iudicatione absoluit, eos morbus dimittit. Quod sequitur ἐλάμβανε τρεῖς, aut τριταίους cum quibusdam exemplaribus, cùm de febrium ardentium recursu intelligatur, tribus diebus prehendisse diximus, non tertio, quod cęteri ferè omnes fecere interpretes, vt significetur morbum reuersum per tres dies tenuisse. Atque in eam ferè opinionem me induxit Gal. cùm huius loci meminit his verbis lib. de dieb. decret. καὶ μὲν δὴ καὶ ἄλλους τινὰς ἑκταίους μὲν κριθῆναί φησι, διέλιπε δὲ ἕξ. ἐλάμβανε φησὶ γ, εἶτα διέλιπε α, καὶ ἀνελάμβανε, πλὴν ἴσ αὐτὴν δηλονότι καθ' ἣν καὶ ἔκρινεν. Quod verò in extremo ponitur καὶ ἔκρινε τετάρτῃ, variè etiam legitur. Duo enim antiquissimi codices μίαν pro τετάρτῃ habent, & pro Δαϊθάρσεος ferè omnia exemplaria Δαϊφάρσεος legunt, pro communi & vsitata satis antiquis literarum transmutatione. Certè hoc membrum Caluus cùm disiunxit, non satis attendisse videtur Hipp. & Galeni mentem.

κατὰ λόγον αἱ ὑποστροφαὶ γινόμεναι] Recidiuæ istæ non temerè sed ritè & pro ratione fiebant, quòd cùm prius diminutæ & infidæ essent, morbum alleuare non potuerunt, vt plurimis etiam die sexto exitium attulerint, quod scribit in Commentario Galenus. Sic hoc in statu superiùs paulò dixit Hip. καὶ τούτοισιν οὐδ' αἱ κατὰ λόγον γινόμεναι ὑποστροφαὶ, ὑπέστρεφον.

οὐδὲ τῶν διαπυησάντων] Hunc locum sic legit Galenus lib. 2. de dieb. decr. οὐδὲ τῶν διαπυησάντων οὐδενὶ διὰ τέλους τοῦ χρόνου οἶδα ὑποστροφὰς γινομένας πάλιν, vt istud διὰ τοῦ χρόνου potius ad morborum reuersiones, quàm affectiones referatur. Significat autem nulli omninò post diem decimumseptimum recidiuam contigisse, vt illius diei dignationem corroboret, quod satis explicat Galenus. vt non possim non satis mirari Caluum, qui his omnibus eiusmodi ægrotantibus recidiuas factas fuisse voluerit, quod est præter Hip. & Galeni assensionem.

Quibus tubercula ad aures enascebãtur, ea die vigesimo decernebant. Sedata autem sunt iis omnibus quibus non suppurarunt, ad vesicam tamen sese conuerterunt. Cratistonactæ qui ad Heraclium decumbebat, & Scymni fullonis ancillæ suppurarunt, & perierunt. Nonnullis verò morbus die septimo decreuit, nouem intermisit diebus, reuersus est, & ex recidiua quarto die iudicatus est. Phanocritus qui apud Gnathonem pictorem decumbebat, septimo die iudicatione est absolutus. Sub hyemem verò circa brumale

Οἷσι δὲ τὰ παρὰ τὰ ὦτα γινοίατο, ἔκρινε μὲν εἰκοσταίοισι. κατέσβη δὲ πᾶσι, καὶ οὐκ ἐξεπύησεν, ἀλλ' ἐπὶ κύστιν ἐτράπετο. Κρατιστώνακτι ὃς παρὰ Ἡρακλείῳ, καὶ Σκύμνου τοῦ γναφέως θεραπαίνῃ, ἐξεπύησεν. ἀπέθανον. οἷσι δὲ ἔκρινεν ἑβδομαίοισι, διέλιπεν. ἐνάτῃ ὑπέστρεφεν. ἔκρινεν ἐκ τῆς ὑποστροφῆς. ἔκρινεν ἑβδόμῃ Φανοκρίτῳ, ὃς κατέκειτο παρὰ Γνάθωνι τῷ ζωγράφῳ. ὑπὸ δὲ χειμῶνα περὶ ἡλίου τροπὰς χειμερινὰς καὶ μέχρις

καὶ μέχρι ἰσημερίης, παρέμενον μὲν οἱ καῦσοι καὶ τὰ φρενιτικά. καὶ ἔθνησκον πολλοί. αἱ μέντοι κρίσιες μετέπεσον. καὶ ἔκρινε τοῖσι πλείστοισιν ἐξ ἀρχῆς πεμπταίοισι. διέλιπε τεταρταίοισι, ὑπέστρεψεν. ἐκ δὲ τῆς ὑποστροφῆς, ἔκρινε πεμπταίοισι. τὸ δὲ ξύμπαν τεσσαρεσκαιδεκαταίοισι. ἔκρινε δὲ παιδίοισιν οὕτω τοῖσι πλείστοισιν, ἀτὰρ καὶ πρεσβυτέροισιν. ἔστι δ' οἷσιν ἔκρινεν ἑνδεκαταίοισι, ὑπέστρεφε τεσσαρεσκαιδεκάτῃ. ἔκρινε τελείως εἰκοστῇ. εἰ δέ τινες ἐπερρίγεον περὶ τὴν εἰκοστήν, τουτέοισιν ἔκρινε τεσσαρακοστῇ. ἐπερρίγεον δ' οἱ πλεῖστοι περὶ κρίσιν τὴν ἐξ ἀρχῆς. οἱ δ' ἐπιρριγώσαντες ἐξ ἀρχῆς περὶ κρίσιν. καὶ ἐν τῇσιν ὑποστροφῇσιν ἅμα κρίσει. ἐπερρίγεον δ' ἐλάχιστοι μὲν τοῦ ἦρος, θέρεος πλείους, φθινοπώρου ἔτι πλείους. ὑπὸ δὲ χειμῶνα πολὺ πλεῖστοι. αἱ δ' αἱμορραγίαι ὑπέληγον.

ſolſtitium ad æquinoctium vſque, febres ardentes & phrenitides perdurabant, multiq; peribant. Iudicationes tamen variè ceciderunt, plurimiſq; quinto ab initio die morbus decreuit, quarto intermiſit, repetiit, & ex recidiua quinto die iudicatio facta eſt, omninò diebus quatuordecim. Atq; hunc in modum pueris plurimis. quinetiam natu grandioribus iudicatio facta eſt. Nonnullis verò vndecimo die morbus decreuit, decimo quarto repetiit, perfecteq; vigeſimo iudicatus eſt. Quòd ſi qui vigeſimo nouo inſuper rigore corriperentur, iis quadrageſimo die morbus decreuit. Plærique autem omnes ſub primam iudicationem denuo rigebant. Quinetiam quidam per exordia ſub iudicium ipſum nouo rigore correpti, adhuc in ipſis morborum reuerſionibus vnà cum iudicatione riguerunt. Vere autem rigebāt omninò pauci, æſtate plures, per autumnū adhuc plures, ſub hyemem longè plurimi. At ſanguinis è naribus profluuia ceſſarunt.

οἷσι δὲ περὶ τὰ ὦτα] Iſta quoque ad iudicationis quæ die vigeſimo fit, dignationem & autoritatem pertinent, atque eam in rem à Galeno quoque adducuntur lib. 2. de dieb. decret.

κατέσβη δὲ πᾶσι] Pro κατέσβη, κατέστη leg. codices duo manu ſcripti. quam lectionem ſequitur Galenus lib. de dieb. decret. eodem nimirum ſenſu vt reſtincta eſſe tubercula, hoc eſt ſedata & diſcuſſa intelligas, eorumque vim & feruorem reſediſſe & quodammodo deſeuiſſe. Quo in ſignificato prius de huiuſmodi tuberculis καθίστασθαι expreſſit. Cæterùm omnia ferè exemplaria cum Gal. leg. κατέσβη δὲ πᾶσιν καὶ οὐκ ἐξεπύησεν, ſed nos eam lectionem ſecuti ſumus quæ habet κατέσβη δὲ πᾶσιν οἷς οὐκ ἐξεπύησεν, vt quibus non ſuppuratæ eſſent parotides, eæ ſedarentur & conquieſcerent, intelligerem, quod expreſſit Gal. in Commentario. Atque hanc lectionem ex codice Germanico hauſimus.

Κρατιστώνακτι] Hîc valdè variant exemplaria, nos tamen iſtam vulgatam lectionem ex noſtro codice ſecuti ſumus, Κρατιστώνακτι τῷ παρὰ Ἡρακλείῳ, καὶ Σκύμνου τοῦ χαφέως θεραπαίνῃ ἐξεπύησεν, ἀπέθανον. Pro τῷ παρὰ Ἡρακλείῳ, ὃς παρὰ Ἡρακλεῖ ᾤκει legunt duo codices manu ſcripti cum impreſſis. Nec multum intereſt an pro χαφέως, γναφέως legas, niſi quòd Galenus vbique χαφέως habet, vt nec plurimùm moramur an pictorem, an verò fullonem, aut infectorem intelligas.

οἷσι δὲ ἔκρινεν] Hoc iudicationem die vigeſimo abſolutam & perfectam fuiſſe probat. Quare ex vetuſtiſſimis noſtris exemplaribus, ἔκρινεν ἐκ τῆς ὑποστροφῆς τετάρτῃ legimus, & ex noſtro codice fidiſſimo διέλιπεν ἐννέα pro ἐνάτῃ. Quæ omnia his verbis agnouit Galenus, ἀλλ' ἐφεξῆς πάλιν ἐρεῖ. οἷσι δ' ἔκρινεν ἑβδομαίοισι, διέλιπεν ἐννέα ὑπέστρεψεν, ἔκρινεν ἐκ τῆς ὑποστροφῆς τεταρταίοισι, δηλονότι τὸ σύμπαν εἰκοσταίοισι. Cæterùm quod de Pantacle qui apud Dionyſium habitabat, addit Caluus, eſtque veluti ſententiæ confirmatio Hip. familiariſſima, id etiam in codice vno manu ſcripto legitur.

ἔκρινεν ἑβδόμῃ] Melior eſt lectio quæ habet, οἷσι δ' ἔκρινεν ἑβδομαίοισι, διέλιπεν ἓξ, εἶθ' ὑπέστρεψε, καὶ ἑβδομαίοις ἔκρινεν, οἷον Φαναρίτῳ ὃς κατέκειτο παρὰ γνάθωνι τῷ χαφῇ. Quæ lectio duobus vetuſtiſſimis codicibus Regiis innixa eſt, & à Gal. probatur lib. 2. de dieb. decret. eſtque ab Interpretibus Caluo & Cornario in medium adducta.

ἔκρινε τελείως εἰκοστῇ] Sic peruetuſta omnia exemplaria habent, itaq; hunc locum adducit Gal. lib. 2. de dieb. decret. Recens vnum nec æquè vetus, ἔκρινε πλείως η̄. legit, facili opinor lapſu cum κ̄ ſcribi oporteat, etſi quædam exemplaria impreſſa ὀγδόῃ integrè legūt, & interpres quidam ad decimum octauum diem referat, contra Hipp. & Galen. mentem.

εἰ δέ τινες ἐπερρίγεον] Hîc quoque æqualis cum ſuperiore lapſus eſt. Nam pro περὶ τὴν εἰκοστὴν quę per κ̄ ſignatur, περὶ τὴν η̄ legitur, & in quibuſdam impreſſis περὶ τὰς ὀκτὼ manifeſto mendo. Sic verò Galenus lib. 2. de dieb. decret. εἰ δέ τινες ἐπερρίγεον περὶ τὴν κ̄, τουτέοισιν ἔκρινε τεσσαρακοσταίοισιν.

οἱ δὲ ἐπιρριγώσαντες] Hoc totum οἱ δὲ ἐπιρριγώσαντες ἐξ ἀρχῆς περὶ κρίσιν non legunt duo exemplaria, ſed reliqua ſimul iungunt nullo admodum diſcrimine. Significat autem quibuſdam ſub initia & iudicationem primam nouos adfuiſſe rigores, qui cùm ſolutionem ex ſudoribus ſignificarent, imperfectam tamen reddiderunt. Quinetiam quoſdam circa initia ad iudicationem ipſam, ſed & in ipſis recidiuis, vnà cum iudicatione rigores præhenderunt, ſicque denuo à morbo ſunt abſoluti.

ἐπερρίγεον δὲ ἐλάχιστοι] Duo vetuſtiſſima exemplaria manu ſcripta Regia ἐρρίγεον legunt, communi tamen & ſatis familiari vtriuſq; (notione-

αἱμορραγίαι ὑπέληγον] Pro ὑπέληγον, ὑπέλειπον duo exemplaria habent, eodem ſenſu.

ΤΜΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ.

Τὰ δὲ περὶ τὰ νουσήματα ἐξ ὧν διεγινώσκομεν μαθόντες ἐκ τῆς κοινῆς φύσιος ἁπάντων, καὶ τῆς ἰδίης ἑκάστου, ἐκ τοῦ νουσήματος, ἐκ τοῦ νοσέοντος, ἐκ τῶν προσφερομένων, ἐκ τοῦ προσφέροντος. ἐπὶ τὸ ῥᾷον γὰρ καὶ χαλεπώτερον, ἐκ τούτων. ἐκ τῆς καταστάσιος ὅλης. καὶ κατὰ μέρεα τῶν οὐρανίων καὶ χώρης ἑκάστης. ἐκ τοῦ ἔθεος, ἐκ τῆς διαίτης. ἐκ τῶν ἐπιτηδευμάτων. ἐκ τῆς ἡλικίης ἑκάστου. λόγοισι. τρόποισι. σιγῇ. διανοήμασι. ὕπνοισιν. οὐχ ὕπνοισιν. ἐνυπνίοισι οἵοισι. καὶ ὅτε τιλμοῖσι κνησμοῖσι. δακρύοισιν. ἐκ τῶν παροξυσμῶν. διαχωρήμασιν. οὔροισι. πτυάλοισιν. ἐμέτοισι. καὶ ὅσαι ἐξ οἵων εἰς οἷα διαδοχαὶ νοσημάτων, καὶ ἀποστάσιες ἐπὶ τὸ ὀλέθριον καὶ κρίσιμον. ἱδρώς. ψύξις. ῥῖγος. βήξ. πταρμοί. λυγμοί. πνεύματα. ἐρεύξιες. φῦσαι, σιγώδεες.

SECTIO TERTIA.

Quænam in his quæ ad morbos ſpectant dignotio facienda ſit facilè diſcemus, ex communi omnium & cuiuſque propria natura, ex morbo & ægroto, ex his quæ offeruntur & eo qui offert. Nam & ex his melius vel grauius ſe habent. Præterea ex vniuerſali ac particulari aëris conditione, & regionis cuiuſq;, ex conſuetudine, victus ratione, vitæ genere, ex cuiuſq; ætate, ægri ſermonibus, moribus, ſilētio, imaginationibus, ſomnis, vigiliis, ex inſomniis, quæ qualia & quādo obueniant videndū eſt, vellicationibus, pruritibus, lachrymis, ex acceſſionibus, deiectionibus, vrinis, ſputis, vomitionibus. Videndæ ſunt etiam quæcunque fiunt morborum viciſſitudines, & ex quibus in quos ſuccedāt, & quinam abſceſſus perniciem aut ſolutionē portendant. Sed & ſudor, rigor, perfrictio, tuſſis, ſternutationes, ſingultus, ſpiritus, eructationes, flatus ſilētes,

strepitum cientes, sanguinis eruptiones, ora venarum ex ano sanguinem fundere solita, graeci hæmorrhoidas dicunt. Atq; ex his quæ per hæc contingunt consideranda sunt.

ψοφώδεες, αἱμορραγίαι, αἱμοῤῥοΐδες. ἐκ τούτων καὶ τὰ διὰ τούτων σκεπτέον.

Exhausta præcipua horum librorum materia & quibusdam temporum circunscriptis definitionibus, prænotionis terminos in morbis proponit, quibus velut vniuersalibus scopis præsentium dignotio & futurorum præsensio continetur. Quæ duo sunt in tota Hippocratis disciplina multis nominibus commendata munia, quæque Medici autoritatem constantissimè tuentur & fouent, & ad ægrotorum, quam cuiusque propriam postea facit, recensionem valdè accommodata. Nil enim æquè artem ac Medici dignitatem commendat, quàm in ipsa ægrorum inspectione morbos ipsos ita moderari, vt ne quid eorum quæ obuenerunt, aut etiam eorum quæ impendent, præsensionem tuam fefellisse videatur. Quam ad rem supra his verbis Medicum excitauit. λέγειν τὰ προγενόμενα, γινώσκειν τὰ παρέοντα, προλέγειν τὰ ἐσόμενα, μελετᾷν ταῦτα. Attributiones igitur in morbis plurimas enumerat, ex quibus veluti scopis, affectuum prænotiones, & ægrorum affectiones, dispositiones, & conditiones dignoscere possis, indeque velut morborum transitione facta, ad febrium genera gradum facit. Quarum naturam ita accuratè in animi notione tanquam in vestigio reponit, vt non facilè in tota Hippocr. πραγματείᾳ insigniorem locum febrium explicationi dicatum reperias. At quia in his facilè morbis ex accessionum vicissitudine iudicationis vis & decretoriorum dierum facultas dependet, hîc obiter totius criseos dignitatem ex dierum criticorum recensione moderatur.

τὰ δὲ περὶ τὰ νοσήματα] Sunt hæc συμβουλεύματα & σημειώσεις quædam, ex quibus in morbis prædictionem haurias, quæ Gal. προγνωστικὰ θεωρήματα vocat fusissimeque explicat, vt non admodum nostra opera in his eruendis opus sit, etsi sunt obscuræ & abruptæ quædam rerum agendarum notæ, quales sunt eæ omnes quibus scatent lib. περὶ τροφῆς & περὶ χυμῶν. Similis autem est phrasis superiori τὰ δὲ περὶ τὰς κρίσιας ἐξ ὧν καὶ διαγινώσκομεν ἢ ὅμοια ἢ ἀνόμοια.

ἐκ τῆς κοινῆς φύσιος] Communis rerum natura Medico maximè inspicienda est, nec verò cuiusque propria negligenda. Est enim Medicina communium præceptionum obseruatio quædam, quam ita finiunt (inquit Celsus) vt quasi viam quandam, quam μέθοδον Græci nominant, eorumque quæ in morbis communia sunt contemplatricem esse contendunt. Atque vbi vniuersalium notiones ratione perceptæ sunt, & in singularium exercitatione velut exemplorum approbatione conclusæ, existit mirifica illa medendi via, quam methodon ratione & experientia nixam passim celebrat Galenus. Neque Hercules istud & antiqui Medici nescierunt. Nam & vetustissimus autor Hippocrates dixit mederi oportere & communia & propria intuentem. In quibus certè tota artis fundamenta sunt posita. Ob quæ competit eum qui propria non nouit, communia tantùm intueri debere, eumque qui nosse propria potest, illa quidem non oportere negligere, sed his quoque insistere. Ideoque cùm par scientia sit, vtiliorem tamen medicum esse amicum quàm extraneum, quòd propria cuiusque cognitio in artis exercitatione sit lōgè difficilima. Qua de re plurima habes apud Gal. initio libri apud Glauconem, atque etiam Hippocratem, qui lib. 6. epid. * totius ferè huius doctrinæ capita percenset his verbis: κεφάλαιον ἐν τῆς γενέσιος, καὶ ἀφορμῆς, καὶ πλείστων λόγων, καὶ κατὰ μικρὸν γινωσκομένων συνάγοντα καὶ καταμανθάνοντα, εἰ ὁμοιά ἐστιν ἀλλήλοισιν, καὶ μὴ ὅμοια ἀλλήλοις εἰσίν. ὡς ἐκ τῶν ἀνομοιοτάτων ὁμοιότης γένηται μία, οὕτως ἂν εἴη ὁδὸς, οὕτω καὶ τῶν ὀρθῶς ἐχόντων δοκιμασία, καὶ τῶν μὴ ἐχόντων ἔλεγχος. In qua artis summa, τὴν γένεσιν primam naturæ cuiusque conformationem intelligit, ex qua morborum cognitiones & verò curationes dependent.

* Sect. 3.

ἐπὶ τὸ ῥᾷον γὰρ] Id velut parenthesi inclusum ad oblatos cibos eumque qui offert referri debet, & de ægris intelligi qui pro ciborum qualitate, quantitate, & offerentis occasione quandoque melius, sæpè etiam grauius se gerunt. Cornarius ad affectus ipsos breuiores vel grauiores retulit, motus Galeni verbis & exemplo, quæ profectò nobiscum etiam sentiunt. Cùm enim scribit ῥᾷον ἢ χαλεπώτερον ἐν ταῖς νόσοις ἀκούειν χρὴ, ægros ipsos in morbis melius aut grauius affici sentire quis non videt? Exemplum verò de affectus diuturnitate & longitudine, ad Medici aut eius qui cibos offert accommodationem totum pertinet.

καὶ χώρης] Incertum est an huc κατάστασις referatur, vt regionis formam, vt rei cuiusque, indicet, qualiter accepisse videtur Gal. in Commentario, dū scribit: ἐπειδὴ ψιλῶς λεχθὲν ἄνευ τῆς προσθήκης τὸ τῆς καταστάσεως ὄνομα, τὴν τῆς χώρας ἰδέαν δηλοῦν δύναται τε παντὸς ἄλλου πράγματος. ἀμέλει καὶ συνάπτων ἐρεῖ, ἐκ τῆς καταστάσιος ὅλης τε καὶ κατὰ μέρεα τῶν οὐρανίων, καὶ χώρας ἑκάστης, καὶ τὸ ἔθος. Quidam etiam verba ista, καὶ χώρης ἑκάστης, καὶ τὸ ἔθος, per se accipiunt vt & regio ipsa & consuetudo, non horum forma aut species, prænotionis in morbis scopi sint. Nos tamen Galeni assensionem secuti videmur, & κατάστασιν ad regionem retulimus, consuetudinemq; ipsam per se satis ad futurorum præsensionem & instantium dignotionem facere existimauimus, in eoque exemplarium nostrorum consensum accepimus, & ἐκ τὸ ἔθος legimus, quanquam duo καὶ τὸ ἔθος legunt. Nec video cur istud ἐκ τὸ ἔθος Cornarius omiserit, cùm in omnibus codicibus reperiatur, & à Galeno cæterisque omnibus interpretibus non temerè assumatur.

λόγοις] Sermones ægri diximus ex Galeno, quos consuetudini loquendi accommodatos esse vult, indeque futurorum præsensionem coniici. Sed profectò ad eos sermones quos ex ægris ducimus, indeque morborum causas externas aucupamur, referri potest, dum vel nescientem ægrum extractis sermonibus, velut manu, in causæ cognitionem trahimus. Quo certè illud prognostici ὁκόσα τε παραλείπουσιν οἱ ἀσθενέοντες, retulit Galenus. Possunt & ea referri ad eam quam describit ægrorum œconomiam lib. 6. epid. †Hippocrates his verbis, αἱ ἐς τὴν νοῦσον ἐρωτήσιες, ἃ διηγέεται, οἷα, ὡς ἀποδεκτέον οἱ λόγοι. Hæc enim omnia quæ de ęgris dicuntur si respexeris, eorum naturam morbique speciem facilius didiceris.

† Sect. 2.

τρόποισιν] τρόπους hîc mores ex Galeno diximus, neque enim cùm mores indicent, modos dicere æquum visum est. Sic τρόπους pro animi moribus vt aliàs sæpè, ita vsurpat Hippocrates lib. 6. epid. sect. 6. cùm ex capite partium reliquarum corporis, & mentis, & morum æstimationem facit. τὴν ἀπὸ κεφαλῆς ... φύσιν, ἔπειτα νεύρων, καὶ φλεβῶν, καὶ σαρκῶν, καὶ τῶν ἄλλων χυμῶν. καὶ τῶν ἄνω καὶ τῶν κάτω ..., καὶ γνώμης, καὶ τρόπων. Huius autem dictionis notionem, etsi quadantenus delibatam aliàs tibi exhibuimus, eam tamen omninò affectam in OEconomiam nostram reiicimus.

σιγῇ] Ægri silentium & taciturnitas nōnihil momenti ad futurorum prædictionem facit, dum videmus an secundum naturam sit, an verò præter naturam, indeque morbum ipsum præsentimus. Atque haud scio an huc referri possint toties celebratæ ex Prorrhetico & Coacis in morbis ἀφωνίαι καὶ ἀναυδίαι, quæ pro variis ægritudinum affectionibus diuersa significant. Eodemque pertinet quod in Prorrhetico scriptum est, αἱ ἐν πυρετοῖσιν ἀφωνίαι σπασμώδεα τρόπον ἐξίσαντα σιγῇ, ὀλέθριον. Idem quoque Medicinæ parens Hippocrates lib. de humoribus, in Medici scopis φωνὴν, σιγὴν καὶ γνώμην reponit, & lib. 6. epid.* λόγοι καὶ σιγῆς, longè tamen alia notione meminit, horum quoque apud ægrum rationem haberi oportere contendens, cùm scripsit λόγοις, σιγῇ, ... λόγοις οἷσι λέγει, ἢ μέγα, ἢ πολλοὶ ἀτρεκέες, ἢ πλασοί.

* Sect. 8.

διανοήμασι] Sic lib. περὶ χυμῶν in morborum scopis Medico animaduertendis, ἐνθυμήματα, ὁράματα, ἀκούσματα posuit.

ὕπνοισι] Somnus & vigilia in morborum διαγνώσει multis monimentis testatissimam habet celebritatem, expeditamque habuerunt in Prognosticis & aphorismis tractationem. Lib. περὶ χυμῶν in scopis Medico animaduertendis, atque inter ea attributa quæ aut nocent, aut iuuant, ὕπνον & ἐγρήγορσιν ponit Hippocrates, rursusque ibidem in externis præsidiis ὕπνου & ἀγρυπνίης spectari vult.

ἐνυπνίοισι ὡς] Ægrorum somnia magnum ad morborum dignotionem pondus habent, qualia describit Gal. in Commentario, spectari iubet Hippocr. lib. περὶ χυμῶν his verbis, ἐνύπνια οἷα ἂν ὁρέῃ. Quibus varias eorum formas pro diuerso humorum complexu considerandas indicat, vt inde in morborum cognitionem facilius deuenias. Hîc verò non secus qualia & qua nam sint ægrorum insomnia, sed & quando obueniant, consideranda esse monet Hippocrates, vt fusè satis explicat Galenus. Quæ sanè nos moueruunt vt

A tunt vt exemplaris vetustissimi manu scripti nunquam satis laudatam fidem multisque nominibus iam diu obstrictam, tibi commendarem. Vnicum enim ex omnibus Galeno propius adhæret, cùm legat, ἀυπνίοισι ἢ ὕπνοισι. καὶ ὅτι. Cætera verò omnia, καὶ ὅτι ψηλαφῶσι habeant, vt his verbis non solùm insomniorum qualitatem & varias species, sed & temporis circunscriptionem in iudicium adhibendam censeas. Exemplaria quædam manu scripta pro ἀυπνίοισι ἢ ὕπνοισι, ἀυπνίοισι ὕπνοισι cum Asulano legunt, quæ lectio insomniorum qualitates & formas magis indicat. Et verò insomniorum qualitas ad phrenitidis prædictionem sæpissimè inculcatur ab Hippocrate in Prorrhetico & Cois præsagiis. Et insomnia ipsa non solùm morbosi corporis conditionem, sed & salubris statum & temperiem indicant. Quod docet Hipp. eo lib. quem de Insomniis conscripsit.

ψηλαφῶσι] ψηλαφοὺς vocat euulsiones quas factitant qui floccos legunt & pilos è vestibus euellunt, fimbriásve diducunt, vel in adiuncto pariete si qua minuta eminent, carpunt, imaginatione in ægris læsa, quod in febre & acuto morbo, vel insania, pulmonísve dolore vel capitis contingit ἀποκαρφολογεῖν κροκιδίζειν, ἢ κροκίδας ἀπὸ τῶν ἱματίων ἀποτίλλειν, ἢ ψηλαφᾷν dicit Hippocr. Sunt & ψηλαφοὶ

B vellicationes aut lancinationes partium pus aut aliquam humorum acrimoniam continentium, indeque dolentium, ex quarum qualitatibus atq; attributis materiæ naturam morbique genus facilè coniicias: Aut certè, vt in instrumento medico, ea tanquam partium syderatarum aut torpentium actionum excitamenta & subsidia proponuntur. Quemadmodum in lethargicorum & veternosorum expergefactionibus ψηλαφοὺς καὶ κνησμοὺς adhibet Aretæus. Quem in sensum etiam, vt inter scopos medicos, δακρύων, κνησμῶν, ψηλαφῶν, meminit lib. περὶ χυμῶν Hippocrates.

ἐκ τῶν παροξυσμῶν] Ex accessionum quæ in morborum circuitionibus fiunt inter se commissione, totius morbi κατάστασις & ἰδέα, eiusque veluti decursus cognosci potest, vt scribit lib. 2. epid. Hippoc. alia profectò disciplinæ ratione quàm in aphorismis docuerit. Quinetiam ex eorum quæ in toto morborum decursu apparent significatione, atque ex his quæ successu quodam in morbis natura molitur, morbi genus constituitur, dum breuem aut longiorem morbum, securum aut ambiguum, certa salutis aut perniciei indicia, signorum disciplina subministrat. In quibus meritò reponuntur benigna illa naturæ munia quæ πρήγματα vocat

C Hippocrates, *circa quæ sedulò allaborat vt in his facultatum suarum omnium indulgétiam depromat, & proposita excretionum coctione certam spem & futuram solutionem promittat. Quo in genere enumerantur deiectiones, vrinæ, & sputa, quorum hîc ritè atque ordine meminit. Hac autem de re tota plura scripsimus lib. 2. epid.

* *lib. 2. epid. sect. 1.*

καὶ ὅσαι ἐξ οἵων] Morborum successiones, vicissitudines & exceptiones inspiciendas consulit, vt faciliùs de toto morborum exitu existimes. Cùm enim ex humorum μεταστάσει & transpositu pendeant, solutionum quasdam vices gerunt, & ἀποστάσεων ratione censentur, siquidem velut quodam humorum secessu deposita materia morbum alleuat, suntque ἀποστάσιες Hippocrati τῶν νοσημάτων μεταπτώσιες. Sic prius scripsit ἐν ὀλίγοισιν ἐξ ἄλλων πυρετῶν καὶ νουσημάτων ἀποστάσιες εἰς τεταρταίους ἐγένοντο. Rursúsque καὶ πλείους ἐρρύσατο τῶν ὄντων ἐπὶ τοῖσι μεγίστοισι κινδύνοισιν, ὅσοισιν ἐπὶ τὰ στραγγουριώδεα ἐτράπετο, καὶ ἐς ταῦτα ἀποστάσιες ἐγίνοντο. Quo in solutionum febrium assiduarum genere

D dysenterias, tinesmos, lienterias, alui fluxus, exanthemata plurima & aurium tubercula reposuit. Quarum omnium affectionum ratio pro morbi depulsione Medico habenda est, quandoquidem humoris morbosi decubitus, velut per quædam naturæ effugia priorem morbum deponit, & ad reliquias propulsandas stato quodam ordine spem facit optimam. Quod in varicibus & hæmorrhoidum ac fistularum fluxu videre licet, eamque morborum successionem velut in excretionum genere spectandam præcipit his verbis Hippocrates lib. 6. epid. [1] καὶ ὅσαι ἄλλαι ἀποστάσιες, οἷον σύριγγες, ἑτέρων ἄκος. Idemque σκέψις μὲν ἐφ' οἷσι γινόμενα ῥύεται, τούτων προσγινόμενα κωλύει. Rursus etiam ἄλλου τόπου τόποι δεξάμενοι ἢ πόνω, ἢ βάρει, ἢ ἄλλῳ τινὶ ῥύονται, ἢ ἄλλοισιν αἱ κοινωνίαι. Quod etiam velut in tota medendi arte consideratione dignissimum repetit lib. περὶ χυμῶν. Et verò hoc ipsum excretionis genus quod per morborum vicissitudines fit, ita explicat Gal. Comment. 3. in lib. 6. epid. ἐξ ἄλλων τόπων εἰς ἄλλους διαδοχαὶ γίνονται νοσημάτων, κατὰ μετάστασιν τῶν ποιούντων αὐτὰ χυμῶν, ἢ τοι διὰ πόνον τινὰ τὸ μέρος εἰς ὃ μεθιστάμενοι κατασκήπτουσιν, ἢ διὰ τὸ σφῶν αὐτῶν βάρος, ἢ δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν, οἷον φάρμακον ἐρεθίζον δριμὺ, καὶ θάλψιν, ἢ τινὰ θερμασίαν ἔξωθεν προσγινομένην. ἀλλὰ καὶ διὰ κοινωνίαν τῆς φύσεως τῶν μορίων γίνονται μεταστάσεις. ἴσχει γοῦν οἰδήσας ἀπὸ βηχίων, ὑπόμνημα κοινωνίας ἥ δέ τι μαζοῖς, γονῆς, φωνῆς. Quem in sensum cùm plurima ex Hip. mẽte scripserimus lib. 2. epid. nil est opus nos hîc esse longio-

E res. Sunt & quædam morborum succedendi vices & series, quando morbi ipsi in aliud genus transeunt, veteresque querelas nouis pœnis dependent, salúsque ipsa leuiore ferè damno redimitur. Quod vt in solutionum genere maximè Medico est vidẽdum. Sic quartana à morbo comitiali vindicat, lippitudinem alui profluuium soluit, & lienosis tormina bono sunt, & insaniam varices vel hæmorrhoides soluunt, & cætera id genus quæ in melius commutantur, qualia sunt in [2] Hippocr. doctrina plurima. Atque hanc ipsam morborum commutationem, vt quæ spem tollendi morbi faciat, his verbis commendat Hippocrat. lib. 6. epid. αἱ δ' οἵων αἱ νοῦσοι. Quibus τὰς τῶν νοσημάτων διαδοχὰς videndas intelligit, idque sic præcipit Galenus Com. 6. in libr. 6. epid. αἱ δ' οἵων νόσων οἷαι νοῦσοι γίνονται, καλὸν ἐπίστασθαι. προσγινόμεναι γὰρ δεῖ ἰοῦσι, ὥσπερ γὰρ ὁ τεταρταῖος ἐπιληψίαν ἰᾶται, καὶ πυρετὸς ὅστις σὺν σπασμὸν, ἢ καὶ κατάρρουν καὶ ἄσθμα, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὀφθαλμίαι μὲν διάρροια, λειεντερία δὲ ὀξυρεγμία, καὶ πλευρίτις περιπνευμονίαν, λήθαργον φρενίτις. ἔμπαλιν δὲ οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ φρενίτις μὲν εἰς λήθαργον. πλευρίτις δὲ εἰς περιπνευμονίαν μεταπίπτει. καὶ μὴν καὶ μελαγχολίαν αἱμορροΐς ὤφθη πολλάκις ἀρχομένην γε κωλύουσα, καὶ ἤδη γεγενημένην ἰασαμένη, καὶ σπλῆνα σκιρρούμενον, ἀλλὰ καὶ οἱ κιρσοὶ τὰ αὐτὰ ταῦτα θεραπεύουσι, τὰ δάγχας τε καὶ ἀρθρίτιδας. Potest & hic locus accipi de iis quæ

F propriè τὰ ἐπιγινόμενα dicuntur, quæ sunt superuenientium nouorum morborum accessiones quædam, tot Hippocratis decretis confixæ ac damnatæ, præcipuè verò toto lib. aph 7. (qui & quibusdam hoc nomine περὶ τῶν ἐπιγινομένων inscribitur [3]) velut si lateris morbo pulmonis inflammatio superueniat, aut si pulmonis inflammationem phrenitis comitetur, aut si cruentum sputum purulentum deueniat, indeque tabes, alui fluor, aut capillorum defluuium consequatur. Ex quibus omnibus noua veluti alterius morbi accessione pernicies accersitur, licetq; de morbi successu æstimationem facere. Malim tamen cum Galeno ea omnia ad eam morborum transmutationem referri quæ solutionem quandam præ se fert, & naturæ benignitate aliò morbum ablegat, nec temerè in abiectas corporis partes velut publicam sentinam ac effluuia quædam deponit. Solennis verò est Hippocrati phrasis cùm mutationes ipsas earúmve causas inspiciendas monet, οἷα ἐξ οἵων dicere. Sic lib. περὶ χυμῶν, αἱ μεταβολαὶ ἐξ οἵων εἰς οἷα, & lib. 6. epid. [4] μεταβολαὶ ἐξ οἵων οἵως ἔχουσι. & μεταβολαὶ τούτων οἷα ἐξ οἵων ὡς ἔχει. Rursúsque μεταβολὴ διὰ οἷα, ἐξ οἵων, ἐς οἷα ἔχει. Porro manu scripti codices duo antiquissimi καὶ ὅσαι ἐξ οἵων διαδοχαὶ νοσημάτων leg. quam lectionem sequitur Asulanum exemplar.

G
[1] *Sect. 3.* [2] *aph. 17. l. 6. aph. 48. l. 6. aph. 21. lib. 6.*
[3] *aph. 11. l. 7. aph. 2. l. 7.* [4] *Sect. 8.*

καὶ ἀποστάσιες] πεπασμοὺς τῶν ἀπιόντων πάντας πανταχόθεν ἐπικαίρους, ἢ καλὰς καὶ κρισίμους ἀποστάσιας σκοπέεσθαι, supra præcepit Hippocrates, quod ex his ipsis integra pendeat morbi æstimatio, liceatque velut ex celebratissima signorum disciplina salutem aut perniciem præsentire. Coctio enim quæ vi naturæ in morbis perficitur, deposito per excretionem aut abscessum onere, securitatem pollicetur. ἴσως γὰρ πεπασμὸς καὶ κρίσις ἅμα καὶ ἀπόστασις, vt scribit Hipp. lib. 6. epid. [5] Ad futuram igitur in morbis præsensionem, vtque de toto successu facilius æstimes, σημειώσεως disciplina plurimùm confert, ex qua solutionum genera cùm hauseris, possis de excretionum & abscessuum dignitate aut temeritate sententiam ferre. Atque in eo solutionum genere quod per humorum transmissionem & abscessum fieri dicitur, statæ quædam sunt leges, ex quibus indignitas aut etiam commendatio petenda est, à quibus quò longius

H absunt eò præsentius exitium decernunt. Quæ quia per totam Hippocratis πραγματείαν fusissimè sparsæ, à Galeno in κρίσεων disciplina contractæ sunt, hinc petendas esse existimo. Abscessus autem ij facilè iudicationem aut solutionem portendunt, qui suæ bonitatis notis constant, quales his verbis descripsit libr. 2. epidemiorum. † Hippocrates. χρησταὶ δὲ αἱ κάτω τῆς νόσου, οἷον κιρσοὶ, ὀσφύος βάρια ἐκ τῶν ἄνω. ἄρισται δὲ μάλιστα αἱ κάτω, καὶ αἱ κατωτάτω κοιλίης, καὶ αἱ προσωτάτω ἀπὸ τῆς νόσου, καὶ αἱ κατ' ἔκρουν. Quam in rem scripta

etiam sunt plurima lib. 6. epid. * & nos ipsi totum negotium pluribus confecimus com. nostro in lib. 2. epid. Cæterùm non mihi videtur assecutus hunc locum Caluus, cùm omnia simul iungat & confundat. ‘ Sect. 3. † Sect. 1. * Sect. 2. A

ἱδρῶς, ῥίγος] Sunt & ista in solutionum generibus quæ & signa & causas complectuntur, plurimùmque ad morborum cognitionem & prænotionem conferunt, & ad κρίσεων disciplinam referuntur, sparsamque per omnia suam habent tractationem. Videndi sunt igitur qui in morbis excitantur rigores, qui vt plurimùm morbosi sunt, nonnunquam tamen rite & ordine concepti magnam solutionis spem præbent & per sudores morbum deponunt, qui vt variè contingunt, ita non vnam habent affectionem, & in bonorum & malorum genus cadunt.

ψύξις] ψύξει θάλψιν opponit Hippocrates lib. περὶ χυμῶν, atque vtrunque in medicis scopis bis reponit. At vt refrigeratio in ægris, sic & calor ipse spectandus est, & vt in disciplinis, oppositorum vnum alterius notionem facit, quod etiam Hippocrati solenne est. Potest verò refrigeratio ipsa in febribus spectari, potest & ad rigores aut etiam sudores referri qui in ipsis contingunt, quandoque etiam ad totius corporis in morbo affectionem, sicque ex calidi & frigidi attributionibus, multis Hippocratis decretis, morbis ipsis aut salus aut pernicies est appensa. B

βήξ, πταρμοί] Quæ ferè sequuntur vt in spirituum aut flatuum genere reponenda sunt, ita ea excrementorum promotionem indicant, quæ est ad morborum cognitionem certissima via. Hinc enim tota illa ægrorum dispensatio pendet, & ad sanitatem inducendam tutissimus fit aditus. Atque horum ferè omnium his verbis meminit lib. περὶ χυμῶν. παίδευσις ἐμέτου. κάτω δὲ ἐξόδου, ἢ πτύαλου, μύξης, βηχὸς, ἐρεύξιος. λυγμοῦ. φύσης. οὔρου. πταρμοῦ. δακρύων. κνησμῶν. τιλμῶν. Hucque mihi commodissimè referri videtur sententia lib. 6. epid. * quæ ferè horum omnium aptè instructam habet informationem. τὰς ἐφόδους αἱ ἐσμυῶνται, αἱ ῥῖνας καὶ τὰς ἄλλας ὧν δεῖ, καὶ ὡς δεῖ, οἷα, καὶ ὅτι, καὶ ὅτε, καὶ ὅσον δεῖ. οἱ ἱδρῶτες καὶ τ' ἄλλα δὴ πάντα. * Sect. 2.

ἐρεύξιες] Huc pertinet quod scribitur lib. 6. epid. † καὶ ὅτι ἡ ἔρευξις λυσιτελέει, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. Sunt enim vt in flatuum genere considerādi ructus, & verò quandoque quā oportet, mouendi. Quid autem ἔρευξις significet scribit Gal. Com. 2. in lib. 6. epid. his verbis: ἔνιοι δὲ καὶ τὰς κενώσεις τὰς φυσώδεις πνεύματος ὁπόθεν ἂν γίνονται, καὶ ὁπωσοῦν ἔρευξιν αὐτὴν ὠνομακέναι φασί. καθ' οὓς καὶ βήξ, καὶ πταρμὸς, καὶ λύγξ, καὶ φῦσα διὰ ἕδρας ἐκκρινομένη, καὶ αἱ καθ' ὅλου τοῦ σώματος διαπνοαὶ τοῦ πνεύματος ἐρεύξεις κληθήσονται. τινὲς δὲ καὶ πᾶσαν ἔκκρισιν ὄνομα ταῦτ' φασὶ ἐρεύξεις, οὐ μόνον ἐὰν πνεύματος, ἀλλὰ καὶ τινῶν ὑγρῶν ᾖ, τὴν τοῦ ποιητοῦ λέξιν ἐπαγόμενοι μαρτύριον, ἔνθα φησὶν, ἐρευγομένης ἁλὸς ἔξω. μοχθηρὰν ἐξὸν ἐξηγήσεως ... ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ ἀπαιτίως εἰρημένα κατά τινα τρόπον ποιητικὸν, ἐὰν ὡς κυρίως λελεγμένα τις ἐξηγεῖται, διαστρέφει δηλώσεται καὶ τὰ σαφῶς ἡρμηνευμένα πάντα. C

Vtitur autem hac dictione Hippocrates lib. περὶ χυμῶν eo loco quem superius adduximus. & lib. 2. epid.* cùm scribit: ἔτι οἷσι ... ὁκοῖα τὰ σημεῖα, καὶ πλείω, ἢ μείω γινόμενα, χασμὴ, βήξ, πταρμοὶ, σκορδίνημα, ἔρευξις, φῦσα. πάντα τὰ τοιαῦτα διαφθείρουσιν. Quibus ex locis ἔρευξιν quamcunque flatus ex corpore eductionem, propriè autem & enixè ructum & eructationem significare intelligas. Porro hoc in loco Caluus præter nostros omnes codices redundat. Post πνεύματα nanque anhelationem & nauseam posuit, cùm nihil tale in nostris exemplaribus reperiatur. Atque haud scio an vnum ad πνεύματα, alterum ad ἐρεύξιας referat.

† Sect. 2. * Sect. 3.

φῦσαι σιγώδεες] In flatuum genere qui per ventrem permeant, quidam silentes & sine strepitu, quidam etiam cum sono & strepitu erumpunt, ex hisque quædam salubritatis in morbis denunciatio sumitur. Nam qui sine vlla strepitus significatione prodeunt, humorum concoctionem, humidamq; naturam flatuum materiam, à calore superatam esse indicant, non secus ac in cruditate ipsa flatus emitti nequeunt, sed in ventre & intestinis circunuoluuntur. Qui verò cum sono erumpunt, etsi à silentibus magno interuallo relinquuntur, robur tamen naturæ præseferunt, & pro sonorum varietate multiplicem habent naturam. Qua de re scribit Gal. lib. 3. de symptomatum causis. Ad eam igitur quæ fit in morbis prædictionem conferunt plurimùm φῦσαι σιγώδεες hoc est ἄνευ ψόφου ἢ πορδήσιος διεληθοῦσαι, vt loquitur Hippocrates, aut ἄψοφοι, vt scribit Gal. Inde nanque caloris benignitate tenuata materia & euicta iudicatur. Quod his verbis monuit in Progn. Hippocr. φῦσαν δὲ ἄνευ ψόφου καὶ πορδήσιος διεξιέναι, ἄριστον. κρέσσον δὲ καὶ σὺν ψόφῳ διελθεῖν ἢ αὐτοῦ εἰλέεσθαι. At verò inter flatus strepentes maximè sunt ab Hippocr. celebrati murmurilli qui βορβορυγμοὶ dicuntur. Vnde ὑποχόνδρια μετέωρα διαβορβορύζοντα Hippocrates vocat aph. 64. lib. 5. & 73. lib. 4. τὰ ἐμπεφυσημένα καὶ φυσώδη. fiunt autem à flatibus per angustum in humida natura conuolutis & à calore exagitatis, sæpiusque cum humentibus deiectionibus prouoluuntur. Id satis Hip. verba testantur aph. 73. lib. 4. ὁκόσοισιν ὑποχόνδρια μετέωρα διαβορβορύζοντα, ὀσφύος ἀλγήματος ἐπιγενομένου, αἱ κοιλίαι τούτοισι καθυγραίνονται, ἢν μὴ φῦσαι καταρραγέωσιν, ἢ οὔρου πλῆθος ἐπέλθῃ. Quod repetit in Progn. his verbis: εἰ δὲ ἐν τοῖς ὑποχονδρίοισι πόνοι τε καὶ τὰ κυρτώματα, ἢν ᾖ νεαρὰ καὶ μὴ σὺν φλεγμονῇ, λύει βορβορυγμὸς ἐγγενόμενος ἐν τῷ ὑποχονδρίῳ, καὶ μάλιστα μὲν διεξιὼν σὺν κόπρῳ τε καὶ οὔρῳ καὶ φύσῃ. εἰ δὲ μὴ καὶ αὐτὸς διαπεραιωθείς. ὠφελέει δὲ καὶ ὑποκαταβὰς ἐς τὰ κάτω χωρία. Porrò quòd ad Hippocratis literam attinet exemplaria duo manu scripta, recentiora tamen, post ψοφώδεες, χολώδεες addunt. Quam lectionem impressi quidam codices retinent, ita tamen vt suspectam faciant, eamque secutus est Caluus. Sed nos eam ex melioribus exemplaribus superuacaneam existimantes, prorsus reiecimus. D E

αἱμορραγίαι] Sanguinis eruptiones quæ pro morbi dignitate leuant semper commendandæ sunt, quæ verò deficiunt infraque subsistunt, nec stato excretionum criticarum ordine fiunt, meritò damnantur. Videndæ igitur sunt sanguinis refusiones quando in morbis bono sunt, aut quando perniciem afferunt. Quod copiosius scripsimus nostris in lib. 2. epid. Commentariis. Non minor etiam est hæmorrhoidum ratio. Nam & ipsæ quandoque à multis vitiis vindicant, si rite atque ordine procedant. Est vbi earum vsus atque assuefactio periculi plena sit, atq; vtranque periculosam habeat immoderationem, & hydropem plærunque aduehat, vt scribit Gal. Com. in aph. 25. lib. 4. Atque hanc hæmorrhoidum securitatem aut fraudem rectè videndam Medico proponit his verbis Hipp. lib. 6. epid. * quæ repetit lib. περὶ χυμῶν. οἱ αἱμορροΐδας ἔχοντες οὔτε πλευρίτιδι, οὔτε περιπλευμονίῃ, οὔτε φαγεδαίνῃ, οὔτε δοθιῆσιν, οὔτε τερμίνθοισιν, ἴσως δὲ οὐδὲ λέπρῃσιν, ἴσως δὲ οὐδὲ ἄλλοισιν, ἰηθέντες γε μὴν ἀκαίρως συχνοὶ, τοῖσι τοιούτοισιν οὐ βραδέως ἥλωσαν, καὶ ὀλέθρια οὕτως. F

ἐκ τούτων] Duo exemplaria antiquissima manu exarata ἐκ τούτων δὲ habent, reliqua cum impressis consentiunt. * Sect. 3.

Febrium hæ quidem sunt cōtinuæ, hæ verò interdiu prehendunt, noctu intermittunt, aut noctu prehendunt, interdiu intermittunt. Sunt & semitertianæ, tertianæ, quartanæ, quintanæ, septimanæ & nonanæ. In febre autem continua morbi sunt valdè præcipites, maximi & grauissimi, præcipueque lethales. At omnium est tutissima quartana, placidissima & lōgissima. Non enim solùm per se ipsa talis est, verùm etiam ab aliis magnis morbis vindicat. In ea verò quæ semitertiana dicitur, tum morbi acuti accidunt, tum etiam præter cæteras ista præcipuè lethalis est. Quin etiam tabes & quicunque alij morbi longi affligunt, in hac potissimùm detinēt. Nocturna non admodum lethalis est, longa tamen. Diurna longior, nonnullis

Πυρετοί. οἱ μὲν ξυνεχέες. οἱ δὲ ἡμέρην ἔχουσι, νύκτα διαλείπουσι. νύκτα ἔχουσιν, ἡμέρην διαλείπουσιν. ἡμιτριταῖοι. τριταῖοι. τεταρταῖοι. πεμπταῖοι. ἑβδομαῖοι. ἐναταῖοι. εἰσὶ δὲ ὀξύτατοι μὲν καὶ μέγισται καὶ χαλεπώτατοι νοῦσοι, καὶ θανατωδέσταται, ἐν τῷ ξυνεχεῖ πυρετῷ. ἀσφαλέστατος δὲ πάντων, καὶ ῥήϊστος καὶ μακρότατος ὁ τεταρταῖος. οὐ γὰρ μόνον αὐτὸς ἀφ' ἑωυτοῦ τοιοῦτός ἐστιν, ἀλλὰ καὶ νοσημάτων μεγάλων ἄλλων ῥύεται, ἐν δὲ τῷ ἡμιτριταίῳ καλεομένῳ, ξυμπίπτει μὲν καὶ ὀξέα νοσήματα γίνεσθαι. καὶ ἔστι τῶν λοιπῶν οὗτος θανατωδέστατος. ἀτὰρ καὶ φθινώδεες, καὶ ὅσα ἄλλα μακρότερα νοσήματα νοσέουσιν, ἐπὶ τούτῳ μάλιστα νοσέουσι. νυκτερινὸς οὐ λίην θανατώδης. μακρὸς δὲ, ἡμερινὸς μακρότερος. ἐνίοισι δὲ ἤδη G

A δὲ οἷσι ῥέπει καὶ ἐπὶ τὸ φθινῶδες. ἑβδομαῖος μακρὸς οὐ θανατώδης. ἐναταῖος μακρότερος. καὶ οὐ θανατώδης.

autē ad tabem vergit. Septimana longa est, non tamen lethalis. Nonana hac adhuc longior, sed non lethalis.

πυρετοὶ] Hæ febrium differentiæ ab accidente remoto sumptæ sunt. Sed profectò hîc continuarū nomine continentes (quæ σύνοχοι dicuntur) continentur, quemadmodum apud Gal. lib. 2.' de diff. feb. ex veterum disciplina satis constat. Sunt enim huiusmodi distincta recentiorum inuentu nomina. At verò ambiguum videtur cùm hîc de continuis agat, an eam analogiam quam cum intermittentibus habent exprimat, an verò solis intermittentibus locum det. Febres nanque quæ diu præhendunt, noctu desinunt, aut noctu vexant, die remittunt, continuas quotidianis finitimas, & ad earum instar accessiones facientes subaudire possumus, quæ non integritatem sed inclinationem aut remissionem febrilem tantùm sentiunt, quas καθημερινοὺς aut μεθημερινοὺς recentioribus vocari scribit Gal. De his nanq; verbum διαλείπειν efferri testatur Gal. quæ effatu dignam particulariū accessionum inclinatio-
B nem & mutationem faciunt, iisq; intermittentium nomen, non his solùm quæ ad integritatem desinūt, ex veterum instituto accommodat. Sic & tertianæ finitimam cōtinuam, per tertianam, atq; etiam eam quæ quarto quoq; die ad instar quartanæ insultus habet, nec ad integritatem desinit, per quartanam intelligere possumus. Quæ sunt omnes cōtinuarum febriū formæ vt satis patet ex Gal. lib. 2. de diff. febr. & lib. 2. κρίσ.* Atq; hunc ipsum locum continuis attribui satis indicant difficilima Galen. verba per totum Commentarium fusa, quæ breuitatis causa omittimus, præcipueq; ἀσαφὴς illa interpretationis species quæ in fine Commentarij posita hanc veterum codicum lectionem agnoscit. πυρετοὶ συνεχέες, ἡμέρην ἔχουσι, νύκτα διαλείπουσι, νύκτα ἔχουσιν, ἡμέραν διαλείπουσιν. Vt ne addam semitertianarum mentionem, quę ne vix quidem nisi in continuis consistere possunt. Est quoq; admodum vero simile ista de intermittentibus febribus dici, ac per eas febres quæ noctu vexant, die remittunt, aut interdiu præhendūt, noctu desinūt, quotidianas intelligi, quæ ἀμφημερινοὶ πυρετοὶ & lib. 3. epid. νυκτερινοὶ ab ipso accidente dicuntur. διττῆς γὰρ οὔσης αὐτῶν διαφορᾶς, καθόσον οἱ μὲν ἐν ἡμέρᾳ παροξύνουσιν, οἱ δὲ ἐν νυκτί, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὰς προσηγορίας ἐντεῦθεν ἐπικτῶνται διαφόρους, ὁ Ἱπποκράτης τὸ τότε πλεοναζόντων ἐμνημόνευσε νυκτερινῶν αὐτῶν.
C Quod scribit Gal. Com. 3. in lib. 3. epid. Quòd verò quintanæ, septimanæ & nonariæ febrium circuitiones ab Hippocr. numerantur, eæ profectò fama magis & tanti parentis authoritate, quàm reapse sunt cognitæ: licetq; Gal. quintanis circuitibus ambiguam fidem facere videatur, eos tamen de sede constantiæ deiicit, & raritate obseruationis à disciplinis reiicit. Sed & longè apertiùs his omnib. circuitibus fidē abrogat Gal. Com. 3. in lib. 3. ep. itaq; suspectos facit, vt hîc insertos putet. Eius verba sunt, ἀναμνησθῶμεν οὖν ὅτι καὶ κατὰ τὸ πρῶτον τῶν ἐπιδημιῶν καὶ κατὰ τὸ δεύτερον, ἀρρώστων τε πολλῶν μνημονεύσας ἰδίᾳ, καὶ καταστάσεις ὅλας διηγησάμενος, οὐδαμόθι πεμπταῖον ἢ ἑβδομαῖον, ἢ δηλονότι ἄλλον τινὰ πολυήμερον ἔγραψε πυρετόν. ὥσπερ οὐδ' ἐν τῷ τρίτῳ τῶν ἐπιδημιῶν, οὔτ' ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, οὔτ' ἐν τοῖς ἐφεξῆς, ἄχρι τέλους. ἐκ τούτων ὑπέρχεταί μοι περὶ τῶν ἐν τῷ πρώτῳ τῶν ἐπιδημιῶν εἰρημένων ὑποπτεύειν, ὥσπερ παραγεγραμμένων, ἐν οἷς βούλεται καὶ ἄλλους τινὰς εἶναι πολυημεροτέρους τοῦ τεταρταίου πυρετοῦ. Idē quoq; lib. 1.† de differ. feb. vltra quintanam vix vllam febrem agnoscit, dum scribit: εἰ δέ γε καὶ δυοῖν ἡμέραιν καὶ νυξὶν ἡ εἰρημένη περίοδος ἐγένετο, παράδειγμα μὲν οὔτε τριταίου πυρετοῦ, καὶ μέν γε καὶ εἰ τρισί, τεταρταίου, καὶ εἰ τέτταρσι πεμπταίου, ὥσπερ γε πεμπταῖος ὡς ἐπὶ πυρετός. ἐγὼ μὲν γὰρ οὔπω σαφῶς εἶδον οὔτε ταύτην τὴν περίοδον, οὔτ' ἄλλην τινὰ ἐξωτέρω τῆς τεταρταίας. Rursus etiam libello de typis & ad eos qui de typis scripserunt, vltra quartanos circuitus typos extendi non
D posse multis probat, cùm ex quintanis typis complexus innumeros, ac ex reliquis longè adhuc plurimos & pene infinitos emergere posse existimet. Porro vitiosa sunt exemplaria duo quæ febres tertianas omittunt, cùm in reliquis omnibus ritè adscribantur.

' Cap. 2. * Cap. 6. † Cap. 7.

εἰσὶ δ' ὀξύτατοι] Acutorum morborum quidam ex natura materiæ, atq; hi propriè acuti dicuntur, quales sunt ferè soli morbi biliosi, qui coniunctam febrem habent assiduam. Alij verò ex natura loci acuti dicūtur & celebres, quòd celeriter totius morbi tempora percurrant, quales tetanus, apoplexia, & cholera morbus, qui sine febre sunt. Certum est igitur acutis propriè dictis coniunctam omninò esse febrem assiduam, atque hîc ὀξυτάτας νόσους vocat. Acutorum verò in genere magna ex parte sunt comites febres continuæ. Eoque referri debent quæ scribuntur à Gal. com. in aph 19. lib. 2. οἷς γε πυρετοὶ οὐ πάνυ, συνεχεῖς.

εἰσὶν ἐν τοῖσιν ὀξέσι νοσήμασι] Rursusq; com. in aph. 1. lib. 7. ὀξέων νοσημάτων οἱ πυρετοὶ τὸ πάμπαν εἰσὶ συνεχεῖς. Idem quoq; com. in aph. 7. lib. 1. τοὺς πυρετοὺς, ἀχωρίστους τῶν ὀξέων νοσημάτων facit, quòd pauci ferè sint acuti morbi, in quibus febres non adsint cōtinuæ (vt testatur com. in aph.
E 19. lib. 2.) velut morbus comitialis, attonitus, conuulsio, tetanus, vt scribit Gal. com. in aph. 30. lib. 5. quibus addit choleram morbum Progn. primo. Quæ omnia sanè ex his Hipp. verbis initio lib. de rat. vict. in morb. acut. sumpta sunt. μάλιστα δ' ἂν ἐπαινέσαιμι ἰητρόν, ὅστις ἐν τοῖσιν ὀξέσι νοσήμασιν, ἃ τοὺς πλείστους τῶν ἀνθρώπων κτείνει, ἐν τουτέοισι διαφέρων τι τῶν ἄλλων εἴη ἐπὶ τὸ βέλτιον. ἔστι δὲ ταῦτα ὀξέα, ὁκοῖα ὠνόμασαν οἱ ἀρχαῖοι πλευρῖτιν, καὶ περιπλευμονίην, καὶ φρενῖτιν, καὶ λήθαργον, καὶ καῦσον, καὶ τ' ἄλλα νοσήματα ὁκόσα τουτέων ἐχόμενά ἐστιν, ὧν οἱ πυρετοὶ τὸ πάμπαν ξυνεχέες ὡς ἐπὶ κτείνουσιν. Cuius loci nominatim meminit Gal. lib. 2.* de cris. & lib. 3. de dieb. decret. & lib. 3. περὶ διαίτ. Porro eam quoq; acutorum morborum facit diuisionem Aretæus in procemio lib. 1. de curat. morb. acut. vt quosdam acutos ex febrium complexione, quosdam etiam sine febre esse dicat. Cuius hæc verba sunt, ὁκόσα δὲ ξὺν πυρετοῖσι ὀξέα γίγνεται πάθεα, ὁκοῖον ἡ φρενῖτις, ἢ αὖ ἄνευθε πυρετοῦ, ὁκοῖον ἀποπληξίη, ἀμφὶ τῶνδε μούνων τὰ ἄκεα φράσω, ὡς μὴ διαμαρτάνειν μηδὲ μακρηγορέειν ἔπεα ἐν ἑτέροισι γράφοντα.

* Cap. 12.

ἀσφαλέστατος δὲ πάντων] Quartanam longissimam sed & per seipsa tutam esse scribit his verbis Gal. lib. 1. ad Glauc. ὅτι μὲν οὖν τῶν διαλειπόντων ὀξύτατός τε ἅμα καὶ ἐπιεικέστατος ὁ τριταῖος ἐστὶ. μακρότατος δὲ καὶ ἀκίνδυνος, ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ ὁ τεταρταῖος. Quod repetit com. 3. in lib. 3. epid. Sic
F enim per seipsa ac simplicissimè vt ex humoribus ipsis accenditur, non autē ad morbos aut inflammationes consequitur, in medium adducta securissimum habet exitum. Atq; id ipsum est quod αὐτὸν ἐφ' ἑωυτοῦ τοῦτον vocat Hippocrates. Has nanq; febres antiqui vocabant quæ reapse & ipso nomine febres erant. non autem morborum accidentia sed ipsi morbi, quæq; ex humoribus accendebantur, non ex cuiusdam partis inflammatione ortum habebant, vt scribit Gal. in Commentario, & libr. 2.† de Cris. & in aph. 66. & 73. lib. 4. & com. in aph. 42. lib. 7. libroq; 1. ad Glauc. Alioqui sanè quartana ipsa ex lienis inflammatione & tumore orta periculi plenissima est, quæ plærunq; affusiones sydericas conuehit. Quòd autem quartanā toleratu facillimam facit Hip. id de symptomatum vehementia, caloris & sitis intensione, atq; id genus aliis capiendum, quæ in simplicissima quartana sunt moderatissima. Mansuetissimam autem tertianam existimauit Galenus quòd in hac febre symptomatum sęuitia breuissima esset, eaq; omninò periculo vacaret, nihilq; maligni præseferret. Cæterùm mirum subit cur exempl. M. S. Regia omnia hoc in loco planissimo de-
G ficiant. In his enim omnibus καὶ μακρότατος desideratur, quod etiam omisit Gal. Sed certè id non temerè addi Gal. verba ad Glauconem fidem faciunt optimam, qui etiam iisdem omninò verbis hanc sententiam adducit Com. 6. in lib. 6. epid.

† Cap. 10. & 12.

ἀλλὰ καὶ νοσημάτων] Hunc in sensum scripsit Hip. lib. 6. epid.' οἱ ὑπὸ τεταρταίου ἁλισκόμενοι, ὑπὸ τῆς μεγάλης νόσου οὐχ ἁλίσκονται, ἢν δὲ ἁλίσκωνται, πρότερον καὶ ἐπιγένηται τεταρταῖος, παύονται. Rursus quoque aph. 70. lib. 5. οἱ ὑπὸ τεταρταίων ἁλισκόμενοι, ὑπὸ σπασμοῦ οὐ πάνυ τι ἁλίσκονται. ἢν δὲ ἁλίσκωνται πρότερον, εἶτα ἐπιγένηται τεταρταῖος, παύονται. ' Sect. 6. ἐν δὲ τῷ ἡμιτριταίῳ] Magna fuit apud veteres sectæ rationalis magistros diuque exagitata de febre semitertiana quæstio, passimque in Galeni monimentis refricata, necdum tamen omninò expedita, dum Agathini & Archigenis, velut ex somnio mentionem facit, ac quoties semitertianæ mentio incidit, toties inanem nominum disceptationem refugit, eamq; in notione nulla prope habita nominis ratione reponi postulat. Quod profectò me eam in opinionem induxit, vt existimarem magnam ea de re contentionem fuisse, diuq; quæsitum cuinam febri, an intermittenti, an verò assi-
H duæ semitertianam attribuerent. Qua in quæstionis cognitione etiam ambiguum se præstat Galenus. Constans tamen est multisque firmata argumentis opinio, semitertianam non nisi in continuarum febrium genere spectari debere. Quam sententiam in ea quam ex professo instituit febrium tractatione firmissimè tenet, eandemque assensionem superius protulit Comm. 1. & 2.* in hunc librum. Hîc verò & Com. 2. in lib. 6. epid. tam apertè indicat, vt nullam aliam ex Hippocratis mente semitertianam febrem

nisi continuam, appellari ritè posse profiteatur. Libro verò de morb. temp. semitertianæ naturam optimè circunscribit, & esse ex febrium assiduarum genere his verbis satis probat, quæ quòd ad præsens institutum plurimùm faciant adscribenda duximus. γίνεται τοίνυν ἐνίοτε φρικώδης εἰσβολὴ, καὶ τῆς ἀρχῆς ἴδια γνωρίσματα πάντα ἔχουσα, πλὴν ῥίγους. ἔστι δ' ὅτε καὶ τοῦτον τὴν ἔμφασιν. ἡ γὰρ τοι σφοδρὰ φρίκη δόξειεν ἄν ἤτοι γε ἀρχή τις εἶναι ῥίγους, ἢ μικρὸν ῥῖγος. ἀλλὰ τό γε ἀκριβὲς ῥῖγος, οἷον ἐν τριταίοις τε καὶ τεταρταίοις πυρετοῖς ἐστὶ, ὁ τοιοῦτος μὴ λαμβάνει, καὶ διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸ ὀνομάζω φρικώδη. καὶ πολύ γε μᾶλλον ὅτι προδείξας τινὰ σημεῖα τοῦ δευτέρου καιροῦ, πάλιν ἀρχὴν ἑτέρας εἰσβολῆς ἐργάζεται φρικώδη. ὃ καλοῦσιν ἔνιοι μὲν ἀνάληψιν, ἔνιοι δ' ἐπαναδίπλωσιν. ἔστιν ὅτε δὲ καὶ δεύτερον ἐργάζεται τοῦτο: καί τισιν ἐνίοτε καὶ τρίτον. εἶτα μόγις ὕστερον ὁμαλῶς ἐξαπλοῦται μέχρι τῆς ἀκμῆς ἀναθερμαινόμενον. ὁ πυρετὸς εἰς ἀπυρεξίαν οὐδέποτε παύεται. ὅ, τε γὰρ ἄχρι τῆς ἀκμῆς αὐτοῦ χρόνος ὑπάρχει πάμπολυς. ἥ τε παρακμὴ, χωρὶς αἰσθητῆς διαπνοῆς. πολὺ δὲ δὴ μᾶλλον ἀποδεῖ τοῦ μετὰ ἱδρῶτος εἰς ἀπυρεξίαν ἰέναι. ὥσπερ οὖν ὁ ἀπὸ τῆς προτέρας εἰσβολῆς παροξυσμὸς ἄχρι τῆς ἀκμῆς ἐν πολλῷ χρόνῳ παραγίνεται, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀπὸ τῆς ἀκμῆς κατὰ βραχὺ μειοῦται. καὶ τοίνυν ἐπὶ τῆς ὑστεραίας ἕτερος αὐτοῖς ἐπιγίνεται παροξυσμὸς, φρικώδης μὲν ὁμοίως, ἀλλ' οὐκ ἔχων τὰς ἐπαναλήψεις ὡσαύτως τῷ προτέρῳ, ἢ εἴποτε κατὰ τὸ σπάνιον γένοιτο, μίαν ποιήσει τὸ μόνον, ὀλιγοχρόνιόν τε καὶ σμικράν. ἀναβαίνει δὲ καὶ οὗτος ὁ παροξυσμὸς ἐπὶ τὴν ἀκμὴν ἐν χρόνῳ πολλῷ, καὶ παρακμάζει ὡσαύτως ἐν οὐκ ὀλίγῳ χρόνῳ. καὶ διὰ τοῦτ' αὐτὸ ἐπὶ τῆς τρίτης ἡμέρας ὁ αὐτὸς τῷ κατὰ τὴν προτέραν ἐκδέχεται παροξυσμός. εἶτ' αὖθις κατὰ τὴν τετάρτην ὁ αὐτὸς τῷ κατὰ τὴν δευτέραν, καὶ τοῦτ' ἐφεξῆς ἀεί. τοῦτον ἐγὼ τὸν πυρετὸν ἕνεκα συντόμου καὶ σαφοῦς διδασκαλίας, ἑνὶ προσαγορεύειν βουλόμενος ὀνόματι, τέθεικα κατ' αὐτοῦ κλῆσιν ἡμιτριταῖον. εἰ μὲν οὖν καὶ Ἱπποκράτης τὸν τοιοῦτον πυρετὸν ἡμιτριταῖον ἐκάλει, καθάπερ ἐγὼ πείθομαι, δύο ἂν ἐκ τοῦ λόγου κερδαίνοις, ὅτι τὸ πρᾶγμα μανθάνεις ἰατρικὸν, ὅτι τε τοὔνομα παλαιὸν ἐπιφέρεις αὐτῷ. εἰ δ' ἡγεῖταί τις ἕτερόν τινα πυρετὸν ὑφ' Ἱπποκράτους ἡμιτριταῖον καλεῖσθαι, σφάλλεσθαί με νομίσας ἐν τῇ προσηγορίᾳ, τὸ πρᾶγμα αὐτὸ μανθανέτω. ὅτι γὰρ καὶ τοιοῦτός τις γίνεται πυρετὸς ὁποῖον εἶπον, οὐκ ἔτ' ἐν τῷδε μάρτυρα, οὐδ' Ἱπποκράτους οὔτε ἄλλου τινὸς ὁ λόγος χρήζει, μόνον οὐ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὁρώντων ἡμῶν αὐτὸν, καὶ μάλιστ' ἐν Ῥώμῃ, ὥσπερ καὶ ἐν ἄλλοις ἄλλα χωρίοις, οὕτως ἐν τῇδε τῇ πόλει πλεονάζει τὸ κακὸν τοῦτο. Quibus ex verbis etsi abundè habes explicatam semitertianæ naturam, multisque rescriptis confirmatam eius in febrium assiduarum consensu renunciationem, in nominis tamen autoritate ex Hippocratis decreto sancienda, non leuiter hæsitat Galenus, præsertim etiam cùm paulò pòst aliam huic finitimam faciat, quæ secundo die neq; accessionem habeat, neque primo repetitiones horroris sensu insignes, quam febrem ad tertianę naturam prope accedentem & τριταιοφυῆ prius esse diximus. Adde quòd nec semper inter continuas febres conceptis etiam verbis semitertianam reposuit Galenus, hoc fortassis Hippocratis loco motus, qui tabem cæterosque diuturnos morbos in semitertiana affligere scribat. Galeni locus est libello de typis vbi istam Hippocratis sententiam innuit, & quòd ad præsentem quæstionem valde sit accommodatus eum integrum apponemus: ταῦτα δὲ ὅσα παρακολουθεῖ τῷ τριταίῳ, καὶ ἡμιτριταίῳ ταῦτα συμβέβηκε. καὶ γὰρ καὶ τὰ αὐτὰ κεκοινωνήκασι γένους, διὰ τρίτης ποιούμενοι τὰς τῶν αἰτίων καὶ τῶν παροξυσμῶν ἀνταποδόσεις. ἴδιον δὲ περὶ τῶν τύπων τῶν ἡμιτριταίων συμβέβηκεν ἡ παρέκτασις τῶν ἐπισημασιῶν, καὶ τὸ μετὰ περιψύξεως ἐπὶ τὸ πλεῖστον, καὶ ταῖς ἀκμαῖς μηδέπω συντετελεσμέναις προσεδρεύειν ἃς ἰδίως ἐπαναδιπλώσεις καλοῦμεν. ἔστι δὲ κινδυνώδης ὁ ἡμιτριταῖος, οὐ μόνον τῶν στομάχου καὶ τῶν νευρώδους καθαπτόμενος, καὶ καθόλου τῶν μέσων, ἀλλὰ καὶ ληθαργικὰς ἐπιφέρων καταφορὰς, καὶ παρακρουστικὰς ἀγρυπνίας, ἔστι δ' ὅτε καὶ συγκοπτικὰς διαφορήσεις, γλῶσσαν τ' ἰσχυρῶς ξηραίνει, καὶ λειποθυμίαν ἀπεργάζεται, σφοδρῶς κινῶν τὰ ἐν τῷ βάθει, καὶ καθόλου ἄγριός τέ ἐστιν καὶ κινδυνωδέστατος οὗτος ὁ τύπος. ἔσθ' ὅτε μὲν ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας συνίσταται, καθάπερ καὶ οἱ λοιποὶ τύποι. ποτὲ δ' ἀπὸ τῆς δευτέρας καὶ τρίτης ἡμέρας ἄρχεται, ὥστε μεγίστη αἰτία ἀπάτης γίνεσθαι τοῖς ἰατροῖς τῇ τοιαύτῃ εἰσβολῇ. γίνονται δὲ καὶ ἀπὸ τριταίου παρεκταθέντος, καὶ λυόμενος ἐνίοτε εἰς τριταῖον ὑποστρέφει, ποτὲ δὲ καὶ διακόπτεται τῷ μήκει τοῦ κατὰ τὴν ἐπισημασίαν εἰς δύο τριταίους καὶ ἀμφημερινούς. πλεονάζει δὲ ἐπὶ μὲν τῆς φύσεως τῆς κατὰ τοὺς ἄνδρας, ἡλικίας δὲ, τῆς κατὰ τοὺς ἀκμάζοντας, ὥρας δὲ μᾶλλον τῆς φθινοπωρινῆς, ὅτι καὶ λίαν κινδυνώδης τυγχάνει. ἔστι δὲ οὐ πάντοτε συνεχὴς, ἀλλὰ καὶ διαλείπων εὑρίσκεται. παραδίδοται δὲ ἀφ' Ἱπποκράτους, τὸ μὴ μόνον αὐτὸν ἐν τοῖς ὀξέσι καταριθμεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς χρονίζουσιν. ἔχει δὲ καὶ τὰς κατὰ τὸ μέγεθος διαφορὰς τρεῖς. ὁ μὲν γὰρ σμικρός ἐστιν ἡμιτριταῖος, ὁ δὲ μέσος, ὁ δὲ μέγας. σμικρὸς μὲν οὖν ἐστιν, ὁ παρὰ τὰς εἴκοσι τέσσαρας ὥρας στρεφόμενος. μέσος δὲ ὁ παρὰ τὰς τριακονταέξ. μέγας δὲ ὁ παρὰ τὰς τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ, ὡς δὴ συνεγγίζειν τῷ συνεχεῖ πυρετῷ. Quo ex loco luce clarius est hunc Hippocratis locum Galenum innuere, eoque adductum vt semitertianam à continuis febribus interdum disiungeret, eiusque triplicem notionem faceret, ab ea profectò quam toties propriè quodammodo & enixè inculcauit valdè differentem. Quo ex opinionis tormento vix tandem sese explicat Galenus in Commentario, cùm tabidis longisque morbis eam semitertianam attribuit quæ repetitionibus illis cum horrore semitertianæ propriis careat, demumque ἀπὸ τῆς μηχανῆς ad eam nominum disceptationem, sæpe etiam cum fastidio detritam, nunquam tamen satis repetitam, velut ad virgulam diuinam, desultorio quodam modo traducitur. Quinetiam in eo quem paulò antè instituit de febrium diuisione commentario, semitertianas non perpetuò continuas his verbis indicauit. τριταῖοι μὲν καὶ τεταρταῖοι σαφῶς εἰς ἀπυρεξίαν λήγουσιν. τῶν δ' ἡμιτριταίων, ἔνιοι μὲν ἀμφοτέραις ἄγουσι τὰς διαλείψεις, ἔνιοι δὲ κατὰ τὴν ἑτέραν μόνην τῶν μὴ ληγόντων εἰς ἀπυρεξίαν. Ex quibus omnib. facilè in eam opinionem adducor, vt existimem plures apud veteres fuisse semitertianæ notiones. Vnam quidem germanam & exquisitam, quæ neutrum humorem exuperantem, sed amborum æqualem habet permixtionem. Alteram biliosam magis, in qua bilis symptomata sunt vehementia, tertianæq; febris aliquid redundare videtur. Alteram etiam quæ quotidianam continuam magis adhuc referat, pituitæque plurimum retineat. Quæ febrium semitertianarum genera maximè propria esse videntur: eaque ex professo describit Gal. lib. 2. † de diff. feb. Et certè omninò nata esse videntur ex hac semitertianæ forma quam priùs Hip. velut germanum semitertianæ typum & characterem proposuit. Est enim illa exquisita in medio omnium constituta, notione sæpiùs & intelligentia apud nos quàm vsu aut reabse comprehensa. Vt facilè mihi persuadeam quod aliquando à viro doctissimo & hac in arte attritissimo accepi, paucas aut omninò raras his in regionibus atque in nostro cœli tractu semitertianas videri. Sunt aliæ porro quæ multum ab hac germanitatis nota deflectunt, sæpiusque in vsum veniunt, quales febres τριταιοφυεῖς semitertianis attributas ab Hippocrate dici ex Galeni sententia prius ostendimus. Neque enim veræ sunt τριταιοφυεῖς cùm secundo die inuasionum exacerbationes habeant, sed quia tertianarum ferè naturam retinent earumque more affligunt, sunt ab Hippocr. & Galen. semitertianis attributæ. Quas prope exprimunt febres nostræ autumnales cum insultuum ingeminationibus, vt antea ex Gal. opinione adscripsimus. Sunt & aliæ minus propriæ quas adhuc semitertianis adscribit Galen. lib. de temp. morborum, quæ nec secundo die accessiones, nec primo, nec tertio repetitiones habent. Quarum ex genere videri poterunt quæ assiduitatem deposuerunt, & magnæ, mediæ, & paruæ semitertianæ differentiis ex Galeni mente continentur. Eoque aptissimè referentur eæ semitertianæ febres quæ hîc ab Hippocrate tabidis & longis morbis adscribuntur. Quod ex Galeni sententia satis esse demonstratum existimo. Atque hinc fortasse pendet illa sermonis præmunitio qua vsus est Hippocrates dum scripsit ἐν τῷ ἡμιτριταίῳ καλεομένῳ, quòd hîc generalem quandam minusque propriam semitertianæ notionem veteribus acceptam exprimeret. Sic enim æquius accipi visum est, quàm si istud ad semitertianæ dimidiatam appellationem referas, quam hîc vel securissimè attingit Galenus, lib. verò de differ. feb. 2. ' longè liberalius expedit. Scribit enim: οὐκ οὖν ἀπὸ τρόπου τοὔνομα τῷ τοιούτῳ πυρετῷ τὸν ἡμιτριταῖον ἔθεντο. κεκραμένος γὰρ ἐξ ἀμφημερινοῦ τε συνεχοῦς καὶ τριταίου διαλείποντος τῆς ὅλης αὐτῶν φύσεως τὸ ἥμισυ μέρος ἑκάτερον ἔχει τῶν εἰρημένων πυρετῶν. ὡς οὖν ὁ ἡμίονός τε καὶ ὁ ἡμίθεος ὠνόμασαι, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ ἡμιτριταῖος. ὅ τε γὰρ ἡμίονος, ἥμισυ μὲν ἵππου συντελοῦντος αὐτῷ πρὸς τὴν γένεσιν, ἥμισυ δ' ὄνου, κατὰ θάτερον αὐτῶν ὠνόμασαι ἡμίονος, ὁ δὲ ἡμίθεος ἐνδείκνυται μὲν, ἥμισυ μετέχων, ἐπεὶ δ' ἀνθρωπός ἐστι κατὰ θάτερον ἥμισυ παραλείπει. καὶ τοίνυν καὶ ὁ ἡμιτριταῖος, ἥμισυ μὲν ἑαυτοῦ μέρος ἔχει τὸν τριταῖον, ἥμισυ δ' ἄλλο, τὸν ἀμφημερινὸν τὸν συνεχῆ. Libello verò de typis, τινὲς δέ φασι τὸν ἡμιτριταῖον οὕτως ὀνομασθῆναι, ὡς τὸ ἡμικύκλιον, καὶ ἡμισφαίριον, λέγοντες αὐτὸν ἐλάττονα τοῦ ἡμίσεος τῆς τριταϊκῆς περιόδου. ἄλλοι δέ φασι τὸν ἡμιτριταῖον ὀνομασθῆναι, ὡς καὶ τὸν ἡμιόλιον ἀριθμὸν. ὥστε τῆς τριταϊκῆς ἐπισημασίας λόγου χάριν, ἐκ δώδεκα ὡρῶν συγκειμένης, τὸν ἡμιτριταῖον μὲν ἐπιλαμβάνειν τὰς ιβ ὥρας τοῦ τριταίου, προστεθῆναι δὲ ταύταις καὶ τὸ ἥμισυ τῶν ιβ καὶ τὰς πάσας γίνεσθαι δέκα καὶ ὀκτὼ, ὡς εἶναι ἥμισυ μείζονα τῶν τριῶν περιόδου τύπων, ἀμφημερινοῦ, τριταίου, καὶ τεταρταίου, ὥστε ὡρῶν αὐτὸν εἶναι εἴκοσι καὶ τεσσάρων. ὁ Ἀγάθινος ἀπὸ τῆς πρὸς τὸν τριταῖον ἐπιφορᾶς φησὶν ὀνομάζεσθαι τὸν ἡμιτριταῖον. διὰ τρίτης γὰρ ἐπισημασίαι ἀμφοτέροις. Hæc igitur de semitertianæ difficili spinosaque cognitione ex Hippoc. 2. Galeni monimentis dicta sunto, clariora multò futura, si Galeni liber quem seorsum de semitertiana scripserat (cuius meminit com. 2. in lib. 6. epid.) extaret. Porrò quòd quædam exemplaria μακρὰ νοσήματα habent, duo codices antiqui cum impressis μακροτέρα leguntur.

*Lib. 2. de diff. feb. cap. 8. 9. 10. & 11. † Cap. 9. ' Cap. 8.

Τριταῖος

A

Τριταῖος ἀκριβὴς ταχυκρίσιμος καὶ οὐ θανατώδης. ὁ δὲ γε πεμπταῖος πάντων μὲν κάκιστος. καὶ γὰρ πρὸ φθίσιος, καὶ ἤδη φθίνουσιν ἐπιγινόμενος, κτείνει. εἰσὶ δὲ τρόποι καὶ καταστάσιες, καὶ παροξυσμοὶ τουτέων ἑκάστου τῶν πυρετῶν, ὁμοίως ξυνεχέων καὶ διαλειπόντων. αὐτίκα γὰρ ξυνεχὴς ἔστιν οἷσιν ἀρχόμενος ἀνθεῖ καὶ ἀκμάζει μάλιστα, καὶ ἀνάγει ἐπὶ τὸ χαλεπώτερον. περὶ δὲ κρίσιν καὶ ἅμα κρίσει ἀπολεπτύνεται. ἔστι δὲ οἷσιν ἄρχεται μαλακῶς καὶ ὑποβρύχιος· ἐπαναδιδοῖ δὲ καὶ παροξύνεται καθ' ἡμέρην ἑκάστην. περὶ δὲ κρίσιν καὶ ἅμα κρίσει, ἅλις ἐξέλαμψεν. ἔστιν οἷσιν ἀρχόμενος πρηέως ἐπιδιδοῖ καὶ παροξύνεται, καὶ μέχρι τινὸς ἀκμάσας, πάλιν ὑφίησι μέχρι κρίσιος, καὶ περὶ κρίσιν. ξυμπίπτει δὲ ταῦτα γίνεσθαι ἐπὶ παντὸς πυρετοῦ, καὶ παντὸς νοσήματος. δεῖ δὲ τὰ διαιτήματα σκεπτόμενον ἐκ τουτέων προσφέρειν. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἐπίκαιρα σημεῖα τούτοισίν ἐστιν ἠδελφισμένα, περὶ ὧν τὰ μέν που γέγραπται, τὰ δὲ γεγράψεται. πρὸς ἃ δεῖ διαλογιζόμενον, δοκιμάζειν καὶ σκοπεῖσθαι τίνι τουτέων ὀξὺ καὶ θανατῶδες, ἢ περιεστικὸν, καὶ τίνι προσακτέον, ἢ οὔ, καὶ πότε, καὶ πόσον, καὶ τί τὸ προσφερόμενον ἔσται. τὰ δὲ παροξυνόμενα ἐν ἀρτίῃσι, κρίνεται ἐν ἀρτίῃσιν. ὧν δὲ οἱ παροξυσμοὶ ἐν περισσῇσι, κρίνεται ἐν περισσῇσιν.

Tertiana exacta celerem habet iudicationẽ, neq; lethalis est. Quintana autem omniũ est pessima. Hæc nempe ante tabem, aut iam contabescentibus vbi superuenerit, perimit. Insunt autem in singulis hisce febribus, tum continuis, tum intermittentibus, formæ, constitutiones & accessiones huiuscemodi. Videlicet quidem cõtinua quibusdã vbi incœpit floret & viget maxime, & in grauius tendit, circa iudicium verò in ipsoq; iudicio extenuatur. Nonnullis verò leniter ac latenter incipit, increscit autẽ in dies exacerbaturq;, sed sub iudiciũ in ipsoq; iudicio abũde emicat. Est vbi ex moderatis initiis augescit & exacerbatur, & simulatq; aliquantisper vigorem acceperit, ad iudiciũ vsq; sub ipsumq; iudicium rursus se remittit. Atq; hæc in omnẽ febrem omnemq; morbum cadere solent. Ex his aũt bene subducta ratione victum offerre necesse est. Iam quoq; multa alia præcipua signa his sunt cognata, de quibus partim aliquando scriptũ est, partim verò scribetur. Quæ tecum animo reputans, perpendendũ considerandũq; quodnam præceps periculum & mortẽ portẽdat, aut quodnam superstitem ægrum fore indicet, & cuinam admouendus cibus, necne, & quando, & quantus, & quinam cibus futurus sit. Quæ diebus imparibus inuasiones habent, ea diebus paribus decernunt. Quorum verò accessiones imparibus diebus fiunt, ea imparibus iudicantur.

B C D

τριταῖος ἀκριβὴς] Placitum est [1] 59. lib. 4. τριταῖος ἀκριβὴς κρίνεται ἐν ἑπτὰ περιόδοισι τὸ μακρότατον. Quod repetitur lib. περὶ κρισίων, τριταῖος κρίνεται ἐν ἑπτὰ περιόδοισιν, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. Huc etiã referri debet quod lib. 2. epid. [2] scribitur, οἱ διαλείποντες μίαν, τῇ ἑπτὰ ἐπιρρίγεισιν ἅμα κρίσις εἰς ἑβδόμην. Quã sententiã repetit lib. 6. ep. [3] eamq; plenius esse, cum ἐν τῇ πέντε ἢ ἐν τῇ ἑπτὰ legit. Plærunq; enim tertianas non expectato septimo circuitu ad quintum solutionẽ percurrere videmus. Atq; hanc in rem scriptũ est in Coacis. τριταῖος ἀκριβὴς ἐν πέντε ἢ ἐν ἑπτὰ περιόδοισιν, ἢ τὸ μακρότατον ἐν ἐννέα κρίνεται. Quinetiã quarto circuitu expeditas tertianas subnotauit prius Hip. sect. 2. [4] οἱ δὲ τριταῖοι, πλεῖστοι μὲν καῦσον καὶ ἐπιπόνως προσιόντες, ὀλίγοι δὲ τύποισι πᾶσιν ἀπὸ τῆς πρώτης λήψιος, τέσσαρες περιόδοις ἐν ἑπτὰ δὲ πλέοσι κρίνονται, οὐδ' ὑποστρέφειν ἔστιν τούτων. Hunc autẽ locũ sic videtur expressisse Gal. lib. 1. ad Glauc. οἱ μὲν γὰρ ἀκριβεῖς τριταῖοι, τὸ μακρότατον ἐν ἑπτὰ περιόδοις κρίνονται, περὶ ὧν καὶ ἀκινδυνώτατοι εἰσί. His nãq; verbis & aph. 59. lib. 4. & hunc locũ comprehendere visus est. Quænam verò sit febris tertiana velut germana & exquisita multis locis habes explicatum apud Gal. præcipuè verò lib. 2. de diff. febr. lib. 2. κρίσεων. lib. 1. ad Glauc. libel. de typis, pauloq; ante superiore commentatio.
[1] Sect. 3. [2] Sect. 2. [3] cap. 3. [4] cap. 3.

E

εἰσὶ δὲ τρόποι] Ex morbi genere totoq; per quatuor tempora decursu, & accessionum inter se commissione, victus rationẽ in ægris moliendam proponit, demumq; ad morborum iudicationẽ deuoluitur. Habet autem speculatio ista magnũ in omnibus morbis momentum, tum quòd ista ad victũ ægris adhibendum, tum verò ad criseon disciplinã plurimùm spectent, quæ duo in morbis vtramq; paginam faciũt. Ista verò quæ vel leui brachio & velut rapta occasione hîc adumbrantur, liberaliore quodã doctrinæ genere expediuit Hip. aph. lib. 1. & lib. 2. ep. vt nil necesse sit nos hîc esse longiores. τρόπους autem formas diximus, species & genera ex propriis quibusdam differentiis constituta intelligẽtes, quæ εἴδη Gal. significare scribit. τοῖς γὰρ παλαιοῖς ἔθος ἐστὶ καὶ διαφορὰς καὶ εἴδη καὶ τρόπους ὀνομάζειν τὰς κατὰ τὴν ὅλην τῶν κοινοτέρων πραγμάτων ὑποπίπτοντα, vt scribitur com. primo εἰς τὸ κατ' ἰητρεῖον. Quam dictionem quidam per modum explicant, qui mores, conditionem & morborum formas continet. Vt hinc non aliud significetur quàm varia morborũ consistentia & circũscriptio, quę per proprias differentias formam vnã ab altera distinguit. Non secus ac πολυειδείας vocat Hip. initio lib. de rat. vict. in morb. ac. varias morborũ species ac differẽtias, in quarum diuisione reprehendit antiquos Gnidios quòd morbos ipsos non ex propriis differentiis in species & genera distribuerent, sed numero & indiuiduorũ recensione distinguerent. Verùm de hac dictione plura diximus Com. in lib. 2. ep. & in aliud tempus etiã transferenda est. Hunc porro locum insignem ad καταστάσιος explicationem integrum adducit Gal. lib. 1. κρισ. [*] qua quia vitiosè nostris in codicibus leguntur, ita à nobis exscribentur. ὅτι μὲν δὴ καταστάσεις νοσημάτων τὰς ἰδέας αὐτῶν ὀνομάζει, καθ' ἃς οὐ ποιοῦνται καὶ πηλίκοι τινὲς εἰσὶ, τῶν καθ' ὅλας καιρῶν, ἐλάχιστον μὲν αὐτοὺς τῷδε τῷ τεκμηρίῳ καταμάθοις. γέγραπται γὰρ ἐν τῷ πρώτῳ τῶν ἐπιδημιῶν. εἰσὶ δὲ τρόποι καὶ καταστάσιες, καὶ παροξυσμοὶ τουτέων ἑκάστου τῶν πυρετῶν. ἐφεξῆς φησί. αὐτίκα γὰρ συνεχὴς ἔστιν οἷσιν ἀρχόμενος ἀνθεῖ καὶ ἀκμάζει μάλιστα, καὶ ἀνάγει ἐπὶ τὸ χαλεπώτερον. περὶ δὲ κρίσιν καὶ ἅμα κρίσει ἀπολεπτύνεται. ἔστι δὲ οἷσιν ἄρχεται μαλακῶς καὶ ὑποβρύχιος, ἐπαναδιδοῖ δὲ καὶ παροξύνεται καθ' ἑκάστην ἡμέραν. περὶ δὲ κρίσιν ἅλις ἐξέλαμψε. σαφῶς ἐνδεικνύμενος ὡς ἐκ τῶν ὅλων τοῦ νοσήματος καιρῶν ποιᾶς τινος οὔσης τὴν κατάστασιν ὀνομάζει κατάστασιν. Quibus ex verbis conicias licet κατάστασιν esse totius morbi decursum, totãq; illam quatuor temporũ qualitate & quantitate inter se collatorum dispensationem, quam constitutionem vitata nominis ambiguitate, modò etiam statum dicimus.
[*] Cap. 4.

F

αὐτίκα γὰρ] Locus hic à Galeno explicatur lib. 1. κρισ. [*] de principio latitudinem & communem notionem habente. Sic enim scribit: ἡ δὲ κατὰ πλάτος ἀρχὴ κοινὴ μέν τις ἐστι ταύτῃ καὶ προχείρῳ φαντασίᾳ, καὶ μήπω μηδὲν ἐχούσῃ τεχνικὸν, ἐν τῷ πρώτῳ παροξυσμῷ περιέχει. καὶ διὰ τοῦτο τὰ μὲν εὐθὺς ἀρχόμενα τὸ αὐτίκα ἀπειλεῖν εἶναι λέγει. καθάπερ ἐν τῷ πρώτῳ τῶν ἐπιδημιῶν, ἐπειδὴ φησιν. αὐτίκα γὰρ συνεχὴς ἔστιν οἷσιν ἀρχόμενος ἀνθεῖ καὶ ἀκμάζει. τὸ γὰρ ἀρχόμενον οὐκ ἐπὶ τοῦ καιροῦ τοῦ σήματος ἀρχῆς νῦν μάλιστα αὐτό. τὸ ἀνθεῖν καὶ ἀκμάζειν ἀλλ' ἐπὶ τοῦ χρόνου δηλονότι, τῆς ἀρχὴν τοῦ πρώτου ἄχρι τρίτης τῆς ἡμέρας τὸ πλεῖστον ἐκτεταμένης. ... τὴν ἀρχὴν ἵνα τοῦ πρώτου ἐκείνην καὶ πλατεῖ ποιησάμενος, ... ἀπολαμβάνει τῆς οἰκείας ἀκμῆν. ὁ μὲν εὐθὺς ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν. ὁ δὲ ἐν τῇ δευτέρᾳ. ὁ μὲν ἀπὸ γε τῆς εἰσβολῆς τοῦ πρώτου παροξυσμοῦ δι' ὅλου αὐτοὺς ... πυρετὸς ἀκμάζων. ἀλλ' αὐτίκα τὴν πρώτην ἡμέραν ... τῆς δευτέρας ἀκμάσας ἀπ' ... ἄχρι τοῦ παντελοῦς λύσεως ... μὴ δὲ μίαν ἀνθεῖ ἑτέραν παροξυσμοῦ λαβὼν εἰσβολὴν, οὕτως αὐτ' ἀρχῆς εὐθὺς λέγοιτο ἰδίαν ἀκμὴν ἐσχηκέναι. καὶ ἔστιν ἐπὶ τοῦ πρὸς Ἱπποκράτους λεγόμενον. αὐτίκα γὰρ συνεχὴς ἔστιν οἷσιν ἀρχόμενος ἀνθεῖ καὶ ἀκμάζει. Idẽ quoq; Gal. paulò pòst huius et loci meminit, cùm αὐτίκα nullum tempus determinatũ significare scribit, sed latitudinẽ quandã includere. Hîc verò pro ἀμελεὶ sumi testatur his verbis: καθάπερ ἐν ἐν τῷ ποσὶν ἀφορισμένον ἐκεῖνο τὸ τῆς ἀρχῆς ὄνομα, κατὰ τὸ αὐτό οἶμαι τρόπον, ἐστὶ τὸ αὐτίκα. πλάτος δὲ ἔχει χρόνου ἴσον τῷ ... ἀρχῇ. ἔστι δῆλον δὲ ὅτι καὶ πολλάκις αὐτῷ ἐπιρρήματος αὐτῷ χρώμεθα. τῷ ἀμελεὶ, καθάπερ κἀν τῷ εἰωθὲ λόγῳ φαίνεται κεχρημένος ὁ Ἱπποκράτης. εἰσὶ δὲ τρόποι καὶ καταστάσιες καὶ παροξυσμοὶ τουτέων ἑκάστου τῶν πυρετῶν. αὐτίκα γὰρ συνεχὴς ἔστιν οἷσιν ἀρχόμενος ἀνθεῖ καὶ ἀκμάζει. τοῦτο γὰρ τὸ αὐτίκα πλέον οὐδὲν δηλοῖ τοῦ ἀμελεί. Porro quidã hîc laborant vt continuarum aut continentium febrium quasdam formas circunscriptas habeant, id à Gal. in Comment. reprehenditur. Quod enim in omnibus vniuersim morbis spectari debet, illud temerè in numerum redigi non debet. Etsi prior Galeni locus quem adduximus quandam febrium speciem definire videatur. Præstat tamen vniuersitatis notam ab Hippocrate præscribi, atque in omnibus morbis temporum dispensationem ad victus rationem & iudicationem expectandam inuestigari. ἀνθεῖν verò eleganti translatione nil aliud quàm morbi vi-
[*] Cap. 4.

G H

gorem & statum significat, in quo vis morbi maximè emicat, quòd ἀκμάζειν dicit Hippocrates, non secus ac postea eodem tropi genere ἐκλάμπειν effert, cùm vis ipsa maximè elucet. Quò etiam non aliena admodum translatione, αἱ τῶν νηπίων ἐκλάμψιες lib. 6. epid. referri possunt. Sic lib. 2. epid. * πρὸς τὰς ἀρχὰς σκεπτέον τῶν νόσων εἰ αὐτίκα ἀκμάζει. Cuius dictionis significationem illic habes pluribus exemplis testatam. * Sect. 1.

ἐπίκαιρα σημεῖα] ἐπίκαιρον opportunum & tempestiuum significat, aliquando necessarium, præcipuum, imprimisque aduertendum, & quod insigne est. Sic τὰ ἐπίκαιρα νεῦρα, τὰ μεγάλα lib. de fract. dicit Hippocr. & lib. 2. de rat. vict. ἐπίκαιρον ἕλκος αὐτῷ τῶν μεγάλων posuit, vt ne longius abeam. Minuta est enim (inquit ille) omnis diligentia præsertim cùm horum supellex in OEconomia nostra tibi paretur instructissima. Cornarius verò hanc dictionem omisisse videtur.

ἠδελφισμένα] Familiaris Hippocr. dictio quæ cognatum, germanũ & simile significat. τὰ δ' ὁμοιούμενα, καθὼς αὐτὸ εἶναι τοῖς ἱκανῶς αὐτῷ, καλεῖν ἠδελφισμένα συνήθης αὐτῷ, διότι τῶν συγγενῶν οἰκειότατοί τινές εἰσι καὶ συγγενέστατοι πάντων οἱ ἀδελφοί. vt scribit Gal. Com. 2. in lib. de rat. v. &c. in morb. ac. Hunc in sensum ἀδελφίξιες καὶ ἀδελφότητες, αἱ κοινωνίαι, & αἱ συγγένειαι τῶν μορίων dicuntur Hippocr. lib. περὶ ἄρθρ. Atq; huiusce dictionis plura tibi aliàs exempla suppetent.

ἢ περιεστικὸς] Hîc περιεστικὸς Hippocratico more ad morbum retuli qui salutaris est, & ex quo liberantur ægri, superstitemq; ægrum fore denũciat; qualis est qui lethali & exitioso opponitur. τὸ γὰρ μὴ θανατῶδες νόσημα κέκληκεν ἤδη περιεστικὸς ἐν ὀλίγαις vt scribit Gal. Com. 3. in progn. Sic Gal. lib. 1. περὶ κρισίμων ἡμερ. morbum illum salutarem, in quo τὸ τῆς κρίσεως κόσμον spectari vult (neque enim in hanc speculationem exitiales morbi cadunt) περιεστικὸς τῇ φύσει νόσημα vocat, dum scribit: τὸ ἔχειν μέν τι σημεῖον κριτικὸν, & σαφὲς, & ἰσχυρὸς ἐν τῇ δὲ προηγουμένῃ ἡμέρᾳ, τοῦ νοσήματος ὀξέος τε καὶ περιεστικοῦ τὴν φύσιν ὑπάρχοντος. Parum igitur refert an ad morbũ ipsum, an verò ad signum quod salutarem morbum denunciet referas. Sic enim præstat τῷ ὀξεῖ καὶ θανατώδει opponi, quàm præsens aut instans malum significare, quomodo sumpserunt interpretes. Hîc porro exemplaria nostra variant. Duo enim πρὸς ὃ διαλογιζόμενον, non πρὸς ἃ legunt. Vetus quoq; nostrũ περιεστικὸς cũ duobus Regiis legit melius q̃ cætera omnia cũ impressis περιεστικὸν, vt vel inde νόσημα περιεστικὸς facilè colligas.

καὶ ὧν προσακτέον] Vetus exemplar manu exaratum cum Regio vno reconditissimo προσαρτέον legit, quæ lectio genuinam Hippocratis dictionem magis retinet, vt de cibis ægro offerendis intelligatur. Sunt enim προσάρματα, ἢ τῷ σώματι προσφορὰ τροφή, adhærescens & familiare corpori alimentum, vt quæ peculiari nomine τροφαὶ Medicis dicuntur. τὰ χύματα τὰ & προσφερόμενα aliquando vocat Hipp. Quæ sunt Galeno teste Comment. 3. in lib. 6. epid. κοινῶς ἅπαντα τὰ βοηθήματα, καὶ ἰδίως τὰ ἐσθιόμενα καὶ πινόμενα. Hanc dictionem vsurpat Hippocr. aph. 15. lib. 1. καὶ τὰ προσάρματα πλείω δοτέον. & lib. περὶ χυμῶν. Et Rufus Ephesius ἐν τῷ περὶ τῶν ἐν νεφροῖς παθῶν. τὰ μὲν οὖν προσάρματα τῶν νεφριτικῶν τοιάδε. Quæ omnia effecerunt vt προσαρτέον melius quàm προσακτέον existimem. Etsi enim προσάγεσθαι de cibis admouendis dicitur, facilis tamen vnius literæ lapsus dictionis familiaritatem labefactare potuit. Quo magis mirum videtur Interpretem vnum hunc locum non de cibis offerendis intellexisse, sed de malorum procrastinatione, prorogatione, & veluti sustentatione, vt instantibus periculis opponeret, cùm tamen cæteri omnes interpretes de cibis exhibendis ceperint. Monendum quoque est quædam exemplaria pro καὶ ἃ τὰ προσφερόμενον ἔσαι, καὶ ὧν vitiosè legere.

τὰ δὲ παροξυνόμενα] Inest quædam naturæ prouidentia & insitarum motionum diuinus quidam ordo, qui cælitus (vt inquit Galen. lib. 2. de dieb. decret.) demissus, admirabiles in morbis parit effectus. Statis enim & quodammodo constitutis temporum circunscriptionibus, motiones in morbis natura exerit, & vt inquit Gal. ἡ τῆς φύσεως κίνησις γίνεται ἐν ταῖς τεταγμέναις περιόδοις. τεταγμένον γὰρ τὸ χρῆμα ἐστὶν ἡ φύσις. Atque hinc admirabilis illa criseon dispensatio pendet, quæ de totius morbi salute aut pernicie iudiciũ exercet. Quam vt facilius consequamur, dierum iudicatoriorum ordinem attendamus oportet, in quos naturæ motus cadunt. Iisdem enim diebus quibus morborum insultus fiunt fere iudicantur ægri, quod hîc scribit Hippocr, eademque ferè aliis verbis in progn. οἱ πυρετοὶ κρίνονται ἐν τῇσιν αὐτέῃσιν ἡμέρῃσι τὸν ἀριθμὸν, ἐξ ὧν τε περιγίνονται οἱ ἄνθρωποι, & ἐξ ὧν ἀπόλλυνται. Quam sententiam etiam repetit lib. περὶ κρισίων, & in eundem sensum scripsit lib. 4. epid. & τὰ κακὰ & τἀγαθὰ σημεῖα γίνεται τὰς ἡμέρας ἐστὶν ἐπιπαροξυνόμενοι χρονίζουσι, & οἱ λήγοντες βελτιοῦνται. At profectò iisdem diebus quibus exacerbationes fiunt, in eosdem etiam iudicium cadere scribit Galenus libr. 1. de dieb. decret. his verbis: εἰ μὲν δὴ μηδεμιᾶς ἐπιδήλου προηγησαμένης ἐξαίφνης ἡ μετὰ κρίσις ἐφαπτομένη δυοῖν ἡμερῶν, εἰς ταῦτα ἀποβλέπων τὰ γνωρίσματα, διορίζεσθαι ταύτας αὐτῶν ἐσαι. εἰς τε τὴν τῶν παροξυσμῶν ἀναλογίας, εἰς τε τὴν ἡμερῶν φύσιν, εἰς τε ἀριθμὸν τῶν κριτικῶν καιρῶν, εἰς αὐτόν τε τὸν χρόνον τῆς κρίσεως. εἰς μὲν τὴν τῶν παροξυσμῶν ἀναλογίαν ὧδε. τῇ μὲν περιτταῖς ἡμέραις μᾶλλον πονοῦντος τοῦ κάμνοντος, οἰκειοτέρα τῆς περιττῆς ἡμέρας ἡ κρίσις, ὥσπερ εἰ ἐν ταῖς ἀρτίαις, ἐκείνης ἴδιος. ἐν γὰρ τοῖς παροξυσμοῖς αἱ κρίσεις γίνονται τὸ πλεῖστον. Idem quoque lib. 3. κρίνουσι δ' οὐχ ἥκιστα αἱ ἡμέραι, ἢ γε τοῦτο, καί τοι παρεμπίπτουσι, δι' οὐδὲν ἄλλο, ἢ ὅτι μὴ τῶν παροξυσμῶν αἱ κρίσεις γίνονται. τοῦτο γὰρ δὴ & αὐτὸ πρὸς τι τῆς ἐμπειρίας μαρτυρεῖται, & τῷ λόγῳ σκοπουμένοις ἐκ ἄδηλος ἡ αἰτία. τὸ γὰρ ἐξ ἀρχῆς βίαιον, αἰσθάνεται τὴν φύσιν ἀποτρίβεσθαι τὰ λυποῦντα, & περὶ τὸν καιρόν. δύναμις μὲν γὰρ ἐστὶν αὐτὴ τῶν ἀλλοτρίων ἐκκριτική καθ' ὃ δέδεικται πρότερον ἐν τοῖς τῶν φυσικῶν δυνάμεων ὑπομνήμασιν. Idem etiam lib. 3. κρίσεων capit. 4. τὴν κρίσιν συνδραμεῖν τῷ παροξυσμῷ χρῆναι scribit, hacque ratione raras in synochis crises quarto die fieri. Quod satis indicat id vt plurimùm & frequenter intelligi, cùm synochi diebus paribus moueantur. Contingit etiam aliquando imparium dierum accessiones sextum diem lethalem habere ob valde celerem & præcipitatam morbi naturam, & magnam ac efficacem pessimorum signorum coaceruationem. Quod his verbis indicat Gal. lib. 1. de dieb. decret. προσέχειν δὲ χρὴ καὶ τῷ μεγέθει τε & πλήθει τῶν ὀλεθρίων σημείων. εἰ μὲν γὰρ πολλὰ & μεγάλα γίνοιτο κατὰ τετάρτην ἡμέραν, τοῖς παροξυσμοῖς διορίζεσθαι περὶ τοῦ μέλλοντος θανάτου, & γινώσκειν μὲν ἐκταῖον τεθνήξεσθαι τὸν ἄνθρωπον ἐν ἀρτίαις παροξυνόμενον. ἑβδομαῖον δ' ἐν περιτταῖς. ἐνίοτε δὲ καὶ διὰ τῶν περιττῶν παροξυνομένων, ἡ ἕκτη προσαπέκτεινε τὸν ἄνθρωπον, διὰ τε τὸ ὀξύτητα τῆς νόσου, & τὸ μέγεθος & τὸ πλῆθος τῶν ἐν τῇ δὲ ἡγουμένων συμπτωμάτων. Porro acutorum morborum iudicium in impares dies cadere quòd & in his accessiones obeant, longorum verò in pares, copiosè probat Gal. lib. de dieb. decret. 3. in quo multa habes ad hunc institutum iudicij ordinem spectantia, quæ breuitatis causa omittimus. Hunc autem locum adducit Gal. Com. in ægrum 8. lib. 3. & Com. 3. in lib. 6. epid. Hîc etiam κρίσις vniuersalem notionẽ habet, omnemq; subitam in morbis mutationem significat. Quem in sensum hîc sæpius & in crisium tractatione sumitur. Cæterum hîc quoq; exemplaria variant. Vnum nanque manuscriptum alterum & vltimum huius sententiæ membrum (ὧν δ' οἱ παροξυσμοὶ ἐν περισσῇσι, κρίνονται ἐν περισσῇσιν) vitiosè omittit. Quam lectionem cùm defecta sit, mirum est cur sit secutus Caluus.

Circuituũ autẽ qui diebus paribus iudicãt primus est decretorius quartus, sextus, octauus, decimus, decimus quartus, vigesimus octauus, trigesim⁹, quadragesimus octauus, sexagesimus, octogesimus & centesimus. Circuituum verò qui diebus imparibus iudicant, primus est tertius, quintus, septimus, nonus, vndecimus, decimus septimus, primus & vigesimus, septimus & vigesimus, & trigesimus primus. Considerandum autem est quòd si quid aliter extra hos præscriptos dies, decernat, recidiuas fore perniciẽq; portendi. Animũq; aduertere & nosse oportet, his in temporibus futuras iudicationes ad salutẽ aut perniciem tendere, vel momenta in melius aut deterius facere. Prætereaq; videndum est quibusnam circuitibus febres errãtes, quartanæ, quintanæ, septimanæ iudicationes subeant.

Ἔστι δὲ πρώτη κρίσιμος τῶν περιόδων, ἐν ἧσιν ἀρτίῃσι κρίνονται, δ'. ϛ'. η'. ι'. ιδ'. κη'. λ'. λδ'. μη'. ξ'. π'. ρ'. τῶν δὲ ἐν ᾗσι περισσῇσι κρινόντων περιόδων, α'. γ'. ε'. ζ'. θ'. ια'. ιζ'. κα'. κζ'. λα'. εἰδέναι δὲ χρὴ, ὅ, τι ἂν ἄλλως κριθῇ ἔξω τῶν ὑπογεγραμμένων, ἐσομένας ὑποστροφὰς σημαίνοιτο, καὶ γένοιτο ἂν ὀλέθρια. δεῖ δὲ προσέχειν τὸν νοῦν, καὶ εἰδέναι ἐν τοῖσι χρόνοισι τούτοισι, τὰς κρίσιας ἐσομένας ἐπὶ σωτηρίην, ἢ ὄλεθρον, ἢ ῥοπὰς ἐπὶ τὸ ἄμεινον, ἢ τὸ χεῖρον. πλανῆτες δὲ πυρετοὶ, καὶ τεταρταῖοι, καὶ πεμπταῖοι, καὶ ἑβδομαῖοι, καὶ ἐναταῖοι, ἐν τίσι περιόδοισι κρίνονται σκεπτέον.

A ἔστι δὲ ἡ πρώτη] Hæc dierum decretoriorum recensio plurimùm ab ea quæ fit in Prognostico & Aphorismis differt. Nam cùm sit ista veluti prima iudicationis adumbratio, decretorij dies omnes cum coincidẽtibus annumerantur. Illic verò multis experimentis testata decretoriorum dierum autoritas, per quaternarios & hebdomadas confirmatur. Cuius rei admonuit Gal. lib. 1. & 2. de dieb. decret. vbi & hunc locum adducit & totam decretoriorum dierum disciplinam absoluit. Quem locum prolixitatis causa hîc omittimus, quod eum indicasse satis sit. Plurimùm autem in parium dierum enumeratione variant exemplaria, post eam quam Galenus in Commentario facit diuersitatem. Sed omninò tria antiquissima cum nostro in hoc consentiunt vt ita describant, δ. ς. η. ι. ιδ. ιη. κ. κδ. κη. λ. λδ. μ. ξ. π. ρκ. Quæ lectio ex omnibus plausibilior videtur, quamque secutus videtur Galenus lib. 2. de dieb. decr. nisi quòd octauum omittit, atque eum omninò imitatur Cornarius. Duo alia exemplaria decimi octaui nullam faciunt mentionem, sed vigesimum & vigesimum quartum addunt, vigesimum octauum omittunt, trigesimum quartum plurima prætereunt & quadragesimum, quos tamen decretorios in Progn. facit. Quædam etiam quadragesimum octauum addunt,

B alia omittunt, & quadragesimum quartum ponunt, quod fecit Caluus. Centesimum quædam omittunt, addunt cum impressis manu scripta exemplaria duo, post quem centesimum vigesimum alia ponunt, quos dies decretorios esse satis probat Galenus lib. 2. de dieb. decret. Caluus etiam ducentesimum addidit. Sed certè vigesimum paribus circuitibus omninò addendum esse, facit merita vigesimi diei in iudicando autoritatis præscriptio, non secus ac imparibus circuitibus primus & vigesimus ritè atque ordine additur, tum quòd morbi diuturni, qui paribus diebus accessiones habent, vigesimo iudicantur, tum verò quòd septenariorum sectio in vigesimum cadat. Hæ sunt enim crisis, quæ vigesimo die portenditur, apud Galenum lib. 3. de dieb. decret. causæ.

τῶν δὲ ἐν τῇσι περισσῇσι] His ex verbis non est quòd quis coniiciat primum diem in imparium circuituum numero decretorium statui. Etsi enim febres diariæ primo die soluuntur, id tamen absque iudicatione contingit. Primum igitur circuitum diei tertio non primo attribuit, vt potior quorundam exemplarium lectio mihi videatur quæ sic legit; τῶν δὲ ἐν τῇσι περισσῇσι περιόδοισι κρινουσῶν, πρώτη γ. quam lectionem sequitur Galenus lib. 2. de dieb. decr. Eóque pertinent hæc Galeni in Commentario difficilima verba qui-

C bus scribit, τῶν δὲ ἐν ταῖς περιτταῖς κρινομένων νοσημάτων, πρώτην φησὶν εἶναι περίοδον, ἄμεινον δὲ ἦν, ὡς ἔφαμεν, εἰπεῖν οὐ περὶ ἀρχῆς, τρίτην. His enim verbis nil aliud contendit, quàm vt hunc errorem de primo die iudicatorio tollat, & primum circuitum iudicatorium tertium diem faciat. Longè verò clarius hunc etiam errorem depellit lib. 3. de dieb. decret. vbi huius quoque loci meminit. Scribit enim, ἐν μὲν δὲ τῇ πρώτῃ, τοὺς ἐφημέρους λύεσθαι συμβαίνει πυρετοὺς, οὐ μὴν ἤδη μετ᾽ ἀγῶνος τε καὶ ταραχῆς ἀξιολόγου. κἄπειτα νομίζουσιν ἔνιοι, καὶ Ἱπποκράτην τὰς κρινούσας ἡμέρας ἐν τῷ πρώτῳ τῶν ἐπιδημιῶν καταλέγοντα καὶ τῆς πρώτης μεμνημονευκέναι, κατὰ διπλοῦν τρόπον ἁμαρτάνοντες. περίοδος γὰρ πρώτη καὶ οὐχ ἡμέρα πρώτη γέγραπται σαφῶς, ἐν τῷ τῶν περιττῶν καὶ ἀρτίων καταλόγῳ. καθάπερ οὖν ἐν τῷ τῶν ἀρτίων περίοδον πρώτην εἰπὼν, ἐπιφέρει τὴν τετάρτην ἡμέραν, οὕτως ἐν τῷ τῶν περιττῶν τὴν τρίτην. ἔτι δὲ μᾶλλον ἀγνοοῦσιν τὸ κατ᾽ ἀρχὰς τοῦ προγνωστικοῦ γεγραμμένον ἐπὶ τοῦ νεκρώδους προσώπου, τὸ, κρίνεται ἐν ἡμέρῃ καὶ νυκτὶ, ἣν διὰ ταύτας τὰς προφάσεις τὸ πρῶτον εἶπον ἢ, μήπω γινώσκοντες, ὡς ἐπὶ τοῦ δοκιμάζεται καὶ ἀναγκάζεται λέλεκται. Commentario quoque tertio in progn. hunc eundem errorem depellit his verbis, huius loci facta mentione, οὕτω δὲ κἀν τῷ πρώτῳ τῶν ἐπιδημιῶν ἐγίνωσκεν ἐν ταῖς κρισίμοις ἡμέραις πρώτην γράψας τὴν τρίτην. Porro vtrobique pro κρινόντων vetustissimum exemplar manu scriptum κρινουσῶν legit, vt soloecismum vites. Quod etiam fecit Galenus lib. 3. de dieb. decret. (νου legunt.

D εἰδέναι δὲ χρὴ] Pro ἦν ἄλλως κριθῇ quædam exemplaria ἢν καλῶς habent, non æquè aperto sensu, & pro ὑπογεγραμμένον. προγεγραμμένον

προσέχειν δὲ τοῦ νοῦν] ἡ μὲν κρίσις ὀξύρροπος ἐστὶν ἐν νόσῳ μεταβολὴ πρὸς ὑγείαν ἢ θάνατον, (vt scribit Gal. comm. in aph. 13. lib. 2. & lib. de dieb. decret. primo) Cuius mutationis hîc quatuor insignes modi describũtur. Aut enim quæ iudicantur, ad salutem aut perniciem tendunt, aut certè propensionem in melius aut peius habent. Atque hos mutationis modos aliter distinguit Gal. cap. 7. lib. 3. de Crisibus, iisque nomina adaptat. Insignis porro hic est locus & à Gal. celebratus Com. in aph. 23. lib. 2. his verbis: τὰς γοῦν ἰδίας τὰς μεταβολὰς ὅταν ἀθρόως ἐν νόσῳ γένηθῶσιν, αὐτὸς ὁ Ἱπποκράτης ὀνομάζει κρίσεις. ἐνίοτε μὲν ἀθρόως ὑγιαζομένων τῶν νοσούντων, ἢ ἀποθνησκόντων, ἐνίοτε δὲ μεταβολὴν τινὰ μεγάλην ποιησαμένων ἐπὶ σωτηρίαν, ἢ ὄλεθρον, οὐ μὴν παραχρῆμα γε σωθέντων, ἢ ἀποθανόντων. ὥστ᾽ εἶναι δὲ τὰς ὀξυρρόπους ἐν αὐτοῖς μεταβολὰς, ἃς αὐτὸς ἐδίδαξεν ἐν τῷ πρώτῳ τῶν ἐπιδημιῶν εἰπὼν. ἐπὶ σωτηρίην, ἢ ὄλεθρον, ἢ ῥοπὴν ἐπὶ τὸ ἄμεινον, ἢ τὸ χεῖρον. Idem quoque Comm. 3. in progn. ἡ κατὰ τὰ νοσήματα κρίσις, ἀπὸ τῶν ἐν τοῖς δικαστηρίοις μετενήνεκται, σημαίνουσα τὴν ὀξύρροπον ἐν νόσῳ μεταβολὴν, γινομένην, κατὰ τέτταρας τρόπους. ἢ γὰρ ἀπαλλάττονται

E τῶν νοσημάτων, εὐθέως, ἢ χείρους γίνονται πολλῷ. τὰς μὲν οὖν προτέρας δύο κρίσεις, ἁπλῶς ὀνομάζουσι κρίσεις. τὰς δὲ δευτέρας δύο, τὰ πολλὰ μὲν ἅμα προσθήκῃ, κακὴν κρίσιν, ἢ μοχθηρὰν κρίσιν, ἢ τι τοιοῦτον τῷ τῆς κρίσεως ὀνόματι προστιθέντες, ἔστιν ὅτε δὲ χωρὶς προσθήκης ἁπλῶς. Hac de re porro multa habes lib. 1. de dieb. decret. vnde multiplicem criseos notionem abundè explicatam colligas licet. Cæterùm Caluus aliter hunc locum quàm omnes interpretes legisse videtur. Minutum verò est quòd ἐπὶ σωτηρίην duobus in codicibus antiquis legitur, quomodo legisse videtur Galenus. In cæteris autem omnibus ἐπὶ σωτηρίῃ.

πλανῆτες δὲ] Febrium intermittentium iudicium non ex dierum numero quemadmodum continuarum, sed accessionum ordine pendet. Quod præter ea quæ scripsit in Commentario Galenus, his etiam verbis satis aperit com. in aph. 59. libr. 4. ὃ γὰρ ἐπὶ τῶν συνεχῶν ἡμέρα μία δύναται, τοῦτο ἐπὶ τῶν διαλειπόντων ὁ παροξυσμός. κατὰ γοῦν τὴν τούτων συναρίθμησιν αἱ κρίσεις αὐτῶν γίγνονται. τοῦτο δὲ ἐνίξατο μὲν καὶ αὐτὸς ἐν τῷ προγνωστικῷ κατὰ τὸν περὶ τεταρταίων λόγον εἰπών. γίγνεται δὲ καὶ τῶν τεταρταίων ἡ κατάστασις ἐκ τοῦ τοιούτου κόσμου. τετήρηται δὲ καὶ ἡμῖν ἐπὶ τῶν τεταρταίων αὐτῶν καὶ τῶν τριταίων ἡ κρίσις γιγνομένη κατὰ τὸν τῶν περιόδων ἀριθμὸν, οὐ τὸν τῶν ἡμερῶν. Idem quoque Com. 3. in Prognost. ὥσπερ γὰρ ἐπὶ τῶν συνεχῶν πυρετῶν, ἀριθμοῦμεν

F ἁπάσας ἐφεξῆς τὰς ἡμέρας εἰς πρόγνωσιν τῆς ἐσομένης κρίσεως, οὕτως ἐπὶ τῶν διαλειπόντων τὰς ἐπισημασίας. ἵν᾽ ὅπερ ἐπὶ τῶν συνεχῶν ἡ ἑβδόμη τῶν ἡμερῶν, τοῦτ᾽ ἐπὶ τῶν διαλειπόντων ἡ ἑβδόμη περίοδος ἐργάσηται. κατὰ τοῦτο γέ τοι ὁ ἀκριβὴς τριταῖος, ἐν ἑπτὰ περιόδοις οὐχ ἡμέραις ἑπτὰ κρίνεσθαι πέφυκε. καὶ μὲν δὴ καὶ ὥσπερ ἡ τετάρτη τῶν ἡμερῶν ἀπ᾽ ἀρχῆς ἀριθμουμένη πρὸς τὴν ἑβδόμην ἐστὶ, τοῦθ᾽ ἡ τετάρτη περίοδος ὡς πρὸς τὴν ἑβδόμην περίοδον. ἐπίδηλος μὲν γὰρ ἡ τετάρτη τῶν ἡμερῶν ἐστι τῆς ἑβδόμης, ἐπίδηλος δὲ καὶ ἡ τετάρτη περίοδος τῆς ἑβδόμης περιόδου. λέλεκται δὲ καὶ περὶ τῶν τοιούτων ἁπάντων ἐν τοῖς περὶ κρίσεων. ὅθεν ἀρκέσει νῦν ἀκηκοέναι τοσοῦτον ὡς καὶ τῶν τεταρταίων πυρετῶν αἱ κρίσεις κατὰ τὸν ἀριθμὸν γίνονται τῶν περιόδων, οὐ τῶν ἡμερῶν.

ΑΡΡΩΣΤΟΙ ΤΕΣΣΑΡΕΣ ΚΑΙ δέκα. πρῶτος.

Φιλίσκος ᾤκει παρὰ τὸ τεῖχος. κατεκλίθη τῇ πρώτῃ.

G πυρετὸς ὀξύς. ἵδρωσεν ἐν νυκτί. ἐπιπόνως δευτέρῃ, πάντα παρωξύνθη. ὀψὲ δὲ ἀπὸ κλυσματίου καλῶς διῆλθε, νύκτα δι᾽ ἡσυχίης. τρίτῃ πρωῒ, καὶ μέχρι μέσου ἡμέρης, ἔδοξε γενέσθαι ἀπύρετος. πρὸς δείλην δὲ πυρετὸς ὀξὺς, μετὰ ἱδρῶτος. διψώδης. γλῶσσα δ᾽ ἐπεξηραίνετο. μέλανα οὔρησεν. νύκτα δυσφόρως. οὐκ ἐκοιμήθη. πάντα παρέκρουσε. τετάρτῃ, πάντα παρωξύνθη. οὖρα μέλανα. νύκτα εὐ-

H φορωτέρη. οὖρα εὐχροώτερα. πέμπτῃ περὶ μέσον ἡμέρας, μικρὸν ἀπὸ ῥινῶν ἔσταξεν ἄκρητον. οὖρα δὲ ποικίλα, ἔχοντα ἐναιωρήματα στρογγύλα, γονοειδέα, διεσπαρ-

ÆGROTI QVATVORDECIM. *Primus.*

Philiscus qui propter mœnia habitabat, primo die decubuit, eumq; febris acuta prehendit cum sudoribus & nocte laboriosa. Postridie ingrauescentibus omnibus, ex alui dilutione meliuscul è habuit, cum nocte quieta. Die tertio mane & ad meridiem vsque, liber à febre esse visus est, ad vesperam verò febris acuta inuasit cum sudore & siti, lingua inaruit, nigrum lotium reddidit, nox grauis & molesta fuit, non dormiuit prorsusq; delirauit. Quarto grauiora euaserunt omnia, vrinæ nigræ, nox facilior fuit & vrinæ melius coloratæ. Quinto circa meridiem parum idq; sincerum è naribus stillauit, vrinæ variæ, in quibus sublimia quædam innatantia rotunda, genitali semini si-

milia, dispersa inerant, neq; residebant. Huic supposita glande flatuosa pauca prodierunt, nox grauis fuit, somni parui, verba cum delirio, extrema vndiquaque frigida, quæ nec etiam ad calorem amplius reuocari poterant, vrinam nigram reddidit, aliquãtulum dormiuit, sub diem vox defecit, sudor frigidus obortus est, summitates liuescebãt. Die sexto circa meridiem obiit. Spiratio huic perpetuò quasi intro reuocanti & ingeminanti rara & magna fuit, lien in gibbositatem rotundam sublatus est, & ad finem vsq; sudores frigidi perseuerarunt. Accessiones diebus parib. inuaserunt.

μένα. οὐχ ἵδρυτο. ὑποτεθέντος δὲ βαλάνου, φυσώδεα σμικρὰ διῆλθε. νύκτα ἐπιπόνως. ὕπνοι σμικροί. λῆροι. λῆρος. ἄκρεα πάντοθεν ψυχρά, καὶ οὐκ ἔτι ἐπαναθερμαινόμενα. οὔρησε μέλανα. ἐκοιμήθη σμικρὰ πρὸς ἡμέρην. ἄφωνος. ἵδρωσε ψυχρόν. ἄκρεα πελιδνά. περὶ δὲ μέσον ἡμέρης, ἑκταῖος ἀπέθανε. τούτῳ πνεῦμα διὰ τέλεος, ὥσπερ ἀνακαλουμένου, ἀραιὸν μέγα. σπλὴν ἐπήρθη περιφερεῖ κυρτώματι, ἱδρῶτες ψυχροὶ διὰ τέλεος. οἱ παροξυσμοὶ ἐν ἀρτίῃσιν.

Particularis ista ægrorum recensio per omnes Epidemion libros veluti sparsa, nullibi tamen melius quàm hîc & lib. tertio instituta, magnam artis maiestatem præ se fert, cùm præceptorum vniuersalium & eorum quæ artem constituunt theorematum obseruationem quandam sub oculos ponat, ac veluti exemplorum congerie ad medicinam faciendam manu ducat. Ac veluti non satis est Medico si artis præcepta teneat, nisi & ægrorũ ipsorum procurationem subeat, & ea quæ intelligentia & animo comprehenduntur, in medium puluerem & aciem deducat: Sic in hac saluberrimæ artis tractatione, parum idonea sunt facultatis nostræ adiumenta, si in ea doctrinæ comprehensione, quæ notione concipitur, velut in vmbra semper delitescant, nec in ægrorum triclinia, aut hominum manus pertrahantur. Ex hoc igitur particularium exemplorum catalogo magnus ad posteros vsus redundauit, tum quia communium artis præceptionum quandam confirmationem adfert, tum verò quia parentis optimi in operefaciundo medico sagacitatem, industriam, sibique quendam institutum medendi morem, velut in speculo proponit, ex quo totius artis σχήματα, ac veluti quosdam medendi gestus, in quotidianas nostras curationes transfundimus. Quod profectò effecit, vt Galeni nunquam satis collaudatam industriam in hac ægrorum recensione sentiremus vberrimam. Quo certè æquius erit, nos in hoc defungendo munere liberalitatẽ illius amplecti, atque ea quæ operam nostram aliquando requirent leuiter aspergere. Quòd ergo ad horum ægrorum indicaturam attinet, codices nostri Regij manu scripti istam præfigunt, περὶ ἀῤῥώστων. Ἄῤῥωστος πρῶτος, non quemadmodum impressi ἄῤῥωστοι τέσσαρες καὶ δέκα. Quem numerum agnoscit Galenus initio lib. 2. περὶ δυσπ. In quo vitiosa est Asulani codicis præscriptio, quæ numerum ægrorum imminuit, δώδεκα pro τέσσαρες καὶ δέκα scribens. Hos autem ægros omnes ordine percenset & explicat Gal. lib. 2. de diff. spir.

φιλίσκος] Febrem fuisse valde acutam & ardentem necesse est, quæ sexto die ægrum interemerit, cuius etiam typum habes prius descriptum statu 3. his verbis: τοῖσι μὲν οὖν καυσώδεσιν ἀρχομένοισιν ἐπεσήμαινεν, οἷσι τὰ ὀλέθρια ξυνέπιπτεν. αὐτίκα γὰρ ἀρχομένοισι, πυρετὸς ὀξύς, ὀλιγόριγοι σμικρά. ἄγρυπνοι. διψώδεες. ἀσώδεες. σμικρὰ ἐφίδρουν περὶ τὸ μέτωπον καὶ κληῖδας, οὐδεὶς δι᾽ ὅλου. πολλὰ παρέλεγον. φόβοι. δυσθυμίαι. ἄκρεα ὑπόψυχρα. πόδες ἄκροι. μάλιστα δὲ τὰ περὶ χεῖρας. οἱ παροξυσμοὶ ἐν ἀρτίῃσι. τοῖσι δὲ πλείστοισι τεταρταίοισιν οἱ πόνοι μέγιστοι. καὶ ἱδρὼς ἐπὶ πλεῖστον ὑπόψυχρος. καὶ ἄκρεα οὐκ ἔτι ἐθερμαίνοντο, ἀλλ᾽ ἦσαν πελιδνὰ καὶ ψυχρά. καὶ οὐδὲ ἐδίψων ἐπὶ τούτοισιν. οὖρα τούτοις μέλανα. ὀλίγα. λεπτά. καὶ κοιλίαι ἐφίσταντο. οὐδ᾽ ἡμοῤῥάγησεν ἐκ ῥινῶν οὐδενὶ οἷσι ταῦτα ξυμπίπτοι, ἀλλὰ σμικρὰ ἔσταζεν. οὐδὲ ἐς ὑποστροφὴν οὐδενὶ τούτων ἦλθεν, ἀλλ᾽ ἑκταῖοι ἀπέθνησκον ξὺν ἱδρῶτι. Variant verò hîc codices manu scripti cum impressis. Quidam nanque κατεκλίθη interpungunt, alij κατεκλίθη τῇ πρώτῃ simul iungunt. Sunt qui etiam καὶ κατεκλίθη claudant. Alij ἐν τῇ πρώτῃ πυρετὸς ὀξύ, alij τῇ πρώτῃ solùm, quam lectionem vt communem cùm Galeno secuti sumus. Quidam etiam ἵδρωσεν, ἐς νύκτα ἐπιπόνως distinguunt, alij ἵδρωσεν ἐν νυκτὶ habent, & ἐπιπόνως δευτέρῃ legunt. Nos δευτέρῃ πάντα παρωξύνθη cum Gal. legimus, popularem lectionem secuti. Sed hæc minuta diligentia fortasse suspecta est.

γλῶσσα δ᾽ ἐπεξηραίνετο] γλῶσσα ἐπεξηραίνετο simpliciter legunt exempl. tria M. S. Caluus illud quod sequitur μέλαινα ad id quod prius est non satis rectè mihi referre videtur, eamque lectionem fecisse, γλῶσσα ἐπεξηραίνετο μέλαινα. Scribit enim lingua nigra superaruit.

πάντα παρέκρουσε] παρακρούειν, παραλέγειν καὶ παραφέρειν, ληρῆσαι καὶ παραληρῆσαι καὶ παρενεχθῆναι Hippocrati significant, dicunturque de leui mentis emotione & delirio, vt & παραπαίειν, παρακόπτειν & παράφρονεῖν. Quibusdã enim aliis additis verbis desipientiæ magnitudinem circumscribit Hippocr. vt scribit Galenus in Prorrh. & Com. 1. in lib. 3. epid. Sunt hęc autem pessima febrium ardentium symptomata. Vigiliæ nanque, inquietudo, ferendi difficultas sitis & linguæ ariditas, delirium & vrinarum nigredo, ex febris ardore & bilis exassatione contingebant, quæ leuem primo desipientiam, plurimùm deinceps auxit.

νύκτα εὐφορωτέρην] Quòd imparibus diebus accessiones inuaderent, quartoque die cuncta ingrauescerent, exemplaria quædam νύκτα δυσφορωτέρην legunt, quæ secutus est Hermannus Cruserius. Sed profectò etiamsi dies grauiores casus afferret, nihil tamen vetabat noctem quietiorem adesse, non secus ac secundo die cùm omnia grauiora euaderent, nox tamen quieta fuit. Atque ea forte de causa cùm vrinæ nigricantes procederent, ob quietam tamen noctem melius coloratæ minusque nigricantes visæ sunt, nisi quis tenues inaudiat, quòd ab humore assato & quodammodo torrefacto transcolatæ, nec dum à natura cocto expressæ, melius coloratæ viderentur, quales fuisse in huiusmodi febribus ardentibus scripsit statu tertio.

μικρὸν ἀπὸ ῥινῶν ἔσταξεν] Hoc τῶν κελσίμων καὶ κελνόντων numero continetur, quæ non pro morbi dignitate leuant. Excretiones nanque iudicatorias infra morbi dignitatem subsistere non oportet, sed omnino morbum alleuare. Quamobrẽ in febribus ardẽtibus copiosas hæmorrhagias semper laudat Hippocrates, atq; huiusmodi στάξις & stillas sanguinis meritò damnat, & vt * Gal. verbis vtar, συνελόντι εἰπεῖν, ἅπασα στάξις ἀπὸ ῥινῶν, μοχθηρὸν ἐστι σημεῖον, quòd fatiscentis naturæ infraq; modum subsistentis, aut etiam redundantis, verissima sint indicia, vt his verbis testatur Gal. com. 2. in Prorrh. οὐδὲν τῶν κελσίμων σμικρὸν ἐκκενοῦσθαι προσήκει, ἀλλὰ πάντα τὰ οὕτω κενούμενα δυοῖν θάτερον, ἢ μὴ στερούμενα διὰ τὸ πλῆθος ἀποχεῖται, τῶν πεπονθότων μορίων, ἢ τῆς φύσεως ἀσθένειαν ἐνδείκνυ), προσελομένης μὲν ἐκκενοῦν τὰ περιττά, μὴ δυναμένης δέ. Qua de re prius & Com. in lib. 2. epid. scripsimus, & verò plenius aliquando nobis dicendum erit. Ex eadem etiam parentis eloquentia pendet quod hîc damnat τὸ ἄκρητον, multisque illius decretis confixum est, quorum tibi iam pridem specimen dedimus Com. in lib. 2. epid. Est autem ἄκρητον τὸ ἀμιγὲς ἑτέρου καὶ ἄμικτον, ἢ τὸ μὴ συμμεμιγμένον, quod syncerum Celsus dixit. & de vno solo & impermixto humore effertur, quod in omni excretionũ genere valdè infamat Hip. non secus ac ἀκρήτους ὑποχωρήσιας in deiectionum numero suis placitis damnauit lib. aph. 7. aph. 6. & 23. Hîc autem τὸ ἄκρητον αἷμα ἄμικτον καὶ μέλαν, eundemq; valdè crassum & nigrum sanguinem significat, qualis fere solet in perniciosis morbis paucus & guttatim stillare. Atq; hîc τὸ ἄκρητον velut τὸ κακόχροον significat, non secus ac lib. 3. epid. Com. 1. interpretatur Galenus eadem quæ hoc in Comm. ferè scribens, vbi etiam dictionis notionem his verbis exprimit: τὸ δ᾽ ἄκρατον, ὅταν μὲν ἐπὶ ξανθῆς ἢ μελαίνης χολῆς, ἢ ἰώδους λέγῃ), πρόδηλον ἤδη τὸ σημαινόμενον, ὡς πολλάκις ἤδη λέλεκ). τὴν οἰκείαν χροιὰν καὶ σύστασιν, ὅτι ἕκαστος τῶν χυμῶν ἀκριβῆ διαφυλάττῃ, τηνικαῦτα κενοῦσθαι λέγομεν ἄκρατον αὐτόν. ἐπὶ δὲ τοῦ αἵματος, ἴστος ἐξ ὑπεναντίου χρῆται τῷ αὐτῷ λέγειν τὸ ἄκρατον, ἐν ἴσῳ τῷ κακόχρατον. εὔδηλον δ᾽ ὅτι τὸ μὲν τῶν κατὰ φύσιν αἵματος χρῶμα, τὸ ἐρυθρόν ἐστι. τὸ δὲ ἄχρουν οὐ πιστὸν, ἀλλ᾽ ἤτοι μελάντερον ἢ πυῤῥότερον ἐπιεικῶς. καὶ τὸ πολὺ δὲ μᾶλλον εἰθισμένα λέγειν ἄκρατον αἷμα τὸ μέλαν, ὅπερ εὐθέως καὶ παχὺ κατὰ τὴν σύστασιν ἐστιν. Vitiosum verò est quod exemplaria Regia tria manu scripta ἄκελτον pro ἄκρητον legunt.

* Com. 3. in lib. 3. epid.

ἐναιωρήματα] Ἐναιώρημα sublime quoddam innatans diximus, Gaza sublimamentum, quæ per vrinam feruntur in eaque appendent significans, etsi suspensas nubeculas dicere ex Hippocrate cum Celso potuimus. In prognostico nanque, vbi vrinarum integram cognitionem proponit, νεφέλας ἐκφερομένας pro iis sublimamentis quæ mediam vrinæ regionem petunt, sumit, præcipua in sententia. σκοπεῖν δὲ χρὴ τὰ οὖρα ἐν οἷσι αἱ νεφέλαι, ἢν τ᾽ ἄνω, ἢν τε κάτω ἔωσι, καὶ τὰ χρώματα ὁκοῖα ἴσχουσι, καὶ τὰς μὲν κάτω φερομένας ξὺν τοῖς χρώμασιν

A ματιν, οἷσιν εἴρηται, ἀγαθὰς εἶναι, ἐπαινεῖν, τὰς δὲ ἄλλας ξὺν τοῖσιν χρώμασιν, οἷσιν εἴρηται κακὰς εἶναι, καὶ μέμφεσθαι τὰς τοιαύτας. Hîc nanque vides Hippocratem ea quæ per mediam vrinam feruntur, proprieque ἐναιωρήματα dicuntur, nubes vocare. Quod vt clarius perspicias, néve tibi fucum his verbis factum existimes, Galeni autoritatem hanc in sententiam proferam. Scribit nanque Com. 2. in prog. hunc in modum: περὶ τῶν ἐν τῇ ὑποστάσει διαφορῶν εἰπών, ἑξῆς ἐπὶ τὰς νεφέλας μετέβη, δηλώσας ὅτι τὸ ἐναιώρημα νεφέλην ὀνομάζει, τῇ προσθήκῃ τῶν ἐμφερομένων ῥήματος. Idem quoq; οὐ γὰρ τὰ πρὸς ἐμοῦ κατὰ περὶ κρίσεων ὑπομνήματα πολλάκις ἐναιωρήματα λελεγμένα, καλεῖν αὐτὸς εἴωθε νεφέλας ἐδήλωσε καὶ διὰ τῆς ῥήσεως οὐκ ἀσαφῶς. Rursúsque, ὀνομάζω δὲ ἐναιώρημα τὸ παχύτερον μὲν καὶ λευκότερον ἐν οὔρῳ, μήτ' ἐπιπολῆς αὐτοῦ, μήτ' ἐν τῷ πυθμένι τοῦ ἀγγείου, κατὰ δὲ τὴν μεταξὺ χώραν ἐναιωρούμενον, ἤτοι μέσον ἀκριβῶς, ἢ κάτω μᾶλλον, ἢ ἄνω. τὸ μὲν οὖν τοιαῦτα συνήθες μοι καλεῖν ἐναιωρήματα. πρὸς Ἱπποκράτους γε μὴν καὶ ταῦτα νεφέλαι προσαγορεύονται, τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν ἔχουσαι περὶ τὸ οὖρον, ἣν αἱ ὄντως νεφέλαι πρὸς τὸν ἀέρα. ἃ γὰρ καὶ ταῦτα, τῶν περὶ ἑαυτῶν ὑγρῶν παχύτερα, κάτωθεν τοῦ ἀέρος. πολλάκις οὖν ὡς ἔφην ἐφίσταταί τι τοῖς οὔροις ἄνωθεν, ὅπερ ἐγὼ νεφέλην ἰδίως ὀνομάζειν εἴωθα. Eandem quoque nominum licentiam sibi indulserunt Philosophi, vt vtrumque permiscerent. Sic Alexander Aphrodisiensis Quæst. 20. lib. 2. pro nubecula

B ἐναιώρημα ponit. Quod enim sua leuitate sublime araneæ telæ specie supernatat, id sublimamentum vocat, quódque in medio vrinæ consistit, nubeculam facit. Quibus ex omnibus etsi generalior quædam nominis notio depromitur, propria tamen quædam rei nota ad id quod quæritur satis affecta percipitur, quæ id esse ἐναιώρημα medicorum omnium consensu attestatum fateatur, quod mediam vrinæ sedem teneat, non secus ac nebulam diei quod sublimem locum petit, itémque quod imum, ὑπόστασιν. Quæ omnia efficiunt vt quamuis nubes cum sublimamentis quandoque permisceat parentis doctrina, eum tamen plærumque propriam rei notam valdéq; ad id de quo quæritur affectam secutum intelligamus, cùm subinde in sua θεωρίᾳ certam & veram eneorematis notionem inculcet. Quod etsi satis ex vltimis Galeni verbis quæ modò adduximus percipi potest, ista tamen adhuc luce clarius testabuntur quæ scribit Com. 2. in prognost. ἀλλαχοῦ γε μὴν αὐτὸς ἐναιώρημα γονοειδὲς εἴρηκεν, ὡς εἶναι δυοῖν θάτερον, ἤτοι γενικωτέρως πράγματος ὄνομα τὸ ἐναιώρημα, τῶν τε μὴν ἔχοντος, ὡς τε τὰς νεφέλας καὶ τὰ γονοειδῆ, ἢ μηδέ ποτε τὰς νεφέλας ἐναιωρήματα καλεῖσθαι πρὸς αὐτοῦ. Sed quia hunc in locum incidimus quem explicatum volumus, imprimis videndum est ἐναιώρημα γονοειδὲς ab Hippocrate significari sublimamen-

C tum genitali semini simile, hoc est velut grumosum & grandinosum, quod multam pituitam vitream, crudam, viscidam & frigidam, ac confertam, flatulentam & compactam materiam indicet, quale quid hoc in ægro contigit, quod perpetui sudores frigidi comprobarunt. Non secus etiam ac Philistæ accidit ægro 4. lib. 3. epid. qui ex multa cõfertáq; & cruda materia febre assidua laborauit, in quo ἐναιώρημα γονοειδὲς extulit. Idem quoq; medicinę parens ęgro 3. lib. 3. in eo qui ex febre acutissima laborabat à pituita cruda vitrea admodũ incensa, quæ plurimos flatus permixtos habebat, adscripsit οὖρα λεπτὰ ποικίλα, ἐναιώρημα ἔχοντα κατὰ σμικρὰ δὲ κρίμνα γονοειδέα. Ex eodem fonte est quod in Theodori vxore lib. 7. epid. ex crebris conuulsionibus, tremoribus & sudoribus frigidis ex magna cruditate laborante, apposuit τὸ οὐρούμενον τῷ καρφεῖ εἰκέλον, γλίσχρον, γονοειδές. Pituitæ enim vitreæ magnam fuisse copiam indicat, quæ veluti festucis pertracta inhæresceret. Et quod in * Scopo lib. 2. epid. scripsit, καὶ οὖρον ὑπόστασιν ἔχον. ἐν δὲ τῇ ὑποστάσει, ὑπόλευκόν τι προσεχόμενον πρὸς τῷ ἀγγείῳ λεπτὸν, οὔτε δὲ γονοειδὲς, οὔτε ἀνόμοιον. Hinc quoque pendet quod ab Hippocrat. scriptum est in Cois præsagiis πυρετῷ διὰ ὀπισθοτόνου δὲ γονοειδέες οὐρήσιες λύουσι. Opisthotonum namq; (quem dolorem inflexibilem † Plinius vocat) cum febre,

D veluti disiecta morbi causa & materia, vrinas genituræ similes, quæ multam vitream & viscidam pituitam demitterent, liberare posse non est vero absimile. Cuius rei fidem faciet amplissimam suprà quædam sententia in Coacis hunc in modum adscripta; σπασμοῦ λυτικὸν, πυρετὸς ἐπιγενόμενος ὀξὺς μὴ πρότερον γεγονώς, ἢ δὲ εἴη ἢ πρότερον γεγονὼς, παροξυνθεὶς δὲ ὠφελέει, καὶ οὔρου διέξοδος ὑαλοειδὴς πολλή, ἢ φύσις κοιλίης καὶ ὕπνοι. Quod enim prius οὖρον γονοειδὲς dixit, hîc διέξοδον ὑαλοειδῆ rectè interpretatur, quòd cùm vrina plurima vitrea illa aut albuminea pituita secederet, quæ non omninò absurda est cum cæteris causis conuulsionis solutio. Eandem quoque iudicij causam subit húcque maximè pertinet, quod in vrinæ censura in Coacis damnatur, τὸ χαλαζῶδες γονοειδὲς διαχεόμενον οὖρον. Grandinosa namque vrina genituræ similis & diffusa, multam pituitam vitream, confertam & compactam velut grumosam aut grandini similem, flatulentam crudámque subesse coarguit. Quo etiam referri debet (vt omnia in vnum collata testimonia fidem faciant firmiorem quod in hoc medicinæ parente cæterísque optimis disciplinarum dictatoribus crebrò faciendum esse contendo) quod ab eodem scribitur lib. 6. Epid. sect. 2. ἐν περινέῳ τὸ γονοειδὲς, τὸ τοιοῦτον ὅτι κρίσιμον, & in Prorrh. τὸ γονοειδὲς ἐπελθόν. Rursúsque ibi-

E dem quod quidam legunt, πνεῦμα ἄλις γόνῳ εἴκελον διέρχεται. Quæ omnia de vrina genitale semen referente, eámque quam diximus pituitam continente subaudiri debent, vt satis videmur ex Hippocratis locis probasse, si quis Galeni assensionem desiderat, cuius sententiam hunc quoque in locum mihi afferendam esse existimo. De eo igitur quod prodit genituræ simile, siue vrinam, siue deiectionem subaudias, sic scribit Gal. Com. 1. in Prorrh. ἐν τισὶ δ' ὡς ἔφην μὲν τῶν ἀντιγράφων, οὐ διὰ τοῦ γε γέγραπται, τόνῳ διέρχεται τὸ κενούμενον, ἀλλὰ διὰ τοῦ γ' γόνῳ εἴκελον, τουτέστι γόνῳ ὅμοιον. ἀπὸ δὲ κατὰ τὴν σύστασιν, εἴτε κατὰ τὴν χρόαν, εἴτ' ἀμφω βούλει, παραπλήσιον εἶναι τὸ κενούμενον, ἄδηλον ὑπάρχον ἐστίν. ὁ γε μὴν ὑπὸ Πραξαγόρου καλούμενος ὑαλώδης χυμὸς, ὅμοιος ὢν ὑέλῳ κεχυμένῃ, τοιοῦτος ἐστίν, ὡς ὀδύνας μεγίστας πονῶδες παρέχειν, ὅταν διεξέρχηται τοὺς χιτῶνας τῶν ἐντέρων, ἔστι δὲ τῇ κράσει ψυχρότατος ἁπάντων τῶν κατὰ τὸ σῶμα γινομένων χυμῶν. Idem Comment. 2. in lib. 6. Epid. τὸ γονοειδὲς δὲ οὖρον ἢ διαχώρημα γίνοιτ' ἂν ποτε χρίσιμον, ὅταν ὁ καλούμενος ὑπὸ Πραξαγόρου χυμὸς ὑαλώδης ἐκκενῶται. Rursúsq; Com. 2. in Prorrh. vbi τὸ γονοειδὲς ἐπελθὸν perscrutatur Galenus, de huiusmodi dictione ambigua his verbis meminit. εἰ δὲ μᾶλλον αἰνιγματῶδες εἴρη(κε) τὸ γονοειδὲς ἐπελθὸν, εἴτε οὖρον, εἴτε διαχώρημα. Quibus ex locis cuiuis liquidò patet ἔκκρισιν γονοειδῆ Hippocrati esse aut deiectionem aut vrinã, quæ multã pituitam vitreã

F (quam albumineam verius dixeris) genitali semini consistentia & colore affinẽ, hoc est cõpactam, crassam, crudã, frigidã & viscidã deturbet. Idq; ex eo Galeni loco magis manifestũ fiet, quo vrinas genituræ similes hypochondriorũ dolores, tumorésq; recentes & sine inflammatione, veluti deposita materia, iudicatione soluisse scribit, qui alioqui neq; flatu multo, neq; copioso & viscoso stercore, sed solis vrinis prodeuntibus remitterentur. Locus est Com. 2. in lib. 6. Epid. ἔνιοι δὲ διὰ ταύτην τὴν ἀπορίαν ὧδέ πως διαλῦσαι τὴν ῥῆσιν, οὐ κρίσιμον ἐστὶ τῶν οὔρων, ὥσπερ ἐστὶ οὕτως ἐγέγραπτο, τὸ γονοειδὲς οὖρον οὐ κρίσιμον ἐστὶ τῶν κατὰ τὸ ἧπαρ παθῶν ἐπισκέψασθαι χρή. ἐστὶ πάλιν ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς τὰ τοιαῦτα οὐ αἱ χρήσεις ῥύονται, ἵν' ἀκούσωμεν τὰ τοιαῦτα τὰ κατὰ τὸ ἧπαρ γινόμενα ἐστὶ τούτοις γε μαρτύριον ἐφεξῆς ἔγραψεν, οὐχ ὑπὸ ἡ φύσις πολλῆς, οὐχ ὑπὸ κόπρου πολλῆς γλίσχρης διελθούσης ἐλαπάσσετο, τουτέστι οὐδενὸς ἄλλου γινομένου τὸν κατὰ τὸ ἧπαρ ὄγκον λῦσαι δυναμένου, ἐπὶ μόνοις τοῖς γονοειδέσιν οὔροις ἐκρίθη ἡ νόσημα. τάχα γὰρ τοιοῦτον τι τὸ ἧπαρ ἦν ὁποῖον καὶ ἐν τῷ προγνωστικῷ δεδήλωκεν αὐτὸς ἐν τῇδε τῇ λέξει. τοὺς δ' ἐκ τῶν ὑποχονδρίων πόνους τε καὶ κυρτώματα, ἢν νεαρά τε ἦ, καὶ μὴ σὺν φλεγμονῇ, λύει βορβορυγμὸς ἐγγενόμενος ἐν τῷ ὑποχονδρίῳ, καὶ μάλιστα μὲν διεξελθὼν σὺν κόπρῳ τε καὶ οὔρῳ, εἰ δὲ μὴ καὶ αὐτὸς διαπεραιωθεὶς, ὠφελέει δὲ καὶ ὑποκαταβὰς ἐς τὰ κάτω χωρία, οὐ γὰρ δὴ φλεγμονὴν, ἢ τι ταύτης οὐ δυσλυτώτερον ἐν ἥπατι συστάν, ἢ ἐν ἐντέροις, ἢ ἐν γαστρὶ, γονοειδὲς οὖρον ἔλυσεν ἂν μόνον γινόμενον

G διὰ τοῦτ' οὖν ἐπιλέγει καὶ αὐτός. οὐ γὰρ δὴ μέγα ἦν τὸ ὑποχόνδριον, ὡς ἄγειν μέγα, μηδ' ἂν λυθῆναι αὐτοῦ, διὰ τῆς τῶν γονοειδέων ἐκκρίσεως. Tale quiddam etiam ab Hippocr. significatur in Prorrhetico, cùm flatus multos circa vmbilicum dolores cum palpitatione commouentes, per deiectionem genituræ similem, quæ cum multo flatu subiret, iudicatos hac dictione significat. οἱ περὶ ὀμφαλὸν πόνοι παλμώδεες ἔχοισι μέν τι καὶ γνώμης διάφορον. περὶ κρίσιν δὲ τουτέοισι πνεῦμα ἄλις γόνῳ εἴκελον διέρχεται. Innuit namque vitreum illum humorem natura sua frigidissimum & viscidum, intestinorum tunicas peruadentem, & cum tensione dolores intensissimos procreantem deiectione deturbatum ventris dolores leniuisse. Erotianus verò apud Hippocratem γονοειδὲς οὖρον τὸ ὅμοιον γόνῳ τουτέστι σπέρματι exponit. & τὸ λευκὸν καὶ παχὺ esse dicit. Atque hactenus quidem de vrina aut deiectione genitale semen referente, ista semel quòd crebrò apud Hippocr. occurrrant, dicta sunto. Constat porro hoc in ægro febrem ardentissimam ex magna crudorum humorum putredine ortam, naturæ vires plurimùm affectas statim suppeditasse. Variæ namque vrinæ naturalium facultatum demissionem & inconstantiam arguunt, quæ ex multa cruda & vitrea pituita permixta, sublimamenta genituræ similia referebant, quæ ob humoris crassitudi-

H nem, aut verò caloris immoderationem (hæ namque sunt ambæ huius affectionis vt & rotundorum sputorum Com. 3. in lib. 6. Epid. causæ) rotunda, conferta & compacta videbantur. Dispersa verò & fluitantia ob magnã flatuum permixtam copiam apparebant, ideóque non residebant. Quæ omnia vt summam morbi cruditatem, ita naturæ vires iam demum accisas, cum delirio, vrinis nigricantibus, summitatum refrigeratione, continenti sudore frigido denotant, aut partium solidarum colliquamentum.

Cæterum exemplaria duo manu scripta cum impressis consentiunt, & ποικίλα ad αἰωρήματα, non ad οὖρα, quod cætera & fere interpretes omnes faciunt referunt, paruo vtrobique discrimine. Caluus verò hîc non satis αἰωρήματα expressisse videtur, cùm rotunda quædam genitali semini similia dixit. *Sect. 3. †Cap. 12. l. 28. A

ἄκρεα παντόθεν ψυχρὰ] Extremorum frigus in sua œconomia multis exemplis & plurimis rescriptis damnat Hippocrates, cùm sit pessima acutorum morborum affectio, & inter maligna febrium ardentium symptomata ἀκρωτήρια ἐψυγμένα reponit lib. de rat. vict. in morb. acut. Sic aph. 1. lib. 7. ἐν τοῖσιν ὀξέσιν νοσήμασι ψύξις ἀκρωτηρίων, κακόν. Rursúsque aph. 26. lib. 7. ἐπὶ ὀδύνῃ ἰσχυρῇ τῶν περὶ τὴν κοιλίην ἀκρωτηρίων ψύξις, κακόν. Idem aph. 48. lib. 4. & 74. lib. 7. ἐν τοῖσι μὴ διαλείπουσι πυρετοῖσιν, ἢν τὰ μὲν ἔξω ψυχρὰ ᾖ, τὰ δὲ ἔνδον καίηται, καὶ δίψαν ἔχῃ, θανάσιμον. Caloris namque natiui extinctionem, aut magnam internorum viscerum inflammationem, in febribus ardentibus extremorum frigus indicat. Quod his verbis testatur Galenus Comment. 2. in lib. 3. epid. νεκρώσεως δὲ ἐστὶ καὶ σβέσεως τῆς ἐμφύτου θερμασίας σημεῖον, ἡ τῶν ἄκρων ψύξις τε καὶ πελίωσις ἐν ὀξέσι πυρετοῖς γινομένη. Rursúsque, τὰ δὲ ἄκρεα πελιὰ, ψυχρὰ γινόμενα, τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν ἐν ὀξέσι πάνυ θανατώδες καὶ μᾶλλον ἐπὶ κατὰ τὴν ἡλικίαν ταύτην. γίνεται γὰρ ἤτοι διὰ μέγεθος ὑπερβάλλον τῆς ἐν τοῖς σπλάγχνοις φλεγμονῆς, ἢ σβεννυμένης τῆς ἐμφύτου θερμασίας. Idem quoque Comment. 4. in lib. de rat. vict. in morb. acut. κακοηθευομένου δὲ τοῦ νοσήματος ἀκρωτήρια ψύχεται διὰ τὴν ἀρρωστίαν τῆς δυνάμεως καὶ τὸ μέγεθος τῆς φλεγμονῆς ἐφ' ἑαυτὴν ἑλκούσης πᾶν τὸ αἷμα. Porro quod sequitur καὶ οὐκ ἔτι ἐπαναθερμαινόμενα, exemplaria duo vetustissima manu scripta ἀναθερμαινόμενα legunt, qualiter antea scripsit sect. 2. in perniciosissimo febrium statu, καὶ μόλις ἀναθερμαινόμενα, & postea in Sileno scribit Hippocrates, ἄκρεα οὐκ ἔτι ἀνεθερμαίνετο. Itémque ἄκρεα σμικρὰ ἀνεθερμαίνετο. Rursúsque in Dromeadę vxore, ταχὺ δὲ πάλιν ἀνεθερμάνθη. Itémq; ταχὺ δὲ διεθερμάνθη. Quæ omnia de reuocato ad cutim & partes summas calore intelligere fas est. B

ἐκοιμήθη σμικρὰ πρὸς ἡμέρην] Sic exemplaria duo recentiora manu scripta cum impressis legunt. Reliqua omnia maioris vetustatis cum nostro consentiunt, & πρὸς ἡμέρην ἄφωνος habent. Quam lectionem cum omnibus interpretibus secuti sumus.

τούτῳ τὸ πνεῦμα διατελέος] Hæc elisæ & interruptæ spirationis nota, & quinta difficilis respirationis differentia, multis modis ab Hippocrate celebratur, cui nonnihil etiam satisfecisse videmur Comment. in lib. 2. epid. cùm hunc locum explicaremus, διπλῇ ἔσω ἐπανάκλησις οἷον ἐπεισπνέοντι. Eiusdem enim sunt generis spiratio quæ quasi intro reuocanti & ingeminanti similis dicitur, & ea quæ interna quadam reuocatione duplicem sonum facit, iteratóque quodammodo spiritu continuitatis subsidium sibi quærit. In medio namque spirationis cursu viribus defecta, suíque velut numeris oblita natura somnianti similis recordatione quadam excitata, interruptum spiritum resarcit. Ideóque dicitur ab Hippocr. πνεῦμα ὥσπερ ἀνακαλευμένῳ, quod δὲ ἀναμιμνησκομένῳ interpretatur Galenus, hoc est velut excitata memoria relatione ad ęgrum facta. Quòd si spirationis habeatur ratio, πνεῦμα προσπταῖον καὶ προσκόπτον, respiratio offendens, intercisa, interpellata, elisa, deficiens & reuocata, introque velut retracta & reuulsa dicitur. Quæ omnia plenius ex Galeno videmur tractasse Comment. in lib. 2. Epid. Atque hoc sensu locum istum explicat Galenus lib. 3. περὶ δυσπν. his verbis, ἐν δὲ τῷ τρίτῳ τῶν ἐπιδημιῶν ἐπὶ Φιλίσκου πάλιν τὸν τρόπον ἔφη, τούτῳ πνεῦμα διατελέος, ὥσπερ ἀνακαλεομένῳ. ὁμοίως γὰρ τῷ διπλῇ ἔσω ἐπανακλήσει ἄρτι καὶ ταῦτα, τῷ ἀνακαλουμένῳ. Cæterùm cùm hæc respirationis inæqualitas non nisi in magnis incendiis internis & febribus conspiciatur, in quibus feruore concepto respirationis organa ad motum inepta redduntur promptéque conuulsionem minantur, rectéque & meritò à parente nostro scriptum sit, ἐν τοῖσι πυρετοῖσι τὸ πνεῦμα προσκόπτον, κακόν, σπασμὸν γὰρ σημαίνει. & in *Coacis præsagiis, πνεῦμα μέγα καὶ διὰ πολλοῦ, παραφροσύνην ἢ σπασμὸν σημαίνει. Mirum fortasse nec abs re cuipiam videatur, quòd conuulsionis ne tantillam quidem fecerit mentionem, an verò totius artis θεωρήματα & præcepta rescindenda fuere, nec æquum fuerit hunc ex ardentissima febre laborantem conuulsione tentari? Quòd si sic, cur ne conuulsionis mentio quidem facta est, quemadmodum Dromeadæ vxorem, cui postea πνεῦμα ἀραιὸν, μέγα, αὐτίκα ἀνεσπασμένον, nostram quam hîc describimus respirationem significans, tribuit, conuulsione mortuam significat? An verò tolerabilius videatur ista omnia desipientiam significare, quæ primò quidem leuis, tandem verè aucta & verbis ipsis exaggerata, alterum affectum euincebat, eiúsque notam fere cum nomine suppressit. Quæ profectò ambę affectiones ita in Dromeadæ vxore colluctari visæ sunt, vt fere paria fecerint, euincente pene magna cerebri ex frigido, crudo & plurimo humore repletione, quæ conuulsioni ansam non leuem præbuit. Nam cùm ascripsisset πνεῦμα ἀραιὸν, μέγα, αὐτίκα ἀνεσπασμένον, quæ vtriusque affectionis notæ sunt celeberrimæ, quarto die (inquit) κεφαλῆς βάρος μετ' ὀδύνης, ὑπεκαρώθη, quinto etiam περὶ μέσον ἡμέρης πολλὰ παρέκρουσε, καὶ πάλιν ταχὺ σμικρὰ κατενόει. ἀνισαμένη ὑπεκαρώθη ψύξις μικρά. νυκτὸς ἐκοιμήθη, παρέκρουσε. sexto quoque παρέκρουσε, tandémque concludit, πνεῦμα μέγα, ἀραιὸν, μετ' ὀλίγον σπασμοὶ ἀπὸ κεφαλῆς ἤρξαντο. ταχὺ ἀπέθανεν. Vbi nihil mirum est cùm fere pares fecerit affectiones, vtriusque notionem expressam, ita tamen vt conuulsione mortuam indicet. Quod quia ne in Philisco quidem contigit, euincente omninò delirio, parum æqui certè iudices aut in parentem nostrum impij videamur, si conuulsionis expressionem requiramus, quam tot decretis sancitam, tam multis artis placitis stabilitam, huc in medium Hippocraticæ doctrinæ merito quodam iure vocare debemus. Solet enim iste Medicinæ parens, vt scribit Galenus lib. 2. περὶ δυσπν. angusta quadam animi magnitudine ac recondito disciplinę genere, ea quæ popularibus sunt notissima facilè præterire, in his verò insistere quæ artis exercitatione attritum hominem & gnauum artificem desiderant. οὐδὲ γὰρ τὸ τυχὸν, οὐδ' εἰς τὸν τυχόντα δυνάμενον ἰατρὸν ἐλθεῖν ἐκεῖνος ἔγραψεν, vt scribit Galenus, πάμπολλα δὲ ἄλλα τοῖς ἰδιώταις μὴ παρεωραμένα γράφει, ποικίλην δὲ πάνυ καὶ ἀκριβῆ τὴν διήγησιν παρεχόμενα, καὶ δυνάμενα πολλάκις καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀρίστους ἰατροὺς λαθεῖν. Quo fit vt conuulsionem non temerè præteritam agnoscamus, nisi si in Hippocratis scriptis ingratiis cęcutimus, non secus ac in †Lycia lib. 2. epid. quæ propter vehementem splenis inflammationem ex toto genere neruoso plurimùm laborauit, vt inde mentem emotam & conuulsionem consecutam facilè intelligas. Affuisse namque ingeminatam & velut duplicatam respirationem, quam hîc reuocatam dicimus, his verbis significat Hippocrat. πνεῦμα ἐνεδιπλασίαζεν. Quod facilè omissum fuisse nemo mirabitur qui nouerit Hippocratem μηδὲν τῶν ἐπιτυχόντων, μηδ' ὧν οἱ πολλοὶ τῶν ἰατρῶν ἴσασι γράφειν ἀξιοῦν (vt scribit Gal.) vt ex difficilis spirationis notione sæpius omissa, facili autem perceptibili, lib. περὶ δυσπν. probat fusius Galenus. Aut certè vt non semper commemoratam conuulsionem, ita non necessariò adfuisse coniiciendum est, vt neque in Lycia, neque hoc loco temerè omissam, aut in Dromeadæ vxore leuiter & sine causa cum delirio expressam. Hîc verò διατελέος τὸ διὰ παντὸς τοῦ χρόνου καὶ τὸ μέχρι τέλους διὰ παντὸς τοῦ νοσήματος γινομένου interpretatur Galenus lib. 2. περὶ δυσπν. vt idem fit quod συνεχῶς καὶ κατὰ τὸ ἑξῆς, & intelligas perpetuam & continentem in toto morbi progressu eam spirationem fuisse. Quæ familiaris est admodum Hippocrati phrasis. *Aph. 68. l. 4. †Sect. 2. C D E F

ἀραιὸν, μέγα] Ista sunt simplicis respirationis capita quæ complexum difficilis spirationis genus efficiunt desipientibus proprium, ita tamen vt non omnibus deliris conueniat, sed in quibus insit huiusmodi respiratio, iisdem mentem emotam esse necesse sit, vt multis probat Galenus initio lib. 2. περὶ δυσπν. Sitq; ex genere τὸ ἰδίου ὃ μόνῳ τινὶ εἴδει συμβέβηκεν, εἰ καὶ μὴ παντὶ, quod propriũ primi generis Dialectici vocant. Quod ex hoc Prænotionum effato pendet, πνεῦμα μέγα ἀναπνεόμενον, καὶ διὰ πολλοῦ χρόνου, παραφροσύνην σημαίνει. Illic enim τὸ διὰ πολλοῦ χρόνου, τὸ ἀραιὸν significat, vt scribit Galenus, etsi aliàs variam habet notionem. Cùm igitur in toto huius morbi progressu spirationis alterius nullam fecerit omninò mentionem Hippocrates, liquidò omnibus constat raram & magnam spirationem euicisse, vehementémque excitatam dementiam quæ insignes reliquorum affectuum notas deleuerit. Scribit namq; Gal. lib. 2. περὶ δυσπν. ὅτι παραφροσύναις μὲν ἁπάσαις ἕπεται μέγα καὶ ἀραιὸν πνεῦμα κατὰ τὸν ἴδιον αὐτῆς λόγον, οὐ μὴν γε τοῖς παραφρονοῦσιν ἅπασιν, ἀλλὰ μόνοις ἐκείνοις, ὅσοι μὴ δι' ἄλλην τινὰ διάθεσιν μείζονα τῆς παραφροσύνης ἑτέρως ἠλλοιωμένην ἔχουσι τὴν ἀναπνοήν. Rursúsque, οὐ τοῖς παραληροῦσιν ἁπλῶς, οὐδὲ τοῖς μεθύουσιν, ἀλλὰ τοῖς παραφρονοῦσι μόνοις, μέγα γίνεται καὶ ἀραιὸν τὸ πνεῦμα. Quo fit vt delirium ipsum eiúsque incrementum solennibus verbis auxerit tertia die scribens πάντα παρέκρουσε, quinta verò νύκτα ἐπιπόνως, ὕπνοι σμικροὶ, λόγοι, λῆρος, & πρὸς ἡμέρην ἄφωνος, quæ profectò adeo insignem dementiam denotant, vt non necesse fuerit aliam spirationem apponere quàm eam quæ perfectum delirium conclusit, nulla satis idonea affectione annotata quæ spirationem immutare posset, vt abundè patet ex tota Galeni περὶ δυσπνοίας, maximè lib. 2. in quo sæpius huiusce ægri mentionem facit, præcipuè verò ex eo loco vbi ex horum ægrorum recensione G H

rara &

rarę & magnę respirationis desipientiam comitem esse probat. ὁ μὲν δὴ πρῶτος ἁπάντων φιλίσκος, ὅν μὲν καὶ παραφρένησε, καὶ μέγα, καὶ ἀραιὸν εἶχε τὸ πνεῦμα διὰ τῶν ἔμπροσθεν λόγων ἐδείξαμεν αὐτοῦ τοῦ Ἱπποκράτους παραθέμενοι τὴν ῥῆσιν. ὅτι δὲ οὐδὲ τὴν τῆς πνοῆς αὐτῷ κατ' οὐδὲν μορίαν, ὧν παρόντων ἐλέγομεν μικρὰν καὶ πυκνὴν γίνεσθαι τὴν ἀναπνοὴν, νυνὶ δείξομεν. αὐτῆς κἀνταῦθα τῆς τοῦ παλαιοῦ λέξεως ὑπομνήσαντες, ἐχούσης ὧδε. σπλὴν ἐπήρθη περιφερεῖ κυρτώματι, οὐκοῦν οὔτ' ἄλλως ὀδυνηρὸν τὸ σπλάγχνον ὁ σπλὴν, ὅτι θλίβει τὰς φρένας, ὁμοίως ἥπατι, καὶ γαστρὶ, πλὴν εἰ μὴ μέγιστον ποτὲ ὄγκον σχοίη κατὰ τὴν κεφαλὴν, ὅπερ οὐκ ἦν τῷ φιλίσκῳ, καὶ διὰ τοῦτο οὐχ ἱκανὸς ἐγένετο νικῆσαι τὴν ἐκ τῆς παραφροσύνης δύσπνοιαν ὁ σπλὴν, μήτ' ἐπώδυνος ὢν, μήτε θλίβων τὰς φρένας. Hunc porro locum haud dubiè Erotianus indicat in dictione ἀραιὸν, & ἀραιὸν πνεῦμα hîc τὸ ἐκ διαστήματος καὶ μὴ ἐπιταχυνόμενον significare scribit, quod Gal. Comment. 1. in Progn. & Comment. 1. in Prorrh. & Comment. 3. in hunc lib. τὸ διὰ πολλοῦ, καὶ τὸ διὰ πολλοῦ χρόνου explicat.

σπλὴν ἐπήρθη περιφερεῖ κυρτώματι] Ex loco Galeni modò adducto satis apparet hîc περιφερὲς κύρτωμα dici gibbosum quendam splenis tumorem & rotundum, indolentem, ac sine vlla inflammatione ex flatibus concretum, quique extra vergeret, non intrò reuelleretur, neque præcipuum vllum viscus premeret, quo ex dolore aut appressu difficultatem respirationis immutaret. τὰ τῶν ὑποχονδρίων κυρτώματα μὴ σὺν φλεγμονῇ dicit in Progn. Hippocrates quæ prius œdemata vocauerat, vt scribit Gal. Comment. 2. ἔστι δὲ ταῦτα, πάντες οἱ παρὰ φύσιν ὄγκοι, χωρὶς μὲν φλεγμονῆς ἤτοι γινόμενοι, πνευματώδεις, καὶ μάλιστα ὅταν ὦσι πρόσφατοι. Sic *Bioni lib. 2. Epid. ἦν γὰρ ὁ σπλὴν κυρτὸς ascripsit, lienis tumorem incuruum subnotans. Solétque Hippocrates externis quibusdam notis huiusmodi tumorum securitatem & lenitatem indicare, vt cùm ἔντασιν ὑποχονδρίων λαπαρὸν, aut ὑπολάπαρον & παραμήκη simpliciter scribit. * Sect. 2.

ἱδρῶτες ψυχροὶ διατέλεος] Frigidi isti sudores cùm per totum morbum perseuerauerint, mortem facilè denunciabant ex placito 37. lib. 4. οἱ ψυχροὶ ἱδρῶτες ξὺν μὲν ὀξεῖ πυρετῷ γινόμενοι, θάνατον· ξὺν πρηϋτέρῳ δὲ, μῆκος νούσου σημαίνει. Quid verò cùm tanta extremorum perfrictio fuerit, vt ne amplius quidem ad calorem reuocari potuerint, eaq; cum sudoribus frigidis perpetuis, multis verbis sit ab Hippocrate celebrata, an non extremam huic ægro κατάψυξιν, & calidi natiui extinctionem adfuisse censebimus? Quòd si sic, mirum fortasse videbitur cur βραχυπνοίας nullam fecerit mentionem. κατάψυξις γὰρ (vt inquit Galenus) μικρὰν πέφυκε ποιεῖν τὴν ἀναπνοὴν μετ' ἀραιότητος. Sed profectò desipientiæ magnitudo cæteras omnes affectiones obscurauit, aut certè sub spiritus raritate, breuitas & tarditas quodammodo comprehendi possunt, multáque talia hoc in Medicinæ parente, qui quæ aperta sunt & obuia sicco pede præterit, obscura tantùm inculcat, subaudienda sunt.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

Σιληνὸς ᾤκει ἐπὶ τοῦ Πλαταμῶνος πλησίον τῶν Εὐαλκίδου, ἐκ κόπων, καὶ ποτῶν, καὶ γυμνασίων ἀκαίρων, πῦρ ἔλαβε. ἤρξατο δὲ πονέειν κατ' ὀσφῦν, καὶ κεφαλὴν εἶχε βάρος. καὶ τραχήλου ξύντασις. ἀπὸ δὲ κοιλίης τῇ πρώτῃ, χολώδεα, ἄκρητα, ἔπαφρα. κατακόρεα. πολλὰ διῆλθεν. οὖρα μέλανα. μέλαιναν τὴν ὑπόστασιν ἔχοντα. διψώδης. γλῶσσα ἐπίξηρος. νυκτὸς οὐδὲν ἐκοιμήθη. δευτέρῃ, πυρετὸς ὀξύς. διαχωρήματα πλείω. λεπτότερα. ἔπαφρα. οὖρα μέλανα. νύκτα δυσφόρως. μικρὰ παρέκρουσε. τρίτῃ, πάντα παρωξύνθη. ὑποχονδρίου ξύντασις ἐξ ἀμφοῖν παραμήκης, πρὸς ὀμφαλὸν, ὑπολάπαρος. διαχωρήματα λεπτά. ὑπομέλανα. οὖρα θολερά. ὑπομέλανα. νυκτὸς οὐδὲν ἐκοιμήθη. λόγοι πολλοί. γέλως. ᾠδή. κατέχειν οὐκ ἠδύνατο. τετάρτῃ διὰ τῶν αὐτῶν. πέμπτῃ, διαχωρήματα ἄκρητα. χολώδεα. λεῖα. λιπαρά. οὖρα λεπτά. διαφανέα. σμικρὰ κατενόει. ἕκτῃ, περὶ κεφαλὴν σμικρὰ ἐφίδρωσεν. ἄκρεα ψυχρά. πελιδνά. πολὺς βληστρισμός. ἀπὸ κοιλίης οὐδὲν διῆλθεν. οὖρα ἐπέστη. πυρετὸς ὀξύς. ἑβδόμῃ ἄφωνος. ἄκρεα οὐκ ἔτι ἀνεθερμαίνετο. οὔρησεν οὐδέν. ὀγδόῃ, ἵδρωσε δι' ὅλου ψυχρόν. ἐξανθήματα μετὰ ἱδρῶτος ἐξέρυθρα. στρογγύλα. σμικρά, οἷον ἴονθοι παρέμενεν. οὐκ ἀφίστατο. ἀπὸ δὲ κοιλίης ἐρεθισμοῦ σμικροῦ κόπρανα λεπτά, οἷα ἄπεπτα, πολλὰ διῄει μετὰ πόνου. οὖρει μετ' ὀδύνης δακνώδεα. ἄκρεα σμικρὰ ἀνεθερμαίνετο. ὕπνοι λεπτοί. κωματώδεες. ἄφωνος. οὖρα λεπτὰ διαφανέα. ἐννάτῃ, διὰ τῶν αὐτῶν. δεκάτῃ, ποτὰ οὐκ ἐδέχετο κωματώδης. οἱ δὲ ὕπνοι λεπτοί. ἀπὸ δὲ κοιλίης ὅμοια, οὔρησεν ἀθρόον ὑπόπαχυ κείμενον. ὑπόστασις κριμνώδης, λευκή. ἄκρεα πάλιν ψυχρά. ἑνδεκάτῃ, ἀπέθανεν. ἐξ ἀρχῆς τούτῳ καὶ διὰ τέλεος, πνεῦμα μέγα ἀραιόν. ὑποχονδρίου παλμὸς ξυνεχής. ἡλικίη, ὡς περὶ ἔτεα εἴκοσι.

Æger Secundus.

Silenũ qui in Platamone habitabat, iuxta Eualcidis ædes, ex laboribus, compotationibus, & exercitationibus intempestiuis, ignis, hoc est febris vehementissima prehendit. Cœpit autem ex lumbis laborare, & capitis grauitate teneri, cum ceruicis distensione. Primo die ex aluo biliosa, syncera, spumantia, abundè saturata & affatim colorata multa prodiêre. Vrinæ nigræ, in quibus nigra subsidebant, sitibundus erat, lingua insuper arida, nocte nihil dormiuit. Altero die febris acuta fuit, deiectiones plures, tenuiores, spumantes, vrinæ nigræ, nox inquies & grauis, aliquantulum delirauit. Tertio omnia grauiora euasere, præcordiorum contentio vtrimque ad vmbilicum promissa, submollis, deiectiones tenues, nigricantes, vrinæ turbidæ, nigræ, nox insomnis, verba multa, risus, cantus, continere se non potuit. Quarto eadem affligebant omnia. Quinto per aluum secessere syncera, biliosa, læuia, pinguia, vrinæ tenues, pellucidæ, paulùm ad intelligentiam rediit. Sexto circa caput tenuis & paucus sudor obortus est cum extremorum frigore & liuore, multa corporis incontinentia & iactatio, nihil demisit aluus, vrinæ restiterunt, febris acuta. Septimo voce defectus est, corporis summa non amplius ad calorem reuocari poterant, nihil minxit. Octauo sudor frigidus per omnia membra diffusus est, cum pustulis rubentibus, rotundis, paruis, varis non absimilibus, quæ permanebant neque abscessum faciebant. Aluus verò parum concitata, stercora tenuia, crudis similia multa non sine labore demisit, vrina cum dolore mordax reddebatur, corporis summa paulisper ad calorem reducebantur, somni exigui erant ac veluti sopores, vox defecit, vrinæ tenues & perspicuæ. Nono eadem fere omnia. Decima potum non capiebat, sopore detinebatur, somni autem exigui erant. Ab aluo similia prodibant, minxit affatim subcrassum in matella depositum. Quod subsederat hordei tosti nõ exactè moliti crassioribus frustulis simile erat, album, summa corporis iterum frigida. Vndecimo die obiit. Huic per exordia ad extremum vsque spiratio magna & rara fuit, & continens præcordiorum palpitatio. Ætatis annum agebat fere vigesimum.

Laborauit Silenus febre intensissima (id enim πῦρ apud Hippocr. significat) ex multis, crudis & frigidis succis, biliosis permixtis. Cuius externæ & euidentes causæ fuerunt (προφάσεις vocat Gal.) delassationes ex laboribus, compotationes liberales, & in-

tempestiuæ exercitationes, quæ diuersam quandam humorum permixtionem coaceruarunt. Liberalior namque potus & intempestiuæ ad motum actiones, crudi, frigidi, crassi & incocti succi magnam sobolem faciunt, laborum verò tolerantia biliosum & acrem humorem procreat. Quo & conflictionis genere grauissimi in morbis casus accidunt, vt in hoc ægro videre est, qui per totum morbum vehementer desipuit, sopore tamen tentatus est, vnde κωματώδης extitit, vt facilè appareat, variorum diuersi generis symptomatum concursum, ægrum vel iuuenem è medio sustulisse.

πλησίον τῶν Εὐαλκίδεος] Hæc phrasis ædes Eualcidis mihi significare videtur, quæ apud Græcos est vsitatissima, vt οἴκων subaudias. Cæteri interpretes prope filios Eualcidis dixerunt, vt in re dubia incertum secuti. Exemplaria duo manu scripta Εὐαλκίδου pro Εὐαλκίδεος legunt.

ἐκ κόπων] Ex delassationibus, defatigationibus & lassitudinibus dicere potui, sed labores vertimus, quòd κόπος dictio & effectum & causam includat, & πόνος δὲ ὁ κόπος αἴτιος. Ex huiusmodi autem causarum longa consuetudine par est affectum fuisse corpus, magnámque humorum promptè putrescentium congeriem coaceruasse, vt iam concepta flamma facilè excitaretur. Aliôqui diaetarum febrium causæ esse scribuntur à Gal. lib. 1. de diff. feb. & lib. 1. ad Glauconem. Compotationes autem addidit velut quasdam ad affectus dignotionem notas, vt scribitur in fragmento in librum de humoribus Hippocrat. Galeno attributo, his verbis, ὥσπερ διέγνω Ἱπποκράτης τὸν Σειληνὸν ἐκ ποτῶν μαθὼν αὐτὸν νενοσηκότα. Exemplar autem manu scriptum Regium non ita reconditæ vetustatis, pro ἀκαίρων ἑταίρων, manifesto vitio legit, vt æquius fuerit ne meminisse quidem.

ἤρξατο δὲ πονέειν] Significat statim initio dolorem prehendisse qui lumbos cum grauitatis sensu perreptaret, eorum humorum decubitum & pondus denotans, qui postea commota aluo secesserunt, quod solet fere initiis febrium vsuuenire, vt commota & efferuescente in vasorum amplitudine acri materia, doloris cum grauitate sensus lumbos permeet. Sic grauitatis sensum cum dolore ad lumbos & caput referri par est ex ea lectione quæ nostris codicibus cum impressis est constantissima. ἤρξατο δὲ πονέειν, καὶ ὀσφὺν καὶ κεφαλὴν εἶχε βάρος, quamuis vetus vnus & recentior alter κεφαλῆς legant. Ceruicis autem contensio cum capitis grauitate & dolore, humorum copiæ & crassitudinis signa sunt & πληθωρικὰ συμπτώματα, vt scribit Galenus Comment. 3. in Progn. vnde & κωματώδης postea dicitur. Aut certè eam quæ sursum fit vaporum delationem significat, vt eum deliraturum fuisse non temere quis suspicetur, vt nec fortè abfuturam hæmorrhagiam si spes vlla salutis affulsisset, aut per naturæ vires, quæ statim initio pessimis casibus prostratæ fuerunt aliquid tentari potuisset. Id enim quodammodo prædicunt κεφαλῆς βάρος, καὶ καρηβαρίη, τραχήλου πόνος, καὶ τραχήλου ὀδυνώδεα apud Hippocratem, maximéque ὑποχονδρίου ξύντασις οὐ μετ᾽ ὀδύνης, vt scripsimus antea. Hîc Caluus velut ἐκ [illegible], superciliorum etiam grauitatem addidit.

χολώδεα] Significat hîc meracissima & exactè biliosa aluum profudisse, quod per χολώδεα ἄκρητα denotatur. ἐπαφρα verò quæ spumantes deiectiones significant, acrium & mordacium humorum sobolem indicant, & agitationem feruorémque materiæ quæ est in intestinis, à calido præter naturam emotæ. Idque in febribus ardentissimis videre est, in quibus spumans ista deiectio valde colorata est, acris, mordax, crassior & grauiter olens, cum intensissima siti, & lingua nigricante. Possunt etiã huiusmodi deiectiones flatuum copiam in crassiore materia exagitatam portendere. Sunt namque ἔπαφρα quæ alibi Hippocrat. in Progn. & aphor. ἀφρώδεα διαχωρήματα vocat, τὸ δὲ ἀφρῶδες Galen. teste Comment. 2. in Progn. ποτὲ μὲν πνεῦμα φυσῶδες ὑγρῷ δυσλύτῳ μεμίχθαι, ποτὲ δὲ θερμασίας πολλῆς σημεῖον. ὁρᾶται γοῦν κἀπὶ τῶν ἐκτὸς οὕτω γιγνόμενον. ἐν μὲν τῇ θαλάσσῃ, διὰ τὰς τῶν ἀνέμων ἐμβολάς, ἐπὶ δὲ τῶν ἑψομένων λεβήτων, διὰ τὴν πολλὴν θερμασίαν. Quas causas etiam repetit Com. in aph. 30. lib. 7. & Com. 1. in Prorrh. Cùm verò præcessisse capitis grauitatem cum dolore scripserit, vero non est absimile spumantes istas deiectiones à capite progressum habuisse, ex placito 30. lib. 7. ὁκόσοισιν ἀφρώδεα τὰ διαχωρήματα ἐν τῇσι διαρροίῃσι, τουτέοισιν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς φλέγμα καταρρεῖ. Porro decreto quodam huiusmodi deiectiones infamat Hipp. in Prorrh. quod huc maximè referri debet. ἐν τῇσι χολώδεσι ἀκρήτοισι διαχωρήμασι, τὸ ἀφρῶδες ἐπανθίσμα κακόν, ἄλλως τε καὶ ὀσφύϊ [illegible], καὶ παρενεχθεῖσι.

κατακορέα] Hanc vocem simpliciter aliquando effert Hippocrat. meræ & syncerae bilis excrementa intelligens. κατακορέα γὰρ καλεῖ τὰ ἀκριβῶς χολώδη διαχωρήματα, vt scribit Galenus in Exegesi. Aliquando verò cæteris addita rerum affectionem auget, & sæpe κατακορέα χολώδεα, vt hic quoque, ponit, deiectiones in plenum & affatim biliosas indicans, vt κατακορέα χολὴν, abundè saturatam & coloratam, hoc est meracissimam & impensè flauam bilem vocat. κατακορὲς namque affectionis intensionem cui iungitur portendit, affatimque & in plenum aliquid redundare significat. Quod quia fere de bilis repurgamentis Hippocratis disciplina effert, ea eiuscemodi syncera bile saturata & affatim colorata significat, vt scripsimus nostris in lib. 2. epid. Comment. aliàs pluribus exemplis rem ipsam comprobaturi. Mirum est igitur à Caluo & quibusdam interpretibus hanc dictionem genuinam Hippocratis doctrinam referentem & à Gal. in Comment. agnitam, negligi, ab aliis verò per (affatim) exprimi. Etsi enim κατακορὲς redundans quid & expletum ac multum significat, hîc tamen, vt fere semper apud Hippocrat. coloris biliosi intensionem magis quàm rei essentiæ augmentum mihi præseferre videtur.

διψώδης. γλῶσσα ἐπίξηρος] Galenus in Commentario γλῶσσα διψώδης, ἐπίξηρος legit, & pro οὐδὲν ἐκοιμήθη, οὐδ᾽ ἂν ἐκοιμήθη, duo exemplaria manu scripta cum Asulano habent. Est autem magna in primo ipso morbi aditu valde malignorum symptomatum congeries, ignei caloris copiam & intensionem liquidò ostentans.

ξύντασις ὑπολάπαρος] ὑπολάπαρον Hippocr. τὸ ὑπόκενον, vt λαπαρὸν τὸ κενόν, vt sit ὑποχονδρίου ξύντασις ὑπολάπαρος præcordiorum contensio submollis, subinanis, subuacua & flaccida, hoc est sine tumore, nullis hypochondrij partibus propria phlegmone laborantibus, vt in Comment. interpretatur Galenus, & lib. 3. περὶ δυσπν. his verbis; ὥστ᾽ οὐδὲν θαυμαστόν, εἰ ἐπειδὰν ἐν τοῖς μὴ πάνυ τι πρόσθεν, ὑποχόνδριον ὑπολάπαρον, πρὸς τῇ πνευματῶδες δὲ οὐ καρδία. εἰ γὰρ δὴ τὸ μὴ λαπαρὸν κενόν, τὸ δὲ ὑπολάπαρον ὑπόκενον, ὅτι ποσοῦν τι δυσχεραίνουσιν, ἐφ᾽ ὅσον αἱ [illegible] κακῶς τὰ καθ᾽ ὑποχόνδριον. Idem quoque lib. 2. οὐ γὰρ ἁπλῶς εἶπεν, τὴν δὲ καθ᾽ ὑποχόνδριον ἔντασις, ἀλλὰ προσέθηκεν, ὑπολάπαρος, δηλῶν ὡς ἐκ τῶν σὺν ὄγκῳ μεγάλῳ. λαπαρὸν γὰρ τὸ κενόν. Erotiano etiam ξύντασις ὑπολάπαρος explicatur ὑφάπαλος καὶ χωρὶς βίας. De qua distensione verba faciens Galenus Comment. 3. in libr. 3. Epid. τὴν χωρὶς ὄγκου λέγει, καὶ γίγνεσθαι τῶν μὲν μυῶν ἀπαθῶν ὄντων, ἐν διαθέσει δέ τινι διαμενόντων τῶν ἔνδον τε [illegible] μορίων. Sic quoque Comment. 1. in lib. 3. Epid. ἡ δὲ λαπαρῶς εἰρημένη γεγονέναι κατὰ τὸ ὑποχόνδριον ἔντασις, δηλον μὲν ὅτι τὸ δι᾽ κενὰ δηλοῖ. τὸ γὰρ κενὸν ὁ τῷ λαπαρῷ σημαίνεται. τῷ δ᾽ ἀντίκειται τὸ μετ᾽ ὄγκου, καθάπερ τὸ πεπαμένον τῷ χαλαρῷ, ὡς εἰ καὶ οὕτω εἴπῃ, δεξιὸν ὑποχονδρίου ἔντασις. ὄγκος δ᾽ [illegible] γεγονέναι μεγάλην τὴν φλεγμονὴν τοῦ ἥπατος, ἢ τῷ κατὰ τὰ σιμὰ μόνον, οἷς περιλαμβάνει τὴν γαστέρα. Quibus ex locis satis apparet ὑπολάπαρον ξύντασιν dici distensionem hypochondriorum quæ sine tumore vllo aut dolore, aut etiam magna inflammatione fiat, nullo subsistente his in partibus proprio affectu, sed internarum partium affectionem consequente. Quam quidem aliquando simpliciter effert Hippocrat. aliquando etiam quibusdam externis additis notis securiorem eius leuitatem circumscribit, vt cùm oblongam, aut ad vmbilicum protensam, aut etiam extra vergentem scribit. Hîc verò Galenus eam distensionem intelligere videtur, quæ septi transuersi inflammationi adiuncta, subinane subuacuum, hoc est sine tumore aliquo proprio hypochondrium relinquit, internæque veluti retractionis, propter partium continuitatem, externas quasdam notas, hoc est oblongum quoddam vtrimque subinane spacium, & ad vmbilicum protensum facit. Quod si sic, non potest non huiusmodi inflamationi coniuncta esse difficilis spiratio, quæ densum & paruum spiritum faciat, cùm offensam ipsam septum transuersum sentiat. Scribit enim Galenus lib. 3. περὶ δυσπν. εἰ τ᾽ ὄγκος τις εἴη θλίβων τι καὶ στενοχωρῶν ὁτιοῦν τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων, εἴ τ᾽ ὀδύνη περί τι μόριον, οὕτω πλησιάζον τοῖς ἀναπνευστικοῖς, ὡς κινουμένοις αὐτοῖς συγκινεῖσθαι, πυκνὸν καὶ μικρὸν ἴσχει τὸ πνεῦμα. Quod etiam in tota δυσπνοίας πραγματείᾳ est constantissimum. Indéque eò magis mirandum est quòd scripserit Gal. lib. 2. περὶ δυσπν. Huic ægro nullam adfuisse respirationi destinatorum organorum compressionem aut dolorem, quæ profectò septi transuersi phlegmonem necessario sequi videntur. Qui locus quia hunc ægrum totum explicat, integer apponendus est. ὁ δ᾽ ἐφεξῆς τούτῳ γεγραμμένος Σιληνός, ὃ καὶ αὐτὸς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις μετὰ τὸν ἔμπροσθεν λόγον, ἐμνημονεύσαμεν. [illegible]

A καὶ μέγα καὶ αὐτό, εἶχε τὸ πνεῦμα, καὶ ὅτι παρεφρόνησεν ἐν ἐκείνοις ἐδείξαμεν. ὅτι δὲ οὐδεμία διάθεσις τὴν αὐτοῦ νικῆσαι δυναμένη παραφροσύνην, ἐν τῷ δὲ λεχθήσεται. ἡ γάρ τοι τῆς τρίτης τοῦ νοσήματος ἡμέρας διήγησις ἔχει καὶ ταῦτα γεγραμμένον. ὑποχονδρίου ξύντασις, ἐξ ἀμφοτέρων παραμήκης, πρὸς ὀμφαλὸν ὑπολάπαρος. ὑπ' αὐτῷ καὶ πρὸς ὀμφαλὸν ἀποχωρεῖ ἡ σύντασις, καὶ οὔτ' ὀδύνη τις, οὔτ' ὄγκος ἀξιόλογος, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπὶ τῆς πλευτῆς εἰρημένον, ὑποχονδρίου παλμός, οὐχ ἱκανὸν οὐδὲ αὐτὸ τὴν ἐκ τῆς παραφροσύνης ἀλλοιῶσαι δύσπνοιαν. ἐρρέθη γὰρ ἤδη μυριάκις, ἤτοι πόνον δεῖν εἶναι περί τι τῶν κατὰ τὰς ἀναπνοὰς κινουμένων μορίων, ἢ στενοχωρεῖσθαι τι τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων, ἵνα μικρὸν καὶ πυκνὸν γίνηται τὸ πνεῦμα. οὐκ οὖν οὐδ' οὗτος ὁ Σιληνὸς ὥσπερ οὐδὲ ὁ πρότερος ὁ Φιλίσκος, εἶχέ τινα διάθεσιν ἑτέραν, δηϊῶσαι δυναμένην τὴν ἀναπνοήν, ὅτι μὴ παραφροσύνην. οὔτε γὰρ πόνος, οὔτε θλίψις τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων, ἀλλ' οὐδὲ κατάψυξίς τις ἦν, οἵαν ἐν τῷ τρίτῳ τῶν ἐπιδημιῶν ἐδείξαμεν Πυθίωνί τε καὶ τῇ Δεάλκους γυναικὶ γινομένην. Quo ex loco abundè probat Galenus nullam satis idoneam affectionem fuisse, quę delirij respirationem immutaret, itaque rarum & magnum spiritum per totum morbum obtinuisse. Vt coniiciendum sit hanc septi transuersi inflammationem, aut prope nullam fuisse, aut certè tam parum insignem, vt delirij magnitudinem, tam multis & appositis verbis descriptam, nec superare nec æquare poterit. Aliòqui profectò, cùm nulla quantumuis leuis septi transuersi phleB gmone contemnendas notas edat, ex proprio quodam Hippocrati disciplinæ genere, quo paruum & densum respirationis genus per se facile & conspicuum, sæpius notione concipiendum relinquit (vt scribit Galenus) hîc quoque non temerè inducendum erit, sed ab alio respirationis genere delirij indice euictum, nil præter notionem reliquisse existimandum. Etsi namque adolescenti in Melibœa lib. 3. epid. difficilem istam respirationem ex leui omninò hypochondrij distensione, ab insigni delirij magnitudine euictam, nominatim his verbis perstringit, πνεῦμα ἀραιόν, μέγα, διὰ χρόνου: id tamen eo animo factum apparet, vt contrariarum respirationum affectiones ob oculos poneret, earúmq; paria momenta faceret, cùm delirium hypochondrij tensionem in respirationis certamine superasse videatur. Quod hîc ne sibi quidem faciendum esse existimauit, nõ magis quàm in Hermocrate lib. 3. epid. in quo cùm molliter contensum hypochondrium dixisset, delirijq; mentionem fecisset, per capitis tamen & lumborum dolorem, ex septi transuersi inflammatione, paruam & densam respirationem, ne eius quidem tantilla mentione facta, subintelligi voluit, non secus ac in plurimis aliis ægrotis qui sequuntur, aliisque descriptis lib. 3. Epid. videre licet, in quibus ne expressa quidem spiC randi difficultas in mentem reuocanda est. Porro quæ hîc adduntur ξυντάσεως notæ & circumscriptiones, vt παραμήκης ἐξ ἀμφοτέρων, πρὸς ὀμφαλόν, ὑπολάπαρος, ex certè vt inflammationem ipsam leniunt, ita nullum proprium hypochondriorum affectum, sed internarum earum partium non insigne vitium indicant, vt non temerè mirum subeat quodammodo ista in septi transuersi phlegmone cerni possint. Etsi enim ξύντασις per se aut etiam ὑπολάπαρος additum, de septi transuersi inflammatione Hippocrati dicuntur, vt in Herophonte postea, & Hermocrate lib. 3. Epid. patebit, & in ægr. 12. huius libri φλεγμονὴ ὑπολάπαρος ἐκ τοῦ ἔσω μέρεος, de eadem phlegmone sumi debet: Cæteræ tamen adscriptæ notæ ei vix attribui posse videntur, si additæ eam excludunt, vt ex Galeni quibusdam locis cuiuis coniicere licebit. Scribit enim lib. 2. περὶ δυσπν. τὴν δὲ καθ' ὑποχόνδριον ἔντασιν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, τάχ' ἄν τις δόξειεν μικρὸν καὶ πυκνὸν ἐργάσασθαι τὸ πνεῦμα. δι' αὐτῶν γὰρ ὧν ὑπὲρ αὐτῆς ἔγραψεν, ἐνεδείξατο νενικημένην εὐλόγως ὑπὸ τῆς παραφροσύνης. οὐ γὰρ ἁπλῶς εἶπεν τὴν δὲ καθ' ὑποχόνδριον ἔντασιν, ἀλλὰ προσέθηκεν, ὑπολάπαρος, δηλῶν ὡς οὐκ ἦν σὺν ὄγκῳ μεγάλῳ. λαπαρὸν γὰρ τὸ κενόν. ἐκ δὲ τοῦ, παραμήκης, τοιαύτην ἐμφαίνει, ὃ πολλάκις αὐτὸς λέγει, τῷ ἀνεσπασμένῳ ὑποχονδρίῳ. ὅταν μὲν γὰρ ὑπὸ τῶν φρενῶν τείνηται, τότε μὲν ἀνασπᾶταί τε καὶ κατακρύπτεται πᾶν, ἑλκόμενον εἰς τὸν θώD ρακα. ὅταν δὲ ὑπό τινος τῶν κάτω, παραμήκης τηνικαῦθ' ἡ τάσις φαίνεται. οὐδὲν γάρ ἐστιν ἐπιπροσθοῦν τὸ κατακρύψον αὐτήν, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ θώρακος, αἵ τε αἱ πλευραί, καὶ τὸ στέρνον. οὐ μόνον οὖν ἐκ τούτων, δῆλον, ὡς σμικρὰ παντάπασιν ἡ κατὰ τὸ ὑποχόνδριον ἦν διάθεσις εἰς δυσπνοίας γένεσιν, ἀλλὰ κἀξ αὐτοῦ, τοῦ παραγράψαι τὸν Ἱπποκράτην περὶ τῆς ὀδύνης αὐτοῦ μηδέν. οὐ γὰρ ἂν ἐσιώπησεν εἴπερ ἦν ὀδυνηρόν, ἔθος ὂν αὐτῷ μηδὲν τῶν τοιούτων ἀργῶς παρέρχεσθαι. εἴπερ οὖν ταῦτα μὲν ἦν πάντως σμικρά, οὔτε γὰρ ὄγκος τις ἐν αὐτῷ μέγας, οὔτε πόνος, οὔτε τὰς φρένας ἔθλιβεν, ἀλλὰ κατὰ τῆς γαστρὸς ὅλου ἐξετέτατο, τῇ παραφροσύνῃ δὲ οὐδὲν ἐνεδεῖ πρὸς τὸ μεγίστην εἶναι καὶ χαλεπωτάτην, κατὰ λόγον ἐνικήθη τελέως ὑπ' αὐτῆς, ἡ κατὰ τὸ ὑποχόνδριον διάθεσις, ὥστε γίνεσθαι δι' ὅλου τοῦ νοσήματος τὴν ἀναπνοὴν ἀραιὰν καὶ μεγάλην. διὰ τοῦτ' οὖν καὶ ὁ Ἱπποκράτης ἀμφοτέρων ὁμοῦ μνημονεύει, τοῦ τε τῆς δυσπνοίας εἴδους, καὶ τῆς κατὰ τὸ ὑποχόνδριον διαθέσεως. ἔχει δὲ ἡ λέξις ὧδε. πνεῦμα ἀραιόν, μέγα, διὰ χρόνου. ὑποχονδρίου ἔντασις ὑπολάπαρος ἵνα μή τις ἀργῶς παρέλθοι τὸν λόγον, ἀλλ' ἑξῆς ἀλλήλων ἀναγνοὺς δύο διαθέσεις, ἐναντίον εἶδος δυσπνοίας ἐργάζεσθαι πεφυκυίας, ἐπισκέπτοιτο τὴν αἰτίαν, τοῦ κρατῆσαι μὲν τελέως τὴν παραφροσύνην, νικηθῆναι δὲ τὴν καθ' ὑποχόνδρια ἔντασιν. Qui locus integer apponendus fuit, tum quòd plurimùm ad præsens institutum faciat; tum verò quòd in excusis codicibus aliqua ex parte mendosus sit. Idem quoque paulò pòst, ἀλλ' Ἡροφῶντι μέν, ὅ, τε σπλὴν ἐπήρθη, καὶ ὑποχονδρίου φησὶ ξύντασις, οὐκ ἦν προσθεὶς, ὑπολάπαρος, οὐδὲ παραμήκης, οὐδὲ
E πρὸς ὀμφαλόν. ὥστε τούτῳ τὰ κατὰ τὰς φρένας ἐφλέγμηνεν εἴπερ ἐδείχθησαν ἡμῖν ἐν τοῖς περὶ τῶν τῆς ἀναπνοῆς αἰτίων, τὸ πρῶτόν τε καὶ κυριώτατον αὐτῶν ὄργανον. Rursúsque deinceps, ὁ δὲ δεύτερος Ἑρμοκράτης, ἤρξατο, φησίν, ἀλγέειν κεφαλήν, ὀσφῦν, ὑποχονδρίου ἔντασις ὑπολάπαρος, ταύτην οὖν κάτω καὶ πρὸς ὀμφαλὸν ἔρρεπεν ἡ τάσις, ἣν οὐ παραμήκης ἦν, οὐ προσέγραψεν. ὧ δῆλον, ὅτι πρὸς τῶν φρενῶν φλεγμαινουσῶν ἀνεσπᾶτο τὸ ὑποχόνδριον. καὶ διά τι καὶ ὑπολάπαρον ἐφαίνετο, ὡς ἂν μηδεμίαν οἰκείαν ἔχον φλεγμονήν. Quibus ex locis luce clarius patet, additas istas ad hypochondrij distensionem affectiones, leuiorem affectum circumscribere, & externas istas veluti notas septi transuersi phlegmonem eleuare. Vt profectò quodammodo insolens videatur subinanem & subuacuam istam præcordiorum contentionem, protensam vtrimque ad vmbilicum submollem & flaccidam superficiem denotantem, huic inflámationi attribui, cùm istud non sine insigni septi transuersi noxia confici queat, neque possint ista cum Hippocratis disciplina leuiter cohærere. Nisi si quis τὴν ξύντασιν ὑπολάπαρον, ad inanem hypochondrij ex leui illa septi transuersi inflammatione retractionem referat, reliquas autem notas ad propriam earum quæ in hypochondriis latent partium affectionem, eamq; subleuem, reduci posse censeat. Sic enim tumoris & doloris, atque etiam inflammatioF nis expers hypochondrium, ex contemnendo partium internarum affectu, & externarum notarum comprehensione iudicabitur, suaq; constantissimę arti constabit autoritatis integritas. Cuius vel aliquod dogma prodere, nefarium & consceleratissimum scelus esse iudico. Atque eo nobis non illubenter progrediendum fuit, quòd veri inuestigandi nullus sit modus, nisi inueneris, & quærendi defatigatio omnis turpis existimanda sit, cùm id quòd quæritur sit pulcherrimum. Porro nihil refert an παραμήκης πρὸς ὀμφαλὸν simul iungas, quod faciunt exemplaria duo, an verò cum impressis πρὸς ὀμφαλὸν ὑπολάπαρος legas. Potest vtrumque separatim intelligi, ἐξ ἀμφοτέρων παραμήκης, πρὸς ὀμφαλόν, ὑπολάπαρος, vt ex superioribus Galeni locis satis patet. Exemplaria manu scripta duo, ἐξ ἀμφοτέρων non ἐξ ἀμφοῖν legunt, cum Galeno.

διαχωρήματα λεπτὰ] Deiectiones tenues dicuntur, quæ crassis opponuntur, vt scribit Gal. in Progn. quales sunt fere liquidæ & aquosæ, quæ in magna humorum copia cruditatem & partium naturaliũ imbecillitatẽ indicant morborũq; initiis fere apparent, vt crassæ morbo eunte in iudicationẽ, vt scribit Gal. Sic ægr. 1. lib. 3. epid. post. st. pest. διαχωρήματα χολώδεα, λεπτά, ὑγρὸν ex interpretatur
G Galenus. Nigricantes autem & subnigras vi morbi fuisse est vero simile, ex intensissimo febris ardore exassata flaua bile, cuius magna fuit hoc in morbo permixtio. Aliòqui deiectiones nigricantes, quæ vi naturæ & excretione critica demittuntur, salutares sunt, quales fiunt vbi sanguinis fæx aut limus ex splenis repurgatione deponitur. Quarum deiectionum meminit Hipp. aph. 21. lib. 4.

οὖρα θολερὰ] θολερὸν de vrinis turbidis & pertubatis dici Hippocrati solemne est. Sunt autem tales crassæ, magnamque crudi humoris copiam & putredinem denotant, cui admixta est plurima flatulenta materia, quæ à calore præter naturam agitata, vapores plurimos subleuat, totósque corporis humores commouet. Præcipuè verò huiusmodi perturbatæ vrinæ apparent in crudorum morborum initiis, vbi ab intemperante victu plurima pituitæ vis, & crudorum crassiorúmq; succorum soboles, biliosum humorẽ permixtum habet. Cuius agitatione & feruore flatus & vapores plurimi, velut permota crassa materia, subleuantur, & magna fit humorum concepta putrilagine perturbatio. Cuiusmodi vrinas sæpe videre est in perniciosissimo illo morborum genere, in quo humori crudo permixta flaua bilis plurimùm efferuescit, quo conflictatum hunc ægrum fuisse prius diximus. Plęrunq; etiam tales
H apparent in peruicacissimo autumnalium febrium genere, huiusmodi contrariorum succorum permixtione. In quibus omnibus, grauissimus capitis dolor, ex vaporum sursum latione humorumq; raptu meritò expectãdus est, vnde caput repletur & membranæ distenduntur. Sæpius etiam cõuulsiones, παλμοί, delirium, stomachi fastidia & anxietates, grauissimósq; alios casus, tandemq; excidium afferunt huiusmodi vrinæ, præcipueque si perpetuò turbatæ manent, neque depositæ subsidunt aut ad mediocritatem

redeunt, vt ex hoc ægro & Philini vxore postea coniicies. Sunt igitur Hippocrati οὖρα θολερὰ, τὰ ἀναπεφυραμένα, vrinæ perturbatæ, turbidæ, ac, vt scribit Galenus in Prorrh. διὰ τὴν ὑπόστασιν ἀναπεφύρασιας, velut si ea quæ intus plurima subsidunt commoueris, spissasque & densas vrinas feceris, quas Hippocrat. aliquando δασέα & παχέα οὖρα vocat, suntque omnes ex turbidarum genere, & vt scribit Gal. Comment. 1. in Prorrh. τοῦ τῶν ὠμῶν χυμῶν πλήθους ἤτοι πεπιλημένων ἢ πνευματωθέντων, ἡ τοιαύτη τῶν οὔρων ἰδέα σύμπτωμά ἐστιν. Easdem quoque idem Medicinæ parens διὰ ὑποζυγίων aph. 70. lib. 4. facit, ex hisque meritò capitis dolorem suspectat. De his enim τὸ θολερὸν οὖρον interpretatur Com. 1. in Prorrh. his verbis, ἀλλὰ τὸ μὲν οὖρον ὁποῖόν ἐστι τὸ θολερὸν, ἡμεῖς τε νοοῦμεν ἀκούοντες ἑκάστοτε τῶν ἀνθρώπων λεγόντων θολερὸν ὕδωρ. καὶ ὁ Ἱπποκράτης ἐδίδαξεν αὐτὸ εἰπὼν, διὰ τὴν ὑπόστασιν ἀναπεφυράσθαι. εἴκαζε δὲ αὐτὸ καὶ τοῖς τῶν ὑποζυγίων. Clarius verò Comment. 1. in lib. 3. Epid. has vrinas explicat, & ex genere crassarum non subsidentium facit. Inquit enim, ἐπεὶ δὲ τὰ παχέα δηλοῖ γεγονέναι τὰ οὖρα καὶ μὴ καθιστάμενα, πάντως μὲν δήπου τὰ τοιαῦτα, τῶν ἀναπεφυραμένων τε καὶ θολερῶν ἐστιν, ὡς οὗτος εἴωθεν ὀνομάζειν. ἔστι δὲ ἀεὶ τὰ τοιαῦτα ταραχῆς ἀπέπτου δηλωτικὰ, πολὺ τὸ φυσῶδες ἐχούσης πνεῦμα, καθάπερ τὸ γλεῦκος. διὰ τοῦτο γε καὶ κεφαλαλγίαι συμπίπτουσι τοῖς τὰ τοιαῦτα οὐροῦσιν, ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἀναφερομένου πνεύματος ἅμα τοῖς θερμοτέροις χυμοῖς, ὑφ᾽ ὧν εἰκός ἐστι καὶ τὰς ἀγρυπνίας αὐξηθῆναι, καὶ κίνδυνον ἔσεσθαι παραφροσύνης, ἐὰν οἱ χυμοὶ δριμύτητά τινα σχῶσι. Sunt igitur θολερὰ οὖρα returbatæ & turbidæ vrinæ, quibus opponuntur τὰ καθαρὰ, vt θολερὸν turbidum & turbulentum, & θολερεῖν παραχίζεσθαι significet. Atque earum vrinarum meminit prius sectione secunda, in perniciosissimis illis febribus quæ ad tertianarum naturam propius accedebant, & admodum crudorum & multorum succorum copiam indicabant, qualem huic ægro adfuisse par est. Dixit enim θολερὰ δὲ καὶ οὐδὲν καθιστάμενα, οὐδ᾽ ὑφιστάμενα. Sic libr. 2. epid. sect. 3. οὖρον παχὺ καὶ θολερὸν dixit, paulóque post κοιλίης θολερότητα, & καρδίην θολερὰ de aluo conturbata & fœcibus alui conturbatis expressit. Quid verò sit θολερὸν πνεῦμα Hippocrati aliàs dicendum occurret, & huius dictionis exempla plura erant accumulanda. Hîc verò vbi post θολερὰ ὑπομέλανα legitur duo exemplaria Regia μέλανα habent, quam lectionem omnes, præter Cornarium, secuti sunt interpretes. Eas enim vrinas ex multa flaua bile in hepate deassata fieri par erat, quales in febribus ardentibus & phreniticis apparent, (vt scribit Gal. Com. 1. in Prorrh.) & in malignorum symptomatum genere accensentur, quòd calidi natiui promptum exitium minentur.

λόγοι πολλοὶ, γέλως, ᾠδή.] His verbis desipientiæ species demitigatur ex aph. 53. lib. 6. & verò benigna humoris succulentia ex huiusmodi delirio indicatur. Quod etiam indicat Galeno attributum fragmentum in lib. de humoribus Hippocrat. cùm huius loci his verbis mentionem facit, καὶ ἄλλαχῇ αὐτῆς μαρτυρεῖ, ὡς ἐν τῷ προτέρῳ τῶν ἐπιδημιῶν φησί. Σιληνῷ μὲν παρακόψαντος μετ᾽ ᾠδῆς καὶ γέλωτος. Et hic locus quoq; adducitur à Galeno lib. 2. περὶ δυσπν.

λεῖα] Læuitas ista quæ aliquando ὁμαλότης dicitur, in essentiæ æqualitate eorum quæ excernuntur spectari debet, quæ vt bono est si æquales per omnia naturæ vires, & æqualiter à natura euictam materiam significet, sic insigne malum est si omninò & æqualiter superatas ab humorum vitio naturæ vires significet. Perpetuam namque & ita constantem per omnia prauitatem portendunt, vt ne recreãdis quidem viribus locus esse videatur. Sic ista læuitas tam in malis quàm bonis accensenda est. Aliòqui propria ferè est pinguium & viscosarum deiectionum, de quibus hîc sermo est, quæ nihil habent asperitatis, sed omninò constantem habent in læuitate essentiæ æqualitatem, ideóque etiam insigne vitium. Huius læuitatis his verbis meminit Galenus Comment. 2. in Progn. λεῖον δὲ γίνεται πᾶν ὁποῖον τῶν ἐκκρινομένων τοῦ σώματος ἢ διὰ τὸ ὁμαλὴν πεφυκέναι ἔχειν, ὥστε μηδὲν αὐτοῦ διαπεφευγέναι μέρος τὴν ἐκ τῆς φύσεως ἀλλοίωσιν, ἢ διὰ ἰσχυρὰν σύντηξιν, ὡς μηδὲν ἄλλο παρὰ μόλις τῆς ὕλης, ἀπαθὲς ὑπολειφθῆναι ὥσπερ οὖν διὰ χρηστὰ, βελτίω, ταῦτ᾽ ἐστὶν ὁμαλῶς φαινόμενα, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅσα μοχθηρὰ χείρω καὶ ταῦτα πάντ᾽ ἐστὶν, ὁμαλῶς ὄντα τοιαῦτα. τὰ μὲν γὰρ τῆς φύσεως κόσμον δεδειγμένα, τὰ δὲ τὸ μοχθηρίας ἄγος.

λιπαρὰ] Pingues istæ deiectiones ignei caloris vim & putredinis feruorem significant, à quo corporis pinguedo fusa & colliquata merè biliosis & mordacibus secessibus permiscetur. Quod in ardentissimis febribus contingit, in quibus etiam aucto deinceps igneo illo & præter naturam calido, inualescentéque obstructione putredinis fomite totius corporis moles consumitur & colliquescit, demittunturque propriæ colliquationis excretiones, quas à pinguibus & viscidis apud omnes Medicos distare scribit Galenus Comment. 3. in lib. 3. Epid. suntque admodum exitiales, & in pestilentissimis febribus cernuntur, suntque vt plurimùm glutinosæ, spumantes, graueolentes, & vehementer tinctæ, quales fere notantur in ægri 3. lib. 3. Epid. dispensatione. Pinguedo autem cùm à mediocri etiam calore liquetur, non æquè præsentem perniciem minatur, & pingues deiectiones reddit, quales fieri scribit Gal. Comment. 2. in Progn. συντηκομένης πιμελῆς ὑπὸ πυρώδους θερμασίας, colliquationémque eam indicat quam per glutinosas deiectiones intellexit Galenus in Progn. quæ ex pinguedine liquata ab igneo calore non tamen vehementer maligno fieret. Nam cùm plura sint συντήξεως genera apud Hippocratem, vnum tamen valde est suspectum & citam mortem minatur, nec nisi in pestilentissimis febrium generibus & morbis acutissimis cernitur, cuius meminit aph. 25. lib. 7. & in Progn. Hippocrat. & Gal. lib. 3. Epid. Altera leuiora quidem, vt cùm σύντηξις τὴν ἰσχνότητα & corporis imminutionem indicat, cuius meminit aph. 28. lib. 2. & cùm viscosas & pingues deiectiones colliquationis pinguedinis indices ponimus, quod facit in Progn. Galenus. Quæ quidem omnia pro collata inter se dignatione, pares improbitatis gradus efficiunt. Neq; est hîc mirum in febrium ardentissimo & perniciosissimo genere, ex biliosis, feruidis, & mordacibus deiectionibus, viscosas & pingues deiectiones ex pinguedinis fusione deturbari. Cæterùm monendum est hîc variare nostros codices, duóque exemplaria peruetusta manu scripta pro λιπαρὰ, λίαν λιπαρὰ, quod significat perquàm pinguia, legere, quam lectionem secuti sunt duo Galeni interpretes.

διαφανέα] Vrinæ pellucidæ & perspicuæ consistentiæ tenuitatem & morbi cruditatem indicant, præcipuè verò vbi cum albedine apparuerint, quæ aquosæ & dilutæ dicuntur, talésque præcipuè phreniticis præsentissimum exitium portendunt, vt scribitur in Cois Præsagiis, λευκὸν δὲ καὶ καταχεόμενον διαφανὲς οὖρον, πονηρὸν, μάλιστα ἐν φρενιτικοῖσιν ἐπιφαίνεται. Quales etiam describit aphor. 72. lib. 4. Hippocrat. vbi διαφανέα λευκὰ simul iungit, & ὑδατώδεα interpretatur Galenus. Quum verò hîc διαφανέα, λεπτὰ, simul expresserit, præter consistentiæ tenuitatem eas vrinas, quæ colore etiam cruditatem significant, intelligere videtur. Nam cùm probatas vrinas consistentia & colore moderatas esse oporteat, eas quæ in vtroque extremorum genere peccant, crudas esse dicimus. Siue igitur hîc διαφανέα οὖρα diluras & colore aqueas, vel liquidas vrinas intelligas, siue colore bilioso syncero exundantiore tinctas, qualia πυῤῥὰ οὖρα καὶ λεπτὰ in Progn. vocat, eæ partium naturalium imbecillitatem & morbi cruditatem significant, & perspicuarum vrinarum nomen meritò obtinent. Sic enim scribit Galenus Comment. in aphor. 72. lib. 4. τὰ δὲ ὑδατώδεα τῶν οὔρων, τοιαῦτα γάρ ἐστι διαφανέα λευκὰ, παντάπασι τὴν ἀπεψίαν δηλοῖ, καὶ πρὸς εἶναι τῆς ξανθῆς χολῆς ἅπασαν τὴν ὁρμὴν ἄνω γεγονέναι πρὸς τὴν κεφαλήν. διαφανῆ μὲν γὰρ γίνεταί ποτε οὖρα, χωρὶς τοῦ λευκὰ, λεπτὰ μὲν ὄντα τῇ συστάσει, χολώδη δὲ τῇ χροιᾷ. τὰ δὲ διαφανῆ τε ἅμα καὶ λευκὰ, τελέως ἐστὶν ὑδατώδη. Quæ causa fuit vt ambigui vitandi ergò διαφανέα οὖρα, quòd hîc albis non iungantur, dilutas, ne cum aquosis coinciderent, non verterim, cùm alias tenues pellucidas, non tamen aquosas esse intelligerem. Quod tamen fecit Celsus cap. 4. lib. 2. Hippocr. aphorismum hoc modo interpretatus. Diluta quoque alba vitiosa est, sed in phreniticis maximè. Quanquàm certè qui volet dilutas hîc vrinas subaudiri, is meum assensum habebit non valdè repugnantem, vt biliosi humoris aliò raptus quidam factus esse videatur, talésq; subnotabũtur vrinæ, quales in febribus ardentibus descripsit st. 3. his verbis, οὖρα ὑδατώδεα πολλὰ, καθαρὰ καὶ λεπτά. Huiusmodi namq; non temerè cerni potuerunt, quòd morbus in dysenteriam ex iudicatione solueretur, bile per aluum transfusa cum tenuibus & biliosis recrementis. Et certè illic τὰ καθαρὰ idem quod hîc διαφανέα sonare videtur. Etsi enim puræ & liquidæ vrinæ crassis & turbulentis opponuntur, illic tamen tam consistentia quàm colore liquidas, transparentes, pellucidas & perspicuas significant. Quæ affectiones in returbatis exprimi non possunt. Quod sequitur σμικρὰ κατενόει, aliter distinguitur. Exemplaria duo manu scripta μικρὰ legunt, & ab aliis distinguũt, vt ad vrinas referatur, & paucas intelligant, idq; fortassis ea ratione quòd fluente aluo & tenuibus biliosisq; deiectionibus, parcior humor ad vrinæ vias diuertat, aut certè ad eas quæ sequuntur vrinæ suppressiones quæ delirij præsensionẽ aperiunt, referunt. Eamq; lectionẽ secuti sunt Galeni interpretes. Nos maiorem codicum consensum & reliquos Hippocratis interpretes imitati, popularem magis & huic scriptori familiarem lectionem secuti sumus, vt ne dicam dilutam & tenuem vrinam fere solere

esse

A esse liberalem, & statu 3. ὑδατώδεα πολλὰ adscripsisse. κατενόει autem ἐσωφρόνει, ἢ ἐθάνεν, interpretatur Galenus in Exegesi, quod semel dictum sit.

βλησριασμὸς] Dictio est ex media Hippocratis schola deducta, quę ῥιπτασμὸν, hoc est corporis iactationem, incontinentiã, inquietudinem, conflictationẽ, & inconstantẽ agitationẽ significat, cùm ab efferuescente & putri exagitata in primis venis, quæ sunt circa ventrẽ & hypochondria, humore acri, natura solicitata & obsessa, perpetuò se excitat & cõmouet vt onus depellat, subindeq; corpus incontinenter iactat, stare loco nescit, corporis figurã mutat, membra dissolutè dispergit, & prę sentẽ rerum statũ fastidit, fitq; stomachi fastidiũ & vellicatio, ex eaq; humorũ ebullitione, interna ardent, summa verò corporis frigent. Quod pestilentibus & malignis febribus accidit, quæ foris mites sunt, intus cõturbant (inquit Auicennas) & in quibus pessimè conflictantur ægri. Significat igitur βλησριασμὸς, ῥιπτασμὸν, ἀπορίαν, δυσφορίαν, ἄσην, ἄλυσιν, ἀλυσμὸν, aut ἀλύκην, quæ sunt Hippocrati celebrata nomina. Sic ῥιπτάζεσθαι & ῥιπτάζεσθαι dicuntur ægri qui in lectulo conflictantur, & incontinenter membra corporis mouent & dispergunt, ꝙ conflictari simpliciter dixit Celsus cap. 3. lib. 2. non secus ac διερριμμένοι Hipp. dicuntur, εἰ τὰς χεῖρας & τὸν τράχηλον, & τὰ σκέλεα ἀνωμάλως διερριμμένα ἔχοντες. * Celsus iactare brachia & crura, & inæqualiter dispergere dixit. Quæ omnia ἀλυσμὸν significant, vt inquit Hippoc. Cuius causas duas ventriculi vitium & virium imbecillitatẽ facit Galenus, vt indicauimus nostris in lib. 2. Epid. Com. † Inde etiam fortè pendet ἔρριψις, qua dictione vtitur Hippoc. lib. περὶ χυμῶν & lib. 6. epid. ᵃ quæ significat illam incontinentiam & conflictationem, ac inconstantem membrorum proiectum, quo ægri præsentem corporis positum statim disiiciunt & aspernantur, velutiq; inanimes prostrati iacent, omniq; virium robore exoluto proiecti & demissi decumbunt, vt interpretatur Galenus lib. περὶ τρόμου, παλμοῦ &c. Perinde ac ῥιπταζόμενος eleganti translatione dicuntur, qui ambigua spe & animo pendent, ac quasnam partes sequi debeant constituere nequeunt, sed quadam mentis altercatione discrutiantur. Quomodo de Tullio inter Cæsaris & Pompeij partes ambigente, dixit Plutarchus, & δῆλος ὢν τῇ γνώμῃ πολλὰ ῥιπταζόμενος καὶ δυσπαθήσας. Quem in sensum etiam apud eundem ῥιπτασμὸς ponitur. Est autem βλησριασμὸς antiqua dictio & aliquoties Hippocrati vsitata, vt ægr. 8. & 12. lib. 3. Epid. Qua etiam vsi sunt Bacchius quidam & Xe-

C nophanes Colonius. ἐγὼ ἐμαυτὸν πάλιν ἐκ πόλεως φέρων, ἐβλήσριζον, αἰεὶ τὸ πρὸς ἐρριπταζόμην. Aretæus verò vtitur pro ægri inæquali motu & inordinato cùm veluti voluitatur & iactatur, sic scribens cap. 1. lib. 1. de morb. acut. curat. de phreniticis, κλίνης βάθος & πλάτος σύμμετρον, ὡς μήτι βλησρίζεσθαι ἐν τῇ πλατείῃ, μήτε ἀπὸ τῆς στενῆς ἐκπίπτειν κοίτης. Reperitur etiam quibusdam in codicibus βλητεισμὸς χωρὶς τοῦ σ, quod idem significat. *Cap. 4. & 6. lib. 2.* †*Sect. 6.* ᵃ*Sect. 1.*

οὖρα ἐπέστη] In hoc ægro cùm cerebri eiusq; actionum non leuis offensa fuerit, vt delirium facile fuerit coniicere, neruosi generis consecutam esse noxiam est admodum probabile. Cuius rei amplissimam fidem facit πνεῦμα διὰ παντὸς μέγα ἀραιὸν, & ὑποχονδρίου παλμός. Inde quoq; vrinas restitisse æquum est. non secus ac in *Lycia lib. 2. Epid. expressit, in qua ob elisam illam & duplicatam spirationem, ex neruosi generis offensa vrinæ prorsus substiterunt. Sic enim scribit Gal. lib. 3. περὶ δυσπν. περὶ ἧς, ὡς & πρόσθεν ἔλεγον, ἔγραψε, πνεῦμα ἐδιπλασιάζετο ὡς μὲν μέγα, κατὰ λόγον. ἐπεπόνθει γὰρ αὐτῆς τὸ νευρῶδες γένος τῶν ὀργάνων, ὥστε καὶ τῶν οὔρων ἐπίσχεσιν παντελῆ γενέσθαι. Aut certè æquius est hoc in ægro substitisse vrinas suspectare, ob caloris innati extinctionem summamq; refrigerationem, præsentissimum interi-

D tum minaretur eadem ex causa qua in Anginosa ægr. 7. libr. 3. Epid. deiectionum genus omne suppressum est. Atque adeo cùm innati calidi extinctionem totiúsque naturæ prostrationem & refrigerationem plurimis modis expresserit, vrinæ suppressione sexto & septimo die conflictatum fuisse scribit. **Sect. 2.*

ἄφωνος] ἀφωνία cùm vocis priuationem & defectionem significat, hîc quoque magnam naturæ extinctionem & refrigerationem indicat, quæ propter calidi innati depastionem, earum quæ ad motum sunt effectionum cessationem faciat. Atque eò profectò maiorem refrigerationem subesse par est, quò potius ἄφωνον, quod periculo propius est, quàm ἄναυδον extulit Hippocrates. Quod satis indicauit idem Medicinæ parens in † Pythione, in quo cùm magnæ illius perfrictionis satis apertam notionem fecisset, ἄναυδον, deinde verò ingrauescente malo & subacta natura, ἄφωνον posuit. Vt ex eo quoque non difficilis sit harum vocum explicatio, qua ἄναυδον mutum, ἄφωνον verò voce defectum indicare diximus Com. in lib. 2. epid. ᵃ Indéq; pendet quod voce defectũ, non obmutuisse diximus, vt faciunt fere omnes Hippocr. interpretes. Cæterùm ἀφωνίαν cerebri (quod vt loquitur Gal. οἶκος τῆς ὅλης

E τῆς λογικῆς ψυχῆς) offensam, earumq; quæ ad motum & sensum faciunt actionum prauitatem denotare vt satis expressimus Com. nostris in lib. 2. Epid. ita & id quoque ex Hipp. & Galeni mente cuiuis probatum fecimus. Vt hîc non mirum sit in ea mentis læsione quæ rationis deprauationem habeat ἄφωνον dici. †*ægr. 3. lib. 3. epid. post st. pest.* ᵃ*Sect. 5.*

ἐξανθήματα] Papulas aut eruptiones dicere potui cum Plinio, qui Dioscoridis ἐξανθήματα sic vertit cap. 4. lib. 23. Aliquando verò papularum eruptiones dicit, vt cap. 8. lib. 20. Crebrius verò pituitæ eruptiones. Nos vniuersitatis causam & humorũ permixtionẽ sequuti, simpliciter eruptiones dicere potuimus pustularum genus indicantes, ꝙ naturæ robore à se quoad fieri potuit humorum putrilaginẽ & feruorem depellente, in summã cutis planitiem depositum erupit. Estq; ex eorum abscessuum qui κατ᾽ ἀπόθεσιν fiunt numero, sed irritã quodãmodo nec satis dignam liberationẽ faciunt. Quod vt in populatiter grassantibus morbis & verò perniciosissimis febribus, humorũ magna prauitate concepta sępius conspicitur, ita ꝑfectò ista cutis ex huiusmodi eruptionib. fœdatio, malignorum morborũ symptoma est valdè suspectum. Magnum namq; putrescẽtis humoris feruorẽ indicat, & venenatæ cuius-

F dam qualitatis suspectionẽ auget, ꝙ ad eam depellendã, natura velut cum hoste congressura, vires omnes colligit & quàm longissimè fieri potest ablegat, vnaq; tanq̃ eruptione facta, in corporis summa deponit; non autẽ, ꝙ in cæteris morbis solet, humorum materiã paulatim & sæpius & attentat, tenuat, cõcoquit, secernit, tandẽ etiã superior quodãmodo euertit & expurgat. Atq; in hoc conflictu eò suspectius malum est, quò magis affectæ naturæ & fatiscentis vires produntur, nec pro morbi dignitate satis liberalis fit eruptio. Quod in his pustulis apparet, quæ ex leui quadam in summam cutim macularum designatione confestim disparent, nec humorum collectionem pro materiæ depositu faciunt, vt inde restinctum naturæ impetum facilè dignoscas. Id etiam per μὴ ἀφίστασθαι exprimit Hippocr. quo significat non satis idoneum fuisse abscessum ad humorem deponendum, neq; eas pustulas collectionẽ aut suppurationem fecisse, sed solam eruptionis significationem eamq; irritã præbuisse, atq; in eo propellendi foras impetu, naturam omninò restitisse & defecisse. Sunt autem ἴονθοι Galeno & Paulo, duri & parui tumores, à crasso humore, in faciei cute præcipuè consistentes, qui mollientibus ac discutientibus medicamentis curantur. Nam vel resoluuntur, vel exiguo pure

G maturantur. Celsus & Plinius varos vocant, præcipuéque iuuenibus contingunt, & vt Iulius Pollux testatur, ἴονθοι, ἐξανθήματα ψυδράκιος περὶ τῷ προσώπῳ, σημεῖον ἀκμῆς.

ἐρεθισμῷ σμικρῷ] ἐρεθισμὸς quodcumque naturæ irritamentum, quod quatuor causarum salubrium generibus continetur, significat, quo solicitata ad actiones obeundas excitatur. Sæpius verò de proritatione dicitur, quæ per ventrem & intestina noxia deponit. Vtitur Hippocr. aph. 20. lib. 1. & lib. περὶ χυμῶν, dum scribit, τὰ κρινόμενα καὶ τὰ κεκριμένα ἀρτίως, μὴ κινέειν, μηδὲ νεοτεροποιέειν, μήτε φαρμακίησι, μήτ᾽ ἄλλοισιν ἐρεθισμοῖσιν, ἀλλ᾽ ἐᾶν. Quod etiam iisdem fere verbis exprimit Aretæus cap. 1. lib. 1. de morb. acut. curat. περὶ τῶν κρισίων ἐν πᾶσι ὀξέσι κινεῖν χρὴ, ἢ φαρμακεύειν, ἢ πᾶσι ἄλλοισι ἐρεθισμοῖσι χρέεσθαι. Lib. verò de rat. vict. in morb. acut. σημεῖον ἐρεθιστικὸν omnem causam naturæ vires solicitantem & labefactantem intelligit, vt his verbis indicat Galenus. κοινὸν δὲ ὄνομα τοῦ ἐρεθισμοῦ, περιέλαβε πάντα τὰ καθ᾽ ὁντινοῦν τρόπον εἰς ἀρρωστίαν ἄγοντα τὴν δύναμιν, ἐν οἷς ἐστὶ καὶ ἡ δῆξις ὑπὸ δριμέων χυμῶν, ἢ τι κατ᾽ ἔντερον, ἢ κατὰ γαστέρα γινομένη, καὶ μάλιστ᾽ αὐτῆς κατὰ τὸ στόμα. καὶ ἀγρυπνία, καὶ ὀργὴ, καὶ λύπη, καὶ τινες ἔλμινθες ἐκ τῶν ἀπόρων αἰσθάσαι πρὸς τὴν γαστέρα, & κνῆσις τοῦ δέρματος ἄπαυστος, ἢ καὶ μορίων τινῶν ὀδυνωμένων διὰ νυκτὸς, ὡς μὴ μόνον αὐτὸ τὸ ἐρεθίζειν, ἀλλὰ καὶ σὺν ἀγρυπνίᾳ καταλύσαι τὴν δύναμιν.

H οὖρα μετ᾽ ὀδύνης δακνώδεα] Codex vnus recentior post δακνώδεα ἀκμὴ habet, & deinde σμικρὰ ἀναθερμαίνει, quam lectionem secutus videtur Galeni interpres vnus, contra reliquorum omnium exemplarium & interpretum fidem.

ποτὰ ἐπιδίψησις] In ardentissima febre, quæ totum corpus maximè reficcat, potum non appetere valdè suspectus est casus. Aut

enim mentis alienatio, aut naturalis facultatis extinctio in dubium vocatur, præcipuè cùm primo die ad magni incendij & febrilis feruoris intensionem declarandam adscripserit, διψώδης γλῶσσα ἐπίξηρος. Nam vt scribit Gal. Comment. 1. in lib. 3. Epid. ὅτι καὶ ἡ γλῶττα, καὶ τοῦτο πυρετοῦ, τὸ μὴ σφοδρῶς διψῆν ἐνδείκνυται δυοῖν θάτερον, ἢ τὴν διάνοιαν βεβλάφθαι τοῦ κάμνοντος, ἢ τὴν ἐν τῇ γαστρὶ δεξαμενὴν φυσαλῶν, ἢ πολλακῶς τῶν σιτίων ὀρεγόμεθα, νεκροῦσθαι. Hîc autem secutus sum vetustissimorum exemplarium & omnium interpretum fidem, quæ post τοῦ οὐκ ἐδίψη distingunt, ne ipsam potionis aspernationem sopori magis quàm cæteris affectionibus viderer tribuere. Quam lectionem tamen sequuntur Germanici codices excusi.

ἔρησεν ἀθρόον] Significat vrinas cumulatè & aceruatim congestas, fuisse densas & spissas vniuersimq; effusas, subcrassas, nec sedatas, etiamsi depositæ essent, sed perpetuò turbidas & returbatas. Qui est turbulentarum vrinarū omninò pessimus gradus. Preter namq; materiæ plurimæ & crudæ, tum biliosæ, tum pituitosæ feruorem & agitationem, flatum etiam magnā congeriem & pertinacem incoctorum humorum crassitudinē denotant, vt scribit Gal. Com. 1. in lib. 3. epid. Idem igitur significat ὑπόσταχυ κείμενα, ac si dicat vrinas depositas non resedisse neq; conquieuisse, sed perpetuò crassas remansisse, quomodo dixit * supra οὐ καλῶς καθιστάμενα οὖρα, vrinas quæ crassæ sunt, & nullam, aut paucam, eamq; crudam subsidentiam habent intelligens; & sect. 2. οὖρα οὐδὲν καθιστάμενα, & in Hermocrate lib. 3. Epid. οὖρα παχέα κείμενα οὐ καθίσταντο, posteaque in Philini vxore, κείμενον πουλὺν χρόνον, οὐ καθίστατο. Spissas enim & densas vrinas significat, quales effeceris si eas quæ diu depositæ fuerunt & subsederunt cōmoueris aut conturbaris, vt paulò supra de turbidis diximus. Quomodo τὰ καθαρὰ οὖρα defæcatas & puras vrinas τοῖς πάχος ἔχουσι καὶ οὐ καλῶς καθισταμένοις opposuit sect. 1. quod perniciosissimum est vrinarum genus. Vt hîc mihi mirum subeat Cornarium (depositum subsidens) dixisse, cùm potius diu depositas vrinas crassas perpetuò fuisse indicet. Nec enim τὸ κείμενον aliud quàm depositum & in matula reseruatum ad subsidentium vrinarum iudicium significat, vt ex Hippocr. locutione satis patet, cùm κείμενα οὐ καθίστατο sæpius iungat. Quem in sensum de alui recrementis depositis, & velut sub dio reseruatis, aeriq; expositis dixit lib. 2. epid. † ἴζουσα ἔστιν ὅτε καὶ ὑπόστασις παχεῖα, ἐξ οἵων δὴ καὶ ἐξαιθριαζόμενον τὸ ἴκελον. Atq; etiam magis miror Caluum huius dictionis verè Hippocraticæ nullam omninò fecisse mentionem, cùm scripsit, multum simul crassumq; minxit. ἀθρόον verò nos nō multum cum cæteris interpretibus conuertimus, quod ἀθρόον πολὺ sæpius coniungit Hippocrates (vt in vxore Philini postea) sed affatim diximus, vt confertim & cumulatè densum quid & aceruatim congestum, velut vnico impetu & effusè profluxisse dicamus. Cui κατὰ βραχὺ, quod sensim & paulatim, quandamq; temporis intercapedinem indicat, opponitur. Maluimus tamen temporis continuationem & repentinum naturæ impetum, quàm materiæ densitatem prætendi, etsi vnica voce satis vtrunq; conclusisse nobis videmur. Sic namq; Galenus Com. in aph. 35. lib. 7. ἀθρόον ad temporis breuitatem, eamq; quæ nullum habet interuallum continuitatem, refert dum scribit, τὸ γε μὴν ἀθρόον προσκείμενον τῷ λόγῳ, δηλοῦν μὲν ... τοῦ χρόνου βραχύτητα δηλοῦν, δηλοῦν δ' οὐδὲν ἧττον, ... τὸ γὰρ ἐσφιγμένον ἑαυτῷ τι συνεχόμενον ἀθρόον ὀνομάζομεν, ἀναλλ' ... ἀρχῆς τῆς διαστάσεως, ταυτὶ μὲν οὖν ἄχρι τοσούτου, καὶ τοῖς διδασκάλοις ἡμῶν ἡρμήνευται. τὸ δέ μοι δοκοῦν, ἤδη φράσω. τὸ ἀθρόον προσκείμενον τῷ λόγῳ: δοκεῖ μοι κατὰ τὸν χρόνον λελέχθαι, καὶ διὰ τοῦτο περὶ τοὺς νεφροὺς πιμελῆς ἐνδείκνυσθαι τῆξιν. αἱ γοῦν ἐν ἄλλοις μέρεσι τοῦ ζώου τηκόμεναι πιμελαὶ, κατὰ βραχὺ καὶ οὐκ ἀθρόως ὅτι τὴν ἔρησιν ἀφικνοῦνται, μεταλαμβανομένης τῆς συντήξεως εἰς πρώτας μὲν τὰς πλησίον αὐτῆς φλέβας, ἐφεξῆς δὲ τὰς συνεχεῖς. εἶτ' αὖθις εἰς ἄλλας τε καὶ ἄλλας, μέχρι περ ἂν ἐπὶ τοὺς νεφροὺς ἀφίκηται. τῆς δὲ περὶ τοὺς νεφροὺς πιμελῆς τακείσης, μετάληψις εἰς οὖρα, τάχιστα ἅμα, καὶ οὐ κατὰ βραχύ: πᾶσα δὲ ἀθρόως γίνεται, καὶ διὰ τοῦτο περὶ τοῖς νεφροῖς αὐτοῖς ἐνδείκνυται τὴν διάθεσιν ὑπάρχειν. τούτῳ καὶ τὴν πεῖραν εὑρήσεις μαρτυροῦσαν, ἐὰν ἀκριβῶς παραφυλάττῃς. * Sect. 1. † Sect. 3.

ὑπόστασις κριμνώδης] Sedimentum κριμνῶδες & farinæ crassiori ac negligenter molitæ simile damnatur in Progn. & aph. 31. lib. 7. Magnam enim naturæ virium inæqualitatem & prostrationem ad crudam & crassam materiam euincendam significat, ideóque morbi longitudinem portendit, aut certè in ardentissima febre colliquationem indicat, qualem hîc adfuisse par est, sed quæ pro materiæ ratione euariet. Sedimentum namq; illud album frustulis hordei non exactè moliti simile, totius corporis tandemq; partium solidarum quæ exangues sunt & albicant ex nimio ardore colliquationem, aut certè pituitam assatam (vt postea ægro 4. & 5.) præseferre potest, & in exitialium numero accensetur Galeno. Quorum etsi alterum longè est perniciosius, vtrunq; tamen aut præsentem mortem intentat in exitialiter habentibus, aut certè tardiorem liberationem facit, longiúsq; interuallum ad superandas morbi difficultates postulat, vt scribit Galenus Com. in aph. 31. lib. 7. vbi & huius loci meminit eumq; adducit, vitiosè tamen nostris in codicibus legitur. Nam pro ὑπόσταχυ κείμενον, ὑπὸ τοῦ χυμοῦ κενούμενον legitur. Sunt autē κρίμνα Gal. Com. 2. in Progn. τὰ τοῖς ἀλφίτοις ἐμφερόμενα τῆς πεφειμένης κριθῆς μόρια μεγάλα, διαπεφευγότα δηλονότι τὴν ἐν τῇ μύλῃ κατεργασίαν ἀκριβῆ. Quod effecit vt qđ subsideret hordei tosti non exactè moliti crassioribus frustulis simile dixerim. Etsi enim per farinam crassiorē exprimi possunt, quod sint κρίμνα in Exegesi τὰ ἀδρομερέστερα τῶν ἀλφίτων: Subdit tamen Galenus, ὅταν δ' εἴπῃ κρίμνα ἀλφίτου ἁδρὰ, τὰ μέγιστα τῶν ἀλφίτων δηλοῖ. Atque eò certè magis mirum est Caluum sedimentum similagineum dixisse, quo parùm aptè (ni fallor) τὸ κριμνῶδες explicat, cùm similago florem & delicias farinæ triticeæ denotet. Hîc porro vitium est in cod. Asulano qui ὑπὸ παχεῖ κειμένῳ legit.

ἐξ ἀρχῆς τοῦτο καὶ διὰ τέλεος] Exemplaria manu scripta καὶ non addunt, vt sit sensus, huic ab initio ad extremum vsq;. Quam lectionem cum interpretibus secuti sumus, etsi vtrobique idem fere sit sensus, cùm significet perpetuò & per totum morbum ad finem vsque, eam spirationem adfuisse. Hanc tamen vulgatam lectionem sequitur Gal. lib. 2. περὶ δυσπν.

παλμὸς] Hæc præcordiorum palpitatio quæ causam habuit flatulentum & caliginosum spiritum, ex plurima crassa & humida materia, hoc est sanguine ipso ex interno incendio feruido subsultantem magnam corporis perturbationem, & quod Hippocrat. in Progn. dixit, θόρυβον præseferebat, à qua etiam propter septi transuersi dignationem & cum rationis arce consensionem, ex intensa præcipuorum viscerum inflammatione delirium præsagiri rite & ordine potuit.

Æger Tertius.

Herophontem febris acuta prehendit, aluus circa initia pauca, & cuiusmodi in crebra & inani egerendi voluntate solent, demisit, deinde verò tenuia, biliosa & copiosa. Somnum nullum capiebat, vrinæ nigræ & tenues erant. Quinto die mane surditas obuenit, exasperata sunt omnia, lien sublatus intumuit, cum præcordiorū contentione, ex aluo pauca percurrebant, desipuit. Sexto delirabat, sub noctē sudor obortus est, frigus, delirium perseuerabat. Septimo corporis summa perfrixerūt, siticulosus fuit, delirauit, sub noctē ad mentem rediit, dormiuit. Octauo febricitauit, lien imminuebatur, prorsus ad intelligentiā rediit. Ad inguen doluit, primuq; ei tumor subortus est quâ lieni è directo respondebat, deinde dolor ad vtrāq; tibiā transiit, nox facilis vrinæ melius coloratæ, in quibus quædam alba subsidebant. Die nono sudore oborto morb. decreuit, intermisit. Quinto post reuersus est die, simulq;

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

Ἡροφῶντι πυρετὸς ὀξύς. ἀπὸ κοιλίης ὀλίγα. τεινεσμώδεα καὶ ἀρχάς. μετὰ δὲ ταῦτα λεπτὰ διῄει χολώδεα, ὑπόσυχνα. ὕπνοι οὐκ ἐνῆσαν. οὖρα μέλανα λεπτά. πέμπτῃ πρωῒ κώφωσις. παρωξύνθη πάντα. σπλὴν ἐπήρθη. ὑποχονδρίου ξύντασις. ἀπὸ κοιλίης ὀλίγα. μέλανα διῆλθε. παρεφρόνησεν. ἕκτῃ ἐλήρει. ἐς νύκτα ἱδρώς. ψύξις. λῆρος παρέμενεν. ἑβδόμῃ, περιέψυκτο. διψώδης. παρέκρουσε νύκτα. κατενόει. κατεκοιμήθη. ὀγδόῃ ἐπύρεσσε. σπλὴν ἐμειοῦτο. κατενόει πάντα. ἤλγησεν κατὰ βουβῶνα. ἔπαρμα δὲ πρῶτον σπληνὸς κατ' ἴξιν. ἔπειτα ἐπεὶ ἐς ἀμφοτέρας κνήμας, νύκτα εὐφόρως. οὖρα εὐχρούστερα. ὑπόστασιν εἶχε σμικρήν. ἐνάτῃ, ἵδρωσε. ἐκρίθη, διέλιπεν. πέμπτῃ ὑπέστρεψεν. αὐτίκα δὲ σπλὴν

A πάλιν ἐπηρ.θη. πυρετὸς ὀξύς. κώφωσις πάλιν. μετὰ δὲ τὴν ὑποστροφὴν, τρίτη πάλιν ἐμειοῦτο. κώφωσις ἧσσον. σκέλεα ἐπωδύνως. νύκτα ἵδρωσεν. ἐκρίθη ἑπτακαιδεκάτῃ. οὐδὲ παρέκρουσεν ἐπὶ τῇ ὑποστροφῇ.

lien in tumorem ſubleuatus eſt, febris acuta, rurſusq; ſurditas. Tertio poſt recidiuã die imminuebatur lienis tumor, minorq; ſurditas erat, dolor crura inuaſit, noctu ſudore oborto ad decimum ſeptimum diem iudicatus eſt, neq; in morbi reuerſione delirauit.

Herophon iſte ex magna ſuccorum prauitate & bilioſi humoris exaſſatione grauiter febricitauit, vt ex nigricantib. & tenuibus ſtatim initio vrinis, tenuibus etiam, mordacibus, crebris ac retorridis deiectionibus, ſurditate oborta, delirio, & ſepti trãſuerſi inflammatione, ceteriſq; ſymptomatibus conijcere licuit. Ex quibus omnib. preſens intentabatur periculum, niſi celeriter fatiſcẽti ęgro naturę benignitate eſſet ſuccurſum. Quæ velut collectis viribus, quo ad eius fieri potuit, morbũ à ſe depulit & quàm longiſſimè amandauit. Indeq; procuratus eſt laudabilis ille humorũ in lienem depoſitus & in crura abſceſſio. Quæ cùm ex genere excretionũ κατ' ἀπόϛασιν cenſeri debeant, ea ſudorib. & vrinarũ concoctionibus, velut firmiſſimo pręſidio & ſuccẽturiato milite aucta, ad conſerendã cum morbo pugnã, & de ſumma rerũ iudicio decernendũ, animoſiora ſunt reddita. Sed quia nõ ſatis æquo campo pugna commiſſa eſt, fugatus hoſtis, non tamen omninò debellatũ fuit. Si noni diei criſis, propter intercidentis diei non ſatis amplam autoritatem recidiuam fecit. Indeq; redintegrato prælio natura velut nouo delectu atq; firmiſſimo habito, de peſſimo hoſte victoriam & opima ſpolia reportauit. Ex quibus omnibus diei decimiſeptimi in iudicatione dignationem ampliſſimam confirmari meritò quis iudicet, quam etiam ſuis reſcriptis & plebiſcitis conſtantiſſimis ſanciuit Gal. lib. 2. de dieb. decret. vbi etiam huius ægri mentionem facit.

τεινεσμώδεα] Excrementa mucoſa, mordacia & pauca, qualia in tineſmo ob putreſcentis pituitæ corruptelam egeri ſolent, intelligit. Eſt autem tineſmus, vt cum Plinio* loquar, crebra & inanis egerendi voluntas. Quo nomine meritò ſuſpectandus Caluus C eſt qui ſimplicem egerendi voluntatem extulit. *Cap. 14. l. 28.

ὑπόσυχνα] Crebra & copioſa alui recrementa ex aſſidua & frequenti deſidendi cupidine fuiſſe indicat, vt facilè coniiciam Caluum ἄπεπτα pro ὑπόσυχνα, aut tale aliud quid legiſſe, cùm ſubcruda verterit. Qua in dictione tamen aſſeruanda, conſtantiſſima ſunt quotquot videre licuit exemplaria. ὕπνοι οὐκ ἐνῆσαν] ὕπνοι οὐκ ἦσαν duo manu ſcripta exemplaria recentiora habent, reliqua omnia fideliora priorem lectionem retinent, quæ eſt familiaris Hippocrati phraſis, vt in duobus ægris ſubſequentibus videre licet.

κώφωσις] Surditate obnata aluus reſtitit, & quæ antea bilioſa demittebantur facta ſurſum reptatione, mentem è ſede conſtantiæ dimouerunt & ſurditatem confirmarunt. Nil enim (vt inquit Celſus†) plus aduerſus ſurditatem quàm bilioſa aluus poteſt, ex aph. 28. & 60. lib. 4. †Cap. 8. lib. 2.

ὑποχόνδριον ξυντάσεις] Ex hac præcordiorum contenſione cum lienis tumore, partium quæ ad ſeptum tranſuerſum pertingunt inflammationem rimatur Gal. indeq; etiã huic ægro duobusq; ſequentib. crebrã & paruã ſpirationẽ, etſi eo tacente nõ ſit expreſſa, D attribuendã cenſet. Locus eſt qui hunc cum duob. ſequentib. ægris expedit lib. 2. περὶ δυσπν. τοὺς μέν τοι δύο τοὺς ἑξῆς τούτων γεγραμμένους, Ἡροφῶντα, καὶ τὴν Φιλίνου γυναῖκα, καὶ τὸν Ἐπικράτους, εὕροις ἂν ἀκριβῶς ἀναλεγόμενος τὰς ὑπὲρ αὐτῶν διηγήσεις, ἐλάττονα τὴν παραφροσύνην ἔχοντας, ἢ ὥστε κατὰ ταύτην διχοιωθῆναι αὐτοῖς ἀναπνοήν, ἀλλ' Ἡροφῶντι μὲν, ὅ, τι πάλιν ἐπήρθη, καὶ ὑποχόνδρια, φησί, ξυντάσεις, οὐκ ἐπὶ μεγάλου τοῦ σπληνὸς πρὸς ὀμφαλόν. ὥστε τοῦτο τὸ κατὰ τὰς φρένας ἐφλεγμῆναι, ἀλλὰ περὶ ἐδείχθη ἡμῖν ἐν τοῖς περὶ τῶν αἰτιῶν τοῦ ἀναπνεῖν, τὸ περὶ τῆς κινήσεως αὐτῶν ὀργάνων. ἡ δὲ τοῦ Φιλίνου γυνὴ ἤλγει, φησί, καρδίην καὶ ὑποχόνδριον δεξιόν. ὁ δὲ γε τοῦ Ἐπικράτους, καὶ τὴν καρδίαν μόνην, ἀλλὰ καὶ πλευρὸν, φησίν, ἀριστερὸν βάρος μετ' ὀδύνης εἶχε. διὰ τοῦτ' οὖν, οὐδὲ προσέγραψεν οὐδενὶ τούτων πνεῦμα μικρὸν καὶ πυκνὸν, ἀλλ' ὅλως ἐσιώπησεν, ἔθος ἔχων, ὡς καὶ πρόσθεν ἐδείξαμεν, τὰ σαφῶς ἅπασι γινωσκόμενα παραλείπειν. σαφεστάτη δὲ καὶ πᾶσι γνώριμος ἦν, ὡς καὶ τοῦτ' ἐδείξαμεν, ἡ κατὰ μικρότητα καὶ πυκνότητα δύσπνοια, ἣν ἐδυσπνόουν ἐξ ἀνάγκης οἱ προγεγραμμένοι τρεῖς ἄρρωστοι.

λῆρος παρέμενεν] Codices peruetuſti manu ſcripti duo παράληρος παρέμενεν habent, eodem ſenſu. Idem namq; ſonant delirium perſeuerabat, aut in delirio perſeuerabat.

περιέψυχε] ψύξις, ἔμψυξις, κατάψυξις, corporis totius perfrictionẽ Galeno ſignificat libello περὶ ῥίγους, & à rigore diſtinguitur quod E vniuerſalem quandam & ampliorem habent notionem, longiusq; extendatur, & cauſas quaſdam externas velut ex voluntatis quodam impetu habeat, quibus totum corpus frigore obducatur, abſq; tamen vllo inordinato motu & vehementi corporis concuſſatione. Hìc verò περίψυξις ſummam totius corporis planiciem ac velut extrema circumcirca perfrigerari denotat, quod ignei calidi natiuum depaſcentis ſignum eſt certiſſimum.

παρέκρουσε νύκτα] Sic duo legunt exemplaria manu ſcripta cum impreſſis, reliqua aliter diſtinguũt, παρέκρουσε, εἰς νύκτα κατὰ πνοάς quorum aſſenſum cum interpretibus ſequuti ſumus. Vnde certè mirum ſubit cur παρέκρουσε omiſerit interpres vnus, niſi id librarij culpa admiſſum ſit. ἤλγησε κατὰ βουβῶνα] βουβὼν cùm glandulas quæ ſunt in inguine aliquando indicet, quandoq; etiã glandularũ tumores, vt ſcripſimus Com. in lib. 2. epid. hìc vtrũq; coniunxit Hipp. & inguinis tumorem ꝓpoſuit, vt humorũ ex febre decubitũ & in partes inferiores depoſitũ, qui κατ' ἀπόϛασιν fieret, ſubleuantis ſe onere naturæ impetu ſolutionis quodã genere, denunciaret. fit namq; in febribus quæ crudorũ & craſſiorum ſuccorũ ſobolem ex viſcerũ obſtructionibus ortus ſui cauſam habeat, vt bene habita natura F nec aliundè impetita, hãc humorũ grauitatẽ in ampliſſimos viarũ ductus qui ad inguina & crura deriuãt, ſuopte impetu deponat, tandẽq; morbũ per has ſentinas eluat. Quod pleriſq; in hac celeberrima Mediomatricorũ vrbe huius anni 1560 vere affecto contigit, quib. ex leuibus febriũ tertianarũ inſultib. in alas & inguina morb. fideliſſimè ſeceſſit. Qui caſus etſi internorũ viſcerũ habitudinẽ ſuſpectaret, eã tamẽ vel leuẽ affectionẽ, vel nullius momẽti fuiſſe prędiximus, ꝙ glandularũ tumor ille ſtatim nullis etiã adhibitis remediis ſubſederit, nemini ſuppurarit nullãq; morbi reuerſionẽ fecerit, & febris nullis emota medicamẽtis, naturę ſolius benignitate ſit depulſa. Et certè ex alio ſunt longè pernicioſiſſimo pręſenſionis genere quas glandularũ inflãmationes in febribus ortas, ſuſpectas facit Hip. Hæ nãq; malignas & peſtilentiſſimas febres ſępius comitãtur, internũq; viſcerũ incendiũ (quorũ ſunt vt loquitur Hipp. βλαστήματα) aut certè morbi diuturnitatẽ præſeferũt, vt ex Hipp. apertè docuimus Com. noſtris in lib. 2. epid.† Quo ex decreto hic inguinis tumor non leuẽ malignitatis ſuſpicionẽ iniiceret, niſi ſi materiæ decubitũ, deinde etiã in crura ſeceſſum ac morbi diſceſſionẽ portenderet. Porro hìc quoq; variant exemplaria. Duo nãq; manu ſcripta, quorũ alterum peruetuſtũ, alterum G recentius, ἤλγησε κατὰ βουβῶνα πρώτων, πάλιν ὡς κατ' ἴξιν legunt, nulla tumoris mentione facta. Quam lectionẽ ſecutus videtur Galenus. Scribit. n. in Com. κατὰ δὲ τὴν ἐπὶ σκέλη φορὰν τῆς μεθισταμένης, ἤλγησε μὲν τὰ περὶ τὸν κατὰ βουβῶνα τὸν ἀριστερόν. τοῦτο γὰρ ἐστὶ κατ' ἴξιν πάλιν ὡς. Cuius etiam lectionis veſtigiis inſiſtunt Gal. interpretes. Nos in tam conſtanti reliquorũ omniũ codicũ aſſenſione nihil immutauimus, & ἐπάρμα τὸ πρόσθεν πάλιν ὡς κατ' ἴξιν retinuimus, ꝙ in eo manu ſcripti peruetuſti codices cũ impreſſis cõuenirent, expreſſimusq; ſubortum eſſe inguinis tumorẽ è directo lieni reſpondentẽ, ꝙ reliqui faciunt interpretes: Etſi Caluus in hoc lubricus videri poſſit, qui τὸ ἔπαρμα ad lienẽ referat, cùm vertit, inguẽ doluit, primo quã lien tumuerat. Atq; ne in eo quidẽ cõmiſſum eſſe facinus arbitror, ſi tumor ille ſua leuitate & in ſolutionẽ inclinatione, calumniã & malignitatis ſuſpicionẽ alleuarit. Quam nominis leuitatẽ aut prauitatis inductionẽ qui ſuſpectã habuerit, Galeni autoritatẽ ſequatur licet, in eo in quo cuiuis lectionis prò arbitrio retinendæ promptã libertatẽ facimus: Etſi Erotianus illud κατ' ἴξιν hìc τὴν συνέχειαν ſignificare contendit. Hunc namq; locum indicare videtur cùm πάλιν ὡς κατ' ἴξιν exponit. ἐπεὶ δὲ οἱ πόνοι ἐς ἀμφοτέρας κνήμας] Humorum craſſiorum præcipuè & crudorũ grauitas ſuo pondere ad inferiores H corporis partes, naturæ viribus effugiũ morbo aperientibus, momentũ facit illucq; ꝓpendet. Vnde in morbis longis indeq; ſeſe recolligentibus, crurum & tibiarũ dolor in ſeneſcẽtis mali remiſſione ſentitur. Quæ morbi depulſio humorũ μετάστασις accenſenda eſt, & cùm quàm remotiſſimè ſecedat, in ſolutionis laudabili genere numeranda, vt ſcripſimus *Com. in lib. 2. epid. vbi videndũ admonuit εἰ ἐπὶ σκέλεα ἡ κάθαρσις febres decerneret. Sic poſtea in Epicratis vxore morbi in crura ſeceſſum his verbis innuit, σκέλεα

ἐπιπόνως ἤλγι, & σκέλεα ἐπωδυνέως εἶχε. In Clazomenio, περὶ τὰ σκέλεα ἐπωδυνέως εἶχε. Et lib. 3. epid. ægr. 1. γούνατα καὶ κνήμας ἐπώδυνα εἶχε. Ex eodē est genere depulsus humorum in coxendicē decubitus, quem frequenter per τὰ ἐς ἰσχία ὁρμήματα celebrat Hipp. vt in Clazomenio postea, dum scribit, περὶ δὲ κζ ἰσχίου ὀδύνη δεξιοῦ ἰσχυρῶς. Hæc enim, vt scribit Galenus, † τῆς κάτω ῥοπῆς τῶν τὴν νόσον ἐργαζομένων χυμῶν ἵνα σημεῖα, τῶν ἀγαθῶν ἐστὶ δηλονότι. Cæterum hîc variat codicum lectio. Impressi enim cum duobus manu scriptis ἐπόνει legunt. Reliqui Regij quidem peruetusti οἱ πόνοι habent, quos sequimur. Caluus crus vtrunque pro tibiis ponit, ἐς ἀμφότερα σκέλη legens, aut certè humorum ductum & Gal. verba respiciens, ἐκ τῆς ἀπλῶς εἰς τὰ σκέλη μεθισταμένων αὐτῶν, & κατὰ τὴν ἐπὶ σκέλη φορὰν τῶν μεθισταμένων.

† Sect. 2 & 3. * Sect. 3. † Com. 1. in lib. 3. epid.

ὑπόστασιν εἶχε σμικρήν.] Excusi codices omnes & manu scripti sic legunt, de albo sedimento ne verbum quidem facientes, cuius tamen meminit Galenus & Caluus, vt eam codicis nostri peruetusti veram lectionē putem, ὑπόστασιν εἶχε σμικρὴν, λευκήν. Istud enim addendum esse iudicij firmitas ex vrinarum concoctione satis indicat, & ista Galeni verba sonant, ἐφ' οἷς δὲ συμπτώμασι διὰ τῆς νυκτὸς ὑφόρως ἴσχε, τὰ οὔρησε εὐχροώτερα, τὰ λευκὴν ὑπόστασιν ἔχοντα μικράν.

διέλιπε] In vno codice manu scripto διέλιπε πόνῳ scriptum reperio, quam lectionem secutus videtur Caluus.

ἐκρίθη ἑπτακαιδεκάτη] Sic legunt exemplaria excusa, quibus cōsentiunt aliqua manu scripta recentiora. Reliqua peruetusta cum Galeni exempiarib. conueniunt, & περὶ τὴν ιζ legunt, quam sane lectionem secuti sumus, vt diuina illa & prope recondita disciplinæ Hippocraticæ arcana, in iisq; euulgādis admirabilē Galeni solertiā suspiceremus, admiraremur, omniq; animi beneuolentia psequeremur. Scribit nāq; lib. 2. de dieb. decret. in morbis inueterascentib. & longis, qui rarò quidē excretione soluuntur, sed plurimùm coctione & abscessu, vltra decimum quartū diem Hipp. non temerè solere iudicationē vno die factā esse adscribere, sed sæpe circa vigesimū, quadragesimum & octogesimū. Secus autē in iis dieb. qui decimum quartū præcedunt euenire. Iis namq; vnius diei iudicationē firmissimè attribui, cùm apud Hip. non temerè aliter scriptum reperias q̄ ægrū die septimo, vndecimo, & decimo quarto iudicatū, non autē circa septimum, vndecimum, & decimum quartum. Quod etsi firmissimum est & priore constantius, cùm cōtingat morbos senescentes aliquando execretione solui, iudicationeq; vni diei attribui, vt ex multis apud Hip. exemplis videre cuiuis licet, idq; fusissimè probat Gal. non est tamen cur istud ab interpretib. crassè præteriri aut temerè peruerti debeat, in eo præsertim in quo Gal. nobiscū ex syngrapha & velut ex scripto agit. Quod certè in iis tribus locis trium primorū statuum huius libri nō satis consultè factū esse admonuimus. Hîc autē cùm se scriptionis æquitate tueantur, tolerabilior certè est eorū conditio, q̄ omnes hunc ægrum decimo septimo die iudicatū scribant, cùm Galenū ascriptorem habeant in Com. Galeni tamen interpres vnus περὶ τὴν ιζ legit. Quam lectionē cum ob præscriptas causas secuti sumus secuti sumus, tum verò q̄ Gal. cap. 4. lib. 2. de dieb. decret. hunc locū ad diei decimiseptimi dignationem amplificandam testem ferens, ita scribat, τὸ μὴ τέλεον τῇ τάξει μετὰ τὰς βάσεις καθεστάναι γεγραμμένον Ἡροφῶντα, κατὰ τὴν ιζ ἡμέραν κριθῆναί φησί. Qua in re etsi leuis est interpretū culpa, in ea præsertim phrasi in qua vtrūq; sibi licere voluit Hippocrates: istud tamen admonendum putaui, ad parentis nostri autoritatem, doctrinę firmitatē, & ingenij admirabilitatem commendandam, prædicandamq; Galeni sedulam industriam. Ex hoc porro loco diei decimiseptimi in morbis absoluendis & iudicatione facienda dignitatem confirmes licet. Quod etiam monuit in Com. Gal. idemq; pluribus facit loco paulò prius à nobis in medium adducto.

Æger Quartus.

Philini vxorem in Thaso quæ filiam pepererat. cùm ex naturæ præscripto purgationes procederent, cæteráque leuiter haberet, decimoquarto post partum die, ignis, hoc est febris vehementissima, cum rigore prehendit. Huic circa exordia oris ventriculi dolor contigit & præcordiorum dextrorum, locorum muliebrium dolores, purgatio defecta est. Ex subdito autem pesso ista quidem alleuata sunt, capitis verò & ceruicis lumborúmque dolores perseuerabant, somni non aderant, extrema frigida, sitibunda erat, aluus adusta pauca demittebat. Vrinæ tenues & per initia decolores. Sexto die ad noctem multum delirauit, rursúsque ad intelligentiam rediit. Septimo siticulosa, deiectiones biliosæ, in plenum & affatim coloratæ. Octauo nouo rigore suborto febris acuta prehendit, conuulsiones multæ non sine dolore, multum delirauit. Glande subdita ad desidendum exurrexit, multaque prodierunt cum bilioso affluxu. Somnum capere non poterat. Nono conuulsiones, decimo aliquantulum mente constabat, vndecimo dormiuit, omnia in memoriam subierunt, sed statim rursus delirauit. Conuulsa autem vrinam confertim multam reddidit, rarò ab iis qui assidebant admonita, crassam, albam (quale quid in subsidentibus vrinis visitur, quæ longo interuallo in matula depositæ & reseruatæ returbantur) eaq; non subsidebat, sed colore & crassitudine veterini generis vrinas referebat. Atque istiusmodi fuerunt vrinæ quas videre licuit. Ad decimum quartum diem totum corpus palpitationes occuparunt, multum loquebatur, aliquantulum mente constabat, sed confestim rursus desipuit. Circa decimumseptimum voce defecta est, vigesimo obiit.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

Ἐν Θάσῳ Φιλίνου γυναῖκα, θυγατέρα τεκοῦσαν, κατὰ φύσιν καθάρσιος γινομένης, καὶ τἆλλα κούφως διαγούσης, τεσσαρεσκαιδεκάτην ἐοῦσαν μετὰ τὸν τόκον, πῦρ ἔλαβε μετὰ ῥίγεος. ἤλγεε δὲ ἀρχομένη καρδίην. καὶ περὶ ὑποχόνδριον δεξιόν. γυναικείων πόνοι. κάθαρσις ἐπαύσατο. προστεθεμένῃ δὲ ταῦτα μὲν ἐκουφίσθη. κεφαλῆς δὲ καὶ τραχήλου καὶ ὀσφύος πόνοι παρέμενον. ὕπνοι οὐκ ἐνῆσαν, ἄκρεα ψυχρά. διψώδης. κοιλίη ξυνεκαύθη, σμικρὰ διήει. οὖρα λεπτά, ἄχροα κατ' ἀρχάς. ἕκτῃ ἐς νύκτα παρέκρουσε πολλὰ καὶ πάλιν κατενόει. ἑβδόμῃ διψώδης. διαχωρήματα χολώδεα κατακορέα. ὀγδόῃ ἐπεῤῥίγωσε πυρετὸς ὀξύς. σπασμοὶ πολλοί, μετὰ πόνου. πολλὰ παρέλεγεν. ἐξανίστατο βάλανον προσθεμένη. πολλὰ διῆλθε μετὰ περιῤῥόου χολώδεος. ὕπνοι οὐκ ἐνῆσαν. ἐνάτῃ σπασμοί. δεκάτῃ σμικρὰ κατενόει. ἑνδεκάτῃ ἐκοιμήθη. πάντων ἀνεμνήσθη. ταχὺ δὲ πάλιν παρέκρουσεν. οὔρησε δὲ μετὰ σπασμῶν, ἀθρόον πουλύ. ὀλιγάκις ἀναμιμνησκόντων παχὺ λευκόν. οἷον γίνεται ἐκ τῶν καθισταμένων ὅταν ἀναταραχθῇ κείμενον πουλὺν χρόνον. οὐ καθίστατο. χρῶμα καὶ πάχος ἴκελον οἷον γίνεται ὑποζυγίου, τοιαῦτα οὔρει, οἷα κἀγὼ εἶδον. περὶ δὲ τεσσαρεσκαιδεκάτην ἐούσῃ, παλμοὶ δι' ὅλου τοῦ σώματος. λόγοι πολλοί. σμικρὰ κατενόει. διὰ ταχέων δὲ πάλιν παρέκρουσεν. περὶ δὲ ἑπτακαιδεκάτην ἐοῦσα ἦν ἄφωνος, εἰκοστῇ ἀπέθανε.

Huic mulieri ex partus repurgamentorum retentione febris ardentissima & sua malignitate insignis suborta est quæ crudam & crassam bilioso & acri humori permixtam habebat materiam. Cuius rei manifesta sunt indicia capitis dolor, stomachi anxietas, delirium, conuulsiones perpetuæ, vrinæ crassæ & turbidæ, quæ nec tenuari poterant. Quod genus febrium ex varii humoris complexione, vt est valde suspectum, ita & sua pernicie frequenter est Hippocrati celebratum his in Epid. libris, Prorrh. & ...

A In quo magna excitatur totius perturbatio, quòd humori crudo & putri flaua bilis sit permixta. Commouentur etiam vapores acres qui capitis dolores cient & conuulsiones, tandémque mortem minantur, feréque hoc morbi genus interficit. Quàm verò grauis sit & molesta ex partus purgatione retenta affectio, ex hac Hippocrat. sententia facilè conijcias, αἷς ἐκ τόκου γυναιξὶ λευκὰ ἐπιφαίνεται, ἢ αἷμα πυρετῷ, κώφωσις καὶ εἰς πλευρὸν ὀδύνη ὀξεῖη, ἐξίστανται ὀλεθρίως. Quam in genere de omni partus repurgatione & vniuersaliore quadam notione accipi vult Galenus.* ἡ γὰρ τοι λοχία κάθαρσις ἐστὶν, διὰ δὲ καὶ πώσωμα κάθαρσις τῶν ὑποτείνων ἀπὸ τῆς κυήσεως χρόνον ἠθροίσθη ἐν ταῖς φλεψί, δαπανωμένου μὲν εἰς τροφὴν τοῦ κυουμένου οὐ κατ' αὐτὰς ἐκ τοῦ αἵματος, μένοντος δὲ τοῦ φαυλοτέρου, ὃ καθ' ἕκαστον μῆνα πρότερον ἐξεκρίνετο διὰ τῶν μητρῶν. ὅταν οὖν τοῦτο μὴ κενωθῇ, τεκούσης τῆς γυναικὸς ἤτοι ταῖς μήτραις εἰς φλεγμονὴν ἐξαίρει μεγάλην, ἢ πρός τινα τῶν αἰσθητέρων τόπων ἐνεχθὲν, οἰκεῖον τοῦ δεξαμένου τόπου πάθος ἐπιφέρει ἐπὶ τὸ κίδωον. Est autem Thasos Thraciæ ex aduerso sita, aquiloniis frigidisq; ventis obiecta, vt scribit Galenus Com. 1. in hunc lib. Thasiorumq; sæpe meminit Hippocr. apud quos medicinam factitauit. *Com. 2. in Prorrh.

φιλίνου γυναῖκα] Caluus in codice manuscripto φιλόδου scriptum reperit, nos verò in quodam exemplari Regio φιλέδου, in quo
B vel nullum momentum ponimus.

κατὰ φύσιν καθάρσεως γινομένης] Sic fere omnes codices præter vnum peruetustum manu scriptum, qui καὶ præponit. Quam lectionem habemus in Galeni exemplaribus, nullo omninò ex interpretibus animaduertente. In quo ἐμφατικώτερον quiddam multò significantius dictum videtur, vt sit sensus, cùm etiam purgationes secundum naturam procederent, pessimo tamen febrium genere, & ex locorum dolore conflictatam. Vt significet partus repurgamenta infra purgationis modum substitisse, neque probè repurgatam fuisse, quod etiam postea nominatim exprimit. Qua in re mirum mihi videtur cur interpretes rem præteritam designarint, cùm æquius fuerit purgationem procedentem, nec tamen iusta satis facientem intelligere, quòd γινομένης, in iis quos videre licuit codicibus, non γενομένης legatur.

τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἴσοισι] Hoc apertissimè innuit in hac decretoriorum dierum dispensatione, initium à die febris non partus sumi. Decimus namque quartus à partu febris initium fecit, ex quo consecutionis ordine, crisim ad vigesimum extendit. Quod et-
C iam apertius indicat in Com. Galenus. Ex quo efficitur vt valde exagitatam inter primariæ notæ Medicos, nondum tamen planè affectam, de dierum decernentium in partu numero faciendo quæstionem, in medium ponere videamur. Scribit namque Hipp. in Progn. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον, καὶ τῇσι γυναιξὶν αἱ κρίσιες ἐκ τόκων γίνονται. Quibus verbis Galenus in puerperis à partu, non à febre quæ postea inuasit, dierum criticorum recensioné fieri decernit, scribens, καθ' ἣν αἱ ἡμέραν ἀπεκύησεν, ἡ ἀρχὴ τοῦ ἐξαριθμήσεως γινέσθω σοι, μὴ καθ' ἣν ἤρξατο πυρέττειν, ἐνίαις γοῦν ἤτοι περὶ δευτέραν, ἢ τρίτην ἡμέραν ἄρχονται μετὰ τὸν τόκον, ἀφ' ἧς ἀριθμοῦσιν οἱ τῶν πολλοὶ ἐσομένην κρίσιν. ἔχει δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἀφ' ἧς ἀπεκύησε, τὸν συναρίθμησιν δεῖ γίνεσθαι τῶν ἡμερῶν. Quod tamen in hac Philini vxore & postea in Epicratis coniuge, posteaque in Dromeadæ vxore, & lib. 3. in Thaso ad frigidam decumbente ægr. 2. post st. pest. secus factitatum ab Hippocrate cernimus. In his enim omnibus non à partu sed à febrium insultu, iudicationis initium progreditur, vt cuiuis luce clarius patet. Num igitur Galenū ipsum germanissimum Hippocratis accensum, nobilissimę artis parentisq; ipsius placita prodidisse, in eoq; facinus fecisse temerariis nostris rescriptis decernimus? An verò etiam parentem ipsum eiusq; doctrinam è sede constantiæ deturbabimus, aut fraudis
D conuictum falsi damnabimus, quòd ægr. 10. 11. 12. lib. 3. in duabus mulieribus ex abortione febricitantibus, itidemq; altera ad Mendacium forum decumbente ex laborioso masculi partu febricitante, rursusq; ægr. 14. lib. 3. post st. pest. in ea quæ ex difficili partu gemellis emissis febricitauit, iudicationis numerus ex partu, non ex febre, procedit? Ista sit alienæ laudis seges. Nos senis disciplinam totis (vt aiunt) velis, in commune traditam, vt perpetuam, ratam & veram retinemus, magnificamus, existimamusq; in iis partionibus quæ præstitutum sibi à natura tempus ritè & ordine sineq; molestia retinuerunt, si quid postea febrilis affectionis contigerit, ab eo iudicationis numerum, non à partu crescere. Quid enim, cùm partus facilitas nihil vitij secum inuexerit, ac ne morbum quidem fecerit, decernendi progressionem ab eo auspicari necesse fuerit? Quod prioribus quatuor exemplis satis comprobatum volumus, ex quibus in libero partu, febris accessio decernendi ordinem inchoat. Secus verò inordinatis, minimeq; liberis, neq; naturæ ordine progressis partionibus euenire par est, quæ vel abortionibus vel laboribus difficilimis, plurimis ex causis tentantur. In his namque cùm vitium ipsum aut morbus fœtum plærumque excutiat, partúmq; laboriosum, qui iam in affectio-
E nis nomen transit, faciat, æquum est ab ipso partu, qui morbus est Medicíque curam plurimùm in se intendit, decernentium dierum initium fieri, non à febre quæ huiusmodi partus causa potius est quàm effectum, vt his verbis scribit Galenus Comment. 2. in lib. 3. Epid. πυρέξαι πάνυ αὐτὰς, οὐ διὰ τὴν τῶν ἐμβρύων ἐγένετο φθορὰν, ἀλλ' ἔμπαλιν, ἀποφθαρῆναι κύημα διὰ τὸν πυρετόν. Ex quibus efficitur in huiusmodi partionibus quæ secundum naturam fieri minimè dicuntur, ab iisdem iudicationis seriem, non à febre procedere, vt ex posterioribus quatuor exemplis prius adductis cuiuis apertum est, & ex vna lib. 5. Epid. historia confirmatum volumus. Qua in re ex sinistra libri fama malóque apud Medicos nomine, nobis præiudicium fieri fidémque nostram conuelli nolumus, sed idem quod Galeno nobis licere contendimus, qui in argumentationum suarum confirmationibus & Hippocratis sensis eruendis, plurimos ex reliquis, non eiusdem tamen æstimationis, Epidemiôn libris, locus in medium adfert. Quod illi in δυσπνοίας & κρίσεως πραγματείᾳ non est insolens. Locus igitur lib. 5. Epid. huc totus transferendus est. ἐν Λαρίσσῃ γυναικὶ Γοργίου τὰ ἐπιμήνια διὰ ἑπτὰ ἐτέων ᾔειν, πλὴν ὀλίγον πάνυ. ἐν δὲ τῇ μήτρῃ ἐφ' ὁκότερα αἱ κλιθῇ ὀρσγμὸν παρεῖχε καὶ βάρος. αὕτη ἡ γυνὴ ἐκύησε καὶ ἀπεκύησε καὶ ἀπελύθη τὸ παιδίον ἐν
F τριμήνῳ ζῶον θῆλυ ἕλκος ἔχον ἐν τῷ ἰσχίῳ. καὶ τὰ ὕστερα ἐπόμενα. καὶ αἵματος ῥεῦμα πολὺ πάνυ ἐπερρύη, καὶ τῇ ὑστεραίῃ καὶ τῇ γ', καὶ τῇ δ', καὶ θρόμβοι πεπηγότες, καὶ πυρετὸς εἶχε, μέχρι ἡμερέων δέκα τῶν πρώτων. καὶ ὑπεχώρεεν τὸ λοιπὸν αὐτῇ αἷμα ἐρυθρόν. καὶ ὤδεε τὸ πρόσωπον ἰσχυρῶς. καὶ τὰς κνήμας, καὶ τὼ πόδε, καὶ τὸ ἕτερον μηρόν. καὶ σιτία οὐ προσίετο. δίψος δὲ εἶχεν ἰσχυρὸν καὶ τὸ ψυχρότατον ὕδωρ ξυνέφερεν. οἶνος δὲ οὐδαμῶς, ἡ δὲ γαστὴρ μετὰ τὸ πρῶτον παιδίον, ὀλίγον μέν τινι ἐλαπάχθη, πάνυ δὲ ξυνέπεσεν, διὰ σκληροτέρη ἦν. ὀδύνη δὲ οὐ προσῆν. τεσσαρεσκαιδεκάτῃ δὲ ἡμέρῃ ἀπὸ τοῦ πρώτου, ἐξέπεσε τὸ ἐπικύημα, σὰρξ. καὶ ἡ γαστὴρ ξυνέπεσε. καὶ τὰ οἰδήματα πάντα. καὶ τὸ ῥεῦμα λεπτὸν. καὶ τὸ αἷμα τὸ ὅλον, καὶ ὑγιὴς ἐγένετο. Quibus ex verbis in hoc non satis legitimo partu & superfœtationis suspicione, iudicationis dies à primo die, hoc est à partu, principium sumere difficile non est conijcere. Atque profectò eam demum esse arbitror quæstionis inter magni nominis Medicos controuersæ firmam sententiam. In quæ omnia ituros Hippocraticæ disciplinæ studiosos & amantes facilè mihi persuadeo. Idémque prorsus sensisse mihi videtur * Auicennas, dum post partum febrem contingentem initium decretoriorum dierum facere vult, non partum ipsum. In quo certè mihi quidam ingeniosiores videri volunt. Etsi bene mihi conscius sum † Auerrois longè aliam esse mentem, qui morbum diu-
G tissimè etiam, vt pote per triginta dies, à partu remotum, non decernendi initium, sed partum ipsum ponere videtur, cum plurimis ex Arabum doctrina proceribus, inter quos Haliabbas Theorices lib. x. accensetur. Sed profectò in magna rei Medicæ de qua quæritur disceptatione, si ab Hippocr. & Galeno discesseris, & vbi auctoritatis dignatio hebescit, rationum momenta plurimùm ponderis habere debent, quæ & assidua mentis exercitatione, & longo cognitionis vsu, ex artis dictatoribus duce rerum magistra experientia desumenda sunt. *lib. 4. fen. 2. tract. 2. cap. 1. †Collect. lib. 4. cap. 40.

ἤλγεε ὀρεχομένη καρδίην] Oris ventriculi dolorem diximus, vt aliàs, non cordis, quò rem ipsam plenius ob oculos poneremus, neque nos Galeni interpretationis pigeret. Etsi ventriculi osculum ab antiquis cor dictum esse optimè mihi sum conscius, & aliàs ex Galeni scriptis testati sumus. Porro hic locus est cuius meminit Galenus libr. 2. περὶ δυσπ. quémque adduximus superioribus in ægrum præcedentem annotationibus, ex quo & Hippocratis lectionem & Galeni mentem intelligas licet. Cùm namque plæraque exemplaria περὶ ὑποχόνδριον legant, nos cum duobus Regiis manu scriptis Galeni lectionem retinuimus, & præpositio-
H nem ipsam neglexımus. Ex eóque hypochondrij dolore efficitur vt humorum corporis cauo collectorum prauitatem, visceris interni, hoc est iecoris, inflammatio consequatur & dolor. Ex quibus omnibus cum oris ventriculi dolore quid aliud quàm partium spiritalium appressum & coarctationem & verò paruam & crebram spirationem intelligere queas? Quam quia Hippocr. sæpius vt intellectu facilem omittit, ex his Galeni verbis expressam habeas licet libro 2. περὶ δυσπ. πολὺ γὰρ δεῖ τὸ πιοῦντι τῆς δυ. πνο.

εἶδος ἑκάστης σχεδὸν ἡμέρας ὁρώμενον, ἐπὶ τῶν περιπνευμονικῶν, καὶ πλευριτικῶν, καὶ συναγχικῶν, καὶ πάντων ἁπλῶς οἷς ἡ κατὰ τὸν θώρακα καὶ τὸν πνεύμονα φλεγμαίνει. καὶ ταῖς ἥπατος δὲ φλεγμοναῖς, καὶ μάλιστα ταῖς κατὰ κυρτὰ, καὶ ταῖς τοῦ σπληνὸς, καὶ ταῖς κατὰ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τῶν περιπνευμονικῶν, τὸ πρῶτον εἶδος ἕπεται τῆς δυσπνοίας. ἀλλὰ καὶ οἷς ἡ γαστὴρ φλεγμαίνει, καὶ μᾶλλον εἰ τὸ σῶμα τε καὶ ὁ στόμαχος αὐτῆς, καὶ οἷς τῶν ὑμένων τις, ἢ τῶν μυῶν τῶν καθ' ὑποχόνδριον, ἢ αἱ φρένες αὐταὶ, τούτοις ἅπασι μικρὸν καὶ πυκνὸν γίνεται τὸ πνεῦμα.

γυναικείων πόνοι] Muliebrium locorum dolores aut naturalium, orísque ventriculi dolor, vtero phlegmone tentato & ex difficili partu laboriosè concusso sæpius contingunt, vt ex ægra sequente & libris γυναικείων passim patet.

προστεθειμένη] τὰ προσθετὰ in libris γυναικείων de subdititiis pessis dicuntur, & προσθεῖναι de eorum apposito, præcipuè vbi προσθετὰ simpliciter dicuntur, aut προσθεῖναι ἐν εἰρίῳ dicit Hippocrates, quod in vellere appositum, aut appositum simpliciter non rarò vertit Plinius, crebráque est ista phrasis in libris γυναικείων, non secus ac cùm glandem suppositiтiam intelligit βάλανον addere solet. Quod videtur etiam innuere Galenus in Commentario, aliásque pluribus exemplis probatum volumus, in præsentia hisce Hippocrat. locis contenti. Scribit namq; lib. 1. περὶ γυναικείων in remediorum penu. ἐπημηλώια καταπατάται. ἐλατηρίου δύο πόσιας, συμμίσγεται δὲ καὶ στέαρ ὄιος ἀπὸ τῶν νεφρῶν, ὅσον τὸ ἐλατήριον μὴ διαθρύπτεσθαι. ποιέειν δὲ δύο προσθετά. ἢ μελάνθιον, τὸ ἐκ τῶν πυρῶν τρίψας, ὕδατι φορῆξαι, καὶ προσθετὰ δύο ποιῆσαι. προσθεῖναι δὲ ταῦτα, πρὸ τῶν ἡμερῶν ἧσι μέλλει ἐπέρχεσθαι. Rursúsque, νάρκισσον, σμύρναν, κύμινον, καὶ λιβανωτὸν, ἀψίνθιον, κύπερον. ἴσον ἑκάστου. κασσίου δὲ, μόνου μοίρας πέντε. ἐπικτένιον ὠμοῦ λίνου, ξυμμίξας ταῦτα. τρίβειν ὀριγάνου ἑψημένου σὺν ὕδατι, καὶ ποιέειν βάλανον, καὶ προσθεῖναι. ἢ κυκλαμίνου μίσγε ὅσον ἀστράγαλον. καὶ ἄνθος χαλκοῦ, ὅσον κύαμον τρίψας, μέλιτι δεῦσαι, καὶ ποιῆσαι βάλανον καὶ προσθεῖναι. Quò magis miror Cornarium hoc in loco, vt & in illis prioribus Hippocrat. exemplis, hanc dictionem de subdita glande intellexisse, cùm paulò pòst glandem significans Hippoc. βάλανον apponat, quod etiam fecisse in superioribus locis clarissimum est. Etsi enim dictionis ambiguitas Galeno satis testata est, in eam tamen sententiam quam his locis confirmauimus magis propendet. Porro vterum inflammatione affectum fuisse, vel ex his Galeni verbis colligas, quibus πόσον παρηγορικὸν δηλοῦσα καὶ ἀφλέγμαντον exprimit, vt nemini mirum subeat hanc mulierem pessimis casibus, febre vehementissima, capitis, colli, lumborum dolore, insomnia, delirio, siti, conuulsionibus, alui torrefactione, aliisq; id genus perniciosissimis conflictatam tandem obiisse.

κεφαλῆς δὲ καὶ τραχήλου] Ista sunt morborum acutorum symptomata, & cum sequentibus non solùm crudum plurimum, sed & biliosum succum abundare arguunt, quod his verbis postea significabit Galenus. εἶθ' ἑξῆς καταλέγει συμπτώματα νοσημάτων ὀξέων, κεφαλῆς μὲν καὶ τραχήλου καὶ ὀσφύος πόνον, ἀγρυπνίαν δὲ καὶ διαχωρήσεις ἀκράτως χολώδεις, ὧ δῆλον ὡς οὐκ ὠμὸς μόνον, ἀλλὰ καὶ χολώδης ἐπλεόναζε χυμός.

κατακορέα] Hanc dictionem per affatim expressit Caluus. Sunt qui copiosas deiectiones dicant, alij syncerè biliosas. Quæ etsi rerum consecutionem tuentur, eámq; dictionem de syncerè & affatim biliosis secessibus effert Hipp. in plenum tamen & abundè coloratos & bilioso pallore saturatos significat.

σπασμοὶ πολλοὶ] Conuulsionibus valde opportunus est vterus cùm sit valde animatus & sensilis, vt diximus com. in lib. 2. Epid. & verò ex iis ægris quæ ex vtero laborarunt satis patet, 11. & 13. huius libri, & 2. & 14. lib. 3. post st. pest. Etsi verò vteri affectiones nullum de se conuulsionis metum faciunt, æquum tamen fuit in maligna humorum permixtione, sublatis sursum vaporibus acribus & mordacibus, cum totius reliqui corporis maxima perturbatione, caput ipsum, quod est vt scribit * Aretæus. χῶρος μὲν αἰσθήσιος καὶ νεύρων ἀφέσιος, conuulsionibus & desipientia tentari. Quod etiam in maligno febrium genere, quæ ex crudi & biliosi humoris complexione ortum habent, valde est familiare. Quòd ad scriptionis genus attinet, codices duo vetustissimi manu scripti σπασμοὶ πολλοὶ habent, quos secuti sunt excusi. Reliqui duo σπασμοὶ μετὰ πόνε simpliciter habent, quam lectionem ex Galeno secuti sunt interpretes.

*Cap. 1. lib. 1. de cur. morb. acut.

ἐξανίστατο] Istud sequentibus iunxi vetustissimos manu scriptos codices cum impressis secutus, vt ad eam desidendi ex subdita glande cupiditatem referretur potius quàm ad inordinatum illum delirantium motum, quo mentis impotes sæpe è lecto desiliunt & exurgunt. Quod de phreniticis dixit Aretæus †, βλησρίζονται καὶ ἐξανίστανται. Sic ἐξαναστάσις desidendi laborem ob quem exurgunt ægri significat in Progn. cùm scribit Hippocr. ὑπὸ τῆς ξυνεχέος ἐξαναστάσιος καὶ ἀγρυπνίη αὐ. frequentem namque desidendi cupiditatem ob quam ægri exurgunt, insomniam facere significat. Quo sensu κενὰς ἐξαναστάσιας vocat in Prorrhet. crebras & inanes ægrorum exurgentium cupiditates, quales sæpe phreniticis obueniunt. Duo manu scripti codices ἐξανίστατο distinguunt.

† In Phrenet. curat.

μετὰ περιρρόου χολώδεος] Hîc περίρροον non aliud quàm περίρροιαν superius positam sect. 2. intelligat, qua dictione circumfluos & ex toto corpore redundantes humorum affluxus per intestina depositos expressimus, quos biliosos, aquosos, aut strigmentosos fuisse dixit. Nunc verò, ex magna biliosi succi abundantia ex toto corpore in ventris alueum delatam illam circumfluxionẽ significat, ac velut vndiq; alluuione facta, multos & biliosos secessus irrupisse, nõ secus ac in aquosis, copiosis, & tenuibus deiectionibus erũpentibus eadem dictione vtitur Hipp. ægr. 16. lib. 3. epid. post st. pest. πολλὰ κόπρανα διῆλθε σὺν περιρρόῳ πολλῷ. Hoc namq; nomine vndiq; delatorũ humorum eruptionem & effluxionis impetum sumere videtur. Nos affluxum biliosum dictionis notione retenta diximus, Galenũ secuti qui ἐπίρροον χολώδη interpretatur, quo nomine (vt supra) circũfluum biliosorum affluxum in mentis notione reponimus. Cuius vocis vim nõ satis per fluorẽ aut fluxionem biliosam cõprehendisse videntur, quòd illã humoris biliosi ex totius corporis partib. circumlationẽ aut effusionem neglexerint, quæ tamen plurimi est momenti, quòd ex huiusmodi affluxu plenissima bilis redundantia, eiusdéq; symptomata hauriatur, vt scribit Gal. in Com. Nec ideo tamen Hip. mentem mihi magis videtur assecutus interpres quidã qui multa bile offusa deiecisse dixit. Etsi enim ventris proluuies biliosa & περίκλυσις χολώδης quã explicat Gal. Com. 1. in Prorrh. subaudiri potest, in eo tamen biliosorũ humorũ circũfluxu, augustioris disciplinæ latens quiddã & reconditum delitescere mihi videtur, quòd per ipsum affluxum satis enixè in lucẽ eruisse videmur. Nam cùm Galenus περίρροον ἐπίρροον interpretetur, tum verò etiam Hippocrati ἐπιρρύσιες χυμῶν humorum ex toto corpore delationes & in aliquam partem decubitus aut propensiones dicuntur, quemadmodũ in doloris sensu μελαίνης χολῆς καὶ δριμέων ῥευμάτων ἐπιρρύσιας γίνεσθαι scribit lib. 4. de rat. vict. in morb. ac.

πάντων ἀνεμνήσθη] Hanc lectionem melioribus omnibus codicibus nostris autoribus secuti sumus, etsi ex his duo ταῦτα οὐκ ἐμνήσθη, ἀνεμνήσθη, habent.

ὀλιγάκις ἀναμνησκόντων] Mentis captę & cogitationis occupatæ, nec naturalibus affectionibus intentæ signum est euidentissimum si cui inconsulto vrina effluit, quæ stratum permeiit, aut non nisi assidentium admonitu matellam petit, aut naturæ munia obit. Quorum alterum cùm pene extinctam sensationum subministrationem denotet, longè est perniciosissimum. Vtraq; tamen in phreniticis sæpe apparent. Quod his verbis significat Gal. Com. 1. in Prorrh. ἐπὶ φρενιτικῶν ἔχεις τὸ λεγόμενον, παραβάλλοντος αὐτοῖς τινος μετὰ τὸ ἀπὸ τῶν παρόντων ἀναμνήσεως οὐροῦντας, τῆς χρείας ταύτης. οἱ τινες οὐδὲ αἴσθησιν αἰσθάνονται, ἀλλ' ἀτάκτως καὶ ἀλόγως ἐς τὴν στρωμνὴν προΐενται τὸ οὖρον. εὔδηλον οὖν ὅτι πολὺ χεῖρον ἔχουσιν οὗτοι τῶν μηδ' ὅλως οὐρούντων, εἰ μὴ τις αὐτοὺς ὑπομνήσειεν. ἐπ' ἐκείνων μὲν γὰρ ἡ γνῶσις σώζεται τῶν κατὰ φύσιν ἔργων τῆς διανοίας, φυλαττομένων οὖρον εἰς τὴν στρωμνὴν ἀποκρίνειν, ἐπὶ τούτων δὲ ἀπόλωλε καὶ τοῦτο. Innuit igitur Hippocrat. hanc mulierem vehementi delirio detentam, atque adeò mente captam vt naturalium excretionum obliuisceretur, nec nisi ab assidentibus admonita matulam posceret. Sic enim hæc phrasis accipienda mihi videtur, ὀλιγάκις ἀναμιμνησκόντων, vt τῶν παρεόντων subaudias, & eorum qui ægro assident suggestionem aut subministrationem intelligas. Eandem enim locutionem vsurpat in Dealcis vxore lib. 3. epid. ægro. 15. post st. pest, quæ phrenitide periit, μικρὰ ὑπομιμνησκόντων ἔπινεν. Et in Prorrhetico, τὰ οὐρούμενα μὴ ὑπομνησάντων ὀλέθρια, quod aliter extulit ægr. 12. lib. 3. Epid. οὔρησε πουλὺ ἀθρόον οὐκ εἰδυῖα. Quo magis miror interpretes, pręcipuè Caluum & Cornarium, istud de conuulsionibus admonentibus intellexisse, nullo prope & obscuro sensu. Cæterùm vulgatam & receptissimam trium codicum lectionem secutus sum, qui μετὰ σπασμῶν legunt, quod etiam fecerunt interpretes. Cùm tamen ex nostris exemplaribus manu scriptis duo non parui nominis μετὰ σπασμὸν habeant. Quæ secuti sunt excusi codices.

A ... γίνεται ἐκ τῶν καθισταμένων] Hac phrasi Hippocr. θολερὰ οὖρα intelligit & eas vrinas quæ perpetuò returbidæ & perturbatæ manent nec resident, de quibus antea abundè diximus. Easdemque simili prope locutione postea in Dromeadæ vxore repetit: οὖρα παχέα λευκά. θολερά, οἷα γίνεται ἐκ τῶν καθισταμένων, ὅταν ἀναταραχθῆ κείμενα χρόνον πουλὺν οὐ καθίσταται. Et ægr. 3. lib. 3. οὖρον θολερόν, οἷον ἐκ τῶν καθεστηκότων γίνεται, ὅταν ἀναταραχθῆ. Atque hæ vrinæ crassæ, returbidæ, nec vllo modo subsistêtes, cùm sint perniciosissimæ, vt postea scribit Gal. *non tam agitationem humorum crudorum & flatuosorum à biliosi redundantis humoris feruore significant, quàm à materiæ crassæ, peruicacis & crudæ copia subactam naturam succubuisse. Quod fit in vehementer crassis & turbidis vrinis, vt scribit Gal. lib. 4. salubrium, & Com. 1. in lib. 3. epid. hisque verbis innuit Hippocrat. cùm eas vrinas diu depositis subsidentibus sed returbatis confert. Ad huius verò loci cognitionem Prorrhetici sententia mihi plurimùm animaduertenda videtur, quæ etsi ex aliquot particularium ægrorum obseruatione comprehêsa, vniuersitatis æstimationem nondum est assecuta, hîc tamen disciplinæ constantiam tuetur. τὰ θρυμμένα μὴ ὑπομνησαί τον ὀλέθρια. οὖρα γε ὅυτοισιν ὁρέε, οἷς ἡ πλὴν ὑπόστασιν ἀναταράξιας. Ex iis nanque & delirium, & conuul-
B siones, & palpitationes, & verò capitis dolores grauissimos conicias licet. Nec certè minus ex iis quæ libr. 7. epid. his verbis scribuntur: πάνυ τὰ δασέα οὖρα καὶ ἀναπτραμμένα σημεῖον ἀκριβὲς κεφαλαλγίης, ἢ σπασμοῦ ἢ θανάτου. Vbi ἀναπτραμμένα ἀνεστραμμένα aut ἀναπταραγμένα significant, quemadmodum aliàs dicturi sumus. ἀναπτραμμένα enim & ἀνεστραμμένα οὖρα, commutatas & conturbatas vrinas, idemque quod ἀναπταραγμένα indicant, vt ex Comment. in aph. 70. lib. 4. satis patet, vbi quidam ἀνεστραμμένα legi debere contendant, cùm passim ἀναπταραγμένα pro ἀναπτραμμένα legatur. Porro hîc etiam variant codices. Duo nanque ex vetustissimis manu scriptis, τῶν καθισταμένων legunt, reliqui omnes ἐκ τῶν καθισταμένων, eodem tamen vtrobique sensu. *in ægr. 11 huius libr.

παλμοὶ δι' ὅλου τοῦ σώματος] Palpitationes huiusmodi totum corpus oberrantes, crassi, crudi & flatulenti humoris erant argumenta, vt ostendit Galenus in Comment. Hîc autem proprio quodam modo παλμοὶ facti sunt, & crudiorem subesse materiam significarunt. Neque enim tam conuulsiones fiunt quàm saltus, & quas barbari iectigationes vocant, in frigidiore & cruda materia exagitata ab acriore humore & flaua bile. Est verò in Prorrh. ab Hippoc. scripta sententia, quæ huic loco lucem prætendere videtur,
C ideoque adscribenda est. οἱ παλμώδεες δι' ὅλου, ἆρά γε ἀφώνως τελευτῶσιν; Quam iisdem ferè verbis in Coac. repetit. Æquum enim videtur vt frigidioribus redundantibus succis, flatus plurimi corpus oberrent, vnde & palpitationes subsequantur, tandemq; ob nimiam perfrictionem, sensationum omnium instrumenta, naturalesq; demum effectiones exoluantur & torpescant, vnde & vocis priuatio sequitur. Atque eam potius secuti sumus lectionem, duobus vetustissimis codicibus manu scriptis consentiêtibus, cui etiam in symptomatum enumeratione assentiri videtur Gal. quàm eam quæ πόνους habet. Etsi ea lectio in literæ recensione à Galeno vsurpata est, & quibusdam exemplaribus confirmata, & à Gal. interpretibus est probata. Quamuis quoque ad huius lectionis sensum Prorrhetici sententia etiam facere videatur, quæ & hîc quoque negligenda non est. αἱ ἐκ πόνου ἀφωνίαι δυσθάνατοι. Quam iisdem verbis itidem in Coacis repetit. Huiusmodi nanque vocis priuationes quæ in malignis febribus fiunt, cum deliriis, conuulsionibus, palpitationibus, & virium exolutionibus, suis hisce rescriptis damnat Hipp. in Prorrh. & Coacis. αἱ μετ' ἐκλύσιος ἀφωνίαι κάκιστον. αἱ μετ' ἀφωνίης ἐκστάσιες, ὀλέθριαι. αἱ ἴδιον ὑπερριγοῦσιν ἀφωνίαι θανάσιμον. & αἱ ἐν πυρετοῖσιν ἀφωνίαι σπασμώδεα τρόπον, ἐξίσταται σιγῇ ὀλέθριον. Quæ omnia
D certè in hisce difficilimis parentis nostri monumentis inculcanda sunt, quò faciliorem ad eius adyta viam aperiamus. Ex quibus omnibus casibus, quid aliud in hac ægra præsagiri aut potuit aut debuit quàm phrenitis ipsa, nisi si plurima frigidorũ succorum copia, biliosorum & feruentium acrimoniam temperasset? frequens enim delirium, mentis emotio, conuulsiones & totius corporis palpitationes, non temerè phrenitidem præsentiunt, vt satis patet ex historia quarta, lib. 3. epid. post st. pest. vt ne addam ex vteri inflammatione in huiusmodi casum prolixam esse propensionem, vt ex ægr. 11. lib. 3. & ægr. 2. & 14 post st. pest. cuiuis perspicuum esse potest.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.

E Ἐπικράτεος γυναῖκα, ἣ κατέκειτο παρὰ Ἀρχιγέτην, περὶ τόκον ἤδη ἐοῦσαν, ῥῖγος ἔλαβεν ἰσχυρῶς, οὐκ ἐθερμάνθη ὡς ἔλεγον. καὶ τῇ ὑστεραίῃ τοιαῦτα. τρίτῃ δὲ ἔτεκε θυγατέρα καὶ τ' ἄλλα πάντα κατὰ λόγον ἦλθε. δευτέρῃ μετὰ τόκον, ἔλαβε πυρετὸς ὀξύς. καρδίης πόνος καὶ γυναικείων. προσθετὸν δὲ ταῦτα μὲν ἐκουφίσθη. κεφαλῆς δὲ καὶ τραχήλου καὶ ὀσφύος πόνος. ὕπνοι οὐκ ἐνῆσαν. ἀπὸ δὲ κοιλίης ὀλίγα χολώδεα λεπτὰ διῄει ἄκρητα. οὖρα λε-
F πτὰ ὑπομέλανα. ἀφ' ἧς δὲ ἐλάμβανε πῦρ ἐς νύκτα, ἑκταίῃ παρέκρουσε. ἑβδόμῃ πάντα παρωξύνθη. ἄγρυπνος. παρέκρουσε. διψώδης. διαχωρήματα χολώδεα κατακορέα. ὀγδόῃ ἐπερρίγωσεν. ἐκοιμήθη πλείω. ἐνάτῃ διὰ τῶν αὐτῶν. δεκάτῃ, σκέλεα ἐπιπόνως ἤλγει. καρδίης πάλιν ὀδύνη. καρηβαρίη. οὐ παρέκρουσεν. ἐκοιμᾶτο
G μᾶλλον. κοιλίη ἐπέστη. ἑνδεκάτῃ οὔρησεν εὐχροώτερα, συχνὴν ὑπόστασιν ἔχοντα. διῆγε κουφότερον. τεσσαρεσκαιδεκάτῃ, ἐπερρίγωσε. πυρετὸς ὀξύς. πεντεκαιδεκάτῃ, ἤμεσε χολώδεα, ξανθά, ὑπόσυχνα. ἵδρωσεν ἄπυρος. ἐς νύκτα δὲ πυρετὸς ὀξύς. οὖρα πάχος ἔχοντα. ὑπόστασις λευκή. ἑξκαιδεκάτῃ, παρωξύνθη νύκτα, καὶ δυσφόρως. οὐχ ὕπνωσε. παρέκρουσεν. ὀκτωκαιδεκάτῃ διψώδης. γλῶσσα ἐπεκαύθη. οὐχ ὕπνωσε. παρέκρουσε πολλά. σκέλεα ἐπω-
H δύνως εἶχε. περὶ δὲ εἰκοστὴν, πρωῒ σμικρὰ ἐπερρίγωσε. κωματώδης. δι' ἡσυχίης ὕπνωσε. ἤμεσε χολώδεα ὀλίγα. μέ-

Æger Quintus.

Epicratis vxor quę apud Archigeten decumbebat, cùm iam partus instaret, vehementi rigore correpta est, nec (vt aiebant) incaluit, & postridie eadem adfuerunt. Tertio die filiam peperit, cæteraque omnia rite atque ordine processerunt. Altero à partu die eam febris acuta prehendit, cum oris ventriculi & locorum muliebrium dolore. Quæ quidem omnia ex subdito pesso alleuata sunt, sed tum capitis, tum ceruicis ac lumborum dolor inuasit, neq; somni vlli aderant. Ex aluo pauca, biliosa, tenuia & syncera demisit, cum vrinis tenuibus & nigricantibus. Sexto postquam febris corripuit die, sub noctem delirauit. Septimo exasperata sunt omnia, cum peruigilio desipuit, sitibunda fuit, ex aluo biliosa omnia abundeque colorata secesserũt. Octauo rursus suborto rigore liberalius quieuit. Nono iisdem perseuerantibus, decimo molestus crurum rursusq; oris ventriculi dolor inuasit cum capitis grauitate & absque delirio, aliquanto plus dormiuit, aluus substitit. Vndecimo melius coloratas vrinas cum copioso sedimento reddidit, leuius habuit. Decimo quarto suborto nouo rigore febris acuta prehendit. Decimo quinto biliosa, flaua, subfrequentia vomitione refusa sunt, ex sudore febris reliquit. Sub noctem febris acuta, vrinæ crassæ quæ album habebant sedimêtum. Quibus decimo sexto ad noctem ingrauescentibus, molestè habuit, non dormiuit, delirauit. Decimo octauo sitibunda fuit, lingua retorrida, non dormiuit, multum delirauit, crurum dolor infestauit. Ad vigesimum mane paruo suborto rigore sopor tenuit, placidè dormiuit, biliosa pauca, nigra

vomuit, sub noctem surditas oborta est. Circiter verò vigesimum primum, sinistrum latus vndique grauitas cum dolore occupauit, parua insuper suborta tussi, vrinæ crassæ, turbulētæ, subrubræ, quæ depositæ non subsederunt. Cætera verò leuius habuit, neque à febre immunis fuit. Statim per exordia fauciū dolor & rubor adfuit, columella contracta fuit, fluxio acris, mordax & salsa ad extremum perseuerauit. Ad vigesimum septimum diem febre libera, vrinæ cum sedimento aderant, latus aliquantulum doluit. Ad trigesimum verò quartum febris corripuit, aluum biliosa conturbarunt. Quadragesimo pauca biliosa vomuit. Octogesimo iudicatione prorsus est absoluta & febre liberata.

λαγνα. ἐς νύκτα κώφωσις. περὶ δὲ τετάρτην καὶ εἰκοστὴν. πλευροῦ ἀριστεροῦ βάρος δι' ὅλου μετ' ὀδύνης, σμικρὰ ἐπέβησσεν. οὖρα δὲ πάχος ἔχοντα. θολερά. ὑπέρυθρα. ὑπόστημα οὐ καθίστατο. τὰ δ' ἄλλα κουφοτέρως. οὐκ ἄπυρος. αὕτη δ' ἐξ ἀρχῆς φάρυγγα ἐπωδύνως. ἔρευθος. κίων ἀνεσπασμένος. ῥεῦμα δριμύ. δακνῶδες. ἁλμυρῶδες διὰ τέλεος παρέμεινε. περὶ δὲ εἰκοστὴν ἑβδόμην, ἄπυρος. οὔροισιν ὑπόστασις. πλευρὸν ἤλγεεν. περὶ δὲ τετάρτην καὶ τριακοστὴν, πῦρ ἐλάβετο. κοιλίη χολώδεσιν ὑπεταράχθη. ἤμεσε τῇ τεσσαρακοστῇ ὀλίγα χολώδεα. ἐκρίθη τελέως ἄπυρος τῇ ὀγδοηκοστῇ.

Hæc ægra febre ex crudis & frigidis plurimis succis, admixtis etiam biliosis laborauit, vt ex casuum recensione satis apparet, qui cùm magna ex parte superiore ægro expeditionem acceperint, tum verò quòd non æqualiter vrgeant, & naturæ robore morbum soluentis depulsi sint, leuiorem totius rei decursum faciunt. Morbus autē iste constitutis & velut destinatis à natura diebus, qui decretorio ordine affectuum exolutionem promittunt, naturæ viribus profligatus, insignes multas reliquit victoriæ notas, & interdum ob remissam impetus continuitatem recreandis viribus spacium dedit, quæ & pluribus prœliis redintegratæ, & plurium dierum decretoriorum opportunitatibus, velut firmissimis stationibus collocatis auctæ, animos sibi ad longam expeditionem fecerunt, tandemque certa victoriæ spe obtenta, aliòqui animosum hostem frequentibus incursionibus disiecerunt, & matura cunctatione fregerunt. Vndecimi nanque diei beneficio, ferè iam inclinatis rebus ac pene conclamatis, magnum ad conceptam animo victoriam signum sublatum est. Nam instaurata naturæ familia & nouo velut delectu habito, concoctiones procuratæ sunt, & ad decimum quartum excretionibus proritatis, primùm morbi iudicatio apparuit, & à febre libera fuit. Vigesimo quoque refusis vomitione humoribus, ad vigesimum septimum aditus aperiebatur, in quo tutus fuit recessus. Nam & febris cessatio, & vrinarum sedimentum non omninò incertum exitum promittebant. Quadragesimo verò die, velut in hostem impressione facta, vomitione biliosa reiecta sunt, quæ & fugatum hostem, & funditus deletum octogesimo die pronunciarunt, plenamque victoriam reportarunt. Ex quibus omnibus efficitur, in inueterascentibus morbis excitata ad iudicationem natura, intermissum esse & quodammodo interruptum, non autem continuum solutionum impetum: id quod luculentissimis verbis (vt cætera) docet Gal. cap. 5. lib. 2. de dieb. decret. Ex hac quoque dierum dispensatione cuiuis luce clarius constat quinam decernendi dignatione æstimandi sint, eorumque numerum ex hebdomadarum inter se complexarū continua integritate crescere non posse. Cuius rei submonuit Gal. in Com. apertius verò docet cap. 4. lib. 2. de dieb. decret.

ἐπικράτεος γυναῖκα] Gal. lib. 2. de dieb. decret. Ἰφικράτους γυναῖκα vocat.

οὐκ ἐθερμάνθη, ὡς ἔλεγεν] His verbis indicat Hippocr. præter vulgarem ac omnium communem quæ tunc inualuerat opinionem, rigorem huic mulieri sine subsequente febre initio adfuisse, nec ideo recaluisse. Quod erat à veterum opinione valde dissentiens, qui nullum rigorem ex internis corporis causis emotum absque febre cognouerant. Hunc autem rigorem qui nullas suæ originis notas causas acceperit, sed ex violenta interna aliqua corporis causa, spontè enatus fuerit, Galenus in Comment. αὐτόματον vocat, lib. verò περὶ ῥίγους, νοσηρόν, Hip. quoque lib. 4. περὶ νούσων, νοσῶδες. Qui fit vt inquit Galenus, ὅταν ἀπὸ μηδενὸς ἔξωθεν αἰτίας βιαίας, ἀλλ' ἐξ ἑαυτοῦ τὸ σῶμα βιαίως ἰσχυρῶς διαθέσιν. Quibus præcedentibus causis nullum certè rigorem sine febris subsecutione veterum disciplina nouerat, vt ex his Hippocrat. verbis libro 1. περὶ νούσων facilè coniicias licet. ὅτι δὲ μετὰ τὸ ῥῖγος ἀνάγκη πυρετὸν ἐπιλαβεῖν ἢ πλείω ἢ ἐλάσσω, ὧδε ἔχει. ὁκόταν τὸ αἷμα διαθερμαίνηταί τε καὶ ἀποψύχηται, καὶ αὖτις πάλιν ἐς τὴν ἑωυτοῦ φύσιν συνδιαθερμαίνεται ὑπὸ τοῦ φλέγματος καὶ τῆς χολῆς. τὸ ἐν τῷ αἵματι συμμεμιγμένον, καὶ γίνεται τὸ αἷμα θερμότερον αὐτὸ ἑωυτοῦ πολλαπλασίως. τούτων οὖν διαθερμασμένων ἀνάγκη πυρετὸν ἐπιγενέσθαι, ὑπὸ τῆς θερμασίας τοῦ αἵματος, μετὰ ῥῖγος. Idem etiam lib. 4. cùm ex violenta acrium humorum in partem aliquam irruptione, aut etiam ex vehemēti inter se dissidentium succorum impetu, cum totius corporis concussu, rigoris originem trahi oportere probat, subsequentis inde febris huiusmodi causas adscribit: καὶ τὸ πῦρ ὧδε γενηθὲν γίνεται. τὰ γὰρ πνεύοντα πρὸς τὸ χωρίον στενὸν ἐξάπτει θερμαινόμενον τὸ σῶμα, ἀναγκάζει ἐς ἑωυτὸ πῦρ γίνεσθαι. καὶ ὑπὸ τοῦ συντεμόμενον καὶ ὑπὸ τῆς κοιλίης θερμανθὲν, ἐπικρατέει τοῦ ἄλλου ὕδρωπος. καὶ οὕτω τὸ μὲν πῦρ μετὰ τὸν κρυμόν, ὥστε τοῦ σώματος στενοῦ ἐξ ἧ τὸ ὑγρὸν τὸ πλεῖον. ἢν δὲ εἰλέηται πρότερον ὧδε γίνεται. μετὰ τὸν κρυμὸν τὸ πῦρ εἰλέεται μάλιστα πνεόμενον, περὶ τὴν κοιλίην καὶ τὴν ἄνω καὶ τὴν κάτω, ἔνθεν γὰρ ἡ εὐρυχωρίη πλείστη ἐστίν. εἰλεομένου δὲ αὐτοῦ, πρῶτον τὰ πλησίον θερμαίνεται, τά τε σπλάγχνα, καὶ τὰ ἐν τῇ κοιλίῃ ἐς τὴν θέρμην. ἔπειτα ἐπαυξάνεται τῆς θέρμης. καὶ τὸ ἄλλο ὑγρὸν διαχεόμενον, μίσγεται τῷ ὕδρωπι. καὶ τὸ πῦρ μετὰ τὸ ῥῖγος, ὧδε δὲ γίνεται. ἐπὴν μὴ εἰλέηται τὸ πνεῦμα, ἀλλὰ στενὴ πρὸς τοῦ σώματος ἐστί. ταῦτα δέ μοι εἴρηται, ὅκως τε τὸ ῥῖγος γίνεται τὸ νοσῶδες, καὶ ὁκότε, καὶ ὅκως, καὶ ὁκοίης ἐξ ἀνάγκης ὁ πυρετὸς μετὰ τὸ ἐπεισπίπτει. Ex quibus efficitur huiusmodi rigorem in internis corporis penetralibus conceptum, non sine febre veteres agnouisse, frugalitatis qua sine luxu beatissimam & simplicissimam vitam traducebant beneficio, cùm

Nemo inter curas & seria duxit habendum Iuuenal. Saty. 11.
Qualis in Oceani fluctu testudo nataret,
Clarum Troiugenis factura & nobile fulcrum. Sed
Hanc rebus Latiis curam præstare soleret
Fictilis & nullo violatus Iuppiter auro.

Posteriorum verò nec etiam nostri sæculi *perditissima gula,*
——rabidam quæ fecit orexim,
Irritamentum veneris languentis, & acres
Diuitis vrticas, postquam omni ciborum varietate diffluerent, &
——dum sæuior armis
Luxuria incaluit, victumq; vlciscitur orbem, (Idem saty. 6.) multis vitiorum casibus ætatem nostram exposuit. Ex quo natum est vt assiduis crapulis & ingurgitationibus, ac succorum frigidorum & crudorum magna redundantia, rigorem huiusmodi sine febre nostra ignauia accerseremus. Pituita nanque illa frigida (quæ vitrea Praxagoræ dicta est) ac etiam acida, vbi exagitata per corporis sensiles partes fertur, horrorem, aut impetu maiore delata, rigorem sine febre facit, non secus ac putrescens febrem excitat, vt scribit Galenus. lib. 2. de diff. febr. Quæ vbi acrimoniam conceperit, & humorum tenuitati permixta, inter excernendum emota fuerit, inæqualem huiusmodi corporis concussionem, aut vlcerosum totius habitus sensum promouet Galeno lib. 3. salubr. Quæ omnia in muliebri vita deside ac otio dedita luxuq; diffluente, magnam huiusmodi frigidi & crudi succi abundantiam coaceruante, facilè videre est, vt nil mirū sit hanc vitæ intemperantiā, huiusmodi rigoribus sine febre tētari, quemadmodum ex multis Galeni locis testatum esse volumus. Scribit enim hac de re lib. περὶ ῥίγους, οὐ μόνον δ' ἐπὶ τῆς ξανθῆς ἢ μελαίνης χολῆς ῥῖγος, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῷ ψυχρῷ

A τῷ ψυχρῷ πάνυ φλέγματι φιλεῖ γίνεσθαι. καλεῖ δὲ ὑαλώδη τὸν χυμὸν τοῦτόν ποτε Πραξαγόρας. ἀλλὰ τό γε ῥῖγος τοῦτο σφοδρὸν ἐστί. καὶ οἱ διαμένον ἡμέραις ἐνίοτε πλείοσιν ἐφεξῆς. ἡσυχαζόντων δὲ καὶ μηδ' ὅλως κινουμένων, ἡσυχάζει καὶ αὐτό. κινηθεῖσι δὲ εὐθέως ἐπιτείνεται κατὰ τὰ μέτρα τῆς κινήσεως. ἐπὶ μὲν τοῖς ἰσχυροτέραις καὶ συντόνοις κινήσεσι σφοδρότερον. ἐπὶ δὲ τοῖς ἀσθενέσι, βραχύτερον. εἶδον δὲ τοῦτο τὸ σύμπτωμα γυναιξὶ μᾶλλον ἢ ἀνδράσι γινόμενον. καὶ γυναιξὶ τῶν ἀργότερα διαιτωμένων, καὶ λουτροῖς χρωμέναις. εἶδον δὲ καὶ νεανίσκον τινὰ τῶν ἡμετέρων συμφοιτητῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ γινόμενον, ἡνίκα πρῶτον εἰς αὐτὴν κατεπλεύσαμεν ἐν ἀρχῇ φθινοπώρου, & cætera quæ sequuntur. Paulò verò pòst enixè magis ea de re hunc in modum, μὴ θαυμάσῃς δὲ παρὰ τοῖς παλαιοῖς ἰατροῖς εὑρὼν γεγραμμένον, ἐπὶ τοῖς αὐτομάτοις ῥίγεσιν ἐξ αὐτῆς τῆς ἐν τῷ σώματι διαθέσεως ὁρμωμένοις, ἐξ ἀνάγκης ἕπεσθαι πυρετόν. οὔτε γὰρ λουτροῖς τοσούτοις ἐπὶ τροφαῖς, οὔτ' ἀργῷ βίῳ χρωμένοις τοῖς παλαιοῖς, οὐδὲν τοιοῦτον συνέπιπτε. νυνὶ δὲ ἄμφω ταῦτα πλεονάσαντα, καὶ ποιεῖ τὸ καλούμενον ἀνεκθέρμαντον ῥῖγος ἐργάζεται, νέον τι καὶ ξένον σύμπτωμα διὰ τὸ νέον τῆς διαίτης ἀπαισί τοῖς οὕτω παθοῦσιν, ἤτοι τάσεως, ἢ βάρους αἴσθησις γίνεται κατὰ τὸ δεξιὸν ὑποχόνδριον, ἔνθα κεῖται τὸ ἧπαρ, ἐμφραττομένων δηλονότι τῶν κατ' αὐτὸ φλεβῶν ὑπὸ τοῦ πάχους τῶν χυμῶν. ὡς γὰρ δὲ βάρους καὶ τάσεως τῆς κατὰ τὸ σπλάγχνον οἱ πάσχοντες ἴσχουσιν αἴσθησιν, οὕτω καὶ τοῦ ῥίγους αἰσθάνονται διαφερόντως τῶν ἐν τεταρταίοις τε καὶ τριταίοις πυρετοῖς. Idem lib. 2. de differ. febr. † κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον, οὐδ' ὅταν ὁ φλεγματώδης πλεονάζῃ χυμὸς, ἕπεται πυρετὸς ἐν μὴ σαπείῃ πρότερον. ἐπὶ τούτῳ μέν γε

B καὶ τοῖς παλαιοῖς ἀδύνατον εἶναι δοκεῖν, ὅπερ ἤδη πολλάκις. ἔστι δὲ τοῦτο, τὸ χωρὶς πυρετοῦ ῥῖγος, ἐπὶ δὲ οἷς μὲν ἅπαξ γινόμενον, ἔστι δὲ οἷς καὶ κατὰ περίοδον ἐπὶ πλείους ἡμέρας, ἢ συνεχὲς ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους, ἤτοι παντάπασιν οὕτω μέτριον, ὡς μηδὲ εἶναι δοκεῖν, ὅταν ἡσυχάζωσιν, ἀλλὰ μόνον εἰ κινηθεῖεν, εἰς αἴσθησιν ἥκειν, ἢ καὶ μειζόνως, ὡς καὶ χωρὶς τοῦ κινεῖσθαι διοχλεῖν. ἀλλ' ὅταν γε καὶ ὁ τοιοῦτος ἐν τῷ χρόνῳ διασαπῇ χυμὸς, οὐ ῥιγοῦσι μόνον ἀλλὰ καὶ πυρέττουσι, καὶ χρόνιός τε πάνυ καὶ δύλυτος ἐπιγίγνεται τῆς τοιαύτης αἰτίας ὁ πυρετὸς, ἐν ἀμφημερινοῦ σχήματι. Et lib. de inæq. intemp. ἀνώμαλος δὲ δυσκρασία καὶ τοῖς ῥιγοῦσι μὲν οὐκ ἐπιπυρέττουσι δὲ, σπάνιον μὲν γὰρ τὸ σύμπτωμα. γίνεται μὴν ὅλως καὶ γυναιξὶ, καὶ τισιν ἀνδράσιν ἐνίοτε. χρὴ δὲ πάντως ἀργὸν προηγεῖσθαι βίον, ἢ τι πλῆθος ἐδεσμάτων ἐν χρόνῳ πλείονι. προσενηνέχθαι τὸν ἄνθρωπον, ἐξ οὗ χυμὸς ἀργὸς καὶ ψυχρὸς, καὶ ὠμὸς, καὶ φλεγματώδης ἠθροίσθη, ὁποῖον τινὰ καὶ Πραξαγόρας ἡγήσατο τὸν ὑαλοειδῆ. πάλαι δὲ ὡς ἔοικεν, οὐδεὶς οὕτως ἔπασχεν, ὅτι μηδεὶς τοσοῦτον ἀργὸς καὶ πλησμίως διῃτᾶτο, καὶ διὰ τοῦτο γέγραπται παρὰ τοῖς παλαιοῖς ἰατροῖς ἕπεσθαι ῥίγει πυρετὸν, ἀλλὰ καὶ ἡμῖν αὐτοῖς καὶ ἄλλοις πολλοῖς τῶν νεωτέρων ἰατρῶν ὤφθη πολλάκις ῥῖγος, ᾧ πυρετὸς οὐκ ἐπηκολούθησε. Lib. verò de sympt. causs. eius rei causam vt abundè explicat, ita sanè hunc esse potius horroris sensum, aut certè rigoris quàm minimum, innuere his verbis videtur: παλαιὸς μὲν οὖν ὁ λόγος ἐστὶν, ὡς διὰ παντὸς ἕπεται ῥίγει πυρετὸς, οὐ μὴν γε ἀληθὴς ὑπάρχει τὸ πάμπαν, οὐδ' αὖ διορίσαντες τις αὐτὸν προσηκόντως, ὥσπερ οὖν καὶ χρὴ διορίζεσθαι φιλικῶς μᾶλλον ἐξηγουμένους τὰ τῶν

C παλαιῶν οὐ δυναμένους ἐξελέγχοντας, ἀλλ' ὅμως οὐδ' ὄντως ἀληθής ἐστιν ὁ λόγος, οὐδ' αὖ διορισάμενοι φῶμεν, ὅσα χωρὶς τῆς ἔξωθεν προφάσεως ἐκ τοῦ σώματος ὁρμᾶται ῥίγη, πυρετὸν ἐξ ἀνάγκης αὐτοῖς ἀκολουθήσειν. ὤφθη γὰρ οὐχ ἡμῖν μόνοις, ἀλλὰ καὶ πολλοῖς τῶν πρὸ ἡμῶν ἰατροῖς ἤδη ῥίγη συστάντα χωρὶς πυρετοῦ. οὐ μὴν ἰσχυρά γε οὕτως ἐστὶν, ὡς τὰ τῶν ἀκριβῶν προηγούμενα τριταίων, ἢ τεταρταίων, ἢ τὰ κρίνοντα πυρετοὺς καυσώδεις τι καὶ θερμούς. εἰσὶ δὲ τὰ τοιαῦτα ῥίγη, διαίταις ἕπεσθαι μοχθηραῖς, ἐμπιπλαμένων ἀργῶς ἀνθρώπων καὶ λουομένων ἐπὶ τροφαῖς πολλάκις. ὅταν δὲ καὶ αὐτῶν τῶν ἐδεσμάτων αἱ ποιότητες πολλάκις ἐκ τῆς ψυχροτέρας τε καὶ φλεγματικωτέρας ὦσι κράσεως, ἐπιπόνως ἁλῶναι ῥίγεσιν ἀνεκθερμάντοις τοὺς οὕτω διακειμένους. οὐδὲν οὖν θαυμαστὸν οὐδὲ τὸ μηδέποτε θεάσασθαι ῥίγη τοιαῦτα τοὺς παλαιοὺς ἰατρούς, ὡς ἂν μήτε πλημμελούντων εἰς τὴν ὑγιεινὴν δίαιταν ἴσα τοῖς νῦν τῶν τότε, μήτε τῆς τῶν βαλανείων χρήσεως εἰς τοσοῦτον ἐπιπολαζούσης. ἀλλ' ὡς εἴρηται ἀρτίως τὰ τοιαῦτα ῥίγη, φρικώδη μᾶλλον ἐστὶν ἢ κλονώδη. προσέτι μὲν γὰρ αἴσθησις ἡμῖν ἐπὶ τοῖς μοχθηροῖς ἐδέσμασιν, ἀνωμαλίας γίνεται, καὶ ὅταν γε δριμέα τὰ τοιαῦτα ὑπάρχῃ, δηκτώδης ἐστὶν ἡ αἴσθησις. δευτέρα δὲ φρίκης μικρᾶς, εἶτα μείζονος, εἶθ' οὕτω μεγάλης, ὡς ἤδη καὶ ῥίγους τι μετέχειν. εἶτα τοῦ ῥίγους αὐτοῦ μόνου κλονοῦντος τι καὶ διασείοντος τὰ μόρια. τοῦτο τὸ ῥῖγος ἐπὶ τοῖς ψυχροῖς χυμοῖς οὐκ ἂν ποτε γένοιτο, τὴν ἀρχὴν γὰρ οὐδὲ σφοδρῶς κινοῦνται οἱ τοιοῦτοι διὰ τὸ πάχος. εἰ δὲ λεπτυνθεῖεν ποτὲ καὶ ὅτι, ῥῖγος μὲν οἴσουσιν οὐ μὴν ἰσχυρότερον, οὐ γὰρ ἐχώρει τὴν αὐτὴν ἐπιδέξασθαι λεπτότητα φλέγμα λεπτυνθὲν, ἣν ἡ λεπτυνθεῖσα δέξεται ξανθὴ χολή. τὸ μὲν δὴ τοιοῦτον ῥῖγος,

D οὐ πάνυ τι γιγνώσκουσιν οἱ παλαιοὶ ἰατροί. τὸ δὲ ἐν νοσήμασι θανατώδεσι γιγνώσκουσιν. Ex quibus coniicias licet rigorem alium quendam esse criticum, ex quo perfrictione tentantur ægri, letalem admodum, qui extincto calore natiuo & iam prope accisis naturæ viribus in ægris apparet. Atque ij dicuntur ab Hippocr. ἐκ ῥίγεος περιψυχόμενοι, & plurimus est illi passim in tota sua doctrina de huiusmodi rigore sermo, quem ab hoc instituto valdè esse alienum ducimus. Hîc enim αἱ ἐκ θέρμαντον ῥῖγος αὐτόματον spectat, qui ex nullis manifestis caussis sæpè initiis morborum apparet, cuique semper febrem esse comitem existimauerunt veteres Medici. Eoq; spectat loquendi Hippocratis formula (ὡς ἔλεγεν) vt vulgi & simplicis plebeculæ sermonem eorumque qui ægris assidebant intelligas, quem pro rei nouitate animaduertendum voluit Hippocrat. Aliàs nanque nuda videtur locutio nihilque tale addit, vt ægr. 6. lib. 3. μετὰ δὲ κρίσιν ζ ἴδοσα, ἐρρίγωσε, σμικρὰ ἐπεθερμάνθη. Ibid. ægr. 10. & 12. σμικρὰ ἐπερρίγωσε, πυρετὸς ὀξύς. Et ægr. 13. lib. 3. post st. pest. περὶ δὲ τεσσαρεσκαιδεκάτην, ἀφ' ἧς ῥιγώσας ἀπεθερμάνθη, κατεκλίθη. Porro vnus ex nostris codicibus recentioribus, ὡς ἔλεγε, habet, vt ad ægrum ipsum referas, qui nusquam à rigore incaluisse sibi videretur. *cap. 6. †Cap. 5.

E καὶ τὰ ἄλλα πάντα κατὰ λόγον ἦλθε] Partus purgamenta ex naturæ præscripto rite atque ordine processisse his verbis indicat, quemadmodum postea in Dromeadæ vxore idem ferè suggeret, καὶ τῶν ἄλλων πάντων γινομένων κατὰ λόγον, & supra in vxore Philini, κατὰ φύσιν καθάρσεως γινομένης, dixit.

ὑπνοι οὐκ ἐνῆσαν] Hîc secutus sum optimorum codicum consensum, qui post lumborum dolorem hanc clausulam apponit. In quo autores habeo tres antiquissimos manu scriptos codices cum excusis & Caluo & Cornario. Quò etiam firmius in eam inductus sum opinionem vt illud, προσθεμένη, de subdititio pesso exprimerem, vt in superiore ægro, propter eximiam quandam & prope diuinam in Hippocratis disciplina ordinis rationem, quam in tam recondito Medicinæ penu, vel transuersum vnguem violare mihi maxima est religio. Ex quo natum est vt ij mihi suspecti sint codices qui clausulam istam (ὕπνοι οὐκ ἐνῆσαν) post muliebrium locorum dolores adscribunt. Cuius opinionis adscriptores habent manu scriptos codices recentiores.

F ὑπομέλανα] Salutares esse possunt subnigræ vrinæ morbis in iudicationē euntibus, cùm humores per morbum exusti per vrinas iudicantur, vt in arquatis febre acuta laborantibus videre est. Securissimæ etiam sunt nigricantes vrinæ subsistēte aut etiam fluente mulierum abundantia. Quin & puerperij purgationibus euntibus sine periculo nigricant. Quod his verbis testatur Gal. Com. 2. in lib. 3. Epid. καὶ τοῦ ποτὲ δὲ μελαγχολικὸν αἷμα φαίνεται τὸ κενούμενον αὐταῖς εἶναι μετὰ τὸν τόκον, ὥστε καὶ τὰ οὖρα πάσης οὐραῖαι κεχρωσμένα, καθάπερ ἀφθόνης τινὸς ἐμπεπλακυίας αὐτοῖς. ὅπερ ἀμέλει κἀπὶ ταύτης τῆς γυναικὸς ἔγραψεν ὁ Ἱπποκράτης ἐπὶ τὰς ἡμέρας εἰπὼν, οὖρα πολλὰ, λεπτὰ, μέλανα. καὶ εἴδα γε τινὰ διὰ τῶν οὔρων πολλῶν ἐκκενωθέντων ὠφεληθείσας. Quibus ex verbis cur ὑπομέλανα dixerit cuiuis patet, quod nos de nigricantibus & quæ ad nigredinem tendunt vrinis, optimè, ni fallor, expressimus. Sunt enim τὰ οὖρα ὑπομέλανα ῥοπὴν ἔχοντα πρὸς τὸ μέλανα γενέσθαι. Quæ hîc etiam Galeno teste σὺν ἀφῦι καὶ ταραχῇ δηλοῖ.

ἀφ' ἧς δὲ ἐλάμβανε πῦρ] Codices manu scripti tres ἔλαβε πυρετὸς habent, eodem sensu, vt ne monendum quidem fuerit, nisi veterum scriptionum index vt essem id mihi certè proposuissem.

παρέκρουσε] Istud omisit Caluus contra omnium codicum fidem. Idemque multa biliosa dixit χολώδεα κατακορέα, aut certè πολλὰ χο-

G λώδεα, non πάντα legit, & κατακορέα omisit. In quo videndum est nos trium vetustissimorum exemplarium fidem secutos πάντα addidisse, quod in cæteris & impressis desideratur. κατακορέα autem, vt passim, multa & syncera bile tinctas deiectiones, quas abundè coloratas dicimus, significant, & Gal. per διαχωρήσεις ἀκράτως χολώδεις exprimit.

ἑνδεκάτη ἵδρωσεν εὔχροώτερα] Hîc codices manu scripti tres post ἑνδεκάτη, ἵδρωσεν addunt, quam lectionē secuti sunt Gal. interpretes. Caluus verò priori sententiæ post καρηβαρίην adscripsit. Nos cum impressis codicibus, cæterisque duobus antiquissimis manu scriptis sentimus, eiusq; lectionis fidem facit Gal. in Commentario, qui his citatis verbis ne istud quidem addidit, vt ne addam quòd ex hoc temerario sudore nihil dum procuratis concoctionibus diei existimationi nedum aliquid accessurum, vt etiam plurimum demptum iri existimem.

συχνὴν ὑπόστασιν ἔχοντα] Non video cur hîc quietum sedimentum dicere sibi permiserit Caluus, potius quàm multum aut copiosum, nisi si quid aliud legisse videtur. ξανθά] Duo codices manu scripti ψυχρὰ habēt, non ξανθά. Quam lectionem sequuntur

H Gal. interpretes, & fortassis morbi caussam, humoris frigidi & crudi permixtionē respiciunt. Sed vetustiores omnes codices & fide digniores ξανθὰ habent, quos cum interpretibus secuti sumus, quòd bilis ipsa sua leuitate in ventriculi capacitate innatans, sæpius vomitione refundatur, ὡς κούφη καὶ λεπτομερὴς τῷ χυμῷ vt scribit Alexander Aphrodisiensis in quæstionib. nat. & aph. 4. & libr. 4. * quod etiam longè procliuius fieri apparet vbi naturæ impetus ad iudicationem excitatur. * quæst. 1.24. lib. 1.

ἵδρωσεν ἄπυρος] ἵδρωσεν omisit Caluus, constantibus tamen in eo retinendo omnibus codicibus. Et certè liberationis à febre non leuissima causa est. Exemplaria duo manu scripta, recens vnum, alterum vetus, ἀπύρετος habent. A

ὑπόστασις λευκὴ] Sedimentum istud album bonam spem ad reliquam solutionem cum cæteris bonitatis signis fecisse potest. Interdum verò cum crassa vrina subiens, frigidæ, crudæ & pituitosæ materiæ redundantem abundantiam arguit, aut naturæ imbecillitatem, quæ oppressis & velut fatiscentibus sub onere viribus vtile ab inutili secernere nequit. Quod ferè in morbis ex conferta crassi & crudi humoris multitudine, aut intemperantiore victu accidit, idque circa initia, dum nulla coctionis signa apparent, vt patet ex aph. 69. lib. 4. Est vbi tale sedimentum materiæ grauitatem & copiam indicat, vbi viis à multitudine & crassitie interceptis tale emittitur cum vrinis crassis & turbulentis, quarum hîc etiam meminit. Quale quid in superiore ægro & in Sileno apparuisse videtur, estque valde lethale vt admonet Gal. Porro decernentia ista signa quæ conceptam salubritatis spem erexerunt, velut rigor cum febre acuta sudorem postea promouens qui integrum corpus reliquit, vomitus biliosus, sedimentum album, iudicationem primùm attentatam testantur. Quæ etsi in decimum quintum diem incidit, diei tamen decimi quarti beneficio procuratam facilè iudicabit, qui Galen. libros decretorios viderit. Libr. enim secundo luculentissima enarratione confirmat, in morbis inueterascentibus & longis, eam meritò dici solutionem quæ plurimos dies occupat, & quæ sensim & ex interuallis, non conferto impetu morbum deiicit. Cuinam verò diei (quando id ex plurium occupatione fit) crisim acceptam feras licet, ex accessionum comparatione, diei dignatione, criticorum temporum enumeratione, & criseos tempore, qua ratione dignoscas docet Gal. lib. 1. de dieb. decret. Ex qua disciplina hunc primum naturæ triumphum decimo quarto die decretum esse, cuius colligere est facile, etsi in decimum quintum diem incurrat. Hucque referri oportere Galeni in Commentario verba ista iudico. ἐπ' αὐτῷ οὖν ὀψὲ δὲ πέψεως τῶν χυμῶν ἀρξαμένης, ἀναγκαῖον ἦν χρονίσαι τὸ νόσημα, καὶ διὰ τοῦτο παρατείναι δεκαταῖον μὴ ἐκλυθῆναι τὸν πυρετὸν, ὡς ἀκινδύνως ἔχειν ἤδη. B

πλευροῦ ἀριστεροῦ βάρος] Hic locus est quem adducit Gal. lib. 2. περὶ δυσπ. Ex quo crebram & paruam spirationem, propter respirationi subseruientium organorum affectionem, induci vult. Lateris enim sinistri continens dolor, & oris ventriculi affectus, thoracis partes grauari indicant, quod & insecuta tussicula declarauit. Cæterum satis patet Galen. δι' ὅλου non legisse, quod tamen in omnibus manu scriptis codicibus reperitur. C

αὐθις ἐξ ἀρχῆς] Asulanus codex vitiosè legit αὖ τι ἐξ ἀρχῆς, & superiori membro iungit. Quædam etiam exemplaria ἐπωδύνως pro ἀπωδύνως habent.

κίων αὐτε απασμένος] Pro contracta & reuulla columella tumentem dixit Caluus, causam non effectum consecutus, nisi ἐπηρμένος legisse videatur.

οὔρησεν ὑπόστασις] Exemplaria vetustissima manu scripta plurima sic habent. Quedam etiam οὔρησεν ὑπόστασιν, & pro πλευρὸν ἤλγει, ὑπήλγει legunt duo reconditissimæ vetustatis. Significant nanq; lateris dolorem nõnihil adhuc tenuisse nec omninò leuatum fuisse. Quam lectionem secuti sumus.

περὶ δὲ τετάρτην καὶ εἰκοστὴν] Codices manu scripti duo περὶ δὲ λη. hoc est τετάρτην καὶ τριακοστὴν habent, quam lectionem secutus sum cum Galeni interpretibus, quòd à vigesimo die quaternariorum vis langueat. ἐπιπεριέχθη quoque pro ὑποπεριέχθη habent tria exemplaria Regia manu scripta. D

ἐκρίθη, τελέως ἄπυρος] Duo codices manu scripti ἐκρίθη τελέως legunt, quomodo etiam Gal. lib. 2. de dieb. decret. vt sit quod in aphorismis dixit ὀρθῶς, ἀπηρτισμένως, καὶ ὁλοκλήρως, καὶ αἰωνίως. Etsi ad vtrunque referri potest, quod facit Gal. in Com. cùm dixit, τελέως δὲ κατὰ τὴν ἀπαλλαγήν. Duo item manu scripti codices, vetustior vnus, alter recentior, ἀπύρετος legunt.

Æger Sextus.

Cleonactidem qui supra Heraclium decumbebat, ignis hoc est febris vehemens, vago & incerto quodam ordine prehendit. Capitis & lateris sinistri circa initia dolor adfuit, cœterorumque membrorum perinde ac ex lassitudine labores. Febrium accessiones aliæ subinde absque vllo ordine, & nunc quidem sudores, nunc verò minimè. Febrium insultus vt plurimùm diebus decretoriis ferè inuadebant. Ad vigesimum quartum diem extremæ manus frigescebant, vomitione refusa sunt biliosa, flaua, subfrequentia, non longè verò post, virulenta, quibus omnibus leuatus est. Circiter trigesimum sanguis fluere ex vtraque nare cœpit, idque inconstanter paulatim ad iudicationem vsque, sed nec cibum auersabatur, nec siticulosus toto tempore fuit, neque verò insomnia torquebatur, vrinæ tenues, non tamen decolores erant. Ad quadragesimum verò subrubra minxit, cum sedimẽto multo rubro, leuius habuit. Post quæ variè se habuerunt vrinæ, vt quæ interdum sedimentum haberent, interdum verò nequaquam. Sexagesimo vrinis sedimentum multum, album & læue adfuit, remissa sunt omnia, febris intermisit. Vrinæ verò iterum tenues quidem, boni coloris tamen. Die septuagesimo à febre liber fuit, quæ dies decem intermisit. Octogesimo rigore oborto febris acuta prehẽdit, sudor multus, vrinis sedimentum rubrum, læue adfuit. Quibus perfecta iudicatio successit.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΚΤΟΣ.

Κλεονακτίδην, ὃς κατέκειτο ἐπάνω τοῦ Ἡρακλείου, πῦρ ἔλαβε πεπλανημένως, ἤλγει δὲ καὶ κεφαλὴν ἐξ ἀρχῆς, καὶ πλευρὸν ἀριστερόν. καὶ τῶν ἄλλων πόνοι, κοπιώδεα τρόπον. οἱ πυρετοὶ παροξυνόμενοι, ἄλλοτε ἀλλοίως ἀτάκτως. ἱδρῶτες, ὅτε μὲν, ὅτε δὲ οὔ. τὰ μὲν πλεῖστα ἐπισήμαινον οἱ παροξυσμοὶ, ἐν κρισίμοισι μᾶλλον. περὶ δὲ εἰκοστὴν τετάρτην, χεῖρας ἄκρας ἐψύχετο, ἤμεσε χολώδεα, ξανθά. ὑπόσυχνα. μετ' ὀλίγον δὲ ἰώδεα. πάντων ἐκουφίσθη. περὶ δὲ τριακοστὴν ἐοῦσι, ἤρξατο ἀπὸ ῥινῶν αἱμορραγεῖν ἐξ ἀμφοτέρων, καὶ ταῦτα πεπλανημένως κατ' ὀλίγον μέχρι κρίσιος. οὐκ ἀπόσιτος δὲ, οὐδὲ διψώδης παρὰ πάντα τὸν χρόνον. οὐδὲ ἄγρυπνος. οὖρα δὲ λεπτὰ, οὐκ ἄχροα. περὶ δὲ τεσσαρακοστὴν ἐὼν, οὔρησεν ὑπέρυθρα. ὑπόστασιν πολλὴν, λείην ἐρυθρὴν ἔχοντα. ἐκουφίσθη. μετὰ δὲ ταῦτα ποικίλως τὰ τῶν οὔρων, ὅτε μὲν ὑπόστασιν εἶχεν, ὅτε δὲ οὔ. ἐξηκοστῇ οὔροισιν ὑπόστασις πολλὴ, καὶ λευκὴ, καὶ λείη. ξυνέδωκε πάντα. πυρετοὶ διέλιπον. οὖρα λεπτὰ μὲν, εὔχροα δὲ, ἑβδομηκοστῇ ἄπυρος διέλιπεν ἡμέρας δέκα. ὀγδοηκοστῇ ἐπερρίγωσε. πυρετὸς ὀξὺς ἔλαβεν. ἵδρωσε πολλῷ. οὔροισιν ὑπόστασις ἐρυθρὴ, λείη. τελείως ἐκρίθη. E F G

Febris ista erratico & vago quodam ordine prehendens, multam crudamque materiam, salubrem tamen, causam habuit, quæ naturalibus facultatibus optimè per totum morbum sibi constantibus, longi temporis moram ad concoctionem adhibuit. Tenues namque toto morbi tempore vrinæ, nil aliud quàm morbi diuturnitatem indicabant, quæ contentis & coloris bonitate securitatem semper ostentarunt. Quòd si tenuitatis non ea fuisset pertinacia, vt vel consistentiæ moderationi aliquando cederet, non erat quòd naturæ operas in tam diuturnũ tempus retardaret. Sed crudiori sanguinis abundãtiæ mixta pituitæ crassitie meritò H

coctio

coctio in longum tempus dilata est, quod tenues perpetuò vrinæ indicarunt, quæ suis contentis permixtionis crudæ & crassæ materiæ in sedimentum depositæ fidem fecerunt. Istiusmodi verò materiæ inæqualitas non aspernanda, dum naturæ viribus cederet, magnam sedimentorum inconstantiam peperit, quòd ista copia interdum à natura subacta, manus atque herbam porrigeret, interdum verò copiosior, cruditatis notas prætenderet, nullumque sedimentum deponeret. Æquum fuit igitur cùm huiusmodi, subrubræ vrinæ à crudioris sanguinis copia procederent, diuturnam quidem salubritatem portendi, & ad octogesimum diem propter humorum inæquabilitatem naturæ officij interturbantem porrigi, quod valde est insigne longioris morbi cum securitate exemplum. Vrinæ porro huiusmodi subrubræ, sanguinis crudi copiam ostentātes, sæpe in morbis ex copia visuntur, vt in synochis, quæ si crassæ sint, breuem morbum, tenues, longiorem & difficiliorem fore præsagiunt.

κλεοναχτίδην] κλεαντίδην vocat Gal. lib. 2. de dieb. decret. posteriore loco cap. 5. & vnus ex manu scriptis codicibus κλεονάκτην, quomodo legisse videtur Cal. Cætera omnia ferè exempl. κλεοναχτίδην, quam lectionem omnes præter Cornarium interpretes secuti sunt. Vetusta verò exemplaria duo, κατωκέετο pro κατῴκει habent, quemadmodum etiam legisse videtur Caluus & Vassæus.

πεπλανημένως] Significat incerto quodam modo & vago, nulloque seruato circuitus ordine febrem prehendisse, quod ex magna humoris inæquabilitate contigit. Sic febres erraticas, quas πλανήτας vocat Hippocr. *Celsus incertas, quæ autumno grassantur, ex aph. 22. lib. 3. vocat. Quibus statas, vt opinor, opponit † Plinius. *Cap. 1. lib. 1. †Cap. 8. lib. 28.

καὶ πλευρὸν ἀριστερὸν] Ex hoc loco spirandi difficultatem consultò ab Hippocrat. omissam colligit Gal. lib. 2. περὶ δυσπν. his verbis: καὶ μέντοι καὶ ὁ μετ' αὐτὸν γεγραμμένος Κλεοναχτίδης, ἐξ ἀνάγκης μὲν καὶ αὐτὸς ὁμοίως ἐδύσπνοει, διὰ τὴν ὀδύνην τῆς ἀριστερᾶς πλευρᾶς· ἀλλ' οὐδ' ἐπὶ τούτου γέγραπται περὶ δυσπνοίας, ὡς ἂν καὶ χωρὶς τοῦ γραφῆναι νοηθῆναι δυναμένης. οὐ μὴν παρεφρόνησέ γε οὐδ' ὁ Κλεοναχτίδης.

κοπιώδεα πρόσω] Istud materiæ grauitatis & copiæ symptoma est, cùm oppressis à multitudine membris, in musculoso genere lassitudinis sensus sentitur. Hos enim κοπιώδεας passim vocat Hippocr. cùm lassitudinis sua sponte & absque vlla externa causa ortæ, in febribus ex plurima redundantia genitis, sensus sentitur. Quem in sensum κόπον καὶ κοπιώδεας interpretatur Galenus aph. 5. lib. 2. & 31. lib. 4. κόπος enim οὐ τὸ ἐκ τῶν κινήσεων ἀμετρίας ὀνομάζειν, ἀλλὰ τὸ ἐγγινομένης διαθέσεως ἐν τοῖς τῶν ζώων σώμασιν. Cuiusmodi lassitudines cùm nullam prægressam ortus sui causam habeant, & ex vitioso succo ingenito, nobis imprudētibus succrescāt, suæ esse spontis & spontaneæ dicuntur. Nam cùm quidam sine motuum actione lassitudinis sensum sentiant & κοπώδεις dicantur, τοὺς τοιούτους κόπους οὐχ ἁπλῶς κόπους, ἀλλὰ μετὰ προσθήκης ὀνομάζουσι κόπους αὐτομάτους vt scribit Galenus. Morbosum igitur corporis statum cùm huiusmodi lassitudo denunciet, sitque ἡ κοπώδης αἴσθησις ἐν τῷ κάμνοντι δηλονότι γιγνομένη, νοσῶδες μὲν σύμπτωμα, vt scribit Galenus Com. 2. in Prorrh. & initio lib. 4. salubrium: nihil est mirum hunc ægrum ex plenitudine & copia κοπώδη fuisse, hoc est perinde ac ex lassitudine laborasse, aut lassitudinis sensum habuisse. Celsus enim ἐν πυρετοῖσι κοπώδεας ex aph. 31. lib. 4. †lassitudinis sensum in febre vertit. Quam ob rem per mihi mirum videtur cur elegātem istam dictionem vereque Hippocraticam prætererit Caluus, aut sibi satis esse factum putarit quòd cætera laboriosè habere dixerit. † Cap. 7. lib. 2.

ἐπεσήμαινον οἱ παροξυσμοὶ] Id propriè de primo accessionis insultu dictum. Est enim ἐπισημασία primus ille accessionis impetus & inuasionis initium, quemadmodum scribit Gal. lib. περὶ τῶν ἐν τοῖς νόσοις καιρῶν. καλῶ δὲ εἰσβολὴν παροξυσμοῦ, τὸν ἀκριβῶς ἤδη πρῶτον χρόνον ἁπλῶς. τὸν δ' αὐτὸν τοῦτον ἐπισημασίαν εἰώθασιν ὀνομάζειν. Idem quoque Com. in aph. 1. lib. 2. accessionum principia ἐπισημασίας Medicis vocari scribit. Vt mihi videatur ἐπισημαίνειν proprio quodam modo hîc de prima accessionum significatione dici. Exemplaria manu scripta duo pro μᾶλλον, μάλιστα scribunt.

ἐψύχετο]. Codices manu scripti duo in quibus est vetustissimus vnus, ἐπόνησεν legunt. Reliqui omnes ἐψύχετο habent. Atque etiam in vno ξανθὰ desiderari reperio.

οὖρα λευκὰ] Sic habent exemplaria duo Regia manu scripta cum publicatis. Quædam etiam λεπτὰ habent. Quorum fidem cum Galeni autoritate secutus sum, quem sic legisse ex his Commentarij verbis satis constat. νυνὶ δ' ἔτι λεπτὰ διὰ παντὸς ἦν τὰ οὖρα, χρόνου συχνοῦ πρὸς πέψιν ἔδει τε. In his nanque vrinis consistentiæ modum requirit ad celeriorem iudicationem futuram.

ὑπόστασιν πολλὴν λίην ἐρυθρὴν ἔχοντα] Codex manu scriptus vetustissimus λείην habet, sicque Caluus legisse videtur. Quæ lectio aspernanda non est, quòd securiorem iudicij firmitatem faciat. Alij verò λίην, non λείην legunt, quod secuti sunt publicati codices. Sunt etiam qui neutram habeant lectionem, in quo cum nostro codice Germanico manu scripto consentiunt. Quam lectionem eò lubentius secuti sumus, quòd eam à Galeno in Comment. approbari constet: his verbis, ὑπόστασιν πολλὴν ἐρυθρὰν ἔχοντα. Subrubræ verò fuerunt vrinæ à sanguinis sero crudiore per venas circa hepar totumque ventrem oberrante, qui quòd naturæ operam ob familiaritatem requirat, diuturnitatem ad concoctionem postulauit. Eò verò firmior salubritatis spes fuit, quòd sedimentum subrubrum apparuerit, sic enim iudicationem breui expectari iubet aph. 71. lib. 4. aut quòd vrinæ in melius procederent, nec æquè diu tenues ac in Hermocrate lib. 3. Epid. perseuerarent. In quo ex magna cruditate vrinæ tenues & returbatæ diutius permanserunt. Hîc autem subrubras vrinas dicit ex sanguinis sero per venas delato tinctas, non rubras, quæ confertam sanguinis copiam, aut prærubras, quæ eiusdem refusionem perruptis conceptaculis significant.

οὖρα λεπτὰ μὲν] οὖρα δὲ πάλιν λεπτὰ μὲν lego ex Gal. & duobus antiquis codicibus manu scriptis. Neq; enim parum πάλιν illud mihi conferre videtur, quòd reliquam adhuc crudam aliquam materiam naturæ munia desiderantem innuat, vt scribit Galenus.

ἄπυρος διέλιπεν] Codex vnus manu scriptus pro ἄπυρος, ὁ πυρετὸς διέλιπεν legit, non omninò aspernanda lectione, nisi ex ἀπύρετος deflexsse crederem, quomodo in aliis manu scriptis exemplaribus reperio.

ὀγδοηκοστῇ ἐπερρίγωσε] Exemplaria duo ἐρρίγωσε habent, quomodo legit Gal. in Com. & duobus locis lib. 2. de dieb. decret. Quorum postremus, cùm vitiosè admodum nostris in codicibus legatur, integer adscribēdus est, ὀγδοηκοστῇ γοῦν κριθῆναί φησι γράφων ὁ Ἱπποκράτης ἐν τῷ πρώτῳ τῶν ἐπιδημιῶν, ῥιγῶσαι τε φησὶν αὐτὸν καὶ ὀξέως πυρέξαι, καὶ ἱδρῶσαι πολλῷ, παρεθέμην δὲ τὴν λέξιν ὀλίγον ἔμπροσθεν, ὁπότε τοῦ Κλεαντίδου κατὰ τὸ πρῶτον τῶν ἐπιδημιῶν ἐκ τῆς τάξιν γεγραμμένου, τὴν διήγησιν ἐποιούμην.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ.

Μέτωνα πῦρ ἔλαβεν. ὀσφύος βάρος ἐπώδυνον. δευτέρῃ ὕδωρ πιόντι ὑπόσυχνον, ἀπὸ κοιλίης καλῶς διῆλθεν. τρίτῃ κεφαλῆς βάρος. διαχωρήματα λεπτὰ, χολώδεα, ὑπέρυθρα. τετάρτῃ πάντα παρωξύνθη. ἐρρύη ἀπὸ δεξιοῦ μυκτῆρος αἷμα δὶς ὀλίγον. νύκτα δυσφόρως. διαχωρήματα ὅμοια τῇ τρίτῃ. οὖρα ὑπομέλανα εἶχεν. ἐναιώρημα ὑπομέλαν ἐὸν διεσπασμένον οὐχ ἱδρύετο. πέμπτῃ ἐρρύη λάβρον ἐξ ἀριστεροῦ ἄκρητον. ἵδρωσεν. ἐκρίθη. μετὰ δὲ κρίσιν ἄγρυπνος παρέλεγεν. οὖρα λεπτὰ, ὑπομέλανα. λουτροῖσιν ἐχρήσατο κατὰ

Æger Septimus.

Metonem ignis, hoc est febris vehemens, prehendit, cum lumborum grauitate & dolore. Postridie ex liberaliore aquæ potu aluus rectè demisit. Tertio capitis grauitas tenuit, deiectiones tenues, biliosæ, aliquantulum rubentes prodierunt. Quarto exasperata sunt omnia, bis ex nare dextra sanguis paulatim effluxit, nox laboriosa, deiectiones eædem quæ die tertio vrinæ nigricantes, quæ sublime quiddam in medio innatans, subnigrum, diuulsum, nec subsistens habebant. Quinto die ex nare sinistra liberaliter sanguis syncerus effluxit, sudore oborto iudicatus est. Post iudicationem autem cum peruigilio præter rationem loquebatur, vrinæ tenues & nigricantes erant. Post

capitis perfusiones quieuit, mēte constitit. Huic morbus non reuertit, verùm etiam post iudicationem crebrò sanguis è naribus erupit.

κεφαλῆς. ἐκοιμήθη. κατενόει. τούτῳ οὐχ ὑπέστρεψεν. ἀλλ' ἡμορράγει πολλάκις καὶ μετὰ κρίσιν. A

Hoc in ægro febris acutissimæ ex concalefacto bilioso plurimo sanguine promptissimum fuit iudicium. Par est autem iuuenem, aut virium firmitudine constantem ægrum fuisse, quòd primis statim diebus ex frigidæ largo potu aluus in biliosos & tenues secessus proruperit, quibus multa bilis copia repurgata est. Sed certè cùm vrinæ tenues & alioqui suspectæ perseuerarent, totius iudicij gloriatio copioso sanguinis ex naribus profluuio accepta ferenda est, & diei quartæ æstimationi accensenda. Etsi enim hostilis morbi reliquias ad diem quintum à natura profligatas esse; constat, illud tamen diei quarti auspiciis gestum est, cuius etiam auxilio, palantes adhuc & dissipatos ex fuga hostes, laudabili & crebra sanguinis profusione, natura suis omninò finibus eiecit. In quo magna naturæ vis suspicienda venit, quæ vix vllo expectato vrinarum signo, tam prope auxiliares manus attulit, vt laudatissimum per effluxionem abscessum, per quem hostem fugatum emitteret, velut optatò aperuerit. B

ὕδωρ πόνῳ] Frigidam liberalē in febrium ardentium aut acutarum æstu ægris exhiberi nouum non esse, aut Gal. inuentum, Hippocratis monumenta testantur, præcipueque liber de rat. vict. in morb. acut. vbi febribus ardentibus ægro quantum volet aquæ concedit, eamque exhiberi in morbis acutis testatur. Quod etiam Galenus contra Erasistratum hac in re Hippocr. discipulos in inuidiam trahentem, multis in locis scribit. Idem quoque Medicinæ parens ad extremum libr. 3. περὶ νούσων, non tantùm frigidam potionem febribus ardentibus consulit, verumetiam earum recensionem facit vsumque proponit, his verbis: ψυκτήρια δὲ τάδε διδόν ἐπὶ τοῖσι καύσοισι πίνειν ὁκόταν βούληται. πολλὰ δὲ ἀπεργάζεται. τὰ μὲν ἔρησιν ἐμποιέει. τὰ δὲ διαχώρησιν. τὰ δὲ ἄμφω. τὰ δὲ οὐδέτερα. ἀλλὰ ψύχει μοῦνον, ὡς ἄγγος ὕδατος ζέον, λούσας ἐπιχέειν ψυχρὸν ὕδωρ, ἢ ψυχρῷ αὐτῷ τὸ ἄγγος πνεύματι περιαγάγοι. Ac ne si id quidem in febrium ardentium feruore indubitatas habet confessiones, in febrium biliosarum aut acutarum æstu fieri debere negandum est. Hippocrates nanque lib. 2. περὶ νούσων in febre biliosa frigidam his verbis concedit: περὶ δὲ φαρμάκου τῆς πόσιος ὃς ἂν πυρεταίνῃ, ἔωθεν μὴ διδόναι μελίκρητον ὑδαρές. τὴν δὲ ἄλλην ἡμέρην ἐφ' ἣν ὁ πυρετὸς ἔχει, ὕδωρ ὁπόσον ἂν θέλῃ διδόναι ψυχρὸν πίνειν. Quod ferè idem lib. de rat. vict. in morb. acut. consulit, cùm pleuriticis & peripneumonicis in duarum potionum oxymelitis & mulsæ medio aquam cōcedit. πλημμυρίδα enim, hoc est humidi cuiusdam copiam abundantiamque facere scribit. Quod in biliosis & acutis morbis non contemnendum est remedium. Libro quoq; 4. epid. febribus acutis frigidam consulit, & timidam medicorum cautionem aquæ potu ægris interdicentium his verbis arguit: ἐν τοῖσιν ὀξέσι πυρετοῖσι διψώδεες ὑπὸ ἰητρῶν πεπεισμένοι τοῦ ποτοῦ, ἢ καὶ ὑπὸ σφῶν αὐτῶν, δοκέουσι πολὺ ἂν ἐκπίνειν. ὕδωρ ψυχρὸν δοθὲν ἵνα ἀπεμέσῃ ὠφελεῖ. χολώδεα γὰρ πάρεστι. Neque verò mihi aliud voluisse videtur his lib. 6. epid. sententiis. ἄδιψον συνέχειν σῶμα, σιγᾶν, ἄνεμον ἔξω τοῦ ποτοῦ ψυχρὸν εἰσάγειν. Et ἃ μὴ μεγάλα βλάπτει, ἢ μὴ εὐκατάληπτα. ὅτι ψυχρὸν ὅκου τοῦτο δεῖ. Et ἐν θέρμῃ φῦσα λύξις, ποτὸν ὕδωρ, ἐλινύειν. Ex quibus omnibus efficitur Hippocratem ipsum in febribus frigidam concessisse, vt ne Galenum ipsum in testem feram, qui plurimis locis in Methodo, præcipuè verò lib. 9. & 10. rem ipsam conficit, ac in continentib. febribus (synochos dicimus) non sine magna iudicij attentione exhibet. Vt nemini mirum videri debeat si in hac febre acutissima ex plurimo bilioso & æstuante sanguine, liberaliter epota aqua, etsi id primis diebus contigerit, biliosam alui fluxionem non temerè procurarit. Exemplaria manu scripta duo πίνοντι pro πόνῳ habent, minimo extemporis differentia momento. D

τρίτῃ] ἐν τῇ τρίτῃ duo manu scripti codices habent. Hîc quoq; vitiosè admodum in Asulano codice, λευκὰ pro λεπτὰ scribi facilè est aduertere.

ἐρρύη ἀπὸ δεξιοῦ μυκτῆρος] μυκτῆρος αἷμα omittit Asulanus codex, idque non sine mendo (vt opinor) etsi ea lectio in codice manu scripto vno reperitur. Quæ lectio etsi ex Hipp. loquendi more propter βραχυλογίαν satis aperta est, non est tamen quòd temerè constantissimam lectionem immutandam putem. Quod sequitur ὀλίγον codices ferè omnes scripti κατ' ὀλίγον habent, quod legit Aldus, etsi ea res magni momenti non est. Paucum enim aut sensim sanguinem ex naribus effluxisse in eandem ferè notionem cadunt, præsertim cùm bis apponat.

οὖρα ὑπομέλανα ἔχεν Vrinæ istæ nigricantes, etsi taceat Galenus, non sine magnæ naturæ efficacitate, potuerunt esse salutares, vt in acutis morbis contingit, qui per vrinas iudicantur, vt multas pleuritides iudicatas scimus per vrinas nigras, crassas tamen: & quę solent vrinæ nigræ salutares esse, ferè crassæ sunt, tenues lethales. Est vbi bilis copia in hepate & venis mediis inclusa vritur, & humor vstus per vrinas nigricātes non nisi salubriter egeritur, quod huic ægto contigisse potuit, aut ex sanguine perassato vrinis permixto, vrinæ nigricātes visæ sunt. Sic enim subnigras vocat non quæ vehementer nigricent, sed quæ nigredine intinctæ sint. Possunt quoque nigricantes esse, vrinæ si lien per vrinas expurgetur, quod scribit Gal. 14. meth. Sedimentum verò nigrum valdè perniciosum est, sublimamentum minus, atque eo minus adhuc nubes. Quod sequitur οὐχ ὑδρύετο ad sublimamentum diuulsum & dispersum, neque subsistens retuli, vt materiæ inæqualitatem aut etiam flatuum permixtam aliquam copiam referret. Potest & vrinas totas spectare eadem propę ratione, eamque lectionem reperi in antiquissimis manu scriptis codicibus. Reliqua exemplaria οὐχ ἱδρῶσε cum Galeno habent. Quam lectionem secutus est Caluus & Galeni interpretes. Vitiosum autem est quod in vno exemplari οὐχ ἱδρῶτο legitur. E

πέμπτῃ ἐρρύη λαῦρον] Hoc in decernentium disciplina est præcipuum, vt excretiones iudicatoriæ morbi dignitati respondeant, ideoq; hæmorrhagiam liberalem & copiosam morbum alleuantem semper prædicat Hip. defectam & subsistentem improbat. Vt verum sit ex parentis disciplina quod lib. 2. Epid.* adscriptum est, & hîc Galen. repetit, αἱμορραγίαι λαῦροι ἐκ ῥινῶν ῥύονται τὰ πολλά. Cùm autem larga ista sanguinis effluxio, cui certè vni morbi depulsio accepta referri debet, die quarto inchoata habuerit initia, & in diem quintum exitum perduxerit illius certè beneficio tentata esse ista omnia existimare debemus, vt quiuis facilè existimare poterit ex lib. 2. de dieb. decret. cap. 5. Hîc exemplar vnum manu scriptum & reconditum à cæteris dissentit, & ἀπὸ δεξιοῦ legit, quod fortè firmiorem iudicationem facit. Quam lectionem Caluus & Hermannus Cruserius habuisse videntur. Duo itidem exemplaria τῇ ε legunt, quam lectionem secutus est Galenus lib. 2. περὶ δυσπν. Vitiosum est porrò quod legunt codices duo manu scripti ἄκριτον pro ἄκρητον, quod etiam in his sæpè occurrit. F

* *Sect*. 1.

παρέλεγεν] παραλαλεῖ interpretatur Gal. in Com. quod eum aliena & præter rationem oblocutum fuisse significat, leueque delirium, qualis est ebriorum in sermone vacillatio, innuit, ex cerebri à sanguine sursum lato repletione, vt ex Galen. verbis lib. 2. περὶ δυσπν. cuius liquidò constat, quæ cùm huius loci apertissimam habeant explanationem, non est quòd aliundè lumen accersamus. Scribit igitur, ὁ δέ γε μετ' αὐτὴν γεγραμμένος Μέτων, οὔτ' ὀδυνηθῆναι δυναμένην διάθεσιν, ὅτι συγχωρῆσαι τὴν τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων ἔχειν, ἀλλ' οὐδὲ παραφροσύνης ὑπόθεσιν οὐδεμίαν νοσώδη. παράδειξιν δὲ ἣν, καὶ ἐκ ἰδισμένων ἁπάντων συνέπεσεν αὐτῷ. τῇ γὰρ ε τῶν ἡμερῶν αἱμορραγήσας τε καὶ ἱδρώσας ἐκρίθη τελέως. ἡμορράγει οὖν ἔτι καὶ μετὰ κρίσιν ἄγρυπνος ὤν, ἀλλὰ καὶ παρέλεγε, φησί. καίτοι πρὶν κριθῆναι μηδ' ὅλως παραφρονήσας. διὰ τοῦτο οὖν ἡμεῖς ἔφαμεν αὐτῷ μηδεμίαν γίνεσθαι νοσώδη διάθεσιν παραφροσύνης. ἀλλ' οὕτως παρέλεγεν, ὡς τοῖς μεθύουσι συμβαίνει, πληρώσει τῆς κεφαλῆς. διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὸ, παρέλεγεν, ὄνομα γέγραπται πρὸς Ἱπποκράτους, ἐνδεικνυμένου τὴν πρὸς μέθην ὁμοιότητα γινομένην αὐτῷ ἐκ τῆς περὶ τὴν κεφαλὴν πληρώσεως. ἧκε γὰρ ἔσω αὐτὴν, ὡς ἐκ τοῦ συμβαίνοντος ἡμορράγησε, πλῆθος οὐκ ὀλίγον αἵματος, ἐφ' ᾧ δὴ τὸ σύμπαν ἐκρίθη νόσημα, δεξαμένης τῆς κεφαλῆς ἅπασαν αὐτοῦ τὴν διάθεσιν. ἀλλὰ τοῦ τούτου τοῦ αἵματος οὐκ ὀλίγου μὲν εὐθὺ ἐν τῇ ε τῶν ἡμερῶν λάβρως ἐξεκρίθη σὺν ἱδρῶτι, πολὺ δὲ ἦν πλέον τοῦ κενωθέντος ὑπέμεινεν ἐν τῇ κεφαλῇ βαρύνον τὴν αὐτὴν, καὶ παραλέγειν τὸν ἄνθρωπον ἀναγκάζον, ὅθεν Ἱπποκράτης λουτροῖς ἐχρήσατο κατὰ κεφαλῆς εἰπὼν, ἡμορράγει πολλάκις μετὰ κρίσιν. ὡς ἐπί γε τούτου οὐ μόνον οὐκ ἐξαίφνης οὐδενὰ βίαιον τῆς δυσπνοίας, ἀλλ' οὐδὲ ἐγγὺς ἥκει τὴν ἀρχὴν δύσπνοος. οὐ γὰρ τοῖς παραλέγουσιν ὁπωσοῦν, ἢ τοῖς μεθύουσιν, ἀλλὰ τοῖς παραφρονοῦσι μόνοις μέγα γίνεται καὶ ἀραιὸν τὸ πνεῦμα. G H

λουτροῖσιν ἐχρήσατο κατὰ κεφαλῆς] Capitis istæ perfusiones ad iuuandam sanguinis profluxionem adhibitæ sunt. Symptomata nanque post crisim perseuerantia, peruigilium nempe & delirium, sanguinis copiam restitisse significabāt, quo perfusione liquato, facilè, iam velut

A iam velut in cursu ipso, natura eum per apposita emissaria, eduxit. In hunc nanque vsum capitis balneum consulit Hip. lib. 3. de rat. vict. in morb. ac. his verbis, quorũ etiam mentio facta est à Gal. in Com. ἥκιστα δὲ λούειν καιρὸς, οἷσιν ἡ κοιλίη ὑγροτέρη τοῦ καιροῦ ἐν τῇσι νούσοισι. ἀτὰρ οὐδὲ οἷσιν ἐστὶν ἐκκεκριμένη μᾶλλον τοῦ καιροῦ καὶ μὴ ὑπεληλυθῇ. ἀλλ' οὐδὲ τοὺς γεγυιωμένους χρὴ λούειν, οὐδὲ δὴ τοὺς ἀσώδεας, ἢ ἐμετικοὺς, οὐδὲ τοὺς ἐπανερευγομένους χολῶδες, οὐδὲ τοὺς ἐκ ῥινῶν αἱμορραγέοντας, εἰ μὴ ἔλασσον τοῦ καιροῦ ῥέοι. τοὺς δὲ καιροὺς οἶδας. ἢν δὲ ἔλασσον τοῦ καιροῦ ῥέοι, λούειν. ἢν τὸ ὅλον τὸ σῶμα πρὸς τὰ ἄλλα ἀρήγῃ, ἢν τὴν κεφαλὴν μούνην. Quę in sensum ad liberaliorẽ sanguinis fluxionem illud lib. 2. Ep. *aperuimus, σῶμα ἢν αἱμορραγήσῃ μὴ βρέχειν τὸ ἕλκος, τὴν κεφαλὴν δὲ βρέχειν θερμῷ. Illic enim tum hæmorrhagiæ in vulnere cautio, tum verò consilium intelligi potest, quod etiam ad quoduis sanguinis profluuium accommodari debet. Hunc quoque locum his verbis celebrat Galenus Comm. in aph. 42. lib. 7. κατὰ τοῦτον τὸν λόγον κἀν τῷ πρώτῳ τῶν ἐπιδημιῶν ἐπὶ Μελίτωνος ἔγραψεν, λουθεὶς ἐχρήσατο κατὰ τῆς κεφαλῆς. οἷς γὰρ εἴς ἐστιν ἔκκαυσις καὶ ψῦξις γινόμενοι πυρετοὶ, πρὸς τῶν τοιούτων ὀνίναιντο λουτρῶν, οἵ τ' ἐπὶ κόποις οὐδὲν ἧττον, οἵ τε διὰ στέγνωσιν πόρων, ἤτε δι' ἔμφραξιν, ἤτε διὰ μόνην στεγνωθέντων. Vbi vitiosè Μελίτωνος pro μέτωνος scribitur. Porrò in febribus balneum ab Hippocr. imperari, aut quibus etiam conueniat facilè cognouerit, qui aph. 42. lib. 7. legerit: ἢν πυρετὸς μὴ ἀπὸ χολῆς ἔχῃ, ὕδατος πολλοῦ καὶ θερμοῦ καταχεομένου κατὰ τῆς κεφαλῆς, λύσις τοῦ πυρετοῦ γίνεται. Quod etiam lib. 2. Epid. †his verbis attingit: ἢν ἄνθρωπον

B θέρμη ἔχῃ μὴ ἀπὸ χολῆς, μηδὲ ἀπὸ φλέγματος, ἀλλ' ἢ ἀπὸ κόπου, ἢ ἄλλως πυρεταίνῃ, ὕδωρ θερμὸν πολλὸν, ἔπειτα ὑπάρχειν τὴν κεφαλὴν βρέχειν, μέχρις ἂν τοὺς πόδας ἱδρώσῃ. *Sect. 5. †Sect. 6.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΟΓΔΟΟΣ.

Ἐρασινὸν, ὃς ᾤκει παρὰ Βοώτου χαράδρην, πῦρ ἔλαβε μετὰ δεῖπνον. νύκτα ταραχώδης. ἡμέρην τὴν πρώτην δι' ἡσυχίης. νύκτα ἐπιπόνως. δευτέρῃ πάντα παρωξύνθη. ἐς νύκτα παρέκρουσε. τρίτῃ ἐπιπόνως. παρέκρουσε πολλά. τετάρτῃ δυσφορώτατα. ἐς δὲ τὴν νύκτα οὐδὲν ἐκοιμήθη. ἐνύπνια καὶ λογισμοί. ἔπειτα χείρω, μεγάλα καὶ ἐπίκαιρα. φόβος. δυσφορίη. πέμπτῃ πρωῒ κατήρτητο, καὶ κατενόει πάντα. πολὺ δὲ πρὸ μέσου ἡμέρης ἐξεμάνη. κατέχειν οὐκ ἠδύνατο. ἄκρεα ψυχρὰ ὑποπέλια. οὖρα ὑπέστη. ἀπέθανε περὶ ἡλίου δυσμάς. τούτῳ οἱ πυρετοὶ διὰ τέλεος ξὺν ἱδρῶτι. ὑποχόνδρια μετέωρα. ξύντασις μετ' ὀδύνης. οὖρα δὲ μέλανα ἔχοντα ἐναιωρήματα στρογγύλα. οὐχ ἱδρύετο. ἀπὸ δὲ κοιλίης κόπρανα διῄει. δίψα διὰ τέλεος οὐ λίην. σπασμοὶ δὲ πολλοὶ ξὺν ἱδρῶτι, περὶ θάνατον.

Æger Octauus.

Erasinum qui ad Bootæ torrentem habitabat, febris à cœna vehemens corripuit, noctem turbulentam transegit. Primus dies quietus fuit, nox laboriosa. Postridie ingrauescentibus omnibus sub noctem delirauit. Tertio die laboriosè habuit, multum delirauit. Quarto grauissimè, per noctem verò nihil dormiuit, somnia aderant & ratiocinationes, deinde deteriora, magna & imprimis animaduertenda, timor & magna corporis incontinẽtia. Quinto mane compositus erat, omninoq; ad intelligentiam redierat. Ad meridiem verò valdè insaniuit, neque se cohibere poterat, summa corporis frigida & liuentia, vrinæ crudæ, sub solis occasum defunctus est. Huic ad extremum vsque febres cum sudore aderant, præcordiorum tumor & contensio non sine dolore. Vrinæ verò nigræ, sublimia quædam in medio innatantia rotunda habebant, neque subsidebant, & ex aluo stercora demissa sunt. Sitis continua non magna tamen. Conuulsiones cum sudore sub mortem multæ.

Hoc est malignissimæ & perniciosissimæ febris quæ citissimè hominem rapuit exemplum. Ex magna enim & interna viscerum inflammatione delirium subortum est, & calidi natiui vis penè extincta. Eamque credibile est ex conferta pessimorum hu-

E morum putredine & copia, naturæ vires præfocante, ortum traxisse. Perpetui nanq; per totum morbum sudores tantam succorum abundantiam subindicarunt, vt nullam naturæ fuisse alleuationem perspicuum sit; quin potius onere obruta, statim morbi impotentiæ cessit, & ex magna doloris conflictatione, insania & miserabilis conuulsionis species, cerebro humorum plenitudine grauato, præcipitem exitum & luctuosum effecerunt. Qui cùm etiam criseos æstimationẽ habeat, constantem iudicationis præceptionem tuetur, & diei quarto dignitatem, licet funestam, parit. Huic enim tam præcipitis lethi gloriatio deferenda est, etsi in quintum diem inciderit, propter eas quas sæpè diximus causas, vt satis ex Gal. Comm. apparet.

ἐρασινὸν] Duo exemplaria manu scripta Regia, quorum vnus vetus, alterum recentius, ἐρασινὸς ὃς ᾤκει leg. quemadmodum etiam citat Gal. Com. 1. in lib. 3. Epid. etsi selecta videtur esse phrasis. ἐς νύκτα παρέκρουσε] πάντα παρωξύνθη ἐς νύκτα iungũt exempl. duo. τετάρτῃ δυσφορώτατα] τετάρτῃ δυσφορωτάτῃ habẽt codices duo manu scripti. Vnus verò non tamen æquè antiquus, τετάρτῃ δυσφορωτάτη ἐς τὴν νύκτα. Quomodo videtur legisse Caluus.

F λογισμοί] λογισμοὺς in ægris vocat ratiocinationes & mentis cogitationes, aut imaginationes quæ fiunt velut obtentis animo multarum rerum notionibus, quarum varias explicationes agitant, turbulentè tamen nec satis constanter, læso iam præcipuo sensationum animalium organo & mentis præstantia, in qua mirabilis quædam vis rationis, cognitionis & scientiæ inest.

ἐπίκαιρα] Hîc ἐπίκαιρον quiddam sua malignitate & vitio insigne ac imprimis animaduertendum, hoc est periculosum significat, non secus ac ἐπίκαιρον ἕλκος malignum & insigne vlcus intelligere videtur Hippocr. lib. de rat. vict. in morb. acut. inquiens: εἰ γάρ τις ἕλκος λαβὼν ὂν κνήμῃ, μήτε λίην ἐπίκαιρον, μήτε λίην εὔηθες. Quidam etiam interpretes καὶ ἐπίκαιρα legisse videntur.

κατήρτητο] καθεστήκει, ἐσωφρόνει interpretatur Gal. in Exegesi hunc locum subindicans. Est autem elegans phrasis quã compositã & sedatam ei fuisse mentem significat, eumque restitutum & reductum, hoc est resipuisse. Est enim καταρτίομαι aut καταρτίζομαι in integrum restituo aut reconcinno, & καταρτισμὸς de membrorum luxatorum restauratione dicitur. Quod ad mentem emotam & veluti è sede constantiæ deiectam translatum, eam ex perturbata & commota compositam & quietam significat.

G οὖρα ὑπέστη] οὖρα ἄπεπτα leg. omnes interpretes, quam lectionem duobus vetustissimis codicibus nostris autoribus retinuimus. In vno etiam ὑπέστη, vt in excusis reperitur. In altero quoque ἐπέστη, quod vrinas substitisse aut restitisse significat, quale quid in insanientibus & phreniticis accidit, in quibus etiam vrinæ albæ & perspicuæ extremam subnotantes cruditatem apparent, ex aph. 72. lib. 4. Pro eo verò in quibusdam ἄπεπτα vitiosè legitur.

ὑποχόνδρια μετέωρα] ὑποχόνδρια μετέωρα præcordia sublata, tumida & renitentia dicuntur, quæ contensionem ex inflammatione faciunt, & ἐπηρμένα sæpè vocat Hip. quibus etiam μαλθακὰ, λαπαρὰ, καὶ κενὰ opponit. Atque ea certè vt inflammationem viscerum denotabãt, ita sanè copiosam crudorum succorum & flatuum redundantiam, non sine ventris totius obstructione, subesse par erat. Quibus omnibus sic affectis ὑποχόνδριον ἐπήρτηται καὶ διαπεφύσηται vt scribit Gal. lib. 4. salub. Eiusmodique elata hypochondria μετέωρα, hoc est sublimia vocat. Internæ autem cuiusdam inflammationis suspicionem facilè tibi Gal. verba ex lib. 2. περὶ δυσπν. suppeditabunt, quæ huius loci luculentam habent explanationem, & paruam crebramq; respirationem ab Hip. rarò expressam, subaudiendam esse submonent. ἀλλ' ὅ γε μετ' αὐτὸν ἄρρωστος Ἐρασῖνος ἐξ ἀνάγκης μικρὸν ἐδυσπνόει, φλεγμονὴ δηλονότι ἡ δύσπνοια διὰ τὴν πολλάκις εἰρημένην αἰτίαν. ὅλως γὰρ

H οὐδαμοῦ φαίνεται πρόδηλον οὐδεμίαν διάθεσιν ὀδυνηρὰν ἢ θλίβουσάν τι τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων, εἰθ' ἑξῆς ταῦτα παραγράφειν τὴν ἑπομένην δύσπνοιαν, ἀλλὰ πανταχοῦ παλίμπτων ὡς ἅπασι γνώριμον. ὅτι δὲ ἦν τοιαύτη διάθεσις τῷ Ἐρασίνῳ σαφὲς ἐποίησεν εἰπὼν, ὑποχόνδρια μετέωρα, ξύντασις μετ' ὀδύνης. μέγεθος γὰρ τι φλεγμονῆς ἐμφαίνεται δι' ἣν καίτοι παραφρονήσας ὁ ἄνθρωπος οὐκ ἐδυσπνόει τῆς παραφροσύνης ἰδίαν δύσπνοιαν, ἣ παύσεται καὶ ταύτης ἐμνημόνευσεν Ἱπποκράτης, ὡς

γὰρ τῆς ἐπὶ τῆς ὀδύνας, πῶς μικρὰν καὶ ποικίλην ἀεὶ παραλείπων οὐδὲ εὑρίσκει), διότι σαφής ἐστιν, οὕτω τῆς ἐπὶ τῆς παραφροσύνης εἶδος ἀμφισβητουμένην, οὐδαμοῦ παρέλιπεν ἢ παρῆλθεν ἄδειστον. A

περὶ θάνατον] περὶ θάνατον δὲ διὰ τέλεος legunt Galeni interpretes, quam lectionem in vno manu scripto codice reperimus, nec ea est aspernanda, quæ continentes ad mortem vsque conuulsiones perpetuoque perseuerasse significat.

Æger Nonus.

In Thaso Critoni erecto & obambulanti pes vehementer dolere ex pollice cœpit, eodem die decubuit cum horrore & stomachi fastidio aliquãtulum incalescens, sub noctem desipuit. Postridie per totum pedem & ad talum tumor subruber & contensus, pustulæ paruæ nigræ, febris acuta, insania correptus est. Ex aluo merè biliosa plurima processerunt. Postridie ex quo laborare cœperat mortuus est.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΝΑΤΟΣ.

Κρίτωνι ἐν Θάσῳ, ποδὸς ὀδύνη ἤρξατο ἰσχυρὴ, ἀπὸ δακτύλου τοῦ μεγάλου. ὀρθοστάδην περιιόντι. κατεκλίθη αὐθημερόν. φρικώδης. ἀσώδης. μικρὰ ὑποθερμαινόμενος. νυκτὸς παρεφρόνησε. δευτέρῃ, οἴδημα δι' ὅλου τοῦ ποδός. καὶ περὶ σφυρὸν ὑπέρυθρον μετὰ ξυντάσιος. φλυκταινίδες μέλαινα. πυρετὸς ὀξύς. ἐξεμάνη. ἀπὸ δὲ κοιλίης, ἄκρητα, χολώδεα, ὑπόσυχνα διῆλθεν. ἀπέθανεν, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς δευτεραῖος. B

Hoc quoque præcipitis admodum malignitatis exemplum mentem totam in tam subiti casus admirationem rapit. Breui nanque narratione vsus Hipppocr. nihil ferè eorum quæ cæteris ægris accidunt subnotauit, ob mortis velocitatem & tam inopinatum plurimarum accessionum concursum. Quæ sanè tam breui ægri dispensatione nos aduertere voluit. Credibile est autem exitialium & tota sua natura malignorum humorum aceruatam copiam, naturam statim suppeditasse, quæ etsi morbi depulsionem quandam attentaret, abundantia tamen obrutam, quæ cùm latè peruagaretur & cerebri sensationem & splendorem obscuraret, in magnum delirium ac vehementem insaniam erupit, vt violento conuulsionis genere ereptum hunc ægrum fuisse facilè mihi in animum induxerim. C

ἀπὸ δακτύλου τοῦ μεγάλου] Etsi signum istud est heterogenes & propter illius variam naturam parum aut nihil ad prædictionem confert, animaduerti tamen in tota Hippocratis doctrina, pollicis pedis plagam aut vulnus perniciosissimum esse, vt in Harpali filio lib. 5. & 7. Epid. videre est, cui ex pollicis plaga aut luxatione inflexibilis doloris species, quam opisthotonũ dicunt, contigit. Quæ morbi suspicio cùm varias causas habeat, & varium quoque exitum pro rerum natura consequi possit, istud tamen obiter dicam, mihi huiusmodi vulnera valdè suspecta esse, cùm propter insignem tendinum connexionem, tum verò peculiarem decimi quinti cuiusdam musculi ad internum illius latus aptationem, egregiam tendinis naturam valdeque sensilem referentem, ob idque præcipuè quod ante annos duodecim, in iuuene robusto exiguum huiusmodi vulnus nullis etiam idoneis artis remediis depelli potuisse viderim, tandemque mortem cum diuturna corporis tabe attulisse. Vt ne addam plærunque calamitosam illam morbi comitialis labem ex pedis pollice incrementum assumere, eique magnam cum rationis arce communionem quandam intercedere, vnde & in miserabili illa accessione manuum & pedum pollices contrahuntur. Quod his verbis significauit Aretæus cap. 5. lib. 1. de caus. & sign. morb. acut. δάκτυλοι χειρῶν μεγάλοι χερῶν ἢ ποδῶν ξυνέλκονται, καὶ πόνος, καὶ νάρκη, καὶ τρόμος ἕπεται. Solent verò extremarum huiusmodi partium vulnera non leue periculum creare, quòd partes extremæ acerrimo sint sensu præditæ. Quod in extremorum digitorum vulneribus experimur, oculorum, sedis, & pudendorum, in quibus ingentes insunt cruciatus. Sic quoque lib. 7. Epid. Aristoni ex digiti pedis vlcere gangræna & mors oborta est. D

ὀρθοστάδην περιιόντι] ὀρθοστάδην περιόντι In duobus manu scriptis codicibus legitur, eodem profectò sensu, qui rectum eum superesse significaret, quem alij erectum obambulare aut circumire dicunt. E

φλυκταινίδες] Pustulas istas maligni & exitiosi cuiusdam humoris indicia fuisse satis constat, quales sæpè in morbis lethalibus apparere diximus lib. 2. Epid. & his verbis in Coacis damnantur, οἷσιν ἐν συνεχέσι φλυζάκια κατὰ πᾶν τὸ σῶμα ἐκφύει, θανάσιμον, μὴ γιγνομένου πυώδους ἀποστήματος. Nigræ autem pustulæ adusti sanguinis aut humoris notas præseferebant. Qua ex causa etiam sublata in cerebrum copia insaniam excitauit, cùm non potuerit eam totam natura iam affecta in partem deponere. φλύκταιναι autem quid sint Hippocrati, diximus initio lib. 2. Epid.

ἐξεμάνη] Non leuem istam insaniæ speciem, sed quæ iam in furorem euaderet, his verbis lib. 2. περὶ δυσπ. explicat Gal. vbi de toto huius ægri statu breuem habes & luculentam narrationem. τὰ γὰρ ἐπὶ Κρίτωνος τοῦ μετ' αὐτὸν ἑξῆς γεγραμμένου, σαφῆ τὴν αἰτίαν ἔχει. δευτεραῖος γὰρ ἀποθανόντος αὐτοῦ παραδοξοτάτως, ὡς ἐξ αὐτῆς τῆς διηγήσεως ἔνεστι μαθεῖν, εἰκότως παρέλιπεν εἰπεῖν τι περὶ δυσπνοίας ὁ Ἱπποκράτης, ἢ οὐ παραφυλάξας τὴν γινομένην δύσπνοιαν, ἢ οὐκ ἀξιώσας μνημονεύειν. ἔστι γὰρ ἑκάτερον αὐτῶν εὔλογον, τὸ μὲν μὴ παραφυλάξαι, διά τε τὸ τάχος τοῦ θανάτου, καὶ τὸ τῶν συμπτωμάτων ἐκπληκτικόν. οὐ γὰρ δὴ μικρόν γε θαῦμα περιερχόμενον ἄνθρωπον καὶ τὰ συνήθη πράττοντα κἄπειτα τὸν μέγαν ἐν τῷ ποδὶ δάκτυλον ἀλγήσαντα σφοδρῶς τῇ πρώτῃ μὲν ἡμέρᾳ μικρὰ ὑποθερμανθῆναι, τῇ δ' ἑξῆς ἀποθανεῖν. οὔτ' οὖν διατελέσας ἐν τῷ μεταξὺ γινομένης, ἀλλ' ἐν τάχει μὲν ἀποθανόντος τοῦ ἀνθρώπου, παραφρονήσαντος δ' οὐχ ἁπλῶς ἀλλ' ἐκμανέντος ὥς φησιν, οὐχ οἷόν τε ἦν παραφυλάττειν ὅπως ἀνέπνει. τοῖς μὲν γὰρ ἐκμανεῖσιν, οὐδ' ἐγγὺς ἐλθεῖν ὑπομένομεν, ἀλλ' ἐξιστάμεθα παντὶ τρόπῳ δεδιότες, μή τι κακὸν ἡμῖν περιβλέψωνται. ἢ οὖν οὐ παρεφύλαξεν ὡς εἴπομεν, ἢ οὐκ ἠξίωσε μνημονεῦσαι τῆς τῆς δυσπνοίας ἰδέας, διὰ τὸ παράδοξον τῆς ὅλης συνδρομῆς, ἣ μόνη προσέχειν τὸν νοῦν ἡμᾶς ἄξιον, καὶ μὴ περιέλκεσθαι πρὸς τὰ δι' ἄλλων ἀρρώστων εὑρεθῆναι δυνάμενα. F

Æger Decimus.

Clazomenius qui ad Phrynichidæ puteũ decumbebat, igne, hoc est vehementissima febre correptus, per exordia ex capite, ceruice & lumbis dolere cœpit. Confestim surditas inuasit, neque somni aderant, febris acuta prehendit, præcordium in tumorem sublatum fuit, neque valdè contensum, lingua arida. Die quarto sub noctem delirauit. Quinto cum molestia exasperata sunt omnia, ad vndecimum verò aliquantulum remiserunt, aluus ab initio ad decimum quartum vsque, multa, tenuia, aquæ similia transmittebat. Quòd ad deiectiones attinet, commodè habebat, deinde aluus suppressa est. Vrinæ per totum morbum tenues quidem, boni tamen coloris erant,

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ.

Τὸν Κλαζομένιον ὃς κατέκειτο παρὰ τὸ Φρυνιχίδεω φρέαρ πῦρ ἔλαβεν. ἤλγει δὲ κεφαλὴν. τράχηλον. ὀσφὺν ἐξ ἀρχῆς. αὐτίκα δὲ κώφωσις. ὕπνοι οὐκ ἐνῆσαν. πυρετὸς ὀξὺς ἔλαβεν. ὑποχόνδριον ἐπῆρτο μετ' ὄγκου. οὐ λίην σύντασις. γλῶσσα ξηρή. τετάρτῃ ἐς νύκτα παρεφρόνησε. πέμπτῃ ἐπιπόνως. καὶ πάντα παρωξύνθη. περὶ δὲ ἑνδεκάτην, σμικρὰ ἐνέδωκεν. ἀπὸ δὲ κοιλίης ἐξ ἀρχῆς καὶ μέχρι τεσσαρεσκαιδεκάτης λεπτὰ, πολλὰ, ὑδατόχροα διῄει. εὐφόρως τὰ περὶ διαχώρησιν διῆγεν. ἔπειτα κοιλίη ἐπέστη. οὖρα διὰ τέλεος. λεπτὰ μὲν εὔχροα δὲ G H

καὶ πολ-

A καὶ πολλὰ εἶχεν ἐναιωρήματα ὑποδιεσπασμένον· οὐχ ἱδρύετο. περὶ δὲ ἕκτην καὶ δεκάτην, οὔρησεν ὀλίγῳ παχύτερα. εἶχε σμικρὴν ὑπόστασιν. ἐκούφισεν ὀλίγῳ. κατενόει μᾶλλον. ιζ΄. δὲ πάλιν λεπτά. παρὰ δὲ τὰ οὔατα ἀμφότερα, ἐπήρθη ξὺν ὀδύνῃ. ὕπνοι οὐκ ἐνῆσαν. παρελήρει. περὶ δὲ τὰ σκέλεα ἐπωδύνως εἶχε. κ΄. ἄπυρος ἐκρίθη. οὐχ ἵδρωσε. πάντα κατενόει. περὶ δὲ κζ΄. ἰσχίου ὀδύνη δεξιοῦ ἰσχυρῶς. B διὰ ταχέων ἐπαύσατο. τὰ δὲ παρὰ τὰ οὔατα. οὔτε καθίσατο, οὔτε ἐξεπύει. ἤλγεε δέ. περὶ δὲ τὴν λα΄ διάρροια πολλοῖσιν ὑδατώδεσι μετὰ δυσεντεριωδέων. οὔρει παχέα οὖρα. κατέστη παρὰ τὰ ὦτα. περὶ δὲ τὴν μ΄ ὀφθαλμὸν δεξιὸν ἤλγει. ἀμβλύτερα ἑώρα κατέστη.

& sublime quiddam in medio innatãs multum, nonnihil dispersum habebant, neque subsidebant. Ad decimum sextum paulò crassiores vrinas reddidit, quibus paulùm inerat sedimenti, nonnihil alleuatus est, meliusque sibi constabat. Decimo septimo rursus tenues profluxerunt, secundum vtranq; aurem tumor cum dolore subortus est, somni non aderant, delirabat, crurum dolore vexabatur. Vigesimo iudicatione à febre vindicatus est, non sudauit, omninoq; ad intelligentiam rediit. Circa vigesimum septimum vehemens coxendicis dolor obortus statimque sedatus est. Quæ autem ad aures erant tubercula neque conquiescebant, neque suppurabant, verùm dolebant. Ad trigesimum primum ex alui profluuio aquosa excrementa multa & cuiusmodi in difficultate intestinorum esse solent, prodierunt, crassas vrinas reddidit, tubercula circa aures conquieuerunt. Circa quadrage- C simum verò oculi dextri dolor subortus est, hebetior visus fuit, constitit.

Clazomenius iste ex morbo diuturno salutari tamen laborauit, qui vrinarum cruditate in longum perseuerante, naturæ viribus in abscessum depositus fuit, egregiamque habet parotidum præcognitionem. Nam cùm magna humorum inæqualitas, & crudiorum crassorumque ac tenuiorum succorum permistio vrgeret, ex capitis dolore, insomnia, delirio, surditate, hypochondrij contensione, quodnam aliud tibi indicium fieri postules, quàm humoris in cerebrum suo momento sublati? qui tandem naturæ viribus in glandulas velut totius partis destinatam sentinam depositus, longi non tamen exitialis morbi inducias fecit. Nec ea tamen victoria satis insignis ad trophæum de hoste statuendum naturæ visa est, quæ vario & multiplici hoste circunfuso circumueniri metuens, multis eum excursionibus ferociter exultantem domat, prœlio fundit, & in fugam coniectum castris exuit, apertaque velut decumana porta fugatum cædens, exitum illi imperat, quo splendidiorem ouationis spem concipiat. Ventris enim secessus qui per exordia pluribus diebus processerunt, velitationis cuiusdam speciem præ se ferebant, & conferendi prœlij spem o- D stentabant. Vigesimo verò die, quo de tota re prœlio decernendum erat, insignis reportata est victoria, quòd prius decimi septimi diei beneficio interceptæ quædam hostium phalanges, & à prœlio distractæ, ac velut in parotidum insidias delapsæ, integras hostium copias debilitauerant. Quæ neq; tamen omninò eo die profligari potuerunt, ob impigram perditissimi hostis audaciam, qui nouis subsidiis & integro milite auctus, vitalitatis arcem naturæque officium quadantenus disturbabat. Humoris enim inæqualitas & crudioris pertinacia, vrinarum coctionem interpellauit, quæ vbi crassiores apparuissent, rursus tandem visæ tenues, omnes naturæ vires in sese verterunt. Quæ procurato parotidum abscessu, & in crura humorum decubitu, eoque qui per aluum erupit fluxu, morbosas discerpti hostis reliquias in totum dissipauit, eiecit, profligauit, quadragesimoque die ex augusto salubritatis decreto, firmatis vitalitatis præsidiis, vrbem ouans ingressa, de hoste fuso Æsculapio opima dicauit spolia, amplissimoque donatiuo milites instruxit, & partium suarum criticos duces, quorum eo in prœlio præcipua enituit opera, magnæ æstimationis premio ditauit. Decimi septimi nanque, vigesimi, & vigesimi septimi, trigesimique primi diei auspiciis, rem ad felicem ac lætum exi- E tum perductam esse apparet. In quibus eò quoq; firmior iudicationis fiducia collocanda est, quòd statos naturæ ordines constantissimamque criseos disciplinam non deseruerunt. Atque in hac tota ægri dispensatione imprimis animaduertenda est naturæ illa redintegratio, quæ interruptam iudicationem restauratis viribus per insignes dies aliis egregiis leuationibus criticis compensauit, sollicitatis per depositum & effluxionem quandam salubribus abscessibus. Quod est vnicum in inueterascentibus ac trahentibus morbis auxilium. Cuius rei meminit Galen. lib. 2. de dieb. decret.* vbi longos morbos & diuturnos vnius diei iudicatione liberari ex Hipp. doctrina multis probat.

* *Cap. 4.*

ὑποχόνδριον ἐπῆρτο] Huius loci meminit Gal. lib. 2. περὶ δύσπ. indeque paruam & crebram respirationem colligit his verbis: ἑξῆς δὲ γράφει τὸν Κλαζομένιον, ὃς ἤλγει φησὶ κεφαλὴν καὶ τράχηλον, καὶ ὀσφὺν ἐξ ἀρχῆς, ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὐχ ἱκανὰ μικρὸν καὶ πυκνὸν ἐργάσασθαι τὸ πνεῦμα, πλὴν εἰ ἄρα ὁ τράχηλος. ἔστι δὲ καὶ οὗτος ἐκ τοῦ προϊόντος τοῦ λόγου διοελαθήσεται. τὸ δὲ ὑποχόνδριον τὸ μετ᾽ ὄγκου ἐπηρμένον, ἱκανόν. ὥς εἰ καὶ παρεφρόνησεν οὗτος, ὅτι ἐδυσπνόησε τὴν οἰκείαν τῇ παραφροσύνῃ δύσπνοιαν, κρατησάντων τῶν εἰρημένων ἐπωδύνων παθημάτων. Duo manu scripta exemplaria pro ὑπόστασις, σύστασις ὀλίγη F legunt, vt habent Galeni exemplaria, eodem vtrobique sensu.

ὑδατόχροα] Aquosæ deiectiones colore & natura ipsa aquam referẽtes, cruditatem denotant in Prognostico, eæque perliquidæ dicũtur † Celso. Perliquidum nanque quod ὑδαρὲς Hippocrati, ipse vertit. Aqueæ igitur deiectiones tenuibus & mordacibus permixtæ succis, bilem aut flauam, aut æruginosam secum conuexerunt, eoque spectant exemplaria quæ ὑδατόχλοα aut ὑδατόχλωρα legunt. Nam cùm ὑδατόχλοα ὡσεὶ καὶ ὑδατόχλωρα dicantur (vt scribit Gal. in Exegesi) hæ deiectiones perliquidæ pallido aut æruginoso permixtæ dicentur, quales in magna cruditatis & putredinis ex bilis connexione copia, virosæ aut penitus virentes conspiciuntur, vt & ὑδαρὲς χλωρὸν dixit in Progn. Hippocrates. Nec aliud spectat exemplar alterum quod ὑδατόχολα legit quàm bilis permixtionem. Ex qua inæqualitatis humoris connexione vt valdè lethales morbi oriuntur, ita variorum casuum huic ægro causam esse subortam satis liquet.

† *Cap. 4. lib. 2.*

G καὶ πολλὰ εἶχεν ἐναιωρήματα] Codices duo antiqui istud in singulari efferunt, καὶ πολὺ εἶχεν ἐναιώρημα διεσπασμένον. Quæ sanè lectio probabilior videtur, aut certè ὑποδιεσπασμένα legi debet. Quæ ad ea quæ in media vrina suspensa sunt & diuulsa referuntur, magnamque cruditati permixtam flatuum copiam significant, ac inde grauem in corpore perturbationem, ex inæquali humorum congressu, vnde neque vrinæ subsidebant, sed conturbatæ erant. Aut profectò ἱδρύετο enæorematis dispersionem & inconstantiam augebit, neque subsistens fuisse significabit. Quem sensum videtur secutus Caluus. Duo exemplaria ὑποδιεσπασμένον habent, cætera διεσπασμένον simpliciter.

οὔρησεν ὀλίγῳ παχύτερα] Sic omnes impressi cum Regiis codicibus. Quidam etiam παχύτερον habent, quomodo legisse videtur Gal. in Comment.

οὐχ ἵδρωσε] Vitiosa sunt exemplaria duo quæ οὐχ ἵδρωσαν habent. Ex hac autem sudoris penuria, defectam iudicationem subsistentibus adhuc crudis plurimis succis fuisse apparet, quos paulatim natura eiicit, diebusque decretoriis aliò transtulit, posteaq; emisit.

H οὔτε καθίσατο] καθίσασθαι eleganter de tumoribus subsidentibus & veluti detumescentibus, quique ferociam deposuerunt aut conquiescunt, effert Hippocrates, quod ad cætera etiam corporis vitia translatum, sedari ea & discuti significat, vt plurimis exemplis aliàs tibi cõfirmatum esse volumus. Conquiescẽte igitur inflammatione desidet tumor & quodammodo subsidit, aut detumescit, cùm suppuratio iam fluere parata est, tuncque dolores remittuntur & febres, Idque videtur explicasse Hippocrates cùm apposuit

ἐγκει δὲ. Malò enim hoc ad tubercula illa referri, quam ad sequentem contextum, quod faciunt exemplaria quædam. His autem verbis obstinatam crudiorum humorum pertinaciam & crassitiem indicat, quæ temporis diuturnitatem & naturaliũ virium robur ad concoctionem expeteret. A

διάρροια] Humorum ista ad aluum transmissio iudicationem firmat probabili per effluuium abscessu, quem præcedente quaternario coxendicis dolor momentaneus prædixerat, translata ad intestinorum capacitatem materia, quæ ex biliosorum & acrium succorum permixtione inæqualitatem nacta, ramentosa & strigmentosa excrementa deiecit, qualia in difficultate intestinorum erosis ab acrimonia humorum intestinorum membranis, prodire solent.

καπίσι περὶ τὰ ὦτα] Sic habent impressi codices, vitiosè tamen. In omnibus tamen καπίση δὲ περὶ τὰ ὦτα leg. vt supra idq; melius.

καπίση] Illud ambiguum est quonam referatur, an ad oculi dolorem, an verò ad obtusiorem visionem. Vtrique enim rectè cedit, & sedatam esse obscuritatem visumque restitutum significat, quod constitisse, hoc est ad statum suum rediisse, diximus. Duo verò exemplaria pro ἀμβλώπεα, ἀμβλύπερον habent, eodem sensu. Caluus illud totum, ἀμβλώπεα ἑώρα, neglexit. Huius autem loci meminit Galenus lib. 2. de dieb. decret.* his verbis: δέκατος δὲ ἦν ἄρρωστος ὁ Κλαζομένιος αὐ καὶ αὐτὸν ἐν τῇ μ' κριθῆναι φησί. Ex quibus non est quòd quis suspicetur Gal. hunc ægrum confertim vnoq; impetu quadragesimo die iudicatum intellexisse, quòd τῇ μ', non περὶ τὰ μ' legisse videatur. Etsi enim huiuscemodi locutionis vim enixè admodum in † Hippocrate aduertendam esse contendit, hîc tamen intra quadragesimum integrè morbo absolutum ægrum, ad diei dignitatem confirmandam satis est illi ostendere. Neque enim aliud intelligendum venit quàm quod in Com. exprimit his verbis: ἡ πλεία τοῦ νοσήματος ἀπαλλαγὴ κατὰ τὴν μ' ἡμέραν ἐγένετο. *Cap. 4. †Cap. 5. B

Æger Vndecimus.

Dromeadæ coniugem, postquàm filiam peperisset, cæteraque omnia rite atque ordine procederent, postridie rigor cum febre acuta prehendit. Primo statim die præcordij dolor inuasit, non sine stomachi fastidio, horrore, magnaq; corporis incontinentia, neque iis qui pòst consecuti sunt diebus somnum capere potuit. Spiratio rara, magna subitoque reuulsa, ac velut retracta fuit. Postridie eius diei quo rigor cepit, ex aluo commodè stercora processerunt, vrinæ crassæ, albæ, turbulentæ, cuiusmodi esse solent quæ subsederunt, vbi in matella multo tempore depositæ returbãtur; neq; subsidebant, noctu nihil dormiuit. Tertio ad meridiem nouo suborto rigore febris acuta prehẽdit, vrinę similes, pręcordij dolor, stomachi fastidium & nausea aderant, nox difficilis fuit, neque dormiuit, sudor per totum corpus frigidus diffusus est, statim tamẽ rursus ad calorem rediit. Quarto præcordij dolor aliquantum remisit, sed vna cum dolore capitis grauitas adfuit, sopore nonnihil detẽta est, nares paucum stillarunt sanguinem, lingua valdè resiccata, sitibunda fuit, vrinæ tenues, oleosæ, parum dormiuit. Quinto siticulosa, nauseabũda, vrinæ eædem, ex aluo nihil secessit, circa meridiem valdè delirauit, confestimq; rursus parum ad intelligentiam rediit, vbi surrexisset sopore detenta est, paulùm perfrixit, nocte dormiuit, delirauit. Sexto die mane nouus subortus est rigor celeriterq; recaluit, sudor toto corpore dimanauit, extrema frigescebant, delirauit, spiratio magna & rara fuit. Paulò pòst conuulsionibus à capite subortis celeriter defuncta est.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΟΣ.

Τὴν Δρομεάδεω γυναῖκα, θυγατέρα τεκοῦσαν, καὶ τῶν ἄλλων πάντων γινομένων κατὰ λόγον, δευτεραίην ἐοῦσαν, ῥῖγος ἔλαβε, πυρετὸς ὀξύς. ἤρξατο δὲ πονέειν τὰ περὶ τὴν ὑποχόνδριον. ἀσώδης. φρικώδης. ἀλύουσα. καὶ τὰς ἐχομένας οὐχ ὕπνωσε. πνεῦμα ἀραιόν. μέγα. αὐτίκα ἀνεσπασμένον. β'. ἀφ' ἧς ἐρρίγωσεν ἀπὸ κοιλίης καλῶς κόπρανα διῆλθεν. οὖρα παχέα. λευκά. θολερά. οἷα γίνεται ἐκ τῶν καθισταμένων, ὅταν ἀναταραχθῇ κείμενα χρόνον πουλύν. οὐ καθίστατο. νύκτα οὐκ ἐκοιμήθη. τρίτη περὶ μέσον ἡμέρης ἐπερρίγωσε. πυρετὸς ὀξύς. οὖρα ὅμοια. ὑποχονδρίου πόνος. ἀσώδης. νύκτα δυσφόρως οὐκ ἐκοιμήθη. ἵδρωσε δι' ὅλου ὑπόψυχρα. ταχὺ δὲ πάλιν ἀνεθερμάνθη. δ', περὶ μὲν ὑποχόνδρια, μικρὰ ἐκουφίσθη. κεφαλῆς δὲ βάρος μετ' ὀδύνης ὑπεκαρώθη. ἔσταξε μικρὰ ἀπὸ ῥινῶν. γλῶσσα ἐπίξηρος. διψώδης. οὖρα λεπτὰ ἐλαιώδεα. σμικρὰ ἐκοιμήθη. ε'. διψώδης. ἀσώδης. οὖρα ὅμοια. ἀπὸ κοιλίης οὐδέν. περὶ δὲ μέσον ἡμέρης, πολλὰ παρέκρουσε. καὶ πάλιν ταχὺ σμικρὰ κατενόει. ἀνισταμένη ὑπεκαρώθη. ψύξις μικρά. νυκτὸς ἐκοιμήθη. παρέκρουσε. ϛ'. πρωῒ ἐπερρίγωσε. ταχὺ δὲ διεθερμάνθη. ἵδρωσε δι' ὅλου. ἄκρεα ψυχρά. παρέκρουσε. πνεῦμα μέγα ἀραιὸν μετ' ὀλίγον σπασμοὶ ἀπὸ κεφαλῆς ἤρξαντο. ταχὺ ἀπέθανεν. C D E F

Febre acutissima ex inæquabili succorum commixtione hæc ægra cùm laboraret, magni delirij & exitialis morbi singularem quandam formam exhibet, in cuius progressionibus cùm magnum ad præceps exitium incrementum appareat, vel hinc certè imperiosam sexti diei calamitatem coniicias licet, quæ quarti diei funesta denunciatione ratas esse iudicationis leges iubet, vt non mirum sit letalem huius morbi exitum aliquantum die quarto adumbratum, die sexto non sine idonea conuulsionis specie determinatum fuisse. Cuius notabilis in iudicando pernicies cum pluribus verbis à Gal. lib. 1. de dieb. decret. exprimatur, hoc exemplo tamen vel id tibi testatum sit, quod de eo ibidem scripsit esse verissimum. καὶ γὰρ καὶ τῶν ἐν τῇ τετάρτῃ μεταβαλλόντων ἐπὶ τὸ χεῖρον, οἱ πλεῖστοι κατὰ τὴν ἕκτην ἀπόλλυνται. Celebratissima verò est hæc Galeno delirij cum huiusmodi respiratione species lib. 2. περὶ δυσπν. vbi istius ægræ nominatim duobus locis meminit. Exemplar verò vnum manu exaratum pro δρομεάδεω δρομεάδου legit, quod videtur secutus Caluus, alterum etiam δρομεάδου, cuius ne meminisse quidem fas fuit, nisi mihi conscius essem posteriore modo aliquando à Galeno adduci, vt & δρομεάδεω legit in fine lib. 2. περὶ δυσπν. G

καὶ τὰς ἐχομένας] Codex vnus manu scriptus καὶ τὰς ἑπομένας eodem significato legit.

πνεῦμα ἀραιὸν] Quod hîc effertur πνεῦμα αὐτίκα ἀνεσπασμένον, subitò reuulsam ac velut intrò retractam spirationem significat, elisum illud ac interceptum, introque velut retractum ac interruptum spirationis genus denotans, in Philisco prius fusissimis verbis expeditum. Quod etsi in valdè delirantibus apparet, aliud tamen quiddam præ se fert. Nam intercisa illa & deficiens continuæ respirationis interruptio, organorum spiritus administrorum rigidam quandam & pene inflexibilem ex nimia resiccatione inhabilitatem subnotans, conuulsionem propè minatur. Id quod ex hac ægra vel apertissimè constat, in qua duplicis affectionis, & delirij & conuulsionis ferè paria momenta extiterunt, ideoque vtriusque propriam respirationem expressit. In quo etsi redintegrata illa spiratio & elisa ac reuulsa delirio coniuncta est, enixè tamen quodammodo neruorum distentionem prædicit ex aphoris. 68. libr. 4. Atque eò certè mihi illud αὐτίκα ἀνεσπασμένον referri videtur, vt subindè elisam, interruptam & retractam respirationem significet, propter organorum resiccationem, quæ distendi pro arbitrio ægroti nequeant, subitoque in ipsa spirationis aggressione opus interrumpant, deserant, & deficiant, quod crebrò in his fieri H

A animaduertitur. Saneque multò mihi rectius crebram illam intermissionem & reuulsionem innuere αὐτίκα videtur, quàm si illud ad huiusmodi respirationem quæ statim die primo afflixerit referas. Inde verò neruorum distentionem imminentem præsagiri, quæ die sexto ægrum ad exitum rapuit, ex Galeni verbis discas licet. Huius enim ægræ mentione facta sic scribit lib. 3. περὶ δύσπν. πάλιν δ᾽ ἐπὶ τῆς δρομεάδου γυναικὸς, πνεῦμα ἀραιὸν, μέγα, αὐτίκα ἀνεσπασμένον, ἔφη. καὶ γὰρ καὶ τοῦτ᾽ ὡσαύτως εἴρηται. ἐν δὲ τοῖς ἀφορισμοῖς, καὶ τί ποτε σημαίνει τὸ τοιοῦτο πνεῦμα ἐκδιδάσκει γράφων ὧδε. ἐν τοῖσι πυρετοῖσι τὸ πνεῦμα προσκόπτον κακόν. σπασμὸν γὰρ σημαίνει. κατὰ λόγον οὖν κἂν τοῖς τῶν ἐπιδημιῶν τὴν δρομεάδεω γυναῖκα σπασθεῖσαν ἀποθανεῖν φησὶ, ἐφ᾽ ἧς προειρήκει πνεῦμα ἀραιὸν, μέγα, αὐτίκα ἀνεσπασμένον. ἔνθα δὴ καὶ θαυμάσαι μάλιστά ἐστιν ὅπως ἑκατέρας τῆς δυσπνοίας τὴν οἰκείαν αὐτῆς ἐδήλωσε διάθεσιν. οὐ γὰρ ἐσπάσθη μόνον ἡδὲ ἡ ἄνθρωπος, ἀλλὰ καὶ παρέπαισεν, ὡς αὖ μὴ μόνον τὴν ἰδίαν τοῦ σπασμοῦ ἐσχηκυῖα δύσπνοιαν, ἀλλὰ καὶ τὴν τῆς παραφροσύνης. Ex quibus omnibus luce clarius manifestum est illud αὐτίκα ἀνεσπασμένον, ad πνεῦμα non ad ὑποχόνδριον referri. Quod efficit vt vitiosè scriptum in manu scripto vno codice existimem, ὑποχόνδριον αὐτίκα ἀνεσπασμένον, quomodo & Galeni codices legunt, quos secutus est Hermannus Cruserius, non satis rectè vt opinor. αὐτίκα enim propter causas superius enumeratas, spira-

B tionem spectare oportet.

νυκτὸς οὐκ ἐκοιμήθη] Istud totum omisit Caluus, cùm tamen in eo retinendo consentiant omnes codices.

ὑποχονδρίου πόνος] Hîc, vt superius, præcordij dextri dolor subaudiendus est, quod propter partis dignitatem, prærogatiuæ cuiusdam nomine, de præcordio simpliciter dicto subintelligi vult Galenus apud Hippocr. Com. 1. in lib. 3. Epid. Regium exemplar vnum antiquum & manu scriptum hîc ἀσώδης non apponit, quod tamen in cæteris omnibus apparet, eoque modo legisse Galenum lib. 2. περὶ δύσπν. constat, qui hunc totum locum etiam his verbis explicat: ἡ μέντοι μετ᾽ αὐτὴν δρομεάδεω γυνὴ ἦν καὶ κατ᾽ ἀρχὰς εὐθὺς τῆσδε τοῦ λόγου παρέθεμεν, οὐ μόνον παρεφρόνησεν, ἀλλὰ καὶ μέγα καὶ ἀραιὸν εἶχεν τὸ πνεῦμα μηδενὸς μήτε περὶ θώρακα, μήτε καθ᾽ ὑποχόνδριον γιγνομένου παθήματος, ὃ μικρὰν καὶ πυκνὴν ἐπιφέρει τὴν ἀναπνοὴν ἐργάσασθαι. ταῦτα γὰρ καὶ ὁ Ἱπποκράτης ἀκριβῶς πάντα τὰ καταλαβόντα τὴν ἄνθρωπον γράφων, ἤρξατο πονέσαι τὸ πρότερον περὶ ὑποχόνδριον, ἔφη, ἀσώδης, ἀλύουσα, μοχθηρῶν δηλονότι χυμῶν αὐτόθι δακνόντων τὸ στόμα τῆς γαστρὸς, οὐ μὴν φλεγμονῆς γε οὐδεμίας ὑπαρχούσης, οὐδ᾽ ἄλλου παθήματος οὐδενὸς ὑφ᾽ οὗ μικρὸν καὶ πυκνὸν γίνεται τὸ πνεῦμα. καὶ μετὰ δὴ καὶ βραχὺ προσελθὼν κατὰ τὴν διήγησιν ὁ Ἱπποκράτης, εἶτα γράψας, ὑποχονδρίου πόνος, τὸ ἀσώδης προσέ-

C θηκεν. εἶθ᾽ ἑξῆς πάλιν, διψώδης, ἀσώδης. οὔτ᾽ οὖν τὴν καθ᾽ ὑποχόνδριον ἢ θώρακά τι γιγνομένων, ἱκανὸν ἦν κρατῆσαι τῆς παραφροσύνης, ἀλλ᾽ οὐδὲ τὸ ἔμφυτον θερμὸν ἐσβέννυτο. καθάπερ ἐδείξαμεν ἑτέροις οὕτω συμβαῖν, ὡς εὔλογον μηδεμιᾶς διαθέσεως τῆς ἀπεπταμένων τῇ παραφροσύνῃ, τὴν ἀναπνοὴν ἀλλοιῶσαι δυνηθείσης, μέγα ταύτῃ καὶ ἀραιὸν τὸ πνεῦμα ἐγένετο.

οὖρα λεπτὰ, ἐλαιώδεα] Recentiores qui de vrinis cognitionem exercuerũt & literis mandarunt, oleosas vrinas triplici genere distinctas, in prauitatis notis ex immoderato corporis calore & biliosi humoris commixtione reposuerunt. Febrium enim acutissimarum æstuans in corpore feruor, vbi bilem flauam torret, partium fundi paratarum facilè liquamen excitat, tandemque pro liquationis modo exitium moderatur. Vnde & oleosarum vrinarum gradus distinguuntur. Ad summam tamen etsi maioris & minoris ratione differunt, eæ omnes certè prauæ sunt, maximumque febris exæstuantis incendium significant, & corporis colliquamentum prædicunt. In iisque reponuntur quę λιπαρὰ οὖρα ab Hip. dicuntur, quæ pinguitudinem innatantem præseferunt aph. 35. lib. 7.

D Quarum vrinarum variæ cùm sint apud Hippocratem species, eæ tamen pinguium prauarumque vrinarum numero circunscribuntur. In prognostico nanque τὰς λιπαρότητας καὶ τὰς ἄνω ἐφισταμένας ἀραχνοειδέας μέμφεσθαι (scribit) συντήξιος γὰρ σημεῖα. Et in Coacis τὸ ἀραχνῶδες συντήξιος effert. Quibus sanè verbis eas vrinas quæ aranearum telis similia habent damnat, quòd corporis colliquationem præsagiant. Ex eodemque est genere quod lib. 4. epid. scribit ὡς πιμελώδες ἐφίστατο τὸ ἀθρόον, οὐκ ἐπὶ πολὺ διεσκεδασμένον, οἷον τὸ ἐναιώρημα διεσκώς. Et quod in Coacis τὸ ἐκπιμπλάμενον λίπος ἴσχον οὖρον dicit, quibus eas quæ pingues sunt vrinas significat. Inter quas, cùm prauarum vrinarum in morbis acutis recensionem faciat, etiam ibidem oleosas describere videtur his verbis, πονηρὸν δὲ καὶ τὰ περὶ ῥίγους ἐλαιώδεα οὐρέμενα. Ex quibus efficitur vt huiusmodi oleosas vrinas in pinguium genere vt reponi censeo, ita certè apud Hippocratem non nisi acutorum morborum periculum vrgere, febriumque perniciosarum maximum incendium denotare existimem. Quod ex hac ægra satis manifestum fiet, in qua febris intensissima, vehemẽs & inquies corporis exæstuatio, stomachi magnum fastidium, præcordij intensus dolor, perpetua insomnia, lingua perualdè arida, sitis incrementum, tamque insigne multis locis celebratum deli-

E rium, quid nisi magnum conceptum incendium, perniciosissimamq; febrem, atque biliosi humoris feruorem declarabant? Quibus certè in deterius progressionem facientibus, quid mirum est oleosas vrinas suspectam facere de tota re æstimationem? Quam in causam adducitur statim subsequens æger, in quo ex febre valdè acuta oleosæ redditæ vrinæ prauitatis decretum arripiunt, vtrobique exitij sententiam Galeno de huiusmodi vrinis ferente. Quibus constitutis neque ea quæ adhuc diximus Hippocratis, aut Galeni doctrinam labefactant. Etsi enim † Parius ille in Thaso decumbens qui vrinam oleosam sexto die reddidit, in centesimum & vigesimum diem productus est, id tamen huiusmodi vrinas à pernicie non vindicat, cùm videre liceat eum multis diuersisque casibus conflictatum, ob magnam putrescentis cacochymiæ, & biliosi ac æruginosi succi copiam, quæ plærunque oleosas vrinas facit, tandem miserabilem, licet longum, habuisse exitum. In quo certè animaduertendum est oleosas vrinas, vt gradibus distinguuntur, ita certè pro causarum & permixtionis varietate, & denunciatam eleuare aut intendere perniciem. Illic nanq; quæ oleum calore & crassitie, non pinguitudine, non tota natura, aut gustu, aut odore referunt, vrinæ intelliguntur, vt scribit Ga-

F lenus, quæ vt in prauis oleosarum vrinarum generibus reponuntur, & ἐλαιοφανῆ οὖρα à recentioribus dicuntur, ita sanè non planè conclamatam perniciem, velut quæ toto genere & sua natura oleosæ sunt, portendunt, vt nil mirum sit desperatam certè vitam in longum tempus productam. Quæ profectò leuis est peneque nulla mali leuatio aut subductio, vt etiam inde ne tantillo quidem laudabilior pinguium aut oleosarum vrinarum indicatura æstimari debeat. Quas sanè etsi inuicem distinguere videtur Galenus, eò tamen tandem deduci videtur, vt pro leui differentiæ momento, oleosas vrinas de pinguibus non temerè posse dici confirmet, quæ fuit multis rationibus firmata antiquorum opinio. In qua certè infirmanda non tam innitur Galenus, quàm quòd oleosas vrinas non adeò præcipitis exitij esse indices probat, propter ægri illius ad centesimum & vigesimum diem protractionem. Quæ omnis ratio facilè ex pinguium & oleosarum vrinarum gradibus, quos illic leuiter adumbrat Galenus, petenda est. Ex quibus in se diligenter ductis, earum vrinarum, etsi toto genere in exitium propendentium, dignationis autoritas aut lenitas subduci potest. Qua de re cùm aliàs vberiore loco dicendum sit, hîc ex multis præceptionibus velut constitutum, tenendum est, o-

G leosi generis vrinas in pessimis atque ardentissimis febrium incendiis, & multo biliosi succi feruore atque putredine sæpissimè apparere, vt vel inde corporis colliquationem impendentem non admodum sit difficilè coniicere. Quamobrem hîc quoque ex diei quarti iudicio valdè exitiales fuerunt. Cæterùm exemplar vnum manu scriptum antiquissimum, οὖρα σμικρὰ λεπτὰ legit, quod videntur secuti Galeni interpretes. Reliqua omnia tamen cum excusis consentiunt.

† *Lib. 3. Epid.*

ἄκρεα δὲ διεθερμάνθη] Codex vnus manu scriptus διεθερμάνθη simpliciter legit, quem Galeni interpretes secuti sunt.

πνεῦμα μέγα ἀραιὸν] Hunc locum citat Galenus initio lib. 2. περὶ δύσπν.

μετ᾽ ὀλίγον σπασμοὶ] κατ᾽ ὀλίγον legit codex vnus manu scriptus, vt significet sensim paulatimque subortas cõuulsiones. Sed μετ᾽ ὀλίγον melius alij omnes codices habent.

H ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΔΩΔΕΚΑΤΟΣ.

Ἀνθρωπος θερμαινόμενος ἐδείπνησε, καὶ ἔπιε πλέον. ἤμεσε πάντα νυκτός. πυρετὸς ὀξύς. ὑποχονδρίου

Æger Duodecimus.

Incalescens quidẽ cœnauit bibitq; largius, nocte omnibus vomitu refusis febris acuta prehendit cũ præ-

cordij dextri dolore, inflammatio subinanis ad interna vergebat, nox molesta & difficilis fuit. Vrinæ verò per initia crassæ, rubræ, quæ in matula depositæ non subsidebant, lingua valdè resiccata, non admodum erat siticulosus. Quarto die febris acuta inuasit, vndique dolores vrgebant. Quinto minxit læue, oleosum, multum, febris acuta detinebat. Sexto ad vesperam plurimùm delirauit, neque nocte dormiuit. Septimo exasperata sunt omnia, vrinæ similes erant, verba multa profundebat, neque se continere poterat. Ex aluo irritata liquida & turbulenta cum lumbricis secesserunt, nox perinde laboriosa fuit. Mane verò ex rigore febris prehendit acuta, sudor calidus subsecutus est, ex quo sine febre esse visus est, non multum quieuit. Ex somno perfrictio, crebra spiratio, ad vesperam multum delirauit. Paulò pòst verò nigrorum, paucorum biliosorum vomitus est subsecutus. Nono perfrictio, magnum delirium, neq; dormiuit. Decimo crurum dolor inuasit, ingrauescebant omnia, desipuit. Vndecimo mortuus est.

δεξιοῦ πόνος. φλεγμονὴ ὑποπλάπαρος ἐκ τοῦ εἴσω μέρεος. νύκτα δυσφόρως. οὖρα δὲ κατ' ἀρχὰς πάχος ἔχοντα, ἐρυθρὰ, κείμενα οὐ καθίστατο. γλῶσσα ἐπίξηρος, οὐ λίην διψώδης. δ' πυρετὸς ὀξύς. πόνοι πάντων. ε', οὔρησε λεῖον ἐλαιῶδες πουλύ. πυρετὸς ὀξύς. ϛ' δείλης πολλὰ παρέκρουσεν. οὐδὲ ἐς νύκτα ἐκοιμήθη. ζ'. πάντα παρωξύνθη. οὖρα ὅμοια. λόγοι πολλοί. κατέχειν οὐκ ἠδύνατο. ἀπὸ δὲ κοιλίης ἐρεθισμῷ ὑγρὰ ταραχώδεα διῆλθε μετ' ἑλμίνθων. νύκτα ὁμοίως ἐπιπόνως. πρωῒ δὲ ἐρρίγωσε. πυρετὸς ὀξύς. ἵδρωσε θερμῷ. ἄπυρος ἔδοξε γενέσθαι. οὐ πολὺ ἐκοιμήθη, ἐξ ὕπνου, ψύξις. πτυαλισμός. δείλης πολλὰ παρέκρουσε. μετ' ὀλίγον δὲ ἤμεσε μέλανα, ὀλίγα χολώδεα. θ' ψύξις. παρελήρει πολλά. οὐχ ὕπνωσε. δεκάτῃ, σκέλεα ἐπωδύνως. πάντα παρωξύνθη. παρελήρει. ιά ἀπέθανεν.

Morbi aliquando ex leuibus initiis orti & aliòqui salutares, temporis tractu ægrotantium errore aut intemperantia in peius progressi, magnam sæpè secum trahunt ruinam. Interdum verò intempestiua ægrorum cibatio temerè à medicis præscripta, aut nimis indulgenter concessa, totum naturæ ordinem peruertit, vt non immeritò multis modis ab Hippocr. celebrata sit opportuna exhibendi cibi in morbis occasio. Cuius certè lubricum cùm anceps sit & præceps, τῇ εὐκαιρίῃ περὶ σιτίων in acutis morbis cibo exhibendo consultissimè præcipit † Aretæus. Amplior nanque & plenior valetudinariorum huiusmodi nutritio, ineuitabiles sæpissimè offensiones attulit. Id quod in arte medendi plurimis præceptionibus firmatum est magnasque confectæ rei vindicat reliquias. In quo etiam ex hoc ægro sedulam adhibendam esse cautionem cuius proponitur. Initio nanque cùm aliòqui leuia essent morbi initia, liberalior ingurgitatio immedicabilem morbum fecit. Nam cùm magna esset crudioris & plenioris sanguinis ac succi copia, tutam certè, si non facilem, natura alleuationem nacta fuisset, id quod vrinæ rubentes & crassæ indicaturæ erant, nisi ex phlegmone interna præcipuorum viscerum magna obstructio, indeque enata vitiosorum succorum soboles & cacochymia magnam concepisset putredinem atque incendium, quod liberaliore cibo & compotatione nedum restinctum est, vt magnum accepisse incrementum credibile sit. Inde nanque refusa vomitio & intolerabilis illa symptomatum congeries ortum duxit. Ad quę omnia delirium & ex magno interno feruore adustorum succorum vomitum, deinde etiam mortem subsecutam fuisse non est vero absimile.

† *Cap. 4. lib. de cur. morb. acut.*

θερμαινόμενος] ὑποθερμαινόμενος in codice vno manu scripto legitur. Quæ dictio apertius leue febris initium indicat. Galenus tamen θερμαινόμενος legit, vt satis ex Comm. patet, & Com. 1. in lib. 3. epid. vbi hunc locum adducit, febrisque moderationem designari scribit his verbis: ὥσπερ γὰρ ἐφ' ἑκατέρας διηγήσεως ἔγραψεν ἄνθρωπος θερμαινόμενος ἐδείπνησεν, ἐνδείξασθαι βουλόμενος διὰ τοῦ θερμαινόμενος τὸ μέτριον τῆς μετριότητα τοῦ γινομένου τῷ δειπνήσαντι πυρετοῦ. Idem etiam libello περὶ κώματος, ea dictione talem fuisse febrem vt quis cœnare possit, intelligit.

ἤμεσε πάντα νυκτὸς] Sic legunt & distinguunt duo exemplaria manu scripta. Reliqua νύκτα habent & sequentibus adiungunt.

ὑποπλάπαρος ἐκ τοῦ εἴσω μέρεος] Codex manu scriptus vnus & fidelissimus ἐκ τοῦ ἔξω legit, vt ad externas partes vergentem inflammationem subinanem aut submollem, hoc est sine tumore minimeque renitentem significet. Sic enim leuiorem inflammationis suspectionem facit. Quam lectionem secutus est Caluus & Hermannus Cruserius, facili certè ex εἴσω in ἔξω vitio. Reliqua exemplaria εἴσω aut ἔσω habent, quæ certè vt in magno viscerum internorũ damno, iis tamen securitatem quandam præstant, cùm inflammationem ipsam leniunt. Quam lectionem secutus est Galenus lib. 2. περὶ δυσπν. Vitiosum est quod Asulanus codex μέρος pro μέρεος legit.

οὖρα δὲ κατ' ἀρχὰς πάχος ἔχοντα] Post πάχος ἔχοντα Regius codex vnus manu scriptus recentior tamen, θολερὰ addit. Sunt & quædam exemplaria quæ ordinem istum inuertunt, & ἐρυθρὰ πάχος ἔχοντα ponunt.

ϛ' δείλης πολλὰ παρέκρουσεν] Sexti diei significationem omisit Caluus. Quodnam verò genus istud delirij fuerit quo æger iste detentus est satis indicat Galenus libr. 2. περὶ δυσπν. vbi etiam leuem delirij speciem duorum subsequentium ægrorum ita expedit, vt ne propriam quidem desipientiæ respirationem non immeritò desideratam fuisse probet, ob leuissimas delirij causas, quæ paruam & crebram dolentium respirationem propriam immutare non potuerint. Eius verba sunt: ἐν δέ γε τῷ παρόντι τοῖς ὑπολειπομένοις ἔτι τρεῖς ἀρρώστοις προσχρησόμεθα, παραφρονήσαντας μὲν καὶ αὐτοὺς, οὐ μὴν διαπνοήσαντας γε τὴν ἰδίαν τῆς παραφροσύνης διάπνοιαν. διότι τῷ ἐπὶ μὲν τοῦ πρώτου γέγραπται, ὑποχονδρίου δεξιοῦ πόνος, φλεγμονὴ ὑποπλάπαρος ἐκ τοῦ εἴσω μέρεος, τοῦ πρὸς τὰς φρένας δηλονότι. ἐπὶ δὲ τοῦ δευτέρου, κατὰ τὸ ὑποχόνδριον ἔπαρμα σὺν ὀδύνῃ, καὶ μετ' ὀλίγον, ὑποχονδρίου πόνος, καὶ αὖθις ἑξῆς, περὶ δὲ κληῖδα ἀριστερὴν πόνος παρέμενεν. ἐπὶ δὲ τοῦ τρίτου τῶν ἀρρώστων, γυνὴ δὲ ἦν αὕτη ὥσπερ καὶ ἡ πρὸ αὐτῆς, κεφαλῆς, φησὶ, καὶ τραχήλου, καὶ στήθεος πόνος ἰσχυρὸς, καὶ μετ' ὀλίγον, οἱ πόνοι παρέμενον.

κατέχειν οὐκ ἠδύνατο] Id sæpius de ægris dicit Hippocr. qui præ animi impotentia sese continere, aut sibi imperare & moderari nequeunt. Quod mirum est Caluum ad verborum profusionem retulisse, vt quæ continere non posset.

ἀπὸ δὲ κοιλίης] Significat aluum perliquidam & cõturbatam fuisse cum lumbricorum secessu. Quæ omnia crudiorum & flatuosorum maximeque inæqualium succorum sobolem testabantur: ex quorum feruore orta putrilagine, acrimonia maxima concepta est, quæ sua vellicatione aluum multa liquidorum & tenuium secessione conturbauit. Sic enim ex crudorum, crassorum, aut flatuosorum cum acribus & biliosis permixtione, non parum perturbari aluus solet. Quo certè illa alui irritatio referri potest, vt mordacium succorum acrimonia solicitatam aluum intelligas, nisi & externa præsidia ad alui demissionẽ adhibita, velut glandem aut ex infuso collutionem, per ἐρεθισμὸν denotari, vt aliàs sæpiùs apud Hip. contenderis. Quod certè exæstuantis febris & ratiscentis ægri in die iudicario non leue est indicium. Lumbrici verò demissi insignem cacochymiam singularemq; ex interno foco putredinem præsagiunt.

νύκτα ὁμοίως ἐπιπόνως] Duo exemplaria ὁμοίως non addunt, reliqua cum impressis consentiunt.

ἵδρωσε θερμῷ] Codices duo manu scripti antiquissimi πολλῷ καὶ θερμῷ habent, quòd etiam in Galeni codicibus annotatum, certè lectio plausibilior videtur.

A πτυαλισμὸς] πτυελισμὸς vox est Hip. vsitata & frequentem screatum aut sputationem significat, aliquãdo πτυελισμὸν dicit Prorrh. 1. vt πτυελίζειν quod πολλάκις πτύειν interpretatur Galenus. Frequens verò sputatio, inter ea phreniticorum signa quæ communia dicuntur, reponitur, & ex his est animalibus functionibus quæ liberam ex motionis impetu habent voluntatem, quæ si præpedita fuerit huiusmodi animales functiones obturbat præterque rationem exequitur, quales multæ mente captis obeuntur. Sic frequens huiusmodi screatus cum cæteris multis magis propriis signis phrenitidem constituere potest, mentémque emotam significare, idque præcipuè si præter rationem fiat, nec viscidum aut glutinosum quippiam in cerebri emissariis incuneatum aut infartum significet: Etsi tale quippiam ob calidam & siccam cerebri intemperiem resiccatum huiusmodíque meatibus affixum frequentem screationem prouocare potest, nec temerè tamen phrenitidem aut aliquid tale portendere non secus ac istam frequentem expuitionem capitis repletionem indéque phrenitidem his verbis non meritò præsagire innuit Galenus Comment. 1. in Prorrh. ὁ πτυελισμὸς δὲ γίνεται μὲν καὶ διὰ τὸ σῶμα τοῦ γαστρὸς ἀρρωστοῦν ἐφ' ὑγρότητι. γίνεται δὲ καὶ διὰ τὸν ἐγκέφαλον ἐμπεπλησμένον ὑγρῶν, ἐξ ὧν συρρεῖ τι καὶ εἰς τὸ

B στόμα παραπλησίως τοῖς κατὰ τὰς φλεγμαίνοντας ὀφθαλμοὺς δακρύοις λεπτοῖς. νῦν οὖν ἐπειδὴ τοῖς φρενιτικοῖς ἔφη γίνεσθαι τὸν πτυελισμὸν, ἐγκεφάλου κακοπραγοῦντος δεῖ σημεῖον, ποτὲ τι πεπληρωμένου ὄντος. Eóque mihi spectare videtur quod in phreniticorum adumbratione scripsit in Prorrh. Hippocrates, ἀνάχρεμψις πυκνὴ, ἢν δὴ καὶ ἄλλο σημεῖον προσῇ, φρενιτικά. Et, ἐν τοῖσι φρενιτικοῖσιν ἐν ἀρχῇ τὸ ὀλιγακῶς, πυκνὰ δὲ μεταπίπτειν, κακὸν δὲ τοῦτο, καὶ πτυελισμὸς κακόν. Quæ etsi propriam morbi speciem non satis constituunt, communia tamen quædam sunt & in turba plurimùm valent, saltémque mentem emotam esse testantur: vt non mirum sit hunc ægrum ex magna cerebri plenitudine affectum, delirio tentatum fuisse. Atque adeò fortè πτυαλισμὸς iste tenuem illam oris saliuationem quæ statim vomitum præcedit atque in os redundat, significare potest quomodo inter vomitionis signa in Coacis ponit. οἷσι δὲ ἄσαι καὶ καρδιωγμοὶ, καὶ πτυαλισμοὶ, ἔμετος. Ideóque hoc in ægro biliosorum & nigricantium succorum vomitionem præsignificarit. Cui assensioni ista Prorrhetici sententia astipulari videtur, τὰ ἐν τοῖσι φρενιτικοῖσι μετὰ καταψύξεως πτυελίζοντα, μέλανα αἱ ἐμέεται. Quæ etsi aliud quid magis proprium desiderat ad rerum firmandam constantiam, vt quæ plurima alia hoc toto libro scripta sunt, ex variis tamen euentorum concursionibus collecta, sæpe nos in

C causæ cognitionem deducere potest, huiúsque ægri delirium patefacere, cui cum refrigeratione, crebra contigit oris saliuatio, quæ ex biliosorum adustione, nigricantium succorum vomitione refusorum qualitatem promptámque consecutionem ex ratione præmonstrabat. Nam cùm antea ex magno ardore, non secus ac in phreniticis, linguæ resiccationem adscripsisset, quodnam tam subitum momentum tantam oris humiditatem aduexisset, nisi ea ipsa causa ex ventriculo petita in oris capacitatem defluxisset? Quod cùm in phreniticis non temerè respondeat, id etiam ad nostram causam translatum, ex Galeni verbis rem totam apertius declarabit indubitatámque habebit confessionem. Sic enim scribit Comment. 1. in Prorrh. θεώμεθα δὲ ὅτι τὴν φρενιτικῶν τὸ λεπτὸν τῆς συστάσεως πτύελον ἱκανώτατον ἐνδείξασθαι τὸν ἔμετον. ἐν γὰρ αὖ ἄλλως ἐν ξηρῷ νοσήματι φρενιτικῷ, καθ' ὃ καὶ ἡ γλῶττα πολλάκις γίνεται ξηροτάτη, παρελθὸν ἐν τῷ στόματι φαίνοιτο τὸ λεπτὸν ὑγρόν. ἡ δὲ κατάψυξις αὐτοῦ προσερχομένη τὴν ποιότητα δηλοῖ τοῦ μέλλοντος ἐμεῖσθαι χυμοῦ. διὰ μὲν οὖν τὸν πτυελισμὸν, ὅτι γενήσεταί τις ἔμετος, διὰ δὲ τὴν κατάψυξιν, ὅτι μελανῶν ἔνεστιν προσγνῶναι. πτυαλισμὸν autem ad hanc rem accommodatum, non malè continuam oris saliuationem dicemus, non secus ac* Plinius vernam & accommodatam purpurarum capturam esse dicit, cùm mutuo attritu lentorem

D cuiusdam ceræ saliuant. Illam enim mutuam ceræ similem saliuationem, quam per κηρίζειν exprimit Arist. tunc maximè verno tempore ad capturam expetendam esse dicit. Nam eæ vbi cerificauere fluxos habent succos. Sic nanq; apud Plinium legendum existimo contra codicum omnium publicatorum fidem. *Cap. 36. l. 9.

ἤμεσε μέλανα, ὀλίγα] Duo codices manu scripti ὀλίγα prætermittunt, quomodo legisse videtur Caluus.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

E Γυναῖκα ἡ κατέκειτο ἐν ἀκτῇ τρίμηνον πρὸς ἑωυτὴν ἔχουσα, πῦρ ἔλαβε. αὐτίκα τε ἤρξατο πονέειν ὀσφύν. γ' πόνος τραχήλου. κεφαλῆς. κατὰ κληῖδα χεῖρα δεξιήν. διὰ ταχέων δὲ γλῶσσα ἡ φωνή. δεξιὴ χεῖρα παρελύθη μετὰ σπασμοῦ, παραπληκτικὸν τρόπον. παρελήρει πάντα. νύκτα δυσφόρως οὐκ ἐκοιμήθη. κοιλίη ἐπεταράχθη, χολώδεσιν, ἀκρήτοισιν, ὀλίγοισιν. δ' γλῶσσα

F φωνῆς ἐλύθη. σπασμοὶ τῶν αὐτῶν πόνοι πάντων παρέμενον. κατὰ ὑποχόνδριον ἔπαρμα ξὺν ὀδύνῃ. οὐκ ἐκοιμᾶτο. παρέκρουσε πάντα. κοιλίη ταραχώδης. οὖρα λεπτὰ, οὐκ εὔχροα. ε' πυρετὸς ὀξύς. ὑποχονδρίου πόνος. παρέκρουσε πάντα. διαχωρήματα χολώδεα. ἐς νύκτα ἵδρωσεν, ἄπυρος. ς' κατενόει. πάντων ἐκουφί-

G σθη. περὶ δὲ κληῖδα ἀριστερὴν, πόνος παρέμενε. διψώδης. οὖρα λεπτά. οὐκ ἐκοιμήθη. ζ' τρόμος. ὑπεκαρώθη. σμικρὰ παρέκρουσεν ἀλγήματα κατὰ κληῖδα, καὶ βραχίονα ἀριστερὸν παρέμενε. τὰ δ' ἄλλα διεκούφισε. πάντα κατενόει. τρεῖς δὲ διέλιπεν ἄπυρος. ια' ὑπέστρεψεν. ἐπερρίγωσε. πῦρ ἔλαβε. περὶ δὲ ιδ' ἤμεσε χολώδεα. ξανθά. ὑπόσυχνα. ἵδρωσεν. ἄπυρος ἐ-

H κρίθη.

Æger Decimus tertius.

Mulier quædam quæ in littore decumbebat, trimestri fœtu grauida, igne, hoc est, vehemente febre, correpta est, statímque ex lumbis dolor inuasit. Die tertio ceruicem, caput, circa iugulum manúmque dextram dolor occupauit. Celeriter verò lingua voce defecta est, manus dextra non sine conuulsione elanguit, quale quid in partium resolutionibus leuibúsque syderationibus contingere solet, delirauit prorsus, nox difficilis & laboriosa fuit, neque dormiuit, ex conturbata aluo biliosa, syncera & pauca secesserunt. Quarto vox linguam defecit, eorundem conuulsiones & vndique dolores perdurabant, præcordia cum tumore dolor occupauit, somnum non capiebat, prorsus delirauit, alui perturbatio aderat, vrinæque tenues nec probati coloris reddebantur. Quinto febris acuta præhendit cum præcordiorum dolore, penitus delirauit, alui recrementa biliosa erant, sub noctem sudor obortus est & à febre vindicata. Sexto ad mentem rediit, alleuarunt omnia, ad iugulum verò sinistrum perseuerabat dolor, sitibunda erat, vrinas tenues reddidit, neque quieuit. Septimo tremor corripuit, aliquantulum soporata est, nonnihil delirauit, iuguli & brachij sinistri dolores perseuerarunt, cætera verò alleuarunt, ad se planè rediit. Tribus autem diebus defecit febris ab eaque immunis visa est, vndecimo rediit, & nouo insuper orto rigore febris vehemens corripuit. Ad decimum verò quartum diem biliosa, flaua, crebra vomitione sunt refusa, obortóque sudore à febre iudicatione est liberata.

Naturæ fuit istud admirabile quoddam exemplum, mulierem fœtu trimestri grauidam, tantis casibus, acuto denique morbo conflictatam, cum fœtu saluam euasisse. Necesséque in ea vitales admodum valentésque fuisse naturæ functiones, iuuenilique robore prestantes, quinto statim die aliôqui perniciosum necdum satis domitum morbũ discussisse. Quod vel imprimis est animaduertendũ. Quid enim in tanta plenitudinis copia, quæ membra omnia præcipuéq; caput grauaret cum febre, aliud quàm præfocantem quendam exitum, aut luctuosam acerbámque conuulsionis aut resolutionis speciem expectes? In qua vel leuiter ęgro dependendum morbum fuisse existimem, quòd miserabilis illius calamitatis quæ resolutionẽ minabatur, rudia tantùm initia, statim primis diebus, naturæ viribus sola ventris excretione sudorúmq; procurationibus sunt euicta. Qua in re videndum est huiusmodi casus, qui animatam istam motionem, sensationúmque verè administram naturam vnicè appeterent, tam altè rationis arcem ipsarúmque effectionum originem obruisse, vt vel ægrè, conspirantibus etiam omnibus naturæ subsidiis, depulsi sint. Febre namque sudoribus discussa, hostium reliquiæ qui sensuum claustra obsederant, diebus aliquot remansere, quæ tandem redintegrata febre, vomitu & sudoribus decimæ quartæ legionis auspiciis & singulari ducis, hoc est naturæ, virtute sunt profligatæ.

διὰ τραχέων ἡ γλῶσσα ἠφώνει] In manu vno scripto codice legitur διὰ τραχέων δὲ γλῶσσα ἐφώνει. Quod certè aliud quiddam à communi lectione sonat, non absurdum tamen, nempe linguæ sonum vocémque ipsam asperitatem quandam habuisse, irruente in fauces, pulmonem, vocisque ipsa instrumenta humidi irrigatione, ex capitis nimia repletione, quæ fortè visa sunt amissæ quarto die vocis rudimenta. Cuius lectionis etiam vestigia, quòd non sit omninò à ratione aliena, in Galeni codicibus remanent. Reliqua omnia exemplaria cum impressis conueniunt, hócque modo illabente in neruos fluxione, sopita sensatio motióque, atque partis alicuius syderatio præsentitur.

παραπληκτικὸν τρόπον] περὶ πάντων τρόμος legisse videtur Caluus, aut aliud quid tale, tremorem enim omnium addit. Nos quod solet in leuibus syderationibus aut partium resolutionibus contingere diximus. Tale quid enim παραπληγίαν significare sæpius diximus. Est autem vero simile humorum ex capite in primas thoracis vertebras, quæ ceruicis verticillis connectuntur, affluxu & copia, neruorum qui ex primo mesopleurio & suprapositis vertebris ad manus pertingunt, actionem grauatam fuisse, & ex pronitate in partem dextram decubitu, manum ipsam è directo dextram languidam ac vietam esse redditam. In hac autem plenitudinis copia cùm non sit præsentius vllum remedium quàm venæ sectio, non est existimandum eam primis statim diebus ab Hippocrate esse prætermissam, quod neque in cæteris fecit, etsi eam tacitus omittit, vt scribit Galenus Com. 1. in libr. 3. Epid. Eleganter verò hîc duo exemplaria manu scripta δεξιὴ χεὶρ παρέθη legunt, quod cætera δεξιὴν χεῖρα παρελύθη habent, & defectam, debilem, fractam, remissam & languidam fuisse manum significat, non secus ac παρειμένον σῶμα τὸ παραλελυμένον dicitur, vnde & παρειμένοι languidi & παραλελυμένοι defluxerunt.

κοιλίην ἐπαρέχθη] Quædam exemplaria ἐπαρέχθη habent. Caluus turbationis alui ne mentionem quidem facit, quod tamen vt in re maximè seria non videbatur negligendum.

καὶ ὑποχόνδριον ἔπαρμα] Hæc est publicatorum codicum lectio, quam retinent duo manu scripta exemplaria antiquissima, eámque agnoscit Galenus lib. 2. περὶ δυσπ. in his verbis quæ superiore ægro adduximus. Reliqua variant. Vnum καθ' ὑποχόνδριον ἐπαιρόμενα σὺν ὀδύνῃ legit, quam lectionem retinent Galeni codices, eandémque secuti sunt eiusdem interpretes. Alterum ὑποχόνδριον ἐσπασμένον habet, eodem nec improbando sensu. Conuulsum nanque & contractum ex dolente tumore præcordium significat, quæ non est Hippocrati insolens dictio, vt passim videre est.

οὖρα λευκὰ] Maior est codicum consensus in tenuibus vrinis. Antiquiores enim & fideliores λεπτὰ habent, quod retinuerunt omnes interpretes. Duo reliqui cum impressis λευκὰ legunt. Nec est quòd quis ex Galeni verbis in Com. λευκὰ legendum esse existimet. Illic enim λεπτῶν legendum existimo, ibique mendum esse apparet, vt & ἀχρόων pro εὐχρόων vitiosè legi cuiuis manifestum est. Nam cùm vrinæ albę quę sunt exactè tenues, coloris bonitatem habere nequeant, vt scribit Galenus, tenues autem ob mediocritatem colore quodam etiam probentur; Non est dubium quin de tenuibus id intelligendum veniat, ex quibus etiam gradum sibi amplissimum de reliquo ad morbi depulsionem natura facere videatur. Vt ne addam earundem vrinarum sexto die repetitionem huic lectioni præiudicium facere.

οὖρα λεπτὰ] In codice quodam manu scripto additur καὶ εὔχροα, quæ lectio ex Galeno desumpta videtur. Scribit enim in Commentario, ὅτι χρὴ οὖν τῇ ς' ἔγραψεν οὖρα λεπτά, & προσθεὶς τὰ καὶ εὔχροα.

ζ' τρόμος] Tremor iste virtutis offensam ex aggrauante copia, eiúsque ad actiones obeundas inhabilitatem testabatur, non aliter quàm in Pythione ex tremore manuum accidisse scribit Gal. initio lib. 3. Epid.

τὰ δ' ἄλλα διεκέφισε] διεκούφισε in duobus exemplaribus manu scriptis legitur eadem certè intelligentia.

τρεῖς δ' διέλιπεν ἄπυρος] In quibusdam manu scriptis codicibus διέμεινεν, vt apud Galenum legitur. Quæ lectio clarior est & plausibilior. Reliqua exemplaria cum impressis consentiunt. Quibus etiam sua constare potest lectio, si ita distinguas vt febrem tres dies intermisisse, per eosdémque febre liberam fuisse intelligas.

ἄπυρος ἐκρίθη] Exemplar vnum manu scriptum habet ἄπυρος, ἐκρίθη καὶ ἀνάλγητος ἐκ τῶν αὐτῶν παθημάτων. Quæ verba adiecta esse apparet ex Galeni codicibus, etsi idem sudoribus & vomitu integrè iudicatam ægram significet. Non erat tamen absurdum periclitantis morbi reliquias leues quasdam, vt præcordiorum, iuguli, & brachij sinistri momentaneos dolores, paulò vltra iudicationem processisse.

Æger Decimus quartus.

Melidia quæ ad Iunonis ædem decumbebat, ex capite, ceruice, & pectore vehementer dolere cœpit, confestimque febris acuta prehendit. Menstruæ verò purgationes paucæ visæ sunt, horúmq; omnium continentes erant dolores. Sexto die profundus eam sopor corripuit, stomachi fastidium & æstuatio, horror, malarum rubor, delirauit. Septimo profuso sudore febris intermisit, dolores perseuerabant, febris rediit, somni parui aderant. Vrinæ per totum morbum laudabilis fuere coloris, cæterùm tenues. Alui recrementa tenuia, biliosa, mordacia admodum pauca, nigra, graueolentia prodierunt. In vrinis subsiderunt alba & læuia, sudor dimanauit, die vndecimo iudicatione integrè est absoluta.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΤΕΣΣΑΡΕΣ-καιδέκατος.

Μελιδίη, ἣ κατέκειτο παρὰ τὸ τῆς Ἥρης ἱερὸν, ἤρξατο κεφαλῆς, καὶ τραχήλου, καὶ στήθεος πόνος ἰσχυρός. αὐτίκα δὲ πυρετὸς ὀξὺς ἔλαβε. γυναικεῖα δὲ σμικρὰ ἐπεφαίνετο. πόνοι τουτέων πάντων ξυνεχέες. ἕκτη κωματώδης. ἀσώδης. φρικώδης. ἐρύθημα ἐπὶ γνάθων. σμικρὰ παρέκρουσε. ζ' ἵδρωσεν. πυρετὸς διέλιπεν. οἱ πόνοι παρέμενον. ὑπέστρεψεν. ὕπνοι σμικροί. οὖρα διὰ τέλεος, εὔχροα μὲν, λεπτὰ δέ. διαχωρήματα λεπτά. χολώδεα. δακνώδεα. κάρτα ὀλίγα. μέλανα. δυσώδεα διῆλθεν. οὔροισιν ὑπόστασις λευκή. λείη. ἵδρωσεν. ἐκρίθη τελέως ἐνδεκαταίη.

Hîc quo-

A Hic quoque magni & suspecti morbi initium fuit non contemnendum, quod tamen leuiter naturæ robore discussum est. Mulier namque crudi & frigidi succi, pleniorisque sanguinis copia redundans, putredine concepta, febre assidua prauisque casibus periclitata, magnum à natura habuit subsidium, quæ securam feruentis in venoso genere succi concoctionis spem breuémque alleuationem, ex vrinæ indiciis prætendebat. Sicque tandem procuratis secessibus profusóque sudore, abducta per latissimos campos morbi materia, vndecimo die ægra est perfecta iudicatione absoluta, plenáque procuratione expiata.

μελιδίη] In vno exemplari manu scripto μελιδίνη legitur, quod vidisse videtur Caluus sicque etiam legisse, vt quidam quoque μελίδη.

πόνοι πύτων ἀπάντων] Istud quonam referatur ambigit. Potest namque capitis, ceruicis & pectoris perpetuos dolores respicere, cùm sint ista acutorum morborum ex magna redundantia symptomata. Quòd si muliebrium locorum fluentibus menstruis continuós dolores intelligit, veri est simile ex tenuium, acrium & mordacium succorum fluxione aut putredine eos esse concitatos, id quod in multis naturis ingens humorum vitium concipientibus facilè cernitur. Menses autem ad fluxionem sæpius esse B comparatos, cócalefacta & quodammodo ignea reddita sanguinea natura, crebrò in magnis acutarum febrium insultibus statim primis diebus apparet, neq; tamen admodum fœlici successu.

ἐρύθημα ἐπὶ γνάθω] ἐρύθημα καὶ ἔρευθος προσώπου vt γνάθων sæpius dicit Hippocrat. ruborem intelligens qui faciem aut malas occupat, quod magni & febrilis incendij signum est, sanguine feruido & spiritu ad superiora repente, vnde & cerebrum repletur, vt patet ex aph. 31. lib. 4. Interdum verò pulmonis spiritúsque instrumentorum affectorum nota est malarum rubor, præcipuè si statim à cibo contingat, quod in consumptis tabidisq; cernitur. Hic verò duos antiquissimos manu scriptos codices secutus sum, qui ἐπὶ γνάθων legunt, cum Galeni interpretibus.

οὖρα διὰ τέλεος εὔχροα μὲν λεπτὰ δέ] Cùm celebre sit Hippocrati λεπτὰ καὶ ἄχροα οὖρα fere semper coniungere, valde hîc est animaduertendum tenuium vrinarum mediocritatem naturalem coloris bonitatem accepisse. Nam cùm colore probetur vrina mediocri-C ter tincta, subpallida & subflaua, eos colorum gradus, aut etiam intensiores, in vrina mediocritate quadam tenui videri non est absurdum. Quod certè in extremè tenuibus quales sunt albæ quæ ne coloratæ quidem sunt, subnotari non potest. Atque hinc sanè in longa trahentium morborum diuturnitate, tenuium vrinarum probatus color ad securitatem aditum facit amplissimum, cùm etiam in biliosorum morborum vrinis sola boni coloris indicatura in certæ spei signis accenseri soleat. Indéque euenire existimo, quòd in Chærione lib. 3. Epid. ex biliosorum succorum multitudine laboranti, & vigesimo die iudicatione liberato, die septimo inter cætera salubritatis indicia οὖρα λεπτὰ εὔχροα adscripserit. Eam autem vrinarum tenuitatem intelligi quæ cum mediocritate consistere possit, hinc vel satis perspicuum futurum sit, quod statim subdat, ἐναιώρημα ἐπινέφελον ἔχοντα. Deinde verò, ὀγδόῃ οὔρησεν εὔχροώτερα, ἔχοντα ὑπόστασιν λευκήν. & decimo octauo die, οὖρα λεπτά, ἐναιώρημα ἐπινέφελον. tandémque οὔρησεν ὑπόστασιν. In his namque vrinis quæ desperatam morbi coctionem extrema sua tenuitate præseferunt, ne tale quiddam cerni potest. * Sic prius in iis qui febribus continuis, mitioribus tamen, placidè habebant, vrinas tenues boni coloris subnotauit, quæ pauco interiecto tem-D pore ad iudicationem coctionem subindicarent, his verbis, οὖρα τε τοῖσι πλείστοισιν, εὔχροα μὲν καὶ καθαρά, λεπτὰ δέ, καὶ μετὰ χρόνον, περὶ κρίσιν πεπαινόμενα. Et statu 3. οὖρα δὲ τοῖσι πλείστοισι εὔχροα μέν, λεπτὰ δέ, καὶ ὑποστάσιας ὀλίγας ἔχοντα. Et in Cleonactide supra, οὖρα λεπτὰ μέν, εὔχροα δὲ adscripsit. Ex his ergo omnibus animaduertendum video Hippocratem sæpius λεπτὰ καὶ εὔχροα οὖρα annotantem, non illam extremam tenuitatem quam colore omninò priuat, intelligere. Etsi namque probitatem coloris non annotat, aliquid tamen spei ista priuationis mollitie ad mediocritatem ipsam, denique ad sanitatem facit. Quod certè facilius consequi cogitatione poteris, si longam illam ex multa cruditate periclitantis morbi dispensationem ægr. 3. lib. 3. Epid. conspexeris. In quo cùm propter ingentem venosi generis cruditatem, magnam vrinarum varietatem annotarit Hippocrat. perpetuò tenues eas fuisse indicat, sæpius etiam coloris bonitatem requirit, in iis tamen ἐναιώρημα ἐπινέφελον & ὑπόστασιν obseruat, nihilóque minus diem quadragesimum iudicatio integra non superauit. Quæ certè in exactè tenuibus conspici nequeunt. Atque adeò ista quæ dicimus superioris ægri lectionem nostram comprobare videntur, in qua λεπτὰ καὶ εὔχροα, non λευκὰ legimus.

E διαχωρήματα λεπτά] Secessuum ista congeries biliosos permixtos fuisse succos, eorúmque non leuem ab incendio putredinem indicat, quibus procedentibus magna morbi pars laudabili facta emissione est deposita, naturáque ad salutis signum sustollendum facta est erectior, quæ virium suarum collecto robore, diei vndecimi iudicationem firmitate & integritate insigniuit. Duo manu scripti codices quibus consentiunt Galeni interpretes hîc λεπτὰ non addunt neque δυσώδεα. Quæ tamen non malè ex cæteris (vt opinor) retinuimus. In vno quoque δυσώδεα κάρτα, ὀλίγα scriptum reperimus. Quam lectionem secutus est Caluus.

Atque hactenus firmata videtur (Lector candide) nostra in Hippocratis doctrinam interpretatio, quam te omni beneuolentia complecti cupimus, dum nos ad tertiam operam in hac iusta & continenti morborum vulgarium textura comparamus. Quæ cùm multa habeat cum ista tractatione communia, quod ex his nostris laboribus plurima veluti iam decursa sumenda sint, leuiorem profectò expeditionem, certè (vt existimo) fructum vberrimum est allatura.

Verum hæc ipsa equidem spatiis disclusus iniquis
F *Prætereo, atq; aliis pòst commemoranda relinquo.*

Nisi si scitum est (inquit ille) causam conferre in tempus, cùm afferre plura si cupias non queas.

HIPPOCRATIS COI MEDICORVM OMNIVM FACILE PRINCIPIS, LIBER SECVNDVS DE MORBIS VVLGARIBVS, DIFFICILIMVS ET PVLCHERRIMVS: OLIM A GALENO Commentariis illustratus, qui temporis iniuria interciderunt: nunc verò penè in integrum restitutus, Commentariis sex & Latinitate donatus, & denuò ab autore recognitus

ANVTIO FOESIO Mediomatrico Medico, &c.

IN LIBRVM SECVNDVM HIPPOCRATIS DE MORBIS VVLGARIBVS PRÆFATIO.

LIBRVM hunc de Morbis vulgaribus secundum, titulo suo non frustrandum, sed in aliorum tribum recensendum esse existimamus. *Temporum enim circumscriptiones, & aëris tempestates, quibus morbi vulgo populationem acceperunt, describit: etsi non ita enixè aut propriè, quod in primo & tertio, consilio quodam & ratione fecit, qui iustorum Librorum dignitatem exæquant, & ad æternam rerum memoriam ordine conditi, & cura studioq; exarati esse videntur. Illic enim Hippocratis consilium atq; iudicium probatur, hîc tumultuaria quædam rerum collectio nullam rationum summam facit, sed veluti ex pugillaribus quicquid id est, ad memoriæ subsidium depromptum sententiarum breuitate, verborum insita proprietate, magna artis complexione commendatur. Vt non sit admodum difficile, fugitiuum istud mancipium in Asclepiadarum familiam asserere. Hoc ὑπόμνημα, illud σύγγραμμα Galenus vocat. Quæ omnia aliàs cuius me probaturum spero, non sine amplissimo accensi nostri testimonio, dum his libris ortum, parentem, nomen & famam aßignabimus. Etsi verò in eadem inscriptionis causam Sextum secum inuoluit, quod parem fortunam experti, stili familiaritate, sententiarum communione, locorum repetitione, miro quodam modo inter se conspirare videntur, in nullo tamen nominis hæret crimine Galenus*[1], *cùm propter tractationis varietatem, tum verò etiam doctrinæ modum, nominis authoritatem paulùm imminuere videtur. Sed profectò istam tituli proscriptionem, sententiarum circumscriptione, & propria quadam Hippocratis doctrinæ forma, veluti ipsa compensatione lenit. Nec verò eorum dignitatem vlla ex parte istud conuellit vt etiam facilè adducar vix alios esse fœtus, qui se Hippocraticos præseferant, eoque nomine se æquius immortalitati consecrare & doctis venditare audeant. Sed in propriam causam ingrediendum est, & communis non tanquam abiecta & afflicta deserenda, sed collocationis & ordinis tractatione differenda. Hunc istum librum ab Hippocrate scriptum esse, aut certè à Thessalo filio (vt ne longè ab Asclepiadarum familia recedas) Galeni monimenta cumulatißimè testantur.*[2] *Res ipsa verborum series, scriptionis genus, stili familiaritas, obscuritas denique ipsa & breuitas clamant, vt non aliunde me præconium illi facere posse existimem. Tituli commendatio etsi (ex Galeni authoritate) non ita propria, non vsque adeo tamen leuis, vt induci omnino debeat, aliáque irrogari. Nihil habet in hac de existimatione causa cum Sexto commune, præter genuinam soli natiuitatem. Tempestatum inclinationes, regionum circumscriptiones, aëris affectiones, temporum constitutiones continet, eorúmque omnium momenta ad morborum facultates ita ponderat, vt nihil magis ad vulgarium morborum opinionem & famam requirendum sit. Quæ omnia etiam Galeni testimonio deferemus.*[3] *Scribit enim Libro tertio Epidemiῶν,* ἐν μὲν τῷ πρώτῳ τῶν ἐπιδημιῶν καταστάσεις ἔγραψε τρεῖς, ἐν ταυθοῖ δὲ μίαν ταύτην ἣν νῦν ἡμῖν ἐξηγεῖσθαι πρόκειται. καὶ μέντοι κἂν τῷ δευτέρῳ τῶν ἐπιδημιῶν εἰσί τινες ἄλλαι γεγραμμέναι. ἀλλ' οὐ δοκεῖ πρὸς ἔκδοσιν ἐκεῖνο, καθάπερ τὸ πρῶτόν τε καὶ τὸ τρίτον αὐτῷ πεποιῆσθαι. οὐ μὴν οὐδὲ προγέγραπται τῆς διηγήσεως τῶν γινομένων, ὥσπερ ἐν ἀρχῇ, ἡ κατάστασις ἐν ἐκείνοις τοῖς βιβλίοις, ἀλλ' ἀμὰ ταῖς διηγήσεως ἄρχεται τῶν ἰδιωμάτων αὐτῶν, κατά τε τὰ

ἐπιδήμια νοσήματα καὶ τὴν τοῦ περιέχοντος κρᾶσιν. *Quibus verbis hunc penè cæteris exæquat, vt non necesse sit, nos in nominis venditatione esse subtimidos. Huc accedit Granône vulgata temporis conditio, tot scriptorum monimentis celebrata, quaque haud scio an sit alia hoc in toto Morborum vulgarium corpore, ad causam quam quærimus magis accommodata, aut ad nomen quod ambitiosè nimis aucupamur, sua pernicie commendabilior. Quod nobis dicendum hoc loco fuit, vt ex cæcæ opinionis gurgustio aliquando emergeremus. Ne quis ad hanc causam præiudicatam opinionem adferat, aut sibi fucum factum his Galeni verbis existimet.* τὸ τῆς ἑρμηνείας εἶδος ἐν τῷδε τῷ βιβλίῳ πάμπολυ διαλλάττει τοῦ κατὰ τὸ πρῶτον καὶ τρίτον τῶν ἐπιδημιῶν, ἃ σχεδὸν ἅπαντες ὁμολογοῦσι γεγράφθαι πρὸς ἔκδοσιν ὑφ' Ἱπποκράτους μόνα. τῶν δ' ἄλλων πέντε, τὸ μὲν πέμπτον καὶ ἕβδομον ἐναργῶς εἶναι νόθα. τὸ δ' ἕκτον τοῦτο καὶ πρὸ αὐτοῦ τὸ δεύτερον, ἐξ ὧν αὐτὸς Ἱπποκράτης ἑαυτῷ παρεσκευάσατο, φασὶν ὑπὸ Θεσσαλοῦ τοῦ υἱέος αὐτοῦ συντεθῆναι. καί τινες μὲν ὁμολογοῦσι καὶ αὐτόν τι παρεγγράψαι τὸν Θεσσαλόν, τινὲς δὲ ἄλλοις τῶν μετ' αὐτόν. ἐν μὲν οὖν τῷ πρώτῳ καὶ τῷ τρίτῳ τῶν ἐπιδημιῶν καταστάσεις τέ τινας γράφει τοῦ περιέχοντος, ἐφ' αἷς τὰ ἐπιδημήσαντα νοσήματα διηγοῦνται. ταύτῃ γὰρ ἔστ' αὐτῶν αὐτὸς φαίνεται τῇ λέξει χρώμενος, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὸ ἐπίγραμμα τοῖς βιβλίοις τοῦτο ἐποίησαν, τῶν ἐπιδημούντων νοσημάτων διδασκαλίας αὐτοῖς γινομένης, οὐ τῶν αὐτοῦ τοῦ Ἱπποκράτους ἐπιδημιῶν, ἃς ἐποιεῖτο κατὰ τὰς πόλεις. ἐν ταυτοῖς δὲ τοῦτο μὲν ὀλίγον ἐστίν. τὸ δὲ πλεῖστον εἶδος τῆς διδασκαλίας, ἀφορισμοί τινες εἶναι φαίνονται). κατὰ περιγραφὴν ἕκαστος ἰδίαν γεγονότες, ὥστε δι' ἀπορίαν οἰκείας ἐπιγραφῆς, καὶ ταῦτα τὰ δύο βιβλία συγχρήσασθαί φασι τῇ τῶν ἐπιδημιῶν, ὀλίγιστον ἔχοντα τὸ τῆς ἐπιγραφῆς οἰκεῖον. *Quibus abundè à nobis satis esse factum existimamus, ne quis libellum hunc verè Hippocraticum & artis præcepta penè cōplexum, in re minimi momenti, sua cōmendatione deiecisse, aut (quod aiunt) fluctus in simpulo excitasse videatur. Hunc verò totum in sex Sectiones diuisimus. Quarum prima cùm omnium nobilissima, tum etiam longè difficilima, insignes habet locos de lumbricis, autumno eorumq; in sese collatione: ipsa verò signorum doctrina quàm grauiter notata aut breuiter expressa est? Abscessuum deniq; tota ratio, dignatio etiam ipsa, quantis plebiscitis rogata, quod decretis cōfirmata, sancita, demum etiam confixa est? Vt mihi facilè persuadeam, tantam huic loco accessionē dignitatis & auctoritatis esse factam, quanta contigit haud scio an in re Medica nemini. Secunda, præter ægrorum variam recensionem, placitis Medicis leuiter aspersam, quàm elegantem de angina locum & Galeni doctrina commendabilem continet? Tertia, quàm variè in tempestatis descriptione ludit? quàm verbis ipsis, sententiarum pondere, deniq; rerum obscuritate sui similis Hippocrates? Et verò totum de respiratione caput, quàm notabile? De tota autem partione, quod dicitur, & fœtus designatione, conformatione, motione, incremento & vitalitate, quàm est Medicinæ arcanis consentiens, quàm Philosophiæ adytis consentaneum? Corporis humani deformatio etsi leuiter adumbrata est, pro rei tamen insolentia, Hippocrati fidem non abrogat, sed grauissimis Galeni interdictis à nobis asserta, ad agnatos & gentiles deducta, modestissiméque excusata est. Animi verò per naturales notas cognitio, in reliquis non tam expeditur, quàm attingitur. Sed qua rerum cognitione condita, quàm abstrusis sententiis referta? vt vel specie ipsa, mera Parentis nostri obscuritas & breuitas lateat. Quæ omnia, eo animo sunt à nobis expedita, vt facilè quiuis æstimet, ad reliquum negotium conficiendum, non tam voluntatem, aut studium defuturum, quam æquissimorum virorum de optimo rerum sensu iudicium experiundum. Qua in re, si mutuò non respondetur, apud me tamen plus officij residere facillimè patiar. Non eram nescius (Lector candide) dum hoc interpretationis munus tollerem, in quàm vastum opinionum fretum ingrederer, aut in quantas hominum reprehensiones incurrerem, quas omnino negligere intemperantis, non vitare verò dissoluti & ieiuni animi semper esse existimaui. Quo in negotio ea à me adhibita est cautio, vt quorum ictibus appetitam nostram esse existimationem sentirem, eos si non possem effugere, quod tamen artis est reliquum, ne in corpus nostrum redundarent, promptissimis animis eluderem. Equidem diuinum Hippocratis sensum in animi notione tamquam in vestigio reponere, obscuritatem explicare, maiestatem colere, sermonis antiquitatem pro eo ac debemus venerari, religiosum, difficile, & penè nefas esse semper existimaui. Quò magis eos qui omnem operam collocarunt suam in Hippocratis scriptis eruendis, laude semper dignos duxi maxima. Omnino nobilissima est Hippocratis Medicinæ parentis, non extincta aut vetustate repressa, sed antiquitate verenda memoria. Doctrina tum cognitione dignissima, tum verò perpetuis artis firmamentis fundatissima & solidissima. Denique per totos rei Medicæ campos pertinens, latè fusam materiam mira sententiarum breuitate complexa, propria nominum significatione exuberans, simplicem dictionis elegantiam præseferens, obscuritate præcipua, ingeniorum tarditatem longis ante interuallis à se remouit, nunc verò etiam doctissimos quosque retardauit. Magna est excellentium ingeniorum in re Medica vbertas, magna doctrinæ auctoritas,*

magna deniq; artis explicatio: Galeni copiam plerique omnes consectantur, Hippocratis subtilitatem mirantur magis atq; suspiciunt, quàm assequãtur. Quo in doctrinæ genere palmaris est Iacobi Houllerij præceptoris doctißimi gloria, qui omnem suam industriam in explicando Hippocrate omnibus semper ita probauit, vt facilè in animum induxerit, ad dißipatas summæ ignorationis tenebrarum reliquias persequendas, hanc illi à Diis immortalibus palmam esse reseruatam. De cuius viri laude, etsi me quicquam delibare nefas est, spe tamen sum præditus maxima, doctißimos quosque in meis præsidiis & castris versaturos, si præter viuæ vocis efficacitatem, quam ad Hippocratis explanationem quotidie adhibet, ad huius quoque laudis acceßionem, quam ille in Prædictiones Coacas nauauit diligentiam, fortuna nobis non inuiderit. In hac igitur tanta operis difficultate, me id consecuturum non existimaui, quod cæteri felicißimo ingenio præditi vix sibi votis desponderant. Sed profectò informatum ex fidelißimis eruditißimorum præceptorum institutis, vitæ nostræ cursum, præclarum est ad aliquem finem tandem perducere. Quo in consilio id mihi iudicatum est, superata locorum difficultate, & viarum asperitate præteruecta, nostræ peregrinationis decursum in plano leuiorem fore. Etsi non minus gratum est, extrema delere, quàm prima depellere. Visus est igitur hic portus, & loci natura munitus, & intercluso aditu penè inuius, dignißimus ad quem fortunis adhuc integris appellerem, quòd eo expugnato, ad nostræ causæ arcem expeditiorem viam facerem, hostiúmque animos frangerem, si eum in quo omni spe delitescebant, debilitatum, superatum, & complanatum cernerent. Animos autem in hanc expeditionem addidit, quòd hoc præsidium quod in præsentia obsidemus, longis antè seculis, fidelißimis Galeni copiis expugnatum, diligentia euictum, & vigilantia adæquatum est. Nunc verò fato quodam, & miserabili temporum iniuria bonis omnibus æmula, hostibus est proditum, & omnis ignorantiæ tenebris deditum. Nos in veteranis Galeni militibus conquirendis, in quibus plurimùm est roboris, diligentiæ in conscribendo & recensendo exercitu, labori in delectu faciendo, nullis neque sumptibus, neque vigiliis pepercimus. Adhibuimus etiam in subsidium veterum exemplarium fidem, quæ sola est & certißima vulnerum Hippocraticorum medela. De quibus id tantum hoc loco dicam, me regis Christianißimi beneficio, ex instructißima illa vniuersitatis Bibliotheca Fontanobellæa, in consilium mearum cogitationum tria exemplaria adhibuisse. Additum etiam quartum opera nostra perquisitum, & amici cuiusdam beneuolentia, oblatum. Cuius fides tanti apud me est ponderis, vt suo loco & taceri non debeat, nullóque tempore intermoritura sit eius memoria. De interpretibus, etsi alio loco dicendum est, hìc tamen tantùm profitebor, me ad eorum lectionem tam sobrium adhibuisse temperamentum, eámque modestiam, vt ne quem calumnia perfunderem, autoritatem interponerem, liberumq; rationi iudicium ad causæ integritatem reseruarem. Hîc Calui nulla pro meritò sed rara quidem fit mentio, quòd is eiusmodi fuerit, vt ei artem desinere per omnes homines facilè liceret. Alter gladiator est plurimarum palmarum vetus ac nobilis, cuius insignes multas palmas accepimus, hanc tamen primam esse lemniscatam apparet. Qui vt à gladiis aliquando receßisse videtur, ita & nonnunquam cæteris tantulum de arte concedere. Steuæ industria, cuius in hunc quoq; librum impensam fecisse audio, frui nusquam potuimus, etsi illam sedulò quæsiuimus. Quæ cum ita sint, tuum erit (Lector candide) gratam voluntatis æstimationem, qua omnem nostrum laborem ad publicæ rationis studium contulimus, fauore & beneuolentia prosequi, vt æquanimitas tua nostram augeat in scribendo industriam. Cuius ad colligendas & constituendas nostras reliquias plurimùm indigemus. Magna laus est profectò & gloria, vnum hominem elaborare in ea scientia quæ sit multis profutura. Sed cùm sint hæc omnia desperationis plenißima, cuiuis vel modestißimo facilè calumniam struere possunt. In hoc igitur cæcæ suspicionis tormento, cùm plurima ad alieni sensus coniecturam, non ad suum iudicium scribantur, si minus experti sunt, quos ad omnia summum & excellens armauit ingenium, nos certè sentimus. Et Hercule sunt hæ res difficiles ad explicandum & ὁμολογῆς, nec tam possunt δυσεγγραφῆσθαι quàm videntur: & quod caput est, mihi quæuis satis iusta causa cessandi fuerat, nisi inuidiæ suspicionem publico compendio existimassem esse inducendam. A te verò quem leuiter immutatum esse metuo, paruam exigui temporis vsuram bonæ de me opinionis in præsentia postulo: vt eam, si quæ dixero tibi probabo, perpetuò retineas: sin aliter, hoc ipso in loco depositam atq; abiectam relinquas, dum existimes securi nimis esse animi aliorum naufragia ex terra intueri, &

[5]Si quando Nereus sentit Æoli regnum, Ridere procellas tuta de sua mensa.

Aut quod ait Sophocles, τοῦ γένη ψυχὰς ἀχθῶσαι φιλάδος οἴδ' ἥσῃ φρενί. *Sed iam de causa, & fortasse extra causam, nimis multa. Et bona spe ingredi in reliquam orationem nos oportet.*

[1] *Lib.6.epid.initio.* [2] *Lib. 2.de dieb.decr.& lib.2.de diff.spi.* [3] *Comment.3.initio.* [4] *In proœm.lib.6.epid.* [5] *Mart.lib.10.epig.30.*

HIPPO-

A

HIPPOCRATIS COI DE MORBIS VVLGARIBVS LIBER SECVNDVS.

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

B ΑΝθρακες ἐν κρανῶνι θερινοί, ὗεν ἐν καύμασιν ὕδατι λαύρῳ δι' ὅλου. ἐγένετο δὲ μᾶλλον νότῳ. καὶ ὑπεγίνοντο μὲν ἐν τῷ δέρματι ἰχῶρες. ἐγκαταλαμβανόμενοι δὲ ἐθερμαίνοντο, καὶ κνησμὸν ἐνεποίεον. εἶτα φλυκταινίδες, ὥσπερ πυρίκαυστοι ἀπανίσταντο, καὶ ὑπὸ τὸ δέρμα καίεσθαι ἐδόκεον. ἐν καύμασιν αὐχμηροῖς, οἱ πυρετοὶ ἀνίδρωτες τὰ πλεῖστα. ἐν τουτέοισιν δὲ ἢν ἐπιψεκάσῃ ἱδρωτικώτεροι γίνονται καὶ ἀρχάς. ταῦτα δυσκριτώτερα μὲν, ἢ C ἄλλως. ἀτὰρ ἧσσον, εἰ μὴ εἴη διὰ ταῦτα, ἀλλὰ διὰ τῆς νόσου τὸν τρόπον.

SECTIO PRIMA.

CRanône carbunculi æstate grassabantur. Per magnos æstus affatim & continenter compluit, idq; ab Austro magis. Sanies quidem plurima cuti subnascebatur, quæ intrò conclusa dum incalesceret, pruriginem excitabat. Deinde verò in pustulas erumpebat iis affines, quæ in ambustis fieri solent. Tantus inerat sub cute ardoris sensus, vt vri viderentur. Magnis & squalidis æstibus febres, vt plurimùm sine sudoribus: in quib. si leuior imber guttatim defluxerit aut stillauerit, copiosiores statim sudores in febribus fiunt. Hæc diuturniorem & difficiliorem morbi solutionem habent, quàm si aliter contingerent. Minus tamen, nisi si hæc ab hoc rerum statu, sed & ex morbi natura procederent.

COMMENTARIVS.

QVOD solet Hippocrates in his Epidemiῶn libris prætexere, vt temporis circumscriptionem & cœli temperiem, certum horum morborum fomitem definiret, id hoc sibi loco faciendum putauit. Non ita tamen, vt certos huic temporis constitutioni anni limites præfigeret, quod in aliis qui πρὸς ἔκδοσιν destinati fuerunt, fecerat. Nam etsi certum sit, hunc aëris ambitum calidum D & paulò humentiorem, hos populares morbos vulgasse: constat tamen æstate circumscriptum, atque vnius æstatis hanc mutationem fuisse, non totius anni, qualis fuit quæ libro 3. describitur. Non admodum insigni hîc humorum putrescentium feritate, quæ vel latissimè grassata est in pestilenti illo statu. Quod etsi satis testatur* Hippocrat. dictio ἐπὶ νόσου ἐπομβρον, ἄπνοια διὰ πλέος, & γινομένου δὲ τοῦ ἔπος ὅλου νοτίου καὶ ὑγροῦ & μαλακοῦ, & alia multa adscripta: Galeni tamen auctoritas accedit, qui libro 1. de Temp. & Com. in aph. 11. lib. 3. & Com. 1. in lib. 1. Epid. & 3. in lib. 3. epid. has duas temporis circumscriptiones non aliter inter se committit, quàm quòd causæ magnitudine & temporis diuturnitate differunt. Hîc enim æstas sola natiuam temperiem excessit, iisdem qualitatibus magnum incrementum assumente toto anno in pestilente statu libri tertij, cum ingenti computrescentis humoris feruore. Vnde nos etiam Hippocratis circumscriptione vsi, ἄνθρακας θερινὸς, carbunculos æstate grassantes vertimus. prompto igitur in pluuias æstatis cœlo, putrilaginem humorum multam concitari par erat. Sunt enim putredines τῶν ἐπομβρίων soboles: quas σηπεδόνας E vocat, & σῆψας. † Carbunculi verò non ab re erumpebant σαπέντων δηλονότι τῶν ἐν τῷ σώματι περιττωμάτων, καὶ πνας ἰχῶρας θερμοὺς & ὑγροὺς ἀμέτρως γεννησάντων, vt scribit Galenus lib. de Temp. primo. Eosdem lib. epid. 3. cum magna putredine annumerat his verbis, ἄνθρακες πολλοὶ διὰ θέρος, & ἄλλα ἃ σῆψις καλέεται. Cæterò hic locus est Galeno celebratissimus Com. 1. in lib. 1. epid. & libro de Temp. 1. Com. etiam 1. & 3. in lib. 3. epid. & Com. in aph. 11. lib. 3. & lib. 2. de Crisib. cap. 3. & lib. 1. de differ. feb. cap. 6. Hunc etiam locum integrum Auerrois explicat Collect. lib. 3. cap. 1.

*lib. 3. epid. † Aph. 6. lib. 3.

ἐν κρανῶνι] Cranône verti sequutus *Plin. qui scribit: Cranône fontẽ esse calidum citra summum feruorem, qui in vinum additus, triduo calorem potionis custodit in vasis. Sic M. Tullius Oratorio 2. cœnasse Cranône in Thessalia Simonidem apud Scopam fortunatum hominem & nobilem scribit. Vnde locum Simonidis memoria nobilitatum constat. † Cranôna idem Thessaliæ & Magnesiæ adscribit, vt ne longius abeam, ne in Galeni reprehensionem incurram. Nunc mutato nomine, Ceres dicitur. Est autem locus putridis morbis opportunissimus & carbunculis: quòd in concauo loco & meridionali situm habeat, & ab aquilonibus F auersum ventorúmque tranquillitatibus occupatum miniméque perflatum vt scribit Galenus Com. 1. in lib. 1. epid.

*Lib. 37. cap. 2. † Lib. 4. cap. 9.

ὕδατι λαύρῳ] ὕδατα λαῦρα, πολλὰ καὶ μεγάλα sæpe dicit Hippocrates.* Hîc λαῦρα interpretati sumus, πολλὰ & λαῦρα. πολλὰ γὰρ λέγομεν, κἂν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἀπέλθῃ καὶ λαῦρα, ἐξαιφνίδια, σφοδρά τε. δύνα(?) καὶ μεγάλα καλεῖσθαι, vt scribit † Galen. Quæ omnia verbo *affatim*, appositè (ni fallor) reddidimus. Cæterum illud δι' ὅλου, coniunxi λαύρῳ, Galenum sequutus, prius testatis locis, qui id ita connectit. Vt videatur hîc expressisse ᵗHippocrates quod aliàs scribit, ὕδατα πολλὰ συνεχέα & ἐκ ὀλιγοσταγέος. Adde quod Galenus, ὗεν ἐν καύμασιν ὕδατι λαύρῳ δι' ὅλου, ὗειν συνεχῶς interpretatur. Quod sequitur, ἐγένετο καὶ μᾶλλον νότῳ, legit ᵗᵗGal. ἐγίνοντο δὲ. ἐγένετο δὲ, non malè. Nec verò video cur Caluus νότῳ quàm νότῳ legere maluerit.

*Lib. 1. epid. † Com. 2. in lib. 1. epid. ᵗLib. 1. epid. ᵗᵗLib. 1. de temp.

ἐν τῷ δέρματι ἰχῶρες] ὑπὸ τὸ δέρμα legit Galenus, ἰχῶρες saniem verti, non saniosum sanguinem, ne quis me sanguinis serum dicere intelligeret. Sed vt humorem quendam serosum, aqueum, tenuem, virosum, malignum & exedentem explicarem. Quanquam G ἰχωροειδὲς αἷμα Hippocrati hæc omnia complectitur, cùm sanguinem κατ' ἐπικράτειαν omnes in vasis humores cōplexum *significet, non ἁπλῶς λεπτὸν καὶ ὑδατῶδες αἷμα, ἀλλὰ & μετά τινος ἰώδους & κακοήθους δυνάμεως. Est igitur ἰχὼρ, ἰχωροειδὲς αἷμα, περιέχον ἐν ἑαυτῷ μοχθηρὰν ὑγρότητα λεπτὴν, οὐχ ὑδατώδη & ἄδηκτον, ἀλλὰ δακνώδη & διαβρωτικήν. Porrò hunc locum adducit Galenus Com. 2. in lib. 6. Epid. vbi ὑπὸ τῷ δέρματι legit. Libro autem 2. Prognosticῶn, ἐν τῷ δέρματι, vt hîc, eodem vtrobiq; sensu.

*lib. 6. epid. Sect. 2.

φλυκταινίδες] φλύκταιναι Hippocrati sunt pustulæ in summa corporis cute enascentes, quas hîc φλυκταινίδας, aliquādo verò φλυζάκια καὶ ψυδράκια vocat. Harum ortum mirè explicat. Fiunt enim à sanie tenui & erodente, cuti subtenta, humore velut acriori & biliosiore, concalfactu lancinante & cutem pungente. Quicquid nanque in cute laxius est, facilè peruadit & penetrat. In corporis autem summa planitie compactiore & densiore hæret. Sunt demum iis similes, quæ ex ignis vstulatione aut vrticæ vredine oriuntur, quas eleganter πυρίκαυστους nominat. Quæ libro περὶ χυμῶν, αἱ ἀπὸ καυμάτων ἐπεγειρόμεναι φλύκτεις dicuntur. Huius sunt generis quæ *Hippocrates ἱδρῶα vocat, alij ἱδρωτήρια, nos sudamina aut papulas sudorum, cum Plinio rectè dicemus. Sunt enim ex eo H rum genere, quæ in summam cutem erumpunt, & eam vlcerum instar exasperant, καὶ γίγνεται καθάπερ καὶ αὐτὸ τοὔνομα ἐνδείκνυται, διὰ τοὺς πολλοὺς ἱδρῶτας, ὅταν χολωδέστεροι πως ἢ ὅλως δακνωδέστεροι τυγχάνωσιν ὄντες. ἐξελκοῦσι γὰρ ἔστιν τὸ δέρμα, καὶ κνησμώδεις ἐργάζονται, & τραχύνουσιν ἑλκωδῶς. Hîc Galenus φλύκταιναι legit 2. Progn. & 1. de Temp. & αἴσαντο & ἐπανίσαντο, vt solet aliquando variata lectione, eadem tamen vbiq; notione.

*Aph. 21. lib. 3.

ἐδόκεον ἐν καύμασιν] Illud ἐδόκεον, superiori iunxi: vt sit, ὑπὸ τὸ δέρμα καθίεσθαι ἐδόκεον. Galenum sequutus, qui hanc lectioné vbiq; seruat. A
αὐχμηρῶς] αὐχμηρὴν cœlum siccum & squalidum vocat, quod sudum rectè dicimus, significantes ab imbribus cessationem. Qua enim forma ἀπνοίας τὸ νήνεμον intelligit, eadem & αὐχμηρὴν expressit. Vtitur hac dictione Hip. lib. 1. epid. & aph. 24. lib. 3.* βόρειον ἢ αὔχμηρον τὸ φθινόπωρον αὐχμηρὸν dicens, οὐδὲν γὰρ διαφέρει ξηρὸν ἢ αὐχμηρὸν, ἢ αὐχμηρὸν εἰπεῖν, Galeno teste. Hanc sententiam repetit Galenus Progn. 3. ἐν καύμασιν αὐχμηρῆς πυρετοὶ οἱ ἱδρῶτες τὰ πλεῖστα. τοῖς δὲ ἐπιψύχουσιν, ἱδρωτικώτεροι γίνονται. Vbi αὐχμηροῖς pro αὐχμηρῆς aut αὐχμηροῖς vitiosè legitur. Hîc verò ἐν καύμασιν, initium alterius sententiæ fecimus, post Galenum, vetustissimum nostrum exemplar secuti. * Statu 1.
ταῦτα δυσκριτώτερα μένει] Hic locus propter summam breuitatem Hippocrat. familiarem, valde obscurus est, & qui Galeni Commentarios temporum calamitate interceptos deploret, cùm nullam opem adferant interpretes. Mihi intelligendus videtur de febribus, quę in mediis æstibus sine sudore fuerunt. Etenim quum febrium maximè sit propria per sudores solutio, nil mirum est, si difficilem habuerint expeditionem febres quæ æstate exæstuante nihil aut parum circa initia sudores mouerunt. Sudorem nanq; criticum, in morborum initiis, quibus maximè cruda apparent, ne natura quidem prouocat, nisi onere velut oppressa & submersa, periclitantem humorum gurgitem à se facessat. Quod ex tota Hipp. doctrina apparet, & docet Galenus lib. 1. Cris. Itaque ἢ ἄλλως ad sudores iudicatorios refertur. Qui volet hæc omnia ad grassantes tota illa æstate morbos extendere, illud ἄλλως ad temporis iniuriam referet. Pestilente enim statu, crises paucæ, difficiles, incertæ & minimùm tutæ fiunt. Quod sequitur ἀτὰρ ἥσσον, hunc sensum complectitur. Vt faciliores iudicatu febres futuras significaret, nisi ea æstate adeóq; squalida euenissent, vt sudores nullos, aut omnino paucos mouerent: Aut si eam paulò copiosioribus sudoribus contigissent. Vtrumq; enim διὰ ταῦτα complectitur, & nos sub rerum statu concludimus, cœli iniuriam & venenatam intemperiem non excludentes. B
τὸν τρόπον] τῆ νόσου τρόπον morbi naturam vertimus, conditionem, circumscriptionem, formam, speciem, consistentiam, modum intelligentes. Quem enim alij morborum modum, mores, & morborum formas comprehendentem vertunt, Hippocratis τρόπον exprimentes, nos naturam maluimus dicere, quòd Latinè melius ista sonet. Mores nanque lenitate & feritate circumscriptos, morbi verò εὐήθειαν & κακοήθειαν, natura satis explicat, cùm animalium naturam feram & mitem dicimus: vt dixit ille, C

—— *Ingenium mitius esse feris.*

τρόπος autem Hippocrat. multa significat, & ex media illius OEconomia deprompta est dictio. Cùm enim morbis accommodat, τὰ ἤθη διαφορὰς. τὴν οὐσίαν, καὶ τὰ εἴδη complectitur, *vt dum τρόπους πυρετῶν vocat, diuersa febrium genera, species & differentias indicans. Qui locus adducitur à Galeno lib. 1. de Crisib. Vitiosè tamen in nostris codicibus legitur. Quidam enim ἤδη, quidam ἤθη, quidam etiam εἴδη addunt, cùm ea omnia vox τρόπων includat. Quas voces, expungendas censeo, vt cum libro Epid. consentiant. Galenus τρόπον τὸ ἦθος significare scribit, initio libri primi Criseôn. Nec alia est significatio huius nominis, quàm speciei & generis, cùm τρόπον ἡμιτριταϊκὸν dixit, lib. 1. Epid.† Aliter verò τῶν ἐπαρμάτων τρόπον scripsit, lib. 1. Epid. pro συστάσει, circumscriptione & consistentia, cùm ea μεγάλα, χαῦνα ἐκκεχυμένα vocat. Nec aliud, quàm formam morbi & naturam intellexit, lib. 1. Epid. φθινώδεα τρόπον, καὶ τεταρταιοφυέα τρόπον scribens. Quæ omnia quàm appositè potuimus, vno naturæ verbo conclusimus, quo & mores morborum, hoc est, εὐήθειαν & κακοήθειαν comprehendimus. Permutationes autem morborum alio sensu, τρόπους vocat ᵗGalenus. Quæ omnia faciunt, vt ostendam multiplicem huius dictionis naturam, non vna notione accipi. Cuius frequens est mentio, libro περὶ χυμῶν. De qua etiam multò plura scribimus in nostra Hippocratis OEconomia. Satis enim hîc fuerit nostram versionem comprobasse. Erit igitur huius loci sensus: Morbi vitiosam atque malignam naturam, hoc est pestilentem, iudicationem difficiliorem effecisse. Quod in pestilentibus morbis contingere solet, vt scribit Hippocrates lib. 3. Epid. ἀκρισίαι πολλαί, τὰ δὲ δύσκριτα. Et ἱδρῶτες οὐ κρίσιμοι.ᵘ Deinde paulò pòst, οὐδὲ γὰρ αἱ γινόμεναι τελέως ἀποστάσιες ἔκρινον, ὥσπερ τοῖσιν ἄλλοισι. δύσκριτα μὲν πᾶσι ταῦτα ἐγίνετο καὶ ἀκρισίαι. Id autem accidit ob multam malignorum humorum copiam, naturæ vires exoluentem. Aut enim nulla propè, aut difficilis est solutio, aut infida, & quæ recidiuas afferat, vt apparet ex libro primo Epidemiôn.ᵘᵘ Δύσκριτα verò Hippocrati sunt, vt interpretatur Galenus, τὰ χαλεπῶς καὶ μοχθηρῶς κρινόμενα, καὶ μετὰ πλειόνων τε καὶ χαλεπωτέρων συμπτωμάτων, καὶ σὺν ἀγῶνι μείζονι. Vt ἄκριτα & δύσκριτα, ἀπλῶς, ἄπιστα, κινδυνώδη, & ἢ μετὰ μοχθηρῶν συμπτωμάτων σφαλερῶν, ἀσαφῆ, ἄσημον, καὶ χαλεπὴν κρίσιν contineant. δυσκρίτους etiam καιροὺς vocat aph. 8. lib. 3. κακοκρίτους. ἢ γὰρ μετὰ κινδυνωδῶν συμπτωμάτων αἱ κρίσεις γίνονται τοῖς τοιούτοις νοσήμασιν, ἢ αὐτίκα ὀλέθριοι, ἢ πάντως ὑποτροπιάζουσιν. δύσκριτα quoq; dicuntur aph. 29. lib. 4. χαλεπὴν φέροντα κρίσιν, ὥσπερ καὶ κακόκριτα, ἢ οὐ βεβαίαν. Porrò qui τρόπον ad speciem & formam febrium referre volet, alium eliciet sensum, & illud εἰ μὴ κατὰ ἄλλα aliter quàm nos vertet. E

* *Lib. 1. Epid. Sect. 3. & lib. 3. in sta. pest. cap. 4.* † *Statu primo.* ᵗ*Cap. 7. lib. 3. de Cris.* ᵘ *In statu pestilenti.* ᵘᵘ *Statu 2. & 3.*

Æstatis temporibus plurimùm oriuntur febres ardentes, & si aliis quoque. Æstate tamen sicca & exæstuante, contrahuntur magis & increscunt.

Οἱ καῦσοι ἐν τῇσι θερινῇσι μᾶλλον γίνονται, καὶ ἐν τῇσιν ἄλλῃσιν ὥρῃσιν. ἐπιξηραίνονται δὲ μᾶλλον θέρεος.

Febres ardentes circumscribuntur, vt inquit ᵗGal. τῷ διηνεκεῖ τοῦ δίψους τε, καὶ τῆς διακαοῦς θερμασίας ἢ πυρώσεως. Dicuntur enim febres ardentes, ὅταν ἡ θερμασία διακαὴς τοῦ ἀνθρώπου, ἄπαυστόν τε τὸ δίψος ἔχῃ.† Ex his igitur veluti signis παθογνωμονικοῖς, febris ardentis descriptio conflatur: nec opus est alia signa plurima accedere, quæ necessitatis nullam vim adferunt. Qualia lib. 3. Epid. & 4. de Rat. vict. in morb. acut. describuntur. Satis est enim adesse, τὸ ἄπαυστον δίψος, ἀνδῆ τε καὶ καυσώδη, καὶ αἰθώδη τὴν θερμασίαν. Atque ex his facilè apparet in mediis æstibus pullulare, cùm ex ardoribus, propriis velut causis, effecta facilè consequantur. Non alia ratione, quàm quòd æstate febres assiduæ & tertianæ plurimæ grassantur. Inter quas & ardentes numerantur.ᵘ Hîc autem ἐν θερινῇσι, non aliud significat, quàm quod lib. de Rat. vict. ἐν θερινῇ ὥρῃ dixit. Est autem θερινὴ ὥρα, ἢ θερμὴ καὶ ξηρά, αὕτη ἐπὶ τελευτῇ τοῦ ἦρος, αὕτη ἐν ἀρχῇ τοῦ θέρεος, αὕτη ἐν τοῖς μέσοις, ἢ τοῖς τελευταίοις, αὕτη μέχρι τὴν ἀρχὴν τοῦ φθινοπώρου ἤ. Ex quo fit, vt aliis quoque temporibus suboriri possint, iis quiᵘᵘ Hippocratis placitum legerunt, νοσήματα πάντα ἐν πάσῃσιν τῇσιν ὥρῃσιν γίνεσθαι, μᾶλλον δὲ ἔνια κατ' ἐνίας αὐτέων καὶ γίνεσθαι καὶ παροξύνεσθαι. Nec hoc nouum videbitur ei, qui καῦσον νόθον apudᵘᵘᵘ Hippocratem viderit, & καῦσον καματώδη καὶ οὐκ ὀξὺ πυρετὸν, οὐδὲ λίην διψώδη, & καῦσον οὐ κατὰ τὸν ἴδιον λόγον τῆς καταστάσεως γινόμενον, κατὰ τὸ συμβεβηκός. Ἐπιξηραίνεσθαι verò non aliò mihi referri videtur, quàm ad febrium ardentium originem quam expressit ᵛHippocrates lib. 4. de Rat. vict. in morb. acut. his verbis: καῦσος δὲ γίνεται, ὁκόταν αὐαξηρανθέντα τὰ φλέβια ἐν θερινῇ ὥρῃ ἐπισπάσηται δριμέας καὶ χολώδεας ἰχῶρας ἐς ἑωυτά. Et rursus, γίνεται δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ἐκ πορείης μακρῆς, καὶ δίψος μακρόν, ὁκόταν αὐαξηρανθέντα τὰ φλέβια, δριμέα καὶ θερμὰ ῥεύματα ἐπισπάσηται πρὸς ἑωυτά. Illic enim, vt inquit Galenus, διὰ τὸ αὐαξηρανθῆναι, τὰς προκαταρκτικὰς καλουμένας αἰτίας δηλοῖ, ὡς ἂν καθ' ἑαυτὰς αἱ πᾶσαι μὲν γὰρ αἱ θερμαὶ καὶ ξηραί, τοὺς καύσους ἐργάζεσθαι δυνάμεναι. Cùm igitur ex rebus omnibus plurimùm siccantibus, febres ardentes, tanquam ex causis effecta sequantur: non malè mihi vertisse videor, vt vtrumque comprehenderem, τὸ ἐπιξηραίνεσθαι θέρεος, æstate sicca atque æstuante contrahi & increscere. Malui enim significantius rem ipsam, quàm verba tantùm exprimere. Nisi si fortè vtrumque complexus sum, explicata rei ipsius natura. Nec verò in hoc præcipuè tam graui medicinæ parente, vsqueadeò verbis inhærendum est, vt res ipsas negligas. In quo fidem meam requiri passus non fuissem, siccatas febres dicere possem, aut si quis quid sit resiccari febres, intelligere posset. Neque enim valde fuit operosum sic vertisse. Nisi quis resiccatas febres intelligat, quas ξηρὰςᵛᵛ Hippocrates vocat, Galenus verò aduersus Lycum, exactè siccas dicit, & febrium ardentium genere comprehendit, easq; exactè humidis opponit: in quibus ægri confertim sudant, & sudoribus nihil aut mediocriter alleuantur. τυφώδεις καὶ ἑλώδεις vocat. Si verò ἐπιξηραίνεσθαι augeri æstate, intendi aut exasperari intelligas, consecutionem rerum nactus, videberis mentem meam assequutus. G H

ᵗ *Lib. 3. epid. statu pestilen.* † *Lib. 4. de rat. vict. in morb. acut.* ᵘ *Aph. 21. lib. 3. & 4.* ᵘᵘ *19. lib. 3.* ᵘᵘᵘ *Lib. 4. de rat. vict.* ᵛ *Lib. 3. Epid. statu pestilen. lib. 3. epid.* ᵛᵛ *Lib. 6 epid.*

A Φθινοπώρου μάλιστα θηριώδεες, καὶ ἡ καρδιαλγία. καί τοι καὶ αὐτὴ ἧσσον κακουργέοι ἄν, αὐτοῦ τοῦ νοσήματος τοιούτου ἐόντος. αἱ ἀσκαρίδες δείλης, ὁμοίως τούτῳ. καὶ ἐκεῖνα τῶν καυστικῶν ὀχλέουσι τῆς ἡμέρης τὰ πλεῖστα, οὐ μόνον διὰ τὸ μᾶλλον πονέειν, ἀλλὰ καὶ αὐταὶ διὰ σφᾶς ἑωυτάς.

Autumnus sua feritate & malignitate, interaneorum animalia maximè gignit, orisq; ventriculi dolorem, qui tamē in eiusmodi morbo minus infestus est. Lumbrici tenues, ascarides dicti, vespere maximè, cui analogia quodammodo respondet autumnus, infestant. Affligunt verò vt plurimùm hac diei parte, non solùm doloris ratione qui tunc magis vrget, sed suopte quodam impetu.

Θηριώδες] Hæc dictio ex media Hippocratis OEconomia, deprompta est. Atq; haud scio, an alia sit quæ æquè multiplicē habeat B notionem. Θηρίον enim modò ἄγριον ἕλκος Hipp. significat, vt ἐν τῷ περὶ τόπων τῶν κατ᾽ ἄνθρωπον: modò intestinorum animalia & lumbricos, vt quoties morbis accommodat, hoc loco præsertim, lib. 4. epid. & 6. & lib. περὶ χυμῶν. Θηριώδες etiam veteribus significauit περὶ τὸ κακόηθες, ἐπὶ ἐλέφαντος, ἐπὶ καρκίνου, ἐπὶ φθίσιν, ἐπὶ τὰς ἀσκαρίδας, ἐπὶ τὰς ἕλμινθας, vt scribit Galenus.* In quem sensum aliquando rapitur, τὸ φθινόπωρον θηριῶδες. Hæc enim omnia autumno inuadunt, ob inæqualem cœli temperiem & malignam humorum sobolem. Vnde φθινόπωρον φθινῶδες aliquando Hippocrati † dicitur, & βῆχες, θηριώδεες, κακοήθεις. Sic φθινόπωρον θηριῶδες, vocat Aretæus lib. 2. περὶ αἰτίων καὶ σημείων ὀξέων παθῶν, quòd exitiales & valdè maligni morbi eo tempore grassentur. Alio verò ᶜ sensu, αἱ ἐπ᾽ ὀλίγον θρασεῖαι παραφρούσιες θηριώδεες, καὶ τὰ ἐπ᾽ ὀλίγον θρασέως παρακρούοντα, μελαγχολικὰ θηριώδεα Hippocrat. dicuntur.* Significat enim θηριώδης παραφροσύνας, vehementem & ferinam desipientiam, insaniam, cùm laborantes ferarum ritu adstantes inuadunt. Quos idem per ἐξισταμένοις μελαγχολικῶς ἢ νεανικῶς exprimit. Quorum omnium fusiorem demonstrationem & huius dictionis auctoritatem in nostram OEconomiam reiicimus. Cæterùm hic θηριῶδες φθινόπωρον, quantum potuimus aptè expressimus, dicentes, autumnum sua feritate & C malignitate interaneorum animalia gignere. Quod enim alij ferinum autumnum dixerunt, non est quòd quis magis intelligat, quàm ipsam Hippocratis dictionem, quam abundè explicamus cùm feritatem & animalia ipsa, hoc est lumbricos hac dictione includimus, ne quid nos quis omisisse censeat. Per feritatem enim, humorum qui autumno gignuntur virulentiam & malignitatem intelligimus, quæ est horum omnium causa. Sic hac dictione & causam & affectum exprimimus. Interaneorum autem animalia dixi, passim Plinium sequutus†, vt illud θηρίον aliqua ex parte assequerer. Superest vt nostram interpretationem ex Hippocrat. ipso comprobemus. Libro sexto epid. τὸ θηριῶδες φθινοπώρου, de lumbricis aluum infestantibus omnes intelligunt, potius quàm de cæteris morbis qui autumno grassari cōsueuerunt: quòd per θηρία Galenus ·· ea animalia intelligi velit.** Hippocrates etiam libro quarto Epid. morbos autumni in quodam ægro describens, eos ferè omnes, quos hîc & libro sexto epid. enumerat: vbi lumbricum vomitu eiectum significat, inquiens: βραγχία αἱ ἐμέσασα καὶ τὸ ἑλμίνθιον. Vbi πυρετοὺς θηριώδεας, febres quæ à lumbricis excitantur intelligit: aut eas in quarū declinatione & solutione lumbrici excernuntur: cùm dixit θηριώδεες ἐν τῇσι κρίσεσι. Quæ tamen ad lumbricos D semper referuntur. Nisi si quis existimauerit febres θηριώδεες ab eo dici, eas quæ autumno à bile per æstatem torrida fierent, in quibus desipientiæ immites admodum & θηριώδεες excitarentur, quòd febres etiam prius ἐφθοὺς vocasset. In qua opinione aliquādo fui. Sed præstat nunc mutata quasi velificatione, mentis etiam cursum commutare. Præcipuè verò ad hunc locum explicandum facit, quod in Coacis prænotionibus scripsit Hipp. καρδιαλγικὰ καὶ μετὰ ῥόφου κοιλίης θηρία καταῤῥήγνυται. Nemo enim quin de lumbricis intelligendus sit hic locus ambigit. Cæterùm θηριῶδες hîc lego, librum Epid. sextū & vetustissimū nostrum exemplar sequutus. θηριώδεες tamen si quis legendum censeat, nō repugno, dum ægros aut febres intelligat, in quibus lumbrici gignuntur, aut etiam expelluntur.

*Lib. 6. epid. Com. 1. †lib. 6. epid. sect. 1. ᶜCap. 9. *In Prorrh. & Coac. †Cap. 6. l. 20. Sect. 1. Aph. 13. ··In exegesi vocum Hipp. **Eumenis uxore.

καρδιαλγία] Galenus passim * καρδιαλγίαν, oris ventriculi dolorem interpretatur, quòd τὸ τῆς γαστρὸς στόμα, καρδία antiquis dictum sit. Non est autem mirandum, hunc ipsum affectum plurimum autumno contingere, ob magnam cacochymiam & bilis flauæ, quæ E per æstatem summa petebat & innatabat, adustionem. † Quinetiam ob cœli inæqualitatem humores corporis penetralia petentes, ventriculū & intestina autumno affligunt, vnde λειεντερίαι καὶ δυσεντερίαι. ᶜQuod his verbis expressit Gal. μάλιστα δ᾽ εἰκὸς ἐν ψυχρῷ καὶ ἀνωμάλῳ, καὶ κακοχύμῳ καιρῷ, βλάπτεσθαι τὰ κατὰ γαστέρα τε καὶ τὰ ἔντερα. λεπτοὺς γὰρ καὶ εὐκινήτους ἐν τῷ θέρει τοὺς χυμοὺς γιγνομένους διαδεχόμενον τὸ φθινόπωρον, ψυχρὸν τε ἅμα καὶ ἀνώμαλον ὑπάρχον, εἰς τὸ βάθος ἄγει τοῦ σώματος. ἐν τῷ βάθει δ᾽ ἐστὶ ἡ τῶν ἐντέρων θέσις. Lumbricos verò suo morsu & putrilagine καρδιαλγίαν excitare, non mirabitur qui viderit ab iisdē sæpe τὰ ἐπιληπτικὰ συμπτώματα commoueri. Vnde Hipp. lib. 6. epid. τῷ φθινοπώρῳ καρδιαλγίας adscribit, & in Coacis καρδιαλγικά. Quinetiam lib. epid. 4. in ægra cuius superiori annotatione meminimus, scribit, ἤμεσε χολὴν μελαίναν, καὶ αἱ καρδιαλγίαι χολώδεες, βραγχία ἀνεμέσασα καὶ τὸ ἑλμίνθιον. Et paulò pòst, καὶ ἀσώδεες καὶ καρδιαλγέες. Quòd autem dicit oris ventriculi dolorem in eiusmodi affectu minus violentum esse: id ad temporis continuitatē referendum videtur, non ad morbi vehementiam. Lumbrici enim suo motu ventriculum petentes, accessionibus quibusdam affligunt, deinde ad inferiora descendunt. Et solent ferè aut vomitu aut secessu vi naturæ morbum euincentis propelli, quod morbum leuiorem facit. Qui enim in ore ventriculi lumbricos habent, magna ex parte eos euomunt: qui in intestinis, per inferiora excernunt: vt ex †† Aetio & Paulo apparet.

F *Lib. 5. de loc. affe. & lib. 2. de pla. Hipp. & Plat. & aph. 65. lib. 4. †Aph. 21. lib. 3. ᶜAph. 22. lib. 3. ††Lib. 9. & lib. 4.

αἱ ἀσκαρίδες] Ascaridas retinuimus lumbricorum tenuium speciem significantes, ne in ambiguo nomine hæsitaremus. Quod sæpe faciendum in his scriptis consulo. Ascaridas Gaza tipulam vertit: Hermolaus & Ruellius tineas exponunt. Sunt autem ἀσκαρίδες ἕλμινθες ἰσχναὶ καὶ μικραὶ ἐν τῷ ἀπευθυσμένῳ ἐντέρῳ γεννώμεναι, vt scribit Gal. * Cæterum illud ὁμοίως τούτῳ valde obscurū est: intelligendum tamen esse de ea affectione quam habet autumnus ad diei vesperam, existimo. Ad quam notionem mihi quodāmodo viam muniuit † Hip. καὶ ὁ ἐνιαυτὸς εἰς δείλην καὶ αἱ ἀσκαρίδες. Vbi etiam huius loci meminit Galenus. Autumnus enim velut anni ipsius occasus est. Et quemadmodum ascarides ad autumnum, ita se ad diei vesperam habent. Vt enim plurimum oriuntur autumno, qui velut anni vesperus est: ita & vespere in die ferè commouentur. Hunc locum longè clarius explicant quę de autumno sequuntur. Lumbricos autem vespere & sub noctem commoueri, omnes ferè animaduerterunt in opere medico faciundo, tum inæqualitatis & frigoris ratione, tum quòd hoc tempore, auiditate quadam naturali ad cibatum ferantur. Qua quidem ascarides, vt è lumbricorū G genere, propter loci & fomitis distantiam plurimùm ducuntur. Accedere ad id potest, quòd morborum insultibus maximè excitantur, qui vt plurimum accessiones (autumno præcipuè) vespere habent, vt subindicat his verbis Hippocrates, καὶ ἐν ἁπάσῃ τῇ νούσῳ ὅτι τὸ ἐς δείλην παροξύνεσθαι. ᶜ Quam morbi naturam annotauit in quodam puero, ὅτι τὸ ἐς δείλην παροξύνεσθαι, τοῦτο ἦν ἐν πάσῃ τῇ νούσῳ. Atq; istud etiam satis indicant quæ sequuntur, οὐ μόνον διὰ τὸ μᾶλλον πονέειν. Illud enim ad doloris sensum, quem morborum accessiones infligunt, referendum, quæ in febribus autumnalibus, lumbricis præcipuè scatentibus, vespere magis excitantur. Quod sequitur διὰ σφᾶς ἑωυτάς, naturalis auiditatis sensum, & ad eum proprium quendam impetum significat.

*In Exeg. †Lib. 6. epid. aph. 14. sect. 1. ᶜlib. 4. epid.

Ἐν φθινοπώρῳ ὀξύταται νόσοι καὶ θανατωδέσταται. τὸ ἐπίπαν ὅμοιον τῷ δείλης παροξύνεσθαι. ὡς τοῦ ἐνιαυτοῦ περίοδον ἔχοντος τὴν νούσων, οἷον ἡ ἡμέρη τῆς νούσου, οἷον τὸ δείλης παροξύνεσθαι. τοιοῦτον τῆς νόσου

H Autumnus acutissimos morbos & maximè exitiales gignit. Qui, in eo quòd accessiones vespere moueat, eam omnino habet affectionem ad annum totum, morborum velut reuersiones & circuitus habentem, quam vespertinæ accessiones ad eam, in qua fiunt, morbi diem. Tale quid euenit, vbi morbus

Sectio I. huius lib.

& temporis circumscriptio sibi mutuò responderint: dum nequid in sublimi illa natura innouetur. Quòd si accidat, ista in alium temporis statum erumpent, quo & plurimùm poterunt & valebunt. Vt necesse sit, annum ipsum & anni partes sic se inuicem habere.

καὶ ἑκάστης καταστάσιος πρὸς ἀλλήλας, ὅταν μή τι νεωτεροποιηθῇ ἐν τῷ ἄνω εἴδει. εἰ δὲ μή, ἄλλης ταῦτα καταστάσιος αὖ ἄρχοι. ὥστε καὶ τὸν ἐνιαυτὸν πρὸς ἑωυτὸν οὕτως ἔχειν.

ἐν φθινοπώρῳ] Hinc sumptus est aphorismus 9. lib. 3. Autumnum autem lethalem esse, præter rationes Galeni, quas hîc prudens & sciens omitto, his verbis de autumno scribens indicat Hipp. ἰσχυρὰς δὲ καὶ ἐκ τῶν ἄλλων νοσημάτων μακρῶν, ἐς τὴν ὥραν ταύτην πλευτῶσι οἱ πλεῖστοι. Autumnum longè periculosiss. & qui plurimos opprimat, ait Celsus. Prorrh. 2.

τὸ ἐπίπαν] * Illud τὸ ἐπίπαν quidam superiori sententiæ iungunt, & sic legitur aph. 9. lib. 3. Sensus autem huius loci subobscurus est. Hîc enim duo inter se committit Hippocrates. Vt enim se habet annus totus ad diem morbi: ita & autumnus in eo quòd vespere accessiones facit, ad accessiones eas quæ in morbi die vespere fiunt. In quo duo significantur, Autumnum vesperi conferri, & autumnum ipsum, suorum morborum insultus vesperi ferè cõmouere, vt de ascaridib. dixit. Quare & τὸ ἐπίπαν huc referri debet, nec temerè ab Hipp. positum existimandum. Autumnum autem ipsum vesperi vnius diei conferri, satis testantur Hipp. verba, † ἔν τε τῇ δείλῃ παροξύνεσθαι, καὶ ὁ ἐνιαυτὸς εἰς δείλην. Et Galeni pulcherrima illa analogia, qua vnius diei tempus ad anni tempora examinat. Inquit enim ' ἀνάλογος γὰρ τινα ἔχειν ἡγεῖται τὴν ἡμέραν πρὸς ὅλον τὸν ἐνιαυτόν, ὡς τῷ μὲν ἑωθινῷ καιρῷ τὸ ἔαρ ἐοικέναι, τῇ δὲ μεσημβρίᾳ τὸ θέρος, τῇ δὲ ἑσπέρᾳ τὸ φθινόπωρον, τῇ δὲ νυκτὶ τὸν χειμῶνα. Idem satis indicat hoc loco Hippocrat. cùm dicit, annum habere veluti morborum ambitus. Id enim ad diei vnius circumscriptionem plurimum facit, qua ferè morborum circuitus definiuntur. Quem locum etiam videtur innuere Antyllus apud Stobæum ser. 99. his verbis, ἡμέραν λαμβάνομεν σὺν τῇ νυκτί, ἀναλογίαν δὲ αὐτὴν ἔφαμεν ἔχειν τινὰ πρὸς τὸν ἐνιαυτόν, καθάπερ Ἱπποκράτης ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν ἐπιδημιῶν ἐπισημαίνεται. Quæ quidem etiam adducuntur ab Oribasio Collect. Medic. cap. 4. lib. 9. nulla tamen huius loci facta mentione.

*Lib. 2. cap. 1. †Lib. 6. Epid. sect. 1. 'Com. 1. in l. 9. epid.

τούτων] Huius loci sensus, ex his quæ sequuntur manifestior fit. Morbos enim & anni vicissitudines, & temporis statum sese mutuò consequi necesse est, vt certi & legitimi morbi fiant. Illud autem τούτων ad morbos autumni lethales referri debet. * καταστάσιν etiam hîc non aliud significare, quàm temporis circumscriptionem, statum, conditionem & anni vices, ex his omnibus quæ sequuntur, notius est quàm vt demonstratione indigeat. Quod sequitur, ὅταν μή τι νεωτεροποιηθῇ ἐν τῷ ἄνω εἴδει, sublimem naturam verti, eum qui supra nos est statum, & nos ambientem aëream naturam intelligens, quæ annuas vicissitudines & temporis conditiones temperat atque moderatur. Non secus ac Galenus huiusmodi temporum conditiones, atque in iis definitos morbos circumscribit Com. 3. in lib. 3. Epid. cùm scribit, κατὰ τὸ ἑξῆς τινὰ μὲν ἦν ἐπιπλεονάζει νοσήματα, τινὰ δὲ ἐν θέρει καὶ χειμῶνι διῆλθεν. ὅταν δηλονότι μὴ νεωτεροποιηθῇ τῇ κατὰ τὴν τοῦ περιέχοντος κρᾶσιν. His namque verbis Hippocratis phrasin consequi videtur. Quòd si quis ad aliquid maius referre velit, & superiorem aliquam causam, cœli supremam illam faciem intelligere poterit, in qua syderum motus, ortus & occasus depinguntur: à quibus cœli & aëris temperies originem sumit & tota dependet. Atque haud scio an vlterius progredi liceat, & an supremam illam & æternam naturam intelligat, quæ sua velut infinitate, vniuersitatis numeros temperet, statas temporum vices definiat, syderum cursus inhibeat, & Solis & Lunæ alternantes operas in nostrorum vsum commodet. Hîc enim magnum quiddam includere Hipp. eloquentia potest. Fuit namq; (in inquit † Celsus) vir arte & facundia clarus.

*Vt initio Com. 3. in lib. 3. Epid. †In procem.

εἰ δὲ μή] Sin minus vertere potui, vt etiam referrem ad ea quæ præcedunt. Malui tamen sequi quod præsens est, & verti, Quod si accidat, hoc est si quid innouetur, futurum vt in alio temporis statu, hi morbi præualeant. Nam si qua in re naturalis anni temperies aberret, & morborum formas cõsequi necesse est. Legitimis enim temporibus, legitimi morbi fiunt, intempestiuis, intempestiui: & si quando eadem die frigidi aut calidi inæqualitas acciderit, autumnales morbos expectare oportet. Quod sequitur, ὥστε, ad ea quæ præcedunt vel consequuntur referri potest. Morbos enim anni temporibus respondere oportet, & anni tempora conditionibus inter se: vt annum ipsum in sese collatum, naturales suas vicissitudines habere necesse est.

Constantibus & certis temporibus & annorũ tempestiua tempestiuitate, morbi qui facilè soluantur & consistant, gignuntur. Incertis verò & inconstantibus, qui neq; facilè soluantur, neq; consistant. Quale quid in Perintho accidit, vbi ventorum flatus, aut ab his quies & cessatio, aut imbres, aut siccitates, aut vehementes æstus, aut algores exuperarint, aut defecerint. Ver verò saluberrimũ omnino est, & minimè exitiale.

Ἐν τοῖσι καθεστῶσι καιροῖσι καὶ ὡραίως τὰ ὡραῖα ἀποδιδοῦσιν ἔτεσιν, εὐσταθέες καὶ εὐκρινέσταται αἱ νοῦσοι, ἐν δὲ τοῖσιν ἀκαταστάτοισιν, ἀκατάστατοι καὶ δύσκριτοι. ἐν γοῦν Περίνθῳ ὅταν τι ἐκλίπῃ ἢ πλεονάσῃ ἢ πνευμάτων, ἢ μὴ πνευμάτων, ἢ ὑδάτων, ἢ αὐχμῶν, ἢ καυμάτων, ἢ ψύξεων. ὅ δὲ ἔαρ ὅ ἐπίπαν ὑγιεινότατον καὶ ἥκιστα θανατῶδες.

Morborum naturas & anni tempestates inter se mutua consensione respondere oportet, si certam & legitimam cõsistentiam aut iudicium habituri sint. Morbi enim nisi accensum quodammodo & administrum habuerint congruum anni tempus, nullam habent certam circumscriptionem & formam. Mutuum horum inter se concentum satis aperit his verbis Hippocrat. lib. περὶ χυμῶν. ἡλικίησιν, ὥρῃσιν, ἐνιαυτοῖσιν, ὅμοια. Ætates enim, anni status, & tempestatum temperies, ad morborum generationem plurimùm consentiunt. Aëris nanq; conditio in nostra corpora ius quodammodo exercet: vt verum sit quod dixit Hipp. lib. περὶ ἀέρων, &c. ἅμα τῇσιν ὥρῃσιν καὶ αἱ κοιλίαι μεταβάλλουσι τοῖσιν ἀνθρώποισιν. Hunc totum locũ satis explicat aph. 8. lib. 3. Sumptus enim est ex media Hipp. disciplina. Quem in sensum multa ab eo scribuntur libro περὶ ἀέρων, ὑδάτων, &c. ea præcipuè parte quæ in nostris codicibus falsò libello περὶ τῶν ἐν κεφαλῇ τρωμάτων, adscribitur. Multa etiam scribuntur in eam sententiam lib. περὶ χυμῶν. Sed id præcipuè quod ita scribit, ὥρης δὲ οἷα ἐοῦσαι αἱ νοῦσοι, καὶ καταστάσιες ἐκ τῶν δὲ, ἢν αἱ ὧραι ὡραίως, εὐτάκτως, εὐκρινέας νόσους ποιέουσιν. Et, ὅ, τι ἂν αἱ ἐξαλλάξῃ ἡ ὥρη, ὅμοια ἢ ἀνόμοια ἔσαι τὰ νοσήματα, οἷα ἐν τῇ ὥρῃ ταύτῃ γίνηται. Et quæ in hanc sententiam multa scribuntur. Hippocrates verò, καθεστῶτας καὶ εὐσταθέας καιροὺς, non alio sensu vocat, quàm quum dixit in fine lib. 3. Epid. εὐσταθὲς θέρος. Et lib. περὶ χυμῶν· διότι γὰρ καὶ αἱ ὧραι ἀκριβεῖς καὶ ἀκατάστατοι γίνονται. ὥσπερ καὶ αἱ νοῦσοι ἐὰν προεκκρινῶνται, ἢ προεκρίνονται, ἢ ἐγκαταλείπονται. Quibus in locis temporibus adscribit quæ hîc morbis, ex mutua inter sese consecutione. Vnde satis apparet καθεστῶτας καιροὺς dici, tempora quæ præstitutam à natura temperiem seruant, dum ne quid in aëris conditione & statu, ante definitum diem præoccupent, aut mora quadam etiam tardent aut deficiant. Quod significat τὰ ὡραῖα ὡραίως ἀποδιδοῦσιν ἔτεσιν. Quæ verba satis aptè (ni fallor) per tempestiuam tempestiuitatem reddidimus, vt illud ὡραίως ex Plinio consequerer, qui libr. 11. cap. 14. mel horæum à tempestiuitate præcipua dici scribit. Ἀκατάστατοι etiam πυρετοί, lib. 4. de rat. vict. dicuntur ἐφ' ὧν μηδὲν ἐστὶ καθεστηκός, ὅπερ σημαίνει τὸ βέβαιον, καὶ μὴ διασώζοντες τὴν ἰδέαν μίαν ἀκριβῶς. Quæ omnia morbis accommodari debent, qui à certa sibi præstituta forma non aberrant. Tunc enim εὐκρινέσταται fiunt. Nam neque cruda adhuc succorum copia, naturæ irritatione solui anticipant, & velut erumpunt (quod προεκκρίνεσθαι Hippocrati dicitur, & à Galeno explicatur libro tertio, περὶ κρισίμων ἡμερῶν.) Neque verò naturæ imbecillitate & deiectione tardant aut deficiunt, aut etiam longius extenduntur, quàm vt vires ferre possint: quod ἐγκαταλείπεσθαι dicit. Ex quibus bene intellectis facile est mentem Hippocratis explicare. Qui longè plura desiderat, legat libros Hippocratis à nobis prius adductos, & Galenum initio Comment. 1. in lib.

A in lib. 1. epid. Hîc enim nobis abundè satis esse factum arbitror, si digitos (quod dicitur) ad fontes intenderimus. Quòd autem hîc legitur ἐν ᾗ τοῖσιν ἀκαταστάτοισιν, δύσκριτοι, ἀκατάστατοι καὶ δύσκριτοι, lego ex nostris codicibus, & aph. 8. lib. 3.

ἐν χωρῷ Περίνθῳ.] Hîc verò nunc agit de morbis qui ab Hipp. ἐπιχώριοι dicuntur, & à Gal. fragmento commentarij 1. in lib. 1. epid. Hi enim regionum situm & positum sequuntur. Neque aëris & tempestatum conditio, medico sola spectanda venit: sed & ex locorum differentia & situ, perflatu vel insolatu, & irrigatione, morborum genera præsagienda sunt, vt docet abundè lib. περὶ ἀέρων, & aph. 5. l. 3. Regionum temperiei morbos accommodari indicat Hipp. lib. περὶ χυμῶν, his verbis, αἱ δὲ χῶραι πρὸς τὰς ὥρας καλῶς διακείμεναι, τοιαῦτα τίκτουσι νοσήματα, ὁκοίη ἂν ὥρη ὅμοιαι ἔωσιν, οἷον αἰώμαλον θάλπος, ἢ ψῦχος τῆς αὐτῆς ἡμέρης, ὅταν τοιαῦτα ποιέῃ, φθινοπωρινὰ ἐν τῇ χώρῃ τὰ νοσήματα. καὶ ἐν τῇσιν ἄλλῃσιν ὥρῃσι κατὰ λόγον. τὰ μὲν ἀπὸ ὀδμέων βορβορωδέων ἢ ἑλωδέων, τὰ δὲ ἀπὸ ὑδάτων, λιθιῶντα, σπληνώδεα, τὰ δὲ ἀπὸ πνευμάτων χρηστῶν τε καὶ κακῶν ἄρχονται. Plura eiusdem generis videre licet apud Hippocratem, in ciuitatum collatione ad anni tempestates libro περὶ ἀέρων, in ea parte quæ libro de capitis vulneribus adscribitur. Perinthum autem Thraciæ oppidum maritimum, destillationibus in

B thoracem, fauces & pulmonem opportunum, ex his Hipp. verbis coniicimus lib. περὶ χυμῶν. ἀτὰρ καὶ ἤν τι πεπονηκὼς ᾖ, πρὶν ἢ νοσέειν, ἐς ταῦτα ἀποσκήπτεται. οἷον καὶ τοῖσιν ἐν Περίνθῳ βηχώδεσι καὶ κυναγχικοῖσιν. ποιέουσι γὰρ αἱ βῆχες τὰς ἀποστάσιας, ὥσπερ οἱ πυρετοὶ τοιαύτας. Et rursum lib. 6. epid. sect. 7. vbi phthisim vere in Perintho grassatam dicit, propter tussim quæ hyeme præcesserat.

τὸ δὲ ἔαρ] Ver est saluberrimum, quia bonam nactum est primorum corporum temperiem, & in nullo exuperantem. Quod testatur Galenus,* φαίνεται τὸ ἔαρ ἀκριβῶς μέσον ἁπασῶν τῶν ὑπερβολῶν. οὔτε γὰρ ὡς ἐν χειμῶνι πλεονεκτεῖ τὸ ψυχρὸν ἐν αὐτῷ τοῦ θερμοῦ. οὔθ' ὡς ἐν θέρει πλεονεκτεῖται. κατὰ ταῦτα δέ. καὶ ξηρότητος καὶ ὑγρότητος ἰσομοιρία τίς ἐστιν ἐν αὐτῷ. μηθ' ὡς ἐν θέρει κρατοῦντος τοῦ ξηροῦ, μηθ' ὡς ἐν χειμῶνι τοῦ ὑγροῦ. διὰ τοῦτο ὀρθῶς εἴρηται πρὸς Ἱπποκράτους. ἦρ δὲ ὑγιεινότατον καὶ ἥκιστα θανατῶδες. Etenim illud τὸ εὔκρατον, vera salubritatis causa est, ἀλλ' ἡ τῶν τεττάρων κράσεως ἰσομοιρία, τῆς τε εὐκρασίας αὐτοῦ, καὶ τῆς ὑγείας αἰτία. Ver etiam εὔκρατον εἶναι χρή, vt scribit Gal. Com. 1. in 1. epid. Quinetiam salubritatem veris indicant quæ scribit Hippocrat. lib. περὶ ἀέρων, cùm ciuitatis situm laudat, quæ ad Solis exortum spectat. Eam enim veri compa-

C rat, & minimùm morbis obnoxiam facit. ἔοικέ τε μάλιστα ἡ οὕτω κειμένη πόλις, ἦρι κατὰ τὴν μετριότητα τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ, τά τε νοσεύματα ἐλάσσω μὲν γίνεται καὶ ἀσθενέστερα.

*lib. 1. de temp.

Πρὸς τὰς ἀρχὰς σκεπτέον τῶν νούσων, εἰ αὐτίκα ἀνθεῖ. δῆλον δὲ τῇ ἐπιδόσει. τὰς δὲ ἐπιδόσιας, τῇσι περιόδοισι. καὶ αἱ κρίσιες ἐνθένδεν δῆλοι. καὶ τοῖσι ἐν τῇσι περιόδοισι παροξυσμοῖσιν, εἰ πρωϊαίτερον ἢ οὔ, καὶ εἰ πλείονα χρόνον ἢ οὔ, καὶ εἰ μᾶλλον ἢ οὔ. πάντων δὲ τῶν συνεχέων ἢ

D διαλειπόντων χρονίων. καὶ τρωμάτων. καὶ πτυέλων ὀδυνωδέων. καὶ φυμάτων φλεγμοναί. καὶ ὅσα ἄλλα ἐπιφαίνονται ὕστερον. ἴσως δὲ καὶ ἄλλων παθημάτων κοινῶν, τὰ μὲν θᾶσσον, βραχύτερα, τὰ δὲ βραδύτερον, μακρότερα. καὶ ἐν περιόδοισι δ' ἐπιπρωϊαίτερον. καὶ ἄλλης ἐπιδόσιος ἀπαυδώσης τῆς νόσου. καὶ γὰρ τῶν παραχρῆμα ἀπολλυμένων, ταχύτεραι αἱ κρίσιες, ὅτι ταχέες οἱ πόνοι, καὶ ξυνεχέες καὶ ἰσχυροί. τὰ δὲ κρίνοντα ἐπὶ τὸ βέλτιον, μὴ

E αὐτίκα ἐπιφαινέσθω.

Ad dignoscenda morborum principia, considerandum an confestim consistendi vigorem habeant. Quod ex incremento manifestum fiet. Incrementa autem ex ipsis morborum circuitionibus & ambitibus. Ex quibus iudicationes etiam ipse cognoscuntur, atq; ex accessionum (quæ in circuitionibus fiunt) inter se commissione, num maturius, aut diutius, aut magis affligant, nec ne. Ex omnibus autem continuis, aut intermittentibus, aut diuturnis vulneribus & sputis cum dolore affligentibus, orientium tuberculorũ inflammationes, & quæcunque successu quodam in morbis apparent, atq; adeò ex his quæ vulgò in morbis fiunt: quæ celerius quidem, breuiorem: quæ verò tardius, diuturniorem solutionem indicant: morbo ipso plerumque eas quæ in morborum reuersionibus, fiunt accessionum anticipationes atque alia incrementa denegante. Eorum enim qui confestim intereunt, velociores aliquanto sunt iudicationes, quod & celeres sint dolores & continentes & validi. Quæ autem in melius decernunt & iudicant, non statim apparere debent.

Πρὸς τὰς ἀρχὰς] Hîc locus morborum vniuersalia tempora definit & designat ex singularium temporum inter se commissione, & accessionum, quæ in morborum circuitionibus fiunt, collatione, & eorum quę in morborum decursu apparent, significatione. Quo fit vt hæc tota sententia veluti quædam sit pars Aphorismi 12. lib. 1. vtrobique enim κατάστασις, & velut morbi totius decursus, illiúsque vniuersalia quatuor tempora, qualitate & quantitate inter se collata, explicantur. Est enim κατάστασις νοσημάτων, vt scribit Galenus, οἷον νοσημάτων ἰδέα, καθ' ἣν ἐκ ποιῶνδε καὶ πηλικῶνδε σύγκειται τῶν καθ' ὅλου καιρῶν. Aut, ἐκ τῶν ὅλων τοῦ νοσήματος καιρῶν ποιὰ σύνθεσις.* At verò

F lib. 1. aph. ex morbi natura, circuituum inter se commissione & anni tempore iudicatur. Hîc verò, ex mutua temporum inter sese & accessionum comparatione. Quare illud πρὸς τὰς ἀρχὰς, συμβουλευτικῶς, & velut ad principij morborum dignotionem referens, verti, vt hîc temporum morbi disciplina constitueretur. Quemadmodum & illud † Hippocrat. sumendum est, πρὸς τὰς ἀρχὰς τοὺς παροξυσμοὺς ἐπισκέπτεσθαι. Quanquam hinc tantum habita insultuum ratione, principij cognitionem petimus. At verò paulò vniuersalior est quę hîc tractatur temporum morbi dispensatio. Nec refert quòd nullam faciat declinationis mentionem, quæ ab omnibus vel nullo negotio facilè cognoscitur, cùm nihil insignis momenti in morbo afferat. Nullum enim periculum à morbo imminet post statum, quum nullus vi morbi in declinatione perierit, vt scribit ‡ Galenus. Adde quòd nullum adfert ad rationem momentum in morbis, vt nec crisim, quæ vel in statu, vel ad statum, fieri debet, si modo stato à natura, ordine & tempore fiat. Hîc verò ἀρχὴ sumitur, quemadmodum sæpius aliàs apud Hippocrat. αἵ τε τῆς κατὰ πλάτος ἀρχῆς, οὐ τῆς πρώτης ἀμεροῦς τῶν νοσημάτων ἐπιβολῆς, vt scribit Galenus libr. 1. de crisibus. In quem sensum hunc locum adducit, vbi tamen περὶ τὰς ἀρχὰς legit. Eundem quoque adfert

G Comment. 1. in lib. 6. Epid. Ex quo illud, πρὸς τὰς ἀρχὰς, ad doctrinam referri debere satis apparet.

* Cap. 4. lib. 1. de Cris. † Lib. 6. Epid. Sect. 1. ‡ Lib. 3. de Cris.

εἰ αὐτίκα ἀνθεῖ] αὐτίκα, vt aliàs sæpius apud Hippocrat. πλάτος ἔχει χρόνου τοσοῦτον, ὅσον περ καὶ τὸ τῆς ἀρχῆς ὄνομα, καὶ παραχρῆμα δηλοῖ. Etsi enim pro ἀμέλει aliquando ponitur, quod quàm primùm, sine mora, promptè, celeriter, & citò significat: tempus tamen latitudinis capax indicat, vt scribit Galenus, ἀνθεῖν verò de morbis qui consistendi vigorem habent, dicit eleganti metaphora.* Tunc enim maximè vigent & florent, cùm sint περὶ τὰς ἀκμὰς ἰσχυρότατα πάντα, vt inquit † Hippocrat. Sic lib. 1. epid. αὐτίκα καὶ συνεχής ἐστιν οἷσιν ἀρχόμενος ἀνθεῖ καὶ ἀκμάζει. Ex quibus apparet morborum consistentiam, quam ἀκμὴν vocant, significari, non alia ratione quàm quòd in statu vis morbi maximè elucescat: quemadmodum succorum corporis efferuescentia maximè spectatur cùm morbos sui generis exerunt. De quibus tunc ἀνθεῖν effert Hippocrat. lib. περὶ χυμῶν, inquiens, τοὺς μὲν οὖν χυμοὺς εἰδέναι ἐν ᾗσιν ὥρῃσιν ἀνθέουσι, καὶ οἷα ἐν ἑκάστοισι νοσήματα ποιέουσι, καὶ οἷα ἐν ἑκάστῳ νοσήματι παθήματα. Ex eodem ferè fonte est quòd Hippocrat. ἄνθεα, τὰ ἐρυθήματα vocat, & sæpe ἀνθηρὰ πλύσματα

H τὰ ἐρυθρὰ καὶ ὕφαιμα dicit.

* Cap. 7. lib. 1. de Cris. † Aph. 30. lib. 2. Sect. 3.

ἐπιδόσει] ἐπίδοσις idem Hippocrati quod ἀνάβασις καὶ αὔξησις, vt ostendit *Galenus libro de morb. temp. & lib. 1. de cris. ἐπιδιδόναι autem & ἐνδοῦναι inter se opponuntur, quemadmodum ἐνδοῦναι τὴν φλεγμονὴν, καὶ τὸν ὄγκον, καὶ τὴν σκληρότητα, καὶ τὴν τάσιν, καὶ τὴν ὀδύνην

Sectio huius lib. I.

λέγομεν, hoc est remitti, vt sumit Gal. initio lib. 3. Progn. vt & ibidem dicit Hipp. ἐν ᾧ μήτε τὸ οὖρον μηδὲν ἐνδιδοίη. Sic ἔνδοσιν febrium remissionem vocat Gal. Com. 1. in lib. 1. Epid. A

*Cap. 5.

καὶ αἱ κρίσιες ἐν τούτῳ δῆλοι] In morbi enim statu aut ad statū ipsum, optimæ crises fiant necesse est, vt scribit Gal.* Tunc enim perfectæ coctiones apparent, & naturæ vires fatiscentem morbum depellunt. Atq; huc tota crisium doctrina refertur, vt morbi tempora præcipuè statum ipsum ad crisium & victus rationem habendam, inuestigemus. * Lib. 3. de Cris.

καὶ τοῖσι ἐν τῇσι περιόδοισι] Incrementi morborum inuestigationem hîc ostendit, ex accessionum mutuis inter se collationibus. Hîc enim τὰς τῶν περιόδων πρὸς ἀλλήλας ἀνταποδόσιας significat. Hunc totum locum Gal. lib. 1. de Cris.⁺ elegāter explicat. ἆρ' οὖν ἤτοι πλείω τῶν δεόντως ἡμεῖς εἴπομεν ἢ ἱπποκράτης τι παραλέλοιπεν, ἐν οἷς ἐδιδάσκεν ὅπως ἄν τις ἐκ περιόδων εὑρίσκοι νοσήματος ἐπίδοσιν, ἀλλήλοις φησὶ χρῆναι παραβάλλειν τοὺς παροξυσμούς, εἰ ἐπὶ τὸ πρωϊαίτερον, ἢ οὔ, εἰ ἐπὶ πλείονα χρόνον, ἢ οὔ, εἰ μᾶλλον, ἢ οὔ. τὸ μὲν γὰρ πρωϊαίτερον, ἢ οὔ, τοιόνδε τι δηλοῖ, εἰ τοῦ συνήθους ὥρας ὁ παροξυσμὸς προέλαβεν, ἢ ὑστέρησε τὸ δὲ ἐπὶ πλείονα χρόνον, ἢ οὔ, πότερον πολυχρονιώτερος ἢ βραχυχρονιώτερος ἐγένετο. τὸ δὲ μᾶλλον ἢ οὔ, τὰ λοιπὰ τῶν εἰρημένων ἡμῖν ἔμπροσθεν, ἅπαντα περιλαβὸν ἔχει. καὶ γὰρ τὸ μέγεθος, καὶ τὸ ἦθος αὐτοῦ τοῦ νοσήματος, καὶ τῶν ἐπιγινομένων αὐτῷ συμπτωμάτων, ἔτι τε πρὸς τούτοις, τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν, ἐν τῷ μᾶλλον τε καὶ ἧττον νοεῖν χρὴ περιεχόμενον. B

⁺ Cap. 3.

ταῦτα δὲ ἐκ τῶν συνεχέων] Hic locus τῶν ἐπιγινομένων καὶ ἐπιφαινομένων doctrinam continet, quæ etiam symptomata dici possunt, vt scribit *Gal. aph. 12. lib. 1. & lib. 1. de Cris. πρήγματα verò vt alibi passim hîc vocat Hippoc.† τὰς ἀπὸ τῶν ἔξωθεν αἰτίων βλάβας, vt eorum nomine ἐξανθήματα, ἀποστήματα καὶ διαιρέσεις intelligenda veniant, quæ morborum eruptionem faciunt. Quod satis per φύματα indicauit, τὰ παρ' ὕδ ἐπάρματα, & reliquas tumorum præter naturam extuberantias aut abscessus, horum signorum disciplina comprehendens. Atqui haud scio an hîc πρηγμάτων nomine hæmorrhagia subaudienda sit, cùm sæpe πρήγματα αἱμορραγέοντα dicat Hipp. quibus hæmorrhagia maximè solennis est. συμφωνότεραι γάρ εἰσιν αἱ αἱμορραγίαι ἐπὶ τοῖς τραύμασι. ταῦτα γὰρ αἱμορραγοῦσι μόνα,⁺ inquit Galenus. Hæmorrhagiam autem inter signa critica statui, nemini est dubium. πτύελα autem ἰδιώδη vocat, tenuia & cruda, quæ cum dolore educuntur, ἢ παχέως καὶ εὐπετέως, vt scribit in Prognostico. Quòd si alias sputorum malignorum differentias intelligas, quæ propriè πτύσματα ab Hipp. dicuntur, eadem propè est existimatio, dum hîc παθογνωμονικὰ efferri signa intelligas, quæ morborum propriam speciem indicant, & inter critica reponuntur. Thoracis autem morbi sputis significantur, quæ sunt Hippocrati maximè celebria exempla. πτυέλων, ὀδυνῶν quidam legunt, & hanc lectionem in vno exemplari reperi. Malui tamen reliquorum nostrorum exemplarium celebritatem & auctoritatem sequi. Quod & hîc facimus cùm legimus ἢ διαλειπόντων ἢ χρονίων. Vbi Hipp. symptomatis attribuit & signis quę morbis debentur, quia in eiusmodi morbis contingant. Quod illi admodum est familiare. Quid verò sit πτύελον, πτύσμα & φῦμα in nostra OEconomia scribimus. φύματα tamen orientia tubercula vertimus, Celsum †† imitati. C

*Cap. 14. †Gal. com. 3. in Prorrh. ⁺Com. 3. in Prorrh. ††Lib. 5. cap. 18.

ἴσως δὲ καὶ ἄλλων πρηγμάτων κοινῶν] Id intelligendum videtur de coctionis signis, quæ in vrinis & deiectionibus apparent. Coctio enimverò fieri à natura dicitur, quam calidum innatum, primorum corporū essentia, sua temperie molitur & veluti πραγματεύεται. Hæc autem dum in morbis apparent, certā salutis aut solutionis prædictionem faciunt, vt testatur ⁺Hipp. & Galenus ostendit lib. 1. de Cris. De iisdem dixit Hipp. καὶ οὖρα, καὶ ὑποχωρήματα, καὶ ἱδρῶτες, καὶ δύσκριτα, καὶ εὔκριτα, καὶ βραχέα, καὶ μακρὰ, τὰ νοσήματα ἐπιφαινόμενα δηλοῖ. Πράγματα κοινὰ verò verti, ea quæ vulgò fiunt, vt vim dictionis exponerem. πραγματεύεσθαι enim de rebus seriis & sedulitatem requirentibus dicitur, qualia ferè sunt naturalium facultatum in coctionibus opera. Quod per τὸ ἐργάζεσθαι lib. 6. epid. †exprimit. Illic enim ἀλλοιῶσαι, μεταβάλλειν, καὶ πέψαι significat. πρῆγμα verò apud Hipp. ⁺multa pro varia rerum natura significat, vt τὰ τοῦ νοσέοντος πρήγματα, τῆς τοῦ νοσήματος κατασκευῆς καὶ φύσιν intelligit. Libro verò περὶ φυσῶν, vbi de sanguinis extra propria conceptacula putredine agit, ὑγρὸν πρῆγμα humidam naturam vocat, his verbis, ὁκόταν δὲ ἐκχυθῇ τὸ αἷμα εἰς ἀλλότριον τόπον χρονιζόμενον καὶ σηπόμενον, γίνεται πύον, καὶ οὔτε ἄνω δύναται ἀνελθεῖν, οὔτε κάτω ὑπελθεῖν, ἄνω γὰρ οὐκ εὔπορος ἡ πορείη προσαντὴς τε· κάτω ὑγρῷ πρήγματι καὶ ἐπίπονον βάρος ἔχειν. Porrò pro βραδύτερον, duo ex nostris codicibus βραδύτερα legunt. Sed nihil immuto eodem constante vtrobiq; sensu. D

⁺Lib. 1. Epid. †Sect. 2. ⁺Progn. 1.

καὶ ἐπὶ περιόδοισι] Hic locus satis indicat ea quæ dicuntur, de signis coctionis intelligi. Sæpe enim contingit, vt his apparentibus, ne morb. quidē secundā accessionem habeat, nedum augmentum, τὸ πρωϊαίτερον autē accessionis occupationem significat vt prius. E

ταχύτεραι αἱ κρίσιες] κρίσις Hippocrati est ἡ ὀξύρροπος μεταβολὴ νοσήματος, ἢ τετραχῶς γίνεται. Omnem enim in morbis subitam mutationem ad mortem vel salutem κρίσιν vocat, lib. 1. epid. vt ostendit Gal. lib. 3. de Cris.

τὰ δὲ κρίνοντα] Hic locus totam signorum criticorum disciplinam continet. Qui de signis & causis intelligi debet. Signa enim critica quæ vt signa sint, causarum etiam rationem habent, in morborum principiis, in quibus omnia cruda sunt, ritè videri non possunt. Principium enim morborum obscuris coctionis signis definitur vt scribit Gal. per totum lib. 1. de Cris.† vbi & locus hic ab eo explicatur. Atque Hipp. ipse lib. de Rat. vict. in morb. acut. longam criticorum symptomatum recensionem faciens, ea in principiis damnat, inquiens, ταῦτα δὲ ἐν ἀρχῇσιν ἐπιφαινόμενα, παραφροσύνης εἰσὶ δηλωτικὰ σφοδρῆς, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀποθνήσκουσι. Vbi multa ad hanc facientia scribit Gal. & tandem concludit, χεῖρον εἶναι ἐν ἀρχῇ οὐδὲν δύναται. Eodem sensu rigorem initio febrium ardentium damnauit ⁺Hipp. lib. 1. epid. his verbis: τοῖσι μὲν οὖν καυσώδεσιν ἀρχομένοισιν ἐπεσήμαινεν, οἷσι τὰ ὀλέθρια συνέπιπτεν, αὐτίκα γὰρ ἀρχομένοισι πυρετὸς ὀξὺς, ἐπερρίγουν σμικρά. Hic autem locus lib. περὶ χυμῶν, ab Hippocr. etiam legitur, & hanc sententiam reperit Gal. Com. in aph. 21. lib. 4. & alibi quemadmodum multa huiusce generis apud Hippocratem † reperire licet, propter huius sententiæ celebritatem. F

†Cap. 7. ⁺Stat. 3. †Aph. 12. lib. 2.

Τὰ κρίσιμα μὴ κρίνοντα, τὰ μὲν θανατώδεα, τὰ δὲ δύσκριτα. τὰ προεκκρινόμενα ἐν ὠμοῖς κριθῆναι, ὑποστροφαὶ, ἐν δὲ μὴ ἀκρισίαι, λύσιες δὲ αἳ καὶ ὀλέθρια, τὰ μὴ σμικρά. ὅσα κρίσιμα σημεῖα γινόμενα, τὰ αὐτὰ ταῦτα μὴ γινόμενα δύσκριτα. τὰ ἐναντία δὲ σημαίνοντα, κακὸν, οὐ μόνον ἐν παλινδρομέῃ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀρχαίης φύσιος τὰ ἐναντία ῥέποντα, ὥσπερ καὶ τῶν κακῶν σημεῖον ἐπὶ τἀναντία ῥέποντα. θεωρεῖν δὲ οὕτω δεῖ, βρωμάτων, συμπτώσιων φλεβῶν, ὄγκων ὑποχονδρίων, ἀναρροπίων, καταρροπίων. πολλὰ δὲ καὶ τῶν τοιούτων. οἷς, ἀποφθειρουσέων οἱ τίτθοι προϊσχναίνονται, οὐδὲ γὰρ ἐναντίον, οὐδὲ βῆχες χρόνιαι, οἷσιν ὄρχιες οἰδήσαντες παύονται. ὄρχις οἰδήσας ἀπὸ βηχέων ὑπόμνημα κοινωνίης, στηθέων, μαζῶν, γονῆς, φωνῆς. G H

Signa iudicatoria quæ nihil decernunt, partim mortem, partim difficilem morbi solutionem significant. Quę verò prematuram iudicationem dum adhuc cruda sunt omnia occupant, morborum recidiuas conuehunt, & solutionem omnino malam aut propè nullam portendunt. Perniciosa quoq; euadunt si modum excedant. Eorum quę decernere nata sunt, si quæ iudicatoria non fiant, difficilem solutionem, si quæ verò contraria significant, malum indicant. Non ideo tantùm quòd recurrunt, verumetiam quòd priscam naturam exuunt & ad contraria vergunt, non secus ac ea mala sunt quæ in contraria transeunt. Id quoq; videndū est in cibis, venarū subsidentiis, hypochondriorum tumoribus, & his quę sursum aut deorsum feruntur momētis. Multa verò eiusce sunt generis. Velut si in abortiones facturis emacruerint mammæ, neq; enim hîc contrarietas apparet, vt nec si diuturnæ tusses in testium tumores desinunt & cessant. Vnde fit vt testis ex tussi intumescens, nos cōsensionis quę est geniturę & voci cū pectore & mānis, cōmonefaciat.

Τὰ κρίσι-

A τὰ κρίσιμα] Hic etiam locus integram iudicatoriorum signorum disciplinam continet, quæ per totam Hippocrat. œconomiam latè sparsa, & à Galeno libris de Cris. & Prog. fusè explicata, hîc velut in arctum contrahitur. Ex quo fit, vt hæc Hippocr. verba apud Galenum sint passim celebratissima, propter tam grauis sententiæ pondus & authoritatem. δύσκριτα verò etsi ex Gal. interpretati sumus κακὴν ἐπιφέροντα κρίσιν ὡσεὶ κακόκριτα, καὶ οὐ βεβαίαν, ἢ τὰ μετὰ χαλεπῶν καὶ μοχθηρῶν συμπτωμάτων κρίνοντα. Hîc tamē idem quod ἄκριτον significat, vt Galenus Comment. 3. in Prorrh. interpretatur δύσκριτα γίνεσθαι τουτέστιν ἄκριτα ποιεῖν τὰ νουσήματα. Comment. verò 3. in libr. 1. epid. in Philisci historia, eandem sententiam repetens, θανατώδη μὲν, ἄν τι τῶν ἔσω αὐτοῖς θανατωδῶν γένηται συμπτωμάτων, ἢ σημείων, δύσκριτα δὲ, ἐὰν ἄνευ τούτων διαμένῃ τὰ σημεῖα τῶν χυμῶν ἀπεψίας. Plurima huiusce generis reperire licet apud Hippocratem in prorrh. & coacis. quæ breuitatis causa omittimus. Meminit verò huius sententiæ *Gal. lib. 1. de cris. & aph. 4. lib. 7. *Cap. 14.

τὰ προεκκρινόμενα] προκρίνεσθαι Hippocrati dicitur de præcoci & præmatura morbi solutione, dum adhuc morbus crudus est. Quod euenit irritata expultrice facultate & natura à magna humorum copia & vitio, quemadmodum in morborum insultibus sæpissimè vsu venit, vt scribit Gal. **B** Quem locum huc lubens adfero, quia Hippocr. mentem facilè explicat: *κρίνουσι δ' οὐχ ἥκιστα τῶν ἡμέρας ἢ γ' τε καὶ ε', καίτοι παρεμπίπτουσι, δι' οὐδὲν ἄλλο, ἢ ὅτι μετὰ παροξυσμῶν αἱ κρίσεις γίνονται. τοῦτο γὰρ δὴ καὶ αὐτὸ πρός τε τῆς ἐμπειρίας μαρτυρεῖται καὶ τοῖς λόγῳ σκοπουμένοις, οὐκ ἄδηλος ἡ αἰτία. τὸ γὰρ τῆς ταραχῆς βίαιον, ἀναγκάζει τὴν φύσιν ἀποτρίβεσθαι τὰ λυποῦντα καὶ πρὸ τοῦ καιροῦ. δύναμις μὲν γάρ ἐστι αὕτη τῶν ἀλλοτρίων ἐκκριτική, καθότι δέδεικται πρότερον ἐν ταῖς τῶν φυσικῶν δυνάμεων ὑπομνήμασιν. ὁ καιρὸς δὲ τῆς ἐνεργείας ἐπὶ τῷ τέλει τῆς ἀλλοιωτικῆς δυνάμεως ἐστί. τότε γὰρ ἐνεργεῖν ἐδείκνυτο κατὰ φύσιν ἁπάντων ἐπιτελουμένων, ὅταν ἐκείνη παύηται, ἀλλ' ἀναγκάζεται ποτὲ πρὸ τῆς τελείας πέψεως ἀποτρίβεσθαι τὰ λυποῦντα, ὥσπερ ἐνίοτε συμπεπληρωμένης ἤδη τῆς πέψεως, ἔτι μέλλει καὶ βραδύνει διὰ ἀρρωστίαν. ἄμφω δ' ἐστὶν αὐτὰ θεάσασθαι σαφῶς ἐπὶ τῆς γαστρός. ἐρεθισθεῖσα τε γάρ, οὐχ ὑπομένει τὸν τῆς πέψεως χρόνον, ἀλλ' εὐθὺς ἐκκρίνει σὺν τῷ λυποῦντι καὶ τὸ χρηστόν, ἤδη τε πεπεμμένον αὐτάρκως, ἐνίοτε βραδύνει δὲ καὶ μέλλει τὸ περιττὸν ἐκκρίναι δι' ἀρρωστίαν. ἐν δέ γε τῷ κατὰ φύσιν ἔχειν, ὁ τῆς παντελοῦς πέψεως καιρός, ὅρος ἐστὶν αὐτῇ τῆς τῶν περιττωμάτων ἀποκρίσεως, ὃν οὔτε προελάμβανεν, οὔτ' ἔμελλεν ἔτι παρόντος. ἀλλ' ὡς ἐπὶ τῆς γαστρός, οὕτω καθ' ὅλον ἐδείκνυτο τὸ σῶμα δύναμις ὑπάρχειν ἐν ἑκάστῳ τῶν μορίων ἀποκριτικὴ τῶν ἀλλοτρίων, ἥτις οἶμαι καὶ τὰς κρίσεις ἐν τοῖς νούσοις ἀπεργάζεται, καὶ διὰ τοῦτο ἀκριβεῖς γίνονται κρίσεις, ὅταν ἤδη πεπεμμένα τὰ κατὰ τὸ ζῶον ὑπάρχει πάντα. τὸ δὲ προεκκρίνεσθαι, καὶ γὰρ οὕτως ὀνομάζειν εἴωθεν Ἱπποκράτης, αἴτιο μοχθηρὸν ἐστίν. ὁμοῦ **C** γὰρ τοῖς λυποῦσιν ἐκκρίνεται τὰ χρηστά, καὶ γίνεται τοῦτο τῆς φύσεως ἐρεθισθείσης, ἤτοι πρός τινος τῶν ἔξωθεν, ἢ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ τῷ σώματι ἐμπεριεχομένων. Eleganti igitur collatione ostendit Gal. quomodo pondere irritata natura, aut alioqui viribus defecta, aut externa aliqua noxia labefactata, maturā morborum solutionem occupat: in qua cùm adhuc omnia cruda sunt, nihil momentaneum excernitur, sed quodammodò temerè & sine naturæ prouidentia. Quod προκρίνεσθαι dicitur, vt lib. περὶ χυμῶν, eodem sensu protulit τὸ προεκκρίνεσθαι καὶ προεκκρίνεσθαι, ad quæ omnia τὸ ἐγκαταλείπεσθαι sequitur, quod τὰ μὴ τελέως, ἀλλ' ἐκ μέρους κενούμενα δηλοῖ, vt scribit Gal. Comm. 2. in lib. 6. epid.† Est quoque locus apud Hippocratem, lib. 1. epid. qui hunc totum explanat. ὠμὰ δὲ καὶ ἄπεπτα, καὶ ἐς κακὰς ἀποστάσιας τρεπόμενα, ἢ ἀκρισίας, ἢ πόνους, ἢ χρόνους, ἢ θανάτους, ἢ τῶν αὐτῶν ὑποστροφάς. ὑποστροφαὶ verò Hippocr. morborum reuersiones, recidiuas, recursus & recidentias significant. Et celebria sunt apud eundem ὑποστροφώδεα καὶ φιλυπόστροφα, vt significet ea quæ morborum relapsus conuehunt. Porrò τὸ τῆς ἀκρισίας ὄνομα μέμνημαι δή που λεγόμενον ὑπ' αὐτοῦ διττῶς (vt inquit Galenus) ὡς ἤτοι μηδ' ὅλως ἐσομένης κρίσεως, ἢ μοχθηρῶς ἐσομένης. κατ' ἄμφω δὲ ταῦτα τὰ σημαινόμενα, τῇ ἀπεψίᾳ τῶν νουσημάτων, ἀκολουθοῦσιν αἱ ἀκρισίαι. Ἀκρισίαν igitur verti solutionē morborum malam aut propè nul**D**lam, vt vtrunq; significatum includerem. *lib. 3. de dieb. dec. †Sect. 2.

τὰ μὴ σμικρὰ] In iudicatoriorum signorum disciplina solenne est, ne quid modum excedat, aut etiam intra eum subsistat. Hoc enim ne naturam quidem alleuat, illud verò dissoluit & omninò effœtam reddit. Quæ rursus ab eorum signorum natura remota esse debent. Scribit igitur Hippocr. *ἐν τοῖσι μακροῖσι τὰ μικρὰ ἐπιφαινόμενα αἱμορρώδεα ὀλέθρια. Quæ ferè his quæ hoc loco scribuntur, respondent. Ex eodem sunt genere quæ ab eodem scribuntur, τὰ ἐκ ῥινῶν λάβρα βίη ἀπολειφθέντα, ἔστιν ὅτε σπασμὸν ἐπικαλεῖται. Et οἷσιν ἐπὶ αἱμορραγίῃ λάβρῳ πυκνὴ μελαινῶν συχνὴ διαχώρησις. Et οἷσιν αἱμορραγίαι πλείους, προϊόντος χρόνου, κοιλίαι πονηρεύονται. Quam sententiam repetit aphorism. 27. lib. 4. Eodem modo passim στάξιν καὶ ἐπίσταξιν damnat Hippocr. Vtrunq; complexus est, his verbis lib. 1. epid. †ἐπὶ τουτέων ἀποστάσιες ἐγίγνοντο, ἢ μείζους, ὥστε ὑποφέρειν μὴ δύνασθαι, ἢ μείους, ὥστε μηδὲν ὠφελέειν, ἀλλὰ ταχὺ παλινδρομέειν καὶ ξυνεπείγειν ἐπὶ τὸ κάκιον.

*In coac. præd. †Sect. 2.

τὰ αὐτὰ ταῦτα μὴ γινόμενα] Verti, si quæ iudicatoriæ non fiunt, hoc est si eadem non fiant. τὰ αὐτὰ ταῦτα enim idem esse videtur quod **E** κρίσιμα. Si igitur signa iudicatoria appareant, quæ tamen nullam iudicationem significent & nihil decernant, difficilem morbi solutionem portendunt. Ac illud est τὰ κρίσιμα μὴ κρίνοντα, καὶ τὰ ἐπὶ τοῖς κρισίμοις μηδὲν ὠφελούμενα, vt interpretatur Gal. in prorrh. Quod sequitur τὰ ἐναντία δὲ σημαίνοντα, plurimum mihi facessit negotij. An referri videatur ad ea signa iudicatoria, quæ vt appareant, nedum iuuant: vt contrà, plurimum sint lethalia, cùm pessima coniuncta habeant symptomata, quæ ab Hippocr. in coac. & prorrh. damnantur his verbis, μετὰ αἱμορραγίαν μελάνων διόδος κακόν. Galenus enim quæ hîc dicuntur τὰ ἐναντία σημαίνοντα, more Hippocratico, πρὸς τοὐναντίον ῥέποντα vocat, & de his intelligit quæ cum pessimis signis apparent. Videtur enim comment. 3. in prorrh. celebratissimam illam Hippocr. sententiam (τὰ κρίσιμα) explicans, hunc locum innuere, quum scribit: κρίσιμα δὲ ἐνταῦθα διορίσασθαι τά τε θανατώδη, καὶ τά τε δύσκριτα. δέδεικται δὲ καὶ τοῦθ' ὑφ' Ἱπποκράτους αὐτοῦ. τὰ μὲν γὰρ ἐπὶ τοῖς κρισίμοις οὐδὲν ὠφελούμενα, δύσκριτα. τὰ δὲ καὶ πρὸς τοὐναντίον ῥέποντα θανατώδεα. μαρτυρεῖται δὲ τὰ πρὸς τοὐναντίον ῥέποντα ἐκ τῶν ἄλλων σημείων, ὥσπερ καὶ νῦν ἔγραψε τὰ κακοήθη διαχωρήματα. γένοιτο δ' ἄλλως τινὶ τοῖς τὸ ἕτερον πάθος κακοήθες, διὰ ἔμετος, ἢ οὖρα μοχθηρά, καθάπερ γε καὶ περίψυξις διακαθέρμαντος, ἢ ὅλου τοῦ σώματος, ἢ τῶν ἀκρωτηρίων μόνων. οὕτω δὲ καὶ δίψος διὰ βάθους καὶ καῦμα καὶ **F** ἀχλὺς, καὶ δυσφορία, καὶ ἀγρυπνία, καὶ τῶν ἄλλων τι τῶν μοχθηρῶν. Hîc enim damnantur ea signa iudicatoria quæ secum symptomata lethalia cōuehunt. Atq; ea τὰ πρὸς ἐναντίον ῥέποντα vocat τὰ μὴ κρίσιμα καὶ τἀναντία σημαίνοντα. Vt sæpè Hippocr. contrariorum affectionem innuit per τὸ πρὸς ἐναντίον ῥέπειν. Atque sic quidem hic locus vniuersalioris illius prius explicatæ sententiæ lumen esse videbitur. Mihi verò videtur Hippocrates, totam signorum cognitionem absoluere, atque per τὰ ἐναντία σημαίνοντα, ea signa intelligere, quæ etsi eminēt, ac iudicatoria videntur, nihil tamen promouent, sed velut intrò recurrunt, vt in tumoribus & abscessibus infidis apparet. Contraria verò iudicatoriis signis significant, quòd ne iudicationem quidem certam, sed relapsum adferant: vt ne addam quòd contrario quodammodo feruntur impetu, quum eorum quæ morbos soluunt natura, fit vt extrà erumpant & emineāt, natura morbi fomitem propellente & abigente. Ista autem suo recursu morbum fouent, & suo velut intrò impetu vires naturæ propè accisas funditùs conficiunt, eamque suppeditant. Atque Galeno Comment. 1. in prorrh. ita damnantur, καὶ γὰρ ὅσα φύματα καὶ ἐξανθήματα πρὸς τὸ δέρμα τοῦ βάθους ἐξανθήσαντα παλινδρομεῖ χαλεπώτατα πάντων ἐστίν. Quod satis indicant hæc Hippocratis verba, οὐ μόνον ἢν παλινδρομέῃ, **G** ἀλλὰ καὶ τῆς ἀρχαίης φύσιος τὰ ἐναντία ῥέποντα. Quorum omnium mentem satis appositè expressisse mihi videor, quum dixi, ea priscam naturam exuisse & deposuisse, ac quodammodo in contraria vergēre. Sic igitur comprehendemus, quæ ab Hippocrate ἀφανισθέντα καὶ παλινδρομοῦντα dicuntur, quemadmodum lib. 2. progn. dicit, ἢν δὲ ἀφανίζωνται καὶ παλινδρομέωσιν αἱ ἀποστάσιες. Eiusdem ferè sunt generis τὰ ἀσήμως καὶ ἀλόγως ῥαστωνήσαντα, ἀφανιζόμενα, καὶ τὰ μὴ κατὰ λόγον κουφίζοντα, καὶ ῥιπίζοντα καὶ καταμφλυωθέντα. Quæ Hippocratici sermonis maiestatem redolent. De quibus aliâs dicemus.

παλινδρομέῃ] παλινδρομεῖν Hippocrati est intrò recurrere & velut originem repetere. Atque ita de humorum refluxu dicitur, & accommodatur abscessibus aut tumoribus, qui propter humorum recessum, eumque quo intrò feruntur impetum, detumescunt & velut subsistunt. Id ita explicat Galenus, * ὡς τὰ πολλὰ δὲ τὸ ἀφανίζεσθαι τὰ τοιαῦτα εἴωθε συμβαίνειν. μεταρρεόντων τῶν ἐργαζομένων αὐτὰ χυμῶν, ἢ πηγε εἰς τοὺς αὐτοὺς τόπους ὅθεν ὥρμησαν, ὅπερ ἰδίως ὁ Ἱπποκράτης ὀνομάζει παλινδρομεῖν, ἢ καί τινας ἄλλους ἐν τῷ βάθει τοῦ σώματος ὄντας.

*Comment. 2. in progn

H ὥσπερ καὶ τῶν κακῶν] Hîc vniuersalius quodammodo extulit quod prius singulatiter. Damnat enim ea omnia, quæ in humorum transpositu in contraria transeunt, hoc est, intrò recurrunt. ῥοπὴ enim apud Hippocratem, eorum quæ aliquò ferri nata sunt inclinationem, momentum & libramentū significat, humorumq; μεταστάσει præcipuè accommodatur. De quibus sæpius effert πρὸς τἀναντία ῥέπειν, omnem in oppositione latitudinē intelligens. Damnātur igitur tumores omnes & abscessus, qui iudicatorij quidem

extra erumpentes, intrò recedunt, non secus ac omnia φύματα (Sic enim vocant omnes tumores, qui foras educuntur & prominent) quæ commutato quodammodo cursu, sese in sinum & intrò colligunt, ac veluti commutata velificatione remos inhibent. Ea verò his verbis accusat Hipp. lib. 6. Epid. * φύματα τὰ ἔξω ἐξοιδέοντα, καὶ τὰ ἀποξέα, καὶ τὰ κορυφώδεα, καὶ τὰ ὁμαλῶς ξυμπεπαινόμενα, καὶ μὴ περισκληρέα, καὶ κατάρροπα, καὶ τὰ μὴ δίκραια ἀμείνω. τὰ δ' ἐναντία κακά, καὶ ὅσῳ πλεῖστον ἐναντία κάκιστα. Idem lib. 1. Prognost. τὰ δὲ διαπυήματα, ὧδε χρὴ σκέπτεσθαι τὰ ἐντεῦθεν. ὁκόσα μὲν ἔξω ῥέπεται ἄριστά ἐστιν, μικρά τε ἐόντα καὶ ὡς μάλιστα ἐκκλίνοντα ἔξω, καὶ ἐς ὀξὺ ἀποκυρτούμενα, τὰ δὲ μεγάλα τε ἐόντα καὶ πλατέα, καὶ ἥκιστα ἐς ὀξὺ ἀποκυρτούμενα, κάκιστα. Atque hæc ita esse accipienda videtur indicare illud ὥσπερ, & ea quæ de communione eum mammis vtero, & cum testibus pectori, sequuntur. fortè verò aliquis intelligat secludi ab Hippocrate, ea quæ ἢ κατ' ἴξιν, aut κατ' εὐθυωρίαν, sed opposito quodam ductu feruntur, atque per τὰ ἐπὶ τἀναντία ῥέποντα significari, velut dixit in Prorrh. τὰ αὖ ἀπάλιν αἱμορραγέοντα. Vbique enim Hippocrates, ἐν τῇ τῶν χυμῶν διαδοχῇ καὶ μεταστάσει, naturæ ductum & directionem probat, & κατ' ἴξιν vocat. Sic lib. 6. Epid. † κατ' ἴξιν καὶ πλευρέων ὀδύνη, καὶ σπαστάσιες ὑποχονδρίων, καὶ σπληνὸς ἐπάρσιες, καὶ ἐκ ῥινῶν ῥήξιες, καὶ ὦτα κατ' ἴξιν, τούτων τὰ πλεῖστα ταῦτα καὶ εἰς ὀφθαλμούς. Rursus idem, πότερον μὲν ἄρα πάντων, ἢ τὰ μὲν κάτωθεν αὖ, οἷα τὰ περὶ γνάθους, ἢ ὀφθαλμόν, ἢ οὖς. τὰ δ' αὖ ἄνωθεν κάτω οὐ κατ' ἴξιν. καί τοι τὰ συναγχικὰ ἐρυθήματα, καὶ πλευρῶν ὀδυνήματα κατ' ἴξιν, ἢ καὶ τὰ κάτω τοῦ ἥπατος ἄνωθεν διαδιδόντα, οἷον ὅταν εἰς ὄρχιας καὶ κιρσούς. *Sect. 1. †Sect. 2.

Θεωρέειν δ' οὕτω δεῖ] Certum quendam & ordinatum naturæ motum considerandum significat in corporis inanitione & repletione, atque hypochondriorum tumoribus. Probatur enim is qui ordine quodam naturæ & ritè fit, neque ἐπὶ τἀναντία ῥέπει. Βρώματα verò πλήρωσιν intelligo, ex consecutione quadam, vt per συμπτώσιας φλεβῶν, κενεαγγείην. Quæ est (vt loquitur Galenus) ἅπασα κένωσις ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος, ἐπειδὴ κενὰ τὰ ἀγγεῖα συμβαίνει γίνεσθαι κατὰ πάσας τὰς κενώσεις. Non enim aliter sumit Hippocrat. quod dixit, * μηδὲ τὰς συμπτώσιας ἐς τὸ ἔσχατον ἄγειν. Quod igitur illic simpliciter συμπτώσιας extulit, hîc συμπτώσιας φλεβῶν vocat. † Celsus verò concidere dixit, quem hîc sequuti sumus. Malui autem cum præcedenti, quàm cum sequenti coniungere, sequutus nostrorum codicum fidem, vt inanitionem & τὸ κενεαγγέειν, quod est ἀσιτεῖν, intelligerem. Galenus etiam comm. 2. in lib. de rat. vict. ‡ κενεαγγείην significare scribit, τὴν τῶν ἀγγείων κένωσιν, κυρίως τε καὶ πρώτως, καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἀσιτία, κενεαγγεία πολλάκις εἴρηται. Ad eorũ porrò qui in morbis fiunt abscessuum prædictionem, corporis repletionem aut inanitionem, plurimùm habere momenti, scribit Galenus lib. 3. de cris. ex Hipp. prognostico. Cal. verò χρωμάτων, non βρωμάτων cur legerit non video. *Aph. 3. lib. 1. †Cap. 6. lib. 3. ‡Lib. 3. de Ar.

ὄγκων ὑποχονδρίων] In omnibus nostris codicibus impressis ὄγκοι legitur: sed ex perpetuo veterum exemplarium consensu, ὄγκων reposuimus, & ad id quod sequitur, iunximus. Quod videntur etiã fecisse interpretes. In his verò hypochondriorum tumoribus, manifestus est naturæ impetus, qui extrà fertur. Qui si intrò propendeat, damnandus est, dum ne qua alia sequatur vacuatio.

ἀναρροπίων] ἀναρροπίην καὶ καταρροπίην medico considerandam, scribit initio lib. περὶ χυμῶν. vbi eam, quæ sursum aut deorsum fit humorum lationem intelligit. Sæpè enim humores suopte impetu, aut naturæ impulsu, in partes incumbunt. Quorum μετάστασις & ductus videndus est, si natura duce, aut morbi impetu fiat. Hunc humorum transpositum simpliciter hîc intelligere possumus, atque ἀναρροπίων καὶ καταρροπίων per se legere. Interpretes ad præcedentia retulisse videntur, & tumorum qui in hypochondriis fiũt, inclinationem significant. quia sæpe has voces hypochondriis attribuit Hippocrates, ex quibus viscerum inflammationes intelliguntur, vt lib. 6. Epid. * σπλῆνα κατάρροπον vocat, τὸν κάτω τὴν ῥοπὴν ἔχοντα, ἐπὶ ἐπὶ τῶν κατ' αὐτὴν ὄγκων ἐν τοῖς κάτω μέρεσι συνισταμένων, εἴθ' ὅταν εἰς αὐτὰ τὰ κάτω μόρια τοῦ σώματος ὠθεῖ τοὺς ἐν αὐτῷ μοχθηροὺς χυμούς, ὠνόμασε καταρρόπον σπλῆνα, vt inquit Galen. Ex his verò omnibus locis τὸ κατ' ἴξιν probari videntur. *Sect. 2.

πολλὰ δὲ καὶ τῶν διτῶν] Significat in naturæ motibus, quæ solutionem promouet, considerandas mutuas partium inter se affectiones, ex quibus dignoscas, an qui excretiones prouocat impetus, naturali ductu fiat. Et quia ferè de abscessuum tumoribus & subsidentiis loquutus fuerat, quorum cursus facilè apparet: considerãdum etiam monet naturæ ductum in his, quæ non ita manifesta sunt: vt in abortionibus (quæ solutionem quandam præ se ferunt) mammarum extenuatio spectanda est, & in diuturnæ tussis cessatione, testium tumor. In his enim solutionum generibus, etsi impetus intrò ferri videatur: non est tamen contrarius, sed naturalis. Tum quia hîc nulla habetur positura & situs ratio, vt in cæteris abscessibus: tum quia ad eam quæ intrò fit inclinationem, vacuatio quædam sequitur. Nulla igitur in his spectanda est contrarietas, cùm ea ex mutua inter se affectione & consensione fiant potius & humorum prolapsu, quàm ex partium situ. Illud igitur οὐδὲ γὰρ ἐναντίον nullam hîc apparere contrarietatem significat, quæ ex partium collocatione & habitu inter se pendeat: vt neque hîc τὸ κατ' ἴξιν, eandem ob causam spectari potest, quod ferè spectatur in his quæ è regione & directo posita sunt. Quæ omnia etsi facilè in superius enumeratis apparẽt, in his tamen nullo modo quærenda sunt. Eam verò quæ fit κατ' ἴξιν naturæ directionem spectari in his, vt nec in aliis quibusdam debere, scribit Galenus lib. 6. Epid. * ἐπὶ τινῶν μὲν οὐδὲ δυνατὸν γνῶναι τὸ κατ' ἴξιν, οἷον ἐπὶ κιρσοὶ μανίας ἰάσαντο, κατ' ἴξιν γινομένης τῆς ἀποστάσεως. οὐ γὰρ ἔστι διακρῖναι πότερον ἐν τοῖς δεξιοῖς μέρεσι τῆς ἐγκεφάλου τῆς διαθέσεως γενομένης ἐμάνη, ἢ ἐν τοῖς ἀριστεροῖς. ὥσπερ οὐδ' αὖ βηχέντων χρονίως ἄνευ πλευρᾶς ἀλγήματος ἀπόστασις εἰς ὄρχιν γίνεται. καί τοι ἔχει κἀπὶ τούτων διαφυλάττεται τὸ κατ' ἴξιν, εἰ καὶ μὴ γινώσκομεν ἡμεῖς βεβαίως ὁπότερον μέρος τοῦ πνεύμονος, ἢ τοῦ ἐγκεφάλου πέπονθε. ἀλλὰ καὶ μελαγχολίαν αἱμορροΐς ἰάσατο πολλάκις, οὐδ' ἐνταῦθα γινωσκόντων ἡμῶν τὸ κατ' ἴξιν. ὅτι δὲ καὶ διὰ μήτρας αἵματος κένωσις δαψιλὴς πολλὰ τῶν νοσημάτων ἰᾶται, πρόδηλον. ἀλλ' οὐδ' ἐνταῦθα δυνατὸν γνῶναι πότερον διὰ τῆς δεξιᾶς μήτρας φλεβῶν ἡ ἔκκρισις, ἢ διὰ τῆς ἀριστερᾶς, ἢ δι' ἀμφοτέρων ἐγένετο, ταύτῃ μὲν οὖν ἄδηλον ἢ ἄγνωστον ἔχει τὸ κατ' ἴξιν. In his igitur non spectatur directio, ac ne contrarietas quidem. Atque profectò ex hoc loco satis apparet quod superius dixit, τὰ ἐπὶ τἀναντία ῥέποντα, intelligi de his quæ in contraria ferebantur, velut τὰ αὖ ἀπάλιν καὶ οὐ κατ' ἴξιν. *Comm. 2.

οἷον ἀποφθειρουσέων] ἀποφθοραὶ καὶ διαφθοραί, abortum vocat Hippocrates, & ἀποφθείρειν καὶ διαφθείρειν, de fœturæ corruptione effert, quod ἐκτιτρώσκειν aliàs dicit. Attici autem, ἀμβλώσκειν. Est igitur ἀποφθορὰ ἄμβλωσις, vt inquit [1] Galenus, & quod lib. περὶ γυναικείων, φθορὴν vocat Hippocrates. His verò quæ abortiones passuræ sunt, mammas extenuari scribit Hippocrates lib. aph. 5. [2] ὁκόσαι διαφθείρειν μέλλουσι τὰ ἔμβρυα, ταύτῃσιν οἱ τιτθοὶ ἰσχνοὶ γίνονται. Hîc verò προϊσχναίνεσθαι dicit, quod in Aphorismis ἰσχνοὺς γίνεσθαι. Celsus verò lib. 2. [3] emacrescere vertit. Quæ omnia de mammarum extenuatione, gracilitate & subsidentia intelligenda sunt, vt satis indicat lib. 1. γυναικείων. ἢν δὲ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃσι περὶ τὸν ἕβδομον ἢ ὄγδοον μῆνα, ἐξαπίνης τὸ πλήρωμα τῶν μαζῶν καὶ τῆς γαστρὸς συμπίπτῃ, καὶ οἱ μαζοὶ ἰσχνοὶ ἔωσι, καὶ τὸ γάλα οὐ φαίνεται, φαίνει τὸ παιδίον ἢ τεθνηκὸς εἶναι, ἢ ζώειν τε εἶναι ἠπεδανόν. Quod enim hîc προϊσχναίνεσθαι τιτθούς, illic τὸ πλήρωμα τῶν μαζῶν συμπίπτειν καὶ τοὺς μαζοὺς ἰσχνοὺς dixit. ἰσχνὸν verò de extenuatione & gracilitate semper effert [4] Hippocr. vt φάρυγγα ἰσχνὴν, vocat fauces, in quibus nullus apparet tumor, sed graciles: & vt in aph. 34. lib. 4. explicat, οἰδήματος μὴ ἐόντος ἐν τῇ φάρυγγι. Non absimili admodum significatione ἰσχνόφωνον & ἰσχνοφωνίην, de vocis imbecillitate postea scribet. Sic aph. 25. lib. 5. [5] τὸ ψυχρὸν πολλὸν καταχεόμενον ῥηΐζειν τε καὶ ἰσχναίνειν ὀδύνην scribit, quod est allevare & minuere. Frigida enim affusa humorum affluxum cohibet, & hac ratione corpora extenuat, vnde & dolorẽ soluit, quia eius causam abigit, vt inquit Galenus. An verò abortum semper præcedat mammarum gracilitas, eleganter disserit Galen. libr. 5. aphor. 53. [1]Lib. 6. epid. comm. 1. [2]Aph. 53. & Aph. 37. & 38. [3]Cap. 8. [4]In prorrh. & coac. [5]Sect. 5.

οὐδὲ βῆχες χρόνιαι] Aliud genus solutionis adfertur, in quo partium inter se communio, quàm positus potius spectanda est. In diuturnis enim tussibus testiũ tumor solutionem indicat, & testibus intumescentibus sæpè tusses succedunt. Tanta est genitalium partium cum spiritalibus consensio. Quod postea his verbis indicabit: ἰσχνοφωνίην κιρσὸς λύει, ἐς τὸν ἀριστερὸν ἢ δεξιὸν ὄρχιν. ἄνευ τουτέου τοῦ ἑτέρου, οὐχ οἷόν τε λύεσθαι. Et rursus, [1] οἷσι βὴξ ξηρή, οὐ λύεται, ἢν μὴ ὀδύνη ἰσχυρὴ ἐς τὰ ἰσχία, ἢ ἐς τὰ σκέλεα, ἢ ἐς τὸν ὄρχιν. Sic lib. 1. Epid. [2] πολλοῖσι δὲ βῆχες ξηραί, βήσσουσι δὲ οὐδὲν ἀνάγουσι, καὶ φωναὶ βραγχώδεες οὐ μετὰ πολύ. οἷσι δὲ μετὰ χρόνον φλεγμοναὶ μετ' ὀδύνης εἰς ὄρχιν ἐπιρρόρρωπαι, τοῖσι δὲ ἐς ἀμφοτέρους. Et lib. 4. ep. βήσσουσι ξηρὰ οἱ τοὺς ὄρχιας, καὶ ἐκ τῶν βηχέων ἐς ὄρχιν λύεται φλεβοτομηθέντα, καὶ φλεγμαίνοντές τι βήσσουσιν. οἱ ἐν τοῖς ἐπὶ βουβῶσι πυρετοῖς ἐπιβήσσουσι. Idem paulò pòst hoc in libro, abscessum ex tussi in testibus firmari scribit, καὶ ἐς ὄρχιας, ἔστι δ' ὅτε ἐκ βηχέων, καὶ ὄρχις αὐτὸς ἐφ' ἑωυτοῦ. Idem quoq; subindicant hæc Hippocratis verba, lib. περὶ χυμῶν. καὶ ἐν τοῖσι πνιγμοῖσι, καὶ βηξί, τὰ πρὸς ὄρχιν. Galenus verò multis in locis huius communionis meminit, præcipuè verò lib. 1. Epid. his verbis: τῆς κατενεχθέντος ἐκ τῆς κεφαλῆς ἐς τὸν πνεύμονα, μέρος τι κατὰ τὴν κοινωνίαν τῶν ὀργάνων εἰς τοὺς ὄρχεις ἀφίκετο. λέλεκται δ' αὐτῷ περὶ κοινωνίας τῶν γεννητικῶν μορίων τὰ κατὰ θώρακα, δι' ἑτέρων γραμμάτων. Meminit etiam lib. 3. & 6. epid. [3] Quibus in locis e-

A locis eleganter consensionis partium inter se rationem aperit. Quæ quia plurimùm ad nostrum institutum faciūt, adscribere non piget. αὐτοὶ λέγουσι τὰς κοινωνίας γίνεσθαι τειχῶς, ἢ διὰ γειτνίασιν, ἢ διὰ τὸ κατὰ γένος, ἢ ἔργον οἰκειότητα. κατὰ γένος μὲν, ὅταν τὸ νευρῶδες τῷ νευρώδει, καὶ τὸ φλεβῶδες τῷ φλεβώδει, καὶ τὸ ἀρτηριῶδες τῷ ἀρτηριώδει συμπάσχῃ. κατ' ἔργον δὲ ὅταν οἱ τιτθοὶ τε καὶ ὁ θώραξ τοῖς γεννητικοῖς μορίοις. Porrò hūc locum aliter videtur legisse Cornarius. [4] Vult enim tussim in testium tumores desinere, & contrà, testium tumores suborta tussi cessare. Quod etiā videtur sequutus Medicinæ nostræ lumen Fuchsius suis in librum 6. Epid. commentariis. Quæ etsi vera sunt, vt ex libro 4. Epid. apparet, hanc tamen lectionem sic immutasse videtur. οὐδὲ βῆχες χρόνιαι, ὅτι ὄρχιος οἰδήσαντος παύονται, καὶ ὄρχις οἰδήσας ἀπὸ βηχέων. Contra tamen Galeni fidem, vt postea dicemus. Cæterò videndum est testium tumores, non nisi in diuturnis & siccis tussibus apparere, vt ex prius adductis locis coniicere licet, & ex hoc Galeni loco, qui lib. 6. epid. scribitur, [5] ὥσπερ οὐδὲ αὖ βηχόντων χρονίως ἄνευ πλευρᾶς ἀλγήματος ἀπόστασις εἰς ὄρχιν γίνεται. Sic & Prorrhetico secundo, tussi diuturnæ testium tumorem adscribit Hipp. in morbi comitialis depulsione. οἷσι δὲ τῶν παιδίων ἐξαπίνης οἱ ὀφθαλμοὶ διεστράφησαν, ἢ μεῖζόν τι κακὸν ἔπαθον, ἢ φύματα ὑπὸ τὸν αὐχένα ἐφύη, ἢ ἰσχνόφωνοι ἐγένοντο, ἢ βῆχες ξηραὶ χρόνιοι προσέχουσιν, ἢ ἐς τὴν γαστέρα μείζοσι γινομένοισιν ὀδύνη φοιτᾷ, καὶ ἐκπιέζουσι, ἢ ἐν τοῖσι πλευροῖσι διαστρέμματα ἔχουσιν, ἢ φλέβας παχέας περὶ τὴν γαστέρα κιρσώδεας, ἢ ἐπίπλοον καταβαίνῃ, ἢ ὄρχις μέγας γένηται, ἢ χεὶρ λεπτὴ καὶ ἀκρατὴς, ἢ πούς, ἢ κνήμη ξύμπασα ἐχωλώθη. ἄτερ προφάσιος ἄλλης, τούτοισιν πᾶσιν εἰδέναι ὅτι ἡ νοῦσος περιεξελύετο, περὶ τούτων ἁπάντων. Quo fit vt illud βῆχες χρόνιαι, simul iunxerim, & illud οὐδὲ, non ad id quod sequitur, sed ad præcedens retulerim: vt sit sensus, οὐδὲ ἐναντίον ἐστὶν εἰ βῆχες χρόνιαι ὄρχιος οἰδήσαντος παύονται. Cæterùm quemadmodum in tussi abscessus fit ad testes: ita & in femur & coxendicem concrescere probant, quæ superius ex Hip. adduximus. Vt etiam lib. 4. epid. in tussi tubercula ad aures suborta & suppurationem in humero scribit. [1] Sect. 5. [2] Sect. 1.

[3] Comm. 1. & Com. in egr. 2. post sta. pest. Com. 2. & 4. [4] Et Caluus. [5] Com. 2.

ὄρχις οἰδήσας ἀπὸ βηχέων] Ista vertimus, vt communionem esse semini genitali & voci cum pectore & mammis, indicaremus. Cuius lectionis nos admonuit Gal. in lib. 6. epid. hunc locum adducens: [1] legit enim, ὄρχις γοῦν οἰδήσας ἀπὸ βηχέων, ὑπόμνημα κοινωνίας, στήθεσι, μαζοῖς, γονῆς, φωνῆς. Vocis autē cum pectore affectio manifesta est, cùm huius totus thorax conceptaculū sit & officina. Mammarum autem tumor vocis mutationem sequitur, dum in pubertatem fit transitus, & semen quodammodo pullulat, quod τραγίζειν dixit Hippocr. [11] Tunc enim vocis asperitas subnascitur, diductis omnibus à copiosiore calore vasis, & mammarum tumor, naturalium lanugo, & menstruorum defluxus apparet. Ac velut seminis originem testatur vocis asperitas, ita & mammarum tumor & totius thoracis dilatatio, opificem illum seminis genitalis calorem indicat. Atque haud scio an hîc γονὴ, pro vtero sumi possit, vt aliquando apud Hipp. vt id referatur ad ea, quæ de abortientibus dixit. Quemadmodum lib. περὶ ἄρθρ. γονὰς τὰ γυναικεῖα μόρια, vocat. Et Pollux, τὴν μήτραν γονὴν, ab Hipp. [111] vocari scribit. Quibus verbis communionem mammarum cum vtero subindicaret, quæ tam est per se manifesta, vt demonstratione non egeat. Quæ tamen ex lib. 5. Aph. desumi poterit. Sensus igitur erit partium affectiones inter se considerandas: vt in tussi, testium tumor cum spiritalibus instrumentis, eorum affectionis admonet, atque ex ea consensione mutua, cæterarum partiū affectio subintelligi potest. Porrò hîc mihi sensus geminus magis videtur, quàm si istarum omnium partium communionem inter se in tussi existere intelligamus, quod postea scribat Hipp. [1111] ἰσχνοφωνίη κιρσὸς λύει, ἐς τὸν ἀριστερὸν καὶ δεξιὸν ὄρχιν. Vnde & vocis & seminis genitalis commutationē suspicari possis. [1] Com. 4. [11] Lib. 6. epid. [111] Lib. 2. [1111] Sect. 5.

Ἀποστάσιες ἢ διὰ φλεβῶν, ἢ δι' ὀστέων, ἢ νεύρων, ἢ δέρματος, ἢ ἐκτροπέων ἑτέρων. χρησταὶ δὲ αἱ κάτω τῆς νόσου, οἷον κιρσοὶ, ὀσφύος βάρεα ἐκ τῶν ἄνω. ἄριστα δὲ μάλιστα, αἱ κάτω, καὶ αἱ κατωτάτω, κοιλίης, καὶ προσωτάτω ἀπὸ τῆς νόσου, καὶ αἱ κατ' ἔκρυσιν. οἷον αἷμα ἐκ ῥινέων, πύον ἐξ ὠτὸς, πτύαλον, οὖρον, κατ' ἔκρυσιν. οἷσι μὴ ταῦτα ἀποστάσιες, οἷον ὀδόντες, ὀφθαλμοὶ, ῥὶς, ἱδρώς. ἀτὰρ καὶ τὰ ὑπὸ δέρμα ἀφιστάμενα ἐς τὸ ἔξω φύματα, οἷον ταγγαὶ, καὶ τὰ ἐκπυοῦντα, ἢ ἕλκεα, καὶ τὰ τοιαῦτα ἐξανθήματα, ἢ λεποὶ, καὶ μάδισις τριχῶν, ἀλφοὶ, λέπραι, ἢ τὰ τοιαῦτα ὅσα ἀποστάσιες μὲν εἰσιν ἀθρόως ῥέψασαι, καὶ μὴ ἡμιρρόπως, καὶ ὅσα ἄλλα εἴρηται. καὶ ἢν μὴ ἀναξίως τῆς περιβολῆς τῆς νόσου. οἷον τῇ Τημένεω ἀδελφιδῇ ἐκ νόσου ἰσχυρῆς, ἐς δάκτυλον ἀπεστήριξεν, οὐχ ἱκανὸν δὲ δέξασθαι τὴν νοῦσον, ἐπαλινδρόμησεν, ἀπέθανεν.

Quæ abscedere nata sunt, ea per venas, ossa, neruos, cutim, aut alia huiusmodi diuerticula abscedunt, bonaq; sunt, si infra morbum fiant. Qualia sunt varices & lumborum grauitates, si ex superioribus partibus ad infernas demittantur. Præsertim verò optima sunt, quæ ad inferna & infra vētrem maximè & quàm remotissimè à morbo abscedunt, ac ea quæ per emissaria quædam effluunt, aut per emissionē fiunt, quemadmodum sanguis ex naribus, aut pus ex aure, sputum & vrina per emissionē effluunt. Quibusdam non eodem modo abscedit, velut dentes, oculi, nasus, & sudor. Quinetiam quæ in cutem abscedunt, foras erumpentia tubercula, velut putrescentes & purulenti quidam tumores, aut vlcus, aut reliquæ huiusce generis in cute efflorescentes pustulę, desquamatio, glabratio & capillorum defluuium, vitiligines, scabies, aliaq; huiuscemodi, quæ confecto & repentino quodam confluxu, non autem dimidiato & semirepentè abscedunt, & quæcunque alia dicta sunt, etsi non indignè morbi excretioni respondeant. Quemadmodum Temenei nepti, ex valido morbo quiddam in digitum firmatum est, qui cùm morbo suscipiendo non esset ex interno recursu obiit.

ἀποστάσιες] Solutionis morborum cognitionem persequitur Hippocrates. Soluuntur enim morbi excretione (quam ἀπόστασιν κατ' ἔκκρισιν, ἢ κατ' ἔκροιαν, ἢ κατ' ἔκρουν vocat) aut aliò versa materia & suo pondere in aliquam partem firmata & decumbente, non autem excreta, & ἀπόστασις κατ' ἀπόθεσιν dicitur. Atque hæc duo sunt celeberrima apud Hippocratem abscessuum genera. Quanquam hoc nomen accommodat, μεταστάσει ἐξ ἑτέρου νοσήματος εἰς ἕτερον, quum morbi vnius, in alterum fit transitus, quæ & solutionis morborum vna species est, dum scribit libro 1. Epid. [1] ἔστι δὲ οἷσιν ἐκ ὀλίγοισιν ἐξ ἄλλων πυρετῶν, καὶ νοσημάτων, ἀποστάσιες εἰς τεταρταίους ἐγένοντο. Sic ferè quicquid morbum humorum quadam transmissione & transpositione soluit, [11] Hippocrati ἀπόστασις dicitur: ne id quidem per se, sed ferè apposito excretionis genere. Sic lib. 1. Epid. ἀποστάσιες νεφριτικαὶ καὶ στραγγουριώδεις. & passim, ἀπόστασις εἰς στραγγουρίας, καὶ ἀπόστασις εἰς αἱμορραγίαν. Et lib. 3. Epid. [111] ἀποστάσιας εἰς ἐμπυήματα συμπίπτειν scribit. Eorum igitur quæ abscedunt διάγνωσιν propositurus Hippocrates, primùm ductus & vias ad quas ferantur, edocet: deinde, ex locorum & partium positura distinguit, & dignatione quodammodo, aut accusatione afficit. Tandem verò duobus quibusdam quasi summis generibus complectitur, vt in ea quæ κατ' ἔκρουν, ἢ κατ' ἀπόθεσιν fiant, diuidat. Atque ex eorum affectionibus totam iudicatoriorum signorum disciplinam absoluit. Porrò non est locus alius apud Hippocr. insignior, aut qui peræquè signorum & abscessuum celebratam cognitionem referat, vt hîc eorum omnium amplam professionem confecisse videatur. Quò magis nostras vices dolemus, qui edaci temporum intemperie, in tanto Medicinæ auctoramento, Galeni opes & donatiuum votis tantum suscipere cogimur. [1] Sect. 2.
[11] Sect. 2. & 3. [111] In sta. pest.

ἢ ἐκτροπέων] ἐκτροπὴ hîc non aliud significat q̄ quod in vniuersaliori paulò pòst sententia ἔκρουν vocat. Cuniculos enim humorum & ductus excipiēs, alia quædā diuortia & subterfugia subesse scribit, per quæ subeant & sese velut insinuēt. Hæc aūt postea aperit.

ὀκ῀ετραϛ igitur diuortia verti, Hippocratis τρόπον imitatus, cuius in dictionibus facundiam miro quodam modo suspicio. Diuerticula enim intelligo, deflexiones, digressiones, commutationes, decessiones, cùm veluti à populari via humores decedunt, & onus suum per abditos quosdam secessus deponunt. Quòd autem in omnibus codicibus ἢ πόνων legitur, expunxi, nostrorum codicum fidem & consensum secutus, & Cornarij authoritatem, qui ne id quidem legisse visus est. vt ne addam quòd πόνοι ab Hippocrate neruorum nomine comprehenduntur lib. περὶ ἄρθρων. cùm scribit, οὐδ' αὖ τόνους οὐδεμίη μηχανὴ δεῖ ὑβρώσκειν. Et cùm neruos qui glandulis sub axilla vicini sunt ἐπικαιροτάτους τόνους vocat. Sic Galenus lib. περὶ ἄρθρ.[1] τόνους τὰ περιαίρετα νεῦρα appellat. Atque vt maiorem fidem faciam, adscribam Galeni verba ex Comment. 1. in lib. περὶ ἄρθρ. ὑποκείσθαι τῷ ὑπὸ τῇ μασχάλῃ φησὶ τόνους ἐπικαίρους οὕτως ὀνομάζων τὰ νεῦρα. γελοίως οὖν ἔνιοι τῶν νεωτέρων ἰατρῶν οἴονται τόνους ταύτας ἐκεῖνα τὰ νεῦρα μόνον προσαγορεύειν νῦν, ὅσα κατὰ τὰς συζυγίας ἐξ ἐγκεφάλου πέφυκεν. ἐπειδὴ κατὰ τὸ βιβλίον τῶν ἐπιδημιῶν ἔφη, δύο δὲ τόνοι ἀπ' ἐγκεφάλου παρὰ τὸ ὀστέον τοῦ μεγάλου σπονδύλου, καὶ τὰ τούτων ἐφεξῆς. τὰ γὰρ ἐπὶ χεῖρας φερόμενα, πρὸς ἁπάντων ὁμολογεῖται ἀνατομικῶν, ἀπὸ τοῦ κατὰ τὸν τράχηλον φύεσθαι νωτιαίου, καθ' ἃ μέρει πλησιάζει τῷ θώρακι, καὶ ὡς φαίνεται ταῦτα προσαγορεύων τόνους ἐν τε τῇ νῦν εἰρημένῃ ῥήσει, καὶ μετ' αὐτὴν πάλιν ἐφεξῆς δίς. καὶ κατωτέρω δὲ πάλιν ἐν τοῖς περὶ τῆς ῥάχεως λόγοις τόνους ὀνομάζει τὰ νεῦρα. Cùm igitur τόνοι neruorum appellatione contineantur, non necesse fuit eos in parte exprimi, qui in vniuersum positi fuerant. Sic aliquando Hippocrates τόνοι simpliciter dicuntur, aliquando verò generis notionem addit, vt τόνους νευρώδεας διατείνεις vocat lib. περὶ ἄρθρ. ὡς ἰσχυροὺς ὀνόμασι. Idem verò συνδέσμους νεῦρα vocat, vt patet ex lib. de fract. & comment. 3. in librum eundem scribit Galenus: aliquando verò συνδεσμώδεα νεῦρα. Reliquum verò genus naturæ simplicis & exanguis τένοντα vocat Hippocrat. anatomici ἀπονεύρωσιν. Atq; vt primam originem & commixtionem indicet νευρώδεας τένοντας vocat lib. περὶ ἄρθρ. ὅτι κεκρασμένην ἔχουσι τὴν οὐσίαν ἐκ συνδέσμου καὶ νεύρων, vt scribit Galenus.[2] Atq; hinc fortè occasionem sumpserunt antiqui, vt tria huius primæ naturę genera neruos vocarent, vt scribit Galen. lib. 6. epid.[3] quod plurimùm facit ad totius huiusce loci confirmationem. τρία ἐστὶ γένη σωμάτων ὁμοιομερῶν ἐν τοῖς ζώοις αἵμαιμα καὶ ἀκοίλια φαινόμενα. τὰ μὲν ἐξ ἐγκεφάλου καὶ νωτιαίου, τὰ δὲ ἐκ μυῶν φυόμενα. ὀνομάζεται δὲ ὑπὸ μὲν Ἱπποκράτους τὸ πρῶτον τὸ μὲν πρότερον αὐτῶν εἰρημένων σύνδεσμος, τὸ δὲ δεύτερον, νεῦρον τε καὶ τόνος, τὸ δὲ τρίτον, τένων. ἔνιοι δὲ νεῦρα πάντα καλέσαντες διὰ τὴν ἔξωθεν ὁμοιότητα, τὸ μὲν πρότερον αὐτῶν γένος συνδετικὸν εἶναί φασι, τὸ δὲ δεύτερον, αἰσθητικόν τε καὶ προαιρετικόν. τὸ δὲ τρίτον ἀπονεύρωσιν ὀνομάζουσιν. Eadem quoq; iisdem pene verbis confirmat Gal. lib. 1. de placitis Hippocratis, & Platon.[4] Potui ista confirmare ex libris Gal. anatomicis. Malui tamen huc adducere, quæ à Galeno in Commentariis suis in Hippocratem scribuntur, quòd propius quodammodo occasionem vrgeant & originem suam redoleant, alibi pluribus ista cõfirmaturi. Cæterùm malui eam dictionem expungere, quàm per τόνους τένοντας intelligere.

[1] *Comm. 3.* [2] *Comment. 3. in lib. de frac.* [3] *Comment. 1.* [4] *Cap. 8.*

ἢ δι' ὀστέων] Ossa ipsa abscedere indicat satis ἀπόστασις ὀστέων celebrata Hippocr. lib. περὶ ἑλκῶν, & illic expressa abscedentium ossium signa. In annuis enim & diuturnioribus vlceribus, ossa ipsa abscedere scribit Hippocrates. In hæc autem omnia hîc enumerata corpora abscessum cadere videt is, qui ἀφεστῶτα στόματα dici à Gal. nouit, quæ vnionis dissolutioni quodammodo sunt obnoxia. Scribit enim Galenus: εἰς τὸ κατ' ἰητρεῖον. ἐν τῷ νῦν εἰρημένῳ λόγῳ περὶ καταγμάτων ποιεῖ τὴν διδασκαλίαν ὑποπεπτωκότων πάθη γενικῇ τῇ λύσει τῆς συνεχείας. οὕτως γὰρ ἐγὼ προσαγορεύειν εἴωθα πᾶν τὸ γένος τοῦ πάθους, ὃ Ἱπποκράτης ἀφεστῶτα καλεῖ τὰ στόματα τὰ οὕτω πεπονθότα, ὥστε καὶ τὸ πάθος αὐτῶν ἀπόστασις εἰκότως ὀνομασθῆσε), καὶ γένησε) ἓν εἶδος τοῦ γένους τῶν παθῶν, ὃ καλοῦσιν ἰδίως ἀπόστασιν τε καὶ ἀπόσημα. Hunc verò locum subindicare videtur Galenus Comm. ad aph. 54. lib. 7. cùm scribit, κάλλιον οὖν σκοπεῖν εἰ δυνατὸν ἐστιν ὃ λέγει, γινωσκόντων ἡμῶν ὡς ἀεὶ ταῖς ὕλαις ὁδὸν εὑρίσκειν οἴεται τὴν φύσιν ὁ Ἱπποκράτης, ὅταν ἐρρωμένη τυγχάνει, κἂν ὅτι μάλιστα ταχεῖα, πῶς εἰσί, καὶ διὰ λεπτῶν ὀδοιπορῦσι πόρων, ὅπου καὶ δι' ὀστῶν ἀποστάσεις γίνεσθαι φησίν. Cùm verò abscessus ferè in articulos decumbant, vt scribit Gal. Comm. 2. in Progn. non absque ratione per ossa abscedunt. Istumque locum ea ratione subindicare videtur Gal. Comm. 2. in prognost. cùm scribit: ὅτι δ' εἰς ἄρθρα μάλιστα τὰς ἀποστάσεις γίνεσθαι συμβέβηκεν. ὅθεν κἂν ταῖς ἐπιδημίαις ἔγραψεν ἐδήλωσε κἀνταῦθα, κατὰ τὸ πάρεργον εἰπών, κινδύνως γένεσθαι χωλὸν τὸ ἄρθρον.

ἢ κιρσοί] Hæc sunt διαδοχῆς μεταβολῆς humorum morbos committentium exempla. Horum enim σκέψεις maximè videndas scribit lib. 6. epid.[1] Qua dictione vtitur αὐτὴ τῆς ἀποσκήψιος καὶ μεταστάσεως χυμῶν. Inquit igitur Hippocrat. ἄλλη τόπῳ, τόποι δεξάμενοι ἢ πόνῳ, ἢ βάρει, ἢ ἄλλῳ τινὶ ῥύονται ἢ ἀλλοίωσιν αἱ κοινωνίαι. Quibus verbis decubitus humoris causas inuestigandas censet, quod etiam repetit lib. περὶ χυμῶν.[2] Varices igitur, insaniæ solutionem portendunt, ex secessu & transpositu materiæ morbi ad infernas & remotissimas vias, repurgamentis destinatas. Quas vt in abscessuum genere, quod ad inferna repens plurimùm probatur, inspiciendas etiam censet lib. 6. epid. ἢ καὶ τὰ κάτω τῆς ἥπατος αὐτόθεν διαδιδόντα, καὶ ὅταν εἰς ὄρχιας καὶ κιρσούς. Quæ decubitus ratio in cæteris quoque abscessibus non temerè prouideri debet. Est autem κιρσός, vt cum Galeno loquar, εὐρύνσις τῶν φλεβῶν τῶν ἐν τοῖς μηροῖς καὶ σκέλεσιν, ἀπὸ παχέος καὶ μελαγχολικοῦ γινόμενος αἵματος. Quò fit, vt non tantùm melancholici affectus sit soboles varix, sed & crudorum & crassiorum etiam humorum repurgamentum. Scribit enim Gal. in lib.[4] περὶ ἄρθρ. παχὺ πάντως ἐν τοῖς κιρσοῖς ἐστι τὸ αἷμα, μελαγχολικῶν δ' ἐστι πλειστάκις τὸ πάθος. ἔστι δ' ὅτε ἐπὶ ὠμῶν καὶ παχέων χυμῶν. Porrò vertebratorum orbiculatim ossium ad lumbos (vt cum Plinio loquar) κυφώματα, varices soluunt humoris quadam aliorsum transfusione. Quod indicat Hippocrates lib. περὶ ἄρθρ. his verbis: τὰ δὲ κατωτέρω μεθεξέστερα λύουσι κιρσοὶ γινόμενοι ἐν τοῖσι σκέλεσι, μᾶλλον δὲ ἐγγινόμενοι κιρσοὶ ἐν τῇ κατ' ἰγνύην φλεβί. οἷσι δ' αὖ τὸ κύφωμα ἢ λύουσι, ἐγγίνονται δὲ καὶ ἐν τῇ κατὰ βουβῶνα.

[1] *Sect. 4.* [2] *Aph. 21. lib. 6.* [3] *Sect. 2.* [4] *initio comm. 3.*

ὀσφύος βαρέα] Hoc aliud est exemplum transmissi ad inferiores partes humoris. In lumbos enim sæpissimè tanquam in sentinam corporis exonerata natura & onere leuata, illinc per insignes meatus longissimè à se morbum propellit. Lumbis enim magna illa vena assidet, quæ in crura propagines mittit, per quæ purgamenta conuehuntur. Quæ causa est, vt lumbis crassiorum & viscidorum humorum colluuione affectis, varices in inguinibus & poplite appareant. Quod me mouit, vt non omninò suspectam existimarem lectionem, si quis hæc inter se coniungat, ἢ κιρσοὶ ὀσφύος βαρέα ἐκ τῶν ἄνω. Vt sensus sit: Varices quæ lumborum grauitates leuant, & in partibus inferioribus apparent, transmissa ex superioribus locis materia, ex eorum esse genere, quæ infra morbi fomitem abscedant, atque ideò valdè probari. Quòd verò varices oriantur effuso ex lumbis in crura humorum lentore, crassitudine & cruditate, ita probat Galenus comment. 3. in lib. περὶ ἄρθρ. ἡ κατ' ὀσφὺν φλὲψ εὐρυτάτη τ' ἐστι, καὶ πάσαις τῶν κάτω φλεψὶν αὕτη χορηγεῖ τὸ αἷμα, τοὺς οὖν παχεῖς τούτους καὶ γλίσχρους χυμούς, ὅταν ποτὲ μεταλάβῃ τῆς ἐν τοῖς πεπονθόσι μορίοις δυνάμεως ῥωσθείσης, ὡς ἀπώσασθαι τὸ περιττόν, ἀναπιέζεται ταῖς ἐνταῦθα καθηκούσαις φλεψίν, ὑφ' ὧν αἱ εὐρυνθεῖσαι μὲν καὶ κιρσοῦνται. παχέων μὲν ἱκανῶς ὄντων, εὐθέως ἐν τῇ κατὰ βουβῶνα. μετεωροτέρων δ' ὑπαρχόντων, ἐν τῇ κατὰ τὴν ἰγνύαν. ἔνθα γὰρ αὖ πρότερον ὑπὸ παχέος τῆς γλισχρότητος ἐμφραχθέντες ἴσωσιν. ἐνταῦθα διίστασι τε καὶ διευρύνουσι τὴν φλέβα. καὶ γὰρ τοῖς ἄνευ διαίτης αἰτίας ἔχουσιν ἐν τοῖς σκέλεσιν κιρσούς, ἀνάλογον τῷ πάχει τοῦ χυμοῦ τὰς εὐρυνομένας φλέβας ἰδεῖν ἐστιν. ἐπὶ μὲν τοῖς παχυτάτοις τὰς εὐρυτάτας, οἷαί περ εἰσὶν αἱ κατὰ βουβῶνα. ἐπὶ δὲ τοῖς ἧττον ἐκείνων παχέσι, τὰς ἧττον εὐρείας, ὁποῖαι κατ' ἰγνύας εἰσί. ποτὲ μὲν γὰρ ἐν ταῖς μείζοσι φλεψὶν ἐμφραττόμενοι τὸ πάθος ἐργάζονται. ποτὲ δὲ εἰς τὰς κατωτέρας χωροῦσιν ὅσαι στενότεραι. Sequutus tamen sum plausibiliorem viam & popularem magis. Fit enim in febribus præcipuè efferuescente in venoso genere sanguine, vt tota materia in lumbos ferè effundatur, illucque ponderis & grauitatis sensum afferat, ob vasorum insignem capacitatem. Quod in cæteris etiam morbis vsu venit. Atque ita hunc locum de morborum grauitate ex superioribus partibus demissa, protuli. Qui coniunctam magis sensibus rationem sequi volet, & eam quam prius retulimus opinionem, is videbitur non ita longè quæ scripta sunt, referre, sed coniunctè omnia illa leget, nec id sine recentioris nostri codicis assensione faciet. Nostrum fuit vtranque lectionem explicare, in quo præsertim in reprehensionem non posse incurrere, nos sensimus. Porrò illud ἐκ τῶν ἄνω, ad vtrunque referri potest, ad κιρσούς, aut βαρέα ὀσφύος, vt abscessuum conditio & natura magis probetur. Quod etiam euenit, si alterum tantùm spectet, vt id quod propius est, respiciat.

ἄριστα δὲ μάλιστα] In his quæ abscedunt, & bono sunt, conditiones circunscribit, vt infra morbum fiant, & ima corporis petant. Atque quo magis ad ima corporis, infraque ventrem deuoluentur, & longissimè à morbo aberunt, tanto profectò dignatione maiore prosequenda sunt. Suntque hæ ferè omnes affectiones ex loci natura & partium positu desumptæ, tam diligenter inter se committendæ, quàm videntur ex media Hippocratis schola deductæ. Eos enim qui ad ima repunt abscessus, semper probauit Hippo-

A Hippocrates, vt in Progn. ὁκόσοισι ἀποστάσιες γίνονται ἐκ τῶν περιπνευμονικῶν νοσημάτων παρὰ τὰ ὦτα καὶ ἐκπυΐσκονται, ἢ ἐς τὰ κάτω χωρία καὶ συριγγοῦνται, οὗτοι περιγίνονται. Et paulò pòst, αἱ ἀποστάσιες ἐς τὰ σκέλεα ἐν τῇσι περιπνευμονίῃσι τῇσι ἰσχυρῇσι τε καὶ ἐπικινδύνοισι, λυσιτελέες μὲν πᾶσαι. Libr. verò 6. epid.[1] ἢν μὲν κάτω τοῦ ὀμφαλοῦ καταστῇ τὰ ἄνω ἐν τοῖσι κάτω ἄρθροισιν, ἀγαθόν. ἢν δὲ ἄνω, οὐχ ὁμοίως λύει τὴν νοῦσον, ἢν μὴ ἐκπυήσῃ. Quibus verbis videtur Hippocrates partes superas & imas vmbilico circunscribere, totum epigastrium & hypochondria intelligens, vt lib. Aph. 2.[2] τὰ περὶ τὸν ὀμφαλὸν τὰ κατ' ἐπιγάστριον χωρία vocat. Vult igitur abscessus ipsos à visceribus longissimè discedere, quod innuit per τὰ κατωτάτω κοιλίης. Nec aliud vidit lib. 6. epid.[3] scribens, ἢ καὶ τὰ κάτω τοῦ ἥπατος ἄνωθεν διαδιδόντα. Etsi enim in abscessuum quæ κατ' ἴξιν fiunt doctrina, naturæ directionem prouideri vult, si hepar superant, aut infra subsistant: viscerum tamen conditiones significat, regiones corporis hepate definiẽs. Hanc verò corporis circumscriptionem probat[4] Galenus, in quibus multa ad huius loci sensum faciunt. τοῖς κυναγχικοῖς καὶ τῶν πλευρῶν ὀδύνας κατ' ἴξιν γίνεσθαι προειπών, ἑξῆς ζητεῖ πότερα καὶ περὶ τῶν εἰς τὰ κάτω τοῦ σώματος ἀποστάσεων ἀεὶ φυλάττεται τὸ κατ' ἴξιν, ἢ οὔ, καθάπερ ἐν τῇ περὶ ταύτης ῥύσει διηπόρησεν. ἀλλ' ἐκεῖ μὲν ἔφη τὰς εἰς τὰ κάτω, νυνὶ δὲ τὰ κάτω τοῦ ἥπατος, ὅρον ὡς ἔοικε τιθέμενος τὸ ἧπαρ τῶν ἄνω τε καὶ κάτω τοῦ σώματος

B ἁπάντων μορίων. ἐζεύκται γὰρ αὐτῷ τὰ κυρτὰ τῷ διαφράγματι. καὶ διὰ τοῦτο ὅσα τοῦ ἥπατός ἐστιν ἄνω, ταῦτα καὶ τοῦ διαφράγματος ἄνω τετύχηκεν ὄντα, τὰ κατὰ τὴν καρδίαν δηλονότι καὶ πνεύμονα, καὶ τὸν ταῦτα περιέχοντα θώρακα, καὶ πολὺ μᾶλλον ἔτι τὰ κατὰ τὸν τράχηλόν τε καὶ κεφαλήν. τὰ δ' ἄλλα πάντα κάτω τοῦ σώματός ἐστι, πρὸς ἄλληλα μέντοι παραβαλλόμενα, καὶ αὐτῶν τῶν ἄνω, τὰ μὲν μᾶλλόν ἐστιν ἄνω, τὰ δὲ ἧττον· ἔθος δ' ἐστὶν ἡμῖν ἐν τοῖς οὕτω λεγομένοις πᾶσιν, ἐνίοτε τὰ μὲν ἧττον ἄνω, κάτω λέγειν, ὡς πρὸς τὸ ὑποκείμενον αὐτοῦ παραβάλλουσι. τὸ δὲ ἧττον κάτω, καὶ τὸ ἄνω πρὸς τὰ κατωθεν αὐτοῦ. καὶ διὰ τὴν ἀμέλειαν τῆς τοιαύτης ἑρμηνείας εἰς ἔθος οὐκ ὀλίγον ἐκπεπτωκυίας, ὁμωνυμία τις γίνεται καὶ ταραχὴ κατὰ τοὺς λόγους. ἧς δὴ μεμνημένοι ὅταν ἀκούσωμεν λέγοντος αὐτοῦ τὰς εἰς τὰ κάτω τῶν ἀποστάσεων ἀμείνους εἶναι, σκοπεῖσθαι χρὴ κατά τινα τρόπον, χρηστῶς εἴρηκε κάτω, μετὰ τοῦ καὶ προσδιορίζεσθαι τὰ τῶν μορίων ἀξιώματα. διὰ τοῦτο γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον αἱ ἄνω τῶν ἀποστάσεών εἰσι χαλεπώτεραι, διότι κινδυνωδέστερα ταῦτά ἐστι τὰ πάσχοντα τὸ αὐτὸ πάθος τοῖς κάτωθεν. ἐάν τε γὰρ ἐγκέφαλος, ἐάν τε λάρυγξ, ἢ στόμαχος, ἢ πνεύμων, ἢ θώραξ, ἢ καρδία φλεγμήνῃ, θανατῶδες γίνεται τὸ νόσημα. τῶν δὲ κάτω τοῦ ἥπατος φλεγμαινόντων ὀλίγοι πάνυ διαφθείρονται, καὶ μάλιστα ἐὰν ὀρθῶς θεραπεύωνται. καὶ αὐτοῦ δὲ τοῦ ἥπατος τὰ κυρτὰ τῶν σιμῶν πολὺ κινδυνωδέστερα. καὶ τινες αὐτὰ τῶν ἄνω μερῶν τοῦ σώματος ὅλου τίθενται, καθάπερ καὶ τὸν γαστρὸς τὸ σῶμα. Hunc totum locum protuli quòd mirè partium corporis circumscriptiones aperiat, vt quæ τὰ ἄνω καὶ ἀνωτάτω καὶ κάτω καὶ κατωτάτω Hippocrati dicantur, intelligatur. In quo

C etiam abscessuum ad ima repentium sententiam approbatam vides. Quod etiam fecit Galenus comment. 2. in Progn. hunc Hippocr. locum subindicans. ἐπὶ τῶν ἰσχυρῶν περιπνευμονιῶν, ἀποστάσεις εἰς τὰ σκέλη γίνεσθαι. παντὸς μὲν ἀγαθόν ἐστιν. εἴγε δὴ παντὸς μᾶλλον ἀληθὲς ὑπάρχει, τὸ κατὰ τὸ δεύτερον τῶν ἐπιδημιῶν ὑπὲρ τῶν ἀγαθῶν ἀποστάσεων εἰρημένον, ὡς ἄρισται πασῶν εἰσιν αἱ μάλιστα κάτω καὶ πορρωτάτω τῆς νόσου. Est & in abscessuum laudandorum æstimatione, τὰς ἀποστάσιας ὅτι μάλιστα ἔξω ῥέπειν vt scribit in Coacis, & de tumoribus præter naturam per erysipelas significat, aph. 25. lib. 6. quod etiam in Coacis repetit. Idem quoque Celsus de suppurationibus dixit lib. 2. Ex suppurationibus verò hę tolerabiles quæ in exteriorem partem feruntur & acuuntur.

[1] Sect. 1. [2] Aph. 35. [3] Sect. 2. [4] Comment. 2. in lib. 6. epid.

καὶ αἱ κατ' ἔκρουν] ἀποστάσεις κατ' ἔκρουν ἢ κατ' ἔκροιαν vocat Hippocr. quæ per emissionem & effluxum humoris vitiosi fiunt, & ita corpus leuant, & eas quæ per corporis emissaria & effluuia repurgamentis vias idoneas habentia, effluunt. Quales sunt tinesmi &

D dysenteriæ, quæ confluentibus in intestina superfluis fiunt, quibus in renes deriuantibus ἀποστάσεις ἐπὶ τὴν στραγγουρίαν fiunt. Sunt igitur ἀποστάσεις κατ' ἔκρουν, velut totius vitiosi humoris in corporis sentinam confluxus, quales περιρρόιας scribit Hipp. lib. 1. epid. Galen.[1] τὰς κατ' ἔκρουν κενώσεις interpretatur. Confluxione enim quadam velut totius corporis colliquatione, morbum deponunt, vt indicat Hippocrates lib. 1. Epid. γινομένων δὲ χρονίων μακρῶν, καὶ πόνων πολλῶν, καὶ συντήξεως, ἐπὶ τούτοισιν ἀποστάσιες ἐγίγνοντο. His opponuntur ἀποστάσεις κατ' ἀπόθεσιν. quæ dignitate inferiores sunt, & restagnantibus aut effundẽtibus se in abiectas corporis partes humoribus fiunt, qui per libera effluuia expurgari nequeũt, velut in coxendicum & articulorum abscessibus euenit, qui quòd in diuturnis morbis maximè fiant, frigidam & crassam materiam præ se ferunt, atque adeò potius concoctionem longam & solutionem lentam, quàm humorum effluuium expectant. Cæterùm etsi restagnatione humorum in renes effusa fiat ἀπόστασις εἰς στραγγουρίαν, consepto in vrinæ viis humore: non est tamen quod quis existimet ἀπόστασιν κατ' ἀπόθεσιν dici, quin potius κατ' ἔκρουν vocari debet, cùm bono sit & plurimos à præsentissimo discrimine liberarit, vt scribit[2] Hippocrates lib. 1. epid. Licet enim in renes confluxus fiant, expurgatur

E tamen per liberas toti corpori vias, nec proprium renum affectum affert, vt his verbis indicat Hippocrat. lib. 1. epid. οὐ νεφριτικὰ, ἀλλὰ τούτοισιν ἀντ' ἄλλων ἄλλα. Quod etiã in his quæ in dysenterias abscedunt, euenit. Quas ne quis κατ' ἀπόθεσιν ἀποστάσεις esse censeat, Galenum audiat. Scribit enim,[3] καὶ διὰ τῆς ἕδρας ἐκκρίσεις γίνονται μοχθηραὶ πολλάκις, ἀπαθῶν μὲν κατὰ τὴν γαστέρα μενόντων. κενοῦσθαι μὲν δὲ δι' αὐτῶν ὅλου τοῦ σώματος, ἢ ἀποστάσεως οὔσης κατ' αὐτὰ κατ' ἔκρουν τινά, κατ' αὐτὸν τὸν Ἱπποκράτην βουλόμενον, οὐ μόνην κατ' ἀπόθεσιν ἀλλὰ καὶ κατ' ἔκρουν ἀπόστασιν γίνεσθαι. οὕτως οὖν καὶ διὰ νεφρῶν καὶ κύστεως ἔστιν ὅτε πᾶν ἐκκαθαίρεται τὸ σῶμα, μηδὲν αὐτῶν τῶν ὀργάνων ἴδιον ἐχόντων πάθος, ὥσπερ ἐπὶ τῆς προκειμένης καταστάσεως ἐγίνετο, διότι καὶ προελθὼν αὐτὸς, ἐρεῖ κατὰ λέξιν. μοῦνον δὲ χρηστὸν καὶ μέγιστον τῶν γινομένων σημείων, καὶ πλείστους ἐρρύσατο τῶν ὄντων ἐπὶ τοῖς μεγίστοις κινδύνοισιν, οἷσιν ἐπὶ τὸ στραγγουριῶδες ἐτράπετο, καὶ εἰς τοῦτο ἀποστάσεις ἐγίνοντο. τοῦτο οὖν ἐστι τὸ καὶ νῦν εἰρημένον, οὐ νεφριτικὰ, ἀλλὰ τούτοισιν ἄλλα ἀντ' ἄλλων. καὶ γὰρ τῶν ἐν ὅλῳ τῷ σώματι περιττῶν ῥυέντων ἐπὶ νεφροὺς καὶ κύστιν, ἐκκρίσεις ἐπεγίνοντο παραπλήσιαι τοῖς νεφριτικοῖς. Rursus paulò pòst, καὶ ἡμεῖς ἔφαμεν, ἐκκαθαιρομένου τοῦ σώματος ὅλου, τὰ περιττώματα διὰ τῶν νεφρῶν, τὴν στραγγουρίαν αὐτοῖς γίγνεσθαι μὲν καὶ ἄλλως. μάλιστα δὲ διὰ δριμύτητα τῶν συρρεόντων οὔρων, ἐφ' ἣν καὶ νῦν αἰτίαν συνεισι. μεμνῆσθαι δὲ χρὴ πάλιν ὅτι καὶ νῦν ἀποστάσεις ἐπὶ τὴν στραγγουρίαν ἔφη γεγονέναι. καὶ οἱ κατ' ἔκρουν οὐ κατ' ἀπόθεσιν, τῶν λυπούντων χυμῶν ἀποχωρησάντων ὅλου τοῦ σώματος. ὥσπερ γὰρ διὰ γα-

F στρὸς πολλάκις ἐκκαθαίρεται τὸ σύμπαν σῶμα, οὕτω καὶ διὰ νεφρῶν καὶ κύστεως, χρόνια τούτοισιν τὰ κατὰ τὴν στραγγουρίαν καὶ ἐπιπόνως ἐκκαθαίροντες ὅλον τὸ σῶμα διὰ τῆς στραγγουρίας. ταῦτα δὲ ἀναγκαῖον ἦν πάσχειν τὰ μόρια, δι' ὧν ἔκκρισις ἐγίνετο τῶν δριμέων οὔρων, δηλονότι δακνόμενα, καὶ τῷ συνεχεῖ τῆς ἀποκρίσεως ἐνοχλούμενα, διόπερ καὶ ἐπιπόνως εἶχεν ἐν αὐτῇ τῇ διόδῳ τῶν οὔρων. χρόνῳ δ' αὐτοῖς πλείονι τὰ τοιαῦτα συμπτώματα ἐγίνετο, διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐκκαθαιρομένων περιττωμάτων. Idem quoque lib. 3. epidem.[4] illud Hippocratis in Pythione explicans, καὶ στραγγουριώδης ἐγένετο ἀπόστασις, scribit: Ἱπποκράτους αὐτοῦ ποτε μὲν ἁπλῶς γράφοντος γίνεσθαι τὴν στραγγουρίαν, ἐνίοτε δὲ οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ προστιθέντος αὐτῇ τὸ τῆς ἀποστάσεως ὄνομα. καθάπερ καὶ ἐν τῷ πρώτῳ τῶν ἐπιδημιῶν ἐν τῇ δευτέρᾳ καταστάσει. γράφει γοῦν ὧδε. μοῦνον δὲ χρηστὸν καὶ μέγιστον τῶν γινομένων σημείων, καὶ πλείστους ἐρρύσατο τῶν ὄντων ἐν τοῖσι μεγίστοισι κινδύνοισιν, οἷσιν ἐπὶ τὸ στραγγουριῶδες ἐτράπετο, καὶ ἐς τοῦτο ἀποστάσιες ἐγένοντο. προσαγορεύοντος γὰρ ἀποστάσεις αὐτοῦ, καὶ τὰς κατ' ἔκκρισιν τῶν λυπούντων χυμῶν γινομένας, οὐ μόνον τὰς κατ' ἀπόθεσιν, εἰκότως, ὥσπερ εἰς δυσεντερίαν ἐν ἑτέροις, οὕτως καὶ νῦν εἰς στραγγουρίαν ἀποστάσεις εἴρηκε γεγονέναι, καθαιρομένης τῆς ἐν ταῖς φλεψὶ κακοχυμίας δι' ἀμφοτέρων τῶν ἐκκρίσεων. τῷ τοίνυν ἐν αὐτῇ τῇ δευτέρᾳ καταστάσει τῶν οὔρων ὀλίγον ἔμπροσθεν, ἧς ἄρτι παρεθέμην ῥήσεως, αὐτὸς ἔγραψεν ὧδε. στραγγουριώδεα οὐ νεφριτικὰ, ἀλλὰ τούτοισιν ἀντ' ἄλλων ἄλλα. τουτέστιν ἀντὶ τῆς ἐν ταῖς φλεψὶ κακοχυμίας, καὶ τῶν ταύτῃ πυρετῶν ἀκολουθούντων αἱ καθάρσεις ἐγένοντο, τῶν μοχθηρῶν χυμῶν ἐκκρινομένων διὰ τῆς κύ-

G στεως, ὥσπερ ἐνίοτε διὰ τῶν ἐντέρων. ἡ τοίνυν δῆξις ἡ ἀπὸ τῶν ἐκκρινομένων δριμέων ὄντων εἰργάζετο τὴν στραγγουρίαν. ἐδείχθη γὰρ ἡ κύστις ἐπὶ τὴν ἀπόκρισιν ὁρμῶσα τῶν οὔρων ἐν ταῖς στραγγουρίαις, πρὶν ἀξιόλογον ὑπ' αὐτῶν πληρωθῆναι, διὰ διττὴν αἰτίαν, ἤτοι τῷ μὴ φέρειν αὐτὴν τὴν ποιότητα, καὶ δακνωδῶν γινομένων ἢ τὸ δι' ἀρρωστίαν βαρύνεσθαι πρὶν ἀθροισθῆναι, καὶ ὅλως γε ὀλίγον παντάπασιν ὄν. Hos Galeni locos adducere visum est, vt tota natura ἀποστάσεων κατ' ἔκρουν conficeretur. Porrò quòd ad pręsentem locum attinet, abscessus qui per effluuium fiunt, bono sunt, & dignatione naturæ his qui per repositionem fiunt priores, vt scribit Galenus libro primo Epidem.[5] in Metonis historia, τῶν γοῦν ἀποστάσεων αὐτὸς ἐδίδαξεν, ἀρίστας μὲν εἶναι τὰς κατ' ἔκρουν, δευτέρας αὐτῶν τὰς πορρωτάτω τῶν πεπονθότων μορίων, καὶ κάτω τοῦ σώματος. Et rursum,[6] οὐ μόνον δὲ πεπασμοὺς τῶν νοσημάτων σκοπεῖσθαι προσήκει, ἢ κρίσεις αὐτῶν, ἑκάτερον γὰρ ἀληθές, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀποστάσεις τὰς κατ' ἔκρουν. ὅπερ καὶ μάλιστα χρὴ σπουδάζειν, ἤτοι τὰς κατ' ἀπόθεσιν εἰς ἀμφότερα μέρη. δεύτερος γὰρ σωτηρίας οὗτος ἀποτυγχανομένου τοῦ κατ' ἔκρουν. Rursus,[7] ἡ μὲν γὰρ εἰς ἐπιεικέστερα νοσήματα, καὶ τόποις ἀκυροτέροις διαδοχὴ, σωτήριος. ἡ δὲ εἰς χαλεπώτερά τε νοσήματα, καὶ τόποις κυριωτέροις, ὀλέθριος. οὕτω δὲ ἀποστάσεις, αἱ μὲν κατ' ἔκρουν ἀμείνους, αἱ δὲ κατ' ἀπόθεσιν, ἧττον ὠφέλιμοι. τούτων δ' αὐτῶν, αἱ μὲν πορρωτέρω τε τοῦ κάμνοντος τόπου, καὶ εἰς ἀκυρα μόρια πάσχοντος ἀγαθαί. αἱ δὲ ἐναντίαι τούτων, μοχθηραί.

H [1] Sectione secunda. [2] Sectione secunda.
[3] Comment. 2. in librum Epidem. 1.
[4] Comm. 1. [5] Comment. 3.
[6] Comment. 1. in lib. 1. Epid. [7] Comment. 3. in lib. 1. Epidemiorum.

οἷσι μὴ ταῦτα ἀποστάσιες] Hic locus designat ἀποστάσιας κατ' ἀπόθεσιν, quas prioribus opponit. Fiunt autem quasi per repositionem & refusionem quandam humorum in ignobiles corporis partes. Corn. legisse videtur, ἤσι μὴ ταῦτα ἀποστάσιες. A

τέλαι] πελγαί, strumas quibusdam, aliis tumores putrescentes significant. Antiqua vox & Hippocrati parum vsitata, qualis φιρεα & γογγρῶναι. Est & τέλγος, rancor Paulo Æginetæ, & τέλγη Alexandro Aphrodisiensi, quum scribit,* τὰ ἐλαιώδη παλαιούμενα τέλγη ὑπομένει. In hac abscessuum doctrina pro quibusdam tumoribus accipi certum est, qui sua putredine in cutem erumpunt.

*Lib. 2. natur. quæst.

ἢ λοποὶ, ἢ μάδισις] λοπὸς, folium tenue, aut exilem corticem significat, qualis est cepæ tunica & arborum libri. Hîc desquamationem & squamam indicat, quæ in impetigine aut porrigine, affrictu decidit. λοπὸς, etiam Hippocrati lib. 2. περὶ ἄρθρ. extremam cutis superficiem significat, teste Gal. εὔδηλον δ' ὅτι τοῦ δέρματος τούτου τὸ ἐξωτάτω σκληρότερόν τε καὶ πυκνότερον, ὀνομάζει λοπόν. Vnus ex nostris codicibus, λοπὸς, non λοποὶ legit. μάδισις verò est capillorum defluuium, depilatio aut glabratio. Meminit Hippocr. lib. 3. Epidemiorum,† μάδισις πολλὴ τῆς κεφαλῆς ἐγένετο καὶ τοῦ γενείου. μάδισις igitur non μάδησις, ex omnium nostrorum codicum consensu legendum. B

†Infra. post.

ἀποστάσιες ἀθρόως ῥεύσασαι] Dicuntur hîc ἀποστάσιες ἀθρόως ῥεύσασαι καὶ μὴ ἡμιρρόπως, quæ conferto quodam impetu, non interrupto aut dimidiato, in totam corporis planitiem erumpunt. Qualia hîc ἐξανθήματα nominat, ἀλφοὺς καὶ λέπρας. Sunt tamen ex eorum numero, quæ κατ' ἀπόθεσιν fiunt. In cutem enim decumbunt, quæ sua vtilitate humorum sordes, veluti sibi affixas recipit, non autem effluxu quodam deponit. Addit autem ἀθρόως καὶ μὴ ἡμιρρόπως, vniuersalem & eum qui ex omnibus corporis partibus in cutem fit humorum impetum, indicans, qualis est in scabie. In cęteris verò humorum effluuiis, vnica videtur humorum reptatio, & in vnicum spiraculum libratio, etsi ex ductuum dignitate effatu digna fiat vacuatio. Atque hîc secutus sum omnium codicum texturam, qui hęc omnia inter sese iungunt. Si quis de his quę κατ' ἐκροὰν abscedunt intelligat, ad insignes vacuationes referens, literam aliter distinguat necesse est. Cæterùm duo codices, vetus vnus, & alter recentior, ἡμίρροποι legunt. Porrò quod sequitur καὶ ὅσα ἄλλα εἴρηται, de his quæ in partem quandam, non autem totum habitum corporis decumbunt, intelligendum, qualia sunt exempla, ὀδόντες, ὀφθαλμοὶ, & qui in digitum confirmatus est abscessus. C

ὧν μὴ ἀναξίως τῆς περιβολῆς τῆς νόσου] περιβολὴ hîc morbi excretionem & depulsionem significat, cùm natura circum se quà potest, in corporis partes morbum proiicit, & veluti circumfundit. Vtitur hac dictione Hippocr. lib. 1. Epid. † ἐξανθήματα μικρὰ, καὶ οὐκ ἀξίως τῆς περιβολῆς τοῦ νοσήματος, καὶ ταχὺ πάλιν ἀφανιζόμενα. Idem igitur significat ἀξίως τῆς περιβολῆς τῆς νόσου, quod ἀξίως τῆς ἐκκρίσεως νόσου. Quædam nanque exemplaria libr. 1. epid. pro τῆς περιβολῆς, τῆς ἐκκρίσεως legunt, vt annotauimus. Cornarius ἀξίως legisse videtur. Nos nihil mutauimus, cùm opposita in eandem doctrinam cadát. Sunt autem quæ hîc significat ex eorum genere, quæ in morbis, μὴ κατὰ λόγον καὶ οὐκ ἀξίως fiunt, nec pro morbi dignitate leuant, quæ crebrò Hippocrati suspecta sunt. Hunc porrò locum ad abscessuum doctrinam absolutiorem exprimendam subindicare videtur Gal. Comm. 3. in Prorrh. cùm scribit: ἐμάθομεν δὲ παρ' Ἱπποκράτους ἀπόντες ἀγαθὰς ἀποστάσεις εἶναι ἀξίως τῆς περιβολῆς τοῦ νοσήματος εἰς τὰ κάτω τοῦ νοσήματος γινομένης, ὧν οὐδέτερον αἱ παρωτίδες ἔχουσι. † Sect. 2. D

Quæ per venas, aluum, neruos, aut cutem abscedunt, ad ossa, medullam dorsalem, aut alia quædam emissaria effluunt, qualia sunt, os, pudendum, aures, nares. Vteri affectus octauo mense iudicationem subeuntes, postridie velut in lumbos aut femur decumbunt. Interdùm verò ex tussi in testes, & in testem per se solùm. Quæ in tussi abscedere nata sunt, si in superiore corporis parte, quæ supra ventrem est, fiant, non æquè perfectè leuant. Sanguinis ex naribus eruptiones, quæ liberales sunt & largæ, vt plurimum morbos soluunt. Quod in Heragora non satis reputarunt medici.

Ἀποστάσιες ἢ διὰ φλεβῶν, ἢ διὰ κοιλίης, ἢ διὰ νεύρων, ἢ διὰ δέρματος, ἢ κατὰ ὀστέα, ἢ κατὰ τὸν νωτιαῖον, ἢ κατὰ τὰς ἄλλας ἐκροάς. στόμα, αἰδοῖον, ὦτα, ῥῖνας. ἐξ ὑστέρης ὀκταμηνίου τὰ τῆς κρίσεων, τῇ ὑστεραίῃ ὡς δῆθεν ἐς τὴν ὀσφὺν, ἢ ἐς τὸν μηρὸν, καὶ ἐς ὄρχιας ἔστι. δ' ὅτε ἐκ βηχέων. καὶ ὄρχις αὐτὸς ἐφ' ἑωυτοῦ. βηχώδεες ἀποστάσιες. αἱ μὲν ἀνωτέρω τῆς κοιλίης, οὐχ ὁμοίως τελέως ῥύονται. αἱ μορραγίαι λαῦροι ἐκ ῥινῶν. ῥύονται πολλὰ, οἷς δ' Ἡραγόρεω οὐκ ἐγίνωσκον οἱ ἰητροί. E

ἐκροαὶ] ἐκροαὶ hîc sunt spiracula, emissaria & effluuia per quæ abscessus expirant, velut effluxus quidam, qui dum per partes quasdam destinatas feruntur, morbos eluunt. Priùs ἐκτροπὰς dixit effugia quædam, per quæ humores erumpunt. Hîc enim sententiam quodammodo vniuersaliorem concludit, & auctariò tullios & canales, per quos quæ abscedunt, corpus expurgant, indicat. Sic τὰς οἰκείας τοῦ ἐγκεφάλου ἐκροὰς vocat Galen. cerebri per quæ expurgatur emissaria.† Ex eodemque fonte ἐκροὰς σωπηρημένας vocat corporis ductus, per quos humores excluduntur. Hi enim arte naturæ in quauis ferè parte insunt præcipuè nobili, vt molestiam à se depellat. Qui si ex vitiosa conformatione aut etiam infarctu conniueant, apprimè solicitandi sunt. † In Arte parua. F

ἐξ ὑστέρης ὀκταμηνίου] In abscessuum decubitu annumerat vteri affectus, qui octauo mense indicati, in lumbos aut femur firmatur. An verò octauum mensem ab abortu, an verò à conceptu intelligat, statuere in re tam dubia non possum, in qua præsertim Galenus ipse hæreat, dum artis cognitioni, operam factitando medicam, experientiam rerum magistram in tam obscura rerum adumbratione, iungendam esse censet. Idem scribit vteri affectus iudicatoriorum dierum statutis & præfinitis circumscriptionibus definitos, atque solutionis ordine qui ab Hippocr. in Progn. describitur, iudicatos, aliquando verò in octauum & decimum mensem incidisse. An verò contingat vt octauo mense & decimo vteri affectus aliò firmentur, vt in coxédicem, lumbos, ilia & femur, & quà de causa id fiat, in quo Galeni fidem & diligentiam obstringo, non est quod quis meam requirere possit. Qui præsertim videat Galenum in his experientissimum artis vsum desiderasse, nec sibi satisfecisse. Certum est, hunc librum cum sexto Epidem. non esse scriptum πρὸς ἔκδοσιν, sed velut ὑπόμνημα quoddam ἐν διφθέραις καὶ πινακιδίοις, quæ sunt velut aduersaria quædam, exceptum. Atque adeò subesse multa quæ ex fortuito concursu, non vniuersali collectione, sed ex singulari quadam animaduersione concludant. In quibus aliquando iudicium suum interponit Galenus, aliquando velut in salebra hæret, idque post variam tam multorum interpretum mentem. Tantæ fuit molis viro acerrimo, in fœcunda seculorum beatitate & secundo scriptorum flumine, Hippocratis sensa eruere. Qui tam longo interuallo à nobis velut fugitiuus excessit, vt iam redhiberi non possit, aut si redhibeatur ne agnosci quidem, cùm ferè nullas ex tam numeroso fœtu genuinæ familiæ notas præ se ferat. Hic igitur locus ex valdè obscuratis censeri debet, & ad sententiam primam lib. 6. Epid. referri. * Multa enim quæ in hoc lib. designata sunt & velut expressa, in sexto Epid. tractationem suam expediunt, propter tractationis & scriptionis commune vtrique genus. Quod itaq; hîc tantùm attingit atque delineat, illic fusius scribit his verbis, ὁκόσοισι ἐξ ἀποφθορῆς περὶ ὑστέρην οἰδήματα ἐς καρηβαρίην τρέπει, καὶ κατὰ τὸ βρέγμα αἱ ὀδύναι καὶ ὅσαι ἄλλαι ἀπὸ ὑστερέων, ταύτησιν ἐν ὀκτὼ ἢ δέκα μησὶν ἐς ἰσχίον πλευτᾷ. Cuius sententiæ extremum hîc tantum expressisse videtur. Hîc igitur ἐξ ὑστέρης vteri affectus indicat, vt illic ὅσαι ἄλλαι ἀπὸ ὑστερέων. Huc autem locum istum referri debere satis indicant, quæ Gal. scribit de octaui & decimi mensis motionibus, ab interpretibus falsò vtero attributis, vbi & hunc locum designat. Quod miror ab interpretibus non præuisum, dum se exemplarium fide tutantur, & literam immutant. Galeni locus est initio 6. Epidemiôn. ὁμοίως δὲ τούτοις εἰσὶν ἀπίθανοι καὶ ὅσοι φασὶ τὸν ἕβδομον μῆνα, καὶ τὸν ἔνατον ταῖς ἀποκυήσεσι τῶν ἐμβρύων ἔχειν· τὸν δὲ ὄγδοον καὶ δέκατον, τὰς περὶ φύσιν, ἀποστάσεις G H

A πυσάσης ὑστεριζούσας ἑνὶ μηνὶ, τῶν κατὰ φύσιν, ὥσπερ κατὰ τὸ δεύτερον τῶν ἐπιδημιῶν εἰρῆσθαί φασι, κατ' ἐκείνην τὴν λέξιν ἐν ᾗ φησι. τῇ ὑστεραίῃ, ὡσανεὶ τῷ ὑστέρῳ χρόνῳ ἢ μηνί. Qui locus satis indicat nos genuinam scripturam retinuisse, & Hippocratis mentem indicasse. Etsi enim Galenus interpretes damnat, id tamen facit in causarum inuestigatione, quòd motus quosdam naturales & præter naturam vtero attribuerent. Quod satis indicat illud ὁμοίως τούτοις εἰσὶν ἀπίθανοι. Deinde neque nos τῇ ὑστεραίῃ, ὑστέρῳ μηνὶ interpretamur. Quod scimus à Galeno cæteris interpretibus attributum & reprehensum. In quo (vt obiter dicam) mihi etiam lapsi videntur Galen. interpretes, qui ἀποστάσεις παρὰ φύσιν non rectè explicarint, cùm de tumoribus præter naturam, aut abscessibus qui ex vteri vitiis in coxendicem decumbunt sumi debeat, vt ex Galeni mente, & interpretum quos idem reprehendit, sensu videre licet. An verò æquum sit post octauum aut decimum mensem vteri affectus in fœmur decumbere, consule Galenum, qui in obscura rerum ambage, certam experientiam requirit, & oculatam fidem. Quanquam enim id aliquando accidisse dicit: ex vteri tamen plurimis affectibus, in coxendicem firmatum abscessum, sed non in multis, scribit. Solenne verò est Hippocrati in tota γυναικείων πραγματεία, vterum in
B lumbos, ilia, fœmur & coxendicem decumbere. Quod etiam testatur lib. περὶ φύσιος παιδίου. Porrò Cornarius longè aliter hunc locum legit, ἐξ ὑστέρης καταμήνια. καὶ τῶν κρίσεων &c. Nos in perpetua nostrorum codicum consensione nihil immutauimus, dum Hippocrat. menti coniunctam lectionem retinuimus, & genuinam vetustatem redolere ex Galeno probauimus.

* *Sect. 3.*

καὶ ἐς ὄρχιας] Hæc omnia simul iungo, & hunc sensum elicio: In tussi interdum decubitum in vtrunque testem, interdum in alterum per se fieri. Non enim video quid aliud indicet, καὶ ὄρχις αὐτὸς ἐφ' ἑωυτοῦ. Hanc autem esse rerum naturam, vt in tussi vterq; testis aut alter tantùm intumescat, satis probauimus superioribus locis. Porrò quod sequitur βηχώδεες ἀποστάσιες ad vtrunque referri potest, vt intelligat eos qui in testes fiunt decubitus, abscessus esse tussiculosos, si præcedentibus iungas. Nos quod coniunctum magis est secuti sumus, vetustissimum nostrum codicem cui plurimùm fidimus, imitati. Idque velut ex collatione intelligendum censemus. Vt in tussi testium tumorem, & ea quæ infra abscedunt, iis quæ in superiores partes decumbunt præstare dicat.
C Quod vniuersali illa approbata abscessuum notione satis confirmatur. Sic enim æquius visum est huc referre, quàm plausibilem illam & planè confectam sententiam eodem sensu retexere. Cæterum in tussi abscessus in superiores partes ferri testantur Hippocratis verba quæ scribuntur libro 4. epidem. τοῖσι παιδίοισι γαστέρες ταραχώδεες, καὶ βῆχες ξηραὶ ἐς ὦμον ἐστὶν ὅτε ἀπεπύει ἐν τῇσι βήξεσι τῇσιν ὑστέρῃσιν. Et rursus, ἐς δὲ τὰ ὦτα βήσσοντες, καὶ ἐπιπυρεταίνοντες ἐκρηγνύμενα περὶ ἑβδόμην ἢ καὶ ὀγδόην. † Idem quoq; ex longa tussi abscessus in manus & lumbos secedere facit. † *Ibidem.*

αἱμορραγίαι λάβροι] Hæc continentur numero τῶν κρισίμων καὶ κρινόντων, quod in cæteris quoque excretionibus iudicatoriis videndum est, si non pro morbi dignitate leuent. Sic Hippocr. lib. 1. epidem. liberalem sanguinis fluxionem febres ardentes soluisse scribit: * ἐλύετο δὲ τῶν καύσων τὰ παθήματα, οἷσι μὲν καλῶς καὶ δαψιλέως ἐκ ῥινῶν ἡμορράγησαι καὶ διὰ τούτου μάλιστα ἐσώζετο καὶ οὐδένα οἶδα εἰ καλῶς αἱμορραγήσειεν ἐν τῇ καταστάσει ταύτῃ ἀποθανόντα. φιλίσκῳ γὰρ καὶ Ἐπαμίνωνι καὶ Σιληνῷ τεταρταίῳ καὶ πεμπταίῳ σμικρὸν ἀπὸ ῥινῶν ἔσταξεν καὶ ἀπέθανον. Rursus paulò pòst de mulieribus, febribus laborantibus & hæmorrhagia solutis. τῇσι μὲν οὖν πλείστῃσιν ἐν τοῖσι πυρετοῖσι γυναικεῖα ἐπεφαίνετο. ἔστι δὲ ᾗσι ἐκ ῥινῶν ἡμορράγησεν καὶ
D παρθένοισι πολλῇσι τότε πρῶτον ἐγίνετο. ἔστι δὲ ᾗσι καὶ ἐκ ῥινῶν καὶ τὰ γυναικεῖα ἰοῦσιν ἐπεφαίνετο, οἷον τῇ Δαιθαρσέως θυγατρὶ, παρθένῳ ἐπεφάνη τότε πρῶτον, καὶ ἐκ ῥινῶν λάβρον ἐρρύη. καὶ οὐδεμίην οἶδα ἀποθανοῦσαν ᾗσι τούτων τι καλῶς γένοιτο. Hæmorrhagia igitur copiosa & morbum leuans semper ab Hippocr. commendatur. Quæ verò defecta est & tantùm sanguinem è naribus stillat perpetuò, damnatur. Hinc illud Prorrhetici, μυκτὴρ ἀποστάζων ὀλέθριον. Et in Hippocr. doctrina celebrata στάξις καὶ ἀπόσταξις. Qua de re alibi scribimus. Quid autem vtilitatis adferat sanguis copiosè effluens, quid etiam periculi denunciet qui infra modum manat, & velut è naribus stillat: Atque adeò quàm prauæ sint excretiones, quæ infra modum subsistunt, satis indicat Galenus in Prorrh. † τὸ οὖν ἀπὸ τῶν ῥινῶν στάξεως οὔσης ἀεὶ κακοῦ σημεῖον, πλειστάτην κακίαν δηλοῦται τοῦ νοσήματος ἐὰν ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἡμερῶν γίνηται. φαίνεται γὰρ ἐγκεχειρηκέναι μὲν ἡ φύσις ἀπορρίψασθαι τὸ κατὰ τὴν κεφαλὴν ἠθροισμένον πλῆθος, οὐδὲ δυνάσθαι δὲ, πρόδηλον δὲ ὅτι κάκιστόν ἐστι τὸ γένος τῶν τοιούτων σημείων. καὶ γὰρ τὰ φύματα, καὶ ἐξανθήματα πρὸς τὸ δέρμα ἐκ τοῦ βάθους ἐξανθήσαντα παλινδρομῇ, χαλεπώτατα πάντων ἐστί. καὶ οἱ ἀρξάμενοι μὲν ἱδρῶτες, εὐθέως δὲ παυσάμενοι, καὶ οὗτοι μοχθηροί, καὶ τὰ διαχωρήματα δὲ ὁμοίως, ὅσα τε δι' αἱμορραγιῶν, ἢ μήτρας ἐπὶ
E γυναικῶν κενοῦται. πάντα γὰρ ταῦτα χείρω τοῦ μηδ' ὅλως ἐπιφανέντων, ὅταν ἀρξάμενα παύσηται. ἐνίοτε γὰρ συμβαίνει πέψεως ἐπὶ τὰ λυποῦντα τῆς φύσιν, οὐδέπω τῆς ἀποκρίσεως αὐτῶν ἐχούσης. τῶν δὲ ἀρξαμένων μὲν, εὐθέως δὲ παυσαμένων, ὥσπερ ὁρμή τις ἐμφαίνεται, τῆς φύσεως ἐκκρίναι τὰ λυποῦντα σπευδούσης, καὶ οὕτως δι' ἀσθένειαν, μὴ δυναμένης ὃ προὔθετο κατεργάσασθαι. Rursus ἐπὶ τῶν νοσούντων ἔνι καὶ τοῦτο τῶν καθόλου μοχθηρῶν ἐστὶ σημείων, ἀποκρίνεσθαι σμικρὰ, εἴτε αἷμα διὰ μυκτήρων, εἴτε κάτω διὰ τῆς γαστρὸς, εἴτε δι' ἐμέτων ὁποιονοῦν περίττωμα. ταὐτὸ δὲ τοῦτο κἀπὶ τῶν ἱδρώτων ἐστὶν, καὶ τῶν διὰ μήτρας ἐκκρινομένων. οὐδὲν γὰρ τῶν κρισίμων σμικρὸν ἐκκρίνεσθαι προσήκει, ἀλλὰ πάντα τὰ οὕτω κενούμενα, δυοῖν θάτερον, ἢ μὴ στεγόμενα διὰ τὸ πλῆθος ἀποχεῖται τῶν πεπονθότων μορίων, ἢ τῆς φύσεως ἀσθένειαν ἐνδείκνυται, προαιρουμένης μὲν ἐκκρίναι τὰ περιττὰ, μὴ δυνηθείσης δέ. Hic igitur locus celeberrimus est in tota Hippocr. πραγματεία. Et hunc Galenus significat in lib. 1. epid. in Metonis historia, cùm scribit: * ἔσωθεν ὁ ἄρρωστος μαρτυρεῖ τῷ καθόλου λόγῳ τῷδε, αἱμορραγίαι λάβροι ἐκ ῥινῶν ῥύονται τὰ πολλά. φαίνεται γοῦν ὑπὸ μόνης αἱμορραγίας κριθεὶς τε καὶ σωθεὶς, καίτοι γ' οὐκ ἀκίνδυνα ἔχων σημεῖα. Quod facit vt τὰ πολλὰ melius legi arbitrer, istumq; locum vniuersalem quandam præceptionem in excretionum disciplina continere existimem, potius quàm ad βηχώδεες ἀποστάσιες referri quod quidam existimarunt, huc referentes aph. 15. lib. 6. epid. sect. 1. vbi scribitur, λύσιες δὲ αὖ καὶ αἷμα ῥυὲν, μᾶλλον δὲ τοῖσι πλειστέροισιν ἐπιφαίνεται.

* *Sect. 3.* † *Comm. 1.* ‘ *Comm. 2. in Prorrh.* * *Com. 3.*

F

Τὰς φωνὰς οἱ τρηχέας φύσει ἔχοντες, καὶ αἱ γλῶσσαι ὑποτρηχέες. καὶ ὅσαι τραχύτητες ὑπὸ νούσων ὡσαύτως. αἱ δὲ οὖν ἐοῦσαι σκληραὶ τῇ φύσει καὶ αὗται τοῦτ' ἔχουσιν. αἱ δὲ μαλθακαὶ καὶ βραδύτεραι ἐς ἀμπωτίλην, ἢ χρηστὸν, ἢ ἀρχαίη φύσις. σκεπτέον καὶ τὰ ἀπὸ τῶν διαιτέων τὰ μακροκέφαλα, καὶ μακραύχενα ἀπὸ τῶν ἐπικυψίων. καὶ τῶν φλεβῶν εὐρύτης καὶ παχύτης ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ. καὶ στενότητες καὶ
G πλατύτητες, καὶ βραχύτητες, καὶ λεπτότητες. καὶ ἀπὸ τῶν ἐναντίων, ὧν αἱ φλέβες εὐρεῖαι. καὶ αἱ κοιλίαι, καὶ τὰ ὀστέα, εὐρέα. εἰσὶ δὲ οὗτοι οἱ λεπτοὶ, οἱ δὲ πίονες τοὐναντία τουτέων. καὶ ἐν τοῖσι λιμαγχικοῖσιν αἱ μετριότητες ἀπὸ τουτέων σκεπτέαι, αἱ προσαυξήσιες ἑκάστῳ ἃ μειοῦσι. καὶ αἱ μειώσιες ἃ προσαυξοῦσι. καὶ τοῖσι προσαυξέσιν, ὁποῖα συμπροσαύξεται, καὶ ὁποῖα συγκρατύνεται, καὶ διασφάξιες
H ποῖαι κοιναὶ τῶν φλεβῶν.

Quibus voces natura sunt asperæ, iis linguæ sunt subasperæ. Quod idem vsu venire solet in iis asperdinibus, quæ ex morbis contingunt. Hoc igitur habent, quæ natura non autem ex morbo duræ sunt. Molles verò ad noxiam & vtilitatem tardius quàm prior illa natura transeunt. Videnda quoque veniunt, quæ ex viuendi ratione oblonga sunt capita, & ceruices quæ ex his quæ in pronum fiunt inflexionibus longæ sunt. Venarum etiam capacitas & crassitudo, quæ ex eadem causa fit, consideranda est, & coarctationes & latitudines, breuitates & exilitates. Et quibus contrariis ex causis venæ latæ, iis ventres & ossa lata quoque sunt, gracilesque existunt, quibus repugnant obesi & pingues. Ex his quoque videndi sunt, quinam ad inediam moderatè se habeant, & quæ fiunt adauctiones, quidnam cuique detrahant, & quidnam diminutiones adaugeant, & quænam cum his quæ augentur simul increscant aut firmitudinem & robur capiant.

Videndæ etiam quænam sint venarum inter se distantiæ & intercapedines.

Sectio I. huius libri.

ὰς φωνάς] Hic totus locus naturarum cuiusque cognitionem præ se fert. Videtur enim Hipp. quasdam corporum affectiones ex quibus tota facultatum naturaliũ temperies & essentia eruitur, designare. An verò ea ad aëris populariter vitiati conditionem, & ad vulgò grassantes morbos referat, vt suprà enumeratum cœli statũ contingát: id non temerè dubitari possit. Quemadmodũ lib. 1. ep.* notas quasdã adfert, quibus tunc conflictatas naturas cognoscamus. Inter quas μελανότειχας, ἰθύτειχας, μελανοφθάλμους, ἰσχνοφώνους, βηχυφώνους, φαύλους, ὀργίλους enumerat. Idẽ quoq; lib. 3. ep. ** φωνὰς κακουμένας & κατειλημένας scribit: Quòd par esset in tẽperie cœli calida & humentiore partes spiritales & cerebro subiectas plurimùm affici. Sic in hac putrilaginis conditione resiccatis & concalfactis animæ ductibus & vocis instrumentis, subasperiores & grauiores voces fiebant. Hęc tamen quia quandam vniuersitatis notionem habent, naturarum generale videtur esse specimen. Vocis autem asperitas ex resiccationis inæqualitate oritur (vt scribit † Galenus) spirituum vias exasperante, quæ si plus æquò increscat, κατάξηρον φωνὴν: si verò intra auiditatis humoris & saliuationis terminos subsistat, διατρέαν φωνὴν efficit, quæ sunt celebria †† Hippocr. nomina. Quæ verò hîc τραχεῖαι scribuntur, ex earum genere esse videntur, quæ Latinis graues & asperæ dicuntur. Quæ cùm spirituosarum partium capacitatem, robur, & confertam animæ efflationem indicent, calidi natiui essentiam & vires arguunt. Atque vt hæ pro caloris organa ampliantis copia variant, ita & in ætatis commutatione apparent ὅταν ἀφροδισιάζειν ἄρχωνται ἢ τραγίζειν, vt scribit ††† Hipp. Tunc enim calidi natiui coagmentatione, inter omnia viscera fouentur, capacitates fistulantur & intumescunt, atque adeò vox ipsa ingrauescit. Quæ semper in viris grauiore quodam sono, copiosam caloris vim indicat. Vnde πολύθερμοι μεγαλόφωνοι ab Hippocr. dicuntur lib. 6. epidem. [a] Ex quo facilè coniecerim hîc ab eo σκληρὰς voces vocari, quæ virilitatem & corporis firmitudinem consequuntur, vt μαλθακὰς opponat, quæ molles, eneruatas & velut elumbes voces significant. Ac ne id quidem sine translatione, quemadmodum & antiquis dictæ sunt μέλαιναι & λευκαὶ φωναί, vt testatur Galen. in Prorrh. [aa] μαλθακαὶ igitur φωναὶ ὀξυφώνους καὶ λεπτοφώνους significat, qui (quanquàm inter se differant) calidi tamen interni penuriam indicant, vt scribit [aaa] Galenus lib. 1. epidem. Possunt & τραχεῖαι raucedinem quandam & crassitiem præseferre, quæ inæquali humorum in fauces prolapsu, asperitatem quandam habent. Quod maximè in hoc aëris statu cõtingebat. Hoc igitur virilis & valentioris naturæ signum est, illud effœminatæ & succumbentis indicium. Porrò monet Hippocr. non tantùm genuinam & innatam temperiem considerandam esse, sed ascititiam & ex ratione viuendi inductam, videndam, quæ in nos plurimùm habet iuris. Quod satis indicant, τὸ φύσει καὶ ἀπὸ νόσων & σκληραὶ τῇ φύσει & ἄνοσοι. & τὰ ἀπὸ τῶν διαιτέων τὰ μακροκέφαλα.

*Sect. 3. **Instat. post. †In Arte parua. ††Gal. Comm. 1. in Prorrh. †††Lib. 6. epidem.
[a] Sect. 3. [aa] Comment. 1. [aaa] Comment. 3.

αἱ οὖν ἔχουσι σκληρὰς] Durum etsi de tactilium qualitatum genere dicitur, hîc tamen ad voces transfertur vt molli repugnet. Sunt igitur duræ voces quæ ex calore & duritie, magnaq; instrumentorum capacitate fiunt, quæ grauibus comprehenduntur: vt molles, quæ vocis exilitatem, instrumentorum tenuitatem, mollitudinem & angustiam significant. Quemadmodum verò, illud in viris, ita hoc in mulieribus aut euiratis deprehenditur. Quòd autem scribitur τὰς ἔχουσιν obscurum est an asperitatem in duris vocibus requirat, vt quæ voces duræ dicuntur, ex aspredine contingant. Quod etsi verum est, potest tamen anni tempus quo grassati sunt hi morbi, in quibusdam naturis circumscribi, vt intelligas eos demum plurimùm conflictatos, qui subasperas & duras voces habuerint, quales in viris insunt. Quæ cùm ex spirituum & caloris copia contingant, plurimam subesse calidam & humidam materiam necesse erat, vt temporis humentis & calidi accessione, magna putrilaginis soboles concitaretur. Mulieres vero & frigidiores naturas, quibus sunt molles & exiles voces, parum huic noxiæ affines fuisse scribit, quod optima cautione, hoc est frigidiore innato temperamento sese ab aëris iniuria vindicarent. Si quæ verò in hos morbos deciderẽt, vt iis contingebat quæ paulò calentiore & humentiore sanguine abundabant, eæ ob virium defectum præsens subibant discrimen, atque vix leuabantur. Atq; id est quod scribitur, αἱ δὲ μαλθακαὶ καὶ βραδύτεραι ἐς ἀμβλυτωπίην ἢ χεῖρον. ἢ ἀρχαίη φύσις. Priorem enim naturam eam intelligit, quam prius enumerauerat in vocibus subasperis & duris. Quæ si vitio aut humorum confluxu vias constringente, in molles transibant, iam desciscebant à genuina illa natura, & periculo magis erant obnoxiæ. Atque adeò ἀρχαίην φύσιν sæpè vocat Hippocr. primam illam & genuinam naturam, quæ ex recessu in ea quæ præter naturam sunt, velut ex repugnantia quadam, intelligitur, vt videre est ex his Hippocr. verbis quæ prius aperuimus. ἀλλὰ ἐς τὸ ἀρχαίης φύσιος τὰ ἐναντία ῥέποντα. Porrò hoc in loco variant nostri codices. vnus enim ex recentioribus pro τὰς ἔχουσιν, τῶν ἔχουσιν legit & illud αἱ δὲ μαλθακαὶ, οἷς δὲ scribit. Alter verò, ἦσι δὲ.

καὶ τὰ ἀπὸ τῶν διαιτέων μακροκέφαλα] Ex præcipuis corporis partibus tota temperies facilè æstimatur, & vniuersa σημειώσεως doctrina, ex partium delineatione ad vniuersalem naturæ notionem progreditur. Sic non insolenter Hippocrates ex cerebro proprias corporis affectiones elicit, quòd huius proba efformatio & naturæ conueniens, tanquàm probè iacta fundamenta, solidam corporis molem stabiliat & firmet. ἐκ γὰρ αἵματος (vt inquit [1] Galen.) ἐξ οὗ διαπλάσσεσθαι τὰ κατὰ τὴν κεφαλὴν ὄντος πολλοῦ & εὐχύμου, & τὴν ζωτικὴν δύναμιν τὴν ἐκ καρδίας ἐδείξαμεν ὁρμᾶσθαι, & τὴν φυσικήν τε & θρεπτικὴν ὀνομαζομένην, τὴν ἐξ ἥπατος ἅμα δὲ ταῖς ἐπιρρεῖν ταῖς φλεψίν, εὔλογον ἀπ' ἀρχῆς εὐθὺς ἀρχῆς ἰσχυρᾶς. & δὴ τῷ ζώῳ τὰ δὲ θεμέλια τοῦ παντὸς σώματος αἰσθητικὸν εἶναι γίγνεσθαι. Quod item factitauit [2] Hippocr. libro sexto epidem. id rursus hoc loco monet, vt ex cerebri, capitis, ceruicis circumscriptione totum temperamentum inuestigemus. Cæterum oblonga capita, quòd capitis rotunditatem & cœlum (vt cum Plinio loquar) labefactent, vitio sunt, quia in hac elongatione capacitas non insit libera, quæ ventriculos cerebri & motionis vitalis officinam sua libertate defraudet. Vt nec thoracem satis est prælongum esse, nisi & amplitudinem adiungas, quæ libera viscerum septa & indefatigatas calidi natiui operas liberaliter foueat. Vt verò non semper crassum caput, si nec oblongum quidem vitio est, dum nostri opifex, efformatricis operæ robur indicarit, quæ materiæ vbertatem tam appositè elocat, vt in nullo defecta esse videatur. Quod in φοξαῖς κεφαλαῖς videre est, quæ vt non omni ex parte vitio vertuntur, sic & in oblongorum capitum numero quodammodo inferenda sunt. Tantum verò abest vt semper damnanda fuerint oblonga capita, vt etiam quibusdam æstimationis & generositatis locum obtinuerint, vt scribit Hippocr. libro qui vulgò περὶ ἀέρων, ὑδάτων, τόπων, inscribitur, ex Galen. verò sententia περὶ οἰκήσεων & ὑδάτων καὶ ὡρῶν & χωρῶν inscribi debet. Hippocratis de Macrocephalis verba sunt, αἱ γὰρ ὧραι αἱ μεταλλάσσουσαι τῆς μορφῆς τὴν φύσιν, εἰσὶ διάφοροι, ἢν δὲ διάφοροι ἔωσι μέγα, σφῶν αὐτέων, διαφοραὶ & πλείονες γίνονται τοῖς εἴδεσιν. & ὁκόσα μὲν ὀλίγον διαφέρει τῶν ἐθνέων, παραλείψω. ὁκόσα δὲ μεγάλα ἢ φύσει ἢ νόμῳ, ἐρέω περὶ αὐτῶν ὡς ἔχει. & πρῶτον περὶ τῶν μακροκεφάλων. τουτέων γὰρ οὐκ ἔστιν ἄλλο ἔθνος ὁμοίως τὰς κεφαλὰς ἔχον οὐδέν. τὴν μὲν γὰρ ἀρχὴν, ὁ νόμος αἰτιώτατος ἐγένετο τοῦ μήκεος τῆς κεφαλῆς. νῦν δὲ & ἡ φύσις συμβάλλεται τῷ νόμῳ. τοὺς γὰρ μακρότατην ἔχοντας τὴν κεφαλὴν γενναιοτάτους ἡγέονται. Porrò quod hîc additur ab Hippocrate, ἀπὸ τῶν διαιτέων, cautionem significat adhibendam in naturarum dignotione, vt innatas & genuinas ab assumptis & acquisititiis secernamus. Quædam enim capita naturali efformatione oblonga sunt, quædam etiam industria & consultò, idque ex consuetudine, vt eodem quoque libro scribit Hippocrates, ἔχει δὲ περὶ νόμου ὧδε, τὸ παιδίον ὁκόταν γένηται, τάχιστα τὴν κεφαλὴν αὐτέου ἔτι ἁπαλὴν ἐοῦσαν μαλακοῦ ἐόντος, ἀναπλάσσουσι τῇσι χερσίν, & ἀναγκάζουσιν ἐς τὸ μῆκος αὔξεσθαι, δεσμάτα προσφέροντες, & τεχνήματα ἐπιτήδεια, ὑφ' ὧν τὸ μὲν σφαιροειδὲς τῆς κεφαλῆς κακοῦται, τὸ δὲ μῆκος αὔξεται. οὕτως τὴν ἀρχὴν ὁ νόμος κατειργάσατο, ὥστε τοιαύτην τὴν φύσιν γίνεσθαι. τοῦ δὲ χρόνου προϊόντος, ἐν φύσει ἐγένετο, ὥστε τὸν νόμον μηκέτι ἀναγκάζειν. ὁ γὰρ γόνος πανταχόθεν ἔρχεται, ἀπό τε τῶν ὑγιηρῶν ὑγιηρὸς τοῦ σώματος, ἀπό τε τῶν νοσερῶν νοσερός. εἰ οὖν γίγνονται ἔκ τε τῶν φαλακρῶν φαλακροί, & ἐκ γλαυκῶν γλαυκοί, & ἐκ διεστραμμένων στρεβλοί, ὡς ἐπὶ τὸ πλῆθος, & περὶ τῆς ἄλλης μορφῆς ὁ αὐτὸς λόγος, τί κωλύει & ἐκ μακροκεφάλου μακροκέφαλον γίγνεσθαι; νῦν δὲ ὁμοίως οὐκ ἔτι γίγνονται ὡς πρότερον. ὡς γὰρ νόμος οὐκέτι ἰσχύει, διὰ τὴν ἀμέλειαν τῶν ἀνθρώπων. περὶ μὲν οὖν τουτέων οὕτως μοι δοκεῖ. Porrò capitis conformationi, ceruicis quoque æstimationem iungit, quòd dorsalis medulla ex cerebro tanquam caudex neruorum propaginem fruticans, originem sumat. Illinc enim ex corporis firmitate & robore certissimũ iudicium sumpseris, cùm motus & totius corporis actio in neruos redundet. Quo fit vt capitis celaturam, ceruicis & reliquarum partium forma consequatur. Vnde ab [3] Hippocrate scriptum est, οἱ φοξοὶ οἱ μὲν καρτεραύχενες ἰσχυροί Benè enim constitutum caput, ceruicis latitudo & torositas sequitur. Parum verò, vertebrarum tenui-

A tenuitas, oblongum, ceruicis longitudo. Ex quibus quęnam sint neruorum & totius molis vires, facilè cōiicias. Oblongam autem ceruicem, quòd neruorum coarctationem & tenuitatem, ideoque debilitatem significet, vitio verti satis indicat amplæ & breuis ceruicis bonitas, qua torosos commendamus, vt robustos & firmos, & Galen. scribit lib. 6. Epid. [4] vbi κρατεραύχενας & μακραύχενας interpretatur. κρατερὸς μὲν αὐχὴν ὁ ἰσχυρὸς ὀνομάζεται, διὰ σκληρότητα καὶ μέγεθος ὀστῶν τοιοῦτος γινόμενος τὸ πλεῖστον. οὕτως δὲ ἔχουσι καὶ οἱ περικείμενοι τοῖς ὀστοῖς μύες τε καὶ τένοντες, καὶ σύνδεσμοι. μακροὶ δὲ αὐχένες, οὐχ οὕτως ἐν ἀρετῆς μέρει γίγνονται, ἀλλὰ καὶ μοχθηροὶ τὸ πλεῖστον εἰσὶ παραπλησίως τῷ στενῷ καὶ μακρῷ θώρακι. καὶ γὰρ καὶ τοῦτον εὐρὺν εἶναι προσῆκεν, οὐ πλατὺν μόνον, ἢ μακρόν. Quin & vulgò hebetes, stupidos, molles, & ad quæuis munia ineptos, longa spina infamamus, ex ceruice ingenium æstimantes, quemadmodum etiam diuus Paulus Iudæos σκληραύχενας vocauit. Porrò in capitis æstimatione ceruicis conformationem considerandam esse, quod hîc & lib. 6. epid. fecit Hippocr. scribit [5] Galenus, dum laudabilem capitis figuram describit, ex qua in deuia facilè deducaris licet. Eius verba sunt, ἡ μὲν οὖν μικρὰ κεφαλὴ μοχθηρᾶς ἐγκεφάλου κατασκευῆς ἴδιον σημεῖον, ἀλλ' εἰ μὲν διὰ ῥώμην ἐγένετο τῆς ἐξ ὠοῦ δυνάμεως, ὕλην χρηστὴν τε, καὶ πολλὴν δημιουργούσης, ἀγαθὸν σημεῖον. εἰ δὲ διὰ τὸ μόνης τῆς ὕλης τὸ B πλῆθος, οὐκ ἀγαθόν. διορίζειν οὖν αὐτὰ, τῷ τε σχήματι, καὶ τοῖς ἀπ' αὐτῆς πεφυκόσι. τῷ σχήματι μὲν, εἰ εὔρυθμος, ἀεὶ γὰρ ἀγαθὸν τοῦτο σημεῖον. τοῖς δὲ ἀπ' αὐτῆς πεφυκόσιν, εἰ κρατεραύχην τέ ἐστιν, καὶ τοῖς ἄλλοις ὀστοῖς ἄριστα διάκειται. καὶ εἰ τὸ νευρῶδες αὐτοῦ σύμπαν, εὐτραφές τέ ἐστιν καὶ εὔτονον. οἰκεῖον δὲ σχῆμα κεφαλῆς, ὥσπερ ἂν εἰ νοήσαις σφαῖραν ἀκριβῆ κηρίνην, ἑκατέρωθεν ἀτρέμα πεπιλημένην, αἰτία γὰρ τῆς τοιαύτης, κυρτότερα μὲν ἢ κατὰ σφαῖραν γίγνεσθαι, τά τε ὄπισθεν, καὶ τὰ ἔμπροσθεν, εὐθύτερα δὲ τὰ ἑκατέρωθεν. At verò quia ad capitis commendationem sequitur ceruicis & totius neruosi generis delineatio, ex quibus tanquàm ex vero specimine possis rem totam æstimare: maxima adhibenda est diligentia, vt posticum, cerebrum & cerebellum ipsum consideres, & quænam huius forma sit maximè commendabilis, & quænam eminentia non sit explodenda, intelligas. Inde enim tanquàm à radice dorsalis medulla velut caudex erumpit, quæ in vniuersum corpus diuersos stolones emittit. Huius te cautionis admonet Galenus lib. 6. Epid. [6] ἐπειδὴ πίνων ἤτοι διὰ τὴν ἔνδειαν ὁποτέρας τῶν ἐξοχῶν, ἢ διὰ τὴν ἐπαύξησιν αἱ φοξαὶ γίνονται κεφαλαὶ, πρῶτον μὲν σε χρὴ προσέχειν τὸν νοῦν, πότερον αὐξηθείσης ἢ μειωθείσης τῆς ἐξοχῆς, ἡ φοξότης ἐγένετο. μεμπτὸν γὰρ ἀεὶ τὸ μειωθείσης. οὐ μεμπτὸν δὲ ἀεὶ, τὸ προσαυξηθείσης, ἀλλὰ συνεπισκέπτεσθαι χρὴ τηνικαῦτα, πρῶτον μὲν τὴν εὐσχημοσύνην τῆς ἐπαυξήσεως. αἱ γὰρ ἀπρεπεῖς ἐπαυξήσεις εἰσὶ μοχθηραί. δεύτερον δὲ πότερον ἡ κατ' ἰνίον ἐξοχὴ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς C γέγονε μείζων, ἢ τὸ κατὰ πρόσωπον μέρος ηὔξηται, βέλτιον εἶναι νομίζοντα αὐξηθῆναι τὴν κατ' ἰνίον. αὐτίκα γὰρ ἡ τε κυριωτάτη τῶν κοιλιῶν ἐστι τοῦ ἐγκεφάλου, καὶ ἡ τοῦ νωτιαίου μυελοῦ ῥίζωσις. εἶτα καθεξῆς σκοπεῖν τὸν αὐχένα, πότερον ἀσθενὴς ἢ κρατερός ἐστιν. ἐὰν γὰρ ἡ τ' ἐξοχὴ μήτ' ἀσχήμων ᾖ, μήθ' ὑπερβαλλόντως μεγάλη, γενναῖος τε αὐτὴν ἐκδέχηται τράχηλος, ἀποδέχου τὴν φοξότητα τῆς τοιαύτης κεφαλῆς. ἰσχυροὺς γὰρ εὑρήσεις τούτους, τά τ' ἄλλα κἂν τοῖς ὀστοῖς. Idem quoque in Arte parua, εἰ δὲ ἡ κατ' ἰνίον ἐξοχὴ μειωθείη τινὶ, συνεπισκέπτου τά τε νεῦρα καὶ τὸν αὐχένα σὺν τοῖς ἄλλοις ὀστοῖς. κατὰ φύσιν μὲν γὰρ ἐχόντων, ἐνδείᾳ τῆς ὕλης οὐ δυνάμεως ἀρρωστίᾳ τοῦτο ἐγένετο. φαυλοτέρων δὲ ὑπαρχόντων, ἀσθενὴς ἡ ἀρχή. τὰ πολλὰ δὲ τῇ κατ' ἰνίον ἐνδείᾳ, ἀσθένεια τῶν εἰρημένων ἕπεται, καὶ σπάνιον πάνυ τὸ μὴ τοιοῦτον. καὶ τὴν φοξοτέραν δὲ κατ' ἰνίον ἐπισκέπτου κεφαλὴν ὡσαύτως τοῖς ἐφ' ὅλης αὐτῆς μεγάλης γιγνομένης διορισμοῖς. ὡς τὰ πολλὰ δὲ κἀνταῦθα σὺν εὐρύθμῳ τῷ σχήματι γιγνομένης τῆς παρεγκεφαλίδος, ἀγαθὸν σημεῖον, ἣν ἔνιοι τῶν ἰατρῶν ὀπισθεν ἐγκέφαλον ὀνομάζουσιν. Ex his igitur Galeni verbis, capitis probam aut vitiatam figuram, & eam quæ est capitis ad ceruicem habitudinem, quiuis intelligere poterit. Quæ ideo adduximus, quod Hippocrates in naturarum temperie capitis & ceruicis meminerit, vt coniunctam cum Hippocr. doctrina Galeni assensionem ostenderemus. Porrò quod addit ἀπὸ τῶν ἐπικυφίων eiusdem est notæ, ac cætera quæ ascititiā naturam significant. Est enim ἐπίκυφος, ex toto ferè genere quod D Hippocrates lib. περὶ ἄρθρ. κῦφον aut κύφωμα vocat. Nos eas quæ in pronum fiunt inflexiones, vertimus, non inclinationes simpliciter, quod illud aph. 26. lib. 3. σπονδύλου τοῦ κατὰ τὸ ἰνίον εἴσω ὤσιας, inclinationes, [7] Celsus verterit. At verò quæ ex eiusmodi assuetudine vitia fiunt, congenitis malitia cedunt: quod etiam in reliquis temperamentorum notis maximè videndum est, vt scribit Galenus lib. de Temp. [8] ἐπίκτητοι γὰρ φύσεις εἰσὶ τὰ ἔθη.

[1] *Comment. 1. in 6. epid.* [2] *Sectione 1.* [3] *Lib. 6. epid.* [4] *Comment. 1.*
[5] *In arte parua.* [6] *Comment. 1.* [7] *Cap. 1 lib. 2.* [8] *Lib. 2.*

καὶ τῶν φλεβῶν ἡ εὐρύτης] Hic locus in tota κράσεως διαγνώσει admodum est celebris. Ex vasorum enim habitudine & totius solidi eminentia, facilè est de hominis ingenio statuere. Cùm igitur sanguis ipse, in quo maxima est vitalitatis portio, per venas velut per riuos, in totum corpus ad naturalis auiditatis sensum effluat: necesse est ex vasorum capacitate aut angustia, illius copiam & efficaciam æstimari. Quibus igitur sua copia sanguis & magna spirituum efferuescentia venas inflat, hi ab Hippocr. ἐπίφλεβοι dicuntur, E quod φλέβες διαφανέας habeant, vt idem interpretatur lib. 6. epid. * Atque eos ὀξυθυμοτέρους esse censet, naturam totam ex venarum tumore diiudicans. Calentiorem enim temperiem in magna calidi inauctione non temerè fieri iudicandum est, atque inde ampliores venas, cùm calidi sit velut propria actio, ampliatio & intumescentia. Quod apertè testatur Galenus lib. de temp. his verbis: † διδάσκαλος δὲ καὶ τούτων τῶν γνωρισμάτων ὥσπερ οὖν καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ὁ θαυμάσιος Ἱπποκράτης. ὅσοι μὲν γὰρ εὐρυτέρας ἔχουσι τὰς φλέβας, θερμότεροι φύσει, ὅσοι δὲ στενοτέρας, ψυχρότεροι. τοῦ θερμοῦ γὰρ ἔργον αἱ εὐρυνθαι τε καὶ διαφυσῆσαι ταύτας, ὡς εὐλόγως εἰς ταὐτὸν, ὡς τὸ πολὺ, συντρέχει στενότης μὲν φλεβῶν, ἕξις πιμελώδεστέρα καὶ παχυτέρα, λεπτότης δὲ ἕξεως εὐρύτητι φλεβῶν. Quæ causa est vt hi ferè demum sint graciles aut εὔσαρκοι non πιμελώδεις & obesi, quibus venarum tumor apparet. Quod calidi continuam eius quæ in sanguine est dulcedinis depastionem significat. Quæ omnia in obesis & angustorum vasorum naturis secus eueniunt, vt scribit Galenus: ὅσον ἐν αἵματι πῖον τε ἐστι καὶ κοῦφον καὶ λεπτὸν, ἐν μὲν τοῖς θερμοτέροις σώμασι. τροφὴ γίνεται τοῦτο τῷ θερμῷ, κατὰ δὲ τὰ ψυχρότερα διασώζεται. καὶ τῶν φλεβῶν ἔξω διηθούμενον, ἐπειδὰν μὲν ψυχροῖς περιπέσῃ μορίοις, οἷόσπερ οἱ ὑμένες εἰσιν, ἐκείνοις περιπήγνυται. κατὰ δὲ τὰ φύσει θερμότερα μόρια, τοιαῦτα δὲ ἐστι δηλονότι τὰ σαρκώδη, δαπανᾶταί τε πρὸς τοῦ θερμοῦ καὶ διαφορεῖται, πλὴν εἴ ποτε πρὸς τῷ ψυ- F χροτέρῳ τῆς κράσεως, ἔτι καὶ τὸ τῆς διαίτης ἀπολαυστικώτερον ἐπιτρέψειε καὶ αὐτοῖς τοῖς σαρκώδεσι μορίοις, πιμελήν. οὕτω τοι καὶ τὰ φωλεύοντα ζῷα πολλάκις εὑρίσκεται πιμελωδέστερα. καὶ γυναῖκες ἀνδρῶν, ὅτι καὶ τῇ κράσει ψυχρότερον ἄρρενος τὸ θῆλυ, καὶ οἰκουρεῖ τὰ πολλά. Cæterò quod hîc scribitur ab Hippocrate gracilibus amplam esse venarum capacitatem, obesis verò angustam, multis locis consentit cum Galeni doctrina, præcipuè lib. de Temp. & Comment. in Aph. 44. lib. 2. ἄριστον εὐσάρκων φύσεις τουτέστι σύμμετρον, ὡς τι μήτε παχὺν εἶναι μήτ' ἰσχνὸν, οὕτω γὰρ ἂν δυνατὸν καὶ ἐς μακρὸν ἀφικέσθαι γήρως. εἰ δὲ ὑπερβάλλει τὸ σύμμετρον, ἀμείνων μὲν ἡ ἰσχνότης, μοχθηρὰ δὲ ἡ εἰς πάχος ὑπερβολή. κεναὶ γάρ εἰσι τούτων αἱ ἀρτηρίαι καὶ αἱ φλέβες, καὶ διὰ τοῦτο καὶ αἷμα, καὶ πνεῦμα παντελῶς ὀλίγον ἔχουσιν, ὡς ἐπειδὰν προέρχονται κατὰ τὴν ἡλικίαν, ταχέως αὐτοῖς ἐπὶ μικρᾷ προφάσει ἡ ἔμφυτος θερμασία διαφθείρεται. οἱ δὲ ἰσχνοὶ ταύτῃ μὲν οὐ κινδυνεύουσι. τῷ δὲ διακεῖσθαι τὰ κύρια μόρια μηδὲν ἔχοντα πρόβλημα, πρὸς τὴν ἔξωθεν αἰτίαν ἑτοίμως βλάπτονται. ὅσοι μὲν τοι φύσει μὲν ἦσαν σύμμετροι, διαίτῃ δὲ ἀργοτέρᾳ χρησάμενοι, παχεῖς ἐγένοντο. τούτοις εἰ καὶ σαρκὸς καὶ πιμελῆς ἐπιτράφη πλῆθος, ἀλλ' εὐρεῖαι αἵ τε φλέβες εἰσὶ καὶ αἱ ἀρτηρίαι, καὶ διὰ τοῦτο μείζονα ἔχουσι τὴν ἔμφυτον θερμασίαν. Quem quidem locum integrum apposuimus, quòd mirè huic loco quadret, genuinam naturam ab externa & assumptitia distinguens. Idem quoque libr. 6. epidem. [a] in gracilibus sanguinis copiam inesse probat, vbi de mu- G liere extenuata agit, cui propter menstruæ purgationis suppressionem, tribus diebus plus quàm tres sanguinis libras eduxit. Et paulò pòst vbi φλέβας διαφανέας interpretatur. [aa] Plinius quoq; obesis minus copiosum sanguinem esse scribit, quoniam absumatur pingui. Quod & scribit Celsus libro secundo: [aaa] Interest (inquit) inter corpus valens & obesum, inter tenue & infirmum. Tenuioribus magis sanguis, plenioribus magis caro abundat. facilius itaque illi detractionem eiusmodi sustinent, celeriusque ea, si nimium pinguis est aliquis, affligitur. Quibus efficitur vt ex his notis facilè in naturę cognitionem deducamur, & pro sanguinis portione & affectione, animantis æstimemus ingenium. Animalium enim fortiora quibus sanguis crassior, sapientior quibus tenuior, timidiora quibus minimus, at quibus nullus hebetia. Quibus verò multus & pinguis iracunda. Item gracile corpus infirmum, obesum hebes est. vt scribit Celsus ex Hippocrate.

† *Sectione 5.* † *Lib. 2.* [a] *Comment. 3.* [aa] *Lib. 11. cap. 38.* [aaa] *Cap. 10.*

καὶ ἀπὸ τῶν ἐναντίων] Cornarius ad ea quæ præcedunt, retulit, & iis adiunxit. Nos nihil immutamus & sequentibus apponi- H mus, vt στενότητι βραχύτητι καὶ λεπτότητι φλεβῶν opponatur, atque de vasorum amplitudine intelligatur, quæ cum iis pugnantes habet causas.

οἱ δὲ πίονες] πίονες dicuntur obesi & præpingues, quos alibi Hipp. παχέας σφόδρα vocat. Est autem πῖον quæ in sanguine est dulcedo, ex qua alimur & deperditas naturæ vires reficimus, continuā calidi depastionē perpessa: alimenti benigna illa & succulenta portio

Sectio I. huius libri.

quæ partibus nutriendis agglutinatur & in sanguine innatat. Calidis verò naturis adustione in amaritiem vertitur, frigidis congelatione condensatur in pinguitudinem, vt satis apparet ex loco superiore annotatione à nobis adducto ex lib. 2. de Temp.* & ex Hippocr. verbis lib. 6. epid. τὸ χολῶδες ἀπὸ πίονος. Et rursus** οἷσι τὸ μὲν πῖον χολοῦται. Est igitur πῖον illud pingue & dulce quod in bilem vertitur in calidis naturis, vt scribit Gal.*** πίονα ἀκουστέον οὐ μόνον τὸ λιπαρὸν, ἀλλὰ καὶ τὸ γλυκὺ, καὶ ὅλως τὸ ἐν τοῖς κατὰ φύσιν ἡδύ. μόνοι γὰρ οἱ παρὰ φύσιν διακείμενοι, πικροῖς καὶ στρυφνοῖς, καὶ ὀξώδεσιν ἐδέσμασι χαίρουσιν. ... τὰ λιπαρὰ καὶ τὰ γλυκέα, καὶ ... μηδεμίαν ἔχοντα ἰσχυρὰν ποιότητα, μεθ' ἡδονῆς προσφέρονται. ... Quod repetit scribens,**** ὅτι τὸ πῖον οὐ μόνον ἐστὶ τὸ λιπαρὸν καὶ πιμελῶδες εἰρῆσθαι χρὴ νομίζειν, ἀλλὰ καὶ πᾶν τὸ γλυκέος ... καὶ τὸ μέλι καὶ τὸ σίραιον ... τῆς Ἀσίας Ἕλληνες. *Sect. 5. **Sect. 6. ***Comm. 5. in lib. 6. epid. ****Comm. 6.

καὶ ἐν τοῖσιν λιμαγχικοῖσιν αἱ μετεωρότητες] μετεωρότητα habilitatem naturæ & aptitudinem ad ferendam inediam vocat. Qui enim angustas venas habent propter alimenti defectum, non sine periculo famem tolerant. Quibus verò ex vasorum capacitate liberalis alimenti copia suppeditat, iis longa cibi mora minimum obest. Atque adeò ex vasorum capacitate famis tolerantiam spectari vult. Hanc μετεωρότητα moderationem vocat *Celsus, dum scribit initia morborum primùm famem sitimq; desiderant, ipsi deinde morbi moderationem, vt neq; aliud quàm expedit, neque eius ipsius nimium sumatur. Hunc porrò locum sic interpretatur †Galen. ... ἡ δ' αἷμα ὡς εἴη πιμελῶδές τε καὶ παχὺ, καὶ τὰς φλέβας εὐρείας ἔχει, ... οὕτως ... ἀπὸ τούτων σκεπτέον ... τὸ σῶμα. οἱ μὲν γὰρ στενὰς ἔχοντες τὰς φλέβας, ... ὅσοις δ' εὐρεῖαι καὶ πλῆθος αἵματος, τούτοις ἔνεστι, καὶ χωρὶς βλάβης ἀσιτεῖν. Qui locus me impulit, vt Galeni lectionem sequerer, & illud ἀπὸ τούτων σκεπτέον superioribus iungerem. Dicũtur autem Hippocrati λιμαγχικοὶ, qui summam inediam ferunt, velut qui fame necantur, quos λελιμαγχημένους vocat, eos significãs qui λιμοκτονίᾳ torquentur. Est autem λιμοκτονία° Hippocrati ἡ παντελὴς ἀσιτία, quæ & λιμαγχία dicitur. Qua dictione vtitur Rufus°° ἐν τῷ περὶ ... scribens: ... Pluribus tibi hac de re satisfactum cupimus in nostra OEconomia.

*Cap. 16. lib. 2. †lib. 2. de Temperament. °Prorrh. 2. & lib. de artic. °°lib. de rat. vict.

αἱ προσαυξήσιες] Hæ sunt τῆς ἐπικτήτου φύσεως καὶ κατ' ἔθος (vt loquitur Galen.) notæ, quæ non minus quàm genuinæ & primæ videndæ sunt. Multi enim à natura vitiosam adepti habitudinem ingenio & diligentia postea compensarunt: vt contrà multi felices naturæ dotes socordi via & ignauia labefactarunt. Crassis igitur & corpulentis succulenta carnea moles, quibusdam etiam pinguitudo augetur, pro instituta victus ratione, atq; ita alterum alteri cædit, pro qualitatum ex quibus promouentur habitudine. Quibusdam etiam vtrunque incrementa suscipit. Quæ facilè intelliges ex Gal. lib. de Temp. 2.

καὶ διασφάξιες] διασφάξις vel διασφαγὴ interstitium aut interscissionem, distantiam & intercapedinem significat, & διασφαγῆς nomine in venarum diductione sæpius vtitur Hippocrates lib. περὶ τόπων τῶν κατ' ἄνθρωπον. Hîc igitur διασφάξις φλεβῶν communem venarum inter se distantiam & diuortium significat, quod in corpore venoso & gracili facilè apparet, in corpulento aut obeso ægerrimè, non secus ac in mollibus. Atque ex huiusmodi affectione reliquum corpus æstimes licet, dum confluentis sanguinis copiam ex riuorum frequentia diiudicabis, & (vt inquit *Celsus) vis corporis melius ex venis quàm ex ipsa specie æstimatur. Certum est autem quibusdam numerosiores esse venas pro cuiusque proprietate, dum tamen à naturæ scopo nihil in primarum venarum diductione aberret. Atque ex hac venarum intercapedine, licet de corporis corpulentia & carne coniecturam sumere, quæ nihil aliud est quàm venarum intertextura & plexus. Quod eleganter scribit Rufus ἐν τῷ περὶ ὀνομασίας τῶν τοῦ ἀνθρώπου μορίων, his verbis: σὰρξ δὲ τὸ ἐν τοῖς σπλάγχνοις μεταξὺ τῶν ἀγγείων πηγνύς, ἀλλὰ ὑφῆς καὶ πλήρωμα τοῦ πλέγματος τῶν ἀγγείων, ὡς μὴ καὶ κενὰ μεταξὺ ἦ καὶ τῶν μυῶν ἰνώδης, καὶ στερεὰ, καὶ ἡ ἐπὶ τοῖς ἕλκεσι καὶ τοῖς κοιλώμασι τῶν ὀστῶν ... πηγνυμένη. Aliud verò quiddam sonat διασφυξις. lib. περὶ τροφῆς, cùm scripsit, αἱ τῶν φλεβῶν διασφύξιες. *Cap. 10. lib. 2.

Quæ ad imum vẽtrem rupta fiunt si circa pubem accedunt, vt plurimùm statim sunt indolentia. Quòd si dextram vmbilici superiorem partem attingat, dolorem & corporis iactationem afferunt, & stercoris per vomitum eductionem, velut etiam Pittaco accidit. Fiunt autem rupta ex plaga aut diruptione, aut alterius assultu. Quibus quod imum ventrem & cutem intercedit, inflatur nec quiescit, iis color pallido multo suffunditur, ac velut ex albido pallescit, quòd eorum omnium in hepate causa sit, atq; hepaticis morbis conflictentur. Quinetiam morbi regij qui ex hepate fiunt, colorem subalbidum habent, non secus quàm qui ex aquoso hydrope aut pituita alba periclitantur. Qui verò ex splene fiunt tum morbi regij, tum hydropes nigricantiores sunt. Sed & in subalbidis lenticoloribus vlcera perægrè ad cicatricem veniunt, ac cutis & labia diffinduntur, quod Antilocho & Aleuæ accidit. Id autem oritur ex salsuginosi corporis humoribus, cùm in cutem à capite, maximè ex pulmone concalefacto, deciderit.

ΑΙ τῶν ἤτρων ῥήξιες, αἱ μὲν περὶ ἥβην τὰ πλεῖστα ἀσινέες τοπαραυτίκα, αἱ δὲ σμικρὸν ἄνωθεν τοῦ ὀμφαλοῦ ἐν δεξιᾷ, ὀδυνώδεες αὗται καὶ ἀσώδεες, καὶ κοπριήμετοι, οἷσι καὶ τῷ Πιττακοῦ, γίνονται δὲ αὗται ἢ ἀπὸ πληγῆς, ἢ σπάσιος, ἢ ἐμπηδήσιος ἑτέρου. οἷσι τὸ μεταξὺ τοῦ ἤτρου καὶ τοῦ δέρματος ἐμφυσᾶται, καὶ οὐ καθίσταται, τὸ τῆς χροιῆς οἷσι τὸ πολυχλωέτερον, τὸ, τε ἐκ λευκοχροίης, ὅτι ἀπὸ τοῦ ἥπατος πάντων τὸ τοιοῦτον. καὶ ἀπὸ τούτου ἡπατικὰ νοσήματα ἐν τούτοισι. καὶ ἴκτεροι οἱ ἀπὸ ἥπατος ἐς τὸ ὑπόλευκον, καὶ ὑδατανόμενοι, καὶ οἱ λευκοφλεγματίαι. οἱ δὲ ἀπὸ σπληνὸς μελάντεροι, καὶ ὕδρωπες, καὶ οἱ ἴκτεροι, καὶ αἱ δυσελκίαι τῶν ἐκλευκῶν, τῶν ὑποφακωδέων, καὶ τὸ δέρμα καταῤῥήγνυται, καὶ τὰ χείλεα, οἷος Ἀντίλοχος καὶ Ἀλεύας, τὸ ἀπὸ τοῦ χυμοῦ τοῦ ἐκ τοῦ σώματος τοῦ ἁλμώδεος. ὅτι ὑπὸ τὸ δέρμα μάλιστα καὶ ἀπὸ κεφαλῆς ὅταν ἀπὸ τοῦ πλεύμονος διαθερμαίνεται.

αἱ τῶν ἤτρων ῥήξιες] ῥῆξις & ῥῆγμα Medicis carnosæ partis diuulsionem significat, vt passim testatur Gal. in Methodo *medendi. Quæ fit ἐκ βιαίας πληγῆς ἢ καταπτώσεως, ἢ τινος ἑτέρας ἰσχυρᾶς κινήσεως. Hippocr. verò ex violẽto insultu, aut plaga, aut diuulsione fieri vult, quod interpretatur Gal. in aph. 22. lib. 6. διασπωμένου ἢ ῥηγνυμένου κατὰ τὸ σαρκῶδες αὐτοῦ μορίου τοῦ μυὸς, γίνεσθαι τὸ ῥῆγμα scribens. ἦτρον autem, imum ventrem voco, quòd significet †Gal. τὸ κάτω χωρίον τῆς γαστρὸς, ὅσον ἐστὶ μεταξὺ τῶν αἰδοίων καὶ τοῦ ὀμφαλοῦ. ὡς εἰς τρία ταῦτα διαιρεῖσθαι τὸ σύμπαν, ὑποχόνδριον, τὰ περὶ τὸν ὀμφαλὸν, καὶ τὸ ἦτρον. Rufus etiam ἐν τῷ περὶ ἀνθρώπου μορίων scribit τὸ ὑποκάτω τοῦ ὀμφαλοῦ, ὑπογάστριον καὶ ἦτρον. Quæ verò rupta ad imum ventrem fiunt, tutiora esse par est quàm quæ ad superiorem vmbilici partem ascendunt, vbi sunt viscerum conceptacula. Quòd autem de stercoris vomitu addit, qui ex tenuioris intestini inflammatione contingere potuit, empirica est collectio Pittaci nomine insignita, quod crebrùm est Hippocr. dum aduersariorum suorum fidem, in raro rerum euentu à peculiari ægroti denominatione emendicat. *lib. 4. †aph. 35. lib. 2.

οἷσι τὸ μεταξὺ τοῦ ἤτρου] Hæ sunt hydropis instantis notæ, ex quibus morbi periculum præsagias, per totam Hip. πραγματείαν sparsæ. Hîc verò nõ secus videas huius morbi fomitem, quã cùm Progn. dicit ἄρχονται δὲ οἱ πλεῖστοι ὕδρωπες ἀπὸ τῶν κενεώνων καὶ τῆς ὀσφύος, οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ ἥπατος. Meminit enim hîc hydropis qui ex splene cõtrahitur, quem etiam illic omiserat. Quorũ omnium proprias notas & attributiones, ex progno-

A ex prognostico requires. Quibus igitur flatus in imo ventre atque illius inanitatibus conceptus est, cum iliorum dolore: si hæc neque remediis, neque tempori cedant, suspectum hydropem faciunt, vt scripsit Hippocr. *ὁκόσοισι στρόφοι καὶ περὶ ὀμφαλὸν πόνοι, καὶ ὀσφύος ἄλγημα μὴ λυόμενον, μήτε ὑπὸ φαρμακείης, μήτ' ἄλλως, εἰς ὕδρωπα ξηρὸν ἱδρύεται. Idem quoq; in Coacis ὑπὸ ὀμφαλὸν πόνος, καὶ ὀσφύος ἄλγημα, φαρμακείῃ μὴ λυόμενα, ἐς ὑδρωπῶδες ξηρὸν ἀποπλευτᾷ. Et rursus, οἷσιν ξηροῖσιν, ὑδρωπώδεσι περισημαίνουσι στρόφοι περὶ τὸ λεπτὸν ἐμπίπτοντες κακόν. Quæ Hippocr. signa refert Celsus lib. 2. ex quibus hydropem prædicit. Inquit enim, † Vbi dolor in imo ventre & coxis est, aqua inter cutem instat. Sed hoc morbi genus ab ilibus oriri solet. Idem propositum periculum est his, quibus voluntas desidendi est, venter nihil reddit, nisi ægrè & durum, tumor in pedibus est, idemque modò dextra modò sinistra parte ventris inuicem oritur atque finitur. Sed à iocinore id malum proficisci videtur. Eiusdem morbi nota est, vbi circa vmbilicum intestina torquentur (στρόφον Græci nominant) coxæq; dolores manent, eaque neq; tempore neque remediis soluuntur. Quibus ea quæ in Prognostico & Aphorismis scribuntur, expressit Celsus. Porrò aquæ intercutem ex iecinoris vitio ortæ, colorem ex subalbido pallidum esse vult, vt &

B cæterorum omnium morborum, qui à scopo aberrantem & intra munia subsistentem, sanguinis officinam causantur. Quæ dum floridum sanguinem suo munere destituta operari nequit, serosum & aqueum alimentum partibus apponit, quod ὠχρολευκοὺς alibi ab Hipp. vocatos facit. Quin & album colorem in ictero à pituita attribuit Hipp. ἐν τῷ τῶν ἐντὸς παθῶν. * Aph. 11. lib. 4. † Cap. 2.

ὑδατωμένοι] ὑδατωμένοι velut aquescentes dicuntur, qui in hydropem prompti sunt, aut qui tenuem & aqueum natura sanguinem habent, & in idem ferè recidunt. ὑδερώδεες Hipp. & Aretæo dicuntur. Hîc hydropis genus efferre videtur, quòd leucophlegmatiam, ex pituita alba suffusum affectum, iungat. Eodem significato ὑδατωμένας mulieres vocauit Hippocr. lib. 6. epid. quas (vt scribit Gal.)[1] ἔνιοι μὲν ἤκουσαν τὰς ἐχούσας ἐπιτηδείως ἁλῶναι τῷ κατὰ τὸ ὕδερον πάθει, τινὲς δὲ τὰς φύσει λεπτὸν καὶ ὑδατῶδες ἐχούσας αἷμα. Leucophlegmatiam autem quandam esse hydropis sobolem, testatur Hippocr. lib. περὶ παθῶν. γίνεται δὲ ὕδρωψ, καὶ ἀπὸ τοῦ σπληνὸς ὅταν νοσήσῃ, καὶ ἀπὸ τοῦ ἥπατος, καὶ ἀπὸ τοῦ λευκοῦ φλέγματος, καὶ ἀπὸ δυσεντερίης καὶ λειεντερίης. Fusius autem illius originem & naturam ibidem aperiens inquit: φλέγμα λευκὸν ὅταν ἔχῃ, τὸ σῶμα οἰδέει πᾶν λευκῷ οἰδήματι. καὶ τὰς αὐτὰς ἡμέρας, τοτὲ μὲν δοκέει ῥάων εἶναι, τοτὲ δὲ φαυλότερος, καὶ τὸ οἴδημα ἄλλοτε ἄλλῃ τοῦ σώματος, μεῖζον τε καὶ ἔλασσον

C γίνεται. τούτῳ φάρμακα διδόναι κάτω, ὑφ' ὧν ὕδωρ ἢ φλέγμα καθαίρεται, διαιτᾶν δὲ, σιτίοισι καὶ ποτοῖσι καὶ πόνοισιν, ὑφ' ὧν ξηρότατος ἔσται καὶ ἰσχνότατος. ἡ δὲ νοῦσος αὕτη γίνεται ἀπὸ φλέγματος, ὅταν τις ἐκ πυρετοῦ πολυχρονίου φλεγματώδης ὢν ἀκάθαρτος γένηται, τρέπεται τε τὸ φλέγμα αὐτοῦ ἀνὰ τὰς σάρκας, καὶ λευκότερον μὲν οὐδὲν τοῦτο τοῦ ἄλλου ἢ φλέγματος. ὁ δὲ χρὼς φαίνεται λευκότερος. τὸ γὰρ αἷμα ὑπὸ πλήθους τοῦ φλέγματος, ὑδαρέστερον γίνεται, καὶ οὐκ ἔνι ὁμοίως ἐν αὐτῷ τὸ εὔχροον, διὰ τοῦτο λευκότερόν τι φαίνεται καὶ καλέεται ἡ νοῦσος φλέγμα λευκόν. ἣν μὲν οὖν θεραπευθῇ ἀρχομένης τῆς νούσου, ὑγιὴς γίνεται. ἢν δὲ μὴ, ἐς ὕδρωπα μεθίσταται ἡ νοῦσος, καὶ διαφθείρει τὸν ἄνθρωπον.[1] Celsus quoque leucophlegmatiam secundum hydropis genus facit. * Sect. 1. [1] Cap. 21. lib. 3.

καὶ αἱ δυσελκίαι τῶν ἐκλεύκων ὑποφακωδέων] ὑποφακώδεες dicuntur lenticolores, lentem colore referentes, quales sunt ferè omnes lienosi, quibus splen durus & magnus est. Ab impuritate enim illius visceris ater ille sanguis pallido mixtus & aliquando subalbido, ex nigricante viridem colorem abundè saturatum in cutem suffundit. μελάγχλωροι Aretæo dicuntur. Iis item omnibus vlcera quæ sæpe tibias infestant ægrè cicatricem obducunt, & (vt inquit Celsus) aut omnino non sanescunt, aut certè cicatricem vix recipiunt. Quod hîc δυσελκίαν vocauit, vt ne addam in hydrope vlcera perægrè curari propter continuum salsæ pruriginis fomitem & hume-

D ctis materiæ copiam, quæ curationis scopum peruertit, quo vlcera resiccari postulant. Quod scripsit Hippocr. lib. 6. aph.[1] οἷσιν ὑδρωπικοῖσι τὰ γινόμενα ἕλκεα ἐν τῷ σώματι οὐ ῥηϊδίως ὑγιάζεται. Celsus quoque libro 3.[2] in hydropis speciebus difficilem vlcerum sanationem testatur. Communis (inquit) omnium est humoris nimia abundantia, ob quam ne vlcera quidem in his ægris facilè sanescunt. Atque idipsum designare videntur αἱ τῶν ἐκλεύκων τῶν ὑποφακωδέων δυσελκίαι, quæ à salsuginoso corporis humore fouentur, vt eorum causam quoque reddere videatur. Porrò vlcera lienosis abundare, ac cutem ipsam diffringi, oris vitia & fœtores subesse, videre est ex Hip. ἐν τῷ περὶ παθῶν, dum scribit: ὁκόσοι σπλῆνα ἔχουσι μέγαν, οἱ μέν εἰσι χολώδεες, κακόχροοί τε γίνονται καὶ κακελκέες καὶ δυσώδεες ἐκ τοῦ στόματος καὶ λεπτοί. Et lib. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν. πάσχει οὖν ὑπὸ τούτου τοῦ νοσήματος τάδε. ἡ γαστὴρ φυσᾶται, μετὰ δὲ καὶ ὁ σπλὴν οἰδέει, καὶ σκληρός ἐστι. καὶ ὀδύναι ὀξεῖαι ἐμπίπτουσιν ἐς τὸν σπλῆνα. ἡ δὲ χροιὴ τρέπεται καὶ ὁρᾶται μέλας, ἔπωχρος, σιδιοειδής. καὶ ἐκ τοῦ ὠτὸς κακὸν ὄζει. καὶ τὰ οὖλα κακὸν ὄζει. καὶ τὰ ἀπὸ τῶν ὀδόντων ἀφίσταται. καὶ ἐκ τῶν κνημέων ἕλκεα ἐκρήγνυται, ὁκοῖα ἀπὸ ἐπινυκτίδες. καὶ τὰ δὲ γυῖα λεπτύνεται καὶ ἡ κόπρος οὐχ ὑποχωρέει.[3] Sic Aretæo lib. 1. περὶ χρονίων παθῶν, lienosi sunt κακέκται, οἰδαλέοι, ἰδεῖν ἀπρεπέες, πολυελκέες πάντῃ, μάλιστα δὲ ἐς κνήμας, στρογγύλα, πελιδνά, κοῖλα, ῥυπαρὰ, δυσαλθέα τὰ ἕλκεα. Hippocrat. quoque lib. 2. prorrh.

E οὖλα πονηρὰ καὶ στόματα δυσώδεα οἷσι, σπλῆνες μεγάλοι, iisdemq; vlcera maligna in tibiis adscribit. Celsus verò velut Hip. emissarius,[4] libro 2. hæc ex prorrh. 2. expressit, inquiens: At quibus magni lienes sunt, his gingiuæ malæ sunt & os olet, aut sanguis aliqua parte prorumpit. Quorum si nihil euenit, necesse est in cruribus mala vlcera, & ex his nigræ cicatrices fiant. Cæterò labrorum rimæ, quòd diuersam à reliqua cute naturam habeant, diuturnæ sunt nec facilè coalescunt, magnamque interiorum viscerum impuritatem & intemperiem significant, non secus ac manuum fissuræ & impetigines aut pedum rhagades. [1] Aph. 8. [2] Cap. 12. [3] Cap. 14. [4] Cap. 7.

Τὰς ἀφορμὰς ὁπόθεν ἤρξατο κάμνειν, σκεπτέον, εἴτε κεφαλῆς ὀδύνη, εἴτε ὠτὸς, εἴτε πλευροῦ. σημεῖον δὲ ἐφ' οἷσιν ὀδόντες, καὶ ἐφ' οἷσι βουβῶνες. τὰ γινόμενα ἕλκεα, καὶ

F κρίνοντα πυρετοὺς καὶ φύματα. οἷσι ταῦτα μὴ παραγένηται, ἀκρισία. οἷσιν ἐγκαταλείπεται, βεβαιότατα ὑποστροφαὶ καὶ τάχισται. τὰ ὠμὰ διαχωρήματα καὶ ὑγρὰ. κέγχρος στερεὸς ἐν ἐλαίῳ ἑφθὸς ἵστησιν, οἷον τὸ ναυτοπαίδιον, καὶ ἡ μυελοχαύνη.

Videndæ sunt causæ ex quib. quis laborare cœperit, siue morbus ex capitis & auris, aut etiam lateris dolore initium sumpserit. Quibusdam verò dentes, quibusdam etiam glandularum tumores, morborum significationem afferunt. Quæ erumpere & febres decernere nata sunt vlcera ac tubercula, si nō affuerint, iudicationem ipsam tollunt. Quibus verò intrò subsistunt, certissimas & celerrimas morborum recidiuas afferunt. Milium solidum oleo incoctum, liquidas & crudas deiectiones sistit, vt exemplo est nautæ puer & Myriochaune.

Morborum significationes, denunciationes & argumenta videnda esse significat, vt quánam ex parte, aut quánam ex occasione, morbus incœperit, cognoscatur. Sæpe enim ex leuibus initiis magnū excitatur incendium, quod sua mole increscens, demùm spem adimit. Sæpe etiam neglecta occasio præcipitium attulit, dum morborum notas, locorumq; affectorum designationes

G veluti velitares prætériuimus. Considerandum igitur diligēter, quánam ex causa morbum conceperimus, aut quámnam sedem hîc primùm obsideat. Præcipua enim medelæ pars est, affectum locum & morbi occasionem rimari. ἀφορμὴ autem Hippocrati πρόφασιν significat, vt scribit * Gal. lib. 3. Epid. quæ nil aliud quàm causam manifestissimam & euidentem denotat, vt idem scribit [1] lib. 1. Epid. fusius verò † lib. 6. epid. hanc vocem explicat. Qui locus à me lubenter adducitur, quòd huius celebratissimæ sententiæ mentionem faciat, & sensum aperiat. ἀφορμὴν δὲ λέγειν εἴωθεν ὁ Ἱπποκράτης, καὶ σχεδὸν ἅπαντες οἱ παλαιοὶ πᾶσαν ὕλην πράγματος ἀφ' ἧς ὁρμὴ γίνεται πρός τὰς ἐφεξῆς ἐνεργείας, εἴτε ἀργύριον, εἴτε τις ἄλλη κτῆσις, εἴτε δύναμίς τις, εἴτε χωρίον, εἴτε πίστις, εἴτε πρᾶξις, εἴτε αἰτίον, εἴθ' ὁποιονοῦν ἁπλῶς ἄλλο. τινὲς δ' οὖν τοὺς προπεπονθότας τόπους ἄλλων ἀφορμὰς ὀνομάζειν αὐτὸν ὑπολαμβάνουσι τῇ καὶ τοῦτο φασιν δηλοῦσθαι τῇ ῥήσει. τὰς ἀφορμὰς ὁπόθεν ἤρξατο κάμνειν, σκεπτέον. εἰ δὲ καὶ τοῦτο τὸ σημαινόμενον, ὡς πρόσθεν εἶπον, ὅν τι καθόλου πολλῶν ἐστὶν τῶν κατὰ μέρος. οἱ μὲν γὰρ ῥήτορες ὥσπερ καὶ οἱ ἰσοτελικοί, καὶ οἱ φιλόσοφοι, ἀφορμὰς τῶν ἀνθρώπων, ἐνεργείας εἰρήκασιν. ὡς αὖ καὶ περὶ τούτων διαλεγόμενοι. μετενήνεκται δ' ὑφ' Ἱπποκράτους τοὔνομα κατὰ πρὸς καὶ τὰ ἄλλα πολλὰ τῶν φυσικῶν ἐνεργειῶν τε καὶ παθῶν. ἐν οἷς ἅπασι κοινόν ἐστι τὸ ὁκόθεν ἤρξατο γίνεσθαι. νυνὶ μὲν γὰρ ἐπὶ εἰρημένης ῥήσεως ὁ Ἱπποκράτης ὁκόθεν ἤρξατο κάμνειν ἔφη. δύναται δὲ ὡσαύτως λέγεσθαι, καὶ τὸ ὁκόθεν ἤρξατο

H πλουτίζεσθαι, πολεμεῖν, εἰρηνεύειν, μάχεσθαι, φιλεῖν ἀλλήλους, μισεῖν, τυραννεῖν, καὶ τῶν ὁποιουοῦν ἄλλα τοιοῦτον. Porrò hic totus locus propter suam celebritatem repetitur ab Hip. lib. 6. epid. ° Quod me mouit vt ista à superioribus seiungerem. Cæterum quęnam morborū notæ, aut occasiones ante morbū, aut etiā in morbo ipso spectandæ sint, habes fusissimè apud °° Celsum.

*comm. 3. [1] comm. 3. †comm. 3. °sect. 3. °°lib. 2. cap. 7.

Sectio I. huius libri.

ἐφ' οἷσι βουβῶνες] Hæc est locorum affectorum designatio, aut etiam morborum indicatio. βουβῶνες enim etsi de inguinibus Hippocr. dicuntur, glandularum tamen inflammationes in genere significant. Quæ cùm oriantur ex humorum copia & vitio, aut viscerum inflammatione, aliquando etiam ex vlcere partium vicinarum & consensione quadam cognatarum, morborum specimen edunt, malignorumque præcipuè, si absque vlcere & causa manifesta fiant, vt apparet ex aph. 55. lib. 4. Tunc enim viscerum inflammationem aut pestilentem humorum corruptionem arguunt. Ideoque valdè suspecti sunt hi bubones, vt scribit Gal. lib. 1. de diff. febr. * Porrò plurimùm facit ad huius loci sensum quod scribit Hippocr. lib. 6. Epid. αἱ ἀποστάσιες οἱ βουβῶνες, σημεῖον μὲν ἀπὸ τῶν βλαστήματα ἐχόντων, ἀπὸ τῶν ἄλλων, μάλιστα δὲ περὶ τὰ σπλάγχνα, κακοήθεες δὲ ὅτι. Hi enim velut stolones quidam & propagines interiorum naturam referunt, atque adeò malè affectorum viscerum indicaturam præbent.

* Cap. 7. Sect. 2.

τὰ γινόμενα ἕλκεα] Hic locus ad signorum doctrinam pertinet, quam prius absoluimus. τῶν enim κρισίμων μὴ κρινόντων nomine continentur. Quæ suprà damnauit Hippocr. his verbis: τὰ κρίσιμα σημεῖα γινόμενα, τὰ αὐτὰ ταῦτα μὴ γινόμενα, δύσκριτα. Tubercula verò & vlcera in diuturnis præsertim febribus iudicationem facere scribit † Hippocr. in aph. ὁκόσοισι πυρετοὶ μακροὶ, τουτέοισι φύματα ἐς τὰ ἄρθρα ἢ πόνοι γίνονται. Et rursus, ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν ἀποστήματα μὴ λυόμενα πρὸς τὰς πρώτας κρίσιας, μῆκος νόσου σημαίνει. Quod sequitur ex genere deficientium numeratur, quæ ab Hippocr. * ἐγκαταλιμπανόμενα dicuntur: partim quidem à nobis iam explicata, partim verò postea dicenda. Hîc verò ἀκρασίαν ex vetustissimorum exemplarium fide, cum Cornario ‘ legimus, non ἀκρησίαν, vt cæteri interpretes lib. 6. Epid. Quæ dictio victus intemperantiam significat, vt paulò pòst scribemus, parumque hîc habet commercij.

† Aph. 44. lib. 6. & aph. 65. lib. 7. * Aphor. 1. lib. 4. ‘ Sectione 3.

τὰ σώματα διαχωρήματα] Liquidam & humentem aluum milium sistit, quòd frigidam & valentius siccantem naturam nactum sit, vt scribit Hippocrates lib. 2. περὶ διαίτης, κέγχρων χόνδρος, κυῆκεια, ξηρὰ τὰ στάσιμα μετὰ σύκων ἰσχυρῶν τοῖσι πονεῦσιν. αὐτοὶ δὲ οἱ κέγχροι ἐφθοὶ τρόφιμοι, οὐ μέντοι διαχωρέουσιν. Galenus verò lib. 7. de fac. simpl. med. idem testatur his verbis: κέγχρος ψυχρὰ μὲν κατὰ τὴν πρώτην τάξιν, ξηραίνει δὲ ἤτοι κατὰ τὴν τρίτην ἐκλελυμένην, ἢ τὴν δευτέραν ἐπιτεταμένην. ἔστι δὲ τὸ καὶ λεπτομερὴς ἐστὶν ὀλίγον. ἐξ οὗ τὸ διαίτης συστάσεώς τι καὶ κράσεως ἐσθιόμενος μὲν ἔδεσμα. παντελῶς ὀλιγότροφον ἐστιν ἁπάντων σχεδὸν τῶν σιτηρῶν ἐδεσμάτων. Cæterùm vt ne quid omittam, vnus ex nostris codicibus ναυπηγίδιον legit. Et quòd μυεοχανῶν scribitur, haud scio an ad eam originē referatur, quòd μυεοχανῶν τὴν ἐπὶ μυελοῖς χαινομένην interpretatur Galenus * in dictione μυοχάνη. μυοχάνην autem fuisse peruetustam lectionē, satis testatur quod à Galen. ex Diosc. scribitur in dictione σφυρήδρομον. τῶν χαλκέων enim fuisse ἐπίθετον apparet. * In Exegesi.

HIPPOCRATIS COI DE MORBIS VVLGARIBVS LIBRI SECVNDI,

SECTIO SECVNDA.

MVlier oris ventriculi dolore conflictabatur, qui non cōquiescebat. Hæc tenuissimo farinæ hordeaceæ polline mali punici succo macerato semel die in cibatu contenta, non reuomebat, velut Charioni contigit. Mutationes si non in deteriora mutentur bono sunt, quod in iis vomitibus accidit, qui sumpto medicamento in febribus fiunt. In quorum extremo quæ sincera & meraciora vomitu reiecta sunt, putredinem significant, quemadmodum Dexippo contigit. Serapis ex liquida & humente aluo intumuit. Pruritus autem haud scio quoto die non vlterius progressi sint. Ex abscessu verò in lateris inanitate orto & nigrefacto, mortua est. Stymargi vxor vbi ventris perturbatio quæ per paucos dies durauerat, plurimùm constitisset, & ex abortione quatrimestris fœtus fœminei conualuisset, intumuit. Moscho ex calculo grauiter laboranti in superiori palpebra hordeolum innatum est, quod ad aurem magis vergebat & intrò exulceratum fuit. Quinta aut sexta die pus ex internis erupit, atque inde inferiorum partium affectiones solutæ sunt. Glandularum ad aures tumor aderat, & earum quæ collo subiacent inflammatio, superiori tumori è directo respondens.

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Γυνὴ ἐκ καρδιαλγίης, καὶ οὐδὲν καθίστατο. πάλιν ἐς ῥοιῆς χυλὸν ἀλφίτων ἐπιπάσσουσα, καὶ μονοσιτίη ἤρκεσε, καὶ οὐκ ἤμεσε, οἷα τὰ Χαρίωνος. αἱ μεταβολαὶ ὠφελέουσιν. ἣν μὴ ἐς πονηρὰ μεταβάλλῃ, οἷον ἀπὸ φαρμάκων ἐμέουσι πυρετῶν ἕνεκα. αἱ ἐς ἀκρητέστερα τελευταὶ, σῆψιν σημαίνουσιν. οἷον Δεξίππῳ. ἡ Σεράπις ἐξ ὑγρῆς κοιλίης ᾤδησε. κνησμοὶ δὲ οὐκ οἶδα ποσταίη, οὐ προέσω. ἔσχε δέ τι καὶ ἀπόστημα ἐν κενεῶνι. ὅ τε μελανθὲν ἀπέκτεινε, καὶ ἡ Στυμάργου ἐκ ταραχῆς ὀλιγημέρου πολλὰ στήσασα, καὶ παιδίου μετάστασιν θήλεος ἀπὸ φθορῆς τετραμήνου ὑγιέα, ᾤδησε. Μόσχῳ λιθῶντι ἰσχυρῶς, ἐπὶ τῷ βλεφάρῳ τῷ ἄνω κριθὴ ἐγένετο πρὸς τοῦ ὠτὸς μᾶλλον, ἔπειτα ἐξελκώθη ἔσω. πέμπτῃ ἢ ἕκτῃ ἔσωθεν πύον ἐρράγη. τὰ κάτω δ' ἐνέλυσε. βουβῶν παρ' οὖς ἦν. καὶ κάτω ἐπὶ τῷ τραχήλῳ κατ' ἴξιν τοῦ ἄνω βουβῶνος.

EMenso iam propè bono nauigationis cursu, quæ reliqua sunt, non ita celebrem nacta sunt doctrinæ authoritatem, nec tam confertam dignationis existimationem retinent: sed velut ex empiricis collectionibus emersa, raritate quadam Hippocratis amplitudinem ostentant, interdum etiam ex euentu fidem emendicant. In quibus ea ferè cautio adhibenda est, quam in cæteris Hippocrat. libris perpetuò requirit Galenus. Vt hausta ex purissimis fontibus parentis doctrina, scopum nobis intendat: ad quem veluti collimantes, certo quodam iactu cætera omnia dirigantur. Sparsæ verò sunt per totam Hippocr. πραγματείαν fidissimæ quędam notæ, quæ facilè eorum quæ ex obseruatione parum celebri scripta sunt, nomen & famam deleant, qualia multa sunt hoc toto in libro. Sed profectò prima illa sectio omnino digna visa est, in qua doctrinæ suæ professionem conficeret, ingeniique neruos omnes intenderet Hipp. Quæ verò sequuntur, tam sunt inter se dissimilia, vt non ex eodem fonte manasse videantur: quanquàm quædam sunt quæ suo parenti nihil detrahunt. Quæ vt pauca sunt, inter sentes tamen & vepres tam suauiter spirant, vt facilè omnes ad se alliciant, & sua authoritate paucitatem compensent. In quibus, ne patiemur quidem diligentiam nostram requiri, vbi parenti nos obsequuturos putabimus. Quòd ad hunc locum attinet, codices omnes excusi, sectionis secundæ initium faciunt. Nostri verò manu scripti, ne sectionem quidem nominant, sed hoc totum ægrorum recensione distinguūt, atq; hîc sectionis loco ἀρρώστων τρόποι, inscribunt. Sed quia eos non vsque adeò consentientes in suorum ægrorum catalogo, per totum hunc locum reperio, malui vulgatam lectionem sequi, in eo præsertim quod Hippocrates authoritatem & fidem nulla ex parte vellicat.

γυνὴ

A γυνὴ ἐκαρδιάλγει] Vomitus remedium ſcribit, atque adeò quænam æſtimatio facienda ſit de his quæ vomitu reiiciuntur, ſignificat. Eſt autem καρδιαλγία, oris ventriculi dolor, præſertim cùm acrimonia humorum proritat & mordet, qualis in angoribus & mœrore confectis vſuuenire ſolet. Hîc autem vomitum bilioſum ſæpe præſagit, vt ſcribit Hippocrat. in Progn. Inde verò denominationem ſumpſit, vt & καρδιωγμὸς, quòd καρδίαν, hoc eſt ventriculi oſculum afficiat & mordeat. Iſta etſi paſſim apud Galenum ſcribuntur, afferam tamen vnum locum ex Prognoſtico,* qui noſtram mentem aperiat, τὸ δὲ τῆς γαστρὸς στόμα, καλεῖται δὲ τοῦτο ὡς ἴσμεν καὶ καρδία, διὰ τὸ μέγεθος ὧν ἔχει νεύρων αἰσθητικῶν, οὐδὲν καινὸν ἐστὶ καθ' αὑτό. δακνόμενον οὖν ὑπὸ τοῦ πικροχόλου χυμοῦ, τὸν καλούμενον οὕτω καρδιωγμὸν ἐργάζεται. διὸ καὶ χολώδης αὐτοῖς ἔμετος γίνεται. τοῦτον γὰρ καὶ ὁ Θουκυδίδης ἐδήλωσεν ἔνθα φησὶ, καὶ ὁπότε ἐς τὴν καρδίαν ἐστήριξε, ἀνέστρεφέ γε αὐτὴν, καὶ ἀποκαθάρσεις χολῆς ὅποσαι παρὰ τῶν ἰατρῶν ὠνομασμέναι εἰσὶν, ἐπῄεσαν. τὸ γὰρ ἀνέστρεφεν, ἐπὶ τῆς πρὸς ἔμετον ὁρμῆς εἶπεν, εὐθέως γε καὶ καρδίαν ὀνομάσας τὸ στόμα τῆς γαστρός. διὸ δὴ καὶ τὰς δήξεις αὐτοῦ, καρδιωγμούς τε καὶ καρδιαλγίας ὀνομάζουσιν. Qui locus indicat antiquis non ſolùm medicis, ſed & hiſtoriæ parenti Thucydidi vſitatum fuiſſe ſermonem, vt ventriculi os καρδίαν vocarent. Qua de re plura habes libro ſecundo de Placitis Hip-
B pocratis & Platonis, vbi hic locus à Galeno † adducitur, dum καρδιαλγίας notationem aperit. Quo auctore hîc nobis ſatis eſſe factū oportuit. Galeni locus eſt, ὥσπερ γὰρ τὸ κατὰ τὸν θώρακα σπλάγχνον, οὕτω καὶ τὸ τῆς γαστρὸς στόμα καρδίαν ὀνομάζουσιν οἱ παλαιοί, καὶ πάμπολύ γε τοὔνομα ἐστὶ παρ' αὐτοῖς, ἀλλ' ἐγὼ δυοῖν ἢ τριῶν ἐπιμνησθήσομαι τῶν παραδειγμάτων, ὑπὲρ τοῦ σαφῶς ἐνδείξασθαι τὸ σημαινόμενον ἐκ τῆς λέξεως. ὁ μὲν δὴ Νίκανδρος ὡδί πως φησίν,

—— ἢν κραδίην ἐπιδόρπιον, οἱ δὲ δοχαίην

κλείουσι στομάχου. Θουκυδίδης δὲ ὧδι, καὶ ὁπότε εἰς τὴν καρδίαν στηρίξαιεν, ἀνέστρεπέ τε αὐτὴν καὶ ἀποκαθάρσεις χολῆς πᾶσαι, ὅσαι ὑπὸ τῶν ἰατρῶν εἰσιν ὠνομασμέναι ἐπῄεσαν. ὁ δὲ Ἱπποκράτης. γυνὴ ἐκαρδιάλγει, καὶ οὐδὲν καθίστη, πάλην ἐς ῥοιῆς χυλὸν ἀλφίτου ἐπιπάσσουσα, καὶ μονοσιτεῦν ἤρκεσε, καὶ αὐτὴν ἔλκειν οἷα τὰ κυεώνος. ἅπαντες οὗτοι δηλοῦσιν ἐναργῶς τὸ στόμα τῆς γαστρὸς ὀνομάζεσθαι καρδίαν, ὥστε ταύτης μὲν τῆς καρδίας εἴη ἂν τὸ πάθος ἡ καρδιαλγία. Qui locus non ſine menda legitur, vt ſatis apparet. *Com. 2. † Et 5. de locis affect.

πάλην] πάλην ἀλφίτων, polentam ex Plinio vertere potuimus. Quod enim Dioſcorides lib. 3.* μετὰ παιπάλης ἀλφίτου dixit, is cum polenta vertit.† Noluimus tamen cum rerum impendio, magis eloquentiam ipſam quàm veritatem ſequi. Polentæ pollinem, cum
C cæteris etiam dicere potuimus.' Sed polenta, Plinio teſte, à farina hordeacea diſtat, eo quòd torreatur. fiebat enim pluribus (vt'' idem ſcribit) modis polenta. Græci perfuſum aqua hordeum ſiccabant nocte vna, ac poſtero die frigebant, deinde molis frangebant. Erant qui vehemētius toſtū rurſus exigua aqua aſpergerent ſiccarentq; prius quàm molerent. Dum igitur à polenta differre intelligimus, πάλην ἀλφίτων, tenuiſſimum farinæ hordeaceæ pollinem aut farinam hordeaceam in pollinem ſubactam, ex Plinio vertimus.''' Nam quod eſt antiquis παλὴ καὶ παιπάλη, hîc πάλη ab Hippocrat. dicitur, quod farinæ florem aut pollinem tenuiſſimum ſignificat, etſi id propriè de tritici flore effertur. Eſt enim παιπάλη, vt ſcribit Pollux, τὸ λεπτότατον τοῦ ἀλεύρου. παλῦναι verò apud Hippocr. ἐπιπάσαι Galeno· teſte, ſignificat, quod farinæ imprimis accommodatur. Vtrumque hîc iungit Hipp. πάλην ἀλφίτων ἐπιπάσσουσα ſcribens, quod maceratum farinæ hordeaceæ pollinem diximus: vt idem ſit quod δεύσασθαι, quemadmodum, ἄλφιτα δεύσασθαι dicimus, & ἄλφιτα λευκὰ παλύνειν ·· Homero διαβρέχειν ſignificat, ἄλφιτα verò farinam hordeaceam intelligimus, non ſecus ac ἄλευρον triticeam. In quam notionem nos facile ducunt Platonis verba ex lib. 2. de republica. θρέψονται δὲ, ἐκ μὲν τῶν κριθῶν ἄλφιτα σκευαζόμενοι, ἐκ δὲ τῶν πυρῶν ἄλευ-
D ρα. Pollux quoq; lib. 1. ··· dum ſcribit, ἀπὸ μὲν κριθῶν λέγεται πτισάνη, καὶ ἄλφιτα. Gal. etiam lib. 1. de alim. fac. ἐκ τῶν νέων κριθῶν φρυγεισῶν συμμέτρως, τὸ κάλλιστον ἄλφιτον γίνεσθαι ſcribit. Quibus ex locis, ſi quis polentam intelligat, non magnopere laboro, dum rerum notiones diſtinguat. Hic porrò cibus plurimùm deſiccat & parum nutrit: farina verò hordeacea punici ſucco ſubacta, deſiccat magis, & vomitum ſedat, non ſecus ac ἄλφιτα cum vino auſtero & exhibita aluum exiccant. Galen. lib. 1. de alim. Qua in ſignificatione hîc à nobis ſumptum nemo damnauerit, etſi Galeno ° τὰ ἄλφιτα, de cæteris frugibus moderatè molitis intelligantur. In eamq; vſum hoc remedij genus à Galeno vſurpatur lib. 2. de alimentis vbi etiam hic locus exponitur & adducitur, diuerſa tamen ſcriptione. Omnia noſtra exemplaria, ἄλφιτον pro ἀλφίτων legunt cum Galeno, mendoſè tamen, vt & πάλιν pro πάλην vitioſè quoq; legitur. *Cap. 74.

†cap. 11. lib. 20. 'cap. 25. lib. 22. ''Cap. 7. lib. 18. '''Cap. 25. lib. 22. ·In Exegeſi. ··Οδυσ. ξ. & Iliad. λ. ···Cap. 12. °In Exegeſi.

αἱ μεταβολαὶ ὠφελέουσιν] Eorum quæ vomitu reiiciuntur mutationes ad deteriora vergentes, vt in omni ſuperuacaneorum genere, damnandæ ſunt. Etſi enim ea propelli bono ſit, varias tamen corporis affectiones & naturæ perturbationem magnam ſignificāt.
E Vomituum varietates damnat etiam in Prorrhetico his verbis, καὶ ἔμετοι μετὰ ποικιλίας κακὸν, ἄλλως τε καὶ ἐγγὺς ἀλλήλων ἰόντων. Mutationes igitur excrementorum quòd exquiſitam variorum humorum perpurgationem afferant, non omnino vituperandæ ſunt, niſi ad deteriora vergunt, & continenter fiant, aut peſſima alia ſigna portendant. Quod de omni excretionum genere intelligi debet, quemadmodum de deiectionibus ſcribit Gal.* αἱ μεταβολαὶ τῶν διαχωρημάτων πολλὰς ἰδέας ἐκκενοῦσαι χυμῶν, ἀκριβέστερον ἐκκαθαίρουσι τὸ σῶμα, πλὴν εἰ μὴ σωτηρίας ἢ σημεῖα ... ἔχοιεν σημεῖα. Quænam autem ſint illæ vomituum varietates indicat Hip. † εἰ εἴη τὸ ἐμούμενον πρασοειδὲς, ἢ πελιὸν, ἢ μέλαν, ὅ,τι ἂν ᾖ τούτων, τῶν χρωμάτων, νομίζειν χρὴ πονηρὸν εἶναι. εἰ δὲ καὶ πάντα τὰ χρώματα αὐτὸς ἄνθρωπος ἐμέῃ, κάρτα ὀλέθριον ἤδη γίνεται. τάχιστον δὲ θάνατον σημαίνει τὸ πελιὸν τῶν ἐμεσμάτων εἰ ὄζοι δυσῶδες. Quæ omnia iiſdem penè verbis damnauit in Coacis. πρασοειδὴς ἔμετος, καὶ μέλας καὶ πελιὸς πονηρόν. εἰ δὲ καὶ πάντα τὰ χρώματα ὁ αὐτὸς ἐμέοι, ὀλέθριον. τάχιστον δὲ θάνατον σημαίνει, ὁ πελιὸς καὶ κακώδης. ἔστι δὲ θανάσιμος ὁ ἐρυθρὸς ἔμετος, καὶ μάλιστα εἰ μετ' ἀνάγκης ἐμέοιτο ἐπωδύνως. Quod verò hîc Hipp. ᶠde vomitu extulit, idem de alui excretionibus alibi effert. ἐν τῇσι τῆς κοιλίης ῥύσεσιν αἱ μεταβολαὶ τῶν διαχωρημάτων ὠφελέουσιν, ἢν μὴ ἐς τὰ πονηρὰ μεταβάλλῃ. Atq; verò vt in illo aphoriſmo deiectiones ſpontinas ſignificauit per ῥύσιας, ſic hîc
F quoq; vomitus vltroneos indicat, vt ſatis declarant quæ ſequuntur, οἷς ἀπὸ φαρμάκων ἐμέουσι πυρετῶν ἕνεκα. Ex quibus etiam aliud quiddam ſignificari videtur: nempe varias excrementorum formas, ſi ſponte procedant in deterius, peiores eſſe, quàm ſi à medicamento varia perpurgante detrudantur. Id quod in deiectionibus variis animaduerti voluit Hipp. lib. 4. aph. ᶠᶠ cùm dixit, καὶ ὁκόσῳ ἂν τὰ χρώματα ὑποχωρημάτων πλείω πονηρότερα ᾖ, μᾶλλον κάκιον, σὺν φαρμάκῳ δὲ ἄμεινον. A medicamento enim ea educi, nihil mirum eſt. Et quod ſcribit Gal. τὰ πλείω χρώματα τὰ παρὰ φύσιν, αὐτόματα μὲν ἐκκενούμενα, σημεῖα πολλῶν ἐστι διαθέσεων ἐν τῷ σώματι ἐνδεικνύμενα. τὰ ὑπὸ φαρμάκου δὲ ἀγόμενα πεφυκότος ἐκκενοῦν ἤδη πλείονα χυμὸν, οὐδὲν ἄτοπον σημαίνει. Porrò de reiectionum varietate plura habes in Prognoſtico & Coacis & Aphoriſmo à nobis adducto. *in Aph. 14. lib. 2. † Lib. 2. Progn. ᶠ Aph. 14. lib. 2. ᶠᶠ Aph. 21.

αἱ ἐς ἀκρητέστερα τελευταὶ] Solenne eſt Hipp. in omni ſuperuacaneorū genere τὸ ἄκρητον, quod ſincerū & impermixtū ſignificat, cōdemnare. Sic in Prognoſtico, ſputū egregiè permixtū eſſe voluit, ne ex cuiuſdā coloris dominio, naturæ motus inęqualis pręualeret. Inquit enim συμμεμιγμένον δὲ φαίνεσθαι τὸ ξανθὸν ἰσχυρῶς τῷ πτυέλῳ. εἰ γὰρ πολλῷ ὕστερον μετὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ὀδύνης ἀναπτύοι, τὸ ξανθὸν ἐὸν, ἢ πυρρὸν, ἢ πολλὴν
G βῆχα παρέχον, καὶ μὴ ἰσχυρῶς ξυμμεμιγμένον κάκιον γίνεται. Vt enim ἄκρατον vitaret, συμμεμιγμένον ἰσχυρῶς iunxit. τὸ γὰρ μὴ συμμεμιγμένον ἄκρατόν ἐστι, vt inquit Gal. Atq; ea ſimul iungēda eſſe, Hip. verba ſatis indicant, & Gal. fuſius explicat lib. 1. de Criſ.* Quin & ἄκρατον ipſum nominatim damnat, cùm inquit, τό τε ξανθὸν ἄκρητον ἐὸν, κινδυνῶδες. Et rurſus paulò pòſt, εἰ δὲ εἴη οὕτως ἄκρητον ὥστε καὶ μέλαν φαίνεσθαι, δεινότερόν ἐστι τοῦ ἐκείνου. Itē in Prorrh. ἐμέσματα, ἄκρητα, ἀσώδεα, πονηρά. In vomitu verò ꝙ ſincerū eſt reiicit, in Prog. ſcribens, ἔμετος δὲ ὠφελιμώτατος, ὁ φλέγματος καὶ χολῆς συμμεμιγμένος ὡς μάλιστα, καὶ μὴ παχὺ κάρτα, μήτε πολὺ ἐμείσθω. οἱ γὰρ ἀκρητέστεροι κακίους εἰσίν. In Coacis item, ἔμετος δὲ λυσιτελέστατος φλέγματος καὶ χολῆς συμμεμιγμένος, μὴ πολὺς δὲ κάρτα ἐμείσθω. τὰ δὲ ἀκρητέστερα τῶν ἐμουμένων κακίω. Et paulò pòſt, οἱ κατὰ μικρὰ παχεῖς, χολώδεες, ἄκρητοι ἔμετοι κακόν. Eadē de deiectionib. paſſim apud Hipp. reperies ἄκρητα enim διαχωρήματα in Prog. Prorrh. & Coacis damnat. Eſt autē ἄκρητον, vt ſcribit G.† τὸ ἀμιγὲς ἑτέρου, καὶ τὴν αὐτοῦ φύσιν διασωζόμενον εἰλικρινῆ. Idē lib. 2. Prog. καὶ διὰ ταύτης τῆς λέξεως ἐδήλωσεν, ὁποῖον τὸ καλεῖ τὸ ἄκρατον, ἀντιθεὶς αὐτῷ τὸ μεμιγμένον. δηλωτικὸν δὲ οὐχ ἥκιστα καὶ αὐτὸ τοὔνομα ἐστὶ τοῦ πρὸς αὐτοῦ σημαινομένου. καὶ γὰρ οἶνον ἄκρατον εἶναι λέγομεν, ᾧ μὴ μέμικται τὸ ὕδωρ, ἢ παντάπασιν ὀλίγον μέμικται. καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον ἄκρατον ἐστί τε καὶ λέλεκται πρὸς τῶν Ἑλλήνων, ὅταν αὐτὸ καθ' αὑτὸ μόνον ἀμιγὲς ἑτέρας οὐσίας ὑπάρχῃ. ᶠᶠ Rurſus ἄκρητα διαχωρήματα
H καλεῖσθαι ſcribit, τὰ μόνον ἕνα τῶν ἀποκρινομένων ἔχοντα χυμὸν ἄμικτον ἑτέροις. Sūt & ἄκρητοι ὑποχωρήσεις ᶠᶠᶠ Gal. in aph. αἱ ἄμικτοι ὑγρότητες ὑδατώδεις, αὐτὸ μόνον ἔχουσαι εἰλικρινῆ ὑπερχόμενον κάτω χυμὸν, εἴτε τῆς τῆς ξανθῆς χολῆς, εἴτε τῆς τῆς μελαίνης. Idē lib. 1. epid. τὰς ἀκρήτους ἐκκρίσεις τὰς ἀκριβῶς χολώδεις vocat. Hęc verò atq; huiuſcemodi plura quę peculiarē Hip. eloquentiā redolent, habes in noſtra Hip. OEconomia, quā tibi in doctrinæ Hip. ſubſidiū paramus. ἄκρητον igitur qđ meracum eſt, ſignificat. Nos ſincerū, ex Celſo vertimus. De pulmonis enim excretione &

* Sectio II. huius libri.

ſputo ſcribit lib. 2.** Et tamen nihil peius eſt quàm ſincerum id edi ſiue ruffum eſt, ſiue cruentum, ſiue album, ſiue glutinoſum, ſiue pallidum, ſiue ſpumans, nigrum tamen peſſimum eſt. Quæ verba, Hippocratis prognoſticum interpretantur. ἄκρατα autem communi quadam notione damnantur, quod (vt ſcribit Galenus)*** ἀεὶ τὰς ἀνωμάλους ἁπάντων κινήσεις καὶ τὰς πολὺ διαφερόντων ἐπιπλοκὰς, αὐτός τε ὁ Ἱπποκράτης μέμφεται, ὅ τε ἡ περὶ αὐτὰ διδάσκει οὕτως ἔχειν. Porrò videri mirum poſſit, cur ab Hippocrate ſcriptum ſit, extremos vomitus impermixtos & paulò meraciores putrilaginem ſignificare. Salutis enim indicium eſſe videtur, vbi ea quæ nocent & valde ſuſpecta ſunt, vacuari poſſunt. Vt in febribus tertianis intermittentibus contingit, quarum integritatem non facilè ſit perſentiſcere, niſi ad extremum reiecta bile, quæ ſub præcordiis morbum fouet. Quod vt non ſtatim fit ac primis vomitibus, ſic vbi ad extremum contigit, liberaliores remiſſiones facit. Sed profectò quæ hîc de vomitu ſcribuntur, ſunt his affinia quæ de deiectionibus ſinceris dixit in Prorrhetico. τὰ τελευτῶντα ὑποχωρήματα εἰς ἀφρώδεα ἄκρητα, παρεξωδικά. fieri enim poteſt vt extremæ deiectiones quæ ferè morbos leuaturæ ſunt, exacerbationes tamen morborum ſignificent, dum in peius deſinunt. Et tantum abeſt, vt mutationes finiant, vt ſi ſincerum & impermixtum reiiciant, nouum morborũ fomitem concipiant, quum ea prioribus longè ſint formidabiliora. Quod etiam in vomitu contingit, in quo, vt ne mutatio quidem in melius vergat, ad extremum tamen deteriora longè procedunt, quæ magnam humorum inæqualitatem ſignificant, & poſt diuturnam per vomitum reiectionem, extrema meraciora certas putredinis humorum cauſas indicant.

*Cap. 5. †In Exegeſi. ‡Com. 2. **Com. 2. in Prorrh. ***Aph. 23. lib. 7. ·Com. 1. ··Cap. 8. ···Lib. 1. de Criſ. cap. 5.

κριθὴ ἐγένετο] κριθὴ paruulum eſt abſceſſus tuberculum oblongum palpebræ cilio obueniens, quod à ſimilitudine nobis hordeolum dicitur. de quo Paulus lib. 3. κριθή ἐστιν ἀπόστημα πον κατὰ τὸν τοῦ βλεφάρου ταρσὸν ἐπιμήκες.‡ Celſus verò lib. 7. In eadem palpebra ſupra pilorum locum, tuberculum paruulum naſcitur, quò à multitudine hordei, à græcis κριθὴ nominatur. Tunica quiddam quod difficulter matureſcit, comprehenſum eſt. *Cap. 7.

ἐξελκώθη ἔσω] Caluus vt varia immutauit quæ conſultò præterimus & ridiculam verſionis ſpeciem præſeferunt: ita hîc ἔξω pro ἔσω legiſſe videtur.

Ariſtæi vxoris frater, ex via delaſſatus incaluit, eique poſtea terminthi in tibia coorti ſunt. Adfuit febris continua & poſtridie ſudor, qui & reliquis diebus paribus cum febre ſemper ſubortus eſt. Præbebat autem ſuſpicionem lienis aliquantulum malè affecti. Sanguis ex nare ſiniſtra crebrò fluxit, atque ita ſubinde iudicatus eſt. Poſtridie ſecundum aurem ſiniſtram tumor, ſequentique die etiam ſecundum dextram ſubortus eſt, qui tamen minor erat & intepeſcebat. Hi omnes ſenſim conquieuerunt aut euanuerunt, nec ſuppurarunt. Ex moderatis febribus ei qui ab Alcibiade venerat, & lienem magnum habebat, ante iudicationem teſtis ſiniſter intumuit. Et ſanè tunc illi febris die vigeſimo iudicata eſt. Deinde aliquando ſubincaleſcebat, & aliquatenus floridum conſpuebat. Quæ ex tuſſi paucum & nihil effatu dignum reiiciebat, huic manus dextra & crus ſiniſtrum ſyderata & reſoluta ſunt. Nulla autem alia pars immutata eſt, non facies, non mens ipſa, ac ne illis quidem partibus validè admodum. Ad vigeſimum diem in melius proceſſit. Quod ferè circa menſium eruptionem contigit, qui iam primùm illi, quòd illibatæ eſſet virginitatis, fortè apparuerunt. Apemantus & fabri illius qui caput fregit pater, & Nicoſtratus, tuſſi nihil reiecerunt. Decumbebant autem alioqui ad renes dolores. Ad interrogata dicebant, eos ſemper potu aut cibo impleri.

Ὁ τῆς Ἀρισταίου γυναικὸς ἀδελφὸς, χλιαινόμενος ἐταλαιπώρει ὁδῷ, κἄπειτα ἐν κνήμῃ τέρμινθοι ἐγένοντο. ἔπειτα συνεχὴς πυρετὸς ἐγένετο. καὶ τῇ ὑστεραίῃ ἱδρὼς ἐγένετο. καὶ τὰς ἄλλας τὰς ἀρτίους ἐγένετο ἀεί. ἐπὶ δὲ ὁ πυρετὸς εἶχεν, ἦν δὲ ὑπόσπληνος. αἱμορράγει δὲ ἐξ ἀριστεροῦ πυκνὰ καὶ κατ᾽ ὀλίγον ἐκρίθη, τῇ ὑστεραίῃ, ἀριστερὸν παρ᾽ οὖς οἴδημα. τῇ δὲ ὑστέρῃ, καὶ παρὰ δεξιὸν, ἧσσον δὲ τοῦτο καὶ ἐπεχλιαίνετο. ταῦτα κατεμωλύνθη, καὶ οὐκ ἀπεπύησεν. ὁ παρὰ Ἀλκιβιάδεω ἐλθὼν, ἐκ πυρετῶν ὀλίγων πρὸ κρίσιος, ὄρχις ἀριστερὸς ᾤδησεν. ἦν δὲ σπλῆνα μέγαν ἔχων. καὶ δὴ τότε ἐκρίθη ὁ πυρετὸς, εἰκοσταῖος. κἄπειτα ὑπεχλιαίνετο ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, καὶ ἔπτυεν ὑπανθηρόν. ἡ ἡ χεὶρ ἡ δεξιὴ, σκέλος δὲ ἀριστερὸν ἐκ τῶν βηχωδέων βραχὺ οὐκ ἄξιον λόγου βηξάσῃ, παρελύθη παραπληγικῶς. ἄλλο δὲ οὐδὲν ἠλλοιώθη, οὔτε πρόσωπον, οὔτε γνώμην, οὐ μὴν ἰσχυρῶς ταύτῃ. ἐπὶ τὸ βέλτιον ἤρξατο χωρέειν, περὶ εἰκοστὴν ἡμέρην. σχεδὸν ἐγένετο οἱ περὶ γυναικείων καταρρῆξιν, καὶ ἴσως τότε πρῶτα γινόμενα. παρθένος γὰρ ἦν. Ἀπήμαντος καὶ ὁ τοῦ τέκτονος πατὴρ τοῦ τὴν κεφαλὴν καταγνύντος, καὶ Νικόστρατος οὐκ ἐξέβησσεν. ἦν δὲ ἑτέρωθι κατὰ νεφροὺς ἀλγήματα, ἐρωτήματα. ἤρεον γὰρ αὐτοὺς ἀεὶ πληροῦσθαι ποτοῦ ἢ σίτου.

τέρμινθοι ἐγένοντο] Terminthi Hippocrati dicuntur nigra quædam in tibiis præcipuè erumpentia tubercula, terebinthi fructui non abſimilia, vt teſtatur *Gal. lib. 6. Epid. τὸ τῶν τερμίνθων ὄνομα μελαινῶν τινῶν ἐκφυμάτων ἐν ταῖς κνήμαις μάλιστα γινομένων ἐστὶ δηλωτικὸν ἀπὸ τῆς κατὰ σχῆμα, καὶ χρόαν, καὶ μέγεθος ὁμοιότητος τῷ καρπῷ τῶν τερμίνθων γεγονός. Sunt etiam Galeno † τέρμινθοι οἱ τῷ τοῦ τερμίνθου καρπῷ παραπλήσιοι κατὰ τὸ δέρμα συνιστάμενοι παρὰ φύσιν ὄγκοι. Eſt & quibuſdam τέρμινθος ἀπόστημα περὶ τὴν ἐπιφάνειαν γινόμενον μετὰ φλυκταινώσεως, ἧς ῥαγείσης ἰχῶρας ἀπορρεῖ καὶ ἡ ὑποκειμένη σὰρξ κατακεκαυμένη φαίνεται. Quo magis miror, Caluum huiuſmodi tubercula per rubores tibiarum expreſſiſſe. Retinui igitur nomẽ Græcum, quod ſæpe ſoleo in Hippocrate, doctrinæ & celebritatis cauſa. In antiquis enim auctoribus ea quę appoſitè & ſignificanter admodum indita ſunt, nomina immutare, mihi maxima ſemper fuit religio. Vtitur hac dictione Hippoc. lib. 6. Epid.‡ & lib. περὶ χυμῶν ad extremum. Porrò addendum videtur duo ex noſtris exemplaribus manu ſcriptis, hunc ægrum recenſere ordine ſecundum, atq; ante hunc adſcripſiſſe ἄρρωστος δεύτερος. *Com. 3. †In Exegeſi. ‡Sect. 2.

καὶ τὰς ἄλλας τὰς ἀρτίους] τὰ ἄλλα legit Caluus: alij ad ſudores referunt, quod & feci, & ſequentibus coniunxi.

πυκνὰ καὶ κατ᾽ ὀλίγον] Interpretes iſta coniungunt vt de crebra ſanguinis fluxione, ſed quæ paulatim irrumperet, intelligantur. Nos κατ᾽ ὀλίγον ἐκρίθη iunximus, ex vetuſto noſtro exemplari.

κατεμωλύνθη] κατεμωλύνθη, ἠφανίσθη, καὶ κατὰ βραχὺ ἀπεμαράνθη ſignificat. Exemplum eſt enim parotidum quæ ſenſim conquieuerunt & euanuerunt, nec ad ſuppurationem peruenerunt. μωλύνεσθαι igitur, aut μωλωύεσθαι, Hippocrati ſenſim diſparere, euaneſcere, ſedari, & conquieſcere ſignificat, & τὰ μωλυνόμενα, τὰ κατὰ βραχὺ ἀπομαραινόμενα interpretatur Galenus. Quæ dictione vtitur * Hippocrat. lib. 4. Epid. etſi locus mendo non caret. μωλύσῃ enim pro μωλυνόμενα legitur. Vtitur etiam lib. 6. Epid. in hac ſententia, † συνεκρίθη, συνίσταται θᾶττον κινηθὲν ἐμωλύνθη καὶ βραδύτερον αὔξεται. Conformationem enim maris & motionem celeriorem quàm fœminæ eſſe indicat, incrementum verò tardari & conquieſcere. Quem locum exponens Galenus huiuſce loci nos admonuit. Inquit enim, ὥσπερ οὖν ὁ Ἱπποκράτης αὐτὸς ἔγραψε τὸ ἐμωλύνθη, τοῦτον, ἄν τι φαίνοιτο σημαίνειν, οἷον κἂν τῷ δευτέρῳ τῶν ἐπιδημιῶν ἔνθα φησὶν, ἀριστερὸν παρ᾽ οὖς οἴδημα, τῇ δ᾽ ὑστεραίῃ καὶ δεξιὸν, ἧσσον δὲ τοῦτο. καὶ συνελειαίνετο ταῦτα καὶ ἐμωλύνθη, καὶ οὐκ ἀπεπυήσατο. τὸ γὰρ τῆς ὀξείας κινήσεως καὶ μεταβολῆς παυσάμενον, καὶ ἀποψυχθὲν, οὕτως ὀνόμασεν. Galen. item in Prorrh. hanc Hippocr.‡ ſententiam explicans, τὰ ἐπώδυνα ἀκρίτως καταμωλυνθέντα, φλαῦρα, τὸ καταμωλυνθέντα

A τὴν κατὰ βραχὺ λύσιν ἀποδείκνυσθαι scribit. Quibus ex locis eam quæ sensim fit solutionem & transmutationem, intelligi per καταμαλύνη manifestum est. Porrò etsi à Galeno aliter quàm in nostris codicibus hic locus legitur. Id tamen non effecit, vt nostram lectionem immutaremus. Illius verò sensum nobis attulit. συνελεαίνετο enim quod leniri & residere significat, ἐπεχλιαίνετο interpretatur. Accessiones enim finiri & decedere, sæpe intepescere dicit Hippocrates earum insultus increscere, incalescere vocat. Cæterùm simile quoddam exemplum habes lib. 1. Epid.* de parotidibus, quæ ad vtranq; aurem vergebant nec suppurarunt, sine dolore tamen sublatæ sunt & disparuerunt. *Sect. 1.

ὁ παρὰ ἀμφιδιάδι] Huic ægro duo ex nostris exemplaribus numerum præfigunt, ἄρρωστος τρίτος. Atque in hoc concursu, sinistri testis tumor, ex his censeri debet, quæ κατ' ἴξιν fiunt, quemadmodum & in lienosis sanguinis ex nare sinistra eruptio. ὑπαιθηρὸν autem ὕφαιμον & ὑπέρυθρον significat. Sunt enim αἴθηρα πτύσματα τὰ ἐρυθρὰ & ὕφαιμα, vt scribit Galenus. *Est & παρὰ τοῦτο καὶ αἰθηρὸν & ἐρύθημα Hippocrat.** quæ subrubrum significant, & sanguinis copiam ostentant: vt & αἰθηροὶ dicuntur, qui florida & rubra sunt facie. αἰθηροὺς
B γὰρ ὀνόμασιν ὡς εἰκὸς αὐτοὺς (vt scribit Galenus) ὥσπερ ὀλίγον ἔμπροσθεν ἐξερύθρους ἐκάλεσεν. σημεῖον δ' ἂν εἴη τοῦτο τοῦ κατὰ τὴν κεφαλὴν πλήθους ἠθροισμένου μετὰ θερμότητος. Hippocrati vsitatam dictionem parum vidit Caluus, cùm multum spuere dixit.

*In Exegesi. **in Prorrh.

ἡ ἀχεὶρ ἡ δεξιὴ] In magna & vehementi tussi quæ ex destillatione fit, manus aut crura effici sæpè scribit Hippoc. Contingit enim delata materia in thoracem, si superiores partes ad primum aut secundum intercostale affectæ fuerint, manus ipsas, quæ inde neruorum propaginem habent, affici.† Sic in Agesios puella, quæ suspiriosa erat, ad dextram coxam & manus, cùm laboraret, dolor erat. Cuius rei rationem reddit Galenus, ἀκηκόατε ἤδη & κατ' ἄλλον λόγον ὅτι τε τὰ τοῦ θώρακος ἄνω πάσχοι, κατὰ τὸ πρῶτόν τε & δεύτερον μεσοπλεύριον, εὐλόγως ταῖς χεῖρας εἰς συμπάθειαν ἔρχεσθαι, νεύρων εἰς αὐτὰς ἀφικνουμένων ἐκ τούτων τῶν μεσοπλευρίων.†† Sic in Pythone, qui sputorum varietate laborabat, manuum tremores annotat, quòd superiores thoracis partes, quæ colli vertebras contingunt, & ex quibus manus mouentur, ab humorum pondere degrauatæ, ad actiones essent ineptiores. Cæterum in tussi diuturna, magna est abscessuum
C soboles. Aut enim in articulos decumbunt βῆχες κοπώδεες καὶ εἰς ἄρθρα σπεύδονται (vt scribit Hippocrates)* aut in manus, fœmora, crura, lumbos, testes, aut alias corporis partes à naturæ impetu propelluntur. Id satis indicat **Hippocrates libro sexto Epid. vbi præcipuè crurum & manuum syderationes celebrat. οἱ μὲν οὖν ἢ φωνῇσι πλέον ταλαιπωρήσαντες, ἢ ῥιγώσαντες. εἰς κυνάγχας μᾶλλον ἐπελεύτων. οἱ δὲ τῇ χεὶ πονήσαντες, ἐς χεῖρας μόνον παραπληκτικοί. οἱ δ' ἱππεύσαντες, ἢ πλείω ὁδοιπορήσαντες, ἢ ἄλλοις τοῖσι σκέλεσι ταλαιπωρήσαντες, τούτοισι δὲ ἐς ὀσφῦν ἢ σκέλεα ἀκρασίαι παραπληκτικαί. & ἐς μηροὺς & κνήμας κόπος καὶ πόνος. σκληρὸς ἐστι δὲ καὶ βιαιότατοι, αἱ ἐς τὰ παραπληκτικὰ ἄγουσι. Idem libro quarto Epid. in tussi manus dextræ resolutionem ponit, in his qui manibus laborabant. In his verò qui ex equitatione aut itinere fatigabatur, in fœmur aut lumbos decubitum. Nil igitur mirum videri debet, si in hac muliere manus aut cruris resolutio ex tussi, quæ non idoneè repurgabatur, acciderit, quæ meritò ex prima menstruorum eruptione iudicata est.

†*Lib. 6. epid. Sect. 4.* ††*Lib. 3. epid.* **Lib. 6. Epid. sect. 7.* ***Sect. 7.*

ἀπήμαντος] Omnia nostra exemplaria id cum superiori coniungunt, legúntque παρθένος γὰρ ἦν ἀπήμαντος, quam lectionem sequu-
D tus est Caluus. Quæ tamen in hoc sequutus non sum, quòd Apemanti libro quarto Epid. frequentem mentionem faciat. Quinetiam historia est, quæ *Apemanti, fabri, & Nicostrati simul meminit, dolorésque renum in iis, vrinam cruentam, inanitatum laterum & vmbilici affectiones celebrat. Ἀπημάντῳ ὦ τὰ ἐν τῇ ἕδρῃ διήγημαῖα ἐν τῷ δεξιῷ κενεῶνι, καὶ παρὰ τὸν ὀμφαλὸν κάτωθεν ὀλίγον. καὶ ἐκ δεξιοῦ πρὸ τοῦ διηγήματος, προσοῦρει αἱματῶδες. ἔληξε τρίτη, & ὁ τέκτων ἐπὶ τὰ ἔπεα. ἐκ τῆς αὐτῆς ἰξίος. καὶ οὗτος προσοῦρει αἱματῶδες, λήγοντος δὲ ἀμφότεροι, ὑποστάσεις εἶχον καὶ τοῦτο τρίτη. ἐπεχλιαίνετο δὲ πλεῖστα ἀπήμαντος. ὁ ἕτερος οὐκ ἐνόσει, εἰ μὴ ἐπὶ τὰ ἀριστερὰ καὶ Νικοστράτῳ προσεσπασμένα τὰ ἴσαῖα ἐκ τοῦ δεξιῶν. κατώτερον ἢ οἷσι ἐν τοῖσιν ἀριστεροῖσι. πρόμακρα δὲ περὶ τοῦ κενεῶνος, μέχρι πρὸς ὀμφαλὸν ἀμφοτέροισιν. *Ibidem.*

ἤσθιον γὰρ αὐτὴν] Duo ex nostris exemplaribus, vetus vnum, alterum recens, αὐτοὺς legunt. Quam lectionem secuti sumus cum interpretibus. Videntur autem esse eorum qui ægris assidebant verba, quæ nimiam intemperantiam morbi huiusce fomitem accusant. In renum enim affectibus, *Hippocratis est consilium μὴ ἐμπίπλασθαι. Vrget quippe dolor ὅταν πληρῶνται σίτου, καὶ ὅταν πλεονάζωσιν αἱ ὀδύναι, ἰώδεα. καὶ ῥάους μὲν γίνονται. λύονται δὲ ὅταν σίτου κενωθῶσι. *Lib. 6. epid. sect. 1.*

E

Ὀδύνας τὰς ἰσχυροτάτας, ὅτῳ τρόπῳ διαγνοίη ἄν τις ἰδὼν, ὁ φόβος, αἱ εὐφορίαι, αἱ † ἐμπειρίαι, καὶ αἱ δειλίαι. ὕδωρ τὸ ταχέως θερμαινόμενον, καὶ ταχέως ψυχόμενον, ἀεὶ κουφότερον. τὰ βρώματα καὶ τὰ πόματα πείρης δεῖ, εἰ ἐπὶ τὸ ἴσον μένει. ῥητέον ὅτι αἵματος ῥυέντος ἐκχλοοῦνται, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα ὅτι πρὸς τὸ ὑγραίνειν.
F καὶ ξηραίνειν, καὶ θερμαίνειν, καὶ ψύχειν, πολλὰ ἄν τις τοιαῦτα εὕροι. τὸ ἑξηκονθήμερον ἀπόφθαρμα ἄρσεν τόκων ἐν ἐπισχέσει ὑγιεινόν. ἡρακλῆς ὧδε τοῦ κακοῦ ὀγδοαίῳ. δυσεντεριώδης μᾶλλον ὅστις ἄρα καὶ τεινεσμώδης. θηλάζουσα εἶτα ἐκθύματα ἀνὰ τὸ σῶμα πάντη εἶχεν, ἐπεὶ ἐπαύσατο θηλάζουσα, κατέστη θέρεος τῇ τοῦ σκυτέως, ὃς τὰ σκύτινα ἐποίησε. τεκούσῃ καὶ ἀπολυθείσῃ τελέως, ἐ-
G δόκει τοῦ μὲν χορίου τι τὸ ὑμενῶδες ἀπέχειν, ἀπῆλθεν τεταρταίῃ κακῶς. στραγγουριώδης γὰρ ἐγένετο. αὐτίκα συλλαμβάνουσα ἔτεκεν ἄρσεν. πολλὰ δὲ ἔτεα ἤδη εἶχε, τὰ ὕσατα καὶ οὐδ' ἐπιμήνια εἴη. ὅτε τέκοι, διέλιπεν ἐπ' ὀλίγον ἡ στραγγουρίη. †ἐμπειρίαι.

Vehementissimos dolores conspicatus aliquis, quonam modo dignoscat, terror, tolerandi facilitas, experientia, ipsaque timiditas & ignauia indicant. Aqua quò citius calefit aut frigescit, eò semper leuior est. Cibi & potus num æquales moras faciant, vt iudices, experientia opus est. Dicendum etiam, quòd in sanguinis profluuio ex pallido virescunt. Et quæcumque alia huiusce generis: Nempe quòd ad humectandum, siccandum, calefaciendum, & refrigerandum, talia multa inueniri queunt. Eiectus abortu fœtus masculus sexaginta dierum, in partuum suppressionibus salubris. Hercules mali octauo die intumuit. Quisquis tinesmo aut inani egerendi voluntate prehen[illegible] profectò plærumque ex torminibus laborat. Lactanti pustulæ per totum corpus eruperunt, quæ ad æstatem consederunt, vbi lactare desiisset. Coriarij illius qui coriariam faciebat, vxori, vbi peperisset atque omnino absoluta esset, ex locellis membranosum quiddam subsistere visum est, quod quarto die demissum est, non sine pernicie tamen, cùm difficultate vrinæ premeretur. Quæ vbi non multò pòst concepisset, marem peperit. Per multos autem annos iam idipsum durauerat, & ad extremum menses non prodibant. Vbi autem peperisset, sensim vrinæ difficultas intermisit.

H Ὀδύνας] Dolorum propriæ affectiones & differentiæ, ab Hippocrate commendatæ sunt Medico in Aph. & libro sexto Epid.* vbi dolorum tempora & circumscriptiones notas esse vult. Modus autem & vehementia ex tolerandi facilitate aut difficultate, experientia ipsa, terrore, aut alicuius ignauia coniici facilè potest. In affectibus enim perpetiendis fortitudo & constantia dolorem alleuat, minúsque suspectum facit, quæ vel ex tolerandi facilitate, & laborum assiduitate, aut animi magnitudine

depromitur. Contrà verò vel leuis affectus, in eo qui demissi aut dissoluti est animi, dum vires suppeditat, totum corpus in perniciem trahit, & dolores vehementes suspectósque facit. De dolorum proprietate & affectionibus, habes fusissima apud Galenum ex Asclepiade lib. 2. de loc. affect. Hic autem locus totus est συμβουλευτικός. Quónam verò iure istud de dolorum vehementia ad superiora retulerit Caluus, non video. Certus tamen sum hunc locum valde ab eo esse perturbatum. A

*Aph. 3. lib. 6. Stat. 7.

ὕδωρ τὸ παχέως] Aquarum dignatio ex leuitate, facili transmutatione, & mollitie æstimatur, vt vitium ex duritie, grauitate, & contumacia. Hinc passim apud Hippocrat. lib. περὶ ἀέρων, &c. & 6. epid. ἀπέραμνα ὕδατα, σκληρὰ & βαρέα, μαλθακὰ καὶ κοῦφα celebrantur. Hic verò locus sumptus est ex aphorismis.* Quem Celsus lib. 2. cum cæteris bonitatis notis transtulit, inquiens: Facilis etiam & necessaria cognitio est, naturam eius requirentibus. Nam leuis pondere apparet, & ex his quæ pondere pares sunt, eò melior quæque est, quo celerius & calefit & frigescit, quoque celerius ex ea legumina percoquuntur. Eandem leuitatis notam probat Hipp. lib. περὶ ὑγρῶν χρήσιος, his verbis, τὰ ὕδατα ψυκτὰ θερμαντὰ διὰ λεπτότητα. Plinius etiam attingit lib. 31.† Omnem vtique decoctam vtiliorem esse conuenit, item calefactam magis refrigerari subtilissimo inuento. Aquarum verò probarum notas, fusius habes *apud Galenum lib. 6. Epidem.ᵗ & Oribasium libro quinto Collect. Medic. B

*Aph. 26. lib. 5. Cap. 18. †Cap. 2. ᵗCom. 4.

ἐπὶ τὸ ἴσον μένει] Illud ἐπὶ τὸ ἴσον μένει, obscurum est an ad temporis moram qua alimenta conficiantur, referatur, an verò ad vires & facultates. Qua ratione ἰσχυρὰ καὶ ἀσθενῆ διαιτήματα vocat Hippocrates.* Etsi verò ratione constat & parentis testimonio, πληρῶσθαι ῥᾶον ποτοῦ ἢ σιτίου: pro cuiusque tamen naturæ affectione & alimenti proprietate, † vsus & ciborum experientia magis proficit. Vbi singulis certa quædam adhibenda, non autem vniuersitatis norma conseruanda est. Quosdam enim alia aliis magis delectant & iuuant. Et βρώματα τὰ μὲν ταχέως κρατέεται, τὰ δὲ βραδέως, vt scribit Hippocrat. lib. 6. Epid.ᵗ Quorum ratio non nisi longo vsu diiudicari potest. Has in alimento cuiusque singulares dotes spectandas innuere videtur Hippocrat. lib. περὶ τροφῆς, his verbis, ὑγρὴ τροφὴ εὐμετάβλητος μᾶλλον ἢ ξηρή· ξηρὴ τροφὴ εὐμετάβλητος μᾶλλον ἢ ὑγρή. Hæc igitur non tam ad mutationem, quàm ad qualitates & alimentorum vires referenda sunt. Etsi verò vtrumque rectè intelligi potest. C

*Lib. 6. Epid. †Aph. 11. lib. 2. ᵗSect. 5.

ὅτι αἵματος ῥυέντος ἐκχλοιοῦνται] Difficilis & obscura est hæc lectio propter variam interpretum & codicum lectionem. Caluus ἐκχλοιοῦνται legisse videtur, quam lectionem vt sinceram codicibus nostris duobus ducibus sequutus sum, vt idem sit ἐκχλοιοῦσθαι quod χλωραίνεσθαι. Quibus verbis virentem ex pallido colorem significamus. χλοιοῦνται enim ὥσεὶ καὶ χλωραίνονται interpretatur *Galenus, quod & χλοιοῦνται dicitur, vt χλοῦς, χλωρότης, & χλοώδης χλωρόν. Sensus igitur est facilimus, ex nimia sanguinis profusione ἐκχλοιοῦσθαι aut ἐκχλοιοῦσθαι, hoc est, colorem corporis viuidum deformari, ac ex pallido virescere aut flauescere. χλωρὸν enim ὠχρὸν aliquando significat, vt scribit † Galenus libro sexto Epidemiῶν. Qui colores refrigerato corpore, ex hausto cum sanguine spiritu & calido natiuo procedunt. Quod enim accidit in magna cruditatis copia & humorum proluuie, vt permixtione bilis, saturatus ex viridi color pallescat, velut in hydropis specie sæpe apparet, id etiam in larga & liberali hæmorrhagia perfricto corpore contingit. Quod χλωρίζεσθαι aut πρασίζειν de huiusmodi colore dicitur, quòd maximè herbidum colorem imitetur, quæ certa sunt cachexiæ signa. Quemadmodum in inflammato & iam purulento hepate ægros χροιὴν χλοιώδεας vocat Aretæus libro primoᵗ περὶ σημείων καὶ αἰτίων χρονίων παθῶν. Quibus verò non ita magna est viscerum & humorum impuritas, iis exhausto quodammodo & resiccato humido asperatur sanguis, & bilis ferocientis vires induit. Vnde scripsit Hippocrates libro sexto Epid.ᵗᵗ οἷσιν αἷμα ῥεῖ πολὺ ἐκ ῥινῶν, οἷσι μὲν ἄχροιαι ἄκρητοι. Et rursus, ὅτι δὲ αἱ μορραγιῶν ὑδερῶνται. Quæ omnia per τὸ ἐκλύεσθαι significauit. Quo magis miror Cornarium pro ἐκχλοιοῦνται, ἐκχλιαίνονται legisse: nisi & ἐκχολοῦνται, ex quibusdam codicibus sumpsit, quod bilescere significat. Meminit verò huius loci Galenus in Prorrhet.ᵗᵗᵗ fœdo tamen exemplariorum nostrorum errore. Scribit enim, οὐκ ὀρθῶς δὲ προσέθηκε ἐν τῇ προκειμένῃ ῥήσει δυοῖν συμπτωμάτων τῆς δίψης, καὶ τοῦ ἐκλύεσθαι τὴν ἐπίσχεσιν, τὸ μὲν γὰρ τῆς δίψης, οὐχ ὅλως ἴδιον ἐπισχέσεως αἵματός ἐστι. τὸ δὲ ἐκλύεσθαι ταῖς ἀμέτροις ἐκκρίσεσι τοῦ αἵματος, οὐ ταῖς ἐπισχέσεσιν ἕπεται καὶ καλῶς εἴρηται κατὰ τὸ δεύτερον τῶν ἐπιδημιῶν, αἵματος πολλοῦ ῥυέντος ἐνοχλεῖσθαι, ἔνθα καὶ τὸ σημαινόμενον ἐξηγησάμην ἐκ τῆς ἐκλύεται φωνῆς. Vbi cuiuis apparet ἐκχλοιοῦσθαι non ἐνοχλεῖσθαι legi debere. Idem libro sexto Epidem.· τῆς αὐτῆς δυνάμεως ἐστιν ὁ λόγος τῷ κατὰ τὴν δὲ τὴν ῥῆσιν εἰρημένῳ ὅτι αἵματος ῥυέντος ἐκλύονται. γίνεται γὰρ ἀμφότερα ψυχομένου τοῦ σώματος. Vbi etiam pro ἐκχλοιοῦνται ἐκλύονται legit, facili vocis affinitate. Nisi omnino verisimile est, Galenum hunc locum per τὸ ἐκλύεσθαι interpretatum ex consecutione quadam, vt priore loco demonstrauit, & ex Prorrhetici verbis patet.·· ἀλλὰ καὶ τὸ τούτοις ἐφεξῆς εἰρημένον τὸ ἐκλύεσθαι, πρόδηλον ἠπατικὸν ἐστι σύμπτωμα, καθότι δέδεικται διὰ τοῦ δευτέρου ἐπιδημιῶν. Hunc enim locum innuere videtur. At verò ne cuiquam τὸ ἐκχλοιοῦσθαι insolens videatur, pluribus locis apud Hippocratem celebratur in Coacis prædictionibus, cùm scribit, τὰ ἰκτερώδεα οὐ πάνυ τι ἐπιφαινόμενα, οἷσι λύγγες, κοιλίαι καταρρήγνυνται, ἴσως δὲ & ἐπίστασις, ἔτι ἐκχλοιοῦνται. Et rursus, αἱ πυκναὶ κατὰ μικρὰ διαστάσιες ὑπόχλωροι ἔχουσαι μικρὰ κοπρώδεα μεθ' ὑποχονδρίου καὶ πλευροῦ ἀλγήματος ἰκτερώδεες. ἆρα ἐπιστάντων ἔτι ἐκχλοιοῦνται. Et rursus ad extremum, πρὸς τὸ ἐκχλοιοῦσθαι εὔπνοον ἀσινὸν τε κοιλίας ἐπεισελθούσης. In qua significatione vtrobique ἐκχλοιοῦσθαι χλωραίνεσθαι valet. Qua de dictione aliàs fusius dicetur. Porrò quidam codices ἐκχλοοῦνται à χλοάζω legunt, quod flauescere & virere significat. Alij etiam ἐκχολοῦνται, quod est bilescere. Nos in tanta exemplariorum varietate nihil immutauimus, & receptam lectionem vsurpauimus, cùm idonea suæ auctoritatis habeat testimonia. D E F

*In Exegesi. †Com. 3. ᵗCap. 13. ᵗᵗSect. 6. ᵗᵗᵗCom. 3. ·Com. 4. ··com. 3.

καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα] Hunc locum ex antiquissimo nostro codice, qui apud me plurimùm habet auctoritatis & fidei, reposuimus. Sic enim legit, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα, οἷον πρὸς τὸ ὑγραίνειν, καὶ θερμαίνειν, καὶ ψύχειν πολλὰ ἄν τις τοιαῦτα εἴποι. Cuius antiquæ lectionis vestigia, inducta tamen & mirè perturbata retinet Caluus. Eam ne agnoscit quidem Cornarius. Neque verò me huiusce lectionis pœnitet, quam ex Galeni monumentis eruere est facile. Lib. enim 6. Epid.† hunc locum innuere videtur, vbi illud Hippocratis πρὸς τὰς ἀρχὰς interpretatur. Qui totus locus vt huiusce lectionis vestigia inuestigentur, apponendus est. χρῆται γὰρ ἐνίοτε τῇ πρὸς τὰς ἀρχὰς φωνῇ ὁ Ἱπποκράτης, ὥσεὶ καὶ κατὰ τὴν δὲ τὴν λέξιν εἶπε, πρὸς τὰς ἀρχὰς τῶν νόσων διαφέρει τὸ σκοπεῖσθαι εἰ αὐτίκα αἴθει, καθάπερ κἂν τῷ φαίη, ὁ καὶ πρὸς τὸ θερμαίνειν, καὶ ψύχειν, καὶ ξηραίνειν καὶ ὑγραίνειν, πολλὰ ἄν τις εὕροι τοιαῦτα. οὐ γὰρ ὡς ἀναλυόμενος, οὐδ' ὡς αἱ πλευραί, ἀλλ' ὡς συνεργοῦντα πρὸς τὸ θερμαίνειν, & ψύχειν, & ξηραίνειν, & ὑγραίνειν χρῆται, πολλὰ φησὶν ἄν τις εὕροι τοιαῦτα. δέδεικται δὲ & τοῦθ' ἡμῖν ἐν οἷς ἐξηγούμεθα τὸ δεύτερον τῶν ἐπιδημιῶν. Ex quibus verbis liquido constat hunc esse locum, quem Galen. ex 2. Epid. adducit. Neq; enim alibi vsquam reperias. Neque verò magni interest, si pro εἴποι, εὕροι legas, vt ex Galeno sumpsimus. In quo eiusdem auctoris secuti sumus consilium, dum illud πρὸς accepimus συμβουλευτικῶς. Porrò illud ὅσα ἄλλα ad ῥητέον, & hæc omnia ad βρώματα καὶ πόματα referri posse videntur, ne quis longius abeat. Caluus quoque aliter hunc locum legisse videtur, vt ex eo nihil insigne elicere possis. †Com. 1. G

πόνων ἐν ἐπισχέσεσιν] Id omisit Caluus.

ἐκθύματα] ἐκθύματα Hippocrati sunt pustulæ in summam cutem erumpentes. Quarum ortum & appellationem sic explicat Gal. lib. 3. Epid.† πρόδηλον μὲν οὖν παρὰ τὸ ἐκθύειν, ὅπερ ἐστὶν ἐξορμᾶν, ἡ προσηγορία τοῖς ἐκθύμασι γέγονεν, ἐπὶ τῶν αὐτομάτως ἐξανθούντων κατὰ τὸ δέρμα. φύσεις δ' αὐτοῖς ἐκ τῶν περιττῶν δηλονότι χυμῶν ἀλλὰ καὶ τῇ ποιότητι προσηκόντως ἕπεται, τῶν μὲν χυμῶν λεπτῶν ἑλκώσεις ἐργαζομένων μᾶλλον ἢ ὄγκους. τῶν δὲ παχέων εἰς ὄγκον ἐξαιρόντων τὸ δέρμα. Non absimili admodum significatione ἑλκυδρίων ἔκθυσιν vocat lib. 6. Epid. Hippocrates,ᵗ ὥσεὶ ἐξόρμησιν, vt inquit Galenus παρὰ τὸ ἐκθύειν ὅπερ ἐστὶν ἐξορμᾶν. †Com. 3. ᵗSect. 1.

τῇ δ' σκυτέως] Hic duo illi nostri codices qui cæteris ægrorum numerum annotarunt, ἀρρώστων τέταρτον adscribunt. H

πολλὰ δὲ ἔτεα ἤδη εἶχε] Istud de vrinæ stillicidio & difficultate, quæ multis annis tenuerat, intelligendum videtur. Sensim enim postea intermisit.

διέλιπεν ἐπ' ὀλίγον] Vetus nostrum exemplar ἐπ' ὀλίγον χρόνον legit,

A Ἰδίοι δέ τις ἤλγει, πρὶν ἴσχειν. ἐπεὶ δὲ ἔσχεν, οὐκ ἔτι ἤλγει. ἐπεὶ δὲ ἔτεκεν, εἰκοστῇ αὐτὴ ἐοῦσα, αὖθις ἤλγησεν. ἔτεκεν οὖν ἄρσεν. ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ ἐν κνήμῃ κάτω δεξιῇ, ἢ τρίτῳ ἢ τετάρτῳ μηνὶ, ἐξανθήματα, πρὸς ἃ τῇ μάννῃ χρώμεθα καὶ ἐν χειρὶ δεξιῇ παρὰ μέγαν δάκτυλον, οὐκ οἶδ' ὅτι ἔτεκε, κατέλιπον γὰρ ἑξάμηνον. ᾤκει δὲ ὡς ἐγὼ οἶμαι τὰ Ἀρχελάου πρὸς τοῖς κρημνοῖς. ἡ Ἀντιγένεος ἡ

B πρὸς Νικόμαχον, τέκεν παιδίον, σαρκῶδες μὲν, ἔχον δὲ τὰ μέγιστα διακεκριμένα. μέγεθος δὲ ὡς τετραδάκτυλον ἀνόστεον. ὕστερον δὲ παχὺ στρογγύλον, αὐτὴ δὲ ἀσθματώδης ἐγένετο πρὸ τοῦ τόκου. ἐπὶ τῷ ἅμα τῷ τόκῳ πῦον ἀνήμεσεν ὀλίγον, οἷον ἐκ δοθιῆνος. θυγατέρας τεκούσης διδύμους καὶ δυστοκησάσης καὶ οὐ πάνυ καθαρθείσης, ἐξῴδησεν ὅλη. ἐπεῖτα ἡ γαστὴρ μεγάλη ἐγένετο. τὰ δ' ἄλλα ἐ-

C ταπεινώθη. καὶ ἐρυθρὰ εἴη μέχρι τοῦ ἕκτου μηνός. ἐπεῖτα λευκὰ κάρτα πάντα ἤδη τὸν χρόνον. πρὸς δὲ τ' ἀφροδίσια οἱ ῥόοι ἐκώλυον. καὶ οἱ ἄκρητα ἐρυθρὰ ἰκμάδια ἦν.

Cuidam ante conceptum coxendicis dolor commotus, à conceptu cessauit. Vigesimo autem à partu die rursus doluit. Marem igitur peperit. In inferiori tibia dextra, itémque in manu dextra ad pollicem, prægnanti tertio aut quarto mense pustulæ eruperunt, ad quas thuris micas concussu elisas (mannam vocant) adhibere solemus. Quæ an pepererit, nescio. eam enim reliqui semestrem. Habitabat autem, ni fallor, in Archelai ædibus, ad rupem. Antigenis vxor quæ ad Nicomachum habitabat, carnosum puerum peperit, membris quidem & præcipuis corporis partibus distinctum, magnitudinem verò quatuor digitorum qui non excederet, totúsque esset exossis, tandem etiam crassus & rotundus. Ipsa autem ante partum suspiriosa erat, simulque cum partu pus paucum vomitione reiecit, quale ex furunculo. Ei quæ ex difficili partu gemellas edidit, nec admodum perpurgata est, venter totus intumuit, tandémque in magnitudinem excreuit, reliqua verò depressa sunt & subsederunt. Ad sextum mensem rubra, deinde reliquo toto tempore alba admodum profluxerunt. Hæ verò fluxiones veneri officiebant, illíque merè rubicunda prodibant.

Ἰσχίον δέ τις] Hæ tam variæ partuum circumstantiæ & concursus, parum aut nihil momenti habent, ex eorumque sunt numero quæ communes rerum affectiones potius, quàm certas & proprias naturas ostentant. Qualia multa hoc in libro & cæteris Hippocrat. monimentis scribuntur. Quæ dum firmis & indubitatis artis fundamentis nituntur, ea nedum doctrinam è sede constan-
D stantiæ dimouent, vt sua varietate plurimùm etiam recreent, & suspensas opiniones obseruatione confirment: dum tamen his historiæ fides constet, nec velut præiudicata auctoritate ad se diligentiorem speculationem & cæterorum conformationem rapiant. Illa igitur vt leui brachio ab Hippocrat. attinguntur, ita & leuiter percurrenda sunt. Neque enim ea accuratè animaduerterat, vt diligentia adhibita explicaret, qualem in cæteris librorum Epid. historiis nauauit, sed vt è re nata sese offerebant, ita in diaria & aduersaria coniecta sunt. In hac ægra igitur verisimile est, vteri parte dextra affecta, eum in coxendicem decubuisse, atque ita dolorem concitasse. Qui conceptu roboratus, etsi dolorem sedauit, naturæ tamen benignitate vitium aliò propulit, idque κατ' ἴξιν, dum pustulæ quarto aut tertio mense, valido iam fœtu, in tibia & manu dextra enatæ sunt. Pustulæ verò ex vteri affectibus in cutẽ erumpentes, inflammati vteri aut erysipelate laborantis certissima sunt indicia, vt scribit Hippocrates libro περὶ γυναικείης φύσιος. Mannam porrò, micas thuris concussu elisas, cum *Plinio diximus. quem alij thuris pollinem dicunt, intelligentes.† Dioscorides enim mannam thuris ἔγχονδρον probat, hoc est, cum micarum frequentia & grumosam. Est verò manna Græcis, thuris pulusculus,
E aut excribratio & concussio quædam, eiúsque purgamentum. ὑπόστασμα λιβανωτοῦ vocat Galenus. Quæ eodem teste, thure magis adstringit & siccat, atque eo nomine ad vlcera magis commendatur.‡ Scribit enim, ἐστι συνδετικώτερον μὲν φάρμακον ἡ μάννη τοῦ λιβανωτοῦ. Libro etiam decimotertio, ἔστι ὑπόστασμα λιβανωτοῦ τὸ φάρμακον τοῦ σύμφεως τι μετέχον ὀλίγης, καὶ κατὰ τοῦτο, καὶ αὐτὸ τοῦ λιβανωτοῦ πρὸς ἔνια βέλτιον. οὐ μόνος γὰρ ἐκ τῆς πυκνικῆς δυνάμεώς ἐστι μόνης, ὡς αἱ μὴ μετέχων σύμφεως. καὶ μᾶλλον ὁ λιπαρώτερος ἐν αὐτῷ, καὶ τῇ χροίᾳ λευκότερος. ὥσπερ γε καὶ ὁ τοῦ δὲ ξανθότερος ξηραντικώτερος ἐστι. τῇ δὲ μάννῃ καὶ φλοιοῦ τὸ λιβανωτοῦ μέμικται σμικρον, ἀφ' οὗ τὸ σύμφον ἔχει. Vbi legitur, ᾤκει δὲ ὡς ἐγὼ οἶμαι τὰ Ἀρχελάου, duo ex nostris codicibus ὡς τὰ ἀρχελάου legunt. *Cap. 14. lib. 12. †Cap. 84. lib 1. ‡Lib. 5. Meth.

ἡ ἀντιγένεος] Hic locus vitiosè legitur in omnibus impressis codicibus. Lego igitur ex nostris exemplaribus manuscriptis. ἡ Ἀντιγένεος ἡ πρὸς τὸ Νικόμαχον. Quam lectionem secuti videntur interpretes. Porrò quòd hîc de tantillo fœtu carneo toto exosse scribitur, mirum videri possit, nisi suspicionem imperfecti & velut abortu reiecti fœtus faceret. Huius autem loci & exempli meminit Galenus libro tertio περὶ δυσπνοίας, vbi spirandi difficultatem istam causasque explicat. κατὰ μὲν τι τὸ δεύτερον τῶν ἐπιδημιῶν, ὅτι μὲν τῇ
F Ἀντιγένεος θεραπαινῶν, ὡς ἀσθματώδης ἐγένετο πρὸ τόκου, μετὰ ταῦτα ἐπιφέρει. ἐπεῖτα ἅμα τόκῳ πῦον ἀνήμεσεν. ὅθ' ὁμολογεῖ καὶ τοῦτο τοῖς ὑφ' ἡμῶν ἀποδεδειγμένοις, ἀσθμαίνουσι μὲν γὰρ οἱ πυκνὸν ἀναπνέοντες, ἅμα, καὶ τὸν θώρακα μέχρι πολλοῦ διαστέλλοντες. γίγνεται δὲ τοῦτο, ποτὲ μὲν ἐν διαθέσεσι πολλῆς εἰσπνοῆς δεομέναις, ἀμέλει καὶ τοῖς δραμοῦσιν ἢ ὁπωσοῦν ἄλλως ὀξέως γυμνασαμένοις τὸ τοιοῦτον συμπίπτει, καὶ πᾶσι τοῖς πυρετοῖς. γίγνεται δὲ ἐνδέχεται, καὶ ἐπειδὰν ἔμφραξις, ἢ θλίψις, ἢ στενοχωρία τις ἐν τοῖς ἀναπνευστικοῖς ὀργάνοις ὑπάρχῃ. τοιοῦτον δέ τι φαίνεται συμβῆναι καὶ τῇ τοῦ Ἀντιγένεος, ὡς ἐδήλωσε τὸ πῦον.

πάνυ καθαρθείσης] πάντῃ καθαρθείσης legant duo ex nostris codicibus, vnus recentior, alter antiquissimus.

καὶ ἐρυθρὰ εἴη] ἐρυθρὰ ἴει lego cum interpretibus, seruata nostrorum codicum fide.

πρὸς δὲ τὰ ἀφροδίσια] Quotquot licuit videre codices, constantissimè hanc lectionem retinent. Vnde mirum subit, qua ratione à veteribus Hippocrat. interpretibus οὐραὶ pro ῥόοι lectum sit. Quod testatur Galenus initio lib. 6. Epid.* interpretum antiquorum mentionem faciens. Hunc enim locum apertissimè innuere videtur, cùm scribit, ἐπεὶ δὲ ἔνιοι καὶ κατ' ἄμφω σφάλλονται, πολὺ βέλτιον ἔδοξέ μοι φυλάττειν τὴν ἀρχαίαν γραφὴν, ἀεὶ μὲν ἀποδείξειν ἐκείνην ἐξηγεῖσθαι, μὴ δυνηθεὶς δὲ πῶς τε τὴν πρᾶξαι, πιθανὴν τὴν ἐπανόρθωσιν αὐτῆς ποιεῖσθαι,
G καθάπερ ὁ Ἡρακλείδης ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν ἐπιδημιῶν ἐποίησατο, κατὰ τὴν λέξιν ἐκείνην ἐν ᾗ γέγραπται. πρὸς δὲ τὸ ἀφροδίσιον αἱ οὐραὶ ἔβλεπον. ἐπειδὴ γὰρ τοῖς ἐξηγησαμένοις τὴν οὐραὶ γραφὴν ἀπιθανῶς εἴρηται, τάχα φησὶ, θύραι μὲν ἦν γεγραμμένον διὰ τὸ θ. τῆς μέσης δὲ γραμμῆς ἐν αὐτῷ διαφθαρείσης, ἔδοξεν ὁ βιβλιογράφος οὐραὶ γεγράφθαι. δυνατὸν γὰρ δὴ οὕτω. καὶ λεπτῆς ἐνός ἀπολαύσας, συναπολέσθαι τὴν γραμμὴν ταύτην, καὶ μιᾶς αὐτῆς ἐκφευγείσης, καὶ κατ' ἀρχὰς εὐθὺς αὐτὴν ἀμυδρὰν γραφεῖσαν, ἐξίτηλον αὐτὴν ὑπὸ τοῦ χρόνου γενέσθαι. Ex quibus Galeni verbis antiquam lectionem fuisse coniectabis, πρὸς δὲ τὸ ἀφροδίσιον αἱ οὐραὶ ἔβλεπον. Sed id parum habiturum est momenti, dum in varia interpretum cõmissione, magnam inter se in vna lectione dissensionem ponit Galenus. Inter quos maximè Heraclidis Tarentini iudicium in emendandis antiquis lectionibus probat, quòd ille maximè rei probabilitatem assequatur, quod in hac dictione fecisse visus est. Atque hoc ipsum se facturum recipit Galenus in interpretandis Epid. libris. Non est autem quòd speret quisquam ex huiusmodi locis qui saltuatim adferuntur, semper genuinam lectionem elicere se posse. Quod iam multis locis hoc in Commentario adductis, ac inter se variam tamen lectionem ex vno Galeno referentibus, testatum volumus. Quotus enim quisque est qui non videat, quàm parum ad huius loci sensum οὐραὶ
H καὶ θύραι faciant? Par est igitur antiquam lectionem retinere, & hunc locum fluxionibus illis variis accommodare, de quibus tota agit historia. Quæ quantum veneri exercendæ officiant, satis apparet in his mulieribus, quæ hac lue profluuij muliebris conflictantur, dum magno naturalium calore, pruritu, lumborum & inguinum dolore, imi ventris contensione vehementiq; fœtoris tædio conficiuntur. *In proœm.

Diuturnis & trahentibus inteſtinorum læuitatibus, ructus acidus bono eſt qui prius non adfuit, qualis Demænetæ contigit. Quem & arte parare fortè licet. Nam & huiuſcemodi perturbationes, prioris ſtatus immutationes afferunt, fortè etiam inteſtinorum læuitatem acidi ructus ſoluunt. Lyciæ, quæ veratri potione ſanata fuit, ad extremum ſplen magnus fuit cum dolore & febri. Dolores verò ad humerum pertingebant. Vena quæ ad ſplenem eſt in cubito diſtendebatur, & plerumque quidem pulſare videbatur. Interdum verò neque ſecta eſt, ſed ſimul cum ſudore aut ſponte ſua conſidebat. Quibus procedentibus ſplen ad dextra pertendebat, ſpiritus ex internis duplicem elidebat ſonum, neque tamen magna erat reſpiratio, leuiter mente mouebatur, cooperiebatur, & flatus intrò ſuberat, nec quicquam infra ſubibat, neque meiebat. Obiit ante partum. Quæ ſua irruptione ad alterutram faucium partem vergebant, exulcerata non ſunt, in ſiniſtram partem tranſierunt, lienem dolor inuaſit, idque ſine iudicatione. Hieroni ad decimumquintum iudicatio facta eſt. Coi ſorori ad inſtar ſplenis iecur intumuit, & die ſecunda obiit. Bioni cùm ex larga vrina nihil ſubſideret, ſanguis ex nare ſiniſtra erupit: lienem enim durum & incuruum habebat. Cùm verò ſurſum emerſiſſet, recidiuam paſſus eſt.

Τῇσι χρονίῃσι λειεντερίῃσιν ὀξυρεγμίη γινομένη, πρόσθεν μηδέποτε γινομένη, σημεῖον χρηστὸν, οἷον Δημαινέτῃ ἐγένετο. ἴσως δὲ ἐστὶ καὶ τεχνήσασθαι, καὶ γὰρ αἱ ταραχαὶ αἱ τοιαῦται ἀλλοιοῦσιν. ἴσως δὲ καὶ ὀξυρεγμίαι λειεντερίην λύουσιν. Ἰηθείῃ ἐλλεβόρου πόσει Λυκίῃ, παύσαντα σπλὴν μέγας, καὶ ὀδύναι, καὶ πυρετὸς, καὶ ἐς ὦμον ὀδύναι, καὶ ἡ φλὲψ ἡ κατὰ σπλῆνα, ἐπ' ἀγκῶνι ἐτέτατο, καὶ ἔσφυζε μὲν πολλάκις. ἔστι δ' ὅτε καὶ οὐκ ἐτμήθη, ἀλλ' ἅμα ἱδρῶτι διῆλθεν, ἢ αὐτόματον. ἐξ οὗ δὲ ἰόντων ὁ σπλὴν τὰ δεξιὰ ἐνετείνετο, πνεῦμα ἐνεδιπλασιάζετο, οὐ μὴν μέγα παρεφέρετο, περιεστέλλετο. φῦσα ἐνιοῦσα, οὐ διήει κάτω οὐδὲν, οὐδὲ οὔρει. ἀπέθανε πρὸ τοῦ τόκου. τὰ ἀμφὶ φάρυγγα ἐπιρρέποντα, ὁρμήσαντα οὐκ ἐφελκώθη, ἐπὶ τὰ ἀριστερὰ μετῆλθεν. ἐς σπλῆνα ὀδύνη ἦλθεν ἀκρίτως. Ἱέρωνι ἐκρίθη πεντεκαιδεκαταίῳ. τῇ Κῴου ἀδελφῇ, ἧπαρ ἐπήρθη σπληνικὸν τρόπον. ἀπέθανε δευτεραίη. Βίων ἅμα τε οὔρει ὑπέρπολυ ἀνυπόστατον, καὶ αἷμα ἐξ ἀριστεροῦ. ἦν γὰρ καὶ ὁ σπλὴν κυρτὸς καὶ σκληρὸς, καὶ ἄνω περιεγένετο, ὑποστροφή.

Τῇσι χρονίῃσι] Hæc eadem ſententia paulò aliter, eodem tamē ſenſu legitur in Aphoriſmis,* ἐν τῇσι χρονίῃσι λειεντερίῃσιν ὀξυρεγμίη ἐπιγινομένη, μὴ πρότερον γινομένη, σημεῖον ἀγαθόν. Cuius quidē explicatio cùm fuſiſſimè à Galeno ſcripta ſit, illinc petendam cenſeo, ne actum agere videamur. Porrò iſtud enumerari debet in morborum trāſpoſitione & in alios morbos tranſitu. ὥσπερ γὰρ (vt ſcribit Galenus) † ὁ τεταρταῖος ἐπιληψίαν ἰᾶται, καὶ πυρετὸς ὅσις σὺν σπασμὸν, ἢ κατάρρουν, καὶ ἆσθμα, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὀφθαλμίαν μὲν διάρροια, λειεντερίαν δὲ ὀξυρεγμία, καὶ πλευρίτις περιπνευμονίαν. λήθαργον φρενίτις. idque τῆς τῶν νούσων μεταπτώσεως ratione. Ad quam etiam iſtud referri videtur; καὶ γὰρ αἱ ταραχαὶ αἱ τοιαῦται ἀλλοιοῦσιν. ὀξυρεγμίαν verò acidum ructum ſignificare tam vulgare eſt, quàm quod notiſſimum: vt mirari ſubeat quo nam iure cibi vehementem appetentiam hîc & in Aphoriſmis pro ὀξυρεγμία Caluus ſuppoſuerit.

* *Aph. 1. lib. 6.* † *In fine lib. 6. epid.*

καὶ ἡ φλὲψ] Vero eſt ſimile iſtud de magna lienis inflammatione intelligi debere, indéque huic ægræ emotam fuiſſe mentem. Magnitudo enim de viſceris inflammatione aut tumore Hippocrat. ſemper effertur, & μεγαλοσπλάγχνους eos vocat, teſte Galeno,* οὐχ οἷς φύσει μεγάλα σπλάγχνα εἰσιν, ἀλλ' οἷς κατά τι πάθος εἰς ὄγκον ἤρθη σκιρρούμενα, καὶ φλεγμαίνοντα, καὶ οἰδισκόμενα. Lienis etiam magnam inflammationem, febris, dolor ad humeros & iugulum pertingens, ſplenis tumor ad iecur repens, & duplex illa ſpiritus eliſio ſignificat, quæ mentem deſipientia tentatam teſtabatur, vt paſſim videre eſt apud Hippocratem & Galenum,† & poſtea ſcribimus. Hîc enim τὸ πνεῦμα ἐνεδιπλασιάζετο, illam Philiſci ſpirationem exprimit, quam his verbis deſcribit Hippocrat. ‖ τούτῳ τὸ πνεῦμα διὰ τέλεος ὥσπερ ἀνακαλουμένῳ. In vtroque enim par erat lienis inflammatio. Huius verò loci meminit Galenus libro tertio περὶ δυσπ. duobus in locis, vbi reſpirationis inæqualitatem eiúſque cauſam explicat, & modò Lyciam, modò Lycinam vocat. μετὰ δὲ ταύτην τῆς συμβάσης τῇ Λυκίνῃ, περὶ ἧς ὡς καὶ πρόσθεν ἔλεγον ἔγραψε, πνεῦμα ἐδιπλασιάζετο οὐ μὴν μέγα, κατὰ λόγον. ἐπεπόνθει γὰρ αὐτῆς τὸ νευρῶδες γένος τῶν ὀργάνων, ὥστε τὴν τῶν ὅρων ἐπιθέσιν παντελῆ γίνεσθαι. διὰ τοῦτο μὲν δὴ, τὸ διπλασιαζόμενον ἐγίνετο πνεῦμα. διὰ τί δὲ οὐ μέγα; ἢ διότι κατέψυκτο, περιεστάλτο γοῦν φησι. τούτῳ δ' ἐδείχθη χρώμενος τῷ ὀνόματι, μετὰ τῶν ἀποψυχομένων τὴν ἔμφυτον θερμασίαν. Vbi Galenus bis ἐδιπλασιάζετο, non ἐνεδιπλασιάζετο legiſſe videtur.

* *Com. 3. in lib. de rat. vict.* † *Sect. 3.* ‖ *Lib. 1. epid.*

ἐπ' ἀγκῶνι ἐτέτατο] Interpretes iſtud de venæ ſectione acceperunt. Atque eos in opinionem ferè induxit quod ſequitur, ἔστι δ' ὅτε καὶ οὐκ ἐτμήθη. Ex redditione enim quadam legunt. Sed profectò illud ἐτέτατο, venæ ſectionem ſignificare non poteſt, ſed venæ quæ ſpleni reſpondet, diſtenſionem à craſſo, fœculento, & ferueſcente ſanguine, cui, maximè propter lienis inflammationem, præſentiſſimo eſt remedio venæ ſectio. Sic φλέβες τεταμέναι dicuntur Galeno,* venæ ſanguine diſtentæ. Cæterùm illud ἔσφυζε inflammationis & tumoris præſefert indicium, in quibus pulſus ab antiquis ineſſe dictus eſt, vt poſtea ſcribimus. Tumorem verò adfuiſſe teſtantur, quæ ſcribuntur, † ἀλλ' ἅμα ἱδρῶτι διῆλθεν, ἢ αὐτόματον. Hunc enim ſponte aut cum ſudoribus ſubſediſſe ſignificat. Atque huc malo referre, quàm ſi quis σφυγμὸν ex Hippocratis doctrina de conſpicuo & valente arteriarum percuſſu intelligat, indéq; deſipientiam præſagiat, quòd poſtea ſcribat Hippocrates, ‖ οὐ αὖ ἡ φλὲψ, ἢ ἐν τῷ ἀγκῶνι σφύζῃ, μανικὸς καὶ ὀξύθυμος. De leui enim mentis emotione παρεφέρετο extulit, & de vena locutus videtur, cùm ſcribat, ἔστι δ' ὅτε καὶ οὐκ ἐτμήθη.

* *Ad Glauc.* † *Sect. 6.* ‖ *Sect. 5.*

ἀλλ' ἅμα ἱδρῶτι διῆλθεν] Illud διῆλθεν valde eſt obſcurum. Cornarius ad ſanguinem retulit, qui vnà cum ſudore aut ſponte proſiluiſſet: ſicque videtur legiſſe ἀλλ' αἷμα σὺν ἱδρῶτι διῆλθεν. Etſi verò διέρχεσθαι Hippocrati paſſim de fluxili humorum liquatione & excrementorum humidorum profluxione dicitur: malui tamen id de vena intumeſcente intelligi, quæ cum ſudore aut ſponte diſcuteretur, deſineret & ſubſideret. Atque ita præteriiſſe, hoc eſt ceſſiſſe, & tumorem pertranſiſſe ſumi debet. Quo in ſenſu *diſceſſit* dixit Caluus. Sed non video quonam illud *ſuaue* referat.

οὐ μὴν μέγα παρεφέρετο] Illud οὐ μὴν μέγα ad ſuperiora retulimus, cum Galeno & cæteris interpretibus. Cuius rei cauſam reddit Galenus loco ſuperius adducto. Codices verò quidam ſimul iungunt, οὐ μὴν μέγα παρεφέρετο, vitioſè tamen. παραφορὰν autem παράκρουσιν & παρακοπὴν, non niſi de leui mentis emotione effert Hipp. quorum magnitudinem additis paucis quibuſdam verbis auget, vt patet ex Prorrhetico, & nos alibi ſcribimus.

περιεστέλλετο] Hoc diſtinximus & abſolutè illud περιεστέλλετο cum Galeno legimus. Quidam codices περιεστέλλετο φῦσα ἐνιοῦσα legunt, vt de flatibus intrò obuolutis intelligatur. Galenus περιεστάλτο legit, vt ex loco prius adducto patet, idque ſatis explicat. Idem περιεστέλλετο τοῖς περιβολαίοις ἑαυτὴν ἔσκεπεν interpretatur.* Qui locus me mouit, vt vulgatam lectionem retinerem. Similis eſt omnino phraſis lib. 3. Epid. † ἑπτακαιδεκάτῃ, περὶ ἄκρεα ψυχρὰ, περιεστέλλετο. ‖ Et rurſus αἰσθητῶς πάντων εἶχεν, ἀεὶ περιεστέλλετο. Quæ corporis refrigerationem extincto calore natiuo indicant. Quo modo locum iſtum interpretatur Gal. lib. 2. περὶ δυσπ. κατάψυξις γὰρ ἐπικρατήσει κεραννυμένης τῆς ἐμφύτου θερμασίης. Caluus ita hunc locum perturbauit, vt quidnam viderit, perſpicere non poſſis.

* *In Exegeſi.* † *Ægrot. 1.* ‖ *Ægrot. 15 poſt ſt. peſt.*

τὰ ἀμφὶ

A τὰ ἀμφὶ φάρυγγα] Phrasis est Hippocrat. admodum familiaris, vt sæpe τὰ παρ' οὖς, & τὰ κατὰ φάρυγγα scribit in Coacis, τὰ ἐπάρματα aut σκληρύσματα, ἐρυθήματα aut οἰδήματα significans. Videntur autem ista esse ex insidorum abscessuum genere, qui vt nihil decernunt, ita & suo intrò recursu suspecta sua mala faciunt. Incertum autem an ad superiora referantur, quod & fecit Caluus, an verò sui generis per se solam obseruationem rapiant.

ἑτερόρροπα] Vtitur ea dictione sæpe Hippocr. tumores intelligens, qui in partem vnam ex his quæ ambigunt decumbunt. Sic lib. 1. Epid.* ἐπάρματα παρὰ τὰ ὦτα πολλοῖσιν ἑτερόρροπα ἦν. Et rursum, φλεγμοναὶ μετ' ὀδύνης ἐς ὄρχιν ἑτερόρροποι. Et paulò pòst vbi de angina loquitur, οἷσι μὲν οὖν ἦν ἐς ὀρθὸν ἐξόγκωμα, μήτε ἑτερόρροπον, οὗτοι οὔτε παραπληκτικοὶ ἐγένοντο. *Sect. 1.

ἦν γὰρ ὁ σπλὴν κυρτός] Hoc nomine visceris tumorē significat, vt in Philisco scribit.* σπλὴν ἐπήρθη περιφερεῖ κυρτώματι. Sic in Prognostico, τῶν ὑποχονδρίων πόνους τε καὶ τὰ κυρτώματα vocat, ἃ διὰ τῶν ἔμπροσθεν οἰδήματα προσηγορεύομεν, vt inquit Galenus. ἔστι δὲ ταῦτα, πάντες οἱ παρὰ φύσιν ὄγκοι, χωρὶς μὲν φλεγμονῆς οὗτοι γινόμενοι, πνευματώδεις, καὶ μάλιστα ὅταν ὦσι πρόσφατοι. *Lib. 1. epid.

B Ἦν δὲ τῶν κυναγχικῶν τὰ παθήματα τάδε. τοῦ τραχήλου οἱ σπόνδυλοι ἔσω ἔρρεπον. τοῖσι μὲν πλέον, τοῖσι δὲ ἔλασσον, καὶ ἔσωθεν ἔνδηλος ἔγκοιλον ἔχων ὁ τράχηλος. καὶ ἤλγει ταύτῃ ψαυόμενος. ἦν δὲ καὶ κατωτέρω τινὶ τοῦ ὀδόντος καλεομένου ὅσον, ὃ οὐχ ὁμοίως ὀξὺ ἐστιν. ἔστι δ' οἷσι καὶ πάνυ περιφερὲς, μέζονι περιφερείῃ. εἰ μὴ ξὺν τῷ ὀδόντι καλεομένῳ φάρυγξ οὐ φλεγμαίνουσα. κειμένη δὲ, C τὰ ὑπὸ γνάθους ὀγκηρὰ, οὐ φλεγμαίνουσιν ἴκελα, οὐδὲ βουβῶνες οὐδενὶ ᾤδησαν. ἀλλὰ φύσει μὲν καὶ γλῶσσαν οὐ ῥηϊδίως στρέφοντες. ἀλλὰ μείζων τε αὐτέοισι ἐδόκει εἶναι, καὶ προπετεστέρη. καὶ ὑπὸ γλώσσῃ φλέβες ἐμφανέες. καταπίνειν οὐκ ἠδύναντο. ἢ πάνυ χαλεπῶς. ἀλλ' εἰς τὰς ῥῖνας ἔφευγεν εἰ πάνυ ἐβιάζοντο. καὶ διὰ τῶν ῥινῶν διελέγοντο. πνεῦμα δὲ τουτέοισιν οὐ πάνυ μετέωρον. ἔστι δ' D οἷσι φλέβες αἱ ἐν κροτάφοισι, καὶ ἐν κεφαλῇσι, καὶ ἐπ' αὐχένι ἐπηρμέναι. βραχὺ δέ τι τουτέων τοῖσι παλιγκοτάτοισι. κρόταφοι θερμοί. καὶ τ' ἄλλα μὴ πυρεταίνοιεν, οὐ πνιγόμενοι οἱ πλεῖστοι, εἰ μὴ καταπίνειν προθυμέοιντο, ἢ πτύαλον ἢ ἄλλό τι. οὐδ' οἱ ὀφθαλμοὶ ἐγκαθήμενοι. οἷσι μὲν οὖν ἦν ἐς ὀρθὸν ἐξόγκωμα, μήτε ἑτερόρροπον, οὗτοι οὔτε πα- E ραπληκτικοὶ ἐγένοντο. ἀπολλύμενον δὲ εἴ τινα εἶδον, ἀναμνήσομαι. οὓς δὲ οἶδα νῦν, περιεγένοντο. ἦν δὲ τὰ μὲν τάχιστα ῥηΐζοντα. τὰ δὲ πλεῖστα, καὶ ἐς τεσσαράκοντα ἡμέρας περιείη. τοῦτο δὲ οἱ πλεῖστοι καὶ ἄπυροι. πολλοὶ δὲ καὶ πάνυ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἔχοντές τι μέρος τοῦ ἐξογκώματος. καὶ κατάποσις. καὶ φωνὴ ἐνσημαίνουσα. κίονές τε τηκόμενοι, μινύθησίν τινα παρεῖχον, πονηρὸν οὐδὲν δοκέοντες κα- F κὸν ἔχειν. οἱ δὲ ἑτερόρροπα ἔχοντες οὗτοι ὁπόθεν αἱ ἐγκλιθείησαν οἱ σπόνδυλοι ταύτῃ παρελύοντο. τὰ δ' ἐπὶ θάτερα εἵλκοντο. ἦν δὲ ταῦτα ἐν προσώπῳ καταφανέα μάλιστα, καὶ τῷ στόματι, καὶ τῷ κατὰ γαργαρεῶνα διαφράγματι, ἀτὰρ καὶ γνάθοι αἱ κάτω, παρήλλασσον κατὰ λόγον, αἱ δὲ παραπληγαὶ, οὐ διὰ παντὸς τοῦ σώματος ἐγίνοντο, οἷαι ἐξ ἄλλων, ἀλλὰ μέχρι χειρός. τὰ ὑπὸ τοῦ κυ- G ναγχικοῦ. οὗτοι καὶ πέπονα ἀναπτύοντες καὶ βραγχώδεες ἦσαν. οἷσι δ' ἐς ὀρθὸν καὶ ἀπέπτυον, οἷσι δὲ καὶ ξὺν πυρετῷ, οὗτοι πολλῷ μᾶλλον καὶ δύσπνοοι καὶ διαλεγομένοισιν ἀλλοχόοι, καὶ φλέβες τουτέοισι μᾶλλον ἐπηρμέναι. καὶ πόδες. πάντων μὲν ψυχρότατοι. τούτων δὲ μάλιστα. καὶ ὀρθοστατεῖν οὗτοι ἀδυνατώτεροι. καὶ εἴ τινες μὴ αὐτίκα ἔθνησκον. οὓς δὲ ἐγὼ οἶδα, πάντες ἔθνησκον.

Erant autem eorum qui ex angina laborabant affectiones huiusmodi. Ceruicis vertebræ modò plurimùm, modò verò prope erant, vt intrò vergerent. Collúmque ipsum qua parte ciuitatis internæ significationem præseferebat, contactu dolorem sentiebat. Cuidam verò affectus ipse paulò infra os, cui dentis nomen est, pertingebat, nec ita præceps erat: quibusdam etiam maiori ambitu circumscribebantur. Qui si secundam vertebram dentem appellatam non attingeret, fauces nulla inflammatione tentabantur, sed subsidebant. Partes quæ sub malis intumescebant, non erant inflammatis affines, neq; vlli gandularum inflammatio adfuit. Sed cùm hęc secundum naturam se haberent, linguam non facilè conuoluebant, maior enim & prominentior ipsis esse videbatur. Quæ sub lingua sunt venæ, erant conspicuæ, nec deuorare aliquid poterant, nisi admodum molestè. Quòd si vi cogerentur, in nares erumpebat. Sermo etiam ipsis per nares efferebatur. Respiratio his non admodum elata, neque sublimis. Quibusdam verò, temporum, capitis & ceruicis venæ intumescebant. Atque horum quibusdam paululum dolores exasperabantur, quibus tempora incalescebant, etsi aliàs non febricitarent. Multis non præcludebatur spiritus, nisi si saliuam aut aliud quiddam deglutire cuperent. Neque intrò defigebantur oculi. Quibus igitur neutram in partem deflectebat tumor, sed rectà procedebat, iis ne membrorum quidem resolutio accidit. Quòd si quē horum periisse mihi constiterit, eum recensere non grauabor. Sed ij omnes quos videre licuit, superstites permanserunt. Atque horum quidam quàm celerrimè alleuabantur, plurimi verò quadraginta dies percurrebant, idque non paucis sine febre contigit. Multis etiam in longum valde temporis interuallum, tumoris aliquid protrahebatur, cuius rei indicium deglutitio & vox quoque ipsa præbebant. Ipsæ quoque columellæ eliquatæ, imminutionis prauam quandam significationem præseferebant, etsi nihilo deterius habere videbantur. Quibus verò in alterutram partem tumores decumbebant, ij ea ex parte, vnde vertebrarum inclinationes fiebant, neruorum resolutione tentabantur, atque inde versus alteram trahebantur. Apparebant autem hæc maximè in facie, ore, & eo, quod ad gurgulionē est intersepto. Quinetiam genæ inferiores non temerè immutabantur. Cæterùm quæ ab angina fiebant leues membrorum resolutiones, non totum corpus perreptabant, quod in aliis fieri solet, sed ad manus vsque pertingebant. Atque ij concocta quidem, sed pauca, nec sine molestia expuebāt. Quin & ij quibus in rectum tumor decumbebat, expuere quoque poterant. Quos verò febris infestabat, hi multò grauiori difficultate spirandi conflictabantur, H & inter loquendum alieniores videbantur, ipsis quoque venæ magis intumescebant, atque horum omnium pedes erant frigidissimi. Ex quibus isti præcipuè, ii qui non illicò mortui sunt, erigere haudquaquam se poterant. Verùm omnes quos videri licuit, mortui sunt.

Sectio II. huius libri.

Ἢν δὲ τῶν κυναγχικῶν] Hic locus rarum & penè insolens anginæ genus complexus multis nominibus à Galeno celebratur. Atque tam per se insignis est, vt eam anginæ formam, quæ ex vertebrarum colli inclinatione aut peruersione oritur, fusissimè explicet, quæ aliàs ab Hippocrate vel leui brachio attingitur. Quo nomine impulsus Galenus, huius totius loci explicationem attulit libro quarto, de loc. affect.* Etsi verò diuersa anginæ genera in Prognostico attingit Hippocrates, quæ recentioribus nouam omnino appellationem sortita sunt, vt testatur Galenus: ** hæc tamen anginæ forma, quæ ex ceruicis vertebrarum inclinatione & excauatione (quam λόρδωσιν & σκολίωσιν vocat Hippocrates) orta est, ab aliis prætermissa, multis in locis ab Hippocrate ipso significatur, hîc verò tota depingitur. Cuius causa est musculorum laryngis inflammatio, aut neruorum & ligamentorum ceruicis vertebris communium contensio, quæ consensione quadam prima ceruicis verticula intrò attrahunt, & excauationem extra præseferunt, atque ita repandam ceruicem ostentant. Hoc verò anginæ genus admodum præceps esse, pluribus locis innuit Hippocrat.† præcipuè verò lib. Aph. 4. ἢν ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ ἐχομένῳ ὁ τράχηλος ἐξαίφνης ἐπιστραφῇ, καὶ μόγις καταπίνειν δύνηται, οἰδήματος μὴ ἐόντος ἐν τῷ τραχήλῳ, θανάσιμον. Quam sententiam repetit lib. 7. Idem significat in Prorrhetico,ᶠ οἷς πνεῦμα ἀνέλκεται, φωνὴ δὲ πνιγώδης, ὁ σπόνδυλος ἐγκάθηται, τουτέοισιν ἐπὶ τῶν πλευτῶν, ὡς συναπῶντος πνός τὸ πνεῦμα γίνεται. Quod in Coacis iisdem omninò verbis scribitur. Libro etiam Aphorismorum tertio,ᶠᶠ σφονδύλου τοῦ κατὰ τὸ ἰνίον εἴσω ὤσιας celebrat, quas Celsus lib. 2.ᶠᶠᶠ vertebrarum quæ in spina sunt inclinationes exprimit, non aliud significans, quàm anginam ex verticulorum compressione excauationéque ortam. Quinetiam eãdem ipsam ceruicis obliquationem intelligit lib. ·περὶ ἄρθρων scribens. ἐπεὶ μέντοι καὶ αἱ ἀγκάζονται κατὰ τὸν μέγαν σπόνδυλον λορδὸν τὸν αὐχένα ἔχειν. ὡς μὴ προπετὴς ἔῃ αὐτοῖσιν ἡ κεφαλή. στενοχωρίην μὲν οὖν πολλὴν τῇ φάρυγγι παρέχει καὶ τοῦτο ἐς τὸ ἔσω ῥέπον. καὶ γὰρ τοῖσιν ὀρθοῖσι φύσει δυσπνοίας παρέχει τοῦτο τὸ ὀστέον, ἢν ἔσω ῥέψῃ ἐς τ' αὐ ἀναπτεχθῇ. διὸ οὖν τὸ πλεῖστον σχῆμα ἐξεχέβρογχοι οἱ τοιοῦτοι τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον φαίνονται ἢ ὑγιέες. Quibus verbis secundæ vertebræ compressionem significat, quàm hîc μέγαν σφόνδυλον, vt paulò pòst ὀδόντα vocat. Galenus verò hoc affectionis genus non omisit in Prorrhetico.ᶠᶠ καὶ ἐμνημόνευσα δὲ ἐν τῷ δηλοῦμαι λόγῳ τῶν ἐπὶ τοῖς τοῦ τραχήλου σπονδύλοισι εἰς τὸ πρόσω ῥεύσασι κυναγχικῶν, διὰ τό τι σπάνιον τῆς διαθέσεως, ἐν ᾗ μοι δοκοῦσι καὶ τό τι συμφλεγμαίνειν οἱ τοῦ λάρυγγος μύες. Quæ omnia ea nomine à nobis adducta sunt, vt indicaremus eam anginæ speciem etsi rara est ab Hippocrate tamen sæpissimè significatam, nec non à Galeno crebro expressam, à recentioribus tamen omnino omissam. Hunc porrò locum adducit Galenus in Prorrhetico, ··· vbi Hippocr. mentem satis aperit. καὶ μέντοι καὶ περὶ τῶν πνιγωδῶς ἐκλυμένων, οὐ διὰ τὴν ἐν πνεύμονι στενοχωρίαν, οὔτε διὰ τὴν φλεγμονὴν τῶν ἐν τῷ λάρυγγι μυῶν, ἀλλὰ διὰ τὴν τῶν ἐπικειμένων μὲν τῷ λάρυγγι, καὶ τῷ στομάχῳ, τοῖς πρόσω δὲ μέρεσι τῶν ῥαχίτων μυῶν ἐπιβεβλημμένων, ἔμπροσθέν τι καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτο τὸ προῤῥητικὸν βιβλίον εἴρηταί μοι, καὶ ἐπὶ οὗ ἐξηγησάμην τὸ δεύτερον βιβλίον τῶν ἐπιδημιῶν, ἔνθα φησί. ἢν δὲ τῶν κυναγχικῶν τὰ παθήματα πιάδε. τοῦ τραχήλου οἱ σπόνδυλοι εἴσω ἔρρεπον, τοῖσιν μὲν ἐπὶ πλέον, τοῖσι δὲ ἐπ' ἔλαττον. καὶ ἔξωθεν δὴ ἦν δῆλος ἐγκοίλιος ἔχων ὁ τράχηλος, καὶ ἤλγει ταῦτα ψαυόμενος. ἦν δὲ κατώτερον πνι τοῦ ὀδόντος καλουμένου, ὃ οὐχ ὁμοίως ὀξύ ἐστιν. Quæ verba eodem modò leguntur à Galeno lib. de loc. affect. vbi vides nonnihil ab hac scriptione variare, vt & aphor. 35. lib. 4. vbi eadem quibusdam tamẽ omissis adducuntur. Illud enim τοῖσι μὲν πλέον, τοῖσι δὲ ἐπ' ἔλαττον omittitur, quòd hic τοῖσι δὲ πλέον scribitur. Caluus ἐπ' ἔλαττον legit. Illud quoque καὶ ἔσωθεν ἔνδηλος ἔγκοιλον ἔχων ὁ τράχηλος aliter legit Galenus quam lectionem secuti sunt interpretes. Nos nihil mutauimus, vbi eandem Hippocratis mentem non sine fidelissimis testibus retinere potuimus.

*Cap. 5. **Com. 3. in Progn. lib. 4. de loc. affect. & Comment. in Aph. 34. lib. 4. †Aph. 35. ᶠAph. 61. ᶠᶠAph. 26. ᶠᶠᶠCap. 1. ·Com. 3. ··Com. 1. ···Com. 2.

τοῦ ὀδόντος καλεομένου] Secundam ceruicis vertebram ab Hippocrate dentem vocari scribit Galenus libro de Ossibus, hunc locum innuens. Turbinatus enim ille processus pyrenoides dictus, canino denti omnino similis est, qui capitis motum ad annuendum & renuendum præstat. Huius verò appellationis rationem exactè persequitur Galenus in Prorrhetic.ᶠ πρόδηλον δ' ὅτι τὸν δεύτερον σπόνδυλον ὅλον ἀπὸ μέρους ὀδόντα κέκληκεν, ἢ μόνην αὐτοῦ τὴν ἀπόφυσιν ἐκείνην, ἣν οἱ μὲν ὀδοντοειδῆ προσαγορεύουσιν, οἱ δὲ αὐτικρυς ὀδόντα. διὸ παραπλήσιός πως φαίνεται τῷ καλουμένῳ κυνόδοντι. Libr. verò de loc. affect. 4. καὶ μέν τοι καὶ ὅτι κατὰ τοὺς προσθίους γίνεται σπονδύλους ὧν ὁ δεύτερος ἔχει τὴν ὀδοντοειδῆ καλουμένην ἀπόφυσιν, ἀφ' ἧς ὅλως ὑπό τινων ὀδοὺς προσηγορεύθη. Hanc eandem vertebram libr. περὶ ἄρθρων, μέγαν σπόνδυλον vocat, vt ex eo quem suprà adduximus loco patet. ᶠᶠ Vnde miror à Iulio Polluce scriptum esse, primum colli verticulum ὀδόντα ab Hippocrate dici. Scribit enim, τῶν δὲ σπονδύλων ὁ μὲν πρῶτος, ὁ σὺν τῷ τραχήλῳ στρεφόμενος, ἐπιστροφεὺς ὀνομάζεται. Ἱπποκράτης δὲ αὐτὸν καὶ ὀδόντα δοκεῖ καλεῖν. Vt non mirum sit si abrogata Rhetorum fide in re Medica, præceptorum auctoritatem imploremus. Qua in re, ne Platoni quidem parcit Galenus. ὅσον verò non legit Galenus, vbi hunc locum adducit, sed simpliciter τοῦ ὀδόντος καλουμένου.

ᶠCom. 2. ᶠᶠLib. 2.

ὃ οὐχ ὁμοίως ὀξύ ἐστιν] Vbi insolens anginæ genus descripsit, quod ex vertebræ introrsum propulsione natum erat, absque vllo proprio gutturis affectu. Quibusdam eandem anginam adfuisse scribit infra secundam vertebram, quæ latè etiam inferiores vertebras popularetur: non adeò tamen præcipitem aut acutam fuisse indicat. Superiores enim spinæ vertebræ affectæ maiorem noxam afferunt, quàm inferiores. Atque eam habes huius loci fusissimam explicationem libro de loc. affect. 4.ᶠ ad quam pro totius huius loci interpretatione sæpe confugimus. Galenus etiam in Prorrhetico hunc sensum exprimit his verbis, ἐπεὶ δὲ μὴ τὸ εἰπεῖν. ἦν δὲ κατωτέρω τινὶ τοῦ ὀδόντος καλεομένου, προσέθηκεν, ὃ οὐχ ὁμοίως ὀξύ ἐστιν, ἐδήλωσε κίνδυνον οὐχ ὁμοίως ἐπιφέρειν ὀξὺν ὁ γράψας ταῦτα τὸν σπόνδυλον τοῦτον. ὥσπερ κἀπειδὰν ἐν τοῖς ἀφορισμοῖς καταλέγων τὰ λεγόμενα πάθη τῶν παίδων εἴπῃ, σπονδύλου τοῦ κατὰ τὸ ἰνίον εἴσω ὤσιες, οὐκ ἄλλον σπόνδυλον ἀκούειν χρὴ παρὰ τὸν εἰρημένον. ὅταν γὰρ οἱ ἐπικείμενοι μύες ἐν τοῖς πρόσω μέρεσιν αὐτοῦ φλεγμήναντες, ἢ σπασθῶσιν ἢ ταθέντες, πρὸς ἑαυτοὺς ἐπισπάσωνται ὅλον τὸν σπόνδυλον, ἡ μὲν ὄπισθεν χώρα κοιλοτέρα φαίνεται, θλίβεται δὲ ὁ λάρυγξ, καὶ κατὰ τοῦτο πνίγονται. σπανιότατα δὲ ἡ τοιαύτη κυνάγχη γίνεται. καὶ νῦν ἔσω ὁ σπόνδυλος αὐτὸς ἐγκλιθῆναι λέλεκται. Porrò hîc etiam variat lectio. Galenus enim vtrobique legit ὃ οὐχ ὁμοίως ὀξύ ἐστιν, quod de ipso affectu interpretatur, vt sequentia satis indicant. Vt mihi supectum sit, quod ab Interpretibus ad instar generis Græci versum est. Videntur enim os ipsum non affectum sequi. Quod verò sequitur ἔτι δὲ οἷσι καὶ πάνυ περιφερές, περιφανὴς legit Galenus libro de loc. affect. 4.

ᶠCom. 2.

οὐδὲ βουβῶνες οὐδενὶ ᾤδησαν] Βουβὼν Hippocrati ex Galeno glandularum inflammationem significat. Vnde miror ab Interprete locorum affectorum viro doctissimo & diligentissimo, & à Caluo quoq; id esse de inguinum tumoribus expressum, qui nihil profectò habent cum angina commune. Intelligi enim debet de glandularum colli inflammatione. Sensus enim est, in eo anginæ genere, quod ex inferiorum ceruicis vertebrarum propulsione ortum erat, nullam fuisse faucium inflammationem aut tumorem, quemadmodum in secundæ vertebræ excauatione contingebat, sed eas subsedisse. Quod hæc verba significant, εἰ μὴ ἔξω τοῦ ὀδόντα καλεομένῳ, φάρυγξ οὐ φλεγμαίνουσα, κειμένη δέ. Partes quoque quæ sub genis leuiter tument, & colli glandulæ, nullius inflammationis significationem dederunt, ac ne cuiquam intumuerunt. Quæ omnia nõ ita præceps periculum indicabant. Satis autem mihi conscius sum βουβῶνα inguinum tumorem Hippocrati significare & Polluci.ᶠ vt & βουβῶνες inguina esse. Scribit enim εἰσὶ δὲ ἐπὶ τοῦ μηροῦ ὑπὸ τοῖς γλουτοῖς βουβῶνες, οἷς καὶ τὸ πάθος ὁ βουβὼν ἐπιγίνεται, καὶ τὸ βουβωνιᾶν ἐκεῖθεν, ὡς ὁ Καλλίας. Præstat tamen verborum vsum ab ipsis Medicinæ parentibus exposcere. Cæterum Galenus pro κειμένη ἐγκειμένη legit, vbi interpres aliud quiddam legisse videtur, & pro ἀλλὰ φύσει μὲν, ἀλλὰ τῇ φύσει μᾶλλον.

ᶠLib. 2.

γλῶσσαι οὐ ῥηιδίως στρέφοντες] Hæ sunt pessimæ anginæ propriæ affectiones & valde celebratæ notæ, lib. 3. Epid.ᶠ Vbi autem οὐ παντέβιαζον legitur, duo codices nostri ἐβιάζοντο legunt, Galenus verò ἐβιῶντο.

ᶠCom. 2.

πνεῦμα μετέωρον] πνεῦμα μετέωρον, respiratio est sublimis & elata, quæ in magna spirandi difficultate suspiriosos torquet, quæ etiam anginæ familiaris est, interceptis spiritus meatibus. Ita enim sublato toto corpore & erecta ceruice spiritum trahunt. Quod πνεῦμα ἀνελκόμενον καὶ πρόχειρον vocat Hipp. Non enim aliud quàm μετέωρον intelligit, vt ex hoc Prorrhetici placito satis apparet, cùm scribit,

οἷς πνεῦ-

οἷς πνεῦμα ἀνέλκεται, φωνὴ δὲ πνιγώδης, ὁ σπόνδυλος ἐγκάθηται, τουτέοισιν ἐπὶ τῶν τελευτῶν, ὡς συσπῶν τις πνὸς τὸ πνεῦμα γίνεται. De hac enim anginæ specie loquens, respirationem hanc elatam & sublimem intelligit, quæ ad exitum magna spiritualium viarum angustia conuulsionem quandam præsefert. Eam autem respirationem in his verbis interpretatur Galenus, δοκεῖ δέ μοι τὸ ἀνελκόμενον πνεῦμα, τὸ ἄνω ἑλκόμενον λέγειν, ἐφ' οὗ κατὰ τὸν ἔμπροσθεν λόγον ἔφην εἰρῆσθαι τότε πρόχειρον καὶ τὸ μετέωρον, ὅταν τοῖς ἄνω μέρεσιν ὁ θώραξ μεγάλην ποιεῖ τὴν ἀναπνοὴν εἰσπνεόντων, ὡς φαίνεσθαι κινουμένας τὰς ὠμοπλάτας.* Idem quoq; πνεῦμα δὲ τοῖσι πνιγομένοισι explicans, hunc locũ adducit, & πρόχειρον per μετέωρον interpretatur. Inquit enim εἰκότως οὖν ἐνταῦθα μὲν ὠνόμασεν πρόχειρον τὸ τοιοῦτον πνεῦμα. κατὰ δὲ τὸ δεύτερον ἐπιδημιῶν μετέωρον. πρόχειρον μὲν ἐπειδὴ φαίνεται προχείρως, ὅπερ ἐστὶν ἑτοίμως τε καὶ ῥᾳδίως τοῖς τῶν καμνόντων θεωμένοις. εἰωθότων ἡμῶν αὐτῶν ἀντιδιαιρεῖν τοῖς ἀποκεκρυμμένοις καὶ μὴ φαινομένοις τὸ πρόχειρον, μετέωρον δὲ ἐπειδὴ τὰ μετέωρα μέρη τοῦ θώρακος οἱ οὕτως ἀναπνέοντες φαίνονται κινοῦντες. Longè verò fusius lib. 3. Epid. † πνεῦμα μετέωρον in muliere ex angina laborante describit. Quem locum, quod propriè ad nostrum sensum faciat, non pigebit integrum apponere. πρότερον δὲ τῶν εἰρημένων ἐπ' αὐτῆς ἐξηγησόμεθα τὰ μὴ σαφῆ. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ μάλιστα προκείμενόν μοι ἐν τοῖς ἐξηγητικοῖς βιβλίοις. φαίνεται δὲ τὸ πνεῦμα μετέωρον οὐκ εἶναι σαφές. ἀμέλει Σαβῖνος ὑπὲρ αὐτοῦ κατὰ τήνδε τὴν λέξιν ἔγραψε. μετέωρος δὲ ἦν ἡ ἀναπνοή. τουτέστιν ἄκρα τῇ ῥινὶ ἀνέπνει, διὰ φλεγμονὴν τῆς ἀρτηρίας, κλειομένης τῆς εὐρυχωρίας, καὶ μηκέτι δυναμένης τῆς ὁλκῆς τοῦ πνεύματος εἰς τὸν πνεύμονα γίνεσθαι. ἀσαφὴς δὲ ἐστὶ καὶ ἡ αὐτοῦ τοῦ Σαβίνου ῥῆσις. ὡς ἐξηγητοῦ πάλιν ἑτέρου δεῖσθαι. δοκεῖ δέ μοι βούλεσθαι δηλοῦν ἐκείνους ἀναπνεῖν ἄκρα τῇ ῥινί, τοὺς κινοῦντας αὐτῆς ἐν ταῖς ἀναπνοαῖς τὰ πτερύγια. πολλοὺς γὰρ τῶν νοσούντων οὕτως εἴδομεν ἀναπνέοντας. ὡς ἐν μὲν ταῖς εἰσπνοαῖς διαστέλλειν αὐτά, καὶ συμβαίνει γε τοῦτο τοῖς τε πνιγομένοις ὑπὸ κυνάγχης, ἢ περιπνευμονίας, ἢ ἐμπυήματος, ἔτι τε τοῖς ἀρρώστοις τὴν δύναμιν. ὅπως μὲν οὖν ἐπὶ τῶν ἀρρώστων γίνεται, νῦν οὐκ ἀνάγκη λέγειν, ὅπως δὲ ἐπὶ τῶν διὰ στενοχωρίαν τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων, νῦν ἐροῦμεν, εὐθὺς καὶ διὰ τί μετέωρον ὠνόμασεν ὁ Ἱπποκράτης τὸ τοιοῦτον πνεῦμα συνεξηγησάμενος. φαίνεται γὰρ τοῖς οὕτω διακειμένοις τὰ τοῦ θώρακος ὑψηλὰ μέχρι τῶν ὠμοπλατῶν κινούμενα, καὶ τοῦτο εὔλογον εἰρῆσθαι νῦν ὑπ' αὐτοῦ μετέωρον πνεῦμα γινόμενον, οὐ μόνον ἐν τοῖς κυναγχικοῖς, ἀλλὰ κἂν τοῖς περιπνευμονικοῖς, καὶ τοῖς ἐμπυϊκοῖς ὀνομαζομένοις πάθεσι. γίνεται δὲ καὶ χωρὶς πυρετῶν, ἐπὶ τῶν ἰδίως ὀνομαζομένων ὀρθοπνοϊκῶν τε καὶ ἀσθματικῶν. ἀπὸ γὰρ τούτων συμβεβηκότων, ἑκάτερον τῶν ὀνομάτων τῷ πάθει τούτῳ τέθειται, τὸ μὲν ἆσθμα, διὰ τὴν ὑπειργμένην ἀναπνοήν, ἣ καὶ τοῖς δραμοῦσιν ὀξέως γίνεται. τὴν δὲ ὀρθόπνοιαν ἐπειδὴ διὰ τὸ πνίγεσθαι κατακειμένους, σχηματίζουσιν ἑαυτοὺς ὀρθίους. ἔνιοι δὲ καὶ ἀναγκάζονται καὶ τελέως ἐξανίστασθαι. γέγραπται δὲ κἂν τῷ προγνωστικῷ κατὰ λέξιν οὕτως λεγομένην. αἱ δὲ κυνάγχαι δεινόταται μέν εἰσι, καὶ τάχιστα ἀναιροῦσαι, ὅσαι μήτ' ἐν τῇ φάρυγγι ἔκδηλον μηδὲν ποιέουσι, μήτ' ἐν τῷ αὐχένι. πλεῖστον δὲ πόνον παρέχουσι, καὶ ὀρθόπνοιαν. ἡ αὐτὴ τοίνυν αἰτία τήν τ' ὀρθόπνοιαν ἐργάζεται τοῖς πνιγώδεσι πάθεσι, καὶ τὸ προσηγορευόμενον ἀρτίως μετέωρον πνεῦμα. κατὰ φύσιν μὲν γὰρ ἔχοντες, ὅταν ἐν ἡσυχίᾳ πάντων, τῶν κατὰ προαίρεσιν ὦμεν ἐνεργειῶν, μόνοις τοῖς κατὰ τοῦ θώρακος μέρεσι τοῖς κατὰ τὰς φρένας ἀναπνέομεν, ὡς ἐν τοῖς περὶ τῶν τῆς ἀναπνοῆς αἰτίων ἐδείχθη. πλείονος δὲ εἰσπνοῆς δεόμενοι, καὶ τὰ συνεχῆ τοῖς κάτω συγκινοῦμεν. ἐπειδὰν δὲ πλείστης δεώμεθα, καὶ τὰ κατὰ τὰς ὠμοπλάτας μόρια κινοῦμεν ἅπαντι τῷ θώρακι βιαίως ἐνεργοῦντες. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἡμῖν ὑγιαίνουσι γίνεται, δραμοῦσιν ὀξέως, ἢ ὁπωσοῦν σφοδρῶς κινηθεῖσι, διὰ τὸ πλείονος εἰσπνοῆς δεῖσθαι. κατὰ δὲ τὰς περιπνευμονίας, καὶ τὰ τῶν ἐμπύων πλύσματα ἤτοι πάθη, καὶ τὰς ἐπὶ τῶν πυρετῶν ὀρθοπνοίας, διὰ τὴν στενοχωρίαν τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων, οὐ δυναμένων καταδέξασθαι τοσαύτην οὐσίαν ἀέρος ὅσης χρήζει τὸ ζῷον. ἀναπλήρωτος οὖν ἡ χρεία τῆς ἀναπνοῆς γινομένη, κίνδυνον ἐπάγει πνιγός, καὶ διὰ τοῦτο ἀναγκάζονται συνεχῶς τε καὶ παντὶ τῷ θώρακι ποιεῖσθαι τὴν ἀναπνοήν. ἐπὶ δὲ τῆς συνάγχης, αἱ μὲν κατὰ τὸν πνεύμονα κοιλίαι τοῦ πνεύματος ἐν αἷς ἀναπνέομεν, ἄφρακτοί εἰσι καὶ καθαραί. φλεγμαινόντων δὲ τῶν ἐν τῷ λάρυγγι μυῶν, στενοχωρία γίνεται, κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ προσφάτου τοῦ ἔξωθεν ἀέρος ὃν διὰ τῆς εἰσπνοῆς ἕλκομεν, ὥστε καὶ νῦν καθ' ἑτέραν μὲν αἰτίαν. ὡσαύτως δὲ ἀπλήρωτος ἡ χρεία γίνεται τῆς ἀναπνοῆς, ὡς ἐπ' ἀσθματικῶν, ἐμπύων τε καὶ περιπνευμονικῶν ἐγίνετο. διὰ τοῦτο ἐξορμῶσιν οἱ πνιγόμενοι διανίστασθαί τε καὶ παντὶ τῷ θώρακι βιαίως ἐπισπᾶσθαι τὸν ἔξωθεν ἀέρα. κατὰ τοῦτο μὲν δὴ τοῖς κυναγχικοῖς τὸ μετέωρον ὀνομάζει πνεῦμα λογίσαιτ' ἄν τις. συγχωρεῖ δὲ καὶ διὰ τὸ μετεωρίζειν ἑαυτοὺς ἐθέλειν οὕτως εἰρῆσθαι, ταυτὸν σημαίνοντος τοῦ μετεώρου πνεύματος τῇ κατὰ τὸ προγνωστικὸν ὀρθοπνοίᾳ. quibus ex Gal. verbis vel cuiuis patet quid sit μετέωρον πνεῦμα, quodq; præcipitem anginam sequitur, vt patet ex Prognostico. Vnde hic οὐ πάνυ μετέωρον adscripsit, leuius anginæ genus subindicans, quod ex inferiorum ceruicis vertebrarum permotione ortum, faucium angustiam & inflammationem alleuabat, vt non tanta cum molestia quàm prius, spiritum traherent. Quod postea his verbis testatur, οὐ πνιγόμενοι οἱ πλεῖστοι, εἰ μὴ καταπίνειν προθυμέοιντο, ἢ σίαλον, ἢ ἄλλο τι. Par erat autem in hoc anginæ genere, nullam inesse sublimem & elatam respirationem, quæ paruæ respirationis genere continetur, cùm nullum pulmonis affectum, ac ne propriam quidem ipsarum faucium affectionem foueret, vt scribit Gal. lib. 3. περὶ δυσπν. vbi huius loci totius aptissimam habes explicationem. Scribit enim, ἐφεξῆς δὲ καὶ περὶ τῶν γινομένων ποτὲ κυναγχικῶν διαλεγόμενος, ὧδε γράφει. πνεῦμα δὲ τούτοισιν οὐ πάνυ μετέωρον. ὡς δηλονότι μετεώρου τὰ πολλὰ τοῖς κυναγχικοῖς γιγνομένου τοῦ πνεύματος. οὕτως δὲ καλεῖν ἔθος αὐτῷ τὸ μικρὸν πνεῦμα, καὶ ὡς δόξειε τινί, αὐτόθι που μέχρι τῆς φάρυγγος εἰσιόν, οὐκ εἰς τὸ βάθος τοῦ θώρακος κατερχόμενον. ὅτι δὲ τοιοῦτον ἀνάγκη ὑπάρχειν τὸ πνεῦμα τοῖς ὁπωσοῦν ὀδυνωμένοις τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων, ἔμπροσθεν εἴρηται. τίς οὖν ἡ αἰτία δι' ἣν τοῖς κυναγχικοῖς οὐ πάνυ τὸ πνεῦμα μετέωρον; ἢ διότι μὴ δὲ τὸ τῆς κυνάγχης εἶδος αὐτοῖς εἰθισμένως ἐγίνετο. πρῶτον μὲν γὰρ ἐρεῖ, φάρυγξ οὐ φλεγμαίνουσα, κειμένη δέ. εἶθ' οὕτω φησὶν οὐ πνιγόμενοι οἱ πλεῖστοι. εἰ μὴ καταπίνειν προθυμοῖντο. καὶ ὅλως ἡ διήγησις ἅπασα τῆς τότε γιγνομένης κυνάγχης, ἀπαθῆ μὲν ἐδείκνυτο μένειν τὴν φάρυγγα, τὰ δὲ ἐπιγειτνιῶντα ταύτῃ μέρη τὰ συνεχῆ τοῖς σπονδύλοις τῆς ῥάχεως παθεῖν. καὶ γὰρ οὖν καὶ μεταστῆναι φησὶ καὶ αὐτοὺς τοὺς σπονδύλους, τοὺς μὲν εἴσω μόνον, τοὺς δὲ καὶ εἰς τὰ πλάγια. μήτ' οὖν ἄλλου τινὸς τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων πεπονθότος, ἀλλὰ μηδὲ τῆς φάρυγγος αὐτῆς κατὰ τὸν ἴδιον λόγον, ὅτι μὴ τῇ κοινωνίᾳ τῆς θέσεως συναπολαυούσης τοῦ παθήματος, δεόντως οὐ πάνυ μετέωρον ἦν αὐτοῖς τὸ πνεῦμα. μὴ δὲ ὅλως μὲν γὰρ ἐνοχλουμένης τῆς φάρυγγος, οὐδ' ἂν μετέωρον ἦν μηδαμῶς. ἐπεὶ δὲ ἐκ τῆς συμπαθείας τοῖς παρακειμένοις ἠνωχλεῖτο, τὴν μέσην τῶν εἰρημένων κατάστασιν ἐκτήσατο μετρίως πνιγῶδες.

*Com. 1. Prorrh. †Com. 2.

Τοῖσι παλιγκοτέουσι] παλιγκοτεῖν, de his affectionibus quæ recrudescunt, affert Hipp. in lib. περὶ ἄρθρων, καὶ τὰ κακοήθη παθήματα παλίγκοτα καλεῖ, καὶ τὸ παλιγκοτεῖν τὸ αὖθις πάλιν κακοηθεύεσθαι, vt scribit Gal. Quod omnes mouit, vt de recrudescentibus doloribus interpretarentur. Ionicum autem est & valdè poëticum vocabulum κότος & παλίγκοτος. Κότος enim doloris acerbitatem & amarulentiam significat, quæ ex indignatione & iracundia concipitur, vt apud Hom. Iliad. α.

> Εἴπερ γάρ τε χόλον γε καὶ αὐτῆμαρ καταπέψῃ,
>
> Ἀλλά γε καὶ μετόπισθεν ἔχει κότον ὄφρα τελέσσῃ.

Παλίγκοτος autem iracundum, vindicem & horribilem significat. Atque haud scio an hic locus rectè de his qui amarulentiores sunt, & quodammodo ad iram procliuiores intelligatur. Iracundioribus enim huiuscemodi omnia facilè apparent. παλιγκοτωτάτοισιν autem legi debere manifestum est, ex lib. loc. affect. non παλιγκοτάτοισιν, vt in omnibus impressis vitiosè legitur. Quod etiam indicat Erotianus, qui παλιγκοτωτάτοις φιλυποστρόφοις νοσήμασι exponit.

καὶ τὰ δ' ἄλλα μὴ πυρεταίνοιεν] εἰ καὶ τὰ ἄλλα μὴ πυρεταίνοιεν, legit Gal. Quam lectionem retinent omnes nostri codices.

οἷσι μὲν οὖν ἐς ὀρθὸν ἐξόγκωμα] Hunc locum fusissimè habes explicatum apud Galenum libro de loc. affect. 4. quò te sæpius, pro loci huius instituto ablegamus.

ῥηΐζουσι δὲ τὰ μὲν τάχιστα] ῥηΐζειν, est meliusculè se habere & conualescere. Vnde & ῥαστώνη Prorrh. 2. τὰς δὲ ὑποστροφὰς προσδέχεσθαι, εἴσιν ἂν ῥαστῶναι γένωνται, μήτ' ἐν ἡμέρῃσι κρισίμοισι, μήτε σημείων ἀγαθῶν ἐπιφανέντων. Huius dictionis Hippocraticæ plurima habebis alibi exempla.

μινύθησίν τινα παρεῖχον] Hæc impressorum exemplariorum lectio duorum vetustissimorum codicum fide nixa est, quam ideo libentius secutus sum: vt ne addam, dictionem hanc Hippocr. satis esse familiarem. Est enim μινύθησις imminutio & decrementum. Qua dictione vtitur libro περὶ χυμῶν, cùm πνεύματος μινύθησιν scribit. Sunt & μινυθήματα, vt interpretatur Galen. ἰσχνότητες καὶ ἀτροφίαι. Et μινυθῆναι, λεπτυνέσθαι significat, vt apparet ex Hippocratis dictione ἐν τῷ κατ' ἰητρεῖον. τὰ δὲ μινυθήματα, πολὺ προσλαμβάνοντα τοῦ ὑγιέος ἐπιδεῖν ὡς ἐπιδρομῆς τὰ συντακέντα πλέονα ἢ αὐτόματα ἐμινύθη. Atque adeò huius loci sensus erit manifestus, colliquatas columellas nullius inflammationis significationem exhibuisse, sed specie decrementi & imminutionis prætextu aut opinione, affectum nõ admodum exasperatum, vt ne mali quidem suspicionem præbuerit. Huius verò lectionis vestigia remanent apud Galenum libro de loc. affect. cùm μηνύθησιν vitiosè pro μινύθησιν legit. Caluus quoque μηνύθησιν legisse videtur. Interpretes alij μήνυσιν legerunt. Cæterùm Galenum cum quibusdam aliis codicibus imitatus sum, dum μινύθησιν πονηρὴν simul iunxi. Quod & fecit Cornarius. Cæteri verò, sequentibus addunt.

οἱ δὲ ἐπιρρόρροπα ἔχοντες] Hunc etiam locum integrum explanatum habes lib. 4. de loc. affect. ad quem recurras licet.

τὰ ὑπὸ τοῦ κυναγχικοῦ] Istud obscurum sensum habet. Gal. τὰ ἀπὸ τοῦ κυναγχικοῦ legit, & superioribus iungit. Vbi interpres illud τὰ ἀπὸ

τῶ κυναγχικοῦ ita sumit, vt intelligat resolutionem ad manum procedere, ab ea parte quæ angina vrgetur. Caluus sequentibus iunxit. Cornarius ὑπὸ legit, quod & fecimus, ad superiora referentes. Cæterum apud Galenum παραπληγίαι legitur, vbi hîc παραπληγαί. Qua de dictione quædam diximus nostris in lib. 1. epid. annot.

καὶ γνάθοι οἱ κάτω παρήλλασον] παρηλλάσσοντο legit Galenus, quam lectionem secuti sumus, ex fidelissimo nostro exemplari.

ἔτι καὶ πέπονα αἰαπλύοντες] In hoc anginæ genere, & musculorum ceruicis vertebris adiacentium affectione orto, concoctio per sputa processit, atque ita alleuatus est morbus. Erat enim hic tumor ex τῶν ἀπέπλων φυμάτων numero, quæ vt cruditate angunt vel maximè, ita & concoctione circumscribuntur. Id ita significat Gal.[a] χρὴ γὰρ ἡμᾶς ἐπισκέψαι τοὺς σπονδύλους ἐξίστασθαι ποτὲ τῆς οἰκείας θέσεως, ἤτοι γ' ἐξωθέντας, ἢ πληγῆς, ἢ τινὸς ὄγκου παρὰ φύσιν ἐπιπασμένου τὰ συμφυῆ τοῖς σπονδύλοις αὐτοῖς καὶ τῷ νωτιαίῳ νευρώδη σώματα, δι' ἃ δ' ἐστὶν τῷ ζῷῳ ταῦτα, τὰ μὲν ἕτερα τῶν κατὰ φύσιν μορίων. τὰ δὲ ἕτερα, τῶν παρὰ φύσιν, ὄγκοι τινές, ὡς Ἱπποκράτης ἑνὶ περιλαβὼν ὀνόματι, κέκληκεν ἄπεπτα φύματα. δηλῶν οὖν ὅτι ἐπὶ τῆς προεγκεχαμμένης καταστάσεως, ἣν ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν ἐπιδημιῶν ἔγραψεν, οἱ ἐπικείμενοι τοῖς τοῦ τραχήλου σπονδύλοις ἔπαθον μύες. ἴσως δὲ καὶ φυματώδης τις ὄγκος ἐγένετό που. δι' ὃν καὶ πλύσαι φησὶν αὐτοὺς πέπονα, πεφθέντων δηλονότι τῶν φυμάτων.

[a] *Cap. 5. lib. 4. de loc affect.*

καὶ βραγχώδεες ἦσαν] βραγχώδεες sunt qui raucedine laborant, quales hos extitisse ob musculorum ceruicis inflammationem, vero est simile. Credibile est enim ex crudo tuberculo humoris aliquid exudasse, quod arteriam ipsam irrigarit, vt ne addam viciniam cerebri, ex cuius fonte in magna partium vicinarum inflammatione, aliquid semper dimanauit, quod in spiritus vias deriuatum, raucedinem concitauit. Atque ea est codicum impressorum lectio. Nostri verò codices vnico propè consensu, pro βραγχώδεες, βραχυμογέες legunt. Quo nomine, eos qui non ita in angusto sunt, sed meliusculè habent parúmque laborant, intelligas licet. Quam lectionem secutus videtur Caluus. Atque haud scio an αἰαπλύοντες βραχυμογέες eos qui pauca & cum summa molestia aliquid expuunt, significent. Cuius lectionis vestigia supersunt apud Galenum. Legit enim ἔτι καὶ πέπονα αἰαπλύοντες βραχὺ μόγις ἦσαν. Hancq; lectionem receptissimam sequuti sumus.

καὶ διαλεγομένοισιν ἀλλοχόοι] οἱ διαλεγομένοις ἀλλοχόοι dicuntur, qui alienos serunt sermones, nec mente nec verbis sibi constant, quod delirij signum est, quale adfuisse in his qui febribus conflictabantur in hac inflammatione & magna spirandi difficultate, probabile est. Hos ἀλλοφάσσοντας vocat Prognostico tertio, qui παραπαίοντες καὶ παραφρονοῦντες dicuntur Galeno.[b] Nos hanc lectionem retinuimus ex duobus fidelissimis iisdémque vetustissimis exemplaribus. Quidam verò cod. cum Gal. legunt, καὶ δυσπνοοι καὶ διαλεγόμενοι σιαλοχόοι, vt σιαλοχόοι dicantur qui plurimam saliuam ore, fundunt. Quam lectionem etiam agnoscere videtur Erotianus, & si σιαλοχοις eos intelligi vult quibus multum sputum amarum colligitur, τοὺς σίαλον πικρὸν ἀθροίζοντας. Hesychius quoque σιαλόχοις τοὺς προσραίνοντας σίαλον ἐν τῷ προσδιαλέγεσθαι eos qui inter loquendum saliuam fundunt aut aliquem saliua respergunt, exponit, vt & διαλεγομένοις σιάλοχοι legisse forte videatur. Caluus, ἀλλόχροοι, aut etiam ἀλλόχροοι, legisse videtur.

[b] *In Exegesi.*

HIPPOCRATIS COI DE MORBIS VVLGARIBVS LIBRI SECVNDI,

SECTIO TERTIA.

Perinthum venimus ad solstitium penè æstiuum, vbi hyems placida & australis fuit. Ver autem atque æstas valde sicca ad vergiliarum occasum. Quòd si quæ pluuia decidisset, guttatim defluebat, erátque rori simillima. Etesiæ non multùm spirarunt, idque dispersim & contractim. Æstate febres ardentes plurimæ populariter grassatæ sunt: in quibus nulli aderant vomitus, sed alui perturbationes ex tenuibus, aquosis, non biliosis, & spumantibus multis, quæ interdum deposita subsidebant. Quibus sanè simile erat quod aëri exponebatur. Aluique secessus eandem perpetuò speciem referentes malo erant. In his multi soporati leuitérque mente emoti, præcipuéque ex somno tales euadebant, cùm verò expergiscerentur, de omnibus rectè sentiebant. Respiratio non admodum elata. Vrinæ multis quidem tenues & paucæ, nec alioqui decolores. Sanguinis ex naribus fluxus non nisi paucis contingebant, atque sub auribus tumores, parotides dicti: de quibus postea scribam. Neque verò lienis tumor aderat, aut præcordij dextri magnus dolor, aut valida contensio: etsi quiddam erat, quod leuem præberet significationem. Iudicabatur verò maximè omnia vt plurimùm ad decimumquartū diem, partim cum sudore, partim verò cum rigore, nec nisi admodum paucis recidiuæ contingebant. At verò dum guttatim roris modo sub æstatem decidebant pluuiæ, sudor apparebat. Quinetiam febrium initio quidam sudores statim fiebant, neque tamen malignè, & quibusdā sub hoc tempus iudicatio cum sudore facta est. In febribus autem æstiuis circa septimum, octauum & nonum diem, asperdines quædam milia-

ΤΜΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ.

Ἐς Πέρινθον περὶ ἡλίου τροπὰς ὀλίγον, τὰς θερινὰς, ἤλθομεν. ἐγεγόνει δὲ ὁ χειμὼν εὔδιος, νότιος. τὸ ἔαρ καὶ τὸ θέρος, πάνυ ἄνυδρον μέχρι πληϊάδων δύσιος. εἰ γάρ τι καὶ ἐγένετο, ἦν ὅσον ψεκάς. καὶ ἐτησίαι οὐ κάρτα ἔπνευσαν. καὶ οἱ πνεύσαντες, διεσπασμένως. τοῦ θέρεος καῦσοι ἐπεδήμησαν πολλοί. ἦσαν δὲ ἀνήμετοι. καὶ κοιλίαι ταραχώδεες, λεπτοῖσιν, ὑδατώδεσιν, ἀχόλοισιν, ἐπ' ἀφρῶσι πολλοῖσιν, ἱζόντα ἐστὶν ὅτε καὶ ὑποστάσει τεθέντα, ἐξ οἵων δὴ καὶ ἐξαιθριαζόμενον τὸ ἴκελον. ἴσα τῷ εἴδει διαχωρήματα διὰ παντὸς, κακόν. ἐν τουτέοισι πολλοὶ κωματώδεες ἦσαν καὶ παράφοροι. οἱ δὲ ἐξ ὕπνων τοιοῦτοι ἐγίνοντο. ὅτε δὲ ἐγερθεῖεν κατενόεον πάντα. πνεύματα μετέωρα οὐ μὴν πάνυ. οὖρα λεπτὰ μὲν τοῖσι πλείστοισι, καὶ ὀλίγα. ἄλλως δὲ οὐκ ἄχροα. αἱμορραγίαι ἐκ ῥινῶν οὐκ ἐγίνοντο, εἰ μὴ ὀλίγοισιν. οὐ δὲ παρωτίδες, περὶ ὧν ὕστερον γράψω. οὐ δὲ σπλῆνες ἐπήρεοντο, οὐδὲ δεξιὸν ὑποχόνδριον, οὐδὲ ἐπώδυνον κάρτα, οὐδὲ ἐντεταμμένον ἰσχυρῶς. ἦν δέ τι ἐνσημαῖνον. καὶ μάλιστα ἐκρίνετο πάντα τὰ πολλὰ περὶ τεσσαρεσκαίδεκα, ὀλίγα σὺν ἱδρῶτι, ὀλίγα σὺν ῥίγει, καὶ πάνυ ὀλίγοισιν ὑποστροφαὶ ἐγίνοντο. ὑπὸ δὲ τὰς ψεκάδας τὰς γινομένας ἐν τῷ θέρει, ἐπεφαίνετο ἱδρώς. ἐν τοῖσι πυρετοῖσι καί τινες αὐτίκα ἱδρῶτες ἐπ' ἀρχῆς ἐγίνοντο, οὐ μὴν κακοήθως. καὶ τοῖσιν ὑπὸ τοῦτον τὸν χρόνον, καὶ ἐκρίθη σὺν ἱδρῶτι. ἐγίνοντο καὶ ἐν τοῖσι θερινοῖσι πυρετοῖσι, περὶ ζ καὶ η καὶ θ' τρηχίσματα ἐν τῷ χρωτὶ κεγχρώδεα, τοῖσιν ὑπὸ

κωνώπων

A κωνώπων γινομένοις μάλιστα ἴκελα ἀναδήμασιν, οὐ πάνυ κνησμώδεα. ταῦτα διετέλει μέχρι κρίσιος. ἄῤῥενι δὲ οὐδενὶ εἶδον τοιαῦτα ἐξανθήσαντα. γυνὴ δὲ οὐδεμία ἀπέθανεν, ᾗ ταῦτα ἐγένετο. βαρυήκοοί τε ἦσαν, καὶ κωματώδεες. πρόσθεν δὲ οὐ κάρτα ἦσαν κωματώδεες ᾗσιν ἔμελλε ταῦτα ἔσεσθαι. οὐ μὴν τὸ σύμπαν διετέλεον. κωματώδεες δὲ καὶ ὑπνώδεες, τὸ θέρος καὶ μέχρι πληιάδων δύσιος.
B ἔπειτα μὴν ἀγρυπνίαι μᾶλλον. ἀτὰρ οὐδὲ τὸ σύμπαν ὑπὸ τῆς καταστάσιος ταύτης ἔθνησκον. κοιλίην μὴν οὖν οὐκ ἐνεδέχετο, οὐδὲ τοῖσι γεύμασι στῆναι, ἀλλὰ παρὰ λόγον ᾤετ' ἄν τις ἠσσᾶσθαι ξυμφέρειν. καίτοι ὑπὸ πολλὰ, ἔστιν οἷσι τὰ δ' ἰόντα ἦν. τὴν ἐν ψυχῇ κεῖσθαι ὑποβεβλημένον. ὡς ἑλκοῖ μὲν τὸ ψυχρόν. θάλπει δὲ τὸ τοιοῦτον εἶδος ἐκπεριστ αγωγῆς ἐστὶ μᾶλλον, καὶ τὸ μηδὲν
C τῇ φύσει πάθη γίνεσθαι, ἐφ' οἷσί τε καὶ ὀξέα τὰ σημεῖα, καὶ πλείω ἢ μείω γινόμενα, χάσμη, βήξ, πταρμὸς, σκορδίνημα, ἔρευξις, φῦσα. πάντα τὰ τοιαῦτα διαφθείρουσιν. ᾗσιν ἐν πυρετοῖσιν ἀσώδεσι, φρικώδεσιν, ἐρυθρὸν πρόσωπα, κοπιώδεες, ὀμμάτων ὀδυνώδεες, καρηβαρίαι, παραπληγίαι. καὶ γυναικεῖα ἢν ἐπιφαίνηται μάλιστα δὲ ᾗσι πρῶτον, ἀτὰρ καὶ παρθένοισι, καὶ γυναιξὶν, ᾗσι διὰ
D χρόνου, ἀτὰρ καὶ ᾗσι μὴ ἐν ᾧ εἴθισται χρόνῳ, ἢ ὡς δεῖ ἐπιφαίνονται. ἔπειτα ἔξωχροι γίνονται, μέγα δ' ἐν ἅπασι, τὸ καὶ ἑξῆς, καὶ ἐν ᾧ χρόνῳ, καὶ ἐφ' οἷσι. τοῖσι πάνυ χολώδεσιν ἐν πυρετοῖσι μάλιστα. ὅλως οἷσιν ἐπὶ σκέλεα ἡ κάθαρσις.

ceæ, culicum morsibus ferè similes, quæ tamen non admodum pruriebant, in summa cute subnascebantur, & ad iudicationem vsque perdurabant. Ac ne eæ quidem masculorum vlli eruperunt. Mulier verò cui talia fierent, nulla mortua est. Hebetiori tamen erant auditu & soporosæ, quamuis antea non admodum soporosæ essent, quibus ista euenire debebant. Neque tamen in totum perseuerabant. Æstate verò etiam ad Vergiliarum occasum in soporem & somnum pronæ erant, post ea quippe insomnia magis vrgebantur. Verùm neq; prorsus ob istam temporis constitutionem moriebantur. Aluum igitur non licebat, ne per ea quidem quæ assumebantur, sistere: sed eam, quæ præter rationem fieret, medelam conferre posse, facilè quis existimasset: quamuis permulta quibusdam procederet, ex eo qui in cubili frigido substrato fiebat decubitu. Frigidum quippe exulcerat. Calido verò quicquid huiusce est generis, sensim magis procedit. Et quamuis nullus natura affectus inerat, quibus huiuscemodi signa aut maiora aut minora aderant, oscitatio, tussis, sternutamentum, pandiculatio, eructatio, flatus, reliquaque eiusce generis perniciem afferebant. Quibus in febribus quæ cum corporis iactatione & horrore accidunt, vultus rubet, lassitudines, oculorum dolores, capitis grauitates, aut leues membrorum resolutiones adsunt. In quibus videndum si menstrua appareant, præcipuè verò quibus primùm erumpunt. Quin & virgunculis & mulieribus quibus ex longo interuallo, sed & quibus non consueto tempore, aut vt decet, apparent, & si succedente tempore plurimùm pallidæ fiant. Plurimi autem refert videre in omnibus, quod & postea consequitur, & quo tempore, & in quibus, velut biliosis admodum, in febribus maximè, quibusdam prorsus in crura purgatio secedit.

E Ἐς πέλυθον] Tertia huius operis sectio, vt reliquæ, etsi multa insolenter scripta continet, propter summam parentis breuitatem, plurima tamen ex cæteris illius oraculis depromit, quæ minus vsitatis tantùm abest fidem vt detrahant, vt etiam lucem addant. Proponit autem quandam temporis circumscriptionem & aëris statum non parum suspectum, quę ferè est horum librorum materia & scopus. Toto igitur anno quem describit, impensè squalido & sicco, quis non febrium ardentium rabiem meritò suspectabit? cùm ne ab imbribus quidē vllis, aut ventorum flatibus, tam vehementi squalori quies aut interspiratio daretur? Vnde præter sudorum proluuiem & rigoris concussationem (quæ sunt febrium ardentium effugia) aluus ipsa tenuibus, spumantibus, & aquosis proluebatur. Mulieribus autem præcipuè periculū creauit hic anni status, quòd temporis siccitate efferata bilis, humidam naturā miserè exagitaret aut variis modis vexatam dimitteret: vnde sopores, leues etiam membrorum resolutiones ortum habuerunt. Quæ summam succorum inæqualitatem dum arguunt, in hac præcipuè tempestatis descriptione, quæ magnis squaloribus conflictatur, valdè suspecta sunt, vt scribit Galenus.* Atque hæc quidem omnia natiuam aëris temperiem consequebantur. Reliqua
F verò quę velut accidentium & auctariorum turba circumscribuntur, ex naturarum & affectionum proprietate magis dependent, quæ cuiuis ex status ipsius conditione affectionum natura & ægrorum temperie æstimare licet. Cęterùm suspectā hîc vt & in aliis Hipp. scriptis καταστάσεως indicaturam reiecimus, non solum vetustissimorum exemplarium fide moti (quod etiam fecit Caluus) sed Galeni auctoritate ducti, qui lib. 3. Epid. huiusmodi præsignia suppositititia esse scribit.† ἐν μὲν τῷ μὲν πρώτῳ τῶν ἐπιδημιῶν καταστάσεις ἔγραψε τρεῖς, ἐν ταύτῳ δὲ μίαν ταύτην, ἣν νῦν ἡμῖν ἐξηγεῖσθαι πρόκειται. καὶ μέντοι κἀν τῷ δευτέρῳ τῶν ἐπιδημιῶν εἰσί τινες δοκοῦσαι γεγραμμέναι, ἀλλ' οὐ δοκεῖ πρὸς ἔκδοσιν ἐκεῖνο καθάπερ τὸ πρῶτόν τε καὶ τὸ τρίτον αὐτὸς πεποιῆσθαι, οὐ μὴν οὐδὲ προγέγραπται τῆς διηγήσεως τῶν γινομένων, εὐθέως ἐν ἀρχῇ, ἡ κατάστασις, ἐν ἐκείνοις τοῖς βιβλίοις, ἀλλ' αὐτίκα διηγήσεως ἄρχεται τῶν ἰσελμάτων αὐτοῦ, καθ' ἃ τὰ γινόμενα νοσήματα, καὶ τὴν περιέχουσαν κρᾶσιν. Porrò hoc initium adducit Gal. lib. 3. περὶ δυσπ. vt postea ostendemus. *Com. 3. in lib. 1. epid. & Com. 1. in lib. 3. †Initio Com. 3.

ἐγεγόνει δὲ ὁ χειμὼν εὔδιος] Mira est interpretum de hac voce contentio. εὔδιος enim modò tepidum, modò serenum, quibusdam etiam tranquillum significat. Nos placidum vertimus, Aristotelem in Quæst. naturalibus & Pollucem sequuti, apud quem εὔδιος
G ponti malaciam significat.* Aristoteles verò εὐδίαν pro placido cœlo sumit, & νηνεμίαν ἢ ἀέρος στάσιν interpretatur, sic εὐδιεινὸν καὶ ἥδιστον τὸν ζέφυρον vocat, † & εὐδιοποιέειν θάλασσαν. Phauorinus quoque εὐδίαν καὶ εὔδιον τὴν τοῦ ἀέρος ἠρεμίαν ἢ ἀβροχίαν, ἢ αἰθρίαν interpretatur. Atque verò vt ea significet, neque tamen satis inter primæ notæ viros constat, an ex placito 12. lib. 3. huius vocis auctoritas peti debeat. Illic enim à Manardo & Fuchsio viris in re Medica doctissimis, & multis codicibus desideratur, etsi quibusdam adscribitur, vt & in lib. περὶ ἀέρων, &c. vnde totus ille aphorismus desumptus est, à quibusdam legitur. Nos verò placidam hyemem intelligimus à ventis pacatam & quietam. Cui ne australis quidem temperies repugnat, quæ naturales qualitates calido & humido affectas, hyemi impertit. Vnde horum morborum ex putredine ortorum semina iacta sunt. Quòd si quis hîc tepidam hyemem intelligi velit, non malè feriatam habebit ille Laurentiani auctoritatem, quæ Theodoro Gazæ attribuitur, & Manardo tolerabilior videtur. Ac ne his quidem auctoribus satis perpetuus est & constans huius vocis consensus. Quidam enim εὔδιος legunt, alij εὔδιος & εὔδινος, alij etiam εὐδιεινόν. Aristoteles verò & Pollux, εὔδιος. *Sect. 25. quæst. nat. †Sect. 26. Sect. 23.

H ἄνυδρον] ἄνυδρον etsi humidi carentiam & defectum significat, quod Latinè sudum dicitur, siccum tamen intelligi ab Hipp. ex Galeno satis probauimus. Vnde vox est ἀνυδρία Hipp. admodum familiaris. ¹Sect. 1.

καὶ ἐτησίαι οὐ κάρτα ἔπνευσαν] Ardentissimo æstatis tempore in exortu Caniculæ, statim à Prodromis quadraginta diebus perflat Aquilo, qui (vt inquit Plinius) *mollit sydera æstate media, mutatq; nomen, & Etesias vocatur. Sæpe igitur Hippocrates, æstatis & *Sectio III. huius libri.*

ardoris statum Etesiis circumscribit, atque non temerè suspectum habet ambientis aëris statum, qui ab Etesiis mediis cœli ardoribus liber est, qualem annotat lib. 1. epid. & 3.† Molliri enim iis creditur Solis vapor geminatus ardore syderis. [a]Quod verò sequitur, οἱ πνεύσαντες διεσπασμένως, familiaris est Hipp. [b]locutio, qua non continentem, sed intermissum, dissolutum & dispersum eorum perspiratum significat, cui τὸ συνεχῶς ἢ ἐκ τῆς θερινῆς τροπῆς πνεῖν opponit lib. 1. epid. Vbi etiam siccitatem iisdem penè verbis describit.[c] ἀνυδρίαι, ἐτησίαι ὀλίγα σμικρὰ διεσπασμένως ἔπνευσαν. Rursus lib. 3.[d] θέρος αἴθριον, θερμὸν, πνίγεα μεγάλα, ἐτησίαι σμικρὰ διεσπασμένως ἔπνευσαν.

*Lib. 18. cap. 34. †Statu 1. [a]In statu pestilenti. [b]Plin. cap. 47. lib. 2. [c]Statu 2. & 3. lib. 1. [d]statu pest.

ἐξ οἵων δὴ καὶ ἐξαιθριαζόμενον] Istud magnam tenuium & mordacium humorum acrimoniam indicat, quæ ne depositis quidem excrementis, & sub dio refrigeratis, spumantem feruoris ebullitionem deponeret. Illud enim ἐξαιθριαζόμενον aëri expositum & sub dio refrigeratum significat, quo in sensu à Dios. scribitur. * πλῆθος verò hîc eo sensu sumitur, quo κείμενα ἔξω πολὺν χρόνον dicit Hipp. lib. 1. Epid.† vt deposita & reseruata recrementa significet.

*Lib. 3. †Histor. 4.

πολλοὶ κωματώδεες] Παραφροσύνη Hippocrati est leuis desipientia & mentis emotio. Desipientiæ enim magnitudinem conceptis verbis circumscribit Hippocrates, vt scribit Galenus in Prorrhetico & lib. 3. Epid.* εἴωθε γὰρ αὐτὸς ἄλλοτε ἄλλοις ὀνόμασιν ἐνδείκνυσθαι τὸ ποσὸν τῆς παραφροσύνης, ληρῆσαι καὶ παραληρῆσαι, καὶ παρενεχθῆναι λέγειν, ἢ πάλιν παρακόψαι καὶ ἐκστῆναι, μανῆναί τε καὶ ἐκμανῆναι. Κῶμα verò est εἰς ὕπνον καταφορὰ, vt scribit Galenus in Prorrhetico & lib. 3. Epidem.† Cuius origo ex cerebri refrigeratione & humectatione petenda est. Tunc enim sensationum ipsarum grauitas & ignauia, indéque somnolentia ipsa perpetuum penè soporem conuehit. Tametsi ex nimia facultatum animalium debilitate ac velut extinctione quandoq; pendeat, motione ipsa sopita, ac penè in totum interclusa. Etsi verò materiæ ratione hi duo affectus inter se pugnant, sæpe tamen pro periculosa humorum complexione miscentur & concurrunt: vt indicat τὸ κῶμα μετὰ τῆς παραφροσύνης in Sileni Historia, & illud Hippocrat.[a] celebratum, κῶμα βαθὺ μετ' ἀγρυπνίας καὶ κῶμα οὐχ ὑπνῶδες. & κωματώδεες οἱ φρενιτικοὶ καὶ οἱ καυσώδεες.[b] Vero autem est affine huiusmodi soporem leui desipientia mixtum à crudis, frigidis & crassis, tenuibus & calidis succis originem cepisse. Quorum significationem præbent hi fœminarum præcipuè affectus, & quæ ab Hippocrat. scribuntur, βαρυήκοοί τε ἦσαν καὶ κωματώδεες. & rursus, κωματώδεες δὲ καὶ ὑπνώδεες, totiúsque anni vehemens siccitas & æstatis vehementissimus ardor. Quæ humorum pugnantia & contrarietas, maximorum morborum causa est, vt & meritò Galeno valde suspecta sit, cùm scribit lib. 3. Epid.[c] χαλεπώτατα τὰ νοσήματα ἐστὶν ἐν οἷς ἀθροίζεται πλῆθος τῶν χολωδῶν καὶ ὠμῶν ἢ ἀπέπτων χυμῶν. Hunc porro locum adducit Gal. Com. ad aph. 1. lib. 2.

*Com. 1. †Com. 1. [a]Lib. 3. epid. [b]In statu pest. [c]Com. 3.

οἱ δὲ ἐξ ὕπνων ποιῶν ἐγένοντο] Id totum omisit Caluus.

πνεύματα μετέωρα οὐ μὴν πάνυ] Habes huius loci amplissimam enarrationem apud Galenum lib. περὶ δυσπν.* Quæ profectò quòd totius καταστάσεως circumscriptionem habeat, suo merito hîc apponi debet. ἐφεξῆς δὲ τῆσδε τῆς καταστάσεως ἑτέρας μνημονεύει, ἀρχομένης ἐν φθινοπώρῳ τόνδε τὸν τρόπον ἀρχόμενος τῆς διηγήσεως, ἐς Γέλαυθον περὶ ἡλίου τροπὰς ὀλίγον πρὸ θερινῶν ἦλθομεν. ἔπειτα διηγεῖται τὴν ὅλην τῶν νοσημάτων ἰδέαν, ἀπὸ καύσου μὲν ἀρξαμένην, ἐμετώδη δὲ γενομένην, καὶ μέχρι πλείστου χρονίσασαν, ἀλλὰ καὶ ὡς χωρὶς ἐμέτου οἱ καῦσοι τότε ἐγίγνοντο, καὶ ὡς ἡ γαστὴρ αὐτοῖς διεχώρει πολλὰ, καὶ τὰ προστεθηκεν. ὥς ἐκ τούτων καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, εὔδηλον εἶναι, τῆς καταστάσεως τὴν ὑπόθεσιν ἐν φλέγμασι διασηπομένοις γεγενημένην. ἁπάντων μὲν τῶν αἰτιῶν ἐπιεικῶν μεγάλων, καὶ τοῦ στόματος τῆς κοιλίας, οὐκ ἦν δὲ κατωτέρω μερῶν αὐτοῖς ὁρμωμένου τοῦ καύσου. εἰκότως οὖν αὐτοῖς, οὐδ' ὥσπερ οἷς ἐν πνεύμονί τε καὶ καρδίᾳ πλῆθος ἤθροισε θερμασίας πυρώδους, ἐγένετο μέγα τὸ πνεῦμα, μικρόν τε οὐκ ἦν παντάπασιν, ὡς μήτ' ὀδυνωμένοις, μήτε κατεψυγμένοις. εἴπερ οὖν τὸ μετέωρον οὐδὲν τοῦ μικροῦ διαφέρον δηλοῖ. κατὰ λόγον αὐτοῖς φησι τὰ πνεύματα μετέωρα γίγνεσθαι, οὐ μὴν πάνυ γε.

*Lib. 3.

τρηχύσματα ἐν τῷ χρωτὶ κεγχρώδεα] Hæc papularum origo populariter grassantibus morbis admodum familiaris est, atque inde non temerè suspecta esse solet, quòd febrium ardentium & maximè putredinis specimen exhibeat. Vt verò pro fomitis & materiæ modo differunt, ita suspectam magis suam significationem faciunt. Hîc enim tantum aspredines vocat, culicum puncturis affines, quæ summam corporis planitiem vel leuiter impressa macula aspergerent. Quarum leuis illa affectio causam minus improbat, quòd à sanguine concalfacto nulla mordaci subeunte materia, hæc cutis exasperatio nata sit, cùm & pruritum nullum excitaret, & mulieribus tantùm (quibus per menses sanguis repurgari solet) contingeret. Has tamen cutis aspredines vel bono fuisse satis constat, quòd naturæ viribus morbum profligantis & in summa corporis deturbantis, diebus præsertim criticis excitarentur, & mulieres omnes ab exæstuante febrium ardentium intemperie liberarent. Quale quid hoc anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo octauo, ad hyemis extremum in hac celeberrima Mediomatricorum vrbe à me obseruatum adhuc populariter grassatum est. Pueros enim plerosque omnes vulgariter afflixit leue quoddam exanthematum genus, culicum morsibus simile, papularum simul nihil referens, sed tantùm ruboris maculas frequentes in facie, in cæteris corporis partibus raritate insignes, aspergens, quod vt confestim ortum, ita & statim deferbuit, idque ad totius senescentis morbi remissionem. Quod quidem vehementes & propriè quodammodo contumaces spiritalium partium affectiones iudicasse visum est. Mulieres etiam & virgunculas malè habuit, vt non secus quàm hîc putrescentis pituitæ in hac humida natura significationem afferret. Hoc autem symptomatis genus leue esse parúmq; suspectū semper prædixi, nec esse ex vera exanthematum aut papularum specie, cum magna etiam spectantium contentione asserui. Naturæ enim robur, contensionem, & sanguinis leuem feruorem potius quàm venenatam humorum corruptelam animo præsensi. Itaque hoc non leue per sese symptoma, leui tamen de causa & naturæ beneficio ortum, verbis molliuit Hippocrat. τρηχύσματα κεγχρώδεα vocans, τοῖσιν ὑπὸ κωνώπων γινομένοις μάλιστα ἴκελα αἰ δήγμασιν. Suspecta magis sunt ἐξανθήματα ἐρυθρὰ, στρογγύλα οἷα ἴονθοι, qualia describit in Sileno.[a] Sæpe verò huiusce similitudinis meminit Hippocrat. & culicum morsiones ac puncturas suis monimentis celebrat. Et libro Epidem. 7. σκελέων τὸ χρῶμα οἷα ὑπὸ κωνώπων ἐγκαταδαμάσιν scribit. Et paulò pòst in Pherecyde, ὑπὸ κωνώπων αἰ δήγματα notat. In Coacis verò κωνώπων κεντήματα vocat, dum scribit, κοιλίης ταραχώδης διάτασις διὰ ταχέων ἐξανθεῖ, οἷα κωνώπων κεντήματα, καὶ ἐς ὄμματα δακρυώδης ἀπόστασις ἔρχεται. Cæterò non multum absimili elegantia has in summa cute extantes papulas κνιδώσιας vocat, quæ sunt (vt interpretatur Galenus)[b] νύξεις τινὲς κνησμώδεις οἷαι καὶ ἀπὸ κνίδης γίνονται. Sunt enim velut vrticæ vredines quædam ([c] vt Plinij verbis vtar) & puncturis ab vrtica affines. Scribit enim Prorrhetico secundo, ἐπαιρέεσθαι τῷ διὰ τῆς τοῦ αἵματος ῥήξιος. εἰ ἐγένετο ἐν τῇ νεότητι. καὶ αἱ κνιδώσιες ἐν τε τῷ στήθει καὶ τῷ μεταφρένῳ εἰ ἔνεισι. Rursus, ναρκαι δὲ καὶ κνιδώσιες οἷσι διὰ τῆς κεφαλῆς διαΐσσουσι, τότε μὲν διὰ πάσης, τότε δὲ διὰ μέρεος τινὸς, πολλάκις δὲ καὶ ψυχρὸν δοκέει αὐτέοισιν, εἰ διαχωρέει διὰ τῆς κεφαλῆς, τούτοις ἐπαιρέεσθαι, εἰ καὶ ἐς τὴν γλῶσσαν ἄκρην ἀφικνεῖται ἡ κνίδωσις. Et paulò pòst, αἱ κνιδώσιες δὲ καὶ τὰ μελαγχολικὰ ταύτῃσιν ἧσσον, ἢ τῇσιν αἰδράσιν, ἢν μὴ τὰ καταμήνια τελέως ἠφανισμένα ᾖ. Qui locus plurimùm facit ad nostrum institutum, dum huiusmodi symptomatis mulieres solas affectas fuisse scribit, quæ naturali mensium profluuio defectæ fuerunt.

[a]Lib. 3. epid. [b]In Exegesi. [c]Cap. 45. lib. 9.

κοιλίην μὲν οὖν] Hunc locum non est facilè consequi, ob varias interpretum lectiones. In quo Caluus sui valde similis est, dum longissimè à nostra lectione recedit. Nos plausibilem magis nostrorum codicum sensum adscripsimus, illúdque τῷ ἐν ψυχῇ ὑπὸ ἀποβεβλημένον, ad id quod propius est retuli. Cuius causam reddit, ὡς ἑλκοῖ μὲν τὸ ψυχρόν. Porrò quod sequitur, καὶ τὸ μηδὲν τῇ φύσει πάθος γίνεσθαι, mendum habet, & ex nostris codicibus legimus καίτοι μηδὲν τῇ φύσει πάθος γίνεται, quam lectionem secuti sunt interpretes.

σκορδίνημα] σκορδίνημα est διάτασις μετὰ χάσμης, magna totius corporis cum oscitatione extensio, quam Latini pandiculationem vocant. vt σκορδινᾶσθαι διατείνεσθαι καὶ μάλιστα μετὰ χάσμης Galeno significat. Pollux libro quinto, σκορδινᾶσθαι λέγουσι τὸ μετὰ χάσμης ἀποτείνειν ἑαυτόν.

φρικώδεες] φρικώδεες πυρετοὶ, sunt febres quæ magna sui insultus parte cum horrore aut inæquali frigoris sensu inuadunt. Quod etsi est affectionis & symptomatis nomen, more tamen suo Hipp. aliquando morbis, aliquando verò egris accommodat, vt κωματώδεις

vocat

A vocat eos, qui triplici illo lassitudinis genere afficiuntur, & sæpè febribus tribuit, * in quibus magna crudorum humorum copia grauitatis sensum musculoso generi facit, indeque in spatiosam articulorum laxitatem decubitum procurat. Nil igitur mirum est, si in magna crudorum, crassiorum & mordacium humorum sobole, aut etiam inæqualitate, quæ ista temporis circunscriptione mulieres plurimùm pessundabat cum horroris & lassitudinis sensu, oculorum dolores, capitis grauitates, & leues quædam syderationes subortæ sunt. Ista enim succorum inæqualitas præcipuè totius corporis arcem & speculam ita occupauerat, vt sensationum officinas interciperet & sopiret, quemadmodum antea descripsit Hippocrates. Vnde procliuè fuit, tam magnum confluentem in præcipiti positum, ad sibi proximos subiecti corporis riuos deriuari. Sæpè autem fit, vt in tam varia corporis succussatione menses moueantur, quod valdè bono est. Sic ad totius huius loci sensum scripsit in Coacis. τὰ φρικώδεα κοπώδεα, καρηβαρικά, βαχὺ ὀδύνώδεα, γυναικεῖα καταρρήγνυσι. Idé in Prorrhetico, οἷσιν ἐκ ῥίγεος πυρετοὶ κοπώδεες γυναικεῖα καταρρεῖ, βάχηλος δ' ἐν τούτοις ὀδυνώδης, αἱμορραγικόν. Quod iisdem penè verbis in Coacis repetit. At verò nisi menstrua profluxissent, vero erat affine propter τὸ τῆς προσώπου ἔρευθος, hæmorrhagiæ

B suspicionem aliquam salubriter futuram, quę inter propria solutionũ febrium ardentium genera recensetur lib. 1. ep. in quibus etiam cum hæmorrhagia menstruæ purgationis eruptionem recenset. Sunt autem φρικώδεις πυρετοὶ (vt scribit † Galen.) ἐν οἷς μέχρι πλείστου τῆς ἀναβάσεως τε καὶ ἐπιδόσεως καλουμένης τοῦ παροξυσμοῦ. αἱ φρίκαι γίνονται τοῖς νοσοῦσιν. οὐ γὰρ δὴ τοὺς κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπισημασίας φρικώδεις γινομένους οὕτως ὀνόμαζον, ἀλλ' ἐφ' ὧν ἐπὶ πλεῖστον ὅλου τοῦ παροξυσμοῦ, τὸ τῆς φρίκης ἐκτέταται σύμπτωμα. καὶ γίνεται διττῶς, ἐνίοτε μὲν αἱ ἀδιηλώσεις πίσης τῆς ἐπὶ πᾶσαν, ἐνίοτε δ' αὐτὸ τοῦτο μόνον, ἀνώμαλον αἰσθάνονται. ἡ διαφορὰ δὲ καὶ ἐν τῷ ποσῷ τῆς χρόνου. βραχέσι μὲν γὰρ πάνυ διαλείμμασι διειργόμενον ἀπ' ἀλλήλων τῶν φρικωδῶν κινήσεων, ἀνώμαλός τε καὶ φρικώδης κίνησις λέγεται. μειζόνων δὲ τῶν διαλειμμάτων ὄντων, αἱ ἀδιηλώσεις γίνεταί τε καὶ ὀνομάζεται τὸ οὕτω σύμπτωμα, καὶ γίνεται μάλιστα αὕτη κατὰ τοὺς ἡμιτριταίους ὀνομαζομένους πυρετοὺς, διὸ καὶ τρεῖς ὡς τὸ πολὺ καὶ τέσσαρες εἰσίν. δέδεικται δὲ τοῖς ἡμῖν, ἐν τοῖς περὶ πυρετῶν λογισμοῖς, ὁ ἡμιτριταῖος ἐπ' ἀνωμάλῳ σκευασάμενος χυμῷ, τὸ μέν τι πικρόχολον δριμὺ, τὸ δέ τι φλεγματῶδες σηπόμενον ἔχοντι. διότι οὖν τὸ συνεδρεῦον φησὶ τοὺς φρικώδεις πυρετοὺς διὰ τῶν γινομένων κατάστασιν, ὡς προείρηταί μοι. Lib. verò de diff. feb. 2. ' φρικώδεις οὐχ ἁπλῶς τοὺς μετὰ φρίκης εἰσβάλλοντας, ἀλλ' ὅσοις τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ παροξυσμοῦ κατειλήφασιν αἱ φρίκαι, εἶπεν. Huiuscemodi porrò febres horridæ sunt ferè tabis comites, vt patet ex lib. 1. epid. & initio Coaca-

C rum: τὸ φρικῶδες καὶ τὸ δύσπνουν, ἐν πᾶσι πόνοισι σημεῖα φθινώδεα. Rursus quoque, οἱ φρικώδεες πυκνὰ ἐς ἐμπύησιν ἔρχονται, ἀτὰρ καὶ πυρετοὶ τῆς πυθμένα ἄγει ἐς ἐμπύησιν. Plurimùm autem horrore tabidi laborant, quòd quæ in thorace computruit materia, sua acrimonia tenues thoracis membranas, quæ viscera tegunt, lancinat & pungit. Totius verò corporis membranæ, cùm inter se mutua quadam cognatione respondeant & consonent, quodammodo inuicem concutiuntur.

*Vt aphor. 31. lib. 4. †Comment. 1. in 1. epid. 'Cap. 8.

τὰ καὶ ἑξῆς] Duo nostri codices, quorum vnus antiquitatis prærogatiuam habet, alter verò recentior est, illud τὰ καὶ ἑξῆς omittunt, quod hîc non multùm facere videtur. Licebit autem si addideris ad ea quę præcedunt referre, alioqui consequentibus omnia magis respondebunt. Caluus, τὰ καὶ ἑξῆς legisse videtur: vertit enim, qua de causa.

ἐπὶ σκέλεα ἡ κάθαρσις] In his qui sese à longo præsertim morbo colligunt, instauratis paulatim viribus, videmus in crura, debilio-

D res alioqui & remotiores corporis partes, morbosarum reliquiarum decubitum, qui ex eorum est genere quæ κατ' ἀπόθεσιν abscedunt. Atque ita sensim recreatis viribus morbus euanescit & digeritur. Quod etiam in dies obseruamus in his febribus tertianis, quæ propter materiæ permixtionem nothæ sunt, & plurimum nostro cœlo affligunt. Id autem contingere videtur propter crudam multam, & crassam materiam, quæ dum vniuersim expurgari non potest, paulatim à natura euincitur & longè propellitur, humorum grauitate, & copia aëream bilis naturam suo momento deturbante, naturaq; tandem omnia suppeditante, & ad imas partes morborum relegante. Ex quo fit, vt tunc plurimi spasmi flatulenti (qui maximè tibiarum musculos affligunt) proueniant, quorum origo ab inæquabili illa materiæ complexione, naturaque in eam robur suum attentante esse potest. Fit enim vt biliosi succi crassis crudisque mixti, dum à naturali actione digeruntur, flatus persæpè excitent. Quod in frigidorum crassiorumque humorum concoctione accidit. Vnde idem quoque in quartanæ declinatione, quæ virgunculas sæpè affligit, obseruauimus: vt dum à morbo confirmantur, plurimis spasmis flatulentis & tibiarum grauitate conflictentur. Eum autem morborum in crura decu-

E bitum agnoscit vulgus, dum febrim in tibias secessisse dicit. Quod & Hippocratica OEconomia nõ est indignum. Scribit enim in coacis: οἷσιν ἐξαίφνης ἀπυρέτοισιν ἔσσιν ὑποχονδρίου καὶ καρδίης πόνος, καὶ περὶ σκέλεα, καὶ τὰ κάτω μέρεα, καὶ κοιλίη ἐπήρται, λύει φλεβοτομίη, καὶ κοιλίης ῥύσις πυρέξαι βλαβερὸν τούτοισι. μακροὶ γὰρ οἱ πυρετοὶ καὶ ἰσχυροὶ γίνονται, καὶ βῆχες, καὶ πνεῦμα, καὶ λυγμοὶ γίνονται, λύεται δὲ μελλόντων τούτων, πόνος ἰσχυρὸς ἰσχίων, ἢ σκελέων, ἢ πτύελου πτύσις ἢ ὀφθαλμοῦ στέρησις ἐπιγίνεται. Porrò similis est & eiusdem propè naturæ, tam frequenter celebratus ab Hippocrate, in coxendicem decubitus, quem per τὰ ἐς ἰσχία ἀλγήματα passim inculcat. Et hîc quoque mensium profluuium ex decernentium genere statuitur, quæ hac tempestate morbis grassantibus effluuium aperuerunt, eorumque vires omninò represserunt.

F Φαρμάκων τε τρόποις ἴσμεν. ἐξ ὧν γίνεται ὁποῖα ἄσσα. οὐ γὰρ πάντες ἀλλ' ἄλλοι ἄλλως διακεῖνται. καὶ ἄλλοτι ὀψίτερον, ἢ ὀψίτερον, ληφθέντα διαχειρισμοῖσιν. οἷον ἢ ξηράναι, ἢ κόψαι, ἢ ἑψῆσαι. καὶ τὰ τοιαῦτα ἐῶ τὰ πλεῖστα ὁκόσα ἑκάστῳ, καὶ ἐφ' οἷσι νουσήμασι, καὶ ὁπότε τοῦ νουσήματος, ἡλικίην, εἴδεα, δίαιτον, ὁποίη ὥρη ἔτεος, καὶ ἥτις καὶ ὁκοίως ἀγομένη, καὶ τὰ τοιαῦτα.

Medicamentorum verò naturas esse scimus, ex quibus vt talia & huiusmodi sint, habent. Neq; enim omnes vno & eodem modo, sed aliæ aliter se habent. Quin aliàs quoque tardius aut maturius sumpta differunt, & præparationes ipsæ, quale est siccare, tundere, incoquere, & cætera huiuscemodi. Plurima verò prætereo, quæ huc consideranda veniunt, quænam cuique conueniant, & in quibus morbis, & quo morbi tempore. Ætas etiam cuiusque, forma, victus ratio, anni quoque tempus quodnam sit & qualiter circunscribatur, aliaque id genus in speculationem veniunt.

G φαρμάκων] Insignis est valdè huius loci commendatio, quo medicamentorum purgantium differentias & effecta persequitur Hippocrat. Atque eò commendabilior, quò parcius de horum natura ab ipso parente & Galeno scriptum est. Libri enim de Medicamentis purgantibus, quos φάρμακα passim vocat Hippocr. in lib. περὶ παθῶν, desiderantur, & nihil præter merum titulum breuesque clausulas reliquerunt. Ac ne eos quidem à Galeno vnquam visos suspicor. Et quos ille de Medicam. purg. compositione promittit libros, in lib. κατὰ γένη, nunquam editos, multis mihi rationibus persuasi. Ex quo factum est, vt tota medicamẽtorum purgantium natura & ratio, multis sit ambagibus obscurata & à plurimis sugillata. Hic igitur medicamentorum purgantium naturam, vires, & effectiones, velut per transennam, circunscribit Hipp. atque quid in his assumendis videndum sit, monet, vt vix alias habeas in tota purgatione iudicationes, quàm quæ hîc adscribuntur. Quas quia Galen. in τῶν καθαιρομένων libello, & in Methodo, fusissimè persequitur, lectorem in plano non moramur, nobis satis abundè factum existimantes, si breuia & præcipitia complanauerimus, in hoc præsertim loco qui videtur de industria ab omnibus interpretibus & codicibus deformatus. Cal. certè, in hoc

H ita se gessit, vt ex eius verbis quid colligas non habeas, dum medelas pro medicamentis scribit. Qua in re, quod sæpè soleo, idem quoq; mihi factitandum duxi, vt ad fidum Hip. interpretẽ Gal. tanquam ad sacrã anchoram confugerem. Is igitur lib. de Theriaca ad Pisonem, totũ hunc locũ adducit: in quo etsi litera mutilata est, & quadam ex parte mendosa, Hip. tamen sensus elici potest, vt velut ex duorũ locorũ commissione, genuina lectio extrahi. Locũ igitur integrũ apponam, vt mecũ de ipsa varietate totoq; sensu

facilius arbitrium feras. ἵνα δὲ τῶν φαρμάκων τὴν ἀρχὴν, οὐδὲ ὅλως ἐστὶ τοῖς ἀνθρώποις σύμφορα. τὸ γοῦν κώνειον εἰ μὴ φάροις φέρει. καὶ τὴν θανατικὴν δύναμιν ἴσως αὐτοῦ οὐκ ἔχει, ἡμᾶς δὲ, ὡς οὐκ ἀγνοεῖς, ἀναιρεῖ. καὶ ὁ ἐλλέβορος τῶν μὲν ὀρτυγίων ἐστὶ τροφὴ, τοὺς δὲ ἀνθρώπους διαφθείρει κακῶς. ἔνια δὲ εὑρίσκομεν καὶ μορίων τινῶν ἐν τῷ σώματι τὴν κάκωσιν ἰδίως ποιούμενα. ὁ γοῦν θαλάττιος λαγωὸς, ἑλκοῖ τὸν πνεύμονα, καὶ ἡ κανθαρὶς ἰδίως τὴν κύστιν κακοῖ. πολλὰ δὲ τῶν φαρμάκων πάλιν ἐξαιρέτως τινὰ τῶν μορίων τοῦ σώματος ὠφελεῖν πέφυκε. πάχον γοῦν τὸ ἧπαρ πολλάκις, εὐπατώριος ἡ βοτάνη ἀγωνιστικῶς ὠφέλησε, καὶ ἡ μυροβάλανος τὸν σπλῆνα ὤνησε. τὸ δὲ σαρξίφραγες, καὶ ἡ βεντίκη, τοὺς νεφροὺς διέθηκε καλῶς, καὶ ὁμοίως ἄλλα ἐστὶν ἄλλων, ὡς τῇ πείρᾳ τετηρήκαμεν, οἰκεῖα φάρμακα, ἅπερ ἡμεῖς ὡς ἔφην ἀκριβῶς ἐξετάζοντες, οὕτως ἑκάστῳ τῶν παθῶν τὴν κατάλληλον προσφορὰν ποιούμεθα, διδασκάλῳ καὶ τούτων ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων Ἱπποκράτει τῷ ἀρίστῳ χρώμενοι. ὅτι γὰρ ἀκριβεστάτην περὶ τῶν φαρμάκων τέχνην πεποίηται, καὶ ἐξ ἄλλων πλείστων ὑπ' αὐτοῦ λεγομένων ἐστὶν ἰδεῖν. μάλιστα δὲ ἐξ ὧν φησιν, ἐν τῷ β τῶν ἐπιδημιῶν οὕτω. φαρμάκων δὲ τρόπους ἴσμεν, ἐξ ὧν γεγένηται ὁκοῖα ἄττα. οὐ γὰρ πάντες ὁμοίως, ἀλλ' ἄλλοι ἄλλως σύγκειται, καὶ ἄλλα ὅτε προεῖται πρὸν, ἢ ὀψιαίτερον ληφθέντα, καὶ οἱ διαχειρισμοὶ, οἷον ξηρᾶναι ἢ κόψαι, ἢ ἑψῆσαι, καὶ τὰ τοιαῦτα ἕως τὰ πλεῖστα μειῶσαι πλείω, καὶ ὁκοῖα ἑκάστῳ, ἐφ' οἷσι νοσήμασι, καὶ ἐφ' ἧστισι τοῦ νοσήματος ἡλικίῃ, εἴδεα καὶ διαίτας ὁκοίας, ἢ ὥρη ἔπεος, ὁκοίας ἀγομένη καὶ τὰ τοιαῦτα. διὰ γὰρ τούτων ὡς ὁρᾷς καθολικώτερον ἡμᾶς διδάσκει, παραινῶν καὶ τὰς φύσεις τῶν φαρμάκων εἰδέναι, καὶ τὸν καιρὸν ἐξετάζειν, ἐν ᾧ τις τὸ φάρμακον μέλλει λαμβάνειν, καὶ τὰς κράσεις τῶν λαμβανόντων ἐπιβλέπειν. εἰσὶ γὰρ ὡς ἀληθῶς, οἱ μὴ εὐκόλως λαμβάνειν δυνάμενοι, ὥστε καὶ πεπλῆν αὐτὰ πολλάκις, ἢ κατὰ μηδὲν ὑπ' αὐτῶν κακοῦσθαι, ἀλλ' οἷον τι ὅσον ἔφην αὐτοῖς γίνεται αὐτὸ τὸ φάρμακον. ἔνιοι δὲ ἀφυῶς οὕτως ἔχουσι πρὸς τὰς φαρμακείας, ὡς μηδὲ τὴν ἀρχὴν αὐτῷ χρῆσθαι δύνασθαι, ἀποστρέφεσθαί τε αὐτοῖς τὸν στόμαχον, καὶ περὶ τῆς χρήσεως ἐκλύεσθαι ῥᾳδίως. Ex quo cuiuis manifestum est naturas medicamentorum hoc in loco ab Hippocr. explicari, ac vires, facultates, & variorum effectorum rationes, quæ à totius rei natura pendent, intelligi. Quod effecit, vt τρόπους Latinè naturas verteremus, cùm differentias & eorum diuersitates significare volumus. In quo reconditius aliquid & magis philosophicum ab Hippocr. fortè expectãdum est. Medicamentorum varias actiones & facultates, à totius rei substantia & natura pendêre, quod est in omni medicamentorum disciplina valdè controuersum, & totis Medicorum scholis exagitatum. Atque adeò hac de re sententiam tulit Galen. contra Asclepiadem lib. de Theriaca ad Pisonem, proprias medicamẽtorum actiones ab eorundem natura educens, cùm scribit: ἡμεῖς δὲ ταῦτα ὁρῶντες καὶ τῷ λόγῳ τὰ ἑκάστης φύσεως τῶν φαρμάκων τὸ οἰκεῖον τῆς δυνάμεως φιλαλήθως ὁμολογεῖν τὸ δυνατὸν εἰδότες, κἀνταῦθα ὅτι φάρμακα φυσικῇ τινι δυνάμει ἕλκειν τὰ οἰκεῖα πέφυκεν, ἀκριβῶς ἐπιστάμεθα. ὥσπερ καὶ ἐν τῷ μαγνήτιδι λίθῳ ἕλκειν τὸν σίδηρον εἰς ἑαυτὴν, δύναμιν τινὰ ἑλκτικὴν εἶναι αὐτῇ, τὴν ἔμφυτον δύναμιν, εὐλόγως ἑαυτοὺς ἐπείσαμεν. θεὸς γὰρ ὡς ὥσπερ ἡ ἐν ἡμῖν φύσις, κατὰ τὸν Ὅμηρον, καὶ ἄγουσα τὰ ὅμοια πρὸς τὰ ὅμοια, οὕτω ταῖς θείαις δυνάμεις ἑαυτῆς ἐπιδείκνυται. καὶ τῶν ἄλλων δὲ ἁπάντων τὴν φύσιν φιλοτίμως ἐξετάζομεν, ἵνα καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν καὶ τὴν ἐνέργειαν, ἀκριβῶς ἐμάθομεν. εὑρίσκομεν γοῦν ἐν τῇ ἐξετάσει αὐτῶν γινόμενοι, τὰ μὲν ὡς ἔφην καθ' ὅλας ἑαυτῶν ἐνεργοῦντα τὰς οὐσίας, τὰ δὲ καὶ μικτὴν ἐν τῇ οὐσίᾳ τὴν δύναμιν ἔχοντα, καὶ διπλῆν ἀποπληροῦντα τὴν ἐνέργειαν. οὕτω φανερῶς πολλάκις, ὡς καὶ τὰ ἐναντιώτατα ὑπ' αὐτῶν ἐπὶ τοῦ σώματος γιγνόμενα ἡμᾶς βλέπειν, καὶ θαῦμα τοῖς ὁρῶσι τὸ εἶναι τοῦτον δοκεῖ.

οὐ γὰρ πάντες] Hic locus in omnibus exemplaribus impressis deficit, & aliqua ex parte mendosus est. Reponendus igitur fuit ex Galeni loco & nostris exemplaribus, atque ita legendus, οὐ γὰρ πάντες ὁμοίως, ἀλλ' ἄλλοι ἄλλως σύγκεινται. Quam lectionem sequuti sunt interpretes, εὖ κεῖνται, tamen duo fidelissimi nostri codices legunt pro σύγκεινται.

διαχειρισμοῖσιν] διαχειρισμοὶ, sunt medicamentorum dispensationes, administrationes, & præparationes. Compositiones vulgò dicimus, quæ manuum tractationes exigunt, pro quarum diuersitate interdum variant. Cæterùm sequuti sumus Gal. non vulgatos codices, quamuis illis sua potest constare lectio, quæ tamen implicatior est & obscurior. In eo verò quod sequitur, vitiosa est Galeni lectio, & nostri nobis codices fuerunt imitandi. Quotus enim quisque est qui illud explicet ἕως τὰ πλεῖστα μειῶσαι πλείω; Lego igitur εὖ ἢ τὰ πλεῖστα καὶ ὁκόσα ἑκάστῳ &c. vetustissimo nostro codice authore. Neque enim attinet aliorum lectiones hîc annumerare, cùm sint extra aleam, nec ita plausibiles propter suam varietatem, in eo præsertim vbi hærendum non sit.

καὶ ὁκότε τοῦ νοσήματος] Aliter legisse Galenum apparet ex loco prius adducto. Magis tamen nihil arridet hæc lectio duorum codicum authoritate firmata. Quod enim sequitur, ad indicationes in assumendis medicamentis spectandas referri debet, vt cuiusque ætatem, formam & temperiem, consuetudinem & victus rationem, totius anni temporis circunscriptionem in consilium adhibeamus. εἴδεα enim hîc non aliud significari existimo, quàm formam, quæ ex primorum & maximè simplicium corporum inter se temperie constat, totamque totius corporis essentiam & notionem præsefert, temperamentum dicimus. Et verò id significauit Galen. cùm τὰς κράσεις τῶν λαμβανόντων ἐπιβλέπειν suasit.

ὁμοίως ἀγομένη] Proprium nos ambientis aëris statum, & eam quæ nos afficit tẽporis designationem intelligit. Anni tempus enim spectari vult quale & quódnam sit, an propriam temperiem seruet: an verò statis suis vicibus dispensetur, & legitimo ductu procedat. Indeque eum qui nos fouet, aëris statum considerandum censet. Id enim significare videtur ὁμοίως ἀγομένη. Ἀγωγὴν enim lib. 1. epid. Hippocr. τὴν περιέχοντος κατάστασιν vocat, vt notat Gal. in eum locum commentario.

Zoilo qui ad murum habitabat, ex matura tussi, febris acuta suborta est, & faciei rubor, aluusq; intercepta nil, nisi coactè reddebat. Lateris sinistri & auris quæ è directo erat, magnus dolor. Caput verò non ita dolebat. Purulentum quodammodo expuebat semperq; ægrotabat, alioqui cætera iudicata sunt, & ad octauum aut nonum diem ex aure pus multum erupit. Ad noni diei initia auris dolor cessauit, atq; haud scio quomodo sine rigore iudicatio consecuta est. Caput valdè sudauit, aurisq; & lateris sinistri stabilis erat quidam ardor. Supernè vnà cum aure ad scapulas præcipuè, dolor sedatus est. Sed & prius sputa multa reiecta sunt, quæ ad expuitionis initia, & circa septimum aut octauum diem florida erant, deinde verò laboriosa. Aluus substitit ad nonum & decimũ diem, dolor extinctus est, & tumor remittebat, sudoresque parui fiebant, qui neque tamen decernebant, vt ex secessibus ipsis aliisq; satis manifestum fuit. Incipiente enim auris dolore, aluus perturbata est. Nono autem die ex aure pus erupit, iudicatusq; est morbus absque rigore decimoquarto eodemq; ipso die. Quin & sputum copiosius & coctum magis procedebat, vbi pus ex aure liberius effluxit. Sudores autem & serpentia vlcera

Ζωΐλῳ τῷ παρὰ τὸ τεῖχος, ἐκ βηχὸς πεπείρης, πυρετὸς ὀξὺς, καὶ προσώπου ἔρευθος, καὶ κοιλίη ἀπολελαμμένη, πλὴν πρὸς ἀνάγκην. πλευροῦ ὀδύνη ἀριστεροῦ. καὶ οὖς κατ' ἴξιν ὀδυνῶδες πάνυ, καὶ κεφαλὴ οὐ τοσοῦτον, πτύων διὰ παντὸς ὑπόπυον σπόσα. ἀλλὰ τὰ ἄλλα ἐκρίθη. καὶ κατὰ οὖς ἐρράγη πῦον πολύ. περὶ ὀγδόην ἢ ἐνάτην. αἱ δ' ἀρχαὶ τῆς ἐνάτης, ὀδύνης τοῦ ὠτός. οὐκ οἶδ' ὅπως ἄνευ ῥίγεος ἡ κρίσις. ἵδρωσε κεφαλὴν κάρτα. καὶ οὗτος ἐμπεδοτήμη ξύγκαυσις καὶ ἀριστεροῦ πλευροῦ. ἄνω ἅμα ὠτὶ, ἀνωδυνίη μάλιστα κατ' ὠμοπλάτην, ἀτὰρ καὶ ἔμπροσθεν πτύαλα πολλὰ, κατ' ἀρχὰς πτυέντα αἰθηρά, καὶ ἀμφὶ ἑβδόμην ἢ ὀγδόην. ἔπειτα ἐπίπονα. κοιλίη ἐστήκει μέχρις ἀμφὶ ἐνάτην καὶ δεκάτην. ἡ ὀδύνη ἀπέσβη. οἴδημα αἰεί, καὶ ἱδρώτια ἐγένετο. οὐ μὴν ἔκρινε. δῆλα δὲ ἦν καὶ ἄλλοισι καὶ τῇ διεξόδῳ. περὶ γὰρ ἀρχομένην τὴν τοῦ ὠτὸς ὀδύνην καὶ ἡ γαστὴρ ἐπεταράχθη. ἐρράγη δὲ ἐκ τοῦ ὠτὸς ἐνάτῃ, καὶ ἐκρίθη τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἄνευ ῥίγεος ἡ νοῦσος τῇ αὐτῇ ἡμέρῃ ἀτὰρ καὶ τὸ πτύελον λαυρότερον εἴη, ἐπεὶ τὸ οὖς ἐρράγη, καὶ πεπειρότερον. ἱδρῶτες δὲ καὶ ἕρπητα, ἐπὶ πο-

ἐπὶ πολλῷ χρόνῳ τῆς κεφαλῆς ἐγίνοντο. ἐξηράνθη ὡς τρίτῃ. ὁπόσα ἀσήμως ἀφανίζεται δύσκριτα. καὶ οἷον τῇ τοῦ Πολεμάρχου παιδίσκῃ ἐρυσίπελας.

longo postea interuallo in capite fiebant, quæ tertio die exiccata sunt. Quæcunque absque iudicationis significatione disparent, malè decernunt, velut in Erysipelate, quod Polemarchi ancillæ contigit, videre satis licuit.

Ζωίλῳ] Ex hoc concursu parotidum significatio portenditur. Verum enim fuit in febre acuta, capitis dolore, vultus rubore, alui suppressione, hypochondrij tumore & contensione, parotidum materiam sursum ferri. Sic enim illas præsagit Hipp. in Prorrh. τὰ κωματώδη, ἀσώδη, ὑποχόνδρια ὀδυνώδεα, αἱματώδεα μικρὰ, ἐν τούτοισι τὰ παρ' οὖς ἐπανίσανται. πρόσθεν δὲ τὰ περὶ πρόσωπον. Rursusque, ὑποχονδρίου σύντασις μετὰ κώματος ἀσώδεος καὶ κεφαλαλγίης, τὰ παρ' οὖς ἐπαίρει. Demum parotidum materia in pulmones translata naturæ robore, depulsa est. Quod sæpè in coacis obseruatur. τὰ παρ' οὖς καταπαύσει βηχία μετὰ πτυαλισμοῦ ἰόντα. Hîc verò multiplex est affectuum complexio, ex eorum quæ diuersi sunt generis concursione. Quod in Hippocr. doctrina non est admodum insolens.

κοιλίη ἀπολελαμμένη] κοιλίη ἀπολελαμμένη τουτέστι ἐπεσχημένη, vt interpretatur Gal. in Prorrh. Sic enim aluum duram, siccam & interceptam vocat Hipp. κοιλίαι ἀπολελαμμέναι. σμικρὰ δὲ μέλανα σπυραθώδεα πρὸς ἀνάγκην χαλῶσαι, μυκτὴρ ἐπὶ τουτέοισι ῥηγνύμενος, κακόν. Idem quoq; οἱ κεφαλαλγικοὶ, κατόχως παρακρούοντες, κοιλίης ἀπολελαμμένης, ὄμμα θρασυνόντες, ἀνθηροὶ, ὀπισθοτονώδεες γίνονται. Rursus, οἱ ἐν πυρετοῖσι ἐφιδροῦντες κεφαλαλγέες, κοιλίης ἀπολελαμμένης σπασμώδεες. Quin & eos quib. aluus intercepta est, ἀπολελαμμένους vocat in coacis, ἀπολελαμμένοι ἐφιδροῦντες, ἢν ἐπὶ τουτέοισι τὸ θολερὸν πνεῦμα καὶ τὸ γονοειδὲς διελθὸν, λύγγα σημαίνει. Non absimili etiam locutione τὰ σιτία ἀπολελαμμένα scribit, dum τὰς ἐπεσχημένας τῆς γαστέρα significat, vt scribit * Gal. in Prorrhetico. τὸ σιτίον enim de ciborum reliquiis & alui recrementis ab Hippocr. efferri alibi scribimus, vbi & huiusce locutionis plura alia habebis exempla. * Com. 2.

πρὸς ἀνάγκην] πρὸς ἀνάγκην dicit Hipp. de resiccata aluo, quæ nil nisi coactè & medici ope reddit, τουτέστι μετὰ τῆς πραγματεύσεώς τινος τῶν ἰατρῶν ἢ διὰ κλυστῆρος, ἢ διὰ βαλάνου. τὸ γὰρ πρὸς ἀνάγκην τοιοῦτόν τι σημαίνει, vt scribit † Gal. in Prorrh. Sic κοιλίην πρὸς ἀνάγκην ὑγρὰ χαλῶσαν, sæpè vocat Hipp. in Prorrh, aluum studio & industria nostra humentem. Est enim τὸ πρὸς ἀνάγκην ὑγρὰ χαλᾶν, ὅπερ ἐν τισι διαχωρεῖν φασὶ λέγειν.
† Comm. 2.

αἱ δὲ ἀρχαὶ] Secutus hîc sum antiquum nostrum codicē qui ita legit, αἱ δὲ ἀρχαὶ τῆς ἀνάτης, ὀδύνης τὸ ὠτὸς τέλος. Quam lectionem sequutus est etiam Caluus.

καὶ ὥσπερ ἐμποδοτέρη] Mirum est quódnam hîc impedimentum intelligat Caluus, nisi si ἐμποδιστικῶς ξυγκαύσιος legit, nullo profectò sensu. Cornarius de sudore capit. Egò verò vetustissimi nostri codicis fide fretus, ὠτὸς lego, & ardorem illum pertinacem renitentemq; ad aurem & latus refero.

αὖ ἅμα ὠτί] Id totum perturbauit Caluus.

ἔπειτα ἐπίπονα] πτύαλα αἰθερά] quænam sint diximus in Com. sect. 2. Quod verò ἐπίπονα vocat Hippocr. etsi de sputis efferri in tota sua πραγματείᾳ rarum est, nullam tamen habet difficilem notionem. Certum est enim, ἐπίπονα πτύαλα dici quæ difficulter & laboriose educuntur. ἐπιπόνως nanque de his quæ implacidè & intoleranter affligunt dicitur. Hippocr. lib. 1. epid. ἐπιπόνως ταῦτα τοῖσι πλείστοισι, significans τὰ συμπτώματα τοῖς πλείστοις τῶν καμνόντων ἐπιπόνως συμβῆναι, τουτέστιν οὐκ εὐφόρως, οὐδ' ὥστε ῥᾳδίως αὐτὰ φέρειν θελόντας ὀρθοστάδην, ἀλλὰ τοὺς πλείστους αὐτῶν ἠναγκάσθαι κλινήρεις, vt interpretatur Galenus. Non absimili ratione Hippocr. τὰ ἐπίπονα οὖρα dixit in Prorrh. τὰ μετὰ πόνου ἀποκρινόμενα καὶ κενούμενα innuens ex Galeno, etsi istud plurimùm negotij interpretibus facessat, qui ἐπίπονα in πίονα deformant.

ἡ ὀδύνη ἀπέσβη] Istud superioribus coniunxit Caluus: nos omnes codices sequuti, sequentibus addidimus.

οἴδημα ὠτὶ] Vetus quidam codex cum recentiori altero ὠτὶς legit, quod secutus est Caluus. Nos nihil in receptissima lectione immutare voluimus.

ὁπόσα ἀσήμως] Alterum est σημειώσεως caput in tota iudiciorum doctrina celeberrimum, & ab ipso Medicinæ parente variis verbis ornatum, nec verò semel inculcatum, quòd magnum ad κρίσεως disciplinam pondus adderet. Infida igitur iudicatio censenda est, si morbus absque signis concoctionis aut solutionis euanuit, quod παραλόγως καὶ ἀσήμως ἀφανίζεσθαι ἢ κουφίζεσθαι vocat Hippocr. Sæpissimè enim damnat ea quæ præter rationem, nec ex morbi dignitate leuant quæ παραλόγως ῥηΐζοντα vocat, ὅταν μήθ' ἱδρῶτος γινομένου, μήτ' ἐμέτου, μήτε διαχωρήσεως, ἀλλὰ μηδὲ ἀποστήματος κρισίμου λυθῆναι συμβῆ τὴν νόσον, vt interpretatur [1] Galen. in Prorrh. & aphorismis. Iudicationem igitur fidam & stabilem ἄνευ λυτηρίων σημείων statuere non est, alioqui suspectas recidiuas faciet, vt initio τῶν περὶ κρισίμων ἡμερῶν scribit Gal. τῶν νοσημάτων αἱ λύσεις, ὅσαι μὴ κατὰ βραχὺ μειωθέντων, ἀλλ' ἐξαίφνης παυσαμένων γίνονται, δέονται πάντως ἵνα ὦσι πισταὶ, σαφοῦς τινος ἐκκρίσεως, ἢ ἀποστάσεως οὐκ ἀφανοῦς, ὡς ὅσα γε χωρὶς τούτων ἐρραστώνησαν ὑποστρέφειν φιλεῖ. Idemque rursus, χρὴ εἰ μέλλοι βεβαίως παύεσθαι, μέγα τε καὶ ἰσχυρὸν νόσημα, προηγεῖσθαι τῆς λύσεως αὐτοῦ, τὰ πρὸς Ἱπποκράτους ὀνομαζόμενα λυτήρια σημεῖα. τοῦτο μὲν ἱδρῶτας χρηστοὺς δι' ὅλου τοῦ σώματος γινομένους, ἢ οὔρων πλῆθος, ἢ διαχωρήματα, ἢ ἐμέτων. τοῦτο δὲ αἱμορραγίαι ἐκ ῥινῶν, ἢ τινὰ ἄλλην αἵματος κένωσιν, οἷον ἐξ αἱμορροΐδων, ἢ ὑστερῶν. τοῦτο δὲ εἰς τοὺς ὑπὸ τοῖς ὠσὶν ἀδένας, ἢ εἰς ἄλλο τι τῶν ἀκυρωτέρων μορίων, ἢ ἄρθρων ἀπόσκημμα. ὅστις δὲ μηδενὸς τῶν τοιούτων σημείων ἐπιφανέντος ἔδοξε πεπαῦσθαι τὸ νόσημα, περὶ τούτου ὁ πάντα θαυμαστὸς Ἱπποκράτης, νῦν μὲν καθόλου λόγῳ. πυνθάνεται πρότον ἀπεφήνατο. τὰ ἀσήμως ῥαστωνήσαντα φιλυπόστροφα. κατὰ μέρος δὲ διά τε τῶν ἀφορισμῶν αὐτῶν, καὶ διὰ τοῦ προγνωστικοῦ γράμματος, οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ διὰ τῶν ἐπιδημιῶν ἐδίδαξε. Hæc igitur Galeni verba locum totum explicant, viamque ad Hippocratis adyta muniunt. Sit igitur hæc prima velut lemniscata palma, dum ipsius parentis arculas & pigmenta in sui notitiā consumimus. Libet enim per se satis confirmatum locum & sua authoritate celebrem, parenti velut postlimio restituere, atque velut fugitiuum mancipium redhibere, dum omnes Hippocraticæ locutionis vindemiolas eò reseruatas cōferemus, vt abortiuum fœtum agnoscat. Ex eodē igitur fonte manant, quæ ab Hippocr. in Prorrhetico scribuntur, τὰ ὀλέθρια ἀσήμως ῥαστωνήσαντα θάνατον σημαίνει. Et τὰ ἐπώδυνα ἀκρίτως καταμωλυνθέντα, φλαῦρα. Et δίψα παραλόγως λυθεῖσα ἐν ὀξέσι κακόν. Idem quoque, πλευροῦ ἄλγημα ἐπὶ πτύσεσι χολώδεσιν ἀλόγως ἀφανισθὲν, ἐξίστανται. In coacis quoq; τὰ ἀλγήματα ἀφανιζόμενα χωρὶς προφάσιος ὀλέθρια. Rursusque, τὰ ἐν πονηροῖσι σημείοισι κουφίζοντα καὶ τὰ ἐν χρηστοῖσι μὴ ἐνδιδόντα δύσκολα. In aphorismis verò, οἷσι μὴ κατὰ λόγον κουφίζουσιν, οὐ δεῖ πιστεύειν, οὐδὲ φοβεῖσθαι λίην τὰ μοχθηρὰ γινόμενα παραλόγως. Idem verò Medicinæ parens in fine huius sectionis scribit, τὰ οἰδήματα παραλόγως ῥηΐζοντα, κίβδηλον. Et rursus, κακοηθέστερα τὰ ἀφανιζόμενα ἐξαίφνης. In Prognostico itidem, ὁκόσοισιν οἱ πυρετοὶ παύονται, μήτε σημείων γινομένων λυτηρίων, μήτε ἐν ἡμέρῃσι κρισίμοισιν, ὑποστροφὴν προσδέχεσθαι χρὴ τουτέοισιν. Gal. etiam suo more locum apertissimè explicat, inquiens: ὅταν μηδέτερον τῶν εἰρημένων γίνηται, τότε χρὴ προσδέχεσθαι τὴν ὑποστροφὴν, οὐχ ὅταν τὸ ἕτερον μὲν αὐτῶν γίνηται, τὸ δὲ ἕτερον μή. τὰ γὰρ ἀλόγως ῥαστωνήσαντα φιλυπόστροφα, κἂν ἐν ἡμέρῃσι κρισίμοις γίνηται τοῦτο. δῆλον δὲ ὅτι ταῦτα ἀλόγως ῥαστωνῆσαι λέγοιτ' ἂν, ὅσα μήτε μετὰ σημείων λυτηρίων, μήτ' ἐν κρισίμοις ἡμέραις ἔδοξε πεπαῦσθαι. Idem etiam in Prorrhetico, [2] τὸν καθόλου λόγον celebrat, καθ' ὃν πάντα τὰ παρὰ λόγον ῥηΐζοντα, πρότερον μὲν ἄπιστα φησὶν ὑπάρχειν, εἶτα καὶ κινδυνώδη πολλάκις ὅταν καὶ αὐτὰ παρὰ λόγον ῥηΐζοντα τὰ κινδυνώδη συμπτώματα. Idem quoque in Hermocratis historia lib. 3 epid. eam quæ præter rationem & nullo ex merito fit, morborum alleuationem suspectam habet, non minùs quàm si in maximis morbis febris præter opinionē desinat, aut nescio quò repētè auolet. Scribit enim: τὸ γὰρ ἅμα πυρετῷ διακαεῖ, καὶ χυμὸν ἔχοντι δηλονότι δακνώδη καὶ δριμὺν, ἐξαίφνης σύμπτωμα ἐκ νύξεως καὶ ψυχροῖς καὶ ἀδήκτοις ἑπόμενον χυμοῖς, ἀδείκνυκον ἐστὶ οὐ τὴν πεπαῦσθαι τὴν ἔμπροσθεν διάθεσιν, οὐδενός γε κρισίμου γενομένου, ἀλλὰ τὸ νεκροῦσθαι τε καὶ σβέννυσθαι τὸ ἔμφυτον θερμασίαν. εἴρηται μὲν οὖν ἐπὶ πλέον περὶ τούτων ἐν ἑτέροις. ἀλλὰ καὶ νῦν ἐν κεφαλαίοις ἅπαξ ἀρκείτω λελέχθαι περὶ τῶν ἀλόγως ἐπὶ χαλεποῖς νοσήμασιν ἀπυρέτων γινομένων. ὅσῳ γὰρ ἂν ὀλεθριωτέρων προηγησαμένων σημείων ἄμεινον ἔχειν δόξωσι, τοσούτῳ τὴν νόσον ὀλεθριωτέραν ἔχουσιν.

Plurimis verò aliis locis in tota crisiū disciplina infidas & malè decernētes iudicationes damnat Gal. quæ quia cuiuis in his vel mediocriter versato prompta sunt, lubēs omitto, & ad Hip. dictionem reuertor. ἀφανίζεσθαι igitur de his quæ disparent & euanescunt dicitur, quod tum temerè in morborum solutionibus & iudicationis disciplina accidit, damno est, tuncq; ἐξαίφνης, παραλόγως, ἀλόγως, ἄνευ προφάσιος, μὴ κατὰ λόγον, ἀκρίτως, ἀσήμως, aut aliud quid tale addit, quod est χωρὶς σημείων ἤ τινος ἐκκρίσεως ἢ πέψεως, vt scribit [3] Gal. in Prorrh.

ἀφανίζεσθαι etiam de tumoribus præter naturam subsidentibus aut disparentibus effert Hippocrates in Prognostico & libro tertio epid. quemadmodum & de parotidibus euanescentibus λαπάσσεσθαι dixit lib. 6. epid. ...Quemadmodum in Prognost. de ventris tumore in hydrope subsidente λαπάττειν dixit, ... (vt inquit [5] Galen.) ... Ex quibus omnibus satis apparet hæc Hippocrati esse familiaria, quibus solutionem significat, ἀφανίζεσθαι, κουφίζεσθαι, ῥηΐζεσθαι, λαπάσσεσθαι, μωλύνεσθαι, ῥαστώνησαι, κεραιοῦσθαι, λυθῆναι. Vnde & κουφισμὸς Erasistrato dicitur lib. 2. περὶ πυρετῶν. Quæ, vt ex media Hippocr. doctrina sumpta sunt, ita cæteris iuncta, affectionem euariant & mutant. De quibus etsi in nostra OEconomia abundè satis tibi factum cupimus, in tam vetusti tamen authoris consensu firmãdo, nihil quod ad huius loci sensum faceret, passus sum requiri. In his enim primæ notæ authoribus (Hippocratem & Aristotelem intelligo) cùm propter reconditam vetustatem, tum verò non raram obscuritatem, verba præcipuo quodam modo obseruari consulo, vbi præsertim, dum de rerum & verborum significatione quæstio est, plurima exempla delectant, vt neque nos quidem vnquam multæ in his lectionis pœnituerit.

[1] *Comment. 2. & aph. 27. lib. 1.* [2] *Comment. 2.* [3] *Comment. 2.* [4] *Initio sect. 4.* [5] *Comm. 2. in progn.*

Febres ex glandularum tumoribus ortæ, præter diarias, malæ. Sed & glandularum tumores, qui in febribus accidunt, deteriores sunt, si in acutis statim quidem remiserint. Qui flatibus conflictatur cum molli præcordiorum tumore & neutrius lateris contensione, iis superne in dextris rotundum quiddam ac veluti circunferentia aliqua pure plena. Quod modò valdè extensum est, modò verò diffusum, interdum etiam deorsum vergit, & vtrinq; ad vmbilicum contensionem facit. Si flatus in ea quæ sursum fit in directum latione, in rotundum quiddam concludatur, & velut comprehendatur, absque iudicatione calore attenuatur. Quòd si illud effugerit, ad suppurationem fertur. Spiratio frequẽs, parua, magna, rara: foras magna procedit, intrò parua. Hæc quidem protensa, illa verò vrgens. Duplicata intrò reuocatio, qualis superspirantibus: Calida item & frigida. Oscitationes assiduas, longa spiratio sanat. Iis qui non bibunt, aut ne vix quidem, breuis spiratio plurimùm confert.

Οἱ ἐπὶ βουβῶσι πυρετοὶ κακοὶ πλὴν τῶν ἐφημέρων, καὶ οἱ ἐπὶ πυρετοῖσι βουβῶνες, κακίονες, ἐν τοῖσιν ὀξέσιν ἐξ ἀρχῆς παρακμάσαντες. Τὰ πνεύματα ὑποχονδρίοισιν ἔπαρσις μαλθακὴ, καὶ ἔντασις οὐδετέρη. ἐπ' αὐτῷ ἄνω στρογγύλον, ἐν τοῖσι δεξιοῖσιν οἷον περιφέρεια ἐκπυητική. ἄλλο μακρότερον ἐπὶ πλέον. ἄλλο κεχυμένον, ἄλλο κάτω ῥέπον, καὶ ἔνθεν καὶ ἔνθεν ξυντάσις μέχρι τοῦ ὀμφαλοῦ. ἐν πάσῃ τῇ ἄνω ἴξει, ἣν ἐπαναλάληται καὶ ἐπιλήψηται ἐς τὸ περιφερὲς, ἣν μὲν πνεῦμα ᾖ, ἀκρίτως λεπτύνεται θέρμῃ. ἣν δὲ τοῦτο διαφύγῃ, ἐς ἐμπύησιν ὁρμᾷ. πυκνὰ πνεύματα, σμικρὰ, μεγάλα, ἀραιά. ἔξω μέγα, ἔσω σμικρόν. τὸ μὲν ἐκτεῖνον, τὸ δὲ κατεπεῖγον. διπλῆ ἔσω ἐπανάκλησις, οἷον ἐπεισπνέουσιν ἐν θερμῷ, ψυχρόν. ἰητήριον συνεχέων χασμέων, μακρόπνοια. τοῖσιν ἀπότοισι καὶ μόγις μικρόπνοια.

οἱ ἐπὶ βουβῶσι πυρετοὶ] Aphorismus est 55. lib. 4. Glandularum tumores qui absq; vlcere aut causa manifesta fiunt, valdè suspectos esse prius diximus, cùm humorum vitium & copiam, tum verò viscerum inflammationem præseferant. κακοήθεες γὰρ οἱ ἐπὶ βουβῶνες (vt scribit *Hippocrates libr. 6. epidem.) σημεῖον μὲν τῶν τὰ βλαστήματα ἐχόντων, ἀτὰρ καὶ ἄλλων. μάλιστα δὲ περὶ τὰ σπλάγχνα. Quo in loco videtur horum capitum quæ hîc subnotauit designationem quandam proponere. Febres igitur ex glandularum inflammatione ortæ, si causam habeant manifestam, aut si diariarum numero comprehendantur, parum suspectæ sunt, vt scribit [1] Galenus. Quamuis effrenata nostri temporis libido & ingluuies, bubones multos ex mala victus ratione, in pueris præcipuè, inuehat, aut quos panos quidam, alij bubones venereos vocant, non sine febre, citra tamen periculi denunciationem, cùm ex bubonum curatione satis constet febris ablatio. Cæterùm βουβῶνας ὀνομάζουσι τοὺς ἐξαρθέντας ἀδένας, vt scribit † Galen. Porrò recens quoddam exemplar, κακοὶ legit ex aphorismis. * *Sect. 2.* [1] *Cap. 7. lib. 1. de diff. feb.* † *Lib. 13. meth.*

καὶ οἱ ἐπὶ πυρετοῖσι βουβῶνες] Vt suspecti sunt bubones qui febres adferunt, ita profectò in febribus orti suspectam magis suam originem faciunt: fomitem enim habent viscerum inflammationem & humorum magnam corruptelam, quales in pestilenti statu febribus malignis superueniunt. Atque adeò facilè internam viscerum habitudinem prædicunt, quorum sunt stolones & propagines, & (vt loquitur Hippocrates) βλαστήματα. In his quoque febribus, quibus glandularum tumores superueniunt, morbi diuturnitatem suspectat Hippocr. in coac. ἐν πυρετοῖσι βουβῶνος ἄλγημα, νούσου χρονίην σημαίνει, quòd vberrimum habeant malignorum humorum prouentum, præcipuum febrilis materiæ fomitem. Quo in vices succedente, & ad glandulas velut ex interno penu demisso, facilis est de tota vitiosorum humorum mole æstimatio. Quòd si statim quidem & in febrilis incendij limine remiserint, tum vel maximè malo sunt, quòd affectas & propè accisas fatiscentis naturæ vires testentur, dum præcipuus animi locus esse debet, in sæuissimo ingruentis morbi & dolorum impetu. Glandulæ enim sunt velut publica viscerum totiusque corporis sentina, in quam destinata est à bene habita natura humorum eluuies, ideoque viscerum affectorum indicaturam præseferunt. Quæ profectò nos impulerunt. Vt illud ἐν τοῖσιν ὀξέσιν ἐξ ἀρχῆς παρακμάσαντες, superioribus coniungeremus cum maxima nostrorum codicum parte. Quod etiam fecerunt interpretes.

τὰ πνεύματα] Hæc de flatibus esse intelligenda, quæ corpus peruadunt & quodammodo perreptant, satis indicant quæ sequuntur, dum in arctum quoddam comprehensum flatum à calore tenuari aut in suppurationem verti scribit. Ne quis verò miretur τὰ πνεύματα Hippocr. de flatibus dici, fidem faciet, quod πνευματώδεις περὶ τῶν ἐμπεπνευματωμένων & τῆς πεπνευματωμένης γαστρὸς dicuntur, Galen. lib. 3. περὶ δύσπν. quod & alias demonstrabimus. Istud verò mirè perturbauit Caluus, dum superioribus iunxit.

οἷον περιφέρεια ἀποπυητική] Tres ex nostris codicibus, quorum duo propter summam antiquitatem & toties expertam fidem, magni sunt apud me ponderis, ἀποπυήξη legunt. Quæ lectio improbanda est.

ἣν ἐπαναλάληται καὶ ἐπιλήψηται] Duo fidissima exemplaria ἐπαναλάληται legũt, quam lectionem etiam cum Caluo secuti sumus. Quædam etiam ἐπαναλῶται, alia verò ἐπαναλύηται. Cornarius ἐπανακλήηται legisse videtur. Atque haud scio an ἐπαναλάληται ad errabundam & vagantem flatus sursum lationem referri possit. Pro ἐπιλήψηται duo exemplaria, quorum vnum vetus, alterum recens, ἐπιλήμψηται habent. Vbi verò τῇ ἄνω ἴξει leg. Caluus ἕξει.

πυκνὰ πνεύματα] Nolo esse longior in re præsertim facili & trita. Locus hic totus respirationum complexiones referens, à Galeno explicatur lib. 3. περὶ δύσπν. Neque verò adeò sumus impudentes, vt præter Galen. interpretationem, nostram velimus requiri. Atque adeò noster hic vanus esset labor, ni Gal. desideraretur industria. Porrò etsi quæ hîc de respiratione scribuntur, specimen exhibent eorum quæ libro sexto epidemiõn accuratius absoluuntur: illinc tamen eorum explicatio desumẽda est quòd multa necessaria ab antiquis exscriptoribus (vt Galeni opinionem sequar) hîc omissa sint. Habes igitur absolutam respirationis doctrinam lib. 6.

A li. 6. ep.* his verbis: πνεύματα σμικρὰ, πυκνὰ μεγάλα, ἀραιὰ, σμικρὰ ἀραιὰ, πυκνὰ μεγάλα, ἔξω μεγάλα, εἴσω σμικρὰ, εἴσω μεγάλα, ἔξω σμικρὰ, τὸ μὲν ἐκτεῖνον, τὸ δὲ κατεπεῖγον, διπλῆ εἴσω ἐπανάκλησις, οἷον ἐπεισπνέουσιν, θερμόν, ψυχρόν. Quæ omnia etsi ex his primis lineis ducta & absoluta videtur, est aliquid tamē quod in his requiratur, vt ex Gal. sentētia aliquādo dicturi sumus. Mihi verò satis abūdè fecisse videor si digitos (quod dicitur) ad fontes intendero, ex quibus facilè eorum omnium quæ hîc scribuntur notionem hauries, ne necesse sit respirationum inter se affectiones recensere, quæ multis verbis iisq; necessariis à Gal. enumerantur. Cæterò non satis esse videtur, Galenum in testem huius loci vocasse, nisi literæ varietatem indicaro. His enim verbis adducit Galen. πνεῦμα σμικρὸν πυκνὸν, μέγα ἀραιὸν, σμικρὸν ἀραιόν. In quibus complexionum penuriam satis conijcere licet, etsi eodem in libro postea eadem quæ hîc scribuntur, referat, πνεύματα πυκνὰ σμικρὰ, μεγάλα ἀραιά. In quibus Hippocrat. prima tantùm coniunctarum respirationum capita attingere videtur, vt absolutiori disciplinæ viam muniat. Quod etiam in Prognostico fecisse, dum paucis verbis totam respirationis πραγματείαν comprehendit, multis probat Gal. Eorum denique omnium quæ hîc scribuntur, expressam habes effigiem lib. 6. epid. vtrobique tamen

B deploranda est Galeni diligentia, hîc quidem temporum iniuria, illic verò scripti in hunc librum epid. 2. commentarij securitate. Nolim Calui meminisse, adeò videtur celebratissimum à Galeno locum parum comprehendisse, ita hîc omnia perturbat. Nec verò eum pro merito excipimus, quòd à doctissimis huius seculi luminibus miserè vexatus dimissus sit, quodque piacularis ista expiatio in iustum volumen excrescere possit, si quis dignè illius interpretationem excutiat.

Turpe est difficiles habere nugas,
Et stultus labor est ineptiarum.

Inquit ille. Atque si quando illius præter nostrum institutum leuissima mentio incidit, ne quis illud obtrectet metuo,

Nusquam deliciæ supiniores. *Sect. 2. †Sect. 2.

C ἔξεισιν ἔξω μέγα] Respirationis differentias in expiratione & inspiratione (quæ illius partes sunt) complectitur, Hîc autem quodammodo diminutæ sunt, atque ex lib. epidem. 6. restituendæ. Neque enim ita ab Hippocr. scriptas esse existimare debemus, sed scriptorū incuria vitiatas. ὥσπερ γὰρ τὸ μεταγράφειν τὰς παλαιὰς ῥήσεις περιττὸς, οὕτως καὶ φυλάττοντας ὡς γέγραπται, βραχέαις τε λύσεσιν ἢ προσθέσεσιν, ἢ ὑπαλλάξεσιν, διαλύειν τὰς ἀπορίας, ἀγαθῶν ἐστὶν ἐξηγητῶν ἔργον. Operæ pretium est igitur, Galenum ipsum verum parentis interpretem & emendatorem hac in re audire libro tertio περὶ δυσπν. ὅτι μὲν οὖν οὐχ ἡ τετάρτη μόνη κατὰ τὸ πυκνὸν καὶ μέγα συζυγία παραλέλειπται κατὰ τὸ δεύτερον τῶν ἐπιδημιῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐφεξῆς δυοῖν, ἐν οἷς παραβάλλει τὴν ἐκπνοὴν τῇ εἰσπνοῇ, καὶ τούτων ἡ δευτέρα, γέγραπται μὲν ἐν τῇ νῦν προκεχειρισμένῃ, παραλέλειπται δὲ ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν ἐπιδημιῶν, πρόχειρον συνιδεῖν. ἐκεῖ γάρ τοι ἐκείνῳ τῷ βιβλίῳ πρόσκειται, τὸ εἴσω μέγα, ἔξω μικρὸν, ἀλλὰ περὶ θατέρου μόνον εἴδους τῆς δυσπνοίας δηλοῦται, καθ' ὃ μέγα μὲν ἐκπνεῖται πνεῦμα, μικρὸν δὲ εἰσπνεῖται. πολλαχόθεν μὲν οὖν εὑρίσκειν ἐστὶ καὶ προσγεγραμμένον τοῦτο τὸ λεῖπον, ἀλλ' ἐν τοῖς πλείοσι καὶ ἀξιοπιστοτάτοις τῶν ἀντιγράφων παραλέλειπται, καὶ οὐδὲν τοῦτό γε πρὸς τὸ παρὸν διαφέρει. πρόκειται γὰρ ἡμῖν τὴν πλευτέραν ῥῆσιν ἐπισκοπεῖσθαι, τὴν νῦν γεγραμμένην. ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἔστιν ἡ ἔσω τε καὶ ἔξω φορᾶς τοῦ πνεύματος, ἡ τῆς ὅλης ἀναπνοῆς ἐνέργεια συνθέτος ὑπάρχει, καὶ ὅτι τὸ μὲν ἕτερον αὐτῆς τῶν μερῶν εἰσπνοή, τὸ δ' ἕτερον ἐκπνοὴ προσαγορεύεται, λέλεκται μὲν καὶ δι' ὃ πρό του γράμματος εὐθὺς κατ' ἀρχάς, ἀλλὰ κἂν εἰ μὴ πρὸς ἡμῶν εἴρηται, σχεδὸν οὐδεὶς ἀγνοεῖ.

D Neque verò Hippocrat. ipse in Coacis Prænotionibus horum typum referens, diminutas has inspirationis & expirationis affectiones extulit, cum spirationis πνοίας docens, scribit, καὶ τὸ μέγα ἔξω πνεόμενον, σμικρὸν δὲ εἴσω. καὶ τὸ μικρὸν ἔξω, μέγα δὲ εἴσω. κάκιστον δὴ καὶ πλησίον θανάτου.

τὸ μὲν ἐκτεῖνον] Differentiæ sunt alterius partis respirationis, quæ secundum motionem spectari debent, in tarditate & velocitate. Id indicat Gal. lib. 3. περὶ δυσπν. τὰς δ' ἐφεξῆς δύο διαφορὰς, ἐν αἷς λέγεται, τὸ μὲν ἐκτεῖνον, τὸ δὲ κατεπεῖγον, τῶν μερῶν τῆς ἀναπνοῆς θατέρου, νομίζειν ἰδίας ὑπάρχειν, ὃ δὴ κατὰ τὴν οὐσίαν εἶναι μάλιστα τῆς κινήσεως ἔφαμεν. ἐκτεῖνον μὲν γὰρ τὸ βραδὺ, κατεπεῖγον δὲ τὸ ταχὺ, βραδύτης δὲ καὶ ταχύτης ἁπάσης κινήσεως ἀχώριστα. In coacis etiam, καὶ τὸ ἐκτεῖνον καὶ κατεπεῖγον δι' ἀμαυρὸν scribit Hippocr.

διπλῆ εἴσω ἐπανάκλησις] Inæquabilitatem respirationis constituunt hæ differentiæ, quæ profectò tam in expiratione quam inspiratione spectari debet, vt meritò expirationem à scriptore vtrobique omissam potius quàm ab Hippocr. causetur Galen. Nisi fortè ea breuitas ex philosophorum schola prodierit, vt vno oppositionis membro posito, alterum tacitum intelligi par sit. In his enim

E tanti parentis arcanis consideranda esse sæpius est inculcādum, τὴν κοινὴν πάντων συνήθη βραχυλογίαν, καὶ τὴν Ἱπποκράτους αὐτοῦ μεγαλοφροσύνην. φαίνεται γὰρ δεινὸς πολλάκις ὁ ἀνὴρ ἐστίν, ὅσα μὲν τοῖς ἄλλοις ἰατροῖς ἐστὶ γνώριμα παρέχων, ὡς ὑπὸ μηδενὸς τῶν γνησίως ἀσκούντων τὴν τέχνην, ἀγνοηθῆναι δυνάμενα. τὰ δὲ τοῖς τοιούτοις ἀγνοούμενα, πάντ' ἐπιμελῶς τε ἅμα καὶ σαφῶς ἐξηγούμενος, vt Gal. verbis vtar. Nec verò opus est aliena industria, vbi Gal. optimè nauatam operā adhibere possumus. Is igitur libro tam sæpè adducto in medium, his de respirationis differentiis ita scribit: τὸ δ' ἐφεξῆς λεγόμενον, τὸ, διπλῆ εἴσω ἐπανάκλησις, οἷον ἐπεισπνέουσιν, ἐστὶ μὲν δυσπνοίας ἀνωμάλου δηλωτικὸν, ἐπιζητεῖ δὲ τὴν αὐτὴν ἀντίθεσιν ἐπὶ τῆς ἐκπνοῆς, ἣν ἐγὼ πέπεισμαι παραλελεῖφθαι πρὸς τῶν μεταγραφόντων μᾶλλον, ἢ πρὸς Ἱπποκράτους αὐτοῦ, ὅς γε δὴ φαίνεται μεμνημένος ἐν ἑτέροις συγγράμμασι καὶ τοῦ τοιούτου τῆς δυσπνοίας εἴδους, ὡς ἐπιδείξω σαφῶς ἐν τοῖς ἐφεξῆς. εἰ δ' οὖν τῷ δοκεῖ πρὸς Ἱπποκράτους αὐτοῦ παραλελεῖφθαι, ἐστὶν αἱρεῖται τὰ χείρω περὶ τῶν βελτιόνων. τὸ μὲν γὰρ μηδ' ὅλως ἀνωμαλίας μνημονεῦσαι κατὰ μηδ' ἕτερον τῶν τῆς ἀναπνοῆς μερῶν, ἀλλὰ τελέως ἐπιλαθέσθαι τι καὶ παραλιπεῖν, ἣν μὲν οὐδ' ἐστὶ τοῦτο κατὰ τὴν Ἱπποκράτους ἐπιμέλειαν, ἀλλ' ἔγωγ' ἂν εἰ καὶ τὸ νῦν γεγραμμένον ἐπὶ τῆς εἰσπνοῆς οὐδ' ὅλως ἐγέγραπτο, τοῦ γραφέως ἁμάρτημα ὑπάρχειν αὐτὸ μᾶλλον, ἢ Ἱπποκράτους εἶπον ἐπιλησμοσύνην. λόγον δ' ἂν οὐκ εἶχεν οὕτω τινὰ τοῖς τὰ χείρω νοοῦσιν. ἐπεὶ δὲ καὶ τὸ τῆς εἰσπνοῆς εἶδος ἑρμηνεύει σαφῶς οὕτως, ὡς μὴ μόνον εἰπεῖν, διπλῆν εἴσω γίγνεσθαι τοῦ πνεύματος τὴν ἐπανάκλησιν, ἀλλὰ καὶ τὸ οἷον ἐπεισπνέουσι προσθεῖναι, πῶς ἂν τις ὑπολάβοι τῆς ἐκπνοῆς αὐτὸν ἐπιλαθέσθαι.

F Quam hîc verò vocat duplicatā & elisam respirationem, non aliam esse quàm quæ offendens, intercisa, deficiens, reuocata, & velut reuulsa, ab Hippocr. dicitur: scribit Galen. eodem libro, testimonia multa afferens, quæ hîc omittenda non sunt, cùm multum ad rem faciant, quæ per se obscura est, tum verò quod in augusto & recondito Medicinæ parente nihil omittendum existimem, in quo ne aliquid quidem satis explicatum & apertum esse potest. δείκνυσι δ' οὐδὲν ἔγραψαν ἐν τῷ προγνωστικῷ περὶ τῆς ἀνωμάλου δυσπνοίας, καίτοι γινώσκων αὐτὴν οὐκ ἐν τῷ δευτέρῳ καὶ τῷ ἕκτῳ τῶν ἐπιδημιῶν μόνον, ἀλλὰ κἂν τῷ πρώτῳ καὶ τρίτῳ, καὶ προσέτι κἂν τῷ περὶ διαίτης ὀξέων, καὶ τοῖς ἀφορισμοῖς, καὶ ἄλλαχόθεν πολλαχόθι τῶν συγγραμμάτων. ἐν μὲν γὰρ τῷ δευτέρῳ καὶ τῷ ἕκτῳ κατὰ τὴν προγεγραμμένην ῥῆσιν ἐμνημόνευσεν εἰπὼν, διπλῆ εἴσω ἐπανάκλησις, οἷον ἐπεισπνέουσιν. καὶ προσέτι κατὰ μὲν τὸ δεύτερον [2] τῶν ἐπιδημιῶν, ἐν τῷ διηγεῖσθαι τὰ τῇ λυκίῃ συμβαίνοντα, πνεῦμα δὲ ἐπιδιπλασιάζετο, προσέγραψε. τοῦτο γὰρ οὐδὲν διαφέρει τοῦ, διπλῆ εἴσω ἐπανάκλησις, οἷον ἐπεισπνέουσιν. ἐν δὲ τῷ ἕκτῳ, ἣν πνεῦμα ἐγκαταλείπηται φησι. [4] καὶ γὰρ καὶ τοῦτο ταὐτὸν ἐστὶ τῷ κατὰ τὸ περὶ διαίτης εἰρημένῳ, πνεῦμα προσπταῖον ἐν τῇ ἄνω φορῇ. ὡς γὰρ εἰσπνέοντές τινες οὐχ ἅπαξ τοῦτο δρῶσιν ἀλλ' ἡσυχίᾳ διακόπτουσι τὴν ἐνέργειαν ὁμοίως τοῖς κλαυθμυριζομένοις παιδίοις, οὕτω καὶ ἐκπνέουσιν. ἀλλὰ κἂν τοῖς μετὰ τὸν περὶ τῶν λυτρῶν λόγον; πνεύματος προσπταίεις εἴρηκε, τὴν διακεκομμένην ἐνέργειαν ἐνδεικνύμενος. ἐν δὲ τῷ πρώτῳ τῶν ἐπιδημιῶν ἐπὶ φιλίσκου τόνδε τὸν τρόπον ἔφη. τούτῳ πνεῦμα διὰ τέλεος, ὥσπερ ἀνακαλεομένῳ.

G ὁμοίως γὰρ τῷ, διπλῆ εἴσω ἐπανάκλησις, εἴρηται κἀνταῦθα, τῷ ἀνακαλουμένῳ. πάλιν δ' ἐπὶ τῆς Δρομεάδου γυναικὸς, πνεῦμα ἀραιὸν, μέγα, αὐτίκα ἀνεσπασμένον, ἔφη. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο ὡσαύτως εἴρηται. ἐν δὲ τοῖς ἀφορισμοῖς, καίτοι ποτὲ σημαίνει τὸ τοιοῦτον πνεῦμα, ἐκδιδάσκει γράφων ὧδε. [5] ἐν τοῖσι πυρετοῖσι τὸ πνεῦμα προσκόπτον κακόν, σπασμὸν γὰρ σημαίνει. Plura verò alia huius rei exempla vndique corrogabimus, dum OEconomiam Hippocratis contexemus, in qua totam [6] Hippocraticæ dictionis rationem subducere conabimur. Porrò [7] Galen. in aphor. loci huius meminit & lib. de rat. vict. in morb. acut. vbi altera respirationis inæqualitas quæ expiratione perficitur, ab Hippocr. celebratur. πνεῦμα verò προσκόπτον καὶ προσπταῖον Celsus [8] spiritum in faucibus elisum vocat aph. libri quarti, suo more vertens. Quorum faucibus in febre eliditur spiritus, instat his neruorum distentio. In Coacis etiam celebratur διπλῆ εἴσω ἐπανάκλησις ὁκοῖον ἐπεισπνέουσιν.

[1] *Libro tertio.* περὶ δυσπν. [2] *Prius sect. 2.* [3] *Sectione secunda.* [4] *Libro 2.*
[5] *Aph. 68. lib. 4.* [6] *Aph. 68. lib. 4.* [7] *Comment. 2.* [8] *Libro 2. capite 7.*

H θερμὸν ψυχρὸν] Vltima est respirationis oppositio, qua de multa habes in Prognostico & coacis. Et verò de his vltimis differentiis sic Galenus lib. 3. περὶ δυσπν. ἐφεξῆς δὲ πρόσκειταί τις ἀντίθεσις ἄλλη δυσπνοιῶν ἐπὶ τελευτῇ τοῦ λόγου παντὸς, ὧδέ πως γεγραμμένη. θερμόν, ψυχρόν. ἵνα δηλονότι κἀνταῦθα προσυπακούωμεν τὸ πνεῦμα. καθάπερ γὰρ μέγα καὶ μικρὸν, καὶ πυκνὸν, καὶ ἀραιὸν, οὕτω καὶ θερμὸν καὶ ψυχρὸν ἐκπνεῖται τὸ πνεῦμα. καίτοι κἀνταῦθα παρακούουσί τινες. ἐξ ὧν αὐτοὶ μὴ συνιᾶσιν, ἐπανορθοῦνται, καὶ μεταγράφειν τὴν λέξιν ἐπιμῶσιν, ὡς ψυχρὸν καὶ θερμὸν, ὡς νῦν εἴρηται, γράφοντες,

ἀλλὰ συνάπτοντες αὐτὴν τοῖς προειρημένοις. καὶ οὕτως ἀναγινώσκοντες, διὰ ἐπεισπνέουσι θερμὸν ψυχρόν. ὅτι μὲν οὖν πρὸς τὸ μηδένα νοῦν ἔχουσαν ἐργάζεσθαι τὴν λέξιν, ὅπη μηδ' αἰτιγνώκασιν τὰ τῶν παλαιοῦ βιβλία, καταδῆλον γίνου). πάντως γὰρ ἂν ἐμέμνητο τῶν ἐν ἑτέροις ὑπ' αὐτοῦ γεγραμμένων, περί τε θερμῆς καὶ ψυχρᾶς ἐκπνοῆς, ἃ ἵνα λόγον εἶχεν, ἢ ἐν ἐκείνοις αὐτὸν γράφειν, ἢ ἐνταῦθα παραλιπεῖν, οὐκ ἂν εἰπεῖν ἔχοιεν. εἰ μὲν γὰρ οὐκ ἐνόμιζεν ἐκ τῶν δυσπνοιῶν εἶναι τὴν θερμὴν καὶ ψυχρὰν ἐκπνοήν, οὐ καλῶς ἐν ἑτέροις, ὡς δυσπνοιῶν ἐμνημόνευσεν. εἰ δ' ὀρθῶς ἐν ἐκείνοις ἐνόμιζεν, οὐκ ὀρθῶς νῦν παρέλιπεν. ἀλλ' οὐχ ὧδε ἔχει ταῦτα. καὶ γὰρ ἐνταῦθά τι καλῶς ἐν ταῖς διαφορᾶς τῶν δυσπνοιῶν περιέχονται, καὶ ὑπ' οὖν δηλοῦν πεφύκασιν ὀρθῶς ἐν ἑτέροις εἴρηται. Quæ Galen. verba nostram satis lectioné approbant, quam ex 6. epid. consentientibus nostris exemplaribus desumpsimus, eamq; quæ in omnibus impressis est, reiicimus.

Ἰντήελον συνεχέων χασμέων] Temporis iniuria horum locorum explicationem absorbtam, restituit Galeni diligentia & assiduitas. Adest enim velut succenturiatus libro tertio περὶ δυσπν. & nobis tam abundè satisfacit, vt ne cuiusquam operam requiramus. Inquit igitur, λείπει δ' ἔτι ταῖς ὑπολοίποις ἐξ ἁπάντων αὐτῶν τῶν συγγραμμάτων ἐξηγήσασθαι ῥήσεις, ἀρξαμένους αὖθις ἀπὸ τῶν δευτέρου τε καὶ ἕκτου τῶν ἐπιδημιῶν. ἐν ἀμφοτέροις γὰρ τούτοις τοῖς βιβλίοις ἐφεξῆς τῇ πρώτῃ πασῶν εἰρημένῃ ῥήσει τῇ διδασκούσῃ τὰς διαφορὰς ἁπάσης τῆς δυσπνοίας ὧδέ πως γέγραπται. Ἰντήελον συνεχέων χασμέων μακρόπνους. ἐν τοῖσιν ἀπόποισιν, καὶ μόγις πίνουσιν, βραχύπνους. ἐνταῦθα ἔτι τε αὖ ἄνθρωπον μακρόπνουν, ἔτι τε δύσπνοιαν αὐτῆς οὕτως ὀνόμασεν, ὅτι τὸ διὰ μακροῦ χρόνου γινόμενον, τουτέστι τὸ ἀραιὸν πνεῦμα, καὶ προσέτι τὸ πολύ, δηλοῦντες διὰ τῆς προσηγορίας ταύτης, ἐν τῷ δευτέρῳ δέδεικται, λόγῳ, καθάπερ γε καὶ ὡς τὸ δι' ὀλίγου, τουτέστι τὸ πυκνὸν καὶ προσέτι τὸ μικρὸν, ἐκ τοῦ βραχύπνους. Ἰντήελον οὖν, ἤτοι σημεῖον ἢ αἴτιον, ἑκάτερον γὰρ ἔστι δέξασθαι, τῶν συνεχῶν χασμῶν, τὸ μέγα καὶ ἀραιὸν γίγνεσθαι τὸ πνεῦμα. σημεῖον μὲν, ὡς εἰς τἀναντία τῆς διαθέσεως μεθισταμένης. αἴτιον δ', ὅτι τἀναντία τῶν ἐναντίων ἐστὶν ἰάματα. χασμῶνται γὰρ καὶ σκορδινῶνται συνεχῶς ἀτμώδους ἢ καὶ πάχεος πνεύματος ἐν τοῖς μυώδεσι σώμασι κατειλημμένου, καθότι δέδεικται δι' ἑτέρων. εὐθὺς δ' οἷς τοῦτο συμβέβηκε, καὶ συνεχῶς ἐκπνέουσι, ὡς ἂν ἐκκαθαιρομένου τε καὶ κενουμένου τοῦ τοιούτου πνεύματος ἐν ταῖς ἐκπνοαῖς. εἰ δὲ τοῖς μηκέτι συνεχῶς, ἀλλ' ἤδη διὰ μακροῦ χρόνου τὰς ἐκπνοὰς ποιεῖται, δῆλον ὡς αἱ προϋπάρχουσαι διαθέσεις αὐτοῖς πέπαυνται, καὶ σημεῖον οὕτως ἰντήελον, ἡ μακρόπνοια τῶν χάσμης ἐστί. καὶ μὲν δὴ καὶ ὡς αἴτιον ἰώμενον τὴν μακρόπνοιαν τὰς χάσμας τὰς συνεχεῖς, ἀκούειν ἐγχωρεῖ. δοκεῖ μοι δὲ καὶ αὐτὸ μηκέτι δεῖσθαι μακροῦ λόγου. τὸ γὰρ ἕως πλείστου τὴν ἀναπνοὴν ἐπέχειν, ὅπερ ὀνομάζεται κατάληψις πνεύματος, ᾧ λόγῳ τοὺς λυγμοὺς ἰᾶται, τούτῳ καὶ τὰς χάσμας ἰάσεται, καὶ γὰρ οὖν καὶ ποιοῦσιν ἐπὶ τοῖς γυμνασίοις αὐτὸ σύμπαντες οἱ ἀθληταί, διώσασθαι τῇ βίᾳ σπεύδοντες, ἅπαν ὅσον ἐν τοῖς κατὰ δέρμα λεπτοῖς πόροις, ἢ ὑγρὸν ἢ ἀτμὸς ἴσχεται. διὰ ταῦτα μὲν οὖν ἡ μακρόπνοια τῶν συνεχῶν χασμῶν σημεῖόν ἐστιν, ἢ αἴτιον ἰατικόν. Ex quibus coniicere licet spiritus contentionem redintegrato velut intus calore ac in sese aucto, statuum omnium ac humorum præter naturam copiam digerere. Est enim ipse sibi fomes & pabulum, atque inde calidum concipit, cùm ab aëre externo ventilari non possit. Vnde procliuè est oscitationes, pandiculationes, singultus (exundantem flatuum sobolem) ab ipsa spiritus contentione sanari, calido flatus dissipāte & discutiente. Quin & certum est, ὅτι τὸ πνεῦμα τις κατάληψιν febrim etiam magnam excitare, vt de seipso refert Hieronymus. & Celsus in horroris curatione spiritum contineri imperat lib. 3. cap. 12. Promptè enim aërea in nobis essentia ignem concipit, & tandem interitum & exitium adfert vt satis ex Plutarcho in Catone patet. Porrò multis nominibus celebratur à Philosophis πνεύματος κατάληψις, vt ab Aristotele & Aphrodisiensi in Quæstionibus naturalibus, & à Gal. lib. 5. in Symp. causis. Tussim enim eam quę ab intemperie frigida fit, spiritus contentionem sanare scribit, ob eam quæ à concepto intus calore fit partium spiritalium temperatam æquabilitatem. αἱ δέ γε βίαιοι βῆχες, οὐ νικῶνται καταλήψει πνεύματος. ὁποῖον δέ τι πρᾶγμά ἐστιν κατάληψις τοῦ πνεύματος, ἤδη μοι πολλάκις ἐν ἄλλοις εἴρηται, καὶ οὐ μόνον γε τῆς παραυτίκα γιγνομένης κωλυτικὸν τῇ καταλήψει τοῦ πνεύματος αἱ κατὰ δυσκρασίαν βῆχες, ἀλλὰ καὶ θεραπεύονται πρὸς αὐτῆς, ἐὰν μὴ πάνυ μεγάλαι τινὲς ὑπάρχωσιν. αὐξάνεται γὰρ ἡ ἐν τοῖς ἀναπνευστικοῖς ὀργάνοις θερμασία διὰ τὴν ἐπίσχεσιν τῆς ἀναπνοῆς, διεξέρχεται τε τοὺς στενοὺς πόρους ἅπαντας, τὸ πνεῦμα θλιβόμενον ὑπὸ τῶν θώρακος βιαίως. ἀμφοτέρων δὲ τούτων γιγνομένων, ὁμαλοῦται πάντα, καὶ εἰς ὁμοιότητα κράσεως ἀφικνεῖται. Est porrò μακρόπνοος ἤτοι μακρὸν ἀναπνέων, ἢ διὰ μακρᾶ, vt scribit *Galenus. *In Exegesi.

τοῖσιν ἀπόποισιν] De hoc loco sic rursum Gal. ἐν δὲ αὖ τοῖσιν ἀπόποισιν καὶ μόγις πίνουσιν, ἡ βραχύπνοια. τοῦτο δ' οὐκ ἔτι σαφῶς, ἀλλ' ἤδη συμβουλευτικῶς εἴρηται. πρόσθεν γὰρ τοὺς φρενιτικοὺς ἡγητέον ὑπ' αὐτοῦ δηλῶσαι νῦν, ὅτι καὶ δι' ἄλλων εἶπεν. οἱ φρενιτικοὶ βραχυπόται, ψόφου καταπτόμενοι τρομώδεες, μᾶλλον δ' οἱ χαπέψυκται καὶ περὶ τὸν πνεύμονα καὶ τὴν καρδίαν, ὡς ἀναπνεῖν ἅμα διὰ μακροῦ, καὶ ψυχρὸν ἐκπνεῖν. εἰσαγομένη γὰρ ἐξ ἀμφοῖν ἡ βραχύπνοια, σημεῖον ἰντήελον. ἐπὶ δὲ τῶν καταψυχομένων, οὐ σημεῖον μόνον, ἀλλὰ καὶ αἴτιον, ὡς καὶ ἡ κατάληψις τοῦ πνεύματος ἐκκενοῦ ἡ δύναται τὰ φθειρά, καὶ διὰ τῶν τούτων ἐπὶ τῶν λυζόντων τε καὶ χασμωμένων πολλά, καὶ σκορδινωμένων, καὶ συντόνως γυμνασμένων παραλαμβανόμενον, οὕτως ἡ συνεχὴς ἀναπνοή, ῥιπίσαι τὸ ἅμα καὶ ἐκθερμαίνει τὰ καταψυχομένα δύναται. κατὰ τὸν οὖν τὸν λόγον, κἀν τῷ δευτέρῳ τῶν ἐπιδημιῶν συνεβούλευσεν ἐπιτηδεύειν, ὀξυθυμίης ἐμποιεῖν, καὶ χροιῆς ἀναλήψιος ἕνεκα, καὶ ἐκχυμώσιος. ὡς καὶ τῆς ὀξυθυμίας ἐπεγείρειν τὴν ἔμφυτον θερμασίαν δυναμένης. ἀλλ' ὅτι γε πυκνοτέραν ἐργάζεται πάντως ἡ ὀξυθυμία τὴν ἀναπνοήν, οὐδεὶς ἀγνοεῖ. παραληψόμεθα οὖν αὐτὴν ἐπὶ τῶν καταψυχομένων τε καὶ ἀχρόων καὶ ἰσχνῶν ἐκ διαλειμμάτων τινῶν, καὶ προσηκόντων καιρῶν, οὐ γὰρ δὴ συνεχῶς γε οὕτως, ὡς ἄγαν βλάψαι τὴν δύναμιν. ἀλλ' ὥσπερ τὰ γυμνάσια τὰ ῥωννύοντα τὴν ἔμφυτον θερμασίαν, οὐκ ἄμετρα πεῖσθαι κελεύομεν, ἀλλ' ἐν καιρῷ τε καὶ μέτρῳ παραλαμβάνομεν, οὕτω καὶ βραχύπνοιαι, ἔτι τε κατὰ μόνας, ἔτι καὶ μετὰ τῆς ὀξυθυμίας ἐπιτηδεύομεν, οὐκ ἄνευ καιροῦ καὶ μέτρου παραληψόμεθα. Ceterùm quosnam perfrictos & καταψυχομένους vocet, fusius illic explicat. In quibus βραχύπνοια, τουτέστιν ἡ διὰ βραχέος χρόνου κίνησις τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων, ἥνπερ δὴ καὶ πυκνὸν πνεῦμα καλοῦμεν, αἴτιον τε ἅμα καὶ σημεῖον ἰντήελον ὑπάρχει. Porrò mendosos esse impressos omnes codices satis apparet, atque ita legendum, ἐν τοῖσιν ἀπόποισι, καὶ μόγις πίνουσι βραχύπνους. fœdior est quoque vnius recentioris codicis scriptio, qui μακρόπους legit, vt æquius fuerit ne meminisse quidem. Quod vitium ad Asulanum exemplar peruenit, quod etiam hoc loco valdè est deprauatum.

Secūdum directionem laterum & præcordiorum contensiones laboriosæ, tum verò lienis tumores & sanguinis è naribus eruptiones fieri debent. Quæ post iudicationem relinquuntur, recidiuas facere solent. Primùm igitur in lienum tumoribus, nisi in articulos desinant, vel sanguinis è naribus eruptio, vel præcordij dextri contēsio fiet, nisi si vrinæ irruperint, & viam quodammodo sibi fecerint. Sunt enim velut vtrorūque interceptio. Atque sic quidem meritò horum recidiuæ fient. Hæc igitur perpendētem, abscessus procurare conueniet, si non fiant: quosdam verò qui iam fiunt, declinare: quosdam etiam qui quà & qualiter oportet prodierint, recipere. Qui verò ne abūdè quidem prodeunt coadiuuandi sunt: quidam etiam qui prorsus sunt incommodi, auertendi, atque eò maximè si nullam adhuc sui significationem edidêre, sed futuri sint, alioqui verò cùm adhuc rude habuerint initium. Sanguinis è naribus eruptiones, quæ quarto die fiunt difficilem faciunt iudicationem. Febres quæ vno die intermissionem, altero verò perfrictionem habent, iudicium ad septimum circuitum sustentant.

Κατ' ἴξιν καὶ πλευρῶν ἔντασις ὀδυνώδης, καὶ ἐντάσιες ὑποχονδρίων, καὶ σπληνὸς ἐπάρσιες, ἐκ ῥινῶν ῥήξιες. τὰ ἐγκαταλιμπανόμενα μετὰ κρίσιν ὑποστροφώδεα. ἐν γοῦν πρῶτον σπληνῶν ἐπάρσιες, ἢν μὴ ἐς ἄρθρα τελευτήσῃ, αἱμορραγίη γίνεται. ὑποχονδρίου δεξιοῦ ἔντασις, ἢν μὴ διεξοδεύσῃ οὖρα, αὕτη γὰρ ἡ κατάληψις ἀμφοῖν καὶ ὑποστροφαί. ἀποστάσιας δεῖν ποιέεσθαι αὐτὸν ἡγεύμενον. τὰς δὲ παρεκκλίνειν ἤδη γινομένας ἀποδέχεσθαι ἢν ἴωσιν ἤδη. καὶ ὁποῖα δεῖ. καὶ ὁπόσα. μὴ ξυνδρᾶν δέ. τὰς δ' ἀποτρέπειν, ἢν παντῇ ἀσύμφοροι ἔωσι. μάλιστα δὲ ταύτας μελλούσας. εἰ δὲ μή, ἄρτι ἀρχομένας. αἱ τεταρταῖαι αἱμορραγίαι δύσκριτοι. οἱ διαλείποντες μίαν τὴν ἑτέρην ἐπιρριγοῦσιν ἅμα κρίσις ἐς ἑβδόμην.

κατ' ἴξιν] Est receptissimum in tota crisewn θεωρίᾳ hæmorrhagiam naturæ directionem & respondentem affectui situm spectare debere: aliòqui quæ opposito modo fit, damno semper fuit. Vnde τὰς ἀνάπαλιν αἱμορραγέοντα damnat in Prorrhetico Hippocrates. Hîc verò laterum & pręcordiorum contensiones & inflammationes, tum etiam lienis tumores proponit ad naturæ ductum considerandum,

A siderandum, quibus valde familiaris est solutio per sanguinis è naribus fluxionem. Porrò vt hic totus locus valde est per se celebris, ita etiam repetitur * lib. epid. 6. *Sect. 2.

τὰ ἐγκαταλιμπανόμενα] Nolo affectare diligentiam in re superuacanea & admodum trita. Aphorismus est duodecimus libr. 2. qui repetitur lib. 4. & 6. epid. ** iisdem omninò verbis. Idem quoque significauit prius in fine sect. 1. cùm scripsit: οἷσιν ἐγκαταλείπεται βεβαιόταται ὑποστροφαὶ ταχεῖαι. Quod etiam scriptum est sect. 3. lib. 6. epid. Sunt verò τὰ ἐγκαταλιμπανόμενα, τὰ τῶν μοχθηρῶν χυμῶν λείψανα. & τὸ ἐγκαταλείπεσθαι effert Hippocr. de his quæ infra modum & ex parte vacuantur. τὰ ἐγκαταλείπεσθαι τὰ μὴ τελέως, ἀλλ' ἐκ μέρους κενούμενα δηλοῦντος, vt inquit Galenus. Eodem propè significato dixit Hippocr. lib. 6. epid. *** τὰ ἢν μὴ ῥεύντων ἐγκαταλείπηται, ἔπιμον. διττῶς γὰρ ἀκούομεν τὸ ἐγκαταλείπεσθαι (inquit Gal.) καθ' ἕνα μὲν τρόπον, ὅτι τῶν νοσοποιοῦντος χυμοῦ, καθ' ἕτερον δὲ ὅτι τῆς νοσώδους διαθέσεως. Sed hæc conuenientiorem suo loco sortientur tractationem in nostra OEconomia, quam in tuum vsum vrgemus quantum possumus. Hunc locum Galeni doctrina maximè commendatum, mirè conturbauit Caluus, cùm superioribus iunxit. **Sect. 2. ***Sect. 2.

B τὸ γοῦν πρόσθεν] Lienum tumores & hypochondriorum contensiones quæ viscerum inflammationes fouent, hæmorrhagiæ crebrò soluunt, nisi si materiæ decubitus aliò prorumpat. Celebris verò est in toto opere medico, ex liene in iecur humoris trasumptio, & contrà. Quod satis significant apud Hippocratem, αἱ διαδέξιες τῶν ὑποχονδρίων ἐξ οἵων ἐς οἷα ἀλλοιοῦσι, τὰ τῶν σπλάγχνων τῶν φλεγμονῶν οἷα δύναται, εἴτ' ἐξ ἥπατος σπληνί, τὰ ταναντία τὰ ὅσα διαιτᾶ. In quorum genere animaduertendum est, ἐπικινδύνως μὲν εἶναι τὰς εἰς ἧπαρ ἐκ σπληνός, ἀκινδύνους δὲ τὰς πρὸς ἀγαθοῦ μᾶλλον, ὅσαι διαδοχαὶ νοσημάτων ἀφ' ἥπατος εἰς σπλῆνα γίνονται. vt scribit Galen. libr. 6. epid. † Hîc verò locus integer ex lib. 6. epid. sumendus & reponendus est. Illic enim ἢ αἱμορραγίη γίνεται ἢ ὑποχονδρίου δεξιοῦ ἔντασις legitur. † Comment. 2.

ἢν μὴ διεξοδεύσῃ οὖρα] Vrina copiosa, viscerum redundantiam intercipit: quæ si non copiosè fluat, reuersionis morborum causa est. Atque id est quod per hæc verba intelligit: αὕτη γὰρ ἡ κατάληψις ἀμφοῖν. Est enim vesica, velut corporis sentina publica, quæ viscera ipsa eluit. Certum est enim lienem ipsum, etsi sæpius per aluum expurgatur, per vrinas tamen quandoque defæcari, vt in vrinis nigricantibus, quæ splenis morbos soluũt, videre est. Sic igitur κατάληψις τῶν χυμῶν διὰ τῶν ἀγγείων κενουμένων ἀπόληψιν significare hîc mihi

C videtur, quemadmodum κατάληψιν οὔρων aut ἀπόληψιν sæpe dicit Hippocr. Quòd si ad viscerum inter se consensionem referas, affectus interceptionem & humorum receptam exundantiam κατάληψιν etiam intelliges, quæ meritò recidiuas facit. Cæterò hic locus lib. 6. epid. aliter legitur. ἢν μὴ ἐξοδεύσῃ οὖρα. αὕτη γὰρ ἡ ἐγκατάληψις ἀμφοτέρων, αἱ ὑποστροφαὶ τουτέων εἰκότως. Est & διέξοδος τοῦ πνεύματος celebrata Hipp. lib. περὶ φυσῶν. Caluus hîc vtrunque deiectionum genus addidit.

ἀποστάσιας] Procurandorum abscessuum rationes edocet, vbi de his quæ ex abscessuum genere in morbis remanent, egit. Atque adeò ex abscessuum disciplina hæc animaduertenda erant post ea quæ sect. 1. dicta sunt. Hic verò locus ex lib. 6. epid. sic corrigendus venit, neutrobique enim est integer. ἀποστάσιας οὖν ποιέεσθαι αὐτὸν ἡγούμενον, μὴ γινομένας, τὰς δὲ ἐκκλίνειν ἤδη γινομένας. τὰς δὲ ἀποδέχεσθαι ἢν ἴωσιν, οἵαι δεῖ καὶ ἢ δεῖ. ὁκόσαι δὲ μὴ σφόδρα, ξυνδρᾶν. Quam sententiam fœdissimè disiunxit Caluus, & longè infelicius interpretatus est, cùm huius principium superiori sententiæ coniunxit. Illud verò προσκλίνειν, quo sensu accipit? Quid enim per [datura in cubile] intelligat, non video. Duo ex nostris codicibus, antiquus vnus, alter recentior, pro ἀρχομένας, ἐρχομένας legunt. Quam lectionem secuti sunt interpretes.

D αἱ τεταρταῖαι αἱμορραγίαι] Signorum quæ vt solutionem morborum adferunt, ita & causæ rationem habent, quarto die suspecta esse significatio debet, vt prius diximus, τὰ γὰρ κρίνοντα οὐκ αὐτίκα ἐπιφαίνεσθαι. Morborum enim initiis cruda adhuc omnia solutionem nullam, spem verò aliquam præseferre possunt. Hinc profectò sanguinis eruptiones quæ quarto die fiunt, suspectæ esse debent, cùm quartus ἐπίδηλος sit, ac vix criticus, τὰ δὲ ὀξέα κρίνει αἵματος ἐκ ῥινῶν ῥεῦντος, ἐν κρισίμῳ, vt scribit in coacis. Etsi verò hanc sententiam repetit 6. epid. sæpe tamen in tota sua doctrina inculcat. In Coac. scribit, ἐν καύσῳ ῥύσις ἐκ μυκτήρων τεταρταίῳ κακόν, ἢν μὴ τι ἄλλο ξυμπέσῃ, πεμπταίῳ δὲ ἧσσον κινδυνῶδες. Et rursus ἑβδομαίοισιν ἢ ἐναταίοισιν, ἢ τεσσαρεσκαιδεκαταίοισιν ῥύσιες ἐκ ῥινέων λύουσιν ὡς ἐπιπολὺ τοὺς πυρετούς. In Prorrh. etiam & Coacis, τεταρταίοισιν αἱ λαῦραι αἱμορραγίαι κωματώδεες. De σάξις aut ἐπίσαξις quomodo quarto die suspecta sit, prius diximus, & aliàs agit Hippocr.

οἱ διαλείποντες] Istud de tertianis febribus intelligendum esse, quæ ad septimum circuitum soluũtur, indicat aph. 59. lib. 4. Quem

E repetit in Coacis, τριταῖος ἀκριβὴς ἐν πέντε ἢ ἐν ἑπτὰ περιόδοισιν ἢ τὸ μακρότατον ἐν ἐννέα, κρίνει). Tertianas verò sæpius solutionem ad septimum non sustentare, sed ad quintum circuitum iudicari in dies experimur, etsi nothis plurimùm abundamus, vt ne ad breuem & expeditam solutionem exquisitæ requirendæ sint. Quo fit vt hæc sententia, quæ lib. 6. epid. repetitur, integrum magis habeat sensum, dum ἐν τῇ πέντε, εἰς τὰ ἑπτὰ legit.

Σκόπῳ ἐκ κορυζωδέων χολωδέων, καὶ φάρυγγος φλεγμονῆς, φλαύρως διαιτηθέντι, ἡ κοιλίη ἀπελήφθη, καὶ πυρετὸς συνεχὴς ἐγένετο, καὶ γλῶσσα ἀνθηρή, καὶ ἄγρυπνος. ἡ δὲ ἔντασις ἰσχυρῶς ὁμαλῶς κατὰ σμικρὸν ἐς δὲ κάτω ἐν τοῖσι

F δεξιοῖσι πνεῦμα ὑπόπυκνον, ὑποχόνδρια ἤλγει, καὶ ἀναπνέων καὶ στρεφόμενος. ἀλλὰ δὲ βηχὸς ἀνεχρέμπτετο ὑπὸ παχέος πέπλος δοθεῖσα, ἀπὸ δὲ ὑποχονδρίου μὲν ἀπωσεν. ἐκουφίσθη δὲ οὐδέν. τῇ δὲ ὑστεραίῃ βάλανοι δύο προσετεθεῖσαι οὐκ ἐφάνησαν. οὖρον δὲ παχὺ καὶ θολερόν, λεῖον καὶ ὁμαλή. καὶ ἔστη κοιλίη ἐν θολερότητι, ἥ τε γαστὴρ μαλακωτέρη ἦν, καὶ σπλὴν ἐπήρθη, καὶ κατάρροπος ἐγένετο. ποτῷ ἐχρῆτο ὀξυ-

G γλυκεῖ. δεκάτῃ, αἷμα ἐξ ἀριστεροῦ ὑδαρὲς ὀλίγον ἦλθεν. οὐ πάνυ δέ τι ἄρρωστος αὐτὸ ὤνατο. καὶ οὖρον ὑπόστασιν ἔχον. ἐν δὲ τῇ ὑποστάσει, ὑπόλευκόν τι προσεχόμενον πρὸς τῷ ἀγγείῳ λεπτόν. οὔτε οἷον γονοειδές, οὔτε ἀνόμοιον, ἔρρυη τοῦτο βραχύ. τῇ δὲ ὑστεραίῃ κριθεὶς, ἀπύρετος, καὶ ὑπῆλθεν ὑπόγλισχρον τῇ ἑνδεκάτῃ. ὃ δέ τι περίρροον χολῶδες. οὔρου δὲ κάθαρσις πολλή, καὶ πλῆθει καὶ ὑποστάσει. καὶ πρὶν μὲν οἰνοποτέειν ἤρξατο, μικροῦ λάπῃ ὁμοίη. διῆλθε δὲ τῇ ἑνδεκάτῃ

H

Scopo post mucosorum & biliosorum exitum & faucium inflammationem, ex improba victus ratione aluus restitit, & febris continua prehendit, lingua erat florulenta, & insomnia conflictabatur. Partium quæ ad pubem sunt, valida contensio & æqualis, paulatim ad imum dextræ partis vergens. Respiratio erat subfrequens cum præcordiorum dolore inter respirandum, & cùm loco dimoueretur, aut sese conuerteret, absque tussi subcrassa excreabat. Peplos exhibita præcordium quidem alleuauit, nihil autem transmisit. Postridie glãdes duæ immissæ, nullo modo apparuere. Vrina crassa erat & turbulenta, subsidentia verò æquabilis & læuis. Aluus etsi turbata erat, restitit tamen, venterq; contrectatu aliquanto mollior erat. Lien intumescebat & subleuabatur, suoque momento deorsum librabatur. In potu erat acetum mulsum. Decima sanguis ex nare sinistra aquosus & paucus prodiit, quod ægro non magnum adiumentum attulit. Vrina subsidentiam habebat, in qua subalbidum quiddam inerat tenue, matulæ adhærens, quod neq; erat genituræ omnino simile, neque verò dissimile. Effluxerat autem breui interuallo. Postridie, ex iudicatione à febre omninò liber. Vndecima verò, viscidum aliquantulum subiit. Cum profluuio autem biliosum quid effluxit. Multæ vrinæ perpurgatio cum copia tum etiam subsidentia, quæ ante vini vsum tenui pituitæ ferè erat similis. Vndecima prodierunt alui fæces,

Sectio III. huius libri.

paucæ quidem, viscosæ tamen & conturbatæ. Quod an iudicationem haberet, nō secus ac Antigeni in Perintho decidit, dubitari poterat. Podagricis humorum coitus & tubercula dura in lingua subleuantur, & humiles calculi concrescunt, imbecillitatesq; illis circa articulos fiunt. Ossium enim natura quòd indurentur aut contendantur in causa est.

ὡς ὀλίγον ἐόντων. γλίσχρα δὲ καὶ ταραχώδεα δολερά. ὅ τι δ' οὖν εἰ κρισίμως ὅτι καὶ ὁ Αντιγένεος ἐν Περίνθῳ. τὰ περὶ τὰς γλώσσας αἰρόμενα συστρέμματα καὶ ταπεινὰ ἐόντα λιθίδια. καὶ τὰ ἀσθενέα παρ' ἄρθρα ποδαγρικοῖσι. τὰ ἀσθενέα παρ' ἄρθρα ἐκείνων ἐστί. καὶ γὰρ ἡ ὀστέων φύσις καὶ τοῦ σκληρύνεσθαι τοῦτο αἴτιον καὶ τοῦ συντείνεσθαι.

A

Σκόπος] In hac affectuum συνδρομῇ maximum habet momentum lienis tumor, hypochondriorum contensio, & imarum ventris partium distentio, quæ præcipuorum viscerū affectiones præseferunt, & flatuum insignem in inanitatibus copiam magnamque illarum infarcturam. Vnde aluus obstinatissimè restitit, neque coacta quicquam reddidit. Lienis tumor & deorsum propendentia aut libratio, primam habuit in hac θεωρίᾳ animaduersionem, & spiratio subfrequēs; viscerum malè affectorum certas notas exhibuit. Hæc tamen tam inopinata malorum congeries, secessibus & conferta vrinæ perpurgatione tandem soluta est. Cæterùm Gal. huius historiæ meminit lib. 3. περὶ δυσπν. dum πνεῦμα ὑπόπυκνον explicat, huiusque respirationis causam addit, scribens: τῆς συνεφεξῆς αὐτοῦ γεγραμμένης διηγήσεως ὅτι ἀρρώστου τινὸς οὗ τὸ ὄνομα Σκόπος, ἐπεὶ ἤδη μνημονεύειν καιρός. ἔχει δ' ἡ τοῦ παλαιοῦ λέξις ὧδε. πνεῦμα δ' ὑπόπυκνον, ὑποχόνδρια ἤλγει, καὶ αἱ λαπάραι καὶ στρεφόμενος. φαίνεται δὲ καὶ αὐτὸς ὁ ἄρρωστος μαρτυρῶν τοῖς πολλάκις ὑφ' ἡμῶν προειρημένοις. ἐπεὶ γὰρ τὰ ὑποχόνδρια τοῖς ἀναπνευστικοῖς ὀργάνοις συνῆπται, διὰ τὸ ὀδυνωμένων αὐτῶν ὑπόπυκνον ἦν τὸ πνεῦμα. Quod effecit vt illud ἐν τοῖσι δεξιοῖσι ad superiora adiungerem, quibus certè magis competere videtur.

B

πέπλος δοθεὶς] Peplus & peplium gentilitate & figura affinia medicamenta antiquis Medicis vsitatissima, bili & pituitæ expurgandæ flatibusque expellendis. Quod testatur Hippocr. lib. 2. de rat. vict. in morb. acut. dum πέπλιον μᾶλλον μὲν φυσέων καταρρηκτικώτερον ἐστί scribit. In quem vsum hîc exhibita peplos fuit. Grauatis enim obstructione & flatibus hypochondriis ipsis, nihil tamen alleuauit, quòd meatuum conuenientiam & humorum farcturam liberare non potuerit, etsi à præcordiis deorsum propulerit. Has easdem vires Rufus peplio attribuit fragmento περὶ καθαρτικῶν φαρμάκων. πέπλος καὶ πέπλιον ἐγγύς πως μὲν τῆς ἰδέας ἀλλήλων, ἐς τὸ καθαίρειν τὸ φλεγματῶδες καὶ χολῶδες, μετὰ φυσῶν κατὰ πλῆθος, καὶ ξηρανθέντα καθαίρει σφόδρα. Aëtius etiam cap. 26. lib. 3. τὸ πέπλιον φυσῶν καταρρηκτικὸν ab Hipp. alicubi dici testatur, nimirum quem supra adduximus locum innuens. Quin & Actuarius Meth. medendi 5. post bilis atræ & pituitæ eductionem, flatus quoque disrumpere testatur, in primisq; flatulentis affectibus auxilio esse, iis præcipuè qui melancholiæ præbent exordium, lienis inflationes, vteri & intestini laxioris iuuare. Sed & huc venit Plinius audiendus, qui lib. 27. scribit, * Peplos quam aliqui Sycen, alij Meconium aphrodes vocant, ex vna radice tenui fruticat, foliis rutæ paulò latioribus, semine sub foliis rotundo, minore quàm candidi papaueris. Inter vites ferè colligitur messibus, siccaturque cum fructu suo, subiectis aquis, in quas excidat. Hoc poto aluus soluitur, bilis ac pituita detrahitur. Media potio est acetabuli mēsura, in aquæ mulsæ heminis tribus. Et cibis inspergitur obsoniisque ad molliendam aluum. Ex quo fit, vt non temerè in hoc lienis tumore & inflatione tentatum sit hoc medicamentum. Cæterò hoc in loco variant nostra exemplaria. Quæ enim plurimùm vetustatis habeant, omnino duo, ἀνεμήμεσε ὑπόπυχος legunt: quam lectionem cum interpretibus secuti sumus. Recentia verò ab impressis non recedunt. Quæ lectio sanè non vsquequaq; improbanda est. * *Cap.12.*

C

D

ἐσφραισθη δὲ οὐδὲν] Caluus aliter legit hunc locum, ἐρρήθη δὲ οὐδὲν, aut aliud quid tale vidisse videtur.

οὐ πάνυ δὲ ἄρρωστος] Rara & insolens phrasis Hippocr. Cornarius δι' αὐτὸ τοῦτο legit, nec aliquid magni elicere potuit. Caluus ridiculam sanè versionem facit, si ad sanguinem refert, cui vt satis faceret mutandum illi genus græcum fuit. Non video quinam sensus alius adferri possit, præter eum quem in nostra versione posuimus, vt intelligamus. οὐ πάνυ δὲ ὁ ἄρρωστος δι' αὐτὸ τοῦτο ὠφελήθη. Etsi enim lienis intumescentis hypochondriique inflammati, propria est per hæmorrhagiam iudicatio: eam tamen quæ morbis leuamentum aliquod allatura est, ne infra modum quidem subsistere oportet, vt prius dixit, dieique iudicatorij celebritatem habere necesse est. Vnde non mirum est, hanc irritam fuisse, cùm paucum sanguinem, aquosum, & die decimo profuderit.

E

λάπη ὁμοίη] λάπη Hippocra. tenuem pituitam, albam, & viscidam significat, quę ferè ore reiicitur, interdum acida interdum acris & salsa, aut dulcis & fatua, saliuationis propemodum comes. σιάλῳ enim eam ferè semper iungit, proq; diuersa qualitatis specie variè afficit. Modò enim λάπην ὀξεῖαν, modò ἁλμυρὰν vocat. Vtitur hac dictione Hippocr. lib. 2. περὶ νούσων. ἢν ὕδωρ ὅτι τῷ ἐγκεφάλῳ γένηται, ὀδύνη ὀξεῖα ἴσχει διὰ τοῦ βρέγματος καὶ τῶν κροτάφων ἄλλοτε ἄλλῃ. καὶ ῥῖγος καὶ πυρετὸς ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε. καὶ τὰς χώρας τῶν ὀφθαλμῶν ἀλγέει καὶ ἀμβλυώσσει, καὶ ἡ κόρη σχίζεται, καὶ δοκέει ἐκ τοῦ ἑνὸς δύο ὁρᾶν. καὶ ἢν ἀναστῇ, σκοτοδινίη μιν λαμβάνει. καὶ τὸν ἄνεμον οὐκ ἀνέχεται, οὐδὲ τὸν ἥλιον, καὶ τὰ ὦτα τέτριγε. καὶ τῷ ψόφῳ ἄχθεται ἀκούων, καὶ ἐμέει σίελα καὶ λάπην, ἐνίοτε δὲ καὶ σιτία. Idem paulò pòst, ἢν ἐρυσίπελας ἐν τῷ πλεύμονι γένηται, βὴξ ἔχει, καὶ τὸ σίαλον ἀποπτύει πολὺ καὶ ὑγρόν, ὥσπερ ἀπὸ βρόγχου. ἔστι δὲ οὐχ αἱματῶδες, καὶ ὀδύνη ἴσχει τὸ μετάφρενον καὶ τοὺς κενεῶνας, καὶ τὰς λαπάρας καὶ τὰ σπλάγχνα μύζει καὶ ἐμέει λάπην, καὶ ὄξος καὶ τοὺς ὀδόντας αἱμωδιᾷ. Rursus quoque ἐν τῇ νούσῳ λεγομένῃ αὐτῇ, οὐκ ἀνέχεται ἄσιτος, οὐδὲ βεβρωκώς, ἀλλ' ὅταν μὲν ἄσιτος ᾖ, τὰ σπλάγχνα μύζει, καὶ καρδιώσσει. καὶ ἐμέει ἄλλοτε ἄλλοῖα καὶ χολὴν, καὶ σίαλα, καὶ λάπην, καὶ δριμύ. Iterum quoque ἐν τῇ μελαίνῃ νούσῳ. μέλαιναν ἐμέει οἷον τρύγα, ὅτε μὲν αἱματῶδες, ὅτε δὲ οἷον τὸν δεύτερον, ὅτε δὲ οἷον πολύποδος θολόν. ὅτε δὲ, δριμὺ οἷον ὄξος, ὅτε δὲ σίαλον καὶ λάπην, ὅτε δὲ χολὴν χλωρήν. Idem verò ἐν τῷ περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν, in peripneumonia ἐρεύγεται ὀξὺ, καὶ ἐκ τῶν στηθέων καὶ τοῦ πνεύμονος, ὡς γαστὴρ τρυλίζει, καὶ ἐμέει λάπην ὀξεῖαν. Paulò pòst ἐν φθίσει τρίτῃ ἐνίοτε δὲ ὑπὸ τοῦ πνίγματος καὶ τοῦ προσθυμίης τοῦ βήσσειν, ἀθρόου ἥμεσε χολὴν, ποτὲ δὲ λάπην. Rursus ἐν τοῖς παχέσι καλουμένοις νοσήμασι. ἐνίοτε δὲ ἐμέει λάπην ὀξεῖαν, ἐνίοτε δὲ ἁλμυρήν. Atque hæc tibi adducenda fuēre exempla de dictione minus populari & vsitata, dum de suo loco & meritò vberiori tractatione insinuabit. Vero autem est affine, ante vini vsum, vrinam colore & consistentia fuisse tenui, & albæ pituitæ similem, à magna crassorum, crudorum & flatulentorum humorum copia: in pituitoso omninò morbo, originem, à mucosis & biliosis trahente, cum magna præcordiorum obstructione. Cuius etiam rei significationem auget vrina crassa & turbulenta cum subsidentia initio apparente læui & æquabili, & quæ subalbidum quiddam vasi adhærens haberet, genituræ neq; omninò simile, neque verò dissimile. γονοειδὲς γὰρ οὖρον (vt ait Galen. lib. 6. epid. †) τοῦ ὑπὸ Πραξαγόρου καλουμένου ὑαλώδους χυμοῦ κένωσιν δηλοῖ. Sunt hæc enim certissimæ pituitosi morbi & cruditatis pleni notæ. λάπην autem non satis intellexit Caluus, cùm spumosam bilem vocauit.

F

† *Comment. 2.*

G

δήλα δὲ τῇ ἑνδεκάτῃ] Id ad vrinam non satis appositè retulisse mihi videtur Cornarius. Nos antiquissima nostra exemplaria imitati, de sequentibus deiectionibus intelleximus. Quod ferè fecit Caluus, nisi quòd δήλα ad superiorem sententiam apponit, & δωδεκάτῃ legit.

τὰ περὶ τὰς γλώσσας] συστρέμματα καὶ συστροφαὶ φύματα καὶ σκληρίας significant. Est enim humorum congeries, quæ tubercula dura parit. Podagrici autem cùm toto neruoso genere sint imbecilles & fluxionibus obnoxij, his tamen quæ ab excrementis pleno cerebro deriuant, sæpe tentantur. Vnde non mirum est tuberculis linguæ affligi, quæ etiam meridiantibus, & vix dum cibum sumptum edormientibus, plærunque negocium facessunt. Statim enim ab exhalantibus cibis cerebro oppleto, magnus fit excrementorum prouentus, qui in loca vicina decumbit, linguamque & fauces salsugine & acrimonia propemodum vellicat, lancinat, conuellit, & pustulis opplet, quas φλυκτίδας vocat Pollux. Et hæc sunt pituitæ acidæ & salsæ semina. Quæ pro materiæ æternitate moram trahunt, & sua magnitudine sunt conspicua. συστρέμματα autem, humorum coitum ex Celso verti, qui ex tuberculorum est genere. Sic enim lib. 5. * Hipp. σύστρεμμα vertere videtur. Calculos verò in articulorum inanitatibus fieri à crassis & viscidis humoribus certum est, qui oppleta articulatione partes vicinas distendunt, & motum impediunt, diuturnitate verò temporis & benigni caloris

H

penu-

A penuria pro loci & humoris natura, duritiem & callum concipiunt. Ossium verò natura cùm dura sit per se & inflexibilis, articulationibus multis ad motum indiguit, quæ propria sunt arthritidis conceptacula. Ossa enim reabse terrea, humore aliquo, sed viscido, glutinoso & crasso irrorantur. Quæ si accessione humoris præter naturam obrigeant, tum ad motum inepta sunt, atque ipsa distensione & affrictu humorem illum imis cauitatibus incuneatum indurant, & veluti suo affixu obfirmant. Quibus casibus valde sunt obnoxij podagrici, ob numerosam pedum articulationem. Porrò τὰ ἀσθενέα ad ἄρθρα non retuli, quòd non pateretur constructio, neque παρ' ἄρθρα ἀσθενέα legi vt interpretes, quòd nullum haberem huiusce lectionis authorem, sed τὰ ἀσθενέα impotentias & imbecillitates ad actiones & motum intelligo, satis nota phrasi. Vel τὰ ἀσθενέα παρ' ἄρθρα articulorum imbecillitates significant, quæ calculum fouent, huiusq; causam habent. Sic enim alium sensum elicies. Certum est nanque pedum debilitatem, articulorumq; ab ipsa calidi officina remotissimam distantiam, his miseris casibus deuoueri. Non me latet, hunc locum aliter sumi posse propter summam obscuritatem, in qua ingeniosam cuiusq; probamus industriam. Caluus ita hunc locum obscurauit, vt quid intelligat eruere non facilè possis. Porrò vbi τὸ συντείνεσθαι legitur, nos τὸ συντείνεσθαι legimus ex nostris exemplaribus. * Cap. 18.

Τὸ τοῦ Ἱπποστράτου ἐκ τεταρταίου ἐνιαυσίου ἀπεκορύφου, ὑπόψυχρος φανερῶς δοκέουσα. ἔφοδος ἐπὶ πᾶν τὸ σῶμα καὶ ἱδρὼς ἔκρινε ταύτῃ. καὶ μετὰ ταῦτα γυναικεῖα πλείω πλήθει καὶ χρόνῳ. τότε γὰρ ἀπεῖχε. μὴ ἐστάναι ἔδοξεν ἀπόστασις. ἐν τοῖσι σφύζουσιν αἱμορραγέουσι σχῆμα εὐρύ τε ὄν, καὶ τὸ ξύμπαν εἰ ἐκ τοῦ πλυτὸ κατάντεος ἀνάντες ποιοῖτο. διὸ καὶ αἱ ἀποδέσιες αἱ ἐν τῇσι φλεβοτομίῃσιν ὁρμῶσι. αἱ δὲ ἰσχυραὶ κωλύουσιν αἷμα. τὸ ἔναιμον καὶ τὸ ὑπόχολον ὀξυρεγμιῶδες. ἴσως δὲ ἐς μέλαιναν τύποισι τελευτᾶν. ῥίγη ἄρχεται γυναιξὶ μὲν μᾶλλον ἀπὸ ὀσφύος διὰ νώτου ἐς κεφαλήν. ἀτὰρ καὶ ἀνδράσιν ὄπισθεν μᾶλλον, ἢ τὰ ἔξωθεν τοῦ σώματος. οἷον πηχέων, μηρῶν, ἀτὰρ καὶ τὸ δέρμα ἀραιόν. δηλοῖ δὲ ἡ θρὶξ τῶν ζώων.

Hippostrati vxori præcordij sinistri tumor, ex quartana annua in fastigium sublatus est, cùm palàm frigidula esse videretur, oborto frigoris impetu & sudore per totum corpus peruadente, iudicata est. Ad hæc menses, qui tunc restiterant, magna copia, & per longum interuallum eruperunt: neque aliqua in parte subsistere, abscessus visus est. In his quæ pulsant & sanguinem fundunt, positus figuram amplam & laxam esse oportet, idq; omninò si ex prorsus decliui, accliuis fiat. Quare quæ in venarum sectionibus deligationes fiunt, sanguinis impetum promouent, validæ verò inhibent. Qui natura sunt sanguinei & aliquantulum biliosi, acidis ructibus conflictantur, atque adeò verendum, ne in atræ bilis morbum desinant. Rigores mulieribus à lumbis inchoant magis, & per dorsum ad caput feruntur. Quin & viris posteriore magis quàm anteriore corporis parte, vt cubito & fœmore. Id autem comprobat cutis ipsius raritas, cuius indicium est, pilorum in animantibus generatio.

τὸ τοῦ Ἱπποστράτου] Hic ἔπαρμα, σύστρεμμα, σκλήρωμα, aut aliquid tale subaudiendum est, non insolente Hippocr. phrasi, τὰ παρ' οὗ efferente, quæ παρ' οὗ ἐπάρματα dicimus. Æquum autem fuit ex annua quartana, tumorem hypochondrij sinistri subortum. Cuius designationem omisit, propter consensionem quam cum superiori historia habebat. Illic enim in Scopo lienis tumorem & præcordij sublationem celebrauit. Hic autem tumor sudoribus, diuturno & copioso menstruorum profluuio, meritò iudicatus est, nec vlla amplius in parte substitit. Mensium quippe effusio hæmorrhagiæ respondet, quæ propriè quidem huiusmodi tumores soluit. Porrò per τεταρταῖον ἐνιαύσιον, quartanæ diuturnitatem significauit, quemadmodum lib. 6. epid. † ὁ περὶ τὸ ἐνιαυτὸν τεταρταῖος. Pro ἀπεκορύφου, ἀπὸ κορυφῆς legisse videtur Caluus. † Sect. 6.

E ἐν τοῖσι σφύζουσιν] Istud est συμβουλευτικὸν ad sanguinis profusionem. In his enim quæ sanguinem fundunt, pertusi membri figura & situs confert plurimùm, vt ampla sit, neque adstricta, neq; compressa, quod scribit Oribasius Coll. lib. 7. †† & Paulus lib. 6. ††† Sic enim sanguinis riui ex fonte haustum humorem promptius effundunt. Quod in nostris venarum pertusionibus videndum est. Adstrictiora enim vincula, vasorum compressione fluxum inhibent, quæ vbi laxamenti paululum ceperint, institutum sanguinis cursum adiuuant. Quæ omnia rectè à nostris Chirurgis administrãtur. Etsi enim firmior deligatio venarum mobilitatem firmat, & sua protuberantia conspicuum locum facit, aperta tamen vena non est cur eam amplius requiramus, sed laxata deligatione, fluxilem magis humorem reddimus, eique cursum procuramus. Gal. certè in Exeg. huius loci meminit his verbis in dictione αἱματοφλοιβοισάσιες, οὕτως μὲν οἱ περὶ τὸν Διοσκουρίδην γράφοντες, τὰς ἐπισχέσεις τῆς ὑπὸ τῶν αἱμορροΐδων αἵματος ἡγούμενοι δηλοῦσθαι, ὅτι δὲ ἀλλαχοῦ φησιν, ἐν τῇσι φλεβώσῃσι αἱμορραγίῃσι σχῆμα εὐρετόν. οἱ πλείους μέντοι γράφουσιν αἱματοφλεβιστάσιες, δηλῶσαι νομίζουσιν ἐκ τοῦ ὀνόματος, τὰς πλήρεις αἵματος κεκυρτωμένας φλέβας. Quæ omnia ad salientis sanguinis ex venis tumidis & plenis impetum, referuntur. In quem sensum quæ ex hoc loco afferuntur, vsurpari possunt, dum pro φλεβώσῃσι, φλυζούσῃσι legas, & σχῆμα εὐρετὸν aut εὐρύ τε ὄν. Quæ est veterum exemplarium lectio. Sic enim ebullientem & scaturientem sanguinis impetum intelligas licet, velut ex fœcunda & abũdante venæ eructatione, quo modo & accipi φλεβώσῃσι potest. Ac proinde ex hoc præcipuè loco emendanda hæc lectio videtur, contra tamen omnium quæ adhuc videre licuit exemplarium fidem. Cuius rei admonet Gal. in dictione φλυζώσῃσι, dum βλυούσας, hoc est scaturientes, interpretatur. Ex quo hanc esse genuinam lectionem manifestum est. Nam vt illud σφύζουσιν, ad partium inflammationem, cui pulsum antiqui tribuebãt, aut verò ad eum quem ex media veterum doctrina, venarum percussum dixit Plinius, referas, nil magni prorsus contenderis. Nolui tamen tam temerè receptam ab omnibus lectionem immutare, vbi probabilem cum veri specie sensum elicere potui. Qua tamen in causa, si me cognitorem adhibueris, non admodum auersum in huius extremæ lectionis confirmatione habebis. σχῆμα verò situm & figuram corporis significat, non secus ac lib. 6. epid.‴ τὰ σχήματα ῥηΐζοντα, eiusdemque libri sectione septima, in nimia sanguinis profusione, vbi rationem sistendi consulit, dum scribit: αἵματος φλεβῶν στάσιες, λειποθυμίη, σχῆμα, ἀγχὴ ἀπόληψις, μοτώματος συστροφή, περίθεσις, ἐπίδεσις. Quem locum innuit Galen. eo loco, quem prius ex Exeg. subnotauimus. Quod sequitur τὸ ξύμπαν, ad membrum vnde sanguis profluit, reduci potest, aut absolutè (vt diximus) capiendum. Caluus legisse videtur, διὸ καὶ αἱ ἀποδέσιες ἐν τῇσι φλεβοτομίῃσιν μέτειοι ὁρμῶσι. non malè tamen. Quod verò sequitur, αἱ δὲ ἰσχυραὶ κωλύουσιν. οἶμαι τὸ ἔναιμον. Vbi secutus sum antiqua nostra exemplaria, quando impressa vitiosa esse deprehendi. Legi enim αἱ δὲ ἰσχυραὶ κωλύουσιν αἷμα. Quod etiam vidit Cornarius.

†† Cap. 12. ††† Cap. 40. ‴ Sect. 3.

τὸ ἔναιμον] Ructus acidos esse corruptelæ ciborum à frigidis & natura pituitosis humoribus sobolem, testatur *Gal. lib. de sympt. caus. vt nidorulentos calidis & biliosis succedere. Scribit enim: αἱ διαφθοραὶ κνισώδεις μὲν ἐπὶ τοῖς θερμοτέροις τε καὶ χολωδεστέροις ἐδέσμασι συμπίπτουσιν. ὀξώδεις δὲ ἐπὶ τοῖς ψυχροτέροις φύσει καὶ φλεγματωδεστέροις. οὕτω δὲ κἀπὶ τοῖς περιττώμασιν, ὀξώδεις μὲν ὅσα φλεγματικὰ καὶ ψυχρά, κνισώδεις δέ, ὅσα θερμά τε καὶ πικρόχολα. καὶ αὐτὴ δὲ ἡ γαστήρ, ἐπὶ μὲν τοῖς ψυχροτέροις νοσήμασι τὰς ὀξώδεις, ἐπὶ δὲ τοῖς θερμοτέροις, τὰς κνισώδεις ἐργάζεται μεταβολάς. Idem rursus libro de rat. vict. in mor. acut. ** ἐμάθομεν δὲ ὅτι διά τε τὴν ψύξιν τῆς γαστρὸς αἱ ὀξυρεγμίαι γίνονται, διὰ φλέγμα πολλάκις ἀθροισμένον ἐν αὐτῇ, καὶ διὰ πλῆθος σιτίων, ἢ συμμέτρων μὲν ὄντων, ἀλλὰ ψυχρῶν τῇ δυνάμει. Quibus eadem propè scribit in lib. 1. de loc. aff. Quæ affectionum causæ perpetuæ sunt Galeno, atque omninò eædem in tota sua πραγματείᾳ. Certum tamen est, non ita constantem esse assensionem ὀξύδει frigido tribui, cùm interdum calido causam acceptam feras, quod in multis sanguineis, biliosis & succulentis vi-

* Sectio III. huius libri.

dere licet, in quibus æquabilis illa proborum per se succorum probitas, à calido intus exagitata facilè acescit. Quod in externis succis apparet, qui calidi natiui, ab externo calido depopulati defectu, acorem concipiunt. Quod præter rerum magistram experientiam satis indicauit Alexander Trallianus lib. 12. ἡ ἀπεψία γίνεται διὰ θερμότητα, καὶ διὰ ψυχρὰν δὲ μᾶλλον δυσκρασίαν. καὶ γινώσκεται ῥᾳδίως ἐκ τῆς ἐρυγῆς. κνισώδης μὲν ἐπὶ τῆς διὰ θερμότητα. ὀξώδης δὲ, ἐπὶ τῆς διὰ ψυχρότητα ἀποτελουμένων. δεῖ δὲ οὐ μόνον ταῖς ἐρυγαῖς, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι προσέχειν σημείοις, ἡλικίᾳ λέγω καὶ κράσει, καὶ ἐπιτηδεύματι, καὶ βίῳ, καὶ τῇ ἄλλῃ πάσῃ διαίτῃ τοῦ κάμνοντος. οὔτε γὰρ εἰ κνισώδης ἐστὶν ἐρυγὴ, πάντως ἤδη καὶ θερμὴν ὑπονοεῖν δεῖ τὴν ἀπεψίαν εἶναι. ἔσθ' ὅτε γὰρ ἐγένετο καὶ διὰ τὴν τῶν ἐδηδεσμένων ποιότητα, ἢ κνισῶδες, ἢ μελιτῶδες αὐτῶν φαγόντων. οὐ μὴν οὐδὲ ἡ ὀξώδης ἐρυγὴ πάντως ὑπονοεῖν δίδωσι ψυχρὰν λέγειν τὴν δυσκρασίαν. πολλάκις γὰρ καὶ ὀξώδης τροφὴ καὶ στρυφνὴ, τὴν ὀξώδη παρεσκεύασεν ἐρυγὴν φαίνεσθαι. ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ θερμότης. γίνεται γὰρ καὶ ὀξώδης ἐρυγὴ οὐ μόνον διὰ ψύξιν, ἀλλὰ καὶ διὰ θερμὴν δυσκρασίαν, καὶ ἀμήχανον τὴν τοιαύτην ἐρυγὴν παύσασθαι, εἰ μὴ ψυχθείη καὶ ὑγρανθείη διαίτῃ χρήσαιτό τις. δεῖ οὖν ἐκ πάντων, ὡς εἰρήκαμεν, διαγινώσκειν, καὶ οὕτω διακρίναντα, βεβαίαν αὐτῶν ποιεῖσθαι θεραπείαν. Idem quoque paulò pòst, ἡ ὀξώδης ἀπεψία οὐ πάνυ πέφυκε ταχέως ἀνάγειν πυρετὸν, εἰ δὲ ἄρα καὶ συμβῇ γενέσθαι πυρετὸν, ὑπονόει, καὶ ζήτει μή ποτε ἄρα καὶ διὰ θερμὴν ἐγένετο δυσκρασίαν ἡ ὀξώδης ἐρυγή. συμβαίνει γὰρ ἔσθ' ὅτε μὴ μόνον διὰ ψύξιν, ἀλλὰ καὶ διὰ θερμότητα πολλάκις ἐπιγίνεσθαι. τὸ γὰρ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἐκτὸς ὁρῶμεν. συμβαίνει γὰρ ἐν τοῖς θερμοῖς πάνυ οἰκήμασιν, ὡς αὕτως δὲ καὶ ἐν τοῖς ψυχροῖς πάνυ, τὸν οἶνον ἔσθ' ὅτε εἰς ὀξῶδες μεταβάλλεσθαι. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ζύμης τὸ αὐτὸ πάσχεσθαι ἐστι. καὶ γὰρ αὕτη ἐν θερμοτέροις οἰκήμασιν ἐγχρονίσασα, τρέπεται εἰς τὸ ὀξῶδες. τὸ δ' αὐτὸ ὑφίσταται καὶ ψυχθεῖσα ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ ἀέρος. ὥστε ὑπὸ τῶν ἐναντίων ἓν καὶ τὸ αὐτὸ γίνεται σύμπτωμα. προσέχειν οὖν ἀνάγκη καὶ τοῖς παροῦσι σημείοις, καὶ τοῖς προηγησαμένοις, ὥστε ἐκ πάντων δυνηθῆναι γνωρίσαι τί ποτ' ἐστὶ τὸ αἴτιον, εἴτε θερμὸν, εἴτε ψυχρὸν, καὶ οὕτως ἐπὶ τὴν θεραπείαν ἔρχεσθαι. Quibus ex locis quid sit ὀξυρεγμία satis apparet, vt mirari non desinam cur in mentem venerit Caluo, vt semper appetentiam verteret. Quod sequitur huiusmodi naturas in atræ bilis morbos vergere, ex facili humorum commutatione & successione dependet. Atque adeò scribit Hippocrates lib. 6. epid. sect. 6. καὶ οἷσι τὸ μὲν πτύον, χολὴ ξανθὴ, τὸ δ' αἷμα, μέλαινα. Rursusque ὡσαύτως τὸ ἐπίχολον καὶ ἔναιμον σῶμα μελαγχολικὸν, μὴ ἔχον ἐξεῤῥώσιας. Cæterùm haud scio an hic sit locus quem adducit Gal. Com. 2. in Prorrh. his verbis: τὸ δ' ἐξέρυθρον ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν ἐπιδημιῶν ἐπιτήδειον εἰς μελαγχολίαν εἶναι φησίν. Neq; enim hoc in lib. alibi reperias. Et satis celebre est Hippocr. τοὺς ἐναίμους ἐξερύθρους vocare, quemadmodum synochus ex sano, putrescẽte febres, τοὺς ἐξερύθρους πυρετοὺς vocat lib. 6. epid. Aut sanè existimandum est pro magna temporum iniuria hos Hipp. libros non nisi corruptos ad posteritatem dimanasse. Quod certè æquius est, atque inde colligi debet, quod Gal. lib. 2. de dieb. decret. diei quadragesimi hoc in lib. decernentis meminit, cuius ne vestigium quidem apparet, aut ille Prorrhetici locus mendosus est, & μνημονικὸν ἁμάρτημα censeri debet, aut certè ad id quod lib. 6. ep. scribitur sect. 6. referendum τὸ ἐπίχολον καὶ ἔναιμον σῶμα μελαγχολικὸν μὴ ἔχον ἐξεῤῥώσιας. *lib. 6. ** Comment. 2.

ῥῖγος ἀρχή] Vbi Galeni industria suppetit, superuacaneum existimo nostram enarrationem protrahere. Locus ex aph. 69. lib. 5. qui lib. 6. epid. sect. 3. repetitur. Cuius etiam meminit Gal. lib. περὶ ῥίγους, dum τὸ νοσερὸν ῥῖγος, his sententiis intelligi cõtendit. Rigoris nomẽ retinuimus, nec frigus vertere voluimus, quod facit Corn. Cels. aut perfrictionem, vt multi, affectata potius latinitate, pro rei dignitate. κατάψυξιν. n. quæ perfrictionẽ sonat, aliud esse à rigore cõtendit idẽ Gal. lib. περὶ ῥίγους, his præcipuè verbis: ῥῖγος γὰρ, εἰ μὲν οὕτως ἁπλῶς κατάψυξιν εἴποις, ὥς τινες ἀπεφήναντο, κατάφορον τὸ σφάλμα. πολλῶν μὲν ἰσχυρῶς καταψυχομένων, οὐ μὴν καὶ ῥιγούντων, ἀλλ' οὐδὲ οἱ κατάψυξιν ἰσχυρὰν, οὐδὲ τοῦτ' ἀληθές. οἱ γοῦν στομαχικῶς ῥιγοῦντες ἢ καρδιακῶς, ἰσχυρῶς μέν εἰσι κατεψυγμένοι, ῥιγοῦσι δὲ οὔ. τὸ δὲ σὺν τρόμῳ λέγειν κατάψυξιν τὸ ῥῖγος, εἰς ὅπερ οἱ πολλοὶ τῶν ἰατρῶν ἀπηνέχθησαν, ἀφορμὴν ἔσχηκε τῆς ἀπάτης, τὸν βρασμὸν καὶ τὸν κλόνον τὸν τοῖς σφοδροῖς ῥίγεσιν ἐζευγμένον. ἐξελέγχεται δὲ ἐναργῶς ἐκ τοῦ μηδ' ἅπασι τοῖς ῥιγοῦσιν συμβεβηκέναι. μόνοις δὲ τοῖς σφοδρῶς. μηδ' εἰς συμβέβηκε, τρόμου τοῦ γινομένου πάθους ὄντος, ἀλλά τινος σφοδροῦ σεισμοῦ τε καὶ κλόνου. Ex quibus liquidò constat, perfrictionem ipsam rigori exprimendo minus esse idoneam, sed κατάψυξιν affectionis tantùm esse nomen. Cæterùm vitiatam esse scripturam nemo est qui non videat. Aut enim legendum est, vt in aph. ἀτὰρ καὶ ἀνδράσιν ὅπισθεν μᾶλλον ἢ ἔμπροσθεν. Aut certè lectio lib. 6. epid. sequenda est. ἀτὰρ καὶ ἀνδράσιν ὄπισθεν μᾶλλον ἢ ἔμπροσθεν. φρίσσουσι γὰρ τὰ ἔξωθεν μᾶλλον, ἢ τὰ ἔνδοθεν τοῦ σώματος. Cuius lectionis vestigiis verus nostrum exemplar insistit. Cur autem perfrictionis in rigore aut horrore sensus, in corporis extrema primò impetum faciat, indicat Gal. in prædicto libro περὶ ῥίγους: ἐν ᾧ δὲ συνεύει μὲν εἰς τὸ βάθος τοῦ σώματος καὶ τὰ σπλάγχνα, τὸ αἷμα, καὶ σὺν αὐτῷ δηλονότι καὶ ἡ θερμασία, ψυχρά τε καὶ ἄναιμα γίνεται τά τε κατὰ τὸ δέρμα μόρια, καὶ σκελῶν καὶ χειρῶν τὰ τελευταῖα. διότι πλεῖστον ἀφέστηκε τῶν σπλάγχνων. Miror denique quomodo Caluus hanc sententiam toties à Gal. explicatam ita obscurauerit, vt vix intelligas quid velit.

Quibus intra præfinitũ tempus nulla fit noxia, eæ vitales partus edunt. Quod si quid gestationis tempore appareat, in quos menses incidat, videndum est. Labores certis temporum circuitibus fiunt, & fœtus qui septuaginta diebus mouentur, ter iisdem in sese ductis perfecti fiunt. Ad purgationis menstruæ extremum, vbi sinistra & dextra dehiscunt, humidi quod tunc procedit copia, quæ per ea quæ prodeunt satis indicatur, siccissimam victus rationem desiderat. Efformatus fœtus, quò velocius mouetur, eò tardius incrementum habet. Labores vt plurimùm tertio supra quinquagesimum die, & sexto supra centesimũ contingunt. Quòd si menstruam rationem ineas secundo & quarto mense. Quæ ad septimestrem partum necessariò consideranda veniunt, aut certè à profluuio menstruo aut conceptu, menses nouem supputandi sunt, dum ex ducentis & septuaginta diebus, ex Græcorum ratione menses prodeant. Videndum etiam si quid ad hoc accedat. Quinetiam num ista in maribus & fœminis fiant, num verò contra eueniat. Ex eduliis & potibus humeri ac mammæ intumescunt, quin & victus intemperantia & flatus incremẽtum capiti addunt, quo ad ossa firmitatẽ acceperint. Menstruarum purgationum certus quidam est circuitus. Quæ igitur ante has fiunt grauitates, laboribus qui ab octimestribus fœtibus accidunt, affines sunt. Primipararum lac ab alimento mutationem, octauo verò mẽse complementum & absolutionem adeptum est. Quocirca mẽstruæ purgationes, si in his quæ ad decimum mẽsem tendunt, octimestribus non absimiles fiant, perniciosæ sunt.

Ἧσιν οὐδὲν ἔσω τοῦ τεταγμένου χρόνου, ἑκάστησι τὰ ἐκτρώματα ἀπόγονα γίγνεται. τὰ ἐπιφαινόμενα ἐν οἷσι μησὶ γίνεται. οἱ πόνοι ἐν περιόδοισιν, ὅτι ἐν ἑβδομήκοντα κινέεται, ἐν τριπλασίοισι τελέουται. ὅτι μετὰ γυναικεῖα δεξιά. τὰ δὲ ἀριστερὰ χάσκων ὑγρότης. διὰ τῶν ἀπιόντων διαίτης ξηροτάτης, ὅτι θᾶσσον κινηθὲν διακριθὲν αὖθις αὔξεται, καὶ βραδύτερον. ἐπὶ πλείονα χρόνον οἱ πόνοι περὶ τρίτην ἡμέραν πρὸς τῇσι πεντήκοντα καὶ ἕκτην πρὸς τῇσιν ἑκατόν. μηνιαῖοι, διὰ τεταίῳ καὶ τεταρταίῳ. ἃ δεῖ εἰδέναι εἰς τὸν ἑπτάμηνον, ἢ ἀπὸ γυναικείων ἀριθμητέοι οἱ ἐννέα μῆνες, ἢ ἀπὸ τῆς ξυλλήψιος καὶ εἰς ἑβδομήκοντα καὶ διακοσίησιν οἱ ἑλληνικοὶ μῆνες γίνονται, καὶ εἴτι προσέτι τούτοισι, καὶ ἤτοι τοῖς ἄρσεσιν, ἢ καὶ τῇσι θηλείῃσι, ταῦτα ποιέεται ἢ τἀναντία. τῶν βρωμάτων καὶ πομάτων, οἱ ὦμοι καὶ οἱ μαζοὶ ἐμφυσῶνται. καὶ τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ οἱ ἀκρησίαι, καὶ τὰ ἐμφυσήματα ποιέουσιν αὐξήσιας, ἔστ' ἂν τὰ ὀστέα στερεωθῇ, τῶν ἐπιμηνίων περίοδος, τὰ πρὸ τούτων βαρέα ἀδελφὰ τῶν ὀκταμήνων πόνων. πρωτοτόκων τὰ γάλακτα, τῆς μὲν τροφῆς μεταβαλλούσης, τῆς δὲ ὀκταμήνου ἀπαρτιζούσης. διὸ τὰ ἐπιμήνια, ἀδελφὰ τῶν ὀκταμήνων πρὸς δεκάμηνον τεινόντων γινόμενα κακόν.

A Ἐσιν οὐδὲν] Nostri seculi petulans intemperantia & effrenata luxuria, miseram de fœtu securitatem in mulierum animis indidit: vt non deteriore conditione diuinæ mentis domicilium, & totius vniuersitatis alta specula, in lucem edi possit, cùm deploratissima suæ conformationis habeat primordia, in quibus inconstans vnius mulierculæ arbitrium, ad omnia præceps, paginam vtranque faciat. Ita perfectissimum omnium animantium cæteris imperaturum, & fortunæ alumnum, ventris alueo conclusum, in horas & momenta sexcentis casibus, vt fluctibus, obruitur. In quibus non alia maior pernicies, quàm gulæ & libidinis intemperies. Tantæ molis est, eum qui dominari in cætera possit, propitio partu in lucem edere. Vt sæua mercede & ferè cum vitæ dispendio, naturæ munera nobis dependenda sint, quæ lucis huius vsuram propè iniqua conditione mortalibus nouercata est. Tam iustis igitur lachrymis miseræ huius vitalitatis necessitas quiritanda est. Itque demum profectò vitam æqua lance pensitabit, qui semper fragilitatis humanæ memor fuerit. Diuinus igitur Hippocr. huiusce matrum circa fœtum indiligentiæ sibi bene conscius, eas eleganter hoc placito monet, vt intra statum pariendi, totumque gestationis tempus, ab his quæ fœtum lædunt & propè diuellunt, sibi temperent. Qualia sunt nimia vitæ incontinentia, voluptatis & libidinis indulgentia, animi affectiones insignes, petulans saltatio & corporis elegans nimis pressura, vestium strictura, cæteraque id genus quæ abortionis periculum plurimùm aduehunt, plurimaque memorantur ab Hippocr. lib. 1. γυναικείων. Quòd si quid etiam à natura noxiæ incumbat, ex his quæ minimè ab arbitrio nostro pendent, minus vitalem fœtum futurum significat. ἐπίγονα verò hîc idem quod Hippocr. γόνιμα aut γονὰ libro περὶ σαρκῶν significat, etsi successionem quandam vitalitatis & propaginem auctariò retinet. Vt ambigua sint exemplaria quæcunque ἄγονα legunt, vt scribit Galen.** Quare mirum videtur quomodo Caluus non perfecta aut non vitalia verterit. Cæterùm quæ hîc plurima ab Hippocrate de partione eiusque tempore scribuntur eadem libr. 6. epid. repetuntur: qua in re non est quòd post diligentissimam doctissimi Fuchsij optimeque nauatam industriam cum tædio longiores simus. ** *In Exegesi.*

Τὰ ἐπιφαινόμενα] Istud cùm diligentissimè sit à Fuchsio vnaque doctissimè enucleatum, videmur hîc magna laboris parte defuncti. Caluus hanc sententiam cum sequente iunxit, nec quid videret intellexit.

C οἱ πόνοι ἐν περιόδοισι] Hîc πόνοι, partus labores significant, qui circa fœtus eductionem fiunt, dum suo maturitatis robore, disruptis membranis & calcitratione exitum sibi molitur. Tunc temporis enim membranæ (fœtus in vtero velamina) non secus ac spicarum paleæ suo maturitatis tempore laxantur, & fœtus grandescentes roboris pleni, suopte impetu vincula disrumpunt ac violât, partumque fieri cogunt. Quod septimo mense contingere scribit Hippocrates. Hi igitur partus labores stato tempore fiunt, septimo, octauo, nono, decimo, vndecimoque mense. Motionis autem fœtus in vtero tempus, etsi non vndiquaque constans est, marem tamen tertio, vt fœminam quarto mense moueri, passim scribit Hippocrates, quod tota philosophorum schola retinet. Septimestrem autem fœtum vt perfectionis, ita & motionis prærogatiuam quandam habere oportet, vt etsi tertio mense moueatur, eius tamen initia attingat. Qui igitur septuaginta diebus mouetur, septem mensium partum facit. Ter enim in se ducta septuaginta, ducentos ac decem conficiunt dies, quæ ratio septimestrium est ex Hippocr. Non secus si nonaginta ter in sese duxeris, ducentos ac septuaginta dies (nouimestrium rationẽ) conficies. Hæc verò triplicitatis ratio, etsi diligentissimè & apertissimè à Macrobio libro primo † in somnium Scipionis ducitur, celebratur tamen ab Hippocr. lib. περὶ σαρκῶν, his verbis: ἔχει δὲ τὸ ἑπτάμηνον γινόμενον, τρεῖς δεκάδας ἑβδομάδων. ἐς δὲ τὴν δεκάδα ἑκάστην, ἑβδομήκοντα ἡμέραι. τρεῖς δεκάδες δὲ ἑβδομάδων αἱ σύμπασαι δέκα καὶ διηκόσιαι. Hîc verò deficit triplicata illa nouimestium ratio, quæ lib. 6. epid. adscribitur, & profectò addenda videtur ex veteri nostro exemplari. Sic enim legit: ὅ, τι ἂν ἑβδομήκοντα κινέῃ ἐν τριπλασίοισι τελεῦται, καὶ ὅ, τι ἂν ἐνενήκοντα κινῆται, ἐν τριπλασίῃ τελεῦται. Quanquàm paulò aliter libr. 6. epid. legitur. Porrò si cui vetus & pristina lectio arrideat, assensorem habet Hippocr. lib. περὶ τροφῆς, fœtus formationem & incrementum ex opinionum varietate pensitantem, dum scribit: ἐς τύπωσιν, λε΄ οἱ μὲν, ἐς κίνησιν ο΄, ἐς τελειότητα σι΄. Sic enim fœtus conformationi dies quinque & triginta tribuit, motui septuaginta, absolutioni ducentos & decem. Qui numerus septimestrium rationem ex Hippocrate facilè init, & hanc triplicitatis auctionem comprobat. Ac ne quis de maribus id solùm dictum existimet, addit postea, ἄλλοι φασὶ ἐς μορφὴν μέ. ἐς κίνησιν, ϙ΄. ἐς ἔξοδον σο΄. Certum est enim ex Hippocratis ratione, marem triginta, fœminam duobus & quadraginta diebus conformari. † *Cap. 6.*

E ὅτι μὴ γυναικεῖα] Menstruæ purgationis statis vicibus vteri sinus dehiscunt, ad repurgamentorum vias, quæ humidioribus naturis pleniora sunt, vt pro innatantis humoris copia semen extinguant, & veluti inundationis copia obruant. ὁκόσαι γὰρ καθύγρους ἔχουσι τὰς μήτρας, οὐ κυΐσκουσιν, ἀποσβέννυται γὰρ αὐταῖς ὁ γόνος, vt scribit Hippocrates in aph.* Exiccantem igitur victus rationem humentioribus naturis rectè consulit primo γυναικείων Hipp. si modò conceptum procurare velimus. Cui etiam subscribũt Aëtius libr. 16. & Paulus libr. 3. Ac veluti dum semina terræ mandamus, si humentiorem agrum nacti, præ aquarum copia semen terræ affigi non potest, sed statim eluitur, vt radices agere non possit: ita longè citius id in hac vitali semente accidit, vt nimio humidi affluxu genitalis vrina totius δημιουργίας opifex, suopte impetu iam fluxilis elabatur & effluat, in exiccatis interioribus osculis tenacius ad fœtificandum inhæreat. Quod hîc consulit Hippocrates, vt ne addam, eum conceptus rationem obiter innuere, dum desinente menstrua purgatione ex hiantibus vteri osculis liberis studendum esse innuit. Quod etiam scribitur lib. 1. περὶ γυναικ. ἢν μὲν οὖν καθαρὰ τε καὶ ἀκραιφνέα καὶ ἔναιμα ᾖ, οὕτως ἴτω παρὰ τὸν ἄνδρα ἐν ἀρχομένοισιν ποιεῖν ἐπιμηνίοισιν. ἄριστον δὲ ἐν ἀπολείπουσι, καὶ ἔτι ἰόντων μᾶλλον ἢ ἀποφανέων. Rursus

F quoque paulò pòst, ἐπὴν ἀποκαθαρθῶσιν αἱ γυναῖκες, μάλιστα ἐν γαστρὶ λαμβάνουσιν, ἱμερθεῖσαι, καὶ ὁ γόνος σφίσι ῥώννυται, ἢν μισγέωσιν ὅπη χρή, καὶ ὁ τοῦ ἀνδρὸς ῥηϊδίως μίσγῃ. καὶ ἢν ἐπικρατήσῃ τοῦ δὲ ἠδέλφισαι. τότε γὰρ μάλιστα τὸ σῶμα τῶν μητρέων κέχηνε, καὶ ἰκμὰς ἔνι καὶ μετὰ τὰς καθάρσιας, καὶ αἱ φλέβες τὸν γόνον σώζουσιν, ὅτι τῷ πρὶν χρόνῳ, τὸ τὸ σῶμα τῶν μητρέων μέμυκε. καὶ μᾶλλον αἱ φλέβες πλέαι αἵματος ἐοῦσαι, οὐχ ὁμοίως σώζουσι τὸν γόνον. Idem quoque scribitur lib. περὶ φυσ. παιδίω. ὥστε ἢν μὲν ἀποκένωται τοῦ αἵματος ἡ γυνὴ, λαμβάνει ἐν γαστρί, ἢν δὲ πλήρης ἔῃ, οὐ. κενέων δὲ τῶν μητρέων καὶ τῶν φλεβῶν γινομένων τοῦ αἵματος, λαμβάνουσι πρὸς σφᾶς αἱ γυναῖκες τοὺς παῖδας. μετὰ γὰρ τὴν καταμηνίων κάθαρσιν, αἱ γυναῖκες λαμβάνουσιν ἐν γαστρί. Galen. quoque lib. περὶ σπέρματος priore, idem scribit, dum sensum attractionis in vtero inesse contendit. γίνεται δὲ μάλιστα τὸ δεῖπνον, ἄρτι πεπαυμένων τῶν καταμηνίων, ἡνίκα μάλιστα συλλαμβάνουσιν αἱ μῆτραι τὸν γόνον. Idem quoque scribitur Galeno lib. περὶ μήτρας ἀνατομῆς longioribus verbis quæ huc adscribere nil fuit opus. Reliqui interpretes, dextri sinus mentionem maris conformationi, vt sinistri fœminæ, accommodant. Quod etsi facilè subindicatur, non est tamen quòd exprimi debere videatur. * *Aphor. 62. lib. 5.*

ὅτι θᾶσσον κινηθὲν] Maris perfectio & in vtero conformatio eandem quæ motionis maturitas dignationẽ habet. Perfici enim ma-

G rem triginta diebus, fœminam duobus & quadraginta, testes sunt omnes philosophi. præcipuè verò Aristot. libr. 7. hist. anim. & Gal. lib. de sem. priore.* Cuius rei maris calidiorem & robustiorem naturam causam facit. Est enim fœminarum natura (vt inquit Aristot.) ἀρρωστοτέρα καὶ ἀπλεστέρα. Doctrinarum verò lumen Diuinus Hippocrat. huiusce conformationis tempus & celeritatis causam aperit libr. περὶ φύσ. παιδίω, his verbis: πολλαὶ γυναῖκες ἤδη διέφθειραν κοῦρον, ὀλίγῳ πρόσθεν τριήκοντα ἡμερέων, καὶ ἄναρθρον ἐφαίνετο. ὁκόσα δὲ ὕστερον, ἢ ἅμα τῇσι τριήκοντα ἡμέρῃσι, διηρθρωμένα ἐφαίνετο ἐόντα. καὶ ἐπὶ τῇ κούρῃ ἐν τεσσαράκοντα καὶ δύο ἡμέρῃσιν. ἐπὶ δὲ τῷ κούρῳ, ἐν τριήκοντα. ἰσχυρέουσι γὰρ αἱ ἐξαμβλώσιες τῶν παιδίων καὶ τῶν λοχείων αἱ καθάρσιες. αἴτιον δέ ἐστιν, ὅτι τὸ θῆλυ ὕστερον πήγνυται ὕστερον, καὶ διαρθροῦται, ὅτι ἡ γονὴ ἀσθενεστέρη ἐστὶ, καὶ ὑγροτέρη τῆς θηλείης ἢ τοῦ ἄρρενος. καὶ ἀνάγκη ἐστὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον, ὕστερον πήγνυσθαι τὸ θῆλυ, ἢ τὸ ἄρρεν. καὶ ἡ κάθαρσις χρονιωτέρη τοῦτου εἵνεκεν ἐπὶ τῇ θηλείᾳ ἢ τῷ ἄρσενι. Hîc igitur τὸ διακριθὲν, διαπλασθὲν, διαρθρωθὲν καὶ μορφωθὲν significat. At verò eadem celerioris motionis in maribus causa est, quæ & cõformationis. Vitalitatis enim robur, & ex calidiore crassioreque semine sumpta primordia, in causa sunt, vt mas tertio mense, fœmina verò tum demũ quarto, in vtero moueatur. Quod testatur Hip. lib. περὶ φύσ. παιδίω. ὅταν δὴ τὰ ἄκρα τοῦ σώματος παιδίου ὄζωθῇ ἔξω, καὶ οἱ ὄνυχες καὶ αἱ τρίχες

H ἐρριζώθησαν, τότε δὴ καὶ κινέεται. καὶ ὁ χρόνος ἐς τοῦτο γίνεται. τῷ μὲν ἄρσενι, τρεῖς μῆνες. τῇ δὲ θηλείῃ τέσσαρες. ὧδε γὰρ ἐπὶ τὸ πλεῖστον συμβαίνει. ἔστι δὲ ἃ καὶ πρόσθεν τῶν παιδίων, τούτου τοῦ χρόνου κινέει). κινέεται δὲ πρόσθεν τὸ ἄρσεν, ὅτι ἰσχυρότερος καὶ παχυτέρης γονῆς γίνεται. Idem etiam repetit primo γυναικείων. Præcocius autem incrementum adesse fœminis solet, ob humidam naturam & ceream membrorum mollitudinem, quæ materiam ad auctionem, reapse efformationi sequacem inuitat. In solidioribus autem & firmioribus naturis, robur firmitudinem addit, nec ita

* *Sectio III. huius libri.*

facilè ob materiæ tenacitatem, membra diducunnt, aut vasa ipsa fistulantur. Quæ causa est cur citius maribus, fœminæ pubertatis primitias decerpant. vt scribit Hipp. lib. περὶ ἐπταμήνου. καὶ τοι τά γε ἄλλα ὅταν χωρισθῶσι τῆς μητρὸς αἱ θυγατέρες τῶν κούρων θᾶσσον ἡβῶσι, καὶ φρονέουσι καὶ γηράσκουσι διὰ τὴν ἀσθενείην τε τῶν σωμάτων, καὶ τὴν δίαιταν. Ad huius verò sententiæ pondus, Plinij fides accessionem magnam facit, dum scribit lib. 7.[''] fœminas gigni celerius quàm mares, sicut celerius senescere, ni mendum subesset. Philosophorum enim placitis repugnat, fœminas maribus celerius gigni. Quare me facilè æquum ferent iudicem, qui *gignere*, non *gigni*, legendum esse existimabunt. fœminæ enim liberorum procreationi celerius maturæ fiunt quàm mares.[*] *[*] Cap. 3. [''] Cap. 4.*

οἱ πόνοι] Laboris nomine quicquid toto gestationis tempore accidit, hîc intelligitur, siue in fœtus conformatione, seu motu, abortione, perfectione, aut editione contingat. Vt autem homo incerto spatio gignitur, ita demum inconstantes sunt labores. Pro varia enim cœli, regionis, ætatis, victus, temperamenti, mulierumq́; semen excipientium natura, gestationis & fœtus, ac demum partionis ambigua esse tempora par est. Quod in terræ seminibus mandandis accidit. Est enim quoddam quod trium mensium spatio proueniat, & à rei rusticæ peritis trimestre triticum dicitur, quoddam verò quod in annum maturitatem aut incrementum differat. Hanc in tota fœtura leuitatem indicat Hippocrates lib. περὶ ἐπταμήνου, his verbis: τῇσι δὲ γυναιξὶν αἱ συλλήψιες τῶν ἐμβρύων, καὶ οἱ πρωτοί τε καὶ οἱ πόνοι ἐν τουτέῳ τῷ χρόνῳ κρίνονται, ἐν ᾧπερ αἵ τε νοῦσοι, καὶ αἱ ὑγίειαι, καὶ οἱ θάνατοι τοῖς σύμπασιν ἀνθρώποισι. ταῦτα δὲ πάντα, τὰ μὲν καθ' ἡμέρας, τὰ δὲ κατ' ἐνιαυτόν. ἐν πᾶσι γὰρ τοῖς χρόνοισι τουτέοισιν ἔνεστι πρὸς ἕκαστον, πολλὰ μὲν ξυμφέροντα, πολλὰ δὲ πολέμια. ἐκ μὲν οὖν τῶν συμφερόντων αἵ τε ὑγίειαι γίνονται, καὶ αἱ αὐξήσιες. ἐκ δὲ τῶν ἐναντίων, αἵ τε νοῦσοι, καὶ οἱ θάνατοι. Lib. verò epid. 6.[*] ἐπὶ πλείονα χρόνον οἱ πόνοι, τρίτῳ, πέμπτῳ, ἑβδόμῳ, ἐνάτῳ μηνί, δευτέρῳ, τετάρτῳ, ἕκτῳ. Vbi pares imparibus menses coniungit. Quam sententiam hîc quædam exemplaria legunt, & hanc lectionem secutus videtur Cornarius. Porrò quòd hîc tertium & quinquagesimum cum sexto & centesimo attingit, non longè abest ab opinione libri περὶ τροφῆς. ἄλλοι δ' ἐς ἴσον, ἐς τρίτον ἅλμα ρ', ἐς πλειότητα τ'. Cæterùm illud μηνιαῖοι, ad πόνους referēdum videtur, & hoc sensu capiendum. Quòd si rationem per menses ineas, quos diximus labores in tertium & quinquagesimum diem incidere, secundo mensi tribues: quos autem in centesimum sextum, quartum mensem attingent. Hæc enim dierum supputatio in hos menses exire solet.
[*] Sect. 8.

ἃ δεῖ εἰδέναι ἐς τὸν ἑπτάμηνον] Rationem habendam esse septimestris & nouimestris partus significat, eiusque qui hos menses superat. Vitales enim sunt, & rationem hebdomadum Hippocraticarum subeunt. Nouem autem menses, ducentorum & septuaginta dierum numerum conficiunt, vt indicat Hippocrates libro περὶ σαρκῶν. ἐννέα δὲ μηνῶν καὶ δέκα ἡμερέων γόνος γίγνεται καὶ ζῇ, καὶ ἔχει τὸν ἀριθμὸν ἀτρεκέα ἐς τὰς ἑβδομάδας. τέσσαρες δεκάδες ἑβδομάδων ἡμέραι εἰσὶν διηκόσιαι ὀγδοήκοντα. ἐς δὲ τὴν δεκάδα τῆς ἑβδομάδων, ἑβδομήκοντα ἡμέραι. Quam Hippocratis opinionem sequitur Auicennas fen 21 tertij. [**] Quòd autem hîc Græcos menses vocat plenos & integros, quos solares dicimus, intelligit: vt ex Hippocraticæ πραγματείας numeris satis coniicere licet, quos partioni attribuit. Etsi ea ratio non vsque adeo constans est & solida, quin negotium vel sagacissimo facessere possit. Quod & ex eo intelligitur quod in libr. de Septimestri partu Gal. attributo scribitur, vbi hic locus etiam obscurè admodum attingitur, & mensium Græcorum alia omninò initur ratio. Quando verò nostri seculi doctrinarum præcipua lumina hunc dierum & mensium calculum attigerunt, non est quòd ad eorum authoritatem nostrum intercedat iudicium: dum ea tantùm quæ in rem præsentem sunt, dicere voluimus, vberioremque huius negotij cognitionem aliò amandamus. Quod sequitur, καὶ ἐπὶ περισσὰ τούτοισι, decimum & vndecimum mēsem designat, qui prædictos dierum accessione superant. Subauditur autem ex Hippocrat. Lacocismo σκεπτέον, aut δεῖ εἰδέναι, aut aliud quid simile, vt ferè in superiore tota periodo, quod non est in hoc scriptore infrequens aut insolens. *[**] Cap. 1.*

τῆς βρωμάτων καὶ πομάτων] Lactis originem non aliam esse quàm sanguinis, comprobat eadem vtriusq; essentia & natura. Lac enim sanguinem esse in mammis expressum, & ibi à glandulis sua affectione candefactum, certum est. Sunt igitur mammæ in fœminis capacitatis vteri indices, quæ maturam viro & plenis nubilem annis puellarem integritatem ostentant. Quod σπαργᾶν dicit Hip. lib. περὶ γυναικείων καὶ ἀφόρων. Incrementum igitur in fœminis & maturiores annos ex mammarum succulentia & distensione ostendit Hippocrates & Aristot. lib. 4. de gen. anim.['] Etsi possunt à flatibus intumescere, qui fungosam & spongiosam mammarum naturam subleuant. Incontinentia quoque & plenior victus ratio capiti incrementum addunt, quo ad ossa ipsa stabilitatem grandiori ætate determinatam acceperint, quę vt author est Arist.[''] serò pueris durātur. ἀκρασία autem, idem quod ἀκρασία, incontinentiam & victus intemperantiam, aut luxuriam significat, vt ex Arist. in quæst. nat.['''] patet. ἀκρασία tamen interdum ἀκράτειαν & impotentiam Hippocr. significat. Describit igitur Hipp. grandioris ætatis & virilitatis terminos, dum membra ipsa perfectam absolutionem compleuerint. Hæc autem sententia adeò ex sese obscura est, vt quid voluerint interpretes, difficile sit ex eorum lectione eruere *['] Cap. 8. [''] Lib. 7. anim histor. ['''] Sect. 27.*

τῶν ἐπιμηνίων πέριοδος] Cùm stata sit & determinata à natura purgationis menstruæ in fœminis vicissitudo, si quæ quibusdam de causis repurgamentorum aditus impeditos habeant, vt suspecta sua mala, ita & sanitatem in pręcipiti habere debent. Quod multis modis explicat in suis muliebribus Hip. Hîc verò grauitates & vteri pondera quæ purgamentis conclusis contingunt, sugillat & octimestribus laboribus æquat, quòd magnam malorum molem secum aduehant. Sæpe enim grauiores inde labores quàm in fœtus editione sustentantur. Sæpe verò mortis periculum in propinquo est, cùm purgamentorum lenta quæ sex menses superat ignauia, medicamentorum opem refugiat, vt scribit Hipp. in muliebr. Etsi verò sunt apud eundem plura quæ purgationis menstruæ moram condemnant, est tamen præcipuus quidam in rem præsentem locus, primo περὶ γυναικείων, ex quo abundè satis nostræ enarrationi factum volumus, ἢν δὲ τὰ ἐπιμήνια παντάπασι μὴ ἐγχωρέοντα, γίνεται ἀπὸ νόσου, ἢ παχέα, καὶ γλίσχρα ἢ κολλώδεα. χρὴ οὖν προσπίπτειν τὴν κοιλίην καθῆραι, ἄνω τε καὶ κάτω. ἔπειτα τὰς ὑστέρας προστιθέναι, ἀφ' οὗ αἷμα καθαίρεται καὶ διαλείπει. καὶ πίσαι ὑφ' οὗ αἷμα ἴῃ. πινέτω δὲ καὶ κριθμὸν ἐν οἴνῳ τῷ ἀπὸ δαιδὸς, ἢν δὲ οἱ ῥόος μὴ γίνηται ἔσαι ὥστε δοκέειν ἐγκύμονα εἶναι, καὶ μισγομένην ἀνδρὶ, ἀλγέειν, ὥστε δοκέειν ἐγκαθέζεσθαι. καὶ βάρος ἐν τῇ γαστρὶ ἐξίσχεται. καὶ ἡ γαστὴρ προσέχει, καὶ μείρεται ἠδελφισμένως ὡς ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ. καὶ καρδιώσσει, ἐπὴν ἡμέραι πεντήκοντα μάλιστα ἔωσι. καὶ πόνος ἔχει, ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε γαστρὸς τὰ κάτω τοῦ ὀμφαλοῦ, τόν τε τράχηλον, καὶ τοὺς βουβῶνας, καὶ τὴν ὀσφῦν. καὶ ἐπὴν μῆνες δύο ἢ τρεῖς γένωνται, ἔστιν ὅτε ἐρράγη οἱ κατὰ τὸ αἰδοῖον τὰ καταμήνια ἀθρόα, καὶ δοκέει ὥσπερ σαρκία εἶναι τὰ ἀπιόντα, ὡς ἐκ διαφθορῆς, καὶ μέλανα. ἔστι δὲ ἤσι καὶ ἕλκεα γίνεται ἐν τῇσι μήτρῃσι. καὶ δέηται προσέχειν τῇ μελέτῃ. πολλῇσι δὲ συμβαίνει, ὥστε δοκέειν, ἐξ μῆνας ἔχειν ἐν γαστρὶ, ἢ καὶ ὀλίγῳ ἐλάσσονα χρόνον, καὶ ἡ γαστὴρ προσέχεται. καὶ τὰ ἄλλα οἱ δοκέει γίνεσθαι ὥσπερ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ. ἔπειτα ἔστιν ᾗσι διαπίπτοντα. ἐρράγη ὑπὸ τοῦ βουβῶνος αἷμα τῷ πέμπτῳ ἢ ἕκτῳ μηνὶ, καὶ ὁδὸν ταύτῃ ἐποιήσατο. ἔστι δὲ καὶ ᾗσιν ἕλκεα γίνεται ἐν τῇσι μήτρῃσι καὶ κάτω ὑπὸ τοῦ βουβῶνος καὶ κινδυνεύει ἀποθανεῖν. ἢν δὲ καὶ περιγένηται ἄφορος ἔσται. ἔστι δὲ ᾗσι κατὰ τὸ αἰδοῖον ῥήγνυται. καὶ χωρέει αὐτῇ ἐν σαπρά τε καὶ πυώδεα. καὶ ἀπὸ τουτέων ἕλκεα ἐγγίνεται ἐν τῇσι μήτρῃσι. καὶ κινδυνεύει. καὶ χρὴ, ἔχοις μὴ τὰ ἕλκεα παλαιὰ γένηται, ἰητρεύειν προσέχοντα. ἄφορος δὲ καὶ αὐτὴ γίνεται ἢν γε καὶ ὑγιὴς, ἢν δὲ μὴ οἱ ῥαγῇ τὰ καταμήνια διενεχθέντα ἐξ μῆνας, πάσχει ταῦτα ἅπερ τῇ ἀπὸ τῶν καταμηνίων ὁδὸν οὐ δυνάμενα ἐφευρεῖν. καὶ ἢν μὲν θεραπευθῇ, ὑγιὴς ἔσται, ἢν δὲ μὴ, διαφθείρεται καὶ ἐς ὀκτὼ μῆνας θνήσκει. Labores autem octimestres magnum in puerperio negotium facessere testatur Hippocrates libro περὶ ἐπταμήνου καὶ ὀκταμήνου, cùm eam quæ in octauum mēsem incidit vteri gestationem operosam, molestam & perdifficilem, cùm fœtui, tum verò etiam puerperæ esse scribit. Huic quidem ob pueri in vtero conclusi inordinatos motus, vterique tum se incommodius habentis proprias affectiones, suspectam esse partionem necesse est: fœtū verò lædi oportet à proprio quo se imbellis adhuc præcipitat exeundi motu, & à matris vteriq; in quo cōtinetur affectu. Atq; adeò hæc ad vnius lectionis comprobationē dicta sint, quæ πρὸς τούτων legit. Quæ veteris nostri exemplaris authoritate non temerè confirmatur. Constans verò codicum impressorū est fides, vt πρὸ τούτων legant. Sicq; non ante purgationem menstruam fœtum concipi contendet Hipp. aut certè minimè vitalem & laboriosum valde. Qua in opinione est Arist. lib. 2. de gen. an.[*] Quo in genere octimestres malè audiunt. Ac velut in arborū genere luxuriosam florū indulgentiā & veluti decidentē canitiem fructus sequitur. Sic nō nisi prius repurgatis succis per destinatos naturæ ductus, fętum feliciter gigni nefas esse videtur. Quod scribit Hip. lib. περὶ φύσιος παιδίου, his verbis: ὥστε ἢν μὲν ἀποκρίνηται τὸ αἷμα ὡς ὑγιηρὸν, λαμβάνει ἐν γαστρί. ἢν δὲ πληρής ἐῃ, οὐ. κενέων γὰρ τῶν μητρέων καὶ τῶν φλεβῶν γενομένων τοῦ αἵματος, λαμβάνουσι πρὸς σφᾶς αἱ γυναῖκες τοὺς παῖδας.

A μὴ γὰρ τὴν καταμηνίων τὴν κάθαρσιν, αἱ γυναῖκες λαμβάνουσιν ἐν γαστρί. Idem rursus libr. περὶ ἀφόρων. ἢν δὲ γυναικὶ μὴ χωρέῃ τὰ καταμήνια πάμπαν ἢ ὑπὸ πάντων τῶν εἰρημένων, ἢ ὅπως οὐ ξυλλαμβάνει. αἱ γὰρ φλέβες τοῦ αἵματος πλήρεις ἐοῦσαι, τὴν γονὴν οὐ δέχονται. ἢ ὅτι ἐν μήτρῃσι αἷμα τὸ ἐνεὸν ἀπὸ χρονίου πάθης μηχανῇ ὅτι ἀποκωλύει τὸ γόνον τρέφεσθαι. Quam etiam opinionem tuetur Galenus lib. περὶ μήτρας ἀνατομῆς, his verbis: πρὶν γὰρ ἰέναι τὰ καταμήνια οὐκ ἂν συλλάβοι ἡ γυνή, ὅτι καὶ τρέφοντος ἰστέρηται τὸ σπέρμα καὶ προσίζησιν οὐκ ἔχει. λεῖα γὰρ ἡ μήτρα τηνικαῦτα ἐστι, μεμυκότων τῶν ἀγγείων, ὥστε ἀπορρεῖ τὸ σπέρμα καὶ οὐχ ἐνίσταται τῷ χιτῶνι αὐτῆς. ἐπιτηδειότερον γὰρ πρὸς σύμφυσιν τὸ τραχὺ τοῦ λείου. Quod tamen aliter in dies contingere experimur. Et nos plurimas fœminas cuiuscumq; generis ante expertam menstruam purgationem fœliciter concepisse & fœtum edidisse certo nouimus. Per βαρέα verò, vteri pondera significauit Hippocrates, quæ vteri offensionem indicant Galeno triplici affectionis genere distinctam, mole, pondere & morsu. Vt hoc quasi nomine laboriosam partionem designaret. ἀδελφὸν etiam ἀντὶ τοῦ ὁμοίου sæpe ponit Hipp. vt ἠδελφισμένως ἔχειν ἀντὶ τοῦ ὁμοίως, ex primo περὶ γυναικείων, & ἠδέλφισαι pro οἰκείωται, vt interpretatur Gal. Quod apertius quoq; declarat lib. 2. de rat. vict. in morb. ac. † τὰ ἐοικότα καὶ ὡς ἂν εἴποι τις ἱκανῶς συγγενῆ, καλεῖν ἠδελφισμένα συνήθης αὐτῷ. διότι τῶν συγγενῶν οἰκειό-
B τατοί τε εἰσὶ καὶ συγγενέστατοι ἁπάντων οἱ ἀδελφοί.

*Cap. 4. † In Exegesi.

περὶ πρώτων τὰ γάλακτα] Lac sola albedine à sanguine differt. Est enim purior & pinguior sanguinis portio, à venis vtero cum mammis communionem habentibus sublata, ratione situs & loci colorem immutans, non autem propriam essentiam. Ab alimento enim primam mutationem capit, dum sanguinis officina alimonium vniuerso corpori dispensans, vtero demittit ad fœtus nutricationem. Quod enim fœtui in aluo concluso vitalis auræ rudimentum extitit, idem in lucem emisso, huius lucis vsuram & largitionem præbet. Prouida nanque futuri naturæ indulgentia, destinatum fœtui commeatum, extremo gestationis tempore, in mammas, velut in cellam penariam & promum condit ad huius vitæ initia. Vt nō fœlicius fuerit aliunde vitam auspicari, quàm à naturæ benignitate lac pro cibo dispensante, dum solidiori alimento vsum suppeditarit. Ingruente igitur partione, suo non deficit operi, lactique absolutionem præbet, ne nondum nato nutrix indulgentior, quàm emisso, mater esse videatur. Hæc lactis ori-
C go ex ciborum immutatione ab Hippocrate satis definita est, libro περὶ φύσιος παιδίου. ὁκόταν κινηθῇ τὸ ἔμβρυον, τότε δὴ ἐπισημαίνει καὶ τὸ γάλα τῇ μητρί. οἱ γὰρ μαζοὶ αἴρονται, καὶ αἱ θηλαὶ ὀργῶσι. τὸ δὲ γάλα οὐ χωρέει. καὶ τῇσι μὲν πυκνοσάρκοισι τῶν γυναικῶν ὕστερον τὸ γάλα ἐπισημαίνει καὶ ἔρχεται. τῇσι δὲ ἀραιοσάρκοισι, πρόσθεν. δι' ἀνάγκην δὲ τοιήνδε, γίνεται τὸ γάλα. ὁκόταν αἱ μῆτραι ἔγκυοι ἔωσιν ὑπὸ τοῦ παιδίου, πιέζουσι τὴν κοιλίην τῆς γυναικός, τῆς δὲ ὁκόταν πλήρεος ἐούσης ὁ πιεσμὸς γένηται, ἀποπηδᾷ τὸ πιότατον ἀπὸ τε τῶν βρωτῶν καὶ τῶν ποτῶν ἔξω, ἐς τὸ ἐπίπλοον, καὶ τὴν σάρκα. ὥσπερ δέρμα εἴ τις ἀλείφειεν ἐλαίῳ πολλῷ, καὶ ἐάσῃ ἀναπιεῖν, ἢ ἐπὴν ἀναπίῃ πιέζῃ τὸ δέρμα διαπηδᾷ ἂν πιεζομένου τοῦ δέρματος ἔξω τὸ ἔλαιον. οὕτω δὴ καὶ τῆς κοιλίης τὸ πιαρὸν ἐν αὐτῇ ἐχούσης ἀπὸ τῶν βρωτῶν καὶ τῶν ποτῶν πιεζομένης ὑπὸ τῶν μητρέων διαπηδᾷ τὸ πιαρ ἐς τὸ ἐπίπλοον καὶ ἐς τὴν σάρκα. κἢν ἀραιόσαρκος ἔῃ ἡ γυνή, θᾶσσον αἰσθάνεται τῆς διαπηδήσιος. ἢν δὲ μή, ὕστερον. καὶ τὰ ἐν γαστρὶ ἔχοντα κτήνεα, ἢν μή τι νοσέει ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πόνου καὶ σίτου, πιότερα γίνεται διὰ τοῦτο. ὁμοίως δὲ καὶ ἡ γυνή. ἀπὸ γὰρ τοῦ πίονος διαθερμαινομένου καὶ λευκοῦ ἐόντος τὸ γλυκαινόμενον ἀπὸ τῆς θέρμης τῆς ἀπὸ τῶν μητρέων, ἀποθλιβόμενον ἔρχεται εἰς τοὺς μαζούς, καὶ εἰς τὰς μήτρας δὲ ὀλίγον ἔρχεται, διὰ τῶν αὐτέων φλεβῶν. τείνουσι γὰρ εἰς τοὺς μαζοὺς καὶ εἰς τὰς μήτρας, φλέβια ταῦτά τε καὶ παραπλήσια ἄλλα. καὶ ὁκόταν ἀφίκηται εἰς τὰς μήτρας ἰδέην ἴσχει τοῦ γάλακτος, καὶ τὸ παιδίον ἀπ' αὐτοῦ ἐπαυρίσκεται ὀλίγον. οἱ δὲ μαζοὶ δεχόμενοι τὸ γάλα, αἴρονται πιμπλάμενοι, καὶ ὁκόταν τέκῃ ἀρχῆς κινή-
D σιος ὑπογενομένης, χωρέει τὸ γάλα ἐς τοὺς μαζοὺς τοῖσι τόποις, ἢν θηλάζῃ. ἔχει γὰρ οὕτω. θηλαζομένων τῶν μαζῶν, εὐροώτερα γίνεται τὰ φλέβια ἐς τοὺς μαζούς. εὐροώτερα δὲ γενόμενα, ἀπὸ τῆς κοιλίης ἕλκοντα, τὸ πιαρὸν τοῖν μαζοῖν διαδιδόασι. καὶ γὰρ καὶ ὁ ἀνὴρ ἢν λαγνεύῃ πολλά, εὐροώτερα γενόμενα τὰ φλέβια, μᾶλλον ἐπάγει τὴν λαγνείην. Libro vero περὶ γυναικείων primo, τὸ δὲ γάλα ὅκως γίνεται εἴρηταί μοι ἐν τῇ φύσει τοῦ παιδίου, τὸ ἐν τόκῳ, ἐπὴν δὲ κυΐσκηται ἡ γυνή, καταμήνια οὐ μάλα χωρέει, πλὴν ὀλίγων οἷσιν ὀλίγα. τρέπεται γὰρ ἐς τοὺς μαζοὺς τὸ γλυκύτατον τοῦ ὑγροῦ, ἀπό τε τῶν σιτίων καὶ τῶν ποτῶν, καὶ ἐκθηλάζεται. καὶ ἀνάγκη ἐστι, καὶ τὸ ἄλλο σῶμα κενεοῦσθαι μᾶλλον, καὶ ἧσσον πλῆρες γίνεται τοῦ αἵματος, τοῦτο οὕτως γίνεται. Hæc ergo de lactis origine ex parentis optimi monimentis dicta sunto, quæ etsi popularem magis quàm philosophicam demonstrationem habent, propter authoritatem tamen non sunt aspernanda. Cæterùm etsi quæ hîc dicuntur, de lactis colostra circa partum, & de prima in partu lactis spongiosa densitate intelligi possunt: coniunctim tamen intelligi debere videntur. Ante menstruas purgationes, qui conceptus fiant, laboriosissimos esse & octimestribus valde affines, cùm in his primiparis lac ab alimento mutationem, octauo verò mense complementum accipiat. Vnde fit vt eorum partus in octauum mensem sæpe incidat, quo nomine operosa & difficilis partio esse solet. Quòd
E si in quibusdā mulieribus quæ gestationem ad decimum mensem extendunt, menstruæ purgationes octimestribus similes fiant, hoc est laboriosi, & difficiles ante constitutum tempus menstruum conceptus, eos periculosos esse significat. Plures enim labores sustentari necesse est, & octauo mense valde suspectos. & verò decimo partui familiares & maximè molestos. Quare cum fœtui, tum etiam matri creari periculum est vero affine. His autem obscurissimis verbis innuere videtur Hippocrat. primiparis quæ ante menstruas purgationes concipiunt, difficiles adesse partiones, quæ octauo mense contingant, quòd menstrui sanguinis inopia fœtus ad nonum aut decimum mensem in vtero sustentari non possit. Quod etiam significat libr. περὶ φύσ. παιδίου, his verbis, ἡ τροφὴ καὶ ἡ αὔξησις ἡ ἀπὸ τῆς μητρὸς καταστᾶσα, οὐκ ἔτι ἀρκέουσα τῷ παιδίῳ ἐστίν, ὁκόταν οἱ δέκα μῆνες παρέλθωσι, καὶ τὸ ἔμβρυον αὐξηθῇ. ἕλκει γὰρ ἀπὸ τοῦ αἵματος ἐς ἑωυτὸ τὸ γλυκύτατον, ἅμα δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ γάλακτος ἐπαυρίσκεται ὀλίγον. ὁκόταν δὲ αὐτῷ ἀραιότερα ταῦτα γένηται, καὶ ἁδρὸν ἔῃ τὸ παιδίον, ποθέον πλείονα τῆς ὑπαρχούσης τροφῆς, ἀσκαρίζει, καὶ τοὺς ὑμένας ῥήγνυσι. καὶ μᾶλλον τοῦτο πάσχουσιν αἱ τῶν γυναικῶν πρωτοτόκοι. ἐπιλείπει γὰρ τοῖσι παιδίοισιν ἡ τροφὴ ἐς τὸ ἀρκέσαι, ἄχρις ἂν τῶν δέκα μηνῶν. ἐπιλείπει δὲ διὰ τρόπον τοιόνδε. εἰσὶ τῶν γυναικῶν τινὲς αἳ μὴ ἀρκέοντα τὰ καταμήνια καθαίρονται, αἱ δὲ
F ἐλάσσονα. τοῦτο δὲ ἢν αἰεὶ γίνηται ἐν φύσει καὶ ἐν γενεῇ, μητρόθεν σφι ἐστιν. αἱ δὲ τὰ καταμήνια ὀλίγα μεθιεῖσαι, αὗται καὶ τοῖς παιδίοισι, τοῦ χρόνου τὸ ὕστατον, ὅταν ἤδη ἁδρὸν ἔῃ, τὴν τροφὴν ἀραιοτέρην παρέχουσι, ποιέουσιν ἀσκαρίζειν, καὶ πρόσθεν τῶν δέκα μηνῶν ἐξελθεῖν ἐπιτεχθῆναι. ὀλίγον γὰρ ἀπὸ τῶν νέων μητρέων χωρέει τὸ αἷμα. ὡς δὲ καὶ ἐπὶ τὸ πλεῖστον συμβαίνει, καὶ ἀγαλάκτους εἶναι ταύτας τὰς γυναῖκας, τὰς ὀλίγα τὰ καταμήνια μεθιείσας. ξηρότεραι γὰρ καὶ πυκνοσαρκότεραί εἰσιν. Quibus ex verbis præproperam esse primiparatum partionem vides & laboriosissimam, maximè verò earum quæ paucum alimentum fœtui suggerunt, quales sunt quæ menstruis carent. Sic enim paulò pòst scribit: καὶ τὰ μὲν ἐλάσσω τροφὴν ἐν τοῖσιν ἐμβρύοισιν ἔχοντα, θᾶσσον τίκτει, τὰ δὲ πλείω ὕστερον. Difficiles verò primipararum partus, multis locis eodem libro celebrantur. Quinetiam lac octauo mense concoctionis absolutionem accipere, testatur quod de lacte extulit Empedocles.

μηνὸς ἐν ὀγδοάτῳ δεκάτῃ πύον ἔπλετο λευκόν] Aristot. verò libr. 4. de gen. animal.[a] huius vsum ante septimum mensem inutilem esse scribit. Atque hic mihi visus est istius obscuræ admodum clausulæ sensus ex mediis tenebris eruendus. Vt non sit mirum, nobis Antabatarum more pugnantibus incertam esse belli victoriam. Veterum autem exemplarium fides, & consecutionis ratio effe-
G cit, vt clausulam vnam inter ea quæ sequuntur valde dissimilem, suo loco restituerem, & quasi agnatis adderem.

[a]Cap. 8.

Τρωμάτων ἢν ἰσχυρῶν ἐόντων, οἴδημα μὴ φαίνηται, μέγα κακόν. τὰ χαῦνα, χρηστόν, τὰ ἀνωνεμόμενα, κάκιον. οἷσιν οἰδήματα ἐφ' ἕλκεσιν, οὐ μάλα σπῶνται, οὐδὲ μαίνονται. τούτων δὲ ἀφανισθέντων ἐξαίφνης, οἷσι μὲν τὰ ὄπισθεν, σπασμοὶ μετὰ πόνων. οἷσι δὲ ἐς τοὔμπροσθεν, ἢ μανίαι, ἢ
H ὀδύναι πλευροῦ ὀξέαι. καὶ δυσεντερία ἐρυθρή. τὰ οἰδήματα παραλόγως ῥιζοῦντα κίβδηλον, οἷον τοῦ Ἀνδρο-

Magnis & profundis vulneribus tumores nisi apparuerint, ingens subest malum. Qui si laxi & molles fuerint bono sunt, si verò sursum serpant damno. Tumores in vlceribus à conuulsione & insania vindicant. Qui si de repente disparent, his quidem quibus à tergo fuerant, conuulsionem cum dolore: illis verò quibus à fronte, insaniam aut acutos laterum dolores, aut sanguineam intestinorum difficultatem conuehunt. Nam & tumores temerè præterq; rationem alleuantes, imposturam significant. quale quid in An-

Sectio III. huius libri.

dronici filio intrò recurrens, erysipelas portendit: nisi si quid bonæ existimationis ad eundem locum recursus attulit. Hoc circa ortum ad aure erat, postea ad pubem distributum est. Quod alteri tertio ab ortu die eruperat, suppuratum est nono, & septimo sanus euasit. Longè tamen maligniora sunt, quæ de repente euanescunt.

νίκου παιδίῳ δὲ ἐρυσίπελας ἐπαλινδρόμησεν, ἢν μὴ ἐς δὲ αὐτὸ ἔλθῃ χρηστόν τι σημαίνει. οὗτος ἐκ τε γενέσιος περὶ δὲ οὖς περὶ ἥβην διεδόθη. ἑτέρῳ τεταρταίῳ ἐκ γενετῆς γενομένῳ ἀπεπύησεν ἐναταίῳ. γίνεται οὗτος ἑβδομαῖος ὑγιής. κακοηθέστερα τὰ ἀφανιζόμενα ἐξαίφνης.

τρωμάτων] Placitum est 66. lib. 5. quod aliter paulò legitur: ἢν τραυμάτων ἰσχυρῶν ἐόντων καὶ πονηρῶν οἰδήματα μὴ φαίνηται, μέγα κακόν, τὰ χαῦνα χρηστά, τὰ ἔνωμα κακά. Vt autem tumores in vulneribus ab Hipp. probantur, ita & Celsi præceptum animo defigendũ est quod scripsit lib. 5.* de vulneribus agens. Nimis intumescere vulnus periculosum, nihil intumescere periculosissimũ est. Illud indicium est magnæ inflammationis, hoc emortui corporis. Quod autẽ hîc legitur, τὰ αἰὼν νεμόμενα, duros & renitentes tumores significat, qui vt plurimùm, crudi sunt (τὰ ἔνωμα in aphorismis vocat) mollibus longè deteriores. Sic libro Epid. 6. † τὰ ὁμαλῶς ξυμπεπαινόμενα καὶ μὴ περισκληρέα φύματα probat Hippocrates, quæ ὁμαλοῖς æquat. In his enim æquabilitatem laudat, in illis verò obstinatam renitentiam, à crudis, lentis, frigidis & coctu difficilib. humoribus, damnat. Ea inter se sic opponit Galenus, ἐπὶ μιᾶς αἰσθήσεως ὡς ἐπὶ παραδείγματος ἀρκέσει τὸν λόγον ποιήσασθαι. τὸ μὲν σκληρὸν τοῦ μαλακοῦ φαυλότερόν ἐστιν. αὐτοῦ δὲ τοῦ σκληροῦ, τὸ μᾶλλον σκληρόν. εἰ δὲ ἔστι σκληρότερον, οὐκ χαλεπώτερον, οὕτω δὲ τὸ μὲν μετρίως μαλακόν, ἀγαθὸν μετρίως ἐστί. τὸ δὲ πλέως μαλακόν, ἀγαθὸν καὶ τὸ πλέως Porrò ex Galeni sententia μέγα κακόν coniunxi. Ex omnibus enim lectionibus eam magis approbat. *Cap. 26. †Sectio 1.

οἷον οἰδήματα] Aphorismus est 65. lib. 5. quo subitam tumorum in vlceribus disparentiam conuellit Hippocrates. Etsi enim vniuersale est σημειώσιος præceptum, repentinum eorum quæ extrà apparebãt recursum, iudicationem suspectam facere, quod multis in locis vniuersale facit Hipp. idem tamen peculiare vlcerum speculationi attribuit. Quæ cùm cuiuis in re Medica mediocriter versato ex aphorismis sint perspicua, miror quo iure huius sententiæ principium hoc modo peruerterit Caluus. Tumores vulnerum si non valde lancinent nec furient. Quid nanq; his verbis intelligat, non video. Quod hîc legitur σπασμοὶ μὲν πόνων, in Aphorismis σπασμοὶ τέτανοι scribitur. Et vbi hîc δυσεντερία ἐρυθρή, illic, ἢ μανίη, ἢ δυσεντερίη ἢν ἐρυθρὰ ἢ τὰ οἰδήματα. δυσεντερίαν ἐρυθρὴν, sanguineam intestinorum difficultatem vertimus Gal. secuti, qui hanc, δυσεντερίαν αἱματηρὰν vocat. Scribit enim, δυσεντερίαι δὲ ἔσονται φησίν, ἐὰν ἐρυθρὰ ὄντων τῶν οἰδημάτων, ἐξαίφνης γένηται μετάστασις. ἐκάλουν μὲν οἱ πλεῖστοι δυσεντερίαν ὀνομάζομεν αἱματηρὰν, ἥτις ἐστὶν αἵματος κένωσις δι' ἐντέρων χωρὶς ἑλκώσεως. Cuius duplex genus facit lib. 6. Epid.* dum scribit, οἱ ἐρυθροὶ καὶ πρὸς μελαγχολίαν ἐπιτήδειοι, παχὺ καὶ θερμὸν ἔχοντες αἷμα, τοῖς φρενιτικοῖς τε καὶ καυσώδεσιν ἀκόπως ἁλίσκονται νοσήμασι. καὶ δυσεντερίαις ταῖς αἱματηραῖς ὡς εἰκὸς μάλιστα. μεμαθήκαμεν γὰρ ὡς διτταὶ τινές εἰσιν. ἡ ἐκ ῥήξεως μὲν ἀθρόως ἐόντων τῶν ἐντέρων ἑτέρα διαφορά, τοῦ ποσοῦ αἵματος ἐκκενουμένου διὰ τῶν ὡς ἔνπερ καθηκόντων φλεβῶν, ἡ λοιπή. Huius etiam dysenteriæ sanguineæ, quæ solam humorum copiam absq; interaneorum vlcere significat, meminit lib. περὶ φύσ. ἀνθρώπου, Hipp. & Gal. lib. 5. de loc. aff. Copiosissimè verò Com. 4. in lib. περὶ ἄρθρων. Quare vero est simile, ex inflammationis intro recursu suppurationes fieri, materia in thoracem deriuante, aut intestinorum difficultatem cruentam illuc rapta tumoris materia quæ inflammationem à sanguine fecerat. Intestinorum autem difficultatem dixi, etsi ἄνευ ἑλκώσεως contingat, cùm sanguinis per intestina excretionem intelligam, non minori licentia quàm in δυσεντερίας vocabulo. Alui profusionem dixit Celsus cap. 7. lib. 2. *Com. 3.

οἰδήματα περὶ ἀλγέας ῥιζοῦνται] Hæc duo præcipua sunt totius σημειώσιος capita, quibus à nobis abundè prius satis esse factũm videtur.

ἢν μὴ ἐς αὐτὸν ἔλθῃ] Istud mirè obscurarunt interpretes. Caluus planè non intellexit. Nos de erysipelatis ad eundem locum quem prius afflixerat recursu intelligimus, qui omnem suspectionem leuauit.

HIPPOCRATIS COI DE MORBIS VVLGARIBVS, LIBRI SECVNDI,

Sectio quarta, De venis.

IECORARIA per lumbos ad magnam vsque vertebram deorsum fertur, indeq; aliquid ex sese verticulis adiicit. Ex hepate sublata per septum transuersum cor rectà, deinde iugula adit. Hinc verò partim ad ceruicem, partim ad humeros, quædam etiam inferius paulò reflexæ, ad vertebras, & costas declinant. Ex sinistris quidem vna ad clauiculas tendit, ex dextris etiam in aliquem illa parte locum. Alia verò paulo inferius deflexa, vbi illa desinit sese costis adiungẽs, dum eam quæ in corde est attigerit, ad sinistra se flectens. Deorsum verò demissa secundum vertebras descendit, donec eò perueniat vnde se sublimem erigit, reliquis omnibus costis adhærens, vtrinque singulis per sese sola propagines mittens, à corde aliquatenus, idq; ad sinistra magis porrecta, postea arteriæ se submittens quousq; consumpta fuerit, eoq; peruenerit vnde iecoraria sublimis emersit. Quo priusquã perueniat, ad extremas duas costas scinditur, & in vtranque verticulorum partem progressa ibi cõditur. Quæ verò recta à corde iugula petit, supra arteriam euadit, indéque non secus ac dum ad lumbos est, ar-

ΤΜΗΜΑ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

περὶ φλεβῶν.

Ἡ Ηπατῖτις ἐν ὀσφύϊ, μέχρι τοῦ μεγάλου σπονδύλου κάτωθεν, καὶ σπονδύλοισι προσεδίδου ἐντεῦθεν. μετέωρος δι' ἥπατος, καὶ διὰ φρενῶν ἐς καρδίην. καὶ ἡ μὲν ἰθεῖα εἰς κληῖδας. ἐντεῦθεν δὲ αἱ μὲν ἐς τράχηλον, αἱ δὲ ἐπ' ὠμοπλάτας. αἱ δὲ ἀποκαμφθεῖσαι κάτω, παρὰ σπονδύλους καὶ πλευρὰς ἀποκλίνουσι. καὶ ἐξ ἀριστερῶν μὲν μία ἐγγὺς κληΐδων. ἐκ δεξιῶν δὲ ἐπί τι αὐτῇ χωρίον ἄλλη. ἡ δὲ σμικρὸν κατωτέρω ἀποκαμφθεῖσα, ὅθεν μὲν ἐκείνη ἀπέλιπε, προσέδωκε τῇσι πλευρῇσι. τῇσιν ἐπιλοίπησιν ἁπάσαις ἥ ἔνθεν, καὶ ἔνθεν. ἀποφύσιας παρ' ἑκάστην διδύμια ἐοῦσα. ἀπὸ μὲν τῆς καρδίης ἐπί τι χωρίον ἐν τοῖσιν ἀριστεροῖσι μᾶλλον ἐοῦσα ἐπὶ τὰ ὑποκάτω τῆς ἀρτηρίης, ἐς ἂν καταναλωθῇ καὶ ἔλθῃ. ὅθεν ἡ ἡπατῖτις ἐμετεωρίσθη. πρότερον δὲ πρὶν ἢ ἐνταῦθα ἐλθεῖν, παρὰ τὰς ἐσχάτας δύο πλευρὰς ἐδιαιρέθη. καὶ ἡ μὲν ἔνθα, ἡ δὲ ἔνθα τῶν σπονδύλων ἐλθοῦσα κατηναλώθη. ἰθεῖα δὲ ἀπὸ καρδίης πρὸς κληῖδα τείνουσα ἄνωθεν τῆς ἀρτηρίης ἐστὶ καὶ ἀπὸ ταύτης, ὥσπερ καὶ παρ' ὀσφὺν κάτωθεν τῆς ἀρ-

A τηρίης, αἵπερ ἐς τὸ ἧπαρ. ἡ μὲν ἐπὶ πύλας καὶ λοβόν. ἡ δὲ ἄλλο ἐξῆς ἀφορμήκει, σμικρὸν κάτωθεν φρενῶν, φρένες δὲ προσπεφύκασι τῷ ἥπατι, ἃς οὐ ῥάδιον χωρῆσαι. διπλαῖ δ' ἀπὸ κληΐδων, αἱ μὲν ἔνθεν. αἱ δὲ ἔνθεν ὑπὸ στῆθος ἐς ἦτρον. ὅπη δὲ ἐντεῦθεν οὔπω οἶδα. φρένες δὲ κάτω κατὰ τὸν σπόνδυλον τὸν κάτω τῶν πλευρῶν, ᾗ νεφρὸς ἐξ ἀρτηρίης, ταύτῃ ἀμφιβεβήκει. αἱ ἀρτηρίαι μὲν ἐκ τοῦ τένοντος ἐκπεφύκασιν ἔνθεν καὶ ἔθεν ἀρτηρίης τόνον ἔχουσαι. ταύτῃ δέ πη

B παλινδρομήσασα ἀπὸ καρδίης ἡ ἡπατῖτις ἔληγεν. ἀπὸ δὲ τῆς ἡπατίτιδος διὰ τῶν νεφρῶν αἱ μέγισται δύο, ἡ μὲν ἔνθεν, ἡ δὲ ἔνθεν φέρονται μετέωροι, πολυσχιδέες τε διὰ τῶν φρενῶν εἰσὶν ἀμφὶ ταύταις. τῆς πεφύκασιν ἄνωθεν δὴ φρενῶν. αὗται δὲ μᾶλλόν τι ἐμφανέες. δύο δὲ τόνοι ἀπ' ἐγκεφάλου ὑπὸ τὸ ὀστέον τοῦ μεγάλου σπονδύλου ἄνωθεν

C καὶ πρὸς τοῦ στομάχου μᾶλλον ἑκατέρωθεν τῆς ἀρτηρίης παρελθὼν, ἑκάτερος ἐς ἑαυτὸν ἦλθεν. ἴκελος ἐνί. ἔπειτα οἱ σπόνδυλοι καὶ αἱ φρένες πεφύκασιν, ἐνταῦθα ἐτελεύτων. καί τινες ἐνδοιαστοὶ πρὸς ἧπαρ καὶ σπλῆνα ἀπὸ τούτου τοῦ κοινωνήματος, ἐδόκεον τείνειν. ἄλλος τόνος ἐκ τῶν κατέρωθεν σπονδύλων παρὰ ῥάχιν παρέτεινεν ἐκ πλαγίου σπονδύλων, καὶ τῇσι πλευρῇσιν ἀπένεμον. ὥσπερ

D αἱ φλέβες οὕτως οὗτοι διὰ φρενῶν ἐς μεσεντέριόν μοι δοκέουσιν τείνειν. ἐν δὲ τουτέοισιν ἐξέλιπον. αὖθις δ' ὅθεν φρένες ἐξεπεφύκεσαν ἀπὸ τούτου ξυνεχέες ἐόντες κατὰ μέσον κάτωθεν ἀρτηρίης τὸ ἐπίλοιπον παρὰ σπονδύλους ἀπεδίδουν ὥσπερ αἱ φλέβες, μέχρι κατανηλώθησαν διελθοῦσαι ἐς τὸ ἱερὸν ὀστέον.

teriæ subtensa in iecur insilit, modoq; ad portas & fibram, modò verò in id quod est reliquum deinceps excurrit, paulò infra septum trāsuersum, quod ita hepati incumbit vt facilè separari non possit. Bipartitò autem ad clauiculas scinduntur, & hinc & inde sub pectus ad imum ventrem pertingunt. Quónam verò inde ferantur, mihi nōdum constat. At septum transuersum infra ad vertebram quæ sub costis est positum habet, atq; ea in parte qua renes ex arteria vtrinq; eminent. Ex quibus arteriæ enascuntur, quæ vtraq; ex parte cum arteria neruum habent. Atq; huc quadamtenus ex corde remeans iecoraria desinit. Ab iecoraria verò per septum transuersum duæ maximæ venæ hinc & inde subleuantur, quæ multifidam ramorum propaginem, per septum emittunt, eiq; complexu adhærent. In superna autem illius parte magis conspicuę extant. Duo verò nerui à cerebro infra magnæ vertebræ os à superiore parte perreptant, & ad gulam magis ab vtraq; arterię parte vtraq; pertingens, in sese velut in vnum coit, dein vbi septum & vertebræ existūt, ibi desinunt. Etsi quidam ambigunt, & ab hac communione ad iecur & lienem ferri videntur. Alius neruus vtrinq; ex vertebratis orbiculatim ossibus secundum spinam, per obliquam vertebrarum partem extenditur, & costis distribuitur. Atque hi non secus ac venæ ipsæ per septum transuersum ad lactes pertendere mihi videntur, in quibus etiam desinunt. Rursus autem ab eo loco vnde septum exoritur, continuitate quadam per medium infra arteriam quod est reliquum ad vertebras quemadmodum & venæ ipsæ emittunt, quo ad in os sacrum procurrentes consumpti condantur.

Humani corporis compaginem, & structuram etsi Medico pernecessariam, adeò tamen securè attrectauit prisca seculorum

E authoritas, vt vix ante Dioclis Carystij aut Herophili tempora, exacta corporis partium speculatio monimentis tradita fuerit. Veterum enim in erudiendis liberis industria, & assiduus per successiones labor, cùm magistra rerum experientia, scriptionum monimenta leuauit, dum prisca illa antiquitas posteritati corporis deformationem per manus traderet, in eiusq; cognitione non secus ac in literis & palęstra (velut in his quæ ingenuum scire decet) liberos solertes daret. Quæ causa tantam scriptorum de partium interiorum positu penuriam fecit, vt in his priscorum fides capite diminuta videatur, & verò ridenda solertia. Quis enim Hippocratis venarum è capite fontes, & quatuor sanguinis riuulos, aut Aristotelis de venis originem & commenta ferat? ne Platonis somnia recenseam. Ac ne vltra temporum æquitatem ferar, simplex illa & minimè fallax canities, viscerationes per paucas exercuit, & sese inspectionis interaneorum raritate tuetur: vt non mirum sit, sedulam posteritatem ἀνατομικῆς θεωρίας authoritatem sartam tectam retinuisse, cùm in dies nouitas industriæ benè nauatam operam collocet, & ad operosam Galeni diligentiam magna solertiæ accessio, continua sedulitate facta esse videatur. Tantæ molis erat Medicinam omni ex parte perfectam trade-

F re, dum defectas propéque accisas maiorum vires, posteriorum gnauitas resarcit & experientissima rerum cognitio compensat. Quotus enim quisque est qui non videat pulsuum symmetriam & interaneorum descriptionem ab antiqui nominis authoribus vixdum inchoatam, magna posteritatis impensa auctam, cumulatam & perfectam? Ad cuius cognitionem in dies assidua manuum attrectatio & fidelis αὐτοψία addit, dum ad scriptorum monimenta magna ingeniorum felicitas accessit, quæ quotidie nouos parit fœtus atque præiudicatam authoritatem æquitate lenit. Sic in Galeni & veterum parentum doctrinam incurritur, & quod vsu ipso condiscitur, nullam fidei authoritatem desiderat. Quod æquitas & mentis sibi bene consciæ ministra ratio suggerit, id facilè vindicias secundum libertatem postulat, & à se animi maleuolentia suffusi inuidiam propulsat. Ingrati tamen est animi nimiúmque confidentis, maiorum monimenta deformare, dignationem eleuare, & authoritatem conuellere. Venarum distributio multis locis in Hippocratis scriptis celebratur, ita tamen ridiculè, vt varium inde progressum intelligas, & in Asclepiorum familiam agnata esse certò quis existimet. Hinc pendet pudenda illa venarum ex cerebro deriuatio, quæ quatuor vel-

G ut sanguinis riuos in totum corpus demittit, libro περὶ φύσ. ἀνθρώ. per corollarium assuta, à qua Hippocratis nomen palàm liberat Galenus. Etsi libro περὶ ὀστέων φύσ. non grauiore multo fide adscribitur. Multæ sunt aliæ partitiones venarum apud Hippocratem vt lib. περὶ ὀς. φύσ. & libro περὶ τόπων τῶν κατ' ἄνθρωπον. in quo venæ cauæ processus, vt libro περὶ ἱερῆς νόσου explicatur. Quæ omnia etsi prioris soli fertilitatem redolent, inexplicabiles tamē habent aditus & excessus, eosq; permultos. At verò quæ hîc adscribitur venarū delineatio, ex Asclepiadarū vindemia decerpta, cùm suæ genuitatis locupletissimū testem Gal. ferat, qui Com. 2. in lib. de nat. hum. multis locis, & lib. 6. de placitis Hipp. & Plat. Com. quoq; tertio in lib. de art. huius assensionis authorē Hippocr. facit. In qua quāuis quędā soli indulgentiā vbertatēq; redolent, multæ tamen velūt in elapidato agro sunt salebræ, vt in eo tolerabilius fuerit sterilitate quàm fœturæ fertilitate delinquere, in quo necessariū valde est temperamentū, multáq; prę luxuria interlucāda sunt. Neq; tamē hæc eò pertinent, vt minxisse in patrios cineres velim, aut priscā veterū diligentiā, quæ temporū æquitate se sustentat, notandā existimē. Non. n. solùm hoc eruderandū aut expurgandū mihi ꝓposui, dum neq; viscerationē damus, neq; verò

H inde velut ex Albano carnes Latinis petimus. In quo nō tam mihi verendū est diligentiā meā requiri, quàm affectatę nauseæ cōdemnari. Anatomen (quæ per se magnū Medicinæ corpus est) ex multis Gal. monimentis diligēter petendā existimo, nō hîc perfunctoriè attingendā. At verò quicquid ferè de anotomica disciplina ab Hipp. scriptū est, hîc cōsumitur: eoq; nomine deplorāda maximè venit librorū Gal. περὶ τῆς Ἱπποκράτους ἀνατομῆς iactura, vt taceā eiusdē in hunc lib. ὑπομνήματα, quæ pręter occulatam rei demonstrationem, sententiam de tota causa tulissent.

ἠπαλῖνις] Hic locus integer repetitur lib. περὶ ὀσίων φύσ. & à Galeno magna ex parte adducitur libro sexto de placit. Hippocratis & Plat. Vbi Hippocrates vt sanguinis officinam iecur esse existimauit, ita & sanguinis riuos inde deducit, dum per venam iecorariá, quæ & caua dicitur, & in omnes corporis partes sanguinem rigat, nutriendo animali idoneum alimentum dispensat. Quod his verbis senserat libro περὶ τροφῆς. ῥίζωσις φλεβῶν ἧπαρ, ῥίζωσις ἀρτηριῶν καρδίη, ἐκ τουτέων ἀποπλανᾶται εἰς πάνθ᾽ αἷμα καὶ πνεῦμα καὶ θερμασίη διὰ τούτων φοιτᾷ. Quod etiam vidit Aretæus post Hippocratem vetustissimus author libro secundo de Cur. morb. acut. qui hæc Hippocratis verba repetit. ἐν ὀσφύϊ autem hîc addit: quòd per lumbos iecoraria ad inferiora demittatur, non secus ac Galenus libro de Venarum sectione, κοίλην ἐπ᾽ ὀσφύϊ vocat. Inquit enim συμπεπληρωμένης ἤδη τῆς ἐξηγήσεως ἁπασῶν τῶν αἱμῶ φλεβῶν, ἐπὶ τὰς ὑπολοίπους μετέλθωμεν, ὅσαι τὰ κάτω τῶν φρενῶν τρέφουσιν ἀπὸ τῆς ἐπ᾽ ὀσφύϊ κοίλης γινόμεναι. Et rursus, καὶ μὲν δὴ ὅτι τῷ κατ᾽ ὀσφὺν νωτιαίῳ φλέβες, ἀπὸ τῆς ἐπικειμένης ἐνταῦθα τῆς κοίλης, ἐμφύονται καθ᾽ ἕκαστον τρῆμα μία, λέλεκται πρόσθεν ὡς οὐδὲν ἔτι ὑπόλοιπόν ἐστιν, τῆς ἐπ᾽ ὀσφύϊ κοίλης ἀποβλάστημα διηγήσεως δεόμενον. Venæ autem cauæ progressum ex media antiquitate deductum, ab ipso Aretæo antiquitatis authoritate memorabili descriptum, hîc apponendum duximus, quòd & vetustatis authoritatem habeat non minimam, & maximè ad hoc institutum faciat. Scribit igitur lib. 2. de morb. acut. * ἀπὸ τῶν πυλέων τοῦ ἥπατος εὐρέα φλὲψ διαΐσσει μέση τῶν πέντε περάτων. αἰεὶ γὰρ ἐς λεπτὰ καὶ πλεῦνα σχιζομένη, ἐπὶ τέλος ἐς ἀφανέας σφι ὄψιας πάντη τοῦ ἥπατος σκίδναται. ποσὶ δὲ τουτέων πέρασι ἄλλων φλεβῶν περατώσιες κατὰ τὸ σῶμα ξυγχέονται, αἵπερ ἐκ λεπτῶν καὶ πλεύνων, μέζονες καὶ ἐλάσσονες γίγνονται, ἐπὶ πλέως ἐν μέσῳ τῷ ἥπατι, ἐς μίαν φλέβα μεγάλην συναγείρονται. εὐθὺ ἔνθεν δὲ διαιρεόμεναι ἀποχίσιος γιγνόμεναι, πρίν τοῦ ἥπατος ἀφικνέονται. ἡ μὲν γὰρ ἄνω τὸν πρόσθεν λοβὸν διαπρήσασα, ἐς τὰ κυρτὰ αὐτέῃ ἐξεφάνη. ἔπειτα περήσασα τὸ διάφραγμα ἐμφύεται τῇ καρδίῃ. κοίλη φλὲψ ἥδε καλέεται. ἡ δὲ ἑτέρη, τὸν κάτω λοβὸν τοῦ πέμπτου διαπερήσασα μέχρι τῶν κυρτῶν, ἐπὶ τὴν ῥάχιν ἵξεσι, καὶ τῇδε παρατέταται, μέχρι τῶν ἰσχίων. ἀτὰρ καὶ ἥδε κοίλη ὄνομα τὸ αὐτὸ, οὕνεκεν μία καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ φλὲψ τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ ἥπατος ἴσχουσα. εἰ γάρ τις ἐθέλει, διελάσαι αὖ ἔλασμα καὶ ἀπὸ τῆς αὐθέντης ἐπὶ τὴν καρδίην κοίλης φλεβὸς ἐς τὴν παρὰ τὴν ῥάχιν, καὶ ἀπὸ τῆς ῥάχεος διὰ τοῦ ἥπατος ἐπὶ τὴν καρδίην, αὕοδος γὰρ ἡ αὐτή.

*Cap. 8.

μέχρι τοῦ μεγάλου σπονδύλου] Hippocrates lib. περὶ ἄρθρ. μέγαν σπόνδυλον multis locis secundam vertebram (quam prius ὀδόντα vocauit) intelligit. Hîc verò pro osse sacro sumi videtur, quod vertebratim cæteris verticulis annectitur. Id indicat Galeni locus Comment. 2. in lib. de nat. hum. ἀπὸ δὲ τῆς μιᾶς φλεβὸς τῆς μεγίστης, ἀποφύσεις γίνονται καθ᾽ ὅλον τῶν μεταξὺ τῶν τοῦ νωτιαίου περάτων ὡς Ἱπποκράτης ἔγραψεν, ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν ἐπιδημιῶν. ποτ᾽ ἄνω πρὸς ταῖς κλεισὶ πέρας αὐτῆς, καὶ τὸ κάτω πρὸς τῷ ἱερῷ ὀστέῳ. In fine etiam huius sectionis de venis agens, διελθοῦσας ἐς τὸ ἱερὸν ὀστέον dixit. Ad lumborum autem extremum vena caua in crura distribuitur, dum vertebris in transcursu pullulos & propagines mittit. Popularem verò magis lectionem secutus sum, quã probat † Gal. & codicum nostrorum magna pars. etsi aliter legatur lib. περὶ ὀσ. φύσ. Quam lectionem secuti sunt interpretes. Sic enim legisse videntur. ἠπαλῖτις ἐν ὀσφύϊ μέχρι μεγάλου σπονδύλου, κάτωθεν ἐς σπονδύλοισι προσδίδοι. ἐντεῦθεν μετέωρος δι᾽ ἥπατος καὶ διὰ φρενῶν ἐς καρδίην. Quanquam illud δι᾽ ἥπατος, libro περὶ ὀσ. omittitur.

†Lib. 6. de pl. Hipp. & Pl.

αἱ δ᾽ ἐπ᾽ ὠμοπλάτας] Hîc triplex ille venæ cauæ ad iugula progressus variè deformatur. Vnus enim in axillas deducitur. Alter verò ad anteriora thoracis sub pectoris osse perreptat. Tertius venulam tres superiores thoracis costas nutrientem designat. Etsi hæc sæpe pro mutua rerum natura & vicissitudine variant. Plausibilem autem lectionem secutus sum veteribus codicibus testatissimam, refragantibus nostris exemplaribus, quæ & cæteris non improbatur. Libr. enim περὶ ὀσ. φύσ. & libro de placit. Hippocr. & Plat. ἐκ δεξιῶν δὲ ἐπὶ τὸ αὐτῆς χωρίον legitur, & ἄλλη sequenti clausulæ adiungitur.

ἡ δὲ σμικρὸν κατωτέρω ἀποκαμφθεῖσα] Duo ex nostris exemplaribus, recens vnum, & alterum medium, huic clausulæ aliam præponunt. ἄλλη δὲ ἑκατέρωθεν ἀποκαμφθεῖσα. quam ex lib. περὶ ὀσ. φύσ. secutus est Cornarius. Eam nos omisimus, grauiore codicum fide & Galeni authoritate freti, ne videremur secturas venarum vna propaginis accessione minimè necessaria augere. Quod autem sequitur, his in codicibus magna parte defectum est, & ex cæteris locis reponendum fuit manifesto vitio. Etsi enim miro inuentu propagini, quę ad superiores costas descendit, venam ἄζυγον iungit: intermedia tamen, quibus veluti sublicis fulcitur, omisit. Quæ etsi vitio non carent, magno tamen codicum inter se consensu, Parentis disciplinam excusant, dum rei æquitatem quadantenus amplectuntur. Legendum igitur, ἄλλη δὲ σμικρὸν κατώτερον ἀποκαμφθεῖσα, ὅθεν μὲν ἐκείνη ἀπέλιπε, προσδίδωσι τῇσι πλευρῇσιν, ἐς ὃ ἂν τῇ ἐπ᾽ αὐτῆς τῆς καρδίης προσέχῃ ἐπικαμπτομένη ἐς τὰ ἀριστερά. ἀποκαμφθεῖσα δὲ κάτω, ἐπὶ σπονδύλοις καταβαίνει, ἐς ὃ ἂν ἀφίκηται ὅθεν ἤρξατο μετεωρίζεσθαι, ἀποδιδοῦσα τῇσι πλευρῇσι τῇσιν ἐπιλοίπῃσιν ἁπάσαις ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἀποσχίδας παρ᾽ ἑκάστην διδοῦσα μία ἐοῦσα. ἀπὸ μὲν τῆς καρδίης ἐπὶ τὸ χωρίον ἐν τῇσιν ἀριστεροῖσι μᾶλλον ἐοῦσα. Vbi venæ paris expertis originem attingit, quæ ad quartam thoracis vertebram supra cordis inuolucrum enata, nouem inferioribus costis affigitur. Ea demum est vetustissimi exemplaris lectio, quæ mihi ex omnibus magis arridet, quòd minimum ab his quæ lib. περὶ ὀσ. φύσ. & sexto de placit. Hipp. & Plat. deflectat. Cæterùm huius clausulæ extremum, sic à Gal. legitur, μία δ᾽ ἐοῦσα, ἀπὸ μὲν τῆς καρδίης ἐπὶ τὸ χωρίον, ἐν τοῖσιν ἀριστεροῖσι μᾶλλον ἐοῦσα, ἔπειτα, &c.

ἐπὶ τὰ ὑποκάτω] ἔπειτα omnia exemplaria legunt, quam lectionem cum Cornario secuti sumus. Caluus codicibus impressis innixus est, istaq; simul iungit. Illud verò καὶ ἔληγε, omittitur lib. περὶ ὀσ. φύσ. & pro ἐδιαιρέθη, ἐσχίσθη passim legitur.

εὐθεῖα δὲ] Libro περὶ ὀσ. φύσ. & apud Galenum legitur, ἡ δὲ εὐθεῖα ἀπὸ τῆς καρδίας πρὸς κληΐδας τείνουσα.

καὶ ἀπὸ ταύτης ὥσπερ καὶ παρ᾽ ὀσφὺν] Secuti sumus hac in parte exemplarium nostrorum vetustatem & multitudinem. Libri toties à nobis adducti sic legunt: καὶ ἀπὸ ταύτης ὥσπερ καὶ παρ᾽ ὀσφὺν κάτωθεν τῆς ἀρτηρίης. καὶ ἀπὸ ταύτης ἀΐσσει εἰς τὸ ἧπαρ. Vitiosè autem lib. de pl. Hip. & Plat. pro ἀρτηρίας καρδίας scribitur.

ἡ δὲ ἄλλη ἐξῆς ἀφορμήκει] Vitium est hac in parte. Melius cæteri codices: ἡ δὲ ἐς τὸ ἄλλο, ἐξῆς ἀφορμήκει σμικρὸν κάτωθεν φρενῶν. Etsi mendum est lib. περὶ ὀσ. φύσ.

φρένες δὲ κάτω] Secuti sumus hac in parte codices impressos, qui cum duobus ex nostris consentiunt, libro περὶ ὀσ. φύσ. legitur, φρένες δὲ κατὰ τὸν σπόνδυλον τὸν κατὰ τῶν πλευρέων. lib. verò 6. de placit. Hipp. & Pl. φρένες δὲ κατὰ τὸν σπόνδυλον κάτω τῶν πλευρέων, ἢ νεφρὸς ἐξ ἀρτηρίας ταύτῃ ἀμφιβεβήκασι. vitiosè tamen pro ἀμφιβεβήκη. Huncq; locum obiter innuere videtur Gal. in fine lib. 5. de administr. anatom.

αἷς ἀρτηρίαι μὲν ἐκ τῶν τόνους] Mendosa est hæc lectio, ex cæterisq; locis restituenda. Secutus sum Galeni lectionem, ἀρτηρίαι δὲ ἐκ τούτων ἐκπεφύκασιν ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἀρτηρίην τόνον ἔχουσα. Quam lectionem secuti sunt etiam interpretes libro περὶ ὀσ. φύσ. αἱ ἀρτηρίαι δὲ ἐκ τούτων ἐκπεφύκασιν ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἀρτηρίῃσι τρόπον ἔχουσαι. Vbi τρόπον, pro τόνον legitur. Exemplar nostrum recens μὲν non legit. Vetus autem δὲ habet. Medium autem, ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἀρτηρίης.

ταύτῃ δέ πῃ παλινδρομήσασα] Impressorum codicum lectio cæteris anteponenda fuit, quòd cum Galeno consentiat. Sic enim legit: ταύτῃ δὲ παλινδρομήσασα ἀπὸ καρδίης ἡ ἠπαλῖτις ἔληγεν. Liber περὶ ὀσ. φύσ. ταύτῃ τῇ παλινδρομησάσῃ ἀπὸ καρδίης. Cornarius, ταύτῃ δέ πῃ παλινδρομησάσῃ, legisse videtur.

ἀπὸ δὲ τῆς ἠπαλῖτιδος διὰ τῶν νεφρῶν] Pro νεφρῶν, φρενῶν, ex omnibus exemplaribus reposuit.

πολυσχιδέες τε] Hic quoq; Galenũ secutus sum, πολυσχιδέες τε διὰ τῶν φρενῶν εἰσίν, ἀμφὶ ταύτας, αἷς καὶ πεφύκασιν. ἄνω δὲ φρενῶν αὗται μᾶλλον ἐκφανέες. Lib. περὶ ὀσ. φύσ. legitur, ἀμφὶ ταύτῃς καὶ πεφύκασιν, ἄνωθεν δὲ φρενῶν. αὗται δὲ μᾶλλόν τι ἐμφανέες. Cornarius, ἄνωθεν φρενῶν legit, & reliquis coniunxit. Hactenus Gal. lib. 6. de pl. Hipp. & Pl. Hippocratis literam legit.

δύο δὲ τόνοι] Hæc neruorum ex cerebro origo ex media est Hippocrat. disciplina, quæ Praxagoræ & Aristotelis commenta per sese ipsa satis refutat, etsi hæc neruorum diductio non dexteriore quàm venæ fortuna vsa est. Huius loci meminit *Gal. in lib. περὶ ἄρθρ. vbi τόνους ab Hip. neruos dici cõtendit. Qua de re cùm prius diximus, tum verò aliàs dicturi sumus, ὑποχωθέντες τῷ ὑπὸ τῇ μασχάλῃ φησὶ τόνους ἐπικαίρους οὕτως ὀνομάζων τὰ νεῦρα. γελοίως οὖν ἔνιοι τῶν νεωτέρων ἰατρῶν οἴονται τόνους τ᾽ αὐτοὺς ἐκεῖνα τὰ νεῦρα μόνον προσαγορεύειν νῦν, ὅσα κατὰ τὴν συζυγίαν ἐξ ἐγκεφάλου πέφυκεν. ἐπειδὴ κατὰ τὸ βιβλίον τῶν ἐπιδημιῶν ἔφη, δύο δὲ τόνοι ἀπ᾽ ἐγκεφάλου παρὰ τὸ ὀστέον τοῦ μεγάλου σπονδύλου καὶ τὰ τούτων ἐφεξῆς. Neq; tamẽ inde exactam neruorum distributionem, vt neq; venarum partitionem petendam censeo, velut ex libris anotomicis, qui

A qui ea ex composito pertractant, sed velut ex aduersariis quibusdam & pugillaribus, quæ memoriam refricent, & aditum ad difficiliora muniant vberrimámque rerum segetem temerè suggerant, quæ ὑπομνήματα Græci vocant. Quo nomine ea quæ hoc toto libro scribuntur, aptè insigniuntur. Hanc igitur minus seriam neruorum sectionem velat Gal. *Com. 3. in lib. περὶ ἄρθρ. ὅτι δὲ τῶν παραπεμένων τοῖς σφονδύλοις μερῶν ὑπομνηματικῶς οὐ συγγραφικῶς ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν ἐπιδημιῶν ὑπ' αὐτοῦ λέλεκται, παραπλησίως τοῖς ἄλλοις ὅσα κατ' ἐκεῖνο τὸ βιβλίον ἐδείξαμεν ὑπομνήματά τινα τοῦ Ἱπποκράτους οὐ συγγράμματα. Meminit huius quoque loci Galenus lib. 1. de loc. affect. cùm digitorum tendones Hippocratis tonis similes facit. Porrò quòd ad literam attinet, libro περὶ ὀς. φύσ. δύο τὸ παχεῖς τόνοι legitur.

*Com. 1.

ἔπειτα οἱ σφόνδυλοι] Quædam exemplaria legunt ἔπειτα δὲ οἱ σφόνδυλοι καὶ φρένες πεφύκασιν, ἐνταῦθα ἐπιλεύτων. Alia pro δ᾽, ἤ legunt. Quas lectiones cum interpretibus secuti sumus Lib. περὶ ὀς. φύσ. legitur, ἔπειτα οἱ σφόνδυλοι & φρένες πεφύκασιν ἐνταῦθα, οὐκ ἐπιλεύτων.

καὶ τινες ὀδυνασι] Id mihi melius vertisse videor ἔδοκαν, ad neruos cum perpessione referens, quàm ad aliorum opinionem. Quod

B & fecisse Caluum apparet. Videtur autem Hippocrat. hoc loco neruorum plexus tertium, sextum & septimum innuere, & inter se permiscere. Quorum medius interaneis omnibus subiectisq; visceribus sensationem ministrat. In quo cum septimo præcipuè ambigit. De quo (cùm magnum hac in parte locum occupet) scribuntur quædam à Galeno lib. περὶ νεύρων ἀνατομῆς, quæ apponere operæpretium videtur. Etenim plurimum ad huius loci notitiam faciunt. οἱ γε μὲν κοινοὶ πρὸς ἄλλα μόρια τοῦ λάρυγγος μύες, οὐ διὰ παντὸς ἀπὸ τῆς συζυγίας λαμβάνουσι νεῦρα, καθάπερ οὐδὲ οἱ τὸ λαβδοειδὲς τε & ὑοειδὲς ὀστοῦν ὀνομαζόμενον τῷ στέρνῳ συνάπτοντες, ὑπὲρ ὧν ἀκριβέστατα μὲν ἐν τοῖς ἀνατομικαῖς ἐγχειρήσεσιν, ἐν αἷς καὶ περὶ τῶν τελέων λέγεται νεύρων τῆς νομῆς, τῶν διὰ τοῦ τρήματος, ὃ κατὰ τὸ πέλος ἐστὶ τῆς λαβδοειδοῦς ῥαφῆς εἰρημένων ἐκφύεσθαι. καί τοι γε ἑκάτερον ὀλίγου δεῖν ἅπαντες εὖ εἶναι νομίζουσιν, ὃ παραπεφυκὸς ταῖς καρωτίσιν ἀρτηρίαις εἰ βρόχῳ διαλαμβάνομεν, τὸ ζῶον αὐτίκα ἄφωνον γίνεσθαι. παρὰ τούτων μὲν οὖν καὶ οἱ τοῦ λάρυγγος μύες ἀποβλαστήματα λαμβάνουσιν. τῶν δὲ ἄλλων δυοῖν, τὸ μὲν εἰς ἑκατέρους τοῦ φάρυγγος μῦς, καὶ τῆς γλώττης τὴν ῥίζαν ἀφικνεῖται, τὸ δὲ ὅτι τε τὸν τῆς ὠμοπλάτης μῦν, καὶ τὸ πλατὺ, καί τινας ἄλλους τῶν τῇδε. λελήθασι δὲ αὐτοὺς καὶ τοῦ παραφυομένων ταῖς ἀρτηρίαις, οὐκ ὀλίγαι τῶν ἀποφύσεων, ἃ διὰ τε τοῦ τραχήλου καὶ τοῦ θώρακος φερόμενα ποιεῖται πρὶν ἐμπίπτειν τῷ στόματι τῆς γαστρὸς, εἰς ὅπερ ἡ πλείστη μοῖρα καταφύεται τι καὶ διασπείρεται τῶν νεύρων τούτων. ἀλλ'

C ἐκεῖνο θαυμαστὸν, ὅτι ταῖς μὲν φρεσὶν ἐξ αὐτῶν τινὰ λέγουσιν ἀπονέμεσθαι μόρια, μηδ' ὅλως λαμβανουσῶν τῶν φρενῶν ἐκ ταύτης συζυγίας, μηδὲ τὸ σμικρότατον. ὅτι δὲ ἐκ μέσου τοῦ θώρακος, ἀνάπαλιν ἥκει τινὰ μόρια ἐκ τούτων τῶν νεύρων, ἐπὶ τινας τοῦ λάρυγγος μῦς, οὐκ ἔτι λέγουσιν, οὐδ' ἥν τινα δύναμιν ἔχουσι ταῦτα. καί τοι ταῦτα τῆς ἀφωνίας ἐστὶν αἴτια τοῖς ζώοις βλαβέντα. καὶ ἡ μεγάλη συζυγία τῶν παρὰ τῆς ἀρτηρίας νεύρων, ὅτι ταῦτα ἐστὶν αὐτῶν μόρια, τὴν φωνὴν ἀναιρεῖν πέφυκεν, εἰ βλαβείη. ποικίλη δὲ καὶ ἡ μετὰ τὰς φρένας νομὴ τῶν νεύρων τούτων. καὶ γὰρ παρὰ τοῦ κατὰ τοῦτο τὸ μέρος νωτιαίου λαμβάνει τινὰ μόρια. καὶ διασπείρει πρὸς τε τὰ ταύτης σπλάγχνα, καὶ τοῖς εἰρημένοις ἔμπροσθεν ἀπὸ τῆς τρίτης συζυγίας καταφέρεσθαι διὰ τε τραχήλου καὶ τοῦ θώρακος, ἀναμίγνυται. καί τοι γε ἅπαντες αὐτὰ πάλιν ταῦτα τὰ παρὰ τὰς ῥίζας τῶν πλευρῶν καταφερόμενα. τῆς ἕκτης συζυγίας ἀποβλαστήματα εἶναι δοκοῦσιν. ποικίλη δὲ καὶ ἡ τούτων ἐπιμιξία πρός τε τὰ τοῦ μεσοπλευρίου νεῦρα, καὶ τὰ κατ' ὀσφὺν σχεδὸν ἅπαντα τὰ σμικρά. καὶ τὸ λείψανον τοῦ ἐπὶ τὸ σῶμα τῆς κοιλίας ἐλθόντων. ποικίλη δὲ νομὴ καὶ κατὰ τὴν ἐκτὸς τοῦ περιτοναίου χώραν, ἣν οὐ πρόκειται νῦν εἰς ἐσχάτην ἀκρίβειαν ἐξηγήσασθαι. At verò septum transuersum ex prærogatiua quadam, solùm ex omnibus quæ infra claues sita sunt, neruos ex colli vertebris accipit. Ex tribus enim ceruicis spondylis propagines in vnum neruum coalescunt, qui septum mouet, vt scribit Galenus lib. 13. de Vtilitate partium. Cæterùm de neruis sextæ coniugationis hepati & ventri-

D culo communibus quódque breuissimi sint, Hippocratem testem ex hoc loco citat Galenus Comment. ad aph. 17. lib. 7. vbi tamen tale nihil legitur.

ἄλλος δὲ τόνος] Alteram neruorum originem attingit, quæ ex spinali medulla (cerebrum analogia referente) deducitur & inferiores omnes capitis cœlo partes sensu afficit. Cæterùm ἐκ πλαγίου σπονδύλων legi, quod viæ neruorum securitatem indicat, potius quàm ἐκ πλαγίου σπονδύλου, vt libro περὶ ὀς. φύσ.

ὥσπερ αἱ φλέβες] Libro περὶ ὀς. φύσ. legitur ὥσπερ αἱ φλέβες αὗται διὰ φρενῶν εἰς μεσεντέριόν μοι δοκέουσι τείνειν. Caluus istud ὥσπερ αἱ φλέβες superioribus iungit. Rursus quod sequitur, variam habet lectionem: & quoniam oculatam cognitionem refugit valde est obscurum. In quo codices impressos secutus sum, nec insolens admodum lectio mihi visa est, si ἐν τύποισιν τι τοῖς aut χωρίοις addas. Libro περὶ ὀς. φύσ. legitur, ὅθεν δ' αὗται ἐξέλιπον, αὖθις ἔνθεν φρένες ἐξεπεφύκεσαν ἀπὸ τοῦ ζωχέος ἐοῦσης. Vbi ἀπὸ τοῦ pro ἀπὸ τούτου vitiosè ponitur. Quam lectionem nullo suo magno merito secutus est Cornarius.

E διελθοῦσαι ἐς τὸ ἱερὸν ὀστέον] Melius libro περὶ ὀς. φύσ. μέχρι καταναλώθησαν διελθόντες τὸ ἱερὸν ὀστέον. Vt id ad neruos potius quàm ad venas referatur. Hactenus venarum & neruorum sectio ab Hippocrate deformatur. In qua enarranda, si quis exactam à nobis partium corporis humani delineationem desiderat: habeat ille, integra hac de re volumina plerósque omnes conscripsisse, ex quorum fontibus oculata anatomicæ disciplinæ cognitio haurienda est. In quo minimè mihi sudandum esse existimaui, dum sectionis finibus me contineo, ne in latissimos voluminum campos excurrendum foret. Nec malè feriatus ille existimari debet, qui nostram industriam suspectam habebit, quòd cornicum oculos non confixerim, aut verendam parentis pietatem & disciplinam censoriis posteriorum moribus non sugillatim. Illa sit alienæ laudis seges, hæc sint eorum trophæa, qui ex aliorum incommodis suam adaugent industriam, dum per indignitatem ascendunt & dignationem assequuntur. Mihi sobrium doctrinę temperamentum, temeraria in veteres quosq; incursione aut leui velitatione potius semper fuit.

F Ἐν Αἴνῳ ὀσπριοφαγέοντες ξυνεχέως θήλεαι, ἄρσενες, σκελέων ἀκρατέες ἐγένοντο, καὶ διετέλεον. ἀτὰρ καὶ ὀροβοφαγέοντες γουναλγέες, ἐπιτηδεύειν ὀξυθυμίην ἐμποιέειν, καὶ χρώματος ἀναλήψιος ἕνεκα καὶ ἐγχυμώσιος, καὶ εὐθυμίης, καὶ φόβους, καὶ τὰ τοιαῦτα. καὶ ἢν μὲν τὸ ἄλλο σῶμα συννοσέῃ, ξυνιῆσθαι. εἰ δὲ μὴ, τοῦτο. ἡ Στυμάργεω οἰκέτις ἡ ἰδουμαία ἐγένετο, ὡς ἔτεκε θυγατέρα ἐπέστραπτο τὸ στόμα τοῦ αἰδοίου, καὶ ἐς ἰσχίον, καὶ σκέλος ὀδύνη, παρὰ σφυρὸν τμηθεῖσα ἐρρήισεν. καίτοι καὶ τρόμοι κατὰ σῶμα πᾶν κατεῖχον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν πρόφασιν διελθεῖν, καὶ τῆς προφάσιος τὴν ἀρχήν.

G

In Æno qui continenter leguminibus vescebantur, tum mares tum fœminæ, crurum impotentia conflictabantur, cum qua vitam tolerabant. Et verò qui eruo in cibum vtebantur ex genuum dolore laborabant. Adhibenda diligentia est, vt præceps acerbáque iracundia inducatur, cùm coloris reficiendi, tum etiam succorum in corporis habitum effundendorum gratia. Quod etiam in lætitia & motu cæterisque id genus videndum est. Vnáque totius corporis curatio (si id male habeat) procuranda est: sin secus, id ipsum animi vires intendendæ. Stymargi ancilla Idumæa ex filiæ partu vteri osculum conuolutum habuit, & in coxendicem & tibiam dolor firmatus est. Secta ad malleolum vena conualuit, etsi totum corpus tremores occupabant. Verùm ad causam ipsam, & causæ occasionem, aut primordia, deueniendum fuit.

H In magna Cerealium seminum penuria, quæ frugum sideratione aut carbunculatione accidit, deteriores & vulgata plebecula leguminibus victum miserè trahit ob annonæ grauitatem. Itaq; defectu purioris sanguinis ex improbo penu prauorũ succorum soboles, in totã corporis molem redundat, quæ alendis partib. minus idonea membrorum impotentiam, deinde tabem temporis progressu conuehit. * Quod in Æno libera Thraciæ ciuitate factitatũ est, dum ex assiduo leguminũ esu, in magnã crurum mollitiē

& genuum dolores inciderunt. Dum enim alimenti impuritas corpus grauat & exuccum reddit, membrorum actiones exoluit. A
Vnde crurum firmitas emollitur, & oneri succubitura genua labant, quibus veluti sublicis & staturninibus erecta corporis com-
pages innititur. Sic igitur σκελέων ἀκράτεια subnascitur, quam τὴν σκελέων ἐκθήλυνσιν vocat Hippocrates lib.6. Epid. quæ σὺν ἀτροφίᾳ καὶ
ἰσχνότητι ἢ τὴν ἄλλως ἀσθένειαν significat. Qualis adesse solet longo morbo confectis, aut his qui ex magna valetudine tardius confir-
mantur & intempestiuius apricantur. Hæc verò ex malo victu morborum popularium vulgatio, libr.6. Epid. ab Hippocrate re-
petitur. Cuius etiam meminit Galenus Com.2. in lib. de nat. hum. his verbis: ὅτι μὲν τὸ κοινὸν πολλοῖς νοσήμασι κοινὴν ἔχει τὴν αἰτίαν, ὀρθῶς
εἶπεν, ὥσπερ γε καὶ τὰ ἄλλα πάντα τὰ κατὰ τὴν ῥῆσιν, οὐ μὴν ὀρθῶς εἰς μόνον τὸν ἀέρα τὴν τῶν κοινῶν νοσημάτων ἀναφέρει γένεσιν, ὥσπερ οἱ ἐν Αἴνῳ ἐν λιμῷ, ὀσπριο-
φαγέοντες σκελέων ἀκρατέες ἐγένοντο, ἀτὰρ καὶ ὀροβοφαγέοντες γουναλγέες. ἴσμεν δ' ὅτι καὶ πυροὺς ἡμισαπεῖς διὰ λιμὸν ἀναγκασθέντες ἐσθίειν τινὲς, κοινὸν ἀπὸ
τῆς κοινῆς αἰτίας ἐνόσησαν νόσημα, καὶ που στρατόπεδον ὅλον ὕδατι μοχθηρῷ χρησάμενον, ὁμοίως ἐν ἅπασι τοῖς στρατιώταις βλάβην ἔσχε. Vnde satis apparet,
in magna ciborum auiditate Æni populares ex leguminum esu, in vulgares morbos incidisse. Quem locum innuit quoq; lib. de
alim.1. de eruo agens. οἱ δ' ἄνθρωποι πλέως ἀπέχονται τοῦ σπέρματος τούτου, καὶ γὰρ ἀηδέστατόν ἐστι καὶ κακόχυμον, ἐν λιμῷ δέ ποτε μεγάλῳ καθὰ καὶ Ἱπποκρά- B
της ἔγραψεν, ἐξ ἀνάγκης βιαίας ἐπ' αὐτὸ παραγίνονται. ὄροβοι quoque τὰ ἄρθρα παραλύουσι Galeno lib.2. κατὰ τόπ. Quibus ex locis facilè conii-
cias vetustissimorum exemplarium lectionem, præcipuè genuinam esse quæ ita legitur: ἐν Αἴνῳ ὀσπριοφαγέοντες ἐν λιμῷ, quòd istud
superioribus locis addiderit Galenus, atque hunc in modum ab eodem adducatur com. in aph.16. lib.2, & 16. lib.3. vt vitiosa sint
exemplaria quæ ἐν αἵμῳ, pro ἐν λιμῷ legunt. Porrò quid ὀσπρίων nomenclatura intelligendum veniat, habes apud Gal. lib.1. de alim.
ὄσπρια καλοῦσιν ἐκεῖνα τῶν δημητρείων σπερμάτων ἐξ ὧν ἄρτος οὐ γίνεται, κυάμους, πισοὺς, ἐρεβίνθους, φακοὺς, θέρμους, ὄλυραν, ὀρόβους, λαθύρους, ἀρακοὺς, ὤχρους,
φασήλους, πλὴν, φακὴν, εἴτε τι τοιοῦτον. Ex quibus ingens putrilago, humorúmque corruptela oritur, vt docet initio libri περὶ εὐχυμίας καὶ
κακοχυμίας. Cæterùm γουναλγέες ea forma ferè dicitur, qua ὑστεραλγὲς ὄξος dicitur, libro de ratione victus in morbis acutis. Pro ξυνεχέως,
ξυγγενέως, aut aliud quid tale legisse videtur Caluus.

* *Arist. quæst. natur. sect.1. quæst.5.*

ἐπιτηδεύειν ὀξυθυμίην] ὀξυθυμίη est vehementior & concitatior animi impetus atque impulsus, quo quis acerbè excandescit, & in C
iram celerior præcipitatio, cui ἀθυμία animi demissio, deiectio & desponsio repugnat. Animosæ enim facultatis affectiones cùm
sint, hæc animi vehementiam sequitur, & magno calidi excessu in insanam & furiosam temeritatem erumpit. Illa frigidi copia
exanimationem & animorum mollitudinem præsefert. * Hoc ideo nomine Galenus in morbosarum cordis affectionum notis,
ὀξυθυμίαν καὶ ἀθυμίαν opponit. Idem libro ὅτι τὰ τῆς ψυχῆς ἤθη ταῖς τοῦ σώματος κράσεσιν ἕπεται, ὀξυθύμους vehementer concitatos & furiosis proxi-
mos vocat, ab exuperante cordis calore. κατὰ μέν τοι τὴν περὶ τῆς ῥῆσιν, ἐπὶ τῷ παλαιοτέρῳ τρόπῳ τῆς ἑρμηνείας χρώμενος, ἐκ σφοδρᾶς κινήσεως τῆς ἀρτηρίας ἐ-
τεκμήρατο τὸν μανικὸν καὶ ὀξύθυμον ἄνθρωπον, ἐπεὶ διὰ τὸ πλῆθος τῆς θερμασίας ἐργάζεται, νωθροὺς δὲ καὶ βαρεῖς, καὶ δυσκινήτους ἡ τῆς κράσεως ψυχρότης. Rursus in Arte
parua, inter calidioris cordis notas accensam ὀξυθυμίαν facit. Commentario quoq; quinto, in sextum Epidemiῶν, φαίνεται ἐναργῶς ἐν
ταῖς ὀξυθυμίαις, μείζονά τι καὶ σφοδρότερον ἡ καρδία ποιουμένη τὸν σφυγμὸν ἅμα ταῖς καθ' ὅλον τὸ ζῶον ἀρτηρίαις. Quæ omnia ὀξυθυμίαν animi ferocientis
& præcipitis motum esse arguunt ex immoderato cordis calore enatum, quamuis Galenus frigidioribus aliquantulum naturis at-
tribuat. ὀξυθύμους enim vocat eos qui leni occasione commouentur, ex rationis potiùs imbecillitate quàm calidioris cordis affe- D
ctione. Quod humentiori paulò cordi citra calidi dominium accidit. Quales sunt fœminæ, quæ etsi frigidæ sunt, iracundæ tamen
& præcipitis iræ deprehenduntur. Quod etiam pueris accidit, qui leuiter commouentur. Cuiusmodi naturas rectè depingit in
Hecyra Terentius. Pueri inter sese quàm pro leuibus noxis iras gerunt? Qua propter? quia enim qui eos gubernat animus, in-
firmũ gerunt. Itidẽ illæ mulieres sunt ferme, vt pueri leui sententia. Fortasse vnum aliquod verbum, inter eas iram hanc conciue-
rit. Galeni verba sunt ex Com.2. in lib.1. Epid. ἔτι λείπεται περὶ τῶν ὀξυθύμων εἰπεῖν, οὓς ἐναντιωτάτους φησὶ τοῖς θυμώδεσιν ὄντας, ἀνδρεῖοι μὲν γὰρ εἰσιν οἱ
θυμώδεις, καὶ καταφρονητικοὶ τῶν μικρῶν πραγμάτων. μικρόψυχοι δ' εἰσὶν οἱ ὀξύθυμοι, διότι τὸ γυναικεῖον τῆς τῶν ἀνδρῶν ψυχῆς οὐκ ἔχουσιν. ὥστε καὶ οἱ ὀξύθυμοι
ψυχρότεροί τε ταῖς κράσεσι καὶ δυσδιαφόρητοι γίνονται. Vt igitur vtrunque complecterer, ὀξυθυμίαν præcipitem & acerbam iracundiam sa-
tis appositè mihi vertisse videor, cùm parum ab ὀργίλοις differant ὀξύθυμοι, vt pro iisdem sumpserit Galenus: & apud Hippocr. ὀργίλοι
ἀντὶ τῶν ὀξυθύμων legantur. Ex quibus facilè colligas ὀξυθυμίην viam ad iram facere, nondum tamen in eam irrupisse, ideoq; iracun-
diam præcipitem & excandescentiam dicimus, non iram ipsam. Quod satis apertè indicat Aretæus libr.1. † de Cur. morb diutur. E
optimus Hipp. æmulus. ὀξυθυμίην ἀόργητον epilepticis consulens, hoc est frequentem excandescentiam, quæ neq; tamen in iram
erumpit. Scribit enim (hunc locum, vt reor, innuens) ἀτὰρ καὶ ἐν τῷ παντὶ βίῳ χρὴ ὀξυθυμίην ἀόργητον ἐμποιέειν. Hîc tamen pro vehe-
mentiore animi affectu sumi potest, qui ex animosæ facultatis excandescentia oritur, & in totum corpus caloris sensum effun-
dit, cum quo & caloris integritas renouatur, & cum sanguinis impetu in partes corporis macie confectas succorum benignitas
infunditur. Frigidioribus igitur & propè exolutis naturis, eam cum diligentia inducendam consulit Hippocrates, cùm in excan-
descentia ex celeriori arteriarum percussu, longè auctior calor in corporis partibus concipiatur, & succulenta humiditas cum ca-
lido ex penetralibus ad planitiem amandetur. Quod indicat Hipp. placitum lib.6. Epid. * quod ad huius sententiæ explicationem
plurimùm facit. ὀξυθυμίη ἀνασπᾷ καὶ καρδίην καὶ πνεύμονα ἐς ἑωυτὰ, καὶ ἐς κεφαλὴν, καὶ τὰ θερμὰ καὶ τὸ ὑγρόν. ἡ δὲ εὐθυμίη ἀφίησι καρδίην. In cuius
loci enarratione Galenus hunc locum satis aperit. χρήσιμος δὲ τῶν εἰρημένων ἡ γνῶσις εἰς τὸ ποτὲ μὲν φυλάττεσθαι τὴν ὀξυθυμίαν, ποτὲ δ' αὐτὴν ἐπιτη-
δεύειν. φυλάττεσθαι μὲν, ὅταν ἡ καρδία καὶ ἡ κεφαλὴ θερμότεραι τοῦ προσήκοντος ὑπάρχωσι κατὰ φυσικὴν δυσκρασίαν, ἤ τι πάθος θερμὸν ἐπίκτητον. ἐπιτηδεύειν δὲ F
ἐν τοῖς πάθεσι ψυχικοῖς, καὶ τῇ φύσει ψυχροτέρᾳ κεφαλῇ. ὡσαύτως δὲ ἡ καθ' ὅλον τὸ σῶμα κράσις, εἰ μὲν θερμοτέρα τοῦ δέοντος, ἤτοι κατὰ πάθος ἢ φύσει, βλαβήσεται με-
γάλως ὑπὸ τῆς ὀξυθυμίης. ἡ δ' ἐναντία τῇδε μεγάλως ὀνήσεται. τοῦτο γάρ τοι καὶ παρὰ τὸ δεύτερον ἐπιδημιῶν ἐδείκνυμεν ὑπ' αὐτοῦ δεδιδαγμένον ἡνίκα ἔλεγεν. ἐπι-
τηδεύειν ὀξυθυμίην ἐμποιέειν, καὶ χροιῆς ἀναλήψιος ἕνεκα καὶ ἐγχυμώσιος. Et paulò post eodẽ Com. istius loci hunc in modum meminit, ὡς ἐν δευτέροις
ἐδίδαξε τὰς ὀξυθυμίας εἶναι χρησίμους εἰς ἐγχύμωσίν τε καὶ τῆς κατὰ φύσιν ἕξεως ἀνάκτησιν. Sic enim mihi legendũ videtur. Lib. etiam 3. περὶ διαιτ. huius
sententiæ explicatio paucis expeditur. κατὰ τοῦτον οὖν τὸν λόγον, κἂν τῷ δευτέρῳ τῶν ἐπιδημιῶν συνεβούλευσεν ἐπιτήδευσιν ὀξυθυμίην ἐμποιέειν, καὶ χροιῆς
ἀναλήψιος ἕνεκα καὶ ἐγχυμώσιος, ὡς καὶ τῆς ὀξυθυμίας ἐπεγείρειν τὴν ἔμφυτον θερμασίαν δυναμένης. ἀλλ' ὅτι γε πυκνοτέραν ἐργάζεται πάντως ἡ ὀξυθυμία τὴν ἀνα-
πνοὴν, οὐδεὶς ἀγνοεῖ. παραληψόμεθα οὖν αὐτὴν ἐπὶ τῶν κατεψυγμένων τε καὶ ἀχρωούντων καὶ ἰσχνῶν, ἐκ διαλειμμάτων τέ τινων, καὶ προσηκόντων καιρῶν. οὐ γὰρ
δὴ συνεχῶς γε οὕτως, ὡς ἂν βλάψαι τὴν δύναμιν. ἀλλ' ὥσπερ τὰ γυμνάσια τὰ ῥωννύντα τὴν ἔμφυτον θερμασίαν, οὐκ ἄμετρα ποιεῖσθαι κελεύομεν, ἀλλ' ἐν καιρῷ τε
καὶ μέτρῳ παραλαμβάνομεν, οὕτω καὶ βραχύπνοιαν, εἴτε κατὰ μόνας, εἴτε καὶ μετὰ τῆς ὀξυθυμίας ἐπιτηδεύομεν, οὐκ ἄνευ καιροῦ καὶ μέτρου παραληψόμεθα. Lib.
quoque de pl. Hippocrat. & Plat. 6. Ἱπποκράτης δ' αὖ πάλιν ὁ δ' αὐτὸς ἀπέχεται τοῦ περὶ τῆς τοιαύτης εἰπεῖν τι. μάλιστα μὲν ἢ μικρὸν πρόσθεν ἔγραψα ῥῆσιν, G
καθ' ἣν ἐκ τοῦ σφυγμοῦ τῆς κατ' ἀγκῶνα φλεβὸς, ἐτεκμαίρετο περὶ τῶν τῆς ψυχῆς ἠθῶν, ἤδη δὲ κἂν τῷ θεραπεύειν ἀχροίας τε καὶ ἰσχνότητας ἐγκατεψυγμέναις ἕξεσι σώ-
ματος. ἐπιτήδευσιν γάρ φησιν ὀξυθυμίης ἐμποιέειν, καὶ χροιῆς ἀναλήψιος ἕνεκα καὶ ἐγχυμώσιος. Rursus lib. de Theriaca ad Pisonem, in Asclepiadem
agens de patibili primarum & simplicium naturarum qualitate, loci huius meminit, ἐπὶ γοῦν τινῶν ἐκλελυμένων σφόδρα, ὀξυθυμίαν τινὰ τῷ
ἀρρώστῳ ὁ θαυμάσιος Ἱπποκράτης γίνεσθαι συμβουλεύει, ἵνα τῷ εὐτόνῳ τῆς ὁρμῆς, τὸ ἄτονον τῆς ἐκλύσεως ἰασώμεθα. Quinetiam Paulus lib.1. in attenuato-
rum renutritione hunc locum innuere videtur, his verbis, δεῖ δὲ καὶ ὀξυθυμίας ἐμποιεῖν τοῖς ἀχροοῦσί τε καὶ ἀτροφοῦσι, καὶ συγκινήσεις ψυχικάς. Qui-
bus ex locis maxima oneris nostri parte defuncti sumus. Neque enim aliunde explicatio petenda est. Cæterum quoniam de per-
frictis naturis quas Galenus, κατεψυγμένας vocat, egimus, necesse est quæ sub hanc appellationem cadant exponere, atque eò præ-
sertim quòd prius dum de his ageremus, istud subticuimus. Lib. igitur 3. περὶ διαιτ. κατεψυγμένους ita explicat, προσέχειν δ' ἐνταῦθα χρὴ τῷ
λόγῳ, καὶ μὴ νομίζειν τὴν αὐτὴν εἶναι διάθεσιν τῇ νῦν ὑφ' ἡμῶν δηλουμένῃ, τὴν κατὰ τὸ προγνωστικὸν, ἐπ' οἷς ἔλεγε, ψυχρὸν δ' ἐκπνεόμενον, ἐκ τῶν ῥινῶν καὶ τοῦ στόματος
ὀλέθριον ἤδη κάρτα γίγνεσθαι. ἐπὶ γὰρ τῶν ἐν ὀξέσι νοσήμασι, περὶ ὧν ἐν ἐκείνῳ τῷ βιβλίῳ ποιεῖται τὸν λόγον. ἡ τοιαύτη διάπνοια, θάνατον δηλοῖ. τοῖς δ' ἄλλοις νοσή- H
μασιν, ὅσα χωρὶς πυρετοῦ, ψυχρότης τὴν ὅλην ἕξιν τοῦ ζώου καταλαμβάνει. συμπίπτει μὲν οὐδὲ τούτοις ἀκινδύνως, οὐ μὴν ἐξ ἅπαντός γε ὀλεθρίως. ἐκ τούτων δ' ἐστὶ
καὶ ἡ καλουμένη ὑστερικὴ πνὶξ καὶ ὅλως αἱ ἄπνοιαι πᾶσαι, γυναιξὶ μὲν συνεχῶς, καὶ μάλιστα ταῖς στερευούσαις συμπίπτουσαι, σπανίως δέ ποτε καὶ ἀνδράσι. ἐστὶ γὰρ
τῶν τοιούτων ἁπασῶν διαθέσεων ὑπὸ πλήθους ὕλης ψυχρᾶς, ἡ ἔμφυτος θερμασία βαρυνομένη, δίκην φλογὸς ὑπὸ πολλῶν ὑγρῶν ξύλων καταπνιγομένης. ὥστε καὶ

ἀναψύ-

A ἀνάψαι ποτὲ δύναται τοῦ ταύτην κρατήσαντα τῆς ὕλης, ἐφ' ὧν μὲν τοι δαπανηθείσης τῆς ὕλης ἐξ ἀνάγκης αὐτὴ συναποσβέννυται, καθάπερ ἐπὶ τῶν ἐν τοῖς ὀξέσι νοσήμασιν οὕτως ἐκπνεόντων, οὐδεμία σωτηρίας ἐλπὶς ὑπολείπεται.

*In Arte par. †Cap. 4. *Sectio 5.

ἐγχυμώσιος] ἐκχυμώσιος passim in adductis apud Galenum locis legitur. Est autem ἐκχύμωσις τοῦ χυμοῦ ἔκχυσις, succorum ex propriis conceptaculis in habitum corporis refusio & expressio, quæ naturæ propulsu, aliquando etiam Medici consilio promouetur. Quod hîc consulit Hippocrat. corporis tabem & partium quarundam macilentiam liberaturus. Excandescentia enim sanguinem in totum corpus dispergit, cum quo succosa humorum pinguitudo in inanitates permeat, in quibus viuiscit & nutricationem lætificat. Libro Epidemiωn sexto,* τὸν ἰόντα χυμὸν συνεκχυμοῦν suadet Hippocrates, vbi naturam molestiam corporis deturbantem sollicitari vult. Sic libro περὶ χυμῶν, μὴ τὰ ἐκκεχυμωμένα εἰς τὸ εἴσω ἀπολαμβάνειν, ἀλλὰ τὰς ἀφόδους ξηραίνειν. Ex eodem fonte est celebrata ἐκχύμωσις, libro περὶ ὑγρῶν χρήσιος. Vbi Hippocrates ἐκχυμώσεις εἴωθε τὰς ἐκ τῶν ἀγγείων ἐκχύσεις καὶ κενώσεις ὀνομάζειν, vt scribit Galenus libro sexto Epidemiῶν. †Est igitur ἐκχύμωσις in genere omnis humorum ex venis in corporis inanitates expansio. κυρίως γὰρ λέγεται ἐκχύμωσις,

B ὅταν ὁ κατὰ μέρος χυμὸς ἐκτὸς τῶν ἰδίων γίνηται ἐρυθρός, συμβαίνει γὰρ τοῦτο ἐπὶ τῶν ἀφισαμένων σωμάτων, ἀλλὰ καὶ τῶν περιθλασμένων, ὅτ' ἀγγείου ῥήξεως γινομένης, ἡ τοῦ αἵματος αἴνοδος εἰς τὰ τῆς σαρκὸς πελώση διαφώματα. Latini sugillata, liuores aut liuentia vocant, quæ Græci ἐκχυμώματα. Hoc significato libro περὶ αἱμῶν, ἐκχυμοῦσθαι τὰ φλέβια dicit Hippocrat.'' σημαίνει βουλόμενος ἐκχέεσθαι τὸν ἐν ἑαυταῖς περιεχόμενον ἔξω χυμόν, ὅπερ ἐστὶ τὸ αἷμα. γίγνεται δὲ τοῦτο θλασθέντος αὐτοῦ τοῦ χιτῶνος. ὅσα γὰρ θλᾶται σώματα, τὴν φυσικὴν ἕνωσιν ἀπόλλυται κατὰ πολλὰ μέρη καὶ μικρὰ διασπώμενα, καθ' ἃ καὶ περιεχόμενον τὸ αἷμα. τοῦτο οὖν τὸ ἐκχυθὲν αἷμα, δέχονται μὲν αἱ περιεχόμεναι χῶραι τὴν φλέβα, δεξάμεναι δὲ οὐ φυλάσσουσιν οἷον ἐδέξαντο. μελαίνεται μὲν γὰρ ἐν τῷ χρόνῳ, καθάπερ εἰ κακῶς ἐκχυθὲν ἐχρόνισε, καὶ γίνεται πάθος ὁ καλεῖται θρόμβωσις, ἐξ οὗ παθήματος ἐγγενομένου τῷ αἵματι, θρόμβος μὲν ἤδη τὸ αἷμα καλεῖται καὶ ἔστι. μέλαν δὲ γίγνεται τῇ χρόᾳ, καὶ σήπεται ἐντεῦθεν μοχθηρῶς. Quibus ex verbis ἐκχυμώσεων natura proponitur, quas idem Medicinæ parens paulò pòst τῶν φλεβῶν ναυσιώσιας vocat, quòd velut in nauseabunda stomachi redundantia cibus, ita ab his sanguis refundatur restagnet. Sunt enim ναυσιώσιες αἱ παρεγχύσεις τοῦ αἵματος ἃς δὴ καὶ ἐκχυμώσεις ὀνομάζει, vt scribit Galenus.''' Quæ fiunt ὅταν αἱ φλέβες ὑποπλησθεῖσαί τι καὶ οἷον

C ἐμοῦσιν ἐξ αὐτῶν αἷμα, βαρυνόμεναι διά τε τὴν σφῶν αὐτῶν ἀσθένειαν ἣν ἐκ τοῦ φλεγμαίνειν ἴσχουσι, καὶ διὰ τὸ πλῆθος τε κατὰ τὴν κακίαν αὐτοῦ τοῦ αἵματος. ''Galeno authore in libro de fract. Hæc igitur de ἐκχυμώσει dicta sunto, quamuis in nostra OEconomia ampliorem tractationem habitura sint. Cæterùm nihil immutandum existimaui, & ἐγχυμώσιος quæ succorum in partem adhæsum aut infusum significet retinui, vt maciei restaurationi magis quadret, idque assentientibus duobus vetustissimis exemplaribus. Caluus hunc locum Galeni authoritate celeberrimum adeò deformauit, vt ne aliquid quidem elici possit.

*In Exegesi. *sect. 2. †Com. 2. ''Gal. Com. 2. in libr. de fract. '''In Exegesi. ''Com. 2.

καὶ εὐθυμίας] Vitium est in nostris codicibus impressis. Aut enim εὐθυμίη ἢ φόβος, aut εὐθυμίην ἢ φόβους legendum, authore vetustissimo exemplari. Cuius lectionis sensus est apertissimus ex Hippocratis sententia, ἡ δὲ εὐθυμίη ἀφίησι καρδίην. Ac veluti dum gaudio gestit animus, sanguinis præcursu magna spirituum copia per spongiosam corporis raritatem euanescit: ita in metu relicta conspicua planitie, calor penetralia subit, & in imo velut penu reconditur. Hic igitur locus totus cum superiore est συμβουλευτικός, &

D penè his verbis adumbratus libro περὶ χυμῶν. οἱ φόβοι, αἰσχύνη, λύπη, ἡδονή, ὀργή.

ἡ Στυμάργου οἰκέτις] Stymargei ancilla ex partus purgamentis minimè libera, ob vteri conuolutionem, sectione venæ ad malleolum conualuit, etsi tremores à sanguinis conclusi & humorum grauitate totum corpus occupabant. Non alio vtar interprete huius sententiæ, quàm Galeno libr. περὶ τρόμου ἢ παλμοῦ καὶ ῥίγους. ὅσοι διὰ πλῆθος ὑγρῶν, βεβαρημένης τῆς δυνάμεως τρέμουσιν, αἱ κενώσεις ἰάματα τούτοις. καθάπερ που καὶ Ἱπποκράτης διδάσκει λέγων. ἡ Στυμάργου οἰκέτις, ᾗ οὐ δὴ αἷμα ἐχώρει, ὡς ἔτεκε θυγατέρα, ἀπέστραπτο δὲ τὸ στόμα τῆς μήτρας, καὶ ἐς ἰσχίον, ἢ ἐς σκέλος ὀδύνη, παρὰ σφυρὸν φλεβοτομηθεῖσα, ἐρρήϊσε. καίτοι τρόμοι τὸ σῶμα πᾶν κατεῖχον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν πρόφασιν δεῖ ἐλθεῖν, καὶ τῆς προφάσιος τὴν ἀφορμήν. γυναῖον μέμνηται μετὰ τόκον, οὐ καταρθὲν τὴν λεγομένην τὰ δεύτερα λοχείαν κάθαρσιν, εἶτα τρομώδους γινομένου. τοῦτο φησὶν ἰασάμην φλεβοτομήσας ἀπὸ σφυροῦ. καίτοι τρόμοι τὸ σῶμα πᾶν εἶχον. τὸ δὴ ἕτερον αἰνίττεται ἐν τούτῳ, ἢ ὅτι ἑτέρως οὐκ ἂν ἐφλεβοτόμησε. ψυχροῦ γὰρ εἶναι πεπίστευται τὸ πάθος ὁ τρόμος. τὸ δὲ αἷμα θερμόν. οὔκουν ἐτόλμησεν ἄν τις αἵματος κενοῦν, ἐν πάθει θερμαίνεσθαι δεομένῳ, ἀλλ' ἐγὼ φησιν ἐπεί: μητα. καὶ διδάσκει καὶ διατί. ἀλλ' ἐπὶ τὴν πρόφασιν δεῖ ἐλθεῖν, καὶ τῆς προφάσιος τὴν ἀφορμήν. τί ἐνοχλοῦν φησὶν ἐπισάμην, ἢ τοῦ ἐνοχλοῦντος τὴν αἰτίαν. τί μὲν οὖν ἐνοχλοῦν, ἣν αἵματος πλῆθος. αἰτία δὲ αὐτοῦ

E τῆς μήτρας ἡ πρὸς τὸ ἰσχίον ἔγκλισις, δι' ἣν οὐκ ἐκαθάρθη τὸ γυναῖον. ὅπερ οὖν ἔχρῆν αἷμα κενωθῆναι μὴ κενούμενον, ἀλλ' ἐν τῷ σώματι πλανώμενον, ἄχθος ἦν τῇ φύσει. ὅθεν ἐπίγνους τοῦ τρόμου τὴν μὲν πρόφασιν αἵματος πλῆθος, ἀφορμὴν δὲ τῆς προφάσιος, τῆς μήτρας τὸ πάθος, εἶτα τοῦ μὲν πλήθους ἀνδεξάμενος τὴν κένωσιν. τοῦ πεπονθότος δὲ μέρους τὸν τόπον δι' οὗ χρὴ κενῶσαι. συνθεὶς ἄμφω ταῦτα, τὴν ἀπὸ τοῦ σφυροῦ φλεβοτομίαν μὲν ἐποιήσατο. φλεβοτομίαν μὲν ὅτι κενοῦν αἷμα ἐβούλετο, ἀπὸ σφυροῦ δὲ, μήτρα γὰρ ἐπεπόνθει. ὅτι μὲν οὖν αἵματος πλεονάζοντος φλεβοτομεῖν χρὴ, δῆλον οἶμαι παντί. τὸ γὰρ αἷμα ἐν φλεψὶ περιέχεται. ὅτι δὲ μήτρας παθούσης, περὶ σφυρὸν, ἢ κατ' ἰγνύην χρὴ τέμνειν, εἰ μὴ πρότερον ἐξ ἀνατομῆς διδάξαιμι τὰς κοινωνίας τῶν φλεβῶν, οὐκ ἂν ἔπειθ' δυναίμην τῷ λόγῳ, ἄλλῃ γὰρ ἄλλῳ μέρει τοῦ σώματος κοινωνεῖ φλέψ. καὶ χρὴ διὰ τῶν κοινῶν ἀεὶ τὰς κενώσεις ποιεῖσθαι, ὡς εἴγε τὰς μηδὲν κοινωνούσας τῷ πεπονθότι μέρει φλέβας ἐντέμοις, οὔτε τὸ πεπονθὸς ἰάσῃ ἢ βλάψεις ἀεὶ τὸ ὑγιές. ἀναγκαῖον οὖν ἀεὶ φαίνεται τῷ μέλλοντι καλῶς ἰάσασθαι, τὴν αἰτίαν ἐπίστασθαι δι' ἣν γίνεται τὸ πάθος. Qui locus ita apertè hanc sententiam explicat, vt superuacaneum sit aliquid de nostro addere. Celebratur etiam à Galeno libro περὶ φλεβ. πρὸς Ἐρασίστρατον. eique explicationem adhibet. Eius verba sunt, ἐκεῖνο δέ πως εἴρηται ἐκ τοῦ Στυμάργου οἰκέτιδος οὐδὲ αἷμα ἐχώρει, ὡς ἔτεκε θυγατέρα, ἀπέστραπτο τὸ στόμα πρὸς ἰσχίον, ἢ σκέλος ὀδύνη. παρὰ σφυρὸν τμηθεῖσα ἐρρήϊσε, καίτοι τρόμοι τὸ σῶμα περικατεῖχον. ἀλλ' ἐπὶ τὴν πρόφασιν χρὴ ἐλθεῖν ἢ τῆς προφάσιος

F τὴν ἀφορμὴν. Ἱπποκράτης μὲν οὖν σοι τὴν πρόφασιν τοῦ νοσήματος ἐξετάζειν κελεύει, ἢ τῆς προφάσεως τὴν γένεσιν. ὅπερ εἴποις, οὐκ ἂν οἶμαι γε πλήθους αἵματος ἐνοχλοῦντος ἄλλοτι πρὸς τὴν φλεβοτομίαν εἰρῆσθαι, ἐπὶ γοῦν τῆς προειρημένης γυναικός. καίτοι τρομώδους οὔσης, οὐκ ἔμελλεν τέμνειν τὴν φλέβα, μηδενὸς ἂν ἄλλως πλημμύροντος αἵματος ἀφελεῖν ἐν τρόμοις, ὥσπερ οὐδὲ ἐν ὑδέροις, οὐδ' ἄλλῳ ψυχρῷ πάθει οὐδενί, δέον γὰρ ἐν τοῖς τοιούτοις φυλάττειν μὲν ἔτι ἢ μᾶλλον τὸ σῶμα τῆς τοῦ θερμοῦ χυμοῦ κενώσει. καὶ πρότερον ἤδη τῷ πάθει καταψυχομένον σβεσθῆναι τε τὸ ἔμφυτον θερμόν. ἀλλ' Ἱπποκράτης σκεψάμενος, ὡς αὐτὸς λέγει, τὴν πρόφασιν τοῦ πάθους, τὸ πλῆθος ἦν τοῦ αἵματος. οὐ γὰρ ἐκαθάρθη τὸ γυναῖον τὴν λοχείαν καλουμένην κάθαρσιν. ἡ δὲ ἀφορμὴ τῆς προφάσεως, τουτέστι ἡ γένεσις ἢ προηγουμένη αἰτία, τοῦ μὴ καθαρθῆναι καλῶς, ἡ διαστροφὴ τῆς μήτρας, ἀπέστραπτο γὰρ πρὸς τὸ ἰσχίον. ἐνδεξαμένης οὖν αὐτῷ τῆς μὲν ἐπισχέσεως τὴν κένωσιν, τῆς δὲ ἐπὶ μήτραν ῥοπῆς, τὸν τόπον δι' οὗ χρὴ κενῶσαι, τὴν παρὰ σφυρὸν ἔταμε φλέβα. Qui Hippocratis locus vt est per se satis celebris, ita magnam habet ex Galeno dignationis accessionem. Atque haud scio an sit alius hoc in libr. pulchrior. Ex his verò Galeni locis etsi paulùm deprauatis, lectionis tamen varietatem cuiuis venari licet, si addidero vnum exemplar Στυμάργου, vetus verò nostrum συμάργου legisse. Quæ lectio antiquitatem redolet, & à Dioscoride agnoscitur, vt scribit *Galenus, vt etiam σμάργου antiqui legerunt, quod pro furibundè loquaci sum-

G pserunt, dum rabulam significat. Quin & σρυμάργου hîc Dioscorides agnouit, & hac dictione insano quodam veneris æstu percitum expressisse Hippocratem significat. Atq; adeò hunc locum subindicat ʿGalenus, dum scribit συμάργου, ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν ἐπιδημιῶν ὁ Διοσκουρίδης οὕτως γράφει. ἢ δηλοῦσθαί φησι τοῦ λαλοῦντος μανικῶς. οἱ δὲ ἄλλοι συμάργου γράφουσι, καὶ ὄνομα κύριον ἀκούουσι. Idem rursus, σρυμάργου, οἶδε ἢ ταύτην τὴν γραφὴν ὁ Διοσκουρίδης, οὐ μόνον τὴν συμάργου, ἀλλὰ ἢ ταύτην οὐχ ὡς κύριον ὄνομα ἐξηγεῖται, ἀλλὰ τὸν μανικῶς ἐπτοημένον περὶ τὰ ἀφροδίσια δηλοῦσθαί φησιν. Caluus vt aliter hunc locum legit, purgamentorum quippe retentionem conuolutionis vteri causam addidit, ita & turpiter superiori sententiæ coniunxit. Cæterùm hîc quoque addendum videtur, hæc duo extremæ sectionis exempla, in quibusdam codicibus tertiæ sectionis fini adscribi, vt per se anotomes ratio constaret. Sed qui hoc libro, in quo consummatæ doctrinæ quædam est farrago, ordinis rationem quærunt, parùm mihi meminisse videntur eorum quæ sæpius, & nunc quoque cum tædio repetimus: Hunc librum cum quibusdam aliis, commentationis, non iusti libri existimatione, censeri. Est enim ὑπόμνημα, non σύγγραμμα, quod ex quibusdam aduersariis collectum, à posteris successu temporis temerè est diuulgatum. Qua fortunæ iniuria,

H bona operum Hippocrat. pars malè multata est: vt parùm consulti mihi videantur, qui in Aphorismorum libris consecutionis ordinem, vt in continuo & non interspirante opere requirunt.

*In Exegesi. ʿIn Exegesi.

HIPPOCRATIS COI DE MORBIS VVLGARIBVS, LIBRI SECVNDI,

A

Sectio quinta. Animi per naturales notas cognitio.

QVi fuluo sunt colore, aduncis naribus, & paruos habent oculos, ij maligni sunt. Qui verò fului, simi, & grandioribus sunt oculis, boni. Aqua inter cutem, laborantes cæsios habent oculos, & capillorum defluuium patiuntur. Ex linguæ hæsitantia liberat varix ad dextrum aut sinistrum testem enatus, & absque horum altero solui non potest. Qui magni sunt, calui, balbi, & lingua hæsitantes, boni. Balbus verò caluus, & qui inter loquendum hæret, aut corpus hispidum habet, morbis conflictantur admodum melancholicis. Morbos quoque habent, quicunq; inter loquendum hæsitant & balbutiunt, vt nec labris moderari queant. Eos necesse est illis desinentibus, purulentos fieri. Validum, inferiorum partium dolorem surditas alleuat, & sanguis ex naribus profluens. Furor, magnum morbum (sic enim comitialem vocant) soluit, sed eum præcipuè qui ex inuadendi consuetudine penè familiaris factus est. Puerperas si conuulsio prehenderit, febrem excitare conuenit, immissóque in vesicam cerato multo tepido, aluum infuso colluere. Si capitis os fractum fuerit, lac & vinum æquali aquæ mixtura dilutum, propinandum. Quòd si ab vlcere cõtigerit, interiores venas secare oportet, nisi si febris prehenderit. At verò si delirium accesserit, caput perfundendum est, dum ne præcordiorum tumor adsit. Si caput doluerit, ad pectus, deinde ad præcordia, tum demum ad coxam procedit. Omnia autem simul dolere nequeunt. Subuentaneos flatus incisa vena; fluxum verò medicamentum illitum sistit: fluxus enim ab insigni & magna vena impetum habet. Quòd si ex se multus profluat, ieiunium confert aut lac, dum duabus aquæ partibus, lactis quatuor temperatæ propinentur. Fomentum & medicamentum, restibilem fœcunditatem affert.

ΤΜΗΜΑ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Φυσιογνωμονίη.

ΟΚόσοι πυῤῥοὶ, ὀξύῤῥινες, ὀφθαλμοὶ σμικροὶ, πονηροί. ὁκόσοι πυῤῥοὶ, σιμοὶ, ὀφθαλμοὶ μεγάλοι, ἐσθλοί. ὑδρωπιώδεες χαροποὶ, φαλακροὶ ἔασιν. ἰσχνοφωνίην κιρσὸς λύει, ἐς τὸν ἀριστερὸν καὶ τὸν δεξιὸν ὄρχιν ἄνευ τουτέου τοῦ ἑτέρου οὐχ οἷόν τε λύεσθαι. μεγάλοι, φαλακροὶ, τραυλοὶ, ἰσχνόφωνοι, ἐσθλοί. νοσήματα δὲ ἔχουσι, τραυλὸς, ἢ φαλακρὸς, ἢ ἰσχνόφωνος, ἢ δασὺς, ἰσχυρῶς μελαγχολικά. νοσήματα δ' ἔχουσιν, ὅσοι τῇ γλώσσῃ παφλάζουσιν, χειλῶν μὴ ἐγκρατέες ἐόντες, ἀνάγκη λυομένων ἐμπύους γίνεσθαι. ὀδύνην ἐν τοῖσι κάτω χωρίοισιν, ἰσχυρὴ κωφότης λύει. καὶ αἷμα πολλὸν ἐκ τῶν ῥινῶν, ἢ μανίη. ἢν λεχοῖ σπασμὸς ἐπιγένηται, πῦρ ποιεῖν. καὶ ἐς κύστιν κηρωτὴν ἐγχέας πολλὴν χλιαρὴν, κλύζειν. ἢν τῆς κεφαλῆς τὸ ὀστέον καταγῇ, διδόναι γάλα καὶ οἶνον πίνειν, ἴσον ἴσῳ. ἢν δὲ ἕλκος ᾖ, φλεβοτομέειν τὰς εἴσω, ἢν μὴ πυρεταίνῃ. ἢν δὲ παραφρονέῃ τὴν κεφαλὴν καταβρέχειν, ἢν μὴ τὰ ὑποχόνδρια ἐπηρμένα ᾖ. ἢν τὴν κεφαλὴν ἀλγέῃ, ἐς στῆθος ἔρχεται. ἔπειτα ἐς τὸ ὑποχόνδριον. ἔπειτα ἐς τὸ ἰσχίον. πάντα δὲ οὐχ οἷόν τε ἀλγέειν. ἀνεμίην, φλεβοτομίη, τῷ φαρμάκῳ τὸν ῥόον ἴσχειν ἐπαλείφων. ὁ δὲ γὰρ ὁ ῥόος, ἐκ τῆς μεγάλης φλεβός. ἢν δὲ αὐτόματον ῥέῃ πολλὸν, νηστευέτω. ἢ γάλα δύο ὕδατος, τέσσαρας γάλακτος, τὰς ἀγόνους πυριῆν καὶ φαρμακεύειν.

B

C

D

E

PHysiognomia, quæ per naturales propensiones animi indicaturam præsefert, non minimum habet in Medicina locum. σημειώσεως enim tractatione penè tota absoluitur, dum ab externarum partium circumscriptionibus, hominis naturam æstimamus. Quæ res illius celebritatem auget, magnamq; suæ cognitionis necessitatem indidit in propriæ cuiusque naturæ inuestigatione. Ac veluti oratio, mentis est character: ita & vultus, animi certissimus index. Cœlo enim capitis proximus, sensuum aciem, mentis regimen & altissimũ culmen attingit, ex quo velut altissima specula reconditas animi sensationes deprehendimus. Sic in vultu diuinus ille architectus, naturæ cuiusq; inflexiones & propensiones, ad certa morum, actionum, studiorum, & affectuum genera appendisse videtur, vt latentes animorum motus in promptu essent, & ad manum expositi. In quo nos sibi propè æquauit, dum suarum opum largitionem fecit amplissimam, & diuinę naturæ participes in eruendis animorum sensibus esse voluit. Vt eo prorsus nomine cum illo ex syngrapha agere possimus. Frons homini tantùm, tristitiæ, hilaritatis, clementiæ, seueritatis index. Supercilia maximè fastum indicant, & in iis animi pars. Negamus, annuimus. Superbia alibi conceptaculum, sed hîc sedem habet. In corde nascitur, huc subit, hîc pendet. Nihil altius simul abruptiusq; inuenit in corpore, vbi solitaria esset. Oculi verò pars corporis preciosissima, & qui lucis vsu vitam distinguunt à morte, contuitu multiformes varios animorum sensus indicant. Vt in iis animus inhabitare & profectò fenestratus esse dicatur. Neque vlla ex parte maiora animi indicia cunctis animalibus, sed homini maximè, id est moderationis, clementiæ, misericordiæ, odij, amoris, tristitiæ, lætitiæ. Hos cùm osculamur, animum ipsum videmur attingere. Animo autem videmus, animo cernimus. Oculi ceu vasa quædam, visibilem eius partem accipiunt atq; transmittunt, vt nõ temerè scripserit Alex. Aphrodisiensis, ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς κάτοπτρον εἶναι. Magnam quoq; in animorum cognitione authoritatem habet, quèm noui mores subdolæ irrisioni dicauêre, nasus. Hinc mentis & ingenij acumen expendimus, & ex illius varia forma, multiplices animi mores efformamus. Vt non alia sit pars quæ vultus integritatem magis augeat, aut animorum sit capacior. Malarum exalbicans & verè lacteus rubor, corporis benè nati genuinam succulentiam præsefert. Hîc pudoris sedes. Hinc commendabiles muliercularũ dotes petendæ sunt. Atq; hæ sunt ferè corporis partes quæ mores detegunt, & ex quarum intuitu animum ipsum deformes licet, cùm ex partium temperatura & prima naturę delineatione, mentis affectus æstimandi sint. Ex his tota Physiognomia pẽdet quæ Arist. ἔστι, καθάπερ καὶ τοὔνομα αὐτῆς λέγει, περὶ τὰ φυσικὰ παθήματα τῶν ἐν τῇ διανοίᾳ, καὶ τῶν ἐπικτήτων, ὅσα παραγινόμενα μεθίστησι τῶν σημείων τῶν φυσιογνωμονουμένων. Et verò vt non ex omnibus corporis partibus, naturæ indiciorũ notio peti debet: sic quæ suprà enumeratæ sunt, ad certissimã signorũ rationẽ dicuntur efficacissimæ. Quod testatur Arist. ἐν ἁπάσῃ δὲ τῇ τῶν σημείων ἐκλογῇ ἕτερα ἑτέρων σημεῖα, μᾶλλον δηλοῦσιν ἐναργῶς τὸ ὑποκείμενον. ἐναργέστερα δὲ τὰ ἐν ἐπικαιροτάτοις τόποις ἐγγινόμενα. ἐπικαιρότατος δὲ τόπος, ὁ περὶ τὰ ὄμματά τε καὶ τὸ μέτωπον, καὶ κεφαλὴν καὶ πρόσωπον. δεύτερος δὲ ὁ περὶ τὰ στήθη καὶ ὤμους. ἔπειτα περὶ τὰ σκέλη τε καὶ πόδας. τὰ δὲ περὶ τὴν κοιλίαν ἥκιστα. ὅλως δὲ εἰπεῖν, οὗτοι οἱ τόποι, ἐναργέστατα σημεῖα παρέχονται, ἐφ' ὧν καὶ φρονήσεως πλείστης ἐπιπρέπεια γίνεται. Harum igitur partium, quæ in tota naturalium signorũ cognitione plurimùm possunt, affectiones notat Hippocrates, vt de secretiore mentis recessu iudicium ferat. Et hæc demum vera est & Medico necessaria

F

G

H

A saria Physiognomia, non præstigiosa illa χειροσκοπικὴ vel χρωματίτα, quę vt nullas germanitatis notas retinet, ita profectò hominum mentes infatuat. Hęc illa est veteribus celebratissima, Hippocrati, Platoni, Aristoteli, quorum vestigia pressit Galenus in libro cui titulus est Animi mores corporis temperaturam sequi. Vbi quidem hanc Hippocratis Physiognomiam comprobat. Quem iudicem eiurare certè nefas fuerit, cùm secundum nos sententiam ferat. Cuius authoritatis testimonium lubens affero, quòd ista quibusdam Hippocratis dignationem imminuere, nec maiestatem retinere videantur. Quibus satis abundè factum esse oportuit his verbis: οὐκ ἔτι οὖν δέομαι τὰ κατὰ τὸ δεύτερον ἢ τὸ ἕκτον τῶν ἐπιδημιῶν γεγραμμένων φυσιογνωμονικῶν γνωρισμάτων ἁπάντων μνημονεύειν. Quanquam non desunt qui ex Gal. Com. 2. in lib. 3. Epid. adiecta esse contendant & à Thessalo Hipp. filio adscripta. Quam in sententiam etiam allabitur initio Com. 4. in lib. de rat. vict. in morb. ac. Sparsa autem sunt huiuscemodi multa per totam Hippocratis πραγματείαν, quæ huius nominis titulum desiderant, & Medicum in naturarum cuiusq; exploratione peritum faciunt.

ὁκόσοι πυῤῥοὶ] πυῤῥὸν antiquis præter quàm quòd ruffum, fuluum etiam significare, etsi diffusius alibi demonstraturi sumus, non B est tamen hoc instituto alienum, vt eo nomine quod recepimus nos quadantenus exoluamus, quibusdam inde rationibus adductis. Præstat enim versuram facere ex nostro præsertim penu, quàm rem & fortunas conturbare. Πυῤῥὸν igitur fuluum colorem significare, & eum qui ex inęquali albi cum flauo mixtura nascitur, & velut ex flauo candicatem, indicat Gal. lib. 1. de Cris. ἐγγυτάτω τῆς φύσιν ἐστὶν τὸ πυῤῥὸν χρῶμα τῷ ξανθῷ, διαφέρει δὲ ἀλλήλων, τῷ τὸ μὲν λευκότερον εἶναι, τὸ δὲ στιλπνότερον. καὶ γὰρ οὖν καὶ ἡ πικρὰ χολὴ ποτὲ μὲν πυῤῥὰ φαίνεται μᾶλλον. ποτὲ δὲ ξανθή. πολλάκις δὲ αὖ τοῖς καὶ ὠχρὰ δόξειεν εἶναι. λευκοτέρα μὲν καὶ ὑδατωδεστέρα γινομένη πυῤῥά, στιλπνοτέρα δὲ καὶ καθαρωτέρα, ξανθή. τὸ γὰρ δὴ πυῤῥῶδες ἐλλαμπον αὐτῇ, ξανθότερον ἀθροίζει. ὅσον δὲ ἐστὶ τὸ πυῤῥόν, τοῦ ξανθοῦ λευκότερον, τοσοῦτον ἐκείνης τὸ ὠχρόν. ὅσον δὲ αὖ πάλιν ἧττον λευκόν ἐστιν τὸ ξανθὸν τοῦ πυῤῥοῦ, τοσοῦτον τοῦ ξανθοῦ, τὸ ἐρυθρόν. Ex quibus coniicias, fuluum colorem flauo subesse, sed exalbescere aliquantulum & candicante dilui, non secus ac si sandaracham paucam multa aqua suffundas, colorem non omnino ruffum nec luteum, sed ex ruffo & viridi adumbratum, & quodammodo ex rubro pallescentem aut flauo ignescentem elicias, qualis est aurichalci, aut multorũ numorum aureorum Germanicorum color, quos florenos vocant. Galli interdum blondum, interdum etiam fauium nominant. Qui integerrimè à Latinis C fuluus dicitur, dum *Fuluum descendere monte leonem* dixit Virgilius. Quomodo fulua sidera, fulua arena, & fuluum aurum dicitur. Galenus[*] πυῤῥὸν, ex bilis & pituitæ mixtura facit, & obscurum illum ex albo & pallido liuescentem in cute colorem, qui tamen ex flauo plurimùm accipit, & frigidioribus atque humentioribus naturis familiaris est, πυῤῥὸν dicit, vt[**] Virgilius:

Fulua pugnas de nube tuentem. Fit enim à magna humidi copia siccum inundante & exuperante. Quod scribit libr. 2. de Temperamentis, dum infantium capillos, iis quos Germani habent affines facit, & de fuluo capillitio scribit: ἡ πυῤῥὰ θρίξ, ὥσπερ τῇ χρόᾳ μεταξὺ ξανθῆς ἐστὶ καὶ λευκῆς, οὕτω καὶ γένεσι μεταξὺ φλεγματώδους τε καὶ χολώδους ἰλύος. Non absimile est, nec aliunde petitum, quod scribit Aristot. lib. περὶ χρωμάτων, de capillorum colore, dum germani alimenti defectu fuluescere facit. Ex sicco enim vera est pilorum soboles, incrementũ & propagatio. τῶν παιδίων ἁπάντων αἱ κεφαλαὶ, κατ' ἀρχὰς μὲν γίνονται πυῤῥαί, διὰ τὴν τῆς τροφῆς ὀλιγότητα. φανερὸν δὲ τοῦτό ἐστι. καὶ γὰρ ἀσθενεῖς αἱ τρίχες καὶ ἀραιαὶ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. ἔτι δὲ καὶ βραχεῖαι τὸ πρῶτον ἅπασιν ἐπιγίνονται τοῖς παιδίοις, προϊούσης δὲ τῆς ἡλικίας, μελαίνονται πάλιν χροϊζομένοις αὐτοῖς διὰ τὸ πλῆθος τῆς ἐπιῤῥεούσης τροφῆς. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τὰς ἥβας καὶ τὰ γένεια. ὅταν ἄρχωνται τὸ πρῶτον ἡβᾶν καὶ γενειᾶν, καὶ αὗται γίνονται κατ' ἀρχὰς μὲν πυῤῥαὶ D ταχέως, διὰ τὴν ὀλιγότητα τῆς ὑγρασίας, ἐν αὐταῖς καταξηρομένης. τῆς τροφῆς δὲ πλέον ἐπὶ τὸ παν φερομένης μελαίνονται πάλιν. Et verò ex eodem fonte manat Germanorum, & eorum qui ad septentriones habitant, fuluum esse, & lentitia quadam exuberans capillitium & planum. πάντες γὰρ οἱ πρὸς ἄρκτον πυῤῥότριχες καὶ λεπτότριχές εἰσι, vt scribit Arist.[*] in Quæst. naturalib. Gal. quoq; lib. 2. de Temperament. ὅσοι δὲ ἔμπαλιν τούτοις ὑγρὰν καὶ ψυχρὰν χώραν οἰκοῦσιν, Ἰλλυριοί τε καὶ Γερμανοὶ καὶ Δαλμάται καὶ Σαυρομάται καὶ σύμπαν τὸ Σκυθικόν, εὐαυξεῖς μετρίως καὶ λεπτὰς καὶ εὐθείας καὶ πυῤῥὰς ἔχουσι τρίχας. Vt non admodum sit difficile coniicere, fuluum eum esse colorem ex flauo candicantem, quem in puellari ingenuitate ex passo crine, pudoris & decoris comitem facimus. At verò id magis testificabitur, quòd arenulas quæ in renum affectibus protruduntur, ψαμμία πυῤῥὰ vocat Hippocrates, colore ex flauo & ruffo candicante, & subrubro quodãmodo pallescente, velut sanguine à pituita crassa & lenta exassata diluto, † Galeno teste lib. 6. Epid. ἐὰν μέν τοι μιχθῇ πως ὀλίγον αἵματος φλέγματι παχεῖ τε καὶ γλίσχρῳ, κατὰ τὴν ἐπικράτησιν ἡ χρόα γίνεται τῶν ὑφισταμένων τοῖς οὔροις. διότι μὲν δὴ ὠχρόλευκος, ἢ ἐρυθρόλευκος, ἢ ξανθόλευκος. ἔστι δὲ ὅτε δὲ πυῤῥά, συντελοῦσης εἰς τὴν τῶν χρωμάτων διαφορὰν, καὶ αὐτῆς τῆς κατὰ τὸ αἷμα χρώματος. οὐ γὰρ ἀκριβῶς ἐρυθρόν ἐστιν ἀεὶ τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλ' ἐνίοτε μὲν ἐπὶ τὸ μελάντερον, ἐνίοτε δὲ ἐπὶ τὸ ξανθότερόν τε καὶ πυῤῥότερον ῥέπον. ἡ τοίνυν ἁπάσας ἀεὶ ἐπὶ τὰ ἀρχὰ διαφορὰς τῶν χρωμάτων πλὴν τῆς πυρώδους, ἥκιστον ὑπὸ τῆς τοῦ πυῤῥοῦ δηλοῦσθαι φωνῆς, εἰπόντος αὐτοῦ E ψαμμία πυῤῥὰ ὑφίστασθαι, ἢ τὸ προσηκόμενον τὸ αἱματῶδες ἀπὸ κοινοῦ δείκνυσιν εἰρῆσθαι. Rursus verò longè planius: ψαμμία δὲ πυῤῥὰ φησὶν ὑφίσταται δηλονότι τοῖς οὔροις. καὶ γὰρ καὶ φαίνεται τοῦτο γινόμενον, ἐὰν τὸ πυῤῥὸν ἀκούσης τοιοῦτον εἶναι τὴν χρόαν, ὁποία καὶ ἡ σανδαράχη καλουμένη. διὸ καὶ τινες μὲν τῶν ὁμιλησάντων ἐπιμελῶς τοῖς ἔργοις τῆς τέχνης ὀροβοειδῆ τὰ ὑποστάσεις γίνεσθαί φασιν αὐτοῖς, ἔνιοι δὲ σανδαραχώδεις, ἔστι δὲ ὅτε καὶ ὄντως πυῤῥάς. Quæ omnia eo pertinent, vt τὸ πυῤῥὸν, quamuis vna omnium voce authoribus Græcis ruffum significet, Medicis tamen & Philosophis liberaliori paulò esse significatione contendamus, dum intra flaui splendidioris limites consistit, & ad album magis declinat. Fuluum id Latinis nomen est. Arist. λευκοπυῤῥὸν etiam vocauit. Ruffum verò flauum magis intendit, & ex rubro permixtum in nigri fines aberrat. Quæ hîc tentata & velut inchoata, polituram & repumicationem in OEconomia nostra accipient. Cæterùm πυῤῥὸς siue fuluos siue ruffos intelligas, huc pertinet quod eos Arist. subdola morum calliditate & solertia minimè commendabili afficit. οἱ πυῤῥοὶ ἄγαν πανοῦργοι. πανουργία autem δεινότης ἐστὶν οὐκ ἐπαινετή, eodem interprete. In hac tamen ingenij æstimatione, Galeni cautionem adhibeas oportet, F ne ex leuibus quarundam partium notis, de totius naturæ temperamento iudicium feras. Sic enim ex vnguibus leonem, & ex vestigio totum Herculem æstimaueris, fallaci interdum coniectura. Sed partium in sese diligens collatio facienda est, aut ex partis indicatura de viscerum latentium dominio indubitata fides sumenda est. Sunt enim sua cuiq; parti temperaturæ indicia, quæ interdum cum toto corpore cohærent, interdum verò longissimè dissentiunt, & infirmam de tota natura censuram faciunt, vt diligenter scribit[***] Gal. lib de Temperamentis. In hac igitur de moribus quæstione, sobrium inest temperamentum, & ex cerebri notis hominis ingenium deformatur.

[*] *In Arte parua.* [**] *Lib. 11.* [*] *Sect. vlt quæst. 2.* † *Com. 1.* [***] *Lib. 2.*

ὀξύῤῥινες] ὀξύῤῥινας simis opponit, vt aduncas nares intelligat, γρυπὰς Græci vocant, quæ subdolos & irrisioni dedicatos mores præseferunt. Hinc enim impudens illa cachinnatio suspenditur, quæ à poëtis sugillatur, & ingenua liberalitate indigna est. Intelligenda autem venit illa nasi aduncitas, quæ ad extremas nares pertingit, eásq; exacuit & elongat, retusis & simis pręcipuè repugnans, G ne aquilinas nares ex nasi radice protuberantes, præcipuo omine commendabiles hoc nomine infames. Hæc autem nasi aduncitas, veteribus siccioris naturæ indicium esse visum est, vt & simitas humentioris. Quod meritò reprehendit Galenus suæ cautionis memor. Illa enim ad partis de qua fit mentio, non totius corporis naturam, referenda fuerunt. * Galeni locus est in hanc rem pernecessarius, ἁμαρτάνουσιν οὖν οἱ τῶν οἰκείων μὲν ἀμελοῦντες γνωρισμάτων, ἐπὶ δὲ τὰ πόῤῥω τε καὶ ζητήσεως ἱκανῆς τετυχηκότα, καὶ μέχρι τοῦ δεῦρο καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς ἀρίστοις φιλοσόφοις ἀπορούμενα μεταβαίνοντες. οὐδὲ γὰρ οὐδ' ὅτι τὰ μὲν παιδία σιμότερα, γρυπότεροι δὲ οἱ ἀκμάζοντες, εὔλογον, ὑγρὰς μὲν νομίζειν τοὺς σιμοὺς ἅπαντας, ξηροὺς δὲ τοὺς γρυπούς. ἀλλ' ἐνδέχεται μὲν καὶ τῆς διαπλαστικῆς δυνάμεως ἔργον εἶναι τὸ τοιοῦτον μᾶλλον, ἢ τῆς κράσεως. εἰ δ' ἄρα καὶ τῆς κράσεως εἴη γνώρισμα, τῆς ἐν τῇ ῥινὶ μόνης εἴη ἄν, οὐ τῆς ἐν ὅλῳ τῷ σώματι. μάτην οὖν ὑπ' αὐτῶν κἀκεῖνο λέγεται, τὸ ῥῖνά τε ὀξεῖαν γίνεσθαι καὶ ὀφθαλμοὺς κοίλους, καὶ κροτάφους συμπεπτωκότας ἐν ταῖς ξηραῖς φύσει κράσεσιν, ὅτι κἀν τοῖς πάθεσιν οὕτω συμπίπτει τοῖς συντηκομένοις τε καὶ κενοῦσι πέρα τοῦ μετρίου τὰ σώματα. πολλάκις μὲν γὰρ οὕτω συμπίπτει, πολλάκις δ' οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἔστιν ἰδεῖν καὶ μανὸν καὶ πιμελῶδες καὶ λευκὸν καὶ πολύσαρκον, ὅλον τὸ σῶμα τοῖς ἔχειν ἐπὶ μικροῖς ὀφθαλμοῖς ἢ ὀξεία ῥινί. καὶ ξηρὸν καὶ ἄσαρκον καὶ μέλαιναν καὶ δασεῖαν, ἐπὶ τε τοῖς μεγάλοις ὀφθαλμοῖς, σιμῇ τε τῇ ῥινί. βέλτιον οὖν εἴπερ ἄρα τῆς ῥινὸς μόνης, ὑγρότητα μὲν τῇ σιμότητι, ξη- H ρότητα δὲ τῇ γρυπότητι τεκμαίρεσθαι, καὶ μὴ περὶ τῆς ἅπαντος τοῦ ζώου κράσεως ἐντεῦθεν ἀποφαίνεσθαι. Aristoteles in Physiognomicis τὴν ἐπίγρυπον ῥῖνα, impudentiæ labe suffundit, & coruorum naturæ attribuit. Et quia nulla ferè pars est in toto vultu, quæ cum oculis ampliorem segetem naturali præsensioni tribuat, nasi proprias affectiones & morum ex his inclinationes paucis persequitur Arist. vbi & simis lasciuiæ & petulãtiæ notam inurit. Eius verba sunt, ἐν τοῖς φυσιογνωμονικοῖς. οἱ δὲ τὴν ῥῖνα ἄκραν παχεῖαν ἔχοντες, ῥάθυμοι. ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς βοῦς. οἱ

* *Sectio V. huius libri.*

δὲ τὴν ῥῖνα ἄκροθεν παχεῖαν ἔχοντες, ῥᾴθυμοι, ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς βοῦς. οἱ τὴν ῥῖνα ἄκραν ἔχοντες, δυσόργητοι, ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς κύνας. οἱ δὲ τὴν ῥῖνα περιφερῆ ἔχοντες, ἄκραν μὲν, ἀμβλεῖαν δὲ, μεγαλόψυχοι, ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς λέοντας. οἱ δὲ τὴν ῥῖνα ἄκραν λεπτὴν ἔχοντες, ὀρνιθώδεις. οἱ ἐπίγρυπον ἀπὸ τοῦ μετώπου εὐθὺς ἀρχομένην, ἀναιδεῖς, ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς κόρακας. οἱ δὲ γρυπὴν ἔχοντες καὶ τοῦ μετώπου διηρθρωμένην, μεγαλόψυχοι, ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς ἀετούς. οἱ δὲ τὴν ῥῖνα σιμὴν ἔχοντες τὰ περὶ τὸ μέτωπον περιφερῆ, τὴν δὲ περιφέρειαν ἄνω ἀνεστηκυῖαν, λάγνοι. ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς ἀλεκτρυόνας. οἱ δὲ σιμὴν ἔχοντες λάγνοι. ἀναφέρεται ἐπὶ τὰς ἐλάφους. οἷς δὲ οἱ μυκτῆρες ἀναπεπταμένοι, θυμώδεις. ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ πάθος, τὸ ἐν τῷ θυμῷ γινόμενον.

Lib. 2. de Temperament.

ὀφθαλμοὶ σμικροὶ] In parua sed lucida oculorum mole, magna inest animi pars, in quibus tanquam in speculo cuiusque formam agnoscas. Iidem in homine numerosissimæ varietatis atque differentiæ, grandiores, modici. parui. prominentes, quos hebetiores putant, conditi quos clarissimè cernere, sicut in colore caprinos. Qui si vehementius condantur animi leuitatem, vt & parum capui magnitudinem promittunt. Grandiores verò ignauiam, vt parui animi demissionem, præmonstrant. Adeò magna fœlicitatis pars in medio oculorum temperamento sita est. De his sic Aristot. οἱ τοὺς ὀφθαλμοὺς μικροὺς ἔχοντες, μικρόψυχοι, ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ ἐπιπρέπειαν καὶ ἐπὶ πίθηκον. οἱ δὲ μεγαλόφθαλμοι, νωθροί. ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς βοῦς, τὸ ἄρα εὖ φῦναι δεῖ μήτε μικροὺς, μήτε μεγάλους ἔχειν τοὺς ὀφθαλμούς. οἱ δὲ κοίλους ἔχοντες, κακοῦργοι. ἀναφέρεται ἐπὶ πίθηκον. ὅσοι ἐξόφθαλμοι, ἀβέλτεροι, ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ ἐπιπρέπειάν τε καὶ ὄνους. ἐπεὶ δὲ οὔτε ἐξόφθαλμον οὔτε κοιλόφθαλμον δεῖ εἶναι, ἡ μέση ἕξις ἂν κρατοίη. ὅσοις ὀφθαλμοὶ μικροὶ ἐγκοιλότεροι, μεγαλόψυχοι. ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς λέοντας, οἷς δὲ ἐπὶ πλεῖον, πραεῖς, ἀναφέρεται ἐπὶ βοῦς. * Quæ verba ex Physiognomicis lubens affero, vel eo maximè quod Galeno τὰ φυσιογνωμικὰ consummatā Arist. doctrinam resipiant, nec disserendi subtilitatem illius eleuent. Idem quoq; Philosophus libro de Histor. anim. 1. probam oculorum naturam in mediocritate posuit. Quod eò lubentius dico, quòd multa naturæ indicia ' Plinius ex hoc loco decerpserit. & Galenus noster lib. cui titulum fecit Animi mores, &c. Aristotelis in hanc rem nostram verba sunt, τῶν ὀφθαλμῶν, οἱ μὲν μεγάλοι, οἱ δὲ μικροὶ, οἱ δὲ μέσοι. οἱ μέσοι βέλτιστοι, καὶ οἱ ἐκτὸς σφόδρα ἢ ἐντὸς, ἢ μέσως τούτων. οἱ δὲ ἐντὸς μάλιστα ὀξυωπέστατοι, ἐπὶ παντὸς ζῴου. τὸ δὲ μέσον ἤθους βέλτιστον σημεῖον. Cæterùm quod superius de naribus ex Galeno diximus, idem hoc loco de oculis inaudiendum est, lapsos esse in eorum æstimatione antiquos, dum paruos sicciori, grandiores verò humentiori naturæ attribuunt. Nec enim vsquequaq; constantem assensionem habent, vt ex † Galeni doctrina audies, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀεὶ χρὴ σκοπεῖσθαι περὶ κράσεως, ἕκαστον ἴδια μόριον ἐξετάζοντα, καὶ μὴ περὶ παντὸς ἀποφαίνεσθαι τολμᾶν ἐξ ἑνός, ὥσπερ ἔνιοι καὶ τῶν ἐμπροσθεν, τοὺς μὲν σιμοὺς ὑγροὺς εἶναι φάμενοι, τοὺς δὲ γρυποὺς ξηρούς. καὶ οἷς μὲν οἱ ὀφθαλμοὶ μικροὶ, ξηρούς, οἷς δὲ μεγάλοι ὑγρούς. τοῖς μὲν οὖν καὶ διαπεφώνηται πρὸς αὐτῶν. οἱ μὲν γάρ τινες ὑποθέμενοι τὸ ὑγρῶν εἶναι μορίων τοὺς ὀφθαλμούς, ἐν οἷς ἂν μείζους εὑρίσκωσιν, ὑγρότητα κράσεως ἐν τούτοις κρατεῖν ὑπολαμβάνουσιν. ἔνιοι δὲ τῇ ῥώμῃ τοῦ θερμοῦ κατὰ τὴν πρώτην διάπλασιν ἀναπνεύσαντος ἀθροωτερόν τε καὶ πλεῖον, οὐκ ὀφθαλμοὺς μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας πόρους ηὐξῆσθαι φασὶ μείζονας, ὅθεν οὐχ ὑγρότητος, ἀλλὰ θερμότητος εἶναι γνώρισμα. ἀμφότεροι δὲ διαμαρτάνουσι τῆς ἀληθείας, ἑνὶ μὲν καὶ κοινῷ λόγῳ διότι περὶ παντὸς τοῦ σώματος ἐξ ἑνὸς ἀποφαίνεσθαι τολμῶσι μορίου. κατὰ δὲ δεύτερον τρόπον, ὅτι τῆς διαπλαστικῆς ἐν τῇ φύσει δυνάμεως οὐ μέμνηνται τεχνικῆς οὔσης, καὶ τοῖς τῆς ψυχῆς ἤθεσι ἀκολούθως, διαπλαττούσης τὰ μόρια. περὶ ταύτης γάρ τοι καὶ Ἀριστοτέλης ἠπόρησε, μήποτε ἄρα θειοτέρας τινὸς ἀρχῆς εἴη, καὶ οὐ κατὰ τὸ θερμὸν καὶ ψυχρὸν, καὶ ξηρὸν, καὶ ὑγρόν. οὔκουν ὀρθῶς μοι δοκοῦσι ποιεῖν, οἱ προπετῶς οὕτως ὑπὲρ τῶν μεγίστων ἀποφαινόμενοι, καὶ ταῖς ποιότησι μόναις ἀναφέροντες τὴν διάπλασιν. εὔλογον γὰρ ὄργανα μὲν εἶναι ταύτας, τὸ διαπλάττον δὲ ἕτερον. Qua de re plura etiam habes in Arte parua, vbi de oculorum magnitudine & paruitate abundè agitur. Qualem autem ex oculis censuram, & quanam ratione facias, vt de totius corporis natura securus, cautior euadas, monet paulò pòst, κατὰ ταῦτα δὲ καὶ περὶ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ παντὸς οὗτινος οὖν ἑτέρου μορίου τὴν ἰδίαν κράσιν, ἐκ τῶν οἰκείων ἐπισκοπεῖσθαι γνωρισμάτων ἄμεινον. οὐ περὶ τῆς ὅλης τοῦ σώματος κράσεως ἀφ᾽ ἑνὸς μέρους ἐπίδειξιν λαμβάνειν. εἴτε γὰρ ὑγρότητος, εἴτε θερμότητος ἐπικρατούσης. εἴτε καὶ ἀμφοτέρων, ὀφθαλμοὺς γλαυκοὺς τίθεσθαι χρὴ, γνώρισμα τῆς οἰκείας ἂν εἶεν οὕτω γε καὶ οὐ τῶν ἁπάντων τοῦ μορίων τοῦ σώματος ἐνδεικνῦσι κράσεως. οὐδὲ γὰρ εἰ σκληρὰ καὶ ἄσαρκα τὰ σκέλη, ξηρὰ πάντως καὶ ἡ κράσις ὅλου τοῦ σώματος. ἔνιοι γὰρ καὶ ἱκανῶς εὔσαρκοι καὶ πιμελώδεις καὶ παχεῖς καὶ πρεσβύτεροι καὶ μαλακοὶ καὶ λευκοὶ γίνονται μετὰ τοιούτων σκελῶν. ἀλλ᾽ εἰ μὲν ὁμαλῶς ἅπαν ἔχει τὸ σῶμα τῆς κράσεως, οἷς μὲν ἰσχνὰ τὰ σκέλη, ξηροὶ πάντως εἰσὶν, ὑγροὶ δὲ οἷς παχέα, καὶ οἷς μὲν ἡ ῥὶς ὀξεῖα, ἢ γρυπὴ, οὗτοι ξηροί. σιμῆς δὲ οὔσης, ὑγροί. κατὰ ταῦτα δὲ καὶ περὶ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῶν κροτάφων, ἁπάντων τε τῶν ἄλλων μορίων. οἷς δὲ ἀνώμαλος ἡ κράσις, καὶ οὐχ ἡ αὐτὴ πάντων τῶν μορίων, ἄτοπον ἐστὶν ἐξ ἑνὸς μορίου φύσεως ὑπὲρ ἁπάντων ἀποφαίνεσθαι. Porrò etsi suspecta est totius ex oculis æstimatio, seu verum est eorum paruitatem sicciori naturæ deberi, seu verò conformatrici potentiæ attribui, certum est in siccioribus promptius esse nequitiæ seminariū, in quibus ingenium & mores ad vitia obriguere & callum quendam obduxere, vt & vim prudentiæ maiorem, si gemmantes fœlicis naturæ pullulos fruticescere nec situ mucescere permittant. Sic in humẽtioribus naturis magnus succorum riguus qui in sensuum adyta eriuatur, eorum spiritus opacat & frigore gelat, vt ad omnia tardiores, hebetiores, & obtusiores nati videantur. Atq; hæ naturæ, mores minimè malos & simplices efformant, ferèq; ventres pinguitudine saburrant, vt vix sit in crasso corpore mica salis.

* *Lib. quod animi mo. corpor. temper. seq.* ' *Lib. 1.* † *Lib. 2. de temp.*

χαροποὶ] χαροπὸν Latinis est rauum, quod colorem obtusum nigro & fuluo mixtum significat, mediumq; est inter flauum & cæsium, Nonio Marcello. Qua ratione mare rauum vocat Cic. in Acad. & canum oculos atque arietum, colore rauo æstimat Varro lib. 2. de Re rust. Theodorus Gaza doctrinæ merita præscriptione apud eruditos beatissimus, & quo vix fœlicior alter in vertendo fuit, fuluum pro χαροπῷ apud Arist. *ponit motus fortè Homeri vberrimi ingeniorum fontis authoritate & Virgilij, qui χαροποὺς λέοντας fuluos leones dixerit. Quanquam lib. 5. de gen. anim. † χαροπὸν ruffum & flauidum dicit. At profectò vtriusq; par non est relatio. χαροπὸν enim oculorū attributionem esse constans philosophorum fides facit, vt nō temerè de cutis aut pilorum colore dictum apud eos reperias. In quo illud Vergilij de leonibus fuluum, nō aliter esse positum, cuius pro comperto est. Oculorum enim in leonibus color (in quibus omnis vis constat) supra fuluū nigricantior est, & ad cæsium declinans. Id ab Arist. χαροπὸν, à nobis rauum dicitur. Vnde & rauiliæ & rauistelli, Plauto dicuntur, qui præcipuū ingenuitatis in oculis specimen habent, vt vix alius sit color præ se commendabilior. Sic enim Festo dicuntur qui rauos oculos habent. Aristot. in Physiognomicis rauis oculis animi magnitudinem attribuit, eosq; à glaucis & cæsiis separat, ne quis χαροπὸν pro γλαυκῷ vsurpatum existimet. οἱ ὀφθαλμοὶ μὴ γλαυκοὶ, ἀλλὰ χαροποὶ, εὔψυχοι. ἀναφέρεται ἐπὶ λέοντα καὶ ἀετόν. χαροποὺς esse quos rauos dicimus, addidit animos Plinius lib. 11. ' Varietatem enim oculorū ex Aristot. lib. 1. de Histor. anim. referens. Atque (inquit) nigri, aliis raui, aliis rufi, aliis glauci coloris orbibus circundatis, vt habili mistura & accipiatur circuniecto candore lux, & temperato repercussu non obstrepat. Sic enim ex nostro codice legimus, non quemadmodum cæteri, atri, vt non dubiè χαροπὸν Aristot. referat. Hipp. lib. 3. Epid. χαροποὺς λευκοφλεγματίαις, in tabidorum explicanda natura iungit. In quorum communione, cùm latè inter se dissideant, velut in salebra adeò hæret Galenus, vt pro glauco vsurpari necesse sit. Illius verba sunt: καὶ μὴν καὶ περὶ τῶν χαροπῶν καὶ ὅλως περὶ τῶν κατὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς χρωμάτων, ἔμαθες ἐν τοῖς περὶ κράσεως, ὡς οὐχ ἁπλῶς ἔνι λαβεῖν ἐκ τούτου σημείου βέβαιον τεκμήριον κράσεως ὅλου τοῦ σώματος, ὅτι μὴ μόνον τῶν ὀφθαλμῶν, οὐδὲ τούτων ἐναργῶς ἐπὶ τῶν προειρημένων. πρότερον μὲν γὰρ τοὺς χαροποὺς λεγομένους ὀφθαλμοὺς ὁποῖοί τινές εἰσιν, ἐννοῆσαι χρὴ τῶν ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ γεγραμμένων ἀναμνησθέντες, ἔνθα φησίν:

Ἄρκτοι τ᾽ ἀγρότεροί τε σύες, χαροποί τε λέοντες.

Εἶτα θεασάμενον πολλοὺς λέοντας οὕτω φυλάττεσθαι τῇ μνήμῃ τὸ χρῶμα τῶν ὀφθαλμῶν, ὡς ἐπ᾽ ἀνθρώπων ἰδόντα δύνασθαι ῥᾳδίως γνωρίσαι, κἄπειδὰν φαίνωνται τοιοῦτοι καὶ τὴν κρᾶσιν, ὅσην ἐπὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς θερμὴν καὶ ξηρὰν εἶναι φάναι. Ex quibus facilè intelligas χαροπὸν rauum esse colorem, fuluo, nigro cæsióque permixtum qui ignei caloris naturam habet, eiúsque ratione perficitur. Vt non minus hîc nobis desudandum sit, quòd aqua intercutem suffusis oculos rauos faciat, repugnante admodum inter se temperie, quàm Galeno in eadem propè caussa fuit lib. 3. Epid. † Cuius quæstionis iudicium causæ nostræ æquitatem aliqua ex parte subleuabit, si quis parium rationum paria momenta faciat. Quæstionem verò ex Galeni verbis exerceas licet, μάχεται δὲ τούτῳ κατὰ τὴν προκειμένην ῥῆσιν οὐκ ὀλίγα. πρότερον μὲν γὰρ ἅμα τῇ ψυχροτέρᾳ κράσει ἔταξε τὸ χαροπὸν, εἶθ᾽ ἑξῆς ὠνόμασε τοὺς πικροχόλους ὡς ἑτέρους τούτων ὄντας, καίτοι φανερῶς οὗτοι θερμῆς καὶ ξηρᾶς κράσεως εἰσί. ἀλλὰ καὶ μέντοι καὶ τὰ γεγραμμένα πάθη, μεθ᾽ ὧν εἶπεν εἴδους τοῦ σώματος ἐνδείκνυται καὶ αὐτά, τοὺς μὲν προτέρους εἰρημένους ἅπαντας εἶναι ψυχροτέρους, τοὺς δὲ ἐρυθροὺς θερμοτέρους, τοὺς δὲ πικροχόλους ἱκανῶς θερμούς. Qui in controuersia paulò pòst, velut in rem præsentem ventum sit, litis vindicias postulare videtur. scribens, γεγραφότος δὲ τοῦ Ἱπποκράτους, εἶδος τε τῶν φθινωδέων ἦν τὸ λεῖον, τὸ ὑπόλευκον, τὸ φλεγματῶδες, τὸ ὑπέρυθρον, ἀναμίξαι τις ἂν τὸ λόγῳ

A καὶ τοὺς χαροποὺς, ἄξιον ἔδοξέ μοι ζητήσεως εἶναι τὸ λελεγμένον. εὔλογον μὲν γὰρ χαροποὺς. ἀλλὰ γλαυκοὺς μᾶλλον εἰρῆσθαι, δοκοῦντας εἶναι τοὺς μὲν ψυχρὰς, τοὺς δὲ ὑγρὰς, τοὺς δὲ ἅμα τε ψυχρᾶς τε καὶ ὑγρᾶς κράσεως, ὧν οὐδὲν ἀναλύεται τῷ προκειμένῳ λόγῳ. παραλιπόντες γοῦν τά τε βρέφη, καὶ Σκύθας, καὶ Κελτοὺς, καὶ Γερμανοὺς ὑγροτέρους μὲν ὄντας ὁμολογουμένως τῇ κράσει, ψυχροτέρους δὲ οὐκέθ᾽ ὁμολογουμένως. ἐμοὶ μὲν οὖν διὰ ταῦτ᾽ ἔδοξεν ἄξιον ζητήσεως τὸ περὶ τῆς τῶν χαροπῶν ὀφθαλμῶν χροιᾶς. τῶν δ᾽ ἐξηγησαμένων τὸ βιβλίον, οἱ μὲν ἐμπειρικοὶ καὶ σὺν αὐτοῖς δὲ ὁ Λύκος ὥσπερ ἄλλα πολλὰ, καὶ τοῦτο τὸ χωρὶς τοῦ ζητῆσαι τὴν αἰτίαν παρελήλυθεν. οἱ δ᾽ Ἱπποκράτειοί τινες μὲν θερμῆς κράσεως εἰπόντες εἶναι γνώρισμα τὸ χαροπὸν, οἱ δὲ ξηρᾶς. εἰσὶ δὲ οἱ καὶ ἀμφοτέρων, οὐδὲν ἔτι προστιθέασιν. ἤρκεσε γοῦν εἰπεῖν Σαβίνῳ τοῦτο μόνον. τὸ δὲ χαροπὸν πάνυ ξηρὸν ὄν, ἔχει ἐπικλινείαν πρὸς φθίσιν, ὅτι τὸν λογισμὸν εἰπόντα δι᾽ ὃν ταῦτ᾽ ἔγραψεν οὐδ᾽ ὅτι τὰ ἄλλα μεθ᾽ ὧν γέγραπται τοῦτο, πάντ᾽ ἐστὶ ψυχροτέρας τε καὶ ὑγροτέρας κράσεως γνωρίσματα. μήποτ᾽ οὖν ἀντὶ τοῦ γλαυκοῦ τὸ χαροπὸν ἔγραψεν ὁ Ἱπποκράτης παρενεχθεὶς ἐν τῇ προσηγορίᾳ. τί γὰρ ἂν ἄλλο τις εἴποι; Quo in loco cùm pro χαροπῷ glaucum sumi oportere contendat Galenus. An non hîc idem nobis quoque licet? An verò eum ex iure manu consertum vocabimus, & velut ex interdicto iustóq; sacramento cum eo contendemus? At profectò nobiscum lege aget & facilè vindicabit præiudicata Galeni doctrinæ possessio, de qua eum deiicere, vt est difficile, sic sanè illius castra prodere, præ-
B uaricatoris est publicæ omnium causæ & deploratæ impudentiæ. De loco Hippocrat. lib. 3. Epid. hîc nihil agimus, cuius propria (vt sua cuique) est tractatio. Tantùm eum dum scenæ seruimus in proscenium adduximus. Glaucos igitur oculos, quos cæsios dicimus, humidioris naturæ testes intelligas licet, cuius in aquam intercutem facilis est lapsus, præsertim si magnam frigoris habeat accessionem. Id innuit ** Arist. in Nat. quæst. cùm iis qui cute sunt albida glaucos oculos attribuit, quòd corporis colori oculorum quoque color maximè respondeat, ex viscerum imbecillitate. Atque hoc pacto ὑδρωπιώδεες χαροποὶ, simul iunctum hydropicorum affectiones & naturales propensiones indicabit. Qui facilè caluescent si φαλακρότητα pro μαδαρώσει sumas & capillorum defluuio, quod hydropicis ob prauorum humorum congeriem contingere potest, quæ pilorum nutricationem defraudat. *** Sic hydropicos glaucis esse oculis & capillorum defluuio laborare, non erit absonum. Nec omnino aspernanda videtur hæc lectio, adeò subinde hîc φαλακροὺς humidioribus naturis iungit. Quod tamen ab Hippocratis disciplina non est alienum. Libro enim περὶ φύσ. παιδίου caluitij ortum, pituitæ tribuit his verbis, ὁκόσοι δὲ φαλακροὶ γίνονται, οὗτοι δὴ φλεγματώδεες εἰσί. καὶ ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτέων ἅμα τῇ
C λαγνείῃ κλονεόμενον καὶ θερμαινόμενον τὸ φλέγμα, προσπῖπτον πρὸς τὴν ἐπιδερμίδα, καίει τῶν τριχῶν τὰς ῥίζας, καὶ ἐκρέουσιν αἱ τρίχες. Id secutus videtur ** Aristot. in Quæst. Nat. cùm nimiæ veneris indulgentiæ pilorum in palpebris defluuium & caluitium acceptum refert, dum refrigerata cute subnatus humor capillorum alimoniam pabulatur, cuius defectu defluunt. διὰ τί ὅσοις αἱ βλεφαρίδες ῥέουσι, λάγνοι, ἢ διὰ τὸ αὐτὸ καὶ δι᾽ ὃ οἱ φαλακροί. ἔστι γὰρ μόρια ἄμφω ταῦτα τοῦ αὐτοῦ. ἔστι δὲ τὸ αἴτιον, ὅπως πρεσβυτέροις γινομένοις μὴ αὐξάνονται τῶν συγγενικῶν τριχῶν ἅπασαι, τοῦτο πάσχουσιν ἐν ταῖς λαγνείαις. κεφαλὴ γὰρ καὶ ὀφρῦς καὶ βλεφαρὶς, συγγενικαὶ τρίχες. τούτων δὲ μόνον ἐνίοις αἱ ὀφρύες δασύνονται πρεσβυτέροις γινομένοις. δι᾽ ἣν δὲ αἰτίαν, εἴρηται ἐν ἄλλοις. αἱ ἕτεραι δὲ διὰ τὸ αὐτὸ ἄμφω λείπουσιν, αἴτιον δὲ ὅτι καταψύχει τὰ ἄνω ἡ λαγνεία ὀλίγαιμα ὄντα. ὥστε οὐ πέττει τὴν τροφὴν ὁ τόπος. οὐ λαμβάνουσαι δὲ τροφὴν ἐκρέουσιν αἱ τρίχες. Idem quoque repetit libr. 3. de hist. animal. Ex quibus facile coniicias caluos dici, quibus quauis ex causa capillus defluxit. Est enim φαλακρότης ἡ κατὰ κορυφὴν λειότης, vt scribit Aristoteles. Quo nomine hydropicos caluos esse nihil vetat, vt & in nimis multa humorum corruptorum congerie capillus deficit. Quod videre est in alopecia & ophiasi. Sic inter se omnia facilè cohærebunt. *** Aristot. quoque lib. 5. de gen. animal. caluitium hominibus inesse dicit, non nisi venere vten-
D tibus, quòd cùm cerebrum frigidissimum sit & humidissimum, tunc quoque intemperiei incrementum acquirat. αἴτιον γὰρ τοῦ πάθους, ἔνδεια ὑγρότητος θερμῆς. τοιοῦτον δὲ μάλιστα τῶν ὑγρῶν τὸ λιπαρόν. In hunc quoque sensum, capillorum defluuium pro caluitio diximus, Plinium secuti, qui caluitium ita vertit. †† Inquit enim lib. 11. de capillis loquens: Defluuium eorum in muliere rarum, in spadonibus non visum, nec in vllo ante veneris vsum. Istud enim Hippocrat. & Aristot. de caluitio dixerunt. Quòd si oculos rauos in arenam adhibueris, debebunt ista extremis iungi, vt hunc sensum elicias. In aquam intercutem pronos, si oculos rauos cum caluitio habuerint, facilè ex morbo liberari. Sicciοris enim & calidioris temperiei notas esse in rauis oculis, ex Galeno diximus. Quod & in caluitio confessum est. Hæc igitur salubris naturæ immutatio magno est commodo, non secus ac multi morbi ætatis progressu (Hippocrat. teste) soluuntur. Porrò dicendum quoque est χαροπὸν apud recentiores Græcos & Arabas inter vrinæ colores celebrari in albedinis magna remissione. Actuarius enim χαροπὸν tanto interuallo à glauco in albedinis ratione præteriri dicit, quanto lacteus glaucum superat. Atque amborum non inelegantem analogiam adfert, dum glaucum colorem veluti cornu
E pellucidum esse scribit. Charopum verò pilis cameli subalbidis, aut vngui capillo similimum facit. Quod Latinè expressit Horatius dum rauam lupam dixit. Quo in significato rauus color, ingenuitatis nullam commendabilem notam habet, cùm à coctionis carentia fiat & caloris imbecillitate, materiæ humidæ in qua inest, ratione. Vbi colorum ratio non eas habet attributiones quas in solido, vt cuiuis est manifestum. Caluus hîc, vt semper, plurimùm sibi permisit, dum χαροποὺς gratiosos vocat, & de vdis oculis ὑδρωπώδεας interpretatur.

Lib. 1. de histor. anim. †*Cap. 1.* '*Cap. 37.* †*Com. 3.* ''*Sect. 14. quæst. 14. & sect. 10.* '''*Aph. 34. lib. 6.* ''*Sectio 4. quæst. 19.* '''*Cap. 3.* ††*Cap. 27.*

ἰσχοφωνίην] ἰσχοφωνίην linguæ hæsitantiam & ἰσχοφώνους lingua hæsitantes vertimus, ex Theodoro Gaza. Sic enim eos vocant Philosophi qui inter loquendum hærent, nec sermones inter se connectere aut verba copulare possunt, nec, vt illi loquuntur, λόγους συνείρειν. Quod de facundis & expeditè loquentibus dicitur. Quintilianus connectere & verba continuare dixit. Cicero ali-
F quando declamare vocauit. ἰσχόφωνοι igitur balbutientem quandam linguę impotentiam habent, vt & lingua hęsitantes à Marco Tullio in balborum genere Oratorio primo reponuntur. ἰσχοφώνους * Hip. lib. 1. Epid. inter frigidioris naturæ notas recenset, ac de his sic verba facit Gal. Com. in eum libr. 2. λοιπὸν οὖν ἐστὶν ἐπισκέψασθαι περὶ τῶν ἰσχοφώνων, καὶ βαρυφώνων καὶ τραυλῶν καὶ ὀργίλων, καὶ πρότερον γεγραμμένων τῶν ἰσχοφώνων. εἰ μὲν οὖν οὕτως εἴη γεγραμμένον, τοὺς ἰσχοὺς τὴν φωνὴν. ἰσχόφωνοι γὰρ ἔτι, καὶ νῦν λέγονται τινὲς, ὥσπερ γε καὶ λεπτόφωνοι, ὡς ἐν τοῖς περὶ φωνῆς εἴρηται, καὶ δέδεικται γίνεσθαι διὰ τὴν στενότητα τῆς τραχείας ἀρτηρίας τοῦ λάρυγγος. οἱ δ᾽ ἰσχόφωνοι, τὴν φωνὴν, διὰ τὴν φυσικὴν μοχθηρίαν τῶν κινούντων τὸν λάρυγγα μυῶν. ἑκάτεροι δὲ δι᾽ ἀρρωστίαν τῆς ἐμφύτου θερμασίας ἀποτελοῦνται τοιοῦτοι, κατὰ τὴν πρώτην διάπλασιν. ὥσπερ δ᾽ ἐν τοῖς τὸν λάρυγγα κινοῦσι μυσὶ φαυλότερον ἐξ ἀρχῆς οἱ ἰσχόφωνοι διεπλάσθησαν, οὕτως τοῖς τῆς γλώττης οἱ τραυλοὶ, τραχύφωνοι γίνονται, διὰ τὴν τραχύτητα τῶν φωνητικῶν ὀργάνων. Ex quibus videas ἰσχοφωνίην in naturalis conformationis imbecillitate ex musculorum gutturis impotentia esse positam, frigidiorisq; temperiei sobolem, vt ferè omnia balbutientis linguæ vitia. Est enim velut partis ad vocem destinatæ frigido obstupescentia atq; syderatio, & velut vocis ipsius offensa ac obstaculum, quo velut impedimento actiones pigrescunt, nec sermones nectere aut orationem continuare
G possunt. Id ipsum verò indicat † Arist. Quæst. Nat. Sect. 11. dum scribit: ἰσχοφωνίην ἀποπληξίας ὅμοιον εἶναι τὸ πάθος μέρους τινὸς τοῦ ὄντος, ὃ ἀδυνατοῦσι κινεῖν, ἐμποδίζοντος διὰ τὴν κατάψυξιν. 'Idem rursus, διὰ τί ἰσχόφωνοι γίνονται, ἢ αἴτιον ἡ κατάψυξις τοῦ τόπου ᾧ φθέγγονται, ὥσπερ ἀποπληξία τοῦ μέρους τούτου ἐστίν. διὸ καὶ θερμαινόμενοι ὑπὸ οἴνου καὶ τοῦ λέγειν συνεχῶς, ῥᾷον συνείρουσι τὸν λόγον. Vnde satis constat id vitij hæsitantiam esse, & in sermonis connexione, verborum continuitate & orationis perpetuitate versari. Quod '' Aristot. verba indicant: ἡ μὲν οὖν τραυλότης, τῷ γράμματός τινος μὴ κρατεῖν, καὶ τοῦτο οὐ τὸ τυχὸν, ἡ δὲ ψελλότης, τῷ ἐξαιρεῖν τι ἢ γράμμα ἢ συλλαβήν. ἡ δὲ ἰσχοφωνία ἀπὸ τοῦ μὴ δύνασθαι ταχὺ συνάψαι, τὴν ἑτέραν συλλαβὴν πρὸς τὴν ἑτέραν. ἅπαντα δὲ δι᾽ ἀδυναμίαν. τῇ γὰρ διανοίᾳ, οὐχ ὑπηρετεῖ ἡ γλῶσσα. '''Idem rursus, διὰ τί μόνον τῶν ἄλλων ζώων ἄνθρωπος γίνεται ἰσχόφωνον, ἢ ὅτι λόγου κοινωνεῖ μόνον. τὰ δὲ ἄλλα φωνῆς. οἱ δὲ ἰσχόφωνοι, φωνοῦσι μὲν, λόγον δὲ οὐ δύνανται συνείρειν. †† Rursus quoq; sectione decima, ἔστι δὲ ἰσχοφωνία, οὐ κατὰ τὸ ὄνομα ἕν, ἢ οὐ συνεχῶς διεξιέναι. Quod à Gaza (vt multa alia) prætermissum est. Quæ omnia occasionem nostram vrgent, vt ἰσχοφώνους, lingua hæsitãtes vocaremus. Quod vitium in infantes, mulieres, senes, ebriosos cadit, ob nimiam ab humoris inundatione, & frigidi stupiditate ad motum ignauiam. Restat vt varicem ad dextrum aut sinistrum testem adnatum, huius affectus medelam
H significare, non admodum sit probare difficile, si linguæ hæsitantiam vt & cæterã balbutiem in frigidissimis & crassiore sanguine præditis naturis (quæ sunt melancholicorum valde propriæ) inesse, in animũ induxeris. Id quod postea ex Aristotele docebimus. Varix autem melancholici & crassioris humoris saluberrima efficacissimaq; est depulsio. Quin & decubitus ratione, testium tumor spiritalium partium & instrumentorum vocis affectus lenit, vt satis pro partium inter se consensione, sectione prima osten-

Sectio V. huius libri. LLL 3

dimus. Quando autem ἰσχνοφωνία, frigidos morbos & stupiditatem quandam apoplexiæ aut epilepsiæ familiarem sequitur, plurimùm ad huius loci sensum faciunt, quæ scribit Hipp. Prorrhetico secundo in Epilepsiæ depulsione, in quib. cum ἰσχνοφωνίᾳ tusses protrahentes & siccas, varicum progermina & testium tumorem ponit. Quæ postea commodùm in epilepsiæ sermone à nobis adducentur. Sic in epilepsiæ & apoplexiæ denunciatione βραδυτῆτα φωνῆς ponit in Coacis. Quod superest, ἰσχνοφωνίαν non aliunde medelam accipere, id hunc habet intellectum. Morbum iam in viris confirmatum, non aliter à natura expugnari posse, etsi alia sunt externa præsidia. †† Scribit enim Arist. διὸ καὶ θερμαινόμενοι ὑπὸ οἴνου τὸ λέγειν συνεχῶς, συνείρουσι τὸν λόγον. Rursúsq;, ὁ μὲν οὖν οἶνος φύσει θερμὸς ὢν, λύει τὴν κατάψυξιν μᾶλλον, ἢ ἡ ἀγωνία ποιεῖ. φόβος γάρ τις ἡ ἀγωνία, ὁ δὲ φόβος κατάψυξις. Caluus hanc sententiam cum superioris parte coniunxit & mirum sensum elicit, vt caluos & qui sunt naribus acutis, vocis esse exilis contendat. In quo vt sibi aliquid permisit (ὀξύφωνας enim addidisse videtur) ita & quo iure illud velit, non video.

*Stat.3. †Quæst.36. ‡Quæst.54. ‖Quæst.30. ‖‖Quæst.55. ††Quæst.33. †††Sect.11.quæst.54.& 60.

μεγάλοι, φαλακροὶ] Hæc ad ea referri possunt, quæ de simis & μεγαλοφθάλμοις prius diximus, vt ἐσθλὰς, εὐήθεις, simplices & minimè malos intelligas, dum caluos liberaliori nomine dones, & pro iis quibus capillitium deperditur inaudias.

νοσήματα δὲ ἔχουσι] Lingua hæsitantes & balbos melancholicos esse ostendit *Arist. in Quæst. nat. διὰ τί οἱ ἰσχνόφωνοι μελαγχολικοί; ἢ ὅτι τὸ τῇ φαντασίᾳ ἀκολουθεῖν ταχέως, τὸ μελαγχολικὸν εἶναί ἐστιν. οἱ δὲ ἰσχνόφωνοι τοιοῦτοι. φθάνει γὰρ ἡ ὁρμὴ τὸ λέγειν τῆς δυνάμεως αὐτοῖς, ὡς τῷ ἄλλῳ ἀκολουθούσης τῆς ψυχῆς τῷ φανέντι, καὶ οἱ τραυλοὶ δὲ ὡσαύτως. βραδύτερα γὰρ τὰ μόρια τοῖς τοιούτοις, τοῦτο σημεῖον δέ. οἰνωμένοι γὰρ τοιοῦτοι γίνονται, ὅτι μάλιστα τοῖς φαινομένοις ἀκολουθοῦσι καὶ οὐ τῷ οἴνῳ. Sic quoque Hippocrates, ἀκρατῆ γλῶσσαν, τουτέστι ἀσθενῆ ὡς μὴ διαρθροῦσαν ἀκριβῶς τὴν φωνὴν, melancholicis morbis annumerat aph. 40. lib. 7. dum scribit, ἢν γλῶσσα ἐξαίφνης ἀκρατὴς γένηται, ἢ ἀπόπληκτόν τι τοῦ σώματος, μελαγχολικὸν τὸ τοιοῦτο γίνεται. Hispidorum ratio plenior est, quàm vt demonstratione indigeat. Calui verò paulò pòst & suam tractationem expedient. *Sect.11. quæst.38.

ὅσοι τῇ γλώσσῃ παφλάζουσι] παφλάζοντες dicuntur, qui inter loquendum hæsitant & offendunt verbaq; retexunt. A verbo nautico veluti à re nata ductum nomen. παφλάζω enim fluctuum exæstuationem, turbulentiam & ebullitionem significat, spumantemq; vndarum inter se collisione saliuationem cum magno sonitu. Vnde ad impeditum & veluti bullantem sermonem translatum est, dum præ magna humoris copia, ad motū lingua expediri nequit, indeq; verba alternare cogitur & resumere. Galenus in Exegesi, Παφλάζουσι (inquit) ὀνοματοποιήσας τοὺς πταίοντας καὶ ἐπαναλαμβάνοντας ἐν τῇ διαλέξει δηλῶσαι βουλόμενος. Eo vtitur Hippocrates lib. περὶ κρισ. vbi hanc sententiā his verbis repetit: ὁκόσοι ἐν τῇ γλώσσῃ παφλάζουσι τῶν χειλέων μὴ κρατέοντες, ἐὰν ταῦτα παύσηται, ἔμπυοι γίνονται. Cuius lectionis principium huc deriuasse videtur Cornarius, vbi illud νοσήματα δὲ ἔχουσιν omisit cum Caluo. Quod tamen nostris in exemplaribus duobus apponitur, ideoq; nec prætereundum duximus. Idem verò χειλῶν, pro χειρῶν, ex superiore Hippocratis loco mutuauit, neque id sine quorundam exemplarium testificatione & assensione nostra, nisi si ex vetustissimo nostro codice, χειρῶν retineamus. Cùm enim pueris hæc balbutiendi vitia contingant, in his vt ex vberrimo humorum prouentu reliquorum membrorum impotentiam, ita & linguæ ad obeundas actiones ineptam esse motionem conuenit. Id in Quæstionibus naturalibus, significauit Aristoteles, ‡διὰ τί ἰσχνόφωνοι παῖδες μᾶλλον, ἢ ἄνδρες; ἢ ὥσπερ καὶ τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν ἀεὶ ἧττον κρατοῦσι παιδία ὄντες, καὶ ὅσοι ἐλάττους οὐ δύνανται βαδίζειν, ὁμοίως καὶ τῆς γλώττης οἱ νεώτεροι οὐ δύνανται. ἐὰν δὲ παντάπασι μικροὶ ὦσιν, οὐδὲ φθέγξασθαι δύνανται, ἀλλ' ἢ ὥσπερ τὰ θηρία διὰ τὸ μὴ κρατεῖν. εἴη δ' ἂν οὐ μόνον διὰ τὸ ἰσχνοφώνους, ἀλλὰ καὶ βαμβαλοὶ καὶ ψελλοί. Humoris igitur ratione, motuum imbecillitas oritur. Quæ si sextam, septimam, & octauam spinæ vertebram liberalius paulò imbuerit, neruorum ignauiam affert, eorumq; robur exoluit, qui inde ad manus pertingunt, vt scribit Gal. Com.3. in lib.3. Epid. Vbi igitur affectus conquieuit & emotus est humor, eo in thoracis amplitudinem transpositu purulentos fieri, vero est simile. ‡Quæst.30 sect.11.

ὀδύνην ἐν τοῖσι κατὰ χωρίοισι] Hæc sunt solutionum exempla, quæ per successiones morborum fiunt, quas Hipp. διαδοχὰς νοσημάτων, aut διαδέξιας vocat, & sępe vidēdas monet his præcipuè verbis, ὅσα ἐξ οἵων εἰς οἷα. ²Et αἱ ἐξ οἵων αἱ νοῦσοι. Sunt enim certissima naturæ leuamenta, quę morbū transmouet. Nec mirum est, transmutatis humorib. noxiis & vacuatis, morbum profligari. Quemadmodū biliosos secessus humoris transpositione surditas liberat. Sic surditatem biliosa deiectio, aut sanguinis ex naribus profluuium ex aph. 28. & 60. lib. 4. Quod repetit lib. περὶ κρισ. Vbi etiam hæ sententiæ leguntur, varia tamen notione. sic enim scribitur continenter cum priore sententia: ὁκόσοι ἐν τῇ γλώσσῃ παφλάζουσι τῶν χειλέων μὴ κρατέοντες, ἐὰν ταῦτα παύσηται, ἔμπυοι γίνονται. ἢ ὀδύνη ἰσχυρὴ ἐν τοῖς κάτω χωρίοις λύει, ἢ κωφότης, ἢ αἷμα πολὺ ἐκ τῶν ῥινῶν ῥυὲν, ἢ μανίη τῆς μεγάλης νοσήματος ἐν ἔθει γινομένης λύσις. In quo multa ab hac nostra lectione variant. Etsi enim pleraq; omnia sunt transmutationis morborum exempla: incertum tamen est, an vni proprio per se morbo dicata sint, an verò seiunctam habeant naturam. In primis κωφότης si ad παφλάζοντας referas, linguæ hæsitationem non minus subleuat, quam suppuratio ipsa. Deinde τὴν ὀδύνην ἰσχυρὴν non legitur, sed ἰσχυρὴ ad κωφότητα refertur. In eo quod sequitur, aqua hæret, inquit ille. Neq; verò inde me facilè explicare possum, nisi codicum liberalitas nostram tenuitatem sustentarit. Quorum enim opera vsi sumus, omnino inter se sunt dissimilimi, nec (vt fit in re difficilima) rem propius aggrediuntur. Tria enim exemplaria cum impressis magnam habent familiaritatem. Vnicum vetus & authoritate præstans, lectionem libri περὶ κρισίων sequitur. Comitialem morbum ab insania facilè vindicari & solui significans. Quam lectionem secutus est Cornarius, vir in hoc opere non parum diligens. Sed profectò locorum inferiorum dolorem ab insania tolli, quod omnes codices sequuntur, Caluus quoque testatur: non omnino alienum fuerit, dum tanti futurus sit dolor, vt in insaniam erumpat. Aut profectò μανίη liberaliorem habet significationem, & quamcunque mentis motionem comprehendit, atq; à furibunda mentis agitatione deficit, nec μελώδης est, quemadmodum libro περὶ ἱερῆς νόσε, & ἐν τῷ περὶ μανίης λόγῳ sumitur. Aut certè furor ipse magna causarum suarum perturbatione, ventriculorum cerebri obstructiones depulit, & comitialem morbum leuauit, deiecta magno naturæ conatu, lenta, crassa & frigida materia, quæ vehementi motionis impetu sacra illa celebri penetralia deseruit, non secus ac valida mentis alienatio furorem soluit, Aphor.5. lib.7. ἐλογιζόμεθα γὰρ (vt inquit Galenus) τῇ σφοδρότητι τῆς κινήσεως τῶν ποιούντων τὴν μανίαν αἰτίων, ἀκολουθῆσαι τὴν λύσιν, ὥσπερ εἴωθε κἂν τοῖς ὀξέσι νοσήμασι τὰ σφοδρότατα τῶν συμπτωμάτων, ἔστιν ὅτε κρίσεις ἀγαθὰς ἐργάζεσθαι. Sępe enim fit in pręcipitantibus morbis, vt formidabilis ille decernentium morborum aspectus fœliciter succedat, vt etiam annotauit Galenus Com. in aph. 27. lib. 2. At verò cùm Epilepsia ipsa humorem melancholicum ortus sui causam sępissimè habeat, vt scribit Hippocrates lib. 6. Epid. & ³Galenus lib. 3. de Locis affectis, sæpeq; à quartana leuetur: aut etiam occupetur, vt scribit ⁴Hippocrates lib. 6. Epid. non mirum est eam ipsam in furorem erumpere, si humor qui ventriculos cerebri obsepiuerat, in eius ipsius substantiam & corpus sese immiserit. Quod vidit Aretæus lib. de Diuturnis morbis, cùm de Epilepsia scripsit: ⁵ἔτρεψε δέ κοτε καὶ γνώμην ἐς μανίην. Tunc enim eam insaniæ speciem efficit, quæ melancholia dicitur, vt scribit Gal. Quæ cùm paruo interuallo à mania differat, eius nomen quandoque occupat, vt apud ⁶Arist. sect. 1. Quæst. nat. dum Aphorismum 14. libr. 3. explicat. Furorem igitur morbo comitiali superuenire bono est, non secus ac febrem conuulsioni, ex aph. 26. lib. 2. & Hippocrate passim. Epilepsia autem corporis totius quædam est conuulsio. Etsi verò hæ deteriores morborū successiones miserabilem affectuum depulsionem faciunt, solutionis tamen nomen apud Hipp. sæpissimè occupant. Restat vt quoniam hunc locum de morbo comitiali intelleximus, eum ab Hipp. magnum morbum nuncupari velut ex compromisso testificemur. At nostræ causæ periculum præstabit parentis nostri authoritas lib. 6. Epid ⁷dum scribit, οἱ ὑπὸ τεταρταίου ξυνεχόμενοι, ὑπὸ τῆς μεγάλης νόσου οὐ ξυνέχονται, ἢν δὲ ξυνέχωνται πρότερον, καὶ ἐπιγένηται τεταρταῖος, παύονται. Illic enim magnum morbum epilepsiam intelligit, Gal. teste. Vt & Aretæus, ἱερὴν νόσον à quibusdam dici existimat διὰ μέγεθος τοῦ κακοῦ, ἱερὸν γὰρ τὸ μέγα. ⁸Celsus quoq; lib. 6. morbum comitialem magnum morbum vocat. Cæterùm valde est obscurum quod scribitur, ἐν ἔθει γινομένης. Quo nomine comitialis morbus iam cōfirmatus & consuetudine inuadendi familiaris factus & quodāmodo assuetus intelligendus est, non secus ac ἐθάδες ἐν τοῖς γυναικείοις; vocat Hipp. quos morbus familiariter & ex consuetudine afficit. Et verò in ipso περὶ ἱερῆς νόσε lib. inueteratum morbū & penè confirmatione deploratum consuetudineque induratum significans, eo nomine vtitur inquiens: ὁκόσοι δὲ ἤδη ἐθάδες εἰσὶ τῇ νόσῳ προ-

γινώσκουσι

A γινώσκουσιν ὁκόταν μέλλωσι λήψεσθαι, καὶ φεύγουσι ἐκ τῶν ἀνθρώπων. ἢν μὲν ἐγγὺς αὐτῶν ὁ οἶκος ἔῃ, οἴκαδε. ἢν δὲ μὴ, ἐς τὸ ἐρημότατον, ὅπη μέλλουσιν ὀλίγοι αὐτὸν ἰδέσθαι πεσόντα, εὐθὺς τε ἐγκαλύπτεται. Quamobrem epilepsiam iam vsu confirmatam, & quæ ex propria cerebri affectione orta est, intelligo quæ ætatis præscriptionem habet, & vt loquitur Hippocrates Prorrh. 2. ἀπὸ παιδὸς ξυμβέβηκε καὶ συναυξάνεται & incurabile malum reddit. Vt me herculè in animum inducam, ἐν ἕξει γενόμενον πάθος dici quod ab Aretæo ξυνήθες appellatur. Sic enim vocat comitialem morbum vsu confirmatum, & qui ætatis immutatione solui nequit, qui ab eo differt qui primùm inuadit, & miserabilem morbi casum efficit, vt sæpe vno die interficiat. Quæ vna causa fuit, cur eum morbũ acutorum & diuturnorum nomine insigniuerit, eiusq; duplicem adhibuerit tractationem. Cùm enim primùm horrendam sui insultus significationem præbet, ab eodem ἀξυνήθες τὸ πάθος dicitur. In signis verò de eodem scribit, ἤδη μὲν ὦν ἀπάτη γίγνεται, ὁκόσοισι τὸ δὲ περὶ τὸ κακὸν ξυνέπεσε. οἷς δὲ ξυνήθες τὸ πάθος, ἢν ἐπὶ μὲν ἦν ὕδος, ἐς δάκτυλον δὲ ἤδη ἀφίκηται, ἢ ἀπὸ τοῦ ἄρξηται ξυνηθέας ἀρωγοὺς καλέουσι τοὺς παρεόντας, προσημαίνουσι τὰ μέλλοντα ὑπὸ ἐμπειρίης. Ita enim illius affectus quem dicimus materiæ, ventriculis cerebri concepta sua pertinacia ineluibile malum facit, ac demum facilè in eius

B substantiam penetrat. Quòd si quis epilepsiam quæ ex partium consortio & communicatione oritur, sumat, eamq; per hæc verba intelligat, quòd ex cerebri cum cæteris partibus consuetudine, consensione & familiaritate initium ducat, facilemque noxiæ depulsionem habeat: Næ ille rationum momenta parum æstimat, si pro causæ facilitate leniorem affectum grauiore sibi dependendum putat. Morbi enim Comitialis per consensum & viciniam geniti, cùm aura quædã venenata, spiritus, quinetiam flatus, propemodum vnica causa sit, eius non videtur tam facilis esse in insaniam transitus, quæ non nisi mente affecta, cerebrique velut primæ & simplicissimæ naturæ temperamento immutato locum habet. [1] *Sect. 3. lib. 1. epid. & sect. 2. lib. 6.*

[2] *Lib. 6. epid. sect. 6.* [3] *Sect. 8. cap. 5. 6.* [4] *Sect. 6.* [5] *Cap. 4.* [6] *Quæst. 12.* [7] *Sect. 6.* [8] *Cap. 7.* [9] *In Cur.*

ἢν λέχοις] Conuulsioni febrem remedio esse probat aph. 26. lib. 2. & 57. lib. 4. & 70. lib. 5. & 5. lib. 5. & Hippocratis disciplina passim. Vtriculus verò in mulieribus qui (vt inquit Aretæus σπλάγχνον δὲ γυναικήϊον ἄγχιστα ζωῶδες) recto intestino & vesicæ, quæ est νεῦρον πλατὺ, medius insidet. Quo fit, vt facilè conuulsionis & resolutionis, nisi succurratur, incommoda sentiat. Inflammato igitur

C vtero & conuulsione tentato, ex loci vicinia, prouidet Hippocrates. Cæterùm ποιεῖν aut ποιεῖ legendum, non ποιέει. Hîc verò πῦρ pro febre, & aliàs sæpissimè, apud Hipp. sumitur. Quo magis miror Caluum pro fomento accepisse.

ἢν τῆς κεφαλῆς] κάταγμα, de ossium fracturis apud Hippocr. dici, satis est notum ex Galeno. In ossis igitur capitis fracturis inflammationem arcens, vinum æquali aquæ mixtura temperatum propinat, eamque temperandi rationem locutione veteribus familiari exprimit, οἶνον ἴσον ἴσῳ scribens. Qua etiam vtitur sectione sequente & aph. 56. libri septimi, ἀλύκην, χασμὴν, φρίκην, οἶνος ἴσος ἴσῳ πινόμενος, λύει τὴν νοῦσον. Huiusmodi vinum οἶνον ἰσοκρατῆ vocat Hippocr. libr. 2. de Morbis. Modum autem mixturæ his verbis Galen. explicat τὴν συμμετρίαν τῆς κράσεως αὐτὸς ἐδήλωσεν εἰπών. οἶνος ἴσος ἴσῳ πινόμενος. ὕδατι γὰρ δηλονότι κεράννυσθαι βούλεται τὸν οἶνον ἴσῳ, χάριν τοῦ, τὸ μὲν διώσασθαι καὶ κενῶσαι τῶν λυπηρῶν, ὅσον ἂν ὑπείκῃ τῇ ῥύμῃ τῆς τοῦ οἴνου φορᾶς, τὸ δὲ ὑπόλοιπον ἐπικεράσαι. Hæc autem mixturæ æqualitas veteribus cognita, à Melampo primùm est tradita. Primus enim vinum æquali aquæ pondere diluit, ne præcordia incalescerent, aut caput facilè tentaretur, neve frigida interna viscera oblæderet. Ex quo in veteri Comœdia Aristophanis Pluto Hermes exclamat, οἴμοι δὲ κύλικος, ἴσον

D ἴσῳ κεκραμένης. Meminit huius veteris temperaturæ doctissimus † Manardus in Epistolis. Lac autem pro antiqua consuetudine ad humorum ἐπίκρασιν propinat. † *Epist. 2. lib. 19.*

ἢν δὲ ἕλκος ἢ] ἕλκος hîc ἐξαποπλὴν καὶ ἕδρην (quæ sunt Hippocr. familiares dictiones) significare satis est notum, vt & vbique αἱ τρώματος poni. In capitis igitur vulneribus venæ sectionem præcipit inflammationis metu, vt & Aëtius lib. 6.[1] Hîc verò τὰς ἔσω venas internas brachiorum intelligimus, quemadmodũ iecorariam sæpe[2] Hippocr. &[3] Gal. internam vocant. Nec video, cur nos ab instituto reuocet placitum 36. lib. 6. aut 48. lib. 7. vbi internas venas poplitis & malleoli intelligit Hippocrates. Galeni enim Commentarius τὰς ἔσω, tam de venis brachij quàm poplitis efferri posse contendit, si quis diligentius aduertat. Intemperantis autem est ingenij & propè dissoluti animi, veterum doctrinam leui ex occasione pessundare. Ex iecoraria verò sanguinem mittit, quòd corporis molem & penetralia ipsa magis exhauriat. Atque in eo mittendo febrium insultus vitari vult. Quam cautionem etiam adhibet Galen. lib. de Sang. missione. [1] *Cap. 47.* [2] *Lib. 4. de rat. vict.* [3] *lib. de sang. miß. & 14. meth.*

E ἢν δὲ παραφρονέῃ] Desipientia quæ ex leui externarum causarum occasione orta est, nec aliunde vitij fomitem accersit, modica capitis perfusione sedatur. Quæ verò ex internorum viscerum inflammatione & vitio, non sine febre originem habet, operosiorem medelam requirit, nec nisi discussa febre aut liberatis obstructionibus cõquiescit. ὑποχόνδρια autem ἐπηρμένα visceris alicuius interni phlegmonem Hipp. significant.

ἀνεμίην φλεβοτομίη] Non est absurdum in sanguinis multi, crassi, calentioris & feculentioris vbertate, spirituum magnam inesse copiam, quæ huc & illuc impetu quodam delata, in partes corporis nobiles momentum facit. Cui non aliud remedium expeditius adhibetur, quàm venæ sectio, quæ vt copiam & calorem leuat, ita flatibus viam aperit & emissarium facit, magnoque periculo totum corpus liberat. Sic notæ sunt Hippocratis libro περὶ φυσῶν αἱ τοῦ αἵματος ἄλλαι, quæ ex liberaliori sanguine ortæ, vi sibi exitum parant. Nam vt inquit Hippocrates, οὐ δύναται πολλὸν αἷμα γινόμενον ἀτρεμίζειν, sed continua caloris motione flatus plurimos gignit, non secus ac in lebete feruens aqua spumam facit. Cuius quoq; beneficio incalescens ille spiritus, sensim in vitalitatis penetralia irrepens, cuniculos agit, & demum ni auras capiat, impetu prorumpit, plærunque verò incendium auget. Quod scribit Hippocra-

F tes libro περὶ φυσῶν. ὁκόταν δὲ δὴ συναλισθῇ ἀθρόον τὸ πλεῖστον τοῦ αἵματος, διαθερμαίνεται πάλιν ὁ ἀὴρ, ὁ ψύξας τὸ αἷμα, κρατηθεὶς ὑπὸ τῆς θερμότητος. διὰ πυρὸς δὲ καὶ ἀθρόος γενόμενος, ὅλῳ τῷ σώματι τὴν θερμασίην παρέσχε. συνεργὸν δὲ αὐτῷ τὸ αἷμα γίνεται. πίνεται γὰρ πυρούμενον, καὶ γίνεται πνεῦμα. Hinc in corde palpitationis & syncopes, in pulmone verò ruptionis, in toto denique corpore plenitudinis & suffocationis periculum imminet. Quibus facilimè emisso aëreo & vaporoso sanguine succurritur, tunc enim sanguinem deplere necesse est. ἀνεμίην etiam intelligere possumus, quas πνευμάτων ἀπολήψιας ἐν ταῖς φλεψὶ vocat Hippocrat. lib. 4. de rat. vict. in morb. acut. cùm ex humorum illapsu & sanguinis flatulenti in partem aliquam ex dolore confluxione, aër angustis inanitatibus conclusus exitum quærens, magnorum morborum causa est. Vertigines enim, epilepsiæ, syderationes, & partium resolutiones oriuntur, totiusq; corporis perfrictiones, dum impactus in venas sanguis aëris inopia calorem natiuum extinguit, & veluti refrigeratus gelat. Quod his verbis describit Hippocr.[1] ὁκόταν ἀλγήματα προσγένηται, μελαίνης χολῆς καὶ δριμέων ῥευμάτων ἐπιρρύσιες γίνονται, ἀλγεῖ δὲ τὰ ἐντὸς δακνόμενα. διαχεθεῖσαι δὲ καὶ λίην ξηραὶ γε-

G νόμεναι αἱ φλέβες, ἀτείνονταί τε καὶ φλεγμαίνουσαι ἐπισπῶνται τὰ ἐπιρρέοντα, ὅθεν διαφθαρέντος τοῦ αἵματος, καὶ τῶν πνευμάτων οὐ δυναμένων ἐν αὐτῷ τὰς κατὰ φύσιν ὁδοὺς βαδίζειν, καταψύξιες γίνονται ὑπὸ τῆς στάσιος, καὶ σκοτώσιες, καὶ ἀφωνίη, καὶ καρηβαρίη, καὶ σπασμοὶ, ἢν τὸ δὴ ἐπὶ τὴν καρδίην, ἢ τὸ ἧπαρ, ἢ ἐπὶ τὴν φλέβα ἔλθῃ. ἔνθεν ἐπιληπτικοὶ γίνονται, ἢ ἀπόπληκτες ἢν ἐς τοὺς ἐπέχοντας τόπους ἐμπέσῃ τὰ ῥεύματα καὶ ὑπὸ τῶν πνευμάτων οὐ δυναμένων διεξιέναι καταξηρανθῇ. Quibus statim venæ sectione succurrendum est. Quæ quia in totius corporis refrigeratione & sanguinis congelatione, ψύξις καὶ στάσις ægrè procuratur, fluxionis rationem adhibet Hip. ἀλλὰ χρὴ τοὺς ἐπὶ τοῖς προπυρίσαντας, φλεβοτομέειν ἐν ἀρχῇσιν εὐθέως, μετεώρων ὄντων πάντων τῶν λυπεόντων πνευμάτων καὶ ῥευμάτων. Violentam igitur spirituum interceptionem, quæ in venis aut arterijs à crasso, melancholico, copioso & vaporoso fit sanguine venæ sectio iuuat, vt ibidem scribit Hippocrates, ἐπὶ μελαγχολικῶν διὰ φλεβῶν πνευμάτων ἀπολήψιες ὅταν ἔωσι, φλεβοτομίη λύει. Subuentaneos autem flatus diximus subuentitios & intus genitos, quasi leues & irritos, qui stare loco nesciunt. ἀνέμιος enim ὑπηνέμιον significat. Vim autem & lationis impetum ἀνεμίης voce indicat Hippocrates, cùm spiritus motione quadam totum corpus pererrat, & vi in partem eliditur. Est enim ἄνεμος (vt idem Medicinæ parens scribit) ἠέρος ῥεῦμα καὶ χεῦμα. cuius etiam notionem

H verbum ἴσχει auget, dum illius motum tardat. Quod sequitur sanguinis profluuium, de venarum αἱ ῥήξιες intelligendum συμβεβηκότως. fit enim venarum ῥῆξις dum insignis vena (quam hîc μεγάλην, sæpe verò αἱμόρροον vocat Hip.) flatulenti sanguinis plenitudine distenta rumpitur, interdum verò vulnere, contusione, profluit: modò etiã erosione, vt testis est[1] Gal. 5. Meth. & lib. 4. de loc. aff. διαβρώσιν indicat spontanea sanguinis profusio, quæ interdũ feruorem, interdum verò vitiosam humorũ temperiẽ causam habet.

Sectio V huius libri.

Cui lac adhibet ad ἐπίκρασιν & malignorum succorum contemperationem animum intendens, quemadmodum [3] lib. 6. epid. τῶν κακούργων γάλα medelam esse scribit, τουτέστι τῶν διαβρωσιν ἀναιρουμένων. ἐπικράσεως γὰρ δεῖται. Celsus [4] quoque in oculorum carbunculis lac potui dandum censet, vt acria quæ læserunt, leniantur. Humorum enim acrimoniam lac redundit, ideoque in vteri vlceribus adhibet Hippocr. lib. 1. περὶ γυναικείων. ὅτι δὲ δάκνεται καὶ δριμέα ἐστὶ γάλα ταύτῃσιν εὐμενές, fortè verò & feruoris retundendi gratia & alimēti defectu lac propinat, cibi & medicamenti vice, ex Hipp. consilio. Quod facit Aretæus [5] libr. 2. de Cur. morb. acut. vbi eandem mixturæ rationem seruat. Duos enim lactis cyathos vno aquæ temperat. Cùm verò ad hæmorrhagiam sistendam παχῶσαι ξηρῶς consuluerit [6] Hippocrates, inter ea quæ in victus ratione succos cum siccitate incrassant, amylum, alicam & lac reponit Galenus, quæ ideo sanguinis impetum cohibent. Profluuio autem sanguinis medicamento consulit, quemadmodum [7] lib. 6. epidem. ξηρὰ δεῖ λευκὰ τῆς κακίης, συνάγειν. Et [8] rursus, ἐν τῇ αἵματος στάσει τῶν φλεβῶν ἀπόληψιν, μετώματος συστροφὴν, προσθέσιν καὶ ἐπιδέσιν adhibet. De quibus abundè Galen. Meth. 5. & Aphor. 19. & 23. lib. 5. Caluus hîc ἀσιτίην malaciam vocauit, suo (vt opinor) iure, quo in tanto Medicinæ authore multa sibi licere voluit.

[1] *Lib. 4. de rat. vict.* [2] *Cap. 9.* [3] *Sect. 6.* [4] *Lib. 6. cap. 6.* [5] *Cap. 7.* [6] *Sect. 3. lib. 6. epid.* [7] *Sect. 3.* [8] *Sect. 8.*

τὰς ἀγόνους πυριῆν] Hîc ἀγόνους vocat, eas quæ aut nunquam pepererunt, conceptus tamen habilitatem habent, aut eas quibus intercepta fœcunditas facilè restituitur. Quibus medicamentum & fomenta consulit. Impura enim humorum congeries (quam ex mensium profluuio dignoscit Hippocrat. conceptum impedit, ideoq; toti corpori & demum vtero prouisum esse vult. Hinc crebra illa ἐν τοῖς γυναικείοις καθαρτικὰ, καὶ προσθετὰ, καθαρτικὰ, καὶ πυριήσιες. Quorum lōgior hîc mentio odiosa esset. Vnum tantùm locum afferam, in quo ad impeditum conceptum & purgationem & fomentum probari ab Hippocr. reperies, ex lib. περὶ γυναικείων 1. vbi mensium dignationem per intinctum facit. ἢν μὲν οὖν φλέγμα ᾖ τὸ κωλύον, μυξώδεα τὰ ῥάκεα ἔσται. ἢν δὲ δι' ἄλμην τι καὶ χολὴν, πυῤῥά τι καὶ ὑποπέλιδνα. ταῦτ' οὖν ἐσιδὼν καὶ γνώμῃ σκεψάμενος βασανίσας ὅλον τε τὸ σῶμα ἀθρέειν, ἢν δὲ πολλῆς καθάρσιος δοκέῃ δεῖσθαι, ἤν τι καὶ μή. ἀποσκεψάμενος ἐς τὴν χροιὴν, καὶ τὴν ἡλικίην, καὶ ῥώμην, καὶ ὥρην, καὶ οἵῃ διαίτῃ χρέονται. ἰητρεύειν δὲ καὶ τὸ σώματος παντὸς προνοεῖσθαι, καὶ τὰς ὑστέρας, καὶ τὸ στόμα ἰῆσθαι, καὶ ἢν μεμυκὸς ᾖ ἀναστομῶσαι. ἢν δὲ λοξὸν θέωσιν, ἐξιθύνειν χρή. ἢν δὲ ὑγραὶ ἔωσιν αὐαίνειν, καὶ τἄλλα δρᾷν ἐναντίον. σχεδὸν δὲ πάσῃσιν ἡ πολλὴ θεραπείη ἡ αὐτή ἐστι, πλὴν τὴν καταστῆσαι τὰ ἐμμήνια. ὅσῃσι γὰρ γίνεται οὐδὲν, δεῖ ταύτῃσι καταστῆσαι. ἀλλ' ὅ, τι κακὸν ἐν τοῖσιν ἐπιμηνίοισιν ἔνι, τοῦτο ἀφαιρέειν χρὴ, ὅταν φλεγματώδεά τι καὶ ὑμενώδεα καὶ ἰχωροειδέα καὶ λεπτὰ ἢ λευκὰ καὶ θρομβοειδέα, καὶ ὅταν μέλανά τι, καὶ αἱ θρακώδεα, ἢ ζοφώδεα, ἢ δριμέα, ἁλμυρὰ, θολερὰ, πυώδεα. αὗται πᾶσαι αἱ προφάσιες ὑπερεξαιρετέαι. κωλύουσι γὰρ λαμβάνειν ἐν γαστρί. ὁκόσα μὲν οὖν φλεγματώδεα καὶ ὑμενώδεα τῶν ἐπιμηνίων ἐστὶ, καὶ αὗται σαρκώδεές εἰσι. καὶ ταύτῃσι τὸ σῶμα ἔξυγρον καὶ πτύελον πουλὺ, καὶ γλίσχρον. καὶ ἢν ὀξέος γεύηται ἢ δριμέος, τὸ πτύελον ἐν τῷ σώματι, πλαδωδέστερόν τι ἔσται καὶ ἀηδὴς τὸ, καὶ πρὸς πᾶν ὅ, τι ἂν φάγωσιν ἢ πίωσιν, ὄχλος. καὶ περιΐσταται αὐτέοισιν καὶ ἀείρεται καὶ ἡ κοιλίη. καὶ ναυσίη, καὶ ἀλυσμὸς πουλὺς, ἀπό τε κεφαλῆς ῥεῦμα καταῤῥεῖ, καὶ παντὶ ἐπιπλάσσεται. καὶ πολλὴν ὑγρασίην ἐπάγεται. καὶ τὰ ὑποφθάλμια πελιδνὰ καὶ πεφυσημένα. ταύτας χρὴ ὅλας πυριῆν, καὶ πυκνὰ ἐμέειν καὶ ἀπὸ σιτίων καὶ ἀπὸ νηστείης. μαλάσσειν δὲ τὴν κάτω κοιλίην φαρμάκοισι δὲ πάμπαν κούφοισιν, ὁκόσα ἥκιστα χολὴν ἄγει. καὶ μινοσιτέειν, καὶ γυμνάζεσθαι συχνά. καὶ ὡς ξηροτάτῃ τροφῇ διαιτᾶσθαι, καὶ ποτῷ ἐλαχίστῳ ἀκρητεστέρῳ. κοιλίη δὲ εὔλυτος ἀμείνων διαφυλάσσεσθαι. τὰς δὲ ὑστέρας χρὴ ἢν μὴ πρὸς ταύτην τὴν δίαιταν ἐπακούωσι, καθαίρειν φαρμάκοισιν, ἀδήκτοισι προσθέτοισιν. Quibus ex verbis, conceptus impediti ratio eiusque procuratio, ex Hippocratis mente satis aperta est.

Qui de repēte sine febre voce deficiunt, iis venam secare oportet. Pituitæ defluxionibus dum tentantur oculi, ex mammis trahunt, & pituita quæ ad nares regurgitat, in pulmones redundat. Quibus tussis nihil elidit & sicca est, eam non nisi valido coxendicum dolore, & crurum, aut testium soluitur. Aqua intercutem laborantem dum tussis prehenderit, si quidem protinus animo deficiat, calida omnia adhibeat necesse est. Sin minus, vinum & cibos ingerere conuenit. Venas verò interiores secare oportet, dum magni morbi (quem Comitialem dicimus) vehementia intenditur, quem soluit coxendicum dolor, oculorum peruersiones, occæcatio, testium tumor, & mammarum eleuatio. Febris si apprehenderit & facies, die impari subsidat, in sequētem diem solutio expectanda est. Tussis in hydrope cum crurum tumoribus malo est. Ad aurium dolorem lacte vtendum est. Febris, nisi impari die remiserit, recidiuā timere necesse est. Qui venæ in cubito conspicuum pulsum habet, is furibundus in acerbam iracundiam facilè præceps est. Cui verò quiescit, lentus est & quodammodo torpet. In vulnere sanguinem profundente, vlcus aqua ne asperseris, caput verò calida perfundito. Oris vētriculi morsum, merum in pane calido adhibitum sanat. Vomitū sedat calida in potu adhibita & vomitione reddita. Quæ syderatione periclitantur, ea vena intercepta vlcerare & curare conuenit. In conuulsione digitorum manus, sine febre, scarificatione opus est, dum capitis dolor non adsit: Sin minus, calidam affundito. Ad oculos: Spodij partes duodecim, croci quinque, nuclei oliuæ, vnam, cerussæ, myrrhæ, singulorum tātundem, frigida caput aspergito, & allia cū maza apponito. Varices qui in caluis apparēt, nisi magni fuerint, furorem in iis portendunt. Ad alphos & lepram, calcem elotam adhibeto vt ne vlceres, vt secūdæ quæ superauerunt excidant, sternutatorio ad nares apposito, sternutantis nares & os comprime.

Ὅσοι ἐξαπίνης ἄφωνοι ἀπύρετοι ἔωσιν, φλεβοτομέειν. φλέγματος κατάῤῥοοι ἐκ τῶν μαζῶν ἕλκουσιν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἐξερεύγεται κατὰ τὰς ῥῖνας ἐς τὸν πνεύμονα. οἷσι βὴξ ξηρὴ, οὐ λύεται, ἢν μὴ ὀδύνη ἰσχυρὴ ἐς τὰ ἰσχία, ἢ ἐς τὰ σκέλεα, ἢ ἐς τὸν ὄρχιν. ἢν ὑδρωπιῶντα βὴξ ἔχῃ, ἢν μὲν αὐτίκα λειποθυμέῃ, θερμοῖσι πᾶσι διαχεέσθω. ἢν δὲ μὴ θωρῆξαι, καὶ σιτίων ἐμπλῆσαι. τάμνειν δὲ τὰς εἴσω. τοῦ νοσήματος τοῦ μεγάλου ἐν τάσει γινομένου, λύσις, ἰσχίων ὀδύνη, ὀφθαλμῶν διαστροφαὶ, τύφλωσις, ὀρχίων οἴδησις, μαζῶν ἄρσις, ἢν πυρετοῦ ἔχοντος τὰ περὶ τὸ πρόσωπον ἰσχνὰ ᾖ, ἐν ἡμέρῃ γονίμῳ, τὴν ἐπιοῦσαν λύσει, ὕδρωψ ἢν οἴδημα ἔχων ἐν τοῖσι σκέλεσι, βήσσῃ. ἢν τὸ οὖς ἀλγέῃ, τῷ γάλακτι διαχεέσθω. ἢν μὴ ἐν τῇ γονίμῃ μεθῇ ὁ πυρετὸς, ὑποτροπιάζειν ἀνάγκη. οὗ ἂν ἡ φλὲψ ἡ ἐν τῷ ἀγκῶνι σφύζῃ, μανικὸς καὶ ὀξύθυμος, ᾧ δὲ ἂν ἀτρεμέῃ, τυφώδης. τρῶμα ἢν αἱμοῤῥαγήσῃ, μὴ βρέχειν τὸ ἕλκος. τὴν κεφαλὴν δὲ βρέχειν θερμῷ. ἢν καρδιώσσῃ, θερμὸν ἄρτον μετ' οἴνου ἀκρήτου διδόναι. ἐμέτου λύσις, ὕδωρ θερμὸν διδόναι πίνειν, καὶ ἐμείτω. τὰ σφακελίζοντα ἀπολαβόντα τὴν φλέβα ἑλκῶσαι καὶ ὑγιῶσαι. σπασμὸς χειρὸς δακτύλων ἄνευ πυρετοῦ σχάσαι. ἢν μὴ τὴν κεφαλὴν ἀλγέῃ, εἰ δὲ μὴ ὕδωρ θερμὸν καταχεῖν. ὀφθαλμῶν σποδίου δωδέκατον, κρόκου πέμπτον, πυρῆνος ἕν. ψιμμυθίου ἕν, σμύρνης. τὸ ὕδωρ κατὰ τῆς κεφαλῆς ψυχρὸν καταχεῖν, καὶ διδόναι σκόροδα σὺν μάζῃ. κιρσοὶ δὲ φαλακρῶν ἢν μὴ μεγάλοι ἔωσι, μανιώδεες. ἀλφοῦ καὶ λέπρης, τιτάνην ἐν ὕδατι ὡς μὴ ἑλκώσῃς. χορίων κάθαρσις ἢν ὑπερέχῃ πρὸς τὰς ῥῖνας προστιθέναι. ὥστε πταρνύσθαι καὶ ἐπιλαμβάνειν τὰς ῥῖνας τοῦ πταρνυμένου, καὶ τὸ στόμα.

A Ὅσοι ἐξαπίνης ἄφωνοι] ἀφωνία apud Hipp. quæ est vocis priuatio, interdum partium voci destinatarum exolutionem sine mentis læsione, interdum verò cerebri affectionem significat, qua simul motus & sensatio ipsa labant. Quod in attonitis & syderatis vsuuenit. Hac ratione κατάληψιν ἀφωνίαν exuperantiæ quodam nomine vocat Hipp. lib. 4. de rat. vict. in morb. acut. Eoq; pertinent αἱ ἐκ κεφαλαλγίης καὶ μετ᾽ ἐκλύσιος, καὶ μετὰ καρὸς ἀφωνίαι, ex Prorrhet. & Coac. Prænot. quæ profectò neruorum principium & mentis arcem affectam significant, quemadmodum & ἀφωνίας nomine apoplexia ipsa denotatur aph. 51. lib. 6. & 58. lib. 7. & 5. lib. 5. ἀφώνους γὰρ (inquit Gal.) εἴωθεν ὁ Ἱπποκράτης ὀνομάζειν, οὐχ οἷς ἡ φωνὴ μόνη βέβλαπται, κατ᾽ ἐξοχὴν δέ τινα τῇ ταύτης βλάβῃ συνεπινοεῖν ἡμᾶς ἀξιοῖ καὶ τὰς κατὰ προαίρεσιν ἐνεργείας. ἐνίοτε μὲν οὖν ἐκείνων βεβλαμμένων ἐναπόλωλεν ἡ αἴσθησις. αὐτὸς γοῦν ἔφη τοὺς ἀφώνους, αἰσθανομένους συμβαίνει γίνεσθαι, πολλάκις ἢ ἄμφω πέπονθεν, ὅπερ ἀποπληξίαν ὀνομάζουσι. Idem rursus: ἔθος ἐστὶ τῷ Ἱπποκράτει πολλάκις ἀφ᾽ ἑνὸς συμπτώματος τοῦ προδηλοτάτου τὰ ἀφωνίας ὀνομάζειν, οὕτω δὲ δηλοῦν, ὅσοι μήτε ἄλλην τινὰ τῶν κατὰ προαίρεσιν ἀποσώζουσι κίνησιν, ἢ μηδ᾽ ὅλως αἰσθάνονται. κεῖνται δ᾽ ὡσαύτως τοῖς ἀποπληκτικοῖς ἀναίσθητοί τε ἅμα καὶ ἀκίνητοι. Rursus quoque: προσεκτέον δ᾽ ἐνταῦθα μάλιστα τῷ ἔθει τοῦ Ἱπποκράτους, ἀφώνους ὀνομάζοντος τοὺς ὁπωσοῦν καρωμένους, ἀλλὰ κυρίως λέγεται κάρος ἡ παντὸς τοῦ σώματος αἰφνίδιος ἀναισθησία τε καὶ ἀκινησία. ταύτην οὖν τὴν διάθεσιν ἀφ᾽ ἑνὸς τῶν συμπτωμάτων ὀνομάζειν εἴωθεν ὁ Ἱπποκράτης, καὶ γίνεται δηλονότι τῆς ἀρχῆς τῶν νεύρων παθούσης. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ ἄλλως ὅλως οἷόν τε ἀναισθῆναι τὸ σῶμα πρὸ τοῦ ταύτην παθεῖν, ἤτοι πρώτως, ἢ κατὰ συμπάθειαν ἑτέρου προπεπονθότος μορίου. Quibus ex verbis ἀφωνίας nomine, cerebri noxia intelligitur, quæ modò actiones, modò verò sensuum ministeria labefactat, quemadmodum in epilepsia, apoplexia, & syncope cardiaca contingit, vt scribit Gal. lib. 4. de rat. vict. in morb. acut. longè verò apertiùs primo Prorrhetico: φαίνονται δ᾽ ἐπ᾽ ἀφώνων ἐν ὀξέσι νοσήμασι γιγνομένων, ἔνιοι μὲν οὐδὲ αἰσθανόμενοι, διὰ τὸ τῆς ἀρχῆς πάθος ἀμφοτέρων αὐτοῖς τῶν συμπτωμάτων ἑπομένων. ἔνιοι δὲ μόνον ἄφωνοι γιγνόμενοι, καὶ τούτων οἱ μὲν ἅμα τῇ καὶ τὰς ἄλλας κινήσεις ὅσαι κατὰ προαίρεσιν γίγνονται, βεβλάφθαι πάσας, οἱ δὲ τὴν φωνὴν μόνην. ἐὰν οὖν ἅμα τῇ φωνῇ καὶ τῶν ἄλλων ἐνεργειῶν ἡ βλάβη φαίνηται, τῆς ἀρχῆς τῶν νεύρων ἐστὶ τὸ πάθος. ἐὰν δὲ μόνης τῆς φωνῆς, μόνων τῶν φωνητικῶν ὀργάνων. Cæterùm ἀφωνίαν, quæ est vocis priuatio, ab ἀναυδίᾳ differre, quæ est ἡ ἐν τῷ διαλέγεσθαι ἀδυναμία, satis indicat Galen. lib. 3. epid.* in historia Pythionis, vbi harum vocum vim aperit. Vt profectò cuiuis notum sit, non idem esse voce destitui & mutum esse. Quæ res effecit, vt ἄφωνον, mutum non reddiderimus, quod ferè faciunt omnes Hippocr. interpretes. De cuius dictionis notione fusius in OEconomia nostra dicendum est. Quòd igitur ad hunc locum attinet. Quibus sine febre de repente vox deficit, & insignis cerebri

C læsio motum & sensum intercipit, quæ ex φλεβῶν ἀπολήψει oritur, iis non dilata venæ sectio auxilio est. Confertam enim vasorum plenitudinem & farturam, quæ respirationem in periculum adducunt, vena secta vacuat, & periclitantem calorem excitat, dum admisso aëre suffocationis metum adimit. Non secus enim in corporibus accidit ac doliis musto feruenti & aëreo plenis, quæ intercepto aëre rumpuntur & vi libertatem quærunt. Atque hæ sunt τῶν φλεβῶν ἀπολήψεις, αἱ πληρώσεις τῶν φλεβῶν, ὑπὸ πλήθους γινόμεναι (vt scribit Gal. Comm. in lib. 4. de rat. vict. in morb. acut.) καὶ τῶν φλεβῶν ὑποπληρώσεις, ἐπειδὰν ἀπορῶσιν εἰς ἀνάψυξιν διαπνοῆς, vt idem scribit libro περὶ εὐεξίας. ἀφωνίας igitur, hoc est (vt eodem libro scribit Gal.) ταῖς ἐξαιφνιδίοις παραλύσεσι τῶν ἐνεργειῶν ἁπασῶν sanguinis missio iuuat. Quod testatur Hipp. lib. 4. de rat. vict. qui nostræ huius sententiæ breuitatem suo more compensat. Eam enim explicat dum scribit: τὸ ἄφωνον ἐξαίφνης γίνεσθαι φλεβῶν ἀπολήψιες ποιέουσιν, ἢν ὑγιαίνοντι τοῦτο ξυμβῇ ἄνευ προφάσιος, ἢ ἄλλης αἰτίης ἰσχυρῆς, φλεβοτομέειν οὖν χρὴ τὸν βραχίονα τὸν δεξιὸν τὴν ἔσω φλέβα, καὶ ἀφαιρέειν τοῦ αἵματος κατὰ τὴν ἕξιν καὶ τὴν ἡλικίην διαλογιζόμενος τὸ πλέον καὶ τὸ ἔλασσον. Vbi quod hic dixit ἐξαπίνης, illic ἐξαίφνης

D & ἄνευ προφάσιος ἢ ἄλλης αἰτίης ἰσχυρῆς extulit, & pro ἀπύρετοι ἐοῦσιν, ἢν ὑγιαίνοντι τοῦτο ξυμβῇ posuit. Si enim febris accidat quæ congelatos huiusmodi humores calefaciat & extenuet, aut crassos, flatuosos & pituitosos succos liquet aut discutiat, morbi alleuationem facit, vt scribit Hippocrates aph. 51. libr. 6. qui plurimùm ad istius loci notionem confert. ὁκόσοισιν ὑγιαίνουσιν ὀδύναι γίνονται ἐξαίφνης ἐν τῇ κεφαλῇ, καὶ παραχρῆμα ἄφωνοι γίνονται καὶ ῥέγχουσιν, ἀπόλλυνται ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν, ἢν μὴ πυρετὸς ἐπιλάβῃ. Quam sententiam repetit lib. περὶ κρισίων, & lib. 2. περὶ νούσων, vbi vt febris vehementiam ad subleuandum morbum indicet, πῦρ vocat. Incendio enim opus est in refrigeratis & obstupefactis sensibus. Sic lib. 2. περὶ νούσων ἐπὶ τῇ ἀφωνίᾳ ἐκ θωρήξιος febrem remedium esse dicit, vt & aph. 5. libr. 5. Quantum verò momenti & præsidij ponendum sit in curandorum attonitorum sanguinis missione, & quàm diligens cautio adhibenda sit, Aretæus author vetustissimus ἐν θεραπείᾳ ἀποπληξίης indicat. ἰσόρροπον μὲν ὧν ἰητρείων, ὡς μεγάλῳ πάθει μέγα βοήθημα φλεβοτομίη, ἢν μὴ τις ἐς ἀμβροτωλὴν ἔῃ τοῦ πλήθεος. δυστέκμαρτον δὲ μέζον. ἢν τε γὰρ σμικρῷ πλέον ἀφέλῃς, προσαπέπνιξας τὸν ἄνθρωπον. ἐς γὰρ τὸ ζῆν οὕτω εἰσί, καὶ τὸ σμικρὸν αἷμα δυνατώτατον, καὶ ἡ ἀλέη τῆς ζωῆς τῆς σκληρῆς καὶ τῆς τροφῆς ἐόν. ἢν τε μεῖον τῆς αἰτίης, οὐδὲν μέγα ὤνησας διὰ μεγάλης ἄκεος. ἔπειγε δὲ ἡ αἰτίη μέμψις. κρέσσον δὲ ἐς τὸ ἔλασσον ἀμφο-

E τέρων. ἢν γὰρ καὶ δοκέῃ μὲν ἐνδέειν, χρησταὶ δέ τινες ὑποφάσιες γίγνονται, αὖθις ἐπαναταμέειν τὴν φλέβα, τάμνειν δὲ τὴν ἐν τῷ κοίλῳ τοῦ ἀγκῶνος, εὔροος γὰρ ἤδε ἐν τῷ λαιῷ.

*Com. 3.

Φλέγματος κατάρροοι] Significare videtur Hippocrates in magnis pituitæ cursibus, qui lippitudines faciũt, thoracis capacitates impleri & dolore affici, creberrimeque tusses affligere ex humorum in pulmones illapsu. Insolens tamen est quod effert Hippocrates, oculos ex mammis attrahere, nisi id ad affectionis familiaritatem referas. Pectus enim in magna humoris confluxione laborat, dum totum anhelum est, & pulmonum ministerio non deest. Mammas autem pro pectore efferri, Hippocrati satis est familiare, vt in his quæ prius retulit: τῶν βρωμάτων καὶ πομάτων, οἱ ὦμοι καὶ οἱ μαζοὶ ἐμφυσῶνται. Oculos verò καταρρόους vocat eos qui pituitæ defluxionibus tentantur, vt & ὀφθαλμίας ῥοώδεις lippitudines manantes & fluidas dixit lib. 1. epid.** Interpretes φλέγματος κατάρροοι legisse videntur. Caluus illud ἐξερεύγεται omisit. Cornarius ἐξερεύγονται legere visus est. Nos nullam in exemplaribus nostris varietatem reperimus, vbi pro eo ac debebamus in insolenti phrasi nil sumus adiuti. Quod in hoc difficilimo Hippocr. opere (vt & in cæteris)

F præter spem nobis infelicissimè cessit.

** Sect. 2.

Οἷσι βὴξ ξηρή] In siccis & trahentibus tussibus testium tumores apparere, & ea esse solutionis indicia, prius multis ex locis probauimus, indeq; crebros esse in femur & ischium decubitus. Quæ ideo hoc loco repetenda non sunt, quòd illinc facilè peti possint.

Τῶν ὑδρωπιώντων] De hydropicorum tussi postea dicemus. Est autem aqua inter cutem laborantibus admodum familiaris spirandi difficultas, tussis & animi deliquium, λειποθυμίαν dicimus, Aretæus verò ἀψυχίην vocat. Cui profectò prouidendum monet Hip. Si quando enim incidat, omnem curam virium quadam prærogatiua in se intendit. Calida igitur omnia adhibẽda sunt, cùm non sit aliud hydrops ἢ ῥοπὴ ὑγρῆς καὶ ψυχρῆς αἰτίης, ἐς τοῦτο δὲ ἕξιν ἐπιρρεούσης τοῦ ἀνθρώπου, vt inquit Aretæus. Vini autem meracioris potum adhibet, magnum in virium lapsu auxilium. Quod sua tenuitate spirituum penetralia subiens, vires eorum reparat: & sensim vitalitatis quadam affusione, membra omnia penè emortua excitat. σιτίων ἐμπλῆσαι verò dicit, peculiarem huius morbi affectionem indi-

G cans. Perpetuo enim ciborum fastidio laborant, & vel minimo cibo contenti, non secus ac liberaliori ingurgitatione distenduntur. Id testatur Aretæus his verbis: ἀπόσιτοι. ἢν δέ τι προσαίρωνται κῆν βραχὺ καὶ ἄφυσον, φυσώδεες, διατάσιες ὡς ἀπὸ πλησμονῆς. θώρηξιν verò interpretatur † Gal. οἴνωσιν ἤτοι μέθην. Significat etiam antiquis ἀκρατοποσίην, vt testis est Phauorinus. θώρηξις κατὰ τοὺς παλαιοὺς ἐστὶ οἰνοποσία καὶ ἀκρατοποσία. Et θωρήσσειν λέγουσι τὸ μεθύειν διὰ τὸ θερμαίνειν τὸ στῆθος, ἢ θώρακα πληρῶσαι. Vtitur ea dictione Hippocr. aph. 21. libr. 2. & lib. 2. de Morb. & lib. 2. de nat. hum. Nec verò quam in hac sententia aliam hydropis curationem adhibeat, videre possum, in qua necdum mihi satisfacio. Omnium enim codicum opera, in loco admodum suspecto destituti, cogimur aliunde fidem erogare.

† in Exegesi.

Τάμνειν ἐν ταῖς ἔσω] Nec minus obscurum est quod hic scribitur. ἐν τάσει enim γινόμενον νόσημα, de morbi vehementia dici existimandum est, dum eius periculum intenditur & vires acquirit, vt remissionem ἄνεσιν, ὕφεσιν, ἀφαίρεσιν καὶ ἔνδοσιν dici testatur Galenus libro de Temperament. morb. Istud verò de miserabili illo morbi comitialis insultu, qui sua fœditate terret, effertur, cui prouidendum monet Hippocrates. Portentosus enim morbus est, & (vt inquit Aretæus) ποικίλον, καὶ ἀλλόκοτον κακὸν ἡ ἐπίληψις. τελωδεῖς

H μὲν ἐν παροξυσμοῖσι καὶ κάτοξυ, καὶ ὀλέθριον. ἔκτεινε γὰρ ποτὲ παροξυσμὸς εἷς. Videtur enim Hippocrates morbum τὸν ἐν τάσει γινόμενον, τῷ ... ἔξω opponere. Quòd cùm vtrunque de epilepsia intelligatur, hoc diuturnum morbum & crebras accessionum successiones declarat, illud verò præcipitem & primum illum exitialem morbi casum significat, qui subita periculi denunciatione,

acutissimum morbum facit. Plerosq; enim vnica accessio iugulauit. Quę iusta causa est, cur epilepsiam in acutis & diuturnis morbis reposuerit Aret. vir doctrinæ vetustate in morb. curandis acerrimus. Atq; adeò illa morbi huius intensio & vehementia, quæ breui vitam in discrimen adducit, non aliàs quàm celeri sanguinis missione curatur. Nec aliud est magis expeditum remedium, quo te à miserabili fœdæ mortis imagine expedias. Quæ epilepsia diutius trahit, etsi inducias facit, dedecore tamen & probro reliquam vitam contaminat. De vtroque verò vitij genere sic Aretæus, in acut. morb. curationibus. τῆς ἐπιληψίης ὀλεθρίη μὲν ἡ προθεσμίη καὶ πήρωσις, ἢν ὀξέως εἰσβάλῃ ἡ νοῦσος. ἔκτεινε γὰρ κοτὲ καὶ ἡμέρῃ μιῇ. κινδυνώδεες δὲ καὶ οἱ ἐν τῇσι περιόδοισι παροξυσμοί. διὰ τάδε μὲν ὦν καὶ ἐν τοῖσι ὀξέσι καταγέγραπται ἡ ἐπίληψιν. ἢν δὲ ἐς μελέτην μὲν ἥκῃ τῷ κακοῦ ὁ ἄνθρωπος, ἡ δὲ νοῦσος ἀπρὶξ ἐμφῦσα ἔχηται, οὐ χρονίη μούνον γίγνεται, ἀλλὰ μετεξετέροισι αἰωνίη. ἢν γὰρ ὑπερβάλλῃ τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίης, ξυγγηρᾷ τε καὶ ξυναποθνήσκει. ὁκόσα μὲν ὦν ὡς χρονίη δεῖν ἰητρεῖα, ἐν τοῖσι χρονίοισι λελέξεται. ὁκόσα δὲ ἐς τὸ τάχος τοῦ ὀλέθρου φρικτέα, τὰ δὲ τὰ πλεῦνα μὲν ἐπὶ τοῖσι ἀποπληκτικοῖσι λέλεκται, φλεβοτομίη. κλύσματα, σχίσιες, σικύη. τάδε γὰρ ἐς ἀνέγερσιν δυνατώτατα. In quibus præsidiis, vt vides, venæ sectio inest, quæ etsi vtrunque morbi genus curat, de accessione tamen dici testantur, quæ in illius curationis fine scribuntur. τάδε μὲν ὦν ἐς ἀνέγερσιν τῷ παροξυσμοῦ. τάδε ἐς λύσιν τῷ νοσήματος, ἐν τοῖσι χρονίοισι λελέξεται). Postea verò idem author grauissimus venæ sectionem ex cubito in huius morbi depulsione consulit. Quæ profectò mentem nostram in admodum obscura rerum imagine aperiunt. Cæterùm id de morbo comitiali intelligi debere, satis indicat duplex ille articulus, τῷ μεγάλου τῷ νοσήματος, singulariter morbum quendam indicans. Ex quo fortè superioris loci notio, cùm de eodē loqueremur, longè est apertior. Cuius enarrationis necdum me pœnitet. Hæc verò inter se coniunxi nostris codicibus fretus, atq; eò magis adductus quòd ad hydropem referri nequeunt. Quod & fecisse Cornarium, vt nec in cæteris, inuideo. Caluus codices nostros secutus, ad superiorem sententiam huius initium retulit.

λύσις ἰσχίων ὀδύνη] Dissimiles sumus in eo quod sequitur. Cornarius ἰσχίων ὀδύνης & ὀρχέων οἰδήσεως legit, vt dolorem coxendicum, oculorum peruersione & cæcitate solui intelligat: testium verò tumorem, mammarum subleuatione. In quo vix vllam coxēdicum dolorem tanti redimendum existimo. Cum Corn. consentit Caluus, nisi quod ἰσχίων ὀδύνη legit & ad superiora retulit, vt nos quoque fecimus, dum nihil immutauimus, & hanc casuum congeriem morbi comitialis libertatem esse significamus. Hâc enim irruptionem fecisse videtur, & miseræ labis quasdam dedisse reliquias, vt si perrarò aut ne vix quidem integritatem facit, nunquam tamen minori intertrimento quàm partium quarundam exolutione nobiscum paciscitur. At verò hoc magis detestabile malum facit, quòd cùm quadam nostri iactura dependendum sit, in præcipuas tamen partes sæuit, nobiles sensus omnibusq; conspicuos appetit, formæ quadam inuidia vultum deformat, atq; eum ipsum iuuentutis florem qui vitam spectabiliorem facit, exitiabiliter depopulatur: vt non alio magis quàm prostituto fœditatis triumpho gaudeat, dum tenerę integritatis mollitudinem miseris modis traducit. Quod non minus eleganter quàm grauiter his verbis significat Aretæus [a] in diut. morb. signis: ῥηϊδίως δὲ καὶ ἀπέεισι ἡ νοῦσος, ἀλλὰ ἐν ἡλικίῃσι τε ὥσι κρέσσοσι ὁκοίῃ, καὶ ὥρῃσι τῇ ὡραίῃ ξυνδιαιτᾶται τι παισὶ καὶ μειρακίοισι. ἐξηλάθη δέ κοτε ὑπὸ εὐτυχίης, δι' ἄλλης ἡλικίης μέζονος, εὖ τι τῷ κάλλεϊ ξυνέξεισι τῆς ὥρης, ἀνὰ καὶ τό τι μετεξετέρους αἰσχροῦ ἀποδέξασα, ἀπόλλυσι τοὺς παῖδας φθόνῳ τοῦ κάλλεος ἢ χροὸς ἀκρασίη, ἡ προσώπου διαστροφῇ, ἡ προσώπου εἴδεος αἰσθήσιος. ἢν δὲ φωλεύσῃ τὸ κακὸν ἐς ῥίζαν, οὔ τι ἰητρῷ. οὐ τι ἡλικίης μεταβολαῖς ἔξοδον ποιέεται, ἀλλὰ ξυμβιοῖ μέσφι θανάτου. ποτὶ καὶ ἐπίπονος ἡ νοῦσος, σπασμοῖσι καὶ διαστρέφησι μελέων τε καὶ ὄψιος. Hæc eadem quæ hîc describuntur solutionis epilepsiæ indicia, recenset cum multis aliis Hip. Prorrh. 2. Quorum cùm prius leuiter meminerimus, huc quoq; necessariò afferri debent, quòd sententiam nostram non parum confirment. οἷσι δὲ τῶν παιδίων ἐξαπίνης, οἱ ὀφθαλμοὶ διεστράφησαν, ἢ μεῖζόν τι κακὸν ἔπαθον, ἢ φύματα ὑπὸ τὸν αὐχένα ἔφυν, ἢ ἰσχνοφωνότεροι ἐγένοντο, ἢ βῆχες ξηραὶ χρόνιοι παρεγένοντο, ἢ ἐς τὴν γαστέρα μείζοσι γινομένοισιν ὀδύνη φοιτᾷ καὶ οὐκ ἐκπεράσωνται, ἢ ἐν τοῖσι πλευροῖσι διαστρέμματα ἔχουσιν, ἢ φλέβας παχέας περὶ τὴν γαστέρα κιρσώδεας, ἢ ἐπίπλοον καταβαίνει, ἢ ὄρχις μέγας γίγνεται, ἢ χεὶρ λεπτὴ καὶ ἀκρατής, ἢ ποὺς, ἢ κνήμη ξυμπᾶσα ἐχωλώθη, ἄτερ προφάσιος ἄλλης, τούτοισι πᾶσιν εἰδέναι ὅτι ἡ νοῦσος περιεγένετο περὶ τούτων ἁπάντων, καὶ οἱ μὲν πλεῖστοι τῶν τρεφόντων τὰ παιδία, ἐρωτώμενοι ὁμολογήσουσι, τοὺς δὲ καὶ λανθάνει καὶ οὔ φασιν εἰδέναι ὑπὸ τὸ οὐδὲν γινόμενον. Ex quibus ἰσχίων ὀδύνην membri exolutionem & impotentiam intelligendam esse satis notum est. Oculi resolutionem ex morbo comitiali fatetur Celsus [b] lib. 6. qua vehementer oculus ipse concussus est, vt neque quoquam intendi possit, nec omninò consistat, sed huc illucve sine ratione moueatur, ideoq; ne conspectum quidem rerum præstet. Testium verò tumor, etsi in his Hip. verbis alio sensu sumitur, videtur tamen in præsentia ætatis mutationem & pubertatis viciniam innuere, quo tempore pueri naturæ benignitate congenitum morbum maximè euadunt, vt scribit Hipp. aph. 45. lib. 2. & 7. lib. 5. & 28. lib. 3. & lib. 6. epid. [c] Pubertatis autem metam, testium tumor & mammarum subleuatio significat, dum dulcem genituræ titillationem testes inflati cum vocis mutatione ostendunt, quod τραγίζειν Hipp. & Arist. dixerunt. Mammæ verò quæ vteri indicaturam faciunt, succulenta viuacitate vegetantur, dum leui distensione nubiles annos adesse testantur, quod σφριγᾶν ab Hipp. ἐν γυναικείοις dicitur. Quæ duo pubertatis instantis signa in maribus & fœminis posuit Arist. † lib. 4. de gen. anim. inquiens: διόπερ αἵ τε φωναὶ μεταβάλλουσι καὶ τῶν ἀρρένων καὶ τῶν θηλειῶν, ὅταν ἄρχωνται σπέρμα φέρειν. ἡ γὰρ ἀρχὴ τῆς φωνῆς ἐντεῦθεν. ἀλλοία δὲ γίνεται, ἀλλοίας γενομένης τῆς κινούσης, καὶ τὰ περὶ τοὺς μαστοὺς αἴρεται καὶ τοῖς ἄρρεσιν ἐπιδήλως, μᾶλλον δὲ ταῖς θηλείαις. Interpretes locum de testium tumoribus ad mammarum eleuationem referentes, longè petitam notionem faciunt, nisi ad tussim respiciant, quæ (vt prius diximus) testium tumore sedatur, & contrà. Sic μαζῶν ἄρσιν pro thoracis explicatione quæ in tussi contingit, capere videntur, insolenti prope significato. Cuius merito, ne prior quidem lectio immutanda erat, in qua tuenda constantes sunt omnes nostri codices. Quod effecit, vt huius loci dignitatem sartam tectam tueremur. Nec verò nos ab hac constantiæ sede deiicit, quòd hæc verba febri ardenti attribuit lib. περὶ κρισίων Hippoc. dum scribit: ὅσοις ἐν τοῖσι καύσοισιν ἰσχίων ὀδύνη. ὀφθαλμῶν διαστροφή. ἢ τύφλωσις, ἢ ὀρχέων οἰδήσις, ἢ τιτθῶν ἄρσις, καῦσον λύει. Ista enim alium habere longè diuersum respectum videntur. Qui μαζῶν ἄρσιν ad ea quæ ab Hipp. prius dicta sunt, τὰ ἐν τοῖσι πλευροῖσι διαστρέμματα retulerit: hic profectò morbi comitialis limites non excedet, & in iisdem solutionum generibus versabitur.

[a] cap. 4. [b] cap. 6. [c] sect. 6. † Cap. 8.

ἢν τὰ οὔατα ἀλγέει] Aurium inflammationes doloresq; interdum ad dementiam mortemq; præcipitant, vt scribit * Celsus. Quo magis inter initia protinus succurrendum est, ne maiori periculo locus fit. Ergo ad inflammationum dolores lacte vtitur Hippocrat. quo humorum aspritudinem leniat, in quem vsum lac muliebre sæpe adhibemus ex lib. 2. περὶ γυν.

* Cap. 7. lib. 6.

ἢ πυρετοῦ ἔχοντος] Solenne est in magnis febrium ardoribus ex violenta humorum & corporis concussione, faciem tumere, inflammari & velut ignescere. Quæ si in ipso febris impetu subsidat, nulla magnæ inflammationis signa edet. Quod vt febris remissionem indicat, ita id iudicatorio die fieri, certam in propinquo esse salutem facit, præsertim si iudicatoria quædam excretio spem nostram fouerit. Similis quædam est sententia in Coacis: πρόσωπον ἐκ μετεώρου ταπεινούμενον, καὶ φωνὴ λεπτοτέρη, καὶ ἀσθενεστέρη γινομένη, καὶ πνεῦμα μανότερον, καὶ λεπτότερον, ἄφεσιν ἐς τὴν ἐπιοῦσαν σημαίνει. Hîc igitur ἰσχνὸν idem quòd illic ἐκ μετεώρου ταπεινούμενον significat. Faciem igitur ex tumida subsidentem intelligimus. ἰσχνὸν enim de partibus subsidentibus & quæ tumore carent effertur, vt in Prorrh. scribit Gal. Familiare etiam est Hippocr. τὰ περὶ τὸ πρόσωπον, de facie dici, vt satis ex Coacis patet.

ὕδρωψ ἢν οἴδημα ἔχων] Spem tollit in hydrope tussis, vt scribit Celsus ** ex Hipp. aph. 25. lib. 6. & 47. lib. 7. Idem Prorrh. 2. in bona aquæ intercutem fiducia, βῆχα μὴ προσεῖναι desiderat, quæ si adsit, desperatū malum facit. Quemadmodum in hydropico Ctesiphonte lib. 7. epid. ἐπὶ τῇ τελευτῇ βῆξ καὶ πνιγμοὶ ἐγένοντο τὰς νύκτας, & tandem ægrum sustulerunt. De tussi verò & ea tussis imagine qua laborant hydropici, agit in Prognostico Hipp. vbi & tumorum qui crura affligunt, meminit. ὁκόσοισι δὲ ἀπὸ τοῦ ἥπατος ὕδρωπες γίνονται, βῆχές τε καὶ θυμὸς τούτοισιν ἐγγίνεται, καὶ οὐδὲν τι ἀποπτύουσιν ἄξιον λόγου. καὶ οἱ πόδες οἰδέουσι. καὶ ἡ γαστὴρ οὐ διαχωρέει. εἰ μὴ σκληρά τε καὶ πρὸς ἀνάγκην. Quæ in Coacis repetuntur, corruptè tamen. Cornarius κακὸν addidit ex codice quodam, aut ex aphorismis, cui suffragamur in varia exemplarium copia vnum sequuti cui multùm fidimus. Hunc porrò locum esse putamus, quem designat in Exegesi Gal. ὑδρώψ. Διοσκουρίδης ἐν τῷ β' τῶν ἐπιδημιῶν ὀξύτονον ἀναγινώσκει καὶ δηλωθῆναί φησι τὸν ὑδρωπιώδη. Ideoq; dictionem acuendam existimamus.

** Lib. 2. cap. 8.

A τὴν μὴ ἐν τῇ γονίμῃ] Ista ad confirmandam dierum imparium dignationem pertinent, eaque ex media Hippocr. schola desumpta esse testantur, quæ scribuntur aph. lib. 4. πυρέσσοντι τὴν μὴ ἐν περισσῇσιν ἡμέρῃσιν ἀφῇ ὁ πυρετὸς, ὑποστρέφειν εἴωθεν. Et, τὰ ἐν ἀρτίῃσι κρινόμενα δύσκριτα καὶ φιλυπόστροφα. Cuius sententiæ testem fert Medicinæ parentem Cornelius Celsus lib. 3. cùm scribit, Hippocratem si alio die quàm impari febris desiisset, recidiuam timere solitum. Lib. quoq; περὶ κρισίων, præter abundè explicatam iudicatoriorum dierum facultatem, id quoque ita effert: ὑποστρέφει δὲ καὶ τοῖς πυρετοῖς, ἣν μὴ περισσῇ ἡμέρῃ ἀφῇ. ὑποστροφαὶ δὲ τὰ πολλὰ ἐάν ἀπέλθῃ ἐόντων τῶν ἔργων, καὶ τῶν ἄλλων σημείων μὴ κατὰ λόγον ἐόντων ἢ νόσος κρισίμῳ ἡμέρῃ ὑποστρέφει. Quæ profectò dierum parium authoritatem nullo modo conuellunt, imparium tamen præstantiam attollunt, vt quibus magna iudicationis pars cedat. Quin Hipp. lib. 4. de mor. morborum, sanitatis & mortis etiam ipsius decreta diebus imparibus attribuit, & ad eorum celebritatem, humorum motus, exagitationes, & medicamentorum effectiones refert, febriumque intermissiones iisdem fieri scribit. Initio quoque libri eiusdem, ὅτι αἱ νοῦσοι κρίνονται ἐν τῇσι περισσῇσι ἡμέρῃσι scribit. Credo equidem pro veterum loquẽdi vsu, iudicatoriorum dierum fidem, imparium authoritate cohonestatam. Quod testatur Celsus lib. 3.* Atq; adeò optimi parentis sententia, firmissimis placitis nixa, perpetuam retinet constantiam. Scribit enim in Coacis: ὁκόσοισιν ἐκλείπουσιν οἱ πυρετοὶ μὴ κατὰ κρισίμους, ὑποστροφικόν. Et rursus: τῶν πυρετῶν οἱ μήτε ἐν ἡμέρῃσι κρισίμῃσι, μήτε κατὰ σημεῖον λυτήριον ἀφιέντες, ὑποστρέφουσι. Quæ etiam in Prognostico repetita ** Celsum interpretem nacta sunt. Febris quæ subitò sine ratione, sine bonis signis finita est, ferè reuertitur. Atq; ex veterum doctrina γονίμην ἡμέραν imparem diem diximus, quòd etiam Erotianus γονίμην ἡμέραν περιττὴν exponat. *cap. 4. **cap. 7. lib. 2.

οὗ ἂν ἡ φλέψ] Id de conspicua, vehementi & celeri arteriarũ pulsatione intelligendum, quæ cùm à natura inest, animosæ facultatis vim & impetum præsagit. Antiquum autem loquendi morem (vt semper) retinet Hippocrat. venas pro arteriis vsurpans. Non alio vtar interprete in hac sententia quàm Galeno, qui lib. 6. de plac. Hippocrat. & Pl. eam sic explicat: καλεῖται δ' ὑπὸ μὲν παλαιοτάτων ἰατρῶν καὶ φιλοσόφων, καὶ τοῦτο τὸ γένος τῶν ἀγγείων ὡσαύτως θατέρῳ φλέψ. ὑπὸ δὲ τῶν ἄλλων, ἀρτηρία μὲν τὸ σφύζον, τὸ δὲ ἄσφυκτον φλέψ. ὅτι δὲ οὕτως ὠνόμαζον οἱ παλαιοὶ, δέδεικται μὲν ἤδη πολλοῖς τῶν ἔμπροσθεν, ἐπιδέδεικται δὲ καὶ περὶ ἡμῶν ἑτέρωθεν. νυνὶ δὲ τοσοῦτον μόνον ὅσον εἰς τὰ παρόντα χρήσιμον ὑπομνήσω τῆς κατὰ

C τὸν ἀγκῶνα, καὶ μάλιστα τὸ ἀριστερὸν ἀρτηρίας, ὅταν ἡ κίνησις ἐκ γενετῆς ὑπάρχῃ ταχεῖα τε ἅμα καὶ μεγάλη, καὶ εὔτονος, ἰσχυρὰν μὲν ἐνδείκνυται τὴν ἐν τῇ καρδίᾳ θυμοειδῆ δύναμιν, ἀκμαῖον δὲ καὶ ζέον τὸ κατ' αὐτὴν θερμὸν, ὅπερ ὀνομάζειν μανιῶδές τε καὶ ὀξύθυμον ἦθος. ὁ δ' οὖν Ἱπποκράτης ὀνομάζων φλέβα τὴν ἀρτηρίαν ταύτην, ὧδέ πως γράφει κατὰ τὸ δεύτερον τῶν ἐπιδημιῶν. ὧ δ' ἂν ἡ φλὲψ ἡ ἐν ἀγκῶνι σφύζῃ, μανικὸς καὶ ὀξύθυμος, ὧ δ' ἂν ἀτρεμέως τυφώδης. ὅτι δὲ καὶ τὸ σφύζειν ὄνομα καὶ ὁ σφυγμὸς ἐπὶ τῆς σφοδρᾶς εἰς τοσοῦτον τῶν ἀρτηριῶν κινήσεως, ὡς καὶ πρὶν ἐπιλαβεῖν τῆς ἁφῆς, αἰσθητὴν εἶναι τῷ ἀνθρώπῳ τὴν κίνησιν, ὑπὸ τῶν παλαιῶν ἐλέγετο, καὶ δι' ἄλλων μὲν ἀποδέδεικται, καὶ νῦν δ' οὐχ ἥκιστα φαίνεται διὰ τῆς πρὸς τὸ ἀτρεμέως ἀντιθέσεως, καὶ τῆς τυφώδη δὲ δηλονότι τὸν ἐναντίον τῷ μανικῷ καὶ ὀξυθύμῳ καὶ ἀόργητον. Commentario verò primo in Prognost. huius quoque loci meminit Galenus: εὑρίσκεται μὲν ἔν τισι τῶν ἀντιγράφων, οὐ σφυγμὸς ἀλλὰ παλμὸς γεγραμμένος. ἐμάθομεν δὲ, ὅτι τὸ σύμπτωμα τοῦτο, διὰ πνεῦμα γίνεται φυσῶδες, ἀλλ' ἐν τοῖς πλείστοις γέγραπται σφυγμός. ἤτοι γε ὡς συνὼν ταῖς μεγάλαις φλεγμοναῖς, ἢ καὶ τῆς κατὰ ῥάχιν ἀρτηρίας τῆς μεγάλης ἡ αἰσθητὴ κίνησις τῷ κάμνοντι, ὥς που κἀν τῷ δευτέρῳ τῶν ἐπιδημιῶν εἶπεν ὁ ἀνήρ. ὅταν ἡ φλὲψ ἡ κατ' ἀγκῶνα σφύζῃ, μανικὸς καὶ ὀξύθυμος. εὔδηλος γάρ ἐστι κἀνταῦθα τὸ σφύζειν ἐπὶ τῆς μεγάλης οὕτω καὶ σφοδρᾶς κινήσεως τῶν ἀρτηριῶν ἐπιφέρων, ὡς καὶ πρὸ τῆς τὴν ἁφὴν ἐπιβάλλειν αὐταῖς, αἰσθητὴν εἶναι τὴν κίνησιν, ἐνίοτε μὲν αὐτῷ τῷ πάσχοντι μόνῳ, ἐνίοτε δὲ καὶ τοῖς ἔξωθεν ὁρῶσιν. Libro etiam cui titulus est Animi mores cor-

D poris temperaturam sequi, Hippocrat. mentem longè clarius aperit. Qui locus etsi quadam ex parte prius à nobis adductus est, hîc tamen totus propriam habet collocationem. Scribit igitur Gal. οὐκ ἔτι οὖν δέομαι τῶν κατὰ τὸ δεύτερον ἢ τὸ ἕκτον τῶν ἐπιδημιῶν γεγραμμένων τῶν φυσιογνωμονικῶν γνωρισμάτων ἁπάντων μνημονεύειν, ἀλλ' ἀρκεῖ παραγράψαι δείγματος ἕνεκα, τήν δε τὴν λέξιν αὐτοῦ. ὧν ἡ φλὲψ ἡ ἐν ἀγκῶνι σφύζει, μανικοὶ καὶ ὀξύθυμοι, ὧν δὲ ἂν ἀτρεμέει τυφώδεις. κατὰ δὲ τὴν ῥῆσιν ὁ λόγος ἐστὶ τοσοῦτος ὧν ἀνθρώπων ἡ κατὰ τὸν ἀγκῶνα ἀρτηρία σφοδροτάτην ποιεῖται τὴν κίνησιν οὗτοι μανικοὶ εἰσι. φλέβας μὲν γὰρ καὶ τὰς ἀρτηρίας ἐκάλουν οἱ παλαιοὶ, καὶ δέδεικται πολλάκις, οὐδέπω δὲ πᾶσαν ἀρτηριῶν κίνησιν ὠνόμαζον σφυγμὸν, ἀλλὰ μόνον τὴν αἰσθητὴν αὐτὴν αὐτῷ τῷ ἀνθρώπῳ, πάντως οὖσαι σφοδραί. Ἱπποκράτης δὲ ὡς καὶ πρῶτος ἄρξας τῶν μετ' αὐτὸν κρατήσαντος ἔθους, εἴρηκέ που σφυγμὸν ἁπασῶν τῶν ἀρτηριῶν τὴν κίνησιν, ὁποῖά τις ἂν εἴη. κατὰ μέν τι τήν δε τὴν ῥῆσιν. ἔτι τῷ παλαιοτέρῳ τρόπῳ τῆς ἑρμηνείας χρώμενος, ἐκ σφοδρᾶς κινήσεως τῆς ἀρτηρίας, ἐπιμέμψατο τὸν μανικὸν καὶ ὀξύθυμον ἄνθρωπον, ἐπεὶ διὰ τὸ πλῆθος τῆς ἐν τῇ καρδίᾳ θερμασίας, οὕτω σφύζουσιν αἱ δε αἱ ἀρτηρίαι. καὶ μανικοὺς μὲν γὰρ καὶ ὀξυθύμους, τὸ πλῆθος τῆς θερμασίας ἐργάζεται. νωθροὺς δὲ καὶ βαρεῖς καὶ δυσκινήτους, ἡ τῆς κράσεως ψυχρότης. Quibus in verbis abundè explicatam habes σφυγμοῦ appellationem, quæ ad sequentia progressum faciunt. Hunc etiam locum subindicare videtur Galenus lib. 4. περὶ διαγν. σφυγμῶν cùm scribit Hippocr. a-

E nimi mores ex pulsibus discernere tentasse. Quin & τυφώδη Gal. ἀόργητον, νωθρὸν, βαρὺν, καὶ δυσκίνητον interpretatur, alibi quoq; * hoc est mutum, surdum, stolidum significare scribit. Nos aptè reddidisse videmur lentum quo iræ vacuitatem, naturarum frigidarum valdè propriam intelligimus, vt iracundis & præcipitibus opponatur. Hac verò dictione vtitur Hippocrates lib. 4. epid. duabus in historiis in Attici puero & Emmyris vxore. Quibus in exemplis vt hîc quoque τυφλώδης legitur, quod quandoque stupidum significat. Quam lectionem secuti videntur interpretes, quibus duo ex nostris codicibus assentiuntur. Vetus verò exemplar & recens alterum, vtrobiq; τυφώδης legunt. Quæ lectio ex Gal. magis arridet. *in Exegesi.

ψῶμα ἢν αἱμορραγήσῃ] Duplicem istud habere sensum potest, vt hæmorrhagiam sanet, aut eam in vulneribus inflammationis metu imperet. Quòd si sanguinis profluuio ex vulnere medelã adhibet cùm in hæmorrhagia frigida adhibẽda sit, ex ap. 19. & 23. lib. 5. vlcus ipsum attingendum non est, sed partes quæ circumcirca sunt, cautionẽ istam recipiẽt. Caput tamen ipsum frigida non proluit Hipp. maius periculum suspectans. Cogit enim frigidum, densat, & adstrictione ipsa cuticulæ inanitates ita comprimit,

F vt excrementorum vacuationi (quam vel ex voto adesse necesse est) locus esse non possit. Quòd si capitis perfusionem consulit ad liberaliorem sanguinis fluxum, vlcus aqua prohibens, idem ferè scripsit lib. de rat. vict. in morb. acut. cùm balneum imperat, quibus infra modũ sanguis profluit. Inquit enim, ἢν δὲ ἔλασσον τοῦ καιροῦ ῥέῃ, λούειν, ἢν τε ὅλον τὸ σῶμα, πρὸς τὰ διὰ ἀρήγῃ, ἢν τε τὴν κεφαλὴν μούνην. Quod etiam facit in Metone lib. 1. epid.

ἢν καρδιώσσῃ] In oris ventriculi morsu (quod antiqui καρδίαν, Gal. verò tempestas stomachum vocauit) crebra est syncope, hoc est præceps caloris & spiritus exolutio. Cui maturè succurrendum est. Non enim alia est pestis capitalior, quæq; vitalitatis arcanis & spirituum officinæ, hoc est cordi ipsi, clandestinas magis paret insidias. ἡ δὲ καρδίης ἀγχοῦ κυελώτερον ἐς ζωὴν ἢ ἐς θάνατον, vt inquit † Aretæus. Cùm sit igitur (vt idem inquit) τόδε τὸ πάθος, λύσις τῶν δεσμῶν τῆς εἰς ζωὴν δυνάμιος, αἵπερ ξύνουσι τῇ συστάσει τοῦ ἀνθρώπου ἐόν, magna diligẽtia adhibenda est, † vt futuram syncopem præsentiamus, eique opportunis remediis occuramus: παρεοῦσαι γὰρ οὐ ῥηιδίως διαφεύγουσιν οἱ νοσέοντες. λύσις γὰρ τῆς φύσιος ἡ συγκοπή. οὐ παλίσσυτος δὲ φύσις λυθεῖσα. Ad præcipitem igitur virium lapsum vsu quotidiano confirmatum est,

G panis calidi semiustulatas offas mero maceratas exhibere. Quod facit Gal. lib. 12. Meth. fuluum præcipuè vinũ ad celerem in corpus distributionem, & promptam virium reparationem requirens, dum ne internum aliquod viscus phlegmone laboret. Aret. etiam in syncopes curatione, vinum inflammatione laborantibus, non nisi coactus adhibet, cæteris verò vltrò, quibus & præsentissimum & verò optimum est remedium. Inquit enim, κἢν γὰρ ἐς ἀνάγκην οἰνοποσίης ἥκῃ ὁ ἄνθρωπος, οὐ κάρτα ἀσφαλὲς ἐπὶ φλεγμονῇσι οἰνοποτέειν. οἶνος γὰρ φλεγμαίνουσι μὲν πόνων ἐπίδοσις, ἀφλεγμάντοισι δὲ, φύσιος αὔξησις. Plinius quoque lib. 23. †† Cardiacorum morbo vnicam spem in vino esse scribit. Vinum igitur essentiæ tenuitate, promptè corporis partes peruadit, easq; refrigeratas caloris benignitate fouet. μοῦνος γὰρ οἶνος ἐλπὶς ἐς ζωὴν ψυχῆς, vt scribit Aretæus. Cuius etiam præstantissimus effectus in phreniticorum syncope (quibus tunc etiam exhiberi ad virium refectionem vult) his verbis describit: ἄκαρ μοῦνον ἐστὶ οἶνος, θρέψαι μὲν ὠκέως κατ' οὐσίην, καὶ παίειν μέχρι προσώπων μολεῖν. τόνον δὲ θεραπεῦσαι τόνον. καὶ πνεῦμα νεναρκωμένον ἐγεῖραι, ψῦξιν διελάσαι, σύναψαι πλάδον, φερομένων ἔξω καὶ ῥεόντων κρατῆσαι, ἡδὺς μὲν ὀσφραίνεσθαι ἐς ἡδονὴν, κραταιὸς δὲ σπεῖξαι δύναμιν ἐς ζωὴν, ἔξισος δὲ μειλίξαι θυμὸν ἐν προσφορῇ. Idem quoque author grauissimus, panem calidum recentissimè coctum

H in syncope adhibet. Galen. etiam lib. 5. de loc. affect. in oris ventriculi offensione, quæ Grammatico morbum comitialem faciebat, panem vino intinctum adhibuit, eumque roborandi oris ventriculi modum celebrat lib. 6. salub. Celsus quoq; lib. 5. in vulneris inflammatione præcauenda, dum cibum sustentat, & virium imbecillitas cibum protinus necessarium facit, profluuio sanguinis intermorientes ante vllam curationem vino reficit, quod alioqui inimicissimum vulneri est. Siue igitur syncopem stoma-

chicam, siue cardiacam intelligas, celebre est remedium, quòd vitæ principium, maximè hæ offensiones petant. Illa enim etsi stomachi vitio accidit, nobili tamen vicinia cor ipsum noxiam sentit, vt non aliò morbus sit referendus. Quod significat Gal. lib. 5. de loc. aff. & Aretæus in syncopes curatione. Vnde & καρδιώσσοντες & καρδιαλγέοντες dicuntur qui hanc calamitatem sentiunt. τῆ καρδίης γὰρ γειτόνημα καίριόν ἐστι ὁ στόμαχος, ἐξ ὅτου ἕλκει ἡ καρδίη οἰκεῖον ἢ ἀσύμφορον. † Hic porrò videtur esse locus quem subnotat Aurelianus lib. 2. acut. cap. 30. de syncope cardiaca agens. 'cap. 1. ''cap. 26. † Aret. lib. 2. de sig. morb. ac. cap. 3.

ἐμέτου λύσις] Vomitum vomitu curari satis indicat Hipp. lib. περὶ τόπων τῶν κατ' ἄνθρωπον. τοῦτο μὲν γὰρ εἴ τις ἐμέοντι ἀνθρώπῳ βούλεται ὕδωρ δοῦναι πιεῖν πολύ, ἐκκλυσθήσεται δι' ἃ ἐμέει σὺν τῷ ἐμέτῳ. οὕτως μὲν διὰ τὸ ἐμέειν ὁ ἔμετος παύεται. Gal. verò lib. 6. epid. ' id etiam apertè ostendit. nec ideo tamen per similia curationem fieri necesse est. φασὶν οὖν ἔμετον ἐμέτῳ θεραπεύεσθαι πολλάκις & κλυστῆρι δριμεῖ διαχωρήματα δακνώδη. ἔστι δὲ κἀνταῦθα μία μὲν ἴασις ἐκκόψαι τὴν διάθεσιν ὑφ' ἧς ἤτοι ναυτιώδεις εἰσὶν, ἢ συνεχῶς ἐξίστανται δακνόμενοι. γίνεται δὲ τοῦτο διττῶς, ὡς ἐμάθετε. καθ' ἕνα μὲν τρόπον ἐκκενωσάντων ἡμῶν τοὺς χυμοὺς, ὅσοι ποιοῦσι ναυτίαν, & τῶν ἐντέρων δῆξιν εἰργάσαντο. καθ' ἕτερον δὲ τι φάντων τε & μεταβαλλόντων εἰς ποιότητα χρηστὴν, ἢ ἐπικεραστῶν. ἐδείχθη δὲ κἀπὶ τούτων ἡ ἴασις ὑπὸ τῶν ἐναντίων γινομένη. ποτὲ γὰρ ὅλως ἐκκενοῦσι τὸν ἀλλότριον τῆς παρὰ φύσιν χυμὸν, ἐναντίον ἐστὶ τῷ ἴσχειν. ποτὲ κατὰ ποιότητα μεταβολὴ διὰ τῆς ἐναντίας γίνεται ποιότητος. 'Com. 2.

ὅσα σφακελίζει] Gangrænam quæ nondum planè tenet, sed adhuc incipit, curare non est difficilimum. Cuius curationis admonet Hipp. ne propter supinam negligentiam cogamur postea miserum quidem, sed tamen vnicum subire auxilium. Corruptelæ igitur partis rudimentum & gangrænam ipsam nondum confirmatam curat profundis vulneribus adactis & exhausto sanguine, interceptis tamen vasis, ne periculum longè grauius sentiant. Quæ cautio Hipp. in vstionibus & sectionibus est admodum familiaris. Sphacelus igitur, qui ossis corruptionem apud Hipp. significat, hîc pro carnosæ partis inflammatione & desperationis rudimẽto, quæ in veram gangrænam tendit, sumitur. Gangrænam enim propriè Medici de carnosa parte inflammationis vi emortua intelligunt, de qua & sphacelus quandoq; effertur vt scribit Gal. Com. in aph. 50. lib. 7. Quin & ipsa partis inflammatio periculum denuncians gangræna dicitur, consummata autem syderatio sphacelos est Paulo lib. 4.* Quod etiam scribit Gal. Com. 4. in lib. περὶ ἄρθρ. & τὸ τῆς γαγγραίνης πάθημα παραγίνεσθαί φησιν αὐτοῖς, ἐμβληθέντων τῶν ἐξεχόντων ὀστῶν παρὰ τῷ μεγέθει δηλονότι τῆς φλεγμονῆς. ὅταν γοῦν ὑπὸ τὰ πάθη τὰ φλεγμαίνοντα, τότε ἐρυθρὸν τῆς φλεγμονῆς ἀπόλλυται, πελιδνῶν γιγνομένων τῶν σωμάτων, ἤτε ὀδύνη μεμειῶσθαι δοκεῖ, διότι & ἡ αἴσθησις ἐναρκώθη. & ὅταν γε τελέως ἀναίσθητα γίνωνται, & οὕτως πάσχοντα σώματα, τὸ πάθος οὐκ ἔτι γάγγραιναν, ἀλλὰ σφάκελον ὀνομάζουσι. μεταξὺ γὰρ τούτου τοῦ σφακέλου & τῆς μεγάλης φλεγμονῆς ἐστὶν ἡ γάγγραινα, ὥσπερ χεῖρον τῆς τηλικαύτης φλεγμονῆς ὅσον μετριώτερον τοῦ σφακέλου. φθορὰ γὰρ οὗτός ἐστι τῆς ὅλης οὐσίας τοῦ σφακελίσαντος μέλους. ὥσπερ οὖν ἡ ἀνίατον ἤδη συνιστάμενον, ἀλλ' ἔτι ἀρχόμενον, ὅπερ οὐδὲ σφάκελος ἐστὶν ὄντως, ἀλλὰ γάγγραινα μεγάλη πλησίον ἥκουσα σφακέλου. καταχρώμεθα δ' οὖν ὁμοιότησι τῶν παρακειμένων παθῶν ὀνόμασι, ὅτι τῶν ἀφικνουμένων μὲν εἰς αὐτὰ, μηδέπω δὲ ἐχόντων τὴν ἐκείνων ἰδέαν τε & φύσιν. οὕτως οὖν & τὴν μεγίστην φλεγμονὴν, ὅταν μήτε τὴν εὔχροιαν διασώζῃ τὴν ἑαυτῆς, μήτε τὴν ὀδύνην, διότι γάγγραιναν ὀνομάζομεν, μηδέπω μὲν οὖσαν ἀκριβῶς γάγγραιναν, εἰ δ' ἀμεληθείη, μικρὸν ὕστερον ἐσομένην. Quibus ex verbis etsi sphacelum à gangræna differre indicat, pro eodem tamen sumi posse, & pro leui mali initio necdum confirmata syderatione, luce clarius est: quemadmodũ aph. 50. lib. 7. vsurpatur. Est vbi σφάκελος ossis corruptelam significat, vt aph. 79. lib. 7. & lib. περὶ αἱμῤῥ. vbi σφακελίσαι τὸ ὀστέον τὸ τῆς πτέρνης scribens Hip. κατὰ τῶν φθειρομένων δι' ὅλης αὐτῶν οὐσίας ὀστῶν σφάκελον ἐπιφέρει. Interdũ verò qualemcunq; partis corruptelã significat. Est .n. σφάκελος φθορὰ πᾶσα καθ' ὃν γίνεται τρόπον, vt scribit Gal. in Exeg. & τὴν ὅλην τῆς οὐσίας ἑκάστου μορίου φθορὰν ὀνομάζουσιν οἱ παλαιοὶ σφάκελον, quemadmodum testatur Com. 2. in lib. de fract. Est & varia multiplexq; huius vocis notio Gal. lib. 2. de loc. aff. contra Archigenem. Qua de re alibi plura dicenda sunt. Caluus τὰ σφαχελίσαντα, quæ putruerunt non satis aptè reddidit, vt nec Cornarius, quæ corrupta torpescunt. Illud autem ἀναλαβόντα quàm obscurè per (*resumito*) expressit Caluus? Ita mediusfidius, vt Delio natatore opus sit in eo qui alterius sensa eruit explicando. * Cap. 19.

σπασμοῦ χρόνος] In sola partis offensione deplenda est multitudo, eius noxam afferens. Quòd si cum febre fiat, & capitis dolore maior vacuatio necessaria est, & tunc venæ sectio profuerit, quæ offensam minuat. Capitis autem intemperiem & mentis agitationem, quæ conuulsionem afferre potest, aquæ calidæ perfusio sanatura est, dum ea non temerè adhibeatur, non secus ac Metoni auxilio fuit, lib. 1. epid. Quin & febris ipsa, humorum copiam morbum faciẽtium dissipabit. De scarificatione verò hunc locum intelleximus propter dictas rationes, & quòd χάσαι (Gal. tria significans. ἀμύξαι, ἐκκρῖναι, χαλάσαι) de scarificatione cutis & pertusione Hipp. cæterisq; ferè Medicis vsurpetur. ἀποχάσαι verò de venæ sectione, qualis est ἀπόχασις βραχίονος, bis vsurpata lib. 5. epid. vbi vitiosè ἀπόσασις legitur, & semel lib. epid. 7.

ὀφθαλμῶν] Oculis fluxione acri tentatis desiccantia & digerentia adhibet. Quorum omnium repetitam habes materiam ἐν νόσοις Hipp. Frigidæ affusio capitis feruorem & intemperiem, humorum verò acrimoniam diluit & temperat. Allium humores desiccat & calfacit, capitisq; grauitates alleuat, ex lib. 4. de rat. vict. in morb. acut. Hîc verò secuti sumus nostra exemp. Vetus enim ψιμμυθίῳ, σμύρνης ἐν legit: duo verò alia ψιμμυθίῳ ἐν, σμύρνης ἐν. Quam lectionem tuentur interpretes. Nisi quòd Cal. δωδεκάτου χρόνου iũxit. Porrò mazæ nomen, ambiguum retinuimus, ne verborum lenociniis calumniam accersendo, veritatẽ ipsam proderem. Mazam Arist. in nat. quæst. massam hordeaceam vertit Gaza, vt σαῖτα triticeam. Quin & Hesychio, ἄλφιτα πεφυρμένα ὕδατι & ἐλαίῳ significat. Athenæo verò panem offa madefactum, seu libum, seu placentam. Panem autẽ ex hordeo antiquis vsitatum, vita damnauit quadrupedumq; tradidit refectionibus, vt inquit'' Plin. Maza autem refrigerat, siccat, flatibus vias aperit, & cum optima nutricatione corpus alleuat, vt scribit Hip. lib. 2. περὶ διαίτης. '' Lib. 18. cap. 7.

κιρσοὶ δὲ] Varicosis etsi rarò caluitium inest, quibus tamen vitium in varices secedit, ij postea meliori fortuna vtuntur. Varix igitur, cùm sit à natura humoribus destinatum repurgamentum, fœculentorum & crassiorum succorum depulsione mentem totumq; corpus liberat, quoq; crassior fuerit eò securiorem immunitatem facit. Sic & caluorum varices subinde translata materia, pilorum fœcunditatem restituunt, & fœditas ipsa honestamento est. Quod scripsit Hipp. aph. 34. lib. 6. ὁκόσοι φαλακροὶ, τουτέοισι κιρσοὶ μεγάλοι οὐ γίνονται. ὁκόσοισι δὲ αὖ φαλακροῖσιν ἐοῦσι κιρσοὶ ἐπιγίνωνται, πάλιν οὗτοι γίνονται δασέες. Ab Arist. verò repetitur libr. 3. de hist. anim. his verbis: οἱ δὲ ἰξίας ἔχοντες, ἧττον φαλακροῦνται, κἂν ὄντες φαλακροὶ λάβωσιν, ἔνιοι δασύνονται. Vbi ὀξείας vitiosè pro ἰξίας legitur.

ἀλφοὺς] Nomina ipsa retinuimus, quòd sint generum vniuersaliorum formæ quædam. Etsi enim vtrunque cutis defœdationem aspritudinemq; potius quàm morbum infert (vt scribit Hipp. lib. περὶ παθῶν) vnum tamen vitiligine, alterum verò scabie comprehẽditur. De quibus Celsus extremo lib. 5. Paulus lib. 4. ad vtrosq; alphos & lepram, calcem indicit. Quòd verò hîc ἐν ὕδατι dicitur, ad vsum retuli cùm calcem elutam & aqua maceratam dixi. Quòd si quis aqua dilutam & dissolutam intelligat, non magni refert. vtrũq; enim complectitur Paulus, cùm scribit ad lepram, καὶ τῇ τίτανον πεπλυμένην ἔχειν ξηρὰν. ἐπεὶ δὲ τῆς χρείας ὕδατι διαλύων εἰς γλοιοῦ πάχος καταχέει. Ad alphos verò, πεπλυμένη τίτανος ὕδατι λυθεῖσα.

χορίων καθάρσις] Fœtu excusso velamentum quod intus fuit (secundas Celsus, Græci χόριον, ὕστερον, & δεύτερον vocant) firmiter tenet: cuius casus omnibus modis procurãdus est. Hîc sternutatorium medicamentum adhibet, vt corporis totius concussu vis adhibita, inuolucrum illud deiiciat. Quod etiam aph. 49. lib. 5. monuit: ὑστέρων ἐπὶ λώσιας φαρμακὸν προσθεὶς ἐπιλαμβάνειν τὰς μυκτῆρας & τὸ στόμα. Sic lib. 2. περὶ γυναικείων: si secundæ remanent, πνεῦμα κατέχειν suadet, & in abortu τὸ πταρμικὸν προσφέρειν, ἐπιλαμβάνειν δὲ τῶν μυκτῆρα & πταρνυσθαι, καὶ σῶμα πιέζειν, ὅκως ὁ πταρμὸς ὡς ὅτι μάλιστα ἐνεργήσῃ. Quod sic expressit Celsus lib. 2. Quæ locis laborat, aut difficulter partum edidit, sternutamento leuatur. Idem etiam consulit Paul. *lib. 6. Porrò duo ex nostris exemplaribus hîc ἐλλέβορον pro exemplo addũt, & ita legunt, ἐλλέβορον πρὸς τὰς ῥῖνας προσθεῖναι. Quam lectionem sequitur Caluus. Nos nihil immutauimus, quòd πρὸς τὰς ῥῖνας προσθεῖναι ὥστε πταρνύσθαι, sternutatorium significet. *cap. 75.

H

HIPPO-

HIPPOCRATIS COI DE MORBIS VVLGARIBVS LIBRI SECVNDI:

ΤΜΗΜΑ ΕΚΤΟΝ.

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΟΝΙΚΟΝ.

A Ἣν κεφαλὴ μεγάλη, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ σμικροὶ, τραυλοὶ, ὀξύθυμοι. οἱ μακρόβιοι, πλείους ὀδόντας ἔχουσιν. οἱ τραυλοὶ, ταχύγλωσσοι, μελαγχολικοὶ, κατακορέες. ἀσκαρδαμύκται, ὀξύθυμοι. μεγάλη κεφαλὴ, ὀφθαλμοὶ μέλανες καὶ μεγάλοι, ῥῖνα παχείην καὶ σιμὴν, ἐσθλοί. γλαυκοὶ, μεγάλοι, κεφαλὴ σμικρὴ, αὐχὴν λεπτὸς. στήθεα στενὰ, εὐάρμοσοι. κεφαλὴ σμικρὴ, οὐδὲ ἂν εἴη B τραυλὸς, οὐδὲ φαλακρὸς, ἢν μὴ γλαυκὸς εἴη. σπασμὸς φωνὴ ἐν γονίμῳ λύεται, ἀπήλλακται τοῦ μεγάλου νοσήματος. λεχοῖ δὲ πυρεταινούσῃ, καὶ ἀλγεούσῃ, ὕδωρ καταχεῖν, καὶ πτισάνην παχείην διδόναι τρὶς τῆς ἡμέρης, θερμήν. παιδίον τρέφεται, ἑβδόμῳ μηνὶ, ἢ ἐννάτῳ ἢ δεκάτῳ, καὶ ἴσταται τῇ φωνῇ, καὶ ἰσχὺς ἕπεται. καὶ τῶν χειρῶν κρατεῖ. τῆς φωνῆς λυομένης πάντα λύεται, ἡ γὰρ λύσις τῇ C φθέγξει ὁμοίη. λύεται δὲ ἐν γονίμῃ. ἢν αἱ φλέβες σφύζωσιν ἐν τῇσι χερσὶ, καὶ τὸ πρόσωπον ἐρρωμένον, καὶ ὑποχόνδρια μὴ λαπαρὰ ᾖ, χρονίη ἡ νοῦσος γίγνεται. ἄνευ σπασμοῦ οὐ λύεται, ἢ αἵματος πολλοῦ ἐκ τῶν ῥινῶν, ἢ ὀδύνης ἐς τὰ ἰσχία. οὗ λαιμοῦ ὕδωρ θερμὸν κατὰ τῆς κεφαλῆς καταχεῖν, ἢν μὴ ψῦχος ᾖ. ἢν δὲ μὴ, ἄλητον ὡς θερμότατον διδόναι, καὶ οἶνον ἄκρητον.

SECTIO SEXTA,

ANIMI COGNITIONEM PER NATVRALES NOTAS FACIENS.

QVIBVS caput magnum, oculi parui, si balbutiãt, ij in iracundiam sunt præcipites. Quibus longa vita promittitur, plures dentes habent. Balbutientes & volubilitate linguæ præditi, ij melancholici & plurimùm biliosi sunt. Qui in conniuentibus oculis intuentur, iræ sunt admodum præcipitis. Quibus caput magnum, oculi grandiores & nigri, nares crassæ & simæ, ij boni sunt. Qui oculos grandiores & rauos habent, caput paruum, ceruicem tenuem, pectus angustum, ij à natura concinnam partium proportionem acceperunt. Qui capite est paruo, neq; balbutiet neq; caluescet, nisi si cæsios habuerit oculos. Conuulsis, si vox die impari libera restituitur, à magno morbo immunitatem præstat. Febricitantem verò puerperam & ex dolore laborantem aqua perfundito, eique ptissanam crassam calidam ter die apponito. Puer mense septimo, nono aut decimo nutricationem accipit, voce pollet, inualescit & manuum compos est. Vox vbi absoluta fuerit & libera reddita, omnia etiam liberantur (ipsa quippe natura liberę vocis emissioni quodammodo respondet.) Solutio autem ista, die impari contingit. Venarum in manibus conspicua pulsatio, & facies benè habita, cum præcordiorum contensione & tumore, diuturnum morbum significat, qui ferè non sine conuulsione, aut liberali sanguinis ex naribus profusione, aut coxendicum dolore soluitur.

D Gula affecta calida caput perfundendum est, dum ne frigus adsit. Sin minus, farinã quàm calidissimam & merum apponito.

HIc labor operis nostri vltimus, superioris argumentum obtinet, non magis tamen explicatum. Atq; haud scio (vt verum fatear) an quicquam in hoc ceruicoso opere, sit his duobus Physiognomiæ capitibus difficile magis aut concisum, quodq; maiorem in se operam intendat, aut per varios rerum meandros ingenium vehementius distrahat. Non est tamen in extremo actu velut exhausto spiritu deficiendum, sed ab argumenti coniunctione incipiendum. In cuius tractatione cùm ferè paria fecerit Hip. duo ex nostris exempl. ne sectionem quidem hanc distinguunt. Vnum verò peruetus tam aptè distinguit, vt φυσιογνωμονικὸν δεύτερον addat. Quod videtur secutus Caluus. Sed vt fit in iudiciorum ratione, in optimorum pluriumq; consensum pedibus eundum est. E Quæ etsi in Hipp. explicando sunt minimi momenti, apud quem ne ordinis rationem, velut in Orchestra gradus facilè definias, dum Medicinæ parentem non velut Roscium numeros facientem in scena spectamus. Ne tamen omittenda quidem sunt, quòd velut in numinis religione, ita in hoc augusto Medicinæ sacrario, minimùm peccasse nefas sit. Popularem igitur lectionem secuti, hic Secturam sextam facimus.

ἢν κεφαλὴ μεγάλη] τραυλότης est (vt inquit Aristot.) ἔνδεια τοῦ γράμματος, vbi velut impedita lingua literam explicatè non profert. Quæ etsi in genere magis spectatur, hîc tamen pro præcipiti & inexplicata linguæ volubilitate sumitur, quæ temerè magis quàm impigrè acribus sensuum actionibus præit magis quàm ministrat. Et vt scribit [a] Arist. in quæst. nat. προτερεῖ ἡ ὁρμὴ τοῦ λέγειν τῆς δυνάμεως αὐτοῖς, ὡς θᾶττον ἀκολουθήσεως τῆς ψυχῆς τῷ φανέντι. Quod in vehementissimis animi motib. facilè videre est, in quibus balbutiens lingua mentis sensum non expedit, quemadmodum lib. 4. epid. προπετέως ταχυγλωσσότεροι θωρήξαντες dicuntur, linguæ incontinentia & celeritate præditi. Quod vitij genus ebriosis accidit. Atq; id magis aperit, cùm postea τραυλοὺς ταχυγλώσσους vocat. Quòd si paulò liberiore Me- F dicinæ præscripto, leonem ex vnguibus æstimare licet, capitis magnitudo, conformationis robur, & viscerum præpotentem calorem ferè sequitur. Oculorum paruitas (si quæ de magnis oculis prius diximus, constant) cerebri sicciores indicium præ se fert. In quo sensationum ipsarum incitamentum, calcar & politura consistit, si (vt meritò quidem) qui humore diffluunt, rubiginem & situm contrahunt, & quodammodo mucescunt. Quam ob rem iure quidẽ iracundi sunt & præcipites, dum ad nobilissimi visceris præscriptum, vt ad regis edictum, sensus ipsi imperata faciunt. Ex quo quicquid est vitalitatis & verò æternitatis, mutuantur atque accipiunt. [a] *Sect. 11. quæst. 38.*

οἱ μακρόβιοι] In dentibus augurium vitæ esse creditur. Quibus plures fuêre, longiora promitti spatia putant, inquit [b] Plin. Quare plures dentes ex hominum genere, maribus q̃ fœminis insunt. Quæ prius Arist. expressit, historiæ animalium lib. 2. de dentib. loquens: ὅσοι πλείους ἔχουσι, μακροβιώτεροι, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰσιν. οἱ δὲ ἐλάττους καὶ ἀραιόδοντες, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ βραχυβιώτεροι. In quæst. verò naturalib. causam etiã addidit, etsi non satis iustam. Scribit enim * sect. 10. διὰ τί τῶν ἀνθρώπων οἱ ἀραιοὺς ἔχοντες τοὺς ὀδόντας, βραχύβιοι ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. ἢ ὅτι σημεῖον τὸ G πλῆθος τὸ ὅσον πυκνὸν εἶναι, ὡς ὁ εὐκέφαλος ἀσθενὴς ἐκ τῶν εὐπνόων, ὥστε ὑγιὴς ὢν τὴν φύσιν, ταχὺ σήπει. καὶ γὰρ τὰ ἄλλα μὲν κινούμενα καὶ ἀπατμίζοντα. διὸ καὶ ὁ ἄνθρωπος τὴν κεφαλὴν δασύτατος, καὶ τὸ ἄρρεν τοῦ θήλεος μακροβιώτερον, διὰ ταῖς ῥαφαῖς. δεῖ δὲ ἰδεῖν καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. † Sect. verò 34. διὰ τί οἱ μανοὺς ἔχοντες τοὺς ὀδόντας, οὐ μακρόβιοι, ἢ ὅτι τὰ μακρόβια πλείους ἔχουσιν, οἷον τὰ ἄρσενα τῶν θηλειῶν, ἄνδρες γυναικῶν, πρόβατα προβάτων, οἱ οὖν ἀραιοὶ ὀδόντες ὥσπερ ἂν ἐλάττονας ἔχουσι ὀδόντας ἐοίκασι.

[b] *Cap. 16. lib. 7.* * *Quæst. 41.* † *Quæst. 1. Sectio VI huius libri.*

κατακορέες] Hæc vox quæ ex media Hippocr. schola prodiit, admodum est ambigua, κατακορέες enim dicuntur, quicunque multa bile abundant, quales sunt πικρόχολοι. Qua in significatione hic sumi videntur. Aut qui bilem multam colligunt, eamq; expurgāt, quòd κατακορὴς de mera bile flaua & abundè saturata Hippocr. dicatur. κατακορέα γὰρ καλεῖ τὰ ἄκρατον χολὴν διαχωρήματα, vt scribit * Galen. Quod etsi aliquando simpliciter effert, addit tamen sæpe χολώδεα: & κατακορέα χολὴν dicit in Eutychide lib. 5. & 7. epidem. meram & abundè saturatam bilem intelligens, quæ in cholera morbo euomebatur. Synceram quoq; bilem vocauit † Aretæus, κατακορέα χολὴν in hepatis morbis. Sic postea τὰ αἷμα κατακορέα, & ἤθεα κατακορέα dicet, τὰ δ᾽ ὅκου χυμὸς ἢ χολῶδες ... ἀλλὰ καὶ κατακορέας ἀνθρώπους ὁμοίως ὀνομάζει, vt inquit Galenus: quemadmodum ἰκτερώδεες κατακορέες dicuntur in Coacis, morbo auriginoso admodum fœdati, aut ij qui supra auriginem multa bile suffusi sunt. Quod ictero est maximè proprium. Sic ἰκτερώδεας κατακορέως dicit Aretæus capite à nobis prius adducto. Eadem prope significatione κατακορέα ὄψιν in ictero scribit Aretæus, ex multa bilis flauæ perfusione, coloris intēsionem denotans. Fit enim vt interceptis bilis repurgamentis, quæ per intestina eluũtur, multa bilis ad vrinas deferatur, quæ sua copia impensè rubras vrinas & nigrantes reddit. Abundè igitur saturatum illum colorem denotare possunt, non secus ac Aristot. libro περὶ χρωμάτων τὸ ποῶδες κατακορὲς ἰσχυρῶς dixit, redundantem & expletum herbidum colorem significans. Et Dioscor. σανδαράχην κατακορῆ πυρρὰν, sandaracham quæ ad satietatem rufescit, intellexit. ‘ Theophrastus etiam, χρῶμα ὅμοιον ῥόδῳ κατακορὲς vocauit colorem roseum in plenum. Φάρμακον verò κατακορὲς dicitur, ἢ διὰ τὸν κεκλιμένον ὑπ᾽ αὐτοῦ χυμὸν, ἢ διὰ τὴν ἰδίαν χρόαν. Quin & κατακορῆ δίψαν alia notione dicit ‘‘ Hippocrates, τὴν ἤτοι διὰ τὸν ὅτι ποτ᾽ ἐστι χυμὸν γιγνομένην σφοδρὰν, ἢ εἰς ἄκρον ἐπιταμένην, quemadmodum κατακορῆ βῆχα dixit in Menonis historia lib. 7. epidemiωn. Cuius vocis ὁμωνυμίαν tibi aliàs abundè explicatam esse volumus. Hìc igitur πικροχόλους intelligo, qui multā bilem congerunt, & in iram sunt valdè præcipites. Quare plurimùm biliosos vertimus, non bile suffusos, vt ad innatam naturam ista referremus. *In Exegesi. †Cap. 13. lib. 1. de morb. diut. ‘Lib. 4. hist. plant. ‘‘Lib. 5. epid.

Ασκαρδαμύκτοι] ἀσκαρδαμύσσειν est inconniuenter aspicere & oculis esse fixis, immotis & inconclusis, σκαρδαμύττειν nictare dixit *Plinius. Quod plerisque adeò naturale est, vt nictare non cessent, quos pauidiores accepimus. Et Aristot. libro primo Historię animal. perpetuo nictantes oculos inconstantiæ, rigentes verò & intentos impudentiæ indices esse testatur: scribens, καὶ οἱ σκαρδαμυκτικοὶ, ἢ ἀτενεῖς ἢ μέσοι, βελτίστου δὲ ἤθους οἱ μέσοι. ὁ κένα... ὁ μὲν ἀναιδὴς, ὁ δὲ ἀβέβαιος. Præcipuæ verò audaciæ & inuicti roboris inconniuentes oculi testes sunt. Quod de duobus gladiatoribus è Caij principis ludo scribit Plinius, qui contra comminationem aliquā non conniuerent, & ob id inuicti. Tantæ hoc difficultatis est homini. Nictationum officium in genis est, quas ea de causa natura dedit, ceu vallum quoddam visus & prominens munimentum contra occursantia animalia, aut alia fortuitu incidentia. At verò crebriorum nictationum in homine, causa est cutis mollities quæ genæ obducta est, vt scribit Aristoteles capite decimo tertio libri secundi de partibus animalium, vt facilè rigeant quibus durior palpebra est, quæ calidioris & siccioris naturæ nota est, qualis in ἀσκαρδαμύκτοις, extremè biliosis præcipitibus & iracundis merito esse potest, ἀσκαρδαμύκτους rigentes & intentos oculos dicere potuimus, dum σκαρδαμυκτικοῖς ἀτενεῖς opponit Aristot. quales Caio principi fuisse notatum est. Sed significationem ipsam magis expressimus, cùm conniuere vtriusque genæ ministerio iis quæ animal pariunt, ex † Aristotele addiximus. Etsi id in auibus cōtingit ab angulis membrana obeunte. Vtranq; ‘ Plinius nictatione expressit, & μύειν quod inferiore gena in auibus obitur, conniuere dixit. Vtrunque etiam iunxit in magna morbi offensione Hipp. in coac. cùm dixit, ὅσοι ἐν ξυνεχεῖ ἄφωνοι κείμενοι μύουσι καὶ σκαρδαμύσσουσι. Quod ex maxima imbecillitate accidit.

*Cap. 37. lib. 11. †Lib. 2. de partib. anim. cap. 13. & lib. 2. de hist. anim. cap. 12. ‘Cap. 27. lib. 11.

ὀφθαλμοὶ μέλανες] Humorum exuberātiæ, in qua moderatam morum simplicitatem posuimus, notam esse in oculorum magnitudine prius diximus. Quod peræquè de nigris oculis sentiendum est. Aquei enim & tenuioris humoris copia oculi nigricant, quę certa sunt oculi humidioris indicia. Id scribit Galen. in Arte parua: μέλας δ᾽ ὀφθαλμὸς, ἢ διὰ τὴν σμικρότητα τοῦ κρυσταλλοειδοῦς, ἢ διὰ τὸ ἐν βάθει θέσιν, ἢ ὅτι λαμπρὸν τι καὶ αὐγοειδὲς ἀκριβῶς οὐκ ἔστιν, ἢ ὅτι τὸ λεπτὸν ὑγρὸν, ἤτοι πλέον, ἢ οὐ καθαρὸν ἐστιν, ἢ διὰ τινα τούτων ἢ διὰ πάντα πέφυκε γίνεσθαι. τὸ μᾶλλον δὲ καὶ ἧττον ἐν αὐτοῖς, ὡς ἔμπροσθεν εἴρηται. τὸ μὲν οὖν λεπτὸν ὑγρὸν, ὑδατωδέστερον τε καὶ πλέον γινόμενον, ὑγρότερον ἀποφαίνει τὸν ὀφθαλμὸν, ὥσπερ γε καὶ εἰ παχύτερον, ἢ ἔλαττον γένοιτο καὶ ξηρότερον. * Aristot. quoque libro 5. de gen. anim. nigredinis oculorum, humorem multum causam facit. τὰ γὰρ ἔχοντα τὸ ὄμμα πολὺ τὸ ὑγρὸν μελανόμματά ἐστι, διὰ τὸ μὴ εὐδίοπτα εἶναι τὰ πολλά. De naribus simis abundè prius diximus. In quibus ἠθικὸν, vt nunc, intelleximus, quem vera simplicitate bonum dixit † Mart. Cæterùm quod hìc est sententiæ principium μεγάλη κεφαλὴ, Caluus omisisse videtur. *Cap. 1. †Lib. 1. epig. 96.

κεφαλὴ σμικρὴ] Singularum corporis partium æstimatio non leuiter facienda, sed in sese ducenda est. Ceruicis gracilitas & thoracis angustia, quas commendabiles virtutes habeant non video. Siquidem hæc spinalis medullæ (quæ cerebro respōdet) vitium, illa verò cerebri imbecillitatem & conformatricis penuriam, vtraque etiam materiæ inopiam ostendit, vt ex Galen. satis constat in Arte parua. Ceruicis igitur tenuitas vniuersum neruosum genus ex cerebri imbecillitate arguit, non secus ac valida ceruix & optimè ossibus compacta, neruosum genus vegetum & robustum, ex concinna capitis figura significat. Thoracis verò angustia, spinalis medullæ (quæ proportione cerebro respondet) cuique thorax ipse per vertebras iungitur defectum, aut profectò in materiæ copia calidi imbecillitatem profitetur. Quæ nullo nomine probari possunt, nisi in partium concinna & aptè respondēte proportione. πλατυστερνότατον δὲ ἄνθρωπον facit * Galen. in lib. περὶ ἄρθρ. ὅτι καμπυλοτάτας πλευρὰς ἔχει, vt loquitur Hippocrates: idemq; Prorrhetico secundo, pectus laudabile sic circunscribit: τὸ δὲ στῆθος ἐπαινεῖν χρὴ, πλατύ τε ἐὸν, καὶ λάσιον. καὶ ὁ χόνδρος αὐτοῦ μικρὸς ἔστω, καὶ σεσαρκωμένος ἰσχυρῶς. ὅτις μὲν γὰρ ταῦτα πάντα ἔχει, ... γίνεται, ὃς δ᾽ ἂν μηδὲν τούτων ἔχει, ὀλεθριώτατος ... igitur ad cōcinnam partium inter se proportionem, quæ in naturæ conformatione consistit, referēdum est. Sic enim probè inter se (etsi in naturæ officiorum vitio) consentiunt capitis paruitas, ceruicis gracilitas, & pectoris strictura, vt ex Galeni Arte parua, luce clarius constat. Quòd profectò nos mouit, vt lectionem vulgatam non immutaremus, & κεφαλὴν σμικρὴν retineremus, quamuis repugnantes habeamus duos codices, vetustissimum nostrum & alterum non æqua fide dignum. Quam lectionem secuti etiam sunt interpretes. Nec nos terret, quòd in hac affectione, oculi raui cùm magnitudine aptantur. Quæ etsi sunt humentioris quodammodo naturæ soboles, materiæ tamen copia necessarias bonitatis notas non inducunt, vt satis apertè prius indicauimus. *Com. 3.

ὧν μὴ γλαυκὸς εἴη] Oculi cæsij in quibusdam præcipuæ ingenuitatis indices, splendoris ignei vbertate, humoris verò aquei penuria fiunt. Quare ob splendoris copiam plus ignis habere existimauit Empedocles. Vnde non immeritò siccioris naturæ præsagia præmonstrant, cùm tenuioris humoris inopiam significent. Quod testatur Gal. in Arte parua. γλαυκὸς μὲν οὖν ὀφθαλμὸς ἤτοι διὰ μέγεθος, ἢ λαμπρότητα τοῦ κρυσταλλοειδοῦς, ἢ προπετῆ θέσιν, ἢ διὰ τὸ τοῦ λεπτοῦ καὶ ὑδατώδους ὑγροῦ τοῦ κατὰ τὴν κόρην ὀλιγότητά τε καὶ καθαρότητα γίνεται. Idem testatur * Aristot. libro quinto de gen. anim. τὰ μὲν οὖν ἔχοντα τὸ ὄμμα πολὺ τὸ ὑγρὸν μελανόμματά ἐστι, διὰ τὸ μὴ εὐδίοπτα εἶναι τὰ πολλά. γλαυκὰ δὲ τὰ ὀλίγον. καθάπερ φαίνεται καὶ ἐπὶ τῆς θαλάττης. τὸ μὲν γὰρ εὐδίοπτον αὐτῆς γλαυκὸν φαίνεται, τὸ δ᾽ ἧττον, ὑδατῶδες, τὸ δὲ μὴ διορισμένον διὰ βάθος, μέλαν καὶ κυανοειδές. Idem quoque in quæst. nat. † διὰ τί οἱ πρὸς μεσημβρίαν οἰκοῦντες μᾶλλον εἰσὶ μελανόφθαλμοι. ἢ γλαυκὰ μέν ἐστι τὰ ὄμματα δι᾽ ὑπερβολὴν τοῦ ... μέλανα δὲ διὰ τὴν τούτου ἀπουσίαν. ὥσπερ καὶ Ἐμπεδοκλῆς φησι. καθάπερ οὖν τῶν πρὸς ἄρκτον οἰκούντων. γλαυκὰ ὄμματά ἐστι, τὸ ... ἐντὸς θερμὸν ... διὰ τὸ ἐκτὸς ψυχρὸν ... τῶν πρὸς μεσημβρίαν οἰκούντων, τὸ μὲν ὑγρὸν διὰ τὸ ... θερμὸν ἐκ ... τὸ δὲ λειπόμενον ὑγρὸν, μέλαν ποιεῖ. Quæ omnia etsi vera sunt, neque tamen pugnant cùm his quæ superioribus locis ex Galeno adduximus, vbi glaucos oculos humidioris naturæ esse indices significare videtur. Est enim γλαυκότης (vt scribit Arist.) ἀσθένειά τις, καὶ ὥσπερ ἡ πολιότης ἀσθένεια τις ἐστι τοῦ ὑγροῦ τοῦ ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ, καὶ ἄτηψια, καὶ ἡ γλαυκότης. Quam ob causam & nuper natorum puerorum oculi cæsij sunt. Atque adeò quæ de eorum affectione ex Galen. & Aristot. dicta sunt, relationem ad nigros oculos habent, vt cuiuis videre licet. Hìc etiam φαῦλον, non alia significatione quàm prius accipi volumus, vt non magno siccioris naturæ intertrimento simul inesse efferri possit.

*Cap. 1. †Sect. 14. quæst. 14.

A ὠφαιτικῶν φωνὴ] Morbi comitialis aut apoplexiæ solutionẽ significat, vox liberè restituta. In quibus vinctis sensibus vox ita præpeditur, vt sopita videatur: quæ cùm redditur, sensationum libertatem significat. Quòd si iudicij dignitas accedat, magna fit ad solutionis authoritatem accessio. φωνὴν verò λυθεῖσαν dicit, quàm ἀποδεδεμένην Aristot. nos liberam & expeditam, aut explanatam dicimus, quamque Hippocrates in Coacis παραλελυμένῃ opponit, hac in sententia: κεφαλαλγίαι μεθ' ἕδρης, καὶ ἀϊδίων ἀλγήματα, καὶ νωθρότητα καὶ ἀκρησίην παρέχει· καὶ φωνὴν παραλύει, ταῦτα οὐ χαλεπά. σπασμώδεες δὲ καὶ λυγγώδεες γίνονται ὁκόταν μὴ λύῃ ἐκ τούτων, φωνῆς λυθείσης ἐς τὸ αὐτὸ καθίστανται. Solenne autem est Hippocr. per ἀφωνίαν aut vocis impedimentum, apoplexiam ipsam aut epilepsiam denotare, maximè si κεφαλαλγίαν addat, vt ex vnica Coacarum sententia tibi manifestum fiet, vt ne longius abeamus. Scribit enim: οἷσι κεφαλαλγίαι καὶ ἦχοι ἀπυρέτοισι καὶ σκοτοδίνη καὶ φωνῆς βραδύτης, καὶ ναρκη χειρῶν, ἢ ἀποπληκτικὸς ἢ ἐπιληπτικοὺς προσδέχου τούτους ἔσεσθαι, ἢ καὶ ἐπιλήσμονας. Tritum est autem in Hippocr. γόνιμον ἡμέραν ἀντὶ τῆς κρισίμου poni, vt in OEconomia nostra pluribus ex locis probabimus. Vetus nostrum exemplar ἐν γονίμῳ legit. Cæterò potest hîc per magnum morbum, apoplexiam aut epilepsiam exprimere. Hæc enim Gal. assensione, velut

B prærogatiua quadam, præiudicatam habet istam appellationem. Illa verò portentosæ calamitatis ergò, sumit superbiam quæsitam meritis (vt ait Flaccus) & ex miserabili mali specie, magnitudinis nomen sibi vendicat.

λεχοῖ δὲ πυρεταινούσῃ] Vteri inflammationi medelam adhibet Hippocrat. πτισάνην παχέην autem de crassiore ptissanæ non colatæ substantia dicit, non de cremore, quem Hippocr. χυλὸν vocat. Ptissanam autem integram simplici ptissanæ nomine, aut cùm κριθώδη, aut ὅλην πτισάνην addit, intelligi ab Hippocr. scribit Galen. lib. de rat. vict. in morb. acut. Crassiorem verò facit consuetudinis & plenioris cibi nomine, quam horum quoque gratia ter die apponit, vt nimiam vasorum inanitionem fugiat, qui crassioris & plenioris ptissanæ scopi sunt, Hippocr. lib. 1. de rat. vict. in morb. acut.

παιδίον τρέφεται] Fœtus in vtero etsi somni & vigiliæ & nutritionis affectiones sentiunt, vocis tamen nullum vsum habent. Sed ea lucis huius vsuram lamentabili vagitu testificatur, & serò admodum in homine expeditur. Adeò in miserias natum est animal rationis capax, dum longo interuallo beatissimo orationis munere exclusi, vitam cum brutis rationis expertem communicamus.

C Nec satis fuerat naturæ, quòd omnes omnium partium actiones liberas brutis indulsit, nobis verò infœliciter nouercata est, nisi & sermonis vsum, ad quem vnum nati videmur, in longi temporis vsionem procul amandasset, & in præfinita tempestatum vadimonia destinasset. At certè meliore id fato factum est. Debuerat enim diuinæ mentis capax animal non nisi prius firmatis sensibus, expeditis actionibus, & obduratis ad rationis ministerium organis, sermonem ipsum mentis indicem diuinæq; particulam animæ, in medium proferre, vt in hoc vitæ theatro, nihil ad opificis admirationem deesset, cùm in plenissimam copiæ penum obsequentibus ministeriis abundantem omnis generis supellectile instructam, velut in amplam familiam, rationem diuini iussa parentis ferentem immitteret. Quæ velut in regiè adornatis ædibus cum magna rerum laude, non sine summi opificis gloria extremam operi manum adderet. In lucem igitur venit infans velut in media solitudine, omnibus naturæ muniis destitutus, conductas operas emendicando, regiæ tamen proli similis, vitæ securus, magna seruitiorum manu stipatus, quorum opera ad necessitatem abutitur, & vicariam parentum fidem nexu obligatam, in benigniorıs lucis vsum fœnori accipit. Sic sensim naturæ largitio-

D ne plenus æs alienum dissoluit, liber à vindicta recedit, sensus emancipat, & temporis progressu incrementum habet, naturalium actionum libertatem cum sermone velut publica fide accipiens. Quod hîc videtur innuere Hippocr. dum à natalibus vocem firmari, vires inualescere, & robur in dies augeri scribit. Demum tamen expedita voce & liberato sermone qui in imbecilliorũ sensuum ergastulo delituerat, in omnes naturæ dotes ius illi permittit. Hunc enim sensum illa obscura sanè Hippocrat. verba habere videntur φωνῆς λυομένης πάντα λύεται, quæ præpeditam vocem & organorum grauitate implicatam, temporis successu expeditam, liberatam, & vinculis solutam significant. Vox enim in pueris λελυμένη ἢ καταδεδεμένη ὥσπερ τοῖς ψελλοῖς καὶ τοῖς τραυλοῖς, tandem sed serò quidem ἀπολύεται. Id eleganter scribit Aristot. lib. 4. hist. anim. τὰ δὲ παιδία ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων μορίων, οὐκ ἐγκρατῆ ἐστὶν, οὕτως οὐδὲ τῆς γλώττης τὸ πρῶτον, καὶ ἐστὶν ἀτελὴ καὶ ἀπολύεται ὀψιαίτερον, ὥστε ψελλίζουσι καὶ τραυλίζονται τὰ πολλά. Quæ Arist. verba plurimùm cum hoc loco consentiunt. Neque mirandum est, φωνὴν cum αὐδῇ hîc confundi, quod & illi in Coacis familiare est. Vocem verò tardè in homine absolui, testatur etiam Aristot. in Quæst. natur. * διὰ τί ἡ φωνὴ ὕστατον πληροῦται τοῖς ἀνθρώποις τῶν φθεγγομένων, ἢ διότι πλείστας ἔχει διαφορὰς καὶ ἄδει, τὰ γὰρ

E ἄλλα ζῶα, ἢ οὐδὲν γράμμα, ἢ ὀλίγα διαλέγονται. τὸ δὲ ποικιλώτατον καὶ πλείστας ἔχον διαφορὰς ἀνάγκη ἐν πλείστῳ χρόνῳ ἀποτελεῖσθαι. Quæ sequuntur vt sunt valdè obscura, ita variam habent lectionem. Duo enim ex nostris exemplaribus, quorum vnum plurimum apud me habet ponderis, propter vetustatem: alterum verò non minimum, φύσις non λύσις legunt. Quam lectionem secutus est Caluus. Quod ita accipi debebit. In vocis per ætatis incrementa absolutione, reliquarum omnium naturæ effectionum liberos esse impetus, tuncque actionum omnium munia vigere, & quotidie confirmari, quæ non secus ac vox ipsa ob imbecillitatem præpediebantur. Natura quippe ipsa, liberæ vocis emissioni quodammodo respondere videtur. φωνὴ enim cùm sit (vt Aristot. ** placet) ἀὴρ πῶς ἐσχηματισμένος, liberam spiritus viam & instrumentorum explicationem, linguæ quoque explanationem postulat: οὐδὲ γὰρ πλεύμονα μὴ ἔχει ἐστὶν φθέγγεται, vt inquit *** Arist. καὶ οἷς γλῶτταν μὴ ἔχει ἢ μὴ ἀπολελυμένην οὔτε φωνεῖ οὔτε διαλέγεται). Atq; haud aliter in naturæ muniis obeundis accidit, vt per sensuum riuos liber spirituum aditus requiratur, & vitalitatis semina in partes corporis sensiles, ex paucis naturæ fontibus deriuent. Alioqui animæ vi intercepta, membrorum robur exoluitur & elanguescit. Quòd si λύσις placet, non longè diuersus e-

F rit sensus. Actionum omnium naturalium robur cum vocis libertate adolescere, quæ prius non secus quàm vox impeditæ erant & obligatæ. Earundem verò affectionum explicationem atque absolutionem, vocis emissioni in organorum libertate esse similem, vt proba naturæ concinnitas constet. Sic interceptarum per debilitatem actionum liberatio, non impeditam vocem imitabitur, in eo quòd in vtroq; expeditas organorum sensationes adesse oportet. Tandem quod sequitur, eam solutionem die impari contingere, id decretoriorum prærogatiuæ (vt cætera multa) ab Hippocrat. tribuitur. Naturæ enim motiones, decreta, statuta, vt & partus, vitam deniq; ipsam totam, dierum imparium vadimonio sistit, quod & in rebus externis obseruat, vt videre est ex lib. 4. de morb. Porrò hic quoq; locus aliò accommodari potest, vt ad apoplexiam aut morbum comitialem, qui puerorũ quodammodo est proprius, referatur. Cuius opinionis me necdum pœnitet. Voce enim reddita, miserabilis illa calamitas depellitur, & plurimùm soluuntur omnia morbi symptomata, liberque sensus & motus restituitur. Quod & superiori sententia pene expressum est. Quid verò sit φωνὴ, φθέγξις, & ψόφος, quantumque inter se differant, habes ex Hippocr. lib. περὶ σαρκῶν, & Aristot. libr. 2. de anim.

G & lib. 4. de hist. anim. Quod etiam quadantenus ex hac Coac. sententia coniicias licet. ὅσοι ἐν ζωνύχῳ ἄφωνοι κείμενοι μύουσι σκαρδαμύσσουσιν, ἢν αἵματος ῥυέντος ἐκ ῥινῶν ἐμέσαντες φθέγξωνται, παρ' αὐτίκα ῥύονται, σώζονται. μὴ ῥυομένων δὲ τούτων διάπνοοι γινόμενοι, θνήσκουσι συντόμως. Duplicem igitur habes in abstruso rerum sensu notionem, nec tamen, vt in re ab omnibus deplorata, pœnitẽdam. Quæ multa huius generis tædia, cùm nullo solatio, nisi animi de publica salute probè conscij recordatione, in Hippocr. scriptis deuoranda sint, eo animo ab iis quorum vota legendis nostris nuncupamus, accipienda sunt, vt nec eos operæ impensæ, nec verò nos nauatæ industriæ pigeat. Quòd si dies, quæ studiorum cursus promouet, his leuiter decursis accuratiorem aut meliorem assensionem addiderit: non committam, vt cùm in fortunæ nostræ tenuitate effusus videar, in prælarga opum copia restrictum me esse sentiam. Cæterùm quod ad lectionem attinet, duo ex nostris exemplaribus quæ superiùs adduximus, παιδία pro παιδίον legunt. Quam lectionem secutus est Caluus.

*Sect. 11. quæst. 57. **Sect. 11. quæst. nat. ***Lib. 4. histor. anim.

ἢν αἱ φλέβες σφύζωσιν] σφυγμὸν antiqui de partium inflammatarum pulsu dixerunt, vt ex aph. 21. lib. 7. & lib. 1. de loc. affect. & aliis

H passim apud Gal. locis patet. Postea verò ad omnem arteriarum pulsum deriuarunt, maximeq; percussum violentum & conspicuum significarunt, vt prius ex Gal. ostendimus, quod etiam Comm. 4. in lib. de rat. vict. in morb. acut. & Com. 3. in Prorrh. testatur. Quæ testimonia in aliud tempus differuntur. De eodem etiam arteriarum pulsu παλμὸν sæpe dicit Hipp. quandoque etiam πηδηθμὸν φλεβῶν vocat, vt lib. 7. ep. Hîc igitur sensilem & conspicuam pulsationem ex Gal. opinione diximus, quæ inflammationis

vehementiam indicat, quam hac in sententia manuum arteriis tribuit, cùm in Coacis simplicem arteriarum pulsationem efferat, quæ de temporum arteriis meritò intelligitur. Hypochondriorum contẽsio cum tumore & faciei bene colorata succulentia, hæmorrhagias aut parotidum indicia sunt apud Hippocr. in Progn. & Coacis. In his igitur largum sanguinis profluuium potius expectandum est, quàm necessaria conuulsio, aut longus morbi tractus. Potest tamen humorum μεταστάσει morbus in coxendicem decubitu, aut per parotidas solui, nisi hæmorrhagia liberarit. προσώπου ἐρρωμένου faciem bene habitam sanis similem, optimè coloratam & corpulentam, in qua spiritus & sanguinis copia succulentam molem facit, alias προσώπου θαλερὸν dicit Hippocr. aliquando προσώπου εὔχροιαν καὶ προσώπου ἐρυθήματα. λαπαρὸν verò hîc μαλθακὸν καὶ κενὸν significat, vt λαπαχθῆναι μαλαχθῆναι. Quod cùm de hypochondrij mollitudine dicatur, μὴ λαπαρὸν de renitentia quæ extensione & tumore conflatur intelleximus, quod ἐπηρμένον frequenter dicit. Porrò hæc sententia vt est celebris, ita & ab Hippocr. ter repetitur. In Coacis quidem, vitiosè tamen, οἷσιν ὑποχόνδρια μὴ λαπαρὰ, προσώπου ἐρρωμένου, οὐ λύονται χωρὶς αἵματος ῥύσιος ἐκ ῥινῶν πολλοῦ, ἢ σπασμοῦ, ἢ ὀδύνης ἰσχύος. Libro verò περὶ κρισίων. ἐὰν αἱ φλέβες σφύζωσι, καὶ τὸ πρόσωπον ἐρρωμένον ᾖ, καὶ τὰ ὑποχόνδρια μὴ λαπαρὰ, ἀλλὰ ἐπηρμένα, χρονίη ἡ νοῦσος καὶ ἄνευ σπασμοῦ οὐ λύεται, ἢ αἵματος πολλοῦ ἐκ τῶν ῥινέων ῥύσιος, ἢ ὀδύνης ἰσχυρῆς. Atque vt huic oraculo fidem faciat, addit: καὶ οἱ παλμοὶ ἐν τῇσι χερσὶν πουλυχρονίου πυρετοῦ σημεῖον, ἢ κρίσεως ξυμπτώμου ἐπὶ τὸ κάκιον. In cuius libri calce iisdem verbis repetitur: ἐὰν αἱ φλέβες σφύζωσιν αἱ ἐν τῇ χειρὶν, καὶ τὸ πρόσωπον ἐρρωμένον ᾖ, καὶ τὰ ὑποχόνδρια μὴ μαλακὰ, ἀλλὰ ἐπηρμένα ᾖ, χρονίη ἡ νοῦσος ἄνευ τοῦ σπασμοῦ. Quæ sanè manca & mutila esse videntur, vt nec in veteribus nostris exemplaribus leguntur. In his porrò casibus, affecto admodum cerebro, ex vaporum & materiæ ascensu, sanguinis effluxum aut conuulsionem præstò esse, testantur quæ in Coacis scribuntur: τῶν πυρεσσόντων οἷσι μὲν ἐρυθήματα ἐπὶ προσώπου, καὶ πόνος κεφαλῆς ἰσχυρὸς, καὶ σφυγμὸς φλεβῶν, αἵματος ῥύσις τὰ πολλὰ γίνεται. Idem κεφαλαλγίην ἐν ὀξεῖ, ὑποχόνδριον ἀνεσπασμένον, μὴ ῥύεντος αἵματος ἐκ ῥινέων, ἐς φρενιτικὸν περιΐσταται. Rursus quoque: τὰ παρ' οὖς καὶ τὰ ἔμπροσθεν διηρήματος ἐρυθήματος ἐν πυρετοῖσι γινόμενα, σημεῖον μὲν ἐρυσιπέλατος ἐπὶ προσώπου ἐσομένου, ἀτὰρ καὶ σπασμοὶ ἐκ τῶν ὑστέρων γίνονται μετ' ἀφωνίης καὶ ἐκλύσιος. ὀδύνης verò lego, non vt impressa habent exemplaria vitiosè, quemadmodum ex adductis locis patet, vt ne addam exemplarium nostrorum consensum.

τοῦ λαιμοῦ] Istud ἀδιορίστως scriptũ est, vt multa alia. Credibile est autem, ex magna capitis intemperie excitata fluxione, affectum stomachum humore illabẽte frigido, cui per calida succurrit. λαιμὸν autem gulam vocaui, stomachum significans, Pollucis authoritate fretus. Scribit enim: Ὅμηρος μὲν δὲ τὸν στόμαχον, καὶ λαιμὸν, καὶ λαυκανίαν καλεῖ, καί φησὶ ψυχῆς ὤκιστον ὄλεθρον εἶναι, ὅτι διαιρεθεὶς ἀπόλλυσι τὴν ὁδὸν τῆς τροφῆς. ἄλητον verò tanquam ἄλημα farinam dixi, etsi farinam molitam aut tritam efferre potui, ab ἀλέω. Quid autem sit ἄλητον habes lib. 2. περὶ διαίτης, vbi huius dictionis frequens est mentio, vt & passim apud Hippocratem.

In alui perturbatione fabas coctas apponito, nisi si partes corporis superiores admodum biliosæ fuerint, aut cuminum cum fabis in cibum dato. Morbus verò ipse non nisi die impari intercipi poterit. Cuius neque principium futurum sit nisi die pari, mense quoque & anno pari. Nitrum Ægyptium coriandrúmque & cuminum tritum cum vnguine illinito. Qui in morbis pereunt, in diem imparem, mensem & annum quoque imparem incidant necesse est. Pulchrum autem & ex Medici dignitate fuerit, mortem ipsam aut vehementes dolores prædicere. Oculorum vis nisi valeat & constet, mortem in propinquo esse significat. Quòd si anno impari fieri contingat, imparitatem in vtrisque consentire necesse est. Sin verò anno & die pari fiat, mors in diem imparem ex necessitate incidit. Quod ad numerorum rationem attinet, dies tertius summam habet potentiam. Anginam & lippitudinem venæ sectio sanat. Intestino vulnerato spiritus infra ad vulnus procedit sine manifesto sensu, & pectus vacuatur. Lac igitur cum vino, pari aquæ mixtura temperato exhibeto. Qui pectus admodum biliosum habent ij balbutiunt, furibundi sunt & calui. Ex his qui etiam ab ortu distortum corpus habent, hebetes sunt & stolidi, aut calculo obnoxij, aut insanientes. Quibus verò id nõ accidit, ij naturæ benignitate ab aliis malis vindicantur. Plurimum habent dignitatis & præstantiæ mamma & oculus dexter, eadémque rectitudo in inferioribus partibus. Nam & mares in dextris innasci solent. Purgationes menstruas in mulieribus si sistere voles, cucurbitulam maximam iuxta mammam defigito. Trimestris fœtus de omnibus certitudinem facit, quippe tunc perfectionem accipit. Si lac magna copia profluat, fœtum imbecillum esse necesse est. Quòd si mammæ solidiores fuerint, fœtum esse saniorem indicant. Vtraque mamma venam crassam habet. Qua in re maxima prudentiæ pars inest. Lotium substillum aut vrinæ difficultatem, venæ sectio soluit. Locis superioribus, qui ad caput sunt, ad humorum excretionem turgentibus, & suapte sponte motis, vlcerum purgatio, vomitus & sudor conferunt.

Ταραχῆς γαστρὸς, κυάμους ἑφθοὺς διδόναι, ἢν μὴ τὰ ἄνω κάτα χολώδεα ᾖ. ἢ κύμινον διδόναι τρώγειν, μετὰ τῶν κυάμων. ἀπόληψις δὲ τοῦ νοσήματος οὐκ ἂν γένοιτο, εἰ μὴ ἐν γονίμῃ ἡμέρῃ. οὐδὲ ἂν ἀρχὴ γένοιτο, ἢν μὴ ἀρτίῳ ἡμέρῃ καὶ μηνὶ, ἔτει δὲ γονίμῳ. λίτρον αἰγύπτιον, καὶ κορίανον καὶ κύμινον τρίβοντα σὺν ἀλείφατι συναλείφειν. ὅσα θνήσκει ἀνάγκη γονίμῳ ἡμέρῃ, καὶ γονίμῳ μηνὶ, καὶ γονίμῳ ἔτει. προλέγειν δὲ ὀρθῶς ἂν ἔχοι θάνατον ἢ ὀδύνας ἰσχυράς. ὧν τὰ ὄμματα μὴ ἔρρωται, ὁ θάνατος ἐν τάχει. ἢν δὲ ἐν γονίμῳ ἔτει γίνηται, ἀπ' ἀμφοτέρων γονίμους ἀνάγκη γίνεσθαι. ἢν δὲ ἀρτίῳ ἔτει καὶ ἀρτίῳ ἡμέρῃ, θνήσκειν ἀνάγκη γονίμῳ ἡμέρῃ. τοῦ ἀριθμοῦ τρίτη ἰσχυροτάτη. κυνάγχην καὶ ὀφθαλμίην, φλεβοτομίη. τρωθέντος ἐντέρου, ἡ ἀναπνοὴ ἔρχεται κάτω ἀφανὴς κατὰ τὸ τρῶμα, καὶ κενοῦται τὰ στήθεα. διδόναι οὖν γάλα καὶ οἶνον ἴσον ἴσῳ. ὧν κατάχολα τὰ στήθεα, ψελλοὶ, μανιώδεες, καὶ φαλακροί. τουτέων ὅσοι ἐκ γενεῆς καὶ στρεβλοὶ, ἀσύνετοι, ἢ λιθιῶντες, ἢ μαινόμενοι. οἷσι δὲ μὴ, ἑτέρου κακοῦ λύσιες περὶ φύσιος. δύναμιν πλείστην ἔχει τιτθὸς, ὀφθαλμὸς δεξιὸς, ταὐτὰ τὰ κάτω, καὶ ὅτι ἐμπέφυκε τοῖσι δεξιοῖσι τὰ ἄρσενα. γυναιξὶν ἐπιμήνια ὥστε ἴσχειν, σικύην μεγίστην παρὰ τὸν τιτθὸν προσβάλλειν. τρίμηνον παιδίον πάντα δηλοῖ, καὶ μέγα τότε ἔχει. ἢν πολλὸν ῥέῃ γάλα, ἀνάγκη ἀσθενέειν τὸ ἐν γαστρί. ἢν στερεώτεροι ἔωσιν οἱ τιτθοὶ, ὑγιηρότερον τὸ ἔμβρυον. φλὲψ ἔχει παχείη ἐν ἑκατέρῳ τιτθῷ. ταῦτα μέγιστον ἔχει μόριον συνέσιος. στραγγουρίην λύει φλεβοτομίη. ἢν τὰ ἄνω χωρία σπαργᾷ, τὰ περὶ τὴν κεφαλὴν, ἑλκέων κάθαρσις, ἔμετος, ἱδρώς.

ταραχῆς γαστρὸς] κοιλίη ταραχώδης Hippocr. dicitur venter perturbatus & diffluens cùm multa deiicit, & à materia profluente intestina lancinantur dolentque. Est & ἐκτάραξις alui proluuies atque profusio cum perturbatione. Quòd si cruda multa deiiciuntur, & humore frigido plurimo ventriculum fatigant, intemperie frigida laborantem stomachum offendant necesse est. Cui offensioni omnino aluum proluenti cum fabis succurrit. Fabæ verò præter exiccantem vim quam habent, adstringendo quoque proluuiem

A luuiem istam sistunt. Quod indicant Galen. verba libro sexto simpl. med. μετέχει δὲ τινος ἐσ' ὀλίγον, ὧ ῥυπτικῆς δυνάμεως ἡ σὰρξ αὐτῆ, καθάπερ καὶ τὸ λέμμα τ̃ συπτικῆς. ὧ διὰ τοῦτο τῶν ἰατρῶν ἔνιοι τὸν κύαμον ὅλον ἑψήσαντες σὺν ὀξυκράτῳ, τοῖς δυσεντερικοῖς καὶ τοῖς κοιλιακοῖς, ὧ τοῖς ἐμετικοῖς ἔδοσαν. Quæ ab Aëtio repetuntur lib. 1. Quinetiam Hippocr. lib. 2. περὶ διαίτης, fabis τὸ στάσιμον attribuit. Quod etiam in desperatis alui profusionibus fœlicissimo successu in dies vsurpamus, dum ex fabarum polline dulciarium panem in leues offas conficimus, medicatoque succu intingimus. Quid verò per τὰ ἄνω κατακορέα intelligat, valde est obscurum. Partium corporis definitionem ex iecore sumi, prius ex Comment. 2. lib. 6. epid. diximus. An tamen hîc τὰ ἄνω superius ventriculi osculum appellet, in ambiguo est, cùm de ventre agat, & non sit admodum insolens Hippocrati (quod passim facit) dictionum proprias notiones detorquere. Biliosum igitur alui profluuium ex humorum acrimonia & corruptela ortum, vt sistendum non est, sic neque in his qui plurima bile suffunduntur, cohibẽdum suadet Hippocrates. Caluus τὰ ἄνω κατακορέα superiora satis valere quomodo intellexerit, in mentem mihi inducere nullo modo possum, cùm de valde biliosis inaudienda esse, superioribus annotationibus abundè probauerimus.

B ἀπόληψις] Hæc dictio crebra est apud Hippocrat. sed eo præcipuè significato, quo eorum quæ in fluxu sunt, impetum cohibet. Sic ἀπόληψιν ὑγρῶν, πνεύματος ὧ φλεβῶν sæpe dicit Hippocr. Ergo elegãter admodum profluentis morbi coërcitionem & currentis impetus retardationem, ἀπόληψιν vocat. Nec eam sequuntur elegantiam exemplaria quæ ἀπόλειψιν habent, qua dictione morbi cessatio & defectio significatur. Quomodo legisse Caluus videtur. Quo etiam vocis genere vtitur Aretæus, cùm de morbo comitiali scribit: *ἀρχὴ ἡ ὧ ἡ ἀπόλειψις αὐτέῳ, eamque παροξυσμῷ opponit. Quod de dierum ratione sequitur, id totum ad iudicationis authoritatem spectat, in cuius commendatione hîc propè totus est, vt eam multis aliis locis celebrat, cùm salubres naturæ motiones ad morborum propulsiones imparibus diebus excitat, infelices verò morborum casus paribus donat, humorum corporis lationem velut die dicta iudicio sistens, à quo nec se in libertatem asserere, nec verò forum declinare queant. Quod non tantùm in morbis, sed in quocunque ferè effectionis naturalis genere, vt conceptibus, partubus, abortionibus spectari vult. Vt nec solam in his dierum rationem, sed & mensium & annorum respectum haberi postulat Hippocrat. lib. περὶ ἑπταμήνου. Quod ad scriptio-

C nis genus spectat, Caluus, εἰ μὴ ἐν ἀγόνῳ ἡμέρῃ legisse videtur. Idem quoque sequentem sententiam permirè confundit, in quã ἔτει δ' γονίμῳ legendum est ex omnibus exemplaribus.

* *Cap. 4. lib. de diut. morb.*

λίτρον] Hæc medicamenta vt in humente morbo & frigida succorum copia diffluente, siccant, digerunt & calfaciunt. ἀλείφα verò ἔλαιον ἢ στέαρ significat Hippocrates, vt scribit ** Galen. Nos ideo vnguen diximus. ** *In Exegesi.*

ὅτε θνήσκει] Hoc, vt cætera plurima, ad dierum imparium authoritatẽ pertinet, quam magno censu redimit lib. de morb. 4. Mortem enim & sanitatem ipsam in dierum imparitatem cadere vult. Qui cùm iis diebus morborum grassationes irruant, & naturæ impetus excitetur ad iudicationem, tunc de summa ferè causa decernitur, ægriq; viribus defecti hostium insidiis circunuenti manus dedunt & fidem deserunt, aut naturæ liberalitate tecti, egregiè dimicantes liberantur. Eodem enim foro & mors & salus ipsa sistitur, iisdemque penè diebus ægri aut damnantur aut absoluuntur. Quod scripsit in Prognostico Hippocr. & lib. περὶ κρισίων

D repetit: οἱ πυρετοὶ κρίνονται ἐν τῇσιν αὐτῇσιν ἡμέρῃσιν τ̃ ἀριθμὸν, ἐξ ὧν τε περιγίνονται οἱ ἄνθρωποι ὧ ἐξ ὧν ἀπόλλυνται. Quæ omnia fusissimè explicantur à Galeno libris de dieb. decret. Menses autem & annos addit Hippocrates, quòd ij in morborum iudicationibus partem habeant, vt ex Hippocr. illis in libris probat Galenus.

προλέγειν δ'] Prædictio in morbis cùm plurimùm ad artis dignitatem, tum verò maximè ad Medici admirationem facit, penes quem & vitæ & necis potestas esse creditur. Sic Hippocrates in Prognostico, veluti præmiis ad eam inuitat, τ̃ ἰητρὸν δοκέει μοι ἄριστον εἶναι, πρόνοιαν ἐπιτηδεύειν. προγινώσκων γὰρ καὶ προλέγων παρὰ τοῖσι νοσέουσι τά τε παρεόντα, ὧ τὰ προγεγονότα, ὧ τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι, ὁκόσα τε παραλείπουσιν οἱ ἀσθενέοντες ἐκδιηγεύμενος, πιστεύοιτ' ἂν μᾶλλον γινώσκειν τὰ τῶν νοσεόντων πρήγματα. ὥστε τολμᾷν ἐπιτρέπειν τοὺς ἀνθρώπους σφέας ἑωυτοὺς τῷ ἰητρῷ. τὴν δὲ θεραπείην ἄριστα ἂν ποιέοιτο προειδὼς τὰ ἐσόμενα ἐκ τῶν παρεόντων παθημάτων. ὑγιέας μὲν γὰρ ποιέειν ἅπαντας τοὺς ἀσθενέοντας ἀδύνατον. τοῦτο γὰρ τοῦ προγινώσκειν τὰ μέλλοντα ἀποβήσεσθαι, κρέσσον ἂν ἦν. Per ὀδύνας autem ἰσχυρὰς, prænunciam crisis, διαφορὰν intelligere videtur.

E ὧν τὰ ὄμματα] Oculi qui mentis & arcis sunt velut quædam specula, magnum in præsagio momentum faciunt. Ex eorum enim affectionibus totius corporis valetudo dignoscitur, vt aliunde prolixius non sit æstimationem de toto morbo facere. Quod indicat Hippocrat. lib. 6. epid. *** ὀφθαλμοὶ ὡς ἂν ἰσχύωσιν, οὕτω ὧ γυῖον. Vt enim oculus valet, ita & corpus totum. Quod etiam in ægris vulgus annotat, firma enim & constans oculorum vis bonam de se spem concipit, cùm cerebri habitudinem & robur significet. Sic lucidus oculorum splendor, animalis spiritus firmitudinem depromit: impuritas verò spirituum, obtenebrationem & facultatem animalem propè emortuam arguit. Hîc igitur ῥῶσις, εὐπνίαν ὧ ἰσχὺν significat, quod de valente & bene sibi constante oculorum vi intelligimus, vt ad motionem prompti sint, nec lucem refugiant, aut igneum illum splendorem nulla impuritatis nubecula opacent. Quæ vt in acutissimis morbis contingunt, ita in præcipiti periculum esse comprobant. **** ἢν γὰρ τ̃ αὐγὴν φεύγωσιν, ἢ δακρύωσιν ἀπροαιρέτως, ἢ διαστρέφωνται, ἢ θάτερος θατέρου ἐλάσσων γίνηται, ἢ τὰ λευκὰ ἐρυθρὰ ἴσχωσιν, ἢ πελιά, ἢ μέλανα φλέβια ἐν αὐτέοισιν ἔχωσιν, ἢ λῆμαι φαίνονται περὶ τὰς ὄψιας, ἢ ὧ ἀναιωρεύμενοι, ἢ ἐξίσχοντες, ἢ ἔγκοιλοι ἰσχυρῶς γινόμενοι, ἢ αἱ ὄψιες αὐχμώδεις ὧ ἀλαμπέες, ἢ τὸ χρῶμα τοῦ ξύμπαντος προσώπου ἠλλοιωμένον ἤ, ταῦτα πάντα κακὰ νομίζειν, ὧ ὀλέθρια εἶναι). Ex quibus quódnam sit oculorum robur, aut quæ nam infirmitas, facilè conijcere licet, non se-

F cus ac ex his quæ in Coacis scribuntur: τὸ ἀχλυῶδες τῶν ὀφθαλμῶν. ἢ τὸ λευκὸν ἐρυθραινόμενον, ἢ πελιαινόμενον, ἢ φλεβῶν μελαίνων πληρεύμενον, οὐκ ἀγαθόν. φλαῦρον δὲ ὧ τὸ τ̃ αὐγὴν φεύγειν, ἢ δακρύειν, ἢ διαστρέφεσθαι. ὧ τὸ ἕτερον ἐλάσσω γίνεσθαι πονηρόν. ὧ τὸ περὶ τὰς ὄψιας πυκνὰ διαρριπτέειν, ἢ λημία μικρὰ περὶ αὐτὰς, ἢ αἰγίδα λεπτὴν ἴσχειν. ἢ τὸ λευκὸν μέζον γίνεσθαι. τὸ δὲ μέλαν ἔλασσον, ἢ κρύπτεσθαι τὸ μέλαν, ὑπὸ τὸ ἄνω βλέφαρον. πονηρὸν δὲ ὧ κοιλότης ὀμμάτων. ὧ ἔκθλιψις ἔξω σφοδρὰ, ὧ λαμπηδόνος ἔκλειψις, ὥστε μὴ δύνασθαι τ̃ κόρην ἐκτείνεσθαι, ὧ βλεφαρίδων, καμπυλότης. ὧ πῆξις ὀμμάτων. συνεχέως τε μύειν ὧ χρώματα μεταβάλλειν, ὧ βλέφαρα μὴ συμβάλλειν ἐν τῷ καθεύδειν ὀλέθριον. κακὸν δὲ ὧ ἰλλαίνων ὀφθαλμός. Idem quoque in Prorrhetico, ὄμμα ἀμαυρούμενον, πτηνὸς, ἀχλυῶδες, ὧ ἐπίχνουν ἔχον damnat, vt sexto epid. † ἐπιξηραινόμενον, αὐχμηρὸν, ῥυπῶδες μενον, ὧ ὀνδεδινημένον. In Coacis etiam oculorum καθαρότητα commendat. Quæ paulò fusius persequi libuit, vt quodnam sit oculorum robur, & quænam virium firmitudo, intelligas.

*** *Sect. 4.* **** *In progn.* † *Sect. 1.*

ἢν δ' ἐν γονίμῳ ἔτει] Id ex hac opinione pendet, qua mortem in impares dies cadere existimauit. Hunc igitur habet sensum: si oculorum vis anno impari deficiat, mors die impari contingat necesse est. Atque adeò in vtrisque imparitas consentit. Morbus enim

G annum imparem, mors verò diem imparem sortitur. Sic enim capi videtur ἀμφοτέρων γονίμοις αἰδίην γίνεσθαι. Quòd si oculorum vitium anno pari & mense pari accidat, nihilominus tamen mors die impari sentitur. Vetus vnum exemplar, ἐν ἀμφοτέρων γονίμῳ habet, non aspernanda lectione. Idem tamen vtrobique sensus est.

ὁ ἀριθμὸς] In dierum iudiciis summa est potẽtia septimo, quam excipit decimusquartus, dein & vigesimus, vt scribit Gal. in lib. decretoriis. Quod oraculum ex multis palantibus & fugitiuis Hipp. locis, in veram familiam adoptatum est. Ex progn. enim & aphor. & lib. 1. epid. velut ex locupletissimo promptuario desumptum. Quibus maior fides debetur, quòd πρὸς ἔκδοσιν scripti sint, quàm ὑπομνήμασι, quæ temerè & tumultuariè congestarum rerum memoriam suggerunt. Et verò lib. epid. quòd ante illos scripti sint (vt testatur Gal. in lib. decret.) eorum quę postea longa vsus obseruatione definita sunt, aduersaria quædam continent, quæ pro re nata in pugilaribus descripta, tractationem postea & accuratiorem emendicant. Quòd igitur in numerandi ratione diem tertium plurimum habere virium scribit, de prima iudicij authoritate, quam velut ex priuilegio habet, intelligendum est, et-

H si (vt inquit Gal.) præoccupatione quadam potius quàm vera iudicij ratione decernit, aut profectò id hîc temerè adumbratum ex cæteris perfectionem & complementum accipiat, oportet. Caluus hanc sententiam superiori coniungit.

κυνάγχη] In pestifero anginæ malo trahenda non sunt remedia, sed statim à venæ sectione si vires remedia non auersantur inchoandum, vt quod strangulat, euocetur. Quin & eo nomine cucurbitulæ sub mento & ad fauces admouentur, vt irruentis ma-

Sectio VI. huius libri.

teriæ impetus aliò auocetur. Quod consulit Hippocr. lib. 2. de Morb. Curari verò lippitudinem sanguinis detractione, memoriæ prodidit* Hippocrates. Sed eorum tempora & causas parum explicuit, in quibus Medicinæ summa est. Quæ postea à Gal. adhibitis circumscriptionibus** distincta sunt in aphor. & lib. 6. epid. * *Celsus lib. 6.* ** *Comment. 6.*

προφθέντος ἀντέρου] Nudata intestina cùm euoluuntur, insueto aëre tentata inflantur, & aquæ calidæ fotu conduntur, vt scribit Galen. lib. Method. & Paulus libro sexto, & Celsus quoque libro septimo. Sic igitur spiritu implentur qui sine manifesto sensu ad vulnus subit. De respiratione autem intelligi falsum est, cùm in pectoris ergastulo concipiatur. Ambiguum verò est στήθεα κενοῦσαι. στῆθος enim Hippocr. aliquando ventriculi orificium significat, vt in Coacis, dum περὶ στῆθος δῆξιν ἢ πικρότητα scribit. Neque enim bilis morsus in sterno sentitur. Sed externæ partis nomine & circumscriptione, nobilem illũ totius corporis regem hac velut aula circumseptum, intelligit. Hac notione vulnerata intestina ventriculi osculum, ventriculum denique ipsum deplent, cùm tenuibus intestinis dissectis cibus, crassis verò ciborum reliquiæ effundantur. Quòd si codicis vnius nostri lectionem sequaris, quæ non omninò aspernāda est, & ἐντοσθίη pro ἀντέρου scribas, thoracis cauum & capacitatem intelligas licebit. Qua in significatione ἔντερον pro intestina quauis parte sumi potest. Pertuso autem thorace spiritus per vulnus prodit, non tamen sine manifesto sensu, atque adeò τὰ στήθεα κενοῦσθαι videntur. Lacte autem in recentibus vlceribus vtitur acrium humorum metu, vbi cibis lenibus opus est. Porrò monendum est in vno exemplari, ἔντερα pro ἀντέρου legi.

καταπορέα στήθεα] καταπορέα στήθεα, Gal. in Exegesi τὰ τῆς χολῆς γεννητικά interpretatur, τινὲς μὲν δὲ τὰ λάσια ἤκουσαν, vt de thoracis calore intelligi par sit. Illic enim caloris est conceptaculũm, vt scribit Aristot. in quæst. nat.* Cordis autem exuperans calor, pulmones in consensum trahit, qui cum sanguine bilioso nutriantur (vt scribit Gal.**) calorem facilè concipiunt & biliosam naturam præseferunt. φελλοὶ prius ex Arist. in balborum genere posuimus. Ita enim dicuntur, qui in pronunciatione literā aut syllabam eximunt & tortuosè loquuntur. Nec admodum est absurdum, balbutiem, furorem & caluitium biliosorum humorum affectiones esse. Quod sequitur, ὅσοι ἐκ γενεῆς ἢ στρεβλοί, variè legitur in nostris exemplaribus. Modò enim ἐκ γενεῆς στρεβλοί, modò verò ἐκ γενεῆς ἢ στρεβλοί legitur. Quorum lectionē secutus videtur Cornarius. Nos vetustissimi exemplaris literam secuti, codices impressos non defraudauimus. Vt præter ea vitia corporis, etiam distortionem ab ortu inesse significaremus, eosque tum imprudentes, tum verò calculo obnoxios, aut in insaniam procliues esse. A quibus facilè vindicabantur, qui corporis peruersionem ab ortu non accepissent, quòd ad naturam attineret, hoc est naturæ ipsius beneficio. Vt enim concinna corporis conformatio firmissimum mentis robur indicat, ita eiusdem peruersio ad omnes animi & corporis morbos magnum momentum facit. Atque is mihi horum verborum sensus esse videtur. οἷσι δὲ μὴ, ἐπέρυ κακοῦ λύσιες περὶ φύσιος. Quæ ex vetusto exemplari reposuimus. Etsi quædam exemplaria id ita legunt: οἷσι δὲ μὴ, ἐπέρυ κακοῦ λύσις. & illud περὶ φύσιος ad sequentia referunt. Quod etiam fecerũt interpretes. λιθιῶντες verò ex signis sunt ἐπιρρεπέες, quæ nec cum cæteris consentiunt. **Sect. 27. quæst. 4.* ***Lib. 4. de vsu part.*

δυνάμιν πλέσιν]. Mares dextro vteri sinu concipi, fœminas sinistro, Hippocr. †est oraculum 48. lib. 5. Quod etiam cõfirmat lib. 6. epid. ὅτι ἐν θερμοτέροισι στερεωτέροισιν ἐν τοῖσι δεξιοῖσι, ἢ μέλανες διὰ τοῦτο, ἢ ἔξω αἱ φλέβες, ἢ χολωδέστεροι μᾶλλον. Eadem veterum quoque fuit opinio. Parmenides enim existimauit δεξιτεροῖσι μὲν κούρους, λαιοῖσι δ' αὖ κούρας concludi. Quod & Empedoclis verba testantur:

> Ἐν γὰρ θερμοτέρῳ τὸ κατ' ἄρρενα ἔπλετο γαίης,
> Καὶ μέλανες διὰ τοῦτο, ἢ ἁδρομελέστεροι ἄνδρες.
> Καὶ λαχνήεντες μᾶλλον.

Quam opinionem exagitat Arist. lib. 4. de gen. animal.†† & libr. 7. hist. anim.††† Eam autem conceptus dignitatem caliditati dextrarum partium attribuit Hippocr. quæ ideo robustiorem quoque fœtum designant. Quod scribit lib. 6. epid.†††† ὅτι στερεώτερον ἢ χολωδέστερον ἢ αἱμοπρόσωπον τοῦτο θερμότερόν ἐστι τὸ χωρίον τῷ ζώῳ. Dextræ igitur corporis partes, quòd vt plurimum mares contineant, magnum habent dignationis & potentiæ momentum, in iisque mamma & oculus dexter, quæ concepti maris indicaturam præ se ferunt. Scribit enim idem Medicinæ parens libro περὶ ἐπικυήσιος. γυναικὶ χρὴ εἰδέναι ἢ μαζὸν ὁκότερος ἐστὶν αὐτῇ μέζων, κεῖθι γὰρ τὸ ἔμβρυον. ὁμοίως δὲ ἢ τὸν ὀφθαλμόν. ἔσται γὰρ μέζων ἢ λαμπρότερος τὸ παῖ εἴσω τοῦ βλεφάρου ὁκότερος ἢ ὁ μαζὸς μέζων. Porrò hæc verba τοῦτα τῶν κάτω, de patrium inferiorũ ad dextras rectitudine exsuli. Cuius sensus fidem sequẽtia faciunt, cùm mares in dextris innasci partibus scribat. Idem de motionis sensu intelligi potest. Hanc verò conceptus opinionem fusius persequitur Gal. lib. 14. de vsu partium, & lib. 2. de sem. & lib. 6. de loc. affectis. † *Sect. 2. & 4.* †† *Cap. 1.* ††† *Cap. 3.* †††† *Sect. 2.*

γυναιξὶν] Placitum est 50. lib. 5. Aphor. Hîc verò melius ὑπὸ τὸν τιτθὸν, quàm πρὸς τιτθὸν promitur, vt infra mammam desigendam cucurbitulam indicet, quæ venas sanguinem deferentes occupet, mammas verò ipsas non affligat. Eamque ambiguitatem nostra versione dissoluimus.

τρίμηνον παιδίον] Fœtus certitudo motu maximè concipitur. Neque enim aliud quoque ad animantis vitam perfectius motione ipsa desideratur, cùm fœtus ipse membrorum distributionem trigesimo die accipiat, motionem verò mense tertio in marium conceptu annotarunt Medici, & prius ex Hipp. adduximus. Etsi Arist. ipsum Philosophorum principem lib. 7. de hist. anim. hac in parte aduersum habemus. Ad perfectam igitur fœtus naturam non aliud quàm motus vitalitatis accessionem facit, quo abundè animal definitur, cùm ex cerebri animalique facultate pendeat, roburq; & actionum firmitudinem requirat. Quo fit, vt cùm infantis motio cerebri actio sit, non perinde cum corporis conformatione fœtui indatur, sed temporis successu neruorum duritiem & effectionum valetudinem acquirat, cùm cerebrum inter principes partes ex humidiore seminis portione postremum efformetur, proindeque vltimum vim suam agendo exerceat. Quoniam verò delicato sensuum ministerio fungebatur fœtus, solidiores quoque motuum ministros temporis interuallo accipiat necesse est, vt & simul cum motu animantis perfectionem, velut operis summam manum fœtui natura imponat. Huc accedit, quòd ex Philosophorum antiquorum consensu, fœtus plantarum more animatus est, auctionemque & nutritionem, cæterasque his adiunctas facultates, cum plantis communes habet. Quæ causa est cur fœtum cum plantis & arboribus subinde conferat Hippoc. lib. περὶ φυσ. παιδ. & Galen. lib. de semine & formatione fœtus. Non est igitur mirum, motus accessione animal perfici & complementum accipere. Atque hoc modo hæc verba intelligi videntur, πάντα δηλοῖ, vt viuiscentis fœtus certitudinem, ex motu ipso qui animantis est valde proprius, intelligamus. Motum verò in maribus tertio mense significari, vt & in fœminis quarto, fatetur Hipp. lib. περὶ φυσ. παιδίου (vt prius ostendimus) & Auicennas ipse, qui ex fœtus conformatione bis addito tantundem temporis spatio motum elicit. Quòd si quis tardiorem fœminæ motum causatur, & in medium adducit: næ ille perfectum naturæ opus, quod in maribus efformādis impenditur, temerè sugillat, & Philosophiæ castra prodit, qui rerum naturalium indignitatem perfectioris operis dignatione cohonestari nolit. Quod verò sequitur, ἢ τὸ μέγα ἔχῃ, de fœtus augmento & perfectione intelligendum existimo, siue per μέγα magnitudinem intelligas siue ἔχῃ pro ἔστι accipias, quo modo & paulò pòst sumit Hipp. cùm scribit, φλὲψ ἔχῃ παχεῖη ἐν ἑκατέρῳ τιτθῷ. Quò magis miror interpretes, Cornarium præcipuè, pro μέγα, γάλα legisse. Quod etiam prægnātibus attribuit Caluus. Cui lectioni ne cuiusquam nostrorum codicum fidem interponere possum, vt nec satis rationi consentire videtur, tertio mense lac vterum ferentibus ostentari, cuius indicatura sexto, septimo, aut demum octauo mense præfertur, vt prius indicauimus. Etsi non ignoro, in plenioribus & menstrui sanguinis copia abundantibus, paulò tempestiuius designari.

ἢν πολλὸν ῥέῃ γάλα] Placitum est 52. lib. 5. aph. cui consentit 37. eiusdem. lib. de quo priore sectione abundè diximus. Maximè verò ad id facit quod scribit Hipp. lib. περὶ γυναικείων. ἢν ἐν γαστρὶ ἐχούσῃσι περὶ τὸν ἕβδομον ἢ ὄγδοον μῆνα ἐξαπίνης τὸ πλήρωμα τῶν μαζῶν ἢ γαστρὸς ξυμπίπτῃ, ἢ οἱ μαζοὶ ἰσχνοῦνται. ἢ τὸ γάλα οὐ φαίνεται, φάναι τὸ παιδίον, ἢ τεθνηκὸς εἶναι, ἢ ζώειν τε ἢ εἶναι ἀσθενέον.

φλὲψ ἔχῃ παχεῖη] Mammæ ex vena caua plurimas sortiuntur venarum propagines. Nam & interna quæ sub axillam fertur, & externa quæ super humeros repit, ante suam diuisionem plurimos toti pectori ramos diuidunt, & in mammas inserunt. Quia

& ve-

A & vena caua ipsa sub osse pectoris antequàm thoracem elabatur, paulò supra venæ paris expertis procursum, duas venas prodit, quæ introrsum ductę ad elatiorem pectoris ossis sedem contendunt, ibiq; numerosa educta sobole, ad cartilaginū in costis compagines superioribus costis illapsæ subeunt, & ad abdominis superiora tendunt, rectisque musculis inseruntur, & in mammillas propagantur. Atque hanc insignem venarum propaginem hîc significare videtur Hippocrates, per quas vtero cum mammis magna est consensio. Concurrunt enim superiores propagines in musculis rectis abdominis, qui inferiore & interna sui parte exterioris venæ cauæ & inferioris trunci ad crura delati, per peritonęum surculum accipiunt, qui sursum sub recto musculo protensus paulò supra vmbilici regionem ramulos spectat, quos à vena sub superiori pectoris osse illuc deferri diximus. Hæ tamen posteriores venæ, etsi vterum non attingunt, non magno tamen interuallo ab eis originem ducunt, per eiusdemq; vteri cum mammis consensus expletur, qui toties ab Hipp. celebratur. Quarum etiam meminit libro περὶ φύσιος παιδίου, & Galenus septimo & decimoquarto de Vsu partium. Quæ sequuntur, ad naturæ commendationem spectant, quæ hanc venarum communionem proui-
B dentiæ causa instituit, per quas commeatus fœtui emisso decerneretur, vterusq; sanguinis copia ingrauescens depleretur, atque adeò vicissim turgentes mammæ fœtu excusso humoris pondus eriuarent. Quo in negotio, non minima pars prudentiæ inest. An verò ista ad sanguinis in mammis collectionem quę furorem præsagit, & de qua agit postea, referri possint, in eo assensionem nostram sustinemus superiore notione contenti.

στραγγουρίην] Id ex aphor. 36. libr. 6. & 49. lib. 7. sumptum est. Stranguriam autem retinere potui Latinorum more, quam vrinæ stillicidium, modò distillationem, modò verò lotium substillum dicimus: cùm vrina, non nisi per interualla stillis fluit. Celsus στραγγουρίαν, difficultatem vrinæ vertit. Cicero, vesicæ morbum dixit.

ἢν τὰ ἄνω ὀργᾷ] ὀργᾷν ὀργᾷν interpretatur Galenus*, quod de luxuriante & ferociente humorum impetu, dum ad exitum pruriunt, intelligitur, translatione ab animalibus ducta, quæ in Venerem prona sunt, dum seminis prurigine titillantur. ὀργᾷν etiam de turgentibus mammis, gliscente lactis copia, ab Hipp. & Aristot. dicitur. Suapte igitur sponte turgentibus humoribus, via me-
C dicamento facienda est. Qui cùm superiores corporis partes occupent, vomitione facilè repurgantur, cùm Hipp. doctrina superiores corporis partes vomitu, inferiores verò deiectione liberet. Quid autem hîc per ὕδρωπα intelligat, conijcere non possum. Siue enim ὕδρωψ τὸ ὕδωρ significet, quemadmodum lib. 4. de Morbis, sumitur: & per hanc dictionem pituitam, aqueam & fluxilem intelligas, quæ Hipp. est opinio lib. περὶ γονῆς, siue bilem atram inaudias, quomodo libr. 4. de Morbis capitur, difficilis est & obscurus vtrobique sensus. Quod si ὕδρωπα τὸν ὑδρωπικὸν hîc ex Diosc. significari contendas, non video quid nam magni elicias. Potui dicere pituitam multam aqueam vomitione refusam cōducere. Sed id longè petitum videtur. Vetus exemplar, à cuius fide temerè discedere mihi religio est, ὑδρὼς legit, quæ profecto tolerabilior est lectio, cùm sudor capitis alleuationes vt plurimùm alleuet in magno humorum prouentu, quem vlcerum irruptio arguit. Cui vni vel sudoris procuratio bono est. ὕδρωπα Caluus cùm non videret quò referre posset, temerè sequentibus adiunxit.

* In Exegesi.

D Ἀπὸ γαστρὸς ταραχῆς, ἢ ἀπὸ βηχὸς, καρκίνου γινομένου, τὸ στόμα πικραίνεται. διδόναι δὲ πίνειν, ἐλατήριον δὶς ἢ τρὶς, ἢν μὴ ψελλὸς ᾖ. ἐπιδεῖν δὲ, χαλκοῦ ἄνθος καύσας, ἕως ἂν πυρρὸν ᾖ, καὶ σπόγγιον ἢν μὴ ψελλὸς ᾖ. ἀλύκης, φρίκης, χάσμης, οἶνος ἴσος ἴσῳ, ἢ γάλα. ὤτων περιωδυνίην σικύην προσβάλλειν. ὅτι ἂν τῶν ἄνω πονέῃ, ὀδύνη ἐς τὰ ἰσχία, ἢ ἐς τὰ γούνατα, καὶ ἆσθμα λύει πάντα ταῦτα
E γινόμενον. εἰλεοῦ λαπαροῦ ψυχρὸν οἶνον πολλὸν ἄκρητον κατὰ λόγον διδόναι, ἐς ἂν ὕπνος, ἢ σκελέων ὀδύνη γένηται. λύει δὲ καὶ πυρετὸς, καὶ δυσεντερίη ἄνευ ὀδύνης. ἢν ὑποχόνδριον πεταμένον ᾖ, πιέζειν τῇ χειρὶ καὶ λούειν. παρωνυχίης κηκὶς μέλαινα ἐν μέλιτι, ὕδατος ἐφιεμένου, γάλακτος ὀκτὼ κοτύλας δοῦναι πιεῖν. ἢν δὲ ἐμέῃ, καὶ μὴ πίνῃ μυττωτὸν δριμὺ. ὥστε ἔχειν γυναῖκα ἐν γαστρί. πολύποδα τὸν φλο-
F γὸς ὀπτῶντα ὡς θερμότατα, καὶ πλεῖστα ἡμίφλεκτα διδόναι φαγεῖν καὶ τρίψαντα λίτρον αἰγύπτιον, καὶ κορίανον καὶ κύμινον κολλίκας ποιέοντα. προστιθέναι πρὸς αἰδοῖον. ἢν ἐκ κραιπάλης κεφαλὴν ἀλγέῃ, οἴνου ἀκρήτου κοτύλην πιεῖν. ἢν δὲ ἄλλως κεφαλὴν ἀλγέῃ, ἄρτον ὡς θερμότατον σὺν οἴνῳ ἀκρήτῳ ἐσθίειν. ἢν δὲ ἄνθρωπον θέρμη ἔχῃ μὴ ἀπὸ χολῆς, μηδὲ ἀπὸ φλέγματος, ἀλλ᾽ ἢ ἀπὸ κόπου, ἢ ἄλλως πυρεταί-
G νῃ, ὕδωρ θερμῆναι πολλόν. ἐπὶ ταῦτα καταχέων τὴν κεφαλὴν βρέχειν, μέχρις ἂν τοὺς πόδας ὑδρώσῃ. καὶ ἄλητον ἑψέεσθαι ὡς παχύτατον, ἐπὴν δὲ ἱδρώσῃ τοὺς πόδας, ἄλητον ὡς πλεῖστον καὶ θερμότατον ἐσθίων, καὶ οἶνον ἄκρητον ἐπιπίνων, περιεσταλμένος ἱματίοις, ἀναπαυέσθω εὐκόπως, ἢ μὴν ναρκίσσου δύο ἢ τρεῖς κεφαλὰς ἐπὶ τῷ δείπνῳ ἐσθιέτω. τῷ μέλλοντι μαίνεσθαι τόδε προσημαίνει τὸ σημεῖον, αἷμα συλ-
H λέγεται αὐτῷ ἐπὶ τοὺς τιτθούς.

Ex alui perturbatione aut tussi cancro oborto os amarum redditur. In potu dandum elaterium bis aut ter, dum ne balbus fuerit: florem æris vstum dum rufescat apponere oportet, & spongiam, nisi si balbus fuerit. Anxietudinis & molestæ corporis iactationis incontinentiæve, horroris & oscitationis remedium, est vinum pari aquæ mixtura temperatum aut lac. Grauissimos aurium dolores affixa cucurbitula tollit. Superiorum partium dolorem genuum aut coxendicum dolor, aut anhelatio oborta, hæc omnia soluit. In tenuioris intestini morbo, eoq; non intenso sed leui, frigidum vinum multum & meracum quantum conuenit dandum, quoad somnus aut crurum dolor obortus fuerit. Quem febris quoque & intestinorum difficultas sine dolore soluunt. In pręcordiorum contensione, manus compressio & balneum prodest. Ad reduuiam galla nigra cum melle facit. Aqua inuadente & imminente, lactis cotylas octo in potum exhibeto. Quòd si vomat neq; bibat, pulmentarium ruris acre, quod ex intrito allio & cepa fit (myttoton vocant) apponito. Ad conceptum: Polypos paruos in prunis assatos quàm calidissimos & propè sem ustulatos esui dato, pastillosq; ex nitro Ægyptio trito, coriandro & cumino, naturalibus subdito. In capitis dolore ex crapula, meri cotyla potui danda. Quòd si aliter dolor cōtingat, panis quàm calidissimus cum mero in escam exhibendus. Si quem calor aut febris prehendat, neque ex bile, neq; ex pituita, sed aut ex lassitudine, aliave de causa febricitet, calida multa affusa caput irrigato, quoad in pedibus sudor excitetur, farinamq; quàm crassissimā coquito. Excitato verò in pedibus sudore farinam plurimam & calidissimam edat super ebibito mero, & stragulis coopertus placidè quiescat. Aut certè narcissi duo aut tria capita in cœna edat. Venturum furorem prænunciat, cui in mammis sanguis colligitur.

ἀπὸ γαστρὸς ταραχῆς] Etsi obscurè admodum morbi huius causa definitur, popularem tamen appellationem sequitur, dum ex rara obseruatione in oris vlceribus cancrum subortum animaduertit. Quem nos sæpissimè ex acri & salso pituitæ cursu, in saliuante

oris cauo conspicimus, eiusque serpentem ferociam adurentibus medicamentis circumscribimus. Vt non mirum sit hîc elaterium aut florem æris vstum adhiberi, cùm Celsus libr. 6.* in oris cancro si penitius malum descendat, calcem, calcitidem, auripigmentum & chartam vstam, necnon acetum scillinum imponat. Chirurgi verò nostri fœlici admodum successu, specillum lana inuolutum in medicamentum adurens demittunt, & super vlcus tenent, eóque modo gliscentem vlceris rabiem frenant. In hoc autem oris vlcere siccissima medicaméta admouet, offensionis & loci ratione ductus. Quod etiam facit Celsus. ψελλοὺ non est cur alios intelligas, quàm quos prius subinde etiam cum tædio designauimus. Caluus hîc omisit ἕως ἂν πυῤῥὸν ᾖ. *Cap. 15.

ἀλύκης] ἀλύκην, molestam corporis iactationem & incontinentiam intelligimus, quam anxietudinem vocant, cùm à feruente & corpus inæqualiter commouente materia primis in venis, vellicatur stomachus, adeóq; natura exagitatur, vt præsentem rerum statum fastidiat, subindeq; corporis figuram mutet, membraq; dissolutè admodum dispergat, ἀλυσμὸν, ῥιπτασμὸν, ἄσην καὶ δίψαν, ἀπορίαν ἢ δυσφορίαν, καὶ ἀλύκην Græci dicunt. Eiusdem enim esse notionis ἀλυσμὸν & ἀλύκην, ἀλύειν verbum indicat, ex quo velut nouam deduxerunt coloniam. ἀλύειν δὲ λέγουσιν (vt scribit Galenus*) ἐκείνους τῶν ὑγιαινόντων, ὅσοιπερ ἂν ἀεὶ τοῖς παροῦσι δυσχεραίνοντες, ἄλλοτε εἰς ἄλλα μεταβαίνουσι πράγματά τε καὶ πράξεις. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ τῶν νοσούντων, ἐκείνους ἀλύειν φασὶν, ὅσοι μὴ φέροντες τὴν κατάκλισιν, ἐναλλάττουσι τὰ σχήματα διὰ τὸ δύσφορον ἀεὶ τὸ παρὸν εἶναι. τοῦτο δὲ ἔγνωμεν ἐκείνοις μάλιστα συμβαῖνον, εἴσπερ ἂν ἐν τῷ στόματι τῆς γαστρὸς ὅπερ ἔνιοι καταχρώμενοι στόμαχον ὀνομάζουσι, περιέχεταί τις ἰδιώτης ὑγρότητος ἀνιαρᾶς, ὑπὸ πολλῆς, ὑπὸ ἐμπλεύσης τῷ κύτει τῆς γαστρὸς, ἀναπεπομένης δὲ εἰς τοὺς χιτῶνας αὐτῆς. De ἀλυσμῷ autem sic scribit in Prognostico: † τοῦτο δ᾽ αὐτὸ τοὔνομα δηλοῖ τὸ δυσφορεῖν ἅπαντι σχήματι, καὶ μεταβάλλειν ἄλλοτε εἰς ἄλλο. καὶ εἴγε τῶν παρόντος ὡς ἔρηται κατακείμενος ὁ κάμνων αὐτίκα μεταβάλλοι τὸ πρότερον σχῆμα πρὸς ἕτερον, ἅμα τῷ καὶ τὰ κῶλα διεῤῥιμμένα ἀνωμάλως ἔχειν, ἢ καὶ τὴν τῶν τραχήλου θέσιν, ἴσθι τοῦτον, ἢ διὰ τὴν τοῦ στομάχου κάκωσιν, ἢ δι᾽ ἀῤῥωστίαν δυνάμεως ἀλύοντα. Quibus ex verbis perspicuum est ἀλυσμὸν & ἀλύκην, de ægris animi anxiis & doloris intolerantia laborantibus dici. Cuius quoque explicationem locupletiorem, vt & verbi ἀλύειν ampliorem significationem in OEconomia nostra, ex Plutarchi libello de poëtis audiendis, scribimus. Huius porrò sententiæ authoritas, vt & causarum explicatio ex aph. 56. lib. 7. petenda est, vnde tota ducitur. Cuius fidem exemplaria quædam secuta sunt, quæ intercisam habent scriptionem. Neque enim ἢ γάλα legunt. Quod & fecit Corn. Vetus tamen exemplar cum duobus aliis, in eam lectionem nos traxerunt, & non insolens Hipp. phrasis: vt ne addam lac maximè ἐπικεραστικὸν esse, & plurimùm humorum acrimoniam aut vitium temperare. Etenim si æqualem aquæ mixturam vino adhibet Gal. ἐπικράσεως ratione id genus auxilij in lacte negari nefas est, cùm sit ἐπίκρασις Galeno libr. 9. meth. vitiosorum succorum curatio, in qua paulatim depletum humorem vitiosum bono sensim opposito compensamus, tandemq; ex huius copia totius vitij reliquias temperamus.

*Aph. 56. lib. 7. †Com. 1.

ὀδύνης περιωδυνίην] περιωδυνίην de intenso dolore & vexatione intelligimus, quam τῇ περιχαρείᾳ opponit Plato libr. de legib. vt & περιώδυνον sumit Demosth. pro eo qui toto corpore vexatur & dolet. Dioscor. verò lib. 2.* ὀφθαλμῶν περιωδυνίας grauissimos oculorum dolores intelligit, vt rectè viderunt interpretes. Aurium dolor cùm sæpe ad dementiam præcipitet, Medici consilium ad se vocat & leuamentum postulat. Quod penitioris mali euocatione facit cucurbitula.† Asthmata cum Plinio anhelationes diximus. Quod sequitur λύει πάντα τύπων γινόμενον, Caluus ad cucurbitulam refert, eamq; repetit, cùm potius videatur doloris superiorum partium esse alleuatio quædam ἐκ τῶν χυμῶν μεταστάσεως. *Cap. 54. & cap. 124. †Lib. 23. cap. 1.

εἰλεὸς λαπαρὸς] εἰλεὸν tenuioris intestini morbum cum Celso dicimus, alij voluulum. *Mollem verò hîc dicit leuem, nec dolores intensos excitantem, qualis est qui inflammationem secum non habet, ἀφλεγμ Aretæus vocat. Est enim interdum vbi ex causæ vi offensio intensionem acquirit, interdum etiam de summa iniuria aliquid remittit, vbi frigida & lenta materia tenuiorum intestinorum inanitas oppletur, & humorum ignauia dolor inducias facit, nec adeò variis tormentis corpus exagitat. Cuius respectu merum & febris prodesse possunt (vt scribit Hipp. aph. 44. lib. 6. & Celsus lib. 2. cap. 8.) cùm flatus plurimùm discutiant, qui præcipuus est in morbi huius curatione scopus. Sic Aretæus libr. 2. Cur. diutur. morb.† vinum cæteraque calfacientia adhibet, cùm scribit: ἢν δὲ ἄπυρος ἔῃ, καὶ οἶνος ἐς τὴν τῶν ἐντέρων θέρμην, ἀτὰρ ἤδε ἐς ἀνάκλησιν τῆς δυνάμιος ἀρήγει, καὶ μαράθρου ῥίζης ἕψημα πινέειν, καὶ ἀδίαντον, καὶ κύμινον. Etsi ea aliter legisse interpres visus est. ψυχρὸν cur adhibeat, non est facilè consequi. Quoddam exemplar ψυχρὸς legit, ad superiora referens, vt ad causam intendisse videatur. Caluus hanc dictionem omnino neglexit, codicum fide fortè adiutus, neque enim magnum momentum habet. Quæ sequuntur, alieniorem curationem habent. Neque enim somno aut crurum dolore, vt neq; febre morbus alleuatur. Etsi somnus doloris ratione magnam habet auxilij partem, vbi præsertim victa malo sensuum acies, obstupescentibus medicamentis retundenda est. Quod non rarò hac in offensione accidit, vt notat Aretæus. Crurum dolor huic morbo satis familiaris est, adeò vt vix in melius vertat. Id annotat Hippocrates libro περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν, τὰ δὲ σκέλεα βαρέα αὐτῷ, καὶ ἢν περιφοιτήσῃ τρέμει. Μεταπτώσεως tamen ratione iuuare potest, dum materiæ transpositu morbus in crura secedat. Quæ solutionis ratio, crebrò ab Hippocrate annotatur. Vt mirum sit, Caluum hunc crurum dolorem in aliam sententiam retulisse. Huic etiam solutioni accenseri potest, quam hîc δυσεντερίαν dixit, pro alui quouis profluuio capiens. Paulùm enim à nomine deflectit, & id satis indicant quæ adduntur, ἄνευ ὀδύνης. Effusa verò aluus obuolutam in intestinis materiam & vi interceptam demittens, morbum liberat. Quod vnicum remedium propè procuratur, etsi quibusdam parum proficit, vt ex historia mulieris volulo laborantis dignoscas licet,' & lib. 3. de morb. damnatur. δυσεντερίας, intestinorum tormina ex Celso dicere potuimus, non στρόφους accipientes, quibus plurimùm exagitantur, qui hoc morbo conflictantur, sed nominis propriam significationem quodam iure vendicantes. Hunc porro locum conuellit Cælius Aurelianus cap. 17. lib. 3. acut.

*Cap. 1. lib. 2. & cap. 13. lib. 4. †cap. 5. 'lib. 3. epid.

ἢν ὑποχόνδριον] Id quoque ad superioris morbi curationem pertinere videtur, in quo præcordia plurimùm laborant & contenduntur. Quorum mollitudinem omnibus modis molimur, balneum, fomenta, & inunctiones adhibentes. Quin & ægrum in oleum sæpe demittimus. τῇ χειρὶ igitur manus ministerium indicauit, inunctiones & fomenta designans. Hanc sententiam Caluus longè transposuit.

παρωνυχίας] παρωνυχίην reduuiam Latinè aut rediuiam dicimus. Abscessus verò est, qui ad radices vnguium coit. Quidam paronychiam, alij paronychia, neutro genere, seruata dictione Græca vocant. De reduuia Paulus lib. 3.† ἡ παρωνυχία ἀπόστημά ἐστι παρὰ τὴν ῥίζαν τῶν ὄνυχος συνιστάμενον. Curationis verò eiusdem etiam meminit, μικρὰν μὲν οὖν ἔτι τὴν παρωνυχίαν καὶ ἀρχομένην, κηκὶς μετὰ μέλιτος καταπλασθεῖσα, καὶ συστῆναι κωλύει. Nigram autem gallam addit Hippocrates, maioris adstrictionis nomine. Galla enim nigra quæ Dioscoridi & Galeno lib. 2. de loc. aff. omphacitis, nobis Romana dicitur, tuberosa, solida & grauis, flauam, inanem & leuem adstrictionis robore vincit, vt scribit Diosc. lib. 1. & Gal. lib. 7. simpl. med. Quam opinionem Paulus lib. 7. & Aëtius lib. 1. sequuti sunt. De nigra etiam & candida galla agit Theoph. lib. 3. cap. 6. †Cap. 18.

ὕδατος ἐφιεμένου] His obscuris verbis quid intelligendum sit, non satis planum est. Mihi ex hyperbato ad voluulum ista referri placet, ex quo imminentis aquæ periculum metuendum sit. Quod testatur Hippocrates libro περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν. τούτῳ ὕδερος ἐνίοτε ἐγγίνεται ἐν τῇ κοιλίῃ. ἢν οὖν ἐγγένηται, τίμνειν αὐτὸν οὐ χρὴ, ἀποθανέεται γὰρ. θεραπεύειν δὲ τοῖσιν αὐτοῖσιν, οἷσι καὶ τὸν ἀπὸ σπληνὸς ὑδρωπιῶντα. τοῦτο πρὸς μάλιστα μὲν κατ᾽ ἀρχὰς δεῖ ἀλεξ μελετᾶν, καὶ ἢν ταχέως ὑγιέα ποιήσῃς. ἢν δὲ νοῦσος δεῖ μελέτης πολλῆς, χαλεπὴ γάρ. Sic ὕδωρ ἐφιέμενον impendentem & imminentem aquã significare videtur. Lac verò in huius morbi curatione adhiberi, etsi hîc indefinitum est, illic tamen quodammodo circumscribit: τῇ δὲ ὑστεραίῃ ὀνείου γάλακτος ἑφθοῦ χόεα διδόναι, δὶς ἐκπιεῖν. Rursus: διδόναι δὲ ἐς ὑποκάθαρσιν ὀνείου γάλακτος ἑφθοῦ κοτύλας ἓξ πιεῖν, μέλι παραχέων. πινέτω δὲ καὶ βόειον τὴν ὀπώρην, τεσσαράκοντα ἡμέρας. πινέτω δὲ καὶ τὸ ἔωθεν τοῦ βοείου γάλακτος, δύο κοτύλας, τρίτον μελικρήτου παραμίσγοντας. Quòd verò myrtoton adhibet, id causæ ratione facere videtur, non secus ac libro prius adducto in multis voluuli flatibus allium adhibet. *Praxagoras etiam contra morbum regium, allium vino miscuit, & contra ileum in oleo & pulte. Cum lacte etiam apponitur,

A quemadmodum suspiriosis tritum in lacte datur. Est autem μυττωτὸς aut μυττωτὸν, vt ex Dioscor. Gal. interpretatur ὑποτρίμμα σκορόδων ἢ κρομμύων Polluci verò τρίμμα ἐκ σκορόδων δριμύ. nos pulmentum ex intrito allio & cepa dicimus, quod præcipuè fiebat ex allio Cyprio, quod vlpicum à Col. & Pl. dicitur, & cæteris est grandius. Plinius μυττωτὸς Theophrasti intelligens, pulmentaria ruris vertisse videtur. Theophrasti verba sunt ex lib. 7. de hist. plant. † μάλιστα δὲ τὸ κύπριον καλούμενον ποιεῖν ὀρθὸν οὐχ ἔφυσι, ἀλλὰ πρὸς τοὺς μυττωτοὺς χρῶνται. Quæ sic expressisse videtur Plinius libr. 19.ꝭ Vlpicum quoq; in hoc genere Græci appellauère allium Cyprium, alij antiscorodon, præcipuè Africæ celebratum inter pulmentaria ruris, grandius allio. Vbi Aphroscorodon, pro Antiscorodon legendum censeo. Siue enim id Aphricæ tribuas, vnde & Punicum dicitur: siue spumæ, quæ eo trito plurimùm increscit, hanc inde appellationem retinere debet. Quod satis indicat Columella lib. 11.ꝭꝭ Vlpicum quod quidam allium Punicum vocat, Græci autem ἀφροσκόροδον appellant, longè maioris est incrementi quàm allium. Quæ profectò expressit Plinius, vt & illud Theophrasti, trito allio mirum in modum spumam increscere, cùm dixit: Tritum in oleo & aceto, mirum quantum increscat spuma. In quibus Aphroscorodon le-
B gi debere, fidem satis nostram obstringimus. περὶ τοὺς μυττωτοὺς Theophrasti, in Myttotis dixit Gaza, nomen retinens. Plinius·· verò satis significauit, in oleo & pulte allium ileo & tenasmo admouens, vbi Dios.ꝭꝭꝭ secutus videtur. Is enim de allio loquēs scribit: τὸ δὲ ἐξ αὐτοῦ καὶ τῶν μελαίνης ἐλαίας γινόμενον τρίμμα, καλούμενον δὲ μυττωτόν, οὔρησιν κινεῖ καὶ ἀναστομοῖ. χρήσιμον δ' ἐστὶ καὶ ὑδρωπικοῖς ἐστιν. Vbi vitiosè μύρτον pro μυττωτὸν legitur. Ex quibus colligimus pulmentum ex allio & nigris oleis μυττωτὸν dici. Quibusdam etiam reliquias & genus edulij ex aliis variisq; condimentis concinnatum, caseo, oleo aut porro significat. Dictum quasi μυσωτὸν, παρὰ τὸ μυσάττεσθαι, contemptum videlicet esculentum, vt annotat Aristoph. interpres ἐν ἱππεῦσι, & Cælius Rhodiginus lib. 3. cap. 30. μυττωτὸν autem δριμὺ dixit, vt Pollux τρίμμα δριμὺ, propter allium & lachrymosam ceparum acrimoniam, ex quibus intritum fieret. Aut quia præcipuo quodam modo ex allio Cyprio generoso & grandiori, pulmentaria huiusmodi condirentur, cùm & allia quædam ingenio condulcescant, & in Ægypto satiuum singulari capite, gustu dulci nascatur, vt scribit Diosc. Errant verò qui allium Cyprium, quia sit generosius, syluestre esse credant: quod à Diosc. & Gal. ὀφιοσκόροδον aut ἐλαφόσκορδον dicitur, & medicamentosas magis vires habet. Siue igitur
C hunc locum singulari quodam modo de aqua intercute per se impendente intelligas, hydropicis confert myttoton, vt ex Diosc. diximus: Siue ex ileo consequutum hydropem intelligas, habes in ea re non leuem Plinij assensionem. Quorum authoritas in re obscura non parum habet momenti. Cæterò hîc, cotylæ nomen propter ambiguitatem retinui. Cùm enim duplex sit cotyla, Attica & Italica, hæ plurimùm inter se pondere dissentiunt. Attica enim vncias mensurales nouem, ponderales autem septem cum semisse capiebat. Italica verò mensuræ pondo ęquat. Potui sequi nobilissimos interpretes & literarum lumina in heminę ratione, sed me nominis ambigua notio retardauit, præsertim cùm in eo doctissimos quosq; inter se repugnantes sentiam. Sunt enim qui cotylam, heminam esse credant: alij verò acetabulum vertunt. Quod fecit Valla in Thucydide, & hîc sibi permisit Caluus.

*Pl. cap. 6. lib. 20. †Cap. 4. ꝭCap. 6. ꝭꝭCap. 3. ··Lib. 20. cap. 6. ꝭꝭꝭLib. 2. cap. 182.

ὥστε ἔχειν] Hæc materia tota ex τῶν γυναικείων sylua cæsa est, vbi vteri vsibus pro variis scopis accommodatur. Modò enim ad vteri purgationes, modò verò ad inflammationes & sanguinis profluuia adhibetur. Quin ad secundas extrahendas ibidem præbet,
D σκόροδα ἑφθὰ ἢ ὀπτὰ ἐν οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ μετὰ πολυποδίων καὶ σηπιδίων. Vt facilè intelligas vterorum perpurgationi accommodatam in primis esse materiam, libro etiam περὶ ἐπικυήσιος, polypum in vino dulci coctum ad conceptum adhibet.

κόλλικας ποιοῦντα] κόλλικας Gal.* interpretatur τοὺς τραχίσκους καὶ τὰ μικρὰ ἀρτίδια. καὶ τὸ ἐν Ἀχαρνεῦσι, κολλικοφάγε Βοιώτιε, ὅτι τῶν σμικρῶν ἀρτίσκων εἴρηται. Est igitur κολλιξ ἢ κόλιξ εἶδος ἄρτου περιφερους, vt ait Aristophanis interpres, vnde κολλικοφάγος dicitur. Sunt & κόλλικες ἄρτοι οἱ καὶ κόλλαβοι λεγόμενοι Athenæo. κόλλαβοι verò dicuntur fidium ἐπιτόνια, hoc est verticilla & claiculi in cythara, quibus intenduntur aut remittuntur fides. Qui melius κόλλοπες dicuntur, vt ait Phrynichus. A quorum similitudine panes quidam dicti sunt κόλλαβοι, vt refert Suidas. Alij speciem placentæ quadrangulæ aut minuti panis intelligunt, παρὰ τὸ ἐκ τῶν μεγάλων κολοβοῦσθαι De quibus Cælius lib. 16.ꝭ Nos Galenum in suo regno secuti, pastillos diximus, quæ est materia suffitibus paratissima. *In Exegesi. ꝭCap. 46.

ἢν ἐκ κραιπάλης] Galenus* omnem capitis offensionem ex vinolentia κραιπάλην vocat, παρὰ τὸ κάρηνον πάλλεσθαι. Aetius lib. 4.† ἐξ οἴνου γινομένην ἀπὸ μέθης κραιπάλην dicit. Plato verò in Symposio cum cæteris, hesternam ingurgitationem crapulam esse significat. Plinius
E etiam, ex capitis dolore & vertigine crapulam deductam esse testatur. Tanto labore tantoque opere & impendio constat quod hominis mentem mutet, ac furorem gignat, millibus scelerum hinc deductis tanta dulcedine, vt magna pars non aliud vitæ præmium intelligat. Vina ex libidine hauriuntur, atque etiam præmio inuitatur ebrietas, & per sexcentas corporis offensiones prædicatur sitis quæri. Namque & hæc necessitas vitium comitatur, vt bibendi consuetudo augeat auiditatem. Vino enim debemus homines, quòd soli animalium non sitientes bibimus. Et tamen vitiis laudem prætexìmus, & Medicorū placitis commendationē accepit ebrietas. In manibus est Mnesithei Atheniensis medici apud Athenæū de κωθωνισμοῦ epistola, ꝭꝭ quæ docet, qua ratione citra animi & corporis offensam inebriari quis possit. In qua compotationis laudatione, primas tenet humorum ventris cauo ingurgitatione continenti collectorum, per vomitionem expurgatio. Nec enim stomachus, humorum corporis saburram commodius quàm repletus exonerare potest. Hinc etiam pendet veteribus Medicis fama magis quàm re, attributa vomitionis menstruæ approbatio, qua corporis alueus & sentina exonerarentur. Cui suffragatur Gal. lib. 5. de vsu partium. Crapula etiam, medelā
F apud optimos quosq; Medicos meruit. In quo Apollonium secutus est Gal. lib. 2. κατὰ τόπους. Huic quoq; succurrit Aetius lib. 4. At verò vt nec ista satis definita sunt quæ ab Hipp. scribuntur, ita profectò à nullo attinguntur, sed in capitis dolore ex meri potu vini vsus circumciditur, ne oleum camino addas, sed incendium frigidæ potu extemplo restinguitur. Aquæ potum interponere vtilissimum, itemq; iugi superbibere ebrietati. Vinum ieiunos bibere principali inuento vtilissimum est. Vigorem enim animi impedit, & ad articulorum morbos rectissima est via, vt scribit Gal. Com. in aph. 28. lib. 6. Et malo exemplo ex Homero doctrinarum fonte, licentia inducitur. Somno enim ac securitatibus donat Homerica illa Helena, ꝭꝭꝭ quòd vinum ante cibum ministrauit. Sic quoque in prouerbium cessit, Sapientiam vino obumbrari. Quin & nondum exhalatæ popinæ redintegratio, & iucundum nefas, principum edictis vindicatur. Tiberio enim Claudio Principe institutum, vt ieiuni biberent, potus vini cibos antecederet, externis & hoc artibus, ac Medicorum placitis nouitate sese aliqua commendantium. In quo vt nec omnino iniquum fuit iudicium, sic nec semper impunè, nec verò semper malè cedit. Sed ferè quos ratio non restituit, eos plerunq; temeritas iuuat. Est vbi quoq;
G non sine ratione vinum accommodari possit. In quibus enim frigida ventriculi natura, vini copiam malè coxit, & stomachi imbecillitas nauseas, redundantias, & humorum cruditatem, cum oris viscida saliuatione inuexit, ea vt concoquentibus & calefacientibus, ita profectò moderato vini vsu iuuatur. Excitatus enim qui quodammodo sopitus erat ventriculi calor, cruditatis reliquias & grauitates facili leuamine propellit. Vino nempe stomachus recreatur, appetentia ciborum inuitatur, tristitia & cura hebetatur, vrina & algor expellitur, somnus conciliatur, quod vnicum est ad cruditatis fotum auxilium. Quod in dies prospero successu experiuntur, qui bibendi leges dant & accipiunt, & diligenter legum scita contra vinolentiam obseruant. Homines planè ad perdenda vina geniti, tanquam effundi illa nō possint nisi per humanum corpus. Qua in re sibi Salernitano edicto cauent (quando & hæc ars suis legibus & patrociniis constat) quo hîc lusisse non pigebit:

Si nocturna tibi noceat potatio vini, Hoc matutina rebibas & erit medicina.

Ipse quoq; Medicinæ parens lib. 4. de rat. vict. in morb. ac. in stomachi cruditate & inconsueta ingluuie, vinum meracum exhibet,
H non alio quàm hîc consilio coctionem intendens. Vbi breuiter totius crapulæ medelam indicat, in eiusq; curatione ieiunio parcit. Scribit enim, νηστεύειν πονηρὸν πρὸς τὴν κεφαλαλγίην καὶ κραιπάλην. Cibo enim humorum acrimonia retunditur, qui vapores in caput subleuant & ieiunio exasperantur. Quod sequitur, ἢν δὲ ὀδύνη, capitis grauitatem ex humorum corruptela in ventriculi ore infar-

*Aph. 5. lib. 5. †Cap. 51. ꝭLib. 23. cap. 1. ꝭꝭLib. 11. ꝭꝭꝭOdyss. δ.

ctorum respicit, à quibus sublati quoq; vapores tentant caput. Quibus semiustulati panis offa vino intincta, quotidie succurritur, ἀκράτισμα antiquis dicitur, διὰ τὸ ἐν ἀκράτῳ βρέχεσθαι ψωμοὺς, si Athenæo credimus.

ἢν ἄνθρωπον] Placitum est 42. lib. 7. quod huic sententiæ facilè assentitur, ἢν πυρετὸς μὴ ἀπὸ χολῆς ἔχῃ, ὕδατος πολλοῦ καὶ θερμοῦ καταχεομένου κατὰ τῆς κεφαλῆς, λύσις τοῦ πυρετοῦ γίνεται. Vtrobique verò Hippocrates febres putridas excludere videtur, cæterarumq; curationem instituere, diariarũ tamen præcipuè, quæ vel ex lassitudine, insolatione, algore, vel cutis stipatione ortum habent. Quibus vel maximè balneum succurrit. Cibo quoq; tempus idoneum præmonstrat, id quod cùm in omnibus morbis, tum verò in acutis periculis & quibus febris sub est vehementior, præcipuum habet momentum. Ea verò cibi exhibendi occasio, declinatione maximè vrgenda est, cum calor qui prius corporis penetralia suberat, deinde verò totam planitiem ęquauerat, in habitum corporis & superficiem euaserit, extremasq; partes leui quodam sudore affuderit. Idq; hîc per pedum sudorem omnino exprimere videtur quod lib. 1. de rat. vict. in morb. ac. dum febricitantium cibandorum tempus, pedum calore circumscribit. Scribit enim, ὅταν μὲν οἱ πόδες ψυχροὶ ἔωσιν, ἐπισχεῖν χρὴ τοῦ ῥοφήματος τὴν δόσιν. μάλιστα δὲ καὶ τοῦ ποτοῦ ἀπέχεσθαι, ὅταν δὲ ἡ θέρμη καταβῇ ἐς τοὺς πόδας, τότε διδόναι. Neq; verò quemlibet pedum calorem intelligit, quando incrementum ad corporis extrema calorem diffundit, aut cùm per statum ex æquo corpus occupat, sed cùm per declinationem ipsam relicto corporis cauo, per summas partes exspirat. Porrò hîc febres putridas non ita difficili negotio quàm in Aphorismis excludit. Addit enim μηδὲ ἀπὸ φλέγματος, cùm tamen per febres biliosas intelligi potuerint, vt patet ex Galeni Commentario.

τὰ μέλλοντα μαίνεσθαι] Aphorismus est 40. lib. 5. quem vertit Celsus lib. 2.[*] Suffusæ sanguine mulieris mammæ, furorem venturum esse testantur. Hîc autem συλλέγεσθαι, quod in aphorismis συστρέφεσθαι dixit, vtrobiq; propria admodum significatione. συστρέφεσθαι enim Hipp. dicitur lib. 4. de rat. vict. in morb. acut. ὅταν χυμοί τινες μοχθηροὶ συρρέωσί τε καὶ ἀθροίζωνται κατά τι μέρος. Vnde συστροφαὶ & συστρέμματα, φύματα καὶ σπληνείας significant, vt prius diximus. Collectiones, vsitato nomine Latini vocant, prauorum humorum in aliquam corporis partem confluxum & coaceruationem.

[*] *Cap. 7.*

Habes Lector candide, lucubrationum nostrarum in Hippocratem Medicinæ parentem, primùm delibatas nominis nostri primitias, quas tibi magna votorum nuncupatione asserimus, & tanquam *De primo matrum lacte colostra damus.* Quibus si candore tuo aspiraueris, ex eodem oleo & opera longè plurima (neq; enim maiora in re Medica tractari possunt) exarabimus.

HIPPOCRATIS COI MEDICORVM LONGE PRINCIPIS, DE MORBIS VVLGARIBVS, LIBER TERTIVS.

Post Galeni Commentarios, Annotationibus & Latinitate nunc recens donatus,

ANVTIO FOESIO Mediomatrico Medico, autore.

Sectio prima, Æger primus.

PYthio ad Telluris ædem habitabat. Huic statim primo die tremor ex manibus, febris acuta, & mẽtis vacillatio cœpit. Quæ omnia postridie exasperata sunt, & tertio eadem perseuerauere. Quarto, ex aluo pauca, syncera, biliosa transmissa sunt. Quinto inualuerunt omnia, tremores perseuerarunt, somni exigui aderant, aluus constitit. Sexto sputa fuerunt varia, aliquantulum rubra. Septimo os perperam distractum est. Octauo ingrauescẽtibus omnibus etiamnum tremores permanebant. Vrinæ verò à principio quidem & ad octauum vsq; diem tenues, decolores, sublime quiddam in medio innatans nubilum habebant. Decimo sudoribus prouocatis paulumq; maturioribus redditis sputis iudicatus est, & sub iudicium ipsum vrinæ aliquantisper tenues visæ sunt. Post iudicationẽ verò, quadragesimo tandem die circa sedem suppuratio facta est, & in stranguriam abscessus transiit.

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

Ἄρρωστος πρῶτος.

ΠΥθίων, ὃς ᾤκει παρὰ γῆς ἱερὸν, ἤρξατο τρόμος ἀπὸ χειρῶν, τῇ πρώτῃ πυρετὸς ὀξὺς, λῆρος. δευτέρῃ, πάντα παρωξύνθη. τρίτῃ τὰ αὐτά. τετάρτῃ ἀπὸ κοιλίης ὀλίγα, ἄκρητα, χολώδεα, διῆλθε. πέμπτῃ πάντα παρωξύνθη. ὕπνοι λεπτοί. κοιλίη ἔστη. ἕκτῃ πτύελα ποικίλα, ὑπέρυθρα. ἑβδόμῃ στόμα παρεσπάσθη. ὀγδόῃ πάντα παρωξύνθη. τρόμοι παρέμενον. οὖρα δὲ κατ' ἀρχὰς μὲν καὶ μέχρι τῆς ὀγδόης, λεπτὰ, ἄχροα. ἐναιώρημα εἶχον ἐπινέφελον. δεκάτῃ ἵδρωσε. πτύελα ὑποπέπονα. ἐκρίθη. καὶ οὖρα ὑπόλευκα περὶ κρίσιν. μετὰ δὲ κρίσιν, τεσσαρακοστῇ ἡμέρῃσιν ὕστερον ἐμπύημα περὶ ἕδρην. καὶ στραγγουριώδης ἐγένετο ἀπόστασις. πιθ. Γ. ΟΥ. Μ. Υ.

QVOD toto libro primo de Morbis vulgaribus consilio quodam factitauit Hippocrates, vt Medicum in particularium ægrorum procuratione & inspectione velut in singularium cognitione exerceret: id quoque per hunc totum librum largiore quodammodo manu faciundum ratus, tam amplè ægrorum exempla digerit, morborum dispensationes instruit, vt vel inde ad vniuersalium præceptionum notiones confirmandas & in vsum deducendas, atq; ad admirabilem istam faciendæ Medicinæ copiam, abundè comparatus esse Medicus queat. Ista nanque particularis ægrorum progressio, tam congruam habet casuum enumerationem, signorum distinctionem tam variam, tam aptam quoque remediorum submonitionem, tam efficacem denique iudiciorum vim & autoritatem, vt ex hoc veluti Hippocratis opere medico, curationum artem tanquam supellectilem tibi adornare sit facillimum, possisq; his instructus per media ęgrorum triclinia tutus & integer omninóq; admirabilis, velut caduceo ornatus, oberrare, indéque etiam hunc germanum parentis fœtum agnoscere. Quod etiam præter assignatam priùs familiæ notam, fatetur * Gal. libello περὶ κώματος. In hac igitur ægrorum αὐτοψίᾳ primus occurrit Pythio, primis statim diebus cum febre acuta pessimis conflictatus casibus, qui & fatiscentem prauorum humorum copia ægrum, eorúmque grauitate oppressas naturæ vires arguebant.

A arguebant. Manuum nanque tremor in ipso morbi exordio subortus & longo interuallo persistens, quid nisi appetitum genus neruosum, & liberarum motionum effectiones irritas, musculosiq; generis consopitas actiones, ex prægrauante succorum multitudine, indicat? Momentanea verò & subita delirij species, eam cerebri affectionem proponit, quæ & magnam humorum congeriem, & variam eorundem complexionem subnotaret. Pleniorem nanque pituitæ redundantiam bilioso succo permixtam coniicere est facile, ex quorum consortio irritata mentis acies aliquantulum vacillauit, perennísque sensationum ille riuus, magna humidi abundantia riguus factus & madidus, inefficaces habuit ad motum aptitudines: vt non leui ex causa vitiosorum humorum sobolem, & verò redundantem etiam succorum plenitudinem facilè fuerit coniicere, ideóque ad deplendam huiusmodi copiam, vt præsentissimum remedium, non temerè venæ sectionem primo quoque tempore admisisse scribit Galenus. Qua prauitatis succorum plenitudine circumseptum cerebrum, eam veluti refusam & exundantem, in demissam neruorum propaginem & totius corporis caudicem, tanquam in alueum transfudit. Quo in cursu subsistente materia, continens manuum tremor B & fœda oris distortio, leuísque thoracis affectio, totam in se curam conuertit, donec auxiliaribus copiis innixa natura, procuratis concoctionibus & excitatis sudoribus, magnam habuit de fracto hoste fiduciam. Quam vt nutantem sensit, longè latéque quâ potuit rectà insistens, in eas angustias compulit, vt facto per media vrinæ conceptacula aditu, tandémque eo eiecto, salus ægro, demissis per vrinæ difficultatem, velut per abscessum, morbi reliquiis, sit quæsita. Quo in certamine nemini mirum esse debet, longam de victoria conceptam spem, importunis hostis insidiis tardatam fuisse. Nam cùm variæ angustiarum voragines & crebri anfractuum recessus promptam hosti occasionem facerent, in ea circumflui per totum corpus humoris depositione, quæ per vrinas facta est, non nisi quadragesimo tandem die, leuiter licet antea tentatam iudicij aleam, potuit natura absolutione abscessúque ad sedem dissoluere. Quo sanè etiam minùs mirum est, in ea iam animo præcepta profligandi hostis alacritate, vrinas ipsas, quòd in earum statione prælium fieret, aliquantulum tenuitate ipsa hosti cessisse, cùm & eæ à se perfidiæ crimen longè dimoueant, quòd & contentis suis inauguratam salutem ostenderint, & robore naturæ confirmatæ, licet crebrò appetitæ, animum C ad certissimam spem semper erexerint, nunquam certè desponderint. Atque eò clarior earum virtus enituit, quòd secundum se pronuntiatæ victoriæ, characteres etiam ipsi elogium præbent amplissimum. Nam & vrinarum multitudine, morbi reliquiæ deiectæ sunt, & in eas humorum deposito abscessu, plena salus est procurata. Quòd verò ad hunc ægrorum numerum spectat, is etiam Galenum subscriptorem habet, non secus ac illam particularem ægrorum recensionem libro primo factam, Galeno fuisse agnitam ostendimus. Libro enim secundo περὶ δυσπν. ægros istos ante statum pestilentem, omninò duodecim conscriptos esse fatetur. Vt mihi non sit dubium, eos numero distinctos inter se ita accepisse, etsi exemplaria quædam secus fecisse videantur.

*Lib. 1. epid.

Πυθίων ὃς ᾤκει παρὰ γῆς ἱερόν] Hoc totum per se accipi vult Galenus, vt solœcismum vites, etsi eandem penè phrasin ex veteribus exemplaribus in Erasino libro primo subnotauimus, eámque hoc modo legit hoc in Comment. Galenus. Vt mihi mirum non D sit apud Hippocratem tumultuariè & populariter scriptas huiusmodi locutiones sæpe reperiri. Caluus πυθίωνι legisse videtur, quod habent exemplaria quædam, vt etiam monet Galenus. Huius porrò Pythionis meminit Galenus extremo libr. 2. περὶ δυσπν.

τρόμος ἀπὸ χειρῶν] Cùm sit tremor effectionum ad motionem voluntariarum offensa, fiátque vt scribit Galenus, * τῆς ὀχούσης καὶ κινούσης τὸ σῶμα δυνάμεως ἀῤῥωστία, huius certè affectionis non alia quàm aggrauans humorum plenitudo & redundantia inuestiganda est, cui veluti oneri fatiscens virtus, interceptis organis, animales ad motionem aptitudines irritas habet & caducas. Humore igitur oppressis & tanquam ponderis succumbentibus ex animi appetitione ad voluntarias effectiones destinatis instrumentis, naturalis efficientiæ ineptitudo orta est, ex eáque partium grauitate plenitudinis signum demonstratum est euidentissimum. φαίνεται γὰρ τὸ βάρος, inquit Galenus, [a] τοῦ πρὸς τὴν αἰσθητικὴν δύναμιν πλήθους, ἐναργέστατον γνώρισμα, καὶ ἴδιον δὲ τοῦ πρὸς τὴν δύναμιν πλήθους γνώρισμα, τὸ βαρύτερόν τε καὶ δυσκινητότερόν τε ἀποτελεῖσθαι. Deplenda itaque multitudo fuit, vt hac veluti leuatione, animalis virtus re- E creata, ad obeundas actiones sese erigeret. Quo in negotio ineundo, ἐπὶ τὴν πρόφασιν δεῖ ἐλθεῖν καὶ τῆς προφάσιος τὴν ἀφορμὴν, vt scribit Hippocrates libro secundo epidem. † Nam & causæ inuestigatio eiúsque primordia & occasio, in affectionis & remediorum cognitionem deducunt amplissimam. Cúmque tremoribus ex plenitudine subortis venæ sectio præsentissimum afferat auxilium, (vt scribit Galenus [aa]) istam non temerè omissam ab Hippocrate remedij occasionem credibile est, rectéque annotat Galenus. Sic nanque in Stymargi ancilla libro secundo epidem. ex retentis partus purgamentis, vteri conuolutione & tremoribus laboranti, vena ad malleolum secta opem attulit. Vt hoc vel vno indicio, plenitudinis & plethoricæ affectionis suspicionem in hoc ægro valuisse intelligas. In hoc verò humorum per spinalem medullam transcursu, in eáque ex superiore capitis cœlo in inferiores corporis lacunas demissione, ad superiores thoracis vertebras humoris aliquid restitisse veri est simile, quo appetitæ neruorum origines, manuum ad motum actiones debilitarunt, ex eáque loci vicinia aliquantulum noxiæ affinis thorax est redditus. Reliqua humorum colluuies & impuritas in vesicæ alueum comportata, suam illic sæuiendo improbitatem exer- F cuit, quæ molesta qualitate & acrimonia, facto abscessu in vrinæ difficultatem erupit. Alioqui certè si exundans illa & praua humoris effusio, in ea quæ per spinā tanquam per corporis truncum facta est deriuatione, in ipsis neruorum angustiis aut vertebrarum alueis immodicè restitisset, magna futura erat & lamentabilis totius corporis exolutio & offensa. A qua sanè liberior renum, vrinæ ductuum & vesicæ capacitas, totum ægrum vindicauit certæque salutis sponsionem fecit. Idem verò est τρόμος ἀπὸ χειρῶν, & χειρῶν τρόμος, & id quod Gal. scripsit, ὁ περὶ τὰς χεῖρας τρόμος, nisi si quis solum initium tremoris ex manibus factum ab Hippocrate annotatum existimarit, cùm in tam magna plenitudinis abundantia, tota corporis mole oppressa, totius etiam tremores non temerè quiuis suspectare potuerit. Quale quid in Stymargi ancilla quam priùs adduximus, accidit.

*Lib. περὶ ῥίγους &c. [a] Lib. περὶ πλήθους. †Sect. 4. [aa] Lib. περὶ ῥίγους.

λῆρος] Huius loci meminit autor fragmenti in lib. de Hum. Hipp. Galeno attributi, indéque desipientiæ genus fatuum fuisse suspicatur, morbíque occasionem pituitosam esse censet, his verbis, Πυθίωνα δὲ τὸν παρὰ τὸ τῆς Γῆς, ἱερὸν οἰκοῦντα, λῆρον φησὶ δὲ μανῆναι. φλεγμα- G τικὴ δὲ ἦν ἡ πρόφασις τοῦ πάθους.

πτύελα ποικίλα] Sputorum ista varietas coctionis progressionem indicabat, & ad mutationem quæ bono est transitum quendam, vt in thoracis morbis accidere solet, in quibus crudis adhuc omnibus & renitentibus, nulla penè aut tenuia primis diebus sputa educuntur, idque non sine tussi. Inualescentibus verò naturæ viribus & materiam ipsam ad eductionem apparantibus, crassiora ac veluti conglobata sputa fiunt, humorísque euincentis colorem præseferunt. In eo tamen humorum per totam spinam illapsu, restitante in primis thoracis vertebris intercostalíque spatio aliqua materia, nullam admodum notabilem thoracis affectionem subortam fuisse veri est simile, cùm neque insignem admodum ad respirationis actionem operam hic locus adferat, non affecto præsertim thorace, nec verò difficilis respirationis vllam mentionem fecerit Hippocrates nominatímque nullam huic adfuisse difficilis respirationis notam adscripserit Galenus libr. περὶ δυσπν. Vt ne addam ne tantillam quidem tussis factam esse mentionem. Quæ certè in eam me opinionem impellunt, vt existimem subrubra huiusmodi sputa succorum copiam & sanguinis H multitudinem potius quàm vllum alium affectum thoracis subnotare. Huiusmodi nanque subrubra sputa exiguis sanguinis fibris respersa, in ea succulentorum humorum præcipuéque sanguinis redundantia visuntur, non secus ac mulieribus menstrua purgatione defectis in primis cruentorum sputorum initiis non raro apparere constans est experimentis fides. Depleta ergo per sanguinis missionem huiusmodi copia, fluxus restitit, factáque elleuatione nulla est consecuta insignis noxia, quæ certè alioqui

pro partium vicinia & dignatione magnam secum traxisset ruinam. Indéque extitit vt recreatis leuato onere viribus, sputorum quædam maturatio appareret, nullo tamen vel leui subnotato thoracis laborantis indicio. Subsistente igitur modica in illis circa prima intercostalium spatia vertebris humoris materia, quòd ex his ductibus ad manus neruorum origines pertingerent, tremores permanserunt, qua, naturæ robore ob locíque viciniam absque thoracis vlla noxia paululum cocta & maturata, eáque tandem per eius capacitatem exhausta, tremores desierunt, solutionísq; species quædam sudorum beneficio leuiter est adumbrata. Quæ quidem efficiunt, vt crudo omninò existente morbo, quod satis per vrinas tenuitate pertinaces apparuit, ista omnia manuũ tremores potiùs quàm aliquam thoracis affectionem respicere credam. Neq; enim potuit tam insignis partis, ipsiúsq; respirationis tam ad vitam necessariæ veluti officinæ noxia, non nisi per vniuersalem morbi iudicationem dependi. Particularis ergo sputorum ista maturatio, quæ adumbratæ iudicationis fidem emendicat, tremorum solutionem cum sudorum excretione attulit, nulla alleuati thoracis affectus significatione facta. Insignis enim in febre respirationis organorum læsio, non nisi per vniuersalium coctionis signorum prædictionem ritè alleuari potest. Sed certè quòd ipsa vires aggrauans materia in thoracis amplitudinem transmissa, per ipsius ductus expurgaretur, nullam potuit aliam nisi per sputa coctionis significationem præbere. Atque eò sanè refertur, quòd cùm ista solutionis adumbratio nihil aut omninò parum ad vniuersalis morbi leuationem faciat, nullam modò, quantumuis etiam leuem, potest apud Galenum rectæ iudicationis laudem mereri. Quod meritò quidem in thoracis affectibus futurum quis non videt? cùm vix vllam statis solutionis legibus terminatam cuiuspiam affectus leuationem æquiore indicationis nomine donare possimus. At verò quod singularis ista coctionis progressio per seipsa processerit, miniméque insignis cuiusdam partis, nec cæteris consentientis, sed ab vniuersalis morbi fomite longè sepositæ, alleuationem attulerit, id satis confirmat nullam insignem thoracis noxiam adfuisse, cùm non potuerit non nisi conspirantibus integris ad concoctionem vniuersalem naturæ viribus, res ad integritatem deduci, propter cõsentientem inter se nobilium partium affectionem. Quod secus tamen accidit in iis affectibus qui cùm longè à se remotam partium consensionem habeant, particulares tamen coctiones morbo toto haudquaquàm cocto exercere possunt, vt in parotidibus suppurationem promouentibus in Cratistonacta & Scymni Pictoris ancilla annotauit Hippocrat. lib. 1. epid.* Quod & sua raritate est insigne καὶ δεῖ αὐτοῦ μνημονεύειν (vt scribit Gal.[a]) ὡς ἐνδεχόμενον μεγάλω φλεγμονὴν πέψιν ἐν μορίῳ τινὶ, καίπερ τῆς ὅλης νόσου μὴ πεφθείσης. Horum porrò neruorum qui ex primo ac secundo intercostali spatio originem ducunt & in minimos manus digitos producuntur, ex eadem prope affectus occasione meminit Gal. lib. 1. loc. aff. & lib. 4. his verbis, ἑτέρῳ δὲ ἐκ περιπνευμονίας ἰσχυρᾶς ἀνακομιζομένῳ, δυσαίσθητος ἐκ τῶν ὀπίσω τε καὶ ἔνδον μερῶν ὁ βραχίων ἐγένετο, καὶ τοῦ πήχεως ὁμοίως τὰ πλεῖστα μέχρι δακτύλων ἄκρων. ὀλίγον δέ τι καὶ πρὸς τὴν κίνησιν ἐβλάβησαν ἔνιοι. τούτῳ τὰ κατὰ τὸ πρῶτον τε καὶ δεύτερον μεσοπλεύριον νεῦρα βλαβῆναι συνέβη. φέρεται δὴ αὐτῶν τὸ μὲν πρῶτον ἀξιόλογον ὑπάρχον τῷ μεγέθει, διὰ βάθους, ἀναμιγνύμενον δὲ τῷ πρὸ αὐτοῦ, καὶ σχιζόμενον δὲ εἰς μοίρας πολλάς, ἃς ἐν ταῖς ἀνατομαῖς ἐθεασάμεθα, καὶ πρὸς αὐτῶν ἄχρι δακτύλων ἄκρων διὰ ἔνδον χώρας τοῦ πήχεως ἀφικνουμένας. τὸ δὲ δεύτερον νεῦρον λεπτὸν ὂν, οὐδενὶ μιγνύμενον ἑτέρῳ, διὰ τῆς μασχάλης ὑπὸ τῷ δέρματι πρὸς τὸν βραχίονα φέρεται, καὶ σχιζόμενον εἰς τὸ δέρμα τῆς ἔνδον τε καὶ ὀπίσω χώρας αὐτοῦ. Ex quibus animaduertere licet hoc in casu ex modica illapsa ad primorum intercostalium spatiorum laxitatem materia, tremores huiusmodi & ad motus imbecillitatem enatam esse, non aliter quàm ex congesta humorum multitudine aut etiam ex inflammatione, his locis affectis, manuum & brachiorum motum sensationémque ipsam in discrimen venire maximum constat, idque ex historia extremi libr. primi loc. affect. quæ ex casu in dorsi initium, ortaque his in locis ex ictu inflammatione, digitorum sensationem deperditam fuisse ostendit. Sic quoque in[b] Agesij puella anhelosa & difficili spiratione laborante, quòd ad thoracis initia affectio inhæreret, manuum motus erat molestus. De qua scribit Hippocrat. οἱ πόνοι δὲ μάλιστα ὅκου πονοίη τῇ χειρί. Quod certè ad affectæ partis dignotionem, vt hîc quoque, plurimum contulit. Scribit enim Galenus, τὸ δὴ ἐπὶ τῇ τελευτῇ τῆς ῥήσεως προσγεγραμμένον ὡς ἐπόνει μᾶλλον ἐν ταῖς τῆς χειρὸς ἐνεργείαις, πρὸς ἔνδειξιν τῆς συμπαθείας εἴρηται. ἀκήκοας δὴ ἤδη καὶ κατ' ἄλλον λόγον ὁπότε τὰ τοῦ θώρακος αὐτοῦ πάσχει, κατὰ τὸ πρῶτόν τε καὶ δεύτερον μεσοπλεύριον, εὐλόγως τὰς χεῖρας εἰς συμπάθειαν ἔρχεσθαι, νεύρων εἰς αὐτὰς ἀφικνουμένων ἐκ τούτων τῶν μεσοπλευρίων. † Quod etiam submonuimus aliquando in ea muliere quæ ex tussi manus dextræ ac etiam cruris sinistri syderationem perpessa est, iisdem ex causis restitante ad prima thoracis initia materia.

*st. 3. [a] Com. 2. in lib. 1. epid. [b] Lib. 6. epid. sect. 4. † Lib. 2. epid. sect. 2.

στόμα παρεσύρθη] In ipso humorum transfluxu, demissa ex cerebro in inferiores partes ceruicis & faciei musculos plenitudine, eos tensione affectos fuisse est credibile, vt os etiam fœdè distortum sit. In eo nanque transpositu id potius contigisse vult Gal. quàm ex cerebri consentientis affectu. Etsi non est absonum tertiam neruorum propaginem, quæ in faciem & os producitur, noxiæ affinem fuisse. Quod in his conuulsionibus quæ ex profluente humorum abundantia contingunt est creberrimum. Nam effuso ex cerebro velut ex irriguo & perenni fonte in demissas partes humorum torrente, in ceruicis & faciei musculorum laxitatem, tanquàm in proximam viciniam liberalior fit deductio. Ex qua occupatis musculorum inanitatibus eáque plenitudine distentis, contractionis aut etiã conuulsionis certissima ponũtur indicia. Hæc igitur oris distortio ex plenitudinis suspectione potius quàm ex inualescente cerebri affectione originem traxisse videtur, quod etiam verbis satis obscuris videtur innuere Galenus in Commentario. παρεσύρθη verò κατεσπάσθη interpretatur Galenus vt conuulsionis & contractionis speciem sub oculos faciliùs ponat. In exemplaribus quibusdam manu scriptis & Asulano codice παρεσύρθη legitur, eadem omninò notione. παρεσύρεσθαι enim aut παρειρύσθαι idem quod κατασπᾶσθαι, aut quod in aph. διαστρέφεσθαι[c] dixit. Vtitur hac dictione Hippocrat. in Prorrh. φωνὴ ὀξεῖα, ὑποχόνδρια τετμένα ἔσω εἰρυαται, quod ἕλκεται interpretatur Galenus & repetitur in Coacis Prænotionibus.

[c] Aph. 49. l. 4.

τρόμοι παρέμενον] Elegantiùs in duobus vetustis manu scriptis codicibus legitur, τρόμοι καὶ πάλιν παρέμενον, quos cum Galeni interpretibus secuti sumus. Horum nanq; casuum pertinaciam ista aliquanto lepidiùs augent.

ἐναιώρημα εἶχον ἐπινέφελον] ἐναιώρημα ἐπινέφελον Hippocrat. dicitur sublimamentum nubeculas referens. Vt enim in ambiente nos aëre cùm plurimæ dispersæ sunt nubes paruæ, etsi ambigua sunt serenitatis signa, quòd tamen mediocrem exhalationum copiam præsagiant, tranquillitas sæpius portenditur, eædem verò frequenti vaporatione densatæ & conglobatæ tempestates adferunt: sic in ista naturalium facultatum œconomia, quæ vrinas in morbis apparat, digerit, coquit, cùm à calido in humido coctiones istæ procurentur, plurima vaporum subministratio accidit, flatus quoque multi subleuantur qui materiam ipsam in sublime euehunt, ex cuius demum affectionibus variæ in morbis prædictiones fiunt. Nam vbi naturæ viribus tenuata materia & à calido euicta mediocrem vaporum copiam exhalat, concoctionis spes prætenditur, apparéntque in vrinis conceptæ quædam animo victoriæ signa, nubeculæ & sublimamenta, quæ tandem confirmato calore natiuo morbi materiam profligante, vaporésque ipsos disiiciente, in sedimenta transeunt & nutantem salubritatis spem fulciunt. Quòd si tanta est morbi pertinacia & prauitas quæ naturæ vires frangat & debilitet, in eo qui fit naturæ contra morbum impetu, magna flatuum soboles concitatur, plurimáque materia subuehitur, ex cuius attributionibus prædictiones varias facere necesse est. Inclinante enim in perniciem imminutóque calido naturalium effectionum opifice, conglomerata vaporum exhalatio nubes densat, eiusmodíque caliginem inuehit, quæ in ambiente nos aëris statu, conglobatis inter se conferta crassiorum exhalationum densatione nubibus, apparet. Ac veluti in ea crassioris materiæ coaggeratione, vbi euictus solis calor nequit huiusmodi tenebras depellere, caligo tempestatum prænuncia oritur, præque conferta materiæ crassioris copia densatæ nubes nigricant: sic in ista vrinarum dispensatione, naturalibus viribus pessundatis, flatuum pressa copia, nubes ipsas conglomerat & condensata materia denigrat, præsentissimúmque exitium intentat. In his ergo vt quiddam est medium, ita pro materiæ mediocritate, naturæ robore, humorum qualitate aut quantitate, multiplices præsagitiones oriuntur. Quædam enim laudabiles significationes habent, quædam ambiguas, ad melius tamen inclinant, quædam etiam omninò desperatas. Sic ἐπινέφελον ἐναιώρημα hîc intelligitur sublimamentum nubium speciem præseferens, ἢ μὴ

A λευκὸν δεῖ τὴν χροιὰν (vt inquit Gal.) μήτ' ἤδη μέλαν ἀκριβῶς, ἀλλ' ἐν τῷ μεταξύ. Quod etsi in probis vrinarum signis non satis determinatam habet constantiam, aliquantulumque ambigit, in ista tamen humorum succulentia, cæterisque ex materiæ copia morbis, magna salubritatis spes intenditur, si nubeculæ in vrinis, aut suspensæ in medio nubes, quas sublimamenta dicimus, contentarum ad coctionem naturæ virium spem præbeant. Indeque euenit vt in quibus ἐναιώρημα ἐπινέφελον animaduertit Hippocr. in his, etsi non sine vehementi naturæ conflictatione, magnaque morbi pertinacia iudicatio distrahitur, tandem tamen certa salus portenditur. Quod omninò ab Hipp. hoc in libro epid. in eo qui ad Dealcis hortum decumbebat, & in Chærione postea annotatum videre licet, cùm sit alioqui per totam ipsius πραγματείαν non admodum crebra phrasis. Nam & ἐπινέφελον οὖρον in [a]aphor. dicit Hippocrates. ὁκόσοισιν ἑβδομαῖα κρίνεται, τουτέοισιν ἐπινέφελον ἴσχει τὸ οὖρον τῇ τετάρτῃ ἐρυθρὸν, καὶ τὰ ἄλλα κατὰ λόγον. In Coacis verò, τὸ οὖρον ἐν τετάρτῃ λαβὸν ἐπινέφελον ὑπέρυθρον, ἑβδομαῖον ἀπολύει, τῶν λοιπῶν κατὰ λόγον ἐχόντων. Idem quoque lib. 4. de rat. vict. in morb. ac. νεφελοειδέα οὖρα, & lib. 7. epid. νεφελώδεα vt aliàs sæpè vocat, & in Coacis ζοφώδες οὖρον, translata vt est verisimile ea aëris nos ambientis ad vrinas affectione. Nam &

B φθινόπωρον ἐπινέφελον *postea vocat. ἐναιώρημα autem ἐπινέφελον non aliàs crebrò adscriptum reperias. De quo dictum opinor in Coacis, οὖρα λεπτὰ ὑπονέφελα ἐν μέσῳ ἐρεύμενα, ῥῖγος σημαίνει, vt hoc in libro sæpè οὖρα λεπτὰ, & ἐναιώρημα ἐπινέφελον, coniuncta inter se apparent. Vt nil mirum sit huiusmodi ambientis attributiones, quæ & vrinis accommodantur, earum quoque partibus attribui. ἐναιώρημα namque περὶ τὸ νεφέλιον, & περὶ τὰ ζοφώδεα lib. 4. epid. adscripsit Hippocrates. Ac eò certè æquius ab Hippocrate de sublimamento dictum esse istud videri potest, quò credibilius est ἐναιωρήματα ab eodem νεφέλας ἐμφερομένας vocari, idque nostris in lib. 1. epid. Annotationibus satis confirmauimus. Vnde certè nequaquam insolens videri debet huiusmodi aëris affectiones ad ipsa transferri, cùm de his hunc in modum scribat †Galenus: ὀνομάζω δὲ ἐναιώρημα τὸ παχύτερον μὲν καὶ λευκότερον ἐν οὔρῳ, μήτ' ἐπιπολῆς αὐτοῦ, μήτ' ἐν τῷ πυθμένι τοῦ ἀγγείου, κατὰ δὲ τὴν μεταξὺ χώραν ἐναιωρούμενον, ἤτοι μέσον ἀκριβῶς, ἢ κάτω μᾶλλον, ἢ ἄνω. τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα σύνηθές μοι καλεῖν ἐναιωρήματα. πρὸς Ἱπποκράτους γε μὴν καὶ ταῦτα νεφέλαι προσαγορεύονται, τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν ἔχουσαι περὶ τὸ οὖρον, ἣν αἱ ὄντως νεφέλαι πρὸς τὸν ἀέρα. καὶ γὰρ καὶ ταῦτα τοῦ πέλεξ ἑαυτῶν ὑγροῦ παχύτερα, κἀκεῖναι τοῦ ἀέρος. Erotianus quoque hanc Hippocratis phrasim explanans, ἐναιώρημα ἐπινέφελον τὸ ἐφιστάμενον τοῖς οὔροις ἢ τοῖς

C διαχωρήμασι, ἢ τὸ ἐπικρεμάμενον, ποικίλῳ χρώματι κεχρωσμένον, explicat. Sic enim apud eum legēdum censeo. Exemplaria antiqua duo manu scripta, ἔχοντα ἐναιώρημα ἐπινέφελον legunt.

[a]*Aph. 71. lib. 4.* *In Statu pest. †Com. 2. in Progn.

δεκάτῃ ἴδρωσε] Decimum diem ex eorum dierum esse ordine in quos erratis quibusdam admissis iudicationes transferantur scribit †Galenus. Ac verò vt neque hîc decimum diem decretorium esse contendit Galenus, ita eundem rarò, infidè, imperfectè, malè, obscurè, nullis prægressis solutionis notis, decernere scribit lib. 1. de dieb. decret. eamque quæ eo die contingit iudicationem diei sexti similem ferè facit, in eandemque causam cum illo octauum his verbis coniungit: εἰ ποτὲ δὲ εἰς τὴν ὀγδόην ἡμέραν, ἢ τὴν δεκάτην ἐμπέσῃ λύσις ἀθρόα νοσήματος, ὁμοίως τῇ κατὰ τὴν ἕκτην, ἀλλὰ καὶ σπανίως ἐν ταύταις λύεται, καὶ οὔτε πιστῶς, οὔτε ἀγαθῶς, οὔτε τελέως. ἔτι τε πρὸς τούτοις ἀσαφῶς τε ἅμα καὶ ἀσήμως. Quare meritò suspectam scriptionem facit Galenus, & certè iudicatio ipsa in vndecimum diem recidere debuit, non secus ac in * Prognost. in capitis doloribus qui septenario soluuntur, eius qui tertio die cœpit, terminum

D præfinit Hippocrates nonum aut vndecimum diem, cùm tamen in decimum recidat. Quem eo dignationis honore priuat, quòd decretorius non sit, cæterisque aut vnius diei præoccupatione aut tardatione accommodat. Aut sanè, quòd ista sit futuræ postea solutionis die quadragesimo penè adumbratio, nec perfecta crisis, cùm crudis vrinis nec satis cocta morbi materia fiat, ipsam nominis criseos amplitudinem non mereatur, tantumque leuis quædam futuræ postea iudicationis submonitio, aut particularis quędam solutio dici videtur. Eamque nominis æstimationem nullo quasi merito quæsitam codices duo scripti antiqui leniunt, qui ὑπεκρίθη, non ἐκρίθη vt cæteri omnes habent, quòd ista quædam sit non plena aut integra iudicationis autoritas, & particularis cuiusdam affectionis quæ ad thoracis exordia insidebat, non vniuersalis morbi solutio. Ex qua hoc solùm beneficium est consecutum, vt à manuum tremoribus æger vindicaretur, & sputa maturationem caperent. Ex vrinis autem crudis diuque pertinacibus nondum domitum esse morbum, & in alium longè tutiorem solutionis portum confugiendum, salubritatisq; anchoram firmandam esse, quiuis non mediocriter in re medica exercitatus posset conijcere.

†*Lib. 2. de dieb. decr.* **Lib. 3.*

E οὖρα ὑπόλευκα πελιδνὰ] Sic ferè legunt omnes impressi codices cum tribus Regiis manuscriptis. Germanicus noster antiquissimus Galenum sequitur & ὑπόλεπτα habet. Quam lectionem vt optimam sequuti sunt omnes interpretes præter Caluum. Etsi, cùm parua sit scriptionis differentia, leuis quoque est inter se rerum distinctio, vt de tenuibus & albicantibus vrinis diximus libro 1. epid.

καὶ στραγγουριώδης ἐγένετο ἀπόστασις] In ea quæ per latissimas corporis vias ad repurgationem destinatas, humorum fit eluuio, purgatio per intestina, nonnunquam per renes & vesicam iudicatione transmittitur, eaque naturæ solutio ἀποστάσιος κατ' ἔκρουν καὶ κενώσεως nomine censetur. Non secus ac transpositis per intestinorum alueos humoribus, in dysenteriam salubrem plurimos euasisse, ac etiam in stranguriam ipsam tentatis renum ductibus, ex his quæ scripsimus lib. 1. epid. & Galen. Comment. satis est manifestum. Hîc igitur στραγγουριώδης ἀπόστασις dicitur, quam ἐπὶ τὴν στραγγουρίαν ἀπόστασιν vocat *Galenus, quæ naturæ deposita, confluente in vesicam humorum mordacium acrimonia, velut secessione quadam iudicatoria, procuratur. Ideoque in stranguriam abscessum

F transiisse diximus, hoc est, cum vrinæ stillicidio humorum transfusionem per vesicam emissam fuisse, adeoque velut ad corporis eluuionem quandam illuc abscessisse. Quod aliàs dixit [a]Hippocrates: ἐπὶ τὸ στραγγουριώδες τράπεσθαι, καὶ εἰς τὴν ἀπόστασιν ἐλθεῖν. Sic quoque refusa per aluum & intestina humorum copia, in eoque velut fluxu longo temporis interuallo aliquantulum subsistente perpurgatione, ad sedem materiæ collectio indeque suppuratio enata est, aut certè humorum per sedem prodeuntium prauitate procurata, quomodo plærosque ex febribus ardentibus ἐς δυσεντερίας τελευτᾶν, καὶ ἐς δυσεντεριώδεα καταστασιν περιγενέσθαι dixit † Hippocrates. Quos certè velut longissimè demisso morbo per tormina & intestinorum difficultates euasisse vt est credibile: sic hunc quoque ægrum depleta per huiusmodi abscessuum effusionem multitudine, superfuisse vero est simile. Vt verissimè dixerit Caluus eum cum lotij strangulatione euasisse, nisi si sibi aliam lectionem affinxit. Hunc autem totum locum satis apertè à Galeno in Comment. explicatum, & verò pluribus nostris in lib. 1. & 2. epid. Commentariis planè explanatum, longioris hîc attrectationis indigere non existimamus, ne sæpius eadem cogamur repetere, eoque modo cuiuis tædium pariamus. Stranguriam

G autem retinui [aa]M. Tullij exemplo, qui Epicurum in stranguria sua forticulum se præbere dixit, quam alij vrinæ difficultatem, alij lotium substillum, aut vrinam strangulantem, vrinæque stillicidium nominant. Hîc quoque exemplaria duo pro τεσσαρακοστῇ ἡμέρῃσιν, τεσσαρακοστῇ ἡμέρῃ, meliùs cum Galeno legunt.

**Com. 2. in lib. 1. epid.* †*Lib. 1. epid.* [a]*Lib. 1. epid. St. 3.* [aa]*Tusc. 2.*

DE ADSCRIPTIS VNICVIQVE ÆGRO NOTIS.

Has vnicuique ægro adscriptas notas non esse Hippocratis res ipsa clamat, quòd nec earum libro primo, in quo tamen particularem ægrorum speculationem amplissimam exercuit, nec verò etiam alibi vsquam, ac in his tantùm duodecim ægris meminerit.

H Nam neque post statum pestilentem sexdecim ægris adiectas fuisse meminit Galenus, etsi in scriptis quibusdam exemplaribus inueniuntur. Nec verò in istis omnibus in quibus tamen propriam habent sedem, passim aut eodem modo insculpuntur. Vt præter

magnam exemplarium varietatem, in quibus certè aut plurimùm differunt, aut planè (vt apud Caluum) omittuntur, dici certè vix queat quantum in his explicandis incumbat negotij. Cùm tamen huiusmodi characteres, velut symbolum quoddam, totius ægrotationis narrationem complectantur, causam interdum morbique dispensationem & euentum breuiter ob oculos ponant, non temerè ad compendiariam rerum descriptionem in animi notione ponendam, à quodam artis Medicæ studioso appositi videntur, vt vel nullo negotio tota ægrorum procuratio, in eaq; dispensanda Hippocratis tractatio, peneq; singularis Medicinæ faciendæ modus, in hominis intelligentis & acuti memoriam subiret. Quo nomine nobis quoque non inuitis in hanc artis cognitionem incumbentibus, amplectendi fuere, & ex abditis rerum sensibus, non medio cri ingenij contentione eruendi, nec tamen ita magnifaciendi, vt neglecta seria explicatione, eos non tanquam hospites, sed velut domesticos excipere videamur, ne in Galeni reprehensionem incurrentes, sophistarum nugas retexamus. Placuit igitur, vt quoniam cum Galeno in eum mentis sensum inclinamus, adiectitios huiusmodi characteres & aliundè expressos existimaremus, eosq; tanquam Mercuriales notas viatum indices, non in iustam rerum seriem, sed seorsum velut in angulum concluderemus. Nam nec in Hippocratis contextum reponendos existimauimus, nec verò nostra interpretatione Latinis notis sensum ipsum exprimere voluimus, ne aut dissolutè nimis ciuitatis Romanæ ius exteris permittere, aut certè in mustaceo laureolam quærere videremur. Quod tamen præclaris hac in arte viris satis confidenter factitatum esse nõ abnuimus. Ij igitur suam seorsum expedient tractationem, ne nos Hippocratis literam externis & inexplicabilibus rerum notis deformare quiuis existimet. Ac primùm non parua existit dubitatio, quanam nota primum ipsum characterem exprimamus. Quidam nanque hoc modo effingunt ⲡ̅, alij ⲡ τ, quidam etim ⲡⲓ, alij ππ: interdum quoque ϖ, nongentorum notam apud Græcos, nonnulli etiam ⲡⲓ apponunt. Quæ certè omnes notæ cùm π & τ complectãtur, ex iisq; duobus elementis natæ sint, efficitur vt tribus vltimis modis rectè adscribi existimem, quòd π mediam rectam habens lineam hunc characterem efficere exprimat Galenus, quem idem quoque nongentorum notam apud Græcos referre indicat, quæ hoc modo ϖ effingitur, & π & τ complecti etiam videtur: nisi quis ex π & ι conflari existimet, vt prima vocis πιθανὸν elementa exprimat, quod in cæteris notis satis est vsitatum. Nam alterum nongentorum symbolum ϡ, quod antiquis est vsurpatum, non aliundè quàm ex prima ista nota ϖ, aut certè ex π τ obliquè & transuersè ducta ortum habere cuiuis conijcere est facilè. Hæc ergo integra esto characterum series ⲡ̅, π, υ, μ, υ, quæ πιθανὸν πλῆθος οὔρων τεσσαρακοστῇ ὑγίεια signant. Ex iisque hunc sensum elicit Galenus: πιθανὸν ἐστὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐκκριθέντων οὔρων, αὐτῷ λυθῆναι τὸ νόσημα, καὶ ὑγιῆ γενέσθαι τὸν ἄνθρωπον ἐν τῇ τεσσαρακοστῇ τῶν ἡμερῶν. Quæ significant, credibile esse ex magna redditarum vrinarum abundantia, morbi solutionem sanitatemque ipsam die quadragesimo homini allatam. Qua in causa cùm per excretionem abscessumque morbus solutionem acceperit, vrinarum multitudini, integra iudicij autoritas rectè est attributa.

Æger secundus.

Hermocrates qui secundum nouum murum decumbebat, igne, hoc est vehementissima febre correptus est. Cœpit ex capite lumbisq; dolere, præcordia molliter contendebantur. Lingua verò per exordia deusta fuit, cõfestimq; surditas obnata est, somni non aderant, sed nec admodum sitibundus erat. Vrinas crassas, rubras, quæ in matella depositæ non subsidebant, reddidit. Ex aluo verò exusta non pauca demissa sunt. Quinto die vrinas minxit tenues, suspensum quid in medio habentes, neque subsidentes. Sub noctem desipuit. Sexto aurigine tẽtatus est, ingrauescebant omnia, neq; sibi satis constabat. Septimo molestè habuit, vrinæ tenues, similes erant, identidem subsequentibus diebus se gessit. Ad vndecimum autem diẽ alleuari omnia visa sunt. Sopor cœpit, vrinæ crassiores, subrubræ, deorsum tenues erant neq; subsidebant. Paulisper ad intelligẽtiam rediit. Decimoquarto à febre immunis fuit, non sudauit, dormiuit, prorsus mente constabat, vrinæ eædem. Ad decimumseptimũ reuertit morbus, incaluit, deinceps febris erat acuta, vrinæ tenues. Rursus autem vigesimo die iudicatus est, à febre immunis fuit, neq; sudauit. Hoc toto tempore cibum auersabatur, mente constabat, loqui non valebat, lingua resiccabatur, non sitiebat, sopore tentatus aliquantulum dormiuit. Circiter verò quartum & vigesimum, denuò incaluit, aluus fluida, liquida & tenuia multa demisit, & proximis deinceps diebus febris acuta prehendit, lingua exusta est. Septimo & vigesimo obiit. Huic per totum morbum surditas permansit, vrinæ crassæ & rubræ non subsidebant, aut tenues & decolores, & suspensum quid in medio innatans habebant. Cibum verò capere non valebat.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

Ἑρμοκράτην, ὃς κατέκειτο παρὰ τὸ καινὸν τεῖχος, πῦρ ἔλαβεν. ἤρξατο δὲ ἀλγέειν κεφαλήν, ὀσφύν. ὑποχονδρίου ἔντασις λαπαρῶς. γλῶσσα δὲ ἀρχομένῳ ἐπεκαύθη. κώφωσις αὐτίκα. ὕπνοι οὐκ ἐνῆσαν. διψώδης οὐ λίαν. οὖρα παχέα ἐρυθρά. κείμενα οὐ καθίσταντο. ἀπὸ δὲ κοιλίης οὐκ ὀλίγα ξυγκεκαυμένα διῄει. πέμπτῃ, οὔρησε λεπτά. εἶχεν ἐναιώρημα. οὐχ ἱδρύτο. ἐς νύκτα παρέκρουσε. ἕκτῃ ἰκτεριώδης. πάντα παρωξύνθη. οὐ κατενόει. ἑβδόμῃ δυσφόρως. οὖρα λεπτά, ὅμοια, τῇς ἐπομένῃς παραπλησίως. περὶ δὲ ἑνδεκάτην ἐόντι, πάντα ἔδοξε κουφισθῆναι. κῶμα ἤρξατο. οὖρα παχέα, ὑπέρυθρα, κάτω λεπτά, οὐ καθίστατο. ἡσυχῇ κατενόει. τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἄπυρος, οὐχ ἵδρωσεν. ἐκοιμήθη. κατενόει πάντα. οὖρα παραπλήσια. περὶ δὲ ἑπτακαιδεκάτην ἐόντι, ὑπέστρεψεν. ἐθερμάνθη. τῇς ἐπομένῃς, πυρετὸς ὀξύς. οὖρα λεπτά. πάλιν δὲ εἰκοστῇ ἐκρίθη. ἄπυρος. οὐχ ἵδρωσεν. ἀπόσιτος παρὰ πάντα τὸν χρόνον. κατενόει. διαλέγεσθαι οὐκ ἠδύνατο. γλῶσσα ἐπίξηρος. οὐκ ἐδίψη. κατεκοιμᾶτο κωματώδης. περὶ δὲ εἰκοστὴν καὶ τετάρτην, ἐπεθερμάνθη. κοιλίη ὑγρή, πολλοῖσι λεπτοῖσι ῥέουσα. καὶ τῇς ἐπομένῃς, πυρετὸς ὀξύς. γλῶσσα ξυνεκαύθη. ἑβδόμῃ καὶ εἰκοστῇ ἀπέθανε. τούτῳ κώφωσις διὰ τέλεος παρέμεινεν. οὖρα παχέα καὶ ἐρυθρά, οὐ καθιστάμενα, ἢ λεπτὰ καὶ ἄχροα, καὶ ἐναιώρημα ἔχοντα. γεύεσθαι δὲ οὐκ ἠδύνατο.

ⲡ̅. Ε. Δ. ΚΖ. Θ.

Ortę ex mordacium & acrium humorum putredine febris acutę & exæstuantis, non leuem suspicionẽ fecit iecoris phlegmone cum dextrorum præcordiorũ contensione, vt eam non aliundè fomitem habuisse, aut certè ægro creatum periculũ, prolixum sit cuiuis conijcere. Nã etsi hypochondrij contensio quibusdam verbis emollita, inflãmationis speciem moderatur, temporis tamen progressu sæuitiam acquisiuit, eique faces admouit, & pessimam secum casuum congeriem aduexit. Huic primis statim diebus præcipitium morborum præsignificata indicia, lumborum & capitis dolor vrgebant, insomnia, delirium, surditas, cerebri offensam arguebant, sitis intensa, aluus exusta & pressa, vrinæ rubentes & crassæ interni incendij periclitantisque naturalis facultatis certas notas præseferebant. Quinetiam sexto die ex aurigine bilis suffusio singulare habuit prauitatis præiudicium, nihildum ad morbi concoctionem comparata natura, quæ etsi vrinarum varietate in spem aliquam inclinare videretur, non potuit

tamen

tamen vndique concursantium hostium impetum in tantas coniecta angustias depellere. Neque tamen, licet vndique appetita, officio defuit, sed iuuenile robur egregium experiundarum virium campum sortita, quæ præsentem intentabant omnia mortem, in aliquod temporis interuallum, quoad potuit, deposuit, donec tandem occupatis præcipuis visceribus, interclusoque omni vitalitatis præsidio, consceleratam hostium immanitatem, & promptissimum exitium anhelantem, lenta, licet miserabili, consumptione frustrauit. Tanta nanq; tamq; importuna casuum moles ingruit, vt nisi ætatis & virium beneficio dilata pernicies fuisset, statim non longè prorogatum properasset exitium. Atq; hanc licet calamitosam virium aggressionem solæ vrinæ non satis fœliciter expertæ sunt, quæ cùm crudioris & flatulenti sanguinis copiam ad phlegmonem redundantem portéderent, aliquantò tamen tolerabilem mediocritatem tuebantur, & quo potuerunt conatu, aliquot diebus in tenues obuersæ sunt, tandemq; ingruentibus periculis & fatiscentibus viribus, desperatam morbi coctionem, vehemensq; febris incendium indicarunt. Quo in dies increscente corporisque succulentiam depascente, lenta morbi tabitudine, vigesimo septimo die est consumptus. Cuius ortus cùm ex iecoris inflammatione ductus sit, inde acceleratam fuisse perniciem certum est. Nam quia ἐστὶ ἧπαρ οἷονεὶ αἵματος πάγος, vt scribit [a] Aretæus, & ἐν αὐτῷ τὸ αἵματος ἡ γένεα, inflammationē incendiumque promptissimè concipit: vt verissimè, licet non satis determinatè, ab Hipp. scriptum sit οἱ ἐξ ὑποχονδρίων ἀλγήματ[x] πυρετοὶ, κακοήθεες. Quod etiam non abnuit Galenus lib. 5. loc. affect. eiusmodiq; febrium quæ ad marcorem deducunt adumbrationem quandam his verbis facit: ἀλλ' οἱ σφοδρότατοι πυρετοὶ διὰ γαστέρα καὶ ἧπαρ εἰώθασι γίγνεσθαι. ἐφ' οἷς μεθ' οἷς τύπτειν, ἡ μετάπτωσις ἐκ τῶν τοιούτων πυρετῶν εἰς μαρασμὸν τελευτᾷ. Porrò in hoc etsi infœlici rerum successu, tam propriè dierum iudicatoriorum progressio obseruatioq; facta est, vt ad eorum confirmandam dignationem istud quidam enixè factum esse nō diffiteantur, quod tamen in cæteris etiam morborum successibus luculentè satis eminet.

[a] *Lib. 2. de cur. morb. ac. cap. 6.*

Ἑρμοκράτιν] Ἑρμοκράτης habent exemplaria quædam. Quam phrasim etsi insolentem, apud Hippocratem tamen reperiri, superius annotauimus.

πῦρ ἔλαβεν] πῦρ hîc τὸν ἰσχυρὸν πυρετὸν, θερμὸν καὶ διακαῆ vocat Gal. quæ exæstuantem & intensissimam febrem significant, ex qua nihil mirum acutorum morborum consecuta esse symptomata, capitis & lumborum dolorem, surditatem, insomniam, linguæ resiccationem, sitis vehementiam, alui torrefactionem. Quæ omnia interni incendij magnitudinem denotant, quo commoto sublatos plurimos in rationis arcem vapores, mentis aciem cerebriq; effectiones obruisse, non est à rei æquitate abhorrens. Vt mirum etiam subeat, mentis cōstantiam ad quintum diem integritatem suam seruasse, quæ tandem biliosorum, acrium & mordacium succorum inauctione & ad cerebrum reptatione labefactata est & in delirium erupit. Eundemque causæ fomitem habuerunt capitis dolor & surditas, quæ, vt in præcipitibus vitiis, ex transmissis sursum biliosis humoribus enata, periculum denunciat. Vt rectissimè ab † Hippocr. scriptum sit κώφωσις ἐν ὀξέσι καὶ ταραχώδεσι παρακολουθοῦσα, κακόν. Inde quoque fortè pendet alui resiccatio, quæ biliosæ proritationis penuria, & foci interni vicinia, exusta & retorrida non pauca demisit. Bilis nanque ad cerebrum momentum, restitantes deiectiones facit ex aphorism. 28. lib. 4. nō secus ac Herophonti lib. 1. epid. * obnata surditate, pauca, nigra, per aluum deiecta sunt.

† *In Prorrh.* * *Ægr. 3.*

ὑποχονδρίῳ ἔντασις λαπαρῶς] Mollem & subuacuam fuisse ilij dextri contensionem, ista ex more loquendi Hipp. significant, ac sine tumore & renitentia, ita vt aut leuis, aut certè nulla vehementer insignis hypochondrij inflammatio fuerit, & quę nullas suæ magnitudinis externas notas circunscriptas habuerit, vt abundè scripsimus nostris in lib. 1. epid. Annot. Estque ἔντασις ὑποχονδρίου λαπαρὸς, ἡ κενὴ, καὶ οὐ σὺν ὄγκῳ μεγάλῳ, vt scribit Galenus, quæ concauarum hepatis partium & simarum phlegmonem ita moderatur, vt eius gibba non attingat. Qua prauitatis decessione, etsi inflammationis magnitudo emollitur, non vsqueadeò tamen eleuatur, vt contemnendas notas habeat. Nam & partium præcipuarum vicinia inflammationis noxam incurrit, internaque iecoris ventriculum totumque mesenterium complexa, incendium communicant, conceptusq; diutius ignis ad septi transuersi perniciem conspirat. Quo in affectus causam adducto, submollis illa & flaccida hypochondrij reuulsio præsentitur, quam in hoc ægro ex septi transuersi inflammatione inaudiendam scribit * Galenus, his verbis: ὁ δὲ δεύτερος Ἑρμοκράτης, ἤρξατο, φησὶν, ἀλγεῖν κεφαλὴν, ὀσφῦν, ὑποχονδρίου ἔντασις ὑπολάπαρος, οὐ μὴν ὅτι κάτω καὶ πρὸς ὀμφαλὸν ἔρρεπεν ἡ τάσις, ἢ ὅτι περιμήκης ἦν, ἐπὶ πλεῖστον ἐχώρει, φανερὸν, δῆλον, ὅτι πρὸς τῶν φρενῶν φλεγμαινουσῶν ἀνέσπατο τὸ ὑποχόνδριον. Καὶ διὰ τοῦτο καὶ ὑπολάπαρον ἐφαίνετο, ὡς ἂν μηδεμίαν οἰκείαν ἔχον φλεγμονήν. Ex quibus efficitur, siue iecoris inflammationem ad septi transuersi incendium consentientem intelligas, siue septi transuersi aut etiam hepatis phlegmonem in affectionem hypochondrium secum trahentem intellexeris, λαπαρὸν aut ὑπολάπαρον dici, hisque leuitatis notis insigniri, quas ab Hippocrate huiusmodi inflammationi attribui copiosè satis docuimus. Neque tamen ea ita leuiter inducenda est, vt non delirij affectionem superarit, quam ab huius magnitudine obscuratam fuisse, de hoc ægro verba faciens his verbis testatur † Galenus: ἐπεὶ οὖν εἰ καὶ παρέπαιεν, ἀλλ' ὑφ' ἑτέρου γε μείζονος ἐνικᾶτο ἡ παραφροσύνη, ὥσπερ οὖν καὶ ἐπὶ τοῦ ῥίγου, καὶ τῇ πρώτῃ, καὶ τῇ πέμπτῃ, καὶ ἕκτῃ. Huius quoque affectus circunscriptio, paruæ & crebræ respirationis notionem, tam sæpè in animi inductione ab Hippocrate positam, reapse omissam, in mentem reuocat, vt fusiùs scripsimus libro 1. epid. Quibus procedentibus, quis aut leue, aut contemnendum, istius inflammationis momentum, nimis dissolutè existimabit? quæ & numerosam malignorum casuum familiam secum duxit, tandemque ægrum ipsum in extremum coniecit exitium. Nisi qui insignes inflammationis notas, tumorem, duritiem, renitentiam, tensionem & gibbarum hepatis partium consensionem ad affectus magnitudinem requirat. Istam tamen inflammationis mollitudinem, subinanemque leuitatis gloriam, verbis temperat Gal. & quam hîc λαπαρὸν ἔντασιν dicimus, ὑπολάπαρον lib. περὶ δυσπ. extulit, vt ὑποχονδρίου ἔντασις ὑπολάπαρος legisse videatur. Cæterùm annotandum videtur codicem vnum Regium perantiquum manu scriptum hîc ὑποχόνδρια legere, per seq; distinguere, vt id ad superiora referatur, dein verò, ἔντασις λαπαρῶς per se procedat.

* *Ægr. 2.* † *Lib. 2. περὶ δυσπ.* * *Lib. 2. περὶ δυσπ.*

γλῶσσα δὲ ἐχομένῳ ἐπικαυθῇ] Codices quidam manu scripti cum Asulano ἀπικαυθῇ habent, eodem prorsus sensu. Hæc enim linguæ deustio & resiccatio magnum concepti interni incendij specimen præsefert. Vt hîc idem sit quod sæpè effert, γλῶσσα ἐπίξηρος, luculentumq; sit febris exæstuantis & intensissimæ indicium.

διψώδης οὐ λίαν] Istud caput est in tota iudiciorum theoria celeberrimum, quod ea quæ præter meritum aut rationem leuant suspecta facit, & παρὰ λόγον ῥηΐζοντα, ἡ ἀσήμως ῥαστωνήσαντα vocat * Hippocrates, istamque vniuersalem præceptionem suis placitis ita sanciuit, πᾶσι μὴ κατὰ λόγον κουφίζουσιν, οὐ δεῖ πιστεύειν. Eamque adumbrauit his verbis † Galenus, τὰ παρὰ λόγον ῥηΐζοντα, τὸ ἐπίπαν μὴ ἄπιστα ὑπάρχει, εἶτα καὶ κινδυνώδη πολλάκις. Ex quo fonte manant quæ aliàs scripta [b] sunt, τὰ ὀλέθρια ἀσήμως ῥαστωνήσαντα, θάνατον σημαίνει, & quod ad rem propiùs attinet, δίψα παραλόγως λυθεῖσα ἐν ὀξέσι, κακόν. Persistente nanque affectione vrgenteque interno incendio, repentè & temerè quodammodo sitim decedere, perturbatæ mentis, aut sensationum animalium obtorpescentium, calido ad extinctionem properante, certissimum est indicium. Quibus enim causa doloris, neq; sensus eius est, his mens labat, vt ex Hippocrate retulit [c] Celsus. Causis igitur intensissimæ sitis permanentibus, vt febre exæstuante, phlegmone interna, linguæ resiccatione & deustione, sitim ipsam non sentire, mentis errorem, aut facultatum naturalium deperditionem, affectusque prauitatem aut magnitudinem significat, vt his verbis testatur [d] Galenus: ὅταν μήθ' ἱδρῶτος γενομένου, μήτε ἐμέτου, μήτε διαχωρήσεως, ἀλλὰ μηδὲ ὑποστήματος κελσίμου, λυθῆναι συμβῇ τὴν δίψαν, οὐ τῷ πεπαῦσθαι τὴν διάθεσιν, ἀλλὰ τῷ τὴν αἴσθησιν ἠμαυρῶσθαι, τοῦτο γιγνόμενον οὐκ ἀγαθὸν δὴ σημεῖον. ἐὰν δὲ γλώσσης ξηρᾶς μενούσης, καὶ τῶν οὔρων ἀπέπτων ὄντων, ἡ δίψα παύσηται, βεβαιότερον ἔτι διαγνώσῃ τὴν κακίαν τῆς διαθέσεως. ἐὰν δὲ καὶ χωρὶς τοῦ τὸν ἰατρὸν ἐπιθεῖναί τι τῶν ψυχόντων τι καὶ ὑγραινόντων ἔξωθεν. ἐπειδὴ καὶ μᾶλλον τὰ τοιαῦτα τὴν ἐν ὀξέσι νοσήμασι δίψαν οὐ παύειν, ἀλλὰ παραύξειν πέφυκεν. παντοίως δὲ κακὸν τὸ παύσασθαι τελέως τὴν δίψαν ἐν ὀξέσι νοσήμασι. Quò certè æquius est, διψώδης οὐ λίαν, iungere neque extrema ista

† *Aph. 27. lib. 2.* * *Com. 2. in Prorrh.* [b] *in Prorrh.* [c] *Cap. 7. lib. 2.* [d] *Com. 2. In Prorrh.*

NNN 2

verba sequentibus apponere, optimorum codicum exemplo. Quod tamen faciunt impressi codices Germanicus & Asulanus. Sic nanq; leuationis sitis temeritas manifestior apparebit, & præceptionis illius vniuersalis firmior autoritas. Quam in rem plura scripsimus nostris in lib. 2. Commentariis.

οὖρα παχέα, ἐρυθρὰ] Vrinarum rubor seri sanguinis copiam, eiusque crudi plurimi & incocti abundantiam præsefert, aut etiam bilis crassioris & rubræ permixtionem. In hac ergo hepatis non modò imbecillitate, verùm etiam non contemnenda inflammatione, plurimum huiusmodi accumulatum fuisse humorem, veri est simile, qui à renibus transcolatus, ad huiusmodi mediocritatem vrinas deduxerit, quæ, vt ne certam salubritatem, sic ne desperatam quidem prauitatem prædixerit, sed pro vrinarum rubrarum natura, cunctantem moderationem portenderit. Ac certè his omnibus casibus in peius progressis & cumulum quendam capientibus, aucta phlegmone, bileque in totum corpus refusa, humorum ipsum torrefieri & exassari incipientem, rubrarum vrinarum intensionem adauxisse, non est absonum, ac deniq; prærubras quodammodoq; ex rubro nigricantes vrinas visas, earum quę in arquatis apparent, non leue specimen edidisse. In quibus cùm plærunq; ad iecoris imbecillitatem, bilis incendatur prærubra, quodammoda aucta flauitie, ex humoris assatione, exaturato rubore vrinæ nigricant, eiusmodiq; visuntur, quales nostri vineas aut etiam passeas nominant, aut certè qualia οὖρα κατακορέα ἐπὶ τὸ μελάντερον in arquatis annotat † Aretęus. Vt hîc certè nō temerè rubræ vrinæ & crassæ pro prærubris & impensè rubris sumi possint, qualia ἐξέρυθρα οὖρα in Prorrh. dicuntur. Quod etiam leuiter mihi adumbrare videtur * Galenus, cùm ex subrubris, rubrarum & impensè rubrarum vrinarum nō inopportunam analogiam afferat. Quod sequitur de returbatis vrinis, sæpius iam explicatum, magnam crassiorum humorum perturbationem, cruditatem, flatuumq; agitationem indicat, ad quæ omnia impendentem cephalalgiam, insomniam & mentis perturbationem facilè erat prædicere. τὰ ἐγκείμενα οὐ καθίστατο, idem quod ἀναπεπταμένα οὖρα καὶ μὴ καθιστάμενα denotant, & quæ in Prorrh. ἀναπάσατα ab Hipp. dicuntur. Quorum effectus causamq; egregiè persequitur in Commentario Galenus, & verò Comm. 1. in Prorrh. his verbis: τὸ δ' ἀναπάσασθαι αὐτὰ μετὰ τὸ φαίνεσθαι τινὰ παχύτερα τῆς ὅλης οὐσίας τῶν οὔρων ἀνακωρούμενα, ταραχὴν ἐνδείκνυται κατὰ τὰς φλέβας ὑπάρχειν, ἅμα θερμασίᾳ τινὶ παρὰ φύσιν, ὑπὸ ὀλίγου μετὰ πνεύματος ἠθροισμένης φυσώδους. Vt certè huc mihi quoque rectè transferenda videatur Prorrhetici sententia illa, quam tamen alio nomine suggilat * Galenus. Nam quòd ex his signis quæ diuersæ sunt naturæ & generis, phrenitidem aut insomniam quis certò portendi contendat, id non satis ex signorum disciplina rationi congruum fuerit. Neque tamen ideò non ista casuum soboles obseruanda venit, quæ & ad auriginem suspectandam meritò adduci potest, & certè hoc in ægro nō temerè sigillatim animaduertenda est. Hîc verò codices scripti quidam, οὖρα παχέα pro οὖρα habent, non absimili notione, quomodo etiam postea citat Galenus.

† *Cap. 15. lib. de morb. diut.* * *In Com.* * *In Com.*

οὐχ ἱδρυτο] Caluus istud ad suspensum quiddam in medio vrinarum fluitans retulit, & flatuum copiam, ac eorum quæ in vrinis continebantur inconstantiam cruditatis & flatuosæ materiæ prænunciam prospexit. Quod etsi aptam rerum habet consecutionem, præstat tamen istud ad vrinarum tenuium integram naturam referre, vt passim facit Hippocrates, quæ huiusmodi tenuitatis circunscriptione summam cruditatem denotant, istaq; subsistendi instabilitate morbi intensionem periculumq; denunciant. Vt nihilo laudabilior videatur ista vrinarum trāsmutatio, quæ & magnum morbi progressum, validamq; flatuosorum humorum perturbationem significauit. Hac nanq; inconstantiæ & prauitatis nota, istæ vrinarum suspensiones leuem probitatis commendationem labefactarunt. Galenus porrò in Comm. οὖρησε, πολλὰ, λεπτὰ, legisse videtur, quæ firmiorem etiam faciunt crudioris morbi suspicionem.

ἕκτῃ ἰκτερώδης] Morbum arquatum febribus acutis & biliosis ante septimum subortum, plærunq; malo esse & ab Hip. damnari, præter ea quæ scripsimus in lib. 1. † epid. testatur etiam * Aretæus, his verbis de Ictere agens: ἢν δὲ καὶ πρὸ ἑβδόμης φανῇ, καὶ δῆλος ἐκτρέψαι χρονιός. Neq; verò ista antè septimum damnationis præscriptione, post septimum impunè semper accidere solere existimandus est. Nam neq; interdum meliores successus habet, & plærunque malo est, vt idem scribit de * Ictere verba faciens: χαλεπὸν μὲν ἐν ὀξέσι. οὐ γὰρ μόνον πρὸ ἑβδόμης κτείνει φανὲν, ἀλλὰ καὶ μετὰ ἑβδόμην ἐκτρέψαι μογέως. σπανίως δὲ εὖ τι ἔκρινε πυρετὸν ἐς τέλος τὸ πάθος, ἀλλ' αὐτὸς οὐ ῥηϊδίως λύεται. Ex quibus etiam facilè perspicias quàm perplexa sit morbi regij ad febres successio, quamq; molesta sit ea febrium iudicatio, quæ plærumq; & morbum intendit, & perniciem præsentissimam intentat, cùm non nisi in periculum eunte morbo, in malignis febribus morbum regium enasci cōstet. Nam & iecoris inflammatio, aut magna imbecillitas, demumq; præcordiorum obduratio præsentitur, cuiusmodi labis hoc est exemplum nobilissimum. Cuius rei sententiam tulit Hipp. aph. 62. & 64. l. 4. eamque in Coacis his verbis ampliauit: ἴκτερος πρὸ μὲν τῆς ἑβδόμης ἡμέρης ἐπιγινόμενος κακόν. ἑβδόμῃ δὲ καὶ ἐνάτῃ καὶ ἑνδεκάτῃ καὶ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ κρίσιμον, μὴ σκληρυνθέντων ὑποχονδρίων. ἢν δὲ μὴ ἐνδιασσόν. Quem Hippocratis sensum rectè admodum mihi expressisse Celsus videtur cap. 4. lib. 2. his verbis quæ hoc modo legenda videntur, Periculosum est etiam arquatum morbum post febrem oriri, vtique si præcordia dextra parte dura manserunt, aut dolentibus his læua. Quam lectionem ingenuè nobis suppeditauit Nicolaus Piso Illustriss. Ducis Lotharingi Medicus doctiss. ex Castellani Regij Medici experientissimi codice. Eamq; prius etiam rectè animaduerterat Pantinus. Atq; huius ambiguitatis quia determinatam tractationem fecimus nostris in lib. 1. epid. annot. illinc te ambigua ista spatia emetiri & definire decet.

† *Stat. 3.* * *Cap. 7. lib. 2. de morb. ac.* * *Cap. 15. lib. 1. de diut. morb.*

ταῖς ἑπομέναις παραπλησίως] Istud ad ὅμοια referunt quidam interpretes, & de vrinis intelligunt, quæ subsequentibus diebus similes apparuerunt. Nos tamen Galenum secuti ista seposuimus, nec tam de vrinis quàm de reliquis casibus inaudiri volumus, quibus ad vndecimum diem vno eodemque modo conflictatus dicitur Hermocrates. Nam cùm ὅμοια ad vrinas referatur quæ prauitatis quinto die specimen fecerant, reliqua ad ea spectant de quibus scribit Gal. οὐ γὰρ ἐπὶ τῆς ἑβδόμης, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς ἑπομένας ἄχρι τῆς ἑνδεκάτης ἐν τοῖς αὐτοῖς γενέσθαι συμπτώμασί τε καὶ σημείοις τὸν Ἑρμοκράτην φησί. Parum est quòd codices scripti quidam, ἑβδόμῃ διάφορος, pro ἑβδόμῃ διαφόρως legunt. Quam lectionem secutus videtur Cornarius.

κῶμα ἤρξατο] κῶμα simpliciter elatum esse quamlibet in somnum propensionem, pluribus in locis testatur Galenus, præcipueque libello περὶ κώματος, quam aut humectato aut refrigerato sensationis principio fieri constat. Hîc verò soporem istum ad huiusmodi morbi sæuitiam, incontinentiam & incendium subsequi, tristem sanè minatur exitum. Nam aut desperatam animalium effectionum prostrationem, aut magnam sensuum arcis imbecillitatem, aut denique refrigerationem portendit. Quorum vtrumlibet perniciosissimam ex progressis casibus mutationem facit. Perfrigerato igitur animalium functionum principio, aut certè extincto propè virium robore & elanguente, sopor enatus est, qui & vigilantium & dormientium munia interturbat, ad vtrunq; impotentibus huiusmodi affectis ægris. Quod indicat † Gal. comatis naturam & causam his verbis optimè explicans: τὴν πρώτην ἀπὸ τῶν ῥῆσιν ἐξηγησαμένῳ τοῦ προκειμένου βιβλίου, γέγραπταί μοι βιβλίδιον ἐπιγεγραμμένον περὶ τοῦ παρ' Ἱπποκράτει κώματος, ἐν ᾧ ἐπιδέδεικται τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τῆς φωνῆς ταύτης εἶναι τὴν εἰς ὕπνον καταφορὰν, ἐγρηγορέναι μὲν ἀναπεπταμένοις τοῖς ὀφθαλμοῖς, οὐ δυναμένων τῶν κωματωδῶν, οὐκ ἐξ ἅπαντος δὲ κοιμωμένων ἐπειδὰν μύσωσιν αὐτοὺς, ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ ἀγρυπνούντων. Paulò verò pòst: γίνεσθαι δὲ καταφορὰν αὖ, ὡς ἐν ἄλλοις τέ τισιν ὑπομνήμασι, καὶ τοῖς περὶ τῶν πεπονθότων τόπων ὑπέδειξα. τὸ μὲν ὑπὸ πλήθους χρηστοῦ βαρυνομένου τοῦ ἐγκεφάλου, καθάπερ ἐπὶ τῶν μεθυσθέντων. ἔστι δ' ὅτε διὰ φλεγματικὸν χυμὸν, ἢ καὶ χωρὶς τοῦ χυμοῦ δίχα λυτὸν ψύξιν. Hîc porrò Galenus duplicem lectionem fecisse videtur. Aut enim οὖρα παχύτερα, aut οὔρει παχύτερα legisse ex Commentario deprehenditur. Quæ certè omnia vrinarum collationem faciunt, & eas quæ tenues quinto & septimo apparuerunt, respiciunt. Nos Galeni & codicis nostri Germanici fidem sequuti, παχύτερα legimus, quod fecerunt Caluus & Hermannus Cruserius.

† *Com. 3. in Prorrh.*

κάτω λεπτὰ] ὑπόλεπτα habet codex vnus manu scriptus, quam lectionem sequutus videtur Caluus. In quo etiam variat Gal. Nam

A κάτω μικρὰ καθιστάμενα legisse videtur, vt ex Commentario satis patet, ex quo hunc sensum elicies, vt κάτω μικρὰ ἔχειν ὑφιστάμενα οὖρα intelligat. Eam namq; vrinarum mediocritatem facit, vt in vtroq; genere ambigant.

ἴσχ' ἱδρῶσι] Solenne est Hippocrati in his quæ sunt eiusdem generis & naturæ, vno posito reliqua etiam omnia inaudire. Sic in excretionibus criticis satis est vnius meminisse, nimirum sudoris, vt reliquas in mentem reuoces. Non secus ac sæpè rigorem pro iis quæ ex consecutione pendent, nempe vomitu & deiectionibus, ponit. Istaque ex admiranda Hippocratis breuiloquentia pendent, quæ etiam Philosophorum est propria. Quomodo in Prognostico ex partis vnius, nempe vesicæ, denominatione, reliquas omnes vrinæ deducendæ destinatas à natura vias intellexit. Et in * aphorismis, per erisypelas internum, non solùm quemuis tumorem, sed quicquid ex alto corporis in planitiem & superficiem transfertur, posuit. *Aph. 25. lib. 6.

τὰς ἑπομένας] Codices manu scripti duo istud ad ἐθερμάνθη referunt, quod faciunt Galeni interpretes. Reliqui sequentibus iungunt, quod & nos fecimus.

B οὖρα λεπτά.] Codex noster Germanicus manu scriptus post hæc παρέκρουσε legit; quod tamen in nullo alio exemplari reperi. Atque hanc ipsam lectionem secutus est Caluus, eamq; postea agnoscit Gal. in Commentario, his verbis: καὶ πάλιν, ὅτι τῇ ἑπτακαιδεκάτῃ, παρέκρουσε.

πάλιν δὲ εἰκοστῇ ἐκούφισε] Istud πάλιν, ad infidam diei decimiquarti leuationem referri videtur, quæ ex nulla præsignificatione non immeritò valdè suspecta fuit. Aut certè, illam vndecimi diei, quæ tantùm in speciem dicta esse videtur, quietem respicit, cui sanè non valdè absimilem istam postea facit Gal. his verbis: κατὰ τὴν εἰκοστὴν ἔδοξεν ἔχειν ἄμεινον, οὐ μὴν οὕτως κατά γε τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ φαντασίαν τοῖς πολλοῖς ποιήσας σβεννυμένης τῆς ἐμφύτου θερμασίας, ἄπυρος ἐγένετο. Hanc autem iudicationis nomine velat, quòd ista mutatio die iudicatorio fiat, & quia tranquillitatem ostentet, bono esse videatur, aut certè quòd ex huiusmodi dierum indiciis, certa ægri pernicies denuncietur. Nam ex his quæ postea consequuntur attributionibus, virium ægri lapsum, facultatumq; corpus dispensantium extinctionem, in promptu est colligere. Parui autem est momenti quòd in quibusdam codibus ἀπύρετος pro ἄπυρος scribitur, vt etiam suprà.

C ἀπόσιτος διὰ παντὸς τοῦ χρόνου] Istud διὰ παντὸς τοῦ χρόνου, ad diei vigesimi enumerationem & spatium retuli, non ad totum morbi tempus, quòd antea quinto, sexto, ac etiam (vt vult Gal.) decimoseptimo die, delirasse priùs ægrum scripserit. Dixi igitur hoc toto tempore quod diei vigesimi enumerationem complectitur, ægrum cibos auersatum esse. Quam in notione sensim allabitur Gal. etsi aliquantulum ambigit, qui etiam ἀπόσιτος ἅπαντα τὸν χρόνον legisse videtur, vt & καπυρὸς πάντα, quò magis naturalium effectionum deperditionem insinuaret. Quam lectionem retinet codex vnus manu scriptus, eamq; sequutus est Hermannus Cruserius.

καταφορικὰ τὰ κωματώδης] Codices duo manuscripti fidelissimi, vnus Regius peruetustus, alter Germanicus noster, Galeni lectionem retinent, & καταφορικὰ τὰ μικρὰ habent, quod tantam virium prostrationem, eamq; facultatum deiectionem significat, vt sopore oborto vigilantium munia obire nequiret. Vnde κῶμα ὑπνῶδες subsequutum est. Quò magis miror Caluum illud καταφορικὰ τὰ omisisse, quod tamen plurimùm ad totius rei naturam facit.

κοιλίην ὑγρὴ] Alui fluor iste malignam humorum tenuium & mordacium putredinem & febrile incendium indicauit, nec non naturalium virium abiectionem, quibus elanguétibus contentrix facultas dissipata est, aluusq; liquida multa & tenuia demisit. Caluus liquida illa, aut humentem & lubricam aluum non satis complecti visus est, cùm dixit (venter multa, tenuia demisit.)

D ἑβδόμῃ καὶ εἰκοστῇ ἀπέθανε] Istud citatur à Galeno lib. 2. de dieb. decret. vitiosè tamen ζ ἢ καὶ κ ὁ τρίτος ἀπὸ τῆς ἀρχῆς Ἑρμοκράτης. ὁ δεύτερος namq; legendum est, vt satis constat.

ἦ λευκὰ καὶ ἀχροα] Codices duo Regij itemq; noster Germanicus λεπτὰ habent, quomodo legisse videtur Gal. Eamque nos lectionem secuti sumus, quòd tenuium vrinarum nō albarum priùs septimo & decimoseptimo die meminerit, istaq; sit velut vrinarum in toto morbo summa, qua varias eas in perniciemque semper vergentes fuisse statuit. Ista nanq; vrinarum repetitio id indicat, vt scribit Gal. ὡς οὔρησεν δηλοῖ ὁμοίως, χρηστὸν δὲ ἀκριβῶς οὐδέποτ' οὐδέν. Ex quibus per totum morbum suspectis, non immeritò quis imminens periculum deprehenderit.

E

DE ADSCRIPTIS ÆGRO NOTIS.

Sex adscribunt huic ægro notas qui in his nugis delicias faciunt, indeq; totum morbi progressum se aucupari posse existimant. Ex his itaq; hunc in modum descriptis Π. E. Δ. KZ. Θ. hunc sensum eliciunt, πιθανὸν ἐπισχεθέντων τῶν διαχωρουμένων, κατὰ τὴν εἰκοστὴν ἑβδόμην θάνατον. Volunt nanque ex retentis deiectionibus, die vigesimo septimo procuratam fuisse ægro mortem. Quod quàm sit verisimile, quamq; idonea huiusmodi characteribus fides adhibenda sit, hæc ipsa ægri istius œconomia satis apertè docet. Qui cùm ex iecoris phlegmone & grauissima febre periculum contraxerit (vt priùs diximus) quibus in dies inualescentibus natura prorsus suppeditata est, non abs re profectò huiusmodi affectionum attributionibus mors est concredita. Nisi variantibus hoc in morbo, vt in hepatis affectibus, alui deiectionibus, tandem tamen extremè affectis & debilitatis viribus, ad eam quæ proximè prægressa est alui profusionem, exitium referri debet. Quòd si τὰ διαχωρῦντα quoduis excretionis genus comprehendunt, & ad eas vacuationes

F quæ contentis naturæ viribus eam iudicatione subleuant referuntur: cùm in exæstuante huiusmodi febre & iecoris inflammatione, nulla solutionis alleuatio, nulla profluuij ex naribus suspicio, non vomitus, non sudoris prouocatio, nulla denique eorum quæ huiusmodi morbos decernunt effusio facta fuerit, non omninò absurdum videri potest, si præclusa iudicationis via, quæ vel maximè morbum alleuare poterat, pessundatis viribus, restitantem naturæ motum in præcipitium deiecerit. Nam quæ sola effugij relicta videbatur spes, ea ob extremam virium demissionem intersepto aditu præcisa est, miserrimoque exitio ægrum prodidit. Sed certè ad affectum ipsum, non ad huiusmodi attributiones quæ ad eam consequuntur, exitus causa referenda est. Etenim affectus magnitudo, febris intensio, inflammationis circunscriptio, iecoris intemperies, totiusq; morbi cruditas, adeò naturam ipsam exagitarunt, vt eam fœdissimè prostrauerint, cùm nulla ratione euicta morbi pertinacia, restitantibus naturæ viribus, vel minimo solutionis genere potuerit depelli. Atq; adeò certè æquius est ad eam ipsam affectus originem recurrere, quàm ex quibusdam consecutionibus, etsi non temerè perscriptis, euentum colligere. Quod sanè in huiusmodi notis crebrò factitatum esse licebit con-

G spicere. Nam & postea in muliere quæ angina periit, cùm eam ex angina periisse subnotarit Hippocrates, ex adscriptis tamen characteribus, subsistentibus deiectionibus mors attribuitur. Quod certè velut ex consecutione natum, præcipitis morbi impetu, qui statim virium extinctionem & præproperam exanimationem attulit, indeque omnes vitalitatis ardores restinxit, & naturæ motiones suppressit, effectum est. At verò vt valdè est ambigua huiusmodi characterum explicatio, ita profectò hîc notæ vnius descriptio plurimùm negotij exhibet. Galenus in anginosæ mulieris explicatione, hanc notam δι, τὰ διαχωρούμενα præsignantem, τὸ στοιχεῖον esse vult, ἔχον ἀπὸ μέσης τῆς κάτω γραμμῆς ἑαυτοῦ γράμμην ἑτέραν ὀρθὴν εἰς τὰ κάτω μέρη ἠγμένην, ὥσπερ τὸ Τ. Quod efficit vt δι depingi debeat, quod deorsum tendentem lineam per medium recta linea intersectam habeat, hoc modo δι: aut certè quo meliùs Galeni verbis quadret, designatum hoc modo Δ, Δ. Vt mihi non omninò vero absimile videatur, quod in quibusdam manu scriptis codicibus sic descriptum appingitur, δι, vt prima huiusce vocis (διαχωρήματα) aut (διαχωρούμενα) elementa compendio quodam concludat, non secus quàm Græcis in διὰ præpositione isto compendio δ & ι comprehenduntur. Nanque cùm in

H hac notarum serie solenne sit, vt quæ statim primas subsequuntur, prima eius vocis cuius significationem præmonstrant, ostendant, non mirum est ita δ elementum formari, vt prima illa duo elementa δ & ι concludat, quæ in διαχωρημάτων voce præponuntur. Nec me tamen latet Galenum, vbi huius notæ mentionem facit, ferè semper τὸ δ κάτωθεν ἀπεσιγμένον vocare, quod quidam δ reflexum, quidam verò interpunctum faciunt, vt lineam rectam velut ι deorsum apponant, hoc modo δι.

aut hoc δι, interdum etiam eam velut Græcis subscriptum ι adscribant. Quæ quidem omnia cùm parum seriam tractationem, sed potiùs odiosam venditationem præseferre videantur, leuiter prætereunda sunt, quia tanquam leuia quædam vina nihil valent in aqua, sic ista magis gustata quàm potata delectant: quodque huiusmodi præstigiis nil aliud quàm δ & ι, appositum adumbrari videatur, quæ sunt primæ illius vocis, quæ hic significatur, appellationes. Quod sanè efficit vt per mihi obscurum & verò mendosum videatur quod à Galeno de huiusmodi elemento scribitur in Commentario his verbis: καὶ μετ' αὐτὸ τὸ δι κάτωθεν ὀρθὴν γραμμὴν ἀπεστιγμένην ἔχον, οἷον περ τὸ υ. Existimo nanque οἷόν περ τὸ ι, scribendum esse, vt his Galeni verbis quæ supra adscripsimus. atque etiam notis quas descripsimus, respondeant. Nisi si rectam illam lineam quæ in ψ depingendo conspicitur, intelligas, quæ quodammodo ι respondet, & superiores illas notas aliquatenus exprimit, vt hoc modo δι reflexum depingatur δι, cæterisque aliqua ex parte consentiat. Sed profectò in tam parum necessario opinionum tormento, prima nobis nostra sententia constat, quæ δι exprimit, quod deorsum tendentem lineam recta linea velut ι intersectam habet hoc modo Δ Δ. A qua non multùm aberrant impressi quidam codices qui hoc modo etiam depingunt Δ. Quod quia sæpius in hac tractatione occurret, semel dictum oportuit.

Æger tertius.

Quidam in Dealcis hortis decumbens, ex longo interuallo capitis grauitate & temporis dextri dolore conflictatus, ex leui verò occasione, igne, hoc est vehementi febre, correptus decubuit. Postridie ex sinistra nare paucus syncerus sanguis effluxit. Aluus autem stercora probè demisit. Vrinæ tenues, in quibus varia inerant suspensa quædam in medio innatantia, hordei tosti non exactè moliti crassioribus frustulis ferè similia, genitaleque semen referentia. Tertio die febris acuta prehendit, deiectiones nigræ, tenues, spumantes processere, & quæ in iis secessibus subsidebant liuida erant, sopore aliquantulum premebatur, cùm desurgeret molestè habebat. Quæ in vrinis subsidebant liuida & aliquãtisper glutinosa erant. Quarto biliosa, flaua, pauca, vomitione reiecit, paulumque intermittens, virulenta. Ex nare sinistra paucus syncerus sanguis defluxit, deiectiones eædem vrinæque erant, paucus tenuisq; sudor circa caput & iugulum obortus est, lien sublatus intumuit, fœmur è directo respondens dolor prehendit. Præcordiorum dextrorum contensio submollis fuit, nocte non dormiuit, aliquantulum delirauit. Quinto deiectiones fuere copiosiores, nigræ, spumantes, in quibus subsidebant nigra, nocte nihil dormiuit, desipuit. Sexto deiectiones nigræ, pingues, glutinosæ, fœtidæ erãt, dormiuit, meliusq; mente constabat. Septimo lingua valdè resiccata, sitibundus erat, non dormiuit, delirauit, vrinas tenues neq; probè coloratas reddidit. Octauo alui recrementa nigra, pauca, coacta, quieuit, ad sese rediit, neq; valdè siticulosus fuit. Nono oborto rigore febris acuta inuasit, insudauit, perfrixit, delirauit, dexter oculus peruersus est, lingua resiccata, siticulosus erat & insomnis. Decimo in iisdem versabatur. Vndecimo prorsus per omnia mente constabat, febre liber, insudauit, vrinæ tenues ad iudicationem visæ sunt. Duos dies à febre integer remansit, quæ decimoquarto repetiit, mox verò nocte non quieuit, omninò desipuit. Decimoquinto vrinam turbidã reddidit, cuiusmodi fit ex his quæ vbi subsederunt, commouentur, febris acuta prehendit, penitus desipuit, non quieuit, genua & tibias dolor occupauit. Ab aluo autem ex glande supposita, stercora nigra exierũt. Decimo sexto vrinæ tenues sunt redditæ, quæ suspensum quiddã in medio innatãs nubilosum habebant, delirauit. Decimoseptimo mane extrema frigescebãt, tegumentis cõuolutus est, grauiter febricitauit, sudore per totũ corpus dimanante alleuatus est, paulò plus intelligebat, neq; febre liber, sitibundus erat. Vomitione refusa sunt biliosa, flaua, pauca. Ex aluo verò stercora prodierũt, ac mox paulò nigra, pauca, tenuia. Vrinę tenues neq; laudabilis erãt coloris. Decimooctauo sopore detẽtus est neq; ad intelligẽtiã redierat. Decimonono eadẽ perseuerauerũt,

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

Ὁ κατακείμενος ἐν τῷ Δεάλκους κήπῳ, κεφαλῆς βάρος καὶ κρόταφον δεξιὸν ἐπώδυνον εἶχε χρόνον πουλύν. μετὰ δὲ προφάσιος, πῦρ ἔλαβε. κατεκλίθη. δευτέρῃ δὲ ἐξ ἀριστεροῦ ὀλίγον ἄκρητον ἐῤῥύη αἷμα. ἀπὸ δὲ κοιλίης κόπρανα καλῶς διῆλθεν. οὖρα λεπτὰ ποικίλα, ἐναιώρημα ἔχοντα. κατὰ σμικρά. οἷον κρίμνα γονοειδέα. τρίτῃ πυρετὸς ὀξύς. διαχωρήματα, μέλανα, λεπτὰ, ἔπαφρα. ὑπόστασις πελιδνὴ διαχωρήμασιν. ὑπεκαρώθη. ἐδυσφόρει περὶ τὰς ἀναστάσιας. οὔροισιν ὑπόστασις, πελιδνὴ, ὑπόγλισχρος. τετάρτῃ, ἤμεσε χολώδεα, ξανθὰ, ὀλίγα. διαλιπὼν ὀλίγον ἰώδεα. ἐξ ἀριστεροῦ ὀλίγον ἄκρητον ἐῤῥύη. διαχωρήματα ὅμοια, οὖρα ὅμοια. ἐφίδρωσε περὶ κεφαλὴν καὶ κληῖδα. σπλὴν ἐπήρθη. μηροῦ ὀδύνη κατ' ἴξιν. ὑποχονδρίου δεξιοῦ ξύντασις ὑπολάπαρος. νυκτὸς οὐκ ἐκοιμήθη. παρέκρουσε σμικρά. πέμπτῃ διαχωρήματα πλείω, μέλανα, ἔπαφρα. ὑπόστασις μέλαινα διαχωρήμασι. νύκτα οὐχ ὕπνωσε. παρέκρουσε. ἕκτῃ διαχωρήματα μέλανα, λιπαρὰ, γλίσχρα, δυσώδεα. ὕπνωσε. κατενόει μᾶλλον. ἑβδόμῃ, γλῶσσα ἐπίξηρος. διψώδης. οὐκ ἐκοιμήθη. παρέκρουσεν. οὖρα λεπτὰ, οὐκ εὔχροα. ὀγδόῃ, διαχωρήματα μέλανα, ὀλίγα. συνεστηκότα. ὕπνωσε. κατενόει. διψώδης οὐ λίην. ἐνάτῃ ἐπεῤῥίγωσε, πυρετὸς ὀξύς. ἵδρωσε. ψύξις. παρέκρουσε. δεξιὸν ἴλλαινε. γλῶσσα ἐπίξηρος. διψώδης. ἄγρυπνος. δεκάτῃ, περὶ τὰ αὐτά. ἑνδεκάτῃ κατενόει δι' ὅλου πάντα. ἄπυρος. ὕπνωσεν. οὖρα λεπτὰ, περὶ κρίσιν. δύο διέλιπεν ἄπυρος. ὑπέστρεψεν τεσσαρεσκαιδεκάτῃ. αὐτίκα δὲ νύκτα οὐκ ἐκοιμήθη, ἐνόει, πάντα παρέκρουσε. πεντεκαιδεκάτῃ, οὖρον θολερὸν. οἷον ἐκ τῶν καθεστηκότων γίνεται, ὅταν ἀνταραχθῇ. πυρετὸς ὀξύς. πάντα παρέκρουσεν. οὐκ ἐκοιμήθη. γούνατα καὶ κνήμας ἐπώδυνα εἶχεν. ἀπὸ δὲ κοιλίης βαλάνου προστεθείσης, μέλανα κόπρανα διῆλθεν. ἑξκαιδεκάτῃ, οὖρα λεπτὰ, εἶχε δὲ ἐναιώρημα ἐπινέφελον. παρέκρουσεν. ἑπτακαιδεκάτῃ, πρωῒ ἄκρεα ψυχρὰ, περιεστέλλετο. πυρετὸς ὀξύς. ἵδρωσε δι' ὅλου. ἐκουφίσθη. κατενόει μᾶλλον. οὐκ ἄπυρος. διψώδης. ἤμεσε χολώδεα, ξανθὰ, ὀλίγα. ἀπὸ δὲ κοιλίης κόπρανα διῆλθε. μετ' ὀλίγον δὲ μέλανα, ὀλίγα, λεπτά. οὖρα λεπτὰ, οὐκ εὔχροα. ὀκτωκαιδεκάτῃ, οὐ κατενόει. κωματώδης. ἐννεακαιδεκάτῃ, διὰ τῶν αὐτῶν.

οὖρα λεπτά. εἰκοστῇ, ὕπνωσε. κατενόει πάντα. ἵδρωσεν ἄπυρος. οὐκ ἐδίψα. οὖρα δὲ λεπτά. εἰκοστῇ πρώτῃ, σμικρὰ παρέκρουσεν. ὑπεδίψα. ὑποχονδρίου πόνος. καὶ περὶ ὀμφαλὸν παλμὸς διὰ τέλεος. εἰκοστῇ τετάρτῃ, οὔροισιν ὑπόστασις. κατενόει πάντα. εἰκοστῇ ἑβδόμῃ, ἰσχίου δεξιοῦ ὀδύνη. οὖρα λεπτὰ, καὶ εἶχον ὑπόστασιν. τὰ δ᾽ ἄλλα εἶχεν ἐπιεικέστατα. περὶ δὲ εἰκοστὴν ἐνάτην, ὀφθαλμοῦ δεξιοῦ ὀδύνη. οὖρα λεπτά. τεσσαρακοστῇ, διεχώρησε φλεγματώδεα, λευκά, ὑπόσυχνα. ἵδρωσε πολλῷ δι᾽ ὅλου. τελέως ἐκρίθη.

vrinæ tenues erant. Vigesimo dormiuit, in totũ mente constabat, sudore correptus à febre immunis fuit nec sitiuit. Vrinæ verò tenues erant. Altero & vigesimo paululum desipuit, nonnihil sitiuit, præcordiorũ dolor & continens ad vmbilicum palpitatio occupauit. Quarto & vigesimo in vrinis subsidentia inerant, penitus mente constabat. Vigesimo septimo coxendicis dextri dolor cepit, vrinas tenues reddidit in quibus subsidentia inerant, de reliquo verò placidissimè habuit. Ad vigesimum nonum oculus dexter doluit, vrinæ tenues redditæ sunt. Quadragesimo pituitosa, alba, copiosa, aluus deiecit, sudore multo ex toto corpore diffluente, perfecta iudicatione est absolutus.

Hoc est insigne multiplicis variorum in morbo casuum concursus exemplum, in quo virium magna constantia & naturæ impetus præcipuè enituit. Nam cùm febris acutissima, iam dum nutantem ægrum nacta, externa occasione & collecta perniciosa succorum cruditate affligeret, nemini mirum videri debet, si varios affectionum casus secum aduexerit. Credibile verò est plurimam pituitam crudam, vitream, in corporis cauo collectam, cum magna succorum permixta acrimonia & flatuum copia, naturam vehementer exagitasse. Quæ cum vitalitatis partes præcipuorumque viscerum & naturalium facultatum officinam obsideret, variis obstructionibus locum dederit, quæ concepta deinde putredine, latè peruagatum excitarint incendium. Cuius sæuitia ex diuersa succorum permixtione & natura, varias etiam faces intendit, eoque tandem ascendit, vt vehementer exagitatis naturalibus functionibus, magnam sui pertinaciam, obstinatamque morbi cruditatem semper ostentarit, cum eo quòd tam validè igneas vires exercuit, vt impressis plurimis adustionis signis, colliquationis non leuem suspicionem iniecerit. Atque in tam multiplici casuum complexu, infractum naturæ animum operæpretium est conspicere. Quæ etsi vndique variis ingruentibus hostibus appetita, & ad vsque vitalitatis penetralia & nutricationis fabricam perditissimè profligata fuit, nunquàm tamen hosti cessit, sed virium agmine probè instructo primo quoq; tempore in eum impetum fecit, & variis toto morbi decursu sublatis signis, de concepta victoria spem erexit optimam. Dispositis igitur in prima statione critica præsidiis, variè hinc inde calescentibus animis, ea quæ statim naturæ ductu facta est in hostem impressione, lienis tumor die quarto apparuit, vitiosorumq; succorum in fœmur sinistrum secessio facta est, quæ intentatum hostium impetum primùm disiecit. Sed (vt fit) in malignè cõgesta succorum prauitate, nondum residentibus animis, non protinus symptomatum rabies desæuit, sed pro diuersa humorum qualitate, variè conflictata natura, tam obstinatam hostis audaciam flectere vix potuit, nondum in plenum procuratis coctionibus. Quas, vt potuit, aggressa, insignem ferendæ opis occasionem non prætermisit. Nam & statis pugnæ diebus, leuibus primò præliis cum hoste conflixit, & ad tentandam perruptionem & faciendam in hostes impressionem, sudorum phalangem (cuius in hac tota victoria præcipua laus est) immisit. Quæ cum quarti diei successu nihilò magis emollitos hostes, quinetiam reliquorum dierum impotentia ferociores, & ad facinus faciendum præfractos comperisset, nono primùm die in iuueniliter exultantem hostem imminet, eum appetit, & quà potest peruadit cuneumq; perfringit. Quo certè in conflictu magna virium alacritas apparuit, quæ intentum in se hostem tribus diebus prælio detinuerunt, commouerunt, tandemq; vndecimo die deturbarunt, campo & castris exuerunt. Ea enim prima visa est, etsi obscura, iudicationis gloriatio, quæ cum nono die aliquantisper per sudores extitisset, in vndecimum tamẽ morbi importunitate repulsa est. Atq; hoc ipso die celebris ouatio naturæ decreta est, & de cæterò ad afficiendam pugnam certa spes concepta, fugatus tamen hostis in cruditatis latebris & vrinarum deuiis, aliquandiu delituit, vbi ad renouandum prælium animos sibi fecit, & nouis instructus subsidiis, febrilem cohortem antea prope profligatam, decimoquarto ad redintegrandam pugnam immittit, quæ latè populabunda vastitatem fecit maximam, nisi decimoseptimo die sublata sudatoriæ legionis signa, reparatarum virium aduentantisq; exercitus metum iniecissent. Qui demùm vigesimo die æqua campi planitie potitus, se hosti in conspectũ dat, pugnæ copiam facit, eumq; quantum potest, firmatis supra commemoratæ legionis præsidiis vrget, cædit, optimaq; copiarũ parte multatum dimittit. Qua inclinatione consternato hoste, ad victoriam promptissimis animis natura incubuit, nec destitit leuibus commissis præliis quacunq; hostem persequi, donec vigesimo quarto & vigesimo septimo per vrinas & in coxendicem secessum effugium illi patefaceret, quò clarior quadragesimi diei triumphus existeret. Quo quidem die prostrata omninò importunissimi hostis audacia est, qui vt obstinata prauitatis meritas pœnas lueret, ad illudendum propositus & in currum actus est, tandémque strenua sudorum alacritate per ventris eluuiem emissus & ad sentinam damnatus est. Isq; demum fuit prauissimi morbi solutione perfectaq; iudicatione decoratus triumphus, quo natura viribus optimè instructa, varium multipliciq; malignitate insignẽ hostem prostrauit & debellauit. In hoc verò toto morbi successu, sudorum magna vis enituit, qui restitantem succorum cruditatẽ & copiam, quoad per decernentium dierum benignitatem licuit, in liberam corporis planitiem & cutem deposuerunt, interruptumq; victoriæ cursum non desperarunt modò, sed sæpius integrarum fœliciter tandem absoluerunt. Nec certè in tam proiecta hostis importunitate, naturæ animus defuit, quæ licet initio vndiq; appetita, velut intus conclusa, morbum non aggrederetur, illustres tamen ad victoriam animo præoccupandam semper fecit aditus, & de toto euentu celeberrima præbuit auguria. Statim nanq; primo dierum circuitu lienis tumor visus est & fœmoris sinistri dolor, quæ sunt abscessuum insignes notæ, & valentium virium amplissimæ denunciationes. Vt taceam conspicuũ valde toto morbo conspectum nigrorũ per vrinas & deiectiones secessũ, variam vomitionis refusionem, sanguinis per nares profluuium, quæ omnia, vt inclinantibus viribus valde suspectam æstimationem faciunt, ita sane iisdem præstãtibus, vacuationis loco accenseri debent, & solutionis omẽ facere vt plurimùm existimãda sunt.

ἐν τῷ Δεάλκους κήπῳ] Galenus lib. 2. de diebus decretoriis huius ægri mentionem facit, sed τὸν ἐν τῷ Δελεάρκους κήπῳ κατακείμενον vocat. Quidam etiam scripti codices Δεάλδους habent. Cuius lectionis vestigia vidisse videtur Caluus.

ἐπώδυνον εἶχε] Duo codices manu scripti Regij ἐπωδύνως habent, quo modò Galeni codices legunt, eodem sensu.

ἄκρητον ἐρρύη αἷμα] ἄκρητον αἷμα de nigro, crasso & fœculento sanguine qui in suspectis narium stillationib. visitur, ab Hipp. intelligi satis est vsitatũ, aliasq; plurib. dicetur. Etsi verò defectũ & restitantem naturæ impetũ huiusmodi subsistẽtes vacuationes præsignant, quo nomine plurimùm in criticarũ excretionũ theoria infamantur: ista tamẽ sanguinis ex nare sinistra profusio, quæ etiã die quarto repetiit, nisi quòd accusabilem habet parsimoniã, lienis affectũ suspectare poterat, cuius per totũ morbum nõ leuia cõspecta sunt indicia, toties per vrinas & deiectiones nigrorum patefacta effusione, quæ non nimiam alleuationis criticæ spem præseferebat. Caluus hîc οὐ κατ᾽ ἴξιν ex suis codicibus addidisse videtur, & ad tempus dextrum retulisse cùm scribit (non è temporis dextri regione.) Quæ sanè attributio etsi sanguinis profusionem magis infamat, in nullis tamen eam codicibus reperi.

οἷον κρίμνα χονδροειδέα] Hip. sæpius in vrinis damnat ea quę farinę crassioris speciem & hordei negligentiùs moliti crassiora frustula referũt, vt scripsimus nostris in lib. 1. epid. annot. Nam & ingentẽ materię inęquabilitatẽ & pertinaciã, tantamq; interni incendij

magnitudinem denotant, vt colliquationis periculum immineat. Nec in huiusmodi malis alia certior vlla spes est, quoniam miseria spei delectat, quàm vt impetum morbi trahendo aliquis effugiat, porrigaturq; in id tempus quod curationi locum præstet. Vnde certè non immeritò Hippoc. huiusmodi vrinarum contenta, morbum longius tempus habiturum significant. At enim quemadmodum pro materiæ inæqualitate variant, ita certè magis suspecta sua indicia faciunt. Quæ nanq; sanguinis in hepate, liene, venis & renibus exassationem denotant, ea propter nimium ardorem tabefactionisq; suspicioné, periculosam valde habent denunciationem, istaq; materiæ ex qua succiduntur colorem fere consequuntur. Quę autem ex pituita viscida, crassa, assata decidút, candicantia sedimenta faciunt, prauitatemq; suam etsi quodammodo emolliunt, periculum tamen nec facilem liberationem denunciant. Quod in Philisco & Sileno & 4. & 5. ægr. lib. 1. epid. cuius annotare est facile. Est vbi pituitæ vitreæ, crudæ, exassatæ magna copia per vrinas repurgatur, quæ propter materiæ inæqualitatem, cruditatis & flatuum permixtionem, naturæ vires variè distrahit, tantamq; vrinarum varietatem indicat, vt partim coctæ, partim etiam crudæ conspiciantur, plurimamq; naturæ agitationem complectantur. Atq; in iis etsi magna morbi pertinacia tardiorq; salus speratur, minus tamē malum significatur. In quibus ea quæ in vrinis crassioris farinæ speciem aut hordei negligentiùs moliti frustula repræsentant, siue sedimenta sint, siue in medio suspensa per medias vrinas innatent, genitali sémini fere sunt similia, quòd pituitam crudam, vitream, viscidam & crassam propius referat, flatuumq; permixta leuitate huc & illuc dispergantur. Atq; eò certè minùs metuēda sunt quàm quæ summū generis venosi ardorem præseferunt, magnamq; ex febrili incendio tunicarū venarum exassationem & asperitatem inducūt, ex quibus huiusmodi vrinarū sedimenta decidūt, quæ sanè indubitatas habent perniciei confessiones. Nil ergo mirū videri debuit, in hoc ægro magna succorum inæqualitate plurimaq; cruditate ex multa pituita vitrea conflictato, magnoq; excitato incendio, huiusmodi visas vrinas, quæ illius materiæ ex febrili ardore exassationem, nec aspernabilem flatuum permixtionem, variamque naturæ concitationem portenderent. Quod certè effecit vt ista ad sublimamenta per vrinas suspensa, non autem ad vrinas ipsas referrem, quod faciunt pene cæteri omnes interpretes. Illa nanq; flatuum permixtio quæ leuem istam inconstantiam & variam dispersionem facit, sublimamentis magis quàm sedimentis conuenit, quibus certè & γονοειδέα attribui diximus l. 1. epid. & omnes κατὰ σμικρὰ adscribunt, quo minutim dispersa indicari volunt. Vt ne addam Celsi opinionem plurimùm mouere, qui huiusmodi κριμνώδεα in vrina vix quidem subsidere, plurimùm vero innatare posse existimat. Ex quo sanè efficitur vt ὑπόστασιν Hippoc. vniuersaliorem sublimamentorū & nubecularum notionem comprehendere iudicandum sit. Atq; eò firmiùs in hanc opinionem illabimur, quòd hanc lectionem ex duobus peruetustis nostris codicib. manu scriptis egregiè testatam accipimus. Nam & illi ποικίλα ἐναιωρήματα legūt, & ad ea quæ cōsequuntur referunt. In quam etiam opinionem nos imposuit *Galeni lectio qui huius loci his verbis meminit, κατὰ δὲ τὸ τρίτον, τῷ τρίτῳ τῶν ἀρρώστων, περὶ οὗ κατὰ μὲν τὴν ἀρχὴν τῆς διηγήσεως οὕτως ἔγραψεν. ὁ κατακείμενος ἐν τῷ Δεάλκους κήπῳ. περὶ ἐλθὼν δὲ μετ' ὀλίγον, οὖρα λεπτά, ποικίλα ἐναιωρήματα ἔχοντα σμικρὰ οἷον κρίμνα. Ex quibus etiā apparet eū σμικρὰ pro κατὰ σμικρὰ legisse, & ad ἐναιωρήματα retulisse, aut profectò eo qualitatem paruamq; similitudinis differentiā inducere voluisse, vt σμικρὰ pro κατὰ σμικρὰ posuerit, quod nos per [fere] expressimus. Etsi nos eam lectionem non respuimus, quæ κατὰ σμικρὰ, aut σμικρὰ, minutatim dispersa sublimamēta ex flatuum abundantia & materiæ inæqualitate, seorsumq; coacta agnoscit. Quæ sunt iis quæ priùs diximus valde consentanea. Κρίμνα verò etsi cerealium omnium non modò hordei crassiorem farinam indicare possunt: hîc tamen († vt suprà) pro crassioribus hordei negligenter moliti frustulis accepimus. Quò magis mirum est Caluum pro simila cepisse, nisi quòd in idem vitium recidit, cùm priùs κριμνώδεα similagineū sedimentum dixerit. Qui etiam illud κατὰ σμικρὰ, aliter sibi quàm cæteri omnes affingit, & ad parum subsidentia referre, aut certè aliud quid legisse videtur.

*Com. in aph. 37. l. 7. †lib. 1. epid.

διαχωρήματα μέλανα] Varia ista secessuum complexio, quæ plærunq; exitialib. morbis imminet, sępius in quibusdam ægris iam visa est, præcipuè verò in † Sileno explicata, in quo non secus quàm hoc in ægro, perniciosa succorum permixtio deiectionū varietatem fecit. Plurima ergo redundante pituita vitrea, frigida & crassa, indeq; oborta cruditate, tenues & liquidas visas esse deiectiones non est absonum, quæ morborum initiis periclitantem naturaliū facultatum officinam præseferunt. Ex quibus enatis medii ventris obstructionib. conceptaq; putredine, febrile excitatum incendium magnam creauit humorum acrimoniam, quæ & vehementem quoq; materię agitationem feruoremq; induxit. Etsi potuit biliosorum succorum connexio flatuumq; vis spumantes deiectiones indicare. Nigræ autem deiectiones, quæ sæpius ab Hippoc. damnantur, multis tamen ex causis salutares esse possunt, vt scripsimus nostris in lib. 1. annot. Hîc certè eas dici constat primis statim diebus, quę ex intenso febris ardore, retorridam succorum adustionem aut sanguinem exassatum referrent. Quæ sunt in ipsis morborum initiis periculi plena indicia. Etsi eæ deiectiones nigræ intelligi possunt, quæ fœcem aut limum sanguinis (quam hypostasim nigram vocant) melancholici succi rudimentū, deturbarent. Quo quidem copiosiore in hepate genito, lien oblitus imbecilliorq; factus, die quarto intumuit, suæq; affectionis per totum morbum efficaces notas expressit. Cuius refusio primis ipsis morbi diebus ex magna materiæ redundātia & naturæ conflictatione potiùs quàm solutionis aliqua significatione proueniens, potuit tamen ad eam longè ante præceptam naturæ viam, ipso morbi impetu contendere, per quam, salutari sæpe secessione, eiusmodi materiam deponit. Nam & nigras ipsas deiectiones crebrò in morbis apparere, huiusmodi sanguinis fœce & limo per aluum demisso, lieneq; repurgato, scribit *Galenus. & in perniciosis longisq; affectibus ex malignis febribus, magnisq; viscerū obstructionib. obortis, retorridū huiusmodi sanguinē salubri iudicatione per aluum repurgari, non rarò conspectum est. Vt nec in hoc ægro mirum est, tam multam huius succi copiam, identidem in aluum & vrinas refusam, criticæ solutionis vim aliquam aperuisse. Sic easdem quoque deiectiones in obstinatissimis & longissimis icteris, morbo ad solutionem tendente, eum salutariter iudicasse non semel conspeximus. Hypostasis autem hîc ab Hippocrate, vt non aliàs sæpe, ac vt existimat †† Galenus, non satis aptè, deiectionibus tribuitur, quod in fundo liquidarum & humentium deiectionum residet significans, quodque fundum solidiori quodam grauitatis momento petit, non secus ac vrinis appellationem ipsam accommodari tritum est. Quam hîc quoque, vt reliquas omnes deiectiones, huius retorridæ materiæ sero tingi indeque denigrari fuit verisimile. Etsi nō est omninò absonum pituitæ vitreæ refusam abundantiam, vrinarum & deiectionum subsidentias liuore suo infecisse. Nam & huiusmodi pituita frigore liuet, vitrumque fusum colore refert, & in conferta illius copia, quæ summas cruditates nobiliumq; viscerum obstructiones & intemperiem frigidam affert, vrinas prope liuidas (quas recentiores glaucas vocant) annotare est facile. Quam in sententiā nos adducit quod ab Hippocrate ipso, in iis quæ in vrinis subsident, annotatur ὑπόγλισχρον. Quo sanè ipsius pituitæ lentor, tenacitas, & visciditas clarissimè demonstratur.

† lib. 1. epid. *Comm. in aph. 21 lib. 4. †† Com. in aph. 69 lib. 7.

ἐδυσφόρει περὶ τὰς ἀναστάσιας] Cùm desurgeret molestè habuisse ægreq; tulisse significat, ob magnam virium oppressionem, quod certè in malignis morbis contingit, in quibus venenata materia crebra animi deliquia adfert. Quare desurgendi impotentiam potiùs & inhabilitatem quàm defectum portendi manifestum est. Quod ambigua sua versione parum assequutus est Caluus, dum [vix ad sellam surgebat] protulit. Ac nihilo magis mihi probanda venit vnius codicis Regij scriptio, qui περὶ τὰς ἀναστάσιας habet.

ἀπὸ ῥινῶν ἐπήρθη] Sunt hæc non leuia futuræ prædictionis omina, quæ ex * Hippocratis præscripto, cùm secundum directionem fiant, laudi verti debent, nisi quòd præmaturam habent festinationem, & restitans hæmorrhagia, quæ vt plurimùm lienis tumoré soluit, iudicationem infamat. Ex quibus, vt aliis plurimis, morbi diuturnitatem non immeritò conieceris, ex † Hippocr. placito, ἐν τοῖσι πυρετοῖσι ἀποσήματα μὴ λυόμενα πρὸς τὰς πρώτας κρίσιας, μῆκος νόσου σημαίνει.

*lib. 2. epid. Sect. 3. † aph. 51. lib. 4.

ὑποχόνδριον δεξιὸν ξυντάσις ὑπολάπαρος] Enatis in viscerum cauo obstructionibus malè affectum est iecur, incensaque putredine ad leuem

A ad leuem inflammationẽ deuenit, aut in eius penetralibus, hoc est simis partibus, focus delituit, vnde submollis distensio visa est. Hunc porro locum adducit Galenus in fine lib. 2. περὶ δυσπν.

ὑπόστασις μέλαινα διαχωρήμασι] Id effecit, credo, vt Caluus aliquantum lectionẽ immutarit. Copiosiores nanq; nigras & spumantes deiectiones, supernè fuisse existimat, infrà verò liuidas. Quod etsi in huiusmodi secessibus, ex propria loci circunscriptione verum est, nil erat tamen cur lectionem sibi affingeret, cùm ista in vniuersum de deiectionibus dicantur. In quo etiam id sibi licere voluit, vt μέλαινα liuida diceret, ideo forte quòd antea διαχωρημάτων ὑπόστασιν πελιδνὴν posuit. μέλαινα autem non μέλαινα legendum esse cuiuis patet.

λιπαρὰ] Pingues deiectiones abundè expediuimus lib. 1. epid. quas inualescẽte incendio & ardore interno fusa pinguedine fieri diximus. Quod in pestilentissimo febrium genere ex mordacibus permixto succis fieri contingit. Atq; eæ fere spumantes sunt ex magna feruoris agitatione, fœtidæ ob putredinem, vehementer tinctæ, tenaces & glutinosæ. Ex quibus præfracta materiæ B pertinacia, interdum quoq; solidarum corporis partium, primarumq; naturarum labefactatio, & totius molis contabescentia imminet. Vnde certè non improbanda venit duorum exemplarium manu scriptorum lectio, quæ post λιπαρὰ, ἔπαφρα habent, etsi reliqua tacent. Est & in altero ἰώδεα, pro δυσώδεα scriptum, quam lectionem secutus videtur Hermannus Cruserius, nec est absonum in tanta symptomatum concursione, virosa aut virulenta deiici.

συνεστηκότα] συνεστηκότα διαχωρήματα dicuntur Hippocrati quæ probè inter se cohærẽt, continua sunt, suamq; consistentiam & figuram seruant, in eaq; manẽt, non autem diffluunt aut diuelluntur, quod faciunt liquida, humida & aquea. Easq; deiectiones compactas, consistentes, constantes, coactas & cohærentes vocant, quas liquidis, aqueis, humidis & diffluentibus opponunt. Hippocrates in Prognostico & Coacis, in optimis notis συνεστηκότα διαχωρήματα ponit, quæ *Galenus interpretatur μηθ' ὑγρὰ τελέως ὡς διωθῆναι διαρρεῖν, ἀλλὰ μέχρι τοσούτου μαλακὰ, μέχρι τοῦ μένειν ἐπὶ συνεστῶτα. † Celsus figurata vertit, cùm & liquidior aluus quàm vt in transitu conformetur, damno sit. Sic in Coacis quoq; Hippocrates, τοῖς ἐξυγραινομένοις διαχωρήμασι, τὰ συνιστάμενα opponit, vt hìc per ὀλίγα συνεστηκότα nõ C alias deiectiones intelligat, quàm quæ tenuibus, profusis & liquidis aduersantur. Quod certè naturæ morbum iudicio sistentis optimum est indicium. *Com. 2. in progn. † cap. 3. l. 2.

δεξιὸν ἴλλαινε] ἰλλαίνειν, διαστρέφειν τοὺς ὀφθαλμοὺς interpretatur Galenus in exegesi, quod est peruersis & obtortis esse oculis, estq; proprium Hippocrati vocabulum vt testatur ‡Iulius Pollux: Ἱπποκράτης ὀφθαλμὸν ἰλλαίνειν φησὶ, τὸν διάστροφον γενόμενον. Quod ἰλλαίνειν Phauorino dicitur, nisi mendum subsit, cùm apud Hippocratem ἰλλαίνειν non ἰλλαίνειν reperiatur. Est & ὀφθαλμῶν ἴλλωσις, ὀφθαλμῶν διαστροφὴ, in Prorrhetico, & lib. 1. περὶ γυναικείων, ἰλλώδη ὄμματα, oculos distortos vocat. Quæ certè omnia à dictione ἴλλος originem ducunt. ἴλλους γὰρ τοὺς ὀφθαλμοὺς Ἴωνικῶς ὠνόμαζον, vt scribit Pollux, vnde & αἴλλωμα τὸ ἀνάβλεμμα. Dicitur & ἴλλος poëtis de oculorum peruersione aut vitiata actione, & στραβὸν, aut τυφλὸν ἢ διεστραμμένον significat, vnde & ἰλλώπτειν & ἰλλωπίζειν interpreti* Aristophanis vsurpatur, quod σκαρδαμυκτεῖν καὶ μύειν τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἢ τὸ πυκνῶς βλεφαρίζειν, ἢ παραβλέπειν, conniuere, frequenter nictare, hallucinari, aut retortis esse oculis significat. Vnde & ἰλλώπτειν etiam dicitur oculos in irrisione distorquere. Hinc quoque καπιλλώπτειν τὸ καταβλέπειν ἐπὶ χλευασμῷ. D Caluus verò ab ἴλλειν, quod est συνέχειν, aut ab ἰλλάζειν, quod δεσμεύειν, vincire & obligare significat, deducere videtur, cùm obligatum dextrum oculum dixit, nisi si obliquatum dicere voluit. Vnde & ἴλλαι, συστροφαὶ ἢ δεσμοὶ dicuntur, & ἰλλᾶσι Homerus pro δεσμοῖσι posuit, & ἰλλόμενος, ὁ δεδεμένος καὶ συστρεφόμενος, & ἰλλόμενος περιστρεφόμενος nuncupatur. Significat igitur ἰλλαίνειν, retortis & peruersis esse oculis, quod διαστρέφεσθαι ὀφθαλμοὺς alibi dixit † Hippocr. Celsus autem cap. 6. l. 2. peruerti dixit. Atque hæc ipsa inter perturbationes criticas accensenda existimat Galenus.

‡ lib. 2. * ἐν ἱππεῦσι. † in Coacis, & aph. 49. l. 4. & 75. l. 7.

δεκάτῃ περὶ τὰ αὐτὰ] Duo codices manu scripti δεκάτῃ ταῦτα habent, eadem omnino phrasi. Nempe eadem omnia perseuerauisse & permansisse significant. Variant etiam codices in eo quod sequitur. Quidam nanque κατενόει πάντα simpliciter legunt, nec δι' ὅλου adhibent, quos interpretum bona pars secuta videtur.

ὕπνωσε] Duo codices vetustissimi ἵδρωσεν habent, quibus noster quoque suffragatur, eosq; secutus sum cum interpretibus, quò firmiorem inchoatæ iudicationi fidem faceremus. Nisi si vtrunq; non malè adesse posse existimamus, quo modo & in recentiore E quodam codice scriptum reperitur, & Caluus legisse videtur.

διέστρεψεν] Vitium est manifestum in codicibus impressis Germanicis & Aldinis, qui διέστρεψεν pro ὑπέστρεψεν legunt, quemadmodum legisse videtur Galenus, in eoq; manu scripta exemplaria consentiunt.

αὐτίκα τὴν νύκτα] Quidam codices illud αὐτίκα superioribus iungunt, vt sit, febrem statim die decimoquarto repetiuisse. Potest etiã quorundam codicum consensu sequentibus iungi, vt sit αὐτίκα τὴν νύκτα, quomodo Græci αὐτίκα νυκτὸς dicunt, ingruentem noctem significantes, aut vt αὐτίκα sententiam inchoet. Qua in re pluralitatem sequimur.

διενόει] Codices Regij duo itemq; noster istud omittunt, idq; iure optimo, siquidem interiectum videtur, nec in codicibus Galeni reperitur. Nisi quis ad imaginantium cogitationes, quas in animo voluunt, referre velit, quæ nonnunquàm delirium prȩcedũt. Caluus οὐ διενόει legisse videtur atq; negationem apposuisse. Aldinus codex διενόει πάντα, παρέκρουσε habet, non satis constante sententia.

F οὖρον θολερὸν] Arguebant ista magnam humoris crudi pertinaciam & inæqualitatem, aut à calore præter naturam & flatuum permixtione agitationem. Quæ recrudescentis necdum domiti morbi specimen exhibebant. De quibus scripsimus lib. 1. epid.

γούνατα ἢ κνήμας ἐπώδυνα εἶχεν] Tres codices scripti antiquissimi ἐπωδύνως habent, eodem sensu, quo modo etiam legit Galenus Comm. 1. in Prorrh. huius loci mentionem faciens. Est autem καταπτώσεως τῶν χυμῶν, & naturæ vitium deponentis insigne admodum exemplum.

βαλανον προσθεμένῳ] Codices duo manu scripti βαλάνου προσθεμένων legunt, quos secuti sunt Galeni interpretes.

περιεστέλλετο] περιεστέλλετο, τοῖς περιβολαίοις ἑαυτὸν ἔσκεπεν interpretatur * Galenus, quod est pannis contegi, aut integumentis conuolui & cooperiri. Quod perfrictis iisq; qui extremorum corporis depopulato calido natiuo frigus sentiũt, sæpe attribuit Hippocrates, in quibus vt scribit † Galenus, κατάψυξις ἐπεκράτησε μαραινομένης τῆς ἐμφύτου θερμασίας. Nam & hanc dictionem in iis quos καταψυχομένους dicimus sæpius vsurpat, & quod scribit ‡ Galenus, τούτῳ ἐδείχθη χρώμενος τῷ ὀνόματι, μετὰ τῶν ἀποψυχομένων τὴν ἔμφυτον θερμασίαν. Neq; tanta tamen hìc intelligenda est perfrictio, quæ proiectum omninò virium discrimen faciat, sed quæ ardore interno & febris incendio G ad extremorum frigus sequatur.

* in Exegesi. † lib. 2. περὶ δυσπν. ‡ lib. 3. περὶ δυσπν.

ἤμεσεν χολώδεα] Eorum omnium quæ in corpore superuacanei sunt generis magna varietas sæpius ab Hippocrate in Prognostico damnatur, quòd varias corporis affectiones ingentesq; naturæ perturbationes, aut periculosas humorum complexiones significet. Qualia de eorum quæ vomitione aut aluo refunduntur varietate, plurima sunt Hippocratis decreta. Ista tamen vbi inualescente natura & ad finem eunte morbo succedunt, vitalitatis spem erigunt. Etenim vt scribit * Hippocrates, αἱ μεταβολαὶ ὠφελέουσιν, ἢν μὴ ἐς πονηρὰ μεταβάλλῃ. Quod vt de vomitu, ita etiam de deiectionibus protulit aph. 14. l. 2. * lib. 2. epid.

μετ' ὀλίγον δὲ μέλαινα, ὀλίγα, λεπτὰ] Codex vnus manu scriptus, ὀλίγον λεπτὰ simul iungit, quod etiam fecit Aldus. Quos secutus videtur Caluus.

οὖρα λεπτὰ οὐκ εὔχροα] Regij codices duo manu scripti quomodo & Caluus ἄχροα legunt, quo proiectam vrinarum tenuitatẽ signifi-H cent. Reliqui cum impressis consentiunt, nec ista lectione salutarem iudicationem desperant, sed tolerabilem vrinarum tenuitatem cum mediocritate coniunctam, & ad iudicationem inclinantem morbum designant, vt scripsimus nostris in ægr. 14. l. 1. epid. annot. vbi etiam huius loci meminimus.

οὖρα λεπτὰ] Codices duo manu scripti vetustissimi ista addunt cum Aldino & Germánico, quos sequimur. Hæc enim frequens vrinarum tenuium repetitio, tentatas crebrò diebus decernentibus, sed irritas tamen iudicationes, velat, morbumq́; ipsum meritò ex cruditatis vitio in longos tractus ducit. Cuius rei significationem præbent vrinæ tenues. Etsi poterant ista in superioribus subintelligi, quo nomine ab omnibus fere interpretibus omittuntur, & in duobus aliis scriptis codicibus desiderantur. Caluus nanq; vnus ex omnibus, in hoc vetustissimorum exemplarium fidem secutus est.

οὖρα δὲ λεπτὰ]. Hîc quoq; vetustissimorum codicum consensum secutus sum cum Caluo & impressis Germanico & Aldino. Etsi poterant omitti, quod faciunt reliqui omnes interpretes. Nec ista tamen iudicationis dignitatem omninò eleuant, quin potius quodammodo molliunt, naturæq; viribus excusationem prætexunt, quòd non facilem cædi hostem, sed longinquitate productū & cruditate efferatum, cunctatione fregerint. Cuius tum primùm aperta spes vigesimo enituit, quæ leuiter ad quadragesimū vsq; increuit. Nam quæ antea iudicationes intentatæ sunt, angustè admodū se habere videbantur, ac ne vix quidem enatabant.

παρὰ ὀμφαλὸν παλμός] Palpitatio in hypochondriis & ad vmbilicum existens, spiritum flatuosum à crassa materia excitatum, plurimasq; obstructiones cruditatis soboles, subesse indicat, subsultantemq; in præcordiis sanguinem ab incēdio collectum, significat. Neq; verò ea palpitatio inaudienda venit, quæ magnas præcordiorum inflammationes comitatur, quamq; Hippocrates in Prog. & Prorrh. intelligit. Cùm nanq; præcordiorum contensio submollis adfuerit, verbis emollita inflammatio, plurimùm de sæuitia symptomatum sustulit. Vt non sit mirum hac subsultatione, neq; hæmorrhagiam neq; delirium portendi, sed solam humorum à flatibus ex cruda materia agitationem. Quæ cùm plurima abundarit, istoq; in morbo vtranque paginam fecerit, inde ortā fuisse palpitationem non est absonum. ὅτι ἐκ τῶν παχυτέρων χυμῶν τὸ φυσῶδες πνεῦμα τὴν γένεσιν ἴσχει, παλμὸς δὲ δέδεικται διὰ πνεῦμα φυσῶδες γιγνόμενος, τοῦ φυσώδους ἀθροιζομένου πνεύματος διὰ ψῦξιν, vt scribit * Galenus. Aliôqui ista palpitatio præcordiorum inflammationē denunciabit, quæ sanguinis ex naribus profluuio fuit confirmata, quod scribitur in Prorrhet. οἱ κατὰ κοιλίην παλμοὶ ὑποχονδρίου ἀπαίσιοι ὑπομάκρως, ὁκόσοι αἱμορραγικά.

* *Com. 1. in Prorrh.*

τὰ δὲ ἄλλα εἶχεν ἐπιεικέστατα] Ista omisit Caluus contra omnium codicum fidem.

τεσσαρακοστῇ διεχώρησεν] Huius loci meminit Galenus lib. 2. de dieb. decr. & Com. in aph. 37. lib. 7.

DE ADSCRIPTIS ÆGRO SVPERIORI NOTIS.

Superuacaneum forte videbitur in his nugis seriam operam ponere, quia tamen in has angustias incidimus, ex his nobis eniergendum esse arbitramur. Codices impressi vt nullos characteres huic ægro assignant, ita ea in re consentientes codices duos scriptos habent, & quæ adscribuntur notæ, omninò duobus exemplaribus consignatæ, vt in probabili inuento, variè animos nostros ludificant. Regius codex peruetustus eas hoc modo adscribit π. ν̄. δι. ιδ. μ̄. ν̄. Ex quibus hunc facilè sensum elicias, πιθανὸν νέου διὰ τῶν διαχωρημάτων καὶ ἱδρώτων, τεσσαρακοστῇ ὑγεία. Vt credibile sit iuuenili robore præstantem ægrum, crebris nigrorum secessuū deiectionibus, sudorumq; procuratione quadragesimo die iudicatum. Nam ad tam pertinacis mali labem eluendam, tantæq; cruditatis & tam variæ humorum permixtionis prauitatem edomandam, constanti viriū robore opus fuit, quæ naturæ aggressiones subleuarent, & longinquitate productum morbum euincerent. Quarum egregium facinus per totum morbū enituit, quòd in summa cruditate, quamcunq; tamen potuerint vitiosorum succorum depulsionem attentarint, & crebram nigrorum, exustorum, variorumq; succorum secessionem per totum morbum fecerint. Deinde verò, sæpius non infœliciter attentatas iudicationum solutiones, sudorum refusione secundarint, tandemq; diem quadragesimum plena in totum absolutione cohonestarint. Quo nomine istis quoq; nobile præconium fecisse Galenum in Commentario apparet, quòd pernicioso & difficili morbo audacter admodum sese opposuerint. Atq; etiam in eam virium dignationem propendet codex noster Germanicus, etsi aliter paulò characteres adscribit. Nam cùm morbi solutionem nigrorum secessuū copiæ & sudorum profusioni tribuat, in quo naturæ impetus magni facit, in eo certè viribus non parum attribuere videtur. Huiusmodi autem characterū descriptionem habet πι. π. μ. δι. ιδ. μ. ν. Ex quibus hunc sensum exprimas licet, πιθανὸν πλῆθος μελαινῶν διαχωρημάτων καὶ ἱδρώτων τεσσαρακοστῇ ὑγεία. Quę certè lectiones eodē ambæ recidunt, nec parum plausibilem, vt in re probabili, habent assensionem. In quo etsi quædam non satis integra vidētur, nec verò satis dignè ad iudicationum disciplinam tractata, ab istis tamen horum librorū Criticis qui huiusmodi notas apposuerunt, non omninò temerè huc esse vidētur translata. Atq; hanc ipsam veluti extra ordinem notarum expressionem, hoc te animo deinceps amplecti decet, vt cuiuscunquemodi probabilitatis opinio animū affecerit, in ea abundè tibi satis esse factum existimes. Nam nec in his magnam rerum autoritatem inesse existimamus, neq; vt in adulterata fœtura plurimùm industriæ collocandum esse putamus, ne in iustam Galeni reprehensionem incidamus.

SECTIO SECVNDA.

Æger quartus.

Philistes in Thaso ex longo interuallo capite dolebat, tandemq; etiam altissimo sopore aliquantulum correptus decubuit. Obortis autē ex comessationib. febribus assiduis, ingrauescebat dolor, nocte primùm incaluit. Primo die biliosa, pauca, vomitione refudit, flaua primùm, deinde verò æruginosa plurima. Ab aluo autem stercora exierunt, nox implacida fuit. Postridie surditas obuenit, febris acuta cum præcordiorum dextrorum contensione, quæ intro vergebant. Vrinas tenues & perspicuas reddidit, in quibus suspēsum quiddam in medio innatans paucum, semini genitali simile inerat. Circa meridiem vehemēter insaniuit. Die tertio permolestè habuit. Quarto conuulsionibus exagitatus est, exasperata sunt omnia. Quinto sub tempus matutinum defunctus est.

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Ἄρρωστος τέταρτος.

Ἐν Θάσῳ Φιλίστης, κεφαλὴν ἐπόνεε χρόνον πουλύν. καί ποτε καὶ ὑποκαρωθεὶς, κατεκλίθη. ἐκ δὲ πότων πυρετῶν ξυνεχέων γενομένων, ὁ πόνος παρωξύνθη. νυκτὸς ἐπεθερμάνθη δὲ πρῶτον. τῇ πρώτῃ ἤμεσε χολώδεα, ὀλίγα, ξανθὰ δὲ πρῶτον· μετὰ δὲ ταῦτα, ἰώδεα πλέον. ἀπὸ δὲ κοιλίης κόπρανα διῆλθεν. νύκτα δυσφόρως. δευτέρῃ κώφωσις. πυρετὸς ὀξύς. ὑποχόνδριον δεξιὸν συνετάθη. ἔρρεπεν εἰς τὰ ἔσω. οὖρα λεπτὰ, διαφανέα. εἶχεν ἐναιώρημα γονοειδές. σμικρὸν ἐξεμάνη, περὶ μέσον ἡμέρης. τρίτῃ δυσφόρως. τετάρτῃ σπασμοί. παρωξύνθη πάντα. πέμπτῃ πρωῒ ἀπέθανεν.

Hoc valde est notabile summi præcipitij exemplum, cum Erasino libri primi admodum consentiens. In quo ægri intemperantiam vel errorem, vt pote comessationes pleniores, totum naturæ ordinē interturbasse, & verò magnas flammas iniecisse, ægrūq; in exitium præcipitasse est animaduertendū, quod etiam submonuimus ægr. 12. lib. 1. Vt mihi sit verisimile ex plurima in cerebro humorum redundantia contractum iam affectum ad occursurum morbum magnum momētum fecisse, quem liberalior vini ingurgitatio

A gurgitatio non leui impendio in miserabilem & luctuosum coniecerit exitum. Nam leuis alioqui initio morbus, ex ęgri intemperantia & luxu pessimum mali accepit fomitem, apertissimisq; insidiis proditus ægrum totum pessundauit, lamentabiliq; insaniæ & conuulsionis specie conflictatum citissimè extinxit. Vt verum sit quod est ab Hippocr. expressum lib. περὶ παθῶν. καὶ γὰρ νοσήματα εἰώθεν ἀπὸ μικρῶν προφασίων μεγάλα καὶ πολυχρόνια γίνεσθαι. Quò sanè æquius est in ægrorum victus ratione (quam ἅπασαν τῆς νόσου τὴν ἐπιμέλειαν vocat † Galenus) magnam adhiberi cautionem, cùm sæpius ex paruo admisso inemendabiles casus cõtrahantur, sitq; rationi consentiens quod scripsit Galenus lib. I. de dieb. decret. τὰ μὲν οὖν ἀκίνδυνα πλέιως νοσήματα, χρονίζειν εἴωθεν ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμασι. τὰ περιεστηκότα δὲ, οὐ μὴν ἄνευ κινδυνωδῶν συμπτωμάτων, ὀλέθρια γίνεται ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμασι. καί τοι καὶ πλέιως ἀκίνδυνα, πολλῶν καὶ μεγάλων ἐφεξῆς γεγενημένων ἁμαρτημάτων, εἰς τὴν τῶν ὀλεθρίων μεταπίπτει φύσιν. καὶ οὐδὲν οἶμαι θαυμαστόν. ὅπου γὰρ καὶ τοῖς ὑγιαίνουσι τὰ μεγάλα τῶν ἁμαρτημάτων αἴτια νοσημάτων ὀλεθρίων γίνεται, τί χρὴ προσδοκᾶν ἐπὶ τῶν νοσούντων. Hinc quoq; cuiuis coniicere licet quàm periculosa sit cibi in morbis exhibendi intẽpestiuitas, quòd in pręcipitibus vitiis, non aptè satis captata victus offerendi occasio, ineuitabiles secum calamitates trahat, cùm contra cibo vinoq; aptè interdum dato remediari tutiùs ægros quàm medicamentis existimarit Asclepiades. *† lib. I. de dieb. decr.*

B Φιλίσης] Quædam exemplaria φιλήσις habent, quædam etiam φιλίσις legunt, nullo omninò momento.

ὑποκαρωθεὶς] Significat Philisten ipsum ex magna frigidi & humidi redundantia affecto cerebro, profundo & inexpugnabili somno altissimoq; sopore detentum fuisse. Sic enim † κάρος, βαθὺν καὶ δυσδιέγερτον ὕπνον denotat, qui non nisi salubriter aliquando ægris accidit. Neq; enim hîc propriè eam principis animæ functionum noxam qua animales effectiones læduntur, ac sensationũ & motionum priuatio cum ratiocinandi & intelligendi abolitione sequitur, & νωθρὴ κάρωσις * Hippocrati; ' Galeno verò κάρος νοσώδης dicitur, inaudiendam existimaueris, quæ temporum musculis grauiter affectis, aut perforato & adacto cranij osse, attritoq; medio cerebri ventriculo sæpius contingit, vt scribit Gal. Com. 2. in lib. de art. & lib. 4. de loc. aff. Neq; etiam tanta frigidi, crassi & viscidi humoris, cerebri ventriculis impacti, intemperies capienda est, quæ verum carum paululum à veterno differentem conuehat, sed ea quæ ex humidæ & frigidæ materiæ in capite repletione, profundum somnum sæpe excitare creditur. Quod & ingruentibus fe-
C brium insultibus & in morbis acutis aut continentibus febribus, ex magna vaporum sursum latione cõtingere sæpius experimur. In hoc igitur ægro iam ex longa capitis repletione affectum fuisse cerebum indicatur, & pro materiæ qualitate profundum soporem subortum fuisse, ex quo tandem decubuerit. Mirum autem subit codicem vnum Regium manu scriptum cum Asulano, genus hîc mutasse, & pro ὑποκαρωθεὶς, ὑποκαρωθεῖσα legisse. *† Gal. com. 2. in Prorrh. * lib. 2. περὶ ἄρθρων. ' Com. 2. in Prorrh.*

ἐκ δὲ πότων] Hæ sunt προφάσεις & externę causę, quę magnam rapuerunt ex fomite flammam, & in ægri erratis non minimis (quæ τῶν ἔξωθεν nomine apud Hippocratem comprehenduntur) continentur. In capitis enim affectibus liberalior compotatio non leuẽ offensionem affert, quòd temetum à tentandis mentibus nomen habeat, & vt inquit Aretæus, οἶνος κεφαλῆς καὶ φρενῶν ἅψιν ποιέει, & quod Galenus scribit, ἡ οἴνου πόσις ἀμετρότερος τῶν νεύρων καὶ τῆς γνώμης ἅπτεται. Hæc nanq; plenior comessatio & largior potus, vt omnem sanitatis successum plærumq; præcidit, ita non rarò ineuitabiles casus affert, vt exemplo est æger 12. lib. 1. Epid. Ex quo efficitur vt non temerè perscriptæ ex vino in capitis offensionibus curationes hauriendæ sint, nec nisi summo iudicio adhibito amplecten-
D dæ. Quam nanq; in crapulæ medicatione meri potionem suasit † Hippocrates, eam velut solutam & exundantem, certis & distinctis limitibus, nostris rescriptis conclusimus, & adhibita distinctione ad artis medendi metas fleximus. Hîc autem exemplarium pluralitatem & consensum secuti sumus, quæ πότων habent. Comessationes enim, conuiuia & compotationes cùm ista significet, cum his quæ πότων legunt, quibus pocula & potationes significantur, conueniunt. In quo mirum est hanc dictionem & tantam morbi occasionem Caluum effugisse, qui pro πότων τούτων aut πιέστων legere visus est. *† lib. 2. epid. Sect. 6.*

νυκτὸς ἐπεθερμάνθη πρῶτον] Hunc in modũ distingunt exemplaria optima manuscripta quæ secuti sumus, vt primùm noctu subortam febris significationem innuat. θερμαίνεσθαι nanque & ὑποθερμαίνεσθαι de leui febris initio, vt ἐπιθερμαίνεσθαι de intensione Hippocrati dicitur. Quanquàm duo codices exasperatum noctu dolorem significant, dum legunt ὁ πόνος παρωξύνθη νυκτός.

τῇ πρώτῃ ἤμεσε χολώδεα.] Pessimos casus continuis febribus imminere nõ est mirum, cùm scribat † Galenus, εἴγε δὴ καὶ πιμελὴ καὶ σὰρξ ἁπαλὴ καὶ νεοπαγὴς ὑπὸ τῶν πιέστων πυρετῶν τήκεται, καὶ καοπτᾶται τὸ αἷμα. Ex humorum nanq; & sanguinis ex febrili incendio assatione, biliosos plurimos succos exundare est necesse, quorum torrefactione in æruginosos & virulentos transeunt. Qui gradus est ex calidi
E intensione ad atram bilem celerrimus, vt scribit * Galenus. Ex quo certè inualescente incendio exasperatisq; huiusmodi humoribus in cerebrum sublatis, istis casibus, intolerabili capitis dolore, surditate, vehementi delirio & insania exagitatum fuisse ægrum nemo mirabitur qui hunc Galeni locum ex Com. 1. in Prorrh. sibi ob oculos ponet, quem integrum ad plenam huius loci explicationem lubenter apponimus, κατειληφυίας οὖν τὸν ἐγκέφαλον χολῆς ξανθῆς ἐν τοῖς φρενιτικοῖς πάθεσι, ὅταν ἡ τοῦ πυρετοῦ σφοδρότης ὀπτῶσα, τὸν χυμὸν τοῦτον ἐργάζηται μελαγχολικὸν, αἱ παραφροσύναι γίγνονται σφοδραὶ, διὰ τὴν κακοήθειαν τῆς μελαίνης χολῆς, ἃς μανιώδεις κἀν τοῖς τῶν ἐπιδημιῶν βιβλίοις Ἱπποκράτης ὠνόμασεν. αὐτὸς οὖν ὁ ἰώδης χυμὸς ἄν τε δι' ἐμέτων, ἄν τε διὰ τῆς κάτω γαστρὸς, ἄν τε διὰ πτυσμάτων, ἄν τε δι' οὔρων ἐπιφαίνηται, τόν τε χυμὸν ἐξ οὗ γίνεται δηλώσει, καὶ τὸ νόσημα θερμόν τε εἶναι καὶ ξηρὸν ἰσχυρῶς. ἄδηλον δὲ ὄντος, ὅσον ἐπὶ τῷ κενουμένῳ χυμῷ, πότερον ἄνευ τούτου πεπονθότος τινὸς ἐξαιρέτου, ἢ μετά τινος κυρίου μορίου φλεγμονὴν ἐρυσιπελατώδη ἔχοντος, ἡ γένεσις αὐτῷ γέγονε, διαγινώσκεται καὶ διορίζεται τοῦτο, τοῖς συνεζευγμένοις συμπτώμασι. καὶ γὰρ καὶ δι' ἧπαρ οὕτω φλεγμαῖνον, ἰώδης γίνεται χυμὸς, οὗ νῦν μνημονεύει. τῇ κοινωνίᾳ γοῦν τῶν ἄλλων συμπτωμάτων ὅσα τῶν εἰρημένων μορίων τε καὶ παθῶν ἐστὶν ἴδια, τὴν διάγνωσιν αὐτῶν ποιεῖται. ἥ τε γὰρ ἀγρυπνία, καὶ ἡ κεφαλαλγία, καὶ ἡ κώφωσις, ἐν τῇ κεφαλῇ δηλοῖ τὴν διάθεσιν εἶναι. χαλεπῶς δὲ ἔχοντος τοῦ ἐγκεφάλου, πρὸς ἔμετον ὁρμᾶν τὸ στόμα τῆς γαστρὸς ἴσ-
F μεν. εἴρηται γὰρ ὑπὲρ τούτων πολλάκις. εὔλογον οὖν ἐστιν παρακόψαι σφοδρῶς τὸν πιέστην ἄνθρωπον ἐπὶ ξηρᾷ καὶ θερμῇ κατὰ τὴν κεφαλὴν δυσκρασίᾳ, διὰ ξανθῆς χολῆς πλεονεξίαν ὑποπτωμένης. ἐν τάχει δὲ γίνεσθαι τοῦτο, διά τε τὸ μέγεθος τῆς διαθέσεως, καὶ τὴν ἰδέαν τοῦ πλεονεκτοῦντος χυμοῦ. ὅσα μὲν γὰρ ἐπὶ ψυχροῖς, ἢ παχέσιν, ἢ γλισχροῖς, ἢ ὅλως δυσκινήτοις χυμοῖς παθήματα γίνεται, βραδεῖαν ἴσχει τὴν ἐπὶ τὴν ἀκμὴν ἀνάβασιν. ὅσα δὲ ἐν λεπτοῖς μὲν τῇ συστάσει, θερμοῖς δὲ τῇ κράσει, δακνώδεσι δὲ τῇ ποιότητι, χρόνον οὐ περιμένει πλείονα, καθάπερ οὐδὲ τὰ Φιλίστῃ γενόμενα τῷ γεγραμμένῳ κατὰ τὸ τρίτον τῶν ἐπιδημιῶν, ὃν ἐμέσαι μὲν ἔφη χολώδεα, ὀλίγα, ξανθὰ πρότερον, μετὰ δὲ ταῦτα ἰώδεα πλείω. Caluus cum Asulano codice ὀλίγα omisit & χολώδεα πρῶτον iunxit. Quædam exemplaria πρῶτα habent & ἰώδεα πλείω cum Galeno. Quædam etiam πλείω ad sequentia adiungunt, quæ secutus est Caluus & Hermãnus Cruserius. *† Com. 2. in lib. περὶ ἄρθρ. * Comm. 1. in Prorrh. & Com. 2. in lib. 1. epid.*

δευτέρῃ κώφωσις] Affecto iam cerebro commotoque incendio biliosis sursum raptis humoribus, statim secundo die surditas obnata est, quæ etsi periculum intendit, leuiorem tamen mali præsagitionem facit, quàm quæ in præcipitibus consternationemq; afferentibus morbis, audiẽdi functione sopita animalibusq; facultatibus deperditis, mortis viciniam portendit. Vt meritò ab Hip-
G pocrâte scriptum sit in Prorrh. κώφωσις ἐν ὀξέσι καὶ παραχώδεσι παρακολουθοῦσα, κακόν.

ἔρρεπεν εἰς τὰ ἔσω] Pręcordia intro vergere & inclinari significatur, nullo suopte affectu in hypochõdriis subsistẽte, sed quòd resiccato & distenso ob neruorum principium septo transuerso, reuulsum & intro retractum hypochondriũ fuerit. Idem namq; hîc indicat, ἔρρεπεν εἰς τὰ εἴσω ὑποχόνδρια, ac quod in Prorrh. scripsit Hippocrates, ὑποχόνδρια τυπέοισιν εἴσω εἰρύαται, quod teste Galeno, πρὸς τὴν ἔσω χώραν ἕλκεσθαι significat, οὐκ αὐτῶν τῶν ὑποχονδρίων προστρέχοντος τοῖς ἔσω, κατά τινα διάθεσιν ἰδίαν, ἀλλ' ἐκείνων ἑλκόντων αὐτὸ μᾶλλον. Sic enim εἰρύεσθαι ad attractionem momentum & inclinationem, aut eam quæ fit in corporis succulentiæ depletione considentiam atq; depressionem indicat * Hippocrati, quam virium diminutio consequitur, & per συμπίπτειν interpretatur Galenus. Atq; cùm huiusce intro inclinationis & reuulsionis, cerebri affectum originem faciat Galenus, meritò cõuulsionis intensissimiq; delirij ac insaniæ suspectio desumitur. Nam ex longo interuallo repletione affecto cerebro, illucq; raptis per febrem biliosis & acribus humoribus, ac ex incendio resiccato neruorum principio, non temerè conuulsionis, conspirationem sensit septum transuersum, neruorum commu-
H nione consentiens, & ex febrili incendio siccitatis intertrimento velut vela contrahens; secumq; quasi intro hypochondrium abripiens. Quæ vna est ex tribus in septo transuerso contẽsionis causis τὸ γάρ τοι διάφραγμα (vt scribit † Gal.) τοῦ πιέστου συμπτώματος αἴτιον ἐστὶν ἤτοι φλεγμαῖνον, ἢ ξηραινόμενον ὑπὸ τῆς πυρώδους θερμότητος, ἢ ἀνασπώμενον ὑπὸ τοῦ ταῖς πλευραῖς ὑπεζωκότος ὑμένος. Quas ferè easdem commemorat

** lib. 6. epid. sect. 3.* *† Com. 2. in Prorrh.*

in Commentario Gal. nisi quòd literæ vitio diminuta mihi distributio videtur. Nam cùm nominatim paulò post tres esse istius tensionis causas efferat, duas tantùm subdidisse videtur, coniuncto cum secundo tertio causæ genere. Vt mihi non malè lectio cõsistere videatur, si propriam septi transuersi phlegmonem tertium causæ genus disparatum feceris, itaq; aptiùs locum totum distinxeris. τὸ διάφραγμα δ' αὐτὸ τείνεται, ποτὲ μὲν ἐν πλευρίτισι διὰ τὸ μέγεθος τῆς φλεγμονῆς τοῦ τὰς πλευρὰς ὑπεζωκότος ὑμένος, ποτὲ δὲ διὰ τὴν ἀρχὴν τῶν νεύρων ἀνασπῶσαν ἐφ' ἑαυτὴν τὰ καθήκοντα πρὸς τὸ διάφραγμα νεῦρα, ἢ διὰ φλεγμονὴν ἰδίαν. Quod ab interpretibus non esse animaduersum valde miror. Huncporro locum adducit Gal. in fine lib. περὶ δυσπν. his verbis, ἐπὶ δὲ τοῦ τετάρτου, ὑποχόνδριον δεξιὸν συνετάθη, ἔρρεπεν εἰς τὰ ἔσω, in quibus vulgati codices vitium habent. Atq; etiam ex his ipsis propriã delirij respirationem euinci cõtẽdit Galenus, crebramq; & paruam doloris aut alicuius inflammationis spiritaliumq; partium affectarum comitem constitui. Caluus hunc per se satis insignem locum admodum mihi obscurasse videtur, cùm dixit [præcordia dextra sese distenderunt, quod ad interiora deflexit]. Nam præterquàm quòd propriam illam hypochondriorum immunitatem, eorumq; ex internorum affectione violentam attractionẽ vitiauit, mirum est etiam quomodo illud [quod ad interiora deflexit] superioribus cohæreat.

ἐναιώρημα γονοειδὲς σμικρόν] Ista simul coniunximus, duobus exemplaribus manu scriptis peruetustis, melioribusque codicibus & Galeni autoritate freti. Commentario enim 1. in Prorrhet. huius ægri mentione facta, ἐξεμάνη simpliciter legisse videtur Galenus istudq; non leue delirium, sed vehementer emotam mentem significare ostendit, his verbis, εἶτα εἰπὼν ὅτι κώφωσις αὐτῷ συνέπεσεν, ἐφεξῆς φησι, ἐξεμάνη. ἐνδείκνυται οὖν ὀρθῶς οὐ μόνον ὅτι παρακόπτουσιν οἱ οὕτως ἔχοντες, ἀλλὰ καὶ ὅτι σφοδρῶς, ἐδήλωσε προσθεὶς τὸ ἐκμαίνῃ, μεγάλης παρακοπῆς δηλωτικὸν ῥῆμα. Vt hoc intellectu σμικρὸν ἐξεμάνη ne rectè quidem cohærere possit. Quò magis mirum est Cornarium ex omnibus interpretibus vnum, codicibus Germanicis & Asulanis tantum tribuisse, vt Galeni autoritatem postponeret, aut etiam dictionis vim negligeret. Est enim ἐκμαίνειν aut ἐκμαίνεσθαι, σφοδρῶς παρακόπτειν, ἢ ἐξίστασθαι, quibus vehementem mentis alienationem indicamus, & furore percitum esse aut valde insanire dicimus. μανίαν nanq; * Cicero furorem, aut eam insaniam quæ iuncta stultitiæ patet, latiùs interpretatur. Caluus & furorem & insaniam coniunxit, cùm furenter insanire dixit, vt insaniam intenderet. Credibile nanq; est rapta sursum bile exassata, ac in nigram propemodum transeunte, insaniam istam aut furiosam desipientiam excitari. Quam in rem ad totum huius ægri decursum ista Prorrhetici sententia quę in Coacis repetitur, optimè quadrare potest. τὰ ἐν κεφαλαλγίῃσι ἰώδεα ἐμέσματα μετὰ κωφώσιος ἀγρυπνώδεα, ταχὺ ἐκμαίνει. Etsi in eam Galeni reprehensionem incurrere nolumus, vt Hippocratis locos δι' ἀλλήλων explicare videamur. Porro accedit ad illam delirij significationem & causam, quod de hoc ægro scribitur in fragmento Galeno attributo in lib. de Humoribus Hippocr. his verbis, ἐπὶ δὲ Φιλίσκου ἐν τῇ τρίτῃ ἐπιδημίᾳ, γράφεται θεραπείαν τῆς παρακοπῆς. ἐξεμάνη γάρ φησι, περὶ τὸ μέσον τῆς ἡμέρας. ξανθὴ γὰρ ἦν ἡ πρόφασις τῆς νόσου. Vbi Φιλίσκου vitiosè legitur. * Tusc. 3.

τετάρτῃ σπασμοί] Conuulsiones omisit Caluus contra omnium quos videre licuit codicum fidem.

DE CHARACTERIBVS SVPERIORI ÆGRO ADSCRIPTIS.

Cùm non sit ambigua tam præcipitis huius mortis causa, nil admodum notis huiusmodi rem ipsam exprimentibus opus fuisse videtur. Vt minimè mirum sit codices impressos ipsumq; Galenum istarum mentionem nullam fecisse, æquiusq; fuerit eas quas in codicibus scriptis reperimus ne adscripsisse quidem, quòd & parum probabilitatis habeant, & verò in re minimè per se obscura tenebras offundant. Quibus quidem, quòd velut exautoratæ in hanc orchestram subeant leuiter defungemur. Quidnam enim his characteribus verisimile nos elicere posse putamus? Π.Τ.φ.δ.ι.θ.κ.κ. Quod si velut in re ludicra nulliusq; momenti coniecturam expedimus, videndum certè est ne non satis consultè pro leuibus serias nugas inducere videamur, statimq; in Galeni accusationem incidamus, quòd in his quæ extra rem omninò sunt, tractationem conteramus. Igitur qui coniecturis aliquid audendum existimant, hunc se sensum elicere posse sperant, πλῆθος φρενῶν διάθεσιν θέμιν ἐπιθάνατον κάκιστον. Nam & vehemens mentis alienatio quę tandem in insaniam versa est, occupata sensuum arce, ægrum in præsentissimũ adduxit discrimen, & conuulsione constrictum resiccata ob incendium neruorum origine, pessimis afflixit casibus. Quem in affectum conspirante septo transuerso & ex magna æstuatione resiccato, ac velut ad principium reuocato, contensionis internæ speciem præcordia præsetulerunt, nec leuem conceptæ inflammationis suspectionem ostentarunt. Ex quo existit non leuissima coniecturæ inductio, quæ in interna præcordiorum contensione per duos istos characteres φ. & δ. διαφράγματος φλεγμονὴν designat. Sufficiente ad tanti mali labem & tam insignem insaniam causa ista, ni Galeni autoritas hunc ex cerebri affectione & neruorum origine consensum raperet. Ac verò malim huiusmodi coniecturas, æquitatis ratione paulum confirmata corroborari, quàm præscriptis à Galeno ac cæteris qui in huiusmodi notis explicandis desudarunt, characterum designationibus temerè insisti. Quis nanq; huic tractationi paulò æquior, φρενῖτιν rectè intelligi posse existimet? aut ex istis duobus characteribus φρενῶν διαχωρήματων exprimat? Etsi enim ista consentientes in notatum explicatione nobilium virorum consensiones habent, ad hoc tamen quod quærimus institutum non nisi temerè accommodari possunt. Contractis ergo sententię nostrę velis, existimamus hunc ægrum ex vehementi & turbulenta mentis emotione aut etiam insania, quinto die miserabili mortis specie ereptum. Nam siue φρένας mentis ipsius & sensationum principis, siue septi transuersi affectionem indicare contenderis, ex iisdem tamen causis calamitatem istam prętexiraus. Quod verò in fine κ. duplex adscribitur, κακὸν aut κάκιστον mihi significare videtur, & luctuosum illum conuulsionis casum portendere. Qua in re duos inter se codices parum discrepantes reperimus. Nam quòd vetustior κ κ. longiùs inter se distinctum exprimit, alter recentior κκ. propiùs iungit, in eumq; quem proposuimus sensum nos faciliùs inducit.

Æger quintus.

Chærion, qui apud Demænetum decumbebat, ex potu, igne, hoc est febre vehementissima correptus est, statimq; capitis grauitas cum dolore occupauit, non dormiuit, aluus perturbata secessus tenues & aliquantulum biliosos demisit. Tertio die febris acuta inuasit & capitis tremor, præcipuè verò labri inferioris, pauloque post rigor, conuulsiones, omninò desipuit, nox molesta fuit. Quarto quieuit, paulisper dormiuit, delirauit. Quinto laboriosè habuit, exasperata sunt omnia, deliriũ, nox molesta, nõ dormiuit. Sexto eadem perseuerauere. Septimo nouo suborto rigore febris acuta prehendit, & per omnia membra diffuso sudore iudicatus est. Huic per totum morbum ex aluo deiectiones biliosæ, paucæ, syncerae prodierunt. Vrinæ tenues erant, boni coloris, quæ sublime quiddam in medio innatans nubilosum habebant. Ad octauum vrinas melioris coloris, in quibus subsidentia inerant

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.

Χαιρίωνα ὃς κατέκειτο παρὰ Δημαινέτου, ἐκ πότου πῦρ ἔλαβεν. αὐτίκα δὲ κεφαλῆς βάρος ἐπώδυνον. οὐκ ἐκοιμᾶτο. κοιλίη ταραχώδης, λεπτοῖσιν, ὑποχολώδεσι. τρίτῃ πυρετὸς ὀξύς. κεφαλῆς τρόμος. μάλιστα δὲ χείλεος τοῦ κάτω. μετ' ὀλίγον δὲ, ῥῖγος. σπασμοί. πάντα παρέκρουσε. νύκτα δυσφόρως. τετάρτῃ δι' ἡσυχίης. μικρὰ ἐκοιμήθη. παρέλεγε. πέμπτῃ, ἐπιπόνως πάντα παρωξύνθη. λῆρος. νύκτα δυσφόρως. οὐκ ἐκοιμήθη. ἕκτῃ διὰ τῶν αὐτῶν. ἑβδόμῃ, ἐπερρίγωσε. πυρετὸς ὀξύς. ἵδρωσε. δι' ὅλου ἐκρίθη. τούτῳ διὰ τέλεος ἀπὸ κοιλίης διαχωρήματα χολώδεα, ὀλίγα, ἄκρητα. οὖρα λεπτὰ εὔχροα, ἐναιώρημα ἐπινέφελον ἔχοντα. περὶ ὀγδόην, οὔρησεν εὐχροώτερα, ἔχοντα

A τὰ ὑπόστασιν λευκὴν, ὀλίγην. κατενόσ. ἄπυρετος διέλιπεν. ἐνάτῃ ὑπέστρεψεν. περὶ δὲ τεσσαρεσκαιδεκάτην, πυρετὸς ὀξύς. ἵδρωσεν. ἑξκαιδεκάτῃ, ἤμεσε χολώδεα, ξανθὰ, ὑπόσυχνα. ἑπτακαιδεκάτῃ, ἐπερρίγωσε. πυρετὸς ὀξύς. ἵδρωσεν. ἄπυρος ἐκρίθη. οὖρα μετὰ ὑποστροφὴν καὶ κρίσιν, εὐχροώτερα, ὑπόστασιν ἔχοντα. οὐδὲ παρέκρουσεν ἐν τῇ ὑποστροφῇ. ιη, ἐθερμαίνετο σμικρά. B ἐπεδίψα. οὖρα λεπτά. ἐναιώρημα ἐπινέφελον. σμικρὰ παρέκρουσε. περὶ ιθ, ἄπυρος. τράχηλον ἐπωδύνως εἶχεν. οὔροισιν ὑπόστασις. τελέως ἐκρίθη εἰκοστῇ. Π. Χ. Γ. Δ. ΟΥ. Κ. Υ.

inerant candida & pauca reddidit, ad intelligentiam rediit, à febre immunis fuit, quę nono repetiit. Ad decimumquartum autem grauiter febricitauit, insudauit. Decimosexto biliosa, flaua, copiosa, vomitione reiecit. Decimo septimo nouo desuper orto rigore febris acuta inuasit, & sudore dimanante à febre iudicatione absolutus est. Vrinæ post morbi reuersionē & iudicationem melioris erant coloris, atque in his subsidētia inerant, neq; per recidiuā mentis alienatio adfuit. Decimooctauo paulùm incaluit, atq; insuper sitibundus, vrinæ tenues, sublime quiddam in medio innatans nubilosum habebant, aliquantulum delirauit. Ad decimum nonum à febre immunis fuit, ceruicis dolor occupauit, vrinis subsidentia inerant. Vigesimo perfecta iudicatione absolutus est.

Magna elucet hoc in ægro facultatū naturalium vitalisq; roboris nauitas & industria. Eum namq; iuuenilis ætatis firmitudine C insigniq; virium stabilitate præditum fuisse, coniicere par est, quod præcipitem morbum istum ex plena succorum maximeq; biliosorum redundantia, ac intempestiuis compotationibus contractum, tam securè citoque non prætermisso criseos ordine effugerit. In quo etsi præclara est naturæ beneficentia, quæ primo statim iudicationis impetu, nutantem adhuc hostem, sudoribus attentata vrinarum concoctione, biliosorumque per aluum secessione disiecit: febriles tamen dispositas insidias, humorumque qui in corporis cauo restiterant cruditate tectas, neque fallere, neque adeo superare potuit, vt non rediuiuum fomitem die nono iniecerint, reuersionisque spem morbo fecerint. Quæ tandem naturalium facultatum ope breui accisa fuit, & procuratis in plenū vrinarum concoctionibus, paulatimque dierum iudicatoriorum autoritate discussa, perfectę absolutionis die vigesimo censuram accepit. Quo in conflictu obseruanda est dierum iudicatoriorum œconomia, quæ miro quodam modo iudicationis integritatem interposuit, ex plenitudine creatum vitium, sudoribus, alui secessione, vomitionis refusione, veluti depletione quadam, exhauriens. Et quoniam imparibus diebus morbi accessiones inualescerent, iisdem pene diebus solutionis significatio est intentata & in vigesimum absoluta.

ἐκ ποτὲ] ἐκ πότε habet codex vnus manu scriptus. Vitiosum est quod in Asulano codice, πότε pro πότε legitur.

D λεπτοῖσιν, ὑποχολώδεσι] Æquior est ista lectio plurimorumque exemplarium fide nititur. Pro λεπτοῖσιν, quædam exemplaria ἐπιπολῆσιν habent. Quidam etiam interpretes ἐπὶ ποσὶν legisse videntur.

κεφαλῆς τρόμος] Sunt hi nimiæ redundantiæ & plenitudinis casus, ex quibus capitis grauitas, deinde etiam, velut presso onere, actionum offensa viriumq; imbecillitas ac tremor consequitur. Exundante verò ista copia, ac etiam in ventriculū bilioso & acriore succo multo refuso, labri inferioris tremula quædam motio constabat, interiore ventriculi tunica huiusmodi humoris acrimoniā sentiente, in eamq; quoad eius fieri poterat obnitente quò se hoc onere & faice leuaret. Quo ex conflictu & motionis inæqualitate tremor consistit, qui etiam propter latè communicatam toti ori tunicæ ventriculi continuitatem, labrum inferius affecit. Vt non temerè quis vomitionem humoris instabili volutatione commotam suspectarit, cùm sint ista communia apud Hippocratem & Galenum vomitus signa, nisi si aliò seclusa materia redundantiam istam effudisset. Atque adeo tamen ex ista biliosorum succorum acrimonia & rigor & conuulsiones emanarunt.

E πάντα παρέκρουσε] πάντα παρωξύνθη aut νύξησε legit Caluus, deinde παρέκρουσε. Cuius lectionis ne vestigium quidem in nostris codicib. apparet. Sic post νύκτα δυσφόρως, οὐκ ἐκοιμήθη, videtur legisse Hermannus Cruserius, cuius nec vlla est apud reliquos mentio.

ἐπιπόνως πάντα παρωξύνθη] Duo codices peruetusti manu scripti ἐπιπόνως interpungunt, quos secuti sumus, quòd ea sit familiaris Hippocrati locutio.

δι' ὅλου ἐκρίθη] Sic legunt codices impressi quos secutus est Caluus. Vetustissimorum consensus est ἵδρωσε δι' ὅλου, atq; eam receptissimam phrasim secuti sumus. Sic enim vniuersalis ista sudoris diffusio, plurimùm ad hanc primam animo præceptam solutionis significationem mihi videtur facere, quæ & diei iudicatorij interpositam autoritatē, & naturæ non infimas habet molitiones. Nam & vrinarum tolerabilis mediocritas, suspensiones nubilosæ, & subsidentia alba & pauca, coctionis spem faciunt, & fluentis alui refusio iudicationis stabilitatem firmat.

ἵδρωσεν] Exemplaria duo manu scripta hîc ἵδρωσεν, vt etiam paulò post, desiderant, quæ secuti sunt Galeni interpretes, sed reliqua F optima & peruetusta apponunt. Ista namq; excretionis criticæ species, iudicatoriis diebus contingens, magnum morbi leuamentum facit, & in reliquam solutionis spem adducit.

ἐπερρίγωσε, πυρετὸς ὀξύς] Exemplaria quædam πυρετὸς simpliciter habent. Caluus vtrumque omisit & nihil horum legit.

εὐχροώτερα] Quidam codices εὔχροα habent, quæ secuti sunt Gal. interpretes.

ἐπεδίψα] Quidam codices ὑπεδίψη legunt, quod nonnihil sitiuisse ægrum significat. Atque in eo res parui est momenti, an aliquantulum sitiuerit, an verò ad calorem insuper sitis accessio facta fuerit, aut etiam increuerit.

τράχηλον ἐπωδύνως εἶχεν] Huius loci meminit Galenus in fine lib. 2. περὶ δυσπν. in quo doloris affectionem delirium superasse contendit, indeq; non immerito silentio obrutam fuisse raram & magnam spirationem à crebra & parua euictam.

DE CHARACTERIBVS ÆGRO SVPERIORI ADSCRIPTIS.

G Characterum huic ægro adscriptorum ne meminit quidem Galenus, quòd non in omnibus codicibus, aut passim annotetur. Qui verò adscriptos habent in eo consentientem habent assensionem quòd huiuscemodi notas assignant, Π. Χ. Γ. Δ. ΟΥ. Κ. Υ. Ex quibus perfacilè hunc sensum elicias, πιθανὸν χολωδέων πλῆθος διαχωρηθέντων οὔρων εἰκοστῇ ὑγείαν. Nam cùm biliosorum succorum plenitudine laborarit æger, turbulenta alui secessione, velut per effugium quoddam, magna morbi pars est deposita, & vrinarū moderatione atq; constantia secundum sanitatem vigesimo die iudicatum est. Quòd si in his sanitatis auxiliis præcipuā sudorum operā adhibueris, quæ biliosos succos salubriter, copiosè, nec nisi decretoriè depleuit, non temerè biliosam plenitudinem his humorū secessionibus & vacuationibus exhaustam contenderis. Etenim cùm naturæ viribus effluxioni locus factus fuerit, eaque salutaris iudicata sit huius morbi depulsio, rite atque ordine huiusmodi excretionibus, quæ vitiosam materiam deposuerunt & præcipuas in iudicatione vires obtinent, salubritatis spes est assignata. Quorum omnium comprehensio, cùm διαχωρηθέντων nomine contineatur, hîc tamen proprio quodam modo & enixè vrinarum mentio facta est, quòd earum insignis industria ad iudicationis stabilita-

tem firmandam enitüerit. Ex quibus satis firmata videtur horum characterum significatio, nisi quòd mirum subit quomodo in quibusdam codicibus vitiosa est quædam characterum trãsmutatio. Nam impressi Germanici X. pro K. temerè supponunt, cùm in eo cæteri omnes consentiant, vt vigesimo sanitatem adscribant, quod etiam ipsa morbi dispensatione satis est restatum. Nihilo verò integrior est duorum manu scriptorum Regiorum codicum fides, qui ad characterum extremum γ. pro Υ. facili lapsu adscribunt, vt nec vetustioris vnius, qui duas notas notabili inter se significatione distinctas Γ. Δ. inter se vnit, & ΠΔ. exprimit.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΚΤΟΣ.

Τὴν Εὐρυάνακτος θυγατέρα παρθένον, πῦρ ἔλαβεν. ἦν δὲ ἄδιψος διατελέως. γεύματα οὐ προσεδέχετο. ἀπὸ δὲ κοιλίης σμικρὰ διῄει. οὖρα λεπτὰ, ὀλίγα, οὐκ εὔχροα. ἀρχομένου δὲ τοῦ πυρετοῦ, περὶ ἕδρην ἐπόνεε. ἕκτη δὲ ἐοῦσα, ἄπυρος. οὐχ ἵδρωσεν. ἐκρίθη. τὸ δὲ περὶ τὴν ἕδρην, σμικρὰ ἐξεπύησεν. ἐρράγη ἅμα κρίσει. μετὰ δὲ κρίσιν ζ΄ ἐοῦσα, ἐρρίγωσε. σμικρὰ ἐπεθερμάνθη, ἵδρωσεν. μετὰ δὲ κρίσιν ὀγδοαίη ἐοῦσα, ἐρρίγωσεν οὐ πολλά. ὕστερον δὲ ἄκρεα ψυχρὰ αἰεί. περὶ ι΄, μετὰ τὸν ἱδρῶτα τὸν γενόμενον, παρέκρουσε. καὶ πάλιν ταχὺ κατενόει. ἔλεγον δὲ γευσαμένην βότρυος, ταῦτα παθεῖν. διαλιποῦσα δὲ ιβ΄, πάλιν πολλὰ παρελήρει. κοιλίη ἐταράχθη, χολώδεσιν, ὀλίγοισιν καὶ ἀκρήτοισι, λεπτοῖσι, δακνώδεσι. πυκνὰ ἀνίστατο. ἀφ' ἧς δὲ παρέκρουσε τὸ ὕστερον ἀπέθανεν ἑβδόμη. αὕτη ἀρχομένου τοῦ νοσήματος, ἤλγεε φάρυγγα, καὶ διατελέως ἔρευθος εἶχε. καὶ γαργαρεὼν ἀνεσπασμένος. ῥεύματα πολλὰ, σμικρὰ, δριμέα. ἔβησσε. πέπονα οὐδὲν ἀνῆγε. ἀπόσιτος πάντων, τὸν πάντα χρόνον. οὐδ' ἐπεθύμησεν οὐδενός. ἄδιψος. οὐδ' ἔπινεν οὐδὲν ἄξιον λόγου. σιγῶσα οὐδὲν διελέγετο. δυσθυμίη ἀνέλπιστος αὐτῆς εἶχεν. ἦν δέ τι καὶ ξυγγενικὸν, φθινῶδες.

Æger sextus.

Euryanactis filiam virginem, ignis, hoc est febris vehementissima, præhendit. Sine siti autem perpetuò permansit, neq; cibos vllos admittebat. Aluus pauca demisit, vrinæ tenues, paucæ, neque probi coloris erant. Incipiente autem febre, ad sedem dolor erat. Sexto verò die à febre immunis fuit, non sudauit, iudicata est. Quod ad sedem enatum erat paululum suppurauit, simulq; iudicatione disruptũ est. Ab iudicatione septimo die, rigore correpta aliquãtulum incaluit, sudauit. Octauo verò post iudicationem die non admodum riguit, posteaque extremorum frigus semper adfuit. Ad decimum, post eum quem habuerat sudorem, delirauit, rursusq; statim ad mentem rediit. Ista autem (vt ferebant) ex degustata vua huic cõtigerant. Vbi autem duodecimum diem intermisisset, plurimùm rursus desipiebat. Aluus cõturbata, biliosa, pauca & syncera, tenuia, mordacia reddidit, crebrò desurgebat. Septimo verò die ex quo postremũ delirasset, mortua est. Hæc ab ipso morbi exordio ex faucibus doluit, & continuum ruborem habuit, gurgulioq; retractus est, destillationes multæ, paruæ, tenues, acres, aderant. Tussiebat, neq; concoctum quicquam educebat. Toto morbi tempore omnis generis cibos auersata est, neq; quicquam appetiuit, non sitiit, neq; quicquam effatu dignum bibit, taciturna erat, nihil loquebatur, mœror & animi desperatio inerat. Erat autem natiua quædam ac congenita ad tabem propensio.

Non longè petenda est morbi huius aut mortis causa. Innatam nanq; morbosè comparatã ad tabem corporis habitudinẽ, larga & acri in spiritus vias orta fluxione, colliquatione ægrum ipsum confecisse, in ipsa morbi dispensatione ob oculos ponit Hippocrates. Vt fere nil necesse sit statam iudicationis seriem, aut quasi præfinita dierum decernentium vadimonia nos hîc dispicere, quòd trahens huius morbi natura, lenta tabefactione corpus consumat. Quam tamen suborta magna casuum cõgerie præcipuéque naturalium facultatum deiectione, perniciem accelerasse tam est verisimile, quàm credibile subnotatam dierum œconomiam, ad febris indicaturam & interruptam potiùs morbi continuitatem, quàm propriam tabis naturam pertinere. Huius porro tabis fere expressam habes effigiem in ea consumptorum narratione quam explicuit Hippocrates lib. 1. epid. sect. 1.

τὴν Εὐρυάνακτος] Εὐρυάνακτος habet codex vnus Regius peruetustus.

ἦν δὲ ἄδιψος διατελέως] In tenui & acri fluxione fauces illapsu exasperante, quinetiam vehementi excitato incendio, humiditatis adesse debuit desiderium, nisi si animalis & sensibilis facultatis extinctio pertenditur. Quod in huiusmodi affectis tabidis, his verbis apertè exponit *Galenus, οὐ κατὰ τὴν κακοήθειαν τῶν ῥευμάτων, ἅπερ αὐτὸς ὠνόμαζε δριμέα, τοῦτο τὸ σύμπτωμα τοῖς φθινώδεσι γίνεται, διό μοι δοκεῖ ὁ Ἱπποκράτης ἐπισημαινόμενος αὐτοῦ τὸ παράλογον, αὐτὸ προσεγγράψαι, τὸ ἄδιψος. κακοηθείας γὰρ ἐστὶ μεγίστης σημεῖον, ὅταν ἤτοι θερμοῦ καὶ διακαοῦς ὄντος τοῦ πυρετοῦ, μὴ διψῶσιν, ἢ ῥεύματος εἰς γαστέρα καταφερομένου δριμέος καὶ δηλοῦται πρὸς τὸ σύμπτωμα ἡ αἰσθητικὴ τοῦ μορίου δύναμις ἀπολωλέναι καὶ νενεκρῶσθαι, ὥσπερ τῆς κατὰ μέρος διαθέσεως οὐκ αἰσθάνεται. Porro exemplaria quædam διαπαντὸς sequentibus iungunt cum Asulano codice.

* *lib. 1. epid. Com. 1.*

γεύματα οὐ προσεδέχετο] Ex eadem etiam causa pendent ista quæ appetentiæ casum & naturalis facultatis excidiũ minantur. Collabente nanq; in ventriculum humorum malignitate, pessimè ab iis affectus est, vt ne auiditatẽ persentisceret. ἡ ἀποσιτία γὰρ ἢ ἀνορεξία (vt scribit *Galenus) ποτὲ μὲν διὰ τὸ στόμα τῆς κοιλίας γίνεται κεκακωμένον ὑπό τινος ἀλλοτρίας ποιότητος χυμῶν. ἔστι δὲ ὅτε διὰ τῆς δυνάμεως αὐτῆς νέκρωσιν, ἧς δὲ ὑγιαίνειν ἦν ἔργα τό τε τῆς ἐνεργείας αἰσθάνεσθαι, καὶ τὸ τῶν ἰασομένων αὐτὴν ὀρέγεσθαι. γεύματα verò οὐ προσδέχεσθαι, de his qui cibum omninò auersantur & refugiunt dicitur, quos ἀποσίτους vocat Hippocrates, τοὺς ἀπεστραμμένους τὰ σιτία προσφέρεσθαι, quemadmodum priùs in Hermocrate, γεύεσθαι οὐκ ἠδύνατο extulit, quod antea ἀπόσιτος ἦν dixerat. Eamque huiusmodi tabidorum affectionem his verbis expressit lib. 1. ἀπόσιτοι πάντων γευμάτων διετέλεον. Postea verò in statu pestilenti in tabidorum recensione, & sitis & auiditatis cibi carentiam simul iunxit. πολλὸν δὲ μέγιστον κακὸν παρείπετο καὶ τούτοισι καὶ τοῖσι ἄλλοισι τὸ περὶ τὴν ἀποσιτίην, καθάπερ ὑπογέγραπται. οὐδὲ γὰρ ποτῶν μετὰ τροφῆς ἡδέως εἶχον, ἀλλὰ πάνυ διῆγον ἀδίψως.

* *Com. 1. in hunc lib.*

ἀπὸ δὲ κοιλίης σμικρὰ διῄει] Aliter Caluus legisse videtur. Ventrem enim omninò non demisisse significat.

περὶ ἕδρην ἐπόνεε] Tuberculum forte ad sedem enatum est quod nullam habet cum propria morbi natura consensionem, ideoq; nullam in se artis speculationem vertit, nisi quòd ex criseon theoria cum incipiente morbo existat, in eorum censum quæ vi morbi non naturæ fiunt & malignam habent denuntiationem reponendum est. Nam nec eorum quæ abscedunt, vt nec eorum quæ excernuntur quicquam morborum initiis, neq; non maturata coctione, ritè atq; ordine extare potest. Quæ est † Galeni sententia, ὅταν ἄρχηταί τι νόσημα τῶν ἐκκρινομένων οὐδὲν ἐκκρίνεται τοιοῦτον κατὰ λόγον τῆς φύσεως, ἀλλ' ἔστιν ἅπαντα συμπτώματα τῶν ἐν τῷ σώματι παρὰ φύσιν διαθέσεων. ἐν ᾧ γὰρ χρόνῳ βαρύνεται μὲν ὑπὸ τῶν νοσωδῶν αἰτίων ἡ φύσις, ἄπεπτα δὲ ἔστι τῶν χυμῶν, ἐν τούτῳ κινεῖσθαί τι χρηστῶς ἀδύνατον, ἅγε προηγεῖσθαι μὲν χρὴ πέψιν, ἀκολουθῆσαι δὲ διάκρισιν, εἶθ' ἑξῆς κένωσιν, ἵν' ἀγαθὴ γένηται κρίσις. Hîc verò ἀρχὴ τοῦ νοσήματος, vt aliàs sæpius apud Hippoc. ἀντὶ τῆς κατὰ πλάτος ἀρχῆς sumitur, principiumq; cum ampliatione non in momento significat, vt etiam scripsimus nostris in lib. 2. epid. Commentar.

† *Com. in aph. 22. l. 1.*

ἐκτεῖν

A ἐκταίη δ᾽ ἐοῦσα] Et ista suspectam morbi reuersionem faciunt & infidam iudicationem præsagiunt, ex Hipp. placitis. ὁκόσοισιν ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν ἑκταίοισιν ἐοῦσι ῥίγεα γίνεται, δύσκριτα. Siquidem solenne est Hippocrati per rigores, criticas excretiones earumq; consecutioné quandam subnotare. Indeq; multo firmius, ὁκόσοισιν ἐκλείπουσιν, οἱ πυρετοὶ μὴ κατὰ κρισίμους, ὑποστροφικόν. & τῶν πυρετῶν οἱ μήτε ἐν ἡμέρησι κρισίμησι, μήτε μετὰ σημείων λυτηρίων ἀφιέντες, ὑποστρέφουσι. Et πορέονται ἢν μὴ ἐν περισσῇσιν ἡμέρῃσιν ἀφῇ ὁ πυρετὸς, ὑποστρέφειν εἴωθεν. [a] aph. 24. l. 4. & Coac.

σμικρὰ ἐπεθερμάνθη] Codices duo manu scripti σμικρὰ superioribus iungunt & ἐρρίγωσε σμικρὰ habent, quos secuti sunt Galeni interpretes.

διαλιποῦσα δὲ ιϛ] Hęc constans est omnium manu scriptorum codicum lectio. Cornarius tamen sic legisse videtur, διαλιποῦσα δὲ μίαν ιϛ πάλιν πολλὰ παρελήρει, vt intermisso die vno rursus duodecimo delirium ceperit, eoque ordine decimonono ægra ista mortua sit. Quæ lectio non omninò videtur pœnitenda. Quòd si duodecim diebus intermissis sequentium dierum numerum ineas, exitus ipse in vigesimum nonum imminebit. Quod certè criseos omnem ordinem labefactat, nullamq; huius habendam esse rationem

B decernit. Caluus vulgata lectione recepta rerum consecutionem secutus est, cùm secundum & vigesimum transisse dixit.

πυκνὰ ἀΐσσατο] Crebra desidendi auiditas ad mordaces, acres & biliosas deiectiones sequitur, quæ & laborantis vires affligit. Istud enim iisdem pene verbis expressit Hip. lib. 1. epid. κοιλίαι ταραχώδεες, χολώδεες, ὀλίγοισιν, ἀκρήτοισι, λεπτοῖσι, δακνώδεσι, πυκνὰ ἀΐσσατο.

ἀφ᾽ ἧς δὲ παρέκρουσε τὸ ὕστερον] ὕστερον omisit Cornarius cùm tamen ad eam quam vltimò memorauit desipientiam referri possit. Sunt qui ὕστερον ἀπέθανεν iungant, quod etiam facit Asulanus.

αὕτη ἀρχομένου τοῦ νοσήματος] Huius loci meminit Galen. lib. 2. περὶ δυσπν. his verbis, ἐπὶ δὲ τῆς ἕκτης τῶν ἀρρώστων, γυνὴ δὲ ἦν αὕτη, προσεῖπὼν ὁ Ἱπποκράτης, αὕτη ἀρχομένου τοῦ νοσήματος, ἤλγει φάρυγγα, καὶ διάπλεος ἔρευθος εἶχεν. γαργαρεὼν ἀνεσπασμένος ῥεύματα πολλὰ, λεπτὰ, σμικρὰ, δριμέα. ἔβησσε, πέπονα δ᾽ οὐδὲν ἀνῆγε. Hunc autem faucium dolorem cum rubore sic expressit lib. 1. epid. φάρυγγες δὲ τοῖσι πλείστοισι τούτων ἐξ ἀρχῆς καὶ διάπλεος ἐπώδυνον εἶχον, ἔχοντες ἔρευθος μετὰ φλεγμονῆς. Ex quo perpetuum illum ruborem ad faucium inflammationem quidam retulerunt, cùm tamen per se de malarum & faciei rubore intelligi possit, qui tabidos pulmonumq; vitia vt plurimùm comitatur. His namq; μῆλα

C ὑπερέχοντα καὶ ἐρυθρὰ facit † Aretæus lib. 1. περὶ χρονίων παθῶν. In pulmonum autem inflammatione ἐρυθρὰ τὰ πρόσωπα, ἐπὶ δὲ μᾶλλον τὰ μῆλα. lib. 2. * περὶ ὀξέων παθῶν. † Cap. 8. * Cap. 1.

γαργαρεὼν ἀνεσπασμένος] Ob tumorem & phlegmonem contracta ac veluti reuulsa fuit columella, quę & gurgulio dicitur. Etenim τὸ ἀπὸ τῆς ὑπερῴης ἐκκρεμὲς σῶμα στρογγύλον μεσηγὺ τῶν παρισθμίων, κίων καὶ γαργαρεὼν καλέεται, vt scribit Aretæus lib. 1. cap. 8. περὶ ὀξέων παθῶν.

ῥεύματα πολλὰ, σμικρὰ] Id sic expressit lib. 1. epid. ῥεύματα σμικρὰ, λεπτὰ, δριμέα, ταχὺ πεπαινόμενα καὶ κακούμενα. Hîc autem λεπτὰ ex duobus vetustissimis codicibus & interpretibus addidimus, etsi cæteris in codicibus tacetur. Caluus id quod de capitis in spiritales vias & fauces fluxionibus dicitur, non satis aptè vertit, cùm ad alui fluxionem ambigat & inclinet. His autem fluxionum circumscriptionibus, humorum quantitas & qualitas comprehenditur. Multæ namq; & paruæ destillationes, sensim illabentis humoris assiduitatem & spiritus vias eludentis, tenues verò & acres, prauitatem & vitium denotant.

ἔβησσε] ἔβησσε πέπονα, codices omnes impressi distingunt, vt modicè concoctum sputum, non sine labore tamen ac vix quidem e-

D ductum intelligant. Quibus respondent quæ scripta sunt lib. 1. epid. ἔπτυον δὲ σμικρὰ, πυκνὰ, πέπονα, κατ᾽ ὀλίγον μόγις ἀνάγοντες. Nos verò duobus vetustissimis codicibus freti, πέπονα δ᾽ οὐδὲν ἀνῆγε iunximus, quod vitiosam tabis malignitatem indicat. Atq; his aptiùs respondent ista ex lib. 1. epid. οἷσι δὲ τὰ βιαιότατα ξυμπίπτοι, οὐδ᾽ ἐπ᾽ ὀλίγον πεπασμὸς ἦν, ἀλλὰ διετέλεον ὠμὰ πτύοντες.

οὐδ᾽ ἐπιθυμίην οὐδενός] Omnimodam appetentiæ deiectionem naturalisq; facultatis extinctionem significat. Ex quo nulla omninò ciborum auiditas inerat neq; vllum edulium offerre licebat. Atq; istis ex aduerso respondent quæ de moderatis tabidis dixit libro 1. epid. οὐδὲ ἀπόσιτοι, ἀλλὰ καὶ διδόναι παῦν ἐδέχετο.

δυσθυμίην ἀνέλπιστος αὐθις εἶχεν] Melior lectio δυσθυμίη, ἀνελπίστως ἑωυτῆς εἶχεν, duobus vetustissimis codicibus nixa, quam secutus videtur Caluus & Gal. interpretes. Significat namq; animum despondisse atq; omnem de sese spem abiecisse & desperasse. Quam velut diffidentiam, δυσελπιστίην καὶ ἀπόγνωσιν τοῦ βίου vocat * Aretæus, quemadmodum animum despondentes τοὺς ἀπογινώσκοντας ἑωυτῶν ἀνθρώπους dicit. Sunt autem ista præoccupatæ mentis atque impendentis magni delirij certissima signa.

* Cap. 2. lib. 2. περὶ ὀξ. παθῶν.

E ἦν δέ τι καὶ ξυγγενικὸν φθινῶδες] φθινώδεις dicuntur † Hippocrati quouis modo consumti aut emaciati, aut qui ex pulmonum vitio, aut sanguinis reiectatione, aut etiam ex malignis destillationibus in tabem incurrunt, aptęq; sunt à natura ad huiusmodi affectũ comparati. Quam naturæ conformationem & aptitudiné innuere videtur Hippocrates, vt præter acrium fluxionum illapsum certam tabis causam, etiam quandam à natura innatam ad huiusmodi affectum habitudinem & propensionem significet, quos κακχέκτας, pessimeq; ad id à natura comparatos vocat lib. 1. epid. ac eos quibus ἔρρεπεν ἡ φύσις ἐπὶ τὸ φθινῶδες. τίσι δὲ ὑπάρχουσι φανερώτατον (inquit *Galenus) ὅταν ὁ θώραξ στενὸς καὶ ἀβαθὴς εἰς πρόσω, ὡς τὰς ὠμοπλάτας ἐξέχειν ὀπίσω δίκην πτερύγων, ὅθεν δὲ καὶ πτερυγώδεις ὀνομάζουσι τοὺς τοιούτους. ἀλλὰ καὶ ὅσοι τὴν κεφαλὴν εὐπλήρωτοί τε εἰσι, καὶ ῥεύματα πολλὰ τοῖς ἀναπνευστικοῖς μορίοις ἐπιπέμπουσαν ἔχουσι, καὶ οὗτοι φθινώδεις ῥᾶστα γίνονται. Atq; naturales huiusmodi habitus his verbis describit [a] Aretæus, ἕξιες δὲ, ῥαδινοὶ, σανιδώδεες, πτερυγώδεες, ἐξεχέβρογχοι, λευκοὶ, ἀραιόπροι τὸν θώρηκα. Quos σανιδώδεις καὶ πτερυγώδεις vocat Gal. lib. 2. de temp. Lib. verò de Causis morborũ his verbis apertè prodit, ῥὶς δ᾽ ὀξέα, καὶ κρόταφοι συμπεπτωκότες,

F καὶ ὀφθαλμοὶ κοῖλοι, καὶ τὰ κατ᾽ ὠμοπλάτας τε καὶ βραχίονας οἱονεὶ πτέρυγες ἔξωθεν αἰωρούμεναι τοῖς φθίνουσι φαίνονται. Hanc autem natiuam ad tabem aptitudinem ex malè affectis spiritus organis intelligi satis apertè indicat Gal. lib. 2. περὶ δυσπν. vbi hunc locum explicat his verbis: μετ᾽ ὀλίγον ἐρεῖ. ἦν δέ τι καὶ ξυγγενικὸν φθινῶδες. ὥστε δήλη κἀπὶ ταύτης ἡ ἐπικρατοῦσα διάθεσις ἐν τοῖς ἀναπνευστικοῖς ὀργάνοις συστᾶσα. Quod effecit vt τὸ ξυγγενικὸν φθινῶδες, innatam ad tabem propensionem dixerim, quò promptam affectus inclinationem patefacere, cùm alioqui τὸ φθινῶδες, ipsum affectum apud Hippocr. significet, in ea quam paulò priùs memorauimus sententia, & cùm scribit, μέγιστον δὲ καὶ μέγιστον τῶν τότε γινομένων νοσημάτων, τοὺς πολλοὺς τὸ φθινῶδες ἔκτεινε.

† Com. 1. & 2. in lib. 1. epid. * Comm. 1. in lib. 1. epid. & com. in aph. 13. lib. 3. & 8. lib. 4. [a] Cap. 8. lib. περὶ χρον. παθ.

DE CHARACTERIBVS ÆGRO SVPERIORI ADSCRIPTIS.

G Notarum istarum vt est omninò plenissima laboris tractatio, ita superuacaneæ operæ & indiligẽtis industriæ nimia affectatio, in eo præsertim in quo adscititiorum ista adscriptio nullius fere est ponderis, totiusq; artis negotium præuertit. Sic in ea ipsa ægra quæ innata quadam tabe consumpta fuit, cùm non sit operosa mortis inuestigatio, nec vlla dierum decernentium series ducatur, nullis ad tam euidentis facinoris notionem coniecturis opus fuit. Ex quo effectum arbitror, quòd in re tam manifesta nullus characterum vsus foret, vt eorum tam altum omnibus in codicibus factum fuerit silentium, & qui à quibusdam adscripti sint, non satis probatam habeant autoritaté. Nam quòd reliquis omnibus tacentibus codicibus, sola peruetusti vnius Regij autoritas ad eorũ mentionem nos compellit, id certè horum dignitatem labefactat, quòd & inusitato scribendi genere, nec satis ad morbi dispensationem respondente coniectura exarati sunt, & quæ est cæterorum characterum omnium solennis indicatura, præfinitum diem & mortis aut salutis denunciationem dissolutè nimis prætermittunt. Quo solo nomine cum valde suspecti sunt, tum verò etiam

H velut in re minimè ambigua, non necessariam habent collocationé. Verùm quia vetustissimi exẽplaris fide nituntur, ac etsi leuem non tamen omninò contemnendam habent doctrinam, quò nostris laboribus defuncti cuiuis satis hac in re faciamus, ex eo peruetusto exemplari Regio horum ea sit series ⊓. ε. α. π. α. ϵϵ. φ. Ex quibus hæc notio elici potest, πιθανὸν ἕδρης ἀπόστημα καὶ πνεύμονος ἀποφθορὰν ἐπιφέρειν φθίσιν. Vt credibile sit ex sedis abscessu, multò tamẽ maximè ex pulmonum innato vitio suspectam fuisse tabem,

At verò quia annotatum sedis tuberculum, nullam cum pulmonum vitio communionem, sed longè dissitam habet naturam, id, cùm cætera probè consentiant, non tam suspectum est, quàm tolerabilem facit coniecturam, quòd & iste sedis abscessus in ipsa ægri œconomia non vulgarem locum obtineat, & verò ambitiosi nimis ac præfidentis ingenij videatur, in hac compendiosa & velut ludicra rerum delineatione, exactam & per omnia aptè respondentem doctrinæ stabilitatem requirere, in qua abundè satis esse nobis factum ducimus, si, ad eam rem quam coniectura eruimus, non leuia cognitionis adhibemus indicia. A

Æger septimus.

Quæ apud Aristionem erat & angina conflictabatur, primùm ex lingua laborare cœpit. Vox obscurè se prodebat, lingua rubens & resiccata erat. Primo die horruit, incaluit. Tertio rigor, febris acuta prehendit, colli tumor subruber, durus, & in pectus vtraque ex parte imminebat, extrema frigida, liuida, spiratio sublimis, potus per nares refluebat, neq; deuorare quicquam poterat, deiectiones & vrinæ restiterũt. Quarto exasperata sunt omnia. Quinto angina periit.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ.

Κυναγχική, ἡ παρὰ τὰ Ἀριστίωνος, ᾗ πρῶτον ἀπὸ γλώσσης ἤρξατο. ἀσαφὴς ἡ φωνή. γλῶσσα ἐρυθρή. ἐπεξηράνθη. τῇ πρώτῃ, φρικώδης ἐπεθερμάνθη. γ, ῥῖγος. πυρετὸς ὀξύς. οἴδημα ὑπέρυθρον. σκληρόν. τραχήλου καὶ ἐπὶ στῆθος ἐξ ἀμφοτέρων. ἄκρεα ψυχρά. πελιδνά. πνεῦμα μετέωρον. ποτὸν διὰ ῥινῶν ἐχεῖτο. καταπίνειν οὐκ ἠδύνατο. τὰ διαχωρήματα καὶ οὖρα ἐπέστη. δ. πάντα παρωξύνθη. ε, ἀπέθανε κυναγχική. Π. Δ. Ε. Ε. Θ. B

Præcipitis hîc anginæ proponitur genus, in quo ex interna gutturis inflammatione, tanta spiritus angustia facta est, vt respiratio in sublimem & elatam desineret, nec nisi erecta ceruice sublatoq; pectore procederet. Cuius cùm tam bene nota sit pernicies ex *Hippocrate, vt vno aut altero die, vt plurimùm verò intra primam criseos periodum iugulet, magna virium & iuuenilis roboris in muliere enituit præstãtia, quæ ad quintum diem exitium sit remorata. Proprio autem κυνάγχης nomine (si quid seria valet nominum distinctio) vsum esse Hippoc. facilè perspiciet, qui † Galenum animaduerterit, κυνάγχης & συνάγχης, non tam veterum autoritate quàm vsu postea inualescentem differentiam posuisse. C

* *lib. 3. progn.* † *Com. 3. in progn. & com. in aph. 34. l. 4. & lib. 3. loc. aff.*

ἡ παρὰ τὰ Ἀριστίωνος] Codices impressi Germanicus & Asulanus in eo cum veteribus consentiunt, quam lectionem etiam sequitur Galenus lib. 2. περὶ δυσπν. Exemplaria quoq; duo manu scripta παρὰ Βίτωνος habent, quam lectionem sequũtur Galeni interpretes & Cornarius, quòd ea ex Galeni Commentario testatissima sit, & priùs quoq; Commentario in Hermocratem, κυναγχικὴν παρὰ Βίτωνος appellatit. Sunt qui Ἀρίστωνος habeãt, quo legit Caluus, & Βίωνος. In reliquo quidam codices vt phrasim insolentem vitẽt, ἡ παρὰ τὰ Ἀριστίωνος ᾗ habent. D

ᾗ πρῶτον ἀπὸ γλώσσης ἤρξατο] Istud ambiguum est an per se sumatur, an verò ad consequentia referatur. Sic enim codices quidam simul iungunt, ᾗ πρῶτον ἀπὸ γλώσσης ἤρξατο ἀσαφὴς ἡ φωνή, quod etiam faciunt Galeni interpretes. Mihi non absurdum videtur primam morbi noxiam sensisse vocis organa atq; inde ex lingua prima esse petita indicia, quòd occupatis phlegmone spiritus angustiis, efflationis ad vocẽ copia paulatim deficeret, vnde ea primũ subobscurè, deinde verò vrgẽte suffocationis periculo, prorsus deficeret. Atq; ea vox quæ intercepto spirationis aditu sensim languescit, & ἀσαφὴς φωνὴ hîc dicitur, inualescente vitio in ἀφωνίαν propter suffocationẽ transit. Ideoq; cùm angina laborantes passim πνιγώδεες Hippocrati dicantur, in huiusmodi quoq; affectu, φωνὴν πνιγώδη subnotat in prorrhetico, & ἐν ἀφωνίῃ πνεῦμα οἷον τοῖσι πνιγομένοισι μετέωρον scribit. Quod profectò non temerè etiam ad anginam referri potest. Ex lingua quoq; huius morbi prima designatio sumi potest, quòd ea propter fauciũ cõpressum temerè promineat, & προπετὴς ὑπὲρ τοὺς ὀδόντας καὶ τὰ χείλεα appareat, vt scribit *Aretæus. Quod etiam in angina annotauit Hippocrates lib. 2. epid. his verbis, καὶ γλῶσσαν οὐ ῥηιδίως στρέφοντες, ἀλλὰ μείζων τε αὐτοῖσιν ἐδόκει εἶναι, καὶ προπετεστέρη. E

* *Cap. 7. lib. 1. περὶ ὀξ. παθ.*

γ, ῥῖγος] Vera est & genuina ista lectio ac vetustissimorum codicum consensu testatissima, etsi quædã exemplaria tertium diem vitiosè omittunt. Galenus quoq; in Commentario hoc modo literam istam agnoscit, τῇ τρίτῃ ῥῖγος, πυρετὸς ὀξύς.

οἴδημα ὑπέρυθρον] ἐρύθημα vocat huiusmodi subrubrum tumorem *Hippocrates, qui etsi leuiorem anginæ speciem cirumscribit, cùm externæ conuersionis signa præseferat, ac vt loquitur Hippocrates, ἣν ὅ, τε αὐχὴν καὶ τὸ στῆθος ἐρύθημα ἔχῃ, hîc tamen sua magnitudine vitium auxit, quòd & gutturis aditum præclusit pernitiosæq; molis non leuia signa edidit quę ad pectus vtrinq; promineret. Ex quo velut geminatum malum præcipiti exitio intra paucos omninò dies ægram obiecit. Quod verò hîc τραχήλου οἴδημα & αὐχένος in Progn. Caluus gutturis tumorem velut ex consecutionis notione quadam dixit.

* *in Progn.*

πνεῦμα μετέωρον] πνεῦμα μετέωρον sublimem & elatam respirationem quę in spiritus angustia fit & suspiriosos torquet significare diximus. [a]Vbi nanq; interceptæ spirationis viæ constringuntur, aut thorax aut pulmones omnisq; spiritus officina pondere & copia aut inflammatione grauatur, ad explendum respirationis munus, spiritum sublato toto corpore & erecta ceruice ægri trahere coguntur, in thoracis vsum assumptis superioribus pectoris partibus & scapulis ac narium pinnis. Qualiter in peripneumoniis, suppuratis & suspiriosis accidit, qui spirationis necessitatem & præfocationis periculum quanto possunt molimine euitant. Atq; hinc sublimis & elatæ spirationis nomen sibi vendicat, quòd ad ferendas spirationi suppetias, sublimes corporis partes, quæ cuiuis in conspectu sunt, ægri moueant. Diciturq; πνεῦμα μετέωρον, τὸ πνεῦμα ἀνελκόμενον, ἢ ἄνω ἑλκόμενον, ἢ ἀνερχόμενον *Hippocrati, quòd sublimib. corporis partibus trahatur. Atq; eandem pene ob causam μετέωρον καὶ φαινόμενον, quòd cuiuis in conspectum veniat, eminentes corporis partes in eum vsum mouẽtibus ægris, † φαίνονται γὰρ οὕτοι πάντες οἱ τὴν τοιαύτην ἀναπνοὴν εἰσπνέοντες, ὅλας κινεῖν τὰς ὠμοπλάτας, ὡς καὶ διὰ τῶν ἀμφιεσμάτων ἐναργῶς ὁρᾶσθαι τὴν κίνησιν, ὥσπερ ἰσχυρῶς ἐνεργούντων αὐτῶν τοῖς ἄνω μέρεσι τοῦ θώρακος. Quam in rem dictionem Hippocrati valde familiarem luculentissimè explicat in Commentario Galenus, & nos de ea etiam plura diximus lib. 2. epid. Quia verò eiusmodi sublimis respirationis species suffocationis periculum ex animæ præclusione intentat, spirationis paruæ & crebrę genere comprehenditur. Quod satis probat Gal. l. 3. περὶ δυσπν. & verò [††]Hipp. in angina satis his verbis denotat, πλεῖστον τε πόνον παρέχουσι καὶ ὀρθόπνοιαν, non aliam quã huiusmodi elatam spirationẽ indicãs, quam valde obseptis spiritus angustiis exitium denunciãtem, per πνιγώδεες lib. περὶ ἄρθρ. & ῥέγχος lib. de rat. vict. in morb. ac. intelligit. Est vbi tamen eiusmodi spiratio aliam sibi speciem asciscat & in magnum transeat cum oblæsa rationis arce deliriũ, aut affecto neruorum principio ἀφωνίᾳ contingunt. Quod satis indicat his verbis **Galenus, δυνάσται τοιγαροῦν τὸ τοιοῦτο πνεῦμα καὶ διὰ τὸ τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων στενοχωρίαν γίνεσθαι, καὶ διὰ τὴν ἀρχὴν τῶν νεύρων πεπονθυῖαν, ἣν ἐδείξαμεν ὀρθῶς τὸν Ἱπποκράτην βλαβεῖσαν ἡγεῖσθαι μεγάλην ἀναπνοὴν ἐργάζεσθαι. δυναμένης οὖν καὶ τῆς ἀφωνίας, αὐτῶν τε τῶν φωνητικῶν ὀργάνων βεβλαμμένων, καὶ διὰ τὴν ἀρχὴν τῶν νεύρων πεπονθυῖαν γίγνεσθαι καὶ τὸ μετεώρου πνεύματος ὁμοίως, ἄδηλον ἦν, ὅστν ἐπὶ τούτοις, οἱ παραφρονήσουσι. καὶ διὰ τοῦτο ἀμφιβάλλων εἶπεν, ἀτὰρ γε καὶ παρακεχρησθαι τὸ πνεῦμα. Atq; ea quidem ratione τὸ πνεῦμα ἀνασπώμενον respiciet. Siquidem τοῖσιν ἐπὶ τῶν πλευρῶν (vt loquitur [†††]Hippocrates) ὡς ἀνασπωμένοις τὸ πνεῦμα γίνεται. Cuius quidem viciniæ & transitionis dilucidè quoq; meminit Galenus, vbi cum propria differentia etiam luculentam huius dictionis explicationem proponit his verbis, προσέχειν δὲ ὑμᾶς χρὴ καὶ ἐνταῦθα, μή ποτ᾽ ἐξαπατηθῆτε, τὴν ἀπὸ τῶν μυῶν ἐνεργουμένην ἀναπνοήν, ὅτ᾽ ἂν ἐπ᾽ ἀρρωστίᾳ δυνάμεως γίνηται, τῇ αὐτὴν ἡγεῖσθαι τῇ μεγάλῃ. βουληθεὶς γὰρ αὐτὴν ἐγὼ σαφῶς ἑρμηνεῦσαί ποτε, μετέωρον ὀνομάζειν. περὶ δέ μοι ξυνιέναι τὰ ἐννοῆσαι τὸν Ἱπποκράτην, μετέωρον ὀνομάζειν πνεῦμα, τὸ τοῖς μετεώροις μέρεσι τοῦ θώρακος ἀναπνεόμενον. ὥσπερ ὅτ᾽ ἂν ᾖ τι μέγα τὸ ἀναπνεόμενον. F G H

[a] *lib. 2. epid. sect. 2.* * *in Prorrh.* † *Gal. Com. 1. in Prorrh.* [††] *in Progn.* ** *Com. 1. in Prorrh.* [†††] *in Prorrh.*

A μενον καὶ διὰ πολλοῦ χρόνου, παραφροσύνην σημαίνει, εὔδηλος ἐστι μέγα λέγων, τὸ πολύ, διπλοῦν γίνεσθαι δυνάμενον, ἄνευ τε τῆς τῶν μετεώρων μυῶν ἐνεργείας, καὶ σὺν αὐτῇ. πολλάκις γὰρ ἥ τε τῶν μεσοπλευρίων μυῶν ἐνέργεια, καὶ ἡ τῶν φρενῶν, ἐπὶ πλεῖστον διαστέλλουσι τὸν θώρακα, τῶν ὑψηλῶν μυῶν οὐχ ἡσυχάζουσιν, εἰς τὸ τοῦ πολλοῦ πνεύματος εἰσπνοήν. Huius porro loci meminit Galenus extremo lib. 2. περὶ δυσπν.

ποτὸν διὰ ῥινῶν ἐχώρει] Solennes istas & periculi plenas anginæ notas annotat lib. 2. epid. Hippocrates, καταπίνειν οὐκ ἠδύναντο, ἢ πάνυ χαλεπῶς, ἀλλ' εἰς τὰς ῥῖνας ἔφευγεν εἰ πάνυ ἐβιάζοντο. Quod etiam annotat Hippocrates in angina lib. περὶ νούσων.

ε, ἀπέθανε κυναγχικὴ] Diem omisit Cornarius mortemq; ad quartum retulisse videtur, consentientibus tamen in eo recipiendo omnibus codicibus, etsi quidam paululum characterum significatione variant.

DE CHARACTERIBVS ÆGRO SVPERIORI ADSCRIPTIS.

B Ipsa anginæ denunciatio quæ propalam facta est & ad extremum etiam repetitur, totius morbi euentum aptius quàm per characteres depromere potuit, neq; vlla nauanda erat in his notis exprimendis opera quæ ampliorem rei significationem faceret, nisi iis publicè ex veterum monimētis receptis, vetustas autoritatis præiudicium aliquod adferret. Vult ergo Galenus ex huiusmodi characteribus Π. Δ. Ι. Ε. Θ. hunc sensum elici, πιθανὸν ἐπὶ τῶν διαχωρημένων ἐπισχεθέντων, πεμπταίαν ἀποθανεῖν τὴν κυναγχικήν. Vt probabile sit suppressis recrementis acceleratam fuisse mortem. Qui sanè exitus ad ipsam suppressionis causam, nempe facultatum naturalium extinctionem actionumq; impotentiam referendus est, ad quam etiam pessima tertij diei symptomata, extremorum liuor & frigus (non leuia marcescentis calidi indicia) consecuta sunt. Ex qua innati calidi depopulatione, inualescente vitio, nō vltra quartum diem prorogatum fuisse exitium veri est simile, vt mirum etiam subeat tam diu dilatum fuisse. Quod lethalis diei quarti nō leuem suspicionem quibusdam iniecit. Quocirca euilescit quorundam manu scriptorum codicum autoritas, qui Π. Θ. adscribentes, octauo diei mortem assignant. Id quod etiam Galeni rescriptis satis est infirmatum. C Vt nec etiam commemorādum sit quosdam codices pro Δ. & Ε. duos alios characteres Υ. & Δ. mēdosè substituisse, quòd in re satis aperta & facili omninò quæsita obscuritas odiosa sit.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΟΓΔΟΟΣ.

Τὸ μειράκιον ὃ κατέκειτο ἐπὶ ψευδέων ἀγορῇ, πῦρ ἔλαβεν ἐκ κόπων καὶ πόνων, καὶ δρόμων παρὰ τὸ ἔθος. τῇ α, κοιλίη ταραχώδης, χολώδεσι, λεπτοῖσιν, πολλοῖσιν, οὖρα λεπτὰ ὑπομέλανα. οὐχ ὕπνωσε. διψώδης. β, πάντα D παρωξύνθη. διαχωρήματα πλείω ἀκαιρότερα. οὐχ ὕπνωσε. τὰ τῆς γνώμης ταραχώδεα. σμικρὰ ὑφίδρωσε. γ, δυσφόρως. διψώδης. ἀσώδης. πουλὺς βληστρισμός. ἀπορίη. παρέκρουσεν. ἄκρεα πελιδνά. καὶ ψυχρά. ὑποχονδρίου ἔντασις ὑπολάπαρος ἐξ ἀμφοτέρων. δ, οὐχ ὕπνωσεν, ἐπὶ τὸ χεῖρον. ζ, ἀπέθανεν. ἡλικίαν περὶ ἔτεα κ.

ΠΕ. Ξ. Ζ. Θ.

Æger octauus.

Qui ad Mendacium forum decumbebat adolescens, ex lassitudinibus, laboribus, ac cursibus præter consuetudinem, igne, hoc est febre vehementissima, correptus est. Primo die conturbata aluus, biliosa, tenuia multa reddidit. Vrinæ tenues & nigricātes erāt, somnum non cepit, sitibundus fuit. Postridie exasperata sunt omnia, deiectiones plures erant & importuniores, neq; dormiuit, mens perturbata fuit, aliquantulum insudauit. Tertio inquietè habuit, sitibundus, nauseabundus, multa corporis iactatio & angustia, extrema liuida & frigida, præcordiorum contensio submollis vtrinq;. Quarto somnū non cepit, peius habuit, septimo obiit. Ætas erat annorū prope viginti.

E Interna viscerum inflammatio magnum hîc creauit periculum, quæ ex magna crudorū succorum copia oborta, febrem etiam valde præcipitem, externis assumptis exercitationū & lassitudinum causis, accendit. Ex quibus quoq;, biliosis collectis humoribus & resiccato corpore, tantus ad perniciē accessit cumulus, vt primis statim diebus lethalis morbi sese prodiderint indicia. Nam & mentis turbatio, perpetua inquietudo, incontinens corporis iactatio, & extremorū frigus, aliique plurimi morborum acutorum proprij casus, intra primos dies suborti, præsentis exitij significationem dederunt amplissimam. Vt non tam mirum sit ægrum ipsum septimo die miserabilem iudicij calamitatem subiisse, quàm animaduertendum, virium atq; ætatis beneficio, quintum aut sextum superasse. In quibus, extincto pene calidi natiuo & interna phlegmone sæuiente, tam prope fuit vt caderet; vt de huiusmodi diebus non leuem quæstionem mouerit Heraclides Tarentinus, quæ etiamnum ex vetustissimis exemplaribus in notarum designatione proponitur, ac (quod maius est) extremam istam suspicionem & lethi terminum, in quintum diem codices quidam reiecerint.

καὶ πόνων] Codices duo manu scripti, quorum vnus recentior, πότων, alter peruetustus noster, ποτῶν, habent. Vtriusq; autem leF ctionis meminit Galenus, ita tamen vt in eam quæ peruulgata est assensionem inclinet. Nam cùm in prægressis morbum causis labores & insolitas exercitationes ponat Hippocrates, nihil est comessationibus cum illis commune, & facilis vnius literæ lapsus varietatem induxit, cum eo quòd labores cursuum genere facilè comprehenduntur.

οὖρα λεπτὰ, ὑπομέλανα] Nigricantes vrinæ cum amplissima ista casuum congerie statim primo die apparentes, præsentissimam virium internecionem minabantur, & innati calidi ab igneo & externo depopulationem. Quam etiam facilè indicat tantus symptomatum concursus morbis acutis valde proprius.

ἀκαιρότερα] Intempestiuas deiectiones vocat quæ debitam moderationem & præstitutam temporis occasionem longè superāt; quales sunt immodicæ & copiosæ, quæ nullum omninò seruant ordinem. Est enim καιρὸς modus quidam, eiusq; obturbatrix & interpellatrix quædam molestia, ἀκαιρία.

σμικρὰ ὑφίδρωσε] Illud ὑφίδρωσε paruum tenuemq; subortum sudorem significat, qui languidas & imbecillas vires sequitur, sæpiG usq; circa frontem, iugulum & clauiculas apparet, cùm νοτὶς κλῖδα καὶ μέτωπον ἰζάνει, vt loquitur Aretæus. Idq; est ὑφίδρωσις Hippocrati, vt aliàs scribimus.

ἀσώδης] Ista casuum complexio morborum acutorum valde propria, vētriculi vitium ex efferuescēte acri primis in venis materia, aut internum incendium viriumq; langorem indicat, quibus magnum stomachi fastidium & nausea succedit; totius corporis æstuatio, iactatio, incontinentia & inquietudo, magnaq; premuntur ægri angustia; membra inæqualiter iactant & dispergunt. Quas omnes offensiones simul iunxit Hippocrates, quò causam internamq; inflammationem intenderet, & magnam virium cōflictationem ob oculos poneret. Atq; horum singularis explicatio lib. 1. epid. decursa est.

ἄκρεα πελιδνὰ καὶ ψυχρά] ἐν τοῖσι μὴ διαλείπουσι πυρετοῖσιν, ἢν τὰ μὲν ἔξω ψυχρὰ ᾖ, τὰ δὲ ἔνδον καίηται καὶ δίψαν ἔχῃ, θανάσιμον. ex placito 48. l. 4.

ὑποχονδρίου ἔντασις ὑπολάπαρος] Hæc verborum eleuatio externam phlegmonem eiusq; magnitudinem remittit, sed vitium internorum viscerum suspectat, vt sæpius diximus. Indeq; spirationis crebræ & paruæ formam colligit Galenus lib. 2. περὶ δυσπν. vbi huH ius quoq; loci mentionem facit.

δ, οὐχ ὕπνωσεν] Hæc est plausibilior & recepta Galeno lectio omniumq; fere codicum consensu approbata, nisi quòd vnus pro quarti diei nota, septenarium apposuit, ζ, οὐχ ὕπνωσε, vitiosè tamen.

ἡλικίαν περὶ εἴκοσι] Quidam codices legunt ἡλικίαν περὶ εἴκοσιν, eadem omninò notione. Vitium est autem in impressis codicibus, vbi ῆ. pro κ̄. ponitur. Cùm enim viginti annorum symbolum apponi debeat, rectè κ̄ adscribitur. Quod satis indicat codex noster Germanicus, qui pro ea nota, εἴκοσιν, apposuit. Hîc Galenus ὀξὺ adiunctum meminit, verùm id quia neutiquam reperi, facilisq; est acuti & celeris morbi notio, volens prætermitto.

DE NOTIS ÆGRO ADSCRIPTIS.

Characterum istorum facilis est explicatio, ΠΙ. Ξ. Ζ. Θ. πιθανὸν ξένοντι ἑβδόμῃ θάνατον, quòd sit credibile, insolens quiddam & non consuetum, ægrum in discrimen adduxisse. Labores nanq; insueti exercitationesq; externarum causarum occasionem faciunt, ex quibus in suspecto iam & fere causario corpore, febris inflammatioq; interna rudimentum cepit ægrumq; prorsus pessundauit. Ex quo externis causis mortis causam adscripsere, eaq; est peruulgata magis assensio. Nam quæ attributa est Heraclidi Tarentino commentatio quæsitum comprehendens, cur die septimo perierit æger, ea satis est à Galeno excussa in Commentario, eiusq; luculentissima vestigia in codicibus antiquis remanent, in quibus secundi characteris locum ζ habet, quod ζήτημα & quæsitum exprimit. Atq; vt ipsam characterum actionem, ex dierum parium insultibus intentatam omittamus, non omninò tamen à re ipsa alienum videtur si cui mirum videatur, ægrum ipsum tam pernicioso & præcipiti morbo conflictatū, tantis casibus appetitum, primisq; fere diebus oppressum, septimum potuisse attingere. Quod ætatis & virium beneficio attributum, quæstionis dubitationē dissoluit. Eaq; omninò causa est cur in quibusdam etiam codicibus, ε quinti diei nota, loco ζ proponatur, quòd ob tam magnum symptomatum concursum, mirari oporteat quanam effectum sit ratione, vt adolescens iste quintum mortis diem effugerit. Quę profectò eadem est omninò dubitationis explicatio. Quin & Apollonius ipse secundo characterum loco ζ apposuisse videtur, hancq; totam notarum coniecturam dubitatione circumscripsisse, cùm quæstionem mouerit, quænam causa mortis die septimo adolescenti fuerit. Cuius explicatio laborum & cursuum insolentiam includit, narrationemq; totam facit planiorem.

Æger nonus.

Mulier ad Tisamenū molestis voluuli casibus appetita fuit, multis vomitionibus conflictabatur, potū continere non poterat. Dolores circa prçcordia aderant, qui in inferioribus secundum vētrem locis cum torminibus assiduis vrgebāt. Non sitiebat, incalescebat, extrema perpetuò frigescebāt, stomachi fastidio laborabat, vigil erat. Vrinas paucas, tenues reddidit. Alui recrementa arida, tenuia, pauca. Nil ampliùs iuuare poterat, defuncta est.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΝΑΤΟΣ.

Ἡ παρὰ τισαμενῷ γυνὴ κατέκειτο, ἣ τὰ εἰλεώδεα δυσφόρως ὥρμησεν. ἔμετοι πολλοί. τὸ ποτὸν κατέχειν οὐκ ἠδύνατο. πόνοι περὶ ὑποχόνδρια. καὶ ἐν τοῖσι κάτω κατὰ κοιλίην, πόνοι. στρόφοι ξυνεχέες. οὐ διψώδης. ἐπεθερμαίνετο. ἄκρεα ψυχρὰ διὰ τέλεος. ἀσώδης. ἄγρυπνος. οὖρα ὀλίγα, λεπτά. διαχωρήματα, ὠμά, λεπτά, ὀλίγα. ὠφελέειν οὐκ ἔτι ἠδύνατο. ἀπέθανεν.

Ileo, quem voluulum ex intestinorum inflammatione dicimus, conflictata ægra, acerbissimis obiecta casibus fuit, & pro innata offensionis pernicie, ineluctabili calamitati statim primis diebus exposita. Cuius quidem morbi cùm certissimum sit exitium, ita præcipitium auget, quòd nullum mortis diem adscripsit, vt credibile sit vrgente morbi sæuitia, secundo, aut vt longissimè, tertio die miserabili mali specie fuisse è medio sublatam. Morbus autem iste cùm duorum sit generum, hîc tenuium intestinorum inflammatio subaudienda proponitur, quæ affectis contagione visceribus ipsis ineuitabiles habet cruciatus, dolorum faces admouet, præsentissimam mortem intentat, valdeq; præcipitis morbi exemplum facit. Est enim in voluulo (vt scribit * Aretæus) ὤκιστος ἤδε κάκιστος ὄλεθρος. καὶ εἰλεός ἐστι νόσημα ὀξὺ καὶ ἐπικίνδυνον Hippoc. lib. περὶ παθῶν, ex quo vix quisquam euasit Galeno lib. 6. loc. aff.

* *Cap. 5. l. 2. de cur. morb. ac.*

ἡ παρὰ τισαμενῷ] Codices plurimi παρὰ τισαμενῷ habent.

ἣ τὰ εἰλεώδεα] Certas quasdam morborum affectiones & notas quæ affectum ipsum circunscribunt, & ex quibus vera morbi natura elicitur, sic sæpe proponit Hippocrates, eumq; in modum ex casibus & symptomatis affectum describit, quemadmodum dixit lib. 1. epid. ἐς δυσεντερώδεα ἐτελεύτησαν. δυσφόρως autem addidit vt vehementem casuum in voluulo molestiā dolorumq; intensionē ob oculos poneret, quorum conflictatione acerbissimam mali speciem pręsefert, & miserabilis calamitatis famam vulgò obtinet, μετεξέτεροι μὲν γὰρ (inquit * Aretæus) ἀνελπίστως νοσέοντες θάνατον προσφαίνειν μοῦνον ὀρρωδέουσι. οἱ δ' ἐν εἰλεῷ πόνοι, προσβολὴ θανάτου ἔστι.

* *Cap. 5. l. 2. de cur. morb. ac.*

ἔμετοι πολλοί] Affectiones istæ voluuli notionem explicant. Multas nanq; vomitiones & redundantes stomachi exolutiones in vtroq; voluulo & moderato & graui annotat † Aretæus his verbis, ξυνέσει δὲ αὐτίοισι, εἰ μὲν ἐπιεικὴς εἰλεὸς εἴη, πόνος εἰλεόμενος, στομάχου πάθος, ἔκλυσις, μαλακίη, ἐρεύξιες κεναί, καὶ οὐδὲν ἀφελοῦσαι, κοιλίη ὑποβορβορύζουσα φύσησι, ἐδωδὴ μέσφι ἕδρης, διέξοδοι δὲ ἀπελέες. ἢν δὲ ἐπὶ πᾶσιν ἰσχυρὸς εἰλεὸς, πάντων ἄνω ἡ φορή, πνευμάτων, φλέγματος, χολῆς. ἐμέουσι γοῦν τάδε. * Celsus quoque adiici periculo scribit hoc in affectu vomitum biliosum, mali odoris, aut varium, aut nigrum.

† *Cap. 6. lib. 2. περὶ ὀξ. παθ.* * *lib. 4. cap. 13.*

πόνοι περὶ ὑποχόνδρια] Flatus plurimus intestinis conclusus sursum sublatus ad præcordia dolorem attollit hypochondriaque ita distendit vt affectorum viscerum speciem præbeat. Quo nomine in Ileo Hippocrates lib. 4. περὶ νούσων, τὴν ὀδύνην μάλιστα μὲν περὶ τὰ ὑποχόνδρια significat. Sic Aretæus, διΐσχει δὲ ὁ πόνος, ἄλλοτε μὲν ἐπὶ τῇσι πλευρῇσι, εὖτε φαντασίην ἐμβάλλει πλευρίτιδος. καὶ γὰρ καὶ πυρεταίνουσι ἐνίοτε. ἄλλοτε δὲ ὑπὸ τῇσι νόθῃσι ἐν δ' αὐτῇσι καὶ ἔνθα, ὡς δοκέειν τὴν ὀδύνην ἥπατος ἢ σπληνὸς ἔμμεναι. αὖθις ποτὲ ἐν τοῖσι κενεῶσι. πολλὸν γὰρ τὸ κῶλον καὶ περὶ ἴλιας... Quæ etiam accidunt vbi inflammatio in pleniore intestino consistit, vt satis ex Aretæo patet. Quæ autem sequuntur etsi ad tenuioris intestini morbum referuntur, dolorem tamen totum ventrem occupare significāt. Etenim siue in infernis secundum ventrē locis dolorem inesse dixeris, siue ad infernas ventriculi sedes pertingere senseris, totum ventrem vitium vrgere indicat. De quo l. 4. περὶ νούσων scribitur, ἀλγέει δὲ καὶ πᾶσαν τὴν γαστέρα, καὶ περιφύσηται. Et lib. περὶ παθῶν. καὶ ὀδύνη κάτω πᾶσαν τὴν κοιλίην ἔχει. Atq; etiam Celsus affectum istum vmbilici regione distinguit. Torminorum autem assiduitas magnam facit hoc in morbo periculi accessionem, ita vt pleriq; acerbissimis torminibus repente intereant, quòd flatus per intestina inuolutus, eorumq; inuolucra vi sine exitu peruadens (vnde Ilei nomen meruit) vehementissimos dolores cieat. θνήσκουσι γὰρ μυρίοι (inquit Aretæus) στρόφοισι καρτεροῖσι. Et rursum ... μὲν οὖν ἐπὶ τούτοισι στρόφοισι θνήσκουσι αὐτίκα. Huius porro loci meminit Galenus lib. 2. περὶ δυσπ. & πόνοι περὶ ὑποχόνδριον legit.

οὐ διψώδης] Ex magna & vehementi inflāmatione suborto incendio & æstuantibus internis, sitis in huiusmodi ægris excitatur, vnde διψαλέες annotauit Aretæus. Verùm euanescente calido natiuo & elanguēte naturali sensationum appetitione, vires omnes prosternuntur, & deficiunt atque ad omnimodam internecionem tendunt, vnde frigus instantis mortis rudimentum, extrema ipsa totumq; corpus occupat, suntque hi ψυχροὶ τὰ περὶ σκέλεα, vt scribit Aretæus.

A ὑρα ὀλίγα] Hæc diuersæ naturæ signa morbi accessionem faciunt & ad virium internecionem magnum habent momentum. Plurimam nanque crudorum succorum redundantiam in hepatis gibbis & venarum riuis innatantem significant, à quibus euicta natura crudiorem morbum facit & vires opprimit. Quarum exolutione aluus in recrementa tenuia & cruda effusa est, cùm alioqui hoc in affectu vix etiam maximis remediis alui ductio procuretur. Codices manu scripti duo ad διαχωρήμασι ὀλίγα non addunt.

ὠφελεῖν οὐκ ἐπηδύνατο] ὠφελεῖν οὐδὲν ἠδύνατο, habent codices duo manuscripti, quemadmodum etiam legit Gal. Quæ desperatam ægram nullisq; euictum remediis morbum cedere potuisse significant, ità vt præsentissimum exitium non adscripto mortis die, adfuisse sit credibile. Caluus in fine κακῶς ἀπέθανε legisse videtur, cuius lectionis nulla in cæteris codicibus apparent vestigia. Atque haud scio an ex Galeni Commentario κακῶς illud transumptum sit finiq; adiectum.

DE NOTIS ÆGRO SVPERIORI ADIECTIS.

B

Non eram hîc facturus notarum istarum mentionem, tum quòd ob simplicem & apertam narrationem superuacanea videatur ista opera, tum verò quòd Galeni cæterorumque omnium codicum impressorum silentium, non parum suspectum reddat quicquid hîc additum aliundè satis confidenter autoritatem emendicat. Liberabo me tamen ista quam in me recepi coditum fide, ac si non satis probatam, eam tamen quam reperi characterum designationem expromam. Codices duo Regij, quorum vnus peruetustus, alter recentior, huiusmodi characteres fini adscribunt, π. ρ. ι. Θ. Ex quibus quidnam veri elicias non video. Nam etsi hunc sensum exprimis, πιθανὸν ῥύσιν πέμπτῃ θάνατον, aluoque ob virium exolutionem effusa, mortem acceleratam existimas, præfinitus tamen mortis terminus, non satis cum Galeni commentatione consentit, qui præcipitem valdè morbi sæuitiam, statim secundo aut tertio die, exitium fecisse scribit, vt nil fuerit necesse diem apponere. Nec verò ipsa alui effusio mortis satis idonea causa fuit, sed fatiscentis morbi grauitate, vires omnimodam facultatum exolutionem senserunt. In quod etiam exitium præcipitatis naturalibus, aluus crudis & tenuibus exundauit, & tandem perniciem attulit. In hac igitur planè emendicata characterum adscriptione, cùm omnia ad coniecturam referantur, non tam quid rei natura, quàm causæ probabilitas ferat, expendendum esse, vt iam sæpius multis testimoniis est confirmatum, ita in reliquis maiorem habebit fidem.

C

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ.

Γυναῖκα ἐξ ἀποφθορῆς νηπίου τῶν περὶ Παντιμίδην, τῇ α πῦρ ἔλαβεν. ἡ γλῶσσα ἐπίξηρος. διψώδης. ἄγρυπνος. κοιλίη ταραχώδης λεπτοῖσι, πολλοῖσι, ὠμοῖσι. β, ἐπερρίγωσε. πυρετὸς ὀξὺς ἀπὸ κοιλίης, οὐχ ὕπνωσε πολλά. τρίτῃ, μείζους οἱ πόνοι. τετάρτῃ παρέκρουσεν. ἑβδόμῃ, ἀπέθανεν. ἡ κοιλία διὰ παντὸς ὑγρή. διαχωρήμασι πολλοῖσι, λεπτοῖσιν, ὠμοῖσιν. οὖρα ὀλίγα, λεπτά. πυρετὸς καῦσος.

D

Æger decimus.

Ex his quæ circa Pantimiden erant, mulier quędã ex infantuli fœtus abortione, primo die igne, hoc est febre vehementissima correpta est. Lingua resiccata, siticulosa erat, æstuabunda cum insomnia. Aluus cõturbata ex multis tenuibus & crudis. Postridie nouo oborto rigore, febris acuta prehendit, venter multa reddidit, non dormiuit. Tertio die inaugebantur dolores: quarto delirauit: septimo defuncta est. Aluus per totum morbum recrementis multis tenuibus, crudis fluxit, vrinæ paucæ, tenues erant. Febris ardens.

Abortionis exempla ista cùm huiusmodi affectionis causam nullam demonstrent, ea ex morboso quodam affectu, non externis casibus petenda est. Coaceruato igitur plurimo in tota corporis mole succo bilioso, magnaque collecta in ipso viscerum alueo cruditatis redundantia, febris ardentis occasio facta est, quæ acerbissimis exasperata casibus & perpetua alui lubricatione, facilè infantulum fœtum, vtpotè menstruum aut bimestrem, aut, vt longissimè, trimestrem excussit. Etenim perturbata exolutaque aluo, vterus ipse propter loci viciniam conturbationem promptissimè sensit, & concepti incendij flammam ex phlegmone accepit, quæ deturbato fœtu intra septimum diem ægras rapuit. Ex vteri nanque phlegmone creatum ipsis periculum facit Gal. lib. 2. περὶ διαιτ. harumque duarum ægrarum meminit lib. 2. de dieb. decret.

E

ἐξ ἀποφθορῆς] Id febrem abortionis fuisse causam non excludit. Scribit nanque postea Galenus: πυρέξαι πάνυ αὐτάς, καὶ διὰ τὴν τῶν ἐμβρύων ἐγγένετο φθοράν, ἀλλ' ἔμπαλιν ἀποφθείρετο κύημα διὰ τὸ πυρετόν. Sed istud decernendi ordinem inchoat quem in illegitimis partionibus inde numerum ducere abundè scripsimus lib. 1. epid.

ἡ γλῶσσα ἐπίξηρος] ἐπὶ τοῦ καύσου κάκιστα σημεῖα, ξηρότης, ἀγρυπνίη, θερμασίη τῶν σπλάγχνων, ὅκως ἀπὸ πυρός, inquit *Aretæus. διψώδης autem addidimus ex duobus vetustissimis manu scriptis exemplaribus & Galeno, quòd biliosorum succorum redundantia, multaq; in primis venis cruditas, stomachi fastidium & impotentem corporis æstuationem iactationemq; in febre ardente solicitet. Quod tamen in impressis & quibusdam manu scriptis codicibus præteritur. *Com. 3. lib. 2. de cur. morb. ac.

F

κοιλίη ταραχώδης] Sic Gal. fidissimaq; exemplaria. Quædam etiam manu scripta, κοιλίαι ταραχώδεις.

οὐχ ὕπνωσε πολλά] ἀπὸ κοιλίης πολλά legi, plurium fidissimorumque codicum atq; interpretum fidem secutus. Est enim familiaris ista Hippocrati phrasis, non πυρετὸς ὀξὺς ἀπὸ κοιλίης, etsi hoc ipsum abortus occasionem indicare potest, quæ ex intolerabili ventris turbatione cum febre cœperit. Quinetiam magis plausibilem superiorem lectionem agnoscere mihi videtur Gal. in Com. quòd οὐχ ὕπνωσε simpliciter legat.

πυρετὸς καῦσος] Ista morbi denunciatio ob insolentiam suspecta est, eamq; alicunde esse adscriptam, vt satis contendit Galenus, ita inusitata phrasis non parum mouet, cùm πυρετὸν καῦσον vix ferè efferat Hippocrates, sæpius verò, πυρετὸν καυσώδη, aut καῦσον simpliciter. Quin & vitium detegit quod καῦσος simpliciter ex Galeni Commentario, quemadmodum & ægro postea duodecimo, scriptum fuisse coniicias, aut quod in codice nostro Germanico apparet, καῦσος περὶ θέρος. Quod effecit vt pro περὶ θέρος, πυρετὸς facilè successerit.

G

DE NOTIS ÆGRO ADSCRIPTIS.

Morbi dignotio fini addita quæ febrem ardentem refert, characterũ vicem supplet, neq; aliis notis ad totius rei explicationem opus esse videtur. Quæ ratio non parum istas suspectas reddit quæ in codicibus quibusdam scriptis reperiuntur, quarum ne in impressis cæterisq; fidissimis vestigium vllum remanet. Hæ sunt istiusmodi π. Θ. δ. υ. α. Ex quibus in re aperta & simplici nil nisi ambiguum elici potest, vt non magna in iis euoluendis collocanda sit industria, quòd cùm præscriptum cæterarum notarum ordinem non tueantur, palam suam originem infamant. Neque enim debitum aut cæteris vsitatum mortis aut salutis colophonem additum habent. Ista autem sit rei summa: πιθανὸν θολερότητα διαχωρούντων ὑστέρης ἀπώλειαν. Vt sit verisimile perpetuam alui turbulentiam, vterum aut fœtum perdidisse. Quod etsi in solutum accipi non postulo, non tamen admodum absurdum existimo. Cùm nanque magna per totam ægri dispensationem, perturbationis alui facta sit mentio, quæ conditam in primis venis cruditatem & humorum acrimoniam per intestina elueret, potuit inquieta huiusmodi intestinorum lubricatione ac morsu vterus ob viciniam disturbari, ac deinde suborta febre correpto incendio inflammari, fœtumque ipsum perdere.

H

Æger vndecimus.

Alteram ex abortiuo fœtu circiter quintum mensem, ignis, hoc est febris vehementissima, prehendit. Per exordia verò sopore rursusq; insomnia detinebatur cum lumborũ dolore & capitis grauitate. Secundo die aluus turbata est, primumque pauca, tenuia & syncera deiecit. Tertio plura & peiora, nocte nihil dormiuit. Quarto mens emota fuit, metus atq; animi ægritudo inerat, dexter oculus peruersus est, sudor paucus & frigidus circa caput dimanauit, extremitates frigidæ. Quinto exasperata sunt omnia, multũ delirauit confestimq; rursus ad intelligentiam rediit, siticulosa erat, insomnis. Aluus per totum morbũ multis & intempestiuis fluxit. Vrinę paucæ, tenues, nigrescentes erant: extrema frigida, subliuida. Sexto eadem perseuerarunt. Septimo phrenitide extincta est.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΟΣ.

Ἑτέρην ἐξ ἀποφθορῆς περὶ πεντάμηνον, πῦρ ἔλαβεν. ἀρχομένη δὲ, κωματώδης ἦν. καὶ ἄγρυπνος πάλιν. ὀσφύος ὀδύνη. κεφαλῆς βάρος. β΄, κοιλίη ἐπεταράχθη, ὀλίγοισι, λεπτοῖσιν, ἀκρήτοισι δὲ πρῶτον. τρίτη, πλείω, χείρω. νυκτὸς οὐκ ἐκοιμήθη. τετάρτη, παρέκρουσε. φόβοι δυσθυμίαι, δεξιοῦ ἴλλαινε. ἵδρωσε, περὶ κεφαλὴν, ὀλίγῳ ψυχρῷ. ἄκρεα ψυχρά. παρωξύνθη. πολλὰ παρέλεγε. καὶ πάλιν ταχὺ κατενόει. ἄδιψος. ἄγρυπνος. κοιλίη πουλλοῖσιν ἀκρήτοισι διὰ τέλεος. οὖρα ὀλίγα, λεπτὰ, ὑπομέλανα. ἄκρεα ψυχρὰ, ὑποπέλιδνα. ἕκτη, διὰ τῶν αὐτῶν. ἑβδόμη, ἀπέθανε φρενιτικὴ.

Simile penè est abortionis exemplum, causarum internarum iniuria solicitatæ, quarum intensione præsentissimum accersitum est, egræ exitium. Plurima nanq; sanguinis biliosi copia promptè incendium concepit, acutorumq; morborum proprior casus aduexit, capitis grauitatem, lumborum dolorem, in somnum propensionem, rursusq; insomniam. Quibus quidem progressionem accipientibus, facto q; ad cerebrum momento, mens ipsa miserè appetita est, rationisq; arx insignem accepit noxiam. Nanq; continenti vexata delirio in phrenitidem incidit, quæ septimo die ægram ipsam iugulauit. Credibile est autẽ febris magnitudine symptomatumq; exasperatione excussum esse quinq; mensium fœtum, facili ad incendij consensionem vteri lapsu. Hic autẽ rursus, vt priùs, stata seruatur iudicationis ordinatio, quæ in abortiuo fœtu ex ea quæ præter naturam est passione, decernendi viam aperit.

περὶ πεντάμηνον] οἰκέτιν γυναῖκα, addunt exemplaria duo manu scripta, quam lectionem secuti sunt Galeni interpretes & Caluus.

κωματώδης ἦν πάλιν ἄγρυπνος] κῶμα ἄγρυπνον ἢ τύφος ἀγρυπνώδης significat, quod phrenitidem præsagit ex Prorrhetico. Capitis autem grauitas oppleto succorum beneuolentia cerebro soporem facit, atq; ex biliosi permixti humoris morsu insomniam. Quibus copia & viribus inualescentibus sedem in cerebro figunt, & mentem validè è sede constantiæ deturbant, perpetuoque delirio phrenitidem inducunt. Hunc autem locum adducit Gal. libello περὶ κώματος.

δυσθυμίαι] δυσθυμία est animi mœror & ægritudo, diffidentia & abiectio cùm quis animo languet & consternatur, vt diximus lib. 1. epid. cui εὐθυμία ἢ θυμηδίη, animi hilaritas opponitur. φόβος autem & δυσθυμία insaniam prædicunt atq; atræ bilis morbum subesse indicant, ex placito 23. lib. 6. atq; æquum est feruente in cerebro sanguine progressum ad melancholiam fieri. Gal. in Com. φόβος, δυσθυμία, legit, eaque plausibilior est lectio. Codices manu scripti Regij cum Aldino consentiunt & δυσφημίαι habent, non æquè tamen grata notione.

δεξιῷ ἴλλαινε] Hæc oculi distortio aut peruersio magnum cum vehementissima febre ad neruorum originem incendium significat, quo veluti contracti & resiccati nerui, partes quas peruadunt peruertunt. Quod scribit Gal. Com. in aph. 49. l. 4. αἱ διαστροφαὶ τῶν μορίων γίνονται, τεινομένων τε ἢ συνελκομένων ὅτι πρὸς ἰδίας ἀρχὰς τῶν εἰς αὐτὰ καθηκόντων νεύρων, αὐτῶν τε τὸ τείνεσθαι φλεγμοναῖς ἢ σκίρροις, καὶ ξηρότησι ἢ ψύξεσιν ἀμέτροις ἐπιφέρεται. χαλεπὰ δὲ ταῦτα ἐστὶ ὁπόταν τῆς τῶν νεύρων ἀρχῆς πλησίον συνίστηται. Quod si istud elanguescentibus viribus & prostrata iam sensuum acie accidat, in propinquo exitium esse sentitur.

ἱδρῶσαι περὶ κεφαλὴν] ἴδρω habent exemplaria quædam eamq; lectionem agnoscit Gal. in Com. Sunt autem ista collapsarum iam virium signa, vt & extremorum frigus, quo nomine certissimam breuissimamq; perniciem denotant.

παρωξύνθη] πέμπτη πάντα παρωξύνθη lego cũ interpretibus & fidissimis codicibus manu scriptis. Vnus ε΄, πάντα παρωξύνθη legit, & Caluus πέμπτη παρωξύνθη legisse videtur. Quinetiam consequens sexti diei mentio eademq; omninò memorata afflictio, nõ temerè ista ad quintum refert. Quod etiam Galenum in Com. his verbis indicasse satis notum est, προσελθόντων δὲ τοῖς εἰρημένοις σημείοις τε ἢ συμπτώμασι, τῶν ψυχρῶν ἀκρέων, ἔτι μᾶλλον ἄν τις αὐτὴν προσεδόκησεν τεθνήξεσθαι. ἢ τοίνυν ἀπέθανε ἀκόλουθον τοῖς εἰρημένοις συμπτώμασιν ἔχουσα τὰ κατὰ τὴν πέμπτην ἢ τὴν ἕκτην.

ἄδιψος] δίψος lego, vetustissimorum & fidissimorum exemplarium fidem secutus, omniumq; interpretũ (præter Caluum) consensum. Cùm sit enim φρενίτις ἡ σὺν ὀξεῖ πυρετῷ διηνεκὴς παραφροσύνη (vt scribit *Gal.) vigiliis & siti facilè circunscribitur. Quanquam & illa sitis defectio hebescentem sensuum alacritatem animaliumq; facultatum extinctionem significat, καὶ τῶν παραληρεῖ λυθέντων numero accensetur, vt scribit in Prorrh. Hippocrates.

Init. Prorrh.

ἀκρήτοισι] ἀκρήτοισι habet codex noster Germanicus, quam lectionem secuti sunt Galeni interpretes, quòd multum in toto morbo tribuatur alui perturbationi ex tenuibus & biliosis deiectionibus, & ἄκρατα τὰ χολώδη enixè admodũ interpretatur Gal. in Com.

οὖρα ὀλίγα, λεπτὰ] λευκὰ habet codex vnus manu scriptus, quòd οὖρα λευκὰ ἢ ἄχροα ab Hippocrate in huiusmodi phreneticis celebrentur in † aphorismis & Prorrh. Nigrantes verò vrinæ erant sero atri sanguinis & melancholici dilutæ, quæ pessimæ erant inflammationis reliquiæ. Atque huiusmodi vrinas in mente perturbatis & phreneticis ex Prorrh. celebrat *Galenus, his verbis: δείκνυται δὲ τὰ μέλανα οὖρα διὰ τὸν ὀρρὸν τῆς μελαίνης χολῆς τοῖς ὑδατώδεσι συναναφερόμενον περιττώμασι, γίνεται. διττὴ δ᾽ ἐστὶν ἡ γένεσις τῆς μελαίνης χολῆς, ἡ μὲν ἐξ ὀπτωμένης ὑπερπιμμένης, ἡ δὲ παχέος αἵματος. ἀποπλᾶται δὲ διὰ θερμασίαν ἰσχυρὰν. εἰκότως οὖν ἐν τε τοῖς καύσοις ὀνομαζομένοις πυρετοῖς ὁρᾶται, κἀν ταῖς φρενίτισι ταῦτα πάντα. Quod si nigrescentes vrinas intelligat, quæ ex his quæ per vrinam feruntur nigrescant, qualia sunt in Prorrh. τὰ ἐν ὅτῳ οὖρα χολώδεα ἀγρύπνοισιν οὖρα ἄχροα, μέλασιν αἰωρεύμενα, ista promptam calidi natiui extinctionem portendunt.

† *Aph. 72. lib. 4.* * *Com. 1.*

ἀπέθανε φρενιτικὴ] ἀπέθανε. φρενίτις, habet codex vnus manu scriptus. Quæ lectio ex Galeno ducitur, eamq; secutus est Hermannus Cruserius. Ista autem morbi indicatura superioris est generis eandemque causam habet, atque inter emendicatas notas accensenda est, quæ vt orationis vitium fugeret, ab aliis aliter scripta est & in orationis contextum transiit.

DE CHARACTERIBVS ÆGRO ADSCRIPTIS.

In eodem pene & simili abortionis exemplo, pręterquàm quòd ægra ista causarum intensione grauioribus conflictata est casibus, perpetuoq; cum febre delirio erepta est, eandem ferèatq; haud scio an magis probatam posuere codices nostri characterum nomenclaturam. Quia nanq; biliosorum, tenuium & acrium succorum feruore morbus iste contractus est, multaq; fit perturbationis alui ex biliosis & synceris recrementis in toto morbo mentio, eã ipsam non vulgariter abortionis causam esse existimarunt. Sic enim in omnibus codicibus scriptis designatos characteres reperias, π. δ. δ. ξα. ζ. θ. Qui sensum istum exprimũt, πιθανὸν χολώδη διαχωρήματα

A ἀπὸ χωρισμῶν τῶν ὑποφθορέων ἑβδόμῃ θάνατος. In quo etsi parum syncera est assensio, in eo tamen mihi perperam facere videntur, quòd in mortis assignatione phrenitidem excluserunt, cuius tamen abundè ex adiecta morbi denunciatione admoniti videri poterant. Sed vt ista emendicatam fidem postulant, ita in omnibus Regiis codicibus τ pro π vitiosè præfixum fuisse non ambigo.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΔΩΔΕΚΑΤΟΣ.

Γυναῖκα, ἥ τις κατέκειτο ἐπὶ ψευδέων ἀγορῇ, τότε τεκοῦσα πρῶτον ἐπιπόνως ἄρσεν, πῦρ ἔλαβεν. αὐτίκα ἀρχομένη, διψώδης. ἀσώδης. καρδίην ὑπήλγει. γλῶσσα ἐπίξηρος. κοιλίη ἐπεταράχθη, λεπτοῖσιν, ὀλίγοισιν. οὐχ ὕπνωσε. β, σμικρὰ ἐπερρίγωσε. πυρετὸς ὀξύς. μικρὰ περὶ κεφαλὴν ἵδρωσε ψυχρῷ. γ, ἐπιπόνως ἀπὸ κοιλίας ὠμὰ, λεπτὰ, πολλὰ διῄει. δ, ἐπερρίγωσε. πάντα παρωξύνθη. ἄγρυπνος. ε, ἐπιπόνως. ϛ, διὰ τῶν αὐτῶν. ἀπὸ κοιλίης δὲ ἦλθεν ὑγρὰ πολλά. ζ, ἐπερρίγωσε. πυρετὸς ὀξύς. δίψα πολλή. βληστρισμός. περὶ δείλην, ἵδρωσε δι' ὅλου ψυχρῷ. ψύξις. ἄκρεα ψυχρά. οὐκ ἔτι ἀνεθερμαίνετο. καὶ πάλιν εἰς νύκτα ἐπερρίγωσεν. ἄκρεα οὐκ ἀνεθερμαίνοντο. οὐχ ὕπνωσε. σμικρὰ παρέκρουσε. καὶ πάλιν ταχὺ κατενόει. η, περὶ μέσον ἡμέρης ἀνεθερμάνθη. διψώδης, κωματώδης. ἀσώδης. ἤμεσε χολώδεα, μικρὰ, ὑπόξανθα. νύκτα δυσφόρως. οὐκ ἐκοιμήθη. οὔρησε πουλὺ ἀθρόον οὐκ εἰδυῖα. θ, ξυνέδωκε πάντα. κωματώδης. πρὸς δείλην, σμικρὰ ἐπερρίγωσεν. ἤμεσε μικρὰ, χολώδεα. ι, ῥῖγος, πυρετὸς παρωξύνθη. οὐχ ὕπνωσεν οὐδέν. πρωῒ, οὔρησε πουλὺ, ὑπόστασιν ἔχον. ἄκρεα ἀνεθερμάνθη. ια, ἤμεσεν ἰώδεα, χολώδεα. ἐπερρίγωσεν οὐ μετὰ πουλύ. καὶ πάλιν, ἄκρεα ψυχρά. ἐς δείλην, ἱδρώς. ῥῖγος. ἤμεσε πολλά. νύκτα, ἐπιπόνως. ιβ, ἤμεσε πολλὰ, μέλανα. δυσώδεα. λυγμὸς πουλύς. δίψος ἐπιπόνως. ιγ, μέλανα, δυσώδεα, πουλλὰ ἤμεσε. ῥῖγος. περὶ δὲ μέσον ἡμέρης, ἄφωνος. ιδ, αἷμα διὰ ῥινῶν, ἀπέθανε. ταύτῃ διὰ τέλεος, κοιλίη ὑγρή, φρικώδης. ἡλικίη, περὶ ἔτεα ιζ.

Æger duodecimus.

Quæ in Mendacium foro decumbebat, tum primùm laboriosè masculum enixa, igne, hoc est febre vehementissima, correpta est. Statim per exordia sitibunda, ex stomachi fastidio & oris ventriculi dolore laborabat, lingua resiccata erat, aluus tenuibus, paucis, perturbata fuit, neque somnum cepit. Postridie nouo aliquantulum suborto rigore febris acuta prehendit, modicus circa caput sudor frigidus dimanauit. Tertio non sine dolore ab aluo cruda, tenuia, multa demissa sunt. Quarto nouus obortus est rigor, exasperata sunt omnia, peruigil fuit. Quinto molestè habuit. Sexto eadem perseuerarunt. Ex aluo verò liquida multa secessere. Septimo nouo suborto rigore febris acuta corripuit, sitis multa aderat & incontinens corporis iactatio. Ad vesperam frigidus toto corpore diffusus est sudor, perfrixit, extremorum frigus, quæ nec iam ad calorem reuocari poterant. Iterumq; sub noctem oborto rigore extrema non recalescebāt, neque dormiuit, aliquantulum delirauit, confestimque rursus ad intelligētiam rediit. Octauo circa meridiem recaluit, sitiuit, sopore oppressa fuit, nauseabunda. biliosa, pauca, nonnihil flaua vomitione refudit, nox inquies, non dormiuit, multum confertas vrinas reddiditidque non sentiens. Nono remissa sunt omnia, sopore detenta est, ad occasum suborto aliquantulum rigore, pauca, biliosa, vomuit. Decimo rigor, febrilis insultus, neq; quicquam quieuit. Mane vrinam multam, in qua nulla subsidentia inerant, reddidit, extrema recaluerunt. Vndecimo vomuit virulenta, biliosa, non ita multò pòst rigore correpta est, rursusq; extrema frigescebant. Sub occasum sudor, rigor, vomuit multùm, noctem molestè tulit. Duodecimo multa, nigra, fœtida vomuit, singultus multus adfuit & sitis molesta. Decimotertio rigore correpta, nigra, graueolentia, multa vomitu effudit. Circa meridiem verò voce defecta est. Decimoquarto sanguis per nares effluxit, defuncta est. Huic per totum morbū aluus lubrica & horroris sensus adfuit. Ætas erat annorū ferè septendecim.

Singularis iste exitialis morbi cum validissima natura conflictus, febrem ardentem ex corruptissima succorum pernicie, sese in corporis penetralia, venas & viscerum caua insinuante, ortam esse satis indicat. Quo concepto intus incendio, miserrimis semper per totum morbum casibus cōflictata est natura, adeò vt ne integris quidem quatuordecim diebus, quibus pugnæ copia facta est, F vel tantillum salubritatis indicium factum sit. Quod sanè & præstātes robore vires, & magnam ætatis integritatem ægræ adfuisse significat, quæ assiduis hostium insultibus & calamitosa vitalitatis aggressione fusa est & fœdissimè prostrata. Plurimùm autem negotij in populosa casuum conscriptione mouit toties repetita extremorum refrigeratio, fœtidorum atq; graueolentium vomitu refusio, tandemque, vt ne quid ad perniciem deesset, singultus accessione conuulsionis præsignificatio. Vt mihi fit verisimile collecta perniciosissima succorum corruptela, primum partum laboriosè excussum fuisse, febremq; ardētissimam accensam, quæ omnis generis sæuitiam induerit, nihilq; ad symptomatum calamitatem loci relicti fecerit, & tandem miserrimis modis exagitatam ægram in lamentabilem conieceri exitum. Imprimis autem est memorabilis præcipueq; animaduertenda in valde præcipiti morbo cumulata symptomatum congeries, quæ haud scio an alibi vspiam conspectiores de se notas edat.

τότε τεκοῦσα πρῶτον] τεκοῦσα γε τὸ πρῶτον legunt exemplaria duo manu scripta eodem sensu.

καρδίην ὑπήλγει] Huius loci meminit Gal. l. 2. περὶ δυσπ. eūq; sic explicat, vt & doloris & cōtinuę refrigerationis ratione, breui spi- G ratione laborasse ægram istam indicet his verbis: μίαν δὲ τῶν λοιπῶν, καρδίαν ἀλγήσαι, φησί, μὴ προσθεὶς, ἀσώδης, ἀλλὰ τὸ ἱδρῶσαι ψυχρὸν, τὸ δι' ὅλου τοῦ νοσήματος φρικώδη γενέσθαι τὸ καταψυχομένην μεγάλως, τὸ μόγις αἰεὶ ἀναθερμαινομένην. ἡ δὲ ὅλως. ὥστε δῆλον ὅτι καὶ αὐτὴ βραχύπνους μὲν ἦν πάντως κατ' ἀμφοτέρας τὰς διαθέσεις, τήν τε τῆς ὀδύνης, καὶ τὴν τῆς καταψύξεως. ὑμῖν μὲν ἤξιωσα γε οὐδὲ ἐπὶ ταύτης εἰπεῖν περὶ δυσπνοίας ὁ Ἱπποκράτης, ὡς πάνυ σαφῶς. Quibus ex verbis (si vera est lectio) apparet Galenum hîc (ἀσώδης) non legisse, quòd incontinens illa corporis æstuatio in corporis penetralibus focū continens, magnæ respirationis necessitatem conuehat, vt copiosè scribitur lib. 1. περὶ δυσπ. Sed cùm stomachi fastidium, nauseabundaq; illa atq; inquies corporis agitatio variis ex causis ortum habeat, partimq; succorum prauitatem & morsum ostentet, quibus oppressum stomachi orificium, molestam & laboris plenam vellicationem sentit, partim etiam summam viriumimbecillitatem sequatur, non est absurdum istud in paruæ spirationis genere ex doloris confinio reponi, præsertim cùm in omnibus exemplaribus non ambigua huius dictionis exprimantur vestigia. At verò potiùs istud diminutæ lectionis non leuem mihi iniicit scrupulum, quòd non solùm propter stomachi fastidiū & dolorem, in paruæ & crebræ spirationis genere reponi debeat, sed quòd H extinctionis virium ac magnæ imbecillitatis & refrigerationis ratione, in paruam & raram spirationem concludi queat. Quæ sunt omninò ad eam quæ à Galeno traditur difficilis respirationis doctrinam consequentia. Ideoque æquior mihi videtur lectio si οὐ μόνον προσθεὶς ἀσώδης, legas. Atq; hæc alternanti potior sententia visa est. Pro καρδίην ὑπήλγει, quidam codices καρδίαν ἀπήλγει habent minùs rectè. Sunt & qui καρδίᾳ ὑπήλγει cum Aldino exemplari legant.

ἱδρὼς ψυχρός] ἱδρὼς ψυχρὰ habet codex vnus manu ſcriptus cum Aſulano exemplari, eadem notione non tamen æquè vſitata phraſi. A

ἀπὸ κοιλίης δὲ] ὑγρὰ πολλὰ retinent tres manu ſcripti codices. Regius vnus peruetuſtus ὑγρὰ omittit, quam lectionem ſequitur Aſulanus & Caluus.

ἱδρῶτες δι' ὅλου ψυχροὶ] Hîc iterum ψυχρὰ quidam habent codices & Aſulanus.

ψύξις, ἄκρεα ψυχρὰ] ψύξις ἀκρέων ſimpliciter habent codices duo, quam lectionem ſecuti ſunt Galeni interpretes. Corporis autem iſta perfrictio ægreque reuocatus extremorum calor incendij interni peſtilentiſſimarumque febrium, & ad extinctionem properantis calidi luculentiſſimæ ſunt notæ.

καὶ πάλιν εἰς νύκτα ἐπερρίγωσεν] περιέψυξε, aut tale quid legiſſe videtur Caluus.

πολὺ, ἀθρόον] Multùm coaceruatas congeſtaſque vrinas inſciæ mulieri effluxiſſe ſignificat, quod erat captæ mẽtis indicium. Quidam πολὺ, ἀθρόον diſtingunt, vt multùm affatimque, hoc eſt effuſè vnicoque impetu minxiſſe denotetur. Quid ſit autem ἀθρόον, explicuimus in Sileno lib. 1. epid. Hîc etiam pro οὐκ εἶδον, codices Regij οὐκ εἶδον cum Aldino habent. B

περὶ δείλην σμικρὰ ἐπερρίγωσεν] χωματώδης περὶ δείλην, quidam diſtingunt. Caluus ἐπερρίγωσεν legiſſe non videtur, & illud σμικρὰ ad ſequentia retulit.

ἤμεσε μικρὰ] πικρὰ habet codex noſter manu ſcriptus, facili lapſu. Quam lectionem ſequuntur Galen. interpretes & Caluus qui vtraque coniunxit. Non eſt autem abſurdum in ardentiſſima febre, bile exaſſata, amarum adfuiſſe vomitum, qui & procedente vitio, vehementioreque incendio, virulenta, æruginoſa, nigra & fœtida effudit. Nos tamen in tam plauſibili lectione nihil immutauimus.

ὑπόστασιν ἔχον] ὑπόστασιν οὐκ ἔχον, habent duo codices peruetuſti manu ſcripti, eamque lectionem ſecutus ſum cum Caluo & Galeni interpretibus. Etſi nanque damnoſi generis ſedimentum eſſe potuit, quia tamen non expreſſum eſt, æquiùs ſanè fuerit in tanta morbi ſæuitia & cruditate, etiam peſſum eunte natura, nullam viſam fuiſſe hypoſtaſin. Ex quibus tum morbi tum etiam vrinæ cruditatem rectè ſuſpicari licet. C

ἤμεσεν ἰώδεα] Exaſſata flaua bile cùm virulentæ iſtæ vomitiones refundantur, mirum eſt codicem vnum Regium οὔρησε, non ἤμεσεν legiſſe.

ἱδρὼς] ἱδρὼς ψυχρὸς legit Caluus & Hermannus Cruſerius, quòd toties celebrata refrigeratio in præcipiti ægram ponat. Hîc verò egregiè celebratum eſt ῥῖγος ἀνεκθέρμαντον paſſim ab Hippocr. damnatum & quod in Cois præſagiis ſcriptum eſt ῥῖγος ἐν συνεχέι τοῦ σώματος ἀσθενέος ἤδη ἐόντος, θανάσιμον.

δυσώδεα] In grauiſſimis eſt malis graueolens vomitus extremamque ſuccorum corruptelam denotat. Quæ cùm ex vehementi incẽdio orta ſit, inflammationis contagione facilè ventriculum affecit ſingultumq; conuulſionis rudimentum inuexit. Quin & adeò grauiter ore ventriculi affecto cerebrum ipſum in affectionem trahi potuit, inſaniæque non leuis præſignificatio adferri. ἐπὶ ἐμέτῳ λὺγξ κακὸν, ſcribit Hippocrates placito 3. l. 7.

πουλλὰ ἤμεσε] πουλλὰ in vno manu ſcripto codice tacetur, quam lectionem ſecutus eſt Hermannus Cruſerius. D

ιζ. αἷμα διὰ ῥινῶν] Subſiſtens iſta & intempeſtiua ſanguinis eruptio magnum & ineuitabilem morbum leuare non potuit, eaque potiùs extrema naturæ commotione quàm vllo impetu facta eſt. Huius porro loci meminit Galen. lib. 2. de dieb. decret. vbi contendit in dieb. criticis qui à decimoſeptimo ordinem ducunt, quibuſdam ſalutem procuratam, plurimis etiam intentatam fuiſſe mortem. Qui locus cùm mendoſè noſtris in codicibus legatur, hoc modo mihi adducendus eſt, καὶ γὰρ οὖν καὶ τὸν δεύτερον ἀπὸ τῆς καταστάσεως ἄρρωστον, ὀγδοηκοστῇ φησιν ἀποθανεῖν, καὶ τὸν τρίτον ἐν εἰκοστῇ καὶ ἑκατοστῇ, ὥσπερ οἶμαι καὶ τὸν περὶ τῆς καταστάσεως, τεσσαρεσκαιδεκαταῖον. τοὺς δὲ πρὸς τοὺς περὶ αὐτὸ, ἑβδομαίους.

ἡλικίην περὶ ἔτεα ιζ.] Additur in fine καῦσος à Galen. quod retinuit codex noſter Germanicus, cauſamque habet ſuperioribus morborum denunciationibus ſimilem.

DE NOTIS ÆGRO SVPERIORI ADSCRIPTIS. E

MORBI iſtius acuti dignotio cùm ex affectionum explicatione & recenſione extremoque addita ægritudinis fama, facilè cuiuis ſe in cõſpectum dedat, quis ad eam rem eruendam characteres vllos requirat? Quæ profectò vel ſola ſatis idonea cauſſa eſt eleuandæ notarum iſtarum adſcititiarum autoritatis. Atque vt in plurimis ſuperioribus ægris, ſola codicum manu ſcriptorum autoritate, nulla verò Galeni fide nituntur, ita in ſatis explicata ægræ iſtius diſpenſatione, & febris ardentis progreſſu, non parum ſuſpectam faciunt notatum fidem, quæ nil niſi abſurdas rerum notiones eruere poſſint. Quas enim codices noſtri hoc modo adſcriptas habent ? δ. δ. ι. δ. ο. δ. ι. θ. quis in rerum conſecutione veras exiſtimet? Quibus etſi eſt facilè ſenſum aliquem affingere, in his tamen nullam eſſe ſeriam collocandam operam exiſtimo, quòd & cæterorum characterum non omninò naturam retineant, & verò morbi progreſſionem non ſatis fideliter imitentur. Quæ ſanè peruerſitas ad eas quæ poſtea ſequentur notas latè peruagata, à nobis æquiore cenſura animaduertenda eſt. F

SECTIO TERTIA.

Status Peſtilens.

Annus Auſtrinus, imbribus abundans, atque in totum à ventis tranquillus fuit. Quum autem paulò ſuperioribus anni temporibus, iuſto maiores ſiccitates viguiſſent, ſub Arcturum, ſpirantibus auſtris, multùm pluit. Autumnus obſcurus, nebuloſus, cum aquarum abundantia, hyems auſtrina, humida & leuis. Longo verò poſt Solis conuerſionem interuallo, iuxta æquinoctium, extremæ hyemis frigora adfuerunt, iamq; ſub Æquinoctiũ ipſum Aquilonares venti cum niuibus non ita diu ſpirauere. Ver rurſus Auſtrinum, à flatibus quietum, aquæ multæ & continentes ad canẽ vſq;. Æſtas ſerena, calida, æſtus præfocãtes magni.

ΤΜΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ.

κατάστασις λοιμώδης.

Ἔτος, νότιον ἐπομβρον. ἄπνοια διὰ τέλεος. αὐχμῶν δὲ γενομένων, τοῖς ὑπόπροσθεν χρόνοις ἐτ' ἐνιαυτόν. ἐν νοτίοισι, περὶ ἀρκτοῦρον, ὕδατα πουλλά. φθινόπωρον, σκιῶδες, ἐπινέφελον, ὑδάτων πλῆθος. χειμὼν νότιος, ὑγρός. μαλακός. μετὰ δὲ ἡλίου τροπὰς, ὕστερον πολλῷ πλησίον ἰσημερίης, ὀπισθοχειμῶνες. καὶ ἤδη περὶ ἰσημερίην, βόρεια, χιονώδεα, οὐ πουλὺν χρόνον. ἦρ πάλιν νότιον ἄπνοον. ὕδατα πολλὰ διὰ τέλεος μέχρι κυνός. θέρος, αἴθριον, θερμόν. πνίγεα μεγάλα. G H

ἐτησί-

A ἐτήσια γε σμικρὰ διεσπασμένως ἔπνευσαι. πάλιν δὲ περὶ ἀρκτοῦρον ἐν βορείοισιν ὕδατα πολλά. γιγνομένου δὲ τοῦ ἔτεος νοτίου, καὶ ὑγροῦ, καὶ μαλθακοῦ, κατὰ μὲν τὸν χειμῶνα, διῆγον ὑγιηρῶς, πλὴν τῶν φθινωδέων, περὶ ὧν γεγράψεται.

Anniuersarij venti (etesias vocant) pauci disiunctim spirauere. Sub arcturum rursus spirantibus aquilonibus, aquæ multæ. Existente igitur anno austrino, humido & leni, hyeme quidem salubriter agebant, præter tabidos, de quibus mox scribetur.

Conditionem anni pestilentem insignem valdeque populariter vulgatam, ex aëris statu austrino, calido humido, nubiloso & caliginoso describit Hippocrates, quæ ex causarum cõtinuatione, magnitudine & diuturnitate numerosam adduxit putredinum B sobolem. Qua in re cùm qualitatum sola intentione à pestilenti conditione lib. 2. epid. proposita dissentiat, in eadem tamen paritatis causa, morborum vulgarium scopum quàm proximè attingit, estque sua pernicie tam commendabilis, vt tantam habeat nominis celebritatem quanta haud scio in tota morborum popularium vulgatione an contigit nemini. Etenim cùm cæteras omnes superioribus libris vulgatas aëris conditiones, loci aut regionis alicuius definitione circunscriberet Hippocrates, ista, causarum amplitudine & communitate ad omnes latissimè peruagata, vniuersiatis respectum habet, nec certo aliquo orbis situ concluditur, sed famam terminat astris, ac (vt verè dicam) ad pestilentes omnes conditiones magnum habet instar. Præcipuè verò notabilem continet morborum ex putredine recensionem, quæ cùm sit istius conditionis summa, vt scribit Gal. lib. de different. feb. 1. & περὶ ἐπιμβρέων, primarumque istarum naturarum toto anno dominantium certissima soboles, sola miseria pœnitendas calamitates inuexit. In quibus sunt conspicuæ ex capite destillationes, partium mutilationes corpus fœdantes, insignes etiam loci febrium ardentium toto suo genere dissidentium, luculenta tabidorum explicatio, & varia abscessuum per totum corpus refusio. C Quorum omnium tam plena à Galeno instituitur cognitio, vt in tam celebri tempestatis pestilentis decursu, leuiorem nostram operam non ingratè futuram speremus. Quæ quia non parum causarum communicatione cum ea quæ initio lib. 2. epid. descripta est consentit; vtriusque communionem & dissidium illic aperuimus nomenque asseruimus. Quò certè clarior ista visa est, quòd & causarum vniuersitate, & temporis diuturnitate, ampliorem prauitatis opinionem consecuta est. Cuius cùm crebra sit apud Galenum passim memoria, præcipuè tamen celebratur lib. de Temp. 1. Comm. 1. in lib. 1. epid. lib. 1. de differen. feb. Comm. in aphorism. 21. lib. 3. & lib. 2. περὶ δυσπ. Quoniam autem ex aëris temperie, quæ est valde vulgaris communium morborum causa, ac vt scribit † Hippocrates, τὸ κοινότατον, ortum duxit tempestas ista pestilens, nil mirum videri debet, si inter communes morbos, quos παγκοίνους nominant, quorum de genere pestis est, locum accipit, quòd populabunda sua contagione communiter omnes afficiat, nec in stati alicuius loci aut regionis limitibus consistat. Vt inde quoque non temerè proposita καταστάσεως λοιμώδους præscriptio, vniuersitatis notionem continens, videatur, licet paululum Galeno suspecta sit, nec æquè gratum ex omnibus exemplaribus habeat agnominationis auspicium.

D † *Lib.* περὶ φύσιος ἀνθρώπου.

ἔπομβρον] ἐπομβρεία est pluuiarum abundantia, ὅταν συνεχέες ὦσι βροχαὶ καὶ ἐπάλληλοι, familiari † Hippocr. vsurpatione, vt νοσήματα δὲ ἐν τῇσιν ἐπομβρείῃσιν ὡς τὰ πολλὰ γίνεται, &c. Cui αὐχμὸς opponitur vt ex aphorismis patet. * ἢν δὲ νότιος ὁ χειμὼν καὶ ἔπομβρος καὶ εὔδιος γένηται, τὸ δὲ ἔαρ αὐχμηρὸν καὶ βόρειον. Rursusque ' ἢν μὲν ὁ χειμὼν αὐχμηρὸς καὶ βόρειος γένηται, τὸ δὲ ἔαρ ἔπομβρον καὶ νότιον. Et ** τῶν δὲ καταστάσεων τοῦ ἐνιαυτοῦ, τὸ μὲν ὅλον, οἱ αὐχμοὶ τῶν ἐπομβρειῶν ὑγιεινότεροι, καὶ ἧσσον θανατώδεες. Et, '' ἢν τὸ θέρος αὐχμηρὸν καὶ βόρειον γένηται, τὸ δὲ φθινόπωρον ἔπομβρον καὶ νότιον. Eam autem repugnantiam insignis †† Aretæi locus satis aperit cùm scribit de febre ardente. ἢν δὲ ἐς ἄκρον ξηρότητος καὶ θερμασίης ἥκῃ ἡ φύσις, τὸ μὲν θερμὸν ἐς ψυχρόν, ὁ δὲ αὐχμὸς ἐς ἐπομβρίην τρέπεται. αἱ γὰρ τῶν χρημάτων ἐς τὸ ἔσχατον ἐπιτάσιες, ἐς τὴν ἐναντίην μεταβάλλουσι ἰδέην. Quam etiam oppositionem valdè celebrat Aristoteles Quæstio. Natural. Section. prima. Hunc porrò locum adducit Galenus lib. 1. Temp.

E † *Aph.* 16. *lib.* 3. * *Aph.* 12. *l.* 3. ' *Aph.* 11. *l.* 3. ** *Aph.* 15. *l.* 3. '' *Aph.* 13. *l.* 3.
†† *Cap.* 4. *Lib.* 2. περὶ ὀξ. παθ.

ἄπνοια διὰ τέλεος] ἄπνοιαν, τὸ νηνεμον interpretatur Galenus, quod à ventis cessationem & quietem significat, ac tranquillam tempestatem & minimè perflatam, ἠρεμίαν τε καὶ νηνεμίαν ἔχουσαν indicat. Quo autem sensu διὰ τέλεος istud sumendum sit, ex Galeni verbis lib. 2. περὶ δυσπ. haurias licet: καὶ ὅτι γε αὐτὸς ὁ Ἱπποκράτης συνήθης ἐστὶ τὸ διόλου, ἐκ τῶν ἄλλων ἐστὶν ἐνδεῖξαι βιβλίων, κἀκ αὐτὸ τοῦ τρίτου τῶν ἐπιδημιῶν, ἐν ᾧ ἤδη ἡ ἄρρωστος γέγραπται. τὴν γὰρ λοιμώδη κατάστασιν ἐκδιηγούμενος ὧδέ πως ἤρξατο. ἔτος νότιον, ἔπομβρον, ἄπνοια διαπαντός. καὶ τι βραχὺ προελθὼν φησιν. ἐτήσια σμικρὰ διεσπασμένως ἐπνευσεν. ἀλλὰ δὲ αὐτὸ τοῦτ᾽ ἄπνουν εἶπε τὸ ἔτος, ὅτι μήτ᾽ ἄλλοι τινὲς ἄνεμοι, μήθ᾽ οἱ ἐτήσιοι καλούμενοι συνεχῶς τε καὶ ἀξιολόγως ἔπνευσαν, ἀλλὰ μικρά τε καὶ διεσπασμένως. Quibus ex verbis, τὸ διὰ τέλεος, τὸ διαπαντὸς indicare, istamq; tranquillitatis vniuersitatem momentanea ventorum accidentia non posse obscurari constat.

ἐπ᾽ ἐνιαυτοῦ] Illud ἐπ᾽ ἐνιαυτοῦ, ad τοὺς ὑποπροσθεν χρόνους, facta superioris anni relatione refertur, vt satis patet ex Galeni Commenta- F rio, ex quo ἐπ᾽ ἐνιαυτοῦ penè redundare intelligas, non plus inde assecuta interpretatione quàm si taceatur, quod illic fecit Galenus. ἐν νοτίοισι verò, exemplaria quædam manu scripta ad prioris anni tempestatem reducunt, superiorique sententiæ iungunt, quod etiam fecit Caluus Aldinum codicem secutus. Malui tamen sequentibus adiungere, optimorum codicum fide fretus Galenique sententia, qui præter quàm quòd sequentibus iungit, priorem etiam annum sola siccitate à naturali statu defecisse scribit.

φθινόπωρον σκιῶδες] σκιῶδες obscurum & caliginosum cœlum intelligimus, cùm aquarum abundantia nubes densantur & nigrescunt, quod ζοφῶδες dicitur. Sic *nigrantem commista grandine nimbum*, dixit * Virg. * *Æneid.* 4.

ὑποθολχαμῶδες] Extremæ hyemis frigora viguisse propè æquinoctium significat. Id enim dictio ista indicat (vt scripsimus lib. 1. epid.) longè enixiùs quàm præposteras tempestates, quod vertit Caluus, ad particularem istam status repugnantiam mentem & consilium adhibens.

θέρος αἴθριον] Istud superioris sententiæ extremo iungit Caluus, & ἀχεικωδῶς θέρος αἴθριον legit.

G πνίγεα μεγάλα] τὸ πνῖγος pleniorem æstum & præfocantem significat, qualis æstate minimè perflata & anxietatem corporibus inducente plærunque accidit. Qua dictione vtitur Arist. Quæst. Nat. Sect. 1. ' æstatem morbosam, quæ ver pluuium & austrinum præcedente hyeme aquilonia sequitur, indicans. Scribit nanque ἐν τε ἦν ἀεὶ πνῖγη γίνεται. θερμαινομένου τοῦ ἀέρος διὰ πάχος, καὶ ἐν τοῖς σώμασιν ὡσαύτως πνῖγη καὶ καύματα. Quam aëris conditionem vitio vertens '' Galenus in Aphorismis, eandem vsurpauit dictionem. εἰ δὲ ὅλον τὸ ἔαρ ὑγρὸν γένηται, πρὸς τὴν ἐναντίαν ἀχθήσεται τὸ σῶμα κατάστασιν, τῆς ἔμπροσθεν ὑπαρχούσης αὐτῷ τῆς ξηρᾶς, ὑπερβαίνον τὴν ἐν τῷ μέσῳ συμμετρίαν. ὥσθ᾽ ἕτοιμον αὐτὸ πρὸς βλάβην διαδέξεται τὸ θέρος, ἐπὶ τῆς γῆς ὑγρᾶς οὔσης, καὶ διὰ τοῦτο πνῖγος ἐργαζομένης, ἅτε μήτε τῶν ἐτησίων ἤδη πνεῖν δυναμένων. Quinetiam Plato lib. de leg. πνίγους ὄντος dixit, quod Cic. lib. 1. de leg. die æstiuo vertit.

' *Quæst.* 8. '' *Com. in aph.* 11. *lib.* 3.

ἐτήσια γε σμικρά] Codex noster ἐτησίαι σμικραὶ habet, quam lectionem sequitur Gal. in Com.

H γιγνομένου δὲ τοῦ ἔτεος] Partibus anni sigillatim explicatis, hanc veluti summam rerum facit, integram anni conditionem humidam & austrinam fuisse in vnum colligens. Sic enim κατάστασιν ὅλην interpretatur Galenus, & codices duo manu scripti ἔτεος ὅλου habent, quemadmodum legit Galenus libro primo Temp. hunc locum adducens; εἶτ᾽ αὖθις τὸν σύμπαντα λόγον εἰς ἓν ἐπὶ τέλει κεφάλαιον ἀγαγὼν οὕτως. γιγνομένου δὲ τοῦ ἔτεος ὅλου, φησί, νοτίου καὶ ὑγροῦ καὶ μαλακοῦ, τὰ δὲ καὶ τὰ δὲ συνέπεσεν. μαλθακὸν autem hic de

statu leni & tranquillo dicitur, vbi tempestas calida & caliginosa à ventis cessationem habet nihilque turbulenti aut asperi molitur, non secus ac paulò priùs χειμῶνα μαλακὸν, hyemem lenem, non asperam intelligit, qualis est *Dum pelago desæuit hyems & non tractabile cœlum.* Huiusmodi autem aëris statum putredini pestilentiæque valdè opportunum his verbis aperit Galenus lib. 1.* de differen. feb. οὕτω δὲ κἀπειδὰν ἡ κατὰ τὸν ἀέρα κρᾶσις ἀμέτρως ἐκτραπῇ τῆς κατὰ φύσιν ἐς ὑγρότητά τε καὶ θερμότητα, λοιμώδη μὲν ἀνάγκη γενέσθαι νοσήματα, πάσχειν δ' ἐν αὐτοῖς μάλιστα, τοὺς ἤδη προπεπληρωμένους ὑγρότητος περιττῆς, ὡς ὅσοις γε συμμέτροις τε πόνοις καὶ βίῳ κεκοσμημένῳ χρῆται, τὸ πάμπαν ἀπαθὴς διαμένει, κατὰ πάσας τὰς τοιαύτας διαθέσεις. *Cap. 6.

Ante ver autem vnà cum frigoribus consecutis ignes sacri plurimi, partim quidem aliqua de causa, partim quidem sine ea contingebant, atque hi maligni quidem multos sustulerunt. Multi ex faucibus laborabant, voces vitiatæ erant, febres ardentes vnà cum phrenitide, serpentia oris vlcera, pudendorum tubercula, lippitudines, carbunculi. Alui perturbatæ, cibos auersabantur, & hi quidem partim siticulosi, partim sine siti erant. Vrinæ turbulentæ, multæ, malæ reddebantur. Sopore vt plurimùm detinebantur, rursusque peruigiles. Morborum solutiones prorsus nullæ partimque difficiles, aquæ inter cutem, tabidi multi. Atque hi quidem morbi populariter vulgabantur. Ex enumeratorum autem generum vnoquoque laborabant multi & moriebantur plurimi, eorumque singulis hunc in modum accidit. Multis certè ignis sacri occasio ex contemnendis valdeque paruis vlcusculis toto corpore oblata est, præcipuè verò sexagenariis circum caput, vel si quid paululum negligeretur. Nonnullis autem, etiam inter curationes ipsas, magnæ inflammationes contingebant, multúsque ignis sacer celeriter vbique populabatur. Horum igitur plurimis abscessus ad suppurationes vertebant, carniumque & ossium ac neruorum ex decidentia mutilationes magnæ fiebant. Neque verò contracta fluxio puri erat affinis, sed aliud quoddam putredinis & fluxionis multæ ac variæ genus. Quibus itaque circa caput huiusmodi aliquid contigit, totius capitis & menti glabrationes, ossiumque denudationes & prolapsus acciderunt, multæque fluxiones fiebant, istaque partim in febribus, partim sine his aderant. Atque hæc terrorem potiùs quàm periculum denunciabant. Quibus nanque talium maturatione res ad suppurationem deuenit, eorum plærique superstites euadebant. At verò quos inflammatio quidem sacérque ignis reliquerat, nullumque huiusmodi abscessum creauerat, iȷ frequentes periere. Similiter quoq; & quacunque corporis parte oberrarunt, ista contigerunt. Multis siquidem brachium ac cubitus totus defluebat. Nonnullis verò ista latera malè vexabant, aut anteriorum aut posteriorum aliquid. Est vbi etiam fœmur integrum, aut tibia, aut pes totus denudabantur. Horum autem omnium grauissimè vrgebant quæ circum pubem pudendaq; contingebant. Atque ea quidem fuit eorum quæ cum vlcere aut occasione aliqua externa contigerunt conditio. Multis autem vnà cum febribus ipsis, aut ante febrem, atque etiam post febres ipsas inciderunt. Illud verò ipsis inerat, vt quæcunque per suppurationem abscederent, si vel insignis aliqua alui perturbatio, aut probarum vrinarum transmissio extitisset, per ea ipsa solutio procederet: sin quibusdam nihil horum contigisset, temereque & sine vlla solutionis significatione euanescerent, ea mortem inferebant. Longe igitur plurimos sacer ignis vere appetiuit, qui & per æstatem & sub autumnum consequebatur.

Πρωῒ δὲ τοῦ ἦρος ἅμα τοῖσι γενομένοισι ψύχεσιν, ἐρυσιπέλατα πολλὰ, τοῖσι καὶ μετὰ προφάσιος, τοῖσι δ' οὔ. κακοήθεα. πολλοὺς ἔκτεινε. πολλοὶ φάρυγγας ἐπόνησαν. φωναὶ κακούμεναι. καῦσοι φρενιτικοί. στόματα ἀφθώδεα. αἰδοίοις φύματα. ὀφθαλμίαι. ἄνθρακες. κοιλίαι ταραχώδεες. ἀπόσιτοι. διψώδεες. οἱ μὲν, οἱ δ' οὔ. οὖρα ταραχώδεα, πουλλὰ, κακά. κωματώδεες, ἐπὶ πουλὺ καὶ πάλιν ἄγρυπνοι. ἀκρισίαι πουλλαί. δύσκριτα. ὑδρωπες. φθινώδεες πουλλοί. τὰ μὲν ἐπιδημήσαντα νουσήματα, ταῦτα. ἑκάστου δὲ τῶν ὑπογεγραμμένων εἰδῶν, ἦσαν οἱ κάμνοντες. καὶ ἔθνησκον πολλοί. ξυνέπιπτε δὲ ἐφ' ἑκάστοισι τουτέων, ὧδε. πολλοῖσι μὲν τὸ ἐρυσίπελας μετὰ προφάσιος ἐπὶ τοῖσι τυχοῦσι, καὶ πάνυ ἐπὶ σμικροῖσι τρωματίοισιν, ἐφ' ὅλῳ τῷ σώματι. μάλιστα δὲ, τοῖσι περὶ ξ' ἔτεα. περὶ κεφαλὴν, εἰ καὶ σμικρὸν ἀμεληθείη. πολλοῖσι δὲ καὶ ἐν θεραπείῃ ἐοῦσι, μεγάλαι φλεγμοναὶ ἐγίνοντο. καὶ τὸ ἐρυσίπελας, πολὺ, ταχὺ πάντοθεν ἐπενέμετο. τοῖσιν μὲν οὖν πλείστοισιν αὐτῶν ἀποστάσιες ἐς ἐμπυήματα συνέπιπτον. σαρκῶν, καὶ νεύρων, καὶ ὀστέων ἐκπτώσιες μεγάλαι. ἦν δὲ καὶ τὸ ῥεῦμα τὸ ξυνιστάμενον οὐ πύῳ ἴκελον, ἀλλὰ σηπεδών τις ἄλλη, καὶ ῥεῦμα πουλὺ καὶ ποικίλον. οἷσι μὲν οὖν περὶ κεφαλὴν τουτέων τι ξυμπίπτοι γίνεσθαι, μαδήσιές τε ὅλης τῆς κεφαλῆς ἐγίνοντο, καὶ τοῦ γενείου. καὶ ὀστέων ψιλώματα καὶ ἐκπτώσιες. καὶ πολλὰ ῥεύματα. ἐν πυρετοῖσί τε ταῦτα, καὶ ἄνευ πυρετῶν. ἦν δὲ ταῦτα φοβερώτερα ἢ κακίω. οἷσι γὰρ ἐς ἐμπύημα ὁ τῶν τοιούτων ἀφίκοιτο πεπασμὸς, οἱ πλεῖστοι τούτων ἐσώζοντο. οἷσι δὲ ἡ μὲν φλεγμονὴ καὶ τὸ ἐρυσίπελας ἀπέλθοι, τοιαύτην δὲ ἀπόστασιν μηδεμίαν ποιήσαιτο, τούτων ἀπόλλοιντο πουλλοί. ὁμοίως δὲ καὶ ὅποι ἄλλῃ τοῦ σώματος πλανηθῇ, ξυνέπιπτε ταῦτα. πολλοῖσι μὲν γὰρ βραχίων, καὶ πῆχυς ὅλος περιερρύη. οἷσι δ' ἐπὶ τὰ πλευρὰ ταῦτα ἐκακοῦτο ἢ τῶν ἔμπροσθέν τι ἢ τῶν ὄπισθεν. οἷσι δὲ ὅλος ὁ μηρὸς, ἢ τὰ περὶ κνήμην, ἐψιλοῦτο, καὶ πούς ὅλος. ἦν δὲ πάντων χαλεπώτατον τῶν τοιούτων, ὅτε περὶ ἥβην καὶ αἰδοῖα γένοιτο. καὶ τὰ μὲν περὶ ἕλκεα καὶ μετὰ προφάσιος τοιαῦτα. πολλοῖσι δὲ ἐν πυρετοῖσι καὶ πρὸ πυρετοῦ, καὶ ἐπὶ πυρετοῖσι ξυνέπιπτεν. ἦν δὲ καὶ τούτων ὅσα μὲν ἀπόστασιν ποιήσαιτο διὰ τοῦ ἐκπυῆσαι, ἢ κατὰ κοιλίην ταραχή τις ἐπικαιρος, ἢ χρηστῶν οὔρων διάδοσις γένοιτο, διὰ τούτων λελύσθαι. οἷσι δὲ μηδὲν τούτων ξυμπίπτοι, ἀσήμως δὲ ἀφανιζομένων, θανατώδεα γίνεσθαι. πολὺ μὲν οὖν τοῖσι πλείστοισι ξυνέπιπτε τὰ περὶ τὸ ἐρυσίπελας τοῦ ἦρος. παρείπετο δὲ καὶ διὰ τοῦ θέρεος, καὶ ὑπὸ φθινόπωρον.

A πολλὴ δὲ ταραχὴ τισὶ καὶ τὰ περὶ τὸν φάρυγγα φύματα. καὶ φλεγμοναὶ γλώσσης. καὶ τὰ παρ' ὀδόντας ἀποστήματα. φωναί τε πολλοῖσιν ἐπεσήμαινον, κατεχόμεναι καὶ κατιλλουσαι. πρῶτον μὲν φθινώδεσιν ἀρχομένοισιν, ἀτὰρ καὶ τοῖσι καυσώδεσι, καὶ τοῖσι φρενιτικοῖσιν.

Magna verò perturbatio quibusdam inerat, & ad fauces tubercula, linguæque inflammationes, & quæ secundum dentes abscederent. Multisque vocis vitiatæ & præpeditæ facta est significatio, potissimè quidem his qui tabescere cœpissent, atque etiam febre detentis & phreniticis.

περὶ δὲ τὸ ἦρος] Codices vetustissimi manu scripti πρὸ habent, quos secuti sumus cum omnibus interpretibus. περὶ tamen de prima veris parte capi potest, quæ extremæ hyemis frigora vt plurimùm sentit.

πολλοὺς ἔκτεινεν] πολλοὺς μὲν ἔκτεινε habet codex Regius vnus.

B στόματα ἀφθώδεα] ἄφθαι dicuntur Celso †serpentia oris vlcera. Plinius manantia oris vlcera aut tetra, modò etiam infantum in ore vlcera, modò quoq; aphthas vocat. Quorum ortum cùm hîc Galenus & aliàs abundè *explicet, nunc certè fiunt biliosi & maligni succi influxu, quales sunt ††στομάτων ἑλκώσιες. †Lib. 2. cap. 1. *Aph. 24. l. 3. ††Aph. 21. lib. 3.

αἰδοίοις φύματα] φύματα †Celsus tubercula, quandoque etiam orientia tubercula vocat.* Plinius aliquando Dioscoridis φύματα, liberaliori audacia panos vertit. Sunt autem putrescentium succorum soboles & sponte nascentes inflammationes statimque in fastigium erumpentes, quales describit Gal. ex aphorism. 26. lib. 3. his verbis: λέγονται δὲ ἐξαιρέτως ἔνια φύματα φλεγμοναί τινες αὐτόματοι, τάχιστα μὲν γινόμεναι, τάχιστα δὲ εἰς ὀξὺ καὶ ὑψηλὸν αἰρόμεναι, τάχιστα δὲ καὶ ἐκπυϊσκόμεναι, καὶ πλείστη γε καὶ ἡ τούτων γένεσις ἐστὶν ἐν βουβῶσι καὶ μασχάλῃ, ὅτι καὶ ἀδένες ἐνταῦθα πολλοὶ φύσιν ἔχοντες εἰς ἑαυτοὺς ἑτοίμως δέχεσθαι τὰ περιττά. †Cap. 18. lib. 5. & 6. *Cap. 13. lib. 20. & 24.

ὀφθαλμίαι] Post ophthalmias febres ardentes addit Caluus, vt legisse videatur, ὀφθαλμίαι, καῦσοι, ἄνθρακες. Cuius lectionis ne vlla quidem signa in cæteris codicibus apparent.

C κωματώδεες ἐπὶ πολὺ] κωματώδεες ἐπὶ πολλοῖσι habet codex scriptus vnus cum Asulano. Quidam etiam ἐπὶ πολὺ καὶ πάλιν ἄγρυπνοι iungunt. Huius autem loci meminit Gal. libello περὶ κώματος.

ἀκρασίαι πολλαί] Codices vetustissimi duo ἀκρισίαι legũt, quos secuti sumus cum interpretibus omnibus præter Caluum, in quam opinionem discessionem facere videtur Galenus in Commentario, dum scribit ob insignem succorum prauitatem, nullam interdum aut certè vitiosam procurari iudicationem. Quod de morbis lethalibus exprimit lib. 3. περὶ κρίσεων, in quibus ob vitij malignitatem sopiti naturæ impetus, nullam aut certè intempestiuam iudicationem mouent. ἀκρασία autem impotentiam aut intemperantiam significat, quam hîc vocem secutus est Caluus.

φθινώδεες πολλοί] In calida & humida anni temperie quæ plurimùm caput grauat, promptæ sunt ad demissas partes fluxiones, ex quarum genere quæ in pulmones decumbunt tabes gignunt, quod etiam his verbis indicat * Gal. αἱ γὰρ φθινώδεις νόσοι δύο ταύτας ἔχουσι καταστάσεις, τῇ τε ἄκρως ψυχρᾷ, καθ' ἣν καὶ ῥήγνυνταί τι τῶν ἐν τοῖς ἀναπνευστικοῖς ὀργάνοις ἀγγείων τινά, καὶ τῇ μεθ' ὑγρότητος θερμῇ, καθ' ἣν ἡ κεφαλὴ πληρουμένη, καταπέμπει τῷ πνεύμονι ῥεύματα. *Com. in aph. 16. l. 3.

D πολλοῖσι δὲ καὶ ἐν θεραπείαις ἐοῦσι] ἐν θεραπείῃ legunt codices quidam cum Aldino, eadem profectò notione. Gal. in Comment. ἐν θεραπείαις agnoscit.

καὶ τὸ ἐρυσίπελας πολύ] Duo codices vetustissimi πολὺ ταχὺ iungunt, quod agnoscunt Galeni interpretes & Caluus.

ἐκπλώσιες μεγάλαι] Partium ex insigni putredine & corruptela excisiones & prolapsus vulgari nomine ἐκπλώσιας vocat, quando exhausta membrorum soliditate & vitiatis compagibus, frustratim partes decidunt, fœdasque mutilationes faciunt, quod in miserabili luis Venereæ calamitate, dum altè vitium hæret, conspicitur. Atq; hinc etiam apparet Hippocratis simplicem & apertam esse doctrinam, eumq; plebeiis vocibus sæpe vti esse solitum, quod passim est à Galeno subnotatum. Sic autem legit Galenus lib. 1. Temp. vbi καὶ ἄρθρων addit. Codices quidam ἐκπλώματα μεγάλα habent, ex eodem fonte.

ἦν δὲ καὶ τὸ ῥεῦμα τὸ ξυνιστάμενον] Huius etiam loci meminit Gal. lib. 1. Temp.

E μαδήσιες τε ὅλης τῆς κεφαλῆς] Peruagata errabundaque ad omnes corporis partes humorum malignitate, ex insigni putredine partium decisiones ossiumq; denudationes contingebant, fluxionum prauitate & acrimonia, membrorum habitum & statum corrumpente. Quæ cùm in capite coaceruata esset, pilorumque radicationem vitiasset, totius capitis & menti depilationem fecit. Cuius rei effigies in luis Venereæ contagione ex magna humorum corruptela visitur, in qua iam affecto præcipuè cerebro, pilorum nutricatio deficit, caputq; totum supercilia & mentum glabrescunt. Hîc autem ἐκπλώσιας priore significatione extulit, ossium partiumque integrarum collapsus exprimens, pro quibus κοπώματα quidam codices vitiosè habent, cùm ἐκπλώματα vt priùs legere debuerint.

ὁ δὲ τῶν πιόντων ἀφίκοιτο πλατυσμός] Significat eos quibus fluxio in corporis planitiem delata, maturatione ad suppurationem deuenisset, effusa per huiusmodi emissaria impuritate, superstites euasisse, idq; naturali quodam impetu abscessuũq; procuratione. Codices manu scripti quidam πλασμὸς pro πλατυσμὸς habent, quo occupatam fluxione latitudinem aut rerum speciem ostendunt. Quidam etiam εἰς ἐμπυήματα legunt.

F οἷσι δὲ ἡ μὲν φλεγμονὴ] Periculosus erat intro humorum iste recursus, quòd occupatis præcipuis visceribus vitalitatem labefactarent, excitatisq; febribus acutis plurimos è medio tollerent. Quod satis indicauit Gal. in Commentario, etsi mendum est in omnibus codicibus. Sic enim legendum mihi videtur: κακίων γὰρ ἣν ἐφ' ὧν ἀπέστη εἰς βάθος ὁ τὸ ἐρυσίπελας ἐργαζόμενος χυμός, ἐπειδὴ πρὸς τὰ σπλάγχνα, καὶ πρὸς τὰ κύρια μέρη χωρῶν, ἅμα τοῖς ἄλλοις συμπτώμασι, καὶ πυρετοὺς ὀξεῖς ἤγειρε.

ὁμοίως δὲ] Codices quidam, καὶ ἐν τῷ ἄλλῳ τοῦ σώματος πλανηθὲν simpliciter legũt, quos secuti sunt Galeni interpretes.

περιερρύη] Hoc est circumquaque fluxione appetita deciderunt. Atq; hunc locum Gal. adducit lib. 1. de Temp. vbi ἀπερρύη legitur, quam lectionem secutus videtur in Com. Gal. cùm scribit, μηροῦ μὲν γὰρ ἢ βραχίονος, ἢ κνήμης, ἢ πήχεως ἀπορρυὲν δέρμα. Partium autem integrarum mutilationes extitisse non est mirum. Quod & Thucydides in nobilissima illa pestilentia accidisse scribit: καὶ εἴ τις ἐκ τῶν μεγίστων περιεγένοιτο, τῶν γε ἀκρωτηρίων ἀντίληψις αὐτοῦ ἐπεσήμαινε. κατέσκηπτε γὰρ καὶ ἐς αἰδοῖα, καὶ ἐς ἄκρας χεῖρας, καὶ πόδας, καὶ πολλοὶ στερισκόμενοι τούτων διέφευγον. εἰσὶ δ' οἳ καὶ τῶν ὀφθαλμῶν. Quod eleganter sic expressit Lucretius lib. 6.

G
Profluuium porro qui tetri sanguinis acre
Exierat, tamen in neruos huic morbus, & artus
Ibat, & in partes genitales corporis ipsas.
Et grauiter partim metuentes limina leti
Viuebant, ferro priuati parte virili:
Et manibus sine nonnulli pedibusq; manebant
In vita tamen, & perdebant lumina partim.

Hunc autem locum Auerrhois celebrat Collect. lib. 3. cap. 1. & lib. 4. cap. 14.

τὰ περὶ κνήμια] τὰ περὶ κνήμην leg. codices duo manu scripti & ἀπεψιλοῦτο, quod etiam facit Gal. lib. Temp.

H ἦν δὲ πάντων χαλεπώτατον] Codices quidam habent, ἦν δὲ πάντων χαλεπώτατον τοῦτο ὅτε περὶ ἥβην καὶ αἰδοῖα γένοιτο.

καὶ μετὰ προφάσιος] Istud omisit Caluus. Id nos sumus interpretati de ignibus sacris qui cum vlcere aut externa aliqua causa contingebant cum Galeno, non de vlceribus ipsis.

λύ δὲ τούτων] Hîc criticarum motionum absolutiones optimè comprehendit, & ἀπόστασις κατ' ἀπόθεσιν ἢ κατ' ἔκρουν enixè exprimit. Codex verò vnus Regius, διὰ τὰ ὀκτημήματα, pro διὰ τὸ ὀκνῆσαι habet. A

οἷσι δὲ] Suspecta est criseos defectio ex ea malorum alleuatione quæ temerè fit nulloque ex merito, hoc est sine vlla solutionis præsignificatione, quam variis decretis in sua doctrina damnat Hippocrates, vt alibi scripsimus. Atque huc non immeritò pertinet, quod eam in rem ab eo scriptum est † lib. 2. epid. ὁπόσα ἀσήμως ἀφανίζεται, δύσκριτα.

† Sect. 2.

παρέπεσε δὲ] Codex noster Germanicus παρέμεινε habet, quam lectionem ex Galeno sumptam arbitror. Sic enim τὸ παρέπεσε interpretatur. Quem sensum omnes ferè secuti sunt interpretes.

πολλὴ δὲ ταραχὴ περὶ] Ambiguum est quonam ταραχὴ referatur, an partis alicuius aut totius perturbatio per se intelligatur, quod æquum omninò videtur, an verò sequentibus connexum effectionum magnitudinem plurimùm afficiat, quo sensu sumpsisse videtur Caluus. Codex vnus Regius, πολλὴ δὲ ταραχή τις λύ legit. B

φωναί τε πολλοῖσιν ἐπισήμαινον] Magna hîc inest varietas. Interpretes ferè omnes, vt æquum est, in re ambigua Galenum secuti, κατειλοῦσαι aut κατειλούμεναι, ὥσπερ κατακλειόμεναι, ἢ εἰλούμεναι, ἢ δεδεμέναι, explicant, quod voces inuolutas, implicatas, intortas, in arctum coactas, conclusas, aut vinctas & præpeditas significat. Quæ sanè plausibilior est notio. Exemplarium tamen nostrorum magna est inclinatio ad καλλαίνουσαι, quo distortas & peruersas fuisse voces indicant. Quod etsi non satis propriè vocibus attributum videtur, magna tamen est veterum in hac dictione Hippocratica retinenda consensio, vt & insolens vtrobique videri debet vox effectionem denotans pro ea quæ affectionem aut perpessionem insinuat, vsurpata. Qua in re cùm multò apertior sit rei notio quàm dictionis explicatio, quòd vocem vitiatam & impeditam aut ex distillatione in fauces interceptam intelligi par sit, maluimus in communitatis consensionem, quàm nimis ambitiosè in dictionis varietatem impingere. Atque vt semel expediam, hi mihi ad parentis & veterum lectionem propius accedere videntur, qui καλλαίνουσαι aut καλλαινόμεναι exprimunt. Quam in opinionem vt longa verborum elusione non incautus ducitur Galenus, ita omnes codicum varietates ab ista dictione velut ab origine deflexæ videntur, in eumque sensum incumbere, vt διαστρεφούσας, aut καταδιαστρεφομένας voces intelligant. Quod & in quodam codice Regio ex scholio annotatum apparet. Nec verò mihi malè mereri de Hippocrate videntur, qui κατίλλουσαι pro καλλόμεναι habent. Quod in codice Regio vno scriptum reperitur. Qua dictione voces συνειλούμεναι καὶ συστρεφόμεναι, contortæ & conuolutæ, vt in priorem ferè significationem recidant, denotantur, aut συνδεδεμέναι reuinctæ & præpeditæ, ab ἴλλω quod vincio significat, vnde & ἰλλόμενος. In cuius lectionis assensionem me non inuitum adducit quod à Galeno in Exegesi scriptum est. καλλαινόμεναι, συνδεδεμέναι, & à Phauorino repetitum καλλαινόμεναι, συνδεδεμέναι παρὰ τῷ Ἱπποκράτει. Quod certè vt non aliò quàm huc referri posse videtur, ita vtrobique vitiosè scriptum esse existimo. Nam κατιλλόμεναι aut καλλαόμεναι legendum esse apparet, ab ἴλλω aut ἰλλάω, vnde & ἴλλαι συστροφαὶ καὶ δεσμοὶ dicuntur, & ἰλλόμενος ὁ δεδεμένος καὶ συστρεφόμενος, & ἰλούμενος διαστρεφόμενος, vt prius diximus. Quam etiam ad causam ferè accedit Galenus, cùm παρὰ τὸν δεσμὸν δεδεμένην φωνὴν interpretatur, & ab ἴλλασι hoc est vinculis καλλούμεναι & καλλοῦσαι, aut καλλόμεναι aut κατίλλουσαι dictiones deflectuntur, non κατειλούμεναι aut κατειλοῦσαι vt vitiosè scribitur. Ad eamque originem referri magnam codicum impressorum pluralitatem existimo, qui κατεπίλλουσαι pro κατίλλουσαι legunt, nisi quis καταπιλλούσας φωνάς, propè euulsas & defectas voces intelligat, aut καταπιλλώσας conspurcatas, commaculatas, & inquinatas, quod vitiatis est proximum. Caluus in tam varia lectione καταπιλούσας etiam legisse mihi videtur. At Erotianus in tam obscura dictione ferè veterum interpretum lectionem, multis etiam verbis à Galeno exagitatam, secutus videtur, & (si modò vera est lectio) κατείλουσαι legisse pro κατειλοῦσαι. φωνὰς enim κατιλλούσας, κατεχομένας exponit, haud dubiè hunc locum subindicans. ἀλλ' ἦν γὰρ (scribit) τὸ συνέχειν καὶ συγκλείειν οἱ Ἀττικοὶ λέγουσιν. In quo certè explicando, in veterum interpretum, quam tamen in Commen. reprehendit Galenus, opinionem impingit. ὁ δὲ Βακχεῖος (vt idem scribit) οὐ καλῶς ἐξηγήσατο τὴν λέξιν, παρεγκεκλιμένας ῥήσας. ὁ δὲ Φακᾶς Διοσκουρίδης, κατίλλειν φησὶν εἶναι τὸ καθείργειν καὶ κατακλείειν. ὡς δηλοῦσθαι τὸ βραχὺ τῆς φωνῆς καὶ μόλις ἀκουόμενον. Cuius etiam notionis meminit Galenus. Ex quibus certè intelligas veteres κατειλοῦσαι, aut κατίλλουσαι legisse. C D

E

Cœperunt itaque febres ardentes & phrenitides antè ver, post ea quæ præcesserunt frigora, plurimique tunc diu ægrotarunt grauibusque & lethalibus casibus conflictati sunt. Erat autem febrium ardentium quæ obuenerant constitutio huiusmodi. Per initia sopore detinebatur cum stomachi fastidio & horroris sensu, febris acuta, neque magnopere sitiebant aut delirabant. Ex naribus paucus stillauit sanguis. Plurimos accessiones diebus paribus inuadebant. Atque sub ipsas accessiones obliuio, membrorum exolutio & vocis defectio contingebant. His quidem pedes summi & manus frigidiores euadebant, multoque maximè circa accessiones, deinde verò lentè nec probè recalescebant, rursusque ad intelligentiam redibant & loquebantur. Eos autem aut perpetuus sopor non somnolentus detinebat, aut vigiliæ cum laboribus. Horum plærisque aluus retrimentis crudis, tenuibus, multis turbabatur. Vrinæ multæ, tenues, neque iudicatorij neque boni quicquam habebant. Neque aliud quicquam in ita affectis decernebat, neque enim ritè sanguis è naribus profluebat, neque aliud quicquam eorum quæ abscedere nata sunt iudicatione tentabatur, moriebaturque vnusquisque, vti sors ferebat, vago & incerto ordine, plærunq; circa iudicationes, quidam verò longius producti cum vocis defectione, nõnulli etiam cum sudoribus. Quæ quidem his qui perniciosè haberent contingebant.

Ἤρξαντο μὲν οὖν οἱ καῦσοι, περὶ τὸ ἦρος, καὶ τὰ φρενιτικὰ, μετὰ τὰ γενόμενα ψύχεα. καὶ πλεῖστοι τηνικαῦτα διενόσησαν. ὀξέα δὲ τούτοισι καὶ θανατώδεα, ξυνέπιπτεν. ἦν δὲ ἡ κατάστασις τῶν γενομένων καύσων, ὧδε. ἀρχόμενοι κωματώδεες, ἀσώδεες, φρικώδεες. πυρετὸς ὀξὺς, οὐ διψώδεες λίην. οὐ παρέληρεοι. ἀπὸ ῥινῶν ἔσταξε μικρά. οἱ παροξυσμοὶ τοῖσιν πλείστοισιν, ἐν ἀρτίησι. περὶ δὲ τοὺς παροξυσμοὺς, λήθη καὶ ἄφεσις, καὶ ἀφωνίη. ἄκρεά τε τούτοισιν, αἰεὶ μὲν ψυχρότερα ποδῶν καὶ χειρῶν. πουλὺ δὲ περὶ τοὺς παροξυσμοὺς μάλιστα. πάλιν τε βραδέως καὶ οὐ καλῶς ἀνεθερμαίνοντο. καὶ πάλιν κατενόουν καὶ διελέγοντο. κατεῖχε δὲ ἢ τὸ κῶμα ξυνεχὲς, οὐχ ὑπνῶδες. ἢ μετὰ πόνων ἄγρυπνοι. κοιλίαι ταραχώδεες τοῖσι πλείστοισι τούτων, διαχωρήμασιν ὠμοῖσι, λεπτοῖσι, πολλοῖσι. οὖρα πολλὰ, λεπτά. κρίσιμον οὐδὲ χρηστὸν οὐδὲν ἔχοντα. οὐδὲ ἄλλο κρίσιμον οὐδὲν τοῖσι οὕτως ἔχουσιν ἐγίνετο. οὔτε γὰρ ἡμορράγει καλῶς, οὔτε τις ἄλλη τῶν εἰθισμένων ἀπόστασις ἐγίνετο κρίσιμος. ἔθνησκόν τε ἕκαστος, ὡς τύχοι πεπλανημένως τὰ πολλὰ περὶ τὰς κρίσιας. ἐκ πολλοῦ δέ τινες ἄφωνοι. ἱδρῶντες πολλοί. τοῖσι μὲν ὀλεθρίως ἔχουσι, ξυνέπιπτε ταῦτα.

F G H

περὶ πλη-

A παραπλήσια δὲ καὶ τοῖσι φρενιτικοῖσιν. ἄδιψοι δὲ πάνυ οὗτοι ἦσαν. οὐδ' ἐξεμάνη τῶν φρενιτικῶν οὐδεὶς, ὥσπερ ἐπ' ἄλλοισιν. ἀλλ' ἄλλῃ τινὶ καταφορῇ κακῇ νωθρῇ, βαρέως ἀπώλλυντο. ἦσαν δὲ καὶ ἄλλοι πυρετοὶ περὶ ὧν γεγράψεται. στόματα πολλοῖσιν ἀφθώδεα, ἑλκώδεα. ῥεύματα περὶ τὰ αἰδοῖα πολλά. ἑλκώματα. φύματα, ἔξωθεν, ἔσωθεν. τὰ περὶ βουβῶνας. ὀφθαλμίαι ὑγραί. μακραί. χρόνιαι, μετὰ πόνων. ἐπιφύσιες βλεφάρων ἔξωθεν, ἔσωθεν. πολλῶν φθείροντες τὰς ὄψιας, ἃ σῦκα ἐπονομάζουσιν. ἐφύετο δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἑλκέων πολλὰ καὶ αἰδοίοισιν. ἄνθρακες πολλοὶ κατὰ θέρος. καὶ ἄλλα, ἃ σὴψ καλέεται. ἐκθύματα μεγάλα. ἕρπητες πολλοῖσιν μεγάλοι. τὰ δὲ κατὰ κοιλίην πολλοῖσι πολλὰ καὶ βλαβερὰ συνέβαινε. πρῶτον μὲν τεινεσμοὶ πολλοῖσιν ἐπιπόνως.

C πλείστοισι δὲ παιδίοισι. καὶ πᾶσιν ὅσοι πρὸ ἥβης. καὶ ἀπώλλυντο τὰ πλεῖστα τούτων. λειεντερικοὶ πολλοί. δυσεντεριώδεες. οὐδ' οὗτοι λίην ἐπιπόνως. τὰ δὲ χολώδεα, καὶ λιπαρά, καὶ λεπτά, καὶ ὑδατώδεα, πολλοῖσι μὲν αὐτὸ τὸ νούσημα ἐς τοῦτο κατέσκηψεν, αὐτάρ τε πυρετῶν, καὶ ἐν πυρετοῖσι, μετὰ πόνων στρόφοι καὶ εἰλήσιες κακοήθεες. τῶν πολλῶν ἐνεόντων τε καὶ ἐπεχόντων διέξοδοι. τά τε διεξιόντα, πόνους οὐ λύοντα. τοῖσι δὲ προσφερομένοισι δυσκόλως ὑπακούοντα. καὶ γὰρ αἱ καθάρσιες τοὺς πλείστους προσέβλαπτον. τῶν δ' οὕτως ἐχόντων, πολλοὶ μὲν ὀξέως ἀπώλλυντο. πολλοῖσι δὲ καὶ μακρότερα διῆγον. ὡς δ' ἐν κεφαλαίῳ εἰρῆσθαι, πάντες καὶ οἱ τὰ μακρὰ νοσέοντες καὶ οἱ τὰ ὀξέα, ἐκ τῶν κατὰ κοιλίην ἀπέθνησκον μάλιστα. πάντας γὰρ κοιλίη συναπήνεγκεν.

E ἀπόσιτοι δὲ πάντες μὲν ἐγένοντο καὶ ἐπὶ πᾶσι τοῖσι προγεγραμμένοισιν, οἷς ἐγὼ οὐδέπω ποτὲ ἐνέτυχον. πολλοὶ δὲ μάλιστα αὐτοί, καὶ οἱ ἐκ τουτέων. καὶ ἐκ τῶν ἄλλων δέ, οἱ καὶ ὀλεθρίως ἔχοιεν. διψώδεες οἱ μέν. οἱ δὲ οὔ. τῶν ἐν πυρετοῖσι καὶ τοῖσιν ἄλλοισιν, οὐδεὶς ἀκαίρως, ἀλλ' ἦν κατὰ ποτὸν διαιτᾶν ὡς ἤθελες. οὖρα δὲ πολλὰ μέν, τὰ διεξιόντα ἦν, οὐκ ἐκ τῶν προσφερομένων ποτῶν, ἀλλὰ πολλὸν ὑπερβάλλοντα. πολλὴ δέ τις καὶ τῶν οὔρων κακότης ἦν τῶν ἀπιόντων. οὔτε γὰρ πάχος, οὔτε πεπασμούς, οὔτε καθάρσιας χρηστὰς εἶχεν. ἐπὶ πολλοῖσι γὰρ αἱ κατὰ κύστιν καθάρσιες χρησταὶ γινόμεναι, ἀγαθόν. ἐσήμαινον δὲ τοῖσι πλείστοισι, σύντηξιν, καὶ ταραχήν, καὶ πόνους, καὶ ἀκρισίας. κωματώδεες δὲ μάλιστα οἱ φρενιτικοί, καὶ οἱ καυσώδεες ἦσαν. ἀτὰρ καὶ ἐπὶ τοῖσι ἄλλοισι

G νουσήμασι πᾶσι τοῖσι μεγίστοισιν, ὅτι μετὰ πυρετοῦ γίνοιτο. διὰ παντὸς δὲ τοῖσι πλείστοισιν, ἢ βαρὺ κῶμα παρείπετο, ἢ μικροὺς καὶ λεπτοὺς ὕπνους κοιμᾶσθαι.

Quin & similia phreneticis fiebant. Atque hi omninò sine siti erant. Neque phreniticorum quispiam vehementer insaniuit, sicut in cæteris vsuuenire solet, sed ex mala alia quadam & languida in somnum degrauatione grauiter peribant. Aliæ insuper etiam febres viguerunt, de quibus mox scribetur. Multis os serpentibus vlceribus affectum vlcerosumve fuit, fluxiones ad pudenda multæ, exulcerationes, tubercula intus & extra circum inguina. Lippitudines humentes, longæ, diuturnæ, non sine doloribus, palpebris foris & intus adnascebantur quædam quæ multorum aciem perderent, ficos nominant. Enascebantur verò cum aliis in vlceribus multa, tum in pudēdis. Carbunculi æstate multi atque alia quæ putredinis nomine donantur. Pustulæ item magnæ. Serpentia vlcera plærisq; magna. Quantum autem ad aluum spectabat, plærisque circa eam multa & noxia euenere. Primùm quidem crebræ & inanes egerendi voluntates multis molestæ, imprimis verò pueris atque iis omnibus qui pubertatem nondum attigerant, eorumque plurimi peribant. Multi intestinorum læuitate vexabantur, quidam difficultate intestinorum, neque hi admodum molestè. Aluus autem biliosa & pinguia, & tenuia, & liquida demittebat, ac multis quidem eò morbus ipse decubuit, tum circa febres, tum in febribus. Tormina cum doloribus aderant, itemque conuolutiones malignæ. Multis in corpore existentibus ac suppressis exitus. At neque exeuntia dolores tollebant, multæque corporis partes affectæ erant. Atque ad ea quæ adhibebantur non facilè habebant. Purgationes nempe plurimos magis offendebant. Eorum verò qui ita habebant plærique quidem subitò moriebantur, multi etiam diutiùs perdurabant. Atque vt semel absoluam, tum qui diuturnis, tum qui acutis tentabantur morbis, ex ventris vitio omnes ferè periere. Omnes nanque venter pariter sustulit. Omnes autem in quos sanè incidi, præter præscriptos omnes morbos quibus vexabantur, cibos equidem auersabantur. Plærique verò præcipueque hi ipsi, & qui eodem modo affecti erant, sed & ex aliis qui etiam perniciosè haberent. Siticulosi partim quidem erant, partim verò siti vacui. Ex his quos febres aliaque vexabant, nullus intempestiuè potum sumpsit, sed quo ad potionem, licebat eam instituere viuendi rationem quam velles. Vrinæ autem copiosæ prodibant, neque potioni ingestæ respondebant, verùm plurimùm superabant, multumque etiam vitiosæ erant vrinæ redditæ. Nam neque crassitudinem, neque concoctionem habebant, neque probè expurgabantur. In multis nanque probæ per vesicam expurgationes bono sunt. Plurimis verò colliquationem perturbationemque, & dolores, & moram, & iudicationis cessationem portendebant. Sopore autem detinebantur, imprimis quidem phrenitici & qui febre ardente laborabant, quinetiam cæteris in omnibus maximis morbis, quòd cum febre contingerent. Omninò verò plærosque aut grauis sopor comitabatur, aut tenues & parui somni.

ἦν δὲ ἡ κατάστασις] κατάστασις, vt sæpius apud Hippocratem, hîc febrium ἰδέαν & formam, aut circunscriptionem totiusque morbi decursum & conditionem significat. Ex his autem attributionibus quæ nullam propriam affectus naturam aut essentiam constituunt, veram febrium notionem abfuisse significat, fuisseque omnes nothas ostendit, quales etiam libr. 2. epid. section. 3. de-H scribit.

πυρετὸς ὀξὺς] In plausibili lectione exemplarium nostrorum consensum sequimur. Codex noster Germanicus cum Galeno sentit, qui vtranque lectionem explicat.

ἀρχόμενοι κωματώδεες] In febrium insultibus raptis sursum vaporibus, iamq; per anni conditionem magna humorum abundantia repleto cerebro, soporem adfuisse par erat, atque huiusmodi crudis, frigidis & crassis succis pauca admixta acrimonia, leuem mentis emotionem adfuisse, non secus ac scripsit lib. 2. epid. ἐν ὕπνοισι πολλοὶ κωματώδεες ἦσαν καὶ παράφοροι. Huius autem loci meminit Galenus libello περὶ κώματος. A

ἀπὸ ῥινῶν] Vt suspecta est omnis sanguinis stillatio, ita certè in febribus ardentibus præcipuè lethalis est, in quibus liberalior hæmorrhagia absolutionem facit. Sic lib. 1.* epid. febres ardentes largiore sanguinis effusione liberatas facit, eosque in quibus defecisset aut è naribus stillauisset, sexto die periisse asserit. Idem quoque lib. 2. epid. in vulgata illa febrium ardentium ἀταξίᾳ, αἱμορραγίαι ἐκ ῥινῶν οὐκ ἐγένοντο, εἰ μὴ ὀλίγισται, scribit.

* *Stat. 3.*

ἄφεσις] ἄφεσιν vocat Galenus τὴν ἔκλυσίν τε καὶ πάρεσιν ἁπάντων τῶν μορίων τοῦ σώματος, langorem ac totius corporis exolutionem & remissionem, non secus ac παρέσιας μελέων, aut ἔκλυσιν μελέων sæpè vsurpat Aretæus, istamque membrorum dissolutionem per τὸ ἐκλύεσθαι aut τὰ ἐκλυόμενα sæpè exprimit in Prorrh. Hippocrates. Caluus dissolutionem vertit, non vim verbi, sed ex notionis significatione rei consecutionem declarans. Sunt autem affectiones istæ obliuio & vocis priuatio cerebri refrigerati indicia, multisque *Hippocratis decretis damnantur, αἱ μετ᾽ ἐκλύσεως ἀφωνίαι κάκισται, & αἱ μετ᾽ ἐκλύσιος ἀφωνίαι ὀλέθριαι, κακὸν δὲ καὶ λήθη. B

**In Prorrh.*

κῶμα συνεχὲς οὐχ ὑπνῶδες] Sopor iste non somnolentus sed perinigil ab Hippocrate κῶμα ἄγρυπνον aut οὐχ ὑπνῶδες dicitur, cùm prona in somnum propensione conniuentibus palpebris nequeunt tamen ægri dormientium munia subire. Quod etsi non parum insolens videtur, in ægris tamen tam frequens visitur, vt minimè ab rerum natura abhorrere sit existimandum. Idque cùm pluribus locis explicet Galenus, tum verò luculentissimè aperit initio Prorrhetici, hunc etiam locum exprimens his verbis: ἐπεὶ δὲ ὡς τὰ πολλὰ τούτοις ὑπάρχει, καὶ τῶν βλεφάρων αἰωρούντων ἀγρυπνεῖν, οἱ πλεῖστοι τῶν ἰατρῶν ἐν τοῖς προγνωστικοῖς φρενιτίσι, καὶ τὴν τοιαύτην ἀγρυπνίαν ἔγραψαν. εἶπον δὲ τοιαύτην, ἐπεὶ καὶ μετὰ κώματος ἀγρυπνίαι γίνονται, καθάπερ αὐτὸς ἐδήλωσεν ἐν τῷ γ´ τῶν ἐπιδημιῶν εἰπών. ἔστι δὲ τὸ κῶμα συνεχὲς οὐχ ὑπνῶδες, ἢ μετὰ πόνων ἄγρυπνοι. ὡς εἶναι τὸ κῶμα τὴν εἰς ὕπνον καταφορὰν, οὐ δυναμένων τῶν ἐχομένων τῷ συμπτώματι, τὰ τῶν ἐγρηγορότων ἀποβάλλειν, ἀλλὰ καλύπτειν τε τὰ βλέφαρα δεομένων, ἐλπιζόντων δὲ κοιμηθῆναι. συμβαίνει δ᾽ ὁπότε τούτων ποτὲ μὴ δύνασθαι κοιμηθῆναι κλεισθέντων τῶν βλεφάρων, ἀλλ᾽ ἀγρυπνεῖν ἔτι μᾶλλον, ὅπερ ὀνόμασεν ὁ Ἱπποκράτης οὐχ ὑπνῶδες κῶμα. Qui locus in nostris exemplaribus vitiosè legitur. Hunc etiam locum integrum explicat libello περὶ κώματος Gal. Quædam autem exemplaria κῶμα συνεχῶς οὐχ ὑπνῶδες habent simulq; iungunt. C

κοιλίαι ταραχώδεες] Sic lib. 2. epid. in illegitimis febribus ardentibus populariter grassantibus, κοιλίας ταραχώδεας λεπτοῖσι, ὀδαπόδεσιν, ἀχολοισιν, ἐπαφροῖσι πολλοῖσιν annotat, & κοιλίην ταραχώδη πολλοῖσι, λεπτοῖσι, ὠμοῖσι, in *causo paulò priùs expressit, cùm sint vt plurimùm febrium ardentium excrementa ἀκρατέα χολώδη καὶ μετὰ συντήξεως, aut vt scribit Aretæus, κοιλίη τὰ πολλὰ μὲν ξηρή, ἔστι δὲ καὶ οἶσι ὑποφέρει βραχέα χολώδεα, πουλὺ πλῆθος.

Ægr. 10. & 12.

ὑγρὰ πολλὰ, λεπτὰ] Ista vtrorumque excrementorum copia magnam humorum redundantiam arguit. Codices quidam πολλὰ minùs rectè omittunt, vt satis ex Galeno patet, & κρίσιμον δὲ χρηστὸν οὐδὲν simpliciter habent. In quo Galenum videmur imitati. D

οὐδὲ ἄλλο κρίσιμον οὐδὲν] Hic locus in Calui codicibus defectus est aut exemplarium vitio mutilatus. Neq; enim sic bene reddi potuit. (Cùm hi sic haberent, comparuit.) Pro ἐγένετο autem exemplaria duo ἐπεφαίνετο habent.

οὔτε γὰρ ἡμορράγει καλῶς] Illud καλῶς ex Hippocratis doctrina non temerè additum, sanguinis ex naribus in febribus ardentibus profusionem aptè circumscribit. Eam nanque intelligit quæ largiter, naturæ impetu, iudicationis modo, probè ac ritè & ordine procederet. In eam enim rem hanc dictionem subinde vsurpauit lib. 1.† epid. his verbis: ἦν δὲ τὰ παθήματα τῶν καύσων, οἷσι μὲν καλῶς καὶ δαψιλέως ἐκ ῥινῶν αἱμορραγήσαι, διὰ τούτου μάλιστα σώζεσθαι. καὶ οὐδένα οἶδα εἰ καλῶς αἱμορραγήσαιεν ἐν τῇ καταστάσει ταύτῃ ἀποθανόντα. Rursusque paulò pòst de mulieribus febre ardente per hæmorrhagiam absolutis καὶ οὐδεμίην οἶδα ἀποθανοῦσαν ἧσι τούτων τι καλῶς ἐγένετο.

†*Stat. 3.*

πεπλανημένως] πεπλανημένως τεθνάναι dicit, vagum & incertum moriendi ordinem denotans, cùm neque idem moriendi tempus neque modus esset, nec vlla statæ mortis certa significatio portenderetur, sed pro magna humorum varietate & infinita affectionum diuersitate, varia necis fortuna excurreret. Quam sortis inconstantiam, vt (ὡς τύχοι) satis indicat, ita certè valdè propriam malignarum febrium circunstantiam definit, quæ & nullum proprium febrium ardentium modum haberent, neque symptomatum certum vllum ordinem, aut iudicationum & dierum ambitum seruarent, denique pro firma periculi denunciatione, non vnam aut eandem mortis speciem & metam præscriberent. Quidam nanque circa iudicationes desinebant, nonnulli voce priuati moriebantur, plurimi etiam cum sudoribus expirabant. Atque inordinata ista mutatio, morbi malignitatem humorumque improbitatem apertissimè declarauit, quòd certam nullam iudicationis significationem, nullumque moriendi ordinem præseferrent. Sic enim sæpius ἀκρίτως, ἀτάκτως & πεπλανημένως iungit Hippocrates, vt lib. 1.* epid. πεπλανημένως καὶ ἀκρίτως febres desinere dicit, & sect. 2. ῥίγεα πᾶσι μὲν ἀτάκτως καὶ πεπλανημένως γίγνεσθαι. Isque mihi videtur difficillimæ huius dictionis hoc in loco sensus, quanquam etiam ad inconstans & incertum ambituum & exacerbationum tempus, quod perpetuò idem non seruabatur, sed subindè mutabatur, vt in malignis febribus contingere solet, referri posse videatur. E F

**Sect. 1.*

ἐκ πολλοῦ δέ τινες ἄφωνοι] Hæc plausibilior visa est lectio duobus vetustissimis testata exemplaribus, vt istud ad mortis instabilitatem & indeterminatum modum referatur. Quædam exemplaria ἐκ πολλοῦ δέ τινες, ἀφ᾽ ὧν οἱ ἱδρῶτες πολλοὶ legunt, vt significent quosdam plærunque circa iudicationes defecisse, quosdam etiam longiùs productos, sudoribus multis tandem diffluentes expirasse. Quæ lectio etsi non omninò iniquam habet speculationem, ex priore tamen defluxisse videtur, & dictionis disparatæ vitio obrepsisse. Et certè prior illa quam secuti sumus, mortis & periculi varietatem magis indicat. Minutum est quod pro ἱδρῶτες πολλοὶ, quædam exemplaria ἱδρῶτες πολλοὶ habent.

πᾶσι μὲν ὀλεθρίως ἔχουσι] In Galeni codicibus ista in Commentarij contextum irrepserunt, aut certè, vt ad rerum explicationem reperiuntur, ita mendosè deficiunt, & in omnibus nostris codicibus habentur.

ἄδιψοι δὲ] Hunc locum istis verbis celebrat Galenus Comm. 1. in Prorrh. καὶ μέντοι κἀν τῷ τρίτῳ τῶν ἐπιδημιῶν ἐν τῷ λοιμώδει καταστάσει, περὶ φρενιτικῶν αὐτὸς εἶπεν, ἄδιψοι δὲ ἦσαν πάνυ οὗτοι. G

ἀλλ᾽ ἄλλῃ τινὶ καταφορῇ] Mirè hîc Hippocrates comprehendit quas in Prorrhetico ἀσαφεῖς παραφροσύνας vocat, cùm insanientes incontinentiæ speciem eludunt & graui sopore detenti torpescunt, magnaque in somnum degrauatione languent, & sunt omninò somnolentis similes. Quod valdè perniciosum est transmutationis genus, valdeque suspectam νωθρότητα in phreneticis facit †Galenus. & τὰς ἐκ ῥίγεος νωθρότητας damnat *Hippocrates, quòd extremè refrigeratum corpus, omnimodamq; calidi extinctionem desultorij huiusmodi casus significent. ἐν φρενίτισι νωθρότης κακὸν, in Coacis Prænotionibus. Atque de huiusmodi phreneticis hunc locum explicat Gal. initio Comm. 1. in Prorrh. his verbis: ἐὰν δὲ ἦλον ὁρῶμεν εἶναι φρενιτικοὺς ὅσοι κωματώδεις ὄντες συμφρονοῦσιν, ἀλλὰ παραλέγουσί τι φθέγγονται, καὶ πρὸς τὸ παρὸν τοῦτο διεγερθέντες ἀποκαμμύοντες ἐοίκασιν τούτοις ὧν κἀν τῷ τρίτῳ τῶν ἐπιδημιῶν ἔφη, οὐδ᾽ ἐξεμάνη τῶν φρενιτικῶν οὐδεὶς ὥσπερ ἐν ἄλλοις, ἀλλ᾽ ἄλλῃ τινὶ νωθρῇ καταφορῇ καρηβαρέες ἀπώλλυντο. Et rursus ad finem Comment. 1. in Prorrh. περὶ τοιούτων οὖν φρενιτικῶν ὁ Ἱπποκράτης κατὰ τὸ γ´ τῶν ἐπιδημιῶν οὕτως ἔγραψεν. οὐδ᾽ ἐξεμάνη τῶν φρενιτικῶν οὐδεὶς ὥσπερ ἐπ᾽ ἄλλοις, ἀλλ᾽ ἄλλῃ τινὶ καταφορῇ νωθρῇ καρηβαρέες ἀπώλλυντο. Vbi animaduertendum est καρηβαρέες pro βαρέως à Galeno legi, quòd grauato humorum multitudine, cruditate & frigore H

†*Com. in Prorrh. 1.* **in Prorrh.*

A & frigore cerebro, κωματώδεις Phrenetici extiterint. Et κώματος nomine hîc καταφορὰ intelligenda est, vt satis ex eo Galeni loco patet, & quòd, vt idem scribit, δεδήλωκεν ὁ περὶ τοῦ κώματος ὁ Ἱπποκράτης, ἐπὶ ταὐτὸν διαφέρον ἀμφοτέρας τὰς προσηγορίας, τήν τε τῆς καταφορᾶς, καὶ τὴν τοῦ κώματος. Idem fusissimè hunc locum totum libello περὶ κώματος explicat, vbi luculenter quid vocet καταφορὰν νωθρὴν Hippocrates, aperit, eamque κώματος τοῦ ἀγρυπνώδους genus esse facit, vt nil necesse sit nos hîc esse longiores. Quò magis miror Caluum nimis ridiculè vocis originem sequutum, hîc non satis scienter depositionem vocasse. Sic quoque vitiosè codex vnus Regius recentior καταφθορῇ pro καταφορῇ habet. Quædam etiam exemplaria νωθρὴν non habent, quam lectionem secutus videtur Galenus. ἐκμαίνειν autem vt aliàs, vehementer insanire diximus, quòd sit, vt scribit † Galenus, μεγάλης παρακοπῆς δηλωτικὸν ῥῆμα.

† *Com. 1. in Prorrh.*

στόματα πολλοῖσιν ἀφθώδεα] ἀφρώδεα legisse videtur Caluus quòd spumosa verterit.

τὰ περὶ βουβῶνας] Istud per se & simpliciter legi potest aut ad ea quæ præcedunt adiungi. Vtroque tamen modo glandularum ad B inguina tumores significabit, qui in malignis & pestilentissimis febribus vsu venire solent, magnamq; viscerum impuritatem denunciare, vt aliàs abundè scripsimus. Quædam exemplaria τὰ παρὰ βουβῶνας legunt.

ὀφθαλμίαι ὑγραὶ] ὀφθαλμίας ὑγρὰς vocat τὰς μετὰ ῥεύματος ὑγροῦ καὶ ὑδατώδους vt scribit Galenus, quæ iis opponuntur quas ξηρὰς in aphorismis vocat. Sic lib. 1. epid. St. 2.* ὀφθαλμίας ῥοώδεις, ὀδυνώδεις, ὑγράς, dixit. Hîc autem vbi legitur μακραὶ χρόνιαι, codex vnus Regius μακροχρόνιαι habet.

* *Aph. 10. & 11. lib. 3.*

ἃ σῦκα ἐπονομάζουσι] σῦκα interpretatur Galenus in Exegesi ἐπαναστάσεις σαρκώδεις ἐν τοῖς τῶν βλεφάρων τόποις γινομένας. Sunt nanque ὀχθώδεις ἐπαναστάσεις, protuberantes quædam eminentiæ, crassioribus quibusdam humoribus infarctis palpebris adnatæ. Ficus nanque nominant (vt inquit * Paulus) eruptiones vlcerum modo rotundas cum duritie quadam rubentes, quas dolor etiam comitatur. Fitque hoc mali genus plurima ex parte in capite, nascitur tamen & in reliquo corpore. Est etiam vlcus (vt inquit † Celsus) quod C à fici similitudine σύκωσις à Græcis nominatur, vbi caro excrescit idque generale est. Ad quorum instar huiusmodi palpebrarum tubercula fici nominantur. Huius autem vocis meminit Phauorinus his verbis: σῦκα ἐπαναστάσεις σαρκώδεις, ἐν τοῖς τῶν βλεφάρων τόποις γινόμεναι, παρὰ τῷ Ἱπποκράτει. & Hesychius: σῦκα τὸ ἐπὶ τοῖς βλεφάροις νόσημα, ὃ τινες σύκωσιν. Quanquam est σύκωσις Paulo, vbi interior palpebræ aspritudo in tantum excrescit, vt tendi videatur, ficosaque palpebra à Latinis dicitur. Author verò Isagoges σύκωσιν non longè à nostro instituto definit, dum scribit: σύκωσις δέ ἐστιν ὅταν τὸ ἐντὸς τῶν βλεφάρων σαρκῶδες ᾖ σαρκὶ παραπλήσιον μετὰ ἐξοχῆς, καὶ ὀφθαλμὸς ἀπαλὸς διαλάμπης ᾖ. Vbi certè σύκῳ παραπλήσιον legere malim, quòd scribat ᵃ Aëtius lib. 7. ἡ σύκωσις λεγομένη ὑψηλοτέρας τὰς ἐξοχὰς ἔχει, καὶ τῶν ὀπτημένας. καὶ τίνι γὰρ δὴ ὥ, ἡ σύκῳ ἔοικε κεχηνότι. Porrò codices duo Regij pro φθείροντες, φθείροντα cum Asulano legunt, vt ad σῦκα referatur. Reliqui φθείροντες ad ἐπιφύσιας deducunt, & ἃς σῦκα habent.

* *Cap. 3. lib. 3.* † *Lib. 6. cap. 2.* ᵃ *Cap. 45.*

D ἐφύετο δὲ] Hîc Galeni intelligentiam sequuti sumus, vt appareat non solùm in palpebris huiusmodi eminentias protuberosas adnatas fuisse, verùm etiam in pudendis ac cæteris partium exulcerationibus. Istas autem eruptiones ex crassioribus humoribus in partem confluentibus infarctis, fungos vocat Galenus. Sunt nanque fungi tumores laxi & œdematosi, qui ad membranas cerebri in vulneribus capitis vel maximè succrescunt, ob præparcum siccantium medicamentorum vsum. Caluus Galeni mentem non est assecutus, cùm dicat præterea plurima alia vlcera enasci, non autem eruptiones in partibus vlceratis factas in medium ponat. Quod sequitur de carbunculis, codices ferè omnes pudendis attribuunt. Nos tamen Galeni authoritatem cum reliquis interpretibus potiorem habuimus.

καὶ ἄλλα ἃ σὴψ καλέεται] σῆψας, σηπεδόνας vocat Hippocrates in Aphorism. diffluentium humiditatem ad putrescendum habilitates: ἱκαναὶ μὲν γὰρ ὑγρότητες ἀμελῶς ἐχομένων, σήπειν, vt scribit * Galenus. Atque hac in tempestate austrina præcipuè, calida humida minimeque perflata, memorabilis quædam putredinum soboles contigit, qualis priùs descripta est, qualemque recenset in humorum diffluentia † Hippocrates. νοσήματα δὲ μὲν τῇσι ἐπομβρίῃσιν ὡς τὰ πολλὰ γίνεται πυρετοί τε μακροὶ καὶ κοιλίης ῥύσιες καὶ σηπεδόνες. Et aphorism. 11. αὐχμοὶ E τῷ ἦρος πυρετοὺς ὀξέας καὶ ὀφθαλμίας, καὶ δυσεντερίας γίνεσθαι, μάλιστα δὲ τῇσι γυναιξὶ, καὶ ἀνδράσι τοῖσιν ὑγροῖσι τὰς φύσιας. Quorum ferè omnium sigillatim enumerationem texit. Possunt & genitalium putredines intelligi, quales σηπεδόνας αἰδοίων commemorat Hippocrates aphorism. 21. lib. 3 tum quòd hac præcipuè tempestate calida humida, à flatibus silente & in totum austrina, putredine tentari soleant, tum verò etiam quòd ob insitam humiditatem & caliditatem ex quauis occasione parata sint putrescere. Cæterùm codices duo manu scripti σῆψις pro σὴψ habent, quam lectionem sequitur Galenus lib. 1. περὶ κρίσεων, vbi loci huius meminit. Vetusta porrò exemplaria, ἃ σὴψ καλεῖται, ἐκθύματα μεγάλα legunt, non vt Galenus, ἐκθύματά τε μεγάλα, vt pustulas ipsas ex genere putredinum censeant. Quem sensum sequuntur magni nominis viri, cùm præsertim rursus scribat Hippocrates. ἱδρῶν ἀλγέουσι αὐτὰ δρομὴν ἐς πλευρὸν, καὶ ἐκφύματα ἃ σὴψ καλέεται.

* *Com. in aph. 11. l. 3.* † *Aph. 16. l. 3.*

καὶ παισὶν ὅσοι περὶ ἥβης] καὶ πᾶσιν ὅσα περὶ ἥβης duo vetustissimi codices habent. Quæ lectio mihi cum omnibus interpretibus plausi-F bilior visa est. Indeq; suspecta mihi est codicis vnius lectio quæ παισὶν ὅσα περὶ ἥβης habet cum Asulano.

ἀπώλλυντο τὰ πλεῖστα τούτων] τὰ πλεῖστα τούτοις habet codex vnus Regius recentior, ideoq; minùs etiam fidei.

αὐτὸ τὸ νόσημα ἐς τοῦτο κατέσκηψε] Magna humorum varietas & putredinis origo in aluum decubuit eoque multis erupit morbus, aut naturæ viribus velut secessione quadam facta morbumque ipsum propellente, aut partium imbecillitate humorum eluuiem destinante. Atque simpliciter hunc locum his verbis explicat Galenus, πολλοῖς δέ φησιν αὐτὸ τοῦτο ἐκχυθῆναι τὸ νόσημα, τουτέστι τὸ διαχωρεῖν τὰ τοιαῦτα. Quidam codices pro ἐς τοῦτο, ἐς τοῦτον legunt, & αὐτὸ τε αὐτοῦ πορεῖον habent.

μετὰ πόνων στρόφοι] Istud μετὰ πόνων superioribus iungunt quidam codices, sed nos plurimorum consensum cum interpretibus secuti sumus. Sunt autem εἰλήσιες idem quod ἐνειλήμματα, quæ στρόφους interpretatur ᵃ Galenus & Phauorinus, ab εἰλεῖσθαι quod est συστρέφεσθαι conuolui & contorqueri. Innuit autem Hippocrates intestinorum torsiones quasdam aut conuolutiones cum torminibus adfuisse, volulis non absimiles, humorum prauitate in aluum decumbente sursumque per intestina sese conuoluente & G complicante. Est enim εἰλεῖσθαι circumplicari & obuolui, vnde & εἰλεὸς dicitur.

ᵃ *In exeg.*

τῶν πολλῶν ἐνεόντων τε] Istud malui absolutè vertere vt Hippocratis mentem assequerer. Significat nanque cùm multa in corpore inessent supprimerenturque, vacuationes nihilominus affuisse plurimas, quæ ne dolores tamen soluerent. Neque sanè mirum, quòd detinerentur plurima quæ dolores parerent, & ob summam humorum inæqualitatem, naturæ varietatem, membrorumque imbecillitatem, diuersæ corporis partes affectæ essent. In quo certè vetustissimorum exemplarium fidem non illibenter sequimur, quæ istud addunt, καὶ πάμπολλα μόρια τοῦ σώματος ἔπαθον. Quem in sensum ducitur etiam Galenus quòd scripserit in Commentario, μένοντι καὶ φερομένης αὐτῆς εἰς τὸν ἑκάστου τῶν πασχόντων τόπον τὸν ἀσθενέστατον φύσει, πολλοῖς οὕτω συνέβη παθεῖν μορίοις, ὡς ἂν καὶ τῶν ἀνθρώπων ἱκανῶς πολλῶν γενομένων. Multis autem in corpore existentibus dixi, ad pleniorem intelligentiam, & quòd istud Galenus ita explicarit, πολλῶν ἔτι καὶ κατὰ τὸ σῶμα τῶν ἐνόντων. Quædam exemplaria pro ἐνεόντων, ἰόντων habent, quæ secutus videtur Vallæus, contra Galeni & H Hippocratis mentem.

καὶ γὰρ αἱ καθάρσιες] Hoc certum est insignis prauitatis indicium, quod & sæpius malignis in morbis vsuuenire solet. Nam aut humorum vitio exagitata natura ægrè habet ad ea quæ adhibentur, aut certè si cedit nihilo magis promouet, vt etiam plærumque

peius habeat efferatis humoribus, & præter propriam sæuitiam medicamento exasperatis. Ex quo magnæ virium imbecillitates crebræque animi defectiones incidunt. Sic ergo hac in conditione plethorica valdeque cacochyma, purgationes nedum iuuabant, vt etiam plurimùm læderent, aut propter nimiam vitiosorum humorum redundantiam & plethoram, aut quòd ob morbi malignitatem & ferocientem pessimorum humorum sæuitiam ægrorum vires collaberentur, aut certè quòd iisdem penè totis vitiosis humoribus effluentibus & alui profluuio purgatis, nihilominus tamen ægri deficerent & conciderent. καθάρσις autem vocat aut eas quæ ad medicamentorum vim sequuntur humorum purgationes, aut certè ciborum & assumptorum pertransitus, quæ omnia affecto iam ventre biliosis & tenuibus humoribus ac torminibus, non modò non conferebant, verumetiam nonnihil offendebant. Atque postea eadem notione καθάρσις οὔρων, vrinæ eductiones vocat, eodemq; delabitur Gal. cùm scribit, τὰς δὲ καθάρσεις ὧν ἐμνημόνευσεν, ἐν ἑκατέροις πάσχαι δυνατόν.

πολλοὶ μὲν ὀξέως ἀπώλλυντο] Codex vnus manu scriptus ταχέως habet, sed ex notionis cõsecutione sumptum existimo. ὀξέως enim idem quod ταχέως significare palam est, idq; assequuti sunt omnes interpretes, & certè eorum quæ sequuntur oppositiones ὀξέως requirunt. Est nanque ὀξὺ τὸ κατεπεῖγον καὶ σφοδρὸν, ὡς μηδεμίαν ἀνάπαυλαν ποιεῖσθαι, vt scribit * Galenus.

* *Lib. 2. loc. aff.*

πάντας γὰρ κοιλίη συναπώλεσεν] Significat omnes passim alui profluuio periisse, adeoque vulgatum fuisse morbum, vt omnes publicè ventris vitio exanimarentur. Ideoq; συναποφέρειν dixit, vt populabundam morbi naturam ostenderet, eodemq; morbi genere pariter omnes esse sublatos. Cuius dictionis vim propterea videmur nostra versione assecuti. Eandem quoq; ventris profusionem pestilentissimis febribus valdè peculiarem adscribit etiam Hippocrates in conditione illa populariter vulgata * lib. 2. epid. non multùm ab ista dissentiente, κοιλίην μὲν οὐκ ἀπεδέχετο, οὐδὲ τοῖσι χυμοῖσιν εἶναι.

* *Sect. 3.*

οἷς ἐγὼ οὐδέπω ποτὲ ἐνέτυχον] ὡς legunt codices manu scripti omnes cum Asulano. Atq; istud οὐδέπω ποτὲ affirmantis esse videtur, quemadmodum οὐδέ ποτε apud Laërtium, quomodò sumpserunt omnes interpretes, nec aliàs crebrò contingit. Nec sanè magnum discrimen inesse video si nunquam antea in hoc se incidisse dicat Hippocrates.

πολλοὶ δὲ μάλιστα αὐτοὶ] Locus hic planè obscurus est propter varietatem. Mihi profectò intelligẽdus videtur de his qui ventris perturbatione conflictabantur absq; febre, hiq; præcipuè cibos fastidiebant, quòd in iis ipsis naturalis facultatis organa, cuius est munus ciborum appetentia, pessimè afficerentur. Quod etiam cæteris contigit qui ex febribus ipsis ardentibus perniciosius haberet, vitalitatis robore ad extinctionem propemodum vergente. Sunt etiam qui ad id quod sequitur non temerè referendum existiment, vt hi partim siticulosi, partim siti vacui fuerint. πολλοὶ δὲ μάλιστα οἱ καὶ οἱ ἐκ τούτων codices duo manu scripti habent, & οἱ ὀλεθρίως ἴσχοντες. Caluus hunc locum parum mihi assecutus videtur.

οὐδεὶς ἀκαίρως] Mirum est quomodò in tam aperta Galeni explicatione illius mentem inuerterit Caluus. Galenus eos intelligit qui febribus aliisque vexabantur non valdè neq; adeò intempestiuè siticulosos fuisse vt non medicis auscultarint, dum scribit, τῶν ἤδη καὶ περὶ τὸ ἅμα πυρετοῖς νοσούντων, ἔφη μηδένα διψῶδη ἡμῖν ὑπάρχειν πάνυ σφόδρα, μηδ' ὥστε τοῖς ἰατροῖς ἀπειθεῖν. Caluus neminem eorum iubéter sumpsisse cibum scribit. In quo cùm illud ἀκαίρως nõ satis propriè sumit, tum verò Hippocratis & Galeni sensum minus assequitur. Existimoq; eum codices quosdam sequutum, qui ἐσθίειν addunt, quod tamen ex Gal. lectione superuacaneum esse conicitur.

ἀλλ' ἢν κατὰ ποτὸν] Galeni interpretes istud omittunt neq; id satis ex æquo, cùm istud Galenus interpretatus fuerit, μηδ' ὥστε τοῖς ἰατροῖς ἀπειθεῖν, atq; in codicibus scriptis mirè consentiat. Sunt qui πότε pro ποτὸν legant.

ὅτι γὰρ πάχος] Codices duo manu scripti legunt, ὅτι γὰρ πάχος, ὅτι πεπασμὸς, ὅτι κάθαρσις χρηστὴ, eodem planè sensu.

ἐπὶ πολλοῖσι γὰρ] Incertum est an istud vniuersitatem comprehendat, quòd multi morbi per vrinarum expurgationem decretoriè absoluantur, an verò id quibusdam hac in conditione contigisse dicat, quibusdam autem colliquationem cæteraque mala portendisse. Quæ certè ambiguitas ex codicum varietate nascitur. Mihi placet istud vniuersitatis ratione dictum, quòd in iudicantium κατ' ἀκρολὴν numerum vrinarum eductiones redigantur, & vetustissimorum duorum exemplarium consensus ad id plurimũ iuuet. Sunt qui ἐσήμαινον prioribus iungant, alij pro ἐσήμαινον ἐσόμενον habent.

καὶ πόνοις & ἀκρισίας] & χρόνοις addidimus ex vetustissimo nostro exemplari, quodq; ista abundans vrinarũ refusio cruditatis locum habeat, in cuius significatione lib. 1. epid. χρόνους posuit Hippocrates. Moram autem diximus quòd ταχύτητα opponat Galenus. Istamque lectionem secuti sunt cæteri omnes interpretes præter Cornarium.

οἱ φρενιτικοὶ & οἱ καυσώδεες] Caluus non distinguit sed de iisdem legit, vt phreneticos febre ardente laborantes intelligat, quòd καυσώδεας φρενιτικοὺς prius dixerit Hippocrates, contra tamen Galeni mentem. Idem etiam quod sequitur cum posteriore sententia coniungit, cùm per se intelligi debeat. Cæteris etiam in morbis maximis, quòd cum febre contingant, sopore detineri laborantes. Codex Regius vnus recentior pro μετὰ πυρετοῦ, σὺν πυρετῷ legit. Vitiosum est quod Asulanus μετὰ πυρετὸν habet.

ἢ βαρὺ κῶμα] βαρὺ κῶμα grauis sopor quem altum & profundum dicimus, quemq; alibi βαθὺ κῶμα καὶ ὑπνῶδες vocat Hippocrates, cui opponitur κῶμα ἄγρυπνον & οὐχ ὑπνῶδες, quod hîc intelligitur per λεπτοῖς & μικροῖς ὕπνοις, vt facilè sit conicere mendum esse in Asulano codice dum μακροῖς pro μικροῖς legit. Hunc etiam locum adducit libello περὶ κώματος Gal.

Multa alia præterea passim vulgata sunt febrium genera, tertianæ, quartanæ, nocturnæ, assiduæ, diuturnæ, incertæ & vagæ, implacidæ, inconstantes. Atque hæ omnes non sine multa perturbatione contingebant. Plærisque etenim aluus cum horroris sensu turbabatur, sudores nihil decernebant, vrinæq; quales supra descripsimus. Eorum verò plærisque hæc erant diuturna. Neque enim decernebant quæ iis ipsis abscedebant, quod cæteris vsu venire solet. Omnino quidem omnibus difficiles erant iudicationes, aut nullæ, aut diuturnæ, his verò quàm maximè. Atque horum pauci circa octogesimum diem iudicatione absoluebantur, magna autem ex parte iis temerè defecerunt. Horum etiam pauci ex aqua inter cutem moriebantur erecti & stantes. Plærosque verò etiam præter alios morbos tumores exagitabant, ac præ cæteris tabidos. Maximè autem & grauissimè afflixit tabes plurimosque interemit. Nempe cùm multis ad hyemem cœpisset, hi magna ex parte decubuerunt,

πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα πυρετῶν ἐπεδήμησε εἴδεα. τεταίων, τεταρταίων, νυκτερινῶν, ξυνεχέων, μακρῶν, πεπλανημένων, ἀσωδέων, ἀκαταστάτων. ἅπαντες δὲ οὗτοι, μετὰ πολλῆς ἐγίνοντο ταραχῆς. κοιλίαι τε γὰρ τοῖσι πλείστοισι ταρασσώδεες, φρικώδεες. ἱδρῶτες οὐ κρίσιμοι. καὶ τὰ τῶν οὔρων ὡς ὑπογέγραπται. μακροὶ δὲ τοῖσι πλείστοισι τουτέων. οὐδὲ γὰρ αἱ γινόμεναι τουτέοισιν ἀποστάσιες, ἔκρινον ὥσπερ ἐπὶ τοῖσιν ἄλλοισι. δύσκριτα μὲν πᾶσι πάντα ἐγίνετο. καὶ ἀκρισίαι, καὶ χρόνια. πολὺ δὲ μάλιστα τούτοισι. ἔκρινε δὲ τουτέων ὀλίγοισι, περὶ ὀγδοήκοντα. τοῖσι δὲ πλείστοισιν, ὡς ἔτυχεν ἐξέλιπεν. ἔθνησκον δὲ τουτέων ὀλίγοι ὑπὸ ὕδρωπος, ὀρθοστάδην. πολλοῖσι δὲ καὶ ἐπὶ τοῖσιν ἄλλοισι νοσήμασι, οἰδήματα παρωχλεῖ. πολὺ δὲ μάλιστα τοῖσι φθινώδεσι. μέγιστον δὲ καὶ χαλεπὸν, καὶ πλείστους ἔκτεινε τὸ φθινῶδες. πολλοὶ γάρ τινες ἀρξάμενοι κατὰ χειμῶνα, πολλοὶ μὲν κατεκλίθησαν.

οἱ δὲ

A οἱ δὲ αὐτέων ὀρθοστάδην ὑπέφερον. τὸ περὶ δὲ τοῦ ἦρος ἔθνησκον οἱ πλεῖστοι τῶν κατακλιθέντων. τῶν δὲ ἄλλων, ἐξέλιπον μὲν αἱ βῆχες οὐδενί. ὑφίεσαν δὲ κατὰ θέρος. ὑπὸ δὲ τὸ φθινόπωρον, κατεκλίθησαν πάντες, καὶ πολλοὶ ἔθνησκον. μακρὰ δὲ τούτων οἱ πλεῖστοι διενόσεον. ἤρξατο μὲν οὖν τοῖσι πλείστοισι τούτων ἐξαίφνης ἐκ τούτων, κακοῦσθαι. φρικώδεες πυκνά. πολλάκις πυρετοὶ ξυνεχέες. ὀξέες. ἱδρῶτες ἄκαιροι. πολλοὶ ψυχροὶ διὰ τέλεος. πολλὴ ψῦξις. καὶ μόλις πάλιν ἀναθερμαινόμενοι. κοιλίαι ποικίλως ἐφιστάμεναι, καὶ πάλιν ταχὺ καθυγραινόμεναι, καὶ τῶν περὶ πλεύμονα πάντων, διάδοσις κάτω. πλῆθος οὔρων οὐ χρηστῶν. ξυντήξιες κακαί. αἱ δὲ βῆχες συνῆσαν μὲν, διὰ τέλεος πολλαί, καὶ πολλὰ ἀνάγουσαι πέπονα καὶ ὑγρά, μετὰ πόνων δὲ οὐ λίην. ἀλλ' εἰ καὶ ὑπεπόνεον, πάνυ πρηέως πᾶσιν ἡ κάθαρσις ἡ ἀπὸ πλεύμονος ἐγίνετο. φάρυγγες οὐ λίην δακνώδεες. οὐδὲ ἁλμυρίδες οὐδὲν ἠνώχλεον. τὰ μέντοι γλίσχρα, καὶ λευκά, καὶ ὑγρά, καὶ ἀφρώδεα πολλὰ ἀπὸ κεφαλῆς κατῄει. πολὺ δὲ μέγιστον κακὸν παρείπετο καὶ τούτοισι καὶ τοῖσιν ἄλλοισι τὰ περὶ τὴν ἀποσιτίην, καθάπερ ὑπογέγραπται. οὐδὲ γὰρ ποτῶν μετὰ τροφῆς ἡδέως εἶχον, ἀλλὰ πάνυ διῆγον ἀδίψως. βάρος σώματος. κωματώδεες. τοῖσι πλείστοισιν αὐτέων οἴδημα, καὶ ἐς ὕδρωπα περιέσταντο. φρικώδεες. παράληροι περὶ θάνατον.

partim verò erecti & stantes pertulerunt. Ineunte autem vere eorum qui decubuerant plæriq; perierunt, reliquorum verò nullum tusses reliquerunt, verùm æstate remiserunt. At sub Autumnum omnes decubuerunt, multiq; interierunt, eorum verò plæriq; diu traxerunt. Horum itaq; plurimi, ex his de repete pessimè affligi cœperunt, crebri erant horrores, plærunque febres assiduæ, acutæ, sudores etiam intempestiui, multi, continenter frigidi, refrigeratio multa, vixq; recalescebant. Alui variis modis subsistentes, rursusq; illico lubricæ, atq; eorum quæ pulmones offendebant per inferna transmissio. Vrinarum illaudatarum abundantia, corporis extenuationes malæ. Tusses autem omninò quidem multæ aderant, multaq; cocta & liquida educebant, neq; verò admodum laboriosè. Quod si etiam quadantenus laborarent, rursus tamen valde placidè & molliter omnibus ex pulmone purgatio procedebat, fauces non admodum mordebantur neq; salsugines quicquam infestabant. Viscida nihilominus & alba, liquidaq; & spumosa multa ex capite descendebant. Longè verò maximum malum tum hos tum etiam cæteros comitabatur, ciborum fastidium, vti paulò ante scriptum est. Nam neq; ad potionem neq; ad cibum alacriter habebant, sed valde siti vacui degebant. Corporis grauitas inerat & sopore detinebantur. Ac fere omnes tumoribus corripiebantur & in aquam inter cutem euadebāt. Horrore concutiebantur & sub mortem delirabant.

νυκτερινῶν] Est febrium genus quod Amphimerinon vocant (vt loquitur Plinius) sub quo diurnæ febres & nocturnæ comprehenduntur. De quibus satis dictum est lib. 1. Epidem. Atque has ipsas cùm hîc intelligat, nocturnarum quæ tunc grassabātur tantùm meminit, etsi codices quidam ἡμερινῶν addunt, quemadmodum legisse videtur Caluus. Codex etiam Regius vnus recentior ἀμφημερινῶν habet.

ἀσώδεες] Ἀσώδεες πυρετοὶ sunt Hippocrati febres implacidæ in quibus ægri grauiter & incontinenter afficiuntur, æstuant, neque continere se possunt, præsentemque statum difficulter ferunt, ἀσώδεις ὀνομάζει πυρετοὺς (inquit † Galenus) ἐν οἷς οἱ κάμνοντες ἀσῶνται καὶ ἀηδῶς ἔχουσι. τὸ δὲ δυσφορεῖν ἑπόμενον ἐστιν αὐτοῖς μὲν τῷ μὴ μόνιμον εἶναι τὸν πυρετὸν καὶ καυσώδη, πολλάκις δὲ καὶ τῇ τοῦ στομάχου κακώσει. Quas febres, velut ex accidente denominationem sumpserunt, ita ex attributionibus describit ** Hippocrates valdeque solicitas habet. De his namque hoc modo scribit, ὁκόσοισι δὲ πυρετοὶ ἀσώδεες, καὶ ὑποχόνδρια συντείνουσι, καὶ κατακλιμένοι οὐκ ἀνέχονται ἐν τῷ αὐτῷ, καὶ τὰ ἄκρεα ψύχονται πάντα, πλείστης ἐπιμελείης καὶ φυλακῆς δέονται. Ideoque etiam ex attributione implacidas, graues, diximus, cùm fastidiosas, æstuosas & anxias dicere potuerimus. Quinetiam ἀσώδεις & φρικώδεις πυρετοὺς coniungit lib. 2. epid.

† *Com. 4. in lib. de rat. vict. in morb. ac.* ** *lib. 4. de rat. vict.*

ἀκαταστάτων] Quas vocet inconstantes febres, etiā lib. 4. de rat. vict. in morb. ac. his verbis indicat † Galenus, ἀκαταστάτους πυρετοὺς εἰρηκεν ἐφ' ὧν μηδὲν ἐστι καθεστηκός, ὅπερ σημαίνει τὸ βέβαιον. ἔστι δὲ βέβαια τὰ ἐν ταῖς περιόδοις φαινόμενα, καὶ τοῖς ὅροις, ἔτι δὲ καὶ ταῖς ἠκριβωμέναις ἰδέαις τῶν πυρετῶν. αἱ μὲν οὖν περίοδοι τὴν ἀρχὴν οὐδὲ φαίνονται ταῖς περὶ τὰς ἡμέρας. τὰ δὲ ἐπιγίνεται ἄλλοτε ἄλλα, καὶ πολλάκις δὶς καὶ τετράκις ὁρᾶν, διὰ γε τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς συμβαίνει, καὶ ἀνόμοια φαίνεται τὰ ὅλα πρὸς ἄλληλα, τὴν ποιὰν ἰδέαν τοῦ ποιοῦντος πυρετοῦ ἀκατάστατον εἶναι φησίν, ὅπερ ταὐτόν ἐστι σημαίνειν, τῷ μὴ διασώζοντι τὴν ἰδέαν μίαν ἀκριβῶς. Quibus ex verbis inconstantes dici febres arguas quæ plurimùm variant, nihilque certi aut firmi habent, sed modò salutaria signa, modò etiam periculi plena ostentant, neque vnam aut ratam febrium formam præseferunt. In quo ab iis quas πεπλανημένας vocat differunt, quòd eæ nullum circuitus ordinem aut prehendendi certum modum habeant, vnde vagæ & incertæ Celso dicuntur, iisque febres statas, vt opinor, * Plinius opponit. Illæ verò cùm teneant nihil habent rati aut firmi, sed subinde formam mutant, valdeque inconstantem consistendi modum obtinent, vnde grauiores sunt nec facilè finiuntur, quales sunt ἀκατάστατοι καὶ δυσκρίτοι νόσοι †† Hippocrati, quibus εὐσταθέας καὶ εὐκρινέστάτους morbos, qui leuiores sunt vt loquitur Celsus & promptius finiuntur, opponit, non secus ac lib. 1. Epidem. εὐσταθέες καύσους, ἐπιεικέας πάνυ καὶ τάχιστα καθισταμένους, μετεωτάτους, ἢ λυθῶσι ῥᾳδίως, ex Galeno interpretati sumus. † *Com. 4.* * *Cap. 8. lib. 28.* †† *Aph. 8. lib. 3.*

ὑπόυδρωπες] ὑποΐδρωπες legit Caluus contra omnium exemplarium fidem.

μέγιστον δὲ καὶ χαλεπὸν] χαλεπώτατον habent Regij & cæteri codices, quos secuti sunt omnes interpretes. Est autem phrasis superiori similis lib. 1. epid. μοῦνον γὰρ καὶ μέγιστον τῶν τότε γενομένων νοσημάτων, τοὺς πολλοὺς τὸ φθινῶδες ἔκτεινε.

ὀρθοστάδην ὑπέφερον] ὑπεφέροντο habent codices manu scripti duo, quod significat partim obambulantes & erectos quosdam substitisse & oberrasse velut labantes & titubantes, ægreque se submouisse. Quo sensu lib. 1. epidem. scriptum est in codicibus manu scriptis, vt annotauimus, πολλοὶ δὲ ἤδη πουλὺν χρόνον ὑποφερόμενον, φθινώδεες κατεκλίθησαν. Illic namque tabidos eos qui obambulantes tabem trahebant, decumbentibus vt hîc quoque opponit. Etsi ὑποφερομένων non malè legi subindicauimus. ὑπέφερον autem sustinuisse aut tolerasse indicat.

τὸ περὶ δὲ τοῦ ἦρος] περὶ δὲ ἦρος, ἐν ἀρχῇ τοῦ ἦρος interpretatur Galenus, quod ver appetens eiusq; initia significat, quæ ob insignem aeris mutationem facilè tabefactos arguunt. περὶ δὲ ἦρος habent quidam codices. Alij etiam περὶ δὲ τοῦ ἦρος legunt.

ἤρξατο μὲν οὖν] Codices scripti duo ἤρξαντο habent, quam lectionem sequuntur Galeni interpretes. Hoc verò membrum ex aduerso respondet iis qui longo temporis tractu tabem causabantur morbumque trahebant. Significat namque quibusdam de repente cœpisse, quemadmodum de iisdem dixit lib. 1. epidem. ἐστι δ' οἷσιν ἤρξατο θερμὸν, quibus eandem propè casuum enumerationem attribuit.

πολλοὶ ψυχροὶ διὰ τέλεος] Alii ψυχροὶ πολλοὶ διὰ τέλεος, sed vetustiora exemplaria secuti sumus quò damnabiliores sunt sudores per totũ morbum & indesinenter frigidi. Quidam etiam ψυχροὶ διὰ τέλεος distingunt, vt assiduos fuisse ex magna humorum redundantia significent. Quæ certè omnia eodem recidunt.

καὶ πάλιν ταχὺ καθυγραινόμεναι] Addit vetustissimum Regium exemplar, περὶ δὲ τελευτὴν πᾶσι βιαίως καθυγραινόμεναι, quod virium naturalium abiectionem præsensque exitium præsagiebat, ex aph. 12. & 14. l. 5. Cuius tamen lectionis nulla in cæteris apparent vestigia. Et certè in tabidis alui fluor ad exitium tendit, vt patet ex aph. 16. lib. 7.

καὶ τῶν περὶ πλεύμονα πάντων] Istud apertè videtur superiori vetustissimi codicis lectioni suffragari. Etenim in ea aluj varietate quæ modò adstricta esset, modò fusa tandemque ad extremum immodicè fluens, videbantur ea quæ pulmonem infestabant ad inferiora transmissa, siue quòd re vera istud contingeret, siue quòd in deploratis huiusmodi tabidorum alui profluuiis, omnia aluus in se intenderet. Malim enim ista ad casuum attributionem referri, quàm ad humorum ex pulmone ad inferiora demissionem, ne anfractuosas illas vias inexplicabilesque mæandros quos ex professo attingit Galenus (lib. 6. loc. aff. & Comment. in aph. 30. lib. 7.) nimis confidenter quærere videamur. Et alioqui crebra est Hippocrati phrasis, τὰ κατὰ κοιλίην, καὶ τὰ περὶ βραγχείαν, καὶ τὰ περὶ φάρυγγα pro iis quæ partibus accidunt earumque affectionibus dicere, quemadmodum alibi scribimus.

ξυντήξιες κακαί] Hîc easdem intelligit colliquefactiones quas lib. 1. epid. † proposuit, cùm confluentibus vndiq; per totum corpus crudis, crassis & frigidis humoribus, nullæ tamen per huiusmodi effluuia alleuiationes fierent, sed corporis extenuationes, consumptiones, & humorum colliquationes ex putredine pessimæ contingerent, quæ per aluum & vrinatum copiam effusæ miserrimè tabefactum corpus ac velut eliquatum reddebant. Atque huiusmodi syntecticos vocat * Plinius, qui ad miseram ex longo morbo tabitudinem & corporis colliquationem redacti sunt qualesq; syntecticis febribus laborasse postea scribit Galenus.

† *Sect. 2.* * *Cap. 23. l. 22.*

ἀλλ' εἰ καὶ ὑποπόνεον] ἐπόνεον habet codex vnus Regius. In reliquo etiam dissentiũt. Duo nanq; codices αὖθις πρηέως πᾶσιν ἡ κάθαρσις τοῦ πλεύμονος ἐγίνετο legũnt. Germanicus noster vtranq; lectionẽ meo iudicio rectè includit. Habet enim αὖθις πάνυ πρηέως πᾶσιν ἡ κάθαρσις ἡ ἀπὸ πλεύμονος ἐγίνετο. Eamq; lubenter amplectimur. Est autem κάθαρσις & ἀνακάθαρσις proprio quodam modo Hippocrati, eorum quæ sunt in pulmone expurgatio aut sputorum eductio, & (vt loquitur * Gal.) τὴν διὰ τῶν πτυσμάτων κένωσιν τῶν τὴν πλευρῖτιν ἐργαζομένων χυμῶν, ἀνακάθαρσιν καὶ κάθαρσιν εἴωθεν ὀνομάζειν ὁ Ἱπποκράτης, ὥσπερ γε καὶ τὸ πτύειν τούτους καθαίρεσθαι, κατά τε τὸ περὶ διαίτης ὀξέων, καὶ τὸ προγνωστικὸν ὀνόμασιν. Sic lib. 1. de rat. vict. in morb. ac. καὶ ὁκόσοισιν αἱ πλείων ἡ κάθαρσις γίγνηται, πολὺ δὲ χρὴ πλεῖον διδόναι μέχρι κρίσιος. Rursusque, ἄν τε γὰρ ὀδύναι ἐν τοῖσι πλευριτικοῖσιν αὐτίκα παύονται αὐτόματοι, ὅταν ἄρξωνται πτύειν τι ἄξιον λόγου καὶ ἐκκαθαίρεσθαι. ἄν τε γὰρ καθάρσιες πολλῷ τελεώτεραι εἰσίν, καὶ ἔμπυοι ἧσσον γίνονται. In Prognostico quoque, ὁκόσα δὲ τῶν ἀλγημάτων ἐκ τουτέων τῶν χωρίων μὴ παύεται, μήτε πρὸς τὰς τῶν πτυέλων καθάρσιας, μήτε πρὸς τὴν τῆς κοιλίης ἐκκόπρωσιν, μήτε πρὸς τὰς φλεβοτομίας τε καὶ διαίτας καὶ φαρμακείας, εἰδέναι δεῖ ἐκπυήσοντα. Et aph. 8. l. 5. ὁκόσοι πλευριτικοὶ γενόμενοι οὐκ ἀνακαθαίρονται ἐν τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρῃσιν, τουτέοισιν εἰς ἐμπύημα μεθίσταται.

* *Comm. in aph. 8. l. 5.*

οὐδὲ ἁλμυρώδεες] Codices duo οὐδὲ ἁλμυρώδεες οὐδὲν ἠνώχλει habent. Quæ lectio est Galeni in Commentario & Calui.

ἀπὸ κεφαλῆς κατήει] Hanc lectionem consentientibus vetustissimis codicibus secuti sumus. κατήει verò habet codex vnus quem secuti sunt aliquot interpretes. Quidam etiam habent ἀπὸ κεφαλῆς ἦσαν. Galenus in Com. ἀπὸ κεφαλῆς ἐὸν legit & πολλὰ omittit.

οἴδημα] Duo codices vetusti οἰδήματα habent, sicque haud dubiè tumores corporis vt pedum ac tibiarum intelligit, qui diuturnam humorum corruptelam diuq; perseuerantem cacochymiam comitari solent, tandemque aquam intercutem inuehere. Quã dictionem in corporis tumore ex hydrope sæpe vsurpat Hippocrates, vt lib. περὶ παθῶν & passim.

Erat autem tabidorũ species ex iis qui glabri erant, subalbidi, lentis colorem referentes, subrubri, cæsiis oculis, pituita alba redundantes, & quibus scoptula operta alarum instar à tergo extabant atq; prominebant, mulieresq; eodem modo se habebant. Itidem & qui ad atram bilem generandam essent idonei & subsanguinei. Atq; hos febres ardentes & phrenitides, & intestinorum difficultates tentabant. Iuuenes crebræ & inanes exerendi cupiditates, pituitosos longa alui profluuia, acria & pinguia ventris recrementa biliosos vexabant. Omnibus autem quos paulò supra descripsimus, ver quidem erat molestissimum, plurimosq; sustulit. Æstas verò placidissima, minimeque multi perierunt. Per autumnum rursus & sub Vergilias, multi interierunt quartana febre detenti. Mihi porro videtur æstas illa meritò multum profuisse. Æstiuos namque morbos succedens bruma soluit, & brumales adueniens æstas dimouet. Quamquàm quæ tunc fuit æstas ex sese non satis suæ naturæ constabat, verùm de repente calida, austrina, & à ventis silens fuit, nihilominus tamen ad aliam temporis conditionem mutata profuit. Per verò magni in arte æstimo, posse de iis quæ scripsimus cogitationẽ rectè suscipere. Eorum nanque vsum qui callueri, is mihi non magnopere videtur in arte aberrare posse. Exactè autem tenere oportet propriam cuiusq; temporũ anni conditionem, & statum, morbumque ipsum, & quidnam boni commune sit constitutioni cum morbo, quidnã & mali constitutio, aut morbus inter se cõmune habeant. Et quisnam morbus diuturnus sit & exitium

Εἶδος δὲ τῶν φθινωδέων ἦν, τὸ λεῖον. τὸ ὑπόλευκον. τὸ φακῶδες τὸ ὑπέρυθρον. τὸ χαροπόν. λευκοφλεγματίαι. πτερυγώδεες. καὶ γυναῖκες, οὕτω. τὸ μελαγχολικόν τε καὶ ὕφαιμον. οἱ καῦσοι καὶ τὰ φρενιτικὰ, καὶ τὰ δυσεντεριώδεα τούτων ἥπτετο. τεινεσμοὶ νέοισι. φλεγματώδεσιν αἱ μακραὶ διάρροιαι καὶ τὰ δριμέα διαχωρήματα, καὶ λιπαρὰ πικροχόλοισιν. ἦν δὲ πᾶσι τοῖσιν ὑπογεγραμμένοισι, χαλεπώτατον μὲν, τὸ ἔαρ, καὶ πλείστους ἀπέκτεινε. τὸ δὲ θέρος, ῥήϊστον. καὶ ἐλάχιστοι ἀπώλλυντο. τοῦ δὲ φθινοπώρου καὶ ὑπὸ πληϊάδα πάλιν ἔθνησκον οἱ πολλοὶ τεταρταῖοι. δοκέει δέ μοι προσωφελῆσαι κατὰ λόγον τὸ γενόμενον θέρος. τὰς γὰρ θερινὰς νόσους χειμὼν ἐπιγενόμενος λύει, καὶ τὰς χειμερινὰς θέρος ἐπιγενόμενον μεθίστησι. καί τοι αὐτό γε ἐπὶ ἑωυτοῦ τὸ γενόμενον θέρος, οὐκ εὐσταθὲς ἐγένετο, ἀλλ' ἐξαίφνης θερμὸν, καὶ νότιον, καὶ ἄπνοον. ἀλλ' ὅμως πρὸς τὴν ἄλλην κατάστασιν μεταλλάξαι, ὠφέλησεν. μέγα δὲ μέρος ἡγεῦμαι τῆς τέχνης εἶναι, τὸ δύνασθαι σκοπεῖν, καὶ περὶ τῶν γεγραμμένων ὀρθῶς. ὁ γὰρ γνοὺς καὶ χρεόμενος τούτοις, οὐκ ἄν μοι δοκέῃ μέγα σφάλλεσθαι ἐν τῇ τέχνῃ. δεῖ δὲ καταμανθάνειν ἀκριβῶς τὴν κατάστασιν τῶν ὡρέων ἑκάστην. καὶ τὸ νόσημα, ἀγαθὸν, ὅ, τι κοινὸν ἐν τῇ καταστάσει, ἢ ἐν τῇ νόσῳ, μακρὸν ὅ, τι νόσημα καὶ

A φανάσιμον. μακρὸν ὅ, τι καὶ περιεςηκός. ὀξὺ, ὅ, τι θανάσιμον, ὀξὺ, ὅ, τι περιεςηκός. τάξιν τῶν κρισίμων, ἐκ τούτων σκοπέεσθαι καὶ προλέγειν. ἐκ τούτων εὐπορέεται. εἰδότι περὶ τούτων ἔστιν εἰδέναι, οὓς καὶ ὅτε, καὶ ὡς δεῖ διαιτᾷν.

tium afferat, aut quisnam diuturnus & ex quo ægri euadant. Et quisnam præceps & exitialis, aut quisnam præceps & salutaris. Atq; ex his ipsis tum iudicatoriorum dierum series obseruāda est, tum etiam prædicendi facultas suppetit. Ac in his exercitato procliue est instituendæ victus rationis tempus & modum cognoscere, & quibusnam ea præscribenda sit.

εἶδος δὲ τῶν φθινωδέων ἦν] εἶδος vocat Galenus τὴν ἰδέαν τοῦ σώματος, καὶ τὴν ἰδίαν ἑκάστου κρᾶσιν. Ex quo tabidorum naturam & formam explicat, innuitq; quibus huiusmodi species inesset eos in tabem valde fuisse pronos.

B τὸ λεῖον] τὸ λεῖον hîc depile & glabrum, & vt Galenus ait, τὸ ἄτριχον significat. lib. verò sexto epid.* λεῖον τῷ φακώδει opponitur, læueq; significat, aspero & inæquali contrarium, dum in cutis campo spectatur, quadam ad alterutrum consecutionis accidentia.
*Sect. 3.

τὸ φακῶδες] Duo vetustissimi codices τὸ φακῶδες habent, reliqui omnes cum Galeno τὸ φλεγματῶδες legunt. Etsi verò in hac naturarum frigidarum recensione, pituitosi maximè locum habent, quòd ex magna cruditatis abundantia caput degrauatum defluxiones pariat, facileq; tabem accersat: φακώδεις tamen & qui lenticolores dicuntur, quo nomine qui lentis colorem referunt lienesq; magnos habent intelliguntur, non admodum absurdè hîc mihi reponi videntur. Nam cùm ex magna viscerum imbecillitate atq; insigni humorum impuritate, lienis duritiem nigricantemq; illum ex pallido colorem contrahant, defectoque calido in aquescentes succos omnia vertant, atque in hydropem deueniant, frigidis naturis meritò accenseri possunt, præsertim etiam cùm fere omnes frigidiore plus æquo sint ventriculo, tandem verò in tabem incidant, sintque admodum extenuato corpore. Ideoque
C λεπτοὺς vocat ἐν τῷ περὶ παθῶν Hippocr. & lib. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν, iis τὰ γυῖα λεπτύνεσθαι scribit. Quinetiam in frigidiorem corporis habitum versos atq; in hydropem pronos τοὺς ἐκλεύκους καὶ ὑποφακώδεας, perpetuisque & acribus ex capite in pulmones destillationibus conflictari scripsit Hip. lib. 2. epid. quos hîc per ὑπολεύκους καὶ φακώδεας satis exprimit.

τὸ ὑπέρυθρον] Hîc τὸ ὑπέρυθρον vt lib. 6. epid.* sanguinis exuperantiam significat eam tamen plenitudinis succulentiam quam ὑποχόλῳ opponit non continet, sanguinis verò humores omnes complexi denominationem addita præpositione lenit, vt inter extremas illas naturarum oppositiones quodammodo ambigat.
*Sect. 3.

τὸ χαροπὸν] χαροπὸν pro glauco & cæsio sumi, quod est humidioris naturæ ex oculis specimen, in Com. enixè contendit Galenus, & nos satis probauimus nostris in lib. 2. epid. Com. isto quoq; loco in medium adducto. Quod hîc præcipuè eniti videtur Galenus, ne in frigidarum naturarum numero quandam rerum repugnantiam inducat. Nam cùm constet rauum colorem nigro, ful-
D uo cæsioq; permixtum, ignei caloris & præcipuam ingenuitatis in oculis notam referre, non poterant huiusmodi naturæ non nisi turbato ordine frigidis admisceri, si ex oculorum temperatura reliqui corporis iudicium feras. Ex quo natum est vt rauum hîc pro glauco & cæsio iuxta Galeni doctrinam dixerimus. Nisi quis quo iure biliosos aut sanguine exundantes in arenam vocat Hip. eodem etiam rauos in medium accersat, non admodum repugnante rerum natura, si calidis naturis etiam suos morbos attribuat, eosq; præcipuo quodam modo qui cerebro sunt calidiore, ideoq; ad vaporum sublationem habili, tabe & destillationibus corpus integrum colliquantibus corripi existimet, quod oculis rauis accidere potuit. Eoq; nomine non adulterata rauorum nomenclatura, huiusmodi naturas rauilias aut rauistellos dicere potui, quòd ij Festo dicuntur qui rauos oculos habent, nisi maluissem in re admodum difficili Galeno subscribere, quam tamen non nisi lite contestata valdeq; ambiguè dissoluit.

λευκοφλεγματίαι] λευκοφλεγματίαι sunt qui pituita alba periclitantur & in suffusum pituita alba affectum deueniunt. Quod est hydropis genus vt probauimus nostris in lib. 2. epid. Com. sect. 1.

E πτερυγώδεες] πτερυγώδεες dicuntur medicis quibus lati humeri (* Celso scoptula operta dicuntur) à tergo alarum auium instar extant & prominent, & quibus ὠμοπλάται ἐκφανέες ὅλαι, ὅκως πτέρυγες ὀρνίθων, vt loquitur † Aretæus. Quod his verbis testatur * Galenus, ἐμάθετε δὲ ὅτι πτερυγώδεις ἔθος ἐστὶ τοῖς ἰατροῖς ὀνομάζειν, τοὺς ὁμοίως ὀρνίθων πτέρυξι τὰς ὠμοπλάτας ἔχοντας ἐκκειμένας τε καὶ περιεηκυίας εἰς τοὐπίσω. Et lib. 2. περὶ κρασιῶν. καὶ θώραξ, τοῖς μὲν, ὡς εἴρηται πρόσθεν, εὐρὺς, ἐνίοις δὲ στενὸς οὕτως, ὡς σανὶς, οὓς δὴ καὶ σανιδώδεις ὀνομάζουσιν. ὅταν δὲ καὶ τὰ κατ' ὠμοπλάτας αὐτοῖς ἀσαρκα πλέως ᾖ, καὶ γυμνὰ, καὶ προπετῆ δίκην πτερύγων, ὀνομάζονται μὲν αἱ τοιαῦται φύσεις ὑπὸ τῶν ἰατρῶν πτερυγώδεις. Atq; huiusmodi naturæ propter thoracis angustiam, damnandamq; ab ortu conformationem in tabem promptissimè deueniunt. Quod etiam profitetur †† Galenus lib. 6. epid. vbi hunc quoq; locum in medium adducit, τινὰς μὲν ὀνομάζουσιν οἱ ἰατροὶ πτερυγώδεις ἔμπροσθεν εἴρηται. μεμαθήκατε δὲ καὶ ὅτι πρὸς φθίσιν ἐπιτήδειοι τυγχάνουσιν ὄντες οἱ τοιοῦτοι διὰ τὸ στενὸν τοῦ ἐπιδήμιον. Eam verò ad tabem aptitudinem nominisq; originem etiam paulò priùs declarauimus, cùm τὸ ξυγγενικὸν φθινῶδες explicaremus. Ex quibus satis constat Caluum πτερυγώδεις per pectoris angustiam non satis esse assecutum, quòd etsi affectionis ex prima conformatione causam attigit, rei tamen essentiam nominisq; notationem non est imi-
F tatus. *lib. 8. cap. 1. † Cap. 8. lib. περὶ χρονίων παθῶν. * Com. 3. in lib. 6. epid. †† Com. 3.

καὶ γυναῖκες οὕτω] Sic impressi codices cum duobus peruetustis manu scriptis habent. Duo alii recentiores οὕτω sequentibus iungūt. Nos in ambigua lectione vtrunq; vt cohæreret assequuti sumus. In quo mirè Hippocratem ludificatus est Caluus, cùm οὕτω omisit istaq; simul iunxit inquiens [mulieres atra bile, subcruenta] valde disparatas sententias inter se continuans, spreta & Hippocratis & Galeni mente.

τὸ μελαγχολικὸν] Galenus istud sequentibus addit vultq; melancholicum genus & subsanguineum phrenitide & febribus ardentibus, morbis calidæ naturæ familiaribus, promptissimè tentari. Quod etsi rectè stat in eamq; sententiam pedibus eundum est: potest tamen & istud non absurdè per se sumi, vt & superiora respiciat & posterioribus etiam quadret. Videtur namque Hipp. melancholicum genus & subsanguineum tabidorum speciem constituere, vt litera satis innuit. Melancholicos autem diximus eos qui ad concerуandam atram bilem essent appositi, quos Galenus οὐ τοὺς ἤδη τὴν μέλαιναν ἠθροικότας πολλὴν, ἀλλὰ τοὺς ἐπιτηδείως ἔχοντας πρὸς
G τὴν γένεσιν αὐτῆς, dixit.

τῇσι νέοισι] νέοισι φλεγματώδεσι iungit Galenus, quem secuti sunt omnes interpretes. Possunt verò & pituita exundantes longis alui profluuiis tentari, ab intemperie & intestinorum imbecillitate, vt Com in aph. 30. l. 3. atq; eo modo diuturni alui fluores pituitosis attribuentur, quod faciunt duo peruetusti codices manu scripti, quos consentiētibus impressis nō temerè secuti videmur. Quoniam autem non illibenter ex acrimonia & coaceruata humorum prauitate procedunt, biliosos sæpe exercent & in difficultatem intestinorum transeunt. Quod scripsit † Hippocrates. ἐπὶ διαῤῥοίη, δυσεντερίη ἐπιγίνεται. Eoq; modo bile amara redundantibus accommodat Galenus. Vnde satis mirari non possum quomodo Caluus biliosos sequenti sententiæ contra Galeni & Hippocratis mentem coniunxerit. † aph. 77. lib. 7.

καὶ ἐλάχιστοι ἀπώλλοντο] Sic legunt impressi codices cum duobus vetustissimis exemplaribus. Reliqua, ἐλάχιστα ἀπώλλυντο habent, eodem sensu. ῥήϊστον autem θέρος placidissimam æstatem diximus, hoc est moderatissimam, & in qua facillimi essent morbi, quòd ἐμβραχέσιν ἐν τῷ θέρει τὰ νοσήματα, vt de ea scribit Galenus.
H

τεταρταῖοι] Hîc consensum nostrorum exemplarium secutus sum, quæ in eo conueniunt vt quartanis febribus detenti autumno conflictati fuerint. Quæ etiam lectio Galeno pro merito cæteris plausibilior videtur.

δοκέει δέ μοι] Non committam vt quæ mihi continuatam sententiam perpetuare videntur, ea longè dissita post ægrorum speculationes, velut interrupta, sine ordine committantur. Etenim vt nihil Galeni & Dioscoridis iudicium accedat, res ipsa tamen tam apertè clamat ista hîc probè loco esse posita, vt valde etiam mirer quotquot sunt interpretes ea de re Galeni submonitionem neglexisse. Nec sanè video si locus illis in hac orchestra dandus est, quonam potiùs iure in fabulæ catastrophen satis ineptè reiiciantur, quàm in medio actu appositè admodum personam sustineant. Nam cùm veris ratione æstatem moderatissimam & placidissimam, habito quoque ad autumnum respectu, dixisset, non immeritò tranquillitatis rationes subiunxisse videtur. Æstas quippe non satis præstitutæ à natura temperiei respondens, sed valde intempestiua, & ob præfocantes æstus ventorumque cessationē suspecta, atque ad humorum corruptelam plurimùm habilis, nullo modo videbatur profutura, nisi temporis successio mutationis beneficium & tempestiuitatem quandam attulisset, humorumque corruptelam & coaceruationem promptissima in cutem difflatione aliqua ex parte leniuisset. Quæ certè vt in parte dici videntur, ita æstatis beneficium quodammodo circumscribūt, nec eam ex toto ab iniuria vindicant, sed mutationis bonitatem ei tribuūt, quæ ex temporum inuicem successione procedit. Atque ea in re magnam inesse artis partem scribit, temporum circumscriptiones & inter sese consecutiones aut commutationes spectare. Qua de re enixè magis aliàs in libris ad hæc destinatis scripsit Hippocrates, vt lib. περὶ ἀέρων & lib. περὶ χυμῶν, aph. tertio, & nonnulla etiam addidit initio lib. 2. epid. Atq; is certè longè probabilior mihi videtur consecutionis ordo, quàm si ista ad extremos libri fines importunè admodum & omninò extra rem ablegemus.

τὰς γὰρ θερινὰς νόσους] Temporum commutationes & vicissitudines plærumq; salubrem ex contrarietate morbi causam obtinent, in eorumq; solutionis genere reponuntur, vt satis constat ex Com. in aph. 1. & 3. l. 3. & ex aph. 45. lib. 2. & aph. 28. l. 3. Atq; ad eam morborum solutionem in attributionibus medico considerandis temporum mutationes & in alia successiones spectandas esse iubet lib. περὶ χυμῶν. Quod enim scribitur αἱ μεταβολαὶ ἐξ οἵων εἰς οἷα, hunc in sensum accommodat Galenus Com. in aph. 11. l. 3. & ab Hip. repetitur lib. 6. epid*. Eaq; de re abundè diximus lib. 1. epid. Cùm igitur temporis mutationes quæ contrarietatis causam habent, solutionis morborum rationem præseferant, an non æquum videtur æstiuos morbos hyeme solui, & contra, præsertim cùm ex Hippocratis doctrina optimè quadret? Ne quis ergo ex Galeni verbis fucum sibi factum existimet, rem ipsam penitus introspiciat. Locum accusat Gal. suppositītiumq; clamat, quòd in vniuersitatis genere iniquum videatur valdeq; cum Hipp. decretis pugnans, morbos brumales quauis æstate, non habita conditionis temporum temperieiq; ratione propulsari, cùm non parum à rei natura abhorreat, æstate valde suspecta qualis ista fuit hyemales morbos solui, ac profectò æquius fuerit ob summam humorum corruptelam & putrilaginis coaceruationem inualescere & augeri. Natiuam igitur & constantem temporum temperiem ex qua tempestatum mutationes denominationem sumunt morborumq; causæ oriūtur, ad affectuum inuicem solutionem spectādam esse iubet, ad quam etiam plurimùm facere contendit, certas morborum naturas & cum temporum conditione habitudines considerari. Quibus ad trutinam exactis, non dubium est æstate legitima & tempestiuam tempestiuitatem seruante, constantes, riteq; atq; ordine conceptos morbos, hyemis successione natiuam temperiem probè retinentis, propulsari, contraq; ex Hip. doctrina passim. Quod etiam Galeni verba apertissimè testantur, si integrè non autem ex nostris codicibus mendosè legantur. Vt potiùs videatur nimis latè diffusam & exundantem sententiam intra æquitatis limites circumscripsisse, & definitam ad examen subduxisse, quàm eam suis decretis condemnasse. Etenim cùm ex germanissimis Hipp. libris qui temporum salubres mutationes proprio quodam modo solicitant, dignitatem hauriat, præcipuè tamen ex extremo lib. περὶ φύσιος ἀνθρώπου authoritatem capit. Sic namque scribitur: ὠφελεῖ οὖν τούτων οὕτως ἐχόντων, ὁκόσα μὲν τῶν νοσημάτων χειμῶνος αὔξεται, θέρεος φθίνειν. ὁκόσα δὲ θέρεος αὔξεται, χειμῶνος λήγειν, ὁκόσα μὴ αὐτῶν ἐν περιόδῳ ἡμερέων ἀπαλλάσσεται. τὴν δὲ περίοδον αὖθις φράσω τὴν τῶν ἡμερέων. ὁκόσα δὲ ἦρος γίνεται νοσήματα, προσδέχεσθαι χρὴ φθινοπώρου τὴν ἀπάλλαξιν ἔσεσθαι αὐτέων. ὁκόσα δὲ φθινοπωρινὰ νοσήματα, τουτέων τῷ ἦρος ἀνάγκη τὴν ἀπάλλαξιν γίνεσθαι, ὅ, τι δ' ἂν τὰς ὥρας ταύτας ὑπερβάλλῃ νόσημα, εἰδέναι χρὴ ἐνιαύσιον αὐτὸ ἐσόμενον. Ex quibus liquet æstiuos morbos hyeme solui & contra, temporumque inuicem consecutiones iudicationem morbis adferre, idque ex patentis optimi decreto. Quod etiam profitetur Galenus in dierum iudicatoriorū disciplina latiusque explicat, hanc istam sententiam in medium referens lib. 3. περὶ κρισίμων ἡμερῶν, temporumque mutationes morborum iudicationes facere his verbis demonstrans: περίοδοι δ' εἰσὶν αἱ μὲν διὰ ἡμερῶν ἀριθμῷ πνός, αἱ δὲ διὰ μηνῶν. αἱ μὲν δὴ διὰ τῶν ἡμερῶν ἑβδομαδικαί εἰσιν, καὶ πρὸς τὴν σελήνην αὐξήσειν. αἱ δὲ διὰ μηνῶν εἰς ἥλιον ἀναφέρονται, τὸν δὲ τὸν τρόπον γιγνόμεναι. πάλιν γὰρ ἀπὸ τῶν Ἱπποκράτους ἀρκτέον, ῥήσεων, τὰς μὲν θερινὰς νόσους ἐν χειμῶνι λέγοντος λύεσθαι. τὰς δὲ χειμερινὰς ἐν θέρει. αὕτη μὲν οὖν προθεσμία κρείσσων ἐστὶ χρονίων τι καὶ ὡς ἄν εἴποι τις, ἐνιαυσίων νοσημάτων, οἷάπερ ἐν τοῖς ὀξέσιν ἡ τῆς ιζ. ὁ γὰρ μέχρι τῆς πανσελήνου χρόνος, ἥμισυς ὑπάρχων ὅλης τῆς σεληνιακῆς περιόδου, τὸν αὐτὸν ἔχει λόγον, τῷ μέχρι θέρους ἐκ χειμῶνος διαστήματι. καὶ μὲν δὴ καὶ ὁ ἀπὸ τῆς πανσελήνου μέχρι τῆς κρύψεως χρόνος, ἀνάλογος ἐστὶ τῷ μέχρι χειμῶνος ἐκ θέρους διαστήματι. τούτων δ' ἑκατέρου δίχα τμηθέντος, ἐν μὲν τοῖς ὀξέσι νοσήμασιν ἡ ἑβδομάς ἐστιν, ἐν δ' αὖ τοῖς χρονίοις, αἱ τῶν ἐπιφανεστάτων ἄστρων εἰσὶν ἐπισημασίαι, καθ' ἃς ἔαρ καὶ θέρος, καὶ χειμὼν καὶ φθινόπωρον ἀφορίζεται. Quod etiam repetit lib. 2. in circuituum iudicatoriorum recensione, hunc in modum: καὶ ταύτας πάλιν καταλιπών, τὰς μὲν θερινὰς νόσους χειμῶνος λύεσθαι φησί, τὰς δὲ χειμερινὰς θέρει. Atque etiam istud esse mihi videtur quod subindicat Galenus Com. in aph. 1. lib. 3. his verbis, μεταβαλλουσῶν γὰρ ὁσίον εἰς ἀλλήλας τῶν ὡρῶν, ὥσπερ ἔνια συνίσταται νοσήματα, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ λύεται. καὶ τοῦτο αὐτὸς εἴρηκεν ὁ Ἱπποκράτης. Istam enim sententiam innuere videtur, quæ temporum huiusmodi commutationes morbis esse salubres significat, vt non aliunde eius carpendæ ansam ceperit Galenus, quàm quòd in genere nimis ambiguè prolata, parumque definita, nec legitimis artis διορισμοῖς satis terminata, fidem suspectam facit. Atque hæc mihi dicenda fuerunt de hoc Galeni loco difficili, planeque nostris in codicibus inexplicabili labyrintho, qui sanè mihi videtur,

Parietibus textum cœcis iter, ancipitemq;
Mille viis habuisse dolum, quà signa sequendi
Falleret indeprensus & irremeabilis error.

Hunc porro locum etiam codices variant. Quidam enim simpliciter legunt, καὶ τὰς χειμερινὰς θέρος ἐπιγινόμενον, vt ad λύει referant, & μεθίστησι omittunt, quod etiam facit Galenus. * Sect. 3.

ἦν εὐσταθὲς ἐγένετο] θέρος εὐσταθὴς stabilem æstatem & quæ probè præstitutam sibi à natura temperiem seruaret, ac naturæ suæ constaret vocat, quæque esset legitima & propriam temperiem optimè moderaretur, nec qualitatibus suis admodū excederet, quemadmodum τοὺς καθεστῶτας καιροὺς, τοὺς ἐν τάξει τὴν οἰκείαν κρᾶσιν ἀπειληφότας intelligit Hippocrates, vt scribit † Galenus, vbi tempestiua tempestiuitate anni tempora sibi constant, ac bonum habent tempestatum habitum. Istam porro dictionem Hipp. aliàs morbis quietis, stabilibus & optimè sibi constantibus, pro mutua tempestatum & morborum inter se habitudine attribuit, vt alibi scripsimus & aliquando fusiùs dicendum est. Cæterum aliter videtur legisse hunc locum Caluus & Galenus quoque, vt satis ex Commentario patet, nostra tamen huic lectioni acquiescunt exemplaria omnia.

† *Com. in aph. 8. lib. 3.*

ἀλλ' ἐξαίφνης θερμόν] Illud ἐξαίφνης codices quidam omittunt, quòd priùs non appareat, sed ne ista quidem cum superiore æstatis descriptione omninò conuenit. ἄπονον verò pro ἄπνοον habent excusi codices cum quodam Regio, & vtramque lectionem adhibuisse videtur Caluus, cùm æstatem laboriosam & non perflatam dixit. Etsi verior mihi lectio videtur quæ ἄπνοον habet, quòd fere ventorum silentium suspectum totum annum fecerit, ac præparca & diuulsa anniuersariorum perflatio non modò ventorum carentiam non leniuerit, vt etiam mirè æstatem infamauerit. ἄπονον verò potest etiam quis ad æstatis labores, molestiam & πνίγματα accommodare. Licet autem cuiuis ex Galeni Commentario lectionis varietatem venari.

δεῖ δὲ καταμανθάνειν] Mutationes temporum ad morborum ortum magnum afferunt momentum, amborumque inter se habitudo

tudo diligenter medico animaduertenda est, tum ea quæ commune aliquid præsefert; tum etiam ea quæ propriæ conditionis singulare quiddam habet, τῶν νόσων γὰρ ἄλλαι πρὸς ἄλλας εὖ ἢ κακῶς πεφύκασι, vt scribit Hippocrates. Et verò vt temporum successiones & mutationes ad morborum considerationes valde sunt necessariæ, sic etiam ad eorundem prędictiones, victum ægris instituendum, & iudicationis disciplinam plurimùm posse videntur. Quæ sunt magna ad artem medico parata præsidia, & in quibus bona artis tractatio versatur. Atq; ex ea temporum ad morbos habitudine, ad morborum differẽtias descendit, vt inde ad criseos rationem, victus præscribendi moderationem & prædicendi facultatem viam medico faciat instructissimam. Quod quia in præcipuo artis instrumento spectatur, ad eosdem facultatis scopos plurimis in locis Medici cogitationem erigit Hippocrates, vt toto lib. 1. aphorismorum, & ad eam rem per eiusmodi fere morborum differentias viam sibi muniuit lib. 1. epidem.* qua de re illic plura diximus. Hunc verò totum locum sic legimus ex optimorum exemplarium consensu, δεῖ δὲ καταμανθάνειν ἀκριβῶς τὴν κατάστασιν τῶν ὡρέων ἑκάστων, καὶ τὸ νόσημα, ἀγαθὸν ὅ, τι κοινὸν ἐν τῇ καταστάσει, ἢ ἐν τῇ νούσῳ, κακὸν ὅ, τι κοινὸν ἐν τῇ καταστάσει, ἢ ἐν τῇ νούσῳ. Quam etiam lectionem secuti sunt omnes interpretes contra impressorum omnium codicum fidem. Sic enim mihi spectare videtur Hipp. temporum cum morbis communem affectionem & habitudinem, quæ vt interdum bono est, sic nonnunquam periculum intendit. Quod satis apparet ex aph. 34. lib. 2. & aph. 2. & 3. l. 3.

* Sect. 3.

μακρὸν ὅ, τι νόσημα] Caluus hìc variat. Alterum namque distributionis membrum omisit, μακρὸν ὅ, τι καὶ περιεστικός. Quod etsi ex oppositionis disciplina intelligi potest, meritò tamen adscribitur, id quod etiam in superiore sententia fecimus ex nostris exemplaribus. Hoc etiam quod sequitur Caluus aliter legisse nec satis distributionis vim assecutus esse videtur, cùm & acutum longo iungit, & alteram quoque partem omittit. περιεστικὸν verò νόσημα quid sit scripsimus lib. 1. epid. sect. 3.

ΕΚΚΑΙΔΕΚΑ ΑΡΡΩΣΤΟΙ. Πρῶτος.

Ἐν Θάσῳ τὸν τοῦ Παρίωνος, ὃς κατέκειτο ὑπὲρ Ἀρτεμισίου, πυρετὸς ἔλαβεν ὀξύς. κατ' ἀρχὰς δὲ ξυνεχὴς, καυσώδης. διψώδης. ἀρχόμενος κωματώδης. καὶ αὖθις ἄγρυπνος. κοιλίη ταραχώδης ἐν ἀρχῇσιν. οὖρα λεπτά. ς´, οὔρησεν ἐλαιῶδες. παρέκρουσεν. ζ´, παρωξύνθη πάντα. οὐδὲν ἐκοιμήθη, ἀλλ' οὖρα τε ὅμοια, καὶ τὰ τῆς γνώμης ταραχώδεα. ἀπὸ δὲ κοιλίης, χολώδεα λιπαρὰ διῆλθε. εἶτα τῇ η´, σμικρὸν ἀπὸ ῥινῶν ἔσταξεν. ἤμεσεν ἰώδεα ὀλίγα. σμικρὰ ἐκοιμήθη. θ´, διὰ τῶν αὐτῶν. ι´, πάντα ξυνέδωκεν. ια´, ἵδρωσεν οὐ δι' ὅλου. περιέψυξε μὲν, ταχὺ δὲ πάλιν ἀνεθερμάνθη. ιβ´, πυρετὸς ὀξύς. διαχωρήματα χολώδεα. λεπτά, πολλά. οὔροισιν, ἐναιώρημα. παρέκρουσεν. ιζ´, ἐπιπόνως. οὔτε γὰρ ὕπνοι, οὔτε πυρετὸς ἐπέτεινεν. κ´, ἵδρωσε δι' ὅλου. ἄγρυπνος. διαχωρήματα χολώδεα. ἀπόσιτος. κωματώδης. κδ´, ὑπέστρεψε. λδ´, ἄπυρος. κοιλίη οὐ συνίστατο. καὶ πάλιν ἀνεθερμάνθη. μ´, ἄπυρος. κοιλίη ξυνέστη χρόνον οὐ συχνόν. ἀπόσιτος. σμικρὰ πάλιν ἐπύρεξε. καὶ διὰ παντὸς πεπλανημένως. ἄπυρος. τὰ μὲν, τὰ δ' οὔ. εἰ γάρ τοι διαλείποι καὶ διακουφίσειεν, πάλιν ὑπέστρεφε. σιτίοισί τε πολλοῖσι, καὶ φαύλοισι προσεχρῆτο. ὕπνοι κακοὶ περὶ τὰς ὑποστροφάς. παρέκρουσεν. οὖρα πάχος μὲν ἔχοντα οὔρει τηνικαῦτα. ταραχώδεα δὲ καὶ πονηρά. καὶ κατὰ κοιλίην συνιστάμενα. καὶ πάλιν διαλυόμενα. πυρέτια ξυνεχέα. διαχωρήματα πολλά, λεπτά. ἐν δὲ τῇ ρκ´ ἡμέρῃ ἀπέθανε. τούτῳ κοιλίη ξυνεχέως ἀπὸ τῆς πρώτης ὑγρῇ χολώδεσιν, ὑγροῖσι, πολλοῖσιν ἦν. ἢ ξυνισταμένη, ἐν ζέουσι καὶ ἀπέπτοισιν. οὖρα διὰ τέλεος κακά, κωματώδεα τὰ πλεῖστα μετὰ πόνων. ἄγρυπνος. ἀπόσιτος. ξυνεχέως καῦσος.

Ægroti sexdecim. *Primus.*

Parius quidam in Thaso, qui supra Dianæ fanum decumbebat, febre acuta correptus est, statim quidem assidua, ardente, siticulosa. Per exordia sopore detinebatur, rursusq; vigiliis vexabatur. Aluus inter initia turbulenta, vrinæ albæ. Die sexto oleosam vrinam reddidit, delirauit. Septimo exacerbata sunt omnia, non dormiuit. Quin & vrinæ similes & mens perturbata. Ex aluo verò biliosa & pinguia prodiere. Octauo deinceps parum ex naribus stillauit, vomitione refusa sunt virulenta, pauca, aliquantulum quieuit. Nono eadem perseuerauere. Decimo cuncta remiserunt. Vndecimo, sudor, sed non toto corpore dimanauit. Corporis quidem summa perfrixerũt, sed mox recaluit. Duodecimo, grauiter febricitauit, alui recrementa biliosa, tenuia, copiosa. In vrinis suspensum quid in medio innatans inerat, delirauit. Decimoseptimo permolestè habuit. Nam neque somni aderant, neq; tamen febris intendebatur. Vigesimo sudor vndique profluxit, peruigil fuit, deiectiones biliosæ, cibum auersabatur, sopore detẽtus est. Vigesimo quarto recidiua contingit. Trigesimo quarto à febre immunis fuit, aluus non substitit, moxq; recaluit. Quadragesimo sine febre, aluus nõ diu substitit, cibũ auersabatur rursus aliquantulũ febricitauit, idq; perpetuo inordinatè, partim quidem à febre liber, partim verò non. Nã si quãdo intermitteret alleuaretq;, statim repetebat. Cibariis etiam multis vilibus & vitiosis vtebatur. Circa recidiuas somni mali, delirauit. Vrinas tunc reddebat crassas quidem, verùm turbulentas & prauas. Ex aluo coacta moxq; diffluẽtia demittebantur. Febriculæ assiduæ aderant, deiectiones multæ tenues. Centesimo & vigesimo die defunctus est. Huic aluus ab initio continenter biliosis, liquidis, multis diffluebat, aut si consisteret, feruida & cruda deiiciebat. Vrinæ per totũ morbũ malæ. Sopore fere detinebatur, nec sine doloribus, eratq; insomnis, cibos auersabatur, assidueq; febris ardens vexabat.

Reliqua est speculationis ægrorum pars in qua αὐτοψίαν exercet Hippocrates, ægrosq; sexdecim oculis subiicit, vt inde artis pręceptiones mutuare possis & in singularibus attrito tibi esse liceat. Atq; hunc ægrorum numerũ agnoscit Galenus lib. 2. περὶ δυσπν. Hoc autem quod primum occurrit exemplum, insignem habet putrescentis cacochymiæ considerationem, biliosique & æruginosi succi ex inæqualitatis permixtione corruptelam, vnde & febris ardens enata est, & quòd præcipua nutricationis instrumenta laborarẽt, naturalesq; functiones apperterentur, turbulenti per totũ morbũ secessus, biliosi, tenues, liquidi & pingues ægrum diuexarunt. Quibus veluti onere leuata natura, & quòd magnam morbi partem deponeret recreata, paululum respirauit, crebrasque iudicationum mutationes attentauit. Sed quoniam non nisi fractas virium suppetias habuit, intemperantiq; hosti, hoc est

malo victus generi, salutem prodidit, variis recidiuarum ictibus appetita, fracta & debilitata, longum tamen sustentauit exitum. Varius autem hoc in ægro symptomatum concursus miserè exagitatam naturam arguit, quæ etsi vitalitatis arce occupata, hoc est hepatis ventriculique facultatibus iam humorum malignæ corruptioni mancipatis, sanitatis spem concipere non potuit, iudicatoriis tamen diebus nullum neglexit erigendi animi indicium, sed quoad potuit egregiè colluctata, in centesimum tandem & vigesimum diem, velut tabifica quadam veneni specie concidit. Hîc verò præcipuè enitet decretoriorum dierum series, & passim ab Hippocrate inculcatus & à Galeno nunquàm satis commendatus iudicationis κόσμος. Huius ægri meminit Galenus libello περὶ κώματος, quem variè & inæqualiter ægrotasse multasq; in contraria permutationes sustinuisse scribit. A

τὸν τοῦ Γαείωνος] τὸν Παρίου habent codices duo manu scripti, istamque lectionem sequitur Galenus libro. 2. περὶ δυσπ. & in Commentario.

ὑπὲρ ἀρτεμισίῳ] ἀρτεμίσιον Dianæ fanum aut ædem, festum aut statuam significat. Est & Eubœæ promontorium eius nominis. Nos interpretum celebritatem sequimur. B

διψώδης] Istud etsi non temerè aliàs apud Hippocratem ad febrem relatum inuenias, consensum tamen manuscriptorum exemplarium sequutus sum, quòd & huiusmodi febris ardens siticulosa dici queat ex propria quadam suiipsius circumscriptione. Nam & inexhausta siti exurenteque calore febres ardentes dignoscuntur. Quod scribit Galenus libro quarto de ratione victus in morbis acutis, τὸν καῦσον πυρετὸν εὐλόγως τοὺς ἰατροὺς λέγοντας, ὅταν ἡ θερμασία διακαὴς ᾖ τὸν ἄνθρωπον, ἄπαυστόν τε τὸ δίψος ἔχῃ. Et paulò ante in statu pestilente de exurente huius febris incendio loquens, quod καῦμα dicitur. ἴδιον γὰρ τοῦτο τῆς καύσου οἷς καὶ τὸ διψῆν ἀπαύστως, καὶ σχεδὸν οὐδὲ αὖ ἄλλοις ἐξαίρετον εἴπῃ γνώρισμα καύσου πυρετῶν, ἀλλ' ἐκ δυοῖν τούτων αὐτάρκως συμπληροῦσθαι φαίη, δίψης ἀπαύστου καὶ θερμασίας διακαιούσης αἰσθανομένων τῶν καμνόντων. Potest etiam istud rectè ad ægrum referri & sequentibus cohærere. Quam in rem quædam exemplaria δίψος pro διψώδης habent.

οὖρα λευκά] Sic omnes interpretes & codices præter vnum Regium peruetustum magni ponderis, quod λεπτὰ habet. Vtramque lectionem adhibet Caluus, & albas tenuesque vrinas simul iunxit. Quidam verò κοιλίη ταραχώδης ἐν ἀρχῇσιν simul iungunt, alij ἐν ἀρχῇσιν οὖρα λευκά. C

ἐς οὔρησεν ἐλαιώδες] Oleosarum vrinarum pernicies satis decantata videtur in historia ægri XI. & XII. libri primi, idque ex Hippocratis Galeni & recentiorum decreto. Tres enim huiusmodi vrinarum gradus ex * Aëtio libro quinto, & † Actuario libro de Vrinarum iudiciis, & libello de vrinis, esse diximus, eosque vt pro caloris ex quo oriuntur intensione inter se differre, ita & exæstuans incendium præseferre. Quod decretum etsi hîc quoque in deurente febre valere potest, operæpretium tamen est animaduertere quisnam scrupulus Galenum angat, vt inter oleosas & pingues vrinas tantopere hoc loco ambigat. Ac primùm quidem videndum est Galenum duo oleosarum vrinarum genera ponere, vnum quod pingues vrinas facit, atque λιπαρὰ οὖρα vocat, iisque supra innatantes in vrinis pinguedines ex Prognostico accommodat, & pinguedinis colliquationem ex deurente incendio portendere significat. Alterum oleosarum vrinarum genus est ex iis quæ crassamento & colore, non toto habitu & natura, oleo similes apparent, sed in speciem tantùm oleosæ, non reapse dicuntur, cùm minimùm pingues sint. Quæ tantum abest vt periclitantem naturam denuncient, vt interdum concoctionis morbi vim habeant, iudicationisque quæstionem exerceant, cùm crassiore substantia & coloris plenitudine innati caloris beneficio olei essentiam præseferant. Huiusmodi oleosas vrinas sine pinguedinis admixtione intelligi vult Galenus, quarum quoque gradus in coloris intensione spectandos esse vult. Atque eo tandem delabitur vt vrinas istas colliquationis in hoc ægro nullum periculum denunciare existimet, quòd à pinguibus multum differant, ac in speciem tantùm oleosæ appareant. In eoque plurimum mouetur longa ægritudinis ad centesimum & vigesimum diem productione, quod in colliquationis suspicione vix fieri posse videtur. Qua ratione sola ductus huiusmodi oleosas vrinas tantùm apparentes in doctrinæ genere recenset. Quod quia non parum suspectum futurū erat, non minimùm etiam ab Hipocratis decretis, multum verò à recentiorum opinione in oleosarum vrinarum æstimatione dissentiens videtur, rem quasi lenitione præmunit, & pinguium vrinarum intelligentiam in oleosarum censu prætexit, dum eas posse pingues inaudiri scribit quæ innatans pingue ex Hippocratis consilio habeant, & pinguedinis à calore fusionem, non verò corporis colliquationem denotent. Quæ etsi in malis reponendæ sunt propter deurentis caloris vim, non sunt tamen adeò exitiales vt præceps exitium afferant, quales quæ totius substantiæ colliquamentum denotant. Quod efficit vt vrinas istas pingues eodem censu æstimet quo deiectiones pingues, quæ longo interuallo à colliquationibus distinguntur. Eoque sensu tolerabilem fore veterem assensionem iudicat Galenus. Quo in opinionis tormento etsi plurimùm laborat, ratamque recentiorum in oleosarum vrinarum consensione fidem labefactat, quòd tota essentia oleosas vrinas esse ambigat, oleosasque apparentes in perniciei intensione (quod ii faciunt) non apponat, mihi tamen videtur appositissimè (vt cætera) de tota re sententiam ferre, Hippocratisque consilium reconditissimum miro quodam doctrinæ genere explicare. Nam cùm primùm optimè sibi esse saltandam fabulam istam duceret, videretque Hippocratem hoc in ægro febre ardentissima tentato, primis fere diebus oleosam vrinam adscripsisse, eumque partim morbi contentione, partim lenta virium reluctatione in longam iudicationis moram perductum esse: non satis æquum videbatur, oleosas istas vrinas pinguis aut oleaginorum totam naturam statim fuisse adeptas, tum quòd eæ magnam corporis integri colliquationem, cui æger non satisfecisset, denotarent, tum verò etiam quod eiusmodi vrinarum quæ totam oleaginorum speciem referrent, doctrinam nullam fecisset in Prognostico Hippocrates, vbi studio quodam omnes acutorum morborum vrinas in artis præceptiones contulisset. Nec verò etiam satis rationi consonum futurum erat, antiquorum præcipueque Hippocratis decretis confirmatam, longaque assensione comprobatam vrinarum pinguium infamiam de gradu deiicere. Atque in huiusmodi vadis luctatus Galenus ad causæ æquitatem descendit, experientiaque iudice oleosas vrinas esse censet, quæ colore & crassamento facieque oleum referunt, quales sunt quæ biliosi & æruginosi succi permixtione ipsaque exassatione in viridantes & prope nigras vrinas transeunt, oleaginorumque speciem habent. Quæ etsi ex caloris intensione gignuntur, pro eius tamen modo colorem immutant, periculumque aut denunciant aut leniunt. Quod satis innuere videtur Galenus cùm oleosas istas vrinas coloris modo discernit, iisque ex febris aut caloris magnitudine, non malignitatis ratione perniciem conciliat. Ac vt non eadem semper est olei consistentia & color, sic vrinarum istarum pro substantiæ aut coloris varietate designationem progredi scribit. In hoc igitur ægro cùm multa æruginosi & biliosi humoris improbitas tantaque malignorum succorum permixtio fuerit, vt virulentos vomitus & secessus biliosos, pingues & turbulentos per totum morbum procurarit, non est diffitendum humorum huiusmodi exassatione ex febre deurente talem redditam vrinam, pessimisque admodum casibus ægrum fuisse conflictatum. In quo quanquàm valida naturæ vis sæpius aduersus morbum enitur, ægri tamen intemperantia adeo concidit vt lentum tandemque miserum traxerit exitium. Quod effecit vt vrinæ per se quidem accusabiles nec probæ visæ sint, non tamen statim exitiales aut omninò lethales apparuerint. Et certè ne videamur nouitio quodam inuentu veteres artis præceptiones ludificare, non admodum absurdè mihi videntur vrinæ huiusmodi pinguis liquationem ab exurente calore inchoatam esse indicare, quòd bilis æruginosa magnum persæpe concipiat incendium periculososque euentus afferat. Quibus adeo exagitatum ægrum videre est, vt etsi remissionem interdum fecerint, non adeò longè tamen à se periculum propulsarunt, quin colliquationis iacta initia in lentam & miserabilem traxerint ruinam. Qua sanè mortis lentitudine non mihi lenienda vrinæ improbitas videtur, cùm fieri posse videatur vt remissa naturæ benignitate, colliquationis initia ac D E F G H

tia ac morbi vis ipsa, in miserabili tamen ad omne exitium proiecto corpore lentas tabitudinis radices egerit. Idque videtur longa verborum ambiguitate assequi Galenus, dum huiusmodi interpretationem, quòd ad antiquorum præscriptum magis accommodatam esse sciat, qua potest verborum æquitate lenit, nec abs re tamen ad pingues vrinas referri posse non sine leui tergiuersatione innuit, si colliquationum gradus inter se attentè consideres. Pinguis nanque fusio quæ promptè à calore gignitur, vt multum à corporis integri colliquatione differt, ita certè nec adeò præceps exitium portendit, potestque longiorem temporis iniuriam, præsertim cum remissione sustinere. Quod in alui per totum hunc morbum deiectionibus satis videre est, quæ perpetuò pingues, tenues, biliosæ & turbulentæ fuerunt, colliquationum tamen speciem (quod fatetur Galenus) non habuerunt.

ς οὔρησεν ἐλαιῶδες] Post hæc verba habet codex Germanicus noster, διαχωρήματα χολώδεα λιπαρά. Quam lectionem ex Galeni Commentario hausisse videtur, eamq; secutus est interpres alter.

οὔροισιν ἐναιώρημα παρέκρουσεν] παρέκρουσεν non legit Caluus, contra tamen omnium codicum fidem.

οὔτι πυρετὸς ἐπέπινεν] Hoc non malè ad recidiuam mihi sic referri videtur. Caluus aliter legit, febrem nanque durasse significat. Codex vnus ὅ, τι πυρετὸς ἐπέπινεν habet. Quæ lectio omninò est simplicissima & à Galeno libello περὶ κώματος retinetur, vbi hæc omnia adducuntur. Priorem tamen propter codicum consensum retinuimus & quoad eius fieri potuit leniuimus. Atque in quibusdam vitiosè ἐπέκπινεν legitur.

κ ἴδρωσεν δι' ὅλου] Eam germanam esse lectionem cum ex iudicatoriorum dierum serie, tum verò ex magno codicum consensu constat. Vt non dubia fide vitiosam lectionem iudicem quæ ὀγδόῃ καὶ δεκάτῃ habet, eaque vitiosiorem quæ ὀγδόῃ legit. Huc accedit quod Galenus in Commentario istam dierum seriem retexens, vigesimum diem apponat, non decimum octauum, quem vt vitiosè recensionis authorem infamat lib. 2. περὶ κρίσεων.

λδ ἄπυρος] Istam veram esse lectionem facit huius diei addicta inter decretorios dignatio. Vnde constat Galeni Commentario mendosè pro trigesimo quarto trigesimum esse adscriptum. Caluus aliter hunc locum legit, λδ ἀνεθερμάνθη, reliqua vigesimo quarto attribuit.

κοιλίη ξυνέστη χρόνον οὐ συχνόν] Sic legunt vetustissima omnia exemplaria cum impressis. Codex tamen vnus non ita magnæ fidei, οὐ ξυνέστη habet, quemadmodum Gal. interpretes legunt. Quod quidem parui est momenti. Propter variam enim cacochymiam aluus per totum fere morbum fluebat, interdum etiam parum consistebat. Post ea autem verba annotandum videtur codicem vnum peruetustum Regium, καὶ πάλιν ἀνεθερμάνθη apponere. Cuius lectionis in cæteris ne vestigia quidem vlla extant.

καὶ διὰ παντὸς πεπλανημένως] Ista febrium inconstantia magnam humorum inæqualitatem, morbi distractionem, ægri intemperantiam, & virium colluctationem indicat. Quibus paulatim fatiscentibus febriculæ assiduè fere ægrum vexabant, eædemque admodum inconstantes & vagæ, quòd nullum statum prehendendi ordinem facerent. Id enim πεπλανημένως significat, quemadmodum de iisdem παροξύνεσθαι πεπλανημένως *dixit lib. 1. Epid. cui εὐτάκτως opponit. Cuiusmodi etiam phrasis in ægra sequente visitur, quæ magna humorum inæqualitate vexata est. Ac de iis quæ inordinatè & valde inconstanter fiunt, ἀτάκτως καὶ πεπλανημένως sæpius effert Hippocrates.

*Sect. 1.

σιταρίοισί τε πολλοῖσι] σιτάριον & σιτάνιον quibusdam frumentum hornum, hoc est eiusdem anni, dicitur, quemadmodum agnos hornos dixit Varro pro anniculis. Hornotinum frumentum vocat Cicero Act. 5. in Verrem, non secus ac hornotinas nuces Cato libro de re rustica, & Columella**hornotinas virgas lib. 5. Atque ad id respexisse videntur qui hîc frumentum hornum capiunt, quod in Exegesi vocum Hippocr. hunc in modum scribit Galenus, σιτανίῳ τῷ ἐκ τοῦ ἐνεστηκότος πυρῷ, τουτέστι τῷ κατὰ τὸ ἔαρ ἐσπαρμένῳ. Quibus verbis hunc locum subobscurè tamen indicare videtur. Id quod etiam à Phauorino aliter hunc in modum adducitur, σιτανίς, τὸ ἐκ τοῦ ἐνεστηκότος ἔτους πυροῦ, τουτέστι κατὰ τὸ ἔαρ ἐσπαρμένου. Est & σιτάνιος πυρὸς †Dioscoridi frumentum trimestre, quod à quibusdam Sitanium nominatur. Quod inter tritici genera ad secundas valetudines valde est accommodatum & leuiorem cibum præbet & qui facilè in membra demandetur. Quo nomine damnari non potest vt nec frumenta recentia, quæ optimæ valetudinis vsibus etiam destinantur, nisi si immoderata quantitas cibum noxium fecit in intemperante ægro, quod & cibariis probatissimis contingit. σιτάνιον quoque alterum mespili genus est ††Dioscoridi, quod Epimelida vocant, quo haud scio an propter frequentem ventris solutionem crebrò vsus sit æger, vilissimo sanè & vitiosissimo cibo. Nisi quis hîc σιτάριον, σιτίον esse dicat & pro eduliorum, ferculorum & cibariorum quouis genere poni existimet. Quem in sensum vetus Codex noster Germanicus, σιτίοισι pro σιταρίοισι habet. Ad eamque lectionem accedit exemplar vnum Regium recentius, nisi quòd σιτοειδίοισι pro σιτίοις suspectum esse videtur. Quam etiam lectionem secutus est Caluus cùm cibariola vertit. In reliquo variant exemplaria. Impressa namque omnia cum Regio vno φαύλοισι habent. Regium vnum peruetus & recentius alterum cum nostro Germanico φαυλοῖσι legunt. Quam lectionem ex Galen. Commentario hauserunt, eamque quòd plausibilior sit secuti sunt omnes interpretes præter Caluum, qui ostracina quædam edulia sumpsit, quòd sint φωλάδες Hesychio & Phauorino ὀστράκινά τινα βρώματα. Quod eduliorum genus per se satis vitiosum est. Et tamen vtramque lectionem adhibuit Caluus, cùm cibariola mala ostreaque apposuerit. Nos verò cum cæteris receptissimam lectionem secuti vt omnia quoad fieri posset complecteremur, cibaria vilia & vitiosa diximus, quòd sint φαυλότατα σιτία vilissimi & vitiosissimi cibi Xenophonti, fereque vitiosorum vilior sit annona. Caluus etiam pro προσεσχέθη προεσχέθη legisse videtur.

**Cap. 17. Cap. 6. †Lib. 2. cap. 107. ††Lib. 1. cap. 171.

ἐν δὲ τῇ ρκ ἡμέρῃ] Huius loci meminit Galenus libro 2. de diebus decret. in gemino dierum criticorum delectu ex Hippocrate habendo.

ἡ ξυνισαμένη] ἡ ξυνισαμένη habet codex vnus manu scriptus, quem sensum cum omnibus fere interpretibus retinuimus, illudq; Galeni assecuti sumus, συνίστασθαι δὲ ἐνίοτε ζέοντα καὶ ἄπεπτα διαχωρῆσαι.

κωματώδης τὰ πλεῖστα μετὰ πόνων] Istud permixtam humorum cacochymiam insignemque morbi ex varia succorum complexione malignitatem indicat, & tam sæpe damnatum κῶμα ἄγρυπνον innuit, quod & aliàs sæpe in huiusmodi ægris annotauit Hippocrates. Morbi improbitatem auget sopor assiduè ferè perseuerans, animaliumq; functionum sensationes obtundens & opprimens. Indeque mihi videtur apud Galenum καυματώδης pro κωματώδης vitiosè, facili in alterutrum transitu, quod & aliàs sæpe comperitur, positum esse. Quædam exemplaria post κωματώδης distinguunt, & τὰ πλεῖστα μετὰ πόνων ἄγρυπνος iungunt. Quædam etiam κωματώδης τὰ πλεῖστα, μετὰ πόνων ἄγρυπνος, habent. Nos ad vtramque lectionem vulgo receptissimam sensum nostrum accommodauimus, Galenumque maximè videmur secuti. Istius verò loci idem quoque meminit extremo lib. 2. περὶ δυσπν. his verbis, ἑξῆς δὲ ἡ λοιμώδης κατάστασις. μεθ' ἣν πάλιν πρῶτον μὲν ἄρρωστον γράφει τὸν Γάσιον, ἐφ' ᾧ κατὰ τινα πλεῖστον τοῦ λόγου, ἔνθα τὰ ἐν ὅλῳ τῷ σώματι διεξιὼν παραμείναι τὰ γράφει, προσκεῖται καὶ τοῦτο, μετὰ πόνων ἄγρυπνος.

DE CHARACTERIBVS ÆGRO SVPERIORI ASCRIPTIS.

Præstabat sanè characterum huiusmodi mentionem nullam fieri, qui vel omninò inutilem diligentiam postulant, vel suspectam originem habent, nullamque autoritatis dignationem merentur, interdum etiam parum aut nihil expositæ rei respondent, nisi codicum manu scriptorum valde obstrictam fidem hoc loco planè dissoluendam esse, mihi in animum induxissem. Ac certè eò æquior silentij causa videri debebat, meritoque induci poterant, quòd ex Galeni autoritate superiorum ægrorum characteribus defuncti, in reliquis nullum veterum satis celebre nomen interponimus, solaque exemplarium fide muniti, eorum cognitionem cuiuis proponimus, &, vt ingenuè fatear, lentè & fastidiosè probamus. Licet nanque Galenus à Sabino & Zeuxi cuiuis ægro appositos, ipseque etiam ascriptos fuisse indicare videatur, ac de iis seorsim libellum se scripturum polliceatur: eos tamen non eo animo exhibemus, vt vel inde fortes educi aut iudiciorum rescripta peti debeant, sed quia ad peragendam quam damus fabulam non omninò nobis indecorè produci posse videntur. Nec ideo tamen velim quòd in proscenium adducantur, iis characteribus vocis aut suffragij ferendi locum decerni, quòd fere temerè perscripti sint, multumque à rei æquitate abhorreant: sed quia velut in tempestatum denunciatione scopulorum rationem habemus, ne ad eos nauem cum fortunis offendamus, ita in portuosa ista commentationis nauigatione præcauendum periculum, & tanquam à vadis & syrtibus, ab iis notis assensionis nauim abducendam esse admonendum fuit. Et vt semel dicam, quæ his ægris adscribuntur notæ, multis modis suspectæ sunt. Neque enim Galeni satis iustum habent suffragium (quod tamen superioribus ægris accidit) neque impressorum codicum vllum habent consensum, sed tantùm ex manu scriptis exemplaribus petitæ, suffragatoriam leuemque cuiusdam scriptoris fidem emendicant, de qua etiam cum tota æstimatione non leuiter periclitari videntur. Istaque de his dicta sunto, vt ea quam merentur laude semel perfusæ sint. Porro cùm ex tota superioris ægri narratione, tabifica quædam morbi labes & lenta quædam consumptio, facultatumque naturalium prostratio significetur, istud etiam quodammodo adscripti hoc modo characteres indicare possunt. ΠΙ. φ. α. γ. ρ. κ. θ. vt sit, πιθανὸν φθίσεως ἀπώλειαν χρονιζομένην τῇ ἑκατοστῇ εἰκοστῇ θάνατον. Isque mihi sensus accommodatus videtur, quòd magis ad Galeni & Hippocratis mentem accedat, quàm si quis per φ. & α. ex tabe corruptelam intelligat. Quod si quis elementi γ. priùs adductam à Galeno notationem accipiat, non sanè video quomodo huic loco quadrare possit γονῆς significatio. Quamobrem in his characterum angustiis (quod lubenter postulo) facite vt æquanimitas vestra nostram in scribendo augeat industriam, & hoc veluti ex laceris & conturbatis fortunis nostris, qualecunque damus, sumite naufragium, atque animo omnique cogitatione reputate, quàm sit difficile corruptis integritatem, obscuris lucem, & abrogatis fidem facere. Codices scripti pro ΠΙ. aut Π. ττ præscripserant, manifesto & facili vt apparet vitio.

Æger secundus.

Quæ in Thaso ad frigidam decumbebat, vbi filiam enixa est, nec purgationes irent, eam tertio die febris acuta cum horroris sensu corripuit. Ex longo tamen ante partũ interuallo ex febre decumbebat, cibumque fastidiebat. Post rigorem autem febres fuerunt assiduæ, acutæ, cum horrore. Octauo proximisq; diebus multum delirauit, statimq; ad intelligentiam rediit. Aluus perturbata, multa, tenuia, aquosa, bile permixta demisit, absq; siti erat. Vndecimo mente constabat, sopore tamen detinebatur, vrinas multas, tenues & nigras reddidit, peruigil erat. Vigesimo corporis summa paulùm perfrixerunt, moxq; calor rediit, nonnihil mente mota est, peruigilauit. Alui deiectiones eædem perseuerarunt, vrinæ dilutæ, multæ. Vigesimo septimo à febre immunis fuit, aluus substitit. Non longè verò pòst ad coxendicem dextram vehemens enatus dolor diu tenuit, febres rursus subsecutæ & vrinæ aquosæ. Quadragesimo circa coxendicem dolores alleuarunt, sed tusses assiduæ, humidæ, multæ tenuerunt, aluus suppressa est, cibum fastidiebat, vrinæ eædem. Febres verò in totum quidem non desinebant, sed errabundas & incertas habebant accessiones, & partim quidem sic, partim verò non prehendebant. Sexagesimo tusses absq; vlla iudicationis significatione defecerant. Neq; enim vlla sputorum concoctio extitit, neq; aliud quicquam eorum quæ abscedere solent. Maxilla dextra conuulsa est, sopore detinebatur, rursus delirauit, statimq; ad mentem rediit. Cæterùm à cibis auerso erat animo, maxilla quidem loco restituta est, aluus autem biliosa pauca trãsmisit, febris intẽsior fuit, nec sine horrore, proximisq; diebus voce defecta est, rursusq; ad intelligentiam rediit & sermocinata est, octogesimoq; expirauit. Vrinę huic perpetuò nigræ, tenues & dilutæ fuerũt, soporq; comitabatur, cibos nõ sumebat, animũ despondebat, peruigil, iracũda, implacida, mẽs atra bile tentabatur.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

Ἐν Θάσῳ τὴν κατακειμένην παρὰ τὸ ψυχρὸν, ἐκ τοῦ τόκου θυγατέρα τεκοῦσαν, καὶ καθάρσιος μὴ γινομένης, πυρετὸς ὀξὺς φρικώδης, τριταίην ἔλαβεν. ἐκ χρόνου δὲ πολλοῦ πρὸ τοῦ τόκου, πυρετώδης ἦν κατακλινὴς ἀπόσιτος. μετὰ δὲ τὸ γενόμενον ῥῖγος, ξυνεχέες. ὀξέες, φρικώδεες οἱ πυρετοί. η, πολλὰ παρέκρουσε, καὶ τὰς ἐχομένας. καὶ ταχὺ πάλιν κατενόει. κοιλίη ταραχώδης, πουλλοῖσι, λεπτοῖσιν, ὑδατοχόλοις. ἄδιψος. ια, κατενόει. κωματώδης δὲ ἦν. οὖρα πολλά. λεπτὰ καὶ μέλανα. ἄγρυπνος. κ, σμικρὰ περιέψυξε. καὶ ταχὺ πάλιν ἀνεθερμάνθη. σμικρὰ παρέλεγεν. ἄγρυπνος. τὰ κάτω κοιλίης, ἐπὶ τῶν αὐτῶν. οὖρα ὑδατώδεα, πουλλά. κζ, ἄπυρος. κοιλίη ξυνέστη. οὐ πολλῷ δὲ χρόνῳ ὕστερον, ἰσχίου δεξιοῦ ὀδύνη ἰσχυρὴ, χρόνον πουλύν. πυρετοὶ πάλιν παρείποντο. καὶ οὖρα ὑδατώδεα. μ, τὰ μὲν περὶ τὸ ἰσχίον, ἐπεκούφισε. βῆχες δὲ ξυνεχέες ὑγραὶ πολλαί. κοιλίη ξυνέστη. ἀπόσιτος. οὖρα ἐπὶ τῶν αὐτῶν. οἱ δὲ πυρετοὶ τὸ μὲν ὅλον, οὐκ ἐκλείποντες. πεπλανημένως δὲ παροξυνόμενοι. τὰ μὲν, τὰ δ' οὔ. ξ, αἱ μὲν βῆχες ἀσήμως ἐξέλιπον, οὔτε γὰρ τις πτυάλων πεπασμὸς ἐγίνετο, οὔτε ἄλλη τῶν εἰθισμένων ἀπόστασις. σιαγὼν δὲ ἡ ἐκ τῶν ἐπὶ δεξιὰ, κατεσπάσθη. κωματώδης. παρέλεγε πάλιν, καὶ ταχὺ κατενόει. πρὸς δὲ τὰ γεύματα, ἀπονενοημένως εἶχεν. ἡ σιαγὼν μὲν ἐπανῆκεν. ἡ κοιλίη δὲ, χολώδεα σμικρὰ διέδωκεν. ἐπύρεσεν ὀξυτέρως. φρικώδης. καὶ τὰς ἐχομένας ἄφωνος. καὶ πάλιν κατενόει καὶ διελέγετο. καὶ ὀγδοηκοστῇ, ἀπέθανε. ταύτῃ τὰ τῶν οὔρων διὰ τέλεος ἦν μέλανα, καὶ λεπτὰ, καὶ ὑδατώδεα. καὶ κῶμα παρείπετο. ἄσιτος. ἄθυμος. ἄγρυπνος. ὀργαί. δυσφορίαι. τὰ περὶ τὴν γνώμην μελαγχολικά.

A Satis constat mulierem istam ex partus purgamentis retentis laborasse. Quæ plerunque quòd multam vitiosorum succorum, crudorum, crassiorum copiam & malignitatem coaceruent, sæuissimos casus afferunt, vt luculentè satis ostendimus in Philini vxore lib. 1. epid. Quæ cùm ex defecta partus purgatione laborarit, ad illius instar huius specimen sumi poterit. Etsi verò crebris febrium tentationibus diu ante partum appetebatur, eæ tamen suppressis partis reliquiis planè eruperunt suspicionemque auxerunt. Ex quo satis manifestum fuit crudum plurimum vitiosumque humorem longo temporis interuallo coaceruatum, noua morbi accessione auctum, difficillimis casibus ægrum facilè obiecisse. Nil autem mirum est ex varia crassorum, crudorum, biliosorum, acrium, tenuium & retorridorum succorum permixtione, diuersis casibus fuisse appetitam ægram, quòd inæqualis humorum connexio tantam faceret symptomatum copiam. Modo namque sopore, plurimùm etiam vigiliis torquebatur, delirium perseuerabat, aluus perturbata, liquidis, biliosis & tenuibus fluebat. Vrinæ quoque per totum morbum aquosæ, tenues & nigræ, humorum crassitudinem & indomitam morbi cruditatem præseferebant. Quæ omnia longa virium duratione leuari vel in aliquem B abscessum deponi posse videbantur, si toties tentata suffugia, velut periclitata in coxam absolutio, aut per tusses liberatio, successissent, nec malorum vis irritam fecisset naturæ alacritatem. Ea namq; succorum prauitate & morbi cruditate repressa, creberrimos febrium insultus sustinuit, tandemque nobiliorum partium internecione, naturales functiones labefactatæ, demumque etiam animales appetitæ, non sine conuulsionis interminatione, magnam octogesimo die fecere vitalitatis ruinam.

καὶ καθάρσιος μὴ γινομένης] Sic legit codicum bona pars. Quidam etiam μὴ γινομένης habent quos secuti sunt interpretes. Quàm verò sit noxia purgamentorum à partu retentio, præter ea quæ in Com. scripsit Galenus, satis etiam indicant quæ ex Com. 2. in Prorrh.* in Philini vxore adduximus, maximéque ad hunc locum pertinent, quòd ea quæ in Commentario scribuntur planè explicent. Id quoque ex lib. 6. loc. aff. dignoscas licet. * *Lib. 1. Epid.*

κατακλινής] Hîc κατακλινὴς idem quod κατακλιθεὶς ἢ κλινήρης, ἢ κλινοπετὴς significat, quibus ὀρθοστάδην ὀχλέεσθαι opponitur, vt scripsimus Com. in lib. 1. epid. Codex vnus manu scriptus πυρετώδης ἦν κατὰ κλίνης legit, quem Asulanum exemplar sequitur, eodem ferè sensu.

ἄδιψος] Istud omisit Caluus, etsi in eo retinendo sibi constant codices.

C οὖρα μέλανα] τὰ οὖρα μέλανα hîc vocat nigricantes vrinas, quas alibi ὑπομέλανα οὖρα dixit. †Neque enim eas quæ omninò nigricant intelligit, sed eas quæ nigredine quadam, veluti multùm diluta fuligine intinctæ sunt. Cuiusmodi οὖρον Galenus etiam describit Com. 2. in Prorrh. τῇ μὲν συστάσει λεπτὸν, τῇ χρόᾳ δὲ μέλαν, ὡς ἐοικέναι κατ᾽ ἄμφω τῇ γινομένῃ κράσει μέλανος ὀλίγου γραφικοῦ μιχθέντος ὕδατι πολλῷ, καὶ ἄλλως γε εἰ μὴ τὸ μέλαν αὐτὸ νοήσαιμεν μεμιγμένον, ἀλλὰ κἂν τὴν καλουμένην ὑπὸ τῶν πολλῶν ἀσβόλην, ἣν ἄσβολον οἱ Ἕλληνες ὀνομάζουσιν. Atque huiusmodi vrinæ crebrò salutares sentiuntur, veluti subsistentibus partus aut mensium purgamentis, in quibus apparent, quando excernuntur, vt scribit † † Galenus, οὖρα μελαινόμενα μετ᾽ ἐρυθροῦ τινὸς ἰχῶρος, ὥσπερ εἰ κρεῶν νεοσφαγῶν πλύμμασι μίξαις ἀσβόλην. Quam in rem etiam plurimùm facere videntur, & iis quæ à Galeno in Com. scribuntur magnam lucem adferre, quæ scribit Galenus lib. περὶ μελαίνης χολῆς, ex Erasistrati sententia hunc in modum, καὶ χρὴ τὸν αἰτιλέγοντα μὴ πρὸς τὰ συμπεράσματα τῶν ἀποδείξεων ἐρωτᾶν λόγοις, οὓς ἐν ἐκείνοις τοῖς γράμμασιν ἐξηλέγξαμεν, ἀλλὰ τὰς ἡμετέρας ἀποδείξεις ἀποδεικνύναι ψευδεῖς. ἢ εἰ μηδὲν τούτων πράξαιεν, σιωπᾶν αἰδούμενον, ὥσπερ Ἐρασίστρατος ἐποίησεν, οὐδὲν μὲν οὐδαμόθεν περὶ τῆς τῶν χυμῶν γενέσεως καὶ δυνάμεως εἰπὼν ἐνθάδε ἐπιχείρησε θεραπείαν γράψαι παραλύσεως, ἀναγ-
D καῖως, ἐμνημόνευσε τοῦ τρέφοντος τὰ νεῦρα χυμοῦ. καθάπερ γε κἂν τῷ δευτέρῳ περὶ πυρετῶν μαρτυρῆσαι τοῖς παλαιοῖς οὐ κένωσιν. ἁπλῶς ὀνομάζειν τὴν διὰ τῶν καταμηνίων ἔκκρισιν, ἀλλὰ κάθαρσιν, ὥσπερ γε καὶ τὴν διὰ τῶν καθαιρόντων γινομένην φαρμάκων. οὕτω γάρ τοι καὶ τὴν λοχείαν κάθαρσιν ὀνομάζειν οἱ παλαιοὶ τῶν ἰατρῶν, οὐχ ἁπλῶς κένωσιν. ἐν γὰρ τῇ κυήσει τὸ χρηστότατον ἑλκούσης αἷμα τῆς διαπλαττούσης τε καὶ αὐξανούσης τὸ κύημα φύσεως, ὑπολείπεται τὸ μοχθηρότατον ἐν ταῖς φλεψὶν, ὃ μετὰ τὴν ἀποκύησιν ἀποκρίνεται, καθάπερ ἐν ἑκάστῳ μηνὶ τὸ περιττόν τε καὶ ἄχρηστον οὐ κατὰ τὸ ποσὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ ποιόν. ὥσπερ ὡς τὸ πολὺ μελάντερόν ἐστι τοῦ κατὰ φύσιν ἔχοντος αἵματος. οὕτω γοῦν ὁ Ἐρασίστρατος ἔγραψεν ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ πυρετῶν, κατὰ τήνδε τὴν λέξιν. καλῶς οὖν ἔχει τὸν βουλόμενον ὀρθῶς ἰατρεύειν, ἐν τοῖς κατ᾽ ἰατρικὴν γυμνάζεσθαι, καὶ μηδενὶ τῶν γινομένων συμπτωμάτων περὶ τὸ πάθος ἀζήτητον ἀφιέναι. ἀλλ᾽ ἐπισκοπεῖσθαι τί τὸ πραγματεύεσθαι, κατά τινα διάθεσιν ἕκαστον αὐτῶν γίνεται. συμβέβηκε γάρ ποτε γυναίου ἐν πυρετοῖς ὄντος, καὶ δοκοῦντος ἐλαφρῶς τε καὶ ἀκινδύνως ἔχειν, μελαίνων οὔρων ἔκκρισιν γίνεσθαι, οἷα τὰ φαυλότατα ἐν τοῖς σημείοις ἀναγράφεται. ζητουμένης τε τῆς ἐκκρίσεως κατά τινα διάθεσιν γεγένηται, ἐφαίνοντο τότε αἱ θρώπῳ καθήκειν αἱ ἡμέραι τῆς καθάρσεως. οὐ γινομένης δὲ ταύτης τῆς ἐκκρίσεως, ἐπὶ τὴν κύστιν ὁρμὴν λαβεῖν τὰ συνειλημμένα, καὶ διὰ τὴν τούτου ἔκκρισιν, κουφισμὸν μᾶλλον αὐτῆς ὑπέλαβε τῇ ἀνθρώπῳ, ἢ δυσκολίαν γίνεσθαι, ὃ δὴ καὶ ἐπὶ τοῦ φαινομένου συνέβαινεν. οὐκοῦν ὅτι τὰ μέλανα πολλάκις οὐρεῖται τῆς ἐμμηνίου καθάρσεως μὴ
E γινομένης, ὅτι τε κουφίζεσθαι μᾶλλον ὑπ᾽ αὐτῶν ἢ παροξύνεσθαι συμβαίνει ταῖς οὕτω νοσούσαις γυναῖκας, ὅτι τε κάθαρσίς ἐστιν ἡ διὰ τῆς μήτρας κένωσις, ἐδήλωσεν ὁ Ἐρασίστρατος, εἰς διάγνωσιν τε τῆς παρούσης διαθέσεως, εἰς πρόγνωσίν τε τῶν ἐσομένων, χρήσιμον εἶναι τὸν λόγον, ὃν διῆλθεν ὀρθῶς διηγούμενος. Eædem quoque nigricantes vrinæ cernuntur morbis ad iudicationem euntibus, sed dum salutem afferunt, ferè crassæ sunt; tenues & dilutæ damnantur, vt satis ex Galeni Com. & Prorrh. 2. patet, nosque alibi diximus. † *Ægr. 5. & 7. l. 1. epid.* † † *lib. 6. loc. aff.*

κ̄ σμικρὰ περιέψυξε] σμικρὰ hîc non addunt quidam codices, sed ad παρέλεγεν addunt. Vtrobique tamen adhibent vetustissimi codices, & sic legit Gal. libello περὶ κώματος, vbi ista adducit multaque alia ex hac ægra. Caluus vltimo loco omisit.

οὖρα ὑδατώδεα πουλλὰ] Codex noster peruetustus κατὰ addit, sed id ex Galeni Commentario desumptum videtur, qui vigesimi diei enarrationi istud adhibet, quod fecit etiam Hermannus Cruserius.

ἰσχίῳ δεξιῷ ὀδύνη ἰσχυρή] Vteri affectus sæpe in coxendicem, fœmur, ilia & lumbos deponuntur, idq; ἀποστάσιος ratione, vt scripsimus Com. in lib. 2. epid. & ex Hippocratis πραγματεία & Galeno lib. 6. loc. aff. satis constat, nobisque aliàs fusiùs dicendum occurret.
F In hoc ergo abscessuum in coxendicem decubitu irrita fuit naturæ vis, nihilq; est ex morbo depositum quod affectionem alleuaret, sed velut intro reuocatus est naturæ impetus; quod est in tota iudicationum cognitione perniciosum valde. Eoq; modo istud de eo qui in coxendicem factus est decubitu sumit Galenus in Commentario. Sæpius verò in summa menstrui sanguinis abundantia aut purgamentorum suppressione, vteri os conuolutum in coxam obuertitur. Quo in casu malleoli aut poplitis sectionem ex Hippocrate consulit Galenus, vt indicauimus in Stymargi historia lib. 2. epid.* Porro quòd ad scriptionem attinet, omnia ferè exemplaria χρόνον πουλὺν ad coxendicis dolorem, quòd diu tenuerit referunt, vt fecit etiam Gal. lib. περὶ κώματος. Vnum verò ad sequentia adhibet, χρόνον πουλὺν πυρετοὶ παρείποντο. Caluus illud omisit. * *Sect. 4.*

βῆχες δὲ] Istud quoque ex ἀποστάσιων genere censeri debet & in morbi deposita annumerari, idq; ex partium genitalium & spiritalium inter se consensione, quam abundè aperuimus nostris in lib. 2. epid. Commentariis. Galenus in Com. πολλαὶ non addit, quod tamen facit lib. 2. περὶ δυσπν. vbi huius quoque loci meminit.

G σιαγὼν δὲ] In vteri affectibus familiarem esse conuulsionem aut etiam corporis contractionem, sæpius ex Hip. diximus, & Galenus lib. 6. loc. aff. docet. Quæ res effecit vt vteri animatam naturam Plato crediderit, cùm τὰς τῶν ὑστέρας πλάνας καὶ ζωοπίσιας conspiceret. Hîc ergo, quod in vteri affectibus frequens vsuuenire solet, cerebrum variè est appetitum & animalium sensationum functiones interclusæ & sopitæ (quod per ἀφωνίαν satis innuit Hip.) atque ex loci vicinia maxilla dextra conuulsione tentata est. Sic etiã lib. 1. epid. in Philini vxore conuulsionum meminit, & vt scribit Hip. in Prorrh. οἱ ἐν ὑστερικοῖς σπασμοὶ εὐχερέες.

ἀπονενοημένως εἶχεν] Affectatum dictionis genus esse vult Galenus, quo extremum & deploratum ciborum fastidium summaq; appetentiæ deiectio significatur. ἀπονενοημένως, ἀνεπιστρεπτῶς interpretatur Gal. in Exegesi vocum Hip. hunc locum innuens, quo maximè auersus à cibis animus indicatur, cui opponitur γεύμασι πᾶσιν ἡδέως ἔχειν, lib. 1. epid. benè & suauiter ad cibos habere. Dicuntur namque ἀπονενοημένως ἔχειν πρὸς τὰ γεύματα, qui deplorata, proiecta & profligata sunt appetentia, eiusque nullam omninò curam aut rationem habent, quod est desperatæ facultatis naturalis indicium certissimum, quemadmodum ἀπονενοημένοι desperati & deplorati vocantur, & ἀπονενοημένως πρὸς τὸ τὴν ζωὴν διακείμενος, de vita desperans Isocrati dicitur. Quam phrasim non satis mihi videtur
H assecutus esse Caluus, cùm obliuiosè se habere ad gustamina dixit. Hîc enim nullus fuisse ad cibos sensus, ab iisque valde auersum

fuisse animum, etsi intelligentia & mens constaret, significatur, quò magis naturalium partium deperditas functiones ob oculos poneret, ad idque potiùs quàm ad alienatam mentem referat, quod in phreneticis cæterisque mente captis contingere videmus.

καὶ ὀγδοηκοστῇ ἀπέθανε] Huius etiam loci meminit Galenus lib. 2. de diebus decretoriis.

καὶ κῶμα παρείπετο] κῶμα habent meliores codices, itaque legendum testatur Gal. libello περὶ κώματος, vbi huius loci meminit. καῦμα habent codices quidam, facili vt apparet lapsu, & vtramque vocem adhibuit Caluus.

τὰ περὶ τὴν γνώμην μελαγχολικά] Similis phrasis superiori, τὰ τῆς γνώμης ταραχώδεα. Significat autem mentem atra bile tentatam fuisse, quòd suppressæ muliebres fluxiones plurimum sanguinem atrum, crassum, retorridum & melancholicum retineant, indeque facilè mens emoueatur. Quod etiam ostentarunt crebræ desipientiæ, quæ pro nominum moderatione melancholiam ipsam etiam quodammodo leniuerunt.

DE CHARACTERIBVS ÆGRO SVPERIORI ADSCRIPTIS.

Satis constat ex ipsa morbi dispensatione atque integra narratione, & ex Galeni Commentario, ægram istam ex partus purgamentorum suppressione variè conflictatam, miserabilem habuisse exitum. Quod & perspicuè codicibus scriptis appositi characteres hoc modo indicant. ΠΓ. Δ. Λ. Ι. Π. Θ. Ex quibus hic sensus elici potest, πιθανὸν διαχωρουμένων λοχείων ἐπισχεθέντων, ὀγδοηκοστῇ θάνατον. Qui sensus etsi facilis est, erui tamen non nisi, ex perturbata lectione potuit. Nam satis promptus est huiusmodi scriptis exemplaribus τ. pro π. lapsus. Quo elemento initiis semper præfixo πιθανὸν significari scripsit Galenus. Nisi quis ex Galeni præscriptione πιθανὸν illud subaudiri velit, & τ illud in eorum quæ sequuntur sensum deriuet, & articuli indicationem subire velit, vt sit τῶν διαχωρουμένων λοχείων, &c. Quod etiam in sequentibus annotari debet. Nec minùs vitiosum erat pro π quo octogesimus dies designatur, γ fuisse appositum. Quamuis enim γ tolerari possit dum ἐκ γονῆς, hoc est, ex vteri affectu (sic enim γονὴν pro vtero apud Hippocratem sumi scripsimus lib. 2. epid. & aliàs pluribus est probandum) conciliatam huic mortem fuisse intelligas: Quia tamen hic locus diei denunciationi debetur, certum est pro π appositum esse. Nec verò insolens phrasis est διαχωρουμένων ἐπισχεθέντων ἢ ἐπίσχεσιν, efferri de his quæ quia fluere debeant, supprimantur tamen, cùm in superioribus notis eandem locutionem appositam videas, satisque sit in his quæ coniectura nituntur vel probabilitatem sequi.

Æger tertius.

Pythionem in Thaso qui supra Herculis fanum decumbebat, ex laboribus & lassitudinibus negligenterque subducta victus ratione, rigor vehemens & febris acuta prehendit. Lingua resiccata erat, siticulosus, bile abundans, somnum non cepit. Vrinæ nigricantes, sublime quid in medio suspensum habebant, neq; subsidebant. Altero sub meridiem die corporis extremorum frigus cepit, præcipueq; circa manus & caput sermone & voce defectus est, longo interuallo breuem spiritum traxit, reuocatus est calor, sitiit, noctem quietam duxit, sudor circa caput parum motus est. Tertio die quietè habuit, ad vesperá verò sub Solis occasum aliquantulum perfrixit, perturbatio cum nocte laboriosa, nihil dormiuit. Ex aluo verò pauca stercora coacta transmissa sunt. Quarto manè quieuit, sub meridiem autem exasperata sunt omnia, perfrixit, sermone & voce destitutus est, deterius habuit, tandem recaluit. Vrinas reddidit nigras suspensum quiddam in medio innatans habentes, noctu placidè habuit & somnum cepit. Quinto alleuari visus est, cæterùm in ventre grauitas cum dolore tenuit, sitibundus fuit, nox molesta. Sexto manè quidẽ placidè se gessit, sub occasum verò dolores intenderunt, grauiùs habuit. Vesperi autem ex paruo per aluum infuso venter probè reddidit, noctu somnum cepit. Septimo die magna corporis æstuatione & stomachi fastidio conflictabatur & quadam corporis implacíditate tentabatur, oleosam vrinã reddidit, noctu turbatio multa, delirabat, somnum nullum capiebat. Octauo manè quidem aliquantulum dormiuit, confestimq; perfrictio cepit & vocis defectio, spiratio exilis & imminuta, ad vesperam autem calor rursus rediit, delirauit. Iam verò appetente die paulò leuiùs habuit, alui recrementa syncera pauca, biliosa. Nono sopore detinebatur, æstuatione & stomachi fastidio tentabatur cùm excitaretur, neque valde sitibundus erat. Sub Solis autem occasum magna corporis inquiete tenebatur, delirauit, nox praua. Decimo mane vox defecit, frigus multum, febris acuta, magna sudoris copia, defunctus est. Hic diebus paribus grauiùs habebat.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

Ἐν Θάσῳ, Πυθίωνα ὃς κατέκειτο ὑπεράνω τοῦ Ἡρακλείου, ἐκ πόνων καὶ κόπων καὶ διαίτης γενομένης ἀμελοῦς, ῥῖγος μέγα, καὶ πυρετὸς ὀξὺς ἔλαβε. γλῶσσα ἐπίξηρος. διψώδης, χολώδης. οὐχ ὕπνωσεν. οὖρα ὑπομέλανα. ἐναιώρημα μετέωρον. οὐχ ἱδρύετο. β, περὶ μέσον ἡμέρης, ψύξις ἀκρέων. τὰ περὶ χεῖρας καὶ κεφαλὴν μᾶλλον. ἄναυδος. ἄφωνος. βραχύπνοος. ἐπὶ χρόνον πουλὺν ἀνεθερμάνθη. δίψα. νύκτα δι' ἡσυχίης ἵδρωσε περὶ κεφαλὴν σμικρά. γ, ἡμέρη δι' ἡσυχίης. ὀψὲ περὶ ἡλίου δυσμὰς, ὑπεψύχθη σμικρά. ταραχὴ νυκτὸς ἐπιπόνως. οὐδὲν ὕπνωσεν. ἀπὸ δὲ κοιλίης, μικρὰ ξυνεστηκότα κόπρανα διῆλθε. δ, πρωῒ, δι' ἡσυχίης. περὶ δὲ μέσον ἡμέρης, πάντα παρωξύνθη. ψύξις. ἄναυδος. ἄφωνος. ἐπὶ τὸ χεῖρον. ἀνεθερμάνθη. μετὰ χρόνον, οὔρησε μέλανα ἐναιώρημα ἔχοντα. νύκτα δι' ἡσυχίης ἐκοιμήθη. πέμπτῃ, ἔδοξε κουφισθῆναι. κατὰ δὲ κοιλίην, βάρος μετὰ πόνου. διψώδης. νύκτα ἐπιπόνως. ἕκτῃ πρωῒ μὲν, δι' ἡσυχίης. δείλης δὲ, οἱ πόνοι μείζους. παρωξύνθη. ἀπὸ δὲ κοιλίης ὀψὲ κλυσματίῳ καλῶς διῆλθε. νυκτὸς, ἐκοιμήθη. ζ, ἡμέρη, ἀσώδης. ὑπεδυσφόρει. οὔρησεν ἐλαιῶδες. νυκτὸς ταραχὴ πολλή. παρέλεγεν. οὐδὲν ἐκοιμᾶτο. ὀγδόῃ πρωῒ μὲν, ἐκοιμήθη σμικρά. ταχὺ δὲ, ψύξις. ἀφωνίη. λεπτὸν πνεῦμα καὶ μινυθῶδες. ὀψὲ δὲ πάλιν ἀνεθερμάνθη. παρέκρουσεν. ἤδη δὲ πρὸς ἡμέρην σμικρὰ ἐκουφίσθη. διαχωρήματα ἄκρητα, σμικρὰ, χολώδεα. θ, κωματώδης. ἀσώδης. ὅτε διεγείροιτο, οὐ λίην διψώδης. περὶ δὲ ἡλίου δυσμὰς, ἐδυσφόρει. παρέλεγε, νύκτα κακήν. ι, πρωῒ, ἄφωνος. πολλὴ ψύξις. πυρετὸς ὀξύς. πολὺς ἱδρώς. ἔθανεν. ἐν ἀρτίῃσιν οἱ πόνοι τούτῳ.

Magnam

A Magnam statim primo die acceptam fuisse calamitatem à febre oportet, quæ suo feruore calidum innatum vsqueadeo depopulata sit, vt omnem sese recreandi spem præciderit, perpetuamque per totum morbum perfrictionis noxiam ex virium omnium collapsu induxerit. Cuius cùm imprimis magnopere animaduertenda est celebritas, tum verò crebra ipsius repetitio inualescentem in dies facultatum corpus administrantium deiectionem denotat. Ex quo insignis emergit difficilis respirationis & delirij inter sese commissio, quam luculentis verbis Galenus lib. 2. περὶ δυσπν. explicat. Etsi autem tantæ calamitatis externas quasdam causas immoderatos labores & lassitudines, ac negligentiorem victus rationem proscribit, credibile tamen est profligatam quandam cacochymiam ex huiusmodi cibationis temeritate longo interuallo contractam, vitalitatis arcem primis statim diebus, febri acutissimæ prodidisse. Quæ vt primùm in facultatum officinas factis cuniculis irrepsit, mirabilem fecit stragem, & subita calidi innati depopulatione magnam naturæ corruptelam, tamque promptam virium prostrationem induxit, vt non nisi pessimis conflictatum casibus decimo die ad exitium perduxerit.

B χολώδης] Codex vnus manu scriptus istud omittit, quod etiam fecit Vassæus. Alter etiam post ἐπίξηρος adhibet, quod non est magni momenti.

οὐχ ἵδρυτο] Istud omittit Cornarius contra omnium codicum fidem. Solemne verò est Hippocrati ἱδρύσθαι aut ἱδρύεσθαι. de subsidentibus vrinis efferre, vt ex Philisco, Metone, & Erasino lib. 1. epid. patet. Vitiosum est quod Asulanus legit οὐχ ἵδρωτο.

ἄναυδος. ἄφωνος] Ἀναυδίαν esse τὴν ἐν τῷ διαλέγεσθαι ἀδυναμίαν, sermonis & loquendi impotentiam, diximus libro 2. epid. *idque ex † Gal. satis patet qui ἄναυδον, διαλέγεσθαι ἀδυνατον interpretatur, atque hunc locum innuens ἀφωνίαν etiam his verbis declarat. ἄφωνος δὲ ὁ φωνεῖν μὴ δυνάμενος, ἐν τῷ τρίτῳ τῶν ἐπιδημιῶν ἐφεξῆς ἀλλήλων ἐπὶ Πυθίωνος εἴρηται. οὕτως ἔχει καὶ τὸ παρὰ τῷ ποιητῇ ἐπὶ τοῦ Ἵππου. αὐδήεντα ἔθηκε θεὰ λευκώλενος Ἥρη. ††Quæ mirum in modum his quæ Galenus scripsit in Com. consonant eaque explicant. Ex quibus existit ἀφωνίαν vocis esse priuationem, vocique ministrantium instrumentorum exolutionem portendere, extremæque extinctionis calidi natiui signum esse. Interdum verò sensuum & motionis interceptionem ex cerebri ingenti noxia comprehendere, quod attonitis & syderatis aut morbo comitiali laborantibus accidit, vt scripsimus nostris in lib. 1. & 2. epid. commentariis. Cùm igitur

C maior sit calamitas ex vocis quàm sermonis defectione, quòd in hac linguæ resolutio insit, in illa voci destinatum ministerium cesset, rectè ἄναυδον ἀφώνῳ præponit Hippocrates, vt inualente noxia maius acceptum esse damnum intelligatur. Quibus optima ratione subductis ἄναυδον rectè mutum dici intelligemus, qui sermonis & loquendi sit impotens, & vt loquitur Galenus διαλέγεσθαι μὴ δυνάμενος, non autem ἄφωνον, quod plærique omnes faciunt Hippocratis interpretes, quòd is dicatur qui voce priuatus est, etsi crebriùs ἀφώνῳ τὸ διαλέγεσθαι opponit Hippocrates. Quod ex ratione ab eo fieri existimandum est, vt meritò restitutam vocem constet cùm sermocinari hominem posse intelligamus, quòd longè difficiliùs sermo quàm vox expediatur. Sic ægro superiore scriptum est, καὶ τὰς ἐχομένας ἄφωνος. καὶ πάλιν κατενόει καὶ διελέγετο. Et in st. pest. vbi λήθην, ἄφεσιν, καὶ ἀφωνίαν posuit, subiicit, καὶ πάλιν κατενόουν καὶ διελέγοντο. Cæterùm non satis mihi ἄφωνον assequi videtur Caluus, atque haud scio quid per (querebatur) intelligat. Etsi enim Galenus in Com. τὸν ἄφωνον, μηδὲ οἰμῶξαι, μηδὲ βοῆσαι δυνάμενον exponit, omnem tamen vocis significationem complectitur, cùm

D μηδὲ ἐκφωνεῖν, μηδὲ ὅλως φθέγγεσθαι explicet.

* *Sect. 5.* † *In Exeg.* †† *Iliad. τ.*

βραχύπνοος ἐπὶ χρόνον πουλύν] Ista simul iunxi ex duobus exemplaribus & Galeni fide, etsi impressi codices omnes duoque scripti repugnant. ἐπὶ χρόνον πουλύν namque sequentibus iungunt. Ex his autem spirationem paruam & raram diu & ad multum tempus tenuisse, ex insigni perfrictione quæ est mortis rudimentum, luce clarius est. Quinetiam eam in totum tenuisse, etsi immutata ex causarum varietate spirandi difficultate, colligas licet. Qua in re non alio vtar interprete quàm Galeno, qui lib. 2. περὶ δυσπν. hunc integrum locum fusissimè explicat, & complexam spirandi difficultatem luculentissimis verbis depromit, ἔμπαλιν δὲ ἐπὶ Πυθίωνος, οὗ καὶ πρόσθεν ἐμνημόνευσα, βραχύπνοια μὲν ἦν δι' ὅλου τοῦ νοσήματος, ὀλιγάκις δέ ποτε συνέβαινεν ἡ μακρόπνοια κατὰ λόγον. δύο γὰρ αἰτίας κἀκεῖνος τῇ παραφροσύνῃ διαθέσεις, βραχυπνοίας αἰτίαι, πόνος καὶ κατάψυξις, ἄμφω μὲν μικρὰν πεφυκότα ποιεῖν τὴν ἀναπνοήν, ἀλλ' ὁ μὲν πόνος, μετὰ πυκνότητος, ἡ δὲ κατάψυξις, μετὰ ἀραιότητος. ὅτι μὲν οὖν παρεφρόνησε, γέγραπται πολλάκις αὐτοῖς ὀνόμασιν, ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ἱπποκράτους. ὥστε τοῦτο μὲν οὐκ αὐτίκα λάθοι, ἀλλ' οὐδὲ τὸ τοῦ πόνου τοῦ κατὰ τὴν κοιλίαν. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο σαφῶς ὧδε γέγραπται. κατὰ δὲ κοιλίην, βάρος μετὰ πόνου. ὅτι δὲ κατέψυκτο, καὶ ἡ ἔμφυτος θερμασία ἐμαραίνετο, δῆλον ἐκ τῶνδε. δευτέρῃ περὶ

E μέσον ἡμέρης ψύξις ἀκρέων, τὰ δὲ περὶ χεῖρας καὶ κεφαλὴν μᾶλλον. εἶθ' ἑξῆς ἐν τῇ τῆς τρίτης ἡμέρας διηγήσει. ὀψὲ δὲ περὶ ἡλίου δυσμὰς ὑπεψύχθη μικρά. ἐπὶ δέ γε τῆς τετάρτης ἡμέρας, οὐ μόνον ὅτι ψύξις, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἀνεθερμάνθη μετὰ χρόνον, προγέγραπται. σαφέστερον δὲ περὶ τῆς ὀγδόης ἡμέρας διηγούμενος, πρωῒ μὲν ἐκοιμήθη, φησί, μικρά, ταχὺ δὲ ψύξις. ὀψὲ δὲ πάλιν ἀνεθερμάνθη. αὖθις δ' ἐπὶ τῆς δεκάτης ἡμέρας, πολλὴ ψύξις, φησί. ἐκ δὲ τῶν μὲν οὖν δῆλον ὅτι καὶ ψύξις ἦν, οὐ μόνον πόνος, καὶ παραφροσύνη τῷ Πυθίωνι. ὅτι δὲ ἐπεκράτει μὲν ἡ βραχύπνοια, ἦν δέ τις καὶ μακρόπνοια, γέγραπται σαφές, ἐν τῇ τῆς δευτέρας ἡμέρας διηγήσει. γέγραπται γὰρ ὧδε, βραχύπνοος ἐπὶ χρόνον πουλύν. τοῦτο γὰρ τὸ ἐπὶ χρόνον πουλύν, ἐνδεικτικόν ἐστι, τοῦ γε μὴ μόνην εἶναι τὴν βραχύπνοιαν, ἀλλὰ καὶ τοῦ πλεονεκτεῖν αὐτὴν τῆς ἐπὶ μακροπνοίας. γέγραπται δὲ καὶ οὗτος ὁ Πυθίων ἐν τῷ τρίτῳ τῶν ἐπιδημιῶν, τρίτος μετὰ τὴν λοιμώδη κατάστασιν.

ταραχὴ νυκτὸς ἐπιπόνως] Possunt ista simul iungi, possunt quoque distingui, quod faciunt plærique omnes codices. Habent etiam manu scripti quidam, ταραχὴ νυκτὸς ἐπίπονος. Caluus ἄσην præposuisse videtur, contra omnium quos videre licuit codicum fidem.

F μικρὰ ξυνεστηκότα κόπρανα] Vitiosum est quòd quidam codices ψυχρὰ non μικρὰ habent, quos secuti tamen sunt duo Galeni interpretes. Quæ sanè insolens est Hippocrati phrasis, atque in priore lectione codices scripti consentiunt.

περὶ δὲ μέσον ἡμέρης] Sic legunt exemplaria quæ licuit videre omnia. Cornarius autem περὶ δείλην legisse videtur, cùm circa vesperam dicat.

ἐπὶ τὸ χεῖρον] Hoc addito Galenus breuem spirationem significari contendit, quòd etiam cum perfrictione vocis priuationem apposuerit. Ex quo satis constat istud per se sumi debere, vt deteriùs habuisse ægrum lateq; peruagatam calidi extinctionem fuisse intelligamus, tum quòd Galenus id simpliciter allegat in Com. tum verò quòd vetustissimus codex noster eo modo distinguit, non quemadmodum cæteri omnes solent, ἐπὶ τὸ χεῖρον ἀνεθερμάνθη. Quo modo implicatior esse lectio videtur. Adde quòd Galenus lib. 2. περὶ δυσπν. ἀνεθερμάνθη μετὰ χρόνον iungit, quod faciunt etiam codices. Idque viderunt Hippocratis interpretes Caluus & Cornarius, contra omnium impressorum exemplarium fidem.

ἀπὸ δὲ κοιλίης ὀψέ] ὀψὲ non ad diei tempus, sed ad excrementorum moram retulit Caluus, quæ resiccata & concalfacta labores

G & ventris grauitatem faciebant, nec tandem nisi ex infuso per aluum educi potuerunt.

λεπτὸν πνεῦμα καὶ μινυθῶδες] Hunc locum (vt cætera) planissimum facit Galenus lib. 2. περὶ δυσπν. his verbis, σὺ δ' ὁ πεισθεὶς τοῖς γράμμασιν ὁμιλῶν, εἴπερ ὄντως ἀληθείας ἐρᾷς, ἐπάκουσον Ἱπποκράτους ἐν τῷ τρίτῳ τῶν ἐπιδημιῶν, ἐπ' ἀρρώστου τινὸς ὄνομα Πυθίωνος ὧδε γράφοντος ἐν τῇ τῆς ζ' ἡμέρας διηγήσει. νυκτὸς ταραχὴ πολλή. παρελέγετο. οὐδὲν ἐκοιμήθη. εἶθ' ἑξῆς ἐπὶ τῆς η' ἡμέρας, ὧδε. ὀψὲ πάλιν ἀνεθερμάνθη, παρέκρουσε. καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν ἐπὶ τῆς ἐνάτης. περὶ δὲ ἡλίου δυσμὰς ἐδυσφόρει, παρελέγετο. ὡς οὖν ταῦτα ἐπήκουσας, οὕτω πάλιν ἐπάκουσον, οἷόν τι τὸ τῆς δυσπνοίας εἶδος ἐγένετο τούτῳ τῷ Πυθίωνι. γνώσῃ γὰρ ὅτι μήτε μέγα μήτ' ἀραιὸν ἀνέπνει, καίτοι παραφρονῶν. ἐμνημόνευσεν οὖν τῆς γενομένης αὐτῷ δυσπνοίας ὁ Ἱπποκράτης δὶς τὸ σύμπαν ἐν ὅλῃ τῇ διηγήσει. κατά τε τὴν δευτέραν ἡμέραν, καὶ κατὰ τὴν ὀγδόην. ἀλλ' ἐγὼ τὸ κατὰ τὴν η'. παραθήσομαι πρότερον, ἐν ᾗ καὶ παραπαῖσαι φησὶ καὶ δυσπνοῆσαι τὸν ἄνθρωπον, ὧδε γράφων. ὀγδόῃ, πρωῒ μὲν ἐκοιμήθη σμικρόν. ἄφωνος δὲ ψύξις, ἀφωνίη, λεπτὸν πνεῦμα καὶ μινυθῶδες. ὀψὲ πάλιν ἀνεθερμάνθη. παρέκρουσεν. ἑξῆς οὖν ἐνταῦθα γέγραφεν ἀλλήλων, ὅτι λεπτὸν αὐτῷ καὶ μινυθῶδες ἦν τὸ πνεῦμα, καὶ ὅτι παρέκρουσεν ἐν μιᾷ καὶ αὐτῇ ἡμέρᾳ. ταύτῃ τῇ ὀγδόῃ. ἆρ' ὦ πρὸς Διὸς οὐκ ἤδη σαφές ἐστιν, ὡς οὐκ ἐπὶ πάσης παραφροσύνης Ἱπποκράτης, ἀραιὸν καὶ μέγα φησὶν γίνεσθαι τὸ πνεῦμα. εἰ μή τι νομίζεις, ὦ οὗτος οὐδὲν διαφέρειν τοῦ μεγάλου τὸ μινυθῶδες. εἰ γὰρ τοῦτο, δῆ-

H λον, ὡς οὐδὲ τὸ μινύθειν, οἷόν τι ἐστὶν οἶσθα, καὶ νομίζεις ταυτὸν εἶναι τὸ αὐξάνειν αὐτό. μὴ τοίνυν παρ' ἡμῶν τά γε τοιαῦτα μάνθανε, ἀλλ' ἐπὶ τοὺς τὰ πρῶτα γράμματα διδάσκοντας ἴθι. ἀλλ' ὥσπερ ταῦτα οὐκ ἔμαθεν ὁ τὸ μινύθειν ἀγνοῶν, οὕτως οὐδὲ τὰ Ἱπποκράτους αἰνίγματα συγγράμματα. πάντως γὰρ αἱ ἐν αὐτοῖς μελάνες

εὗρε, καὶ τὸ μινύθειν, καὶ τὸ μινυθῶσαι, καὶ τὴν μινύθησιν, κατὰ πάντας σχεδὸν ἀριθμοὺς, καὶ χρόνους, καὶ πτώσεις ἐγκεκλιμένα πανταχοῦ, τοὐναντίον αὔξησίν τε καὶ τὸ αὐξάνειν δηλοῦντα. ὥστε καὶ τὸ μινυθῶδες ἐστὶν αὖ τὸ ἐναντίον τῷ ηὐξημένῳ. ὥσπερ οὖν τὸ ηὐξημένον, μέγα, τὸ μινυθῶδες μικρόν ἐστιν. οὕτως οὖν καὶ ὁπόταν τὴν δευτέραν ἡμέραν διηγῆται τοῦ Πυθίωνος, βραχύπνοον αὐτὸν ὀνόμασε. ἡ γάρ τοι βραχύπνοια, καὶ τὴν ἐνέργειαν αὐτὴν βραχεῖαν γίγνεσθαι δηλοῖ, καὶ τὴν ἡσυχίαν. ὥσπερ ἡ μακρόπνοια, κατὰ τοὐναντίον, ἄμφω μεμηκῦνθαι. καί τοι κἂν εἰ θάτερον αὐτῶν ἐδήλου, τό γε μὴ πᾶσι γίγνεσθαι τοῖς παραπαίουσι μέγα τε καὶ ἀραιὸν τὸ πνεῦμα, καὶ οὕτως ἂν ὡμολόγητο. τὸ μὲν γὰρ ἀραιὸν καὶ μέγα, κατ' ἄμφω μακρόν ἐστι, καὶ κατὰ τὴν ἐνέργειαν καὶ κατὰ τὴν ἡσυχίαν. ἡ βραχύπνοια δὲ πάντως κατὰ τὸ ἕτερον γε αὐτῶν βραχεῖα, ὥσπερ καὶ τὸ λεπτὸν καὶ τὸ μινυθῶδες πνεῦμα, βραχὺ πάντως ἐστίν. Qui locus quòd mirè istum explicet, & sit in codicibus nostris deprauatus, integer apponendus fuit. Ex quo tamen non temerè controuersia quædam nasci videtur, quòd hîc neget Galenus magnam & raram spirationem Pythioni adfuisse, cùm tamen ex superiore priùs à nobis adducto loco in secundæ diei explicatione, duarum harumce difficilium inter se spirationum commissionem fecerit. Sed sanè eo intellectu à Galeno ista dicta videntur, non vt omninò delirantium spirationem ab eo ægro abdicet, quam ei priùs quadantenus attribuit: verùm quia euicta huiusmodi spirationis species ab ea quam toties repetita perfrictio breuem & imminutam constituit, silentio se tuetur, nullumq; mentionis satis idoneum momentum habet, etsi notione ipsa & cogitatione in doctrinam cadit, vt satis ex Galeno patet. Indeque natum est vt Galeni ratio, qua Sophistam Hippocrati illudentem ludificatur, optimè sibi constet, dum non omnibus delirantibus raram & magnam spirationem adesse contendit, quòd etsi Pythioni toties cōceptis verbis deliranti impendet, tam leuiter tamen inducitur vt delirium à perfrictione euictum, soli paruæ & raræ spirationi celebritatis locum relinquat. Eaque est quam exilem, tenuem, & imminutam spirationem vocat. Est enim μινύθω σμικρύνομαι καὶ ἐλαττοῦμαι (vt scribit Phauorinus) dictio poëtica & μινυθῶσαι λεπτῶσαι, & μινύθησις imminutio & decrementum satis celebri dictionis significatione, ac cætero qui Hippocrati familiari, vt satis ex Galeno constat & scripsimus Com. 2. in lib. 2. Epid. Illic enim μινύθησιν ἀναπαρέχειν dixit. Et Com. 3. εἰς τὸ κατ' ἰητρεῖον, τὰ μινυθήματα, ἰσχνὰ καὶ ἄτροφα γινόμενα μόρια interpretatur Galenus, eadem certè notione, qua crebrò † Hippocrates τὰς μινυθήσιας τῶν ἄρθρων scribit. Hîc ergo λεπτὸν πνεῦμα καὶ μινυθῶδες vocat, exilem & imminutam respirationem, quæ omninò breuis est, qua ratione πνεύματος μινύθησιν lib. περὶ χυμῶν extulit, aliud certè ab eo quod μυχθῶδες πνεῦμα, & μετὰ μυχθισμοῦ ἔξω ἀναφερόμενα πνεύματα, pro suspiriosa & gemebunda spiratione dixit Hippocrates in Coacis. At hîc quoque Galenus βραχύπνοιαν eam accipere videtur paruam spirationem & ex paruis interuallis, contra quàm antea ex lib. περὶ δυσπν. & hîc quoque in Com. exponit, cùm ei omnino μακρόπνοιαν opponat. Sed solius refrigerationis habita ratione, quæ multum per totum morbum obtinuit, breuis spiratio & rara ac ex longis interuallis obaudienda est. Dolores verò & labores qui quinto & sexto die plurimùm afflixerunt, breuem cum densitate & ex breuibus interuallis spirationem fecerunt. Quarum etiam affectionum commissionem celebrauit Gal. ex lib. 3. περὶ δυσπν. Sic autem βραχύπνοια dicitur spiritus paruus & densus & ex breuibus interuallis lib. 2. & 6. Epid. ἐν πόσιν ἀπόπνοιαι καὶ μόγις πίνουσι βραχύπνοοι, eumque in sensum accipiendum ex Gal. lib. 3. περὶ δυσπν. scripsimus. Istam autem phrasim ex media Hippocratis œconomia petitam, non satis mihi assecutus videtur Caluus, cùm parum spirasse dixit. Porro cuiuis licet ex adducto Galeni loco literæ varietatem venari.

θ. κωματώδης, ἀσώδης] ἀσώδης non legunt codices duo, quorum alter vetustate contestatam habet authoritatem. Et certè ὅτι διηνέρετε dictioni κωματώδης iungendum videtur, vt profundam in somnum delationem significet. Hunc verò locum adducit Galenus libello περὶ κώματος, vbi tamen ἀσώδης adhibet. † Lib. περὶ ἄρθρ.

DE NOTIS SVPERIORI ÆGRO ADSCRIPTIS.

Horum characterum facilis est sensus. Qui nanque valdè propriam mortis causam continuam per totum morbum perfrictionem ex calidi natiui extinctione & virium prolapsu non satis assequuntur, ij, quòd sudorum copia diffusum ægrum (quod solet ex virium prostratione collabentibus ægris vsuuenire) ex morbi narratione acceperint, ex proxima mortis vicinia temerè totius causam arripuerunt. Etsi enim ipsum ægrum constat igneo exhausto calido euanescentibus viribus animam per sudores exhalasse, interitus tamen propriæ magis sunt quædam causæ, virium defectio & totius corruptio. Quæ cùm vel nullo negotio ex ipsa rei speculatione intelligi possint, ita notarum ista appositio facilem expeditionem habet, nec tamen satis rei dignitati accommodatam. Quarum schema est, Π. ι. π. α. θ. πιθανὸν ἱδρώτων πλῆθος ἀποφθορὰν καὶ θάνατον, ἢ διὰ τὴν ι. τῶν ἱδρώτων πλῆθος ἀποφθορὰν, θάνατον. Hic enim sensus elici potest vt ex magna sese diffundentium sudorum abundantia, totius ἀποφθορὰ ἢ ἀπώλειαν inducere videatur, vt characterum leges ex Galeno tueamur. Quibus tamen necista satis respondere videntur, cùm damnantis diei loco temerè α. pro ι. positum existimem.

Æger quartus.

Qui ex Phrenitide laborans primo die decubuit, æruginosa & virulenta, multa, tenuia, vomitione refudit, febris horroris sensu insignis prehendit, sudor copiosus, assiduus, toto corpore dimanauit, capitis & ceruicis grauitas non sine dolore. Vrinæ tenues, in quibus sublimia quædam in medio suspensa, parua, dispersa inerant, neque subsistebant. Ex aluo stercora affatim prodierunt, multùm delirauit, nihil dormiuit. Postridie manè vox defecit, febris acuta inuasit, sudauit, non intermisit. Totum corpus palpitationes occuparunt, nocte conuulsiones. Tertio die grauiora euaserunt omnia. Quarto mortuus est.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

Ὁ φρενιτικὸς τῇ πρώτῃ κατακλιθεὶς, ἤμεσεν ἰώδεα, πολλὰ, λεπτά, πυρετὸς φρικώδης. πολὺς ἱδρὼς, ξυνεχὴς δι' ὅλου κεφαλῆς καὶ τραχήλου βάρος, μετ' ὀδύνης. οὖρα λεπτά. ἐναιωρήματα σμικρὰ, διεσπασμένα, οὐχ ἵδρυσεν. ἀπὸ δὲ κοιλίης διεχώρησεν ἀθρόα. πολλὰ παρέκρουσεν. οὐδὲν ὕπνωσε. β, πρωΐ, ἄφωνος. πυρετὸς ὀξὺς, ἵδρωσεν. οὐ διέλιπεν. παλμοὶ δι' ὅλου τοῦ σώματος. νυκτὸς σπασμοί. γ, παρωξύνθη πάντα. δ, ἀπέθανεν.

Rarum est & valde notabile acutissimæ Phrenitidis instar, ex quo tam pressè perniciosissimorum casuum soboles adumbratur, vt haud sciam an alibi vspiam magis propriè expressum huius morbi præcipitium apud Hippocratem cernere liceat. Repentè namque cum febre inuadens, primo statim occursu tam grauiter ægrum afflixit, vt eum pessimis acutorum morborum casibus obiecerit, valdeque propriam affectionis notam malignitate insignem confestim prodiderit. Quo velut desperatæ salutis signo sublato, tanquam conclamatis rebus passim effusum est exitium, & secundo die animalium effectionum internecio attentata, tantumque de repente acceptum incommodum, vt intra primum acutorum morborum terminum, cum violentis totius corporis distentionibus lamentabilis sit consecutus exitus. Atque hac tam præcipiti ruina motus Galenus, ad causarum lentitudinem deuenit, sensimque irrepentem venenatorum in corpore humorum ortum inducit, ex quibus eandem omninò noxiam quam à lethalibus pharmacis accipimus, interdum in nobis creari asserit. Quæ opinio Medicorum quæstionibus multùm exagitata, commodiorem aliquando & medicorum placitis comprobatam habitura est tractationem. Eoque ferè referendum est singulare

A acceleratæ mortis exemplum Critonis lib. 1. Epid. qui altero à morbo die cum vehementi insania extinctus est, & Erasini ac Philistæ, qui quinto die cùm vehementissimo delirio perierunt.

ἤμεσαν ἰώδεα] Vomitus æruginosus cùm fiat ex bile exassata, febres assiduas vt plurimùm comitatur, easque præsertim in quibus hepatis inflammatio succum huiusmodi visceris cauo conceptum torret & exurit. Est vbi rapta in cerebrum bilis & ardore exagitata, stomachum ad huiusmodi virulenti succi vomitionem prouocat. Quale quid in vehementissimis deliriis videre est, in quibus vt plurimùm ἰώδεα ἐμέσματα ponit Hippocrates. Quod etsi non satis propriè affectionis naturam aut cognitionem informat, qualia sunt quæ in signorum natura ὁμοειδῆ, ὁμόφυλα, ἴδια ἢ ἀχώριστα Galenus vocat, in circumscriptionis tamen ratione non minimum habet locum, cùm pessimè emotam, valdeque turbatam mentis arcem plærunque designet, vt satis ex Philista superiùs explicato, & iis quæ ex Galeno illuc adduximus constat. Quibus etiam accedent quæ lib. 1. epid. * ad eorum quæ hîc celebrantur faciliorem cognitionem scribit Hippocrates. τὰ περὶ κεφαλὴν καὶ τράχηλον ἀλγήματα, καὶ βάρη, σὺν πυρετοῖς καὶ ἄνευ πυρετοῦ, φρενιτικοῖσι μὲν

B σπασμοί, ἀλλὰ καὶ ἰώδη ἐμέουσι, καὶ ἔνιοι ταχυθάνατοι τούτων. Quæ sanè totam hîc commemoratorum symptomatum complexionem amplectuntur, & verò vrgentem mortis celeritatem ponunt, quam velut in intensissima phrenitide annotat Galenus, & in Philistæ historia cernere licet. Ad eaque plurimùm faciunt quæ Galenus Com. 1. in lib. 1. epid. his verbis scribit. ἐδείχθη δὲ ἡμῖν τὰ τοιαῦτα πάντα διαχωρήματά τε καὶ ἐμέσματα, τῆς ξανθῆς χολῆς κατοπτωμένης γινόμενα, διὸ καὶ τούτοις ἐφεξῆς ἔφη. ὅτι ταχυθάνατοι ἔνιοι γίνονται, τουτέστιν εὐθέως ἐπὶ τοῖς ἐμέτοισιν ἀποθνήσκουσιν, ὡς ἂν ἐν τοῖς κατὰ τὸν ἐγκέφαλόν τε καὶ τὰς μήνιγγας χωρίοις τῆς φρενίτιδος συνισταμένης ἐπὶ τῇ ξανθῇ χολῇ. θαυμαστὸν οὖν οὐδὲν ὑπαρξηρανθέντων τῶν μορίων τούτων, γίνεσθαι τοὺς σπασμούς. ἔνιοι μὲν οὖν ἅμα τῷ σπασθῆναι τε καὶ ἰώδη ἐμέσαι, παραχρῆμα ἀποθνήσκουσιν, ἔνιοι δὲ διὰ ῥώμην δυνάμεως ἐπέζησαν ἡμέραν, ἢ δύο, ἢ τρεῖς, ἔστιν ὅτε πέντε. Virulentorum autem & æruginosorum vomitum, per biliosorũ & tenuium succorum refusionem ex adustione veluti per gradus ascendere, satis indicant historiæ Cleonactidis, & mulieris quæ ad Mendacium forum decumbebat, & Parij in Thaso, quæ suprà adscriptæ sunt. *Sect. 2.

δι' ὅλου] Illud δι' ὅλου ad continuos sudores retuli duos vetustissimos codices sequutus, etsi codices impressi ad sequentia adhibent.

C ἐναιωρήματα σμικρά] Diuulsa huiusmodi sublimamenta magnam humorũ in corpore perturbationem ex materiæ agitatione, copiosamque flatuum abundantiam indicant, & plurimùm ab Hippocrate in delirantibus annotantur, cùm ex feruida succorum ebullitione vapores plurimi excitantur, qui suo momento cerebrum petunt, ac vnà secum nonnihil materiæ rapiunt, tandemque mentem emouent. Quę etsi non satis est affecta ad id ꝙ quæritur rei nota, creberrimè tamen in huiusmodi deliriis ab ipso parente subscribitur, vt videre est in Philisco lib. 1. epid. & Clazomenio. Eamque ipsam desipientiam ἐναιώρημα μετέωρον, quod est sublimamentum ex flatuum copia sublime, quodammodo coindicare scribet postea Galenus. Dispersa verò eiusmodi sublimamenta vt facilè in mentis emotione adscribuntur, ita ferè semper solenne est Hippocrati, eorum inconstantiam & incontinentiam augere, addita dictione quæ subsidentiam illis deneget, quemadmodum in Philisco scripsit, ἐναιωρήματα στρογγύλα, γονοειδέα, διεσπαρμένα, οὐχ ἱδρυτο. & in Clazomenio, ὑποδιεσπασμένον οὐχ ἱδρύετο. Quod sanè effecit vt in intensissima phrenitide istud libenter amplecterer,

D codicesque duos vetustissimos mihi proponerem, qui οὐχ ἱδρυτο habent, non autem vt cætera omnia exemplaria οὐχ ἱδρῶσιν. Nihil enim mihi cum sudore hîc loci esse videtur, quem paulò priùs ex toto corpore diffundi voluit. Qua in causa æquissimè mihi suffragatur Caluus, qui veram lectionem sequutus est. Cuiusmodi etiam lapsus in Metone apparuit lib. 1. epid.

διεχώρησεν ἀθρόα] ἀθρόα πολλὰ iungunt codices quidam, quod fecit Caluus, & alioqui phrasis est Hippocrati solemnis, vt aliàs diximus. Hîc verò confertam egestionem notat vt vires labefactantem. ἐλέγχει enim (vt scribit † Aretæus) τὴν φύσιν τὸ ἀθρόον.

† Cap. 3. l. 2. de cur. morb. ac.

παλμοὶ δι' ὅλου] Palpitationis causam ex Galeno docuimus, crassam, flatulentam, caliginosam & nubilosam quandam materiam, quæ musculosum genus aut cutem totam & internas cauitates peruadit, eamque in vehementissimis deliriis & mente summè perturbata, quòd voluntariæ motionis instrumenta labefactet, in eorumque noxia numeretur, sæpè commemorat Hippocrates, eique plærunque conuulsiones & neruorum distentiones adiungit, vt ex historia Philini vxoris cernere licet. Cùm ergo circa

E voluntatis effectiones versentur motionumque aptitudinem vitient, non est absonum in febrium ardentissimarum ardoribus, & perpetuis cum delirio insaniis, reficcato admodum cerebro, rigidam quandam ad motum inhabilitatem in neruis sequi, qui toto corpore contracti, conuulsionum speciem edunt. Atque eiusmodi conuulsiones in vehementer delirantibus annotauit Hippocrates in Philini vxore, Erasino, Dromeadæ vxore, ac in Philista superiùs enarrato, in phreniticisque plurimùm apparent vt testatur † † Aretæus his verbis οὐχ ἥκιστα δὲ τῶν ἄλλων τοῖσι φρενιτικοῖσι, τὰ νεῦρα πονέει. μάλα γάρ τοι σπῶνται φρενιτικοί. Ex eodemque fonte tremor, alterum deprauatæ motionis symptoma, pendet, ταῖς σφοδροτάταις φρενίτισιν ἑπόμενον τῷ συμπτώματος τύπῳ, (vt scribit † † † Galenus) αἱ γὰρ ἀτονίαι τῶν νεύρων, διὰ τὴν τοῦ πάθους ξηρότητα, τοῖς φρενιτικοῖς ὑπάρχουσιν ἄχρι πλείσου. καταλυθείσης δὲ τῆς δυνάμεως ἀρρωστίαις τε καὶ πολλαῖς κινήσεσιν, ἅμα δὲ καὶ τῶν νεύρων ὑπαρξηρανθέντων, οἱ τρόμοι γίνονται. Quam affectionem in Phreniticis & vehementer efferatis sæpius inculcat Hippocrates in Prorrh. & Coacis Prænotionibus, cùm τρομώδεας φρενιτικοὺς scribit, atque huiusmodi decretis notat. αἱ τρομώδεες παρακρούσιες, πάνυ φρενιτικαί, & τοῖσιν ἐξισταμένοισι μελαγχολικῶς, οἷσι τρόμοι ἐπιγίνονται, κακοήθες. Quod his verbis repetit in Coacis, μετὰ τῶν εἰρημένων τῶν ἐξισταμένων μελαγχολικῶς, οἱ τρομώδεες γενόμενοι, κακοήθεες, & τῶν ἐξισταμένων μελαγχολικῶς, οἷς τρόμοι ἐπιγίνονται, κακόν. Rursusque, τὰ φρενιτικὰ

F νεανικῶς, τρομώδεα τελευτᾷ. In Coacis τὰ ἐν φρενιτικοῖσι νεανικῶς τρομώδεα, θανάσιμα.

† † Cap. 1. lib. 1. de cur. morb. ac. † † † Com. 1. in Prorrh.

DE ADSCRIPTIS SVPERIORI ÆGRO NOTIS.

Quatuor adscribuntur huic ægro characteres, ac ne sine vitio quidem hoc modo. τ. ι. σ. θ. Etenim τ, vt in cæteris omnibus pro π, aut ΠΙ, suppositum est, pro quo etiam exprimendo sæpe τ, geminum hoc modo ττ annotatur. In cæteris si characterum leges sequimur facilis est explicatio, ex sudorum effusionibus conuulsiones, indeque sequutum interitum, vt hic sensus eliciatur,

G πιθανὸν ἱδρῶτας σὺν σπασμοῖσι θάνατον, vt per ἱδρῶτας τὴν ἱδρώτων διαφόρησιν intelligas. Quo intellectu, etsi notarum religio labefactatur, quòd diei mortem denunciantis ne mentio quidem extet, quæ in cæteris ambitiosè admodum asseruatur, potuit tamen non temerè propter inopinatam mortis celeritatem silentio præteriri. Quod in subitis huiusmodi casibus sæpe facit Hippocrates. Neq; certè satis propriè sudoribus & conuulsionibus mors assignatur, quam æruginosæ vomitioni ex venenatorum & tota corruptione virulentorum humorum coaceruatione attribuit Galenus, vt in causarum mortis attributione, non malè mihi ἰώδεες ἔμετοι, aut τὰ ἰώδεα, hoc est virulenti succi, qui tota sua pernicie præcipitium fecerunt, per ι, subindicari videantur, si nugas in seria vertimus. Ac fortè ne diei quidem mentio vlla facta est, quòd ea apud Galenum sit ambigua, qui tertio mortuum ægrum asserit, cùm omnia Hippocratis exemplaria quarto istud attribuant. Neque existimandum est esse aliquod literæ vitium, cùm Galenus consilio quodam tertium diem morte insigniat, istudque proponat notandæ cuiusdam raritatis exemplum. Etsi vigesimus dies paulò pòst in phrenitide præter opinionem extensa, lapsu quodam pro vigesimo primo, poni videtur, cùm Dealcis vxorem subnotet, quam die

H vigesimo primo extinctam postea asseret. Sed fortè crisis ista diei quarto attributa, tertio accensenda est, & in hunc cadere existimanda, quod in morbo valdè præcipiti & phrenitide intensissima, diebus imparibus accessiones moueantur. Quod scribit Galenus cap. 4. l. 3. de Crisibus.

Æger quintus.

Caluum in Larissa, ex fœmore dextro dolor derepente occupauit, nihilque adhibitis remediis est profectum. Primo die febris acuta, ardens, sensim prehendit, comitabanturq; dolores. Postridie fœmoris quidem dolores remiserunt, febris autem intensa est, implaciditate quadam corporis tenebatur, somnum non capiebat, corporis summa frigebant, vrinarum copia profluxit, sed nec eæ laudabiles erant. Tertio die fœmoris quidem dolor cessauit, verùm mentis alienatio perturbatioque adfuit, & multa corporis incontinentia iactatioque. Quarto sub meridiem celerrimè periit.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.

Εν Λαρίσσῃ φαλακρὸς, μηρὸν δεξιὸν ἐπόνησεν ἐξαίφνης. τῶν δὲ προσφερομένων οὐδὲν ὠφέλει. τῇ πρώτῃ πυρετὸς ὀξὺς. καυσώδης. ἀτρεμέως εἶχεν. οἱ δὲ πόνοι παρείποντο. β, τοῦ μηροῦ μὲν ὑφίεσαν οἱ πόνοι. ὁ δὲ πυρετὸς ἐπέτεινεν. ὑπεδυσφόρει. οὐκ ἐκοιμᾶτο. ἄκρεα ψυχρά. οὔρων πλῆθος διήει οὐ χρηστῶν. γ, τοῦ μηροῦ μὲν ὁ πόνος ἐπαύσατο. παρακοπὴ δὲ τῆς γνώμης, καὶ ταραχὴ, καὶ πολὺς βληστρισμός. δ, περὶ μέσον ἡμέρης, ἐθανεν ὀξυτάτως.

Hunc quoque ægrum credibile est inopinatis casibus ereptum, celerrimæ mortis velut exemplum propositum. Nam cùm ex fœmoris dolore statim febris acuta suborta sit, valde plethoricum corpus, aut magnam humorum abundantiam adfuisse oportet, quibus erumpentibus & vniuersim effusis, quarto die æger est sublatus. Aut certè tam efferata coaceruatorum humorum malignitas concipi potuit, vt primis statim diebus exitium attulerit. Eamque fortè ob causam Galenus lib. 2. περὶ δυσπν. hunc ægrum cum Critone lib. 1. epid. committit, & in euentuum celeritate parem facit, dum his verbis meminit, καὶ πέμπτος ὁ ἀρξάμενος ἐξαίφνης τὸν δεξιὸν μηρὸν ἀλγεῖν. τὸ ῥεύματος δὴ εἰς τὰ κάτω τὴν κεφαλὴν ἐπανελθόντος, εὐθὺς μὲν παραφρονήσας, εὐθὺς δὲ καὶ ἀποθανὼν, ὁμοίως τῷ κάτω τῶν πρώτων τῶν ἐπιδημιῶν, ἀρξαμένῳ μὲν ἀπὸ τοῦ κάτω τὸν μέγα δάκτυλον πόνου, δευτεραίῳ δὲ ἀποθανόντι. ὥστε οὐδ᾽ ἐπὶ τούτοις περὶ δυσπνοίας ὅλως οὐδὲν ἔγραψε, δι᾽ ἃς ἐπ᾽ ἐκείνου φθάνομεν αἰτίας εἰρηκέναι. Est autem Larissa nobile Thessaliæ oppidum, vnde Larissæus Achilles dictus est.

τῶν δὲ προσφερομένων] τὰ προσφερόμενα Hippocrati sæpius dicuntur, quæcunq; ægris adhibentur auxilia aut à Medico administrantur. Quod prius scripsit.* Gal. προσφερόμενα δύναται λέγειν, καὶ κοινῶς ἅπαντα τὰ βοηθήματα, καὶ ἰδίως τὰ ἐσθιόμενα καὶ πινόμενα. Longè verò clariùs per τὰ προσφερόμενα, quæcunque circa ægrum fiunt & administrantur intelligit lib. 1. epid. † cùm scribit, μοχθηρῶν γὰρ ὄντων αὐτῶν, εἰ ἐκ δὲ μὴ χείρω γίγνοιτο, μετρίως νοσεῖ, προσηκόντως δὴ ἁπάντων γιγνομένων, εἰ πρὸς τὸ μηδὲν ὀνίνασθαι σφοδρύνοιτο, μοχθηρόν. Vbi quoque per τὸν προσφέροντα, eum qui ægris auxilia admouet, & curantem Medicum intelligit. Eoque modo in Anaxione postea, τὰ προσφερόμενα, ἅπαντα βοηθήματα vocat, cùm scribit, παρέλιπε δὲ ὁ Ἱπποκράτης ὥσπερ τῶν ἄλλων ἁπάντων βοηθημάτων, ἐφ᾽ ὧν ἀναγκασθεὶς ἐνίοτε γράφειν μηδὲν αὐτοὺς ὑπὸ τῶν προσφερομένων ὠφελεῖσθαι, χάριν τοῦ τὴν κακοήθειαν ἐνδείξασθαι τοῦ νοσήματος. Est ergo phrasis ista, τῶν προσφερομένων οὐδὲν ὠφέλει, superiori huic ferè similis, ὠφελεῖεν οὐδὲν ἐπηδύνατο.

* Com. 3. in hunc lib. † Com. 3.

ἀτρεμέως εἶχεν] Quædam exemplaria καυσώδης ἀτρεμέως habent, vt ad febrem ardentem quæ placida esset & remissè prehenderet, referas, cui postea ἐπέτεινεν opponit. Possunt & ista ægrum respicere, vt quietè & remissè habuisse intelligamus. Quo sensu ἀτρέμας ἔχειν, ἐφ᾽ ἡσυχίας μένειν, hoc est quiescere dicitur, eademque ferè est vtrobique notio. Quod tamen velut in re dubia omisit Caluus.

οἱ δὲ πόνοι παρείποντο] Magnus est hac in lectione codicum consensus, quam ideo secuti sumus. Vnus tantùm οὐδὲ πόνοι legit, quæ non omninò malè feriata scriptio videri potest, propiusque illud ἀτρεμέως εἶχεν respicit, vt indicet ægrum placidè se habuisse, nec dolores consecutos fuisse.

δ περὶ μέσον ἡμέρης] Quartum diem huic damnosum faciunt omnia exemplaria. Galenus autem tertio die periisse scribit, si modò vera est lectio. Addit quoque fini adscriptum ὀξὺ, vt ægro sequente, quod certè legunt exemplaria quædam, reliqua tria omnia ὀξυτάτως habent, quo mortis celeritatem testantur.

DE ADSCRIPTIS ÆGRO CHARACTERIBVS.

Meminit subscriptorum huic ægro characterum Galenus, sed certè qui in codicibus nostris adhibentur, cum præscriptis à Galeno characterum legibus tam parum consentiunt, vt æquius fuerit ne meminisse quidem. Quotus enim quisque in tam explicata mortis celeritate, ex populosa & temeraria ista notarum congerie, genuinum sensum se elicere posse speret? τ. γ. δ. δ. π. ι. α. β. γ. δ. δ. Quòd si quis adeo in nos iniquus est, vt etiã obstinatè à nobis aliquid efflagitet, is vel pro sua importunitate, istud vel ingratiis nobis extorquere possit. πιθανὸν ἦν ὑπὸ πλήθους διαχωρημάτων, θολερότητα πλήθους ἰωδέων, καὶ ἀπόληψιν βίας γεγενημένην, τετάρτῃ θάνατον. Vt credibile sit ex magno excrementorum prouentu, venenatorum humorum multam coaceruatam copiam, vehementem in corpore perturbationem fecisse, tandemque ad exitum quarto die ægrum ipsum perduxisse. Sed vt ista efficta videntur, ita neq; in solutum accipi postulamus, nec ex his rescriptis sententiam petendam existimamus, ac etiam ne malè collatæ operæ vsuram defraudent, si placet in totum negligi volumus, dum nos recepta codicum religione, quoad eius fieri poterit, absoluerimus.

Æger Sextus.

Abderæ Periclem febris acuta, continua, cum dolore prehendit, sitis multa, æstuatio & stomachi fastidium aderat, potũ continere non valebat. Aliquantulum autẽ tum ex liene tum ex capitis grauitate laborabat. Primo die sanguis multus ex nare sinistra profluxit. Febris tamẽ intẽsior erat, vrinas reddidit multas, turbulentas, albas, quæ nec depositæ subsidebant. Postridie grauiora euaserunt omnia. At certè vrinæ quidem crassæ erant, verùm quæ magis subsiderent, stomachi fastidium & æstuatio alleuata est, dormiuit. Tertio die febris remissa est, vrinæ copiosæ, cõcoctæ, in quibus multum subsidebat, profluxerunt, noctem quietam habuit. Quarto sub meridiem sudor multus, calidus toto corpore dimanauit, à febre iudicatione est absolutus, nec recidiuã passus est. Morbus erat acutus.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΚΤΟΣ.

Εν Ἀβδήροισι Περικλέα, νοῦσος ἔλαβεν ὀξὺς, ξυνεχὴς μετὰ πόνου. δίψα πολλή. ἄση. ποτὸν κατέχειν οὐκ ἠδύνατο. ἦν δὲ ὑπόσπληνός τε καὶ καρηβαρικός. τῇ πρώτῃ, ἡμορράγησεν ἐξ ἀριστεροῦ. πολὺς μέντοι ὁ πυρετὸς ἐπέτεινεν. οὔρησε πολὺ, θολερὸν, λευκόν. κείμενον οὐ καθίστατο. β, πάντα παρωξύνθη. τὰ μέντοι οὖρα, παχέα μὲν ἦν, ἱδρυμένα δὲ μᾶλλον. καὶ τὰ περὶ τὴν ἄσην ἐκούφισεν. ἐκοιμήθη. γ, πυρετὸς ἐμαλάχθη. οὔρων πλῆθος, πέπονα, πολλὴν ὑπόστασιν ἔχοντα. νύκτα δι᾽ ἡσυχίης. περὶ μέσον ἡμέρης. ἵδρωσε πολλῷ θερμῷ. τετάρτῃ δι᾽ ὅλου. ἄπυρος ἐκρίθη. οὐχ ὑπέστρεψεν. ὀξύ.

A Celerrimæ iudicationis exemplum est celeberrimũ in morbo acutissimo ex plurima, crassa, & aliquantulum crudiore corporis succulentia, salutarem die quarto absolutionem faciens, totamque iudicationis fidem confirmans. Nam statim primo die salutaribus sublatis signis, magnam de se spem natura ostentauit, & ob impressiones in hostem diebus paribus factas magnamque animorum alacritatem, ac motus celeritatem, intra primum eumque minorem dierum iudicatoriorum ambitum, admirabilem & raritate conspicuum de hoste triumphum reportauit. Quod aliàs ab *Hippocrate est prouisum. οἱ εὐηθέστατοι τῶν πυρετῶν καὶ ἐπὶ σημείων ἀσφαλεστάτων βεβώτες, τεταρταῖοι παύονται, ἢ πρόσθεν. Idque etiam quamuis rarum, tamen in morbis ex benigniore succorum & sanguinis abundantia contingit, vt in synochis annotat †Galenus. In quibus etiam restagnans quodammodo & feruore exundans materia, solet per aperta quædam naturæ emissaria latissimè refundi. Quod in Metone prius est expressum; atque non leniter subindicatum. In hoc autem ægro neque delirij species, neque morbosa aliqua affectio affuit, quæ respirationem immutare posset, vt scribit Gal. libro 2. περὶ δυσπν.

B *In Progn. † Lib. 3. de Cris.

νοῦσος ἔλαβεν ὀξὺ] Codices vetustissimi duo πυρετὸς habent, quæ solemnis est Hippocrati phrasis, eamque secuti sunt Galeni interpretes, & alioqui νοῦσος pro febre capitur, cùm ξυνεχὴς addat, quod non est admodum frequens. Galenus νόσημα ὀξύτατον vocat, totoq; commentario νόσον semper vsurpat. Est autem Abdera Thraciæ oppidũ Democriti ortu nobilitatũ cuius (vt inquit Iuuenalis)

— prudentia monstrat,
Summos posse viros & magna exempla daturos,
Veruecum in patria crassoq; sub aëre nasci.

Clazomene olim dictum Plinio. Et circa Thraciam totam Epidemiωn peregrinationem medicationemque ferè obiuit Hippocrates.

ποτὸν κατέχειν οὐκ ἠδύνατο] Fortè quòd vomitione refunderetur ob vehementem nauseam, & stomachi ex humorum fartura C magnum fastidium, vt prius ægr. 9. aut quòd per aluum difflueret, vt postea ægr. 15. & 16. Parùm namq; arridet Calui ratio, quòd ex liene laboraret, dum scribit, Sublienosus enim capiteque grauatus erat. vbi γὰρ pro δὲ legit.

ἦν δὲ ὑπόσπληνος] Istud suspicionem aliquantulum malè non autem planè affecti iecoris præbet, eaque lenitione non admodum tumefactum splenem significat, qua phrasi vtitur etiam †† Hippocrates lib. 2. epid. in Aristæi vxoris fratre, quem etiam larga & frequenti ex nare sinistra sanguinis eruptione, iudicatione absolutum scribit. Potuit autem ex crassa plurima materia, flatuum magna copia lienis malè affecti opinionem fecisse, conceptoque intus feruore & caloris agitatione sanguis ex naribus effluxisse. Qua vna auxilij tentatione, morbum in lienosis natura apud Hippocratem sæpe depellit, vt in eius πραγματεία inculcatur. †† Sect. 2.

πουλύ μένπι ὁ πυρετὸς] Codices vetustissimi duo πουλὺ superiori iungunt, & ὁ μέν τι πυρετὸς habent. Quam lectionem cum Galeno eiusque interpretibus lubenter amplectimur. Liberalior namque sanguinis effusio in optimæ iudicationis legibus recense-D tur, quæ quòd primo statim die procuraretur, in dubium sanè venisset, nisi postridiè salubri vrinarum concoctione & salutaribus signis esset subleuata. Quapropter in certissima salutis spe, cùm statim primis diebus natura ad iudicationem rectè moliendam alacritatem exerceret idque proponeret Hippocrates, ad largum tamen sanguinis profluuium, veluti ex insperato, intensiorem fuisse febrem admirabundus subintulit, vt valdè sibi constantem in artis præceptionibus vbique Hippocratem esse intelligas, discasque in signorum θεωρίᾳ, quod frequenter diximus, non satis esse ad bonam iudicationis spem concipiendam, vnico signo niti, aut primo statim morbi occursu, illius bonam significationem edi. Quem in sensum etiam communis lectio cadit, vt de vtrauis non magnopere mihi laborandum sit.

ἱδρυμένοι δὲ μᾶλλον] Illud μᾶλλον ad priorem vrinarum præsignificationem & inquietudinem refertur, quæ cùm antea valde turbulentæ essent, neque consisterent, secundo die perturbatę certè at consistentes magis apparuerunt. Qui gradus ad salutem prætenditur, ex eoque fit ad bonitatis spem ascensus amplissimus, vt satis indicatur ex Galeni verbis, in quibus animaduertendum est E mendosè à quodam interprete ἵδρωσε pro ἱδρύετο, lectum esse.

ἐκοιμήθη] Quonam iure istud omiserit Vassæus non video, cùm interpretes omnes & codices retineant, nec parum faciat ad augendam salubritatis spem, vt ex Galeni Commentario satis apparet.

δ' περὶ μέσον ἡμέρης] Codices impressi omnes præter Frobenianum vnum hoc modo consentiunt, atque hanc lectionem amplectuntur omnes quotquot sunt interpretes, quos secutus sum cum exemplari Regio vno recentiore & perueteri Germanico. Reliqua omnia codicis Germanici impressi lectionem habent, περὶ μέσον ἡμέρης, ἵδρωσε πολλῷ θερμῷ τετάρτῃ δι' ὅλου, quæ certè eundem sensum capit, nisi quòd δι' ὅλου ἄπυρος ἐκρίθη quædam habent, quo celebriorem & perfectiorem iudicationem faciant. Sed certè illud δι' ὅλου, ad sudoris æstimationem facere debet, cùm iudicationis fidem, οὐχ ὑποστρέψιν, satis integram præstet, vt sit,

— ossaq; & artus
Perfudit toto proruptus corpore sudor.

F Quod reliquum est, ὀξὺ per se positum, morbi acuti & præcipitis, salutaris tamen, indicaturam habet, atque adeo iudicationis festinationem proponit, neque est necesse ἐκρίθη ὀξὺ iungere, quod fecit Caluus.

DE CHARACTERIBVS ÆGRO SVPERIORI ASCRIPTIS.

In tam aperta & notabili morbi salutaris denunciatione, huiusmodi notis ne locus quidem vllus futurus est. Quæ cùm mihi multis de causis suspectæ & superuacaneæ videantur, tum verò quæ hîc adscribuntur optimo iure præteriri debuerant. Nam & valde corruptæ sunt, & ex superiore ægro, in multùm tamen dissimili casu, veluti deductæ videntur, & verò ita temerè adscriptæ, G vt nec characterum leges seruare possint, nec aliquem plausibilem sensum edere. Quòd si quis spinas istas & tricas submonitionis ergo tantùm audire velit, is habeat in exemplaribus manu scriptis hoc modo esse subscriptas. τ. δ. ια. γ. πα. δ. ι. ι. β. α. γ. In quibus tam tumultuanter conturbatis, neque iudicium nostrum, multò quoque minus sententiam nostram interponimus. Nam & rem per se facilem obscurant, & magnum de se negotium faciunt, vt facilè nobis liceat de illis esse securis, ne videamur περὶ μικρὰ σπουδάζειν. Imprimis verò magnam vitiositatis suspicionem augent, quòd imperiosam quodammodo sui cognitionem, nec vllis characterum legibus obnoxiam exercent, deinde verò quod in apertissimis & præcipuis notis fucum ostentant, demumque ex superioris ægri notis ferè traductæ videntur, & quod est præcipuum, vnius tantùm codicis autoritate nituntur. Vt facilè crediderim operæpretium futurum longè maximum, si suppressam cum silentio habuerint memoriam. Quòd si indulgentiam nostram amplecteris censoriamque istam seueritatem auersaris, potis es prætendere seria ludo. Nos quoque istarum notarum texturam aliquo sensu ludificabimur, dum benignitate nostra cuius præiudicium factum esse nemo sibi arroget.

H πιθανὸν διαχωρημάτων γενομένων παχέων, θολερῶν, ἱδρώτων βιαιθέντων τετάρτῃ ὑγίεια. Constat etiam τ. pro πτ. & γ. pro Υ. facili lapsu vitiosè esse positum, vt α. quoque pro δ. in diei denunciatione temerè esse adscriptum, nisi quis primo statim die conceptam esse sanitatis spem ex sanguinis fluxione denotari velit.

Æger septimus.

Abderæ virginem quæ ad viam sacram decumbebat, febris ardens prehendit. Sitibunda autem erat & peruigil, eique tum primùm muliebria profluxerunt. Sexto die vehemens stomachi fastidiũ adfuit, rubor, horror, cum molesta corporis iactatione. Septimo eadem perseuerauerunt. Vrinæ tenues quidem, verùm probati coloris erant, aluus commodè habebat. Octauo surditas, febris acuta cepit, insomnis, æstuabunda, cum horroris sensu, mentis erat compos, vrinæ eædem. Nono ac proximis diebus eadem perseuerarunt, atque adeo permansit surditas. Decimoquarto mentis perturbatio, febris remissio. Decimoseptimo multùm ex naribus profluxit, surditas nonnihil est leuata, proximisque diebus stomachi fastidium & surditas aderat, & delira erat. Vigesimo pedum dolor cepit, surditas & delirium intermisit, paucus ex naribus sanguis prorupit, sudoribus à febre liberata est. Quarto & vigesimo febris repetiit, rursusque surditas, pedum dolor perseuerauit, mens emota est. Septimo & vigesimo copiosis obortis sudoribus, à febre immunis fuit, surditas reliquit, pedum dolor aliquantulum tenuit. In reliquo verò, perfecta iudicatione absoluta est.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ.

Ἐν ἀβδήροισι τὴν παρθένον, ἣ κατέκειτο ἐπὶ τῆς ἱερῆς ὁδοῦ, πυρετὸς καυσώδης ἔλαβε. ἦν δὲ διψώδης, καὶ ἄγρυπνος. κατέβη δὲ τὰ γυναικεῖα, πρῶτον αὐτῇ. ϛ, ἄση πολλή, ἔρευθος, φρικώδης, ἀλύουσα. ζ, διὰ τῶν αὐτῶν. οὖρα λεπτὰ μὲν, εὔχροα δέ. τὰ περὶ τὴν κοιλίην οὐκ ἠνώχλει. η, κώφωσις. πυρετὸς ὀξύς. ἄγρυπνος. ἀσώδης, φρικώδης. κατενόει. οὖρα ὅμοια. ἐνάτη διὰ τῶν αὐτῶν καὶ τὰς ἑπομένας. οὕτω ἡ κώφωσις παρέμενε. ιδ, τὰ τῆς γνώμης ταραχώδεα. ὁ πυρετὸς ξυνέδωκε. ιζ, διὰ τῶν ῥινῶν ἐρρύη πουλύ. ἡ κώφωσις, σμικρὰ ξυνέδωκε. καὶ τὰς ἑπομένας, ἄση. κωφότης ἐνῆν. καὶ παράληρος. κ, ποδῶν ὀδύνη, κωφότης, παράληρος. ἀπέλιπεν. ἡμορράγησεν μικρὰ διὰ ῥινῶν. ἵδρωσεν ἄπυρος. κδ, ὁ πυρετὸς ὑπέστρεψεν. κώφωσις πάλιν. ποδῶν ὀδύνη. παρέμεινε παρακοπή. κζ, ἵδρωσε πολλά. ἄπυρος. ἡ κώφωσις ἐξέλιπεν. ἡ τῶν ποδῶν ὑπέμενεν ὀδύνη. τὰ δ' ἄλλα τελέως ἐκρίθη.

Credibile est virgunculam istam ex succorum plenitudine, abundè concalfacta sanguinis abundantia, laborasse. Quo ex feruore magna febris impotentia ac corporis æstuatione conflictata est, & sublatis sursum humoribus cerebrum plurimùm degrauatum, vt satis indicarunt diu tenens surditas, peruigilium & mentis perturbatio. Sed confecta succorum benignitate per sanguinis emissiones, naturæ prouidentia ritè & legitimè effusa, morbi reliquiæ iudicatoriis sudoribus sunt discussæ. Atque hoc nobile est rectè procedentis indicationis exemplum, quod toti iudiciorum disciplinæ luculentam affert prærogatiuam, & ad dierum decernentium suffragationem magnum addit momentum, quòd in ancipiti & primo occursu dubio casu, tam optato naturæ consilio progressum sit, vt secundum se in salubritatis causa iudicatum fuerit. Cui certè & materiæ genere, & iudicationis progressu ferè affinis est Metonis historia lib. 1. epid. cum qua etiam, veluti in paritatis causa, committitur à Galeno libro 2. περὶ δυσπν. his verbis, ὁ δ' ἕβδομος ἄρρωστος ἡ παρθένος ἐστὶν, ἡ διὰ πλῆθος τοῦ αἵματος ἐνοχληθεῖσα τὴν κεφαλὴν οὕτως, ὡς ἐν τῷ πρώτῳ τῶν ἐπιδημιῶν ὁ ἕβδομος γεγραμμένος αἱμορραγήσας ἐκ ῥινῶν. ὥσθ' ὅσα φθάνομεν εἰρηκότες ὑπὲρ ἐκείνου, ταῦτα κἀνταῦθα μεταφερέσθω.

ἐπὶ τῆς ἱερῆς ὁδοῦ] Sic legunt duo vetustissimi codices quos secuti sumus cum impressis & Caluo. Est & in altero manu scripto, ἐπὶ τῆς ἱερῆς εἰσόδου, eamque lectionem amplexi sunt Galeni interpretes. Habet & vnus ἐπὶ τῆς εἰσόδου, simpliciter. Et certè parum refert, an ad fani vestibulum, an verò ad sacram viam decubuerit.

πυρετὸς καυσώδης] Hîc magnus est codicum consensus. Vnus tamen πυρετὸς ὀξὺς καὶ καυσώδης habet, quem secuti sunt Galeni interpretes.

κατέβη δὲ τὰ γυναικεῖα] Id plærunque vsuuenire solet vt in magnis febrium incendiis, efferuescente succorum abundantia & ebulliente sanguine, is per destinatos à natura menstruæ purgationi locos muliebres erumpat. Quod & naturæ robore, & veluti iudicationis serie quandoque contingere censendum est. Sæpius autem in febribus ex sanguinis copia, quales sunt synochi, aut plethora laborantibus accidit. Quod in hac virguncula notandum est, & in Larissæa virgine postea, ex eadem succulentia humorum plenitudine laborante, fœliciter successit. In hac enim adscripsit, γυναικεῖα κατέβη τότε πρῶτον. παρθένος γὰρ ἦν. non secus ac in Melidia lib. 1. epid. ex iisdem ferè causis afflicta, adscripsit, γυναικεῖα δὲ σμικρὰ ἐπεφαίνετο, istudque subindicauimus.

φρικώδης] Exemplaria quædam φοινικώδης habent, quod purpureum aut sanguineum colorem, propter rubedinem indicat. Sed cùm sit ista insolens Hippocrati phrasis, nos φρικώδης ex magno codicum consensu retinuimus, etsi priorem lectionem secuti sunt Galeni interpretes. Et verò in tanta humorum inæqualitate, stomachi vellicatione, & tam vario acutorum morborum ex humorum efferuescentia concursu, φρίκην sæpe adhibet Hippocrates, vbi & ἄσην & ἀλύκην iungit, non secus ac ἀσῶδες καὶ ἀλύειν de morbis stomachi effert Galenus lib. 2. loc. aff. Sic Dromeadæ vxor ἀσώδης, φρικώδης, ἀλύουσα fuit lib. 1. epid.

οὖρα λεπτὰ μὲν εὔχροα δὲ] εὔχρω habet vetustus codex Regius eodem sensu. Cæterùm quomodo vrinarum tenuitatem coloris probitas lenire possit, scripsimus in fine lib. 1. epid.

οὖρα ὅμοια] Id omisit Vassæus contra omnium codicum fidem.

ἡ κώφωσις σμικρὰ ξυνέδωκε] Hoc modo transmutationis ratione iudicatio procedit. Euacuatis namque & transpositis humoribus, surditatem desinere, parentis doctrinæ est consentaneum, ex placito 60. l. 4. ὁκόσοισιν ἐν τοῖσι πυρετοῖσι τὰ ὦτα κωφωθῇ, αἷμα ἐκ ῥινῶν ῥυὲν, ἢ κοιλίη ἐκταραχθεῖσα, λύει τὸ νόσημα. Quod repetit his verbis in Coac. Prænot. κώφωσιν ἐκ πυρετῶν, ῥύσις ἡ ῥινῶν λύει καὶ κοιλίης ταραχή. Celsus verò sic lib. 2. extulit. Si in febre aures obtusæ sunt, si sanguis è naribus fluxit, aut venter resolutus est, illud malum desinit ex toto. Cuius quoque sententiæ mentionem fecimus, *lib. 2. epid. *Sect. 5.

ἡ ποδῶν ὀδύνη] Pedum dolor hîc multoties celebratus, die decretorio obueniens, ex humorum transpositu surditatem emouet, facta humorum ad remotissimas & inferiores partes secessione. Quam intentatam à natura absolutionis morborum aggressionem, vulgus sæpe in morbis præuidet, vt scripsimus † lib. 2. epid. Huius autem in crura decubitus sæpius meminit Hippocrates, dum σκέλεα ἐπωδύνως ἔχειν, aut ἐπιπόνως ἀλγέειν, aut γούνατα καὶ κνήμας ἐπώδυνα ἔχειν, crebrò inculcat. Qualia plurima in Herophonte notauimus †† lib. 1. epid. in quo etiam ad surditatis solutionem crurum dolorem apponit.

† Sect. 3 †† Ægr. 3.

κζ ἵδρωσε πολλά] Hunc locum celebrat lib. 2. de dieb. decret. Galenus his verbis, ἐν ἑβδόμῃ δὲ καὶ εἰκοστῇ τὴν ἐν ἀβδήροις παρθένον, ἀλλὰ καὶ ταύτην ἱδρώσασαν πολλῷ, τελέως ἀπύρετον γενέσθαι φησί. γέγραπται δ' αὕτη κατὰ τὴν κατάστασιν ἑβδόμην.

DE CHARACTERIBVS ÆGRO SVPERIORI ADSCRIPTIS.

Facilis est notarum istarum explicatio, cùm omnem salubritatis sententiam secundum vrinas ferant. Ex earum nanque coloris probitate, certissima etsi longa, ad sanitatem spes est prætensa, quod haud dubiè significat in Com. Galenus. Hoc modo autem in codicibus adscribuntur π. ο. κ. ζ. υ. Ex quibus hunc sensum elicere facilè queas. Credibile esse ex vrinis vigesimo septimo conceptam esse sanitatem. Etsi in tam paucis characteribus codices solitū habent vitium, pro π. τ. & pro Υ. γ. facili lapsu apponentes.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΟΓΔΟΟΣ.

Ἐν ἀβδήροισιν ἀναξίωνα, ὃς κατέκειτο παρὰ τὰς Θρηικίας πύλας, πυρετὸς ὀξὺς ἔλαβεν. πλευροῦ ὀδύνη δεξιοῦ συνεχής. ἔβησσε ξηρά. οὐδ᾽ ἔπτυε τὰς πρώτας. διψώδης. ἄγρυπνος. οὖρα εὔχροα, πουλλὰ, λεπτά. ϛ, παράληρος. πρὸς δὲ τὰ θερμάσματα, οὐδὲν ἐνεδίδου. ζ, ἐπιπόνως. ὁ γὰρ πυρετὸς ἐπέτεινεν. οἵ τε πόνοι οὐ ξυνεδίδοσαν. αἵ τε βῆχες ἠνώχλουν. δύσπνοός τε ἦν. ὀγδόῃ, ἀγκῶνα ἔτεμον. ἐῤῥύη πολλὸν οἷον δεῖ. ξυνέδωκαν μὲν οἱ πόνοι. αἱ μέντοι βῆχες ξηραὶ παρείποντο. ια, ξυνέδωκαν οἱ πυρετοί. σμικρὰ περὶ κεφαλὴν ἵδρωσεν. ἔτι βῆχες. καὶ τὰ ἀπὸ πνεύμονος ὑγρότερα. ιζ, ἤρξατο σμικρὰ, πέπονα, πτύειν ἐκουφίσθη. διψώδης δὲ ἦν. καὶ τῶν ἀπὸ πνεύμονος οὐ χρησταὶ αἱ καθάρσιες. κ, ἵδρωσεν ἄπυρος. μετὰ δὲ κρίσιν ἐκουφίσθη. κζ, ὁ πυρετὸς ὑπέστρεψεν. ἔβησσεν. ἀνῆγε πέπονα πολλά. οὔροισιν ὑπόστασις πολλὴ λευκή. ἄδιψος ἐγένετο. ὕπνοι. λδ, ἵδρωσε δι᾽ ὅλου, ἄπυρος, ἐκρίθη πάντα.

Æger octauus.

Abderæ Anaxionem ad Threicias portas decumbentem, febris acuta prehendit, lateris dextri dolor continens tenebat, tussis erat sicca, neque quicquam primis diebus expuebat. Siti cruciabatur atque insomnia, vrinæ probè coloratæ erāt, copiosæ & tenues. Sexto die delirauit. Fotus verò nihil profecerunt. Septimo molestè habuit. Nam & febris intendebatur, neq; dolores remiserant, & tusses infestabant, & difficilis spiratio inerat. Octauo secta in cubito vena, multus sanguis prout debuit effluxit, dolores certè remiserunt, verùm tusses siccæ perseuerarunt. Vndecimo leniores fuerunt febres, paucus sudor circa caput prodiit, etiamnum tusses tenebant, & quę ex pulmone prodibant liquidiora erant. Decimo septimo cœpit pauca & concocta expuere, alleuatus est. Vigesimo sudore oborto febre liber fuit, à iudicatione verò meliùs habuit. Sitis autem vexabat, nec probæ pulmonis expurgationes erant. Septimo & vigesimo rediit febris, tussiuit, concocta plurima eduxit, in vrinis alba, multa subsidebant, sitis desiit, somnum cepit. Trigesimo quarto sudore per totum corpus diffuso, febre liberatus & prorsus est iudicatione absolutus.

Clarum est & valde nobile lateralis morbi, sed crudissimi & protensi exemplum, ad quod veluti ad metam quandam, totius criseos habenas & disciplinam sæpius flectit Galenus, ab eoque tam sæpe celebratum est & toties excussum, vt non nisi submonitione egeat. Præcipuè verò explicatur Com. in aph. 12. lib. 1. & lib. 1. de Cris. cap. 18. lib. 2. de dieb. decr. & lib. 2. περὶ δυσπν. Quibus ex locis & totius historiæ clarissimam explanationem, & verò integræ iudiciorum doctrinę reconditam quandā maiestatem, sibique optimè consentientem autoritatem cuiuis depromere licet.

παρὰ τὰς Θρηικίας πύλας] Θρηκίας habent codices quidam cum Aldino, & nos Threicias portas pro Thraciis diximus, non secus ac poëta† Threiciamque Samum, quæ nunc Samothracia fertur. Eodemque modo Pylas retinere potuimus. Πύλας tamen Erotianus Thessaliæ attribuit, Stephanus Arcadiæ. πύλας Erot. locum facit in Thessalia Pylææ Cereris fano nobilitatum. †*Lib. 7.*

πλευροῦ ὀδύνη δεξιοῦ συνεχής] Istud συνεχὴς omisit Caluus, contra tamen omnium quos videre licuit codicum, & à Galeno locorum adductorum fidem. Istudque appositè admodum esse expressum satis constat ex Gal. lib. 2. περὶ δυσπν. Mirum quoque est Caluum Anaxagoram pro Anaxione, tam celebrato nomine, posuisse.

ἔβησσε ξηρά] Hoc ἄπτυστον πλευρῖτιδα indicat & per sequentia explicatur, οὐδ᾽ ἔπτυε τὰς πρώτας, non secus ac inanem & aridam tussim lib. 1. epid.* his verbis circumscribit. πολλοῖσι δὲ βῆχες ξηραί, βήσσουσι καὶ οὐδὲν ἀνάγουσι. Istaque tussis inanitas morbum omninò crudum produxit, ex Hippocr. placito 12. l. 1. ὁκόσοι ἐν πλευριτικοῖσι πτύελον, ἢν αὐτίκα ἐπιφαίνηται ἀρχομένου βραχύνει. ἢν δ᾽ ὕστερον ἐπιφαίνηται, μηκύνει. Quod his verbis innuit lib. περὶ νούσων. 3. ἔχει δὲ οὕτως περὶ τῆς ἀπαλλάξιος, εἰ μὲν τριταῖος ἄρχοιτο πτύεσθαι καὶ πτύεσθαι. θᾶσσον αἱ ἀπαλλάξιες. εἰ δὲ ὕστερον πεπαίνοιτο, ὕστερον καὶ κρίσιες γίνονται. Et lib. de rat. vict. in morb. ac. αἵ τε γὰρ ὀδύναι ἐν τοῖσι πλευριτικοῖσιν αὐτίκα παύονται αὐτόματοι, ὅταν ἄρξωνται πτύειν τι ἄξιον λόγου καὶ ἐκκαθαίρεσθαι. Atque hunc in sensum hanc historiam integram depromit Galenus Comm. in aph. 12. l. 1. Cùm autem multa sint tussis aridæ genera, qualia scribit Galenus Com. 1. in lib. 1. Epid. γίνονται tamen (vt idem scribit βῆχες ξηραὶ ὑγρῶν περιεχομένων τοῖς ἀναπνευστικοῖς ὀργάνοις ἐκκριθῆναι δεομένων, ἀλλ᾽ οὐκ ἐκκρίνεται ταῦτα διὰ διττὴν αἰτίαν, ἢ τῷ γλίσχρα τε εἶναι καὶ παχέα, καὶ δυσαπολύτως ἐμπεπλάσθαι τοῖς κατὰ τὸν πλεύμονα βρόγχοις, ὅπερ ἐπὶ τῶν ἀπτύστων ὀνομαζομένων γίνεται πλευριτίδων. Est & aliud aridæ tussis genus in pleuritide, quod ad inflammationis cruditatem quæ primis fere diebus obtinet, refertur, à Galenoque explicatur lib. 2. περὶ κρίσεων his verbis, βήξει τοίνυν εὐθὺς ὁ ἄνθρωπος, οὐ μὴν καὶ ἀναπτύσει πάντως εὐθύς. ἀλλ᾽ εἰ μὲν πλεῖον τι καὶ παχύτερον ἀπορρέοι τῆς φλεγμονῆς, ἀναπτυσθήσεται βήττων. εἰ δὲ ὀλίγον τι καὶ λεπτὸν, ἐρεθιεῖ μὲν ἐξ ἀνάγκης, ὥστε καὶ κινῆσαι βῆχας, οὐ μὴν καὶ ἀναπτυσθήσεταί γε, πρὶν ἀθροιζόμενόν τε ἅμα καὶ πεττόμενον, εἰς πλῆθός τε ἅμα καὶ πάχος ἐπιδιδόναι. ἀλλὰ τοῦτο μὲν τῆς διαθέσεως ἤδη γνώρισμα αὐτῆς ἐστιν, καὶ οὐ τοῦ μορίου τοῦ πεπονθότος. ἐπειδὰν μὲν γὰρ ἀκριβῶς ᾖ τὸ πάθημα στεγνὸν, καὶ οἷον δῆσαν ἐν ἑαυτῷ κατέχῃ τὸ σύμπαν ῥεῦμα, τὰς ἀπτύστους προσαγορευομένας ἀποτελεῖ πλευρίτιδας. ἐπειδὰν δὲ ἀξιόλογον χαλάσῃ τι καὶ μεθῇ τῷ πλεύμονι, καὶ βήττουσιν οὔπω πλείω καὶ ἀναπτύουσιν. Porro quod ad scriptionem attinet, ἔβησσε ξηρὴ codices scripti duo habent cum excussis quibusdam, sed ἔβησσε ξηρὰ βηχία interpretatur Galenus lib. περὶ δυσπν. quæ est admodum peculiaris Hippocrati phrasis, & in qua magnus est plurimorum codicum consensus.

**Sect. 1.*

διψώδης, ἄγρυπνος] Cùm ista sint extra propriam morbi notionem, nec pleuritidem, vt cætera quæ præcedunt, circumscribant, quàm non sint temerè ab Hippocr. adscripta, multis verbis prosequitur Galenus lib. 2. περὶ δυσπν. quæ quò clarior sit explicatio non pigebit apponere. καὶ δὴ καὶ πρῶτον πάντων μνημονεύσωμεν Ἀναξίωνος, ὅν τινα, ὥς φησιν αὐτὸς, πυρετὸς ὀξὺς ἔλαβεν, πλευροῦ δεξιοῦ ὀδύνη ξυνεχής, ἔβησσε ξηρά, οὐδ᾽ ἔπτυε τὰς πρώτας ἡμέρας. καὶ πρῶτόν γε αὐτὸ τοῦτο δείξωμεν, τί δήποτε καίτοι βραχυλόγος ὢν Ἱπποκράτης, ἐνὸν εἰπεῖν αὐτῷ δι᾽ ἑνὸς ὀνόματος, ὅτι πλευριτικὸς ἦν ὁ Ἀναξίων, οὕτως εἰπὼν τὰ συμπτώματα τὰ κατὰ τοῦτο τὸ νόσημα, δι᾽ ἐκείνων μᾶλλον ἠξίωσε τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ ποιήσασθαι διήγησιν, ὅτι γὰρ ἔθος αὐτῷ τὸ τοιοῦτον, ἀλλ᾽ αὐτὸ τοὐναντίον ἐστὶν, εἰς ἓν ὄνομα καὶ κεφάλαιον, ἀνάγειν ἀεὶ τὰ κατὰ μέρος. ὅτι μὴν κατὰ τὸ τυχὸν, ἐνδέχεται νῦν οὕτω γράφειν, τὸν μηδ᾽ ἓν εἰκῆ γράφοντα. τίς οὖν ἡ αἰτία; τῶν νοσημάτων ἑκάστου συμπτώματα, τὰ μὲν ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει, τὰ δ᾽ ὡς τὸ πολύ. αὐτῶν δὲ τῶν ἐξ ἀνάγκης ὑπαρχόντων πλείους εἰσὶ διαφοραί, ἀνέσει μὲν πλειστάκις ὁρώμεναι, καὶ διὰ τοῦτ᾽ οἰκεῖαι τῇ φύσει τοῦ νοσήματος εἶναι πεπιστευμέναι, τινὲς δὲ σπανίως πάνυ, καὶ διά τι σύμπτωμα ἰδίως ἐξαίρετον. ὁ τοίνυν Ἱπποκρά-

τῆς, ὅταν μὲ αἱ συνήθεις ἰδέαι τῶν συμπτωμάτων ὦσιν, ἀρκεῖται τηνικαῦτα μόνῳ τῷ καθόλου τοῦ νοσήματος ὀνόματι. ὅπου δὲ ἡ ἐμπίπτει τῶν σπανίων, μετὰ τὴν καθόλου τε καὶ κοινὴν ἁπάντων τοῦ νοσήματος προσηγορίαν εὐθὺς ἐκεῖνο διορίζεται. εἰ δὲ πλείους ποτὲ διάστημα παθημάτων ἰδέας, παρ' τὴν κοινὴν καὶ συνήθη φύσιν, δεομένων ἑκάστων οἰκείου διορισμοῦ, τηνικαῦτα ὑπερβαίνει μὲ τὸ καθόλου, διηγεῖται δὲ εὐθὺς ἕκαστον τῶν κατὰ μέρος, ὡς ἂν ἐκ τούτων κἀκεῖνο δηλουμένου. πλευριτικοῖς οὖν ἐξ ἀνάγκης μὲ συμπίπτει, τό, τε τῆς πλευρᾶς ἄλγημα, καὶ μετὰ τοῦ πυρετοῦ, καὶ ἡ δύσπνοια καὶ ἡ βήξ. οὐκ ἐνδέχεται γὰρ πλευριτικὸν εἶναι μέν, μὴ οὐ πάντα δὲ ταῦθ' ὑπάρχειν αὐτῷ. τὸ δὲ ἀναγκαῖόν τι τῶν ἀπὸ τῆς φλεγμονῆς ἅμα ταῖς βηξίν, οὐκ ἀναγκαῖον μέν, ὡς τὸ πολὺ μέντοι συμβαίνει. οὕτω δὲ καὶ ἡ τῶν ἀναγομένων ἰδέα ὑπέρυθρος, ἢ ὑπόξανθος, ἢ ἀφρώδης ἐστίν. ὥσπερ δὲ ἐν τοῖς εἰρημένοις τὸ μὲν ἐστι συνήθες, τὸ δὲ ξενότερον καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἐξ ἀνάγκης συμπίπτουσι, τινὲς μὲν ἰδέαι πλειστάκις, τινὲς δὲ σπανίως ὁρῶνται, καὶ τοίνυν ὁ Ἱπποκράτης, ἐπὶ τοῦ προκειμένου νῦν ἀρρώστου τοῦ Αναξίωνος, ἐπειδὴ τὰ κατὰ μέρος παθήματα, διορισμοῦ ἐδεῖτο, τῆς σπανιωτέρας ἰδέας ὄντα, διορισαμένου δὲ αὐτῶν ἤδη γνωρισθησομένην σαφῶς τὴν πλευριτικὴν συνδρομήν, περιττὸν ἡγήσατο γράφειν ὃ πάντως ἔμελλεν καὶ χωρὶς τοῦ συγγραφέως νοηθήσεσθαι. πυρετὸς γάρ φησιν, ὀξὺς ἔλαβε καὶ πλευροῦ δεξιοῦ ὀδύνη συνεχής, καὶ ἔβησσε ξηρά, δηλονότι βηχία. οὐκ οὖν οὐ μόνον ὅτι πυρετός, ἀλλὰ καὶ ὁποῖός τις ἔμαθες, ὀξὺς γάρ φησιν, οὐδὲ ὅτι πλευρᾶς πόνος, ἀλλὰ καὶ ὁποῖος, ὅτι συνεχής. οὐδὲ ὅτι βῆχες μόνον, ἀλλὰ καὶ ὁποῖαι καὶ τίνες, ὅτι ξηραὶ καὶ ἄπτυσοι. ἐν ταύτῳ δὲ τούτῳ τῷ λόγῳ, καὶ ὅτι πλευριτικὸς ἦν οὗτος ὁ ἄνθρωπος, ἔμαθες. οὐδενὶ γὰρ τῶν πάντων νοσημάτων, ἢ τῶν εἰρημένων παθῶν ὑπάρχει σύνοδος, ὅτι μὴ πλευρίτιδι. διὰ ἑνὸς οὖν λόγου, καὶ ὅτι πλευρίτιδι διεπάλαιεν ὁ ἄνθρωπος, καὶ ὁποίᾳ τινὶ ταύτῃ, δεδήλωται. ἐπεὶ δὲ ἐξ ἀνάγκης ἕπεται πλευρίτισιν ἡ δύσπνοια, παρέλειψε γράφειν, ὅτι καὶ δύσπνους ἦν, εἰ μὲν γὰρ καὶ περὶ ταύτης τι ξενὸν εἶχεν εἰπεῖν καὶ σπάνιον, οὐκ ἂν ἐσιώπησεν. ἐπεὶ δὲ ὡς ἔοικεν, ἐφύλαττε τὴν εἰθισμένην ἰδέαν, εὐλόγως παρέλιπε. ὥσπερ δὲ ταῦτα παρῆκεν, οὕτως ἄλλα παρέγραψεν, ἃ μήτε ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει πλευρίτισι, μήθ' ὡς πολύ, μήτ' ἐκ τῶν εἰρημένων νοηθῆναι δύναται. ὅτι γάρ φησι, διψώδης, ἄγρυπνος, οὖρα δὲ εὔχροα, πολλά, λεπτά, εἶτα ἐπιφέρων, ἕκτῃ περιψύχρος, πρὸς δὲ τὰ θερμάσματα οὐδὲν ἐνεδίδου. τούτων οὐδὲν οὔτ' ἀναγκαίως ὑπάρχει πλευρίτισιν, οὔθ' ὡς τὸ πολύ.

πρὸς δὲ τὰ θερμάσματα] θερμάσματα sunt Hippocrati, τὰ θερμαίνοντα τὸ σῶμα καθ' ὁντινοῦν τρόπον, vt scribit *Galenus, quæ & tentationis gratia, & doloris leuandi ergo in morbo laterali adhibenda esse consulit Hippocrates his verbis libro de rat. vict. in morb. ac. ὀδύνη δὲ πλευροῦ ἢν τε κατ' ἀρχὰς γίνηται, ἤν τε ὕστερον, θερμάσμασι μὲν τὸ πρῶτον, οὐκ ἀπὸ τρόπου ἐστὶ χρησάμενον πειραθῆναι διαλύσαι τὴν ὀδύνην. Nam cum causæ plærunque & signi etiam rationem obtinent, tum verò distentionem remittunt & sputum promouent, & quod scribit Galenus ταῦτα εἴωθεν ἀραιοῦν τε τὸ δέρμα πρὸς τὰς διαπνοὰς ἐργάζεσθαι, καὶ τὸ κατὰ τὴν φλεγμονὴν αἷμα λεπτύνειν τε καὶ διαφορεῖν. εἰ μὲν οὖν ταῦτα πραχθείη, κενωθήσεταί τι τοῦ αἵματος, ἧττον τε διατεινόμενα τὰ πεπονθότα μόρια, πρὸς τοῦ λοιποῦ πραΰτερον ὀδυνήσεται. Est autem, vt loquitur Galenus, τοῦ ἀκμάζειν φλεγμονὴν γνώρισμα, τό, τε συνεχὲς τῆς ὀδύνης, καὶ τὸ μηδὲν ἐνδιδόναι πρὸς τὰ θερμάσματα. At verò vt fotus genere distinguuntur, ita quinam & qua ratione adhiberi debeant fusiùs prosequitur Hippocrates lib. de rat. vict. in morb. ac. eosdemque consulit lib. 3. περὶ νούσων, & ὑγρὰς πυρίας vocat, quæ etiam χλιάσματα dicuntur. Quinetiam † Aretæus in pleuritidis curatione, ἀνεργὸν ποιέεσθαι imperat, ἐς πολλὸν τὴν θερμασίην τῶν ἐπιπλασμάτων διαρκέειν, & omni ope elaborandum esse vt leuia fomenta adhibeantur, ὡς μὴ τὰ ἄχθεα πρὸς τῷ πόνῳ, πόνον ἐνδιδοῖ.

*Com. 2. in lib. de rat. vict. in morb. ac. † Cap. 10. l. 1. de cur. morb. ac.

ζ. ἐπίπονος] Huius loci luculenta est explicatio apud Galenum lib. 2. περὶ δυσπν. hoc modo. εἰ δὲ καὶ κατὰ τὴν ἑβδόμην ἡμέραν ἀκούσῃς αὐτοῦ διηγουμένου, σαφέστερον ἐπιγνώσῃ τὴν προαίρεσιν τοῦ ἀνδρός, ἔχει δὲ οὕτως. ἑβδόμῃ ἐπίπονος, ὅ, τε γὰρ πυρετὸς ἐπέτεινεν, οἵ τε πόνοι οὐ ξυνεδίδωσαν, αἵ τε βῆχες ἠνώχλεον, δύσπνοός τε ἦν. ἐνταῦθα δυσπνοίας ἐμνημόνευσεν ὁπότε τοῦ κακῶς διακεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον ἐποιεῖτο συλλογισμόν, ἐν τοῖς ἄλλοις δὲ αὐτὴν καταλέγων, τοῖς ἐξ ἀρχῆς μὲν αὐτῷ συμπεσοῦσι, μήτε δὲ πεπαυμένοις, μήτε ἐνδεδωκόσι. τοὺς μὲν γὰρ πυρετοὺς καὶ προσεπιτείναι φησί. τὰ δὲ λοιπὰ τρία, τέσσαρα γὰρ εὑρέθη τὰ συμπληροῦντα τὴν πλευριτικὴν συνδρομήν, ἐπὶ τῶν αὐτῶν διαμεῖναι φησίν, τοὺς πόνους, τὰς βῆχας, τὰς δυσπνοίας, ἀπ' αὐτῆς τῆς οὐσίας τοῦ νοσήματος συλλογιζόμενος ἐπίπονος ἔχειν τὸν ἄνθρωπον. εἰ γὰρ τῶν συμπληρωσάντων αὐτοῦ παθημάτων, τεσσάρων ὄντων, τὰ τρία μὲν ὡσαύτως ἔχοντα διέμενε, τὸ τέταρτον δὲ χεῖρον ἐγένετο, παντὶ δῆλον, ὅτι κακῶς ὁ ἄνθρωπος ἔχει. ὁρᾷς ἐνταῦθα, ὅτι διὰ τὸ χρήζειν εἰς πρόγνωσιν τῆς τοῦ νοσήματος καταστάσεως, ἐμνημόνευσε τῆς δυσπνοίας, οὐκ ἄλλως μνημονεύσας αὐτῆς. καὶ διὰ τοῦτο πρόσθεν τῶν ἄλλων τούτων προσχρήσασθαι τοῦ ἀρρώστου, ἵνα δείξω, παρ' ἧς μηδὲν εἶπε κατ' ἀρχὰς δυσπνοίας, ὅτι μὴ δὲ ἔχρηζεν ὅλως αὐτοῦ, ὡς οὐ κακῶς μνημονεύει νῦν. εἰ γὰρ προσέχεις τῇ λέξει τοῦ νοῦ, εὑρήσεις αὐτὴν τοῦτ' ἐνδεικνυμένην. ἑβδόμῃ φησὶν ἐπίπονος, ὅ, τε γὰρ πυρετὸς ἐπέτεινε φησιν, οἵ τε πόνοι οὐ ξυνεδίδωσαν, αἵ βῆχες ἠνώχλεον, δύσπνοός τε ἦν. ἐνταῦθα μὲν γὰρ ὡς ἔφην, ἐν μὲν ἐπιτετάσθαι δῆλοι, τὰ δὲ ἄλλα μένειν ἐπὶ τῶν αὐτῶν. ὃ γὰρ ἐδήλωσεν, οὐ ξυνεδίδωσαν εἰπών, τοῦτ' ἐπὶ τῶν λοιπῶν, τῆς βηχὸς καὶ τῆς δυσπνοίας, ἀπὸ κοινοῦ χρὴ νοεῖν, συνηθεστάτης οὔσης τῆς τοιαύτης ἑρμηνείας, οὐχ Ἱπποκράτῃ μόνον ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις παλαιοῖς σχεδὸν ἅπασι. ὡς γὰρ οἱ πόνοι οὐ ξυνεδίδωσαν, οὕτω καὶ αἱ βῆχες ἠνώχλεον, ὡσαύτως δηλονότι, μηδὲν ἐνδεδωκυῖαι, δύσπνοός τε ἦν, ὡσαύτως δηλονότι, μηδὲν τῆς δυσπνοίας ἐνδιδούσης. ἐνδείκνυται δὲ καὶ αὐτὸ τό, ἦν, ταυτόν, τῷ εἰς προτέρω. οὐ γὰρ δύσπνοος ἐγένετο εἶπε, καίτοι δυνάμενος εἰπεῖν, μᾶλλον δὲ πάντως ἂν εἰρηκώς, εἰ κατὰ τὴν ἑβδόμην προσεγένετο τοῦτο τὸ πάθημα, πρότερον οὐκ ὄν. ἀλλ' οὐ προσγεγονὸς δηλονότι. πάντως γὰρ ἔχειν ἐξ ἀρχῆς αὐτὸ συνῆψαι τοῖς ἄλλοις Ἱπποκράτης τὰ δέοντας ἐδίδαξεν, ἐν ἀρχῇ μὲν τῆς διηγήσεως παραλιπὼν αὐτό, μετὰ ταῦτα δὲ μνημονεύσας. Quodnam autem difficilis spirationis genus hominem vexarit, ne in hoc quoque hæreas, cùm varias affectiones diuersarum spirationum causas videas, ex eodem audias licet. ὥσπερ οὖν ὅτι δύσπνους ἦν ἐξ αὐτοῦ τοῦ νοσήματος τῆς φύσεως ἂν ἐγνώκειμεν, εἰ καὶ μὴ πρὸς Ἱπποκράτους εἴρητο μετὰ ταῦτα, οὕτω καὶ ὅτι τὸ τῆς δυσπνοίας ἦν εἶδος αὐτῷ μικρόν τε καὶ πυκνόν, οὐκ ἄδηλόν ἐστι, κἂν Ἱπποκράτης μὴ γράφῃ. ὡς γὰρ ὅτι δυσπνοοῦσιν οἱ πλευριτικοί, φαίνεται οὕτω καὶ ὅτι μικρόν τε καὶ πυκνὸν ἀναπνέουσιν. εἴπομεν δὲ ἔμπροσθεν, ὡς οὐδὲν τῶν καὶ τοῖς ἄλλοις σαφῶς γιγνωσκομένων Ἱπποκράτης γράφει, καίτοι καὶ παρεφρόνησεν ἴσως ὁ ἄνθρωπος. λέγει γοῦν οὕτω περὶ αὐτοῦ, ἕκτῃ περίψυχρος. ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐχ ὡς σύμπτωμα φύσει παρακοπτικόν, ἀλλ' ὡς ἐπιγιγνόμενον πάθημα πλευρίτισιν ἰσχυραῖς, οὐκ ἔμελλε δήπουθεν νικήσειν τὴν ἀπὸ τοῦ πόνου προσβολήν, οὐδὲ καθ' αὑτὸ τυπώσειν τὴν τῆς δυσπνοίας ἰδέαν. ὁ δὲ ἐν τῇ πλευρᾷ πόνος ἰσχυρὸς ὢν, καθ' ἑαυτὸν πάντως ἔμελλεν ἀλλοιώσειν τὴν ἀναπνοήν. εἰ δέ γε καθ' ὑπόθεσιν ὁ μὲν πόνος ἦν ἀμυδρός, σφοδρὰ δὲ ἡ παραφροσύνη, πάντως ἂν ἡ τελέως ἐκίνησεν ἡ παραφροσύνη τοῦ πόνου, ἢ ὡς τὸ πολύ. καὶ οὕτως ἂν ἦν τι διὰ παντὸς τοῦ νοσήματος αἰ ἔπνευσεν ὁ πρὸς ἄρρωστος μέγα καὶ ἀραιόν, ἢ πλεῖστα μὲν οὕτως, σπανιάκις δὲ σμικρὸν καὶ πυκνόν. Rursum quoque ἀλλὰ μὴν καὶ ὅτι τοῦ πόνου τελέως κρατοῦντος, οὐδὲν παρεμφαίνεται τοῦ κατὰ τὴν παραφροσύνην δυσπνοίας, ἐπ' Αναξίωνος ἐδείξαμεν, ὃς ἐν τῷ τρίτῳ καὶ αὐτὸς γέγραπται τῶν ἐπιδημιῶν ὄγδοος, ἀπὸ τῆς λοιμώδους καταστάσεως.

ὀγδόῃ, ἀγκῶνα ἔτεμον] Hic locus magnam habet celebritatem, nec tam venæ sectioni ex Hippocrate autoritatem facit, quàm in huiusmodi præcipitibus malis, constantibus sanguinis mittendi indicationibus, semper venæ sectioni locum esse indicat, contra veterum experientiam, qui vltra quartum diem eam non admittebant. Velut igitur rarum quiddam necessarioque administrandum istud factum fuisse die octauo adscribit Hippocrates, nedum cæteris diebus in quibus sanguinis missio valde opus est, in ægris ab eodem prætermissam esse existimandum est, etsi nulla eius, vt neque cæterorum remediorum fiat mentio. Huncque in sensum hunc locum adduxit Galenus in Pythione prius adscripto, & muliere quæ ex morbo tenuioris intestini laborauit. Non abs re verò sæuienti morbo nullisque fotibus remittentibus doloribus, sanguinis missionem adhibuit Hippocrates, cùm ad huiusmodi morbi alleuationem duo sint velut reliqua subsidia, venæ sectio & purgatio. Id quod scribit Gal. Comm. 1. in lib. de rat. vict. in morb. ac. ἐπὶ πλευρίτιδι ὡς οὐδὲν ἐνδιδούσῃ πρὸς τὰ θερμάσματα, δύο λοιπά, τῆς ὀδύνης ἔχει τὰ αὐτίκα βοηθήματα. φλεβοτομίαν καὶ κάθαρσιν. Quas quidem veluti per gradus remediorum successiones præcipuè animaduertendas, hac dictione ob oculos ponit ‡ ‡ Hippocrates. ἢν τοίνυν ἔτι τῆς ὀδύνης τοῦ πλευροῦ συνεχέως ἐούσης, καὶ πρὸς τὰ θερμάσματα μὴ χαλώσης, καὶ τοῦ πτυέλου μὴ ἀνιόντος, ἀλλὰ καταγλισχραινομένου ἀσαπέως, ἢν μὴ λύσῃ τις τὴν ὀδύνην, ἢ κοιλίην μαλθάξας, ἢ φλέβα τεμών, ὁκότερον ἂν τουτέων συμφέρῃ, τὰς δὲ πτισάνας ἢν οὕτως ἔχουσι διδῶς, ταχέες οἱ θάνατοι τῶν τοιουτέων γίγνονται.

‡ ‡ Lib. de rat. vict. in morb. ac.

ιά. ξυνέδωκαν οἱ πυρετοί] Debilem adhuc & subobscuram coctionem die vndecimo adfuisse, necdum principij tempus in morbo prætergressum, & ad decimum septimum protensum, satis ista significat. Ex hypothesi verò apertiùs indicat Galenus lib. 1. κρίσεων, quæ plurimùm faciunt etiam ad sequentium explicationem. ὑποκείσθω οὖν τινὰ πάλιν ἄρρωστον ὑπὸ πλευρίτιδος συνεχόμενον, οὔτ' ἀναπτύοντά τι, καὶ οὔρα λεπτὰ μὲν ἀλλ' εὔχροα. περὶ δὲ τὴν ἑνδεκάτην ἡμέραν ἀρχομένην πτύειν, οὔρα δὲ καὶ ἄπεπτα. τίνα οὖν ὁ μὲ οὐκ ἂν τις φαίη πρὸς τῆς ἑνδεκάτης ἡμέρας, ἐν ἀρχῇ ποτὲ τὸ νόσημα τοῦ εἶναι καιροῦ, πάλιν ἐν ἀρχῇ, παντί που δῆλον. ἐπὶ δὲ τῆς ἑνδεκάτης, ὅσος μὲ αὐτὸν δόξειε μεταπεπτωκέναι σαφῶς, ἀλλ' οὐχ ὡς δεῖ ἔχει. ἡ γὰρ ἑνδεκάτη τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης ἐπίδηλος οὖσα τὴν τε δευτέρα καιροῦ τοῦ νόσου σαφῆ καὶ βεβαίαν ἀρχήν, ἐκείνην ἔξω προσδοκᾶν. παραφυλάξας γ' οὖν αὐτὴν τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην, εἰ τοῖς ἑνδεκάτης προδεδηλωμένοις ὁμολογεῖ. καὶ μετὰ ταῦτα τὴν αὖθις τὴν ἑπτακαιδεκάτην, ἐπεὶ καὶ ἥδε τῆς εἰκοστῆς ἐστὶν ἐπίδηλος, ὡς ἐν τοῖς περὶ κρισίμων εἴρηται. φέρε δὲ κατὰ τοῦτον αὐτὸν πτύσαι, μικρὰ μέν, πέπονα δέ, κατὰ τὴν ἑκκαιδεκάτην τοῦτο δύναιτ' ἄν ἐστιν τινα γενέσθαι κρίσιν. οὐ μὴν τελείως γε διὰ τὴν πάντων

A αἴτιαι. ὅτι ἡ τὴν αὐτὴν ἔχουσι δύναμιν, ὅτι αὖ τῶν ἐπιδήλων αἱ πρῶται ταῖς ὑστέραις, ὅθ' αἱ πρῶται κρίσιμοι ταῖς ἐξ ὑστέρου κρισίμοις. ἀλλ' ἰσχυρότεραι μὲν αἱ πρῶται. χρονίζοντος δὲ ἤδη τοῦ νοσήματος, ἀσθενέστεραι γίνονται. καὶ τοίνυν ἐπὶ πρεσβύνουσι τῷ νοσήματι καὶ μάλισθ' ὅταν ἱκανῶς ἄπεπτον ᾖ, μεγάλην γίνεσθαι μεταβολὴν ἵνα ἀσφαλὴς ἐλπισθῇ κρίσις. μεγάλη δὲ τίς ἐστι μεταβολή, πέπονα τελέως οὖρησαί τε καὶ πτύσαι. τοιαῦτα δὲ οὐχ ὑπέκειτο τὰ κατὰ τὴν ἑπτακαιδεκάτην. ὥστε οὐκ ἐνδέχεται κατὰ τὴν εἰκοστὴν ἡμέραν τὸν εἰς τὸν ἄρρωστον ἀπαλλαχθῆναι τοῦ νοσήματος, ἢ καὶ κριθῆναι τελέως. ἀλλ' ἀρκεῖ μεταβολήν τινα ἀξιόλογον γενέσθαι. δύναται δὲ ἔν τινι τῶν ἐφεξῆς κρισίμων ἡ τελεία λύσις ἀπαντῆσαι. Eadem etiam explicat Galenus Com. in aph. 12. l. 1.

ἐκουφίσθη] Illud ἐκουφίσθη die decimoseptimo additum non legitur in veteri exemplari nostro Germanico, neque additur à Galeno Com. in aph. 12. l. 1. nec admodum videtur necessarium. Etsi in eo retinendo consentiunt reliqui omnes scripti codices cum interpretibus, & additur à Galeno lib. 1. de Crisibus. Et certè inde vitium factum quod sequitur existimare licet.

διψώδης δὲ οὐ] In omnibus fere manu scriptis codicibus & excusis ista diei decimoseptimo adscribuntur. In vno autem peruetteri vigesimo adiunguntur. Quam lectionem sequitur Gal. lib. 1. κρίσεων, & Com. in aph. 12. l. 1. quem etiam rectè imitatus est

B Cornarius. Ista autem ad vigesimum diem rectè pertinere faciunt quæ paulò priùs adscripsimus ex Galeno, cùm dixit eo die crisim quidem, sed imperfectam contigisse, ideoque effatu dignam tantùm mutationem vocauit, quòd die decimoseptimo signa coctionis perfectæ nulla extitissent. Id etiam longè clariùs quæ sequuntur indicabunt. Scribit nanque lib. 1. de Crisibus, διὰ τοῦτ' οὖν ὡς καὶ πρόσθεν εἶπον, ἐπὶ τῆς εἰκοστῆς, ἐκρίθη μὲν ἀτελῆ κρίσιν, διότι κατὰ τὴν ἑπτακαιδεκάτην ἤρξατο μικρὰ πέπονα πτύειν. οὐ μὴν τελεία γε ἡ κρίσις ἐγένετο, διότι μήτε πέψις ἀκριβὴς οὔρων, ἢ πτυέλων. διὰ τοῦτο οὖν ἐρεῖ. διψώδης δὲ οὐ, καὶ τὰ ἀπὸ πνεύμονος οὐ χρησαὶ αἱ καθάρσιες. ἐνταῦθα οὖν μοι πάλιν ἀναμνησθεὶς ὡς ὀρθῶς εἴρηται, ἡ ἐγκαταλιμπανόμενα ἐν τοῖσι νούσοισι μετὰ κρίσιν, ὑποστροφὰς εἴωθε ποιεῖν.

κατὰ δὲ ὁ πυρετὸς ὑπέστρεψεν] Hoc ita explicat Galenus lib. 1. de Cris. τῆς ἑβδόμης καὶ εἰκοστῆς ἡμέρας τὴν διήγησιν ἀναγνωθι, τὸν δὲ τὸν τρόπον ἔχουσαν. ἑβδόμη καὶ εἰκοστῇ ὁ πυρετὸς ὑπέστρεψεν. ἔβησσεν, ἀνῆγαγε πέπονα πολλά, οὔροις ὑπόστασις πολλὴ λευκή, ἄδιψος ἐγένετο. προειπὼν γὰρ ὡς ἐν τῷ μεταξὺ τῶν μετὰ τὴν εἰκοστὴν ἥτε δίψα παρέμενεν αὐτῷ, καὶ τῶν ἀπὸ πνεύμονος οὐ χρησαὶ αἱ καθάρσιες ἦσαν, ἐφεξῆς φησί, ὡς ἐπὶ τῆς ἑβδόμης καὶ εἰκοστῆς ἡμέρας ὑποστρέψας, ἐπύρεξεν, ἄδιψος ἐγένετο, καὶ χρηστὰ πτύειν ἤρξατο, κἂν τοῖς οὔροις ὑπόστασιν εἶχε πολλήν τε καὶ λευκήν. τοῦτ' οὖν ἐστιν αὐτῷ τὸ πρόσθεν ῥηθέν, ὡς ἐν τοῖς πυρετώδεσι νοσήμασι ὅμοιόν τι συμπίπτει, τοῖς κατὰ τὰς ἐκπυισκομένας φλεγμονάς. ὡς γὰρ ἐκεῖ κατὰ τὰς γενέσιας τοῦ πύου οἵ τε πόνοι καὶ οἱ πυρετοὶ μάλιστα συμβαίνουσιν,

C οὕτως κἀνταῦθα πεττομένων τῶν τοὺς πυρετοὺς ἐργαζομένων χυμῶν. οὕτως γοῦν καὶ ἐπὶ τοῦ Ἀναξίωνος ὅσον ἐκ τῆς προτέρας κρίσεως τῆς ἐλλιποῦς ὑπελείπετο αὐτῷ, τοῦτ' αὖθις ζέσαν ἐν τῷ τῆς πέψεως καιρῷ, τὸν πρὸ τῆς κρίσεως ἐγέννησε πυρετόν. ὅτι δὲ τῆς ἐμφύτου θερμασίας ἐργαζομένης αὐτό, καὶ οὐχὶ τῆς πυρεκτικῆς, οὐχ ἥκιστα καὶ τῶν ἡμερῶν ἐνεδείξατο φύσις. πρώτη μὲν γὰρ ἡ ἑνδεκάτη χρηστῆς μέν, ἀλλ' ἀμυδρᾶς ὑπῆρξατο πέψεως. εἶθ' ἡ ἑπτακαιδεκάτη, σαφέστερον ὑπέδειξε σημεῖον πέψεως. εἶθ' ἡ εἰκοστή, κρίσιν ἐλλιπῆ. μετὰ δὲ ταύτην, ἡ ἑβδόμη καὶ εἰκοστὴ τελείας πέψεως ἤνεγκε γνώρισμα. De vrinis autem paulò priùs ita scripsit, καὶ τῶν οὔρων, εἰ καὶ μὴ πολλάκις ὡς εἴωθεν ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀρρώστων, ἀλλὰ δίς γ' οὖν μνημονεύσας ἐν ἀρχῇ μέν, ὡς λεπτῶν. ἐπὶ δὲ τῆς ἑβδόμης καὶ εἰκοστῆς ἡμέρας προσγράψας, οὔροις ὑπόστασις πολλή, λευκή, δῆλος ἐστιν ἀκριβῶς πέπονα τότε πρῶτον αὐτὸν οὐρῆσαι λέγων. Galenus tamen in Comm. πολλή non addit. Porro quòd in codicibus impressis & manuscriptis, ὕπνοι legitur, nouus codex Regius cum Asulano ὕπνοσι legit, codex autem noster Germanicus Galeni lectionem sequitur, & εὔπνοος habet, quæ etiam repetitur Comm. in aph. 12. lib. 1. & à Cornario solo ex interpretibus, vt germana, in medium est posita. Nam ista dictio morbi lateris perfectam magis coctionem & fideliorem absolutionem indicat.

D λδ' ἵδρωσε] Perfectam istam crisim & liberam omninò absolutionem diei vigesimi septimi beneficio tribuendam ita censet Galenus loco tam sæpe adscripto. διὰ τοῦτ' οὖν ἐπιφέρων ἐρεῖ. τετάρτη καὶ τριακοστῇ ἵδρωσε δι' ὅλου, ἀπύρετος ἐγένετο, ἐκρίθη πάντη. δῆλον γὰρ ὡς ἐν ταῖς ἑπτὰ ταῖς μετὰ τὴν ἑβδόμην καὶ εἰκοστὴν, ἐπέφθη τε ἅμα καὶ διεκρίθη σύμπαντα τὰ τοῦ νοσήματος αἴτια, διὰ μὲν τῶν οὔρων, τὰ τοὺς πυρετοὺς ἐργαζόμενα, διὰ δὲ τῶν πτυσμάτων, τὰ κατὰ τὸν θώρακα. μεμνῆσθαι δὲ χρὴ τοῦ δὲ τοῦ λόγου, πρός τε τὰ παρόντα, καὶ τὰ μέλλοντα λεχθήσεσθαι, καὶ τὰ τρία ταῦτα ἡγεῖσθαι ἀλλήλων διαφέροντα, τήν τε ἀμυδρὰν πέψιν, καὶ τὴν σαφῆ, καὶ τὴν τελείαν. ἀμυδρὰ μὲν γὰρ, κατὰ τὴν ια. σαφὴς δὲ κατὰ τὴν ιζ. τελεία δὲ κατὰ τὴν ζ καὶ εἰκοστὴν ἐγένετο, μεθ' ἣν ἐν ἑπτὰ ταῖς ἁπάσαις ἡμέραις, ἡ νόσος ἐλύθη, καὶ οὗτος ξύμπας ὁ καιρός, ἀκμὴ ἐγένετο, καθάπερ ἐν τοῖς ἐφεξῆς ἔτι σαφέστερον ἐνδειχθήσεται. τοῦτο οὖν τὸ πτύελον, ὃ κατὰ τὴν ἑβδόμην καὶ εἰκοστὴν ἐφάνη, εἴπερ ἐφάνη κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ νοσήματος μετὰ τῶν τὴν χρηστὴν ὑπόστασιν ἐχόντων οὔρων, οὐκ ἐνεδέχετο μὴ οὐ κατὰ τὴν πρώτην ἑβδομάδα κριθῆναι τὸ νόσημα. πρώτας δὲ ἡμέρας δηλονότι τοῦ νοσήματος εἶπον, ἃς ἡ πρώτη τετρὰς διορίζει. Eandem quoque crisim die trigesimo quarto celebrat lib. 2. de diebus decr. Galenus his verbis, ἐν δὲ αὐτῇ. δ. καὶ λ. τὸν ὄγδοον ἀπὸ τῆς αὐτῆς καταστάσεως Ἀναξίωνα, καὶ αὐτὸν ἱδρώσαντα τελέως ἀπύρετον δι' ὅλου γενέσθαι φησί, καὶ κριθῆναι πιστῶς.

E

DE ADSCRIPTIS ÆGRO SVPERIORI NOTIS.

Expedita est horum characterum, etsi paululum manca explicatio. Nam cùm planum sit pulmonum & spiritalium partium affectionem, & morbum lateralem sui euidentissima fecisse indicia, nemini est ambiguum his notis. π. π. δ. λ. δ. hunc sensum deberi. πιθανὸν πνεύμονος διάθεσιν τετάρτη καὶ τριακοστῇ ὑγίειαν ἢ κρίσιν. Ex quo planè apparet. υ. aut κ. addendum esse, vt eo die sanitatem aut certè crisim contigisse ex euentu iudicare licet.

F

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΝΑΤΟΣ.

Ἐν Ἀβδήροισι Ἡρόπυθος, κεφαλὴν ὀρθοστάδην ἐπιπόνως εἶχεν. οὐ πολλῷ δὲ χρόνῳ ὕστερον κατεκλίθη. ᾤκει πλησίον τῆς ἄνω ἀγωγῆς. πυρετὸς ἔλαβε καυσώδης, ὀξύς. ἔμετοι δὲ κατ' ἀρχάς, πολλῶν χολωδέων. διψώδης. πολλὴ δυσφορίη. οὖρα λεπτά, μέλανα. ἐναιώρημα μετέωρον, ὁτὲ μὲν, ὁτὲ δὲ οὔ. νύκτα ἐπιπόνως. πυρετὸς

G ἄλλοτε ἀλλοίως παροξυνόμενος. τὰ πλεῖστα ἀτάκτως. περὶ δὲ ιδ, κώφωσις. οἱ πυρετοὶ ὀξύτεινον. οὖρα διὰ τῶν αὐτῶν. κ, πολλὰ παρέκρουσε, καὶ τὰς ἑπομένας. μ, διὰ ῥινῶν ἡμορράγησε πουλύ. καὶ κατενόει μᾶλλον. ἡ κώφωσις, ἐνῆν μὲν, ἧσσον δέ. οἱ πυρετοὶ ξυνέδωκαν. ἡμορράγει τὰς ἑπομένας, πυκνὰ καὶ κατ' ὀλίγον. περὶ

H δὲ τὴν ξ, αἱ μὲν αἱμορραγίαι ἀπεπαύσαντο. ἰσχίου δὲ δεξιοῦ

Æger nonus.

Abderæ Heropythus rectus & obambulans ex capite doluit, neque verò multò pòst decubuit. Is habitabat ad superiorem tractum, febris erat ardens, acuta. Statim initio plurima biliosa vomitione refusa sunt, sitis aderat & magna corporis iactatio & incontinentia. Vrinæ tenues, nigræ, in quibus interdum quidem suspensum quiddam in medio innatans sublime erat, interdum verò non. Nox laboriosa, febrium accessiones subinde variæ ac plærunque inordinatæ. Sub decimum quartum diem obsurduit, febres intendebantur, vrinæ eædem. Vigesimo itemque proximis diebus permultum delirauit. Quadragesimo multus è naribus sanguis erupit, magisq; ad sese rediit, surditas inerat quidem, verùm minus vexabat, remiserunt febres. Consequentibus diebus crebrò & paulatim sanguis è naribus profluxit. Ad sexagesimum verò diem, desierunt quidem sanguinis è naribus eruptiones, verùm coxendicis dextræ

vehemens dolor tenuit, ac febres intendebantur. Neque verò multò pòst, inferiorum omnium partium dolores exorti sunt. Contigit autem vt aut febres maiores essent, surditasq; iuncta, aut ista quidem remitterent & alleuarent, verùm inferiorum ad coxendices partium grauiores fierent dolores. Iam verò ad octogesimum remiserunt quidem omnia, verùm nihil dereliquit. Nam & vrinæ probati coloris, in quibus plura subsidebant, prodierunt, & deliria sunt imminuta. Circiter centesimum aluus biliosis multis perturbata est, nec pauco tempore talia multa procedebant, tandemque intestinorum difficultas cum dolore vexauit, cætera commodè habebant. In totum autem, tum febres reliquerunt, tum surditas desiit. Centesimo prorsus est iudicatione absolutus febris erat ardens.

ὀδύνη ἰσχυρὴ, καὶ οἱ πυρετοὶ ἐπέτεινον. οὐ πολλῷ δὲ χρόνῳ ὕστερον, πόνοι τῶν κάτω πάντων, ξυνέπιπτε δὲ ἢ τοὺς πυρετοὺς εἶναι μείζους, καὶ τὴν κώφωσιν πολλήν. ἢ ταῦτα μὲν ὑφιέναι καὶ κουφίζειν, τῶν δὲ κάτω περὶ ἰσχία, μείζους εἶναι τοὺς πόνους. ἤδη δὲ περὶ τὴν ὀγδοηκοστὴν, ξυνέδωκε μὲν πάντα. ξυνέλιπε δὲ οὐδέν. οὖρα τε γὰρ εὔχροα καὶ πλείους ὑποστάσιας ἔχοντα κατέβαινεν. οἱ παράληροί τε μείους ἦσαν. περὶ δὲ ἑκατοστὴν, κοιλίη πολλοῖσι χολώδεσιν ἐπεταράχθη. καὶ ἤει χρόνον οὐκ ὀλίγον πολλὰ τοιαῦτα. καὶ πάλιν δυσεντεριώδεα, μετὰ πόνου. τῶν δὲ ἄλλων ῥαστώνη. τὸ δὲ σύνολον, οἵ τε πυρετοὶ ἐξέλιπον, καὶ ἡ κώφωσις ἐπαύσατο. ἐν ἑκατοστῇ, τελέως ἐκρίθη καῦσος.

Præclarus hìc agitur naturæ de perniciosissimo morbo triumphus. Nam cùm febris acuta ex sanguinis magna copia & biliosorum plurimorum succorum permixtione, viscerum cauo ita insedisset, vt vel præcipitium vrgeret, vel obstinatissimi & pertinacissimi morbi suspicionem certissimam faceret, admirabilis facultatum omnium virtus enituit, quæ ad profligandum nocentissimum morbum & statim de se pessima edentem signa, quacunque licuit ratione, naturam excitarunt. Præcipuè autem apparet, vt in longo morbi tractu, ex criseos doctrina sæpius celebrata per abscessus iudicatio, quæ diebus decretoriis intenta, firmatam habet autoritatem. Etenim quadragesimo die per largum sanguinis effluuium emissa humorum copia, de reliquo optimam concepit spem, quæ & sexagesimo sustentata est, propulsa in remotissimas corporis partes & quàm longissimè abducta morbi materia. At verò octogesimo sublatis omninò coctionis in vrinis signis, reliquum erat centesimo, aut etiam procedente iudicatione absolutionem integram fore, quæ humorum per aluum secessu, velut eluuione, & in sentinam depositis sordibus, legitimè est procurata. Ex quo & abscessuum doctrina, tam eorum qui κατ' ἔκροιαν, quàm eorum qui κατ' ἀπόθεσιν fiunt, nobilitata, & verò decretoriorum in trahentibus morbis dignitas amplissimè confirmata cernitur. Quòd verò salubris fuerit, & vi naturæ die iudicatorio procurata per sanguinis fluorem humorum depletio, id certè parem habet causam cum virgine Abderitana paulò superiùs memorata, & Metone lib. 1. Epid. Quibus etiam hunc ægrum quodammodo æquat Galenus lib. 2. περὶ δυσπν. his verbis, ὁ δ' ἔνατος, τῇ τε παρθένῳ, καὶ τῷ αἱμορραγήσαντι ὁμοίως τῷ ἐκ τῆς πρώτου τῶν ἐπιδημιῶν παραπλήσιον ἴσχε τῆς ὅλης νόσου τὴν ἀπόθεσιν.

πυρετὸς καυσώδης] Potuit febris ardens, hoc est æstuosa, ex concalefacto plurimo bilioso sanguine corripere, quæ procedentibus diebus ferocientem remitteret impetum. Potuit verò propter permixtam humorum inæqualitatem, ordinem & typum variare. Vnde ἄλλοτε ἀλλοίως παροξυνόμενος, & τὰ πλεῖστα ἀτάκτως dicitur, ac proinde in tempus aliquod extenditur, nec prorsus absimilis videtur febri ardenti quæ Parium suprà commemoratum diu distraxit.

οὖρα λεπτὰ, μέλανα] Vrinæ nigræ & tenues magnum facessebant negotium, naturamque plurimùm vexabant, atque adeo in longum tempus extractus est morbus, eique iudicatoriis vacuationibus succursum. Alioqui quæ solent esse salutares vrinæ nigræ, ferè crassæ sunt & ad iudicationem tendunt. Sic quoque ἐναιώρημα μετέωρον, sublimem sursum rapi materiam, & mentis tentationem suspectam facit, vt sæpius scripsimus. Atque illud μετέωρον non satis expressisse videtur Caluus.

πυρετὸς ἄλλοτε ἀλλοίως] Vagæ istæ & incertæ febrium prehensiones humorum inæqualitatem & exagitationem significant, ac internas viscerum obstructiones. Hìc autem ἀτάκτως dixit, quod aliàs πεπλανημένως παροξύνεσθαι, quibus εὐτάκτως opposuit, vt prius scripsimus. Apparet autem ex Commentario, Galenum numerum mutasse & in plurali legisse, contra omnium quos videre licuit codicum fidem.

τεσσαρακοστῇ] Magnam adfuisse humorum abundantiam oportuit, quæ tam luculentam ac plurimis diebus perseuerantem euacuationem postularit. Nam sanguinis effusio ad sexagesimum diem procedens, veluti ex transmutatione, surditatem leuauit, & cerebrum depleuit, ex parentis disciplina. At verò vt in trahente morbo & diuturnorum vitiorum decernendi ordinem intendente, necesse fuit crassorum plurimorum & crudorum succorum permixtionem non leuem adfuisse, quæ neque sola sanguinis eruptione, etsi larga & crebra, depelli potuerit, quinetiam in corporis remotissimas partes, vt crura & coxendicem, grauitate sua & naturæ depositu, momentum fecerit. Ac nisi octogesimo die coctionis indicia in vrinis apparuissent, lentior multò salus futura erat, quæ ne his quidem satis firmiter obsignari potuit, nisi noxiorum quoque humorum per aluum facta esset secessio, ac veluti per dysenteriam (abscessus quadam ratione) obstinatissima illa morbi materia omninò fuisset deposita. Tam certè operosum fuit viribus alioqui benè constantibus & integris tantam noxiam depellere, quæ naturæ alacritatem longa trahendi mora retardauit, & securitatem diuturnitate rependit. Eædem autem omninò hìc absolutionis viæ celebrantur, quæ Virgini Abderitanę paulò prius sanitatem procurarunt, vt criseos doctrina firmetur & parentis industria eluceat.

περὶ δὲ εἰκοστὴν] Valde vitiosum est quod in codice Regio vno manu scripto ἑκατοστὴν τὴν κοιλίην legitur, quem secutus est Asulanus.

καὶ ἤει χρόνον] Sic duo vetustissimi codices. Alij ἦν habent, eodem planè sensu.

τὸ δὲ σύνολον] Istud quidam sequentibus coniungunt, significatque in totum febres desiisse. Quòd si cum cæteris distinxeris, in summa, non malè sonabit.

ἐν ἑκατοστῇ τελέως ἐκρίθη] Sic legunt omnia exemplaria præter Germanicum nostrum quod ἐν ἑκατοστῇ εἰκοστῇ habet. Quam lectionem Galenus secutus est lib. 2. de diebus decret. & hìc quoque Cornarius. Ac certè ea videtur verior esse lectio, cùm centesimi diei prius meminerit, qui etiam laboriosas vacuationes fecerit, vt ne addam centesimum & vigesimum diem celebratissimum esse diuturnorum morborum terminum, eumque celebrat his verbis Galenus lib. 2. de diebus decret. τοὺς δὲ τινας εἰς πάνυ μακρὸν ἐμπεσόντας, ὁμοίως καὶ αὐτοὺς κριθῆναι τῷ τῆς κ' ἡμέρας πολλαπλασιαζομένης λόγῳ, καθάπερ καὶ τὸν ἔνατον ἀπὸ τῆς καταστάσεως γεγραμμένον Ἡρόπυθον, ὃν ἐν τῇ καὶ ἑκατοστῇ ἡμέρᾳ κριθῆναι τελέως φησίν. Galenus tamen in Commentario iudicationem istam centesimo diei adscribit, vbi satis apparet esse mendum, quòd κ'. pro π'. adscriptum sit, cùm satis constet ex ipsa ægri historia, coctionis signa in vrinis octogesimo die non vigesimo extitisse. Quòd verò cæteri τελέως ἐκρίθη καῦσος habent, nos distinximus, & καῦσος illud pro morbi indicatura sumpsimus, quod aliàs in his libris frequens est.

A

DE CHARACTERIBVS ÆGRO SVPERIORI ASCRIPTIS.

Characteres isti iudicationem centesimo & vigesimo haud dubiè attribuunt, idque biliosorum secessuum, qui centesimo diei adscripti sunt, beneficio. Nam etsi cæteris humorum tum vacuationibus, tum verò transmutationibus, morbi materia accenseri debet, plena tamen in totum absolutio, depositis per aluum morbi reliquiis, & in difficultatem intestinorum desinentibus attribuenda est, quod satis ex ipsa historia constat. Ex his igitur notis π̄. χ̄. δ̄. ρ̄. κ̄. ῡ. hunc sensum elicias licet: πιθανὸν χολώδεων διαχώρησιν ἑκατοστῇ εἰκοστῇ ὑγείαν. Etsi vitiosè semper τ̄. pro π̄. & γ̄. pro Y. adscriptum est.

B

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ.

Ἐν Ἀβδήροις Νικόδημον ἐξ ἀφροδισίων καὶ ποτῶν, πῦρ ἔλαβεν. ἀρχόμενος δὲ ἦν ἀσώδης. καὶ καρδιαλγικός. διψώδης. γλῶσσα ἐπεκαύθη. οὖρα λεπτὰ, μέλανα. β, ὁ πυρετὸς παρωξύνθη. φρικώδης. ἀσώδης. οὐδὲν ἐκοιμήθη. ἤμεσε χολώδεα ξανθά. οὖρα ὅμοια. νύκτα δι' ἡσυχίης. ὕπνωσε. γ, ὑφῆκε πάντα, ῥαστώνη δὲ ἦν. περὶ ἡλίου δυσμὰς, πάλιν ὑπεδυσφόρει. νύκτα ἐπιπόνως. C τετάρτη ῥῖγος, πυρετὸς πουλύς. πόνοι πάντων. οὖρα λεπτά. ἐναιώρημα. παρέκρουσε πολλά. ζ, ῥαστώνη. η, τὰ ἄλλα ξυνέδωκε πάντα. ι, καὶ τὰς ἑπομένας, ἐνῆσαν μὲν οἱ πόνοι. ἧσσον δὲ πάντες, οἱ δὲ παροξυσμοὶ καὶ οἱ πόνοι τουτέῳ διὰ τέλεος ἐν ἀρτίῃσιν ἦσαν μᾶλλον. εἰκοστῇ οὔρησε λευκὸν, πάχος εἶχε, κείμενον οὐ καθίστατο. ἵδρωσε πολ- D λῷ. ἔδοξεν ἄπυρος γενέσθαι. δείλης δὲ πάλιν ἐθερμάνθη. καὶ οἱ αὐτοὶ πόνοι. φρίκη. δίψα. σμικρὰ παρέκρουσε. κδ, οὔρησε πολὺ, λευκὸν, πολλὴν ὑπόστασιν ἔχον. ἵδρωσε πολλῷ θερμῷ δι' ὅλου. ἄπυρος ἐκρίθη.

Æger decimus.

Abderæ Nicodemus ex venere & potu febre correptus est. Per initia autem stomachi fastidio & oris ventriculi dolore cum siti conflictabatur. Lingua exusta est, vrinæ tenues ac nigræ. Postridie febris inuasit cum horroris sensu & stomachi fastidio, nihil dormiuit, biliosa, flaua, vomitione sunt refusa, vrinæ eædem perseuerabant, noctem quietam transegit, somnum cepit. Tertio die imminuta sunt omnia & tranquillitas adfuit. Sub Solis occasum rursus corporis implaciditate aliquantulum tentatus est, noctem permolestè tulit. Quarto rigor cepit, febris magna, omnium dolores aderant, vrinæ tenues erant, ac suspensum quiddam in medio innatans habebant, multùm delirauit. Septimo alleuatio fuit. Octauo cætera remiserunt omnia. Decimo sequentibusque diebus dolores quidem tenuerunt, verùm leuiores erant. Accessiones verò & dolores hunc perpetuò diebus fere paribus inuaserunt. Vigesimo vrinam reddidit albam, cui crassitudo inerat, nec deposita subsidebat, copioso sudore profuso visus à febre liber esse. Sub vesperam autem rursus incaluit, iidemq; dolores vexarunt, horror adfuit, sitis, nonnihil delirauit. Quarto & vigesimo, copiosam vrinam albam reddidit, in qua multa subsidebant. Sudore calido copioso per totum corpus diffuso, à febre iudicatione est absolutus.

Febris ista ex non contemnendis occasionibus orta, leuiter tamen discussa est. Quòd si admodum affectum corpus occupasset, E aut humorum paratam insignem habuisset corruptelam, non potuisset tam leui negotio tanto periculo defungi. Cruditatibus namque ex comessationibus & venere abortis, concepta tandem putredine, & biliosorum & tenuium succorum vbertate febris enata, pro humorum inæqualitate varium habuit symptomatum concursum. Atque adeo paribus diebus sæuiens morbus vigesimo per vrinas & sudorum copiam prope est iudicatus. Perseuerantibus tamen quibusdam morbi reliquiis, necdum euicta humorum crassitudine & cruditate, nulla prægressa vigesimi diei significatione, in quartum & vigesimum protensa iudicatio est, ac etiam per vrinas & sudorum abundantiam plena absolutio procurata.

παρέκρουσε πολλά] Hîc variant exemplaria. Codices omnes impressi delirium diei quarto assignant. Codices verò manu scripti multa quædam interponunt, & diei sexto delirium adscribunt, quod etiam fecit Galenus lib. 2. περὶ δυσπν. atque eum hîc secutus Cornarius. Sic habent codices scripti, νύκτα πάλιν δι' ἡσυχίης. ε, ἀνῆκε μὲν τὰ πάντα, ῥαστώνη δὲ ἦν, καὶ οἱ αὐτοὶ πόνοι πάντων. ς, ἐναιώρημα, παρέκρουσε πολλά. Vnus autem, ῥαστώνη δὲ ἦν. ς, οἱ αὐτῶν πόνοι πάντων. Istamque omninò lectionem sequitur Caluus. Galeni locus vbi delirij die F sexto meminit, sic habet, ὁ δὲ δέκατος, ὅσπερ ἐστὶν ὁ ἐν Ἀβδήροις Νικόδημος, παρέπαισε μὲν ἅπαξ, ἐν τῇ ἕκτῃ τῶν ἡμερῶν. εἶτα εἰκοσταῖος κριθεὶς ἱδρῶτι, καὶ δόξας ἀπύρετος γενέσθαι, αὖθις ἀνεπύρεξε, καὶ αὖθις μικρὰ παρέκρουσε. γράφει δὲ ἐπ' αὐτοῦ καὶ τάδε. οἱ δὲ παροξυσμοὶ καὶ οἱ πόνοι τούτῳ διατέλεος. τίνων πόνοι; τάχ' ἂν τις ἔροιτο. καρδιαλγικὸν μὲν εὐθὺς κατ' ἀρχὰς ἔφησεν αὐτὸν γενέσθαι. μικρὸν δὲ προελθὼν, πόνοι πάντων ἔγραψε. ταῦτ' ἄρα καὶ ἡ παραφροσύνη μικρὰ καὶ ὀλιγοχρόνιος γενομένη, τὴν ἀναπνοὴν οὐκ ἠλλοίωσε.

οὔρησε λευκὸν, πάχος εἶχε] Ista naturæ ordine & progressione fiunt, vt à tenuibus initio vrinis morbo in iudicationem eunte, progressus ad crassiores euadat, quæ quodammodo trāspositionis ratione, totum corpus expurgent & alleuent, quæ etiam transmutationis ratio superiore ægro approbata est. Vt non temerè atque adeo rarò, contrarius euentus in morbis salutaris esse cernatur, quod scribitur aph. 69. l. 4. At verò ob humorum inæqualitatem & cruditatis reliquias, in medio cursu substitit naturæ vis, nec potuit semel totam noxiam deponere, quæ reparatis viribus postea edomita, per eosdem ductus tandem in plenum profligata est & eiecta.

G κδ̄ οὔρησε πολύ.] Huius loci meminit Galenus lib. 2. de dieb. decret. his verbis, οὕτω δὲ καὶ κατὰ τὴν κδ̄, καὶ κατὰ τὴν κζ̄, καὶ πρὸς ἔτι κατὰ τὴν λδ̄, ἀνέγραψέ τινας κριθέντας ἀγαθῶς θ' ἅμα καὶ ἀσφαλῶς καὶ τελέως. ἐν μὲν τῇ κδ̄, τὸν δέκατόν που ἀπὸ τῆς καταστάσεως ἄρρωστον ὧδέ πως γράφων. τετάρτῃ καὶ κ̄, οὔρησε πουλὺ λευκὸν, πολλὴν ἔχον ὑπόστασιν, ἵδρωσε θερμῷ, δι' ὅλου ἀπύρετος. Vbi aliquantulum variata lectio cernitur.

DE CHARACTERIBVS ÆGRO SVPERIORI ADSCRIPTIS.

Codices scripti hos apponunt characteres. π̄. χ̄. δ̄. ῑ. κ̄. ᾱ. Y. ex quibus nullo negotio hunc sensum extorqueas, πιθανὸν χολώδη διάθεσιν ἱδρῶσι εἰκοστῇ καὶ πρώτῃ ὑγείαν. Nam quòd in totum morbi absolutionem sudoribus attribuunt, id iudicationis merito quodam atque ex decernendi dignitate facere videntur, cùm satis constet attentatam vigesimo die crisim sudorum beneficio attribuendam esse, quę apparentibus in vrinis coctionis signis, postea pleniorem per eosdem sudores fecerit liberationem. Verùm animad- H uertendum est in his crisim vigesimo primo non vigesimo quarto attribui contra historiæ fidem, vt facilè existimarim ᾱ. pro δ̄. positum, vt τ̄, pro π̄, & γ̄, pro Y̅.

Æger vndecimus. ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΟΣ.

Mulier quædam in Thaso austera & aspera, ex mœrore manifesto recta adhuc & obambulans, insomnia & ciborum fastidio tentata est, siti & magna corporis æstuatione premebatur. Habitabat autem ad Pyladis ædes in Plano. Primo die appetente nocte, metus, sermones multi, animi ægritudo, febricula leuis cepit, mane conuulsiones multæ vexarunt. Ac sicubi conuulsiones illæ multæ intermitterent, delirabat, obscœna loquebatur, dolores multi, vehementes & continentes aderant. Postridie eadem perseuerarunt, somnum non cepit, febris ingrauescebat. Tertio conuulsiones certe cessarunt, sopor verò atque in somnum degrauatio tenuit, rursumq; expergefacta est, exiliit, neque sese continere poterat, multum delirabat, febris erat acuta. Eadem autem nocte sudor copiosus, calidus, toto corpore dimanauit, à febre immunis fuit, somnum cepit, omninò ad sese rediit, iudicatione est absoluta. Ad tertium verò diem vrinæ nigræ, tenues erant, habebantq; in medio suspensum quiddam innatans, rotundum admodum, neque subsidebat. Sub iudicium autem muliebria copiosa profluxerunt.

Ἐν Θάσῳ γυνὴ δυσάνιος, ἐκ λύπης μετὰ προφάσιος ὀρθοστάδην ἐγένετο ἄγρυπνός τε καὶ ἄσιτος. καὶ διψώδης ἦν. καὶ ἀσώδης. ὤκει δὲ πλησίον τῆς Πυλάδου, ἐπὶ τοῦ λείου. τῇ πρώτῃ ἀρχομένης νυκτὸς, φόβοι, λόγοι πολλοὶ, δυσθυμίη, πυρέτιον λεπτόν. πρωῒ, σπασμοὶ πολλοί. ὅτε δὲ διαλίποιεν οἱ σπασμοὶ οἱ πολλοὶ, παρέλεγεν. ἠσχρομύθει. πολλοὶ πόνοι, μεγάλοι, ξυνεχέες. δευτέρῃ διὰ τῶν αὐτῶν. οὐδὲν ἐκοιμᾶτο. πυρετὸς ὀξύτερος. τρίτῃ οἱ μὲν σπασμοὶ ἀπέλιπον. κῶμα δὲ καὶ καταφορὴ, καὶ πάλιν ἔγερσις. ἀνήϊσσε. κατέχειν οὐκ ἠδύνατο. παρέλεγε πολλά. πυρετὸς ὀξύς. ἐς νύκτα δὲ ταύτην ἵδρωσε, πολλῷ θερμῷ δι᾽ ὅλου. ἄπυρος. ὕπνωσε. πάντα κατενόει. ἐκρίθη. περὶ δὲ τὴν τρίτην ἡμέρην, οὖρα μέλανα, λεπτά. ἐναιώρημα δὲ ἐπὶ πολὺ στρογγύλον. οὐχ ἵδρυτο. περὶ δὲ κρίσιν γυναικεῖα πολλὰ κατέβη.

Huius morbi causa ex ipsa historiæ denunciatione & Galeni Commentario satis aperta est. Nam cùm retenta mensium abundantia, sanguinis fœculenti & melancholici vitium atque exundantem humorum copiam fecisset, non immeritò pessimis plenitudinis casibus conflictata, & ex longo mœrore anxia, mentis perturbationem, atque ex capitis repletione neruorum distensiones sensit. Quæ cùm ex nimio succulentiæ successu atque ipsa plenitudine ortum caperent, sola depletione, nempe sudorum vaporatione & largâ mensium profusione, velut legitimis naturæ vacuationibus, salutarem habuerunt iudicationem. Magnum autem vitium robur atque iuuenilis ætatis alacritatem adfuisse constat, quæ tam impensè pertentatam mentem, vt non longè à furore abfuerit, primis statim diebus, humorum quadam deriuatione, ac veluti reuulsione sedarit atque temperarit. Vt non immeritò istud innuens Galenus, lib. περὶ δυσπν. γυναῖον vocarit. Nam & melancholicam istam desipientiam ex mensium suppressione, in furorem & παρακρούσεις θηριώδεις persæpe erumpere testatur Hippocrates in Prorrh. his verbis quæ rei huic gestæ non minimam lucem adferunt, τὰ ἐπ᾽ ὀλίγον θρασέως παρακρούοντα, μελαγχολικά, ἢν δὲ ἀπὸ γυναικείων ᾖ, θηριώδεα. Quam sententiam etiam in Coac. Prænot. repetit. Magnam autem affinitatem habet hoc exemplum cum iis mulieribus Thasiis quæ partuum purgamentis subsistentibus conflictatæ, in eandem prope affectionis causam deuenerunt, qualis est Philini vxor lib. 1. Epid. & quæ ad frigidam decumbebat, superiùs enumerata.

γυνὴ δυσάνιος] δυσάνιος vetus est dictio & planè Hippocratica, quæ anxium, morosum, molestum, tristem, difficilem, asperum, & eum qui fere semper angitur, neque est animo securo aut alacri, sed vultu tetrico & austero, significat. Galenus in Exegesi vocum Hippocratis hanc dictionem ita explicat, δυσλώιος, ὁ μὴ εὐκόλως αἰτιώμενος, ἔστι δὲ καὶ ὁ δυσχαλίνωτος, ἢ ὁ δυσκολώτατος. Κελπίας ἐν τῷ περὶ φύσεως ἔρωτος καὶ ἀρετῆς. οὕτως ἐξηγεῖται τοὔνομα. δυσανίης δέ ἐστιν ὅστις ἐπὶ τοῖς σμικροῖς ἀνιᾶται καὶ ἐπὶ τοῖς μεγάλοις μᾶλλον ἢ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι, ἢ πλείω χρόνον. Quam significationem in Commentario repetit, & hîc eam innui scribit quæ ex longo mœrore diu tristis & anxia perseuerarit, nec ad animi æquitatem aut securitatem reuocari potuerit. Atque hac dictione vtitur Aristoteles in Physiognomicis, & δυσάνιον τῷ εὐθύμῳ opponit his verbis, δυσανίοις τε γὰρ οὖσιν, ἐνίοτε συνέβη τὴν ἡμέραν ἡδέως διαγαγεῖν, καὶ τὸ ἦθος λαβεῖν τοῦ εὐθύμου. Hesychius verò de hac dictione sic scribit, δυσάνιον τὸ δυσχερείᾳ χρώμενον, δυσάρεστον. τὸ δὲ ἐναντίον ἀνίλωιον λέγουσιν. Et δυσλώιοι, ἀπειθεῖς, δυσάγωγοι, ἐπὶ πολὺ σκυθρωποὶ, ἐπὶ μικροῖς μεγάλων ὀργιζόμενοι, αὐτοπάχθοι. Phauorinus quoque, δυσάνιος, ὁ ἐπὶ παντὶ αἰτιώμενος, κἂν μικρὸν καὶ εὐκαταφρόνητον ᾖ. καὶ Ἱπποκράτης ἐχρήσατό που τῷ ὀνόματι καὶ Μένανδρος. Et δυσλώιος, ὁ μὴ εὐκόλως αἰτιώμενος, ἢ ὁ δυσχαλίνωτος παρὰ τῷ Ἱπποκράτει. Rursusque, δυσλωίους, δυσπειθεῖς, ἀνυποτάκτους, δυσαγώγους, δυσμετόχους, ἐκ μεταφορᾶς τῶν ἵππων, ἡνία γὰρ, ὁ χαλινὸς, ἢ τὰ λῶρα. Porro hîc Aldinus codex cum duobus scriptis δυσλώιος legit, quam lectionem veterem & germanam existimo ex Galeno in Exegesi, etsi parum hîc quadrat explicatio illa huic dictioni attributa, sed ea quam ibidem dictioni δυσανίης tribuit. Quod certe facit vt facilè mihi persuadeam pro δυσανίης illic δυσάνιος legendum esse, quòd eandem notionem ex Critica hîc in Comm. repetat Galenus, etsi aliquantulum vitiosè. Cæterum Erotianus quoque δυσλώιος legisse videtur, gignendi tamen casu, cùm scribit, δυσλώιος, δυσθύμως καὶ δυσκόλως τὰς αἰτίας φερούσης. Vbi certè φερούσας potius reponi debet. Et certe apud Galen. vbi δυσλώιος ὁ μὴ εὐκόλως αἰτιώμενος exponitur, μὴ redundare videtur, aut μὴ εὐκόλως, μὴ ἠπίως ἀλλὰ δυσαρεστῶς καὶ ἐπαχθῶς significat.

μετὰ προφάσιος] Manifestæ mœroris causæ morbum leniunt. Grauiores namque sunt internæ melancholiæ causæ quàm externæ, quòd hæ humanitatem non penitus exuant, illæ verò liberiùs mentis frœnos excutiant, & imis infixum animi penetralibus affectum significent. Ideoque istud addidit Hippocrates, vt ex sublatis in cerebrum vaporibus delirium factum innueret, alioqui certe furor & insania præsagiri poterant.

πλησίον τῆς Πυλάδου] τῶν Πυλάδου habent exemplaria duo scripta vetustissima, ac parum refert vtrum οἴκων an verò παίδων subintelligas, quod faciunt interpretes. Illud etiam ἐπὶ τοῦ λείου retinere potuissem, quòd loci quandam proprietatem designet, nisi & planitiem, loci æquabilitatem, aut planum aliquod significare etiam compertum esset.

δυσθυμίη] Animi ista ægritudo & diffidentia cum metu præsertim, si diu tenuerit, melancholiam portendit, atque ea præcipuè δυσθυμίη, quæ αὐτὴ καθ᾽ ἑαυτὴν χωρὶς τῶν ὀργάνων καὶ τῶν πρηγμάτων accidit, vt scribit Hippocrates. Itaque etiam priùs idem commemorauit in muliere quadam quæ phrenitide periit, & consentiunt iis quæ scribuntur placito 23. l. 6. & à † Galeno explicatur lib. 3. loc. aff. Nam δυσάνιον καὶ φοβερὸν γενέσθαι scribit in Commentario Galenus.

† *Lib. 6. Epid. sect. 8.*

A σπασμοὶ πολλοὶ] Hunc locum adducit Galenus lib. 2. περὶ δυσπν. atque ex eo respirationis in hac ægra genus elicit, his verbis, ἀπ' ἐξῆς ἐστὶ τὸ γυναῖον τὸ ἐκ τῆς λύπης ἀρξάμενον, ἐφ' ᾧ γράφει, πόνοι μεγάλοι συνεχέες, ἀλλὰ καὶ σπασμοὶ πολλοί, φησί. γράφει δ' ἐν ἀφορισμοῖς περὶ σπασμῶν ὧδε. ἐν τοῖσι πυρετοῖσι τὸ πνεῦμα προσκόπτον, κακόν. σπασμὸν γὰρ σημαίνει. καὶ τοίνυν καὶ τὸ δυσπνοίας εἶδος τῇ γυναικὶ ταύτῃ, τὸ μέν τι κατὰ τὰς ὀδύνας, τὸ δέ τι κατὰ τοὺς σπασμοὺς ἐγένετο. διὰ τοῦτ' οὖν καὶ τι παραφρονῆσαι, μέγα καὶ ἀραιὸν οὐκ ἔχει, οἷα νικηθὲν ὑφ' ἑτέρων δυοῖν ἰσχυροτέρων διαθέσεων. Huiusmodi verò conuulsiones ex humorum in cerebro abundantia atque in neruos affluxu ortas esse satis constat, testaturque his verbis Galenus Comm. 1. in Prorrh. ἐδείχθησαν δ' ἡμῖν αἱ τοιαῦται μεταρρύσεις γινόμεναι, τῶν δεχομένων μορίων ἑκάστου τὸ περιττὸν ὠθοῦντος εἰς ἕτερον ἀφ' ἑαυτοῦ. καὶ τοίνυν εἰκός ἐστιν ἐνίοτ' ἄλλοτ' ἐξ ἄλλου μέρους τοῦ κατὰ τὸν ἐγκέφαλον εἰς ἄλλο καταρρέων ὁ λυπῶν χυμὸς ὑπὸ πάντων ὠθεῖται, τοῖς ἀποπεφυκόσιν αὐτοῦ νεύροις ἐμπεσὼν, ποτὲ σπασμὸν ἐπενεγκεῖν. εἴρηκε γὰρ αὐτὸς Ἱπποκράτης ὑπὸ πληρώσεως καὶ κενώσεως τὸ πάθος τοῦτο γίνεσθαι. Atque huiusmodi mensibus subsistentibus neruorum distensiones facilè suboriri subindicat Hippocrates, in ea quam priùs adduximus Prorrhetici sententia, his verbis, ἆρά γε καὶ σπασμώδεες αὗται;

B ἠσχρομύθει] Hanc lectionem vt verè germanam habent exemplaria duo peruetusta manu scripta & meliores impressi codices, eamque abundè confirmat Hippocrati non insolens phrasis, qua inauctam mentis perturbationem, ac in phrenitidem aut furorem fere erumpentem, cùm hac dictione aliàs vtitur, significat, vt libro 4. Epid. cùm valde mente emotum adolescentem indicat, hanc locutionem adhibet his verbis, οὗτος παρέκρουσεν οἶμαι ὀγδόῃ, τρόπον τὸν ἀκόλαστον, αἴσσεσθαι, μάχεσθαι, αἰσχρομυθέειν ἰσχυρῶς, ὡς τοιοῦτος ἐών. Ex quibus certè vehementem mentis perturbationem coniicias licet, cùm ista ex vniuersali quodam pronunciato pendeant, quod hoc modo effert Galenus Comm. 2. in Prorrh. τὸ παρὰ τὴν οἰκείαν φύσιν ἅπαν κακόν. Et satis constat quæ plurimùm ab ægri moribus aut ab innata natura recedunt, magnam adferre noxiam. Quam quidem artis præceptionem, vt constantem, cùm plurimis in locis firmat Hippocr. tum verò sic exprimit in Coacis Prænot. τὸ παρὰ τὸ ἔθος ποιέειν τι, ὃ προθυμέεσθαί τι πρότερον μὴ εἰθισμένον, ἢ τοὐναντίον, πονηρὸν, καὶ πλησίον παρακοπῆς. Et aph. 81. lib. 7. καὶ ἣν πάλιν τῆς φύσιος ὀκέλλῃ τὸ σῶμα, ἣν ὀλίγον, ὀλίγη ἡ νοῦσος γίνεται, ἣν δὲ πουλὺ, πολλὴ, ἣν πάνυ πολὺ, θανάσιμον τὸ τοιοῦτον. Atque in Prorrh. & Coac. Prænot. per hanc sententiam inculcat, ἐκ κοσμίου θρασεῖα ἀπόκρισις

C κακὸν, & per τὰ ἐν φρενίτισι πυκνὰ μεταπίπτοντα. Et ἐν ἀρχῇ τὸ ἐπιεικὲς, πυκνὰ δὲ μεταπίπτειν. Quæ etiam in Coac. repetit. Insusitatæ etenim huiusmodi ægrotorum permutationes & præter morem actiones, desipientias & mentis insaniam portendunt, vt in muliere quæ alioqui pudoris tenax est, verborum obscœnitas emotam mentem indicat. Atque in eiusmodi insanientium permutationibus, hanc dictionem ex istis libris Epidemiῶn agnoscit Galenus Comm. 1. in Prorrh. his verbis, ἐὰν οὖν ταῦτα σεμνῶς λέγοντες, ὀλίγον ὕστερον αἰσχρῶν καὶ ἀσελγῶν πραγμάτων μνημονεύωσιν, ὥσπερ ἐν ταῖς ἐπιδημίαις αἰσχρομυθεῖν ἐκάλεσεν, ἡ μετάπτωσις οὐκ ἐκ φαύλων εἰς ἐπιεικῆ, ἀλλ' ἐκ μοχθηρῶν εἰς μοχθηρὰ γίνεται. Quæ perfectè lectionem istam approbant, eamque nobis imitandam esse contendunt, etsi codices quidam scripti ἰσχυρομύθει, hoc est ἐβόησε, habent, quo insanientium clamores nobis proponunt.

πολλοὶ πόνοι] Codices quidam manu scripti πόνοι μεγάλοι, ξυνεχέες, habent. Quam lectionem sequitur Galenus libro 2. περὶ δυσπν. & Caluus.

D οὐδὲν ἐκοιμᾶτο] Istud omisit Caluus contra omnium quos videre licuit codicum fidem.

κῶμα δὲ καὶ καταφορή] Hic attingit valde perniciosum transmutationis genus in insanientibus, dum incontinentiæ speciem in somnum degrauatione eludunt, qua de re antea amplissimè dictum est, insaniæque præsagitionem prosequitur propriè accommodatis ad vehementem mentis emotionem verbis, quibus irrequietos insanientium motus ob oculos ponit. Nam & expergefactiones illæ à sopore, & exilientium exurrectiones, furibundos mentis motus prædicunt, & velut hîc ἔγερσιν dixit, ita βραχώδεας θρασυτάτας ἐπεγέρσιας extulit in Prorrh. & Coac. Prænot. Ἀναΐσσειν verò quod est ἐξορμᾶν καὶ αἴσσεσθαι, exilientium impetum & irruptionem significat, atque huiusmodi incompositis motibus valde est accommodatum. Ac de his crebrò ἀΐσσεσθαι καὶ ἐξανίστασθαι effert Hippocrates, vt κεναὶ ἐξαναστάσεις in Prorrh. crebras & inanes exurgentium ægrorum cupiditates vocat. Et de huiusmodi Phreniticis βληστρίζεσθαι καὶ ἐξανίστασθαι scribit Aretæus in eorum curatione. Sic τοὺς πρὸς χεῖρα ἀναΐσσοντας dixit Hippocrates in Coacis, eos qui ad manum exiliunt, & quorum pulsus veluti resilit, ac quasi tremebundus subsultat, apparetque exiguus tremor, in quibus conuulsiones & delirium non temerè præsagias. Non secus αἱ ἐς ὑποχόνδρια ἐν πυρετῷ ὀδύναι ἀναΐσσουσαι dicuntur in Coacis,

E dolores ad præcordia subsultantes ac veluti resilientes, quos παλμώδεας sæpe vocat, quomodo quoque διὰ τῶν οὐάτων ἤχους διαΐσσειν, sonitum per aures peruadere & exire ibidem scripsit. Quod certè effecit vt ἀνῄισσε ex vetustis exemplaribus legerimus, non quemadmodum cætera ἀΐησιν, quæ istud ad infestantes vigilias retulerunt. Nihil autem mirum subit, in huiusmodi inconstantibus insanientium emotionibus, conuulsiones aut tremores prædici, cùm passim scribat Hippocr. in Prorrh. & Coacis Prænot. αἱ ἐν κώμασι παρακρούσιες σπασμώδεες. Et οἱ ἐξιστάμενοι μελαγχολικῶς, τρομώδεες γινόμενοι. Et οἱ φρενιτικοὶ τρομώδεες ἢ σπασμώδεες. & τὰ ἐν φρενιτικοῖσι νεανικῶς τρομώδεα, θανάσιμα. quod etiam paulò ante indicauimus. Caluus illud καὶ καταφορή omisisse videtur, cùm tamen hîc magnam habeat efficacitatem, quod ex superiobus conijcere est facile.

περὶ δὲ τὴν τρίτην ἡμέρην] Quædam exemplaria ἔκριθη περὶ τὴν γ' ἡμέρην legunt, cui lectioni videtur suffragari Galenus in Comm. Vrinas verò nigras & tenues, alioqui tamen salutares esse in mulierum abundantiæ suppressione, sæpius meminimus, vt & ἐναιωρήματα στρογγύλα, delirium vehementemque mentis emotionem portendere, in Philisco lib. 1. Epid. scripsimus, οὐχ ἱδρῶτα autem (pro

F quo vitiosè, vt aliàs sæpius, οὐχ ἱδρῶτα quædam exemplaria habent) tam ad vrinas quàm ad sublimamentum referri potest, mentisque inconstantiam confirmat, cùm flatus plurimos crudæ materiæ permixtos fuisse significet, quorum iactatione materia sursum rapta est, & in cerebrum firmata, mentem è sede constantiæ disturbauit. Quò fere referuntur ἐναιωρήματα διεσπαρμένα, in huiusmodi deliriis crebrò annotata. Humoris verò crassitudo cum caloris immoderatione, sublimamenti rotunditatem infamauit, vt mirum quoque subeat, quomodo Interpres quidam nubes pro sublimamento posuerit.

DE ADSCRIPTIS ÆGRO CHARACTERIBVS.

G Cùm satis constet ex historiæ decursu & Galeni Commentario, plethoricam istam muliebrium suppressionem, per sudorum copiam & profluentem ad crisim mensium abundantiam, decernendi modo esse leuatam, facile est ex propositis in medium characteribus, probabilem quendam & ad rei de qua agitur naturam accommodatum sensum elicere. Hoc modo namque cùm apponant codices scripti, π. π. ι. λ. ἐ. γ. υ. id mihi erui posse videtur, πιθανὸν πλῆθος ἱδρώτων λοχείων ἐπιρρυέντων, τρίτῃ ὑγίεια. Credibile esse sudorum copiam in purgamentorum suppressione, tertio die salutem attulisse. Vbi certè propter exempli affinitatem cum superiobus mulieribus partionis purgamentis suppressis laborantibus, τὰ λοχεῖα impropriè, ἀντὶ τῆς τῶν καταμηνίων ἢ γυναικείων καθάρσεως, & pro quibusuis muliebribus purgamentis poni videntur. Nisi si quis pro λ. aut κ. aut γ. καταμηνίων aut γυναικείων notas sumi debere contendat. In quo non admodum repugnantem habebit assensionem nostram, cùm alioqui, vt & originem, ita certè scriptionis seriem plurimùm suspectam huiusmodi characteres plærunque nobis fecerint.

Æger duodecimus.

Larissæ virginem quandam febris ardens & acuta prehendit, peruigil erat, sitibunda, lingua fuliginosa, arida. Vrinas probati quidem coloris reddidit, tenues tamen. Postridie molestè habuit, non dormiuit. Tertio die aluus aquosa multa transmisit, proximisque diebus talia commodè prodierunt. Quarto vrinam tenuem, paucam reddidit, quæ suspensum quid in medio innatans sublime habebat, neque subsidebat, sub noctem delirauit. Sexto ex naribus sanguis abundè multus effluxit, atque vbi inhorruisset, sudore copioso calido per totum corpus diffluente, ex febre immunis iudicatione liberata est. In febribus autem, iamque peracta iudicatione, tum primùm muliebria descenderunt, quòd illibatę virginitatis esset. Prorsus verò stomachi fastidio laborabat, horrebat, faciei rubor aderat, oculorum dolor & capitis grauitas. Huic morbus non repetiit, sed iudicatione est absoluta. Dolores diebus paribus inuadebant.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΔΩΔΕΚΑΤΟΣ.

Ἐν Λαρίσῃ, παρθένον πυρετὸς ἔλαβεν. καυσώδης. ὀξύς. ἄγρυπνος. διψώδης. γλῶσσα λιγνυώδης. ξηρή. οὖρα, εὔχροα μὲν, λεπτὰ δέ. δευτέρῃ ἐπιπόνως. οὐχ ὕπνωσε. τρίτῃ πολλὰ διῆλθεν ἀπὸ κοιλίης, ὑδατόχροα. καὶ τὰς ἐπομένας διῆλθε τοιαῦτα εὐφόρως. τετάρτῃ, οὔρησε λεπτὸν ὀλίγον. εἶχεν ἐναιώρημα μετέωρον. οὐχ ἱδρύτο. παρέκρουσεν ἐς νύκτα. ϛ, διὰ ῥινῶν λάβρον ἐρρύη πουλύ. φρίξασα. ἵδρωσε πολλῷ θερμῷ δι' ὅλου. ἄπυρος ἐκρίθη. ἐν δὲ τοῖσι πυρετοῖσι καὶ ἤδη κεκριμένων, γυναικεῖα κατέβη τότε πρῶτον. παρθένος γὰρ ἦν. ἦν δὲ διὰ παντὸς ἀσώδης. φρικώδης. ἔρευθος προσώπου. ὀμμάτων ὀδύνη. καρηβαρική. ταύτῃ οὐχ ὑπέστρεψεν, ἀλλ' ἐκρίθη. οἱ πόνοι ἐν ἀρτίῃσι.

Hoc benignioris succulentiæ & copiosioris sanguinis exemplum, iam crebrò in singulari ista ægrotorum speculatione vsurpatum, vacuatione & depletione tantùm, velut vniuersali curationis iudicatione, emendari potuit, hisque remediis & naturæ prouidentia legitimè est succursum. Nam & tertio die refusa est per secessus humorum multitudo, & tum primùm insigni ad crisim die, satis luculenta vacuationis iacta sunt initia, non quidem copiæ aut degrauationis ratione, sed naturæ viribus, cuius benignitatem tolerantiæ facilitas satis testata est. Ac ne ea quidem satis esse potuit ad tantam depellendam humorum copiam per aluum irruptio, sed quæ sola quantitate peccabat succorum benignitas, accommodatũ huiusmodi abundantiæ suffugium nacta, per largum sanguinis ex naribus profluuium & sudorum diffusionem exhausta est, & euntibus in iudicationem omnibus, tandem per mensium eruptionem, mirabili quadam naturæ efficacitate deriuata & propulsata. Qua in morborum solutione, omninò animaduertendum est, iudicationis absolutionem sexto die non temerè esse procuratam, neque tamen ideo certas esse crisewn leges. Quod & à Galeno prudenter admodum est annotatum, & vt insolens quidem, tamen in morbis ex sanguinis copia contingens, in quibus diebus paribus accessiones fiunt, experientia est cognitum.

γλῶσσα λιγνυώδης] λιγνυώδης γλῶσσα, μελαίνουσα dicitur Galeno in Exegesi, fuliginosa lingua & nigricans. Fuligo namque nigra est, & quemadmodum ea ex effumante incendio enata est, sic cùm ex ardente fuligine lingua tingitur, magnum in præcordiis conceptum incendium intelligimus, quo veluti per gulæ spiraculum euaporante, illius parietibus fuligo adhærescit, & propter tunicæ continuitatem, linguam quoque denigrat. Quam explicat Galenus in Comm. τὴν ἐπικεχρωσμένην δὲ λιγνύϊ τινί, ξηρᾶς οὔσης δὲ ἀναθυμιάσεως. Quod certè in exæstuantibus & ardentibus febribus plurimum apparet, in quibus quoque istud non omninò lethale esse signum animaduertendum esse scribit Galenus, huiusmodique fuliginosam linguam, αὔαν ἀπὸ λιγνυώδεος ἐγκαύσιος vocat Hipp. lib. 6. Epid.* eamque explicat Galenus ξηρὰν ἱκανῶς ἐκ πυρετοῦ διακαοῦς, ὅς δὲ πῦρ καταχέων τὸ αἷμα, λιγνύϊ μᾶλλον ἤπερ ἀτμῷ παραπλήσιον ἀναθυμίασιν ἐργάζεται. *Sect. 5.

τρίτῃ πολλὰ διῆλθε] Hæc humorum per aluum transfusio vacuationis optima iecit principia, quæ postea amplissimè confirmata est, eamque naturæ robore solicitari tolerantiæ facilitas indicauit. Ex quo cuiuis manifestum est, verissimum esse quod ex media crisewn theoria petitum, à Galeno lib. 1. de Cris. est traditum, ἐν ὀλίοις σημεῖον ἰσχυρὸν πιστότερον γίνεσθαι πολλῶν ἀσθενῶν. Quòd verò ad scriptionem attinet, exemplaria quædam ὑδατόχλωρα habent, quæ secutus videtur Cornarius: alia etiam ὑδατόχλοα & ὑδατόχολα. Quæ varietas in huiusmodi medicinæ parente sæpe conspicitur, vt priùs diximus. Pluralitatem tamen secuti sumus & ὑδατόχροα cum Galeno legimus, quemadmodum vetusta Regia ὑδατόχρω habent. In eo etiam quod sequitur variant. Meliora quidem & vetustiora, καὶ τὰς ἐπομένας διῆλθε τοιαῦτα εὐπόρως habent, quæ lubentissimè sequimur, alia ἐν τοιαῦτα εὐπόρως legunt. Quædam etiam ἦν habent. Galenus verò in Commentario, καὶ τὰς ἐπομένας ἦν τοιαῦτα εὐφόρως legit. Quæ omnia sensum nihil immutant.

ϛ διὰ ῥινῶν] Infamem diei prærogatiuam iudicationis celebritas expunxit. Nam cùm ex subsistente humorum magna copia morbus inualuisset, valentem quoque & copiosam exundantiæ refusionem natura procurauit, cùm sanguinis abundantiam per nares & legitimos muliebrium ductus subinde effudit, reliquam verò humorum multitudinem per diffusos ex toto corpore sudores depleuit. Quam naturæ alacritatem magnopere animaduertendam, mirum in modum admonet Galenus in Comment. eamque commemorat lib. 2. περὶ δυσπν. his verbis, μετὰ ταῦτα δὲ ἡ ἐν Λαρίσῃ παρθένος ἡ δωδεκάτη μετὰ τὴν λοιμώδη κατάστασιν γεγραμμένη, διὰ πλῆθος αἵματος νοσήσασα, καὶ κριθεῖσα τῇ τε διὰ ῥινῶν αἱμορραγίᾳ, καὶ ἱδρῶτι καὶ γυναικείοις τότε πρῶτον ἐπιφανεῖσιν, οὐδεμίαν ἔσχε κατασκευὴν δυσπνοίας οὐδεμιᾶς. Quædam porro exemplaria πουλὺ ad φρίξασα referunt, sed confertam sanguinis proruptionem rectiùs mihi significare videtur, vt eo quoque nomine iudicationi pondus accedat, quòd abundè copiosus sanguis effluxerit. Proindeque non video quomodo per abundè, λαῦρον & πολὺ Caluus exprimere potuerit.

καὶ ἤδη κεκριμένων] Istud absolutè intelligendum videtur, vt τὰς μετὰ τὴν κρίσιν ἡμέρας significet, vt interpretatur Galenus in Comm. Ita namque absolutior fideliorque iudicatio futura est. Caluus illud τῶν κεκριμένων ad febres refert, forte quòd ἄπυρος ἐκρίθη dixerit. Quod autem in febribus indicatur tum primùm menses erupisse, id magni incendij & ebullientis sanguinis suspicionem auget. Id nanq; sæpe contingit, vt in æstuantibus febribus iuuencularum flores per muliebria tum primùm decidant. Quod annotauimus in Virgine Abderitana, in qua simili locutione vsus est †Hippocr. vt & lib. 2. Epid. †Sect. 2.

ἔρευθος προσώπου] Sic sæpe faciei ruborem magnæ succulentiæ indicia prodentem vocat Hippocrates, quandoque etiam ἐρύθημα, eaque hîc commemorata certa sunt plenitudinis, viriumque copia degrauatarum signa, vt satis apparet ex Galeni Commentario. Vitiosa verò sunt exemplaria quæ προσώπου tantum habent, cùm cætera omnia cum Galeno ἔρευθος addant. Vetus etiam Regium vnum, pro καρηβαρική, βαρική legit, vt ad degrauantem oculorum dolorem referat. Atque hunc symptomatum concursum, veluti maximè plenitudinis indicem, & in restitante magna sanguinis abũdantia vsitatum celebrat Hippocr. lib. 2. Epid. †his verbis quæ plurimùm huic historiæ accommodata videntur, ἦσαν ἐν πυρετοῖσιν ἀσώδεσι, φρικώδεσιν, ἐρεύθονται πρόσωπα, κοπιώδεες, ὄμματων ὀδυνώδεες, καρηβαρίαι, φλεβοπαληγίαι, & γυναικεῖα ἦν ἐπιφαίνηται. μάλιστα δὲ ἦσι πρῶτον, ἀτὰρ καὶ παρθένοισι, καὶ γυναιξὶν, ἦσι διὰ χρόνου, ἀτὰρ καὶ ἦσι μὴ ἐν ᾧ εἰθισμένῳ χρόνῳ, ἢ ὡς δεῖ ἐπιφαίνονται. †Sect. 3.

ταύτῃ οὐχ ὑπέστρεψεν] Non temerè ista esse addita ad diluendam iudicij calumniam eiusque confirmandam auctoritatem, satis ex Galeni

ex Galeni Comm. apparet. Quod certè velut insolens, his luculentis verbis subindicat Hippocrates, isq; præcipuè animaduertet, qui quantumlibet procedentem sexti diei iudicationem his verbis infamatam esse attenderit ex Galeno lib. 1. de diebus decret. τὴν δὲ ἕκτην ἡμέραν, ὅσον ἀπολείπεται τῆς ἑβδόμης τῷ πλήθει τῶν ἐν αὐτῇ κρινομένων, τοσοῦτον πλεονεκτοῦσαν εὑρίσκω κακοηθείᾳ, καθάπερ ἐκ διαμέτρου τὴν φύσιν ἔχουσαν τῇ ζ. καὶ γὰρ καὶ τῶν ἐν τῇ τετάρτῃ μεταβαλλόντων ἐπὶ τὸ χεῖρον, οἱ πλεῖστοι κατὰ τὴν ἕκτην ἀπόλλυνται. τοὐναντίον δὲ αὖ πάλιν εἰ χρηστὴ γίνηται τροπή, τὴν ἑβδόμην ἀναμένει. κἂν εἰ σπανίως δέ ποτε μεταβολὴν ἀγαθὴν ἐν τῇ τετάρτῃ γινομένην, ἡ ἕκτη παραλαβοῦσα κρίνειν ἐπιχειρήσειεν, ἀμήχανον ὅσην ἐπιφέρει ταραχὴν καὶ κίνδυνον, καὶ φόβον οὐ μικρόν, ὡς αὐτίκα μάλα τεθνηξομένῳ τἀνθρώπῳ. καὶ γὰρ εἰ καταφέροιντο, κάρῳ τι παραπλήσιον αὐτοῖς γίνεται, καὶ κεῖνται τελέως ἀναίσθητοί τε καὶ ἄφωνοι. καὶ εἴ τις ἔκρισις ἐν αὐτοῖς γίνοιτο, λειποψυχοῦσί τε καὶ ἀσφυκτοῦσι, καὶ ἀχροοῦσι, καὶ τρέμουσι, καὶ καταπίπτουσι, τῆς ἑβδόμης ἡμέρας ἀεὶ πρὸς λόγον τῆς ἐκρίσεως τὴν εὐφορίαν ἐπαυξούσης. ἀτὰρ οὖν καὶ κακοήθη, καὶ δριμέα, καὶ δυσώδη τὰ πολλὰ διαχωροῦσί τε καὶ ἐμοῦσι κατὰ τὰς ἑκταίας ἐκρίσεις. ἱδρῶτες δὲ σπάνιοι μὲν οἱ ὁμαλοί, καὶ δι' ὅλου τοῦ σώματος, καὶ θερμοί· κἂν εἰ γίνοιντο δέ ποτε τοιοῦτοι, διακόπτονται τὰ πολλά, καὶ φόβοι ἐπέρχονται τοῖς ὁρῶσι, μὴ σῶσιν. ἔστι δ' ὅτε παρωτίδας οὐκ εὐήθεις, ἢ καὶ ἰκτέρους ἤνεγκεν, ἤ τινα δήλην ἀπόστασιν ἀγόνως ἑτέρου δεομένην εἰς λύσιν. εἰ δὲ καὶ δι' οὔρων ποτὲ κρίνοιεν, οὐδὲ ταῦτα ἂν εὕροις χρηστά. καὶ γὰρ ὠμά, καὶ ἄχροα, καὶ λεπτά, καὶ μηδεμίαν ὑπόστασιν ἔχοντα, ἀλλ' ἐνίοτε μὲν οἷον ὀστρακώδη, ἐνίοτε δὲ ψαμμώδη· πάντως δὲ ἀνώμαλόν τε καὶ ἄπεπτον, αὐτῷ τῷ πλήθει μόνον ὠφελοῦντα κατὰ τὴν ἕκτην ἡμέραν οἷς ἐπιφαίνεται. ταῦτα μὲν αὐτῆς τὰ μετεωρότατα τῶν ἔργων εἴ τις μέλλει συνθήσεσθαι. Quam ad rem faciunt etiam quæ sequuntur cap. 5. Admonendum porro videtur codices manuscriptos in adscribendis characteribus deficere, nec ampliùs vllos extare præter quosdam ægro decimoquarto appositos, quos suo loco commemorabimus. Quæ certè intermissio, posteaque redintegratio, non leuem suspectæ originis causam habet.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

Ἀπολλώνιος ἐν Ἀβδήροισιν, ὀρθοστάδην ὑπεφέρετο χρόνον πουλύν. ἦν δὲ μεγαλόσπλαγχνος. καὶ περὶ ἧπαρ ξυνήθης ὀδύνη, χρόνον πουλὺν παρείπετο. καὶ δὴ τότε καὶ ἰκτερώδης ἐγένετο. φυσώδης. χροιῆς τῆς ὑπολεύκου. φαγὼν δὲ καὶ πιὼν ἀκαιρότερον βόειον, ἐθερμάνθη σμικρὰ τὸ πρῶτον, κατεκλίθη. γάλαξι δὲ χρησάμενος ἑφθοῖσι καὶ ὠμοῖσι, πολλοῖσιν, αἰγείοισι καὶ μηλείοισι, καὶ διαίτῃ κακῇ, πάντων αἱ βλάβαι μεγάλαι. οἵ τε γὰρ πυρετοὶ παρωξύνθησαν. κοιλίη τε τῶν προσενεχθέντων, οὐδὲν διέδωκεν ἄξιον λόγου. οὖρά τε λεπτὰ καὶ ὀλίγα διῄει. ὕπνοι οὐκ ἐνῆσαν. ἐμφύσημα κακόν. πουλὺ δίψος. κωματώδης. ὑποχονδρίου δεξιοῦ ἔπαρμα ξὺν ὀδύνῃ. ἄκρεα πάντοθεν ὑπόψυχρα. σμικρὰ παρέλεγε. λήθη πάντων ὅτι λέγοι. παρεφέρετο. περὶ δὲ τεσσαρεσκαιδεκάτην, ἀφ' ἧς ῥιγώσας ἀπεθερμάνθη, κατεκλίθη. καὶ ἐξεμάνη. βοὴ ταραχή. λόγοι πολλοί. καὶ πάλιν ἵδρυσις. καὶ τὸ κῶμα τηνικαῦτα προσῆλθε. μετὰ δὲ ταῦτα, κοιλίη ταραχώδης, πολλοῖσι, χολώδεσιν, ἀκρήτοισι, ὠμοῖσιν. οὖρα μέλανα σμικρά, λεπτά. πολλὴ δυσφορίη. τὰ τῶν διαχωρημάτων ποικίλως. ἢ γὰρ μέλανα, καὶ σμικρά, καὶ ἰώδεα. ἢ λιπαρὰ καὶ ὠμά, καὶ δακνώδεα. κατὰ δὲ χρόνους ἐδόκεε καὶ γαλακτώδεα διδόναι. περὶ δὲ εἰκοστὴν τετάρτην διὰ παρηγορίης, τὰ μὲν ἄλλα ἐπὶ τῶν αὐτῶν. σμικρὰ δὲ κατενόησεν. ἐξ οὗ δὲ κατεκλίθη, οὐδενὸς ἐμνήσθη. πάλιν δὲ ταχὺ παρενόει. ὥρμητο πάντα ἐπὶ τὸ χεῖρον. περὶ δὲ τριηκοστὴν πυρετὸς ὀξύς. διαχωρήματα πολλὰ λεπτά. παράληρος. ἄκρεα ψυχρά. ἄφωνος. τριηκοστῇ τετάρτῃ ἀπέθανε. τουτέῳ διὰ τέλεος ἐξ οὗ καὶ ἐγὼ οἶδα, κοιλίη ταραχώδης. οὖρα λεπτά, μέλανα. κωματώδης. ἄγρυπνος. ἄκρεα ψυχρά. παράληρος διὰ τέλεος. φρενιτικός.

Æger decimus tertius.

Abderæ Apollonius, diu rectus & obambulans morbum sustinuit. In tumorem autem ei elata erant viscera, & consuetus hepatis dolor longo tempore perseuerauit, ac tunc sanè etiam auriginosus factus est, flatibus abundabat, & colore erat subalbido. Ex intempestiuiore verò potu & bubulæ esu, aliquantulum primùm incaluit, decubuit. Deinde cùm lacte vsus esset copioso crudo & cocto, caprillo & ouillo, vitiosaq; victus ratione, insignes omnium offensiones factæ sunt. Nam & febres exasperatæ sunt, neque memorabile aliquid ex ingestis aluus reddidit, vrinæ tenues & paucæ, neq; somnũ capiebat, mala inflatio aderat, sitis multa, sopore detinebatur, præcordia dextra cum dolore intumuerant, extrema vndiquaq; frigescebant, aliquantulum delirabat, omnium quæ dixisset capiebat obliuio, mente emouebatur. Ad decimum quartum diem, ex quo suborto rigore incaluit, decubuit, vehementer insaniuit, clamor, perturbatio, sermo multus, mox contrà repressus est, atq; tum sopor inuasit. Deinde verò aluus perturbata, copiosa, biliosa, syncera & cruda demisit, vrinæ nigræ, paucæ, tenues erant, magna corporis implaciditas, alui recrementa varia. Nempe vel nigra, pauca & virulenta, vel pinguia, cruda & mordacia deiecit, ac tandem etiam lacti similia reddere visa est. Sub vigesimũ quartum diem alleuatio fuit, in reliquo quidem eadem perseuerauere, verùm aliquantulum ad intelligentiam rediit (ex quo nanque decubuerat, nihil meminit) statimq; rursus desipiebat, atq; in deterius omnia tendebant. Circa trigesimum verò diem febris acuta inuasit, alui recremẽta copiosa & tenuia, delirus fuit, extrema perfrixerunt, vox defecit. Quarto & trigesimo vita defunctus est. Ex quo eum vidi, huic perpetuò aluus turbulenta fuit, vrinæ tenues, nigræ, sopore detentus & insomnis, extremitates frigidæ, per totum morbum delirauit. Phrenitide periit.

Credibile est ex trahente & diuturno iecoris tumore, priùs quidem neglecto, tandemque victus intemperantia inaucto, excitatam fuisse febrem, insignemq; subortam humorum improbitatem & cacochymiam, qua etiam inualescẽte morbus regius enituit, tumorq; in hepatis inflammationem erupit. Ex qua conceptum intus incendium, valenti humorum torrefactione, bilisque præcipuè subagitatione cerebrum appetiuit, & insania præcipuorumq; viscerum collapsu ægrum sustulit. Qua subita casus transmutatione, nisi mors accelerata fuisset, potuisset diutius sustentari, & aquæ inter cutem lentitudine differri.

ὑπεφέρετο] ὑποφέρεσθαι de iis dicitur qui labascunt aut titubant, nec firmiter nituntur sed subsistunt. In ægros autem transfertur qui morbum trahunt & sustinent quantumque possunt obnituntur & obdurant ne decumbere cogantur, sed veluti repentes ex morbi voragine, non sine magno negotio, se abducunt. Quos vulgus Gallicum non impropriè (trainer) dicit, quòd medij sint quodammodo inter eos qui stantes & obambulantes morbum produeunt, & inter eos qui statim decumbunt. Nam neque recti consueta munia obire queunt, neque etiam statim morbo victi cedunt, sed totis viribus obnituntur, diuque morbum sustentant & trahunt. Quem in sensum illud lib. 1. Epid. ex nostris codicibus manu scriptis adduximus, πολλοὶ τῶν ἤδη πουλὺν χρόνον ὑποφερομένων, φθινώδεες κατεκλίθησαν. Significat namque eos qui diutius tabem traxerant & sustinuerant, ampliùs resistere non potuisse, sed tunc decubuisse. Sic quoque non absonum vero est hunc Apollonium ex diuturno visceris tumore morbum produxisse & obambulantem sustinuisse, tandem tamen subactum decubuisse. Quod satis verba ista indicant, ὀρθοστάδην ὑπεφέρετο χρόνον

πολλῶ. Quibus non firmiter admodum morbo restitisse, sed collabentibus viribus cessisse, & labescentem manus dedisse significatur. Quod in neglectis longis morbis vsuuenit. A

ἦν δὲ μεγαλόσπλαγχνος] μεγαλοσπλάγχνοις vocat Hippocrates eos quibus magna & in tumorem elata sunt viscera, eiusmodique affectibus valde opportuna, vt aut scirrho, aut inflammatione, aut œdemate laborent. Quod testatur his verbis * Galenus, μεγαλοσπλάγχνοις δὲ νῦν εἶπεν, οὐχ οἷς φύσει μεγάλα σπλάγχνα εἰσίν, ἀλλ' οἷς κατά τι πάθος εἰς ὄγκον ἤρθη σκιρρούμενα, καὶ φλεγμαίνοντα, καὶ οἰδισκόμενα. Eodemque modo interpretatur Oribasius libro ad ** Iulianum 5. & Paulus lib. 1. τοὺς εὐπαθῆ τὰ σπλάγχνα ἔχοντας vocat. Qua notione vinum dulce vocat Hippocrates in libro de rat. vict. in morb. ac. μεγαλόσπλαγχνον ἁπλῶς καὶ ἥπατος, τουτέστιν αὐξάνοντα τῶν σπλάγχνων τοὺς ὄγκους, quòd viscera tumefaciat. Antiquis verò generositatis nomen erat, eosque μεγαλοσπλάγχνους dicebant, qui magnis præditi erant visceribus, in iisque corporis omnes facultates & functiones pollere sentiebant, quomodo μεγαλόσπλαγχνος, μεγαλόφρων Euripidi dicitur. Quem forte in sensum hîc sumpsisse videtur Caluus, cùm eum robustum vocauit, quòd longo tempore morbum sustinuerit. Sed certè ex Hippocratis œconomia & dictionis proprietate, intumefacto viscere eum fuisse colligere est, quòd statim addiderit familiarem iecoris dolorem longo interuallo perseuerasse, ex quo tandem suborta inflammatione febris est consecuta. Atque eo quodam modo propriè μεγαλόσπλαγχνοι efferuntur Hippocrati, quibus viscus inflammatione tentatum est, vt cùm mulsæ commoda ἐν τοῖς χολώδεσί τε καὶ μεγαλοσπλάγχνοισι enumerat. Nam tunc τοὺς ἐν ταῖς νόσοις φλεγμονὴν ἔχοντας κατά τι τῶν σπλάγχνων intelligit, τὸ γὰρ τοι κοινὸν ὄνομα (vt scribit † Galenus) νῦν ἴδιον ἐγένετο τῶν φλεγμαινόντων. οὐ γὰρ δὴ διὰ σκίρρον γε, ἢ οἴδημα πυρετὸς ἐξάπτεται. πρόδηλον οὖν ὅτι κατὰ τὰς ὀξείας νόσους, περὶ ὧν ὁ λόγος αὐτῷ ἐστίν, ὅταν ὄγκος ἐν σπλάγχνοις γίνηται, φλεγμονῆς ἐστίν, οὐκ οἰδήματος, ἢ σκίρρου τὸ σύμπτωμα, καὶ τούτοις νῦν ὀνόμασι μεγαλοσπλάγχνους. B

* Com. 3. in libro de rat. vict. in morb. ac. ** Cap. 14. Cap. 96. † Com. 3. in libro de rat. vict. in morb. ac.

καὶ περὶ ἧπαρ] Hic hepatis tumor cum dolore, etsi delirij successum habuit, propriam tamen doloris respirationem obtinuit, intraque crebræ & paruæ spirationis limites remansit. Quod testatur Galenus lib. 2. περὶ δυσπν. vbi loci huius meminit, τῷ δὲ μετὰ ταῦτα Ἀπολλωνίῳ, τῷ ἐν Ἀβδήροις, ὑποχονδρίοις δεξιῷ, φησίν, ἔπαρμα σὺν ὀδύνῃ, καὶ ἔτι ἐν ἀρχῇ γεγράφθαι τῆς διηγήσεως. οὐδὲν οὖν θαυμαστὸν εἰ καὶ παρεφρόνησε, μὴ δυσπνοῆσαι κατὰ τὸ τῆς παραφροσύνης εἶδος αὐτόν, οὕτως μεγάλην διάθεσιν ὀδυνηρὰν ἐν ὑποχονδρίῳ κεκτημένον. In quo certè mirũ subit Hermannum Cruserium diligentem alioqui interpretem, illud περὶ ἧπαρ ξυνήθης ὀδύνη, omisisse, quòd simpliciter dixerit, diu eum dolor detinuit. C

φυσώδης] Iecur cùm valde sit obstructionibus opportunum, illic quoque πνευματικὰς διατάσεις, καὶ χυμῶν παχέων ἢ γλίσχρων ἐμφράξεις ἐν τοῖς πέρασι τῶν ἀγγείων γίγνεσθαι, ὅθεν τῆς ἐπὶ ταῖς πύλαις αὐτοῦ φλεβὸς ἀφορμῶνται, scribit Galenus lib. 5. loc. affect. Ex quo grauitatis sensus in præcordiis vrget, & flatulentæ distensiones in toto mesenterio ac viscerum cauo sentiuntur. Vt non immeritò φυσώδεις huiusmodi ægri existimentur quos πνευματώδεας vocat Hippocrates aph. 72. l. 5. eosque interpretatur Galenus, ὅσοι κατὰ γαστέρα πλῆθος ἀθροίζουσι φυσώδους πνεύματος, ἤτοι δι' ἐρυγῶν κενούμενον, ἢ διὰ φυσῶν, ἢ φραττόμενόν τε καὶ διατεῖνον τὰ τῇδε. Nec ideo tamen quòd hic arquatus flatibus abundarit, existimandum est parentis autoritatem conuelli posse, cùm eo placito scripserit, οἱ ἰκτερώδεες οὐ πάνυ τι πνευματώδεες εἰσί. Nam & perpetuitatem ipsam negatione interpellat, & cùm morbus regius bilis in cutem diffusionem faciat, non videntur ex rei ipsius aut humoris natura, flatus posse concipere qui eo morbo laborant, sed ex partium ad ventriculum & nutricationis instrumenta pertingentium imbecillitate. Quod etiam in Comm. scripsit Galenus. Quare neque omninò flatus iis denegat, sed eos qui ex pituitosis humoribus gignuntur planè auersatur, quòd bilis in cutem suffusio iterum planè faciat. Etsi namque hepatis obstructio ex pituitosis & crassis humoribus plærunque ortum habet, quæ tamen inde nascitur bilis refusio, ex eorum quę superueniunt genere esse censetur, planéque manifesta secum affectus indicia trahit. Quod effecit vt diu multumque exagitata à viris doctissimis quæstio emanarit, existimantibus morbum regium ex pituita ortum ducere posse. Quam quidem ad sententiam confirmandam quia Galeni mendoso loco ducuntur, ideo hunc obiter indicandum existimamus. Is ex lib. vj. simplicium in Atriplice sic habet, ὁ δὲ καρπὸς αὐτῆς, ῥυπτικῆς ἐστὶ δυνάμεως, ὅθεν καὶ πρὸς ἰκτέρους τοὺς ἐπὶ φλέγματος ἐμφράξει, χρήσιμος ὑπάρχει. Quem quidem ad verbum hunc in modum transferunt † † Aëtius & Paulus, ὁ δὲ καρπὸς ῥυπτικῆς ἐστὶ δυνάμεως, ὅθεν καὶ πρὸς ἰκτερικοὺς τοὺς ἐπὶ ἥπατος ἐμφράξει, χρήσιμος ὑπάρχει. Vt inde facilè lapsus sentiri possit. Etsi nonnulli Hippocr. tempestate, vt & nunc quoque, icterum ex crudioris humoris abundantia enasci potuisse suspicantur, qui ex caloris natiui imbecillitate ortus obstructiones pareret. Ac istud quidem quòd alterius sit instituti non illibenter prætermittimus, neq; nunc nobis de hac re sententiam dicendam esse existimamus. Quod autem hic scribitur χροιῆς ὑπολεύκου, planè cum eo consentit quod scribitur lib. 2. Epid. καὶ ἴκτεροι οἱ ἀπὸ ἥπατος ἐς τὸ ὑπόλευκον, & quod in Ictero dixit Aretæus, χροιὴν ἡ λευκόχροος εἶδος, & quem λευκότερον ἴκτερον facit, in quo ægri χροιὴν μὲν λευκόχλωροι cernuntur, vt idem scribit, & testatum etiam reliquit Hippocrates, qui λευκὴν χροιὴν in ictero à pituita celebrat lib. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν. † † Lib. 1. Lib. 7. D E

καὶ πιὼν ἀκαιροτέρως] Intempestiuiorem potum vini potionem (ni fallor) intelligit Hippocrates, non secus ac πόσιας vini haustus vocat lib. περὶ νούσων. 1. in lateralis morbi causis cùm scribit, ἢ μὴ πλευρίτις γίνεται, ὁκόταν πόσιας ἁλέας τε καὶ ἰσχυρὰς χάρτα λάβωσι. διαθερμαίνεται γὰρ τὸ σῶμα ἅπαν ὑπὸ τοῦ οἴνου καὶ ὑγραίνεται. Et πολυποσίη aph. 7. lib. 7. ὅτι πολλὴν πόσιν οὐχ ὕδατος ἀλλ' οἴνου δηλοῖ, πρόδηλον παντί, vt scribit Galenus. Quò magis miror solertem alioqui interpretem Hermannum Cruserium, hic aquę potionem intellexisse, etsi intempestiua aquæ potio in morbi causis non temerè reponi possit. Caluus quoque meraciorem potum addidit, vt accusabilem per se causam crimine etiam oneraret, nisi si ἀκρητέστερον adhibuit. Hic porro interpretum omnium fidem secuti sumus cum bubulæ esum diximus. Atque haud scio an τὸ βόειον lac bubulum significare possit, vt hic de lactis potu intempestiuiore, quem etiam impensè celebrat, agat, ac ne addam bubulas carnes per τὰ βόεια scriptoribus efferri. F

γάλακτι δὲ χρησάμενος] In isto hepatis tumore nil mirũ est damnari lactis vsum cùm facilè corrumpatur & præcordia inflet, eiusq; vsum οἷσιν ὑποχόνδρια μετέωρα εἰσίν damnet † † † Hippocrates, siue τὰ μετέωρα, τὰ ἐμπεφυσημένα καὶ φυσώδη intelligas (vt aph. 73. l. 4. quomodo etiam paulò pòst in hoc ægro ἐμφύσημα κακὸν celebrat) siue τὰ ὁπωσοῦν ἄλλως μετέωρα κατά τι φλεγμονῶδες, ἢ ἐρυσιπελατῶδες, ἢ σκιρρῶδες, ἢ οἰδηματῶδες πάθος, accipias, quomodo hîc iure sumi videntur. † † † Aph. 64. l. 5.

ἐμφύσημα] Dubium est quonam referatur illud ἐμφύσημα, sed certè malum corporis tumorem, & partium quæ ad epigastrium pertinent inflationem mihi significare videtur, quòd huiusmodi diuturni viscerum tumores, eam aquæ inter cutem speciem qua venter totus intumescit, aut lentas corporis colliquationes sæpe inuehant, eoque nomine febres ex iecore obortas omnium vehementissimas damnet Galenus lib. loc. aff. 5. Potest verò etiam flatuum copia in toto mesenterio & viscerum cauo, ex mala partium intemperie ac obstructionibus enasci, quomodo τὰ μετέωρα ὑποχόνδρια, βορβορύζοντα dicuntur aph. 73. l. 4. & 64. l. 5. τὰ ἐμπεφυσημένα καὶ φυσώδη. G

παρεφέρετο] παραφορὰ cùm de leui mentis emotione efferatur vt sæpius diximus, hîc tamen desipientiæ quosdam gradus facere videtur Hippocrates, cùm primùm παραλέγειν posuerit, ac postea παραφέρεσθαι, deinceps verò οἰμαίνειν, βοᾶν, quę sunt veluti insanię incrementa ac per gradus quosdam accessiones. Nam mens emota quàm simplex insania grauior est, insania verò & clamor, iam confirmati furoris indicia. Vt id mihi parum animaduertisse videantur interpretes, qui παραφέρεσθαι hic furere aut prosilire verterunt, cùm mentis emotionem, necdum furorem, sed ad eum ascensum indicet, atque idem sit παραφορὰ ac παράκρουσις καὶ γνώμης ταραχή.

καὶ πάλιν ἱδρύσις] Istud idem significat ac quod passim scribit καὶ πάλιν κατενόει. ἱδρυμένη enim γνώμη (vt postea dicemus) Hippocrati mens firmata & constans dicitur, non perturbata, sed quæ resedit, ideoque repressum esse ægrum diximus, quòd clamor, perturbatio, ac sermo multus eum è sede constantiæ deturbassent, quo velut sedato motu, quies ac mentis constantia rediit. Quò magis vitiosa esse exemplaria reor, quæ ἵδρωσις pro ἱδρύσις habent. H

τὰ τῶν διαχωρημάτων ποικίλως] Varia alui recrementa, præcipuè quæ in peius vertunt, multis decretis ab Hippocrate damnantur, quòd

A quòd varias affectionum formas, magnamque corporis perturbationem indicent, in Prognost. & aph. 14. l. 2. & 21. l. 4. eademque τὰ ποικίλα διαχωρήματα vocat in Prognost. & Coacis, cùm scribit, καὶ τὸ ποικίλον κατακορὲς διαχώρημα φλαῦρον καὶ χεῖρον ὅσῳ φοβερώτερον τῇ χροιῇ, πλὴν ἐν φαρμακείῃσι. Et rursus, πονηρὸν δὲ τὰ πάντα τὰ ποικίλα. Qua de re quædam scripsimus nostris in lib. 2. Epid. † Commentariis. Quid autem hîc γαλακτώδεα διαχωρήματα vocet, non satis est vsu tritum, cùm crebrum sit Hippocrati in sua φαρμακείᾳ varias excrementorum affectiones diuersis quibusdam nec vulgo vsitatis attributionibus appellare, quemadmodum ἠλεκτρώδη διαχωρήματα & ἰσατώδη vocat lib. 4. Epid. & vrinis non priùs audita attribuit, vt cuiuis vel mediocriter in his scriptis versato compertum est. Atque haud temere alibi γαλακτώδεα διαχωρήματα vsurpata inuenias, cùm in excrementorum formis, quas consilio quodam in Prognostico expeditas habemus, nihil tale meminerit. Ac dubium est an ea intelligat, quæ ibidem κάρτα λευκά, in Coacis ἔκλευκα vocat, an verò quæ ἀφρώδη & ex spuma albicantia vbique damnantur. Quorum cùm neutrum bono sit, & in Hippocratis œconomia multis decretis ista configantur, ita hic quoque in accusabili excrementorum varietate accensentur. Albæ certe deiectiones cùm ex obstructionibus natæ sint, ac bilis alio quàm ad intestina deriuationem intendant, hic non immeritò suspectæ erunt in magno visceris tumore, ac ex obstructione oborto morbo regio, præsertim quæ impensè albescunt, ideoque lacti similes dicuntur. Sic in Coacis κακὸν τὸ ἔκλευκον διαχώρημα scribit, & λευκὸν διαχώρημα φλαῦρον, & φλαῦρον τὸ σφόδρα λευκόν, quale quid in huiusmodi obstructionibus apparet, & his verbis in Coacis testatur, τὸ δὲ λευκὸν κοπρῶδες, ἰκτερώδει δύσκολον. Et ἔκλευκον διαχώρημα ἐν πυρετῷ οὐκ εὔκρινες. Quòd si quæ ex humorum feruore & agitatione, ac interna exæstuatione spumam conceperint, ideoque albicant, intelligas, ea in eundem censum reponentur quo ἀφρῶδες διαχώρημα, ἢ σφόδρα ἀφρῶδες, ἢ τὸ ἄλις ἐζυμωμένον, quod veluti ex multa fermentatione albicat & spumescit, suisque rescriptis damnat Hippocrates, in huiusmodique arquato morbo suspectat in Coacis his verbis, τὸ ἀφρῶδες περίχολον διαχώρημα φλαῦρον, καὶ ἰκτεροειδέσι δὲ οὐκ ποιοῦντων. Possunt certè & lacteæ huiusmodi deiectiones intelligi, quæ aquosæ & ex multa pituita albescente & cruda promouentur, cùm omnis humor in corpore frigidus & albus pituitæ nominationem teneat, aut quæ certe albidæ & lacti similes in colliquationibus apparent, quæ quòd verè solida corporis fundamenta primasque naturas illas fundant & consumant, albescunt, lactique quodammodo similes apparent. Sed certe priores mihi notiones ad id de quo quæritur magis affectæ videntur. † Sect. 2.

διὰ παρηγορεῖς] Istud quonam spectet ambigitur. Mihi visceris tumorem cum dolore respicere videtur, quòd hic aliquantulum alleuatus videatur, in reliquo verò nihil sit immutatum. Atque eadem est phrasis qua vtitur sæpe Hippocr. δι' ἡσυχίης, aut quam per κουφίζειν, ὑφιέναι, ῥᾳστώνην διδόναι, & ῥαστώνην, crebrò exprimit. Nisi si παρηγορεῖν fotibus & linimentis lenitum esse dolorem indicare videtur, quod etiam Caluus præuidit, cùm lenimentis meliusculè habuisse dixit.

περὶ δὲ τριηκοστὴν] Verior est ista lectio quæ diei trigesimi euentum ponit, quam ex codicibus manu scriptis secuti sumus, quòd verè dierum decernentium ordinem & autoritatem tueatur, etsi eam in quibusdam codicibus mendosè deficere testantur interpretes quidam, qui in hoc quoque mihi diminuti videntur.

τριηκοστῇ τετάρτῃ] Hunc locum adducit Galenus libro 2. de diebus decret. vbi probat dies à decimoseptimo non decimooctauo exeuntes, decernendi dignitatem habere, non eam tantùm quæ iudicatione absoluat, sed eam quoque qua æger pessimè morte multetur. Galeni locus est, τετάρτῃ δὲ καὶ λ. ὁ ἐν Ἀβδήροις Ἀπολλώνιος, ὁ τεσσαρεσκαιδέκατος ἀπὸ τῆς καταστάσεως γεγραμμένος. In quo animaduertendum est manifesto vitio, τετάρτη pro τετάρτῃ poni.

ἐξ ὧν καὶ ἐγὼ οἶδα] Istud superiori clausulæ iunxit Caluus.

κωματώδης] Hunc locum adducit Galenus libello περὶ κώματος, vbi κωματώδεα legisse videtur & ad vrinas retulisse.

παράληρος διατελέως] διὰ τέλεος, διὰ παντός, & διὰ παντὸς τοῦ νοσήματος, & ἕως τέλους Galeno significat lib. 2. περὶ δυσπν. vbi hunc locum his verbis exponit, Ἀπολλώνιον τὸν ἐν Ἀβδήροις τεσσαρεσκαιδέκατον ἀπὸ ταύτης τῆς καταστάσεως γράφων, ὁπότε περὶ πασῶν τῶν αὐτοῦ διελέχθη τῶν κατὰ τὴν νόσον ἡμερῶν, ἐπὶ τῇ τελευτῇ τοῦ παντὸς λόγου προσέθηκε, παράληρος διατέλεος, καί τι μικρὸν ἄλλο περὶ αὐτοῦ γράψας αὐτοῖς ὀνόμασιν. περὶ δὲ τετάρτην καὶ εἰκοστὴν, διὰ παρηγορεῖς, τὰ μὲν ἄλλα ἐπὶ τῶν αὐτῶν σμικρὰ δὲ κατενόησεν. ἀλλ' οὐχ ἱκανόν γε ἦν, τὸ σμικρὰ κατανοῆσαι, τὴν περὶ παντὸς τοῦ νοσοῦντος ἀπόφασιν ἀνατρέψαι, ἢ διὰ τοῦτ' ὀρθῶς εἰπεῖν, παράληρος διατέλεος, τουτέστιν ἕως τέλους, ὅπερ ταυτὸν δύναται, τῷ, διαπαντὸς τοῦ νοσήματος. Ex quo efficitur vt illud διὰ τέλεος

E per totum morbum dixerim, quòd magna atque etiam plurima ex parte toto in morbi cursu æger mente captus fuerit. Hinc etiam videre licet Galenum in loco priùs adducto ac etiam in Commentario, παράληρος διὰ τέλεος, non διὰ τέλεος φρενιτικὸς legisse, quod tamen fecit Caluus, in quo assentientem habet codicem vnum. Cæterùm illud extremè additum (φρενιτικός) morbi esse indicationem, vt in cæteris multis auctario apud Hippocratem positis, cuius liquidò constat.

ΤΕΣΣΑΡΕΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

Ἐν Κυζίκῳ γυναικὶ θυγατέρας τεκούσῃ διδύμους, καὶ δυστοκησάσῃ, καὶ οὐ πάνυ καθαρθείσῃ, τῇ μὲν πρώτῃ ἐπῆλθε πυρετὸς φρικώδης, ὀξύς. κεφαλῆς καὶ τραχήλου βάρος μετ' ὀδύνης. ἄγρυπνος ἐξ ἀρχῆς. σιγῶσα δὲ καὶ σκυθρωπή, καὶ οὐ πειθομένη. οὖρα λεπτὰ καὶ ἄχροα. διψώδης. ἀσώδης τὰ πολλά. κοιλίη πεπλανημένως ταραχώδης. καὶ πάλιν ξυνισταμένη. ἕκτῃ ἐς νύκτα πολλὰ παρέλεγε. οὐδὲν ἐκοιμήθη. περὶ δὲ ἑνδεκάτην ἐοῦσα, ἐξεμάνη. καὶ πάλιν κατενόει. οὖρα μέλανα, λεπτὰ, καὶ πάλιν διαλείποντα, ἐλαιώδεα. καὶ κοιλίη πολλοῖσι, λεπτοῖσι, ταραχώδεσι. ιδ', σπασμοὶ πολλοί. ἄκρεα ψυχρά. οὐδὲν ἔτι κατενόει. οὖρα ἀπέστη. ις', ἄφωνος. ιζ', ἀπέθανε. Φρενῖτις.

Æger decimus quartus.

Mulierem in Cyzico gemellas laboriosè enixam, cùm non admodum partus purgaméta processissent, primùm quidem febris corripuit horroris sensu insignis & acuta, capitis & ceruicis grauitas non sine dolore tenuit. Inter exordia insomnia vexata est, taciturna autem erat, tetrico & superciliosso vultu, & quæ nullis persuasionibus flecti poterat. Vrinas tenues & decolores reddidit, siti premebatur, ac vt plurimùm stomachi fastidio laborabat, aluus inordinatè quidem & inconstanter perturbabatur, rursusque consistebat. Sexto die sub noctem multum delirauit, somnum non cepit, circaque vndecimum vehementer insaniit, ac rursus ad intelligentiam rediit. Vrinas nigras, tenues, moxq; vbi aliquantulum intermisissent, oleosas reddidit, & ab aluo multa, tenuia & turbulenta prodiere. Decimoquarto conuulsionibus multis appetita est, extrema erant frigida, neque ampliùs ad mentem rediit. Vrinæ restiterunt. Decimo sexto voce defecta est. Decimo septimo pleuritide periit.

H Celebrata toties purgamentorum partus retentio in causam mulierem istam traxit, vt meritò ex fœculento & atro melancholicoque sanguine suppresso, auctaque insigni humorum prauitate, in furorem eruperit. Qua in re cum multis aliis priùs enumeratis exemplis, in quibus subsistentes huiusmodi statæ purgationes morbum fecerunt, consentit. Hîc verò præcipuo quodam modo furentis insaniæ imago proponitur, cuius causam melancholicum & retorridum sanguinem ponit, quo succenso in febre ab vteri inflammatione ex difficili partu orta, cerebrum appetitum fuit, totaque vis naturalis variis iisdemque pessimis casibus op-

pressa, tandemque mens ipsa ferino quodam modo è sede constantiæ depulsa, denique etiam miserabili conuulsionis intuitu (vt in cæteris quoque) decimo septimo die mors accersita. Est autem Cyzicum oppidum ad Hellespontum in ea Asiæ parte quæ Mysia minor dicitur. Cuius mentionem facit Cic. lib. 2. Epist. ad Atticum.

κεφαλῆς καὶ τραχήλου βάρος] Huius loci meminit Gal. lib. 2. περὶ δυσπν. his verbis, ἑξῆς δὲ τῆς ἐν Κυζίκῳ τὰς διδύμους θυγατέρας τεκούσας εἶπε, ὑφ' ἧς ὠδίνως ἔγραψε. κεφαλῆς καὶ τραχήλου βάρος μετ' ὀδύνης. ὥστε καὶ ἡ δύσπνοια κατὰ τοῦτο.

σιγῶσα δὲ καὶ σκυθρωπή] σκυθρωπὸς dicitur σκυθρὸς, στυγνὸς τὰς ὄψεις, χαλεπὸς, λυπηρὸς, austerus, difficilis, morosus, demisso vultu & tetrico, vultuosus, superciliosus, & qui Scythico fere est prospectu, & vultu inamœno, ac tetrica austeritate, cui hilaris opponitur. Eaque dictione vtitur Hippocrates Prorrh. 1. προσώπου εὔχροια, καὶ τὸ λίην σκυθρωπὸν, πονηρόν. Quam sententiam in Coacis Prænot. his verbis repetit, προσώπου εὔχροια, καὶ σκυθρωπότης ἐν ὀξέσι, κακόν. Ista verò ad exprimendam melancholiam disertè sunt apposita. Nam qui taciturni sunt & veluti cogitabundi, ac demisso & tetrico vultu, melancholicos eos facilè iudicamus, iique, neque ad animi æquitatem reuocari queunt, neque vllis monitis aut precibus cedunt, sed veluti inflexibiles & rigidi nullis persuasionibus ab instituto dimouentur. Quod significat οὐ πειθομένη ab Hippocrate additum. σκυθρωπότητα autem melancholiam designare scribit Galenus Comm. 2. in Prorrh. hunc in modum, τὸ δὲ ἐξέρυθρον ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν ἐπιδημιῶν ἐπιτήδειον εἰς μελαγχολίαν εἶναι φησίν, ἧς σημεῖον ἡ σκυθρωπότης ἐστίν. ὅταν δὲ καὶ τὸ λίαν αὐτῇ παρῇ, πολὺ δήπου μᾶλλον, ὥσθ' ὅταν εὐαγὲς μὲν φαίνεται τὸ πρόσωπον, ὁ δὲ ἄνθρωπος ἢ λίαν σκυθρωπὸς, ἐμφαίνεταί τις εἶναι κατὰ τὸν ἐγκέφαλον ἱκανῶς θερμὴ διάθεσις ἐκκαίουσα τὸ αἷμα, καὶ διὰ τοῦτο γεννῶσα τὴν μέλαιναν χολὴν ὡς ἐπιδέδεικται. Huius porro loci ac verò totius historiæ meminit fragmentum Galeno attributum in lib. Hippocr. de Humoribus his verbis, ἐν Κυζίκῳ δὲ τὰς Διδύμους θυγατέρας τεκούσας μανίαν φησίν, εἶναι δὲ σκυθρωπὸν καὶ δύσθυμον τὸ εἶδος τῆς παρακοπῆς. σιωπῶσα γὰρ ἦν καὶ οὐδενὸς πυθομένη. Vbi manifestum est vitium. Legendum namque apparet, ἐν Κυζίκῳ δὲ γυναῖκα θυγατέρας διδύμους τεκοῦσαν. Deinde in dictione πυθομένη, varia est lectio & intelligentia. Hic namque taciturna dicitur & quæ neque quenquam percontaretur, contra omnium quos videre licuit codicum fidem. Causam autem morbi addit cùm scribit, μέλαινα δὲ ἦν ἡ αἰτία τῆς νόσου.

οὖρα λεπτὰ καὶ ἄχροα] Codices quidam ἄχροα non admittunt, sed hac in parte meliorum exemplarium fidem secuti sumus, quod non temerè fecisse videmur, cùm tenues huiusmodi vrinæ & decolores sint phreniticis valde vsitatæ, sintque eæ quæ cum consistentiæ tenuitate & perspicuitate albæ apparent, vocatque διαφανέα λευκὰ οὖρα Hippocrates aph. 72. l. 4. Qua de re abundè in Sileno scripsimus lib. 1. Epid.

κοιλίη πεπλανημένως ταραχώδης] Ista alui inconstantia magnam corporis perturbationem, partium naturalium distractionem & intemperantiam, viriumque colluctationem & intemperiei inæqualitatem portendit. Quidam post πεπλανημένως distinguunt, vt significent aluum variè & inconstanter se gessisse, cùm modò fusa, modò etiam adstricta esset.

σπασμοὶ πολλοί] Conuulsionibus non abs re attentata est, quæ aut ex vteri inflammatione ob laboriosum partum inciderent, aut cerebri affectionem ex furente insania consequerentur, μάλα γὰρ τοι σπῶνται φρενιτικοί, vt scribit *Aretæus.

*Lib. 1. de Cur. morb. ac. cap. 1.

οὖρα ἀπέστη] Sic legunt fere omnes codices, vrinas defecisse aut abscessisse intelligentes. Noster tamen Germanicus ἐπέστη habet, quod diximus vrinas restitisse aut suppressas fuisse, quæ crebrior est Hippocrati phrasis. In eo quod sequitur variant codices. Nam quidam mortem decimo quarto diei adscribunt, & quod inseritur de decimosexto & decimoseptimo omittunt. Consensum tamen probatiorum codicum sequimur & dierum decernentium ordinem, cùm æquum sit tam miserè affectam decimo quarto ægram, collabentium virium indicio, decimoseptimo exitium sensisse. Idque testatur Galenus lib. 2. de dieb. decr. hunc locum subnotans. ἐν δὲ γε θατέρῳ σίχῳ, πάμπολλοι μὲν οἱ σωθέντες, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἀπέθανόν τινες, ὥσπερ ἑπτακαιδεκαταία μὲν ἡ ἐν Κυζίκῳ τεκοῦσα τὰς διδύμους θυγατέρας.

DE CHARACTERIBVS SVPERIORI ÆGRO ADSCRIPTIS.

Huc verò desultorio quodam modo in medium prodeunt characteres, ac intermissam seriem repetunt, quam nihilo tamen magis confirmant, quòd eo in loco resumptam autoritatem tam leuiter deponant, vt veluti ex somnio extitisse videantur: facilis est tamen eorum explicatio. π. μ. γ. ι. ζ. θ. πιθανὸν μανιώδη γεγενημένην ἑπτακαιδεκάτῃ θάνατον. Qui sensus ex historiæ denunciatione & Galeni Commentario expressus est, furore enim & insania percitam credibile est in huiusmodi criticorum dierum laqueos incidisse.

ΠΕΝΤΕΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

Ἐν Θάσῳ Δεάλκεος γυναῖκα ἣ κατέκειτο ἐπὶ τοῦ λείου, πυρετὸς φρικώδης, ὀξὺς, ἐκ λύπης ἔλαβεν. ἐξ ἀρχῆς δὲ περιεστέλλετο. καὶ διὰ τέλεος ἀεὶ σιγῶσα, ἐψηλάφα. ἔτιλλεν. ἔγλυφεν. ἐτριχολόγει. δάκρυα. καὶ πάλιν γέλως. οὐκ ἐκοιμᾶτο. ἀπὸ κοιλίης ἐρεθισμοί. οὐδὲν διήει. μικρὰ ὑπομιμνησκόντων, ἔπινεν. οὖρα λεπτὰ, σμικρά. πυρετοὶ πρὸς χεῖρα λεπτοί. ἀκρέων ψύξις. ἐνάτῃ πολλὰ παρέλεγε. καὶ πάλιν ἱδρύνθη σιγῶσα. τεσσαρεσκαιδεκάτῃ, πνεῦμα ἀραιὸν μέγα, διὰ χρόνου, καὶ πάλιν βραχύπνοος. ἑπτακαιδεκάτῃ, ἀπὸ κοιλίης ἐρεθισμὸς ταραχώδης. ἔπειτα αὐτὰ τὰ ποτὰ διήει. οὐδὲν συνίστατο. ἀναισθήτως εἶχε πάντων. δέρματος περίτασις καρφαλέου. εἰκοστῇ λόγοι πολλοί. καὶ πάλιν ἱδρύνθη ἄφωνος. βραχύπνοος. κα, ἀπέθανεν. ταύτῃ διὰ τέλεος, πνεῦμα ἀραιὸν μέγα. ἀναισθήτως πάντων εἶχεν. ἀεὶ περιεστέλλετο. ἢ λόγοι πολλοί, ἢ σιγῶσα διὰ τέλεος, φρενῖτις.

Æger decimus quintus.

Dealcis vxorem in Thaso, quæ in Plano decumbebat, febris horroris sensu insignis & acuta ex mœrore prehendit. Ab initio autem pannis contegebatur, & ad finem vsque semper taciturna fuit, manibus palpabat, euellebat, scalpebat, floccos legebat, lachrymas fundebat, moxque ridebat, somnum non capiebat, aluus irritata nihil demittebat, parum nec nisi commonefacta bibebat. Vrinæ tenues & paucæ erant, febres ad manus contactum leues apparebant, summa corporis frigescebant. Nono die multum delirauit, ac mox composita fuit & taciturna. Decimo quarto spiratio rara, magna, longo tempore tenuit, rursusque breuis. Decimo septimo irritatione turbulenta commota est aluus, deinde potus ipsi pertransibant, neque consistebant, omnium sensum perdiderat, cutis erat distenta & arida. Vigesimo multum obloquebatur, ac mox composita fuit, vox defecit & breuem spiritum trahebat. Primo & vigesimo defuncta est. Huic perpetuò ad finem vsque spiratio rara & magna aderat, nihil omninò sentiebat, semper pannis contegebatur, aut sermones multos fundebat, aut fere vsque taciturna erat. Phrenitide laborauit.

In tam

A In tam multis hoc libro propositis Phrenitidis exemplis, hoc certè infinitis nominibus excellit, & à Galeno libris περὶ δυσπν. præcipuè celebratur. In eoque imprimis animaduertendum est raritatis quoddam specimen exhiberi, cùm acutissimæ huiusmodi insaniæ præcipitis admodum sint exempli: ideoque admiratione dignum ac præter opinionem videatur ægram istam tanto morbo conflictatam, in vigesimum primum diem suffecisse. Quod antea admonuit Galenus Commentario in ægrum quartum huius libri. Non vulgaris autem nec simplex insaniæ species, sed mixta ex Phrenitide & melancholia, variis modis mentem emouit, effecitque vt casuum diuersitate exagitata ægra facultatum omnium præcipitium sentiret, ac inde in perniciem vergeret, succedente tam notabili perfrictione, vt & mortis rudimentum faceret, & respirationis speciem non leuiter immutaret. Cuius vel sola accessio ægram ipsam perdere poterat, vt satis ex * Pythionis nobili perfrictionis exemplo, omnibus facta est fides, vt non sine magna admiratione vitam tam diu produxerit. *Ægr. 3. post st. pest.

Δεάλκοις γυναῖκα] τὴν Δελεάρκους γυναῖκα vocat Galenus lib. 2. de diebus decr. vt & τὸν ἐν τῷ Δελεάρκους κήπῳ κατακείμενον, de eo qui in B Dealcis horto decumbebat, ægro 3. huius libri, vt suprà annotauimus. Et quòd hîc ἐπὶ τῷ λείου legitur, Galenus lib. 2. περὶ δυσπν. ἐπὶ τῷ λείου habet.

ἐκ λύπης] Causam morbi valde propriam attingit, ex qua illustres ad melancholiam facti sunt aditus. Etsi autem externæ causæ rationem habere potuit, nihilo tamen magis morbum minuit, vt etiam foueat, quòd neque leuamentum aliquod addiderit, quale quid adscripsit priùs in subaustera illa muliere, cùm ἐκ λύπης μετὰ προφάσιος apposuit. προφάσις namque ἔθος ἐστὶ τὰ μικρὰ τῶν αἰτίων καλεῖν, vt scribit Galenus. Quòd autem in omnibus fere codicibus, πυρετὸς φρικώδης, ὀξὺ legitur, hanc lectionem quoq; primo loco sequitur Galenus, sed postea vbi historiam repetit, πυρετὸς φρικώδης ἐκ λύπης ἔλαβε legit, quod faciunt codices quidam quos secuti sunt Galeni interpretes.

περιεψύχετο] Hanc dictionem Hippocrati perfrictionem summarum corporis partium ex calidi innati depopulatione indicare, priùs ostendimus. Hîc verò enixè quodammodo eam significationem comprobare videtur, quòd marcescentis & pene ad extin-C ctionem tendentis calidi natiui non leue indicium esse scribat Galenus lib. 2. περὶ δυσπν. vt postea ex his quæ adducemus cuiuis manifestum fiet. Hîc quoque codices variant, & potior pars ἐξ ἀρχῆς δὲ περιεψύχετο habet. Quam lectionem cum Galeno lib. 2. περὶ δυσπν. secuti sumus, quòd illud διὰ τέλεος αἰεὶ σιγῶσα, magnam melancholiæ perseuerantiam & intensionem disertè indicet, in quo fere versatur totius rei cardo. In quem etiam sensum tacitè inclinare videtur Galenus in Commentario, bis διὰ τέλεος αἰεὶ σιγῶσα ad melancholiæ magnitudinem in animi notione reponendam efferens. Alij ἐξ ἀρχῆς δὲ περιεψύχετο καὶ διὰ τέλεος legunt, quos secutus est Cornarius cum Galeni interpretibus. Atque illud magnæ perfrictionis & deficientis calidi innati per totum morbum perseuerantiam non temerè respiciet.

ἐψηλάφα] Istæ hallucinationum species phreniticis sæpe attribuuntur, in iisque ex principis partis affectione exitiales sunt, vt scribit Galenus Comm. 1. in Progn. Earumque attributionum meminit Hippocrates in Progn. cùm gesticulationes manuum infamat. καὶ τὰς χεῖρας πρὸ τοῦ προσώπου φερομένας καὶ θηρεύσας διὰ κενῆς, καὶ κροκιδίζοντας, καὶ κροκίδας ἀπὸ τῶν ἱματίων ἀποτιλλούσας, καὶ ἀπὸ τοῦ τοίχου D ἄχυρα ἀποσπώσας, πάσας εἶναι κακὰ καὶ θανατώδεας in Phreniticis scribit. ψηλαφᾷν quod est contrectantium & palpantium, aut more cæcorum suspensa manu aliquid vestigantium, ψωμαφᾷν legisse videtur Caluus, & ad pulicum capturam retulit. τίλλειν verò de pilorum euulsione intelligitur, vt & τειχολογεῖν, de iis qui floccos legunt, κροκιδίζειν vocat Aretæus in Phreniticis & Gal. lib. 4. & 5. loc. affect. vt & καρφολογεῖν festucas colligere, quæ sunt febricitantium plærunque deliramenta, atque in Phreniticis exitium adferunt. Pro ἐτειχολόγει, ἐτραχυλόγει videtur legisse Caluus non satis perspecta rei natura. Quidam etiam codices manu scripti ἐτειχολόγα habent.

καὶ πάλιν γέλως] Etsi αἱ μὲν μετὰ γέλωτος γινόμεναι παραφροσύναι, ἀσφαλέστεραι, vt scribit †Hippocrates hæc tamen delirij permixtio non leuem aut simplicem desipientiam significat, vt indicat his verbis Galenus lib. 2. περὶ δυσπν. ἀκούω ὅτι μὲν ἐξ ἀρχῆς τε καὶ διατέλεος αὕτη παρεφρόνει, μεμαθήκαμεν. οὐδὲ γὰρ ἕν τι παραφροσύνης εἶδος αὐτῇ συνέπεσεν, οὐδὲ τὸ τυχὸν, ἀλλὰ πολλά τε καὶ ἰσχυρὰ, τὰ μὲν σιωπώσῃ, τὰ δὲ φθεγγομένῃ, καὶ τὰ μὲν μετὰ δακρύων, τὰ δέ γε μετὰ γέλωτος. †Aph. 53. l. 6.

E μικρὰ ὑπομιμνησκόντων] Istud ad ægram quæ parum nec nisi commonefacta bibebat retuli, quod est alienatæ mentis certissimum indicium. Vnde & φρενιτικοὶ βραχυπόται Hippocrati dicuntur. Atque huiusmodi phrasis sæpe vsurpatur in iis naturæ muniis quæ ægri obliuione sepulta, amicorum admonitu excitantur, vt in his qui non nisi porrecta matula, ac etiam vix quidem vrinam reddunt, apparet. Quod esse phreniticorum indicium scribit Galenus lib. 5. loc. affect. & admonuimus in Philini vxore lib. 1. Epid. Et inde quoque facultatum abiectio & extinctio imminebat, quòd quemadmodum non nisi vrgente necessitate respirabat, sic non nisi admonita bibebat. Itaque hunc locum interpretatur Galenus lib. 2. περὶ δυσπν. etsi malè distinctus locus adducitur, οὐδὲν δίψει σμικρὰ ὑπομιμνησκόντων, ἔπινεν. Quam etiam lectionem quidam codices scripti vitiosè sequuntur. Præstat namque commonefactionem illam assidentium, ad potum quàm ad alui irritationem referri. Quanquam Hermannus Cruserius vtrumque coniunxisse videtur, vt ab aluo nihil transmitteretur, nisi si paululum admonita bibisset: forte hac persuasione adductus quòd postea scribatur aluo perturbata potum percurrisse. Sed sanè ista mihi nimium detorqueri videntur, cùm res per se satis plana sit.

F οὖρα λεπτὰ, σμικρὰ] Vassæus οὐχ ἔχοντα ὑπόστασιν addidit ex lib. 2. περὶ δυσπν. sed vitiosè transposuit. Cuius lectionis ne vestigium quidem vllum nostris in codicibus apparet. Caluus etiam ἀκουσίως, aut ἀπροαιρέτως, aut aliud quid tale addidisse videtur, cùm (non sponte minxit) dixit: cuius nulla quoque significatio apparet, etsi istud calidi extinctionem & perfrictionem plurimùm confirmare videtur.

πυρετοὶ πρὸς χεῖρα λεπτοὶ] Mediocriter febricitasse oportuit, vt ad primum & vigesimum diem morbum traheret, atque hac ipsa phrasi febris moderationem & lenitatem indicat, quemadmodum πυρετὸν βληχρὸν καὶ χλιαρὸν vocat Galenus Com. 2. in Prognost. & πυρετὸν περιψύχοντα, febrem quæ sæuitiam remittit & externo prospectu eludit, vocat Hippocrates in Prorrh. quod malignis febribus accidit quæ focum intus celant. Siue igitur hîc malignitatem, siue calidi & facultatum extinctionem (quod vult Galen. lib. 2. περὶ δυσπν.) aperit, hac lectione febrem ad manus contactum & specie ipsa debilem fuisse & leuem, contendit. Quidam codices πρὸς χεῖρας habent.

G καὶ πάλιν ἱδρύνθη] ἱδρύνθαι vsitata apud Hippocratem phrasi de subsidentibus vrinis dictum, ad mentem translatum, eam firmatam & compositam ex perturbata significat. Sic οὐχ ἱδρυμένη γνώμη in Coacis Prænot. & Prorrh. mens emota & è sede constantiæ deiecta dicitur. Hîc autem non omninò compositam fuisse testatur, quòd σιγῶσα addiderit, & in melancholiam toti morbo perpetuam assiduè defixa fuerit, & veluti sua taciturnitate intenta. Qui gradus est ad melancholiam amplissimus & perniciosissimus, hisque sententiis ab Hippocrate plurimùm notatus. αἱ σιγῶσαι ἐκστάσιες οὐχ ἡσυχάζουσαι, & αἱ μετὰ σιγῆς ἀθυμίαι καὶ ἀπανθρωπίαι. Rursusq; in Prorrh. & Coacis, αἱ ἐν πυρετῷ ἀφωνίαι σπασμώδεα τρόπον ἐκστάσιος σιγῇ ὀλέθριον. ††In Coacis.

πνεῦμα ἀραιὸν, μέγα]. Hic locus per se satis est celebris & à Galeno explicatur lib. 2. περὶ δυσπν. vbi & huiusmodi respirationis causas, & permixtionis differentiam abundè exprimit. Quem quòd nulla alia enarratione opus sit libenter apponemus ἀκούσωμεν δὲ ἑξῆς, καὶ τοῦ Ἱπποκράτους, οἷόν τι δυσπνοίας εἶδος αὐτῇ γεγονέναι φησί. γράφει δὲ ὧδε. τεσσαρεσκαιδεκάτῃ, πνεῦμα ἀραιὸν, μέγα, διὰ χρόνου, καὶ πάλιν βραχύπνοος. ἐνταῦθα μὲν γὰρ σαφῶς, πάλιν κατ' αἴσθησιν ἡ βραχύπνοος εἴρηται, τῇ μέγα καὶ ἀραιὸν ἐχούσῃ πνεῦμα, καὶ οὐδεὶς ἂν ἔτι, οὐδ' εἰ παντάπασιν εἴη σκαιότατος, ἀπορήσειεν, ὅτι μὴ πᾶσι τοῖς παραφρονοῦσιν ὁ Ἱπποκράτης ἀραιὸν καὶ μέγα λέγεσθαί φησι τὴν ἀναπνοήν. ἐπὶ γοῦν μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς γυναικὸς τῶν δυσπνοιῶν ἑκα-H τέρων ἐφεξῆς μέμνηται. καὶ μικρὸν ἔτι προσελθὼν ὧδέ πως γράφει. εἰκοστῇ λόγοι πολλοὶ, καὶ πάλιν ἱδρύνθη. ἄφωνος, βραχύπνοος. εἶτα εἰπὼν, μίῃ καὶ εἰκοστῇ ἀπέθανεν, ἐπὶ τέλει τοῦ παντὸς λόγου τάδε προσέγραψεν ταύτῃ διὰ τέλεος πνεῦμα ἀραιὸν, μέγα, ἀναισθήτως πάντων εἶχεν, ἀεὶ περιεψύχετο. δῆλος οὖν ἐστιν ὁ Ἱπποκράτης, ἐξ

ὧν ἁπάντων παρεθέμεθα, ποτὲ μὲν τὸ μέγα καὶ ἀραιὸν πνεῦμα τοῖς παραφρονοῦσι γιγνόμενον εἰδώς, ποτὲ δὲ τὸ ἐναντίον αὐτοῦ, ποτὲ δὲ ἀμφότερα κατὰ τὸν αὐτὸν ἄνθρωπον ἐν μέρει συμπίπτοντα καί σοι νομίζω δείξειν, ἂν προσέχῃς τὸν νοῦν, καὶ μὴ παρέργως ἀκούῃς τῶν λεγομένων, ἐν αὐτοῖς οἷς ἔγραψεν ἀρρώστοις, ἐνδεικνυμένου αὐτοῦ ἑκάστης τῶν προειρημένων διαφορῶν τὴν αἰτίαν. ἄρξομαι δὲ ἀπὸ τῆς ὑστάτης ἡμῖν παραγραφείσης ἀρρωστίας τῆς Δεάλκους γυναικός, ἐφ' ἧς ἅπαντα συμπληρώσας τὸν λόγον, εἶθ' ὥσπερ εἴωθεν ἀναλαμβάνων ἐν ὀλίγῳ τὰ συνέχοντα κεφάλαια, ταυτὶ γράφει. ταύτῃ διατελέος πνεῦμα ἀραιόν, μέγα, ἀναισθήτως πάντων εἶχεν. ἓν γὰρ τῶν πάντων καὶ ἡ τῆς ἀναπνοῆς χρεία, ἧς καὶ αὐτῆς ὠλιγώρει μέχρι πλείονος, ὅτι μηδὲν ᾐσθάνετο, καὶ τούτῳ μακρᾶς ἡσυχίας ἀποτελουμένης ἀραιὸν ἐγίγνετο τὸ πνεῦμα, τότε προσέχουσα ἐπὶ τὴν ἐνέργειαν ἐξορμώσης τῆς προαιρέσεως, ἡνίκα πλησίον ὀλέθρου καὶ πνίξεως ἀφικνεῖται. ὥσπερ δὲ οὐκ ἔπνευ αὐτάρκως ἡ ἄνθρωπος αὕτη, μικρὰ γάρ φησιν, ὑπομιμνησκόντων ἔπνευ, οὕτως οὐδ' ἀνέπνει πρὶν ὑπὸ τῆς κατὰ τὸ πνίγεσθαι βίας ἀναμνησθῆναι, πολὺ σφοδρότερον τυπούσης τε καὶ κεντριζούσης, καὶ πρὸς τὴν ἐνέργειαν ἐπεγειρούσης, τῶν πνεῖν ὑπομιμνησκόντων. ἀρξαμένη δὲ ἀναπνεῖν, ἀνεκαλεῖτο μηδὲν ἧττον πᾶν τὸ πρόσθεν λεῖμμα τῷ μεγέθει τῆς ἐνεργείας, ὁμοίως τοῖς ἐν ταῖς λύπαις καὶ τῷ κλαίειν ἐργαζομένοις. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν ὑπὸ διττῆς αἰτίας τοῦτο πάσχουσιν, ὅτι τε περὶ τὸ φροντιζόμενον ἐφ' ᾧ λυποῦνται καταγίγνονται, καὶ διὰ τοῦτο ἀραιότερόν τε καὶ μικρότερον ἀναπνεύσαντες ἐπὶ πολλαῖς ἐνεργείαις ἐφεξῆς, ἔπειτα βιασθέντες ὑπὸ τοῦ λείποντος, ἅπαν εἰσάπαξ ἀναγκάζονται αὐτὸ πληρῶσαι. καὶ προσέτι, διότι κατὰ τὰς λύπας ἔσω κινεῖται τό, τε πνεῦμα καὶ τὸ θερμόν, ἐπὶ δὲ ταῖς τοιαύταις διαθέσεσι λεληθότως τι καὶ κατὰ βραχὺ πολλὴ κατὰ τὸ βάθος ἀθροιζομένη θερμότης, ὁπότε προσέχοντα ἀναγκάσῃ τὸν ἄνθρωπον, ἀνάγκη μεῖζον ἀναπνεῦσαι. ἐν δὲ ταῖς κατὰ τοὺς παραφρονοῦντας διαθέσεσιν, ἡ μὲν ἀπὸ τῆς πρώτης αἰτίας ἀνάγκη παραπλήσιος, ἡ δὲ ἀπὸ τῆς δευτέρας, οὐκέθ' ὑπάρχει. οὐ γὰρ δὴ ἔσω δὴ μᾶλλον, ἢ ἔξω κινεῖται τούτοις τὸ θερμόν, εἰ μή τι ἄλλο κατὰ τύχην προσγένηται σύμπτωμα. διαφέρουσι δὲ καὶ τῶν πυρεττόντων οἱ παραπαίοντες τῶν ἄλλων λυπουμένων. καὶ τοίνυν ὁ αὐτὸς Ἱπποκράτης εὑρίσκεται χρώμενος ἐπ' αὐτῶν, τῷ τῆς ἀνακλήσεως ὀνόματι, καθάπερ ἄλλοτε, καὶ περὶ Φιλίσκου λέγων. τούτῳ τὸ πνεῦμα διατέλεος, ὥσπερ ἀνακαλεομένῳ.

διὰ χρόνου] Vox ista valde est ambigua. Est enim vbi raritatis intensionem indicat, & ex magnis interuallis spiritum trahi significat, quemadmodum διὰ πολλοῦ χρόνου ex Prognostico, libris περὶ δυσπν. interpretatur Galenus, vt sit per interuallum, quando in respiratione insignis est & magna actionis cessatio, notabilisque quies interponitur, ac (vt loquitur * Galenus) ὅταν ἡσυχάζωσι τὰς μακρὸν, ἐν πολλῷ χρόνῳ ποιοῦντες καὶ τὰς ἐνεργείας καὶ τὰς ἡσυχίας. Idemque est τὸ διὰ χρόνου, quod διὰ μακροῦ lib. 3. περὶ δυσπν. dicit Galenus, & μεγάλη καὶ ἀραιά, ὅπερ ἐστὶ διὰ πολλοῦ τοῦ χρόνου, ἡ ἀναπνοή. Quam notionem attingit etiam in Commentario Galenus. Significat etiam διὰ χρόνου, longo tempore & diu, ac per multum tempus, velutique temporis quandam successionem. Vt sit sensus, magnam & raram spirationem diu & multum in hac ægra obtinuisse, & facta quadam cum parua & rara spiratione commissione, euicisse & præualuisse. Vt sit idem διὰ χρόνου, quod ἐπὶ χρόνον πολύν. Qua dictione vsus est suprà in Pythione, cùm paruam spirationem longo tempore obtinuisse significauit. Eoque mihi videtur inclinare Galenus in Commentario, cùm obscurissimis verbis scribit, ἡ μὲν ... χῶς, ὥσπερ ἐπ' ἄλλων ἄλλα. Etsi enim, vt in loco salebroso, valde torquentur interpretes, mihi tamen innuere videtur, plurimùm quidem & permagno morbi tempore raram & magnam spirationem obtinuisse, non tamen continenter, sed successione quadam facta, vt ἐπ' ἄλλων ἄλλα, idem quod ἐφεξῆς & κατὰ τὸ ἑξῆς significet, quod interpretatur lib. 2. περὶ δυσπν. Nam breuem spirationem intercessisse significat, quod ista Galeni verba indicant, μηδ' ὡς τὸ παχὺ τὴν ἄνθρωπον ταύτην ἀναπεπνευκέναι δι' ὅλης τῆς νόσου δηλοῖ. Vt τὸ παχὺ ἀντὶ τοῦ μακροῦ, & cui βραχὺ libris περὶ δυσπν. opponitur, indubitata confessione sumi posse videatur. Quo in loco cùm valde hæreant interpretes, in hunc tamen sensum haud dubiè delabitur Galenus, cùm postea scribat, ἀλλὰ τό γε διὰ χρόνου μετὰ τοῦ ἀραιοῦ γεγραμμένον, ἀντὶ τοῦ διὰ πάνυ πολλοῦ ἐκδέξασθαι χρή. At verò ne quis nos Galeno fucum facere existimet, locus ex lib. 2. περὶ δυσπν. proferendus est, qui hanc istam dictionem, in hanc quam diximus sententiam, accommodat. τί ποτ' οὖν ἐστι, τὸ διὰ χρόνου, καὶ δὴ τοῦτ' ἐξηγήσασθαι δίκαιον. εἴτε γὰρ ἐλλείποι, τὸ, πολλοῦ, ταυτὸν δύναται, τῷ, διὰ χρόνου, τῷ κατὰ τὸ προγνωστικὸν εἰρημένῳ. μέγα δὲ ἀναπνεόμενον καὶ διὰ πολλοῦ χρόνου, παραφροσύνην σημαίνει. ἀλλ' εἰ τοῦτο, δὶς ἂν ἐφεξῆς εἴη ταυτὸ λεγόμενον, ἐπί τε τῆς Δεάλκους γυναικός, καὶ τοῦ ἐν Μελιβοίῃ νεανίσκου. γράφει οὖν ἐπ' ἀμφοῖν ὡσαύτως. πνεῦμα ἀραιόν, μέγα, διὰ χρόνου, εἴ τε, τὸ, πολλοῦ, προστεθείη, γένοιτ' ἂν τὸ λεγόμενον τοιοῦτον. πνεῦμα ἀραιόν, μέγα, διὰ χρόνου πολλοῦ, καὶ δὶς ἂν εἴη λεγόμενον, τὸ ἀραιόν. οὐκ οὖν ἐλλείπειν ἡγητέον, τὸ πολλοῦ, ἢ οὐχ οὕτως ἐλλείπειν ὡς καὶ νῦν εἴπομεν, ἀλλ' ἑτέρως τε καὶ καθ' ἕτερον τρόπον, ἵνα ᾖ τὸ λεγόμενον τοιοῦτον. πνεῦμα μέγα καὶ ἀραιόν, οὐ συνεχῶς οὐδ' ἐφεξῆς, ἀλλὰ διὰ χρόνου πλείονος. εἰ μὲν γὰρ συνεχῶς, καὶ κατὰ τὸ ἑξῆς ἁπάσας τὰς ἀναπνοὰς συνέπεσε γενέσθαι μεγάλας τε καὶ ἀραιάς, μὴ προστεθεῖναι ταῖς τοιαύταις αὐτῶν τὸ διὰ χρόνου, ἀλλ' ἁπλῶς γράφειν, πνεῦμα μέγα καὶ ἀραιόν. εἰ δ' αἱ μὲν πλείους τῶν ἀναπνοῶν μὴ γίγνοιντο μεγάλαι καὶ ἀραιαί, παρεμπίπτοιεν δέ τινες ὀλίγαι τοιαῦται, τότ' οὐκέθ' ἁπλῶς αὐτὸ ἀραιὸν καὶ μέγα λέγειν, ἀλλὰ τὸ διὰ χρόνου προστεθῆναι. ἢ καὶ τούτῳ μάχεται τὸ ἐπὶ τῆς Δεάλκους γυναικὸς εἰρημένον ἐπὶ τῇ τελευτῇ τοῦ παντὸς λόγου. ταῦτα γάρ φησιν πνεῦμα διατελέως ἀραιὸν καὶ μέγα καί τοι ἀνώτερον εἰπὼν ἐπὶ τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης ἡμέρας, πνεῦμα ἀραιόν, καὶ μέγα διὰ χρόνου. σαφῶς γὰρ ὅπερ νῦν διὰ χρόνου, τοῦτ' ἐν τοῖς ἑξῆς διατελέος εἴρηκεν. τί οὖν ἐστι τὸ διὰ τέλεος; τὸ μέχρι τέλους δηλονότι διὰ παντὸς τοῦ νοσήματος γιγνόμενον, ἀλλὰ τούτῳ δόξειεν ἂν μάχεσθαι, τὸ ἐπὶ τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης εἰρημένον πνεῦμα ἀραιὸν καὶ μέγα διὰ χρόνου, καὶ πάλιν βραχύπνοος. πῶς γὰρ εἰ διὰ παντὸς τοῦ χρόνου μέγα καὶ ἀραιὸν ἦν τὸ πνεῦμα, τό, καὶ πάλιν βραχύπνοος προσγέγραπται; εἴπερ γὰρ ὅλως ἐγίγνετό τις χρόνος, ὅταν βραχύπνοος, οὐ διαπαντὸς ἦν μακρόπνους. καὶ μὴν ὅτι γε διὰ παντὸς ἤθελεν αὐτὴν γενέσθαι μακρόπνουν, εἰ καὶ μὴ διὰ ταύτης τῆς λέξεως, τῆς ἐν τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ, ἀλλ' ἐπί γε τῆς τελευτῆς, ἡνίκ' ἔφη διατελέος, ἐναργῶς δηλοῦται, καὶ πᾶσιν ὁμολογηθήσεται τοῖς εἰθισμένοις ἀκούειν τῆς Ἱπποκράτους λέξεως. οὐ γὰρ ἅπαξ οὐδὲ δίς, ἀλλὰ πάνυ πολλάκις εὑρίσκεται παρ' αὐτῷ τὸ διατελέος, οὐδ' ἐφ' ἑνὸς ἄλλου τεταγμένον, ἢ ὅταν τὸ διὰ παντὸς τοῦ χρόνου δηλῶσαι βουληθῇ. ὥστε τοῦτ' ἄπορον μένει πάντως, εἴ τε αὐτὸ τὸ διὰ τέλεος, τὸ διὰ χρόνου δηλοῦν ὑπολαμβάνοιμεν, εἴθ' ἕτερόν τι. μήποτε τοίνυν οὐδ' ἄπορόν ἐστιν, ἀλλ' ἐπηρεάζομεν ἡμᾶς αὐτοὺς μάτην. οὐ γὰρ διακόπτει, τὸ σπανίως παρεμπῖπτον ἐν οὐδενὶ τῶν οὕτως λεγομένων τὴν ἐν τῷ καθ' ὅλου γιγνομένην ἀπόφασιν, ὥσπερ εἰ καὶ οὕτως ἐλέγομεν, ταύτῃ τῇ γυναικί, διὰ παντὸς μὲν τοῦ χρόνου μέγα, καὶ ἀραιὸν ἦν τὸ πνεῦμα, παρενέπιπτε δέ ποτε καὶ τὸ ἐναντίον ἡ βραχύπνοια.

*Lib. 2. περὶ δυσπν.

καὶ πάλιν βραχύπνοος] Breuis ista spiratio quæ parua est & rara, proprieque breuis & vndiquaque parua censetur, ex refrigeratione prouenit, ideoque πνεῦμα ψυχρὸν ab Hippocrate vocatur, vt scribit Galenus libro 3. περὶ δυσπν. Atque inde, superante interdum refrigeratione & calidi extinctione, spirationis conflictus animaduertitur, cùm nonnunquam breuis ista spiratio delirij spirationem obruat, vt luculentis verbis explicat Galenus libro 2. περὶ δυσπν. ἐπὶ δ' αὐτῆς Δεάλκους γυναικός, ἧς καὶ πρόσθεν ἐμνημονεύσαμεν, ὀγδόης μὲν ἀπὸ τούτου, πεντεκαιδεκάτης δὲ μετὰ τὴν λοιμώδη κατάστασιν γεγραμμένης, ὡς τὰ πολλὰ μὲν ἡ παραφροσύνη κρατεῖ, σπανιάκις δὲ καὶ κρατεῖται. ἀλλὰ τὰς μὲν ῥήσεις ὀλίγον ἔμπροσθεν, ἡνίκ' ἐξηγούμην οἷόν τι δηλοῖ τὸ διὰ χρόνου παρέγραψα. νυνὶ δὲ καὶ τὰς διαθέσεις αὐτὰς τὰς μαχομένας ἐρῶ, ὑπομνήσας κἀνταῦθα ταῖς ὑφ' Ἱπποκράτους εἰρημέναις λέξεσιν. ἐπώδυνος μὲν οὖν διάθεσις οὐδεμία ταύτῃ τῇ ἀνθρώπῳ συμβῆναι φαίνεται, κατάψυξις δὲ ἐπικρατοῦσα μαραινομένης τῆς ἐμφύτου θερμασίας, ἐκ γὰρ τοῦ γεγράφθαι περὶ αὐτῆς, πυρετοὶ πρὸς χεῖρας λεπτοί, ἀκρέων ψύξις, τοῦτο δηλοῦται, κἀκ τοῦ περιστέλλεσθαι δι' ὅλου τοῦ νοσήματος. εἰπὼν γὰρ ἐξ ἀρχῆς δὲ περιεστέλλετο, μετὰ ταῦτα, ἐπὶ τέλει τῆς ὅλης διηγήσεως, ἀεὶ περιεστέλλετο φησί. ἀλλὰ καὶ τὸ ἀπὸ λύπης ἄρξασθαι, τούτοις ὁμολογεῖ. τί γάρ φησι; πυρετὸς φρικώδης ἐκ λύπης ἔλαβε. ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ φρικώδης πυρετός, κατὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἐγίγνετο. καὶ μὲν δὴ καὶ τὸ τὰ πινόμενα διεξέρχεσθαι τὴν γαστέρα, μηδ' ἐπὶ βραχὺ συνιστάμενα, μέγιστον τεκμήριον τοῦ τὴν ἔμφυτον θερμασίαν ἀποσβέννυσθαι. καὶ τό, δέρμα δὲ τὸ καρφαλέον, τὸ ἀπεξηραμένον ἐστί. συναπόλλυται δὲ ταῖς τοιαύταις ξηρότησι, τὸ ἔμφυτον θερμόν. ἀλλὰ μὴν ὅτι γε ταῦτ' ἐπ' αὐτῆς ἐγίγνετο, δηλοῦσιν αἱ λέξεις αὗται. ἑπτακαιδεκάτῃ γάρ φησιν, ἐρεθισμοὶ ἀπὸ κοιλίης ταραχώδεες. ἔπειτα δὲ αὐτὰ τὰ ποτὰ διήει. οὐδὲ συνίστατο, ἀναισθήτως εἶχε πάντων. δέρματος περίτασις καρφαλέα. εὐλόγως οὖν δι' ὅλου τοῦ νοσήματος ἐπεκράτησε τὸ μέγα καὶ ἀραιὸν πνεῦμα. παρενέπιπτε δέ ποτε καὶ τὸ βραχὺ τὸ ταῖς καταψύξεσιν ἑπόμενον. ἀναμνήσω δὲ καὶ νῦν τῶν ῥήσεων ὡς ἔμπροσθεν ἤδη παρέγραψα. τεσσαρεσκαιδεκάτῃ πνεῦμα ἀραιόν, μέγα, διὰ χρόνου, καὶ πάλιν βραχύπνοος. μιῇ γὰρ εἰκοστῇ ἀπέθανε. ταύτῃ διὰ τέλεος πνεῦμα ἀραιόν, μέγα. ἐνταῦθα μὲν οὖν ἡ παραφροσύνη τῆς καταψύξεως ἐπεκράτει. καὶ διὰ τοῦτο σπανίως μὲν βραχύπνοος. δι' ὅλου δὲ τοῦ νοσήματος, μακρόπνους ἐτηρήθη. Quibus ex verbis etsi manifestè apparet, quamnam hîc totius perfrictionem, nempe marcescentis vitalitatis interitum intelligat Galenus, tamen in Commentario, ἀπνοίας ὑστερικῆς (cuius lib. 6. loc. aff. ex Heraclide meminit) non minimam suspicionem iniicit, cùm scribit, καὶ φαίνεται καὶ νῦν ὥσπερ καὶ σὺν καταψύξει τοιαύτῃ γεγονέναι τὸ γύναιον, ἐν οἵᾳ καὶ αἱ τῇ ἀπνοίᾳ καταλαμβανόμεναι γίνονται.

ἐρεθισμὸς ταραχώδης] Variant hîc codices. Quidam enim ἀπὸ κοιλίης ἐρεθισμός, ταραχώδεα legunt, vt sit sensus irritatam aluum turbulenta deiecisse. Galenus lib. περὶ δυσπν. ἐρεθισμοὶ ταραχώδεες legisse videtur. Quæ lectiones eodem recidunt.

αὐτῇ

A αὐτὰ τὰ ποτὰ διήει] Istud interpretatur Galenus lib. περὶ δυσπν. τὰ πινόμενα διεξέρχεσθαι τὴν γαστέρα, μηδ᾽ ἐπὶ βραχὺ συνιστάμενα, & calidi innati restinctionem significare contendit. Ex quo vitiosa esse exemplaria conicias licet quę τὰ ποτὰ οὐ διήει legunt, etsi quodammodo consistere lectio illa potest, quòd naturalium facultatum & nutricationis instrumenta tam fœdè pessum ierint, vt ne potum quidem transumere valeant. Maluimus tamen Galenum sequi consentientibus præsertim melioribus codicibus, quàm vnius aut alterius arbitrio videri ingeniosiores. Postremam lectionem secutus est Caluus. Vassæus ex Galeno, μηδ᾽ ἐπὶ βραχὺ συνίστατο legisse videtur.

ἀναισθήτως εἶχε πάντων] Istud quoque virium omnium collapsum cerebrique offensam significat, ex placito 6. l. 2. ὁκόσοι πονέοντές τι τοῦ σώματος, τὰ πολλὰ τῶν πόνων οὐκ αἰσθάνονται, τουτέοισιν ἡ γνώμη νοσέει.

δέρματος περίτασις καρφαλέου] δέρμα καρφαλέον τὸ ἀπεξηρασμένον interpretatur *Galenus, cutem resiccatam, squalidam, duram, distentam, vt δέρματα καρφαλέα, αὐχμώδη, καὶ σκληρὰ, καὶ ξηρὰ, καὶ τεταμένα, vocat aph. 71. lib. 5. Indeque euenit vt ferè περιτεταμένον καὶ σκληρὸν B καρφαλέῳ adiungat Hippocrates, vt ægro sequente & aph. 71. l. 5. & aph. 15. l. 6. epid.† & in Progn. vbi cadauerosam faciem describit, δέρμα περὶ τὸ μέτωπον σκληρόν τε καὶ περιτεταμένον καὶ καρφαλέον ponit. Quæ certè resiccatio ex magno ardore omnia torrente & ad extremum calidum natiuum depopulante, totiusque corporis soliditatem colliquefaciente, prouenit, vt in marcore & febribus hecticis videre est, in quibus (vt scribit †† Galenus) τὸ μὲν δέρμα καρφαλέον ἐσχάτως ἐστὶ, καὶ εἰ ἀνατείναις ἐπιλαβόμενος τοῖς δακτύλοις, ὥσπερ βύρσα τις ἵσταται. Eodem autem recidunt, δέρματος περίτασις καρφαλέου, & περίτασις καρφαλέα, quod habent quidam codices, & legit Galenus in lib. περὶ δυσπν.

* Lib. περὶ δυσπν. † Sect. 6. †† Lib. 1. de diff. feb.

καὶ πάλιν ἱδρώθη ἄφωνος] Caluus καὶ πάλιν ἄφωνος legit ac ἱδρώθη omisit, contra omnium quos videre licuit codicum fidem.

κα ἀπέθανεν] Huius loci meminit Galenus lib. 2. de diebus decret. ac ne propterea quidem primum & vigesimum diem decernendi dignitate insigniri ab Hippocrate prodit, quòd ex eorum ordine sit qui à decimo octauo non decimoseptimo surgunt. C Neque tamen hic exceptionis locus illi ordini autoritatem aliquam confert, quòd scribat Galenus nusquam Hippocratem dierum ordini à decimo octauo prodeuntium, decernendi vim aliquam attribuisse, præter quàm huic soli ægro mortem vigesimo primo fuisse attributam. Galeni verba sunt, οὐδεὶς δ᾽ οὐδ᾽ ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ κέκριται κατά τινα τῶν ἐκ θατέρου στίχου κρισίμων ἡμερῶν, ἀλλὰ τὴν μὲν Δελεάρκους γυναῖκα κατὰ τὴν κα ἀποθανεῖν φησι, συνθεῖναι δ᾽ οὐδένα κατ᾽ οὐδεμίαν ἡμέραν τῶν ἐκ τοῦ κζ τὴν ἐν στίχου. λέγεται μὲν οὖν κατὰ τὸ δεύτερον, ὡς καὶ πρόσθεν εἴρηται σημαινόμενον, οὐχ ὁ σωθεὶς μόνον, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀποθανὼν κεκρίσθαι. ἀλλ᾽ ὡς εἶπον, οὐ μόνον οὐδεὶς ἐσώθη κατ᾽ ἐκείνας τὰς ἡμέρας, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἀπέθανε, χωρὶς τῆς Δελεάρκους γυναικός. Videtur autem vltra opinionem quidem hæc ægra ad vigesimum primum diem seruata, cùm tam insigni phrenitide laboraret, paruamque & raram spirationem traheret, quam non immeritò ψυχρὸν πνεῦμα καὶ ὀλέθριον κάρτα ἤδη γίγνεσθαι scribit *Hippocrates, quòd partium respirationi seruientium perfrictionem, conclusarumque in eodem cauo præcipuarum partium & viscerum marcorem significet, vt interpretatur Galenus lib. 3. περὶ δυσπν. Quod etiam monuit antea Galenus Com. in ægr. 4. vbi tamen vigesimum diem pro vigesimo primo vitiosè positum esse existimo. * In Progn.

D

ΕΚΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

Ἐν Μελιβοίῃ νεηνίσκος ἐκ ποτῶν καὶ ἀφροδισίων πολλῶν πουλὺν χρόνον θερμανθεὶς, κατεκλίθη. φρικώδης δὲ καὶ ἀσώδης ἦν. ἄγρυπνος. καὶ ἄδιψος. ἀπὸ δὲ κοιλίης τῇ πρώτῃ, πολλὰ κόπρανα διῆλθε, σὺν περιῤῥόῳ πολλῷ. καὶ τὰς ἐπομένας ὑδατόχλοα πολλὰ διήει. οὖρα λεπτὰ, ὀλίγα, ἄχροα. πνεῦμα ἀραιὸν, μέγα, διὰ χρόνου. ὑποχονδρίου ἔντασις ὑπολάπαρος, παραμήκης ἐξ ἀμφοτέρων. καρδίης παλμὸς, διὰ τέλεος ξυνεχής. οὔρησεν ἐλαιῶδες. παρέκρουσεν ἀτρεμέως. κόσμιός τε καὶ ἥσυχος. δέρμα καρφαλέον καὶ περιτεταμένον. διαχωρήματα πολλὰ, καὶ λεπτὰ, ἢ χολώδεα, λιπαρά. ιδ, πάντα παρωξύνθη. παρεκρούσθη. πολλὰ παρέλεγεν. κ, ἐξεμάνη, βληστρισμός. οὐδὲν οὔρει. μικρὰ ποτὰ κατείχετο. τῇ κδ, ἀπέθανε. Φρενῖτις.

Æger Decimussextus.

MelibϾ adolescens quidam, ex comessationibus, liberaliore potu ac venere, longo tempore incaluit & decubuit. Horrorem autem sentiebat & æstuabundus erat, peruigil, neque siti premebatur. Aluus primo die stercora multa demisit cum magno humorum affluxu, proximisque diebus aquæ similia plurima prodiere. Vrinas reddidit tenues, paucas, decolores. Spiratio erat rara, magna, ex longis interuallis. Præcordiorum contensio submollis aderat, vtrinque promissa, perpetua & continens cordis palpitatio, vrinam minxit oleosam, paulatim mente motus est, compositusque erat & taciturnus, cutis resiccata & distenta, alui recrementa vel multa & tenuia, vel biliosa & pinguia. Decimo quarto exasperata sunt omnia, mente motus est, valde delirauit. Vigesimo vehementer insaniuit, corporis incontinentia & iactatio aderat, nihil minxit, potionem vix continebat. Quarto & vigesimo ex phrenitide periit.

Alterum Phrenitidis exemplum, quæ paulatim per febrium gradus ascendit. Nam cùm ex ingurgitationibus, comessationibus & liberaliore venere amplissimus ad vitiosorum humorum multitudinem factus sit aditus, nil mirum est paruas prima specie inde ortas febres, magnum postea excitasse incendium, quo rapto in cerebrum neruorumque principium ab externis illis causis iam præcipuè affectum, facilè intentatam esse insaniam ac perturbata rationis arce phrenitidem fuisse emotam, credibile est. Huius porro ægri meminit Galenus lib. 2. περὶ δυσπν. eique ordinem seruat & vltimum constituit post statum pestilentem.

ἐν Μελιβοίῃ] Sic omnia exemplaria & Galenus legit lib. περὶ δυσπν. libro verò 2. de diebus decr. τὸν ἐν λυδίῃ νεανίσκον vocat. Est au-G tem Melibœa *Plinio Magnesiæ oppidum quæ Thessaliæ annexa est, in qua ægrorum curationes exercuit, horumque librorum ferè argumentum posuit Hippocrates. * Lib. 4. cap. 9.

σὺν περιῤῥόῳ πολλῷ] περίῤῥοον hîc circumfluum humorum affluxum intelligimus, cùm vndiquaque ex toto corpore humores in sentinam & ventris alueum defluunt. Quod in strigmentosis, tenuibus, & aquosis deiectionibus sæpe euenit, vt magno impetu effundantur, facta vndiquaque alluuione, & ad eruptionem irruente humore, pro magna exundantium humorum copia. Atque huiusmodi humorum circumflui affluxus ex toto delati corpore, & ad effusionem impendentes, Hippocratis περίπλυσιν, aut τῶν χυμῶν ἐπιῤῥώσιας exprimunt. Quo fit vt τὸν περίῤῥοον, περιῤῥόου ex Galeno sumam, quòd etiam priùs lib. 1. epid. in Philini vxore fecimus, cùm περίῤῥοον χολώδη aperuimus.

ὑδατόχλοα] Varia est, vt in hac dictione plærunque scriptura. Vetus Codex Regius ὑδατόχολα legit, alter ὑδατόχλοα. Alter etiam manu scriptus recentior ὑδατόχοα. Est etiam in quibusdam ὑδατόχλωεα. Per quæ sanè aquæ similes deiectiones, dilutas & perliqui-H das exprimimus cum Galeno. Atque huiusmodi deiectiones magnæ cruditatis sunt indices, & perliquidæ pallido aut æruginoso permixtæ, aut virentes ex bilis connexione & putredine dicuntur. Quod scripsimus in Clazomenio lib. 1. epid.

πνεῦμα ἀραιόν, μέγα διὰ χρόνου] Illud διὰ χρόνου ex longis interuallis diximus, partim vt raritatis intensionem exprimeremus, quæ certè hîc expressior quàm ægro superiore præsentitur, quòd phrenitidis magnitudo alteram difficilis respirationis formam omninò obruat, ne tantilla quidem eius mentione in medium adducta, partim etiam vt illa ambiguitate inducta spirationum inter se congressum non leuiter quibusuis probaremus. Nam cùm ex longis interuallis huiusmodi desipientiæ propria respiratio tenuerit, hanc certè ita euicisse coniiciendum est, vt maxima ægrotationis parte tenuerit, interim tamen propter leuem hypochondriorum affectionem, alterum difficilis respirationis genus in mentis notione reponi voluerit Hippocrates, atque adeo diuersarum respirationum commissionem inter se non contemnendam in medium adduxerit. Quod parentis consilium ex Galeni verbis haurias licet, quibus hunc integrum locum explanat lib. 2. περὶ δυσπν. εἰ δέ γε καθ' ὑπόθεσιν, ὁ μὲν πόνος ἦν ἀμυδρός, σφοδρὰ δὲ ἡ παραφροσύνη, πάντως ἂν ἢ τελέως ἐνίκησεν ἡ παραφροσύνη τὸν πόνον, ἢ ὡς τὸ πολύ. καὶ οὕτως ἂν ἤτοι διὰ παντὸς τοῦ νοσήματος ἀνέπνευσεν ὁ τοιοῦτος ἄρρωστος μέγα καὶ ἀραιόν, ἢ πλεῖστα μὲν οὕτως, ἐνιάκις δὲ σμικρὸν καὶ πυκνόν. καὶ τοῦτο πάντως ὁ Ἱπποκράτης προσεσημειώσατο, καθάπερ ἐπὶ τοῦ ἐν Μελιβοίῃ νεανίσκου. τούτῳ γὰρ ἦν μέν τις καὶ καθ' ὑποχόνδριον ἔντασις ὑπολάπαρος, ἀλλὰ καὶ παρεφρόνησε μεγάλως. γράφει γοῦν ἐπὶ μὲν τῆς ἐντάσεως οὕτως, ὑποχονδρίου ἔντασις ὑπολάπαρος, παραμήκης ἐξ ἀμφοτέρων. περὶ δὲ τῆς παραφροσύνης οὕτως, ἐν μὲν τῇ δεκάτῃ τῶν ἡμερῶν παρέκρουσεν ἀτρεμέως. ἐπὶ δὲ τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης πολλὰ παρελήρει. ἐπὶ δὲ τῆς εἰκοστῆς ἐξεμάνη, φησίν. ἦν μὲν οὖν καὶ μόνον αὐτὸ τοὔνομα, τὸ ἐξεμάνη, μέγεθος παραφροσύνης ἱκανὸν ἐνδείξασθαι. ἀλλὰ καὶ τὸ, κόσμιον εἶναι καὶ σιωπηλὸν, τὸν νεανίσκον, αὐξητικόν ἐστιν οὐ σμικρὸν τοῦ μεγέθους αὐτῆς, εἴγε δὴ καὶ τῷ προρρητικῷ, καὶ τὰς ἀποκρίσεις τὰς θρασείας, μήτοι γε τὰς παραφροσύνας αὐτάς, κακὰς φησὶν εἶναι τοῖς κοσμίοις. οὐ γὰρ δὴ οὐδ' ἄλλου τινὸς ἕνεκεν ἐν τῇ τῆς δεκάτης ἡμέρας διηγήσει προσέγραψεν τὰ περὶ τοῦ ἤθους τοῦ νεανίσκου, ἵνα δὲ μὴ δόξωμεν, ἐπειδὴ γέγραπται, παρέκρουσεν ἀτρεμέως, ἁπλῆν τινὰ εἶναι καὶ τὴν τυχοῦσαν παραφροσύνην, διὰ τοῦτο ἐπιφέρει, ἦν δὲ κόσμιος καὶ σιγῶν, ἐξ ὧν πάντων μὲν δὴ τούτων, τὸ σφοδρὸν τῆς παραφροσύνης ἐνεδείξατο. τὴν δὲ καθ' ὑποχόνδριον ἔντασιν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, τάχ' ἄν τις δόξειεν μικρὸν καὶ πυκνὸν ἐργάσασθαι τὸ πνεῦμα. δι' αὐτῶν γοῦν ὑπὲρ αὐτῆς ἔγραψεν, ἐνεδείξατο νενικημένην εὐλόγως ὑπὸ τῆς παραφροσύνης. οὐ γὰρ ἁπλῶς εἶπεν, ἦν δὲ καθ' ὑποχόνδριον ἔντασις, ἀλλὰ προσέθηκεν, ὑπολάπαρος. δηλῶν ὡς οὐκ ἦν σὺν ὄγκῳ μεγάλῳ. λαπαρὸν γὰρ τὸ κενόν. ἐκ δὲ τοῦ παραμήκης, τοὐναντίον ἐμφαίνει, ὃ πολλάκις αὐτὸς λέγει, τῷ ἀνεσπασμένῳ ὑποχονδρίῳ. ὅταν μὲν γὰρ ὑπὸ τῶν φρενῶν τείνηται, τότε μὲν ἀνασπᾶταί τε καὶ κατακρύπτεται πᾶν, ἑλκόμενον εἰς τὸν θώρακα. ὅταν δὲ ὑπό τινος τῶν κάτω, παραμήκης τηνικαῦτα ἡ τάσις φαίνεται. οὐδὲν γάρ ἐστιν ἐπιπροσθοῦν τὸ κατακρύψον αὐτήν, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ θώρακος, αἵ τε νόθοι πλευραί, καὶ τὸ στέρνον. οὐ μόνον οὖν ἐκ τούτων δῆλον, ὡς σμικρὰ παντάπασιν ἡ κατὰ τὸ ὑποχόνδριον ἦν διάθεσις εἰς δυσπνοίας γένεσιν, ἀλλὰ κἀξ αὐτοῦ τοῦ, προσγράψαι τὸν Ἱπποκράτην περὶ τῆς ὀδύνης αὐτοῦ μηδέν. οὐ γὰρ ἂν ἐσιώπησεν εἴπερ ἦν ὀδυνηρόν, ἔθος ὂν αὐτῷ μηδὲν τῶν τοιούτων ἀργῶς παρέρχεσθαι. εἴπερ οὖν ταῦτα μὲν ἦν πάντως σμικρά, οὔτε γὰρ ὄγκος τις ἐν αὐτῷ μέγας, οὔτε πόνος, οὔτε τὰς φρένας ἔθλιβεν, ἀλλὰ κατὰ τῆς γαστρὸς ὅλου ἐξετέτατο, τῇ παραφροσύνῃ δὲ οὐδὲν ἐνέδει πρὸς τὸ μεγίστην εἶναι καὶ χαλεπωτάτην, κατὰ λόγον ἐνικήθη τελέως ὑπ' αὐτῆς, ἡ κατὰ τὸ ὑποχόνδριον διάθεσις. ὥστε γίνεσθαι δι' ὅλου τοῦ νοσήματος τὴν ἀναπνοήν, ἀραιὰν καὶ μεγάλην. διὰ τοῦτ' οὖν καὶ ὁ Ἱπποκράτης ἀμφοτέρων ὁμοῦ μνημονεύει, τοῦ τε τῆς δυσπνοίας εἴδους, καὶ τῆς κατὰ τὸ ὑποχόνδριον διαθέσεως. ἔχει δὲ ἡ λέξις ὧδε. πνεῦμα ἀραιόν, μέγα, διὰ χρόνου, ὑποχονδρίου ἔντασις ὑπολάπαρος. ἵνα μή τις ἀργῶς παρέλθοι τὸν λόγον, ἀλλ' ἑξῆς ἀλλήλων ἀναγνοὺς δύο διαθέσεις, ἐναντίον εἶδος δυσπνοίας ἐργάζεσθαι πεφυκυίας, ἐπισκέπτοιτο τὴν αἰτίαν, τοῦ κρατῆσαι μὲν τελέως τὴν παραφροσύνην, νικηθῆναι δὲ τὴν καθ' ὑποχόνδριον ἔντασιν. ἀλλ' ἡμεῖς γε καὶ τὴν αἰτίαν εἰρήκαμεν, καὶ τὴν γνώμην τἀνδρὸς ἐξηγησάμεθα, καὶ χρὴ μεταβαίνοντας ἤδη, τὸ λοιπὸν μέρος τοῦ προτεθέντος λόγου διελθεῖν. ὅταν μὲν γὰρ ἡ παραφροσύνη τελέως νικήσῃ τὴν ἐναντίαν διάθεσιν, αὐτὴ μόνη κατὰ τὴν ἑαυτῆς δύναμιν, ἀλλοιοῖ τὴν ἀναπνοὴν ὡς ἐπὶ τοῦ γεγραμμένου γέγραπται νεανίσκου, τοῦ κατὰ τὸ τρίτον τῶν ἐπιδημιῶν ὕστατου γεγραμμένου. Cæterum etsi ex his Galeni verbis cuiuis patet quamnam hîc intelligat ὑποχονδρίου ἔντασιν ὑπολάπαρον, fusius tamen ea de re scripsimus in Sileno lib. 1. epid. atque priùs in Hermocrate.

καρδίης παλμός] Huiusmodi palpitationes ex crudiore & flatulenta materia subortas esse, quæ acriùs exagitata sæpe totum corpus peruadit, sæpius diximus, fusiusque aperuimus ægr. 4. l. 1. epid. & ægr. 3. huius libri, & ægr. 4. post st. pest.

παρέκρουσεν ἀτρεμέως] ἀτρεμέως, μέτρια interpretatur Galenus, quod significat sensim & remissè motam fuisse ægro mentem, atque ita veluti per gradus ad summam insaniam ascendisse, vt satis indicat Galeni locus paulò suprà adductus. Ex quo etiam apparet genuinam esse lectionem quæ in duobus manu scriptis exemplaribus adscribitur. ῑ, παρέκρουσεν ἀτρεμέως. Illam namque ex hoc Galeni loco conuexerunt interpretes.

κόσμιός τε καὶ ἥσυχος] ἥσυχον, σιωπηλὸν καὶ σιγῶντα interpretatur Galenus, vt inde etiam ad insaniæ intensionem ascensum faciat. Phrenitidis enim certissimum est indicium, vt scribit Galenus lib. 5. loc. affect. θορυβωδέστερον ἢ ὅλως θρασύτερον ἀποκρίνασθαι, καὶ μάλισθ' ὅταν ἔμπροσθεν ᾖ κόσμιος. Quod etiam in superiore adducto loco fusiùs explicat.

κ̄, ἐξεμάνη] Vitiosa sunt exemplaria quæ ὀγδόῃ habent, quòd facilis fuerit lapsus ex κ̄, in η̄. Atque hîc ἐκμαίνεσθαι vehementem & furentem insaniam, vt sæpè aliàs, significat, magnamque illi accessionem addit, vt ex Galeni loco satis manifestum est.

HIPPOCRATIS COI, MEDICORVM LONGE PRINCIPIS, LIBER DE MORBIS VVLGARIBVS QVARTVS,

Nunc recens Latinate donatus, & Annotationibus illustratus,

ANVTIO FOESIO Mediomatrico Medico, autore.

IN LIBRVM QVARTVM DE MORBIS VVLGARIBVS HIPPOCRATIS, PRÆFATA.

QVARTVS *iste morborum vulgarium liber, etsi communem cum cæteris omnibus perscriptionis famam obtinet, eam tamen quam proprio quodam modo genuinis Hippocratis fœtibus indicaturæ rationem aßignauimus, valde parcam habet & sobriam. Nam tam leuiter expressam morborum vulgationem continet, vt mihi videatur breues potiùs & concisas in peregrinationis cursu obseruationes, veluti submonitiones quasdam, quàm liberam & solutam rerũ cognitionem intendere. Quo scriptionis genere cum Secundo & Sexto conuenit quibus etiã (vt scribit † Galenus) orationis forma persimilis est, vtilitatis verò comprehensione tam discrepat, vt nõ abs re Galeno lib. 3. περὶ δυσπν. nõ solùm optimi parentis agnominatione, sed etiam Thessali adoptiuis & tutela excidat. Etsi namq; τῶν ὑπομνημάτων meritò iudicium subit, quòd concisæ istæ sententiarũ comprehensiones quibus totus scatet, ex aduersariis & pugillaribus depromptæ, breuem & subobscuram artis collectionem in animi notione reponant: vsqueadeo tamen malè subactum solum, tam sterilem culturam, ac non nisi leuibus frugibus respersam fecit, vt parem ferè iudicij calamitatem & abdicationis causam cum Quinto & Septimo subeat. Neque ideo tamen quòd sinistram nominis famam habeat omninò ablegandus videtur. Neque si cum germanis Hippocratis fœtibus, dignationis authoritate & soli vbertate non contendit, non illi tamen proprium in hac scæna locum aßignabimus. Sed quòd tractationis ac styli genere, & comprehensionis modo cum Quinto ac Septimo facilè conueniat, pares omninò subselliorum gradus dabimus, ac in agnatorum familiam vindicabimus, eumque liberali causa asseremus: ne si in hoc defecti videamur, parricidio causam nostram contaminemus, & sexagenarios de ponte (quod dicunt) deiiciamus. Atque huius vt spinosior est tractatio, ita certè non tam crebra artis lumina prætenduntur, paucæ & subobscuræ præceptiones velut in lubrico, & tanquam rari nantes in gurgite vasto apparent, sed quæ Hippocratis tamen frugalitatem redoleant. Quibus veluti in turba oppreßis, quàm poterimus amplißimum ad lucem experiendam aditum faciemus, etsi non æquè celebrem ac primi & germani horum Morborum vulgarium fœtus, certè quam merentur in scæna habebunt saltationem, ne quis nos supinæ in hac tractatione indiligentiæ arguat: præsertim cùm inter Hippocratis agnatos numerentur, ac à Thessalo manu mißi, satis locupletem libertatis suæ nacti sint patronum, vt nec videantur nobis idonei in quibus sic illudamus vt eos silentio prætereamus. Nam & ex his confirmationes petuntur, & celeberrimæ arti plærunque facta est fides. Quam ad rem ne quis allegatum à nobis Galenum existimet, is fidem suam interponet, cùm scribat lib. 2. de dieb. decr. Hippocratem rarò quidem hoc in libro vigesimum diem excedere, semel autem ad quartum & vigesimum progredi. Quod ita accipi debet, vt in iudicationis serie numeranda, semel vigesimum diem excessisse Hippocratem intelligas, & ad quartum & vigesimum progressum fecisse. Nam & interdum trigesimum, interdum quoque octogesimum attingit, sed citra iudicationis seriem, vt in ipsa operis tractatione apparet. Alioqui sanè totus ferè in iudicationum subnotationibus consumitur, ac ferè imperfectas crises continet. Quo nomine plurimùm habet obscuritatis, crebrás-*

† *Proœmio lib. 6. epid.*

que anfractuum voragines, quibus veluti vadis insistens, medium cursum abrumpit, ac velut desultoriè per salebras excurrit. Morborum certè varias habet recensiones, ægrorum singularibus exemplis designatas, sed tam sobriè delibutas, vt in medio peregrinationis cursu, quam circum ciuitates obibat Hippocrates, leuiter exaratæ & ad memoriæ subsidium institutæ fuisse videantur. Nam & submotiones potiùs quasdam, ac tumultuariam rerum collectionem, quàm iustam morborum expressionem esse dixeris. Eoque nomine τῶν ἐπιδημιῶν indicaturam facilè continet. Cuius inscriptionis gloriam ei quoque non illibenter apponit [*] *Galenus, & nos etiam antea cum multis cæteris communem probauimus.* [**] *Atque eò sane propiùs hac se fronte venditat, quòd & tractatione est densior, exemplis pressior, verbis etiam quibusdam spinosior, vt ea in peregrinationis procinctu leuiter fuisse adumbrata, non planè expressa videantur. Etsi raræ quædam insunt doctrinæ præceptiones, quibus interdum micat, & obscuritatis tædia exhilarat. Hæc ergo de huius libri titulis & tractatione dicta nobis sunto. De origine verò non est quòd hîc nimis ambitiosè soliciti simus, cùm nobis in hanc communem causam ingressis, ex* * *Galeni monimentis, qua licuit fide, sit etiam quodammodo in Asclepiadarum familiam deducta. Scripserat autem in hunc quoq; librum commentarios Heraclides Tarentinus, quorum meminit Erotianus.*

*[*] Com. in lib. 6. epid. [**] Proœmio in lib. 1. epid. * Proœm. lib. 1. epid.*

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΕΠΙΔΗΜΙΩΝ ΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

HIPPOCRATIS DE MORBIS VVLGARIBVS LIBER QVARTVS.

POST Æquinoctium & Vergilias, velut exedentia & mucosa quædam, quæ caput perruperunt, supra aurem secesserunt, & ei qui apud Leocydem erat, in pedem decubuerunt, Phanodico in pedum digitos, ad imam pedis plantam, (quod Græcis στῆθος dicitur.) Qua parte cuidam in tibia sectio fuit, ea quidem illi denigrata est. Vlcus erat magnum & externam tibię partem ac posteriorem peruadebat, quod vbi perpurgabatur, pectoris & lateris sinistri è directo dolor & febres corripiebant, vnde interiit. Spartario exquisitè biliosum decubuit, eiq; caustica admouenti, circa æquinoctium sanguis deorsum affatim prodiit. Seni mirum in modum decessit, non vltra quatuordecim dies. Notis ab Antiphilo compuncto, inusto, die septimo iudicatio contigit, bilioso, muto. Tertio post iudicationem die aut non longè postea, sanguinem sputo reiecit, superstes extitit, tandemq; in morbum recidit. Ad Vergiliarum occasum primùm iudicatione (vt par erat) absolutus est. Ab occasu autem Vergiliarum biliosus & ad insaniam adactus, iudicatione circa nonum diem absque sudoribus facta, superstes euasit. [2] Sub æquinoctium Chalcidonius, qui à portis in forum delatus, ex ruptione ad mammam dextram dolebat, subinde aliquantulum ex virore pallescens spuebat, aluus benè habuit. Sudor cùm septimo die cœpisset, ferè ad octauum vsque tenuit, decimoquarto iudicatione absolutus est. Sub quadragesimũ verò ei tubercula, ad vtramque aurem sublata sunt. Non abs re credebatur purulentus fore, quod non extitit. Aristodemo vstio in pectore facta est. Philidis filio, cui quòd aliquid ex casu abscessit, etiam ei pectus inustum est, supra dolor aliquis priùs extiterat, post æquinoctiũ autumnale morbi reuersiones factæ sunt, & aliàs ad brumam vsque perseuerarunt. Post solsti-

ΜΕΤ' ἰσημερίην καὶ μετὰ πληϊάδα, οἷα τὰ ἀνεαθιόμενα καὶ βλεννώδεα, ἃ τὴν κεφαλὴν ἔρρηξε, ἀπῆλθεν ὑπὲρ τοῦ ὠτός. τῷ παρὰ Λεωκύδεος ἐν ποδί. Φανοδίκῳ οἱ δάκτυλοι οἱ ἐν τῷ ποδί, ἐπὶ τοῦ στήθεος. ὁ τμηθεὶς τὴν κνήμην, ταύτῃ μὲν καὶ ἐμελάνθη. ἦν δὲ μέγα ἕλκος, ἐν τῷ ἔξω τῆς κνήμης, καὶ ἐκ τοὔπισθεν ᾔει. ἐπεὶ καθαρὸν ἐγίνετο, πλευροῦ ὀδύνη καὶ στήθεος κατ' ἴξιν ἀριστεροῦ. καὶ πυρετοί. ἀπέθανεν, ἀπὸ τοῦ πυρετοῦ. ὁ χολῶδες τῷ σχοινοπλόκῳ κατακορές. καὶ τὰ καυστικὰ καταφερομένῳ περὶ ἰσημερίην, κάτω αἷμα πολὺ ἐξῆλθε. Γέροντι πάνυ σφόδρα ἀπελύετο, οὐ πρόσω τεσσαρεσκαίδεκα ἡμερέων. Τῷ δὲ στιγματίῃ παρ' Ἀντιφίλου καυστικῶν κειθέντων ἑβδόμη χολώδει, λυφώδει. τρίτη μετὰ κρίσιν, ἢ οὕτως αἷμα ἔπτυσε. περιεγένετο. καὶ ὑποστροφὴ ὕστερον ἐγένετο. ἐκρίθη, ὡς εἰκὸς, περὶ πληϊάδων δύσιν τὸ πρῶτον. μετὰ δὲ πληϊάδων δύσιν, χολώδης εἰς μανίην. κρίσις περιεγένετο περὶ ἐνάτην ἄνευ ἱδρῶτος. [2] Περὶ ἰσημερίην ὁ Χαλκιδόνιος, ἀπὸ πυλέων μετακομισθεὶς παρ' ἀγορήν. ῥήγματος περὶ μαζὸν δεξιὸν ὀδυνώμενος, ἔπτυεν ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε ὑπόχλωρον. γαστὴρ. ἱδρὼς ἀρξάμενος ἑβδόμῃ, εἶχε τὰ πολλὰ, ἄχρις ὀγδόης, ἐκρίθη τεσσαρεσκαιδεκάτῃ. περὶ δὲ τεσσαρακοστὴν ἤρθη περὶ τὰ ὦτα οἱ ἀμφότερα. οὐκ ἀπεοικὸς ἐδόκει ἔμπυος ἔσεσθαι, οὐκ ἐγένετο. Στῆθος Ἀριστοδήμῳ ἐκαύθη. Τῷ Φιλίδος οἱ ὡς ἀπέστη ἐκ πτώματος καὶ τούτῳ. προϋπῆρχε δὲ ὀδύνη τις ἀνωτέρω. μετ' ἰσημερίας φθινοπωρινὰς, ὑποστροφαὶ καὶ ἄλλως μέχρι τροπέων χειμερινῶν. μεθ' ἡλίου τοῦ θερι-

A νοδ ἡ Ἀχελώου ἐκταίη ἀπέφθειρεν αἱματώδης ἐοῦσα καὶ φρικώδης. καὶ ἱδρῶτες. κρίσις τεσσαρεσκαιδεκάτη. ὁποσάμηνον οὐκ οἶδα. ἄρσεν δὲ καὶ ἄλλο περὶ τὰς εἴκοσιν ἔφη, εἰ ἀληθέα οὐκ οἶδα.

tium Acheloi vxor abortionem fecit, cùm sanguine abundaret, horrores sentiret, ac sudores tenerent. Decimo quarto die iudicatio contigit. Quot mensium fœtus fuerit nescio. Ea alium masculum fœtum vigesimo post die abortu reddidisse dixit. Atq; haud scio an vera dixerit.

[1] μετ' ἰσημερίην] Veris statum videtur describere Hippoc. qui ab æquinoctio ad Vergiliarum exortū circunscriptionem accipit, vt scribit lib. 3. περὶ διαίτης & Galenus com. 1. in lib. 1. Epid. Temporis autem statum eum fuisse apparet, in quo magna humorum B redundantia, crudis, acribus & biliosis succis cerebrum grauabat, quæ putrilagine concepta & copia depressa, partes in quas defluxerat exedebat, corrumpebat, ac veluti deformabat. Sunt autem βλεννώδεα, μυξώδεα, mucosa excrementa, quæ in fluxionibus è cerebro ex naribus fluunt, velut βλέννα Hippocr. quæ cæteris μύξα dicitur, aliis κόρυζα, crassior pituita quæ per palatum & nares effluit, vt scripsimus nostris in Prorrh. 2. annotat. Hæc eadem πλέννα vocatur, & πλεννεραὶ μυξώδεις vt scribit Galen. in Exeg. vocum Hippocr. Exemplaria quædam manu scripta βλεννώδεα legunt, quæ & hîc quoque scriptione variant. Nam quædam ὦξαν, alia ὦξα & ὦξαι habent, alia etiam ὦιξα. ὦξε autem quæ integrior est lectio pro ὦιξε ponitur, ab ἄγω poëtico pro οἴγνυω aut ἀνοίγω, & ὦξε pro ἀνέωξε sumitur. Significat autem ea excrementa sua acrimonia & putredine cranium corrupisse, aperuisse, & morsu viam fecisse.

ἐν ποδὶ φαυοδίκου] Hîc variant exemplaria. Illud ἐν ποδὶ ad superius exemplum referunt plæraque manu scripta, quæ secuti sumus, & φαυοδίκῳ legunt, quod etiam fecisse videtur Caluus. Sunt autem humorum in partem aliquam decumbentium exempla, C quam tandem malignitate & virulentia corrumpunt & exedunt, qualis ferè aëris status describitur lib. 3. Epid. στῆθος autem ποδὸς Hippocrati sæpè dicitur, quod alij πέδιον, solum & plantam vocant, quæ est ad digitorum radices, cui pes innititur, alij pectus. Imam pedis plantam dicit Celsus. Innuit ergo pedum digitos ad radices vsque & imam pedis plantam corruptos decidisse.

ἢ τὸ μέγα ἕλκος] Codices quoque manu scripti hîc vitium habent cum publicatis, & ἢ legendum censeo. Credibile autem est procumbente in partem sinistræ tibiæ posteriorem humorum corruptela, vlcus excitatum, quod vbi perpurgatum fuit & resiccatum, exitium attulit, redundante in lienem vitio, ex cuius tandem inflammatione periit.

τὸ χολῶδες κατακορές] Exactè & abundè biliosum significat, & Galenus ἱκανῶς καὶ ἀκράτως χολῶδες explicat Com. 3. in lib. de rat. vict. in morb. ac. Vero est autem simile huic restiario syncerè biliosum humorem in aliquam partem decubuisse, eamque iam corruptela & gangræna periclitantem, admotis causticis remediis sanguinem copiosum demisisse.

ἀπεψύετο] Hîc ἀπογίνεσθαι de humorum decubitu dici videtur, qui miro quodam modo iudicatoriè dissipatus fuit aut decreuit, D quasi decesserit, & παύεσθαι aut διαφορεῖσθαι denotare videtur, cui opponitur ἐπιγίνεσθαι καὶ προσγίνεσθαι. Significat igitur in sene quod decubuerat mirum in modum decessisse ac discussum fuisse, id tamen iudicationis ordine intra quatuordecim dies. Interpretes ἀπεψύετο pro ἀπέστη sumpserunt.

τῷ δὲ στιγματίῃ] Rarum est infidæ iudicationis exemplum. Contentas enim admodum vires fuisse oportet, quæ post vstionem tam graues casus etiam sine vlla signorum alleuatione euincerent. Vitiosa autem sunt exemplaria quæ τῷ δὲ σίγματι ἢ παρ' αἰπφίλου legunt. στιγματίης verò seruum notis compunctum significat, quem etiam stigmatiam vocat M. Tullius lib. 2. de offic. Sic enim in antiquis membranis legitur, pro quo stigmaticum legunt omnia exemplaria publicata. τυφώδης autem dicitur Galeno in Exeg. ἐνεὸς καθεζόμενος, qui stupidus ac mutus considet, νωθρὸν, βαρέα καὶ δυσκίνητον, lentum ac torpidum ex Galeno diximus nostris in lib. 2. Epid. Commentariis.

τρίτη μετὰ κρίσιν] ἢ τρίτη legit codex vnus Regius. Quæ lectio ad exemplaria Italica redundauit vt ex Caluo apparet.

τὸ θερμὸν] θερμὸν legit codex vnus Regius manu scriptus. Idemque ἄνευ ἱδρώτων habet.

E [2] τῷ φιλίδος] Istud exemplaria quædam superiori iungunt, quod etiam fecit Caluus, & οἴως legit aliamque lectionem affinxit. Nos plurium exemplarium consensum secuti sumus.

μετ' ἡλίου θερινοῦ] Ista sequentibus iunximus magno exemplariorum manu scriptorum consensu. Quod etiam fecit Caluus, qui etiam ἱματώδης legit. Insigne est autem rari euentus exemplum, ideoque non temerariam leuitatis habet assensionem.

[3] Περὶ ἡλίου τροπὰς χειμερινὰς, βόρεια ἦν. ἰκτεριώδεες ἐγένοντο καλακορέως, καὶ οἱ μὲν φρικώδεες, οἱ δὲ, οὔ. γλῶσσαι ξυγκεκαυμέναι τρίτῃ. καὶ ὄχλοι περὶ ἕκτην καὶ ἑβδόμην. καὶ οὗτοι μακρὰν ἀποτείνοντες. ιδ, γαστέρες ἀπεχόμεναι. καὶ ἐν τῇσι φαρμακείῃσιν οὐχ ὑπακούουσαι. κατὰ λόγον τῶν πυρετῶν καὶ ἀνιδρῶτες. σπλῆνες ἔστιν οἷσι σμικροὶ, πρὸς ὑποχόνδρια δεξιὰ ἐκτεταμένοι. καὶ πρὸς χεῖρα ὑποβορβορύζοντες. αἱμόρροοι. καὶ οὔρησιν ἡ κάθαρσις καὶ ἡ κρίσις. πολλῷ δὲ μᾶλλον, εἴχοντο κάτω. καὶ γὰρ τοῦτο ἐπελαμβάνετο ὑπὸ τὸν χρόνον τοῦτον. οἷσι μὴ οὕτως ἦν, σπλῆνες δὲ ἐπηρμένοι. αἱμορραγίη ἐξ ἀριστεροῦ. ἥλιος ἐτράπετο. τὰ χειμερινὰ χειμερίως ἐν βορείοισι. μετὰ δὲ ὀλίγον, νότια ἦν. ἐφ' ἡμέρας πεντεκαίδεκα. μετὰ δὲ ταῦτα, νιφετὸς ιδ ἡμέρῃσιν. ἀμφὶ ταῦτα τοῦ ἔτεος ἰκτεριώδεες καλακορέες. οὐ κεινόμενοι εἰλικρινέως, φιλυποστροφώδεα. μετὰ δὲ χιόνας, νότια ὑπεγένετο. καὶ ὑετία. κόρυζαι καὶ ἐρράγησαν, καὶ ξὺν πυρετοῖσι, καὶ ἄνευ πυρετῶν. ἐνὶ δέ τινι καὶ ἐς ὀδόντας, ἐκ τῶν ἀπὸ μέσου προσηλ-

[3] Sub brumam aquilonij flatus erant, aurigine abundè fœdati quidam, atque hi quidem cum horroris sensu, alij verò minimè. Tertio die linguæ adustæ. Circa sextum & septimum perturbationes, quæ etiam diu perseuerarunt. Decimoquarto alui renitentes nec medicamentis cedentes, nec pro ratione febrium vlli sudores. Quibusdam lienes parui, ad præcordia extensi, & ad manus tactum murmur aliquod edentes. Sanguinis profluuia, ac per vrinas purgatio & iudicatio. Multò verò magis deorsum tendebant. Nam & hoc tunc contigit. At qui non isto modo se haberent, lienes verò etiam intumescebant, ij sanguinem ex nare sinistra profundebant. Exacto solstitio bruma cum hybernis algoribus & flatibus aquiloniis, paulò verò postea australis tempestas ad quindecim dies erat. Post hæc verò niues confertæ diebus quatuordecim. Sub hoc anni tempus aurigine abundè colorati quidam, neque syncerè iudicati, in morbum reciderunt. Post niues austrini imbres successerunt, grauedines cum febribus & sine his eruperunt. Cuidam verò in dentes decubuit, cùm antea media corporis parte dolor

esset, in dextra, superciliumque & oculum occupauit. Erant autem raucedines & faucium inflammationes, earumque adenes, spongiæ dictæ, sustollebantur, & ad aures ac malas tumores molles, qui etiam cum febre sedabantur. Febricitare incipientibus horum plæraque supernè & ad vtranque partem enascebantur, & quibusdam tonsillarum tumores sub autumnum & hyemem, quinetiam & porrigines aderant. Multæque cuiusque modi abortu & partus difficultate periclitabantur. Virgini sexto die cùm iudicatio obuenisset, sexto in morbum recidit. Iudicata verò est per sextum diem. Hisce temporibus omnia sexto & octauo die iudicabantur. [4] Sub Vergiliarum occasum Meandrij cæci vxor, statim ex virore pallescens, statimque purulentum circa sextum diem expuit, iecur in tumorem sublatum est, deorsum pauca demisit, carnium purulentarum instar sputa pauca, alba, lata ore reiecit, cibos auersata est, mortem obiit circa vigesimum. [5] Ex vicinia Thestoris famulæ ex vstione alui deiectio biliosa, copiosa, & præcordiorum distensio adfuit. Ipsi sexto die post suppressionem ex aluo tenuia, copiosa semel prodiere, statimque sudoribus iudicata est, aluus restitit. Sub eandem autem horam rigore correpta febricitauit, & rursus sub idem tempus sudoribus iudicata. [6] Thersandri vxor aquæ intercutis specie quæ pituita alba dicitur, non admodum laborans, cùm lactaret grauiter febricitauit. Huic ex reliquorum incendio lingua succensa est. Sub hoc tempus lingua etiam velut densa grandine exasperabatur, & lumbrici ore reiecti. Ad vigesimum verò diem non est absolutè iudicata.

γηκότι ἐπὶ δεξιά. καὶ ὀφρυῦ. καὶ ὄμμα. ἦσαν δὲ καὶ βραγχώδεες. καὶ φάρυγγες φλεγμαίνουσαι. καὶ οἱ σπόγγοι καλεόμενοι ἀνεῖχον. καὶ τὰ παρὰ τὰ ὦτα καὶ γνάθον ἐπάρματα μαλθακὰ, καὶ ξὺν πυρετῷ καθίστατο. ἀρχομένοισι πυρεταίνειν, ἐγίνετο ἐπιπολὺ ἄνω καὶ ἐπὶ θάτερα, τὰ πολλὰ τουτέων. καὶ οἱ σπόγγοι εἰσὶν οἷσιν ὑπὸ τὸ μετόπωρον καὶ χειμῶνα, ἀτὰρ καὶ τὰ πιτυρώδεα. καὶ ἀπέφθειραν πολλαὶ παντοίως, καὶ ἐδυστόκεον, ἕκτῃ τῇ παρθένῳ κριθέντα. ἕκτῃ ὑπεξεπίασεν. ἐκρίθη δὲ δι᾽ ἕκτης. πάντα ἐν τούτοισι τοῖσι χρόνοισιν, ἑκταῖα. ὀγδοαῖα ἐκρίνετο. [4] Περὶ πλειάδων δύσιας ἡ Μεανδρίου τοῦ τυφλοῦ, αὐτίκα χλωρὴ καὶ αὐτίκα πυώδεα ἔπτυσε περὶ ἕκτην. καὶ ἧπατος ξύμφυσις. καὶ κάτω ὑποχώρησις ὀλίγη. σαρκοπυώδεα ἄνω. ὀλίγα. λευκά. πλατέα ἀνέπτυσεν. ἀπόσιτος. ἀπέθανεν ἐγγὺς εἰκοστῆς. [5] Ἐκ τῶν γειτόνων Θέστορος οἰκέτις, ἐκ καυσικῶν, ὑποχωρήσιος χολώδεος, συχνῆς, ὑποχονδρίου ἐντεταμένου. τῇ ἕκτῃ δὲ ἐπισχέσιος οἱ κοιλίη λεπτὰ συχνὰ ἐς ἅπαξ διῆλθε. καὶ εὐθέως ἵδρωσε. καὶ ἐκρίθη. καὶ ἡ κοιλίη ἔστη. ἐς δὲ τὴν αὐτὴν ὥρην, ῥιγώσασα ἐπυρέταινε. καὶ ἐς τὴν αὐτὴν πάλιν ὥρην. [6] Ἡ Θερσάνδρου, λευκοφλεγματώδης οὐ πάνυ ἐοῦσα θηλάζουσα, ἐπυρέταινεν ὀξύ. ταύτῃ ἡ γλῶσσα ξυνεκαύθη τῶν ἄλλων ξυγκαιομένων. ὑπὸ τὸν χρόνον τοῦτον, γλῶσσα τε ἐξηχυνέτο, ὥσπερ χαλαζώδει πυκνῇ, καὶ ἑλμίνθια κατὰ στόμα. περὶ δὲ τὴν κ, οὐ τελέως ἐκρίθη.

[3] καὶ ὄχλοι] Sic leg. omnia quotquot videre licuit exemplaria, quæ indicant strepitus, turbationes ac molestias diu tenuisse, ortis ex obstructione flatibus plurimis, qui sursum restitante aluo correperent ac perturbationem adferrent. Caluus autem πείπ καὶ ὠχροὶ legisse videtur ad morbum regium attendens.

γαστέρες ἀντεχόμεναι] Sunt alui reluctantes ac renitentes, quæque medicamentis non cedunt, quales in ictero ferè semper sunt remoratæ & subsistentes. Quod sequitur κατὰ λόγον τῶν πυρετῶν, sequentibus iunximus, codicibus adiuti. Caluus antecedentibus connectit, & ἀνίδρωτες reticuit. Subindicare autem videtur, pro febrium magnitudine nullos adfuisse sudores, ex quibus solutio speranda foret, quòd status esset aquilonius, à quibus tamen febres liberari solent.

σπλῆνες ἔστιν οἷσι σμικροὶ] σκληροὶ pro σμικροὶ legit Caluus, reluctantibus omnibus exemplaribus quæ adhuc videre licuit. Verùm huic lectioni suffragatur quòd postea σπλῆνας ἐπηρμένους ponit.

εἴχοντο κάτω] Videtur indicare à natura tentatam per inferna iudicationem, quòd nulla per sudores alleuatio speraretur. Ideoque per vrinas, excretiones & sanguinis per ora venarum profluuium absolutos fuisse. Hic enim mihi horum verborum sensus esse videtur, vt εἴχοντο κάτω, infra tenderent ac niterentur, hoc est, ad inferiora adhærescerent & ea amplecterentur, significet. Caluus de subsistente & remorata aluo intellexit.

τὰ χειμερινὰ χειμερίως] Hæc phrasis intensum brumæ statum cum hybernis frigoribus, & tempestatem aquiloniam denotat.

νιφετὸς] σφοδρὰ ἡ χιὼν καὶ ἀθρόως καταφερομένη νιφετὸς ὠνόμασται, libello de mundo.

οὐ κρινόμενοι εἰλικρινέως] εἰλικρινέως, quod ἀρτίως in Aph. dixit, & Gal. ἀπηρτισμένως ὁλοκλήρως καὶ ἀνελλιπῶς explicat.

καὶ οἱ σπόγγοι] Hunc locum indicat Galenus in Exegesi cùm scribit, σπόγγοι οἱ κατὰ τὴν φάρυγγα ἀδένες, ὡς ἐν τῷ τετάρτῳ τῶν ἐπιδημιῶν. Sic autem dicuntur faucium glandulæ, tonsillæ dictæ, quòd spongiarum more humorem combibant. Significat autem eas sublatas fuisse, & humorum affluxu intumuisse. Qui verò hîc σπόγγοι dicuntur, Erotiano σπογγοειδῆς (si modò vera est lectio) nuncupantur, sicque ab Hippocr. vocari scribit τὰς περὶ τὰ παρίσθμια γινομένας φλεγμονὰς μετά τινος χαυνοτέρου πυρετοῦ tonsillarum inflammationes cum lenta quadam febre. Idem quoque addit quibusdam sic dici τὰ ἐν τῇ κεφαλῇ πιτυρώδεα ἕλκη. Nonnullis etiam τὰ ἐν αὐτῇ γινόμενα ὑπόσομφα οἰδήματα, καὶ τινας ἔχοντα κατατρήσεις, capitis fungosos tumores & foraminulentos. Ex quibus satis apparet hunc locum ab Erotiano subindicari, ex eoque loco vitiatum esse Erotiani codicem, & pro σπόγγοι εἰσὶν σπογγοειδῆς esse detortum. Cuius loco mihi σπόγγοι legendum videtur. Nam quæ huic dictioni adscribuntur ab Erotiano significata, huc aptissimè quadrant. Videndum autem est primo loco σπόγγους faucium glandulas, quæ tonsillæ dicuntur, significare, eumque locum à Galen. in Exeg. subindicari. At secundo loco tonsillarum tumores indicantur & ab Erotiano subnotantur. Sunt verò ista omnia quæ hic describuntur, magnæ humorum in cerebro redundantiæ, ac austrinæ tempestatis indicia, qualia ferè describuntur initio libro 1. Epid.

μαλθακὰ] χαῦνα vocat initio lib. 1. Epid. καὶ κεχυμένα, tumores molles, laxos & diffusos.

ἐκρίθη δὲ δι᾽ ἕκτης πάντα] Sic legunt publicata omnia exemplaria & quædam scripta. Quædam etiam πάντα ad sequentia referunt, quæ plus apud nos habent & vetustatis & authoritatis, ideoque cum Cornario sequutus sum. Quàm verò sit incerta & malè tuta indicatio quæ per sextum & octauum obitur, satis indicat Gal. lib. 1. de dieb. decret.

4 ἥπατος ζύμωσις] Insolens admodum phrasis qua hepatis tumorem œdematosum & à flatibus distentum significat. Quod ex Hippocr. annotat Erotianus cùm ἥπατος ζύμωσιν οἰδηματώδει ὄγκον exponit, hunc locum subindicans. Credibile nanque est exhaustis penè facultatibus & extincto prope calore natiuo, magnam iecoris contractam fuisse intemperiem, vnde cessantibus facultatis naturalis officiis, crudi humoris & flatuum collecta abundantia hepar tumefecit. Quod in dies videre est in his qui tabe & pure in thoracem collecto consumuntur. Qualem extitisse hanc mulierem iudicare est facile. Sunt qui hepatis feruorem & ebullitionem intelligunt, quòd ζύμωσις (quæ & ζέσις Platoni dicitur) sit crassi cuiusdam & solidi ab aëre intro concepto agitatio, distensio & quædam velut ebullitio. Qua ferè notione ἐζυμωμένα οὖρα in Prorrh. & ἐζυμωμένα διαχωρήματα in Cois præsagiis dicuntur, vt illic scribimus. Quòd ad scriptionem attinet exemplaria manu scripta reconditiora, περὶ πληϊάδων δύσιας sequentibus iungunt, quæ secuti sumus cum Caluo.

5 καὶ ἐς τὴν αὐτὴν πάλιν ὥρην] Hæc locutio indicare videtur iterum per sudores iudicatione liberatam fuisse ægram, cùm constans sit hæc distinctio in exemplaribus manu scriptis. Caluus velut id semel tantùm positum interpretatur. Posset & febris repetitioni adscribi. Sed hæc distinctio obtinuit in omnibus exemplaribus manu scriptis, quam immutare mihi religio est.

6 ὥσπερ χαλαζώδει πυκνῷ] Id significat linguam crebris & densis tuberculis grandinis similibus exasperatam fuisse, quæ fuit pituitosæ materiæ admodum succensæ apertissima nota, vnde & vehemens istud incendium & lumbrici ortum duxerunt.

7 Περὶ δὲ πληϊάδων δύσιας, ὁ Μητροφάντου τὴν κεφαλὴν πληγεὶς ὑπὸ ἑτέρου παιδὸς, ὀστράκῳ, καὶ ἀπολυόμενος δωδεκαταῖος, ἐπύρεσε. πρόφασις δὲ, ὅτι σμήχων ἔτριψε τὰ περὶ τὸ ἕλκος, καὶ μετεψύχθη. καὶ ἐξήρθη τὰ χείλεα αὐτίκα. διελεπτύνθη τὸ δέρμα πολλαχῆ ἀπὸ τοῦ ἕλκεος πρόσω. τμηθέντι δὲ οὐ βραδέως, οὔτε πῦον ἔῤῥυη, οὔτε ἐκουφίσθη. παρὰ δὲ τὸ οὖς ἐδόκει παραπυΐσκειν, ἐπὶ τῇ γνάθῳ ἐπὶ τὰ ἀριστερά. ταύτῃ γὰρ καὶ τὸ ἕλκος. ἔπειτα τοῦτο τε οὐκ ἀπεπύει. καὶ ὁ ὦμος ὁ δεξιὸς ἐνέπυσε, ταχέως. ἀπέθανε περὶ κδ΄. 8 Μετὰ πληϊάδων δύσιας, ὁ τὸ οὖς ἀλγήσας, περὶ εἴκοσιν, ὕστερον ἄφωνος, τὰ ἐπὶ δεξιὰ τε ἀκρατής. ἀπύρετος ἵδρωσε. δεξιὸν οὖς, δεξιὸς ὀφθαλμὸς, ἐστήκει οὐ κάρτα. καὶ ἐφείλκετό τι ἐκ τοῦ κάτω μέρεος. ἀριστερὰ δὲ ἴλλαινεν αἰνῶς ὁ ὀφθαλμὸς ὀδυνώμενος. τράχηλος σκληρὸς ἀπεγίνετο. τρίτην ὥρην ἴσως ὠδυνήθη ὕστερον. 9 Μετὰ πληϊάδων δύσιν ὁ θεράπων ὁ τοῦ ἀττικοῦ, ὑπὸ τεταρταίου ἁλισκόμενος, τυφώδης ἱδρύνθη. ἕτερος τὴν αὐτὴν ὥρην ἀληθεῖ τυφωμανίῃ. ἐς ἰσχία καὶ σκέλεα ἦλθεν ὀδύνη ἐπαύετο, ποσταῖος οὐ γινώσκω. ταύτην τὴν ὥρην φρικώδεες. ἐμετώδεες. καὶ μετὰ κρίσιν ἀπόσιτοι. καὶ χολώδεες. καὶ σπλῆνες μεγάλοι. σκληροί. ὀδυνώδεες. καὶ αἱμοῤῥαγικοί. τοῖσι δὲ τὴν αὐτὴν ὥρην μετὰ πληϊάδων δύσιας, ἐκ ῥινῶν αἷμα χλοῶδες ἐπὶ σπληνώδεσιν. 10 Ἐν Κρανῶνι τῇ Νικοστράτου ληφθείσῃ, τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἔφθασεν αὐτίκα ἀκράτεια τραχήλου καὶ τῶν ἄλλων, καὶ σῖτος ἐγκατεκλείσθη μέχρι δεκάτης. πνεῦμα πυκνόν. σμικρόν. ἀκρασίῃ. ψηλαφῶσα δακτύλοις. παραλέγουσα. ἱδρῶτες. εἱλκύσθη ἐπὶ τὰ δεξιὰ, τράχηλος, στόμα, ὄμμα, ῥίς. οὔρων ὑπόστασις λευκή. ὀροβώδης. ἑτέρη λευκή. ξυσματώδης ἄλλη. ὑπόχλωρος. λεκιθώδης. ταύτῃ ἔστιν ὅτε, ὡς πιμελῶδες ἐφίστατο τοῦτο ἀθρόον, οὐκ ἐπιπολὺ διεσκεδασμένον, οἷον τὸ ἐναιώρημα διεστηκός. οἷον ἔξω ἐξ οἴος, οὐ τὸ ὑφιστάμενον ἐπέστη ὕστερον. καὶ τὸ μὲν τι τοιοῦτον. τὸ δ' ἱδρυμένον,

7 Sub Vergiliarum occasum Metrophanti puer ab altero testa in caput ictus, cùm ad duodecimum diem deuenisset, febricitauit. In causa autem fuit quòd cùm vlcus abstergeret, partes ambientes perfricuit, & perfrigeratus est, statimque vlceris labra intumuerunt, vltra vlcus vndique cutis est extenuata. Cùm verò non cunctanter sectus fuisset, neque pus effluxit, neque leuamentum adfuit: sed secundum aurem ad maxillam sinistram videbatur pus colligi (hac enim parte vlcus extitit.) Tandem neque hoc etiam suppurauit, & in humerum dextrum pus subito collectum est. Extinctus est circiter vigesimum quartum. 8 Post Vergiliarum occasum cui auris dolebat, is circiter vigesimum ac postea voce destitutus est, & dextra corporis parte ad motionem impotens, absque febre sudoribus correptus est. Auris dextra dexterque oculus non valdè constiterunt, & quiddam ex inferiore parte attrahere videbatur. Ex sinistra autem parte oculus cum graui dolore distortus est. Ceruix ad duritiem deuenit, & tertia postea hora æqualiter doluit. 9 Post Vergiliarum occasum Attici famulus quartana correptus stupidus permansit. Sub idem tempus alter vera Typhomania (qui affectus ex phrenitide & lethargo mixtus est) correptus, vbi ad coxendicem & crura dolor venit, quieuit. Quo verò id die factum sit nescio. Eodem tempore horrore tentati quidam & vomitionibus, post iudicationem cibos auersabantur, bile, lienis tumore, duritie, dolore, & sanguinis fluore vexabantur. Quibusdam etiam sub idem tempus post Vergiliarum occasum, ob lienem affectum sanguis ex virore pallidus è naribus profluxit. 10 Cranone Nicostrati vxorem accessione correptam, ad decimum quartum diem mox colli reliquarumque partium imbecillitas occupauit, & cibus intro conclusus fuit ad decimum vsque diem. Spiratio crebra, parua, & incontinentia, digitis palpabat, delirabat, sudores aderant. In dextram partem ceruix, os, oculus, naris, contracta sunt. In vrinis quod subsidebat album erat, erui simile, aliud album, aliud ramenta referens, aliquantulum ex virore pallescens, lentium farinæ simile. Huic interdum velut adipale quiddam in summo extabat, idque confertum neque admodum dispersum, velut quod in medio vrinæ suspensum innatat disparatum, ouillo velleri non dissimile. Postea autem vrina in qua nihil subsidebat reddebatur, & interdum quidem talis erat, interdum verò in ea aliquid subsistebat,

Quædam etiam in qua paucum huiusmodi in latitudinem dispersum, quædam returbata. Alia eiusmodi erat, vt quod in medio suspensum innatat, nubeculæ aliquantulum nigræ simile, & crassitudinem quandam habere videretur. Quædam verò mollis & tenuis, quædam tale sublimamentum tenue habens, quædam qualis veterini generis, quædam velut tenebricosa continens. [11] Qui primus mente captus est adolescens, vrinam reddidit puram, tenuem, omnium deiectio tenuis, multa, sine bile fuit, lingua admodum aspera, febris perurens, peruigil, aluus intumescebat. Hic desipuit octauo (ni fallor) die lasciuè admodum, exurgebat, pugnabat, valdè obscœna loquebatur, cùm ab iis natura abhorreret. Hunc post redditas offusas ac multas tenues vrinas ex suppressione, somnus continuus cepit & sudor (icci rco quòd talis esset iudicatorius existimatur) ferè circa decimum diem, Postea & rursus vehementer insaniit, & celeriter mortuus est vndecimo die, ea de causa (vt arbitror) quòd merum multum antequàm vehementer desiperet potasset. Ei pauci erant anni prope viginti.

ἄλλο τοιοῦτον ὀλίγον, ἐπὶ πλατὺ διεσκεδασμένον. ἄλλο τεταραγμένον. ἕτερον τοιοῦτον. ἐναιώρημα, νεφελίου ὑπομέλανος, δοκέοντος πάχος ἔχειν. χαλῶον δὲ ἄλλο λεπτόν. ἄλλο ἐναιώρημα λεπτὸν τοιοῦτον. ἄλλο οἷον ἵππου. ἄλλο οἷον τὰ ζοφώδεα. [11] Ὁ πρῶτος παρενεχθεὶς, μειράκιον. τούτῳ οὖρον καθαρὸν λεπτόν. πάντων διαχώρησις λεπτὴ, πολλή. ἄχολος. γλῶσσα τρηχείη πάνυ. πυρετὸς περικαής. ἄγρυπνος. κοιλίη κυρτή. οὗτος παρέκρουσεν οἶμαι ὀγδόη, ἔξωθεν τὸν ἀκόλαστον. ἀνίστασθαι. μάχεσθαι. αἰσχρομυθέειν ἰσχυρῶς, οὐ τοιοῦτος ἐών. τούτῳ ἀθρόων οὔρων πολλῶν ἐλθόντων λεπτῶν ἐξ ἐπισχέσιος, ὕπνος ἐγένετο ξυνεχὴς καὶ ἱδρὼς, κρίσιμος δοκέων δὲ οὐ τοιοῦτος. ἴσως περὶ δεκάτην. ἔπειτα ἐξεμάνη τε αὖθις, καὶ ἀπέθανε ταχέως, ἑνδεκαταῖος. προφάσιος οἶμαι τοῦ πιεῖν ἄκρητον συχνὸν, πρὶν ἐκμανῆναι. ὀλίγα ἔτεα αὐτῷ, εἴκοσι ἐγγύς.

[7] καὶ ἐξήρθη τὰ χείλεα] Sic legunt omnia exemplaria. Caluus ἐξηράνθη legisse videtur. Significat autem ex hoc capitis vulnere ægri incuria & libidine contractam mortem, cùm alias vlceris conditiones non explicet. Non leue autem erratum fuisse oportet, ex quo febris enata ægrum vigesimo quarto præcipitarit. Atque hoc exemplo indicatur quàm lubrica sit & præceps vlcerum capitis curatio.

ἐπὶ τὰ ἀριστερὰ] Sic habent omnia exemplaria. Mirorque vnde venerit in mentem interpretibus vt dextra pro sinistris posuerint, nisi si ex Caluo & codicibus Italicis δεξιὰ legunt, aut quòd in humerum dextrum pus illapsum sit, dextras partes accipiendas existimant. Ego codicibus fretus nihil muto, & hunc præposterum naturæ motum ægro indubitatum attulisse exitum existimo, quòd qua parte pus erupturum videbatur, virium imbecillitate substiterit, & in humerum dextrum peruerso ordine effusum sit. Cæterùm hunc locum subindicare videtur Galenus lib. 2. de diebus decret. cùm scribit hoc in libro Hippocratem rarò diem vigesimum attigisse, semelque vigesimum diem excessisse & ad vigesimum quartum progressum. Sic enim locus ille mihi intelligendus videtur, male ab interprete versus.

[8] ἀριστερὰ δὲ ἴλλαινεν ὁ ὀφθαλμὸς] Magna pars meliorum codicum manu scriptorum ἴλλαινεν legunt, quæ est phrasis Hippocrati tritissima. Quidam etiam cum Asulano ἴλαιεν ab ἰλάω pro εἰλῶ, vt & ἰλλάειν & εἰλάειν pro εἰλεῖν quod est στρεβλοῦν, contorquere, deprauare, peruertere, aut constringere & arctè vincire. Aut ab ἴλλω quod est contineo & vincio, ἴλλαεν legendum est, vnde ἰλλόμενος δεδεμένος. Qua notione intelligendum erit sinistra vincta fuisse & constricta, hoc est, præpedita ac velut resoluta. Quam lectionem secutus est Caluus. Vero est autem simile magnam humoris cerebro collecti redundantiam neruorum principium appetiuisse, indeque in dexteram illapsum, mouendi impotentiam cum conuulsione quadam attulisse. Tam autem vehemens casuum vis fuit, vt nec tuta sinistra fuerint, sed vel fuerint resoluta & motu capta, aut etiam oculus peruersionem senserit. Potest etiam intelligi ἴλλαινεν αἰνῶς ὁ ὀφθαλμὸς admodum distortus est oculus, aut αἰνῶς ὀδυνώμενος cum graui dolore. Vtrunque enim αἰνῶς significat.

ἴσως ὀδυνήθη ὕστερον] Sic legunt quotquot videre licuit exemplaria, ideoque hanc lectionem pro viribus retinuimus. Significatur autem ceruix rigida fuisse & quædam tetani indicatura denunciatur. Interpretes ὡς ὠδυνήθη legisse videntur. Et Caluus etiam mortem addidit. Quod etsi non temerè fit in tanta sæuissimorum casuum acerbitate, suo tamen iure aut exemplarium priuilegio quodam fecisse videtur.

[9] τυφώδης ἱδρύθη] τυφλώδης legunt vulgata exemplaria. Sed manu scripta reconditiora τυφώδης legunt, quæ secuti sumus cum Cornario. Quædam etiam τυφλώδης habent, vt & Italica. ἱδρύθη autem affectus stabilitatem & firmitatem velut iudicatione fixam & depositam indicare videtur. Aut τυφώδης ἱδρύθη qui mutus aut stupidus consedit intelligendus. Hunc namque locum mihi subindicare videtur Galenus in Exegesi, cùm scribit, τυφλώδης ἀνεὸς καθεζόμενος. Potest & ἱδρύθη mentis constantiam & tranquillitatem denotare velut iudicatione restitutam.

ἀληθεῖ τυφωμανίη] τυφλομανίη legunt omnia publicata exemplaria cum quibusdam manu exaratis, sed manifesto vitio. τυφωμανίη enim ex melioribus & reconditioribus membranis legendum est. Est autem τυφωμανίη μικτὸν ἐκ φρενίτιδος καὶ ληθάργου πάθημα, vt scribit Galenus in Exegesi, haud dubiè hunc locum subnotans. Quam etiam sententiam sequitur initio Comment. in prorrh. & libello περὶ κώματος. Etsi in Isagoge pulsuum & libro 4. de causis puls. hunc affectum ex phrenitide & lethargo permixtum nomine carere scribit. Quod tamen imperitis Medicis attribuit in libello περὶ κώματος. Τυφωμανίας quoque ex phrenitidis & lethargi permixtione fieri testatur Definitionum Medicarum author cùm scribit, ὥσπερ καὶ ἡ τυφωμανία, ἥπερ ἐστὶ λήθαργος παρακοπτικὸς, ἢ παρακοπὴ ληθαργική. (Sic enim legendum est cùm τυφωνία passim legatur.) Quo sensu Typhomaniæ lethargicus furor & delirium, aut furiosus delirusque lethargus dici potest. ἀληθεῖ autem addidisse videtur ob magnam nominis controuersiam, aut affectus ambiguitatem, & cognitionis difficultatem. Quæ opinionum tormenta palam fatetur Galenus libello περὶ κώματος.

αἷμα χολῶδες] Sic publicata habent omnia exemplaria quæ etiam secutus est Caluus. Nos ex codicibus manu scriptis omnibus χλοῶδες legimus, quod idem quod χλωρὸν & pallidum, aut ex virore pallescens significat, & magnum est malè affectorum viscerum indicium.

[10] ληφθείσῃ] Istud febrilem accessionem indicat, quemadmodum λαβόντες non rarò Hippocrati dicuntur accessione correpti, & λάβη ἐπισημασία Galeno dicitur, μάλιστα δὲ ἡ ἐκ περιόδου, febrium præcipuè quæ per circuitus repetunt insultus, vt alibi scribimus.

μέτα

A αὐτίκα ἀκράτεια τραχήλου] Sic legendum censeo contra omnium publicatorum codicum fidem. Ij nanque αὐτίκα κρατία τραχήλου legunt. Quam lectionem scripta quædam exemplaria retinent, pertinaci admodum mendo. Potest & ἀκρατίη legi. Codex Regius vnus manu scriptus αὐτίκα δ' ἀκρατία legit, non minus insolenter. ἀκράτεια autem imbecillitatem ac partium impotētiam & δυσκινησίαν, quandamque ad motum difficultatem ex motricis facultatis imbecillitate denotat, & cerebri offensam, ex qua inefficaces neruosi generis affectiones redduntur, demumque etiam conuulsiones accersuntur. Quibus iam imminentibus haud scio an per κρατία τραχήλου ceruicis reliquorumque membrorum rigiditatem ac inflexibilitatem indicet.

καὶ σῖτος ἐγκατεκλείσθη] Eadem locutione vtitur Hippocrates lib. de rat. victus in morb. acutis, & σῖτος ἐγκατακεκλεισμένος dicitur Galeno, ἐκ πολλοῦ χρόνου μὴ διακεχωρηκώς, & σῖτος ciborum recrementum significat, & τὸ ἀπὸ τῶν σιτίων περίλειμμα περιεχόμενον ἐν τοῖς ἐντέροις, ὃ δὴ καὶ σκύβαλον ὀνομάζουσι καὶ κόπρον. Siue igitur cibus conclusus ac interceptus intelligatur, siue ciborum reliquiæ & excrementa, idem hîc significatur, quod in Prorrhetico per σῖτα ὑπολελειμμένα. Qua locutione Galenus τοὺς ἐπεχομένους τὴν γαστέρα, ἢ τοὺς ἀνορέκτους, οἷς ἀποκεκλεισμένοις τῆς τῶν σιτίων προσφορᾶς, significari scribit. Alui autem interceptio & ciborum auersatio, sunt malè affecti & succensi B iecoris indicia. Quod etiam de hac ægra attestatur Galenus. lib. 3. περὶ δυσπ.

πνεῦμα πυκνόν] Hunc locum explicat Galenus libr. 3. περὶ δυσπ. simulque indicat cur in hac ægra delirio affecta, spiratio crebra & parua adfuerit. Qui locus quòd vitiosè nostris in codicibus legatur, integer apponendus est, simulque vt huic loco lucem afferat: περὶ δὲ τῆς Νικοστράτου γυναικός, διὰ τοῦτό μοι δοκεῖ προσθεῖναι τὸ μικρὸν καὶ πυκνὸν πνεῦμα, διότι παρεφρόνησεν. εἴρηται γὰρ ἤδη πολλάκις, ὡς τοὐναντίον, τὸ ἀραιὸν καὶ μέγα πνεῦμα παραφροσύνης ἐστὶν ἴδιον, ὥστε ἄξιον ζητῆσαι διὰ τί τοῦτο μὲν οὐκ ἐγένετο. τὸ δὲ ἐναντίον αὐτοῦ, τὸ τῶν ἀλγημάτων ἴδιον, τὸ μικρὸν καὶ πυκνόν. οὐδὲ γὰρ προσέθηκεν ἐν τῇ διηγήσει τῆς ἀρρωστίας, γενέσθαι τινὰ ὀδύνην οὐδενὸς τῶν μορίων, ἀλλ' οὐδὲ ὄγκον ἐπίσημον οὔτε καθ' ὑποχόνδριον, οὔτε κατὰ θώρακα. τί δὴ οὖν ἐστὶ τὸ γινόμενον; ἐμοὶ μὲν δοκεῖ διττή τις ἰδέα νοσήματος συστῆναι περὶ τὸ γύναιον ἀπὸ διττῆς ἀρχῆς. ἐν μὲν γὰρ τῷ παραφρονῆσαι, καὶ τὸν τράχηλον, καὶ τὸ στόμα, καὶ τὴν ῥῖνα παρασπασθῆναι, δῆλον ὡς ἐν τῇ κεφαλῇ τις ὑπόθεσις αὐτῇ νοσήματος ὑπῆρχεν. ἐκ δὲ τοῦ τὸν σῖτόν τε ἐγκατακλεισθῆναι μέχρι δεκάτης ἡμέρας, καὶ τοῖς οὔροις ὀροβοειδῆ γενέσθαι τὴν ὑπόστασιν, οὐ μικρὰν ἐν ἥπατι νομίζω γενέσθαι φλεγμονήν, ἐφ' ἧς τὴν ἄνωθεν διάθεσιν νικηθεῖσαν, οὐ δυνηθῆναι καθ' ἑαυτὴν τυπῶσαι τὴν ἀναπνοήν. C εἴρηται δ' οὖν καὶ πρόσθεν ἤδη πολλάκις, ὡς κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν διάθεσιν, ἡ τῆς δυσπνοίας ἰδέα σχηματίζεται. δηλοῖ δὲ οὐχ ἥκιστα τῆς παραφροσύνης τὸ βραχύ, καὶ ἡ λέξις αὐτὴ τοῦ παλαιοῦ. παραλέγειν γοῦν αὐτὴν εἶπεν. ἄνωθεν δὲ τῷ τοιούτῳ ῥήματι χρῆται, μικρὰν ἐνδείξασθαι βλάβην βουλόμενος, ὡς καὶ τοῦτο ἀποδέδεικται πολλάκις. οὐδὲν οὖν θαυμαστὸν ἐπὶ βραχὺ μὲν αὐτῆς παραφρονούσης, ἰσχυρῶς δὲ φλεγμανθείσης κατὰ τὸ ἧπαρ, οὐ τὴν τῆς παραφροσύνης, ἀλλὰ τὴν τῆς φλεγμονῆς οἰκείαν ἀπαντῆσαι δύσπνοιαν. (quod est). Quòd ad Nicostrati vxorem attinet, in ea paruam & densam respirationem ob eam causam apposuisse videtur, quòd delirauit. Iam enim sæpius dictum est, contrariam, nempe raram & magnam respirationem, delirij propriam esse. Adeò vt dignum inuestigatione videatur, quamobrem hîc quidem minimè aderat, verùm quæ illi est contraria & doloribus propria, parua scilicet & densa. Neque enim in ægritudinis explicatione alicuius partis dolorem extitisse, sed neque circa thoracem insignem vllum tumorem apposuit. Quid igitur accidit? In hac muliere, ex duplici initio, meo quidem iudicio, duplex morbi species constitit. In eo nanque quod delirauit, & ceruix, os, & naris conuulsionem senserunt, apparet in ipso capite morbi aliquam materiam extitisse. Ex eo verò quòd cibus intrò conclusus fuit, ad decimum vsque diem, & in vrinis sedi-D mentum erui speciem referens extitit, non paruam iecoris inflammationem fuisse existimo, à qua superata superior affectio, non potuit per se ipsa respirationis speciem exprimere. Dictum enim & iam antea sæpè est, prout superat affectio, ita & difficilis spirationis speciem efformari. Hoc verò tum vel maximè delirij paruitas, & senis dictio indicat. Delirare enim eam dixit. Qua dictione cùm paruam noxiam indicare vult, vti consueuit, vt aliàs sæpe demonstratum est. Nil enim mirum, si cùm parum quidem delirauerit, vehementi verò hepatis inflammatione tentata sit, nulla quidem delirij, verùm ipsius inflammationis propria respirandi difficultas obtigit.

ἀκρασίη] Vox est apud Hippocr. ambigua & aliquando vitæ intemperantiam & incontinentiam significat. Hîc verò impotentiam, membrorum imbecillitatem ac incontinentiam denotat & ἀκράτειαν.

παραλέγουσα] Exemplaria omnia Regia manu scripta παραλγέουσα cum Asulano legunt. Quæ etiam est lectio Italicorum codicum, vt ex Caluo patet. Noster verò παραλέγουσα habet cum publicatis Germanicis. Hancque lectionem ex Galeno reti-E nuimus.

ὑπόστασις ὀροβώδης] Sedimentum in vrinis erui simile corporis totius aut renum colliquationem ab intenso calore significat. Hîc magnam hepatis inflammationem denotat. In febribus etiam conspiciuntur erui similia sedimenta ex sanguine crasso in renibus aut hepate assato & torrefacto, vt scribit Galenus Comm. ad aph. 76. lib. 4. Idem quoque erui similia sedimenta hepatis affectus comitari scribit Comm. 1. lib. 6. epid. & Comm. 5.

ξυσματώδης] Sedimenta ramentosa & strigmenta referentia, solidiorum partium ac vasorum colliquationem ex nimio feruore indicant, præcipueq; quòd albedinem iunctam habeant. Sunt enim ξύσματα huiusmodi superficiales partes à partibus solidis consumptione & colliquatione abrasæ. Exemplaria verò quædam manu scripta ἐπέρη λευκὴ ξυσματώδης iungunt quæ secutus est Caluus, & probanda est lectio.

λεκιθώδης] λέκιθον exponit Galenus quod intra corticem est, in Exegesi, & aliquando per se ponitur apud Hippocrat. pulmentariumque ex leguminum farina, & lentium lomentum elixatum significat, vt lib. 2. περὶ γυναικείων. Interdum verò leguminis addi-F to vtitur & λέκιθον φακῶν vocat, lentemque cui detracta sint putamina intelligit. vt lib. 1. περὶ γυναικείων. Dicitur & quibusdam λέκυθος eadem notione, sed perpetuo per ι effert Hippocrates. Vnde λεκιθώδης ὑπόστασις hîc denotari videtur, quæ lentis colorem refert ex biliosi & crassi sanguinis torrefactione, indeque etiam ὑπόχλωρος bile huiusmodi sanguini permixta dicitur. Potest etiam sumi λεκιθώδης ὑπόστασις quæ leguminum farinæ similis sit, præsertim lentium, & quæ crassiora farinæ frustula & negligentius subacta refert, sanguinis in hepate exassationem & colliquationem subindicans. idque præcipuè cùm ad rubrum tendat, velut κριμνοειδὴς & ὀροβοειδὴς ὑπόστασις hepatis colliquationem subindicat Comm. 5. in lib. 6. epid. Caluus λεκυθώδη ὑπόστασιν sumpsisse videtur ex bilis vitellinæ permixtione luteam. Vitiosa sunt autem exemplaria quæ λεκυθώδης pro λεκιθώδης legunt.

ὡς πιμελώδες ἐφίστατο] Istud ex magno hepatis incendio adipis renum colliquationem ac fusionem indicat, ex placito 35. libr. 7. Codex vetustus manu scriptus Regius ὡς πιμελὴ διεφίστατο legit, reliqua exemplaria cum publicatis consentiunt.

τὰ ἔξω ἐξ οἷος] Exemplaria omnia tum publicata, tum manu exarata τὰ ἔξω ἐξ οἷς legunt, sed ἐξ οἷος cum Cornario lego. Cuius no-G tionem eò lubentius amplector, quòd in importuno salo nauiganti, nulla Cynosura apparet, ad quam nauigationis nostræ cursum flectamus. Quæ lectio certè significat sublimamentum in vrina non admodum fuisse diuulsum ac disparatum, sed ouillo velleri aut lanæ minutim carptæ non absimile. Quod varium naturæ conflictum indicabat, materiamque à flatibus multis exagitatam & à calore sublatam. Quæ verò vulgata est lectio, etsi valde perplexa est, indicare potest sublimamentum dispersum fuisse per totam vrinam eiusque superficiem externam occupasse, ac velut externo quolibet circunscriptam. Verùm in his scriptionis vadis & opinionum commentis, suspectam esse mihi codicum fidem confiteri æquius esse existimo, quàm quædam effutientem nauseare atque mihi ipse displicere. Cuius rei suspicionem auget Caluus, qui ex codicibus Italicis & membranis Vaticanis ista subiicit. At certè tanta vrinarum varietas & instabilitas, magnam in corpore exagitationem, & varium facultatum omnium congressum, ingentem quoque materiæ inæqualitatem & incendij febrilis incensionem indicabat.

ἐπὶ πλατὺ διεσκεδασμένον] Meliora exemplaria omniaque manu scripta διεσκεδασμένον habent, quæ secuti sumus.

H ἐναιώρημα νεφελίς ὑπομέλανος] Hîc intelligi videtur quod libr. 3. epid.* ἐναιώρημα ἐπινέφελον dixit, & magnam flatuum ac crassioris materiæ confertam copiam, ab immodico calore subuectam, variamque naturæ exagitationem subindicat.

* *In Pythione.*

χαῦνον δὲ ἄλλο λεπτὸν] χαῦνον siue ad vrinam siue ad sublimamentum referas, obscura est & insolens vrinarum attributio. Hic χαῦνον ad vrinam referri videtur quæ nulla habet contenta, nihilque quod subsideat, neque vllam habet materiam crassam, lentam & confertam, quæ eam spissam reddat, qualis est diluta & tenuis omninoque cruda, quasi mollis, laxa, ac velut inanis & fungosa, nihilque habet solidi ac renitentis. Sic enim χαῦνον de mollibus tumoribus & qui digitis cedant, quique nullo crasso lentoq; humore, sed facilè vaporante constarent dicitur Hippocrati lib. 1. Epid. Comm. 1.

ἄλλου οἷον ἵππου] Vrinam valdè returbatam quæque colore & crassitudine veterini generis vrinas referat intelligit, quæ non tam humorum crudorum ac flatuosorum à bilioso succo feruente agitationem, atque adeò capitis tentationes pronunciant, ex placito 70. lib. 4. quàm naturæ facultates à crudæ, pertinacis, & crassæ materiæ abundantia prostratas esse. Hinc namque & grauissimi stomachi dolores, deliria, conuulsiones, palpitationes, & intensissimæ cephalalgiæ, denique etiam mortes impendent, vt in Philini vxore lib. 1. Epid. apparet.

οἷον τὰ ζοφώδεα] Videtur ζοφῶδες οὖρον intelligere (velut in Cois Præsagiis dicitur) vrinam caliginosam ac velut tenebricosam, valdè crassam & turbulentam, quæ magnam humorum ab exæstuante incendio, præcipueque feruentium succorum ac bilis crassæ & rubræ exagitationem præsefert, ingentemque humorum perturbationem. Ex qua multis obortis crassis ac densis vaporibus, velut obscura ac opaca redditur, spiritibus ipsis ac lucido humorum splendore extincto & vaporum densitate offuscato, non secus ac in ambiente nos aëris statu contingit. Qua de re plura illic scripsimus & nostris in lib. 3. Epid. annotat.

¹¹ ὁ πρῶτος παρενεχθεὶς] παράφοροι dicuntur Hippocrati qui leuiter mente emoti sunt & παραληροῦντες, vt & παράφορος ἡ μικρὰ παραφροσύνη, vt aliàs scribimus, hîc tamen insaniam & furiosam mentis motionem indicare potest, & ad furorem gradum quendam facere, quemadmodum scripsimus nostris in lib. 3. Epid. annot. vt & Aretæus παραφορίην pro phreniticorum delirio posuit. Hic verò πρῶτος παρενεχθεὶς dicitur quòd primus mente captus sit & ad insaniam deuenerit. Cornarius παρενεχθέντα delatum dicit, eaque ratione productum dixisse videtur Caluus, vt de Euryalo mortuo dixit * Maro, *nec te tua funera mater Produxi*. * *lib.* 9.

οὖρον καθαρὸν] καθαρὰ οὖρα puras & defœcatas vrinas vocat Hippocrates, & τοῖς πάχος ἔχουσι opponit lib. 1. Epid. † Est autem hoc insigne vehementis insaniæ exemplum. † *Sect.* 1.

κοιλίη κυρτὴ] Aluus gibbosa, protuberans, ac à flatibus distenta & intumescens intelligitur. Sunt namque κυρτώματα Hippocrati tumores à flatibus contracti præcipueque recentes. Galenus οἰδήματα interpretatur in Progn.

αἰσχρομυθεῖν ἰσχυρῶς] Ista à natura ægri abhorrens permutatio perniciem & vehementem insaniam indicat, eamque dictionem ex Epidemiis agnoscit Galenus Comm. 2. in Prorrh. Qua de re plura scripsimus nostris in lib. 3. Epid. annotat. Hîc autem ἀκολάστων pro ἀκόλαστον leg. videtur Erot. quod ἀναιδέστατα exponit quod est impudentissimè vt scribimus in nostra OEconomia.

ἀθρόον οὖρον] Interpretes ἀθρόον omiserunt cùm tamen omnibus in exemplaribus habeatur.

ἐξ ὕπνου τοῦ] Videtur indicare sudorem ideo existimatum criticum, quòd liberè & continenter, atq; adeo etiam somni benignitate effunderetur. Idque per hyperbaton legendum. Caluus ὑπνοῦντος legisse videtur alio longè sensu.

¹² Eumenis coniunx autumno bilem atram vomitione reiecit. Quin & odores id declarabant, & febres horroris sensu insignes vexabant, & oris ventriculi dolores. Biliosa pauca vomuit & lumbricum. Deiectiones tenues erât per totum tempus ante Vergiliarum occasum, & circum eas cessabant, sanguinisque profluuia & breues febres breuibusque reuersionibus statim reuertentes aderant. In quibus ægri cibum auersabantur, ac velut excocti erant, corporis incontinentia & oris ventriculi dolore vexabantur. Lumbricis conflictabantur circa iudicationes, rigoreque erant affecti ac biliosi. ¹³ Peregrino adolescenti tertio die & quarto & quinto multus è naribus sanguis profluxit, sexto modestè se gessit, desipuit. Septimo die aluus restitit, sopore detinebatur, tertio die morbi reuersio facta est, aluus reniti desiit. Vrinam non vidi. Sub iudicationem prout debebat se gessit. Sub Vergiliarum autem occasum, austrini flatus & pluuiæ aderant, tuncque adolescens mucosa, aliquantum biliosa, cocta, glutinosa & crebra alui recrementa demisit, febris assidua aderat, lingua arida. Sexto die iudicatione est absolutus. Septimo rursus prænhendit eodemque die dimisit cum tremore. Sexto in autem sinistram fluxio glutinosa, crassa decubuit. ¹⁴ Puero vlcere exedente (phagedænas vocant) affecto, inferiores dentes, & ex superioribus ac inferioribus primores exundarunt, & cauitatem reliquerunt. Quibus quidem os à palato discedit, iis medius desidet nasus. At quibus superiores primores dentes, iis summus nasus latus est. Qui quintus ab anterioribus numerabatur, quatuor habuit radices (quarum duę ferè ad vicinum vtrunque dentem connexæ erât) suis extremis omnes ad interiora inflexas. Ad tertium dentem plures suppurationes quàm ad cæteros omnes, & ex naribus crassæ fluxiones, & ex temporibus dolores inde maximè contingunt. Exe-

¹² Τοῦ φθινοπώρου, ἤμεσε χολὴν μέλαιναν ἡ Εὐμένεος. καὶ αἱ ὀδμαὶ δὲ ὑπεδήλουν. καὶ οἱ φρικώδεες πυρετοί. καὶ αἱ καρδιαλγίαι. χολώδεα βραχέα ἀνέμουσε, καὶ τὸ ἕλμινθον. διαχωρήματα λεπτὰ πάντα τὸν χρόνον πρὸ πληϊάδων δύσιος. ἔληγον περὶ αὐτάς. αἵ τε αἱμορραγίαι καὶ βραχύτεροι οἱ πυρετοί, καὶ ὑποστροφώδεες αὐτίκα, βραχέησιν ὑποστροφῇσι. καὶ ἀπόσιτοι. καὶ ἔφθοι. καὶ ἀσώδεες. καὶ καρδιαλγέες. καὶ θηριώδεες ἐν τῇσι κρίσεσι. καὶ ῥιγώδεες. καὶ χολώδεες. ¹³ Μειράκιον ξένον, τρίτη αἷμα ἐκ ῥινῶν πολύ. καὶ τετάρτη. καὶ πέμπτη. ἕκτη ἵστατο κοσμίως. παρέκρουσεν. ἑβδομαῖος γαστὴρ ἐπήκει. κωματώδης ἦν. ὑποστροφὴ τριταίῳ. ἐξέλιπε γαστὴρ ἀντεχομένη. οὖρον οὐκ εἶδα. περὶ κρίσιν οἷον ἔδει. περὶ δὲ πληϊάδων δύσιας νότια καὶ ὕετια ἦν. κατὰ τότε μειράκιον μυξώδεα, ὑπόχολα, πέπονα ὑπεχώρει, γλίσχρα, συχνὰ διαχωρήματα. πῦρ συνεχές. γλῶσσα ξηρή. ἐκρίθη ἑκταῖος. ἑβδομαῖον αὖθις ἔλαβεν. ἀφῆκεν αὐθημερὸν σὺν τρόμῳ. ὠτὸς ῥεῦμα κατ' ἀριστερὸν γλίσχρον. παχὺ ἔκλη. ¹⁴ τῷ παιδίῳ τῷ φαγεδαινωθέντι, ὀδόντες οἱ ὑποκάτω. καὶ τῶν ἄνω καὶ τῶν κάτω οἱ ἔμπροσθεν ἀνέπλεον. ἔγκοιλον εἶχον. ἐστὸν ὧν μὲν ἐκ τῆς ὑπερῴης ἀπέστη, μέση ἵζει ἡ ῥίς. ὧν δὲ οἱ ἄνω ὀδόντες οἱ ἔμπροσθεν, πλατεῖα ἄκρη. ἀριθμούμενος ὁ πεμπταῖος ἀπὸ τῶν ἔμπροσθεν, τέσσαρας ῥίζας κατὰ δύο συνεζευγμένας, ὡς πρὸς ἑκάτερον τῶν γειτόνων ὀδόντων, ἄκρας ἀποκεκαμμένας εἰς τὸ εἴσω μέρος πάσας. περὶ τὸν τρίτον ὀδόντα, ἀποπυήματα πλείω, ἢ περὶ τοὺς ἄλλους πάντας. καὶ τὰ ἐκ ῥινῶν παχέα ῥεύματα. καὶ ἀπὸ κροτάφων ὀδύναι ἐκ τούτου μάλιστα γίνονται. ἐσθίεται οὕτως,

A ται οὗτος, μάλιστα ὁ πέμπτος. ἐκ μέσου μὲν κόνδυλον εἶχεν. δύο δὲ ἔμπροσθεν ὁ μικρὸς, πρῶτος, ἔνδοθεν κατὰ τοὺς δύο ἐβέβρωτο. ῥίζαν μίαν παχεῖαν ὀξεῖαν εἶχεν ὁ ἕβδομος.

ditur iste præcipuè quintus, & ex medio quidem tuberculum habebat. Ex duobus autem primoribus, minor primus interna parte iuxta duos erodebatur. Septimus radicem vnam, crassam, acutam habebat.

12 αἱ καρδιαλγίαι χολώδεις] Sic publicata legunt omnia exemplaria. Quidam codices manu scripti χολώδεα & βραχέα iungunt, quę nos secuti sumus cum interpretibus, etsi constare potest sua publicatis lectio.

ἔληγον περὶ αὐτὰς] Sensum valdè popularem Germanicorum codicum secuti sumus, qui mihi planè videtur explicatus. Codices Regij tres manu scripti hoc loco multùm variant, nec sine vitio. Vnus ὀλίγοντο habet, alter ἐλέγοντο, tertius etiam ἐλήγοντο. Caluus B ὠχλουν aut aliud quid tale legisse videtur. Cornarius pro περὶ αὐτὰς αὖθις legisse videtur, & sequentibus iunxisse. Mihi non absurdum videtur vt quæ postea dicuntur ægrorum affectiones circa Vergiliarum occasum explicent.

καὶ ἔφθοι] Ista febres respiciunt quæ tunc laborantes affligebant. Intelliguntur igitur hîc febres quæ ob nimiam humiditatis redundantiam corpus halituosis excrementis replent, ac velut excoctum reddunt & exolutum. ἑφθότης enim Hippocrati virium corporis exolutionem, quæ ob calidam humiditatem fit, quasi elixationem quandam significat, vt scribit Galenus Com. 2. in lib. de rat. vict. in morb. ac. Possunt & ἔφθοι dici vt febres respiciat quæ autumno grassarentur à bile per æstatem præcedentem retorrida, in quibus etiam desipientiæ immites & ferinæ fierent, de quibus θηριώδεις dicitur,* vt scripsimus nostris in lib. 2. epid. Comment. *Sect. 1.

θηριώδεις] Hæc dictio ægros aut etiam febres respicere potest, & eas intelligere quæ sua feritate, humorum malignitate & cacochymia interaneorum animalia gignunt, quemadmodum φθινόπωρον θηριῶδες dicitur lib. 2. epid. & lib. 6. Hîc verò cùm autumnaC les morbi describuntur, tuncque propter summam humorum cacochymiam & status inæqualitatem, magna gignatur succorum prauitas, huiusmodi febres intelligi quæ malignitatem summam prę se ferrent, aut lumbricos & ascaridas circa iudicationes demitterent, vero est simile, cùm θηρία† Galeno intestinorum animalia dicantur, & autumno præcipuè grassari soleant, vnde & φθινόπωρον θηριῶδες dicitur, vt scripsimus nostris in lib. 2. epid. Com. qui locus plurimùm confert ad huius intelligentiam. Id igitur tum ægris circa febrium solutionem aut iudicationem lumbricis vexatis, aut etiam febribus attribui potest, in quarum declinatione erecta ad morbi victoriam spe, & natura morbum propulsante, lumbrici reiiciuntur. Ad huius verò exempli declarationem plurimùm facit quod†† scribitur lib. 6. epid. τὸ θηριῶδες φθινοπώρου, καὶ αἱ καρδιαλγίαι, καὶ τὸ φρικῶδες, καὶ μελαγχολικόν.

† In Exeg. †† Aph. 13. sect. 1.

13 παρέκρουσεν] παρέκρουσεν ἑβδομαῖος iunxit Caluus. Nos receptam publicatorum & manu scriptorum codicum fidem secuti sumus.

ὀξέλιπε γαστὴρ αὐτίκ' ἐχομένη] Hæc phrasis indicat aluum non amplius substitisse, & quæ reniti desisteret, quæq; ad iudicationem soD luta fuerit. Caluus ὑποστροφὴ πεμπταίῳ ἐξέλιπε, γαστὴρ αὐτίκ' ἐχομένη legit, sed nos codicum omnium consensum amplexamur.

περὶ κρίσιν δὲ ἤδη] Caluus istud ad vrinas refert. Mihi videtur hac phrasi subindicari, omnia sub iudicationis tempus ad eam subeundam ritè fuisse composita, & ægrum optimè se gessisse, ideoque morbum partim alui secessu solutum, partim in aurem sinistram depositu decubuisse, vbi sanguinis profluuio alleuatus fuit. Credibile est autem adolescentem istum febre tentatum ex magna humorum redundantia, cui plurima esset permixta materia partim frigida & cruda, partim etiam biliosa, cuius exæstuatione magna pars sursum euecta, cerebrum tentauit.

κατὰ τὸ] Pro κατὰ τὸ codex vnus Regius manu scriptus περὶ δὲ πλειάδων δύσιν μειράκιον legit, ac videtur esse quædam illorum verborum explicatio. Reliqua exemplaria cum publicatis consentiunt.

πέπονα ὑπεχώρει] Cornarius πέπονα omisit, quod tamen omnibus in exemplaribus constat, magnamque ad firmandam iudicationis authoritatem vim habet, vt & aurium sordium crassitudo & visciditas, quæ coctionis firmitatem indicat. Sic enim GaleE nus in artis Constitut. & Arte parua, inter alia excrementa, ex quorum mutationibus de morbis iudicia fieri monet, aurium sordes annumerat.

14 τῷ παιδίῳ] Puero vlcere exedente ad os tentato, primores dentes superiores ac inferiores corruptionem senserunt ac deciderunt, & os maxillæ perniciem sensit. ἀνάπλεον autem vetustam lectionem ex codicibus omnibus retinuimus, quòd sit Hippocrati familiaris ὀστέου ἀνάπλωσις & ἀνάπλευσις, vbi ossis eductionem, inundationem, aut fluctuationem, puris etiam redundantiam ac velut restagnationem in osse significat, vnde syderatur, decidit, & discessum facit, vt annotauimus in Cois Prænot. vbi ὀστέου ἀνάπλευσιν de ossis maxillæ discessu, corruptione ac eductione dixit, quod libro de fracturis ἀναπλῶσαι dicitur. Caluus ἀνέπεσον legisse videtur, quemadmodum etiam legit ** Fuschius suis in lib. 6. epid. Com. Hîc autem exemplaria omnia secutus sum tum publicata tum scripta quæ ἔγκοιλον ἔσχον legunt. Sic enim significatur maxillæ os ab vlcere erosum, vnde dentes exciderunt, cauitatem habuisse & reliquisse. Fuschius certè vir in arte Medica multarum palmarum nobilis, aliter hunc locum legit. Sed profectò in tam F constanti exemplarium scriptione mihi nunc ab iis discedere religio est, dum abundè melior spes affulserit. ** Aph. 3.

ὧν μὲν ἐκ τῆς ὑπερῴης] Hæc sententia scribitur lib. 6. Epid. † his verbis, ὅσοισιν ὀστέον ἀπὸ ὑπερῴης ἀπῆλθε, πυτιοῖσιν μέση ἵζει ἡ ῥίς. ὅσοισι δὲ ἔθεν οἱ ὀδόντες ἄκρη σιμοῦται. In libro quoque de luxatorum ossium per molitionem curandi ratione (quem μοχλικὸν aut Vectiarium vocant,) huius sententiæ prior pars repetitur, οἷσιν ὀστέον ἀπὸ ὑπερῴης ἀπῆλθε, μέση ἵζει ἡ ῥὶς τουτέοισιν. Repetitur quoque libello qui Medicus inscribitur, sed admodum vitiosè vt apparet. Indicatur autem iis quibus os ex palato discedit, medium nasum deprimi & desidere, quòd narium discrimen (diaphragma vocant) palati ossibus innitatur.

† Sect. 1. aph. 3.

ὧν δὲ οἱ ἄνω ὀδόντες] Hæc pars ex superiore dependet, & alteram aphorismi lib. 6. Epid. partem satis explicat, indicatq; sæpe quibus palati os discessit, iis superiores primores dentes excidere, & summum nasum latum & resimum fieri, cùm narium interstitium & os illud quod nares discriminat, deprimatur, quodque dentium incisorum præcipuè, extremas partes pertingit, vt scribit G †† Galenus. Ex quo satis apparet illud ἄκρη lib. 6. Epid. de summo naso (quod σφαίριον dicitur vt scribit Rufus in libello περὶ ἀνθρ. μορ.) eiusque simitate intelligi, quod quidam dentium summitati tribuunt. Hunc porro locum valdè conturbauit Caluus, adeo vt ne huius quidem intelligentiam consequi possis, dum ita reliquis permiscet. †† Com. in lib. 6. Epid.

ἀλιθούμενος ὁ πεμπταῖος] Videtur dentium superiorum qui ex vlceris erosione deciderunt singularem quandam naturam describere, quæ etiam non omnibus vna est, interdumque sæpè variat, vt ex ††† Galeno apparet libello de ossibus. Dentes autem intimi qui maxillares aut molares dicuntur, à †††† M. Tullio gemini, cùm ferè quini vtrinque sint, interdum etiam quaterni & seni, radicibus vtique binis, quidam etiam ternis quaternisve nituntur, præsertimque medij qui sunt maximi, vt scribit Gal. lib. 11. de vsu partium cap. 8. & lib. de ossibus cap. 5. & Celsus cap. 1. lib. 8. Fereque longior radix breuiorem edit dentem, rectique dentis recta etiam radix, curui flexa est. Ex quo existit vt publicatorum codicum lectionem secutus sim, quæ cum pluribus manuscriptis codicibus consentit, quamuis vnus manu scriptus peruetustus ἕβδομος legat. Quam lectionem secutus est Caluus. Quintus H namque ordine cùm inter medios maxillares ferè annumeretur, inter maximos accensetur. Qui verò vtrimque sunt maxillares, minores existunt. Cuius rei rationem adfert Galenus lib. 11. de vsu partium.

††† Cap. 5. †††† Lib. 2. de nat. deo.

[15] Athenæo autem puero masculo sinistra parte dẽs inferior, dextra superior doluit. Huius auris dextra pus collegit, cùm non amplius doleret. Post Vergilias tempus placidum, nubilosum & caliginosum fuit. Iudicationes quinto & sexto & septimo die fiebant, itemque longius procedebant. Febrium reuersiones aderant, quæ ad inerrantes vergebãt, & cibum auersabantur, ac biliosæ erant, & intestinorum difficultates cum ciborum fastidio & febre vrgebant. Sub Vergiliarum occasum austrini flatus vehementer spirabant, sanguinis profluuia, febres ad tertianarum naturam propius accedentes, & cum rigore algidæ grassabantur. [16] Qui in sutrina erat & bile plurimùm abundabat, sanguinem naribus profudit, alui deiectio pauca aderat, septimo die cum rigore iudicatione est absolutus. [17] Puer ad extremam cauponam, quarto die sanguinem ex naribus effudit, illico multum nugabatur, aluus restitabat, cum præcordiis duris & dolentibus. Sexto die glande supposita, mala ex pallido virentia demissa sunt. Septimo sub matutinum tempus corporis iactatio, multus clamor, venarum ad vmbilicum pulsationes, ac velut in grauissimis febribus, pulsus creberrimi & maximi erant, & per omnem morbum veluti ad vesperam accessiones mouebantur. Ad dignoscenda autem principia & accessiones in considerationem adhibendæ sunt, & ipsa temporis tempestiuitas, & continuitas, & anni tempus. [18] A Vergiliarum occasu austrini flatus spirabant, quæ quinto die iudicabantur, vno intermisso prehendebant. Quæ verò pustulæ erumpebant ad instar foliorum molles & laxæ erant, quale quid acanthio lapyto contigit. At circa Vergiliarum occasum, cutim scabies & asperitates pruriginosæ quadantenus infestabant, absque humoris lachrymatione, & præcipuè quidem hac anni tempestate. Quinetiam impetigines in tumorem sublatæ aderant. Huiusmodi erant quæ Pythodori coniugi & Capelio vna cùm febre contigerant. Sub cuius initia ferè Pythodori vxori coxendicum impotentia aderat. [19] Post Vergiliarum occasum horrores ægros tenuerunt, & sanguinis è naribus profluuia. Sutor certè quidam septimo die iudicatione est absolutus. Vbi vnum diem intermisisset, altero prehendisset, rursus quarto iudicatus est. Quidam ex his qui apud Leocydem erant, septimo iudicatus est, quarto alius. Moscho nono die largus ex nare sinistra, paucus autem è dextra sanguis effluxit. In decimum quartum diem, prout debebat, iudicatio ab initio commouebatur. Decimo septimo errata in ciborum ratione contingebant. Decimo nono noctu enatum est ad aurem dextram tuberculum paruum, intus durum, foris paulum molle dolorem inferens, nec remittens. Purgatione reiecta sunt admodum biliosa, purulenta, sæpiæ atramento maximè similia. Neque secus ac is cui admota cucurbitula, cùm dolor ad coxendicem esset, in crus descendit, alleuatus est.

[15] Τῷ Ἀθηναίῳ δὲ παιδίῳ ἄρσενι ὀδὼν ἐπ' ἀριστερὰ κάτω, ἄνω δὲ ἐπὶ δεξιά. τούτου οὖς δεξιὸν ἐνεπύησεν, οὐκ ἔτι ἀλγέοντος. μετὰ δὲ πληϊάδα, εὔδιαι ἐπινέφελοι, καὶ ὀμίχλαι. κρίσιες πεμπταῖαι, καὶ ἑκταῖαι, καὶ ἑβδομαῖαι, ἔτι δὲ μακρότεραι. ὑποστροφώδεες οἱ πυρετοί. καὶ ἐς τὸ πλανώδεες. καὶ ἀπόσιτοι. καὶ χολώδεες. καὶ δυσεντερίαι, ἀπόσιτοι. πυρώδεες. περὶ πληϊάδων δύσιας, νότια ἰσχυρῶς ἦν. αἱμορραγίαι. καὶ τριταιοφυέες. καὶ ἠπιαλώδεες. [16] ὁ ἐν τῷ σκυτείῳ ἡμορράγησε κατακορής. διαχώρησις ὀλίγη. ἐκρίθη ἑβδομαῖος ῥίγει. [17] ὁ παῖς ὁ παρὰ τὸ ἔσχατον καπηλεῖον, ἡμορράγησε τεταρταῖος. πολλὸν αὐτίκα ἐφλυήρει. γαστὴρ ἀντίσχετο, ὑποχόνδριον ὀδυνῶδες σκληρόν. πρὸς βάλανον ἑκταίῳ ὑπῆλθεν κακὰ χλωρά. ἑβδόμῃ πρωῒ, ῥιπτασμός. πολλὴ βοή. φλεβῶν σφυγμοὶ παρ' ὀμφαλόν. ἐν τοῖσιν ὀξυτάτοισι τῶν πυρετῶν, οἱ σφυγμοὶ πυκνότατοι καὶ μέγιστοι. οἷον τὸ ἐς δείλην παροξύνεσθαι, τοιοῦτον ἐν πάσῃ τῇ νούσῳ. πρὸς τὰς ἀρχὰς δὲ καὶ οἱ παροξυσμοί, καὶ τὸ περίτερον σκεπτέον. καὶ τὸ συνεχέον. καὶ τὸ τοῦ ἐνιαυτοῦ. [18] Μετὰ πληϊάδων δύσιας, νότια. πέμπτῃ κρινόμενα, διαλιπόντα μίαν, λαμβάνει. τὰ δὲ φολλικώδεα ἐπιφλυκταινούμενα, οἷα τῷ ἀκανθίῳ Λαπύτῳ. περὶ δὲ πληϊάδων δύσιας, ὑποψωρώδεα καὶ τρηχέα τὰ κνησμώδεα οὐκ ἐπιδακρύοντα. μᾶλλον μὲν ταύτην τὴν ὥρην. ἀτὰρ καὶ τὰ λειχηνώδεα ἐξαιρόμενα. ταῦτα ἦν οἷ, τῇ Πυθοδώρου καὶ τῷ καπηλίῳ ξὺν πυρετῷ ἅμα ἀρχομένῳ, σχεδὸν τῇ Πυθοδώρου, ἰσχία ἀκρατέα. [19] Μετὰ πληϊάδων δύσιας, φρικώδεες. αἱμορραγίαι ἐκ ῥινῶν. ὁ μέντοι σκυτεὺς ἐκρίθη ἑβδομαῖος. μίαν διαλιπὼν, μίαν ἔλαμβανεν. αὖθις τετάρτῃ ἐκρίθη. ἄλλος τῶν παρὰ Λεωκύδεος, ἐκρίθη ἑβδόμῃ. ἄλλος τετάρτῃ. Μόσχος ἐνάτῃ λαῦρον ἐξ ἀριστεροῦ. βραχὺ δὲ, ἐκ δεξιοῦ μυκτῆρος. πρὸς τὰς ιδ, ἐς κρίσιν. ἣ ἔδει ἀρξάμενα παροξύνετο. ἁμαρτάδες βρωμάτων ιζ, ἐγένοντο. παρὰ τὸ οὖς ἐπὶ δεξιὰ σμικρὸν ἔσωθεν σκληρόν. ἔξωθεν σμικρὸν χαῦνον. ὀδυνῶδες, οὐδὲν ἐπεδίδου, ιθ, ἐπεγένετο νυκτός. τοῖσι πάνυ χολώδεσιν, ἐκπύοις μάλιστα ὅλως ἴκελη ἡ κάθαρσις. οἷον ὁ τὴν σικύην προσβαλλόμενος. ἐπεὶ ἐς τὸ ἰσχίον ὀδύνη τούτῳ ἐς σκέλος κάτω ἦλθε. καὶ ἐρῄισεν.

[15] Τῷ ἀθηναίῳ δὲ] Sic habent omnia exemplaria manu scripta quæ adhuc videre licuit. Interpretes τῷ ἀθηναίῳ δὴ legisse videntur.

ὀμίχλαι] Istud videtur omisisse aut certè non satis expressisse Caluus.

καὶ δυσεντερίαι ἀπόσιτοι] Hîc ἀπόσιτοι omisit Caluus, cùm tamen in omnibus legatur exemplaribus.

καὶ ἠπιαλώδεες] Id ad febres refertur & intelliguntur febres algidæ cum rigore. Sic enim Epialon febrem vocant, Quartertam Latini dixerunt, in qua frigus cum rigore perpetuò sentiunt ægri. Erotiano dicuntur ἠπιαλώδεες πυρετοὶ οἱ μετὰ φρίκης καὶ ῥίγους γινόμενοι, hoc prope subindicato loco. Potest & id solum rigorem respicere, & febres intelligi, in quibus ægri perpetuo rigore conflictabantur, quòd ἠπίαλος Atticis rigorem qui febres antecedit significet, vt scribit Galenus, cap. 6. lib. 2. de differ. feb. & Hesychius qui etiam τὰς ψυχρὰς eo nomine dici scribit. Vnde existit vt ea sit istius febris appellatio, quòd perpetuo algore aut rigore afficiat. Interpretes aliam sequuntur huius nominis notationem, cùm leues & blandas febres dicunt, παρὰ τὸ ἠπίως ἀλεαίνειν, quòd blandè & molliter incalescat.

16 κατακορής]

A [16] χολώδεις] Hæc dictio cùm ad hominem refertur, exquisitè & affatim biliosum significat (vt scribit Gal. in exeg.) eumque qui bile plurimùm abundat. Interpretes χολωδεις legisse videntur, & partim ad sanguinem abundè biliosum, partim ad sanguinis copiam referunt. Nos exemplarium consensum sequimur.

[17] πολλὸν αὐτίκα ἐφλυήρει] Sic leg. exemplaria omnia tum publicata tum scripta, quæ secuti sumus. Caluus ἡμορράγησε τεταρταῖος πολλὸν iungit.

φλεβῶν σφυγμοὶ] σφυγμὸν antiquis dictum esse de sola partium inflammatarum pulsatione, aut de arteriarum conspicuo admodum & manifesto percussu, satis tritum est in Hippocr. monimentis, idque ex Galeni scriptis apparet & Erasistrato & Agathino lib. 4. de differ. puls. vt aliàs † scripsimus. Hîc igitur visceris alicuius inflammatio suspecta est, quod & superioribus verbis satis indicatur. ὑποχόνδριον ὀδυνῶδες σκληρόν. σφυγμὸν autem παρ' ὀμφαλὸν hîc dicit velut in Progn. σφυγμὸν ἐν ὑποχονδρίῳ.

† *Com. in lib. 2. epid.*

B ἐν τοῖσιν ἐξυπτίοισιν] Is videtur eorum esse verborum sensus, aut certè ista per hyperbaton legenda sunt, indicantque caloris febrilis vehementiam & magnitudinem. Nunc autem σφυγμὸς à superiore & antiquis vsitata opinione deflectit, & ad vsu receptam consuetudinem traducitur, omnemque arteriarum motionem, cui cor præest, significat. Cuius opinionis ducem & autorem facit Hippocratem Galenus lib. 1. de diff. feb. & lib. quòd animi mores corp. temp. seq. hunc fortassis locum subindicans. Atq; haud scio an sit alius in Hipp. monimentis ad hanc confirmandam opinionem clarior.

ὅτι τὸ ἐς δείλην παροξυνέεται] Potest hic locus ad istius morbi singularem naturam respicere, & significare per totum morbum accessiones sub vesperam motas fuisse. Potest & generaliter ad cuiusque grauioris morbi consyderationem referri, & veluti per quendam communem locum significare, in vehementissimis & grauissimis morbis sub vesperam accessiones moueri, velut lib. 6. epid. scribitur: ἐν ἁπάσῃ τῇ νούσῳ ὅτι τὸ ἐν δείλῃ παροξυνέεται. Quod de morbis grauissimis, quales sunt autumnales, quique vt plurimùm vespere insultus habent, intelligi debet, vt scripsimus nostris in lib. 2. epid. Com. Vbi & eiusmodi phrasim aperuimus, & huius etiam loci mentionem iniecimus.

C πρὸς τὰς ἀρχὰς] Vniuersale morborum tempus & principij cognitio hîc instituitur, ex accessionum & circuituum inter se comparatione, vt medicum attentum reddat ad morbi tempus in quo primùm cœpit, & eius insultum perscrutandum. Eoq; ferè sensu quo lib. 6. epid. scribitur πρὸς τὰς ἀρχὰς τοὺς παροξυσμοὺς ἐπισκέπτεσθαι. Vnde hunc locum συμβουλευτικῶς, & tanquam ad morborum dignotionem facientem ex Galeni mente interpretati sumus. Lib. verò secundo epid. amplior constituitur temporum morbi disciplina, ex mutua temporum inter sese & accessionum commissione. Vnde & ista cognoscendorum morborum conditio, illius vniuersalioris disciplinæ, quæ illic vberius instituitur, & aph. 12. lib. 1. pars esse videtur. Cæterùm illud τὸ πρότερον circuituum inter sese vicissitudines, successiones, ac proportiones, accessionumq; mutuas collationes significat, velut num maturius aut tempestiuius, num etiam diutius, aut magis, aut continenter affligant. Sic enim & temporis tempestiuitas & continuitas accipienda venit. Illud quoq; τὸ τοῦ ἐνιαυτοῦ anni tempus indicat. Nam & anni tempestas morbum ipsum eiusq; insultus & accessiones circunscribit. Quod per ὥρας τοῦ ἔτεος indicat Hipp. aph. 12. l. 1. Atq; eò etiam referri videtur quod scribitur lib. 6. epid. καὶ ὁ ἐνιαυτὸς in ferè simili huius sententiæ designatione. Quam lectionem ex quibusdam exemplaribus agnoscit Galenus.

D [18] τὰ δὲ φολλικώδεα] φολλικώδεα, τὰ δὲ πλαδώδεα καὶ σομφὰ exponit Gal. in exeg. hunc locum subindicans. Significat autem toto corpore enatas fuisse pustulas, varis similes, subinanes & laxas, ac folliculis semine vacuis similes, hoc est fungosas & molles, ex tenui feruenteque materia in cutem erumpente. φολλικώδεα autem velut φολικώδεα, videtur sumpsisse Caluus aut φολιδώδεα, cùm squamosa dixit. Est enim φολὶς anguium aut piscium squama. Erotianus certè hîc φολλικώδη pro cutis maculis & scabra asperitate sumere videtur, cùm scribit φολλικώδη, τὰ ἐφηλώδη καὶ λεπρώδη. οἱ γὰρ παλαιοὶ φόλλικας ἐκάλουν τὰς ψωρώδεις τραχύτητας. ἐπιφλυκταινούμενα autem lego exemplarium scriptorum omnium fidem secutus, non vt habent publicata ἐπιφλεγμαινόμενα.

Λαπύτω] Λαπάτω habet vetus exemplar manu scriptum. Lapato legit Caluus.

ὑποψωρώδεα] Hîc summam cutis asperitatem cum prurito intelligit, furfures elicientem quam ψώραν Græci vocant. * Plinius scabiem dicit, etsi aliàs plærumque psoræ nomen retinet. Quòd autem summæ cutis essent vitia ex siccitate orta, nihilque ex alto occuparent, sine lachrymatione aut humoris saliuatione esse dixit. Quibus opponi videntur τὰ λειχηνώδεα ἐξαιρόμενα impetigines tuberosæ ac turgentes, hoc est cum papulis aut pustulis. Papularum nanque genus impetiginem facit [†] Celsus.

E * *Cap. 1. libro 20.* † *Lib. 5.*

ἐόντα ἐν οἷ] Sic legunt publicati omnes codices cum quibusdam manu exaratis. οἷα legit vetustus vnus & reconditus, quæ mihi probanda venit lectio cum exemplaribus Italicis, vt satis ex Caluo patet. Cornarius pro οἷ, ἐν legit. Caluus etiam ἀρχόμενα, non ἀρχομένω legit & antecedentibus iungit. Nos pluralitatem codicum secuti sumus. Idem quoque in Capelio variat, & Cacipenulo legit, si modò vera est scriptio.

[19] πρὸς τὰς ιδ] Mira est phrasis qua significare videtur ab initio morbi iudicationis progressum in decimum quartum diem ritè & ordine tendere debuisse. Nam cùm nono die largus è naribus sanguis profluxisset, videbatur die vndecimo aut saltem decimo quarto iudicatione absolui posse. Sed tandem ægri errato & crudioris humoris abundantia, res est in decimum nonum abscessu quodam deposita & amandata. Sic enim optimè mihi conuenire videtur ista lectio, quæ omnibus in exemplaribus constans est. Cornarius aliò refert, & significat in decimum quartum diem iudicationes fieri, si prout deberent, ab initio accessiones inuaderent, parum attenta huius ægri & totius morbi ratione. Adde quòd εἰ ἤδει ἀρξάμενα παροξυνέετο, aut παροξύνοιτο legisse videtur. Nec video quanam ratione Caluus illud ἀρξάμενα παροξύνετο ad sequentia referri potuit.

F ἐπεγένετο νυκτὸς] Sic ferè habent omnia exemplaria tum publicata tum scripta, quæ populariter secutus sum. Vnum vetus & reconditum ἀπεγένετο legit velut Caluus ex codicibus Italicis. Tuncq; ad humorum abscessum ac decubitum referetur, qui iudicatione quadam decimo nono die discessit, ac puris emissione solutus est & dissipatus.

πῦον πάνυ χολῶδες] Istud mihi puris effluentis conditionem aptissimè respicere videtur. θολὸν autem τὸ μέλαν τῆς σηπίας apud Hippocr. exponit Gal. in exeg. sepiæ atramentum, hunc fortè locum subindicans. Sic enim legendum (vt ex Varino etiam patet) non vt vitiosè scribitur ὅλον, quod & ὁλὸς quoq; dicitur. Caluus ὅλη legisse videtur & ad purgationem retulisse nullo teste neq; sensu. θολὸν autem legendum esse non ὅλον vt habent omnia ferè exemplaria, satis constat.

G ὅτι ὁ πλῶ σικύου] Non fuit in eo similitudo vt vtrique in crura humorum decubitus fieret, vt voluit Caluus. Sed id fuit simile quòd vterque humorum transpositione ac velut robore naturæ amandata in abscessum materia bene habuit, ac non secus huic coxendicis dolor in crus decubuit, ita & Moscho cerebrum appetens materia in aurem dextram naturę vi est deposita & euicta. Sic enim sensus mihi optimè constare videtur. Cornarius illud ὅτι quo referret non habuit, ideoque omisisse videtur, cùm tamen in eo retinendo consentiant omnia quotquot videre licuit exemplaria. Caluus etiam μεγάλου σικύου leg. videtur.

[20] Ὁ ἀπὸ τοῦ κεραμέου ἵππου καταπεσών, ᾧ οὐ προσεβλήθη αὐτίκα σικύη. ἐκαύθη ἔσω. καὶ κ' ἐπαλιγκότησεν. αἱμορραγικά. καὶ τρυγώδεα. καὶ ἐσθιόμενα. ἡ Τενεδίη τεταρταίη ἀπέφθειρεν, ὡς ἔφη τριηκοσταῖον ἄρρεν. γαστὴρ ὑγρὰ λε-

H [20] Qui ex fictili equo decidit, cui nec illico admota est cucurbitula, intus vstus est, ac vigesimo malum recruduit, cùm sanguinis profluuio fœculenta & erodentia prodierũt. Mulier Tenedia quarto die masculum triginta dierum (vt aiebat) abortione reiecit, aluus

liquida, tenuia demisit, lingua exusta est, quarto die iudicatio contigit. Post Vergiliarum occasum lienis affectus aderant, & ad quintum vsque diem sanguinis è naribus profluuium, iudicatio obtigit. Cuidam septimo die vrina erui loturæ similis prodiit, sibiipsi persimilis, deinde pura, recidiua facta est. Intermisit quoque & Megarensis filio, præterquam quòd sanguis non profluxit. Vrina qualis Artigeni, alba, crassa, similis. [21] Sub brumam sydus insigne visum est, quinto autem post sextoque die terræ motus extitit. Antigenis vxor quæ in Perintho erat, suspiriosa perseuerauit, cui nescienti an vterum ferret, rubra comparuerunt, vterusque interdum paruus, interdum magnus videbatur. Semper tussiebat ac si celeriter viam conficere contingeret. Mensis agebatur octauus cùm constitit, febre priùs tentata.

[22] Coniunx fratris Apomanti septimo die (vt dixit) fœmellam sexaginta dierum abortione reiecit, ad nonum verò diem perturbata est. Post iudicationem dextra parte dolor erat, ac si ex conuersione accidisset. Hæc celeriter fœtum concipiebat & perdebat. Quædam cum albo fluore filiam peperit, quædā cum rubro, vt conueniebat. Horrore vexabantur ęgri, corporis incontinentia iactabantur, cibos auersabantur, morborum reuersionibus tentabantur: biliosi sanguinis eruptionibus obnoxij, liensis affectibus aliquātulum vexati, sinistra parte plurimi dolorem sentientes. Apemanti vxori cùm in hanc partem conuertebatur, dexter oculus doluit; si in alteram, lateris inanitas. [23] Aristophontis filiam febris tertio & quinto die prehendit, sicca plurimùm permansit, aluus tamen huic conturbata est, difficilis iudicatio fuit, supra triginta dies cessauit. Pustulæ quidem ex laboribus non vehementibus ad diem septimū perueniunt, aliquantulum liuidæ. Rigor ancillam quæ post Heroum habitabat corripuit. At albæ & magnæ ferè improbātur in alto stupore (quem catochon dicunt) correptis, somniculosis, & quibus corporis moles non concidit, & bilis restitat, atq; etiam vbi non considunt, siue aluus lubrica sit, siue dura. Zoilo fabro pulsus tremuli, tardi. Lotium & alui recrementum modicè decoloratum fuit, imi ventris contensio vtrinq; in directum ad vmbilicum pertingens cum graui febre, cibos auersabatur, siticulosus. [24] Apud Tecomæum præfecti annonæ filiæ, cùm incertum esset, an vterū gestare inciperet, duorum mēsium spatio vomitus pituitosus, interdum etiam biliosus erupit, difficulter peperit, integrè purgata est. Ad trigesimum diem similis vomitus perseuerauit, deinde aluo conturbata vomitus cessauit. Lęuitas intestinorum adfuit, neque menses prodierunt, duorum annorum spatio per hyemem profluuium per ora venarum sanguinem fundere solita, passa est. Duo fratres Cecropis propinqui, quibus circa initia nigra demittebantur, aliquantulū fœculenta, & condimentis ex sanguine paratis affinia, quæ ex bile saturatis & spumantibus cum virore pallescebant. Qui ex pacto asinum sustulit illico febricitauit, tertio die sanguinem è naribus profudit, & quarto, & quinto, & septimo, & octauo, iudicatione est absolutus cum aluo lubrica. Qui circa fodinas versabatur præcordia dextra contenta habebat, lien magnus erat, & aluus distenta, aliquantulum indurata, inflatus fuit, decolor.

πολλά. ξυνεκαύθη γλῶσσα. κρίσις τεταρταίη. Μετὰ πληϊάδων δύσιας, σπληνώδεα. καὶ μέχρι πεμπταίης ἐῤῥάγη. ἐκρίθη. ἑβδομαίῳ δὲ ἐόντι οὖρον· οἷον ὀρόβων πλύμα. ὅμοιον αὐτὸ ἑωυτῷ. ἔπειτα καθαρόν. ὑποστροφή. διέλιπε τε καὶ τῷ Μεγαρέος. πλὴν αἷμα οὐκ ἐῤῥύη. οὖρον οἷον ὁ Αρτιγένεος. λευκόν. παχύ. ὅμοιον. [21] Ἡλίου χειμερινέων τροπέων, ἀστὴρ οὐ σμικρόν. πέμπτῃ δὲ ὕστερον ἑκατέρων σεισμός. ἡ τοῦ ἐν Περίνθῳ ἔμεινε ἀσθματώδης ἡ Αντιγένεος, ἡ οὐκ εἰδυῖα εἰ ἔχει, ἐρυθρὰ ἐπιφαινόμενα. ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε γαστὴρ σμικρή. ἄλλοτε μεγάλη. βήσσουσα γὰρ οἴομαι, ἐτύγχανεν. ὁδοιπορῆσαι θᾶσσον. μὴν ἦν ὄγδοος. ἱδρύθη προεπυρετήνουσα. [22] Ἡ δὲ τοῦ Απημάντου ἀδελφεοῦ γυνὴ, ἀπέφθειρεν ἑξήκοντα ἡμερῶν, ὡς ἔφη, ἑβδομαίη θῆλυ. περὶ δὲ ἐνάτην ἐθορυβήθη. μετὰ δὲ κρίσιν, τὰ δεξιὰ ἤλγει. ὡς ἂν ὑπὸ ἀποστροφῆς. αὕτη εἶχε ταχέως, καὶ ἀπέφθειρεν. ἑτέρη λευκοῖς θυγατέρα ἔτεκεν. ἑτέρη ἐρυθροῖς, ὡς ἔδει. φρικώδεες. ἀσώδεες. ἀπόσιτοι. ὑποστροφώδεες. χολώδεες. αἱμορραγικοί. ὑπόσπληνοι. ὀδυνώδεα τὰ ἔπι, ἐκ τῶν ἀριστερῶν οἱ πλεῖστοι. Τῇ Απημάντου, ἢ ἐστράφη ταύτῃ, τὸν ὀφθαλμὸν τὸν δεξιόν. τὸν δὲ κενεῶνα, ἐπὶ τὰ ἕτερα. [23] Ἡ Αριστοφῶντος θυγάτηρ, τῇ τρίτῃ καὶ τῇ ε, ἐπυρέτηνε. ξηρὴ διετέλει τὰ πλεῖστα. γαστὴρ μὲν τοι ταραχώδης ταύτῃ. δύσκριτα. ὑπὲρ τριήκοντα ἐπαύσατο. φλύκταιναι μὲν ἐκ κόπων οὐ κάρτα ἰσχυρῶν. ἀφικνεῦνται ἐς ἑβδόμην, ὑποπέλιοι. ῥῖγος τῇ ὄπισθεν τοῦ Ἡρωΐου παιδίσκῃ ἐγένετο. αἱ δὲ λευκαὶ μεγάλαι, οὐδὲ αὐταὶ πάνυ χρησταί. τῶν κατόχων καὶ ὑπνωδέων, καὶ μὴ ξυμπιπτόντων, καὶ χολῆς ἀντεχομένης. καὶ ἢν ὑγρὴ ἢ ἡ σκληρή. οὐ ξυμπίπτοντες. Ζωΐλου τοῦ τέκτονος, τρομώδεες σφυγμοί. νωθροί. οὔρησις καὶ κοιλίη μετρίως ἄχροος. ἦτρου ἔντασις ἑκατέρωθεν ἐς ἰθὺ, μέχρις ὀμφαλοῦ ξὺν ὀξεῖ. ἀπόσιτος. διψώδης. [24] Ἡ παρὰ Τηκομαίῳ Αγορανόμου θυγάτηρ, ἐν γαστρὶ ἀσήμως ἀρξαμένη, διμήνου ἔμετος φλεγματώδης, ὁτὲ δὲ χολώδης, ἔρρηξε. χαλεπῶς ἔτεκε. τελέως ἐκαθάρθη. ἔμετος ὅμοιος μέχρι τριηκοστῆς. ἔπειτα γαστὴρ ἐταράχθη. καὶ ὁ ἔμετος ἐπαύσατο. λειεντερίη. γυναικεῖα οὐκ ἐγένετο. δύο ἐτέων χειμῶνος ἔσχεν αἱμορροΐδας. Οἱ δύο ἀδελφεοὶ, οἱ τοῦ Κέκροπος οἰκεῖοι. οἷσι τὰ μέλανα κατ' ἀρχὰς διῄει. ὑπότρυγα, καρυκοειδέα. ἐκ καταχρέων ἀφρωδέων χλωώδεα ἦσαν. Ος τὸν ὄνον ἐκ συνθήκης ἦρεν, ἐπυρέταινεν αὐτίκα. τριταίῳ ἡμορράγησεν. δὲ καὶ ε, ζ καὶ η ἐκρίθη κοιλίη ὑγρή. Ο ἐκ μετάλλων, ὑποχόνδριον δεξιὸν ἐντεταμένον. σπλὴν μέγας. καὶ κοιλίη ἐντεταμένη. ὑπόσκληρα. πνευματώδης. ἄχροος.

A τούτῳ ἐς γόνυ ἀριστερὸν. ὑποστροφή. δι' ὅλου ἐκρίθη. Ὁ Τημένεω εἶχέ τι πνεύματος ὡς χλοώδης εἰς νῶτα, ἐς χεῖρας χλοώδης.

Huic in genu sinistrum decubuit, morbi reuersio facta est, in totũ iudicatione est absolutus. Temenei filius quandam habuit spirãdi difficultatem, adeò vt ex viridi pallesceret, q color ad dorsum & manus transiit.

[20] ὁ ἀπὸ τ κεραμίου] Sic legunt ferè omnia exemplaria pręter vnum manu scriptum Regium, quod κεραμεῖ habet. Sonant autem ista figulinum aut fictilem equum. Interpretes κεραμικοῦ legisse videntur vt ceramicum indicarent. Credibile est autem huic post vstionem, cum sanguinis profluuio fœculenta & acria erodentiaq; multa intus latentia prorupisse.

καὶ μέχρι πέμπτης ἔρρει] Subindicat lienis affectus sanguinis è naribus profluuio iudicatos fuisse. ῥέειν namque & ῥύσις de sanguinis per nares effluxu dicuntur apud Hippocr. qui etiam lienosos sæpe iudicat.

B οἷον ἐρόβων πλῦμα] Incertum est an istud ad lienosos referatur in quibus vrinæ ex fuluo nigrescentes videntur, an verò vrinas rubras & bile tinctas, quales sunt καρδαραχώδεις, & subcroceæ apparent, intelligat. Eæ autem plærunq; affectum hepatis, & bilis rubræ abundantiam significant, fereq; erui loturam referunt. Malim tamen eas ad lienosos referri, quòd puritatem eis addiderit, & humoris melancholici paucam esse permixtionem significetur. Exemplaria porrò publicata omnia cum quibusdam scriptis, ἀρπηγένεος legunt. Alterum recens manu scriptum Regium αἰπηγένεος habet. Et hanc lectionem secuti sunt interpretes, præter quàm quòd Caluus τοῦ αἰπηγένεος legisse videtur.

[21] ἑκαστῶν σεισμός] Hic locus proculdubio vitium habet tum in publicatis, tum in scriptis exemplaribus. ἑκαστῶν retinent duo manu scripti codices. Alter καὶ ἐτῶν eodem lapsu habet. Et sanè credibile est vitium obrepsisse ex numerandi nota, & legendum esse καὶ ϛ aut καὶ ἕκτη, quod fecere interpretes. Insignis autem est maximeq; commendabilis Physiologiæ locus, quo rari syderis alicuius exortum & terræmotum Medicis in considerationem adhibendum non temerè monet. Et hoc loco Cosmocritici cometæ speculationem exhibent, & difficiles morborum euentus ad huius syderis effecta referunt.

C ἡ τ' ἀντιγένεω ἡμένη] Locus proculdubio corruptus apparet omnibus in exemplaribus, quod satis testatur asteriscus Asulano codici affixus. Sed facilem lapsum esse apparet. ἴμενε namque pro ἡμένη legendum. Sensus verò est Antigenis vxorem quæ in Perintho erat suspiriosam permansisse, hoc est toto morbi decursu & ab initio fuisse. Sic enim videtur sensisse Galenus lib. 3. de diff. spirandi, hanc ægram subindicans his verbis, δεύτερον δὲ τῆς Ἀντιγένους ἀσθματώδους οὐχ ὑπόγυιον τότε γινομένης, ἀλλ' ἐξ ἀρχῆς οὔσης, ὥστε ἀεὶ βήσσειν αἰεὶ. hoc est, Deinde (meminit) vxoris Antigenis non tunc ex recenti, sed ab initio suspiriosæ existentis, adeo vt semper tussiret. Exemplar vnum reconditum manu scriptum ἡ μένη ἀσθματώδης legit. Quæ certè lectio ferri potest, sed ἴμενε magis arridet, & Galeni sententiam propius amplectitur. Caluus quoque ἴμενε legisse videtur, etsi alteri attribuit & exemplum disiungit, quod etiam vitiosè faciunt publicati codices & scripti quidam vt satis apparet ex Galeno. Elegans autem phrasis est ἔχειν pro ἐν γαστρὶ ἔχειν, & ἔχουσα mater quæ vterum fert dicitur Aristot. polit. 7. Notabilis verò locus est de mensibus profluentibus gestationis tempore, quod & in dies experimur. Huc enim τὰ ἐρυθρὰ ἐπιφαινόμενα proculdubio referri debent.

D βήσσουσα γὰρ] Magna est vt in loco valde suspecto exemplarium varietas. Publicata Germanica βήσσουσα γὰρ, οἴομαι, ἐτύγχανεν, ὁδοιπορῆσαι θᾶσσον. Asulanus βήσσουσα γὰρ οἷον ἐτύγχανεν legit. Codex Regius peruetustus, οἴομαι βήσσουσα ἐτύγχανεν. Quam lectionem secutus videtur Caluus ex membranis Italicis. Alter non æquè peruetustus, ἀναβήσσουσα γὰρ οἷον ἐτύγχανεν legit. Recentior verò οἷον βήσσουσα γὰρ ἐτύγχανεν. Ex quibus vera lectio erui potest, ἀεὶ βήσσουσα, ὡς ἂν ἐτύγχανεν ὁδοιπορῆσαι θᾶσσον, hoc sensu, semper tussi conflictatam, non secus quàm si obambulando festinaret, vt ad suspiriosam & difficilem respirationem referatur. Sic enim Galenum legisse perspicuum est. Et certè facilis est lapsus ex ἀεὶ βήσσουσα in ἀναβήσσουσα. Istamq; lectionem mihi subolfecisse videtur Cornarius, vir in hac palæstra valdè attritus. Postremò etiam illud ἱδρύνθη tussim illam ac grauem respirationem tandem conquieuisse ac constitisse significat. ἱδρύνθαι nanque ἠρεμεῖν *Galeno significat.

* In Prorrh.

[22] ὡς ἂν ὑπὸ ἀποστροφῆς] Sic legunt quotquot adhuc videre licuit exemplaria, eorumque verborum sensus hic esse videtur, vt dextræ partis dolor fuerit qualis ex violenta conuersione aut in latus inclinatione contingit. Cornarius ὑποστροφῆς legit. Caluus vtranque lectionem inclusit. Et potest ὑποστροφῆς legi si ad id quod sequitur referatur.

E ἐπῆρη λευκοῖς] Notabilia sunt ista profluentium in prægnantibus menstruorum exempla, rectè tamen atque ordine procedente partione. Sic enim ista intelligi videntur, & in dies experimur. Quod etiam aliàs considerandum monet his verbis †Hippocrates: τὰ ἐπιφαινόμενα ἐν οἷσι μησὶ γίνε). Quæ tamen Gal. in prægnãtibus ex venis quæ in vteri ceruice sunt procedere existimat lib. 6. de loc. aff. cap. 5. & com. ad aph. 60. lib. 5. Iam verò exemplaria omnia manu scripta ἐν ἐρυθροῖς legunt.

† Lib. 6. epid. Sect. 8.

τῇ ἀπημαί ταυ] Interpretes de oculi peruersione ac distortione locum accipiunt: sed videtur ad antecedẽtia referri, & in sinistrum latus commutationem ac conuersionem phrasis indicare. Adde quòd plurima exemplaria hæc antecedentibus iungunt hoc modo: ὀδυνώδεος τρόπου ἐκ τῶν ἀριστερῶν οἱ πλεῖστοι τῇ ἀπημαίτου, vt sensus sit, plurimis dolores sinistra parte obortos, velut Apemanti vxori.

[23] φλύκταιναι] Hic locus de papulis quas exanthemata vocant intelligendus videtur. Plærunque nanque ad septimum perueniunt & maturitatem accipiunt, sudoribusque depelluntur, quos etiam in opere medico solicitamus, ac per rigores (quod aliàs sæpè) accipere videtur Hippocr. Improbantur autem papulæ albæ & latæ, quæque in catocho (quem altum stuporem dicunt) correptis, & somnolentis & succulentis, aut crassis corporibus accidunt, quòd magnam vitiosi succi abundantiam arguant, presertimq; si aluo modicè fluente non subsidant aut depleantur.

F τρομώδεες σφυγμοὶ] Sunt pulsus tremuli ex inæqualium genere, & parui sunt & languidi, facultatisque imbecillitatem testantur, vt scribit Gal. extremo lib. 2. de Præsag. ex pulsibus. Ex quo sanè æstimare licet pulsuum disciplinam ab Hippocrate informatam & institutam fuisse, etsi non satis excultam, quod sæpius testatur Galenus. Credibile autem est inflammatione interna tentatum fuisse Zoilum, quod satis indicat, ὀδύνη ἔντασις μέχρις ὀμφαλοῦ. Mira est autem phrasis ξὺν ὀξεῖ, qua coniunctam fuisse grauem febrem significatur. Caluus & febrem & dolorem subintellexit.

G [24] Ἀγρεινόμου] ἀγρεινόμος vbique scribitur & idem quod ἀγορανόμος significare videtur, annonæ aut fori præfectum & curatorem, ac censorem, prætorem vrbanum, & eum magistratum penes quem rerum venalium cura est (vt scribit Aristot. lib. 4. polit. cap. 4.) Ædilem vertunt interpretes, cùm sit Ædilis Tullio, vrbis & annonæ curator. Ædilitas tamen ad ἀστυνομίαν magis spectat, & rerum vrbanarum curam capit, vt idem scribit cap. 8. lib. 6. polit. Agoranomum retinere possumus ex Plauto in Captiuis.

ἀσήμως ἀρξαμένη] Sic legunt omnia exemplaria tum scripta tum publicata, & ad mulierem referri videtur, quæ cùm vterum ferre inciperet, id tamen ignoraret. ἀρξαμένη δ' ἰμίως legunt interpretes. Quædam etiam exemplaria scripta ἔρρηξε χαλεπῶς habent. Nos magis popularem lectionem secuti sumus.

δύο ἐπέων] δύο ἑτέρας legisse videtur Caluus. Asulanus codex ἑτέρων vitiosè legit.

καρυκοειδέα] καρυκοειδέα ὕφαιμα exponit Galenus in Exegesi hunc locum subindicans, ideoq; subcruenta excrementa intelligi possunt, aut καρυκηόμεια, quæ est vt scribit Gal. Lydium quoddam edulium ex sanguine variisq; rebus sumptuosè apparatum, cuius meminit Philocrates Samius & Plutarchus lib. 4. Sympos. quęst. 1. Sanguinis autem colorem referebat, ideoq; αἱματεῖαν multi esse censebant. Varinus καρύκην dictam esse existimat quòd colorem nigrum referret, vnde excrementa καρυκώδη dici possunt sanguinea & nigra, quæ sanguinem assatum colore referunt, qualia hepaticis quibusdam adesse solent. Sic καρυκώδη recrementa dicũtur Actuario quæ deponuntur per aluum ab iis qui taurinum sanguinem recentem ebiberunt, quòd nigra sint & sanguini torre-

H

facto similia, aut etiam quòd variis condimentis è sanguine apparatis sint affinia. Est enim καρυκεία, καρύκευμα aut καρύκη intriti genus & conditura quædam ex sanguine cum aromatibus & variis deliciis superfluè apparata. καρυκείας sumit Galenus libro 4. salub. pro varia mixtura & superflua conditura, cuius etiam meminit lib. 2. de diff. pulsuum, & καρύκην sumit pro vario quodam condimento ex multis & diuersis suffarto cibis. καρύκκην scribit Hesychius, cuius etiam mentionem facit Sudas. Vitiosus autem est codex Asulanus qui βαρυκοειδέα legit vt & καταμορέων pro καταχορέων. Caluus καρυοειδέα potiùs quàm καρυκοειδέα expressit, quæ etiam non satis aptè huc quadrare videntur. Istum autem locum etiam subindicat Erotianus cùm καρυκοειδέα explicat, & καρύκην esse dicit εἶδος ὑποτρίμματος ἐκ πλειόνων ἀρτυμάτων συντεθειμένον, intriti genus ex variis condimentis comparatum. † in Exeg. * lib. 5. meth.

χολώδεα ἦσαν] Exemplaria manu scripta χλοώδεα cum Asulano habent. Duo quoque Regia χλοώδεες legunt, & ad fratres referri potest, qui multa bile abundātes ex virore pallescebāt, vtpote hepate malè affecto. Caluus ἀφροδισίων pro ἀφρωδέων legisse videtur.

ὁ ἐκ μετάλλων] Galenus libro 3. περὶ δυσπν. huius loci meminit & πνευματώδη explicat eum qui difficultate spirandi laborat, & densum spiritum habet, aut eum cui inflatus est venter, etsi in eam sententiam inclinat vt ventrem flatibus intumescentem potiùs designet. Eius verba sunt, τὸ δὴ ἐν τῷ τετάρτῳ τῶν ἐπιδημιῶν ἐπισκεπτέον, αὐτὴν ἐπιγεγραμμένας τὴν ῥῆσιν ἔχουσαν ὧδε. ὁ ἐκ τῶν μετάλλων ὑποχόνδριον δεξιὸν ἐντεταμένον· σπλὴν μέγας, κοιλίη ἐντεταμένη, ὑπόσκληρος, πνευματώδης, ἄχροος. ἐγχωρεῖ γὰρ ἑκάτερον, καὶ δύσπνουν αὐτὸν γεγονέναι διά τε τὰς ἐν τοῖς ὑποχονδρίοις διαθέσεις, καὶ πνευματωθῆναι τὴν γαστέρα. hoc est, Considerandum autem id quod lib. quarto de morb. vulgar. habetur, dictione hunc in modum adscripta. Qui circa fodinas versabatur, præcordia dextra contenta habebat, lien magnus erat, aluus distenta & aliquantulum indurata, inflatus fuit, decolor. Vtrumque enim contingere potuit, & difficultate spirandi vexatum, ob præcordiorum affectus, & ventrem flatibus distentum fuisse. In Exegesi quoque πνευματώδης, ὅ, τε ἐμπεφυσημένος καὶ ὁ δύσπνους Gal. dicitur.

ὁ Τημένεω] Hepatis praua quædam affectio satis ex viridi pallescente colore colligitur, vt scribit Galenus libro 3. περὶ δυσπν. his verbis, πολὺ δή τι μᾶλλον ἀσαφὴς ὁ ἐφεξῆς ἄρρωστος ἔχων ὧδε. ὁ Τιμαίνεως εἶχέ τι πνεύματος ὡς χλοώδης εἶναι. καὶ γὰρ καὶ τούτῳ πάνυ τις ἦν ἥπατος κακοπραγία, δι' ἣν ἐνεχώρει δυσπνοεῖν αὐτὸν, καὶ πνευματῶσαι τὴν γαστέρα. τὸ γὰρ χλοῶδες χρῶμα, κακοπραγοῦντος ἥπατος γνώρισμα. (Sic enim legendus locus est qui admodum vitiosus scribitur publicatis in exemplaribus.) hoc est, Multò sanè magis obscurus est qui deinceps sequitur ægrotus, his verbis. Temenei filius aliqua difficultate spirandi vexatus est, vt ex viridi pallesceret. In hoc autem valde vitiosa hepatis quædam affectio inerat, ob quam spirandi difficultate tentari, & ventrem flatibus distenti contingeret. Ex viridi nanq; pallescens color, malè affecti iecoris indicium est. Cæterùm inde quoq; & huius loci genuina lectio erui posse mihi videtur. Etsi enim constans est multorum exemplarium, tum manu scriptorum, tum publicatorum lectio εἰς νῶτα, ἐς χεῖρας χλοώδης. Spondeam tamen ex Galeno legendum ὡς χλοώδης εἶναι, ἢ ἐς χεῖρας χλοώδης. Suspectam etiam reddit lectionē codex vnus Regius recentior manu scriptus, qui εἰς νεῶτα habet, & communē lectionē margini adscripsit. Nos receptam lectionē secuti sumus. Caluus ὡς χλοώδης εἶναι, ὅτι ἐς χεῖρας χλοώδης legisse videtur. Quæ lectio etiam germana videtur, & ex Galeno aut codicis Regij recentioris descriptione desumi posse.

[25] Puerperæ maritus prope Sitodocum, aurigine conflictatus, ad quē die septimo profectus sum, mortuus est octauo, neq; vrinam reddens, neque alui excrementa deiiciens. Præcordia magna & dura erant & spiratio crebra. Hic moriēs ne præ dolore quidem frontem sudore madefecit. Huius vxor fœmellam septimestrem septimo die eiecit, quarto autem die comparuit. Eam certè circa initia pedum dolor tenuit. Desinente autem febre, spirandi difficultas soluta non est, sed intus relicta. Manus & brachium dolor tentauit. Morbi reuersio quàm diutissimè tenuit, quibus ante iudicationem vrinæ restiterunt. Soror quæ apud Temeneū erat, cum rigore iudicatione est absoluta. Statim autem desinente colore ex viridi pallescente, manus & humeri dolorem senserunt, atq; his cessantibus, caput. Oculorum superiores palpebræ in tumorem sublatæ sunt & lachrymas profuderunt. Ignoro reliqua. Circa septimum diem primùm, iudicatione est absoluta. Eodem modo se gessit Meandri vinitor, nisi quòd aluus circa initia tenuia reddidit, deinde substitit, vrinaq; iudicatione est reddita. Septimo die rigor nō adfuit, quòd antea aluus cōturbata fuerit. [26] Potamonis filius cui aluus septimo die non demisit, duobus ante iudicationem diebus non riguit, iccirco neq; vrina subsistebat. Hegesistratio suppuratio ad oculum enata est, & extremus dens suppurauit, rursusq; curatus est oculus, & per nares pus crassum descendit. Ad gingiuam carunculæ paruæ, rotūdæ, discesserunt. Huic circiter tertium diem affore suppuratio videbatur, deinde retro conuertebatur. Confertim autem mala & oculi intumuerūt. Quibus in febribus ardētibus ad oculos aliquid abscedebat, hi prærubras malas habebant, & sanguinem ex naribus profundebant. Quinetiam & quibus tumores ad aures sublati erant, fortassis autem potiùs ad articulos abscessus colligebantur, neq; tamen id pro comperto habeo. Rigores quibusdam cum tremore aderāt, præcordiorum distentio, muliebria decimo septimo comparuerunt & absolutam iudicationē fecerunt. Quæ quidem si sic perseuerarent, tertio die, partim etiam quinto, partim septimo iudicatio contingebat.

[25] Ὁ τῆς λεχοῦς ἀνὴρ, ὁ παρὰ τὰ Σιτοδόκου, ὁ ἰκτεριώδης, παρ' ὃν ἑβδομαῖον ἐσῆλθον, ὀγδόη ἀπώλετο. οὔτε οὔρων, οὔτε διαχωρέων. ὑποχόνδρια μεγάλα καὶ σκληρά. καὶ πνεῦμα πυκνόν. οὗτος ἀπολλύμενος, οὐδ' ὑπὸ πόνου, ἐνότισε τὸ μέτωπον. ἡ τούτου γυνὴ, ἐξέβαλε θῆλυ ἑβδόμη ἑβδόμῳ μηνί. ἐφάνη δὲ τετάρτη. ταύτην μὲν ἐν ἀρχῇ, ποδῶν ὀδύνη εἶχε. λήξαντος δὲ τοῦ πυρετοῦ, πνεῦμα οὐκ ἐλύθη, ἀλλ' ἐγκατελείφθη ἐς χεῖρας ὀδύνη καὶ βραχίονα. ὑποστροφὴ διὰ μηκίστου ἔλαβεν οἷος ἐπέσχηντο οὖρα πρὸ κρίσιος. Ἡ παρὰ Τημένεω ἀδελφεὴ, ξὺν ῥίγει ἐκρίθη τοῦ χλοώδεος δὲ λήξαντος ταχέως, χεῖρες καὶ ὦμοι. τούτων δὲ ληξάντων, κεφαλῆς. ὀφθαλμῶν τὰ ἄνω βλέφαρα ἐπήρθη, καὶ ἐδακρυρρόει. οὐκ οἶδα τὰ λοιπά. ἐκρίθη περὶ ζ΄ τοῦ πρώτου. Ὁ δὲ Μενάνδρου ἀμπελουργὸς ὡσαύτως. πλὴν γαστὴρ κατ' ἀρχὰς λεπτὰ ἐδίδου. ἔπειτα ἔστη. καὶ τὸ οὖρον ἐκρίθη. οὐκ ἐρρίγωσεν ἑβδόμῃ ἡμέρῃ, ὅτι ἡ γαστὴρ προεταράχθη. [26] Ὁ Ποταμῶνος, τούτῳ κοιλίη οὐ διῆλθεν ἑβδομαίῳ. πρὸ κρίσιος δύο ἡμέρας οὐκ ἐρρίγωσε, διὰ τοῦτο, οὐδὲ τὸ οὖρον ἔσχετο. Ὁ ὀδοὺς τοῦ Ἡγησιστράτου, ὅτῳ ἀποπύημα παρ' ὀφθαλμὸν, καὶ ἀπεπύησε παρὰ τὸν ἔσχατον. καὶ αὖθις ἐξιήθη ὁ ὀφθαλμός. καὶ κατὰ ῥῖνας πύον ἧκε παχύ. παρὰ τὸ οὖλον, σαρκία σμικρὰ, στρογγύλα ἀπῆλθε. τούτῳ παρὰ τὸν τρίτον ἐδόκει ἀποπυήσειν. ἔπειτα ἀπετρέπετο. ἐξαίφνης δὲ ᾤδησεν ἡ γνάθος, καὶ ὀφθαλμοί. οἷσιν ἐς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀποστάσιες ἐν καύσοις. ἐξέρυθροι γνάθους. καὶ αἱμορραγικοί. ἀτὰρ καὶ οἷσι παρὰ τὰ ὦτα ἐστίν. ἴσως δὲ καὶ ἀποστάσιες ἐς ἄρθρα μᾶλλον, οὐ μὴν σάφα οἶδα. Τὰ ῥίγεα τρομώδεσιν. ὑποχονδρίου ἔντασις. γυναικεῖα ἐπεφάνη δεκάτῃ καὶ ἑβδόμῃ, ἐκρίθη διατελέος. εἴ γε μὴν οὕτως ἐνέμεινεν, ἐκρίθη τρίτη. ἄλλη πέμπτη. ἄλλη ἑβδόμῃ ἐκρίθη.

A [27] Τῷ ἡγησιστράτου οἱ δύο ὀδόντες οἱ ἔσχατοι, τὰ πρὸς ἀλλήλους ἐβέβρωντο. ὁ ἔσχατος εἶχεν ἄνωθεν τοῦ οὔλου δύο κονδύλους. ἕνα μὲν κατὰ βρῶμα. ἕνα δὲ ἐπὶ θάτερον. ᾗ δὲ οἱ δύο, ταύτῃ ῥίζαι πλατεῖαι ἴκελοι ἐκ δύο ξυνέπιπτεν ἐπὶ τὰ ἕτερα. μία ἡμυσία, πρὸς στρογγύλη. γυναικὶ ἣ ἠμορράγησε δ΄ καὶ ς΄ ἑβδομαίη ἐκρίθη, σὺν ἐξερύθρος. γυναικὶ καρηβαρικῇ ἰσχυρῶς, ταύτῃ ἐκρίθη περὶ εἰκοστὴν. εἰ-

B κοστῇ καυσώδης ὑποχόνδρια. ἑβδόμῃ οὐ κάρτα ἡμορράγησε. διαχωρήματα λεπτά. ἐς ὀφθαλμὸν δεξιὸν, περὶ ὀγδόην. ἀνδρὶ ταὐτά. πλὴν ἑβδόμῃ ἐκρίθη. ὑποσπλήνος ἐς τὰ ἀριστερά. ὀγδοηκοστὸν ἄνω καὶ χρονιώτερα τούτῳ τὰ τοῦ ὀφθαλμοῦ, ἴσως ὅτι ὕστερον τῆς κρίσιος, καὶ ὅτι πολλά.

[28] Τημενέου ἀδελφῇ πνευματώδης ὑποχόνδρια καὶ διατεταμένα ἐφαίνετο διὰ χρόνου. εἰ δὲ καὶ εἶχέ τι νήπιον, οὐκ οἶ-

C δα. γαστὴρ τὰ πρῶτα ἐστήκει. καὶ ἐμετώδης τότε. ἔπειτα οὐκ ἔτι. γαστὴρ γὰρ διῄει πολλὰ γλισχρόχολα. ὑποχόνδριον, οὐκ ἐκώλυεν. ια΄ ἐς τὸν μέγαν τῆς δεξιῆς, φλεγμονὴ, καταρρήξις. καὶ ἐπεχώρει ἀνωτέρω. τούτου γινομένου, βελτίων ἐγένετο. καὶ γὰρ καταφορὴ ἧσσον καὶ πυρετός. καὶ πνιγ καὶ δύσπνοωτέρη, ὅτι ἄνω ἤμει ἔμετον κακόν. ἑξκαιδεκάτῃ, ἰσχνὸν ἐλύετο καὶ πνεῦμα πυκνόν. καὶ πυρετός. ἀπέθανεν. αὕτη ἐ-

D πύρεξε πρὸ τῆς ἀποστάσιος. ἑβδόμῃ μετὰ τὴν ἀπόστασιν ἀπώλετο. ἣν καὶ αὕτη τοῦ ἐξερυθροῦ ἔτρυε.

[27] Hegesistrato duo extremi dentes inuicem erodebantur, extremus habebat supra gingiuam duo tubercula, vnum quidem iuxta erosionem, alterum verò altera ex parte. Qua verò parte duo dentes sese cõtingebant, ibi radices latæ, similes, binæ sibi inuicem respondebant, altera ex parte vna erat medietas præterea rotũda. Mulier, cui sanguis quarto & sexto die è naribus profluxit, septimo iudicatione est absoluta cũ maximo rubore. Mulieri vehementi capitis grauitate laborãti, iudicatio circiter vigesimum diem contigit. Vigesimo magno pręcordiorum ęstu tenebatur. Septimo non multus sanguis è narib. profluxit, deiectiones tenues. Ad octauum in oculum dextrũ decubuit. Viro eadem contigerunt, nisi quòd septimo die iudicatio facta est, liene in sinistris aliquãtulum intumescente. Huic ad octogesimũ diem, atq; etiam lõgiores oculi affectus obuenerũt, ideo fortassis q̃ à iudicatione cõtigissent, & q̃ multi essent. [28] Temenei sorori inflata præcordia & distẽta lõgo ex interuallo apparuerũt. An verò etiã pręgnãs esset, nõ satis cõpertũ habui. Aluus primũ restiterat, tũcq; vomitione cõflictabatur, quę postea nõ amplius aderat. Multa nanq; glutinosa & biliosa aluus demisit, neq; præcordia obstabãt. Vndecimo die ad dextræ pollicẽ inflãmatio oborta est, aluus affatim perrupit, & superiore parte cõcessit, ex quo melius habuit. Etenim in somnũ delatio & febris minuebatur, & quodãmodo etiã facilior erat spiratio, q̃ per superiora prauũ quiddã vomitu reiecerat. Decimosexto tenuis & crebra spiratio contigit & febris, mortua est. Ipsã febris ante abscessũ corripuit, & septimo ab abscessu periit. Fuit & hęc quodãmodo rubicũda.

[25] Ὁ τῆς λεχοῦς ἀνὴρ] Galenus lib. 3. περὶ δυσπ. huius loci sic meminit, τὸ δὲ τοῦ ἐφεξῆς λεγόμενον ὧδε. ὁ τῆς λεχοῦς ἀνὴρ, ὁ παρὰ Σιτοδόκα, ἰκτεριώδης, πρὸς ὃν ἑβδομαῖον εἰσῆλθον, ὀγδόη ἀπώλετο, οὔτε οὐρέων, οὔτε διαχωρέων. ὑποχόνδρια μεγάλα καὶ σκληρὰ καὶ πνεῦμα πυκνόν. οὐδὲ ζήτημ᾽ ἔχει. σκληρῶν γὰρ καὶ μετρίως καὶ μεγάλων τῶν ὑποχονδρίων γενομένων, εὔλογον πυκνὸν εἶναι αὐτῷ τὸ πνεῦμα. hoc est, Quod porrò deinceps dicitur his verbis, Puerperæ maritus ad Sitodoca, aurigine conflictatus, ad quem septimo die veni mortuus est octauo, neq; lotium reddens, neque aluum deiiciens. Præcordia magna & dura erant & spiratio crebra. Id, inquam, nullam habet quæstionem. Pręcordiis nanq; duris & magnis non mediocriter effectis, non absq; ratione crebra spiratio ei adfuit. Ex quibus λεχοῦς legendum esse & παρὰ τῷ Σιτοδόκᾳ videtur. Vitiosa verò sunt exemplaria manu scripta Regia quæ εἰσῆλθεν pro εἰσῆλθον legunt. Magnopere autem squalidam, resiccatam & circuntensam cutim fuisse oportet, quæ ne vitam quidem finituro circa frontem sudore madefacta fuerit ex aph. 71. lib. 5.

E

πνεῦμα οὐκ ἐλύθη] πνεῦμα hîc (vt sæpe aliàs) spirandi difficultatem innuere videtur, etsi quodammodo ambigere videatur Galenus. Potest etiam difficilis spiratio ex inflatione orta significari, quæ desinente febre perseuerarit, aut illud ἐγκαταλειφθὲν subsistentem quandam internam difficilis spirationis causam indicat. Galenus lib. 3. περὶ δυσπ. ἀσαφὲς δὲ πλέως ἐστὶ τὸ τούτῳ συνεχὲς ἐπὶ τῆς λεχοῦς εἰρημένον ὧδε. διαιρόντος δὲ τοῦ πυρετοῦ, πνεῦμα οὐκ ἐλύθη. τί γὰρ εἶδος ἦν δυσπνοίας, οὐδ᾽ αὐτὸς ἐδήλωσε σαφῶς, οὔτε τι σύμπτωμα ἄλλο πιστὸν ἔγραψεν, ἐξ οὗ τις τεκμαίροιτ᾽ ἂν τῆς γινομένης αὐτῇ διαθέσιν. hoc est, Omninò verò obscurum est quod statim consequitur in puerpera his verbis. Desinente febre spirandi difficultas est soluta. Quonam enim difficultatis spirandi genere laborarit, neq; ipse apertè declarauit, neq; aliud huiusmodi accidens scripsit, ex quo quis ipsius affectum coniectura assequi possit. Vbi διαιρόντος pro λήγοντος legitur, vt & ἐπὶ τῆς λεχοῦς pro ἐπὶ τῆς λεχοῦς, & αὐτῇ pro αὐτῷ.

F οἷς ἐπέσχε οὖρα] Sic legisse videtur Cornarius, eamq; lectionem sensus exigit, etsi οἷος retinent exemplaria tum scripta tum publicata, quod respicit ad febris reuersionem & rigorem qui ante iudicationem vrinas suppressit & inhibuit.

ἡ παρὰ Τημένεω ἀδελφῇ] τῇ ἀδελφῇ habent exemplaria manu scripta Regia duo. Insignis autem humorum corruptela redundare videbatur, quæ superiora & caput tentauit.

καὶ τὸ οὖρον ἔκριθη] Hæc phrasis significare videtur vrinam iudicatione profluxisse, & vrinarum excretione iudicatum ægrum. Ideoque subiungitur rigorem non adfuisse, quòd aluus antea ad excretionem commota fuisset. Quem in sensum scribitur li. 6. epid.* περὶ ῥίγεος αἱ ἐπισχέσεις τῶν οὔρων, ἣν οὐκ χρηστῶν ἴωσι, καὶ κοιλίην διέλθῃ. Et in Prædictionib. Prorrhet. 110. οὔρων ἐπίστασις καὶ οἷσι ῥίγεα. Quæ etiam ad sequentis exempli intelligentiam plurimùm faciunt.

* Sect. 1. aph. 9.

[26] ὁ ὀδὸς] Vetus manuscriptum exemplar Regium υἱοδὸς legit, vitiosè tamen.

ἐδόκει ἀποπνήσειν] Insolens est phrasis quæ tamẽ omnib. in exẽplarib. mirũ in modũ constãs est. Scribo tamẽ ἀποπνήσειν cũ Cornario.

G ἴσως καὶ ἀποστάσιες] Idq; præcipuè in febribus quæ lassitudinis sensum inuehunt, circa malas potissimũ aliquid abscedit. In quibus etiam & diuturnis febribus abscessus in articulos maximè colliguntur, ex placito 31. & 44. lib. 4. & 65. lib. 7.

ἐπεφάνη δεκάτῃ] δεκάτῃ καὶ ἑβδόμῃ iunxi exemplaribus manu scriptis fretus & interpretes secutus. ἡγεμὼν δὲ τοῖς ἐνιέμενον retinui constãter ex omnibus codicibus tum publicatis tum manu scriptis. Cornarius ἡγεμὼν legisse videtur.

[27] κατὰ βρῶμα] Sic etiam dentis erosionem βρῶμα vocat Galenus lib. τῶν εὐποριστῶν.

ᾗ δὲ οἱ δύο] Mihi hic sensus esse videtur, qua parte se dentes inuicem contingerent aut exederent, ibi duas latas esse radices, quæ singulis paribus similes inuicem congruerent, ex altera parte vnam tantùm fuisse medietatem & vnicam radicem eamq; præterea rotundam. Interpretes locum de duobus tuberculis denti enatis sumpserunt. Hoc autẽ exemplum edocet, dentem si dolores mouet, aut si exesus sit, quia medicamenta nihil adiuuant, eximendum. Idq; etiam in superioribus dentibus fieri, etsi maiore periculo, quia potest tempora oculósve concutere. Videtur autem μία ἡμίσεια legendum, non ἡμυσία.

H γυναικὶ καρηβαρικῇ] Sunt hæc defectæ crisis exempla. Quòd enim septimo die preparca sanguinis copia è naribus effluxisset, materiæ copia in capite redundans in oculum dextrum decubuit. Exemplaria Regia manu scripta duo πλὴν ἑβδόμης legunt. Cæterùm quòd hîc octogesimus dies attingitur, id præter iudicationem fit, & fluxiones in oculũ respicit, quæ iudicationis leges excesserant.

Nam quoniam ſeptimo die imperfecta fuerat iudicatio, lien aliquantulum intumuit, & relicta materiæ copia longas & magnas in oculum fluxiones peperit. Sic quoque paulò ſuprà in præfecti annonæ filia apud Tecomæum, citra iudicationis ordinem, vomitus ad trigeſimum diem perſeuerat.

[28] ἡ Μινέω ἀδελφὴ] Hìc Galenum ſecutus ſum & Τημένεω lego cõtra fidem omnium codicum, & πνευματώδη de inflatis & diſtentis præcordiis accipio, etſi illud ἐφαίη de menſibus intellexit Cornarius. Hunc ergo locum ſic exponit Galenus libro 3. περὶ δυσπν. καὶ μέν τοι καὶ κατὰ ταύτην οὐκ ὀλίγον προελθὼν, ἄρχεται διηγεῖσθαι τὸν δὲ τὸν τρόπον. ἡ Τημένεω πνευματώδης. δύναται μὲν γὰρ δύσπνους ἀκούεσθαι. δύναται δὲ, καὶ ὥσπερ οἱ πλεῖστοι τῶν ἐξηγησαμένων οἴονται, λέγεσθαι ἐμπεπνευματωμένη τὰ ὑποχόνδρια. βέλτιον δὲ δοκεῖ μοι, καὶ ἴσως ἀναγκαῖον τὴν πεπνευματωμένην τὰ ὑποχόνδρια λέγεσθαι μᾶλλον περ ἡ δύσπνουν. ὀλίγον οὖν ἐν τῇ διηγήσει προελθὼν, καί τινι εὐπνοωτέρη, φησὶ, ὡς ἂν ἤδη προειρηκὼς ὑπὲρ αὐτῆς δύσπνουν εἶναι. ὅτι δὲ πνευματώδεις οἷς πυκνόν ἐστι πνεῦμα, προσαγορεύειν εἴωθεν, εἴρηται μὲν κἂν τοῖς πρόσθεν, ἀλλὰ καὶ νῦν δῆλον. ἐπὶ τὸ χεῖρον γὰρ αὖθις ἐτετράπετο τὰ τῆς δὲ τῆς ἀνθρώπου συμπτώματα, καὶ κατὰ τὴν ἑξκαιδεκάτην ἡμέραν ἀποθανεῖν αὐτήν φησι, πυκνὸν ἔχουσαν τὸ πνεῦμα. hoc eſt, At certè ab hac non longè progreſſus, hunc in modum narrare incipit. Temenei vxor πνευματώδης, hoc eſt, flatibus diſtenta. Poteſt quidem certè difficultate ſpirandi vexata obaudiri, poteſt etiam velut plærique interpretum exiſtimant, præcordia flatibus diſtenta habens dici. Præſtare autem mihi videtur, ac forte neceſſe eſt, vt potiùs quæ præcordia flatibus diſtenta habeat dicatur, quàm quæ ſpirandi difficultate laboret. Paulùm igitur narratione progreſſus, & quodammodo facilior ſpiratio erat, (inquit) ac ſi iam prædixiſſet ipſam ſpirãdi difficultate laboraſſe. Quòd verò πνευματώδεις ſiue flatibus diſtentos vocare conſueuit quibus crebra eſt ſpiratio, antea quidem à me dictum eſt, ſed & nunc quoque manifeſtum. In deterius namque rurſus mutabantur huic mulierculæ accidentia, eamq; decimaſexta die crebra ſpirandi difficultate laborantem obiiſſe dicit.

καταῤῥήξις] καταῤῥήξις de aceruata alui perruptione dicitur, vt καταῤῥαγεῖσα κοιλίη, ἀθρόως ἐκκριθεῖσα dicitur in Prorrhet. & Cois Præſagiis. Quod ſequitur καὶ ἐπεχώρει ἀνωτέρω de ſuperiore aluo intelligendum eſt, & ſignificat aluum ſuperiore parte conceſſiſſe, hoc eſt vomitione refuſam, vt ex his quæ ſubſequuntur ſatis patet. τὸ ἄνω etiam partem ventris ſuperiorem denotat in Cois Præſagiis, & περὶ τὸ ἄνω πόνοι ſuperioris ventris dolores indicat. Eſt autem phraſis inſolens, ideoque obſcurè admodum ab Interpretibus reddita.

ἰσχνὸν ἐγένετο] ἰσχνὸν quonam aptiùs referatur quàm ad πνεῦμα non video, vt ſit ἰσχνὸν πνεῦμα καὶ πυκνὸν quod aliàs μικρὸν καὶ πυκνὸν πνεῦμα dicitur, exilis & tenuis ſpiratio & crebra, pro parua, quæ in hypochondriorũ tumoribus adeſſe ſolet (vt ſcribit Galenus libro 2. & 3. περὶ δυσπνοίας, & in explicatione ægri ſequentis. Neque enim corporis extenuationem aut emaciationem reſpicere poſſe videtur.

ἦν καὶ αὐτὴ τὸ ἐξέρυθρον πρόσω] Incertum eſt num id ad ægram referatur propter internam inflammationem, an verò etiam abſceſſum reſpiciat. Probatur etiam τὸ ἐξέρυθρον πρόσω.

[29] Ὁ παῖς ὃς ἦν τῆς γυναικὸς τῆς τοῦ Ἀπημάντου ἀδελφῆς, ὑποχόνδρια μεγάλα καὶ σπλὴν, πνευματώδης. διαχώρησις γλισχρόχολος. ὑπόκοπρος. κοπιώδης ἐξ ἔργων εἰκοσταῖος ἐς πόδας. καὶ κρίσις ἦσαν τοῖσι κοπιώδεσιν ἐς ἄρθρα. καὶ οὐκ ἐς ὀφθαλμόν. τὰ ὑποχόνδρια δὲ ἐκτεταμένα ἦν. καὶ δὴ καὶ ἦν τι βηχίον ξηρὸν ἡσυχῆ. τὰ ἐγκαταλιμπανόμενα μετὰ κρίσιν, ὑποστροφώδεα. καὶ τὰ ἐν αὐτῇσι τῇσι νούσοισι ἀποκρινόμενα, πτύαλον προπεπαινόμενον. ἡ γαστήρ. ἀκρασίαι. καὶ ταῦτα. Ἀπημάντῳ, ὧ τὰ ἐν τῇ ἕδρῃ ἀλγήματα ἐν τῷ δεξιῷ κενεῶνι, καὶ παρὰ τὸν ὀμφαλὸν κάτωθεν ὀλίγον. καὶ ἐκ δεξιοῦ περὶ τοῦ ἀλγήματος, προεοῦρει αἱματῶδες. ἔληξε τρίτῃ. καὶ ὁ τέκτων ἐπὶ τὰ ἕτερα, ἐκ τῆς αὐτῆς ἰξύος. καὶ οὗτος προεοῦρει αἱματῶδες. ληγόντος δὲ ἀμφότεροι ὑποστάσιας εἶχον. καὶ τοῦτο τρίτῃ. ἐπεχλιαίνετο δὲ πλεῖστα Ἀπήμαντος, ὁ ἕτερος οὐκ ἐνόει, εἰ μὴ ἐπὶ τὰ ἀριστερά. καὶ Νικοστράτῳ προσεγένετό τι τὰ ἄνω τὰ ἐκ τῶν δεξιῶν. κατώτερον ἢ οἷσι ἐν τοῖσιν ἀριστεροῖσι. παράμακρα δὲ περὶ τοῦ κενεῶνος, μέχρι πρὸς ὀμφαλὸν ἀμφοτέροισιν. [30] Ἡ γραίη ἡ κατὰ Σωσιλέω λευκοφλέγματος. κνῆμαι σκληροῖσιν οἰδήμασι, λευκοῖσι, φολιδώδεσι. καὶ πόδες. ἧσσον δὲ. ἦν δὲ καὶ ἐν τοῖσι κάτω τῶν μηρῶν. τοῖσι δὲ πολλοῖσι δυσέξοδον τοῦτο. ἀτὰρ καὶ ὀσφὺϊ καὶ λεπτόγαστρος. ὑποχόνδρια ὑπολάπαρα. πνευματώδεες δὲ οὐ κάρτα. ἦν δὲ ληγόντων τῶν πλείστων, μελέτη καὶ ἄλλη ἦν ἐγλαυκώθη ἡ ὄψις. ταύτῃ μὲν τῶν ὀμμάτων, ἡσυχώτερα δή τι σμικρὸν ἦν. ἰσχίου δὲ καὶ σκέλεος, ὑστερικὰ ἦν, δοκέοντα ἀλγήματα εἶναι. προστεθέντων εὐώδεος ἐξ ἀλήτου καὶ μύρου. ξυνέβη ταχέως ἀναδοθῆναι καὶ τελευτῆσαι. χρόνος τῇ ἐς ὀφθαλμοὺς ἀποστάσει, ἐνιαυτός. περιομφακώδης, ὦ καὶ τὰ ἐξανθήματα ἐξετάκη οὐ τελέως. ἔστι δὲ καὶ ἀπὸ τῶν συμμάτων τοιαῦτα.

[29] Apemanti ſororis filius præcordia tumida & lienem habuit, crebra ſpiratio erat, alui egeſtio glutinoſa & bilioſa quibuſdam ſtercoribus permixtis. Cùm ex opere defatigatus eſſet, vigeſimo die in pedes abſceſſus decubuit, idq; ex iudicatione. Ex eo fortaſſis quòd laſſitudinis ſenſum habentibus, abſceſſus articulos potiùs petunt quàm oculum. Præcordia verò diſtenta erant, & ſanè etiam tuſsicula quędam paululum ſicca vexabat. Quæ relinquũtur poſt iudicationem recidiuas adferre ſolẽt, & quæ in ipſis morbis excernuntur, ſputum præmaturum, aluus, vita intemperans, & talia huiuſmodi. Apemantum ſedis dolores vexabant, & dextri lateris inanitatem, atq; ad vmbilicum paulò infra pertingebant. Ex dextra parte ante dolorẽ vrina cruenta prorupit, tertio die deſiit. Et faber oppoſita parte ex eadem rectitudine dolorẽ ſenſit atq; huic etiam vrina cruenta prorupit. Quę vbi deſiiſſet, vtriq; in vrinis quiddam ſubſidebat, idque tertio die. Plurimum autem ſubinde incaleſcebat Apemãtus, quod non niſi ſiniſtra parte ſentiebat alter. Nicoſtrato etiam ad extremas partes dextras aliquid accidit, paulò infra quàm quibus in ſiniſtris. Oblongum verò quiddam ſupra lateris inanitatem vtriuſque ad vmbilicum vſq; extendebatur. [30] Anus apud Soſileum aquæ intercutẽ ſpecie quæ pituita alba dicitur, laborabat. Tibiæ tumoribus duris, albis & mollibus vexabãtur, pedeſq; etſi minus, qui etiam partes infra femora pertingebant. Idq; plæriſque difficilem exitũ minabatur. Quinetiam lumbos peruadebant, & venter tenuis erat, præcordia ſubinania, anheloſi verò non admodum. Ceſſantibus autem plurimis, etiam alia incumbebat cura, vbi oculorum acies cæſia reddebatur. Ac ipſa quidem oculorum cura paulò quidem lenior erat. Coxendicis autem & cruris dolores ex vtero pendere videbantur. Quos ſuppoſito medicamento odorato ex farina & vnguento, ſtatim diſcuti & deſicere contigit. Tẽpus autẽ eius quod in oculũ abſceſsit, annuũ fuit, quod vndiquaq; immaturũ erat, cui præſertim puſtulæ nõ omninò reſolutę fuerũt. Tale quoq; quiddã in deſquamatis vlcerib. cõtingit.

31 ἐν τῇ

A [31] ἐν τῇ Ἱππολόχου κώμῃ, παῖς ᾧ ἐν τοῖσιν ὑποχονδρίοισι τὸ περιλαμβανόμενον περὶ ἀμφότερα ἦν τι ὥσπερ. σκληρὸν δὲ καὶ κάτωθεν ἔχον ὑπόλαμψιν ἐμφερῆ τῇ τοῦ χαλκέως, τῇ ὑδρωπιώδει, ἢ λεπτὰ ἐλθόντα, μέρος τι ἐλάπαξεν. ἦν δὲ καὶ αὐτῷ τὸ ἐκ τοῦ δεξιοῦ ὁμαλόν τι ὑπερεξηρμένον, τῶν ὑπό τι περιφερῆ ἐχόντων. τούτῳ ὁ ὀμφαλὸς ἐκ γονῆς ἐμελάνθη. καὶ ἕλκος βαθὺ ἐγένετο. καὶ ὁ ὀμφαλὸς,
B οὐ μάλα οὐλὴ ἐγεγόνει. καὶ τὸ αἰδοῖον ἀκρόψιλον ἐγεγόνει, οὐ τοιοῦτον αὐτίκα ἐόν. οὐδὲ ξυγγενικόν. ἐπεί τε μᾶλλον ἐγίνετο, οὗτι ἤμει τὰ πλεῖστα, πυρετός. ἀποσιτίη, ὑγιάνθη. περὶ δὲ ζ´ ἀπὸ τῆς κατακλίσιος, πρόσθεν γὰρ προεκέκμηκεν, ὕδωρ τε πολὺ πίνων, καὶ ἴσως ἄλλως ὑποκαταφρονῶν. ἐρριπτάζετο καί τι ἐσπᾶτο. λήγοντος δὲ τοῦ σπασμοῦ, ἔλαθεν ἀποσβεὶς. πρὸ δὲ τούτου, οὔρησεν ἀθρόον. καὶ φῦσαι διῆλθον ἐν
C βρόμῳ. καὶ τὰ ἄνω οὐκ ἐλάπαξεν οὐδέν. ἀποψυχομένου τε αὐθέως, κεῖνα τε ἐλαπάχθη ἰσχυρῶς, καὶ τὰ ἄλλα διεφοινίχθη, ὡς μάστιξι πᾶν τὸ σῶμα, πλὴν τούτου ᾗ μάλιστα τὸ ἔξαρμα ἦν. καὶ θερμὸς ἐπὶ συχνὸν ἦν. ᾧ δὴ ἐν Ἀβδήροισιν ἐρράγη κάτω. ᾧ δὴ ἔμπροσθεν ἀνῴδει ἀπυρέτῳ. τὸ δὲ ἔπαρμα ψαυόμενον, ἴκελον ἐμπύῳ ἦν. ἀσθματώδει οἰκέτιδι, ἔνθα ὅτε μὲν ἐπαγγεῖα ἡμορράγησε. τοῖσι ἐπιμηνίοισιν
D ἐγένετο δὲ ἄσθματα. ἐκεῖνα ἐπαύσατο. πυρετὸς ἐγένετο. μαζὸς ἐνεπύησεν ἀριστερὸς ὕπερθεν. καὶ ἀπ᾽ ἀρχῆς καὶ οὖς. [32] τῇ Ὀλυμπιοδώρου παιδίσκῃ, αἷμα ἐκ τοῦ δεξιοῦ. καὶ ἐκρίθη ὡς εἰκοσταίη. οἷα καὶ τοῖσι πυρεταίνουσι. καὶ διαχωρήσιες. οἷαι καὶ τοῦ θέρεος ἐπιδήμησαν καὶ οἷα Ἱππώνακτος. καὶ Ὕλη οἰκέτις ἡ Ἀριστίδου ὀγδόῃ ἐν τῇ τῶν φαρμάκων καθάρσει. κάτω σημεῖα, οἷα εὐφόρως φέρουσι, κἢν μὴ πα-
E ρὰ λόγον γίγνηται. καὶ μήτε ἔπαφρα, μήτε ὕφαιμα, ἀλλ᾽ οἷα ᾠά ἐστιν, οἷα Ἡρακλείδεω. ἐκαθάρθη πολλά. καὶ ῥηϊδίως ἔφερε. τῇ ἐν τῇ Βουλαγόρεω κώμῃ, ἀποκαθαρθείσῃ, ἤρξατο πυρεταίνειν ἐπὶ σπληνί. ἐχούσῃ δὲ καὶ δεξιὸν ὑπό τι. μετέωρον μὲν οὔ. ἐντεταμένον δέ. οὗτοι καὶ ἐξέρυθροι γίνονται, μᾶλλόν τι ἐξέρυθρος ἐοῦσα. κοιλίῃ ἐν ἀρχῇσι τεταραγμένῃ. προσεδεχόμην ἐς ὀφθαλμὸν ἐπείξιν.
F ταύτῃ ἑβδόμῃ ἁλμῶδες ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν ἦλθεν δάκνον δάκρυον, καὶ κατὰ ῥῖνα, καὶ κατὰ φάρυγγα. καὶ οὖς ἀριστερόν. πεντεκαιδεκάτῃ ἵδρωσε σὺν ῥίγει. οὐκ ἐκρίνετο πρὸ τοῦ ῥίγεος, ἐχλωρίασε κάρτα. καὶ προσώπου περίτασις, καὶ σύμπτωσις. τὸ οὖς κατ᾽ ἴξιν τοῦ σπληνὸς. καὶ τοῦ πλευροῦ ἤλγει. τοῖσι παιδίοισι, γαστέρες ταραχώδεες, καὶ βῆχες ξηραί. ἐς ὦμον ἔστιν ὅτε ἀπεπτύοντο ἐν τῇσι βήξεσι τῇσιν ὑστέρῃσιν. Ὁ
G κναφεὺς, τράχηλον, κεφαλήν. ἑβδόμῃ, χεὶρ ναρκώδης. ἐν τῇ θ´ σκέλος ναρκῶδες. βὴξ ἐπαύσατο. ἡ τὴν γνάθον ἐρυσθεῖσα ἐν πέμπτῳ μηνὶ ἐν γαστρὶ εἵλκυσο ἐς τὰ ἀριστερά. ἐν Κρανῶνι Λυκίνῳ γραμματικῷ ἐκ πυρετοῦ χολώδεος, ἐπὶ σπληνὸς καρηβαρείη, ἐπέργα κατὰ σπλῆνα. ἐν χείλεσιν ἀμφοτέροισιν ἕλκεα, ἔνδοθεν στρογγύλα, σμικρά. ἔπειτά τι καὶ αἷμα ἐκ τοῦ κατ᾽ ἴξιν σμικρὸν ἔρρυη.

[31] Puer in Hippolochi vico, cui ad vtraque præcordia aliquid continebatur quod durum erat & parte inferna aliquantulum splendescens, quale quid simile fabri ferrarij vxori aqua inter cutem laboranti aderat, cui tenues procedētes deiectiones quadantenus mollitudinem attulerunt. Erat verò etiam ad ipsum dextra parte quodammodo planum, protuberans, & aliqua ex parte rotundum. Huic ab ortu vmbilicus denigratus fuit, & profundum vlcus erat, neque vmbilicus ferè cicatrice obductus fuit, pudendumq; extrema parte denudatum erat, cùm nihil huiusmodi statim extitisset, neq; connatum esset, tandemque magis fieret. Hic plurima vomitione reiecit, febricitauit, cibum auersatus est, conualuit. At circa septimum decubitus diem (antea nanque laborauerat) multa epota aqua, & alioqui fortassis negligentius se gerens, corporis iactatione torquebatur, & nonnihil conuellebatur. Vbi verò desiit conuulsio, inscienter extinctus est. Antea autem affatim minxit, & flatus cum strepitu prodierunt, superioresq; partes nulla ex parte sunt emollitæ. At statim vbi decessisset, & illæ valenter sunt emollitæ, & alioqui totum corpus velut scuticis cæsum, rubore infectum est, præterquam qua parte præcipuè tumor sublatus fuit, multoque tempore calor perseuerauit. Abderæ cuidam per inferiora erupit. Quidam etiam anteriore parte intumescebat absque febre. Contactu verò tumor ille purulēto affinis erat. Anhelatione laboranti famulæ, cui interdum ex vasis sanguis profluxit, mensium verò tempore densata est spiratio. Quibus cessantibus febris oborta est, māma sinistra superiore parte pus collegit, atque etiam auris per initia. [32] Olympiodori famulæ sanguis ex nare dextra profluxit, & ad vigesimum iudicata est, non secus ac febricitantibus contingit. Alui deiectiones etiam quales per æstatem grassabantur, & quales Hipponacti contigerunt. Hyle Aristidę ancilla octauo die exhibitis medicamentis purgantibus per inferiorem aluum signa edidit, qualia facilè ferentibus accidunt, si non præter rationem vires frangantur, neque spumantia, neq; subcruenta, sed ouis similia excernātur, qualia Heraclidæ vxori. permultum purgata est & facilè tulit. Quæ in Bulagoræ vico perpurgata fuit, febricitare cœpit ex liene, cùm præcipuè quidem rubicunda esset (etsi qui dextra pręcordia quadam ex parte, non sublata quidem, verùm distenta habent, ij maximè rubicundi fiunt.) Aluus initio perturbata fuit, & in oculum decubitus expectabatur. Huic die septimo ex oculis prodiit salsuginosa & mordicans lachryma, & per nares, & fauces, & aurem sinistram. Decimo quinto sudor cū rigore obortus est, nec antè rigorem iudicatio contigit, admodum ex virore palluit, facies circuntensa est & collapsa, auris è directo lieni & lateri respondens, doluit. Pueris aluus conturbabatur & tusses siccæ aderant, interdum postremis diebus inter tussiendum pus ad humerū colligebatur. Fulloni ceruix, caput, septimo manus obtorpuit, nono crus stupidum fuit, tussis cessauit. Quæ malam distractam habuit, quinto mense in vtero ad sinistram tractionem sensit. Cranône Lycino Grāmatico febre biliosa correpto ex lienis vitio, capitis grauitas adfuit, ad lienem asperæ quædam inæqualitates sentiebantur, in labris
H vtrisq; vlcera interna rotunda, parua aderant, deinde etiam paulùm sanguinis è directo profluxit.

[29] πνευματώδης] Sic legunt exemplaria omnia tum publicata tum scripta. Quædam etiam ad lienem referunt, & inflatum ac tu-

midum lienem indicant. Galenus πνεῦμα legit, & paruam ac crebram ſpirationem intelligit, qualis intumeſcentibus præcordiis adeſſe ſolet. Sic enim ſcribit lib. 3. περὶ δυσπν. hunc locum explicans, qui quòd vitioſè admodum noſtris in codicibus legatur, ſic adſcribendus eſt: καὶ ὁ μετὰ ταύτην ὁ γεγραμμένος ἄρρωστος, ὅτι καὶ αὐτὸς ἀνέπνευσε πυκνὸν ἐπὶ τῇ τῶν ὑποχονδρίων διαθέσει, δῆλον ἡ ῥῆσις αὐτὴ ποιήσει, τὸν δὲ τὸν τρόπον ἔχουσα. ὁ παῖς ὁ τῆς γυναικὸς τῆς τοῦ Ἀπημάντου ἀδελφῆς. ὑποχόνδρια μεγάλα καὶ σπλὴν. πνεῦμα. διαχώρησις πικρόχολος. ὥσπερ γὰρ πνευματώδεις ἐνίοτε καλεῖ τοὺς πυκνὸν ἀναπνέοντας, οὕτω ποτὲ καὶ ἁπλῶς γράφει πνεῦμα. θαυμαστὸν δ' οὐδὲν εἰ μεγάλων ὄντων ὑποχονδρίων, ἐγίγνετο πυκνὸν τὸ πνεῦμα. καὶ γὰρ αὖ καὶ προελθὼν ἐπ' αὐτοῦ πάλιν ἐρεῖ. τὰ ὑποχόνδρια δὲ ἐντεταμένα ἦν. καὶ δὴ καὶ ἦν τι βηχίον ξηρὸν ἡσυχῇ. καθόλου γὰρ ὡς ἔφαμεν, ἐπειδὰν ἢ ὄγκος, ἢ ὀδύνη τις ἐν τοῖς καθ' ὑποχόνδρια συστῇ, μικρὸν καὶ πυκνὸν ἐξ ἀνάγκης ἀναπνέουσιν. hoc eſt, Atque quòd qui poſt hanc aſcriptus eſt æger, etiam ex præcordiorum affectu crebra ſpirandi difficultate laborarit, ipſa dictio hoc modo habens manifeſtum faciet. Apemanti ſororis filius præcordia tumida & lienem habuit, difficultas ſpirandi aderat, biliosa alui deiectio. Quemadmodum enim interdum πνευματώδεις vocat eos qui crebra difficultate ſpirandi vexantur, ſic quandoque etiam ſimpliciter πνεῦμα adſcribit. Nihil autem mirandum eſt, ſi tumidis exiſtentibus præcordiis ſpiratio crebra exiſtat. Nam & rurſus in eius narratione progreſſus, denuò inquit. Præcordia verò diſtenta erant, & ſanè etiam tuſſicula quædam modicè ſicca vexabat. In vniuerſum enim (velut diximus) vbi tumor aut dolor aliquis in partibus circa præcordia conſtiterit, paruam & crebram ſpirandi difficultatem conſequi neceſſe eſt.

ἡ κρίσις ἦν ἐν τοῖς κοπιώδεσιν] Ex labore velut euidente cauſa defatigato, vigeſimo die iudicatione in articulos abſceſſus decubuit, ex aph. 31. l. 4. & 44. & 45. non autem in oculos, velut quibuſdam contigiſſe paulò antea commemorauit.

βηχίον ξηρὸν ἡσυχῇ] Sic legit Galenus, quem ſequuntur codices Germanici & vnus Regius manuſcriptus. Reliqua omnia exemplaria ἰσχὸν habent, ſed tum ἦν τι, non ἦν τι legunt, quæ ſecutus eſt Caluus. Nos Galeni lectionem magis plauſibilem cum Cornario ſequimur.

τὰ ἐγκαταλιμπανόμενα] Placitum 12. lib. 2. aliàs repetitum lib. 2. & 6. τῶν ἐπιδημ. Quòd ſequitur cùm morborum reuerſionis cauſas contineat, incertum eſt an morbi huius conditionem reſpiciat & defectam criſim, quomodo ſumpſiſſe videtur Caluus, an verò, quod magis eſt probabile, vniuerſitatis rationem habeat. Videtur nanque recidiuarum cauſas includere, & quod aliàs ſcripſit lib. 2. † epid. innuere, τὰ προκρινόμενα ἢν ὠμῶς κρίθῃ, ὑποστροφαί. προεκπεπαινόμενον enim ſputum antè tempus maturum ſignificat, & præcocem ac præmaturam morbi concoctionem dum adhuc crudus eſt denotat, quod προκρίνεσθαι aut προεκρήγνυσθαι Hippocrati dicitur, vt aliàs ſcripſimus, & de his quæ in morbis excernuntur, & maturam morborum ſolutionem occupant effertur. Quod fit (vt ſcribit Galenus) pondere irritata natura, aut viribus exoluta. Eaque recidiuas minantur, vt & aluus non bene reſpondens, intemperans vita ac incontinens, quam per ἀκρασίαν multis in locis intelligit Hippocrates. Poteſt etiam intemperies intelligi quod faciunt interpretes.

† *Sect.* 1.

Ἀπημάντου] Sic legunt meliora exemplaria, quædam etiam τοῦ ἀπημάντου, quæ ſecutus eſt Aſulanus codex.

καὶ παρὰ τὸν ὀμφαλὸν] ὀφθαλμὸν legit Caluus contra fidem omnium codicum. In quo fortè Italicarum membranarum fidem obſtringit. Et illud τὸ ἐκ δεξιῶν poteſt dextram infra vmbilicum partem reſpicere & ad antecedentia referri, quod facit Cornarius. Nos tamen codicum autoritatem ſequimur.

ἐπιχλιαίνετο] Interpretes de fomentis accipiunt, ego de calore præter naturam, qualis tumoribus adeſſe ſolet, aut de febris ſuſpectione ſumendum exiſtimo, quòd ἐπιχλιαίνεσθαι Hippocrati ſubinde incaleſcere & intepeſcere ſignificat. Hîc autem haud dubiè hypochondriorum tumores deſignantur, vt ſatis conſtat. Lib. verò 2. epid. Apemanti ſect. 2. Apemanti fabri & Nicoſtrati meminit, quibus tuſſi nihil eductum eſt, & in renes dolores decumbebant.

ἐπὶ τὰ ἀριστερὰ] Sic legunt omnia quæ adhuc videre licuit exemplaria. Cornarius ἐπὶ τὰ δεξιὰ legit, aut ἐκ τοῦ αὐτῆς ἰξίος dextræ partis directionem reſpicere voluit.

50 φολιδώδεσι] φολιδώδης hîc idem quod antea φολλικώδες, ſignificat τὸ φυλακώδες καὶ σομφὸν, & tumores intelligit laxos, ſubinanes, molles & fungoſos qui in tibiis aqua inter cutem laborantium oriuntur. Squamoſos dixit Caluus, quòd φολὶς anguium aut piſcium ſquamam indicet, melius tamen corticem, aut tunicam, aut pellem ſignificat. Denotari autem poſſunt tumores huiuſmodi in qua inter cutem laborantibus, velut ſquamis aut cortice obducti, ob cutis ſiccitatem & rugas ex alimenti penuria. Hunc autem locum ſubindicat Gal. in exeg. vbi κατωσωσιλέω legitur, & κνήμης ſubaudiendum monet.

ἄχρι καὶ ὀσφύϊ] Indicat tumores lumbos attigiſſe etiamſi venter gracilis eſſet & extenuatus, neque intenſa fuiſſe præcordia ſed ſubinania & aliquantulum mollia, quòd nullus adeſſet tumor, ideoque non admodum anheloſi viderentur, nullaque difficili ſpiratione angerentur. Sic nanque explicat Galenus lib. 3. περὶ δυσπν. ὥστ' οὐδὲν θαυμαστὸν, εἰ ἐπειδὰν ἐν τοῖς μετὰ ταῦτα προειπὼν, ὑποχόνδριον ὑπολάπαρον, προσέθη, πνευματώδεος δὲ οὐ κάρτα. εἰ γὰρ δὴ τὸ μὲν λαπαρὸν κενὸν, τὸ δὲ ὑπολάπαρον ὑπόκενον, ἐπὶ τοσοῦτον δυσπνοήσουσιν, ἐφ' ὅσον αὐτοῖς ἔχει κακῶς τὰ καθ' ὑποχόνδριον. hoc eſt, Quare nihil mirum ſubit, ſi etiam in his quæ poſtea ſequuntur, cùm antea dixiſſet, præcordia ſubinania, addiderit anheloſi non admodum. Si enim λαπαρὸν vacuum, & ὑπολάπαρον aliquantulum vacuum ſignificat, in tantum ſpirandi difficultate vexabuntur, in quantum iis malè affecta fuerint præcordia. Cornarius verò πνευματώδη legiſſe videtur & ad ὑποχόνδρια retuliſſe.

ἦν ἐγλαυκώθη ἡ ὄψις] Glaucedinem hîc intelligere videtur, quæ eſt oculorum offenſio vbi humoris cryſtallini in glaucum fit mutatio. De qua in oculorum vitiis ſcripſimus noſtris in lib. 2. Prædictorum annotationibus. ὄψις etiam hîc, vt aliàs ſæpè, oculorum aciem & pupillam ſignificat, & pro tota oculorum parte vnde obtutus fit, ſumitur. Indicat autem nonnullis glaucedinem accidiſſe, quæ quòd aſpectum offenderet, curam in ſe intenderet.

ἰξὺς δὲ καὶ σκέλεος] In mulieribus plæriſque dum vterum gerunt, coxendicis dolor eſt ad interiorem partem, & coxendicus eſſe videtur, vteri ligamentis in ſe diſtentis aut contractis.

περιομφακώδης] Id ſignificat tumorem vndiquaque crudum, & immaturum, ac durum fuiſſe, vnde etiam diuturnum. Caluus περιομφακώδης legiſſe videtur, contra omnium quæ adhuc videre licuit exemplarium fidem. Illud autem ἐξέτηκε puſtularum reſolutionem, emollitionem & diſſipationem ſignificat. τήκειν nanque & μαλάττειν & κενοῦν, & λύειν Theoni Gymnaſtæ ſignificat apud Galenum lib. 2. ſalub.

ἔστι δὲ καὶ ἀπὸ τῶν συρμάτων] Locus eſt ſubobſcurus, & σύρματα αὐτὶ τῶν ἀποσυρμάτων ſumi videntur, vt ſit ſenſus, In deſquamatis vlceribus tales tumores immaturos contingere, quales erant in his quibus puſtulæ non penitus erant reſiccatæ aut reſolutæ. Sunt autem ἀποσύρματα vlcera deſquamata & abraſa, cute ſuſpenſa & interdum nigreſcente, vt ſcribit Galenus lib. 1. compoſit. pharmacor. κατὰ γένη. Quid autem hîc per σύρματα Caluus intellexerit, non facilè eſt aſſequi, neque quid per tractatum & ſcarificationem voluerit.

51 ἐμφερὴς τῇ τοῦ χαλκέως] Sic omnia exemplaria tum ſcripta tum publicata habent. Caluus verò aliter legiſſe videtur, cum aëri ſimile dixit, aut fortaſſis ſe potiùs ſenſui quàm ſcriptioni accommodauit.

ἐλάπαξεν] Senſus eſt tenues deiectiones progreſſas, tumorem illum hydropicum aliqua ex parte emolliuiſſe, vacuaſſe aut contraxiſſe. λαπάσσειν nanque Hippocrati dici cùm tumor ſubſidet, contrahitur, vacuatur aut emolleſcit, familiare eſſe ſcribit Galenus lib. 6. epid. Comm. 4. πολλάκις δ' ἤδη μεμαθήκατε τὸ ἔθος αὐτοῦ, τὴν κατὰ τὸ λαπάσσεσθαι φωνὴν, ἐπὶ πάντα τὰ ὁπωσοῦν προσστελλόμενα φέροντες, ἐπειδὴ κενὰ ὅπερ γίνεται. hoc eſt, Iam verò ſæpius didiciſtis illum conſueuiſſe verbum λαπάσσεσθαι ad omnia quæ vtcunque retrahuntur, referre, quandoquidem vacua magis redduntur.

A ἐὼν δὲ καὶ αὐτὴ πῆ] Significare videtur tumorem istum hydropicum dextra magis parte eminuisse, quod hepatis vitium potius suspectat.

ἀνείχαμεν] ἐνείχαμεν legisse videtur Caluus, contra omnium quos adhuc videre licuit codicum fidem.

ἀποκαταφρονεῖ] Hoc est alioqui fortassis monita nihili faciens & contemnens, aut negligentius se gerens. Caluus ὑπερφρονεῖ legisse videtur in quibusdam exemplaribus, etsi etiam hanc scriptionem retinuisse videatur, cùm (modum excesserat) dixit.

ἐρράγη κάτω] Videtur innuere alui fluxu aut hæmorrhoidibus depositum & iudicatum fuisse corporis tumorem quendam.

ὅτε ἐπαλγέει] Haud dubiè locus obscurus est neque vitio caret, etsi magnus est exemplarium omnium consensus. Sic ergo mihi locus rectè simpliciter accipi videtur de sanguinis profluuio, cui cùm interdum esset obnoxia, menstruorum tamen tempore restitatibus mensibus suspiriosa affectio oborta est, & febris, & mammæ sinistræ suppuratio. Et ne quid aliud affingam ἐπ' ἀλγίῃ mihi legendum videtur. Interpretes de mensium profluuio sumpserunt, & ἐμμήνια ἐπαύσατο ad ἄσθμα retulerunt. Mihi tamen aptius

B ἐπιμήνια spectare videtur, quod etiam testatur mammæ suppuratio, & febris generatio, tum quòd non satis interpretum menti litera respondere videatur. Caluus illud ὅταν ἐπαλγίῃ cùm valdè angeretur vertit, quòd ἀλγίῃ interdum angustias significent.

[32] κάτω σημεῖα] Exprimit legitimæ purgationis leges ex placito 2. & 25. l. 1. eaque videntur per hyperbaton interposita, & illud ἐκαθάρθη ad superiora referri, etsi interpretes aliò respexerunt. Caluus illud κάτω μὲν ἀθρόα λόγον γυνὴ mirè conturbauit, cùm tamen γυναικὸς & καταγυναικὸς sint Hippocrati admodum familiaria vt alibi scribimus.

ἴχωρον δὲ] Hæc videntur interiecta & ferè inter hæmorrhagiæ signa annumerari solent.

περὶ δὲ ῥῖνας] περὶ τὰς ῥῖνας ἐχλωρίασε legit Caluus contra omnium quos adhuc videre licuit codicum fidem. χλωριᾶν autem ex virore pallescere significat, qui color viscerum offensam præcipueq; lienis testatur.

ἐς σπλῆνα ἀφαίρεσις] θλῖψις θλίψει & afflictionem significare potest, sed cùm σύμπηξις addatur, σφαίρησις magis congruit, quæ ex resiccatione & ardore fit, tum etiam quòd ἀφαιρωμένῳ ξηρῷ & καρφαλέῳ ferè iungat Hippocrates. Et σφαίρησιν legisse videtur Cornarius, Caluus omisit.

C

λεπτοῖσιν] Pro λεπτοῖσι λεπτύνει legitur quibusdam in exemplaribus.

ἡ τὴν γνάθον ἐρυθιᾶσα] Sic legunt exemplaria omnia tum publicata tum scripta, & significatur malæ distractio & distortio, quòd ἐρύεσθαι aut ἐρύεσθαι & εἰρύεσθαι ἕλκεσθαι indicet apud Hippocratē. & σῶμα περιερύσθη, κατεσπάσθη explicat Gal. lib. 3. epid. quod est perperam distortum esse & distractum. Caluus aliter sumpsisse videtur & ad genæ ruborem retulisse, quòd ἐρύθημα προσώπου soleat Hippocrati faciei rubores indicare, aut ἐρυθαινομένη, vel ἐρυθραινομένη legisse.

σκληρὰ κατὰ σπλῆνα] Sic legunt exemplaria omnia quæ adhuc videre licuit. Hac autem voce lienis tuberculum & durities indicari videtur, quemadmodum κερχώδεις dicuntur Hippocrati qui tubercula dura & immatura in pulmonibus habent, & faucium quandam asperam inæqualitatem, vnde vox stridula nec sine sono redditur, vt scribit Galenus Comment. 3. in lib. de artic. Qui & κερχώδεις etiam dicuntur. Vnde etiam κέρχει & κέρχνον, aut κερχνᾶν & κερχνεῖν deducuntur. Et ex hac vocis translatione, hîc murmur &

D strepitus lienis intelligi potest. κερχώδη etiam & κερχνώδη Hippocrati dicuntur aspera & inæqualia; & quæ inæqualitates quasdam asperas & tuberculosas habent, (vt annotauit Erotianus) & κερχνώδη ἀλγία, τὰ τραχείας ἀνωμαλίας ἔχοντα. Quæ & huc traduci possunt, & splenis tuberculosas durities aut inæqualitates significare. Quod Caluus quodammodo subolfecisse visus est, cùm causæ & originis rationem habuit, & sanguine lienem obduruisse dixit. Cornarius verò cùm κέρχνον & κέρχνον ad pulmonis vitium & vocem stridulam referret, lectionem immutauit & κατὰ πνεύμονα legit. Cæterùm pro ἐπὶ σπληνὸς καρηβαρίη, quidam ἐπὶ σπληνὸς βαρύτης legunt.

ἐν χείλεσιν] In splenicis gingiuarum corruptionem, oris fœtorem, animæ grauitatem adscribit Hippocr. & veteres Medici, vt scripsimus nostris in Prædictiones annotationibus. Solenne quoque est lienosis sanguinis profluuium è directo, & naturæ leges subit, vt patet ex lib. 2. * epid. * Sect. 3.

E [33] Τῇ οἰκέτιδι, ἣν νεώνητον ἐοῦσαν κατεῖδον. ἦν δὲ σκλήρωμα ἐν τοῖσι δεξιοῖσιν ἐὸν μέγα. οὐ κάρτα ὀδυνῶδες. καὶ γαστὴρ μεγάλη καὶ τεταμένη. οὐκ ἰκέλη ὑδατώδει. καὶ τἆλλα λιπαρή. καὶ οὐ πάνυ δύσπνοος, ἄχροος δέ. γυναικεῖα ἑπτὰ ἐτέων οὐκ ἐληλύθει. ἐγένετο δυσεντεριώδης, καὶ οὐ τεινεσμώδης. καὶ ἀπὸ ταύτης, ὀδυνῶδες δὲ ἐν τῷ δεξιῷ ἦν. καὶ πυρετοὶ γλίσχροι

F καὶ οὐ πλέον ἑπτὰ ἡμερέων, καὶ κοιλίη ἐταράχθη. ἠλεκτρώδης. ὑπόγλισχρος. ὑπέρπολλος ἐς ἡμέρας τινὰς ὑγιής. καὶ γυναικεῖα μετὰ ταῦτα ἐγένετο. καὶ κατὰ τὴν γαστέρα λαπαρή. καὶ χρῶμα εὔχροον, καὶ παχὺ ἦν αὐτῆς. [34] Ἡ Μίνωος ἡ ἐκ τομῆς πιεσαίτων, ἐσφακελίσθη, καθισαμένου ἐς πλεύμονα, ἐπεσήμαινε βραχέως, ὅσοι τοσεῖων, καὶ ἄλλο τι ἐς εἴσδον.

G τὰ ἐντεθέντα ἐς τὴν ῥῖνα ἢν πυρετήνωσιν. ἢ μὲν λυθῇ ἡ ὀδύνη, παχέα κατὰ τὸν μυκτῆρα ῥεῖ. ἢν δὲ μήτε ὀδύνη, μήτε ὁ πυρετὸς, λεπτὰ καὶ ἴσως πυρώδεα. οἷς δὲ μὲν λεπτὸν Ἡγησίππῳ ἐς νύκτα προσκειμένῳ. δὲ δὲ παχὺ, τῷ ἐν τῷ Κορίνθῳ εὐνουχώδει, τῷ Κελεύρεος, ἦν. πέπειροι αἱ ἐπὶ τῇσι νούσοισιν ἀποστάσιες, εἰ κρίνουσι σημαίνει. ἢν πυρώδεα ἐόντα, μὴ πυρεταίνωσι. καὶ δύσ-

H φορα ἐόντα, εὔφόρως φέρωσιν. οἷς τὰ ἐπὶ τῇ ἕδρῃ, Χάρωνι. τῷ δὲ Λεαμβίῳ ἑλκώδεος ἐντέρου δοκέοντος εἶναι), ἐν

[33] Famulæ quam nuper emptam vidi, cui durities magna dextra parte aderat, non admodum dolorem inferens, etiam venter magnus & distentus fuit, non aqua inter cutem laboranti similis. Quæ & alioqui opima erat, neque admodum difficulter spirans, malè tamen colorata. Menses à septem annis non processerant, intestinorum difficultate premebatur, neque tamen inanis egerendi conatus aderat. Tuncque quod in dextris erat dolorem inferebat, febres lentæ tenebant, non tamen vltra septem dies. Aluus quoq; conturbata fuit, succino similia, glutinosa quędam & plurima demittens. Diebus aliquot conualuit, posteaque menses profluxerunt, & ad ventrem attinentes partes molles erant, corporisque quod crassum reddebatur, color laudabilis erat. [34] Minois vxor quæ ex compressione inter secandum in syderationem incidit, malo in pulmones incumbere, breui significationem edidit, quibus diebus superstes erat, etiam aliud quiddam intus delituisse. Quæ naribus imponuntur medicamenta, si tertio die febris adfuerit, aut dolor quidem soluatur, crassa per nares profluunt. Quòd si neque dolor neq; febris cesset, tenuia ac fortassis vrentia. Tenue quidem, velut Hegesippo, cùm ad noctem appositum fuisset. Crassum verò huic aderat qui in Corintho spadoni similis esse videbatur, & Celeuris filius erat. Maturi in morbis abscessus, num iudicatione decernant significatur, si dum feruoris sensus est, non febricitent, & quæ implaciditatem faciunt facilè ferant, velut quæ Charoni in sede contigerunt. At Leambio cùm exulceratum esse intestinum existimaretur,

medicamentis ad intestinorum difficultatem adhibitis, humerus & sedes parte sinistra exulcerata sunt, absq; febre. A flatibus distento laterum inanitas cum quodam dolore in tumorem sublata est. Huic post multum lactis & meracioris vini potum, cumque superdormiuisset, nausea illico & calor accessit. Deinde vbi accenso foco, prunis coctam farinam crassiorem pro cibariis comedisset, substitit aluus, & purulentum aliquid insuper transmisit. At sede inflammata, febris omninò expers & doloris fuit, quod asseueranter dico. [35] Senem qui in lapideis vestibulis degebat, lumborum dolor cepit & vtriusque cruris, & vtrinque ad femora & tibias interdũ, & quandoq; genua descendit. Quo diutissimè perseuerante multæ reuersiones aderant. Tumor pedum fuit, lumborum, tibiæ, & parui inguinum tumores, venter durus, totius imi ventris tensio cum dolore. Plærunque vesica dura & dolens inuenta est, & progermina quædam, & calores aderant. At certè in oculis, auribus, naribus, manibus, iudicationum notæ quædam fiunt, & alia quædam in considerationem adhibenda sunt. Æger quoque ipse num sudet, aut tangat, aut olfecerit, aut gustauerit, & alia quoque animaduertenda. Pili, color, cutis, venæ, nerui, musculi, carnes, ossa, medulla, cerebrum, quæque ex sanguine proueniunt, viscera, venter, bilis, reliqui humores, articuli. Deinde num circa aurem dolor subnatus sit, atque ibidem aliquid collectum fuerit, quod glandula non attingat, neq; os purulentum sit, & id ipsum sensim euanuerit, tumq; febris statim cœperit. Pulsus, tremores, cõuulsiones, singultus, circumcirca vrgens spiratio, secessus, ex quibus in cognitionem venimus. Oculis purulentis si rumpantur magna vlcera fiunt, & si secantur, profunda, ac vtroq; modo pupillæ vlcerantur. [36] Aristæas ex vico Amphilochi quarto die delirauit, aluus aliquantulum ex virore pallescentia demisit, somni salubres aderant, & æger coloris erat candidi. Quibusdam circa initia velut quidam tremor digitorum & labiorum inter loquendum aderat, reliquarũq; partium, & effrenatam linguæ volubilitatem habebant. His præcipuè facies rubescebat, & inebriabantur, aut vomitione probè vtentes intumescebant. [37] Qui ad Medosadę vicum habitabat, tenuia, minimè biliosa, aquosa, multa deiecit, præcordia cedentia & tumida habuit, & sopore detẽtus erat. Ad decimumquartum diem maximè cùm iudicatio procederet, rigor absque tremore adfuit, membrorum dissolutio, remissio, collapsio, alui deiectiones. Sopore detentus ex somno mente mouebatur, non insaniit, ad decimumquartum diem iudicatione est absolutus, neq; quicquam eorum quæ decernere solent obstitit. Eodem modo alter circa initia nonnihil glutinosa alui recremẽta demisit, ex quibus quod crassum erat iudicatoriũ fuit, peruigil erat, post hæc nonnihil glutinosa, aliquantulum biliosa, matura, biliosa, non tenuia prodierunt. Vbi verò consistere cœperunt, celeres fuerũt iudicationes. Circa sextum diem præcordia distendi visa sunt venarum agitatarum in morem, deinde circa septimum dormiuit, ad nonum iudicatione est absolutus. Vterque candidi erat coloris non fului. Excrementa aquosa sub dio aliquando exposita, supernè læuia, tenuia, infrà quod subsidentiam habuit glasto admodum simile erat. Quibus dextra parte aliquantulũ mollis distentio fit, phre-

δυσεντερίη φαρμακευθέντι ὦμος καὶ ἕδρη ἀφηλκώθη ἀπυρέτου ἐν ἀριστερῷ. ὁ ἀπὸ τῶν φυσέων μετεωριζόμενος, ἐπῆρτο καὶ ὑπὸ ἤλγει κενεῶνι. τούτῳ γάλα πλεῖον καὶ ἀκρητέστερον πιόντι καὶ ἐπικοιμηθέντι, αὐτίκα ναυσίη καὶ θέρμη ἐγένετο. ἔπειτα ἀπτῶντι, καὶ ἀντὶ σιτίων ἐσχαρεοπέπτων κριμνῶν ἀποφαγόντι, συνέστη ἡ γαστήρ. καὶ πυῶδές τι ἐπιδιῆλθεν. ἕδρης δὲ ἐπιφλεγμηνάσης, ἀπύρετος καὶ ἀνώδυνος ἦν ἰσχυρῶς τοῦτο λέγω. [35] Ὁ ἐν τοῖσι λιθίνοισι προπύλοισι πρέσβυς, ὀσφὺν ἤλγησε. καὶ σκέλεα ἄμφω. καὶ θάτερον κατέβαινεν ἐπὶ μηρούς. καὶ ποτὲ κνήμας. καὶ ποτὲ γούνατα. ἐγχρονιζούσης μάλιστα, πολλαὶ παλινδρομίαι ἐγεγένοιτο. οἴδημα ἐν ποσίν. ὀσφύϊ. κνήμη. βραχεῖς βουβῶνες. γαστὴρ σκληρή. καὶ ἔντασις ἡ ἔσω ἡ πᾶσα. καὶ ὀδυνώδης τὰ πλεῖστα εὑρέθη ἔχων. καὶ κύστιν σκληρὴν καὶ ὀδυνώδεα. καὶ βλαστήματα. καὶ θέρμαι. ὅτι τοῖσιν ὄμμασι, τοῖσιν οὔασι, τῇσι ῥισί, τῇ χειρὶ αἱ κρίσιες, καὶ τ' ἄλλα οἷσι γινώσκομεν. ὁ ἀσθενέων ἢ ἱδρῶν, ἢ θιγών, ἢ ὀσφρανθεὶς, ἢ γευσάμενος, τὰ δὴ ἄλλα γνούς, τρίχες. χροιή, δέρματα, φλέβες. νεῦρα. μύες. σάρκες. ὀστέα. μυελός. ἐγκέφαλος. καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ αἵματος, σπλάγχνα, κοιλίη. χολή. οἱ ἄλλοι χυμοί. ἄρθρα. καὶ μετ' ταῦτα ἠλγήκει παρ' οὖς. ταὐτὸν σύστρεμμα. ἀδένος οὐκ ἐπιψαύοντες. ὀστέον οὐκ ἀποπυοῦν. καὶ τοῦτο ἐμαλθώθη. καὶ τότε εὐθὺς ἐπυρέτηνε. σφυγμοί. τρόμοι. σπασμοί. λύγγες. ἀμφίπνευμα. ἄφοδοι. οἷσι γινώσκομεν. τοῖσιν ἐμπύοισι τὰ ὄμματα. καὶ ἐκρηγνύμενα μεγάλα ἕλκεα γίνεται. καὶ τεμνόμενα βαθέα, ἀμφοτέρως αἱ ὄψιες ἑλκοῦνται. [36] Ὁ ἀπ' Ἀμφιλόχου κώμης Ἀριστέης, τετάρτη παρέκρουσε. κοιλίη ὑπόχλωρα διῆγε. καὶ ὕπνοι ὑγιέες, λευκόχροος. ἀρχομένων οἷσι ὑποτρομώδεες. καὶ δάκτυλοι καὶ χείλεα διαλεγόμενοι. καὶ τ' ἄλλα, καὶ ταχυγλωσσότεροι προπετέως. ἔρευθος ἐπὶ προσώπου μάλιστα τούτοισιν ἦν. οὗτοι ἐθωρήχθησαν, ἢ ἐμέτου χρηστῶς ἐμέσαντες ᾤδεον. [37] Ὁ δὲ κατὰ Μηδοσάδεω ὃς λεπτὰ, ἄχολα, ὑδατώδεα, πουλλὰ διεχώρει. ὑποχόνδριον ὑπείκον καὶ κυρτόν. κωματώδης ἐγένετο. περὶ τεσσαρεσκαιδεκάτην πρὸς κρίσιν μάλιστα ἐόντι, ῥῖγος ἄτρομον. διάλυσις. παρέσις, σύμπτωσις. τὰ τῶν ἀπιόντων, κωματώδης παραφερόμενος ἐξ ὕπνου. οὐκ ἐξεμάνη. ἐκρίθη περὶ τεσσαρεσκαιδεκάτην. οὐδὲν τῶν κρινόντων ἐναντίον. ὁμοίως ὁ ἕτερος ἐν ἀρχῇσιν ὑπόγλισχρα διαχωρήματα, ἐξ οἵων δὲ παχὺ κρίσιμον. ἄγρυπνος. μετὰ ταῦτα ὑπόγλισχρα, ὑπόχολα. πέπονα. χολώδεα. μὴ λεπτά. ἐπὴν δὲ ἄρξηται ξυνίστασθαι, ταχεῖαι αἱ κρίσιες. ὑποχόνδριον ἐντεταμένον ἐφαίνη φλεβονώδεα τρόπον περὶ ἕκτην. ἔπειτα ἐκοιμήθη ἑβδόμη. ἐκρίθη περὶ ἐνάτην. λευκόχροοι. οὐ πυρροί. ἀμφότεροι. διαχωρημάτων ὑδατωδῶν, ἐς αἰθρίην τεθέντων. λεῖον ἄνωθεν λεπτόν. κάρτα ἴκελον ἰσατώδει, κάτωθεν τῆς ὑποστάσιν ἔχον. οἷσι κατὰ τὰ δεξιὰ ὑπολάπαρος ἔντασις φρενιτικοί,

A ἢν μὴ λύηται, λήγοντος τοῦ πυρετοῦ. οἷσι δὲ ὑπὸ λαπαρότητος κοιλίης, ἐν αὐτῷ τούτῳ, οἷον περιλαμβανόμενον ἢ σκληρὸν ὀδυνῶδες γένηται, καὶ πάνυ κακόηθες, οὐκ ἐθέλει διαχεῖσθαι, ἴσως ἐκ τῶν τοιούτων ἐκπυΐσκονται. ἐν δὲ τοῖσι δεξιοῖσιν αἱ ἐπάρσιες. ὅσαι μὲν ἐπιπολὺ καὶ μαλθακαὶ μάλιστα πιέζοντι. ἢν ὑποβορβορύζῃ, οὐ πάνυ τι κακοήθεις οἷον τὸ. τῷ ἐν τοῖσι δεξιοῖσιν ἀπ' Ἀμφιλόχου, καὶ

B τῷ κατὰ Μηδοσάδεω. οὗτοι κωματώδεες, καὶ ἐν τοῖσιν ὕπνοισι καταφερόμενοι.

nitici euadunt, nisi febre desinente soluatur. Quibus verò præ ventris mollitudine, in se velut quiddam collectum cum dolore durescit, & valdè malignum est, neque dissipari solet, fortassis tale quid in pus vertitur. At in dextris sublati tumores, qui magna quidem ex parte molles sunt, maximeque prementi, si quid submurmurarit, non admodum maligni existimãdi sunt. Quale quid in dextris ei accidit qui ex Amphilochi villa venerat, & ei qui iuxta Medosadæ vicum habitabat, qui sopore detinebantur & altiore somno corripiebantur.

[33] λιπαρή.] Id etiam ad ventrem pinguem & opimum referri potest, malui tamen ad totum corporis habitum referre. λαπαρή etiam exemplaria quædam manu scripta habent, quę secuti videntur interpretes, quod ventris mollitudinem, vt paulò pòst, indicat. Cæterùm huius loci meminit Gal. lib. 3. περὶ δυσπν. vbi σκλήρυσμα legit.

ἠλεκτρώδης] ἠλεκτρώδης διαχώρησις, λαμπρὰ ἢ στίλβουσα dicitur Hippocrati, vt testatur Erotianus, περὶ τὸ ἤλεκτρον, hunc profectò locum subindicans. Sed apparet Erotianum legisse κοιλίης ὑγρὰ καὶ ἠλεκτρώδης.

[34] ἡ Μίνωος] Significat intra paucos dies sectione sublatam fuisse ægram & pus internum collegisse.

τὰ ἐνθετὰ] Intelligi videntur medicamenta quæ naribus imponuntur & induntur ad hæmorrhagiam. Quidam codices ἀκεσίμα legunt, sed ἐνθετὰ meliores & probatissimi quique. Cornarius, vt nos quoque, τὰ ἐνθετὰ ἐς τὴν ῥῖνα legisse videtur, pro ἐς τὴν πρίσιν.

C Caluus verò istud aliò transtulit. Quædam etiam exemplaria, ἢν μὴ λυθῇ legunt, quæ secuti videntur interpretes. Potest etiam hic locus de medicamentis quæ imponuntur ad dentium dolores intelligi, eamque in rem aphor. 25. lib. 6. epid. sect. 6. accommodari, vbi exemplum hoc de Hegesippo vsurpatur. Quidam etiam πυρρώδεα pro πυρώδεα legunt, & rubra accipiunt.

πέπειροι] Abscessuum qui in morbis iudicatoriè fiunt dignoscendorum doctrinam facit, cùm sit, vt scribitur lib. 6.* epid. ἰσχυρὸς πταρμὸς ἢ κρίσις ἅμα ἢ ἀπόστασις. *Sect. 3.

ἀφηλκώθη] Sic legunt meliora exemplaria etsi vetus Regium ἐφηλκώθη habet.

κενεῶνι] ἐν κενεῶνι legunt exemplaria omnia manu scripta & Asulanum. μετεωριζόμενος autem à flatibus distentum significat & inflatum, vt μετέωρα ὑποχόνδρια ἐμπεφυσημένα, φυσώδη καὶ ἐπηρμένα explicat Galenus, quibus lac est aduersum, comment. ad aphoris. 64. libro 5.

D ναυσίη] Duo exemplaria Regia manu scripta pro ναυσίη, ἢ ἀναυδίη legunt. ναυσίη tamen magis placet.

[35] ἢ βλαστήματα] Interpretes ἐξανθήματα legisse videntur, aut βλαστήματα progermina pro exanthematis sumunt. Possunt etiam βλαστήματα intelligi inguinum tumores, quòd sint βουβῶνες (vt scribit † Hippocr.) σημεῖον μὴ τῶν τὰ βλαστήματα ἐχόντων, & internam viscerum redundantiam ac impuritatem denuncient.

† Lib. 6. epid. Sect. 3.

ἐν τοῖσι ὄμμασι] Locus valdè est obscurus, in quo tamen nihil immuto, exemplarium authoritatem secutus. Videntur autem tantùm præcipua quædam capita indicari, ex quibus velut ex fontibus quibusdam iudicationum notæ hauriendæ sunt. Interpretes longè alium sensum aliamq; lectionem secuti sunt.

ὦτα τὸ σύστρεμμα] σύστρεμμα hîc ad aures enatum tuberculum significare videtur, etsi aliter sumit Caluus. Indicantur autem his verbis tumores ad aures enati non suppurantes, sed sensim euanescentes, qui infidas & malas iudicationes attestantur. Quibus etiam

E μολυνθῆναι sæpè attribuit Hippocr.

ἀμφίπνευμα] Hîc significare videtur circuncirca & vndique vrgentem spirandi difficultatem; & pro magna & vehemente sumi. Caluus πνεῦμα simpliciter exprimit.

ὄψιες ἐμπύοισιν] Hæc de purulentis oculis intelligenda veniunt, & exulceratis, de quibus multa scribuntur Prorrhetico secundo.

[36] ὕπνοι ὑγιέες] Caluus οὐχ ὑγιέες legisse videtur, contra tamen omnium quos videre licuit codicum fidem.

ταχύγλωσσοι προπετέες] Sunt qui petulanti & effrenata linguæ volubilitate sunt præditi, & in balbutientium numero reponuntur, quibus ex nimia humorum inundatione, neruosi generis imbecillitas contrahitur reliquarumque partium, & tremor fit.

ὠδίνων] ὠδινῶν legunt exemplaria quædam manu scripta Regia, sed reconditiora ὠδίνων habent. Caluus ὀδύνων legit, quæ lectio non omninò improbatur. Ac videtur temulentiæ aut crapulæ discussio & per vomitionem repurgatio obiter attingi, quæ & antiquitatis testimonio sartam habet suffragationem, vt scripsimus nostris in lib. 2. epid. Com.

F [37] ὁ ἐς κατὰ Μηδοσάδεω] Sic legunt ferè omnia exemplaria. Sed Μησάδεω habent scripta quædam, quam lectionem secutus est Caluus. Et certè hunc locum indicat Gal. in exeg. cùm scribit κατὰ Μηδοσάδεω, ὑπακουστέον κώμης, ὥσπερ κατὰ Πυσιλέω, vbi & κατὰ Μηδοσάδεω in quibusdam codicibus legitur. Erotianus Μηδοσάδεω legisse videtur (si modò vera est lectio) & ὄνομα τόπου esse indicat.

τὰ τῶν ἀπιόντων] Hæc phrasis deiectiones processisse significat, & aluum fluxam & liberam fuisse, cuius beneficio reliqua iudicationi cesserunt.

παραφερόμενος ἐξ ὕπνου] Potest & leuis mentis alienatio intelligi hac phrasi, potest quoque & deprauata motio aut aberratio quædam significari, qua sopore detentus ex somno experrectus ferebatur.

οὐδὲν τῶν κρινόντων ἐναντίον] Rectè & ordine ad decimum quartum diem processisse iudicationem hæc phrasis indicat, nullis obnitentibus decernentibus signis.

ἄχυμος] Exemplar manu scriptum Regium ἀχύμω legit.

χολώδεα] Caluus γλίσχρα legisse videtur. Omnia tamen exemplaria χολώδεα habent, fortè pro χλοώδεα.

G φλεβονώδεα τρόπον] Sic legunt omnia exemplaria, sed φλεβοδονώδεα aut φλεβοπνώδεα malim, quæ lectio magis arridet, vt indicetur hypochondrium distentum venarum intentarum in morem, aut venarum & arteriarum sanguinis feruore & efferuescentia concitatarum aut agitatarum in morem, quòd tumidum aut concepto intus calore inflammatum denunciat. Qua notione Interpretes φλεγματώδεα legerunt, quæ ferè est veterum codicum lectio apud Hippocratem, vbi φλεβοδονώδεα legitur, vt in Cois Præsagiis & Prorrhetico primo, vbi ampliorem fecimus vocis huius explicationem. Erotianus certè φλεβοδονώδη τὰ μετ' ἀλγήματος οἰδήματα exponere videtur, aut τὰ μετὰ σφυγμοῦ, hoc est tumores dolentes aut etiam cum pulsu & motione velut in arteriis contingit. Interdum verò τὰ ἐν κινήσει καὶ παντὶ ταραχῇ ὄντα significare scribit. Quæ profectò hypochondriis inflatis, tumidis, distentis aut etiam inflammatis rectè conuenire possunt. Cæterùm quòd φλεβοδονώδεα Gal. in exeg. reponit, hîc locum habere vix potest, nisi si quis ad delirium referat, quòd postea ἐκοιμήθη addatur. Vitiosum autem est quod Asulanus codex φλεβενώδεα pro φλεβοδονώδεα legit.

H οἷον περιλαμβανόμενον] Sic legunt meliora exemplaria & Asulanum, reliqua περιλαμβανομένων. Illud verò ἐν αὐτῷ τούτῳ valdè est perplexum. Cornarius de febre sumpsit. Caluus de aliqua corporis parte aut ventris. Mihi videtur ἐν αὐτῷ τούτῳ περιλαμβανόμενον de tuberculo posse sumi, quod in se quiddam collectum & conclusum habet, & ventris mollitudine latet, tandem tamen durescit & suppuratur, cùm dissipari, discuti aut diffundi nequeat, quod διαχεῖσθαι effert.

καὶ μάλα καὶ μάλιστα] Sic legunt exemplaria publicata & magna ex parte manu exarata. Quædam tamen recondita ὅσοι μὲν ἐπὶ πολὺ A μαλακοὶ habent. Quam lectionem ex membranis Italicis habet Caluus.

ἐν τοῖσιν ὕπνοισι καταφερόμενοι] Videntur significare altiore somno degrauatos fuisse & correptos. Interpretes παραφερόμενοι legisse videntur, contra tamen omnium exemplarium fidem.

[38] Aëris conditiones quænam sint, & quibus temporibus ac regionibus magis aut minus contingant, considerandæ sunt. Ad iudicationem quoque morborum vigores interdum spectare oportet, & accessiones quæ quotidie, aut maturius, aut serius, tertio, quartóve circuitu inuadunt. Videndum etiam quibus in circuitibus quæ decernunt intumescunt, sanguinem profundunt, & contrà. Quibus etiam in abscessibus morborum reuersiones fiũt, temporum venæ, & collapsiones, & colorum mutationes ante iudicationes, & quibus iudicatio minimè contingit. Item corporis anxietates, distentiones, colorum mutationes ex rubro in pallidum, vbi iudicatio non fit, & cutis distentiones absque iudicatione, oculi collapsio, corporis asperitas cum siccitate. Quibus quidem volentibus lachrymæ emittuntur, nil mali portenditur, at quibus inuitis effluũt, malum. Quibus autem dentes vndiquaq; lentore obducuntur, malum suspectare licet. Qui vlcus in tibia habuit, & Attico vsus est, huic pustulæ sublatæ sunt, rubræ, magnæ, idque tussis vice quæ postea vexauit, neque enim antea tussiuit. In Æno horrorem sentiebant quotquot ex capitis vulnere laborabant, malignè habebant, pus colligebant, post inanem egerendi cupiditatem ex via pedum dolor aderat, & cum mentis perturbationibus lassitudines. Ex quorũ numero Clinia cibos auersabatur, contabescebat, pus interdum paulò cruentum, interdum pus intumescens reiecit. [39] Hippei coniunx aqua inter cutem laborans, quæ etiam à tribus annis ad veris initia tussi vexabatur, maiorem autem puris copiam intro collegit, sub hyemem aquosa facta est. Ab illis verò medicamentis repurgata melius habuit. Ancilla mortua est. In tussientibus, iis quidem qui manibus laborabant, velut puero qui sarmenta contorquebat, & Amyntæ filio, vbi vtrisque solius dextræ resolutio contigisset, cessabat, deinde tussientes ea affecti sunt. Qui verò aut equitarunt, aut pedibus iter fecerunt, in lumbis & fœmoribus eam senserunt. Magna autem ex parte siccæ tusses erant, aut certè quidẽ violentæ. Enmyris vxor ægrorum in morem minimè affecta, absq; febre stupida est reddita, deinde in totius corporis tremorem res vertit, & colliquationẽ, & cibi fastidium ac sitim, frigidaq; erat. Qui nocturna cœcitudine laborabant (nyctalopes dicuntur) plurimam vrinam reddebant, postea paulum quiddam emittebant. Iis verò tussi atq; insuper febre diuexatis tubercula ad aures circa septimum aut etiam octauũ diem erumpebant. [40] Enmyris filia febre laborauit, & ex aure pus effluxit, haud certò scio an circa octauum diem. Quibusdam verò dens præcipuè tertius inter superiores exesus fuit, & hic præ omnibus exesus reperiebatur. In hunc dolor & quibusdam etiam circũ pus colligebatur. Interdum verò vehementia ad aures tubercula exoriebantur, & hi magis tussiebant quàm illi, interdum etiam suppuratio fiebat cum febribus, & liberabantur septimo die. Ex ingrauescente præcordiorum tumore solutio nulla contigit, aluo emollita inerant pauca, aliquantum glutinosa, concreta quædam minimè bona. Lotium cruentum & sputũ spumans reddebat. Is ad quem me deduxit Cynicus, septimo die in-

[38] Αἱ καταστάσιες, καὶ οἷαι ἐν ᾗσι μᾶλλον καὶ ἧσσον γίνονται ὥρησι. χώρησι. τὰς ἀκμὰς ὅτε τῶν νούσων, καὶ πρὸς κρίσιν, καὶ τὸ καθημερινὸν, καὶ τὸ πρωϊαίτερον, καὶ ὀψιαίτερον. τρίτη, τετάρτη περιόδῳ. καὶ περιόδων ἐν ᾗσι τὰ κρίνοντα οἰδοῦντα. αἱμορραγέοντα καὶ μή. αἱ ἀποστάσιες ᾗσιν ὑποστροφαί. φλέβες κροτάφων, καὶ συμπτώσιες, καὶ χροιῶν μεταβολαί. πρὸ τῶν κρισίων, καὶ οἷσι μὴ κρίνεται. καὶ οἱ ἀλυσμοί. περιτάσιες. χροιῶν μεταβολαὶ, ἐκ τοῦ ἐρυθροῦ ἐς χλωρόν. ἢν μὴ κρίνῃ. καὶ αἱ δέρματος περιτάσιες, ἄνευ κρίσιος. καὶ σύμπτωσις ὄμματος. τοῦ σώματος σκληρότης ξηρή. οἱ μὲν ἑκόντες δακρύουσιν. οὐ κακόν. οἷσι δὲ ἀκουσίως παραῤῥεῖ, κακόν. οἷσι δ' ἐπὶ τῶν ὀδόντων περίγλισχρα γίνεται, κακὸν ὑποχάσκειν. ὃς ἐν τῇ κνήμῃ ἕλκος εἶχε, καὶ τῷ ἀττικῷ ἐχρήσατο, τούτῳ ἐξανθήματα ἐξαιρόμενα. ἐρυθρά. μεγάλα. τοῦτο ἀντὶ τῆς βηχὸς τῆς ὕστερον. οὐ γὰρ ἔβηξεν. τὸ δὲ πρότερον. ἐν Αἴνῳ ὅσοι φρικώδεες, τρωματίαι κεφαλῆς, κακοήθεες καὶ ἐμπυητικοί. ἐκ τεινεσμοῦ ὁδοιπορήσει ὀδύνη ποδῶν. καὶ ἐν τῇσι ταραχῇσιν οἱ κόποι. ὧν ἡ Κλινία ἀπόσιτος τηκομένη, πυῶδες ἄλλοτε σμικρὸν αἱματῶδες. πυῶδες ἐπτύετο. [39] Ἡ Ἱππέου ὑδρωπιώδης, ἢ καὶ ἐπὶ τρία ἔτεα ἦρος ἀρχομένου ἔβησσεν, ἐπὶ πλέον διεπύησεν, ἐς χειμῶνα ἐξυδατώθη. κείνων δὲ φαρμακευθεῖσα, ἐρρήϊσεν. ἀπέθανεν ἡ παιδίσκη. τῶν βησσόντων οἱ μὲν τῇσι χερσὶ ταλαιπωρέοντες, οἷον ὁ παῖς ὁ τὰ κλήματα στρέφων, καὶ ὁ Ἀμύντεω, παραλυθέντες αὐτὴν μούνην τὴν δεξιὴν ἀμφότεροι, ἐπαύσαντο. ἔπειτα ἔπαθον τοῦτο βήσσοντες. οἱ δὲ ἢ ἱππεύσαντες, ἢ ὁδοιπορήσαντες ἐς ὀσφῦν. ἐς μηρόν. ξηραὶ δὲ αἱ πλεῖσται. εἰ δὲ μὴ, βίαιοί γε. Ἡ Ενμύριος τρόπῳ οὐ νοσώδης, ἐδόκει ἄνευ πυρετοῦ τυφώδης ἐοῦσα. ἔπειτα ἐς τρόμον ἦλθε παντὸς τοῦ σώματος. καὶ τῆξιν. καὶ ἀποσιτίην. καὶ δίψαν. καὶ ψυχρὴ ἦν. οἱ δὲ νυκτάλωπες, οἱ πλεῖστον οὐρήσαντες, τὸ ὕστερον βραχύ τι. ἐς δὲ τὰ ὦτα βήσσοντες, καὶ ἐπιπυρεταίνοντες ἐκρηγνύμενα περὶ ἑβδόμην ἢ καὶ ὀγδόην. [40] Ἡ Ενμύριος παῖς ἐπυρέταινε. καὶ ἐξ ὠτὸς ἐῤῥύη πυῶδες. περὶ ὀγδόην οὐκ οἶδα σαφέως. ἔστι δ' οἷσι καὶ ὀδὼν ὑπῆρχε βεβρωμένος. μάλιστα ὁ τρίτος τῶν ἄνω. ἀντὶ πάντων δὲ οὗτος εὑρίσκεται βεβρωμένος. ἐς τοῦτον ὀδύνη. καὶ ἔστιν οἷσι καὶ περιπύημα. οἷσι δὲ ἐς ὦτα ἰσχυρῶς βήσσοντες μᾶλλον ἢ ἐκεῖνος. οἷσι δὲ καὶ ἐς ἐμπύησιν σὺν πυρετοῖσι, καὶ ἀπαλλάσσει ἑβδόμη. ἐπεὶ παρωξύνθη ὑποχόνδριον οὐκ ἐλύθη. μαλαχθείσης ἐνῆν τὰ σμικρὰ ὑπόγλισχρα. ξυστρέμματα οὐ χρηστά. οὖρον αἱμοχροῶδες. ἔπτυε δὲ ἀφρῶδες. πρὸς ὃν κυνικὸς εἰσήγαγέ με. ἑβδόμῃ παρωξύνθη.

ξυνέπιπτε δὲ ἰσχνῇ ἐκείνῃ. πτυόμενα κακά. καθαρὸς φάρυγξ. ὀλίγα. πλατέα, πέπονα ἀναπτύσας. ἐκ ῥινῶν μικρὸν ἔσταξεν. ἐκαρηβάρει. χειρῶν καὶ σκελέων κατάλυσις. κοιλίη λυθεῖσα ὤνησε. πόδες ἀεὶ θερμοί. ὕπνοι ἦσαν οἱ. καὶ παρ' οὓς οὐ γίνεσθαι, ὅτι πέπονα ἐπτύσεν. [41] Ἡ Δημαράτου γυνὴ, πόδες καὶ ἐν τῇσι φρίκῃσι θερμοί. εἴτε ἐς τὸ ἔμπυον εἰ μὴ, ἀπόλλυται. εἴχετο πρεσβύτης, ὃ ἀπογλυόμενος ἅμα ἀσθενεῖ τῇ ἑωυτοῦ. τῇ κεκρυμμένον μανικόν τι ἐνῆν. ἐπεὶ δὲ ἀπελθούσης ἕλμινθος ὑποπαχέης καὶ σίτου ὀλίγου, αὐτίκα ἐπαύσατο. καὶ ἐκοιμήθη. καὶ ὑγιὴς ἦν ὁ πρεσβύτης οὗτος. καὶ τοῦ σώματος περίτασις τοῦ δέρματος. ἄκρεα ψυχρά. λαπαρός. τρομώδης. ἐν ἀρχῇσι καὶ χείλεα καὶ χεῖρες. καὶ φωνή. παρίων ἔξω κοσμίως. ἐχάσκεν, οὐ πάνυ δύσπνοος ἦν. ἡμέρῃσιν οὐκ οἶδα πρόσω εἴκοσιν, ἀπέθανεν. [42] Οἷσιν ὑποχόνδρια καὶ κοιλίη ὑποχωρέει, πιεζόμενα ἀλέα, οὐ βορβορυγμώδη, ὡς ἐν Ἀβδήροισι κωλωτώδεα, ὅτι ἐστὶ πρότερον κρισίμων ἡμερέων τῇ προτεραίῃ. καὶ τὰ κακὰ καὶ τὰ ἀγαθὰ σημεῖα, γίνεται τῇσιν ἡμέρῃσιν ᾗσιν ἐπιπαροξυνόμενοι χρονίζουσι, καὶ ᾗσι λήγοντες βραδύνουσι. καὶ τὰ ἄπιστα τῶν ῥηϊζόντων, καὶ τὰ δι' ἃ σφῶν αὐτῶν παροξύνοντο. πτύαλον τοῖσι περιπνευμονικοῖσιν, οἷσι χολώδεα ὅταν μέλλῃ λήγειν, τὰ πάνυ ξανθά, βραχέα γίνεται, οἷα τὰ ἐν ἀρχῇσιν ἐόντα τοιαῦτα ἐπιφαίνεται, οὐ πάνυ δοκέω ταῦτα ἐκπεπαίνεσθαι. ἀλλὰ κρίνειν οἷον τῷ παρὰ τῷ διδασκάλῳ, καὶ ἄλλοτε οἷον εἶδον. [43] Νίκιππος ἐν πυρετοῖσιν ἐξωνείρωσσε. καὶ οὐδὲν ἐπέδωκεν ἐπὶ τὸ χεῖρον. καὶ τὸ αὐτὸ οἱ τοῦτο πλεονάκις ἐγένετο, καὶ οὐδὲν ἔβλαψε. προερρέθη ὅτι παύσεται, ὅταν οἱ πυρετοὶ κριθῶσι. καὶ ἐγένετο οὕτως. Κριτίας ἐν πυρετοῖς ὑπὸ ἐνυπνίων ὠχλεῖτο ὑφ' οἵων οἴδαμεν. ἐπαύσατο καὶ αὐτὸς ἅμα κρίσει. Ἄλκιππος ἔχων αἱμορροΐδας, ἐκωλύετο θεραπευθῆναι. θεραπευθεὶς ἐμάνη. πυρετοῦ ὀξέος ἐπιγενομένου, ἐπαύσατο. Ἐν τοῖσιν ὀξέσι πυρετοῖσι διψώδεες ὑπὸ ἰητρῶν πεπιεσμένοι τῷ ποτῷ, ἢ καὶ ὑπὸ σφῶν αὐτῶν, δοκέουσι πολὺ ἂν ἐκπίνειν. ὕδωρ ψυχρὸν δοθὲν ἵνα ἀπεμέσῃ, ὠφελεῖ. χολώδεα γὰρ πάρεστι. ὅτι τὰ νεῦρα αὐτὰ ἐφ' ἑωυτὰ ἕλκει σημεῖον. ἢν μὲν τὰ ἐν τοῖσιν ἄνω τῆς χειρὸς τρωθῇ νεῦρα, ἐς τὸ κάτω νεύσει ἡ χεὶρ, ὑπὸ τῶν κάτω νεύρων ἑλκομένη. ἢν δὲ τἀναντία, ἄλλως. βήσσουσι ξηρὰ οἱ τοὺς ὄρχιας, καὶ ἐκ τῶν βηχέων ἐς ὄρχιν λύεται φλεβοτομηθέντα. καὶ φλεγμαίνοντες βήσσουσιν, οἱ ἐν τοῖς ἐπὶ βουβῶσι πυρετοῖς ἐπιβήσσουσι.

grauescebat, ad decimum verò quartum diem iudicatione est absolutus. Sed quæ sensim disparuerunt malum portendebant. Fauces puras habebat, pauca, lata & matura expuebat, paucus è naribus sanguis stillauit, capitis grauitas aderat & manuum ac crurum dissolutio: aluus soluta profuit, pedes semper caluerunt, somni aderant, nihilque ad aures sublatum est, quòd concocta expuisset. [41] Demarati coniunx etiam inter horrendum pedes calidos habuit, siue ad suppurationem deuenit, nec ne, periit. Senex qui decessit, vnà cum vxore sua ægrotabat, cui furiosum quiddam latens inerat. At vbi prodiisset lumbricus aliquantulum crassus, & paucum cibi recrementum, statim conquieuit, & dormiuit ac conualuit senex iste, cutis corporis circumtensa, extrema frigida, mollis erat, ab initio tremula habebat labra, manus & vocem, moderatè mente motus est, ore erat hianti, neq; admodum difficulter spirabat: diebus haud procul viginti mortuus est. [42] Quibusdam præcordia ac aluus compressa ac conferta demiserunt absque murmure, interdum, vt Abderis, stellionum tunicis similia. Id verò animaduertendum quòd primùm cōtingit pridie iudicatoriorum dierum, quodque bona & mala signa his diebus eueniunt, quibus diutius ingrauescunt, aut quibus desinendo tardius occupant. Tum quæ perfidè alleuant, tum ea quæ per seipsis morbi grauiores fiunt. Sputa pulmonum inflammatione laborantibus interdum biliosa, breui cessaturum morbum, quæ valdè flaua, breuem fore indicant. Si qualia sunt per initia, talia tandem se ostendant, ea non admodum concoqui existimare oportet, sed iudicationem facere, qualis ei qui apud preceptorem erat contigit, & qualem aliàs interdum vidi. [43] Nicippus in febribus per somnum veneris imagines habuit, nihiloque ei deterius fuit, quod & ipsi sæpius absque noxa contigit. Id illi cessaturum prædictum fuit, cùm febres iudicatione solutæ fuissent, quod & ita euenit. Critias febribus detentus, insomniis, vt nouimus, vexabatur, quibus etiam ipse vnà cum iudicatione est liberatus. Alcippus per ora venarum quæ in ano sunt sanguinem fundere solitus, curari vetabatur; curatus insania correptus est, quæ febre acuta succedere cessauit. [44] In febribus acutis siti oppressi à Medicis, aut sua sponte potu interdicto vexati, multum bibere posse videntur. Iis frigida exhibita vt vomitio prouocetur, conducit. Sic nanque biliosa aderunt. Neruos in sese contrahi id indicat. Siquidem manus nerui superiores vulnerati fuerint, manus ab inferioribus neruis tracta, deorsum inclinabit, contra verò aliter continget. Quibus testes intumescunt, tussi sicca vexantur, & tussis vena secta in testium tumores desinit, & inflammatione tentati tussiunt. Quinetiam febribus ex inguinum tumoribus obortis, tusses succedunt.

[38] αἱ καταστάσιες] Videntur hìc quædam ad prænunciandam & dignoscendam crisim obseruanda præscribi. κατάστασις autem cœli conditionem & aëris statum significat.

οἰδεῦντα] Exemplaria Regia manu scripta, quorum alterum reconditum magis, alterum recentius, οἰδεῦντι legunt eodem sensu. Nam hìc naturæ contentionem ad criticam hæmorrhagiam denunciandam indicare videtur, cùm corpus quodámodo ad ineundam pugnam turgescit & comparatur, venæque omnes intenduntur ac intumescunt. Caluus mirum in modum locum istum conturbauit, & ἐμεύματα legisse videtur.

καὶ οἷσι μὴ κρίνεται] Ista non legunt Interpretes, quæ tamen habentur in codicibus manu scriptis.

σκληρότης ξηρὴ] Quædam exemplaria manu scripta κληρότης ξηρὴ vitiosè legunt. Reliqua omnia σκληρότης ξηρός, quod magis est Ionicum. Cæterùm corporis asperitas & scabrities cum resiccatione indicatur, cùm corpus strigosum est, rigidum & asperum exhausto omni humore, præcipuè cùm περίτασιν & σύμπτωσιν iungat.

οἱ μὴ ἑκόντες] Lachrymas in morbis spontaneas & inuoluntarias considerandas monet † Hippocr. lib. 6. epid. & has quidem sem-

per suspectat, illas alleuat, vt aphorism. 52. lib. 4. & lib. 6. epid. aphorism. 16. sect. 1. δάκρυον ἐν πᾶσι ὀξέσι τῶν φλαύρως ἐχόντων, ἑκόντων μὲν χρηστόν, ἀκόντων δὲ περιφέρεον κακόν. Qua de re plenius scripsimus nostris in lib. 1. epid. Porrò meliora exemplaria ἀκουσίως, non ἀκούσιος legunt. A

† Aph. 22. Sect. 8.

ὑποχάσκειν] ὑποχάσκειν Interpretes dixerunt ore aliquantulum hiante esse & aperto, quod lentum illum humorem dentibus obductum, febrili incendio iam satis exiccatum, magis condensat & dentibus affigit. Significat etiam oculis fixis intendere, quòd qui mente & oculis aliquò acriter contendunt, sæpè soleant ore hianti esse, velut oculos deuorantes dixit Martialis. Significat etiam ὑποχάσκειν, ἐπιτηρεῖν, vt χασκάζειν apud Aristophanem, obseruare, animaduertere, suspectare ac suspicari. Malum autem suspectare licet, quòd vehemens incendium istud significet, vt scribitur aph. 53. lib. 4.

ἀττικὸν ἐχῖνον] Atticum videtur esse emplastri nomen quod sit vlceribus glutinandis efficax, quale est Attalum apud Celsum. ἀττικὸν ἄγγεον, ἀττικὴν χύτραν, & μὴν ποτὲ τὸ καλούμενον ἐχῖνον exponit Galenus ἐν ταῖς γλώσσαις. Sic ἐχῖνον ollam magnam multumq; patentem Hippocr. significare scribit Erotianus. B

ὑπὸ ταραχῆσιν] ταραχὰς mentis perturbationes intelligere videtur, quemadmodum ταραχώδεις dicuntur qui mentis perturbatione tentantur in Prorrh. & ταραχώδεις πυρετοί, febres in quibus mens perturbatur, in Cois Præsagiis.

[39] ἡ ἰασπίου] Ιασίου legunt exemplaria duo manu scripta Regia & Italica, vt ex Caluo patet. Alterum etiam reconditum Ιασπίου habet.

ἐπὶ πλέον διεπόνησεν] Exemplaria manu scripta ἐπὶ πλέον δὲ διεπόνησεν legunt & Asulanum.

τῶν βινούντων] Significat ex tussi manus dextræ syderationem cōtigisse in iis qui manus exercerent, quæ subinde cessarat, tandem verò repetierat. Iis verò qui crura commouerent, in lumbos aut femora abscessum factum fuisse. Quod etiam indicat his verbis lib. 6. epid. οἱ μὲν οὖν ἣ φωνῇσι πλέον ταλαιπωρήσαντες, ἢ ῥιγώσαντες, ἐς κυνάγχας μᾶλλον ἐτελεύτων. οἱ δὲ τῇ χειρὶ πονήσαντες, ἐς χεῖρας μόνον παραπληγικοί. οἱ δὲ ἱππεύσαντες ἢ πλεῖω ὁδοιπορήσαντες, ἢ ἄλλοισι τοῖσι σκέλεσι ταλαιπωρήσαντες, τουτέοισι δὲ ἐς ὀσφὺν ἢ σκέλεα ἐκ ῥεύματος παραπληγικοί. καὶ ἐς μηροὺς καὶ κνήμας κόπος καὶ πόνος. σκληρόταται δὲ καὶ βιαιόταται αἱ ἐς τὰ παραπληγικὰ ἄγουσαι. πάντα δὲ ταῦτα ἐπὶ τῇσιν ὑποστροφῇσιν ἐγίνετο. ἐν ἀρχῇσι δὲ οὐ μάλα. πολλοῖσι δὲ τούτων, αἱ βῆχες ἐν τῷ μέσῳ ἐξέλιπον δὲ τελέως οὐ. ἀλλὰ σὺν ἦσαν τῇ ὑποστροφῇ. hoc est, Qui igitur plus voce laborabant, aut rigore corripiebantur, iis tusses in anginas potissimùm desinebant. Qui verò manu laborabant, manuum tantùm resolutiones habuerunt. Qui autem equitarunt, aut plurimùm viæ confecerunt, aut alioqui cruribus laborarunt, iis lumborum aut crurum impotentiæ ex resolutione obortæ sunt, & femorum ac tibiarum lassitudo & dolor. Durissimæ autem & vehementissimæ tusses erant quæ ad partium syderationes deducebant. Ista quidem omnia in reuersionibus fiebant, per initia verò non admodum. Atque horum plærisque tusses in medio remiserunt, penitus autem non reliquerunt, sed cum reuersione adfuerunt. At cùm in tussi diuturna magna sit abscessuum fertilitas, tum verò præcipuè in articulos decumbunt, aut manus, aut femora, crura, lumbos, testes, aut reliquas corporis partes, vt sæpius obseruare licet apud Hippocratem, & abundè scripsimus in Pythione lib. 3. epid. & nostris in lib. 2. Comment. vbi etiam hunc locum subnotauimus. C

[4] Sect. 7.

ἡ εὐμμέλος] Exemplaria Regia manu exarata duo ὁ ἀμμέλος legunt, Caluus μύελος. Innuere autem velle videtur eam non decubuisse ægrotorum more, sed de repente stupidam effectam, velut in corpus irruente fluxione exagitatam. Sic enim mihi sumi videtur hæc phrasis τρόπῳ ὁ νοσώδης. τυφώδης autem legi cum manu scriptis exemplaribus, etsi quædam τυφλώδης habent. D

οἱ δὲ νυκτάλωπες] Nyctalopas & lusciosos in tussi trahente fieri scribit Hipp. lib. 6. epid. maximeq; pueros. Qui verò sint nyctalopes scripsimus nostris in Prorrh. magnum annotat.

[40] ἡ ἀμμέλος] Exemplaria manu scripta ἁ ἀμμέλεος παῖς legunt etsi non sine vitij suspicione.

ἐσι δ' οἷσι τὸ ὀδὼν] Vitiosa sunt exemplaria manu exarata Regia quæ ὀδόντων habent, quædam etiam ὠδὼν. Ex his quoque sunt quæ ἐκπύημα habent, quædam etiam περιπύημα. Significant autem circum dentem pus collectum fuisse, eoque dolorem confluxisse.

τὸ ἀπαλλάσσει ἑβδόμη] ἀπαλλάττειν de tumoribus qui molliuntur & vacuantur, aut subsidunt dici valdè est tritum. Significat igitur septimo die vacuatione emollita fuisse huiusmodi tubercula. Exemplar Asulanum πυρετοῖσιν simpliciter legit. E

ὑποχόνδριον οὐκ ἐλύθη] Id de præcordiorum tumore præduro intelligi debet. μαλαχθείσης autem ad aluum refertur, qua vtcunque emollita tumor nihil concessit. Potest quoque ἐπαρσιν respicere & tumoris quantulamcunque cessionem indicare. Exemplaria porrò manu scripta Regia valdè recondita ξυστρέμματα legunt. Quædam etiam non æquè probata συστρεύματα, & quædam etiam adhuc magis vitiosa ξυστρατεύματα. ξυστρέμματα verò concretiones quasdam ac veluti conuolutas durities significant, & de humorum compacta collectione dicuntur, vt scripsimus Prorrh. 2. Caluus vt ξυστρέμματα agnouit, ita & ξύσματα ex quibusdam exemplaribus legisse videtur. Vitiosa autem sunt exemplaria quæ αἱμαχολώδης pro αἱμοχολώδης habent.

μωλυσῇ κακά.] Locus hic passim asterisco notatus vitium haud dubiè præsefert, quod tamen in exemplaribus omnibus manu scriptis constans est. Publicatis nanque sunt omninò similia. Cornarius μωλυόμενα legisse videtur, quæ lectio plausibilior est, eamque secuti sumus. Potest & hæc lectio retineri & indicare iudicationem decimo quarto die obtigisse, quæ tamen infida & suspecta redderetur, quòd quæ ad aures tubercula sublata erant, sensim disparuissent & conquieuissent. (Sic enim μωλύεσθαι passim apud Hippocratem de aurium tumoribus sensim euanescentibus efferri scripsimus lib. 2. epid.) Neque tamen in fauces redundarunt, quòd ea parua essent, & concocta ac matura expuerentur. Sed recursante ad cerebrum abundantia, capitis grauitas adfuit & sanguinis ex naribus stillicidium. Deinde etiam aliò effusa materia, manuum & crurum resolutio. Quæ alui secessu deposita, iudicationem absolutam confirmarunt. Caluus pro μωλυσῇ, ὠμηλυσῇ legisse videtur, longè admodum petita notione. Idem quoque κοιλίην κλυσθεῖσα legisse videtur. F

[41] ἡ Δημοκρατου] Sic legunt exemplaria Germanica & codex Regius vnus. Reliqua omnia exemplaria Δημάρατου habent, quæ secuti sumus. Interpretes quoq; ἄτερ μὴ legisse videntur, quæ magis probatur lectio.

εἶχεν πρεσβύτης] Vitiosa sunt omnia exemplaria & hanc lectionem retinent. εἶχετο legendum videtur & ad superiora referendum, vt sit ἐς τὸ ἔμπυον εἶχετο, aut εἶχετο πρεσβύτης. Caluus ὡς εἶχε ὁ πρεσβύτης legisse videtur. G

ἀμαλδύνει] Sic legunt exemplaria duo Regia manu scripta cum Germanicis, reliqua ἡδύνει habent. Eadem etiam exemplaria manu exarata paulò pòst πρεσβὺ pro πρεσβύτης habent.

παρῴχηκε κοσμίως] Sic distinguo cum Galeno melioribus exemplaribus fretus, etsi quædam κοσμίως ἔχουσι legunt. Galenus lib. 3. περὶ δυσπν. hunc locum sic attigit: οὕτω δὲ καὶ κατὰ τὴν τελευτὴν ἤδη τοῦ βιβλίου, περὶ τοῦ πρεσβυτέρου διηγούμενος, εἶτα προειπών, παρῴχηκε κοσμίως, ἐπιφέρει, οὐ πάνυ δύσπνοος. ἀεὶ γὰρ κατὰ τὸ μέγεθος τῆς ἐργαζομένης τὴν δύσπνοιαν αἰτίας, καὶ τὸ τῆς δυσπνοίας γίνεται μέγεθος. hoc est, Sic verò iam ad finem libri de sene narratione exposita, deinde præfatus, moderatè mente motus est, intulit, non admodum difficulter spirauit. Semper enim causæ spirandi difficultatem facientis magnitudini, difficilis spirationis magnitudo respondet.

[42] κωλοβώδεα] Hoc modo habent omnia quæ adhuc videre licuit exemplaria pro κωλωτώδεα. Sic enim legendum videtur, quòd κωλώτης aut κάλωτης stellionem indicet. Significat autem excrementa stellionum aut lacertarum tunicis similia, hoc est variegata & variis quibusdam guttulis respersa. Cornarius σκωληκοειδέα legit quasi vermiculata intelligat. Caluus κοιλιακώδεα aut κωλώδεα. H

Atque

A Atque haud scio an hoc modo intelligi possint crassiora quædam excrementa aut intestinorum ramenta, quod κῶλον crassioris intestini partem significet. Nobis profectò, vt ingenuè fateamur, in tantis ambagibus nihildum liquere videtur. ἀλία verò ἀθρόα apud Hippocr. exponit Gal. in exeg. Caluus aliter sumpsit.

ὅτι ἐπὶ φρον ἦν] Istud ad iudiciorum obseruationem videtur referendum, primamque perturbationem criticam respicit & implaciditatem illam quæ crisim præcedit, & noctem grauiorem facit, ex aphorism. 13. lib. 2. Reliqua etiam ad iudicationum considerationem faciunt, significantque iisdem diebus quibus accessionum insultus fiunt, iudicationes fieri, quod aliis verbis scribitur in Prædictionibus, & repetitur lib. περὶ κρισίων. Quam in rem plura scripsimus lib. 1. epid. * vbi conceptis verbis istud ab Hippocr. scribitur. Et Gal. libris de diebus decretoriis fusissimê hanc tractationem persequitur.

*Sect. 3.

καὶ τὰ δὲ ἀφρῶν αὐτῶν] Interpretes διὰ φρῶν αὐτῶν legunt. Istam tamen lectionem retinui constantibus omnibus exemplaribus. B Videturque ad imperfectas & malè decernentes iudicationes referri, quibus recidiuæ fiunt & morbi recrudescunt.

πτυάλων πέρι περιπλευμονικοῖσιν] Sunt ista velut superiorum exempla quæ in signis concoctionis exercentur, & magnam in iudicationis disciplina vim habent. Sputum verò in peripneumonicis Aretæus ὑπόχολον κατακορές vocat.

43 Νίκιππος ἐν πυρετοῖσι] Hoc sanè exemplum Petrum Aponensem refellit, qui veneris iocos quoscunque in febribus damnat. Vt non immeritò quoque refellendus videatur Critias ille Pythagoricus, quem refert Plutarchus 3. συμποσιακῶν interrogatum quando mulieribus commisceri expediret, tunc præsertim respondisse quando quis damno affici volet. Quamquam idem Plutarchus in valetudinis præceptis scribit: ὅπερ ἄριστα λέγεται, τὸ τροφῆς ἀκορέστω, καὶ πόνων ἀόκνω, καὶ σπέρματος οὐσίας τήρησιν, ὑγιεινότατα εἶ). Quod etiam eidem tribuitur à Stobæo.

ἐκκαλύπτει θεραπευθῆναι] Curari intelligit eos quibus hæmorrhoides secantur, vruntur, consuuntur, & in totum supprimuntur, neque vna asseruatur vt consulit aphor. 12. lib. 6. eosque ἐπιτροπεύοντας ἀκαίρως vocat Hippocr. lib. 6. epid. vt illic exponit Galenus. Sup- C pressæ autem hæmorrhoides insaniam faciunt, quam tamen verius melancholiam dixeris, vt scribit Gal. ex aphor. 21 lib. 6. Cuius quoq; impropria est solutio quæ febre acuta succedente fit ex aph. 26. lib. 6.

ἐν πίειν ὀξέσι] Inconsultam Medicorum timiditatem à frigidæ potione in febribus ægros arcentium arguit, simulque frigidam liberalem exhibendam suadet, vt vomitus excitetur, & biliosa aut flaua effundantur, quæ interdum vomitione, interdum etiam deiectione reiiciuntur, vt scribit Gal. 9. & 10. Methodi. In hac verò frigidæ potione, ad ægrum ipsum potissimùm animum intendit, qui præcipuus est frigidæ exhibendæ scopus, si eam ipsam auidissimè expetat, ac copiosissimam bibere posse sibi videatur. Atque in ista frigidæ in febribus exhibendæ causa, notabilis admodum est hic locus, etsi aliàs quoque ab Hippocr. monimentis celebratur, vt scripsimus nostris in lib. 1. epid.* annotationibus. Exemplaria porrò Regia manu scripta pro ἰητρῶν, πυρετῶν vitiosè legunt, vt apparet. Caluus aliter hunc locum sumpsit.

*Ægr. 7.

D βήχεσιν ξηρά.] In diuturna & trahente tussi sicca, testium tumores fiunt solutionemque indicant, testiumque tumoribus aut inflammationibus tusses sæpè succedunt. Tanta est partium spiritalium cum genitalibus communio. Quod amplissimis exemplis indicauimus nostris in lib. 2. epid. Comment. simulq; hunc etiam locum subnotauimus.

οἱ ἐν τοῖς ἐπὶ βουβῶσι] Exemplaria Regia manu scripta ἐν τοῖς βουβῶσι cum Asulano legunt. At apud Caluum ad libri calcem adscribitur exemplum de duobus Cecropis fratribus, quod quia antè explicatum est, vitiosè huc irrepsit, tacitis etiam omnibus scriptis exemplaribus.

HIPPOCRATIS COI, MEDICORVM LONGE PRINCIPIS, LIBER DE MORBIS VVLGARIBVS QVINTVS.

Nunc recens Latinate donatus, & Annotationibus illustratus,

ANVTIO FOESIO Mediomatrico Medico, autore.

IN LIBRVM QVINTVM DE MORBIS VVLGARIBVS HIPPOCRATIS, PRÆFATA.

*QVINTVS iste de Morbis vulgaribus liber, etsi secundum se Hippocrateæ familiæ à Galeno iudicium non tulit, & ad Draconem iunioris Hippocratis filium refertur, habet tamen non leuem in rerum æstimatione commendationem. Nam & inde ad iudiciorum ac difficilis spirationis authoritatem confirmandam, locupletissima testimonia ac velut salutis auguria à ✝ Galeno petuntur, & à Latinis Medicinæ dictatoribus non pœnitenda laude aspersus est. Imprimisque Cornelij Celsi & Aureliani commendabile est suffragium, quæ tanquam notabili indicatura, quæ ex hoc libro depromuntur, ad authorem Hippocratem referunt. Celsus nanque cùm prærogatiua quadam à suturis deceptum Hippocratem fatetur, eique ingenuam erroris confessionem (nunquam satis prædicando exemplo) adscribit, Autonomi in Omilo historiam haud dubiè attingit. * Aurelianus verò lenticulæ succum & veratrum cholera laboranti exhibitum cùm exagitat, ægrum huius libri decimum omni procul dubio subnotans, non tam huic loco quem sugillat præiudicium, quàm suis curationibus fucum facere videtur. Etenim cùm valdè sit iniquum, ex his quæ tumultuariè in peregrinationis procinctu ad memoriæ subsidium sunt seposita, aut in aduersaria coniecta, certas medendi præceptiones petere: mihi certè quidem videtur, vt est inuidiosus alienæ industriæ æstimator, criminationem ex triuio corripuisse, & ad veterum censuram etiam cum summa licentia linguæ procacitatem attulisse. Galenus verò etsi hunc in librum duriter animatus, eum Hippocraticæ familiæ ingenuitate abdicat, hinc tamen plurima ad doctrinæ suæ confirmationem exempla depromit, tamq; accuratè legisse videtur, vt in eo quinquaginta omninò ægrotos esse ' scribat. Quo velut senatusconsulto codicibus nostris falsi crimen quoddam intendit, qui dimidio penè toto redundantes sunt & superflui. Nam certum est Galenum ad Nerij filiam totam istam huius libri texturã deduxisse. Reliqua verò quæ adscribuntur, magna ex parte sunt diminuta, imperfecta & mutila, & ex lib. 7 Morborum vulgarium penè omnia in hunc locum pudendo errore transposita, vt omnibus nostris annotationibus probatum esse volumus. Neq; tamen ea repudiare nobis licuit, quòd & veterum monimentis essent contestata, & verò reconditorum omnium codicum membranis cõsignata. Atq; vt de tota huius libri æstimatione dicam quod sentio, etsi plenam illam atq; vberem Asclepiadarum familiæ germanitatem non redolet, mihi tamen antiquo nomine dignissimus videtur, & longo quodam ordine ac serie in hanc familiam deduci posse. Quòd si '' Galeni quoque iudicio, quæ ad Euryphontem, Thessalum aut Polybum planè referuntur, Hippocratis nomine in hominum conspectum vẽditare se audeant, quis nos adeo in fœturam istam ingratos esse ferat, vt cùm de famæ existimatione periclitetur, eam etiam de veteri quam iure quodam circunfert indicatura, atq; omni doctrinæ genere & cognitione dimicare patiamur? Habet certè ad eum quem nimis ambitiosè aucupamur ἐπιδημιῶν titulum, valdè accommodatum scriptionis genus, ac ferè, vt in peregrinationis procinctu quam circa Thessaliæ vrbes obibat, pressum, leuiter subnotatum, ac tumultuario quodam modo ad memoriæ subsidium in coniectanea comparatum. Quo plerunq; nomine subobscurus est, & in referenda ægrorum historia diminutus,*

✝Lib. 2. de dieb. decr. & lib. 2. & 3. de diff. spir. *Lib. 3. ac. cap. 21. 'Lib. 2. de dieb. decr. ''Lib. 3. de diff. spir.

nutus, curationes vel tenuiter attingens, vel ferè negligens, morborum ortum aut casum ieiunè denuncians, ac penè ægros leuiter subindicans. Qua in ægrorum recensione ita se comparasse videtur, vix vt Medici personam sustinens, sed vt è plebe spectator quidam, morborum casus & pericula describeret. Totus enim in ægrorum infœlicitate ac remediorum (vt ita dicam) ἀποτυχίᾳ versatur. Insignes profectò habet casus & ad explicandum illustres, ad eamq; Medicinæ partem quæ manu curat vel maximè accommodatos. Quo nomine vel in hac scena præcipuum locum obtinet, & quoniam Thessaliam oberrans, operam suam vel publicè commodabat, aut circumferebat, in hac veteri τῶν ἐπιδημιῶν quæ est de finibus exagitata controuersia, ad antiquam possessionem iure quodam reuocari debet. Quam quidem ab omni maleuolorũ calumnia, velut liberali custodia septam, sartam tectam quoad eius fieri poterit seruabimus, nec veterem istam possessionem ab acutis nescio quibusdam hominibus depasci sinemus, sed velut honorarij arbitri fines hos regemus. Quamquam certè hoc in quæstionis genere requiri placere terminos censeo quos Galenus pepigit, iisq; parere.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΕΠΙΔΗΜΙΩΝ ΤΟ ΠΕΜΠΤΟΝ.

HIPPOCRATIS DE MORBIS VVLGARIBVS LIBER QVINTVS.

ἘΝ Ἤλιδι ἡ τοῦ κηπωροῦ γυνὴ, πυρετὸς εἶχεν αὐτὴν ξυνεχής. καὶ φάρμακα πίνουσα, οὐδὲν ὠφελέετο. ἐν δὲ τῇ γαστρὶ κάτωθεν τοῦ ὀμφαλοῦ, ἦν σκληρὸν, καὶ ὑψηλότερον τοῦ ἑτέρου, καὶ ὀδύνας παρεῖχεν ἰσχυράς. τοῦτο ἐβλημάσθη ἰσχυρῶς, τῇσι χερσὶ σὺν ἐλαίῳ. καὶ μετὰ τοῦτο ἐχώρησεν αἷμα οἱ συχνὸν κάτω. καὶ ἐγένετο ὑγιὴς, καὶ ἐβίω. [2] ἐν Ἤλιδι Τιμοκράτης ἔπιε πλέον. μαινόμενος δὲ ὑπὸ χολῆς μελαίνης, ἔπιε τὸ φάρμακον. οὗτος ἐκαθάρθη. τὸ κάθαρμα πολὺ φλέγμα καὶ χολὴν μέλαιναν διὰ τῆς ἡμέρης, καὶ πρὸς δείλην, ἐπαύσατο τῆς καθάρσιος. καὶ πόνον ἐπόνησεν ἐν τῇ καθάρσει πουλὺν, καὶ πιὼν ἄλφιτον ὕπνος ἔλαβεν αὐτὸν, καὶ εἶχε τὴν νύκτα, μέχρις ἥλιος ἐγένετο. ἐν δὲ τῷ ὕπνῳ οὐκ ἐδόκεε τοῖς παροῦσιν ἀναπνέειν οὐδὲν, ἀλλὰ τεθνάναι. οὐδὲ ᾐσθάνετο οὐδενὸς, οὔτε λόγου, οὔτε ἔργου. ἐτάθη δὲ τὸ σῶμα καὶ ἐπάγη. ἐβίω δὲ καὶ ἐξηγέρθη. [3] Σκόμφος ἐν Οἰνιάδῃσι πλευρίτιδι ἐχόμενος, ἀπέθανεν ἑβδομαῖος παρακόπτων. φάρμακον δὲ ἔπιε κατωτερικόν. ταύτῃ τῇ ἡμέρῃ τῇ πρόσθεν κατανοέων. καὶ ἐκαθάρθη οὐ πολλά. καθαιρόμενος δὲ παρέκοψεν. [4] Φοίνικι ἐν Οἰνιάδῃσι καὶ Ἀνδρέα ἀδελφεοῖς, ἡ γνάθος ᾤδησεν ἡ ἑτέρη. καὶ τὸ χεῖλος τὸ πρὸς τῆς γνάθου καὶ ὀφθαλμοῦ. καὶ οὔτε ἔνδοθεν σκοπέοντι οὐδὲν ἐφαίνετο, οὔτε θύραθεν ἀπεπύει, ἀλλ' οἰδέουσα σαπρὴ ἐγένετο ξηρῇ σηπεδόνι, καὶ ἀπέθανε. καὶ θάτερος τὰ αὐτά. ἀπέθανε δὲ ὁ μὲν ἑβδομαῖος. καὶ ἔπιε φάρμακον καὶ οὐδὲν ὠφελήθη. τῷ δὲ Φοίνικι ἐξελιμήθη κύκλος σαπρός. καὶ τὸ ἕλκος ἐκαθαρίσθη μὲν τὸ πλέον, πρὶν αὐτὸν ἀποθανέειν. ἀπέθανε δὲ καὶ οὗτος, πλείονα χρόνον βιούς. [5] Πυρίδαμος ἐν Οἰνιάδῃσιν ἐν περιπλευμονίῃ δεκαταῖος ἤρχετο παρακόπτειν. ἰησάμενος δὲ κατενόησέ τε καὶ πτύαλα ἐγένετο καθαρώτερα. καὶ προχωρέουσα ἡ νοῦσος ἐπὶ τὸ βέλτιον. ὕπνος τε αὐτῷ κατεχύθη πουλύς. καὶ τὰ ὄμματα ἰκτερώδεα ἐγένετο. καὶ ἀπέθανε περὶ τὰς κʹ ἡμέρας.

OLITORIS vxorem in Helide febris assidua detinuit, neq; epota medicamenta quicquam profuerunt. Infra verò vmbilicum in vẽtre quiddam durum erat & intumescens, ac vehementes dolores faciens, quod cùm manibus oleo inunctis validè est expressum & emollitum, ac deinde plurimus ei sanguis deorsum profluxit, ac conualuit & vixit. [2] Timocrates in Helide post lõgam potationem ab atra bile insania correptus, epoto medicamento perpurgatus est, eaq; purgatione multam pituitam & atram bilem tota die demisit, quæ sub vesperum cessauit, vbi multũ laboris in purgatione pertulisset: hunc epota polenta somnus corripuit, & totam noctẽ tenuit ad solis ortum. In somno verò iis qui aderant nihil respirare, sed mortuus esse videbatur, & nihil, neq; quid diceretur, neq; quid fieret sentiebat. Corpore autem distẽto erat & rigido, vixit tamen & excitatus est. [3] In OEniadis Scomphus lateris dolore detentus septimo die mortuus est cum delirio. Medicamentum autem deorsum purgãs ebibit, cùm ipso ante purgationem die mente constaret, neq; multũ purgatus est. In purgatione verò ipsa delirauit. [4] In OEniadis Phœnici & Andreę fratribus mala altera intumuit, & labrum quod ex anteriore parte malæ & oculo respondet, neque quicquam intro spectanti comparebat, neq; foris vllam puris significationem edebat, sed arida putredine intumescens marcescebat, & mortuus est. Eadẽ quoq; alteri contigerunt. Mortuus est autẽ hic quidem septimo die, neq; epotum medicamentum quicquã profuit. Phœnici verò putredo in circulum execta est, & vlcus ante mortem magna ex parte repurgatũ fuit. Sed & hic mortuus est cùm diu traxisset. [5] In OEniadis Pyridamus pulmonis inflammatione laborans, decimo die delirare cœpit, curatus verò tum ad sese rediit, tũ sputa puriora reddebantur, & morbus in melius tendebat. Somno ei multo offuso oculi aurigine tentati sunt, & circa vigesimum diem mortuus est.

[6] Quidam in OEniadis morbo detentus, cùm sine cibo perseueraret, strepitum in ventre vehementem & dolorem percipiebat, ciboq; assumpto & comminuto, vbi post cibi sumptionem tempus aliquod intercessisset, non longè postea idem sentiebat, corpusque cótabescebat & paulatim absumebatur, neq; alimentum ex cibis sumptis percipiebatur, & per aluũ demittebantur ciborũ reliquiæ prauæ & exustæ. At cùm cibum recens deuorasset, tũ minimè strepitũ sentiebat, neque dolor detinebat. Hic sumptis omne genus medicamentis tum sursum, tum deorsum purgantibus, nihil alleuabatur. Secta verò per vices, vtriusque manus vena, donec exanguis fieret, tum demum alleuationem & mali liberationem sensit.

[6] ἐν Οἰνιάδῃσιν ἀνὴρ νόσῳ εἴχετο, ὁκότε ἄσιτος εἴη. ἐμύσεν αὐτοῦ ἐν τῇ γαστρὶ ἰσχυρῶς καὶ ὠδυνᾶτο. καὶ ὅτε φαγόντι τὰ σιτία τειφθεῖν, καὶ χρόνος ἐπιγένοιτο μετὰ τὴν βρῶσιν τοῦ σιτίου, μετ' οὐ πολὺ, ταυτὸ τοῦτο ἔπασχε. καὶ ἔφθινε δὲ σῶμα καὶ ἐτήκετο. καὶ τροφὴ οὐκ ἐγένετο οἱ ἀπὸ τῶν σιτίων ἐσθιομένων. καὶ ὑπεχώρεεν ὁ σῖτος πονηρὸς καὶ συγκεκαυμένος. ὁκότε δὲ νεωστὶ βεβρωκὼς εἴη, αὐτὸν τοῦτον τὸν χρόνον ἥκιστα ἐμύζε. καὶ δὲ ἄλγος εἶχεν αὐτόν. οὗτος φάρμακα πίνων παντοδαπὰ καὶ ἄνω καὶ κάτω, οὐδὲν ὠφελέετο. φλεβοτομούμενος δὲ ἐν μέρει ἑκατέρην τὴν χεῖρα ἕως ἔξαιμος ἐγένετο, ἔπειτα ὠφελήθη, καὶ ἀπηλλάγη τοῦ κακοῦ.

[1] ἐβλιμάσθη] ἐβλιμάσθη ἐμαλάχθη explicat Galenus in Exegesi, hunc locum haud dubiè subnotans. Significat autem tumorem illum durum manibus oleo inunctis pertractatum aut palpatum, remollitum fuisse. Est enim βλιμάζειν Hesychio ἀποθλίβειν τοὺς μασούς. Sed ἐβλιμάσθη fortassis aptior fuerit lectio (etsi ἐβλημάσθη habent omnia exemplaria, & βλημάζειν etiam dicitur.) βλιμάζειν nanque ἀντὶ τοῦ θλίβειν λέγουσιν ἴωνες, vt scribit Varinus. Est & βλιμάζειν * Aristophani, τὸ τοῦ ὑπογαστρίου καὶ τοῖς στήθοις ἅπτεσθαι, οἱονεὶ θλιβομάζειν, mammas ac totum pectus & imum ventrem pertractare, quod faciunt aues empturi. Et Callistrato βλιμάζειν ἀντὶ τοῦ ψηλαφᾶν, quod est palpare, ponitur. Hesychio quoque βλιμάζειν τὸ στηθολαβεῖν οἱονεὶ θλίβειν ἢ βασάζειν, καὶ τὸ τὰς ὄρνιθας ἐκ τῶν στηθῶν πειράζειν significat, quod est pectus palpare, quod faciunt qui aues ex pectoris amplitudine æstimant. Ex quo apud Hesychium mendum esse satis apparet, & στηθολαβεῖν aut πτθολαβεῖν legendum esse, quod facit Varinus. Vnde etiam χειροβλιμάσθαι dicitur quod significat mammas manibus leniter premere & contrectare, aut mulierum papillas attrectare. ἐβλιμάσθη igitur manibus ita pertractatum tumorem indicat, vt remollitus fuerit aut veluti expressus. Atque haud scio an propria quadam significatione ἐβλημάσθη hîc sit positum, cùm βλιμάζειν τὸ πτθολαβεῖν significet Varino, ἤγουν ψηλαφᾶν τὰ στήθη, καὶ τοὺς μασοὺς καταλαμβάνειν τῇ ἀφῇ, καὶ ἅπτεσθαι τῶν ἀπορρήτων μελῶν τῶν γυναικείων. Quidam etiam βλημάζειν mulierum pudenda attrectare significare scribunt. Infra autem vmbilicum tumorem fuisse positum in Olitoris vxore indicauit.

* *In Auibus.*

[2] ἐτάθη δὲ τὸ σῶμα] Distentione neruorum quam rigorem Celsus vocat, correptum fuisse ægrum, indicare videtur. Caluus tamen ἐπλήθη legisse videtur. Cæterùm in curanda insania medicamentum propinatur bilem atram cum pituita educens, quòd magnam partem melancholici pituita abundent & flatibus. Quod etiam facit Galenus lib. 4. κατὰ γένη in varicis excisione. Iidem etiam linguæ incontinentia & partis stupore laborant ex aph. 40. lib. 7.

[3] ταύτῃ τῇ ἡμέρῃ] Istud longè aliter sumpsisse videtur Caluus. Hoc autem exemplum satis indicat quanta cum cautione medicamentum purgans pleuriticis exhibendum sit, quòd ferè sputum reficcet, vt scribit Hippocrates libro 3. de Morbis. Quod etiam accuratè Galeno animaduersum videmus lib. 2. de ration. vict. in morb. ac. & ab Aureliano exagitatur libro secundo. Acut. cap. 19. & 21.

[4] καὶ Ἀνδρέα ἀδελφεοῖς] Vitiosa sunt exemplaria manuscripta quæ αἱ δρυαδέλφεοις legunt. Quæ lectio ad Asulanum codicem peruenit. Caluus δυοῖν ἀδελφεοῖν legisse videtur.

τὸ πρὸς τὸ γνάθου] Hæc lectio labrum quod malam contingit & ab ea pendet significat, & rectè ferri potest. Sed maxima codicum pars πρὸ legit quæ secuti sumus.

ὃ ἀπέθανε] Istud omisit Cornarius quòd parum huic loco quadrare videretur. Verùm in eo retinendo magnus est exemplarium consensus, & de Andrea intelligendum videtur.

ἐξετμήθη κύκλος σαπρός] Hic κύκλος malarum rotundum tumorem significare potest, vt indicetur malarum tumorem putridum exectum esse. Sic enim κύκλοι προσώπου τὰ μῆλα dicuntur Galeno apud Hipp. Potest & indicari putredo in circulum execta, quemadmodum sumpsimus cum interpretibus.

[5] Πυελάμος] Exemplaria omnia manu exarata Εὐελθάμος legunt, quæ etiam secuti sunt interpretes. Mollem autem & remissam fuisse pulmoniam constat, quæ ad vigesimum diem perducta sit. Quam etiam vigesimo primo iudicationem subire vult Hippoc. lib. 3. de Morbis, lib. verò 2. de Morb. & lib. περὶ παθῶν, decimooctauo.

[6] ἐμύσεν αὐτοῦ] Caluus istud omisit. Cornarius de ventris suctu intelligit. Ego verò de vẽtris strepitu, rugitu & murmure, aut stridore quodam intelligi malim, in eamque significationem Hippocrati dici multis exemplis aliàs testatum faciemus. Etsi potest de peculiari ventriculi sensu sumi, quo penuriam conuenientis alimenti eiusq; quod affine est & amicum appetentiam præsefert. Est autem sensus ille molestia quædam & dolor ex suctu & compressione ortus.

τὰ σιτία τειφθεῖν] Sic plæraque exemplaria quæ secutus sum cum Cornario. Quædam etiam τρεφθεῖν, nonnulla quoq; προφθεῖν, quæ secutus videtur Caluus.

ὑπεχώρεεν ὁ σῖτος] σῖτος hîc ciborum reliquias & excrementa significat, vt suprà lib. 4. epid. & aliàs plærunque apud Hipp. Istum autem locum subindicare videtur Erotianus his verbis σῖτος πονηρὸς, νῦν τὸ σιτίον ἀντὶ τοῦ κοπρίου τέταχε.

ἥκιστα ἐμύζε] ἐμύζε pro ἐμύζε habet codex Asulanus.

ἐν μέρει] Illud ἐν μέρει omisisse videntur interpretes etsi eleganter & bene loco est positum. Sic ἕως ἔξαιμος ἐγένετο omisit Caluus. Est autẽ admodum insigne & rarum exemplum tantam ventriculi imbecillitatem & dolorem nullis aliis adiutum remediis, misso ex vtraque manu sanguine ex toto conquieuisse.

[7] In OEniadis Eupolemus coxendicis dextræ dolore conflictabatur, ac inguinis, & propinquæ coxendicis iuncturæ quæ est ab inguine & anteriore coxendicis parte. Huic sanguis ex malleolo detractus est admodũ multus, niger & crassus, epotoq; medicamento aluum deorsum purgante, multum purgatus est, & melius quidem ei aliqua ex parte fuit. Dolores verò non cessabant, sed tum coxendicem, tum illius iuncturam ad sedem (quæ κοχώνη dicitur) tum etiam ingui-

[7] Εὐπόλεμος ἐν Οἰνιάδῃσιν ὠδυνᾶτο ἰσχίον δὲ δεξιόν. καὶ τὸν βουβῶνα, καὶ τὸ πλησίον συμβολὴν πρὸς τοῦ ἰσχίου, ἀπὸ βουβῶνος, καὶ τοῦ ἰσχίου δὲ προσέσθεν. τούτῳ αἷμα ἀφηρέθη ἀπὸ τοῦ σφυροῦ πουλὺ πάνυ, καὶ μέλαν, καὶ παχύ. καὶ φάρμακον ἔπιεν ἐλατήριον. καὶ ἐκαθάρθη πουλλά. καὶ ῥήϊων μέν τι ἐγένετο. αἱ δὲ ὀδύναι οὐκ ἐξέλιπον, ἀλλ' ἔμπυον ἔσχε τότε ἰσχίον, καὶ τὴν κοχώνην, καὶ δὲ ἀμφὶ τὸν βου-

τὸν βουβῶνα, ἀπὸ ὠδήσατο καὶ ἐπὶ πλέον. τὸ δὲ πῦον ἐγένετο πρὸς τὸ ὀστέον μᾶλλον, ἢ πρὸς τὸ τῆς σαρκὸς κατὰ βάθος. καὶ ἐλελήθη χρόνον οὕτως ἔχων, ἕως πάνυ ἀσθενὴς ἐγένετο. ἔπειτα ἐκαύθη ἐσχάραις πάνυ πολλαῖς. καὶ μεγάλαι ἐγένοντο, καὶ πλησίαι ἀλλήλων. καὶ πῦον ἐρρύη πουλὺ καὶ παχύ. καὶ ἔθανεν ὀλίγῃσιν ἡμέρῃσι μετὰ ταῦτα, καὶ ὑπὸ μεγέθεος τῶν ἑλκέων καὶ πλήθεος καὶ ἀσθενείης τοῦ σώματος. οὗτος ἐδόκεεν ἂν εἰ ἐτμήθη ὀρθὸν μίην τομὴν, καὶ πρὸς τόμον ἀφίκετο τὸ ἔμπυον, καὶ εἰ προσέδει τομῆς ἑτέρης ταμεῖν ὀρθόν. ταῦτα παθὼν ἐν τῇ ὥρῃ, ἐδόκεεν ἂν ὑγιὴς γενέσθαι. [8] Λύκων ἐν Οἰνιάδῃσι τὰ μὲν ἄλλα ταυτὰ ἔπασχεν. αἱ δὲ ὀδύναι καὶ ἐς τὸ σκέλος οὐ πάνυ διεφοίτων. καὶ οὐκ ἐγένετο ἔμπυος. ὑγιὴς δὲ πολλῷ χρόνῳ. φάρμακα δὲ ἔπινε, καὶ σικύας προσεβάλλετο. καὶ ἐφλεβοτομεῖτο. καὶ ἐδόκεε ῥήων γίνεσθαι ταῦτα πάσχοντι. [9] Ἀθήνῃσιν ἄνθρωπος, κνησμῷ εἴχετο πᾶν τὸ σῶμα. μάλιστα δὲ τοὺς ὄρχιας καὶ τὸ μέτωπον. εἴχετο δὲ πάνυ σφόδρα. καὶ τὸ δέρμα παχὺ ἦν, καθ' ἅπαν τὸ σῶμα καὶ οἷον περ λέπρη τὴν πρόσοψιν. καὶ οὐκ ἂν ἀπέλαβεν οὐδαμόθεν τοῦ δέρματος, ὑπὸ τοῦ παχύτητος. τοῦτον οὐδεὶς ἠδύνατο ὠφελῆσαι. διελθὼν δὲ εἰς Μῆλον ἐπὶ τὰ θερμὰ λουτρά, τοῦ μὲν κνησμοῦ ἐπαύσατο, καὶ τοῦ παχυδερμίης. ὑδρωπιήσας δὲ ἔθανεν. [10] Ἀθήνῃσιν ἄνδρα χολέρη ἔλαβεν. ἤμει τε καὶ κάτω διῄει. καὶ ὠδύνατο. καὶ στῆναι οὐκ ἠδύνατο, οὔτε ὁ ἔμετος, οὔτε ἡ ὑποχώρησις. καὶ ἥ τε φωνὴ ὑπολελοίπει. καὶ κινέεσθαι ἐκ τῆς κλίνης οὐκ ἠδύνατο. καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἀχλυώδεες, καὶ ἔγκοιλοι ἦσαν. καὶ σπασμοὶ εἶχον ὑπὸ τῆς κοιλίης ἀπὸ τοῦ ἐντέρου. λύγξ. ἡ δ' ὑποχώρησις πολλῷ πλείω ἦν τοῦ ἐμέτου. οὗτος ἔπιεν ἐλλέβορον, ἐπὶ φακῶν χυλῷ. καὶ ἐπέπιεν φακῶν χυλὸν ἕτερον, ὅσον ἠδύνατο, καὶ ἔπειτα ἐπήμεσε, καὶ προσηναγκάσθη καὶ ἔστη αὐτῷ ἄμφω. ψυχρὸς δὲ ἐγένετο. ἐλοῦτο δὲ μέχρι τῶν αἰδοίων κάτω πάνυ πολλῷ, ἕως καὶ τὰ ἄνω διεθερμάνθη, καὶ ἐβίω. τῇ δ' ὑστεραίῃ ἄλφιτα ἔπιε λεπτὰ ἐφ' ὕδατι. [11] Ἐν Λαρίσσῃ γυναικὶ Γοργίου τὰ ἐπιμήνια οὐκ ἐγίνετο δ' ἐτέων, ἀλλ' ἢ ὀλίγα πάνυ. ἐν δὲ τῇ μήτρῃ ἐφ' ὁκότερα ἂν κλιθῇ σφυγμὸν παρεῖχε καὶ βάρος. αὕτη ἡ γυνὴ ἐκύησε. καὶ ἀπεκύησε. καὶ ἀπελύθη τὸ παιδίον ἐνάτῳ μηνὶ ζῶον θῆλυ ἕλκος ἔχον ἐν τῷ ἰσχίῳ. καὶ τὰ ὕστερα ἑπόμενα καὶ αἵματος ῥεῦμα πολὺ πάνυ ἐπεγένετο, καὶ τῇ ὑστεραίῃ καὶ τῇ γ' καὶ τῇ δ' καὶ θρόμβοι πεπηγότες. καὶ πυρετὸς εἶχε μέχρι ἡμερέων δέκα τῶν πρώτων. ὑπεχώρεεν τὸ λοιπὸν αὐτῇ αἷμα ἐρυθρόν. καὶ ᾤδεε τὸ πρόσωπον ἰσχυρῶς. καὶ τὰς κνήμας. καὶ τὼ πόδε. καὶ τὸν ἕτερον μηρόν. καὶ σιτία οὐ προσίετο. δίψος δὲ εἶχεν ἰσχυρόν. καὶ τὸ ψυχρότατον ὕδωρ ξυνέφερεν. οἶνος δὲ οὐδαμῶς. ἡ δὲ γαστὴρ μετὰ τὸ πρῶτον παιδίον, ὀλίγῳ μέν τινι ἐλαπείχθη. πάνυ δὲ οὐ ξυνέπεσεν, ἀλλὰ σκληροτέρη ἦν. ὀδύνη δ' οὐ προσῆν. τεσσαρακοστῇ δὲ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς πρώτης, ἐξέπεσε τὸ ἐπικύημα, σάρξ. καὶ ἡ γαστὴρ ξυνέπεσε καὶ τὰ οἰδήματα πάντα, καὶ τὸ ῥεῦμα λεπτὸν, καὶ τὸ αἷμα τὸ ὄζον, καὶ ὑγιὴς ἐγένετο.

nis loca suppuratio occupabat, ibiq; dolor erat intensior. Pus autem os potius quàm carnem altè peruadebat, & aliquandiu sic se habere ignoratus est, donec admodum debilis extitit. Tandem crustis valde multis, iisq; magnis & densis inustus est, pusq; multum & crassum effluxit, ac non paucis post diebus interiit, tum ex vlcerum magnitudine & multitudine, tum ex corporis debilitate. Hic videbatur liberari posse, si vnica ampla sectione sectus fuisset, ac per eam pus dimissum esset, aut si altera sectione opus erat, eam amplam admouere, atq; hæc in tempore facta oportuit. [8] Lyconi in OEniadis in reliquis quidē eadem contigerunt, dolores tamen ad crus non admodum peruadebant, neq; putulētus extitit, verùm sanus longo interuallo. Medicamenta autem ebibebat, & cucurbitulas admouebat, sanguis mittebatur, atque interea meliùs habere videbatur. [9] Athenis quidam pruritu totius corporis, præcipuè tamen testium & frontis detinebatur, ac vehementer admodum vexabatur. Cutis toto corpore crassa erat, ac qualis in lepra videri assolet, neque vlla ex parte præ crassitudine apprehendi poterat. Hic nullis remediis iuuari potuit. In Melum autem ad balneas calidas profectus, prurigine & cutis crassitudine liberatus est, hydrope tamen periit. [10] Quidam Athenis cholera correptus, tum vomebat, tum infra demittebat, & doloribus conflictabatur, ac neque vomitio neque alui deiectio sisti poterat, voxque defecerat, nec lecto moueri poterat, oculi caligine obducti & caui, conuulsiones detinebant, quæ ab intestinis profectæ ventriculum occupabant, & singultus. Quod ex aluo secedebat, vomitione longè copiosius erat. Hic epoto veratro cum lenticulæ succo, etiam insuper alterum lenticulę succum pro viribus ebibit, ac tandem post vomitum ei ambo coacta sunt & suppressa, verū perfrigescebat. At calida admodum multa lotus est à pudendis deorsum, in tantum vt etiam superiora incalescerent, & vixit. Postridie verò polentam sumpsit. [11] Gorgiæ vxori in Larissa menstruæ purgationes quatuor annis suppressæ erant, præter valde paucas. Vtero autem, quamcunq; in partem se inclinasset, pulsus atq; grauitatis sensum præbebant. Fœtum concepit hæc mulier & produxit, emissaque est in lucem nono mense puella viua in coxendice vlcus habens, ac secundarū exitus consecutus est, & copiosus admodum sanguinis fluxus successit, postridieque, & tertio, & quarto etiam sanguinis grumi concreti. Febris eam decem primis diebus detinuit, ac in posterum ei sanguis rubor prodiit. Facies, tibiæ, pedes ambo, & femur alterum vehementer tumescebant. Cibos auersabatur, siti verò vehementi torquebatur, ac maximè frigida conferebat, vinum autem nullo modo. Venter excluso primo fœtu exiguo quidem momento remollitus est, planè autem non concidit, sed durior perseuerabat, verùm citra dolorem. Quadragesimo verò à primo die, quod præpostere conceptum fuit excidit, caro quædam, & venter concidit tumoresque omnes, fluxusq; tenuis & sanguis olens prodiit, ac conualuit.

H [7] καὶ τὴν κοχώνην] κοχώνην habent exemplaria duo Regia manu scripta. Asulanus κεχώνην vitiosè. κοχώνην autem explicat Galenus in Exeg. τὴν σύζευξιν τὴν ἐν τοῖς ἰσχίοις, τὴν πρὸς ἕδραν, coxendicis iuncturam aut commissuram quæ est ad sedem. Quam dictionem etiam vsurpat Hippocrates, lib. 1. & 2. περὶ γυναικείων.

ἢ ἐλελήσῃ] ἠμελήθη videtur legisse Cornarius.

ἔπειτα ἔκαιδα] Hîc fere præcipui curandæ i[...] scopi explicantur. Varij verò vstionis modi describuntur Paulo libro 3. cap. 77. & lib. 6. cap. 76. & Aëtio cap. 3. sermo. 4. tetrab. [...] Hippocrat. quoque lib. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν interdum fungis, interdum etiam ferro crustas inurit & sectionem facit. Est vbi eam in rem etiam linteum adhibet, vt lib. περὶ παθῶν. Idem quoque venarum poplitis sectionem in ischiade quæ ex sanguinis copia originem trahit, præcipit. Quod etiam facit Galenus lib. de cur. per sanguinis missionem. Eam enim quæ ex poplite fit venæ sectionem commodiorem quàm quæ ex malleolo esse scribit. Etsi lib. 10. μεθοδ. venæ sectionem ex poplite aut malleolo præcipit, post tamen totius corporis depletionem. Quod etiam facit Aëtius cap. 1. sermo. 4. tetrab. 3.

[9] τὴν πρόσοψιν] τὸ πρόσωπον habet exemplar vnum Regium manu scriptum, quod indicat in facie lepræ aspectum fuisse. Hæc verò lectio totius corporis cutim, qualis in lepra videri assueuit.

διελθὼν δὲ εἰς Μῆλον] Hunc locum sic legit Erotianus, vbi ξυσμὸν κνησμὸν, explicat. ἀποβὰς γὰρ ἐς Μῆλον ἐς θερμὰ λουτρὰ, τοῦ μὲν κν[...] ἐπαύσατο ἢ τῆς παχυδερμίας.

[10] ἢ σπασμοὶ εἶχον] Illud ὑπὸ τῆς κοιλίης ἀπὸ τοῦ ἐντέρου omisit Caluus, quod tamen efficacitatis habet plurimum. Intelligit enim τὰς ἐντάσιας σπασμώδεις σομάχου μετὰ τῆς γαστρὸς στροφῶν, quibus cholera detenti vexantur, vt scribit Aretæus. Et author Medici στροφὰς χαλεπὰς in Cholera adscribit. Quinetiam ore ventriculi humoris acrimonia demorso, neruis consensione laborantibus, aut resiccatis, velut etiam reddita æruginosa bile, cholericis adesse conuulsiones scribit Galenus Comment. ad aphor. 1. libro 5. sicuti contractiones in musculis & pulpis tibiarum. Quod etiam significauit * Celsus, cùm sæpe crura manusque contrahi scripsit. Et Aretæus his verbis, σπασμοὶ, ξυνολκαὶ μυῶν τῶν ἐν τῇ κνήμῃ, καὶ βραχιόνων. δάκτυλοι καμπύλοι, σκοτόδινοι, λύγξ, ὄνυχες πελιδνοὶ, κατάψυξις. ἄκρεα ψυχρά, ἢ τὸ ὅλον ῥιγώδεες. Vbi quoque λειποθυμίην, ἔκλυσιν, ἀποσίην & ἀφωνίην adscribit, & Celsus animum deficere scribit. Choleræ autem humidæ & siccæ meminit Hippocrat. lib. de ratione vict. in morb. ac. & author Medici. Choleram Latini dicunt etsi sæpe choleras vocat Plinius. Hunc porro locum non satis aptè exagitat Cælius Aurelianus capite 21. libro 3. acut. quòd hoc in morbo veratrum intempestiuè admodum exhibitum sit. Cùm valde sit iniquum, ab his quæ in peregrinationis procinctu temerè sunt acleuiter animaduersa, exactæ curationis leges petere velle. Partium autem inferiorum ex aqua calida fotus, non ad balneum referendus est, cuius vsum etiam nimis multum hoc in morbo Praxagoras & Asclepiades vsurpabant, sed refrigeratarum & contractarum partium est remedium ex arte accommodatum. Quod his quoque verbis consulit † Trallianus, εἰ δὲ ἴδοις ψυχομένους τοὺς πόδας ἢ σπωμένους, ἢ εἰς θερμὸν αὐτοὺς ἢ ὕδωρ ἐπιτρέπειν ἐμβαλεῖν, ἢ αὐτὴν μέχρις οὗ θερμανθῇ τὰ μόρια, ἢ σφόδρα ἐρυθρὰ γένηται. μετὰ δὲ τὴν προσαίτησιν, ἢ ἐρίοις ἐπιβαλλέσθωσαν, ὡς μὴ ἀποψύχεσθαι. hoc est, Quòd si refrigerari aut conuelli pedes videris, ipsos etiam vt in calidam immittant permittes, foueantque dum partes incaluerint & vehementer rubræ euaserint. Post fotum autem lanis obducantur, ne refrigescant. Quam in rem etiam fotus ex oleis calidis & ceratis, ac illitionibus, ab artis dictatoribus imperantur. Quod & author Medici expressit his verbis, ἐπιμέλεια δὲ, ἐπιβροχῶν μὲν θερμῶν κατὰ τῶν συνελκομένων, ἢ λουτρὸν μετὰ τὴν ἀποκάθαρσιν. hoc est, Remedio verò sunt in iis qui contrahuntur perfusiones calidæ, & balneum repurgato corpore. Lenticulæ verò succum in cholera morbo propinandum consulit Hippocrat. lib. περὶ παθῶν.

* *Cap. 11. lib. 4.* † *in fine lib. 7.*

ἄλφιτα λεπτὰ ἐφ' ὕδατι] Istud polentam significare videtur quòd fieret ex recenti hordeo mediocriter frixo, nonnunquam aqua aliòve liquore consperso. λεπτὰ autem addidit vt tenuiores farinæ partes exprimeret, quòd ἄλφιτα dicantur grani mediocri magnitudine moliti fragmenta, aut vt dilutiorem polentam significaret. Quamobrem etiam ἔπιε adscripsit. Sic alicam vel oryzam ex aqua vel posca exhibet Aurelianus, & Diocles & Aretæus aspersam polentam vino exhibent.

[11] ἢ ἀπεκύησε] Id fœtum produxisse & in lucem edidisse significat. Sed & quædam exemplaria ἐπεκύησε legunt, quòd postea scribatur ἐξέπεσε τὸ ἐπικύημα.

παραχρῆμα δὲ] Insigne est istud superfœtationis exemplum, quando concepto iam fœtu, alter præposterè conceptus est. Superfœtationem autem luculentè probat Alcmenæ partus, & vno abortu duodecim puerperia egesta, aliaque quæ recenset † Plin. exempla, qui etiam vtrumque perferri scribit, vbi paululum temporis inter duos conceptus intercessit. Est & Hippocrat. liber περὶ ἐπικυήσιος (quem tamen nonnulli περὶ κυήσιος ἢ ἐπικυήσιος inscribendum censent, quòd ibi copiosè de vtraque agatur) vbi eadem etiam ferè symptomata initio enumerat, faciei tumorem, pedum & tibiarum, febrem & fluxum graueolentem, dolorem & ciborum auersationem. Cæterùm huius historiæ meminimus libro primo Epidem. in dierum à partu decernentium recensione.

† *Cap. 11. libro 7.*

ἢ τὸ ῥεῦμα λεπτὸν] λευκὸν legunt exemplaria duo Regia manu scripta & Italica vt patet ex Caluo, qui τὸ ὄζον omisit.

[12] Phæris mulierem ingens capitis dolor diu tenuit, quem neq; purgato capite quisquam alleuare poterat. Melius autem habebat cùm ei menstrua expeditè prodibant. Hæc in intenso capitis dolore pessis odoratis ad vterum appositis alleuabatur, & aliqua ex parte purgata est, cumque concepisset, caput doloribus leuatum est. [13] Larissæa mulier prægnans decimo mense copiosum sanguinem quatuordecim diebus demisit, plurimum tamen tribus potissimum diebus, antequam puer in lucem ederetur. Decimoquarto puer mortuus vtero excidit, cuius brachium dextrũ lateri adhærescebat. Tertio die noctu eadem hora cùm puer prodiit, secundæ & purgamenta alba deciderunt, ac deinceps tribus diebus & noctibus multa quodammodo prodierunt. Posthæc febris duobus diebus ac totidem noctibus tenuit, dolorque totum ventrem & coxendices fereque imum ventrem vexauit. [14] Larissæ Hipposthenes pulmonis inflammatione Medicis detineri, falsò tamen, videbatur.

[12] Γυνὴ ἐν Φάρησι, περιώδυνε κεφαλὴν πουλὺν χρόνον, καὶ οὐδεὶς οὐδὲν ἠδύνατο ὠφελῆσαι οὔτε καθαιρομένην τὴν κεφαλήν. ῥήιστη δὲ ἐγένετο ὁκότε τὰ ἐπιμήνια ἀχερῶς οἱ ἤει. αὕτη ὁκότε περιωδύνει τὴν κεφαλὴν, προστιθέμενα προσθετὰ εὐώδεα πρὸς τὴν μήτρην, ὠφελέετο, καὶ ἀπεκαθάρθη ὀλίγον τι. καὶ ὁκότε ἐκύησεν, ἐξέλιπον αἱ ὀδύναι τὴν κεφαλήν. [13] Γυνὴ ἐν Λαρίσῃ κύουσα, τῷ δεκάτῳ μηνὶ αἷμα ἐχώρεεν αὐτῇ πουλὺ ιδ ἡμέρας. πλεῖστον δὲ τὰς γ τὰς πρὸ τοῦ παιδίου τοῦ ἀπολύσιος. τῇ ιδ ἐξέπεσεν ἐκ τῆς γαστρὸς τὸ παιδίον τεθνεὸς, ἔχον τὸν δεξιὸν βραχίονα προσπεφυκότα τῇ πλευρῇ. καὶ τὸ χωρίον τρίτῃ ἡμέρῃ, τοῦ νυκτὸς τὴν αὐτὴν ὥρην, ὡς ὅτε τὸ παιδίον, καὶ τὰ λευκά. ἔπειτα μετὰ ταῦτα ἐχώρεεν τρεῖς ἡμέρας καὶ νύκτας μετρίως τι πολλά. μετὰ δὲ τοῦτο πυρετὸς ἔλαβε δύο ἡμέρας καὶ δύο νύκτας. καὶ ὠδύνατο τὴν γαστέρα πᾶσαν, καὶ τὰ ἰσχία. τὸ δὲ ἦτρον μάλιστα. [14] Ἐν Λαρίσῃ Ἱπποσθένης περιπλευμονίῃ ἐδόκεε τοῖσιν ἰητροῖσιν ἔχεσθαι. ἦν δὲ οὐδαμῶς.

A ἀρχῇ μὲν παλαίων, ἔπεσε σκληρῷ χωρίῳ ὕπτιος. καὶ ἐπιγένεπεσεν αὐτῷ. καὶ ἐλούσατο ψυχρῷ. καὶ ἐδείπνησε. καὶ ἐδόκεε βαρύτερος γίνεσθαι. τῇ δ' ὑστεραίῃ ἐπύρεξε. καὶ βὴξ εἶχε ξηροτέρη καὶ τὸ πνεῦμα πυκνόν. πεμπταῖος δὲ αἱματώδες ἐχρέμψατο, οὐ πολύ. καὶ παρακόπτειν ἤρχετο. ὁκότε βήσσοι τότε ὠδυνᾶτο τὰ στήθεα καὶ τὸν νῶτον. ἑκταίῳ δὲ αἷμα ἐρρύη ἐκ τῶν ῥινῶν πταρέντι, ὅσον τέσσαρες κοτύλαι. B πρὸς τὴν ἑσπέρην, οὔτε ἐφθέγγετο, οὔτε ᾐσθάνετο, οὔτε ἔργου, οὔτε λόγου. ἑνδεκαταῖος δὲ ἔθανε. τὰς δὲ πέντε ἡμέρας τότε μὲν εὔφρων ἦν. τότε δὲ οὔ. ἐγένετο καὶ ἀπύρετος. σίαλον δὲ οὐδὲν ἀπεχώρεεν, οὐδὲ ῥέγχος εἶχεν. οὐ γὰρ ἦν σίαλον.

[15] Σκάμανδρος ἐν Λαρίσσῃ καὶ ἰσχίον ἐσφακέλισε. καὶ ὀστέον ἀφεστηκὸς χρόνιον. ὁ δὲ ἐτμήθη τομὴν μεγάλην καὶ πρὸς τοῦ ὀστέου. καὶ ἔπειτα ἐκάη. τότε ἡμέρῃ δωδεκάτῃ ἤρξατο μετὰ C τὴν τομὴν σπασμός, καὶ εἶχε μᾶλλον. ἐσπάσατο δὲ τὸ σκέλος τοῦτο μέχρι τῶν πλευρῶν. διεφοίτα δὲ καὶ ἐπὶ θάτερα ὁ σπασμός. συνεκάμπτετο δὲ τὸ σκέλος καὶ ἐξετείνετο. καὶ τ' ἄλλα μέλεα ἐκίνει, καὶ αἱ γνάθοι ἐπάγησαν. οὗτος ἔθανε σπώμενος ὀγδόῃ μετὰ τὴν τοῦ σπασμοῦ ἐπίληψιν. ἐθεραπεύετο δὲ χλιάσμασιν ἀσκίοισι, καὶ πυριήσιν ὀρόβων ὅλον τὸ σῶμα, καὶ ὑπεκλύσθη. καὶ ὑπῆλθε πάλαι ἡ κόπρος D ὀλίγη. καὶ τὸ κατακορὲς φάρμακον ἔπιε καὶ προσκατέπιε. καὶ ἐπῆλθε μὲν, οὐδὲν δὲ ἀπὸ τοῦ καταποτοῦ ὠφελήθη. καὶ ὕπνος ὀλίγος ἦλθε. καὶ αὖθις πιὼν τὸ κατακορὲς ἰσχυρὸν ἑσπερινός, ἡλίου ἀνιόντος ἔθανεν. ἐδόκει δ' ἂν πλείονα χρόνον διενεγκεῖν, εἰ μὴ κατὰ τοῦ φαρμάκου τὴν ἰσχύν.

Principio quidem lucta se exercens duro in loco supinus cecidit, superincidente ei aduersario, & lauit frigida, cœnam sumpsit, & grauior sibi videbatur. Postridie verò febris & tussis siccior, ac spiratio crebra tenuit. Quinto autem die cruentum paucum screauit, & delirare cœpit. Cùm tussis vrgeret, tum dolor pectus & dorsum infestabat. Sexto postquam sternutasset sanguis ex naribus effluxit ad quatuor ferè heminas. Sub vesperam neq; loquebatur, neque quid fieret aut quid diceretur sentiebat. Vndecimo mortuus est. Quinque autem diebus quandoque bene sentiebat, quandoq; verò minimè, febre liber erat. Sputũ verò nullũ excernebatur, neq; stertor detinuit, quoniã sputũ non aderat. [15] Larissæ Scamãder coxendicem syderatam habuit, & os diu disparatũ. Hic post magnam sectionẽ, etiã ad os ipsum, deniq; inustus est, ac tum duodecimo post sectionẽ die conuulsio cœpit ac magis detinuit. Conuulsione autẽ tentabatur crus ipsum ad latera vsq;, quæ ad alterã etiam partẽ perueniebat. Crus autẽ cõtrahebatur & extẽdebatur, cæteraq; mẽbra mouebat, & maxillę riguerũt. Hic octauo post cõuulsionis insultũ die, conuulsione periit. Vtriculis verò concalfactis ex eruo ad curationem totum corpus fouebatur, & ex infuso per clysterem tandem nonnihil stercoris subiit. Medicamentum affatim synceram bilem deturbans ebibit, & insuper aliud deuorauit. Ac secessit quidem, nihil autem ex deuorato medicamento leuamenti sensit. Somnus paruus venit. Rursusq; epoto sub vesperam valido medicamento affatim synceram bilem deturbante, sub ortum Solis mortuus est. Atque diutius morbum sufferre potuisset, ni vis medicamenti obstitisset.

[12] Ἐ ὁκότε ἐκύησεν] Sic lib. 2. epid. cuidam ante conceptum coxendicis dolor commotus, à cõceptu leuatus est. Pheræ autem vrbs erat in Thessalia tum admodum nobilis, ab Alexandro tyranno olim crudeli dominatu pressa, in quo oppido Eudemi Cyprij somnium factum fuisse ex Aristotele narrat Tullius lib. 1. de diuinat. Pherarum in Thessalia meminit Plinius cap. 8. lib. 4. Sunt & E Pheræ in Achaia quarum idem meminit cap. 5. lib. 4.

[13] Ἐ τῷ χωρίῳ] χόριον habent omnia exemplaria Regia manu scripta, quemadmodum etiam sæpe scribitur. Hippocrati verò χωρίον sæpius dicitur, vt lib. περὶ ἐπικυήσιος, & lib. περὶ φύσιος παιδίου.

[14] σίαλον δὲ οὐδὲν] Huius ægri meminit Galenus l. 3. περὶ δυσπ. & ægrum decimumquartum facit. Spiratio autem crebra adfuit affectis & dolentib. ex casu partib. thoracis, non autem tuberculo aut inflammatione tentatis. Ex quo neq; sputum procedebat, neq; stertor detinebat, cùm nullum sputum adesset. Stertor autem fit ex sputo crudo, viscido permanente necdum ad exitum comparato, vt scribit Gal. lib. 3. περὶ δυσπ. ex Hipp. lib. de rat. vict. in morb. ac. Hæc igitur ægrum peripneumoniæ suspicione liberant, in qua & magna difficultas spirandi, & sputorum excretio inest, & tandem ægri stertore suffocantur. Atq; in eam sententiam hæc verba accipit Gal. dum scribit l. 3. περὶ δυσπ. τὸ δ' ἐπὶ τῇ τελευτῇ τοῦ λόγου προσκείμενον, οὐδὲ ῥέγχος εἶχεν, εἰς ἀπόδειξιν μοι εἴρηται τοῦ μὴ γεγονέναι περιπνευμονικὸν τὸν ἄνθρωπον. ὁμολογεῖ δὲ ἐ αὐτὸ τοῖς κατ' ἀρχὴν εὐθὺς ἐν τῷδε τῷ λόγῳ πρὸς ἡμῶν εἰρημένοις, ὁπότ' ἐν τῷ περὶ διαίτης ὀξέων ἐξηγούμεθα τὴν λέξιν ταύτην, οἱ F δ' ἀπὸ τῆς ὀρθοπνοίας τε ἐ τοῦ ῥέγχους ἀποπνίγονται. hoc est, Quod verò in fine narrationis additur, neq; stertor detinuit, hominem peripneumonia minimè detentum fuisse vt demonstret dictum est. Id quoq; iis consentit quæ statim in principio huius libri à nobis dicta sunt, quando hanc dictionem ex lib. de rat. vict. ac. exposuimus. Partim verò ab erecta ceruice spirandi difficultate, (orthopnœam vocant) & stertore suffocati. Quæ certè faciunt vt apertè damnanda sint exemplaria manu scripta, quæ pro ῥέγχος ῥῖγος habent. Quod vitium ad Italicos & Asulanos codices peruenit, & Caluus secutus est. Nec video cur hanc lectionẽ immutarit Cornarius, cùm [spiritum nullum recipiebat] reddidit, quod de sputi excretione intelligi debuit, vt tandẽ in sua recognitione agnouit. Quòd porro ad scriptionem attinet, valde mendosa sunt Galeni exemplaria publicata lib. 3. περὶ δυσπ. in hac historia recenienda, vt cuiuis facilè patet, & pro παρακόπτειν ἤρχετο, ἤρξατο habent exemplaria quædam Regia manu exarata.

[15] Ἐ τὸ κατακορὲς φάρμακον] φάρμακον κατακορὲς dici videtur medicamentum bilem affatim synceram & ἄκρατον deiiciens, quòd Galenus χολὴν κατακορῆ τῇ χροιᾷ, bilem abundè coloratam & in plenum colore exaturatam intelligat. Istumque locum designare videtur G Gal. ἐν γλώσσαις cum scribit, φάρμακον μὲν τὸ κατακορές, ἢ διὰ τὸ κενούμενον ὑπ' αὐτοῦ χυμόν, ἢ διὰ τὴν ἰδίαν χρόαν. καταποτὸν autem intelligit medicamentum deuoratum & deglutitum eiusdem generis. Caluus κατακορὲς φάρμακον abundè pharmacũ vertens, non satis Hippoc. mentem aperit. Idem quoq; παλαιὸς κόπρος legisse videtur, & Solem occidentem pro oriente posuisse.

[16] Ἱπποκόμος Παλαμήδεος ἐν Λαρίσσῃ ἑνδεκαέτης ἐπλήγη κατὰ τοῦ μετώπου ὑπὲρ τὸν ὀφθαλμὸν τὸν δεξιὸν ὑφ' ἵππου. καὶ ἐδόκεε τὸ ὀστέον οὐχ ὑγιὲς εἶναι. καὶ ἐπήδα ἐξ αὐτοῦ ὀλίγον αἷμα. οὗτος ἐπρίσθη μέγα μέχρι τῆς διπλόης. καὶ ἰητρεύετο οὕτως ἔχον τὸ ὀστέον, ὃ καὶ πρόσθεν αὐτίκα H τὸ ὀστέον ἔκυεν. ἐπὶ εἴκοσιν οἴδημα παρὰ τὸ οὖς ἤρξατο. καὶ πυρετὸς καὶ ῥῖγος. καὶ ἡμέρῃ μᾶλλον ᾠδίσκετο καὶ ὠδυνᾶτο

[16] Larissæ Palamedis equiso vndecim annos natus, ab equo in fronte supra oculum dextrum vulnus accepit, & ad os vitium peruenisse videbatur, ex eoq; modicus sanguis prosiliebat. Hic magnam sectionem ad os duplex vsq; pertulit, & eo statu os curationẽ accipiebat, quod etiã antea illico os vtero gestabat. Sub vigesimũ diem circũ aurẽ tumor exortus est. Febris cœpit & rigor, ideoq; potius augebatur tumor & do-

lor. Sub initia febris ex rigore cepit, & oculi, frons, ac tota facies intumuit. Hæc aũt dextra capitis parte ferè contigerunt, peruasit tamen tumor etiã ad sinistram, sed hic nullã noxiam attulit. Ad extremũ verò febris continua prehendit. Atq; ista minus affligebant ad octauum diẽ vsq;. Post inustionem aũt & medicamenti deuorati purgationẽ, illito tumori medicamento superstes fuit. At verò malorũ causa nullo modo ad vlcus referenda erat. [17] Theophorbi filio Larissæ vesica fœda scabie (leprã dicũt) laborauit, & glutinosam vrinam reddebat, in eaq; reddẽda circa initium & finem dolore diuexabatur, & mentulã cõfricabat. Hic epoto acri medicamento vrinã promouente, ad vesicã nihil quidem secessit, sed vomitione pus multũ & bilẽ reddidit, cæteraq; eiusdem generis per aluũ demittebat. Venter dolore conflictabatur, & intus ardoris sensus percipiebatur. Reliquo verò toto corpore perfrixit & exolutionem sensit, neq; quicq̃ assumere voluit. Huic medicamenti vis nimia ventriculũ vehemẽter admodũ exulcerauit, quo epoto tertio postea die extinctus est. [18] Larissę Antimachi vxor ferè quinquaginta dieb. vterum gestabat, & reliquo tẽpore cibos fastidiebat, septemq; diebus vteri & oris ventriculi dolore conflictabatur, & febris prehẽdebat. Ex quo tempore nihil per aluũ secessit. Huic medicamentum deorsum purgãs valentius q̃ par erat deglutiendũ est exhibitum, & bilem præ inedia & febre exustam vomitione reiecit. Neq; enim vllo potu vtebatur. Paucã verò vi quadam euomuit & in grumos contractã. Deinde vbi cõmota fuit, eã demittebat, & debilitari visa est, aquaq; epota vomere renuit. Post hęc autem dolor vehemens inferiorem aluũ detinebat, quę à medicamẽto exulcerata erat, eiq; statim post stercus ramẽtum subcruentũ ex aluo secessit. Perpetuò verò increscebat imbecillitas & incõtinens corporis iactatio, & purgatio ad quinq; heminas processerat. Aqua multa ventri affusa restitit aluus, aliud quippe nihil assumere poterat. Circa mediam noctẽ mortua est. Videbatur autẽ superstes esse posse, si aquam bibere, aut statim ante potionem vomere potuisset. [19] Larissæ Onesidemi ancillæ exulcerata est aluus & intestinũ à bile per se cõmota, ac sursum & deorsum bilis & sanguis prodibãt, febrisq; detinuit. Huic imbecillæ in potu est exhibitum medicamentũ deorsum purgans imbecillũ, aquosum & paucũ, ex quo copiosa vomitione sunt reddita, & amplius per inferna subierunt, ac sub vesperam repetiuerunt. Postero verò die febris aderat, verùm debilis. Aluus etiã exulcerabatur, & eædem adhuc deiectiones erãt. Tertio aũt die vehementi admodum febre correpta, sub vesperum obiit. Hęc prorsus peritura fuisse existimata est, minimè verò quãdiu epota frigida vomitus tenuit. Vbi verò perfrixit aluus superior, aqua perpurgata, post epotũ ptissanæ succũ frigidum, sic ex infuso sublata est. [20] Larissę Eudemus valdè magnum & diuturnum patiebatur sanguinis profluuium per ora venarum quæ sunt in ano (Gręci hæmorrhoidas dicunt) adeò vt exanguis esset, & bilis cõmota Leniter tamen habebat toto corpore, & aluus deorsum conturbata, biliosa demittebat, & hęmorrhoides remittebãt. Post epotum medicamentum deorsum purgans, probè repurgatus est, ac insuper ptissanę succum ebibit, & amplius aluus turbabatur, dolorq; ad præcordia aderat. In hoc hæmorrhoidibus manus est admota, cùm malè quodãmodo affectus esset venter, & amplius curatione

τὸ οἴδημα. καὶ ἐπύρεσεν ἀρχόμενος ἐκ ῥίγεος. καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ᾤδησαν, καὶ τὸ μέτωπον, καὶ ἅπαν τὸ πρόσωπον. ἔπασχε δὲ ταῦτα ἐπὶ δεξιὰ μᾶλλον τῆς κεφαλῆς. παρῆλθε δὲ καὶ ἐς τὰ ἀριστερὰ τὸ οἴδημα. οὐδὲν δὲ ὑπὸ τούτου ἔβλαπτεν. τελευτῶν δὲ πυρετὸς ξυνεχὴς εἶχεν. ἧσσον ταῦτα ἦν. μέχρι ἡμερῶν ὀκτώ. ἐβίω δὲ καυθεὶς, καὶ καθαιρόμενος διὰ φαρμακοποσίου. καὶ περιπλασσόμενος τὸ οἴδημα. τὸ δὲ ἕλκος τῶν κακῶν οὐδὲν αἴτιον ἦν. [17] Ἐν Λαρίσσῃ Θεοφόρβου παῖς ἐλέπρα τὴν κύστιν. καὶ οὔρεε γλίσχρον. καὶ ὠδυνᾶτο καὶ ἀρχομένου καὶ τελευτῶντος τοῦ οὐρήσιος καὶ ἔτριβε τὸ πρόσθιον. οὗτος πιὼν τὸ διουρητικὸν δριμὺ, ἐς μὲν τὴν κύστιν οὐδὲν ἐχώρησεν. ἐξήμεσε δὲ συχνὸν πυῶδες καὶ χολήν. καὶ κάτω ἕτερα τοιαῦτα διεχώρεε. καὶ ὠδυνᾶτο τὴν γαστέρα. καὶ ἐκαίετο ἔνδοθεν. τὸ δὲ ἄλλο σῶμα ψυχρὸν ἐγένετο. καὶ παρελύθη ὅλος. καὶ προσδέχεσθαι οὐδὲν ἤθελε. τούτου ἡλκώθη κοιλίη ἰσχυρῶς, ὑπὸ ἰσχύος τοῦ φαρμάκου ἄγαν. ἀποθνήσκει δὲ μετὰ τὴν πόσιν τριταῖος. [18] Γυνὴ Ἀντιμάχου ἐν Λαρίσσῃ, ἐκυΐσκετο ἡμέρας ὡσεὶ ν. καὶ ἠσιτέετο τὸν ἄλλον χρόνον, καὶ ἡμέρας ζ ἤλγει τὰς ὑστέρας. καὶ ὠδυνᾶτο τὴν καρδίην. καὶ πυρετὸς ὑπελάμβανεν. οὐχ ὑπεκεχωρήκει οὐδὲν χρόνου τούτου. ταύτῃ ἐδόθη ἐλατήριον καταπότιον ἰσχυρότερον τοῦ δέοντος. καὶ ἀπήμεσε χολὴν ξυγκεκαυμένην, ὑπό τε τῆς ἀσιτίης καὶ τοῦ πυρετοῦ. καὶ γὰρ οὐδὲ ποτῷ ἐχρῆτο οὐδενί. ὀλίγην δὲ καὶ ἀπήμεσε βιαίως, καὶ θρομβώδεα. κἄπειτα ἀνίστατο καὶ ἠφίει αὐτήν. καὶ ἐδόκεεν ἀσθενέειν. καὶ οὐκ ἤθελε πίνειν τὸ ὕδωρ ἐξεμεῖν. μετὰ δὲ τοῦτο, ὀδύνη εἶχεν ἰσχυρὴ τὴν κάτω κοιλίην. εἵλκωτο γὰρ ὑπὸ τοῦ φαρμάκου. καὶ ἐχώρεεν αὐτῇ μετὰ τὴν κόπρον αὐτίκα ὕφαιμον ξυσματῶδες. αἰεὶ δὲ πλέον ἐγίνετο. καὶ ἡ ἀσθένεια καὶ ἡ ἄση. καὶ τοῦ καθάρματος ἦσαν ε κοτύλαι. ἔστη δὲ ἡ κοιλίη ὕδατος καταχεομένου πολλοῦ κατὰ τῆς γαστρός. ἄλλο δὲ οὐδὲν ἠδυνήθη προσδέξασθαι. ἔθανε περὶ μέσας νύκτας. ἐδόκεε δὲ ἂν βιῶναι, εἰ ἠδύνατο πίνειν τὸ ὕδωρ, καὶ ἐμεῖν αὐτίκα πρὶν ἢ πιέναι. [19] Οἰκέτις Ὀνησιδήμου ἐν Λαρίσσῃ, ἡλκώθη κοιλίην καὶ τὸ ἔντερον ὑπὸ χολῆς αὐτομάτης κινηθείσης. καὶ ἐξεχώρεε καὶ ἄνω καὶ κάτω χολὴ καὶ αἷμα. καὶ πυρετὸς εἶχε. ταύτῃ ἐδόθη ἀσθενεούσῃ, ἐλατήριον ἀσθενὲς ποτὸν ὑδαρὲς καὶ ὀλίγον. καὶ ἤμεσε τε ἀπ᾽ αὐτοῦ πουλύ. καὶ κάτω ὑπῆλθε πλέον. καὶ τῆς ἑσπέρης ἐπανῆλθε. τῇ δὲ ὑστεραίῃ πυρετὸς ἦν, ἀσθενὴς δέ. ἡ δὲ κοιλίη ἡλκοῦτό τε καὶ ἔτι ὑπεχώρεε ταῦτα. τρίτῃ δὲ ἔθανε δείλης, πυρετοῦ ἐπιλαβόντος πάνυ ἰσχυροῦ. αὕτη δὲ ἐδόκεεν ἀποθανεῖσθαι πάντως. ἥκιστα δὲ ἂν ὕδωρ πίνουσα ψυχρὸν, ἕως ἔμετος εἶχεν. ἐπεὶ δὲ ἐψύχθη ἡ ἄνω κοιλίη, ἀποκαθαρθεῖσα τῷ ὕδατι, χυλὸν μεταπιοῦσα ψυχρὸν, οὕτω μετεκλύσθη. [20] Εὔδημος ἐν Λαρίσσῃ αἱμορροΐδας ἔχων ἰσχυρὰς πάνυ, καὶ χρονίσας ἔξαιμος ὤν, χολὴ ἐκινήθη. ἀλλ᾽ ἠπίως τῷ σώματι. καὶ ἡ κοιλίη ἐταράχθη κάτω. ὑπεχώρεε χολώδεα, καὶ αἱμορροΐδες ἀνέσχον. φάρμακον κατωτερικὸν πιὼν, ἀπεκαθάρθη καλῶς. καὶ αὖθις μετέπιεν χυλόν. καὶ ἔτι ἐτετάρακτο. καὶ ὀδύνη πρὸς τὰ ὑποχόνδρια προσίστατο. τούτῳ ἐπεχειρήθη τῇσιν αἱμορροΐσι τῆς κοιλίης οὐ καλῶς πως ἔχοντι. ἀλλὰ δεομένῳ θεραπείης ἔτι καὶ ἀπι-

μεσει.

μεσεν. ἐπεὶ δὲ ἐπεδήχθη ἐφ' ἑπτὰ δ' ἐπιδεχθέντος τοῦ καρκίνου, πυρετὸς ἐπέλαβε καὶ οὐκ ἀφῆκεν πρὶν ἀπέκλινεν. ὅτε δὲ καὶ ἀφῆκε ῥῖγος ὑπολαβὸν, ἧκεν ὁ πυρετὸς καὶ ὑπεχώρησεν αὐτῷ χολή. καὶ φῦσα, ἡ μὲν διεξῄει, ἡ δὲ ἐνῆν. καὶ ὀδύνη ἐν τῇ κοιλίῃ. αἱ δὲ αἱμορροΐδες ἔξω ἦσαν τοῦ ἀρχοῦ. ἀπὸ τῶν ἀποκαθαρσίων ἀρξάμεναι τὸν ἄλλον χρόνον. καὶ ἡ φῦσα διὰ ταύτας ἐπεγίνετο. καὶ πρὸς πταρμὸν ἐπεγίνετο ἡ ἀρχή.

opus esset, ac vomitus afflixit. Tandem verò exirritato medicamentis cancro, febris adorta est, nec ante mortem dimisit. Interdum quoq; cùm rigor subiens dimisisset, febris adfuit, ipsiq; ex aluo bilis secessit, flatus partim prodibat, partim intus remanebat, doloreq; ventrem affligebat. Hæmorrhoides verò deinceps à purgationibus extra anum eminere cœperunt, & per eas flatus existebat, qui à sternutatione ortū ducebat.

[16] καὶ ἰηλεύετο ὅπως ἔχοι] Significat post sectionem os vitiatum scalpro radendum fuisse, alioqui sanè etiam ante ipsam curationem naturæ viribus vtero velut conceptum grauiditatem attulisse, tandemq; excidisse.

πυρετὸς ξυνεχής] Exemplar Regium quoddam manu scriptum pro ξυνεχὴς ὀξὺς habet.

τὸ δὲ ἕλκος] His verbis significat vitio humorū symptomata ista contigisse, ægrumq; medicamento purganti opus habuisse. Quod etiam luculentis verbis testatur lib. περὶ τῶν ἐν κεφαλῇ τρωμάτων. ὅταν δὲ ἐπὶ τρώματι ἐν κεφαλῇ ἀνθρώπου ἢ πεπρισμένου ἢ ἀπρίστου, ἐψιλωμένου δὲ τοῦ ὀστέου, οἴδημα ἐπιγένηται ἐρυθρὸν καὶ ἐρυσιπελατῶδες ἐν τῷ προσώπῳ, καὶ ἐν τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν ἀμφοτέροισιν, ἢ τῷ ἑτέρῳ, καὶ εἴ τις ἅπτοιτο τοῦ οἰδήματος ὀδυνῷτο. καὶ πυρετὸς ἐπιλαμβάνῃ καὶ ῥῖγος. τὸ δὲ ἕλκος αὐτὸ τὰ ἀπὸ τῆς σαρκὸς καλῶς ἔχοι ἰδέσθαι, καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ ὀστέου, καὶ τὰ περιέχοντα τὸ ἕλκος ἔχῃ καλῶς, πλὴν τοῦ οἰδήματος τοῦ ἐν τῷ προσώπῳ. καὶ ἄλλην ἁμαρτάδα μηδὲ μίαν ἔχοι τὸ οἴδημα τῆς ἄλλης διαίτης, τούτῳ χρὴ τὴν κάτω κοιλίην ὑποκαθῆραι φαρμάκῳ ὃ τι χολὴν ἄγει. καὶ οὕτω καθαρθέντος, ὅ, τε πυρετὸς ἀφίησι, καὶ τὸ οἴδημα καθίσταται, καὶ ὑγιὴς γίνεται. hoc est, At vbi in capitis vulnere, siue secto homine, siue nō, nudato tamen osse, tumor rubicundus ad erysipelatis naturam accedens, in facie & oculis vtrisque, vel altero, subortus fuerit, quiq; ad contactum doleat, ac febris & rigor corripiat: vlcus verò ipsum, quòd ad carnem osq; attinet, ad aspectum rectè habeat, quæq; vlcus ambiant, excepto faciei tumore, bene habeant, eiq; nullum aliud peccatum in reliqua victus ratione accesserit; medicamento quod bilem moueat homini aluus purganda est. Quo sic purgato, tum febris remittit, tum tumor subsidit, sanusq; euadit.

[17] ἐλέπρα τὴν κύστιν] Indicat vesicam fœda scabie (quam lepram dicūt) laborasse. Ea est cum maxima & profundiore cutis asperitate, pruritu & squamis. Vesicæ scabiem significant πιτυρώδεα ac velut furfurei cortices in vrina redditi, vt scribit Hippoc. præsertimq; si crassa, non tenuis vrina fuerit. Eamq; ob causam fortè viscidam vrinam ponit. ψωρᾶν autem vesicam dicit, qua forma κύστιν ψωριᾶν protulit Hipp. aph. 77. lib. 4. & lib. περὶ φύσ. ἀνθρ. περὶ δὲ ψωριώσης κύστιος vide Trallianum cap. 7. lib. 8. & Aët. cap. 22. serm. 3. tetrab. 3.

καὶ ἔτριβε τὸ πρόσθιον] Sic legunt exemplaria quotquot videre licuit tum manu exarata, tum publicata. τὸ ποσθίον legere malim vt extremum pudendum aut summam mentulam indicet. Quod etiam fecisse videntur Interpretes ac præcipuè Caluus, qui præputium vertit. Pudendi autem attritus & confricatio, ac dolor cùm ad vrinarum excretionem vrgemur, calculi vesicæ signa sunt, ab artis nostræ dictatoribus decantata. Sic † Aretæus de calculo vesicæ: ἀτὰρ ἠδὲ περὶ κνησμοὶ τὰ αἰδοῖα γίγνονται. εὖτε γὰρ ἀπουρέουσι, κλῶσί τε καὶ ὁ λίθος ὀδυνέονται, καὶ ἀμφαφόωσι, καὶ ἕλκουσι τὰ αἰδοῖα, ὅκως τὸν λίθον ξὺν τῇ κύστι ἐξαιρεύμενοι. hoc est, Quin & his virilia arriguntur. Cùm enim vrinam reddunt, si etiam subest calculus, dolent, contrectantque pudenda & attrahunt, velut calculum cum vesica exempturi. Paulus quoque lib. 3 cap. 45. κνῶνται ξυνεχῶς καὶ ψηλαφῶσι τὸ αἰδοῖον καὶ ἐπιτείνουσι, καὶ συνεχῶς εἰς οὖρον ἐπείγονται καὶ στραγγουροῦσιν, hoc est, fricant continenter & contrectant pudendum & arrigunt, assidueque ad reddendum lotium impelluntur, vrinæq; stillicidio laborant. Trallianus etiam cap. 7. lib. 8. πρὸς τούτοις φιλοῦσι κνᾶσθαι τὸ αἰδοῖον, ἢ διατείνειν αὐτὸ βιαίως καὶ πολλάκις, καὶ τότε πλέον ἡνίκα πρὸς τὴν οὔρησιν ἐπείγονται. hoc est, Præter hæc pudendum scalpere, aut id sæpius & violenter distendere solent, atque tum etiam magis cùm ad vrinam reddendam vrgentur. Hippocrates verò lib. 4. de morb. in calculi signis dolorem in excernenda vrina eiusque stillicidium adscribit. Atque in vesicæ scabie cùm progrediente morbo ea exulceretur, hîc vlceris vesicæ signa adscripsit, dolorem nempe vrgentem vbi meiere incœperint ac cessauerint. Rufo nanque colli vesicæ vlcera indicantur, si mictionis tempore, maximeque vbi meiere incœperint ac cessauerint, dolor sentiatur. Quod etiam amplius contingit, vbi vrinæ fuerint acriores. Sic Aretæus in malignis vesicæ vlceribus dolorem in reddenda vrina annotat, qui ad summum vsque colem etiam pertingit In quibus etiam fœculenta, graueolentia & mucosa excernuntur, vt idem scribit & ex Rufo Aëtius cap. 29. serm. 3. tetrab. 3.

† Lib 2. de sig. morb. diut. cap. 4.

τούτῳ ἡ λαγὼν καὶ ἡ κοιλίη] Hoc sanè exemplum magnam adhibendam esse in acribus diureticis exhibendis cautionem testatur. Nam etiamsi procliuius in pueris periculum creant, acriore tamen vi & vehementia, interiora viscera quæ primùm subeunt, adurunt, colliquant & exasperant, & ferè omnibus exitium accelerant.

[18] κάπειτ' ἀήσατο] Istud ægram à medicamento commotam & concitatam fuisse indicat, & bilem per aluum demisisse. ἀήσατο verò ab ἄημι, ἄω aut ἀάομαι poetico ducitur, vnde & ἄηται apud Apollonium φέρεται, κεκίνηται, & ἄητο, ἐφέρετο, ὥρμητο. Potest etiam ab ἀασάμην deduci, & ἀήσατο pro ἀάσατο dici quod significat ἐβλάβη καὶ ἐλυπήθη, & noxiam à medicamento acceptam. Sed sanè insolens ista dictio non parum suspectum locum facit, etsi eadem est omnibus in exemplaribus lectio. Caluus aliter sumpsit, & pro ἀήσατο ἀσιτῆτο legisse videtur.

ἐ κοτύλας] ι κοτύλας legisse videtur Caluus. Decem enim posuit, contra tamen omnium codicum fidem.

ἔδωκε δ' αὖ βιῶναι] Vt sunt purgationes necessariæ, ita quoque sunt hæ perniciosæ, si nimis valentibus medicamentis fiant, vt scribit Celsus. Medicamenti malignitatem retundit & acrimoniam frangit, Rufo autore, potus aquæ vehementer frigidæ, & in eadem insessio. Sic paulò pòst in ventris dolore à medicamento, in muliere, frigidam corpori affundit, eaque epota vomitionem mouet. Quod & hîc vsurpari potest dum vomitum cieri præcipit ante potum deglutitum. Aut certè vomitum ante sumptum potum consulit. Quo frustra tentato haustum aquæ frigidæ ad deturbandum medicamentum imperat. Hîc autem etiam obiter animaduertendum existimo quod scribitur à Theophrasto lib. 9.* hist. plant. de Eudemo Chio, quem duas & viginti hellebori potiones innoxiè ebibisse scribit, cùm post septimam potionem pumicis puluerem aceto subactum ad comprimēdam medicamenti vim sumpsisset. Quod paulò aliter ab Apollonio refertur, in lib. de mirab. hist. * Cap. 18.

[19] αὕτη δ' ἔδοξεν] Hæc ægra etsi ob virium imbecillitatem semper peritura fuisse existimata est: post epotam tamen frigidam, & bilis obtusum feruorem ac acrimoniam, fractaque velut intemperie intestinorum calida & sicca, paululum erecta spes est, quandiu vomitus tenuit. Itaq; refrigerato & perpurgato ventriculo, ptisanæ ius frigidum exoibuit, quo velut infuso venter sublutus est, & bilis deferbuit, vi febris tamen periit. χυλὸς autem Hippocrati ptisanæ cremorem aut sorbitionem, ius ac succum significare videtur. Qua voce sæpè vtitur lib. de rat. vict. in morb. ac. Vitium autem habet Asulanus codex. πίνειν pro πιεῖν legens.

[20] ἀλλ' ἤπιως τῷ σώματι] Etsi bilis commota esset, remisse tamen habebat & leniter toto corpore, quòd necdum febris prehendisset, necdum à medicamento bilis exagitata esset, aut hæmorrhoides chirurgia exasperatæ.

καὶ αἱμορροΐδες ἀνεῖχον] Hæmorrhoides remittebant, concedebant & quiescebant, quod de dolore aut inflammatione capiendum est. Potest etiam significare eminebant, sese extollebant & erigebant Quam notionem etiam habent exemplaria duo Regia manu scripta, quæ ἀνεῖχον legunt: Quod & facit Asulanus codex etsi procliue est in alterutram vocem vitium. Cornarius αἰδοίων legisse videtur. Quanquam ἀνεῖχον in eam significationem trahi etiam potest. Cæterùm exemplaria manu scripta αἱμορροΐαι non αἱμορροΐδες legunt, quod etiam facit Asulanus codex. Quædam verò αἱμορραγίαι.

πώπω ἐπεχειρήθη] Significat artificiosa curatione tentatas fuisse hæmorrhoidas, tum per medicamenta, tum per chirurgiam. Exemplaria omnia manuscripta cum Asulano ἀπήμονα legunt.

ἐπαλειφθέντος τοῦ καρκίνου] Hanc publicatis codicibus vulgatam lectionem retinendã putaui, quę eleganter medicamentis irritatum, stimulatum, & exasperatum cancrum significat. ἐπαλείφω namq; acuo, irrito, aut stimulo etiam significat, & ἐπαλείφει διεγείρει explicant Hesychius & Varinus. Interpretes ἐπιληφθέντος legisse videntur, quæ est codicum manuscriptorum lectio. ὑπολειφθέντος etiam non malè legeretur, vt superfuisse ac relictum fuisse ex chirurgia cancrum intelligamus.

πρὸς πταρμὸν] πταρμὸς cùm sit (vt scribit Arist. lib. 1. hist. anim.) πνεύματος ἀθρόου ἔξοδος, nec nisi confertim emisso ex cerebro spiritu fiat, vt scribitur aph. 51. lib. 7. non est mirum in melancholicis, qui plærunque flatuum copia abundant, crebras sternutationes flatibus egerendis quasi viam præmunire.

[21] Larissæ quidã hasta lata percussus, à tergo vulnus accepit, cuius acies infra vmbilicũ penetrauit, & cum liuore ac tumore amplum spatiũ peruasit. Post acceptũ vulnus deinceps dolor primò vehemens tenebat & venter intumescebat. Postridie exhibito medicamento deorsum purgante, quiddam subcruẽtum deiecit, & mortuus est. Huius intestina nõ esse sana, venterq; sanguine redundare videbatur. [22] Apellæus Larissæus annos attingens propemodũ triginta aut paulò minus, morbo detinebatur, quo noctu magis inter dormiẽdum quam interdiu corripiebatur, & duobus ferè annis laborabat ante mortem. Bilem autẽ flauam interdum vomitione reiiciebat vbi excitabatur, quãdoq; etiam atram. Hic vehementi admodum capitis purgatione & longo interuallo vsus, atq; etiam bis epoto medicamento, sex menses trãsegit. Edax autem erat & corpore bilioso, ac post multam luctam vehementi rigore correptus est, & febris inuasit, morbusq; noctu afflixit. Postridie verò rursusq; altero die, sanus esse videbatur. Subsequente autẽ nocte, vbi cœnasset, à primo somno morbus corripuit, qui noctu & interdiu ad cœnæ tempus vsq; tenebat. Mortuus est anteq̃ ad se rediret. Primùm corporis dextra ac facies, reliquumq; corpus, conuulsione tentabantur, deinde sinistra peruadebat, cũq; quietus esse videretur, sopore & stertore detinebatur, rursusq; morbus excipiebat. [23] Eumelo Larissæo crura, manus, & maxillæ riguerũt, neq; extendere, neq; flectere poterat, nisi quis extenderet aut flecteret, vt nec maxillas diducere, nisi quis diduceret. Neq; verò alia corporis parte dolorem sentiebat, neq; quicquam comedebat præter mazam, & mulsam potabat. Vigesimo die sedẽs supinus decidit, & à lapide vehemẽter in caput percussus est, eiq; oculorũ caligo offusa est, neq; longè postea sanus surrexit, & omnibus erat liberatus, nisi quòd è somno cùm excitaretur, articuli aliquãtulum colligati esse videbantur. Ætatis autem erat iam duodecim annorũ aut tredecim. Mensibus verò tribus aut quatuor laborauit.

[24] Larissæ virgo post paucum sanguinem vomitione reiectum, purulenta euasit, febribusq; correpta, non ante liberata est quàm vitam cum morte cõmutasset, quę tertio mense contigit. Ante mortem autem aures obsurduerunt, neq; exaudiebat, nisi quis valdè acclamaret. Ante verò q̃ sanguinem vomitione reiiceret, iam debilis erat. [25] Larissæ Dyseridis ancilla iuuencula, cùm venere vteretur, vehementer affligebatur doloribus, aliàs verò dolorem non sentiebat, neq; cõcepit vnquam. At cùm annum sexagesimum attigisset, post meridiem vehementibus velut partus doloribus conflictabatur. Post multum verò ante meridiem porri esum, vbi dolore correpta est omniũ qui antea tenuerunt vehementissimo, exurgens asperum quiddam in ore vteri cõtrectauit. Deinde cùm iã animo linqueretur, ab alia muliere manu immissa expressus est calculus asper, fusi verticillum propemodũ æquãs. Ac tunc statim sanitati est restituta, & deinceps perseuerauit.

[21] Ἐν Λαρίσῃ ἀνὴρ ἐτρώθη ἐκ χειρὸς λόγχῃ πλατείῃ ὄπισθεν. καὶ τὸ ἄκρον διήνεγκε κάτω τοῦ ὀμφαλοῦ, πελιὸν ὑποιδέον. καὶ διῆλθε χωρίον πουλύ. ἐπεὶ δὲ ἐτρώθη, ἔπειτα ὀδύνην εἶχε τὰ πρῶτα ἰσχυρήν. καὶ ἐπῳδίσκετο ἡ γαστήρ. τούτῳ ἐδόθη τῇ ὑστεραίῃ κατωτερικόν. καὶ διεχώρησεν ὀλίγον ὕφαιμον, καὶ ἔθανεν. ἐδόκεε τούτου τὰ ἔντερα εἶναι οὐχ ὑγιέα, καὶ αἵματος ἡ κοιλίη πλέη τυγχάνειν. [22] Ἀπελλαῖος Λαρισαῖος εἶχε μὲν ἡλικίην, ὡσεὶ ἐτέων τριήκοντα, ἢ ὀλίγον ἀπέλειπεν. εἴχετο δὲ τῇ νούσῳ. ἐλαμβάνετο δὲ τὰς νύκτας μᾶλλον τῶν ἡμερέων ἐν τῷ ὕπνῳ. ἐνόσει δὲ ὡς δύο ἔτεα, πρὸ τοῦ θανάτου. ἤμεε δὲ χολὴν πυρρὴν ἐνίοτε ἐπεὶ διεγείροιτο. ἤμεε δὲ καὶ μέλαιναν. οὗτος ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καθάρσιος ἰσχυρῆς πάνυ καὶ ἐπὶ πολὺν χρόνον καθαιρόμενος, καὶ φάρμακον δὶς πιὼν, ἓξ μῆνας αὐτὸν διῆγεν. ἦν δὲ πολυφάγος. ἔχων δὲ τὸ σῶμα ἐπίχολον, παλαίσας πολλὰ, μάλα ἐρρίγωσε. καὶ πυρετὸς ἐπέλαβε. καὶ ἡ νοῦσος ἐς νύκτα. τῇ δὲ ὑστεραίῃ, ἐδόκεεν ὑγιὴς εἶναι. αὖ καὶ τῇ ἑτέρῃ. τῇ δὲ ἐπιούσῃ νυκτὶ, ἡ νοῦσος ἐπέλαβε δεδειπνηκότα ἀπὸ πρώτου ὕπνου. καὶ εἶχε τὴν νύκτα καὶ τὴν ἡμέρην. καὶ μέχρι δορπηστοῦ. ἔθανε πρὶν ἐμφρονῆσαι. ἐσπᾶτο περὶ τὰ δεξιὰ πρῶτον, τό τε πρόσωπον καὶ τὸ ἄλλο σῶμα. ἔπειτα ἐπὶ τὰ ἀριστερά. καὶ ὅτε δοκέοι ἀποπεπαῦσθαι, κῶμα εἶχε καὶ ἔρρεγχε. καὶ αὖθις ἐξεδέχετο ἡ νοῦσος. [23] Εὔμηλος Λαρισαῖος, ἐπάγη τὰ σκέλεα, καὶ χεῖρας, καὶ γνάθους. καὶ οὐκ ἠδύνατο οὔτε ἐκτείνειν, οὔτε ξυγκάμπτειν, ἢ μὴ ἕτερος ξυγκάμπτοι καὶ ἐκτείνοι. οὔτε τὰς γνάθους διαίρειν, εἰ μὴ ἕτερος διαίροι. ἄλλο δὲ οὐδὲν οὔτε ὠδυνᾶτο, οὔτε ἤσθιεν, εἰ μὴ μάζαν καὶ μελίκρητον ἔπινεν. εἰκοσταῖος ὕπτιος πίπτει καθήμενος. καὶ τύπτει τὴν κεφαλὴν πρὸς λίθον σφόδρα. καὶ αὐτοῦ σκότος κατεχύθη. καὶ ὀλίγον ὕστερον ἀναστὰς, ὑγιὴς ἦν. καὶ ἐλέλυτο πάντα πλὴν μετὰ τὸν ὕπνον, ὅτε ἐξεγείροιτο, ὀλίγον τι συνεδέδετο τὰ ἄρθρα. ἔτεα δὲ ἦν ἤδη ιβ' ἢ ιγ'. ἔκαμνε δὲ μῆνας γ' ἢ δ'.

[24] Ἐν Λαρίσῃ παρθένος αἷμα ἐμέσασα οὐ πολὺ, ἔμπυος γενομένη, πυρετῶν ἐπιλαβόντων, οὐκ ἀπηλλάσσετο πρὶν τελευτῶσα. ἀπέθανε τρίτῳ μηνί. πρὸ δὲ τοῦ θανάτου, ἐκωφώθη τὰ οὔατα. καὶ οὐκ εἰσήκουεν, εἰ μή τις πάνυ μέγα βοήσειε. πρὸ δὲ τοῦ ἐμέτου τοῦ αἵματος προησθένει. [25] Ἀμφιπόλεως ἐν Λαρίσῃ Δυσηρίδος νέη ἐοῦσα, ὁκότε λαγνεύοιτο περιωδύνεε ἰσχυρῶς. ἄλλως δὲ ἀνώδυνος ἦν. ἐκύησε δὲ οὐδέποτε. ἑξηκονταέτης δὲ γενομένη, ὠδυνᾶτο ἀπὸ μέσου ἡμέρης ὡς ὠδίνουσα ἰσχυρῶς. πρὸ δὲ μέσου ἡμέρης αὕτη πράσα τρώξασα πολλὰ, ἐπειδὴ ὀδύνη αὐτὴν ἔλαβεν ἰσχυροτάτη τῶν πρόσθεν, ἀναστᾶσα ἐπέψαυσέ τινος τρηχέος ἐν τῷ στόματι τῆς μήτρης. ἔπειτα ἤδη λειποψυχούσης αὐτῆς, ἑτέρη γυνὴ καθεῖσα τὴν χεῖρα, ἐξεπίεσε λίθον ὅσον σπόνδυλον ἀτράκτου τρηχύν. καὶ ὑγιὴς τότε αὐτίκα καὶ ἔπειτα ἦν.

[26] Ὁ Μα-

26 Ὁ Μαλιεὺς, ἅμαξα αὐτῷ ἐπῆλθε ἄχθος ἔχουσα, ἐπὶ τὰς πλευράς. καὶ κατῆξε τὰς πλευρέων. καὶ χρόνον αὐτῷ ὑπέστη πῦον κάτωθεν τῶν πλευρέων. ὑπὸ τὸν σπλῆνα καυθεὶς, ἔμμοτος ὤν, ἀφίκετο εἰς δέκα μῆνας. ἀνατμηθέντι δὲ δέρμα ὀπὴ ἐφάνη ἐς τὸ δέρτρον ἐπὶ θάτερα ἀφήκουσα. καὶ πρὸς τὸν νεφρὸν καὶ πρὸς τὰ ὀστέα ἐπῆλθε σαπρά. τούτου, ἥτε ἕξις τοῦ σώματος παρέλαθεν ἐπίχολος οὖσα. καὶ ἐν τῷ σώματι ἡ σηπεδὼν ξηρὴ τοῦ δέρτρου πολλὴ, καὶ ἄλλων σαρκῶν ἃς ἔδει αὐτίκα ἐμβάλλειν, εἴ τις ἐδύνατο ξηρῷ φαρμάκῳ, ἕως ἰσχύν τινα εἶχεν ὁ ἄνθρωπος. ἀπὸ γὰρ τῶν ὑγρῶν οὐδὲν ἐπεδίδου, ἀλλ' ἐσήπετο. ἀπὸ δὲ τῶν μοτῶν ἰσχομένου τοῦ ὑγροῦ, ῥῖγος ἐλάμβανε καὶ πυρετὸς, καὶ ἐσήπετο μᾶλλον. ἐπέρρει δὲ αὐτοῦ σαπρόν τι ὑπομέλαν δυσῶδες. πρὶν δὲ ἐπιχειρέειν ἰητρεύεσθαι, δι' ἑκάστης ἡμέρης συχνὸν διεπέρα ἔξω. οὐ δὲ οὐκ ἔῤῥεον. ἐγνώσθη δὲ εἶναι πορρωτέρω τὴν φύσιν τοῦ νοσήματος ἢ ὑπὸ τὸ δέρμα. πάντα ἂν ὀρθῶς πράσσων ὅμως οὐκ ἂν ἐδόκεε σωθῆναι. καὶ διάρροια καὶ ἐπέλαβεν.

26 Maliensem plaustrum onustum qua parte costæ sunt, calcauit, easque confregit, & ei aliquanto tempore pus infra costas substitit. Subter lienem inustus, & curatione per linamenta concerpta adhibita, ad decem menses peruenit. Secta cute in omento, foramen visum est vtrinque penetrans, & ad renem ossaque putredo perueniebat. Fefellit nos huius corporis habitus biliosus, & quæ in corpore inerat multa omenti putredo sicca, aliarumque carnium, quas statim oportuerat, quoad eius fieri potuisset, medicamento sicco inuadere, dum vir aliquid habebat virium. Humidis namque nihil proficiebatur, sed putredo inualescebat. Sub linamentis verò subsistente humore, rigor corripiebat & febris, putredoque augebatur. Istuc autem putridum quiddam, subnigrum & graueolens affluebat. Antequam verò ad curationem aggrederemur, ferè quotidie multū foras traiiciebat, quod nec facilè fluebat. Cognita est morbi natura altius defixa esse quàm subter cutem. Adeo vt omnibus ritè administratis, seruari tamen non posse videretur, etiamsi ventris profluuium inuasisset.

22 χολῶν πυῤῥῶν] πικρῶν habent exemplaria duo manu scripta Regia, & in margine πυῤῥῶν etiam adscribunt. Videtur autem bilis rubra intelligi aut vitellina, crassior, tenacior, impurior, rubicundior & à calore magis exagitata. διέχοιτο etiam habent exemplaria quædam pro διεχείροιτο.

ἓξ μῆνας αὐτὸν διέχεν] Mira est phrasis & admodum insolens. Sex menses ipsum penetrauit, vertit ad verbum Cornarius, quod peræquè est obscurum, & videtur ad medicamentum referri. Significat autem vehementibus capitis purgationibus, & per multum tempus exhibitis, bis etiam epoto medicamento purgante, sex menses totos fuisse consumptos, eorumque præsidiorum beneficio sic ægrum transegisse. Interpretes videntur ad medicamenti vim retulisse, quæ sex mensibus perdurauit. Nos versionem nostram sic temperauimus, vt vtranque notionem includat. Potest & διέχω, διαλείπειν & ἀφίστασθαι significare, tuncque ad morbum referetur, qui sex mensibus intermiserit, quieuerit, ac veluti discesserit.

αὖ καὶ τῇ ἑτέρῃ] Hæc est publicatorum codicum lectio. Manu autem scripti omnes pro αὖ αὐτῷ legunt, vt ad ἐδόκεεν referatur. Quam lectionem secuti videntur interpretes. δορπηστὸς autem legendum quod cœnæ tempus & horam significat, etsi δορπηστὸς dicitur ὥρα τοῦ δείπνου Hesychio, & δορπηστὸν Athenæus lib. I. quosdam ἄριστον vocare scribit vt minimè mirum sit Caluum hanc dictionem prandio attribuisse. Videtur autem hic æger fluxionibus à capite in totum corpus absumptus, quæ ex multa cruditate ortum ducebant, & apoplexiæ sunt finitimæ. Quales destillationes & καταῤῥοῦς in senibus vocat Hippocr. lib. de aëre loc. & aq. vulgi opinionem secutus, & κατάῤῥοι σιωπτόμως ἀπολλύντες dicuntur aph. 12. l. 3.

23 Εὔμηλος Λαρισσαῖος] Insigne est tetani per casum curati exemplum. Quod etiam author Medici celebrat his verbis de tetano agens, θεραπεύεται δὲ ὑπὸ φλεβοτομίας εἰ πλῆθος ὑπόκειται, ὡς ὁ παρὰ Ἱπποκράτει καταπεσὼν, ὁ τὴν κεφαλὴν τραυματισθείς. hoc est, Curatur autem venæ sectione si copia subest, velut ille qui apud Hippocratem humi prolapsus vulnus in caput acceperat.

24 εἰ μή τις πάνυ μέγα βοηθέε] βοηθοῖ legunt exemplaria quædam manu exarata cum Asulano.

25 ἐξεπέσε λίθου] Sic legunt omnia ferè exemplaria, & lapidis frustum aut partem significant. Exemplar vnum manu scriptum Regium λίθον habet. Calculos autem in omnibus ferè concauis corporis partibus gigni, indubitata confessio est iis qui in cerebro, iecore, liene, intestinis, pulmonibus & vtero, concretos calculos conspicati sunt. Nos in capite & mulieris vtero coaluisse calculos vidimus, cui dissecandæ in Scholis publicè præfuit Hollerius, quod etiam scriptis testatum reliquit. Aëtius † quoque tofaceos calculos in vtero nasci testatur, eorumque amolitionem scribit. In intestinis verò calculos gigni, etsi ne vidisse quidem, ac ne fando quidem audiuisse memorat †† Galenus in Frisimelica tamen celebri Patauino Medico expertum est, qui ex aluo calculum oui magnitudine excreuit. Quod etiam aliàs accidisse testatur Antonius Beniuenius libro de Abditis morb. caus. cap. 19. & nos nuper in muliere quadam excretum aluo calculum ouum prope æquantem vidimus, qui confractus nucleum quendam habere videbatur. † *Serm. 4. tetrab. 4. cap. 98.* †† *Lib. 6. de loc. affect. cap. 2. & lib. 1. cap. 5.*

26 καὶ κατῆξε] Vitiosa sunt exemplaria quæ κατῆρξε pro κατῆξε legunt.

ὑπὸ τὸν σπλῆνα καυθεὶς] Exemplaria quædam manu scripta Regia καθεὶς vitiosè legunt. ἔμμοτος autem dicitur qui linamentis concerptis aut penicillis curatur, velut ἔμμοτον ὑστέρην sæpe vocat Hippocr. in lib. περὶ γυναικείων & aph. 47. lib. 5. τὴν δεδεμένην τῇ διὰ τῶν μοτῶν θεραπείας. Id tamen hoc loco neglexisse videtur Caluus.

ὀπὴ ἐφάνη] ὅπη ἐφάνη legunt omnia ferè exemplaria tum publicata, tum scripta, præter quàm quòd Regia ὅτι vitiosè habent, sed in margine ὀπὴ adscribunt. Legendum autem est ὀπὴ vt foramen significet. δέρτρον verò hîc omentum & epiploon significare potest, quòd in eam significationem vt plurimùm ab antiquis vsurpetur, tum quòd etiam putredini valdè obnoxium, facilè admodum potuerit vtrinque computrescere & perforari. Potest & peritonæum aut abdomen intelligi, quod toti inferiori ventri circumtenditur velut tympanum, quod δέρτρον dicitur. Qua notione etiam antiquis plurimum vsurpatum est. Sic Hesychius δέρτρον, δέρμα, ὑμὴν, λαπάρα, ἦτρον, ὑπογάστριον, ἄμεινον δὲ τὸ περιτόναιον ἀκούειν ἢ ὑμένα ἐπίπλουν. Quam opinionem secutus est Caluus, omentum & aqualiculum pro abdomine ponens. Sic etiam Aristarcho (apud Varinum) τὸ δέρμα, καὶ πάντα τὸν χιτῶνα τὸν περὶ τοῦ ἥπατος significat. Homeri scholiastes ὀδύσ. λ. δέρτρον exponit ἤτοι τὴν ὑπὸ τὴν σάρκα πιμελὴν, ἢ τὸν ὑποκείμενον τῷ ἥπατι ὑμένα. ἢ τὸ λεγόμενον ὑπὸ τῶν ἰατρῶν ἦτρον. Cornarius Varinum secutus, tenue intestinū vertit. Sic enim apud eum legitur, δέρτρον τοῦ ἐντέρου τὸ λεπτὸν λέγει ὁ Ἱπποκράτης. φησὶ δὲ ὁ φαῦλος. τὸ δὲ ἐντέρου τὸ λεπτὸν, κατονομάζει δέρτρον. Cuius etsi magna est hoc loco authoritas, hîc tamen pro epiploo aut peritonæo melius mihi capi posse videtur. Exemplar Regium vnum manu scriptum & recentius ἦτρον pro δέρτρον legit, sed videtur vocis istius esse quædam vetus explicatio.

ἡ σηπεδὼν ξηρὴ] τὴν σηπεδόνα legunt omnia exemplaria manu exarata & Asulanum. Ac mirum est tantum mendum tam latè serpsisse. Regium vnum exemplar cæteris recentius, veram lectionem adscriptam habet, altera expuncta.

ἐμβάλλειν] Sic legunt quotquot videre licuit exemplaria. ἐμβάλλειν autem eleganter eſt poſitũ pro medicamento aggredi & quaſi hoſtili manu inuadere. Cornarius ἐκβάλλειν legiſſe videtur. Caluus parum dictionem expreſſit, etſi rei conſecutionem eſt ſecutus.

οὐδὲν ἐπεδίδου] ἐνεδίδου videntur legiſſe Interpretes cùm nihilo remiſſius malum fuiſſe ſignificant. Sed nos omnibus exemplaribus conteſtatam lectionem retinuimus.

ὑπομέλαν] Exemplaria manu ſcripta ὑπομέλαιν legunt cum Aſulano. Sed ὑπομέλαιν rectius, aut ὅμοιον vel tale quiddam ſubaudiendum ſubiicetur.

ἢ ὑπὸ τὸ δέρμα] Quædam exemplaria ὑπὸ τὸ δέρμα ſimpliciter legunt, eadem tamen notione, vt ſenſus ſit, tandem cognitum morbum ipſum altius ſub cute defixum fuiſſe.

27 Autonomus in Omilo ex capitis vulnere obiit decimoſexto die, æſtate media lapide ad ſuturas in medium ſinciput cominus immiſſo. In quo non animaduerti eum ſectione indigere. Opinionem verò meam fefellerunt ſuturæ in ſe teli noxiam continentes: poſtea nanque & conſpicuum extitit. Primùm certè ad clauiculam, deinde verò ad latus dolor admodum vehemens, ortus eſt, & conuulſio ad vtranque manum peruenit. Vlcus enim medium caput & ſinciput occupabat. Ad ſectionem ventum eſt decimo quinto die, neque pus multum prodiit. Cerebri verò membrana ſine putredine apparebat. 28 In Omilo famula duodecim ferè annos nata, ex capitis vulnere moritur decimo quarto die æſtate media, vbi impacta à quodam ianua os colliſum & fiſſum fuit. Ad ſuturas verò vulnus erat, quod certè ſectione egere eſt animaduerſum. Sectum eſt autem non quantum oportuit, verùm quod in ipſo relictum eſt, in pus verſum fuit. Octauo die rigor, febris prehendit. Habebat verò non commodè, ſed quantum etiam prioribus diebus cùm febre vacabat. Nono autem die quod reliquum erat exectum eſt, & pus valdè exiguum cum ſanguine ſubeſſe viſum eſt, membranaque puta erat, ac ſomnus quidem cepit, febris verò poſthac non dimittebat. Conuulſio autem manum ſiniſtram occupabat, quòd dextra potiùs parte vlcus haberet. 29 In Omilo Cyrenius vbi pus intro collegiſſet, triginta diebus ſerius quàm oportuit inferiori ventri vſtionem adhibuit, & moderatè habebat, reſiccatumq; pus in ventre fuit. Calidiſſimo verò anni tempore, ex pomorum, aliorumq; inutilium eduliorum eſu, febris præhendit, aluique profluuium ac mortuus eſt. 30 Hecaſon in Omilo perinde ac alter ſerius inuſtus eſt, ferè tamen totus venter reſiccatus eſt. Difficultate autem inteſtinorum correptus, vbi eam euaſiſſet, quiduis edebat, donec totus intumuit, eique pus per inferiora erupit & alui profluuio ſublatus eſt. 31 Hecaſoni in Omilo ex corporis impuritate & praua purgatione, grauis in coxendicem dolor incubuit. Quo quidem demittente, febribus correptus eſt, diuque lectulo decumbens, neque bibebat quicquam, neque ſitiebat, debilis autem erat & crebrò horrores ſentiebat. Huic probè quidem, vt conueniebat, morbus ſublatus eſt. Corpus verò ab oblatione opem ſentiebat. Sub extremum morbus per inferiora erupit, ac omnis cum multa bile ſeceſſit, & mente motus mortuus eſt. Videbatur autem morbum euaſiſſe. 32 Salamine qui in anchoram delapſus eſt, in ventre vulnus accepit, & vehementiſſimis doloribus conflictabatur. Epotum autem medicamentum neque deorſum demiſit, neq; vomitione reiecit. 33 Quæ ſeipſa iugulauerat, ſuffocabatur. Cui longè poſtea medicamentum deorſum purgans deuorandum exhibitum, per aluum demiſſum eſt. 34 Adoleſcens

27 Αὐτόνομος ἐν Ὀμίλῳ ἐκ κεφαλῆς τρώματος ἔθανεν ις´ ἡμέρῃ. θέρεος μέσου λίθῳ ἐκ χειρὸς βληθεὶς κατὰ τὰς ῥαφὰς ἐν μέσῳ τῷ βρέγματι. τοῦτο παρέλαθέ με δεόμενον πριαθῆναι. ἔκλεψαν δέ μου τὴν γνώμην αἱ ῥαφαὶ ἔχουσαι ἐν σφίσιν ἑωυτῇσι τοῦ βέλεος τὸ σίνος. ὕστερον γὰρ καταφανὲς γίνεται. πρῶτον μὲν ἐς τὴν κληῖδα. ὕστερον δὲ ἐς τὴν πλευρὴν, ὀδύνη ἰσχυρὴ πάνυ. καὶ σπασμὸς ἐς ἄμφω τὼ χεῖρε ἦλθεν. ἐν μέσῳ γὰρ εἶχε τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ βρέγματος τὸ ἕλκος. ἐπριάθη δὲ ιε. καὶ πῦον ὑπῆλθεν οὐ πολύ. ἡ δὲ μῆνιγξ ἀσαπὴς ἐφαίνετο. 28 Παιδίσκη ἐν Ὀμίλῳ ἐκ τρώματος κεφαλῆς, ὡς δωδεκαέτης θνήσκει ἐν μέσῳ θέρει ιδ´ ἡμέρῃ, θύρην τις αὐτῇ ἐνέβαλε, καὶ τὸ ὀστέον φλᾶ, καὶ ῥήγνυσιν. αἱ δὲ ῥαφαὶ ἐν τῷ ἕλκει ἦσαν. τοῦτο ἐγνώσθη ὀρθῶς πρίσιος δεόμενον. ἐπριάθη δὲ οὐκ εἰς τὸ δέον, ἀλλ᾽ ὅσον ὑπελείφθη πῦον ἐν αὐτῷ ἐγένετο. ὀγδόῃ ῥῖγος. πυρετὸς ἐπέλαβεν. εἶχε δὲ οὐκ εἰς τὸ δέον, ἀλλ᾽ ὅσον καὶ τῶν πρόσθεν ἡμερέων, ὅτε πυρετὸς οὐκ εἶχεν. ἐνάτῃ δὲ τὸ λοιπὸν ἐξεπρίσθη, καὶ ὑπεφάνη ὀλίγον πάνυ πῦον ξὺν αἵματι. καὶ ἡ μῆνιγξ καθαρὴ ἦν. καὶ ὕπνος μὲν ἐπέλαβεν. ὁ δὲ πυρετὸς αὖθις οὐκ ἠφίει. σπασμὸς δὲ χεῖρα τὴν ἀριστερὴν ὑπελάμβανεν. ἐν γὰρ τοῖσι δεξιοῖσι μᾶλλον εἶχε τὸ ἕλκος. 29 Κυρηναῖος ἐν Ὀμίλῳ ἔμπυος γενόμενος, τὴν κάτω κοιλίην ἐκαύθη ὕστερον ἐν ἡμέρῃσι τριάκοντα τοῦ δέοντος. καὶ εἶχεν ἐπιεικέως. καὶ ἐξηράνθη τὸ πῦον ἐν τῇ κοιλίῃ. ἐν δὲ τῇ θερμοτάτῃ ὥρῃ ἐσθίων ὀπώρην, καὶ ἄλλα σιτία ἀξύμφορα, πυρετὸς ἐπέλαβε, καὶ διάρροια, καὶ ἔθανεν. 30 Ἑκάσων ἐν Ὀμίλῳ ὥσπερ καὶ ὅγε ἕτερος ὕστερον ἐκαύθη. ὅμως δὲ ἐξηράνθη, πλὴν ὀλίγου ἡ κοιλίη. δυσεντερίη δὲ ὑπέλαβε. καὶ αὐτὴν ἀποφυγὼν, ἤσθιεν πολὺ, ἕως ὅλος ᾤδησε. καὶ ἐρράγη αὐτῷ πῦον κάτω. καὶ διάρροια ἔθανεν. 31 Ἑκάσων ἐν Ὀμίλῳ ἀπὸ ἀκαθαρσίης καὶ πονηρῆς καθάρσιος ἐς τὸ ἰσχίον ἔπεσεν αὐτῷ ὀδύνη ὀξεῖα. καὶ αὐτῇ μὲν ἀπηλλάγη πυρετοὶ δὲ αὐτὸν ὑπέλαβον. καὶ χρόνον πουλὺν κλινοπετὴς ὤν. οὔτε πίνων οὐδὲν, οὔτε διψῶν. ἀσθενὴς δὲ ὢν καὶ φρικώδης. τούτῳ ἀφῃρέθη μὲν τὸ νόσημα χρηστῶς ὡς ἔδει. ὠφελεῖτο δὲ τὸ σῶμα ἀπὸ τῶν προσφερομένων. τελευτῶντι διερράγη τὸ νόσημα κάτω καὶ ἐχώρεε πολὺ, ὑπὸ πολλῆς χολῆς. καὶ παρέκοψε, καὶ ἔθανε. ἐδόκεε δὴ ἂν ἐκφυγεῖν τὸ νόσημα. 32 Ἐν Σαλαμῖνι ὁ περὶ τὴν ἀγκύρην περιπεσὼν, ἐπὶ γαστέρα διετρώθη. περιωδύνεε δέ. φάρμακον δὲ ἔπιε, καὶ οὐ διεχώρησε κάτω, οὐδ᾽ ἀνήμεσεν. 33 Ἡ γυνὴ ἡ ἀπέσφαξεν αὐτὴν, ἐπνίγετο. καὶ ἐδόθη αὐτῇ ὕστερον πολλῷ κάτω πότιον ἐλατήριον, καὶ διεχώρησεν αὐτῇ. 34 Ὁ ἐξ

Εὐβοίης

A Εὐβοίης ἐλθὼν νεηνίσκος, πολὺ κάτω κεκαθαρμένος διαλιπὼν, πεπαυμένος ἐπύρεσεν. εἶτα δοκέων ἄνω δέεσθαι, ἔπιεν ἀσθενὲς, ῥίζαν ἐλατήριον. καὶ μετὰ τὴν πόσιν, τεταρταῖος ἔθανεν, ἐκκαθαρθεὶς οὐδέν. ἀλλ' ὕπνος εἶχε. καὶ οὐκ ἠδύνατο παύσασθαι ἡ δίψα. [35] Ἡ δούλη ἡ ἀπὸ καταπότου ἄνω μὲν ἐχώρησεν ὀλίγα, καὶ ἔπνιγε. κάτω δὲ πολλά. τῆς νυκτὸς δὲ ἔθανε. βάρβαρος δὲ ἦν. [36] Ὁ Εὐβίου

B ἄνθρωπος πιὼν ἐλατήριον, τρεῖς ἡμέρας ἐκαθαίρετο, καὶ ἔθανε. τὴν δὲ χεῖρα ἔμπυον εἶχε μέχρι τοῦ ἀγκῶνος. [37] Ὁ Συμμάχου παῖς, ὑπὸ χολῆς ἀπεπνίγη. νύκτωρ καταδαρθὼν, καὶ πυρετοῦ ἐπέχοντος. φάρμακον δὲ πιὼν, οὐ κατέσχεν, οὐδὲ καθήρατο ἡμερῶν καὶ πρὶν ἀποθανέειν ἕξ. [38] Ὁ παρὰ τὸν δρόμον οἰκέων τῆς νυκτὸς αἷμα ἐμέσας, τῇ ὑστεραίῃ ἔθανεν. αἷμα ἐμέων πολὺ, καὶ πνιγόμενος. ἐς

C σπλῆνα δὲ καὶ κάτω, αἱματῶδες αὐτῷ ἐχώρεε πουλύ. [39] Παιδίον ὑπὸ ὀρέος πληγὲν τὴν γαστέρα καὶ τὸ ἧπαρ, ἀπέθανε τῇ τετάρτῃ. τὸ δὲ πνεῦμα πυκνὸν εἶχε. καὶ οὐ κατενόει. καὶ πυρετὸς εἶχεν.

Eubœa veniens, vbi post multas infernas purgationes intermisisset ac quieuisset, febri correptus est. Deinde cùm sibi videretur per superiora purgandus, medicamentum deorsum purgans imbecillum, nempe radicem ebibit, & quarto post potionem die mortuus est, cùm nihil perpurgatus esset, sed somnus tenuisset, neque sitis sedari potuisset. [35] Serua quædam barbara, cui ex deglutito medicamento pauca quædam per superiora prodierunt, quæ suffocabant, per inferiora verò multa, nocte mortua est. [36] Eubiensis quidam medicamento deorsum purganti ebibito tribus diebus purgabatur ac mortuus est. Manum autem purulentam ad cubitum vsque habebat. [37] Symmachi puer à bile præfocabatur, noctu inter dormiendum, & cùm febris eum detineret. Epotum autem medicamentum non continuit, neque purgatus est, sex etiam ante mortem diebus. [38] Qui prope curriculum habitabat, vbi noctu sanguinẽ vomitione refudisset, postridie cum multa sanguinis vomitione & suffocatione mortuus est. Ad lienem verò & infra copiosus ei sanguis secedebat. [39] Puer in ventrem & iecur à mulo ictus, obiit quarto die. Spirationem autem crebram habebat, neque intelligentia valebat, & febris detinebat.

[27] Αὐτόνομος] Insignis certè historia & errati tanti viri confessione nobilitata, quæque magnam in vulneribus capitis accurationem adhibendam esse admonet. Quæ namque suturas attingunt vt periculosissima, ita cognitu sunt difficillima, vt scripsimus

D in Coacis Præsagiis, vbi hunc etiam locum attigimus. Vulnus sanè ad suturas sincipitis lapide inflictum, vestigium imprimit, ossisque collisionem, aut depressionem, aut rimam facit. Quæ sanè vitia sectionem postulant, vt fusissimè scribitur libro de vuln. cap. Sed plærunque suturæ quæ rimæ speciem referunt, & reliquo osse asperiores sunt, medici iudicium atque oculos fallunt. Quod eleganter his verbis testatur Hippocr. ἡ δὲ ῥῆξις ἡ κατὰ τὴν ῥαφὴν γινομένη καὶ διαχάλασίς ἐστιν τῆς ῥαφῆς, καὶ φράσασθαι οὐκ εὐμαρής ἐστιν, οὔτε ὑπὸ ἕδρης τοῦ βέλεος γενομένης ἐν τῇ ῥαφῇ, ἐπειδὰν ῥαγῇ καὶ διαχαλάσῃ. ἀλλ' ἔστι χαλεπώτερον φράσασθαι τὴν ἀπὸ τοῦ φλάσιος ῥωγμήν. συγκλέπτουσι γὰρ τὴν γνώμην καὶ τὴν ὄψιν τοῦ ἰητροῦ αὗται αἱ ῥαφαὶ ῥωγμοειδέες φαινόμεναι, καὶ τρηχύτεραι ἐοῦσαι τοῦ ἄλλου ὀστέου, ὅτι μὴ ἰσχυρῶς διεκόπη καὶ διεχάλασε. hoc est, At rima ad suturam existens, suturæ etiam laxatio est, eamque vbi rupta fuerit & elaxata, num id à teli vestigio in sutura existente contingat, asserere non est facile. Verùm rimam vbi ex colliso contigerit difficilius est asserere. Suturæ enim rimæ speciem referentes, & reliquo osse asperiores, medici iudicium & visum fallunt, nisi os vehementer dissectum sit & elaxatum. Idem quoque luculentè admodum scribit * Celsus, atque adeo totum istum locum disertè aperit, his verbis, A suturis se deceptum esse Hippocrates memoriæ

E prodidit, more scilicet magnorum virorum & fiduciam magnarum rerum habentium. Nam leuia ingenia, quia nihil habent, nihil sibi detrahunt. Magno ingenio multaque nihilominus habituro, conuenit etiam simplex veri erroris confessio, præcipueque in eo ministerio quod vtilitatis causa posteris traditur, ne qui decipiantur eadem ratione, qua quis antè deceptus est. Ergo eo nomine decipi non oportet, sed os aperire tutissimum est. Nam neque vtique certa sedes, vt supra posui, suturarum est, & potest idem, & naturaliter commissum, & ictu fissum esse, iuxtáve aliquid fissum habere. Quin aliquid etiam, vbi ictus fuerit vehementior, quamuis specillo nihil inuenitur, tamen aperire commodius est. Hactenus Celsus. Plutarchus verò in libello cui titulus est, πῶς ἄν τις αἴσθοιτο ἑαυτοῦ προκόπτοντος ἐπ' ἀρετῇ, hanc ingenuam erroris confessionem celebrat, istumque locum subindicat, his verbis, ὁ δὲ προκόπτων ἀληθῶς, καὶ τὸν Ἱπποκράτην παράδειγμα ποιεῖται, τὸ περὶ τὰς ῥαφὰς ἀγνοηθὲν αὐτῷ τῆς κεφαλῆς ἐξαγορεύσαντα καὶ γράψαντα, λογισάμενος ὅτι δεινόν ἐστιν ἐκεῖνον μὲν ὅπως ἂν ἕτεροι μὴ τὸ αὐτὸ πάθωσιν, αὐτοῦ τὴν ἁμαρτίαν κατειπεῖν. αὐτὸν δέ τινα μέλλοντα σώζεσθαι, μὴ τολμᾶν ἐλέγχεσθαι μηδὲ ὁμολογεῖν τὴν ἀβελτηρίαν καὶ τὴν ἀμαθίαν. hoc est, Qui verò re ipsa proficit, Hippocratem sibi imitandum proponit, errorem suum de capitis suturis

F profitentem & in scripta referentem: secumque reputabit indignum videri, si, cùm ille errorem suum indicarit, ne cæteri in eundem errorem inciderent, ipse quidem salutis suæ cupidus, non audeat suam stultitiam & inscitiam prodere atque confiteri. Hunc etiam locum subindicare videtur Fabius lib. 3. cap. 8. cùm scribit, Nam & Hippocrates clarus arte Medicinæ, videtur honestissimè fecisse, quòd quosdam errores suos, ne posteri errarent, confessus est. Quòd ad literæ scriptionem attinet exemplaria quædam manu scripta Regia ἐν κεφαλῆς leg. & Asulanum. Cætera ἐκ κεφαλῆς habent. Eadem quoque exemplaria μέσῳ τῷ βρέγματι legunt, reliqua omnia ἐν μέσῳ τῷ βρέγματι. *Cap. 4. l. 8.

τὸ σίνος] σίνος hîc vocare videtur cladem & noxiam à telo graui & retuso illatam. ἕδρην verò dixit libro de vuln. cap. vestigium ab acuto & incidente telo impressum. Eadem quoque phrasi vtitur lib. de cap. vulner. φάναι ἔχειν τι σίνος τὸ ὀστέον ὑπὸ τοῦ βέλεος. sæpe verò τὸ κακὸν vocat. Hanc quoque phrasim etiam annotat Erotianus & locum istum subindicat his verbis, κλέπτεται ἡ ῥαφή αἰτίῃ τῆς παραλογίζε(ι). ὡς καὶ ἐν ε' ἐπιδημιῶν φησίν. ἔκλεψαν δέ μου τὴν γνώμην αἱ ῥαφαὶ τοῦ βέλεος ἐν ἑαυταῖς τὸ σίνος ἐχούσαι. vbi perperam κλέπτεται pro κλέπτει legi videtur.

G Indeque animaduertere licet paulò aliter locum istum ab Erotiano legi. Quam quoque lectionem in συγκλέπτεται repetit.

ἐπρίσθη δὲ ιε'] In omni fisso fractóve osse protinus antiquiores Medici ad ferramenta veniebant quibus id exciderent. Hippocrates intra diem tertium, æstate præsertim, sectionem imperat libro de cap. vulner. Nostri, cum Paulo, intra diem septimum æstate, & decimum quartum hyeme, sectionem fieri volunt. Idque ferè ex Cornelij Celsi consilio, qui sex primis diebus emplastra experiri iubet, quæ caluariæ causa componuntur, nisi symptomatum sæuitia sub prima curatione intendatur & sectionem vrgeat. Paulus etiam caluariæ cuidam post annum perforatæ meminit, fractura in sincipite ex telo facta. Hîc autem animaduersione dignum est, ægrum ipsum sectionis mora in periculum coniectum, tandem tamen decimo quinto die, idque æstate media, sectum fuisse, ac decimo sexto expirasse. Quod etsi periculoso exemplo fit, id tamẽ dubiã spem certa desperatione meliorem esse testatur.

[28] καὶ τὸ ὀστέον φλα] Primus est hic offensionum capitis modus apud Hippocr. in lib. de cap. vuln. vbi os simul fissum & collisum est. Quo casu sectionem haud dubiè adhibere oportere satis indicat.

H τοῦτο ἐγνώσθη] His profectò verbis insigne admodum vlcus fuisse indicare videtur & manifestam noxiam. Alioqui ossis rimam & collisionem ad suturas non facilè admodum deprehendas, vt supra ex Hippocrate adscripsimus.

ἐφρίωσε δ᾽ οὐκ εἰς τὸ δέον] In excindenda caluaria etsi tam circumspectè succurrendum est, vt tamen quàm minimum ex osse demattur, quòd plus in osse propugnaculi cerebrum habeat, quàm habiturum sit eo exciso. Ea tamen facienda via est, qua spatium satis magnum ad extrahendam saniem relinquatur. In excindendo autem caluariæ osse, Galeni consilium præfert Paulus, vt ossis detrahendi modum teneamus. Is verò est, vt quod vehementer confractum est, in totum auferri iubeat. Fragmenta tamen quæ longius excurrunt, non ad extremum persequenda sint. Hoc ergo casu vbi collisum & fissum os vehementi impetu fuerat, confracta (vt verisimile est) ossa demi debuerant, quo via puri libera fieret. Ideóque præparcè facta primis diebus sectio, nono die repetita, quòd valde confractum os & in pus iam versum fuerat, ægram sustulit.

ἀλλ᾽ ὅσον ὑπολείφθη] Illud ἐν αὐτῷ de vulnere intelligitur, & de osse accipi debet quod in vulnere ex præparca sectione relictum, inflammatum, corruptum, & tandem purulentum fuit. Sic enim os inflammationem concipere & purulentum fieri, cæterisque malis, quibus caro vexatur, affici, scribit Hippocr. lib. de cap. vulner.

εἶχε δ᾽ οὐκ εἰς τὸ δέον] Significare videtur his verbis percommodè illi non cessisse, nihilo tamen deterius habuisse quàm ante sectionem, quando febre vacabat. Caluus in totum istud omisit.

καὶ ἡ μῆνιγξ καθαρή] Videtur innuere cerebri membranam à pure subsistente neque læsam, neque corrosam, aut nigram, aut liuidam fuisse. Alioqui sanè febre perseuerante, indeque sublata ægra, neque tumidam, neque incensam, aut inflammatam fuisse membranam, mihi vero non fit simile.

σπασμὸς δὲ χεῖρα] In capitis vulneribus quæ periculum intendunt, conuulsio partes eas occupat quæ sunt ex aduerso vulneris vt scribitur lib. de vuln. cap. & nos in Cois Præsagiis submonuimus, hoc quoque loco producto. Celsus quoque neruorum vel resolutionem, vel distentionem in periculosis capitis vulneribus ponit ex Hippocratis Prorrh. 2. vt illic scripsimus. Exemplaria porro manu scripta Regia recondita & peruetusta pro ὑπελάμβανεν ὑπέλαβεν legunt.

29 ἔμπυος γενόμενος] ἔμπυοι veteribus dicuntur non solùm qui in thorace pus colligunt, sed qui quauis in corporis parte tubercula in pus conuersa habent, vt scribit Gal. com. ad aph. 44. lib. 7. Denique suppuratos etiam vocari scribit Galenus lib. 4. de caus. pulsuum & libro de tumoribus præter naturam, quibus viscus aliquod inflammatione tentatum suppurauit.

31 ὠφελεῖτο δὲ τὸ σῶμα]. Popularem hanc magis & apertam lectionem secutus sum, idque authore Caluo. Omnia exemplaria Regia manu exarata cum Asulano, ὡς ἐζῆ τὸ σῶμα habent. Quæ certè phrasis est insolens. Quamobrem Cornarius τὸ σῶμα neglexit, quòd ita sensus constare possit.

ὑπὸ πολλὴ χολή] Indicare videtur multum bilem per aluum erupisse, quæ secum morbi coniunctam materiam ac veluti fomitem demiserit, idque non optimis iudicationis legibus, sed vi morbi & fatiscentis naturæ victoria concessisse. τελευτῶν verò, sub mortem etiam interpretari possumus.

33 ἡ γυνὴ ἡ ἀπέσφαξεν αὐτήν] Huic mulieri quæ fortassis furore percita sibi manus attulerit, serius exhibitum fuisse medicamentum purgans innuere videtur, quod tamen per aluum secessit. Caluus parum conueniens medicamentū per vulnus prodiisse vult.

34 ῥίζαν ἐλατηρίου] Sic legunt quotquot licuit videre exemplaria, vt sensus esse videatur epotam fuisse radicem, medicamentum deorsum purgans imbecillum. Cornarius ῥίζαν ἐλλεβόρου legisse aut reposuisse videtur, quòd vomitu repurgandus esse sibi videretur. Sed cùm hîc aliquot purgationum errata commemoret, videtur sic quoque adolescens medicamenti deorsum purgantis errore & imbecillitate periclitatus. ῥίζα verò, vt scribit Gal. in Exeg. οὕτως καλεῖται βοτάνιον τι ἄκαυλον καὶ ἀνανθὲς καὶ ἄκαρπον, ἔχον τρία φύλλα κατὰ πάντα προμήκη, κατὰ τῆς γῆς κείμενα, δυοῖν δακτύλοιν τὸ μέγεθος, ἐοικότα τοῖς τῆς ἀγχούσης, ῥίζαν δὲ λεπτὴν ἀσθενῶς καθαίρουσαν. hoc est, radix vocatur fati genus quoddam sine caule, sine flore, sine semine, tribus foliis per omnia oblongis, per terram stratis, duorum digitorum magnitudine, anchusæ similibus, radice tenui, & lenem purgandi facultatem habente.

36 ὁ Εὐβίου] Sic legunt omnia exemplaria tum recondita, tum publicata.

37 ὑπὸ χολῆς ἀπεπνίγη] Illud ὑπὸ χολῆς omisit Caluus. καταδαρθεῖν verò Aristophani familiare, & κοιμᾶσθαι significat, præcipuè verò in pellibus dormire antiquorum more, vt scribit Schol. καταδαρθεῖν Attici dicunt.

39 παιδίον ὑπὸ ὀρέος] ὑπὸ συὸς habent omnia exemplaria manu exarata & Asulanus codex. quæ lectio exemplaribus Italicis contestata est, vt ex Caluo patet. Cornarius ὑπὸ ὀρέος ex Galeno in codicibus Germanicis reposuit. Hæc historia à Galeno explicatur lib. 3. περὶ δυσπν. his verbis, ἔνατός τε καὶ τριακοστὸς ἄρρωστος ἐν τῷ πέμπτῳ τῶν ἐπιδημιῶν γέγραπται, πυκνὸν ἔχων καὶ αὐτὸς τὸ πνεῦμα. παραγράφω δ᾽ ἐνταῦθα τὴν ῥῆσιν αὐτὴν ὧδέ πως ἔχουσαν. παιδίον ὑπὸ ὀρέος ἐπλήγη τὴν γαστέρα καὶ τὸ ἧπαρ, ἀπέθανε τεταρταῖον, τὸ πνεῦμα πυκνὸν εἶχε, καὶ οὐ κατενόει καὶ πυρετὸς εἶχεν. οὐκ ἄδηλον ἐπὶ τούτου τὸ περιτόναιον καὶ τὸ διάφραγμα συμφλεγμῆναι γαστρὶ καὶ ἥπατι, καὶ διὰ τοῦτο καὶ παραφρονῆσαι τὸ παιδίον, ἀλλ᾽ οὐ κατὰ τὴν παραφροσύνην ἐδυσπνόησεν. ἡ γὰρ μείζων διάθεσις ἡ καθ᾽ ὑποχόνδριον καθ᾽ ἑαυτὴν ἐτύπωσε τὴν ἰδέαν τῆς ἀναπνοῆς. ἡ δ᾽ ἥττων ἡττήθη. hoc est, Nonus præterea & trigesimus ægrotus in lib. 5. de Morb. vulg. ascriptus est, crebram quoque habens spirandi difficultatem. Dictionem autem ipsam hoc modo adscribam. Puer à mulo in ventrem & iecur ictus est, mortuus quarto die. Spirationem autem crebram habebat, neq; intelligentia valebat, febrisque detinebat. In hoc minimè est obscurum abdomen & septum transuersum cum ventre & iecore inflammationem concepisse, eamque ob causam puerum delirasse. Verùm neque delirio respondentem habuit spirandi difficultatem. Præcordiorum enim affectio cùm maior esset, ipsam respirationis speciem secundum se effinxit, minor verò cessit.

40 Hermophili filius diebus vndecim laborauit. Febris autem detinebat, neq; ciborum reliquiæ subierant. Ac imprimis quidem delirio correptus est, quod noctu desiit. Postero verò die voce defectus iacuit cum stertore, distortis oculis, febricitans. In os autem immissa penna, bilem atram vomitione reiecit, & ex infuso per clysterem stercus multum prodiit. 41 Aristionis seruæ pes suapte sponte syderatione tentatus est, iuxta pedis medium, interna parte ex obliquo, & ossa putrilagine concepta discessionem fecerunt, ac paulatim fistulosa prodibant, aluique profluuio succedente mortua est. 42 Mulier sana & obesa, ex medicamento conceptus gratia deglutito, ventris dolore & intestinorum torminibus conflictabatur, ac intumuit. Spirandi difficultas instabat & animi consternatio cum dolore. Sanguinem paucum vomitione reiecit & quinquies emortua est, vti expirasse videretur, ac neque vomitu ex aqua frigida,

40 Ὁ Ἑρμοφίλου υἱὸς ἔκαμνεν ἡμέρας ἕνδεκα. πυρετὸς δ᾽ εἶχε, καὶ οὐχ ὑπῆει τὰ σιτία. καὶ πρῶτον μὲν παρενόησε. τῆς δ᾽ νυκτὸς ἐπαύσατο. τῇ δ᾽ ἐπιούσῃ ἡμέρῃ ἄφωνος ἔκειτο ῥέγχων, διεστραμμένα ἔχων τὰ ὄμματα, πυρέσσων. πτεροῦ δ᾽ καθιεμένου, ἤμεσε χολὴν μέλαιναν. καὶ κλυσθέντος κόπρος ὑπῆλθε πολλή. 41 Ἀριστίωνος δούλης, αὐτόματος ὁ ποὺς ἐσφακέλισε, κατὰ μέσον τοῦ ποδὸς ἔνδοθεν ἐκ πλαγίου καὶ τὰ ὀστέα σαπέντα διεχώρησε(?) μεταγινόμενα, ἀπέστη. καὶ ἐξῄει κατὰ μικρὸν συριγγώδεα. καὶ διάρροια ἐπεγένετο. καὶ ἔθανεν. 42 Γυνὴ ὑγιαίνουσα, παχεῖα, κυήσιος ἕνεκεν ἀπὸ καταπότου, ὀδύνη εἴχετο τὴν γαστέρα. καὶ στρόφος ἐς τὸ ἔντερον. καὶ ὠδήσε. πνεῦμα δὲ παρείσατο. καὶ ἀπορίη ξὺν ὀδύνῃ. καὶ αἷμα ἤμεσεν οὐ πολύ. καὶ ἐξέθανε πεντάκις, ὡς τεθνάναι δοκέειν. καὶ οὔτε ἐμέσματα ἀπὸ ὕδατος ψυχροῦ ἐχάλα,

A οὔτε τῆς ὀδύνης ἐπιούσης, οὔτε τὴν πνοιήν. οὗτος δὲ κατεχύθησαν ψυχροῦ ἀμφορέες ὡς τριάκοντα κατὰ τοῦ σώματος. καὶ ἐδόκεε ἄρα τοῦτο μόνον ὠφελέειν. καὶ ὕστερον κάτω ἐχώρησεν χολὴ συχνή. ὅτε δὲ ἡ ὀδύνη εἶχεν, οὐδὲν ἐδύνατο χωρῆσαι, καὶ ἐβίω. [43] Ἀντάνδρος ἀπὸ καταπότου ἐξ αὐτῆς ἐὼν τἄλλα. περὶ δὲ τὴν κύστιν ἐδόκεεν ἄλγος ἔχειν. ἐκαθήρατο αὐτὴν ὀξέως πουλὺ κάθαρμα. καὶ ἀπὸ μέσης B ἡμέρης ὀδύνη ἔχεν ἰσχυρὴ πάνυ, καὶ ἐς τὴν ὑστεραίην πνῖγμα, καὶ ἀπορίη, καὶ ῥιπτασμός. καὶ ἤμει, καὶ ἐχώρεεν οὐδέν. καὶ τὴν νύκτα ἐπάγχε. καὶ ὕπνος οὐκ ἐπήει. τῇ δ' ὑστεραίῃ ἐχώρεε πολλόν, ὕστερον αἷμα, καὶ ἔθανεν. [44] Τῷ Ἀθηνάδεω παιδὶ ἄρρενι τῷ φαγεδαινωθέντι, ὀδὼν ὁ ἐν ἀριστερῷ κάτω, ἄνω δὲ ὁ ἐν δεξιᾷ [illegible] ὁ δεξιὸν ἐνεπύησεν, οὐκ ἔτι ἀλγέοντος. [45] Ὁ σκυτοδέψ κάττυμα κεντῶν ὁ ἐπὶ τῷ Πι- C τύω, ἐκέντησεν αὐτὸν ἐπὶ μηρῷ τοῦ γόνατος ἐς τὸν μηρόν, καὶ ἔβαψεν ὡς δάκτυλον. τούτῳ αἷμα μὲν οὐδὲν ἔρρυη. τὸ δὲ τρῶμα ταχὺ ἔμυσεν. ὁ δὲ μηρὸς ὅλος ἐμετεωρίζετο, καὶ διέτεινεν ὁ μετεωρισμὸς ἐς τε τὸν βουβῶνα, καὶ τὸν κενεῶνα. οὗτος τῇ τρίτῃ ἀπέθανεν. [46] Τὶς παρὰ τὸν βουβῶνα πληγεὶς τοξεύματι, ὃν ἡμεῖς ἑωράκαμεν, παραδοξότατα ἐσώθη. οὔτε γὰρ ἀκὶς ἐξηρέθη, ἦν γὰρ ἐν βάθει λίην. οὔτε αἱμορραγίη οὐδεμίη ἐγένετο ἀξίη λόγου. D οὔτε φλεγμονή, οὔτε ἐχώλευσεν. τὴν δὲ ἀκίδα ἐξείσκοντες ἡμεῖς, ἀπηλλάττομεθα ἑτέων ἐόντων ἓξ ἀφ' οὗ [illegible] ἐβλήθη. ὑπενοεῖτο δὲ τοῦτο μεσηγὺ τῶν νεύρων κεκρύφθαι κατὰ τὴν ἀκίδα, φλέβα τε καὶ ἀρτηρίαν οὐδεμίαν διαρραγῆναι. [47] Ὁ πληγεὶς ὀξέϊ βέλει ἐς τοὔπισθεν μικρὸν κάτω τοῦ τραχήλου, τὸ μὲν τρῶμα ἔλαβεν οὐκ ἄξιον λόγου E εἰσιδεῖν. οὐ γὰρ ἐν βάθει ἐγένετο. μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον ἐξαιρεθέντος τοῦ βέλεος ἐπταίνετο ἐς τοὔπισθεν ἐρυσθεὶς ὡς οἱ ὀπισθοτονικοί. καὶ αἱ γνάθοι ἐδέδεντο. καὶ εἴ τι ὑγρὸν ἐς τὸ στόμα λάβοι, καὶ τοῦτο ἐγχειροίη καταπίνειν, πάλιν ἀνέκυπτεν ἐς τὰς ῥῖνας, καὶ τὰ λοιπὰ αὐτίκα ἐκακοῦτο. καὶ δευτέρῃ ἡμέρῃ ἔθανεν. [48] Νεηνίσκος ὁδὸν τρηχεῖαν ἐλάσας ἤλγεε τὴν πτέρνην. μάλιστα τὸ κάτω μέρος. F ἀπόστασιν δὲ ὁ τόπος οὐκ ἐλάμβανεν οὐδεμίην, ὡς ξυνάγειν ὑγρόν, ἀλλὰ τεταρταίῳ τε ἐόντι αὐτῷ, ἐμελαίνετο πᾶς ὁ τόπος, ἄχρι τοῦ ἀστραγάλου καλεομένου, καὶ τοῦ κοίλου τοῦ κατὰ τὸ στῆθος τοῦ ποδός. καὶ τὸ μελανθὲν οὐ περιερράγη, ἀλλὰ πρότερον ἐτελεύτα. τὰς πάσας δὲ ἐβίου ἡμέρας ἀπὸ τοῦ δρόμου, εἴκοσιν. [49] Ὁ δὲ ἐς τὸν ὀφθαλμὸν πληγεὶς, ἐπλήγη μὲν κατὰ τοῦ βλεφάρου. ἔδυ δὲ ἡ G ἀκὶς ἱκανῶς. ὁ δὲ ἀθὴρ προσυπερεῖχε. τμηθέντος βλεφάρου, ἤρθη πάντα. οὐδὲν ἐβλάβη. ὁ γὰρ ὀφθαλμὸς διέμεινε καὶ ὑγιὴς ἐγένετο ταχέως. αἷμα δὲ ἔρρυη λάβρον, ἱκανὸν τῷ πλήθει.

dolor vrgens aut spiratio remittebat. Frigidæ verò ferè amphoræ triginta corpori affusæ sunt, quòd sanè vnicum opem ferre videbatur, ac postea bilis copiosa infra demissa est. Vrgente verò dolore nihil secedere poterat, vixit tamen. [43] Antander ex deglutito medicamento alioqui nullam noxam sensit, at circa vesicam dolor tenere visus est, quæ statim multo recremento repurgata est. Post meridiem dolor vehemẽs valdè tenebat, ac in posterum diem suffocatio, animi consternatio, & corporis disiectio. Vomebat etiam ac nihil per aluum demittebatur, noctu male habebat, neque somnus inuasit. Postridie verò multum ex aluo prodiit, ac demum sanguis, & periit. [44] Athenadæ puero masculo vlcere exedente (phagedænas vocant) laboranti, dens ex sinistra parte inferior, ex dextra verò superior doluit. In aure dextra pus collectum est, non amplius vrgente dolore. [45] Cerdo qui in Pityo erat calceum assuens, sese supra genu in femur pupugit, & ferè ad digiti longitudinem, subulam adegit. Huic ne sanguis quidem vllus effluxit, & vulnus celeriter coiit. Totum autẽ femur intumescebat, & tumor ad inguen & lateris inanitatem extendebatur. Hic tertio die mortuus est. [46] Quidam accepto in inguine à sagitta vulnere, quem nos vidimus, præter omnem ferè expectationem seruatus est. Neque enim spiculum, quod nimis altè descenderat, adactum fuit, neque vlla memoratu digna sanguinis eruptio, aut inflammatio aderat, neq; claudicauit. Inuentum autem spiculum sexto demum anno ex quo vulneratus erat, eduximus. Iniecta autem erat suspicio illud inter medios neruos latuisse, venamq; nullam aut arteriam diuisam fuisse. [47] Qui iaculo acuto in posteriorem partem paulò infra ceruicẽ sauciatus est, vulnus quidem accepit aspectu minimè effatu dignum. Neque enim altè penetrabat. Non longè autem postea sublato iaculo, distendebatur in posteriora contractus, velut qui in scapulas rigescũt, & posteriorum partiũ distentione tentantur, maxillæq; constrictæ erant. Si quid etiam humidi ore contineret & deuorare tentaret, in nares regerebatur, ac in reliquis statim deterius habebat, alteroq; die mortuus est. [48] Adolescentem per asperam viam maturato cursu calcis dolor cepit, inferiore præcipuè parte. Quo loco abscessus nullus factus est, qui humorem cogeret. Quarto tamen die locus vniuersus nigricabat ad talum vsque, qui astragalus dicitur, & cauitatem illam quæ est ad planũ pedis, & στῆθος vocatur. Quod denigratum fuit non disruptum erat, verùm prius è medio sublatus est. In totum verò post cursum vixit viginti diebus. [49] Qui ad oculum sauciatus fuit, vulnus quidem in palpebra accepit, cuspis verò abundè demersa fuit, spiculum autem extremum vlterius extabat. Recisa palpebra cuncta exempta sunt, nullumq; detrimentum adfuit. Oculus nanque remansit & citò conualuit. Sanguis autem liberaliter & abundè profluxit.

[40] ἄφωνος ἐκεῖτο] Hic ἀφωνία, vt alias sæpe, apud Hippocratem, sentiendi principium appetitum significat, & motus ac sensus priuationem, veluti scribit Gal. Com. ad aph. 5. lib. 5. & aph. 51. lib. 6. & aph. 58. lib. 7. Atque adeo hoc loco apoplexia indicatur, quæ per ἀφωνίας & stertorem, interdum per alterum solum, circumscribitur, vt aph. 51. lib. 6. Sic lib. de rat. vict. in morb. acut. ἀφωνίας nomine, apoplexia, epilepsia, & cardiaca syncope comprehenditur.

[41] ὁ πῦς ἐσφακέλισε] Hîc σφακελὸς, vt sæpe alias, omnem cuiusque modi partis corruptionem, & progessa inflammatione sideraH tionem significare videtur, non tantùm ossis, sed etiam partis neruosæ & carnosæ, & ligamentorum. Vnde etiam ex magna putredine ossa abscessum fecerunt, vt aph. 79. lib. 5.

καὶ τὰ ὀστέα σαθρὰ γινόμενα] σαθρὰ dictio est Hippocratica & Ionica. σαθρὸς γὰρ σαπρὸς dicitur Ionibus ex Corintho. Et Erotianus hunc locum subindicans σαθρὲς, σαπρὰ exponit, etsi vitio non caret lectio.

συριγγώδεα] Indicat ossa prodiisse ex putrilagine cauernosa, & multis foraminibus fistulata ac pertusa. Sic enim συριγγώδη explicat Galenus, etsi σηραγγώδη legisse videtur, cùm scribit in Exegesi σηραγγώδη, χαῦνα, ἀραιά, πολλοῖς τρήμασι διῃρημένα. ταῦτα γὰρ τὰ τρήματα σύριγγές τε καὶ σήραγγες ὀνομάζονται, καὶ τὰ τοιαῦτα σῶμα συριγγώδες τε καὶ σηραγγώδες. Etsi σηραγγώδη apud Gal. in Exegesi legi malim, quàm συριγγώδη. Erotianus quoque συριγγώδες κατατετρημένον explicat.

42 καὶ αἷμα ἤμεσεν] Exemplaria manu scripta Regia duo καὶ αἱμημέκεεν cum Asulano legunt, & pro πυκνῶς, πολλάκις legisse videtur Caluus. Αἱμημέκεεν autem vitiosum esse satis apparet pro ἐμημέκεεν per reduplicationem Atticam ab ἐμέω pro ἤμεσεν, nisi αἱμεμέω compositum quis existimet.

43 περὶ δὲ τὴν κύστιν] Sic meliores codices legunt: περὶ δὲ τὴν νύκτα habent exemplaria quædam cum Asulano.

ἐκαθαρθη αὐτίω] Noua est phrasis quæ significat vesicam ex medicamento multum recrementum reiecisse, indeque celeriter fuisse repurgatam. Quòd si νύκτα legas, vt faciunt quædam exemplaria, insolentior multò phrasis erit, quæ innuet purgationem ipsam nocte processisse.

ὀδύνη γαστρὸς ἰσχυρή] Dolorem ventris ponit Caluus, cuius lectionis nulla extant vestigia in exemplaribus quæ adhuc videre licuit.

ὕστερον αἷμα] Quædam exemplaria ὕστερον αἷμα καὶ πῦον legunt.

44 ὀδόντες ἐκ δεξιᾶς] ὀδόντων legunt exemplaria quædam manu scripta Regia. Quod sequitur ἄνω δὲ ἐν δεξιᾷ, constantem habet in omnibus exemplaribus lectionem, quæ non tantùm dextræ partis dentes, sed & gingiuas & genam superiorem cōtinere videtur, nisi cum interpretibus, ἄνω δὲ ἐν δεξιᾷ legas. Id autem crebrò vsu euenit vt dentibus fluxione tentatis, in aurem pus redundet.

45 κάσσυμα κατὰ τὸ] κάσσυμα idem hic quod κάττυμα significat, & pro calceo sumi videtur. Sunt autem κάττυματα Aristophanis interpreti δέρματά τινα ἰσχυρὰ καὶ σκληρά, ἃ τοῖς σανδαλίοις καὶ τοῖς ἄλλοις ὑποδήμασιν ὑποβάλλονται, duriora coria quæ calceis muniendis subiiciuntur, soleas dicunt.

ὁ ἐν τῷ πιτύῳ] Sic legunt meliora exemplaria manu scripta & publicata. Quædam verò Regia ἐν τῷ ὀπτίῳ legunt, alia etiam ἐν πιτύῳ habent. Celebratur autem Pityûs oppidum opulentissimum à Plinio cap. 4. & 5. lib. 6. Caluus κυπτίῳ legisse videtur.

46 τὴν σφαλίδα ἐνείρκοντες ἡμεῖς] Exemplaria omnia manu scripta Regia μὴ ἐνείρκοντες habent, deteriore certè sensu, ac tunc ἀπηνεκαλέμεθα aliud quid, nempe discessum aut demigrationem significare potest.

47 πάλιν ἀνεκώπτεν ἐς τὰς ῥῖνας] Hic ἀνεκώπτε, regerebatur, reflectebatur, relidebatur, ac rursum in nares attollebatur significat. Est & ἀνακώπτειν sublato paulum capite & collo resupinato os attollere, quod faciunt qui suffocati deglutire nequeūt, velut in angina, ideoq; iis potus in nares relabitur. Exemplaria quædam manu scripta ἀνεκώπτειν habent, & retrudit, reprimit, ac propulsat significat.

καὶ δευτέρῃ ἡμέρῃ] Sic habent quæ adhuc videre licuit exemplaria omnia. Caluus τρίτῃ ἡμέρῃ legisse videtur.

48 ἀλλὰ τῇ τεταρταίῃ τὸ ἔσω] Cornarius τριταίῃ legisse videtur, contra omnium exemplarium fidem.

τὸ κοῖλον τοῦ στήθους] στῆθος ποδὸς vsurpat Hippocrates in lib. de art. (vt scribit Gal. Com. 5.) pro ima pedis parte carnosa quæ post pedis cauum est & qua terræ insistimus aut vestigium imprimimus, & à dissectionis peritis πέδιον dicitur, pedis planum aut planities, quibusdam etiam solum & vestigium. Alij στῆθος contractius quidem sumunt, & imam plani pedis partem quæ ad digitos assurgit significare volunt, vt author Isagoges & Rufus in libello περὶ τῶν ἀνθρώπου μορίων. Hæc pars tarso pedis respondet, & sibi similem proportione respondentem in manu habet, quæ στῆθος χειρὸς dicitur ab authore Isagoges, ὑπὸ τοῖς ὀνύξι τῶν δακτύλων. In ima autem pedis planta cauitas quæ in medio est, & suspensis tarsi ossibus efficitur, κοῖλον rectè hic dicitur, vt & dissectionis peritis. Gal. Com. 3. in lib. de Artic. & in Isagoge, & Rufo Ephesio.

49 ὁ δὲ αἰθὴρ] Sic legunt exemplaria omnia tum manu scripta, tum publicata, vitiosè tamen, vt apparet. Nam ἀθὴρ ex Galeno ἐν γλώσσαις legendum esse apparet, istumque locum illic ab eo indicari, quod etiam vidit Cornarius. Scribit igitur, ἀθὴρ τὸ τε τῆς κριθῆς ὀξὺ, ὡς ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ νούσων τῷ μικροτέρῳ, καὶ τὸ οἷον ἀκὶς τοῦ γένους τὸ ἄκρον, ὡς ἐν τῷ πέμπτῳ τῶν ἐπιδημιῶν. Locus autem quem Galenus subnotat scribitur lib. 3. περὶ νούσων vbi quoque mendosè αἰθὴρ pro ἀθὴρ exemplaria habent. Ἀθὴρ autem illud quod in hordei aristis acutum est & longa cuspide aculeatum significat, indeque ex translatione quadam, in iaculi aut sagittæ extremo spiculum aculeatum & sulcatum, Græci πώγωνα & γλωχῖνα dicunt. Vnde γλωχινωτὰ καὶ τριγλώχινα tela dicuntur † Paulo, tela spiculata aut sulcata quæque trisulca aut tribus spiculis sunt munita. Spiculum igitur extremum diximus, aculeum illum sulcatum sagittæ intelligentes, quem Græci πώγωνα vocant. Sic enim sagittæ spiculum vocat Celsus scribens. Sæpius itaque sagitta ab altera, quàm ex qua venit, recipienda est, præcipueque quia ferè spiculis cingitur, quæ magis laniant, si retro, quàm si contra trahuntur. Item. Quòd si spicula apparuerint, eaque breuia & tenuia sunt, forfice ibi comminui debent. Caluus hic exemplarium fide deceptus, aerem subintrasse dicit, cùm nihil sit hoc locoætheri aut aeri commune.

† Cap. 88. lib. 6.

50 Pulchra erat virgo Nerij filia, & ferè annos nata viginti, cui à muliercula amica ludente lata manu sinciput pertusum est. ac tunc quidem oculorum caligo corripuit, & sine respiratione erat, cumque domum peruenisset, illico febris vehemens cepit, & capitis dolore tentata est, cum faciei rubore. Septimo autem die, ad aurem dextrā pus graueolens, aliquantulum rubrum cyatho amplius prodiit, meliusq; habere & alleuari visa est. Rursus inualescente febre in somnum propensa erat, neque loqui poterat, faciei pars dextra contrahebatur, difficultas spirādi ac conuulsio cum tremore aderat, & lingua impediebatur, oculusq; stupefactus est, nono mortua est. 51 Cleomenis puerum hyeme cibi fastidium cepit, à quo sine febre extenuabatur, cibosque ac pituitam vomitione reiiciebat, duobusque mensibus inappetentia consecuta est. 52 Coquo ex phrenitide gibbosa spina facta est, neque huic medicamentū purgans epotum opem vllam attulit, sed vinum nigrum & panis in cibo, balneis abstinuisse & leuiter confricari, neque

50 Ἡ παρθένος ἡ καλὴ ἡ τοῦ Νερίου, ἦν μὲν εἰκοσαέτης. ὑπὸ δὲ γυναίου φίλης παιζούσης, πλατέῃ τῇ χειρὶ ἐπλήγη τὸ κατὰ τὸ βρέγμα. καὶ τότε μὲν ἐσκοτώθη. καὶ ἄπνοος ἐγένετο. καὶ ὅτε ἐς οἶκον ἦλθε, αὐτίκα τὸ πῦρ εἶχε. καὶ ἤλγει τὴν κεφαλήν. καὶ ἔρευθος ἀμφὶ τὸ πρόσωπον ἦν. ἑβδόμῃ δὲ ἐούσῃ, ἀμφὶ τὸ οὖς τὸ δεξιὸν, πύον ἐχώρησε δυσῶδες. ὑπέρυθρον. πλεῖον κυάθου. καὶ ἔδοξεν ἄμεινον ἔχειν. καὶ ἐκουφίσθη. πάλιν ἐπετείνετο τῷ πυρετῷ. καὶ κατεφέρετο. καὶ ἄναυδος ἦν, καὶ τοῦ προσώπου τὸ δεξιὸν μέρος εἵλκετο. καὶ δύσπνοος ἦν. καὶ σπασμός. καὶ τρόμος ἦν, καὶ γλῶσσα κατείχετο. καὶ ὀφθαλμὸς κατάπληξ, ἐνάτῃ ἔθανεν. 51 Ὁ Κλεομένεος παῖς, χειμῶνος ἀρξάμενος, ἀπόσιτος, ἄνευ πυρετοῦ ἐλεπτύνετο. καὶ ἤμεε τὰ σιτία καὶ φλέγμα. δύο μῆνας ἀσιτίη παρείπετο. 52 Τῷ μαγείρῳ ἐν ἀγχήθῳ τὸ κύφωμα ἐκ φρενίτιδος ἐγένετο. τούτῳ φάρμακον ποτὸν οὐδὲν μὴν συνήνεγκεν. οἶνος δὲ μέλας καὶ ἀρτοσιτίη. λουτρῶν ἀπέχεσθαι καὶ ἀνατρίβεσθαι λείως, ἀλείφεσθαί τε μὴ πολλῷ

A πολλῷ πυριήματι, ἀλλὰ πρηέως. [53] Τῇ χ[?] δ' εἰκοστὸν τῆς ἡλικίης ἀπόφθαρμα πιούσῃ, ξυνέβη πόνος. ἔμετος χλωδέων, πολλῶν, ὠχρῶν, καὶ πρασοειδέων. ὅτε πίῃ, σπασμὸς εἶχε, γλῶσσαν κατεμασᾶτο. τεταρταίῳ εἰσῆλθον. καὶ αὐτῇ ἦν ἡ γλῶσσα μεγάλη. μέλαινα. τοῖν ὀφθαλμοῖν δὲ τὰ λευκὰ, ἐρυθρὰ ἦν, ἄγρυπνος. τῇ τετάρτῃ δὲ ἔθανεν ἐς νύκτα. [54] Ὀρίγανος ὀφθαλμοῖσι κακὸν γινόμενος, καὶ ὀδοῦσιν.
B [55] Ἡ ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ κόρη πεσοῦσα ἄφωνος. ῥιπτασμὸς εἶχε. καὶ ἤμεσεν ἐς νύκτα αἷμα πουλύ. κατὰ ἀριστερὰ πεσούσης. συχνότερον ἔρρυη. μελίκρητον χαλεπῶς κατέπινεν. ῥέγχος. πνεῦμα πυκνὸν, ὡς τῶν θνησκόντων. φλέβες ἀμφὶ τὸ πρόσωπον τεταμέναι. κλίσις ὑπτίη. πόδες χλιηροί. πυρετὸς βληχρός. ἀ-
C φωνίη. ἑβδομαίη φωνὴν ἔρρηξεν. αἱ θέρμαι λεπτότερον ἔσον. περιεγένετο. [56] Πυθοκλῆς τοῖς κάμνουσι γάλα πολλῷ ὕδατι μιγνὺς ἐδίδου. [57] Χιμέτλων κάλλιστον ἀλεαίνειν τοὺς πόδας ὧδε. μάλιστα ἐκθερμαίνειν πυρὶ καὶ ὕδατι. ὀφθαλμοῖς ὡς ἡ πονηρὸν ἡ φακὴ, ὀπώρη, τὰ γλυκέα. καὶ λάχανα. τοῖσι δὲ περὶ ὀσφῦν καὶ σκέλεα καὶ ἰσχίον ἀλγήμασιν ἐκ πόνων, θαλάσσῃ, ὄξει,
D θερμοῖσι καταιονεῖν. καὶ σπόγγοις βάπτοντα πυριῆν. ἐπικαταδεῖν δὲ εἰρίοισιν ἀσυπηροῖσι καὶ ῥινικοῖσι. [58] Τῶν γναφέων οἱ βουβῶνες, ἐφυματοῦντο σκληροὶ, καὶ ἀνώδυνοι. καὶ περὶ ἥβην καὶ ἐν τραχήλῳ, ὅμοια μεγάλα. πυρετὸς, πρόσθεν μὲν βληχρώδης. τρίτῃ, μηνὶ τετάρτῳ, γαστὴρ ξυνετάκη. θέρμαι ἐπεγένοντο. γλῶσσα ξηρή. δίψα. ὑποχωρήσεις αἱ κάτω χαλεπαὶ, ἔ-
E θανον. [59] Ὁ τὴν κεφαλὴν ὑπὸ Μακεδόνος λίθῳ πληγεὶς, ἔπεσε. τρίτῃ ἄφωνος ἦν. ἀλυσμός. πυρετὸς λεπτός. οὐ πάνυ σφυγμὸς ἐν κροτάφοις. ἤκουεν οὐδὲν ὅλως. οὐδὲ ἐφρόνει, οὐκ ἀτρεμέας. ἀλλὰ τῇ τετάρτῃ, ἐκινέετο. νοτὶς περὶ μέτωπον τε καὶ ὑπὸ ῥῖνα. καὶ ἄχρις ἀνθερεῶνος, καὶ ἔθανεν. [60] Ὁ Ἐνιήτης ἐν Δήλῳ ἀκοντίῳ πληγεὶς ὄπισθεν τοῦ πλευροῦ
F κατὰ τὸ ἀριστερὸν μέρος, τὸ μὲν ἕλκος ἄπονος. τρίτῃ δὲ γαστρὸς ὀδύνη δεινή. οὐχ ὑπεχώρεε. κλυσθέντι δὲ κόπρος ἐς νύκτα. οὐ κόπος διαλιπών. ἕδρη εἰς τοὺς ὄρχιας. τετάρτῃ καὶ ἥβην καὶ κοιλίην πόνος κατεῖχε. ξὼν ἀτρεμέειν οὐκ ἠδύνατο. χολώδεα ἤμεσε καθαρέα. ὀφθαλμοὶ, οἷοι τῶν λιποθυμεόντων. μετὰ τὰς πέντε δὲ ἐτελεύτησε. θέρμη λεπτή τις ῥοῶ.

multis fomentis calefieri, ſed blandè. [53] Cuidam circa vigeſimum ætatis annum, poſt epotum abortiuum dolor contigit & multorum biliosorum, pallidorum, porraceorum vomitus. Vbi bibiſſet conuulſio prehendebat, & linguam commanducabat. Quarto die ad eam ingreſſus ſum & erat ei lingua magna, nigra, oculorum album rubeſcebat & peruigil erat. Quarto die ſub noctem mortua eſt. [54] Origanum oculis & dentibus potu exhibitum nocet. [55] Puellam quæ ex abrupto loco decidit vox defecerat, corporis iactatio prehendit, & ſub noctem copioſum ſanguinem vomitione reiecit, qui copioſior ſiniſtra parte, in quam impegerat, effluxit. Mulſam non ſine negotio abſorbebat, ſtertor & crebra ſpiratio, velut moribundis, aderat. Venæ quæ ſunt in facie diſtendebantur, & decumbebat ſupina, pedes incaleſcebant, leuiter febricitabat, vox defecerat. Septimo die vox erupit, paulatim incaleſcebat & ſeruata eſt. [56] Pythocles lac multa aqua permixtum ægrotantibus exhibebat. [57] Pernionibus medeberis ſcarificando & pedes calefaciendo, ſic vt maximè igne & aqua excalfacias. Oculis noxiam adferunt lens, poma dulcia, & olera. Lumborum, crurum & coxendicis dolores ex laboribus obortos, aqua marina calida & aceto perfundere oportet, vel intincta ſpongia fouere, Lanis verò ſuccidis deligare & pellibus agninis. [58] Fullonibus in inguinibus tubercula exoriebantur dura & ſine dolore, circaque pubem & in collo magnitudine ſimilia erant. Antea quidem febris ruſſiculoſa tenuerat. Tertio menſe aut quarto venter contabuit, calores acceſſerunt, lingua arida, ſitis aderat & alui deiectiones moleſtæ, mortui ſunt. [59] A Macedone quidam lapide in caput percuſſus, decidit. Tertio die vox defecerat, & corporis incontinens iactatio erat, febris parua, tempora non admodum pulſabāt. Nihil omninò audiebat aut ſapiebat, neque quieſcebat, ſed quarto die mouebatur. Mador tum circa frontem, tum ſub naſo ad mentum vſque erumpebat, & mortuus eſt. [60] In Delo Eniates quidam retro in latus ſiniſtrum iaculo percuſſus, vlcus ſine dolore quidem habuit. Tertio verò die grauis dolor ventris prehendit, nihil ex aluo ſecedebat, verùm ſub noctem ex infuſo per clyſterem ſtercus prodiit, neque dolor intermittebat, ſedes ad teſtes eminebat. Quarto die dolor ad pubem & ventrem detinebat, neque quieſcere poterat, biliosa affatim ſyncera vomitione reiecit, oculi quales animo deficientibus. Poſt quintum diem mortuus eſt. Calor quidam tenuis aderat.

G [50] ἐπλήγη τὸ κατὰ τὸ βρέγμα] Hanc lectionem ſecutus ſum melioribus exemplaribus ducibus. Alia ἐπλήγη κατὰ τὸ βρέγμα legunt, quæ ſecuti ſunt interpretes. Minutum eſt autem ſi Hecalen virginis nomen faciat, vt Caluus, an verò illius formam laudet.

καὶ κατεφέρετο] Iſta ſymptomatum concurſio magnam humoris in cerebro abundantiam collectam fuiſſe teſtatur, & appetitam vehementer ſenſuum arcem ſignificat, vt inde in vocis inſtrumenta oculum ac faciem, totum denique thoracem confluxus fieret & conuulſio cum tremore & ſentiendi imbecillitate.

[51] Ὁ Κλεομένεω παῖς] Sic legunt exemplaria omnia. Sed hoc exemplum repetitur lib. 7. Epid. vbi rectè Κλεομένεος legitur. πεύχεσθαι autem emaciari, extenuari & affligi ac diuexari ſignificat. Pro παρέπετο, παρηκολούθησεν legitur lib. 7. Epid. Hic autem ἀσιτίη ἀποσιτίην ſignificat, & ἀνορεξίαν interpretatur Galenus com. ad aph. 17. lib. 4. eaque notione aliàs ſæpe ſumitur apud Hippocr. Innuitur igitur cibi illud faſtidium duobus menſibus perſeueraſſe.

H [52] ἐν ἀκάνθῃ] ἀκάνθῃ legunt exemplaria manu ſcripta Regia quædam cum Aſulano, alia ἀκαίθῳ quo nodo legitur lib. 7. Epid. vbi hæc hiſtoria paulò aliter repetitur eadem tamen notione.

[53] τῇ κατὰ τὸ εἰκοστὸν] ... habent quædam exemplaria manu scripta & Asulanũ, sed vitiosè vt apparet. Repetitur hoc exemplum lib.7. Epid. sed aliis verbis. ... autem medicamentum abortum faciens & cõceptum excutiens significat, abortiuum autem videtur dixisse Plinius.

[54] ὀρείγανος] ... legunt exemplaria manu scripta & ... Lib. verò 7. Epid. vbi istud repetitur, ὀρείγανος πινομένη, quomodo à Dioscoride & Galeno effertur, & ὀφθαλμοῖσι pro ὀφθαλμοῖσι. Aristoteles verò probl. 9. sect. 31. origanum oculis nocere scribit, quòd resiccãdo cutem obduret, neque lachrymas prouocet. Vt permirum videatur quòd Herodianus ei nomen inditum ab oculorum acie illustranda contendit.

[55] κατὰ ἀριστερὰ πονοῦσι] Cornarius κατὰ τὸ ἀριστερὸν πονούσης ex lib.7. Epid. legit, vbi hæc historia paulò aliter repetitur. Nos exemplarium pluralitatem & consensum secuti nihil immutauimus, & sanguinis ex nare sinistra profluuium intelligimus, quòd ῥύσις crebrò apud Hippocr. sanguinis ex naribus effluuium indicet, vt copiosius in nostra OEconomia scribimus.

[56] Πυθοκλῆς] Id fortassis ad refectionem & renutritionem concedebat, vt adscribitur lib.7. Epid. Quædam exemplaria legunt πυθοκλῆς τοῖς κάμνουσιν ὕδωρ, γάλα πολλῷ ὕδατι μιγνὺς ἐδίδου, vt repetitur lib.7. Epid. Quam lectionem secuti sunt Interpretes.

[57] ...] Sic legunt omnia exemplaria, sed ... ex lib.7. Epid. reponendum censeo, vbi istud quoque repetitur. Possunt autem ista ad Pythoclem referri, qui huiusmodi curatione vteretur, possunt & συμβουλευτικῶς aut consilio quodam scribi.

ὀφθαλμοῖς εἰς ἡ πονηρὸν] Sic habent omnia exemplaria, sed ex lib.7. Epid. ὀφθαλμοῖσι πονηρον, & ὀπώρη ἡ γλυκέη legimus. Lens autem oculorum aciem obtundit frequenti cibo, vt scribit † Dioscor. & Gal. lib.1. de alim. fac. & Plinius cap.25. lib.22. Hanc autem sequuntur lectionem quidam, vt oculis noxiam adferat, eos quàm maximè aqua aut igne calefacere, propter vapores plurimos ad caput ex calefactione sublatos. Sed lectio ista magis est popularis. † Cap.129. lib.2.

καὶ ῥινωποῖσι] ... legunt rectè exemplaria manuscripta quædam. ... vnum etiam habet, & alterum ..., quæ lectio non æquè probatur. ... Hippocrati significare scribit Galenus in Exegesi, hoc est pelles agninas, locum lib.1. ... haud dubiè subindicans, vbi hac dictione vtitur Hippocrates, etsi ... in omnibus exemplaribus vitiosè legitur, vt in OEconomia nostra scribimus. At lib.7. Epid. vbi ista repetuntur nulla huius lectionis apparent vestigia. Vitiosa quoque sunt exemplaria quæ ... pro ... legunt, & ... pro ..., vt & ... pro ...

[58] ... βηχώδης] βληχώδης legunt omnia exemplaria vitiosè tamen. βηχώδης enim legendum est vt patet ex lib.7. Epid. vbi ista melius scribuntur. Innuit autem fullones istos tussi diuturna cùm febre conflictatos fuisse, vnde & inguinum tumores duri & indolentes exorti sunt, magna consensione thoracis & partium spiritalium cum inguinibus, vt sæpè aliàs docuimus. Cornarius hic lectionem ex lib.7. Epid. secutus est. Caluus ... superioribus adiunxit, & βληχὸς legisse videtur, etsi vtranque lectionem secutus est.

[59] ἀλυσμός] Post ἀλυσμὸς in quodam exemplari manu scripto Regio, ..., ῥιπτασμός, ἀμηχανίη legitur, sed videtur esse vocis ἀλυσμοῦ explicatio.

οὐ πάνυ σφυγμὸς ἐν κροτάφοις] Sic habent omnia exemplaria, qua lectione innuitur non magnam admodum febrem aut inflammationem fuisse, cùm neque magna temporum pulsatio adfuerit. Lib.7. Epid. vbi id repetitur longè clarior est notio. πυρετὸς οὐ πάνυ σφοδρός, σφυγμὸς ἐν κροτάφοισιν, ὡς λεπτῆς νομῆς. Vbi quoque οὐκ ἀτρεμίας, apertius ... explicatur.

ἀλλὰ ...] Sic legunt omnia exemplaria quæ etiam secuti sumus, sed melius fortè ...

[60] ... Ἐνιῆνι] Sic ferè omnia exemplaria præter vnum manu scriptum quod αἰνιῆτι scribit, quam lectionem ex codicibus Italicis secutus est Caluus. Est autem Ænos Thraciæ oppidum celeberrimum & liberum. Lib.7. Epid. vbi hæc historia repetitur, vitiosè ... legitur. Et certè αἰνιάτης ex Exegesi legendum videtur, vbi scribitur αἰνιάτης, ὁ ἀπὸ αἴνου τῆς ἐν θρᾴκῃ πόλεως. ... αὐτὸν καὶ αἰνιητὴν ... καλεῖ.

ἰδίῳ] Sic pleraque omnia legunt exemplaria publicata. Quædam verò manu scripta ἐν ... habent, vt legitur lib.7. Epid. & hanc lectionem cum Cornario secuti sumus, alioqui ἰδίῳ ... legi potest, aut ἐν ἰδίῳ τῷ σώματι subintelligendum.

... ἕλκος ...] Exemplar vnum manu scriptum ... legit, vt lib.7. Epid.

...] Vitiosa est ista lectio etsi latissimè ad exemplaria manuscripta permanat. ... lego ex lib.7. Epid. cũ interpretibus.

... πόνος ...] Hanc habent lectionem ferè omnia exemplaria, sed ... legerunt interpretes ex melioribus codicibus. Cornarius ex lib.7. Epid. ὁ πόνος ... legit. Caluus ... πόνος.

ἕδρη ἐς τοὺς ὄρχεις] Sic legũt omnia exemplaria. Caluus de doloris in testes decubitu intellexit, sed de sedis & ani prolapsu aut eminentia sumi potest. Quod testatur lib.7. Epid. lectio, ἕδρη ... ἐς τοὺς ὄρχεις, quam secutus est omninò Cornarius.

... ἀτρεμίας ...] Sic habent omnia exemplaria, etsi mihi suspecta est lectio & phrasis, videturque ex ea lectione quæ scribitur lib.7. epid. ducta. ... ὁ πόνος καταιγίζων & de dolore in pubem & ventrem cum impetu & vehementer ingruente intelligitur. Qua eleganti translatione etiam vtitur lib.3. ... καταιγίζωσι, hoc est cùm dolores vehementes irruerint, quod ... videtur explicare Erotianus. Etsi potest stare hæc lectio ... πόνος καταιγίζ.

[61] Iaculo in iecur percusso illico cadauerosus color affusus est, oculi concaui extiterunt, corporis incontinens iactatio & implaciditas aderat. Mortuus est antequam concio demitteretur, cùm prima luce vulneratus fuisset. [62] Polemarchi coniugi per hyemem angina laboranti guttur intumuit cum multa febre, & sanguis missus est, faucium suffocatio desiit, febris perseuerabat. Sub quintum diem tumor ad læuum genu cum dolore subortus est, eique ad cordis regionem quiddam coaceruari videbatur, ac respirabat velut qui in aquam demersi sunt respirare solent, & ex pectore strepitus quidam edebatur, idemque contingebat quod fatidicis mulieribus quæ Pythone afflatæ, quòd ventre oracula fundunt, Engastrimythi, hoc est ventriloquæ, dicuntur. Circiter septimum aut nonum diem sub noctem aluus affatim prorupit, & liquida multa quæ praua existimabantur demisit. Ipsa verò tandem voce defecta mortua est.

[61] Τῷ δὲ καθ' ἧπαρ πληγέντι ἀκοντίῳ εὐθὺς δὲ χρῶμα κατεχύθη νεκρῶδες. τὰ ὄμματα κοῖλα. ἀλυσμός. δυσφορίη. ἔθανε πρὶν ἀγορὴν λυθῆναι, ἅμ' ἡμέρῃ πληγείς. [62] Τῇ Πολεμάρχου χειμῶνος κυναγχικῇ, οἴδημα ὑπὸ τὸ βρόγχον, πολὺς πυρετός. ἐφλεβοτομήθη. ἔληξεν ὁ πνιγμὸς ἐκ τῆς φάρυγγος. ὁ πυρετὸς παρείπετο. περὶ πέμπτην γούνατος ἄλγημα. οἴδημα τοῦ ἀριστεροῦ. καὶ κατὰ τὴν καρδίην ἐδόκει τι συλλέγεσθαι αὐτῇ. καὶ ἀνέπνεεν ὡς ἐκ τοῦ βεβαπτίσθαι ἀναπνέουσι. καὶ ἐκ τοῦ στήθεος ὑπεψόφεεν, ὥσπερ αἱ ἐγγαστρίμυθοι λεγόμεναι, τοῦτό τι ξυνέβαινε. περὶ δὲ τὰς ἑπτὰ ἢ ἐννέα ἐς νύκτα κοιλίη κατερράγη. ὑγρὰ πολλὰ κακὰ νομιζόμενα. ἥδη ἄφωνος ἐτελεύτησεν. [63] Ὑποκαθαίρειν τὰς κοιλίας χρὴ ἐν τοῖσι νουσήμασιν, ἐπὴν πέπονα ᾖ. τὰς μὲν κάτω, ἐπὴν ἱδρυμένα ἴδῃς. σημεῖον,

[63] Ventres in morbis medicamento purgante subducere conuenit, inferiores quidem vbi materiam concoctam & consistentem videris (cuius rei signum est,

A ἦν μὴ ἀσώδεες, ἢ καρηβαρικοὶ ἔωσι. καὶ ὅταν αἱ θέρμαι πρηΰνωνται, ἢ ὅταν λήγωσι μετὰ τοὺς παροξυσμούς. τὰς δὲ ἄνω, ἐν τοῖσι παροξυσμοῖσι. τότε γὰρ καὶ αὐτόματα μετεωρίζεται ἐπὴν ἀσώδεες καὶ καρηβαρέες καὶ ἀλύοντες ἔωσιν. [64] Ἐκ πτώματος σφωθέντος πήχεος ἐπὶ σφακελισμοῦ, πυοῦται πῆχυς. πεπαινομένου δὲ ἤδη, γλίσχρος ἰχὼρ ἐκθλίβεται, ὡς καὶ Λεογενίσκῳ καὶ Δημάρχῳ
B τῷ Ἀγλαϊτέλεος. ὁμοίως δὲ καὶ πάνυ ἐκ τῶν αὐτῶν πῦον οὐδέν. οἷον τῷ Αἰσχύλου παιδὶ ξυνέβη. πυομένοισι δὲ τοῖσι πλείστοισι, φρίκη καὶ πυρετὸς ἐπεγίνετο. [65] Τῷ Παρμενίσκου παιδὶ κωφότης, συνήνεγκε μὴ κλύζειν. διακαθαίρειν δὲ εἰρίῳ μούνον. καὶ ἐγχεῖν ἔλαιον. ἢ νέτωπον. κελεύειν δὲ περιπατέειν. ἐγείρεσθαι πρωΐ. οἶνον πίνειν λευκόν. [66] Τῇ Ἀσπασίου
C ὀδόντος δεινὸν ἄλγημα καὶ γνάθοι ἐπήρθησαν. καστόρεον δὲ καὶ πέπερι διακλυζομένη, ὠφελέετο. [67] Τῷ Καλλιμέδοντος ξυνήνεγκε πρὸς τὸ φῦμα τὸ ἐν τῷ τραχήλῳ σκληρὸν ἐόν. καὶ μέγα. καὶ ἄπεπτον. καὶ ἐπώδυνον. ἀπόσχασις βραχίονος λίνον καταπλάσσειν πεφυρημένον ἐν οἴνῳ λευκῷ καὶ ἐλαίῳ δεύοντα. ἐπιδέειν δὲ ἑφθὸν ἄγαν. ἢ ξὺν μελικρήτῳ ἑψεῖν καὶ ἀλεύρῳ τήλιος.
D ἢ κριθῶν. ἢ πυρῶν. [68] Μελισάνδρῳ τοῦ οὔλου ἐπιπλαδόντος, καὶ ὄντος ἐπωδύνου, σφόδρα ξυνοιδέοντος, ἀπόσχασις βραχίονος. στυπτηρίη ἐν ἀρχῇ παραστέλλει. [69] Ὑδρωπιώδεα δεῖ ταλαιπωρέειν, ἱδροῦν. ἄρτον ἐσθίειν θερμὸν, ἐν ἐλαίῳ. πίνειν μὴ πουλύ. λούεσθαι καὶ κεφαλὴν χλιηρῷ. οἶνος δὲ λευκὸς καὶ λεπτός. καὶ ὕπνος ἀρήγει. [70] Βίαντι τῷ πύκτῃ, φύσει πολυβόρῳ ἐόντι,
E ξυνέβη ἐμπεσεῖν ἐς πάθεα χολερικά, ἐκ κρεηφαγίης. μάλιστα δὲ ἐκ χοιρείων ἐναιμοτέρων, καὶ μέθης εὐώδεος, καὶ πεμμάτων, καὶ μελιτωμάτων. καὶ σικύου, πέπονος. καὶ γάλακτος. καὶ ἀλφίτων νέων. ἐν θέρει δὲ τὰ χολερικὰ, καὶ οἱ διαλείποντες πυρετοί. [71] Τιμοχάρει χειμῶνος καταρρόοις μάλιστα ἐς τὰς ῥῖνας ἀφροδισιάσαντι ἐξηράνθη πάντα. κόπος. θέρμη ἐπεγένετο. κε-
F φαλὴ βαρεῖα. ἱδρὼς ἀπὸ κεφαλῆς πουλύς. ἦν δὲ καὶ ὑγιαίνων ἱδρώδης. τεταρταῖος ὑγιής. [72] Μετὰ κύνα οἱ πυρετοὶ ἐγένοντο ἱδρώδεες. καὶ οὐ περιεψύχοντο πάμπασι, μετὰ τὸν ἱδρῶτα. πάλιν δὲ ἐπεθερμαίνοντο. καὶ μακροί. καὶ ἐπιεικέως ἄκριτοι. καὶ οὐ πάνυ διψώδεες. ὀλίγοισιν ἐν ἑπτὰ καὶ ἐννέα ἐπαύοντο. ἑνδεκαταῖοι, καὶ τεσσαρεσκαιδεκαταῖοι. καὶ ἑπτακαιδεκαταῖοι. καὶ εἰκοσταῖοι ἐκρίνοντο.
G [73] Πολυκράτει πυρετὸς ἐπήει. καὶ τὰ τοῦ ἱδρῶτος οἷα γέγραπται. ἀπὸ φαρμάκου κάθαρσις κάτω ἐγένετο. καὶ τὰ τοῦ πυρετοῦ ἤπια. πάλιν ἐν κροτάφοις ἱδρώτια, καὶ περὶ τράχηλον ἐς δείλην. εἶτα ἐς ὅλον. καὶ πάλιν ἐπεθερμάνθη. περὶ δὲ τὰς δώδεκα καὶ τεσσαρεσκαίδεκα ἐπέτεινεν ὁ πυρετός. καὶ ὑποχωρήματα βραχέα. ῥοφήμασι μετὰ τὴν κάθαρσιν ἐχρήσατο. περὶ δὲ τὰς πεντεκαίδεκα
H γαστρὸς ἄλγημα κατὰ σπλῆνα, καὶ κατὰ κενεῶνα ἀριστερόν. θερμῶν προσθέσιες, ἧσσον ἢ ψυχρῶν προσωφέλεον. κλύσματι δὲ μαλθακῷ χρησαμένῳ, ἔληξεν ἡ ὀδύνη.

si neque anxietate, neque capitis grauitate diuexati ægri fuerint) aut vbi calores mitissimi fuerint, aut vbi finita accessione desierint: superiores verò in ipsis accessionibus. Tunc nanque etiam per se humores in sublime efferuntur, cùm anxietate & capitis grauitate, aut incontinenti corporis iactatione ægri conflictantur. [64] Cuidam ex casu in cubitum vulnerato, ob siderationem cubitus pus colligit, quo iam maturescente glutinosa sanies exprimitur, qualis etiã Leogenisco & Demarcho Agleutelis filio. Eodem verò modo neque admodum ex iisdem pus vllum effluxit, quale quid Æschyli filio contigit. Plærisque autem pus colligentibus horror & febris accedebat. [65] Parmenisci puero surditas obtigit, cui contulit aurem non eluere, sed sola lana expurgare, & oleum aut netopum infundere. Deambulationes quoque imperare, mane surgere, & vinum album bibere. [66] Aspasij vxori ex vehementi dentis dolore malæ in tumorem sublatæ sunt. At vbi ex castorio & pipere os colluisset, alleuamentum sentiebat. [67] Callimedontis filio ad tuberculum in collo enatum, durum, magnũ, immaturum & dolorem excitans, contulit vena secta in brachio, aut lini semen vino albo subactum & oleo maceratum cataplasmate impositum & deligatum, valdeque coctum, aut in aqua mulsa decoctum cum fœnigræci, hordei aut tritici farina. [68] Melissandro magno gingiuæ dolore & tumore oppresso, vena in brachio secta est. Alumen per initia adhibitum cursum cohibet. [69] Aqua inter cutem laboranti vtile est corpus laboribus exercere, sudores mouere, pane calido oleo intincto, & pauco potu vti, corpus tepida lauare. Vinum quoq; album & tenue, ac somnus auxilio est. [70] Bias pugil suaptè natura vorax, in choleram morbum incidit ex carnium esu præcipueque suillarum crudiorum, & vini suauis ebrietate, ex bellariis ac dulciariis, cucumere, pepone, lacte, & polenta recenti. Æstate verò cholera morbus & febres intermittentes vigent. [71] Timochari hyeme destillatione in nares præcipuè vexato, post veneris vsum cuncta resiccata sunt, lassitudo, calor, & capitis grauitas successit, sudor ex capite multus manabat. Erat autem etiam per sanitatem sudoribus obnoxius. Tertio die conualuit. [72] Post caniculam febres vigebant, in quibus ægri sudoribus diffluebant, neque a sudore penitus perfrigescebant, sed rursus incalescebant, longæq; ac ferè sine iudicatione erant, neque admodum sitim adferebant, paucis septimo aut nono desinebant, vndecimo, decimoquarto, decimoseptimo & vigesimo iudicatione soluebantur. [73] Polycratem febris inuadebat, & quòd ad sudorem attinet, quæ scripta sunt ei contigerunt. A medicamento aluus purgata est, & febris mitis erat. Denuo sub vesperam circa tempora & collum parui sudores, deinde etiam toto corpore dimanabant, rursusq; incaluit. Ad duodecimum & decimumquartum diem febris intendebatur, & alui recrementa pauca erãt. A purgatione post sorbitionum vsum, circa decimum quintum diem ventris dolor ad lienem & lateris sinistri inanitatem prehendit, qui cùm calidis admotis, minusque frigidis iuuaretur, ex molli per clysterem infuso desiit.

61 ἅμ' ἡμέρῃ] Prima luce, sub auroram, & simul ac dies illuxit significat. Potest & de eodem quo vulneratus est die intelligi, quem in sensum sumpsit Caluus ex lectione lib. 7. Epid. vbi istud repetitur. Hæc verò popularis locutio ἔθανε πρὶν ἀγορὴν λυθῆναι mortis celeritatem indicat cùm adhuc frequente foro & referto mortuus fuerit. Idem enim ac si πληθούσης ἀγορᾶς dixisset. A

62 καὶ ἀνέπνευ] Innuit huic mulieri anginosæ paruam & densam respirationem adfuisse, materia ad thoracem & pectus illapsa, ex partium spiritalium coarctatione & angustia. Quod satis indicat cùm aliquid circa cor coaceruari visum fuisse scribit, aut expectore strepitum quendam elidi. κερχώδη nanque δύσπνοιαν, & eam quæ cum stertore aut stridore fit, intelligit, quam ὀρθόπνοιαν μετὰ ῥέγχους vocat in libro de rat. vict. in morb. acutis Hippocr. ab eaque suffocari angina laborantes scribit. Stridor autem fit ex sputo crudo, crasso & viscido, à spiritu multo & denso agitato, & pulmonis cartilaginosis partibus impacto, ideoque ad exitum imparato, & stertorem in respirationis organis ac veluti quendam strepitum faciente. Quod etiam ex Hippocr. Galenus testatur libro 3. περὶ δυσπν. Respiratio verò eorum qui in aquam demersi sunt crebra & parua esse videtur, ex vsus necessitate & respirationi destinatorum organorum angustia, coarctatione & compressu, præcipueque si stomachus ac venter aqua repletus septum transuersum comprimant. Non secus ac vterum gestantibus, aqua inter cutem laborantibus, ac prominentem ventrem habentibus huiusmodi fit respirationis species, earum partium compressione quæ cum spirationis organis consensione quadam conspirant, vt scribit Galen. lib. περὶ δυσπν. Ad huius autem historiæ cognitionem confert placitum 10. lib. 5. aph. Istam quoque infidam humorum in angina μετάστασιν sugillat in Cois Præsagiis his verbis, ἐν κυνάγχῃ ἀσήμως ἐς σκέλη ἀλγήματα μετὰ πυρετοῦ, ὀλέθρια. hoc est, In angina absque vlla significatione delati ad crura dolores cum febre, perniciosi. B

ὥσπερ αἱ ἐγγαστρίμυθοι] ἐγγαστρίμυθοι οἱ κεκλεισμένου τοῦ στόματος φθεγγόμενοι, διὰ τὸ δοκεῖν ἐκ τῆς γαστρὸς φθέγγεσθαι. Galeno dicuntur in Exegesi, qui ore concluso loquuntur, quòd videantur ventre sonum edere & loqui. Qualis erat Pythia illa Delphica, quæ tripodi diductis cruribus insidens, anhelitum terræ hauriebat, quo mente incitata & furens, oracula edebat. Sic enim ἐγγαστρίμυθοι dicuntur in sacris literis, qui Pythone afflati sunt & diuinationem exercent, qualis Pythonica illa mulier, quæ in Saulis gratiam *Samuelem iam vita functum excitauit, ἐγγαστρίμυθος γυνὴ dicitur, hoc est, Pythone afflata & ventre oracula reddens. Sic etiam conceptus penetralibus spiritus, cuius ductu oracula fundebat, ἐγγαστρίμυθος dicitur, quòd ex intimis corporis penetralibus & ventre, fatidicæ voces personarent, idque μαντεύεσθαι ἐν ἐγγαστριμύθῳ dicitur, quod est Pythonis afflatu oracula fundere & diuinationem exercere. Eodem modo puellam illam quæ Pythonis afflatu vaticinabatur Actorum 16. Augustinus ventriloquam fuisse scribit libro de Doctrina Christiana 2. cap. 23. Et sanè crebra est in sacris literis hæc dictio, qua diuinaculi & vaticinia captantes damnantur, οἱ ἐγγαστρίμυθοι ἐγγαστρῖται & εὐρυκλεῖται dicti sunt, ab Eurycle qui primus Athenis hac diuinatione ysus est, quam Aristophanes in Vespis εὐρυκλέους μαντείαν vocat. Apertè nanque ἐγγαστρίμυθον fuisse significat, & ventre oracula reddidisse, dum scribit, C

*1. *Regum cap.* 28.

Ἀδικεῖσθαι γάρ φησι, πρότερος πολλ' αὐτοὺς εὖ πεποιηκώς.
Τὰ μὲν οὐ φανερῶς, ἀλλ' ἐπικουρῶν κρύβδην ἑτέροισι ποιηταῖς,
Μιμησάμενος τὴν εὐρυκλέους μαντείαν καὶ διάνοιαν,
Εἰς ἀλλοτρίας γαστέρας ἐνδὺς, κωμῳδικὰ πολλὰ χέασθαι. D

Et huius Euryclis meminit etiam Plato in Sophista, & ἄτοπον εὐρυκλέα vocat, quòd sua diuinatione sibi malum caneret, & ἐγγαστρίμυθον fuisse innuit (quod etiam scribit Sudas) cùm ἐντὸς ὑποφθεγγόμενον, intus submurmurantem ponit. Ἐγγαστρίμυθοι quoque ἐγγαστριμάντεις καὶ στερνομάντεις dicti sunt, quòd ex pectore aut ventre, & corporis penetralibus oracula ducerent. Ad eundem modum Tertullianus imprimis grauis scriptor, quarundam meminit mulierum quæ Dæmonum præstigiis ventre voces funderent & vaticinarentur. Qualem etiam sibi visam fuisse scribit Cælius Rhodiginus lib. 8. cap. 5. Significat ergo huiusmodi anginosæ in thorace & pectore sonitum quendam aut strepitum editum fuisse, ex spiritu multo crasso & viscido sputo permixto, qualem exaudiri ferunt his in mulieribus fatidicis, quæ Pythonis afflatu exili quodammodo voce aut sono, ex ventre oracula fundunt, ideoque ἐγγαστρίμυθοι, quasi ventriloquæ dicuntur. Sic enim αἱ ἐγγαστρίμυθοι λεγόμεναι exemplarium multitudine fretus & ex lib. 7. Epid. lego. Et Varinus Galeni locum in Exegesi sic legit, ἐγγαστρίμυθος ἡ κεκλεισμένου τοῦ στόματος φθεγγομένη. Qualis est etiam quorundam exemplarium lectio apud Gal. in Exegesi. †Hieronymus in Catalogo virorum Illustrium Engastrimythi meminit, & hanc dictionem retinet. E

† *In Eustachio.*

63 ὑποκαθαίρειν τὰς κοιλίας] Id in purgationis legitimæ legibus instituitur, vbi morbus dat inducias, vt humores ad eductionem concoctione quadam præparentur, & facilius ad fluxionem meatuum corporis reseratione comparentur. Quod agit Hippocr. lib. 4. de rat. vict. in morb. ac. & placito 22. lib. 1. aphor. Itemque Galenus lib. quos quibus & quando purgare oporteat, & lib. 4. salubrium.

τὰς δὲ ἄνω] Gal. lib. quos quibus & quando purgare oporteat, in ipsis accessionibus vomitione purgandum esse scribit, ab accessione purgandi indicatione assumpta & naturæ ductu. Cæterùm id repetitur lib. 7. Epid. sed vitiosè vt satis apparet.

64 ἐκ πλώματος] ἐκ πτώματος legunt exemplaria duo manu scripta Regia, velut lib. 7. Epid. vbi hæc sententia repetitur. Subindicantur autem illaudati puris in periculosa syderatione notæ, iisque omnibus similiter pus substitisse, neque effluxisse significat. Caluus autem ἐπὶ σφακελισμῷ non legit. Cornarius etiam Κλεοφάνεος legit & Ἀγλαοτέλεος, vt lib. 7. Epid. Exemplaria verò manu scripta Regia illud τοῦ Ἀγλαοτέλεος desiderant. F

65 ἡ νέτωπον] νέτωπον aut νετώπιον Hesychio est μύρον συντιθέμενον ἐκ πολλῶν μιγμάτων. Varia est & sumptuosa vnguenti quædam mixtura ex odoramentis confecta, qua vtitur Hippocr. lib. περὶ ἐπικυήσιος & lib. περὶ γυναικείης φυσ. & in vteri sursum ascensu adhiberi præcipit, quòd odoratum esset, ac diuitum muliercularum sumptuosis vnguentis non absimile. Quale erat spicatum, foliatum Romanorum, & Comagenum aut Susinum, quibus etiam ad aures ex frigore dolentes vtitur †Galenus. Quæ etiam in surditate adhiberi possunt, velut & laureum optimum, & Irinum, & Cyprinum, aut id quod ex amaris nucibus exprimitur. Ac ferè id est quod ab Erotiano νίωπον exprimitur, si modo vera est lectio, ac non νέτωπον potius legendum videtur, cùm hæc dictio frequens sit apud Hippocratem, ac μετώπιον exprimi potius videtur, cùm μετώπιον sæpius etiam oleum ex amaris amygdalis significat & vnguentũ Ægyptium. Hæc autem omnia valde in surditate leuanda probantur. Innuit autem se oriculario specillo (μηλωτίδα Græci dicunt) lana mollissima obuoluto, aurem fouisse, detersisse & perpurgasse, non eluisse, nihilque instillasse, quod etiam in dolore vexatis ægris fieri consulit ††Galenus. In aurem cùm infunditur medicamentum, semper aut tepefieri conuenit, commodissimeque per aurifusoria specilla (ὠτεγχύτας Græci vocant, Celsus oricularios clysteres) aut strigilem instillatur. Sic enim quidam Græcorum ξύστραν Celso strigilem dictam existimant. Etsi strigilem malim cum Budæo legere ex Vitruuio lib. 4. cap. 4. & lib. 5. cap. 7. Vbi tamen strigem quidam ex vetustissimis codicibus reponunt, quod certè ex Græcis defluxit. στρὶξ nanq; canaliculum significat. In grauitate porro auditus curanda, multas & diutinas deambulationes & capitis perfrictiones etiam consulunt Celsus & Galenus. Hoc etiam exemplum repetitur lib. 7. Epid. vbi quoque plura adduntur. G

† *Lib.* 3. *κατὰ τόπ.* †† *Lib.* 3. *κατὰ τόπ.*

66 τῇ ἀσπασίου] Id etiam pluribus verbis scribitur lib. 7. Epid.

67 ὑπόχασις βηχίονος] ὑπόστασις legunt omnia exemplaria vitiosè tamen vt satis apparet ex lib. 7. Epid. Cornarius quoque hic lectionem lib. 7. Epid. sequitur, & λίνου σπόρον πεφρυγμένον legit & ἄλευρον. Nos secuti sumus exemplaria ideoque nihil immutauimus, quòd sic quoque lectio constare possit. H

Μενανδρου]

A [68] Μελισάνδρῳ] Hoc quoque exemplum repetitur lib. 7. Epid. ex quo hîc quoque ἀπόρρασις legendum est, quod de venæ pertusione aut scarificatione intelligi potest ad humorum reuulsionem adhibita. Alumen quoque initio adhibitum humorum fluxionem inhibuisse significat, idq; ad curationis consilium referendum est, præcipuè verò si φαρμάκῳ legas vt lib. 7. Epid.

[69] ὑδρωπώδεα] ὑδρωπώδη legunt exemplaria manu scripta Regia duo, idq; repetitur lib. 7. Epid. vitiosè tamen, vt satis apparet. Curationis autem aqua inter cutem laborantium consilium est, ex Hippocr. lib. περὶ παθῶν, ad quod attendere oportet, φαρμακοποσίῃσιν κάτω, ὑφ' ὧν ὕδωρ ἢ φλέγμα καθαίρεται. σιτίοισι δὲ ποτοῖσι δὲ πόνοισι, δὲ περιπάτοισι διαιτᾶν, ὑφ' ὧν ἰσχνὸς δὲ ξηρὸς ἔσται, δὲ αἱ σάρκες ὡς ἰσχυρόταται. Idem quoque lib. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν. ἄρτον ὀπτὸν δὲ θερμὸν ἐσθιέτω hydropicis consulit, exiccantem victus rationem attendens. Quo consilio hîc forte etiam panis calidus oleo intinctus adscribitur. Atque eadem ratione πίνειν μὴ πολὺ ex lib. 7. Epid. legendum existimo potius quàm de olei potu, quod fecerunt interpretes. Exercitationes quoque & labores, vinumque album hydropicis imperat lib. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν, & Prorrh. 2. in aquæ inter cutem auxiliis scribit, πῶς δὲ ταλαιπωρεῖν εὐπετῶς φέρῃ, δὲ ἄκοπον ἔῃ. Lib. verò 4. de rat.

B vict. in morb. ac. hæc remedia adscribit, quæ huic loco maximè conueniunt, ἄρτον θερμὸν ἄρτον ἐξ οἴνου μέλανος καὶ ἐλαίου ἀποβάπτων ἐσθιέτω. δὲ ὡς ἐλάχιστα πίνων, ὡς πλεῖστα πονεέτω, δὲ κρέα ὕεια σαρκώδεα ἐσθιέτω μετ' ὄξεος ἑφθά, ὅπως πρὸς τοὺς περιπάτους πρὸς τοὺς μακροὺς ἀντέχῃ. Quæ certè huic nostræ lectioni optimè suffragantur. Videtur autem Hippocrates per hos corporis labores, violentas & validas exercitationes consuluisse, qualis est lucta, pugilatus, pancratium quod à Gal. † inter maximas exercitationes numeratur, & identidem caliditatem augere & frigidis habitibus conuenire censetur. Idem quoque censuisse existimandus est Theodorus Priscianus, quando scripsit hydropicos labore nimio & continuis exercitationum quassationibus forsitan curari posse. Sic quoque †† Aëtius cursus in hydropicis probat.

† *Com. in aph. 6. lib. 6. Epid. sect. 1.* †† *Tetrab. 3. serm. 2. cap. 28.*

[70] βιαίη τῇ πύκτῃ] Istud aliter repetitur lib. 7. Epid. Cholera autem morbus ex alimentorum humidiorum cruditate, & acrimoniam quandam habentium corruptione maximè gignitur, vt scribit Gal. Com. in lib. de rat. vict. in morb. ac. Suillas autem carnes præsertim crudas, choleram morbum adferre scribit Hippocr. in lib. de rat. vict. in morb. ac. Sic quoque peponis esum nimium hunc morbum & vomitum adferre scribit Gal. lib. 2. de alim. & Trallianus. Cruditatem quoque huius morbi causam facit Aretæus. ἀπεψίες γὰρ ξυνεχέες αἱ τῆσδε προφάσιες. Æstate quoque vt plurimùm grassari. φέρει μὲν τὸ πάθος ὥρη μὲν θέρεος, δεύτερον δὲ φθινόπωρον, ἦρ ἧσσον, χειμὼν ἥκιστα. Hippocrat. etiam lib. περὶ παθῶν ἐκ ποσίων δὲ εὐωχίης fieri choleram morbum scribit.

C

[71] Τιμοχάρει] Istud etiam repetitur lib. 7. Epid. paulò aliter. Quod autem scribitur venerem hanc destillationem resiccasse, id satis contestatam habet authoritatem lib. 6. Epid.* λαγνείη τῶν ἀπὸ φλέγματος νούσων ὠφέλιμον. Cornarius autem hîc addit ex lib. 7. Epid. κατέρρει δὲ καὶ κατὰ τὸ σῶμα δι' ὅλου.

*Sect. 5.

[72] μετὰ κύνα] Hoc repetitur initio lib. 7. Epid.

[73] Πολυκράτει] Hæc quoque historia initio lib. 7. Epid. repetitur integra, vnde huius vitium satis patet.

[74] Τῷ ἐκ τῆς μεγάλου πλοίου ἐπιστάτῃ ἡ ἄγκυρα λιχανὸν δάκτυλον καὶ τὸ κάτω ὀστέον ξυνέθλασε δεξιῆς

D χειρός. φλεγμασίη ἐπεγένετο, καὶ σφάκελος. καὶ πυρετός. ὑπεκαθάρθη μετρίως. θέρμαι ἤπιοι. καὶ ὀδύναι. δακτύλου τι ἀπέπεσε. μετὰ τὰς ἑπτὰ ἐξῄει ἰχὼρ ἐπιεικής. μετὰ ταῦτα γλῶσσαν οὐ πάντα ἔφη δύνασθαι ἑρμηνεύειν. προῤῥησις ὅτι ὀπισθότονος ἥξει. ξυνεφέροντο αἱ γνάθοι συνερειδόμεναι. εἶτα ἐς τράχηλον.

E τριταῖος δὲ ὅλος ἐσπᾶτο ἐς τοὐπίσω ξὺν ἱδρῶτι. ἑκταῖος ἀπὸ τῆς προῤῥήσεως ἔθανεν. [75] Ο δὲ Ἁρπάλου ἐκ τῆς ἀπελευθέρης Τηλεφάνης, στρέμμα κάτω μεγάλου δακτύλου ἔλαβεν, ἐφλέγμηνε καὶ ἐπώδυνος ἦν. καὶ ἐπεὶ ἀνῆκεν, ᾤχετο ἐς ἀγρόν. ἀναχωρέων, ὀσφὺν ἤλγησεν. ἐλούσατο. αἱ γένυες ξυνήπτοντο ἐς κύκλα. καὶ ὀπισθότονος παρῆν. τὸ σίελον ἀφρῶδες, μόλις διὰ τῶν

F ὀδόντων ἔξω διῄει. τριταῖος ἔθανεν. [76] Θείνων ὁ τοῦ Δάμωνος περὶ κνήμης σφυρὸν ἕλκος. κατὰ νεῦρον δὴ καθαρὸν τούτῳ δηχθέντι ὑπὸ φαρμάκου, ξυνέβη ὀπισθοτόνῳ θανεῖν. [77] Ἦρά γε ἐν πᾶσι ἐμπυήμασι, καὶ τοῖσι περὶ ὀφθαλμὸν ἐς κύκλα οἱ πόνοι. αἱ βῆχες χειμῶνος. μάλιστα δὲ ἐν νοτίοισι παχέα καὶ πολλὰ λευκά. καὶ χρεμπτομένοισι πυρετοὶ ἐπεγίνοντο ἐπιεικέως. καὶ πεμπταῖοι ἐπαύοντο. αἱ δὲ βῆχες, περὶ τὰς

G τεσσαράκοντα, οἷον Ἡγησιπόλει. [78] Εὐτυχίδης ἐκ χολερικῶν ἐπὶ τῶν σκελέων ἐς τετανώδεα ἐλῆξεν, ἅμα τῇ κάτω ὑποχωρήσει κατακορέα χολὴν πολλὴν ἤμεσεν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας καὶ νύκτας, καὶ λίην ἐρυθρήν. καὶ ἀκρατὴς ἦν καὶ ἀσώδης. οὐδὲν δὲ κατέχειν ἠδύνατο, οὔτε ἐκ τῶν ποτῶν οὔτε ἐκ τῶν σιτίων. καὶ τοῦ οὔρου πολλὴ

H σχέσις. καὶ τῆς κάτω διόδου. διὰ τοῦ ἐμέτου τρὺξ μαλθακὴ ἦλθε, καὶ κατέρριψε κάτω. [79] Ἀνδροφάνει ἀφωνίη. λήρησις.

[74] Magnæ nauis præfecto anchora manus dextræ indicem & os infernum collisit, ex quo inflammatio, sideratio, & febris successit. Quo modicè per aluum repurgato, calores & dolores leues fuerunt, ex digito aliquid decidit. Post septimum diem sanies laudabilis exibat, ac deinde se non posse omnia lingua explicare dixit. Prędictio facta est partium posteriorum distentionem (opisthotonũ dicunt) aduentare, & ad id conferebant maxillæ cohærentes, deinde ad collũ affixæ. Tertio verò die totius corporis in posteriora conuulsione cum sudore tentabatur. Sexto post prædictionem die mortuus est. [75] Telephanes Harpali ex liberta filius luxationem in pollice deorsum accepit, vnde inflammatio & vehemens dolor insecutus est. Quo remisso in agrum profectus est, vnde rediens ex lumbis doluit, lauit, sub noctem maxillæ cohærebãt, & in posteriora distentio (opisthotonum vocant) aderat. Sputum spumans ægrè dentes pertransibat, tertio die mortuus est. [76] Thrinon Damonis filius ex tibiæ vlcere iuxta malleolum, cùm ad neruum sanè purum medicamentum erodens fuisset adhibitũ, distentione in posteriora, quam opisthotonũ dicunt, mortuus est. [77] Animaduertendum sanè est num in omnibus internis puris collectionibus, & oculorum laboribus, ad noctem dolores fiant. Tusses per hyemem vigent, præcipuè verò austrino cæli statu, crassa multa albaq; screantibus febres ferè succedebant, & quinto die desinebant. Tusses verò sub quadragesimũ, quale quid Hegesipoli contigit. [78] Eutychides ex cholera morbo in cruribus neruorũ distentionem sensit cum inferna alui deiectione. Bilem abunde saturatam multam, & vehementer rubram ad tres dies noctesq; vomitio reiecit, cum corporis imbecillitate & incontinenti iactatione. Nihil verò continere poterat, neque cibi, neque potionis quicquam. Vrinæ quoq; multa suppressio, eiusq; trãsitus qui ad inferiora tendit. Vomitione fex mollis prodiit, & deorsum quoq; proiecta est. [79] Androphani vocis defectio & delirium aderat,

quibus solutis multis annis superfuit, & in morbum relabebatur. Lingua verò toto tempore arida perseuerabat, neq; loqui poterat nisi collueretur, magnaq; ex parte admodum amara erat. Interdum quoq; cordis dolor affligebat, quem venæ sectio soluit. Huic aqua aût multa in potu exhibita cõtulit. Veratrum nigrum ebibit, neq; biliosum nisi paucum prodiit. Demum per hyemem decumbẽs mente abalienata erat, & lingua similiter vitiis afficiebatur, calor tenuis erat sine dolore, lingua decolor, vox qualis pulmonia laborantibus, è pectore vestem exuebat, seq; educi iubebat, nihil verò apertè proloqui poterat, sub noctem mortuus est. [80] Nicanor cùm ad conuiuium prodiret tibicinæ metu afficiebatur, adeo vt cùm tibias inflaret eamq; in conuiuio tibia canentem audiret, præ timore turbaretur, neq; sustinere posse diceret, si nox esset, de die verò, nihil commoueretur. Quæ quidem cum diu comitabantur. [81] Democles qui cum illo erat, caligine tentari & exoluto esse corpore sibi videbatur, neque per præruptum locum iter facere, neque pontem, ac ne minimè quidem profundam scrobem transmittere, verùm per ipsam scrobem adire poterat. Quod eum aliquandiu tenuit. [82] Phœnicis hic erat affectus. Ex oculo dextro plærunq; velut fulgor coruscare videbatur, paruoq; postea temporis interuallo, dolor in tempore dextro insistebat, & posteriorum colli vertebrarũ contentio aderat, ac circum dentes durities, quos distentus diducere conabatur. Vomitiones vbi consecutæ erãt commemoratos dolores submouebant & lenibant. Quinetiam sanguinis missio auxilio erat, & veratri potio cuiusquemodi humores eduxit, porraceos verò maximè. [83] Parmenisco etiã antea animi desperatio accidebat, & vita defungi cupiebat, interdum verò rursus securo erat animo. [84] Cononis famula ex prægresso capitis dolore mente erat abalienata, clamor aderat, eiulatio multa, parum quiescebat. Sub quadragesimũ diem mortua est. Decem sub mortem diebus voce defecta fuit & conuulsione tentata. [85] Adolescens post multũ meri potum, quodam in tentorio supinus dormiebat, cuius in os serpens Arges dictus subiit. Quod sanè cùm sensisset, neque loqui posset, stridere dentibus cœpit, & serpentem deuorauit, summoq; dolore detentus, velut strangulatus, manus prætendebat, seseq; iactabat, & conuulsione mortuus est. [86] Eodem quoq; modo circa eosdem dies mortuus est Timocharis famulus, melancholicis affectibus iisdem ac tantis (vt videbatur) tentatus.

λυθέντων δὲ τούτων, περιῆν ἔτη συχνά. καὶ ὑποστροφαὶ ἐγίνοντο. ἡ δὲ γλῶσσα διετέλει πάντα τὸν χρόνον ξηρή. καὶ εἰ μὴ διακλύζοιτο, διαλέγεσθαι οὐχ οἷός τε ἦν. καὶ πικρὴ λίην ἦν τὰ πολλά. ἔστι δὲ ὅτε καὶ περὶ τὴν καρδίην ὀδύνη, ἣν φλεβοτομίη ἔλυσε. ταύτῃ ὑδροποσίη ἢ μελίκρητον συνήνεγκεν. ἐλλέβορον ἔπιε μέλανα. οὐδὲ τὸ χολῶδες διῄει. ἀλλ' ὀλίγον. τέλος δὲ χειμῶνος κατακλιθεὶς, ἔξω ἐγένετο. καὶ τὰ τῆς γλώττης παθήματα ὅμοια, θέρμη λεπτὴ, ἄπονος. γλῶσσα ἄχροος. φωνὴ περιπλευμονική. ἀπὸ στήθεος εἵματα ἀπεδύετο. καὶ ἐξάγειν ἐκέλευεν. οὐδὲν δὲ ἠδύνατο σάφα εἰπεῖν. ἐς νύκτα ἐτελεύτα. [80] Τὸ Νικάνορος πάθος, ὁπότε ἐς ποτὸν ὥρμητο φόβος τῆς αὐλητρίδος. ὅκως τε φωνῆς αὐλοῦ ἀρχομένης, ἀκούσειεν αὐλεῖν ἐν συμποσίῳ ὑπὸ δειμάτων ὄχλοι. μόλις ὑπομένειν ἔφη ὅτε εἴη νύξ. ἡμέρης δὲ ἀκούων, οὐδὲν διετρέπετο. τοιαῦτα παρείπετό οἱ συχνὸν χρόνον. [81] Δημοκλῆς ὁ μετ' ἐκείνου ἀμβλυώσσειν καὶ λυσισωματεῖν ἐδόκεε. καὶ οὐκ ἂν παρῆλθε παρὰ κρημνὸν, οὐδ' ἐπὶ γεφύρης. οὐδὲ τοὐλάχιστον βάθος τάφρου διαπορεύεσθαι, ἀλλὰ δι' αὐτῆς τῆς τάφρου οἷός τε ἦν, χρόνον τινὰ ξυνέβη αὐτῷ. [82] Τὸ Φοίνικος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ δεξιοῦ, τοιοῦτόν τι ἦν. τὰ πολλὰ ὥσπερ ἀστραπὴν ἐδόκεε λάμπειν. οὐ πολὺ δὲ ἐπισχόντι, ὀδύνη ἐς τὸν κρόταφον τὸν δεξιὸν ἐνεστήκει, ἢ ὄπισθεν τῶν σπονδύλων καὶ ξύντασις. καὶ σκληρότης ἀμφὶ τοὺς ὀδόντας. καὶ διάγειν ἐπειρᾶτο ξυντεινόμενος. ἔμετοι ὁπότε γενοίατο, ἀπέτρεπον τὰς εἰρημένας ὀδύνας, καὶ ἠπιωτέρας ἐποίεον. ἀλλὰ μὴν καὶ φλεβοτομίη ὠφέλεε. καὶ ἐλλεβοροποσίη ἄγει παντοδαπά. οὐχ ἥκιστα δὲ πρασοειδέα. [83] Παρμενίσκῳ καὶ πρότερον ἐνέπιπτον ἀθυμίαι. καὶ ἀπαλλαγῆς βίου ἐπιθυμίη. ὁτὲ δὲ πάλιν εὐθυμίη. [84] Ἡ δὲ Κόνωνος θεράπαινα ἐκ κεφαλῆς ὀδύνης ἀρξαμένης, ἔκφρων ἐγένετο. βοή. κλαυθμοὶ πολλοί. ὀλιγάκις ἡσυχίη. περὶ δὲ τὰς τεσσαράκοντα ἐτελεύτησε. τὰς ὅτε δὲ ἔθνησκε δέκα ἡμέρας, ἄφωνος καὶ σπασμώδης ἐγένετο. [85] Νεανίσκος δέ τις πολὺν ἄκρητον πεπωκὼς, ὕπτιος ἐκάθευδεν ἔν τινι σκηνῇ. τούτῳ ὄφις ἐς τὸ στόμα παρεισεδύετο ἀργής. καὶ δὴ ὅτε ᾔσθετο οὐ δυνάμενος φράσασθαι, ἔβρυξε τοὺς ὀδόντας, καὶ παρέτρωγε τοῦ ὄφιος. καὶ ἀλγηδόνι μεγάλῃ εἴχετο. καὶ τὰς χεῖρας προσέφερεν, ὡς ἀγχόμενος. καὶ ἐρρίπτει ἑωυτόν. καὶ σπασθεὶς ἔθανεν. [86] καὶ ὁ τοῦ Τιμοχάρεος θεράπων ἐκ μελαγχολικῶν δοκέων εἶναι, καὶ τοιούτων καὶ τοσούτων, ἔθανεν ὁμοίως περὶ τὰς αὐτὰς ἡμέρας.

74 διόπῳ] διώπῳ legunt omnia exemplaria tùm manu scripta, tum publicata, & liber 7. Epid. vbi hæc historia repetitur, vitiosè tamen vt satis apparet. Nam διόπῳ aut διόπτῳ legendum esse testatur Galenus ἐν ταῖς γλώσσαις hunc locum procul omni dubio indicans. διόπτος νεὼς ἐπιμελητὴς, παρὰ τὸ διοπτεύειν ἢ διέπειν τὰ ἐν αὐτῇ. Sic enim legendum censeo, quòd διόπος Hesychio ἄρχων, ναύαρχος, ἐπιστάτης, ἐπίσκοπος dicatur, nauis curator & præfectus. Erotianus quoque διόπῳ τῷ τῆς νηὸς ἐπιμελητῇ παρὰ τὸ διοπτεύειν interpretatur. Vbi certè διόπῳ legendum etiam videtur. Falluntur ergo qui templi curatorem apud Hippocratem intelligunt. Ex lib. autem. 7. Epid. μετὰ τὰ ἑπτὰ ἐξῄει ἰχὼρ lego, & περίρρησις.

75 ὁ δὲ ἀρπάλου] Repetitur quoque hæc historia lib. 7. Epid. vbi pro στέμμα τύμμα legitur. Istud etiam satis apertè testatur pollicis pedis vulnera periculi esse plenissima, vt scripsimus nostris in lib. 1. Epid. Annotat. & Prorrh. 2.

76 Θείνων] Σλώων legitur lib. 7. Epid. Conuulsio autem secuta est ex medicamento acri lato illi tendini denudato adhibito & à medicamento repurgato. Sic enim purum vocat, frequens autem est conuulsio ex vlcere vt patet ex aph. 21. lib. 5.

77 ἤρεαχεν πᾶσι ἐμπυήμασι] Id aliter repetitur lib. 7. Epidem. & videtur rectè per se capi posse. Ex destillationibus nanque impendentes morbi, sub noctem ferè labores faciunt, & in puris internis collectionibus, sub vesperum rigores febriles fieri consueuere. Tusses verò hyeme præcipueque austrino cœli statu vigent, fereque sub quadragesimum diem finiunt, qui diuturnorum morborum Hippocrati terminus est. Quòd ad scriptionem attinet, meliores codices secutus sum, & παχέα καὶ πολλὰ καὶ λευκὰ χειμαινομένοισι lego, vt & lib. 7. Epid. etsi publicatis sua potest constare lectio. Quidam etiam ἐπιεικέως καὶ πεμπταῖοι ἐπαύοντο legunt, & ἡγησιπόλις, vt & lib. 7. Epid. quæ sanè melior est lectio.

A ⁷⁸ Εὐτυχίδης] Melior lib.7. Epid. lectio, etsi neque omninò integra est. Significatur autem Eutychidi ex cholera morbo, ad neruorum in cruribus distentionem ventum esse, quæ sunt magna morbi increscentis auguria. Aretæus quoque in cholera morbo laborantibus σπασμοὺς καὶ ξυνολκὰς μυῶν τῶν ἐν τῇ κνήμῃ καὶ βραχιόνων annotat. Et Gal. Com. ad aph. 1. lib. 5. scribit τοῖς χολερικοῖς ἐπιγίνεσθαι συνολκὰς πολλάκις, καὶ μάλιστα τῶν ἐν ταῖς γαστροκνημίαις μυῶν. Author quoque Definitionum Medicarum in cholera morbo συνέλκεσθαι τὰς γαστροκνημίας scribit. Et in Isagoge, σπασμοὶ καὶ συνολκαὶ τῶν ἐν ταῖς γαστροκνημίαις μάλιστα, annotantur. Quin & crebræ conuulsiones, & νεύρων ἐντάσεις, & membrorum distentiones in his animaduertuntur, ac conuulsionibus ferè & strangulatu, inanique vomitu, miserabilem habent exitum, vt non abs re in morborum depulsione remedia dorsi spinæ, collo & neruis adhibeantur, ac maxillarum musculos & tendones, calidis foueat Aretæus. *Celsus quoque sæpe crura manusque contrahi scribit. * Cap. 11. lib. 4.

καὶ ἀκρατὴς ἦν] Ad motiones impotentiam intelligit & corporis imbecillitatem cum incontinentia. Sic ἔκλυσιν μελέων καὶ ἀπορίην, ἀπορίην adscribit Aretæus, & ἄσην καὶ ἀδυναμίην. † Trallianus hunc morbum καθέλκειν ἀμέσως τῆς δυνάμεως afferre scribit.

B † Cap. 16. lib. 7.

καὶ τοῦ οὔρου πολλὴ σχέσις] σχέσις hîc ἐπίσχεσιν significat. Vrinæ autem retentionem in hoc morbo etiam annotat Aretæus, vir imprimis in hac arte grauis & eximius. οὐρα χεῖται ἡ κύστις ὑπὸ σπασμοῦ. ἀλλ' οὐδὲ οὖρον ἀλίζεται ὑπὸ τοῦ ἐς τὸ ἔντερον τοῦ ὑγροῦ μεθοχετεύσιος. Quod sequitur etiam aluum suppressum fuisse indicat. διόδου enim legunt meliora exemplaria, vt & lib. 7. Epid. & interpretes. ἐν χολέρῃ autem (vt idem scribit) ἡ τῶν φερομένων ἐπίσχεσις κακόν.

τρὺξ μαλθακὴ πλῆ] Aretæus, ἣν δὲ ἐς τελευτὴν ἥκῃ τὸ κακόν, ἀτὰρ ἱδρῶς ὤνθρωπος, χολὴ μέλαινα ἄνω καὶ κάτω. Interpretes καταρρῆξε legerunt, vt & lib. 7. Epid. etsi potest καταρρῆξε retineri ex probatis exemplaribus, quod fecimus, & ad ægrum referri.

⁷⁹ Ἀνδροφάνει] Sic legunt plæraque exemplaria, quædam Ἀνδροφάνῃ, vt lib. 7. Epid. Caluus τῷ pro ἐν legisse videtur. Repetitur porro hæc historia ἐν τῷ μανικῷ λόγῳ, & ex hoc libro in medium profertur, vt & lib. 7. Epid.

φλεβοπαύτῃ ἐν ὀσφύϊ] τοῦτο legendum aut postea ἀσκληθέως reponendum. Vitium autem subrepsit, quod lib. 7. Epid. legatur φλεβοτομὴν ἔχουσι ταῦτα.

C θέρμη λεπτή] καὶ τὰ τῆς γλώττης παθήματα ὅμοια, θέρμη λεπτή, legimus ex melioribus exemplaribus, & lib. 7. Epid. etsi potest publicata lectio retineri, vt linguæ affectus calori similes essent, indeque orirentur. Linguam nanque resiccatam, aridam & amaram denotat, & quæ nisi collueretur, explicari non poterat. Sic lib. 7. Epid. γλῶσσα εἰ μὴ διακλύσαιτο, ὑπὸ τραυλὸς ὑπὸ ξηρότητος dicitur. In peripneumonia autem adscribitur, θερμασίη ἡ μὲν ἐς τὸ ἔξω ἀμυδρή, ὑγροτέρη. ἡ δὲ ἐς τὸ ἔνδον, ξηρή, θερμοτάτη, Aretæo.

φωνὴ περιπλευμονική] φωνὴ περιπνευμονικὴ explicatur Galeno in Exeg. τετριγώδης stridula & asperitatem stridulam habens, hoc subindicato loco. Indicare autem videtur voce defectum ægrum periisse, cum stercore & strangulatione, qualis est vox peripneumonia laborantium. At certè incertum est, an his verbis huic ægro pulmonis inflammationem attribuat, quam multis etiam signis circumscribit. Imprimis enim ἀφωνίη ληρησις, ἀγνοια (quam adscribit lib. 7. Epid.) γνώμης ἀπορίη, ἀπορίη θέρμη λεπτή, δίψος. γλώσσης ξηρότης peripneumoniam comitantur (vt scribit Aretæus cap. 1. lib. 2. περὶ ὀξ. παθ.) Veratri verò nigri potio melancholiæ affectum indicat quod

D etiam attestari videtur ἐν τῷ περὶ μανίης λόγῳ, vbi istius ægri mentio fit. Deinde quòd etiam linguam decolorem adscribit, quæ in peripneumonicis flaua est, & temporis progressu nigrescens (vt scribit Hippocr. lib. 3. de morb.) aut λευκὴ καὶ τρηχεῖα, vt scribitur in Cois Præsagiis. Cæterum ἄφωνος γλῶσσα legit Caluus.

ἀπὸ στήθεος] ἀπόσταξις habent omnia ferè exemplaria, quibus destillatio & defluxus significatur, quæ etiam secutus est Caluus. Sed vitium subindicat lectio libro 7. Epid. & exemplaris cuiusdam manuscripti, in quibus ἀπὸ στήθεος legitur. Quam lectionem cum Cornario secuti sumus.

⁸⁰ τῷ Νικάνορος] Hoc exemplum repetitur lib. 7. Epid. & ἐν τῷ περὶ μανίης λόγῳ, vt insigne melancholici affectus exemplum.

⁸¹ Δημοκλῆς] Τιμοκλῆς scribitur lib. 7 Epid. vbi hæc historia etiam longè clarius scribitur. Vitiosa autem sunt exemplaria quæ λυσισωματέων pro λυσισωματέων (quod dissoluto & languido esse corpore significat, διακελυμένον καὶ παρετὸν vocat Aretæus) legunt. Quæ sanè Caluum adduxerunt, vt pro λύσσαν sumeret.

E ⁸² καὶ πολλάκις ἀπ' ἀστραπὴν] Istud plurimos biliosos humores sursum raptos in caput indicat, quibus concalescentibus & velut succensis spiritibus, ignei fulgores tanquam fulgetra ex oculis emicant, quod in exardescentibus ac furentibus cernitur. Ac tale quid in Coac. Prænotionibus in oculis damnatur, ἡ λαμπηδόνος ἔκθλιψις, velut splendoris euibratio quædam & elisio. Neq; certè difficile fuit phrenitidem aut conuulsionem suspectare, nisi naturæ robore per vomitum vacuatione aut purgatione esset succursum.

ἢ τὸ ὄπισθεν σπονδύλου] Haud dubium est vitium in cod. Germanicis publicatis quæ ἢ σπόνδυλον legunt. Quædam etiam exemplaria manu scripta Regia σπονδύλῳ habent cum Asulano, quædam etiam reconditiora σπονδύλων. Ac certè melior est & plausibilior lib. 7. Epid. lectio, quam etiam cum interpretibus sequendam existimo, quamuis sic quoque stare potest lectio, vt τῶν ὄπισθεν σπονδύλων καὶ ξυντάσις legatur.

καὶ σκληρότης] Melior hîc quoq; lib. 7. Epid. lectio quam secuti sunt interpretes, etsi nulla consentiunt exemplaria manu scripta. Potest legi, καὶ σκληρότης ἀμφὶ τοὺς πίνοντας, τοὺς ὀδόντας διοίγειν ἐπειρᾶτο ξυντεινόμενος. Vbi & διοίγειν potius quàm διοιγεῖν legendum, quod tamen habent omnia exemplaria, vt & ἠρύετο vitiosè pro ἠρύσατο, vt res ipsa clamat & legitur lib. 7. Epid. Caluus longè aliam lectionem

F suis in exemplaribus legit, nec video quid illi hîc cum Abrotono.

⁸³ Παρμενίσκῳ] Istud etiam repetitur & melius scribitur lib. 7. Epid.

⁸⁴ ἡ τοῦ Κόνωνος θεράπαινα] Scribitur quoque lib. 7 Epid. sed corruptè vt satis apparet.

⁸⁵ ἀργῆς] ἀργῆς ὄφις τις οὕτως ὀνομαζόμενος dicitur Galeno in Exegesi hunc locum haud dubiè subindicanti, quod & scribitur Varino. Est & draconis epitheton Hesychio, vt in eo quod citat ἀργῆν ἔπεφνεν ὄφιν, vnde & Ἀργειφόντης Mercurius Pausaniæ dicitur in suo lexico ὀφιοκτόνος, quod ἀργῆν quidam appellant τὸν ὄφιν, vt refert Eustathius. Pro quo etiam ἀργᾶς aut ἄργας Doricè dicitur. ἀργᾶς Hesychio ὄφις exponitur. Harpocration quoque annotat Dores ἀργᾶν vocasse τὸν ὄφιν. Timarchum tamen Rhodium scribere ἀργᾶν esse γένος τῶν ὄφεων, quod huc quidem magis quadrat. Addit etiam Hesychius Demosthenem nominatum ἀργᾶν, cuius rei meminit Plutarchus in Demosthene, sed ἀργᾶν scribit. Sicque dictum est vero simile ob dictionis vehementiam, aut morum feritatem & amarulentiam. ἀργᾶς enim δεινότατος exponitur Varino, & πικρὸς τὸν τρόπον. ἀργᾶν γὰρ τὸν ὄφιν ἐκάλουν οἱ ἀρχαῖοι. Quomodo & hîc ἀργῆς qui-

G busdam sumi videtur adiectiuè. Porro παρεῖτο legendum ex melioribus codicibus.

⁸⁶ καὶ ὅτε πλημοχάλεως] Hoc ad melancholicos affectus refertur vt satis apparet, quibus Cononis famulam interiisse antea scripsit, Ideoque lib. 7. Epid. & integrius scribitur & meliore loco ponitur.

⁸⁷ Τῷ Νικολάου παιδί, περὶ ἡλίου τροπάς, ἐκ ποτοῦ ἔφριξεν ἐς νύκτα. πυρεῖα τῇ ὑστεραίῃ. ἔμετος χολώδης ἄκρητος. ὀλίγος. τῇ τρίτῃ ἀγορῆς ἔτι πλήρεος ἐούσης, ἱδρὼς ὅλου τοῦ σώματος ἔληξεν. ⁸⁸ Τῇ Διοπείθεος ἀδελφεῇ ἐν

H ἡμιτριταίῳ. καὶ ἡ καρδίη περὶ τὴν λῆψιν δεινή. καὶ ξυμπαρεῖπετο ὅλην τὴν ἡμέρην. καὶ ἡ τοιαύτη καρδιαλγίη. καὶ τῇσιν ἄλλῃσι

⁸⁷ Nicolai filio circa brumam ex compotationibus horror obortus est, sub noctem febris, postero die vomitus biliosus, syncerus, paucus. Tertio die frequenti adhuc concione sudore per totum corpus oborto, desiit. ⁸⁸ Diopethis sorori semitertiana affectæ, sub accessionis tempus vehemens oris ventriculi dolor contigit, totoque etiam die perseuerabat. Eiusmodique oris ventriculi dolor reliquis mulieri-

bus similiter contingebat. Attamen sub Vergiliarum occasum talia viris rarius cōtingebant. [89] Vxor Epicharmi ante partum, intestinorū difficultate laborabat, dolor vehemens aderat, alui recrementa aliquantulum cruenta, mucosa. Vbi peperisset, confestim sanitati est restituta. [90] Polemarchi vxori articularibus doloribus vexatæ, vehemens quidā coxendicis dolor contigit, cuius causa fuere minimè profluentes menses. Per noctem totam ad meridiem vsq; vox intercepta fuit, audiebat tamen & mentis compos erat, manuq; indicabat ad coxendicem dolore adesse. [91] Epicharmo sub Vergiliarum occasum humeri dolor & ad brachium grauitas contigit, stupor aderat, crebrę vomitiones, & aquæ potio. [92] Euphranoris filio pustulæ culicum morsibus non absimiles eruperūt, verùm pauco tempore durauerunt, postridie febris inuasit. [93] Post fauonium ad autumnale Æquinoctiū squallores multi contingebant. Sub canem æstus magni, venti calidi, febres in quibus ægri sudoribus diffluebant, auriū tubercula multis aderant. [94] In oppugnatione circa Datum Tychon catapultæ in pectus vulnus accepit, paruoque post interuallo risus ei aderat cum perturbatione. Videbatur autem Medicus cùm lignū eximeret, circa septū transuersum hastilis partem aliquam reliquisse. Cumq; sub vesperam ei dolor commotus esset, infusum per clysterem & medicamentum aluum deiiciens exhibuit. Primam noctem implacidè trāsegit. Sub diluculum verò & medico & reliquis melius habere visus est. Prædictū est conuulsione accedente celeriter periturū. Postera ergo nocte implacidus, insomnis, in vētrem plærunq; recumbens, sub tertij diei exortū conuulsione tentatus, tum temporis mortuus est. [95] Billo in dorsum vulnerato spiritus multus cū strepitu ex vulnere prodiit, & sanguis multus prorupit. Deligatio verò medicamento, quod cruentis vulneribus adhibetur, sanatus est. [96] Philes puerum ex osse denudato in fronte, nono die febris detinuit, os liuorem contraxit, mortuus est. [97] Et Phaniæ & Euergetæ liberis, liuore cōtactis ossibus febreq; detentis, cutis ab osse discessit, neque pus comparuit. [98] Aristippo sagitta in ventriculum magna vi & grauiter impacta, vehemens ventris dolor celeriterque ardor aderat, nihil deorsum demittebat, incontinenter corpus iactabat, biliosa abundè colorata vomitione reiiciebat, posteaq; melius habere videbatur, rursusq; paruo interiecto tempore dolores vehementer corripuerunt, venterq; velut in intestini tenuioris morbis affectus erat, calor, sitis aderat, & intra septem dies vitā cum morte commutauit. [99] Neapolis verò ex simili vulnere eodē modo affectus fuit. Ex acri autem per clysterem infuso aluus affatim prorupit, colore tenui, pallido, nigricāte suffusus est, oculis erat squalidis, splendidis, intus reuolutis & defixis. [100] Metrodori puero ex dentis dolore maxillæ syderatio, & supercrescēs in gingiuis caro, ac moderata suppuratio contigit, tum molares, tum maxilla ipsa deciderūt. [101] Abderæ mulieri cuidā carcinoma in pectore extitit, & ex papilla sanies subcruēta effluebat, intercepta autē fluxione mortua est. [102] Ex fluxione quæ ex dimidia capitis parte contingit, quidam dolebant; & per nares humore secedente, moderate febricitabant, tandemque quinta die perfrigerabantur. [103] In partu concussæ circa pectus & latera dolor obortus

παραπλησίως, πλὴν ἀλλ' ἐπὶ τὰς πλειάδος δύσιν, ἀνδράσι σπανιώτερα ἐγένετο τὰ τοιαῦτα. [89] Τῇ Ἐπιχάρμου πρὸ τοῦ τεκεῖν, δυσεντερίη ἦν, ὁ πόνος σφοδρός. ὑποχωρήματα ὕφαιμα, μυξώδεα. τεκοῦσα παραχρῆμα ἰάθη. [90] Τῇ Πολεμάρχου ἐν ἀρθριτικοῖς ἰσχίου ἄλγημα τι ὀξὺν, διὰ τὸ αἴτιον ἦν γυναικείων μὴ γινομένων. ἡ φωνὴ ἴσχετο. νύκτα ὅλην μέχρις μέσης ἡμέρης. ἤκουε δὲ καὶ ἐφρόνεε, καὶ ἐσημαίνετο τῇ χειρὶ ὅτι περὶ τὸ ἰσχίον εἴη τὸ ἄλγημα. [91] Ἐπιχάρμῳ περὶ πλειάδος δύσιν ὤμου ὀδύνη, καὶ βάρος ἐς βραχίονα, νάρκη, ἔμετοι συχνοί, ὑδροποσίη. [92] Τῷ Εὐφράνορος παιδὶ, τὰ ἐξανθήματα οἷα τὰ τῶν κωνώπων δήγματα. ὀλίγον δὲ χρόνον, τῇ ὑστεραίῃ ἐπυρέτηνεν. [93] Αὐχμοὶ πολλοὶ μετὰ ζέφυρον ἐγένοντο, μέχρις ἰσημερίης φθινοπωρινῆς. ὑπὸ κύνα πνίγεα μεγάλα, θερμὰ, πυρετοὶ ἱδρώδεες. φύματα παρ' οὖς συχνοῖς ἐγένοντο. [94] Τύχων ἐν τῇ πολιορκίῃ περὶ Δάτον, ἐπλήγη ὑπὸ καταπέλτου ἐς τὸ στῆθος. καὶ μετ' ὀλίγον, γέλως ἦν περὶ αὐτὸν θορυβώδης. ἐδόκεε δέ μοι ὁ ἰητρὸς ἐξαιρέων τὸ ξύλον, ἐγκαταλιπεῖν τι τοῦ δορατίου, κατὰ τὸ διάφραγμα. δοκέοντος δὲ αὐτῷ περὶ τὴν ἑσπέρην ἔκλυσέ τε καὶ ἐφαρμάκευσε κάτω. νύκτα διήγαγε τὴν πρώτην δυσφόρως. ἅμ' ἡμέρῃ δὲ ἔδοξεν καὶ τῷ ἰητρῷ καὶ τοῖσιν ἄλλοισι βέλτιον ἔχειν. προὔρρησις ὅτι σπασμοῦ γινομένου, ταχέως ἀπολεῖται. τῇ ἐπιούσῃ νυκτὶ, δυσφορος, ἄγρυπνος. ἐπὶ γαστέρα τὰ πουλλὰ κλινόμενος. τῇ τρίτῃ ἅμ' ἡμέρῃ ἐσπάσθη. καὶ τηνικαῦτα ἐτελεύτησεν. [95] Τῷ Βίλλῳ πληγέντι ἐς τὸ νῶτον, τὸ πνεῦμα πουλὺ κατὰ τὸ τρῶμα μετὰ ψόφου ἐχώρεεν. ἡμορράγει. τῷ δὲ ἐναίμῳ καταδεθεὶς ἰάθη. [96] Τῷ Φίλητος παιδὶ, ψιλώματος ἐν μετώπῳ γενομένου, ἐναταίῳ πυρετὸς ἔλαβεν. ἐπελιάνθη τὸ ὀστέον. ἐτελεύτησεν. [97] Καὶ τῷ Φανίου καὶ τῷ Εὐεργέτου, πελιαινομένων τῶν ὀστέων καὶ πυρεταινόντων, ἀφίστατο τὸ δέρμα ἀπὸ τοῦ ὀστέου, καὶ πύον οὐ φαίνεται. [98] Ἀρίστιππος ἐς τὴν κοιλίην τοξευθεὶς βίῃ χαλεπῶς. ἄλγος κοιλίης ὀξύ. καὶ ἐπίπυρος ταχέως. κάτω δὲ οὐ διεχώρεεν. ἀσώδης ἦν. χολώδεα καλὰ κάρτα. καὶ ὅτε ἐπημέσει ἐδόκει ῥαΐων εἶναι. μετ' ὀλίγον δὲ πάλιν τὰ ἀλγήματα ὀξέα. καὶ ἡ κοιλίη ὡς ἐν εἰλεοῖσι. θέρμη, δίψαι. καὶ ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν ἐτελεύτησεν. [99] Ὁ δὲ Νεάπολις πληγεὶς ὁμοίως ταῦτ' ἔπασχεν. κλυσθέντι δὲ ἐν δριμεῖ, κοιλίη κατερράγη. χρῶμα κατεχύθη λεπτὸν, ὠχρὸν, μέλαν. ἐόντι ὄμματα αὐχμηρὰ, καθαρώδεα, ἐνδεδινημένα, ἀτενίζοντα. [100] Τῷ Μητροδώρου παιδὶ ἐξ ὀδόντος ὀδύνης, σφακελισμὸς τῆς γνάθου. καὶ οὔλων ὑπερσάρκωσις, μετρίως ἐξεπύησεν. ἐξέπεσον οἱ γόμφιοι καὶ ἡ σιαγών. [101] Γυναικὶ ἐν Ἀβδήροισι, καρκίνωμα ἐγένετο περὶ τὸ στῆθος. καὶ διὰ τῆς θηλῆς ἔρρεεν ἰχὼρ ὕφαιμος. ἐπιληφθείσης δὲ τῆς ῥύσεως ἔθανεν. [102] Ἐκ καταρρου κατὰ τὸ ἥμισυ τῆς κεφαλῆς ἐπόνεον καὶ κατὰ ῥῖνας ὑγροῦ χωρέοντος, ἐπυρέταινον ἐπιεικέως. ἐν τῇσι πέντε ἡμέρῃσι, περιεψύχοντο. [103] Τῇ ἐν τόκῳ σεισθείσῃ, ἄλγημα περὶ στῆθος ἐγένετο καὶ πλευρῇ.

A πλευρόν. ἀποχρέμψιες πυώδεες. φθίσις κατέστη. ἐξ ἡμέρας οἱ πυρετοί. πάλιν διάῤῥοια. παῦσις. πυρετοί. κοιλίη ἔστη. καὶ περὶ ἡμέρας ἑπτὰ ἔθανεν. [104] Ἡ κυναγχικὴ χεῖρα δεξιὴν καὶ σκέλος ἤλγησε. πυρετὸς ἐπεῖχε βληχρός. ὁ δὲ πνιγμὸς τριταίῃ ἐχάλασεν. τετάρτῃ σπασμώδης. ἄφωνος. ῥέγχος. ὀδόντων σύντριψις. γνάθων ἔρευθος. ἔθανε πεμπταίη ἢ ἑκταίη. σημεῖον περὶ χεῖρα ὑποπέλιον.

B [105] Καὶ ἑτέρη ἐπὶ τοῦ ὑπερώου ῥεγχώδης. γλῶσσα ξηρή. περιπλευμονίη. ἔμφρων ἔθανεν. [106] Καὶ ἐν Ὀλύνθῳ ὑδρωπικὸς, ἐξαίφνης ἄφωνος, ἔκφρων νύκτα καὶ ἡμέρην, ἔθανεν.

erat, exscreatio purulenta, tabes substitit, sex dies febris detinuit, dehinc rursus alui profluuia, cessatio, febres, alui constipatio accidit, tandemque septima die mortua est. [104] Anginosæ manus dextra & crus doluit, leuis febris detinebat, suffocatio tertio die remisit, quarto conuulsione tentata & voce capta fuit, stertebat, dentes conterebat, malarum rubor aderat, quinto aut sexto die mortua est. Signum ad manum subliuidum apparuit. [105] Et alia quædam ex palato stertorem emittebat, lingua resiccabatur, pulmonis inflammatio aderat, mente constans mortua est. [106] Olynthi quoque quidam aqua inter cutem laborans, repente voce captus est, per diem ac noctem mente captus mortuus est.

[87] τῷ Νικολάου παιδὶ] Videtur imperfecta esse historia quæ lib. 7. Epid. integra legitur. Istud satis ἔληξεν indicare videtur, quod de febre accipi videtur. [88] τῇ Διοπείθεος] Scribitur hæc historia etiam lib. 7. Epid. paulò aliter. Vnde quoque pro καρδίη hîc καρδιαλγίη legendum apparet. Caluus etiam aliam paulò lectionem, neque tamen improbandam secutus videtur.

C [89] τῇ Ἐπιχάρμου] Scribitur quoq; hoc exemplum lib. 7. Epid. Plærisq; verò vterum gerentibus intestinorum difficultas salubris est, idq; vt crebrum est in opere medico, ita μεταστάσεως ratione medela consequi videtur. [90] τῇ Πολεμάρχου] Hoc etiam exemplum paulò aliter scribitur lib. 7. Epid. [91] Ἐπιχάρμῳ] Sic legunt meliora exemplaria manu scripta, vt etiam lib. 7. Epid. Quædam etiam ἐπιχάρμου. ὤμου verò ex melioribus codicibus legendum, vt libro quoque 7. Epid. etsi vulgata lectio ferri potest. Quædam exemplaria ὤμου ὀδύνη καὶ βάρος, ἐς βραχίονα νάρκη, habent, quæ secutus videtur Caluus. Alia pro νάρκη, ἄση habent, vt lib. 7. Epid. quæ secutus est Cornarius. [92] τῷ Εὐφράνορος] Εὐφρανος legitur lib. 7. Epid. vbi vitiosè scribitur hæc historia, & ex hoc loco reponenda. Quod sequitur ὀλίγον δὲ χρόνον, paruo tempore perseuerasse pustulas & apparuisse significat, introque recessisse, quæ mala sunt omninò pustularum indicia, ideoque postridie febricitasse scribit. Caluus etiam alium sensum secutus est, subitoque erupisse significat. [93] Αὐχμοὶ πολλοὶ] λυχμοὶ legunt publicata exemplaria, sed αὐχμοὶ lego ex libro 7. Epid. & melioribus exemplaribus manu scriptis, & πνεύματα θερμά. [94] τύχων] Scribitur etiam hoc exemplum in fine lib. 7. Epid. Datum autem vrbs est Thraciæ Stephano, cuius meminit Herodotus. Septi autem transuersi vulnus lethale est, ex placito 18. lib. 6. & Coacis Præsagiis, eoq; læso

D conuulsionis metus impendet, præcordia sursum contrahuntur (vt scribit Celsus) spiritus rarus est & magnus (vt annotat * Paulus) spina dolet, sanguis spumans fertur, vixque ad sanitatem peruenitur. θορυβώδης autem γέλως corporis etiam totius & mentis perturbationem respicere videtur, aut risus speciem, quam traiectum diaphragma mouet (vt scribit † Aristot.) Quod certè ad risum Sardonicum refertur, & conuulsionem quæ contracto diaphragmate excitatur, neruis qui ex tertia & quarta colli vertebra in maxillas & labia deducuntur, qua parte septum contingunt, conuulsis.

* *Cap. 88. lib. 6.* † *Cap. 10. lib. 3. de part. animal.*

δοκέοντος δὲ αὐτῷ] Sic ferè legunt omnia exemplaria: quod etsi ferri potest, λήγοντος tamen melius ex lib. 7. Epid. legatur, nosque eam lectionem secuti sumus. [95] τῷ βίωνι] Scribitur hæc quoq; historia lib. 7. Epid. sed aliter & vitiosè. Ad thoracem autem vulnus subiisse istis verbis significat. Quædam exemplaria manu scripta, καὶ τῷ δυσκόλου ξυνεῖναι τοῦ ἰωνῆ, in fine addunt, quæ secutus vi-

E detur Caluus. Sed hæc ex lectione lib. 7. Epid. deprompta & vitiosè transposita videntur, sequentique ægro adiicienda. Quam lectionem sequitur Cornarius. [96] τῷ τοῦ φίλης παιδὶ] Paulò aliter repetitur lib. 7. Epid. [97] καὶ τῷ φαΐς] Videtur defecta esse historia, integrè tamen & aliter scripta lib. 7. Epid. [98] Ἀρίστιππος] Scribitur etiam lib. 7. Epid. Illud autē ἄνω βίη χαλεπῶς, ad ventriculum retuli cum interpretibus, etsi ἄνω idem quod ἐπ' ἄνω significare potest. Deinde ἤμεσε χολώδεα καὶ ἀνορέα, & ἡ κοιλίη ὁμοίως ἐμπίπρατο ὡς ἐν ἠλεοῖσι, ex lib. 7. Epid. intelligendum. Bilis autem syncerae vomitio lethale vulnus indicauit, quòd scribatur in Coacis Præsag. ἐπὶ τρώματι χολῆς ἔμετος ἐπιγινόμενος, κακόν. κακὸν enim illic lethale significat. [99] ὁ δὲ Νεάπολις] Istud quoq; repetitur lib. 7. Epid. Vnde etiam ὄμματα καρώδεα legerūt interpretes cōsentientibus quibusdā exēplaribus, vt oculos defixos & immotos, ac stupore rigidos indicet, quales catalepsi aut catocho laborantibus visuntur. καρώδεα tamen plæraq; retinent exemplaria, quod ferri quoq; potest, & ad insaniæ prædictionem referri, velut ἐκλαμπάοντες ἀτενὲς ὀφθαλμοί, in phreniticorum indiciis scribuntur in Coacis Præsagiis. Quo etiam referūtur ἐνδεδινημένα καὶ ἀτενίζοντα ὄμματα. ἐνδεδινημένα autem ἐξεστραμμένα exponit Erotianus, istos locos subnotans. Quod sequi-

F tur, ἐν καρδίῃ, etsi perbellè quadrare potest, vt ad oris ventriculi dolorem referatur, vitiosè tamen huc irrepsit, vt satis patet ex lib. 7. Epid. etsi plærisq; manu scriptis exemplaribus testatum sit. Aut certè in sequentem historiam relegandum, quemadmodū legitur lib. 7. Epid. Adeoque ridiculum est quod ἀτενίζοντα ἐν καρδίῃ, quidam ferri testantur, quod etiam fecit Cornarius.

[100] τῷ Μητροδώρου παιδὶ] ἐν καρδίῃ τῷ Μητροδώρου παιδὶ legunt ferè omnia exemplaria, quemadmodum etiam lib. 7. Epid. Quæ lectio etsi constare potest, reconditiores tamen membranas secuti sumus. Vitiosa quoq; sunt exemplaria quæ οὔρων pro οὔλων habent, vt & ὑπεροδόκρουσις legendum apparet, etsi ὑπεροδόκρησις in omnibus obtinuit. Ista autem omisit Caluus. [101] γυναικὶ ἐν Ἀβδήροισι] Scribitur etiam hoc exemplum lib. 7. Epid. paulò melioribus verbis. Hic nanq; ἐπιλιφθείσης pro ἐπιληφθείσης legitur, quod vitiosè quoq; Asulano in codice legitur, & θυλῆς pro θηλῆς. Carcinoma autē sæpe in mammis, facie, naribus, labris & auribus fit, vt scribit Celsus, lib. 5.

[102] ἐκ καταῤῥου] Apparet imperfectam esse sententiam & particularem quandam obseruationem ex aëris quadā circumscriptione, quæ grauato cerebro destillationes plurimas in fauces, nares, aures, partesq; subiectas procreabat, cum vario discrimine. Qui-

G busdā igitur dimidia capitis parte laborante, humoreq; per nares concedente, & in partes demissas irruente, ex humoris qualitate, febris mediocris & totius corporis perfrictio contigit. Istaq; sententia integra repetitur lib. 7. Epid. vnde tota explicatio desumenda est. [103] τῇ ἐν πνιγμῷ σεισθείσῃ] Repetitur hæc historia lib. 7. Epid. vbi Simi coniux esse scribitur, quod quædam exemplaria addiderunt, quæ secutus est Caluus. σεισθεῖσα autem dubium adfert, num violento pactu concussa fuerit, an verò ad puris explorationem quanam parte lateat, concussione opus fuerit, velut in purulentis fieri præcipit Hippocrates libris de morbis, quos σειομένους passim vocat, vt in Cois Præsagiis scripsimus. Et certè purulentam fuisse & tabe cōflictatam satis apparet. Illud autem φθίσις κατέστη, tabem quieuisse ac compositam fuisse, purulentaque sputa aliquantulum sedata fuisse indicat, vt ex lib. 7. Epid. clarius apparet. Caluus aluum substitisse omisit. [104] ἡ κυναγχική] Scribitur quoque lib. 7. Epid. paulò aliter. Vitium autem subesse in omnibus exemplaribus videtur, quæ ἑβδόμη pro τετάρτη legunt, cùm quinto aut sexto die perierit, videturque ex facili notarum lapsu vitium esse factum, cùm pro δ', ζ' scriptum sit. Quod etiam diligenter animaduertit Cornarius. [105] καὶ ἑτέρη] Id quoque scribitur libro 7.

H Epid. inter peripneumoniæ exempla, & cuidam peripneumonico meliore fortuna tribuitur. ἔμφρων autem hîc lego ex libro 7. Epid. [106] καὶ ἐν Ὀλύνθῳ] Hæc desunt in quodam exemplari manuscripto Regio, & reponuntur libro 7. Epid. inter hydropicorum exempla.

HIPPOCRATIS COI, MEDICORVM LONGE PRINCIPIS, DE MORBIS VVLGARIBVS, LIBER SEXTVS.

Nunc recens post Galeni Commentarios, Interpretatione Latina donatus, & Annotationibus illustratus.

ANVTIO FOESIO Mediomatrico Medico, autore.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΕΠΙΔΗΜΙΩΝ ΤΟ ΕΚΤΟΝ.

HIPPOCRATIS DE MORBIS VVLGARIBVS LIBER SEXTVS.

Sectio prima.

QVI[1] ex fœtus corruptione & vteri tumoribus ad capitis grauitatem deueniunt, iis ad synciput dolores maximè fiunt, & in reliquis vteri doloribus, iis octo aut decem mensibus in coxendicem morbus desinit.

[2] Eorum qui acuminato sunt capite, partim quidem valida sunt ceruice, qui cùm cæterorum membrorum, tum etiam ossium robore præstant, partim verò capitis doloribus & aurium fluxionibus tentantur, quibus oris palatum cauum est, & dentes permutatim variant.

[3] Quibus ex palato os discessit, iis medius desidit nasus. Quibusdam verò, qua ex parte dentes procedunt, summus nasus simus efficitur.

[4] Puerorum fulgores cum pubertate in quibusdam mutationes habent, atque etiam aliàs.

[5] Ad renem doloris grauitas vrget cùm cibo implentur, pituitamque vomitione reiiciunt, vbi verò dolores plurimùm exercuerint, æruginosa, & leuius quidem habent. Liberantur autẽ doloribus vbi cibi vacuati fuerint, arenulæque fuluæ subsident, & cruentam vrinam reddunt, femoris quod è directo respondet, stupor sentitur. Quietem agere non conducit, sed exercitationes, non repleri. Iuuenibus veratrum exhibere oportet, poplitem cædere, vrinam cientibus vacuare, attenuare ac emollire.

[6] Menstruæ purgationes aquosis mulieribus longo tempore perseuerant. Quòd si non celeriter prodeunt, tumoribus conflictantur.

[7] Cranone dolores inueterati frigidi, recentes verò calidi, eorumq; plæriq; à sanguine fiebant. Qui etiam ex coxendice frigidi.

[8] Affectus qui ad vehementes rigores tendunt, ferè non nisi propè vigorem mitescunt.

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

Ὁ[1]κόσῃσιν ἐξ ἀποφθορῆς περὶ ὑστέρην καὶ οἰδημάτων ἐς καρηβαρίην τρέπεται, κατὰ τὸ βρέγμα ὀδύναι μάλιστα. καὶ ὅσαι ἄλλαι ἀπὸ ὑστερέων, ταύτῃσιν ἐν ὀκτὼ ἢ δέκα μησὶν, ἐς ἰσχίον τελευτᾷ.

[2] Οἱ φοξοὶ, οἱ μὲν καρτεραύχενες, ἰσχυροὶ καὶ τἄλλα καὶ ὀστέοισιν. οἱ δὲ κεφαλαλγέες, καὶ ὠτόρρυτοι. τούτοις ὑπερῷαι κοῖλαι, καὶ ὀδόντες παρηλλαγμένοι.

[3] Ὅσοις ὀστέον ἀπὸ ὑπερῴης ἀπῆλθε, τουτέοισι μέση ἵζει ἡ ῥίς. οἷσι δὲ ὅθεν οἱ ὀδόντες ἄκρη σιμοῦται.

[4] Αἱ τῶν νηπίων ἐκλάμψιες ἅμα ἥβῃ, ἔστιν οἷσι μεταβολὰς ἴσχουσι καὶ ἄλλας.

[5] Ἐς νεφρὸν ὀδύνη βαρεῖα. ὅταν πληρῶνται, σίτου ἐμέουσί γε φλέγμα. ὅταν δὲ πλεονάζουσιν αἱ ὀδύναι, ἰώδεα. καὶ ῥάους μὲν γίνονται. λύονται δὲ ὅταν σίτου κενωθῶσι. ψαμμία τε πυῤῥὰ ὑφίσανται. αἱματώδεά τε ῥέουσι. νάρκη μηροῦ τοῦ κατ' ἴξιν. ἐλινύειν οὐ ξυμφέρει, ἀλλὰ γυμνάσια. μὴ ἐμπίπλασθαι. τοὺς νέους, ἐλλεβορίζειν. ἰγνύην τάμνειν. οὐρητικοῖσι καθαίρειν. λεπτῦναι καὶ ἁπαλῦναι.

[6] Γυναικεῖα τῇσιν ὑδαταινούσῃσιν ἐπιπολὺ παραμένει. ὅταν δὲ μὴ ταχὺ ἴῃ, ἐποιδέει.

[7] Ἐν Κρανῶνι αἱ παλαιαὶ ὀδύναι ψυχραί. αἱ δὲ νεαραὶ, θερμαί. αἱματίαι αἱ πλεῖσται. καὶ τὰ ἀπὸ ἰσχίου ψυχρά.

[8] Τὰ ἐς ῥίγεα ἰσχυρὰ ἐόντα, οὐ πάνυ τι πρηΰνεται. ἀλλ' ἐγγὺς τῆς ἀκμῆς.

A ⁹ Περὶ ῥίγεος αἱ ἐπισχέσιες τῶν οὔρων, ἢν ἐκ χρηστῶν ἴωσιν, καὶ κοιλίην ἢν ὑποδιέλθῃ, καὶ ὕπνοι ἐνέωσιν. ἴσως δὲ καὶ ὁ τρόπος τοῦ πυρετοῦ. ἴσως δὲ καὶ τὰ ἐκ κόπων.

¹⁰ Ἀποστάσιες οὐ μάλα οἷσι ῥίγεα.

¹¹ Αἱ τῶν σκελέων ἐκθηλυώσιες, οἷσιν ἢ πρὸ νόσου B ὁδοιπορήσαντι, ἢ ἐκ νόσου αὐτίκα. διότι ἴσως τὸ ἐκ κόπων, εἰς ἄρθρα ἀπέστη. διὸ καὶ τῶν σκελέων ἐκθηλυώσιες.

¹² Φύματα ἔξω ὀξοιδέοντα, καὶ τὰ ἀπόξεα καὶ κορυφώδεα, καὶ τὰ ὁμαλῶς ξυμπεπαινόμενα, καὶ μὴ περίσκληρα, καὶ καταῤῥοπα, καὶ μὴ δίκραια ἀμείνω. τὰ δὲ ἐναντία κακά. καὶ ὅσα πλεῖστα ἐναντία, κάκιστα. C

¹³ Τὸ θηριῶδες φθινοπώρου, καὶ αἱ καρδιαλγίαι, καὶ τὸ φρικῶδες, καὶ μελαγχολικόν.

¹⁴ Πρὸς τὰς ἀρχὰς τοὺς παροξυσμοὺς σκέπτεσθαι, καὶ ἐν ἁπάσῃ τῇ νούσῳ, οἷσι τὸ ἐς δείλην παροξύνεσθαι. καὶ ὁ ἐνιαυτὸς ἐς δείλην, καὶ αἱ ἀσκαρίδες.

D ¹⁵ Νηπίοισι βηχίον, ξὺν γαστρὸς ταραχῇ, καὶ πυρετῷ ξυνεχεῖ, σημαίνει μετὰ κρίσιν διμηνιαίῳ τὸ ξύμπαν εἰκοσταίῳ, καὶ οἰδήματα ἐς ἄρθρα. καὶ ἢν μὲν κάτω τοῦ ὀμφαλοῦ καταστῇ, τὰ ἄνω ἐν τοῖσι κάτω ἄρθροισιν ἀγαθόν. ἢν δὲ ἄνω, οὐχ ὁμοίως λύει τὴν νοῦσον, ἢν μὴ ἐκπυήσῃ. τὰ δὲ ἐν ὤμοισιν ἐκπυεῦντα, τοῖσι τηλικούτοισι γαλιάγκωνας ποιέει. Λύσειε δ' ἂν E καὶ ἑλκυδρίων κάτω ἔκθεσις, ἢν μὴ στρογγύλα καὶ βαθέα ᾖ. τὰ γὰρ τοιαῦτα ὀλέθρια καὶ μάλιστα παιδίοισι. Καὶ αἷμα λύσειεν ἂν ῥαγέν. μᾶλλον γὰρ τοῖσι τελειοτέροισιν ἐπιφαίνεται.

¹⁶ Δάκρυον ἐν τοῖσιν ὀξέσι τῶν φλαύρως ἐχόντων. ἑκόντων μὲν, χρηστόν. ἀκόντων δὲ, παράῤῥεον κακόν. καὶ οἷσι περιτείνεται βλέφαρα, κακόν. κακὸν δὲ καὶ F τὸ ἐπιξηραινόμενον, οἷον ἄχνη. καὶ τὸ ἀμαυρὸν, καὶ αὐχμηρὸν, κακόν. καὶ οἱ ῥυτιδούμενοι ἔνδοθεν. καὶ οἱ πεπηγότες. καὶ οἱ μόλις στρεφόμενοι. καὶ οἱ ἐνδεδινημένοι, καὶ τἄλλα ὅσα παρεῖται.

¹⁷ Πυρετοὶ, οἱ μὲν δακνώδεες τῇ χειρί. οἱ δὲ πρηέες. οἱ δ' οὐ δακνώδεες μὲν, ἐπαναδιδόντες δέ. οἱ δ' ὀξέες μὲν, ἡσσώμενοι δὲ τῆς χειρός. οἱ δὲ περι-G καέες εὐθέως. οἱ δὲ διὰ παντὸς βληχροὶ. ξηροί. οἱ δὲ ἁλμυρώδεες. οἱ δὲ πεμφιγώδεες ἰδεῖν δεινοί. οἱ δὲ πρὸς τὴν χεῖρα νοτιώδεες. οἱ δὲ ἐξέρυθροι. οἱ πελιοί. οἱ δὲ ἔξωχροι. καὶ τἄλλα τοιουτότροπα.

¹⁸ Αἱ ξυντάσιες τοῦ σώματος. καὶ οἱ σκληρυσμοὶ τῶν ἄρθρων, κακόν. καὶ αὐτὸς διαλελυμένος, κακόν. καὶ H αἱ καταψύξιες τῶν ἄρθρων, κακά.

⁹ Rigorem vrinarum suppressiones præcedere solent, si cũ bonis signis processerint, & aluus permeet, somniq; affuerint. Quinetiam febris genus, ac forsitan etiam quæ ex lassitudinibus contingunt in considerationem adhibenda sunt.

¹⁰ Quibus rigores fiunt, nil ferè abscedere solet.

¹¹ Crurum effœminationes, veluti ante morbum, aut statim ex morbo iter facienti fiunt, atque ideo fortassis quòd ex lassitudinibus aliquid in articulos abscessit, ex quo etiam crurum effœminationes.

¹² Tubercula meliora æstimanda sunt quæ foras protuberãt, & in acutum sublata sunt ac fastigiata, æquabiliterq; maturescentia, neque in ambitu dura, & deorsum tendentia, neque bifida: contraria verò mala, quæq; plurimùm distant ea pessima.

¹³ Autumnus sua feritate & malignitate interraneorum animalia gignit, & oris ventriculi dolorem, ac febres horroris sensu insignes, atramq; bilem.

¹⁴ Ad dignoscenda principia accessiones in considerationem adhibere oportet, ac in omni morbo quale est sub vesperam accessiones moueri, & num annus in vesperam vergat, ac lumbrici tenues, ascarides dicti, tum moueantur.

¹⁵ Tussicula infantes si prehenderit cum ventris perturbatione & febre assidua, indicat post iudicationem bimestri, in totũ vigesimo die, ad articulos etiam tumores fore. Qui quidem si è superioribus partibus infra vmbilicum in inferioribus articulis cõstiterint, probari debent. Si verò in superioribus partibus, non æquè morbum tollunt, nisi pus collegerint. Quòd si in humeris suppurationes faciant, tum tantula ætate iusto breuiora & tenuiora brachia efficiunt, (Græci galianconas quasi mustelæ cubito præditos vocant.) A morbo quoque liberabit vlcusculorum in inferiores partes eruptio, dum rotunda non sint, neque altè insederint. Huiusmodi namque tum maximè pueris perniciosa sunt. Soluet etiam morbum & sanguinis profluuium, quod potius in natu grandioribus apparet.

¹⁶ In morbis præcipitibus, vbi malè habent ægri, vltro quidem profluens lachryma, bono est, inuitis verò malum denunciat. Quibus etiam palpebræ circumtenduntur, malum significatur. Malum quoque quod in oculis inarescit, tenuissimæ lanugini aut aquarum aspergini simile, quæ ἄχνη dicitur. Oculorum denique hebetatio ac retusio, & squallor, malum denunciat, quique intrò corrugantur, qui concreti sunt, ac ægrè vertuntur, & intrò sunt conuoluti, quæq; alia prætermittuntur.

¹⁷ Febrium partim quædam manui mordaces apparent, quædam verò mites. Partim verò quædam minimè mordaces apparent, increscentes tamen. Aliæ autem acutæ quidem, at quæ tamen manui cedant. Partim verò confestim exardescunt, aliæ autem in totum debiles apparent & aridæ. Quædam etiam salsæ, nonnullæ verò flatulentæ, aspectu horrendo, aliæ tactui madentes. Aliæ quoque prærubræ, quædam etiam liuidæ, quædam præpallidæ, aliaque id genus.

¹⁸ Corporis distentio & articulorum duritas malo est, ipseque æger exolutus, & artuum perfrictionis, malum portendunt.

[19] Oculus ferox & truculentus delirium portendit, crebra quoque eiusdem ac inordinata proiectio ac perfractio mala est.

[19] Ὄμματος θράσος καὶ δακρουστικὸν. καὶ ἔρριψις καὶ κατάκλασις, κακόν.

A

[1] καὶ ὅσαι ἀλγαι ἀπὸ ὑστερέων] Id ad reliquos ex vteri affectibus dolores refert Galenus, qui similiter in sinciput redundant. Quam sententiam secuti sunt omnes interpretes, eoque nos quo ad potuimus versionem nostram accommodauimus. Potest quoque & ad reliquos vteri dolores & affectus referri, qui abscessuum quodam deposítu, iudicatoriè in coxendicem decumbunt. Quod etiam subindicare videtur his verbis *Galenus, ταύτῃσιν ὀκτὼ ἢ δέκα μησὶν ἐς ἰσχίον μετάστασίς ἐστι τῶν τὰς μήτρας λυπούντων. Quam in notionem etiam accipiendum quod scribitur lib. 2. † Epid. ἐξ ὑστέρης ὀχετευμένων τὰ τῶν κρίσεων. Quem locum subnotat etiam Galenus in Commentario. In quo etiam vt obiter moneam, τὰς παρὰ φύσιν ἀποστάσιας non rectè sumpsisse mihi videntur Galeni Interpretes, cùm de tumoribus præter naturam, & abscessibus quæ iudicatione quadam in coxendicem decumbunt, intelligi debeant, vt satis ex Galeni & interpretum quos reprehendit mente cuiuis patet. Cuius quoque sensus submonuimus nostris in lib. 2. Epid. Commentariis. Qua sententia permoti, hunc etiam locum sic verti posse non ambiguimus. Atque in reliquis vteri doloribus, iis octo aut decem mensibus in coxendicem morbus desinit. Sed certè etiam Galeni sensis aptanda nostra fuit versio, & postremus hic sensus non negligendus. Et vtrumque nostra versione respiciendum fuit. At certè vterum in coxendicem, lumbos & ilia decumbere, frequens est in Hippocratis scriptis, quod etiam apparet in ægro 2. lib. 3. Epid. post st. pest. Quod dicitur de aliis capitis affectibus qui ex vtero contingunt, eos ad sinciput ferri, id eatenus accipiendum, vt etiam alias capitis partes, ac præcipuè occiput, tentare videantur. Quod etiam in histericis mulieribus ac vteri strangulatibus conspicuum est.

B

* *In Commentario.* † *Sect. 1.*

[2] οἱ φοξοὶ] φοξὸς dicitur Homero ὀξυκέφαλος, vt interpretatur Iulius Pollux & Hesychius, qui acuminato & fastigiato est capite, sed præcipuè (vt scribit Galenus) qui capitis acumen admodum habet fastigiatum & vehementer acutum, atque adeo indecorum, qualem fuisse Thersiten scribit Homerus Iliad. 2. φοξὸς ἔην κεφαλήν. φοξὸς Varino dicitur, ὁ ἔχων τὴν κεφαλὴν εἰς ὀξὺ λήγουσαν, quasi φλοξὸς ex flammæ similitudine, quod quæ incensa sunt & flammea in pyramidem fastigiantur Aristoteli in Physiognomicis, οἱ τὰς κεφαλὰς φοξοὶ, ἀναιδεῖς dicuntur. Erotiano verò φοξοὶ οἱ ὀξυκέφαλοι ἢ προμήκεις explicantur.

C

[3] οἷσιν δὲ ἔξω οἱ ὀδόντες] Hæc extrema aphorismi pars de summi nasi simitate & latitudine sumi videtur, cùm prior medij nasi cauitatem & subsidentiam indicet, quæ proprio quodam modo σιμότης dicitur, vt indicat [4] Galenus & Iulius Pollux his verbis, ἐπὶ δὲ τῶν σιμῶν φαίης ἂν ὡς ἔστιν ἡ ῥὶς ἐκ μέσου κοίλη. Sensus est igitur quibus ex palato os discedit vlcere exesum, iis medium nasum deprimi. Quibusdam etiam summum nasum latum & simum fieri, quòd ea pars ad quam dentium incisorum extrema pertingunt, nempe nariium interstitium, subsidet & deprimatur, interdumque etiam primores dentes excidant, vt exemplo pueri cuiusdam lib. 4. Epid. patet, vbi huius quoque sententiæ mentionem fecimus. ἄκρη igitur de summo & extremo naso sumi debet (σφαίρειον Rufo & Polluci & ἀκροείνιον dicitur) vt τῷ μέσῃ respondeat, quemadmodum lib. 4. Epid. his verbis exprimitur, ὧν μὲν ἐκ τῆς ὑπερῴης ἀπέρχεται, μέση ἵζει ἡ ῥίς. ὧν δὲ οἱ ἄνω ὀδόντες οἱ ἔμπροσθεν, πλατέα ἄκρη. hoc est, Quibus quidem os à palato discedit, iis medius desidet nasus. At quibus superiores primores dentes, iis summus nasus latus est. Huius verò sententiæ principium scribitur ab Hippocrate in Vectiario quem Mochlicum vocant, hoc est, de ossium per molitionem impellendorum ratione, & subnotatur ab authore Medici his verbis, ἀλλὰ κἂν ἐξ ὑπερῴας μέση ἵζει ἡ ῥίς, ὥς φησι, σιμοῦται, ἀθεράπευτος. hoc est, Verùm si ex palato medius desidit nasus (vt inquit) resimus euadit & insanabilis est. Caluus ἐκ τῆς πρόσθεν ὀδόντες atque longè aliter legisse videtur. Cæterùm os illud quod nasi foramina intersecat, velut interseptum quoddam, διάφραγμα Galeno dicitur & Rufo & Polluci. Medici verò authori κίων. Etsi κίων significat Rufo & Polluci τὸ παρὰ τὸ διάφραγμα τῆς ῥινὸς σαρκῶδες ἐπὶ τὸ χεῖλος καθῆκον, carneum illud ante nasi septum ad labia perueniens. Atque nititur os illud alio quodam osse tenui, quod initium sumit ex medio superciliorum (quod μεσόφρυον dicitur) & ad nasi finem, vbi alæ sitæ sunt, desinit. Atque is certè est [5] Galeni sensus, vt cuiuis ex libello de Ossibus patere potest, etsi valdè est deprauata Græcorum exemplariorum lectio. τὸ διάφραγμα τὸ ὅσον τοὺς δύο πόρους τῆς ῥινὸς ἐστήρικται κατ᾽ ἄλλου πρὸς ὀστοῦ λεπτοῦ, τὴν μὲν ἀρχὴν ἔχοντος ἐκ τοῦ μεσοφρύου, τελευτῶντος δὲ ἐπὶ τὸ πέρας τῆς ῥινός. Vbi codices vulgati pro μεσοφρύου, μεταφρένου habent. quædam etiam μετώπου, vitiosè admodum, pro μετωπίου. μεσόφρυον nanque significat (vt scribit Pollux) τῶν ὀφρύων τὸ μέσον, ὃ καὶ μετώπιον ὀνόμαζον. [4] *In Com.* [5] *Cap. 4.*

D

E

[4] ἐκλάμψιες] Hæc est vetus reconditarum membranarum lectio, quam etiam ex interpretibus agnoscit Galenus. Duplex autem sensus ex varia scriptione. Vnus puerorum fulgores vnà cum pubertate existere, eaque ætate mutationes etiam alias accipere. Alter verò puerorum fulgores interdum cum pubertate mutationes accipere, atque etiam aliàs. ἐκλάμψιας autem omnes morbo comitiali attribuunt, de eoque significari volunt, & de ætatis mutatione accipiunt in pubertate, quæ in pueris emicat, elucet, ac veluti flamma quædam resplendet, quòd in ea adultiores, pleniores, & vegetiores euadant, viribus ingenioque præstantiores. Eoque certè respexisse videtur Medici author hunc locum subindicans cùm de Epilepsia scribit his verbis, ἰᾶται δὲ τὸ πάθος ἐπὶ μὲν τῶν παρὰ ἥβης παίδων ἡ φύσις ἐκλάμψασα περὶ ἥβην, καὶ κρίσιν τοῦ νοσήματος ἐργασαμένη τῷ ἐμφύτῳ θερμῷ ἀναξηράνασα τὰ αἴτια, hoc est, Affectum autem sanat in pueris impuberibus natura circa pubem elucens, & calore natiuo, resiccatis causis, morbum iudicatione terminās. Forte quoque ἐκλάμψιες ad resplendentes fulgores qui comitialium oculis obuersantur, referri possunt, scintillarum micas & circulos igneos vocat Aurelianus. De Epilepsiæ autem per ætatis mutationem difficili curatione scripsimus abundè Prædictorum lib. 2. Exemplaria verò quædam tum manuscripta, tum publicata ἐπιλήψιες habent. Qua voce morbi comitialis insultus significatur. vt etiam aliàs apud Hippocratem in Coacis Prænotionibus.

F

[5] ἐς νεφρὸν] Sententia per se est admodum illustris multisque locis à Galeno ad doctrinæ explicationem accommodata. Huiusque meminit Galenus lib. 2. de loc. affect. & libro de venæ sectione aduersus Erasistrat. & libro de plenitudine, & com. ad aph. 5. lib. 6. Præcipuè autem huius sententiæ sensum optimè aperit libellus qui scribitur de renum affectus dignotione & curatione. Quòd ad scriptionem attinet, vbi scribitur passim ὅταν δὲ πλεονάζωσιν αἱ ὀδύναι, quidam codices manu scripti & reconditi ὅταν δὲ πλεονάζωσιν simpliciter legunt, quos secutus est Asulanus. Quæ certè lectio etiam tolerari potest, & ad ciborum ingurgitationem, corruptionem & cruditatem referri, vnde fit vomitus æruginosus.

αἱματώδεα, πρέσοισι] Sic legunt omnia exemplaria tum scripta tum publicata. Sed ex Galeno αἱματῶδες τ᾽ ὑρέοισι omnes legunt, quæ apertior est lectio, eamque ex Codicibus Italicis retinuit Caluus. Et alioqui facilis est lapsus.

G

[6] γυναικεῖα τῇσιν ὑδατινούσῃσιν] ὑδατινούσας aquosas diximus mulieres quæ tenuem & dilutum aquosumque sanguinem gignerent, quo sensu ὑδαλέοι dicuntur Prorrh. 2. qui nimio euacuato per hæmorrhoidas sanguine, indeque perfrigerato toto corpore, aquosum sanguinem gignunt, & aquam inter cutem contrahunt. Erotianus hunc locum subnotans, ὑδατινούσῃσιν, ὑδρωπιώσαις explicat (pro quo tamen ὑδρωπισίαις vitiosè legitur) & Galenus in Exeg. ὑδερῶδεσιν. Quibus sanè verbis eas quæ hydrope laborant intelligunt. Etsi Galenus ἐξυδατοῦσας τὸ αἷμα καὶ ὑδατῶδη καθαιρομένας, aquosum sanguinem gignentes & in quibus aquosa repurgantur, etiam accipi velit.

[7] αἱματῶδεαι αἱ πλεῖσαι] Sic legunt omnes codices manu scripti. Galenus verò αἵματι δὲ legit, vt satis patet ex Commentario, quod significat à sanguine tum multo tum calido fieri, eo quidem sensu quo dicit Hippocr. τὰ ἐπιφλογίσματα ἐς τὸ ἐρυθρὸν καὶ ὕφαιμον ῥέποντα νεαρῷ αἵματι, apho. 23. lib. 5.

[8] τὰ ῥίγεα ἰσχυρὰ ἐόντα] Sic ferè legunt plæraque exemplaria manu scripta, quædam etiam τὰ ἐν ῥίγεα ἐόντα, & morbi qui cum rigoribus fiunt, ac febres præcipuè intelliguntur. Galenus verò ἐς ῥίγεα ἰσχυρὰ ἐόντα legit, & morbos qui cum vehementi rigore progrediuntur,

H

A diuntur, aut ad fortes rigores perueniunt, intelligit. Ac fortè etiam per ἰόντα morbi qui cum vehementibus rigoribus incenduntur & increscunt, obaudiri possunt, quales sunt febres, præcipueque quartanæ. Eosque morbos ferè ante statum non remitti aut leniri hac sententia docetur, atq; adeo temporum morbi cognitio exercetur. Principium enim & incrementum per increscentes morbos ac progredientes indicatur, per statū verò etiam quæ hunc sequitur morbi remissio, atq; tum maximè rigores mitigantur.

[9] περὶ ῥίγεος] Hæc sententia rigorem criticum cum excretione & consequente sudore prædicit. Meminit verò huius loci Galenus Com. 3. in Prorrh. his verbis, τὸ μὲν οὖν οἷσι ῥίγεα, κἂν τοῖς τῶν ἐπιδημιῶν εἴρηται κατὰ τήνδε τὴν λέξιν, περὶ ῥίγεος αἱ σχέσιες τῶν οὔρων. hoc est, hoc igitur, quibus rigores in libris de morb. vulgar. dictum est in hac dictione, rigorem vrinarum suppressiones præcedere solent. Et lib. 3. περὶ κρίσεων. προσέθηκε δ' αὐτοῖς οὐκ ὀλίγα κατὰ μέρος, καθάπερ τὸ προῤῥηθὲν ἐκ τῶν ἐπιδημιῶν, ὅτι καὶ ὅπη περὶ ῥίγεος ἐπισχέσιες τῶν οὔρων. Vbi vitiosè περὶς pro περὶ legitur, vt satis apparet. Atque etiam huc pertinet quod scribitur in Prorrhetico & Coacis Prædictionibus, οὔρου ἐπίστασις οἷσι ῥίγεα. Quædam porro exemplaria manu scripta, σχέσιες pro ἐπισχέσιες habent, vt & Asulanum. Et alioqui phrasis illa satis est

B Hippocrati vsitata.

[10] ἢν ἐκ χρηστῶν ἴωσιν] Id ad vrinas laudabiles & quæ cū coctionis signis redditæ fuerint, referri potest, quæ ideo impendentē crisim excretione denunciant. Potest etiam ad cætera signa critica referri, quæ morbum salutarem & ad solutionem ferri significent. Ideoque rectè vertere potui (si rectè procedant) vt vtrunque respiciat. Quod sequitur valdè est perplexum καὶ κοιλίην ἢν ὑποδιέλθῃ. Sic enim legitur omnibus in Exemplaribus tum publicatis, tum manu scriptis. Nec video quonam referri possit, nisi de vrinis & laudabilibus signis intelligatur, quæ aluum permeent ac subeant, hoc est, & aluus benè habeat, neque profluat aut perturbetur, alioqui sanè critica alui excretio potius quàm rigor denunciaretur, quod satis indicat *Galenus in Comm. & lib. 3. περὶ κρίσεων. Quòd si κοιλίη legas & διέλθῃ quod facit Galenus, facilior erit lectio, vt in considerationem adhibeas an aluus subeat, procurrat, aut procedat. Si enim ad crisim restitet, promptior erit rigoris & sudoris denunciatio. Sin verò plus subitò profluat, non necessario rigorem prædicas, sed potius alui excretionem, vt scribit Gal. lib. 3. de Cris. Aut διέλθῃ sanè de solita alui excretione sumi

C potest, vt aluus solito more procedat, neque fluens sit, neque repressa. Ac fortè integra erit lectio & clarissima, si legatur καὶ κοιλίην μὴ διέλθῃ aut ὑποδιέλθῃ. Cuius lectionis vestigia etiam apud veterem interpretem remanent, & sensus postulare videtur, vt satis patet ex †Galeno cùm scribit, ἐὰν δὲ ἡ κοιλία μηδ' ὅλως προχωρήσῃ, προεγνωκότι σοι τὸ νόσημα πλησίον εἶναι κρίσεως, ἀναγκαῖον ὅτι ῥιγῶσαι τε καὶ ἱδρῶσαι τὸν κάμνοντα. Et lib. 3. περὶ κρίσεων. εἰ γοῦν ἀλόγως γαστὴρ ἐπισχεθῇ ἢ οὖρα, τῆς κρίσεως ἐγγὺς οὔσης, ἐλπίζειν χρὴ ῥῖγος. Rursusque paulo post, μετὰ δὲ ταῦτα προσεπισκέπτεσθαι, πότερον τῶν οὔρων μόνων, ἢ καὶ τῆς γαστρὸς ἐπισχεθείσης ἐρρίγωσεν. εἰ μὲν γὰρ ἀμφοῖν, ἱδρὼς ἐξ ἀνάγκης ἔσται πολύς. εἰ δὲ τῶν οὔρων μόνων, ἐπισκέπτεσθαι χρὴ τὰ κατὰ τὴν γαστέρα, πότερον πλείω τῶν πρόσθεν, ἢ ἐλάττω πρὸ τῆς κρίσεως ἐπῆλθεν. εἰ μὲν γὰρ πλείω, ἐπισημότερον τὴν ἐνταῦθα ῥοπὴν γνωρίζειν, εἰ δὲ ἐλάττω, τὴν ἐς ἱδρῶτας. hoc est, Post hæc autem, num vrinis solis, aut etiam aluo suppressa rigor corripuerit, considerandum. Si enim vtraq; concurrant, multus ex necessitate sudor aderit. Quòd si vrinis solis suppressis, adhibere in considerationem alui excrementa oportet, num maiore copia quàm prius, an minore ante crisim prodeant. Si enim plura fuerint, eò manifestiorem inclinationem agnoscere oportet, sin pauciora, ad sudores. Eoque pertinet quod scribitur lib. 4. Epid. in Menandri vinitore, qui vrinarum excretione iudicatus est, οὐκ ἐρρίγωσεν ἑβδόμῃ ἡμέρῃ ὅτι ἡ γαστὴρ προεπεσχέθη.

*Cap. vltimo. †In Com.

D [11] αἱ τῶν σκελέων ἐκθηλύνσιες] Hæc sententia accessus ad articulos prænunciat, neq; eos tantùm in sanis ac conualescentibus, vt in speciem apparet, sed etiam in morbis. Illud enim τὸ ἐκ κόπων, τοὺς κοπιώδεις πυρετοὺς intelligere videtur, in quibus ferè ad articulos abscessus decumbunt, vt scripsimus lib. 4. Epid. hucque pertinet placitum 31. 32. & 33. lib. 4. τοῦ σκέλεος quoque ἐκθήλυνσιν in femoris luxatione lib. περὶ ἄρθρων celebrat Hippocrates. Est autem Erotiano ἐκθήλυνσις, ἔκτηξις καὶ ἰσχνότης (etsi ἐκθήλισις apud Erot. scribitur.) Eidem etiam ἔκτηξις καὶ ἰσχνασία ἐκθήλυνσις explicatur. Quanquam eam debilitatem quæ est cum ἀτροφίᾳ, in priore tantùm exemplo agnoscit Galenus.

[12] καὶ τὰ ἀπόξεα] Hîc τὰ ἀπόξεα καὶ κορυφώδεα dicit, quæ in Prognostico ἐς ὀξὺ ἀποκυρτούμενα aut ἀποκορυφούμενα. Galenus συνεσταλμένα πρὸς μίαν κορυφὴν ἀνατείνεσθαι, κωνοειδῆ τῷ σχήματι γινόμενα interpretatur. [a] Celsus lib. 2. suppurationes tolerabiles esse dicit, quæ in exteriorem partem ferūtur & acuuntur. Erotianus ἀπόξεα, τὰ ἀπόξηρα καὶ ἀποκεκομμένα exponit, & τὰ ἐκ πλάτους εἰς στενὸν ἠγμένα explicat. Sed ἀπόξη apud

E Erotianum legendum videtur, eaque dictio ex lib. κατ' ἰητρεῖον subindicari, vt alibi scribimus. Exemplaria tamen quædam manu scripta vt & Asulanum, ἀπόξηρα hîc legunt, eamq; lectionem ex membranis Italicis secutus videtur Caluus, cùm obarida dixit. δίκραια verò idem quod δίκρανα significat, τὰ διῃρημένα εἰς δύο, καὶ δικόρυφα, aut δίχηλα, bisulca & bifida aut bifurca, ac velut δίκροα. δίκροα enim, vt scribit in Exegesi Galenus, τὸ δὲ δίκρανον, ὅπερ καὶ διχηλὲς ὀνομάζουσι. Exemplaria autem quædam manu scripta δίκραιρα habent, quod significat duo habentia cornua velut vertices & apices. δικεραῖος nanque bicornis dicitur.

[a] Cap. 8.

[13] τὸ θηριῶδες] τὸ θηριῶδες hîc intelligitur de autumno qui sua feritate & malignitate intestinorum animalia, velut lumbricos & ascarides gignit, vt cuiuis probatum fecimus nostris in lib. 2. Epid. Commentariis. Potest & θηριῶδες φθινῶδες dici, propter tabem quæ plurimùm autumno grassatur, aut cæteros maximè exitiales morbos, qui ob insignem humorum prauitatem, eo tempore consumunt & infestant, vnde letifer autumnus dicitur. Sic Galenus in Exegesi hunc locum subindicās, ad eam notionem accommodare videtur cùm scribit, ἐπεὶ ἐν τοῖς δήλοις καὶ τὸ θηρίον εἰπών, τὰ ἐν τοῖς ἐντέροις συνιστάμενα δηλοῖ, τὰς ἕλμινθας δηλονότι, καὶ τὰς ἀσκαρίδας, ὥσπερ καὶ ὅταν ἐπὶ τῇ φθινοπώρῳ τὸ θηριῶδες, ἀπό τινος τῶν εἰρημένων ὀνομάζει. δοκεῖ δὲ ἐνίοτε καὶ τὸ φθινῶδες οὕτως προσαγορεύειν. Sed certè hoc loco, vt & lib. 2. Epid.

F accommodatior est ascaridum aut lumbricorū explicatio, quòd etiam de his postea agat. At Erotianus τὸ θηριῶδες explicans, istumque locum subindicans, hac dictione quibusdam maligna vlcera, quæ θηριώματα dicuntur, accipi scribit, & quæ autumni tempore propter magnam aëris inæqualitatem, maximè grassantur. Quosdam etiam vermes aut phthisim hac voce intelligere. Ad huius porro sententiæ explicationem facit Eumenis vxoris exemplum lib. 4. Epid.

[14] πρὸς τὰς ἀρχάς] Hæc sententia ad autumnum refertur, autumnalesque morbos explicat, qui vt sunt grauissimi, ita ferè accessiones sub vesperam mouent. In quibus principij cognitionem ex accessionū insultibus circumscribit, qui vt plurimùm in grauissimis morbis vespere sæuiunt. Eoque pertinet quod dicitur, καὶ ἐν ἁπάσῃ τῇ νούσῳ, ὅτι τὸ ἐς δείλην παροξυνέεται. Cui accommodari potest quod scribitur lib. 4. Epid. ἐν τοῖσι ὀξυτάτοισι τῶν πυρετῶν, οἱ σφυγμοὶ πυκνότατοι καὶ μέγιστοι. ὅτι τὸ ἐς δείλην παροξύνεσθαι. ποῖον ἐν πάσῃ τῇ νούσῳ. Quod sequitur καὶ ὁ ἐνιαυτὸς duplicem habet sensum, vt scribit Gal. Si enim simpliciter sic legatur, anni tempestatem in considerationem adhibendam ad principij morborum cognitionem significat. Quod per τὰς ὥρας τοῦ ἔτεος declarat aph. 21. lib. 1. eoq; sensu sumetur

G quod scribitur lib. 4. Epid. καὶ τὸ τοῦ ἐνιαυτοῦ. Quòd si καὶ ὁ ἐνιαυτὸς εἰς δείλην legas, quæ est omnium codicum lectio, id ad eam affectionem referetur quam habet autumnus ad diei vesperam, quam eleganti analogia explicat Galenus. Quod satis explicat quod de autumno scribitur lib. 2. Epid. [b] τὸ ἐπίπαν ὅμοιον τῷ δείλης παροξύνεσθαι, ὡς τοῦ ἐνιαυτοῦ περίοδον ἔχοντος τῆς νούσου, ὅτι ἡμέρη τῆς νούσου, ὅτι τὸ δείλης παροξύνεσθαι. Cuius sententiæ explicationem illic pluribus verbis aperuimus. Illud autem αἱ ἀσκαρίδες de lumbricis intelligitur, qui vt plurimùm autumno sæuiunt, & sub vesperum ac noctem commouentur, vt amplius indicauimus nostris in lib. 2. Epid. Comm. Quod etiā indicat quod illic scribitur, αἱ ἀσκαρίδες δείλης, ὁμοίως τούτῳ. καὶ ἐκεῖνα τηνικαῦτα ὀχλέουσι τῆς ἡμέρης τὰ πλεῖστα, οὐ μόνον διὰ τὸ μᾶλλον πονέειν, ἀλλὰ καὶ αὗται διὰ τροφὰς ἑωυτῆς. Quem locum subindicat Galenus & in eam notionem accipit. Hanc autē integram sententiam autumnum eiusq; morbos respicere, vt apertissimè testātur quæ scribūtur lib. 2. Epid. ita etiā fidem facit vetus interpres, qui istam sententiam priori connectit. Quod etiā fecit Caluus, etsi hæc omnia ita perturbauit, nullus vt inde ingenuus sensus elici possit.

[b] Sect. 1.

[15] νηπίοισι βηχίον] Lib. 4. Epid. scribitur τοῖσι παιδίοισι γαστέρες θερμώδεες, καὶ βῆχες ξηραί. ἐς ὦμον ἔστιν ὅτε ἀποπυέει ἐν τῇσι βήξεσι τῇσιν ὑστέρῃσιν.

H In tussi quoque crebra est abscessuum soboles, vt scripsimus lib. 2. & 4. Epid.

καὶ ἢν μὴ κάτω τοῦ ὀμφαλοῦ] Hac de re pluribus scripsimus nostris in lib. 2. Epid. Comment.

γαλιάγκωνας πιῇ] Hæc vox ex media Hippocratis œconomia deprompta est, eiq; crebrò vſurpata lib. περὶ ἄρθρων. Dicuntur ergo γαλιάγκωνες, qui iuſto breuiora & tenuiora habent brachia, ex humeri luxatione & in alam prolapſu. Sic enim luxatum membrum gracilius & exilius efficitur, minusq; creſcit. Id pueris contingere ſcribit Hippocr. lib. de art. quibus adhuc vtero concluſis, ob nimiam humiditatem humeri luxantur, aut quibus iam in lucem editis adhuc tenellis, circa humerũ altæ & in imo demerſæ ſuppurationes contingunt. Quam ſanè offenſionem hîc attingere videtur, ex qua breuius brachium & exilius contingit, eosq; γαλιάγκωνας quaſi muſtelæ cubito præditos vocant, muſtelancos quidam, alij ancos ſimpliciter. Quod etiam his verbis apertiſſimè teſtatur Hippocr. lib. de artic. ὁκόσοισι γὰρ τοῦ βραχίονος ἐκπεσόντος γαλιάγκωνες ἐγένοντο ἐκ γενεῆς, ἢ καὶ ἐν αὐξήσει πρὶν πλάσθῆναι, ὅτι τὸ μὲν ὀστέον τοῦ βραχίονος βραχὺ ἴσχουσι, τὸν δὲ πῆχυν καὶ ἄκρην τὴν χεῖρα ὀλίγῳ ἐνδεεστέρην τοῦ ὑγιέος. hoc eſt, Qui à prima origine, aut antequàm ad perfectũ incrementum deuenerint, brachio luxato, muſtelæ cubito præditi euadunt (Græci γαλιάγκωνας dicunt) ij ſiquidem os brachij breue, cubitũ verò ac ſummam manum ſanis paulò exiliora habent. Quem locum etiam Paulus in ſuum vſum tranſtulit, & id quod quærimus explicat his verbis, cap. 114. lib. 6. ὅσοις δὲ ἢ κυομένοις, ἢ μετὰ τὴν ἀποτέξιν ἔτι αὐξανομένοις ἐξαρθρήσῃ τὸ μόριον καὶ μηκέτι εἰσενεχθῇ, ἐπὶ μὲν τοῦ ὤμου αἱ σάρκες οὐδὲν τι τοῦ κατὰ φύσιν ἀπολείπονται). οὐδὲ γὰρ κωλύεται ἡ χεὶρ ὁποιοῦν ἔργον ποιεῖν. τὸ δὲ ὀστοῦν τοῦ βραχίονος βραχύτερον μένει μὴ αὐξανόμενον, καὶ λέγονται οἱ τοιοῦτοι γαλιάγκωνες. hoc eſt, Cùm autem aut vtero exiſtentibus, aut in lucem editis adhuc increſcentibus, pars luxata fuerit necdum repoſita, in humero quidem carnes nihil à naturali ſtatu deficiunt. Neque enim manus opus quodcunque perficere impeditur. Os autem brachij breuius manet, nullum incrementum accipiens, appellanturque huiuſmodi galiancones quaſi muſtelæ cubito præditi. Galenus quoque Com. 3. in lib. de art. γαλιάγκωνας dici ſcribit τοὺς βραχὺ ἔχοντας τὸν βραχίονα, διὰ τὴν ἐς μασχάλην ἔκπτωσιν quibus breuius eſt brachium, quod in alam prolapſum ſit. Et Com. 1. εἴτε ἀπὸ τῆς πρὸς τὰς γαλᾶς ὁμοιότητος ὠνομάσθησαν οἱ γαλιάγκωνες, εἴτ᾽ ἀπ᾽ ἄλλου τινὸς, μικροὺς ἐξ ἀνάγκης ἔχουσιν οὗτοι τοὺς βραχίονας, hoc eſt, ſiue ab ea quam habent cum muſtelis ſimilitudine galiancones vocentur, ſiue ex alia quapiam cauſa, iis tamen parua eſſe brachia neceſſe eſt. Quod etiam in Exegeſi vocum Hippocr. his verbis attingit, γαλιάγκωνες οἱ μικρὸν μὲν καὶ ἄτροφον ἔχοντες τὸν βραχίονα. τὰ δὲ κατὰ τὸν ἀγκῶνα ὀγκωδέστερα, ὥσπερ καὶ αἱ γαλαῖ. Qui locus quòd mirum in modum corruptus ſit, eum quoad potuimus in noſtra OEconomia reſtituimus. Dicitur etiam Heſychio & Varino γαλιαγκὼν ὁ τὸν βραχίονα ἐλάττω ἔχων. Illud verò παισὶ τηλικούτοισι cùm de pueris qui tenella ſunt ætate accipiendum ſit, vt ſatis patet ex Galeno, & libro de artic. mirum videtur quomodo Caluus de magnis malis intellexerit, aut vetus interpres perfectis attribuerit.

καὶ αἷμα λύσειεν ἀπὸ ῥαγὲν] Sic legunt ferè omnia exemplaria publicata, manu ſcripta tamen quædam ῥυὲν pro ῥαγὲν habent. Quam lectionẽ ſecutus eſt Gal. eodẽ ſenſu. Perinde enim eſt ſiue ſanguinem profluentem, ſiue promanantem ac erumpentem dixeris.

[16] δάκρυον] Hæc eſt tum ſcriptorum tum manu ſcriptorum exemplarium lectio, præter pauca quædam quæ δάκρυα παραρρέοντα habent, quam lectionem ſecutus videtur Galenus. De lachrymis verò aut vltrò aut inuitis profluentibus abundè ſcripſimus noſtris in lib. 1. Epid. annot. vbi & iſtum locum ſubnotauimus.

ἢ ἄχνη] ἄχνη dicitur tenuis ſordes quædam in oculis reſiccata, lanugini aut aſpergini aquarum ſpumæq; aſſimilis. Quod contingit in morbis acutiſſimis cum magna reſiccatione & viriũ imbecillitate (vt ſcribit Gal.) μικρῶν πάνυ λημυδρίων ἐκπιπτόντων κατὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπ᾽ αὐτοῖς ἐπεξηραινομένων. Sic πηγνὸς ἀχνώδες κακὸν in oculis dicitur in Coacis Præſagiis, vt illic ſcripſimus. Atque huic ſimile eſt τὸ ἐπίχνουν ἔχοντα ὄμματα phreniticis tribuuntur in Prorrh. Quidam verò iſtud ad palpebras referunt, quod tamen aptius oculis adſcribitur vt & exemplaria quædam manu ſcripta βλέφαρον pro βλέφαρα habent.

καὶ τὸ ἀμαυρὸν] ἀμαυρὸν, ἀμυδρὸν ſignificat, vt ſcribit Gal. lib. 3. de differentiis pulſuum, ſed oculis attributum, hebeſcentem, obſcuram & retuſam oculorum aciem ſignificat. Eſt enim ἀμαύρωσις Galeno Com. 2. in Prorrh. ἀμυδρὰ τῶν ὀργάνων αἴσθησις. Sic igitur in Prorrh. ſcribitur ὄμμα ἀμαυρούμενον φλαῦρον. Et in Cois Præſagiis, ὀμμάτων ἀμαύρωσις κακόν. ἀμαυρὸν autem αὐχμηρὸν in Progn. dici videtur, vt αἱ ὄψιες αὐχμῶσαι καὶ ἀλαμπέες dicuntur, & lib. 5. Epid. ὄμματα αὐχμηρὰ annotantur. Vetus Interpres ἀμαυρὸν malè caliginoſum vertit, nec melius Caluus, quod denigret. καὶ οἱ ῥυσσούμενοι ἔνδοθεν] ῥυσσούμενοι ὀφθαλμοὶ qui corrugati dicuntur & rugas contrahentes. Vetus interpres malè introrſum ſordidos vertit.

οἱ πηγνύοντες] Rigentes oculi & immoti dicuntur fixi & concreti ob motricis oculum facultatis imbecillitatem abſolutamq; extinctionem. Sic enim ſcribit Gal. Com. 2. in Prorrh. τὸ δὲ πηγνὸς ὄμμα διὰ τὴν ἀκινησίαν γίνεται τῶν κινούντων τὸν ὀφθαλμὸν μυῶν, ἥτις ἀκινησία διὰ παράλυσιν, ἢ διὰ τὴν ἰσόρροπον ἀπάντων αὐτῶν κατὰ τὸν τόνον, ἢ διὰ τελείαν ἀρρωστίαν τῆς κινούσης αὐτοὺς δυνάμεως. ἐναντίας τῆς ταύτης καταστάσεως οὔσης τῇ τῶν ἐνδεδινημένων ὀφθαλμῶν. hoc eſt, Concretus autem oculus fit propter mouentium oculos muſculorum immobilitatem. Quæ vel propter omnium ipſius muſculorũ reſolutionem, vel æquabilem & neutram in partem propendentem tenſionem oritur, vel propter perfectam ipſos mouentis facultatis imbecillitatem, cùm hæc conſtitutio ei qua oculi intrò ſunt conuoluti ex aduerſo reſpondeat, ὀμμάτων πῆξις, καὶ ὄμμα πηγνὸς etiam dicitur in Cois Præſagiis & Prorrh. Iſtud autem omiſiſſe videtur Caluus.

καὶ οἱ ἐνδεδινημένοι] οἱ ἐνδεδινημένοι ὀφθαλμοὶ dicuntur intro conuoluti, conuerſi & obuerſi ac obtorti oculo, quos πηγνοῖσι concretis & fixis opponit Gal. Com. 2. in Prorrh. ἀστήρικτοι γάρ εἰσι (vt ſcribit) παραπλησίως ὠκύνοις, τοῖς τὸν καλούμενον ἵππον ἔχουσιν, ὡς μηδέποτ᾽ ἡσυχάζειν, hoc eſt, Inſtabiles enim ſunt perinde ac ij qui ea affectione quæ Græcis ἵππος dicitur laborant, adeò vt nunquam conquieſcant. In Prognoſtico ἀναμετεωρευμένοι dici videntur, ſublimes, hoc eſt inſtabiles & continenter moti. ἀστηρίκτως enim καὶ κινουμένους διὰ παντὸς illic explicat Galenus, & delirium ac muſculorum oculos mouentium tremorem indicare, vt hîc quoque, ſcribit. Sic ἐνδεδινημένα ὄμματα ſcribuntur lib. 5. Epid. oculi intus reuoluti ac inuerſi, & frequens eſt dictio Aretæo, vt in Epilepſia ὀφθαλμοὶ ἐνδεδινημένοι, & in Terani curatione, ὀφθαλμοὶ δὲ ἀπνεέες, ἐνδεδινημένοι. Erotianus τοὺς ἐνδεδινημένους ὀφθαλμοὺς ἐξεστραμμένους explicat. Vetus interpres concauos dixit non ſatis dictionis vim aſſecutus. [17] οἱ δὲ πεμφιγώδεες] πεμφιγώδεις πυρετοὺς in Exegeſi explicat Galenus, ἤτοι νοτώδεις μετὰ καὶ ὑγρότητος, ἢ καὶ πνευματώδεις, & febres ſpiritibus affluentes, aut flatulentæ dicuntur, ob magnam aërei & vaporoſi effluuij copiã, quod per cutim erumpit, & interdum halituoſum eſt, interdum etiam ſiccum. Sic enim in Commentario, poſt lõgas opinionum ambages huc inclinat Galenus vt eas πεμφιγώδεις febres dici ſignificat πνευματώδεις, αἰσθανομένης τῆς χειρὸς ἀναφερομένου τινὸς ἐπ᾽ αὐτὴν πνεύματος, ὅτε μὲν ἀτμώδους, ὅτε δὲ ξηροῦ. Quo ex genere febris diaria intelligitur, quæ fit accenſis ſpiritibus. Quibuſdam etiam πεμφιγώδης πυρετὸς dici poſſe videtur συνοχὸς nõ putris, in quo ſanguinis copia febrili calore feruentis ac ebullientis, venæ diſtentæ ſunt & inflatæ, veluti ſanguine flatuoſo & bullante plenæ. Ideoq; Practicis vulgò febris inflatiua dicitur. Autor Definitionum Medicarũ πεμφιγώδη πυρετὸν dici ſcribit, τὸν διὰ τὴν ἐπίτασιν τῆς θερμασίας φλυκτίδας ἀνὰ τὸ σῶμα παρασκευάζοντα, quæ puſtulas in toto corpore, aut etiam in ore, ob caloris vehementiam excitat, quẽ etiã ἐμφυσώδη vocat. Exemplaria verò ſcripta quædã recondita πεφυγγώδεες legunt, quædam etiã πεφιγγώδεες. Cæterùm in fine huius ſententiæ poſt καὶ τἄλλα πιστότροπα, codices manu ſcripti Regij quidam κατὰ τοὺς ἀφορισμοὺς addunt. Iſtud autem apparet à ſciolo quodam interiectum, qui febrium ſpecies quaſdam ex aphoriſmis productas, in animi notione reponere voluit.

[18] καταλκλάσιες τῶν ἄρθρων] Hîc non ſolùm artuum diſtortiones ac peruerſiones indicantur, vbi artus vehementer reducuntur, implicãtur, aut intorquentur, quod pro ξυγκεκαμμένα σκέλεα & περιπεπλεγμένα intelligit in Præſagiis Hippocrates, ſed vbi membra multum proiecta ſunt & diſperſa, latiſſimeq; diducta, quod per διαπεπλημένα ſignificatur, vt ſatis patet ex Gal. in Commentario. Idem namque in Exegeſi διαπεπλημένα σκέλεα, τὰ ἐπὶ πολὺ κατὰ τὴν πλῆξιν διεστῶτα explicat.

[19] ὄμματος θράσος] Id de ferociente & turbulento oculorum aſpectu intelligendum, quemadmodum phreniticis in Prorrh. ὄμμα θρασὺ tribuit, fixisq; & immotis oculis, ac conuulſionis ſuſpicionem facit. Sic ὄμμα θρασυνόντα; de catocho detentis in Prorrh. ſcripſit. ῥίψις autem crebram ac inordinatam oculorum motionem & proiectionem indicat, quam ῥίψιν ſimpliciter dicit Gal. πυκνὴν κίνησιν vocat in Progn. Hippocrates. Atque huic ſententiæ optimè quadrare videtur quod ſcribitur in Cois Præſagiis de phreniticis, ὄμματος ὀρθότης ἐν ὀξεῖ, καὶ κίνησις ὀξεῖη. Sic in Prorrh. ὄμματος κατάκλασις ἐν ὀξέϊ κακόν.

ΤΜΗΜΑ

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

1 Εὐρῦναι. στενυγρῶσαι. τὰ μὲν, ναί. τὰ δὲ μή.

2 Χυμούς. τοὺς μὲν, ἐξῶσαι. τοὺς δὲ, ξηρᾶναι. τοὺς δὲ, ἐνθεῖναι. καὶ τῇ μέν. τῇ δὲ μή.

3 Λεπτῦναι. παχῦναι. τεῦχος. δέρμα. σάρκας. καὶ τ' ἄλλα, καὶ τὰ μὲν, τὰ δὲ μή.

4 Λειῶναι. τρηχῦναι. σκληρῦναι. μαλθάξαι. τὰ μέν. τὰ δὲ μή. ἐπεγεῖραι, ναρκῶσαι. καὶ τἄλλα ὅσα τοιαῦτα.

5 Παροχετεύειν. ὑπείξαντα ἀντισπᾶν αὐτίκα, ἀντιτείνοντα ὑπεῖξαι.

6 Ἄλλον χυμὸν μὴ τὸν ἰόντα ἄγειν. τὸν δὲ ἐόντα συνεκχυμοῦν. ἐργάσασθαι δὲ ὅμοιον. οἷον ὀδύνη ὀδύνην παύει. τὰ ἀνόμοια, ἢν ῥέπῃ ἄνωθεν ἀρθέντα, κάτωθεν λύειν. καὶ τὰ ἐναντία ταῦτα. οἷον κεφαλῆς κάθαρσις, φλεβοτομίη ὅτε οὐχ ἥκει, ἀφαιρέει δέ.

7 Αἱ ἀποστάσιες οἷον βουβῶνες. σημεῖον μὲν τῶν τὰ βλαστήματα ἐχόντων, ἀτὰρ καὶ ἄλλων. μάλιστα δὲ περὶ τὰ σπλάγχνα. κακοήθεες δὲ οὗτοι.

8 Πνεύματα σμικρά. πυκνά. μεγάλα. ἀραιά. σμικρά. ἀραιά. πυκνά. μεγάλα. εἴσω μεγάλα, εἴσω σμικρά. εἴσω μεγάλα. ἔξω σμικρά. τὸ μὲν ἐκτεῖνον, τὸ δὲ κατεπεῖγον. διπλῆ εἴσω ἐπανάκλισις οἷον ἐπιπνέουσι. θερμὸν, ψυχρόν.

9 Ἰητήριον ξυνεχέων χασμέων μακρόπνους. ἐν τοῖσιν ἀπότοισι καὶ μόγις, βραχύπνους.

10 Κατ' ἴξιν καὶ πλευρέων ὀδύνην. καὶ ξυντάσιες ὑποχονδρίων. καὶ σπληνὸς ἐπάρσιες. καὶ ἐκ ῥινῶν ῥήξιες. καὶ ὦτα κατ' ἴξιν. τούτων τὰ πλεῖστα ταῦτα καὶ ἐν ὀφθαλμοῖσι. πότερον ἅπαντα, ἢ τὰ μὲν κάτωθεν ἄνω κατ' ἴξιν, οἷα τὰ παρὰ γνάθοις, ἢ παρ' ὀφθαλμὸν καὶ οὖς. τὰ δὲ ἄνωθεν κάτω οὐ κατ' ἴξιν. καίτοι καὶ τὰ συναγχικὰ ἐρυθήματα καὶ πλευρῶν ἀλγήματα κατ' ἴξιν. ἢ καὶ τὰ κατὰ ἥπατος ἄνωθεν διαδιδόντα, οἷον τὰ ἐς ὄρχιας καὶ κιρσούς. σκεπτέα ταῦτα, ὅπη καὶ ὅθεν, καὶ διότι.

11 Φλέβες κροτάφων οὐχ ἱδρυμέναι, οὐδὲ χλώρασμα λαμπρόν. ἢν πνεῦμα ἐγκαταλείπηται, ἢ βὴξ ξηρὴ μὴ θηριώδης, ἐς ἄρθρα στήριξιν προσδέχεσθαι δεῖ κατ' ἴξιν. τῶν ἐντασίων τῶν κατὰ κοιλίην ὡς ἐπὶ τὸ πουλύ. ἔχουσι δὲ οὗτοι οἱ πλεῖστοι, καὶ ἐξέρυθρα. καὶ τῇ φύσει τοῦ λευκοχροωτέρου τρόπου. καὶ οὐχ αἱμορραγέουσι ῥῖνες, ἢ σμικρὰ αἱμορραγέουσι. καὶ ἢν μὲν ῥυέντων ἐγκαταλίπηται, ἕτοιμον. δίψα ἐγκαταληφθεῖσα καὶ στόματος ἐπιξηρασίη καὶ ἀηδίη, καὶ ἀποσιτίη τοῦτον τὸν τρόπον. πυρετοὶ δὲ οὐκ ὀξέες οἱ τοιοίδε. ὑποστροφώδεες δέ.

12 Τὰ ἐγκαταλιμπανόμενα μετὰ κρίσιν, ὑποστροφώδεα. τὸ γοῦν πρῶτον σπληνῶν ἐπάρσιες,

Sectio Secunda.

1 Dilatare, coarctare, hoc quidem certè, illa verò minimè.

2 Succi hi quidem expellendi, illi verò exiccandi. alij autem inserendi, idque interdum quidem, interdum verò minimè.

3 Corpus, cutem, carnes extenuare, incrassare oportet, atque alia, ac partim quidem, partim verò minimè.

4 Lenire, exasperare, indurare, emollire, & hæc quidem, illa verò minimè. Excitare, torporem inducere, aliaque quæcunque id genus.

5 Deriuatione vti oportet vbi reuulsioni confestim aliquid concesseris, & renitentia emollire.

6 Humorem alium nec prodeuntem educere oportet, eum verò qui prodit vnà ex vasis effundere, simile quoddam opus facere, velut si dolor dolore sedatur. Dissimilia si sursum sublata tendant, per inferiora soluere conuenit, atq; his contraria facere, velut capitis purgatio, venæ sectio, si quando non inconsultò detrahitur.

7 Abscessus, veluti glandularum tumores, eorum quidem locorum vnde propagines ducunt, atque etiam aliorum, specimen exhibent, ac præcipuè viscerum, ac tum certè ij maligni sunt.

8 Spiratio parua frequens, magna rara, parua rara, frequens magna, foras magna procedens, intrò parua, intrò magna, foras parua. Hæc quidem protensa, illa verò vrgens. Duplicata intrò reuocatio qualis superspirantibus. Calida item & frigida.

9 Assiduarum oscitationum longa spiratio medela est. At eorum qui non bibunt, aut vix quidem, breuis spiratio.

10 In directum laterum dolor, præcordiorum distentiones, lienis tumores, & ex naribus eruptiones fieri debent. In auribus item directio, & magna ex parte talia in oculis spectanda sunt. Videndum sanè vtrum omnia, an ea quidem ab infernis sursum in rectum ferantur, qualia quæ iuxta maxillas, aut oculum, aut aurem fiunt, an verò quæ à superioribus deorsum, non in directum tendant? Quamuis anginæ tumores rubicundi, & laterum dolores secundum directionem fiunt. An quæ ex superioribus partibus infra iecur distribuuntur, qualia quæ in testes & varices decumbunt. Hæc in considerationem adhibenda sunt, quemnam ad locum ferantur, & ex quo, & quamobrem.

11 Temporum venæ non consistentes, neq; splendidus color, si spiratio intus deficit, aut tussis sicca, non maligna adfuerit, in articulos decubitum fore denunciant, idque vt plurimùm secundum distentionem rectitudinem quæ in ventre fiunt. Horum verò plærisque qui natura candidioris sunt habitus, etiam facies impensè rubet, neq; sanguis ex naribus, aut paucus, profluit. Et quidem si quid ex his quæ effluunt intus relinquitur, ad abscessum morbus est accommodatus. Eodem modo si sitis remanet, orisq; siccitas & insuauitas, ac cibi fastidium. Tales sunt autem febres non acutæ, sed quæ reuersiones faciunt.

12 Quæ post iudicationem relinquuntur, recidiuas facere solent. Primùm igitur lienis tumor accidit,

nisi in articulos desinant, vel sanguis ex naribus profluat, aut præcordiorum dextrorũ contentio, nisi vrinæ exeant & viam quodammodo sibi faciant. Ipsa enim vtrorumq; interceptio, horũ iure quodam recidiuas faciet. In his igitur abscessus procurare conuenit, si non fiant, qui verò iam fiunt declinare, eos autem qui quales, & qua oportet prodierunt, recipere. Qui verò non admodum prodeunt, coadiuuãdi sunt, quidã etiam qui prorsus sunt incommodi, auertendi, maximè si futuri sunt, alioqui cùm recens cœperint.

[13] Sanguinis è naribus eruptiones quæ quartò die fiunt, difficilem faciunt iudicationem.

[14] Febres quæ die vno intermittunt, & subinde rigore corripiuntur, iudicationem à quinto ad septimum circuitum deducunt.

[15] In his quæ ad tertianarum naturam propius accedunt, nox accessionem præcedens molesta est, quæ verò subsequitur plærunque leuior existit.

[16] Tusses siccæ parũ irritantes per febrem ardentem, pro ratione siticulosæ nõ sunt, neq; linguas exiccant, siquidem non à malignitate sed à vento accidãt, quod & inde manifestum fit. Cùm enim loquuntur, vel ore sunt adaperto, tum tussiunt, alioqui verò minimè. Hoc autem in febribus ex labore obortis maximè fieri absolet.

[17] Nil temerè assentiendum, neque quicquam negligendum.

[18] Contraria paulatim inducere oportet & interquiescere.

[19] Capitis posteriore parte dolenti, secta in fronte vena recta profuit.

[20] Præcordiorum successiones ex quibus & quales fiant spectandæ sunt, atq; etiam aliæ, & in viscerum inflammationibus quantum valeant, siue ex iecore in lienem, siue contra ferantur, & quæcunque sunt eiusmodi.

[21] Reuellenda ea sunt quæ quo non oportet vergunt, sin autem quonam cõuenit, iis tum viam struere decet, quamnam in partem singula tendunt.

[22] Ad pustulas latas, quæ ferè non pruriunt, (quales Simon per hyemem habuit, qui vbi ad ignem inungeretur, aut calida lauaretur, iuuabatur) vomitus non conducebant. At certè fomentis calidis adhibitis iuuari potuisse existimo.

[23] Quæ maturationem desiderant, ea occludi conuenit, contraria verò exiccare & aperta esse.

[24] In oculis fluxione tentatis, reuulsionem ad fauces facere conuenit, si modo conferre videatur. Atq; vbi eructatio conducit, & alia quæcunque id genus.

[25] Meatus recludendi sunt, vt nares, atque alij quibus opus est, & vt conuenit, & qualia, & quanam via, & quando, & quantum oportet, velut sudores, aliaq; sanè omnia.

[26] Magnis in malis facies bona si fuerit, bono est. In paruis verò bonæ significationi contraria denuncians, malum significat.

[27] Mulieri quę apud magnum Theatrum post Heroum habitabat, morbus arquatus superuenit. Qui apud Timenæ neptim decumbebat, colore atro suffusus est.

[28] In Perintho vrina genitali semini similis est reddita, eaq; eorum quę circa abdomen erant affectuum

A ἢν μὴ ἐς ἄρθρα τελευτήσῃ, ἢ αἱμορραγίη γένηται, ἢ δεξιοῦ ὑποχονδρίου ἔντασις. ἢν μὴ ἐξοδεύῃ οὖρα. αὕτη γὰρ ἡ ἐγκατάληψις ἀμφοτέρων αἱ ὑποστροφαὶ τουτέων εἰκότως. ἀποστάσιας οὕτω ποιέεσθαι αὐτῶν, μὴ γινομένας. τὰς δὲ ἐκκλίνειν γινομένας. τὰς δὲ ἀποδέχεσθαι ἢν ἴωσιν, οἷαι δεῖ, καὶ ᾗ δεῖ. ὁκόσαι δὲ μὴ σφόδρα, ξυνδρᾶν. τὰς δὲ ἀποτρέπειν, ἢν πάντη ἀξύμφοροι ἔωσι. μάλιστα δὲ ταύτας μελλούσας. εἰ δὲ μή, ἀρχομένας ἄρτι. B

[13] Αἱ τεταρταῖαι αἱμορραγίαι δύσκριτοι.

[14] Οἱ διαλείποντες μίην, τῇ ἑτέρῃ ἐπιρριγέουσιν ἅμα κρίσις, ἐκ τῶν πέντε, εἰς τὰ ἑπτά.

[15] Ὅσοι τριταιοφυέες, τουτέοισιν ἡ νὺξ δύσφορος ἡ πρὸ τοῦ παροξυσμοῦ. ἡ δὲ ἐπιοῦσα, εὐφορωτέρη ὡς ἐπὶ τὸ πουλύ.

[16] Βῆχες ξηραὶ, βραχὺ ἐρεθίζουσαι ἀπὸ πυρετοῦ περικαέος, οὐ κατὰ λόγον διψώδεες. οὐδὲ γλῶσσαι καταπεφρυγμέναι. οὐ παρὰ θειῶδές τι ἀλλὰ παρὰ πνεῦμα, δηλοῖ δέ. ὅταν γὰρ διαλέγωνται ἢ χασμῶσι, τότε βήσσουσιν, ὅταν δὲ μή, οὔ. τοῦτο ἐν τοῖσι κοπιώδεσι μάλιστα πυρετοῖσι γίνεται. C

[17] Μηδὲν εἰκῇ, μηδὲν ὑπερορᾷν.

[18] Ἐκ προσαγωγῆς τἀναντία, ἃ προσάγειν καὶ διαναπαύειν. D

[19] Τὰ ὄπισθεν κεφαλῆς ὀδυνωμένῳ, ἡ ἐν μετώπῳ ὀρθὴ φλὲψ τμηθεῖσα, ὠφέλησεν.

[20] Αἱ διαδέξιες τῶν ὑποχονδρίων, ἐξ οἵων οἷα δηλοῖσι, καὶ τῶν σπλάγχνων τῶν φλεγμονῶν, οἷα δύναται. εἴτ' ἐξ ἥπατος σπλῆνα, καὶ τἀναντία, καὶ ὅσα τοιαῦτα.

[21] Ἀντισπᾷν, ἢν μὴ ᾗ δεῖ ῥέπῃ. ἢν δὲ ὅπῃ δεῖ, τουτέοισι δεῖ στομοῦν, οἷ ὡς ἕκαστα ῥέπῃ. E

[22] Τὰ πλατέα ἐξανθήματα, οὐ πάνυ τι κνησμώδεα, οἷα Σίμων εἶχε χειμῶνος. ὅτε πρὸς πῦρ ἀλείψαιτο, ἢ θερμῷ λούσαιτο, ὠνίνατο. ἔμετοι οὐκ ὠφέλεον. οἴομαι εἴ τις ἐξεπυρίασεν, ἀνεῖναι ἄν.

[23] Ὅσα πεπαίνεσθαι δεῖ, ξυγκεκλεῖσθαι δεῖ. τἀναντία δὲ ξηραίνειν, καὶ ἀνεῴχθαι. F

[24] Οἷον ὀμμάτων ῥοωδέων, ἢν ἄλλως φαίνηται ξυμφέρειν, ἀντισπᾷν ἐς φάρυγγα, καὶ ὅπῃ ἔρευξις λυσιτελέει, καὶ ἄλλα τοιαῦτα.

[25] Τὰς ἐφόδους ἀκέεσθαι, οἷον ῥῖνας, καὶ τὰς ἄλλας, ὧν δεῖ, καὶ ὡς δεῖ. καὶ οἷα. καὶ ὅπῃ. καὶ ὅτε. καὶ ὅσον δεῖ, οἷον ἱδρῶτας καὶ τἄλλα δὴ πάντα. G

[26] Ἐπὶ τοῖσι μεγάλοισι κακοῖσι πρόσωπον ἢν ᾖ χρηστόν σημεῖον χρηστόν. ἐπὶ δὲ τοῖσι σμικροῖσι τἀναντία σημαίνον ἢν ᾖ, σημεῖον κακόν.

[27] Παρὰ τὸ μέγα θέατρον ἡ γυνὴ ὄπισθεν τοῦ ἡρῴου ἰκτερώδεος ἐπιγενομένου, παρέμενεν αὐτῇ. ὁ παρὰ Τιμοθέου ἀδελφιδῇ, οὗτος μελάγχλοος.

[28] Ἐν Περίνθῳ τὸ γονοειδὲς τὸ τοιοῦτον ἀπὸ κρίσιμον. καὶ H

A μον. καὶ τῶν ἡρώων τὰ τοιαῦτα ὅτε αἱ ὑρήσιες ῥύον). ὅτι οὔτε φύσης πολλῆς, οὔτε κόπρου πολλῆς, γλίσχρης δὲ διεξόδου, ἐλαπάσσετο. οὐ γὰρ δὴ μέγα ἦν τὸ ὑποχόνδριον. κράμβην ἑβδομαῖος ἔφαγεν, ἐπὶ δύσπνοος ἐὼν, ἐπὶ δὲ ἧσσον ἐδυσπνόει, ἀλύπως ἐγένετο. ἡ κοιλίη αὐτοῦ ἐξεπίναξεν.

²⁹ Περὶ δὲ τοῦ αἵματος τοῦ ἰχωροειδέος, ὅτι ἐν τοῖσι πτωώδεσι ὁ τοιοῦτος καὶ τοῖσιν ἠγρυπνηκόσι, καὶ εἴτε φλαῦρον, εἴτε χρηστόν.

B ³⁰ Οἷσιν ὁ σπλὴν ἐστὶ κατάρροπος, πόδες καὶ γούνατα καὶ χεῖρες θερμά. ῥῖνες καὶ ὦτα, ἀεὶ ψυχρά. ἢ ἄρα διὰ τοῦτο λεπτὸν τὸ αἷμα; ἢ ἄρα καὶ φύσει τοιοῦτον οὕτοι ἔχουσιν.

³¹ Ἐν τοῖσιν ἐμπυήμασιν ὀμφαλὸς ὅρος, οἷσι μέλλουσιν ἐμπυεῖν, αἱ κοιλίαι ἐκταράσσονται.

³² Σπλὴν σκληρὸς, οὐ τὰ ἄνω, κάτω, στρογγύλος.

C πλατύς. παχύς. λεπτός. μακρός. ἧσσον τοῖς ἀπὸ κεφαλῆς καρηβαρικοῖσιν.

³³ Ἡ περὶ τὸν νοσέοντα οἰκονομίη. καὶ ἐς τὴν νοῦσον ἐξωτήσιες. ἃ διηγεῖται, οἷα, ὡς ἀποδεκτέον οἱ λόγοι. τὰ πρὸς τὸν νοσέοντα. τὰ πρὸς τοὺς παρεόντας. καὶ τὰ ἔξωθεν.

³⁴ Ὅτι ἐνθερμοτέρῳ δὲ ἐν τοῖσι δεξιοῖσι. καὶ μέλανες

D διὰ τοῦτο καὶ ἔξω αἱ φλέβες, καὶ χολωδέστεροι μᾶλλον.

³⁵ Συνεκρίθη συνεπάγη θᾶττον κινηθὲν, ἐμαλθάχθη. καὶ βραδύτερον αὔξεται, καὶ ἐπὶ πλείω χρόνον.

³⁶ Ὅτι ἐστερεώθη. καὶ χολωδέστερόν τε καὶ ἐναιμότερον ἢ, τοῦτο θερμότερόν ἐστι τὸ χωρίον τῶν ζώων.

iudicationem attulit. Taliaque vrinæ liberabant, cùm neque flatu copioso, neque glutinoso stercore multo egresso emollirentur. Neque enim sanè magna erant præcordia. Qui septimo die brassicam comedit, cùm adhuc difficulter spiraret, circa abdomen emolliebatur, rectè spirans effectus est, eiq; aluus est exagitata.

²⁹ De sanguinis humore aquoso ita est existimandum, quòd pauidos & peruigiles facit, siue malus, siuè bonus fuerit.

³⁰ Quibus lien deorsum propendet, iis pedes, genua & manus calent, nares & aures semper frigent. Videndum igitur num iccirco tenuis illis sanguis insit, num verò & natura talem habent.

³¹ Suppurationibus vmbilicus terminus, quæ si in pus verti debeant, his alui perturbantur.

³² Lien non superiore, verùm inferiore parte durus, rotundus, latus, crassus, longus, tenuis. Minus autem his qui grauedine ex capite laborant.

³³ Ad diligentem ægrorum procurationem Medico videndum est quænam de morbo interrogationes fieri debeant, quæ narrat æger qualia haberi debeãt, vt accipiendi sermones, quæ ad ægrum, quæ ad assidentes, & quæ ad ea quæ extra spectantur attinent.

³⁴ Quoniam in calidiore solidioreque, dextra scilicet vteri parte, mares concipiuntur, ideoque nigri sunt, & venæ extra prominent, longeque biliosiores existunt.

³⁵ Mas concreuit coaluitque citius, vbi motus est conquiescit, & tardius augescit longioreq; tempore.

³⁶ Quòd solidior & biliosior euadit, & sanguine copiosiore sit præditus, in causa est locus hic animalis calidior.

¹ στυγχρῶσαι] στυγχρῶσαι coarctare, constringere, & comprimere significat, vt στυγχὸν τὸ στυόν. Sic in Exegesi explicat Galenus στυγχρῶσαι στεγνῶσαι, τινὲς δὲ τὸ συναγαγεῖν τῶν ὑγρῶν τὰς διεξόδους ἢ ξηρᾶναι. Vbi certè hunc locum subindicare videtur Galenus. Idem quoque Com. 2. in libro de natura humana στυγχρῶσαι στεγνῶσαι καὶ πυκνῶσαι (quod est constringere, conspissare & densare) explicare videtur,

E velut εὐρύναι ἀραιῶσαι. his verbis, εἴρηται δὲ ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ κατὰ τὸ συνεχὲς, καὶ περὶ τοῦ στεγνῶσαι, ὅπερ ἐστὶν ἐναντίον τῷ ἀραιῶσαι. τοῦτο δ᾽ αὖ πάλιν τῷ πυκνουμένῳ τὴν αὐτὴν ἔχει δύναμιν, ὥσπερ γε καὶ τὸ πεπυκνωμένον τῷ ἐστεγνωμένῳ. hoc est, Consequenter quoque eo in libro de constrictione quæ rarefactioni contraria est. Hæc quoque idem quod densum valet, non secus ac densatum idem quod conspissatum aut constrictum. Quibus verbis haud dubiè hunc locum subnotare & explicare videtur. Erotianus etiam στυγχρῶσαι exponit ἀποστεγνῶσαι καὶ πυκνῶσαι τόπον ἵνα ἐν ᾧ ἡ ἐργασία ἐστί. Est autem εὐρύναι mangonicæ artis ac Gymnasticæ professoribus dicatum vocabulum, cùm densata corpora calfactionibus rarefaciunt & dilatant, aut ad frictiones præparant.

² χυμοὺς τοὺς μὲν ἐξῶσαι] Hæc sententia paulò aliter adducitur & explicatur in fragmento Galeno attributo in libro Hippocr. de humoribus, his verbis, ὥσπερ καὶ λέγεται τὰς νόσους συμβαίνειν τῇ τῶν χυμῶν ἀμετρίᾳ. καθὰ καὶ τὴν ὑγείαν ἐπανέρχεσθαι ἀφαιρέσει καὶ προσθέσει, καὶ προσθέσει λεπτότητι, καὶ παχύτητι τῶν χυμῶν, καὶ ἁπλῶς τῇ εὐκρασίᾳ καὶ συμμετρίᾳ αὐτῶν, ὡς ἐν τῷ ἕκτῳ τῶν ἐπιδημιῶν τῷ Ἱπποκράτει ἄριστα λέγεται. χυμοὺς, τοὺς μὲν ἐξῶσαι, τοὺς δὲ ἐνθεῖναι, λεπτῦναι, κατακεράσαι. τῇ μὲν, τῇ δὲ μή. hoc est, quemadmodum etiam dicitur morbos pro humorum im-

F moderatione contingere, non secus ac sanitatem restitui subtractione & additione, insuperque humorum tenuitate & crassitudine, & vt semel dictam, ipsorum temperie ac commoderatione: quemadmodum optimè dictum est Hippocrati lib. 6. de morbis vulgaribus, humores partim quidem expellendos, partim verò inserendos, tenuandos, & temperandos, idque interdum quidem, interdum verò minimè.

³ λεπτῦναι] πῦχος hîc exponit Galenus ὅλον τὸ σῶμα. Erotianus verò τὸ ἀγγεῖον περιέχον τὰς σάρκας καὶ τὰ νεῦρα. δέρμα δὲ τὸ κάλυμμα τοῦ πυχος. hunc locum haud dubiè subnotans.

⁴ λεῖναι] Vitiosa esse apparet exemplaria quædam Regia manuscripta quæ δῆναι pro λεῖναι legunt. De his verò ac similibus curationum scopis agitur lib. 2. de natura humana & à Galeno amplissimè in Com.

⁵ παραχετεύειν] Locus hic ad succorum medicationem pertinens valdè est lubricus & à nemine satis explicatur. Illud ὑπείξαντα ἀντισπᾶν αὐτίκα, mihi ex Galeni mente ad eos qui reuulsione vti volunt, dirigi debere videtur, vt humores in partem illapsos ac

G veluti affixos auulsione neutriquam fatigemus, sed quauis ratione emolliamus, digeramus, vacuemus, & ad vicina transferamus ex probatæ diuersionis legibus. Idque indicare videtur ἀντιτείνοντα ὑπεῖξαι, quod est renitentia emollire, euincere, iisque aliquid concedere. Interpretes sanè omnes illud ὑπείξαντα ad humores reuulsioni accommodatos referunt, & reuulsionis præceptionem intelligunt, contra Galeni mentem, quæ reuulsionem silentio prætermissam ab Hippocr. significat, etsi vtilia cognitu iis qui reuulsione probè vti volunt, indicari scribit, vt interdum vbi humores in partem illapsi sunt & condensantur, reuellentibus medicamentis locum demus & aliquid concedamus: sed id quod in partem impactum est quauis alia ratione deturbemus & vacuemus. Adeo vt illud ὑπείξαντα, ad eum, qui deriuatione vtitur, potiùs quàm ad humores referri videatur, idque deriuationis absolutæ numeros adimplere. Quæ Galeni mens est lib. 4. Meth. medendi, vbi de reuulsione & deriuatione ex Hippocr. sententia agit his verbis, τὸν μέν γε αὐτὸν πάλιν ἡμᾶς τὸν διορισμὸν ἐν τῷ περὶ χυμῶν ἐδίδαξεν, ἀντισπᾶν μὲν κελεύων εἰς τἀναντία, παροχετεύειν δ᾽ εἰς τὰ πλάγια, ἢ μὴ δὴ ὡς ἐπειδὰν μάλιστα ῥέπῃ, τότε ἀντισπαστέον. εἴρηται καὶ περὶ τούτου κατ᾽ ἐκεῖνο τὸ βιβλίον. ὥστε καὶ νῦν εἰ μὲν ἐπιφέροιτο σφοδρῶς τὸ ῥεῦμα, διὰ τῶν ἐναντίων

H ἀντισπάσομεν, ἄνω μὲν ῥεομένου τοῦ ἕλκοις, κάτω καθαίροντες. εἰ δ᾽ ἐν τοῖς κάτω μέρεσι συσταίη, τὴν ἄνω κοιλίαν κινοῦντες, ἤδη δὲ καὶ πεπαυμένου καὶ κατὰ τὸ μόριον ἐστηριγμένου, παροχετεύειν ἄμεινον. ἐγγυτέρω γὰρ ἡ μετάληψις. καὶ ἡ ὁρμὴ, καὶ ἡ ὁλκὴ τοῦ καθαίροντος φαρμάκου ῥᾷον ἐκ τοῦ πλησίον, hoc est, Istius verò rei discrimen in libro de humoribus nos edocuit, ad contraria quidem reuellere, ad latera verò deriuare iubens. Quinetiam vbi

maximè influit, tunc reuellendum est. Quia de re eo in libro etiam dictum est. Quare etiam nunc si quidem vehemens fluxio irruat, ad contraria reuellemus, vtique si vlcus in superioribus partibus existat, per inferiora purgando, sin verò in inferioribus consistat, superiorem ventrem mouendo. Vbi autem iam substitit fluxio & in partem firmata est, deriuare præstat, cùm & propinquior sit transmutatio, & medicamenti purgantis tum impetus, tum attractio facilius è propinquo fiat. Item paulò post, ἀλλ' εἴπερ ἐκεῖνο καθόλου παρ' αὐτοῦ μεμαθήκαμεν, ὡς ἀρχομένων μὲν ῥευμάτων ἀντισπᾶν προσήκει, ἐστηριγμένων δὲ ἐν τῷ πεπονθότι μορίῳ, τὴν κένωσιν, ἢ ἀπ' αὐτοῦ ποιεῖσθαι τοῦ πεπονθότος, ἢ ὅτι μάλιστα πλησιάζοντος. πρόχειρον ἡμῖν καὶ νῦν συλλογίζεσθαι περὶ τῆς τοῦ αἵματος ἀφαιρέσεως, ὡς ἐν ἀρχῇ μὲν πόρρωθεν, ὕστερον δὲ ἀπ' αὐτῶν τῶν ἡλκωμένων προσήκει ποιεῖσθαι. hoc est, Ac si in vniuersum ab eo didicimus incipientes fluxiones reuellendas esse, in parte verò laborante iam infixas, vel ex ipsa laborante particula, vel ex maximè vicina vacuandus, promptum est nobis de sanguinis detractione ratiocinando colligere, quòd circa initia quidem, è longinquo, postea verò, ex ipsis vlceratis locis sit administranda. Libro quoque de curatione per sanguinis missionem. συνελόντι γὰρ φάναι εἰπεῖν τὰς μὲν ἀρχομένας φλεγμονὰς ἀντισπαστικῶς χρὴ κενοῦν, τὰς δὲ κεχρονισμένας ἐξ αὐτῶν, εἰ οἷόν τε τῶν πεπονθότων. εἰ δὲ μή, τῶν ἐγγυτάτω τούτων. ὅτι μὲν γὰρ τῶν ἀρχομένων, ἀποστρέψαι χρὴ τὸ ἐπιρρέον. ὅτι δὲ τῶν κεχρονισμένων, αὐτὸ μόνον ἐκκενῶσαι τὸ ἐσφηνωμένον ἐν τῷ πεπονθότι μορίῳ. hoc est, cæterùm (vt vno verbo dicam) inflammationes circa initia reuulsione vacuandæ sunt, vbi verò iam tractu temporis traxerunt, ex ipsis (si detur) laborantibus partibus, sin minus ex iis quæ maximè vicinæ sunt. Incipientibus nanque quod influit auertendum, in inueteratis autem, quod in laborante parte constipatum est, id tantùm vacuandum. Et paulò post, τὰς μὲν γὰρ ἀντισπάσεις ἅμα τῇ κενώσει ποιεῖσθαι χρὴ μᾶλλον ἐπὶ τῶν ἀρχομένων ῥευμάτων. τὰς δὲ ἀπ' αὐτῶν τῶν πεπονθότων μορίων, ἢ τῶν πλησίον αὐτοῖς, ἐπὶ τῶν ἐσκιρρωμένων φλεγμονῶν. Incipientibus nanque inflammationibus reuulsiones cùm vacuatione magis debentur. Inueteratis autem quæ ex ipsis affectis partibus, aut illis propinquis vacuant. Idem quoque lib. 2. ad Glauconem, τῶν μὲν οὖν ἔτι ἐπιρρεόντων ἡ ἀντίσπασις, οὕτω γὰρ ὁ Ἱπποκράτης ὀνομάζει. τῶν δὲ ἤδη κατειληφότων τὸ μόριον ῥευμάτων, ἡ παροχέτευσις ἴαμα. Adhuc igitur fluentibus humoribus reuulsio (sic enim vocat Hippocr.) occupatis verò iam fluxione partibus, deriuatio remedio est. Cæterùm vitiosa sunt exemplaria quæ ἀντιπίπτοντα pro ἀντιτείνοντα legunt, magisque probanda quæ αὐτίκα ἀντιτείνοντα ἀπάξαι habent, quò planior sit lectio. Quædam etiam ἀντιτείνοντα pro ἀντιτείνοντα scribunt.

[6] ἐργάζεσθαι τὸ ὅμοιον] Istud valdè est perplexum in eóque explicando plurimùm torquetur Galenus, multis se modis versat pro lectionis varietate. Potest sanè intelligi vt hortetur medicum Hippocr. vt in humorum effusione naturam imitetur, ac in simili se opere exerceat, & his quæ probè à natura vacuantur similiter operam suam collocet, hoc est humorem alteratum, concoctum, ac probè præparatum educat, ac fluxioni accommodatum effundat. Eaque notio simplex erit & minimè affectata, ac fortassis ea tolerabilior quam ex variis opinionum tormentis elicit Galenus, in qua neque satis sibi facere videtur. Atque haud planè scio num pro ἐργάζεσθαι aut ὀργάζεσθαι, ὀργάζεσθαι legerit Galenus, cùm in Exegesi ὀργάζεσθαι ἀναμίξαι, συγκεράσαι, exponat, quam expositionem huic verbo ἐργάζεσθαι hîc adhibet. Quod sequitur exemplum etsi in omnibus exemplaribus manu scriptis retineatur, adulterinum & Hippocr. doctrina explosum, ac à scriptore quodam interiectum existimat Galenus, qui fucatam ac ferè popularem per similia curationem probauerat. Quam opinionem probare videtur author libri de Locis in homine. Sicque quodammodo ferri potest, vt in hac opera medicum exerceri iubeat Hippocrates, idque eum considerare velit, quod interdum necessariò occurrit, vt dolor dolore leuandus sit. Atque eò sanè propius de dolorem excitantibus remediis, vt cucurbitulis, hirudinibus, scarificationibus, vinculis, lacerationibus, causticis, vesicatoriis & amyctiticis præsidiis locus intelligendus videtur, cùm curationis & peculiaris humorum euacuationis modos adumbret Hippocrates. Quibus quidem etsi naturam lacessentibus, humor euocatur & effunditur, ac velut dolore dolor sedatur. Quod sanè considerandum & factitandum iubet Hippocrates. Ideoque lectionem istam ex constantissimo codicum omnium tum manu scriptorum tum publicatorum consensu retinendam existimauimus. Etsi Caluus paulò aliter legisse videtur, ὡς ἐπὶ τὴν ὀδύνην παύει. Qua lectione sanè medicus admoneri videtur, vt in dolore leuando aut leniendo accurationem adhibeat, quod est artis præceptis optimè consentiens. Eaque ratione tuenda mihi videtur ista lectio, ac in gyrum rationis & doctrinæ ducenda, quæ alioqui sua obscuritate magnas offundit tenebras. Quæ sequuntur de humorum reuulsione inaudienda sunt & de illabentis aut lati humoris in contrarium tractu. Potest autem ferri vulgata lectio & longè plurimis contestata codicibus, ὅτι οὐχ ἥκει, vt sensus sit humores sursum delatos capitis purgationem aut venæ sectionem detrahere ac deducere, si nihil procedat, hoc est si nulla sponte vacuatio fiat. Velut pus interdum, vel aqua, vel sanguis, per nares, os, aut aures effluens, morbum soluit ex aph. 10. lib. 6. Sed ὅτι οὐκ εἰκῇ ἀφαιρέεται propter interpretum consensum retinuimus. Hîc autem κάθαρσις medicamenti purgantis euacuationem significat, quæ capitis fluxionibus ἀντισπαστικὸν est remedium. Quo nomine scribit Galenus lib. 13. Meth. med. τὸ γε μὴν ἐμέτοις χρῆσθαι τῶν αἰδοίων πεπονθότων, ἀντισπαστικόν ἐστι βοήθημα. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον, ἐπὶ μὲν τοῖς κατὰ τὴν κεφαλὴν ἅπασιν, τὸ κάτω ἐλαῦνον φάρμακον. Ac certè vomitionibus vti pudendis affectis reuellens est præsidium. Eadem quoque ratione in omnibus capitis affectibus medicamentum deorsum purgans. Cæterùm vitiosa sunt exemplaria quæ τὸν ἐόντα συνεχῶς, pro τὸν ἰόντα, legunt.

[7] αἱ ἀποστάσιες οἷον βουβῶνες] Sensus esse videtur abscessus veluti glandularum inflammationes, earum partium ex quibus progerminant, ac velut stolones ducuntur, significationem præbere, atque etiam aliarum, ac præcipuè viscerum, ex quibus orti maligni sunt. Sic nanque βουβῶνες, hoc est glandularum tumores, qui ex vlcere & propinquæ partis offensione, aut causa manifesta oriuntur, vt parum suspecti sunt, ita securam eorum originem ac vnde ducantur ostendunt. Qui verò sine manifesta causa exoriuntur, & viscerum impuram habitudinem aut inflammationem sequuntur, etsi originem satis testantur, humorum corruptelam indicant & valdè suspecti sunt, quales in pestilenti statu febribus malignis superueniunt. Sic quoque in febribus exorti quæ non habeant causam manifestam, neque diariarum numero comprehendantur, malignitatem præseferunt aut morbi diuturnitatem. Ex quo scriptum est in Coacis Præsagiis, ἐν πυρετοῖσι βουβῶνος ἄλγημα, νοῦσον χρονίην σημαίνει. Bubonum autem & glandularum inflammationem originem, atque etiam quibus ex partibus ortum ducant, apertè indicat his verbis Galenus. lib. 13. Meth. med. οὕτως οὖν καὶ δι' ἕλκος ἐν δακτύλῳ γινόμενον ἤτοι ποδός, ἢ χειρός. οἱ κατὰ τὸν βουβῶνα καὶ τὴν μασχάλην ἀδένες ἐξαίρονταί τε καὶ φλεγμαίνουσι, τὸ καταρρέον τοῖς ἐπ' ἄκρον τὸ κῶλον αἵματος ἀπολαβόντες πρῶτοι. καὶ κατὰ τράχηλον δὲ καὶ παρ' ὦτα πολλάκις ἐξήρθησαν ἀδένες ἑλκῶν γινομένων ἤτοι κατὰ τὴν κεφαλήν, ἢ τὸν τράχηλον, ἤ τι τῶν πλησίον μορίων. ὀνομάζουσι δὲ τοὺς οὕτως ἐξαρθέντας ἀδένας, βουβῶνας. hoc est, Sic igitur etiam ob vlcus in pedis aut manus digito excitatum, glandulæ quæ in inguinibus & alis sunt, tum intumescunt, tum inflammatione tentantur, vbi primæ defluentem in extremos artus sanguinem exceperint. Quin & in collo, & ad aures sæpenumero glandulæ intumuerunt, exortis tum in capite, tum in collo, aut aliqua vicina parte vlceribus. Sic autem intumescentes glandulas bubones nominant. Et paulò post, ἐπειδὰν γὰρ ἐγγὺς ἀρτηρίας μεγάλης ἢ φλεβὸς ἕλκος γένηται, τάχιστα μὲν οἱ βουβῶνες ἀνίσχονται. Vbi enim prope insignem arteriam aut venam vlcus ortum est, celerrimè bubones exurgunt. De reliquis verò qui citra causam manifestam fiunt, agitur aph. 55. lib. 4. & cap. 7. libro 1. de differ. febr.

[8] πνεύματα σμικρά] Quinque hîc complectitur difficultatis spirandi differentias Hippocrates, vt docet Gal. lib. 3. de diff. spirandi, easque fusissimè explicat, vt huius totius loci enarratio inde peti debeat. Quam etiam adduximus lib. 2. Epid. vbi hæc sententia repetitur, prima tantùm difficilis spirationis capita complectens.

ἔξω μεγάλα] Integrè est hîc descripta difficilis spirationis differentia ex inspirationis & expirationis complexione comparata, quæ etiam diminuta repetitur lib. 2. Epid. & ex Galeno lib. 3. de diffic. spirandi cap. 3. explicata.

τὸ μὲν ἐκτεῖνον] Hæ duæ quoque alterius partis respirationis differentiæ, quæ in motionis substantia spectantur, à nobis ex Galeni mente explicantur lib. 2. Epid.

A [9] Ἰνπίελον ξυνεχέων χασμέων] Et hanc sententiam ex Hippocr. mente abundè aperuimus lib. 2. Epid. vnde explicatio integra petenda est. Mendosa autem sunt ferè omnia exemplaria tum scripta tum publicata quæ βραχύπνοις pro βραχύπνοις habent. Quædam etiam μακρόπνους lib. 2. epid. Cuius etiam meminit Gal. in Com. Caluus certè ἀποσίτοις pro ἀπόποις legisse videtur, & cætera omnia mirè perturbasse.

[10] κατ' ἴξιν] In naturæ motibus qui in morbis fiunt, rectitudinem aut directionem spectari iubet hac sententia Hippocr. quæ etiam repetitur lib. 2.* epid. paulò tamen aliter. Quod sequitur ἐς ὦτα κατ' ἴξιν, in abscessibus qui ad aures & oculos fiunt etiam directionem spectari iubet, vt satis patet ex Gal. Com. Variant autem exemplaria manu scripta. Quædam enim ὀδυνῶν habent, vt etiam publicata, quædam verò ὀδυνῶν & εἰς ὀφθαλμοὺς pro ἐν ὀφθαλμοῖσι. Sect. 3.

καὶ τοῖς ἐς τὰ συναγχικὰ ἐρυθήματα] Hæc in exemplaribus vetustissimis manu scriptis vt & publicatis desiderantur, etsi recentiora adscribunt. Neque etiam adduntur in membranis Italicis vt satis ex Caluo patet. Galenus tamen legit vt ex Comment. apparet, &

B vetus Interpres superiori membro coniunxit. Indicat autem tumores rubicundos in anginæ ad pulmones aut pectus transmutatione (de qua in Coacis Præs. & aphor. 10. lib. 5. agitur) etiam secundum directionem ferri. ἐρυθήματα autem de anginæ tumoribus flammeis & rubicundis sæpè effert Hipp. vt patet ex Coacis & aph. 49. lib. 7.

ἢ ἐς τὰ κάτω τοῦ ἥπατος] Exemplaria publicata & manu scripta plurima κατὰ legunt, sed κάτω legendum esse satis innuit Galenus. Significatur autem his verbis considerandum esse an in his quæ infra iecur abscedunt in directum naturę motus semper spectari queat, veluti in his quæ in testes aut varices decumbũt, aut in ea quæ per vterum fit hæmorrhagia, aut etiam in alui perturbatione. Quod etsi non rarò contingit, eos tamen abscessus laudabiliores esse qui secundum directionem fiunt. De abscessu autem ad testes in diuturna tussi, scripsimus abundè lib. 2.† epid. & communionem genitalium partium cum thorace satis aperuimus.

† Sect. 1.

[11] ἢν πνεῦμα ἐγκαταλείπηται] Hîc difficilis respirationis species quæ magnam & crebram spirationem facit intelligitur, vt satis patet

C ex Galeno, qui πνεῦμα νῦν ἀκουσόμενον τὸ πλέον τοῦ κατὰ φύσιν explicat, & ἀναπνοὰς πλείονα, tum etiam quòd pleuritidis, & peripneumoniæ, & febrium perurentium exemplum proponit. Densam verò & crebram spirationem exponit lib. 3. de diff. spir. Hunc locum his verbis subindicans: τὸ γὰρ πνεῦμα μόνον ἁπλῶς οὕτω γράφων, ἐν ταῖς τῶν νοσημάτων ἐδείχθη συνδρομαῖς, ἐπὶ τῆς δυσπνοίας, ἀφ' ἧς πυκνὸν γίνεται τὸ πνεῦμα. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτ' ἔτι πλέον πυκνούμενον, ἔθος αὐτοῖς ἆσθμα καλεῖν. ὥσπερ κατὰ τὸ ἕκτον τῶν ἐπιδημιῶν ἐπειδὰν εἴπῃ, πνεῦμα ἐγκαταλείπηται, τὴν μετὰ πυκνότητος ἀκουσόμεθα δύσπνοιαν, hoc est: Sic enim simpliciter spiritum per se dum scribit, in casuum in morbis concursione demonstratum est pro ea spirandi difficultate accipi, in qua densa fit spiratio. Eandem quoq; ipsam amplius densatam, anhelationem appellare illi est consuetum. Quare lib. 6. de Morbis vulgaribus cùm inquit, si spiratio intus deficit, eam spirationis difficilis speciem quæ cum densitate est, inaudiemus. Idem quoque eodem libro, istud inæqualis respirationis speciem, quæ in expiratione spectatur indicare scribit, his verbis: ἐν δὲ τῷ ἕκτῳ, ἢν πνεῦμα ἐγκαταλείπηται φησι. ἐς γὰρ καὶ τοῦτο ταὐτόν ἐστι τῷ κατὰ τὸ περὶ διαίτης εἰρημένῳ, πνεῦμα προσπταῖον ἐν τῇ ἄνω φορῇ. ὡς γὰρ εἰσπνέοντές τινες οὐχ ἅπαξ τοῦτο δρῶσιν, ἀλλ' ἡσυχίᾳ διακόπτουσι τὴν ἐνέργειαν ὁμοίως τοῖς κλαυθμηριζομένοις παιδίοις οὕτω ἐς ἐμπνέοντες. hoc est: In sexto verò, si spira-

D tio intus deficiat, inquit. Nam & hoc idem est & hoc quod lib. de rat. vict. in morb. ac. dicitur, spiritus offendens in ea quæ sursum fit latione. Quemadmodum enim inspirando quidam non semel id efficiunt, sed cessando ipsam actionem interrumpunt, perindè ac eiulantes pueri, ita & exspirando. Indicatur igitur spiratio intus conclusa, deficiens, derelicta ac intercepta, quæ conuulsionem ex aphorismis denunciat. Cæterùm illud χλόασμα οὐ λαμπρὸν coloris genuini & naturalis immutationem ac formæ significat, cuius dignitas coloris bonitate tuenda est. Ad huius autem sententiæ intelligentiam plurimùm conuenit historia Apomanti sororis filij lib. 4. epid. & quod ibidem scribitur, αἱ ἀποστάσιες ἦσαν ὑποστροφαί, φλέβες κροτάφων, ἐς συμπτώσιες, ἐς χροιῶν μεταβολαί, περὶ τῶν κειρίων. In huius porrò sententiæ extremo vetus Interpres aliquid de membrorum claudicatione addit, quod nusquam repetitur in codicibus tum manuscriptis tum publicatis.

καὶ ἀποστῇ τοῦτον τὸν τρόπον] Exemplaria quædam τοῦτον τὸν λόγον habent, quæ secuti sunt Galeni interpretes vt & paulò pòst οἱ τοιοῦτοι pro οἱ τοιοίδε.

E [12] τὰ ἐγκαταλιμπανόμενα] Hanc totam sententiam lib. 2. epid. abundè explanauimus.

αὐτὴ γὰρ ἡ ἐγκατάληψις] Videtur id ad vrinas referri, quæ vbi restiterint vtrorumq; viscerum impuritatem & morbi materiam à natura expurgatam intercipiunt, vnde meritò recidiuæ fient. Sic ἐγκατάληψις idem quod κατάληψις significabit, quomodo legitur lib. 2. epid. vt sit eorum quæ vacuantur interceptio, retentio, aut suppressio, eaque fuit nostra lib. 2. epid. explicatio. Potest & hîc ἐγκατάληψις ἀμφοτέρων ad vtraque præcordia referri, & in vtrisque interceptio dici, vt recidiuæ iure timeantur si humor à natura vacuandus restitet aut intercipiatur, velut qui ad articulos confluit, aut per sanguinis ex naribus profluuium, aut per vrinas erumpit. ἐγκαταλήψις etiam dici possunt eorum quæ vacuari debent remanentes quodammodo reliquiæ, quæ meritò recidiuas suspectas faciũt. Quo modo legisse videtur Caluus, cùm vtrorumque intus remansionem dixit. Sunt qui ἐγκατάληψιν sumant de viscerum inter se communicatione, dum alterius redundantiam alterum excipit, & suos sibi affectus mutuò communicant. Quod facit vetus interpres.

F ἀπόστασιν οὖν] Aliter legitur lib. 2. epid. ἀποστάσιας οὖν ποιέεσθαι αὐτὸν ἡγεύμενον. Quam lectionem (vt non est improbanda) secutus videtur vetus interpres, etsi ista, quæ multis exemplaribus manu scriptis, tum etiam publicatis est contestata, ferri potest, quam cum interpretibus omnibus secuti sumus.

[13] αἱ τεταρταῖαι αἱμορραγίαι] Lib. 2. epid. vbi sentẽtia ista repetitur, de sanguinis per nares eruptionibus, quę quarto die cõtingerent, exposuimus, & eiusmodi hæmorrhagias ex Hippocr. rescriptis suspectas fecimus. Alij hoc de profluuio sanguinis ex naribus quarto die in febribus tertianis iudicatoriè erumpente intelligi volunt, & sequẽtibus iungunt, cùm tamen tertianæ vix soleant ex Hip. & Gal. doctrina per hæmorrhagiam iudicari.

[14] οἱ διαλείποντες μὴν] Hanc quoq; sententiam lib. 2. epid. abundè exposuimus.

[15] ὅσοι τεταρταιοφυέες] Quænam sint febres τεταρταιοφυέες, quæ ad tertianarum naturam propius accedant, explicat Gal. Com. 2. & 3. in lib. 1. epid. & nos in nostris annotationibus satis aperuimus. Erotianus certè hunc locum subindicans, ab Hippocr. τεταρταιοφυέες vocari scribit, τοὺς τεταρταίους εὐφωνίας χάριν. Vult tamen eas febres subindicari quæ parui hemitritæi dicuntur, & cùm insultuum significa-

G tiones habeant, nullam tamen intermissionis integritatem præseferunt. Alterum porrò huius sententiæ membrum multis in exemplaribus deficit.

[16] βῆχες ξηραί] Huius sententiæ quæ repetitur aphor. 54. lib. 4. meminit Cornelius Celsus cap. 7. lib. 3. de febre ardente agens. Si quis autem in huiusmodi febre leuiter tussit, is neq; vehementi tussi conflictatur, neq; bibere aquam frigidam debet, sed eo modo curandus est, quo in cæteris febribus præcipitur.

[17] μηδὲν ὑπεροράν] His verbis monet Hippocr. antiquorum scripta accuratissimè esse excutienda ac versanda, in iisque nihil esse contemnendum, neque tamen quicquam temerè ac sine ratione affirmandum aut assentiendum, quòd illud arrogantiæ, hoc temeritatis aut leuitatis habet plurimum, quæ à sapientia maximè dissidet. Sic Galenus μηδὲν εἰκῇ, μηδὲν προπετῶς μηδὲ ἀπερισκέπτως συγκαταπίθεσθαι exponit. Potest & de ea quæ in curandi arte adhibenda est diligentia intelligi, vt nihil temerè fiat aut committatur, nihilq; nisi bene subducta ratione, aut vsu comprobatum attentetur. Qua notione huius loci meminit Gal. lib. de Theriaca ad Piso-

H nem, vbi κατὰ τὸν Ἱπποκράτην μηδὲν εἰκῇ ποιεῖν. celebrat.

[18] ἐκ προσαγωγῆς] Mutationem ad contraria sensim fieri debere præcipit Hipp. cùm subitas mutationes non ferat natura. Quod sæpè præcipit in tota sua doctrina, & præcipuè in victus ratione & consuetudine immutanda. Sic quoque Gal. lib. 6. salub. in tem-

peramento calido & ſicco corrigendo ſenſim id fieri præcipit, his verbis: τὸ δὲ τῶν τροφῶν εἶδος, ἤν μὴ ἐπαλλάσσειν ὅτι τὸ βέλτιον ἐθέλει τὴν κρᾶσιν τῶν οὕτως ἐχόντων, ὑπεναντίον ἔστω τῇ δυσκρασίᾳ. κατὰ βραχὺ δὲ γίνεται τοῦτο χωρὶς βλάβης, ὅπου ἐξουσίης μὲν ἰατρός, χρόνῳ δ' ἄγοντος αὐτὸς ὁ βοηθούμενος τοσούτῳ, ὡς ἅπαντα ποιεῖν ἐν τῷ προσήκοντι καιρῷ. hoc eſt, Alimenti verò ſpecies, ſi quis in melius vertere horum ſic ſe habētium temperamentum volet, intemperiei contraria eſto. Id verò ſenſim citra noxam contingit, ſi medicus præſit, & qui curatur ita ſit liber, vt omnia conuenienti tempore faciat. Celſus quoque cap. 3. lib. 1. huiuſmodi in contraria mutationes ſenſim aſſuefaciendas præcipit cùm ſcribit, Item neque ex nimio labore ſubitum ocium, neque ex nimio otio ſubitus labor ſine graui noxa eſt. Ergo cùm quis mutare aliquid volet, paulatim debebit aſſueſcere. Quod neque ſolùm in ægrorum curatione, ſed & in his qui ex morbo confirmantur, videndum etiam monet cap. 24. lib. 4. & verò in ſanis accuratè etiam eſt æſtimandum. Cæterùm exemplaria manu ſcripta ferè omnia ἐν προσάγειν legunt, eodem ſanè ſenſu. Quæ etiam ſecutus videtur Caluus, etſi mirum in modum totum hunc locum valdè per ſe illuſtrem obſcurauit.

[19] Placitum eſt 68. lib. 5. hinc translatum, cuius etiam antea meminit Galenus in reuulſionis legibus, & lib. de Curat. per ſang. miſſionem. Quædam exemplaria manu ſcripta ὀρθὴν legunt, cuius etiam lectionis meminit in Com. Gal.

[20] αἱ διαδέξιες] διαδέξιες Hippocrati ſiue διαδοχαὶ Galeno dicuntur humorum migrationes & ex parte in aliam tranſitus ac exceptiones, & humorum μεταστάσει accommodantur, ac ad ἀποστάσεων criticarum genus referri poſſunt. Intelligi etiam poſſunt morborum quædam ſucceſſiones & in alios tranſitus, vt ſatis ex Galeni Commentario patet, qui has omnes notiones includit. Illud autem καὶ τῶν σπλάγχνων τῶν φλεγμονῶν ſic accipi poteſt, vt ex viſcerum inflammationibus ſucceſſiones quædam fiant & quantum valeant, aut etiam ipſæ inflammationes quonam vertant, videndum ſit. Cæterùm exemplaria tū publicata tum manu ſcripta vitioſa ſunt quæ ἐξ οἵων οἷα ἄλλοισι legunt, cùm legendum ſit ἐξ οἵων οἷα ἀλλοιοῦσι, cuius lectionis meminit Galenus, eamque ſequitur Cornarius. Quædam etiam manu exarata exemplaria εἴτ' ἐξ ἥπατος σπληνὶ legunt, quædam etiam σπλὴν cum Galeno, eadem tamen notione. Caluus hanc ſententiam mirum in modum conturbauit & ſequenti iunxit.

[21] οἵως ἕκαστα ῥέπει] Hanc lectionem velut popularem magis magnaq; ex parte melioribus exemplaribus conteſtatam, ſequuti ſumus. Quidam codices οἵως ἕκαστα ῥέπη habent, quos ſecuti ſunt quidam interpretes, quidam etiam ἕκως.

[22] τὰ πλατέα ἐξανθήματα] Hæc ſententia vniuerſalem notionem habet aph. 9. lib. 5. Exemplaria verò manu ſcripta Regia duo pro ὀνίνατο, αἰνίσατο legunt vitioſè, quam tamen lectionem ſecutus eſt Caluus & vetus Interpres. Eadem quoque exemplaria cum publicatis αἰνέναι αἱ, pro ὀνίνασθαι αἱ habent, eodem ferè ſenſu, vt puſtulas illas calidis fomentis remiſiſſe aut reſolutas fuiſſe ſignificet.

[23] ὅσα πεπαίνεσθαι] Hîc πεπαίνεσθαι ἐκπυΐσκειν ſignificat vt indicat Galenus, & maturationem pro ſuppuratione aut in pus conuerſione ſumi deſignat. Quædam etiam exemplaria ἐμπλαστικαίνεσθαι habent, quæ propius emplaſticam pus mouentium medicamētorum vim, qua corporis meatus obſtruunt, & halituoſos tranſpiratus concludunt, coloremq; natiuum fouent, exprimunt. Vetus Interpres aliam longè ſecutus videtur lectionem, & pro τὰ ἰσχνὰ νεᾶσθαι legiſſe.

[24] ὅτῳ ὀμμά] Exemplaria quædam manu exarata recondita ὅτῳ ὀμμάτων ῥοώδεων legunt. Vetus etiam Interpres καὶ ὅτῳ ἔρευξις λύσις πολέως legiſſe videtur contra omnium exemplarium & interpretum fidem. Caluus quoque iſtud de eructatione tacuit.

[25] ἐς τὰς ὁδὰς] Sic legunt exemplaria omnia manu ſcripta cum meliore publicatorum parte, & ad reliquos corporis meatus referunt, per quos euacuationes molimur, vt & τὰ ὁδὰ, quod habent quædam exemplaria.

ἐς ὅτῃ] καὶ ὡς δεῖ legunt exemplaria Regia manu ſcripta, vt quà & quanam parte aut via euacuatio procedat, intelligatur. Cuius lectionis meminit etiam Galenus in Commentario. Quam dictionem omittit vetus interpres, vt & diminuta eſt quibuſdam in codicibus hæc ſententia, qui ὡς δεῖ, καὶ οἷα prætermittunt, vt ſatis ex Caluo patet, peſſima ſanè nobiliſſimæ artis præuaricatione.

[26] ὅτῳ τοῖσι μεγάλοισι κακοῖσι] πρόσωπον χρηστὸν ὅμοιον τῷ κατὰ φύσιν explicat Galenus, vt ſit facies quæ minimùm à naturali ſtatu recedit. In non leuiter enim febricitantibus corpus permanere, nihilque imminui, vt vel plus æquo contabeſcere aut extenuari, malum, vt ſcribitur aphoriſm. 28. lib. 2. Bona igitur dicitur facies, non quæ perpetuò ſibi conſtat & bene eſt habita, ſed quæ minimùm ab ea quæ eſt ſecundum naturam diſtat, licet pro morbi ratione extenuetur. Quod his verbis indicat Galenus in Commentario quæ vitioſè noſtris in codicibus & ab interpretibus leguntur. Sic enim legi debent: ἐὰν γὰρ μακρῶν ὄντων τῶν παθῶν, τὸ πρόσωπον ἐὰν ᾖ συμπεπτωκὸς ἀξίως τοῦ νοσήματος, χρηστὸν ἐστὶ σημεῖον. ὅτῳ δὲ τοῖς μικροῖς ἐξ ὑπεναντίου κακόν τι σημαίνειν. Exemplaria verò ſcripta & publicata vitioſa ſunt quæ legunt ὅτῳ δὲ τοῖσι σμικροῖσι τἀναντία σημαῖνον ἢ εὖ, σημεῖον κακόν. Legendum enim τἀναντία σημαῖνον τῇ εὐσημείῃ vt ex Gal. patet, quam etiam lectionem vetus interpres ſecutus eſt.

[27] ὠχρὸν τὸ μέγα] Videntur hæc ſanè duo eſſe poſterioris ſuperioris ſententiæ membri exempla, quæ faciei immutationem, ſpecie alioqui leuem & parui momenti, maximè tamen ſuſpectam facerent, aut certè (quod magis arridet) duo morbi arquati genera ſubnotare videtur Hippocrates. Exemplaria quædam publicata παρέμενον αὐτὴν legunt, manifeſto vt apparet vitio, cùm παρέμενεν αὐτὴν ex codicibus manuſcriptis legendum ſit: vt ſenſus ſit, eandem in morbo regio diu perſeueraſſe, quod ſanè morbum ſuſpectum magis reddit. Cuius lectionis etiam veſtigia etſi corrupta apud Galenum reſtant. Nos tamen cum Galeno iſta prætermittere maluimus. Codices ſcripti Regij pro ἀδελφιδῇ ἀδελφιδὴν melius legunt.

[28] ἐν Περίνθῳ] Peruulgata exemplaria cum manu ſcriptis hunc ſenſum habere videntur. In Perintho vrina genituræ ſimilis excreta eſt, eiuſmodique iudicationem retuliſſe viſa eſt. Taliaque abdominis affectus ſoluunt, quando vrinæ liberant. Hoc eſt, imi ventris & abdominis affectus per huiuſmodi vrinarum effluuium liberantur, velut hypochondriorum murmur vrinæ copia ſoluitur aphoriſm. 73. lib. 4. Atque is variæ lectionis ſenſus eodem recidit, etſi Galeni mentem interpretatione noſtra expreſſimus. Indicatur nanque hac ſententia imi ventris dolores aut tumores à pituita vitrea excitatos, per vrinas genituræ ſimiles excretas iudicatos fuiſſe, non ſecus ac Prorrhet. 1. dolores circa vmbilicum multos cum palpitatione à flatibus commotos, per deiectionem genituræ ſimilem iudicatione ſolutos ſcribit. Qua de re fuſiſſimè ſcripſimus annotationibus noſtris in ægr. 1. lib. 1. epid. ex Hippocratis & Galeni mente, & huius etiam loci ſenſum expreſſimus, ſimulque quænam iudicatio fiat ex vrinis genitale ſemen referentibus, aut quænam earum natura pluribus verbis aperuimus. Quo etiam mihi ſpectare videtur quod ſcribitur lib. 2. epid. † in Scopo, dum lienis & præcordiorum tumorem imique ventris contentionem per vrinas craſſas & returbidas iudicatione abſolutam ſcribit, vbi huiuſmodi quoq; iudicationum in Perintho meminit. Hunc autem locum mihi innuere Erotianus videtur, cùm γονοειδὲς οὖρον τὸ ὅμοιον γόνῳ τουτέστι σπέρματι exponit, aut eum certè qui Prorrhetico primo legitur, cuius aliàs meminimus. Nam apud Erotianum manifeſtum eſſe vitium apparet. Quòd autem attinet ad exemplaria manu ſcripta ἐμαλάσσετο pro ἐλαπάσσετο legunt. Quam lectionem ſecutus eſt Aſulanus & Caluus eodem ſanè ſenſu. Eadem verò pro τὰ περὶ τὸ ἦτρον, ὅτῳ τὰ ἦτρον legunt, vt & codices Germanici. Nec verò facienda erat mentio veteris interpretis, qui τὰ τῶν ἤχων, pro ἤτρων, & ῥύσις aliter accepit, vt nec Aſulani codicis qui manifeſto mendo ἰητρῶν pro ἤτρων habet.

† Sect. 3.

[29] περὶ δὲ τὸ αἵματος] ἰχωροειδὲς αἷμα aquoſus ſanguinis humor & ſanguis ſeroſus intelligitur, ac humiditas illa tenuis quæ ſanguinem humores omnes complexum diluit. αἱματώδη ὀρρὸν exponit Galenus, & ſanioſum ſanguinem intelligere poſſumus, niſi ſanies magis extra corpus ſpectaretur. In timore igitur perculſis ac perturbatis, iiſque qui diutius peruigilarunt huiuſmodi ſanguis incoctus necdum concretus abundat, ob viſcerum ac præcipuè hepatis frigiditatem, quæ huiuſmodi dilutum ſanguinem creat, aut certè pauidos & peruigilantes reddit, quæ eſt Galeni opinio, quam interpretatione noſtra expreſſimus, quòd animi affectus ex

viſcerum

A viscerum interiorum intemperie pendeant. Mirum est autem omnia exemplaria tum publicata, tum manu scripta πλουσίοισι legere, cùm πλοάδεσι legendum esse clamet Galenus. Quod vitium etiam ad exemplaria Italica permanasse Caluum non vidisse magis miror, etsi id ex veteri interprete sentire poterat.

[30] ὑγρὰ δ᾽ ἐξ τοῦ λεπτὸν τὸ αἷμα] Hæc lectio codicibus omnibus manu scriptis cum publicatis contestata, significat lienosis tenuem & aquosum redundare sanguinem, ideoq; sæpè per nares aut alia quauis corporis parte prorumpere. Quod innuit Celsus his verbis: Quibus lienes magni sunt, his sanguis aliqua parte prorumpit. &, Quibus sæpè ex naribus fluit sanguis, his aut lien tumet, &c. vt scribit etiam Prorrh. 2. vnde Celsum sumpsisse indicauimus, & hac rem apertius tractauimus. Galeni verò lectio quam omnes secuti sunt interpretes, tenuitatem sanguinis causam esse vult cur genua & pedes caleant. Defœcatus nanque sanguis in splenicis tenuior, acrior & calidior esse solet, siue id lienis vitio, siue à natura contingat.

[31] ἐν τοῖσιν ἐμπυήμασιν] Huius sententiæ initium manu scripta quædam exemplaria præcedenti coniungunt. Cuius scriptionis meminit etiam Galenus, eamque secutus est Caluus, sed pro ὅρος, ὀῤῥὸς legit, vt in purulentis sanguinem tenuem & serosum inesse intelligat. Quod etsi reapse satis est apertum & artis operibus valdè consentaneum, id tamen videtur ab Hippocratis & Galeni mente esse alienissimum.

[32] ἥσσον τοῖς ἀπὸ κεφαλῆς] Hunc locum Auicennas lib. 3. fen. 5. cap. 11. innuit, cùm destillationibus ex capite affectos, rarò lienis tumore tentari scribit, quem etiam sequuntur ferè practici omnes. Destillationi nanque aut grauedini obnoxij, pituitoso, tenui, aquoso & crudo plurimo sanguine, non crasso, fœculento & melancholico, vt lienosi, abundant. Quem sensum etsi fortè sequitur Caluus, aliam tamen spectasse lectionem videtur, contra omnium tum manu exaratorum, tum publicatorum quæ adhuc videre licuit exemplarium fidem.

[33] ἡ περὶ τ νοσέοντα οἰκονομίη] Eleganter admodum οἰκονομίαν vocat ægrorum procurationem ac gubernandorum ægrorum facultatem & peritiam, eorumque quæ Medicus habet ab arte velut seposita ac comparata subsidia accommodatum vsum ac diligentem apparatum, quibus accuratè vult instructum esse Medicum, vt eo velut instrumento aptè collocato & ad manum disposito, non secus ac sedulus quidam paterfamilias promptissimè vti possit. Cuius quidem facultatis summa quædam hîc tantùm capita attingit Hippocrates, quò eam facilius in Medici notione reponeret, eam luculentissima tractatione lib. περὶ ἰητροῦ & περὶ εὐσχημοσύνης exaggerans. Multa quoque & amplissima ad hanc ægrorum procurationem sedulò & ex arte exercendam scribuntur à Galeno libello περὶ τ προγινώσκειν. Cæterùm exemplaria duo Regia manu scripta διηγῦνται οἷα legunt, & hîc omnia sententiæ alterius principium constituunt, quod etiam in codicibus Italicis videtur, vt ex Caluo apparet. Quædam etiam exemplaria οἱ λόγοι πρὸς τ νοσέοντας, πρὸς τοὺς παρέοντας legunt, quæ secutus videtur Caluus, eoq; sanè inclinare Galeni interpretatio videtur. Possunt verò & ista referri ad ea quæ aph. 1. lib. 1. scribuntur.

[34] ὅτι ἐν θερμοτέρῳ] Placitum est 48. lib. 5. quod hîc adumbratur. Cuius opinionis causam adfert Galenus in aphorismis, longéque fusius lib. 2. de semine, & lib. 14. de vsu partium & lib. 6. de loc. affect. Eodem quoque sensu scripsit lib. 2. epid.[a] Hippocrates καὶ ὅτι ἐμπέφυκε τοῖσι δεξιοῖσι τὰ ἄρσενα, vbi hunc locum in medium adduximus, eaque de re plura diximus. Quòd ad scriptionem attinet, exemplaria omnia manu scripta, cum publicatis tum Germanicis tum Asulanis consentiunt, & ὅτι ἐν θερμοτέρῳ, τὸ ἐν τοῖσι δεξιοῖσι legunt. Quæ lectio ad Italica exemplaria permanauit, vt satis ex Caluo apparet, qui codicibus scriptis temerè confisus, mirum in modum locum istum conturbauit. Nos verò cum interpretibus, Galeni liberalitatem amplexi sumus. Exemplaria quoque manu scripta nulla καὶ χολωδέστεροι μᾶλλον apponunt, sed omnia μᾶλλον ξυνεχέες habent. Quam lectionem etiam agnoscit vetus Interpres.

[a] Sect. 6.

[35] συνεχέες] ὀξύτερον κινηθὲν legunt omnia exemplaria tum publicata, tum manu scripta præter Galenum, vt ad celeriorem maris motionem referatur, ἐμφλασθὴν autem impeditam ac hebescentem, aut quodammodo subsistentem & cessantem maris auctionem indicat.

[36] ὅτι ἐστερεώθη] Exemplaria quædam manu scripta θερμὸν pro θερμότερον legunt, vt & Asulanum. Caluus verò hanc sententiam mirè perturbauit, eiusque initium ad superiorem retulit. Quædam etiam exemplaria præcedentis sententiæ extremum huic coniungunt.

ΤΜΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ.

[1] ἡ δέρματος ἀραιότης, ἡ κοιλίης πυκνότης. ἡ δέρματος ξύνδεσις. ἡ σαρκῶν αὔξησις. ἡ κοιλίης νάρκωσις. ἡ τῶν ἄλλων ξύγχυσις. ἡ τῶν ἀγγείων ἀκαθαρσίη. ἡ ἐγκεφάλου ἀνάλωσις. διὸ καὶ φαλακρότης. ἡ τῶν ὀργάνων κατάτριψις.

[2] ἡ καθαίρεσις. δρόμοισιν. ἡσυχίῃσιν. πάλῃσι. πολλοῖσι περιπάτοισι. ταχέσιν. οἷσιν ἑφθὴ μᾶζα τὸ πλεῖστον. ἄρτος ὀλίγος.

[3] καθαιρέσιος σημεῖον τὴν αὐτὴν ὥρην τῆς ἡμέρης φυλάσσειν. ἐξαπίνης γὰρ εἰρύεται. ἡ ὑφιέναι τῶν πόνων, ἢ ῥύεται. ὁμοίως γὰρ ὅλον ξυμπίπτει. ὅταν δὲ δὴ ξυμπέσωσιν, προσάγειν ὕεα ὀπτά. ὅταν δὲ πληρῶνται, σημεῖον αὖθις, τὸ σῶμα ἀνθηρὸν γίνεται.

[4] ἐν γυμνασίοισι σημεῖον, ὁ ἱδρὼς ὁ ῥέων σταγόσιν. ὡς ἐξ ὕδατος ὥσπερ ἐξ ὀχετῶν. ἡ σύμπτωσις ἐξ ἐπάρσιος.

[5] ἡ γυνὴ ἣν πρῶτον ἐθεράπευσα ἐν Κρανῶνι, σπλὴν φύσει μέγας. πυρετὸς καυσώδης. ἐξέρυθρος. πνεῦμα δεκάτῃ. ἱδρὼς τὰ πολλὰ ἄνω. ἀτὰρ ἤδη καὶ κάτω τεσσαρεσκαιδεκάτῃ.

Sectio tertia.

[1] Cutis raritas alui densitatem efficit, cutis coarctatio, carnium auctionem, vētris torpor, omnium conturbationem & vasorum impuritatem, cerebri consumptio, vnde & caluitium, instrumentorum attritionem.

[2] Corporis euacuatio cursu fit, quiete, palæstra, multis obambulationibus velocibus. Quibus maza cocta vt plurimùm, panis autem modicus conuenit.

[3] Extenuationis signum eadem diei hora obseruare oportet. Statim nanque corporis moles contrahitur & concidit. De laboribus aliquid remittendum, alioqui defluet. Vno enim & eodem modo totū corpus concidit. Tunc autem cùm iam collapsi fuerint, suillas assas offerre conuenit. Cùm verò reficiantur id indicat, quòd rursus floridum corpus efficitur.

[4] Exercitationis modum indicat sudor guttatim effluens, qui velut ex aquæ ductibus emanat, aut ex tumore compressio.

[5] Mulierem quam primùm Cranone curaui, cui lien natura magnus erat, febris ardens prehendit, prærubra erat cum difficultate spirandi. Decimo die sudor vt plurimùm ex superioribus partibus profluxit, quinetiam & ex inferioribus decimo quarto die.

[6] Ex capitis grauedine & raucedine laborantibus, vbi febre corripiuntur, iis ferè morborum reuersiones non fiunt.

[7] Quod in pus vertitur, id morbi reuersionem non facit. Ipsa nanque maturatio, simul & iudicationis & excretionis rationem habet.

[8] Quibusdam cùm venerem exercent venter inflatur, quod Damnagoræ accidit. Quibusdam verò tum crepitus fit, vt Arcesilao.

[9] In his qui alarum instar prominentes habent scapulas, flatus simul causa est. Sunt enim flatulenti.

[10] Valdè frigidum, velut nix & glacies, venas rumpere & tusses excitare solet. Humorũ verò collectiones facit, quales sunt oblongæ circa aures eminentiæ, à Satyrorum similitudine Pherea dictæ, aut rotundæ, arborum quarundem tuberculis similes, quæ Gongronæ vocãtur. Quinetiam & corporis durities simul causa existit.

[11] Post mictionem coitio, num ideò pueris potius contingit quòd sint calidiores?

[12] Figuras quasdam corporum magis alleuare, ex eo perspicuũ, qui cùm sarmẽta manu flecteret aut intorqueret, ac præ doloribus decumberet, arrepta summa defixi papilli parte inhæsit, & alleuamentum sensit.

[13] Quem ex montano labore iuxta pontẽ vidi crura hinc inde iactantem, huic altera tibia minimùm extenuabatur, femora autem plurimùm. Vrina verò & genitale semen non retinebantur.

[14] Quicunq; alata latera natura habere dicuntur, quòd à tergo scoptula operta alarum instar emineant, idq; ex causæ imbecillitate accidit, ij in malignis destillationibus, siue excretio fiat, siue non fiat, malè habent.

[15] Rigores quidem mulieribus à lumbis inchoant magis, & per dorsum deinceps ad caput ferũtur. Quin & viris posteriore magis quàm anteriore corporis parte. Horremus siquidem exterioribus magis quàm interioribus corporis partibus, veluti cubitis, femoribus. Sed & cutis raritas id indicat, cuius indicium est pilus. Si verò aliundè rigent, forteque ex vlceribus, ex vasis rigor inchoat.

[16] Curationis summa ex primo ortu, causa, plurimis ægri sermonibus, iisque quæ sensim in cognitionem veniunt, colligenda est, ac perdiscendum num inter se sint similia, an dissimilia, vt ex dissimilitudinibus vna similitudo fiat. Hæc vtiq; via est, hacq; ratione quę rectè se habent explorantur, quæ verò secus, deprehenduntur.

[17] Sanguinis è naribus profluuiũ accidit, aut his qui aliquantulum pallescentes nigricãt, aut ex rubro pallescunt, aut aliquantulum pallent. In quibus vbi paulum concesseris, sicco aliquo medicamẽto incrassare oportet. In aliis verò minus incrassandũ. Sicco autem albo medicamento ad ea vti oportet, quale est galla, aut alumen.

[18] Vbi venerem exercere aut hircire incipiunt, tum sanguinis profluuio tentantur.

[19] In mulierum congressibus quidam crepitum edunt, vt Arcesilaus. Sunt qui vbi cõgressuri sunt, corpore horrent ac corrugantur. Quibusdam verò vbi congressi fuerint, venter inflatur, vt Damnagoræ.

[20] Mutationes cauere oportet, in eoq; obseruanda est cibi parcitas, & quod lassitudinem adimit, & quod bibente sitim arcet.

A [6] ἧσσον τοῖσιν ἀπὸ κεφαλῆς κορυζώδεσιν ἐπιπυρετήνασιν, ὡς οἶμαι, ὑποστροφαί.

[7] πῦον δὲ ἐκπυέον, ἀνυπόστροφον. ἐστὶ γὰρ πεπασμὸς καὶ κρίσις ἅμα καὶ ἀπόστασίς ἐστιν.

[8] οἷσιν ὅταν ἀφροδισιάζωσι, φυσᾶται ἡ γαστὴρ, ὡς Δαμναγόρα. οἷσι δ᾽ ἐν τούτῳ ψόφος, ὡς Ἀρκεσιλάῳ.

[9] ὁ φυσώδες ξυναίτιον τοῖσι πτερυγώδεσι. καὶ γάρ εἰσι φυσώδεες. B

[10] τὸ ψυχρὸν πάνυ, φλεβῶν ῥηκτικὸν καὶ βηχῶδες. οἷον χιών. κρύσταλλος. συστρεπτικὸν δέ. οἷον τὰ φηρία, καὶ αἱ γογγρῶναι. συναίτιον καὶ αἱ σκληρότητες.

[11] ὁ μετ᾽ οὔρησιν συνάγμα, παιδίοισι μᾶλλον. ἦρ᾽ ὅτι θερμότερα;

[12] τὰ σχήματα τὰ ῥηίζοντα μᾶλλον, οἷον ὁ τὰ κλήματα τῇ χειρὶ πλέκων ἢ στρέφων, ὑπὸ ὀδυνέων κατακείμενος, λαβόμενος πασσάλου ἄκρου ὑπερπεπηγότος εἴχετο. καὶ ἐρηΐστευ. C

[13] ὃν ἐξ ὀρειτυπίης παρὰ τὴν γέφυραν εἶδον ἐγώ. ῥιπτεῦντα σκέλεα. κνήμην ἑτέρην ἥκιστα ἐλεπτύνετο. μηρούς δὲ κάρτα. οὖρα καὶ γονὴ οὐκ ἔχετο.

[14] ὅσαι πτερυγώδεες φύσιες πλευρέων δι᾽ ἀδυναμίην τῆς ἀφορμῆς, ἐπὶ τοῖσι καταρρόοισι τοῖσι κακοήθεσιν, ἢν ἔκκρισις εἴη, κἢν μὴ εἴη, κακόν. D

[15] ῥίγεα ἄρχεται γυναιξὶν μὲν μᾶλλον ἀπ᾽ ὀσφύος, καὶ διὰ νώτου. καὶ τότε ἐς κεφαλήν. ἀτὰρ καὶ ἀνδράσιν ὄπισθεν μᾶλλον ἢ ἔμπροσθεν. φρίσσομεν γὰρ τὰ ἔξωθεν μᾶλλον ἢ τὰ ἔνδοθεν τοῦ σώματος, οἷον πήχεων. μηρῶν. ἀτὰρ καὶ τὸ δέρμα ἀραιότερον. δηλοῖ δὲ ἡ θρίξ. ἀφ᾽ ὧν δὲ ἄλλων ῥιγέουσιν ἴσως ἑλκέων, ἄρχεται ἀπὸ τῶν ἀγγείων. E

[16] κεφάλαιον ἐκ τῆς γενέσεως. καὶ ἀφορμῆς. καὶ πλείστων λόγων, καὶ κατὰ σμικρὰ γινωσκομένων. συνάγοντα καὶ καταμανθάνοντα, εἰ ὅμοιά ἐστιν ἀλλήλοισι. καὶ εἰ μὴ ὅμοια ἀλλήλοις εἰσίν. ὡς ἐκ τῶν ἀνομοιοτήτων, ὁμοιότης γένηται μία. οὕτως αὖ ἡ ὁδός. οὕτω καὶ τῶν ὀρθῶς ἐχόντων δοκιμασίη, καὶ τῶν μὴ, ἔλεγχος. F

[17] αἱμορραγίαι ἐκ ῥινῶν, ἢ τοῖσιν ὑποχλωρομέλασιν, ἢ τοῖσιν ἐρυθροχόλοισιν, ἢ τοῖσιν ὑποχλώροισι. βραχέα ὑφέντα, παχῦναι ξηρῶς. τοῖσι δὲ ἑτέροισι παχυσμοῖς, ἧσσον. ξηρῷ δὲ δεῖ λευκῷ. οἷον κηκὶς, στυπτηρία.

[18] ἐπὴν ἀφροδισιάζειν ἄρξωνται, ἢ τραγίζειν, αἱμορραγέουσιν.

[19] ἐν τοῖσι δὲ προσόδοισιν ἔστιν οἳ ἀποψοφέουσιν. οἷον Ἀρκεσίλαος. οἱ δὲ μέλλοντες ῥιγώσειν, ῥικνώδεες. οἱ δ᾽ ἐπὴν προσέλθωσι, φυσῶνται κοιλίην, οἷον Δαμναγόρας. G

[20] αἱ μεταβολαὶ φυλακτέαι. ὀλιγοσιτίη, ἀκοπον. ἄδιψον πίνοντι. H

[21] πᾶς λεπτυσμὸς χαλᾷ τὸ δέρμα. ἔπειτα περιτείνεται, ἀνάθρεψις τἀναντία. χρωτὸς ῥίκνωσις ξυμπίπτοντος. ἔκτασις ἀναστρεφομένου. τὸ ῥικνῶδες τὸ λεῖον ἑκατέρου σημεῖον. τὸ ὑπόχολον. τὸ ὑπέρυθρον. οὕτω δὲ καὶ καταπᾶσθαι μαζούς. ἰσχνοὺς δὲ ἀνεσπᾶσθαι καὶ περιτετάσθαι. καί τι οὐκ ἄν τις οἴοιτο διὰ τοῦτο, ἀλλὰ σαρκωθέντος τοῦτο γίνεσθαι.

[22] κλεῖς περιφανέες. φλέβες διαφανέες.

[23] Ἡρόδικος τοὺς πυρεταίνοντας ἔκτεινεν. περιόδοισι, πάλῃσι, πολλοῖσι. πυρίῃ κακόν. τὸ πυρετῶδες πολέμιον πάλῃσι, περιόδοισι, δρόμοισιν, ἀνατρίψει. αὖθις πόνῳ πόνον. φλεβῶν ἔρευθος. πελίωσις. χλωρότης. πλευρέων ὀδύναι λαπαραί.

[24] ἄδιψον συνέχειν στόμα, σιγᾷν. ἀνέμον ξὺν τῷ ποτῷ ψυχρὸν εἰσάγειν.

[25] τὰς ἀφορμὰς ὅκοθεν ἤρξαντο κάμνειν εἴτε κεφαλῆς ὀδύνη, εἴτε ὠτὸς, εἴτε πλευροῦ, σημεῖον οἱ ὀδόντες. καὶ ἐν οἷσι βουβῶνες.

[26] τὰ γινόμενα ἕλκεα, καὶ φύματα κρίνοντα πυρετούς. οἷσι ταῦτα μὴ παραγίνηται ἀκρισίη. οἷσιν ἐγκαταλείπηται, βεβαιόταται καὶ τάχισται ὑποστροφαί.

[27] τὰ στρογγυλόμενα πτύαλα παρακρουστικὰ οἷα ἐν Πλώσῳ.

[28] οἱ αἱμορροΐδας ἔχοντες, οὔτε πλευρίτιδι, οὔτε περιπλευμονίῃ, οὔτε φαγεδαίνῃ, οὔτε δοθιῆσιν, οὔτε τερμίνθοισι ἁλίσκονται. ἴσως δὲ οὐδὲ λέπραις. ἴσως δὲ οὐδὲ ἄλλοισιν. ἰηθέντες γε μὴν ἀκαίρως συχνοὶ, τοῖσι τοιούτοισιν οὐ βραδέως ἑάλωσαν. καὶ ὀλέθρια οὕτω, καὶ ὅσαι ἄλλαι ὑποστάσιες. οἷον σύριγγες, ἢ ἕτεραι ἀποσκήψιες. ἐφ' οἷσι γινόμενα ῥύεται, τούτων προγινόμενα κωλύει.

[29] ἀλλ' οὐδὲ τόποι οὗτοι οἱ δεξάμενοι ἢ πόνῳ ἢ βάρει ἢ ἄλλῳ τινὶ ῥύονται. ἀλλ' οἷσιν αἱ κοινωνίαι.

[30] διὰ τὴν ῥοπὴν οὐκ ἔτι αἷμα ἔρχεται. ἀλλὰ κατὰ τοῦ χυμοῦ τὴν ξυγγένειαν τοιαῦτ' ἀποπτύουσιν.

[31] ἔστιν οἷσιν αἷμα ἀφίεσθαι ἐν καιρῷ ἐπὶ τούτοισιν. ἐπ' ἄλλοισι δὲ ὥσπερ ἐπὶ τούτοισι, τοῦτο οὐκ εἰκός.

[32] κώλυσις ἐπὶ τοῖσιν αἱματώδεα πτύουσιν, ὥρη, πλευρῖτις, χολή.

[21] Quæuis extenuatio cutem laxat, deinde distenditur, refectio contrà. Cutis collabentis corrugatio, renutritæ extensio, horridum, læue, alterum alterius signum existit, itemque subbiliosum, & subrubrum. Eadem ratione mammæ demittuntur, graciles verò reuelluntur & distenduntur: etsi id non eam ob causam fieri quis existimauerit, sed quia corpus carne repleatur.

[22] Iugula conspicua in quibusdam videntur & venæ apparentes.

[23] Herodicus febricitantes tum multis obambulationibus, tum multa lucta & fomentis conficiebat, idque malè. Febris enim fami, luctæ, obambulationibus, cursibus, frictioni, iis vtique omnibus est inimica. Laborem igitur labore curabat. Inde venarum rubor, liuor, pallor, aut laterum dolores molles contingebant.

[24] Sitim prohibet, os claudere, tacere, auram cum potu frigidam intro ducere.

[25] Videndæ sunt causæ ex quibus morbi cœperint, siue capitis dolor, siue auris, siue lateris prehenderit. Cuius rei dentes, & in quibusdam glandularum tumores significationem afferunt.

[26] Quæ suboriuntur vlcera & tubercula, ac febres decernere nata sunt, si non affuerint, iudicationem ipsam tollunt. Quibus verò aliquid intus relinquitur, iis certissimæ & celerrimæ morborum reuersiones fiunt.

[27] Rotũda sputa, qualia in Pleno visa sunt, delirium portendunt.

[28] Qui sanguinem per ora venarum quę in ano sunt profundere solent, neque morbo laterali, neque pulmonis inflammatione, neque vlcere exedente (phagedænam dicunt) neque furunculis corripiuntur, neque tuberculis quæ à cicerum similitudine terminthi dicuntur, ac fortassis ne lepra quidem, forteque neque aliis id genus. Intempestiuè tamen curati multi, breui huiusmodi morbis correpti sunt, eamq; ob causam perniciosè habuerũt. Quod & in reliquis abscessibus, velut fistulis cõtingit, qui aliorum medela sunt. Et in his quidem videndum est, quibus in morbis quæ facta sunt liberant, eosdem si antè fiant prohibere.

[29] Loci alterius noxios humores loca quædam excipiunt, aut ob dolorem aut grauitatẽ, aut aliud quippiam, aut quòd cum aliis communitatem habeant, liberant.

[30] Quòd aliò sanguis inclinet, ideò non amplius exit, sed iuxta humoris cognationem eiusmodi sputa excreantur. Atque interdum horum quibusdam opportunè sanguinem detrahere conuenit, in aliis verò perinde atque his, id non æquè consentaneum.

[31] In cruenta spuentibus, sanguinis detractionem prohibet anni tempus, lateris dolor, bilis.

[1] ἡ τῶν ἄλλων σύσχεσις] Sic habent omnia exemplaria manu scripta. Galenus verò τῶν ὅλων legit, quem secuti sunt omnes interpretes. Idem quoque κατατείνειν legit, vt & omnia exemplaria manu scripta.

[2] ἡ καθαίρεσις] Exemplaria omnia manu scripta δρόμοισιν, ἡσυχίῃσιν legunt. Galenus autem post πάλῃσι, ἡσυχίῃσιν legit. Quædam etiam exemplaria manu scripta ὄϊσιν pro οἷσιν habent, quæ secuti sunt quidam interpretes, & de ouilla carne intellexerunt, quæ paucum alimentum præbet. Cuius etiam lectionis vetus interpres meminit. καθαιρέσιν autem τῶν σαρκῶν λέπτυνσιν καὶ μείωσιν explicat Galenus, corporis emaciationem, imminutionem & extenuationem intelligimus. Sed vetus interpres κάθαρσιν perperam legisse videtur.

[3] ἐξαπίνης γὰρ ἐρύεται] ἐρύεσθαι de corporis mole effertur quæ contrahitur, collabitur, imminuitur ac detumescit, in immodicæ extenuationis signis. Lapsum ex subleuatione dixit vetus interpres, in quo ἐρείπεται legisse videtur. Quam etiam lectionem agnoscit Galenus, cuius loco ἔρριπται vitiosè legit exemplar vnum Regium manu scriptum, & alia quoque ἐρρίπτετο mendosè habent.

ἢ ὑφιέναι τῶν πόνων] ἀφεῖναι aut ὑφεῖναι legit Galenus, vt abstinendum laboribus iisque supersedendum significet. Idemque ὑφιέναι agnoscit, quæ est omnium tum publicatorum tum manu scriptorum codicum scriptio, vt de laboribus aliquid remittendum aut

concedendum indicetur, eosque imminuere oporteat & relaxare, in immodicæ extenuationis cautione, alioqui corporis vires exoluentur aut dissipabuntur, quod per ῥύεσθαι effert Hippocrates. Est enim ὑφιέναι ὑποβάλλειν & ἐνδιδόναι. Mirumque subit hîc quosdam ab ὑφίεμαι deducere velle, vt de subeundis laboribus intelligant, quę sententia est veteris interpretis, sed ὑφιέσθαι legendum foret, quæ lectio etiam laboribus cedendum, de iisq; aliquid remittendum esse significaret. Pro ῥύεται quæ est scriptio omnium codicum, Galenus ῥυήσεται legit, quem secuti sumus cum interpretibus.

ὁμοίως γὰρ ὅλον συμπίπτει] Id de virium corporis collapsu & exolutione potius intelligendum videtur, quàm de totius habitus mole & tumore. In nimia nanque plenitudine & vacuatione vno eodemq; modo periculum imminet, similiterq; vires exoluuntur.

ὅταν δὲ δὴ ξυμπίπτωσιν] Sic legunt omnia exemplaria tum publicata tum manu scripta. Galenus verò ὅταν δὲ ἤδη, quem secuti sumus cum omnibus interpretibus.

[4] ἐν γυμνασίοισι σημεῖον] Hîc sanè videtur exercitationis modulum præscribere Hippocrates, vt tunc quiete opus sit, cùm sudor stillatim effluit, aut corporis tumor deprimitur & concidit, vt patet ex Galeno extremo lib. 2. salub. Sicque ἀναπαύσεως aut ἡσυχίας dictio subaudienda erit. Aut ex Galeni mente συμπτώσεως aut καθαιρέσεως σημεῖον dicitur, vt extenuationis terminus præscribatur. Ceterum exemplaria manu scripta cum publicatis legunt ἐν γυμνασίοισι σημεῖον, ὁ ἱδρὼς ὁ ῥέων σταγόσιν, ὃς ἐξέεισιν ὥσπερ ἐξ ὀχετοῦ. Quam lectionem etiam videtur agnoscere Galenus.

[5] πνεῦμα] Hanc difficilis spirationis speciem in qua incitata est & crebra spiratio, hoc loco significari scribit Galenus lib. 3. περὶ δυσπν. vbi huius loci meminit his verbis: τὸ γὰρ πνεῦμα μόνον ἁπλῶς οὕτω γράφων, ἐν ταῖς τῶν νοσημάτων ἐδείχθη συνδρομαῖς, αὐτὸ τῆς διανοίας, ἀφ' ἧς πυκνὸν γίνεται τὸ πνεῦμα. τὸ δὲ αὐτὸ τοῦτο ἐπὶ πλέον πυκνούμενον, ἔθος αὐτῷ ἆσθμα καλεῖν. ὥστε κατὰ τὸ ἔχον τῶν ἐπιδημίων ἐπειδὰν εἴπῃ, πνεῦμα ἐξαπαλείπηται, τὸ μετὰ πυκνότητος ἀκουστέον διάνοιαν. ὡσαύτως δὲ κἀπὶ τῆς ἐν κρανῶνι γυναικός, ἐφ' ἧς οὕτω γράφει. ἀπλῶς φύσει μέγας. πυρετὸς καυσώδης. ἐξέρυθρος. πνεῦμα, τὴν προειρημένην διάνοιαν ἀκουστέον, ἐφ' ἧς πυκνοῦται τὸ πνεῦμα. Quem locum etiam paulò antea adduximus. Quòd attinet ad scriptionem, exemplar vnum manu scriptum Regium hîc τμήματος τρίτου initium facit. Omnia verò manuscripta exemplaria cum publicatis hoc modo legunt, ἡ μαινὴ τὴν παρθένον ἐθεράπευσα ἐν κρανῶνι, ἀπλῶς οἱ φύσει μέγας. Quinetiam τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἤσσον omnia habent, vt & Italica exemplaria. Cuius quoque lectionis etiam meminit Galenus.

[6] ἀπὸ κεφαλῆς κορυζώδεσιν] Exemplar vnum Regium reconditum καὶ βραγχώδεσιν addit, quod in cæteris omnibus manu scriptis & publicatis vitiosè subiicetur, vt satis ex Galeni Commentario patet.

[7] ἐὰν γὰρ πεπασμὸς] Hîc πεπασμὸς dicitur eorum quæ præter naturam sunt putredine quædam permixta concoctio, ex qua pus & hypostasis fiunt, quæ aliàs πέψις dicitur Galeno lib. 1. de diff. febrium, & lib. 5. de facul. simplicium medicamentorum, † & Com. 1. in lib. de rat. vict. in morb. ac. ἐὰν γὰρ πεπασμὸς legunt omnia exemplaria tum manu scripta tum publicata. Galenus verò ἐὰν τις, quem secuti sumus. † *Cap.* 8.

[8] ὡς Ἀρκεσιλάῳ] Exemplaria omnia manu scripta Regia Ἀρκεσιλάῳ τὸ φυσῶδες legunt, & principio alterius sententiæ adscribunt, quod & facit Asulanum. Quædam etiam Ἀρκεσιλάῳ δὲ ὤδει, deinde τὸ φυσῶδες, quædam etiam Ἀρκεσιλάῳ δὲ ὤδει τὸ φυσῶδες, quarum etiam scriptionum meminit Galenus.

[9] τοῖσι πτερυγώδεσι] πτερυγώδεας in tabidorum specie ponit Hippocrates lib. 3. epid.* vbi quinam dicantur πτερυγώδεις abundè scripsimus. * *In Statu pest.*

[10] τὸ ψυχρὸν παίει φλεβῶν ῥηκτικὸν] Qua ratione frigidum sanguinis vasa sua rigiditate ac duritie disrumpit, scribit Gal. lib. 4. loc. affect. hunc quoque locum subindicans his verbis: αἵεν δὲ φανερᾶς ἔξωθεν αἰτίας πλῆθος αἵματος αἱ ἀρήγησιν ἀγγεῖον ἐν πνεύμονι. καθάπερ καὶ κατ' ἄλλο τι μέρος τοῦ σώματος, ὅτ' ἂν δυσεπέκτατον τύχῃ διὰ ψύξιν ὑπόγυιον ἢ δυσκρασίαν σύμφυτον. οὕτως καὶ Ἱπποκράτης τὸ ψυχρὸν εἴρηκε φλεβῶν ῥηκτικόν. οὐκ αὐτὸ δή που καθ' αὑτὸ τὰς ῥήξεις ἐργαζόμενον, ἀλλ' ὅτι τῇ ψύξει σκληροὺς καὶ δυσεπεκτάτους τοὺς χιτῶνας τῶν ἀγγείων ἐργαζόμενον, ἐπιτήδεια πρὸς ῥῆξιν αὐτὰ παρασκευάζει. hoc est, Sanguinis etiam abundantia, non secus ac in reliquis corporis partibus, vas in pulmone absque vlla externa manifesta causa rumpit, cùm videlicet aut ob frigiditatem propinquam, aut ob innatam intemperiem id ægrè distendi contigerit. Sic Hippocrates frigidum venas rumpere solere dixit. Neque sanè ipsum per se ruptiones facit, sed quòd suo frigore vasorum tunicas duras & distentioni rebelles efficiens, ea ad ruptionem magis idonea reddit. Alexander quoque Aphrodisiensis lib. 1. Quæst. natur.' huius loci meminit, his verbis: οὕτω γὰρ καὶ Ἱπποκράτης ἔλεγε τὸ ψυχρὸν φλεβῶν ῥηκτικόν.
' *Quæst.* 117.

οἷον τὰ φηρέα] Sic legunt quotquot videre licuit exemplaria, tum manu scripta, tum publicata. Galenus omnesq; interpretes φηρέα legunt. In exeg. verò hic locus subindicatur & explicatur his verbis: φήρεα αἱ παραμήκεις ὑπὸ τὰ ὦτα ἀδενώδεις ἐξοχαί, οἵας καὶ οἱ σάτυροι ἔχουσιν. ἔνιοι δὲ φῆρες καὶ θῆρες καλοῦνται, ἵν' ᾖ, οἷον φήρεα, ἀθηλικῶς εἰρημένον. Quibus verbis (etsi mendo non caret) φήρεα quasi θήρεα dictum vult, vt tubercula oblonga quæ in ferarum coriis, qualia bubalis, vris, aut elephantis, visuntur, intelligas. Sed tunc sanè φηρέα melius quasi θηρέα dicerentur, quod est Æolibus proprium, qui φῆρα θῆρα dicunt, & Homerus Iliad. α. ἐμάχοντο φηρσὶν ὀρεσκῴοισι, dixit, pro θηρσί, hoc est θηρίοις. φήρεα tamen aliud quiddam apud Erotianum sonant cuius nulla fit apud Galenum mentio, qui & φηρέα scribit. Galenus quoque in exegesi γόγγρωνα pro gutturis tumore, βρογχοκήλην vocant, sumit his verbis: γόγγρωνα, βρογχοκήλην, ἀπὸ τῶν ἐν τοῖς πρέμνοις τῶν δένδρων ἐπιγινομένων στρογγύλων ἐξοχῶν, ὡς καὶ Θεόφραστος ἐν τῷ πρώτῳ περὶ φυτῶν ὧδί λέγει. ἔνια δὲ ἴσχει τοὺς καλουμένους ὑπό τινων γόγγρους, ἢ τὸ ἀνάλογον, οἷον ἡ ἐλαία. hoc est, γόγγρωνα tumorem gutturis, (branchocelen dicunt) intelligo, à rotundis in arborum truncis enatis eminentiis, velut etiam Theophrastus in primo de plantis scribit, his verbis: Nonnulla verò à quibusdam vocatos gongros habent, aut aliquid proportione respondens, velut olea. Rectum quoque γόγγρων fecisse videtur Galenus. At γόγγρωνη Helychio ἀπόστημα ἐν φάρυγγι significat.

[11] τὸ μετ' οὔρησιν σωάγαμα] σωάγαμα etsi hîc σύστασιν καὶ πῆξιν eorum quæ post mictionem in vesica remanent significat, vt interpretatur Galenus, pro calculo tamen poni testantur quæ scribit Gal. in exeg. vocum Hippocr. hunc locum proculdubio subindicans. σωάγαμα, ἤτοι ἐπίπαγός τις, ἢ ἐναιώρημα, ἢ ὑπόστασις, ἢ πῶρος, καὶ οὕτως ἄμεινον ἐν τῷ ἕκτῳ τῶν ἐπιδημιῶν λέγεται. Sic enim mihi legendum videtur. Cæterùm de calculi in pueris ortu plura & scitu dignissima scribuntur ab Hippocr. lib. 4. περὶ νόσων, & à Gal. com. ad aph. 26. lib. 3. & in fine lib. περὶ φύσ. ἀνθρ.

[12] καὶ χρῆμα καὶ ῥιζῶντα] μᾶλλον addunt omnes codices tum publicati, tum scripti, præter Galeni exemplaria quæ secuti sunt interpretes. ἄκρον etiam legunt omnia exemplaria manu scripta & publicata. Quoddam etiam ἄκρῳ legit, eadem certè notione.

[13] ὁ νέξ ὀρθοπνοίης] Exemplaria manu scripta Regia duo ὀροπυπίης leg.

[14] ὅσοι πτερυγώδεες φύσιες πλευρέων] πτερυγώδεες φύσιες πλευρέων dicuntur Hippocrati, qui à natura alata latera habere dicuntur, & qui aliàs simpliciter πτερυγώδεις efferuntur, quique scoptula operta instar alarum exerta & eminentia habent, quòd superiores costæ compressæ & latera angusta, alas quodammodo eminere faciant. Quod accidit ob vitalis facultatis impotentiam ex primo ortu, quam τῆς ἀφορμῆς ἀδυναμίην vocat Hippocr. causæ aut actionis imbecillitatem denotans, siue primam occasionem, quæ est caloris natiui debilitas. Huiusmodi autem naturæ, quòd promptè ad tabem sint comparatæ, in malignis destillationibus facilè noxiam sentiunt, isque habitus non procul abesse putatur à vitæ periculo, si accidit labor & laterum magna contentio, vt de se scribit M. Tullius *. Is autem mihi esse videtur non absurdus huius sententiæ sensus, quam ex omnibus manu scriptis codicibus coniunctim legimus, Galenum etiam secuti. Caluus quòd non videret quomodo πτερυγώδεες πλευρέων φύσιες Hippocrati dicerentur, δι' ἀδυναμίην πλευρέων iunxit, & τῆς ἀφορμῆς omisit, quod tamen omnibus in exemplaribus legitur, & à Galeno disertè varia explicatione est exagitatum. * *In Bruto.*

[15] ῥίγεα ἄρχεται] Ex placito 69. lib. 5. sumenda huius loci explicatio, quod & indicauimus lib. 2. epid. † vbi etiam vitiosè legitur, &
† *Sect.* 3.

huius

A huius loci meminimus. Vetus Interpres pro ἀγλύων, ἀφορμῆς aut aliud quid tale legisse videtur, contra omnium quæ adhuc videre licuit exemplarium fidem.

[16] κεφάλαιον] Hæc sententia curationis summam comprehendit, qua obiter vult Hippocrates rectè medentem in disserendi via ac diuidendi ratione probè exercitatum, vt maximè communes atque summas, tum verò infimas & particulares cuiusque rei differentias methodo quadam inueniat. Hanc enim ex Hippocrate & Platone optimam artis constituendæ viam passim celebrat Galenus, in eaque probè exercitatum esse Medicum iubet, & optima accurataque disserendi ac demonstrandi ratione imbutum esse oportere contendit, eaque via insistentem, tum maximè communia, tum propria intuentem, cuiusque rei differentias constituere. Quod sanè artis præcipuum caput est, nec nisi disceptandi subtilitate assidua in logicis speculationibus detrito contingere haud temerè potest, qualem Medicum passim informat Galenus. ἀνομοιότητας igitur apparet Galenum intelligere, cuiusque rei in proprias & maximè singulares differentias sectionem, quæ ex vniuersali quodam genere communitatem quandam ac societatem hauriunt, quo quidem comprehensæ, quadantenus communicant, aliquamque inter se affectam habent similitudinem, quam Galenus κατὰ τι vocat in Commentario. Et sanè ex obscurissimis pessimeque corruptis Galeni verbis cuius apparet eum post καταμανθάνοντα, αὖθις ἀνομοιότητας τύπωσι legisse, per eaque verba, quæ etiam bis repetit, vniuersalium ac communium in differentias sectionem intellexisse, in qua perdiscenda Medicum exerceri iubet: deinde etiam ad particulares cuiusq; differentias progredi, quæ est optima artis constituendæ via, eorumque quæ probè constituta sunt & inuenta regula & explicatio, quam methodum vocant. Exemplaria tamen scripta nullam omninò huiusce lectionis suspicionem habent, omniaque quotquot videre licuit in eadem scriptione consentiunt, nisi quod Regium vnum pro κεφάλαιον κεφαλὴ habet, vitiosè vt satis apparet. Quam tamen lectionem sequitur Asulanus & Caluus. Galenus quoq; αὕτη αὖ ἡ ὁδὸς legisse videtur, & πλείστων λόγων καὶ σμικρὸν γινωσκομένων simul iunxisse. Quod etiam fecit Caluus, etsi Hippocratis & Galeni mentem parum assecutus est.

[17] αἱμορραγίαι ἐκ ῥινῶν] ἢ τοῖσιν ἐρυθροχόλοισιν hic passim legunt exemplaria omnia manu scripta, eosque indicant qui sanguine bile flaua permixto abundant. Cùm Galeno tamen ἐρυθροχλώροισιν legunt omnes interpretes, eosdem intelligentes. ἐρυθροχόοισιν etiam agnoscit Galenus, eos qui rubro sunt colore & sanguine abundant, obaudiens. Quos tamen nusquam explicauit Caluus, cum flauabiliosos dixit.

βραχέα ὕφεντα] Id indicat non statim omninò sanguinis profluuium sistendum in his præcipuè qui vitioso sanguine abundant; sed vbi paulùlum fluxioni concesseris & condonaris, tunc siccum aliquod medicamentum incrassans adhibendum.

τοῖσι δ' ἑτέροισι παχυσμοῖς, ἥσσον] Hæc sanè lectio in omnibus tum manu scriptis tum publicatis exemplaribus legitur, eamque secutus est Caluus. Cuius hic quidem sensus est, vt velit Hippocrates aliis quidem incrassantibus medicamentis, præterquàm siccis, minimè esse vtendum, quòd parum illa idonea videantur. Atque ista lectio optimè certè mihi quadrare videtur, & si secutus sum Galenum cum cæteris omnibus interpretibus. In sequentibus autem etsi Galenus λευκὰ in antiquis exemplaribus passim haberi clamet: quotquot tamen adhuc videre licuit exemplaria manu scripta λευκῷ habent. Caluus quoq; λευκὰ legisse videtur.

D [18] ἐπὴν ἀφροδισιάζειν ἄρξωνται] Sic legunt exemplaria omnia manu scripta. Galenus verò ἄρχωνται quem secuti sumus cum interpretibus. τραγίζειν autem hircire dicitur, quod de voce quæ in adolescentibus inæqualis redditur, & quodammodo immutatur aut raucescit dicitur. Alexander Aphrodisiensis in suis Quæst. βράγχῳ τραχὺ dicit.

[19] ἐν τοῖσι δὴ προσόδοισιν] Exemplaria omnia manu scripta δὴ prætermittunt. Eadem quoque οἱ δὲ μέλλοντες ῥιγώσειν, ῥικνώδεες, habent omnia, hoc sensu, vt qui in congressibus rigore tentari debeant, iidem corrugentur. Sed vitiatam esse lectionem satis apparet ex Galeno, & οἱ δὲ μέλλοντες, ῥιγῶσι ῥικνώδεες legendum esse, vt sit sensus, quosdam congressuros rigore corripi, & toto corpore corrugari. Quod tamen Galenus raro nec nisi insigni humorum vitio laborantibus contingere scribit, istamque lectionem Capitoni adscribit. Nos igitur Galenum cum interpretibus secuti sumus. Caluus ῥιγώσειν & ῥιγῶσι omninò prætermisit. Galenus etiam supra huius sententiæ meminit, eamq; aliter legit.

[20] ὀλιγοσιτίη] Hæc sanè in mutationum cautione obseruanda esse clamat Galenus, quòd ad naturalem statum conseruandum, E in his plurimùm sit ponderis ac momenti. In omni nanque mutatione quæ nos circunstat, siue ad temporum vicissitudines, siue victus rationem, siue vitæ instituta ac mores referatur, ad hæc tria animum intendere oportet. Quod effecit, vt cùm manu scriptis exemplaribus ista simul coniungerem. Eadem quoque manu scripta exemplaria omnia, πίνοντι legunt, non πεινῶντι, quod ex vetustis codicibus agnoscit Galenus. Quæ certè lectio mihi toleranda visa est, quòd ista ad victus rationem non temerè referantur, in eaq; plurimùm conducat circa potum obseruatione quid in eius immutatione delinquamus.

[21] τὸ ῥικνῶδες] Sic legunt exemplaria manu scripta omnia quotquot adhuc videre licuit. Sed Galenum secuti sumus, qui φλεγμῶδες legi mauult, etsi sua veteri lectioni constat sententia eiusque meminit Galenus. Quod sequitur ὅτω καὶ ζαναλδαι μαζοί, valdè est obscurum à Galenoque multis implicatissimis verbis & corruptissimis agitatum. Id tamen eum sensum habere videtur, vt eadem ratione quoque in extenuatis mammæ deprimantur, deinde verò reuellantur sursumque trahantur & distendantur, vt vetularum exemplo testatum facit Galenus. Quod tamen aliter fieri quiuis existimarit, nempe cùm istud non ob extenuationem, sed potius carnis plenitudinem & incrementum contingere videatur. Vitiosa sunt exemplaria manu scripta quæ σαρκωθέντος τούτου γίνεται legunt. Galenus ἀλλὰ σαρκωθέντος τὸ γίνεται legisse videtur, quod tamen longè alium habere sensum videtur. Id quoq; ex vulgi opinione dictum esse satis apparet.

F

[22] κλεῖς περιφανέες] Hæc sententia indicat quibusdam naturis venas extantes esse & iugula conspicua, in quibus venæ à sanguinis copia turgent & distenduntur, eiusque plenitudo indicatur, etsi id in gracilibus appareat. Quod mulieris exemplo comprobat Galenus. Ideoque hanc seiunximus, Galenum & exemplaria manu scripta imitati. Quidam gracilibus & extenuatis attribuunt superiorique sententiæ coniungunt, secuti publicatorum codicum fidem. Cæterùm mirum subit omnia exemplaria manu scripta, tum recondita, tum recentiora ἡ ἄγαν πλήρωσις περιφανὴς, non κλεῖς περιφανέες habere. Quę Capitonis est lectio, quamq; multis scriptis exemplaribus contestatam fuisse scribit Galenus. Quæ certè lectio ad Italica etiam exemplaria redundauit, vt apparet ex Caluo, eamq; agnouisse videtur vetus Interpres, etsi vitiosè priori sententiæ coniunxit. Atq; ea scriptio huius sententiæ sensum manifestum facit, qua plenitudinis & sanguinis redundantiæ signa denotantur.

G [23] πρόδικος] Exemplaria duo manu scripta ἡρόδικος habent, vt alia πρόδικος, sicq; variant exemplaria Italica. Vetus Interpres Herodicum legit. Herodici autem Gymnastæ & Medici Gorgię fratris, meminit Plato in Gorgia, Phędro & lib. 3. de Repub. Exemplaria quoque manu scripta omnia περιόδοισι legunt. Galenus περιόδοισι δρόμοισι videtur legisse & vtrunq; coniunxisse, quod etiam fit in huius sententiæ parte secunda. περίοδος autem longas & lentas obambulationes quæ in multum tempus extendebantur, ac veluti ad eundem locum reditus ac circuitus significant, quem obambulandi morem Herodico tribuit initio Phædri Plato. κακῶν autem ad Herodici malam curationem mihi referri rectè posse videtur, & quod sequitur velut reddita ratione id confirmare. In quo etsi nulla exemplaria manu scripta λιμῷ legunt, nos tamen ex Galeno & veteri interprete adscripsimus. αὐτοῖσι autem mihi cum prioribus rite atque ordine positum videtur, in eoque secutus sum codices excusos. Exemplaria manu scripta πόνῳ πόνον αὐτοῖσι habent. Quæ sanè lectio indicat Herodicum labore laborem & per similia curationem perperam instituisse, quod hac sententia reprehenditur, aut αὐτοῖσι ad febricitantes refertur, vt sensus sit, laborem in his labore curandum in-

H stituens. Hancque etiam lectionem secutus videtur Galenus, etsi pro αὐτοῖσι τοῖσι legit, & sequentibus iungit. Non est porrò absimile quod ab Asclepiade scriptum traditur: In recenti vehementique febre, præcipueque ardenti, gestatione vtendum esse. Sed id periculosè fieri scribit † Celsus, meliusque quiete impetum eiusmodi sustineri. Et quod de eodem etiam scribit * Celsus.

† Lib. 2. cap. 15. * Cap. 4. lib. 2.

Febre ipsa præcipuè ad eius remedium Asclepiadem vti se professum. Conuellendas enim ægri vires putauit, luce, vigilia, siti ingenti: sic vt ne os quidem primis diebus elui sineret. A

φλεβῶν ἔρευθος] ὅτι φλεβῶν εὔρεσιν legunt omnia exemplaria manu scripta Regia, vnde satis apparet εὔρεσιν pro ἔρευθος mendosè irrepsisse. ὅτι autem huic sententiæ præpositum fuisse testantur exemplaria Italica, quæ secutus est Caluus & vetus Interpres, etsi illud ὅτι præcedentibus iungit. Indeq; fortè traductum videtur, quòd ὅσοι in quibusdam exemplaribus præpositum agnoscit Galenus. Aptè autem admodum ista in vnam sententiam conspirant. Caluus etiam πλευρέων ὀδύναι λαπάραι legisse videtur. Quam quoq; lectionem agnoscit Galenus. Sed λαπαραὶ legunt omnia exemplaria scripta.

[24] ἄδιψον] Exemplaria manu scripta Regia ὅτι ἔχειν ἄδιψον συνέχειν σῶμα legunt, quam lectionem etiam codicibus Italicis testibus secutus videtur Caluus & vetus Interpres. Et hæc certè sententia vel præcedenti iungi potest, aut per se legi, vt sitis arcendæ consilium adhibeat Hippocrates: aut vt id vel tum maximè in febricitantibus animaduertendum esse præcipiat, Herodici curationem improbans, qui laborem labore curandum in febricitantibus suaderet, in quibus tum maximè conueniat sitim arcere. ἄδιψον συνέχειν σῶμα multa iungunt exemplaria, sed ἄδιψον, συνέχειν σῶμα legimus ex Galeno & melioribus codicibus. Caluus μὴ εἰσάγειν legit suis codicibus fretus, quam lectionem etiam ex Capitone agnoscit Galenus. Vetus quoq; Interpres μὴ ψυχρὸν legisse videtur. Sed certè vitiosas eas lectiones esse apparet quæ negationem illam apponunt, cuius ne mentionem quidem vllam faciunt exemplaria manu scripta nostra: etsi quædam pro εἰσάγειν, εἰσφέρειν habent, quam velut vocis explanationem quandam esse apparet. Cæterùm silentium sitim restinguere, dolorem ac tristitiam compescere, scribit Plutarchus extremo libro de loquacitate. B

[25] τὰς ἀφορμὰς] His verbis apertissimè innuit Hippocrates morborum causas ac primariò affectum locum in remediis adhibendis considerandum, vt dentium exemplum & glandularum tumores satis indicant. Hancque sententiam lib. 2. epid. pluribus aperuimus, vbi paulò aliter repetitur. Cæterùm hoc loco monendum est exemplaria manuscripta omnia hunc locum longè aliter legere, his verbis: ὁκόθεν ἤρξαντο κάμνειν, εἴτε κεφαλῆς ὀδύνη, εἴτε ὠτός, εἴτε πλευρῆς, σημεῖον οἱ ὀδόντες. αὐτοὶ γὰρ τὰς ἀφορμὰς παρέχουσιν. καὶ ἐφ' οἷσι βουβῶνες. Quæ lectio etsi sensum non immutat, non tamen perindè celebrata est & popularis, ac vulgata toties Galeno approbata retinenda est. Quamuis quoq; Caluus codicum manu scriptorum quadantenus vestigia secutus videatur. C

[26] ἀχεασίη] Et hic quoq; ἀκελσίην legimus ex fidelissimis manu scriptis codicibus & Galeno, vt lib. 2. epid. vbi hæc sententia repetitur eadem prorsus notione.

[27] οἷα ἐν γλώσσῃ] Exemplaria manu scripta quotquot videre licuit hæc verba non adscribunt. Quæ neque etiam legit Caluus, vt nec vetus Interpres. Agnoscit tamen Galenus ex veteribus exemplaribus, etsi aliter scribuntur postea vbi hæc sententia repetitur. [b] πύελα quoque habent plurima, quædam etiam πύαλα.

[b] *Aph. 20. Sect. 6.*

[28] οἱ αἱμορροΐδας] Exemplaria omnia manu scripta cum excusis consentiunt, & ἁλίσκονται adscribunt ex fine lib. περὶ χυμῶν, vbi sententia ista repetitur. Apparet tamen in veteribus exemplaribus Galeni etiam tempore desideratum fuisse.

ὅτι φαγέδαινα] Hunc locum haud dubiè innuit Galenus in exegesi, his verbis, φαγέδαινα, ἕλκη ἀναβιβρωσκόμενα. D

ὅτι τερμίνθοισι] Exemplaria quædam manu scripta ἴσως δὲ ὅτι τερμίνθοισι habent. Sunt autem τέρμινθοι nigra quædam tubercula in tibiis exorientia, à cicerum similitudine ac forma denominationem habentia, qualia in Aristæi vxoris fratre celebrauit lib. 2. epidem. † Hippocr. his verbis: κάπειτα ἐν κνήμῃ τέρμινθοι ἐγένοντο. De quibus illic copiosius scripsimus. Quod sequitur ἴσως δὲ οὐδὲ ἄλλοισιν, Galenus οὐδὲ ἄλλοισι legit, vt ad cætera id genus tubercula aut cutis vitia referatur, quem lubentius sequimur. Codices tamen manu exarati ἄλλοισιν cum excusis legunt, vt reliquas lepræ species respiciat, aut certè reliquas cutis fœdatæ affectiones, in quibus λειχῆνες καὶ ἀλφοὶ numerantur lib. περὶ παθῶν. Et certè ista omnia propriè magis vitiliginibus respondent, vt verior sit lectio οὐδὲ ἀλφοῖσιν, vt legitur lib. περὶ χυμῶν, & legit vetus Interpres. Sed nos veterem scripturam indicare oportuit.

† *Sect. 2.*

ἰηθευθέντες γε μὴν ἀκαίρως συχνοὶ] Lib. περὶ χυμῶν συχνοῖσι τοῖσι τοιούτοισι legitur.

καὶ ὅσαι ἄλλαι ἀποστάσιες] Hîc secutus sum lectionem lib. περὶ χυμῶν & Galenum, vt sit sensus, in reliquis abscessibus qui veluti quodam humorum effluuio ac depositu morbos liberant, quales sunt fistulæ, importuna curatio ac suppressio, velut hæmorrhoidibus adhiberi solet, perniciem adfert, eaque Galeni mens est. Istud quoque ad abscessus referri potest qui secessu quodam, velut emissario facto, corpus expurgant, & à supradictis morbis liberant, non secus ac hæmorrhoides. Quem in sensum accipi debet codicum manu scriptorum omnium & excusorum lectio. ἢ ὅσαι ἄλλαι ὑποστάσιες, οἷον σύριγγες, ἢ ἕτεραι ἀποσκήψιες. Sic enim constantissimè legunt omnia exemplaria manu scripta quæ adhuc videre licuit. Eademque lectio est Italicorum codicum vt apparet ex Caluo. Sed certè insolenter admodum ὑποστάσιες humorum consistentias, concretiones ac collectiones, velut subsidentias significant, cùm foras emitti debeant: qua significatione ὑποστάσιες οὔρων dicuntur lib. de artic. aliasq; ea significatione hæc dictio vsurpatur apud Hippocr. vt illic scribimus. Sed longè melius ἀποστάσιες legitur lib. περὶ χυμῶν. E

ἐφ' οἷσι γινόμενα ῥύεται] Hæc certè lectio codicibus omnibus manu scriptis & publicatis contestata, facilimam habet intelligentiam, ac per se etiam potest intelligi de his, siue abscessibus, siue humorum effluuiis ac depositionibus, quæ vbi fiunt à morbis vindicant, eadem si præuertant, morbos prohibent. Quod eodem sensu repetitur lib. περὶ χυμῶν, sed vitiata scriptione, vt satis apparet. Nos tamen Galenum secuti sumus, & τὰ γινόμενα καὶ προγινόμενα in genere ad ea quæ in morbis facta sunt, eosque anteuertunt, solenni Hippocrati more retulimus, etsi γινόμενα ex manu scriptis exemplaribus magis probamus. Quædam verò exemplaria hîc legunt σκῆψις μὲν ἐφ' οἷσι γινόμενα ῥύεται. Cuius etiam vestigia Galenus ipse agnoscere videtur, nisi quòd pro σκῆψις σκέψις legit. Ac fortè σκῆμψις legi debet, isq; videtur esse locus quem in exegesi indicat Galenus, cùm σκῆμψις ex hoc libro sexto adducit, & pro ἀπόσκηψις positum esse scribit. F

[29] ἀλλ' οὐδὲ τόποι] Exemplaria omnia manuscripta cum publicatis consentiunt. Sed nos Galeni lectionem secuti sumus, quæ sanè probabilior est, aut hæc ex lib. περὶ χυμῶν amplectenda. οἱ ὕποπτοι τόποι ὑποδεξάμενοι πόνῳ, ἢ βάρεϊ, ἢ ἄλλῳ τινὶ ῥύονται.

[30] διὰ τὴν ῥοπὴν] Hîc quoque secuti sumus Galenum, etsi scriptis codicibus & publicatis sua constare potest sententia. ἀλλ' οἷσιν αἱ κοινωνίαι διὰ τὴν ῥοπὴν ἐκ τε αἷμα ἔρχεται, vt quibusdam partibus communicatio quædam ob humoris inclinationem, momentum & cognationem exoriatur, quæ etiam est lib. περὶ χυμῶν lectio, nisi quod pro ἀλλ' οἷσιν, ἄλλοισιν legitur. Atque huius sententiæ meminit Gal. in Com. Quidam etiam cum veteri interprete ἀλλήλοισιν pro ἄλλοισιν legunt. G

ἔστιν οἷσιν] Istud, quòd ad sanguinem expuentes referatur, superioribus coniunxi, codices manu scriptos & publicatos secutus, etsi illi per se locus esse potest. ἀφίεσθαι autem legitur in omnibus manu scriptis, tum publicatis codicibus, & lib. περὶ χυμῶν, pro quo Galenus ἀφαιρέεσθαι posuit, quem cum interpretibus secuti sumus.

[31] κώλυσις] Hic certè locus magna artis circunspectione indiget. Galenus pleuritides moderatas & mites, quæque sputa sanguinea primis diebus excernunt, sine sanguinis missione curari scribit, quod etiam in dies artis operibus est notatum, & in pueris sæpissimè mitissimæ pleuritides sanguinis detractionem non requirunt. Ac fortassis ex hoc loco Arabes in biliosa pleuritide sanguinis missione interdicunt, cùm sanguinem bilis esse frænum dicant. Lib. περὶ χυμῶν aliter legitur hæc sententia, cuius etiam lectionis meminit Galenus in Commentario. Quædam etiam exemplaria manu scripta ὕρησι vitiosè legunt, eaque lectio ferè cum ea consentit quam refert Galenus & explicat in Comm. H

ΤΜΗΜΑ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

[1] Τὰ παρ' οὖς, οἷσιν ἀμφὶ κρίσιν γινόμενα μὴ ἐκπυήσῃ, τουτέων λαπασσομένων ὑποστροφὴ γίνεται. κατὰ λόγον τῶν ὑποστροφέων, τῆς ὑποστροφῆς γινομένης, αὖθις αἴρεται καὶ παραμένει. ὥσπερ αἱ τῶν πυρετῶν ὑποστροφαὶ, ἐν ὁμοίῃ περιόδῳ. ἐπὶ τούτοισιν ἐλπὶς εἰς ἄρθρα ἀφίστασθαι.

[2] Οὖρον παχὺ, λευκὸν. οἷον τὸ τοῦ Ἀρχιγένεος ἐπὶ τοῖσι κοπιώδεσι τεταρταίοισιν ἔστιν ὅτε ἔρχεται καὶ ῥύεται τῆς ἀποστάσιος. ἢν δὲ πρὸς τούτῳ αἱμορραγήσῃ ἀπὸ ῥινῶν ἱκανῶς, καὶ πάνυ.

[3] Ὧι τὸ ἔντερον ἐπὶ δεξιὰ, ἀρθριτικὸς ἐγένετο, ἦν ἡσυχαίτερος. ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἰήθη, ἐπιπονώτερος.

[4] Ἡ Ἀγασίου, κόρη μὲν ἐοῦσα, πυκνοπνεύματος ἦν. γυνὴ δὲ γινομένη, ἐκ τόκου οὐ πάλαι ἐπίπονος ἐοῦσα, ἐπιπολαίως ἦρεν ἄχθος μέγα. αὐτίκα μὲν ψοφῆσαί τι ἔδοξε κατὰ τὸ στῆθος. τῇ ὑστεραίῃ, ἆσθμα τε εἶχε καὶ ἤλγει ἰσχίον τὸ δεξιόν. ὁπότε τοῦτο πονέοι, ἐπόνει ποτὲ, καὶ τὸ ἆσθμα εἶχε. παυσαμένου δὲ, ἐπαύσατο. ἔπτυσεν ἀφρώδεα. ἀρχομένη δὲ, ἀνθηρά. καταστάντα δὲ, ἐμέσματι χολώδει ἐῴκει λεπτῷ. οἱ πόνοι μάλιστα μὲν, ὁπότε πονοίη τῇ χειρί. ταύτην εἴργεσθαι, σκορόδου, χοιρείου, οἰός, βοός. ἐν δὲ τοῖσι πνευματώδεσι, βοῆς, ὀξυθυμίης.

[5] Ὧι ἐν τῇ κεφαλῇ ἐνέμετο ἔπαρμα, πρῶτον ἡ στυπτηρίη ἡ κεκαυμένη ἐνήρμοσεν. εἶχεν ἄλλην ἀπόστασιν, ἴσως ὅτι ὀστέον ἔμελλεν ἀποστήσεσθαι. ἀπέστη ἑξηκοσταῖον, ὑπὲρ τοῦ ὠτὸς ἄνω πρὸς κορυφὴν τὸ τρῶμα ἦν.

[6] Τὰ κῶλα ἔχει οἷα κυνὸς, μείζω δέ. ἤρτηται ἐκ τῶν μεσοκόλων. ταῦτα δὲ ἐκ νεύρων ἀπὸ τῆς ῥάχιος ὑπὸ τὴν γαστέρα.

[7] Αἱ τοῖσι κάμνουσι χάριτες. οἷον τὸ καθαρείως δρᾷν, ἢ ποτὰ, ἢ βρωτὰ, ἢ ἃ ἂν ὁρᾷ, μαλακῶς ὅσα ψαύει. ἄλλαι. ἃ μὴ μεγάλα βλάπτει, ἢ μὴ εὐανάληπτα. οἷον ψυχρὸν ὅκου τοῦτο δεῖ. ἀνάγκαι. εἴσοδοι. λόγοι. σχῆμα. ἐσθής. τῷ νοσέοντι. κουρή. ὄνυχες. ὀδμαί.

[8] Ὕδωρ ἀφεψηθέν. τὸ μὲν ὡς δέχηται τὸν ἠέρα. τὸ δὲ μὴ ἔμπλεον εἶναι καὶ ἐπίθημα ἔχειν.

[9] Ὅτι ἐξ αἱμορραγιῶν ὑδεροῦνται.

[10] Ἢν οἷα δεῖ καθαίρωνται, καὶ εὐφόρως φέρουσιν.

[11] Ἐν Αἴνῳ ὀσπριοφαγέοντες ξυνεχέως θήλεα, ἄρσενα, σκελέων ἀκρατέες ἐγένοντο καὶ διετέλεον. ἀτὰρ καὶ ὀροβοφαγέοντες γουναλγέες.

[12] Ἐμφανέως ἐγρηγορὼς θερμότερος τὰ ἔξω, τὰ ἔσω δὲ ψυχρότερος. καθεύδων τἀναντία.

[13] Ἐν θερμῇ φύσει ψύξις. ποτὸν ὕδωρ. ἐλινύειν.

[14] Ὕπνος ἐν ψύχει ἐπιβεβλημένῳ.

Sectio quarta.

[1] Quibus iudicationis tempore exorta ad aures tubercula non suppurauerint, iis euanescentibus morbi reuersio contingit, factaque pro recidiuarum ratione morbi reuersione, rursus attolluntur & permanent, non secus ac febrium reuersiones, eodem circuitu. In his ad articulos aliquid abscedere posse sperandum est.

[2] Vrina crassa, alba, qualis Archigenis puero aderat, interdum in febribus quæ sunt cũ lassitudinis sensu, quarto die prodit, & ab abscessu vindicat. Quòd si præter hæc sanguis è naribus abundè profluat, etiam prorsus liberat.

[3] Qui articulari morbo detentus, intestini dolore dextra parte vexabatur, leuius habebat. Vbi verò hic curatus fuit, magis dolebat.

[4] Agasij filia adhuc puella, crebra spiratione vexabatur, mulier verò effecta, non ita pridem à partu, leui dolore correpta est. Cumque graue pondus sustulisset, protinus quidem in pectore aliquid concrepuisse visum est. Postridie tum creber anhelitus (asthma vocant) tenuit, tum coxendix dextra indoluit. Qúmque hæc doleret, tum etiam creber anhelitus fatigabat, qui dolore desinente cessabat. Sputum spumosum reiecit, per initia verò floridum, quod vbi constiterat, vomitionem biliosam & tenuem referebat. Dolores autem potissimùm aderant cùm manu laboraret. Huic allio, suilla, ouilla & bubula interdicere visum fuit. Difficultate autem spirandi laborantibus, clamore atque præcipiti iracundia abstinendum.

[5] Cui in capite tumor ad aures depascendo proserpebat, ei primùm alumen vstum admotum profuit. Is alium abscessum habuit ea ratione fortassis quòd os abscedere oportebat, quod sexagesimo die supra aurem discessionem fecit, cùm in summo vertice vulnus esset.

[6] Homo crassiora intestina ad instar canis habet, maiora tamen. Appendent autem ex medianis membranis, quæ mesocôla dicuntur. Hæ verò ex neruis à spina sub ventre procedentibus.

[7] In quibusdam ægrotis est gratificandum, velut est, vt mundè tum potus tum cibus parentur, tum etiam quæcunque videt & attingit mollia sint. In aliis quoque gratificari oportet quæ non magnam noxam afferunt, aut quæ facilè sarciri queat, velut frigida, vbi ea opus est. In his etiam Medicum ægroto se gratum præbere conuenit, qualia sunt ingressus, sermones, corporis habitus, vestitus, tonsura, vngues & odores.

[8] Aquam vbi decoxeris, partim quidem vt aërem recipiat efficies, partim verò vt vas plenum non sit, & operculum habeat.

[9] Quòd multi ex immodico sanguinis profluuio aqua inter cutem corripiuntur animaduertendum est.

[10] Si qualia opus est purgentur, tum facilè tolerant.

[11] In Æno qui continenter leguminibus vescebantur, tum mares, tum fœminæ, crurum impotẽtia conflictabantur, in eaque perseuerabant. Et verò qui eruo in cibum vtebantur, ex genuum dolore laborabant.

[12] Vigilantem externis partibus calidiorem esse, internis autem frigidiorem, apparet. Dormienti verò vice versa contingere.

[13] Calidæ naturæ refrigeratio, aquæ potio, & quietem agere conuenit.

[14] Somnus in loco frigido, stragulis corpori iniectis, capiendus est.

[15] Quæ stanti adest somnolentorum nictatio, somnum profundum facit.

[16] Imbecilla victus ratio frigida, valida verò calida.

[17] Aquarum quæ arte carent, partim quidem ab æthere excreta, cum tonitru, aut media æstate demittitur, partim verò nimbosa, & mala est.

[18] Tum aqua, tum vigilia, voraces homines efficiunt.

[19] Percalidam naturam calido anni tempore, cubile in aëre frigido, crassam efficit, in calido verò extenuat.

[20] Valetudinem excolunt citra satietatem cibis vesci, & impigrum esse ad laborem.

[21] Leuem inter vigilandum sitim somnus sedat, eam verò quæ ex somno orta est, vigilia interdum.

[22] Qui plurimo calore abundant, ij magna sunt voce præditi. Plurimus etenim aër frigidus inspiratur. Duorum verò magnorum magna quoque soboles existit.

[23] Qui calido sunt ventriculo, frigidas habent carnes & graciles existunt. In iis venæ prominentes apparent, & ad iram sunt proniores.

[24] Per exuperantes terræ siccitates, volucrum genus probè valet.

[25] Videndum vter testis extra promineat (quod ὄρχις Græcis dicitur.) Quòd si dexter, mas; si verò sinister, fœmina portenditur.

[26] Oculi vt valuerint, ita & totum corpus. Color quoque ad deterius aut melius confert. Æquum est autem prout se habuerit alimentum, ita etiam externas corporis partes affectas esse.

[27] Inter lethalia signa numeratur calidus vapor per cutem emanans, si prius nares spiritum frigidum emiserint. Vitalia verò contra se habent.

[28] Cibos labores præcedere oportet.

[15] ὕπνος ἑδραῖος, ὀρθοῦ νυσταγμός.

[16] αἱ ἀσθενέες δίαιται, ψυχραί. αἱ δὲ ἰσχυραὶ, θερμαί.

[17] ὑδάτων ἀτεχνέων, τὸ μὲν ἀπὸ τοῦ αἰθέρος ἀποκειθέν. βροντιαῖον. ὡραῖον. τὸ δὲ λαιλαπῶδες, κακόν.

[18] ὕδωρ βορόν. καὶ ἀγρυπνίη βορόν.

[19] ἔνθερμος φύσει, καὶ θερμῇ ὥρῃ. κοίτη ἐν ψυχρῷ παχύνει. ἐν δὲ θερμῷ, λεπτύνει.

[20] ἄσκησις ὑγιείης. ἀκορίη τροφῆς. ἀοκνίη πόνων.

[21] ἐν τῷ ἐγρηγορέναι, δίψης ἐπιπολαίου, ὕπνος ἄκος. τῆς δὲ ἐξ ὕπνου διέγερσις.

[22] οἷσι πλεῖστον τὸ θερμὸν, μεγαλοφωνότατοι. καὶ γὰρ ψυχρὸς ἀὴρ πλεῖστος. δύο δὲ μεγάλων, μεγάλα καὶ τὰ ἔκγονα γίγνεται.

[23] οἱ θερμοκοίλιοι, ψυχρόσαρκοι καὶ λεπτοί. οὗτοι ἐπίφλεβοι. καὶ ὀξυθυμότεροι.

[24] αὐχμοὶ ἐπὶ γῆς, οἰωνῶν γένος εὐθενεῖ.

[25] σπαργᾷ ὁκότερος ἂν φανῇ ἔξω. ὄρχις δεξιός, ἄρσεν. εἰ δὲ εὐώνυμος, θῆλυ.

[26] ὀφθαλμοὶ ὡς ἂν ἰσχύωσιν, οὕτω καὶ γυῖον. καὶ χροιὴ ἐπὶ τὸ κάκιον ἢ ἄμεινον ἐπιδιδοῖ. δίκαιον δὲ ὡς ἂν ἔχῃ ἡ τροφὴ, οὕτω καὶ τὸ ἔξω ἕπεσθαι.

[27] σημεῖα θανατώδη. ἀνὰ δέρμα, ῥῖνα, θερμὸς ἀτμός. πρότερον δὲ ῥὶς, ψυχρὸν πνεῦμα ἀφίησιν. τὰ ζωτικὰ ἐναντία.

[28] πόνοι σιτίων ἡγείσθωσαν.

ANNOTATIONES IN SECTIONEM QVARTAM.

[1] ὥσπερ αἱ τῶν πυρετῶν ὑποστροφαί] Innuit his verbis tumorum reuersionem interdum fieri cum febre, iisdemque circuitibus, pro reuersionum morborum ratione, hoc est ex iudicationis imperfectæ legibus, eosque dierum iudicatoriorum circuitu rursus intumescere, increscere & permanere, quibus recidiuæ fieri solent. Id enim indicare videntur alioqui difficillima Galeni verba in Commentario. Quod etiam enixè magis indicat lectio libelli περὶ κρισίων, & lib. περὶ χυμῶν vbi paulò aliter legitur hæc sententia. Exemplaria autem manu scripta omnia τυπέου καταπαυομένου legunt, cuius lectionis quoque meminit Galenus, pro quo lib. περὶ χυμῶν τυπέου ἀπαλλασσομένου legitur, & lib. περὶ κρισίων πυτίων ἀπαλλασσομένων, quæ apertior est lectio, eamque innuere videtur Galenus in fine sui Commentarij, etsi obscuris & deprauatis verbis, cùm pro τύπου πύτων permutare licere scribit.

[2] οὖρον παχὺ, λευκόν] πολὺ additur aphorismo septuagesimo quarto, libro quarto, qui istam sententiam planè explicat, eamque etiam ad superiorem referri posse indicat, vt & lib. περὶ κρίσεων ex parte illi coniungitur. Repetitur quoque ad calcem lib. περὶ χυμῶν, vbi τὸ τοῦ Αρπηγῆύεος legunt. Codices verò omnes manu scripti cum publicatis ἀμφιγηΰεος habent, vetus Interpres ἀμφιγηΰεος, & Galenus Αρχιγηΰεος, quem secuti sumus cum interpretibus. Exemplar vnum manuscriptum Regium pro ῥύεται, λύεται habet, vitiosè tamen, vt & alia omnia. πρὸς τοῦτο autem lego, non πρὸς τούτῳ vt habent omnia exemplaria publicata. Et vetus interpres πρὸ τούτου legit. Alterum quoque manuscriptum παύν tantùm legit, cætera verò ἐς παύν.

[3] ᾧ τὸ ἔντερον] Satis constat istud de coli intestini dolore intelligi, in morbo articulari obueniente eumque alleuante ex humoris transpositione quadam. Quod etiam apertiùs indicat libelli περὶ χυμῶν lectio: ᾧ τὸ ἔντερον ἐπὶ δεξιὰ ἀρθριτικῷ πάθει ἐγένετο, quam secutus est vetus interpres. Hac autem sententia innuit Hippocrates, eos qui articulari morbo conflictantur, sæpè intestini coli dolore & distensione vexari, vt & nephritide, quod sæpius in artis operibus experimur. Humoribus igitur ad intestina depositis, mirum non est aliquantulum articulorum dolores alleuari, vt & iis curatis iterum articulorum dolores ingrauescere. Non secus ac in dies experimur, in iis qui articulari morbo sunt obnoxij ex magno humorum crassorum affluxu & redundantia, articulorum doloribus iam remittentibus, colicos dolores grauissimos suboriri, vbi præsertim intemperantius se gesserint, neque sibi medicamentorum purgantium ratione consuluerint. Intestinorum quoque difficultate intempestiuè suppressa, biliosum quidem in articulis, sanguineum verò in costis & visceribus abscessum erumpere, scribitur in Cois Præsagiis. ἐπὶ autem pro ἐπεὶ vitiosè legunt exemplaria publicata.

[4] ἡ ἀγάσιος] Sic legunt omnia exemplaria tum manu scripta, tum publicata. Caluus etiam ἀγάσιος legisse videtur. Galenus verò ἡ ἀγήσιος quem secuti sumus, quædam etiam ἡ ἀγάσις. Codex verò Regius vnus hîc sectionis quartæ initium constituit. Parum autem refert an Agesios puella, an verò Agesij filia dicatur.

A ὀκ πόκου οὐ πάλαι] Hanc lectionem secuti sumus Galeno & exemplaribus manu scriptis melioribus autoribus, & ἐπίπονος ἐοῦσα ἐπιπολαίως iunximus, vt leui dolore correptam fuisse, moderatumque thoracis laborem cum Galeno intelligeremus. Quædam exemplaria manu scripta ὀκ τόκου πάλαι ἐπίπονος ἐοῦσα habent. Quam lectionem codex Asulanus & Caluus testantur, sed idem ἐπιπολαίως reticet. Quædam quoque exemplaria pro οὐ πάλαι ἐπιπολαίως, οὐ πάνυ ἐπιπλέον habent. Vetus etiam interpres, οὐ πάνυ ἀλλ' ἐπιπολαίως legisse videtur. Quæ sanè lectionum varietas eodem ferè recidit, nihiloque magis historiæ sensum immutat. Hæc nanque Agesij filia cùm longè antea difficilem & crebram spirationem ex crudo & inueterato in pulmonibus tuberculo habuisset, tandem asthmate ex eius ruptione laborauit. Eiusque meminit Galenus extremo lib. 3. περὶ δυσπν. his verbis: πνεῦμα τὴν προειρημένην δύσπνοιαν ἀκουστέον, ἐφ' ἧς πυκνοῦται τὸ πνεῦμα, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς Ἀγησίος κόρης. ὅτι δὲ διαφέρει τὸ πυκνὸν πνεῦμα τοῦ ἄσθματος ἐδήλωσε σαφῶς. ἔχει δὲ ἡ ῥῆσις ὧδε. ἡ Ἀγησίος κόρη μὲν ἐοῦσα, πυκνοπνεύματος ἦν. γυνὴ δὲ γενομένη, ὀκ τόκου οὐ πάλαι ἐπίπονος ἐοῦσα ἐπιπολαίως, ἦρεν ἄχθος μέγα, καὶ αὐτίκα ψοφῆσαι μὲν ἐδόκει κατὰ τὸ στῆθος. τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἄσθμα τε εἶχε, καὶ ἤλγει ἰσχίον τὸ δεξιόν. εἶτ' ἐφεξῆς ἔπτυσεν ἀφρώδεα, φησίν. ἀρχομένη δὲ ἦν αἰθερά. καὶ δῆλος ἐστὶν ἐξ ὅλης τῆς συνδρομῆς, ὡς

B φύματος ἐν τοῖς ἀναπνευστικοῖς ὀργάνοις παλαιοῦ καὶ δυσπέπτου ῥαγέντος, ἔπτυσε ταῦτα, καὶ ὡς διὰ ταῦτα τὰ φύματα πυκνοπνεύματος ἦν. hoc est, πνεύματος nomine difficilis spirationis species inaudienda est, in qua spiritus densatur, non secus ac in Agesij filia puella. Quòd verò densa spiratio ab anhelatione differat manifestè indicauit. Habet autem huncin modum dictio. Agesij filia adhuc puella, crebra spiratione vexabatur, mulier verò effecta, non ita pridem à partu leui dolore correpta est, magnum onus sustulit, statimque in pectore strepitum quidem edidisse visa est. Postridie tum anhelatio tenuit, tum coxendix dextra indoluit. Deinde consequenter inquit sputum spumosum reiecit, per initia verò floridum erat. Apparetque ex tota casuum concursione, tuberculo in respirationis instrumentis inueterato & ægrè cocto rupto, eiusmodi sputa reddidisse, ob eaque tubercula crebrum spirandi difficultatem ei obtigisse.

ὁπότε τοῦτο πονέοι, ἐπόνει τότε, καὶ τὸ ἆσθμα εἶχε] Sic legunt omnia exemplaria scripta, hoc sensu, vt cùm coxendicis dolor vexaret, tunc etiam thoracis dolor & anhelatio fatigaret. Reliqua illud ἐπόνει τότε non legunt. Quam Galeni lectionem etiam cum omnibus in-

C terpretibus secuti sumus. Hîc verò quæ dicuntur αἰθερὰ πτύσματα, Gal. in exeg. τὰ ἐρυθρὰ καὶ ὕφαιμα exponit, hunc locum procul omni dubio subindicans.

οἱ πόνοι μάλιστα μὲν] Id satis indicat circa thoracis initia & prima intercostalia spatia affectum insedisse, quòd inde ad manus neruorum origines pertendant, vt rectè scribit Galenus. Non secus ac Pythioni lib. 3. epidem. tremores manuum adfuisse scribit, quòd ad superiores thoracis partes illabente humore, manus, quæ inde motionis officia mutuantur, ad actiones essent imbecillæ.

ἐν τοῖσι πνευμένοισι] οἱ πνευμένοι hîc dicuntur qui aliàs ab Hippocrate πνευματίαι καὶ πνευματώδεις dicuntur lib. de rat. vict. in morb. ac. & quos Galenus lib. 3. περὶ δυσπν. densa & crebra spiratione laborare interpretatur, quosque spirituosos aut anhelosos dicimus. In his igitur clamore & acerba præcipitique iracundia interdicit, quòd ista spiritus partibus contensionem, calorem & vim quandam inferant, eamque spirandi difficultatem intendant. Scribit nanque Galenus lib. 3. περὶ δυσπν. ἀλλ' ὅτι γε πυκνοπνεῖν ἐργάζεται πάντως ἡ

D ὀξυθυμία τὴν ἀναπνοὴν, οὐδεὶς ἀγνοεῖ. Quo magis miror Cornarium & Iunium Paulum Crassum interpretes, ἐν δὲ τοῖσι πρήγμασι pro πνευμένοισι legisse, cùm constans sit ista omnium codicum manu scriptorum lectio. Caluus quoque τοὺς πνευμένους malè pro purulentis sumit, istamque sententiam in consilium adhibendæ excandescentiæ & clamoris vertit, contra Hippocratis & Galeni mentem. Quædam etiam exemplaria pro ἀργεῖσθαι εἰργάσθαι legunt, quod fecit etiam Gal.

ὑπὲρ τοῦ ὠτὸς ἄνω πρὸς κορυφὴν] Sic legunt omnia exemplaria tum manu scripta, tum publicata, sed maluimus illud ὑπὲρ τοῦ ὠτὸς, ad ossis discessionem supra aurem factam referre, cùm vulnus in superiore verticis parte factum esset, vnde colligere licet magnum fuisse abscessum & tumorem qui ad aurem vsque protenderetur. Exemplaria quædam τρῆμα pro τρῶμα legunt, & ἄχρι δῆλον πρὸς τὴν ἀπόστασιν.

[6] τὰ κῶλα] Hæc sententia repetitur libello περὶ ὀστέων φύσιος, etsi vitiosè: cuius lectionis sensum secuti sumus. Exemplaria quædam μεῖζον δὲ ἤρτηται pro μείζω legunt. Alij quoque ἐπὶ τὴν γαστέρα habent. Sed meliora ὑπὸ legunt, quæ secuti sumus. Hac nanque senten-

E tia præcipuè appendiculi mesenterij (quod ἄρτημα vocat Galenus) situs & origo indicatur, quæ ad eam spinæ regionem pertingit, quæ inter septum transuersum & renes habetur, & ventriculo supponitur. Vetus Interpres ἐπὶ τῆς γαστέρας, & ὀκ πλευρῶν pro νεύρων legisse videtur, vitiosè tamen.

[7] αἱ τοῖσι κάμνουσι χάριτες] χάριτες hîc χρεῖαι dicuntur Erotiano, & gratia intelligitur qua ægroto gratificamur, aut id in quo eius gratiam aucupamur, & ad persuadendum plurimùm valemus vt nobis obsequatur. Eoque sensu τὸ τὸν κάμνοντας εὐπειθεῖν respicit, quam pluribus verbis commendat Galenus. Quod etiam his verbis indicat Erotianus, hunc haud dubiè locum denotans, ἔνιοι δὲ χάριτας εἶπον, τὰς πιθανότητας λέγοντες, ὅτι ἄχρι νῦν οἱ Ἀττικοὶ τὸ ἀπειθεῖν ἀχαριστεῖν λέγουσι.

ἄλλαι. ἃ μὴ μεγάλα βλάπτει] Exemplaria quædam manu scripta Regia reconditæ vetustatis, ἢ μὴ μεγάλα βλάπτει legunt. Quædam etiam μὴ εὐανάληπτα habent, vt & Galenus legit, contrario planè sensu. Sed nos manu scriptorum vetustissimorum codicum lectionem secuti sumus, quæ magis popularis est, & codicibus Italicis etiam contestata, vt satis ex Caluo patet. Cæterùm cùm in exhi-

F benda ægro frigida non minima insit cautio, inde quoque non parua Medico ineunda est gratia. Hinc quoque Asclepiades torrenti ac meditata quotidie oratione blandiens, mentes hominum artificio mirabili trahebat, nouisque illecebris in hominum animos irrepens, veterem omnem Medicinam abdicauit, seque cognominari frigida danda præferebat, vt scribit † Plinius, & balineas auidissima hominum cupidine instituendo, & alia multa dictu grata atque iucunda, magna autoritate nec minore fama, vniuersum propè humanum genus in se conuertit, non alio modo quàm si cœlo emissus esset.

† *Cap. 3. libro 26.*

διῃα. εἴσοδοι] Hîc tantùm summa capita attinguntur eorum quæ plenius medici officium instruunt apud Hipp. lib. περὶ ἰητροῦ & περὶ εὐσχημοσύνης, ex quibus multa ad hunc locum adaptari conuenienter possunt.

[8] ὕδωρ ἀφεψηθὲν] Aquam decoqui præcipit Hippocrates, quæ facilius refrigeretur, eiusque refrigerandæ hîc duplex initur ratio.

G Hinc quoque Neronis decocta famam & celebritatem obtinuit. Qua de re scribit [t] Plinius. Neronis Principis inuentum est, decoquere aquam, vitroq; demissam in niues refrigerare. Ita voluptas frigoris contingit sine vitiis niuis. Omnem vtique decoctam vtiliorem esse conuenit, item calefactam magis refrigerari, subtilissimo inuento. Huc quoque pertinet quod scribit Alexander Aphrodisiensis quæst. natur. lib. 1.* διὰ τί τὸ θερμαινόμενον ὕδωρ εἰς φρέαρ χαλώμενον, ψυχρότατον ὕδωρ ποιεῖται; ὅτι τὸ ἐν τῷ φρέατι ψυχρὸν ἀντιμαχόμενον τῷ θερμῷ ὕδατι, καὶ τῷ πλήθει τοῦ ψυχρότητος ἐπικρατοῦν αὐτοῦ, διώκει τὸ θερμὸν ἀθρόως, καὶ μετὰ πολλῆς ψυχρότητος διέρχεται διὰ τοῦ θερμαίνοντος ὕδατος, καὶ οὕτως ἄγαν αὐτὸ ψύχει. hoc est, Cur aqua feruida in puteum demissa aqua frigidissima redditur? Quoniam putei frigus aduersus aquam calidam pugnans, & frigoris copia ipsam superans, calorem confertim expellit, & cum multo frigore per calentem aquam permeat, sicque eam admodum refrigerat. Hanc autem rationem decoctæ per niuem refrigerandæ commemorat Galenus lib. 7. meth. med. & δηκόκταν vocat, vbi tamen vitiosè δικόκταν omnia scribunt exemplaria. δηκόκταν nanque Athenæus lib. 3. vocat. Estque δηκόκτα dictio ex Latio deducta, cuius etiam meminit Martialis in Apophoretis,

H

Spoletana bibis, vel Marsica condita cellis,
Quo tibi decoctæ nobile frigus aquæ?

[t] *Cap. 3. Lib. 31.* * *Quæst. 51.*

Hunc autem locum subindicat Erotianus, vbi ἐπίθημα ἔχειν αἰτῇ τὸ πῶμα ἔχειν poni apud Hippocratem scribit. ἰδίως γὰρ οἱ ἀττικοὶ ἐπίθημα τὸ πῶμα καλοῦσι. A

[9] ὅτι ἐξ αἱμοῤῥαγιῶν] ἐξυδρωοῦνται legunt omnia exemplaria tum manu scripta tum publicata. Quædam etiam ὑδερῶνται. Hîc autem ῥηΐον, aut σκεπτέον, aut aliud quid tale subaudire oportet, quemadmodũ lib. 2. †epid. legitur, ῥητέον ὅτι αἵματος ῥυέντος ἐκχλοιοῦνται, quod & huic sententiæ valdè est consentaneum, ibique istius mentionem fecimus, quam hîc Caluus omittit.

† Sect. 2.

[10] ὧν οἷα δεῖ καθαίρων] Hæc sententia melius scribitur in aphorismis, præcipuè aphor. 2. & 25. lib. 1. & 3. lib. 4. Quod effecit vt ipsam per se distinxerimus, contra codicum manu scriptorum & publicatorum fidem.

[11] ἐν ἀγνῷ] Hanc sententiam lib. 2. ‡ epid. fusissimè enarrauimus, vbi iisdem verbis repetitur, eamq; ob causam hîc Galeni explanationem desiderat. Vetus porrò Interpres ἐν λιμῷ addidisse videtur, quomodo etiam legit Gal. Com. ad aph. 16. lib. 2. & 16. lib. 3.

‡ Sect. 4.

[12] ἐμφανέως ἐξηγηρώς] Hac sententia innuere videtur Hippocrates somnum & vigilias pro caloris natiui momento & inclinatione fieri, vt scribit Gal. Comm. ad aph. 1. lib. 2. vbi istius etiam loci meminit. Quod etiam facere videtur lib. 3. de caus. pulsuum, his verbis: εἰ μέν τοι τὸ ἔμφυτον θερμὸν ἐστι τὸ πέπτον τὰς τροφὰς, καὶ τούτου κρατοῦσαι κινήσεις, ὡς Ἱπποκράτης ὑπελάμβανεν, αἱ μὲν ἔξω τὴν ἐγρήγορσιν, αἱ δὲ εἴσω τὸν ὕπνον ἐργάζονται, ῥᾶς ἂν ἡμῖν φυσιολογοῖτο τὰ κατὰ τὰς ἐν τοῖς ὕπνοις τῶν σφυγμῶν ἀλλοιώσεις. hoc est: Atqui si caloris natiui munus est cibos coquere, & quæ in eum imperium obtinent motiones (vt censet Hippocrates) quæ quidem foras tendũt, vigilias, quæ verò intrò, somnum faciunt; facilè nobis fuerit de tota mutationis pulsuum quæ per somnos contingit, natura ratiocinari. Rursusque Ἱπποκράτης δὲ καὶ ὅσοι τὸ θερμὸν ἔσω συνεύειν ἐν τοῖς ὕπνοις φασί. Atque certè ex ea caloris per somnum ad interiora velut ad centrum concursione, morbos acutos, eosque præcipuè qui ex interna visceris alicuius inflammatione pendent, noctu ingrauescere atq; exasperari contingit. B

[13] ἐν θερμῇ φύσει] Sic habent omnia exemplaria manu scripta, & hanc scriptionem probat Gal. in Com. etsi pluribus in locis ἐν θερμῇ φύσει eidem legitur, vbi multis locis hanc sententiam celebrat. Hîc autem ὕδωρ vinum aquosum aut aquam ipsam significat, vt testatur in Com. Gal. etsi vinum aquosum calidis naturis salubriore præcepto consulit Hippocrates lib. περὶ ὑγιεινῆς διαίτης, his verbis: ὁκόσοις δὲ ἰδίῃ λαμβάνουσιν, ξυτέοισι τῶν τε σιτίων, καὶ τῶν ἐλαιωδέων ἀφαιρέειν, καὶ τὸν οἶνον πινόντων ὑδαρέα τε καὶ ὡς ὅτι ψυχρότατον. Quod etiam illic magis probat Gal. & lib. 8. meth. med. & extremo lib. 5. * salubrium, quibus omnibus locis istius sententiæ meminit, vt etiam cap. 2. lib. 8. meth. med. Eadem quoque ratione hîc ἐλινύειν non omnimodam quietem, sed moderatam motionem significat, vt per μὴ πολλὰ γυμνάζεσθαι exprimit in Com. Galenus, & amplius his verbis testatur lib. 5. salub. ἀλλ' ὅταν ἐλινύειν ταῖς θερμαῖς φύσεσιν ὁ Ἱπποκράτης συμβουλεύῃ τὰς σφοδρῶν κινήσεων ἀπέχεσθαι κωλύει. Etsi sanè sumere aliter videtur lib. 5. salub. his verbis: ἐπὶ γε τῶν ἀκμαζόντων σωμάτων εὑρίσκονται τινες φύσεις, ἡσυχίας δεόμεναι, περὶ ὧν εἴρηταί τε καὶ Ἱπποκράτει. Hunc enim locum liquidò subindicare videtur. C

* Cap. 3.

[14] ὕπνος ἐν ψυχῇ] Galenus hanc sententiam superiori coniungit. Nos verò codicum omnium fidem secuti distinximus, vt ea ratione variæ scriptionis cuique liberum sensum relinqueremus, quem amplissimè Galenus explicat. Caluus vt locum istum totum mirè perturbauit, sic huius sententiæ initium superiori coniunxisse videtur, illud autem ἐπιβεβλημένῳ sequẽti, quod etiam insolenter admodum de morbo laborante capit, ac fortè κατακειμένῳ legisse videtur. Cuius etiam lectionis meminit Galenus. Nos certè vetustatis integritatem incorruptam retinuimus. D

[15] ὕπνος ἑδραῖος] Hîc quoq; reconditarum membranarum fidem cum Galeni mente coniunxi, vt hic sensus sit, somnolentorum & dormientium nictationem, quæ præ nimia dormiendi cupiditate stanti quoque adest, profundum somnum adferre. Erotianus tamen ἑδραῖον ὕπνον hîc ἀπὸ τῆς καθέδρας dici innuit.

[16] αἱ ἀσθενέες δίαιται] Aliter postea Sect. 5. τὰ ἀσθενέστερα σιτία dicuntur, quæ paucum alimentum præbent, & breuem vitam efficiũt. Hos cibos infirmos & imbecillissimos vocat ‡ Celsus. Sic ergo validissimi cibi tum hi qui plurimum alimentum præbent, quòd calorem natiuum augeant, tum etiam qui valentem quandam qualitatem habent, calidi sunt, velut postea Sect. 5. ἰσχυρὰ ποτὰ ἢ βρωτὰ dicuntur. ‡ Cap. 18. lib. 2.

[17] ὑδάτων ἀπεχέων] Horum verborum hic mihi sensus esse videtur, vt aquarum cœlestium & quæ ab æthere impluunt, partim quidem hæc Ioue tonante, aut medio æstatis tempore, demittitur, vnde tempestiua, velut conueniente tempore emissa, dicitur, & laudabiles habet probitatis notas. Partim verò cum procella aut nimbis deiicitur, & improbanda est. ὡραῖον igitur ὕδωρ intelligitur, quæ medio æstatis tempore, in quo caniculæ sydus exoriri contingit, & à Græcis propriè ὥρα dicitur, demittitur, quam Paulus Ægineta lib. 1. † θερινὸν velut æstiuam vocat. Hunc enim locum his verbis subindicare videtur, αὐτῶν δὲ τῶν ὀμβρίων ὑδάτων τὸ θερινὸν τῶν λαιλαπωδῶν ἄμεινόν ἐστι καὶ τὸ βρονταῖον. Eoque etiam pertinent hæc Galeni verba in Com. ἄκρως δὲ καθαρὸν καὶ λελεπτυσμένον ἐστὶ τὸ κατηρασμένον ὡραῖον. Eamque aquam æstiuam aut horæam dici par est, quemadmodum mel horæum vocat * Plinius æstiuum, à tempestiuitate præcipua, quòd ipso Sirio explendescẽte, post solstitium diebus triginta ferè paretur. Huc etiam pertinet quod Plutarchus quæst. natural. quæst. 3. ex aquæ pluuiis eas rigandis & nutriendis plantis accommodatas censet, quæ cum tonitru & fulmine decidunt, quas ἀστραπαίας καὶ κεραυνίας vocant. Aquæ autem cœlestes & pluuiæ indubitatas habent apud Medicos probitatis notas, reclamante tamen ‡ Plinio & Vitruuio lib. 8. Quod etiam indicat Hippocr. lib. de aëre loc. & aq. τὰ μὲν οὖν ὄμβρια κουφότατα καὶ γλυκύτατά ἐστι καὶ λεπτότατα, καὶ λαμπρότατα. τήν τε γὰρ ἀρχὴν ὁ ἥλιος ἀνάγει, καὶ ἀναρπάζει τοῦ ὕδατος τό τε λεπτότατον καὶ κουφότατον. Quæ verba in suum vsum transtulit Paulus. De aquis porrò glacialibus & niuosis plura scribuntur ab Hippocr. lib. de aëre loc. & aq. & ‡‡ Gellio, & ‡‡‡ Macrobio lib. 7. Saturnalium, ex Aristotelis sententia. Exemplaria porrò omnia manu scripta Regia βρονταῖον pro βροντώδεον legunt. Quædam etiam ἢ βροντώδεον habent. E F

† Cap. 50. * Cap. 14. lib. 11. ‡ Cap. 3. lib. 31. ‡‡ Lib. 9. cap. 5. ‡‡‡ Cap. 12.

[19] ἐν θερμῇ φύσει] καὶ θερμῇ ὥρῃ legunt omnia exemplaria tum publicata tum manu scripta. Caluus hanc sententiam mutilam reddidit, neque enim παχύνει legisse videtur.

[20] ἄσκησις ὑγιείης] Duo præcipua valetudinis tuendæ capita attingit hac celeberrima sententia * Hippocr. cùm sit (vt idem loquitur) τοῖσιν ἀνθρώποισιν πλείστου ἄξιον ἡ ὑγιείη, & quod scribit † Plutarchus, ἀληθέστατον ἄν τις εἴπῃ τὴν ὑγείαν ἥδυσμα ἥδιστον εἶναι καὶ περιεκτικώτατον. Ciborum verò & laborum modum in victus ratione tam magnum habere momentum vult Hippocrates libris περὶ διαίτης, vt in horum inter se commoderatione & temperatione totius sanitatis status consistere videatur. Quod indicat his verbis: ‡ εἰ μὲν γὰρ ἦν εὑρετὸν ἐπὶ τούτοις πρὸς ἑκάστου φύσιν, σίτου μέτρον, καὶ πόνων ἀριθμὸς, μὴ ἔχων ὑπερβολὴν, μήτε ἐπὶ τὸ πλέον, μήτε ἐπὶ τὸ ἔλασσον, εὕροιτο ἂν ὑγιείη τοῖσιν ἀνθρώποισιν ἀκριβέως. hoc est, Si enim inuenta fuerit præter hæc cuiusque naturæ conueniens ciborum mensura & laborum numerus, ita vt neque supra, neque infra modum excedat, inueniri exactè poterit in hominibus sanitas. Tam verò paria inter se habent in sanitatis ratione officia ciborum & laborum moderatio, vt eorum inuicem apta commoderatione, & conueniente ac apposita inter se relatione, totius valetudinis fines circunscribat ‡‡ Hippocrates. Ideoque videndum monet πότερον τὰ σιτία κρατέει τοὺς πόνους, ἢ οἱ πόνοι τὰ σιτία. ἢ μετρίως ἔχει πρὸς ἄλληλα. ἀπὸ μὲν γὰρ τοῦ κρατέεσθαι ὁκότερον οὖν, νόσοι ἐγγίνονται. ἀπὸ δὲ τοῦ ἰσάζειν πρὸς ἄλληλα, ὑγιείη πρόσεστιν. hoc est, num cibus labores superet, aut labores cibos, an verò moderatè inter se habeant. Vtrumcunque enim superetur, inde morbi oriuntur. Ex eo verò quòd æquabili sunt inter se moderatione, sanitas adest. Neque verò satis est in valetudinis præceptis ciborum delectum facere, vt idem quoque scribit lib. 1. περὶ διαίτης, σῖτα οὐ δύναται ἐσθίων ἄνθρωπος ὑγιαίνειν. ἢν μὴ καὶ πονέῃ. ὑπεναντίας μὲν γὰρ ἀλλήλοισιν ἔχει τὰς δυνάμεις σῖτα καὶ πόνοι. ξυμφέρονται δὲ ἀλλήλοισι πρὸς ὑγείην. πόνοι μὲν γὰρ πεφύκασιν ἀναλῶσαι τὰ ὑπάρχοντα. σιτία δὲ καὶ ποτὰ, ἐκπληρῶσαι τὰ κενωθέντα. hoc est, quoniam G H

† Lib. περὶ φύσ. ἀνθρ. * In Valetudinis præceptionibus. ‡ Lib. 1. περὶ διαίτης. ‡‡ Lib. 3. περὶ διαίτης.

qui

A qui comedit nisi etiam labore se exerceat, sanus esse nequit. Cibi nanque & labores contrarias inter se habent facultates, temperati tamen inter se, ad sanitatem conducunt. Labores enim quæ insunt consumere nati sunt. Cibi autem & potus quæ vacuata sunt explere. Atque adeo pro mutua ciborum & laborum inter se affectione, quòd conueniens eorum modus non satis aptè circumscribi possit, difficilem esse exactam ac exquisitam victus rationem, idem scribit lib. 3. περὶ διαίτης, his verbis, περὶ ἧς ξυγγράψαι μὲν οὐχ οἷόν τε ἐς ἀκρίβειαν, ὥς τε πρὸς τὸ πλῆθος τοῦ σίτου, τὴν συμμετρίαν ποιέεσθαι τῶν πόνων. Tanta verò est in tota vitæ ratione ciborum & laborum inter se affectio & societas, vt ciborum nulla ferè voluptas absque laboribus percipiatur, & victus iucunditas in desiderio, non in satietate sit collocata. Quod pluribus verbis eleganter scribit M. Tullius Tuscul. 1. Quod etiam Lacedæmoniorum Philitia satis indicant, in quibus labor in venatu & sudor, cursus ab Eurota, fames, sitis, epularum erant optima condimenta. Hunc verò celeberrimum locum subindicare videtur Plutarchus in valetudinis præceptis, scribens, ὅθεν ἄριστα λέλεκται, τροφῆς ἀκολείαν, καὶ πόνων ἀοκνίαν, καὶ σπέρματος οὐσίης τηρήσιν, ὑγιεινότατα εἶ). *Celsus quoque hunc etiam locum his verbis adumbrare videtur, Vbi ad cibum B ventum est, nunquam vtilis est nimia satietas. *Cap. 2. lib. 1.

[21] ἐν τῷ ἐγρηγορέναι] ἐπιπόλαιον δίψαν hîc vocat sitim leuem & contemnendam, velut superficialem (quod eleganter dixit vetus interpres) neque ex aliquarum internarum partium affectione excitatam, quam valde paruam explicat Galenus. Alioqui intensæ siti quæ in somno exoritur, etiamsi mendosa sit, (vt vocat †Auicennas) non vigilia, sed somnus post aquæ potum conferet, vt scribitur aph. 27. lib. 5. Mendosa verò sunt exemplaria quædam manu scripta quæ ἄκοπος pro ἄκος legunt, vt & Asulanum. Caluus nullam huic sententiæ distinctionem adhibuit, neque ἐπιπολαίου legisse videtur. Manu quoque scripti codices cum publicatis consentiunt, neque ὀλίοις addunt, quod tamen ex Galeno legimus.

†Cap. 8. lib. 1. fen 3.

[22] δύο δὲ μεγάλων] Sic ferè omnia exemplaria tum publicata, tum manu scripta. Quædam etiam δυοῖν δὲ μεγάλοιν habent, quam lectionem secutus videtur Galenus.

C [23] οἱ θερμοκοίλιοι] Huc pertinet quod scribitur ab Hippocr. lib. 2. Epid. sect. 1. ὧν αἱ φλέβες εὐρεῖαι, καὶ αἱ κοιλίαι, καὶ τὰ ὀστέα. εἰσὶ δὲ οὗτοι καὶ λεπτοί. οἱ δὲ πίονες τἀναντία τουτέων. Item quod scribit Gal. lib. 2. de temper. ὅσοι μὲν γὰρ εὐρυτέρας ἔχουσι τὰς φλέβας θερμότεροι φύσει, ὅσοι δὲ στενοτέρας, ψυχρότεροι. τὸ θερμὸν γὰρ ἔργον ἀνευρῦναι τε καὶ διαφυσῆσαι ταύτας. ὥστ᾽ εὐλόγως εἰς ταὐτὸν, ὡς τὸ πολὺ, συντρέχει στενότης μὲν φλεβῶν ἕξει πιμελώδει τε καὶ παχυτέρᾳ, λεπτότης δὲ ἕξεως εὐρύτητι φλεβῶν. hoc est, Siquidem qui latioribus sunt venis, natura calidiores existunt, qui angustis, frigidiores. Caloris namque opus est has dilatare & flatu distendere. Quare non sine ratione ferè in idem concurrunt, venarum quidem angustia cum habitu pinguiore & crassiore, habitus verò gracilis cum venarum latitudine. Vitiosa verò sunt exemplaria quædam manu scripta Regia, quæ ὀξυθερμότεροι pro ὀξυθυμότεροι habent. Etsi enim hæc dictio de caloris intensione & acrimonia ac mordacitate sumi possit, melius tamen ὀξυθυμότεροι dicuntur, quòd iræ sint præcipitis, & in iracundiam proni.

[24] εὐθωεῖ] Vitiosa ista lectio in omnibus exemplaribus tum manu scriptis, tum publicatis obtinuit, cùm εὐθηνεῖ legendum sit, quod exuberat, probè valet, viget aut abundat significat, & ὑγιαίνει exponit Galenus. Sic εὐθηνεῖν & εὐημερεῖν ferè vsurpat Aristot. in tota animalium historia. Innuit igitur Hippocrates volucrum genus temperie siccum esse, & ad victus rationem desiccantem D plurimùm conferre, cùm per aëris squalores optimè vigeat & exuberet, maximeque similia similibus suæ temperiei causis delectentur & gaudeant.

[25] τράγος] Hîc τράγος Hippocrati magis ad testiculum intumescentem & extra prominentem referri videtur, vt pluribus verbis in nostra Hippocratis OEconomia scribimus. Quod quia accidit vbi vox in grauiorem & asperiorem mutatur, hic affectus Græcis τράγος dicitur. Vnde τραγίζειν aut τραγᾷν deducitur, quod de vocis in asperiorem mutatione dicitur, & circa annum decimum quartum accidit vt scribit ††Arist. lib. 7. histor. animal. & lib. 5. de gener. animal. cap. 7. Quod certè in hircis, vnde affectus nomen sumpsit, valde est perspicuum, in quibus cùm venerem primum appetunt, testes vel maximè attolluntur & intumescunt. τράγος igitur ἐν τῷ τραγᾷν hîc significare videtur, quemadmodum explicat Gal. lib. 2. de semine. Maximè verò lib. 14. de Vsu partium disertis verbis huius loci sensum aperit Galenus, οὕτως οὖν κἀκεῖνα πρὸς Ἱπποκράτους ἐλέγετο, τράγος ὁπότερον ἂν φανῇ ἔξω ὄρχις δεξιὸς, ἄρρεν, ἀριστερὸς, θῆλυ. ὁπόταν γὰρ πρῶτον διαίρηται τὰ γεννητικὰ μόρια, καὶ μεταβάλλῃ πως ἐπὶ τὸ τραχύτερόν τε καὶ βαρύτερον ἡ φωνὴ (τοῦτο γάρ τὸ τραγᾷν ἐστι) E τότε παραφυλάττειν ὁ Ἱπποκράτης κελεύει, πότερον τῶν μορίων ἐστὶν ἰσχυρότερον. τὰ γὰρ ἀνοιδισκόμενα πρότερον, καὶ πλεονεκτοῦντα κατὰ τὴν αὔξησιν, ἐκεῖνα δήπουθεν ἐστὶ τὰ ἰσχυρότερα. hoc est, Eodem certè pertinent & quæ ab Hippocrate dicta sunt. Videndum vter testis extra promineat (qui affectus τράγος dicitur) si dexter, mas; si verò sinister, fœmina portenditur. Cùm enim primùm partes genitales intumescunt, voxque quodammodo in asperiorem & grauiorem mutatur (id enim est Græcis τραγᾷν, nobis verò hircire) tunc obseruare iubet Hippocrates, vtra partium sit robustior. Quæ enim prius intumescunt & incremento abundant, eæ vtiq; robustiores existunt. Quibus in verbis Galeni lectionem aliquantulum variare cuiuis est conspicuum. Cæterùm huius sententiæ sensus placito 48. lib. 5. maximè nititur. Qua de re scribit †††Aristot. lib. 4. de generat. animal.

††Cap. 1. †††Cap. 1.

[26] ὀφθαλμοὶ ὡς ἂν ἰσχύωσι] Apparet Galenum ὡς ἂν ἔχωσι legisse, quæ lectio etiam in quibusdam manu scriptis exemplaribus reperitur, & Gal. ὡς ἂν ἰσχύος τε ἔχωσιν subintelligendum monet, & eam quoque lectionem agnoscit vetus interpres. Quod sequitur F vna coniunximus codicum multitudinem secuti, etsi per se intelligi potest, & ad corporis externi totiusque superficiei colorem referri, aut etiam oculorum colorem respicere, cuius æstimatione totius corporis habitudinem metitur. Illud itaque ἐπιδιδοῖ conferre aut tribuere aliquid ad deteriorem aut meliorem de totius corporis habitudine æstimationem intelligo, etsi μεταβάλλειν explicat Galenus, vt ad deterius aut melius vergere velit. Et certè ea Galeni lectio esse videtur, καὶ χροιῇ ἐπὶ τὸ κάκιον ἢ βέλτιον ἐπιδίδωσι, vt id ad oculos referas. Etsi nostra lectio ad vtrunque accommodari potest, & exemplaria omnia tum manu scripta, tum publicata ἐπιδιδοῖ habent, & ἄμεινον pro βέλτιον. Et hoc totum sanè apud veterem interpretem desideratur, vt à priore sententia distinctum fuisse appareat. Hîc autem Galenus γυῖον τὸ σῶμα ὅλον exponit. Quo magis mirum est Erotianum in eo Bacchium reprehendere quod apud omnes est tritissimum. γυῖον enim corpus significare aut membrum corporis, & de pedibus aut manibus dici, apud Homerum valde est vsitatum. At de musculis aut de musculosa membrorum carne, aut de torosa corporis habitudine apud Hippocratem accipi vult, quem in sensum etiam ex Homero adducit, γυῖα δ᾽ ἔθηκεν ἐλαφρά. γυῖα enim Hesychio μέλη χεῖρές τε καὶ πόδες καὶ τὰ G λοιπὰ dicuntur.

[27] σημεῖα θανατώδεα] Hîc quoque lectionem Galeni secutus sum refragantibus plurimùm codicibus manu scriptis. σημεῖα θανατώδη enim in his omnibus desiderantur, neque ἀνὰ δέρμα, sed ἀνὰ ῥῖνας legunt. Cui quoque lectioni videtur quadantenus fauere in Commentariis Galenus, licet obscurissimis & corruptissimis verbis, vt cuiuis abundè patet, nisi si ἀνὰ ῥῖνα scriptum fuisse coniicias. Caluus codicum manu scriptorum lectionem est secutus.

[28] πόνοι σιτίων ἡγείσθωσαν] Celeberrima est ista & Hippocrate dignissima sententia, multisque locis à Galeno celebrata, præcipuè verò initio lib. 2. salub. & lib. 5. & com. ad aph. 16. lib. 2. Sed maximè eius sensum aperit pluribus verbis Galenus ad extremum lib. 5. salub. vbi laborem hîc dici conuenientem & moderatam cuiusque corpori exercitationem contendit, etsi antea lib. 2. & com. ad aph. 16. lib. 2. per laborem vehementem motum, quam exercitationem vocant, intelligat. Sed Galenus illis salubrium libris hanc sententiam inter aphorismos numerat, neq; hîc à Galeno in Com. legitur, etsi rectè hîc loco posita videatur, & omniH bus scriptis codicibus egregiè contestata. Vt sanè appareat hîc Galeni Commentarium esse fœdissimè mutilatum, quod planè indicant extrema illa verba, περὶ ὑγιείας, quæ illic nullo modo quadrant, sed ad contextum referri debent, vt legatur, περὶ ὑγείας, πόνο,

σιτίων ἡγέεσθωσαν, quomodo legunt exemplaria quædam manu scripta, quæ etiam secutus est Caluus & vetus interpres. Cuius etiam lectionis fere suspicionem iniiciunt Galeni verba initio libelli περὶ τοῦ διὰ μικρᾶς σφαίρας γυμνασίου, quibus hunc locum procul omni dubio subindicat. ἡλίκον ἀγαθὸν ἐστιν εἰς ὑγείαν ὦ Ἐπίγενες γυμνάσια, καὶ ὡς χρὴ τῶν σιτίων ὑγεῖσθαι αὐτά. & lib. περὶ εὐχυμίας καὶ κακοχυμίας. ὥσπερ γὰρ ἀγαθὸν μέγιστόν ἐστιν εἰς ὑγείαν τὸ πρὸ τῶν σιτίων προγυμνάσιον, οὕτω βλαβερώτατον ἅπασα κίνησις ἐπὶ σιτίοις. hoc est, quemadmodum enim exercitatio quæ cibos præcedit summum est ad sanitatem bonum, ita omnis motio à cibis valde est noxia. Celsus quoque hunc locum innuit de exercitatione agens lib. 1. cap. 2. his verbis, Prima autem eius curatio exercitatio est. quæ semper antecedere cibum debet. Erotianus etiam hunc locum indicat, cùm πόνος dictionem explicat, & tria significare contendit hoc velut exemplo proposito, πόνοι σιτίων ἡγείσθωσαν.

Sectio quinta.

1 Morbis naturæ medentur.

2 Natura ipsa sibi per se, non ex consilio motiones ad actiones obeundas inuenit, partim quidem, vt nictare, partim verò etiam quibus lingua subseruit, & quæcunque alia id genus. A nullo quidem edocta natura, citraque disciplinam, ea quæ conueniunt efficit.

3 Lachrymæ, narium humor, sternutationes, aurium sordes, oris saliuatio, sputi eductio, spiritus ingressus, exitus, oscitatio, tussis, singultus, non eodem prorsus modo fiunt.

4 Considerandа quoque sunt, vrinæ secessus, & flatus, huiusq; alterius excretio, alimenti & transpirationis actio: & mulieribus, quæ iis insunt, quæque in toto corpore accidunt, sudores, pruritus, pandiculationes, & quæcunque id genus.

5 Humanus animus ad mortem vsque perpetuò producitur. Quòd si vnà cum morbo incensus fuerit, tum etiam ipse corpus depascitur.

6 Morbi vnà nobiscum educati, in senectute, & maturatione, & solutione, & rarefactione desinunt.

7 Medicatio est obluctantem esse neque consentientem affectui. Sic frigidum & auxilio est, & quæ à calido sunt, tollit.

8 Præceps atque acerba iracundia cor & pulmonem in sese, & ad caput calorem & humorem attrahit. Animi autem tranquillitas cor relaxat.

9 Labor articulis & carnibus confert, visceribus verò cibus & somnus.

10 Cura ac meditatio hominibus pro animi exercitatione est.

11 Ad vulnera sanguis concurrit, succurrendum igitur vt vacuum expleatur.

12 In auris dolore, lana digito circumuoluta, vnguen calidum instilla, deinde interiori manus volæ lana imposita, auri supponito, vt aliquid ipsi exire videatur, deinceps in ignem immittito. In quo tibi æger ipse fallendus est.

13 Lingua humorum serum quale sit indicat. Pallidæ quidem linguæ ex bilis redundantia fiunt (biliosum autem à pingui.) Rubicundæ verò à sanguine, nigræ ab atra bile, valde resiccatæ ex succensa fuligine & vtero, albæ autem ex pituita.

14 Vrina cibi & potus colorem refert, estque veluti humoris in corpore colliquatio.

15 Lingua humorum præstantiam colore refert, ideoque per hanc ad humorum dignotionem peruenimus.

16 Carnes gustanti salsæ, superuacaneam quandam in copiam indicant.

17 Si mammarum papillæ & rubra circa eas circumferentia pallida fuerit, morbosum esse vteri conceptaculum significatur.

ΤΜΗΜΑ ΠΕΜΠΤΟΝ.

1 Νούσων φύσιες ἰητροί.

2 Ἀνευρίσκει ἡ φύσις αὐτὴ ἑωυτῇ τὰς ἐφόδους, οὐκ ἐκ διανοίης. τὰ μὲν οἷον τὸ σκαρδαμύσσειν. τὰ δὲ καὶ ἡ γλῶσσα ὑπουργέει. καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. ἀπαίδευτος ἡ φύσις ἐοῦσα, καὶ οὐ μαθοῦσα τὰ δέοντα ποιέει.

3 Δάκρυα. ῥινῶν ὑγρότης. πταρμοί. ὤτων ῥύπος. στόματος. σιάλου ἀναγωγή. πνεύματος εἴσοδος. ἔξοδος. χάσμη. βὴξ. λὺγξ. οὐ τοῦ αὐτέου πάντη πάντως τρόπου.

4 Οὔρου ἄφοδος καὶ φύσης καὶ ταύτης τῆς ἑτέρης, τροφῆς καὶ πνοιῆς. καὶ τοῖσι θήλεσιν, ἃ τούτοισι καὶ κατὰ τὸ ἄλλο σῶμα. ἱδρῶτες. κνησμοί. σκορδινιασμοί. καὶ ὅσα τοιαῦτα.

5 Ἀνθρώπου ψυχὴ ἀεὶ φύεται μέχρι θανάτου. ἢν δὲ ἐκπυρωθῇ ἅμα τῇ νούσῳ, καὶ ἡ ψυχὴ τὸ σῶμα φέρβεται.

6 νοῦσοι ξύντροφοι ἐν γήρᾳ. καὶ διὰ πεπασμὸν λείπουσι. καὶ διὰ λύσιν. καὶ δι' ἀραίωσιν.

7 Ἴησις ἀντίξοον μὴ ὁμονοέειν τῷ πάθει. τὸ ψυχρὸν καὶ ἐπικουρέει καὶ κλείει ὅκόσα ἐκ θερμοῦ.

8 Ὀξυθυμίη ἀνασπᾷ καρδίην καὶ πνεύμονα εἰς ἑωυτά. καὶ ἐς κεφαλὴν τὰ θερμὰ, καὶ τὸ ὑγρόν. ἡ δὲ εὐθυμίη, ἀφίει καρδίην.

9 Πόνος τοῖσιν ἄρθροισι καὶ σαρκί. σῖτος, ὕπνος, σπλάγχνοισι.

10 Ψυχῆς περίπατος φροντὶς ἀνθρώποισιν.

11 Ἐν τοῖσι τρώμασι τὸ αἷμα ξυντρέχει. βοηθητέον ὡς τὸ κενὸν πληρωθείη.

12 Ὤτων ὀδύνῃ, εἴριον περὶ τὸν δάκτυλον ἑλίξας, ἐγχέειν ἄλειφα θερμόν. ἔπειτα ἐπιθεὶς εἴσω ἐν τῷ θέναρι τὸ εἴριον, τὸ οὖς ὑποθεῖναι, ὡς δοκέειν τί οἱ ἐξιέναι. ἔπειτα ἐπὶ πῦρ ἐπιβάλλειν ἀπάτη.

13 Γλῶσσα, οὔρων σημαίνει. χλωραὶ γλῶσσαι χολώδεες. τὸ δὲ χολῶδες, ἀπὸ πίονος. ἐρυθραὶ δὲ, ἀφ' αἵματος. μέλαιναι δὲ, ἀπὸ μελαίνης χολῆς. αὖαι δὲ, ἀπὸ ἐγκαύσιος λιγνυώδεος, καὶ μήτρης μορίου. λευκαὶ δὲ, ἀπὸ φλέγματος.

14 Οὖρον ὁμόχροον βρώματι καὶ πόματι, καὶ ὡς ἔσωθεν ἐόν. ἀπὸ τοῦ ὑγροῦ ξύντηξις.

15 Γλῶσσα ὁμόχροος τῇσι προστάσεσι, διὸ ταύτῃ γινώσκομεν τοὺς χυμούς.

16 Ἢν ἁλμυραὶ σάρκες γευομένῳ, περιουσίης σημεῖον.

17 Ἢν τῶν μαζῶν αἱ θηλαὶ, καὶ τὸ ἐρυθρὸν χλωρὸν ᾖ, νοσῶδες τὸ ἄγγος.

18 Ἀνθρώποις

A 18 Ἀνθρώποις ὁ ἐν τοῖσιν ὠσὶ ῥύπος, ὁ μὲν γλυκὺς, θανάσιμος. ὁ δὲ πικρὸς, οὔ.

19 Γνώμην μεταμείβειν σύμφορον ἐπὶ τοῖσι μακροῖσι νουσήμασιν.

20 Τὰ ἀσθενέστερα σιτία ὀλιγοχρονίαν βιοτὴν ἔχει.

21 Κεδμάτων τὰς ἐν τοῖσιν ὠσὶν ὄπισθεν φλέβας σχάζειν.

B 22 Λαγνείη τῶν ἀπὸ φλέγματος νούσων, ὠφέλιμον.

23 Θερμοκοιλίοισιν ἰσχυρὰ ποτὰ ἢ βρωτὰ, ταρακτικά.

24 Μελαίνης χολῆς, ὡς ὅμοιον αἱμοῤῥοΐδι.

25 Τὰς ἐπαυξέας νόσους, μῖξις.

26 Ψύξις τὰ κατὰ κοιλίην σκληρύνει. μῖξις τὰ κατὰ τὴν γαστέρα σκληρύνει.

27 Ἐλλέβορον πίοντα θᾶσσον καθαίρειν ἢν θέλης, λοῦειν

C ἢ φαγεῖν.

28 Τὸ αἷμα ἐν ὕπνῳ εἴσω μᾶλλον φεύγει.

29 ῥῖγος ἀπὸ τῆς ἄνω κοιλίης. πῦρ δὲ ἀπὸ τῆς κάτω μᾶλλον.

30 Ἐπισπασμὸς, ἢν πνεύμων ξηρὸς, ἢ ὑγρὸν καῦμα. ὑπέρινον ξηραίνει καὶ ὕπνος πουλύς.

31 Ψυχρότατον βρῶμα. φακοί. κέγχροι. κολοκύνται.

D 32 Ἕλκεα ἐκφύουσιν ἢν ἀκάθαρτος ἐὼν πονήσῃ.

33 Γυνὴ, αἲξ, ἐλατήριον ἢ σικύον ἄγριον βεβρωκυῖαι, καὶ παιδίοισι κάθαρσις.

34 Ἐνθέρμῳ βρωθὲν, ἔσωθεν ψῦξις, ἔξωθεν πόνος. ἡλίῳ. πυρί. ἐσθῆτι ἐν ὥρῃ θερινῇ. τῷ δὲ ἐναντίῳ, ὡς ἐναντίως.

35 Βρώματα τὰ μὲν ταχέως κρατεῖται. τὰ δὲ ἐναν-

E τίως.

18 Aurium sordes hominibus dulcis quidem lethalis, amara verò minimè.

19 In longis morbis solum vertere conducit.

20 Imbecilles cibi breuem vitam præstant.

21 In diuturnis circa articulos præcipueq; coxendicem defluxionibus (quæ κέδματα Græcis dicuntur) venas in auribus posteriores pertundere oportet.

22 Veneris vsus morbis à pituita confert.

23 Valentes cibi aut potus eos qui calido sunt ventriculo perturbant.

24 In profluuio quod fit per ora venarum in ano sanguinem fundere solita (Græci hæmorrhoida dicunt) velut quiddam atræ bili affine effluit.

25 Morbos qui temporis successu augentur & deteriores fiunt, coitus lædit.

26 Refrigeratio quæ in ventre continentur indurat. Coitus quæ ventre continentur indurat.

27 Veratrum epotum si celerius purgare voles, lauare aut cibum sumere oportet.

28 Per somnum sanguis ad interiora magis se recipit.

29 Ex superioribus ventris partibus rigor, febris verò ex inferioribus ferè ortum ducit.

30 Aëris per inspirationem attractio fit vbi pulmo siccus fuerit, aut æstum conceperit. Immodicè euacuatum etiam somnus multus exiccat.

31 In frigidis cibis annumerantur lentes, milium, cucurbitæ.

32 Vlcera erumpunt vbi quis non purgatus exercitatione vtatur.

33 Si mulier aut capra cucumeris agrestis succum (elaterium dicunt) aut cucumim syluestrem deuorarint, etiam pueri purgantur.

34 Impensè calido corpori cibo interna refrigeratio comparatur, sole, igne, vestitu, æstiuo tempore, externa noxa. Cõtrario verò sic contraria cõueniunt.

35 Ex cibis hi quidem celeriter superantur, illi verò contrà.

[1] νούσων φύσιες ἰητροί] Hæc sententia Hippocratis maiestate dignissima, indicat præcipuam esse naturæ vim in morbis profligandis, propulsandis & curandis, eiusque beneficio & concoctiones procurari, & excretiones criticas solicitari, illiq; omnia quæ sunt ad salutem accepta referri oportere, cuius sanè gratia omnia molitur. Quod certè egregiè explicat *Galenus lib. 3. de Crisibus, vbi hunc etiam locum adducit, vt & lib. ad Thrasybulum, his verbis, ἀλλὰ καὶ ὡς τὰς νόσους αὐτὴ κρίνει, καὶ ὡς εἰσὶν αἱ φύσιες τῶν νούσων ἰατροὶ, παλαιοῖς ἀνδράσιν αὐτάρκως εἰρημένα, τί ἂν ἔτι δεόμενον ἐγὼ διέρχεσθαι; hoc est, Quinetiam quòd ipsa morbos iudicat, quodq; naturæ morborum sunt medicatrices, quæ antiquis abundè dicta sunt, quid me nunc recensere opus est? φύσις autem vocat Hippocrates, τὰς δυνάμεις πολλὰς

F αἷς διοικεῖται τὸ ζῶον intelligens, vt etiam explicat Gal. lib. de Cris. Etsi φύσιν ab Hippocrate vocari τὸ δημιουργικὸν ἡμῶν αἴτιον, vt omnibus mos est, scribit Galenus lib. 9. de Placitis Hippocr. & Platonis, vbi huius etiam loci meminit. Nec est ab hac sententia alienũ quod scribit † Aretæus ἐπὶ τῇ αὐτομάτῃ προθεσμίῃ τῆς φύσιος πάντα γίγνεται τὰ ἄκεα. hoc est, præfinito à natura tempore sponte remedia omnia fiunt. Et quod scribit M. Tullius Tusc. 3. ad corporum sanationem multum ipsa corpora & naturam valere. Hunc quoque locum adumbrat Corn. Celsus† † scribens. In nullo quidem morbo minus natura sibi vendicare, quàm ars potest, vt pote cùm repugnante natura, nihil medicina proficiat. Quod aliàs videtur ab Hippocr. ἐν νόμῳ expressum. πρῶτον μὲν οὖν πάντων δεῖ φύσιος. φύσιος γὰρ ἀντιπρηξάσης κενεὰ πάντα. hoc est, Imprimis quidem natura opus est, qua repugnãte irrita sunt omnia. Sic autem Cornelij Celsi locum prudenter emendare quidam mihi videntur, cùm priore loco fortuna legatur, quæ lectio etiam ferri potest. Exemplaria autem manu scripta quotquot adhuc videre licuit, nullam hic faciunt sectionis quintæ distinctionem, vt nec Italica, quod ex Caluo patere potest.

*Cap. 8. †Cap. 4. lib. 1. de Cur. morb. diut. ††Cap. 1. l. 3.

G [2] ἀνευρίσκει ἡ φύσις] ἔφοδοι appetitiones naturales dicuntur quibus ad agendum impellimur, quæ solo naturæ impetu, non voluntate aut consilio, in animantibus ducuntur. Innuit igitur Hippocrates impetus illos quibus ad obeundas functiones, aut ad mouendum, aut aliquid appetendum impellimur, à natura nobis esse insitas, qua duce, citra vllam disciplinam & absque vllo doctore munia illa obimus. Vt rectè aliàs ab eodem ʳ Hippocr. scriptum sit, φύσιες πάντων ἀδίδακτοι. Quod etiam hunc in sensum accommodat ʳʳ Gal. lib. 1. de vsu part. & longè pluribus verbis lib. 6. loc. affect. ʳʳʳ explicat, de hœdo matris vtero exciso educto verba faciens, quod exemplum hic etiam postea repetit.

ʳ Lib. περὶ τροφῆς. ʳʳ Cap. 3. ʳʳʳ Cap. 6.

τὸ δὲ καὶ ἡ γλῶσσα] Id de linguæ motione in edenda voce intelligendum, ac ad eius actionem obeundam subseruientibus instrumentis. Cùm nanque dissectionum periti plurimùm inter se dissentiant, de musculorum ad vocem facientium tum numero tum actione: id certè mirum subit, infantes absque vllo magistro, voces ipsas imitari. Quod & in reliquis animalibus quæ vocem edere

H possint etiam cernitur, vt copiosius scribit ʳʳʳʳ Gal. lib. 6. de loc. affect. & lib. de fœtuum formatione. Hic verò exemplaria manu scripta quædam, τὰ δὲ ἐν ἡ γλῶσσα δὲ ὑπουργέει habent. Quam lectionem etiam agnoscere videtur Gal. in Com. ʳʳʳʳ Cap. 6.

ἀπαίδευτος ἡ φύσις ἐοῦσα] Gal. lib. 9. de Placitis Hippocr. & Pl. huius loci meminit, sed εὐπαίδευτος legit, quemadmodum & vetus interpres, vt sensus sit per se bene naturam edoctam, & citra vllam disciplinam aut doctorem munia sua obire, sed ἀπαίδευτος in omnibus exemplaribus manu scriptis legitur. Neque verò est ab hoc loco alienum quod scribit M. Tullius lib. 2. de finibus. Ferarum natura non est illa quidem deprauata mala disciplina, sed natura sua. Et quod scribit Galenus lib. quo probat animatum esse quod vtero continetur, his verbis, εἰ δέ τις ἡμᾶς ἀπαιτοίη φύσεως λογισμούς, ἴστω πάντα πράττουσαν αὐτὴν αὐτοδιδάκτως τε καὶ αὐτομαθῶς. οὐδὲ γὰρ ὅπως ἐν φυτοῖς σκώληκες γίνονται, ἢ ἀφ' ἵππων καὶ βοῶν οἱ σφῆκες, καὶ μέλιτται, ῥᾴδιον ἡμῖν λέγειν, ἀλλ' ὑπὸ τῆς φύσεως ἁπλῶς γίνεται. οὐδὲ γὰρ τοὺς ὄρνεις πέτεσθαι διδάσκει τις, οὐδὲ τὸ νοεῖν ἡμᾶς, ἢ ἀκούειν, ἢ βλέπειν. ἀλλ' ὅμως καὶ τοὺς ὄρνιθας ὁρῶμεν πετομένους, καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς χωρὶς μαθήσεως νοοῦν τε καὶ βλέπειν. ἀπόρρητος γάρ τις καὶ κεκρυμμένη, καὶ πολὺ τῆς ἡμετέρας διανοίας βυθιωτέρα, ἡ περὶ τὴν φύσιν αὐτουργία. hoc est, Quòd si quis à nobis naturæ rationes postulet, is sciat eam per se edoctam & ex sese addiscentem omnia agere. Neque enim à nobis facilè dicatur qua ratione in plantis vermes, aut ex equis & bobus vespæ ac apes gignantur. Verùm à natura id simpliciter fit. Nam neque quispiam aues volare docet, neque nos aut intelligere, aut audire, aut videre. Sed tamen & aues volare, & nos absque disciplina tum intelligere, tum cernere videmus. Ipsum enim naturæ opificium tum verbis explicari nequit, tum recõditum est, & longè nostra cognitione abstrusius. Quod idem etiám lib. de fœtuum formatione, in summum opificis nostri artificium reiicit. Idem quoque lib. 1. de fac. nat. hunc locum his verbis adumbrat. Ἱπποκράτης μὲν οὖν ὧν ἴσμεν ἰατρῶν τε καὶ φιλοσόφων πρῶτος ἁπάντων, ὡς ἂν καὶ πρῶτος ἐπιγνοὺς τὰ τῆς φύσεως ἔργα, θαυμάζει τε καὶ διὰ παντὸς ὑμνεῖ ταύτην, δικαίαν ὀνομάζων, καὶ μόνην ἐξαρκεῖν εἰς ἅπαντα τοῖς ζώοις φησὶν, αὐτὴν ἐξ αὑτῆς ἀδιδάκτως πράττουσαν ἅπαντα τὰ δέοντα. Quod est, Hippocrates igitur omnium quos nouimus, tum medicorum, tum philosophorum princeps, vt qui primus naturæ opera nouit, hanc miratur & semper celebrat, iustam nominans, solamque animalibus ad omnia satis esse dicit, ipsamque per se edoctam, omnia quæ opus sunt agere.

[3] στόματος σιάλου ἀναγωγή] στόματος σίαλος videtur legendum, postea que ἀναγωγὴ, sicque videtur legisse Galenus, cõtra tamen omnium exemplarium fidem. Sic ἀναγωγὴ pro sputorum reiectatione sumitur, vt sæpe aliàs, & in Coacis præsagiis ἀναγωγὴ φλεγματώδης dicitur pituitæ per os & tussim eductio. Etsi Galenus πτυέλου ἀναγωγὴν legendum suadet. στόματος σίαλον autem oris saliuationem pro saliuæ reiectione diximus *Plinium secuti, qui purpuras dixit mutuo attritu lentorem cuiusdam ceræ saliuare, quod κηριάζειν dixit †Aristot. explicans, etsi idem fauificare aut cerificare extulit, cap. 38. vt satis ex Aristotele patet, vbi tamen fœtificare in omnibus nostris codicibus mendosè legitur. *Cap. 36. lib. 9. †cap. 15. lib. 5. hist. anim.

[4] οὔρου ἄφοδος] Sic legunt omnia quotquot videre licuit exemplaria. Galenus tamen ὕρου ἀφόδου legisse videtur, vt ἔκκρισις subaudiatur, quem secutus sum, vt stercoris & cibi reliquiarum excretio intelligatur. Quam etiam lectionem ponit vetus interpres. Caluus φύσις vitiosè legit, vt & in quibusdam manu scriptis exemplaribus habetur. Quod sequitur καὶ ὅσα τοιαῦτα, codices Regij manu scripti καὶ subticent, & sequentibus iungunt.

[5] ἀνθρώπου ψυχή] Hæc sententia per sanè difficilis & obscura videtur, ob controuersam & multis locis à Galeno agitatam ex summorum philosophorum opinione animi naturam, nec dum tamen planè explicatam, sed ingenua ignorationis confessione adumbratam. Quod præcipuè lib. de animi moribus, & de fœtuum format. & lib. de fac. natur. substantia, vt hîc quoque, palam profitetur. Etsi aliàs non obscuram de ea sententiam profert, vereque diuinam eius originem facit, vt maximè videre licet in lib. quo probat animatum esse quod vtero continetur. A qua certè opinione non mihi omninò videtur abhorrere Hippocrates lib. περὶ σαρκῶν (quem alij περὶ ἀρχῶν vocant) vbi exagitatis communibus omnium opinionibus, sublimem ac planè cœlestem, neq; medicorum septis conclusam hominis atque animi originem facit, illiusque essentiam, quam caloris nomine donat, esse immortalem, cùm θερμὸν ἀθάνατον ponit. Sed certè reuocata ad Medicorum calculum sententia, cùm Hippocrati & Galeno animi natura nil aliud esse videatur, quàm calor insitus & à principio innatus, ex se perpetuò mobilis, animabili & spirituosa natura indiguit ad motionis perennitatem fouendam & temperandam, cuius attractione, temperatione, ac veluti refrigeratione quadam, vitalitatis fontes rigantur & conseruantur. Hinc ἀναπνοὴ ex Hippocrate, †† Galeno τῆς ἐμφύτου θερμασίας θρέψις καὶ ἔμψυξις ponitur, quòd caloris innati efficientia, in qua vita consistit, respiratione aut refrigerio, veluti flabello quodam, hoc est aëre per inspirationem & transpirationem immisso, ad sui conseruationem opus habeat. Eaq; notione ipsius caloris innati perpetuam auctionem aut conseruationem ex inspirati aëris moderatione, ad mortem vsque fieri necesse est. Quod certè his verbis sensit Hippocrates lib. περὶ φύσ. παιδίου. πᾶν τὸ θερμὸν τῷ ψυχρῷ τρέφεται τῷ μετρίῳ. Longè verò apertius ostendit Gal. lib. περὶ ῥίγους καὶ τρόμου, vbi animi naturam ex Hippocr. mente profert, & magnam huic loco lucem adfert, his verbis, προϊόντι δ' ὁ λόγος ἐπὶ τὰς Ἱπποκράτους ἀρχὰς, οὐκ ὄγκους καὶ πόρους ἡμῶν στοιχεῖα τιθεμένων ἡμῶν τοῦ σώματος, οὐδὲ κινήσεως ἢ παρατρίψεως, ἤ τινος ἄλλης αἰτίας ἔκγονον τὸ θερμὸν ἀποφαινόντων, ἀλλὰ τὸ μὲν ὅλον σῶμα σύμπνουν τε καὶ σύρρουν ἡγουμένων. τὸ θερμὸν δ' οὐκ ἐπίκτητον, οὐδ' ὕστερον τῆς ζώου γενέσεως. ἀλλ' αὐτὸ πρῶτόν τε καὶ ἀρχέγονον, καὶ ἔμφυτον. καὶ ἥ γε φύσις καὶ ἡ ψυχὴ οὐδὲν ἄλλο ἢ τοῦτ' ἐστίν. ὥστ' οὐσίαν αὐτοκίνητόν τε καὶ ἀεικίνητον αὐτὸ νοῶν, οὐκ ἂν ἁμάρτοις. ἕκαστον δὲ τούτων ἰδίᾳ βεβασάνισαι, καί τοι μαθεῖν ἔνεστιν παρ' αὐτῶν ἑτέρωθι. τὸ νῦν δ' εἰς τὸ τοῦ λόγου τὸ συνεχὲς ἐρευνητέον. ἅτε γὰρ ἀεικίνητον ὂν τὸ ἔμφυτον θερμὸν, οὔτ' εἴσω μόνον, οὔτ' ἔξω κινεῖται. διαδέχεται δ' ἀεὶ τὴν ἑτέραν αὐτοῦ κίνησιν ἡ ἑτέρα. ταχὺ γὰρ ἂν ἡ μὲν εἴσω μόνη κατέπαυσεν εἰς ἀκινησίαν. ἡ δ' ἐκτὸς ἐσκέδασέ τε καὶ ταύτῃ διέφθειρεν αὐτό. μέτρια δὲ σβεννύμενον, καὶ μέτρια ἀναπτόμενον, ὡς Ἡράκλειτος ἔλεγεν, ἀεικίνητον οὕτω μένει. ἀνάπτεται μὲν οὖν τῇ κάτω νεύσει, τῆς τροφῆς ὀρεγόμενον. αἰρόμενον δὲ καὶ πάντῃ σκιδνάμενον, σβέννυται. ἀλλὰ τὴν μὲν ἄνω τε καὶ ἔξω φορὰν, καὶ ὡς ἄν τις εἴποι ἐξάπλωσιν ἀπὸ τῆς ἰδίας ἀρχῆς διότι φύσει θερμόν ἐστιν, κέκτηται. τὴν δ' εἴσω τε καὶ κάτω, τουτέστιν ἐπὶ τὴν ἰδίαν ἀρχὴν ὁδὸν, ὅτι ψυχροῦ τι μετέχει. μικτὸν γὰρ ἐκ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ γέγονε. κατὰ μὲν τὸν πρῶτον λόγον τοῦ θερμοῦ τοῦτ' ἐστὶ αὐτοκίνητον αὐτοῦ, καὶ τούτου μάλιστα δεῖται πρὸς τὰς ἐνεργείας. μεγάλην δ' ὅμως αὐτῷ χρείαν καὶ τὸ ψυχρὸν παρέχει. πέφυκε γὰρ τὸ μὲν θερμὸν εἰς ὕψος αἴρεσθαι καὶ συμπεριάγειν αὐτῷ τὴν τροφὴν, εἰ δὲ μὴ τὸ ψυχρὸν ἐμποδὼν ἐγένετο, καὶ ἐπιμήκιστον προῆκε. γίνεται δ' ἐμποδὼν τὸ ψυχρὸν τῇ τοιαύτῃ τοῦ θερμοῦ κινήσει, ὡς μὴ ἀπόλλοιτο ἐκτεινόμενον. κίνδυνος γὰρ ὑπὸ κουφότητος καὶ τῆς πρὸς τὸ ἄνω ὁρμῆς ἀποστῆναι τῶν σωμάτων αὐτό. ἀλλὰ τὸ ψυχρὸν ἐπέχει τε καὶ κωλύει, καὶ τῆς ἄγαν ταύτης κινήσεως ἀφαιρεῖ τὸ σφοδρόν. hoc est, Prouehetur autem sermo ad Hippocratis principia, cùm nos neque corpusculorum moles & meatus corporis nostri elementa statuamus, neque motionis aut affrictus cuiusdam, neque alterius alicuius causæ sobolem calorem ipsum esse dicamus. Verùm corpus totum conspirabile & confluxile censeamus. Calidum autem non ascititium, neque animantis ortu posterius, sed ipsum primum, & ab initio genitum, & nobis innatum, & certè naturam ipsam ac animum nil aliud quàm ipsum censeri. Adeo vt si eius naturam per se & semper mobilem animo concipias, nihil aberraueris. Quorum singula seorsum sunt diligenter explorata, & quanquam de his aliunde discere liceat, in præsens tamen, quantum sermonis connexio postulat, disceptatione est peruestigandum. Cùm nanque calidum innatum in perpetuo sit motu, neque intrò solum, neque extra moueatur, alteram ipsius motionem altera semper excipit. Celeriter enim quæ intrò fit sola cessaret & motu priuaretur. Quæ verò extra fit, ipsum hac ratione dissiparet ac corrumperet. Cùm verò moderatè extinguatur & moderatè incendatur (vt inquit Heraclitus) hoc modo in perpetuo motu permanet. Accenditur igitur deorsum nutans & alimentum appetens. Vbi autem sursum attollitur & vndiquaque dissipatur, extinguitur. Cæterùm eum qui sursum & extra fertur motionis impetum, ac (vt ita dicam) à proprio principio explicationem quandam, quòd natura calidum sit, sibi comparauit. Eum verò qui intro & deorsum fertur, hoc est ad proprium principium viam, quòd frigiditatis cuiusdam particeps sit. Frigido namque & calido temperatum est. Ac ex prima quidem ipsius caloris ratione, ipsum per se mouetur, eoque plurimùm ad obeundas actiones indiget. Neque tamen ei paruam vtilitatem frigus exhibet. Calidum nanque in altum tolli, simulque secum alimentum abducere natum est, ac nisi frigidum impedimento fuerit, etiam quàm longissimè procedere. Eiusmodi autem caloris motioni impedimento est frigiditas, ne, dum extenditur, pereat. Periculum enim est ne præ leuitate & impetu sursum facto, ipsum à corporibus discessionem paret.

†† *Lib. de vsu respirat.*

At frigiditas

A At frigiditas retinet & prohibet, & nimiam huius motionis vehementiam aufert. Ex quibus & calidi ipsius perennitatem, ad eamque tutandam frigidi temperationem, ac veluti auctionem intelligas. Quod etiam clarius libro de vsu respirationis ex duplici flammæ motu exposuit. Eam autem esse oportere ad vitæ vsum calidi à frigido temperationem, id satis indicat respirationis vtriusque necessitas, quodque alioqui indesinenter motum calidum dissiparetur, aut concepto incendio conflagraret, omniaque depasceretur. Id autem significat quod scribitur, ἢν δὲ ἐκπυρωθῇ ἅμα τῇ νούσῳ, καὶ ἡ ψυχὴ τὸ σῶμα φέρβεται. Quod certè vel inde pendet quòd Hippocrates animantis sanitatem in calidi & frigidi cum reliquis primis naturis moderata temperatione posuerit, vt scribit Gal. lib. 8. de plac. Hippocr. & Plat. & lib. de rigore & tremore. Vnde etiam Galenus animi essentiam in primorum quatuor corporum temperatione consistere scribit, libro de animi moribus, quòd ad earum immoderationem nostri corporis interitus consequatur. Atque id ipsum eleganter scribit libro de vsu respirationis Galenus, præcipueque in calidi immoderatione cerni scribit. Quod totum huic loco valde quadrat. ἔνεστι δ' εἰ καὶ τὴν οὐσίαν τῆς ψυχῆς ἀγνοοῦμεν, ἀλλ' ἐκ διαιρέσεως οὐδὲν ἧττον λογίσασθαι λήμμασι τῶν ἀποδείξεων τοῖς ἐναργῶς γινωσκομένοις χρησαμένης, ὧν καὶ τοῦτ' ἐστί. τὸ περιεχόμενον ἐν ταῖς κατὰ τὸν ἐγκέφαλον κοιλίαις πνεῦμα, δυοῖν θάτερον ἀναγκαῖον εἶναι, ἢ τοι τὴν οὐσίαν τῆς ψυχῆς, ἢ τὸ πρῶτον αὐτῆς ὄργανον. ἀλλ' εἰ πρῶτον ὁ ἐγκέφαλος ἐν ἑαυτῷ τὴν οὐσίαν τῆς ψυχῆς ἔχει, ἀναγκαῖον ἐστί καὶ ταύτην ἔμφυτον εἶναι θερμασίαν, ἢ τὸ πνεῦμα, ἢ τὸ σύμπαν αὐτῆς τῆς κατασκευῆς εἶδος, ἢ παρ' αὐτὴν εἴ τις δύναμις ἀσώματος. ἀλλ' ἀναγκαῖον τοῦτο πρῶτον εἰς τὰς κινήσεις ὄργανον εἶναι τῶν εἰρημένων ἔχειν, αὐτὴν μὲν ἀπαθῆ παντελῶς ὑπάρχουσαν. ἐν δὲ τοῖς θανάτοις τῶν πρώτων αὐτῶν ὀργάνων παθόντων λυομένην. ὥστε ἐξ ἀνάγκης ἤτοι τῆς κατασκευῆς τοῦ ἐγκεφάλου βλαπτομένης, ἢ ὁμοῦ τοῦ κατ' αὐτὸν πνεύματος, ἢ τῆς θερμασίας μόνης, ὁ θάνατος ἐστὶ τοῖς ζώοις. ἀλλ' οὔτε τὴν κατασκευὴν ἐν τάχει βλαβῆναι δυνατὸν ἑτέρως, ἀλλ' ἢ διὰ τὴν τῆς θερμασίας ἀμετρίαν, ὡς ἐδείξαμεν, οὔτ' αὐτὴν πολὺ μᾶλλον τὴν θερμασίαν, ἀλλ' οὐδὲ τὸ λοιπὸν ἔτι καὶ τρίτον, ἔχειν τὸ πνεῦμα δύναται πρόφασιν ἑτέρας φθορᾶς ἐξαιφνιδίου, παρὰ τὰς ἔμπροσθεν εἰρημένας, τήν τε τῆς οὐσίας ὅλης αὐτῶν κένωσιν, καὶ τὴν τῆς θερμασίας ἀμετρίαν. hoc est, Etsi verò animi natura non est nobis cognita, nihilominus tamen ex diuisione licet ratiocinari, ex his quæ euidenter sunt cognita demonstrationum sumptionibus in vsum assumptis. Ex quibus hoc est, Spiritum in cerebri ventriculis contentum, ex duobus alterum ex necessitate esse, aut animi ipsius essentiam, aut primum eius instrumentum. Sed si primùm cerebrum in se animi essentiam continet, & eam calorem esse innatum, necesse est, aut spiritum, aut totam constitutionis ipsius speciem, aut si quæ sit præter eam facultas incorporea. Sed hoc primùm necessarium, vno aliquo instrumento, ex his quæ dicta sunt, ad motiones vti, cùm ipsa prorsus impatibilis existat, eaque mortis tempore affectis primis ipsis instrumentis soluatur. Quare aut læsa cerebri constitutione, aut simul spiritu qui in eo est, aut calido solo, mortem animantibus contingere necesse est. Sed neque constitutio celeriter aliter quàm per caloris immoderationem (vt ostendimus) offendi potest, ac neque ipsa multò magis caliditas, ac neque quod reliquum est adhuc tertium, spiritus, alterius repentinæ corruptionis causam externam habere potest, præter eas quę ante dictæ sunt, videlicet totius substantiæ vacuationem, & caloris immoderationem. Quòd autem animus auctionem accipiat & spiritu nutriatur, scribitur à Galeno lib. quòd animatum sit quod vtero continetur. ἐπεὶ γοῦν ζῶον διοικουμένου ὑπὸ ψυχῆς καὶ φύσεως, καὶ τροφῆς, καὶ πνεύματος. τρέφεται μὲν γὰρ ψυχὴ πνεύματι, τροφαῖς δὲ ὑγραῖς καὶ ξηραῖς ἡ φύσις. εὑρεθήσεται δὲ καὶ τὸ ἐν τῇ μήτρᾳ πάσαις ταῖς οἰκονομίαις χρώμενον, καὶ ταῖς πρὸς τὴν τῆς ψυχῆς κίνησιν, καὶ ταῖς πρὸς τὴν τῆς φύσεως αὔξησιν. hoc est, Cùm igitur animal ab animo & natura regatur, & alimento, & spiritu (animus quippe spiritu, natura verò humidis & siccis alimentis nutritur) deprehendetur certè quod in vtero est his omnibus administrationibus vti, tum his quæ ad animi motionem, tum etiam iis quæ ad naturæ incrementum spectat. Exemplaria porro manuscripta Regia præcedentis sententiæ extremum hîc coniungunt, & longè aliam lectionem faciunt, ὅσα τοιαῦτα ἐν ἀνθρώπου ψυχῇ φύεται μέχρι θανάτου, vt ista ad naturales actiones referantur, quæ in homine semper ad mortem vsque repullulant. φέρβεται verò Galenus in Exegesi βιβρώσκει, καταναλίσκει exponit, hunc locum haud dubiè subnotans, vt vitiosa sint exemplaria quæ φέρεται legunt, & ἅμα pro ἅμα.

[6] νοῦσοι ξυντροφοι] Vt non de omnibus morbis intelligenda est hæc sententia, ita de iis accipi potest qui in iuuentute affligunt, & in senectute desinunt. Quod videtur per ξυντρόφους νόσους innuere, quasi vnà nobiscum educatos, aut familiares & assuetos intelligat. Sunt enim morbi quidam iuuenibus familiares, qui ætatis commutatione & beneficio in senectute desinunt, velut cephaleæ, heterocraniæ, & epilepsiæ. Sic etiam scribit Hippocrates in Progn. iuuenes ex aurium inflammationibus senioribus potius interire & ex plurimis aliis suppurationibus, ob febrium & delirij vehementiam, senes verò minus morbis acutis & febribus tentari, aph. 14. lib. 1. Quæ solutio ætatis mutatione contingit, non secus ac tempestatum commutatione morbi propulsantur, scripsitque Hippocrates æstiuos morbos hyeme solui, velut eos qui hyeme contracti sunt, æstate. Cæterùm exemplaria quædam manu scripta hîc sectionis quintæ indicaturam adscribunt.

[7] ἴησις αἰνόνου] Hæc sententia ex media Hippocratis œconomia ducta est, siue ad Medicum, siue ad ægrum ipsum referatur, quemadmodum scribitur lib. 1. Epid. ὑπεναντιοῦσθαι τῷ νοσήματι τὸν νοσοῦντα μετὰ τοῦ ἰητροῦ χρή. Qui locus hîc valde propriè quadrat, istumque mirè explicat. Hucque referri debet quod scribitur ab Hippocrate lib. de nat. humana. τὸ δὲ ξύμπαν γνῶναι δεῖ τὸν ἰητρὸν ἐναντίον ἵστασθαι τοῖσι καθεστεῶσι καὶ νοσήμασι καὶ εἴδεσι, καὶ ὥρῃσι καὶ ἡλικίῃσι, καὶ τὰ συντείνοντα λύειν, καὶ τὰ λελυμένα συντείνειν. οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα τὸ κάμνον ἀναπαύοιτο, ἥ τε ἴησις τοῦτό μοι δοκέει εἶναι. hoc est, In totum verò Medicus nosse debet tum instantibus morbis, tum naturis, tum temporibus, & ætatibus se opponere, & quæ distendunt soluere, & soluta intendere. Hac enim vel maxime ratione quod affligit quietem accipiet, & ea mihi videtur esse curatio. Rursusque τὴν δὲ ἴησιν χρὴ ποιέεσθαι τουτέων ἀντιτεινόμενον τῇ προφάσει τοῦ νόσου. οὕτω γὰρ ἂν λύοιτο τὸ τὴν νοῦσον παρέχον ἐν τῷ σώματι. quod est, Horum igitur curatio procuranda est, se causæ morbi opponendo. Hac nanque ratione quod corpori morbum exhibet solutionem accipiet. Et quod lib. περὶ φυσῶν scribitur, εἰ γάρ τις εἰδείη τὴν αἰτίην τοῦ νοσήματος, οἷός τ' ἂν εἴη προσφέρειν τὰ ξυμφέροντα τῷ σώματι, ἐκ τῶν ἐναντίων ἱστάμενος τῷ νοσήματι. hoc est, Si quis enim morbi causam nouerit, is facilè poterit quæ corpori conducunt præsidia adhibere, contraria morbo opponens. Sic enim mihi locus ille legendus videtur contra omnium exemplarium fidem. Hîc verò præcipuè Galeni sensum eumque plausibiliorem ex codicibus publicatis secuti sumus contra omnium exemplarium manu scriptorum fidem, quæ tamen secutus videtur Caluus, iisque etiam consentit vetus Interpres.

[8] ὀξυθυμίη] Galenus huius lectionis sensum probat, ἐν ὀξυθυμίῃ ἡ καρδίη καὶ ὁ πνεύμων ἀνάσπᾶ καὶ εἰς ἑωυτὰ καὶ εἰς κεφαλὴν τό, τε θερμὸν καὶ τὸ ὑγρόν. vt significet in iracundia internum esse quendam caloris & humorum motum, & ad cor pulmonemque ferri. Vnde & iram circumscribunt philosophi ζέσιν εἶναι φάσκοντες τοῦ κατὰ τὴν καρδίαν θερμοῦ, vt scribit Galenus lib. 6. de plac. Hippocr. & Plat. Quod etsi certè verum est & hac dictione apertè declaratur, ista tamen locutione, ὀξυθυμίη ἀνασπᾷ καρδίην καὶ πνεύμονα εἰς ἑωυτά, quæ omnibus in codicibus adeo constans est, primus ille ad iracundiam impetus indicari videtur, quo caloris & humoris ad interiora concursio fit, primaque illa motio ac vindictæ appetitio, qua cor in se contrahi quodammodo videtur, deinde verò efferuescente calore diffundi & vndique dilatari, vnde & sanguinis & caloris & spiritus toto corpore fit dispersio. In animi autem tranquillitate & gaudio secus fieri cernitur, in quibus cor adeo relaxatur ac diffunditur, vt plærosque gaudio exanimatos esse historiis testatum sit, ideoque ab Aureliano sæpius διάχυσις & animi laxatio dicatur. Hinc vero mihi valde propriè Hippocrates θυμοειδοῦς facultatis, vel ex hoc loco, cor originem esse indicare videtur, quod & aliàs probat Galenus lib. 6. de placitis Hippocr. & Plat. Exemplaria manu scripta ὁκόσα ἐκ θερμοῦ ταῦτα ὀξυθυμίη ἀνασπᾶ legunt, manifesto certè vitio. Quam lectionem etiam ex codicibus Italicis secutus est Caluus. θερμὰ verò cùm dicit, calorem & spiritum significare videtur, vt τὸ ὑγρὸν sanguinem humores omnes complexum. Galenus verò ἀφίησι legit, eo sensu, vt in gaudio, ista, hoc est calor, spiritus & sanguis cordis penetralia relinquant & deserant. Cætera tamen exemplaria omnia ἀφίει habent.

H [9] πόνος τοῖσιν ἄρθροισι] Codex vnus Regius manu scriptus ταῦτα πόνος legit manifesto vitio. Galenus σαρξὶ habet, quem secuti sunt omnes Interpretes, cùm cætera omnia exemplaria σαρκὶ habeant.

10 ψυχῆς περίπατος] Hæc sententia innuit mentis agitationem, commentationem ac meditationem animi quandam esse exercitationem, in qua animus velut exspatiãs, mentis aciem acuit, excolitur & exercetur. Is enim corporis emeritis stipendiis tanquàm vinculis exutus, cogitatione ad seipse reuocatur, secumque (vt dicitur) viuit, eoque magis si doctrinæ aut studij pabulum aliquod accesserit. Ideoque quibus in morbis mens velut obstupescit & somno grauatur, ea intenta animi cogitatione solicitanda est, & velut ad officium reuocanda. A

11 ἐν τοῖσι τρώμασι] Id de nimio sanguinis in vulneribus profluuio dici videtur, cui occurrendum per medicamenta idonea & concerpta linamenta, aut penicillos consulit, quòd sit sanguis veluti vitæ thesaurus. Exemplaria manu scripta pro πληρωθῶσι, quædam πληρώσιν habent, alia πληρώσῃς, nonnulla etiam recentiora πληρώσῃς, Galenus πλησθῶσι.

12 ὦ οὖ ἀλγέῃ] Hæc sententia commodam inflammationis aurium curationem docet, quoniam interdum ad dementiam præcipitat. Quod autem in extremo additur ἀπάτη, varium & explicatum apud Galenum sensum habet. Quidam enim ad ægrorum deceptionem referri volunt, dum lanam humore imbutam tanquam inutilem in ignem immitti à medico existimant, cùm tamen id experiundi odoris gratia fiat. Quem in sensum quodammodo videtur inclinare Galenus. Quidam etiam de stupefacientibus medicamentis, quæ necessarium interdum in huiusmodi aurium inflammationibus vsum habent accipiunt. Mea tamen sententia hæc dictio suppositia, neque Hippocratis ingenuitatem resipere videtur, quod & Galeno visum est, nec in exemplaribus Italicis (vt ex Caluo patet) locum habet. Aut certè eam Caluus Galeni iudicio fretus reiecit, quod magis auguror, cùm ea nostris in omnibus manu scriptis codicibus constantissimè retineatur. Minutum verò est, exemplaria quædam ὑποθεὶς pro ἐπιθεὶς, & ἐπιθεῖναι pro ὑποθεῖναι habere. ἄλειφα verò Galenus in Exegesi ἔλαιον ἢ στέαρ exponit. Qua notione etsi pluribus in locis sumitur apud Hippocratem, hunc tamen præcipuè locum mihi in Exegesi subindicare videtur, vt & in Commentario ἔλαιον ἢ πιμελὴν πηκτὴν exponit. B

13 αὖαι δὲ] Hoc loco sanè post linguæ nigredinem eiusdem magnam resiccationem ex succensa fuligine ponens, indicare videtur eiusmodi linguam ex magno febrium ardentium incendio fieri, nempe nigram valdeque resiccatam. Quem in sensum hunc locum vsurpare videtur Gal. lib. 8. de placitis Hippocr. & Plat. his verbis, ἀφορμὰς μὲν γὰρ αὐτὸς ἔδωκε τῆς τούτων εὑρέσεως, ὥσπερ ὅταν ἐκ τῶν τῆς γλώττης χρωμάτων διαγινώσκῃ τὰς ἐν τῷ σώματι διαθέσεις, μελαίνας λέγων αὐτὰς ἀπὸ ἐγκαύσεως λιγνυώδους γίγνεσθαι. καθάπερ γὰρ ἐκτὸς ἡ λιγνὺς κατὰ τε τοὺς λύχνους καὶ τὰς δᾶδας, καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν λιπαρῶν γίγνεσθαι πέφυκεν, οὕτω καὶ κατὰ τὰ σώματα τῶν ζώων πολλάκις ὑπεροπτωμένων τῶν χυμῶν, καὶ μάλιστα τῶν λιπαρῶν, γίγνεταί τι παραπλήσιον λιγνύι. hoc est, Horum quippe inueniendorum occasiones ipse præbuit, non secus ac cùm ex linguæ coloribus corporis affectiones dignoscendas edocet, nigras eas ex fuliginosa adustione fieri dicens. Quemadmodum enim in rebus externis, fuligo circa lucernas, faces, aliaque multa pinguia gigni consueuit, ita in animantium corporibus, sæpenumero exassatis humoribus, præcipueque pinguibus, quid fuligini affine gignitur. Sic enim mihi locus ille & legendus & intelligendus videtur, contra omnium codicum & interpretum fidem. Idem quoque in Commentario innuere per hæc verba videtur Galenus, τὰς δὲ αὔας ὀνομάζει τὰς ξηρὰς ἱκανῶς, ἐκ πυρετοῦ διακαοῦς, ὃς δὴ πῦρ κατακαίων τὸ αἷμα, λιγνύι μᾶλλον ἤπερ ἀτμῷ παραπλήσιον ἀναθυμίασιν ἐργάζεται. διὸ καὶ μέλαιναι πολλάκις αἱ τοιαῦται φαίνονται γλῶσσαι. hoc est, αὔας autem dicit, quod est abundè resiccatas ex febre vrente, quæ adinstar ignis sanguinem adurens, fuligini potius quàm vapori similem exhalationem efficit, ideoque etiam nigræ plærunque eiusmodi linguæ apparent. Vt sunt autem huiusmodi resiccatæ linguæ veluti gradus quidam ita & quæ ex febrium ardentium fuliginoso incendio resiccationem cum nigredine coniunctam habent, non parum suspectæ sunt. Qua de re amplius scriptum est in Cois Præsagiis, vbi χλωρᾶς καὶ μελαίνης γλώσσης meminit. C D

14 οὖρον ὁμόχροον] Βρώματι legunt omnia exemplaria publicata, scripta verò σώματι, quæ etiam secutus est Caluus & vetus interpres. Per βρῶμα autem hîc omnis potulentus cibus inaudiendus venit, vt sunt ῥοφήματα & sorbitiunculæ, vt per potum omne humidum sua natura corpus alere aptum ex aph. 11. l. 2. Quod sequitur variè legitur. Publicata exemplaria cum manu scriptis consentiunt, & καὶ ὡς ἔσωθεν ἐὸν, ὑπὸ τοῦ ὑγροῦ ξυντήξις legunt, vt sit vrina velut humoris in corpore contenti colliquatio. Quædam ὡς ἔσωθεν ἐὸν ὑπὸ τοῦ ὑγροῦ ξυντήξις habent, vt vrina talis esse consueuerit, qualis est humidi colliquatio. Quæ sanè eundem sensum habent. Vrina nanque semper earum partium quæ in corpore colliquescunt, colorem præsefert, eumque in sensum explicat Galenus. Vetus etiam interpres aliam secutus lectionem videtur, ac pro ὑπὸ τοῦ ὑγροῦ ξυντήξις, ποτοῦ ὑγροῦ ξυντήξις legisse, vt sit vrina veluti humidi intus potione accepti colliquamentum, deductio, expressio, ac διάκρισις renum beneficio accepta. Quam opinionem ex Hippocrate tuetur Galenus aduersus Erasistratum, Asclepiadem & Lycum lib. 1. & 2. de fac. nat. E

15 τῇσι προστάσεσι] πρόστασις hîc humoris excellentiam, principatum aut dominium significat, præstantiam dixi, abundantiam qua cæteris præstat intelligens. προΐστασθαι nanque præesse, antecellere ac præstare significat. Galenus hac dictione quoque humorum linguam attingentium exundantiam intelligere videtur, siue è ventriculo refundantur, siue in ea concreti sint, siue eam leuiter circumcirca alluant. Indeque ex eo qui cæteris præstat, humoris in toto corpore redundantiam æstimari vult Hippocrates. Interpretes quidam extensiones & distensiones dicunt, humorum copiam intelligentes. Ex quo προτάσεις legisse videntur. Caluus προσθέσεσι aut certè eam dictionem ad propinata & externa quæ linguæ prætenduntur eumque inficiunt retulit, cùm tamen ad eos qui in corpore continentur succos spectare debeat, vt scribit Galenus. Exemplaria manu scripta ὁμόχροος habẽt & ταύτῃ, in quo cum publicatis consentiunt, idque ad linguam melius referri videtur, quàm ad προστάσεσι, quod faciunt quæ ταύτῃσι legunt exemplaria, etsi Galenus eam lectionem secutus videtur. F

16 περιουσίος σημεῖον] Hîc περιούσιος de superuacanea alicuius humoris redundãtia dicitur, cuius sapore lingua imbuta est. Exemplaria Regia manu scripta reconditissima σημεῖον non legunt, quod tamen habent cætera non peræquè vetusta. Quædam etiam hanc sententiam superiori coniungunt, quod etiam fecit vetus Interpres.

17 ὦ τῶν μαζῶν] Hac sententia tanta mammarum cum vtero consensio indicatur, vt ex earum indicatura de toto vteri habitu iudicium ferri possit, non secus ac ex lingua, redundantem in toto corpore humorem æstimari voluit Hippocrates.

18 ἀνθρώποις] Aurium sordes cur secundum naturam amaræ sint, scribit * Arist. in Quæst. natur. † Raseus ob vapores biliosos qui sua leuitate in cerebrum feruntur, & ad aures præcipitant, amarorem creari scribit. Dicitur autem ὁ ἐν τοῖς ὠσὶ ῥύπος κυψελὶς aut κυψέλη † † Rufo Ephesio, cerumina aut marmorata veteres Latini appellabant. Apollonius autem in lib. de mirabilibus historiis refert Arist. in Quæstionibus physicis explicuisse cur mortuis dulces aurium sordes euadant.

Sect. 32. quæst. 4. † *In Introductione Medic.* † † *Lib. de partib. hom.* G

19 χλῶ μεταμείβειν σύμφορον] Sic legunt quotquot adhuc licuit videre exemplaria tum publicata, tum manu scripta. Vetus tamen interpres χλῶ σύντροφον legisse videtur cum terram connutrientem vertit. Quam lectionem fortè secutus videtur Iunius Crassus, cùm solum patrium vertere dixit. Quædam etiam exemplaria χλῶ μὴ ἀμείβειν habent. Locum autem morbum fouentem, & qualitatibus cum eodem consentientem intelligunt. Huc autem respexisse videtur Plinius lib. 28. cap. 4. cùm scribit. Equitatio stomacho & coxis vtilissima, phthisi nauigatio, longis morbis locorum mutatio. Neque verò alienum est quod scribit M. Tullius ' de amore tollendo. Adducendus est etiam nonnunquam ad alia studia, solicitudines, curas, negotia, loci denique mutatione, tanquam ægroti non conualescentes, sæpe curandus est. Erotianus autem hunc locum haud dubiè subnotat, cùm χλῶ μεταμείβειν, περεύεσθαι explicat. ἀμείβειν γὰρ τὸ ἀλλάσσειν καὶ μεταπορεύεσθαι, solum vertere ac mutare dicitur. ' *Tusc. 4.*

20 τὰ ἀσθενέστερα σιτία] Hîc imbecilles cibi qui parum nutriunt dicuntur, non secus ac infirmos cibos & imbecillissimam materiam vocat ' ' Celsus, in qua minimum est alimenti, vt olus. Sic ἀσθενεστάτη πτισάνη dicitur lib. de rat. vict. in morb. acut. quæ paucum H

' ' *Cap. 14. lib. 2.*

corpori

A corpori alimentum exhibet. Contra verò valentissimus cibus Celso dicitur, in quo multum est alimenti, quemadmodum non rarò Hippocrates ἰσχυροτέρας δίαιτας quæ paulò plus nutrit vocat, eamque humidæ & fugaci opponit lib. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν, & ῥοφήματα ἰσχυρότερα valentiores sorbitiunculæ, & quæ paulò plenius nutriunt dicuntur lib. περὶ παθῶν. Aliter autem ἀσθενέες καὶ ἰσχυραὶ δίαιται sumptæ sunt antea.* Hîc verò pro σιτία quædam σώματα legunt, quod agnoscit etiam vetus Interpres.

* *Aph. 16. sect. 4.*

[21] κεδμάτων] κεδμάτων dictio ex penitissimo Hippocraticæ œconomiæ penu desumpta est, diuturnosque in omnes articulos, præcipueque coxendicem defluxiones significat. Quod præter ea quæ in Commentario scripta sunt, testatur in Exegesi Galenus. κέδματα τὰς ἐκ ῥευμάτος χρονίους διαθέσεις, ἤτοι περὶ τὰ ἄρθρα σύμπαντα, ἢ ἐξαιρέτως περὶ τὰ κατ' ἰσχίον. Est & in Hippocratis scholio quodam manu scripto. κέδμα ἡ χρονία περὶ τὰ ἄρθρα νοσώδης διάθεσις, τινὲς δὲ καὶ τὴν περὶ τὰ γυναικεῖα μόρια. Quod certè ex Hesychio sumptum videtur, apud quem legitur κέδματα αἱ χρονιώτεραι διαθέσεις. νόσοι περὶ τὰ ἄρθρα. οἱ δὲ περὶ τὰ γυναικεῖα μόρια. Ἱπποκράτης. Erotiano quoque κέδματα λέγονται αἱ χρονίαι περὶ τὰ ἄρθρα διαθέσεις. Et Varinus, κέδματα τὰ χρόνια ἀλγήματα λέγει ὁ Ἱπποκράτης. γράφει δὲ ὁ ψιλλός. χρόνια δὲ ἀλγήματα τὰ κέδματα

B τυγχάνει. Quæ sanè occasionem Caluo dederunt vt κέδματα destillationes longas nudè admodum expresserit. Vtitur ea dictione Hippocr. lib. 1. de morb. & lib. 7. Epid. præcipueque lib. de aëre loc. & aq. vbi in κεδμάτων quoque curatione venas secundum aures secare iubet. Et lib. περὶ τόπων τῶν καθ' ἄνθρωπον, eorum ortum ex defluxionibus indicat.

[22] λαγνεύειν] In hunc sensum scribitur ab Hippocrate lib. 1. περὶ διαίτης λαγνεύειν ὕδατος ἐφόδων γινομένων, πλείονα, ἐν δὲ τῆσι τοῦ πυρὸς ἐπιφορῆσι, μείονα. hoc est, Venere vtendum esse in aquæ accessionibus copiosiore, in ignis autem impressionibus, pauciore. Hunc verò locum subindicat † Aëtius lib. 3. his verbis, Ἱπποκράτης δὲ ἐνὶ λόγῳ, τοῖς ἀπὸ φλέγματος νοσήμασιν εἶναι κράτιστα τὰ ἀφροδίσια ἔφη. Quæ verba etiam ex Rufo in suum vsum transtulit †† Oribasius lib. 6. Collect. ††† Paulus quoque lib. 1. eundem locum contraxit, his verbis, καὶ τοῖς ἀπὸ φλέγματος νοσήμασι μίσγεσθαι, κράτιστόν ἐστι. id est, & morbis pituitosis coitus optimus. Quæ iisdem verbis expressit Oribasius Synopseos lib. 1. cap. 6. Cur verò veneris vsus morbis ex pituita commodet, indicat Aristot. in ' Quæst. natur.

† *Cap. 8.* †† *Cap. 38.* ††† *Cap. 35.* ' *Quæst. 51. Sect. 1. & quæst. 17. Sect. 4.*

C [23] θερμοκοιλίοισιν] Sic legunt reconditissimæ membranæ manu scriptæ cum publicatis. Duo verò codices paulò recentiores Regij, κοιλίης habent.

[24] μελαίνης χολῆς] Sensus est, profluuium sanguinis per ora venarum quæ in ano sunt, atræ bilis quiddam simile profundere, ideoque atra bile vexatis bono esse, vt scribitur placito 11. & 21. lib. 6. Greci autem profluuium huiusmodi hæmorrhoida vocant, eoque nomine symptoma illud vocauerunt, vt scribit Gal. lib. περὶ μελαίνης χολῆς. Quòd autem huiusmodi sanguinis profluuium atra bile vexatos leuet, quia atræ bili affine quiddam effundatur, satis indicat Galenus com. ad aph. 25. libro 4. hunc locum tacitè subindicans, his verbis, ἐγχωρεῖ δὲ καὶ οὕτως ἀκοῦσαι τὰ μέλαινα, καθάπερ αὐτὸς ἐπὶ τῶν αἱμορροΐδων ἐν ἐπιδημίαις ἔλεγεν, ὡς ἰωμένων τὰ μελαγχολικὰ πάθη. τῆς γὰρ ὄντως μελαγχολίας ἤδη γεγενημένης, ἴαμα μέγιστόν ἐστιν αἱμορροΐς, μελλούσης ἔσεσθαι γε κώλυμα. hoc est, Nigra autem eo sensu accipere licet, quo ipse in Morbis vulgaribus de hæmorrhoidibus dixit, eas melancholicis affectibus esse præsidio. Re vera enim melancholiæ

D iam factæ maximum est remedium sanguinis per ora venarum quæ in ano sunt profluuium, quod hæmorrhois dicitur, & futuræ quidem impedimento. Ex quibus Galeni verbis, sanguinem atrum & crassum qui in huiusmodi profluuiis effunditur, atræ bili affinem esse intelligitur, velut scribitur Rufo Ephesio (lib. 1. de partib. hom.) τὸ μέλαν αἷμα μέλαιναν καλεῖσθαι. Porrò quòd ad scriptionem attinet, exemplaria quædam αἱμορροῖς habent, alia αἱμορροΐδες, eodem sanè sensu. Nos sanè publicatam & pluribus codicibus contestatam lectionem retinuimus, eamque magis plausibilem, quam secutus etiam videtur Caluus, etsi istam sententiam superiori coniunxit.

[25] τὰς ἐπαυξείας νόσους] Etsi ambiguè scripta est hæc sententia, sic mihi tamen ex Galeni mente accipienda videtur, cùm alios omnes interpretes reprehendat, qui ista de veneris vtilitate explicabant. Quo magis mirandum est quosdam eam in sententiam delapsos, vt his morbis veneris vsum consulerent. Quibus certè vel apertissimis verbis refragari Galenus videtur in Comm. Neque verò comitiales ex venere, sed ex ætatis mutatione vtilitatem accipiũt, cùm coitus velut parua quædam sit epilepsia, vt ex Democriti sententia scribit Gal. Huc accedit vetustissimorum manu scriptorum codicum lectio, qui ψύχει addunt, vt inde refrigerationem

E nem atque adeo læsionem adesse velint. Quos secuti sunt Caluus & vetus interpres. Et certè exemplaria Regia omnia hanc sententiam sic legunt, τὰς ἐπαυξείας νόσους μίξις ψύξει, ὥσπερ καὶ μίξις τὰ κατὰ κοιλίην σκληρυνεῖ. Præter quàm quòd vnum recentius ψύχει pro ψύξει habet. Quæ sanè lectiones omnes ex ista Galeni explicatione deductæ mihi videntur, quæ sic legi debet, καὶ γὰρ τὴν ὠφέλειαν ποτὲ τῷ ψύχειν μίξις ἐργάζεται.'' Aëtius verò ista ad veneris vtilitatem retulisse videtur, atque istam sententiam subindicasse his verbis, καὶ τοὺς ἐπιληπτικοὺς ἔπαυσε τὸ μίσγεσθαι, καὶ βαρυνομένους τὴν κεφαλὴν καὶ ἀλγοῦντας τῇ μεταβολῇ τῆς ἡλικίας. Quæ etiam sumuntur ex Oribasio libro Collect. 6. cap. 38.

'' *Cap. 8. lib. 3.*

[26] ψύξις] Exemplaria manu scripta hanc sententiam cum superiore includunt, vt ostendimus, atque eam quæ postea sequitur silentio prætereunt, μίξις τὰ κατὰ τὴν γαστέρα σκληρυνεῖ. Quod etiam ad Italicos codices peruenit. Eam nanque omisit Caluus & vetus interpres.

[27] ἐλλέβορον πίνουσι] Exemplaria manu scripta, θᾶσσον λούειν ἢ φαγεῖν habent. Quam etiam lectionem secutus videtur Caluus & vetus interpres. Recentiores etiam quædam membranæ sic legunt, ἐλλέβορος πινόμενος θᾶσσον καθαίρει, ἢν θέλεις λούειν ἢ φαγεῖν. Quæ lectio

F ex priore deducta videtur. Quædam etiam post λούειν distingunt, & ἢ φαγεῖν τὸ αἷμα manifesto vitio habent.

[30] ἐπισπασμὸς] Hîc ἐπισπασμὸς aëris per inspirationem attractionem significare videtur, quod Galenus per εἰσπνοὴν explicat. At inspirationis nomine & expiratio intelligenda est, vt tota respiratio comprehendatur, quæ sanè resiccato & æstuante pulmone augetur & increbrescit, vt non malè etiam vox ad celerem & crebram spirationem referri possit. Eam autem vel hîc præcipuè per inspirationem designat, quòd in incendiis internis aëris frigidi attractione maior vtilitas sentiatur, ideoque magis necessaria videatur. Quòd ad scriptionem attinet, exemplaria multum variant. Galenus hanc lectionem retinet, ἐπισπασμὸς, πνεύμων, ξηρὸν καῦμα. Reliqua publicata exemplaria ἐπισπασμὸς, ἢν πνεύμων ξηρὸς, ἢ ὑγρὸν καῦμα ὑπέρεινον. Quæ lectio valde est deprauata, etsi codicibus manu scriptis ferè attestata. Sic enim habent membranæ omnes reconditæ, ἐπισπασμὸς, ἢν πνεύμων ξηρὸς ἢ, ἢ ὑγρὸν καῦμα ὑπέρινον. Quam etiam lectionem aliqua ex parte secutus est vetus interpres. Ex quibus omnibus ne genuini sensus quicquam eliciat, vt nec

G ex Calui interpretatione, qui eam lectionem secutus videtur. Et certè ξηρὸν καῦμα legendum esse apparet ex Galeni lectione, aut simpliciter καῦμα, vt sensus sit. Per inspirationem frigidi aëris attractionem fieri vbi pulmo resiccatus fuerit, aut ardorem senserit, aut inflammatione laborarit, quod nostra interpretatione assecuti sumus. In eo verò quod sequitur Galeni sensus seruandus est, cùm reliqua exemplaria tum publicata, tum manu scripta vitiosa sint. ὑπέρεινος autem supra modum extenuatus & vacuatus dicitur ''' Galeno κεκενωμένος καὶ ὑποκεκαθαρμένος, vt & ὑπερείνησις ὑποκάθαρσις. Qua dictione vtitur Hippocr. lib. περὶ τόπων τῶν κατ' ἄνθρωπον. ὑπερείνης καὶ ἀσθενὴς iungit Galenus in libro de sang. missione aduersus Erasistratum. ὑπέρεινον etiam ὑπερκεκαθαρμένον καὶ τὸ σφόδρα λεπτὸν explicat Varinus. Hanc verò dictionem velut verè Hippocraticam sic explicat Galenus in Exegesi, ὑπέρεινος ὁ ὑπερκεκαθαρμένος ἄνθρωπος, καὶ αὕτη ὑπερείνησις. οὕτως γοῦν ἐξηγήσονταί τινες, καὶ τὸ ὑπέρεινος ἰσχναίνει. Quibus verbis haud dubiè hunc locum subindicat, etsi alia lectione & sensu vtitur, vt significet immodicam vacuationem extenuare. Quæ lectio sanè vt est valde plausibilis, nullis tamen exemplaribus est contestata, nisi quòd exemplaria manuscripta pro ξηραίνει ἰσχναίνει quoque habent. Quam lectio-

H nem secutus est Caluus & vetus interpres, & καὶ ὕπνος πουλὺς legunt. Vitiosa verò sunt quæ ὑπερρινῶν aut ὑπέρεινον legunt, quæ tamen secutus est Caluus.

''' *In Exeg.*

[32] ἕλκεα ἐκφύεσιν] Hîc πόνος omnem vehementem motum, quam exercitationem nominant, significat, vt & aph.16.lib.2. ideoque τὰ γυμνάσια explicat Galenus. Similis autem est sententia apud Theophr. lib. de sudoribus, istumque locum subindicat Gal. Com. ad aph.20.lib.3. Idem quoque extremo lib.5. salubrium calidis & humidis naturis cùm se ab otio ad exercitationes transferunt, id quidem ante vacuationes fieri dissuadet, quòd alioqui morbis plurimis ex plenitudine tentarentur. Quod etiam scribit Com. ad aph.20.lib.3. Caluus certè longè aliam notionem neque Hippocratis mentem assecutus est.

[33] γυνὴ, αἴξ] Exemplaria omnia manu scripta cum publicatis καὶ παιδίοις κάθαρσις legunt, vt hac lectione tum mulierem & capram, tum etiam pueros lactentes purgari indicetur. Galenus puerorum purgationem tantùm ponit. Elaterium autem non tantùm cucumeris agrestis succum, sed & omne medicamentum aluum deorsum purgans significat, vt scribit Gal. in Exeg. Quod forte Gazam mouit vt apud Theophrastum agitatorium verterit. Caluus sanè hîc nullo merito fœtus abiectionem sumit, quòd fortassis elaterium grauidis abortum faciat, vt scribit Plinius cap.2. lib.20.

[34] ἐνθέρμως βρωθὲν] ἔσωθεν pro ἔνδοθεν legunt omnia exemplaria manu scripta cum publicatis. Vetus interpres ἠλίῳ περὶ αἰσθητῷ legisse videtur. Caluus autem mirum in modum sententiam istam perturbauit.

[35] τὰ δ' ἐναντίως] Sic legunt exemplaria omnia tum scripta, tum publicata, eamque lectionem ex Capitone agnoscit Galenus, qui βραδέως tamen legit, eamque sequuntur omnes interpretes.

Sectio sexta.

[1] Carnes & ex ventre & extrinsecus attrahunt. Indicat autem sensus ipse corpus totũ tam foras quàm intro spirabile esse.

[2] Venula sanguinis multitudine calidior effecta, æstuosum quiddam producit, confestimq; excernit.

[3] Et quibus quidem pingue abundat, bilis flaua gignitur, quibus verò sanguis, atra.

[4] Mentis, memoriæ, odoris, aliorumque & famis, ac instrumentorum medico cura esse debet.

[5] In labore, cibo, potu, somno, rebus venereis, modus adhibendus est.

[6] Qui frigidior est, frigido anni tempore ac regione calidior erit.

[7] In doloribus leniendis proximum ventrem purgare, sanguinis verò ventrem secare oportet. Alleuamentum quoq; afferunt vstio, sectio, calefactio, perfrigeratio, sternutamenta, plantarum succi, prout ipsorum facultas conuenit, & varia cyceonis mixtura, cinnum Latini vocant. Malignorum remedia sunt, lac, allium, vinum feruefactum sal, acetum.

[8] Quidam ex via delassatus, imbecillitate & grauitate correptus, expuit. Tussis enim ex capitis vertice aderat, febris acuta, ad manum aliquantulum mordens erat. Secundo verò die capitis grauitas erat, lingua exusta est, nares vnguibus sculptæ sanguinem nõ profuderunt. Lien parte læua tum magnus tum durus dolore tentabatur.

[9] Qui quartana vexantur non vllo magno aliquo morbo corripiuntur. Quòd si antea corripiantur, quartana succedente liberantur.

[10] Pro quibus, quinam morbi succedant, considerandum.

[11] Bilis fit, velut de auibus dixi, quæ & biliosæ sunt. Calor acrimoniam indicat.

[12] Perturbationes ac morborum transitus videndi sunt, nempe cùm delirantibus laterum dolores cessent, quibusdam etiam febres, quibusdam verò minimè, sed vnà cum sudoribus, nonnullis quoque cum perturbatione. Est vbi quibusdam cutis resiccata, circumtensa & fuliginosa euadit.

[13] Torpores quinam & ex quibusnam fiant videndum, & quales sint, ei cui coxa doluit.

[14] Inflammationes quæ circa aures fiunt, & ipsarum quoque aurium inflammationes, plærunq; tertio die occidunt.

[15] Quibus cutis arida & dura obtenditur, ij sine sudore, quibus verò etiam laxa, ij cum sudore moriuntur.

ΤΜΗΜΑ ΕΚΤΟΝ.

[1] Σάρκες ὁλκὴ καὶ ἐκ κοιλίης καὶ ἔξωθεν· δηλοῖ ἡ αἴσθησις ὡς ἔκπνοον καὶ εἴσπνοον ὅλον τὸ σῶμα.

[2] Ἐνθερμότερον φλέβιον, αἵματος πλήθει, αὐτίκα τὸ καυσῶδες, καὶ εὐθὺς ἀποκρίνει.

[3] Καὶ οἷσι τὸ μὲν πῖον, χολὴ ξανθή· τὸ δὲ αἷμα, μέλαινα.

[4] Γνώμης, μνήμης, ὀδμῆς, τῶν ἄλλων, καὶ πείνης. ὀργάνων ἄσκησις.

[5] Πόνοι. σιτία, ποτά. ὕπνος. ἀφροδίσια μέτρια.

[6] Ὁ ἐμψυχρότερος ἐν ψυχρῇ ὥρῃ καὶ χώρῃ, ἐνθερμότερος ἔσται.

[7] Ὀδυνέων τὴν ἐγγύτατα κοιλίην καθαίρειν. αἵματος δὲ κοιλίην διαιρεῖν. καῦσις. τομή. θάλψις. ψύξις. πταρμοί. φυτῶν χυμοί, ἐφ' ὧν τὴν δύναμιν ἔχουσι, καὶ κυκεών. κακούργων. γάλα. σκόροδον. οἶνος ἀπεζεσμένος. ὄξος. ἅλες.

[8] Ἄνθρωπος ἐκ κόπων, ἐξ ὁδοῦ. ἀδυναμίη. βάρος. ἀνέπτυεν. ἔβησσε γὰρ ἐκ κορυφῆς. πυρετὸς ὀξὺς ὑποδάκνων πρὸς χεῖρα. δευτεραίῳ δὲ καρηβαρίη. γλῶσσα ἐπεκαύθη. ῥὶς ὀνυχογραφηθεῖσα. οὐχ ἡμορράγησεν. ἀριστερὸς σπλὴν μέγας καὶ σκληρὸς. ὠδυνᾶτο.

[9] Οἱ ὑπὸ τεταρταίου ἁλισκόμενοι. ὑπό τινος μεγάλης νούσου οὐχ ἁλίσκονται. ἢν δὲ ἁλίσκωνται πρότερον, ἐπιγένηται δὲ τεταρταῖος, παύονται.

[10] Ἀνθ' οἵων αἱ νοῦσοι.

[11] Ἡ χολή. οἷα εἶπον περὶ τῶν ὀρνίθων, ὅτι χολώδεες. ἡ θερμότης δριμύτητος σημεῖον.

[12] Οἱ ὄχλοι. αἱ δίοδοι. ὅτι τοῖσι παρακρούουσι, λήγουσιν ὀδύναι πλευρέων. ἔστι δὲ οἷσι πυρετοί. ἔστι δὲ οἷσιν, οὔ. ἀλλὰ ξὺν ἱδρῶσιν. ἔστι δὲ οἷσι σὺν ὄχλῳ. ἔστι δὲ οἷσι, καρφαλέον καὶ περιτεταμένον τὸ δέρμα. καὶ αἰθαλῶδες.

[13] Αἱ ναρκώσιες οἷαι ἐξ οἵων. καὶ οἷαι ᾧ τὸ ἰσχίον.

[14] Αἱ οὐάτων. ἐξ ὠάτων τὰ πολλὰ θνήσκει τριταῖα.

[15] Οἷσι μὲν δέρματα περιτείνεται καρφαλέα καὶ σκληρὰ ἄνευ ἱδρῶτος. οἷσι δὲ καὶ χαλαρὰ ξὺν ἱδρῶτι θνήσκουσι.

[16] Ἐν τοῖσι

A [16] ἐν τοῖσι παλιμβόλοισιν αἱ μεταβολαὶ ὠφελέουσι. τούτοισι μεταβάλλειν πρὶν κακοῦσθαι ἐς τὰ πρέποντα, οἷον χειρίωνι.

[17] τὰ ἐρεθιζόμενα, ἐξ οἵων τὰ κερχνώδεα θεῖον.

[18] οἷσι μὲν ὑγιὲς καταλείπεται, κάτω ὑφιεμένης τῆς προφάσιος, ἢ καθαίρων, ἢ ἀποδέων, ἢ ἐκβάλλων, ἢ ἀποτάμνων, ἢ ἀποκαίων ἔσω. οἷσι δὲ μὴ, οὔ.

B [19] οἷσιν αἷμα ῥεῖ πολὺ ἐκ ῥινῶν, οἷσι μὲν ἄχροιαι ἄκρητοι, τούτοισιν ὀλίγα ἀρήγουσιν. οἷσι δὲ ἐξέρυθροι χρῶτες, οὐχ ὁμοίως. καὶ οἷσι κεφαλαὶ εὔφοροι, ἀρήγει. οἷσι δὲ μὴ, οὔ.

[20] οἷσι ῥῖνες ὑγρόταται φύσει, καὶ ἡ γονὴ ὑγροτέρη καὶ πλείων, ὑγιαίνουσιν οὗτοι νοσηλότερον. τοῖσι πλείοσι δὲ οἷσιν ἀπὸ νόσου, τἀναντία.

[21] τὰ στρογγυλώματα πτύαλα, παρακρουστικά. οἷα τῷ ἐν Πλινθίῳ, τούτῳ ἡμορράγησεν ἐξ ἀριστεροῦ, καὶ ἐλύθη πεμπταῖος.

C

[22] οὖρον πολλὴν ὑπόστασιν ἔχον, ῥύεται τὰς παρακρούσιας, οἷον καὶ ὁ τοῦ Δεξίππου μετὰ μάδησιν.

[23] οὐ πρόσω ἐνιαυτοῦ τεταρταῖος.

[24] ὦτα τοῦ θέρεος ῥήξιες πεμπταίοισιν. ἔστι δὲ ὅτε καὶ μακρότερα τὰ περὶ τὰ οὖλα καὶ αἱ κατὰ ῥῖνας ἐμπυήσιες.

D [25] οἷσιν ἐπὶ ὀδόντων ὀδύνης ἀπὸ ὀφρύος λεπτὰ ἔρχεται, τούτοισιν ἀπὸ πεπέρεως εὖ ἐνεργαθέντος, παχύτερα τῇ ὑστεραίῃ ἔρχεται, ἢν καὶ τὰ ἄλλα μὴ κρατήσῃ. Ἡγησίππῳ γὰρ ὁ ὑπνικὸν ἐντεῦθεν, οὐκ ἐκράτησεν, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ προσεκαλέσθη βιαιότερον.

[26] τὴν ἀπὸ κεφαλῆς ὀστέων φύσιν, ἔπειτα νεύρων, καὶ φλεβῶν, καὶ σαρκῶν, καὶ τῶν ἄλλων χυμῶν, καὶ τῶν ἄνω καὶ τῶν κάτω κοιλιῶν, καὶ γνώμης, καὶ τρόπων, καὶ τῶν κατ' ἐνιαυτὸν γινομένων. ὥρῃ τινὶ τότ' ἐπὶ προσώτερον τοῦ ἔτεος, οἷον ἐξανθήματα καὶ τὰ τοιαῦτα, ὅμοιον τοῖσι καθ' ἡμέρην πρότερον λαμβανομένοισιν, ἢ ὀψίτερον.

E

[27] ὡσαύτως δὲ ἐπίχολον, καὶ ἔναιμον σῶμα μελαγχολικὸν, μὴ ἔχον ἐξῤῥώσιας.

[28] Λυκίνῳ τὰ ὕστατα σπλὴν μέγας ὀδυνώδης, ἐν τῇ τετάρτῃ ἢ τῇ πέμπτῃ.

F

[16] In morbis vagis & facilè mutabilibus, mutationes iuuant. Sed mutationes ad loca conuenientia fieri oportet, priùs quàm vitium aliquod contrahatur, quale quid Cherioni accidit.

[17] Considerandæ veniunt irritantes fluxiones, ex quibus in vocem stridulam ex faucium asperitate desinant.

[18] Quibus quidem quod sanum est relinquitur, causa per inferiora subducta, aut purgare, aut deligare, aut eiicere, aut secare, aut vrere oportet. Quibus verò nihil tale fit, nil moliri opus est.

[19] Quibus sanguis multus ex naribus profluit, si quidem immoderatę declarationes adsunt, iis parum conferunt. Qui verò prærubro sunt colore non eodem modo afficiūtur. Et quibus caput facilè tolerat, prodest, quibus verò secus, minimè.

[20] Quibus nares natura humidiores, & semen genitale humidius ac copiosius, ij minus salubriter degunt. Plurimi autem quibus ex morbo istud accidit, contra se habent.

[21] Sputa rotunda delirium portendunt, qualia visa sunt ei qui in Plinthio decumbebat, cui postquam sanguis è nare sinistra profluxit, die quinto absolutus est.

[22] Vrina multum habens sedimentū deliria tollit, qualis etiã Dexippi fuit post capillorum defluuium.

[23] Non ante annum quartana desinit.

[24] Æstate in aurium inflammationibus quinto die eruptiones fiunt, est vbi etiam longius perdurant. Sic & quæ circa gingiuas & nares suppurationes contingunt.

[25] Quibus ex dentium dolore tenuia à superciliorum parte procedunt, iis à pipere probè infixo crassiora postridie prodeunt, si præsertim alia non euicerint. Hinc nanque medicamentum soporiferum Hegesippo non obtinuit, quin potius etiam vehementius accersiuit.

[26] Ex capite ossium natura æstimanda est, tum etiam neruorum, venarum, carnium, reliquorumque humorum, ac superiorum & inferiorum ventriculorum, mentisque & morum. Ex his etiam quæ per annum fiunt, videndum quòd quadam anni parte tum etiam maturius contingunt, veluti pustulæ, & quæ sunt eiusmodi, haud aliter quàm in iis quæ quotidie citius aut tardius corripiuntur.

[27] Itidem considerandum corpus biliosum & sanguine præditum atram bilem plurimam gignere, nisi effluuia habeat.

[28] Lycino tandem lien intumuit cum dolore die quarto aut quinto.

[1] ὡς ἔκπνοον ἢ εἴσπνοον] Locus est apud Galenum celebratissimus, præcipuè verò lib. περὶ χρείας σφυγμῶν, vbi hanc sententiam apertissimè explicat scribitque καὶ τοῦτ' ἔστι τὸ πρὸς Ἱπποκράτους λεγόμενον, ὡς ἔκπνοουν καὶ εἴσπνοουν ἐστὶν ὅλον τὸ σῶμα. Lib. verò περὶ χρείας ἀναπνοῆς, ἔκπνοουν μὲν δὴ καὶ εἴσπνοουν ἐστὶν ὅλον τὸ σῶμα, κατὰ τὸν Ἱπποκράτους λόγον. Ex quibus sanè publicatorū codicum Germanicorum lectio probatur, quam etiam tuetur Gal. in Com. cùm cæteri omnes manu scripti vitiosi sint, qui ἕως ἔμπνοον καὶ εὔπνοον, aut ἔμπνοον καὶ εὔπνοον legunt.

G Quos sanè secutus Caluus mirum in modum nobilissimam istam sententiam perturbauit. Atque adeo sanè ad istius sententię intelligentiam referri debet quod aliàs scriptum est ab Hippocr. lib. περὶ τροφῆς. ξύρροια μία, ξύμπνοια μία. ξυμπαθέα πάντα. Qui locus est apud Galenum valde tritus, cùm scribit σύμπνουν ἐστὶ καὶ σύρρουν ἑαυτῷ πᾶν τὸ σῶμα. præcipuè verò lib. 1. & 3. de nat. facult. libro de vsu pulsuum, lib. de rigore & lib. 2. de differ. feb.

[2] ἀνίσχει τὸ καυσῶδες] τὸ καυσῶδες exustum quiddam & æstuosum intelligit, fuliginosum excrementum subindicans, quod Gal. τὸ λιγνυῶδες περίττωμα κατὰ τὸ αἷμα vocat. Lib. verò περὶ χρείας ἀναπνοῆς, οἷον λιγνὺν τοῦ αἵματος, ἢ τὸ καπνῶδες τι τῆς τοῦ αἵματος συγκαύσεως dicit, incensę materiæ fumidū & fuliginosum excrementū, quod sua tenuitate facilè subleuatur & secernitur, ideoq; ἀνίσχει posuit. Duplicem porro ignis motionē, cuius meminit in Com. Gal. & quæ plurimùm ad huius sentētiæ intelligentiam conducit, clarissimè explicat Gal. lib. περὶ χρείας ἀναπνοῆς, & lib. περὶ ῥίγους, & nos etiã antea in mediū adduximus. Caluus cōtra Galeni mentē de febre ardente sumpsit.

[3] καὶ οἷσι τὸ μὲν πῖον] πῖον hîc non solùm pingue, sed & quod dulce est in sanguine ac iucundum significat (vt scribit Gal.) ex quo bilis flaua ortum ducit, quod etiam antea significat *Hippocr. τὸ δὲ χολῶδες ἀπὸ πίονος. Et lib. 4. de morbis. θερμαινομένου τοῦ αἵματος ἐξατμίει μάλιστα διὰ τούτου τὸ ὑδρωποειδέος, ὅ, τι ἐστὶ τῷ πυρὶ πολεμιώτατον. καταλείπεται δὲ τὸ λιπαρὸν ἢ κοῦφον, ὅ, τι ἐστὶ χολῶδες, ἢ τῷ πυρὶ τροφὴ μάλιστα ἐστίν. hoc est, Incalescente sanguine præcipuè per hunc exhalat humor aquosus, qui febri infestissimus est. Relinquitur autem quod pingue

H

* Aph. 14. sect. 5.

est ac leue, quod biliosum est, & præcipuum ignis alimentum. Sic etiam docet Galenus lib. 2. de differ. feb. & lib. 2. de nat. fac. quod est in sanguine tenuius ac dulcius, eique velut aëreum excrementum inest, aut tanquam eius flos, in bilem verti. Auicennas quoque lib. 1. fen 1. doctr. 4. cap. 2. quod in alimento tenue, calidum, dulce & pingue est, id materiam bilis constituit. Quod etiam scribit Galenus Com. 3. in lib. de rat. vict. in morb. ac. Exemplaria verò manu scripta omnia χολὴν ξανθὴν & μέλαιναν legunt, vt ista superiori sententiæ iungantur, & fuliginosorum recrementorum materiam indicent.

⁴ γνώμης] Hæc sententia animalis & sensibilis facultatis cognitionem medico exercendam, eiusque maximam curam habendam indicat, quòd ex ea appetitionum motus partiumque corporis & instrumentorum actiones pendeant. Instrumentorum etiam integritas, actionum & sensationum firmitatem testatur. Quem in sensum quoq; illud ὀργάνων ἄσκησις sumi posse videtur. Caluus ῥώμην aut δύναμιν addidisse ex manu scriptis exemplaribus videtur, & τὴν ἄλλων ὀργάνων ἄσκησις legisse. Galeni exemplaria sententiam istam vt & sequentem reticent.

⁵ πόνοι, σιτία] Sententia ista magnitudine ingenij Hippocratis ea œconomia planè dignissima, & Galeni monimentis celeberrima, quam initio lib. 2. salubriũ copiosissimè explicat, eamq; ex hoc loco in mediũ adducit, vt sanè mirũ subeat Galeni codices eam hîc alto silentio obruere. Huius quoque meminit Galenus initio lib. de alimentis. *Paulus quoque lib. 1. hanc sententiam his verbis subindicare videtur, ἔστω δ' αὖ πόνων καὶ μετριότης καὶ σιτίων. ὥσπερ δὲ οἱ μέτριοι πόνοι ἁρμόζουσιν, οὕτω καὶ οἱ αὖ τῶν τῶν ἀφροδισίων. προτρέπονται γὰρ εἰς τὸ ἔργον, καί τινα ῥαστώνην τῷ ἐθισμῷ παρέχουσι. hoc est, Laborum autem & ciborum sit quidam modus. Quemadmodum enim moderati labores, ita & rerum venerearum modus conuenit. Nam & ad opus impellit, & facilem quodammodo consuetudinem facit. Vetus interpres λουτρὰ post πόνους legisse videtur, contra omnium quæ videre licuit exemplarium fidem. *Cap. 35.

⁶ ὁ ἐμψυχότερος] Exemplaria manu scripta omnia καὶ χώρη omittunt, etsi hoc legisse Caluum apparet.

⁷ καὶ κυκεὼν] κυκεὼν hîc sumitur pro mixta potione & confusa ex variis alimentis cum vino, quæ alimentum & potum continet, vt satis patet ex Galeno. Mixturam enim ex vino & alimento concinnatam hîc significat, in qua varia alimenta temperabantur. Modò nanque mel, modò polenta, caseus & oleum admiscebantur, omnia tamen cum vino apparabantur, vt hoc nomine etiam sorbitiones omnes contineantur quæ vinum habent. Erotianus apud Hippocratem κυκεῶνα πόμα μετ' ἀλφίτων πεπαρασκευασμένον dici contendit, & κυκᾶν τὸ ταράττειν. Quæ sanè acceptio apud Galenum præcipua esse videtur, & promptissimum est dolorum remedium ac leuamentum. Cyceonis variam mixturam indicat etiam Homerus Iliad. λ. & Odyss. κ. vbi hanc variam potionem Vlyssis sociis Circen miscuisse scribit, & κίρκης κυκεὼν Circes poculum dicitur, cuius etiam meminit Plutarchus orat. prima περὶ σαρκοφαγίας. Huius quoq; variam & confusam mixturam describit Athenæus lib. 11. Dipnosoph. Dicitur etiam κυκεὼν (vt scribit Homeri Scholiastes) τὸ ἐξ οἴνου καὶ μέλιτος, καὶ ἀλφίτων, καὶ ὕδατος ἀναμεμιγμένον πόμα. Hesychius quoque κυκεῶνα ἐξ οἴνου καὶ μέλιτος, καὶ ὕδατος, καὶ ἄλφιτον ἀναμεμιγμένον πόμα esse scribit. Hippocrates verò lib. 2. περὶ διαίτης, κυκεῶνα ex aqua, aut melle, aut vino temperari significare videtur. Et Galenus lib. 1. de aliment. fac. in ptisanæ præparatione, variam Cyceonis mixturam his verbis subindicat, ἔνιοι δὲ καὶ μέλι καὶ κύμινον ἅμα τούτοις ἐπιμβάλλουσιν, κυκεῶνα τινὰ μᾶλλον, ἢ πτισάνην παρασκευάζοντες. Hanc confusam potionis mixturã Latini cinnum dicunt, vt allegat Nonius Marcellus ex M. Tullio lib. de Oratore, vnde etiam concinnare dicitur. Habet & Belgium suos Cyceonas, sorbitiunculas vino, butyro, aut caseo & zytho temperatas, ad depellendam crapulam remedia. Quòd ad scriptionem attinet, exemplaria manu scripta mendosè φυσῶν χυμοὶ legunt, quæ secutus est Caluus, huncque totum locum mirum in modum à Galeni mente detorsit. Galenus etiam πταρμοὶ alio ordine in Commentario locasse videtur.

⁸ ἄνθρωπος] Exemplaria manu scripta omnia καὶ βάρος habent. Quædam etiam πυρετὸς περὶ χεῖρα ὀξὺ, ὑποδάκνων legunt. Caluus etiam ῥὶς ὀνυχογραφηθεῖσα οὐχ αἱμορράγησεν ἀειστερὴ legisse videtur, quam etiam lectionem agnoscit Galenus. Hunc porro locum subindicare videtur Erotianus, sed mendosè (vt opinor) cùm scribit, ῥινονυχογραφηθεῖσα, ῥῖνα ὑπ' ὄνυχος ξυσθεῖσα, γράψαι γὰρ λέγεται τὸ ξέσαι. Videtur nanque scribendum ῥὶς ὀνυχογραφηθεῖσα, ῥὶς ὑπ' ὄνυχος ξεσθεῖσα, vt naris vnguibus scalpta & rasa significetur. Alioqui certè ista mulieri attribuisse videbitur Erotianus, contra omnium codicum fidem.

⁹ οἱ ὑπὸ τεταρταίου ἁλισκόμενοι] Codices manu scripti Regij duo hîc Sectionis sextæ initium faciunt. Omnia verò exemplaria manu exarata cum publicatis ὑπό τινος μεγάλης νόσου legunt, non ὑπὸ τῆς μεγάλης νόσου. Qua certè phrasi non solus comitialis morbus, sed plures alij morbi magni esse dicuntur, eumque sensum secutus est Caluus.

¹⁰ αἱ θ' οἷον] Morborum mutationes ac successiones considerandas hæc sententia monet, eaque phrasis Hippocrati est vsitata in morborum vicissitudinibus explicandis, †vt aliàs amplioribus verbis docuimus.

† Annot. in lib. 1. Epid. sect. 3.

¹¹ ἡ χολὴ] Hæc sententia bilis prouentum & ortũ indicare videtur, nempe quòd bilis calida & sicca in ipsis squaloribus & tempore anni impensè calido & sicco gignatur, velut de auibus antea dictum est. †† Aues autem biliosæ sunt, quòd calidæ & siccæ, neque admodum potu delectentur, & per siccitates gliscant. Quod sequitur bilem flauam acrem esse testatur, quòd vehementer sit calida & sicca. Caluus superiorem sententiam cum ista coniunxit, neque auium meminit.

†† aph. 24 Sect. 4.

¹² ὄχλοι] Perturbationes & vehementes naturæ motus videndos significat, qui morborum quandoque solutionem faciunt, vt scribit Galenus Com. in aph. 5. lib. 7. Sic in morborum μεταστάσει delirium nonnunquam lateris dolorem finit, qui quandoque etiam cum alui perturbatione, nonnunquam verò cum sudoribus soluitur. In quibus verò cutis resiccata est & arida, nulla expectanda est sudorum effusio, ex placito 71. lib. 5. Quòd ad scriptionem attinet, vetus interpres huius sententiæ initium superiori coniungit, quod etiam faciunt quidam.

¹³ Alexandrinus aliud legisse videtur, & pro ἐξ οἵων, ἐξ ὧν τῶν aut ὑδάτων legisse. Sed est recepta ista omnium codicum lectio, qua innuere videtur stuporum causas & successiones inuestigandas esse, velut in eo cui coxa torpescebat ex ischiade, cui fortassis ex refrigeratione id accidit, anteaque præcessit lumborum ac crurum stupor quidam ac refrigeratio, velut Prorrh. 2. in vehementis ischiadis signis scribitur.

¹⁴ δι' ὑδάτων] Aurium inflammationes doloresque interdum ad dementiam mortemque præcipitant, vt scribit * Celsus, ideoq; protinus succurrendum est & leniendum malum. Qua ratione ad eas lac adhibet ** Hippocr. lib. 2. Epid.

* Cap. 7. lib. 6. ** Sect. 5.

¹⁵ οἷσι μὴ δέρματα] Placitum est 71. lib. 5.

¹⁶ ἐν τοῖσι παλιμβολοισι] παλιμβολον νόσημα inter dictiones obscuras reponendum, & morbum inconstantem, fluxum & vagum significare potest, & qui facilè transmutatur & aliò auertitur ac retrahitur. Quod in his qui à fluxione pendent, ne in principem aliquam partem incumbant, faciendum est, ante quàm labes aliqua insignis contrahatur. Potest & intelligi παλίμβολον νόσημα morbus qui sæpe repetat & reuersiones faciat, aut etiam refractarius & pertinax, & qui non facilè medicamentis aut victus rationi cedat. παλίμβολος enim Phauorino inter cætera quoque ἀναπόβολον, ἀναπογνώμενα indicat. In his autem morbis veluti longis, ac temporis successu liberationem accipientibus, mutationes conferunt, si ad loca conuenientia & opportuna fiant.

¹⁷ τὰ ἐρεθιζόμενα] Hoc sensu intelligi potest vt defluxiones videndæ veniant, quæ stridulam vocem & faucium exasperationes faciunt eoque terminant. Alij præcedentis sententiæ extremum ac veluti exemplum faciunt, & οἷον sequentibus iungunt. Nos tamen vulgatam valdeque popularem ac omnibus codicibus contestatam lectionem secuti sumus. Quidam autem hîc καρχαλέα πάθη intelligunt, & hunc sensum faciunt, si creperæ stridulæve faucium asperitates superueniant, finiri morbum. οἷον autem τὸ

A τερελοισμὸν exponit Erotianus. Sunt autem τὰ κερχώδεα, quæ stridulam vocem ex inæquali faucium asperitate & resiccatione faciunt. κέρχον γὰρ ἔλεγον οἱ ἀττικοὶ τὸ ξηρὸν, vt scribit Erotianus. Et κερχνώδη dicuntur τὰ τραχείας ἐπαναστάσεις ἔχοντα (vt idem scribit) Galenus in Exegesi κέρχνον τὴν ὑπὸ τῷ φάρυγγος βαχύτητα, ἢ τὸν ἐν τῷ πνεύμονι ψόφον interpretatur. Quidam etiam κέρχνον idem quod κέγχρον significare contendunt apud Ionas, vnde etiam κεγχρώδεα hîc legunt, vt ex veteri interprete apparet.

[18] οἷσι μὲν ὑγιὲς] Hoc ad chirurgiam spectare videtur & indicare quonam progrediendum sit in iis quæ corrupta sunt aut putrida resecandis aut eiiciendis, & quanam ratione id attentari debeat. Exemplaria porro manu scripta omnia pro ὑφημμένης ὑφηρημένης legunt, quædam etiam ὑφειμένης. Caluus ἔξω pro ἔσω legisse etiam videtur.

[19] οἷσιν αἷμα ῥεῖ] Hoc valde est perplexum & obscurum, sed hoc sensu accipi potest. Iis qui multum & crebrum ex naribus sanguinem profundunt, vehementes & magnæ cutis decolorationes ob sanguinis penuriam, humorum impuritatem, & bilis luteæ permixtionem sæpe adsunt, à quibus nihil iuuantur, propter humorum vacuatam corruptionem, multum verò lęduntur ob acrimoniam quæ venarum vasa referat, & largiorem sanguinem profundit. Qui verò sanguine abundant non eodem modo afficiuntur, tum quòd non ita lædantur ob sanguinis copiam, tum etiam quòd vires iis non adeo deiiciuntur. Eoque modo ἄκρητοι ἄχροαι decolorationes intensæ, immoderatæ ac vehementes intelligentur, quemadmodum ἄκρητον καῦμα immoderatus æstus dicitur. Et sanè huiusmodi sinceræ cutis defœdationes, ex multa bilis luteæ permixtione, iis ferè adsunt quos χλωροὺς Græci vocant. Cæterum in sanguinis ex naribus profluuiis, videndum num caput leuiter ferat ac bene habeat. Quidam nanque ex his plurimùm iuuantur ex aph. 10. lib. 6. Alij contra plurimùm læduntur. Sunt qui ἄκρητοι de vino mero intelligant, (quod facit vetus interpres) quod certè ex nimio sanguinis profluuio deiectos ac decoloratos maximè reficit modicè & per interualla adhibitum, prærubros autem & sanguine præditos non æquè iuuat, quòd profluuium ipsum augeat. Atque in harum virium ex vino refectione, num caput bene habeat aut leuiter ferat maximopere videndum est. Sunt enim quibus caput statim vino tentetur indeq; plurimùm lædantur, ac maius sanguinis profluuium excitetur, in quibus vino temperandum. Reliqui contrà habent. Caluus alium sanè sensum secutus est & ἀκρήτους non puros purgatósve vertit, contra Hippocr. & Galeni mentem, ac dictionis ipsius vsitatam notionem.

[20] οἷσι ῥῖνες ὑγρόταται] Nos hîc popularem & omnibus codicibus contestatam lectionem secuti sumus, etsi melior ex aph. 2. lib. 6. haurienda sit. Caluus tamen & vetus interpres longè aliam secuti sunt lectionem. Exemplaria omnia manu exarata ὑγρόπραι vt in aphorismis legunt & νοσηρότερον.

[21] τὰ στρογγυλώμενα] Antea quadam ex parte expressa est ista sententia. *Vetus interpres aliquid de calore adiectum legisse videtur, quæ est sputorum rotundorum causa. Exemplaria manu scripta, vt antea quoque πλύελα omnia habent.

* *Aph. 27. Sect. 3.*

[22] μεζ μάδησιν] Sic legunt omnia exemplaria quotquot adhuc videre licuit, quamuis μάδισιν legi oportere multi contendant. Cæterum Cornarius & Caluus ista sequenti sententiæ iungunt ex Asulano codice, contra reliquorum omnium fidem.

[23] ὁ τεέσσα ἐνιαυτοῦ] Hoc ad quartanæ longitudinem ac diuturnitatem spectat, quæ vix ante annum desinit aut concoquitur. Atque huius diuturnitatis causam ad atræ bilis naturam refert Hippocr. lib. περὶ φυσ. ἀνθρώπ. μέλαινα γὰρ χολὴ τῶν ἐν τῷ σώματι ἐνεόντων χυμῶν, γλισχρότατον, ἢ τὰς ἕδρας χρονιωτάτας ποιεῖται. † Alexander quoque in Quæst. Natur. istud atræ bilis siccitati attribuit. τὸ δὲ ξηρὸν δυσαλλοίωτον καὶ δυσμετάβλητον.

† *Quæst. 82.*

[24] ὦτα τὰ θέρεος] Nos hîc valde popularem lectionem secuti sumus, & per ῥήξιες suppurationis ruptionem intelligimus, quod facit passim Hippocr. & Galenus aph. 15. lib. 5. ὦτα verò pro aurium inflammationibus ponit vt paulò antea ὦατα. Sic quidam per τὰ θέρεος æstum, feruores ac phlegmonas intelligunt, vt etiam per τὰ τὰ θέρεος alij morbos æstiuos. Caluus ὦ τὰ τοῦ θέρεος legisse videtur ex codicibus manu scriptis & Asulano, & morbos æstiuos intellexisse, quod etiam fecit vetus interpres. Sic pro ῥήξιες ῥύσιες legisse quoque videtur, quæ dictio passim sanguinis è naribus profluuium indicat. Quidam per ῥήξιας iudicatorias eruptiones aut profusiones intelligunt, siue per sudores, siue per hemorrhagias, siue per alui effluuia, siue per vrinas, siue per abscessus ruptiones fiunt, velut ἐκκρίσις. Exemplaria omnia manu scripta pro μακρότερα, μακροτέρως legunt. Quidam etiam quod sequitur distingunt, & gingiuarum ac narium suppurationes septimo die fieri volunt, quod facit Alexandrinus. Nos ea simul iunximus & peruulgatam lectionem secuti sumus.

[25] οἷσιν ἐπὶ ὀδόντων ὀδύνης] In dentium cruciatibus non temerè stupefacientibus medicamentis ac refrigerantibus vtendum, nec sine magna cautione monet, quòd ea impactos humores & condensatos cohibeant, indeque vehementiores dolores moueant. Quod ad scriptionem attinet, exemplaria omnia tum manu scripta, tum publicata εὖ ἐνεραθέντος legũt, nouè quidem, pro humi defixo & in terrâ imposito, ab ἐνεράζομαι aut ἔραζε, quasi probè infixo. Sed certè ἐνερεισθέντος rectè legi posse videtur ab ἐρείδομαι, vt probè infixum, impactum, & inhærens piper intelligatur. Quanquam etiam quidam ἐναρμοσθέντος legisse videntur, vt probè appositum aut accommodatum piper subindicetur, quòd ἐναρμὴς, ἐναρμοσμένος, insertus & adaptatus dicatur. Quam etiam lectionem videtur assecutus vetus interpres. Cornarius ἀφιδρύνθέντος legisse videtur. Caluus verò ἀπηχθέντος. Illud verò ὧν ἢ τὰ ἄλλα μὴ κρατήσῃ de stupefacientibus medicamentis accipiendum videtur, si dolorem nõ superarint, sedarint & composuerint. Quod Hegesippi exemplum satis comprobat, cui inditum medicamentum stupefaciens, tãtum abest vt dolorem sedarit, vt etiam vehementiorem accersiuerit. Hîc verò exemplaria quædam pro ἀπηύθεν, ἀπηθὲν legunt. Quam lectionem sequitur Cornarius. Sed ἀπηύθεν etiam tolerari potest, vt occasionem malè impositi medicamenti, indeque nihil contulisse Hegesippo indicet. Sunt qui ἀπὸ μυκτῆρος pro ὀφρύος legunt, & Hegesippi exemplum ex lib. 4. Epid. repetunt. Sed ista constans est omnium codicum scriptio.

[26] τὴν ἀπὸ κεφαλῆς] Ex capitis conformatione reliquarũ corporis partium naturam, tum etiam propriam quandam temperiem & effectionem æstimat Hippocr. quod etiam copiosius facit lib. 2. Epid. †† Quod sequitur de anniuersariis morbis intelligi debet, qui quandoque statis temporibus, quandoque etiam maturius occupant. Idque videndum esse medico præscribit, non secus ac in iis qui quotidie febribus corripiuntur, in quibus accessiones ferè citius aut serius inuadunt. Sic enim λαμβανόμενοι qui febribus corripiuntur dicuntur, vt λαβὴ primum febrium insultum, & λῆψις accessionem ipsam indicat. Ideoque potest istud merito à superiore sententia separari. Sed nos codicum vulgatam scriptionem & consensum sequimur.

†† *Sect. 1.*

[27] ὡσαύτως τὸ ἐπίχολον] De bilis atræ generatione istud intelligi debet, quæ fit ex crassiore sanguinis parte & bile superassata. ἐξεῤῥάσιες autem dicuntur velut ἐξεῤῥύησιες aut ἐξεῤῥεύσιες, effluuia, effluxus & effusiones quasi euacuationes, siue difflationem aut perspirationem intelligas, aut euaporationem quæ per insensilem transpirationem fit, eoque sensu referri poterit ad id quod antea dictum est sent. 3. huius sect. Possunt & simpliciter euacuationes & effluxus intelligi, quales fiunt per hæmorrhoidas, aut sanguinis profluuia, aut etiam detractiones. Sic enim antiquus interpres extractiones vertit, quasi ἐξερύσιας legerit ab ἐξερύω τὸ ἐξελκύω. Caluus autem istius vocis notionem non est assecutus, cùm ad valetudinem & vires retulit. Illud autem ὡσαύτως quidam ad superiorem sententiam referunt. Potest etiam & σκεπτέον respicere, quo sensu cepimus. Eadem verò fere sententia scribitur lib. 2. Epid. ††† τὸ ἔναιμον ἢ τὸ ὑπόχολον ὀξυρεγμιῶδες. ἴσως δὲ ἐς μέλαιναν τοῖσι τελευτᾶν.

††† *Sect. 3.*

[28] λυκίνῳ] Exemplum est Lycini Grammatici lib. 4. Epid. cum lienis duritia, cui sanguis paululum profluxit, quo & istud referri potest. Atque adeo valde est arbitrarium quidnam illud ἐν τῇ τετάρτῃ ἢ τῇ πέμπτῃ respiciat, an defectam illam & imperfectam sanguinis è naribus iudicationem, an verò dolorem. Exemplar manu scriptum Regium peruetustum μέγας habet, cætera omnia μέλας retinent, quod certè mirum subit, etsi iure istud interpretibus omnibus suspectum fuit. Quædam etiam exemplaria pro σπλὴν mendosè πλὴν habent, vt ne meminisse quidem præstiterit.

Sectio septima.

1 Circa brumam decimo quinto aut vigesimo die, ex crebra australium ac borealium ventorum, niuosorumq; temporum mutatione tusses ceperunt, quæ quidem partim breuiores, partim verò longiores extiterunt. Postea quoque crebræ pulmonum inflammationes contigerunt. Rursus ante æquinoctiũ plærisque reuersiones fiebant, quadragesimo vt plurimùm ab initio die. Et nonnullis quidem breues admodum ac iudicatu faciles extiterũt, quibusdam verò faucium inflammationes aderãt, aliis anginæ, quibusdam etiam partium syderationes, aliis quoq;, præcipuè verò pueris, nocturnæ cœcitudines (quas Nyctalopas vocant) eueniebãt. Pulmonis autem inflammationes breues admodum fuerunt. Faucium quoq; inflammationes tandem tussientibus, aut omninò parum pro tussi fiebant, eæque breues erant, præcipuè verò nocturnæ cœcitudines. Anginæ autem & partium siderationes, aut duræ & siccæ erant, aut paruæ & raro matura educentes. Nonnullis verò multum etiam educebatur. Qui igitur plus voce laborabant, aut rigore corripiebantur, iis tusses in anginas potissimùm desinebant. Qui verò manu laborabant, manuum tantùm resolutiones habuerunt. Qui autem equitarunt, aut plurimùm viç confecerunt, aut alioqui cruribus laborarunt, iis lumborum aut crurum impotentiæ ex resolutione obortæ sunt, & femorum ac tibiarum lassitudo & dolor. Durissimæ autem & vehementissimæ tusses erant quæ ad partium siderationes deducebant. Ista quidem omnia in reuersionibus fiebant, per initia verò non admodum. Atque horum plærisque tusses in medio remiserunt, penitus autem non reliquerunt, sed cum reuersione adfuerunt. Quibus vox tussi abrumpebatur, eorum plurimi non febricitarunt, quidam verò breui interuallo. Sed neq; pulmonis inflammationes, neque partium syderationes, horum cuiquam contingebant, neq; aliud quicquam de se significationem edidit, verùm in voce sola iudicio decernebatur. Nocturnæ autem cœcitudines ac nyctalopicæ affectiones firmæ & stabiles erant, velut quæ aliis ex causis ortum habebant eæque pueris maximè fiebant. Oculorũ verò nigra aliquantulum varia erant, eorum quidem qui pupillas paruas habebant. Atque in totum niger vt plurimum oculus erat. Magnos verò potiùs quàm paruos oculos habebant, & plurimi capillis passis & nigris erant.

2 Cæterùm mulieres non æquè ac viri tussi conflictabantur, sed paucæ etiam febricitarunt, earumq; valde paucæ ad pulmonis inflammationem deuenerunt, eæque grandes natu, & omnes euadebant. Cuius rei causam esse existimabam quòd non perinde atq; viri in publicum prodirent, & quòd nequaquam pariter ac viri morbis tentantur. Anginæ autem liberis quidem duabus obortæ sunt, eæque mitissimæ, seruis verò exuberabant, & quibus vehementissimæ contingebant, eæ etiam celerrimè peribãt. Viris quoque pluribus obtigerunt, atque hi partim quidem euaserũt, partim verò perierunt. In summa, iis quidem qui deglutire solùm non poterant, mites admodum ac toleratu faciles erant. Qui verò præter hæc etiam

ΤΜΗΜΑ ΕΒΔΟΜΟΝ.

1 Βῆχες ἤρξαντο, περὶ ἡλίου τροπὰς τὰς χειμερινάς. ἢ πέμπτη καὶ δεκάτη, ἢ εἰκοστῇ ἡμέρῃ, ἐκ μεταβολῆς πυκνῆς νοτίων καὶ βορείων. καὶ χιονωδέων. ἐκ τούτων τὰ μὲν, βραχύτερα. τὰ δὲ, μακρότερα ἐγίνετο. καὶ περιπλευμονικὰ συχνὰ μετὰ ταῦτα. πρὸ ἰσημερίης αὖθις ὑπέστρεφε τοὺς πλείους ὡς ἐπιτοπολὺ τεσσαρακοσταίοις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς. καὶ τοῖσι μὲν, βραχέα πάνυ καὶ εὔκριτα ἐγίνετο. τοῖσι δὲ, φάρυγγες ἐφλεγμήναι. τοῖσι δὲ, κυνάγχαι. τοῖσι δὲ, παραπληγικά. τοῖσι δὲ, νυκτάλωπες. μᾶλλον δὲ παιδίοισι. περιπλευμονικὰ δὲ, πάνυ βραχέα ἐγένετο. φάρυγγες δὲ βήξασι τὸ ὕστερον. ἢ πάνυ βραχὺ ἀντὶ τῆς βηχὸς ἐγίνοντο. φάρυγγες δὲ, βραχέαι. μᾶλλον δὲ, νυκτάλωπες. κυνάγχαι δὲ καὶ παραπληγικὰ, ἢ σκληρὰ καὶ ξηρὰ, ἢ σμικρὰ, καὶ ὀλιγάκις ἀνάγουσαι πέπονα. ἔστι δ' οἷσι καὶ κάρτα. οἱ μὲν οὖν ἢ φωνῆσι πλέον ταλαιπωρήσαντες, ἢ ῥιγώσαντες, εἰς κυνάγχας μᾶλλον ἐτελεύτων. οἱ δὲ τῇ χειρὶ πονήσαντες, ἐς χεῖρας μόνον παραπληγικοί. οἱ δ' ἱππεύσαντες ἢ πλείω ὁδοιπορήσαντες, ἢ ἄλλο τι τοῖσι σκέλεσι ταλαιπωρήσαντες, τουτέοισι δὲ ἐς ὀσφὺν ἢ σκέλεα ἀκρασίαι παραπληγικαί. καὶ ἐς μηροὺς καὶ κνήμας, κόπος καὶ πόνος. σκληρόταται δὲ καὶ βιαιόταται, αἱ ἐς τὰ παραπληγικὰ ἄγουσαι. πάντα δὲ ταῦτα ἐπὶ τῇσιν ὑποστροφῇσιν ἐγένετο. ἐν ἀρχῇσι δὲ οὐ μάλα. πολλοῖσι δὲ τούτων, αἱ ἦκαν μὲν αἱ βῆχες ἐν τῷ μέσῳ. ἐξέλιπον δὲ τελέως οὔ. ἀλλὰ συνῆσαν τῇ ὑποστροφῇ. οἷσι φωναὶ ἀπερρήγνυντο ἐς τὸ βηχῶδες, τούτων οἱ πλεῖστοι οὐδὲ ἐπυρέταινον. οἱ δέ τινες, βραχέα. ἀτὰρ οὐδὲ περιπλευμονικὰ ἐγίνετο τούτων οὐδενὶ, οὐδὲ παραπληγικὰ, οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν ἐσημάνθη, ἀλλ' ἐν τῇ φωνῇ μόνῃ ἐκρίνετο. τὰ δὲ νυκταλωπικὰ, ἱδρύετο, ὡς καὶ τὰ ἐξ ἄλλων προφασίων γινόμενα. ἐγίνετο δὲ νυκταλωπικὰ, τοῖσι παιδίοισι μάλιστα. ὀμμάτων δὲ τὰ μέλανα ὑποποίκιλα, ὅσα τὰς μὲν κόρας σμικρὰς ἔχει. τὸ δὲ ξύμπαν, μέλαν ὡς ἐπιτοπολύ. μεγαλόφθαλμοι δὲ μᾶλλον. καὶ οὐ σμικρόφθαλμοι. καὶ ἰθύτριχες οἱ πλεῖστοι, καὶ μελανότριχες.

2 Γυναῖκες δὲ οὐχ ὁμοίως ἐπόνησαν ὑπὸ τῆς βηχὸς, ἀλλ' ὀλίγαι τε ἐπυρέτηναν. καὶ τούτων πάνυ ὀλίγαι ἐς τὸ περιπλευμονικὸν ἦλθον, καὶ αὗται πρεσβύτεραι. καὶ πᾶσαι περιεγένοντο. ἠτιώμην καὶ τοῦτο, καὶ τὸ μὴ ἐξιέναι ὁμοίως ἀνδράσι, καὶ ὅτι οὐδαμῶς ὁμοίως ἀνδράσιν ἁλίσκονται. κυνάγχαι δὲ ἐγίνοντο μὲν καὶ ἐλευθέρῃσι δισσῇσι. καὶ αὗται τοῦ εὐηθεστάτου τρόπου. περισσοτέρως δὲ δούλῃσι. ὅσῃσί τε ἐγίνοντο βιαιόταται, καὶ ταχύταται ἀπώλλυντο. ἀνδράσι δὲ πολλοῖσιν ἐγίνοντο. καὶ οἱ μὲν διέφυγον. οἱ δὲ, ἀπώλλυντο. τὸ δὲ ξύμπαν, οἱ μὲν δυνάμενοι καταπίνειν μοῦνον, πάνυ εὐήθη καὶ εὔφορα. οἱ δὲ καὶ διαλεγόμενοι πρὸς τούτοισιν ἀσαφέως,

A ἀσαφέως, καὶ ὀχλωδέστερα καὶ χρονιώτερα. οἷσι δὲ καὶ φλέβες αἱ περὶ κρόταφον καὶ αὐχένα ἐπαίροντο, ὑποπόνηρα. οἷσι δὲ καὶ πνεῦμα ξυνεμετεωρίζετο, κάκιστον. οὗτοι γὰρ καὶ ἐπεχλιαίνοντο. ὡς γὰρ γέγραπται, οὕτως αἱ ξυσκληρίαι τῶν παθημάτων ἦσαν. τὰ μὲν πρῶτα γεγραμμένα, καὶ ἄνευ τῶν ὑστέρων γεγραμμένων, ἐγίνετο. τὰ δὲ ὕστερον, οὐκ ἄνευ τῶν προτέρων. τάχιστα ἔθνησκον, ὅτε ἐπερριγώσαιεν πυρετῷ δὲ ῥίγει. τούτοις οὐδὲ ἀνασπαστοῖς πιεζομένοις, οὐδὲν ἄξιον λόγου ὠφέλει. οὔτε γαστρὸς ταραχὴ, οὔτε φλεβοτομίη. ὅσα ἐπειράθην. ἔταμον δὲ καὶ ὑπὸ γλῶσσαν. οἷς δὲ καὶ ἄνω ἐφαρμάκευσα. ταῦτα μὲν οὖν καὶ διὰ παντὸς ἐν τῷ θέρει. ὡς δὲ καὶ τὰ ἐπιρρηγνύμενα πάμπολλα. πρῶτον μὲν ἐν τοῖσιν αὐχμοῖσιν, ὀφθαλμίαι ἐπεδήμησαν ὀδυνώδεες.

C ³ αἱμάτων φλεβῶν στάσιες. λειποθυμίη, σχῆμα, ἀλλη ἀπόληψις. μοτῶματος ξυστροφή. πρόσθεσις. ἐπίδεσις.

⁴ ἐβουβωνοῦντο τὰ πλεῖστα, διότι ἡπατῖτις. ἢν δὲ καὶ ἀπὸ ἀρτηρίης κακωθείσης κακὸν σημεῖον, οἷον Ποσειδωνίῃ.

⁵ οἱ αἱμορραγέοντες τελευτῶντες, οὐκ ἐφίδρωσαν μέτωπον, ἀλλ' οἷα ξυμπεπτωκότες. καὶ οἱ πνευματίαι. καὶ οἱ ὑπὸ ἱδρώτων ὀλλύμενοι, πονηρόν.

D ⁶ τῶν γαστέρων αἱ εὐφορίαι ταραχῆς φέρουσιν οἷον Ποσειδωνίῃ. καὶ τὰ θηρία οἷα ἐνεποίει ἐν τῇ λεπτύνσει. ἡ περίτασις πρὸ τοῦ τελευτῆς. καὶ ὁ ὀμφαλὸς προέσμακρος εἱλκώθη αὐτῇ. καὶ οὔλων ἑλκώσιες τῶν ἐπιόντων ἐπὶ ὀδόντα.

⁷ ὅτι πολλὰ περὶ ἑκάστου ἐστὶν ὀρθῶς ἐντείλασθαι. τὰ μὲν, ταῦτα δυνάμενα. τὰ δὲ οὔ. οἷά ἐστι τὰ τοιάδε διαχυE θῆναι, ἐπιλυθῆναι, καὶ ἐξαχθῆναι. καὶ σκληρυνθῆναι. καὶ πεπανθῆναι. καὶ ὅπου κλίνειν διώσασθαι. τοὺς ἀτολμέοντας δέον μεταβολῇ ἀνεγείρειν κατανεναρκωμένους, ἃ ὑστεραίουσιν.

⁸ ὑδατώδεας θᾶσσον τάμνειν. φθίνοντας, καίειν αὐτίκα. τρυπᾶν κεφαλήν. τὰ τοιαῦτα τῶν ὑδατουμένων μὴ ψαύειν ἔσω, μὴ δὲ τῶν ἔσω. ὅμοιον γὰρ τοῖσι πολλοῖσι γένεσι.

F ⁹ τὰ περὶ καρδίην Ξενάρχῳ. καὶ θερμὸν ἅλις εἰσπνεῖν. καὶ τὸ ἕλκος ἀντὶ τῆς κενώσιος θάλπειν ἀρχῆθεν.

¹⁰ φωνὴ οἵη τοῖς ὀργιζομένοισιν, ἢν τοιαύτη ἢ μὴ ὀργιζομένῳ, φύσει ᾖ. καὶ ὄμματα οἷα ἂν ἡ φύσει ταραχώδεα οἷα ὅταν ὀργίζονται οἱ μὴ τοιοῦτοι. καὶ τὰ ἄλλα κατὰ λόγον τῶν νόσων, οἷον τὸ φθινῶδες ποιέει τὸ εἶδος. ἢν τοιοῦτος φύσει ὑπάρξῃ, ἐς τοιοῦτον νόσημα παρέσται. καὶ τὰ ἄλλα οὕτως.

G ¹¹ αἱ βῆχες κοπιώδεες καὶ ἅπτονται τῶν σιναρῶν, ἀτὰρ καὶ μάλιστα ἄρθρων. ἀτὰρ καὶ ἐν τοῖσι κοπιώδεσι πυρετοῖσι, βῆχες ξηραὶ γίνονται. αἱ ξηραὶ βῆχες, ἄρθρα στηρίζουσι ξὺν πυρετῷ, ἢν ἐγκαταλίπωνται.

obſcurius loquebantur, iis tum moleſtiores, tum diuturniores fuerunt. Aliquãtum etiam malæ erant, quibus venæ circa tempora & ceruicem in tumorem attollebantur. Peſſimæ verò quibus etiam vnà ſpiratio ſublimis erat. hi nanque etiam incaleſcebant. Ac veluti ſcriptum eſt, ita affectuum commercia ſe habebãt. Qui quidem primùm deſcripti ſunt, etiam ſine poſterioribus contingebant. Qui verò poſterius, non ſine prioribus. Celerrimè interibant vbi cum febre ſubinde rigore correpti eſſent. His neq; per medicamenta quæ humores ſuis ſedibus ſubmouent, compreſſis, vllum effatu dignum auxilium allatum eſt, neq; alui perturbatio, neq; venæ ſectio iuuit, quæ ipſe tentaui. Incidi etiam venam ſub lingua, & quoſdam ex ſuperioribus partibus purgaui. Atque hæc quidem etiam omninò æſtate contigerunt, veluti quoque quæ proruperunt plurima. Ac primùm quidem per ſqualores, lippitudines cum dolore populariter graſſatæ ſunt.

³ Sanguinem è venis profluentem ſiſtũt, animi deliquium, figura alioſum tendens, venæ interceptio, linamentum contortum, appoſitio, deligatio.

⁴ Glandularum tumores maxima ex parte ſuboriebantur, quòd iecoraria vena affecta eſſet. Quòd ſi ab arteria malè affecta fierent, malum ſignum erat, quale quid Poſidoniæ contigit.

⁵ Qui ſanguinis profluuio vitam cum morte commutabant, tenuem circa frontem ſudorem non habuerunt, ſed ſimilia iis quibus moles corporis concidit paſſi ſunt. Quin & anhelatores & qui cum ſudoribus peribant, malè habuerunt.

⁶ Conſiderandum eſt ventres quoſdam perturbationẽ facilè ferre, quale quid in Poſidonia viſum eſt. Quinetiam videnda fuerunt quænam interaneorum animalia inducerent. In extenuatione circuntenſio antè obitum facta eſt, & vmbilicus prominens ipſi eſt exulceratus, & gingiuarum dentibus inſtantium exulcerationes affuerunt.

⁷ Videndum quoq; eſt multa de vnoquoque rectè præcipi poſſe, partim quidem eadem facultate, partim verò minimè, qualia ſunt eiuſmodi, diffundi, diſſolui, educi, & indurari, ac maturari. Conſiderandum etiam vbi opus eſt timidos à lecto protrudere, & mutatione excitare, torpentes, ad ea quæ cunctanter agunt.

⁸ Aqua inter cutem laborantes citò incidere oportet, tabeſcentes confeſtim vrere, caput ſecare. At iſta in aqua intercute ſuffuſis animaduertenda ſunt, ne cuius venter aut interiora ferro contingantur. Perindè enim ac in multis genibus accidit.

⁹ In affectibus circa os ventriculi (perindè ac Xenarcho contigit) ſufficienter calidum inſpirare conuenit, & euacuationis loco vlcus ab initio calidis fouere.

¹⁰ Conſiderandum qualis vox eſt iratis, num talis non irato ac natura fuerit. Atq; oculi quales à natura fuerint, num turbulenti, quales habent cùm iraſcuntur, qui tales non ſunt, cæteraque id genus pro morborum ratione. Velut ſi quis tabificam formam inducit, num talis à natura æger fuerit, vt in hunc morbum incurrat, cæteraque huiuſmodi.

¹¹ Tuſſes quæ laſſitudinis ſenſum inducunt, etiam partes læſas, ſed & præcipuè articulos contingunt. Quinetiam in febribus cum laſſitudinis ſenſu tuſſes ſiccæ fiunt, quæ ſi intus relinquantur, vnà cum febre in articulos firmantur.

H

[12] Tabescentibus ac non parientibus spiratio obscura, mala, & quæcunque alia eius est generis ex eadem constitutione proueniens.

[13] Autumnus tabidis malus. Ver quoque etiam malum, cùm ficus folia cornicis pedibus similia fuerint.

[14] In Perintho vere plurimi tabe laborarunt. Cuius rei simul in causa fuit tussis per hyemem populariter grassata, ac in quibusdam morbi qui diutius traxerũt. In his enim qui ambiguè se habebant, tabem confirmarunt. Interdum quoque in quibusdam diuturnis morbis tabes non fiebant, velut in his qui renum doloribus conflictabantur. Quin & quibusdam aliis idem cõtigit. In quorum numero ille extitit, ad quem me Cyniscus deduxit.

[15] In doloribus laterum, pectoris, aliarumque partium, tempora num multum inter se differant, animaduertendum, quando nimirum melius, aut rursus peius habeant, nihil in hoc delinquentes.

[12] τὰ πνεύματα τοῖσι φθινώδεσι τὰ ἄσημα, κακόν. καὶ τῇσι ἀτόκοισι. καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα, ἀπὸ τῆς αὐτῆς καταστάσιος.

[13] τοῖσι φθίνουσι, τὸ φθινόπωρον κακόν. κακὸν δὲ καὶ τὸ ἔαρ, ὅταν τὰ τῆς συκῆς φύλλα κορώνης ποσὶν ἴκελα ᾖ.

[14] ἐν Περίνθῳ ἦρος οἱ πλεῖστοι. ξυναίτιον βὴξ χειμερινὴ ἐπιδημήσασα, καὶ τοῖσιν ἄλλοισιν ὅσα χρόνια, καὶ γὰρ τοῖσιν ἐνδοιαστοῖσιν ἐβεβαίωσαν. ἔστι δὲ οἷσι τῶν χρονίων οὐκ ἐγένοντο, οἷον τοῖσι τὰς νεφριτικὰς ὀδύνας ἔχουσιν. ἀτὰρ καὶ τοῖσιν ἄλλοισιν. οἷον ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, παρ' ὃν ὁ κυνίσκος ἤγαγέ με.

[15] τῶν ὀδυνέων καὶ ἐν πλευρῇσι καὶ στήθει καὶ τοῖσιν ἄλλοισι τὰς ὥρας εἰ μέγα διαφέρουσι καταμαθητέον. ὅτι ὅταν βέλτιον ἴσχωσιν, αὖθις κάκιον ἴσχουσιν οὐχ ἁμαρτάνοντες.

[1] ἐς τούτων τὰ μὲν βραχύτερα] Exemplaria omnia manu scripta βραδύτερα habent, neque amplius sectionum sectiones adhibent.

περὶ ἰσημερίας αὖθις ὑπέστρεφε τοὺς πλείους] πλείστους habent codices manu scripti. Istud autem ad pulmonis vitia retulit Caluus quæ plærisq; reuerterunt eoq; sustulerunt, contra tamen omnium codicum fidem. Potest etiam ad tusses referri, quæ circa æquinoctium reuersiones fecerunt, breuesq; ac iudicatu faciles extiterunt.

τοῖσι δὲ νυκτάλωπες] Hîc νυκτάλωπες vitij & affectionis oculorum nomen est, qua noctu nihil cernunt, nocturnam cœcitudinem dicunt, cùm præcipuo significato νυκτάλωπες dicantur eo affectu & nocturna cœcitudine laborantes. Etsi contra Prorrh. 2. νυκτάλωπες dicuntur, qui noctu melius, interdiu verò deterius cernunt. Qua de re illic plura à nobis scripta sunt.

φάρυγγες δὲ βήξασι] Significat paruas adfuisse faucium inflammationes, easque breues, siue cum tussi, siue sine ea adfuerint, eamque lectionem retinent omnes codices tum scripti, tum publicati. Caluus verò & vetus interpres, νυκτάλωπες δὲ οὐ βήξασι legisse videntur.

ἢ πάνυ βραχὺ αἴτιον τῆς βηχὸς ἐγίνοντο] Exemplaria Regia manu scripta recentiora ἢ πάνυ βραχέα αἴτια τῆς βηχὸς ἐγένετο habent, quam lectionem secutus videtur interpres vetus. Reliqua verò cum publicatis consentiunt.

οἱ μὲν σὺν ἢ φωνῇσι] Partes corporis quæ plurimùm ante morbum laborauerunt, eæ noxios humores ac morbum promptius receperunt. Quod etiam lib. περὶ χυμῶν testatum reliquit Hippocrates, qui locus huc propriè pertinet. ἀτὰρ καὶ ἤν τι πεπονηκὸς ᾖ, πρὶν ἢ νοσέειν, ἐς ταῦτα ἀποσκήπτεται. οἷον καὶ τοῖσιν ἐν Περίνθῳ βηχώδεσι καὶ κυναγχικοῖσι. Quod ex aph. 33. lib. 4. desumptum videtur.

οἱ δὲ τῇ χειρὶ πονήσαντες] Lib. etiam quarto epid. tusses ferè eiusmodi describuntur, ex quibus manuum resolutiones, ac crurum & lumborum impotentiæ quædam, ac ad motionem imbecillitates creabantur.

ἀλλ' ἐν τῇ φωνῇ μόνῃ ἔκρινεν] Quibus vox tussi elidebatur, ij neque pulmonum inflammationibus, neque partium resolutionibus tentabantur, neque alius quispiam morbus de se significationem vllam edidit, sed sola vocis iactura morbus dependebatur & decernebatur, quòd fluxione ipsa vocis organa appetita essent, neque ea ad thoracem aut pulmones, aut subiectas alias partes redundaret.

τὰ δὲ νυκταλωπικὰ ἱδρύετο] Confirmatas fuisse nyctalopicas affectiones & stabiles habuisse sedes significat, neque ideò facilè cessasse, quòd proprias oculorum affectiones sequerentur, nempè natiuam humorum crassitudinem, quæ boreali & hyberna tempestate plurimùm est aucta, condensata, introq; repressa.

[2] τὸ δὲ ξύμπαν, οἱ μὲν δυνάμενοι] Hîc quatuor anginæ genera videntur describi ex symptomatum congerie quæ in ea vrgent, de quibus ferè agitur lib. 2.* epidem. Codices autem omnes publicati hîc οἱ μὲν δυνάμενοι καταπίνειν legunt. Exemplaria verò manu scripta omnia οὐ δυνάμενοι habent, quæ secutus est Caluus & vetus Interpres, omnes etiam denique transtulerunt interpretes. Celeberrima nanque est anginæ affectio difficilis deuoratio & deglutitio, eiusque meminit lib. 2. καταπίνειν οὐκ ἠδύναντο, ἢ πάνυ χαλεπῶς, ἀλλ' εἰς τὰς ῥῖνας ἔφευγεν εἰ πάνυ ἐβιάζοντο. * Sect. 2.

οἱ δὲ καὶ διαλεγόμενοι] Alterum anginæ genus molestum & diuturnum, quibus fluxio vocem præpediebat, & ad linguam aut etiam interiores laryngis musculos decumbebat, indeque in asperam arteriam deriuabat, vnde vox obscura erat ac difficilis. Sic quoque βραγχώδεες dicuntur lib. 2. epid. & φωνὴ ἀσημαίνουσα scribitur, in quibus longo temporis interuallo angina huiusmodi protrahebatur. Ibidem quoque scribitur, ἀλλὰ φύσει μὲν καὶ γλῶσσαν οὐ ῥηϊδίως στρέφοντες, ἀλλὰ μείζων τε αὐτοῖσι ἐδόκει εἶναι, καὶ περιπεπτέρη. καὶ ὑπὸ γλώσσῃ φλέβες ἐμφανέες. Obscuram etiam ac difficilem vocem indicat quod scribitur, καὶ διὰ τῶν ῥινῶν διελέγοντο. Quædam verò exemplaria ἀσαφέστεροι pro ἀσαφέως habent, vt & Asulanum.

οἷσι δὲ καὶ φλέβες] Tertium videtur esse anginæ genus de quo lib. 2. epid. hunc in modum scribitur, ἔστι δὲ οἷσι φλέβες αἱ ἐν κροτάφοισι, καὶ ἐν κεφαλῇσι, καὶ ἐν αὐχένι ἐπηρμέναι.

οἷσι δὲ καὶ πνεῦμα ξυνεμετεωρίζετο] Vltimum & pessimum videtur describi anginæ genus, quod sic explicat Galenus lib. 3. περὶ δυσπν. ἐν δὲ αὖ τοῖς κατωτέρω τοῦ βιβλίου, κατὰ μὲν τὴν κατάστασιν, ἧς ὑπήρξατο τὸν δὲ τὸν τρόπον. βῆχες ἤρξαντο περὶ ἡλίου τροπὰς τὰς χειμερινάς. οἷσι δὲ πνεῦμα συνεμετεωρίζετο, φησί. καὶ ὅτι μετέωρον ἐστι πνεῦμα, τὸ μικρὸν καὶ πυκνὸν, ἐδηλώσαμεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν. ἀμέλει καὶ συνάγχας γενέσθαι κατ' ἐκείνην τὴν κατάστασιν ἔφη. μοχθηροὶ γοῦν οἱ τὸ μετέωρον ἀντὶ τοῦ μεγάλου νομίζοντες εἰρῆσθαι, διότι αὐτὸ μετεωρίζει τὸν θώρακα διαίρον ἐπὶ πλεῖστον. hoc est, Infra verò eodem libro circa eam constitutionem cuius hoc est initium. Circa brumam tusses cœperũt, quibusdam verò vna sublimis spiratio erat, inquit. Et sanè quòd sublimis spiratio parua est & crebra supra exposuimus. Denique anginas circa illam constitutionem contigisse, dixit. Perperam ergo sentiunt qui sublimem pro magna dici existimant, quod ea thoracem in altum sustollat, ipsum plurimùm distendens. Qui certè locus cùm vitiosè legatur in Galeni codicibus, mihi sic legendus videtur. μετέωρον verò πνεῦμα pluribus verbis exposuimus nostris in lib. 2. epid. comm. Hunc autem locum aliter legit Caluus, & membrum istud cum superiore coniungit, contra omnium codicum fidem.

ὅτι γὰρ καὶ ἐπεχλιαίνοντο] ἐπιχλιαίνεσθαι de febris suspicione sæpè effert Hippocr. Significat igitur hanc anginam grauissimam fuisse, ad quam etiam febris accederet, propter spiritalium partium angustiam & conceptum cauo corporis incendium. Eos quoque periculosè admodum habuisse quibus febris accessisset, scribit lib. 2. epid. fereq; omnes interiisse.

αἱ ξυγκλήσιαι] τῶν παθημάτων ξυγκλήσιαι affectionum inter se consortia, commercia, ac coniunctiones dicuntur, quibus inter se consociantur. Alij euentum & sortem accipiunt, vt affectus ita contigisse, aut veluti hac sorte ductos, & hunc habuisse sortitum intelligant,

gant, vt primi sine posterioribus, contrà verò posteriores sine prioribus non consisterent. Qua ratione contingentias ξυγκλεῖας dixit vetus interpres.

ὅτ' ἐπεῤῥιγώσαν] Illud ἐπεῤῥιγώσαν nouum subinde rigoris motum in febribus subortum, non vnum semel rigoris insultum indicat. Ideoque cùm magnam humorum inæqualitatem significet, ac violentam concussionem, nil mirum est in summa virium imbecillitate mortem contigisse ex aph. 46. lib. 4.

τοῖσι οὐδὲ ἀνασασι πιεζομένοις] Sic vocat eos quibus per medicamenta reprimentia humoris fluxio repressa est, & veluti sedibus expulsa. Interpretes pressos dicunt, & vetus Interpres depressos. In angina autem medicamenta reprimentia gargarismis adhibentur ad cohibendum humorum impetum, & veluti suis locis submouendum ac sedibus expellendum. Quam veluti ab affectis locis dimotionem aut demigrationem ἀνάστασιν vocare mihi potius videtur, quàm si compressos intelligas quibus digitorum compressione materia extruditur & elicitur.

ὅσα ἐπιζεάθλῳ] Sic legunt omnia exemplaria quæ adhuc videre licuit. Interpretes omnes ὅτ' ὅσα ἐπιζεάθλῳ legisse videntur. Sed & aliud quiddam hîc legisse videtur vetus Interpres de causa superiore & cœlesti, cuius ne vestigium quidem vllum vsquam apparet. Indicat autem malignas admodum & perniciosas anginas fuisse, quæ nullis remediis cederent, quorum omnium facultatem & vsum describit lib. 4. de rat. vict. in morb. ac. & lib. 3. de morbis.

οἷς δὲ ἄνω ἐφαρμάκευσε] Hæc de gargarismatum vsu potius mihi subaudienda videntur, quæ pituitam eliciunt & educunt, quàm de vomitione. Quorum materiam describit lib. 2. de Morb.

τὰ ἐπιῤῥηγνύμενα] Hæc indicant materiæ eruptionem in angina plærunque letalem, quòd materia acrior effecta, quæ discuti non potuit, cutim corrodẽdo, & asperam arteriam exulcerat, aut in pus conuersa abscessum inuehit, vnde suffocationis metus impendet. Etsi lib. 2. de Morb. suppurationem in angina probat.

[3] αἵματος φλεβῶν στάσιες] Sanguinis profluuium sistendi consilium & rationem paucis comprehendit hac sententia Hippocrates, non secus ac lib. 2.[a] epid. sanguinis profundendi viam aperuit. His autem ferè remediis tota supprimendi sanguinis ratio continetur, adstringentibus, refrigerationibus, animi defectionibus, emplastris, deligationibus, funiculis, vinculis, auersionibus, prehensionibus, præcisionibus, igne & escharoticis. Quæ ferè sigillatim explicat Galenus lib. 5. meth. med. & Paulus lib. 4. cap. 53. & Aëtius lib. 14. cap. 51. Quòd verò ad scriptionem attinet, etsi planè constans est omnibus in membranis ista lectio: nemini tamen est dubium quin hoc loco αἱματοφλοιβοιστάσιες scripserint antiqui Hippocratis Interpretes, eoque nomine intumescentis ac exundantis sanguinis suppressiones significari voluerint, vt scribit Galenus in exeg. his verbis: αἱματοφλοιβοιστάσιες. οὕτως μέν οἱ περὶ τὸν Διοσκουρίδην γράφουσι, τὰς ἐπισχέσεις τοῦ ὑπεροιδοῦντος αἵματος ἡγούμενοι δηλοῦσθαι. οἱ πλείους μέν τοι γράφουσιν αἱματοφλεβοιστάσιες, καὶ δηλοῦσθαι νομίζουσιν ἐκ τοῦ ὀνόματος τὰς πλήρεις αἵματος κεκυρτωμένας φλέβας. Siue igitur αἱματοφλοιβοιστάσιες, siue αἱματοφλεβοιστάσιες vnica dictione scribatur, sanguinifluas venas, easque exundante sanguine tumescentes, hac ratione comprimendas indicat, eoque haud dubiè illa Galeni explicatio refertur. Et sanè si coniecturæ locus est, pro αἱματοφλοιβοιστάσιες, αἱματοφλυζουστάσιες, aut αἱματοφλυζοιστάσιες legendum esse existimem, propter eum locum quem in exeg. ex lib. 2. epid. adducit Galenus. Vbi φλυζούσῃσι αἱμοῤῥαγίῃσι legimus (etsi φλεζούσῃσι tolerari potest, quæ est vulgata lectio) quæ dictio plenas ac refertas venas significat. Sed tunc αἱματοφλεοστάσιες legi posset, quòd φλέω γέμω significat. Ac fortè etiam αἱματοφλεβαζοστάσιες aut αἱματοφλευοστάσιες scribi potest (quæ dictio tam variæ scripturæ occasionem dedit) à verbo φλεβάζω aut φλεύω, quod scaturio significat.

[a] Sect. 3.

σχῆμα] σχῆμα appositum vulneratæ partis situm, & sursum ac in contrarium fluxionis tendentem positus figuram intelligit. Qua de re agit Galenus lib. 5. Meth. med. cap. 3. & 4. Eam igitur positus figuram omninò ei contrariam esse oportet, quam in sanguinis fluxionibus adhibendam consulit lib. 2. epid. Ideoque σχῆμα ἄλλῃ legunt omnes interpretes contra omnium codicum fidem, vt aliò repentem ac in diuersum tendentem figuram intelligant. Quod etiam per irrepentem figuram intellexit vetus interpres.

ἀπόληψις] ἀπόληψις hîc sanguinem profundentis vasis interceptionem ac prehensionem significat, cùm iniecto vnco aut hamo vas prehenditur, attollitur, ac modicè intorquetur, laqueo aut vinculo intercipitur, eoque modo sanguinis impetus intercluditur. Aliquando etiam volsella prehensum duobus locis deligatur, atque medium interciditur, vt extrema inter se coëant, nihilominus tamen ora præcluduntur. Hanc verò ἀπόληψιν quæ fit vinculo iniecto, veluti venæ apprehensionem, disertis verbis exponit Galenus lib. 5. meth. med. his verbis: καὶ μέν τοι κἂν εἰ διὰ συχνοῦ βάθους εἴη τὸ αἱμοῤῥαγοῦν ἀγγεῖον, ἀκριβέστερον αὖ καταμάθοις τήν τε θέσιν αὐτοῦ καὶ τὸ μέγεθος. καὶ πότερα φλέψ, ἢ ἀρτηρία ἐστί. μετὰ δὲ ταῦτα διαπείρας ἀγκίστρῳ, ἀνατεινέτω τε καὶ περιστρεφέτω μετρίως. μὴ ἐπισχεθέντος δὲ ἐν τῷδε τοῦ αἵματος, εἰ μὲν φλέψ εἴη, πειράσθω χωρὶς βρόχου στέλλειν τὸ αἷμα τῶν ἰσχαίμων τινὶ φαρμάκων. ἄριστα δὲ αὐτῶν ἐστὶ τὰ ἐμπλαστικά, συντιθέμενα διά τε τῆς φρυκτῆς ῥητίνης καὶ ἀλεύρου πυρίνου χνοῦ, καὶ γύψου, καὶ ὅσα τοιαῦτα. εἰ δὲ ἀρτηρία ἐστί, δυοῖν θάτερον, ἢ βρόχον περιθεὶς, ἢ ὅλον διακόψας τὸ ἀγγεῖον, ἐφέξεις τὸ αἷμα. βρόχον δὲ ἀναγκαζόμεθά ποτε καὶ ταῖς μεγάλαις περιτιθέναι φλεψίν, ὥσπερ γε καὶ διατέμνειν ποτ' αὐτὰς ὅλας ἐγκαρσίας δηλονότι. καταστάιη δὲ ἄν τις εἰς ἀνάγκην τόδε, κατὰ τὰς ἐκ πολλοῦ βάθους ὀρθίας ἀναφερομένας. καὶ μάλιστα διὰ στενοχωρίας τινὸς ἢ μερῶν κυρίων. ἀνασπᾶται γὰρ οὕτως ἑκάτερον τὸ μέρος ἑκατέρωθεν, καὶ κρύπτεται καὶ σκέπεται πρὸς τῶν ἐπικειμένων σωμάτων ἡ τρῶσις. ἀσφαλέστερον δὲ ἀμφοῖν ποιῶν, βρόχον μὲν τῇ ῥίζῃ περιτιθέναι τοῦ ἀγγείου, τέμνειν δὲ τοὐντεῦθεν. hoc est, Atqui etiamsi vas sanguinem profundens altè sit demersum, exactius tum ipsius positum, tum etiam magnitudinem intelligat, & num vena sit an arteria. Deinde verò traiecto vnco sursum attollat & moderatè intorqueat. At si ne tunc quidem sanguis sistitur, si vena quidem fuerit, tentet citra vinculum sanguinem sistere, aliquo ex iis medicamentis quæ sanguinis sistendi facultatem habent, apposito. Ex his optima sunt quæ vim emplasticam habent, & ex frixa resina & farinæ triticeæ tenuissimo polline, & gypso, aliisque id genus sunt composita. Quòd si sit arteria, duorum alterum continget, nempe aut vinculo circuniecto, aut toto vase præciso sanguinem cohibebis. At vinculum interdum magnis quoque venis circumponere cogimur, quemadmodum & eas totas interdum præcidere, transuersas scilicet. Ad hanc autem necessitatem quis deueniet, in his quæ ex magna altitudine sursum rectæ attolluntur, præcipueque per angustas quasdam & principes partes. Hoc enim modo vtraque pars vtrinque retrahitur, vulnusque à superimpositis corporibus celatur & tegitur. Vtrunque autem securius præstatur, tum vinculum vasis radici circumponendo, tum quod deinceps est præcidendo. Et rursus, ἐκ γάρ τοι τοῦ γένους τῆς στεγνώσεως ἐστί πως, καὶ ὁ βρόχος ὁ περιτιθέμενος αὐτοῖς τοῖς αἱμοῤῥαγοῦσιν ἀγγείοις. hoc est, Vinculum nanque ipsis sanguinem profundentibus vasis circuniectum, ex ipso obturantium genere quodammodo censetur. Et, μύει μὲν οὖν συφφόμενόν τε καὶ ψυχόμενον, ἐπιδέσει τι συναγόμενον, καὶ βρόχῳ διαλαμβανόμενον. hoc est, Conniuet igitur tum astrictum, tum refrigeratum, tum deligatione adductum, & vinculo exceptum. De vinculo etiam maioribus venis aut arteriis iniiciendo, eadem Galeni verba Paulus repetit lib. 4.† & Aëtius libro decimoquarto, cap. 51. Atque ea vasis prehensio per laqueum fit funiculis ex molli lycio vel serico, vt arctissimè perstringant, nec facilè dissoluantur aut putreant. In quem vsum alij setas, alij testudinum fides vsurpant. Et hæc ἀπόληψις non multum dissidet ab ea καταλήψει quam celebrat Hippocrates in libello περὶ ἰητροῦ, cùm vinculis ad sectionem adstringi venas iubet. Longè verò alia est ab ἐπιδέσει, cùm fiat in vulnere intraque vulnus. At ista supra vulnus adhibita, vulnerati membri labra dissidentia committit, & quæ sunt superimposita continet. Est verò alia τῶν φλεβῶν ἀπόληψις Hippocrati, quæ fit supra modum copia oppletis venis, adeò vt perspiratu careant & suffocationis, ac caloris natiui extinctionis metus sit, ἀφωνίας, sensusque & motus priuationes afferat, vt scribitur libro quarto, de ratione vict. in morb. ac. Quæ sanè quòd in medici potestate sita non sit, in supprimendi sanguinis auxiliis reponi non debet, longeque ab hoc instituto aliena esse videtur. Ideoque fortassis ἄλλη ἀπόληψις eo sensu vsurpari potest, vt longè alia hîc interceptio venarum adhibenda sit, quàm quæ multis locis ab Hippocrate vsurpatur. Quæ sanè est omnium exemplarium,

† Cap. 53.

tum reconditorum, tum etiam editiorum certissima scriptio, etsi Alexandrinus pro ἄλλη, ἀλλὰ legisse videtur. Caluus sanè eandem lectionem ex codicibus Italicis secutus est, etsi eam ἀπόληψιν non est assecutus, nec quid per tractationem modúmve alium morborum intelligat video.

μοτώματος ξυστροφή] Linamenta contorta intelligit quæ fiunt è materia contorta & implexa, μοτοὺς στρεπτοὺς vocant. Ac ferè omni linamentorum genere in hæmorrhagia veteres vsos constat.

πρόσθεσις] Hac dictione intelliguntur quæcunque ad hæmorrhagiam sistendam apponuntur, siue ad labra vlceris adducenda, siue oscula obstruenda, qualia sunt medicamenta quæ emplastica dicuntur, & lenta crassaque substantia meatus claudunt, ac refrigerantia & adstringentia, quæ sanguinis ruentis impetum cohibent, tum etiam escharotica. Quin & ea quæ foris imponuntur hac dictione comprehendi possunt, siue splenia, platysmata, ac diplomata, aut tomenta medicamentis insuccata, aut liquoribus imbibita adhibeantur. Digiti quoq; ipsi, aut sanguinis grumus, lintea complicata aut spongiæ ex aqua frigida aut posca expressæ, & quæcunq; alia ad supprimendam hæmorrhagiam superdamus & comminiscimur.

ἐπίδεσις] Deligatura conueniens intelligitur tum quæ suo complexu dissidentia labra committat, & quæ sunt apposita contineat, tum etiam quæ suis fasciarum orbibus ad eam partem vnde sanguis fluit, aut vasis radicem ducta, sursum versus magis magisque adstringatur, & profluentem sanguinem cohibeat, de qua sic scribit Galenus lib. 5. meth. med. τύπου δὲ ἐστι τοῦ γένους καὶ ἡ ἐπίδεσις, καὶ τοι γ' οὐ κατὰ κύκλον τὸ ἀγγεῖον περιλαμβάνουσα, καθάπερ ὁ βρόχος, ἀλλὰ τῷ συνάγειν πως ἐκ μέρους τὰ διεστῶτα χείλη τοῦ πεπρωμένου μορίου, & πιέζειν τὰ ἐπικείμενα, τῶν στεγνωτικῶν ἐστι βοηθημάτων. hoc est, Huius verò generis est & deligatio, quanquam vas ipsum circulo non amplectitur, sicuti vinculum, sed cùm vulneratæ particulæ disparata labra ex parte quodammodo adducat, & quæ superimposita sunt comprimat, inter claudentia remedia recensetur. Rursusque de medicamento sanguinem sistente vulneri adhibendo. καταδήσεις δὲ ἔξωθεν ἐξ ὀθόνης ἐν ταινιδίῳ. τὰς μὲν πρώτας ἐπιβολὰς τέτταρας ἢ πέντε, κατ' αὐτοῦ αἱμορραγοῦντος ἀγγείου ποιουμένων ἡμῶν. ἐντεῦθεν δὲ ἐπὶ τὴν ῥίζαν αὐτοῦ νεμομένων, ἐφ' ὧν ἐγχωρεῖ μερῶν ἐπὶ τὴν ῥίζαν νέμεσθαι. σχεδὸν δ' ἐπὶ πάντων ἐγχωρεῖ πλὴν μηνίγγων. hoc est, Ex tenui autē linteo primis iniectis fasciis forinsecus alligandum, quatuor aut quinque primis circuitibus ipsi sanguinem profundenti vasi iniectis, inde verò ad vasis radicem perductis, quibus scilicet in partibus versus radicem ducere licet, quod ferè in omnibus, præterquàm cerebri membranis, datur. Et rursus de venarum iugularium profluuio, κἄπειθ' οὕτως ἐπιδεῖν ἄνωθεν κάτω, μὴ καθάπερ ἐν τοῖς κώλοις κάτωθεν ἄνω. πρὸς γὰρ τὰς ῥίζας τῶν ἀγγείων ἀφικνεῖσθαι χρὴ τὴν ἐπίδεσιν, ἀναστέλλουσαν τὸ ἐπιρρέον. hoc est, Deinde hoc modo deligabis ex superioribus ad inferiora ducens, non vt in artubus, ex inferioribus ad superiora ascendendo. Ad vasorum nanq; radicem deligationem ducere conuenit, vt quod influit reprimat. Caluus ἐπίδεσιν & ἐπίδεσιν legisse videtur.

[4] ἐβουβώνουν] Bubones, hoc est glandularum tumores, fiunt ab euidente causa, velut vlceribus quæ iuxta magnam venam aut arteriam oriuntur (vt scribit * Galenus) velut in pede, manu, & digitis. Fiunt etiam ab ictu, casu, dolore & similibus. Fiunt interdum à delitescente intus causa, vt viscerum inflammationibus, humorum plenitudine vel malignitate, sæpè etiam ex venenata & pestilente materia. Atque hi bubones valdè suspecti sunt. Quidam ista referunt ad malè suppressum sanguinis profluuium, & intempestiuè adhibita sanguinem restringentia medicamenta, quòd inde iecoraria vena ac magna arteria malè affectæ sint, & bubones excitati. Possunt certè ista ad vlcera, possunt quoque ad insigne sanguinis ac humorum vitium referri, vnde huiusmodi glandularum tumores exorti sunt. Exemplaria quædam manu scripta cum Asulano, ὧδε legunt, quæ ferè secuti sunt interpretes. Nos codicum pluralitatem secuti nihil immutauimus. Vetus etiam interpres κακοηθείσης pro κακωθείσης legisse videtur.

*. *Lib. 13. Meth. med.*

[5] οἱ αἱμορραγοῦντες] Eos qui sanguinis profluuio sublati sunt, partim quidem cū sudore, partim verò sine sudore, & cū difficultate spirandi periisse significat. Dicuntur autem ξυμπεπτωκότες quibus vasa præ multa vacuatione atque inanitione in sese considunt, & qui consumpto atque exhausto omni humore resiccati sunt & exucci. πνευματίαι verò anhelatores dicuntur & spirituosi, quibusque multus ac frequens spiritus inest, & qui πνευματώδεις dicuntur. Sic enim eos ex lib. de rat. vict. in morb. ac. exponit Galenus lib. 3. περὶ δυσπν. quales ex diutina tussi & inueterata in thoracem fluxione multos fuisse hac tempestate constat. Etsi ea quoque dictione ἐμπεπνευματωμένους, & qui flatibus distentum ventrem aut hypochondria habent, significari contendit Galenus. Quidam codices manu scripti pro πνευματίαι τραυματίαι habent, ac significant eos qui sanguinis profluuio laborarunt, sine sudore veluti resiccatos ac vulneratos periisse, omnimoda humiditate per vacuationem profusa. Quæ lectio etiam est Asulani codicis. At plæraque magnæ vetustatis exemplaria, πνευματίαι legunt, quæ secuti sunt ferè omnes interpretes, ac etiā Alexandrinus ipse. Quin & Galenus extremo lib. 3. περὶ δυσπν. hunc locum subindicans & explicans, eam quoque lectionem retinuisse videtur, cùm scribit: ὀλίγον δὲ προελθὼν, πνευματίας ὀνομάζει τινάς, καὶ εἴρηται καὶ περὶ τῶνδε πρόσθεν, ὡς ἤτοι τοὺς ἐμπεπνευματωμένους, ἢ τοὺς ἀσθματώδεις οὕτως καλεῖ. hoc est, Paulùm verò progressus, πνευματίας quosdam nominat, & de hoc etiam antea dictum est, quòd aut flatibus distentos, aut anhelosos sic vocat. Cæterùm hîc quoq; codices quidam Regij manu scripti τμήματος ζ indicaturam adscribunt.

[6] τῶν γαστέρων] εὐφορίας hîc γαστέρων ventris corpulentiam ac crassitudinem quidam intelligunt, vt bene habitos ventres perturbationem facilè tolerare significetur. Mollis nanque & corporatus venter ad infernas purgationes bene habet, easque leuius fert ex Placito 35. lib. 2. Sunt qui εὐφορίας ad purgationis spontaneæ & à natura bene institutæ tolerantiam referunt. Sanè hac sententia considerandum esse iubet quibusdam naturis velut bene habitis, ventris perturbationes in alui purgationibus leuiores & tolerabiliores esse, in iisque videndum num lumbrici aut interaneorum animalia demittantur. Nam per θηρία Galenus in exegesi, intestinorum animalia & lumbricos disertis verbis exprimit, etsi quidam hac dictione vlcera maligna accipi velint. Quænam igitur effecerint symptomata considerandum monet, qualia sunt oris ventriculi morsus, syncope stomachica, conuulsiones, epilepsiæ, dentium stridores, aliaque permulta vt alui tormina & systrophæ, morsus, nausea & fastidium, de quibus fortassis ista præcipuè intelliguntur.

ἐν τῷ λειπυσαρκῳ] Sunt qui ista distinguunt & vniuersaliter de aqua inter cutem tentatis intelligant. Rectè autem ad Posidoniam referri videntur, in qua tanta fuit vitiosorum humorum ad ventrem delatorum copia, vt etiam corpus extenuarit, ventrem extenderit, & vmbilicum exulcerarit. Quinetiam pessima vlcera & gingiuarum putrefactiones adfuerunt, adeò vt dentes etiam adorirentur. ἑλκώθη autem pro εἰλκώθη habent reconditissimæ membranæ Regiæ manu scriptæ & Asulanum exemplar. Quædam verò ἐλκώθη, vt prominens vmbilicus ipsi valdè protensus fuisse indicetur ac humorum noxiorum copia distentus plurimùm prosiluisse. Quam etiam lectionem ex codicibus Italicis secutus videtur Caluus. Cæterùm vetus Interpres pro ἐπιόντων ἀπιόντων legisse videtur.

[7] ὅτι πολλὰ] Hæc sanè monere videntur considerandum esse quando in vno morbo plura eiusdem facultatis aut etiam contrariæ præcipi possint, pro diuersis temporibus & indicationum varietate. Est enim vbi dissoluentibus, diffundentibus & educentibus vtendum sit, interdum verò contrahentibus, indurantibus & maturantibus, quæ contrarias habent facultates. Qui sanè sensus longè apertior esse videtur, quàm si ista inter se opponamus, & ad veteris interpretis intelligentiam propius accedere, qui per caliditatem diffundere, & per frigiditatem condensare dixit. Sunt qui ἐπιλαθῆναι pro ἐπιλυθῆναι legant, & de humoribus intro delitescentibus accipiant, vt τῷ διαχυθῆναι opponatur. Quod sequitur variè distinguitur. Exemplaria omnia Regia manu scripta μεταβολῆς habent, & δίου μεταβολῆς iungunt omnes interpretes. Sed μεταβολῇ stare potest, vt habent publicata omnia quæ secuti sumus, etsi etiam μεταβολῆς retineri potest.

[8] ὑδατώ-

A [8] ὑδατώδεας] Monet hac sententia Hippocrates, in his morbis qui chirurgiam expostulant, integris adhuc viribus ac firmis visceribus manum esse admouendam. ὑδατώδεας verò ὑδρωπικοὺς explicat Galenus in exegesi. Sic enim ex melioribus exemplaribus legendum existimo. Ac videtur eos intelligere qui aqua inter cutem laborant, maximè quem sarciten quidam, Hippocrates ὑποσαρκίδιον nominat. Cui præcipuè abdominis compunctio & sectio per paracentesin conuenit, vt testatur Cælius Aurelianus. Etsi Cornelius Celsus, Paulus & Albucasis, & reliqui, hydropi quo in vterum multa aqua contrahitur, & Ascites dicitur, attribuunt. Hos igitur qui aqua subter cutem laborant, citò, hoc est statim initio morbi & robustis viribus incidere oportet, si venæ sectionem intelligas, quæ huic vni hydropis generi etiam inter initia conuenit, vt scribit * Galenus, & Paulus cap. 48. lib. 3. & Alexander Trallianus cap. 1. lib. 8. Hippocrates quoque in hoc hydrope qui ὑποσαρκίδιος [a] dicitur, sanguinem ex cubito mittendum præcipit, ἢν ἡ ἡλικίη ἀκμάζῃ καὶ ῥώμη ῇ, καὶ ἢν ἡ ὥρη ἡ ἐαρινὴ ἐοῦσα τύχῃ. At si compunctionem & sectionem per paracentesin intelligas, illa citò fieri debet, priusquam materia computreat, interna viscera grauius affecta sint, vires concidant, & morbus totius corporis habitum B immutarit, aut in cachexiam conuersus sit. Istud verò etiam indicat Hippocrates, qui lib. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν & sectionem & vstionem adhibet, optimè prius lacte renutrito ægro & confirmato, idque morbi initio, & si febris non adsit. Idem quoque lib. περὶ τόπων τῶν κατ' ἄνθρωπον in hydrope & sectionem & vstionem probat, vt & aphorism. 21. lib. 6. & in puero aqua subter cutem laborante, gladiolo crebras & paruas incisiones facit, & aquam educit. Celsus [a a] etiam sectionem contra Erasistratum approbans, quàm tempestiuè fieri debeat, indicat his verbis, Ac ne illud quidem in controuersiam venit, quin non omnes in hoc morbo sic curari possint, sed iuuenes robusti, qui vel ex toto carent febre, vel certè satis liberales intermissiones habent. Nam quorum stomachus corruptus est, quive ex atra bile huc deciderunt, quique malum corporis habitum habent, idonei huic curationi non sunt. Quantum verò attinet ad aqua intercute suffusorum sectionem, in ea administranda imum ventrem & interranea attingi vetat, ne scilicet intestina aut reliquæ partes necessariæ vulnerentur. Sic lib. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν in hydrope ex lienis vitio orto magnam cautionem adhibendam esse monet, ne sectio aut vstio altius aut vlterius adigatur. Lib. quoque περὶ τόπων τῶν κατ' ἄνθρωπον, tenuissimas ac C leuissimas crustas circa vmbilicum inurendas monet, vnamque in vmbilicum, vt aqua emitti possit. Et lib. περὶ παθῶν in hydropicis circa vmbilicum, aut retro ad ilia, sectionem fieri præcipit. At lib. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν crustas octo inuri iubet, & si in ventrem aqua erumpat, qua parte fluctuat, ferramentis vstionem fieri probat, & sensim humorem educi. Celsus certè hanc sectionem ex veterum opinione his verbis prosequitur, Quidam sub vmbilico ferè quatuor interpositis digitis à sinistra parte. Quidā ipso vmbilico perforato, facere consueuerunt. Quidam cute primùm adusta, deinde interiore abdomine inciso, quia quod per ignem diuisum est, minus celeriter coit. Ferramentum autem demittatur, magna cura habita, ne qua vena incidatur. Paulus [a a a] tribus interpositis digitis sub vmbilico sectionem facit: alij ad latera vmbilici & laterum inanitates compunctionem faciunt. Recentiores securiore inuento viam pyroticis parant, deinde scalpello aculeato ad medium obliquorum musculorum epigastrij viam faciunt, declinatis hypochondriis & visceribus, magna etiam adhibita cautione ne interranea aut intestina punctionem sentiant. Atque ea est veterum scriptis consentiens ad aquam hydropicorum educendam sectio. Reliqua certè ex Cælio Aureliano cap. vltimo libro tertio, D tardarum passionum & Celso cap. decimoquinto, lib. 7. & Paulo cap. 10. lib. 6. Aëtio cap. 30. lib. 11. & Albucasi cap. 33. lib. 1. petenda sunt.

** Com. in lib. 4. de rat. vict. in morb. ac.*   *[a] Lib. de rat. vict. in morb. ac.*   *[a a] Cap. 21. lib. 3.*   *[a a a] Cap. 50. lib. 6.*

ὁμοίων γὰρ ποιεῖ] Istud valdè est perplexum & obscurum. Significare autem videtur non temerè incidendos esse aqua intercute suffusos, & maximè cauendum ne interiora attingantur, aut altior sectio fiat, ne sæuissimi cruciatus aut intensissimi dolores consequantur, quale quid in multis genibus intumescentibus aut flatuoso tumore distentis temerè incidendis contingit. Adacto enim audacius & altius scalpello, ligamenta aut neruosæ partes compunctæ, conuulsiones, graues consensus & indignationes adferunt (vt loquitur Aurelianus.) Quidam his Hippocratis verbis neruosas musculorum epigastrij desinentias geniculis multis inter se distinctas & similes intelligunt, ideoque in sectione euitari volunt, quòd his compunctis grauissimi dolores, inflammationes, aut conuulsiones oriantur, quale quid genibus sectis contingit, quæ ligamentis multis & tendinibus constant, & plurimis ac neruosis E musculorum finibus cinguntur. De tabescentium autem & purulentorum inustione ac sectione plura habes apud Hippocratem lib. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν, & lib. 2. & 3. de Morb. & lib. περὶ τόπων τῶν κατ' ἄνθρωπον, & Celsum cap. 22. lib. 3. & Paulum cap. 44. lib. 6. & Aëtium cap. 57. libro octauo. In capitis verò vulneribus quomodo serra & sectione vtendum sit fusissimè indicatur lib. de cap. vulneribus.

[9] τὰ περὶ καρδίην] Videtur hæc sententia de affectibus qui circa os ventriculi accidunt intelligi, ac præcipuè de vlcere, in quibus vacuationem dissuadet ob exquisitum & insignem partis sensum, & animi ac virium exolutionem, syncopen, cæteraque plurima symptomata quæ ore ventriculi non leuiter affecto accidunt. Cæterùm vitiosa sunt omnia exemplaria quæ εὐπνεῖν scribunt. Constat enim εἰσπνεῖν scribendum esse ex veteri interprete qui flatum attrahere dixit. Cornarius certè ἐκπνεῖν legit. Et in oris ventriculi ardore aut inflammatione, calidum expirare iuuat. ἀλὲς autem pro ἅλις quod ἀρκούντως significat & abundè ferè omnes sumūt. Sed ἀλὲς cōdensum, confertum & coaceruatum significare potest, quæ dictio Hippocrati frequens est, vt alibi scribimus. Caluus clausulam istam in totum omisit.

F [10] φωνὴ] In morbis considerandum monet num quid naturæ ægri respondeat. Quæ nanque secundum naturam sunt, ad sanitatem propius accedunt. Quicquid autem à natura recedit, quò longius ab ea discessit, eò maiorem habet prauitatem, vt multis Hippocratis rescriptis passim testatum habetur. Quod sequitur, ἢν τὸ φθινῶδες ποιῇ τὸ εἶδος, hunc habere sensum videtur, vt in morbis videndum moneat Hippocrates, num talis sit qui toto genere tabitudinem inducat, & num æger ipse ad eam habitudinem natura sit comparatus. Tunc enim ferè fit vt ea naturæ aptitudine in tabem celerius incurrat, ac longè deterius habeat. Hæc enim ista mihi referre videntur, ἐς τοιοῦτον νόσημα παρέσαι, etsi aliter sumunt interpretes. Atque eò respicere videtur istumque sensum prope aperire quod de tabidis scriptum est ab Hippocrate lib. 1. epid. † sicque legit Galenus, καὶ μάλιστα ἔθνησκον οἷσιν ἔρρεπεν ἡ φύσις ἐπὶ τὸ φθινῶδες. Quòd ad literam attinet apparet ex Caluo & veteri interprete in veteribus exemplaribus aliquid huic sententiæ præpositum fuisse quod indicaturæ vicem subiret, velut σημεῖον ὀργῆς, aut μανίης καὶ βιούντων. Cuius rei tamen ne vllum quidem nostris in codicibus vestigium apparet. Quædam etiam exemplaria, τῶν νούσων ὅσαι τὸ φθινῶδες ποιεῖ τὸ εἶδος legunt. Quæ lectio rectè etiam ferri potest.

G *† Stat. 1.*

[11] αἱ βῆχες κοπιώδεες] Hac sententia indicatur in febribus lassitudinis sensum inducentibus tusses siccas fieri, indeque in articulos abscessum decumbere. Quod certè manifestum est in iis febribus quæ ex vehementibus motionibus contingunt, in quibus ob externos labores tusses siccæ contingunt (vt scribit [a] Hipp.) & abscessus ad articulos decumbunt, ex Placito 31. & 74. lib. 4. κονιώδεες verò pro κοπιώδεες (vt aliàs sæpè) habent omnia exemplaria manu scripta. γιναρὸν quoq; τὸ σῖνος ἔχον καὶ βλάβην explicat Erotianus.

[a] Aph. 16. Sect. 2. l. 6. epid.

[12] τὰ πνεύματα] τὸ ἄσημα πνεῦμα & spiratio obscura & exigua dicitur, & quæ nō apparet aut intercepta videtur & ad spiritus defectionē accedit, quā ἄπνοιαν dicunt. In syncope, animi deliquiis, moribundis, & vuluæ strangulatu laborantibus hoc genus respirationis apparet. & omnimodā caloris natiui extinctionem aut refrigerationē indicat. Eumq; in sensum hunc locū explicat Gal. lib. 3. περὶ δυσπν. τὸ δ' ἐπὶ τῆς ἐφεξῆς λεγόμενον, ἄσημον πνεῦμα, σμικρὸν δέ, καὶ διὰ τοῦτ' ἀφανές, ὃ καὶ ταῖς καλουμέναις ἀπνοίαις καὶ ταῖς ὑστερικαῖς πνιξὶ συνεδρεύει. δῆλον δὲ H ἐκ τοῦ ... ἐξ αὐτῆς λέξεως ἐχούσης ὧδε. καὶ τὰ πνεύματα εἰσὶ φθινώδεσι τὰ ἄσημα, κακά, καὶ ἥσσω ἀπόκοιτοι, καὶ ὅσα ἄλλα παύοντα ἀπὸ τῆς αὐτῆς καταστάσεως. αἱ δὲ ἀπόκοιται γυναῖκες, ὡς ταῦτ' ἐστιν αἱ μὴ καθαιρόμεναι καλῶς, ἀλισκόμεναι μάλιστα τῆς ἀπνοίας, ὡς καὶ ἀμελῆ καὶ ὅσαι χρεύουσιν ἐπὶ τῇ πίνειν, ὡς δ' ὅσαι μὴ διάσημα

σαφῶς πνεύματα, μηδὲ ἔστιν ἡμῖν καταδῆλα, τοῦτ᾽ ἄσημα κέκληκεν. hoc est, Quæ verò deinceps dicitur spiratio obscura, parua est, ideoq; minimè apparens, qualis & spiritus defectiones, quæ ἄπνοιαι dicuntur, & vteri strangulatus sequitur. Atque huiusmodi quiddam ex ipsa dictione, quæ sic habet, indicare vult. Tabescentibus ac non parientibus spiratio obscura, mala, & quæcunque alia eius est generis, ex eadem constitutione prouenniens. Non parientes autem mulieres (eæ autem ferè sunt quæ non probè repurgantur) maximè spirationis defectionibus corripiuntur, non secus profectò quàm quæ diutius viro orbatæ sunt. Quare spirationem, quæ neq; apertè apparet, neque nobis manifesta est, eam obscuram vocat. Quod sequitur ὅσα ἄλλα τοιαῦτα, alias omnes eiusdem generis respirationes obscuras & exiguas respicere videtur, quæ ex simili causarum concursione, hoc est calidi natiui refrigeratione, proueniunt.

[13] τοῖς φθίνουσι] Aphorismus est 10. lib. 3. Sic & ad autumnum tabescentes ferè interire scribit Hippocrates lib. 1. & 3. epidem. & Prorrh. 2. Vnde & φθινώδες φθινόπωρον & θελώδες dicitur lib. 2. & 6. epidem. Autumnus nanque sua inæqualitate & cacochymia (vt scribit Galenus) mala plurima accersit, tum verò præcipuè tabescentibus ac extenuatis est noxius, quòd eo tempore acris humoris magnus sit prouentus, qui è corde in pulmones subit, aut è capite in thoracem destillat, & tabis causam facit. Quod autem de vere dicitur, ex Hesiodo sumptum videtur, qui veris initium adhuc intemperatum & inæquale describit. Plutarchus etiam in lib. de defectu oraculorum, pestilentem ætatem Medicos prædicere scribit ex vernis fici foliis cornicis pedem referentibus. Quod sanè eam veris ineuntis partem propter inæqualitatem, vt hîc quoq; suspectam facit.

[14] ἐν Περίνθῳ] Indicat vere ipso tabem plurimos afflixisse in Perintho. Cuius rei quoque simul causa fuerunt tusses per hyemem grassatæ, & diutius trahentes morbi, qui in quibusdam dubiam tabem confirmarunt. Afflicta nanque diutino morbo corpora, tabe facilè resoluuntur. Etsi quibusdam renum longis doloribus diuexatis id non contigit, vt nec ei ad quem deductus est à Cynisco Hippocrates.

[15] τῶν ὀδυνέων] Ista aptè ad morbi tempora referri videntur, quæ ad dolorum genera accommodantur aph. 5. lib. 6. iisdem penè verbis. Caluus sanè longè alium sensum secutus est. Et extremam sententiæ partem aliter sumunt interpretes, ad ægros ipsos respicientes.

Sectio octaua. — ΤΜΗΜΑ ΟΓΔΟΟΝ.

[1] In diuturnis intestinorum difficultatibus, ciborum fastidia mala, idque maximè si febris accesserit.

[1] ἐν τῇσι μακρῇσι δυσεντερίῃσιν, αἱ ἀποσιτίαι, κακόν. ἤν ὡς τε καὶ ξὺν ἐπιπυρετήνωσιν.

[2] Vlcera vndiquaq; glabra, maligna.

[2] τὰ περιμάδαρα ἕλκεα κακοήθεα.

[3] Lumborum doloris ad latus recursatio, & tubercula putrida quæ σηπτὰ dicuntur, malo sunt.

[3] ὀσφύος ἀλγέοντι, ἀνάδρομη ἐς τὸ πλευρόν. καὶ ἐκφύματα ἄσηπτα κακόν ἐστι.

[4] Renum vitia supra quinquagesimum annum sanata non vidi.

[4] τὰ νεφριτικὰ οὐκ εἶδον ὑγιασθέντα ὑπὲρ πεντήκοντα ἔτεα.

[5] Animaduertenda sunt quæ per somnos ingrauescunt, & quibus extrema perfrigescunt, mensq; perturbatur, cæteraq; id genus quæ per somnos eueniūt, & quibus contrà accidit.

[5] τὰ ἐν τοῖσιν ὕπνοισι παροξυνόμενα. καὶ ὅσοις ἄκρεα περιψύχεται. καὶ ἡ γνώμη ταράσσεται. καὶ τἄλλα ὅσα περὶ ὕπνον τοιαῦτα, καὶ οἷσι τἀναντία.

[6] Quibus certè nihil intra statutum pariendi tempus accidit, iis singulis vitales partus existunt.

[6] ὅσοισι μὲν οὐδὲν εἴσω τοῦ τεταγμένου χρόνου ἑκάστοισι τὰ τικτόμενα ἀπόγονα γίνεται.

[7] Quæ gestationis tempore apparent, in quos menses incidant, videndum.

[7] τὰ ἐπιφαινόμενα ἐν οἷσι μησὶ γίνεται.

[8] Labores certis temporū circuitibus fiunt, & quicquid septuaginta diebus mouetur, ter iisdem in sese ductis perficitur, & quicquid nonaginta diebus mouetur, ter iisdem in sese ductis perficitur.

[8] πόνοι ἐν περιόδοισιν, ὅ, τι ἐν ἑπτὰ κινέεται. ἐν τριπλασίῃ τελεῦται. καὶ ὅ, τι ἐν ἐννέα κινεῖται, ἐν τριπλασίῃ τελεῦται.

[9] Animaduertendum etiam quòd post menstruas purgationes, vteri tum dextra, tum sinistra dehiscunt, quodque humiditas, quæ per ea quæ prodeunt satis indicatur, siccissimam victus rationem desiderat.

[9] καὶ ὅτι μετὰ γυναικεῖα τὰ δεξιὰ. τὰ δὲ ἀριστερὰ χάσκων. ὑγρότης διὰ τῶν ἀπιόντων διαίτης ξηρῆς.

[10] Quodq; qui celerius efformatur fœtus ac mouetur, rursus tardius incrementum accipit.

[10] ὅτι δὲ τὸ θᾶσσον διακριθὲν κινηθὲν αὖθις αὔξεται βραδύτερον.

[11] Labores vt plurimùm vterum gerentibus, tertio, quinto, septimo & nono mense contingunt. Item secundo, quarto & sexto.

[11] ἐπὶ πλείονα δὲ χρόνον οἱ πόνοι, τρίτῳ, πέμπτῳ, ἑβδόμῳ. ἐνάτῳ μηνί. δευτέρῳ. τετάρτῳ. ἕκτῳ.

[12] Quæ ex parua tabella desumpta, consideranda sunt.

[12] τὰ ἐκ σμικροῦ πινακιδίου σκεπτέα.

[13] Victûs ratio ciborum ac potuum repletione ac vacuatione constat, eorumque mutationes, dum ex aliis in alia fiunt, prout se habeant, considerandæ.

[13] δίαιτα γίνεται πλησμονή. κένωσις. βρωμάτων. πομάτων. μεταβολαὶ τούτων οἷα ἐξ οἵων ὡς ἔχει.

[14] Odores partim oblectantes, partim offendentes, quidam etiam implentes & obsequentes, eorumque mutationes ex quibus contingant, & qualiter se habeant animaduertendum.

[14] ὀδμαὶ τέρπουσαι. λυποῦσαι. πιμπλῶσαι. πειθόμεναι. μεταβολαὶ, ἐξ οἵων οἵως ἔχουσι.

[15] Eos qui irruunt, intrant, aut egrediuntur spiritus, aut etiam corpora contemplari oportet.

[15] τὰ ἐσπίπτοντα. εἰσιόντα. ἢ ἐξιόντα πνεύματα, ἢ καὶ σώματα.

[16] Eorum quæ sub auditionem cadunt, quædam meliora esse, quædam verò offendere, videndum.

[16] ἀκοαὶ κρείσσονες. αἱ δὲ λυποῦσαι.

[17] In lingua quoq; ex quibus quænam alliciantur, videnda sunt.

[17] καὶ γλώσσης ἐξ οἵων οἷα παρακαλέει.

[18] πνεῦμα

A [18] πνεῦμα τοσαῦτα θερμότης. ψυχρότης. παχύτης. λεπτότης. ξηρότης. ὑγρότης. πεπληρωμένον. μεῖον τε καὶ τὸ πλεῖον. ἀφ' ὧν αἱ μεταβολαί, οἷαι ἐξ οἵων ὡς ἔχουσι.

[19] τὰ ἴσχοντα. ἢ ὁρμῶντα. ἢ ἐνισχόμενα σώματα.

[20] λόγοις. σιγῇ. εἰπεῖν ἃ βούλεται. λόγοις οἷσι λέγει, ἢ μέγα, ἢ πολλοὶ ἀτρεκέες, ἢ πλασοί.

[21] τὰ ἀπιόντα εἰδέναι ὅθεν ἤρξατο, ἢ ὅπη ἐπαύσατο, ἢ

B ὅσον διεσπᾶτο. χρώματά τε οἷσιν, ἢ θερμότητα, ἢ ἁλμυρότητα, ἢ γλυκύτητα, ἢ λεπτότητα, ἢ παχύτητα. ὁμαλῶς ἢ ἀνωμάλως. τὸ σῶμα. τὸν χρόνον. αἱ μεταβολαί, οἷαι ἐξ οἵων ἔχουσιν.

[22] ἤρξατο ἔρυξιν, οὐκ ἐκράτησε.

[23] δάκρυα, ἑκόντι. ἀέκοντι. πολλά. ὀλίγα. θερμά. ψυχρά. πάχος. γεῦσις.

C [24] πτύαλον αὐτόθι ἀναχρεμπτόμενον, ἢ ἀναβήσσοντα. ἔμετος.

[25] ἡλίου θάλπος. ψῦχος. τέγξις. ξηρότης. μεταβολὴ διὰ οἷα, ἐξ οἵων, ἐς οἷα ἔχει.

[26] πόνοι. ἀργίαι. ὕπνοι. ἀγρυπνίαι.

[27] τὰ ἐν ὕπνῳ ἐνύπνια. κεῖται. καὶ ἐφ' οἷσι, καὶ ὑφ' οἵων.

D [28] καὶ τῆς γνώμης εὐνοία, αὐτὴ καθ' ἑαυτήν. χωρὶς τῶν ὀργάνων καὶ τῶν πρηγμάτων. ἄχθεται. καὶ ἥδεται. καὶ φοβέεται. καὶ θαρσέει. καὶ ἐλπίζει, καὶ ἀδοξέει. οἷον ἡ Ἱπποθόου ἡ κόρος. τῆς γνώμης αὐτῆς καθ' ἑωυτὴν ἐπίσημος ἐοῦσα τῶν ἐν τῇ νόσῳ ἐπιγινομένων.

[29] ἡλικίην μὲν ἡλικίης. καὶ ἢ πρότερον ἢ ὕστερον τοῦ δέοντος. οἷον εἰ παραλυθῇ ἐν χειμῶνι, καὶ γέροντι τὴν ἡλικίην, ἢ

E νηπίῳ. καὶ θέρεος ἢ πρότερον ἢ ὕστερον τοῦ δέοντος, ὀδόντων ἐκβολαί. τριχῶν φύσιες. γόνος ὁ μᾶλλον καὶ ἧσσον. τριχῶν αὔξησις. παχυσμός. κρατυσμός. μινύθησις.

[30] τὸ ξυγγενές. καὶ τὸ καθ' ἑαυτό. ὅσῳ μᾶλλον καὶ ἧσσον.

[31] τοῦ ἔτεος ἡ ὥρη, ἐν ᾗ τε καὶ πρωϊαίτερον ἢ ὀψιαίτερον. ἢ ὥρη ἐν ᾗ ἐγεγόνει ἔπομβρος ἢ αὐχμηρή. ψυχρὴ ἢ θερμή.

F νήνεμος ἢ ἐπήνεμος. καὶ οἵων ἀνέμων. τῆς ὥρης ἐν ἀρχῇ ἢ μέσῃ, ἢ ἐσχάτῃ. ἢ διὰ παντός. παροιχομένης ἢ παρεούσης.

[32] ὥρη τῆς νόσου. ὁ χρόνος. τὰ ἐπιγινόμενα. αἱ περίοδοι, καὶ τῶν περιόδων αἱ μείζονες. καὶ αἱ διὰ πλείονος. αἱ ἐπιδόσιες. καὶ ἡ τῆς ὅλης νόσου ἐπίδοσις. ἢ χάλασις. ἢ ἀκμή. καὶ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧσσον ἀποτελέουσα, καὶ ὅτε. καὶ ὁποίως. καὶ ἐν οἵῃ ὥρῃ, καὶ ἡλικίῃ.

G [33] τῶν ἐπιδημεουσέων νόσων οἱ τρόποι, καὶ εἴ τις τῶν ἀρχομένων ἄρξαιτο ἀνήμετος. οἷον ἢ πιόντες τι, κατηπόριες, ἢ βραχὺ καθαιρόμενοι.

[18] In aere considerandum quanta insit caliditas, frigiditas, crassitudo, tenuitas, siccitas, humiditas, an plenior, an verò minor & copiosior. In quibus quænam mutationes, & ex quibus fiunt, quomodoq; se habeat animaduertere oportet.

[19] Quæ continent corpora, aut intus continentur, aut in nobis cum impetu mouentur, contemplanda sunt.

[20] Sermonis quoque & silentij habenda est ratio, & dicere oportet quæ velit æger, videndumq; quibus vtitur sermonibus, sintne magni, an multi, an veri, aut ficti.

[21] Quæ è corpore prodeunt nosse oportet vnde initium ceperunt, aut vbi cessarunt, quamq; sunt diuulsa. Colores quoq; ex quibus aut caliditatem, aut salsuginem, aut dulcedinem, vel tenuitatem, vel crassitudinem inspicere conuenit, num verò æqualiter aut inæqualiter in corpore, quóve tempore eueniat. In quibus omnibus quales mutationes & ex qualibus existunt, considerandum.

[22] Contemplandum num eructationem inchoauerit natura, nec obtinuerit.

[23] Lachrymæ considerandæ, num volenti, aut inuito, vel multæ, vel paucæ, aut calidæ, aut frigidæ emanent. In quibus etiam crassitudinem & gustum inspicere oportet.

[24] Sputum videndum nũ ex ore æger exscreet, nũ verò tussi aut vomitione reiiciat.

[25] Solis æstus, frigus, humectatio, siccitas, consideranda sunt. Mutatio quoq; per quæ, ex quibus, & ad quænam se habeat.

[26] Labores etiam, otia, somnos, vigilias, in considerationem adhibere oportet.

[27] Quinetiam quæ in somno fiunt, & in somnia videnda sunt, deinde cubilia quoq; in quibus decumbunt, & ex quibus transferuntur.

[28] Mentis quoq; intelligentia videnda est, vt per sese ipsa constat, citra instrumenta & res externas, an tristitia, aut gaudio, an metu, aut confidentia, an spe aut animi abiectione tẽtetur. Velut Hippothoi puella quę mente per se constabat, & eorum quæ in morbo contingebant optimè gnara erat.

[29] Ætatem quidem ab ætate distinguere oportet, & num prius aut posterius quàm conuenit, quid contingat. Velut si quid hyeme resolutione tentatum sit, & ætate senili, aut puerili, & æstate, aut prius, aut posterius quàm conueniat. Dentiũ eruptiones, capillorum exortus, seminis eiectio maior aut minor, pilorum incrementum, crassitudo, robur, imminutio.

[30] Quod cognatum est, & quod per sese constat, & quò maior aut minor inest cognatio, contemplari oportet.

[31] Anni quoq; tempestas consideranda est quæ maturior aut serior contingit, & quæ assiduis imbribus madens, aut impensè sicca extitit, frigida aut calida, ventis carens, aut quibus ventis perflata. Videndum quoq; nũ ista temporis initio, aut medio, aut fine, aut assiduè, aut iam præterito, aut adhuc præsente contingat.

[32] Morbi etiam horam & tempus contemplari oportet, & quæ in morbis accidunt, circuitus, ex hisque quinam maiores, & quinam longiores, & incrementa. Totius quoq; morbi incrementum, aut remissio, aut vigor, & quod magis quodq; minus confecerit, & quando, & quanam ratione, & quanam hora & ætate in considerationem adhibenda sunt.

H [33] Populariter grassantium morborum inspicienda natura est, ac si quis eorum sine vomitu initium sumpserit, veluti an post epotum medicamentum aluus quibusdam sistatur, an parum purgetur.

[34] Fortè etiam considerandi sunt exactè albescẽtes si febricitent; quorum etiam labra inspicere oportet, quale quoq; febris genus & tempora.

[35] Corpus quoq; & actio in considerationem adhibeatur, tum visio, auditio, tactio, nasus, lingua & ratiocinatio.

[36] Tumores in superioribus palpebris relictos considerare oportet. Aliis nanq; circum gracilescentibus morborum reuersiones denũciantur. Videndę quoq; sunt palpebrę quę in extremitate aliquantulum rubescunt & indurantur, atq; inter eas maximè glutinosæ, extumescentes, quæq; in his continentur, quale quid Pharsalo Polymedæ contigit.

[37] Tumores prorumpentes, aut liuores, in lippitudinibus, aut vlceribus considerandi sunt. Quinetiam quę ex tuberculis aut suppurationibus deferuntur inspicere oportet.

[38] Vteros affectos indicabunt tormina circa vmbilicum & dolores, qui interdum à porro, quinetiam & ab allio his postea contingebant.

[39] Nonnullis etiam erysipelas à ceruice ortũ duxit, eodemque ferè tempore in facie iudicabatur. Nigra quoq; quibus in collo erant, mala, tum etiam si pustulæ erumpebant, aut quibus aluus perturbabatur.

[40] Atra bile vexatus Adamantus, multo sumpto peplio interdum nigra vomitione reiecit, quod aliquando etiam à cepis contigit.

[41] Febres in quibus labra exulcerantur, ferè intermittũt, & tertianis perfrigerationes adsunt. Deurentes verò statim ad manus contactum semper solutæ apparent.

[42] In articulis quale quid insit cõsiderandum, num etiam suppurationem faciant.

[43] In valetudinis autẽ ratione consuetudo spectanda est, in victu, tegumentis, laboribus, somnis, rebus venereis & animi affectibus.

[44] Cõsiderare morbos oportet, qualiter, ex quibus, quasnam formas habeant, ad quos locos cõuersi sunt, quo tempore cœperunt, affuerunt, cessarunt.

[45] Videndum in quibusnam incontinenti metum iniicere oporteat.

[46] In morbo contraria victus ratio adhibenda.

[47] Videndum etiam quod facilè & quod ægrè aut cum molestia fertur.

[48] Victus ratio quoad eius fieri potest dignoscenda est. Hanc enim non penitus perspectam habere calamitatis plena res est.

[49] Optimis verò medicis similitudines imponũt & difficultates pariunt. Contraria verò causa efficit, quę qualis sit consideranda venit. Et sanè difficilè est curandi viam ratiocinatione assequi, veluti num acuminato sit capite, si resinis naribus, si adũcis, si biliosus & ægrè vomat, si bile atra præditus, si iuuenis, si negligenter & temerè vixerit, de iisq; simul inter se conuenire est difficile.

[50] Quædam cui parua fistula rursus rumpebatur, tussiculæ quiescere non sinebant.

[51] Quendam cui iecoris fibra in sinus contracta fuit concussi, & continuò dolor cessauit.

[34] πυρετώδεες ἴσως οἱ ἔκλευκοι. ὧν καὶ χείλεα. οἷος ὁ τρόπος. οἱ χρόνοι. A

[35] τὸ σῶμα. ἔργον. ἐς τὴν σκέψιν. ἄγειν. ὄψις. ἀκοή. ῥίς. ἀφή. γλῶσσα. λογισμός.

[36] καταμανθάνειν τὰ ἐν τοῖσι βλεφάροισι τοῖς ἄνω καταλειπόμενα οἰδήματα. τῶν ἄλλων περισχναινομένων ὑποστροφαί. ἐν δὲ ἄκρῳ ὑπέρυθρα σκληρά. καὶ πάνυ τούτοισι γλίσχρα. καὶ ἀνιστάμενα. καὶ ἐνεχόμενα ἐν τούτοισιν, οἷα Φαρσάλῳ Πολυμήδα. B

[37] τὰ καταρρηγνύμενα οἰδήματα ἢ πελιώματα, ἢ ἐπ' ὀφθαλμίαις ἢ ἑλκέσιν. ἀλλὰ γὰρ τὰ ἐκ τῶν φυμάτων καὶ ἐμπυημάτων καταφερόμενα.

[38] ὅτι σημεῖον ἀμφιδήμητον στρόφοι περὶ τὸν ὀμφαλόν. καὶ ὀδύναι ἔστιν ὅτε ἀπὸ πράσων. ἀτὰρ καὶ ἀπὸ σκορόδων τούτοισιν ὕστερον. C

[39] ἐρυσίπελάς τε ἔστιν οἷσιν ἀπὸ τραχήλου. καὶ περὶ ταῦτα ἐν προσώπῳ ἐκρίνετο. τὰ μέλανα καὶ οἷσι τράχηλοι κακά. καὶ εἰ φλυκταίναι κακά. καὶ οἷσι ταρακτικά.

[40] ὁ μελαγχολικὸς ὁ ἀδάμαντος ἀπὸ πεπλίων πλεόνων ἤμεσέ ποτε μέλανα, ἄλλοτε ἀπὸ κρομμύων.

[41] οἱ πυρετοί, ἐν οἷσιν ἑλκοῦνται χείλεα ἴσως διαλιπόντες. καὶ τριταίοισι ψύξιες. οἱ δὲ περικαέες αὐτίκα πρὸς τὴν χεῖρα λυόμενοι ἀεί. D

[42] οἷα ἔνεστιν ἐν τοῖσιν ἄρθροισι σκεπτέον. ἦ ἄρα οὐκ ἐμπυοῦται.

[43] ἔθος δὲ ἐξ οἵων ὑγιαίνομεν. διαίτῃσι, σκέπῃσι. πόνοισιν. ὕπνοισι. ἀφροδισίοισι. γνώμη.

[44] ὅπως τὰς νόσους. ἀπὸ τινων τινὰ σχήματα. ἐφ' οὓς τόπους ἐτράποντο. ἤρχοντο. παρῆσαν. ἐπαύσαντο. E

[45] ἐν οἷσιν ἀκρατὴς φοβερός.

[46] τὰ ἐναντία ἐν τῇ νούσῳ διαιτήματα.

[47] τὸ εὔφορον. τὸ δύσφορον.

[48] αἱ δίαιται ὅσον γνῶναι. μὴ ἐξελθῆσαι. συμφοραὶ γὰρ πολλαί.

[49] ἀγαθοῖσι δὲ ἰητροῖσιν, αἱ ὁμοιότητες πλάνας καὶ ἀπορίας. ἀλλὰ τὠναντία ἡ πρόφασις οἵη. ὅτι χαλεπόν ἐστιν ἐκλογίσασθαι εἰδότα τὰς ὁδούς. οἷα εἰ φοξός. εἰ σιμός. εἰ ὑπόξηρος, εἰ χολώδης δυσήμετος. χολώδης μέλας. νέος, εἰκῆ βεβιωκώς. ἅμα ταῦτα πρὸς ἄλληλα ξυνομολογήσασθαι χαλεπόν. F

[50] ᾧ τὸ συρίγγιον ἐπαναρρήγνυτο, βηχία ἐκώλυε διαμένειν.

[51] ᾧ ὁ λοβὸς τοῦ ἥπατος ἐπεπτύχθη διέσεισε. ἐξαίφνης ὁ πόνος ἐπαύσατο. G

[52] Σάτυρος ἐν Θάσῳ, παρωνύμιον ἐκαλεῖτο γρυπαλώπηξ, περὶ ἔτεα ἐὼν πέντε καὶ εἴκοσιν, ἐξωνείρωσσε πλεονάκις. πρὸς ἡμέρην δὲ αὐτῷ, καὶ δι' ἡμέρης πλεονάκις. γενόμενος δὲ περὶ ἔτεα τριάκοντα, φθινώδης ἐγένετο, καὶ ἀπέθανεν.

[52] Satyrus in Thaso cognomento Grypalopex, cùm viginti quinque annorum esset, sæpius inter dormiendum seminis profluuium expertus est, eiq; semen interdiu frequenter promanabat. Cùm autem trigesimum annum ferè attigisset, tabe correptus mortuus est. H

[53] ἐν δὲ ἀβδήροισιν ὁ παλαιστροφύλαξ, ὁ καὶ σθενέος λεγόμενος, παλαίσας πλείω πρὸς ἰσχυρότερον, καὶ πεσὼν ἐπὶ κεφαλὴν, ἀπελθὼν, ἔπιε ψυχρὸν ὕδωρ πουλύ. μετὰ δὲ ταῦτα ἐκείνης τῆς νυκτὸς, ἀγρυπνίη. διεφορέη. ἄκρεα ψυχρά. τῇ δὲ ὑστεραίῃ, εἰσῆλθεν εἰς οἶκον. καὶ τῇ κοιλίῃ βαλάνου προστεθείσης, οὐχ ὑπῆλθεν. οὔρησε δὲ σμικρόν. πρότερον οὐδὲν οὐρήκει. ἐς νύκτα ἐλούσατο. οὐδὲν ἧσσον ἀγρυπνίη καὶ διεφορέη. παρέκρουσεν. ἐόντι δὲ τριταίῳ, κατάψυξις ἀκρέων. ἐκθερμανθεὶς ἵδρωσε. πιὼν δὲ μελίκρητον ἀπέθανε τριταῖος.

[54] οἱ μελαγχολικοὶ, καὶ ἐπιληπτικοὶ εἰώθασι γίνεσθαι ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. καὶ οἱ ἐπίληπτοι, μελαγχολικοί. τούτων δὲ ἑκάτερον μᾶλλον γίνεται, ἐφ' ὁπότερα ἂν ῥέψῃ τοῦτο τὸ ἀῤῥώστημα. ἢν μὲν ἐς τὸ σῶμα, ἐπίληπτοι. εἰ δὲ ἐπὶ τὴν διάνοιαν, μελαγχολικοί.

[55] ἐν ἀβδήροισι φαέθουσα ἡ πυθέου γυνὴ, ἡ κυοῦσα ἐπίτοκος ἐοῦσα τοῦ ἔμπροσθεν χρόνου. τοῦ δὲ ἀνδρὸς αὐτῆς φυγαδεύοντος τὰ γυναικεῖα ἀπελήφθη χρόνον πουλύν. μετὰ δὲ, ἐς ἄρθρα πόνοι καὶ ἐρυθήματα. τούτων δὲ ξυμβάντων, τό τε σῶμα ἠνδρώθη, καὶ ἐδασύνθη πάντα. καὶ πώγωνα ἔφυσε. καὶ φωνὴ τρηχείη ἐγένηθη. καὶ πάντα πραγματευσαμένων ἡμέων ὅσα ἦν πρὸς τὸ τὰ γυναικεῖα κατασπάσαι, οὐκ ἦλθεν, ἀλλ' ἀπέθανεν, οὐ πολὺν μετέπειτα χρόνον βιώσασα.

[56] ξυνέβη δὲ καὶ Ναμυσίῃ τῇ Γοργίππου γυναικὶ ἐν θάσῳ, τὸ αὐτό. ἐδόκει δὲ πᾶσι τοῖσιν ἰητροῖσιν οἷσι κἀγὼ ἐνέτυχον, μία ἐλπὶς εἶναι, ὡς γυναικωθῆναι, εἰ τὰ κατὰ φύσιν ἔλθοι. ἀλλὰ καὶ ταύτῃ οὐκ ἠδυνήθη πάντα ποιούντων ἐπελθεῖν. ἀλλ' ἐτελεύτησεν οὐ βραδέως.

[53] Abderis palæstræ custos quidam Stheneus nomine, cum valẽtiore multum luctatus, & in caput lapsus, digressus, frigidam copiosè hausit. Posthæc verò nocte illa insomnia, corporis incõtinentia & iactatio, ac extremorum frigiditas contigit. Postridie domum ingressus, glande aluo apposita, nihil demisit, paucam autem vrinam reddidit, cùm antea nullam reddidisset. Sub noctem lotus, nihilominus insania & corporis incontinentia vexatus, delirauit. Tertio verò die extremorum perfrictio adfuit, excalfactus sudauit. Epota autem mulsa tertio die mortuus est.

[54] Atra bile vexati morbo quoq; comitiali corripi magna ex parte consueuere, & morbo comitiali laborantes atra bile diuexari. At horum vtrunq; magis accidit, prout ad alterutram partem morbus inclinarit. Etenim si in corpus, morbo comitiali laborant, si verò in mentem, atra bile vexantur.

[55] Abderis Phaëtusa Pythei coniunx antea per iuuentam fœcunda erat, viro autem eius exulante diu menses defecerunt, ex quo postea dolores & rubores ad articulos exorti sunt. Quæ vbi contigerunt, tũ corpus virile, tum in vniuersum hirsutum est redditum, barbaq; est enata, & vox aspera reddita. Sed cũ omnia quæ ad menses deducẽdos facerent tentassemus, non profluxerunt, verũ haud ita multò pòst vita functa est.

[56] Idem quoq; in Thaso Namysiæ Gorgippi cõiugi contigit. Omnibus autem medicis cum quibus etiam collocutus sum, vnica spes adesse visa est, ad muliebrẽ naturam reduci posse, si menses secundum naturam procederent. Verùm etsi omnia moliremur, huic prodire nequiuerunt, sed paulò pòst mortua est.

[1] ἐν τῇσι μακρῇσι] Placitum est 3. lib. 6. iisdem ferè verbis expressum. Nos autem codicum pluralitatem secuti, octauę sectionis hîc initium fecimus, etsi aliter sentiunt omnes interpretes.

[2] τὰ περιμάδαρα] Aph. est 4. lib. 6. vbi tamen περιμάδηρα & in quibusdam περιμάδια legitur, sed vitiosè. περιμάδαρα enim ex hoc loco legendum. μαδαρὸς enim glabrum, depilem & læuè significat. & Hesychio ψιλόθριξ, ψιλὸς dicitur. Huc accedit quòd Erot. hunc locũ subindicans περιμάδαρα ἕλκεα bis legit & explicat ἄπυρα καὶ αὔτυπα καὶ αὐτόματα ἕλκεα (si modò vera est lectio) ἄτροφα enim alij legunt.

[3] ὀσφύϊ ἀλγέοντι] Cùm amplissima sint ad lumbos vasa, magna eò materiæ copia per morbos confluit, quæ si ad pectus aut thoracem recurset, suppurationem minatur, vt scribitur in Prognost. Sic crebræ quoq; è lumbis ad caput, stomachum & pectus ἀναδρομαὶ aut recursationes meritò damnantur in Cois Præsagiis. Hîc autem σὴψ putredinem indicat, vnde tubercula putrida rectè dici videntur, quę tabem, suppurationem, tandemq; summum ex putredine exitium indicãt. Quemadmodum lib. 3. epid.[a] in putredinis sobole annumerat Hipp. scribens: καὶ ἄλλα ἃ σῆψ καλέεται, ἐκθύματα μεγάλα. Sic enim quidam codices legunt. Aut σὴψ, σήψιας καὶ σηπεδόνας indicat, quarum in aphorismis meminit. Ideoq; Erotiano hîc σὴψ, σηπεδὼν explicatur. Hos nanq; locos planè mihi subindicare videtur. Vetus quoq; interpres rectè putredinem vertit. [a] *St. pest.*

[4] τὰ νεφελιώδεα] Aliter aph. 6. lib. 6.

[5] τὰ ἐν τοῖσιν ὕπνοισι] Somnus requietem corporibus & medicinam quãdam laboris affert, vt scribit [b] M. Tullius. Vbi igitur à somno ingrauescunt & peiora redduntur symptomata, quæ alioqui remitti debuerant, certa pernicies indicatur, ex aph. 1. lib. 2. Quod sanè animaduertendum hæc sentẽtia indicat. ἐν ᾧ γὰρ ἕκαστον ὠφελιμώτατόν ἐστιν (scribit [c] Gal.) ἐὰν πρὸς τῷ μηδὲν ὠφελεῖν ἔτι καὶ βλάπτῃ, θάνατον εἰκότως δηλώσει. Solent autem ex somnis, vbi læsio contingit, febres, dolores, aut fluxiones ingrauescere, & deliria augeri, & ex calidi natiui imbecillitate ac extinctione, extremorum perfrictiones accidere, vt etiam scribit Gal. Ita quoq; quæ contra accidũt ex somno commoda animaduertenda sunt, vt aph. 2. lib. 2. βλάβαι δὲ ἐξ ὕπνου εἰσὶν αἱ τῶν ὠφελειῶν ἐναντίαι, vt illic scribit Galenus.
[b] *Lib. 5. de finib. bon. & mal.* [c] *Com. ad Aph. 1. lib. 2.*

[6] ὅσοισι μὲν] Hanc sententiam lib. 2. epid. † abundè aperuimus, vbi iisdem penè verbis repetitur. † *Sect. 3.*

[7] τὰ ἐπιφαινόμενα] Repetitur quoque hæc sententia lib. 2. epid. † τὰ ἐπιφαινόμενα verò quæ toto gestationis tempore in vterum gerentibus apparent & superueniunt intelligi possunt, peculiariter verò menstruæ purgationes, vt lib. 4. epid. Quæ quibus mensibus eueniant, diligenter certè sunt animaduertendæ. † *Sect. 3.*

[8] οἱ πόνοι ἐν περιόδοισιν] Hanc etiam sententiã lib. 2. epid. aperuimus vnde & οἱ πόνοι legi debet, etsi exemplaria manu scripta quædam cum publicatis γόνοιαι legunt. Quæ lectio quoq; ad Italica exemplaria redundauit. Hîc quoq; ἑπτὰ pro ἑβδομήκοντα, vt & ἐννέα pro ἐνενήκοντα ponitur, ex quibus septem dierum decadas, aut etiam nouem dierum decadas intelligere oportet, quòd ferè in dierum decadas & motionis & partionis tempus incidat. Etsi hebdomadum decadas multo frequentius accommodat Hippoc. lib. περὶ σαρκῶν. ἑβδομήκοντα verò legitur lib. 2. epid. Ex quo etiam quidam alteram sententiæ partem, quæ nouimestres fœtus respicit explodunt, quòd neq; quibusdam in membranis legatur. Sed certè ea dierum ratio optimè ad motionis & editionis tempus ex Hipp. mente accommodatur, vt nec temerè à veteri interprete adscribitur. Sic quoq; non obscurè Macrobium reconditissimæ scientiæ virum legisse apparet lib. 1. [d] in Somnium Scip. cùm numeri senarij & septenarij dignitatem ex partionis perfectione æstimat. [d] *Cap. 6.*

[9] καὶ ὅτι μετὰ γυναικεῖα] Huius quoq; sententiæ explicationem habes amplissimam lib. 2. epid. Certum est autem hunc locum à Gal. indicari in exegesi cùm scribit, χασκῶν, πρεσβύτων ὁ Διοσκουρίδης ἀναγινώσκει, καί φησιν οὕτως εἰρῆσθαι τὰς μήτρας διὰ τὸ ἀνεστομῶσθαι. χάσκων tamen legũt omnia exemplaria manu scripta, à χασκάω pro ἐχάσκων, aut χασκῶν participiũ erit quemadmodũ sumpsisse videtur Dioscor. apud Gal. & quicquid hiat aut dehiscit intelligitur, quo nomine vterus notatur, tuncq; ὅ, τι leg. videtur, aut certè τὸ στόμα subaudiendum.

[10] ὅτι δὲ τὸ θᾶσσον] Id quoq; legitur lib. 2. epid. licet paulò aliter, ibiq; à nobis explicatur. A

[11] ἐπὶ πλείονα δὲ χρόνον] Labores hîc dicuntur quicquid toto gestationis tempore contingit in fœtus conformatione, perfectione, metu, emissione, aut abortione. Solent verò abortiones ferè ante septimum in omnes menses cadere. In parium mensium ratione quædam exemplaria secundi & quarti tantùm meminerunt. Quod propius ad ea quæ scribuntur lib. 2. epid. accedit, vbi etiam ista sententia aliter repetitur. Alia quoque præter sextum, octauum & decimum addunt, quòd in eum mensem partionis tempus, ex Hippocratis & Philosophorum omnium decretis, exeat. Vetus etiam interpres octauum addit. Quædam etiam membranæ ἐπὶ πλείονα χρόνον extremæ sententiæ coniungunt, quos secutus est Cornarius.

[12] τὰ ἐκ τοῦ σμικροῦ πινακιδίου] Hac inscriptione notatos fuisse libros epid. à Thessalo Hipp. filiô descriptos, scribit Gal. lib. 2. περὶ δυσπν. quòd velut ex pugillaribus ac diariis, patris monimenta simul coëgerit ac digesserit. Apparet igitur hoc esse programma quoddam ac velut indicaturam eorum quæ ex breuibus aduersariis desumpta sunt. Idem quoque Gal. Com. 2. in lib. 3. epid. multa ad calcem huius libri adiecta esse scribit. Hîc verò plurimi octauæ sectionis initiũ statuunt. Et certè apparet quę ex his pugillaribus desumpta sunt, præcipua quędam rerum esse capita medico diligenter animaduertendarum in tota victus ratione, ac velut scopos quibus intentum esse medicum oporteat in toto opere medico, tum ad sanitatem tuendam, tum ad morbum profligandum. B

[13] Victus ratio vt plurimùm in morbis curandis potest, ita summa eius ratio in potu & cibo præcipuè habenda est, eorumque mutationes ex quibus & in qualia fiunt, quomodoq; se habeant, diligenter considerandæ sunt. Hîc autem pro πλησμονὴν & κένωσιν omnes cibi ac potus quæ fiunt intra modum exuperantias intelligit, non eas quæ supra modum fiunt, vti aph. 4. & 22. lib. 6.

[14] ὀδμαὶ] Odorum non est minima ratio in victus ratione, ideoq; etiam plurimus vsus in re medica, quem hîc innuere videtur, eorumq; mutationes maximè esse animaduertendas. πειθόμεναι verò dici videntur odores qui in vsum corporis facilè cedunt, quasi obsequentes & parentes, quibus spiritus reficiuntur ac vires recreantur. Ideoq; vetus interpres proficientes dixit, eoque refertur quod scriptum est lib. περὶ τροφῆς: ὁκόσοισι τάχιστα προσθέσιος δέονται, ὑγρὸν ἴημα ἐς ἀνάληψιν δυνάμιος κράτιστον. ὁκόσοισι δὲ ἔτι ταχυτέρης, δι' ὀσφρήσιος. Reliqui interpretes ad dolorum mitigationem retulerunt, & placantes dixerunt.

[15] τὰ ἐσπίπτοντα] Externi aëris corpus nostrum ambientis vim ac mutationem in ratione victus maximè contemplari medicũ oportet, tum in sanitate tuenda, tum etiam in morbis profligandis. Cuius etiam maximè necessarius vsus in respiratione (quæ inspiratione & expiratione constat) considerandus. Sic & eorum quæ corpora nostra subeunt, aut ex his expelluntur, vires ac mutationes maximè animaduertere oportet, velut cibi, potus, cæterorumq; id genus quæ admouentur & excrementorum. Atq; horum omnium mutationes sedulò animaduertendas diligenter præcipit lib. περὶ χυμῶν Hippocrates. Vetus interpres ἢ ἐξιόντα non legit, in quo continentis nos aëris tantùm rationem habere, aut certè expirationis nihil meminisse videtur. C

[16] ἀκοαὶ] Sub auditionem veniunt sermones, narrationes, voces, rumores, cæteraq; id genus quæ ægrum plurimùm afficiunt, quorum etiam maxima ratio habenda.

[17] ἡ γλώσσης] In victus quoq; ratione tum ægrorum tum sanorum, gustus maximum habet momentum, cuius mutationes diligenter sunt medico animaduertendę, vt ex his tam humorum morbos committẽtium, quàm affectuum ipsorum naturam cognitum habeat. Appetentiæ quoq; magna est habenda ratio, in qua excitanda nos ægro plurimùm persæpè venditare oportet. Quo sanè mihi illud προσκαλέεται præcipuè respicere videtur, etsi de inhærentibus linguæ succis dici potest. D

[18] πνεῦμα] πνεῦμα hîc spiritum & aërem externum, vt aliàs sæpè, apud Hipp. significat, cuius secundum qualitates immutatio in tota victus ratione plurimùm potest, tum in ægris, tum etiã in sanis. Exemplaria manu scripta Regia duo πνεῦμα τὸ ταύτῃ θερμότερον, ψυχρότερον, παχύτερον, λεπτότερον, ξηρότερον, ὑγρότερον. Quam lectionem etiam secutus videtur vetus interpres, & pro τὸ ταύτῃ ὡσαύτως legisse. Reliqua cum publicatis consentiunt.

[19] τὰ ἴσχοντα] Multum est celebris & Gal. decantata ista sententia, quã triplicem corporis nostri substantiam complectitur Hipp. Sic enim eam explicat Gal. lib. 1. de diff. feb. & lib. de rigore & author Isagoges. Vt autem eam ex qua corpus nostrum constituitur naturam probè medico cognitam esse vult Hipp. ita certè in eius triplicis substantiæ cuiusq; proba & temperata cõmoderatione & ordine sitam esse sanitatem indicat. Ideoq; vniuscuiusq; immoderationem aut vitium, quamq; immutationem faciat considerandum esse hæc sententia monet. Quod etiam his verbis elegantissimè complectitur Aretæus: ἔνθα μὲν γὰρ ἔρρωται ἡ φύσις, καὶ ἔστιν εὔκρατος, πάντων μὲν κρατέει, πᾶσι δὲ σημαίνει, καὶ ὑγρῷ, καὶ πνεύματι, καὶ στερεοῖσι, καὶ τῇ τούτων εὐταξίῃ, καὶ ξυμμετρείῃ ἐς ζωὴν διέπει τὸν ἄνθρωπον. hoc est, Vbi enim natura valet, & bene temperata est, omnia quidem superat, omnibus etiam sui significationem prębet, & per humorem, spiritum, & solida, horumq; conuenientem ordinem & probam commoderationem, hominis vitam moderatur. Eodem quoque sensu in nobis tria partium genera contineri scribit Alex. quæst. 14. lib. 2. ὑγρά, στερεά, καὶ πνεύματα. Hîc autem animaduertendum est in his omnibus locis quæ ex Gal. adduximus, alio quodam ordine recenseri quàm in omnibus exemplaribus habeatur, sed τὰ ἐνισχόμενα, vt mediã habent naturam, ita & medio ordine constitui. Quod certè non temerè, sed naturę instituto ordine fieri, cuius est ex Gal. satis probatum lib. 1. de diff. feb. Id quod etiã rectè viderunt omnes quotquot sunt interpretes, præter Caluum, qui ista eo ordine à Gal. descripto legerunt. Quod neq; etiã veterẽ interpretem fefellit. ἐνισχόμενα verò aptius dicuntur, quæ quandoq; ἰσχόμενα, vt ea quæ in nobis continentur, & quæ nostram essentiã constituunt facilius indicent, quæ sunt (vt loquitur Isagoges author) τὰ ὑγρὰ τὰ ἐν τοῖς ἀγγείοις ἐμφερόμενα, καὶ κατὰ πᾶν σῶμα διεσπαρμένα, ἀφ' ὧν καλεῖ Ἱπποκράτης χυμοὺς τέσσαρας. ἐνορμῶντα etiã dicũtur, quæ hîc ὁρμῶντα, vt ea aptissima appellatione, & rei naturam omninò exprimente, spirituũ in nobis motus & impetus, eorumq; vis ac naturæ tenuitas explicetur, qua celerrimè quaquauersum feruntur, in omniaq; quantumuis crassa & densa repente se insinuant. Quam rei notationem aptissimè his verbis videtur explicare Gal. lib. de rigore: ἐνορμῶντα δὲ τὰ πνεύματα. ταύτῃ γὰρ ἐξικνεῖταί πῃ τοῦ σώματος ἐν ἀκαρεῖ χρόνῳ ῥᾳδίως τε καὶ ἀκωλύτως. Et, ταχεῖαν οὖν κένωσιν, ἢ πλήρωσιν, ἢ διάτασιν, ἢ συνίζησιν, ἢ ῥῆξιν, ἢ ἔπαρσιν, ἢ τινα ἄλλην κίνησιν, οὐδὲν ἂν τῶν ἁπάντων ἐργάσαιτο πλὴν πνεύματος. Et sanè non ineptè quidam hanc ipsam appellationem ad spiritus vim, vehementiam & incursionem, potius quàm ad substantiæ tenuitatem referunt. Quam autem ista omnia inter se relationem habeant, & vnde eiusmodi appellationem sint sortita, etsi apertissimè Gal. innuit, fusissimè tamen & doctissimè à Syluio præceptore Com. in lib. de diff. feb. est explicatum. Monendum hîc quoque videtur omnia exemplaria manu scripta cum publicatis consentire. E F

[20] λόγοις] Id referri potest ad eam quam apud ægrum aucupatur gratiam Medicus, vt ei gratificetur in omnibusq; se accõmodet. Rectè tamẽ mihi accõmodari videtur ad ægri peculiarem naturam, in qua quænam sit ex morbo cõmutatio facta, videndum consulit Hipp. Quod certè facilè ex ægri sermonibus, aut silentio, & voce indicatur, indeq; de morbo præsagium instituitur. Quò pertinet quod ab Hipp. in Prorrh. scriptum est, ἐν κοσμίῳ θρασέα ἀπόκρισις, κακόν. Quam etiã ex voce immutationem considerãdam esse [a] prius quoq; monuit. Illud verò ἢ τὸν ἀβούλει, si ad ægrum referas, hanc habebit notionem, vt ex illius sermonibus de mentis & rationis constantia iudicium facias, si non aliena aut delira, sed quæ ad rem faciunt, loquatur. Deinde vt ægri naturam ante morbum cognitam habeas, an multis, magnis, an veris aut simulatis sermonibus vteretur. Ex quibus omnibus quænam immutatio facta sit, vti de morbo facilius æstimes, considerãdum. Vetus interpres paruos & paucos sermones etiam addidit, qui magnis & multis opponuntur. Cuius lectionis vestigia nusquam apparent. μέγα verò habent omnia exemplaria manu scripta quæ adhuc videre licuit, etsi quidam μεγάλα legunt. G

[a] Aph. 10. Sect. 7.

[21] τὰ ἀπιόντα] Hæc sententia rectè sudoribus accommodatur, quorum magnam considerationem habendam esse, tum eorum quoque mutationes diligenter esse inspiciendas medico monet. Illud verò ἢ ὅσον διεσπάσθη, de diuulsis ac disparatis sudoribus, quique temporis continuitatem non seruant, mihi accipi posse videtur. Alij quantum à sudoribus dissipatum aut distractum sit intelligunt, vt quantum sudores dissiparint videndũ sit, huncq; locum actiuè legunt, quemadmodũ & Caluus, & vetus interpres. Istam tamen lectionem ex omnibus codicibus retinuimus. Istud quoq; χρώματα τε οἷσιν, ἢ θερμότητα, sudorum colores diligenter inspiciendos H

A ciendos indicare videtur, ex quibus quoque tum primarum, tum etiam ſecundarum qualitatum differentias facilè elicias, etſi paulò aliter ſumpſerunt interpretes.

[22] ἤρξατο ἔρυξιν] ἔρυξις idem quod ἐρυγὴ aut ἔρευξις Hippocrati ſignificat, ſed hîc pro quauis excrementorum expulſione & reiectione ſumi videtur, ſiue quòd ex vno eructationis velut euacuationis genere reliquas intelligat, ſiue quòd ἔρευξις Hippocrati, non modò quancunque flatuoſi ſpiritus, vndecunque prodeat, vacuationem ſignificat, ſed etiam quamuis humorum exeretionem, vt ſcribit Gal. Com. 2. in hunc lib. his verbis: ἡμεῖς δὲ πᾶσιν ἐκκρίσεσιν ὀνομάζεσθαι φασὶν ἔρευξιν, οὐ μόνον ταῖς πνεύμασι, ἀλλὰ κἂν ὑγρῶν ἢ, τὸ τῇ ποιητῇ λέξει ἐπαγόμενοι μαρτύριον, ἔνθα φησὶν, ἐρευγομένης ἁλὸς ἔξω. Quæ certè non abſimili tranſlatione ſcribitur in Prorrhetico, παρ' οὓς τι ἐξερεύγεσθαι, abſceſſum ad aures eructare, hoc eſt reiicere, producere & effundere. Sic quoque & ἐρυγὴν in exegeſi Galenus ἀποβολὴν explicat, vt & ἐρευγὴν ἀπόβλημα, etſi prior expoſitio quibuſdam tantùm in codicibus legitur. Videndum igitur monet num natura aliquam excrementorum expulſionem molita ſit, in quo certè ſi deficit, iuuanda eſt. Aut certè eructationem aliquando moliendam

B eſſe ſignificat, quæ præcipuè vtilis eſt vbi flatus in ventre continentur, neq; infra exitum habent, quòd hoc modo ſtomachus imbecillior, nõ ſecus ac exercitatione corpus corroboretur. Quod etiam his verbis antea monuiſſe *Hippocratem volunt, καὶ ὅτι ἔρευξις λυσιτελεῖ. In hac ergo flatus cæterorumq; excremẽtorum reiectione aut expulſione, ſi natura molitionem aggreſſa fuerit, quam nec obtinere poſſit, omni ope iuuanda eſt. Caluus non ἔρυξιν ſed ἔρευθος, aut aliud quid tale legiſſe videtur.

*Aph. 24. Sect. 2.

[23] χυμὸς] Sic legunt exemplaria omnia publicata & Regium vnum manu ſcriptum reconditioris vetuſtatis. Reliqua χύσις habent, quomodo ſumpſerunt omnes interpretes cum Caluo. Poteſt certè χύσις ferri vt craſſitudini opponatur, & liquationem, fuſionem, tenuitatemq; indicet, quam etiam quidam per ſe adſcribunt. χυμὸς verò guſtum & ſaporem in lachrymis contemplandum indicat. Quam lectionem vt magis receptam & popularem ſecuti ſumus. Poteſt quoq; & χυμὸς ad ea quæ ſequuntur traduci, quomodo cum veteri interprete plærique fecerunt.

C [24] πτύαλον] In ſputo videndum diligenter num ex ore eductum ſit. Id enim ſignificare videtur αὐτόθι, quod quidam velut αὐτομάτως, ſponte & per ſe ſumpſerunt. Ex ore autem & faucibus excreatu eductum & ex capite defluens intelligitur, vt ex thorace & pulmonibus, tuſſi reiectum, ex ſtomacho, nauſea & vomitione redundãs. Quod vel præcipuè in ſanguineo ſputo eſt animaduertendum. In ſputo verò diligenter etiam guſtus aut ſapor conſiderandus, vt humoris redundantis qualitatem facilius æſtimes. Quod efficit vt rectè hîc ex ſuperiore ſententia quidam guſtum adhibeant.

[25] ἐκ τοῦ θάλπος] Hic locus rectè ad temporum viciſſitudines & mutationes refertur, de quibus ampliſſimè agitur lib. περὶ χυμῶν & lib. aph. 3. Huc quoq; quodammodo reſpicere videtur quod ex Hippocr. adducit Gal. com. ad aph. 11. lib. 3. his verbis: εἰρήκει δὲ αὐτὸς οὐχ ἁπλῶς χρὴ σκοπεῖσθαι τὰς ἐνεστώσας καταστάσεις, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐξ οἵων εἰς οἷα εἰσὶν αἱ μεταβολαὶ προσεπισκοπεῖσθαι. hoc eſt, Dixerat autem non ſimpliciter præſentes conſtitutiones conſiderandas, verùm etiam ex quibus in qualia permutationes fiant ſpectandum. Cuius etiam meminit extremo lib. 2. de temp. Niſi hunc ipſum locum, aut verius lib. περὶ χυμῶν deſignari exiſtimes.

D [26] πόνοι] Horum omnium medico magnam eſſe habẽdam rationem in victus ratione, tùm ad ſanitatem tuendam, tum ad morbos profligandos, eorumq; mutationes diligenter animaduertendas, ſatis cuiq; eſt manifeſtum.

[27] κοῖται] Hîc κοίτη non ſolùm cubile & fulcrum, ſed & velamina, lintea, & ſtragula ſignificat, vt ſuprà (aph. 18. ſect. 4.) & manſionem & habitationem ipſam.

[28] καὶ τῆς γνώμης ξυνουσία] Animi affectus rectè conſiderandos monet hæc ſententia, & quomodo ab his animus afficiatur, quòd inde magna morborum occaſio ducatur, & ex iis ipſis tum corporis temperies, tum humorum qualitas facilè æſtimetur. Mentis autem intelligentiam vt per ſeſe ipſa conſtet & valeat contemplari vult, quòd plæruniq; à cauſis internis & externis plurimùm returbetur ac moueatur, illas quidem per ὄργανα, has verò per πρήγματα intelligens. Sunt nanq; hîc πρήγματα, αἱ προφάσεις & cauſæ euidentes & externæ quæ animum huc illuc vel momento impellunt, etſi perturbationes, rerum moleſtiæ aut difficultates & negocia, aut rerum gerendarum actiones, intelligi poſſunt.

E [29] οἷς εἰ παρελύθη] Vt ætatem ab ætate diligẽter diſcernere oportet, ita & tempus, & cuinam ætati aut tempori morbus congruat, aut quantum diſſentiat, maximè animaduertendum eſt, ex aphor. 34. lib. 2. Quo certè reſpicere hoc reſolutionis exemplum videtur. Quidam verò de morborum ſolutione accipiunt, & ad temporum diſcrimen accommodant. Iſtam autem particulam integram omiſit vetus interpres. Caluus παρελείφθη non παρελύθη legiſſe videtur.

ὀδόντων ἐκβολαὶ] Sunt hæ ætatum affectiones ac veluti propriæ quædam notæ, ex quibus & ætatum gradus, & verò partium ex quibus pendent naturam aut temperiem æſtimare oportet. ὀδόντων ἐκβολαὶ καὶ ὀδοντοφυΐαι puerorum ſignificant & pueritiam ex aph. 25. lib. 3. in qua fiunt dentium eruptiones, depunctiones non abſurdè dixit vetus interpres. τριχῶν φύσιες ad eandem etiam ætatem referri poſſunt, etſi quidam ad pilorum in pudendis exortum reſpiciunt, indeque pubertatem denotant. Quo etiam reſpicit ſeminis maior aut minor, aut celerior, aut tardior emiſſio. παχυσμὸς, κραταιωσμὸς, florentis & conſiſtentis ætatis robur ac firmitudinem indicant, vt μινύθησις ætatis inclinationem & virium imminutionem.

[30] τὸ ξυγγενὲς] Iſtud obſcuritatem habet propter lectionis varietatem. Poteſt de morbo accipi, qui per conſenſionem ortus eſt,

F ſuæq; originis fomentũ habet. Poteſt & partium inter ſe conuenientiam aut affectionem reſpicere, quoq; maior ineſt aut minor, eò certè maiorem requirere diligentiam. Neq; enim alioqui curatio rectè procedit, niſi affectuum aut partium inter ſe conſenſio expendatur. Sunt etiam qui τὸ ξυγγενὲς ad congenitos & eos qui ex parentum quadam ſucceſſione ducuntur affectus, referendum exiſtiment. Nos certè lectionis pluralitatem & probabilitatem cum magna interpretum turba ſecuti ſumus. Eſt alia publicatorum codicum lectio, manu ſcriptis exemplaribus etiam atteſtata, quæ aliud ſonare videtur. Illud enim ὅσα μᾶλλον καὶ ἧσσον τὸ ἔτος, de morbo accipiendum qui annua quadam tempeſtate magis aut minus infeſtat. Quod ſequitur anni tempeſtatem in qua ſerius aut maturius occupat, reſpiciet.

[31] τὸ ἔτος ἡ ὥρη] Hæc aptiſſimè ad anni tempeſtates referuntur, quarum mutationes & viciſſitudines magnos in morbis prouentus faciunt, ideoque hîc diligentiſſimè expendendas monet, vt & lib. περὶ χυμῶν & in aphoriſmis. Illud verò ἡ διὰ παντὸς per ſe lego cum publicatis codicibus, vt ad totam anni tempeſtatem eiuſque continuitatem & aſſiduitatem referatur, quod plurimùm ad

G morborum præſagitionem facit, ex aphor. 7. lib. 3. Licet exemplaria manu ſcripta διὰ παντὸς παροιχομένης legant, de penitus tranſacta tempeſtate, quæ ſecutus eſt Caluus.

[32] ὥρη τῆς νόσου] τὰ ἐπιγινόμενα non ſimpliciter τὰ συμπτώματα intelliguntur, ſed quæ morbis neceſſario, eorumque increſcentium ratione ſuccedunt & accidunt, morboſq; neceſſariò comitantur. ἐπιγίνεσθαι enim vt ſcribit †Gal. τοῖς πάθεσιν ἕτερα πάθη τε καὶ συμπτώματα τοῖς παλαιοῖς ἰατροῖς ἔθος ἦν λέγειν, ὅσα κατὰ τὸν αὐτοῦ πάθους λόγον αὐξανομένου συμβαίνειν εἴωθε. hoc eſt, Affectibus alios affectus & ſymptomata ſuperuenire veteres medici dicere conſueuerunt, quæ ipſius morbi augeſcentis ratione accidere ſolent.

†Com. ad Aph. 35. lib. 6.

καὶ ἡ τῆς ὅλης νόσου ἐπίδοσις] Iſtud de particulari morbi incremento intelligendum venit, quòd reliqua etiam morbi tempora annumeret, etſi quidam ad ſuccedentis alterius morbi tempora referant. Prius autem augmentum, ad circuituum aut acceſſionum inter ſe collationem & incrementa referendum.

H καὶ τὸ μᾶλλον] Iſtud certè ad id quod ex morbo reſtat conſiderandum aptiſſimè referri videtur, vt an ex toto, an verò ex parte deſierit, aut ſolutio perfecta ſit an imperfecta, deinde etiam ipſius criſis tempus, qualitas & hora, ætas quoque in quam inciderit, in conſilium adhibeatur. ἀποτελέουσα verò rectè τὴν νόσον reſpicit, aut τὴν ἀκμὴν, quòd in ſtatu criſes

morborum magna ex parte fiant, vt scribit Gal. Deinde actionis vis ista, naturæ molitionem & conatum ad morbi expulsionem refert, alioqui quod magis aut minus restat dici poterat. Quidam τὸ μᾶλλον ἢ τὸ ἧσσον ad vigorem referunt, & ... per se sumũt, ac de cessante ac desinente morbo explicant, & ad sequentia accommodant. Quod fecit Caluus.

Com. ad Aph. 19. lib. 1.

33 ἢ ἢ πίνοντες ἢ] Hoc potius medicamenti purgationem respicit quàm ægrorum sitim. Quemadmodum enim in morborum populariter grassantium natura considerandum monet, an cum vomitione incœperint: ita quoq; ad infernas purgationes videndum quinam apposite habeant, veluti qui molli aut bene habita & fluida sunt aluo, non adstricta, sicca & contenta, ex aph. 39. lib. 2. καλεόντες igitur eos quibus aluus detinetur aut sistitur, non qui potu abstinent, aut eum continent, significare videtur, quibus βραχὺ καθαιρομένους opponit.

34 οἱ ἔκλευκοι] ἐκλεύκους exactè candicantes frigidioribus ac humidioribus naturis semper attribuit Hipp. quos, si febricitent, quòd pessimo genere febrium sæpè tenentur, veluti admodum repugnante natura, diligenter animaduertere oportere monet. Hi verò propter frigidiorem temperiem, difficilem habent perspirationem, ac minus difflantur. Qua occasione non rarò febribus iisq; pessimis conflictantur. Non secus ac lib. 1. epid. febribus ardentibus ac phrenitide λευκοχρώτας plurimos periisse scribit. Sic quoque ὑπολεύκους subalbidos in frigidioribus naturis tabeq; conflictatis accenset *lib. 3. epid. Quod sequitur de labris eorum considerandis, etsi ad incendij magnitudinem referri potest, quòd sæpè febribus intensioribus labra exulcerentur, haud scio tamen an hac affectione lienosos suspectari velit, quibus sæpissimè labra rimis & fissuris dehiscunt, vt annotauimus in Prorrh. 2. Sic nanq; lib. 2. epid. ἐκλεύκους frigidioribus naturis attribuit, & τῶν ἐκλεύκων τῶν ὑποφακωδέων διεξελκίας, ἢ τὸ δέρμα καταρρήγνυσθαι ἢ τὰ χείλεα, commemorat. Quibus sanè verbis eos quibus lienes magni sunt haud dubiè indicat, non secus ac lib. 3. epid. per τὸ ὑπόλευκον, τὸ φακῶδες. Sic enim ex melioribus membranis legendum duximus. Possunt etiam labiorum vlcera & fissuræ magnam interiorum viscerum impuritatem & intemperiem præseferre.

Sect. 3. *Inst. pest.* *Sect. 1.* *Inst. pest.*

35 ἔργον] ἔργον omnem partium corporis actionem & functionem indicat, etsi maximè ad præcipuas animi facultates sentiendiq; efficientiam accõmodatur. Caluus hîc aliud quid de dolore ex codicibus Italicis addidisse videtur, quod neutiquã extat in nostris.

36 τὰ ἐν τοῖσι βλεφάροισι] Hic affectus κοιλίδια dicitur, vt scripsimus nostris in Prorrh. 2. annotat. κοῖλον nanque superioris palpebræ cauitas Rufo dicitur. Huiusmodi verò tumores insignem humorum ac viscerũ impuritatem, vitiosum corporis habitum, ac cruditatem plurimam significant, vt videre est in aqua suffusis & lienosis, in quibus non temerè huiusmodi tumores suspectat Hippocrates Prorrhetico 2. Nil igitur mirum videri debet si hoc loco ex huiusmodi tumoribus morborum reuersiones arguit, præsertim cæteris partibus circuncirca gracilescentibus & extenuatis. Illud enim vitiosas morbi reliquias satis indicat, ex aph. 8. & 32. lib. 2. Quod sequitur ad palpebras etiam mihi referendum videtur potiùs quàm ad tumores, vt palpebras quæ in extremitate rubent aut indurantur, videndas etiam moneat, quòd hæ quoque ad morborum denunciandas recidiuas faciant. præcipuè verò vbi crassam aliquam aut duram aut glutinosam materiam contineant, quæ illas attollat. Cuius quoq; naturam considerare oportet, vt de totius corporis humoribus æstimationem facias. Huc enim aptissimè referri videntur ἢ ἀνεχόμενα ἐν τῷ ὕπνῳ. καταμανθάνειν autem huic sententiæ coniunxi ex melioribus codicibus manu scriptis, cùm plurimi superioribus annectant, & καταμανθάνει legant.

37 τὰ καταῤῥηγνύμενα] οἰδήματα καταῤῥηγνύμενα tumores sunt qui rumpuntur & effunduntur, ex quibus aliquid effluit, quos certè diligenter animaduertendos medico monet, vt & ea quæ ex ipsis effunduntur, hoc est pus ipsum, ex cuius natura magna sumuntur ad curationem indicia. Hoc etiam ad lippitudines refertur, quò etiam superior sententia respicere videtur.

38 ὅτι σημεῖον] Indicare videtur tormina circa vmbilicum & dolores in quibusdam vteros malè affectos suspectos reddidisse, etsi interdum ista ex porri aut allij esu contingerent. Hic enim mihi videtur huius loci esse sensus, contra omnium quos adhuc videre licuit codicum fidem. ἀμφιμήτρειον igitur legendum existimo ex Galeni Exegesi, vbi scribitur, ἀμφιμήτρειον σημεῖον, οὕτως ὠνόμασεν ἐν τῷ β τῶν ἐπιδημιῶν τὸ δηλωτικὸν τῶν περὶ τὰς μήτρας διαθέσεων. Neque enim dubium quin pro β. ς. legendum sit, atque hic locus subindicetur, cùm nusquam aptius quàm huic loco conueniat. Hesychius quoq; istud ex Hippocrate agnoscit his verbis: ἀμφιμήτρειον, τὸ σημαντικὸν τῶν περὶ τὰς μήτρας παθῶν. Ἱπποκράτης. Quod etiam postea vsurpauit Varinus. In quo σημεῖον omissum esse videtur. Exemplaria manu scripta cum publicatis consentiunt, & ἀμφίδμητον legunt, quod certè vitiosum esse facilè agnoscitur, & leui lapsu ex ἀμφιμήτρειον deprauatum. Quid enim σημεῖον ἀμφίδμητον significet, ne vel per somnium quidem quis assequi possit, etsi circumdomitum vel circumcisum vertit Caluus. Pro quo reliqui interpretes ἀμφὶ ἄμητον legisse videntur, quod circa messem interpretantur, & ex veteri interprete, aut ex quibusdam codicibus scriptis sumpserunt. Cuius tamen lectionis nullum nostris in codicibus vestigium extat. Quod sequitur τῷ ὕπνῳ ὕστερον potest etiam sequentibus adscribi, vt & huc quoq; quadrare.

39 ἐρυσίπελας] Illud ἢ περὶ ταῦτα temporis seriem indicare mihi videtur, eodemq; tempore significare, aut tandem & deinceps, & pro μετὰ ταῦτα sumi. Insolens verò ista phrasis, ἢ οἷσι τράχηλοι, id mihi indicare videtur, vt quibus in ceruice nigra exorirentur, aut etiam quibus ceruix nigra fieret, damnum denunciet: vt sit, ἢ οἷσι τράχηλοι μέλανες ἦσαν. Quod certè propter illius nouitatem indicare placuit, tum etiam quòd istam lectionem fidelissimè omnia retineant exemplaria.

41 οἱ πυρετοὶ] Exemplaria quædam manuscripta Regia hîc sectionis octauæ initium faciunt. Videtur autem hac sententia innuere tertianas febres crebras habere perfrictiones & rigores, in hisq; ferè labra exulcerari, quod etiam quotidiana experientia notum est. Atque hoc veluti idiotis familiare discrimen proponitur. At febres deurentes & ardentes confertim & breui iudicantur, quod etiam ad manus contactum apparet, vbi calor manu iniecta remitti cognoscitur, cuius acrimonia & vehementia sola manu interdum percipitur.

42 ἢ ἔνεστιν] Articulorum tumores non temerè incidendos, nec nisi pure collecto, monere hæc sententia videtur. Potest fortè etiam ad abscessus febrium iudicatorios, qui in articulis colliguntur & suppurationem mouent, referri, de quibus antea egit Hip. aph. 26. sect. 3. & aph. 1. sect. 4. vt & aph. 31. & 44. & 45. lib. 4. & 65. & 66. lib. 7.

43 ἔθος] Hîc alterum causarum salubrium genus, quæ corpus nostrum necessariò immutãt, complecti videtur. Quæ quoniam corporis statum tuentur, magnamq; habent in valetudinis ratione considerationem, conseruatrices vocat Galenus, eoq; spectat ἐξ οἵων ὑγιαίνομεν, pro quo quidam codices ἐξ ὧν legunt.

In arte parua.

44 ὅπως τὰς νόσους] Hoc ad morborum mutationem aut successionem spectare videtur, vt videamus vnde, quomodo, & in quasnam formas morbus transitum faciat, aut quænam corporis loca occupet, deinde etiam ipsius morbi tempora spectemus. Quidam ista ad ægrorum per morbos tolerantiam aut εὐφορίαν referunt, & σχήματα ad iacentium decubitus accommodant.

45 ἐν οἷσιν] Indicat videndum esse in quibusnam à medico perterrefaciendus sit æger incontinens & qui sibi temperare non potest. Nempe quòd denunciato periculo à quibusdam cibis sit nonnunquam abducendus & retrahendus. φοβερὸς igitur passiuè sumitur & idem quod δειλὸς aut ἔμφοβος, timidum, pauidum, trepidum, aut à medico perterrefactum significat.

47 τὸ εὔφορον] Potest id de victus ratione intelligi, in qua quod ægri naturæ est accommodatum aut consentaneum magnopere nosse conuenit. Potest quoq; & ad morbi tolerantiam & ægri vires referri, vt inde idonea victus ratio institui possit.

48 αἱ δίαιται] Ad victus rationem tam diligenter attendendum monet, vt eam exactè cognitam habeas. (Hoc nempe ὅσον γνῶναι significare videtur.) Hanc enim nisi penitus perspectam habueris aut exactè animaduerteris, ægrum prorsus pessundabis, eique magnam afferes calamitatem.

49 αἱ ὁμοιότητες] Similium & dissimilium cognitio, vt in omni artis cognitione & veri inuestigatione, sic in medicinæ facultate plurimùm est necessaria, tum ad διάγνωσιν, tum ad σημείωσιν, vt & morborum naturam, notationem ac significationem probè facta inter

A inter se similium aut dissimilium comparatione sumamus. Tum verò ad alia artis opera quæ in præcognitionem aut curationem cadunt, similium cognitio multum habet momenti, vt morborum, causarum, & symptomatum inter se comparatione, ipsius rei natura, tum etiam quid consequens, quid repugnans sit, inuestigetur. Demum verò ad diuisionem & compositionem (quæ sunt in artium cognitione præcipua opera) ex similium inter se affectione deueniamus. Quam ob rem similium cognitionem ad medici facultatem tam diligenter suadet Hippocrates ἐν τῷ κατ' ἰητρεῖον, & ad cuiusque rei naturam inuestigandam plurimùm facere scribit Plato, vt fusissimis verbis testatur Galenus lib. 9. de placitis Hippocr. & Platonis. Et quoniam in morborum curatione, vt & in totius artis cognitione, artificiosæ coniecturæ quibus multum innitimur, persæpe fallunt, ad causæ inuestigationem deueniendum hac sententia monet Hippocrates, vt eius natura egregiè perspecta, & ex communium aut vniuersalium cognitione & similitudine per diuisionem aut resolutionem ad particularia deducta, probè curationem instituamus. Quod certè in omni artis cognitione, non tantùm curandi facultate, maximum habet momentum. Istum porro locum mihi subindicare videtur Galenus B Com. ad aph. 2. lib. 4. his verbis, ἀλλ' ἐπεὶ πάντες οἱ στοχασμοὶ κατὰ τὰς πράξεις εἰσὶν ὅτε καὶ διαμαρτάνουσιν. αἱ γὰρ ὁμοιότητες, ὡς αὐτὸς εἶπεν, οὐ μόνον τοῖς ἐπιτυχοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀγαθοῖς ἰατροῖς φέρουσιν ἀπάτην, ἕτερον ἡμᾶς γνώρισμα ταῖς ἀγαθαῖς κενώσεσιν ἐζευγμένον ἐδίδαξε τὴν εὐφορίαν. hoc est, Sed quoniam artificiosæ omnes coniecturæ circa actiones interdum fallunt, similitudines enim (vt ipse ait) non solùm quibuslibet, verùm etiam optimis medicis imponunt, alterum nobis indicium dedit, bonis euacuationibus iunctum, facilem scilicet tolerantiam. Et initio lib. 9. de placitis Hippocr. & Plat. καθόλου μὲν οὖν ὁ Ἱπποκράτης ἀπεφήνατο, περὶ ὧν πλάνας καὶ διαπορείας καὶ τοῖς ἀγαθοῖς ἰατροῖς παρέχει. hoc est, In genere igitur Hippocrates de his quæ errores & hæsitationes optimis medicis exhibent, pronunciauit. Quòd verò ad scriptionem attinet, exemplaria manu scripta secutus sum quæ cum publicatis consentiunt. Etsi video interpretes οἷσι δὲ ὅτι χαλεπὸν legisse, quam lectionem ex codicibus scriptis aut veteri interprete desumpsisse videntur.

ὅτι χαλεπὸν ἐστιν] Id certè curandi viam ac rationem respicit, ad eiusque difficultatem hac admonitione medici animum erigit, dum cuiusque corporis formam, figuram, temperiem, naturam, ætatem, consuetudinem, ac victus rationem in animi notione reponendam existimat, ex quibus veluti scopis ad morborũ cognitionem & causarum inuestigationem deueniendum sit, ex eorumque inter se collatione aut comparatione, vna veluti conspirans curatio animi cogitatione ac ratiocinatione cõficienda sit. Quod C certè non nisi probè exercitato medico & curandi scopos ac viam ratione colligenti, accurataque mentis reputatione complectenti, accidere potest.

εἰ ὑπόξηρος] ὑπόξηρος interpretibus subsiccum significat. Mihi sanè hîc ὑπόξηρος qui adunco est naso dici videtur, eoque haud dubiè referri quod à Galeno in Exegesi scribitur. ὑπόξηρος, γρυπὸς τὴν ῥῖνα, διὰ τὸ ταπεινότερα τὰ πέριξ εἶναι τοῦ ὑψώματος. Quod & Varinus annotat, etsi quidam ὑπόξηρος scribunt.

χολώδης μέλας] Sic legunt omnia exemplaria manu scripta, quod ad ægri naturam & temperiem referri videtur, eumq; qui atra sit bile præditus significare. Neque quicquam de facili vomitione additur in codicibus, quod quidam ex veteri interprete assumunt. Quod autem in fine χαλεπὸν legitur, Caluus οὐ χαλεπὸν legisse videtur, contra omnium reconditarum membranarum fidem.

D [50] ὁ τὸ συρίγγιον] Id de fistuloso pectoris vlcere ferè iam obducto intelligi videtur, quod tussicula disrumpebatur. Tussicula igitur thoracis concussione fistulam disrumpebat, tum totius corporis agitatione quietem impediebat.

[51] ὁ λοβός] Cuidam ex casu aut valentiore quodam impetu hepatis fibra replicata fuerat, & in rugas ac sinus contracta, quæ corporis concussione & agitatione postea extensa ac in pristinum habitum restituta, confestim sanata est.

[52] Σάτυρος] Ex nimio seminis profluuio in tabem non temerè incidit Satyrus, vnde mortuus est, vt nil mirum sit Plutarchum ex antiquorum opinione, τὴν σπέρματος φειδὼ σωτήριον in præceptis salutaribus annumerasse, & secundum Epicureum μηδέ ποτε μὲν ὠφελεῖν ἀφροδισίων χρῆσιν, ἀγαπητὸν δὲ εἰ μὴ βλάψειεν, vt scribit *Galenus. *Com. 1. in lib. 3. Epid.

[53] ἐν Ἀβδήροις] Ex copioso frigidæ haustu refrigeratis internis visceribus & quodammodo congelatis, credibile est mortem accersitam. Quod & quibusdam impensè calefactis accidisse nobiles medici scriptis tradiderunt, & nos adolescenti pilæ ludo plus æquo incalescenti, liberaliter epota frigida intra paucas horas mortem de repente contigisse Lutetiæ vidimus. Ex refrigeratione E autem interiore extincto prope calido natiuo, facultates naturales sunt sopitæ ac congelatæ, adeò vt neque alui recrementa, neq; vrinam redderet, & magna extremorum perfrictio sit consecuta. Celsus† quoque ex labore calefactis & sudantibus frigidam potionem damno esse scribit, his verbis, Illud quoque nosse oportet, quòd ex labore sudanti frigida potio perniciosissima est, atque etiam (cùm sudor se remisit) itinere fatigatis. Item, Quod ita præcipio, vt tamen fatear, ne ex hac quidem causa sudanti adhuc frigidam bibendam esse. Hic autem palæstrites aut palæstræ custos dicitur, qui palæstræ curam haberet, Plauto gymnasij præfectus.
† *Cap. 3. lib. 1.*

[54] οἱ μελαγχολικοί] Hunc locum fusissimè explicat Galenus lib. 3. de loc. affect. cap. 6.

[55] ἐν Ἀβδήροις] Hæ sanè duæ historiæ testantur magnam suppressæ diutius menstruæ purgationis curandi difficultatem, adeo vt verè scripserit Hippocrates lib. περὶ γυναικείης φύσιος menstrua sex mensibus retenta esse insanabilia. Ex mensium igitur suppressione corpus quodammodo hirsutum, pilosum, asperum & virile est redditum. Adeò vt secundum historicos & poëtarum fabulas multi etiam sexum mutarint, vt refert Plinius lib. 7. cap. 4. Quæ etiam recenset Aulus Gellius lib. 9. cap. 4. & Ausonius Epigr. 72. F Quinetiam mulieres aliquot prius fœcundæ, pòst viduæ, suppressisque diutius ob id mensibus, virili corpore, nempe penitus hirsutæ & barbatæ, ac voce aspera euaserunt, vt est locupletissimis autoribus scriptis traditum. Hunc autem locum ex quodam interprete adducit Galenus Com. 1. in lib. 3. Epid. his verbis, καὶ πάλιν ἐν τῷ ἕκτῳ ἱστορεῖ, ἀνδρὸς ἀποδήμου γενομένου, ἀρχνυσαμένην τῷ μορίῳ τῆς γυναῖκα, ἀναληφθέντων τῶν ἐπιμηνίων εἰς τὸ σῶμα φῦσαι πώγωνα. καὶ τί γὰρ ἄλλο ἢ ἀνδρωθῆναι τὴν γυναῖκα. hoc est, Iterum in sexto narrat viro peregrè profecto, feriatam illa parte mulierem, collectis ad os mensibus barbam produxisse. Quod quid aliud est quàm fœminam in virum mutatam? Qua ex lectione satis apparet φυγαδευόντος rectè ab interpretibus pro φυλάττοντος esse repositum, nisi quis φυλάττοντος ad mulieris custodiam referat, quæ domi septa castè admodum est conseruata. Quem in sensum dixit Ausonius, *& grauior cautis custodia vana maritis.* Quam certè lectionem retinent omnes manu scripti codices. At verò huic Galeni expositioni non est absimile exemplum quod narrat Antimæologij autor, sibi visum Auscis in Vasconia virum plus quàm sexagenarium, canum, fortem & hirsutum, qui ad annum decimum quintum antea puella fuerit, tandem tamen ex casu ruptis tenuibus ligamentis, pudenda G erupisse, sexumque mutasse, cùm ei nunquam antea menses profluxissent. Quod etiam ad Vitricum Gallicum cuidam contigisse, scriptis est & testimonio palam consignatum. Idem quoque apud Conybricam nobile Lusitaniæ oppidum sibi visum testatur ††Amatus Lusitanus. †† *Cur. 39. C. 2.*

[56] οὐ γυναικωθῆναι] Sic legunt omnia exemplaria tum publicata, tum manu scripta quæ adhuc videre licuit. Sed ὡς γυναικωθῆναι haud dubiè legendum videtur, vt ad muliebrem naturam reduci, emolliri & effœminari significet, cui antea τὸ ἀνδρωθῆναι & corpus hirsutum reddi opposuit. Quod certè etsi ad muliebria referri videtur quæ muliebrem naturam stato tempore menstruo perpurgant, eique propriè quodammodo insunt (velut γυναικούμενα dicta sunt πέμματα quædam ἃ ἂν γυνὴ ἥψατο, teste Hesychio) corporis tamen naturam mollem, fluxilem & solutam respiciunt, qualis in mulieribus inest. Caluus & Cornarius εἰ τὰ γυναικεῖα κατὰ φύσιν ἦλθοι legisse videntur. Κρείττου quidam pro χρηΐττου legunt, vt & vetus interpres χεῖττου, qui & in fine quædam etiam addit, quòd non omninò mulieres omnes non curantur.

HIPPOCRATIS COI MEDICORVM LONGE PRINCIPIS, DE MORBIS VVLGARIBVS, LIBER SEPTIMVS,

Nunc recens interpretatione Latina & Annotationibus illustratus,

ANVTIO FOESIO Mediomatrico Medico, autore.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΕΠΙΔΗΜΙΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ Ζ.

HIPPOCRATIS DE MORBIS VVLGARIBVS LIBER SEPTIMVS.

POST caniculam febres vigebant, in quibus ægri sudoribus diffluebant, nec penitus à sudore perfrigescebant, sed rursus incalescebant, fereque longæ erant & difficilem habebant iudicationem, neque admodum sitim adferebant. Paucis verò septimo & nono die desinebant, quibusdam etiam vndecimo, decimoquarto & decimoseptimo. [2] Polycratem febris & sudor qualis descriptus est inuasit. Ex medicamento purgatio per aluum multa, & febris adeo leuis erat, vt obscurè præter quàm in temporibus consisteret. Sub vesperam parui sudores circa caput, ceruicem, pectus, deinde statim etiã per totum ventrem exorti sunt, rursusq; incaluit. Ad duodecimum verò & decimum quartum diem febris intendebatur, & paucæ erant alui eiectiones. Post purgationem sorbitionibus vsus, sub decimum quintum diem ventris dolores ad lienem & lateris sinistri inanitatem prehenderũt, qui postquàm calida admota minus quàm frigida conferrent, molli per clysterem infuso cessauerunt. [3] Idem verò etiam Cleocydi ex doloribus & febre eodem modo laboranti contulit. Circa autem decimum sextum calores remissiores visi sunt, & alui deiectiones synceram bilem demittere, mensq; ferocior. Spiratio autem moderata, interdũ verò vbi abundè attraxisset, rursum confertum expirabat, tanquam animo deficiens, aut velut qui per æstum iter confecit in vmbra desidens respirare solet. Sub decimum septimum igitur diem ad vesperam in sella residens, in animi deliquium incidit, diuque sine voce ac sensu iacuit, & paucam aquam mulsam vix sumpsit, velut resiccatis faucibus colli fibras distendens, & prorsus viribus exolutis, vix tandem ad se rediit, & calores remissiores erant. Demum secundo & vigesimo die morbus desiit. [4] Circa idem fere tempus Pithodorum febris assidua prehendit, octauo sudor

ΜΕΤΑ κύνα οἱ πυρετοὶ ἐγένοντο ἱδρώδεες. καὶ οὐ περιεψύχοντο παντάπασι μετὰ τὸν ἱδρῶτα. πάλιν δὲ ἐπεθερμαίνοντο. καὶ μακροὶ ἐπιεικῶς καὶ δύσκριτοι. καὶ οὐ πάνυ διψώδεες. ὀλίγοισιν ἐν ἑπτὰ καὶ ἐννέα ἐπαύοντο. ἐνίοισι ια, καὶ ιβ, καὶ ιδ, καὶ ιζ. [2] Πολυκράτει πυρετός, καὶ τὰ τοῦ ἱδρῶτος οἷα γέγραπται. ἀπὸ φαρμάκου κάθαρσις κάτω σφόδρα, καὶ ἐγένετο κατὰ τοῦ πυρετοῦ οὕτως ἤπια, ὡς ἄδηλα καταστῆναι, πλὴν ἐν κροτάφοισι. καὶ τὰ ἱδρώτια πρὸς δείλην, περὶ κεφαλὴν, τράχηλον, στήθεα. εἶτ' αὖθις καὶ ἐς ὅλην κοιλίην. καὶ πάλιν ἐπεθερμαίνετο. περὶ δὲ τὰς ιβ, καὶ τὰς ιδ, ἐπέτεινεν ὁ πυρετός. καὶ ὑποχωρήσιες βραχέαι. ῥυφήμασι δὲ μετὰ τὴν κάθαρσιν ἐχρήσατο. περὶ δὲ τὰς ιε, ἀλγήματα γαστρὸς κατὰ σπλῆνα, καὶ κενεῶνα ἀριστερόν. θερμῶν προσθέσιες ἧσσον, ἢ ψυχρῶν ξυνέφερον κλύσματι μαλθακῷ χρησαμένῳ, ἔληξεν ἡ ὀδύνη. [3] Τὸ αὐτὸ δὲ καὶ Κλεοκύδει ξυνήνεγκε πρὸς ὀδύνην ὁμοίως ἔχοντι καὶ πυρετόν. περὶ δὲ ις ἠπιώτεραι αἱ θέρμαι, ἐδόκεον εἶναι. καὶ ὑποχωρήσιες ἀκρήτου χολῆς. καὶ ἡ διάνοια θρασυτέρη. πνεῦμα δὲ μέτριον. ἔστι δ' ὅτε καὶ ἅλες ἑλκύσας, πάλιν ἀθρόον ἐξέπνει, ὥσπερ ὑπὸ ἀψυχίης, ἢ ὡς ἂν διὰ πνίγεος πορευθεὶς ἐν σκιῇ καθεζόμενος ὅστις ἀναπνεύσειε. τῇ δὲ ιζ, ἑσπέρης καθεζόμενος ἐς δίφρον ἠψύχησε. καὶ ἄφωνος πουλὺν χρόνον. καὶ ἀναίσθητος ἔκειτο. μελικρήτου μόγις κατεδέξατο. ξυντείνων τὰς ἐν τῷ τραχήλῳ ἶνας, ὡς κατεξηρασμένης τῆς φάρυγγος, καὶ τῆς πάσης ἀδυναμίης παρεούσης. μόγις γοῦν ἐντὸς ἑωυτοῦ ἐγένετο, καὶ αἱ θέρμαι ἠπιώτεραι. μετὰ ταῦτα ἐπαύσατο δευτέρῃ καὶ εἰκοστῇ. [4] Πυθοδώρῳ περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον, πυρετὸς ξυνεχής. ὀγδοαίῳ ἱδρὼς ἐγένετο.

A ἐγένετο. καὶ πάλιν ἐπεθέρμηνε. ι, πάλιν ἱδρώς. ιβ, ἐρύφησε χυλόν. καὶ μέχρι ιδ ἄδηλος ἦν. ἐν κροτάφοισι δὲ ἦν. ἄδιψος δέ. καὶ αὐτὸς ἑωυτῷ ὑγιὴς ἐδόκεεν εἶναι. ἱδρῶτες ἐγίνοντο ἑκάστης ἡμέρης. ἐν δὲ τῇ ιε, ζωμίον νεοσσοῦ ῥυφῶν, ἤμεσε χολώδεα. καὶ κοιλίη κάτω ἐξεταράχθη. καὶ ὁ πυρετὸς παρωξύνθη. πάλιν ἔληξε. καὶ ἱδρῶτες ἐγίνοντο πολλοί. καὶ τὸ σῶμα πᾶν B περιεψυγμένον, πλὴν κροτάφων. σφυγμὸς οὐκ ἔλιπεν. ἐδόκει δὲ κοπάσαι ὀλίγον χρόνον, ὡς δόξα ἐπιθερμαίνειν. κδ, ἤδη ἀπογευομένῳ σιτίων συχνὰς ἡμέρας, καὶ ἀριστήσαντι, πολὺς ἦν ὁ πυρετός. καὶ πρὸς τὴν ἑσπέρην, παραλήρησις προσιόντι ἅμα καὶ ὕπνῳ. εἶχε γοῦν ἤδη, ξυνεχὴς καὶ ἰσχυρός. ὅτε μὲν, μίαν. ὅτε δὲ, δύο νύκτας ἄγρυπνος. τὸν δὲ λοιπὸν ἅπαντα C χρόνον, κατακορὴς ὕπνος, ἐγείρειν ἔργον. καὶ παραλήρησις ἐν τῷ ὕπνῳ. καὶ εἴποτε ἐξ ὕπνου ἐγερθείη, μόγις αὐτὸς ἑωυτοῦ. ἄδιψος. καὶ τὸ πνεῦμα μέτριον. τοιοῦτον δὲ ἐνίοτε, οἷον Πολυκράτει. γλῶσσα οὐκ ἄχρως. μετὰ δὲ ἑβδόμην τῆς ὑποστροφῆς, χυλοὶ προσεφέροντο. μετὰ δὲ ιδ, σιτίον. περὶ τὰς πρώτας ζ, ἐρύγμαι καὶ ἀπήμει. ἔστιν ὅτε μετὰ ποτοῦ ὑπόχολον D ἄνευ ἄσης, ἕως κάτω ἐλύθη ἡ κοιλίη. ἱδρῶτες δὲ οὐ ὑπέστρεψεν ἐξέλιπον. εἰ μή τις ὅσον ὡς σημεῖον περὶ μέτωπον. γλῶσσα ἐκ τοῦ ὕπνου εἰ μὴ διακλύσαιτο ὑπόβαυλος ὑπὸ ξηρότητος. καὶ ῥήγματα περὶ αὐτὴν ἑλκέων, καὶ ἐν χείλει τῷ κάτω, καὶ παρ' ὀδόντας. μικραὶ ὑποχωρήσιες. περὶ ιε ὡς ὑπέστρεψε, πυκνότεραι καὶ γλυώδεες. τὸ ἀπὸ τῶν σιδίων ἔπαυσεν αὐτάς. οὖρα E οἷα τὰ πολυχρόνια. ὑπὸ δὲ τὸν τελευταῖον χρόνον ἄλγημα στήθεος καταπίνοντι τὸ ποτόν. καὶ ἡ χεὶρ ἐπὶ τῷ στήθει. κύμινον καὶ ᾠὸν ῥυφαίνοντι κατέστη. ἡ γλῶσσα δὲ τὸ μαλθῶδες ξυνήνεγκε. ν, ἀπὸ τῆς α, περὶ ἀρκτοῦρον, ἱδρώτια κατ' ὀσφὺν, καὶ στήθεα βραχέα. καὶ τὸ σῶμα περιεψύχετο πλὴν κροτάφων, ὀλίγον χρόνον πάνυ. πρώτῃ καὶ ν, ἐχάλασε. καὶ β, οὐκ ἔλαβεν. [5] Ὁ Ἐρατολάου, περὶ φθι- F νοπωρινὴν ἰσημερίην, δυσεντερικὸς ἐγένετο. καὶ πυρετὸς εἶχε. τὰ ὑποχωρήματα ἦν χολώδεα, λεπτὰ, πολλὰ, καὶ ὕφαιμα μετρίως. ἡ δὲ ὀδύνη τῆς γαστρὸς σφοδρή. ὀρροποτήσαντι δὲ καὶ γαλακτοποτήσαντι ἐν γάλακτι πεπυρωμένῳ, μετριώτερα ἐγένετο τὰ ἀλγήματα καὶ ὕφαιμα. τὰ δὲ χολώδεα παρηκολούθει. καὶ ἀναστάσιες πυκναὶ, καὶ ἀπονώτεραι. τὸ δὲ πυρέτιον ἐδόκει ἀρρωστέοντι, καὶ τοῖσι πολλοῖσιν G ὅλως μὴ ἔχειν διὰ παντὸς τοῦ χρόνου μετὰ τὰς πρώτας ἓξ ἡμέρας. οὕτως ἄδηλος ἦν. κατὰ κροτάφους δὲ σφυγμὸς ἦν. καὶ γλῶσσα ὑπὸ ξηρότητος ὑπόβαυλος, καὶ διψώδης μετρίως, καὶ ἄγρυπνος, ῥυφήμασι δὲ ἤδη ἐχρῆτο, καὶ οἴνοισι. περὶ ιδ ἐόντος ἡμέρας, ἤδη ἐγένετο τὰ παρ' οὖς ἐν μέρει καὶ παρ' ἑκάτερον, σκληρὰ καὶ ἄπεπτα. πάντα ἐμαλώθη. ὀδυνώδεα δὲ μετρίως. οὐκ H ἀποληγόντων δὲ τῶν ὑποχωρημάτων, καταχόλων τε διὰ παντὸς ἐόντων, τὴν ἐν τῷ ἀλεύρῳ βοτάνην ῥυφέοντι,

exortus, rursusque incaluit. Decimo iterum sudor, duodecimo sorbitiunculam ex hordeo sumpsit. Ad decimum quartum vsque diem febris obscura fuit, in temporibus tamen aderat, sine siti erat, & sanus sibi esse videbatur. Quotidie sudores effluebant. Decimo quinto verò die post sorbitionem ex pulli iure, bilem vomitione reiecit, & aluus deorsum est commota, febris exasperata, rursus desiit, sudores multi diffluebant, totumque corpus præter tempora perfrigeratum sentiebatur, pulsus non deficiebat. Videbatur autem modico tempore quieuisse, ita vt sibi incalescere videretur. Vigesimo quarto die, vbi iam per multos dies cibos gustasset & pransus esset, febris erat multa, & sub vesperũ vnà cum somno delirium. Iam igitur febris detinebat assidua & vehemẽs, interdum quidem vnam, interdum verò duas noctes peruigil erat. Omni verò deinceps tempore tam abundè somnus suppetebat, vt ægrè excitaretur, in somno delirium aderat, & si quando ex somno excitaretur, vix sibi constabat, non sitiebat, spiratio moderata, atque interdum qualis Polycrati, lingua colore tincta erat. Post septimum verò recidiuæ diem ptisanæ succus exhibebatur, post decimum quartum cibus, primis septem diebus eructabat ac reuomebat interdũ cum potu biliosum quiddam citra nauseam, donec aluus deorsum soluta est. Ex quo recidiuam passus est, sudores defecerunt, nisi si quis adeò paucus circa frontem erupit, vix vt vllam de se significationem ederet. Lingua ex somno nisi collueretur præ siccitate aliquantulum balbutiebat, in eaque vlcera rumpebantur, & in labro inferiore ac gingiuis, deiectiones paucæ erant, ad decimum quintum à recidiua diem crebriores & glutinosæ, quæ ex malicorij decocto sedatæ sunt, vrinæ quales quæ morbi diuturnitatem præ se ferunt. Ad extremum dum potum deglutiret, pectoris dolor aderat, id quod manus pectori admota indicabat, qui cuminum ex ouo sorbenti sedatus est, lingua verò laxitatem pertulit. Quinquagesimo die à primo, circa Arcturum, sudores pauci circa lumbos & pectus exorti sunt, & corpus totũ præter tempora, exiguo admodum tempore perfrigescebat. Primo & quinquagesimo remisit, neq; de integro prehendit. [5] Ad Æquinoctium autumnale Eratolai puer intestinorum difficultate cum febre correptus est. Alui recrementa biliosa erant, tenuia, multa & aliquantulum ac modicè cruenta, ventris verò dolor vehemens. Epoto autem sero & lacte candentibus calculis immissis incenso, dolores moderatiores euadebant, & deiectiones subcruentæ, verùm biliosæ comitabantur, crebræ erant ad desidendum exurrectiones, minore tamen cum dolore. Post primos autem sex dies febricula, neque ægroto, neque multis toto morbi tempore prorsus adesse videbatur, adeò obscura erat. In temporibus tamen pulsatio aderat, & lingua præ siccitate aliquantulum balbutiebat, sitisque moderata erat & insomnia. Sorbitiones verò iam sumebat & vinum. Cùm iam ferè decimum quartum diem attigisset, tumores ad aurem vtramque sigillatim oborti, duri & crudi omnes sensim euanuerunt, moderatos verò dolores afferebãt. Non desinentibus autem deiectionibus, sed biliosis vsque perseuerãtibus, herbam pollinis in modum sorbenti,

mitiores ad aliquod tempus biliosæ deiectiones & dolores euaserunt, sed liquida multa crebrò demittebat, cibos admodum auersabatur, neque nisi modis omnibus coactus assumebat. Quòd ad calorem, linguam & sitim attinet, qualia dicta sunt perseuerabãt, neque sudores vlli apparebant. Ea autem erat obliuio, vt vbi de eo quod paulò antè intellexisset, interrogasset, aliquo pòst interuallo iterum interrogaret, ac velut non prius dictum repeteret. Neque si desideret recordabatur, nisi à quoquam admonitus, eiusque affectionis sibi ipse conscius erat, neque ignorabat. Spiratio qualis per sanitatem. Supra trigesimum verò ad quadragesimum diem vsque, & ventris dolor multum increscebat, & supinus decumbebat, neque se tantillum conuertere poterat. Quòd autem dolor grauis esset, aliis qui cibum in os inderent, egebat. Alui recrementum multum erat, disparatum & tenue, coloris vinosi erant quæcunque assumebat, interdumque aliquantulum cruenta, corporis vigor ad extremam colliquationem & imbecillitatem conuersus est, neque alio subleuante surgere amplius poterat. Quòd si quis medium vmbilicum attigisset, & manum ad cartilaginem illam in pectoris cauo sub qua os ventriculi delitescit, deduxisset, tanta illic palpitatio inerat, quanta neque ex cursu, neque ex timore circa cor suscitari queat. Epoto per duos dies lacte asinino cocto ad nouem heminas Atticas, biliosa purgatio vehemens extitit, doloresque cessarunt, & ciborum appetentia oborta est. Postea autem lactis bubuli quatuor circiter heminas Atticas simul ebibit, in dies singulos duos cyathos, primùm aquæ sextam partem, vinique nigri & austeri modicum immiscens, semel verò cibum sumebat, sub vesperam panis subcineritij chœnicis dimidium, & pisciculum saxatilem tenuem, aut capri carnis & ouillæ frustulum. Lactis potus erat ad quadraginta dies, post primos decem dies absque aqua, ex vini verò nigri modica portione. Post septuagesimum iam à primo diem, à balneo sub noctem sudor paruus obortus est. Modico potu vtebatur, eoque post cibum, aut austeriore.

μετεωρότερα τὰ χολώδεα καὶ τὰ διαχωρήματα ἐγίνοντο, μέχρι τινὸς χρόνου. ὑγρὰ δὲ πολλὰ πολλάκις. καὶ ἀπόσιτος σφόδρα. καὶ μετὰ πάσης ἀνάγκης προσδεχόμενος. τὰ δὲ τῆς θέρμης, καὶ γλώσσης, καὶ δίψυς, τοιαῦτα παρηκολούθει, οἷα εἴρηται. καὶ ἱδρῶτες οὐδέν. λήθη δέ τις τοιαύτη. ἐρωτήσας ὅτι πύθοιτο σμικρόν. καὶ διαλιπὼν, πάλιν ἠρώτα. καὶ ἔλεγεν αὖθις, ὡς οὐκ εἴη εἰρηκώς. καθεζόμενός τε ἐπελανθάνετο, εἰ μή τις ὑπομιμνήσκοι αὐτόν. καὶ αὐτὸς ἑωυτῷ ξυνῄδει τὸ πάθος. οὐδὲ ἠγνόει. πνεῦμα ὁποῖον ὑγιαίνοντι. ὑπὸ δὲ τὰς λ, μέχρι τῶν μ, ἥτε ὀδύνη πουλὺ ἐπεδίδου τῆς γαστρός. ὕπτιός τε κατέκειτο. καὶ ἐπιστρέφεσθαι οὐδὲ ἐπὶ ποσὸν ἠδύνατο. ὅ δὲ ἐπῆν τὸ ἄλγημα δεινόν. ψωμίζειν ἄλλων δεῖ. ἡ δὲ ὑποχώρησις πουλλὴ, καὶ διακεκριμένη λεπτή. καὶ χρώματα οἰνωπὰ ὅσα περ προσδέχοιτο. καὶ ὕφαιμα ἐστὶν ὅτε. καὶ ὁ τόνος τοῦ σώματος. ἔκτηξις ἐσχάτη. καὶ ἀδυναμίη. οὐδὲ ἀνίστασθαι ἄλλου ἐπαίροντος ἔτι δυνατὸς ἦν. μέσον δὲ ὀμφαλοῦ καὶ χόνδρου κατὰ ταύτην τὴν καταγωγὴν ἁπτομένῳ τῇ χειρὶ, τοιοῦτος παλμὸς ἦν, οἷος οὐδὲ ὑπὸ δρόμου, οὔτε ὑπὸ δείματος περὶ καρδίην γενηθείη. πίνοντι ἄπεφθον, ὡς ἐννέα ἀττικὰς κοτύλας ὄνειον ἐπὶ δύο ἡμέρας, χολώδης ἐγένετο σφόδρη ἡ κάθαρσις, καὶ ἔληξαν αἱ ὀδύναι· καὶ σιτίων ἐπιθυμίη ἐγένετο. μετὰ δὲ ταῦτα, βοείου γάλακτος ὡς τέσσαρας κοτύλας ἀττικὰς ὁμοῦ ἔπινεν, κατὰ δύο κυάθους, δι' ἡμέρης. πρῶτον ὕδατος τὸ ἕκτον μίσγων, καὶ μέλανος οἴνου. καὶ αὐστηροῦ μικρόν. ἐμονοσίτει δέ. ἑσπέρην ἄρτος ὡς ἡμιχοίνικος ἐγκρυφίης καὶ ἰχθύδιον πετραῖον ἁπλοῦν. ἢ κρεάδιον αἰγὸς, ἢ προβάτου. ἡ δὲ πόσις τοῦ γάλακτος, ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἄνευ ὕδατος, μετὰ τὰς πρώτας δέκα ἡμέρας. οἴνου δὲ, ὡς μικρὸν μέλανος μέρος. ἱδρώτιον δὲ ἐγένετο μετὰ τὰς ἑβδομήκοντα ἤδη ἀπὸ τῆς πρώτης μετὰ λουτρὸν ἐς νύκτα. ὀλιγοποσίῃ δὲ ἐχρῆτο. καὶ μετὰ τὸ σιτίον τῷ ποτῷ, ἢ αὐστηροτέρῳ τοῦ ἀλωσίμου.

[1] μετὰ κυῶα] Hæc historia lib. 5. est repetita ordine 72. etsi paulò aliter.

καὶ μακροὶ ἐπιεικῶς] Lib. 5. legitur καὶ μακροὶ καὶ ἐπιεικέως ἄκελτοι.

ἄλλοις ια] Duodecimum diem in iudicij ratione ex manu scriptis codicibus expunximus, qui tamen in publicatis adscribitur. Deinde neque huius meminit Caluus, etsi ex codicibus Italicis secundum & vigesimum annumerat non sine vitio, quod nec huius ratio in iudicationis serie habeatur, neque vllum extet in membranis huius scripturæ vestigium. Ac forte inde vitium obrepsit, quòd vigesimus dies lib. 5. adscribatur.

[2] καὶ ἐγένετο] Lib. etiam 5. Epid. vbi historia ista repetitur ordine 73. ἐγένετο ad superiora refertur, & κάθαρσις κάτω σφόδρα ἐγένετο scribitur. Quæ lectio hîc retinenda est, aut καὶ ἐγένετο τὰ τοῦ πυρετοῦ legendum. Exemplaria verò manu scripta omnia ἢ pro καὶ legunt, vt & Asulanus codex, in reliquis tamen vitium præseferunt. Cæterùm vulgaris est ista locutio & plebeia (velut etiam paulò post) quæ febrem tam leuem fuisse significat, vix vt consistere nisi in temporibus sentiretur. Sic enim vulgus ex dolore capitis qui febrem sequitur, febrem in capite consistere dicit. Deinde etiam ex hoc loco restituenda venit lib. 5. Epid. historia illa quæ diminuta esse vel hinc manifestò apparet.

ῥυφήμασι] ῥυφήμασι καὶ ῥοφήμασι habent omnia exemplaria, quæ lectio etiam obtinet sæpe postea. ξυνέφερεν verò legendum apparet, aut προσθέσιες apponendum, vt antea lib. 5.

[3] ἔστι δ' ὅτε ἁλὲς ἑλκύσας] Hæc circumlocutio spirationem magnam & raram delirium præseferentem indicare videtur, quod & mens audacior, & tanta faucium resiccatio, vix vt aquam mulsam deglutire posset, facilè arguunt. Deinde magna ista expiratio & vehemens, exæstuantem thoracem & calidi natiui imbecillitatem indicat, vnde μέγα πνεῦμα editur, quod delirij comes est Hippocrati, magnaque spiritus efflatio efficitur, qualis ἐκφυσῶντες dicuntur in Cois Præsagiis. Quam etiam respirationem postea quoque in Theodori vxore describit, & πνεῦμα πουλὺ vocat, quæ etiam delirio conflictata est.

καθεζόμενος ἐς δίφρον ἐψύχησε] Sic legunt omnia exemplaria, tum manu scripta tum publicata. Caluus verò ἔψυξε legisse videtur.

[4] ἐδόκει δὲ κοπᾶσαι] Sic habent exemplaria omnia quæ adhuc videre licuit. Videturque istud ad calorem febrilem referri, qui pauco tempore cessasse videtur, deinde rediisse, adeò vt augescentis caloris sensum æger ipse perciperet. Antea nanque cùm febris esset lenta, leuis percipiebatur, quæ postea ex recidiua grauior effecta est. Caluus κοπιάσαι, & ad laborem referre, aliterque legisse videtur, vt ex labore vix, incalesceret. Codices manuscripti Regij ὡς δόξαι habent.

A ἤδη ἀπογυομένῳ σιτίων] Sic legunt publicata exemplaria & meliores etiam membranæ manu exaratæ. Quædam etiam ἀπαγορευομένῳ habent, eamque lectionem secutus videtur Caluus, qua auersum à cibis animum intellexit.

κατακορὴς ὕπνος] κατακορὴς ὕπνος somnus abūdè suppetens intelligitur, vt peruigilio opponatur, aut somnus altus & intensus, quemadmodum κατακορὴς δίψα, εἰς ἄκρον ἐπιτεταμένη dicitur Galeno in Exegesi.

σιτίον περὶ τὰς τεσσαρεσκαίδεκα] Sic legunt exemplaria publicata & quædam manu scripta. Quædam etiam μετὰ δὲ ιδ' σιτίον, vt solidiore cibo ad decimum quartum diem Pythodorum vsum indicet, qui ptisanæ cremori & sorbitionibus opponatur. Deinde primis septem diebus aluo adstricta, ructatione & vomitione conflictatam fuisse, idque citra nauseam & sine molestia, vt τῷ ἀσώδει ἐμέτῳ opponat, in quo ægri admodum anxiè & implacidè habent, biliosis & mordacibus succis os ventriculi irritantibus, vt scribit Gal. Com. 1. in Prorrh. Quam etiam lectionem probauit Cornarius.

γλῶσσα ἐξ ὕπνου] Lib. 5. Epid. γλῶσσα ξηρὴ, καὶ εἰ μὴ διακλύζοιτο διαλέγεσθαι οὐχ οἷός τε ἦν dixit, quod hîc ὑπότραυλον, vt quæ præ siccitate aliquantulum balbutiret, neque loqui posset.

B οὖρα οἷα τὰ πολυχρόνια] Phrasis insolens nec Hippocrati vsitata, qua vrinæ quæ morbi diuturnitatem præseferunt indicari videntur, quales sunt tenues & dilutæ, & quæ temporis interuallo coctionem admittunt.

ἡ γλῶσσα δὲ τὸ μανῶδες] Hæc phrasis alioqui etiam insolens indicat linguam diu solutam, laxam & lentam, hoc est balbutientem permansisse. Cornarius verò τῆς γλώσσης aut τῇ γλώσσῃ legisse videtur.

ἐν γάλακτι πεπυρωμένῳ] γάλα πεπυρωμένον dicitur lac candefactis calculis marinis & ignitis immissis incensum & excoctum, quod ad internas omnes exulcerationes, præcipueque ad vlcerosas ventris fluxiones à Dioscoride * probatur, & Galeno lib. 3. de alim. fac. At certè biliosis deiectionibus, aut etiam cum febre coniunctis, lactis vsus suspectus est ** Galeno, quanquam in torminibus & febre carentibus exhibetur lib. 4. de rat. vict. in morb. ac. Exemplar Regium vnum nō adeo reconditum pro ὀρροποτήσαντι, ὀρροπήσαντι legit diminutè fortassis. At ὀρροπτήξαντι forte non incommodè, vt serum expauisse aut exhorruisse, quòd aluum subduceret, C eum intelligas. Sic enim lac exhibetur excoctum quod serum omne consumpserit. Quam in rem etiam igniti lapilli aut etiam ferrei orbiculi immittuntur, vt serum exugatur, eoque modo aluum non modò non subducit, verumetiam sistit, iisque exhibetur quibus aluus acrium excrementorum demorsu infestatur, vt scribit Galenus lib. 3. de alim. fac. & lib. 9. simplic. Huiusmodi lac Dioscorides τὸ γάλα διαπύροις κόχλαξιν ἐξικμασθὲν, & τοῖς κόχλαξιν ἑψηθὲν, vt hîc πεπυρωμένον vocat. Galenus verò κοχλάκων διαπύρων ἐμβληθέντων τοσοῦτον ὡς ἐκδαπανῆσαι τὸν ὀρρὸν ἅπαντα dixit. Lac huiusmodi præcoctum aut diacochlacon vocat Cælius † Aurelianus, cùm vitiosè diacleon scribatur, cuius parandi modum etiam tradit. Aut certè lac πεπυρωμένον simpliciter lac præcoctum aut excoctum intelligitur, quod Hippocrates lib. περὶ παθῶν γάλα ἑφθὸν vocat. Aurelianus verò lac egelatum huiusmodi exhibendum γαλακτῶδες dici scribit, ad dimidiam aut tertiam partem decoctū, cuius confectionem ἀπθέρυγον vocat, eamque in intestinorum difficultatibus magis probat. Aliud nanque est quod πυρίεφθον dicitur † † Galeno, & πυριάτης à veteribus Comicis dicitur. Hîc porro Cornarius ἐν κάχληκι πεπυρωμένῳ reponit, cùm in omnibus exemplaribus tum manu scriptis, tum publicatis ἐν γάλακτι legatur, quod etiam ferri potest. D Sunt autem Coclacæ Festo lapides ex flumine rotundi ad coclearum similitudinem.

*Lib. 2. cap. 75.   **Com. ad aph. 64. lib. 5.   †Lib. 4. cap. 3.   ††Lib. 3. de alim.

μετὰ τὰς τεσσαρεσκαίδεκα ἐξ ἡμέρας] Sic legunt publicata omnia exemplaria. At reconditæ membranæ manu exaratæ omnes μετὰ τὰς πρώτας πέντε ἢ ἐξ ἡμέρας habent. Quam lectionem etiam agnoscit Caluus.

τὴν ἐν τῷ ἀλεύρῳ βοτάνην ῥυφέουσι] Hunc locum subindicat in Exegesi Galenus, vitiosè tamen, & τὴν λινόζωστιν interpretatur, ἐπειδὴ καὶ ἀλλαχοῦ ἔφη, ῥοφήσαντι τὴν λινόζωστιν. Sic enim postea legitur historia 7. in Cydis puero. Sed certè cùm mercurialis ad ciendam aluum olerum modo mandatur & exhibeatur, non videtur in difficultate intestinorum exhibita fuisse, sed forte aliquid eorum quæ vim desiccandi aut adstringendi habent, velut argallici radicem (Græci symphytum vocant) in huiusmodi morbo exhibet Aurelianus.

ψωμίζειν ἄλλων δεῖ] Noua certè est phrasis & insolens, vbi ψωμίζειν pro ψωμίζεσθαι sumi videtur, vt sensus sit ψωμίζεσθαι ὑπ' ἄλλων, quòd tam grauis dolor esset, vt externo præsidio ad sumendos cibos egeret, & ab aliis cibus in os indendus & ingerendus esset. Sic enim E ψωμίζω de cibis frustulatim concisis ac in os ingestis dicitur, & de nutricibus pueros inescantibus ac velut mansum in os inserentibus effert Hippocrates lib. 4. περὶ νούσων, & Galenus lib. 6. κατὰ τόπ. & ψωμίζεσθαι de pueris cibum capientibus, vt ψωμίσματα de eorum cibis. Caluus certè alium sensum elicit, vt alio victus genere curandus esset. Quam etiam notionem exemplaria omnia Regia manu scripta amplecti videntur, etsi longè alia scriptione. Legunt enim τὸ δὲ μὴ τὸ ἄλγημα δεινόν.

καὶ χρώματα οἰνωπά] Significat alui recrementa colorem vinosum retulisse interdumque subcruenta fuisse, quod per ea quæ assumuntur extulit, quoniam eorum pars multò maxima in aluum secedat, & ciborū sint reliquiæ. Deiectiones autem rubras ac veluti ex rubro nigricantes intelligit, qualis est vinosus color in vuis maturescētibus & ex rubro nigrescentibus, aut in fructibus etiam qui sua maturitate nigrescunt. Vinosus enim color ex rubro ad nigredinem via quædam est, vt scribit Arist. lib. περὶ χρωμάτων. οἰνωπὰς quoque γυναῖκας vocat Hippocrates initio lib. περὶ γυναικείης φύσιος, quæ sunt inter candicantes & nigras mediæ, & permixto quodam rubore ad nigricantes magis accedūt. οἰνωπὸν verò etiam pro colorum permixtione aut temperatione quandoq; fuluum, F quandoque etiam reculeum vocant, velut Gaza apud † † † Theophrastum, & Homerus οἴνοπα πόντον, & οἴνοπας βόας dicit. Quidam etiam οἰνωπὸν nigricans intelligunt, qualia hîc recrementa accipi possunt, velut deiectiones nigræ, aut sanguis denigratus per intestina delatus, aph. 21. lib. 4.   †††Lib. 3. cap. 16. & 17. & lib. 9. cap. 3.

καὶ ὁ πόνος τοῦ στόματος] Sic legunt omnia exemplaria cùm publicata, tum manu scripta, quam etiam lectionem (ni fallor) satis expressisse videor, vt mirum sit Cornarium πόνος pro τόνος legisse.

μέσον δὲ ὀμφαλοῦ] Mirum certè est omnia exemplaria tum publicata, tum scripta, χονάρος hîc legere, quam certè dictionem nusquam apud Hippocratem me legere memini, & sanè vitiatam suspicari licet, pro qua χόνδρου Cornarius ex facili lapsu reposuisse videtur, & pectoris os intellexisse, quod στέρνον dicitur. Quam certè lectionem non ingratiis amplectimur, & χόνδρον cartilaginem illam quæ est ad cauum pectoris, & sub qua os ventriculi delitescit, intelligimus. Qui locus totus στέρνον etiam vocari videtur, & à Galeno cartilago illa χόνδρος dici in Isagoge his verbis, τὸ δὲ μεταξὺ τῶν πλευρῶν, στῆθος, καὶ τὸ μεσότατον αὐτοῦ, στέρνον, μέχρι τοῦ χόνδρου, ὑφ' ὃν τὸ στόμα τῆς κοιλίας. G Possunt & χόνδρου nomine ipsa ὑποχόνδρια denotari, sub quibus viscera ipsa & præcordia continentur, aut verò abdomen ipsum & ἐπιγάστριον. Qua notione ventrem ipsum posuit Caluus. At verò χόνδρος propius quodammodo ventriculi os ipsum respicit & significat, in quo palpitationem quandam, aut verò pulsum inesse denotat. Quod quantum periculum minetur, satis est ex Prognostico attestatum, siue palpitatio, siue pulsus, aut in ventriculo, aut in visceribus & præcordiis sentiatur. θόρυβον namque aut παραφροσύνην denunciari scribit Hippocrates. Illud autem κατὰ ταύτην τὴν καταγωγὴν manus ductum per præcordia ac totum abdomen indicat, vt hac manus attrectatione, viscera ipsa aut præcordia inflammatione, aut palpitatione, spiritu crasso & flatuoso concluso, laborasse intelligas, indeque magnam perturbationem aut delirium denunciari, etsi καταγωγὴ sedem etiam significare potest.

πίνοντι ἄπεφθον] Sic legunt omnia exemplaria tum publicata, tum manu exarata. Interpretes autem ἑφθὸν legerunt, quòd lac asininum tenuissimum & sero abundans, ac coaguli minimùm habeat (vt scribit Gal. 5. & 6. salubr. & lib. 5. & 7. Meth. med. & lib. de aliment. facult. & lib. 9. simplicium) & intestinorum facultati parum conueniat, nisi coctione serum deposuerit. Excocto enim & deposito tenuissimo liquore (quem Græci ὀρρὸν appellant) & vapore concepto, constrictiuum fieri necesse est, vt loquitur H Aurelianus. At fortè crudum lac asininum ad corporis siccitatem & colliquationem emendandam exhibetur, vt corpus reficiat, nutriat & humectet, qualiter in ventriculi siccitate exhibetur à Gal. lib. 7. Meth. medendi & 6. Salubr. Qua certè ratione crudum

& magna copia exhibetur. Sic namque tenuissimum est, & minimè coagulatur, & quoquouersus in corpus ocyssimè digeritur. A Coctum verò nocentissimum esse videtur, quod coctione crassescat, & quod maximè est tenue aut subtile euanescat. Atque eam in rem etiam lac bubulum crudum bis die exhibere videtur, quod crassius sit magisque nutriat.

ὁμοῦ ἔπινεν] Ista sanè constans est omnibus exemplaribus lectio, quam etiam retinuimus. Lac autem bubulum offerre videtur, quòd magis nutriat corpusque reficiat, cui etiam sextam aquæ partem immiscere videtur, tum quia sua natura crassius, tum verò quia decoquendo nidore siue fumo, aut vstione, eius lactis natura facilè vitiatur. Quo nomine crudum lac quidam exhibent & ὠμοῦ legunt. Alij quoque in dysenteria ea ratione lacti tertiam aquæ partem admiscentes, decoctum exhibent, vt testatur Aurelianus. Vinum verò nigrum & austerum adhibetur morbi nomine scilicet, plurimùm constringens, quale in Italia laudatur Prænestinum vel Surrentinum ab Aureliano.

ἄρτος ἐγκρυφίας] Panem subcineritium in acrium deiectionum tormento velut exiccans edulium probat Hippocr. lib. 4. de rat. vict. in morb. ac. Eum tamen Aurelianus in intestinorum difficultate respuit, atque ita curatum dicit, vt neque ab hominibus recté valentibus posse digeri facilè videatur. B

ὀλιγοποσίη δὲ ἐχέτω] Parcissimam potionem & siccam cibationem Aurelianus in dysenteria imperat, præcipuè vbi solo lacte potantur. Est enim ratione carens, vt scribit Aurelianus, lac decoctione constrictum, supermisso liquore in aquam vertere. Caluus quod sequitur sic legisse videtur, καὶ μετὰ τὸ σιτίον τῷ ποτῷ πλείονι ἢ αὐστηροτέρῳ. Illud verò τὸ ἁλώσιμον quomodo huic loco congruat, non satis liquet, etsi Caluus præ voluptate vertit, quòd ἁλώσιμος expugnabilem & qui facilè adduci aut falli potest significat. Videtur sanè singularitatem quandam referre, & propriè magis sequentia respicere. Cornarius certè illud expunxit, cùm tamen illius vestigia omnibus in exemplaribus remaneant.

6 Ctesicrati dolore cum laboribus totũ ventrem occupanti, crebraq; exurrectione & deiectione aliquantulum cruenta, cum pedum tumore, farina lacte subacta magis quàm serum caprinum cõtulit. Eadem quoq; Adriano ferè iam per viginti quinq; dies cõtulerunt. At Cænææ filio lac asininũ coctum. 7 Circa brumam Cydis filiũ rigor prehendit & febris, aurisq; dextræ & capitis dolor. Hic autem auris dolor statim à puero comitabatur cũ destillatione, fistula & graui odore. Cumq; ita se haberet fere doloris expers erat, sed tunc dolor grauis aderat, & capitis dolor vrgebat. Secundo aut tertio die bilis vomitione reiecta est, desidenti subbiliosa deiectio extitit, glutinosa velut oui subpallidum. Quarto & quinto sub noctem aliquantulum delirabat, & auris capitisq; dolor vehemẽs erat & febris. Sexto ex mercuriali aluus deiecit, & calor & dolor cessasse visus est. Septimo velut sanus, verũ circa tempora pulsatio nõ deseruit, neq; vllus sudor erupit. Octauo sorbitiũculam ex hordeo sumpsit, sub vesperum verò betę succum, & noctu somnum cepit, ac magnopere doloris expers fuit. Nono sub Solis occasum læto erat animo, ac sub noctem capitis & auris dolor grauiter vrgebat. Per hoc tempus autem cùm valde laboraret, statim ab initio aurem pure manare contigit. Nocte verò tota noni diei, posteraq; die, ac noctis magnã partem, neminem agnoscebat, perpetuoq; ingemiscebat. Die autẽ ad sese redierat, & dolores cessarant, calorq; leuior erat. Vbi verò sorbitionem ex mercuriali sumpsisset, vndecimo die aluo reiecta sunt pituitosa, mucosa, graueolẽtia. Duodecimo & decimo tertio moderatè habuit. Decimo quarto die ducto initio à matutino tẽpore ad meridiem vsq;, toto corpore sudor effluxit, ac somno soporeq; multo grauatus, non nisi ęgrè excitabatur. Sub vesperũ verò experrectus, & corpus quidem moderatè perfrixit, at in temporibus pulsus perdurauit. Decimo quinto & decimo sexto sorbitionibus ex hordeo vsus est. Decimo septimo verò sub noctem rursus eorundem dolor rediit, ac delirium, & pus effluebat. Decimo octauo, decimo nono & vigesimo, furiosè habebat, vociferãs sese attollere conabatur, sed caput continere nõ poterat, & manibus exporrectis semper aliquid frustra captabat. Primo & vigesimo sudor modicus circa latus dextrum, pectus, & caput. & vigesimo secundo plurimus circa faciem extitit. Per hoc tempus autẽ, siquidem plurimum voce contenderet, quæ volebat perfectè efferebat. Sine conatu verò, semiperfecta lo-

6 Κτησικράτει δὲ τῷ ἐν τῷ ἀλεύρῳ μᾶλλον τοῦ αἰγείου ὀῤῥοῦ ξυνωνέεσκεν, ὀδύνης ἐούσης περὶ ὅλην τὴν κοιλίην καὶ πόνων, καὶ ἀναστάσιος πολλῆς καὶ ὑφαίμου, καὶ ἐπάρματος περὶ τοὺς πόδας. σχεδὸν ἤδη περὶ πέντε καὶ εἴκοσιν ἡμέρας, ἐόντα καὶ Ἀδριανῷ ταῦτα. τῷ δὲ Καινέως τὸ ὄνειον ἑφθόν. 7 τῷ Κύδιος περὶ χειμερινὰς ἡλίου τροπὰς ῥῖγος, καὶ πυρετὸς, καὶ ὠτὸς δεξιοῦ ἄλγημα, καὶ κεφαλῆς ὀδύνη. τὸ δὲ τοιοῦτον ἄλγημα εὐθὺς ἐκ μικροῦ παιδίου παρηκολούθει ῥευματῶδες, καὶ συριγγῶδες, καὶ ἔνοδμον. ἔχον δὲ οὕτω τὰ πολλὰ ἀνώδυνον ἦν. τότε δὲ ἡ ὀδύνη ἦν δεινή. καὶ ἡ κεφαλαλγίη δευτεραίῳ ἢ τριταίῳ ἐόντι, χολῆς ἔμετος, ἀνακαθιζομένῳ ἐγένετο ὑπόχολον γλίσχρον, ὡς ἐξ ᾠοῦ ὑπόωχρον. τετάρτη καὶ πέμπτη, ἐς νύκτα ὑποπαρελήρει. καὶ ἡ ὀδύνη τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ ὠτὸς δεινή. καὶ ὁ πυρετός. ἕκτη ὑποχώρησις ἀπὸ λινοζώστιος. καὶ ἡ θέρμη λῆξαι ἐδόκει καὶ ἡ ὀδύνη. τῇ ἑβδόμῃ ὡς ὑγιής. κροτάφων δὲ σφυγμὸς οὐκ ἔλιπεν. ἱδρὼς οὐδεὶς ἐγένετο. ὀγδόη, χυλοῦ ἐρρόφησεν. ἐς δὲ τὴν ἑσπέρην, σεύτλου. καὶ τὴν νύκτα ὕπνος. καὶ σφόδρα ἀνώδυνος. καὶ τῇ ἐνάτῃ ἥδετο πρὸς ἡλίου δυσμάς. ἐς δὲ νύκτα τῆς κεφαλῆς δεινὴ ὀδύνη καὶ τοῦ ὠτός. ξυνέβαινε δὲ καὶ πυοῤῥοεῖν τὸ οὖς περὶ τοῦτον τὸν χρόνον, ὁπότε μάλιστα πονοίη εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς. ὅλην δὲ τὴν νύκτα τὴν ἐνάτην καὶ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέρην, καὶ τῆς νυκτὸς τὸ πλεῖον. οὐκ ἐπεγίνωσκεν οὐδένα. στένων δὲ διετέλει. ἡμέρην δὲ ἐν ἑωυτοῦ ἐγένετο. καὶ αἱ ὀδύναι ἔληξαν, καὶ τὰ τῆς θέρμης μετριώτερα. ῥυφήσαντι δὲ λινοζῶστιν, τῇ ἑνδεκάτῃ ὑπεχώρησε φλεγματώδεα. μυξώδεα. κάκοδμα. δυοκαιδεκάτῃ, καὶ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ, μετρίως. τεσσαρεσκαιδεκάτῃ, ἀρξάμενος ἀφ' ἑωθινοῦ, μέχρι ἐς μέσον ἡμέρης, ἵδρου ὅλον τὸ σῶμα. μετ' ὕπνου καὶ κώματος πολλοῦ, ἐγείραι ἔργον ἦν. πρὸς ἑσπέρην δὲ διηγέρθη. καὶ τὸ μὲν σῶμα μετρίως κατεψύχθη. ἐν κροτάφοισι δὲ σφυγμὸς διετέλει. πεντεκαιδεκάτῃ, καὶ ἑκκαιδεκάτῃ, χυλοῖσιν ἐχρήσατο. ἐν δὲ τῇ ἑπτακαιδεκάτῃ, ἧκε πάλιν ἐς νύκτα ὀδύνη τῶν αὐτῶν. καὶ παραλήρησις. καὶ ἐπυοῤῥόει. ιη, καὶ ιθ. καὶ εἰκοστῇ μανικῶς. ἦν δὲ κεκραγὼς ἐπαίρειν ἑωυτὸν πειρώμενος. οὐ δυνάμενος δὲ κρατεῖν τῆς κεφαλῆς, τῇσι χερσὶν ἐπορεγόμενος. καὶ ἀεί τι διαχενῆς θηρεύων. πρώτῃ καὶ εἰκοστῇ καὶ ἱδρώτιον περὶ πλευρὸν δεξιὸν, καὶ στῆθεα, καὶ κεφαλήν. κβ, ἱδρώτιον περὶ τὸ πρόσωπον πλεῖστον ἦν. τῇ δὲ φωνῇ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον τοῦτον, εἰ μὲν σφόδρα ἀπεβιάσατο, εἶπεν ἃ ἐβούλετο τελέως. εἰ δὲ οὕτω προσ-

A χεῖρος ἡμιτελέα. καὶ τὸ στόμα λελυμένον. καὶ αἱ γένυες, καὶ χείλεα ἀεὶ ἐν κινήσει, ὥστε θέλοντος λέγειν. καὶ τῶν ὀφθαλμῶν πυκνὴ κίνησις, καὶ ἔμβλεψις. καὶ χρῶμα ἐπ᾽ ὀφθαλμοῦ δεξιοῦ. οἷον εἴρηται τὸ ὕφαιμον. καὶ βλέφαρον τὸ ἐπάνω ἐπῴδησε. καὶ κατὰ γνάθον ἔρευθος ἐπὶ τελευτῆς. καὶ φλέβες πᾶσαι αἱ ἐν τῷ προσώπῳ, φανεραὶ οὕτω ξυνεσταλμέναι. καὶ τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν οὐκ ἔτι ξυμμύων ἦν, ἀλλ᾽ ἀτελὲς

B ἐνορῶν καὶ διαίρων τὰ βλέφαρα ἐς τὸ ἄνω μέρος, ὡς ἐπὴν τι ἐμπέσῃ ἐς τὸ ὄμμα. καὶ ὁπότε πίοι κατιόντος ἐς τὰ στήθεα καὶ τὴν κοιλίην, ψόφος οἷος καὶ Χαρτάδῃ. πνεῦμα δὲ ἐπιεικῶς διὰ παντὸς μέτριον. γλῶσσα οἵη ἐστὶ τοῖσι περιπλευμονικοῖσιν, ὑπόχλωρος ἀπ᾽ ἀρχῆς. καὶ διὰ παντὸς κεφαλαλγίη. τράχηλος διὰ παντὸς ἀκίνητος ξυμπεριάγειν τῇ κεφαλῇ ἐδεῖτο. καὶ τὸ κατὰ ῥάχιν ἐκ τραχήλου, ἰθὺ καὶ ἄκαμπτον.

C καὶ κλίσιες ὁποῖαι εἴρηνται. καὶ οὐκ ἀεὶ ὕπτιος. τὸ δὲ πῦον ἤδη, ὀρρῶδες λευκόν. πολὺ ἔργον ἐκσπογγίσαι. ὀδμὴ ὑπερβεβλημένη κατὰ τὸν τελευταῖον χρόνον. ποδῶν ἄψιος οὐ πάνυ καταισθανόμενος. [8] τῇ Ἁρπαλίδεω ἀδελφῇ περὶ τέταρτον μῆνα ἢ πέμπτον κυούσῃ, οἰδήματα περὶ τοὺς πόδας ὑδαλώδεα ἐγένετο. καὶ τὰ κύκλα τῶν ὀφθαλμῶν ἐπῴδει. καὶ ἅπαν τὸ χρῶμα μετέωρον, οἷον τοῖσι φλεγματίῃσι. βὴξ

D ξηρή. ὀρθόπνοια δὲ καὶ ἆσθμα τοιοῦτον. καὶ πνιγμοὶ ἔστιν ὅτε ὑπὸ τοῦ πνεύματος, ὥστε καθημένη διετέλει κατὰ κλίνην. κατακεῖσθαι δ᾽ οὐχ οἵη τε ἦν. ἀλλ᾽ εἴ τις καὶ ὕπνου δόξα γένοιτο, καθημένη ἦν. ἄπυρος δὲ ἐπιεικῶς. καὶ τὸ κύημα ἐπὶ πλεῖστον χρόνον ἀκίνητον ἦν, ὡς διεφθαρμένον, καὶ μετέπιπτε. παρηκολούθησε δὲ τὸ ἆσθμα, σχεδὸν δύο μῆνας. κυάμοισι δὲ χρωμένη μελιχροῖσι, καὶ μετὰ μέλιτος ἐλίξει, καὶ τοῦ αἰθιοπικοῦ

E κυμίνου πιοῦσα ἐν οἴνῳ, ἐρᾴϊσε. μετὰ ταῦτα δὲ ἀνῆγε βήσσουσα πολλά. πέπονα. φλεγματώδεα. λευκά. καὶ τὸ πνεῦμα ἔληξεν. ἔτεκε δὲ γόνον θῆλυ. [9] τῇ Πολυκράτεος θέρεος περὶ τὸ ἄστρον πυρετός. πνεῦμα τὸ ἑωθινὸν ἧσσον. ἀπὸ μέσου ἡμέρης μᾶλλον τὸ πνεῦμα, πυκνότερον μικρόν. βὴξ καὶ ἀπόχρεμψις εὐθὺς ἀπ᾽ ἀρχῆς, ὁμοίη πυώδεσιν. ἔσω περὶ ἀρτηρίην καὶ φάρυγγα, ὑπεσύριζε κερχναλέον. πρόσωπον εὔχροον.

F ἐπὶ γνάθοισιν ἐρύθημα, οὐ καλακρεὲς, ἀλλ᾽ ἐπιεικῶς ἀνθηρόν. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, καὶ ἡ φωνὴ βραγχώδης. καὶ τοῦ σώματος ξύντηξις. καὶ περὶ ὀσφῦν ἐξανθήματα. καὶ ἡ κοιλίη κατὰ τὸν τελευταῖον χρόνον ὑγροτέρη. ἑβδομηκοστῇ, ὁ πυρετὸς ἔξωθεν σφόδρα ἔψυχεν. ἐν δὲ τοῖσι κροτάφοισιν, ἡσυχίη. τὸ δὲ πνεῦμα πυκνότερον ἐγίνετο. μετὰ δὲ τὴν παῦσιν ταύτην, τὸ πνεῦμα πυκνότερον οὕτως, ὥστε καθημένη διετέλεσεν, ὥστε

G ἀπέθανεν. ἐν δὲ τῇ ἀρτηρίῃ, ψόφος πουλὺς ἐνῆν. καὶ ἱδρῶτες πονηροί. καὶ ἐμβλέψιες ἐμφρονώδεες σφόδρα, μέχρι τοῦ ἐσχάτου χρόνου. ἡμέραι δ᾽ ἐπεγίνοντο αὐτῇ καταψυχομένῃ, πλείους ἢ πέντε. μετὰ δὲ τὰς πρώτας διετέλει πυῶδες ἀποχρεμπτομένη. [10] τῇ ἄνω τῶν πυλέων οἰκεούσῃ, ἤδη οὔσῃ πρεσβυτέρῃ, πυρέτιον ἐγένετο. καὶ ἤδη ἀπολήγοντος τοῦ τραχήλου ὀδύνημα μέχρις ἐς ῥάχιν καὶ ὀσφῦν. καὶ οὐ πάνυ εἴκρατες

H τῆς τούτων. γένυες δὲ ξυνεστήκεσαν, καὶ ὀδόντας πλέον

quebatur, & os solutum, ac maxillæ & labra semper in motu erant, tanquã qui loqui cuperet, oculorũ creber motus & intuitus, oculiq; dextri color qualis dictus est, aliquãtulũ cruentus, palpebra superior intumuerat, & circa genæ extremũ rubor erat, venæ omnes faciei adeò contractæ erãt, vt cõspicuæ essent, neq; amplius oculis nictabat, verũ intentè intuebatur, palpebrasq; ad superiorem partẽ extollebat, quasi aliquid in oculũ incidisset. Cùm biberet, in pectus & ventriculũ descendentis potus strepitus percipiebatur, quale quid Chartadi adfuit. Spiratio fere semper moderata fuit, lingua qualis pulmonũ inflammatione laborantibus, ab initio ex pallido albicans, & perseuerans capitis dolor. Ceruix perpetuò immota, non nisi cum capite circumagebatur, & pars quæ ex ceruice ad spinã descendit, recta & inflexibilis erat, decubitus qualis dictus est, neq; semp supinus erat. Pus verò iam serosum, albũ effluebat, nec nisi magno negotio spõgia detergebatur, odoreq; modum excedebat. Ad extremum pedũ contactum nõ percipiebat. [8] Harpalidæ sorori quatuor aut quinq; mensium vterum gestanti, pedum tumores aquosi exorti sunt, & oculi in orbem intumescebãt, totumq; corpus veluti pituita alba suffusis, in tumorem subleuebatur. Tussis sicca, erectæ ceruicis spiratio, eiusmodiq; anhelatio, interdumq; à spiritu suffocabatur, adeo vt perpetuò sedere in lecto cogeretur, neq; decũbere posset, sed si qua somni incideret opinio, eum desidẽdo caperet. Fere sine febre erat, fœtusq; ex lõgo interuallo nõ mouebatur, ac veluti ad corruptionem tendebat. Creber autẽ anhelitus fere ad duos menses perseuerauit. Fabis verò melle conditis, & mellis linctu vsa, Æthiopicoq; cumino ex vino epoto, meliushabuit. Deinde etiã multa matura, pituitosa & alba tussi reiecit, spirãdi difficultas desiit, & prolem edidit fœmellam. [9] Polycratis coniugem per æstatem circa caniculam febris prehendit. Difficultas spirandi mane minor aderat, post meridiẽ verò maior, & paulò crebrior, statim ab initio tussis & exscreatio qualis purulentis. Intus ad arteriam & fauces stridula quædã inerat asperitas, facies bene colorata, malarũ rubor nõ in plenũ sed leuiter florulentus. Procedente verò tempore vox rauca extitit, & corporis colliquatio, & circa lũbos eruptiones, ad extremumque aluus liquidior. Septuagesimo die febris prehendit cum vehementi frigore externo, ac in temporibus quies erat. Spiratio autem increscebat. Post hanc verò quietem spiratio crebrior extitit, adeo vt quo ad vixerit sedens permanserit. In arteria strepitus multus inerat, sudores maligni, intuitus valde compositus ad extremum vsque. Ipsa diebus pluribus quàm quinq; perfrigerata est. Post primos autem dies fœculentum assiduè exscreauit. [10] Mulierem supra portas habitantem iam prouecta ætate febricula prehendit, qua iam desinente, ceruicis dolor ad spinam & lumbos protendebatur, neque admodum his partibus valebat. Maxillæ verò & dentes in sese adeo cohærebant, specillum vt non immitteretur, vox etiam balbutiebat, quòd corpus resolutũ, immobile ac imbecillũ esset, mentis tamen compos erat. Ex calefacientium autẽ & aquæ mulsæ tepidæ vsu, tertio fere die remisit, posteaq; sorbitionibus & iusculis conualuit.

ἢ μήλην παρεῖναι. ἥ τε φωνὴ ψελλὴ διὰ τὸ παραλελυμένον, καὶ ἀκίνητον καὶ ἀσθενὲς εἶναι τὸ σῶμα. ἔμφρων δὲ χλιάσμασι καὶ μελικρήτῳ χλιερῷ. ἐχάλασε τεταρταίη σχεδόν. καὶ μετὰ ταῦτα χυλοῖσι καὶ ζωμοῖσιν ὑγιὴς ἐγένετο.

Id quod sub autumni finem contigit. [11] Vnctor apud Harpalidem circa autumnum cruribus & manibus imbecillior factus, medicamentum sursum ac deorsum purgans temerè ebibit, ex quo febris inuasit, & ad arteriam tale quiddam defluxit, vt loquentem impediret, & inter loquendum crebriorem anhelitum redderet, non secus ac angina cum raucedine laboranti. Cùm deglutiret præfocabatur, cæteraque patiebatur quæ qui angina laborant, tumor tamen non aderat. Febris verò increscebat & tussis, multamque ac liquidam pituitam excreabat. Progressu autẽ temporis dolor circa pectus & mammam sinistram obortus est, cumq; exurgeret aut commoueretur, crebra anhelatio multum vexabat, sudor ex fronte & capite manabat, & faucium affectio detinebat, remissius tamen, dolore ad pectus secedente. Per exordia igitur fabis melle conditis vtebatur, vbi verò febres detinebant, potius aceto mulso calido, & mellis delinctu copioso. Quatuordecim autem diebus elapsis omnia cessarunt, & manibus ac cruribus non multò post valuit. [12] Chartadæ febris ardens adfuit, bilis per vomitionem multa reiectio, & per aluum egestio, insomnia, & ad lienem tumor rotundus. Ipso die mane ad desidendum surrexit, strepitu circa ventrem absque dolore oborto. Cùm verò ventrem exoneraret, sanguinis recentis plus quàm congij mensura per aluum subiit, & pauca interposita mora, etiã tertio sanguinis grumi concreti. Oris autem ventriculi anxietas erat, & fere toto corpore paruus sudor & febricula. Primũ etiam mentis compos esse videbatur, procedẽte verò die, anxietas & corporis inquies, iactatio maior, & spiratio paulò crebior erat, cõfidentius & perhumanius quàm occasio ferret homines alloquebatur & excipiebat, & quędam animi deliquia accedere videbantur. Quibusdam autẽ sorbitiones ex hordeo & aquam in qua farina crassior macerata erat, offerentibus, nõ desiit, verùm difficultas spirandi sub vesperam admodum magna erat, & corporis iactatio vehemens, ac in dextrum & sinistrum sese disiiciens, nullo tempore quiescebat, pedes frigidi, tempora & caput magis incalescebant, instante iam morte, multisque sudoribus paruis diffluebant. Cùm biberet, circa pectus & ventriculum demissi potus strepitus percipiebatur, quod sanè mirum in modum perniciosum erat. Vbi verò sibi aliquid infra demitti velle dixisset, defixis oculis non longa interposita mora, vitam finiuit. [13] Hermoptolemi vxorem hyemis tempore febris & capitis dolores prehenderũt, cumq; bibisset, tanquam difficulter deglutiens exurrexit, & cor valere dixit, lingua ab initio liuida fuit. Morbi autẽ occasio ex horrore post balneum nata visa est, nocte & die insomnis erat. Post primos dies interrogata, se iam non solùm capite, sed etiam toto corpore laborare dixit. Sitis interdũ quidem summè intensa, interdum etiam moderata erat. Quinto, sexto, & ad nonum vsq; diem fere delirium, rursusq; secum semiperfecta loquebatur cum sopore. Interdum etiam manum ad parietis tectorium extendebat, & puluinũ quendam frigidum qui capiti suberat, etiam pectori admouebat, interdũ etiam vestem stragulam reiiciebat, & in oculo dextro subcruentum quiddam & lachryma inerat. Vrina verò erat qui in pueris semper mala censetur. Circa initia quidem

ξυνέβη δὲ τελευτῶντος τοῦ μετοπωρινοῦ καιροῦ. [11] Ὁ παρὰ Ἁρπαλίδι ἀλείπτης, ἀκρατέστερος σκελέων καὶ χειρῶν, περὶ φθινόπωρον γενόμενος, ἔπιεν ἐκ φάρμακον ἄνω καὶ κάτω. ἐκ δὲ τοῦ καθάρσιος πυρετός. καὶ ἐς τὴν ἀρτηρίην κατερρύη δὲ τοιοῦτον. οἷς ἐπιγίνεσθαι διαλεγόμενον. καὶ ἀσθμαίνειν ἐν τῷ διαλέγεσθαι. ὁμοίως κυναγχικῷ βραγχώδει. πνιγμὸς καταπίνοντι, καὶ ἄλλα κυναγχικά. οἴδημα δὲ οὐκ ἦν. ὁ δὲ πυρετὸς ἐπέτεινε καὶ ἡ βήξ. καὶ ἀπόχρεμψις ὑγροῦ καὶ πολλοῦ φλέγματος. προϊόντος δὲ, καὶ ὀδύνη κατὰ στῆθος καὶ μαζὸν ἀριστερόν. ὁπότε δὲ ἐξαναστατίη ἢ μετακινηθείη ἆσθμα πολὺ καὶ ἱδρὼς ἀπὸ μετώπου καὶ κεφαλῆς. καὶ τὰ περὶ τὴν φάρυγγα κατεῖχε. μαλακώτερον δὲ ἐς τὸ στῆθος τῆς ὀδύνης ἀπελθούσης. ἀπ' ἀρχῆς μὲν οὖν κυάμοισι μελιχροῖσιν ἐχρῆτο. ἐπεὶ δὲ οἱ πυρετοὶ ἐπεῖχον, μᾶλλον ὀξυμέλιτι θερμῷ, καὶ μέλιτος ἐλίξει πολλῇ. παρελθουσέων τεσσάρων καὶ δέκα ἡμερέων, ἅπαντα ἔληξε. καὶ τῶν περὶ χεῖρας καὶ σκέλεα οὐ πολὺ ὕστερον ἐγκρατὴς ἐγένετο. [12] Χαρτάδῃ, πυρετὸς καῦσος. ἔμετος χολῆς πολλῆς. καὶ κάτω ὑποχώρησις. ἄγρυπνος. καὶ κατὰ σπλῆνα ἔπαρμα στρογγύλον ἐν αὐτῇ περὶ ἐξανέστη. ψόφου περὶ τὴν κοιλίην, ἄνευ ὀδύνης γενομένου. ὡς ἀφοδεύων δὲ ἦν, ὑπῆλθεν αἵματος πλέον ἢ χοεὺς προσφάτου. καὶ μικρὸν ἐπισχόντι, καὶ τρίτον, πεπηγότες θρόμβοι. ἄση δὲ περὶ τὴν καρδίαν, καὶ ἱδρώτιον σχεδὸν καθ' ὅλον τὸ σῶμα. καὶ τὸ πυρέτιον. κατὰ ψυχὴν ἐδόκει καὶ ἔμφρων τὸ πρῶτον. προϊούσης δὲ τῆς ἡμέρης, ἥ τε ἄση πλείων καὶ ἀλυσμός. καὶ πνεῦμα σμικρὸν πυκνότερον. καὶ θρασύτερον, καὶ φιλοφρονώτερον τοῦ καιροῦ προσηγόρευε, καὶ ἐδεξιοῦτο. καί τινες λειποψυχίαι ἐδόκεον ἐπιγίνεσθαι. προσφερόντων δέ τινων χυλοὺς καὶ τὸ ἀπὸ κρίμνων ὕδωρ, οὐκ ἔληγεν. ἀλλὰ τὸ πνεῦμα πρὸς τὴν ἑσπέρην, ὑπέρπολυ ἦν. καὶ ῥιπτασμὸς πολὺς, καὶ ἐπὶ τὰ δεξιὰ καὶ ἐπὶ τὰ ἀριστερὰ, μεταρρίπτων ἑωυτὸν, οὐδένα χρόνον ἀτρεμίζειν δυνατὸς ἦν. πόδες ψυχροί. ἐν κροτάφοισι καὶ κεφαλῆς θέρμη μᾶλλον, ὑπὸ γοῦν τὴν τελευτῆς. καὶ ἱδρώτια πολλά. καὶ πίνοντι τοῦ ψόφου περί τε στήθεα, καὶ κοιλίην, καταπίνοντος τὸ πόμα. οἷς δὲ κάκιστον. φάμενος δὲ θέλειν τι ἑωυτῷ ὑπεξελθεῖν, καὶ ἀτενίζας τοῖς ὄμμασιν, οὐ πολὺ ἐπισχὼν, ἐτελεύτησεν. [13] Τῇ Ἑρμοπτολέμου χειμερινῇ ὥρῃ, πυρετός. καὶ κεφαλῆς ἀλγήματα. καὶ ὁπότε πίοι, ὡς χαλεπῶς καταπιοῦσα, ἐξανέστη. καὶ τὴν καρδίην ὑγιάζεσθαι ἔφη. γλῶσσα πελιδνὴ ἀπ' ἀρχῆς, ἡ δὲ πρόφασις ἐδόκει ἐκ φρίκης μετὰ λουτρὸν γενέσθαι. ἄγρυπνος καὶ νύκτα, καὶ ἡμέρην. μετὰ τὰς πρώτας ἡμέρας ἐρωτωμένη, οὐκ ἔτι μόνην κεφαλὴν, ἀλλὰ καὶ ὅλον τὸ σῶμα πονέειν ἔφη. δίψα. ὅτε μὲν καταχρής. ὅτε δὲ μετρίη. πέμπτη καὶ ἕκτη, καὶ μέχρι τῆς ἐνάτης, σχεδὸν παράληρησις, καὶ αὖθις πρὸς ἑαυτὴν ἐλάλει μετὰ κώματος, ἡμιτελέα. καὶ τῇ χειρὶ ἔστιν ὅτε ἐπορέγετο πρὸς τὸ κονίαμα. καὶ προσκεφάλαιόν τι ψυχρὸν ἐνεὸν τῇ κεφαλῇ. καὶ τοῖσι στήθεσι προσεῖχε. καὶ τὸ ἱμάτιον ἔστιν ὅτε ἀπερρίπτει. καὶ ἐπ' ὀφθαλμοῦ τοῦ δεξιοῦ τὸ ὕφαιμον ἦν, καὶ δάκρυον ἦν. οὖρον δὲ ὃ τοῖσι παισὶ πονηρὸν ἐστὶν ἀεί. ὑπεχώρει δὲ ἀπ'

A δὲ ἀπ' ἀρχῆς μὲν ὑπόκιῤῥα. ὕστερον δὲ ὑδατώδεα σφόδρα. καὶ τοιουτόχροα. ια', ἐδόκει μετριώτερον θερμὴ εἶναι. καὶ ἄδιψος ἔστιν ὅτε ἐγένετο, οὕτως ὥς εἰ μή τις διδοίη, οὐκ ἤτει. ὕπνοι μετὰ τὸν πρῶτον χρόνον ἐγένοντο ἐπιεικῶς ἡμέρης. ἐς δὲ νύκτα, ἄγρυπνος. καὶ ἐπόνει μᾶλλον ἐς νύκτα. ἐνάτη ἡ γαστὴρ ἐξεταράχθη, ὑδατώδεα διαχωρήσασα. ὡσαύτως δὴ καὶ ἑνδεκάτη. ταῖς δ' ἐπιούσαις, ἐπιεικῶς. πολλὴ
B ἡ διανάστασις. καὶ τοιαύτη. ἦσαν δ' ἐν τῇσι πρόσθεν ἡμέρησιν, ἀκρηχολίαι καὶ κλαυθμοὶ, οἷοι παιδαρίου. καὶ βοή. καὶ δείματα. καὶ περιβλέψιες, ὁπότε δὴ ἐκ τοῦ κώματος ἐγείροιτο. τῇ δὲ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ, ἔργον κατέχειν ἦν, ἀναπηδῶσαν καὶ βοῶσαν, ἐξαίφνης καὶ συντόνως. ὥσπερ ἂν ἐκ πληγῆς, καὶ δεινῆς ὀδύνης, καὶ φόβου. ὡς καταλαβών τις αὐτὴν, κατάσχοι χρόνον ὀλίγον. εἶτα πάλιν ἡσυχίην
C τε εἶχεν. καὶ κωματισμένη, ὑπνοῦσα διετέλει οὐχ ὁρῶσα ὅλως. ἔστι δ' ὅτε, οὐδὲ ἀκούουσα. μετέβαλλε δ' ἐς ἀμφότερα θόρυβόν τε καὶ ἡσυχίην πυκνὰ, σχεδὸν ὅλην τὴν ἡμέρην ταύτην. ἐς νύκτα δ' τὴν ἐπομένην, ὑπῆλθέ τι καὶ ὕφαιμον, οἷον μυξῶδες. καὶ πάλιν οἷον ἰλυῶδες. μετὰ δ' πρασοειδέα σφόδρα καὶ μέλανα. τῇ δ' ιε' ὀξεῖς ῥιπτασμοί. καὶ οἱ φόβοι. καὶ ἡ βοὴ ἐγένετο ἠπίως. παρηκολούθει δ' ὁ ἀγριασμὸς.
D καὶ ὁ θυμὸς ἦν. καὶ κλαίειν εἰ μὴ οἱ ταχέως ὅ, τι βούλοιτο ὀρεχθείη. καὶ ἐπεγίνωσκεν μὲν πάντας, καὶ πάντα ἤδη μετὰ πρώτας εὐθὺς ἡμέρας. καὶ ὁ τοῦ ὀφθαλμοῦ κατέστη. ἡ δ' μανίη παρὰ καιρόν. καὶ ἡ βοή. καὶ ἡ μεταβολὴ ἡ εἰρημένη παρηκολούθει ἐς τὸ κῶμα. ἤκουεν ἀνωμάλως. τὰ μὲν σφόδρα καὶ εἰ σμικρόν τι λέγοι. ἐπ' ἐνίων δ' μεῖζον ἐδόκει διαλέγεσθαι. πόδες ἀεὶ ὁμαλῶς τῷ ἄλλῳ σώματι
E θερμοὶ ἐς τὰς τελευταίας ἡμέρας. τῇ δὲ ιϛ' ἧσσον. ιζ' μετριωτέρη τῶν ἄλλων ἡμερέων, ἔχουσα ἐς νύκτα ὡς φρίκης αὐτῇ γινομένης, ξυνάγουσα ἐπυρέτηνε μᾶλλον. καὶ ἡ δίψα πολλὴ ἦν. τὰ δ' ἄλλα ὅμοια παρηκολούθει. τρόμοι δ' περὶ τὰς χεῖρας ἐγένοντο. καὶ κεφαλὴν ὑπέσειεν. καὶ αἱ ἐμβλέψιες τῶν ὀφθαλμῶν πονηραί. καὶ ἡ δίψα ἰσχυρή. πιοῦσα, πάλιν ἤτει. καὶ ἥρπαζε. καὶ λάβρως ἔπιεν. ἀποσπᾶν δ' οὐκ ἠδύναντο,
F γλῶσσα ξηρὴ, ἐρυθρὴ σφόδρα. καὶ τὸ στόμα ὅλον καὶ χείλεα καθηλκωμένα καὶ ξηρά. καὶ τὰς χεῖρας ἀμφοτέρας ἐπὶ τὸ στόμα φέρουσα ἐμασσᾶτο, τρομώδης ἐοῦσα. καὶ εἴ τι προσώρεξέ τις μασήσασθαι, ἢ ῥυφῆσαι. λάβρως καὶ μανικῶς κατέπινεν καὶ ἐρόφανεν. καὶ τὰ περὶ τὴν ὄψιν πονηρά. ἡμέρῃσι δ' τρισὶν ἢ τέτταρσι πρὸ τῆς τελευτῆς, φρίκη τε αὐτῇ ἔστιν ὅτε ἐνέπιπτεν, ὥστε ξυνάγειν τὸ σῶμα. καὶ ξυγκαλύπτεσθαί
G τε καὶ πνευστιᾶν. τέτανοί τε τὰ σκέλεα, καὶ ψύξις ποδῶν. ἡ δίψα δ' ὁμοίη. καὶ τὰ περὶ τὴν διάνοιαν ὅμοια. καὶ ἐξαναστάσιες, ἢ διὰ κενῆς, ἢ σμικρὰ καὶ λεπτὰ, μετά τινος βραχέος τόνου. τῇ δ' τελευταίῃ τῇ τρίτῃ καὶ εἰκοστῇ, τὸ ὄμμα μέγα τὸ πρωῒ ἦν. καὶ περίβλεψις βραχείη. καὶ ἡσυχίην ἦγεν, ἔστιν ὅτε καὶ ἄνευ τοῦ ξυγκεκαλύφθαι τε καὶ κωματίζειν. πρὸς δ' τὴν ἑσπέρην τοῦ δεξιοῦ ὄμματος κίνησις οἷον ὁρεούσης, ἢ τινὸς
H βουλήσιος, ἐκ τοῦ ἔξω κανθοῦ πρὸς ῥῖνα. ἐπεγίνωσκέ τε καὶ πρὸς τὸ ἐρωτώμενον ἀπεκρίνετο. φωνὴ μετὰ πολλὰ ὑπόβαυλος, καὶ ὑπὸ τῆς βοῆς ἀπεῤῥωγυῖα καὶ βραγχώδης.

per aluum aliquantulum fulua demittebat, postea verò aquosa multum, atq; eiusmodi coloris. Vndecimo die mediocriter calere videbatur, ac interdū sitis expers in tantum erat, vt nisi quis daret nō peteret. Post primum tempus de die somnus moderatè contingebat, noctu verò peruigil erat, & ad noctem magis laborabat. Nono aluus emota est aquosa deiiciens, eodemq; etiam modo vndecimo. Sequētibus verò diebus, fere crebra ad desidēdū exurrectio erat, eademq; deiectio. Primis autem diebus excandescebat & eiulabat, instar puelli clamabat & terrebatur, & vbi ex sopore excitaretur, circumspiciebat. Decimo quarto autem die eam de repente exilientem acriterq; vociferantem, velut plaga aliqua accepta, aut ex graui dolore & metu, cōtinere difficile erat, adeo vt quis eam apprehensam pauco tempore detineret. Deinde rursus quietem agebat, & sopore oppressa perpetuò dormiebat, nihil in totum videns, interdum verò neque audiens, per totumq; diem istum, tum ad tumultum, tum ad perturbationē, crebrò commutabatur. Nocte autem sequente subcruentum quiddam per aluum subiit, veluti mucosum, rursusq; tanquam limosum, postea verò porracea admodum & nigra. Decimo quinto die vehemētes corporis iactationes & metus, & clamor remissus erat. Consequebatur autem efferatio & excandescentia, & eiulatus, nisi ipsi citò q̄ vellet exhibitum esset. Statim quidem à primis diebus omnes & omnia cognoscebat, & quod in oculo erat conquieuit, furor verò præter temporis occasionem & vociferatio, prędictaq; mutatio ad soporem consequebatur. Inæqualis erat auditio, partim quidē vehemēs etiam si quid summissè diceretur, in quibusdam verò altius loqui videbatur. Pedes semper æqualiter cum reliquo corpore calidi ad extremos vsq; dies, verùm decimo sexto die minus. Decimoseptimo cùm moderatius quàm cæteris diebus haberet, sub noctem velut horrore suborto se contrahens, magis febricitabat, plurimumq; sitiebat, & reliqua similia consequebātur. Manuum tremores fiebant, & caput succutiebat, oculorum intuitus prauus & sitis vehemēs, vbi bibisset, rursus exposcebat & arripiebat, & abundè bibebat, neq; auellere poterant. Lingua sicca valdeq; rubra erat, totumq; os ac labra exulcerata & sicca, manum vtranque tremulam ori admouebat cùm manducaret, & si quid manducandū aut sorbendum porrigeretur, auidè ac furiosè deglutiebat & sorbebat, oculorum obtutus prauus erat. Ante mortem autem tribus aut quatuor diebus tantus interdū horror incidebat, vt corpus contraheret & contegeret anhelansq; respiraret, crurum distentiones & pedū frigus aderat. Sitis verò & mentis affectiones eædem perseuerabāt, & ad desidendum exurrectiones, aut inanes erant, aut pauca & tenuia cum modico quodā conatu demittebantur. Ad extremum tertio & vigesimo die oculus mane magnus erat, breuisq; circumspectio, & quietem agebat interdum absq; integumentis & sopore. Sub vesperum autem oculus dexter tanquam cerneret aut quid vellet, ab externo angulo ad nasum mouebatur, cognoscebatq; & ad interrogata respondebat. Vox post multa aliquantulum balbutiens, ac præ clamore fracta & rauca.

[6] τῷ ἐν τῷ ἀλεύρῳ] τῷ ἐν τῷ ἀλεύρῳ reponendum, quod farinam lacte subactam & pulticulam significat, quæ in actioribus intestinorum deiectionibus variam habet materiam in pollinem redactam. Lac autem caprinum tenuitate & crassitie medium quendam locum habet, vt scribit Gal. lib. 5. Meth. med. A

καὶ ἐπάρματα] καὶ ἐπάρματα legunt exemplaria Regia quædam manu exarata, eodem sanè sensu. In eo verò quod sequitur codicum pluralitatem secutus sum.

[7] ἔχον δὲ οὕτω] Sic omnia legunt exemplaria, melius tamen ἔχων & αἰῶδωος.

κροτάφων δὲ σφυγμὸς οὐκ ἔλιπεν] Cornarius πόνος pro σφυγμὸς legisse videtur, conspirantibus tamen ad hanc lectionem codicibus omnibus tum manu scriptis tum publicatis.

πεντεκαιδεκάτη] Caluus quod decimo septimo dici attribuitur, decimo quinto adiunxit, manifesto certè mendo diem decimum sextum & decimum septimum præteriens.

καὶ ἀεί τι διακενῆς θηρεύων] διακενῆς θηρεύσας χεῖρας & ἀποκαρφολογούσας & κροκιδιζούσας manus vocat in Progn. quas huc & illuc ægri circunferunt tanquam aliquid arrepturi, aut bestiolas circum oculos oberrantes venaturi, aut floccos & festucas stragulis & parietibus inhærentes euulsuri, quæ sunt imaginationis læsæ ac phreniticorum grauissima symptomata. Caluus ἀεί τι καινὸν legisse videtur. B

οὐ δι' οὐ προχείρως] Istud προχείρως non expressit Caluus. Significat autem ea quæ sunt obuiam & prompta, nec sine conatu eum potuisse perfectè aut explicatè proloqui.

ὥστε θέλοντας λέγειν] Sic exemplaria habent publicata, manu verò exarata omnia ὥς τι θέλοντος λέγειν legunt, quam lectionem secutus est Caluus.

καὶ ὅτε τι πίει] Id ex vulgi opinione ductum magnam habet ad perniciem significandam authoritatem. Indicat namq; extremam instrumentorum resiccationem & humidi consumptionem, facultatisque attractricis extinctionem. Ac potus descendentis strepitum damnat Hippocrates in Cois Præsagiis his verbis, οἱ ἐν δὲ τοῖσι ποτοῖσιν ὑποψοφέοντες, καὶ ὑποβορβορύζοντες ξηροῖσι, καὶ οἱ χαλεπῶς καταβροχθίζοντες πνεύματι βηχώδει, ὀλέθριοι ἐν ὀξέσι καταψυχομένοισι. hoc est, Quibus inter potandum strepitus quidam percipitur, quique præ siccitate murmur quoddam sentiunt, aut qui ob spiritum tussiculosum ægrè deglutiunt, in grauibus malis perfrigeratis, perniciosè habere iudicandi sunt. Idem quoque lethale signum postea in Theodori vxore celebrat. In quibus exemplis plebeias voces refert, vulgarem sermonis morem secutus, cùm potum ἐς τὰ στήθεα demissum dixit. Gulam nanque per τὰ στήθεα intelligit. Neque enim pulmones potum peruadere existimauit Hippocrates, cùm aliter sentiat lib. 4. de Morb. & initio lib. περὶ καρδίας, quam tamen opinionem Platoni attribuunt, vt scribit Galenus lib. 8. de Placit. Hippocr. & Platonis. Apparet autem tumultuariam esse istam operam, temereque ex pugillaribus aut diariis consarcinatam, quod ex Chartade (cuius postea fit mentio) idem denotauerit. C

γλῶσσα ὑπόλευκος] Linguam pulmonum inflammatione laborantibus ex pallido aut luteo albicantem facit lib. 3. de Morbis, & lib. περὶ κρισίμων, & lib. περὶ τόπων τῶν κατ' ἄνθρωπ. deinde flauescentem, & temporis progressu nigrescentem. In Cois verò Præsagiis λευκὴν καὶ τρηχεῖαν. Cœlo autem calidiore & calidioribus naturis sanguis tenuis & flauus, qualis in pulmonibus concipitur, facilè in bilem vertitur. Nostro verò cœlo frigidiore & humidioribus nostris naturis, ex huiusmodi sanguine pulmoniæ & pleuritides ferè excitatæ, linguam rubricantem aut etiam exalbescentem ostendunt. D

[8] καὶ τὰ κύκλα τῶν ὀφθαλμῶν] τὰ κύκλα oculorum orbes indicant & cauitates. Cornarius τὰ κοῖλα legisse videtur, quæ oculorum cauitates significant, quæ in malo corporis habitu & insigni viscerum impuritate, & aqua suffusis aut lienosis intumescere solent, vnde κοιλίδια dicitur Rufo, vt antea scripsimus. Exemplaria Regia manu scripta quædam τὰ κύκλα habent. Reconditiora verò τὰ κύκλω, vt & recentiora κατὰ κύκλω.

καὶ τὸ κύημα ἐπὶ πλεῖστον χρόνον ἀκίνητον ἦν] ἦν desiderant exemplaria antiqua manu scripta Regia. Quod sequitur ὡς διεφθαρμένον καὶ μετέπιπτε ad fœtus corruptionem referri potest, vt qui abortione euolueretur, alioqui ὡς διεφθαρμένον superiora respicit, & fœtus prope mortui aut corrupti immobilitatem, qui etiam dilabebatur & pene euoluebatur.

[9] κερχαλέον] Hunc locum subindicat in Exegesi Galenus & explicat his verbis, κερχαλέον, κέρχνον ποιητικόν. οὕτως δὲ ἡ ὑπὸ τραχύτητος ὀνομάζεται τοῦ φάρυγγος, & ὁ ἐν τῷ πνεύμονι ψόφος. Illud autem ὑπεσύρειζε κερχαλέον faucium asperdinem sibilum quendam aut stridorem edentem significat. Cæterùm exemplaria manu scripta Regia quædam καρχάλεον habent, alia κερχάλεον quemadmodum & Asulanus codex. E

& περὶ ὀσφὺν ἐκρήγματα] ἀλήματα videtur legisse Caluus non ἐκρήγματα, quæ eruptiones circa lumbos, aut pustulas quasdam ex nimio corporis contabescentis decubitu significare videntur.

σφόδρα ἔψυχεν] περιέψυχεν legunt exemplaria recondita Regia manu exarata, quò totius corporis vehementem in rigore perfrictionem ex febris insultu indicent.

[11] ἔπιεν ἐκεῖ φάρμακον] Non dubium est quin εἰκῇ legerint Interpretes, quod sanè melius conuenit, cùm ἐκεῖ locum indicet. Etsi Hesychio ἐκεῖ μακρὰν & πόρρω significat.

ὁμοίως κυνάγχῃ βραγχώδει] Ista omisisse videtur Caluus. Exemplaria autem omnia Regia manu exarata βραγμώδει habent pro βραγχώδει, quod fortè strepitum aut sonitum edentem angina laborantem significat, vt βραγχώδει raucedine laborantem, pro quo βραχιώδει habet Asulanus codex. F

[12] ἐν αὐτῇ περὶ ἐξαιέσῃ] Sic legunt omnia quæ adhuc videre licuit exemplaria, quam ideo lectionem secuti sumus. Cornarius ἐν πείτῃ legisse videtur.

κατὰ ψυχὴν ἐδόκει & ἔμφρων] Sic omnia quæ videre licuit exemplaria, quæ etiam secuti sumus. Cornarius καταψυχεῖν ἐδόκει legisse videtur.

τὸ ἀπὸ κρίμνων ὕδωρ] Solemne est Hippocrati his verbis aquam in qua farina crassior macerata fuerit significare, eaque crebrò vsurpatur lib. 1. de Morb. Libro verò tertio inter potiones refrigerantes quæ in febribus ardentibus exhibentur, præcipuè describitur his verbis, τοῦτο δὲ κρίμνων κριθῶν ἁδρῶν ἡμιχοίνικα ὕδατος χόεα ἐπιχέας, ὁκόταν ἤδη ἀνοιδῇ τὰ κρίμνα. τρίβειν τῇσι χερσὶν, ἕως ἂν λευκὸν τὸ ὕδωρ γένηται & ἀδιάντου δραχμίδα ἐμβαλὼν, ἀπαιθριάσας δίδου. hoc est, Hoc verò, plenioris hordei farinæ crassiori chœnici dimidiæ aquæ congium affundito, cumque iam crassioris farinæ partes intumuerint, manibus terito, dum aqua alba euadat, & adianti pugillo iniecto, sub die per noctem expositum exhibeto. G

[13] δίψα ὅτε μὲν κατακορὴς] κατακορῆ δίψαν Galenus vehementem explicat, quæ ex bilioso & syncero humore gignitur, aut summè intensam. ὀνομάζει δὲ καὶ δίψαν τινὰ κατακορῆ, τὴν ἤτοι διὰ τὸ τοιοῦτον χυμὸν γεγονυῖαν σφοδρὰν, ἢ ἐς ἄκρον ἐπιτεταμένην.

μετὰ κώματος] Istud omisisse videtur Caluus, in quo tamen retinendo conspirant exemplaria omnia tum publicata tum manu scripta.

καὶ περὶ κεφαλόν τι ψυχρόν] Sic habent exemplaria omnia tum scripta, tum publicata præter peruetustum Regium, quod προσκεφαλαίον τι legit. Quam etiam lectionem Caluo imposuisse satis apparet, qui quod puluino inerat frigidum intellexit. Sed certè προσκεφάλαιόν τι legendum esse manifestum est, quod puluinum aut ceruical significat.

οὖρον δὲ ὃ τοῖσι παισὶ πονηρὸν ἐστὶν ἀεί] Vrinas tenues & dilutas intelligere videtur, quæ in pueris omninò damnantur, & in phreniticis apparent ex placito 72. lib. 4. Secundum naturam autem in pueris vrinæ sunt crassæ & subsidentiæ plenæ ob facultatis alteratricis robur, vt scribit Galenus com. ad aph. 26. lib. 3. & com. in aph. 11. lib. 6. Epid. sect. 3. Plenius verò lib. 1. περὶ κρίσεων. διὰ τὸν H

καὶ τοῖς

A καὶ τοῖς παιδίοις σχεδὸν ἅπασι, καὶ τῶν τελείων τοῖς ἀργῶς διαιτωμένοις, ἢ ἄλλως ἐμπιπλαμένοις ἱκανὴν ὑπόστασιν ἴσχει τὰ οὖρα. πλεῖον γὰρ ἐν τούτοις ἅπασι τὸ ἀκατέργαστόν τε καὶ ὠμόν, τοῖς μὲν διὰ τὴν ἀργίαν, τοῖς δὲ, διὰ τὴν πλησμονήν. τοῖς παιδίοις δὲ, καὶ διὰ τὴν πλησμονήν, ἀδδήφαγοι γὰρ μᾶλλον, ἀλλὰ καὶ διότι μία τῆς γαστρὸς ἐνέργεια δυοῖν ἑτέραις ἐνεργείαις ἱκανῶς ἐξαρκεῖν ἀδύνατος, αὐξήσει τε ἅμα καὶ θρέψει. πρὶν οὖν ἀκριβῶς ἐν αὐτῇ πεφθῆναι τὴν τροφὴν, ἕλκει τὸ σῶμα, κἀντεῦθεν πλεῖστον τὸν ὠμὸν ἀθροίζει χυμόν. hoc est, Quam ob causam pueris prope omnibus, & perfecta ætate vitam desidem agentibus, aut quouis modo expletis, vrinæ sufficiens habent alimentum. In his enim omnibus maior non confecti & crudi copia inest, his quidem ob desidem vitam, illis verò ob ingurgitationem. Pueris autem tum ob ingurgitationem (siquidem voraciores existunt) tum etiam quòd vna ventriculi actio, cæteris duabus actionibus, auctioni simul & nutritioni satis esse nequit. Prius ergo quàm in eo coctum sit alimentum, id corpus ad se rapit, indeque plurimùm humoris crudi coaceruat. Atque huiusmodi vrinarum crassitudo in pueris, calculi in vesica causæ rationem obtinet, vt scribit † Gal. Vrina igitur tenuis & diluta cùm in pueris maximè sit contra naturam, perniciosissima est. Quod etiam in Progn. testatur his verbis Hippocrates, ἔστι δὲ τοῖσι μὲν ἀνδράσι καὶ τῇσι μὲν γυναιξὶ τὰ μέλανα τῶν οὔρων κάκιστα. τοῖσι δὲ παιδίοισι, τὰ ὑδατώδεα. Cuius rei rationem adfert Galenus lib. 1. de Crisibus his verbis, τοῖς μὲν γὰρ παιδίοις συνηθέστερα τὰ παχύτερα. τοῖς δ' αὖ τελείοις, τὰ πυρρότερα. τὸ δ' ἐναντίον ἀεὶ τοῖς οἰκείοις ὀλέθριον.

B

† *Com. 3. in lib. 6. Epid. & com. ad aph. 26. lib. 3.*

ἐς δὲ νύκτα ἄγρυπνος] ἄϋπνος habet codex vnus Regius manu scriptus.

ὡσαύτως δὲ καὶ ἑνδεκάτῃ] δεκάτῃ pro ἑνδεκάτῃ legisse videtur Caluus.

ὁπότε δὲ ἐκ τοῦ κώματος ἐγείρεται] ἐγείροιτο habent scripta omnia exemplaria manu scripta Regia, quā etiā lectionem secutus est Caluus.

ἐξαίφνης καὶ συντόνως] Sic meliora omnia exemplaria tum publicata tum manuscripta, quædam etiam recentiora συντόμως.

καὶ χείλεα καθηλκωμένα] Exemplar manu scriptum Regium & reconditum καθελκωμένα habet, reliqua cum publicatis consentiunt. Caluus καὶ ξηρά omisisse videtur. Cæterùm labrorum & oris exulceratio febris vehementiam vel idiotis testatur, quod etiam in febribus tertianis crebrò contingere ob bilis acrimoniam & succensionem in dies animaduertimus, & lib. 6. Epid. ab † † Hippocrate est annotatum. Idque præsagio plærunque salutari & critico vulgus in febrium inclinatione non temerè annotat.

C

† † *Aph. 40. sect. 8.*

ἐμασσᾶτο] Caluus pro ἐμασσᾶτο (quæ est omnium exemplarium lectio) ἐχάραττε aut aliud quid tale legisse videtur. Nam pro manducatione scarificationem posuit. Et certè manducatio huc parum quadrat. Potest & scalptura intelligi, qua ægra tremebundis manibus os exulceratum defricaret. Potest etiam alioqui de delirantium contrectatione, palpitatione, & tremebunda manuum iactatione conuulsionem indicante accipi. Est enim μάσσασθαι Hesychio ἐφάψασθαι.

καὶ ἡσυχίην εἶχεν] δι' ἡμέρης addidisse videtur Caluus, & illud ξυγκεκαλύφθαι de oculis clausis sumpsisse.

[14] Τῷ Ἀμφιφράδεος, θέρεος πλευρῷ ἀριστερῷ ὀδύνη καὶ βὴξ. καὶ ὑποχωρήματα πολλὰ, ὑδατώδεα, καὶ ὑπόχολα. καὶ ὁ πυρετὸς ἐδόκει λῆξαι περὶ ἑβδόμην. ἡ βὴξ ἐνῆν. χρῶμα ὑπόλευκον καὶ ὕπωχρον. περὶ δὲ τὰς ιβ ὑπόχλωρον ἔπτυεν. τὸ πνεῦμα περιϊόντος τοῦ νοσήματος αἰεὶ πυκνότερον. καὶ ἆσθμα, καὶ ὑποκερχαλέον περὶ στήθεα καὶ ἀρτηρίας. ῥυφήμασιν ἐχρῆτο. ἔμφρων ἅπαντα τὸν χρόνον. περὶ δὲ κη, ἐτελεύτησεν. ἱδρῶτες ἔστιν ὅτε ἐγίνοντο ἔξω. [15] Κάπηλος ὁ περιπνευμονικὸς, κοιλίη εὐθὺς ὑπήει. περὶ δ', ἱδρὼς πουλύς. ἐδόκει λῆξαι τὸ πυρέτιον. τὸ βηχίον οὐδὲν ὡς εἰπεῖν. ε καὶ ϛ καὶ ζ ἐπεῖχεν ὁ πυρετός. ἱδρὼς ἡ θ, ἀπεχρέμψατο ὠχρόν. δεκάτῃ ᾔει ἅλες οὐ πολλάκις. περὶ ια ἠπιώτερος. ἐν τῇ ιδ ὑγιής. [16] Ἑρμοπτολέμῳ μετὰ πληϊάδος δύσιν, πυρετὸς ἐπῆλθε. βὴξ οὐ πάνυ. γλῶσσα δὲ περιπλευμονική. ἐνάτῃ ἐξίδρωσεν. ὅλος κατεψύχθη, ὡς ἐδόκει. προσενεγκὼν αὐτῷ χυλόν. περὶ μέσον ἡμέρης ἐθερμαίνετο. ια ἱδρὼς καὶ κοιλίη ἐξηραίνετο. κατάχολα ὑποχωρήματα. τὸ βηχίον ἐπεγένετο. ιδ ὠχρὸν ἀπεχρέμψατο. καὶ ῥεγχώδης ἦν καὶ τῇ ιε. ἔμφρων δὲ πάντα τὸν χρόνον ἐὼν, ἐτελεύτησεν. [17] Ἕτερός τις ἐπὶ τοῦ ὑπερῴου ῥεγχώδης, γλῶσσα ξηρὴ περιπλευμονικὴ, ἔμφρων ἐτελεύτησεν. [18] Καὶ Ποσειδώνιος ἔτι τοῦ θέρεος ἐνισταμένου, κατὰ στῆθος καὶ ὑποχόνδρια καὶ πλευρὸν, ἐπόνει χρόνον πουλὺν, ἄνευ πυρετοῦ. πολλοῖσι δὲ ἔτεσιν ἔμπροσθεν, ἔμπυος ἐγένετο. τοῦ δὲ χειμῶνος φρίξαντι, ἐπέτεινεν ἡ ὀδύνη. καὶ τὸ πυρέτιον λεπτόν. καὶ ἀπόχρεμψις πυώδης. βὴξ κερχαλέη, περὶ φάρυγγα. καὶ ῥεγχώδης. ἔμφρων δὲ ἐὼν ἐτελεύτησεν. [19] Ὁ δὲ Βάλεως ἐκ τοῦ ὄρεος πάντα ἡμαρτηκώς. ϛ γλῶσσα πονηρή.

D E F G H

[14] Amphiphradis puerum æstate lateris sinistri dolor & tussis prehendit. Multa aquosa & aliquantulum biliosa per aluum deiiciebantur, & circa septimum febris desiisse videbatur. Tussis aderat & color subalbidus & aliquantulum pallidus. Ad duodecimū aliquantulum ex virore pallescens expuebat. Procedente morbo spiratio densior semper fuit & creber anhelitus, cum stridula quadā ad pectus & arteriam asperitate, sorbitionibus vtebatur, toto tempore mente constabat. Ad octauum & vigesimum diem extinctus est, sudoribus interdum foras erumpentibus. [15] Cauponi peripneumonia laboranti aluus statim subiit, ad quartum diem sudor multus obortus est, febricula cessasse videbatur, tussicula prope nulla erat. Quinto, sexto & septimo die febris detinebat, octauo sudor, nono pallidum excreuit. Decimo abundè aluus demittebat, non sæpe, ad vndecimum leuius habuit, decimo quarto conualuit. [16] Hermoptolemo post Vergiliarum occasum febris accessit, tussis non admodum infestabat, lingua verò qualis pulmonum inflammatione laborantibus, nono die exudauit, totus (vti visum est) perfrixit, oblata ei sorbitiuncula ex hordeo circa meridiem incalescebat, vndecimo sudor & aluus resiccata sunt, biliosa erant alui excrementa, tussicula suborta est. Decimo quarto pallidum excreauit, stertor aderat. Decimo quinto cùm toto tempore mente constitisset, mortuus est. [17] Alter quidam in palato stertorem sentiens, lingua arida qualis pulmonum inflammatione laborātibus, mentis compos mortuus est. [18] Posidonius etiam cùm adhuc æstas impenderet, pectoris, præcordiorum, & lateris dolore citra febrem diu conflictatus est. Multis verò annis antea pus thoracis cauo collegerat. At per hyemem cùm horrore correptus fuisset, dolor intendebatur & tenuis febricula, excreatio purulenta erat, & tussis cum stridula asperitate ad fauces & stertore, mentis autem compos mortuus est. [19] Balis filio cùm mēte penitus aberrasset, sexto lingua praua,

& aliquantulum rubra extitit, & voce vacillabat, oculi colorati, natantes quales nictantium, reliqui etiam corporis color non admodum auriginosus, verùm aliquantulum pallidus, liuidus, vox deprauata, obscura, lingua qualis pulmonum inflammatione laborantibus, mens non sibi constans, respiratio quæ ad manum est praua, non crebra, neque magna, pedes frigidi, lapidei, circa nonum diem mortuus est. [20] Anginosæ apud Metronem manus dextra crusq; doluit, febricula detinebat, tussicula, suffocatio, tertio die relaxauit. Quarto conuulsione tentata, voce capta est, stertor, dentium connexio, malarum rubor aderat. Hæc non longè vitam protrahens, quinto aut sexto mortua est. Signum ad manum subliuidum apparuit. [21] Bion cùm multo tempore aqua intercutem laborasset, multis diebus cibum auersabatur, & vrinæ stillicidio vexabatur. Ad genu sinistrum oborto abscessu, & suppuratione facta mortuus est. [22] Ctesiphon post magnam febrem ardentem aqua inter cutem correptus est, & antea cùm hydrope & lienis tumore laborasset, valde oppletum est scrotum, crura & abdomen. Sub finem tussis & suffocationes ad noctem contingebant, ex pulmone magis, velut pulmonis vitio laborantibus. Tribus aut quatuor ante mortem diebus, rigor, febris corripuerunt, ad femur dextrum parte interna iuxta venam mediam quæ ab inguine fertur, collectio velut ex igne agresti oborta est, cum rubore aliquantulum liuido. Ad noctem oris ventriculi dolor, neque multò post vox defecit, suffocatio cum stertore, & mortuus est. [23] In Olyntho quoq; qui aqua inter cutem laborabat, de repente voce defectus, per diem & noctem mente captus mortuus est. [24] Prodromi puer per æstatem aliquantulum balbus, febre ardente correptus est, lingua ipsi subarida, obscura, alui multa deiectio, superstes fuit. [25] Leophorbidæ post brumam febris acuta adfuit, præcordiorum & ventris dolor, deiectiones liquidæ, biliosæ, multæ interdiu sopore detinebatur, lingua qualis pulmonum inflammatione laborantibus, tussis non aderat. Duodecimo nigra, pauca & porracea aluo deiecit. Decimo quarto febricula desiisse videbatur, postea verò sorbitionibus vtebatur. Decimo sexto os admodum salsum cum siccitate extitit. Ineunte autem vespere horror & febris. Primo & vigesimo die ad meridiem rigor & sudor corripuit, febricula desiit, calor tamen suberat exiguus, & sub noctem iterum sudor, & vigesimo secundo die sudor adfuit calorque remisit. Prioribus autem diebus omnibus sine sudore fuit, & aluus humida extitit etiam in ea quæ postea adfuisse visa est morbi reuersione. [26] Theoclis affinem quæ supernè habitabat, sub Vergilias febris acuta prehendit, sexto desiisse visa est, lauit tanquam desiisset, septimo gena valde rubuit, vtra non memini. Sub vesperam febris multa contigit, & animi ac vocis defectio aderat, neque verò multò pòst sudor, ac cessatio à morbo septimo die. [27] Theodori coniugi febricitanti, magna sanguinis è naribus profusio hyeme contigit. Vbi verò febris ad secundũ diem cessasset, nõ longè postea lateris dextri velut ex locis laborãtibus grauitas adfuit, ac tum primùm & sequentibus diebus grauis dolor ad pectus subortus est, fomentoq; ad latus dextrum adhibito,

ὑπέρυθρος. καὶ κατὰ φωνὴν ἦν ἐν τῇ ῥεμβῇ. ὀφθαλμοὶ κεχρωσμένοι. πλέοντες ὥσπερ τῶν νυσταζόντων. χρῶμα καὶ τοῦ ἄλλου σώματος οὐκ ἰκτερῶδες σφόδρα, ἀλλ' ὕπωχρον, πελιδνόν. φωνὴ πονηρή. ἀσαφὴς, γλῶσσα περιπλευμονική. οὐκ ἔμφρων. πνεῦμα πρὸς χεῖρα πονηρὸν, οὐ πυκνὸν, οὐδὲ μέγα. πόδες ψυχροί. λιθώδεις. περὶ ἐνάτην ἐτελεύτησε. [20] Κυναγχικὴ ἡ παρὰ Μέτρωνι, χεῖρα δεξιὴν, σκέλος ἤλγησε. πυρέτιον ἐπεῖχε. βηχίον. πνῖγμα. τρίτη ἐχάλασεν. ἑβδόμη σπασμώδης. ἄφωνος. ῥέγχος. ὀδόντων ξυνέρεισις. γνάθων ἔρευθος, οὗτος οὐ πολὺ διαζήσας, τῇ πέμπτῃ ἢ ἕκτῃ ἐτελεύτησε. σημεῖον περὶ χεῖρα δὲ ὑποπέλιον. [21] Βίων ἐξ ὑδρωπικοῦ πολυχρονίου, ἀπόσιτος ἐγένετο πολλὰς ἡμέρας, καὶ στραγγουριώδης. ἐπὶ γούνατος ἀριστεροῦ, ἀπόστημα ἐγένετο. ἐξεπύησεν. ἐτελεύτησεν. [22] Κτησιφῶν ὑδρωπικὸς ἐκ καύσου πολλοῦ. καὶ πρότερον ὑδρωπικὸς καὶ σπληνώδης, σφόδρα συνεπληρώθη, καὶ ὄρχεον, καὶ σκέλεα, καὶ περιτόναια. ἐπὶ τῇ τελευτῇ βὴξ καὶ πνιγμοὶ ἐγίνοντο ἐς νύκτα, μᾶλλον ἀπὸ τοῦ πλεύμονος ὥσπερ τοῖς πλευμονώδεσι. πρὸ δὲ ἡμέρης τῆς τελευτῆς, τρισὶν ἢ τέτρασι, ῥῖγος. πυρετός. κατὰ μηρὸν δεξιὸν, ἔσω κατὰ φλέβα μέσην τὴν ἀπὸ τοῦ βουβῶνος, ὡς πυρὸς ἀγρίου σύστρεμμα ὑποπέλιον ἔχον ἔρευθος. ἐς νύκτα καρδίης ἄλγος. καὶ οὐ πολὺ ὕστερον ἀφωνίη. πνιγμὸς μετὰ ῥέγχους. καὶ ἐτελεύτησεν. [23] Καὶ ἐν Ὀλύνθῳ ὑδρωπικὸς, ἐξαίφνης ἄφωνος. ἔκφρων νύκτα καὶ ἡμέραν, ἐτελεύτησεν. [24] Ὁ δὲ Προδρόμου, θέρεος ὑπόψαυλος. καυσώδης ἡ γλῶσσα οἱ ὑπόξηρος. ἀσαφής. κάτω πολλὴ ἄφοδος περιεγένετο. [25] Λεωφορβείδῃ πυρετὸς ὀξὺς μετὰ χειμερινὰς τροπὰς, ὑποχονδρίων καὶ κατὰ κοιλίην ἄλγημα. ὑποχωρήματα ὑγρὰ, χολώδεα, πολλά. καὶ μεθ' ἡμέρην κωματώδης. γλῶσσα περιπλευμονική. βὴξ οὐκ ἐνῆν. ιβ, μέλανα σμικρὰ, καὶ πρασοειδέα ὑπεχώρησε. ιδ, λῆξαι πυρέτιον ἐδόκει. μετὰ δὲ ῥοφήμασιν ἐχρήσατο. ις, στόμα σφόδρα ἁλμυρῶδες ξηρὸν ἐγένετο. ἀκρέσπερον δὲ φρίκη, πυρετὸς, μιῇ καὶ εἰκοστῇ, περὶ μέσον ἡμέρης, ῥῖγος καὶ ἱδρώς. τὸ πυρέτιον ἔληξε. θέρμη δὲ ὑπῆν λεπτή. ἐς νύκτα πάλιν ἱδρώς. καὶ κβ ἐς νύκτα ἱδρώς. καὶ ἡ θέρμη ἐχάλασεν. τῇσι δὲ ἔμπροσθεν πάσῃσιν, ἀνίδρωτος ἦν. ἡ δὲ κοιλίη ὑγράνθη, καὶ ἐν τῇ ὕστερον δοκούσῃ ὑποστροφῇ. [26] Ἡ ἄνω οἰκοῦσα ἡ παρὰ Θεοκλῆ προσήκουσα, ὑπὸ πληϊάδα πυρετὸς ὀξύς. ς ἐδόκει λῆξαι. ἐλούσατο ὡς πεπαυμένη. ἑβδόμῃ πρωῒ, γνάθος σφόδρα ἐρυθρή: ὁποτέρη οὐ μέμνημαι. ἐν τῇ ἑσπέρῃ ὁ πυρετὸς ἦλθε πουλύς. καὶ λιποψυχίη, καὶ ἀφωνίη ἦν. οὐ πολὺ δὲ ὕστερον ἱδρώς. καὶ παῦσις ἑβδομαίη. [27] Καὶ ἡ Θεοδώρου σφόδρα ἐν πυρετῷ αἱμορραγίης γενομένης χειμῶνος. λήξαντος δὲ τοῦ πυρετοῦ περὶ θ, οὐ πολὺ ὕστερον, πλευροῦ δεξιοῦ ὡς ἀπὸ ὑστερέων βάρος. καὶ πρῶτον δὲ ἐγεγόνει, καὶ τὰς ἐχομένας ἡ ὀδύνη κατὰ στῆθος δεινή. καὶ πλευρὸν δεξιὸν πυριωμένη, ἐχάλασεν,

A τεταρταίῃ τὰ ἀλγήματα. τὸ πνεῦμα πυκνότερον. ἡ ἀρτη-
ρίη μόλις ἀναπνεούσῃ, ὑπεσύριζε. καὶ ὑπτίη ἐπιστρέφεσθαι
χαλεπῶς. ἐς νύκτα ὀξύτερος ὁ πυρετὸς, καὶ λῆρος βραχὺς
ἐγένετο. πέμπτῃ πρωῒ, ἐδόκει ἠπιωτέρως εἶναι. ἱδρώτιον ἀπὸ
μετώπου κατεχύθη ὀλίγον πρῶτον. ἔπειτα πολὺν χρόνον,
ἐς ὅλον τὸ σῶμα καὶ πόδας. μετὰ δὲ ταῦτα ἐδόκει αὐτῇ κεχα-
λακέναι τὸ πῦρ. ἦν δὲ πρὸς χεῖρα ψυχρότερον τὸ σῶμα
B τῆς ἀρτηρίας. αἱ δὲ ἐν κροτάφοισι καὶ μᾶλλον ἐπήδων. καὶ
πνεῦμα πυκνότερον. καὶ ἐπελήρει ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε. καὶ πάντα
ἐπὶ τὸ χεῖρον. γλῶσσα διὰ τέλεος λευκὴ λίην. ἥ τε βὴξ
οὐκ ἐνῆν, ὅτι μὴ τριταίῃ καὶ πεμπταίῃ ὀλίγον χρόνον. δί-
ψα οὐκ ἐνῆν. πτυσμὸς δὲ ἦν. ὑποχόνδριον δεξιὸν σφό-
δρα ἐπῆρτο πρὸς τὴν ε. μετὰ δὲ μαλθακώτερον. ὑποχώρησις
τριταίῃ ἀπὸ βαλάνου κόπρου ὀλίγης. πέμπτῃ πάλιν, ὑγρὸν
C ὀλίγον. κοιλίη δὲ λαπαρή. οὖρα στρυφνά. ὀποώδεα. ὄμματα
ὡς κοπιώσης. χαλεπῶς ἀνέβλεπε καὶ περιέφερε. πέμπτῃ
ἐς νύκτα χαλεπῶς, καὶ λῆρος εἵπετο. ϛ πάλιν τὴν αὐτὴν ὥ-
ρην περὶ πληθοῦσαν ἀγορὴν, ἱδρὼς πουλὺς κατείχετο. ἀ-
πὸ μετώπου ἤρξατο εἰς ὅλον τὸ σῶμα, πουλὺν χρόνον ἐμ-
φρόνως διετίθετο τὰ ἑαυτῆς. περὶ μέσον δὲ ἡμέρης, σφό-
δρα ἐλήρει. καὶ τὰ τῆς καταψύξιος ὅμοια. βαρύτερα δὲ τὰ κατὰ
D τὴν χρῶτα πάντα. πρὸς δὲ τὴν ἑσπέρην ἡ κνήμη αὐτῆς ἐκ τῆς
κοιλίης κατερρύη. καὶ τῷ παιδὶ παραλόγως ἠπείλησέ τε καὶ
πάλιν ἐσιώπησε, καὶ ἐς ἡσυχίην μετέβαλε. περὶ δὲ τὸν πρῶ-
τον ὕπνον, δίψα πουλλὴ καὶ μανίη. καὶ ἀνεκάθιζε. καὶ τοῖσι πα-
ροῦσιν ἐλοιδορεῖτο. καὶ πάλιν ἀπεσιώπησεν καὶ ἐν ἡσυχίῃ ἦν. καὶ
ἐδόκει τὴν ἐπίλοιπον νύκτα κεκωματίσθαι. τοὺς δὲ ὀφθαλ-
μοὺς οὐ ξυνῆγεν. ἐπὶ δὲ ἡμέρην ὑπεκρίνετο τὰ πλεῖστα νεύ-
E μασιν ἀτρεμίζουσα τὸ σῶμα. καὶ κατανοοῦσα ἐπιεικῶς. πά-
λιν δὲ ἱδρὼς τὴν αὐτὴν ὥρην. ὁμοίως οἱ ὀφθαλμοὶ κατη-
φέες, ἐς τὸ κάτω βλέφαρον μᾶλλον ἐγκείμενοι. ἀτενίζοντες
κεκαρωμένοι. τὰ λευκὰ τῶν ὀφθαλμῶν ὠχρὰ καὶ νεκρώ-
δεα. καὶ τὸ πᾶν χρῶμα ὠχρὸν καὶ μέλαν ἐόν, τῇ χειρὶ τὰ
πουλλὰ πρὸς τοῖχον, ἢ πρὸς ἱμάτιον. οἱ ψόφοι δὲ πινούσῃ
μεγάλοι ἐγίνοντο. ἀπέπτυζε καὶ ἄνω ἐς τὴν ῥῖνα ἀφωρεῖ, καὶ ἐ-
F κροκιδολόγει. καὶ ξυνεκάλυπτε τὸ πρόσωπον. μετὰ δὲ τὸν ἱ-
δρῶτα, χεῖρες ὥσπερ κρυστάλλιναι. ὁ ἱδρὼς παρηκολούθει
ψυχρός. σῶμα πρὸς χεῖρα ψυχρόν. ἀνεπήδα. ἀνεκε-
κράγει. ἐμαίνετο. πνεῦμα πολὺ. τρομώδεες αἱ χεῖρες ἐγέ-
νοντο. πρὸς δὲ τὸν θάνατον ἐλθούσῃ, σπασμώδεες. ἑβδόμῃ
ἐτελεύτησεν. οὔρησε τῇ ἕκτῃ ἐν νυκτὶ ὀλίγον. τὸ οὐρούμενον
τῷ κάρφει εἵλκετο, γλίσχρον, γονοειδές. ἄγρυπνος ἁπάσας.
G μετὰ τὴν ϛ οὖρον ὕφαιμον. [28] τῷ Ἀντιφάνεος χειμῶνος, ἄλγη-
μα πλευροῦ δεξιοῦ, βήξ. πυρετός. ἤσθιεν. ἐπορεύετο ὑπο-
πυρεταίνων, ἐδόκεε ῥηγματώδης εἶναι. ἐνάτῃ ἀφῆκεν ὁ πυ-
ρετὸς, οὐκ ἔλιπεν. ἡ βὴξ πολλὴ καὶ παχεῖα. ἀφρώδεα. τὸ
πλευρὸν ἐπόνει. περὶ τὴν ιδ καὶ πάλιν τὴν κ ἐδόκεον ἀπολή-
γειν οἱ πυρετοί. καὶ πάλιν ἐπελάμβανον. ἦν δὲ λεπτὴ καὶ θερ-
μὴ, βραχύ τι ἐξέλιπεν. ἡ δὲ βὴξ, ὅτε μὲν ἐξέλιπε. ὅτε δὲ
H κατακορὴς ἦν μετὰ πνίγματος πολλοῦ. τότε δὲ ἐχάλα.
καὶ ἀπόχρεμψις μετὰ ταύτας τὰς ἡμέρας πολλὴ, μετὰ

quarto die dolores remiserunt. Spiratio crebrior adfuit, eique vix respiranti arteria sibilum quendam edebat, & cùm supina iaceret non nisi cũ negotio conuertebatur. Sub noctem febris vehementior & breuis desipientia extitit. Quinto die matutino tempore mitior esse videbatur, paruus sudor è fronte primùm modicè diffusus est, deinde longo tempore per totum corpus & pedes. Post hæc autem ipsi videbatur febris remisisse. Arteriarum quippe corpus ad manus contactum frigidius sentiebatur, temporum verò arteriæ etiam magis saliebant, spiratio crebrior erat, subindeque delirabat, & cuncta deteriora euadebant. Lingua perpetuò admodum alba, neque tussis aderat, prætèrquam tertio & quinto die exiguo tempore, sitis nulla, verùm sputatio aderat. Ad quintum diem præcordia dextra plurimùm intumescebant, postea verò molliora reddebantur, tertio glande subdita stercus paucum deiecit, quinto rursus liquidum, parum, venter autem mollis fuit, vrinæ acerbæ, succum specie referentes, oculi tanquam delassatæ, nõ nisi cum negotio suspiciebat, & oculos circunferebat. Quinto sub noctem grauius habebat & delirium sequebatur. Sexto rursus, qua hora plenum esse forum solet, sudor multus detinebat, à fronte ortum sumens in totum corpus diffundebatur, multo tempore compositè sua negotia tractabat. Circa meridiem verò plurimùm delirabat, & perfrictio similis perseuerabat, grauiora autem circa corpus extiterũt omnia. Sub vesperum tibia ipsius ex cubili delapsa est, & puero tum præter rationem interminata est, tũ rursus siluit, & ad quietem se conuertit. Circa primum somnũ autem sitis multa & insania aderat, residebat, & iis qui aderant conuitia ingerebat, rursusq; conticuit & quieuit, & visa est ad reliquam noctem sopore pressa fuisse, oculos tamẽ non clausit. Per diem verò plurimùm nutibus respondebat, corpore quiescens, & moderatè intelligens. Eadem rursus hora sudor, similiter oculi demissi, ad inferiorem palpebram magis incumbentes, intenti, rigidi, eorumque alba pallida & mortuis similia, & tota cutis pallida & nigra, manum plærunque ad parietem aut vestem stragulam admouebat, cùm biberet soni tus ingentes edebantur, respuebat, & sursum in nares regerebat, floccosq; vellebat, & vultum tegebat. A sudore autem manus velut conglaciatæ, sudor frigidus consecutus est, corpus ad manus tactum frigidum, exiliebat, vociferabatur, insaniebat, spiratio multa, manus tremulæ existebant, sub mortem autem conuulsione tentatæ. Septimo die mortua est. Sexto noctu paucã vrinam reddidit, glutinosam, semini genitali similem, & quæ festuca trahebatur, omnibus diebus insomnia vexata fuit. Post sextum diem vrina aliquantulum cruenta visa est. [28] Antiphanis filium per hyemem lateris dextri dolor, tussis, febris corripuit, edebat, deambulabat aliquãtulum febricitans: ruptus laborare videbatur, nono die remisit febris, non reliquit, tussis plurimum vexauit & crassa spumosaq; reiecit, lateris dolor detinebat. Ad decimumquartum rursusq; vigesimum diem febris cessare videbatur, & rursus corripiebat. Calor autẽ tenuis erat, & per breue aliquod temporis spatium relinquebat. Tussis verò interdum quidem relinquebat, interdum etiam intendebatur cum multa suffocatione. Tum verò relaxabat, & post hos dies exscreatio multa cum suffocatẽ

tussi aderat, & purulenta supra vas feruentia & spumantia educebantur, & in faucibus stridula multa asperitas sibilum quendã edebat, creber anhelitus semper detinebat & densior spiratio, raroq; facilè spirabat. Supra quadragesimum autem diem, prope sexagesimum (vt opinor) oculus sinister cum tumore, sine dolore occœcatus est, neq; verò longè postea etiam dexter, pupillæq; vehemẽter candidæ & siccæ existebant, neq; multò post hanc excœcationem mortuus est, non vltra septem dies, cum stertore & multa desipientia. [29] Eodem quoq; tempore Thessalioni similia similibus ex causis contigerunt, feruentia, spumantia, purulenta educebãtur, tusses aderant & faucium stridulæ exasperationes. [30] Polemarchi vxorem hyeme angina vexauit, guttur intumuit cum multa febre, vena secta est, faucium suffocatio cessauit, febris perseuerauit. Ad quintum diem læuũ genu dolor & tumor occupauit, sibiq; videri quiddam ad cordis regionem coaceruari dixit. & respirabat qualiter in aquam demersi respirare solent, ac strepitus quidam ex pectore edebatur, idemq; contingebat quod mulieribus fatidicis, quæ Pythone afflatæ, quòd ventre oracula fundunt, Engastrimythi, hoc est ventriloquæ dicuntur. Ad octauum aut nonum diem sub noctem aluus affatim prorupit, liquida, multa, conferta & graueolentia demisit, vocis defectio tenuit, mortua est. [31] Aristippus superiorem in ventrem magna vi & grauiter sagitta percussus, vehementi ventris dolore detentus est, celeriter intendebatur, deorsum nihil demittebat, incontinenti corporis iactatione torquebatur, biliosa abundè colorata vomitione reiiciebat. Vbi verò vomuisset melius habere videbatur, paruo interiecto tẽporis interuallo rursus dolores vehementes corripuerunt, venterq; velut in intestini tenuioris morbis incendebatur, calor & sitis aderat, ac intra septem dies vitam cum morte commutauit. [32] Neopolis verò ex simili vulnere eodẽ modo affectus fuit, ex acri autem per clysterem infuso aluus affatim prorupit, colore tenui, pallido, nigricante suffusus est, oculi squalidi erãt, rigidi, intus reuoluti, intenti. [33] Iaculo in iecur cominus percusso, illico cadauerosus color affusus est, oculi concaui, corporis incontinens iactatio & implaciditas aderat. Mortuus est antequam cõcio dimitteretur eodẽ quo percussus est die. [34] Qui à Macedone lapide in caput ictus est, supra tempus sinistrum non magis q̃ cutis scarificatione quadam dissectus, ex vulnere vertigine affectus est & cecidit, tertio die vocis defectio & corporis incontinens iactatio erat, febris nõ admodum vehemẽs, temporum pulsatio velut ex tenui calore, nihil audiebat, neq; mentis compos erat, neque quiescebat. Mador circa frõtem, tũ sub naso ad mentum vsq; erumpebat, quinto die mortuus est. [35] Æniates quidam in Delo retro in latus sinistrũ iaculo percussus, vlcus quidem sine dolore habuit. Tertio verò die ventris dolor paruus aderat, nil ex aluo secedebat, verùm sub noctẽ ex infuso per clysterem stercus prodiit, & dolor intermisit, sedes extra in scrotũ prolapsa est. Quarto die in pubem & totum ventrem dolor vehementer irruebat, neq; quiescere poterat, biliosa affatim syncera vomitione reiecit, oculi ex viridi pallescentes & quales animo deficientibus. Post quintum diem mortuus est, præter quàm quòd calor quidam tenuis ipsi inerat. [36] Audello in dorsum vulnere accepto spiritus multus cum strepitu ex vulnere prodibat, & san-

πνιγμώδεες βῆχες. καὶ πυώδεα ζέοντα ὑπὸ τὸ ἀγγεῖον, καὶ ἀφρέοντα. καὶ ἐν τῇ φάρυγγι τὰ πολλὰ κερχαλέα ὑπεσύριζεν. ἆσθμα ἀεὶ κατεῖχε, καὶ πνεῦμα πυκνότερον. ὀλιγάκις εὔπνοος. ὑπὸ δὲ τὰς μ΄ ἐς τὰς οἶμαι τὰς ἑξήκοντα, ὀφθαλμὸς ἀριστερὸς ἐτυφλώθη μετὰ οἰδήματος ἄνευ ὀδύνης. οὐ πολὺ δὴ ὕστερον καὶ ὁ δεξιός. καὶ σφόδρα αἱ κόραι λευκαὶ καὶ ξηραὶ ἐγένοντο. καὶ ἐτελεύτησε μετὰ τὴν τύφλωσιν οὐ πολὺ, ὑπὸ ζ΄ ἡμέρας, μετὰ ῥέγχου καὶ πολλῆς λήρησιος. [29] ὅμοια δὲ καὶ ἐξ ὁμοίων τὴν ὥρην τὴν αὐτὴν ξυνέβη Θεσσαλίωνι τὰ ζέοντα, καὶ ἀφρέοντα, καὶ πυώδεα, καὶ βῆχες, καὶ οἱ κερχμοί. [30] ἡ Πολεμάρχου χειμῶνος κυναγχική, οἴδημα ὑπὸ τὸν βρόγχον. πουλὺς πυρετός. φλέβα ἐτμήθη. ἔληξεν ὁ πνιγμὸς ἐκ τῆς φάρυγγος. ὁ πυρετὸς παρείπετο. περὶ πέμπτην, γουνάτος ἄλγημα καὶ οἴδημα ἀριστεροῦ καὶ κατὰ τὴν καρδίην ἔφη δοκεῖν τι ξυνάγεσθαι ἑωυτῇ, καὶ ἀνέπνει οἷον ἐκ τοῦ βεβαπτίσθαι ἀναπνεύσει. καὶ ἐκ τοῦ στήθεος ὑπεψόφει, ὡς αἱ ἐγγαστρίμυθοι λεγόμεναι. τοιοῦτόν τι ξυνέβαινε. περὶ τὴν η΄ ἢ θ΄ ἐς νύκτα κοιλίη κατερράγη. ὑγρὰ, πολλὰ, ἀλέα. καὶ κάκοσμα. ἀφωνίη ἔσχεν, ἐτελεύτησεν. [31] Ἀρίστιππος ἐς τὴν κοιλίην τοξευθεὶς, ἄνω βίῃ χαλεπῶς. ἄλγος κοιλίης δεινόν. ἐμπίπρατο ταχέως. κάτω δὲ οὐδὲν διεχώρεεν. ἀσώδης ἦν. ἤμεε χολώδεα κατακορέα. ὁπότε δὴ ἀπέμεσεν, ἐδόκει ῥάων εἶναι. μετ' ὀλίγον δὲ τὰ ἀλγήματα πάλιν δεινά. καὶ ἡ κοιλίη ὁμοίως ἐμπιπρᾶτο ὡς ἐν εἰλεοῖς. θέρμαι καὶ δίψαι. ἐν ἑπτὰ ἡμέραις ἐτελεύτησεν. [32] ὁ δὲ Νεόπολις πληγεὶς ὁμοίως, ταῦτα ἔπασχε. κλυσθέντι δὲ δριμεῖ ἡ κοιλίη κατερράγη. χρῶμα κατεχύθη λεπτόν. ὠχρόν. μέλαν ἐόν. ὄμματα αὐχμηρά. καρώδεα. ἐνδεδινημένα. ἀτενίζοντα. [33] τῷ δὲ καθ' ἧπαρ ἐγγὺς πληγέντι ἀκοντίῳ, εὐθὺς τὸ χρῶμα κατεχύθη νεκρῶδες, τὰ ὄμματα κοῖλα. ἀλυσμός. δυσφορίη, ἀπέθανε πρὶν ἀγορὴν λυθῆναι, ἐν ᾗ περ ἡμέρῃ ἐπλήγη. [34] ὁ τὴν κεφαλὴν ὑπὸ Μακεδόνος λίθῳ πληγείς. ὑπὲρ κροτάφου ἀριστεροῦ ὅσον ἀμυχὴν διεκόπη. ἐσκοτώθη πληγεὶς, καὶ ἔπεσε. τεταρταῖος ἄφωνος ἦν. ἀλυσμός. πυρετὸς οὐ πάνυ σφοδρός. σφυγμὸς ἐν κροτάφοισιν, ὡς λεπτῆς θέρμης. ἤκουεν οὐδέν. οὐδὲ ἐφρόνεεν. οὐδὲ ἠρέμιζεν. νότις περὶ μέτωπον καὶ ὑπὸ ῥίνα, ἄχρις ἀνθερεῶνος, πεμπταῖος ἐτελεύτησεν. [35] ὁ Αἰνιήτης ἐν Δήλῳ ἀκοντίῳ πληγεὶς ἐς τοὔπισθεν τοῦ πλευροῦ κατὰ τὸ ἀριστερὸν μέρος, τὸ μὲν ἕλκος, ἄπονον. τριταίῳ δὲ γαστρὸς ὀδύνη σμικρή. οὐχ ὑπεχώρει. κλυσθέντι δὲ ἐς νύκτα, κόπρος ἦν. καὶ ὁ πόνος διέλιπεν. ἕδρη ἔξω ἐς τὰς ὄρχιας, τεταρταίῳ. καὶ ἐς ἥβην καὶ κοιλίην ὅλην δεινῶς ὁ πόνος καταιγίζων. ἀτρεμέειν οὐκ ἠδύνατο. χολώδεα ἔμεσεν κατακορέα. χολώδεες ὀφθαλμοί. καὶ οἷοι τῶν λιποθυμεόντων. μετὰ ε΄ ἐτελεύτησεν. πλὴν θέρμη λεπτή τις ἐνῆν αὐτῷ. [36] Αὐδέλλῳ πληγέντι ἐς τὸ νῶτον, πνεῦμα πολὺ κατὰ τὸ τρῶμα μετὰ ψόφου ἐχώρει, καὶ

αἱμορ-

ἡμορράγει. τῷ ἐναίμῳ δὲ καταδεθεὶς, ὑγιὴς ἐγένετο.
[37] συνέβη δὲ καὶ τῷ δυστυχεστάτῳ Φιλίας παιδίῳ, ψιλώματος ἐν τῷ μετώπῳ γενομένου, ἐναταίῳ πυρετός. εἶτα ἐπελιάνθη τὸ ὀστέον. ἐτελεύτησεν. [38] καὶ τῷ Φανίου καὶ τῷ Εὐέργου. πελιαινομένων δὲ τῶν ὀστέων καὶ πυρεταινόντων, ἀφίσταται τὸ δέρμα ἀπὸ τοῦ ὀστέου. καὶ πύου ὑπενέμετο. τούτοισι ξυντρυπουμένοισιν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὀστέου ἀνήρχετο ἰχὼρ λεπτός. ὀρρώδης ὕπωχρος. κάκοδμος. θανάσιμος. ξυμβαίνει δὲ τοῖσι τοιούτοισι, καὶ ἐμέτους ἐπιγίνεσθαι. καὶ τὰ σπασμώδεα ἐπὶ τελευτῇ. καὶ ἐνίους κλαγγώδεας εἶναι. καὶ ἐνίους ἀκρατέας. καὶ ἢν ἐν τοῖσι δεξιοῖσι τὸ τρῶμα ᾖ, τὰ ἀριστερά. ἢν δὲ ἐν τοῖσιν ἀριστεροῖσι, τὰ δεξιά. [39] τῷ Θεοδώρου ἐναταίῳ ἡλιωθέντι, πυρετὸς ἐπῆλθε δεκαταίῳ ἐκ ψιλώματος, οὐδενὸς ἀξίου εἰπεῖν κατὰ τὸ ὀστέον. ἐν δὲ τῷ πυρετῷ, ἐμελάνθη, ἀπέστη τὸ δέρμα. ἐπὶ πολὺ κλαγγώδης. δευτέρῃ καὶ εἰκοστῇ ἡ γαστὴρ ἐπήρθη. μάλιστα δὲ κατὰ τὰ ὑποχόνδρια. κγ΄ ἐτελεύτησεν.

guis multus prorupit. Deligato verò medicamento quod cruentis vulneribus imponitur, sanitati est restitutus. [37] Contigit autem etiam miserrimo Philiæ puero ex ossis denudatione in fronte, nono die febris, deinde os liuorem contraxit, mortuus est. [38] Phaniæ quoque & Euergi liberis, liuore occupatis ossibus, febreque detentis, cutis ab osse discessit, & pus intus depascebatur. His terebro perforatis, ex ipso osse tenuis sanies, serosa, aliquantulum pallida, graueolens & letalis emergebat. His quoque accedebat vomitus, & ad extremum conuulsiones, & quandoque stridulam vocem edebant, interdum etiam impotentes erant. Quòd si vulnus dextram partem occuparet, sinistra laborabant; si verò sinistra, dextra. [39] Theodori puerum nono die insolatu vtentem, decimo die febris inuasit ex ossis denudatione nullius pene momenti. In febre autem os est denigratum, cutis discessionem fecit, admodum stridulam vocem edidit. Secundo & vigesimo die venter intumuit, præsertim verò ad præcordia, tertio & vigesimo vitam cum morte commutauit.

[14] περὶ δὲ τὰς ιβ΄] Sic legunt omnia quæ adhuc videre licuit exemplaria. Caluus tamen ια΄ legisse videtur, cùm circiter vndecimum dixerit, iudicatorij diei dignitate alioqui fortasse permotus.

ἐξηραίνετο] Sic legunt quæ ad huc videre licuit exemplaria tum manu scripta tum publicata. Cornarius tamen & Caluus ἐρρήγνυτο aut ἐξήρχετο, aut ἐξήει legerunt.

καὶ ῥεγχώδης ἦν] λυγγώδης aut λυγμώδης legisse videtur Caluus, vt & ἄφρων, pro ἔμφρων.

[17] ἐπὶ τῆς ὑστεραίης ῥεγχώδης] Caluus hîc quoq; λυγγώδης legisse videtur, contra tamen omnium quos videre mihi ad huc licuit codicum fidem.

[18] ἔτι τοῦ θέρεος ἀνισταμένου] ἐπὶ pro ἔτι habent exemplaria quædam Regia manu exarata.

καὶ ῥεγχώδης] λυγγώδης etiam videtur legisse Caluus, & pro ἔμφρων δὲ ἐὼν, quæ est constans omnium codicum lectio, ἔμφρων οὐκ ἐὼν scripsit.

[19] ἐκ τοῦ ὄρεος] Caluus ὀρέος aut οὐρέος legisse videtur, cùm eum mulo delapsum explicat, & Erotianus per dictionem οὐρεὺς, hanc videtur lectionem agnoscere.

ιθ΄, γλῶσσα πονηρή] Sic legunt publicata exemplaria cum quibusdam manu scriptis, manifesto, vt apparet, vitio. Membranæ reconditæ & vetustiores ϛ΄, sexti diei notam apponunt. Quam etiam lectionem apposuit Cornarius.

καὶ κατὰ φωνὴν] Mira est phrasis & insolens qua significat illi vocem læsam fuisse, linguamq; inter loquendum vacillasse. Est autem ῥέμβη, πλάνη. Sic enim Gal. in exegesi ῥέμβην πλάνην καὶ δίνησιν, καὶ παρὰ τὸ ῥέμβεσθαι. Pro quo ῥέμβη πλάνη δίνη καὶ ἄλη meliores codices legunt. Ex quo hîc etiam ῥέμβη pro ῥέμβην legendum esse planè coniicias, etsi codices omnes in ea scriptione consentiunt.

πλέοντες ὥσπερ τῶν νυσταζόντων] Oculi natantes dicuntur qui parum apparent fereq; clauduntur, velut qui cursum nauigio conficiunt & celeriter transmittunt, aut semper tremuli & moti velut qui nauigio præteruehuntur: quales in dormiturientibus & præ somnolentia nictantibus visuntur, ideoq; semper mouentes dixit Galenus.

πνεῦμα πρὸς χεῖρα] Hæc phrasis respirationem ipsam indicare videtur quæ quòd vulgaris est & omnibus nota, facilè conspicua & in promptu ad manum esse dicitur, idemque significare videtur quod πνεῦμα πρόχειρον Hippocrati in Prorrhetico, Galenus τὸ φαινόμενον explicat, ἐπειδὴ φαίνεται προχείρως, ὅπερ ἐστὶν ἑτοίμως τε καὶ ῥαδίως τοῖς τοὺς κάμνοντας θεωμένοις. εἰώθασι τῶν ἡμῶν ἔνιοι τῶν αἰτιδιαιρεῖν τοῖς ἀποκεκρυμμένοις καὶ μὴ φαινομένοις τὸ πρόχειρον. Neque tamen inde spiratio sublimis aut elata, aut τὸ πνεῦμα μετέωρον (quod ferè semper apud Hippocratem) hîc intelligenda est, sed respiratio ipsa simplex & vulgaris, quæ hac populari voce designatur, etsi Caluus venarum pulsationi istud accommodat. Significatur autem læsum fuisse ex casu neruorum principium, vnde respirationem ipsam deprauatam & sensationem violatam fuisse constat, stuporemq; pedum consecutum, quos ideò lapideos aut saxeos vocat.

[20] κυναγχική] Exemplum est anginosæ mulieris quod lib. 5. epid. adscriptum est. Vnde satis apparet vitiosa esse exemplaria manu scripta quæ κυνάγχη superiori ægro adscriptum habent, quæ tamen secutus videtur Caluus.

βηχίον] Sic habent omnia quæ videre ad huc licuit exemplaria, quæ ideò secuti sumus. Cornarius βληχρὸν legisse videtur & ad πυρετὸν retulisse, quòd πυρετὸς ἐπεῖχε βληχρὸς legatur lib. 5. epid.

ἑβδόμη σπασμώδης] σπασμώδης legitur lib. 5. epid. Manifesto autem vitio hîc etiam vt illic quoq; ἑβδόμη pro τετάρτη ponitur, quòd ζ΄ pro δ΄ ascriptum sit, quod tamen est ab interpretibus prætermissum.

ὀδόντων ξυνέρεισις] Dentium collisionem aut inter se cōnexionem & consertionē significat, pro quo σύντριψις lib. 5. epid. ponitur.

αὐτὰ οὐ πολὺ διαζήσας] Hæc lectio Caluo plurimùm suffragatur, in eaq; retinenda planè consentiunt exemplaria tum manu scripta tum publicata. Eam tamen suspectam facit quòd nihil tale lib. 5. epid. legitur. Et certè manifestum esse vitium apparet. Nam αὐτὴ & διαζήσασα legendum, aut ista expungenda sunt, & lectio lib. 5. epid. retinenda, quod fecisse Caluum apparet.

[22] καὶ ὄχεον] Pro ὄχεον, ἰσχίον videtur legisse Caluus & vtranque lectionem coniunxisse.

ἐπὶ τῇ τελευτῇ βὴξ] In hydrope tussis spem tollit, vt loquitur Celsus ex placito 35. lib. 6. & 47. lib. 7.

σύστρεμμα] συστρέμματα sunt Hippocrati tubercula cruda & dura veluti cōcretiones quædam & durities, collectiones vocat Cælius Aurelianus lib. 2. acut. συστροφὰς Gal. in exegesi φύματα καὶ σκληρίας exponit.

[23] καὶ ἐνολωλυθῶ] Repetitur hoc quoq; exemplum extremo lib. 5. epid.

[24] ὁ δὲ περὶ δρόμου] Minutum est quòd περὶ δρόμου habent ferè omnia exemplaria publicata, quædam verò manu exarata προδρόμου, quæ secuti sumus cum Interpretibus. ἀσαφὴς autem γλῶσσα dici videtur, quòd vox obloquentis ægri vix obaudiatur, defectis iam viribus & ex naturæ imbecillitate potius quàm siccitate.

[25] λεωφορβείῃ] Sic omnia legunt exemplaria, Caluus verò λεωφορκείῃ.

ἀκρέασπερον δὲ] ἀκρέσπερον ἄκρας ἑσπέρας, τουτέστι πρώτης καὶ ἀρχομένης explicat Gal. ἐν γλώσσαις hunc locum subindicans.

[27] λήξαντος δὲ τοῦ πυρετοῦ περὶ θ΄] Sic omnes codices legunt, corruptè tamen, vt apparet. Quæ enim die septimo conuulsione periit, ad nonum diem peruenire non potuit. Et certè θ΄ pro β΄ positum facili lapsu apparet.

οὖρα στρυφνὰ, ὀπώδεα] Vrinarum attributiones istæ minimè Hippocratis autoritatem redolent. Neque enim temerè in tota Hippocratis OEconomia eiusmodi vrinarum affectiones reperias. στρυφνὸν nanque quod est acerbi saporis gustum mouentis nomen, ab austero sola intentione distans, τῷ στύφοντος genere comprehenditur, vt scribit† Galenus, & in fructibus immaturis ortus sui principio, vt pyris syluestribus & cornis, sentitur. Quod linguæ admotum cùm eam exiccet, contrahat, vehementerque exasperet, vt scribit *Plato, indignè satis qualitas ista linguam & gustum attingens, vrinis hîc accommodatur. Videnturque ista vrinarum attributa inter obscuras dictiones reponenda, & toto suo genere suspectam habere nominis autoritatem. Sed cùm acerbum immaturitatem præseferat, & in crudi humoris copia consistat, fortassis non absurdè quodammodo acerbæ vrinæ dicantur, quæ plurimam crudi humoris materiam contineant. Quo etiam referri τὰ ὀπώδεα possunt, vt quæ plurimùm serosi humoris & succi habeant. Hanc enim lectionem retinent recondita omnia exemplaria tum manu scripta tum publicata, quod etiam indicat Caluus. ὀπὸς autem cùm χυμοῦ genere censeatur, à‘ Platone quoque plantarum succis annumeratur, quod etiam indicat Galenus lib. 1.‘‘ de simpl. med. Etsi satis constat ὀπὸν veteribus κατ' ἐξοχὴν laserpitij succum (lauer Latini dicunt) intelligi, vt scribit Galenus in exegesi. ὀπὸς quoque de fici aut caprifici lacteo succo qui coaguli modo lac densat & concretum dissoluit, dicitur‘‘‘ Dioscoridi lib. 1. & Varroni lib. 2.‘‘‘‘ de re rustica. Quo fortè nomine τὰ ὀπώδεα οὖρα lacteæ & albicantes vrinæ dici possunt, quòd plurimam pituitam & magnam crudi humoris copiam præseferrent. Sic nanque ὀπώδης ὑγρότης fici dicitur‘‘‘‘‘ Theophrasto, quam** Plinius succum lacteum vertit, & ficus Ægyptia πολύοπον τὸ δένδρον Theophrasto historiæ plantarum lib. 4. †† Plinio multo lacte abundare dicitur lib. 13. cap. 7. Videtur autem ægra ista ex multa frigidi & crudi succi copia oppressione conflictata fuisse, tandemque conuulsione sublata. Ex quo etiam γονοειδέες vrinæ adscribuntur. Cornarius pro ὀπώδεα, σποδώδεα, vt etiam habetur postea, legit, quod vrinas cinericium colorem aut ex cinere albicantem referentes significat, quales sunt quæ crudæ & dilutæ dicuntur, quod aptius tamen magisq; propriè deiectionibus attribuitur.

† *Lib. 1. simpl. Cap. 37.* * *In Timæo.* ‘ *In Timæo.* ‘‘ *Cap. 38.* ‘‘‘ *Cap. 184. & 185.* ‘‘‘‘ *Cap. 11.* ‘‘‘‘‘ *Hist. plant. Lib. 1. cap. 19.* ** *Lib. 10. Cap. 28.* †† *Cap. 2.*

ἱδρὼς πουλὺ κατεῖχεν] Sic legunt omnia exemplaria. Interpretes tamen κατεχεῖτο legisse videntur.

ἡ κνήμη αὐτῆς ἐκ τῆς κοιλίης κατερρύη] Sic habent omnia exemplaria vitiosè tamen, pro τῆς κλίνης aut τῆς κοίτης, vt satis apparet. Quam lectionem etiam secuti sunt Interpretes.

καὶ τὸ πᾶν χρῶμα ὠχρὸν] Caluus νεκρῶδες τὸ πᾶν σῶμα καὶ μέλαν legisse videtur, etsi eam retinuimus lectionem quæ omnibus exemplaribus contestata est.

καὶ ἄνω ἐς τὴν ῥῖνα ἀφώρει] Non est dubium quin illud ἀφώρει vitiosum sit, etsi in eo retinendo sibi admodum constent exemplaria omnia tum publicata tum manu scripta. Caluus ἀφῆρα legisse videtur & disiunxisse, atq; ad toruum aspectum retulisse, simul etiam ἀποπνίζει καὶ ἄνω ἐς τὴν ῥῖνα coniunxisse. Cornarius αἱ ἀρρόφει aut ἀπορρόφει pro ἀφώρει posuisse. Nos certè ἔφερε aut ἐξέφερε aut ἐκφέρει legi posse existimamus.

καὶ ἐκροκιδολόγει] κροκιδολογεῖν est quod aliàs Hippocrati κροκιδίζειν & κροκίδας ἀπὸ τῶν ἱματίων ἀποτίλλειν dicitur. Pro ἐκροκιδολόγει autem ἠλλολόγει videtur legisse Caluus contra exemplarium omnium quæ adhuc vidimus fidem.

σπασμώδεες] Sic legunt publicata omnia exemplaria. Manu verò scripta omnia σπασμώδης ad ægram relatum habent. Quæ lectio Italicorum est codicum vt satis ex Caluo apparet.

καὶ οἱ κερχμοὶ] κερχμοὶ hîc faucium stridulas exasperationes & raucos ac creperos sonitus qui in tussi fiunt oppletis ac coarctatis spiritus instrumentis sonant, à verbo κέρχομαι. κέρχος certè τράχυσμα seu τραχύτητα καὶ ἀνωμαλίαν τραχείαν significat, & *Galeno τὴν τραχύτητα τῆς φάρυγγος καὶ τὸν ἐν τῷ πνεύμονι ψόφον. κέρχος quoque vt satis patet ex Galeno lib. 5. de sympt. caus. dicitur leuis quædam ad tussiendùm propensio, cum nausea similitudinem habens. Fitque sæpè κέρχος ex parua faucium asperedine, sæpè verò ex tenui aliquo exiguoque prorsus humore, siue is ex capite defluat, siue in asperis arteriis collectus sit. κέρχος etiam Erotiano siccus dicitur, & κέρχον Atticis ξηρὸν significare scribit, & τὸ κέρχνον Galeno τὸ κερχνῶδες aut τὸ κερχναλέον αἴ ἄλογον denotat, idemque quod asperum. Vt sanè idem κερχμὸς quod κέρχος prope significare videatur, etsi tritum magis κέρχος. οἱ κερχμοὶ verò idem quod οἱ κερχνασμοὶ, quam vocem agnoscit Galenus ἐν ταῖς γλώσσαις. Atque haud scio an οἱ κέρχοι aut οἱ κερχνασμοὶ reponendum sit, quòd οἱ κερχμοὶ haud temerè aliàs in tota Hippocratis OEconomia reperiantur, etsi sanè in ea retinenda dictione perpetuam seruant constantiam exemplaria omnia tum manu scripta tum publicata. Caluus pro κερχμοὶ, λυγμοὶ legisse videtur.

* *In Exegesi.*

[30] ἡ Πολεμάρχου] Scribitur hæc eadem historia lib. 5. epid. paulò melioribus verbis.

ὑγρὰ ποικίλα, ἄλεα] ἀλέα aut ἀλεὰ videtur legisse Caluus quòd calida dixerit, vnde & ἀλεάζειν θερμαίνειν explicat Galenus in exegesi. Sed ἄλεα legunt omnia ferè meliora exemplaria ab ἄλες & ἅλις. Quæ dictio admodum frequens est Hippocrati.

[31] Ἀρίσταρχος] Scribitur hoc exemplum lib. 5. epid.

[32] ὁ ξυνεόπολις] Νεάπολις legitur lib. 5. epid. vbi repetitur hoc exemplum.

ὄμματα αὐχμηρὰ, καρώδεα] Illud αὐχμηρὰ omisit Caluus & καρώδεα soporatos oculos dicit, pro quo καταρώδεα legitur lib. 5. epidem. καρώδεα verò ὄμματα rectius dicuntur oculi rigentes aut stupore rigidi & defixi, quales catocho aut catalepsi laborantibus, vti paulò antea etiam κεκαρωμένοι ὀφθαλμοί.

[33] τῷ ἐν καθ' ἡπαρ εὖ πληγέντι] Repetitur hoc exemplum lib. 5. epid.

[34] ὁ τὴν κεφαλὴν] Lib. 5. epid. etiam repetitur hoc exemplum non iisdem tamen verbis. Hîc enim quædam adduntur. Illud autem ὅσον ἀμυχὴν διεκόπη vulnus non altè penetrasse, nilque amplius quàm summæ cutis incisuram aut scarificationem, dissectionem illam fuisse indicat. Adeò vt etsi leue aut contemnendum vulnus fuisse videatur, lethale tamen extiterit, adeoque nullum quamuis exiguum capitis vulnus negligendum sit. Mirum autem est dextrum tempus pro sinistro à Cornario adscriptum, cùm omnia exemplaria tum scripta tum publicata ἀριστερὸν legant.

ὅσις περὶ μέτωπον] νόσος περὶ μέτωπον ex lib. 5. epid. legimus, etsi in ea lectione retinenda quæ vitiosa esse apparet, mirum in modum inter se consentiunt exemplaria tum manu scripta tum publicata. Eadem quoque est Italicorum codicum constantia vt satis ex Caluo patet.

[35] ὁ Ἠλυνίτης] Melius scribitur lib. 5. epid. ὁ Αἰνιήτης, vbi hoc etiam exemplum repetitur.

ὁ πόνος καταιγίζων] Non est dubium quin hunc locum indicet Erotianus atque explicet his verbis, πόνος καταιγίζων ἀντὶ τοῦ σφοδρῶς ἐμπίπτων. εἴρηται δὲ ἀπὸ τῆς καταιγίδος, ἥ τις ἐστὶ βιαία καὶ αἰφνίδιος ἀνέμου ἔμπτωσις. Est autem elegans translatio qua vsus est Hippocr. etiam lib. de Morbis vt antea scripsimus. Aliter tamen sed vitiosè legitur lib. 5. epid.

χολώδεες ὀφθαλμοὶ] Sic ferè plæraque legunt exemplaria, meliora tamen χλοώδεες habent, vt legerunt interpretes. Videntur autem hîc intelligi οἷοι τῶν λιποθυμεόντων quales in moribundis aut animo linquentibus visuntur, cùm oculi in caput contorquentur & reuelluntur, pupillaq; sub gena superiore conditur, quod in Coacis Prænotionibus dixit κρύπτεσθαι τὸ μέλαν ὑπὸ τὸ ἄνω βλέφαρον. Id autem conuulsis sursum oculum mouentibus musculis fieri videtur.

[36] αὐδέκω] τῷ Βίνω legitur extremo lib. 5. epid. vbi quoque μετὰ ψόφου meliùs quàm μετὰ φόβου legitur, etsi illam lectionem retinent exemplaria omnia, vt patet ex Caluo.

[37] συνέβη] Aliter quoque lib. 5. epid.

[38] καὶ τῷ φαιοῦ] Aliter etiam lib. 5. epid. Illud autem καὶ πῦον ὑπεγένετο (sic enim omnia exemplaria manu scripta legunt) pus intus latere

A tus latere & serpere & subtus cutem depasci significat, quod οὐ φαίνεται dixit lib. ϛ. epid. quam hîc quoque lectionem secutus videtur Caluus.

καὶ ἦν ἐν ποσὶ δεξιοῖσι] Ista ad conuulsionem referri videntur, quemadmodum libello de vulneribus capitis scribit Hippocrates, in deploratis capitis vulneribus neruorum distentionem excitari in ea parte corporis quæ è regione est vulneris, vt læsa parte capitis sinistra, conuulsionem dextram corporis partem occupare, & contrà, dextra capitis parte ægrotante, conuulsionem in sinistra corporis parte fieri. Cuius rei causa sanè vt est inuestigando difficilis, ita præsentis non est instituti. Ista porrò ψιλώματα vt in capitis osse fieri videntur, ita certè periculum intentant, & ad vltima ventum esse indicant, vt & ossis ac puris color, graueolentia, vomitus & conuulsio testantur. Deinde etiam cerebrum ac neruorum principium iam noxiam contraxisse satis testatur, quòd scribit eos interdum vocem stridulam edidisse, interdum verò ad motum impotentes fuisse. His enim verbis & mentis læsionem, & neruorum resolutionem suspectam facit, non secus ac in libello de capitis vulneribus in lethali capitis vulnere, pustulas in lin-

B gua, mentis inconstantiam & ἀπόπληξίαν adscribit Hippocrates.

39 πυρετὸς ἐπῄει] Illud οὐδενὸς ἄξιος εἰπεῖν ad febrem referri videtur quæ foret nullius prope momenti, sed melius ad ossis denudationem leuem effatuque minimè dignam referri potest, vt ἐκ ψιλώματος οὐδενὸς ἀξίου εἰπεῖν legatur. Caluus ista disparauit & ἐκ πτύσματος pro ψιλώματος legisse videtur & οὐδενὸς ἀξίου retinuit.

40 Οἷσι δ' αἱ ὀστέα κατεάγῃ, τούτοισιν ἑβδομαίοισιν οἱ πυρετοί. ἢν δὲ θερμοτέρη ἡ ὥρη, καὶ θᾶσσον. ἢν δὲ μᾶλλον κλασθῇ, καὶ παραχρῆμα. 41 καὶ ὁ Ἐξαρμόδου παι-

C δίσκος, παραπλησίως καὶ ἄλγημα ἐς μηρὸν οὐ κατ' ἴξιν τοῦ τρώματος. καὶ ἐγεγώνει κλαγγώδης. καὶ τραχήλου ὀδύνη. 42 καὶ ὁ Ποσειδοκρέων, τρίτῃ σπασμός. θέρμη οὐκ ἔλιπεν. ἐτελεύτησεν ὀκτωκαιδεκαταῖος. 43 ὁ τοῦ Ἰσαγόρεω, ὄπισθεν ἐπλήγη τῆς κεφαλῆς, φλασθέντος τοῦ ὀστέου καὶ μελανθέντος, πεμπταῖος περιεγένετο. ὀστέον δ' οὐκ ἀπέστη. 44 τῷ ἐκ τοῦ μεγάλου πλοίου διόπῳ, ἡ ἄγκυ-

D ρα τὸν λιχανὸν δάκτυλον καὶ τὸ ὀστέον συνέφλασε τῆς δεξιῆς χειρός. φλεγμασίη ἐπεγένετο. καὶ σφάκελος. καὶ πυρετός. ὑποκαθαρθέντι μετρίως, πεμπταίῳ αἱ θέρμαι ἀνῆκαν καὶ αἱ ὀδύναι. τοῦ δακτύλου τι ἀπέπεσεν. μετὰ δὲ τὴν ζ΄ ἰχὼρ ἐπιεικῶς. μετὰ ταῦτα τῇ γλώσσῃ οὐ πάντα ἔφη δύνασθαι ἑρμηνεύειν. τι προῤῥησις. ὀπισθότονος εἰ ἐξ. ξυνέφερόν τε αἱ γνάθοι ξυνερειδόμεναι. ἔπειτα

E ἐς τράχηλον, τριταῖος ὅλος ἐσπᾶτο ἐς τοὐπίσω ξὺν ἱδρῶτι. ἑκταῖος ἀπὸ τῆς προῤῥήσιος ἀπέθανεν. 45 ὁ δὲ ἐκ τῆς Ἁρπάλου ἀπελευθέρης Τελεφάνης, τύμμα κάτωθεν μεγάλου δακτύλου ἔλαβεν. ἐπεφλέγμηνε. καὶ σφόδρα ἐπώδυνος ἦν. καὶ ἐπεὶ ἀνῆκεν, ᾤχετο εἰς ἀγρόν. ὀσφὺν ἤλγησεν. ἐλούσατο. αἱ γένυες ξυνήγοντο ἐς νύκτα. καὶ ὀπισθότονος παρῆν. τὸ σίαλον ἀφρῶδες, μόλις ἔξω

F διὰ τῶν ὀδόντων διῄει, τριταῖος ἀπέθανεν. 46 Ζήνωνι ὁ τοῦ Δάμωνος, περὶ κνήμην ἢ σφυρὸν, ἕλκος κατὰ νεῦρον ἤδη καθαρὸν. τούτῳ δηχθέντι ὑπὸ φαρμάκου, ξυνέβη ὀπισθοτόνῳ ἀποθανεῖν. 47 Μείνωνι ὑπ' ἀρκτοῦρον καὶ πρότερον, ἐκ πυρετοῦ θερινοῦ καὶ διαῤῥοίης ἀσθενῶς διατεθέντι, ἐκ πορείης κοπιάσαντι, καὶ πλευροῦ ὀδύνη ἀριστεροῦ. καὶ βὴξ ἔχουσα μὲν ἐκ καταῤῥόου καὶ πρό-

G τερον, τότε δὲ ἦν καταφορής. καὶ ἄγρυπνος. καὶ δυσφόρως φέρων τὸν πυρετὸν εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς. καὶ ἀνακαθίζων τριταῖος ἔπτυσεν ὠχρόν. ἀρτηρίη ὑπεσύριζε ῥεγχῶδες. περὶ τὴν ἐπινέμησιν ἐπιεικῶς πυκνόν. πόδες, αἱ κνῆμαι, ἄκρεα τὰ πλεῖστα ψυχρὰ, καὶ ἔξω τοῦ ἱματίου. ὑποχώρησις ἀπ' ἀρχῆς ἐπεγένετο χολώδης, οὔτε λίην ὀλίγη, οὔτε πολλή. ζ΄ καὶ η΄, καὶ θ΄ ῥᾷον ἐδόκει φέρειν. καὶ τινες ὕπνοι ἐγένοντο. καὶ ἀπο-

H χρεμπτόμενα ἀπεπτότερα. δεκάτῃ καὶ μέχρι ιγ΄ σφόδρα λευκὰ καὶ καθαρά. καὶ ὑποχόνδριον λαπαρώτερον ἐγένετο. τὸ δὲ ἀριστερὸν ξυντεταμένον καὶ εὐπνούστερον.

40 Quibus ossa fracta fuerint, eos septimo die febris inuadit, tempore verò calidiore etiam citius. Quòd si magis confracta fuerint, etiam illicò. 41 Exarmodi etiam puerulus, similiter quoque dolorem ad femur sensit, non ea parte qua vulnus erat, & stridulam vocem edidit, & ceruicis dolor adfuit. 42 Posidocreon quoque tertio die conuulsione correptus est, calor non relinquebat, decimo octauo mortuus est. 43 Isagoræ filius posteriore capitis parte vulneratus, colliso osse & denigrato, quinto die superstes extitit. Os autem discessionem non fecerat. 44 Magnæ nauis præfecto anchora manus dextræ indicem & os collisit, ex quo inflammatio, syderatio & febris successit, aliquantulum purgato quinto die calores & dolores modicè remiserunt, ex digito aliquid decidit. Post septimum diem sanies moderatè exibat, deinde se non posse omnia lingua explicare dixit. Prædictione denunciatum est periculum, si posteriorum partium distentio (opisthotonum dicunt) corriperet, & ad id contulerunt maxillæ cohærentes, deinde ad collum affixæ. Tertio die totius corporis in posteriora conuulsione cum sudore tentabatur. Sexto à prædictione die mortuus est. 45 Telephanes ex Harpali liberta filius, plagam deorsum in pedis pollice accepit, ex qua inflammatio & vehemens dolor consecutus est. Quo remisso in agrum profectus ex lumbis doluit, lauit, sub noctem maxillæ cohærebant, & posteriorum partium distentio (opisthotonos dicitur) aderat. Sputum spumans ægrè dentes pertransibat, tertio die mortuus est. 46 Zeno Damonis filius circa tibiam aut malleolum iuxta neruum iam purum accepto vlcere & à medicamento eroso, distentione in posteriore (quam opisthotonum dicunt) mortuus est. 47 Menonem sub Arcturi exortum & antea ex febre æstiua & alui profluuio imbecillum, ex via delassatum etiam lateris sinistri dolor & tussis detinuit, quæ quidem etiam prius ex destillatione aderat, tunc verò valdè intensa erat. Peruigil erat, & febrem statim ab initio implacidè ferebat, residens tertio die expuebat pallidum, arteria sibilum quendam cum stertore edebat. Sub quintum diem ferè densa spiratio aderat, pedes, tibiæ, extrema plærunque frigida & extra stragula erant. Ab exordio quod per aluum secedebat biliosum existebat, neque valde paucum, neque multum. Septimo, octauo & nono lenius ferre videbatur, & somni quidam aderant, crudiora erant quæ excreabantur, decimo & ad decimum tertium vsque alba admodum & pura. Præcordia molliora existebant, sinistra autem contenta, faciliusque spirabat.

Glande subdita aluus moderatè demisit, decimo tertio rursus pallidum spuit, decimo quarto verò magis, decimo quinto quod coloris erat porracei. Aluus verò maleolentia, biliosa, liquida, crebrò demisit, præcordia sinistra attollebantur, decimo sexto verò etiam valdè intumuerant, & spiratio iam cum stertore erat, sudor circa frontem & ceruicem, raro pectus occupabat, frons & extrema ferè frigida perseuerabant, venæ temporum saliebant, somni cum sopore diem & noctem postremo tempore detinebant, vrina ab initio cruda, cinerem colore referens. Ad decimum & decimum tertium vsque tenues & non decolores. A decimo tertio autem quales ab initio. [48] Cleochum lateris dolor & febris corripuit, remisit febris, toto corpore sudor dimanauit, per vrinam multa efferebantur, quæ postea returbida facta est. [49] Ad Vergiliarum occasum Olympiadæ vxorem octo mensibus vtero gerentem, ex casu febris acuta corripuit, lingua æstuās, sicca, aspera, pallida, oculi pallidi, corpus mortuo simile, abortu quinto die sine labore est liberata, & somnus (vt videbatur) cum sopore adfuit, sub vesperum cum excitaretur non sentiebat, sternutamentum cienti medicamento cessit, potionem recepit & succi ptissanæ nōnihil, potionem deglutiens aliquantum tussiuit, vox soluta non erat, neq; ipsa quicquam conualescebat, oculi demissi erant, spiratio sublimis, quæ naribus trahebatur, color prauus, sudor pedes & crura, cùm morti esset proxima, occupabat, mortua est. [50] Nicolai vxori ex febre ardente ad vtranque aurem tubercula suborta sunt, paulò pòst alterum, cùm iam febris remittere videretur, velut tumor laxus decimo quarto die valdè citra vllam significationem conquieuit, morbi reuersio facta est, color cadauerosus erat, lingua aspera, densa admodum, subalbicans, siticulosa. Alui egestio copiosa, liquida, omni tempore maleolens. Ante obitum corpus egestionis copia consumptum est, ad vigesimum diem mortua est.
[51] Ante Vergiliarum occasum Andrean horror, febris, vomitus corripuit, ab initio semitertiana apparebat. Tertio verò die cùm rursus in foro negotiaretur, horrore correptus est, cum febre acuta, bilem synceram vomitione reiecit, delirauit, sub noctem meliusculè habuit. Quinto rursus grauiter habuit, sexto ex mercuriali aluus probè deiecit. Septimo grauius habebat, cæterisque deinceps diebus iam magis continenter febris detinebat, & ab initio sine sudore erat, sitique torquebatur. Præcipuè verò os resiccabatur, nullumque potum non auersabatur, cùm os admodum ingratum esset, lingua resiccata, inarticulata erat, asperitas existebat cum pallore albicans, peruigilio, anxietate torquebatur, exolutus, fractus, lingua interdum præ siccitate nonnihil balbutiens, donec eam perfunderet, sorbitiunculam ex hordeo præcipuè sumebat. Nono aut decimo ad sinistram aurem atque alteram, parua tubercula sine vlla iudicationis significatione apparuerunt. Vrinæ per totum morbum non decolores, verùm sine sedimento fuerunt. Decimo quarto circa superiores partes sudor non admodum moderatus obortus est. Ad decimum septimum calor conquieuit. Post decimum aluus sicca, nihilque nisi subditis glandibus deiiciēs. Ad vigesimum quintum pustulæ pruriginosæ, calidæ, velut ambusta cute, sensim exortæ sunt. Dolor autem axillas & latera occupabat,

περὶ δὲ βάλανον ὑπῆλθε μετρίως. ιγ΄ πάλιν ἔπτυσεν ὠχρόν. ιδ΄ δὲ μᾶλλον. ιε΄ πρασοειδές. κοιλίη δὲ κακώδεα, χολώδεα, ὑγρά, συχνὰ ὑπῆλθεν. ἀριστερὸν ὑποχόνδριον ἐπήρετο. ις΄ δὲ καὶ σφόδρα ἐπῴδησεν. καὶ τὸ πνεῦμα ἤδη ῥεγχῶδες. ἱδρὼς περὶ μέτωπον καὶ αὐχένα. ὀλιγάκις ἐπὶ τὸ στῆθος. ἄκρεα καὶ μέτωπον ἐπιεικῶς διετέλει ψυχρά. πηδηθμὸς δὲ φλεβῶν, περὶ κροτάφους κατεῖχεν. ὕπνοι κωματώδεες καὶ ἡμέρην καὶ νύκτα τοὺς τελευταίους χρόνους. οὖρον ἀπ' ἀρχῆς ὠμὸν, σποδοειδές. περὶ ι΄ καὶ μέχρι ιγ΄ λεπτὰ καὶ οὐκ ἄχροα. ἀπὸ δὲ τῆς ιγ΄ οἷά περ ἀπ' ἀρχῆς. [48] Τῷ Κλεόχῳ πλευροῦ ἄλγημα καὶ πυρετός. ἀνῆκεν ὁ πυρετός. ἵδρωσε τὸ σῶμα ὅλον. ἐν τῷ οὔρῳ πολλὰ τὰ ἐκφερόμενα ἦν. ἐθορυβήθη μετὰ ταῦτα. [49] Πληϊάδων περὶ δύσιν τὴν Ὀλυμπιάδεω, ὀκτάμηνον ἔχουσαν ἐκ πτώματος, πυρετὸς ὀξὺς ἔλαβε. γλῶσσα καυσώδης. ξηρή. τρηχείη. ὠχρή. ὀφθαλμοὶ ὠχροί. καὶ τὸ σῶμα νεκρῶδες. διέφθειρε πεμπταίη. ῥηϊδίως ἀπήλλαξε. καὶ ὕπνος ὡς ἐδόκεε κωματώδης. δείλης διεγειρόντων οὐκ ᾐσθάνετο. πταρμικῷ ὑπήκουσε. πόμα κατεδέξατο καὶ χυλοῦ. ὑπέβησσε καταπίνουσα τὸ πόμα. ἡ φωνὴ οὐκ ἐλύετο. οὐ δὲ αὐτή τι ἀνέφερε. τὰ ὄμματα κατηφέα. πνεῦμα μετέωρον, κατὰ ῥῖνα σπώμενον. χρῶμα πονηρόν. ἱδρὼς περὶ τοὺς πόδας καὶ σκέλεα περὶ θάνατον ἐούσῃ. ἐτελεύτησεν. [50] Τῇ Νικολάου γυναικὶ, ἐκ καύσου τὰ παρ' οὖς ἐγένετο ἐπ' ἀμφότερα. ὀλίγον ὕστερον τὸ ἕτερον ἤδη δοκέοντος χαλᾷν τοῦ πυρετοῦ ὡς οἴδημα περὶ ιδ΄ μεγάλα ἀσήμως κατέστη. ὑπέστρεψε. χρῶμα νεκρῶδες. γλῶσσα τρηχείη, δασείη σφόδρα, ὑπόλευκος, διψώδης. ὑποχώρησις κάτω, πολλὴ, ὑγρὴ, κακώδης διὰ παντὸς τὸν χρόνον. πρὸ τῆς τελευτῆς, ἐφθάρη τὸ σῶμα τῷ πλήθει. ἐτελεύτησε περὶ τὰς κ΄. [51] Ἀνδρέαν πρὸ πληϊάδος, φρίκη. πυρετός. ἔμετος. ἀπ' ἀρχῆς ἡμιτριταῖος ἐφαίνετο. τριταῖος δὲ ἐὼν, πάλιν ἀγοράζων, ἔφριξε. πυρετὸς ὀξύς. ἔμετος χολῆς ἀκρήτου. παραλήρησις ἐς νύκτα. ῥᾴων πάλιν. πέμπτῃ χαλεπῶς. ἕκτῃ, ἀπὸ λινοζώστιος κάτω ὑπῆλθε. ζ΄ χαλεπώτερον. καὶ τὰς ἐφεξῆς συνεχέστερος ἤδη καὶ ἀνίδρωτος ἀπ' ἀρχῆς καὶ διψώδης. μάλιστα δὲ στόμα ὑπεξηραίνετο, καὶ πόμα οὐδὲν ἡδέως προσεδέχετο. ἀηδίης πολλῆς ἐούσης περὶ τὸ στόμα. γλῶσσα ξηρή. ἄκροπις. τρηχύτης ἐπῆνθ' ὠχρόλευκος. ἄγρυπνος. ἀσώδης. ἐκλελυμένος. κεκλασμένος. γλῶσσα ὑπὸ ξηρότητος ἐνίοτε ὑπότραυλος, ἕως διαβρέξαι. χυλὸν μάλιστα προσεδέχετο. ἐνναταίῳ ἢ δεκαταίῳ παρ' οὖς ἀριστερὸν καὶ περὶ τὸ ἕτερον ἐπάρματα μικρὰ ἀσήμως ἐφάνη. οὖρα διὰ παντὸς οὐκ ἄχροα. ἄνευ δ' ὑποστάσιος. τεσσαρεσκαιδεκαταίῳ ἱδρώτιον περὶ τὰ ἄνω οὐ πολὺ μετριώτερον. ἡ θέρμη περὶ τὰς ιζ΄ ἐμαλάχθη. κοιλίη μετὰ τὰς ι΄ ξηρὴ, οὐκ ἄνευ βαλανείων ὑποχωρέουσα. περὶ δὲ τὰς κε΄ ἐξανθήματα δι' ὀλίγου κνησμώδεα θερμά, ὥσπερ πυρίκαυστα. ὀδύνη δὲ ἦν περὶ τὰς μασχάλας, καὶ τὰ πλευρά.

ἐς σκέ-

A ἐς σκέλεα διῆλθεν ἀσήμως, καὶ ἔληξε. λουτρὸν ὠφέλει καὶ χρίσμα τὸ ἐν τῷ ὄξει. μηνὶ δὲ δευτέρῳ ἴσως ἢ τρίτῳ, ἐς νεφροὺς ἡ ὀδύνη, καὶ πρότερόν ποτε γινομένη, κατέστη. [52] Ἀριστοκράτει περὶ ἡλίου τροπὰς χειμερινὰς, κόπος καὶ φρίκη καὶ θέρμη. μετὰ δὲ ἤρξατο τριταίῳ, πλευροῦ ὀδύνη, καὶ ὀσφύος. καὶ οἴδημα ἐκ τῆς μασχάλης ἀρξάμενον παρ' ὅλον τὸ δεξιὸν πλευρὸν σκληρὸν
B κατὰ ταύτην τὴν πλευρὴν ἐκ μασχάλης ἀρξάμενον ἐρυθρὸν, πελιδνὸν ὡς ὑπὸ πυρὸς θαλφθὲν καὶ ἐκκεκαυμένον. ἀσώδης. δυσφόρως ἔχων. σφόδρα διψώδης γλῶσσα ὑπόλευκος. οὖρα οὐκ ἐχώρεε. σκέλεα ὑπόψυχρα. ὑποχώρησις ἀπὸ λινοζώστιος ὀλίγη. ὑγρά. ὑπόλευκα. ἀφρώδεα. ἐς νύκτα πνεῦμα ἐμετεώριζετο. ἱδρώτιον περὶ μέτωπον. κάτω ψυχρά. ἀσώδης. τρά-
C χηλος ἐνεφυσᾶτο. βὴξ οὐκ ἐνῆν. ἐτελεύτησεν ἔμφρων. [53] Ὀνησιανάκτι περὶ φθινόπωρον, ὀφθαλμίη, μετὰ δὲ τεταρταῖος πυρετός. ἀρχομένου τοῦ τεταρταίου, σφόδρα ἀπόσιτος. προϊόντος δὲ ἡδέως πρὸς σιτίον. καὶ Πολυχάρει δὲ ἐν τεταρταίῳ ὅμοια τὰ περὶ τὴν σίτισιν. συνέβη δὲ καὶ τῷ Μνησιάνακτι, ὑποχώρησις ἔμπροσθεν τοῦ πυρετοῦ. καὶ μετὰ τὸν πουλὺν χρόνον. παρηκολού-
D θει πολλῶν, λευκῶν. μυξοποιῶν. καὶ ἔστιν ὅτε σμικρὸν αἷμα ἄνευ πόνων καὶ ὀδύνης. ψόφοι δὲ ἐν γαστρί. μετὰ τὸν πυρετὸν, ἀπέστη παρὰ τὴν ἕδρην φῦμα σκληρὸν πουλὺν χρόνον παρηκολούθει ἄπεπτον. ἐρράγη ἐς τὸ ἔντερον. καὶ ἔξω συριγγῶδες ἐγίνετο. περιπατέοντι δὲ αὐτῷ ἐν τῇ ἀγορῇ, μαρμαρυγαὶ ὡρῶντο πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν. καὶ τὸν ἥλιον οὐ πάνυ καθεώρα. ἀποχωρήσας δὲ σμικρὸν ἐξ ἑωυ-
E τοῦ ἦν καὶ τράχηλον σπασμώδης. ἐπεὶ δὲ ἐκομίσθη ἐς οἶκον, μόγις ἀνέβλεψε. καὶ αὐτὸς ἑωυτοῦ μόγις ἐγίνετο. τὸ πρῶτον δὲ περιέβλεπε τοὺς περιεστῶτας. καὶ τὸ σῶμα κατεψύχθη. μόγις δὲ ἀνεθερμάνθη ἀσκίοισι καὶ πυρίῃ ὑπὸ τῇ καινῇ. ἐπεὶ δὲ ὡυτοῦ ἐντὸς ἦν, καὶ ἐξανίστατο, οὐκ ἐξιέναι ἤθελεν, ἀλλὰ δεδιέναι ἔλεγεν. εἰ δέ τις περὶ νουσημάτων χαλεπῶν διελέγετο, ὑπεξήρχετο φόβῳ. ἔστιν
F ὅτε προσπίπτειν αὐτῷ πρὸς τὰ ὑποχόνδρια θερμασίην ἔφη, καὶ τῶν ὀφθαλμῶν μαρμαρυγὰς παρακολουθεῖν. καὶ ἡ ὑποχώρησις πουλλή. καὶ πολλάκις καὶ ὁμοίη χειμῶνος ξυνέβη. φλεβοτομίη γέγονε. ἐλλέβορος. γαλακτοποσίη βοείου. πρότερον δὲ ὀνείου ξυνήνεγκε, καὶ τὰς ὑποχωρήσιας ἔπαυσεν. ὑδροποσίη ἀπ' ἀρχῆς, περίπατοί τε καὶ κεφαλῆς καθάρσιες. [54] τῷ Ἀνεχέ-
G του ταῦτα. χειμῶνος ἐν βαλανείῳ πρὸς πυρὶ χριόμενος ἐθερμάνθη. καὶ παραχρῆμα περιέπεσεν ἐν ἐπιληπτικοῖς σπασμοῖς. ἐπειδὴ δὲ ἱκανοὶ σπασμοὶ περιέβλεψεν, οὐ παρὰ ἑωυτῷ ἦν. ἐπεὶ δὲ ἐντὸς ἑωυτοῦ ἐγίνετο πάλιν τῇ ὑστεραίῃ πρωῒ ἐλήφθη σπασμώδης. ἀφρὸς δὲ οὐ πάνυ. καὶ τρίτη ἄκροπις. καὶ τετάρτη ἐπεσήμαινε τῇ γλώττῃ, πεμπταῖος οὐχ οἷός τε ἦν λέγειν. ἀλλ' ἴσχετο ἐν τῇσιν ἀρχῇσι τῶν ὀνομάτων. καὶ τῇ ε γλῶσσα σφοδρὰ,
H καὶ ὁ σπασμὸς ἐξεγίνετο. καὶ ἐκτὸς ἑωυτοῦ ἐγίνετο. ὅτε δὲ λώφει ταῦτα, ἡ γλῶσσα μόγις ἀπεκαθίστατο εἰς ταυτό.

in crura citra vllam significationem transiit & desiit. Balneum proderat & illitus cum aceto. Mense verò secundo ferè aut tertio, dolor ad renes, qui quandoq; tenuerat, constitit. [52] Aristocratem sub brumam lassitudo, horror & calor inuasit. Postea verò tertio die lateris & lumborum dolor cœpit, & tumor ab axilla initium sumens totum latus occupabat, ad ipsam costam durus, cum rubore qui ab axilla initium ducebat, & liuore, non secus quam si ab igne calefactus & vstulatus fuisset, anxiè & molestè habebat admodum siticulosus erat, lingua subalbicans. Vrinæ non prodibant, crura aliquantum frigida, aluus ex mercurialis succo pauca deiiciebat, liquida, subalbicantia, spumosa. Sub noctem respiratio sublimis extitit, paruus sudor circa frontem erupit, partes inferiores frigidæ, anxietate vexabatur, ceruix intumescebat, tussis non aderat, mentis compos mortuus est. [53] Onesianactem ad autumnum lippitudo, postea verò febris quartana detinuit. Per quartanæ exordia à cibis alieno admodum erat animo, progressu verò temporis ad cibum alacriter habebat. Quinetiã Polychari in febre quartana eadem circa cibos cõtigerunt. Mnesianacti quoque etiam contigit alui deiectio ante febrem, posteaque multo tempore comitabatur, multis albis, mucosis prodeuntibus. Quandoque etiam paucum sanguinem citra laborem & dolorem demittebat, ventris autem strepitus aderant. Post febrem tuberculum durum ad sedem abscessum fecit, diu incoctum perseuerauit, ad intestinum ruptum est, & foris fistulosum euadebat. Cùm autem in foro deambularet, ei ante oculos fulgores obuersabantur, neque planè solem intueri poterat. Vbi verò paulùm secessisset, extra se fuit, & ceruicis conuulsione tentatus est. Postquam autem domum relatus est, ægrè visum recepit, vixque ad sese rediit. Primùm verò circunstantes oculis collustrabat, corpus adeò perfrixit, vt vix vtriculis & nouis subinde adhibitis fomentis recalesceret. Postea quàm autem sui compos fuit & surrexit, prodire noluit, sed timere dicebat. Quòd si quis de grauibus morbis verba faceret, præ timore se subducebat. Interdum sibi ad præcordia calorem occurrere dicebat, & oculis obuersantes fulgores comitari. Alui deiectio multa fuit, & sæpè & similis hyeme contigit. Venæ sectio facta est, veratrum exhibitum, lactis vaccini potione vsus est, ac primùm asinini, quod contulit, & alui egestiones sedauit. Aquæ potio ab initio fuit, deambulationesque & capitis purgationes. [54] Anecheti filio ista contigerunt. Per hyemem in balneo ad ignem cùm inũgeretur calefactus est, & confestim in comitialibus similes conuulsiones incidit. Vbi verò satis multæ cõuulsiones fuissent, circunspexit, non erat apud se. Vbi autem ad se rediit, postridie mane iterum conuulsionibus correptus est, spuma non admodum apparuit. Tertio die linguã inarticulatam habuit, & quarto loqui velle lingua præseferebat. Quinto loqui nõ poterat, verùm in nominum principiis hærebat, eodemq; die lingua admodũ hæsitabat, & cõuulsione vexabatur, ac extra se erat. Vbi verò ista remitterent, lingua ęgrè ad pristinum statum redibat.

Sexto die cùm omnibus abstinuisset, & sorbitione & potu, nil etiam amplius sumpsit. [55] Cleocho post lassitudines & exercitationes, cùm per aliquot dies melle vsus esset, tumor ad genu dextrum subortus est, magis verò ad infernam partem, circa tendines qui sub genu sunt, tendebat, obambulabat aliquantulum claudicans, suræ tumor cum duritie aderat, & ad pedem ac malleolum dextrum pertingebat. Ad gingiuas circa dentes tubercula magna velut vuæ acini, liuida, nigra, sine dolore erant, vbi cibum non caperet. Quinetiam crura nisi exurgeret doloris expertia erant. Tumor enim in sinistram partem venit, minus verò etiam liuescebat. In tumoribus ad genua & pedes quædam veluti suppurationes inerant. Tandem autem stare non poterat, nec calcibus incedere, sed lecto decumbebat. Calores erant manifesti, interdum cibum auersabatur, non admodum siticulosus, neque ad sedile exurgebat, anxietate vexabatur, interdumque paruo animi deliquio tenebatur, veratrum ad capitis purgationes est exhibitum. Ad os medicamentum ex thuris polline cæteris quibusdam admixtis contulit. Ad oris vlcera lenticulæ sorbitio accommodata erat. Circa sexagesimum verò diem tumores ad exhibitum iterum veratrum subsederunt, tantùm dolores ad genua decumbentem vexarunt. Humor autem & bilis abscessum ad genua fecit, pluribus etiam ante sumptum veratrum diebus. [56] Pisistratum deambulantem & cætera sanum, humeri dolor & grauitas longo tempore detinuit. Per hyemem verò incidit multus lateris dolor, & calor, & tussis, sanguinem spumosum exscreabat, qui & stertorem in faucibus excitabat, leuiter autem ferebat, & mentis compos erat, calorque relaxauit, vnaque & exscreatio stridulaq; faucium asperitas, & ad quartum aut quintum diem conualuit. [57] Simi coniugi in partu concussæ pectoris & lateris dolor obortus est, tussis, febris tenuis, exscreationes purulentæ aderant, tabes, quæ etiam constitit. Febris quoque sex mensibus detinuit, & alui profluuia semper. Ad extremum febris cessatio, ex qua aluus substitit, post septimum diem mortua est.

ἑκταίῳ ἀπεχομένῳ πάντων, καὶ ῥοφήματος καὶ ποτοῦ, καὶ οὐκ ἔτι οὐδενὸς ἐλάμβανεν. [55] Κλεόχῳ ἐκ κόπων καὶ γυμνασίων, μέλιτι τὰς ἡμέρας διαχρωμένῳ, οἴδημα ἐς γόνυ δεξιόν. μᾶλλον δὲ ἐς τὸ κάτω περὶ τοὺς τένοντας τοὺς ὑπὸ τῷ γούνατι. περιεῄει ὑποσκωλαίνων. καὶ ἡ γαστροκνημίη ᾤδει· καὶ σκληρὴ ἦν, καὶ ἐς τὸν πόδα, καὶ ἐς τὸν σφυρὸν τὸν δεξιὸν, καὶ ἐς τὰ οὖλα παρ' ὀδόντας, μεγάλα ὡς ῥάγες, πελιδνὰ, μεμελανωμένα, ἀνώδυνα, ὁπότε μὴ ἐσθίη. καὶ τὰ σκέλεα εἰ μὴ ἐξαναστάιη. ἦλθε γὰρ ἐς τὸ ἀριστερὸν τὸ οἴδημα. ἧσσον δὲ καὶ ἀπολιαίνετο. ἐν τοῖσιν οἰδήμασι τοῖσι περὶ γούνατα καὶ πόδας ὥσπερ ὑπόπυα. τέλος δὲ οὐχ οἷός τε ἦν ἵστασθαι. οὐδ' ἐπὶ τὰς πτέρνας ἐπιβαίνειν, ἀλλὰ κλινοπετὴς ἦν. θέρμαι δῆλαι. ἐνίοτε, ἀπόσιτος. οὐ πάνυ διψώδης. οὐδὲ ἐπὶ θᾶκον ἀνίστατο. ἀσώδης. καὶ ἔστιν ὅτε καὶ ὀλιγοψυχίη εἴχετο. ἐλλέβοροι πρὸς ἠθῆσαι κεφαλῆς καθάρσιες. πρὸς τὸ στόμα μαννῶδες ξὺν τοῖσιν ἄλλοισι μισγομένοισι ξυνήνεγκεν. πρὸς τὰ ἐν τῷ στόματι ἕλκεα, ῥόφημα φακῆς ἐπιτήδειον. περὶ δὲ ἑξηκοστὴν κατέστη τὰ οἰδήματα πρὸς τοῦ δευτέρου ἐλλεβόρου. μοῦνον ὀδύνη ἐς τὰ γούνατα κατακειμένῳ ἦλθον. ὑγρὸν δὲ καὶ χολὴ ἀπέστη ἐς γούνατα, καὶ πλείους ἡμέρας πρὸ τοῦ ἐλλεβόρου. [56] Πεισιστράτῳ ὤμου ἄλγημα, καὶ βάρος πολὺ χρόνιον περιπατοῦντι. καὶ τ' ἄλλα ὑγιαίνοντι. χειμῶνος δὲ ἐπέπεσε πολλὴ ὀδύνη πλευροῦ. καὶ θέρμη. καὶ βήξ. ἀπόχρεμψίς τε αἵματος ἀφρώδεος. τοῦτο καὶ ῥεγχῶδες ἐν τῇ φάρυγγι. εὔφορος δὲ καὶ παρ' ἑωυτῷ. καὶ ἡ θέρμη ἐχάλασεν. ἅμα δὲ καὶ ἡ ἀπόχρεμψις, καὶ τὸ κέρχνον. καὶ περὶ τετάρτην ἢ πέμπτην ἡμέρην ὑγιής. [57] τῇ Σιμοῦ ἐν τόκῳ σφαδαζούσῃ, ἄλγημα περὶ στῆθος καὶ πλευρόν. βήξ. πυρετοί. ἀποχρέμψιες πυώδεες. φθίσις. καὶ κατέστη. καὶ ἓξ μῆνας οἱ πυρετοί. καὶ διάρροιαι ἀεί. ἐπὶ τέλει, παῦσις πυρετῶν. κοιλίη ἔστη μετὰ τὴν παῦσιν. ἡμέρας μετὰ ἑπτὰ ἐτελεύτησεν.

[40] οἷσι δ' ἂν ὀστέα καταγῇ] Libro de capitis vulneribus in ossis capitis fractura, febrem ante decimum quartum diem hyeme superuenire scribit, æstate verò post septimum. Sic quoque in periculosis vulneribus & deploratis, æstate ante septimum diem, hyeme verò ante decimum quartum mortem contingere.

[42] ὁ Ποσιδοκρέων] Sic habent omnia publicata exemplaria. Scripta verò omnia Ποσιδοκρέων legũt, vt & omnes Interpretes. Sunt autem ista omnia ossium capitis ex vulnere denudatorum periculosa exempla.

[44] τῷ ἐκ τοῦ μεγάλου] Repetitur hoc exemplum lib. 5. epid.

τὸν λιχανὸν δάκτυλον] Cornarius medium digitum dixit, cùm indicem significet, quod etiam secutus est lib. 5. epid.

ἑκταῖος ἀπὸ τοῦ περιρρήσιος] ἑκταῖος omisit Cornarius contra omnium codicum fidem.

[45] ὁ δὲ ἐκ τῆς ἁρπάλου] Paulò aliter repetitur libro quinto epidem. vbi etiam στρέμμα non τύμμα legitur. τύμμα autem πληγὴ Hesychio exponitur.

[46] Ζλιώων] Sic habẽt omnia publicata exemplaria, manu autem scripta omnia Ρλιώων, quam etiam lectionem secutus est Caluus. Cornarius Τρλιώων ex lib. 5. epid. legit, vbi hæc historia etiam repetitur.

[47] Μένωνι ὑπὸ ἀρκτοῦρον] Sic legunt omnia exemplaria tum publicata tum manuscripta. Caluus verò Δένων legisse videtur.

τότε δὲ ἦν κατακορής] Istud ad tussim rectè referri videtur, vt βὴξ κατακορὴς dicatur summè intensa ac vehemens plurimumq; vexans, vt antea δίψα κατακορὴς, & ὕπνος κατακορής.

περὶ τὰς ε] Sic legunt omnia exemplaria. Cornarius autem περὶ τὰς δ.

πηδηθμὸς τῶν φλεβῶν] Hîc quoque, vt etiam antea sæpè, febrem arteriarum quæ circa tempora sunt pulsu metitur. Dicitur autem venarum saltus, vt venarum percussum pro arteriarum pulsu sæpè effert Plinius.

οὖρον σποδοειδές] Noua est ista & insolens vrinæ attributio, quales aliæ multæ hoc libro. Indicatur autem vrina cinerem colore referens, & ex cinereo colore albicans, qualis est cruda & diluta. Caluus per cineres excolatam vrinam intellexit, & lixiuio similem dixit, dictionis vim, neq; scriptoris mentem vllo modo assequutus.

[48] ἐθορυβήθη] Istud ad vrinam returbidam retuli cum interpretibus, etsi insolenter admodum ita videatur vsurpatum. Malim autem illud ad mentis ægri perturbationem referri, quòd in eam rem θορυβὸς apud Hipp. ferè soleat vsurpari.

[49] Γλαυκ-

A ⁴⁹ Πλειάδων περὶ δύσιν] Quædam exemplaria manu scripta istud omittunt, quod etiam ex codicibus Italicis fecit Caluus. γλῶσσα verò καυσώδης dicitur aut qualis in febre ardente, vel calore exæstuans.

οὐδὲ αὐτὴ τι αἰέφερε] Hæc est ambigua lectio, & significat nullo modo conualescebat, aut recreabatur, aut ad sese redibat. Quædam exemplaria αὐτῇ legunt quæ significant vocem nullo modo reuocatam, sed omninò interceptam fuisse. Potest & αἰέφερε de offensante ac subsistente respiratione intelligi, quomodo ἀναφέρειν explicat Gal. in exegesi. Quidam etiam istud capiunt de oculis quos sursum attollere nequiret.

⁵⁰ μεγάλα ἀσήμως κατέστη] Istud significat valdè citra rationem aut solutionis vllam significationem alterum ad aurem tuberculum conquieuisse & subsedisse. Quod est in tota iudiciorum ratione diligenter animaduertendum admodumque suspectum, vt satis hoc toto anno 1574 cuiuis manifestum fuit, in quo febres ardentes per æstatem grassatæ, plurimis ad aures tuberculis excitatis, iudicationis irritæ specimen exhibuerunt, sensim & citra vllam significationem disparentibus huiusmodi tumoribus, B morbique reuersione facta, plurimi alui profluuio sublati sunt. Ad hanc autem ægri historiam accommodari appositissimè posse videtur Coacarum præsagium his verbis adscriptum, ἐκ παρ' οὖς μάλιστα ἐκ τῶν ὀξέων ἐν τοῖσι καυσώδεσι γίνεται. κἢν μὴ κρίσιν ποιήσῃ καὶ ἐκπεπαίνηται, ἢ ἐκ ῥινῶν αἷμα ῥυῇ, ἢ οὖρα ὑπόστασιν παχεῖαν λάβῃ, ἀπόλλυνται. τὰ πολλὰ δὲ τῶν τοιούτων οἰδημάτων ἀφανιζόμενα καθίσταται. hoc est, Ex præcipitibus malis in febribus ardentibus maximè, tubercula ad aures oriuntur, ac nisi iudicatione soluantur & maturescant, aut sanguis ex naribus profluxerit, aut crassum sedimentum vrina acceperit, ægros interimunt. Huiusmodi verò tumores plærunque resident & conquiescunt.

ἔφθαρη τὸ σῶμα] Significat corporis vires alui profluuio fractas & afflictas fuisse, eoque corpus contabuisse, concidisse, ac veluti corruptum eius habitum fuisse. φθίνειν nanque (quod & φθείρειν significat) συντήκεσθαι, ἰσχναίνεσθαι, μειοῦσθαι, ἀτροφεῖν indicare scribit Galenus in Exegesi. Ex qua etiam significatione φθείρεσθαι deducitur. Sic quoque apud Thucydidem ἐφθαρμένη πόλις ciuitas fracta & cuius C vires affectæ sunt dicitur. Non absimili quoque locutione διαφθορὴ προσώπου dicitur in Coac. Præsag. de facie exitiali & cadauerosa, quæ adeò extenuata est aut concidit, vt omninò corrupta videatur, & à seipsa bene habita ita immutata cernitur, vt forma naturalis collapsa & extincta sentiatur.

⁵¹ τεταρταῖος δι' οὐδ' ἑνός] Cornarius istud ad tertianæ febris circuitum refert, quòd ferè tertio quoque die grauius habuerit, ideoque δι' ἑτέρων πάλιν legit. Sed nos exemplarium manuscriptorum fidem & codicum pluralitatem sequimur, in quibus nullum huius lectionis apparet vestigium.

γλῶσσα ξηρὴ, ἄκροπις] Sic legunt quotquot videre licuit exemplaria, tum edita, tum manu exarata. Ἄκροπις autem dictio est inter obscuras Hippocratis voces reposita, pro qua in exegesi ἀκρατὴς & ἀκροατὴς legitur, quidam etiam ἄκρωπις legunt, alij ἀκρατής. Sic enim in exegesi Galenus scribit, vbi hunc locum subindicat. ἄκροπις γλῶσσα, οὕτως εἴρηται ἐν τῷ ἑβδόμῳ τῶν ἐπιδημιῶν ἡ μὴ ἀκρατῶς ἑαυτῆς μὴ ἐξαπτομένη, τουτέστιν ἡ ἀδιάρθρωτος ὑπὸ δυσκινησίας. Qua dictione lingua quæ vocem articulatam efformare non potest & ad motionem D est impotens indicatur, non secus ac ἀκρατὴς γλῶσσα dicitur Hippocrati aphorism. 40. lib. 7. Ideoque quædam exemplaria ἀκρατὴς in exegesi legunt, quemadmodum fecisse Varinum constat, cùm ex Hippocrate ἀκρατὴ γλῶσσαν scribit & explicat ἀκρατὴς γλῶσσα ὑπὸ δυσκινησίας. Cæteræ nanque voces ex ἀκρατὴς scriptorum vitio deflexæ videri possunt. Hîc autem ἄκροπις γλῶσσα dicitur quæ præ resiccatione vocem articulatam efformare nō potest. Paulò verò postea ἄκροπις de ægro dicitur qui linguam ad vocem informandam mouere, neque clarè aut distinctè loqui poterat.

ἀσήμως ἐφάνη] ἀσήμως ἠφανίσθη legisse videtur Caluus. Nos tamen receptam in omnibus codicibus lectionem retinuimus.

ἵδρωσε περὶ τὰ ἄνω] Significat copioso oborto sudore in superioribus partibus ex parte morbum iudicatum fuisse. Quod etiam quædam exemplaria manu scripta propius significant, quæ scribunt τεσσαρεσκαιδεκαταίῳ, ἵδρωσε περὶ τὰ ἄνω τὺ πολὺ μετεωρότερον, vt decimoquarto excitatum sudorem intelligas, quo morbus iudicatus fuerit, etsi superioribus partibus paulò immoderatior fuerit, hoc est copiosior. Aliter tamen sumpserunt interpretes.

E ἐξανθήματα δι' ὀλίγου] δι' ὅλου legerunt omnes interpretes. Quæ certè lectio plausibilior est. Nos tamen codicum fidem secuti nihil immutauimus. Sunt autem huiusmodi ἐξανθήματα ὥσπερ πυρίκαυστα, qualia φλυζάκια in Cois Præsagiis dicuntur, quæ sententia huic ægro optimè quadrare videtur. Eadem quoque lib. 5. antea οἷα τὰ τῶν κωνώπων δήγματα dicuntur. Atque ista φλυκταινῶν & pustularum genere recensentur.

ἐς νεφροὺς ἡ ὀδύνη κατέστη] Illud κατέστη dolorem ad renes incubuisse, ibique morbum constitisse aut firmatum esse significat, velut infida neque absoluta iudicatione depositum.

⁵² περὶ ἡλίου τροπὰς χειμερινὰς] Sic legunt meliora exemplaria, etsi quædam περὶ ἡλίου τροπῶν χειμερινῶν habent.

σκληρὸν κατὰ τὴν τὴν πλευρὴν] Hanc lectionem consentientibus omnibus exemplaribus secuti sumus, etsi quodammodo redundare videntur. Interpretes σκληρὸν, ἐρυθρὸν tantùm legerunt, vitium subesse indicantes, cuius certè non leuem suspicionem iniicit asteriscus Asulano codici præpositus.

F ⁵³ Ονησιμάχῳ] Exemplaria manu scripta omnia Μνησιμάχῳ habent, quæ lectio etiam ad Italicos codices peruenit, vt satis ex Caluo patet.

καὶ πυελὴν ὑπὸ τῇ καινῇ] Illud ὑπὸ τῇ καινῇ sanè difficilem habet explicationem & lubricam. Si modò vera est lectio quam ex omnibus codicibus retinuimus. ὑπὸ τῇ καινῇ idem quod ἐκ καινῆς mihi significare videtur, vt subindè renouata, aut denuò & de integro adhibita fomenta indicet. Caluus ὑπὸ τῇ κλίνῃ, ὑπὸ τῇ στρωμνῇ legisse videtur. Cornarius illud totum, quòd negotium facesseret, aut parum integrum videretur, sustulit.

⁵⁴ ε περὶ χήματα] ε deest in omnibus exemplaribus manu scriptis, quod etiam reddidit Caluus. Insolens autem phrasis est περιέπεσεν ἐν ἐπιληπτικοῖς σπασμοῖς, pro περιέπεσεν ἐπιληπτικοῖς σπασμοῖς, aut certè ἐν ἐπιληπτικοῖς σπασμοῖς absolutè sumi videtur, quomodo etiam sumpsit Caluus.

ε τρίτῃ ἄκροπις] ἄκροπες legunt membranæ reconditissimæ Regiæ manu scriptæ, cæteræ ἄκροπις. Significat autem ægrum neque G vocem efformare, neque linguam ad distinctè proferendam vocem mouere potuisse, sed inarticulatam diuque præpeditam fuisse.

ε τῇ ε γλῶσσα σφόδρα] Hac phrasi indicatur linguam quinto die plurimùm magisque quàm antea hæsitasse præpeditamque fuisse. Istam nanque lectionem consentientibus omnibus exemplaribus secuti sumus. Cornarius aliam lectionem affinxit, & τῇ γλώσσῃ legisse videtur.

καὶ οὐκ ἔτι οὐδενὸς ἐλάμβανεν] Hanc quoque lectionem conspirantibus omnibus exemplaribus retinui, qua ægrum nullum amplius cibum sumpsisse significat. Cornarius ἐλαμβάνετο legisse videtur. Sed certè ἀπεχόμενος malim, etsi ἀπεχόμενω passim legitur, facili alioqui lapsu.

καὶ ἡ γαστροκνημίη ᾤδει] ᾤδει in exegesi οἰδαίνει exponit Galenus indicatque ι subscribendum esse aut ad latus adscribendum, quod antiquis erat solenne, quòd τὸ οἰδεῖν ι habeat. Quibus verbis hic locus fortè subindicari videtur.

H ⁵⁵ ἧσσον δὲ καὶ ἀπολιαίνετο] Istud ἀπολιαίνετο valdè mihi suspectum est, etsi in eo retinendo consentiunt omnia exemplaria tum scripta tum publicata. Interpretes ἐπελοῦτο legisse videntur, quos facilè secutus sum, etsi aliud quiddam lubentius amplecterer, vt ἐσκληρώθη. Potest fortè & ἀπολεαίνετο retineri, vt significet tumorem ad sinistram partem transiisse, mino-

rem verò ac veluti etiam complanatum fuisse. Sed sunt ista tantùm coniecturæ ludicra, dum meliorum codicum ope diminuti deficimur. A

πρὸς τὸ στόμα μαννώδες] μαννώδης medicamentum ex thuris polline aut manna thuris significat, adstringens, desiccans, concoquens & digerens, quod ad oris & gingiuarum tubercula non temerè contulit. Manna enim ex thuris granis & micis concussu elisis constat, cùm thus circumagitur & vehitur, thure & eius cortice constans, atque eo tanto magis adstringens. Caluus aliam lectionem secutus est neque authoris sensum eruit.

57 τῇ Σιμῶ] Aliter scribitur & repetitur hoc exemplum extremo lib. 5. epid.

58 Euxeni quoque vxor ex fotu laborare visa est, calores numquam reliquerunt, magis sub vesperam increscebant, sudores toto corpore oriebantur. Vbi febris augeretur, pedum frigus, interdum verò & tibiarum & genuũ existebat, tussicula sicca pauco tempore detinebat, vbi febris ingrauescere inciperet, deinde cessabat, multo autem tempore toto corpore rigor excitatus est, perpetuò sine siti fuit. Medicamento & sero epoto magis læsa est. Per exordia prorsus doloris expers erat & facilè spirabat. Medio autem tempore dextri lateris dolor obortus est, & tussis commota, creber anhelitus erat & excreationes paruæ, albicantes & aliquantulùm tenues, neque amplius horror ex pedibus, sed ceruice & dorso ortum ducebat, & aluus liquidior erat, febris cum sudore copioso relaxauit, & perfrigerata est. Varia autem erat crebra spiratio, septimo post remissionem die mortua est mentis compos. 59 Polemarchi vxor æstate febricitare cœpit, eam autem dimisit sexto die, postea verò morbum trahebat, ad noctem calores tenuerunt. Rursus vbi intermisisset, prehendit febris, neque tribus prope mensibus dimisit, tussis multa aderat, pituitæ excreatio. Vbi verò ad vigesimum diem peruenisset, spiratio perpetuò crebra erat, in pectore strepitus, plærunque sudoribus diffluebat, mane febris remissior. Interdum etiam horrores prehendebant, somnus aderat, & interdum aluus humecta erat, rursusq; siccabatur, ad gustũ moderatè habebat. Medio verò interposito tempore, ad genua & tibias dolor erat, & si flectere aut extendere cuperet, alterius indigebat opera. Crurum dolores perseuerarunt ad finem vsque, qui iam prope instabat, & pedes intumuerunt ad tibias vsque, ad contactum dolebat, sudoresque & rigores cessarunt, febris autem semper increuit. Ante obitum autem aluus effusa est, mentis compos perseuerabat. Tribus ante obitum diebus stertor in faucibus audiebatur, rursusque repetebat, mortua est. 60 Hegesipolis filiolum quatuor prope menses circa vmbilicum dolor erodens detinuit, processu verò temporis intendebatur dolor. Ventrem cædebat, vellicabat, calores prehendebant, contabescebat, ossa restabant, pedes intumescebant. Testes, ventris partes ad vmbilicum inflatæ erant, perinde ac quibus aluus conturbari velle videtur, cibum auersabatur. Lac recens solùm assumebat, & aluus effusa est, aliquantumque cruenta sanies & graueolens subiit, venter intendebatur, vbi exiguum & paucum pituitæ vomitione reiecisset, ita vt genitale semen esse videretur, mortuus est. 61 Plateæ puero sub ipsum sanè exitum capitis sutura valdè excauata est. Cùm autem ægrotaret, manu perpetuò sinciput contingebat, præcipuè verò vbi mors instaret, neque tamen caput dolebat, & in femore sinistro sub inguine in partibus inferioribus liuidum quid fortasse pridie quàm moreretur visum est, testes extenuati sunt. Eadem quoq; Hegetoridæ filio contigerunt.

58 καὶ ἡ Εὐξένου ἐκ πυελήσιος ἔδοξε. θέρμαι οὐκ ἔλιπον οὐδένα χρόνον. μᾶλλον πρὸς ἑσπέρην ἐπετείνοντο. ἱδρῶτες ἐγίνοντο ἐς ὅλον τὸ σῶμα. μέλλοντος ἐπιτείνειν τοῦ πυρετοῦ, ψύξις τῶν ποδῶν, ὅτε δὲ καὶ κνημέων καὶ γουνάτων ἐγίνοντο. βηχίον ξηρόν. ὀλίγον χρόνον ἀρχομένου τοῦ πυρετοῦ παροξύνεσθαι. εἶτα ἔληγε. διὰ δὲ χρόνου πολλοῦ καὶ ὅλου τοῦ σώματος ῥῖγος ἐγένετο. ἄδιψος διὰ παντός. φάρμακον πιοῦσα καὶ ὀῤῥὸν, ἐβλάβη μᾶλλον, ἀπ᾽ ἀρχῆς πάντων ἀνώδυνος καὶ εὔπνοος. μεσοῦντος δὲ τοῦ χρόνου, πλευροῦ δεξιοῦ ἐγένετο ἄλγημα. καὶ ἡ βὴξ ἐκινήθη. καὶ ἆσθμα καὶ ἀποχρέμψιες σμικραὶ, λευκαὶ καὶ ὑπόλεπτοι. καὶ ἡ φρίκη, οὐκ ἔτι ἐκ ποδῶν. ἀλλὰ ἀπὸ τραχήλου καὶ νώτου. καὶ κοιλίη ὑγροτέρη. ἐχάλασεν ὁ πυρετὸς μετὰ πολλοῦ ἱδρῶτος καὶ κατεψύχθη. ἆσθμα δὲ ἦν ποικίλον, ἐτελεύτησε μετὰ τὴν ἄφεσιν ἑβδόμη ἔμφρων. 59 ἡ Πολεμάρχου, θέρεος ἤρξατο πυρεταίνειν, ἀφῆκε δὲ αὐτὴν ἑκταίην. μετὰ δὲ ὑπεφέρετο, ἐς νύκτα θέρμα. πάλιν δὲ διαλιπὼν, ἔλαβεν ὁ πυρετός. καὶ οὐκ ἀφῆκε σχεδὸν τριῶν μηνῶν. βὴξ πολλή. ἀπόχρεμψις φλέγματος. ἐπεὶ δὲ περὶ τὰς εἴκοσιν ἐγένετο, πνεῦμα αἰεὶ πυκνόν. ἐν τῷ στήθει ψόφοι. ἱδρώδης τὰ πολλά. περὶ ἠπιώτερος ὁ πυρετός. καὶ φρίκαι ἔστιν ὅτε ἐλάμβανον. ὕπνοι ἐγίνοντο. καὶ κοιλίη ἔστιν ὅτε καθυγραίνετο, καὶ πάλιν ξυνίστατο. ἐγεύετο ἐπιεικῶς. μεσοῦντος δὲ χρόνου, ἐς γούνατα καὶ κνήμας ἄλγημα. καὶ ξυγκάμπτειν καὶ ἐκτείνειν ἄλλου ἐδεῖτο. διετέλει τὰ τῶν σκελέων μέχρι τελευτῆς. ὑπόγυον δέ. καὶ ἐπῴδησαν οἱ πόδες μέχρι κνημέων. καὶ ἐφαπτομένων ἤλγει. καὶ οἱ ἱδρῶτες ἔληξαν, καὶ τὰ ῥίγεα. ὁ δὲ πυρετὸς ἀεὶ ἐπέτεινεν. πρὸ δὲ τῆς τελευτῆς κοιλίη κατεῤῥάγη. ἔμφρων διετέλει. πρὸ τριῶν ἡμερῶν τῆς τελευτῆς, ῥεγχώδης ἐν φάρυγγι, καὶ πάλιν ἐπανήρχετο. ἐτελεύτησεν. 60 Ἡγησιπόλιος παιδίον σχεδὸν τέσσαρας μῆνας ἄλγημα περὶ ὀμφαλὸν βρωτικὸν εἶχεν. προϊόντος δὲ ἐπέτεινεν ἡ ὀδύνη. ἐκόπτε τὴν γαστέρα. ἔτιλλε. θέρμαι ἐπελάμβανον. ἐτήκετο. ὀστέα ἐλήφθη. τὼ πόδε ἐπῴδει. ὄρχιες. γαστρὸς τὰ περὶ ὀμφαλὸν πεφυσημένον ἦσαν, οἷσι μέλλουσι κοιλίαι ἐκταράσσεσθαι, ἀπόσιτος ἐγένετο. γάλα μοῦνον προσεδέχετο ὑπόγυον. καὶ ἡ κοιλίη καθυγράνθη. καὶ ὕφαιμος ἰχὼρ ὑπῆεν, κάκοδμος. κοιλίη ἐμπίπρατο. ἐτελεύτησεν ἐμέσας μικρὸν, βραχὺ, φλεγματῶδες. ὥστε δόξαι οἷον γονήν. 61 τῆς Πλαταίης τελευτήσαντι δὴ, ῥαφὴ τῆς κεφαλῆς σφόδρα ἐκοιλάνθη. ἀῤῥωστῶν δὲ ἀεὶ τῇ χειρὶ κατεῖχε κατὰ τοῦ βρέγματος. μάλιστα δὲ ὑπόγυον. οὐκ ἤλγει δὲ τὴν κεφαλήν. καὶ ἐν μηρῷ ἀριστερῷ ὑπὸ βουβῶνα τὰ κάτω, πελιδνὸν ἴσως τῇ προτεραίῃ. ὄρχιες κατισχναίνθησαν. ὅμοια δὲ καὶ τῷ Ἡγητορίδεω παιδίῳ, ἀπεθα-

ἀπέθανε, πλὴν ὅτι ἔμετοι προσεγένοντο ὑπὸ τὴν τελευτὴν πλείους. [62] Ἡ Ἱππίου ἀδελφεὴ χειμῶνος φρενιτικὴ. ἀμβλυώσσουσα, τῇσι χερσὶ παραγμαλθυομένη, ἀμύσσουσα ἑωυτήν. πέμπτῃ, ἕκτῃ ἐς νύκτα ἄφωνος. κωματώδης. ἐμφυσῶσα ἐς γνάθους. καὶ χείλεα ὡς οἱ καθεύδοντες. ἐτελεύτησεν ἑβδομαία. [63] Ἄσανδρος φρίξας πλευροῦ ὀδύνη, ἄλγος ἐς γούνατα καὶ μηρόν. φαγὼν παρεφρόνει. ἐτελεύτησε ταχέως. [64] Τῷ Κλεοτίμῳ σκυτεῖ κοιλίης ὑγρανθείσης πουλὺν χρόνον, καὶ θέρμης γινομένης, καθ' ἧπαρ ἔπαρμα φυματῶδες ἐς ὑπογάστριον κατέβη. καὶ κοιλίη ὑγραίνετο. καὶ ἕτερον αὐτῷ καθ' ἧπαρ ἄνω πρὸς ὑποχόνδριον φῦμα. ἐτελεύτησεν. οἷσι κεφαλῆς ὀδύνη δεινὴ ξὺν θέρμῃ. οἷσι μὲν ἐς τὸ ἥμισυ τῆς κεφαλῆς καὶ κατὰ ῥῖνας τι ὑγρὸν ὑποχωρέει λεπτὸν ἢ πέπον. ἢ ἐς ὦτα. ἢ ἐς φάρυγγα ἐκ κεφαλῆς ἀσφαλέστερον. οἷσι δὲ ξηρὰ ταῦτα. ὁ δὲ σφάκελος δεινὸς, ἐπικίνδυνα. ἢν δὲ προσῇ ἀσώδης ἢ χολώδης ἔμετος, ἢ κατάπληξις ὀμμάτων, ἢ ἀφωνία καὶ παύριόν τι φθέγγεται, ἢ λῆρός τις, θανάσιμα καὶ σπασμώδεα. ὁπόσοι δ' ἂν ἐκ καταρρόου τὸ ἥμισυ τῆς κεφαλῆς πονέοντες, καὶ κατὰ ῥῖνας ὑγροῦ ὑποχωρέοντος ἐπιπυρετήνωσιν ἐπιεικῶς ἐν τῇ πέμπτῃ ἢ ἕκτῃ περιψύχονται. [65] Ἐχεκράτει τῷ τυφλῷ, κεφαλῆς ὀδύνη δεινὴ μᾶλλον εἰς τοὔπισθεν, καὶ τραχήλου, ὅπου ἡ πρόσφυσις. καὶ ἐς κορυφὴν ἐχώρει. προϊόντος δὲ καὶ ἐς οὖς τὸ ἀριστερόν. καὶ τὸ ἥμισυ τῆς κεφαλῆς ἐπώδυνον. μυξώδεα αἰεὶ ἐχώρει ἐπιεικῶς ξυγκεκαυμένα. καὶ θέρμη παρηκολούθει, λεπτή. καὶ ἀπόσιτος. τὴν ἡμέρην ῥᾴων. ἐς νύκτα δὲ ὠδυνᾶτο. ἐπεὶ δὲ τὸ κατὰ τὸ οὖς ἐρράγη πῦον, ἔληξε πάντα. ἐρράγη δὲ περὶ χειμῶνα. ἆρά γε ἐν πᾶσι τοῖς ἐμπυήμασι. καὶ τοῖσι περὶ ὀφθαλμὸν ἐς νύκτα οἱ πόνοι. [66] Εἰσὶ βῆχες χειμῶνος μάλιστα δὲ νοτίοισι, παχέα καὶ πολλὰ χρεμπτομένοισι πυρετοὶ ἐπιγίνονται. ἐπιεικῶς δὲ πεμπταῖοι παύονται. αἱ βῆχες δὲ περὶ μ' οἷα Ἡγησιπόλει. οἷσι θέρμαι πολλαί ἐστιν ὅτε παυομένων, οὐχ ὅλον τὸ σῶμα, ἀλλ' ἢ περὶ αὐχένα, καὶ ὑπὸ μασχάλας, ἢ κεφαλὴν ἀφιδρώοντες, παύονται. [67] Χάρητι χειμῶνος ἐκ βηχίου ἐπιδημίου προσγενόμενος πυρετὸς ἔλαβεν ὀξύς. τὰ ἱμάτια ἀπέβαλλεν. κῶμα μετὰ πόνου. οὖρα ἐγένετο ἐρυθρὰ, οἷον ὀρόβων πλύμα. ὑπόστασις εὐθὺς ἀπὸ ἀρχῆς πολλὴ, λευκή. ὕστερον δὲ καὶ ὑπέρυθρος. ἑβδόμῃ ἀπὸ βαλάνου σμικρὰ ὑπῆλθε. τὸ κῶμα κατεῖχεν, ἄλυπον. νότις ἐπὶ μετώπῳ. ὕπνος ἐς νύκτα. καὶ θέρμη ἠπιωτέρη. ὀγδόῃ, χυλὸν προσεδέξατο. κωματώδης διετέλει μέχρις ἑνδεκάτης. ταύτῃ δὲ καὶ ἡ θέρμη μάλιστα ἔληξεν. ἐπὴν δὲ ἡ βὴξ, ἀπόχρεμψις διετέλει αἰεὶ πουλλὴ ῥηιδίως. πρῶτον γλίσχρη. λευκή. παχέη. ἐπεὶ δὲ ξυνεπεπαίνετο, ὁμοίη πυώδεσιν. οὖρα ἀπὸ ἑνδεκάτης καθαρώτερα. ὑπόστασις τρηχεῖη. τεσσαρεσκαιδεκάτῃ, ἄλγημα ἐπὶ δεξιὰ μέχρι κενεῶνος ἐς ὑπογάστριον. οὖρον εἶχε. πόμα τὸ ἀπὸ τοῦ καλλιφύλλου ξυνήνεγκε πεντεκαιδεκάτῃ.

eodemque modo mortuus est, nisi quòd sub obitum vomitiones plures adfuerunt. [62] Hippiæ soror per hyemem phrenitide detenta hallucinata est, manibus laborabat, seipsa lancinabat. Quinto & sexto die sub noctem vox defecit, sopore correpta est, buccas & labia velut dormientes inflabat, septimo die mortua est. [63] Asandrum ex horrore lateris dolor corripuit, qui ad genua & femur peruenit, vbi comedisset delirabat, breuique mortuus est. [64] Cleotimo sutori cùm aluus multo tempore fusa & calor exortus fuisset, circa iecoris regionem tumor tuberculo similis enatus ad imum ventrem descendit, & aluus fluida erat, eique alterum tuberculum iuxta iecur, supra ad præcordia obortum exitum attulit. Quidam capitis dolore graui cum calore tenebantur. Quibusdam quidem ad dimidiam capitis partem & iuxta nares humor quidam tenuis aut maturus, aut ad aures, aut ad fauces ex capite tutius secedit, quibusdam verò sicca ista adsunt. At syderatio grauis periculo non vacat. Quòd si vomitio biliosa aut cum anxietate adfuerit, aut oculorum stupor, vocis defectio, aut rarus sermo, aut deliratio quædam, mortem & conuulsionem metuere oportet. At qui ex destillatione dimidia capitis parte dolentes, & humore per nares secedente, insuper moderate febricitarunt, quinto aut sexto die perfrigerantur. [65] Echecratem cœcum capitis vehemens dolor vexabat, posteriore præcipuè parte qua ceruix capiti connectitur, & ad verticem progrediebatur, progressu verò temporis & ad aurem sinistram, & dimidia pars capitis dolore tentabatur, mucosa semper prodibant, ferè ambusta, & calor tenuis comitabatur, ciborum fastidium aderat, per diem melius habebat, sub noctem verò dolore vexabatur. Posteaquam autem pus per aurem erupit, cuncta cessarunt, erupit verò ad hyemem. Animaduertendum sanè est num in omnibus internis puris collectionibus, & oculorum vitiis, ad noctem dolores contingant. [66] Tusses hyeme fiunt, maximè verò austrino cœli statu, crassa & copiosa screantibus febres succedunt, fereque quinto die cessant. Tusses autem sub quadragesimum, quale quid Hegesipoli contigit. Quibus calores multi interdum cessant, iis non toto corpore, sed vel circa ceruicem, aut sub alis, aut ex capite tenui dimanante sudore, desinunt. [67] Charitem per hyemem ex tussicula populariter grassante febris acuta corripuit, vestem stragulam abiiciebat, sopor cum labore aderat. Vrinæ rubræ existebant, erui loturæ similes, sedimētum statim ab initio copiosum, album, postea verò etiam aliquantum rubrum. Septimo die glande supposita exigua prodierunt, sopor minimè molestus detinuit, mador circa frontem adfuit, somnus ad noctem & calor leuior. Octauo sorbitionem ex hordeo sumpsit, sopor ad vndecimum perseuerauit. Eo verò die præcipuè calor desiit. Vbi autem tussis aderat, excreatio semper multa perseuerabat, facilis, primùm glutinosa, alba, crassa, deinde vbi concocta fuit, purulentis similis. Vrinæ ab vndecimo die puriores, sedimentum asperum decimo tertio dolor dextram partem occupauit vsque ad lateris inanitatem, ad imum ventrem tendens, vrina detinebatur, cui decoctum adianti, quod Calliphyllum nominatur, potui exhibitum profuit.

Decimo quinto rursus doluit, decimo sexto sub noctem magis præcordiorum dolor ad ventrem initium ducebat, quem mercurialis iusculum subduxit. Calor intra vigesimum disparuit, & excreationes crassæ comitabantur, ad quadragesimum melius habuit.

[68] Ventres in morbis medicamento purgante subducere conuenit, quinto die vbi concocta fuerint, inferiores quidem vbi materiam consistentem cognoueris (cuius rei signum est, si neque anxietate, neque capitis grauitate ægri diuexati fuerint) cumque calores mitissimi fuerint, & vbi post accessiones desierint. Superiores verò, in ipsis accessionibus. Tunc nanque etiam ipsi in sublime eleuantur, vbi ægri anxietatem & superiorum partium grauitatem sentiant. Iccirco verò in principiis purgandum non est, quòd in huiusmodi temporibus per sese purgentur, aut cunctatio periculosa. [69] In cubiti gibbero ex casu vulnerato cubitus syderatione tentatus pus colligit, quo maturescente sanies viscosa & glutinosa exprimitur & citò sistitur, velut etiam Cleogenisco & Demarcho Aglaotelis filio contigit. Eodem verò modo neq; ex iisdem pus vllum admodum effluit, quale quid Æschyli filio accidit. At vbi suppuratio fit, horror plærisque & febres succedunt. [70] Alcmani ex renum doloribus conualescenti, detracto etiam deorsum sanguine, supra ad iecur morbus se conuertit, & ad cor dolor ingens aderat, præq; dolore spiritus retinebatur, & aluus non nisi cum molestia exigua demittebat caprinis stercoribus similia, incontinens corporis iactatio nulla erat, ac interdum rigor & febris corripiebat, sudor ac vomitio, neque in dolore aqua marina aluum subluere conferebat, sed furfurum decoctum contulit, diebus septem cibum auersatus, mulsa meraciore in potu vsus est, deinde verò lentis iusculo, interdumque tenui freso, aquam superbibit, posteaq; catuli cocti & mazæ quàm diutissimè confectæ exiguum sumpsit, procedente verò tempore aut ceruices bubulas, aut suillos petiolos coctos. Pridie aquæ potione, quiete, tegumento vsus, ad renum dolorem cucumeris syluestris infusum per clysterem est exhibitum. [71] Parmenisci filio surditate vexato contulit aurem non eluere, verùm lana perpurgare, oleumque solum aut Netopum infundere, deambulare, mane surgere, vinum album bibere, oleribus abstinere, pane & piscibus saxatilibus in cibo vti. [72] Aspasij vxori dentis & maxillæ dolorem ingentem castorium & piper ore collutum & contentum sedauit, ipsique vrinæ stillicidium remisit. Prodest & calidus farinæ cum rosaceo subactæ fotus. Castorium capitis ab vtero dolores sedat. Vteri affectus magna ex parte à flatibus originem ducunt, indicio sunt eructationes, ventris strepitus, & lumborum tumores, ac renum coxendicumq; dolores. Ad quæ confert vinum quod mustum esse desiit, aut aromatum tertiam partem, farinæ duas in vino albo odorato decoquere, & linteolum imbutum cataplasmatis modo illitum apponere, qua ventris parte vteri dolores affligunt.

πάλιν τὸ ἄλγημα ιϛ΄. ἐς νύκτα μᾶλλον τὸ ἄλγημα ὑποχονδρίου ἤρχετο ἐς κοιλίην. λινοζώστιος ὕδωρ ὑπήγαγεν. ἡ θέρμη ἐντὸς τῶν κ΄ ἐμαλθώθη, καὶ ἀποχρέμψιες παρηκολούθουν παχεῖαι. ῥηϊδίως ἐς μ΄. [68] ὑποκαθαίρειν τὰς κοιλίας ἐν τοῖσι νοσήμασιν ἐπὴν πέπονα ᾖ, πεμπταῖα. τὰς μὲν κάτω, ἐπὴν ἱδρυμένα ἴδῃς, σημεῖον ἢν μὴ ἀσώδεες μηδὲ καρηβαρικοὶ ἔωσι. καὶ ὅτε αἱ θέρμαι πρηΰταται. καὶ ὅταν λήγωσι μετὰ τοὺς παροξυσμούς. τὰς δὲ ἄνω ἐν τοῖσι παροξυσμοῖς. τότε γὰρ καὶ αὐταὶ μετεωρίζονται. ἐπὴν ἀσώδεες καὶ βαρέες τὰ ἄνω ἔωσιν. διὰ τοῦτο δὲ μὴ ἐν ἀρχῇσι καθαίρειν, ὅτι ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου ἐν τοῖσι χρονίοισι τούτοισιν, ἢ χρόνια ἐπικίνδυνα. [69] ὅτι ὠλεκράνου ἐκ τρώματος τρωθέντος, πῆχυς ἐπισφακελίσας πυοῦται. πεπαινομένου δὲ γλίσχρος ἰχὼρ καὶ κολλώδης ἐκθλίβεται. ταχὺ περιΐσταται, ὡς καὶ Κλεογενίσκῳ, καὶ Δημάρχῳ τῷ Ἀγλαοτέλεος. ὁμοίως δὲ καὶ πλύον ἐκ τῶν αὐτῶν πύον οὐδέν. οἷον τῷ Αἰσχύλου παιδὶ ξυνέβη. πυουμένου δὲ τοῖσι πλείστοισι φρῖκαι καὶ πυρετοὶ ἐπιγίνονται. [70] Ἀλκμᾶνι ἐκ νεφριτικῶν ἀνακομιζομένῳ, κάτω καὶ αἵματος ἀφαιρεθέντος, ἄνω καθ' ἧπαρ ἐτράφη. καὶ περὶ καρδίην ἄλγος δεινόν. καὶ τὸ πνεῦμα ὑπὸ τοῦ πόνου κατείχετο. καὶ ἡ κοιλίη χαλεπῶς ὑπεχώρεε σμικρὰ αἰγοειδέα. ἄση οὐκ ἐνῆν. ῥῖγος δ' ἔστιν ὅτε καὶ πυρετὸς ὑπελάμβανε. καὶ ἱδρὼς. καὶ ἔμετος. καὶ ἐν τῷ ἀλγήματι οὐ ξυνέφερεν ὑποκλύσαι θαλάσσῃ, ξυνήνεγκεν ἀπὸ πιτύρων. ἠσίτησεν ἡμέρας ἑπτά. μελίκρητον ἀκρητέστερον ἔπιεν. μετὰ δὲ χυλὸν φακοῦ. ὅτε δὲ λεπτὸν τὸ ἔτνος, ἐπέπιεν ὕδωρ. μετὰ δὲ σκυλακίου ἑφθοῦ. μάζης μικρὸν ὅτι μάλιστα πάλαι ξυνεκμεμένης. προϊόντος δὲ ἢ βοὸς τραχήλια, ἢ κωλῆνας ὑὸς ἀκρέων ἑφθῶν. τῇ προτεραίῃ. ὑδροποσίη. ἡσυχίη. σκέπη. πρὸς τὸ νεφριτικὸν ἐκ τῆς σικύης κλυσμός. [71] τῷ Παρμενίσκου παιδὶ, κώφωσις ξυνήνεγκε μὴ κλύζειν. διακαθαίρειν δὲ εἰρίῳ. μοῦνον δὲ ἐγχέειν ἔλαιον, ἢ νέτωπον. περιπατεῖν. ἐγείρεσθαι πρωΐ. οἶνον πίνειν λευκόν. λαχάνων ἀπέχεσθαι. ἄρτῳ τρέφεσθαι, ἰχθύσι πετραίοις. [72] τῇ Ἀσπασίου, ὀδόντος δεινὸν ἄλγημα, καὶ γνάθου. καστόριον καὶ πέπερι διακλυζομένῃ, καὶ κατεχούσῃ ἐν τῷ στόματι, αἴηκε. καὶ στραγγουρικὸν αὐτῇ αἴηκε. πυρίη θερμὴ δὲ ἀλεύρου τὸ ξὺν τῷ ῥοδίνῳ. τὰς ἀφ' ὑστερέων κεφαλαλγίας καστόριον παύει. τὰ πλεῖστα τῶν ὑστερικῶν, αἱ φῦσαι. σημεῖον. οἱ ἐρευγμοί. καὶ οἱ περὶ γαστέρα ψόφοι. καὶ ἐπάρματα ὀσφύος. καὶ περὶ νεφροὺς ἀλγήματα, καὶ ἰσχία. καὶ οἶνος γλευκισμένος μέλας. ἢ ἀρωμάτων τρίτον μέρος, ἀλεύρου δύο, ἐν οἴνῳ εὐώδει ἑψῆσαι λευκῷ, ἐπ' ὀθόνιον ἐπιχέοντα, ἐπαλείψαντα τῷ ὀθονίῳ καταπλάσσειν, ᾗ ἐπὶ τῆς γαστρὸς ἀλγήματα ὑστερικά.

[58] ἡ Εὐξένου ἐκ πλευρίσιος ἐδόκει] Phrasis est insolens ἐκ πλευρίσιος ἐδόκει, pro laborare visa est, aut eodem modo affligi, hoc est lateris dolore, febre & excreatione. Cornarius ὡς ἐδόκει legisse videtur.

[59] μετὰ δὲ ὑπεφέρετο] ὑποφέρεσθαι de iis dici qui morbum diutius trahunt & tolerant, non satis firmis viribus, sed veluti labascentes ac titubantes obambulant, morboq; reluctantur, tandem fatigatis viribus decumbunt, diximus nostris in lib. 3. epid. annotat. Et hîc quoq; de febre dicitur quæ etsi ægram sæpius dimisit, diutius tamen traxit, tandemq; ægram prostrauit.

ὑπόγυον δὲ] Phrasis est obscura, & ὑπόγυον sumi videtur pro ὑπόγυος ἦν, aut ὑπογύως, vt & paulò pòst. ὑπογύως tamen malim, vt propè instantem finem indicet. Caluus ὑπὸ γόων aut γήων legisse videtur, vt & paulò pòst vbi eadem phrasis repetitur.

ἐ πάλιν

A καὶ πάλιν ἐπανήρχετο] καὶ πνεῦμα ἐπανήρχετο legit Cornarius. Nos vnam omnium exemplarium lectionem secuti sumus. Caluus istud omisit.

[60] ὀστέα ἐλήφθη] ἐλείφθη melius legisse videtur Cornarius. Est enim vulgaris & plebeia loquendi formula, qua extenuatos admodum indicant, cùm ossa superesse & restare significant, ἐλήφθη tamen constantissimè scribunt omnes codices, eamque lectionem secutus est Caluus, quæ ossa intercepta esse demonstrat, hoc est extenuatione corporis denudata, manifesta, ac veluti deprehensa. Sic enim λαμβάνεσθαι sumi potest.

γαστρὸς τὰ περὶ ὀμφαλὸν] Mihi sanè locus iste suspectus est, & conspirantibus ad eundem errorem omnibus codicibus valde lubricus. Imprimis namque πεφυσημένα legendum apparet, deinde non video quonam ἀραιὸν spectare possit. Pro quo (si coniecturæ locus dandus est vbi melioribus codicibus destituti, velut auxilio diminuti deficimur) οἷον οἷσι μέλλουσι κοιλίαι ὀκταπεδᾶσθαι lubenter reposuerim. Eamque coniecturam ex facili vtriusque lectionis lapsu cuius haud dubiè probandam existimo. Significat enim ventrem ad vmbilicum flatibus distentum fuisse, non secus ac iis quibus conturbari velle videtur. In iis enim flatuum copia intestinorum

B inuolucris conuoluta obmurmurat, eaque distendit, vt in his videre est qui ex ventris torminibus in hydropem siccum delabuntur. Cornarius ἀερώδη οἷσι μέλλουσι legisse videtur. Caluus aliam quoque lectionem secutus est.

ὥστε δόξαι ὑπὸ χολῆς] Sic legunt meliora exemplaria. Quædam etiam ὥστε δόξας. Istud autem satis indicat dolorem ex pituita vitrea, aut potius albuminea, colico similem contractum fuisse diuque perseuerasse.

[61] ῥαφὴ τῆς κεφαλῆς] Istud quoque in moribundis infantibus ex more vulgus obseruat, vt instante morte suturæ capitis ad sinciput relaxentur, osque capitis veluti subsidat.

καὶ ἐν μηρῷ ἀριστερῷ] Hic mihi horum verborum sensus esse videtur, vt in femore sinistro sub inguine liuidum pridie quàm moreretur comparuerit. Potest & illud ἴσως τῇ ὑστεραίῃ sequentibus coniungi, quod planè Cornarius omisit. Caluus verò non est assecutus.

[63] Ἀσάνδρος] Sic habent omnia penè exemplaria. Interpretes tamen ὀσανδρος cum paucioribus legerunt.

C [64] τῷ Κλεοπήμου σκύτει] τῷ Κλεοπήμῳ legunt meliora exemplaria manu scripta, quæ cum interpretibus secuti sumus.

οἷσι κεφαλῆς ὀδύνη] Videtur esse quædam doloris capitis prædictio ex aph. 10. lib. 6. deprompta.

ἢ χολώδης ἔμετος] Sic ferè omnia legunt exemplaria, pauca quædam χολώδης, quæ cum interpretibus secutus sum.

ὁπόσοισι δ' αὖ] Repetitur istud ex lib. 5. Epid. vnde melius ἐπιπυρέταινον & περιψύχοντι legatur.

[65] ἦρα γὰρ ἐν πᾶσι] Hoc lib. 5. Epid. repetitur & à nobis explicatur.

[66] οἷσι βῆχες χειμῶνος] Aliter quoque scribitur lib. 5. Epid. ita vt grassatas tusses sub quadam temporis conditione describat. Hîc verò tusses ferè ad hyemem fieri, & austrino cœli statu præcipuè innuat. Interpretes οἷσι βῆχες legerunt cum quibusdam codicibus, quod particularem quandam obseruationem indicat, & cum sequentibus magis conuenit. Nos exemplarium pluralitatem secuti nihil immutauimus.

[67] πόμα τὸ ἀπὸ τοῦ καλλιφύλλου] καλλιφύλλου legunt quæ ad huc videre licuit exemplaria omnia, tum manu exarata, tum publicata.

D Scribit nanque Galenus καλλίφυτον, ὥσπερ καὶ καλλίφυλλον autem legi debere ex Galeni Exegesi satis patet, aut certè ibi καλλίφυλλον reponi. Scribit nanque Galenus καλλίφυτον, ὥσπερ & καλλίτριχον & ἀδίαντον ὀνομάζεται. Vt sit Calliphytum aut Calliphyllum adianti genus quod Callitrichum aut Trichomanes dicitur, quod certè ad vrinæ distillationes vnicè facit, vt scribit Theophrastus †. Dioscorides quoque lib. 4. Trichomani eadem quæ adiantho adscribit, quod certè ad vrinæ difficultatem facere scribit. † *Lib. 7. de hist. plantarum.*

[68] ὑποκαθαίρειν] Istud lib. 5. repetitur vnde germana lectio & explicatio desumenda est.

δεῖ δὲ τότε] Istud valde suspectum est, tum quòd lib. 5. nihil huiusmodi legatur, tum quòd Aldinus codex asterisco apposito locum infamet. Ex his autem istud elici potest, in morborum initiis non admodum nec nisi summa adhibita cautione medicamẽto purgandum, quòd tunc humores veluti exagitati & naturę impetu propulsi, sua sponte persæpe expurgentur, vt in vomitibus aut alui profluuiis per initia quandoque contingit. Alioqui certè cunctatio periculo non caret, & diuturnitas perniciem adfert ex aph. 10. lib. 4. & 24. lib. 1. Postrema verò ista verba Cornarius non legit.

E [69] ἐπ' ὠλεκράνου] Aliter scribitur & reperitur lib. 5. Epid.

[70] ἐπέπιεν ὕδωρ] Exemplaria manu scripta ἐπέπινεν legunt, quæ secutus est Asulanus codex & Caluus.

μετὰ σκυλακίου ἑφθοῦ] Catuli carnes in victus ratione præcipi in tota Hippocratis πραγματείᾳ non mirabitur, qui libris περὶ παθῶν passim caninas carnes & catuli imperari legerit.

ἢ κωλῆνας ὑός] Suillos petiolos diximus cum Celso extremos pedes intelligentes. Sic enim lib. 2. cap. 18. agni hœdive petiolos extremos pedes vocat. κωλῆνας ἀκροκώλια Hesychius explicat, quidam pœnam aut petasonem vocant.

[71] τῷ Παρμενίσκου παιδὶ] Ista lib. 5. Epid. repetuntur, sed hîc quædam sunt addita, in quibus λόχων pro λαχάνων mendosè in codicibus scriptum apparet.

[72] τῇ Ἀσπασίου] Repetitur idem exemplum lib. 5. Epid. longè tamen aliter. προσθερμαίνει autem non legit Cornarius, aliumque sensum elicit, constantibus tamen hac in lectione omnibus exemplaribus, tum manu scriptis, tum publicatis. Nil mirum autem

F quòd dolores dentium castorio & pipere vino concoctis sanet, cùm ad dentium dolores ferè adhibeatur materia incidens, digerens, calefaciens, quia prope à crassis humoribus & flatibus ij excitentur, vt patet ex lib. 5. κατὰ τόπ.

καὶ ἐγκεγλευκισμένος μέλας] Sic legunt meliora exemplaria manu scripta quæ secuti sumus. Dicitur autem ἐγκεγλευκισμένος Galeno in Exegesi ὁ ὑπόγειος πεπαυμένος τοῦ γλεύκους εἶναι, vinum quod in cella subterranea reconditum mustum esse desiit, iamque deferbuit, aut ita processit, vt sit vinum factum, vt loquitur † † Varro. Neque verò dubium est quin locus iste in Exegesi subnotetur, etsi pro ἐγκεγλευκισμένος quidam ἐγλευκισμένος legunt. Sed mendosam esse lectionem satis indicat explicatio quam apponunt, ὁ ὑπόγειος πεπαυμένος τὸ λευκὸς εἶναι. Vinum autem diu repositum & conditum, tenuandi, discutiendi & calfaciendi vires acquirit. Cætera exemplaria ἐκλελευκισμένος vitiosè habent. Interpretes autem istud non assecuti sunt. Cornarius in totum præteriit. Caluus verò veratrum nigrum cum farina decoctum vertit, vt ἀληλεσμένος μέλας legisse videatur, aut aliam lectionem affinxisse, quòd μέλας Hippocrati veratrum nigrum simpliciter significet, lib. de rat. vict. in morb. ac. † † *Lib. 1. de re rust. cap. 65.*

G [73] Τῷ Καλλιμέδοντος, ξυνήνεγκε πρὸς τὸ φῦμα ἐν τῷ τραχήλῳ, σκληρὸν ἐὸν, καὶ μέγα, καὶ ἄπεπτον, καὶ ἐπώδυνον, καὶ ἀπόσχασις βραχίονος, λίνου σπόρῳ καταπλάσσειν πεφρυγμένῳ. οἴνῳ λευκῷ, καὶ ἐλαίῳ δεύοντα ἐπιδεῖν. μὴ θερμόν. μὴ δὲ ἑφθὸν ἄγαν. ἢ ξὺν μελικρήτῳ ἑψεῖν, ἄλευρον τήλιος. ἢ κριθῶν, ἢ πυρῶν. [74] Μελισάνδρῳ δὲ

H οὔλου ἐπιβαλόντος, καὶ ὄντος ἐπωδύνου. καὶ σφόδρα οἰδέοντος, ἀπόσχασις βραχίονος. στυπτηρίη Αἰγυπτίη ἐν

[73] Callimedontis filio ad tuberculum in ceruice enatum durum, magnum, immaturum & dolorem excitans, contulit vena secta in brachio, aut lini semen torrefactum vino albo & oleo maceratum cataplasmate impositum & deligatum, neque calidum, neque nimis coctum, aut fœnigræci farina, aut hordei, aut tritici in mulsa decocta. [74] Melisandro cùm magno gingiuæ dolore corriperetur, & valde intumesceret, vena in brachio secta est. Alumine Ægyptio per

initia adhibito reprimere conuenit. [75] Eutychidi cholera morbus in cruribus neruorum distentionem attulit cum inferna alui deiectione. Bilem abundè saturatam, multam, valde rubentem ad tres dies & noctes vomitione reiecit. Post quam bibit, & totius corporis imbecillitate & incontinenti iactatione vexatus est. Nihil continere poterat, ne mali quidem punici succum. Vrinæ suppressio & eius qui ad inferiora est pertransitus adfuit. Vomitione fœx mollis prodiit & deorsum erupit. [76] Aqua inter cutem laborantem sese laboribus exercere conuenit, sudare, panem edere, potu non multo vti, caput calida multa, imò potius tepida lauare. Vino albo, neque multo somno vti prodest. [77] Calligenem quinque & viginti annos natum destillatio malè afflixit, tussis multa, quod defluebat ægrè educebatur, nihil infra sustinebat, quatuor annis perdurauit. Per initia calores tenues aderant, veratrum non profuit, sed modicus cibus, & corpus macerare, pane in cibo & vino nigro in potu vti, obsonia quæ vellet assumere, abstinere acribus, salsis, pinguibus, laseris succo, oleribus crudis, multum deambulare. Lactis potus non contulit, verùm sesamum purū, crudum acetabuli mensura ex vino leni bibere. [78] Timochariti per hyemem destillatio præcipuè in nares defluxit. Vbi venere vsus fuisset, cuncta resiccata sunt, lassitudo, calor & capitis grauitas successit, sudor ex capite multus, qui etiam ex toto corpore defluxit. Erat autem etiam per sanitatem sudoribus obnoxius. Tertio die conualuit. [79] Cleomenis puer per hyemem ciborum fastidio sine febre confici cœpit, cibosque ac pituitam vomitione reiiciebat, duobusque mensibus inappetentia perseuerauit. [80] Coco ex phrenitide gibbus in spina exortus est, neq; vllum medicamentum purgans epotum profuit, sed vinum nigrum & panis in cibo, balneis abstinere, vngi & vnctum confricari, non admodum fouere, neque multo igne, sed moderato. [81] Quos fluxiones in oculos tenues & diuturnæ vexant, si maturæ per nares prodierint, iuuantur. [82] Quibus prægnantibus ex casu, aut conuulsione, aut ictu, labores contingunt, fere intra triduum apparet num abortum facturæ sint. [83] Tesimi coniugi post epotum trigesimo die vltro medicamentum abortum faciens, dolor contigit, vomitus multorum biliosorum, pallidorum, porraceorum, nigrorum. Vbi bibisset tertio die conuulsio prehendit, linguam commanducabat. Quarto die ad eam ingressus sum, lingua erat nigra, magna, oculorum album, rubrum. Quarto sub noctem mortua est. [84] Pythocles aquam ægrotantibus & lac multa aqua permixtum exhibebat, & renutriebat. Pernionum medela est scarificatio, tepefactio, ita vt pedes quàm maximè igne & aqua excalfacias. Oculis nocet lens, itidemque poma dulcia & olera. Lumborum aut coxendicis, aut crurum dolores ex laboribus obortos, aqua marina calida & aceto perfundere oportet, & intincta spongia fouere, & lanis deligare. Origanum

ἀκμῇ παραστέλλειν. [75] Εὐτυχίδῃ ἐκ χολερικῶν, ἔπειτα τῶν σκελέων τετανώδεα ἔληξεν ἅμα τῇ κάτω ὑποχωρήσει, καὶ ζακορέα χολὴν πολλὴν ἤμει, ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας καὶ νύκτα, σφόδρα ὑπέρυθρον. ὑπὸ δὲ τὸν ἔμετον, ἔπινε. καὶ ἀκρατὴς ἦν καὶ ἀσώδης. οὐδὲν κατέχειν ἠδύνατο οὐδὲ τὸ ἐκ τῶν σιδίων. καὶ οὔρου σχέσις. καὶ τῆς κάτω διεξόδου. διὰ τοὺς ἐμέτους τρὺξ μαλθακὴ ἦλθεν. καὶ κατέρρηξε κάτω. [76] ὑδρωπιώδεα ταλαιπωρέειν. ἱδροῦν. ἄρτον ἐσθίειν. πίνειν μὴ πολύ. λούεσθαι κατὰ κεφαλῆς πολλῷ καὶ θερμῷ, ἀλλὰ χλιαρῷ. ὁ οἶνος λευκός. ὕπνῳ μὴ πολλῷ χρῆσθαι. [77] Καλλιγένει, περὶ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτεα γεγενημένῳ, κατάρρους. ἡ βὴξ πολλή. ἀνῆγε δὲ καταρρέον ὑπὸ βίης. οὐδὲν κάτω ὑπέμενεν. ἔτεα τέσσαρα διετέλεσεν. θέρμαι λεπταὶ ἐν ἀρχῇ ἐγένοντο. ἐλλέβορος οὐκ ὠφέλησεν. ἀλλὰ ὀλιγοσιτίη. ἀλλὰ τὸ συμπιεσθῆναι. ἐσθίειν ἄρτον. οἶνον μέλανα. ὄψα ὁποῖα ἐθέλοι. ἀπέχεσθαι δριμέων. ἁλυκῶν. λιπαρῶν. ὀποῦ σιλφίου. λαχάνων ὠμῶν. περιπατεῖν πουλλά. γαλακτοποσίη οὐ ξυνήνεγκεν, ἀλλὰ σήσαμον πίνειν, καθαρὸν, ὠμὸν, ὅσον ὀξύβαφον, σὺν οἴνῳ μαλθακῷ. [78] Τιμοχάρει τῷ χειμῶνος, κατάρροος μάλιστα ἐς τὰς ῥῖνας ἀφροδισιάσαντι, ἐξηράνθη πάντα. κόπος. θέρμη ἐπεγένετο. κεφαλὴ βαρέη. ἱδρὼς ἀπὸ κεφαλῆς πουλύς. κατέρρει δὲ καὶ κατὰ τοῦ σώματος ὅλου. ἦν δὲ καὶ ὑγιαίνων, ἱδρώδης. τεταρταῖος ὑγιάνθη. [79] ὁ τοῦ Κλεομένεος παῖς χειμῶνος ἀρξάμενος ἀπόσιτος ἄνευ πυρετοῦ ἐτρύχετο. καὶ ἤμει τὰ σιτία. καὶ φλέγμα. μῆνας δὲ δύο, ἡ ἀσιτίη παρηκολούθησεν. [80] τῷ μαγείρῳ ἐν ἀκάνθῃ τὸ κύφωμα ἐκ φρενίτιδος ἐγένετο. φαρμακοποσίη οὐδεμία ξυνήνεγκεν. οἶνος μέλας, καὶ ἀποσιτίη. καὶ λουτρῶν ἀπέχεσθαι. χρίεσθαι τε καὶ ἀνατρίβεσθαι χριόμενον. μὴ σφόδρα θάλπειν, μὴ πολλῷ πυρὶ, ἀλλ' ἠπίῳ. [81] Οἷσι ῥεύματα ἐν ὀφθαλμοῖς λεπτὰ καὶ χρόνια, ἢν πέπονα κατὰ ῥῖνας χωρήσῃ, ὠφελέονται. [82] Ἧσιν ἐν κυήμασιν ἐκ πτώματος, ἢ σπάσματος, ἢ πληγῆς πόνοι ἐπιεικῶς ἐν τῇσι τρίτῃσι δηλοῖ εἰ διαφθείρει. [83] Τῆς Τησίμου γυναικὸς τριηκοσταῖον ἀπόφθαρμα. πιούσῃ τι αὐτόματον, ξυνέβη πόνος. ἔμετος χολωδέων πολλῶν, ὠχρῶν, πρασοειδέων. μελάνων ὅτ' ἔπιε. τριταίῃ σπασμός. τὴν γλῶσσαν κατεμασᾶτο. πρὸς τεταρταίην εἰσῆλθον. ἡ γλῶσσα μέλαινα μεγάλη. τῶν ὀφθαλμῶν τὰ λευκὰ, ἐρυθρά. ἄγρυπνος τεταρταίη ἀπέθανεν ἐς νύκτα. [84] Πυθοκλῆς τοῖσι κάμνουσιν ὕδωρ. γάλα πολλῷ τῷ ὕδατι μιγνὺς, ἐδίδου. καὶ ἀνέτρεφε. Χειμέτλων καταχάν. ἀλεαίνειν. τοὺς πόδας ὡς μάλιστα ἐκθερμαίνειν πυρὶ καὶ ὕδατι. ὀφθαλμοῖσι πονηρὸν φακή. τοῖσι γε οὕτως ἔχουσιν ἡ γλυκέη ὀπώρη, καὶ λάχανα. τοῖσι περὶ ὀσφῦν, ἢ ἰσχίον, ἢ σκέλεα ἀλγήμασιν ἐκ πόνων, θαλάσσῃ, ὄξει, θερμοῖσι καταιονᾶν, καὶ σπόγγοις βάπτοντα πυριῆν. ἐπικαταδεῖν δὲ εἰρίοισιν. Ὀρίγανος

ὀφθαλμιᾶσι

A ὀφθαλμιῶσι κακὸν πινόμενον, καὶ ὀδοῦσιν. [85] Ἡ ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ κόρη πεσοῦσα ἄφωνος, ῥιπτασμὸς αὐτὴν εἶχεν. ἤμεσεν ἐς νύκτα. αἷμα συχνὸν ἐῤῥύη, κατὰ τὸ οὖς τὸ ἀριστερὸν πεσούσης. καὶ μελίκρητον χαλεπῶς κατέπινεν. ῥέγχος εἶχε. πνεῦμα πυκνὸν ὥσπερ τῶν ἀποθνησκόντων, φλέβες αἱ περὶ τὸ μέτωπον τεταμέναι. κλίσις ὑπτίη. πόδες χλιαροί. πυρετὸς πολύς. ποτὲ ὀ-

B ξύς. μάλιστα κατεπλήσσετο. ἑβδόμη φωνὴν ἔῤῥηξεν. αἱ θέρμαι λεπτότεραι περιεγένετο. [86] Ὀνισαντίδης τοῦ ὤμου τὸ ἄλγημα ἔχεν ἐν θέρει γινόμενον ἐξ ἀποστάσιος, ἐν τῇ θαλάσσῃ βρέχειν τὸ σῶμα, καὶ τὸν ὦμον, ὡς πλεῖστον χρόνον. ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας οἶνον λευκὸν ὑδαρέα ἅμα πίνειν ἐν τῇ θαλάσσῃ κατακείμενον. καὶ οὐρέειν ἐν τῇ θαλάσσῃ. [87] Ὁ γναφεὺς ὁ ἐν Σύρῳ, ὁ

C φρενιτικός. μετὰ δὲ καῦσιν τρομώδης σκελέων, τὸ χρῶμα, οἷον ὑπὸ κωνώπων ἐγκαλαδαμάσειν. ὀφθαλμὸς μέγας. βραχείη κίνησις. φωνὴ κεκλασμένη. σαφὴς δέ. οὖρον καθαρόν. ὑπόστασιν οὐκ ἔχον. ἦρα διὰ τὴν τῆς θαψίης ὑποχώρησιν ὀκτωκαιδεκαταῖος ἀνῆκε μαλακωθεὶς ἄνευ ἱδρῶτος. [88] Ὁ ἐν Ὀλύνθῳ Νικόξενος ὁμοίως ἑβδομαῖος ἐδόκει χαλάσσειν μεθ' ἱδρῶ-

D τος. ῥοφήματα προσεφέρετο, οἶνον, βότρυν ἐξ ἡλίου. πρὸς ἑπτακαιδεκαταῖον εἰσῆλθον. καυστικὸς ἡ γλῶσσα θερμή. ἔξωθεν οὐ πάνυ ἰσχυρή. ἔκλυσις σώματος δεινή. φωνὴ κεκλασμένη. ἔργον ἀκοῦσαι. σαφὴς δέ. κρόταφοι συμπεπτωκότες. ὀφθαλμοὶ κοῖλοι. πόδες μαλθακοὶ καὶ χλιαροί. κατὰ σπλῆνα ξύντασις. τὸ κλύσμα οὐ πάνυ τι ἐδέχετο. ἀλλ' ἀνεπήδα. ἐς νύκτα ἐπῆλθε

E κόπρος ξυνεστηκυῖα ὀλίγη. καὶ αἵματός τι. οἶμαι ἀπὸ τοῦ κλυσμοῦ. οὖρον καθαρὸν λαμπρόν. κλίσις ὑπτίη. σκέλεα διαγνύμενα διὰ τὴν ἔκλυσιν. παντάπασιν ἄγρυπνος, ἐντὸς τῶν εἴκοσιν ἡ θέρμη ἐμαλάχθη. ἄποτον τὸ ἀπὸ κρίμνου. ἀλλ' ὅ γε ἀπὸ μήλων ὁμοῦ. καὶ σίδης χυλός. καὶ φακοῦ πεφωσμένου ψυχρός. καὶ ἀλεύρου πλύμα ἑφθόν. ψυχρόν. λεπτὸν ῥύφημα. ἐπεγένετο.

F [89] τῶν κναφέων οἱ βουβῶνες ἐφυματοῦντο σκληροὶ καὶ ἀνώδυνοι. καὶ περὶ ἥβην καὶ τράχηλον ὅμοια μεγάλα. πυρετὸς ἔμπροσθεν δέκα. βηχώδεες ἀπὸ ῥηγμάτων. τρίτῳ μηνὶ ἢ τετάρτῳ γαστὴρ ξυνετάκη. θέρμαι ἐπεγένοντο. γλῶσσα ξηρή. δίψα. ὑποχώρησις ἑκάστῳ, χαλεπαί. ἀπέθανον. [90] τὰ χολερικὰ ἐκ κρεοφαγίης. μάλιστα δὲ χοιρείων ὠμοτέρων. καὶ ἐκ ἐρεβίν-

G θων. καὶ μέθης οἰνώδεος παλαιοῦ. καὶ ἡλιώσιος. καὶ σηπίης. καὶ καράβων τε καὶ ἀστακῶν, καὶ λαχανοφαγίης. μάλιστα δὲ πράσων καὶ κρομμύων. ἔτι δὲ θριδάκων ἑφθῶν. καὶ κράμβης. καὶ λαπάθων ὠμοτέρων. καὶ ἀπὸ πεμμάτων, καὶ μελιτωμάτων, καὶ ὀπώρης. καὶ σικύου πέπονος. καὶ οἰνογάλακτος. καὶ ὀρόβων. καὶ ἀλφίτων νέων. μᾶλλον ἐν θέρει τὰ χολερικά. καὶ οἱ διαλείποντες πυρετοί. καὶ οἷσι φρῖκαι ἐπιγίνονται, ἔστιν ὅτε κακοήθεις

H γίνονται, καὶ ἐς νοσήματα ὀξέα καθίστανται. ἀλλ' εὐλαβεῖσθαι χρή. μάλιστα δὲ τὰ τοιαῦτα νοσήματα ἡ πέμπτη, καὶ ἡ ἑβδόμη καὶ ἡ

lippientibus & dentibus potu exhibitum nocet. [85] Puellam quæ ex abrupto loco decidit, vox defecerat, corporis iactatio detinebat, vomitus sub noctem adfuit, sanguis copiosus ex aure sinistra in quam impegerat, effluxit. Mulsam non nisi ægrè absorbebat, stertor detinebat, crebra spiratio velut in morientibus aderat, venæ frontis distendebantur, decubitus erat supinus, pedes calidi, febris multa, interdum acuta, animo erat maximè consternato, septimo die vox erupit, leuiter incalescebat, superstes euasit. [86] Onisantidi per æstatem humeri dolore ex abscessu detento, corpus & humerum quàm diutissimè mari madefacere contulit, simul per tres dies vinum album, aquosum, in mari decumbentem bibere, in eoque meiere. [87] Fullo in Syro phrenitide correptus, pòst vstionem cruribus tremulis fuit, corpore velut à culicibus compuncto, oculus erat magnus, motus exiguus, vox fracta, clara tamen, vrina pura absque sedimento. Animaduertendum est num iccirco quòd per ferulaginem aluus subducta est, decimo octauo die morbus remisit, & absque sudore disparuit. [88] Eodem modo Nicoxeno Olynthi septimo die morbus absque sudore remittere videbatur, sorbitiones assumebat, vinum, vuam insolatam. Ad eum decimo septimo die ingressus sum, lingua ardens, calor forinsecus non admodum vehemens erat, corporis summa exolutio, vox fracta adeo vt non nisi ægrè exaudiretur, clara tamen, tempora collapsa, oculi concaui, molles pedes & tepidi, ad lienem distentio. Infusum per clysterem non admodum admittebat, verùm resiliebat, sub noctem stercus prodiit coactum, paucum, & nonnihil sanguinis, opinor ex infuso. Vrina pura erat, splendida, decubitus supinus, crura diducta ob exolutionem, nihil prorsus dormiebat, intra vigesimum diem calor conquieuit. Potus erat aqua in qua farina crassior macerata fuerat, sed & simul pomorum aut mali punici & lentis tostæ succus frigidus, ac farinæ lotura cocta, frigida, pro tenui sorbitione est exhibita, & superstes euasit. [89] Fullonibus tubercula in inguinibus dura & sine dolore exorta sunt, circaq; pubem & collum magnitudine similia erant, febris antea per decem dies tenuerat, tussi ex ruptionibus conflictabantur. Tertio mense aut quarto venter contabuit, calores superuenerunt, lingua arida, sitis & alui deiectiones molestæ aderant mortui sunt. [90] Cholera morbus ex carnis esu contrahitur, præcipuè verò suillæ crudioris, ex cicere, vinique odorati veteris ebrietate, insolatu, ex sepiæ esu, locustarum & gammarorum, olerum, maximeque porri & ceparum. Quinetiam & ex lactucis coctis, brassica, lapatho crudiore, & ex bellariis, dulciariis, pomis, cucumere, pepone, & potione quæ ex vino & lacte mistis conficitur (οἰνόγαλα vocatur) eruo, polenta recenti. Æstate magis cholera morbus & febres intermittentes vigent, & quibus horrores succedunt. Hæ interdum malignæ fiunt, & ad morbos acutos deueniunt. Sed & ab his cauere oportet. Huiusmodi autem morbos præcipuè quintus dies & septimus &

nonus indicant, præſtat verò ad decimum quartum vſque cautum eſſe. [91] Pherecydæ poſt brumam noctu lateris dextri dolor, etiam antea conſuetus, ceſſauit, pranſus eſt, egreſſus horruit, febris ſub noctem inuaſit, doloris expers fuit, tuſſicula quadam ſicca vexabatur. Vrinæ non multæ, ſedimentum copioſum. Per initia ramentoſa, læuia, diuulſa, poſt quatuor verò dies turbida ſubſidebant, & vrina non decolor, ſedimentum habebat, neque in matella collectio apparebat, vbi refrixiſſet. Tertio die ſponte aluus ſubiit, quarto, parata glande, ſtercoracea & bilioſa deiecit, liquidus erat humorum affluxus, ſomnus ad noctem non admodum, verùm de die aliquantulum dormiebat, ſitis non erat vehemens, cutis circa frontem & reliquum corpus mollis ſemper eminebat, febris ad manus contactum cum aliquo madore ſuperata videbatur, pulſus in fronte admodum obſcurus erat. In corporis conuerſionibus & omnibus alui deiectionibus venarum grauitas aderat, pauco tempore per totum morbum doloris expers fuit, ab exordio anxius, paulatimque vomebat. Septimo die ex ſubdita glande ter deiecit, bilioſum & ſtercoraceum, liquidum admodum & pallidum, iamque nonnihil ſubdelirabat, interdumque circa frontem exiguus mador aderat. Veſtem ſtragulam in faciem coniiciebat, oculos fruſtra, nõ ſecus ac ſi quid intueretur, conuertebat, rurſusque claudebat, ſuaq; ſtragula abiiciebat. Nono die ſudor mane obortus ad pectus vſque, ad mortem perſeuerabat, & febris ac delirium intendebatur, plurimus circa frontem ſudor, ac veluti dirus quidem, coloreque admodum albo. Cutis verò ſub pilis variis notis compuncta erat, præcordia dextra in tumorem ſublata, ex ſeſe bilioſum demiſit. Octauo die veluti culicum morſus apparuerunt, ante exitum tuſſi reiecit veluti ex muco concretos fungos, pituita alba circumuolutos. Exſcreabat autem etiam antea exigua, alba, lactea.

[92] Poſt cœnam per ſomnum quidam horrore correptus, mane ſurrexit capitis grauitatem ſentiens, horruit, vomuit, capitis grauitate laborabat, ſub noctem remiſit fere ad meridiem vſque, rurſus inhorruit, noctem moleſtè tulit. Poſtero verò die febris acuta inuaſit, capitis vehemens dolor, multæ bilis vomitio quę maxima ex parte porracea erat, ceſſarunt omnia, ſub noctem ſomnus, mane perfrigerabatur, ſudor paruus & mador plurima ex corporis parte dimanauit, circa lienem exiguo tempore manu indicabat duritiem doloris expertem quæ confeſtim euanuit, ad noctem peruigilio torquebatur, ſub concionis tempus febris ingraueſcebat, anxietas aderat cum tenebricoſa vertigine, inteſtinorum & capitis dolor, vomitus porraceus, læuis, velut pituita glutinoſus, ſub Solis occaſum cuncta ceſſarunt cum capitis & colli ſudore. Poſt vomitionem ſtercoracea, liquida, bilioſa deiecit, neque nigra, neque abſurda, per noctem & poſterum diem moderatè habuit, ſub noctem iterum peruigilio laborauit. Vomitus ſub crepuſculum cœpit, ſimiliterque poſtero die tenuit, abſque anxietate fuit. Capitis autem dolores poſt ſudorem ceſſarunt,

ἐνάτη δηλοῦσι. βέλτιον δὲ μέχρι τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης φυλάττεσθαι. [91] Φερεκύδη μετ' ἡλίου τροπὰς χειμερινὰς τῆς νυκτὸς, πλευροῦ δεξιοῦ ἄλγημα. καὶ πρότερον εἰθισμένον ἔληξεν. ἠρίστησεν. ἐξελθὼν ἔφριξε. πυρετὸς ἐς νύκτα, ἀνώδυνος. βηχίον ῥέον τι ξηρόν. οὖρα οὐ πολλά. ὑπόστασις πολλή. ξυσματώδεα, μαδαρὰ, διεσπασμένα, ἀπ' ἀρχῆς. μετὰ δὲ τέσσαρας, θολερὰ ὑφίστατο. καὶ τὸ οὖρον οὐκ ἄχροον ὑπόστασιν ἔχον. καὶ τὸ σύστημα οὐκ ἐφαίνετο ἐν τῷ χερνιβίῳ. ψύξιος ἐούσης, τριταίῳ αὐτομάτη κοιλίη ὑπῆλθε. τετάρτῃ βαλάνου γενομένου, κοπρώδεα καὶ χολώδεα διεχώρησεν. ὑγρὸς περίρροος. ὕπνος ἐς νύκτα οὐ πολύς. ἡμέρης δέ τι ἐκοιμᾶτο. δίψα οὐ σφοδρή. τεταρταίῳ μάλιστα ἐς νύκτα, δέρμα περὶ μέτωπον, καὶ τὸ ἄλλο μαλθακὸν ὑποφέρειν αἰεί. πυρετὸς ἐκρατεῖτο πρὸς χεῖρα, καὶ ὑπενότιζεν. ἄδηλος σφυγμὸς σφόδρα ἐν μετώπῳ. φλεβῶν βάρος, ἐν τῇσιν ὑποστροφῇσι, καὶ ἐν τῇσιν ὑποχωρήσεσι πάσῃσιν. ὀλίγον χρόνον διὰ παντὸς, ἀνώδυνος ἀπ' ἀρχῆς. ἀσώδης. καὶ κατὰ μικρὸν ἤμει. ἑβδόμῃ παρὰ βαλάνου ὑπεχώρησε τρὶς, χολῶδες καὶ κοπρῶδες, ὑγρὸν σφόδρα καὶ ὠχρόν. καὶ ἤδη τι ὑποπαρέκρουσε. καὶ νοτὶς ἐπ' ὀλίγον ἔστιν ὅτε περὶ μέτωπον. τὸ ἱμάτιον ἐπὶ τὸ πρόσωπον. τὰ ὄμματα διὰ κενῆς ὡς εἴ τι βλέπων ξυνέστρεφε. καὶ πάλιν κατέμυεν. αὐτοῦ τὸ ἱμάτιον ἀπέβαλεν ἐναταῖος. ἱδρὼς πρωῒ ἀρξάμενος μέχρι στήθεος διετέλει, ἕως ἐτελεύτησε. καὶ ὁ πυρετὸς ἐπέτεινε. καὶ ἡ παραλήρησις. περὶ μέτωπον πλεῖστος ἱδρώς. καὶ οἷον δεινὸν μὲν ἡ ἔκλευκον. τὸ δέρμα δὲ τὸ ὑπὸ τὰς τρίχας ἐσμιγμένον. ὑποχόνδριον δεξιὸν ἐπηρμένον. ὑφῆκεν ἐφ' ἑωυτὸν χολῶδες. ὀγδόῃ ὡς ὑπὸ κωνώπων αἰσθήματα. πρὸ τῆς τελευτῆς ἀνέβηξεν, οἷον ἐκ μύξης, μύκητα ξυνεστηκότα λευκῷ φλέγματι περιεχόμενα. ἐπεχρέμπτετο δὲ καὶ ἔμπροσθεν σμικρά. λευκά. γαλακτώδεα. [92] μετὰ τὸ δεῖπνον ἐν τῷ ὕπνῳ ἔφριξε. πρωῒ ἐξαναστὰς καρηβαρικός. ἔφριξεν ἀπήμεσε, κεφαλὴν ἐβαρύνετο. ἐς νύκτα ἀνῆκε μέχρι μέσου ἡμέρης ἐπιεικῶς. ἔφριξε πάλιν, νύκτα χαλεπῶς. τὴν ἐπιοῦσαν δὲ ἡμέρην, πυρετὸς ὀξύς. κεφαλῆς σφάκελος. ἔμετος χολῆς πολλῆς. ἡ πλείστη πρασοειδής. ἔληξε πάντα. ὕπνος ἐς νύκτα. πρωῒ περιέψυκτο. ἱδρώτιον. νοτὶς ἐπὶ πολὺ τοῦ σώματος κατὰ σπλῆνα. τῇ χειρὶ ἐδείκνυεν ὀλίγον χρόνον, ξύστρεμμα ἀνώδυνον. παραχρῆμα ἐμαράνθη. ἐς νύκτα ἄγρυπνος, περὶ ἀγορὴν παρωξύνετο. πυρετός. ἄση. σκοτόδινος. στρόφος. κεφαλῆς ὀδύνη. ἔμετος πρασοειδής, λεῖος, γλίσχρος ὡς φλέγμα. πρὸς δυσμὰς ἔληξε πάντα. ἱδρὼς κεφαλῆς, τραχήλου. ὑπεχώρησε μετὰ τὸν ἔμετον κοπρώδεα. ὑγρά. χολώδεα. οὔτε μέλανα. οὔτε ἐπεοικότα. νύκτα μετρίως. καὶ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέρην. ἐς νύκτα πάλιν ἄγρυπνος. ἔμετος ὄρθρου ὁμοίως καὶ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέρην αὖθις ἄσης. τῆς δὲ κεφαλῆς, μετὰ τὸν ἱδρῶτα, ἔληξαν αἱ ὀδύναι. ἐς τὴν ἑσπέρην

πάντα

A πάντα ἐχάλασεν. ἐνάτῃ οὐκ ἔτι ἤμεσεν. ἐθερμάνθη μᾶλλον. τοῖσιν ἄλλοισιν οὐκ ἐδόκει πυρεταίνειν. αἱ ἐν κροταφοῖσιν φλέβες ἐπήδων. ἀνώδυνος πάντων. δίψος ἦν αἰεί. ἐναταῖος ἐπὶ θῶκον ἀναστὰς, ἐλειποψύχει σφόδρα. ὑπεχώρησε πρὸς βάλανον ξυσμάτια μέλανα καὶ χολώδεα. χρῶμα κοπρῶδες ὅσον ἀπέσταξεν ἡ φωνὴ κεκλασμένη. ἐν τῇσιν ὑποστροφῇσι βαρύς. B ὀφθαλμοὶ κοῖλοι. δέρμα μετώπου περιτεταμένον. ἄλλως, εὔπνοος, κόσμιος. πρὸς τοῖχον τὰ πλεῖστα ἀπεστραμμένος. ὑγρὸς ἐν τῇσι κλίσεσιν. ἐπικεκαμμένος. ἀτρεμίζων. γλῶσσα λευκή. λείη. περὶ δὲ τὰς δέκα καὶ μετὰ, οὖρα ἐρυθρὰ τὰ κυκλώδεα. ἐν μέσῳ σμικρὸν λευκόν. δωδεκαταίῳ πρὸς βάλανον ὅμοια ἀπέσταξε χολώδεα καὶ ξυσματώδεα. μετὰ τοῦ βαλανείου, λειποψυχίη. ἔπειτα τὸ στόμα ἐπεξηραίνετο. διεκλύζετο C αἰεί. καὶ εἰ μὴ σφόδρα ψυχρὸν ἦν, θερμὸν ἔφασκεν εἶναι τῆς χιόνος ἐπιεικῶς. εἶτα δίψα οὐκ ἐνῆν. τὸ ἱμάτιον αἰεὶ ἀπὸ τῶν στηθέων ἀπεώθει. τὴν χλαμύδα χλιαίνειν οὐκ εἴα. τὸ πῦρ πόῤῥω καὶ σμικρὸν, γνάθων ἀμφοτέρων ἔρευθος. μετὰ ταῦτα ἄκριτος ἀνεθερμαίνετο μίαν ἢ δύο ἡμέρας. καὶ ἔληξεν.

sub vesperum cuncta relaxarunt. Nono die non amplius vomuit, sed magis incaluit, reliquis febris expers videbatur, temporum venæ pulsabant, omninò doloris expers fuit, sitis semper aderat. Nono die vbi ad sellam surrexisset vehementer animo deficiebat, ex immissa glande paucula strigmenta deiecit, nigra & biliosa, quicquid inde destillauit colorem stercoris habuit, vox fracta, dum se conuerteret grauis, oculi caui, frontis cutis circumtensa, alioqui facilè spirabat, compositus erat, ad parietem plurimùm conuersus, in decubitu mollis, incuruus, quiescens, lingua alba, læuis. Ad decimum diem posteaque vrinæ circumquaque rubræ, in medio exiguum quiddam album habentes. Duodecimo ex glande subdita similia destillabant, biliosa & strigmentosa, post glandem animi defectio, postea os resiccabatur, colluebat semper, ac nisi admodum frigida esset aqua calidam esse dicebat, quæ prope frigore ad niuem accederet, postea sitis non aderat. Vestem semper à pectore repellebat, tunicam calefieri nolebat, ignis procul isque exiguus erat, maxilla vtraque rubuit. Post hæc linguam inarticulatam habuit, diem vnum aut duos recalescebat, defecit.

D

[73] τῷ Καλλιμέδοντι] Aliter paulò repetitur hæc historia lib. 5. Epid.

[74] μελισάνδρῳ] Istud quoque repetitur lib. 5. Epid. περιστέλλειν autem ad curationis consilium retuli, vt ad fluxionis impetum inhibendum & coërcendum, alumen Ægyptium per initia rectè adhiberi possit. Ideoque ἐν ἀκμῇ vitiosè pro ἐν ἀρχῇ legitur. Potest etiam ad historiam referri, vt ad cohibendam per initia fluxionem alumen accommodatum fuerit. Interpretes aliter sumpserunt. Caluus περιστέλλειν legisse videtur, & τοῦ ὅλου, pro ἕλου, vitiosa quædam exemplaria secutus. Sic & ἐπιλαβόντες melius quàm ἐπιβαλόντες legitur.

[75] Εὐτυχίδει] Repetitur etiam lib. 5. Epid. Significat autem choleram morbum in cruribus neruorum distentionem attulisse in eamque desiisse, ita vt ἐπὶ τῶν σκελέων ἐς τετανώδεα legendum sit, vt lib. 5. Epid. aut ἐπὶ τὰ τῶν σκελέων. Nam quæ vulgata est E lectio, ἔπειτα τῶν σκελέων τετανώδεα ἔληξεν, tandem crurum distentiones cessasse significat. Choleræ autem morbi intensionem significant suræ musculorum conuulsiones, ac crebræ totius neruosi generis contractiones, vt scripsimus lib. 5. Epid.

οὐδὲ τὸ ἐκ τῶν σιδίων] Vulgatam & omnium codicum fide contestatam lectionem secutus sum. In cholera namque morbo mali granati succus aut spinæ Ægyptiæ, plurimùm confert ad ventriculum roborandum. Melius autem σιδίων legitur, quòd σίδη Hippocrati punicum malum dicatur: σίδιον verò mali punici putamen & corticem, τῆς ῥοιᾶς λέπισμα Dioscoridi significet. Cuius etiam decoctum in huiusmodi morbo ritè exhiberi potest. Quidam ἐκ τῶν σιτίων ex lib. 5. Epid. legunt, vnde lectionem istam defluxisse satis constat.

[76] ἰκτερώδη] Locus haud dubiè corruptus videtur, satisque apparet ὑδρωπώδη legendum ex libro 5. Epid. vbi ista repetuntur, vt mirum videatur interpretes id non animaduertisse. Caluus ἰκτερώδης legit & antecedentibus iunxit. Idem quoque hîc πίνειν omisit, quod omnibus codicibus contestatum est, præcipuusque in aquæ inter cutem curatione scopus videtur.

F [77] οὐδὲν κάτω ὑπέμενεν] Videtur vulgaris esse locutio quam proximè assecuti sumus, nihil infra sustinebat. Quod de aluo lubrica admodum effertur, vt nihil infra subsisteret, vt verterunt interpretes. Mihi verò potiùs de eo dici videtur qui nullum remediorum genus, neque clysteres, neque glandes per inferiora admitteret.

συμπιασθῆναι] A πιάζομαι deductum premi, vexari, & afflictari significare videtur, vt πιεσθεὶς πολέμῳ apud Herodotum bello vexatus dicitur, & Hesychio πιαζόμενος θλιβόμενος exponitur. Idem enim πιάζεσθαι quod πιέζεσθαι significat. Indicare autem hîc videtur corpus labore diuexatum, pressum, aut inedia maceratum, quòd πιέζεσθαι ταλαιπωρεῖν interdum significet, & πιέζεσθαι λιμῷ, νόσῳ, συμφοραῖς dicitur, pro fame laborare, morbo & calamitatibus vexari, opprimi. Indicatur autem obiter in destillationibus inediam & cibi parcitatem plus quàm medicamentum ipsum valere, quod etiam in dies experimur.

[78] Τιμοχάρει] Paulò aliter repetitur hoc exemplum lib. 5. Epid.

G [79] ὁ τοῦ Κλεομένεος] Repetitur etiam hoc exemplum paulò aliter lib. 5. Epid.

[80] τῷ μαγείρῳ] Repetitur etiam lib. 5. Epid. paulò aliter.

[81] οἷσι ῥεύματα] Istud ad curationis consilium referri potest, estque eorum quæ sponte fiunt & naturæ impetu, & ad humorum noxiorum deriuationem spectant, clarissimum exemplum.

[82] ἦσιν ἐν κυήμασιν] Istud sanè diligenter nobis animaduertendum est, ne quosuis intra partionis tempus labores tanquam legitimos aut statos reputemus, nostrisque remediis solicitemus, quod temerè nimis obstetricandi imperitæ mulieres faciunt, fereque fœtum perdunt. πόνοι autem hîc dicuntur labores qui toto gestationis tempore circa fœtum fiunt, vt lib. 2. & 6. Epid. Illud verò ἐπιεικῶς appositè (ni fallor) ad sequentia magis accommodatur, etsi omnes interpretes cum exemplaribus, πόνοι ἐπιεικῶς legunt, & leues labores intelligunt.

[83] τῆς τισίμου] Sic legunt exemplaria recondita manu scripta & publicata, etsi vitiosè pro τῇ τισίμου, quæ secuti sumus ob pluralitatem. Quædam etiam τῇ Σιμοῦ, quæ vera esse lectio videtur, & quam secutus est Caluus. ἀπόφθαρμα autem τριηκοσταῖον dici videtur medicamentum post trigesimum diem conceptum excutiens & abortum faciens, aut circa trigesimum ætatis annum exhibitum, vt lib. 5. Epid. vbi hoc exemplum paulò aliter repetitur, κατὰ τὸ εἰκοσὸν τῆς ἡλικίης ἀπόφθαρμα scribitur, vbi & nomen etiam reticetur.

ἀρχῶν] οὐδὲν etiam ex quibusdam exemplaribus manu scriptis addidit Caluus.

[84] Πυθοκλῆς] Idem repetitur lib. 5. sed mutato ordine quem etiam retinet Caluus.

χειμέτλων] Idem etiam repetitur lib. 5. Epid.

ὀφθαλμοῖσι] Repetitur etiam lib. 5. Epid. verùm vtrobique suspecta est lectio. κακὴ autem vitiosè pro φακὴ habent omnia fere exemplaria. Hanc autem sequuntur lectionem quidam, vt oculos aqua aut igne quàm maximè calefacere eos lædat, vt diximus libro 5. Epid.

ποῖσι περὶ ὀσφύν] Paulò etiam aliter repetitur lib. 5. Epid.

Οεἴχανος] ὀφθαλμοῖσι pro ὀφθαλμῶσι legitur lib. 5. Epid.

[85] ἡ ἀπὸ τοῦ κρήμνου] Hoc exemplum paulò aliter scribitur lib. 5. Epid.

[86] Ονισαπίδης] Quædam exemplaria ὁ Νισαπίδης habent. Ad humeri autem dolorem ex abscessu aquæ marinæ balneum in eaque longam moram consulit, ad partes laxas, imbecillas corroborandas & confirmandas, non secus ac sepæ solemus luxatis aut ex vulnere debilitatis membris ad robur conciliandum, balneorum naturalium, præcipueque aluminosorum & sulphureorum perfusionem imperare.

[87] ὑπὸ κωνώπων ἐγκαταδαμάσθαι] Sic legunt omnia quæ ad huc videre licuit exemplaria tum manu scripta tum publicata. Quæ lectio tamen mihi valde suspecta est, & ἐγκαταδαμασθεὶν malim, vt corpus culicum puncturis & morsibus afflictum & profligatum, hoc est vndique compunctum significaret, vt δαμασθεὶς πληγαῖς verberibus afflictus & perdomitus dicitur.

φωνὴ κεκλασμένη] Hîc φωνὴ κεκλασμένη vox fracta & elisa dici videtur, quæ ex resiccatione aut organorum voci destinatorum conuulsione, eliso quodammodo in faucibus spiritu est intercisa & interrupta. Potest etiam intelligi vox vitiata, peruersa, non rauca & exasperata, sed eliquata & claro aut defœcato sono expressa, qualis acuta, resiccationis & contentionis indicio, vt in phreniticis. Sic κατακλώμεναι φωναὶ in Cois Præsagiis damnantur, voces confractæ, ex vocis organorum conuulsione aut resolutione, præsertim si vires sint accisæ & exolutæ, vt paulò post in Nicoxeno & Pherecyde.

διὰ τὴν τῆς θαψίης ὑποχώρησιν] Thapsiam ferulaginem passim vocat Aurelianus. Radicis autem tum corticem tum succum purgandi vim habere scribit † Dioscorides, & lacteo eius succo ex aqua mulsa poto bilem tum per superiora, tum per inferiora educi. Quia verò vstionis mentio facta est, non malè quis suspicetur ἐσχάρωσιν pro ὑποχώρησιν supponi debere.

† *Cap. 17. Lib. 4.*

[88] οἷον βότρυν ἐξ ἡλίου] Sic fere omnia exemplaria legunt. Recondita tamen οἶνον, βότρυν ἐξ ἡλίου habent, quæ secuti sumus cum interpretibus.

σκέλεα διειωγμένα] Suspicor vitiatam esse lectionem, etsi omnibus exemplaribus tum manu scriptis, tum publicatis est contestata. Apparet enim esse legẽdum διοιγνύμενα aut διεωγμένα, vt crura diducta, aperta, disparata & diuaricata significet, quod virium exolutarum & disiectarum maximum est indicium. διαπεπταμένα dicuntur in Prognost. etsi passim διαπεπλημένα vitiosè & διαπεπλεγμένα scribitur.

ἄποτον τὸ ἀπὸ κρίμνου] Sic legunt exemplaria omnia. Nos tamen interpretes secuti sumus, & ὁ πότος legendum existimamus. Alioqui ἄποτον huiusmodi potiones ingratas aut inutiles ægroto fuisse significat.

[89] τῶν καφίων] Aliter repetitur lib. 5. Epid. hæc historia.

[90] τὰ χολέεια] Repetuntur ista aliter lib. 5. Epid. Caraborum autem & astacorum nomen retinere potuimus ex Plinio, qui hoc in cancrorum genere recenset. Sed carabum locustam †† Gaza, & astacum gammarum apud Aristotelem vertere mauult.

†† *Lib. 9. cap. 31.*

[91] οὖρα οὐ πολλὰ] Exemplaria omnia manu scripta cum Asulano οὖρα πολλὰ legunt, vt & Italica, vt ex Caluo videre est. μαδαρὰ autem ὑφιστάμενα nouè & insolenter admodum sedimenta dicuntur glabra, læuia, rara, hoc est non cohærentia, nec inter se coniuncta, sed disparata & dissoluta.

καὶ τὸ σύστημα] Hunc locum indicare videtur Galenus Comm. 3. in lib. 6. Epid. aliterque legisse, καὶ σύναγμα ἐφαίνετο ἐν τῷ χερνιβίῳ. Vbi primùm aduertendum τὸ χέρνιβον dici Galeno, aliis τὴν χέρνιβα, & ab interpretibus sumi pro manuum ablutione & aqua qua manus in sacrificiis eluebantur, quæ communis est huius vocis notio, cùm tamen vas potiùs hîc significare videatur, vt & apud Homerum Il. ω. ἡ δὲ παρέστη. χέρνιβον ἀμφίπολος πρόχοόν θ' ἅμα χερσὶν ἔχουσα. Ibi enim vas indicatur χερόνιπτρον aut λέβης ab aliis dictum, Latinis Prolubrum aut pollubrum citante Nonio ex Liuio, qui Homeri Odyssæam verterat. Idem etiam pollubrum Latinè dici Trullam indicat, vt non malè hîc trulla pro matella exponatur in quam ventris onus deponitur. Sic Martialis lib. 9.

Clinicus Herodes trullam subduxerat ægro.

Athenæus lib. 9. Atticos χερνίβιον dixisse scribit. At certè vt hîc manifestò vas indicatur, ita & pro matella in quam vrina deponitur sumi notius est quàm vt demonstratione indigeat. Significatur autem vrinam in matella depositam returbidam, nihil sedimenti dum effunderetur reliquisse, neque collectionem vllam aut concretionem in fundo apparuisse, sed sedimenta ipsa per vrinæ corpus sparsa & conturbata simul quoque effusa fuisse. Quod certè magnam humorum tum agitationem, tum inæqualitatem, tum etiam naturæ perturbationem denotabat. Galenus certè cum affirmatione hunc locum legit, etsi negationem addunt exemplaria omnia. Et quamuis illud οὖρον ὑπόστασιν ἔχον Galeni lectioni suffragari videatur. Id tamen plærunque in huiusmodi returbidis vrinis apparet, vt per vrinæ corpus dispersa sedimenta vnà cum humore effundantur, nondum concoctis aut secretis à natura humoribus, & adhuc vigente humorum & naturæ perturbatione. Quòd si Galeni lectionem sequamur, indicabitur in matula concretionem quandam velut sedimentum, aut enæorema quoddam apparuisse, quod imperfectæ concoctionis rudimenta quædam præseferebat. Atque in eam notionem sumpsisse videtur τὸ σύναγμα in Exegesi Galenus, huicque loco tacitè supposuisse, cùm scribit, σύναγμα ἤτοι ἐπίπαγός τις, ἢ ἐναιώρημα, ἢ ὑπόστασις, ἢ πῶρος. καὶ ἄμεινον οὕτως ἐν τῷ ἕκτῳ τῶν ἐπιδημιῶν λέγεται. His enim postremis verbis calculi significationem aut tofi lib. 6. Epid. rectè subintelligi, reliquas verò significationes huic loco probè conuenire indicare videtur.

ὑγρὸς περίρροος] Significat liquidum fuisse humorum affluxum, quo totum corpus veluti per ἔκκρισιν quandã deposito per aluum onere repurgaretur, non secus ac περιρροίας vocauit lib. 1. Epid.

ὑπὸ ρεν αἰεὶ] ὑπερφέρον legisse videntur interpretes. Hîc autem ὑπερφέρειν veluti eminere extare, ac se sustollere significat, quòd rugata cutis contracta & demissa videatur. Prætendi dixit Caluus.

πυρετὸς

A πυρετὸς ἔκρατπτο] Significat febrem ad manus contactum remissam & fractam visam fuisse, quod mador indicauit, & temporum demissa pulsatio, ex cuius magnitudine febris vehementiam antea sæpe significauit. Aliter tamen legit Caluus.

τὰ ὄμματα] Ista sunt delirij ex oculis auguria. Significat autem sæpe frustra oculos conuertisse, velut oculorum aciem intentans, rursusque clausisse. Illud autem καπέμυεν etsi de nictatione intelligi potest, non temerè tamen ad oculos humi defixos referri videtur, quò propius delirium denotet, non secus ac Hesychio κατέμυσον, κατάκυψον (hoc est oculos in terram defige, aut inclinata facie despice) exponitur, etsi κατάμουσον vitiosè scribitur.

ἐναταῖος ἱδρὼς] Istud ad sequentia retuli meliores codices secutus. Caluus ἐναταῖος omisit, quod sanè suspectum est. Sudorem autem mortem denunciantem & exitium significare videtur, superiores partes tantùm, frontem & pectus affligentem, & graueolentem.

B τὸ δέρμα δὲ] ἐσμιγμένον habent omnia fere exemplaria tam manu scripta quàm publicata. Sed ex fidelioribus ἐστιγμένον lego cum Cornario. Significat autem capitis cutem variis notis compunctam fuisse, ac punctis distinctam & veluti variegatam, notisque seu variis maculis notatam, vnde & κατάστικτον ποικίλον Hesychio exponitur, & κατάστικτοι καὶ ποικίλοι οἱ ὄφεις dicuntur serpentes maculis variis seu punctis distincti, veluti maculosum anguem dicit Virgilius Georg. 3. & κατάστικτος χιτὼν tunica varia seu variegata Polluci dicitur. Qua fortassis notione ἐστιγμένον δέρμα variegatam aut variam cutem significare potest. στίγματα verò dicuntur apud veteres punctis variata superficies & punctorum maculis decolorata. Et Hesiodus in Aspide στίγματα vocat puncta seu maculas quibus distincti sunt serpentes ac veluti compuncti.

92 μετὰ τὸ δεῖπνον] Non est dubium quin alterius historiæ sit exordium, refragantibus tamen omnibus fere exemplaribus.

κεφαλῆς σφάκελος] Hîc σφάκελος admodum impropriè sumi videtur pro vehementi & intenso capitis dolore. Post enim capitis grauitatem sæpius repetitam & auctam ex febris intensione, capitis dolor vehemens exortus est. Et Hesychio σφάκελος ἡ ἄμετρος

C ὀδύνη, καὶ ἡ μετὰ σπασμοῦ τῆς χολῆς φορέσεις exponitur, & σφακελίζει ὀδυνᾶται, ἀλγύνεται. Varino quoque σφακελίζειν est ἀλγεῖν μετὰ σπασμοῦ.

ὑπ' ἐποικότα] ἀποικότα legendum videtur contra tamen omnium codicum fidem, neq; absurda, incongrua, aut dissentanea. ἐποικότα tamen etiam tolerari potest, vt etsi neque nigra essent, neque conuenientia tamen.

ἐναταῖος ἐπὶ θῶκον] Exemplaria omnia manu scripta θᾶσσον vitiosè legunt pro θῶκον, vt antea, aut θῶκον quomodo legunt publicati codices.

χῶμα κοπρῶδες] Significat quicquid per glandem subditam demissum fuit stercoraceum fuisse & stercoris colorem habuisse. ἀπέσαξεν autem apposuit, vt & paulò post, de eo quod per liquefactam glandem effluxit ac veluti destillauit.

D μετὰ τοῦ βαλανείου] Sic habent exemplaria omnia: βαλάνου tamen legere malim cum Cornario, vt sit quod antea ἐπὶ θῶκον ἀναστὰς λειποψυχεῖ.

τῆς χιόνος ἐπιεικῶς] Istud sanè suspectum videtur etsi ea in lectione consentiunt omnia exemplaria. Cornarius ægrum leniter niuem gustasse sumpsit, quòd ferè sonat phrasis. Caluus certè aliter. Mihi verò hæc phrasis, etsi insolens est, ita accipi posse videtur vt calidam existimaret aquam quæ prope ad nimis frigiditatem accederet, fereque niuis frigus attingeret. Quòd si τῇ χιόνι ἐποικὼς legas, potes ad membrum superius referre, vt calidam existimaret aquam nisi ad niuis instar valde esset frigida.

93 Ἀνδροθαλεῖ ἀφωνίη. ἄγνοια. παραλήρησις. παυθέντων δὲ τουτέων περιῆν ἔτεα συχνά. καὶ ὑποστροφαὶ ἐγίνοντο. ἡ γλῶσσα διετέλει πάντα τὸν χρόνον ξηρὴ, εἰ μὴ διακλύσαιτο. διαλέγεσθαι οὐχ οἷός τε ἦν. καὶ σφόδρα πικρὴ ἦν τὰ πουλλά. ἔστι δ' ὅτε καὶ περὶ καρδίην ὀδύνη. φλεβοτομίη ἔρυσε ταῦτα. ὑδροποσίη. μελίκρητον. ἐλλέβορον ἔπιε μέλανα. χολῶδες οὐ διήει. ἀλλ' ὀλίγον. τέλει δὲ χειμῶνος κατακλιθεὶς, ἔξω ἑωυτοῦ ἐγένετο. καὶ τὰ τῆς γλώσσης παθήματα ὅμοια. θέρμη λεπτή. γλῶσσα ἄχρως. φωνὴ περιπλευμονική. ἀπὸ τοῦ στήθεος θοἰμάτιον ἀπέρριπτε. καὶ ἐξάγειν ἑωυτὸν ὡς οὐρήσαντα ἐκέλευεν. οὐδὲν δυνάμενος σάφα εἰπεῖν, οὐδὲ ἐὼν παρ' ἑωυτὸν, ἐξῆγον αὐτόν. ἐς νύκτα ἐτελεύτησεν. ἧσι κατέκλινε δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας. 94 Ἐγένετο δὲ Νικάνορος πάθος ὁπότε ἐς ποτὸν ὥρμητο, φόβος τῆς αὐλητρίδος ὅτε ἄρξαιτο αὐλεῖν ἀκούσειεν ἐν τῷ συμποσίῳ, ὑπὸ δειμάτων ὄχλοι μόγις ὑπομένειν, ἔφη, ὅτε νὺξ εἴη. ἡμέρης δὲ ἀκούων, οὐδὲν διετρέπετο. καὶ ταῦτα παρείπετο χρόνον συχνόν. 95 Τιμοκλέης δὲ ὁ μετ' ἐκείνου ἀμβλυώσσειν καὶ λειποσωματεῖν ἐδόκει. καὶ οὐκ ἂν παρὰ κρημνὸν ἔφη παρελθεῖν, οὐ δὲ ἐπὶ γεφύρας. οὐ δὲ τοὐλάχιστον βάθος τάφρου τολμῆσαι ἂν, ὑπὸ δείματος μὴ πέσῃ, διελθεῖν. ἀλλὰ δι' αὐτῆς τῆς τάφρου πορεύεσθαι. τοῦτο χρόνον τινὰ αὐτῷ ξυμβῆναι.

93 Androthali vocis defectio, ignorantia & deliratio aderat, quibus sedatis multis annis superfuit, & in morbum relabebatur. Lingua toto tempore sicca permanebat, ac nisi collueretur loqui non poterat, magnaque ex parte admodum amara erat, interdumque cordis dolor affligebat, quæ sanguinis missio eripuit. Aquæ potu & mulsa vsus est. Veratrum nigrum ebibit, neque biliosum, nisi modicum, prodiit. Demum per hyemem decumbens mente abalienata erat, & lingua iisdem vitiis afficiebatur, calor tenuis erat, lingua decolor, vox qualis pulmonum inflammatione laborantibus, è pectore vestem reiiciebat, seque velut vrinam redditurus educi iubebat, cùm nihil apertè proloqui posset neque apud se esset, eum eduxerunt, sub noctem mortuus est, duobus aut tribus diebus quibus decubuit. 94 Ea erat Nicanoris affectio vt cùm ad conuiuium progrederetur, tibicinæ metu afficeretur: adeo vt cum tibias inflare in conuiuio audiret, præ timore turbaretur neque sustinere posse diceret, si nox esset; de die verò nihil commoueretur, quæ quidem eum multo tempore comitabantur. 95 Damocles verò qui cum illo erat, caligine tentari & exoluto esse corpore sibi videbatur, neque per præruptum locum iter facere, neque verò pontem, ac ne minimè quidem profundam scrobem transmittere audere dicebat, timens ne caderet, verùm per ipsam scrobem adibat, idque illi aliquandiu contigit.

[96] Phœnicis is erat affectus, vt ex oculo dextro plærunque velut fulgor coruscare videretur, non multo verò interposito tempore, ad tempus dextrum grauis dolor exoriebatur, posteaq; totum corpus caput atq; etiam ceruicem peruadebat, capitis pars posterior ad vertebras intumescebat, ceruicis nerui maiores (quos tenontas appellant) contendebantur & circum durescebant. Quòd si caput commouere aut dentes aperire conaretur, non poterat, vt pote admodum distentus. Vomitiones si quando oboriebantur, commemoratos dolores submouebant & lenibant. Sanguinio missis auxilio fuit, & veratri potiones cuiusquemodi humores eduxerunt, præcipueque porraceos. [97] Parmenisco etiam antea animi desperatio accidit, adeo vt vita defungi cuperet, interdum verò rursus securo erat animo. In Olyntho autem aliquando per autumnum voce defectus decumbebat quietè agens, perpusillum quid vixdum dicere aggrediens, quinetiam si quid dixisset, rursus vox deficiebat, somni aderant, interdũ verò peruigilium, & tacita corporis iactatio atque anxietas, manumque præcordiis velut dolorem sentiens admouebat, nonnunquam verò auersus quietè decumbebat, febris autem semper perseuerabat & facilè spirabat. Tandem se ingredientes agnoscere dixit, interdumq; tota die ac nocte cùm potus illi exhiberetur, bibere nolebat, nonnunquam verò accepta repente vrna, totam exhausit aquam. Vrina crassa, qualis in veterinario genere. At circa decimum quartum diem remisit. [98] Cononis ancilla capitis dolore incipiente mente erat abalienata, clamor aderat & eiulatus multus, raroq; quiescebat. Sub quadragesimum diem mortua est. Aliquot verò sub mortem diebus, voce defecta & conuulsione tentata est. [99] Eodem quoque modo & circa eosdem dies mortuus est Timocharis famulus, melancholicis affectibus iisdem (vt videbatur) tentatus. [100] Nicolai filium circa brumam ex compotationibus inhorrescentem, sub noctem febris corripuit, postero die vomitus biliosus, syncerus, paucus adfuit. Tertio verò die frequente adhuc foro, sudore per totum corpus oborto, desiit, statimque rursus incaluit. Ad mediam noctem rigor, febris acuta, die verò eadem hora sudor, rursus statim recaluit, vomitus similis. Quarto die ex mercurialis decocto bene stercoracea & liquida per aluum demisit, subolida tamen & spongiosa, mercurialis iusculo non absimilia. Vrina absque sedimento, non admodum multa, pauca quædam in medio innatantia habebat, præcordiorum sinistrorum & lumborum dolores aderant. Existimabat ex vomitione se facilius ac subinde spirare posse, interdumque geminata respiratione subinde respirabat, lingua albicans erat, dextra parte habens connexionem lupino similem, deinde parum siticulosus erat, peruigil, prudens. Sexto verò die oculus dexter maior conspiciebatur, septimo mortuus est. Verumtamen ante mortem venter intumuit, mortuoque partes posteriores rubore suffusæ sunt. [101] Metonem post Vergiliarum occasum febris prehendit, & lateris sinistri dolor ad iugulum pertingens, isque adeo vehemens vt quiescere nequiret, & inflammatio detinebat, deiectio copiosa erat, biliosa, tribus fere diebus dolor cessauit, calor verò sub

[96] Ὁ Φοίνικος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τὰ πολλὰ τοῦ δεξιοῦ, ὥσπερ ἀστραπὴν ἐκλάμπειν ἐδόκει. οὐ πολὺ δὲ ἐπισχόντι, ὀδύνη ἐς κρόταφον τὸν δεξιὸν ἐγένετο δεινή. ἔπειτα καὶ ἐς ὅλην τὴν κεφαλὴν, καὶ ἐς τὸν τράχηλον. οἴδετο ἡ κεφαλὴ, ὄπισθεν τῶν σπονδύλων. καὶ ξύντασις καὶ σκληρότης ἀμφὶ τοὺς τένοντας. εἰ γοῦν ἐπειρᾶτο διακινέειν τὴν κεφαλὴν, ἢ διοίγειν τοὺς ὀδόντας ἠδύνατο, ὡς σφόδρα ξυντεινόμενος. ἔμετοι ὁπότ' ἂν γένοιαντο, ἀπέτρεπον τὰς εἰρημένας ὀδύνας. ἠπιωτέρως ἐποίουν. καὶ φλεβοτομίη ὠφέλησε. καὶ ἐλλέβοροι ἦγον παντοδαπὰ οὐχ ἥκιστα πρασοειδέα. [97] Τῷ Παρμενίσκῳ καὶ πρότερον ἐνέπιπτον ἀθυμίαι καὶ ἵμερος τῆς ἀπαλλαγῆς βίου. ὅτε δὲ πάλιν εὐθυμίη. ἐν Ὀλύνθῳ δέ ποτε φθινοπώρου ἄφωνος κατέκειτο. ἡσυχίην ἔχων, βραχύ τι ὅσον ἄρχεσθαι ἐπιχειρέων προσειπεῖν. ἤδη δέ τι καὶ διελέχθη. καὶ πάλιν ἄφωνος. ὕπνοι ἐνῆσαν. ὅτε δὲ ἀγρυπνίη, καὶ ῥιπτασμὸς μετὰ σιγῆς. καὶ ἀλυσμός. καὶ χεὶρ πρὸς ὑποχόνδρια ὡς ὀδυνωμένῳ. ὅτε δὲ ἀποστραφεὶς, ἔκειτο ἡσυχίην ἄγων. ὁ πυρετὸς δὲ διὰ τέλεος καὶ εὔπνοος. ἔφη δὲ ὕστερον ἐπιγινώσκειν τοὺς ἐσιόντας. πιεῖν δὲ ὅτε μὲν ἡμέρης ὅλης καὶ νυκτὸς, καὶ διδόντων οὐκ ἤθελεν. ὅτε δὲ ἐξαίφνης τὸν στάμνον ἁρπάσας, τοῦ ὕδατος πάντος ἐξέπιεν. οὖρον παχὺ, ὡς ὑποζυγίου. περὶ δὲ τὴν ιδ´ ἀνῆκεν. [98] ἡ δὲ Κόνωνος θεράπαινα ἐκ κεφαλῆς ὀδύνης ἀρξαμένη, ἐκτὸς ἑωυτῆς. καὶ βοὴ. καὶ κλαυθμὸς πολύς. ὀλιγάκις δὲ ἡσυχίη. περὶ ἔτεα τεσσαράκοντα ἐτελεύτησεν. τὰς δὲ ἐπὶ τελευτῆς ἡμέρας, ἄφωνος καὶ σπασμώδης ἐγένετο. [99] Καὶ ὁ τοῦ Τιμοχάρεος θεράπων, ἐκ μελαγχολικῶν δοκῶν εἶναι καὶ τοιούτων, ἐτελεύτησεν ὁμοίως, καὶ περὶ ἡμέρας τὰς αὐτάς. [100] Τῷ Νικολάου περὶ ἡλίου τροπὰς χειμερινὰς, ἐκ πότων ἔφριξεν. ἐς νύκτα πυρετός. τῇ ὑστεραίῃ ἔμετος χολώδης, ἄκρητος, ὀλίγος. τρίτῃ δὲ ἀγορῆς πληθούσης. ἱδρὼς δι' ὅλου τοῦ σώματος. ἔληξε. καὶ ταχὺ πάλιν ἐθερμάνθη. περὶ μέσας νύκτας ῥῖγος. πυρετὸς ὀξύς. ἡμέρης δὲ τὴν αὐτὴν ὥρην ἱδρώς. ταχὺ πάλιν ἐπεθερμάνθη. ἔμετος ὅμοιος. τῇ τετάρτῃ ἀπὸ ὕδατος λινοζώστιος ὑπεχώρησεν εὐκοπρώδεα καὶ ὑγρά. ὑπομύξωρα δὲ σπογγοειδέα, οἷα ὕδωρ λινοζώστιος, οὐκ ἀνόμοια. ὑπόστασις οὐκ ἦν, οὐ δὲ πολὺ τὸ οὖρον. ἐναιωρήματα σμικρά. ἀλγήματα ὑποχονδρίου ἀριστεροῦ καὶ ὀσφύος. ᾤετο ἐκ τοῦ ἐμέτου ἐπαναπνεῖν. καὶ ἐπανέπνει. ἔστι δὲ ὅτε διπλόον. γλῶσσα λευκὴ, ἔχουσα ἐκ δεξιοῦ, οἷον θερμοῦ πρόσφυσιν. ἐπὶ τὴν βραχὺ ἦν διψώδης. ἄγρυπνος. ἔκφρων. ἑκταίῳ δὲ δεξιὸς ὀφθαλμὸς μείζων ἐν τῷ βλέπειν, ἑβδομαῖος ἐτελεύτησε. πλείων ἡ κοιλίη πρὸ τῆς τελευτῆς ἐμετεωρίσθη. καὶ ἀποθανόντι τὰ ὄπισθεν ἐφοινίχθη. [101] Μέτωνι μετὰ πλειάδων δύσιν, πυρετὸς, πλευροῦ ἀριστεροῦ ὀδύνη μέχρι κληΐδος. οὕτω δὲ δεινὴ, ὥστε ἀτρεμίζειν οὐχ οἷός τε, καὶ τὸ φλέγμα κατεῖχεν. ὑποχώρησις πολλὴ, χολώδης. ἐν τρισὶν ἡμέρῃσι σχεδὸν, ἔληξεν ἡ ὀδύνη. ἡ θέρμη δὲ περὶ τὰς ζ´ ἢ θ´.

ζ ἢ θ. βὴξ ἐνῆν. ἀποχρέμψιες ὑπόχολοι οὐ δὲ ἐγένοντο, οὐ δὲ πολλαί. φλεγματώδεες δὲ αἱ βῆχες παρηκολούθεον. σιτίων ἀπεγεύετο. ἔστιν ὅτε ἐξῄει ὡς ὑγιής. ὑπελάμβανον δὲ ἐνίοτε θέρμαι λεπταὶ, ὀλίγον χρόνον. ἱδρώτια ἐγίνοντο ἐς νύκτα. τὸ πνεῦμα ἐν τῇ θέρμῃ πυκνότερον. γνάθων ἔρευθος, περὶ τὸ πλευρὸν βάρος. καὶ ὑπὸ τὴν μασχάλην. καὶ ἐς ὦμον. αἱ βῆχες ἀπεῖχον. φάρμακον ἄνωθεν ἤγαγε χολώδεα. τρίτη, ἀπὸ τοῦ φαρμάκου ἐρράγη τὸ πύον. ἀπὸ δὲ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἀρρωστήματος τεσσαρακοστῇ. ἀποκαθῆραι δὲ περὶ πέντε καὶ τριήκοντα ἡμέρας ἄλλας, καὶ ὑγιής. [102] τῇ Θεοτίμου ἐν ἡμιτριταίῳ ἄση. καὶ ἔμετος. καὶ φρίκη ἅμα. ἀρχομένῳ τῷ πυρετῷ καὶ δίψα. προϊόντος ἀρχομένῳ ἐξαίσιον τὸ θερμὸν μελίκρητον πιούσῃ, καὶ ἀπεμεούσῃ, ἥ τε φρίκη καὶ ἡ ἄση ἐπαύσατο. καὶ τὸ ἀπὸ τῆς σίδης ὕστερον. [103] τῇ Διοπείθεος ἀδελφῇ ἐν ἡμιτριταίῳ, δεινὴ καρδιαλγίη περὶ τὴν λῆψιν. καὶ ξυμπαρείπετο ὅλην τὴν ἡμέρην. καὶ κεφαλαλγίη καὶ τῇσιν ἄλλῃσιν. ὡσαύτως ὑπὸ πληϊάδος δύσιν. ἀνδράσιν σπανιώτερα ἐγίνετο τὰ τοιαῦτα. [104] τῇ Απομότου ἐν ἡμιτριταίῳ περὶ ἀρκτοῦρον, δεινὴ καρδιαλγίη περὶ τὴν λῆψιν. καὶ ἔμετοι. καὶ πνῖγες προσίσταντο ἅμα ὑστερικαί. καὶ ἐς τὸ μετάφρενον ὀδύναι κατὰ ῥάχιν. ὅτε δὲ ἐνταῦθα οἱ ἴη, ἔληγον αἱ καρδιαλγίαι. [105] τῇ τερπιδέω μητρὶ, τῇ ἀπὸ Δορίσκου διαφθορῆς γινομένης, μηνὶ πέμπτῳ διδύμων ἐκ πλώματος, τοῦ μὲν ἑτέρου αὐτίκα ὡς ἐν χιτῶνί τινι ἀπηλλάγη. τοῦ δὲ ἑτέρου ἢ πρότερον ἢ ὕστερον μ ἡμερέων, ἀπηλλάγη. ὕστερον δὲ ἔλαβεν ἐν γαστρί. ἔτει δὲ ἐνάτῳ ὀδύναι δειναὶ κατὰ γαστέρα ἐπὶ πουλὺν χρόνον ἤρχοντο. ἔστι μὲν ὅτε ἐκ τοῦ τραχήλου καὶ ῥάχιος. καθίσταντο δὲ ἐς ὑπογάστριον καὶ βουβῶνας. ἔστι δ' ὅτε ἐκ γούνατος τοῦ δεξιοῦ. καθίσταντο δὲ ἐς τωὐτό. καὶ ὅτε μὲν κατὰ τὴν γαστέρα αἱ ὀδύναι εἶεν, ἐμετεωρίζετο ἡ κοιλίη. ὅτε δὲ ἐπαύσατο. ξυνέπιπτεν ἡ καρδιαλγίη. πνιγμοὶ οὐκ ἐνῆσαν. ψύξις δὲ τοῦ σώματος ὡς ὕδατι κειμένῳ. κατὰ τὸν χρόνον ἡνίκα ἡ ὀδύνη ἐγίνετο, ὑπέστρεφε δι' ὅλου τὰ ἀλγήματα. ἠπιώτερα τῶν κατ' ἀρχάς. σκόροδα. σίλφιον. τὰ δριμέα ξύμπαντα, οὐ ξυνέφερεν. οὐδὲ τὰ γλυκέα. οὐδὲ τὰ ὀξέα. οὐ δὲ οἱ λευκοὶ οἶνοι. οἱ μέλανες δὲ καὶ λουτρὰ ὀλιγάκις ἀρχομένῃ. καὶ ἔμετοι δεινοὶ ἐπεγίνοντο, καὶ τῶν σιτίων ἀποκλείσιες, καὶ περὶ τὰς ὀδύνας τὰ γυναικεῖα οὐκ ἐφαίνετο. [106] τῇ Κλεομένεος περὶ ζεφύρου πνοὰς, ἐκ ναυσίης καὶ κόπου, πλευροῦ ἀριστεροῦ ὀδύνη. ἐκ τραχήλου ἀρξαμένη, καὶ τοῦ ὤμου. πυρετός. καὶ φρίκη. καὶ ἱδρώς. ἤρξατο δὲ ὁ πυρετὸς καὶ οὐκ ἔληγεν ἀλλ' ἐπέτεινε. καὶ ἡ ὀδύνη δεινή. βὴξ. ἀπόχρεμψις ὕφαιμος. ὠχρή. πολλή. γλῶσσα λευκή. διαχωρήματα μέτρια ὑγρά. οὖρα χολώδεα. τετάρτη ἐς νύκτα, τὰ γυναικεῖα ἦλθε πουλλά. ἔληξεν ἥ τε βὴξ καὶ ἡ ἀπόχρεμψις. καὶ ἡ ὀδύνη. ἡ δὲ θέρμη λεπτή. [107] τῇ Ἐπιχάρμου πρὸ τόκου δυσεντερίη, πόνος. ὑποχωρήματα ὕφαιμα. μυξώδεα. τεκοῦσα παραχρῆμα ὑγιής.

septimum aut nonum. Tussis aderat, exscreationes neque aliquantulum biliosæ, neque copiosæ fiebant, verùm tusses pituitosæ comitabantur, cibos sumebat, interdumque tanquam sanus exibat. Nonnunquam tamen tenues calores exiguo tempore detinebant, sub noctem parui sudores oboriebantur. In calore spiratio crebrior aderat, malarum rubor, lateris grauitas sub axillam & ad humerum pertingebat, tusses aberant. Medicamentum per superiora biliosa eduxit. Tertio post medicamentum pus erupit, quadragesimo verò à morbi initio die. Per alios autem quinque & triginta dies repurgatus est, & conualuit. [102] Theotimi coniugem in semitertiana febre anxietas & vomitus cepit, simulque horror per febris exordia & sitis, progressu temporis per febris initia immoderatus calor. Mulsa epota & vomitione reiecta, & horror & anxietas cessauit, posteaque mali punici succum sumpsit. [103] Diopethis sororem in semitertiana febre sub accessionem vehemens oris ventriculi dolor tenuit, & tota die perseuerabat, huiusmodique oris ventriculi dolor reliquis mulieribus eodem modo aderat. Talia tamen sub Vergiliarum occasum viris rarius contingebāt. [104] Sub Arcturum in febre semitertiana Apomoti coniugem, circa accessionis tempus, vehemens oris ventriculi dolor & vomitus tenuit, simulque vteri strangulatus malè afficiebant, & ad dorsum dolores iuxta spinam erant, ex eoque tempore oris ventriculi dolores cessabant. [105] Terpidæ mater à Dorisco, mense quinto ex casu per abortionem gemellos enixa est, altero quidem velut tunica conclusa statim liberata, altero verò aut prius aut posterius quadraginta diebus, postea autem vtero gestauit. At anno nono vehementes ventris dolores diu tenuerunt interdumq; ex ceruice & spina ortum sumebant, in imo autem ventre & inguinibus consistebat, quandoque verò ex genu dextro exorti, in eundem locum consistebant. Et cùm quidem ad ventrem dolores essent, aluus intumescebat, cùm verò cessarent, oris ventriculi dolor contingebat, strangulatus non aderant. Corpus peræquè frigebat ac si in aqua iaceret. Quo tempore dolor aderat, toto corpore recursabant dolores quàm per exordia leuiores. Nihil allia, laserpitium, aut acria omnia conferebant, neque dulcia, neque acida, neque verò vina alba, verùm nigra, & balnea pauca per initia. Vomitiones vehementes accedebant, & cibi intercludebantur, neque per dolores menses apparebant. [106] Cleomenis vxorem flante fauonio ex nausea & lassitudine lateris sinistri dolor corripuit, ex ceruice & humero initium ducēs, febris aderat & horror, & sudor. Cœperat autē febris neque desinebat, verùm intendebatur, & vehemens dolor erat, tussis, exscreatio aliquantulū cruenta, pallida, multa, lingua albicans, deiectiones moderatæ, liquidæ, vrinæ biliosæ. Quarto die sub noctem menstrua copiosa prodierunt, tussisq; desiit, & exscreatio, & dolor, tenuis tamen calor relictus est. [107] Vxor Epicharmi ante partum intestinorum difficultate laborabat, dolor aderat, deiectiones aliquantulum cruentæ, mucosæ. Vbi peperisset confestim conualuit.

108 Polemarchi vxorem articulorum doloribus vexatam, minimè fluentibus mensibus, coxendicis dolor de repente corripuit. Post epotum betæ iusculum vox per noctem & ad meridiem vsq; intercepta fuit. Postea audiuit & mentis compos erat, manuque indicabat dolorem circa coxendicem adesse. 109 Licinij sororem quæ iam florentes annos exegerat, vomitus cepit, quo quicquid quatuordecim diebus assumpserat, reiiciebat, febris expers erat, cruentarum vomitionum eructationes aderant, & ad os ventriculi strangulatio procedebat coarctationem inducens. Castorium, seseli, & mali punici succus est exhibitus, cuncta sedata sunt, modicus tamen dolor in lateris inanitatem concessit. Bulbi succus contulit, & vinum austerum egelidum, & quàm paucissimi panes oleo intincti. 110 Pausaniæ puellam ex fungi crudi esu anxietas corripiebat, suffocatio, ventris dolor. Mulsa calida epota & vomitio profuit, balneumque calidum. In balneo fungum vomitione reiecit, & vbi ista cessatura essent, sudore detenta est. 111 Epicharmo sub Vergiliarum occasum humeri dolor & ad brachium vehemens grauitas contigit, anxietas aderat, crebræ vomitiones & aquæ potio. 112 Euphranoris filio pustulæ culicum morsibus non absimiles eruperunt. 113 Post fauonium ad autumnale Æquinoctium squallores multi contingebant. Sub canem æstus vehementes, venti calidi, febres in quibus ægri sudoribus diffluebant, statim rursus aliquantulum incalescebant. Aurium verò tubercula multis enascebantur, vt vetulæ tussiculosæ sub nonum diem. Eodemque tempore adolescentulo lienis tumore laboranti, ancillæ filio, liquidiore aluo. Ctesiphonti ad Arcturum, fere circa septimum, puero soli ad suppurationem peruenerunt. Eratylli puero ad vtramque aurem exorta disparuerunt, sudores nulli aderant, præ linguæ siccitate blæsi erant. Ornithiæ spirauerunt multi & frigidi, post tranquillitates interdum niues aderant, post Æquinoctium austrina aquilonaribus permista erant, frequentes pluuiæ, tusses multæ, præcipuè verò in pueros vulgariter grassatæ sunt. Plærisque circa aures qualia Satyris oborta sunt. Interdum autem quæ præcesserat hyems admodum hyberna extiterat, niuibus & imbribus aquilonaribus infesta.

108 τῇ Πολεμάρχου ἐν ἀρθριτικοῖς, ἰσχίου ἄλγημα ἐξαίφνης, γυναικείων οὐ γινομένων. ὃ ἐν τῷ τεύτλῳ πιούσῃ, ἔσχετο ἡ φωνὴ νύκτα. καὶ ἐς μέσον ἡμέρης. ἤκουσε μετὰ ταῦτα καὶ ἐφρόνει. καὶ τῇ χειρὶ ἐσήμηνεν ἀμφὶ τὸ ἰσχίον εἶναι τὸ ἄλγημα. 109 τῇ Λικινίου ἀδελφῇ, τῇ ἀφηλικεστέρῃ, ἔμετος ὅτι περ ἐσδέξαιτο τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρας, ἄνευ πυρετοῦ. αἱματωδέων τῶν ἐμεσμάτων. ἐρευγμοί. καὶ ξυνεσταλμένον. ἐχώρει περὶ τὴν καρδίην πνῖγμα. καστόριον. σέσελι, πάντα ἔπαυσε. καὶ τὸ ἀπὸ τῆς σίδης. ἀπέστη δὲ ἄλγημα μέτριον ἐς κενεῶνα. βολβοῦ χυλός. καὶ οἶνος γαλακτώδης, αὐστηρός. καὶ ἄρτοι ὡς ἐλάχιστοι ξὺν ἐλαίῳ. 110 τῇ Παυσανίου κούρῃ, μύκητα ὠμὸν φαγούσῃ, ἄση ἔσχε. πνιγμός. ὀδύνη γαστρός. μελίκρητον θερμὸν πίνειν, καὶ ἐμέειν ξυνήνεγκε καὶ λουτρὸν θερμόν. ἐν τῷ λουτρῷ, ἐξήμεσε τὸν μύκητα. καὶ ἐπεὶ λήξειν ἔμελλεν, ἐξίδρωσεν. 111 Ἐπιχάρμῳ περὶ πλειάδων δύσιν, ὤμου ὀδύνη, καὶ βάρος δεινὸν ἐς βραχίονα. ἄση. ἔμετοι συχνοί. ὑδροποσίη. 112 τῷ Εὐφράνορος παιδὶ ἐξανθήματα οἷα ἀπὸ κωνώπων. 113 μετὰ ζέφυρον αὐχμοὶ ἐγένοντο, μέχρις ἡμέρας μετοπωρινῆς. ὑπὸ κύνα δεινὰ πνίγεα. καὶ πνεύματα θερμά, καὶ πυρετοὶ ἱδρώδεες, καὶ πάλιν εὐθὺς ὑπεθέρμαινον. φύματα δὲ παρ' οὖς πολλοῖσιν ἐγένετο. τῇ γραίῃ βηχικῇ περὶ ἐνάτην. τῷ μειρακίῳ τῷ σπληνώδει τῷ τῆς παιδίσκης, κοιλίης ὑγρανθείσης περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον. κτησιφῶντι ὑπ' ἀρκτοῦρον σχεδὸν περὶ τὰς ἑπτὰ τῷ παιδὶ μούνῳ ἐπυώθη. τῷ Ἐρατύλλου ἀπεμαλώθη. περὶ ἀμφότερα ἀνιδρώσιες. γλώσσης ὑπὸ ξηρότητος ψελλοί. οἱ ὀρνιθίαι ἔπνευσαν πολλοὶ καὶ ψυχροί. καὶ χιόνες ἐξ εὐδιέων ἔστιν ὅτε ἐγένοντο. καὶ μετὰ ἰσημερίην, νότια ἀναμίσγοντα βορείοις, ὕδατα συχνὰ ἐπεδήμησαν. βῆχες πολλαί, μᾶλλον δὲ παιδίοισι. παρὰ τὰ ὦτα πολλοῖσιν, οἷα τοῖσι σατύροισιν. ὅτε δὲ ὁ πρὸ τούτου τοῦ χρόνου χειμών, σφόδρα χειμερινὸς ἐγένετο, ἐν χιόνι καὶ ὄμβροισι βορείοισιν.

93 Ἀνδροθαλεῖ] Sic legunt omnia exemplaria. Cornarius Ἀνδροφανεῖ legit ex lib. 5. Epid. vbi ista paulò aliter repetuntur.

94 τὸ Νικάνορος πάθος] ἐγένετο τὸ Νικάνορος πάθος legendum esse satis apparet. Repetitur autem hæc historia etiam lib. 5. Epid.

95 Τιμοκλέης] Δημοκλῆς melius ex lib. 5. Epid. vbi etiam istud iisdem pene verbis repetitur.

96 τὸ φοίνικος] Repetitur hoc quoque exemplum lib. 5. Epid.

καὶ ξυντάσεις] Pro τένοντας vitiosè ὀδόντας leg. lib. 5. Epid. τένοντας autem ceruicis neruos maiores vertimus Cælium † Aurelianum imitati lib. 3. acut. morb. In emprosthotono enim & opisthotono, neruorum maiorum, quos tenontas appellant, leuem tensionem & duritiem fieri scribit. Et peculiariter τένοντες de ceruicis duobus neruis maioribus dicuntur, quibus capiti colligatur, & sine quorum opera vertebræ collum sustinere nequeunt. Sic apud Isagoges authorem τοῦ τραχήλου τὰ μὲν ὄπισθεν, ἰδίως τένοντες ὀνομάζονται. Et Rufus Ephesius τένοντας nominari scribit, τὸ ὄπισθεν τοῦ τραχήλου. Et rursus, τὰς παχείας ἐκ τοῦ ἰνίου ἐκφύσεις. Quod etiam Homero est familiare, apud quem τένοντε de duobus illis ceruicis neruis dicuntur, vt fusius in nostra OEconomia scribimus. In hoc autem ægro epilepticas conuulsiones valde suspectas facit quod scribitur, ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τὰ πολλὰ τοῦ δεξιοῦ, ὥσπερ ἀστραπὴν ἐκλάμπειν ἐδόκει, fulgores enim qui comitialium oculis obuersantur subindicare videtur (scintillarum micas & circulos igneos Aurelianus vocat) quos per ἐκλάμψιας etiam antea lib. 6. Epid. expressit.

† Cap. 6.

97 τῷ Γαρμενίσκῳ] Repetitur etiam lib. 5. Epid. Asulanus codex τῷ Ἀρμενίσκῳ vitiosè habet, vt & ἵμερος, καὶ ἀπαλλαγὴ βίου, pro καὶ ἵμερος τῆς ἀπαλλαγῆς βίου, pro quo καὶ ἀπαλλαγῆς βίου ἐπιθυμίη scribitur lib. 5. Epid. Quod sequitur autem ἐν Ὀλυνθῳ, codices huic historiæ attexunt. Caluus verò aliam historiam contexuit.

τὸν σάμενον

A τὸν σάμινον ἀρπάσας] σάμινος hic vrnam aut vrnulam aquariam, aut aqualem (vt scribit Varro) aut vrceum aquarium indicat. Hesychio etiam σάμινος, ὑδρία, κάλπη, κάλαθος exponitur. Et σάμινος apud Aristophanem in Pluto & Ranis, vt & σαμίνιον amphoram vinariam & vas fictile vinarium significat, vt & inter vasa vinaria Polluci annumeratur cap. 2. lib. 6. Hesychius quoque σαμίνιον, κεράμιον, ἀγγεῖον exponit. Sic enim malim quàm κεραμεῖον, ἀγγεῖον, vt passim scribitur, quemadmodum & perperam σαμνεῖον pro σαμνίον. σαμίνια etiam scribit Varinus quosdam indoctè inter matulas recensere, sed apud antiquos vasis vinariis attribui, etsi ἀμὶς Hesychio σαμνίον exponitur. Hic ergo σάμινος vrnam indicat, vt & σαμνίον vrnulam, quæ Nonio vas aquarium significat, aut aqualem, citante Nonio ex Varrone, vrnulas, aquales. Potest & trulleum dici aut futis, cùm sit trulleum vas aquarium quo manus perluebantur, & futis Varroni dicatur vas quo in triclinium allatam aquam infundebant.

98 ὁ δὲ Κονῶνος] Repetitur etiam lib. 5. Epid. & meliore scriptura. Aut enim ἐκ κεφαλῆς ὀδύνης ἀρξαμένης legendum, aut ἐκ κεφαλῆ ὀδύνης ἀρξαμένης.

B καὶ βοή] Hoc deest in reconditissimis membranis Regiis, adscribunt tamen reliqua exemplaria ex lib. 5. Epid.

περὶ ἑπτὰ τεσσαράκοντα] Sic legunt exemplaria omnia, secutus tamen sum lectionem lib. 5. Epid.

τὰς δὲ ἐπὶ τελευτῆς] Hanc lectionem etiam secutus sum exemplaribus omnibus fretus. Melior tamen est lectio lib. 5. Epid. τὰς δέκα ἐπὶ τελευτῆς ἡμέρας. Caluus τὰς ς ἐπὶ τελευτῆς legisse videtur.

99 καὶ ὁ τοῦ Τιμοχάρεος] Repetitur etiam lib. 5. Epid.

100 τῷ Νικολάου] Diminutè repetitur hæc historia lib. 5. Epid.

περὶ μέσας νύκτας] Istud totum omissum est apud Cornarium, librarij, vt opinor, culpa.

ὑπομύσαρα] ὑπομύσαρα, δυσώδη, ἄξια τοῦ μυσάττεσθαι, fœtida, graueolentia, detestanda, abominanda, exponit Galenus in Exegesi, hunc locum procul omni dubio subindicans. Hesychius μυσαρόν, ῥυπαρόν, ἀκάθαρτον, sordidam, impuram exponit, & μυσά, μυσαρά, μιαρά, μεμιασμένα. μυσάττεσθαι est δυσχεραίνειν Varino, vnde μυσαττόμενος Hesychio, βδελυττόμενος, ἀποστρεφόμενος, detestandus, abominandus. ὅθεν τὸ μύσος, μίασμα. Hanc autem lectionem veram esse satis testantur exemplaria tum manu scripta, tum publicata, quæ in C ea retinenda mirum in modum consentiunt, vt idem hic ὑπομύσαρα significent, quod antea κάκοδμα, quæ mercurialis iusculo educi scripsit, ex quo etiam loco Caluus ὑπομυξώδεα forte legit. Cornarius verò ὑπομύσαρα non legit, sed pro eo οὖρα δὲ σποδοειδέα, quòd locus iste de vrinis intelligi videatur. Etsi verò non malè ista vrinis attribuuntur, quòd antea σποδοειδέα οὖρα hic author sæpe protulerit, tantum tamen codicum consensum aut fidem frangere, mihi religio est, vbi præcipuè alioqui rectè lectio ferri potest. Possunt autem intelligi σπογγοειδέα recrementa, quæ spongiis sunt similia & spongiosa, fungosa, flatulenta ac veluti innatantia, σομφὰ καὶ χαῦνα. Quæ excrementorum attributio, etsi alioqui non est vsitata huic medicinæ parenti, ferendum tamen est in hoc tumultuario opere, tot exemplaribus contestatam lectionem, ad aliquam rationi congruam notionem accommodari posse. Quòd si σποδοειδέα οὖρα ex Cornarij exemplaribus retineas, ea sanè vt sunt meliore fortuna quàm nostra omnia, ita expeditiorem ac faciliorem habebunt explicationem, vt vrinæ cinericij coloris & mercurialis succum referentes obaudiantur, sine sedimento, & cum D pauco enæoremate, quales sunt crudæ & dilutæ. Nam ista sanè sequentia vrinis rectè attribui debere, testatur Caluus ex codicibus Italicis, etsi de vrinis tacitum sit nostris in codicibus silentium. Non est autem prætermittendũ membranas quasdam Regias, non ita tamen vetustæ authoritatis, κωφοειδέα pro εὐκωφοειδέα hic scribere.

ἐπαναπνεῖν] Etsi stare potest hæc lectio & sensus constare, existimem tamen εὖ ἀναπνεῖν rectè legi posse, quod & fecisse Caluum apparet. Vt sit sensus, faciliorem respirationem ex vomitione videri contigisse, interdum tamen geminatam & duplicem spirationem adfuisse. ἐπαναπνεῖν igitur de frequenti & subinde repetita respiratione dicitur. At de duplicato & geminato spiritu aliàs ex germana Hippocratis literatura & doctrina scripsimus.

οἷον θερμοῦ πρόσφυσιν] πρόσφυσιν hic vocat concretionem quandam linguæ adnatam & adhærescentem, ex humoribus febris incendio resiccatis, tuberculosam & lupino similem, quæ incendij febrilis vehementiam indicauit, ἐπίθυμα vocat in Cois præsagiis.

E ἄγρυπνος, ἔκφρων] ἔμφρων legi ex codicibus manu scriptis, cum interpretibus.

ἐν τῷ βλέπειν] Illud ἐν τῷ βλέπειν popularem & valde plebeiam loquendi formulam, Hippocrati valde familiarem, imitatur, hoc est, conspiciebatur, videbatur (vt dixit Caluus) dum cerneretur apparebat. Neque enim nisi ad propriam oculi actionem referri videtur, quod tamen fecit Cornarius, eum qui intueretur respiciens.

101 ὥστε ἀτρεμίζειν οὐχ οἷός τε] Exemplaria omnia manu scripta, οὐχ οἷός τε ἦν legunt, quæ secutus est Asulanus.

καὶ τὸ φλέγμα κατεῖχεν] Hic φλέγμα inflammationem & igneum præter naturam calorem significat, vt aliàs sæpe apud Hippocr. & in Progn. vbi Galenus φλέγμα ἐπὶ τῆς παρὰ φύσιν θερμασίας φλογώδους εἰρῆσθαι scribit. Idem quoque in Exegesi, φλέγμα οὐ μόνον τὸν χυμὸν τοῦτον, τὸν λευκὸν καὶ ψυχρὸν, ἀλλὰ καὶ τὴν φλόγωσιν δηλοῖ. Vnde etiam τὰ φλεγμαίνοντα Hippocrati, aut φλεγματώδεα dicuntur, quæ incendium aut flammeum calorem concipiunt.

αἱ βῆχες ἀνεῖχον] Sic sanè legunt exemplaria omnia quæ secuti sumus, etsi malim κατεῖχον, quomodo legisse videtur Cornarius. F Neque enim vero est simile, tam oppleto thorace & pulmonibus, vt crebrior adesset respiratio, tussim abfuisse.

ἀποκαθῆραι δὲ] Hanc lectionem retinent exemplaria omnia tum scripta, tum publicata, quæ haud dubiè vitiosa est, pro qua ἀπεκάθηρε malim ad ὑγιὴς referatur, hoc sensu, eum sanitati restitutum, per quinque & triginta alios dies per sputa pus repurgasse. ἀπεκαθαίρετο videtur legisse Cornarius. Caluus verò ἀπεκαθάρθη. Isti verò à ruptione dies intelligi debent, in quibus suppurati repurgantur, alioqui ægri ad tabem transeunt, vt scribitur aph. 15. lib. 5. Exemplaria verò manu scripta Regia omnia τεσσαρακοστὴν pro τεσσαρακοστῇ legunt, & καὶ desiderant.

103 τῇ Διοπείθεος] Repetitur hoc exemplum lib. 5. Epid. Pro κεφαλαλγίη autem καρδιαλγίη quædam exemplaria scripta habent, quam lectionem ex lib. 5. Epid. sequi maluimus, etsi quæ publicatis testata est codicibus ferri potest, vt capitis aut oris ventriculi dolor reliquis etiam diebus tenuerit.

104 ὅτε δὲ ἐνταῦθα οἱ ἦν] Quidam manu scripti codices ἐνταῦθα ἰοῖ legunt.

G τῇ ἀπὸ Δορίσκου] Doriscus vrbs est Thraciæ Stephano, vnde Doriscius dicitur. Exemplaria verò manu scripta Regia non ita recondita, δομίσκου legunt, fortasse pro δορμίσκου vnde & δορμίσκιος.

ἢ πρότερον ἢ ὕστερον μ ἡμερέων] Significat ad quadragesimum prope diem abortu absolutam fuisse, ad eumque fere diem perdurasse.

καθίσταντο δὲ ἐς τωὐτὸ] Potest istud de doloribus intelligi qui à genu dextro exorti, illuc aut etiam ad inguina, & imum ventrem considerent aut consisterent. Potest & καθίσταντο ἐς τωὐτὸ, in pristinum statum reuertebantur, aut integritati restituebantur, significare, vt aliàs sæpe.

106 διαχωρήματα μέτρια, ὑγρά] Pro ὑγρά, λευκά legit Caluus contra omnium exemplarium fidem. Idem quoque huius historiæ extremum longè aliter legit.

107 τῇ Ἐπιχάρμου] Repetitur hæc historia lib. 5. Epid.

108 τῇ Πολεμάρχου ἐν ἀρθριτικοῖς] Repetitur etiam paulò aliter hoc exemplum lib. 5. Epid. Subindicat autem præcipuam morbi H articularis & coxarij causam fuisse, restitantem mensium abundantiam ex aph. 29. lib. 6.

109 τῇ Δικινίου ἀδελφῇ] Κλινίου legunt interpretes cum multis codicibus.

αἱματωδέων τῶν ἐμεσμάτων ἐρεγμοὶ] Sic omnia legunt exemplaria tum manu scripta, tum publicata. Suspecta tamen mihi est lectio & ἐρευγμοὶ legendum videtur aut ἐρυγμοὶ, vt cruentarum vomitionum eructationes, reiectiones & effusiones significet. ἐρευγμὸς enim idem quòd ἔρευξις & ἐρυγὴ indicat, neque solius flatus ex ventriculo emissio aut eructatio hac dictione significatur, sed quævis etiam aliorum humorum & excrementorum reiectio & effusio vt scribit Galenus Com. 2. in lib. 6. Epid. Alioqui sanè etiam ἐρυγὴ per translationem τὴν ἀφθονίαν abundantiam & copiam significat, metaphora à stomacho ducta, qui multis repletus cibis eos eructat & effundit. Indicatur igitur magnas fuisse hac in ægra cruentarum vomitionum refusiones & eructationes. At ἐρεγμὸς aliud quiddam sanè Hippocrati significat, idemque quod ἔρεγμα aut ἔειγμα & fabam fresam aut leguminum genus fresum fractumque denotat, vt alibi scribimus.

καὶ ξυνεσταλμένον ἐχώρει] ξυνεσταλμένον πνῖγμα dicitur suffocatio coarctata, hoc est coarctationis aut contractionis sensum inducens, & suffocatio os ventriculi coarctans, comprimens, ac veluti constringens, vnde & vomitiones sequebantur, quod fit humorum copia & qualitate grauato ac compresso stomacho, barbari stricturam stomachi vocant. Caluus ξυνεσφραμμένον legisse videtur.

οἶνος γαλακτώδης] Vinum egelidum & lactei teporis intelligi videtur, quòd ὕδωρ γαλακτῶδες medicis aqua egelida & tepida dicatur. Quidam vinum lacte mixtum intelligunt, quod οἰνόγαλα dicitur.

110 τῇ Παυσανίου κούρῃ] Fungi cùm frigidi sint & humidi crassos humores flatusque plurimos gignunt, indeque alimentum pituitosum & frigidum prauique admodum succi oritur, præcipuè verò si non bellè elixi edantur. Strangulationes nanque & animi deliquia, sudores frigidos, & difficilem respirationem afferunt, ore ventriculi angustia pondereque presso, malignaque eorum qualitate vexato. Ideoque iis quæ humores crassos incidunt, calidisque & siccis medicamentis expugnātur, cuius generis est oxymel ipsum per se, aut cum origano & hyssopo incoctum, aut feruefactio satureiæ, aut origani iusculum, itidem que mulsa quæ hîc exhibetur, quæ etiam vomitionem ciet. Quamobrem etiam non malè vulgus fungis calida aromata admiscet, aut satureiam, aut thymum, aut origanum. Quidam etiam vinum optimum & generosissimum iis qui fungos esitarint exhibent, piperataque & aromata alia admiscent, nonnulli etiam allium edendum offerunt, vt fungorum limus & lentor, madentisque terræ, ex quo oriuntur, acescens succus (vnde ζύμωνα κακὸν χθονὸς † Nicander vocat) facilius dissipetur & euincatur. Malo autē exemplo hîc balneum offertur, quod nec sanè in huiusmodi esu tutum est. † *In Alexiphar.*

111 Ἐπιχάρμῳ] Aliter paulò repetitur hæc historia lib. 5. Epid.

112 τῷ Εὔφρονος] Hæc historia ex lib. 5. Epid. huc reponenda.

113 μετὰ ζέφυρον] Diminutè quoque istud repetitur lib. 5. Epid.

ἐπωύσῃ] Mihi haud dubiè mendosa scriptio videtur, etsi omnibus exemplaribus tum manu scriptis, tum publicatis est contestata. Cornarius ἐπωύσῃ legisse videtur, quæ sanè lectio placet. Caluus ἐπωδύσῃ. Sed certè mihi rectè ἐπώχθη pro ἐπωύχθη legi posse videtur, vt αἰώχθῳ & αἰωύχθῳ poëtis dicitur. Eaque scriptura indicabitur tubercula illa ad aures oborta soli puero adaperta fuisse.

περὶ ἀμφότερα] Illud περὶ ἀμφότερα superioribus iunxi, codices manu exaratos secutus, etsi recentior Regius περὶ ἀμφοτέρων legit, vetustior autem περὶ ἀμφότερα. Eandemque scriptionem secutus videtur Caluus.

οἱ ὀρνιθίαι] Ornithiæ venti dicuntur quasi auiarij, verno tempore inualescentes, Aquilonij toto genere vt scribit Aristoteles libello de mundo. Vnde hîc frigidi censentur, sic dicti ab auium aduentu aut hirundinis viso, vt scribit Plinius ††, qui fauoniis annumerat, interdumque Etesiis. Iidem interdum Chelidoniæ dicuntur. Aristophanis scholiastes Acharn. ornithiam ventum dici scribit, ὃς παρὰ τὴν γῆν τὰ ὄρνεα σορέννυσιν, ὑπὸ τῆς ψυχρᾶς πνοῆς. Interpretes exemplaria quædam secuti, ὀρθίαι legunt, & rectos ventos vocant. †† *Cap. 47. l. 2.*

ἐπεδήμησαν βῆχες] Sic lego cum Galeno contra omnium exemplarium fidem. Hunc autem locum profert Galenus Comm. 3. in lib. 6. Epid. etsi πολλοί non addit. Significatur autem multis oblonga tubercula ad aures enata fuisse, quales sunt oblongæ Satyris adnatæ aurium eminentiæ, quas φήρεα vocant, à Satyrorum similitudine, quos φῆρας Iones vocant, de quibus scriptum est libro 6. Epid. φήρεα igitur dicuntur, τὰ τὴν ἐμφέρειαν ἔχοντα φηρῶν (vt scribit Galenus) οὕτω γὰρ ὀνομάκασιν ἔνιοι τῶν Ἰώνων σατύρους, ὡς γράφουσί τε καὶ πλάττουσι περιμήκεις ἐξοχὰς ἔχοντας περὶ τοῖς ὠσί. Huius quoque loci explicationem confirmat in Exegesi Galenus his verbis, φήρεα αἱ περιμήκεις ὑπὸ τὰ ὦτα ἀδενώδεις ἐξοχαί, οἵας καὶ οἱ σάτυροι ἔχουσιν. ἔνιοι δὲ καὶ φῆρες καὶ θῆρες καλοῦνται. ἵνα ἡ φήρεα ἀττικῶς εἰρημένον. Etsi aliter legitur publicatis in omnibus codicibus. Innuit enim his verbis φῆρες pro θῆρες quibusdam dictum, vt quandoq; Attici φλᾶν pro θλᾶν dicunt, & φλάττειν pro θλάττειν. Quanquam id Æolibus est proprium, vt melius αἰολικῶς quàm ἀττικῶς legatur. Etsi non malè quidam φήρεα ἀττικῶς εἰρημένον in his extremis verbis reponunt.

114 Timonactis infanti ferè bimestri, pustulæ in cruribus, coxis, lumbis & imo ventre, tumoresque admodum rubicundi extiterunt. Quibus conquiescentibus conuulsiones & comitiales exoriebantur, multis diebus sine febre fuit, & mortuus est. 115 Polemarchi puerum, qui antea quidem pus intro collegerat & exscreauerat, tandem tamen calores corripuerunt, aqua intercutem vexabatur, lienis tumore & crebro anhelitu. Si quando ad locum accessu difficilem contenderet, imbecillus erat & siticulosus, ac interdum cibum ferè auersabatur, itemque tussicula sicca multo tempore detinebat, ac nisi sanè soluta esset aluus inferior, implebatur, & creber anhelitus suffocatioq; magis vexabat. Tandem verò destillatio & exscreatio superuenit & tussis. Exscreatio autem crassa, pallida, purulenta, febrisque vehemens erat, quæ desiisse visa est, & tussis esse mitior, puraque exscreatio. Rursus febris acuta repetiit, spiratio crebra, mortuus est. Antea tamen pedes riguerunt, posteaque toto corpore perfrixit. Spiratio magis intercepta fuit, vrina suppressa est, extrema perfrixerunt, mentis compos mortuus est, tertio verò à recidiua die.

114 Τῷ Τιμώνακτος παιδίῳ ὡς διμηνιαίῳ ἐξανθήματα ἐν σκέλεσιν, καὶ ἐν ἰσχίοισι, καὶ ὀσφύϊ, ὑπογαστρίῳ, καὶ οἰδήματα σφόδρα ἐνερευθῆ. καταστάντων δὲ τούτων, σπασμοὶ καὶ ἐπιληπτικὰ ἐγίνοντο, ἄνευ πυρετοῦ ἡμέρας πολλάς, καὶ ἐτελεύτησεν. 115 τῷ τοῦ Πολεμάρχου, ξυνέβη μὲν τὸν ἔμπροσθεν χρόνον ἐμπυωθῆναί τε καὶ ἀποχρέμψασθαι. ὕστερον δὲ θέρμαι αὐτὸν ἦσαν. καὶ ὑδρωπιώδης ἦν, καὶ ἐπίσπληνος, καὶ ἀσθματώδης. πρὸς αἶπος εἴ ποτε οἴοι, ἀδύνατος. καὶ διψώδης. καὶ ἀπόσιτος ἐπιεικῶς ἔστιν ὅτε. καὶ βηχία ξηρὰ ἐπὶ πουλὺν χρόνον οὕτως ἐγίνετο. προσεφέρετο καὶ εἰ μή τοι διάλυτος. κοιλίη κάτω πλήρης ἐγίνετο. καὶ ἆσθμα καὶ πνῖγμα ἐγίνετο μᾶλλον. τέλεος δὲ κατάρροος. καὶ ἀπόχρεμψις ἐπικατῆλθε. καὶ βήξ. ἡ δὲ ἀπόχρεμψις παχεῖα καὶ ὠχρά. πύα δὲ καὶ πυρετὸς σφοδρός. καὶ ἐδόκει λῆξαι. καὶ ἡ βὴξ πρηϋτέρη. καὶ ἡ ἀπόχρεμψις καθαρή. ὑπέστρεψε πάλιν ὀξὺς πυρετός. πνεῦμα πυκνόν. ἐτελεύτησε, πλὴν προεσερρίγωσε πόδας, καὶ κατεψύχθη μετὰ ταῦτα. πνεῦμα μᾶλλον ἐγκατελήφθη. ἡ οὔρησις ἔστη. τὰ ἄκρεα κατεψύχθη. ἔμφρων ἐτελεύτησε. τριταῖος δὲ ἀπὸ τῆς ὑποστροφῆς.

116 τῷ τοῦ

A [116] Τῷ τοῦ Θυνοῦ σφόδρα ἐν πυρετῷ καυσώδει, ἐλιμοκτονήθη. ὑποχώρησις συχνή. μετὰ χολῆς δὲ ἐγένετο, καὶ μετὰ ἀψυχίης, καὶ ἱδρῶτος πολλοῦ. κατεψύχθη σφόδρα. καὶ ἄφωνος τὴν ἡμέρην ὅλην καὶ νύκτα. ἐγχεόμενος χυλὸν πτισάνης, κατείχετο. ἐφρόνει. εὔπνοος ἦν. [117] τῷ Ἐπιχάρμου ξυνέβη ἐκ περιόδου, καὶ ποτοῦ ἀπεψίη. τῇ ὑστεραίῃ δὲ πρωῒ ἄσης γενομένης, πιὼν ὕδωρ. ὄξος. ἅλας. ἐξήμεσε φλέγμα.

B μετὰ δὲ ῥῖγος ἔλαβεν. ἐλούσατο πυρεταίνων. καὶ στῆθος ἤλγει. τῇ τρίτῃ εὐθὺς πρωῒ, κῶμα. ὀλίγον χρόνον ἐπεῖχεν, καὶ ἐπελήρει. καὶ πυρετὸς ὀξύς. βαρέως ἔφερε τὴν νόσον. τῇ τετάρτῃ ἄγρυπνος. ἀπέθανεν. [118] Ἀρίστωνι, δακτύλου τοῦ ποδὸς ἡλκωμένου, ξὺν πυρετῷ, ἀσάφεια. ὁ δὲ γαγγραινώδες, ἀνέδραμεν ἄχρι πρὸς γόνυ. ἀπώλετο. ἦν δὲ μέλαν ὑπόξηρον. δυσῶδες. [119] ὁ δὲ καρκίνωμα ὃ ἐν τῇ φάρυγγι καυθεὶς, ὑγιὴς ἐγένετο ὑφ' ἡμέων. [120] Πολύφαντος

C ἐν Ἀβδήροισι κεφαλὴν ὠδύνατο, ἐν πυρετῷ σφοδρῷ. οὖρα λεπτὰ πολλά. ὑποστάσιες δασεῖαι καὶ ἀνατεταραγμέναι. οὐ παυομένου δὲ τοῦ ἀλγήματος τῆς κεφαλῆς, πταρμικὰ προσετέθη ἐόντι δεκαταίῳ. μετὰ δὲ ἐς τράχηλον ὀδύνη ἰσχυρή. οὖρον ἦλθεν ἐρυθρὸν. ἀνατεταραγμένον, οἷον δὲ τοῦ ὑποζυγίου. παρέκρουσε τρόπον φρενιτικόν. ἀπέθανεν ἐν σπασμοῖσιν ἰσχυροῖσιν. [121] Παραπλησίως δὲ καὶ ἡ τοῦ

D Εὐαλκίδου οἰκέτις. ἔνθα οἱ πολὺν χρόνον τὰ δασέα ἐχώρει οὖρα. καὶ κεφαλαλγίαι ἐνῆσαν. φρενιτικὴ γενομένη ἀπέθανεν. ὡσαύτως σπασμοῖσιν ἰσχυροῖσι. πάνυ γὰρ τὰ δασέα οὖρα καὶ ἀνατεταραγμένα σημεῖον ἀκριβὲς κεφαλαλγίης. καὶ σπασμοῦ. καὶ θανάτου. [122] ὁ δὲ Ἁλικαρνασεὺς ὁ ἐν τῇ Ξαντίππου οἰκίῃ καταλύων οὖς ἐν χειμῶνι ὠδύνατο.

E καὶ κεφαλὴν οὐ μετρίως. ἦν δὲ περὶ ἔτεα πεντήκοντα. φλέβα ἐτμήθη. κατὰ Μνησίμαχον, ἐβλάβη ἡ κεφαλὴ, κενωθεῖσα. καὶ ψυχθεῖσα. οὐ γὰρ ἐξεπύησεν. φρενιτικὸς ἐγένετο. ἀπέθανε. οὖρα καὶ τούτῳ δασέα. [123] ἐν Καρδίῃ τῷ Μητροδώρου παιδὶ ἐξ ὀδόντων ὀδύνη. σφακελισμὸς σιαγόνος, καὶ οὔλων ὑπερσάρκωσις δεινή. μετρίως ἐξεπύησεν. ἐξέπεσαν οἱ γόμφιοι καὶ ἡ σιαγών. [124] Ἀναξήνωρ ἐν Ἀβδήροισιν. ἦν μὲν σπληνώδης, καὶ κακόχροος. ξυνέβη δὲ αὐτῷ

F οἰδήματος γενομένου περὶ μηρὸν τὸν ἀριστερὸν, ἐξαπίνης τοῦτο ἀφανισθῆναι. οὐ πολλῇσι δὲ ὕστερον ἡμέρῃσιν ἐγένετο αὐτῷ κατὰ τὸν σπλῆνα, οἷον ἐπινυκτὶς ἐξ ἀρχῆς, ἔπειτα δὲ οἴδημα καὶ ἐρύθημα σκληρόν. μετὰ δὲ ἡμέρην τετάρτην πυρετὸς ἐγένετο καυσώδης, καὶ ἐπελιδνώθη πάντα κύκλῳ καὶ σαπρὰ ἐδόκει. ἀπέθανεν. ὑπεκαθάρθη δὲ πρότερον καὶ κατενόει. [125] Κλόνιγος ἐν Ἀβδήροισιν, ἦν μὲν νε-

G φριτικός. οὔρει δὲ αἷμα κατὰ σμικρὸν κατὰ πουλὺ χαλεπῶς. ἠνώχλει δὲ καὶ κοιλίη δυσεντερική. τούτῳ πρωῒ μὲν ἐδίδοτο γάλα αἴγειον. καὶ ὕδατος πέμπτη μερὶς ἀναμεμιγμένον τὸ πᾶν κοτύλαι τρεῖς. ἑσπέρης δὲ ἄρτος μὲν ἐξοπτός. ὄψα δὲ, σεῦτλα. ἢ σίκυος. οἶνος μέλας λεπτός. ἐδίδοτο δὲ καὶ σίκυον πέπονα. οὕτω δὲ διαιτωμένῳ καὶ ἡ κοιλίη ξυνέστη. καὶ τὰ

H οὖρα καθαρὰ ἐφοίτα. ἐγαλακτοπότησε δὲ, ἕως τὰ οὖρα ἀπεκατέστη. [126] γυναικὶ ἐν Ἀβδήροισι, καρκίνωμα ἐγέ-

[116] Thyni puero in febre ardente vehementer inedia confecto, copiosa alui deiectio: cum bile tamen aderat, & animi deliquio, multoque sudore, toto corpore admodum perfrixit, dieq; integro & nocte vox defecerat. Infusum ptissanæ cremorem continuit, mentis compos erat, facile spirabat. [117] Epicharmi puero ex deambulatione & potu cruditas cōtigit. Postridie autem mane suborta anxietate, epota aqua cum aceto & sale pituitam vomitione reiecit, posteaque rigor prehendit, in febre lauit, pectus dolebat. Tertio die sub ipsum crepusculum sopor exiguo tempore detinebat, delirabat & febre acuta vexabatur, morbum grauatè ferebat. Quarto peruigil mortuus est. [118] Aristoni pedis digito vlcerato cum febre vocis obscuritas aderat, gangræna ad genu vsq; peruenit, periit. Vlcus autem erat nigrum, subaridum & graueolens. [119] Qui cancrum in faucibus habebat, vstione per nos conualuit. [120] Abderis Polyphantus capitis dolore in vehementi febre vexabatur. Vrinæ tenues, copiosæ, sedimenta crassa & returbata. Cùm verò capitis dolor minimè conquiesceret, sternutamenta sunt naribus admota decimo die. Post hæc autē dolor vehemens ceruicem inuasit, vrina rubra prodiit, returbida, qualis veterini generis. Velut phrenitide captus, mēte motus est, obiit cum vehementibus conuulsionibus. [121] Ad eundem quoq; modum Eualcidæ famula, cùm ei, multo tempore vrinæ densæ prodirent, & capitis dolores adessent, phrenitide correpta, & vehementibus conuulsionibus similiter vexata, mortua est. Ferè enim vrinæ spissæ & conturbatæ capitis doloris, conuulsionis, & mortis indubitatum signum præseferunt. [122] Halicarnaseus quidam qui ad Xantippi domum diuertebat, per hyemem auris & capitis dolore nō mediocri tenebatur. Erat autem annorum prope quinquaginta. Vena iuxta Mnesimachum pertusa est. Caput vacuatum ac perfrigeratum noxiam sensit. Neq; enim pus reddidit. Phreniticus euasit, mortuus est. Huic quoq; vrinæ spissæ erant. [123] In Cardia Metrodori puero ex dentium dolore maxillæ syderatio, & vehementer supercrescēs in gingiuis caro, ac moderata suppuratio contigit, tum molares, tum maxilla ipsa deciderunt.

[124] Abderæ Anaxenor lienosus quidem erat & vitiato colore. Contigit autem vt obortus ad femur sinistrum tumor, de repente euanesceret. Neq; multis post diebus, ad lienis regionem exorta ei est per initia velut pustula noctibus inquietans Epinyctis dicta, insuperque tumor cum rubore & duritie. Post diem autem quartum febris ardens suborta est, & in ambitu omnia liuorem contraxerūt, & computruisse visa sunt. Mortuus est, cùm tamen antea aliquantulum purgatus & mentis compos fuisset. [125] Abderæ Clonigus cùm renum quidem doloribus vexaretur, sanguinem paulatim meiebat plærunq; cum molestia, & aluus intestinorum difficultate laborabat. Huic mane quidem lac caprillum cum quinta aquæ parte est exhibitum, ita vt tota mixtura heminarum trium esset. Ad vesperum autem, cùm pane quidem exassato, pro obsonio beta aut cucumis, vinum nigrū tenue. Exhibebatur etiam cucumeralis pepo. Hac autem victus ratione, & aluus substitit, & puræ vrinæ prodibant. In lactis autem potu perseuerauit, tantisper dum vrinæ restitutæ sunt. [126] Abderæ mulieri cuidam circa pectus carcinoma

exortum est. Erat autem huiusmodi, per papillam sanies subcruenta effluebat. Intercepta verò fluxione mortua est. [127] Abderæ Dinij puero ad vmbilicũ mediocriter pertuso, fistula parua relicta est, interdumq́; lumbricus crassus per se peruasit, cumq́; febricitaret (vt aiebat) biliosa, quòd & ipsa hâc prodibant. Huic intestinũ in fistulam prolapsum est, ac velut fistula corrodebatur, rursusq́; disrumpebatur, tussiculæq́; intus permanere non sinebant. [128] In Pela Pythonis filius confestim multum febricitare cœpit, cum magna in somnum propensione, cum vocis defectione somni fiebant, aluusque toto tempore dura erat. Glande verò ex felle supposita, multa deiiciebat, statimq́; remittebat. Celeriter autem aluus rursus intumescebat, febris ingrauescebat, eademque in somnum propensio perseuerabat. Eodem autem rei statu, exhibitum est aliquid medicamenti ex his quæ carthamum & cucumerem agrestem, & meconium recipiunt, biliosa eruperunt, confertimque sopor cessauit, febris mitescebat, cunctaque alleuata sunt, & decimoquarto die iudicio est absolutus. [129] Eudemo lienis dolore vehementer conflictato, à medicis est imperatum vt multa comederet, vinum paucum tenue biberet, frequenter deambularet, ex qua victus ratione nihil immutabat. Vena secta est, cibos & potum parcè sumpsit, deambulationes sensim auctæ sunt, vinum nigrum, tenue est exhibitum, conualuit. [130] Philistidem Heraclidæ coniugem febris acuta inuasit, faciei rubor nulla ex euidente causa. Paulò verò post procedente die, rigore correpta, cùm non recalesceret, conuulsio in manuum digitis & pedum oborta est, paulumque postea incaluit. Vrinas reddidit compacta quædam innatantia, nebulosa, diuulsa habentes, per noctem dormiuit. Secundo die insuper riguit, per diem paulò magis incaluit, & rubor minor erat, & conuulsiones moderatiores succedebant, vrinæ eædem, noctem dormiuit, parũ peruigil fuit cùm nulla ægrè tolerabili molestia. Tertio die vrinas coloratas magis reddidit, parũ subsidentes, sub idem tempus subinde rigor prehendit, febris acuta, sudor per noctem toto corpore dimanauit. Sub vesperum autem diei color in regij morbi modum versus est, noctũ dormiuit, & sudor toto corpore effluxit. Quarto die sanguis ex nare sinistra probè effluxit, & menstrua pauca suo ordine comparuerunt. Rursus autem eodem tempore febricula ingrauescebat, vrinæ paucæ, densata quædam innatantia habentes. Aluus verò, cùm natura dura esset, multò tamen magis substitit, nihilq́; nisi subdita glande demittebat, noctu dormiuit. Quinto die tum febricula mitior visa est, tum sub vesperum sudor toto corpore effusus est, & menstrua profluxerunt, noctuque dormiuit. Sexto die vrinam confertam, multam, densata quædam innatantia, & paucam subsidentiam cõcolorem habentem reddidit. Circa meridiem autem paulum insuper riguit, aliquantum incaluit, sudor toto corpore dimanauit, noctu dormiuit. Septimo die parum recaluit, facilè tulit, toto corpore sudauit, vrinæ probè coloratæ erant, cuncta iudicatione sunt absoluta. [131] In oppugnatione circa Datum Tychon catapulta in pectus vulnus accepit, paruoq́; post interuallo, risus cum perturbatione ei aderat. Videbatur autem medicus cùm lignum eximeret, ferrum circa septum transuersum reliquisse. Cumque sub vesperam ei dolor commotus

νεῦ περὶ τὸ στῆθος. ἦν δὲ τοιοῦτον. διὰ τῆς θηλῆς ἰχὼρ ὕφαιμος ἐρρύη. ἐπιληφθείσης δὲ τῆς ῥύσιος, ἀπέθανεν. [127] Τῷ Δεινίου παιδίῳ ἐν Ἀβδήροισι μετρίως ὀμφαλὸν βρωθέντι, συρίγγιον κατελείφθη. καί ποτε καὶ ἕλμις δὲ ἑωυτοῦ διῆλθεν ἁδρά. καὶ ἔφη ὅτε πυρέξειε χολώδεα, ὅτι καὶ αὐτὰ ταύτῃ διήει. προσεπεπτώκει τούτῳ τὸ ἔντερον πρὸς τῷ συριγγίῳ, καὶ διαβέβρωτο ὡς τὸ συρίγγιον, καὶ ἐπανερρήγνυτο, καὶ βηχία διεκώλυε διαμύειν. [128] Τῷ παιδίῳ τῷ Πύθωνος ἐν Πέλλῃ πυρετὸς αὐτίκα ἤρξατο πουλύς. καὶ καταφορὴ πουλλὴ μετ' ἀφωνίης. ὕπνοι ἐγίνοντο. καὶ κοιλίη σκληρὴ, παρὰ πάντα τὸν χρόνον. προστιθεμένου δὲ τοῦ ἐκ τῆς χολῆς, πολλὰ διεχώρει. καὶ αὐτίκα ἐνεδίδου. ταχὺ δὲ πάλιν ἡ κοιλίη ἐπήρετο. καὶ ὁ πυρετὸς παρωξύνετο. καὶ ἡ καταφορὴ διὰ τῶν αὐτῶν. τῆς δ' αὐτῆς ἀγωγῆς ἐούσης, ἐδόθη τι τῶν σὺν κνίκῳ. καὶ σικύου. καὶ μηκωνίου. καὶ χολώδεα κατέρρηξε. καὶ αὐτίκα τὸ σῶμα ἐπέπαυτο. καὶ ὁ πυρετὸς ἐπραΰνετο. καὶ τὰ ὅλα ἐκουφίσθη. καὶ ἐκρίθη τεσσαρεσκαιδεκαταῖος. [129] Εὔδημος σπλῆνα ἐπόνει ἰσχυρῶς. προσετάσσετο ὑπὸ τῶν ἰητρῶν ἐσθίειν πουλλά. πίνειν οἶνον ὀλίγον λεπτόν. περιπατεῖν συχνά. οὐ μετέβαλλεν. ἐφλεβοτομήθη. σιτία καὶ ποτὰ πεφεισμένως. περίπατοι ἐκ προσαγωγῆς. οἶνος μέλας λεπτός. ὑγιάνθη. [130] Φιλιστίδι τῇ Ἡρακλείδου γυναικὶ, ἤρξατο πυρετὸς ὀξύς. ἔρευθος προσώπου, ἐξ οὐδεμίης προφάσιος. ὀλίγον δ' ὕστερον τῆς ἡμέρης ἐρρίγωσεν. οὐκ ἀναθερμανθείσης, σπασμὸς ἐγένετο, ἐν τοῖσι δακτύλοισι τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν. σμικρὸν δὲ μετὰ ταῦτα ἐπεθερμάνθη. οὔρησε ξυστροφώδεα. νεφελώδεα. διεσπασμένα. νύκτα ἐκοιμήθη. δευτέρῃ ἐπερρίγωσεν. ἡμέρῃ σμικρῷ μᾶλλον ἐθερμάνθη. καὶ τὸ ἔρευθος ἧσσον. καὶ οἱ σπασμοὶ ἐπεγίνοντο μετριώτεροι. οὖρα διὰ τῶν αὐτῶν. νύκτα ἐκοιμήθη. σμικρὰ διαγρυπνήσασα, μηδεμιῆς δυσφορίης ἐνεούσης. τριταίη οὔρησεν εὐχροώτερα, σμικρὰ ὑφεστηκότα. τὴν δ' αὐτὴν ὥρην ἐπερρίγωσεν. πυρετὸς ὀξύς. ἱδρὼς ἐς νύκτα δι' ὅλου. ὀψὲ δὲ τῆς ἡμέρης τὸ χρῶμα ἀνεβάπη εἰς τὸν ἰκτερώδεα τρόπον. νύκτα ὕπνωσε δι' ὅλου. τεταρταίῃ αἷμα ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ ἐρρύη καλῶς. καὶ γυναικεῖα σμικρὰ ἐπεφαίνετο ἐν τάξει. πάλιν δὲ τὴν αὐτὴν ὥρην, τὸ πυρέτιον παρωξύνθη. οὖρα ξυστροφώδεα σμικρά. κοιλίη δὲ, φύσει μὲν σκληρή. πολὺ δὲ μᾶλλον ξυνεστήκει. καὶ οὐδὲν διήει, εἰ μὴ βάλανον προσθεῖτο. νύκτα ὕπνωσε. πεμπταίῃ τό, τε πυρέτιον πρηΰτερον. καὶ πρὸς τὴν ἑσπέρην δι' ὅλου ἵδρου. καὶ γυναικείων χώρησις. καὶ νύκτα ὕπνωσεν. ἑκταίη, οὔρησεν ἀθρόον πουλὺ ξυστροφῶδες. σμικρὴν ὑπόστασιν ἔχον ὁμόχροον. περὶ δὲ μέσον ἡμέρης, σμικρὰ ἐρρίγωσεν. ὑπεθερμάνθη. ἵδρωσε δι' ὅλου. οὖρα εὔχροα. ἐκρίθη πάντα. [131] Τύχων ἐν τῇ πολιορκίῃ τῇ περὶ Δάτον ἐπλήγη καταπέλτῃ ἐς τὸ στῆθος, καὶ μετ' ὀλίγον γέλως ἦν περὶ αὐτὸν θορυβώδης. ἐδόκει δέ μοι ὁ ἰητρὸς ἐξαίρων τὸ ξύλον, ἐγκαταλιπεῖν τὸν σίδηρον, κατὰ τὸ διάφραγμα. ἀλγέοντος δὲ αὐτοῦ περὶ τὴν ἑσπέρην, ἔκλυσέ

τε καὶ

A τε καὶ ἐφαρμάκευσε. κατὰ νύκτα διήγαγε τὴν πρώτην δυσφόρως. ἅμα δὲ τῇ ἡμέρῃ, ἔδοξε καὶ τῷ ἰητρῷ καὶ τοῖσιν ἄλλοισι βέλτιον ἔχειν. ἦν γὰρ ἥσυχος. προέῤῥησις ὅτι σπασμοῦ γινομένου οὐ βραδέως ἀπόλλυται. ἐς τὴν ἐπιοῦσαν νύκτα δύσφορος, ἄγρυπνος. ἐπὶ γαστέρα τὰ πολλὰ κείμενος. τρίτη πρωῒ ἐσπᾶτο. περὶ μέσον ἡμέρης ἐτελεύτησεν. [132] εὐνοῦχος ἐκ κυνηγεσίης καὶ διαδρομῆς, B ὑδραγωγὸς ἐγένετο. ὁ παρὰ τὴν Ἐλεάλκεος κρήνην. ὁ περὶ τὰ ἑξέτεα ἱππουρίην καὶ βουβῶνα, καὶ ἰξὶν καὶ κέδματα. [133] ὁ τὸν κενεῶνα φθινήσας, ἑβδομαῖος ἀπέθανεν. προπτυόντων ἄπεπτον, ἅλμη μετὰ μέλιτος. [134] πορνείη ἄχρωμος δυσεντερίης ἄκος. [135] τῇ Λεωνίδεω θυγατρὶ, ἡ φύσις ὁρμήσασα ἀπεστράφη. ἀποστραφεῖσα, ἐμυκτήρισεν. μυκτηρίσασα διηλλάγη. ὁ ἰητρὸς οὐ ξυνῆκεν. ἡ παῖς ἀπέθανεν.
C [136] ὁ Φιλοτίμου παῖς ἔφηβος, ἦλθεν εἰς ἐμέ. εὑρὼν κρανίον ὀστέον ἔρημον ἰητρικῆς ἐς ἴχνια τὰ κρύφιμα οὐκ ὁρῶν ἐσώπα.

esset, infusum per clysterem & medicamētum aluum deiiciens exhibuit. Primam noctem implacidè transegit. Sub diluculum verò & medico & reliquis melius habere visus est, placidus quippe erat. Prædictum est accedente conuulsione celeriter periturum. Postera nocte implacidus, peruigil, in ventrem plærunq; decumbens, tertio die mane cōuulsione tentabatur, sub meridiem mortuus est. [132] Eunuchus ex venatu & discursatione in aquam inter cutem delabitur. Qui ad Elealcis fontem habitabat, ad sex annos hippurin habuit & inguinum tumorem, varicem & diuturnas defluxiones in coxendicem aut articulos. [133] Quidam ad lateris inanitatem tabefactus, septimo die mortuus est. In his qui pus prius crudum expuunt, salsa cum melle exhibenda sunt. [134] Impudens scortatio difficultati intestinorum medetur. [135] Leonidæ filiæ natura ad impetum incitata sese auertit, atq; vbi auersa est, sanguinem ex naribus effudit, quo effuso permutata est, quod non vidit medicus, puella mortua est. [136] Philotimi filius vbi ad pubertatem peruenit, ad me venit. In quo vbi caluariæ os arte medica destitutum inuenissem, occulta animi sensa ad curationem non satis constare videbam.

[124] τῷ Τιμόνακτος] Sic legunt ferè exemplaria omnia præter recentiora quedam Regia, quæ Τιμαίακτος habent. ἀνευρέθη quoque habent omnia, vt & Italica etiam, sed ἀνερεύθη malim, vt legisse videtur Cornarius.

[115] πρὸς αἶπος ἔ ποτε οἶοι] Sic legunt omnia exemplaria, quanquam ἴοι malim ἀντὶ τοῦ πορεύοιτο, vt legisse videntur interpretes. αἶπος au-
D tem Hesychio ὑψηλὸν τόπον, ἢ ὑλώδη, ἢ κάματον significat, locum arduum, excelsum, & accessu difficilem. Quibusdam verò montis verticem & cacumen.

Καὶ πυρετὸς σφοδρὸς] Καὶ βὴξ addunt exemplaria quædam Regia manu scripta recentiora. Quæ certè nō improbatur lectio, & his quæ sequuntur magis respondet, καὶ ἡ βὴξ προηγούμενη.

τὴν περιεῤῥίσωσε πόδας] Vitiata est lectio pro περιεῤῥίγωσε. Manu scripta exemplaria Regia duo περιεῤῥίγωσε habent, eaque lectio ad Italica exemplaria peruenit.

[116] τῷ τοῦ Θωὸς] ὁ τοῦ Θωὸς legendum videtur, contra tamen omnium exemplarium fidem. λιμοκτονίαν autem esse eam quæ fame contrahitur macerationem, omnimodamque abstinentiam, aut eam quæ solo potu vt mulsa, aut ptisanæ cremore instituitur victus rationem, præter ea quæ scribit Gal. Com. in lib. de rat. vict. in morb. ac. id etiam præsenti historia contestatum est.

[118] ἀσαφέα] Istud de voce obscura, balbutiente, nec satis expedita dicitur, vt antea sæpè γλῶσσα ἀσαφὴς, etsi Caluus ad febrem la-
E tentem retulit. Sed in gangræna febris latens esse non potest. Quod etiam ex his [a] Celsi verbis, vbi de gangræna loquitur, satis patet, quæ huic loco apprimè quadrant. Inter hæc deinde febris acuta oritur ingensq; sitis, quibusdam etiam delirium accedit, alij quamuis mentis suæ compotes sunt, balbutiendo tamen vix sensus suos ore explicant. Aduertendum hîc tamen est interpretes καρκινώδες pro γαγγραινώδες legisse, contra omnium codicum fidem. [a] *Cap. 26. lib. 5.*

ἦν δὲ μέλαν] Sic de gangræna Celsus. Caro in vlcere vel nigra, vel liuida est, sed sicca & arida, proximaq; cutis plærunque subnigris pustulis impletur, deinde ei proxima vel pallida, vel liuida, fereq; rugosa sine sensu est.

[120] οὖρον ἦλθεν ἐρυθρὸν] Hîc ἐρυθρὸν non legit Caluus, vt nec paulò ante δασύ.

[121] ἔνθα οἱ πολλῷ χρόνου] Caluus ἐν ὑστέρῳ πολλῷ χρόνου legit contra omnium quos adhuc videre licuit codicum fidem.

δασέα οὖρα καὶ ἀναπεπραμμένα] Hîc vulgi more ἀναπεπραμμένα οὖρα vocat quæ ἀνεστραμμένα Galenus in exegesi ex Hippocrate agnoscit, & ἀναπεφυραμένα exponit. Commutatas enim vrinas, conturbatas & returbidas significant, & quæ παχέα οὖρα καὶ μὴ καθιστάμενα explicat Galenus Com. 1. in lib. 3. epid. ἀνεστραμμένα autem οὖρα Galenus ex aph. 70. lib. 4. agnoscere videtur apud Hippocr. Sic enim illic
F primo loco legendum esse aliàs scripsimus, nisi quis hîc ἀνεστραμμένα scribere malit quàm ἀναπεπραμμένα, pro quibus interpretes ἀναπεφυραμένα legere videntur. Suntq; ἀνεστραμμένα οὖρα, quæ συνεστραμμένα in Cois Præsagiis vocat Hippocrates, & ἀναπεπραμμένα hîc dicuntur. Huiusmodi autem vrinæ crassæ, returbidæ, neq; sedimentum deponentes, dolores capitis, conuulsiones, & mortem ferè præsagiunt, vt ex placito 70. lib. 4. patet, & historiis epid. Sileno præcipuè & Philini vxore.

[123] ἐν Καρδίῃ] Ista superiori historiæ malè adiungunt quædam exemplaria manu scripta & Aldina, vt & lib. 5. epid. vbi etiam repetitur. Est autem Καρδία Stephano πόλις τῆς ἐν Θράκῃ χεῤῥονήσου. Vitiosa quoq; sunt exemplaria quæ παιδὶ pro παιδὶ aut παιδίῳ habent, quomodo legunt exemplaria duo manu scripta Regia. Vitiosè etiam in quibusdam ἑλκῶν pro ἥλων scribitur, etsi ἥλων sæpius apud Hippocr. reperitur. ἥλων autem ὑπερσάρκωσις, ἐπουλὶς dicitur Paulo lib. 6. vniuersaliore notione, carnis excrescentia iuxta dentem aliquem in gingiuis exoriens. Etsi idem lib. 3. hoc nomen paulò pressius contraxit.

[125] ἐδίδοτο δὲ καὶ σικύου πέπονα] Sic legunt exemplaria omnia publicata manifesto vitio. Melius autem manu scripti codices Regij le-
G gunt σίκυος πέπων, qui & σικυοπέπων [b] Galeno, & σίκυος ἐδώδιμος dicitur, & frequentius πέπων. Absterget autem & vrinas mouet. Priore autem loco Caluus σικύου legisse videtur pro σίκυος, cùm cucurbitam verterit.

[b] *Lib. 2. de alim. Lib. 8. simpl.*

[126] γυναικὶ ἐν Ἀβδήροισι] Scribitur hoc exemplum lib. 5. epid. paulùm immutatis verbis.

[127] τῷ δεινίεω παιδίῳ] τετρημένη legunt exemplaria omnia publicata quæ secuti sumus cùm pertusum & perforatum vmbilicum diximus. Exemplaria verò manu scripta Regia quædam τρωθεῖσα legunt, quæ sauciatum ac vulneratum vmbilicum significant, quomodo sumpsisse videntur Interpretes. Reliqua etiam manu scripta, nempe reconditiora, τμηθεῖσα, vt ad vmbilicum sectum indicent. Neq; verò hîc mirum videri debet lumbricum per vmbilicum prodiisse, cùm & quibusdam per inguina, nonnullis etiam per vmbilicum, via exedendo facta prorupisse scriptis testatum sit.

καὶ ἔφη ὅτι πυρέξῃ] Secutus sum hac interpretatione omnium exemplarium fidem. Cornarius pro ἔφη, ἤμει legisse videtur, vt vomi-
H tione biliosa reiecisse cùm febricitaret intelligas. Caluus aliter longè hunc locum accipere videtur, in eum tamen sensum vt hanc communem lectionem amplexatus sit.

[128] τῆς δι᾽ αὐτῆς ἀγωγῆς ἐούσης] Hîc ἀγωγὴ totius morbi statum, ordinem, ductum ac rationem significat, hoc est cùm hæc eadem via

& ratione procederent. Potest & totius morbi curationem, & agendi rationem ac viam indicare, quo modo sumpsisse videtur Caluus. A

καὶ μηκωνίου] μηκώνιον hîc peplus intelligitur, quo vtebantur antiqui ad bilem & pituitam deturbandam, vt scribit Rufus Ephesius in fragmēto libelli de med. purg. & Dioscorides lib. 4. cap. 168. Quod & hoc loco facit Hippocrates, & lib. 4. de rat. vict. in morb. ac. & ad hydropicorum aquas exhauriendas exhibet. Meconium autem vocat, vt hîc, quod etiam nomen retinui, etsi idem sit quod πέπλος, vt scribit Gal. in exeg. quodque πέπλον etiam aliàs nominatim ad flatus educendos in lienis vitio & hydropis suspicione adhibet lib. 2. epid. †in Scopo. †Sect. 3.

τὸ σῶμα ἐπέπαυτο] κῶμα legendum esse satis apparet, quod & fecerunt omnes interpretes, etsi in exemplaribus manu scriptis omnibus magna est in hoc mendo retinendo consensio.

129 ἐσθίειν πολλὰ] ὀ πολλὰ legisse videtur Caluus, quod magis placet, vt id ex medicorum præscripto fieret. Illud autem οὐ μετέβαλεν, nihil in ea victus ratione immutatū fuisse significat, aut à medicorum imperatis discessum. Potest & illud indicare, nihil illa victus ratione fuisse profectum, vt ideò immutanda fuerit. Sicq; ad πολλὰ referetur, quæ est exemplarium omnium lectio. B

130 οὔρησε ξυστρώδεα] ξυστρώδες exponit Gal. in exeg. τὸ ἔχον ἐμφερόμενά τινα πεπηγότα, παρὰ τὸ στρέφεσθαι, ὅ ἐστι πήγνυσθαι, quo significatur vrina compacta & densata quędam in ea innatantia habens, velut enæoremata quædā conferta & globosa, ac veluti sublimamenta quędam grumosa, ex multa materiæ crudæ, crassæ & flatulentæ copia, quæ magnum intro conceptum incendium indicat, ex cuius succensione agitata sursumq; subuecta, plurimas mentis arci tenebras offundit, vnde deliria & conuulsiones in huiusmodi maligna humorum complexione facilè portenduntur, vt videre est in multis epid. historiis, præcipuè verò ægr. 1. & 8. lib. 1. & ægr. 3. & 4. lib. 3. & ægr. 11. lib. 3. post st. pest. Repetitur etiam dictio ista inter obscuras Hippocratis voces meritò reponenda, in Cois Præsagiis, partimque vrinæ, partim etiam deiectionibus attribuitur, vbi eam fusioribus verbis excussimus, hac ægra etiam in medium adducta. Erotianus verò ξυστρώδεα, σποδώδεα exponit. ξυστρὰ γὰρ ἡ σποδὸς λέγεται. Vt videatur vrinas intelligere quæ cinerei sunt coloris, ac veluti dilutæ & albicantes, quales σποδοειδέα οὖρα antea hoc libro diximus. At certè Erotianus locum Prorrhetici 156. aut Coacorum Præsagiorum subindicare videtur, cùm ξυστρωδέων explicat, eamque lectionem pro στροφωδέων posuisse. Sunt enim στροφώδεα οὖρα * Galeno ex Dioscoride & Capitone eadem quæ hîc ξυστρώδεα, τὰ ἔχοντα τινὰ ἐν αὐτοῖς ἐμφερόμενα πεπηγότα, παρὰ τὸ διαστρέφεσθαι, ὅ ἐστι πήγνυσθαι γενομένης τῆς ὀνόματος. ἴσμεν γὰρ ὅτι ὁ ποιητὴς εἶπε πόθι, τὸ, ὁ περιστρέφεται κυκλωδῶς, δηλοῦν τὸ περιπήγνυ). Vbi certè διαστρέφεσθαι & περιστρέφεσθαι pro διαστρέφεσθαι & διαστρέφεσθαι ponuntur, cùm sit στρέφεσθαι πήγνυσθαι vt exponit etiam Eustathius, & στρέφειν πηγνύναι, & στρέφεσθαι ὁμοίως, hoc est πήγνυσθαι, & περιστρέφεσθαι περιπήγνυσθαι ex Homero exponat Hesychius, Erotianus tamen à ξύειν & ξύεσθαι deduci mauult, cùm συναμμένα πεπηγότα exponit, & ξύσαι Atticis τὸ πῆξαι dici scribit, si modò vera est lectio. Hanc verò dictionem non agnouit Caluus, qui pro ξυστρώδεα, ἰώδεα vrinis attribuisse & legisse videtur. *Com. 3. in Prorrh.

ὀψὲ δὲ τῆς ἡμέρης] Id ad vesperum sequentis diei retulit Caluus, & videtur ἑπομένης legisse, vt color regij morbi quarto die obueniens, iudicationem magis præseferat, cùm nulla tamen huius lectionis vestigia reliquis in codicibus extent.

131 πύγων ἐν τῇ πολιορκίῃ] Scribitur hoc exemplum lib. 5. epid.

κατὰ νύκτα διήγαγε] Sic legunt omnia exemplaria tum publicata tum manu scripta. Melior tamen est lectio lib. 5. epid. ἐφαρμάκευσε κατὰ νύκτα διήγαγε δὲ θερείην, quam secuti sumus. D

καὶ ὁ ἥσυχος] Sic quoq; legunt exemplaria omnia. At ἥσυχος aut ἡσυχαῖος malim, aut ἥσυχος. Neq; ista lib. 3. epid. leguntur.

132 ὑδραγωγὸς γίνε.] ὑδραγωγὸς hîc pro hydropico & in aquam inter cutem delapso sumi videtur. Incertumq; est an ista ad sequentia referri possint, quòd eunuchus iste ad Elealcis fontem diuertens, crebrò inde aquam ex venatione reuersus hauriret, vnde tandem aquam intercutem contraxerit. Sic enim coniungi ista possunt. ἱππουρεῖν autem quid sit nondum mihi satis compertum est, & videtur hoc totum huius libri extremum miserrimè fœdatum esse, cui tamen nulla manus ab exemplaribus vllis queat adferri. Ita enim constanter in hanc corruptelam conspirant, vt plena ferè desperationis sint omnia. Existimo autem hîc ἱππουρεῖν sumi pro defluxione diuturna, quæ in pudenda ex longa equitatione & discursatione contracta sit, aut diuturno earum partium attritu & imbecillitate, vt sæpè fit in his qui ex longa in equo ac veluti cursoria equitatione, & inguinum, & pudendorum perpetua agitatione, harum partium tumores, aut etiam attritus, aut alios huius generis affectus patiuntur. Hincq; fortè nomen est, quòd ἵππον pudendum tam muliebre quàm virile Hesychius exponat. Alioqui ἱππουρεῖς, ἱππείαις θριξὶ κεκοσμημένην significat, setis equinis comantem, aut de galea dicitur quæ apicem seu cristam caudam equinam referentem habet. Est & huius nominis herba satis vulgaris, mulieribus nostratibus ad vasorum munditiem quæsita, equisetum aut equisetin vocat Plinius. Ex continua igitur in venatu & equo discursatione, harum est partium imbecillitas exorta, & in eas fluxio redundauit, vnde & inguinum tumores, varices, coxendicum ac articulorum dolores & defluxiones, tum κέδματα ipsa, quę etiam Hippocrati Hesychio teste, diuturnum genitalium partium affectum ex defluxione ortum significant, vt aliàs quoque diximus. Quæ etiam præter cætera incommoda Scythis quoque accidere, ex perpetua in equo sessione, scribit Hippocrates lib. de aëre loc. & aquis, his verbis: ὁ ἡ δίαιτ᾽ ἡ νοῦσος ἀπὸ διαίτης προφάσιος τοῖς Σκύθαις γίνεται, οἵην εἴρηκα. ἔχει δὲ καὶ κατὰ τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους ὁμοίως. ὅκου γὰρ ἱππάζονται μάλιστα καὶ πυκνότατα, ἐκεῖ πλεῖστοι ὑπὸ κεδμάτων, καὶ ἰσχιάδων, καὶ ποδαγριῶν ἁλίσκονται, καὶ λαγνεύειν κάκιστοί εἰσι. ταῦτα δὲ τοῖσι δὲ Σκύθῃσι πρόσεστι, καὶ εὐνουχοειδέστατοί εἰσι ἀνθρώπων διὰ τὰς προφάσιας, καὶ ὅτι ἀναξυρίδας ἔχουσιν αἰεί, καὶ εἰσὶν ἐπὶ τῶν ἵππων τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου. hoc est, Hicque morbus ex huiusmodi causa quam dixi Scythis oritur. Quod & reliquis hominibus eodem modo contingit. Vbi enim maximè & creberrimè in equis desident, ibi plurimi diuturnis articulorum doloribus (κέδματα vocant) & coxendicum, ac pedum corripiuntur, & ad venerem impotentes efficiuntur. Ista autem Scythis adsunt, eiusmodique ob causas ad venerem exercendam omnium maximè inepti sunt, tum quòd semper Anaxyridas (bracarum id genus est) habent, tum quòd plurimo tempore in equis degunt. Cæterùm vt in dictione obscura nec dum satis explicata vocem Græcam retinui, tum etiam vt cuiuis coniecturæ faciendæ & ad suppetias in tam difficili loco & deplorato malo ferendas, locus esset. Cornarius ἱππουρεῖν, ἱππασίαν aut ἱππείαν sumpsit, & equitationem vertit. Caluus vt non malè vocem Græcam retinuit, ita non video quomodo inde se explicarit, cùm cutem corruptam dixit, nisi si attritus & intertrigines illas ex assidua equitatione subindicare voluit. E F

ἰξίων] Mihi profectò suspectus locus videtur, & pro ἰξίων, ἰξίαι legendum puto aut ἰξίας, vt varices significentur, quod & fecit Cornarius. ἰξίαι enim κιρσοὶ dicuntur Galeno in exegesi, & ἰξία * Polluci dicitur etiam κιρσός, ἀπὸ τῶν ἐν ταῖς ἴπυσι τῷ ἴπυος ὁμοίων συστροφῶν, καὶ ὁ ἰξός. Dicitur & Hesychio ἰξίας κιρσός, & κιρσὸς πάθος τὸ περὶ τὸ σῶμα ὅπερ τινὲς ἰξίαν καλοῦσιν. Vt autem κιρσὸς est venæ dilatatio, quæ à sanguine fit interdum crassiore & melancholico plærunque in tibiis & femoribus, ita fit nōnunquam ex venæ imbecillitate, natura sanguinem grauiorem propellente ad partes inferiores, vt in inguinibus & scroto & circa testiculos, vt testatur †Paulus lib. 6. & κιρσοὺς ἁπλῶς nominari scribit. Quod certè huc spectandum venit, & ex continua in equo agitatione accidere potuit, vt huiusmodi varices circa testiculos & partes genitales excitati fuerint. Caluus hîc pro ἰξίαι ἀέναα legisse videtur, quod etiam faciūt membranæ quędam manu scriptæ Regiæ. Sic enim loca humida vertisse videtur, pro perennibus & semper fluentibus. Sed vitium subesse & alio loco positum esse certum est. *Cap. 25. Lib. 4. †Cap. 64. & 82. G

133 ὁ δὲ κενεῶνα φθινήσας] Hanc lectionem tuentur exemplaria omnia publicata. Sed membranæ Regiæ reconditiores αἰῶνα habent. Quædam etiam ἀέναα. Huc enim magis quadrare ista videntur, quàm superiore loco pro ἰξίαι poni. Et certè ἀέναα ab illa priore lectione quæ αἰῶνα habet manifestè deriuatum videtur. Et alioqui ex αἰῶνα κενεῶνα facili lapsu transcriptum esse satis patet. αἰὼν autem ὁ νωτιαῖος μυελός. Erotiano exponitur, qui & locum istum haud scio an subindicare videatur, etsi libri περὶ βελῶν καὶ τραυμάτων indicaturam adferat, cùm hæc verba profert, τὸν αἰῶνα νοσήσας τις, ἑβδομαῖος ἀπέθανε. Cuius etiam loci meminit Hesychius in dictione αἰὼν his H

verbis:

A verbis: ὠνὲς δὲ τῶν νεωτέρων τὸν νωταῖον μυελὸν ἀπὸ δώκαν, ὡς Ἱπποκράτης. τὸν αἰῶνα τις νοσήσας ἑβδομαῖος ἀπέθανε. Celebris est autem apud Hippocratem lib. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν, ἡ τοῦ νωταίου μυελοῦ φθίσις, & φθίσις νωτιὰς tabes dorsalis lib. 2. de morb. quæ septimo die ægrum è medio tollit.

προπιουώτων ἀπεπτον] Mihi valdè suspecta est hæc scriptura & προπτυόντων legendum existimo, vt eos qui primis diebus pus crudum colligunt aut expuunt significet, quibus salsa cum melle exhibenda consulit ad sputum detergendum & concoquendum. Sic lib. 2. de Morb. in tabe ex pulmonis affectu salsa pinguibus & dulcibus permixta concedit. Atq; etiam ista ad tabidos referri videntur, eosq; propius respicere.

[134] πορνείη ἄχρωμος] Inueterata alui profluuia per venerem resiccari scribit [a]Aëtius ex Rufo, his verbis, τὰς διαρροίας χρονίους ἐστιν ὅτε ξηραίνει τὰ ἀφροδίσια. Quod repetit [*]Paulus hoc modo, τὴν κεχρονισμένην διάρροιαν τὰ ἀφροδίσια ἐπιξηραίνουσι. Scriptis quoque est contestatum quendam dysenteria laborantem, ex concubitu cum muliere sanatum. Adeò ridiculum est quod de Achromo meretrice hîc somniat Caluus. [a] *Cap. 8. lib. 3.* [*] *Lib. 1. cap. 35.*

[135] τῇ λεωνίδεω] Videtur hoc exemplum intelligi posse de natura ad mensium profluuium impetum conuertente, quæ deinde aliò cursum auertit, & per nares sanguinem effudit. Sic enim μυκτηρίζειν hîc sanguinis per nares cursum indicare videtur, cùm tamen χλευάζειν, καταγελᾶν, & ἐξουθενοῦν quod est irridere, subsannare, nihili facere, exponant. Aliter tamen sumpserunt interpretes. Illud autem ὁ ἰησὸς οὐ ξυνεῖδεν, οἱ ἰησὸς οὐ ξυνεῖδεν legunt exemplaria quædam cum Aldino.

[136] ὁ φιλοπίμου παῖς] Mirè deprauatum est hoc exemplum vt satis ex asterisco apposito patet, cui neque ab vllis exemplaribus medicina fieri potest. Ita enim in vitium conspirarunt, vt planè conclamatus locus videatur, nec nisi meliorum codicum fide restitui posse. ἦλθεν εἰς ἐμὲ habent exemplaria scripta Regia. In cæteris non est quod inde ad sanitatem erui possit. Credibile est caluariæ os fractum fuisse, vt nullam curationem receperit, tantamq; læsionem fuisse, vt mens ipsa ac cerebri sensationes noxiam acceperint, & ratiocinatio non satis constiterit. ἔρημον autem ἰητρικῆς ὁσίου medica arte & curatione destitutum eleganter dicitur, hoc est deploratum, & cui nulla adferri medela potest, vt & ἔρημοι θεραπείας apud Plutarchum dicuntur, & ἔρημος βοηθείας ab eodem, & ἔρημος τοῦ βοηθήσοντος ab Isocrate dici est annotatum, vt dicuntur à Medicis deserti. Quod sequitur ἐς ἰχῖνα sine dubio suspectum est. Et ridiculum sanè videtur quod de Ichina comminisci videtur Cornarius. Ac videndum num hîc ἐς ἰυγὴν legi possit, vt sensus sit, ad vocem ipsam mentem aut ratiocinationem ipsam non satis constitisse. ἰαχὴ enim & ἰυγὴ vocem aut clamorem significat, qua etiam dictione vsum Hippocratem est annotatum. Qua notione indicabitur ex clamore & vociferatione mentem non satis constantem fuisse. Sed ista est tantùm coniectura, in qua planè non video quod mihi satisfacere possit, præter germanam & legitimam reconditissimorum exemplarium scriptionem, quam ad huc penè desperaui. Idem verò in κρύφημα accidere existimo, idque positum esse pro κρύφια aut κρυφαῖα. Atq; haud scio an κρύφινα legi possit, ex quo in κρύφημα facilis lapsus esse queat, quòd κρυφίνοου Hesychius ἀπόλοου exponat, eumq; qui animi sui sensa aut cogitata celat, significet.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ
ΑΦΟΡΙΣΜΟΙ.

HIPPOCRATIS
APHORISMI.

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

Ὁ βίος βραχὺς, ἡ δὲ τέχνη μακρὴ, ὁ δὲ καιρὸς ὀξὺς, ἡ δὲ πεῖρα σφαλερὴ, ἡ δὲ κρίσις χαλεπή. δεῖ δὲ οὐ μόνον ἑωυτὸν παρέχειν τὰ δέοντα ποιεῦντα, ἀλλὰ καὶ τὸν νοσέοντα, καὶ τοὺς παρεόντας, καὶ τὰ ἔξωθεν.

Ἐν τῇσι ταραχῇσι τῆς κοιλίης, καὶ τοῖσιν ἐμέτοισι, τοῖσιν αὐτομάτως γινομένοισιν, ἢν μὲν οἷα δεῖ καθαίρεσθαι καθαίρωνται, ξυμφέρει τε καὶ εὐφόρως φέρουσιν. ἢν δὲ μὴ, τοὐναντίον. οὕτω δὲ καὶ κενεαγγείη, ἢν μὲν οἷα δεῖ γίγνεσθαι γίγνηται, ξυμφέρει τε καὶ εὐφόρως ἔχουσιν. ἢν δὲ μὴ, τοὐναντίον. ἐπιβλέπειν οὖν δεῖ καὶ χώρην, καὶ ὥρην, καὶ ἡλικίην, καὶ νούσους ἐν ᾗσι δεῖ, ἢ οὔ.

Ἐν τοῖσι γυμναστικοῖσιν, αἱ ἐπ' ἄκρον εὐεξίαι σφαλεραὶ, ἢν ἐν τῷ ἐσχάτῳ ἔωσιν. οὐ γὰρ δύνανται μένειν ἐν τῷ αὐτέῳ, οὐδὲ ἀτρεμέειν. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀτρεμέουσιν, οὐκ ἔτι δύνανται ἐπὶ τὸ βέλτιον ἐπιδιδόναι. λείπεται οὖν ἐπὶ τὸ χεῖρον. τουτέων οὖν εἵνεκεν τὴν εὐεξίην λύειν ξυμφέρει μὴ βραδέως, ἵνα πάλιν ἀρχὴν ἀναθρέψιος λάβῃ τὸ σῶμα. μὴ δὲ τὰς ξυμπτώσιας ἐς τὸ ἔσχατον ἄγειν. σφαλερὸν γάρ. ἀλλ' ὁκοίη ἂν ἡ φύσις ᾖ τοῦ μέλλοντος ὑπομένειν, ἐς τοῦτο ἄγειν. ὡσαύτως δὲ καὶ αἱ κενώσιες αἱ ἐς τὸ ἔσχατον ἄγουσαι, σφαλεραί. καὶ πάλιν αἱ ἀναθρέψιες, αἱ ἐν τῷ ἐσχάτῳ ἐοῦσαι, σφαλεραί.

Sectio prima.

Vita breuis, ars longa, occasio præceps, experientia fallax, iudicium difficile. Neque verò satis est ad ea quæ facto opus sunt præstò esse, sed & ægrũ, & eos qui præsentes sunt, & res externas, ad id probè comparatas esse oportet.

[2] In alui perturbationib. & vomitionibus quæ spontè eueniunt, si qualia oportet, purgentur, conducit, & facilè tolerant, sin minus, contrà euenit. Itidem & vasorum euacuatio, si qualis debet, fiat, conducit & facilè tolerant, sin minus, contrà fit. Adhibenda igitur consideratio, & loci, & tempestatis anni, & ætatis, & morborum in quibus hæc fieri debent, nécne.

[3] Bene habita athletarum valetudo ad summũ progressa, vbi ad plenitudinis extremum peruenerit, lubrica est, cùm non possit eodem statu permanere, neque quiescere. Quandoquidẽ verò non quiescit, neq; iam potest in melius progredi, reliquum est vt in deterius labatur. His igitur de causis pleniorem illũ corporis habitum haud cunctanter soluere expedit, quò corpus alterius nutricationis initium sumat. Neq; tamen eò deueniendum vt vasa extremè concidant (periculosum enim) sed qualis fuerit eius qui sustinere debet natura, eousq; progrediẽdum. Eadem verò ratione euacuationes ad extremũ deductæ, periculosæ, cõtraq; refectiones ad summũ progressæ, periculosæ.

[4] Tenuis & exacta victus ratio, cùm in morbis longis semper, tum in acutis vbi non admittitur, parũ tuta est. Ac rursus victus qui ad summam peruenit tenuitatem, grauis, si quidem ad extremum perductæ plenitudines graues sunt.

[5] In tenui victus ratione delinquunt ægri, ob quod magis lædũtur. Quodcunq; enim peccatum, in tenui quàm in paulò pleniore victus ratione grauius esse solet. Iccirco etiam sanis parum tuta est tenuis, & certò præscripta ac accurata victus ratio, parũ tuta est, quoniam errata grauiùs ferunt. Eam igitur ob causam tenuis & accuratus victus paulò pleniore maxima ex parte periculosior est.

[6] Ad summos morbos, summæ ad vnguem curationes adhibitæ optimè valent.

[7] Cùm ergo morbus est peracutus, extremos protinus obtinet labores, & extremè tenuissima victus ratione necessariò vtendum. Cùm verò non est, sed pleniorem victum adhibere concessum est, tam à tenui victu se subducere oportet, quàm morbus ab extremis recesserit.

[8] Cùm morbi summa est vehementia, tum vel tenuissimo victu vti necesse est.

[9] At coniectura etiam ex ægro facienda, an cum eo victu satis esse possit ad morbi vigorem vsque, an non priùs ille deficiat, neq; cum tali victu satis esse possit, vel prior morbus deficiat & obtundatur.

[10] Quibus igitur statim vigor adest, iis protinus victus tenuis exhibendus. Quibus verò postea vigor futurus est, iis sub ipsum vigoris tempus & paulò ante cibus subtrahendus. Antea verò vberior cibus exhibendus, quo æger satis esse possit.

[11] In exacerbationibus cibum refugere oportet, exhibere enim noxium. Et quæcunq; per circuitus ingrauescũt, in ipsis accessionibus reformidare oportet.

[12] Morbi & anni tẽpestates, & circuituum collatæ inter se vicissitudines, siue quotidie, siue altero quoq; die, siue etiam per maiora interualla fiant, accessiones & morborum conditiones indicabunt. Quinetiam & per ea quæ mox apparent eadẽ indicantur, quale quid in morbo laterali laborantibus, sputum si statim circa initia subappareat, morbũ breuem, si verò posteriùs videatur, longum futurum denunciat. Vrinæ quoque & alui excrementa, & sudores, vbi apparuerint, iudicatu faciles vel difficiles, & breues vel longos fore morbos indicant.

[13] Senes facilimè ieiunium tolerant, secundum eos qui constãtem ætatem degunt, minimùm adolescentes, ex omnibus verò præcipuè pueri, atq; inter ipsos qui ad actiones obeundas promptiores existunt.

[14] Quæ increscũt plurimum calorem innatum obtinent, plurimo igitur indigent alimento, alioqui corpus absumitur. In senibus verò cùm paucus calor insit, icci rco sanè paucis fomitibus indigẽt, à multis nanque extinguuntur. Eandem etiam ob causam neq; senibus, quòd eorum corpus sit frigidum, febres perinde acutæ contingunt.

[15] Per hyemem & ver ventres natura calidissimi, somniq; longissimi. Per ea igitur tempora copiosiora cibaria exhibẽda, siquidem plurimus est calor natiuus, ideoq; copiosiore indigent alimento. Quod indicant ætates & athletæ.

[16] Victus ratio humida, cùm febricitantibus omni-

A αἱ λεπταὶ καὶ ἀκριβέες δίαιται, καὶ ἐν τοῖσι μακροῖσιν αἰεὶ πάθεσι, καὶ ἐν τοῖσιν ὀξέσιν, οὗ μὴ ἐπιδέχεται, σφαλεραί. καὶ πάλιν αἱ ἐς τὸ ἔσχατον λεπτότητος ἀφιγμέναι δίαιται, χαλεπαί. καὶ γὰρ αἱ πληρώσιες αἱ ἐς τὸ ἔσχατον ἀφιγμέναι χαλεπαί.

ἐν τῇσι λεπτῇσι διαίτῃσιν, ἁμαρτάνουσιν οἱ νοσέοντες, διὸ μᾶλλον βλάπτονται. πᾶν γὰρ τὸ ἁμάρτημα ὃ ἂν γίνηται, μέγα γίνεται μᾶλλον, ἢ ἐν τῇσιν ὀλίγον ἁδροτέρῃσι διαίτῃσι. B διὰ τοῦτο καὶ τοῖσιν ὑγιαίνουσι, σφαλεραὶ αἱ πάνυ λεπταὶ καὶ καθεστηκυῖαι, καὶ ἀκριβέες δίαιται, ὅτι τὰ ἁμαρτανόμενα χαλεπώτερον φέρουσι. διὰ τοῦτο οὖν αἱ λεπταὶ καὶ ἀκριβέες δίαιται, σφαλεραὶ ἐς τὰ πλεῖστα τῶν μικρὸν ἁδροτέρων.

ἐς δὲ τὰ ἔσχατα νοσήματα, αἱ ἔσχαται θεραπεῖαι ἐς ἀκριβείην κράτισται.

ὅκου μὲν κάτοξυ τὸ νόσημα, αὐτίκα τοὺς ἐσχάτους πόνους ἔχει, καὶ τῇ ἐσχάτως λεπτοτάτῃ διαίτῃ ἀναγκαῖον χρέεσθαι. C ὅκου δὲ μὴ, ἀλλ' ἐνδέχεται ἁδροτέρως διαιτᾶν. τοσοῦτον ὑποκαταβαίνειν, ὁκόσον ἂν ἡ νοῦσος μαλθακωτέρη τῶν ἐσχάτων ᾖ.

ὁκόταν δὲ ἀκμάζῃ τὸ νόσημα, τότε λεπτοτάτῃ διαίτῃ ἀναγκαῖον χρέεσθαι.

συντεκμαίρεσθαι δὲ χρὴ καὶ τὸν νοσέοντα εἰ ἐξαρκέσει τῇ διαίτῃ πρὸς τὴν ἀκμὴν τῆς νόσου. καὶ πότερον ἐκεῖνος ἀπαυδήσει πρότερον, καὶ οὐκ ἐξαρκέσει τῇ διαίτῃ, ἢ ἡ νοῦσος D πρότερον ἀπαυδήσει καὶ ἀμβλυνεῖται.

ὁκόσοισι μὲν οὖν αὐτίκα ἡ ἀκμὴ, αὐτίκα λεπτῶς διαιτᾶν. ὁκόσοισι δὲ ἐς ὕστερον ἡ ἀκμὴ, ἐς ἐκεῖνο καὶ πρὸ ἐκείνου, μικρὸν ἀφαιρετέον. ἔμπροσθεν δὲ πιοτέρως διαιτᾶν, ὡς ἂν ἐξαρκέσῃ ὁ νοσέων.

ἐν δὲ τοῖσιν παροξυσμοῖσιν, ὑποστέλλεσθαι χρή. τὸ προστιθέναι γὰρ βλάβη. καὶ ὁκόσα κατὰ περιόδους παροξύνεται, E ἐν τοῖσι παροξυσμοῖσι ὑποστέλλεσθαι χρή.

τοὺς δὲ παροξυσμοὺς καὶ τὰς καταστάσιας δηλώσουσιν αἱ νοῦσοι, καὶ αἱ ὧραι τοῦ ἔτεος, καὶ αἱ τῶν περιόδων πρὸς ἀλλήλας ἀνταποδόσιες, ἤν τε καθ' ἡμέρην, ἤν τε παρ' ἡμέρην, ἤν τε καὶ διὰ πλείονος χρόνου γίνωνται. ἀτὰρ καὶ τοῖσιν ἐπιφαινομένοισιν, οἷον ἐν πλευριτικοῖσι πτύελον ἢν αὐτίκα ἐπιφαίνηται, ἀρχομένου, βραχύνει. ἢν δ' ὕστερον ἐπιφαίνηται, μηκύνει. καὶ οὖρα F καὶ ὑποχωρήματα καὶ ἱδρῶτες, καὶ δύσκριτα καὶ εὔκριτα, καὶ βραχέα καὶ μακρὰ τὰ νοσήματα ἐπιφαινόμενα δηλοῖ.

γέροντες εὐφορώτατα νηστείην φέρουσι. δεύτερον, οἱ καθεστηκότες. ἥκιστα, μειράκια. πάντων δὲ μάλιστα, παιδία. τουτέων δὲ αὐτέων ἃ ἂν τύχῃ αὐτὰ ἑωυτῶν προθυμότερα ἐόντα.

τὰ αὐξανόμενα πλεῖστον ἔχει τὸ ἔμφυτον θερμόν, πλείστης οὖν δεῖται τροφῆς. εἰ δὲ μὴ, τὸ σῶμα ἀναλίσκεται. γέρουσι G δὲ ὀλίγον τὸ θερμόν, διὰ τοῦτο ἄρα ὀλίγων ὑπεκκαυμάτων δέονται. ὑπὸ πολλῶν μὲν γὰρ ἀποσβέννυται. διὰ τοῦτο καὶ οἱ πυρετοὶ τοῖσι γέρουσιν οὐχ ὁμοίως ὀξέες. ψυχρὸν γὰρ τὸ σῶμα.

αἱ κοιλίαι χειμῶνος καὶ ἦρος, θερμόταται φύσει, καὶ ὕπνοι μακρότατοι. ἐν ταύτῃσιν οὖν τῇσιν ὥρῃσι, καὶ τὰ προσάρματα πλείω δοτέον. καὶ γὰρ τὸ ἔμφυτον θερμὸν πλεῖστον ἔχει. τροφῆς οὖν πλείονος δέονται. σημεῖον, αἱ ἡλικίαι καὶ οἱ ἀθληταί. H

αἱ ὑγραὶ δίαιται, πᾶσι τοῖσι πυρεταίνουσι ξυμφέρουσι. μά-

A σι. μάλιστα δὲ παιδίοισι καὶ τοῖσιν ἄλλοισι τοῖσι οὕτως εἰθισμένοισι διαιτᾶσθαι.

καὶ οἷσι ἅπαξ ἢ δὶς, καὶ πλείω ἢ ἐλάσσω, καὶ κατὰ μέρος. δοτέον δέ τι καὶ τῷ ἔθει, καὶ τῇ ὥρῃ, καὶ τῇ χώρῃ, καὶ τῇ ἡλικίῃ.

θέρεος καὶ φθινοπώρου σιτία δυσφορώτατα φέρουσι. χειμῶνος, ῥήϊστα. ἦρος, δεύτερον.

τοῖσιν ἐν τῇσι περιόδοισι παροξυνομένοισι, μηδὲν διδόναι, μηδ᾽ ἀναγκάζειν, ἀλλ᾽ ἀφαιρέειν τῶν προσθεσίων B πρὸ τῶν κρισίων.

9 τὰ κρινόμενα καὶ τὰ κεκριμένα ἀρτίως, μὴ κινέειν, μηδὲ νεωτεροποιέειν, μήτε φαρμακίοισι, μήτ᾽ ἄλλοισιν ἐρεθισμοῖσιν, ἀλλ᾽ ἐᾶν. (ξυμφερόντων χωρίων.

10 ἃ δεῖ ἄγειν, ὅκου ἂν μάλιστα ῥέπῃ, ταύτῃ ἄγειν, διὰ τῶν

11 πέπονα φαρμακεύειν καὶ κινέειν μὴ ὠμὰ, μηδὲ ἐν ἀρ- C χῇσιν, ἢν μὴ ὀργᾷ. τὰ δὲ πλεῖστα οὐκ ὀργᾷ.

τὰ χωρέοντα μὴ τῷ πλήθει τεκμαίρεσθαι, ἀλλ᾽ ὡς ἂν χωρέῃ οἷα δεῖ, καὶ φέρῃ εὐφόρως, καὶ ὅκου δεῖ μέχρι λειποθυμίης ἄγειν. καὶ τοῦτο ποιέειν, ἢν ἐξαρκέῃ ὁ νοσέων.

ἐν τοῖσιν ὀξέσι πάθεσιν, ὀλιγάκις καὶ ἐν ἀρχῇσι τῇσι φαρμακίῃσι χρέεσθαι, καὶ τοῦτο προεξευκρινήσαντας ποιέειν.

ἢν οἷα δεῖ καθαίρεσθαι καθαίρωνται, ξυμφέρει τε, καὶ εὐ- D φόρως φέρουσι. τὰ δ᾽ ἐναντία, δυσχερῶς.

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ἐν ᾧ νοσήματι ὕπνος πόνον ποιέει θανάσιμον. ἢν δὲ ὕπνος ὠφελέῃ, οὐ θανάσιμον.

ὅκου παραφροσύνην ὕπνος παύει, ἀγαθόν.

ὕπνος, ἀγρυπνίη, ἀμφότερα τοῦ μετρίου μᾶλλον γενόμενα, κακόν. (μᾶλλον τῆς φύσιος ᾖ.

E οὐ πλησμονὴ, οὐ λιμὸς. οὐδ᾽ ἄλλο οὐδὲν ἀγαθὸν, ὅ,τι ἂν

κόποι αὐτόματοι, φράζουσι νούσους.

ὁκόσοι πονέοντές τι τοῦ σώματος τὰ πολλὰ τῶν πόνων οὐκ αἰσθάνονται, τουτέοισιν ἡ γνώμη νοσέει.

τὰ ἐν πολλῷ χρόνῳ λεπτυνόμενα σώματα, νωθρῶς ἐπανατρέφειν δεῖ. τὰ δὲ ἐν ὀλίγῳ, ὀλίγως.

ἢν ἐκ νόσου τροφὴν λαμβάνων μὴ ἰσχύῃ, σημαίνει ὅτι F πλείονι τροφῇ τὸ σῶμα χρέεται. ἢν δὲ τροφὴν μὴ λαμβάνοντος τοῦτο γίγνηται, χρὴ εἰδέναι, ὅτι κενώσιος δεῖται.

τὰ σώματα χρὴ ὅκου τις βούλεται καθαίρεσθαι, εὔροα ποιέειν. (βλάψεις.

τὰ μὴ καθαρὰ τῶν σωμάτων, ὁκόσῳ ἂν θρέψῃς μᾶλλον, ῥᾷον πληροῦσθαι ποτοῦ ἢ σιτίου.

3 τὰ ἐγκαταλιμπανόμενα ἐν τῇσι νούσοισι μετὰ κρίσιν, G ὑποστροφὰς ποιέειν εἴωθεν.

ὁκόσοισι κρίσις γίνεται, τουτέοισιν ἡ νὺξ δύσφορος, ἡ πρὸ τοῦ παροξυσμοῦ. ἡ δὲ ἐπιοῦσα, εὐφορωτέρη ὡς ἐπὶ τὸ πολύ.

4 ἐν τῇσι τῆς κοιλίης ῥύσεσιν, αἱ μεταβολαὶ τῶν διαχωρημάτων ὠφελέουσιν, ἢν μὴ ἐς τὰ πονηρὰ μεταβάλλῃ.

ὅκου φάρυγξ νοσέει, ἢ φύματα ἐν τῷ σώματι φύεται, τὰς ἐκκρίσιας σκέπτεσθαι. ἢν γὰρ χολώδεας ἔωσι, τὸ σῶμα ξυν- H νοσέει. ἢν δὲ ὅμοιαι τοῖσιν ὑγιαίνουσι γίγνωνται, ἀσφαλὲς τὸ

ὅκου λιμὸς, οὐ δεῖ πονέειν. (σῶμα τρέφειν.

bus, tum pueris maximè, atq; aliis qui eiusmodi victu vti consueuerunt, confert.

17 Animaduertẽdi sunt etiam quibus semel aut bis, & quibus copiosior aut paucior, aut per partes cibus offerendus est. Aliquid autem tempori, regioni, ætati & consuetudini concedendum.

18 Per æstatem & autumnum cibos grauissimè ferunt, per hyemem facilimè. Ver post hyemem secundum locum obtinet.

19 Quibus per circuitus accessiones contingunt, nihil dato, neq; cogito, sed de ciborum accessione ante iudicationes detrahito.

20 Quæ iudicationẽ subeunt, aut iam perfectè subierunt, ea neq; moueto, neq; medicamentis, neq; aliis irritamentis innouato, sed sinito.

21 Quæ educere oportet, quò maximè vergunt eò ducito, per loca conuenientia.

22 Cocta medicamento purgante educito ac moueto, minimè cruda, neq; per initia, nisi suopte impetu ad excretionem ferantur, quod ferè non accidit.

23 Quæ prodeunt copia minimè æstimanda, sed vt qualia expedit, prodeant, & æger facilè ferat. Atque vbi ad animi defectionem vsque educere oportet, id etiam faciendum, si æger sufficere queat.

24 In morbis acutis rarò, & per initia medicamentis purgantibus vtendum, idque diligenti ante adhibita circunspectione faciendum.

25 Cùm purgantur quæ purgari decet, confert & facilè tolerant, vbi contrà accidit, difficulter.

Sectio secunda.

1 Quæ in morbo somnus laborẽ facit, lethale; quòd si iuuet somnus, minimè lethale.

2 Vbi delirium somnus sedauerit, bonum.

3 Somnus, vigilia, vtraq; modum excedentia, malum denunciant.

Neq; satietas, neq; fames, neque aliud quicquam bonum, quod supra naturæ modum fuerit.

5 Lassitudines spontè obortæ morbos prænũciant.

6 Quibus pars aliqua corporis dolet, neq; ferè dolorem sentiunt, iis mens ægrotat.

7 Attenuata lõgo temporis interuallo corpora, lentè reficere oportet, at quæ breui, celeriter.

8 Si quis ex morbo cibũ capiens vires non recipiat, copiosiore alimento corpus vti significat. Quòd si cibum minimè capiente istud contingat, euacuatione indigere sciendum est.

9 Cùm quis corpora purgare volet ea ad fluxũ benè comparata faciat oportet.

10 Impura corpora quò plus nutrias, eò magis lędas.

11 Potu quàm cibo refici procliuius est.

12 Quæ per morbos post iudicationem intus relinquuntur, morborũ reuersiones facere consueuerunt.

13 Quibus iudicatio contingit, iis nox accessionem præcedens grauis, quæ verò sequitur plærunque leuior esse solet.

14 In alui fluxionibus deiectionum mutationes, nisi ad prauas commutentur, iuuant.

15 Cùm fauces ægrotant, aut tubercula in corpore exoriuntur, excretiones in cõsiderationem adhibendæ. Si nanque biliosæ sint, corpus simul ægrotat. At si sanorum similes extiterint, securè corpus nutrias.

16 Cùm inedia premit, laborare minimè conuenit.

[17] Vbi copiosior pręter naturam cibus ingestus fuerit, id morbum creat, quod etiam curatio indicat.

[18] Eorum quæ vniuersim & celeriter alunt, celeres quoq; excretiones esse solent.

[19] Morborum acutorum non in totum certæ sunt prænunciationes, neq; salutis, neq; mortis.

[20] Quibus per iuuentutem alui sunt humidæ, iis senescentibus exiccantur, quibus verò in iuuẽtute alui siccæ sunt, iis cùm senes euadunt humectantur.

[21] Famem vini potio soluit.

[22] Morbos ex repletione, vt curat euacuatio, sic eos qui ex euacuatione fiunt, repletio, & in cæteris contrarietas remedio est.

[23] Morbi acuti intra dies quatuordecim iudicatione terminantur.

[24] Quartus septenariorum index est. Octauus alterius septimanæ principium. Vndecimus etiã spectandus dies, siquidẽ alterius septimanæ quartus est. Rursus quoq; spectandus decimusseptimus, is siquidem à decimoquarto quartus est, & ab vndecimo septimus.

[25] Quartanæ æstiuæ ferè breues existũt, autumnales verò longæ, præsertim quæ ad hyemem pertingũt.

[26] Conuulsioni febrẽ aduenire præstat, quàm conuulsionem febri.

[27] Si quæ non pro ratione leuant, iis non oportet fidere, neq; admodum metuere mala quę præter rationẽ eueniunt. Ex his enim multa incerta esse, neq; multũ perdurare, neq; diutiùs perseuerare consueuerunt.

[28] Corpus eorum qui non omninò leuiter febricitant in eodem consistere, & nihil concidere, vel etiam magis quàm ratio postulat extenuari, malum. Illud siquidem morbi diuturnitatem, hoc verò imbecillitatem significat.

[29] Per morborum initia, si quid mouendũ videtur, moueto. Cùm verò vigent, quiescere præstat.

[30] Circa initia & fines omnia sunt leuissima, at circa vigores vehementissima.

[31] Si cui ex morbo cibum probè sumenti corpus nihil proficit, malum.

[32] Vt plurimùm omnes malè habentes, circa initia quidem cibum bene sumentes, neq; quicquam proficientes, ij tandem rursus cibũ auersantur. At qui circa initia quidem vehemẽter cibos fastidiunt, postea verò eos probè assumunt, ij meliùs degunt.

[33] Mente constare, & bene habere ad ea quæ offeruntur, quouis in morbo bonum, contrà verò malum.

[34] Per morbos minore sunt periculo, quorum naturæ, & ætati, & habitui, & anni tempestati, morbus magis cognatus fuerit, quàm quibus in horum aliquo minimè cognatus fuerit.

[35] Quouis in morbo partes quæ sunt ad vmbilicum & imum ventrem crassitudinem habere præstat, valde autem tenues esse & tabefactas, prauum. Ad inferiores autem purgationes hoc etiam parum tutum.

[36] Qui inculpata sunt corporis sanitate dũ per medicamenta purgantia repurgantur, citò exoluuntur, & qui prauo vtuntur cibo.

[37] Qui bene habito sunt corpore ad medicationes molestè habent.

A ὅκου ἂν τροφὴ πλεῖον παρὰ φύσιν ἐσέλθῃ, τοῦτο νόσον ποιέει. δηλοῖ δὲ ἡ ἴησις.

τῶν τρεφομένων ἀθρόως καὶ ταχέως, ταχεῖαι καὶ διαχωρήσιες γίνονται.

[5] τῶν ὀξέων νοσημάτων, οὐ πάμπαν ἀσφαλέες αἱ προδιαγορεύσιες, οὔτε τοῦ θανάτου, οὔτε τῆς ὑγιείης.

[6] ὁκόσοισι νέοισιν ἐοῦσιν αἱ κοιλίαι ὑγραὶ εἰσὶ, τουτέοισιν ἀπογηράσκουσι ξηραίνονται. ὁκόσοισι δὲ νέοισιν ἐοῦσιν αἱ κοιλίαι ξηραὶ εἰσὶ, τουτέοισι πρεσβυτέροισι γινομένοισι, ὑγραίνονται. B

[7] λιμὸν θώρηξις λύει.

[8] ἀπὸ πλησμονῆς ὁκόσα ἂν νοσήματα γίνηται, κένωσις ἰῆται, καὶ ὁκόσα ἀπὸ κενώσιος, πλησμονὴ, καὶ τῶν ἄλλων ἡ ὑπεναντίωσις.

[9] τὰ ὀξέα τῶν νοσημάτων, κρίνεται ἐν τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρῃσι. C

[10] τῶν ἑπτὰ, ἡ τετάρτη ἐπίδηλος. ἑτέρης ἑβδομάδος, ἡ ὀγδόη ἀρχή. θεωρητὴ δὲ ἡ ἑνδεκάτη. αὕτη γάρ ἐστι τετάρτη τῆς ἑτέρης ἑβδομάδος. θεωρητὴ δὲ πάλιν ἡ ἑπτακαιδεκάτη. αὕτη γάρ ἐστι τετάρτη μὲν, ἀπὸ τῆς ιδ΄. ἑβδόμη δὲ, ἀπὸ τῆς ἑνδεκάτης. D

[11] οἱ τεταρταῖοι θερινοὶ, τὰ πολλὰ γίνονται βραχέες. οἱ δὲ φθινοπωρινοὶ, μακροὶ, καὶ μάλιστα οἱ πρὸς τὸν χειμῶνα συνάπτοντες.

πυρετὸν ἐπὶ σπασμῷ βέλτιον γενέσθαι, ἢ σπασμὸν ἐπὶ πυρετῷ.

τοῖσι μὴ κατὰ λόγον κουφίζουσιν, οὐ δεῖ πιστεύειν. οὐδὲ φοβέεσθαι λίην τὰ μοχθηρὰ γινόμενα παραλόγως. τὰ γὰρ πολλὰ τῶν τοιουτέων ἐστὶν ἀβέβαια. καὶ οὐ πάνυ τι διαμένειν οὐδὲ χρονίζειν εἴωθεν. E

τῶν πυρεσσόντων μὴ παντάπασιν ἐπιπολαίως, τὸ διαμένειν, καὶ μηδὲν ἐνδιδόναι τὸ σῶμα, ἢ καὶ συντήκεσθαι μᾶλλον τοῦ κατὰ λόγον, μοχθηρόν. τὸ μὲν γὰρ μῆκος νόσου σημαίνει, τὸ δὲ ἀσθένειαν.

ἀρχομένων τῶν νόσων, ἤν τι δοκέῃ κινεῖν, κίνει. ἀκμαζουσῶν δὲ, ἡσυχίην ἔχειν βέλτιόν ἐστιν. F

περὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ τέλη πάντα ἀσθενέστατα. περὶ δὲ τὰς ἀκμὰς, ἰσχυρότατα.

τῷ ἐξ ἀρρωστίης εὐσιτέοντι, μηδὲν ἐπιδιδόναι τὸ σῶμα, μοχθηρόν.

ὡς τὰ πολλὰ πάντες οἱ φαύλως ἔχοντες, κατ' ἀρχὰς μὲν εὐσιτέοντες, καὶ μηδὲν ἐπιδιδόντες, πρὸς τῷ τέλει πάλιν ἀσιτέουσιν. οἱ δὲ κατ' ἀρχὰς μὲν ἀσιτέοντες ἰσχυρῶς, ὕστερον δὲ εὐσιτέοντες, βέλτιον ἀπαλλάσσουσιν. G

ἐν πάσῃ νόσῳ τὸ ἐρρῶσθαι τὴν διάνοιαν, καὶ εὖ ἔχειν πρὸς τὰς προσφορὰς, ἀγαθόν. τὸ δὲ ἐναντίον, κακόν.

ἐν τῇσι νόσοισιν ἧσσον κινδυνεύουσιν, οἷς ἂν οἰκείη τῆς φύσιος, καὶ τῆς ἕξιος, καὶ τῆς ἡλικίης, καὶ τῆς ὥρης ἡ νόσος ᾖ μᾶλλον, ἢ οἷσιν ἂν μὴ οἰκείη κατά τι τουτέων.

ἐν πάσῃσι τῇσι νόσοισι, τὰ περὶ τὸν ὀμφαλὸν καὶ τὸ ἦτρον πάχος ἔχειν βέλτιόν ἐστι. τὸ δὲ σφόδρα λεπτὸν καὶ ἐκτετηκὸς, μοχθηρόν. ἐπισφαλὲς δὲ τὸ τοιοῦτον, καὶ πρὸς τὰς κάτω καθάρσιας.

οἱ ὑγιεινῶς ἔχοντες τὰ σώματα ἐν τῇσι φαρμακείῃσι καθαιρόμενοι, ἐκλύονται ταχέως καὶ οἱ πονηρῇ τροφῇ χρεόμενοι. H

οἱ εὖ τὰ σώματα ἔχοντες, φαρμακεύεσθαι ἐργώδεες.

A [38] τὸ σμικρῷ χεῖρον καὶ πόμα καὶ σιτίον, ἥδιον δὲ, τῶν βελτιόνων μὲν, ἀηδεστέρων δὲ, μᾶλλον αἱρετέον.

οἱ πρεσβῦται τῶν νέων, τὰ μὲν πολλὰ νοσέουσιν ἧσσον. ὅσα δ' ἂν αὐτέοισι χρόνια νοσήματα γένηται, τὰ πολλὰ ξυναποθνήσκει.

βράγχοι καὶ κόρυζαι τοῖσι σφόδρα πρεσβύτῃσιν οὐ πεπαίνονται.

B οἱ ἐκλυόμενοι πολλάκις καὶ ἰσχυρῶς, ἄνευ φανερῆς προφάσιος, ἐξαπίνης τελευτῶσι.

λύειν ἀποπληξίην ἰσχυρὴν μὲν ἀδύνατον, ἀσθενέα δὲ, οὐ ῥηΐδιον.

[13] τῶν ἀπαγχομένων καὶ καταλυομένων, μηδέπω δὲ τεθνηκότων, οὐκ ἀναφέρουσιν οἷσιν ἂν ἀφρὸς ᾖ περὶ τὸ στόμα.

C [14] οἱ παχέες σφόδρα κατὰ φύσιν, ταχυθάνατοι γίνονται μᾶλλον τῶν ἰσχνῶν.

[15] τῶν ἐπιληπτικῶν τοῖσι νέοισιν, ἀπαλλαγὴν αἱ μεταβολαὶ μάλιστα τῆς ἡλικίης, καὶ τῶν χωρίων, καὶ τῶν βίων ποιέουσι.

δύο πόνων ἅμα γινομένων μὴ κατὰ τὸν αὐτὸν τόπον, ὁ σφοδρότερος, ἀμαυροῖ τὸν ἕτερον.

D περὶ τὰς γενέσιας τοῦ πύου, οἱ πόνοι καὶ οἱ πυρετοὶ συμβαίνουσι μᾶλλον, ἢ γενομένου.

ἐν πάσῃ κινήσει τοῦ σώματος, ὁκόταν ἄρχηται πονέειν, τὸ διαναπαύειν εὐθὺς, ἄκοπον.

[16] οἱ εἰθισμένοι τοὺς συνήθεας πόνους φέρειν, κἂν ὦσιν ἀσθενέες ἢ γέροντες, τῶν ἀσυνηθέων ἰσχυρῶν τε καὶ νέων, ῥᾷον φέρουσι.

E τὰ ἐκ πολλοῦ χρόνου συνήθεα, κἂν ᾖ χείρω τῶν ἀσυνήθων, ἧσσον ἐνοχλεῖν εἴωθε. δεῖ δὲ καὶ ἐς τὰ συνήθεα μεταβάλλειν.

[17] τὸ κατὰ πολὺ καὶ ἐξαπίνης κενοῦν, ἢ πληροῦν, ἢ θερμαίνειν, ἢ ψύχειν, ἢ ἄλλως ὁκωσοῦν τὸ σῶμα κινεῖν, σφαλερόν. καὶ πᾶν τὸ πολὺ, τῇ φύσει πολέμιον. τὸ δὲ κατ' ὀλίγον, ἀσφαλές. καὶ ἄλλως, ἢν τις ἐξ ἑτέρου ἐφ' ἕτερον μεταβαίνῃ.

F πάντα κατὰ λόγον ποιέοντι, καὶ μὴ γινομένων τῶν κατὰ λόγον, μὴ μεταβαίνειν ἐφ' ἕτερον, μένοντος τοῦ δόξαντος ἐξ ἀρχῆς.

ὁκόσοι τὰς κοιλίας ὑγρὰς ἔχουσιν, νέοι μὲν ὄντες, βέλτιον ἀπαλλάσσουσι, τῶν τὰς ξηρὰς ἐχόντων. ἐς δὲ τὸ γῆρας, χεῖρον ἀπαλλάσσουσι. ξηραίνονται γὰρ, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, τοῖσιν ἀπογηράσκουσι.

G [18] μεγέθει δὲ σώματος, ἐννεάσαι μὲν, ἐλευθέριον καὶ οὐκ ἀηδές. ἐγγηρᾶσαι δὲ, δύσχρηστον καὶ χεῖρον τῶν ἐλασσόνων.

ΤΜΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ.

[1] αἱ μεταβολαὶ τῶν ὡρέων, μάλιστα τίκτουσι νοσήματα. καὶ ἐν τῇσιν ὥρῃσιν αἱ μεγάλαι μεταλλαγαὶ ἢ ψύξιος ἢ θάλψιος, καὶ τἄλλα κατὰ λόγον οὕτως.

[38] Cibus & potus paulò peior, suauior tamen, melioribus quidem, sed minùs gratis, anteponendus.

[39] Vt plurimùm quidem senes iuuenibus ægrotant minùs. At qui ipsis morbi diuturni contingunt, eos ferè ad mortem comitari solent.

[40] Raucedines & grauedines in valdè senibus non coquuntur.

[41] Qui crebrò & vehemẽter citra manifestam caussam animo linquuntur, repentè moriuntur.

[42] Valida quidem apoplexia nullo modo sanatur, leuis verò non facilè.

[43] Ex strangulatis & dissolutis, necdum mortuis, ij minimè ad vitam redeunt, quibus spuma circa os collecta fuerit.

[44] Natura admodũ crassi, celeriùs intereunt quàm graciles.

[45] Ex comitialibus, iuuenes mutatione potissimùm ętatis, & regionum, & victuum, liberationẽ accipiunt.

[46] Cùm duo dolores simul minimè eundem locum occupant, vehementior alterum obscurat.

[47] Dolores & febres contingunt magis circa puris generationem, quàm eo confecto.

[48] Quouis in corporis motu simul ac laborare cœperit, quies confestim lassitudinis est remedium.

[49] Qui solitos labores ferre assueuerunt, etiamsi inualidi sunt aut senes, eos faciliùs ferunt, quàm qui non assueti, quamuis robusti & iuuenes.

[50] Quæ ex longo temporis interuallo assueta sunt, quamuis deteriora, insuetis minùs molesta esse solẽt. Quare ad insolita etiam facienda mutatio.

[51] Confertim & repentè vacuare, vel implere, vel calefacere, vel refrigerare, vel vtcunque aliter corpus mouere, periculosum. Quod siquidem nimium naturæ inimicum. Verùm quod paulatim fit, securũ est, tum vel maximè si quis ab vno ad alterum transierit.

[52] Cùm quis omnia recta ratione facit, neq; tamen pro ratione succedit, non est ad aliud progrediẽdum, si manet quod ab initio visum est.

[53] Quicunq; aluos habent humidas, ij quidem si iuuenes sunt meliùs degunt, quàm qui siccas habent. At in senectute peiùs degunt, cùm ipsis senescentibus ferè resiccentur.

[54] Longa corporis statura, in iuuentute quidem degenda, liberalis nec indecora, in senectute verò inutilis, & breuitate deterior.

Sectio tertia.

[1] Tempestatum anni mutationes potissimùm morbos pariunt, & in ipsis anni tempestatibus magnę mutationes frigoris vel caloris, aliaq; pro ratione ad hunc modum.

[2] Naturæ hæ quidem ad æstatem, aliæ verò ad hyemem bene vel malè habere consueuêre.

[3] Morbi alij ad alias anni tempestates bene vel malè habere consueuêre, & ætates quędam ad anni tempestates, & loca, & victus rationes.

[4] Per anni tempestates, quando eodem die modò calor, modò frigus fit, autumnales morbos expectare conuenit.

[2] τῶν φυσίων, αἱ μὲν πρὸς θέρος, αἱ δὲ πρὸς χειμῶνα, εὖ ἢ κακῶς πεφύκασι.

H [3] τῶν νούσων ἄλλαι πρὸς ἄλλας εὖ ἢ κακῶς πεφύκασι. καὶ ἡλικίαι τινὲς, πρὸς ὥρας καὶ χώρας, καὶ διαίτας.

[4] ἐν τῇσιν ὥρῃσιν, ὅταν τῆς αὐτῆς ἡμέρης, ὁτὲ μὲν θάλπος, ὁτὲ δὲ ψῦχος γίνηται, φθινοπωρινὰ τὰ νοσήματα προσδέχεσθαι χρή.

[5] Austri auditionis hebetudinem & visionis caliginem inducũt, & capitis grauitatem, corpus torpidum & languidũ reddunt, cùm sic inualuerint, ista in morbis patiuntur. Sin aquilonia tempestas fuerit, tusses mouet, fauces exasperat, aluos indurat, vrinam supprimit, horrores excitat, laterũ & pectoris dolores. Cùm sic inualuerit, eiusmodi in morbis expectanda sunt.

[6] Cùm æstas veri similis fuerit, in febribus copiosos sudores expectare oportet.

[7] Per squalores febres acutæ fiunt, & si quidem annus magna ex parte talis extiterit, qualem temporis conditionem effecerit, tales ferè quoq; morbos expectare oportet.

[8] Temporibus bene & ordine constitutis, & tempestiuam tempestiuitatem seruantibus, morbi qui facilè consistant & soluantur, fiunt. In malè verò constitutis, qui neq; facilè consistunt, neq; facilè soluuntur.

[9] Per autumnum omninò morbi acutissimi & maximè exitiales. Ver autem salubertimum & minimè exitiale.

[10] Autumnus tabidis malus.

[11] Quòd autem ad anni tempestates attinet, si quidem hyems plus æquo sicca & aquilonia fuerit, ver autem valde pluuium & austrinum, febres acutas & lippitudines, & intestinorum difficultates ad æstatem oriri necesse est, præcipuè verò in mulieribus & viris natura humidioribus.

[12] At si hyems austrina, & valdè pluuia, & placida fuerit, ver autem plus iusto siccũ & aquilonium, mulieres quidem quibus partus ad ver imminet, ex quauis causa abortiunt. Quæ verò pepererint, imbecillos & morbosos infantes edunt, ita vt vel statim intereāt, vel tenues & valetudinarij viuant. Cæteris autẽ mortalibus difficultates intestinorum, & lippitudines aridæ oriuntur, senioribus verò defluxiones breui interficientes.

[13] Si verò æstas plus æquo sicca & aquilonia, autumnus verò admodum pluuius & austrinus fuerit, capitis dolores ad hyemem oriuntur, & tusses, & raucitates, & grauedines, nonnullis etiam & tabes.

[14] Si verò aquilonius sit & sine pluuiis, iis quidem qui natura sunt humidiore & mulieribus cõmodus, reliquis autem lippitudines erunt siccę, & febres acutæ & diuturnæ, nonnullis verò etiam melancholiæ.

[15] Ex anni autem conditionibus, in totum magnæ siccitates assiduis imbribus sunt salubriores, minusq; lethales.

[16] Per assiduos imbres morbi magna ex parte oriũtur, cùm febres longæ, tum alui fluxiones, putredines, comitiales, apoplexiæ & anginæ. Per magnas autem siccitates, tabitudines, lippitudines, articulorũ dolores, vrinæ stillicidia, & intestinorum difficultates.

[17] At status temporũ quotidiani, aquilonij quidem corpora densant, valentiora, expeditiora, bene colorata, & melius audientia reddunt, aluos exsiccāt, oculos mordent, & si thoracẽ dolor aliquis priùs habuerit, eum magis irritant. Austriñi autem corpora exoluunt & humectāt, grauem auditum, & capitis grauitatem, & vertigines afferunt, oculis & corporibus difficilem motionem inducunt, & aluos humectant.

[5] νότοι βαρυήκοοι, ἀχλυώδεες, καρηβαρικοί, νωθροί, διαλυτικοί. ὁκόταν οὗτος δυναστεύῃ, τοιαῦτα ἐν τῇσιν ἀῤῥωστίῃσιν πάσχουσιν. ἢν δὲ βόρειον ᾖ, βῆχες, φάρυγγες, κοιλίαι σκληραί, δυσουρίαι φρικώδεες, ὀδύναι πλευρέων, στηθέων. ὁκόταν οὗτος δυναστεύῃ, τοιαῦτα ἐν τῇσιν ἀῤῥωστίῃσι προσδέχεσθαι χρή.

[6] ὁκόταν θέρος γένηται ἦρι ὅμοιον, ἱδρῶτας ἐν τοῖσι πυρετοῖσι πολλοὺς προσδέχεσθαι χρή.

[7] ἐν τοῖσιν αὐχμοῖσι πυρετοὶ ὀξέες γίνονται. καὶ ἢν μὲν ἐπὶ πλέον ᾖ τὸ ἔτος τοιοῦτον ἐὸν, οἵην τὴν κατάστασιν ἐποίησεν, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ τὰ νοσήματα τοιαῦτα δεῖ προσδέχεσθαι.

[8] ἐν τοῖσι καθεστῶσι καιροῖσι ἢν ὡραίως τὰ ὡραῖα ἀποδίδωσιν, εὐσταθέες καὶ εὐκρινέες αἱ νοῦσοι γίνονται. ἐν δὲ τοῖσιν ἀκαταστάτοισιν, ἀκατάστατοι καὶ δύσκριτοι.

[9] ἐν φθινοπώρῳ ὀξύταται αἱ νοῦσοι, καὶ θανατωδέσταται τοὐπίπαν. ἦρ δὲ ὑγιεινότατον, καὶ ἥκιστα θανατῶδες.

[10] τὸ φθινόπωρον τοῖς φθίνουσι κακόν.

[11] περὶ δὲ τῶν ὡρέων, ἢν μὲν ὁ χειμὼν αὐχμηρὸς καὶ βόρειος γένηται, τὸ δὲ ἔαρ ἔπομβρον καὶ νότιον, ἀνάγκη τοῦ θέρεος, πυρετοὺς ὀξέας, καὶ ὀφθαλμίας, καὶ δυσεντερίας γίνεσθαι, μάλιστα τῇσι γυναιξὶ, καὶ ἀνδράσι τοῖσιν ὑγροῖσι τὰς φύσιας.

[12] ἢν δὲ νότιος ὁ χειμὼν, καὶ ἔπομβρος καὶ εὐδιεινὸς γένηται, τὸ δὲ ἔαρ αὐχμηρὸν καὶ βόρειον, αἱ μὲν γυναῖκες ἧσιν οἱ τόκοι πρὸς τὸ ἦρ, ἐκ πάσης προφάσιος ἐκτιτρώσκουσιν. αἱ δ' ἂν τέκωσιν, ἀκρατέα καὶ νοσώδεα τὰ παιδία τίκτουσιν. ὥστε ἢ παραυτίκα ἀπόλλυσθαι, ἢ λεπτὰ καὶ νοσώδεα ζῆν ἐόντα. τοῖσι δὲ ἄλλοισι βροτοῖσι δυσεντερίαι καὶ ὀφθαλμίαι ξηραὶ γίνονται. τοῖσι δὲ πρεσβυτέροισι, κατάῤῥοι συντόμως ἀπολλύντες.

[13] ἢν δὲ τὸ θέρος αὐχμηρὸν καὶ βόρειον γένηται, τὸ δὲ φθινόπωρον ἔπομβρον καὶ νότιον, κεφαλαλγίαι ἐς τὸν χειμῶνα γίνονται. καὶ βῆχες. καὶ βράγχοι. καὶ κόρυζαι. ἐνίοισι δὲ καὶ φθίσιες.

[14] ἢν δὲ βόρειον ᾖ καὶ ἄνυδρον, τοῖσι μὲν ὑγροῖσιν οὖσι τὰς φύσιας, καὶ τῇσι γυναιξὶ, ξύμφορον. τοῖσι δὲ λοιποῖσιν, ὀφθαλμίαι ἔσονται ξηραί. καὶ πυρετοὶ ὀξέες. καὶ κόρυζαι. ἐνίοισι δὲ καὶ μελαγχολίαι.

τῶν δὲ καταστασίων τοῦ ἐνιαυτοῦ, τὸ μὲν ὅλον οἱ αὐχμοὶ τῶν ἐπομβρίων εἰσὶν ὑγιεινότεροι, καὶ ἧσσον θανατώδεες.

νοσήματα δὲ ἐν μὲν τῇσιν ἐπομβρίῃσιν ὡς τὰ πολλὰ γίνεται, πυρετοί τε μακροὶ, καὶ κοιλίης ῥύσιες, καὶ σηπεδόνες. καὶ ἐπίληπτοι, καὶ ἀπόπληκτοι, καὶ κυνάγχαι. [15] ἐν δὲ τοῖσιν αὐχμοῖσι, φθινώδεες, ὀφθαλμίαι. ἀρθρίτιδες. στραγγουρίαι. καὶ δυσεντερίαι.

αἱ δὲ καθ' ἡμέρην καταστάσιες, αἱ μὲν βόρειοι, τά τε σώματα ξυνιστῶσι, καὶ εὔτονα, καὶ εὐκίνητα, καὶ εὔχροα, καὶ εὐηκοώτερα ποιέουσι. [16] καὶ τὰς κοιλίας ξηραίνουσι, καὶ τὰ ὄμματα δάκνουσι. καὶ περὶ τὸν θώρηκα ἄλγημα ἤν τι προϋπάρχῃ, μᾶλλον πονέουσιν. αἱ δὲ νότιοι, διαλύουσι τὰ σώματα καὶ ὑγραίνουσιν, καὶ βαρυηκοΐας, καὶ καρηβαρίας, καὶ ἰλίγγους ποιέουσιν. ἐν δὲ τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν, καὶ τοῖσι σώμασι, δυσκινησίην, καὶ τὰς κοιλίας ὑγραίνουσι.

A κατὰ δὲ τὰς ὥρας, τοῦ μὲν ἦρος, καὶ ἄκρου τοῦ θέρεος, οἱ παῖδες καὶ οἱ τουτέων ἐχόμενοι τῇσιν ἡλικίῃσιν, ἄριστά τε διάγουσι, καὶ ὑγιαίνουσι μάλιστα. τοῦ δὲ θέρεος καὶ τοῦ φθινοπώρου, μέχρι μέν τινος οἱ γέροντες. [17] τὸ δὲ λοιπὸν τοῦ φθινοπώρου καὶ τοῦ χειμῶνος, οἱ μέσοι τῇσιν ἡλικίῃσι.

νοσήματα δὲ πάντα μὲν ἐν πάσῃσι τῇσιν ὥρῃσι γίνεται, μᾶλλον δὲ ἔνια κατ' ἐνίας αὐτέων καὶ γίνεται καὶ παροξύνεται.

B τοῦ μὲν γὰρ ἦρος, τὰ μανικὰ καὶ τὰ μελαγχολικά. καὶ τὰ ἐπιληπτικά. καὶ αἵματος ῥύσιες, καὶ κυνάγχαι. καὶ κόρυζαι. καὶ βράγχοι. καὶ λέπραι. καὶ βῆχες. καὶ λειχῆνες. καὶ ἀλφοί. καὶ ἐξανθήσιες ἑλκώδεες πλεῖσται. καὶ φύματα. καὶ ἀρθριτικά.

τοῦ δὲ θέρεος ἔνιά τε τουτέων, καὶ πυρετοὶ ξυνεχέες. καὶ καῦσοι. καὶ τριταῖοι πυρετοί, καὶ τεταρταῖοι. καὶ ἔμετοι, καὶ C διάρροιαι. καὶ ὀφθαλμίαι. καὶ ὤτων πόνοι. [18] καὶ στομάτων ἑλκώσιες. καὶ σηπεδόνες αἰδοίων. καὶ ἵδρωα.

τοῦ δὲ φθινοπώρου καὶ τῶν θερινῶν τὰ πολλά. καὶ πυρετοὶ τεταρταῖοι, καὶ πλανῆτες. καὶ σπλῆνες. καὶ ὕδρωπες. καὶ φθίσιες, καὶ στραγγουρίαι. καὶ λειεντερίαι. καὶ δυσεντερίαι. καὶ ἰσχιάδες. καὶ κυνάγχαι. καὶ ἄσθματα. καὶ εἰλεοί. καὶ ἐπιληψίαι. καὶ τὰ μανικά. καὶ τὰ μελαγχο-D λικά.

τοῦ δὲ χειμῶνος, πλευρίτιδες. περιπλευμονίαι. λήθαργοι. κόρυζαι. βράγχοι. βῆχες. πόνοι στηθέων. πόνοι πλευρέων. ὀσφύος. κεφαλαλγίαι. ἴλιγγοι. ἀποπληξίαι.

ἐν δὲ τῇσιν ἡλικίῃσι τοιάδε ξυμβαίνει. τοῖσι μὲν σμικροῖσι καὶ νεογνοῖσι παιδίοισιν, ἄφθαι. ἔμετοι. βῆχες. ἀγρυπνίαι. φόβοι. ὀμφαλοῦ φλεγμοναί. ὤτων ὑγρότητες.

E πρὸς δὲ τὸ ὀδοντοφυεῖν προσάγουσιν, οὔλων ὀδαξυσμοί. πυρετοί. σπασμοί. διάρροιαι, καὶ μάλιστα ὅταν ἀνάγωσι τοὺς κυνόδοντας. καὶ τοῖσι παχυτάτοισι τῶν παίδων, καὶ τοῖσι σκληρὰς τὰς κοιλίας ἔχουσι.

πρεσβυτέροισι δὲ γενομένοισι, παρίσθμια. σπονδύλου τοῦ κατὰ τὸ ἰνίον εἴσω ὤσιες. [19] ἄσθματα. λιθιάσιες. ἕλμινθες στρογγύλαι. ἀσκαρίδες. ἀκροχορδόνες. σατυριασμοί. στραγ-F γουρίαι. χοιράδες. καὶ τἄλλα φύματα. μάλιστα δὲ τὰ προειρημένα.

τοῖσι δὲ ἔτι πρεσβυτέροισι καὶ πρὸς τὴν ἥβην προσάγουσι, τουτέων τε τὰ πολλά, καὶ πυρετοὶ χρόνιοι μᾶλλον, καὶ ἐκ ῥινῶν αἵματος ῥύσιες.

τὰ δὲ πλεῖστα τοῖσι παιδίοισι πάθεα κρίνεται. τὰ μὲν, ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσι. τὰ δὲ, ἐν ἑπτὰ μησί. τὰ δὲ, ἐν ἑ-G πτὰ ἔτεσι. τὰ δὲ, πρὸς τὴν ἥβην προσάγουσιν. ὅσα δ' ἂν διαμείνῃ τοῖσι παιδίοισι, καὶ μὴ ἀπολυθῇ περὶ τὸ ἡβάσκειν, ἢ τῇσι θηλέῃσι περὶ τὰς τῶν καταμηνίων ῥήξιας, χρονίζειν εἴωθεν.

[20] τοῖσι δὲ νεηνίσκοισιν, αἵματος πτύσιες. φθίσιες. πυρετοὶ ὀξέες. ἐπιληψίαι. καὶ τἄλλα νουσήματα. μάλιστα δὲ τὰ προειρημένα.

H τοῖσι δὲ ὑπὲρ τὴν ἡλικίην ταύτην, ἄσθματα. πλευρίτιδες. περιπλευμονίαι. λήθαργοι. φρενίτιδες. καῦσοι. διάρροιαι χρόνιαι. χολέραι. δυσεντερίαι. λειεντερίαι. αἱμορροΐδες.

[18] Quòd autem ad anni tempora attinet, vere quidem & prima æstate pueri, & his ætate proximi, optimè degunt & maximè valent, æstate verò & quadantenus autumno senes. Reliqua autumni & hyemis parte, qui inter has ætates sunt medij.

[19] In quibusuis anni tẽporibus omnis generis morbi oriuntur, nonnulli tamen in quibusdam tum fiunt, tum excitantur.

[20] Vere quidem insania, melancholiæ, comitiales, sanguinis profusiones, anginæ, grauedines, raucitates, tusses, lepræ, impetigines, vitiligines, & pustulæ vlcerosæ plurimæ, & tubercula, & articulorum dolores.

[21] Æstate autem horum nonnulli, & febres assiduæ, & ardentes, & tertianæ plurimæ, & quartanæ, vomitiones, alui profluuia, lippitudines, aurium dolores, oris exulcerationes, genitalium putredines & sudamina.

[22] Autumno verò etiam ęstiui multi, & quartanæ febres atq; erraticæ, lienes, aquæ inter cutem, tabes, vrinæ stillicidia, intestinorum læuitates, & difficultates, coxendicum dolores, anginę, crebri anhelitus, voluuli, comitiales, insaniæ & melancholiæ.

[23] Hyeme verò morbi laterales, pulmonum inflammationes, lethargi, grauedines, raucitates, tusses, dolores pectorum, laterum & lumborum, capitis dolores, vertigines & apoplexiæ.

[24] Per ætates hæc eueniunt, paruis & recens natis pueris, serpentia oris vlcera, aphthæ dictæ, vomitiones, tusses, vigiliæ, pauores, circa vmbilicum inflammationes, aurium humiditates.

[25] Ad dentitionem verò progressis, gingiuarum stimulantes prurigines, febres, conuulsiones, alui profluuia, idq; præcipuè cùm caninos dentes emittere cœperint, & iis qui maximè crassi sunt, & aluos duras habent.

[26] At iis paulùm ętate progressis, tõsillarum inflammationes, vertebræ quæ ad occipitium est interiorem in partem impulsiones, crebræ anhelationes, calculi, lumbrici rotundi, alij tenues & minuti, in recto intestino orti, ascarides dicti, verrucæ Græcis ἀκροχορδόνες dictæ, satyriasmi, strumæ, & alia tubercula, præcipuè verò prædicta.

[27] Adhuc autem ætate prouectioribus & ad pubertatem progressis, ex iis multa, & febres diuturnæ magis, & sanguinis ex naribus profluuia.

[28] At magna ex parte pueris morbi iudicatione soluuntur, partim quidem intra quadraginta dies, partim verò intra septẽ menses, nonnulli intra annos septem, quidam etiam ad pubertatẽ progressis. Qui verò pueris perseuerarint, neq; circa pubertatem soluti fuerint, aut fœminis circa mensium eruptionem, diu perseuerare consueuerunt.

[29] Adolescentibus autem sanguinis spuitiones, tabes, febres acutæ, comitiales, aliique morbi, præcipuè tamen prædicti.

[30] His verò qui hanc ætatem superarunt, crebri anhelitus, morbi laterales, pulmonum inflammationes lethargi, phrenitides, febres ardentes, diuturna alui profluuia, choleræ, intestinorum difficultates & læuitates, sanguinis per ora venarum quæ in ano sunt profusio, αἱμορροΐδες Græcis dictæ.

[31] At senibus spirandi difficultates, destillationes tussim inferentes, stranguriæ, vrinæ difficultates, articulorum & renum dolores, vertigines, apoplexiæ, mali corporis habitus, totius corporis pruritus, vigiliæ, alui, oculorum & narium humiditates, visus hebetudines, grauedines, auditus graues.

Sectio quarta.

[1] Vterum gerentibus medicamenta purgantia sunt exhibenda, si humor impetu fertur ad excretionem, quarto mense, & ad septimum vsque, his tamen minùs. In minoribus autem & grandioribus fœtibus subtimidè se gerere oportet.

[2] In medicamentorum purgantiũ vsu, qualia etiam sponte prodeuntia vtilia sunt, talia è corpore educere cõuenit, quæ verò cõtrario modo prodeũt, cohibere.

[3] Si quæ purgari decet, purgentur, confert & leuiter ferunt, contrà verò, grauiter.

[4] Æstate quidem superiores ventres potiùs medicamentis repurgato, hyeme verò inferiores.

[5] Sub canis ortum, & ante canis ortũ, molestæ sunt per medicamenta purgationes.

[6] Graciles & facili vomitione vtentes, medicamẽto per superiora purgare oportet, reformidantes hyemẽ.

[7] At difficili vomitione vtentes & modicè carnosos, per inferiora, æstatem reformidantes.

[8] Tabescentes verò, reformidantes per superiora purgationes.

[9] Atra bile abundantes largiùs per inferiora, simili ratione adhibita contraria purgandi via.

[10] In valdè acutis si suopte impetu ad excretionem humor feratur, medicamento purgante eodem die vtendum. Siquidem in his cunctari malum.

[11] Quibus intestina cõtorquentur, circa vmbilicum labores, & lumborum dolor adest, qui neq; medicamento purgante, neq; alia ratione soluitur, in siccum hydropem confirmatur.

[12] Quibus alui intestinorum læuitate infestatur, eos hyberno tempore per superiora medicamento purgare, malum.

[13] Qui veratro sumpto non facilè per superiora purgantur, iis ante potionem corpora copiosiore cibo & quiete præhumectato.

[14] Vbi quis veratrum potione sumpserit, corporum quidẽ motiones magis q̃ somnum & quietẽ inducito. Nam vel nauigatio turbari motione corpora indicat.

[15] Vbi veratrum magis ducere voles, corpus moueto, vbi verò sistere, somnum conciliato, neq; moueto.

[16] Veratrum iis qui sano sunt corpore periculosum, conuulsionem enim inducit.

[17] Si cui sine febre, cibi fastidiũ, oris ventriculi morsus, tenebricosa vertigo contigerit, & os amarulẽtum fuerit, hæc necessariã esse per superiora purgationem indicant.

[18] Dolores supra septum transuersum purgatione indigentes, medicamentum quod per superiora purget necessarium esse indicant. At qui septo transuerso sunt inferiores, per inferiora.

[19] Qui sumpta potione medica dum purgantur non sitiunt, ij purgandi finem nõ faciunt, donec sitiuerint.

[20] Si dolor intestina torquens, & genuum grauitas, & lumborum dolor citra febrem adfuerint, medicamento quod per inferiora purgat opus esse significant.

τοῖσι δὲ πρεσβύτῃσι, δύσπνοιαι, κατάρροοι βηχώδεες, στραγγουρίαι, δυσουρίαι, ἄρθρων πόνοι, νεφρίτιδες, ἴλιγγοι, ἀποπληξίαι, καχεξίαι, ξυσμοὶ τοῦ σώματος ὅλου, ἀγρυπνίαι, κοιλίης καὶ ὀφθαλμῶν καὶ ῥινῶν ὑγρότητες, ἀμβλυωπίαι, γλαυκώσιες, βαρυηκοΐαι.

ΤΜΗΜΑ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Τὰς κυούσας φαρμακεύειν, ἢν ὀργᾷ, τετράμηνα, καὶ ἄχρι ἑπτὰ μηνῶν· ἧσσον δὲ ταύτας. τὰ δὲ νήπια καὶ πρεσβύτερα, εὐλαβεῖσθαι χρή.

ἐν τῇσι φαρμακείῃσι τοιαῦτα ἄγειν ἐκ τοῦ σώματος, ὁκόσα καὶ αὐτόματα ἰόντα χρήσιμα. τὰ δὲ ἐναντίως ἰόντα, παύειν.

ἢν μὲν οἷα δεῖ καθαίρεσθαι καθαίρωνται, ξυμφέρει τε καὶ εὐφόρως φέρουσι. τὰ δὲ ἐναντία, δυσχερῶς.

[1] φαρμακεύειν θέρεος μὲν, μᾶλλον τὰς ἄνω. χειμῶνος δὲ τὰς κάτω.

ὑπὸ κύνα καὶ πρὸ κυνὸς ἐργώδεες αἱ φαρμακεῖαι.

τοὺς ἰσχνοὺς τοὺς εὐημέας, ἄνω φαρμακεύειν, ὑποστελλομένους χειμῶνα.

τοὺς δὲ δυσημέας καὶ μέσως εὐσάρκους, κάτω, ὑποστελλομένους θέρος.

[2] τοὺς δὲ φθινώδεας ὑποστελλομένους τὰς ἄνω.

[3] τοὺς δὲ μελαγχολικοὺς, ἁδροτέρως τὰς κάτω. τῷ αὐτῷ λογισμῷ τἀναντία προστιθείς.

φαρμακεύειν ἐν τοῖσι λίην ὀξέσιν ἢν ὀργᾷ αὐθημερόν. χρονίζειν γὰρ ἐν τοῖσι τοιούτοισι κακόν.

[4] ὁκόσοισι στρόφοι καὶ περὶ τὸν ὀμφαλὸν πόνοι, καὶ ὀσφύος ἄλγημα μὴ λυόμενον, μήτε ὑπὸ φαρμακείης, μήτ' ἄλλως, εἰς ὕδρωπα ξηρὸν ἱδρύεται.

ὁκόσοισι κοιλίαι λειεντεριώδεες, χειμῶνος φαρμακεύειν ἄνω, κακόν.

[5] πρὸς τοὺς ἐλλεβόρους τοῖσι μὴ ῥηϊδίως ἄνω καθαιρομένοισι, πρὸ τῆς πόσιος, προϋγραίνειν τὰ σώματα ἐν πλείονι τροφῇ καὶ ἀναπαύσει.

ἐπὴν πίῃ τις ἐλλέβορον, πρὸς μὲν τὰς κινήσιας τῶν σωμάτων μᾶλλον ἄγειν, πρὸς δὲ τοὺς ὕπνους καὶ μὴ κινήσιας, ἧσσον. δηλοῖ δὲ καὶ ἡ ναυτιλίη, ὅτι κίνησις τὰ σώματα ταράσσει.

ἐπὴν βούλῃ μᾶλλον ἄγειν τὸν ἐλλέβορον, κίνει τὸ σῶμα. ἐπὴν δὲ παῦσαι, ὕπνον ποίει καὶ μὴ κίνει.

ἐλλέβορος ἐπικίνδυνος τοῖσι τὰς σάρκας ὑγιέας ἔχουσι. σπασμὸν γὰρ ἐμποιέει.

[6] ἀπυρέτῳ ἐόντι, ἀποσιτίη, καὶ καρδιωγμὸς, καὶ σκοτόδινος, καὶ στόμα ἐκπικρούμενον, ἄνω φαρμακείης δεῖσθαι σημαίνει.

[7] τὰ ὑπὲρ τῶν φρενῶν ὀδυνήματα, ἄνω φαρμακείην σημαίνει. ὁκόσα δὲ κάτω, κάτω.

[8] ὁκόσοι ἐν τῇσι φαρμακοποσίῃσι μὴ διψῶσι καθαιρόμενοι, οὐ παύονται πρὶν ἢ διψήσωσιν.

ἀπυρέτοισιν ἐοῦσιν, ἢν γένηται στρόφος, καὶ γουνάτων βάρος, καὶ ὀσφύος ἄλγημα, κάτω φαρμακείης δεῖσθαι σημαίνει.

[9] ὑποχωρή-

A ⁹ Ὑποχωρήματα μέλανα οἱονεὶ αἷμα μέλαν ἀπ' αὐτομάτου ἰόντα, καὶ ξὺν πυρετῷ, καὶ ἄνευ πυρετοῦ κάκιστα. καὶ ὁκόσοισιν ἂν τὰ χρώματα πονηρότερα ᾖ, μᾶλλον κάκιον. σὺν φαρμάκῳ δὲ ἄμεινον. καὶ ὁκόσῳ ἂν πλείω χρώματα, οὐ πονηρά. Νοσημάτων ὁκόσων ἀρχομένων χολὴ μέλαινα ἢ ἄνω ἢ κάτω ἐπέλθῃ, θανάσιμον.

¹⁰ Ὁκόσοισιν ἐκ νουσημάτων ὀξέων, ἢ ἐκ πολυχρονίων,

B ἢ ἐκ τρωμάτων, ἢ ἄλλως πως λεπτυνομένων, χολὴ μέλαινα, ἢ ὁκοῖον αἷμα μέλαν ἐπέλθῃ, τῇ ὑστεραίῃ ἀποθνήσκουσι.

Δυσεντερίη ἢν ἀπὸ χολῆς μελαίνης ἄρξηται, θανάσιμον.

¹¹ Αἷμα ἄνω μὲν ὁκοῖον ἂν ᾖ, κακόν, κάτω δὲ, ἀγαθόν. καὶ τὰ μέλανα ὑποχωρέοντα, κακόν.

¹² Ἢν ὑπὸ δυσεντερίης ἐχομένῳ, ὁκοῖαι ἂν σάρκες

C ὑποχωρήσωσι, θανάσιμον.

¹³ Ὁκόσοισιν ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν αἱμορραγέει πλῆθος ὁκόθενοῦν, ἐν τῇσιν ἀναλήψεσι, τουτέοισιν αἱ κοιλίαι καθυγραίνονται.

¹⁴ Ὁκόσοισι χολώδεα τὰ διαχωρήματα, κωφώσιος γενομένης παύεται, καὶ ὁκόσοισι κώφωσις, χολωδέων γι-

D νομένων παύεται.

¹⁵ Ὁκόσοισιν ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν ἑκταίοισιν ἐοῦσι, ῥίγεα γίνονται, δύσκριτα.

¹⁶ Ὁκόσοισι παροξυσμοὶ γίνονται, ἣν ἂν ὥρην ἀφῇ, ἐς τὴν αὔριον τὴν αὐτὴν ὥρην ἢν λάβῃ δύσκριτα.

¹⁷ Τοῖσι κοπιώδεσιν ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν, ἐς ἄρθρα καὶ παρὰ τὰς γνάθους μάλιστα ἀποστάσιες γίνονται.

E ¹⁸ Ὁκόσοισι δὲ ἀνισταμένοισιν ἐκ τῶν νούσων τι πονέσῃ, ἐνταῦθα ἀποστάσιες γίνονται.

Ἀτὰρ ἢν καὶ προπεπονηκός τι ᾖ πρὸ τοῦ νοσέειν, ἐνταῦθα στηρίζει ἡ νοῦσος.

¹⁹ Ἢν ὑπὸ πυρετοῦ ἐχομένῳ οἰδήματος μὴ ἐόντος ἐν τῇ φάρυγγι πνὶξ ἐξαίφνης ἐπιστῇ, θανάσιμον.

²⁰ Ἢν ὑπὸ πυρετοῦ ἐχομένῳ ὁ τράχηλος ἐξαίφνης

F ἐπιστραφῇ, καὶ μόλις καταπίνειν δύνηται, οἰδήματος μὴ ἐόντος ἐν τῷ τραχήλῳ, θανάσιμον.

²¹ Ἱδρῶτες πυρεταίνουσιν ἢν ἄρξωνται, ἀγαθοὶ τριταῖοι. καὶ πεμπταῖοι. καὶ ἑβδομαῖοι. καὶ ἐναταῖοι. καὶ ἑνδεκαταῖοι. καὶ τεσσαρεσκαιδεκαταῖοι. καὶ ἑπτακαιδεκαταῖοι. καὶ μίῃ καὶ εἰκοστῇ. καὶ ἑβδόμῃ καὶ εἰκοστῇ. καὶ τριακοστῇ πρώτῃ. καὶ τριακοστῇ τετάρτῃ. οὗτοι γὰρ οἱ ἱδρῶτες,

G νούσους κρίνουσιν. οἱ δὲ μὴ οὕτως γινόμενοι, πόνον σημαίνουσι καὶ μῆκος νόσου, καὶ ὑποτροπιασμούς.

²² Οἱ ψυχροὶ ἱδρῶτες, ξὺν μὲν ὀξεῖ πυρετῷ γινόμενοι, θάνατον. ξὺν πρηϋτέρῳ δὲ, μῆκος νόσου σημαίνουσι.

²¹ Nigræ deiectiones, qualis sanguis niger, sponte procedentes, & cum febre, & citra febrem, pessimæ, eoq; peiores quò plures earũ colores deteriores fuerint. A medicamento autem melius, quoq; plures colores fuerint non praui.

²² Per quorumuis morborum initia, bilem atram supra vel infra prodire, lethale.

²³ Quibus per morbos acutos, aut diuturnos, aut vulnera, aut alium quemuis modum extenuatis, bilis atra, aut veluti sanguis niger subierit, ij postridie moriuntur.

²⁴ Intestinorum difficultas si ab atra bile ortum duxerit, lethalis.

²⁵ Sanguis, supra quidem, qualiscunque fuerit emissus, malus, infra, autem si niger deiiciatur, bonus.

²⁶ Intestinorum difficultate vexato, si veluti carunculæ deiiciantur, lethale.

²⁷ Quibus per febres sanguinis copia vndecunq; profluxerit, iis cùm reficiuntur alui humidiores euadunt.

²⁸ Quibus biliosæ sunt deiectiones, hę oborta surditate cessant, & quibus adest surditas, his exortis biliosis deiectionibus finitur.

²⁹ In febribus si rigores contingant sexto die, difficilem habent iudicationem.

³⁰ Quibus accessiones fiunt, quanamcunque hora febris dimiserit, si postero die eadem qua antea hora prehenderit, iudicatio difficilis esse solet.

³¹ Quibus per febres lassitudinis sensus inest, iis ad articulos, potissimumq; circa maxillas abscessus oriuntur.

³² Iis verò qui ex morbis conualescunt, si pars aliqua laborauerit, illic abscessus fiunt.

³³ Sed & si pars quæpiam ante morbum laborauerit, in eam se morbus obfirmat.

³⁴ Si febre vexato, nullo existente in faucibus tumore, repentina accidat strangulatio, lethale.

³⁵ In febre vexato, collum repente peruersum, ac vix deglutire posse, nullo existente tumore, lethale.

³⁶ Sudores febricitantibus boni, qui cœperint tertio die, quinto, septimo, nono, vndecimo, decimoquarto, decimoseptimo, vicesimo primo, vicesimo septimo, tricesimo primo, & tricesimo quarto, ij enim sudores morbos iudicant. Qui verò tales non sunt, laborem, & morbi longitudinem, eiusdemque reuersionem significant.

³⁷ Sudores frigidi in febre quidem acuta oborti, mortem; in mitiori autem, morbi prolixitatem significant.

³⁸ Et vbi in corpore sudor inest, ibi morbum esse enunciat.

³⁹ Et qua corporis parte calor inest aut frigus, ibi morbus est.

⁴⁰ Et vbi toto corpore mutationes contingunt, vt si corpus refrigeretur, rursumq; calefiat, vel color alius ex alio oriatur, morbi longitudinem significat.

Καὶ ὅκου ἔνι τοῦ σώματος ἱδρώς, ἐνταῦθα φράζει τὴν νοῦσον.

²³ Καὶ ὅκου ἔνι τοῦ σώματος θερμὸν ἢ ψυχρόν, ἐνταῦθα ἡ νοῦσος.

²⁴ Καὶ ὅκου ἐν ὅλῳ τῷ σώματι μεταβολαί, καὶ ἢν τὸ σῶμα καταψύχηται. ἢ αὖθις θερμαίνηται, ἢ χρῶμα ἕτερον

H ἐξ ἑτέρου γίνηται, μῆκος νούσου σημαίνει.

41 Sudor copiosus de somno citra manifestã causam obortus, corpus copiosiore vti cibo significat. Quòd si cibum non assumenti istud contingat, quòd euacuatione opus sit indicat.

42 Sudor copiosus calidus aut frigidus semper fluens, frigidus maiorem, calidus minorem morbum significat.

43 Febres quæ tertio quoque die vehementiùs affligunt, neque intermittunt, periculosiores. Quocunque autem modo intermiserint, extra periculum esse significant.

44 Quibus adsunt febres longæ, iis tubercula, vel ad articulos dolores innascuntur.

45 Quibus tubercula, aut ad articulos dolores post febres longas oriuntur, ij copiosioribus cibis vtũtur.

46 Si febre non intermittente rigor frequenter incidat, ægro iam debili, lethale est.

47 In febribus non intermittentibus excreationes liuidæ, sanguineæ, graueolẽtes, & biliosæ, omnes malæ, benè autem si prodeant, bonę, tum per alui excretiones, tum per vrinas. At si quid eorum quæ non iuuant per hæc loca excernatur, malum.

48 In febribus non intermittentibus, si partes externæ sint frigidæ, internæ verò vrantur & siti vexentur, lethale est.

49 In febre non intermittente, si labrum, aut supercilium, aut oculus, aut nasus peruertatur, si nõ videat, si non audiat, imbecillo iam corpore, quicquid ex his euenerit, in propinquo mors est.

50 Quando in febre non intermittente difficultas spirandi & delirium contigerit, lethale.

51 In febribus quæ abscedunt si primis iudicationibus non soluantur, morbi longitudinem significãt.

52 Quibus in febribus aut aliis morbis oculi ex voluntate illachrymant, nihil absurdi accidit. At quibus præter voluntatem, absurdius.

53 Quibus per febres ad dentes glutinosus humor obnascitur, iis vehementiores fiunt febres.

54 Quibus tusses siccæ leuiter irritantes in febribus ardentibus diu perseuerant, ij non multùm siti vexantur.

55 Ex glandularum inflammationibus febres omnes malæ præter diarias.

56 Febricitanti si sudor contingat non deficiente febre, malum. Prorogatur enim morbus multamq; significat humiditatem.

57 Si cui conuulsione aut distentione neruorum detento, febris successerit, morbum soluit.

58 Febre ardente detento, si rigor successerit, solutio contingit.

59 Tertiana exquisita septem circuitibus, vt longissimè, iudicatur.

60 Quibus per febres aures obsurduerunt, sanguis ex naribus profluens, aut aluus exturbata, morbum soluit.

61 Febricitantem, nisi diebus imparibus febris dimiserit, reuerti solet.

25 Ἱδρὼς πολὺς ἐξ ὕπνου ἄνευ τινὸς αἰτίης φανερῆς γινόμενος, τὸ σῶμα σημαίνει ὅτι πλείονι τροφῇ χρέεται. ἢν δὲ τροφὴν μὴ λαμβάνοντι τοῦτο γίγνηται, σημαίνει ὅτι κενώσιος δέεται. A

26 Ἱδρὼς πολὺς ψυχρὸς ἢ θερμὸς αἰεὶ ῥέων, ὁ ψυχρὸς, μείζω, ὁ δὲ θερμὸς, ἐλάσσω, νοῦσον σημαίνει.

27 Οἱ πυρετοὶ ὁκόσοι μὴ διαλείποντες διὰ τρίτης, ἰσχυρότεροι γίνονται, ἐπικίνδυνοι. ὅτῳ δ᾽ ἂν τρόπῳ διαλείπωσι, σημαίνει ὅτι ἀκίνδυνοι. B

28 Ὁκόσοισι πυρετοὶ μακροὶ, τουτέοισι φύματα ἐς τὰ ἄρθρα, ἢ πόνοι ἐγγίνονται.

29 Ὁκόσοισι φύματα ἐς τὰ ἄρθρα, ἢ πόνοι, ἐκ πυρετῶν γίνονται, οὗτοι σιτίοισι πλείοσι χρέονται.

30 Ἢν ῥῖγος ἐπιπίπτῃ πυρετῷ μὴ διαλείποντι, ἤδη ἀσθενεῖ ἐόντι, θανάσιμον. C

31 Αἱ ἀποχρέμψιες αἱ ἐν τοῖσι πυρετοῖσι μὴ διαλείπουσιν αἱ πελιδναὶ, καὶ αἱματώδεες, καὶ δυσώδεες, καὶ χολώδεες πᾶσαι κακαί. ἀποχωρεῦσαι δὲ καλῶς ἀγαθαί, καὶ κατὰ τὰς διαχωρήσιας, καὶ κατὰ τὰ οὖρα. ἢν δὲ μή τι τῶν συμφερόντων ἐκκρίνηται διὰ τῶν τόπων τούτων, κακόν.

32 Ἐν τοῖσι μὴ διαλείπουσι πυρετοῖσιν, ἢν τὰ μὲν ἔξω ψυχρὰ ᾖ, τὰ δὲ ἔνδον καίηται, καὶ δίψαν ἔχῃ, θανάσιμον. D

33 Ἐν μὴ διαλείποντι πυρετῷ, ἢν χεῖλος, ἢ ὀφρὺς, ἢ ὀφθαλμὸς, ἢ ῥὶς διαστραφῇ, ἢν μὴ βλέπῃ, ἢν μὴ ἀκούῃ ἀσθενέος ἐόντος τοῦ κάμνοντος, ὅ, τι ἂν τουτέων γίνηται, ἐγγὺς ὁ θάνατος.

Ὅκου ἐν πυρετῷ μὴ διαλείποντι δύσπνοια γίνηται καὶ παραφροσύνη, θανάσιμον. E

Ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν ἀποστήματα μὴ λυόμενα πρὸς τὰς πρώτας κρίσιας, μῆκος νόσου σημαίνει.

34 Ὁκόσοι ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν, ἢ ἐν τῇσιν ἄλλῃσιν ἀρρωστίῃσι κατὰ προαίρεσιν δακρύουσιν οὐδὲν ἄτοπον. ὁκόσοι δὲ μὴ κατὰ προαίρεσιν, ἀτοπώτερον.

35 Ὁκόσοισι δὲ ἐπὶ τῶν ὀδόντων ἐν τοῖσι πυρετοῖσι περίγλισχρα γίνεται, ἰσχυρότεροι γίνονται οἱ πυρετοί. F

36 Ὁκόσοισιν ἐπὶ πολὺ βῆχες ξηραὶ βραχέα ἐρεθίζουσαι ἐν πυρετοῖσι καυσώδεσιν, οὐ πάνυ διψώδεες εἰσίν.

37 Οἱ ἐπὶ βουβῶσι πυρετοὶ, πάντες κακοὶ, πλὴν τῶν ἐφημέρων.

38 Πυρέσσοντι ἱδρὼς ἐπιγενόμενος, μὴ ἐκλείποντος τοῦ πυρετοῦ κακόν. μηκύνει γὰρ ἡ νοῦσος, καὶ ὑγρασίην πλείω σημαίνει. G

39 Ὑπὸ σπασμοῦ ἢ τετάνου ἐνοχλουμένῳ πυρετὸς ἐπιγενόμενος λύει τὸ νόσημα.

40 Ὑπὸ καύσου ἐχομένῳ ἐπιγενομένου ῥίγεος λύσις.

41 Τριταῖος ἀκριβὴς κρίνεται ἐν ἑπτὰ περιόδοισι τὸ μακρότατον.

42 Ὁκόσοισιν ἂν ἐν τοῖσι πυρετοῖσι τὰ ὦτα κωφωθῇ, αἷμα ἐκ ῥινῶν ῥυὲν, ἢ κοιλίη ἐκταραχθεῖσα, λύει τὸ νόσημα.

43 Πυρέσσοντι ἢν μὴ ἐν περισσῇσιν ἡμέρῃσιν ἀφῇ ὁ πυρετὸς, ὑποτροπιάζειν εἴωθεν. H

44 Ὁκόσοισιν

A [44] Ὁκόσοισιν ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν ἴκτεροι ἐπιγίνονται πρὸ τῶν ἑπτὰ ἡμερέων, κακὸν, ἢν μὴ ξυνδόσιες ὑγρῶν κατὰ τὴν κοιλίην γένωνται.

[45] Ὁκόσοισιν ἐν τοῖσι πυρετοῖσι, τῇ ἑβδόμῃ, ἢ τῇ ἐνάτῃ, ἢ τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἴκτεροι ἐπιγίνονται, ἀγαθὸν, ἢν μὴ τὸ δεξιὸν ὑποχόνδριον σκληρὸν ᾖ. ἢν δὲ μὴ, οὐκ ἀγαθόν.

B Ἐν τοῖσι πυρετοῖσι περὶ τὴν κοιλίην καῦμα ἰσχυρὸν, καὶ καρδιωγμὸς, κακόν.

Ἐν τοῖσι πυρετοῖσι τοῖσιν ὀξέσιν, οἱ σπασμοὶ, καὶ οἱ περὶ τὰ σπλάγχνα πόνοι ἰσχυροὶ, κακόν.

Ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν οἱ ἐκ τῶν ὕπνων φόβοι, ἢ σπασμοὶ, κακόν.

Ἐν τοῖσι πυρετοῖσι τὸ πνεῦμα προσκόπτον, κακὸν, σπασμὸν γὰρ σημαίνει.

C [46] Ὁκόσοισιν οὖρα παχέα θρομβώδεα ὀλίγα οὐκ ἀπυρέτοισι, πλῆθος ἐπελθὸν ἐκ τουτέων λεπτὸν, ὠφελέει, μάλιστα δὲ τὰ τοιαῦτα ἔρχεται, οἷσιν ἐξ ἀρχῆς, ἢ διὰ ταχέων ὑπόστασιν ἴσχει.

[47] Ὁκόσοισι δὲ ἐν πυρετοῖσι τὰ οὖρα ἀνατεταραγμένα οἷον ὑποζυγίου, τουτέοισι κεφαλαλγίαι ἢ πάρεισιν, ἢ D παρέσονται.

[48] Ὁκόσοισιν ἑβδομαῖα κρίνεται, τουτέοισιν ἐπινέφελον ἴσχει τὸ οὖρον, τῇ τετάρτῃ ἐρυθρὸν, καὶ τἄλλα κατὰ λόγον.

[49] Ὁκόσοισιν οὖρα διαφανέα λευκὰ, πονηρά. μάλιστα δὲ ἐν τοῖσι φρενιτικοῖσιν ἐπιφαίνεται.

[50] Ὁκόσοισιν ὑποχόνδρια μετέωρα διαβορβορύζοντα ὀσφύος ἀλγήματος ἐπιγινομένου, αἱ κοιλίαι τουτέοισι καθυγραίνονται. E ἢν μὴ φῦσαι καταῤῥαγέωσιν, ἢ οὔρου πλῆθος ἐπέλθῃ. ἐν πυρετοῖσι δὲ ταῦτα.

[51] Ὁκόσοισιν ἐλπὶς ἐς ἄρθρα ἀφίστασθαι, ῥύεται τῆς ἀποστάσιος, οὖρον πολὺ, κάρτα παχὺ, καὶ λευκὸν γινόμενον, οἷον ἐν τοῖσι κοπιώδεσι πυρετοῖσι τεταρταίοισιν ἄρχεται ἐνίοισι γίνεσθαι. ἢν δὲ καὶ ἐκ τῶν ῥινῶν αἱμοῤῥαγήσῃ, καὶ πάνυ ταχὺ λύεται.

F Ἢν αἷμα ἢ πῦον οὐρέῃ, τῶν νεφρῶν ἢ τῆς κύστιος ἕλκωσιν σημαίνει.

[52] Ὁκόσοισιν ἐν τῷ οὔρῳ παχεῖ ἐόντι σαρκία μικρὰ ὥσπερ τρίχες συνεξέρχονται, τουτέοισιν ἀπὸ τῶν νεφρῶν ἐκκρίνεται.

[53] Ὁκόσοισιν ἐν τῷ οὔρῳ παχεῖ ἐόντι πιτυρώδεα συνεξουρέεται, τουτέοισιν ἡ κύστις ψωριᾷ.

G Ὁκόσοι ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου αἷμα οὐρέουσι, τουτέοισιν ἀπὸ τῶν νεφρῶν, φλεβίου ῥῆξιν σημαίνει.

Ὁκόσοισιν ἐν τῷ οὔρῳ ψαμμώδεα ὑφίσταται, τουτέοισιν ἡ κύστις λιθιᾷ.

[62] Quibus per febres morbus regius ante diem septimum obortus fuerit, malum.

[63] Quibus per febres die septimo, aut nono, aut vndecimo, aut decimo quarto, morbus regius obortus fuerit, bonum, nisi præcordia dextra dura fuerint, alioqui minimè bonum.

[64] In febribus circa ventriculum æstus vehemens, & oris ventriculi morsus, malo est.

[65] In febribus acutis conuulsiones, & circa viscera dolores vehementes, malum.

[66] In febribus per somnos pauores, aut conuulsiones, malo sunt.

[67] In febribus spiritus offensans, malo est, conuulsionem nanque indicat.

[68] Quibus non sine febre vrinæ sunt crassæ, grumosæ & paucæ, si ab iis copiosæ & tenues prodeant, iuuant. Præcipuè verò tales redduntur quibus ab initio, vel non ita multò post, sedimentum inest.

[69] Quibus per febres vrinæ sunt perturbidæ, quales veterini generis, iis capitis dolor vel adest, vel aderit.

[70] Quibus septimo die iudicatio contingit, iis vrina rubram die quarto nubeculam habet, aliaq; pro ratione.

[71] Quibus vrinæ pellucidæ, albæ, malæ, præcipuè verò in phreniticis apparent.

[72] Quibus sublata præcordia murmurant, lumborum succedente dolore, iis alui humectantur, nisi flatus deorsum erumpant, aut vrinæ copia prodeat. Atque hæc in febribus contingunt.

[73] Quibus speratur aliquid ad articulos abscessurum, vrina copiosa & crassa, & alba reddita, abscessu liberat, qualis in febribus cum lassitudinis sensu quarto die quibusdam ferri incipit. Quòd si ex naribus etiam sanguis effluxerit, tum breui admodum solutio fit.

[74] Si sanguis aut pus cum vrina redditur, renum aut vesicæ exulceratio significatur.

[75] Quibus cũ vrina crassa exiguæ carunculæ, aut veluti capilli simul ferũtur, iis à renibus excernuntur.

[76] Quibus cum vrina crassa furfuri similia quædam simul exeunt, iis vesica psora laborat.

[77] Qui sponte sanguinem cum vrina effundunt, iis in renibus venulam ruptam esse significat.

[78] Quibus in vrina arenosæ sunt subsidentiæ, iis vesica calculo laborat.

[79] Si quis sanguinem & grumos cum vrina fundat, & stranguriam habeat, dolorque in imum ventrem & interfœmineum incidat, quæ ad vesicam attinent laborant.

[80] Si quis sanguinem & pus, & squamulas cum vrina fundat, grauisq; odor adsit, vesicæ exulcerationem significat.

[81] Quibus in vrinæ fistula tuberculum innascitur, eo in pus verso & rupto, solutio contingit.

[82] Vrina copiosè de nocte reddita, paucam alui deiectionem significat.

[54] Ἢν αἷμα οὐρέῃ καὶ θρόμβους, καὶ στραγγουρίην ἔχῃ, καὶ ὀδύνη ἐμπίπτῃ ἐς τὸ ὑπογάστριον καὶ ἐς τὸν περιτόναιον, τὰ περὶ τὴν κύστιν πονεῖ.

Ἢν αἷμα καὶ πῦον οὐρέῃ, καὶ λεπίδας, καὶ ὀσμὴ βαρεῖα ᾖ, τῆς κύστιος ἕλκωσιν σημαίνει.

H [55] Ὁκόσοισιν ἐν τῇ οὐρήθρῃ φύματα φύεται, τουτέοισι διαπυήσαντος καὶ ἐκραγέντος, λύσις.

Οὔρησις νύκτωρ πολλὴ γινομένη, σμικρὴν τὴν ὑποχώρησιν σημαίνει.

Sectio quinta.

[1] Conuulsio ex veratro, lethalis.

[2] Conuulsio quæ in vulnus incidit, lethalis.

[3] Ex copioso sanguinis fluxu conuulsio aut singultus contingens, malum denunciat.

[4] Ex profusa purgatione conuulsio aut singultus succedens, malum.

[5] Si ebrium quempiam vox deficiat de repente, conuulsus moritur, nisi eum febris prehendat, aut qua hora crapula solui solet, ad vocem redeat.

[6] Qui neruorum distentione corripiuntur, intra quatuor dies pereunt, quos si effugerint, sanescunt.

[7] Comitiales quibus ante pubertatis annos contingunt, depositionem accipiunt. At quibus quintum & vigesimum annum agentibus fiunt, eos ferè ad mortem vsque comitantur.

[8] Qui morbo laterali laborant, nisi intra dies quatuordecim repurgentur, iis in suppurationem deponitur.

[9] Tabes præcipuè contingit ætatibus quæ sunt ab anno decimo octauo ad trigesimum quintum.

[10] Qui anginam effugiunt, iis in pulmonem vertitur, & intra dies septem intereunt, quos si euaserint suppurati fiunt.

[11] In tabe vexatis, si sputum quod tussi reiiciunt carbonibus infusum grauem odorem emittat, & capilli è capite defluant, lethale est.

[12] In tabidis si capilli è capite defluant, ij succedente alui profluuio moriuntur.

[13] Qui spumantem sanguinem sputo reiiciunt, iis ex pulmone educitur.

[14] Tabe detento succedens alui profluuium lethale.

[15] Qui ex morbo laterali suppurati fiunt, si intra dies quadraginta, ex quo ruptio facta est, repurgentur, liberantur, alioqui in tabem transeunt.

[16] Calidum eo frequentius vtentibus has affert noxias, carnium effœminationem, neruorum impotentiam, mentis stuporem, sanguinis profluuia, animi defectiones, ad quæ mors sequitur.

[17] Frigidum verò conuulsiones, neruorum distentiones, denigrationes, & rigores febriles.

[18] Frigidum ossibus aduersum, dentibus, neruis, cerebro, dorsali medullæ. calidum verò vtile.

[19] Perfrigerata excalefacere oportet, præter ea quæ sanguinem effundunt, aut breui effundent.

[20] Frigidum vlcera mordet, cutem obdurat, dolorem insuppurabilem facit, denigrationes, rigores febriles, conuulsiones, neruorum distentiones.

[21] Quandoque tamen in neruorum distentione absque vlcere, in iuuene quadrati corporis, æstate media, frigidæ copiosa perfusio caloris reuocationem efficit, calor autem hæc sanat.

ΤΜΗΜΑ ΠΕΜΠΤΟΝ.

[1] Σπασμὸς ἐξ ἐλλεβόρου, θανάσιμον.

[2] Ἐπὶ τρώματι σπασμὸς ἐπιγενόμενος, θανάσιμον.

[3] Αἵματος πολλοῦ ῥυέντος κάτω, σπασμὸς ἢ λυγμὸς ἐπιγενόμενος, κακόν.

[4] Ἐπὶ ὑπερκαθάρσει σπασμὸς ἢ λυγμὸς ἐπιγενόμενος, κακόν.

[5] Ἢν μεθύων ἐξαίφνης ἄφωνός τις γένηται σπασθεὶς, ἀποθνήσκει, ἢν μὴ πυρετὸς ἐπιλάβῃ, ἢ ἐς τὴν ὥρην ἐλθὼν, καθ' ἣν αἱ κραιπάλαι λύονται, φθέγξηται.

[6] Ὁκόσοισι ὑπὸ τετάνου ἁλίσκονται, ἐν τέσσαρσιν ἡμέρῃσιν ἀπόλλυνται. ἢν δὲ ταύτας διαφύγωσιν, ὑγιέες γίνονται.

[7] Τὰ ἐπιληπτικὰ ὁκόσοισι πρὸ τῆς ἥβης γίνεται, μετάστασιν ἴσχει. ὁκόσοισι δὲ πέντε καὶ εἴκοσιν ἐτέων γίνεται, τουτέοισι τὰ πολλὰ ξυναποθνήσκει.

Ὁκόσοι πλευριτικοὶ γενόμενοι οὐκ ἀνακαθαίρονται ἐν τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρῃσι, τουτέοισιν ἐς ἐμπύημα καθίσταται.

[8] Φθίσις γίνεται μάλιστα ἡλικίῃσι, τῇσιν ἀπὸ ὀκτωκαίδεκα ἐτέων μέχρι πέντε καὶ τριήκοντα ἐτέων.

[9] Ὁκόσοι κυνάγχην διαφεύγουσιν, ἐς τὸν πλεύμονα αὐτέοισι τρέπεται, καὶ ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν ἀποθνήσκουσιν. ἢν δὲ ταύτας διαφύγωσιν, ἔμπυοι γίνονται.

[10] Τοῖσιν ὑπὸ τῶν φθισίων ἐνοχλουμένοισιν, ἢν τὸ πτύσμα ὅπερ ἂν ἀποβήσσωσι, βαρὺ ὄζῃ ἐπὶ τοὺς ἄνθρακας ἐπιχεόμενον, καὶ αἱ τρίχες ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ῥέωσι, θανατῶδες.

[11] Ὁκόσοισι φθισιῶσιν αἱ τρίχες ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ῥέουσιν, οὗτοι διαρροίης ἐπιγενομένης, ἀποθνήσκουσιν.

[12] Ὁκόσοι αἷμα ἀφρῶδες ἀναπτύουσι, τουτέοισιν ἐκ τοῦ πλεύμονος ἡ τοιαύτη ἀναγωγὴ γίνεται.

[13] Ὑπὸ φθίσιος ἐχομένῳ, διάρροια ἐπιγενομένη, θανατῶδες.

[14] Ὁκόσοι ἐκ πλευρίτιδος ἔμπυοι γίνονται, ἢν ἀνακαθαρθῶσιν ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσιν, ἀφ' ἧς ἂν ἡ ῥῆξις γένηται, παύονται, ἢν δὲ μὴ, ἐς φθίσιν μεθίστανται.

[15] Τὸ θερμὸν βλάπτει ταῦτα πλεονάκις χρεομένοισι. σαρκῶν ἐκθήλυνσιν. νεύρων ἀκράτειαν. γνώμης νάρκωσιν. αἱμορραγίας. λειποθυμίας. ταῦτα οἷσι θάνατος.

[16] Τὸ δὲ ψυχρὸν, σπασμοὺς, τετάνους, μελασμοὺς καὶ ῥίγεα πυρετώδεα.

[17] Τὸ ψυχρὸν πολέμιον ὀστέοισιν, ὀδοῦσι. νεύροις. ἐγκεφάλῳ. νωτιαίῳ μυελῷ. τὸ δὲ θερμὸν ὠφέλιμον.

[18] Ὁκόσα κατέψυκται, ἐκθερμαίνειν, πλὴν ὁκόσα αἱμορραγέειν μέλλει.

[19] Ἕλκεσι τὸ μὲν ψυχρὸν δακνῶδες. δέρμα περισκληρύνει. ὀδύνην ἀνεκπύητον ποιεῖ. μελαίνει. ῥίγεα πυρετώδεα ποιεῖ σπασμοὺς καὶ τετάνους.

[20] Ἔστι δὲ ὅκου ἐπὶ τετάνου ἄνευ ἕλκεος νέῳ εὐσάρκῳ, θέρεος μέσου, ψυχροῦ πολλοῦ κατάχυσις, ἐπανάκλησιν θέρμης ποιέεται. θέρμη δὲ ταῦτα ῥύεται.

[21] Τὸ θερ-

A [21] Τὸ θερμὸν ἐκπυητικὸν, οὐκ ἐπὶ παντὶ ἕλκει, μέγιστον σημεῖον ἐς ἀσφαλείην. δέρμα μαλάσσει. ἰσχναίνει. ἀνώδυνον, ῥιγέων. σπασμῶν. τετάνων. παρηγορικόν. τὴν δὲ ἐν τῇ κεφαλῇ καρηβαρείην λύει. πλεῖστον δὲ διαφέρει ὀστέων κατήγμασι. μάλιστα δὲ τοῖσιν ἐψιλωμένοισι. τουτέων δὲ μάλιστα, τοῖσιν ἐν κεφαλῇ ἕλκεα ἔχουσι. καὶ ὁκόσα ὑπὸ ψύξιος θνήσκει, ἢ ἑλκοῦται. καὶ ἕρπησιν ἐσθιο-

B μένοισιν. ἕδρῃ. αἰδοίῳ. ὑστέρῃ. κύστει. τουτέοισι τὸ μὲν θερμὸν φίλιον καὶ κρῖνον. τὸ δὲ ψυχρὸν πολέμιον καὶ κτεῖνον.

[22] Ἐν τουτέοισι δεῖ τῷ ψυχρῷ χρέεσθαι, ὁκόθεν αἱμορραγέειν μέλλει, μὴ ἐπ᾽ αὐτὰ, ἀλλὰ περὶ αὐτὰ ὁκόθεν ἐπιρρεῖ. καὶ ὁκόσαι φλεγμοναὶ, ἢ ἐπιφλογίσματα ἐς τὸ ἐρυθρὸν καὶ ὕφαιμον ῥέποντα αἵματι νεαρῷ ἐπὶ ταῦτα. ἐπεὶ τάγε παλαιὰ, μελαίνει. καὶ ἐρυσίπελας τὸ μὴ ἑλ-

C κούμενον. ἐπεὶ τόγε ἑλκούμενον βλάπτει.

[23] Τὰ ψυχρὰ οἷον χιὼν, κρύσταλλος, τῷ στήθει πολέμια, βηχέων κινητικά. αἱμορροϊκὰ, καταρροϊκά.

[24] Τὰ δὲ ἐν ἄρθροισιν οἰδήματα καὶ ἀλγήματα, ἄτερ ἕλκεος. καὶ ποδαγρικὰ καὶ σπάσματα, τουτέων τὰ πλεῖστα ψυχρὸν πολλὸν καταχεόμενον, ῥηΐζει τε καὶ ἰσχναίνει, καὶ ὀδύνην λύει. νάρκη δὲ μετρίη ὀδύνης λυτική.

D [25] Ὕδωρ τὸ ταχέως θερμαινόμενον, καὶ ταχέως ψυχόμενον, κουφότατον.

Ὁκόσοισι δὲ πιεῖν ὀρέξιες νύκτωρ τοῖσι πάνυ διψῶσιν, ἢν ἐπικοιμηθῶσιν, ἀγαθόν.

Γυναικείων ἀγωγὸν ἡ ἐν ἀρώμασι πυρίη, πολλαχῇ δὲ καὶ εἰς ἄλλα χρησίμη ἂν ἦν, εἰ μὴ καρηβαρείας ἐποίει.

[26] Τὰς κυούσας φαρμακεύειν, ἢν ὀργᾷ τετράμηνα,

E καὶ ἄχρι ἑπτὰ μηνῶν ἧσσον. τὰ δὲ νήπια καὶ πρεσβύτερα εὐλαβέεσθαι.

Γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ ὑπό τινος τῶν ὀξέων νουσημάτων ληφθῆναι, θανατῶδες.

Γυνὴ ἐν γαστρὶ ἔχουσα φλεβοτομηθεῖσα ἐκτιτρώσκει, καὶ μᾶλλον εἰ μεῖζον εἴη τὸ ἔμβρυον.

[27] Γυναικὶ αἷμα ἐμεούσῃ, τῶν καταμηνίων ῥαγέν-

F των, λύσις.

Γυναικὶ τῶν καταμηνίων ἐκλειπόντων, αἷμα ἐκ τῶν ῥινῶν ῥυῆναι, ἀγαθόν.

Γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ, ἢν ἡ κοιλίη πουλλὰ ῥυῇ, κίνδυνος ἐκτρῶσαι.

Γυναικὶ ὑπὸ ὑστερικῶν ἐνοχλουμένῃ, ἢ δυστοκούσῃ, πταρμὸς ἐπιγινόμενος ἀγαθόν.

G Γυναικὶ τὰ καταμήνια ἄχροα, καὶ μὴ κατὰ τὰ αὐτὰ αἰεὶ γινόμενα, καθάρσιος δεῖσθαι σημαίνει.

[28] Γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ, ἢν οἱ μαζοὶ ἐξαίφνης ἰσχνοὶ γένωνται, ἐκτιτρώσκει.

Γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ, ἢν ὁ ἕτερος μαζὸς ἰσχνὸς γένηται, δίδυμα ἐχούσῃ, θάτερον ἐκτιτρώσκει. καὶ ἢν μὲν ὁ δεξιὸς ἰσχνὸς γένηται, τὸ ἄρσεν. ἢν δὲ ὁ ἀριστερὸς, τὸ θῆλυ.

H Ἢν γυνὴ μὴ κύουσα, μηδὲ τετοκυῖα γάλα ἔχῃ, ταύτῃ τὰ καταμήνια ἐκλέλοιπε.

[22] Calidum suppurationem mouens, non in omni vlcere, maximum securitatis iudicium exhibet, cutem emollit, extenuat, dolorem tollit, rigores, conuulsiones, neruorũ distentiones mitigat, capitis grauitatem soluit, ossium verò fracturis plurimùm confert, sed præcipuè his quæ carne nudata sunt, iisque maximè qui in capite vlcera habent. His etiam quæ à frigore emoriuntur, aut exulcerantur, & herpetibus exedentibus, sedi, pudendo, vtero, vesicę, iis omnibus calidum gratum & iudicationem faciens, frigidum verò inimicum & interimens.

[23] At frigido in his vtendum vnde sanguis profluit, aut paulò post fluxurus est, non supra ipsas partes, sed circa eas vnde profluit adhibito. Et si quæ inflammationes, aut incendiosa quædam ad rubrum & subcruentum ex recenti sanguine vergũt, ad ea admoto. Inueterata nanque denigrat. Erysipelas etiam non vlceratum iuuat, siquidem exulceratum lædit.

[24] Frigida veluti nix & glacies pectori sunt aduersa, tusses mouent, sanguinis eruptiones & destillationes efficiunt.

[25] Articulorum tumores & dolores absque vlcere, & podagricas affectiones, & conuulsa, hæc magna ex parte frigida largè effusa leuat & minuit, doloremque soluit. Moderatus nanque torpor dolorem soluendi facultatem habet.

[26] Aqua quæ citò calescit & citò refrigeratur, leuissima.

[27] Quibus bibendi de nocte appetentia est, iis admodum sitientibus si obdormierint, bono est.

[28] Odoramentorum suffitus muliebria educit, & ad alia plærunque vtilis esset, nisi capitis grauitatem inferret.

[29] Vterum gerentibus purgantia medicamenta exhibenda sunt, si humor impetu feratur ad excretionem, quarto mense, & ad septimum vsque, sed his minùs. In maioribus autem & grandioribus fœtibus subtimidè se gerere oportet.

[30] Mulierem vtero gerentem morbo quopiam acuto corripi, lethale.

[31] Mulieri vterum gerenti vena secta abortionem facit, idq; potissimùm si fœtus grandior fuerit.

[32] Mulieri sanguinem vomitione reiicienti, menstruis erumpentibus solutio contingit.

[33] Mulieri menstruis deficientibus sanguis ex naribus profluens, bono est.

[34] Mulieri vtero gerenti, si aluus multùm profluat, abortionis periculum est.

[35] Mulieri vteri strangulatu vexatæ, aut difficultate partus laboranti, sternutatio succedens bono est.

[35] Mulieri menses decolores, neque semper eadem periodo procedentes, purgationem indicãt esse necessariam.

[37] Mulieri vteri gerenti si mammæ de repente gracilescant, abortionis periculum est.

[38] Mulieri vtero gemellos gerenti, si altera mamma gracilis euadat, alterum abortu edit, & si quidem dextra mamma gracilescat, marem, si verò sinistra, fœminam.

[39] Si mulier quæ neque grauida est, neq; peperit, lac habet, ei menstrua defecerunt.

40 Mulieribus quibus ad mammas sanguis in tumorem colligitur, furor significatur.

41 Si nosse velis num mulier conceperit, ei dormiturae aquam mulsam propinato, & si ventris tormina eam corripuerint, concepit, sin minùs, non concepit.

42 Mulier praegnans, si marem gestat, coloratior est, si foeminam, minùs colorata.

43 Mulieri praegnanti erysipelas in vtero, lethale.

44 Quae praeter naturam tenues vtero gerunt, abortiunt donec pleniores euadant.

45 Quae mediocri corporis habitu praeditae, foetus bimestres aut trimestres absque occasione manifesta abortione excludunt, iis vteri acetabula (Graeci κοτυληδόνας vocant) mucoris plena sunt, neque prae pondere foetum continere possunt, sed abrumpuntur.

46 Quae praeter naturam crassae non concipiunt, iis omentum os vteri comprimit, neque priùs quàm extenuentur, praegnantes efficiuntur.

47 Si vterus qua parte ad coxam incumbit, suppuratus fuerit, eum per linimenta medicamento conuenienti illita curari necesse est.

48 Mares vteri dextra parte, foeminae sinistra magis gestantur.

49 Vt secundae excidant, sternutatorio naribus apposito, eas & os comprimito.

50 Mulieri si voles menstrua sistere, cucurbitulam quàm maximam ad nares appone.

51 Quae vtero gerunt, iis vteri os conniuet.

52 Mulieri vterum gerenti, si lac copiosum è mammis effluat, foetum imbecillum indicat. Quòd si solidae mammae fuerint, valentiorem foetũ significant.

53 Quae foetus corrupturae sunt, iis mammae extenuantur. Quòd si contrà durae euadant, dolor erit vel in mammis, vel in coxis, vel in oculis, vel in genibus, neque foetum corrumpunt.

54 Quibus os vteri durum est, iis conniuere os vteri necesse est.

55 Quaecunque vtero gerentes febribus detinentur, & vehementer extenuãtur citra manifestam causam, eae difficulter & cum periculo pariunt, aut in abortionis periculum incidunt.

56 In fluore muliebri si conuulsio accedat & animi defectio, malo est.

57 Mensibus copiosioribus profluentibus morbi contingunt, & non prodeuntibus ab vtero morbi eueniunt.

57 Ad recti intestini & vteri inflammationem, renesque purulentos stranguria succedit. At iecore inflammatione laborante succedit singultus.

59 Si mulier non concipiat, scire autem expetit num conceptura sit, vestibus vndique obuolutae per inferna suffitum apponito, & si odor quidem ad nares & os vsque per corpus tibi peruadere videatur, ipsam non ex sese infoecundam esse scito.

60 Si mulieri vtero gerenti purgationes eant, foetus vt bene valeat fieri non potest.

29 Γυναιξὶν ὁκόσῃσιν ἐς τοὺς τιτθοὺς αἷμα συστρέφεται, μανίην σημαίνει.

30 Γυναῖκα ἢν θέλῃς εἰδέναι εἰ κύει, ἐπὴν καθεύδειν μέλλῃ ἀδείπνῳ ἐούσῃ, μελίκρατον διδόναι πιεῖν. κἢν μὲν στρόφος αὐτὴν ἔχῃ περὶ τὴν γαστέρα, κύει. ἢν δὲ μὴ, οὐ κύει.

Γυνὴ ἔγκυος εἰ μὲν ἄρρεν κύει, εὔχροος ἐστίν. ἢν δὲ θῆλυ, δύσχροος.

31 Ἢν γυναικὶ κυούσῃ ἐρυσίπελας ἐν τῇ ὑστέρῃ γένηται, θανατῶδες.

32 Ὁκόσαι παρὰ φύσιν λεπταὶ ἐοῦσαι ἐν γαστρὶ ἔχουσιν, ἐκτιτρώσκουσι δίμηνα πρὶν ἢ παχυνθῆναι.

33 Ὁκόσαι δὲ μετρίως τὸ σῶμα ἔχουσαι ἐκτιτρώσκουσι δίμηνα καὶ τρίμηνα ἄτερ προφάσιος φανερῆς, ταύτῃσιν αἱ κοτυληδόνες μύξης μεσταί εἰσιν. καὶ οὐ δύνανται κρατεῖν ὑπὸ τοῦ βάρεος τὸ ἔμβρυον, ἀλλ' ἀπορρήγνυνται.

34 Ὁκόσαι παρὰ φύσιν παχεῖαι ἐοῦσαι μὴ ξυλλαμβάνουσιν ἐν γαστρὶ, ταύτῃσι τὸ ἐπίπλοον τὸ στόμα τῶν ὑστερέων ἀποπιέζει. καὶ πρὶν ἢ λεπτυνθῆναι οὐ κύουσιν.

35 Ἢν ὑστέρη ἐν τῷ ἰσχίῳ ἐγκειμένη διαπυήσῃ, ἀνάγκη ἔμμοτον γενέσθαι.

36 Ἔμβρυα τὰ μὲν ἄρσενα ἐν τοῖσι δεξιοῖσι. τὰ δὲ θήλεα ἐν τοῖσιν ἀριστεροῖσι μᾶλλον.

37 Ὑστέρων ἐκπτώσιας πταρμικὸν προστιθεὶς, ἐπιλαμβάνειν τοὺς μυκτῆρας καὶ τὸ στόμα.

38 Γυναικὶ τὰ καταμήνια ἢν βούλῃ ἐπισχεῖν, σικύην ὡς μεγίστην πρὸς τοὺς τιτθοὺς πρόσβαλλε.

39 Ὁκόσαι ἐν γαστρὶ ἔχουσι, τουτέων τὸ στόμα τῶν ὑστερέων συμμέμυκεν.

40 Ἢν γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ γάλα πουλὺ ἐκ τῶν μαζῶν ῥυῇ, ἀσθενὲς τὸ ἔμβρυον σημαίνει. ἢν δὲ στερεοὶ οἱ μαστοὶ ἔωσιν, ὑγιεινότερον τὸ ἔμβρυον σημαίνει.

Ὁκόσαι διαφθείρειν μέλλουσι τὰ ἔμβρυα, ταύτῃσιν οἱ τιτθοὶ ἰσχνοὶ γίνονται. ἢν δὲ πάλιν σκληροὶ γένωνται, ὀδύνη ἔσται, ἢ ἐν τοῖσι τιτθοῖσιν, ἢ ἐν τοῖσιν ἰσχίοισιν, ἢ ἐν τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν, ἢ ἐν τοῖσι γούνασι, καὶ οὐ διαφθείρουσιν.

Ὁκόσῃσι τὸ στόμα τῶν ὑστερέων σκληρόν ἐστι, ταύτῃσιν ἀνάγκη τὸ στόμα τῶν ὑστερέων ξυμμύειν.

Ὁκόσαι ἐν γαστρὶ ἔχουσαι ὑπὸ πυρετῶν λαμβάνονται, καὶ ἰσχυρῶς ἰσχναίνονται ἄνευ προφάσιος φανερῆς, τίκτουσι χαλεπῶς καὶ ἐπικινδύνως. ἢ ἐκτιτρώσκουσαι κινδυνεύουσιν.

Ἐπὶ ῥόῳ γυναικείῳ σπασμὸς καὶ λειποθυμίη ἢν ἐπιγένηται, κακόν.

Καταμηνίων γινομένων πλεόνων, νοῦσοι ξυμβαίνουσι. καὶ μὴ γινομένων ἀπὸ τῆς ὑστέρης γίνονται νοῦσοι.

Ἐπὶ ἀρχῷ φλεγμαίνοντι, καὶ ὑστέρῃ φλεγμαινούσῃ, στραγγουρίη ἐπιγίνεται. καὶ ἐπὶ νεφροῖσιν ἐμπύοισι, στραγγουρίη ἐπιγίνεται. ἐπὶ δὲ ἥπατι φλεγμαίνοντι, λύγξ ἐπιγίνεται.

Γυνὴ ἢν μὴ λαμβάνῃ ἐν γαστρὶ, βούλῃ δὲ εἰδέναι εἰ λήψεται, περικαλύψας ἱματίοισι, θυμία κάτω. κἢν μὲν πορεύεσθαί σοι δοκέῃ ἡ ὀδμὴ διὰ τοῦ σώματος ἐς τὰς ῥῖνας καὶ ἐς τὸ στόμα, γίνωσκε ὅτι αὐτὴ οὐ δι' ἑωυτὴν ἄγονός ἐστιν.

41 Ἢν γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ καθάρσιες πορεύωνται, ἀδύνατον τὸ ἔμβρυον ὑγιαίνειν.

Ἢν γυναικὶ

Ἢν γυναικὶ καθάρσιες μὴ πορεύωνται, μήτε φρίκης, μήτε πυρετοῦ ἐπιγινομένου, ἄσαι δὲ αὐτῇ προσπίπτωσι, λογίζου ταύτην ἐν γαστρὶ ἔχειν.

42 Ὁκόσαι ψυχρὰς καὶ πυκνὰς τὰς μήτρας ἔχουσιν, οὐ κυΐσκουσι. καὶ ὁκόσαι καθύγρους ἔχουσι τὰς μήτρας, οὐ κυΐσκουσι. ἀποσβέννυται γὰρ αὐταῖς ὁ γόνος. καὶ ὁκόσαι ξηρὰς μᾶλλον καὶ περικαεῖς. ἐνδείῃ γὰρ τῆς τροφῆς, φθείρεται τὸ σπέρμα. ὁκόσαι δὲ ἐξ ἀμφοτέρων τὴν κρᾶσιν ἔχουσι σύμμετρον, αἱ τοιαῦται ἐπίτεκνοι γίνονται.

43 Παραπλησίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀρρένων. ἢ γὰρ δι' ἀραιότητα τοῦ σώματος τὸ πνεῦμα ἔξω φέρεται πρὸς τὸ μὴ παραπέμπειν τὸ σπέρμα. ἢ διὰ τὴν πυκνότητα τὸ ὑγρὸν οὐ διαχωρέει ἔξω. ἢ διὰ τὴν ψυχρότητα οὐκ ἐκπυροῦται ὥστε ἀθροίζεσθαι πρὸς τὸν τόπον τοῦτον. ἢ διὰ τὴν θερμασίην, τὸ αὐτὸ τοῦτο γίνεται.

44 Γάλα διδόναι κεφαλαλγέουσι κακόν. κακὸν δὲ καὶ πυρεταίνουσι. καὶ οἷσιν ὑποχόνδρια μετέωρα διαβορβορύζοντα. καὶ τοῖσι διψώδεσι. κακὸν δὲ, καὶ οἷσι χολώδεες αἱ ὑποχωρήσιες ἐν ὀξέσι πυρετοῖσιν ἐοῦσι. καὶ οἷσιν αἵματος πολλοῦ διαχώρησις γέγονεν. ἁρμόζει δὲ τοῖσι φθινώδεσι μὴ λίην πολλῷ πυρέσσουσι. διδόναι δὲ καὶ ἐν πυρετοῖσι μακροῖσι βληχροῖσι, μηδενὸς τῶν προειρημένων σημείων παρεόντος. παρὰ λόγον δὲ ἐκτετηκόσι.

45 Ὁκόσοισιν οἰδήματα ἐφ' ἕλκεσι φαίνονται, οὐ μάλα σπῶνται οὐδὲ μαίνονται. τουτέων δὲ ἀφανισθέντων, ἐξαίφνης τοῖσι μὲν ὄπισθεν, σπασμοὶ, τέτανοι. τοῖσι δὲ ἔμπροσθεν, μανίαι. ὀδύναι πλευροῦ ὀξεῖαι. ἢ ἐμπύησις. ἢ δυσεντερία. ἢν ἐρυθρὰ μᾶλλον ᾖ τὰ οἰδήματα.

46 Ἢν τραυμάτων ἰσχυρῶν ἐόντων καὶ πονηρῶν, οἴδημα μὴ φαίνεται, κακόν.

47 Τὰ χαῦνα, χρηστά. τὰ ὠμὰ, κακά.

48 Τῷ τὰ ὄπισθεν τῆς κεφαλῆς ὀδυνωμένῳ, ἡ ἐν μετώπῳ ὀρθίη φλὲψ τμηθεῖσα, ὠφελέει.

49 Ῥίγεα ἄρχεται γυναιξὶ μὲν, ἐξ ὀσφύος μᾶλλον, καὶ διὰ νώτου ἐς κεφαλήν. ἀνδράσι δὲ μᾶλλον ὄπισθεν, ἢ ἔμπροσθεν τοῦ σώματος, οἷον ἀπό τε πηχέων καὶ μηρῶν. ἀτὰρ καὶ τὸ δέρμα ἀραιὸν ἔχουσι. δηλοῖ δὲ τοῦτο ἡ θρίξ.

50 Οἱ ὑπὸ τεταρταίων ἁλισκόμενοι ὑπὸ σπασμοῦ οὐ πάνυ τι ἁλίσκονται. ἢν δὲ ἁλίσκωνται πρότερον, εἶτα ἐπιγένηται τεταρταῖος, παύονται.

51 Ὁκόσοισι δέρματα περιτείνεται καρφαλέα καὶ σκληρὰ, ἄνευ ἱδρώτων τελευτῶσιν. ὁκόσοισι δὲ χαλαρὰ καὶ ἀραιὰ, σὺν ἱδρῶτι τελευτῶσιν.

Οἱ ἰκτεριώδεες οὐ πάνυ τι πνευματώδεές εἰσιν.

ΤΜΗΜΑ ΕΚΤΟΝ.

1 Ἐν τῇσι χρονίῃσι λειεντερίῃσιν ὀξυρεγμίη ἐπιγινομένη, μὴ γινομένη πρότερον, σημεῖον ἀγαθόν.

61 Si mulieri purgationes non prodeant, neque horrore, neque febre succedente, ciborum verò fastidia ei accidant, grauidam esse existimato.

62 Quæ frigidos & densos habent vteros, nō concipiunt, neque quę præhumidos habent, si quidem in ipsis genitura extinguitur. Et quæ plus æquo siccas & adurentes, alimenti namque inopia semen corrumpitur. At quæ ex vtrisq; moderatam nactæ sunt temperiem, eæ fœcundæ euadunt.

63 Eadem verò ratio est in maribus, aut enim propter corporis raritatem spiritus foras dissipatur, ita vt ne semen transmittat, aut propter densitatem humor foras non excernitur, aut ob frigiditatem non accenditur, vt ad eum locum cogatur, aut ob caliditatem hoc idem contingit.

64 Lac exhibere capite dolentibus, malum. Malum item & febricitantibus, & quibus pręcordia sublata murmurant, & siticulosis. Malum quoq; & quibus biliosæ sunt deiectiones, quiq́ue febre acuta laborant, & quibus copiosa sanguinis deiectio facta est. At tabidis lac dare conuenit, nō valde admodum febricitantibus, & in febribus lōgis & languidis, dum nullum ex supra commemoratis signis adfuerit, & præter rationem extenuatis.

65 Quibus cum vlceribus tumores conspiciuntur, ij ferè neque conuelluntur, neque in furorem aguntur. At iis de repente euanescentibus, quibus quidem id à tergo incidit, conuulsiones & neruorum distentiones fiunt. Quibus verò à fronte, furores aut lateris dolores acuti, aut puris collectio, aut intestinorum difficultas, si rubri tumores fuerint.

66 Si magnis & prauis existentibus vulneribus tumor non conspiciatur, ingens malum.

67 Molles boni, at crudi mali.

68 Ei qui parte capitis posteriore dolet, recta in fronte incisa vena, prodest.

69 Rigores mulieribus quidem initium ducunt ex lumbis magis, & per dorsum ad caput perueniunt. Quinetiam viris parte corporis posteriore magis, quam anteriore, veluti ex cubitis & femoribus. Quod & indicat cutis raritas, quam etiam pilus ostendit.

70 Qui quartanis corripiuntur, ferè conuulsione non tentantur. Quòd si priùs corripiantur, deinde quartana succedat, liberantur.

71 Quibus cutis obtenditur arida & dura, ij sine sudore moriuntur. At quibus laxa & rara, cum sudore vitam finiunt.

72 Qui morbo regio laborant, non multùm flatulenti sunt.

Sectio sexta.

1 In diuturnis intestinorum læuitatibus, si ructus acidus, qui antea non extitit, succedat, bonum est signum.

[2] Quibus nares natura sunt humidiores, & genitura humidior, ij morbosiore sunt valetudine, at quibus contraria sunt, salubriore.

[3] In longis intestinorum difficultatibus cibi fastidia malum denunciant, & cum febre peius.

[4] Vlcera vndiquaque glabra, maligna.

[5] Dolores & in lateribus & in pectore, & in cæteris partibus, num multum differant, perdiscendum.

[6] Renum & vesicæ vitia in senibus ægrè curantur.

[7] Dolores qui ad ventrem fiunt, sublimes quidem, leuiores; non sublimes verò, vehementiores.

[8] Aqua inter cutem laborantibus orta in corpore vlcera, non facilè sanantur.

[9] Pustulæ latæ rarò pruriginosæ.

[10] Capite dolenti ac vehementer laboranti, pus, aut aqua, aut sanguis, per nares, vel os, vel aures effluens, morbum tollit.

[11] Melancholicis affectibus & renum vitiis succedentes hæmorrhoides (hoc est sanguinis profluuium per ora venarum in ano sanguinem fundere solita) bono sunt.

[12] Diuturnum sanguinis profluuium per ora venarum quæ in auo sunt (hæmorrhoidas dicunt) curanti, nisi vna seruetur, periculum est ne aqua inter cutem, aut tabes succedat.

[13] Singultu detento, si sternutamenta accedant, singultum tollunt.

[14] Aqua inter cutem detento, vbi aqua ex venis in ventrem confluxerit, morbus soluitur.

[15] Longo alui profluuio detento, spontanea accedens vomitio, alui profluuium soluit.

[16] Morbo laterali aut pulmonum inflammatione conflictato, succedens alui profluuium, malum.

[17] Lippitudine laborantem alui profluuio corripi bonum.

[18] Cui vesica persecta fuerit, aut cerebrum, aut cor, aut septum transuersum, aut tenue quoddam intestinum, aut ventriculus, aut iecur, lethale est.

[19] Os cùm persectum fuerit, aut cartilago, aut neruus, aut genæ tenuis particula, aut præputium, neque augetur, neque coalescit.

[20] Si sanguis in ventrem præter naturam effusus fuerit, vt in pus vertatur necesse est.

[21] Insanientibus si varices aut sanguinis profluuium per ora venarum quæ in ano sunt (hæmorrhoides dicuntur) accesserint, insaniæ solutio.

[22] Rupta quæ ex dorso ad cubiti articulos descendunt, venæ sectio soluit.

[23] Metus & tristitia si diu perseuerent, melancholiæ istud indicium est.

[24] Ex tenuioribus intestinis si quod persectum fuerit, minimè coalescit.

[25] Erysipelas foras effusum intrò verti, minimè bonum, at ab interioribus foras, bonum.

[26] Quibus in febribus ardentibus tremores contingunt, delirium soluit.

[27] Qui pus thorace colligunt, aut aqua inter cutem laborant, si vruntur aut secantur, & pus aut aqua confertim effluxerit, omninò intereunt.

A

[2] Οἷσι ῥῖνες ὑγρότεραι φύσει, καὶ ἡ γονὴ ὑγροτέρη, ὑγιαίνουσι νοσηρότερον. οἷσι δὲ τἀναντία, ὑγιεινότερον.

[3] Ἐν τῇσι μακρῇσι δυσεντερίῃσιν, αἱ ἀποσιτίαι κακόν. καὶ σὺν πυρετῷ κάκιον.

[4] Τὰ περιμάδηρα ἕλκεα, κακοήθεα.

[5] Τῶν ὀδυνέων ἐν πλευρῇσι, καὶ ἐν στήθεσι, καὶ ἐν τοῖσιν ἄλλοισιν μέρεσιν, εἰ μέγα διαφέρωσι καταμαθητέον.

B

[6] Τὰ νεφριτικὰ καὶ ὅκόσα κατὰ τὴν κύστιν, ἐργωδῶς ὑγιάζεται τοῖσι πρεσβύτῃσι.

[7] Τὰ ἀλγήματα τὰ κατὰ τὴν κοιλίην γινόμενα, τὰ μὲν μετέωρα κοῦφα. τὰ δὲ μὴ μετέωρα, ἰσχυρότερα.

Τοῖσιν ὑδρωπικοῖσι τὰ γινόμενα ἕλκεα ἐν τῷ σώματι, οὐ ῥᾳδίως ὑγιάζεται.

[8] Τὰ πλατέα ἐξανθήματα, οὐ πάνυ τι κνησμώδεα.

C

[9] Κεφαλὴν πονέοντι, καὶ περιωδυνέοντι, πῦον, ἢ ὕδωρ, ἢ αἷμα ῥυὲν κατὰ τὰς ῥῖνας, ἢ κατὰ τὸ στόμα, ἢ κατὰ τὰ ὦτα, λύει τὸ νούσημα.

[10] Τοῖσι μελαγχολικοῖσι, καὶ τοῖσι νεφριτικοῖσι, αἱμοῤῥοΐδες ἐπιγινόμεναι, ἀγαθόν.

[11] Τῷ ἰηθέντι χρονίας αἱμοῤῥοΐδας, εἰ μὴ μία φυλαχθῇ, κίνδυνος ὕδρωπα ἐπιγενέσθαι ἢ φθίσιν.

D

Ὑπὸ λυγμοῦ ἐχομένῳ πταρμοὶ ἐπιγινόμενοι, λύουσι τὸν λυγμόν.

[12] Ὑπὸ ὕδρωπος ἐχομένῳ τοῦ κατὰ τὰς φλέβας ἐς τὴν κοιλίην ὕδατος ῥυέντος, λύσις.

[13] Ὑπὸ διαῤῥοίης ἐχομένῳ μακρῆς, ἀπὸ ταυτομάτου ἔμετος ἐπιγινόμενος, λύει τὴν διάῤῥοιαν.

[14] Ὑπὸ πλευρίτιδος, ἢ ὑπὸ περιπλευμονίης ἐχομένῳ, διάῤῥοια ἐπιγενομένη κακόν.

E

[15] Ὀφθαλμιῶντι ὑπὸ διαῤῥοίης ληφθῆναι, ἀγαθόν.

[16] Κύστιν διακοπέντι, ἢ ἐγκέφαλον, ἢ καρδίην, ἢ φρένας, ἢ τῶν ἐντέρων τι τῶν λεπτῶν, ἢ κοιλίην, ἢ ἧπαρ, θανατῶδες.

[17] Ἐπὴν διακοπῇ ὀστέον, ἢ χόνδρος, ἢ νεῦρον, ἢ γνάθου τὸ λεπτὸν, ἢ ἀκροποσθίη, οὔτε αὔξεται, οὔτε ξυμφύεται.

[18] Ἢν ἐς τὴν κοιλίην αἷμα χυθῇ παρὰ φύσιν, ἀνάγκη ἐκπυηθῆναι.

F

Τοῖσι μαινομένοισι κιρσῶν ἢ αἱμοῤῥοΐδων ἐπιγινομένων, μανίης λύσις.

Ὁκόσα ῥήγματα ἐκ νώτου ἐς τοὺς ἀγκῶνας καταβαίνει, φλεβοτομίη λύει.

[19] Ἢν φόβος ἢ δυσθυμίη πουλὺν χρόνον διατελέῃ, μελαγχολικὸν τὸ τοιοῦτον.

G

[20] Ἐντέρων ἢν διακοπῇ τῶν λεπτῶν τι, οὐ ξυμφύεται.

[21] Ἐρυσίπελας ἔξωθεν καταχεόμενον, εἴσω τρέπεσθαι οὐκ ἀγαθόν. ἔσωθεν δὲ ἔξω, ἀγαθόν.

[22] Ὁκόσοισιν ἂν ἐν τοῖσι καύσοισι τρόμοι γίνωνται, παρακοπὴ λύει.

[23] Ὁκόσοι ἔμπυοι ἢ ὑδρωπικοὶ τέμνονται ἢ καίονται ἐκρυέντος τοῦ πύου καὶ τοῦ ὕδατος ἀθρόου, πάντως ἀπόλλυνται.

H

[24] Εὐνοῦχοι

A 24 Εὐνοῦχοι οὐ ποδαγριῶσιν, οὐδὲ φαλακροὶ γίνονται.

25 Γυνὴ οὐ ποδαγριᾷ, ἢν μὴ τὰ καταμήνια αὐτέῃ ἐκλίπῃ.

Παῖς οὐ ποδαγριᾷ πρὸ τοῦ ἀφροδισιασμοῦ.

Ὀδύνας ὀφθαλμῶν ἀκρητοποσίη, ἢ λουτρὸν, ἢ πυρίη, ἢ φλεβοτομίη, ἢ φαρμακοποσίη λύει.

26 Τραυλοὶ ὑπὸ διαρροίης μάλιστα ἁλίσκονται μα-B κρῆς.

Οἱ ὀξυρεγμιώδεες οὐ πάνυ τι πλευριτικοὶ γίνονται.

27 Ὁκόσοι φαλακροὶ ἔωσι, τουτέοισι κιρσοὶ μεγάλοι οὐκ ἐγγίνονται. ὁκόσοισι δ' ἂν φαλακροῖσι κιρσοὶ γίνονται, πάλιν οὗτοι γίνονται δασέες.

28 Τοῖσιν ὑδρωπικοῖσι βὴξ ἐπιγινομένη, κακόν.

29 Δυσουρίην φλεβοτομίη λύει, τάμνειν δὲ τὰς εἴσω.

30 Ὑπὸ κυνάγχης ἐχομένῳ οἰδήματα γίνεσθαι ἐν τῷ C βρόγχῳ ἔξω, ἀγαθόν.

31 Ὁκόσοισι κρυπτοὶ καρκίνοι γίνονται, μὴ θεραπεύειν βέλτιον. θεραπευόμενοι γὰρ ἀπόλλυνται ταχέως. μὴ θεραπευόμενοι δὲ, πουλὺν χρόνον διατελοῦσι.

32 Σπασμοὶ γίνονται, ἢ ὑπὸ πληρώσιος, ἢ κενώσιος. οὕτω δὲ καὶ λυγμός.

D Ὁκόσοισι περὶ τὸ ὑποχόνδριον πόνοι γίνονται ἄτερ φλεγμονῆς, τουτέοισι πυρετὸς ἐπιγινόμενος λύει τὸν πόνον.

Ὁκόσοισι διάπυόν τι ἐὸν ἐν τῷ σώματι μὴ διασημαίνει, τουτέοισι διὰ παχύτητα τοῦ πύου, ἢ τοῦ τόπου, οὐκ ἀποσημαίνει.

Ἐν τοῖσιν ἰκτερικοῖσι τὸ ἧπαρ σκληρὸν γίνεσθαι, πονηρόν.

E 33 Ὁκόσοι σπληνώδεες ὑπὸ δυσεντερίης ἁλίσκονται, τουτέοισιν ἐπιγινομένης μακρῆς τῆς δυσεντερίης, ὕδρωψ ἐπιγίνεται ἢ λειεντερίη, καὶ ἀπόλλυνται.

34 Ὁκόσοισιν ἐκ στραγγουρίης εἰλεοὶ γίνονται, ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν ἀπόλλυνται, ἢν μὴ πυρετοῦ ἐπιγινομένου ἅλις τὸ οὖρον ῥυῇ.

Ἕλκεα ὁκόσα ἐνιαύσια γίνεται, ἢ μακρότερον χρόνον ἴσχουσιν, ἀνάγκη ὀστέον ἀφίστασθαι, καὶ τὰς οὐλὰς κοίλας F γίνεσθαι.

35 Ὁκόσοι ὑβοὶ ἐξ ἄσθματος ἢ βηχὸς γίνονται, πρὸ τῆς ἥβης ἀπόλλυνται.

Ὁκόσοισι φλεβοτομίη ξυμφέρει, τουτέους προσήκει τοῦ ἦρος φλεβοτομεῖν, ἢ φαρμακεύειν.

Τοῖσι σπληνώδεσι δυσεντερίη ἐπιγινομένη, ἀγαθόν.

G 36 Ὁκόσα ποδαγρικὰ νοσήματα γίνονται, ταῦτα ἀποφλεγμήναντα ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσιν ἀποκαθίστανται.

37 Ὁκόσοισιν ἂν ὁ ἐγκέφαλος διακοπῇ, τουτέοισιν ἀνάγκη πυρετὸν καὶ χολῆς ἔμετον ἐπιγίνεσθαι.

38 Ὁκόσοισιν ὑγιαίνουσιν ὀδύναι γίνονται ἐξαίφνης ἐν τῇ κεφαλῇ, καὶ παραχρῆμα ἄφωνοι κεῖνται, καὶ ῥέγκουσιν, ἀπόλλυνται ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν, ἢν μὴ πυρετὸς ἐπιλάβῃ.

H 38 Σκοπεῖν δὲ χρὴ καὶ τὰς ὑποφάσιας τῶν ὀφθαλμῶν ἐν τοῖσιν ὕπνοισιν. ἢν γάρ τι ὑποφαίνηται ξυμβαλλομένων τῶν βλεφάρων τοῦ λευκοῦ, μὴ ἐκ διαρροίης ἐόντι, ἢ ἐκ φαρμακοποσίης, φλαῦρον τὸ σημεῖον καὶ θανατῶδες σφόδρα.

28 Eunuchi neq; podagra laborant, neq; caluescũt.

29 Mulier podagra non laborat, nisi cùm menstrua defecerint.

30 Puer podagra nõ tentatur ante venereorũ vsum.

31 Oculorum dolores meri potio, aut balneum, aut fomentum, aut venæ sectio, aut medicamentum purgans exhibitum soluit.

32 Balbi longo alui profluuio maximè corripiũtur.

33 Qui acidum eructant, non admodum morbo laterali tentantur.

34 Qui calui sunt, iis varices magni non fiunt. At quibus caluis existentibus varices succedunt, iis rursus capillitium gignitur.

35 Aqua inter cutem laborantibus tussis accedens, malo est.

36 Vrinæ difficultatem venæ sectio soluit. Secandę autem sunt interiores.

37 In angina detento, si tumor in ceruice oriatur, bonum, foras enim morbus vertitur.

38 Quibus cancri occulti oriuntur, eos non curare præstat. Curati nanque citò pereunt, non curati verò diutius perdurant.

39 Conuulsio ex repletione aut vacuatione oritur, ita verò etiam singultus.

40 Quibus ad præcordia dolores citra inflammationem oriuntur, iis febris succedens dolorem soluit.

41 Quibus suppuratum aliquod in corpore existit, neque de se significationem edit, iis ob puris aut loci crassitudinem sui indicium non exhibet.

42 Morbo regio laborantibus iecur durum fieri malum.

43 Lienosi qui difficultate intestinorum corripiuntur, iis post lõgam succedentem intestinorum difficultatem, aqua inter cutem, aut læuitas intestinorum accidit, & moriuntur.

44 Quibus ex stranguria voluulus succedit, intra diem septimum moriuntur, nisi febre accedente copiosa vrina effluat.

45 Vlcera annua quæcunque fuerint, aut longius tempus habuerint, os abscedere est necesse, & cicatrices cauas fieri.

46 Qui gibbosi ex anhelatione & tussi fiunt, ante pubertatem, moriuntur.

47 Quibus venæ sectio & medicamentum purgãs confert, iis vere venam secare, aut medicamentum purgans exhibere conuenit.

48 Lienosis accedens intestinorum difficultas, bono est.

49 Podagrici morbi, intra diem quadragesimum deposita inflammatione subsistunt.

50 Quibus persectum fuerit cerebrum, iis febrem & bilis vomitionem succedere necesse est.

51 Quibus bene valentibus capitis dolores de repente contingunt, statimq; voce deficiũt, & stertunt, intra dies septem pereunt, nisi febris eos prehenderit.

52 Spectare verò oportet quæ etiam ex oculis per somnum subapparent. Etenim si quid ex albo non commissis palpebris subappareat, neq; id ex alui profluuio, aut medicamenti potione contingat, prauum signum est & lethale admodum.

[53] Deliria quæ cum risu fiunt, tutiora. At quæ studio adhibito, periculosiora.

[54] In morbis acutis cum febre, gemebundæ spirationes, malæ.

[55] Podagræ vitia vere & autumno ferè mouentur.

[56] Morborum melancholicorum periculosi decubitus, aut corporis syderationem, aut conuulsionẽ, aut furorem, aut cœcitatem denunciant.

[57] At corporis syderationes contingunt ea ætate maximè quæ est à quadragesimo ad sexagesimum.

[58] Vbi omentum exciderit, computrescere necesse est.

[59] Quibus coxendicis dolore conflictatis, coxendicis articulus suo loco excidit, ac rursus recipitur, iis mucores innascuntur.

[60] Quibus diuturno coxendicis dolore conflictatis, femoris caput suo loco excidit, iis crus tabescit, & claudicant nisi vrantur.

[40] Αἱ παραφροσύναι, αἱ μὲν μετὰ γέλωτος γινόμεναι, ἀσφαλέστεραι· αἱ δὲ μετὰ σπουδῆς, ἐπισφαλέστεραι.

[41] Ἐν τοῖσιν ὀξέσι πάθεσι τοῖσι μετὰ πυρετοῦ, αἱ κλαυθμώδεες ἀναπνοαὶ, κακαί.

Τὰ ποδαγρικὰ τοῦ ἦρος καὶ τοῦ φθινοπώρου κινέεται ὡς ἐπὶ τὸ πολύ.

[42] Τοῖσι μελαγχολικοῖσι νοσήμασιν, ἐς τάδε ἐπικίνδυνοι αἱ ἀποσκήψιες, ἢ ἀπόπληξιν τοῦ σώματος, ἢ σπασμὸν, ἢ μανίην, ἢ τύφλωσιν σημαίνουσι.

[43] Ἀπόπληκτοι δὲ μάλιστα γίνονται, ἡλικίῃ τῇ ἀπὸ τεσσαράκοντα ἐτέων, ἄχρις ἑξήκοντα.

[44] Ἢν ἐπίπλοος ἐκπέσῃ, ἀνάγκη ἀποσαπῆναι.

[45] Ὁκόσοισιν ὑπὸ ἰσχιάδος ἐνοχλουμένοισιν, ἐξίσταται τὸ ἰσχίον, καὶ πάλιν ἐμπίπτει, τουτέοισι μύξαι ἐπιγίνονται.

[46] Ὁκόσοισιν ὑπὸ ἰσχιάδος ἐνοχλουμένοισι χρονίης τὸ ἰσχίον ἐξίσταται, τουτέοισι τήκεται τὸ σκέλος, καὶ χωλοῦνται ἢν μὴ καυθῶσιν.

Sectio septima.

[1] In acutis morbis extremorum refrigeratio mala.

[2] Caro liuida ex osse ægrotante, malum denũciat.

[3] Ex vomitione singultus & oculi rubentes, malo sunt.

[4] Ex sudore horror, minimè bonus.

[5] Ex furore intestinorum difficultas, aut hydrops, aut vehemens mentis emotio (ἔκστασις dicitur) bono est.

[6] In morbo diuturno ciborum fastidium & syncerae deiectiones, malum denunciant.

[7] Ex multo potu rigor & delirium, malum.

[8] Ex rupto intrò tuberculo, exolutio, vomitio, & animi defectio contingit.

[9] Ex sanguinis profluuio deliratio aut etiam conuulsio, malo est.

[10] Ex morbo tenuioris intestini (ileum dicunt) vomitio, aut singultus, aut cõuulsio, aut deliriũ, malum.

[11] Ex morbo laterali pulmonis inflammatio, malo est.

[12] Ex pulmonis inflammatione phrenitis, malum denunciat.

[13] Ex vehementibus ardoribus conuulsio, aut neruorum distentio, malo est.

[14] Ex ictu in capite accepto, stupor aut desipientia, malo est.

[15] Ex sanguinis sputo, puris sputum malum.

[16] Ex puris sputo tabes & fluxus, vbi verò sputum sistitur, moriuntur.

[17] Ex iecoris inflammatione singultus, malo est.

[18] Ex vigilia conuulsio vel delirium malum.

[19] Ex ossis nudatione erysipelas.

[20] Ex erysipelate putredo aut suppuratio.

[21] Ex vehementi & conspicuo in vlceribus arteriarum percussu, sanguinis eruptio.

[22] Ex diuturno partium quæ ad ventrem attinent dolore, suppuratio.

[23] Ex syncera alui egestione intestinorũ difficultas.

[24] Ex osse persecto delirium, si ad vacuum vsque penetrauit.

[25] Ex medicamenti purgantis potione conuulsio lethalis.

ΤΜΗΜΑ ΕΒΔΟΜΟΝ.

[1] Ἐν τοῖσιν ὀξέσι νοσήμασι, ψύξις ἀκρωτηρίων, κακόν.

Ἐπὶ ὀστέῳ νοσοῦντι, σὰρξ πελιδνὴ, κακόν.

Ἐπὶ ἐμέτῳ λύγξ καὶ ὀφθαλμοὶ ἐρυθροὶ, κακόν.

Ἐπὶ ἱδρῶτι φρίκη, οὐ χρηστόν.

Ἐπὶ μανίῃ δυσεντερίη, ἢ ὕδρωψ, ἢ ἔκστασις, ἀγαθόν.

[2] Ἐπὶ νούσῳ πολυχρονίῃ, ἀσιτίη καὶ χολώδεις ὑποχωρήσιες, κακόν.

[3] Ἐκ πολυποσίης ῥῖγος καὶ παραφροσύνη, κακόν.

Ἐπὶ φύματος εἴσω ῥήξιος, ἔκλυσις, ἔμετος καὶ λειποψυχίη γίνεται.

Ἐπὶ αἵματος ῥύσει παραφροσύνη ἢ καὶ σπασμὸς, κακόν.

Ἐπὶ εἰλεῷ, ἔμετος, ἢ λύγξ, ἢ σπασμὸς, ἢ παραφροσύνη, κακόν.

[4] Ἐπὶ πλευρίτιδι περιπλευμονίη ἐπιγινομένη, κακόν.

[5] Ἐπὶ περιπλευμονίῃ φρενῖτις, κακόν.

Ἐπὶ καύμασιν ἰσχυροῖσι σπασμὸς ἢ τέτανος, κακόν.

Ἐπὶ πληγῇ ἐς τὴν κεφαλὴν ἔκπληξις ἢ παραφροσύνη, κακόν.

Ἐπὶ αἵματος πτύσει, πύου πτύσις κακόν.

[6] Ἐπὶ πύου πτύσει, φθίσις καὶ ῥύσις, κακόν.

Ἐπὴν δὲ τὸ σίελον ἴσχηται, ἀποθνήσκουσιν.

Ἐπὶ φλεγμονῇ τοῦ ἥπατος, λύγξ κακόν.

[7] Ἐπὶ ἀγρυπνίῃ σπασμὸς καὶ παραφροσύνη, κακόν.

[8] Ἐπὶ ὀστέου ψιλώσει, ἐρυσίπελας.

[9] Ἐπὶ ἐρυσιπέλατι, σηπεδὼν ἢ ἐκπύησις.

[10] Ἐπὶ ἰσχυρῷ σφυγμῷ ἐν τοῖσιν ἕλκεσιν, αἱμοῤῥαγίη.

[11] Ἐπὶ ὀδύνῃ πολυχρονίῃ, τῶν περὶ τὴν κοιλίην ἐκπύησις.

[12] Ἐπὶ ἀκρήτῳ ὑποχωρήσει, δυσεντερίη.

[13] Ἐπὶ ὀστέου διακοπῇ, παραφροσύνη ἢν κενεὸν λάβῃ.

Ἐκ φαρμακοποσίης σπασμὸς, θανατῶδες.

A Ἐπὶ ὀδύνῃ ἰσχυρῇ τῶν περὶ τὴν κοιλίην, ἀκρωτηρίων ψύξις, κακόν.

Ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ, τεινεσμὸς ἐπιγενόμενος, ἐκτρῶσαι ποιέει.

14 Ὅτι ἂν ὀστέον, ἢ χόνδρος, ἢ νεῦρον ἀποκοπῇ ἐν τῷ σώματι, οὔτε αὔξεται, οὔτε συμφύεται.

15 Ἢν ὑπὸ λευκοῦ φλέγματος ἐχομένῳ διάῤῥοια B ἐπιγένηται ἰσχυρή, λύει τὴν νοῦσον.

16 Ὁκόσοισιν ἀφρώδεα τὰ διαχωρήματα ἐν τῇσι διαῤῥοίῃσι, τουτέοισιν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ταῦτα καταῤῥεῖ.

Ὁκόσοισι πυρέσσουσιν, ἐν τοῖσιν οὔροισι κριμνώδεες αἱ ὑποστάσιες γίνονται, μακρὴν τὴν ἀῤῥωστίην σημαίνουσιν.

Ὁκόσοισι δὲ χολώδεες αἱ ὑποστάσιες, ἄνωθεν δὲ λεπταί, ὀξεῖαν ἀῤῥωστίην σημαίνει.

C Ὁκόσοισι δὲ διεστηκότα τὰ οὖρα γίνεται, τουτέοισι ταραχὴ ἰσχυρὴ ἐν τῷ σώματι ἐστίν.

Ὁκόσοισι δὲ ἐπὶ τοῖσιν οὔροισιν ἐφίστανται πομφόλυγες, νεφριτικὰ σημαίνουσι, καὶ μακρὴν ἀῤῥωστίην ἔσεσθαι.

Ὁκόσοισι δὲ λιπαρὴ ἡ ὑπόστασις καὶ ἀθρόη, τουτέοισι νεφριτικὰ καὶ ὀξέα σημαίνει.

Ὁκόσοισι δὲ νεφριτικοῖσιν ἐοῦσι, τὰ προειρημένα συμ-D βαίνει σημεῖα, πόνοι τε περὶ τοὺς μῦας τοὺς ῥαχιαίους γίνονται. ἢν μὲν περὶ τοὺς ἔξω τόπους γίνωνται, ἀπόστημα προσδέχου ἐσόμενον ἔξω. ἢν δὲ μᾶλλον οἱ πόνοι πρὸς τοὺς εἴσω τόπους γίνωνται, καὶ τὸ ἀπόστημα προσδέχου ἐσόμενον μᾶλλον εἴσω.

17 Ὁκόσοι αἷμα ἐμέουσιν, ἢν μὲν ἄνευ πυρετοῦ, σωτήριον. εἰ δὲ ξὺν πυρετῷ, κακόν. θεραπεύειν δὲ τοῖσι ψυκτι-E κοῖσι καὶ τοῖσι στυπτικοῖσι.

Κατάῤῥοι ἐς τὴν ἄνω κοιλίην ἐκπυοῦνται ἐν ἡμέραις εἴκοσιν.

Ἢν οὐρέῃ αἷμα καὶ θρόμβους, καὶ στραγγουρίην ἔχῃ, καὶ ὀδύνη ἐμπίπτῃ ἐς περίναιον, καὶ τὸν κτένα, τὰ περὶ τὴν κύστιν νοσέειν σημαίνει.

18 Ἢν ἡ γλῶσσα ἐξαίφνης ἀκρατὴς γένηται, ἢ ἀπό-F πληκτόν τι τοῦ σώματος, μελαγχολικὸν τὸ τοιοῦτο γίνεται.

Ἢν ὑπερκαθαιρομένων τῶν πρεσβυτέρων λὺγξ ἐπιγένηται, οὐκ ἀγαθόν.

19 Ἢν πυρετὸς μὴ ἀπὸ χολῆς ἔχῃ, ὕδατος πολλοῦ καὶ θερμοῦ καταχεομένου κατὰ τῆς κεφαλῆς, λύσις τοῦ πυρετοῦ γίνεται.

20 Γυνὴ ἀμφιδέξιος οὐ γίνεται.

G 21 Ὁκόσοι ἔμπυοι καίονται, ἢν μὲν τὸ πῦον καθαρὸν ῥυῇ καὶ λευκόν, περιγίνονται. ἢν δὲ ὕφαιμον καὶ βορβορῶδες, καὶ δυσῶδες, ἀπόλλυνται.

22 Ὁκόσοι τὸ ἧπαρ διάπυον καίονται, ἢν μὲν τὸ πῦον καθαρὸν ῥυῇ καὶ λευκόν, περιγίγνονται. ἐν χιτῶνι γὰρ τὸ πῦον τουτέοισιν ἐστίν. ἐὰν δὲ οἷον ἀμόργη ῥυῇ, ἀπόλλυνται.

26 Ex vehementi partium quæ ad ventrem attinent dolore, extremorum refrigeratio, mala.

27 Mulieri vtero gerenti ſi crebra & inanis deſidendi voluntas (tineſmum dicunt) acceſſerit, abortum facit.

28 Os quodcunq; vel cartilago, vel neruus in corpore præciſus fuerit, neq; augetur, neque coaleſcit.

29 Alba pituita vexato, ſi vehemēs alui profluuium ſuccedat, morbum ſoluit.

30 Quibus per alui profluuia ſpumoſa ſunt alui excrementa, iis ea ex capite defluunt.

31 Quibus per febres ſedimenta hordei toſti non exactè moliti craſſioribus fruſtulis ſimilia in vrinis contingunt, longam fore ægritudinem denunciant.

32 At quibus bilioſa ſedimenta, ſupra verò tenuia fuerint, acutum morbum ſignificant.

33 Quibus diſparatæ ſunt vrinæ, iis vehemens eſt in corpore turbatio.

34 Quibus in vrinarum ſummo bullæ conſiſtunt, renum morbum eumq; longum fore ſignificant.

35 At quibus ſumma vrina pinguis eſt & conferta, iis renum morbum eumq; acutum ſignificat.

36 Quibus verò renum vitio affectis, prædicta ſigna contingunt, doloreſq; circa ſpinæ muſculos fiūt, ſi quidem ad loca exteriora ferantur, abſceſſum extra fore expecta. Quòd ſi dolores ad loca interna magis vergant, abſceſſum quoque interius potiùs futurum ſperandum.

37 Qui ſanguinem vomitione refundunt, ſi quidem citra febrem contingat, ſalutare, cum febre verò, malum. Curandum verò refrigerandi & adſtringendi vim habentibus.

38 Deſtillationes in ſuperiorem ventrem, intra vigeſimum diem in pus vertuntur.

39 Si quis ſanguinem & grumos meiat, & ſtranguria laboret, doloŕq; ad interfœmineum, imum ventrem & pectinem pertingat, partes ad veſicam pertinentes malè affici ſignificat.

40 Si lingua de repente incōtinens, aut aliqua corporis pars ſyderata euadat, id atram bilem indicat.

41 Si ſenioribus ſupra modum purgatis ſingultus accidat, non bonum.

42 Si febris non ex bile orta prehenderit, aqua calida & copioſa capiti affuſa, fit febris ſolutio.

43 Mulier ambidextra non fit.

44 Suppurati cùm vruntur aut ſecantur, ſi pus purum & album effluat, euadūt. Quòd ſi ſubcruentum, & cœnoſum, & graueolens fuerit, pereunt.

45 Qui ex purulento iecore aduruntur, ij vbi pus purum fluxerit & album, ſuperſunt, quòd pus in tunica ipſis concluſum ſit. Sin verò qualis amurca fluat, pereunt.

46 Oculorum dolores exhibita meri potione, & copioſæ aquæ calentis balneo, venæ ſectione curato.

47 Aqua inter cutem laborātem ſi tuſſis detineat, deſperatus eſt.

48 Vrinæ ſtillicidium (ſtranguriam vocant) & metiendi difficultatem, vini meri potio & venæ ſectio ſoluit. At ſecandæ ſunt interiores.

Ὀδύνας ὀφθαλμῶν ἄκρητον ποτίσας καὶ λούσας πολλῷ θερμῷ φλεβοτόμει.

H Ὑδρωπιῶντα ἐὰν βὴξ ἔχῃ, ἀνέλπιστός ἐστιν.

Στραγγουρίην καὶ δυσουρίην, θώρηξις καὶ φλεβοτομίη λύει. τάμνειν δὲ τὰς εἴσω.

49 In angina detento, si tumor & rubor in pectore contingat, bonum, foras siquidem morbus vertitur.

50 Quibus cerebrum syderatione tentatum est, intra tres dies intereunt. Quòd si hos effugerint, sani euadunt.

51 Sternutatio ex capite fit concalefacto cerebro, aut perhumectata capitis inanitate. Aër enim intus contentus extra effunditur. Strepitum autem edit, quòd ei per angustum sit transitus.

52 Quibus iecur vehementer dolet, iis succedens febris dolorem soluit.

53 Quibus sanguinem ex venis detrahere conuenit, iis vere vena secanda est.

54 Quibus inter septum transuersum & ventriculum pituita concluditur, & dolorem exhibet, neq; in alterutrum ventrem viam habet, iis per venas in vesicam pituita versa, morbi fit solutio.

55 Quibus iecur aqua plenum in omentum eruperit, iis venter aqua impletur & moriuntur.

56 Anxietudinem, oscitationem, horrorem, vinum æquali aqua temperatum epotum soluit.

57 Quibus in vrinaria fistula tuberculum innascitur, eo in pus verso & rupto, dolor soluitur.

58 Quibus ex occasione aliqua cerebrum concussum fuerit, eos protinus voce deficere necesse est.

59 Corporibus humida carne præditis famem inducere conuenit, fames siquidem corpora exsiccat.

60 Si febre detento, nullo existente in faucibus tumore, de repente suffocatio succedat, nec nisi ægrè deuorare queat, lethale.

61 Si febre detento ceruix peruertatur, neq; deuorare queat, nullo in ceruice tumore existente, lethale.

62 Vbi toto corpore mutationes, & corpus vniuersum perfrigeratur, rursusq; incalescit, nec subinde calorem commutat, morbi longitudo denunciatur.

63 Sudor multus calidus aut frigidus semper fluẽs, humoris copiam inesse significat. Hæc igitur robusto quidem supernè, debili verò infernè deducenda.

64 Febres nõ intermittentes si tertio die vehementiores euadant, periculo obnoxiæ. Quoquo autẽ modo intermiserint, periculum abesse indicat.

65 Quos febres longæ exercent, iis tubercula, vel in articulis dolores innascuntur.

66 Quibus longa tubercula, aut in articulis dolores ex febre fiunt, ij copiosioribus cibis vtuntur.

67 Si febricitanti quis cibum exhibuerit, sano quidem robur, & ægrotanti morbus.

68 Quæ per vesicam excernuntur spectare oportet, an qualia sanis subeunt. Nam quæ his minimè sunt similia, ea morbosiora. Quæ verò sanis similia, minimè morbosa.

69 Et quibus deiectiones, si residere permiseris, neque moueris, veluti strigmenta subsident, & si paucæ sunt, paruus est morbus, sin verò multæ, magnus, iis aluum infra purgari conducit. Quòd si minimè purgata aluo sorbitiones exhibueris, quò plures dederis, eò magis nocebis.

Ὑπὸ κυνάγχης ἐχομένῳ, οἴδημα καὶ ἐρύθημα ἐν τῷ στήθει ἐπιγινόμενον, ἀγαθὸν, ἔξω γὰρ τρέπεται τὸ νόσημα.

23 Ὁκόσοισι σφακελισθῇ ὁ ἐγκέφαλος, ἐν τρισὶν ἡμέρησιν ἀπόλλυνται. ἢν δὲ ταύτας διαφύγωσιν, ὑγιέες γίνονται.

24 Πταρμὸς γίνεται ἐκ τῆς κεφαλῆς, διαθερμαινομένου τοῦ ἐγκεφάλου, ἢ διυγραινομένου τοῦ ἐν τῇ κεφαλῇ κενοῦ. ὑπερχεῖται γὰρ ὁ ἀὴρ ὁ ἐνεὼν ἔξω. ψοφεῖ δὲ, ὅτι διὰ στενοῦ ἡ διέξοδος αὐτοῦ ἐστίν.

25 Ὁκόσοισιν ἧπαρ περιωδυνᾶται, τουτέοισι πυρετὸς ἐπιγινόμενος, λύει τὴν ὀδύνην.

26 Ὁκόσοισι συμφέρει αἷμα ἀφαιρέειν ἀπὸ τῶν φλεβῶν, τουτέοισι ξυμφέρει ἔαρι φλεβοτομεῖσθαι.

Ὁκόσοισι μεταξὺ τῶν φρενῶν καὶ τῆς γαστρὸς φλέγμα ἀποκλείεται, καὶ ὀδύνην παρέχει οὐκ ἔχον διέξοδον οὐδὲ εἰς ἑτέρην τῶν κοιλιῶν, τουτέοισι κατὰ τὰς φλέβας ἐς τὴν κύστιν τραπέντος τοῦ φλέγματος λύσις γίνεται τῆς νόσου.

27 Ὁκόσοισι δὲ τὸ ἧπαρ ὕδατος πλησθὲν εἰς τὸν ἐπίπλοον ῥαγῇ, τουτέοισιν ἡ κοιλίη ὕδατος ἐμπίπλαται, καὶ ἀποθνήσκουσιν.

28 Ἀλύκην, χάσμην, φρίκην, οἶνος ἴσος ἴσῳ πινόμενος, λύει.

Ὁκόσοισιν ἐν τῇ οὐρήθρῃ φύματα γίνονται, τουτέοισι διαπυήσαντος καὶ ἐκραγέντος, λύεται ὁ πόνος.

29 Ὁκόσοις δ' ἂν ὁ ἐγκέφαλος σεισθῇ ὑπό τινος προφάσιος, ἀνάγκη ἀφώνους γίνεσθαι παραχρῆμα.

30 Ἢν ὑπὸ πυρετοῦ ἐχομένῳ, ὁ τράχηλος ἐπιστραφῇ, καὶ καταπίνειν μὴ δύνηται, οἰδήματος μὴ ἐόντος ἐν τῷ τραχήλῳ, θανάσιμον.

Τοῖσι σώμασι τοῖσιν ὑγρὰς τὰς σάρκας ἔχουσιν, δεῖ λιμὸν ἐμποιέειν. λιμὸς γὰρ ξηραίνει τὰ σώματα.

Ὅκου ἂν ἐν ὅλῳ τῷ σώματι μεταβολαὶ, καὶ τὸ σῶμα καταψύχηται, καὶ πάλιν θερμαίνηται, ἢ χρῶμα ἕτερον ἐξ ἑτέρου μεταβάλλῃ, μῆκος νόσου σημαίνει.

31 Ἱδρὼς πολὺς, θερμὸς ἢ ψυχρὸς ῥέων αἰεὶ, σημαίνει ἔχειν πλησμονὴν ὑγροῦ. ἀπάγειν οὖν χρὴ τῷ μὲν ἰσχυρῷ, ἄνωθεν, τῷ δὲ ἀσθενεῖ κάτωθεν.

32 Οἱ πυρετοὶ οἱ μὴ διαλείποντες ἢν ἰσχυρότεροι διὰ τρίτης γίνωνται, ἐπικίνδυνοι. ὅτῳ δ' ἂν τρόπῳ διαλείπωσιν, σημαίνει ὅτι ἀκίνδυνοι.

Ὁκόσοισι πυρετοὶ μακροὶ, τουτέοισιν ἢ φύματα, ἢ ἐς τὰ ἄρθρα πόνοι ἐγγίνονται.

Ὁκόσοισι φύματα μακρὰ ἢ ἐς τὰ ἄρθρα πόνοι ἐκ πυρετῶν γίνονται, οὗτοι σιτίοισι πλείοσι χρέονται.

33 Ἤν τις πυρέσσοντι τροφὴν διδῷ, ἢν ὑγιεῖ, τῷ μὲν ὑγιαίνοντι ἰσχύς. τῷ δὲ κάμνοντι, νοῦσος.

Τὰ ἀπὸ τῆς κύστιος διαχωρέοντα ὁρᾷν δεῖ, εἰ οἷα τοῖς ὑγιαίνουσιν ὑποχωρέεται.

Τὰ ἥκιστα οὖν ὅμοια τουτέοισι, ταῦτα νοσωδέστερα. τὰ δ' ὅμοια τοῖς ὑγιαίνουσιν, ἥκιστα νοσερά.

34 Καὶ οἷσι τὰ ὑποχωρήματα, ἢν ἐάσῃς στῆναι καὶ μὴ κινήσῃς ὑφίσταται οἱονεὶ ξύσματα. καὶ ἢν ὀλίγα ᾖ, ὀλίγη ἡ νοῦσος γίνεται. ἢν δὲ πολλὰ, πολλή. τουτέοισι ξυμφέρει ὑποκαθῆραι τὴν κοιλίην. ἢν δὲ μὴ καθαρὴν ποιήσας διδῷς τὰ ῥοφήματα, ὁκόσῳ ἂν πλείω διδῷς, μᾶλλον βλάψεις.

[35] ὁκόσοισιν ἣν κάτω ὠμὰ διαχωρέῃ, ἀπὸ χολῆς μελαίνης ἐστὶν, ἣν πλείονα, πλείονος, ἢν ἐλάσσω, ἐλάσσονος.

αἱ ἀποχρέμψιες αἱ ἐν τοῖσι πυρετοῖσι τοῖσι μὴ διαλείπουσι πελιδναὶ, καὶ αἱματώδεες καὶ δυσώδεες, πᾶσαι κακαί. ἀποχωρέουσαι δὲ καλῶς, ἀγαθαί. καὶ κατὰ κοιλίην καὶ κύστιν. καὶ ὅκου ἄν τι ἀποχωρέον στῇ μὴ κεκαθαρμένῳ, κακόν.

[36] τὰ σώματα χρὴ ὅκου τις βούλεται καθαίρειν, εὔροα ποιέειν. καὶ ἣν μὲν ἄνω βούλῃ εὔροα ποιέειν, στῆσαι τὴν κοιλίην. ἣν δὲ κάτω εὔροα ποιέειν, ὑγρῆναι τὴν κοιλίην.

[37] ὕπνος, ἀγρυπνίη, ἀμφότερα μᾶλλον τοῦ μετρίου γινόμενα, κακόν.

[38] ἐν τοῖσι μὴ διαλείπουσι πυρετοῖσιν, ἣν τὰ μὲν ἔξω ψυχρὰ ᾖ, τὰ δὲ ἔσω καίηται, καὶ δίψαν ἔχῃ, θανάσιμον.

ἐν μὴ διαλείποντι πυρετῷ, ἣν χεῖλος, ἢ ῥὶς, ἢ ὀφθαλμὸς διαστραφῇ, ἢ μὴ βλέπῃ, ἢ μὴ ἀκούῃ, ἤδη ἀσθενὴς ἐὼν, ὅ,τι ἂν ᾖ τουτέων τῶν σημείων, θανάσιμον.

[39] ἐπὶ λευκῷ φλέγματι, ὕδρωψ ἐπιγίνεται.

ἐπὶ διαρῥοίῃ δυσεντερίη.

ἐπὶ δυσεντερίῃ λειεντερίη.

ἐπὶ σφακέλῳ ἀπόστασις ὀστέου.

[40] ἐπὶ αἵματος ἐμέτῳ, φθόη, καὶ πύου κάθαρσις ἄνω. ἐπὶ φθόῃ ῥεῦμα ἐκ τῆς κεφαλῆς. ἐπὶ τῷ ῥεύματι διάρῥοια. ἐπὶ διαρῥοίῃ σχέσις τῆς ἄνω καθάρσιος. ἐπὶ τῇ σχέσει θάνατος.

ἐπὶ αἵματος πτύσει, πύου πτύσις, καὶ ῥύσις. ἐπὴν δὲ σίαλον ἴσχηται, ἀποθνήσκουσιν.

ὁκοῖα καὶ ἐν τοῖσι κατὰ τὴν κύστιν, καὶ τοῖσι κατὰ τὴν κοιλίην ὑποχωρήμασι, καὶ ἐν τοῖσι κατὰ τὰς σάρκας, καὶ ἤν που ἄλλῃ τῆς φύσιος ἐκβαίνῃ τὸ σῶμα, ἣν ὀλίγον, ὀλίγη ἡ νοῦσος γίνεται. ἣν δὲ πολὺ, πολλή, θανάσιμον τὸ τοιοῦτον.

[41] ὁκόσοι ὑπὲρ τὰ τεσσαράκοντα ἔτεα, φρενιτικοὶ γίνονται, οὐ πάνυ τι ὑγιάζονται, ἧσσον γὰρ κινδυνεύουσιν οἷσιν ἂν οἰκείη τῆς φύσιος καὶ τῆς ἡλικίης ἡ νοῦσος ᾖ.

[42] ὁκόσοισιν ἐν τῇσιν ἀῤῥωστίῃσιν οἱ ὀφθαλμοὶ κατὰ προαίρεσιν δακρύουσιν, ἀγαθόν. ὁκόσοισι δὲ ἄνευ προαιρέσιος, κακόν.

ὁκόσοισιν ἐν τοῖσι πυρετοῖσι τεταρταίοισιν ἐοῦσιν, αἷμα ἐκ τῶν ῥινῶν ῥυῇ, πονηρόν.

ἱδρῶτες ἐν τῇσι κρισίμοισιν ἡμέρῃσι γινόμενοι σφοδροὶ καὶ ταχέες, ἐπικίνδυνοι οἱ ὠθούμενοι ἐκ τοῦ μετώπου, ὥσπερ σταλαγμοὶ καὶ κρουνοὶ, καὶ ψυχροὶ σφόδρα καὶ πολλοί. ἀνάγκη γὰρ τὸν τοιοῦτον ἱδρῶτα πορεύεσθαι μετὰ βίης, καὶ πόνου ὑπερβολῆς, καὶ ἐκθλίψιος πολυχρονίου.

[43] ἐπὶ χρονίῳ νοσήματι κοιλίης καταφορὴ, κακόν.

[44] ὁκόσα φάρμακα οὐκ ἰῆται, σίδηρος ἰῆται. ὅσα σίδηρος οὐκ ἰῆται, πῦρ ἰῆται. ὅσα δὲ πῦρ οὐκ ἰῆται, ταῦτα χρὴ νομίζειν ἀνίατα.

[70] Quæ cruda deorsum secedunt, ab atra bile sunt, si plura, maior; si pauciora, minor est morbus.

[71] In febribus non intermittẽtibus excreationes liuidæ, cruentæ, biliosæ, & graueolentes omnes malæ. Cùm verò probè secedunt, bonæ. Per aluum etiam & vesicam, & vbicunq; quod secedit substiterit minimè purgatum, malum.

[72] Corpora cùm quis repurgare volet, fluxilia reddere oportet. Quòd si supra fluxilia reddere voles, aluus sistenda est, si verò infra, humectanda.

[73] Somnus, vigilia, vtraque si modum excesserint, morbus.

[74] In febribus intermittentibus, si externa frigeant, interna verò vrantur, & sitis detineat, lethale.

[75] In febre non intermittente, si labrum, aut nasus, aut oculus, aut supercilium peruertatur, si neq; videat, neq; audiat, & iam debilis sit, horum quicquid acciderit, lethale.

[76] Albæ pituitæ aqua inter cutem succedit.

[77] Ex alui profluuio intestinorum difficultas.

[78] Intestinorum difficultati, læuitas intestinorum succedit.

[79] Ex syderatione os abscedit.

[80] Ex sanguinis vomitione tabes & puris per superiora purgatio. Ex tabe fluxio è capite, ex fluxione, alui profluuium, ex alui profluuio, purgationis per superiora retentio, ex qua mors.

[81] Ex sanguinis sputo, puris sputum & fluor, vbi autem sputum retinetur, moriuntur.

[82] Qualia etiam quæ per vesicam, & aluum, & carnes excernũtur, & sicubi aliàs corpus à natura recesserit, inspicere oportet. Si parum, paruus est morbus, si multùm, magnus, si admodum multum, lethale istud est.

Aphorismi spurij & nothi.

[83] Qui supra quadragesimum annum phrenitici euadunt, ij verò minimè conualescunt. Minori nanq; periculo sunt obnoxij, quorum naturæ & ætati morbus familiaris fuerit.

[84] Quibus oculi in morbis sponte illachrymãt, bonum, quibus verò non sponte, malum.

[85] Quibus per febres quartanas sanguis ex naribus fluxerit, malo est.

[86] Sudores diebus iudicatoriis vehementer & velociter suborti, periculosi, & qui ex fronte guttarum & scaturiginum instar propelluntur, quique copiosi sunt & valdè frigidi. Eiusmodi nanq; sudorem cum vi & summo dolore, expressioneq; diuturna prodire necesse est.

[87] Ex morbo diuturno alui deductio, mala est.

[88] Quæ medicamenta non sanant, ea ferrum sanat. Quæ ferrum non sanat, ea ignis sanat. Quæ verò ignis non sanat, ea insanabilia reputare oportet.

IN APHORISM. HIPPOC.

SECT. PRIMAM, BREVES NOTÆ.

[1] ὁ βίος βραχὺς] De toto hoc opere nihil nobis dicendum videtur, nisi quòd per omnia Medicorum theatra iam rumor satis raucus factus est, id ipsum ad magnum Hippocratem iure quodam referri. De inscriptione verò id tantùm post omnes omnium sententias referam, Aphorismorum libros quasi κυρίας δόξας dici posse, hoc est, maximè ratas, quia grauissimæ sunt ad bene medicandum breuiter enunciatæ sententiæ. His nanque in libris breuiter comprehensis grauissimis sententiis, quasi oracula Medicinæ edidisse dicitur Hippocrates, vt de Epicuro scribit M. Tullius. Cùm sint Aphorismi, vt scribit † Gal. velut compẽdia eorum quæ ab Hippocrate in aliis libris scripta sunt, & in quibus ἐν ὀλίγῃ λέξει δύναμις ἐστὶ μεγάλη, vt idem scribit Com. 4. in lib. de rat. vict. in morb. ac. Hi autem (vt scribit Sudas) ἀνθρωπίνην ὑπερβαίνουσι σύνεσιν, in eoque opere seipse superasse videtur Hippocrates, certè reliquos omnes à scribendo deterruisse.

† *Lib. 1. de Cris. cap. 6.*

[2] διὰ τοῦτο καὶ ποσὶν ὑγιαίνουσιν] Plutarchus in præceptis sanitatis tuendæ, ex hoc loco, τὴν ἀκριβῆ σφόδρα καὶ δι' ὄνυχος λεγομένην δίαιταν, hoc est accuratissimam & ad vnguem (vt aiunt) exploratam victus rationem suspectam facit. Idemque ἀκριβῆ καὶ πεπηγμένην ἀπεπτώως δίαιταν, hoc est, prorsus accuratam, præciseque nimis constitutam victus rationem, aut exactam & anxiè præscriptam, fugiendam dicit, quam hîc καθεστηκυῖαν καὶ ἀκριβῆ vocare videtur.

[3] ἐς δὲ τὰ ἔσχατα νουσήματα] Hunc aph. explicat Galenus ad extremum lib. 5. Meth. Med. Et ad id optimè mihi accõmodari posse videtur quod scribit M. Tullius lib. 1. de Off. Quapropter in adeundis periculis consuetudo imitanda Medicorum est, qui leuiter ęgrotantes leuiter curant, grauioribus autem morbis, periculosas curationes & ancipites adhibere coguntur. Neq; absimile quod scribit [a] Celsus, non posse vehementi malo, nisi æquè vehemens auxilium succurrere. Aut quod Corn. Tacitus lib. 3. Atqui ne corporis quidem morbos veteres & diu auctos, nisi per dura & aspera coërceas.

[a] *Cap. 11. lib. 2.*

[4] μαλθακωτέρη τῶν ἐσχάτων ἡ] τὰ ἔσχατα in morbis τὴν ἀκμὴν exponit Galenus lib. 1. de dieb. decret. & lib. 8. Meth. med. vt hîc quoque.

[5] ποτέρως διαιτᾶν] ποτέρως cum aliis legi, etsi mihi optimè sum conscius multa exemplaria ἠπιωτέρως scribere, quam lectionem secuti sunt multi interpretes, vt mitiùs & leuiùs cum ægro in cibo sit agendum, & ciborum tenuitas moderanda.

[6] καὶ αἱ τῶν περιόδων πρὸς ἀλλήλας ἀνταποδόσιες] Hîc περιόδων ἀνταποδόσιες ex vetustissimis membranis & exemplarium pluralitate retinuimus, accessionum collatas inter se repetitiones, vices aut vicissitudines, alternationes, reditiones ac veluti reflexiones, intelligentes. Etsi Galenus vbique ferè, & lib. περὶ κρίσιων, ἐπιδόσιας legit. ἀνταποδόσιος tamen nomen ter in Comment. retinet. Quædam etiam exemplaria αἱ ἐπιδόσιας legunt.

[7] καὶ τὰ περιάρματα πλείω] περιάρματα τροφαὶ exponuntur Erotiano ex hoc loco. Hîc verò plurimùm variant exemplaria. Quædam enim legunt, καὶ γὰρ τὸ ἔμφυτον θερμὸν πλεῖον ἔχει, quædam ἔχουσι. Alia, καὶ γὰρ τὸ ἔμφυτον θερμὸν πολύ.

[8] αἱ ὑγραὶ δίαιται] Hîc quoque variant exemplaria. Quædam legunt, αἱ ὑγραὶ πᾶσι δίαιται πᾶσι πυρεταίνουσι. eamq; lectionem hîc sequitur Gal. & lib. 1. salub. & lib. 8. Methodi. Reconditiora tamen exemplaria legunt, αἱ ὑγραὶ δίαι πᾶσι τοῖσι πυρεταίνουσι.

[9] ἀρτίως] Ex hoc loco ἀρτίως ἀπηρτισμένως exponit Erotianus, vt & Galenus, qui etiam lib. περὶ φλεβοτομίας aduersus Erasistr. ὁλοκλήρως καὶ ἀνελλιπῶς addit, vbi etiam hunc aph. cum sequente explicat. Quædam autem exemplaria post ἐρεθισμοῖσι, χρῆσθαι addunt.

[10] ὅκου αἱ μάλιστα ῥέπει] ὅκου αἱ μάλιστα ῥέπει ἡ φύσις, legunt exempl. quædam. Verùm codicum scriptorum pluralitatem secuti sumus.

[11] ἢν μὴ ὀργᾷ] Illud ἢν μὴ ὀργᾷ exponit Gal. (lib. 8. compos. pharmac. κατὰ τόπους) τουτέστιν, μὴ πρὸς τὴν ἔκκρισιν ἐπαγάγοι ἡ κίνησις, καὶ μήπω μηδεμίαν ἔχουσα πρὸς ἓν μέρος ἑδραίαν ῥοπὴν τε καὶ σεισιν. Ideoque de motu ad excretionem excitato hæc dictio figuratè accipitur, quam satis aperuimus in nostra Hippocratis OEconomia. πολλὰ pro τὰ πλεῖστα quædam habent exemplaria, itaque legitur lib. περὶ χυμῶν.

IN SECT. II.

[1] κόποι αὐτόματοι] Plutarchus ἐν παραγγέλμασιν ὑγιεινοῖς istum aph. his verbis adducit, βαρύτητες καὶ κόποι, φησὶν Ἱπποκράτης, αὐτόματοι, νόσον φράζουσι.

[2] ὁκόσοι πονέοντες] Hîc valdè popularem & plurimis Galeni locis comprobatam assensionem secutus sum, etsi scio nonnullis alium sensum videri, sed nolui in simpulo fluctus excitare, vt loquitur M. Tullius.

[3] τὰ ἐγκαταλιμπανόμενα] Quænam dicantur τὰ ἐγκαταλιμπανόμενα Hippocrati, & quid sit ἐγκαταλείπεσθαι aut ἐγκαταλιμπάνεσθαι satis videmur indicasse in nostra OEconomia.

[4] ἐν τῇσι τῆς κοιλίης ῥύσεσιν] Istud iisdem verbis repetitur de mutationibus in genere lib. 2. epid. sect. 2. αἱ μεταβολαὶ ὠφελέουσιν, ἢν μὴ ἐς πονηρὰ μεταβάλλῃ.

[5] αἱ προαγορεύσιες] προαγορεύσιες legit Galenus, vt est Com. 1. in lib. de nat. hum. Idem etiam Com. 2. προσαγορεύσιες legit, quemadmodum etiam hîc habẽt exemplaria quædam manu scripta. At reliqua vt publicata προσδιαγορεύσιες habẽt. προσαγορεύσιας autem προρρήσεις καὶ προγνώσεις exponit Gal. Comm. 2. in lib. de nat. humana.

[6] ὁκόσοισι νέοισιν ἐοῦσιν] Hunc aphorismum disertis verbis sic expressisse videtur [a] Celsus. Quibus iuuenibus fluxit aluus, plærunq; in senectute contrahitur, quibus in adolescentia fuit adstricta, sæpe in senectute soluitur.

[a] *Cap. 3. Lib. 1.*

[7] λιμὸν θώρηξις] θώρηξις, οἴνωσις, ἤτοι ἡ μέθη exponitur Galeno in exeg. & Erotiano ἡ οἰνοποσία, ex hoc loco. Etsi Gal. in Com. οἴνου πόσιν explicat, & Com. ad aph. 48. lib. 7. ἤτοι ἁπλῶς οἴνου πόσιν, ἢ ἀκρατεστέρου. Quam dictionis significationem fusissimè confirmauimus in nostra OEcon.

[8] ἀπὸ πλησμονῆς] Lib. περὶ φυσῶν, πλησμονὴν ἰῆται κένωσις, κένωσιν δὲ πλησμονή. πλησμονὴ autem τῇ κενώσει opponitur, vt & τὸ πλῆθος & πλήρωσις, quam hîc per ἀναστροφὴν exprimit Galenus.

[9] τὰ ὀξέα τῶν νουσημάτων] In Coac. Prænot. scribitur, τὰ ὀξέα τῶν νουσημάτων ἐν ἡμέρῃσι κρίνεται τεσσαρεσκαίδεκα. At lib. περὶ κρίσιων, τὰ ὀξέα νοσήματα κρίνεται ἐν τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρῃσιν, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. Quædam etiam exemplaria manu scripta, ὡς μακρότατον addunt in fine, quam lectionem ad Vaticanas etiam membranas permanasse ex Caluo satis patet.

[10] ἡ τετάρτη ἐπίδηλος] ἐπίδηλος, τουτέστι προδηλοῦν πέφυκε ὁποῖα τις ἡ ἑβδόμη γενήσεται, exponit Gal. Comm. 1. in Prorrh. Hunc autem aphorismum cum superiore coniunxit Gal. Com. 3. in Progn.

[11] οἱ θερινοὶ τεταρταῖοι] Celso hunc locum exprimenti, æstiua quartana ferè breuis est, cap. 8. lib. 2. Et rursus, quartana æstiua breuis, autumnalis ferè longa est, maximeq; quæ cœpit hyeme appropinquante.

[12] τὸ σμικρῷ χεῖρον] Eadem ratione scribitur lib. de rat. vict. in morb. ac. ἀλλὰ μὴν εὐκαταμάθητόν ἐστιν, ὅτι φαύλη δίαιτα βρώσιος καὶ πόσιος αὐτὴ ἑωυτῇ ἐμφερὴς αἰεὶ ἀσφαλεστέρη ἐστὶ τὸ ἐπίπαν ἐς ὑγιείην, ἢ εἴ τις ἐξαπίνης μέγα μεταβάλλοι εἰς ἄλλο κρέσσον. Et rursum, ὡς εὔφερως μὲ φέρουσι τὰ βρώματα ἃ ἐθισμένοι εἰσὶν, ἢν καὶ μὴ ἀγαθὰ ἡ φύσει, ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ ποτά. Sic lib. περὶ παθῶν. ὁκόσων ἐπιθυμέουσιν οἱ κάμνοντες ἢ σιτίων ἢ ὄψων, ἢ ποτῶν, ὑπαρχέτω ταῦτα, ἢν μὴ μέλλῃ τῷ σώματι βλάβος ἔσεσθαι. Quatenus verò sit ægro gratificandum docet Hippocr. lib. 6. epidem. sect. 4. sent. 7.

[13] καὶ κατάλυομένων] Hanc vocem καταλυομένων variè sumunt interpretes, nos dissolutos diximus, vt eos maximè quibus resoluta sunt vincula significaremus, quos è suspendio detractus dicit [*] Celsus. Sunt qui pro καταλυομένων καταλυζομένων aut καταδισμένων legunt.

[*] *Cap. 7. lib. 1.*

[14] οἱ παχέες σφόδρα] παχέες σφόδρα obesi dicuntur [a] Celso, cùm hunc aphorismum his verbis exprimit. Obesi plærunque acutis morbis & difficultate spirandi strangulantur, subitoq; sæpe moriuntur. Quod in corpore tenuiore vix euenit.

[a] *Cap. 1. Lib. 2.*

15 καὶ τῶν

[15] καὶ τῶν χωρίων] Exemplaria Regia manu scripta & Vaticana pro χωρίων, ὡρέων, καὶ τῶν τόπων habent. Et Gal. Com. ad aph. 7. lib. 5. χωρίων καὶ τόπων legit.

[16] οἱ εἰθισμένοι τοὺς συνήθεας πόνους φέρειν] Simile quod scribitur apud Xenoph. lib. 1. τῶν ἀπομνημ. ex sermone Socratis cum Antiphonte. οὐκ οἶσθ' ὅτι οἱ φύσει ἀσθενέστατοι τῷ σώματι μελετήσαντες, τῶν ἰσχυροτάτων ἀμελησάντων κρείττους τε γίνονται πρὸς ἃ μελετῶσι, καὶ ῥᾷον αὐτὰ φέρουσιν. Sic etiam hunc locum exprimit [a] Celsus. Omnem etiam laborem faciliùs vel puer, vel senex, quàm insuetus homo sustinet. [a] *Cap. 3. lib. 1.*

[17] τὸ κατὰ πολὺ] τὸ κατὰ πολὺ ἀθρόως videtur exponere Gal. Com. 2. in lib. 6. epid. vbi Hippocrates ἐκ προσαγωγῆς τἀναντία προσάγειν iubet, ideoq; hîc confertim diximus, quod est, semel multum aut vniuersim, cui κατ' ὀλίγον hîc opponitur, quod κατὰ βραχὺ & κατὰ μικρὸν ibidem exponit Galenus.

[18] μεγέθη δὲ τῶν σωμάτων] Celsus cap. 1. libr. 3. Nam longa statura, vt in iuuenta decora est, sic matura senectute conficitur. Hîc verò διάφορον pro δύσχρηστον legisse videtur Galenus.

IN SECT. TERTIAM.

[1] AI μεταβολαὶ] Alia est scriptio libello περὶ χυμῶν, vbi etiam μεταλλαγαὶ pro μεταβολαὶ legitur, eamq; lectionem exemplaria manu scripta Regia quædam sequuntur. [2] τῶν φύσεων] Alia quoque est scriptio huius aphorismi in libello περὶ χυμῶν.

[3] τῶν νούσων δὲ] Et hîc quoque aphorismus libello περὶ χυμῶν, miserè distractus & mutilatus, ex his quæ præcedentem constituunt, scribitur.

[4] ἐν τῇσιν ὥρῃσιν] Simile quid repetitur libello περὶ χυμῶν. οἷα ἀνώμαλον θάλπος, ἢ ψῦχος τῆς αὐτῆς ἡμέρης, ὅταν τοιαῦτα φθινοπωρινὰ ἐν τῇ χώρῃ τὰ νουσήματα, καὶ ἐν τῇσιν ἄλλῃσιν ὥρῃσιν κατὰ λόγον. Galenus pro γίνονται, ποιέει legit, & ποιέῃ Comment. 3. in libr. 3. Epid. (etsi paulò aliter legit hanc sententiam) vt & [a] lib. 2. περὶ κρίσεων, & postea Com. ad aph. 6. [a] *Cap. 4.*

[5] νότοι βαρυήκοοι] Hæc sententia etiam repetitur lib. περὶ χυμῶν. Variant autem admodum exemplaria. Quædam enim βαρύκοοι (quemadmodum etiam legit Gal.) alia βαρήκοοι habent, & ὁκόταν οὗτος δυναστεύῃ. Gal. etiam Com. 1. in lib. 1. Epid. βῆχες φάρυγγος legit. Quædam etiam exemplaria δυσουρίαι φρικώδεες legunt, vt etiam legitur libello περὶ χυμῶν, & postea legit Gal. Com. ad aphor. 11. huius sect. quædam etiam φρικώδεες.

[6] ὅταν θέρος] Repetitur etiam quodammodo hæc sententia libello περὶ χυμῶν. Eam verò sic Celsus exprimit cap. 1. lib. 2. Vbi primo calor à primo vere orsus, æstatem quoque similem exhibet, necesse est multum sudorem in febribus subsequi.

[7] ἐν τοῖσιν αὐχμοῖσιν] Libello quoque περὶ χυμῶν huius aph. extrema pars paulò aliter scribitur.

[8] ἐν τοῖσι καθεστῶσι] Lib. 2. Epid. his verbis scribitur hic aphorismus. ἐν τοῖσι καθεστῶσι καιροῖσι, καὶ ὡραίως τὰ ὡραῖα ἀποδιδοῦσιν ἔτεσιν, εὐσταθέες καὶ εὐκρινέσταται αἱ νοῦσοι. ἐν δὲ τοῖσιν ἀκαταστάτοισιν, ἀκατάστατοι καὶ δύσκριτοι.

[9] ἐν φθινοπώρῳ] Hic aphorismus conflatus est ex duabus sententiis lib. 2. Epidem. scriptis. ἐν φθινοπώρῳ ὀξύταται νόσοι καὶ θανατωδέσταται τὸ ἐπίπαν. Et, τὸ δὲ ἔαρ τὸ ἐπίπαν ὑγιεινότατον, καὶ ἥκιστα θανατῶδες.

[10] τὸ φθινόπωρον] Repetitur hæc sententia libr. 6. Epid. sect. 7. aph. 13. τοῖσι φθίνουσι τὸ φθινόπωρον κακόν.

[11] περὶ δὲ τῶν ὡρέων] Exemplaria Regia manu scripta & Vaticana περὶ δὲ τῶν ὡρέων legunt. Eadem ἀνδράσι τοῖσιν ὑγρὰς ἔχουσι τὰς φύσιας. quædam τοῖσιν ὑγρὰς ἔχουσι τὰς φύσιας. alia ἀνδρῶν τοῖσιν ὑγρῇσι τὰς φύσιας. Hunc verò aphorismum expressit Celsus cap. 1. lib. 2.

[12] ἢν δὲ ὁ μὲν χειμὼν] Repetitur hic aphoris. lib. περὶ ἀέρων ὑδάτων, &c. in iis quæ adiecta sunt libr. περὶ κεφαλῆς τρωμάτων, in nostris codicibus, vbi χειμὼν εὔδιος adscribitur. Quæ vox in omnibus exemplaribus quæ adhuc videre licuit apponitur, vt permihi mirum videatur cur in ea expungenda tanta animorum concertatione ab enarratoribus non parui nominis desudatum sit, cùm & Galenus in Com. nominatim χειμῶνος εὐδίου meminerit, quam per ἀέρος δίας temperiem exposuit. Vt non malè εὔδιος χειμὼν (aut εὔδιος potiùs vt quædam legunt exemplaria) hyemem clementem, & moderato calore blandam aut madentem significet, aut placidam & minimè procellosam ac tempestuosam, quam tranquillam non malè cum veteri interprete multi vocant, vt ἀπνοίαν & νηνεμίαν, hoc est, à ventis cessationem intelligant, cùm ei χειμέριον apponat Hipp. libr. περὶ ἀέρων. Cuius vocis notionem alias apud Hipp. exposuimus nostris in lib. 2. Epid. Com. & in nostra OEconomia. Multùm autem hîc variant exemplaria. Nam manu scripta quædam εὔδιος habent, alia εὔδιος, quædam etiam εὐδιεινὸς (quomodo εὐδιεινὸν τὸν ζέφυρον vocat [a] Aristot.) alia εὐδιεινῶς vitiosè. In reliquo, exemplaria Regia M. S. pro αἱ δὲ αὖ πίνωσιν, ὅσαι δὲ πέξωσιν legunt. Quædā etiā τοῖσι δὲ ἄλλοισι simpliciter legunt, quædā τοῖσι δὲ ἄλλοισι βροτοῖσι, quædā etiā τοῖσι δὲ νεωτέροισι, quā lectionē sequitur vetus interpretes & Philotheus. Lib. de aëre loc. & aq. τοῖσι δὲ λοιποῖσι legitur. Rursus exemplaria quædam καταῤῥόοιαι pro καταῤῥόοι legunt, quædam etiam σωτηρίως ἀπολλύμενοι pro ἀπολλῶνται. Cæterùm hunc aph. propriè expressit Celsus cap. 1. lib. 2. [a] *In Quæst. nat. sect. 26.*

[13] ἢν δὲ τὸ θέρος] Lib. περὶ ἀέρων ὑδάτων, &c. hic aph. in nostris codicibus repetitur, vbi inter morbos etiā σφακέλους τοῦ ἐγκεφάλου adscribit Hipp. Verùm illud totū suspectū facit Gal. qui in Com. huius aph. nullā istius temporis conditionis illic fieri mentionē apertissimè scribit, tum etiā quod illic in nostris codicib. mendosè omninò scribitur. Quædā exempl. κεφαλαλγίαι ἰσχυραὶ legunt, cùm tamē κεφαλαλγίας simpliciter ponat Gal. in com. Celsus quoq; hūc aph. expressit. [14] ἢν δὲ βόρειον ᾖ] Hoc etiam repetitur lib. περὶ ἀέρων ὑδατ. &c. admodū tamen vitiosè in nostris codicib. Exempl. M. S. Regia κόρυζαι χρόνιαι legunt, quædā etiam χρόνιαι omittunt. Quædā verò pro his καὶ πυρετοὶ ὀξέες καὶ πολυχρόνιοι legunt, quædā χρόνιοι, velut Vaticana legisse videtur, ex lib. de aëre loc. & aq. quēadmodum etiā Celsus legisse videtur, qui hūc aph. ꝓpriè quoq; expressit. Sunt qui pro κόρυζαι, μακροὶ Celsum legisse contendāt.

[15] φθινώδεες] φθινάδες pro φθινώδεες legunt exemplaria Vaticana, vt satis patet ex Caluo. [a] Celsus hunc aph. exprimens, pro φθινώδεες, πυρετοὶ ὀξέες legisse videtur. [a] *Cap. 1. lib. 2.*

[16] καὶ εὐκίνητα] Gal. Com. 1. in lib. 1. Epid. hunc aph. adscribit, sed pro εὐκίνητα, εὐδιαίτατα legit, & καρηβαρίας omittit, & ἐπὶ τοῖς ὀφθαλμοῖσιν, pro ἐν τοῖσιν ὀφθαλμοῖσι scribit. [17] τὸ δὲ λοιπὸν] Exemplaria M. S. Regia, τὸ δὲ λοιπὸν καὶ τοῦ χειμῶνος legunt, quam lectionē retinet Gal. lib. 8. de plac. Hipp. & Plat. etsi hîc τὸ λοιπὸν τοῦ χειμῶνος legit. Publicata exemplaria cum Vaticanis & quibusdā aliis scriptis, τὸ δὲ λοιπὸν φθινοπώρου καὶ τοῦ χειμῶνος habent, quę secuti sumus. ἄκρον etiam τοῦ θέρεος legit Gal. [18] καὶ ἱδρῶα] ἱδρῶα scribunt exemplaria quędā, vt & Pollux, qui ἱδρῶα ἐξανθήματα θερινὰ exponit. ἱδρῶα quoq; scribit Theophr. lib. de sudorib. & quænā sint docet. ἱδρώτεια vocant quidā. Celsus quicquid hominē sudore resoluit ex hoc loco vertit. Sudorū papulas ex [a] Plinio quidā vocant, Cornarius papulas sudorosas, nos sudamina aut sudationes, vetus interpres non malè desudationes, alij sudores. [a] *Cap. 1. lib. 2.*

[19] σταφυλισμοὶ] Apparet Gal. ἐν γλώσσαις, σταφυλισμοὶ hoc loco legisse, quemadmodū Vaticana legunt exempl. (nisi potiùs illic σταφυλισμοὶ legendum sit) qui exponuntur οἱ περὶ τὰ ὦτα περιμήκεις ὄγκοι τῶν ἀδένων. Sed pro σταφυλισμοὶ, σατυριάσεις legit Gal. lib. 8. de Pl. Hipp. & Plat. eāq; dictionē retinet vetus interpres, etsi harum ne vllum quidē extat vestigiū, neq; apud Celsum, neq; Galenū in Com. neq; Philotheum. Variant autē multū exemplar. M. S. Quædā nanq; σπονδύλων τῶν κατὰ τὸ ἰνίον legunt, & in quibusdā etiam post χοιράδες, σφακελισμοὶ additur. quemadmodū legit Gal. lib. 8. de Plac. Hipp. & Plat. alia post σταφυλισμοὶ, vt publicata quędam, & Vaticana. [20] τοῖσι δὲ νεανίσκοισιν] Hîc νεανίσκους adolescentes vertendos duximus ob rationes quas adscripsimus in nostra OEconomia, cùm hypocoristica voce vsus hîc sit Hipp. & quòd hîc adolescentiū ætas & iuuenum cōprehendatur à Galeno in Cōmentario, & (quod res ipsa satis indicat) tabes, sanguinis sputiones, & morbi comitiales, adolescentib. sunt magis familiares. Celsus quoq; in hoc aph. exprimendo, adolescentibus epilepsiam, iuuenibus sanguinis sputum attribuit. νεανίσκοι autem τὰ μειράκια καὶ τοὺς νέους comprehendunt. Quod etiam mihi vidisse videtur vetus interpres, qui adolescentes vertit.

IN SECT. QVARTAM.

[1] τὰ ἄνω] Hunc aph. perbellè exponit Gal. Com. in libr. περὶ διαίτης ὑγιεινῆς, vbi etiā διὰ τῆς ἄνω, & διὰ τῆς κάτω κοιλίας legit. [2] ὑποστελλομένους τὰς ἄνω] τὰς ἄνω φαρμακείας ex vetustiorib. membranis legimus. Cuius etiā scriptionis fidem facit vetus interpres, etsi ἐπὶ τὰ ἄνω legisse videtur. At Vaticanę membranę leg. τοὺς δὲ φθινώδεας ὑποστελλομένους, ἐπὶ τὰς ἄνω φαρμακείας οὐδέποτ' ἀξεις, vt satis patet ex Caluo, etsi aliquid ex Gal. Com. adscripsisse videtur. [3] τοὺς δὲ μελαγχολικοὺς ἁδροτέρως] τῶν μελαγχολικῶν ἁδροτέρως τὰς κάτω, quidam legunt ex Gal. Com. vbi etiam προσθεὶς legisse Galenum apparet, alia exemplaria προστιθέντες habent, quædā etiam προστιθέντας.

[4] ὁκόσοι φθόροι] In Coac. Prænot. his verbis repetitur hæc sententia. ὑπὸ ὀμφαλὸν πόνος καὶ ὀσφύος ἄλγημα, φαρμακείῃ μὴ λυόμενα, ἐς ὕδρωπα ξηρὸν ἀποτελευτᾷ.

[5] περὶ τοῦ ἐλλεβόρου] Hi aliquot aph. repetuntur in Epist. Hippocrat. ad Democritum περὶ ἐλλεβορισμοῦ. Sic lib. 6. Epid. sect. 5. scribitur, ἐλλέβορον πινόντα θᾶσσον καθαίρει ἢν θέλῃς, κινεῖν ἢ φαγεῖν.

[6] ἀπυρέτῳ ἐόντι] Eadem ferè scribuntur lib. περὶ παθῶν, his verbis, ἢν δὲ πυρετὸς μὴ ἔχῃ, τὸ δὲ στόμα πικρὸν ἔχῃ, καὶ τὸ σῶμα βαρύνηται καὶ ἀσιτίη, φάρμακον διδόναι. πάσχει δὲ ταῦτα ὑπὸ χολῆς, ὅταν εἰς τὰς φλέβας καὶ τὰ ἄρθρα καταστηρίξῃ. Repetitur hæc eadem sententia in Epist. περὶ ἐλλεβορισμοῦ, vbi ἐπίπικρον σῶμα legitur.

[7] τὰ ὑπὲρ τῶν φρενῶν ὀδυνήματα] Hic in omnibus manu scriptis exemplaribus, & in Vaticanis quoque desiderantur hæc verba, ὁκόσα καθάρσεως δέονται, ex Galeni Commentario necessariò adscribenda, vt apparet. Deinde ἄνω φαρμακείην σημαίνει, pro ἄνω φαρμακείης δεῖσθαι σημαίνει, scribunt quædam exemplaria.

[8] καθαιρόμενοι] καθαιρόμενοι οὐ παύονται, scribitur in Epist. περὶ ἐλλεβορισμοῦ.

[9] οἷον εἰ αἷμα μέλαν] Hîc vulgatam omnibus exemplaribus lectionem secutus sum, ὁκοῖον αἷμα μέλαν, cùm tamen appareat Galenum οἷ αἷμα tantùm legisse. Quod apertissimè indicat Com. ad aph. 23. scribens, προσυπακούσαι χρὴ τὸ μέλαν. Id quod etiam vetus Interpres satis testatur, qui (vel quasi sanguis) dixit. Atque hac in lectione Celsum secuti sumus, qui ex codicibus apposuisse videtur, cùm scribit, Aluus nigra sanguini atro similis repentina, siue cum febre, siue etiam sine hac, perniciosa est. Variant autem admodum hîc exemplaria. Quædam enim ἀπὸ ταυτομάτου ἰόντα, alia ἀπ' αὐτομάτου. Deinde quædam etiam leg. καὶ ὁκόσῳ ἂν χρώματα πλείω πονηρότερα ᾖ, μᾶλλον κακόν. Alia, καὶ ὁκόσοισιν ἂν τὰ χρώματα πονηρότερα ᾖ, μᾶλλον κάκιον. Rursus quædam exemplaria legunt, καὶ ὅσῳ ἂν χρώματα πλείω, οὐ πονηρά. Alia habent, καὶ ὁκόσῳ ἂν χρώματα πλείω ᾖ, οὐ πονηρόν. In Coac. hæc sent. paulò aliter scribitur, his verbis, διαχώρημα μέλαν οἷ αἷμα, καὶ σὺν πυρετῷ, καὶ ἄνευ πυρετοῦ, πονηρόν. πονηρὸν δὲ καὶ πάντα τὰ ποικίλα, καὶ τὰ κατακορέα πονηρά. Posterior verò pars ibidem sic repetitur, καὶ τὸ ποικίλον κατακορὲς διαχώρημα φλαῦρον. καὶ χεῖρον ὅσῳ φοβερώτερον τῇ χροιῇ, πλὴν ἐν φαρμακείησι. ἐν δὲ ταύτῃσιν ἀκίνδυνον μὴ πλῆθει ὑπερβάλλον. *Cap. 8. lib. 2.*

[10] ἢ ἄλλως πως λεπτυνομένων] Hîc quoque admodum variant exemplaria. Quædam enim sic legunt, alia, ἢ ἄλλως πως λεπτυνομένοις, quædam etiam, ἢ ἄλλως λελεπτυσμένοις. Quædam etiam ἐπέλθῃ pro ὑπέλθῃ habent, optima certè ratione, vt supra vel infra prodire significet, quomodo legunt Vaticana exemplaria, quæ etiam secutus est vetus interpres.

[11] κάτω δὲ ἀγαθόν] Et hîc rursus magna est codicum varietas. Nos valde popularem lectionem cum veteri interprete secuti sumus, nempe, κάτω δὲ ἀγαθὸν μέλαν ὑποχωρέον. Plæraque tamen exemplaria manuscripta & Vaticana legunt, κάτω δὲ ἀγαθόν. καὶ τὰ μέλανα ὑποχωρέοντα κακόν. Quædam etiam manu scripta, pro ὑποχωρέοντα διαχωρήματα legunt. Nonnulla etiam, κάτω δὲ ἀγαθὸν τὰ μέλανα ὑποχωρέοντα, & Galenus pro ὑποχωρέοντα, χωρέοντα in Com. legit.

[12] ὁκοῖαι ἂν σάρκες] Quædam exemplaria ὁκοῖαι ἂν omittunt, & σάρκες ὑποχωρήσωσι simpliciter legunt.

[13] ὁκόσοισιν ἐν τῇσι πυρετοῖσιν] Repetitur hæc sententia in Coac. Prænot. his verbis, οἱ ἐν πυρετοῖσιν αἱμορραγήσαντες ἱκανῶς ὁκοθενοῦν, ἐν τῇσιν ἀναλήψεσι κοιλίας καθυγραίνονται. Et rursus, αἱ ἐν ἀρχῇσι μεγάλαι αἱμορραγίαι περὶ ἀνακομιδὴν κοιλίας καθυγραίνουσι. In Prorrh. verò, οἷσιν αἱμορραγίαι πλείους, προεληλυθότος χρόνου κοιλίαι πονηρεύονται, ἢν μὴ τὰ οὖρα μεταπέσῃ. Quod etiam repetitur in Coac. Prænot.

[14] ὁκόσοισι χολώδεα] In Coac. Prænot. repetitur his verbis, χολώδεα διαχωρήματα κώφωσις παύει. κώφωσιν δὲ παύει χολῶδες διαχώρημα. Et rursus, ἐν πυρετοῖσι κώφωσις, κοιλίην ἐφίστησιν. Quædam autem exemplaria γινομένης, alia ἐπιγινομένης & γινομένων legunt. Gal. lib. 1. de loc. aff. ἐπιγινομένης & ἐπιγινομένων legit.

[15] ὁκόσοισιν ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν] In Coac. Prænot. οἷσιν ἑκταίοισι ῥίγεα γίνεται, δύσκριτα.

[16] ὁκόσοισι παροξυσμοὶ γίνονται] *Celsus inter mali morbi signa reputat eas febres quæ quotidie eodem tempore reuertuntur, quæve semper pares accessiones habeant. Secutus sum autem codicum pluralitatem, qui ἢν ἂν ὥρην ἀφῇ ὁ πυρετὸς legũt, etsi illud omittunt plæraque exemplaria manuscripta.
Cap. 4. lib. 2.

[17] καὶ περὶ τὰς γνάθους] Lib. περὶ χυμῶν repetitur hic aph. vbi περὶ γνάθους legitur. *Celsus etiam hunc aph. aptissimè sic expressit. Si lassitudinis etiam sensus in febre est, vel in maxillis, vel in articulis aliquid abscedit. *Cap. 7. lib. 2.*

[18] ὁκόσοισι δὲ ἀνισταμένοισιν] Hic aph. cum sequente his verbis scribitur lib. περὶ χυμῶν. οἷσι δὲ ἀνισταμένοισιν ἐκ τῶν νούσων, αὐτίκα δὲ ἐν χερσὶν ἢ ποσὶ πονέουσι τι, ἐν τούτοισιν ἀφίστανται, ἀτὰρ καὶ ἢν τι προπεπονηκὸς ἔῃ, πρὶν ἢ νοσεῖν, ἐς ταῦτα ἀποσκήπτει.

[19] ἢν ὑπὸ πυρετοῦ ἐχομένῳ] In Coac. Prænot. his disertis verbis repetitur. ἐν πυρετοῖσιν ἐξαπίνης πνίγεσθαι, καὶ καταπίνειν μὴ δύνασθαι, χωρὶς οἰδήματος, κακόν. At aph. 61. lib. 7. vbi hic aph. repetitur, καὶ καταπίνειν μὴ δύνηται, ἀλλ' ἢ μόλις additur, quod superuacaneum tamen esse censet Galenus, *Celsus tamen ex iis locis mihi adscripsisse videtur. Neque is seruari potest, qui sine vllo tumore febricitans, subito strangulatur, aut deuorare saliuam suam non potest. *Cap. 6. lib. 2.*

[20] ὁ τράχηλος ἐξαίφνης ἐπιστραφῇ] In Coac. Prænot. hoc sic repetitur. τράχηλον ἐπιστραφῆναι μὴ δύνασθαι, μηδὲ καταπίνειν, θανάσιμον ὡς τὰ πολλά. At lib. 7. vbi hic aph. repetitur, neq; ἐξαίφνης legitur, & pro ἐπιστραφῇ, ἐπιστραφῆ, vt appareat hanc esse Galeni lectionem ex Com. qui tamen neque ἐν τῷ τραχήλῳ legit, quod adscribitur lib. 7.

[21] ἱδρῶτες πυρεταίνουσιν] Hic aph. paulò aliter repetitur libello περὶ κρισίων.

[22] οἱ ψυχροὶ ἱδρῶτες] Disertissimis verbis repetitur hic aphor. libello περὶ κρισ. & in Coac. Præn. ἱδρὼς δὲ ψυχρὸς ἐν ὀξεῖ μὲν πυρετῷ θανάσιμος, ἐν πρηϋτέρῳ δὲ, χρόνον σημαίνει. Repetitur etiam in Progn. aliqua ex parte.

[23] καὶ ὅκου ἔνι] Iisdem pene verbis repetitur lib. περὶ κρισ. καὶ ὅκου τοῦ σώματος θερμὸν ἢ ψυχρὸν, ὅπου τοῦτο ἔνι, ἐνταῦθα ἡ νοῦσος.

[24] καὶ ὅκου ἐν ὅλῳ τῷ σώματι] Libr. περὶ κρισ. καὶ τούτοις ἐν ὅλῳ τῷ σώματι μεταβολαὶ ὀξεῖαι γίνονται, καὶ ἢν τὸ σῶμα ψύχηται, ἢ αὖθις θερμαίνηται, ἢ τὸ χρῶμα ἕτερον ἐξ ἑτέρου μεταβάλλῃ, μῆκος νούσου σημαίνουσιν. Paulò etiam aliter scribitur aph. 62. lib. 7.

[25] ἱδρὼς πολύς] Hîc vulgatam lectionem secuti sumus, ἄνευ φανερῆς αἰτίης γινομένης, cùm quædam exempl. ἄνευ πνὸς αἰτίης ἑτέρης legant, cuius etiam lectionis meminit Gal. in Com. *Ἐξ ὕπνου etiam (de somno) diximus per somnum, aut etiam in ipso somno intelligentes, quandoquidem in ipso somno huiusmodi sudores sæpius fieri videntur, tuncq; superfluum magis esse humorem significant. Sic in sanguinis redũdantia ἱδρῶτας νυκτερινοὺς καὶ πλησμονίας adscribit Hipp. Prorrh. 2. Actuarius etiam sudorem huiusmodi sine euidenti causa prouenientem, oppletas venas significare scribit, eundemq; contingere iis qui ex morbis reficiuntur, & nimio otio, aut iis qui sanguinis redundantia turgent.

[26] ὁ ψυχρὸς, μείζω] μείζων & ἐλάσσων legũt exemplaria quædam, quemadmodum etiam legisse videtur Gal. etsi idem μείζω & ἐλάσσω legit Com. ad aph. 63. lib. 7. vbi aliter scribitur hic aphor.

[27] οἱ πυρετοὶ ὁκόσοι] In Coac. Prænot. repetitur his verbis, οἱ συνεχέες διὰ τρίτης ἐπιτείνονται, ἐπικίνδυνοι. οἷσιν ἂν ποτε πυρετὸς διαλίπῃ, ἀκίνδυνοι. Repetitur etiam lib. 7. aph. 64. vbi ἐπικίνδυνοι simpliciter legitur.

[28] τοῖσι φύματα ἐς τὰ ἄρθρα] Lib. 7. aph. 65. vbi repetitur hic aph. legitur ἢ φύματα, ἢ ἐς τὰ ἄρθρα πόνοι ἐγγίνονται, quomodo etiam legunt plæraque exemplaria manu scripta & Vaticana. Reliqua habent, φύματα ἐς τὰ ἄρθρα, ἢ πόνοι γίνονται, quædam etiam ἢ φύματα. At in Coac. Prænot. sic istud repetitur, ἐν μακροῖς πυρετοῖσιν, ἢ φύματα, ἢ ἐς ἄρθρα πόνοι ἐγγίνονται. καὶ ἢν γίνωνται, ἐκ ἀγχόνη.

[29] ἐκ πυρετῶν] Sic legunt exemplaria quædam, alia ἐκ πυρετῶν μακρῶν, quibus Vaticana exemplaria consentiunt. At lib. 7. aph. 66. vbi hæc sententia repetitur, φύματα μακρά, legitur, & ἐκ πυρετοῦ.

[30] ἢν ῥῖγος ἐπιπίπτει] Aliis verbis repetitur initio Coac. Præn. ῥῖγος ἐν συνεχεῖ, τοῦ σώματος ἤδη ἀσθενέος ἐόντος, θανάσιμον.

[31] αἱ ἀποχρέμψιες] Paulò aliter repetitur lib. 7. aph. 71.

[32] ἐν τοῖσι μὴ διαλείπουσι] In Coac. Prænot. ἐν ὀξεῖ τὰ μὲν ἔξωθεν περίψυχρα, τὰ δὲ ἔσωθεν καίεσθαι καὶ διψῆν, κακόν. Repetitur etiã in Progn. & lib. 7. aph. 74. aliter.

[33] ἀσθενέος ἐόντος] Quædam exemplaria ἤδη ἀσθενέος ἐόντος, simpliciter legunt, quædam τοῦ σώματος addunt, alia τοῦ κάμνοντος. Quæ interpretationes ex Gal. Comment. adscriptæ videntur. Lib. 7. aph. 71. vbi repetitur hæc sententia. ἤδη ἀσθενὴς ἐὰν simpliciter legitur. In Coac. Prænot. τοῖσι ἀσθενέως ἤδη διακειμένοισι, μὴ βλέπειν, ἢ μὴ ἀκούειν, ἢ διαστρέφεσθαι χεῖλος, ἢ ὀφθαλμὸν, ἢ ῥῖνα, θανάσιμον. Quædam exemplaria etiam βλέφαρον post χεῖλος adscribunt.

[34] ὁκόσοισιν ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν] Hîc secuti sumus vulgata exemplaria, ὁκόσοισι ὀφθαλμοὶ δακρύουσιν, cùm plæraq; ὁκόσοισι δακρύουσι legãt. Lib. 6. epid. scribitur, δάκρυον ἐν τοῖσι ὀξέσι τοῖς φλαύρως ἔχουσι μὲν, χαλεπὸν, ἀκέοντα δὲ προῤῥέον, κακόν.

35 ὁκόσοισι δὲ ἐπὶ τῶν ὀδόντων] Lib. 4. epid. οἷσι δ' ἐπὶ τῶν ὀδόντων περὶ γλίσχρα γίνεται, κακὸν ὑποχάσκειν.

36 βραχέα ἐρεθίζουσαι] βραχέα ἐρεθίζουσιν legunt exempl. quædam cum Galeno, & idem Com. 2. in lib. 6. epid. βραχὺ ἐρεθίζουσιν, & οὐ πάνυ τι διψώδεες.

37 οἱ ἐπὶ βουβῶσι πυρετοὶ] Libr. 2. epid. οἱ ἐπὶ βουβῶσι πυρετοὶ, κακὸν, πλὴν τῶν ἐφημέρων.

38 πυρέσσοντι ἱδρὼς ἐπιγιγνόμενος] Iisdem penè verbis repetitur hic aph. lib. περὶ κρισ.

39 ὑπὸ σπασμοῦ] Repetitur iisdem verbis lib. περὶ κρισ. vbi ἐχόμενος legitur. In Coac. Prænot. scribitur, τὰ σπασμώδεα καὶ τεταν ώδεα πυρετὸς ἐπιγιγνόμενος λύει. In Epistolis quoq; ad Demetrium, ὑπὸ σπασμῶν πυρετὸς ἐπιγιγνόμενος, ἰῆσι τὸ νόσημα.

40 ὑπὸ καύσου] Iisdem etiam verbis repetitur lib. περὶ κρισ.

41 τεταρταῖος ἀκριβὴς] Lib. περὶ κρισ. τεταρταῖος κρίνεται ἐν ἑπτὰ περιόδοισιν ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. In Coac. Prænot. τεταρταῖος ἀκριβὴς ἐν πέντε, ἢ ἐν ἑπτὰ περιόδοισιν, ἢ τὸ μακρότατον ἐν ἐννέα κρίνεται.

42 ὁκόσοισιν αἱ] Lib. περὶ κρισ. alia quædam adscribuntur, ὅσοις αἱ ἐν τοῖς πυρετοῖς τὰ ὦτα κωφωθῇ, πυρέοισι μὴ λυθέντος τοῦ πυρετοῦ, μανῆναι ἀνάγκη. λύει δὲ ἐκ τῶν ῥινῶν αἷμα ῥυὲν, ἢ κοιλίην ἐκταραχθῆναι χολώδεα, ἢ δυσεντερίη ἐπιγιγνομένη, ἢ ὀδύνη ἰσχίων, ἢ γονάτων. In Coac. Præn. κώφωσις ἐκ πυρετῶν ῥύσις ἢ ῥινῶν λύει, καὶ κοιλίης ταραχή.

43 πυρέσσοντι ἢν μὴ] Ex multis Hippocr. locis hæc sententia constare potest. Lib. 2. epid. sect. 5. ἢν μὴ ἐν τῇ γονίμῃ μεθῇ ὁ πυρετὸς, ὑποστροφάζειν ἀνάγκη. Lib. περὶ κρισ. ὑποστροφάζει ὁ πυρετὸς, ἢν μὴ περιοσσῇ ἡμέρῃ ἀφῇ. Lib. 4. de Morb. ἢν δὲ μεθῇ τὸ πῦρ ἐν τῇσι περισσῇσι τῶν ἡμερέων, καὶ ὑγιὴς γίνεται ὁ ἄνθρωπος, καὶ θνήσκει. In Coac. Prænot. verissimè scribitur, ὁκόσοισιν ἐκλείπουσιν οἱ πυρετοὶ μὴ κατὰ κρισίμους, ὑποστροφαί. Exemplaria quædam manu scripta, vt & Vaticana, aliam sententiam huic præfigunt. τὰ ἐν ἀρτίῃσι κρινόμενα, δύσκριτα καὶ φιλυπόστροφα. Eamq; sentētiam huic loco adscripsit vetus Interpres.

44 ὁκόσοισιν ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν] Exemplaria quædam manu scripta, vt & Vaticana, hîc addunt, ἢν μὴ ξυνόδοσιες ὀχέων κατὰ τὴν κοιλίην γίνωνται. Quod videtur sumptum ex libr. 1. epid. * vt nostris in eum locum annot. admonuimus. * *st. 3.*

45 ὁκόσοισιν ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν] In Coac. Prænot. ista sic meliùs coniunguntur, ἴκτερος πρὸ μὲν τῆς ἑβδόμης ἡμέρης ἐπιγιγνόμενος, κακόν. ἑβδόμῃ δὲ καὶ ἐνάτῃ, καὶ ἑνδεκάτῃ, καὶ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ χρήσιμον, μὴ σκληρυνόντων τὰ ὑποχόνδρια. ἢν δὲ μὴ, ἐνδοιαστόν. Ex quibus τὴν ἑνδεκάτην cum quibusdam manu scriptis exemplaribus adscripsimus, cùm in plurimis desideretur.

46 μάλιστα δὲ τὰ διαῦτα] Hîc etiam variant exemplaria manu scripta. Quædam enim legunt, μάλιστα δὲ τὰ διαῦτα ἔρχεται τοῖσιν ἐξ ἀρχῆς ἢ διὰ ταχέων ὑποστάσιν ἴσχει. Quædam etiam διὰ βραχέων legunt.

47 τὰ οὖρα ἀναπεπτραμμένα] Gal. in Exegesi hoc loco ἀνεστραμμένα τὰ οὖρα legisse videtur, & ἀναπεπταραγμένα exposuisse, quod etiam ex veteri interprete apparet, qui vtranque lectionem addidisse videtur, & conuersas vrinas vertisse, quod etiam in nostra OEconomia monuimus. Hunc verò aphoris. adumbrat quod scribitur lib. 7. epid. πάνυ γὰρ τὰ δασέα οὖρα καὶ ἀναπεπραμμένα, σημεῖον ἀκριβὲς κεφαλαλγίης, καὶ σπασμοῦ, καὶ θανάτου. Et rursus ibid. in Polyphante, οὖρον ἐρυθρὸν ἀναπεπραμμένον, οἷον ὑποζυγίου. Quædam autem exemplaria legunt, ὁκόσοισι δὲ ἐν πυρετοῖσι, quędam etiam ἐν πυρετοῖσι omittunt.

48 τουτέοισιν ἐπινέφελον] In Coac. Prænot. τὸ, τε (οὖρον) ἐν τῇ τετάρτῃ λαβὸν ἐπινέφελον ὑπέρυθρον, ἑβδομαῖον ἀπολύει, τῶν λοιπῶν κατὰ λόγον ἐχόντων. Idem etiam multoq; certiùs de subsidentia alba scribitur ibid. ἢν λευκὴν ὑπόστασιν τὸ οὖρον ἴσχῃ ἐν τῇ τετάρτῃ, λύσιν ἐν τῇ ἑβδόμῃ σημαίνει.

49 ὁκόσοισι οὖρα διαφανέα] In Coac. Præn. λευκὸν δὲ καὶ καταχόμενον διαφανὲς οὖρον, πονηρόν. μάλιστα ἐν φρενιτικοῖσιν ἐπιφαίνεται. Exemplaria hîc quoque variant. Quædam enim simpliciter legunt, μάλιστα δὲ τοῖς φρενιτικοῖσιν. Alia, μάλιστα δὲ ἐν τοῖσι φρενιτικοῖσιν ἐπιφαίνεται. Quædam etiam ἐπιφαίνεται τὰ τοιαῦτα legunt. Sunt & quædam quæ scribant, μάλιστα δὲ ἐν τοῖσι φρενιτικοῖσιν ἢν ἐπιφαίνηται.

50 ὁκόσοισιν ὑποχόνδρια] In Coac. Præn. repetitur his verbis, ἐν ὑποχονδρίων ἀλγήματι ὑποβορβορύζοντι, ὀσφύος ἄλγημα ἐπιγιγνόμενον, ἐν πυρετοῖς κοιλίας ἐπὶ τὸ πολὺ καθυγραίνει, ἢν μὴ φῦσα καταρραγῇ, ἢ οὖρα πλῆθος ἔλθῃ. Repetitur etiam aliis verbis in Prognost.

51 ὁκόσοισιν ἐλπὶς ἐς ἄρθρα] Lib. 6. epid. aph. 2. sect. 4. his verbis exprimitur hic aphorism. οὖρον παχὺ, λευκὸν, οἷον τὸ τοῦ Ἀμφιγύέος, ἐπὶ τοῖσι κοπιώδεσι τεταρταίοις, ἔστιν ὅτε ἔρχεται καὶ ῥύεται τῆς ἀποστάσιος. ἢν δὲ πρὸς τούτῳ καὶ αἱμορραγήσῃ ἀπὸ ῥινῶν ἱκανῶς καὶ πάνυ. Quædam exemplaria κάρτα παχὺ, pro καὶ παχὺ legunt.

52 ὁκόσοισιν ἐν τῷ οὔρῳ παχεῖ ἐοῦσι] In his quæ adduntur ad libr. de Natur. Hominis his verbis repetitur hic aphorismus. ὁκόσοισι δὲ ἐν τῷ οὐρήματι παχεῖ ἐόντι, σαρκία μικρὰ τριχοειδέα συνέρχεται, ταῦτα δὲ ἀπὸ τῶν νεφρῶν εἰδέναι χρὴ ἐόντα, καὶ ἀπὸ ἀρθριτικῶν. Exemplaria autem manu scripta cum publicatis consentiunt, & σαρκία μικρὰ ὥσπερ τρίχες legunt. Quibus etiam suffragatur quod scribitur lib. de Nat. hum. σαρκία μικρὰ τριχοειδέα, & quod scripsit Celsus* hunc aph. exprimēs. Si hæc crassa caruncul as quasdam exiguas quasi capillos habet. Eandem etiam lectionem ex αὐτογράφης testatur Galenus, etsi eam damnat. * *Cap. 7. lib. 2.*

53 πιτυρώδεα συνεξουρέεται] In additamentis ad lib. de Nat. hominis sic repetitur hæc sententia. ὁκόσοισι δὲ καθαρὸν τὸ οὖρον, ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, οἷον δὲ πίτυρα ἐπιφέρεται ἐν τῷ οὐρήματι, τουτέων ἡ κύστις ψωριᾷ. Vbi etiam hunc aph. adducit Gal. & πιτυρώδεις τι συνεξέρχεται legit.

54 ἢν αἷμα καὶ πύον οὐρέῃ] Aph. 39. lib. 7. repetitur hæc sententia, variè tamen, vt hîc quoque variant exemplaria. Quædam nanque primo loco ἢ pro καὶ legunt, deinde etiam post ὑπογάστριον καὶ τὴν κτῆνα addunt. Postremo quoque pro ἐς τὸ περίναιον, περίνεαιον vitiosè legunt. Quædam etiam περίνεον, quæ etiam scriptio aliàs quoque apud Hippocrat. obseruatur. Quod & facit Aldinum exemplar loco asterisco notato & suspecto reddito. Quædam etiam exemplaria hanc integram dictionem omittunt, quemadmodum scribitur lib. 7. vbi etiam Gal. hîc τὸν κτῆνα adscribit, & τὸ περίναιον omittit. Idem quoque νοσεῖ legit, quam lectionem hîc in Comment. adscribit, vt & illic νοσεῖν σημαίνει legitur.

55 ὁκόσοισιν ἐν τῇ οὐρήθρῃ] Repetitur hic aphor. lib. 7. aphor 57. vbi φύματα φύεται hîc legit Galenus, quam etiam lectionem secutus videtur* Celsus, cùm hanc sententiam sic expressit. Quibus in fistula vrinæ vti minuti abscessus (quos φύματα Græci vocant) esse cœperūt, iis vbi pus ea parte profluxit, sanitas redditur. In Coac. Prænotion. scribitur, οἷσι δὲ φῦμα περὶ τὴν κύστιν ἐπὶ τὸ παρέχον τὴν δυσουρίην, παντοίως χρήματα δυνῆς ὀχλέονται. λύσις δὲ τούτου γίνεται πύου ῥαγέντος. * *Cap. 8. lib. 2.*

IN SECT. QVINTAM.

Σπασμὸς ἐξ ἐλλεβόρου] Iisdem verbis repetitur in Epist. περὶ ἐλλεβορισμοῦ. In Coac. verò, ἐπὶ ἐλλεβόρῳ σπασμὸς ὀλέθριον.

2 ἐπὶ τρώματι] In Coac. Prænot. iisdem verbis repetitur, ἐπὶ τρώματι σπασμὸς ἐπιγιγνόμενος, κακόν. Sic enim τρώματι quædam exempl. hîc legunt. alia τραύματι, vt videantur τρῶμα & ταῦμα ab Hippocrate de eodem efferri.

3 αἵματος πολλοῦ ῥυέντος] In Coac. Prænot. ἐπὶ αἵματος ῥύσει πολλῇ, ἢ λυγμὸς, ἢ σπασμὸς, κακόν. Exemplaria manū scripta Regia quædam & Vaticana, ῥυέντος κάτω legunt.

4 ἐπὶ ὑπερκαθάρσει] In Coac. Præn. ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τῇσιν ὑπερκαθάρσεσι τῇσιν ἐκ τῶν φαρμακείων, quod ἐπὶ σπασμῷ καὶ λυγμῷ dicitur.

5 ἢν μεθύων ἐξαίφνης] Lib. 2. de Morb. & 3. fusioribus verbis repetitur hic aph. vbi pro φθέγξωνται, ῥήξωσι φωνὴν dicit.

6. ὁκόσοι ὑπὸ τετάνου ἁλίσκονται] Iisdem omninò verbis repetitur lib. περὶ κρισίων. 7 τὰ ἐπιληπτικὰ] Lib. 6. ep. aph 3. sect. 1. αἱ τῶν νηπίων ἐκλάμψιες ἅμα ἥβῃ δεῖν οἷσι μεταβολὰς ἴσχουσι, καὶ ἄλλας. Quod his verbis exponit author Medici hunc aph. exprimens, ἴηται δὲ τὸ πάθος ἐπὶ μὲν τῶν πρὸ ἥβης παιδίων ἡ φύσις ἐκλάμψασα περὶ ἥβην, καὶ κεῖσιν τοῦ νοσήματος ἐργασαμένη τὸ ἔμφυτον θερμὸν ἀναξηρᾶναι τὸ αἷμα.

8. φθίσις γίνεται] In Coac. Prænot. τῶν δὲ ἡλικιῶν ἐπικινδυνώταται πρὸς φθίσιν ἀπὸ τῶν ἑπτὰ ἐτέων μέχρι τῶν λ. 9 ὁκόσοι κυνάγχην] Aliter scribitur hic aph. in Coac. Pręn. & lib. 2. de morb. exprimitur, hūcq; propriè exponit* Celsus his verbis. si angina subitò finita est, in pulmonem id malū transit, idq; sæpe intrā diē septimū occidit. Quod nisi incidat, sequitur vt aliqua parte suppuret. Variant aūt hîc exempl. quædam enim ἐς τὸν πνεύμονα τρέπεται legunt, & ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν ἀποθνήσκουσι. Alia, ἐς τὸν πνεύμονα αὐτέοισιν τρέπεται, καὶ ἐν ἑπτὰ &c. Alia quoque, καὶ ἐς τὸν πνεύμονα τρέπεται, καὶ ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν ἀποθνήσκουσιν. * *Cap. 7. lib. 2.* 10 τοῖσιν ὑπὸ τῆς φθίσιος] In Coac. Præn. aliis verbis repetitur, & lib. 2. de Morb. Illud autem ἐπιχεόμενον carbonibus infusum aut iniectum significat, populariter quidem & ex omnium interpr. mente, in ignem iniectum dixit Celsus. Potest tamen etiam significare prunis liquatum, aut earum calore resolutum, fusum ac dissolutum.

11 ὁκόσοισι φθισιῶσιν] In Coac. Prænot. ὁκόσοισι τῶν φθισικῶν αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς ῥέουσιν, ὑπὸ διαῤῥοίης ἀπόλλυνται.

12 ὁκόσοι αἷμα ἀφρῶδες] In Coacis Prænotionibus hoc modo scribitur. ὅσοι ἀφρῶδες αἷμα ἐμέουσι, πόνου μὴ ἐόντος κάτω τοῦ διαφράγματος, ἀπὸ τοῦ πνεύμονος ἐμέουσιν. Et verbū ἐμέουσιν ex quibusdam

exemplaribus hîc agnoscit Gal. At rursus spumantem sanguinem non semper è pulmone educi, testatur quod scribitur, in Coac. Prænot. ὅσοι αἷμα ἀφρῶδες πτύουσιν, πονέοντες ὑποχόνδριον δεξιὸν, ἀπὸ τοῦ ἥπατος πτύουσιν, καὶ οἱ πολλοὶ ἀπόλλυνται. Hunc aph. disertis verbis sic expressit* Cels. At qui spumantem sanguinem exscreant, his in pulmone vitium est. *cap.7.l.2.

13 ὑπὸ φθίσιος ἐχομένῳ] In Coac. Præn. καὶ ὅσοισι φθισικοῖσιν ἐπιγίνονται διάῤῥοιαι θνήσκουσιν.

14 ὁκόσοι ἐκ πλευρίτιδος] In Coac. Prænot. οἱ ἐκ πλευριτικοῦ ἔμπυοι γινόμενοι, ἐν τῇσι μ' ἡμέρῃσιν ἀνακλύουσιν ἀπὸ τῆς ῥήξιος.

15 τὸ θερμὸν βλάπτει] Libr. περὶ ὑγρῶν χρήσιος his verbis repetitur hic aphor. βλάπτει δὲ ταῦτα τὸ θερμὸν πλέον χρεομένοισι. σαρκῶν ἐκθήλυνσιν. νεύρων ἀκρατίαν γνώμης νάρκωσιν. αἱμοῤῥαγίας. λειποθυμίας. ταῦτα ἐς θάνατον. ἐκθήλυσις autem scribitur Erotiano, vt & ἐκθήλυνσις, vt scripsimus in nostra OEcon.

16 τὸ δὲ ψυχρὸν] Iisdem etiam verbis repetitur lib. περὶ ὑγρῶν χρήσιος.

17 τὸ ψυχρὸν πολέμιον] Rursus ibid. διὰ τοῦτο ὀστέοισιν. ὀδοῦσι. νεύροισι τὸ ψυχρὸν πολέμιον. τὸ δὲ θερμὸν φίλιον. At de cerebro & dorsali medulla ibid. scribitur, ἐγκέφαλος, καὶ ὅσα ἀπὸ τούτου, ψυχρῷ μὲν ἄχθεται, θερμῷ δὲ ἥδεται.

18. ὁκόσα κατέψυκται] Rursus eod. libello. τὰ ψυχρὰ θερμαίνειν. πλὴν ὅσα ἕλκεσιν, πλὴν ὅσοισιν αἱμοῤῥαγέειν, ἢ μέλλουσι. Variant autem exempl. Quædam enim πλὴν ὁκόσα αἱμοῤῥαγέει, ἢ μέλλει leg. alia αἱμοῤῥαγέειν μέλλει. In fine lib. περὶ ὑγρῶν χρησ. πλὴν ὁκόσα αἱμοῤῥαγέειν ἐλπὶς, legitur.

19 ἕλκεσι τὸ μὲν ψυχρὸν] Rursus ibid. etiam repetitur & legitur, ὀδυνώδεα αἱ ἐκπύησις ποιεῖ, πελιαίνει, μελαίνει. ῥίγεα πυρετώδεα, σπασμοὺς τετάνους. Gal. Com. 1. in lib. de artic. vbi hunc aphor. adducit, ἐδώδιμον ἀνεκπύητον legit, quam etiam lectionem Philotheus sequitur, & πολυχρόνιον exponit.

20 ὅτε δὲ ὅκου] Repetitur etiam ibid hic aph. vbi ἐπὶ πτώσ legitur, vt hic quoq; in quibusdam exempl. & ῥέει vitiosè pro ῥύει. Idem etiam remediũ adhibetur tetano & opisthotono lib. 3. de Morb.

21 τὸ θερμὸν ἐκπυητικὸν] In fine eiusdem lib. repetitur hic aphor. paucis immutatis. Quædam exẽpl. leg. τὰ δὲ ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ ἐς ὑπαρίων λύει, quemadmodum legisse videtur Gal. in Com.

22. ἐρυσίπελας] Hîc popularem secutus sum lectionem, etsi quædam exemplar. M.S. καὶ ἐρυσίπελας τὸ μὴ ἑλκούμενον tantùm legũt. Gal. tamen ὠφελέει addidisse videtur in Com.

23. αἱμοῤῥοϊκὰ] αἱμοῤῥαγικὰ legit Gal. & ῥήξεις ἀγγείων ἐργαζόμενα exponit. Idem tamen Comm. 3. in lib. 6. epid. αἱμοῤῥοϊκὰ legit, vbi hunc aphor. exprimit quod illic scribitur, τὸ ψυχρὸν πάνυ φλεβῶν ῥηκτικὸν, καὶ βηχῶδες, οἷον χιὼν, κρύσταλλος.

24. καὶ ἀσήματα] Lib. περὶ ὑγρῶν χρήσιος repetũtur ista paulò aliter & vitiosè scribuntur vt satis patet. Nam pro ἀσήματα σώματα, & pro ῥήξιας ἱδρῶσιν legitur. Cæterùm exempl. quædam καὶ ἰσχναίνει omittunt.

25 ὕδωρ τὸ ταχέως] Lib. 2. epid. sect. 2. ὕδωρ τὸ ταχέως θερμαινόμενον, καὶ ταχέως ψυχόμενον ἀεὶ κουφότερον. Quod Hip. testimonium adscribit Athen. lib. 2. idemq; τὰ ὕδατα ταχὺ θερμαινόμενα, κοῦφα καὶ ὑγιεινὰ existimat. Plin.* hanc etiam leuitatis notam in aquis agnoscit, si celeriter calefiãt aut refrigerentur, & Aëtius serm. 3. Tetr. 1. cap. 165. *lib. 31. cap. 5.

26 καὶ ἄχρι ἐπτὰ μηνῶν ἧσσον] Sic quidem plæraq; legunt exemplar. ἧσσον δὲ ταύτας, vt antea.

27 γυναικὶ αἷμα ἐμεούσῃ] Libr. 1. de morb. his verbis repetitur, γυναικὶ αἷμα ἐμεούσῃ τὰ καταμήνια ῥαγῆναι ἀγαθόν.

28. γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ] Lib. 2. epidem. τοῦ ἀπὸ τῶν ἀρσένων οἱ τιτθοὶ πρεσβύτεροι (?) χλαίνονται. Et lib. 1. περὶ γυναικείων, ἤσιν ἐν γαστρὶ ἐχούσῃσι περὶ τὸν ἕβδομον ἢ ὄγδοον μῆνα ἐξαπίνης τὸ πλήρωμα τῶν μαζῶν καὶ γαστρὸς ξυμπίπτει, καὶ οἱ μαζοὶ ἰσχνοί εἰσι, καὶ τὸ γάλα οὐ φαίνεται, φάναι τὸ παιδίον ἢ τεθνηκὸς εἶναι, ἢ ζώειν τε καὶ εἶναι ἠπεδανόν. Cellsus cap. 8. lib. 2. Mulieri grauidæ si subitò mammæ emacruerint, abortus periculum est.

29 γυναιξὶν] In fine lib. 2. epid. scribitur, τῇ μέλλουσῃ μαίνεσθαι τόδε προσημαίνει τὸ σημεῖον, αἷμα συλλέγεται αὐτῇσι ἐπὶ τοὺς τιτθούς.

30 γυναῖκα ἣν θέλῃς εἰδέναι] Hîc multum variant exemplaria. Quædam enim ἀδείπνῳ ἐούσῃ addunt, quod etiam in multis exempl. M.S. reperitur. Sed οὐκ ἀδείπνῳ ἐούσῃ ex Gal. verbis quidam legendum contendunt. Nos popularem magis lectionem secuti sumus. Alia exẽpl. pro διδόναι πιεῖν, δίδου πιεῖν legunt, & κλύδων στρόφος αὐτὴν ἔχει.

31 ἣν γυναικὶ κυούσῃ] Lib. 1. de Morb. inter morbos lethales annumeratur, ἣν ἐρυσίπελας ἐν τῇσιν ὑστέρῃσι γένηται. Lib. περὶ γυναικ. φυσ. de erysipelate vteri, αὕτη ἡ νοῦσος ἐπὴν κυοφορεούσῃ ἐγγίνεται, ἀποθνήσκει. Et lib. 2. περὶ γυναικ. αὕτη ἡ νοῦσος εἰ ἐσκύμενα σχεῖν, κτείνει.

32 ὁκόσαι παρὰ φύσιν λεπταὶ] Hîc secuti sumus vulgatam magis lectionem. Quædam exemplaria ἐκτιτρώσκουσι δίμηνα legunt. Quædam etiam hanc lectionem adhibent, ὁκόσαι παρὰ φύσιν λεπταὶ ἐοῦσαι ἐκτιτρώσκουσιν, οὐ κύουσι πρὶν ἢ παχυνθῶσι. Alia ἐκτιτρώσκουσι, καὶ οὐ κύουσι, &c.

33 ὁκόσαι δὲ μετρίως] Lib. περὶ γυναικ. φυσ. & lib. 1. περὶ γυναικ. explicatur hic aph. Gal. lib. περὶ μήτρας ἀνατομῆς, τρίμηνα καὶ τετράμηνα legit, & lib. 6. de loc. affect. τετράμηνα addit. Quædam etiam exemplaria ἀποῤῥήγνυται legunt, vt Galen. iis omnibus locis quibus istum aph. explicat, & lib. 15. de Vsu partium. alia ἀποῤῥήγνυνται, quæ secuti sumus, & ad vasorum dissolutionem retulimus, Galeni mentem secuti libr. 6. de loc. aff. Sic enim istud explicat. περὶ τὰς κοτυληδόνας αὐτῇ τῶν μητρῶν, ὑγρότης φλεγματώδης ἀθροίζεται, δι᾽ ἣν ὑπὸ τῆς γινομένων ἐν τῇ χρείᾳ φλεβῶν τε καὶ ἀρτηριῶν σύμφυσις τοῖς σώμασι τῶν καθηκόντων, εἰς τὴν μήτραν ἀγγείων, ἄτονός ἐστι, ὡς μὴ φέρειν τὸ τοῦ κυομένου βάρος, ἀλλ᾽ ἀποῤῥήγνυσθαι ῥᾳδίως. ἐκτιτρώσκουσι etiam legit Gal. lib. de Vsu partium.

34. ὁκόσαι παρὰ φύσιν παχεῖαι] Lib. περὶ γυναικ. φυσ. hæc sterilitatis causa his verbis adscribitur, ἣν δὲ παχυνθῇ παρὰ φύσιν, οὐκ ἴσχει ἐν γαστρί. τὸ γὰρ ἐπίπλοον ἐπικείμενον πολὺ παχὺ, ἀποπιέζει τὰς ὑστέρας, καὶ τὴν γονὴν οὐκ εἰσδέχονται. Quod lib. περὶ ἀφόρων apertiùs & melioribus verbis repetitur. Lib. quoq; de aëre loc. & aq. in mulieribus Scythicis sterilitatis causam agnoscit Hippocr. τό τε σῶμα τῶν μητρέων ὑπὸ πιμελῆς ξυγκλείεται, καὶ οὐχ ὑποδέχεται τὸν γόνον. Eadem quoque causa adscribitur lib. περὶ ἐπικυήσιος.

35 ἀνάγκη ἔμμοτον γενέσθαι] Simili phrasi eadem in re αἱ μῆτραι ἐκπυΐσκεσθαι ἔμμοτοι γινόμεναι dicuntur Hippocrati lib. περὶ γυναικ. φυσ. & lib. 2. περὶ γυναικ. istamque phrasim exposuimus in nostra OEconomia. Quidam etiam pro διαπυήσει, διαπηδήσει aut διαπέσῃ legunt. Verùm ex superioribus locis διαπυήσει Hipp. legisse apparet.

36 ἔμβρυα] Gal. Comm. 2. in lib. 6. epid. hunc aph. his verbis legit & exponit. ἔμβρυα τὰ μὲν ἄῤῥενα ἐν τοῖσι δεξιοῖσι μέρεσι τῆς μήτρας μᾶλλον εὑρίσκεται συνιστάμενα. τὰ δὲ θήλεα κατὰ τὸν ἕτερον κόλπον αὐτῆς τὸν ἀριστερόν. & in Com. huius aph. ἐν τοῖς ἀριστεροῖς μέρεσι τῆς μήτρας τὸ συνιστάμενον εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς κύημα.

37 ὑστέρων ἐκπτώσιας] Lib. 2. epid. sect. 5. his verbis sic repetitur, χρειῶν κάθαρσις ἣν ὑπερέχῃ, πρὸς τὰς ῥῖνας προσφυσᾶν ὡς τὸ πταρνύσθαι, καὶ ἐπιλαμβάνειν τὰς ῥῖνας τῆς πταρνυμένης, καὶ τὸ στόμα.

38 γυναιξὶ τὰ καταμήνια] Libr. 2. epid. sect. 6. γυναιξὶν ἐπιμήνια ὡς τοῖσιν ἴσχειν, σικύην μεγίστην παρὰ τὸν τιτθὸν προσβάλλειν.

39. ὁκόσαι ἐν γαστρὶ ἔχουσι] Gal. postea Com. ad aph. 52. huius lib. hîc legit, τουτέων τὸ στόμα συμμύει τῶν ὑστέρων.

40 ἣν γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ] Rursus ibid. ἣν πολλὸν ῥέῃ γάλα, ἀσθενὲς τὸ ἐν γαστρί. ἢν στερεοὶ τεροι ἔωσιν οἱ τιτθοὶ, ὑγιηρότερον τὸ ἔμβρυον.

41 ἣν γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ] Etsi quibusdam mulierib. innoxiè menses grauidis profluunt, certum tamen est quòd si purgationes menstruæ cursum suum teneant, neque parua copia profluant, eas fœtui non parũ nocere ex Hipp. doctrina, quod per πορεύεσθαι & καθάρσιας pluralitatis numero satis indicatur, vt scribit Galenus. Quod etiam scribit Hipp. lib. 1. περὶ γυναικείων. ἣν δὲ χάσωσιν αἱ μῆτραι μᾶλλον τοῦ καιροῦ παρὰ μεθιᾶσι τοῦ αἵματος κατὰ μῆνα, ὥσπερ εἴωθε χωρέειν, καὶ τὸ ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἐὸν λεπτόν τε καὶ ἀσθενὲς γίνεται. Idem libr. περὶ φυσ. παιδίου. τὰ γὰρ καταμήνια οὐ χωρέει, ὁκόταν γυνὴ λάβῃ πρὸς ἑωυτὴν, ἣν μὴ τὸ παιδίον ὑγιαίνειν. εἰ μὴ ἔστιν ᾗσιν ἐπισημαίνει τὸν πρῶτον μῆνα ὁκόσον ὀλίγον. Scribit etiam Arist. lib. 7. de Hist. anim. γίνεται δὲ ἐνίαις κυούσαις διὰ τέλεος τὰ γυναικεῖα. συμβαίνει μέν τοι αὐτῇ φαῦλα τίκτειν, καὶ μὴ σώζεσθαι εἰς αὔξησιν, ἢ ἀσθενῆ τὰ ἔκγονα γίνεσθαι. Idemq; repetit lib. 5.

42 ὁκόσαι ψυχρὰς] Variè legitur hic aphorismus in multis exempl. Gal. Com. 1. in lib. de Nat. humana, & in Com. ad hũc aph. pro κυΐσκουσι κυΐσκονται legit, & ὅσαι δ᾽ ὑγρὰς ἀμέτρως ἔχουσι τὰς μήτρας. Quædam verò exemplaria manu scripta, καθύγρους αὐτὰς ἔχουσι. Idem in Comment. καὶ ὅσαι ξηρὰς ἢ περικαέας. Ac rursus ὅσαι δὲ ἐξ ἀμφοτέρων τῇ κράσει συμμέτρως ἔχουσιν. Quam lectionem ferè sequitur Comm. in lib. de Nat. humana.

43 οὐκ ἐκπυέονται] Exemplaria quædam οὐκ ἐᾷ πυεῖσθαι legunt. Gal. in Com. οὐκ ἐκπυριᾶται. reliqua omnia οὐκ ἐκπυελοῦσαι.

44 καὶ οἷσι χολώδεες] Hîc quoq; variant exempl. Publicata cum M.S. legunt, καὶ οἷσι χολώδεες ὑποχωρήσιες ἐν ὀξέσι πυρετοῖσιν ἐοῦσι. Gal. tamen legit, καὶ τοῖς ὀξέσι πυρετοῖσιν ἐοῦσιν. Sic postea quædam exẽpl. legunt, ἁρμόζει δὲ τοῖσι φθινώδεσι μὴ λίην πολλῷ πυρέσσουσι διδόναι γάλα.

Alia

Alia διδόναι tantùm legunt. Quædam etiam, διδόναι δὲ καὶ ἐν πυρετοῖσι μακροῖσι. Deinde μηδενὸς προειρημένων σημείων παρέοντος, Galen. legit, μηθ' ἑνὸς προείρηται παρέοντος.

⁴⁵ ὁκόσοισιν οἰδήματα] Istud repetitur lib. 2. epid.* his verbis: οἷσιν οἰδήματα ἐφ' ἕλκεσιν, οὐ μάλα σπῶνται, οὐδὲ μαίνονται. τούτων δὲ ἀφανισθέντων ἐξαίφνης, οἷσι μὲν ἐς τὰ ὄπισθεν σπασμοὶ μετὰ πόνων, οἷσι δὲ ἐς τὸ ἔμπροσθεν, ἢ μανίαι, ἢ ὀδύναι πλευροῦ ὀξεῖαι, καὶ δυσεντερία ἐρυθρή. Quædam autem exemplaria hîc legunt, ἐξαίφνης τοῖσι μὲν ὄπισθεν, σπασμοὶ, reliqua ἀφανισθέντων ἐξαίφνης. Quædam etiam, ἢν ἐρυθρὰ μᾶλλον ᾖ τὰ οἰδήματα.

*Sect. 3.

⁴⁶ ἢν βουβῶνες] Rursus ibidem id his verbis repetitur, βουβῶνες ἢν ἰσχυρῶν ἐόντων οἴδημα μὴ φαίνηται μέγα, κακόν. Apparet autem Gal. μέγα κακὸν legisse, quem secuti sumus.

⁴⁷ τὰ χαῦνα] Ibidem quoque, τὰ χαῦνα χρηστὸν, τὰ ἄνω νεμόμενα κάκιον.

⁴⁸ πρὸς τὰ ὄπισθεν] Lib. 6. epid.* sic repetitur, πρὸς ὄπισθεν κεφαλῆς ὀδυνωμένῳ, ἡ ἐν μετώπῳ ὀρθὴ φλὲψ τμηθεῖσα, ὠφέλησεν.

*Sect. 3.

⁴⁹ ῥίγεα ἄρχεται] Paucis immutatis repetitur hic aphor. lib. 2. epid.* & melioribus verbis lib. 6.* Quædam autem exemplaria, ἅτερ καὶ τὸ δέρμα ἀραιὸν ἔχουσι legunt, plæraque tamen ἔχουσι desiderant, quæ populariter secuti sumus.

*Sect. 3. *Sect. 3. Aph. 15.

⁵⁰ οἱ ὑπὸ πεταρταίων ἁλισκόμενοι] Lib. 6. epid.* οἱ ὑπὸ πεταρταίου ἁλισκόμενοι, ὑπὸ τῆς μεγάλης νόσου οὐχ ἁλίσκονται. ἢν δὲ ἁλίσκονται πρότερον, καὶ ἐπιγένηται πεταρταῖος, παύονται. Sic enim de morbo Comitiali hunc aphor. exponit Galenus.

*Sect. 6.

⁵¹ ὁκόσοισι δέρματα] Rursus ibidem repetitur hic aphor. his verbis: οἷσι μὲν δέρματα περιτείνεται καρφαλέα καὶ σκληρὰ, ἄνευ ἱδρῶτος. οἷσι δὲ χαλαρὰ ξὺν ἱδρῶτι θνήσκουσιν.

IN SECT. VI.

¹ ἐν τῇσι χρονίῃσι] Lib. 2. epid.* τῇσι χρονίῃσι λειεντερίῃσιν ὀξυρεγμίη γινομένη, πρόσθεν μηδέποτε γινομένη, σημεῖον χρηστὸν, ὡς Δημαινέτῃ ἐγένετο.

*Sect. 2.

² οἷσι ῥῖνες ὑγρότεραι] Lib. 6. epid.* οἷσι ῥῖνες ὑγρόταται φύσει, καὶ ἡ γονὴ ὑγροτέρη καὶ πλείων, ὑγιαίνουσι ἐπὶ νοσηλότερον. τοῖσι πλείστοισι δὲ οἷσιν ἀπὸ νόσου τἀναντία.

*Sect. 6. Aph. 20.

³ ἐν τῇσι μακρῇσι] Lib. quoque 6. epid.* ἐν τῇσι μακρῇσι δυσεντερίῃσιν, αἱ ἀποσιτίαι, κακὸν, ἄλλως τε καὶ ἢν ἐπιπυρετιώωσιν.

*Sect. 8. Aph. 1.

⁴ τὰ περιμάδαρα] Sic legunt plæraque exemplaria, quædam περιμάδεα, vitiosè tamen. Lib. 6. epid.† περιμάδαρα ἕλκεα κακοήθεα, legitur meliùs, sicque legendum docuimus in nostra OEconomia, vbi eam dictionem exposuimus.

†Aph. 2. Sect. 8.

⁵ τῶν ὀδυνέων] Istud in morborum temporibus considerádum admonet lib. 6. epid.* his verbis, τῶν ὀδυνέων καὶ ἐν πλευρῇσι, καὶ στήθει, καὶ τοῖσιν ἄλλοισι, τὰς ὥρας ἢν μέγα διαφέρουσι, καταμαθητέον, ὅτι ὅταν βελτίους ὦσιν, αὖθις κάκιον ἴσχουσιν, οὐχ ἁμαρτάνοντες.

*Sect. 7.

⁶ τὰ νεφελικὰ] Lib. 6. epid.† τὰ νεφελικὰ οὐκ εἶδον ὑγιασθέντα ὑπὲρ πεντήκοντα ἔτεα. Cæterùm quædam exemplaria legunt, καὶ ὁκόσα κατὰ τὴν κύστιν ἀλγήματα, alia κατὰ τὴν κύστιν simpliciter, quam lectionem secutus videtur Galenus in Comment.

†Sect. 8. Aph. 4.

⁷ τὰ ἀλγήματα] Codices Vaticani cum manuscriptis τὰ ἀλγήματα καὶ οἰδήματα legunt. Quedam etiam exemplaria κοῦφα legunt, alia κουφότερα, quædam etiam κουφότατα.

⁸ τὰ πλατέα] Lib. 6. epid.† τὰ πλατέα ἐξανθήματα οὐ πάνυ τι κνησμώδεα, οἷα Σίμων εἶχε χειμῶνος. Exemplaria quædam οὐ πάνυ legunt. Galenus in Com. οὐ πάνυ τι.

†Sect. 2. Aph. 18.

⁹ κεφαλὴν πονέουσι] Lib. 2. & 3. de Morb. exprimitur hæc sententia & aliqua ex parte lib. περὶ παθῶν, quam his verbis repetit libello περὶ κρισ. κεφαλὴν περιωδυνέουσι καὶ νοσέουσι, πῦον ῥυέντος ἢ κατὰ τὰ ὦτα, ἢ κατὰ τὰς ῥῖνας, λύει τὸ νόσημα. Exprimitur etiam quadam ex parte in epistola ad Demetrium Regem. Apparet autem Gal. non legisse ἢ αἷμα, neque ἢ κατὰ τὸ στόμα.

¹⁰ τοῖσι μελαγχολικοῖσι] Libello περὶ κρισ. sic repetitur, μελαγχολικοῖς καὶ φρενιτίδων (νεφελικῶν malim) ἐχομένοις, αἱμορροΐδες ἐγγινόμεναι, ἀγαθὸν. Ad cuius sententiæ explicationem facit aphoris. 24. sect. 5. lib. 6. epid.

¹¹ πρὸς ἰησιν] In fine lib. de rat. vict. in morb. ac. in curatione hæmorrhoidum sic scribit Hippoc. καὶ ἀεὶ μίαν καταλιμπάνειν. Quod etiam in Alcippo lib. 4. epid. ex obseruatione animaduersum reprehendit, qui intempestiuè curatis hæmorrhoidibus, in maniam incidit, eosque ἰητρευθέντας ἀκαίρως vocat aphor. 28. sect. 3. lib. 6. epid.

¹² ὑπὸ ὕδρωπος ἐχομένῳ] In lib. περὶ κρισ. legitur, ὑπὸ ὕδρωπος ἐχομένων (ἐχομένῳ meliùs) κατὰ τὰς φλέβας ἐς τὴν κύστιν ἢ κοιλίην ὕδατώδεος ῥυέντος, λύσις.

¹³ ὑπὸ διαρροίης] Lib. 1. de Morb. διαρροίῃ ἐχομένῳ ἰσχυρῇ ὁ ἔμετος γενόμενος, ἀγαθόν.* Celsus, longas deiectiones supprimit vomitus.

*Cap. 8. Lib. 2.

¹⁴ ὑπὸ πλευρίτιδος] Rursus lib. 1. de morb. κοιλίη ταραχθεῖσα ὑπὸ πλευρίτιδος ἐχομένῳ, ἢ περιπλευμονίης, ἢ ἐμπύῳ ἐόντι, κακόν.

¹⁵ ὀφθαλμιῶντι] Lib. περὶ κρισ. sic repetitur, ὀφθαλμιῶντι ὑπὸ διαρροίης ἁλῶναι, ἀγαθόν. Et in Coac. Prænot. ὀφθαλμιῶντι διάρροια ἀπὸ τῶν αὐτομάτου, χρήσιμον.† Celsus, Omnisq; deiectio lippiéti prodest.

† Cap. 8. lib. 2.

¹⁶ κύστιν διακοπέντι] Hæc quoque recensentur ferè vulnera lethalia Prorrh. 2. & in Coac. Prænot. & lib. 1. de Morb. At Gal. postea Com. ad aphorism. huius sect. κύστις ἢν διακοπῇ ἢ ἐγκέφαλος legit.

¹⁷ ἐπὴν διακοπῇ] Iisdem ferè verbis repetitur in Coac. Præn. νεῦρον διακοπὲν, ἢ γνάθου τὸ λεπτὸν, ἢ ἀκροποσθίη, οὐ συμφύεται. ὅτι ἂν ἐν τῷ σώματι ὀστέον ἀποκοπῇ, ἢ χόνδρος, οὐκ αὔξεται. Quæ etiam ferè repetuntur lib. de Morb. nisi quòd ἀκροποσθίην, τὸ ἐπὶ τοῖς αἰδοίοις δέρμα vocat.

¹⁸ ἢν ἐς τὴν κοιλίην] Lib. 1. de Morb. καὶ ἢν αἷμα ἐκ τρώματος, ἢ φλεβὸς ῥυῇ ἐς τὴν ἄνω κοιλίην, ἀνάγκη τοῦτο πύον γενέσθαι. Quod mihi propiùs expressisse * Celsus videtur, cùm scripsit, Si in ventrem sanguis confluxit, ibi in pus vertitur. Gal. tamen scribit quosdam κοιλίην sine articulo, omnem cauitatem internam accipere apud Hippocratem, quam multiplicem facit lib. περὶ τέχνης Hippocrates, & κοῖλον vocat. Eaque ratione scribitur Galeno lib. 1. περὶ σπέρματος, ὅτι ἐπειδὰν τὸ ἀγγείων αἷμα καθ' ὁτιοῦν ὄργανον κοῖλον ἐν τῷ ζώῳ, παραχεῖμα θρόμβος γίνεται. Quam tamen distinctionem non perpetuò esse veram satis apparet, & probauimus in nostra OEcon.

*Cap. 7. lib. 2.

¹⁹ ἢν φόβος] Vide aph. 28. sect. 8. lib. 6. epid. Exemplaria quædam πολὺν χρόνον ἔχουσα διαπλέν legunt.

²⁰ ἐντέρων] In Coac. Prænot. ἢν ἔντερον διακοπῇ τῶν λεπτῶν, οὐ συμφύεται. Et lib. 1. de Morb. in his quæ dissecta minimè coalescunt, ἐντέρων τι τῶν λεπτῶν recensetur.

²¹ ἐρυσίπελας] Lib. 1. de Morb. ἐρυσίπελας ἢν ἔξω καταπεχυμένον ἔσω τράπηται, κακόν. ἢν δὲ ἔσω καταπεχυμένον, ἔξω τράπηται, ἀγαθόν. Et in Coac. Prænot. ἐρυσίπελας δὲ ἔξωθεν μὲν ἐπιγίνεσθαι, χρήσιμον. ἔσω δὲ τρέπεσθαι, θανάσιμον. Quod de angina non solùm est intelligendum. Exemplaria autem quædam ἔξωθεν μὲν ἔσω τρέπεσθαι legunt, alia ἔξωθεν ἔσω τρέπεσθαι, quædam etiam ἔξωθεν κεχυμένον ἔσω τρέπεσθαι, quæ est Vaticanatum membranatum lectio, vt lib. 1. de Morb.

²² ὁκόσοισιν ἂν ἐν τοῖσι καύσοισι] Iisdem ferè verbis repetitur lib. περὶ κρισ. ὅσοις ἐν τοῖσι καύσοισι τρόμοι ἐγγίνονται, παρακοπὴ λύει.

²³ ὁκόσοι ἔμπυοι] Istud satis patet ex lib. 2. de Morb. & lib. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν, vbi & vstionem & sectionem hydropicorum docet, & Celso quoq; lib. 7. cap. 15. & lib. 2. cap. 8. & 10.

²⁴ εὐνοῦχοι] Lib. περὶ φυσ. παιδίου aliam reddit rationem Hippocrates cur eunuchi non caluescant, quàm Aristot. lib. 5. de gen. animal. cap. 3. Sunt autem qui in quibusdam exemplaribus legi contendant, pro οὐ ποδαγριῶσιν, οὐκ ἰξιῶσιν, quod est, varicibus minimè laborant.

²⁵ γυνὴ οὐ ποδαγρᾷ] Lib. 5. & 7. epid. Polemarchi vxor ischiade laborauit deficientibus menstruis. Gal. lib. de sang. miss. aduersus Erasistr. ἐκλείπῃ legit, ἐκλίπῃ tamen ferè omnia exemplaria.

²⁶ βαυλοὶ] Ex eadem causa pendet quod scribitur lib. 2. epid.† ὅσοι τῇ γλώσσῃ παφλάζουσιν χειλῶν μὴ ἐγκρατέες ἐόντες, ἀνάγκη λυομένων ἐμπύους γίνεσθαι. †Sect. 5.

²⁷ ὁκόσοι φαλακροὶ] Istud sic expressit Arist. lib. 3. †hist. animal. οἱ δὲ ἰξίας ἔχοντες, ἧττον φαλακροῦνται, κἂν ὄντες φαλακροὶ λάβωσιν, ἔνιοι δασύνονται. Hinc quoq; pendet quod scribitur lib. 2. epid.* κιρσοὶ δὲ φαλακρῶν ἢν μὴ μεγάλοι ἔωσι, μανιώδεις.

†Cap. 3. *Sect. 5.

²⁸ τοῖσιν ὑδρωπικοῖσι] Lib. 2. epid.† ὕδρωψ, ἢν οἴδημα ἔχων ἐν τοῖσι σκέλεσι

† Sect. 5.

λεσι, βήσση, κακόν. Idem Prorrh. 2. in bonis hydropis auguriis, βῆχα μὴ προσεῖναι μηδὲ δίψαν scribit. In Ctesiphonte lib. 7. epid. ad morbi finem, tussim & suffocationem noctu, hydropis desperati signa commemorat.

[29] δυσεντερίην [Repetitur lib. 7. aph. 48. velut lib. 2. epid. sect. 6. στραγγουρίην λύει φλεβοτομίη.

[30] ὑπὸ κυνάγχης ἐχομένῳ] Hîc exemplaria quædam legunt οἰδήματα γίγνεσθαι ἐν τῷ βρόγχῳ ἔξω, ἀγαθόν, neque aliam rationem addunt. Quam ferè lectionem sequi videtur Gal. Comm. ad aph. 49. lib. 7. vbi istud aliis verbis repetitur. Istud verò, ἔξω γὰρ τρέπεται τὸ νόσημα, ex Coac. Prænot. sumptum videtur, vbi de angina agens scribit: ἐρυσίπελας δὲ ἔξωθεν μὲν ἐπιγίνεσθαι, χρήσιμον. ἔσω δὲ τρέπεσθαι θανάσιμον, ex aphor. 35. huius sect. Lib. verò de Morb. 2. istud his verbis exprimitur: ἢν δὲ οἱ οἴδημα ἐκφύῃ οἱ διοίκηται πρὸς τὰ στήθεα, καὶ ἐρυθρὸν ᾖ καὶ καίηται, ἐλπίδες πλέονες σωτηρίης. Quæ omnia † Cælius Aurelianus his verbis mihi adumbrasse videtur. At si circũ colla se ignis sacer infuderit, siue in pectore apparuerit, & fuerit perseuerans, frequentissimè bonum portendit. Siquidem ascensus tumoris ex alto ad superficiem venire videtur.

† Cap. 2. Lib. 3. Acut.

[31] ὁκόσοισι κρυπτοὶ καρκῖνοι] κρυπτοὶ καρκῖνοι ἢ ὑποβρύχιοι, dicuntur Hippocrati Prorrhet. 2. vt exposuimus in nostra OEconomia. Hîc autem aph. omnibus cancris in genere accommodatur, etsi Paulus propriè ad vteri cancros adhibet. Cancros καρκινώματα vocat Celsus, de quibus scribit cap. 28. lib. 5. Tolli nihil nisi κακόηθες potest, reliqua curationibus irritantur. Et quò maior vis adhibita est, eò magis quidam vsi sunt medicamentis adurentibus. Quidam ferro adusserunt, quidam scalpello exciderunt, neq; vlli vnquam medicina proficit. Sed adusta protinus concitata sunt, & increuerunt, donec occiderent. Excisa etiam post inductam cicatricem, tamen reuerterunt, & causam mortis attulerunt. Cùm interim plæraque nullam vim adhibendo, qua tollere id malum tentent, sed imponendo tantùm leuia medicamenta, quæ quasi blandiantur, quò minus ad vltimam senectutem perueniant, non prohibentur.

[32] ἔστω δὲ ὁ λυγμός] Gal. lib. 8. κατὰ τόπ. hæc extrema verba ferè in omnibus exemplaribus adscripta esse testatur.

[33] ὁκόσοι σπληνώδεες] In Coac. Prænot. his verbis repetitur, non satis integra lectione in vulgatis exemplaribus, δυσεντερίη σπληνώδεσι μὴ μακρή, χρήσιμον. μακρὴ δὲ πονηρόν. ληγούσης γὰρ αἱ ὕδρωπες, ἢ δυσεντερίαι γίνονται, θανάσιμον. Repetitur etiam quadantenus aphorism. 78. lib. 7.

[34] ὁκόσοισιν ἐκ στραγγουρίης] Voluulus (siue morbus sit tenuioris intestini, siue plenioris, vt placere Hippocrati satis est eius scriptis contestatum) cùm fiat ex crassis & frigidis succis, & ὑπὸ φλέγματος, ac inter diuturnos morbos etiam accenseatur Hippocrati lib. περὶ ἀδένων, eum febre solui non admodum mirum videri debet, præsertim cùm scripserit idem Hippoc. lib. 2. epid. * quod etiã repetit lib. περὶ κειμ. εἰλεὸν λαπαρὸν vini meracioris multo potu & febre liberari, etsi locum illum conuellit † Cælius Aurelianus. At Celsus aptissimè huius aphorismi sensum expressit, appositissimeque & morbi causam curationemq; prospexit, cùm * scripsit, ex difficultate vrinæ morbum intestini tenuioris ortum, febrem si vrinam per calorẽ mouet, leuare. Idem ibidem scribit, morbum intestini tenuioris, nisi resolutus est, inter septimum diem occidere. Repetitur autem hic aphoris. in Coac. Prænot. ἐπὶ στραγγουρίῃ εἰλεὸς ἐπιγινόμενος, ἑβδομαίους ἀπόλλυσιν, ἢν μὴ ἐπιγενομένου, ἀθρόον οὖρον ἔλθῃ. Quædam autem exemplaria ὕδωρ pro οὖρον scribunt.

* Sect. 6. † Cap. 17. lib. 3. Acut. * Cap. 8. lib. 2.

[35] ὁκόσοι ὕδροι] Gal. videtur hîc legisse, ὁκόσοι ὕδροι ἐξ ἄσθματος ἢ βηχὸς γίνονται περὶ τὴν ἥβην, ἀπόλλυνται ταχέως.

[36] ὁκόσα ποδαγρικὰ νοσήματα] Lib. περὶ κειμ. repetitur his verbis: ὁκόσα δὲ ποδαγρικὰ νοσήματα γίνεται, ταῦτα ἐν τεσσαράκοντα ἡμέραις ἀφλέγμαντα καθίσταται. Per mihi autem mirum est Caluum ἐν ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα ἡμέρῃσιν legisse, cùm nullis κρίσεως legibus hic dierum terminus contineatur.

[37] ὁκόσοισιν ἂν ὁ ἐγκέφαλος] In Coac. Prænot. repetitur his verbis, οἷς ὁ ἐγκέφαλος πρόσκειται, πυρετὸς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ χολῆς ἔμετος ἐπιγίνεται, καὶ ἀποπληξίη σώματος, καὶ ὀλέθριοι οἱ τοιοῦτοι. Sic quoque lib. 2. de Morb. ἢν δὲ σφακελίσῃ (ὁ ἐγκέφαλος) πυρετόν τε ἐπιγίνεσθαι, καὶ χολῆς ἔμετον, καὶ ἀποπληκτόν τι τοῦ σώματος γίνεσθαι, καὶ ἀπολέσθαι.

[38] ὁκόσοισιν ὑγιαίνουσιν] Lib. περὶ κειμ. repetitur iisdem penè verbis, ὁκόσοισιν ὑγιαίνουσιν ἐξαπίνης ὀδύναι ἐγίνονται ἐν ταῖς κεφαλαῖς, καὶ παραχρῆμα ἄφωνοι γίνονται, καὶ ῥέγχουσι, ἀπόλλυνται ἐν ἑπτὰ ἡμέραις, ἐὰν μὴ πυρετὸς ἐπιλάβῃ. Lib. quoque 2. de Morb. ἐξαπίνης ὀδύνη λαμβάνει τὴν κεφαλήν, καὶ παραχρῆμα ἄφωνος γίνεται, καὶ ἀκρατὴς ἑωυτοῦ. οὗτος ἀποθνήσκει ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν, ἢν μή μιν πῦρ ἐπιλάβῃ. ἢν γὰρ ἐπιλάβῃ ὑγιαίνει. Rursusque ibidem eadem ferè scribuntur.

[39] ξυμβαλλομένων τῶν βλεφάρων] μὴ ξυμβαλλομένων lego ex Progn. Coac. Prænot. & Celso, ac Aretæo, qui eandem phrasim secutus est; Gal. quoque in Comm. μὴ ἀκριβῶς κλειομένων legit. Potest tamen ferri ξυμβαλλομένων, vt habent quotquot ad huc videre licuit exemplaria.

[40] αἱ παραφροσύναι] In Coac. Prænot. αἱ περὶ τὰ ἀναγκαῖα παραφροσύναι, κάκισται.

[41] αἱ κλαυθμώδεες αἱ ἀναπνοαὶ] κλαυθμώδεες αἱ ἀναπνοαὶ dicuntur ex hoc loco, αἱ τῇ συνεχεῖς. ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τῶν κλαιόντων παιδίων. Sunt autem gemebundæ aut plorabundæ spirationes aut eiulabundæ, & quasi suspiriosæ, quales in pueris flentibus cum multo suspirio spiritum trahentibus, easque exposuimus in nostra OEconomia.

[42] τοῖσι μελαγχολικοῖσι] Sic etiam in fine sect. 2. lib. 1. epidem. in grandioribus natu, & quibus iam calor euictus erat, ex febribus ardentibus παραπληκτικά, ἢ μανικά, ἢ στερήσιας ὀφθαλμῶν adscribit. Et in Coac. Prænot. scribitur, ἀποπληκτικοῖσι αἱμορροΐδες ἐπιγινόμεναι, χρήσιμον.

[43] ἀπόπληκτοι] Eaque ratione scribitur lib. 2. de Morb. de apoplexia, πάσχει δὲ ταῦτα, ὅταν αὐτῷ μέλαινα χολὴ ἐν τῇ κεφαλῇ κινηθεῖσα ῥυῇ. καὶ μάλιστα καθ' ὃ τὰ πλεῖστα ἐστὶ φλέβια, ἐν τῷ τραχήλῳ φημί, καὶ τοῖς στήθεσι. Rursusque. ἡ δὲ τοιαύτη νοῦσος πρεσβυτέροισι μάλιστα γίνεται, ἢ νεωτέροισι.

[44] ἢν ἐπίπλους] Repetitur hæc sent. in Coac. Prænot. his verbis, ὁκόσοισιν ἐπίπλοον ἐκπίπτῃ, αἰ ἀνάγκη ἀποσαπῆναι. Et lib. 1. de Morb. ἐπίπλοον δὲ ἢν ἐκπέσῃ, αἰ ἀνάγκη τοῦτο ἀποσαπῆναι.

[45] ἐξίσχει τὸ ἰσχίον] τὸ ἰσχίον quomodo coxendicis articulum & femoris caput significaret ex Hippocrate, indicauimus in nostra OEconomia, itidémque quid esset μύξα apud Hipp.

[46] ὁκόσοισιν ὑπὸ ἰσχιάδος] Hunc aphorismum cum præcedente exponit Io. Tagautius Institutionum Chirurgicarum lib. 5. c. 3. φθίνει autem legit Galenus, quod alia exemplaria τήκεται. Qua ratione idem in exegesi φθίνει exponit σωντήκεται, ἰσχναίνεται, μειοῦται, ἀτροφεῖ. Quædam etiam exemplaria χωλοῦται pro χωλοῦνται legunt, & ἐχομένοισι pro ἐνοχλουμένοισι.

IN SECT. VII.

[1] ἐν τοῖσιν ὀξέσι] In Coac. Prænot. ἐν ὀξέσι τὰ μὲν ἔξωθεν περιψύχεσθαι, τὰ δὲ ἔσωθεν καίεσθαι καὶ δίψαν, κακόν.

[2] χολώδεες ὑποχωρήσιες] Exemplaria quædam manu scripta & publicata ἄκρητοι legunt, alia χολώδεες. Nos tamẽ popularem magis & Galeni lectionem secuti sumus. Vaticana tamen exemplaria χολώδεις legunt, vt patet etiam ex Caluo.

[3] ἐκ πολυποσίης] πόσιας apud Hipp. vini potum indicare scripsimus in nostra OEconomia, & exemplis comprobauimus.

[4] ἐπὶ πλευρίτιδι] Ex pleuritide facilis & periculi plena in peripneumoniam transitus, vt docet Hippocr. lib. περὶ παθῶν, & Aretæus cap. 10. Cur. ac. & Gal. lib. 4. de caus. puls. At securior ex peripneumonia in pleuritidem transitio, & quæ peripneumoniam sanet, vt scribit Gal. Comm. 6. in lib. 6. epid. & si id rarum esse scripsit Gal. Quod etiam voluit Aretæus scriptor antiquissimus.

[5] ἐπὶ περιπλευμονίῃ] Idem mihi denunciare videtur quod scribitur in Coac. Prænot. οἷσιν ἐν περιπλευμονίῃ οὖρα παχέα ἐν ἀρχῇ, εἶτα περὶ τὴν τετράδα λεπτὰ ἀφῆ), θανάσιμον.

[6] ἐπὶ πύου πτύσει] Varia est codicum lectio. Quædam enim exemplaria manu scripta post ῥύσις κακόν addunt, quæ est Vaticanorum lectio, vt satis ex Caluo patet, quam secutus est Cornarius, cum quibusdam editiitiis Germanicis. At nos popularem & Galeni lectionem secuti sumus. Quædam etiam exemplaria σίελον pro πτύελον legunt.

[7] ἐπὶ ἀγρυπνίῃ] Celsus cap. 7. lib. 2. hunc aph. sic expressit. Vbi vigilia torsit, neruorum distentio, adeoq; nulla delirij fit mentio, quod fidelissimis exemplaribus præteritum etiam testatur Galenus.

[8] ἐπὶ ὀστέου ψιλώσει] Hîc Galeni lectionem & vetustissimorum exemplarium fidem secuti sumus, etsi Vaticana exemplaria κακὸν addunt, quod tamen subaudiri vult Gal.

[9] ἐπὶ ἐρυσιπέλατι] Hîc quoque ἀπὸ τοῦ κοινοῦ (κακόν) subaudiendum, quod

quod in melioribus ac pluribus codicibus desideratur, & si in Aldino & Vaticano codice adscribitur. At post hunc aphorismum interiicitur in quibusdam codicibus, ἐπὶ ληθάργῳ τρόμος, κακόν. Quem ordinem secutus est vetus interpres, qui etiam Galeni Commentarium in eum aph. adscribit. In codicibus tamen Vaticanis, iste aph. post 18. adscribitur.

[18] ἐπὶ ἰσχυρῷ σφυγμῷ] Et hîc quoque κακὸν in quibusdam exemplaribus adscribitur, & maximè Vaticanis, quam lectionem etiam sequitur vetus interpres. At nos pluralitatem codicum & Galeni lectionem cum [a]Celso secuti sumus, qui scribit, vbi vehementer venæ supra vlcera mouentur, sanguinis profluuium erit. Quid autem σφυγμὸς Hippocrati, quidque sit αἱμοῤῥαγία, abundè scripsimus in nostra OEconomia.

[a]Cap. 7. lib. 2.

[11] ἐπὶ ὀδύνῃ] Hîc etiam κακὸν addũt Vaticana exemplaria cum quibusdam aliis, & vetus Interpres, contra multorum aliorum codicum fidem.

[12] ἐπὶ ἀκρήτῳ ὑποχωρήσει] Vaticana exemplaria cũ quibusdam aliis & veteri interprete κακὸν addunt. † Celsus autem codicum pluralitatem secutus sic expressit, Deinde, post alui longam resolutionem, tormina. Aut certè istud ad aph. 77. referri propiùs debet. At quædam exemplaria χολώδει pro ἀκρήτῳ legunt, quæ secutus videtur vetus interpres. † Cap. 7. Lib. 2.

[13] ἐπὶ ὀστέου διακοπῇ] Etiam hîc Vaticana exemplaria cum quibusdam aliis κακὸν addunt, quod & fecit vetus interpres. ἢ ἔκπληξις quoq; post παραφροσύνη adscribunt Vaticani codices.

[14] ὅτι ἂν ὀστέον] In Aldino codice & Galeni exemplaribus ἢ νεῦρον desideratur, οὐχ ὑγιάζεται addunt Vaticanæ membranæ ante οὔτε αὔξεται. Neq; vetus interpres videtur legisse οὔτε συμφύεται.

[15] ὑπὸ λευκοῦ φλέγματος] Hæc sententia pluribus locis scribitur Hippocrati, ex quibus certas circunscriptiones ad rei veritatem non dubiè quis haurire queat. Primùm libello περὶ κελ. iisdem penè verbis scribitur, ἢν ὑπὸ λευκοῦ φλέγματος ἐχομένῳ διάῤῥοια ἐπιγένηται ἰσχυρὴ, λύσις. In Coac. verò, τοῖς λευκοφλεγματώδεσι διάῤῥοια ἐπιγενομένη ἰσχυρὴ λύει. Et ὑστέρων ἀρχομένῳ διάῤῥοια ῥυομένη ὑδατώδης παύει. Rursusque, ἐπὶ δὲ ὑδέρῳ ἀρχομένῳ διάῤῥοια ... χολῆς ἀπεψίης, λύει τὸ νόσημα. Et lib. 1. de Morb. ὑφύδρῳ καὶ φλεγματώδει ὑπὸ λευκοῦ φλέγματος ἐχομένῳ, ταραχθεῖσα ἡ κοιλίη ἰσχυρῶς, ἀγαθόν. Quod etiam repetit lib. 2. vbi φλέγμα λευκὸν describit, & αἰτίην τῆς λευκοφλεγματίας (vt hîc quoq;) sumit. Aretæus verò imprimis grauis author, in opere *Medico istius morbi hanc etiam solutionem adscribit. *Cap. 1. Lib. 2. χρον. παθ.

[16] ὁκόσοισιν ἀφρώδεα] Regia exemplaria manu scripta quædam pro ταῦτα φλέγμα legunt. Quam lectionem secutus videtur Gal. & Vaticani codices. Minutum est quòd quidam etiam ὑποχωρήματα pro διαχωρήματα legunt, & καταῤῥεῖ pro καταῤῥέει.

[17] ὁκόσοι αἷμα ἐμέουσιν] Post hunc aphorismum in cod. Vat. duo alij interiecti sunt, vnus 23. lib. 2. alter 59. lib. 4.

[18] ἢν ἡ γλῶσσα ἐξαίφνης ἀκρατὴς] ἀκρατὴς γλῶσσα ex hoc loco exponitur Varino apud Hipp. ἀδιάρθρωτος ὑπὸ δεινῆς κινήσεως, vt scripsimus in nostra OEconomia, vbi etiam ἀπόπληκτον τι τοῦ σώματος exposuimus, & de resoluta stuporeq; elanguescente corporis parte, Celso dici scripsimus.

[19] ἢν πυρετὸς μὴ ἀπὸ χολῆς] Lib. 2. epid.[b] istud pleniùs explicatur his verbis, ἢν ἄνθρωπος θέρμην ἔχῃ, μὴ ἀπὸ χολῆς, μηδὲ ἀπὸ φλέγματος, ἀλλ' ἢ ἀπὸ κόπου, ἢ ἄλλως πυρεταίνῃ, ὕδωρ θερμὸν ... πολλόν. ἔπειτα ὑπὸ χέων τὴν κεφαλὴν βρέχειν, μέχρις ἂν τοὺς πόδας ἱδρώσῃ. [b]Sect. 6.

[20] γυνὴ ἀμφιδέξιος] ἀμφιδέξιος ex hoc loco variè exponitur Galeno in exeg. & Erotiano, eamq; dictionem abundè aperuimus in nostra OEconomia.

[21] ὁκόσοι ἔμπυοι καίονται] In Progn. repetitur his verbis, ὁκόσοι δὲ τῶν ἐμπύων καίονται, οἷσιν ἂν μὲν καθαρὸν τὸ πύον ἦν, καὶ λευκὸν, καὶ μὴ δυσῶδες, σώζονται. οἷσι δὲ ὕφαιμόν τε καὶ βορβορῶδες, ἀπόλλυνται. Lib. 2. de Morb. additur in putris notis, ἢν μὲν τὸ πύον ἢ λευκὸν καὶ καθαρὸν, καὶ ἶνες αἵματος ἐνέωσιν, ὡς τὰ πολλὰ ὑγιὴς γίνεται. ἢν δὲ ... ἀπορρυῇ τῇ πρώτῃ, ἢ τῇ ὑστεραίῃ ἀπορρυῇ παχὺ, ὑπόχλωρον, ὄζον, ἀποθνήσκουσιν ἐπειδὰν ἀπορρυῇ τὸ πύον. In Coac. Præn. οἷσι σηπομένοισι πύον βορβορῶδες ἔρχεται καὶ δυσῶδες, ἀπόλλυνται ὡς τὰ πολλά. In quibusdam exemplaribus ἢ τέμνονται additur, vt & in Vaticanis, quod tamen in pluribus desideratur, vt & in Prognost. At certum est in tota Hippocratis πραγματείᾳ suppuratos tum vri, tum secari, vt satis constat ex lib. 2. de Morb. & lib. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν, & aph 27. lib. 6.

[22] ὁκόσοι τὸ ἧπαρ] In Coac. Præn. οἷσιν ἧπαρ καυθεῖσιν ἡ ἀμόργη ἔρχεται, θανάσιμον. Quædam autem exemplaria καίονται ἢ τέμνονται legunt. Codicum tamen maxima pars tum publicatorum, tum manu scriptorum, καίονται solùm legunt, vt indicet Hipp. se in huiusmodi visceribus purulentis, vstionem magis quàm sectionem probare, quòd ignis putredini magis resistat, & relictam ex sanie corruptionem aut vitium rectè corrigat. Sic lib. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν, hepar per fusos buxeos, aut fungos ignitos adurit. Etsi scripsit[c] Celsus, Si verò iecur vomica laborat, eadem facienda sunt, quæ in cæteris interioribus suppurationibus. Quidam etiam contra id scalpello aperiunt, & ipsam vomicam adurunt. Quid sit autem ἀμόργη ex Erotiano & Galeno in nostra OEcon. abundè indicauimus, etsi ἀμοργὴ quibusdam scribitur.

[c]Cap. 8. lib. 4.

[23] ὁκόσοισι σφακελισθῇ] In Coac. Prænot. de huiusmodi sphacelo scribitur, ἐγκέφαλον σφακελίσαντες, οἱ μὲν ἐν τῇσιν τρίτῃσιν ἡμέρῃσιν, οἱ δὲ ἐν τῇσιν ἑβδόμῃσιν τελευτῶσι, ταύτας δὲ διαφεύγοντες σώζονται. Sic li. 2. de Morb. tertium & septimũ diem adscribit, vbi de cerebri sphacelo tribus agit locis. Quid sit autem σφάκελος & quà notione hîc sumatur apud Hipp. abundè scripsimus in nostra OEconomia.

[24] πταρμὸς γίνεται] Quædam exemplaria manu scripta Regia hîc legunt, ἢ δυσχαινομένης τῆς ἐν τῇ κεφαλῇ ὑγροῦ κενῆς πληρωμένης. Quam lectionem sequitur Aldinus codex, etsi vitiata apparet. Quidam etiam codices ὑπάρχεται pro ὑποχεῖται legunt.

[25] ὁκόσοισιν ἧπαρ] In Coac. Præn. legitur, οἷσιν ἧπαρ ἐξαπίνης φλεγμαίνει, πυρετὸς ἐπιγενόμενος λύει. Ex quo quædam exemplaria hîc legunt, ὁκόσοι ἧπαρ φλεγμαίνουσι. φλεγμαίνειν autem quid sit in OEc. nostra docuimus.

[26] ὁκόσοισι συμφέρει] Variant etiam hîc exemplaria. Quædam enim ἀφαιρεῖν pro ἀφαιρεῖσθαι legunt, & πυπέοισι χρὴ ἦρος φλεβοτομεῖσθαι. Alia πυπέοισι ξυμφέρει ἔαρι φλεβοτομεῖσθαι.

[27] ὁκόσοισι δὲ τὸ ἧπαρ] Sunt qui hunc aphorismum de aquoso lienis hydrope appositissimè explicent. Variat autem exemplaria manu scripta. Quædam enim ὁκόσοισι δὲ, alia ὁκόσοισιν ἂν, & τὸ ἐπίπλουν, pro τοῦ ἐπιπλόου. ῥαγὴ verò cumulatam & confertam aquarum eruptionem, indeq; subitò ac de repentè exortum vtriformem hydropem indicat, cui soli sectio maturè adhibita, vt & in aquoso hydrope, præsidio esse possit.

[28] ἀλύκην] ἀλύκη quid sit Hippocrati abundè scripsimus in nostra OEconomia, vbi etiam quid sit οἶνος ἴσος ἴσῳ πινόμενος aperuimus. Hîc quoq; variant exemplaria. Quædam enim ἀλύκη, χάσμη, φρίκη legunt, deinde λύει τὴν νοῦσον. Reliqua ἀλύκην, χάσμην, φρίκην λύει. Quarum lectionum meminit Gal. Lib. 2. epid. †eadem ferè scribuntur aliis verbis, ἀλύκης, χάσμης, φρίκης, οἶνος ἴσος ἴσῳ, ἢ γάλα. [d]Sect. 6.

[29] ὁκόσοις δὲ ἂν ὁ ἐγκέφαλος σφακελισθῇ] Plenius scribitur hic aph. in Coac. Pr. his verbis: ὅσοισιν ἂν ὁ ἐγκέφαλος σφακελισθῇ καὶ πονέσῃ πληγείσιν, ἢ ἄλλως πως, ... ἀφωνοι γίνονται, καὶ οὔτε ὁρῶσιν, οὔτε ἀκούουσιν, καὶ τὰ πολλὰ θνήσκουσιν. Repetitur etiam lib. 1. de Morb. hunc in modũ, καὶ ἢν ὁ ἐγκέφαλος σφακελισθῇ τε καὶ πονέσῃ πληγῆς, ἄφωνον παραχρῆμα γίνεσθαι ἀνάγκη.

[30] ἢν ὑπὸ πυρετοῦ ἐχομένῳ] Hîc secutus sum Galeni ordinem codicibus omnibus manuscriptis, præsertimque Vaticanis contestatum. Reliqua exemplaria hunc aphorismũ ei qui ordine hîc est 61. postponunt, neque alium adscribunt qui ordine 60. adscribitur. Apparet tamen Galeno vtrunq; adscriptum fuisse. In priore tamen exemplaria quædam manu scripta legunt, καὶ καταπίνειν εὐκόλως μὴ δύνηται, vbi alia, καὶ καταπίνειν μὴ δύνηται simpliciter legunt.

[31] ἱδρὼς πολὺς] Et hic quidem aph. in quibusdam exemplaribus sic scribitur, ἱδρὼς πολὺ θερμὸς ἢ ψυχρὸς ἀεὶ ῥέων, σημαίνει ὑγρὸν ἀπάγειν, ἰσχυρῷ μὲν ἄνωθεν, τῷ δὲ ἀσθενεῖ κάτωθεν. In quibusdam etiam exemplaribus manu scriptis & Vaticanis alter subsequitur aphorismus, ἱδρὼς ἀεὶ ῥέων, ὁ ψυχρὸς μείζω, ὁ δὲ θερμὸς ἐλάσσω νοῦσον σημαίνει. Qui ex Galeni Com. adscriptus videtur, atq; adeò ambo ex aph. 42. lib. 4. descripti sunt.

[32] οἱ πυρετοὶ] Quædam exemplaria sic leg. πυρετοὶ ὁκόσοι μὴ διαλείποντες διὰ τρίτης ἰσχυρότεροι γίνονται.

[33] ἢν τις πυρέσσοντι] Hîc quoque secutus sum Galeni lectionem valdè popularem & codicibus pluribus contestatam, etsi mihi arridet manu scriptorum quorundam lectio, ἢν τις τῷ πυρέσσοντι τροφὴν διδῷ ἢν ὑγιεῖ, quam etiam Vaticana exemplaria amplexantur, pro qua ἢν ὑγιεῖ legit Aldinus codex, quam lectionem alia secuta sunt exemplaria, vitiosè tamen.

[34] καὶ οἷσι τὰ ὑποχωρήματα] Libello περὶ κελ. repetitur hæc sent. his verbis: ἐς τὸ αὐτὸ χωρέοντα, ἐὰν ἐάσῃς ξυστῆναι (στῆναι potiùs) ὑφίσταται ὁκοῖον ξύσματα, ἢν ὀλίγα, ὀλίγη ἡ νοῦσος, ἢν πολλὰ, πολλή, τουτέοισι ξυμφέρει τὴν κοιλίην ὑποκλύζειν. Quædam autem exemplaria extremum huius

aphorismi sic scribunt, ἢν δὲ μὴ καθαρὴν ποιήσας διδῷς τὰ ῥοφήματα βλάψεις. καὶ ὁκόσῳ ἂν πλείω διδῷς, μᾶλλον βλάψεις.

[35] ὁκόσοισιν ἢν κάτω] Hîc quoque vulgatam magis lectionem secuti sumus, ad quam propius accedere videtur quod scribitur lib. περὶ κρισ. ὁκόσοις δὲ ἐν τῇ κάτω ὑποχωρήσει χολῆς μελαίνης ὕπεστιν, ἢν πλεῖον, πλείων ἡ νοῦσος· ἢν ἐλάσσων, ἐλάσσων. Quædam verò exemplaria aliam longè habēt scriptionem, quam etiam videtur agnoscere Gal ὁκόσοισιν ἢν κάτω αἷμα διαχωρέῃ, ἀπὸ χολῆς μελαίνης ἐστὶν, ἢν πλείονα, πλείονος, ἢν ἐλάσσω, ἐλάσσονος.

[36] τὸ σῶμα] Istam appendicem, κλὴν μὴ ἄνω βούλη εὔροα ποιέειν, quam tamen non admodum probat Galenus,† Celsus mihi & legisse & expressisse videtur, cùm scribit. Istud quoque perpetuum in omnibus morbis, vbi ab inferiore parte purgandus aliquis est, ventrem eius ante soluendum esse, vbi à superiore, comprimendum. Sunt autem exemplaria quæ legunt, ἢν δὲ κάτω εὔροα ποιέειν, ὑγρῆναι τὴν κοιλίην. †Cap. 18. lib. 3.

[37] ὕπνος] In fine huius aphorismi plæraque exemplaria & Vaticana κακὸν adscribunt, reliqua, νοῦσος, quam lectionem agnoscit Galenus. In Vaticanis autem exemplaribus hîc consequenter aphorismus libri secundi, qui etiam illic præcedentem sequitur, in melioribus tamen & pluribus codicibus reticetur.

[38] ἐν τοῖσι μὴ διαλείπουσι] Nos hîc popularē secuti sumus lectionem, καὶ δίψα ἔχῃ, pluribus codicibus & Vaticanis cōtestatam, etsi quidam δίψην legunt. Galenus verò καὶ πυρετὸς ἔχῃ legit.

[39] ἐπὶ λευκῷ φλέγματι] Vide Hipp. lib. περὶ παθῶν, vbi rationem etiam reddit cur φλέγμα λευκὸν vocetur, & lib. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν.

[40] ἐπὶ αἵματος ἐμέτῳ] Hîc pluralitatem codicum secutus sum. Sic enim legūt plurima exemplaria, tum manu scripta, tum publicata & Vaticana, præterquam quòd quædam in fine vitiosè, ἐπὶ τῇ διαχέσει, pro ἐπὶ τῇ σχέσει legunt, vt & Aldinus codex. Apparet autem in reliquis exemplaribus magnam huius aphorismi partem in Galeni Commentarium irrepsisse. Post hunc aph. in quibusdam exemplaribus hic adscribitur, ἐπὶ αἵματος πτύσει, πύου πτύσις καὶ ῥύσις, ἐπὴν δὲ σίαλον ἴσχηται, ἀποθνήσκουσιν. Qui decerptus est ex 15. & 16. huius sectionis. Ac neque huius in melioribus codicibus, vt Vaticanis, hoc loco fit mentio.

[41] ὁκόσοι ὑπὲρ τὰ πεντήκοντα] Ex Galeni Cōmentario satis constat quosdam adscriptos fuisse aphorismos, quos tamen ne scriptione quidem dignos existimauit. Nos tamē ex multis exemplaribus quosdam vt spurios & nothos addidimus, ne videremur à cæteris interpretibus deficere. Atque inter hos quædam exemplaria primum ordine eum adscribunt, quem supra ordine septuagesimum ex quibusdam codicibus adscripsimus. Nos tamen codicum pluralitatem secuti, maximeque Vaticana exemplaria, hûc primum inter nothos adiecimus, cuius extrema pars ex aphor. 34. sect. 2. decerpta videtur. Minutum autem est (adscribendum tamen) quędam exemplaria pro φρενιτικοὶ φθισικοὶ legere, quæ secutus videtur Caluus, & vtranque lectionem adscripsisse.

[42] ὁκόσοισιν ἐν τοῖσιν ἀρρωστήμασι] Hic aphor. ex 52. sect. 4. decerptus est. In exemplaribus quibusdam manuscriptis ἐν τοῖσιν ἀρρωστήμασιν, pro τοῖσιν ἀρρωστήμασιν legitur. At verò in Vaticanis quibusdam exemplaribus ante hunc aphorismum alij tres adscribūtur, qui ab aliis Interpretibus & Musa Brasauloo, post istos ex codicibus publicatis adiiciuntur, quibus tamen de industria lubenter supersedemus.

[43] κοιλίης καταφορὴ] Hîc καταφορὴ alui fluorem aut profluuium significat, & vi dictionis expressa, alui deductio aut delatio dici potest, cùm quæ ventri molesta sunt, deducuntur ac vacuātur, non secus ac ὑποφοραὶ μακραὶ in Coac. Prænot. alui subductiones diuturnas indicant. Sunt qui alui concidentiam ac depressionem intelligāt, alij etiam in somnum ac veternum degrauationem, vsitata Hippocrati notione. Quædam exemplaria καὶ κοιλίης καταφορὴ legunt. Sunt etiam exemplaria quædam quę huc interiiciant eum aph. quem post 21. huius sectio. in quibusdam codicibus antea adscribi monuimus.

[44] ὁκόσα φάρμακα] Hic aph. vulgò tritissimus in codicibus Vaticanis adscribitur, multis aliis interiectis, quibus lubenter supersedemus, quòd in melioribus exemplaribus non legantur, quodq́; (vt scribit Gal.) ferè omnes ex legitimis Hippoc. monimentis, vel iisdem verbis, vel parum immutatis, nōnullis etiam adiectis, deducantur, etsi à quibusdam interpretibus variè tamen adscriptos mihi optimè sum conscius.

VARIÆ LECTIONES IN SEPTIMAM HIPPOCRATIS SECTIONEM, EX DVOBVS SERVINI ET FEVREI EXEMPLARIBVS DESVMPTÆ.

Ad exemplaris Frobeniani paginas accommodatæ, nostris hinc inde vbiq́; ascriptis.

In lib. I. epid.

P. 301. v. 48. ἀπύροισιν] ἀπύροισιν ex MS. S. & F.

Pag. 302. v. 1. N. p. 12. l. E. αἰωδῶνα] αἰωδέα F.

7. ὑποφερομένων] γρ. ὑποφερομένων.

14. φρικώδεες πυρετοὶ] In manuscr. S. adscribitur in margine φρικώδεις ἐπὶ εὐχ ἁπλῶς τοὺς μὴ φρίκας ἐσβάλλοντας, ὡς μυελοὶς τοῦ ὑπάρχον πυρετοῖς, ἀλλ᾽ ὅσοις τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ παροξυσμοῦ μετείληφασιν αἱ φρίκαι S. & F.

25. καὶ ξυνεχέες] ὀξέες, quod exponitur συνεχῶς, σύντομοι F.

26. ἐγένοντο] ἐγίνετο F.

31. ἄλλοι ὡς] ὁμοίως F.

33. περὶ εἰκοσὴν ἡμέρην] εἴκοσιν ἡμέρησιν F.

Ibid. περὶ πεντηκοστὴν] πεντήκοντα F. & ὀγδοηκοστὴν ἢν ὀγδοήκοντα.

P. 303. v. 10. N. p. 17. l. C. καυσώδεες] καυσώδεσιν F.

11. τῶν ὑπογεγραμμένων] αὐτῶν ὑπογεγραμμένων F.

12. αἱμορραγέες] αἱμορραγίαι F.

42. τοὺς πλείους] τοὺς πλείστους F.

P. 304. v. 4. N. p. 20. l. F. μὴ λυόμενα] μολυνόμενα F.

23. ὑπεναντίωσαν] ὑπουργῶν S.

P. 305. v. 18. N. p. 27. l. E. Δαϊθαρσέως] Δαϊδαρσέως F.

25. τῷ παρὰ Ξενοφάνης] τῷ παρὰ F.

38. οὐδενὶ οἷσι] οὐδὲ ποσι F.

44. ὑπολευκοχρῶτες] λευκοχροιεῶτες F.

P. 306. v. 8. N p. 31. l. B. ἢν καὶ τὸ δῆγμα μὴ ὀλεθρίως ἔχωσι] ἢν μὴ καὶ τὸ δῆγμα ὀλεθρίως ἔχωσιν F.

9. ἐν πυρετῇσιν] ἐμπυίεισι F.

P. 307. v. 11. N. p. 39. l. A. καὶ γὰρ περὶ Φθίσιος] καὶ περὶ φθίσιος F.

19. ἠδελφισμένα] in marg. manusc. ὁπλισμένα F. quæ videtur esse explicatio quædam.

21. περισσικὸν] περιεκτικὸν S.

31. περὶ τῶν] ἄρρωστος περὶ τῶν F. sed ἄρρωστοι τέσσαρες καὶ δέκα non leg.

45. τῷ Εὐαλκίδου] τοῦ F.

46. ἀκαίρων] ἑταίρων F. vitiosè.

Ibid. καὶ κεφαλὴν] κεφαλῆς F.

P. 308. v. 6. N. p. 45. l. F. βλησρισμὸς] Ad hanc dictionem in MS. adscribitur ex Sch. quodam βλησρισμὸς ὁ ῥιπτασμὸς, οὕτω Βακχεῖος φησι. ἐν ἐνίοις δὲ ἀντιγράφοις εὕρομεν βλητεισμὸν χωρὶς τοῦ σ. οὕτως δὲ τὸν ῥιπτασμὸν σημαίνει, καθὼς καὶ Ξενοφάνης ὁ Κολοφώνιος φησὶν. ἐγὼ δὲ ἐμαυτὸν πάλιν ἐκ πόλεως φέρων ἐβλήσριζον, ἀντὶ τοῦ ἐριπταζόμην S. & F.

7. ἐξανθήματα] σίγματα S.

P. 310. v. 34. N. p. 76. l. A. ἐρυθρὰ] θολερὰ F.

In lib. II. epid.

P. 311. v. 18. N. p. 73. l. B. φλυκταινίδες] φλυκταῖναι S.

47. φλεβῶν οἶκοι] οἴκων F.

P. 312. v. 7. N. p. 81. l. E. ἡ λοιποὶ] λοιπὸς F.

17. τοῦτ᾽ ἔχουσιν] ταῦτ᾽ ἔχουσιν F.

Ibid. αἱ δὲ μαλθακαὶ] ἦσι δὲ F.

39. τμῆμα δεύτερον] add. ἄρρωστος περὶ τῶν in MS. F.

48. ὁ τοῦ Δεξαίς] add. ἄρρωστος β.

P. 313. v. 4. N. p. 92. l. D. κάππμωλύθη] In marg. F. ἐμόραίθη quæ videtur esse explicatio quædam.

Ibid. ὁ παρ᾽ Ἀλκιβιάδεω] Adscribitur in MS. F. ἄρρωστος γ.

18. ἐκθήματα] ἐνθύματα S.

19. τὸ τοῦ σκυτέως] adscrib. in MS. F. ἄρρωστος δ.

21. ἀπέχειν] ἀπέχει vel ἀπῆναι S.

33. ψυχομένη] ἐπιψυχομένη S.

Ibid. χρηστὸν] ἀγαθὸν S.

35. Λυκίη] Λυκίην F.

45. πᾶσι μὲ πλέον, τοῖσι ἢ ἔλασ] πᾶσι μὲ ὀπὶ πλέον, πᾶσι δὲ ἐπ' ἔλαττον S.
Ibid. εὔδηλος ἔξκοιλον ἔχων] εὔδηλον κοῖλον ἔχων F.
P.314.v.2.N p.97.l.C. ἔφευξω] ἐξέφυξω F.
Ibid. ἐβιάζον] ἐβίων το F.
5. ἐς τ' ὀψὰ] εἰ ἐς τ' ὀψὰ F.
Ibid. ὁ πιγόμενοι] ὁ μὲν πιγόμενοι.
9. τῶτο] τούτων F.
Ibid. ἄπυροι] ἀπύρετοι F.
10. ἔχοντές τι μέσος] ἔχόν τι μέρος F.
16. βραχώδεες] βραχυμογέες ex MS. S. vt & Vat. ex.
18. διαλεγομένοισιν] διαλεγόμενοι F.
Ibid. σιηλοχόοι] σιαλοχόοι F.
23. τὸ ἔαρ] τὸ ἢ ἔαρ F.
38. ἐξανθήσαντα] ἐξανθήματα F.
P.315.v.3.N.p.103.l.E. ὁποῖα ἄσσα] ἐς ἄσσα F.
28. ἐς μόγις μακρόπνοες κατ' ἴξιν] καὶ μόγις βραχύπνοις κατ' ἴξιν S.
29. ἐκ ῥινῶν ῥήξιες] ἐς ἐκ ῥινῶν ῥύξιες S.
31. ὑποχονδρίε] ἢ ὑποχονδρίε S.
Ibid. διεξοδεύση] ἐξοδεύση S. & αὐτῇ pro αὐτῆ.
32. ἐς ὑποστροφαὶ] ἔυπεων εἰκότως add. S.
Ibid. ἀποστάσιας ἐν ποιέεσθαι αὐτὸν ἡγεύμενον] ἀπόστασιν ἐν ποιέεσθαι αὐτῶν μὴ γινομένας F.
33. ἀποδέχεσθαι] τας ἀποδέχεσθαι S.
Ibid. ἐς ὁπόσα] ὁκόσα ἢ μὴ σφόδρα ξυνδραι S.
35. ἐς ἑβδόμην] ἐκ τῶν πέντε εἰς τὰ ἑπτὰ S. ex lib. 6. epid.
P.316.v.13.N.p.112.l.E. ξηροτάτης] ξηρότητι F.
17. εἰς ἑβδομήκοντα] ἐν ἑβδομήκοντα F.
P.317.v.1.N.p.117.l.B. δύο ἢ πόνοι] παχεῖς πόνοι S.
4. ἐπλεύτων] ὁ ἐπλεύτων S.
5. ἐκ τῶν ἑκατέρωθεν σπονδύλων περὶ ῥάχιν] ἑκατέρωθεν ἐκ τῶν κατὰ κληΐδα σφονδύλων περὶ ῥάχιν S.
17. φισιογνωμονίη] φισιογνωμία aut φισιογνωμοσύνη S.
22. χρᾶν] χλῶν S.
23. ἰσχυρὴ] ἰσχυρὴν S.
24. ἐκ τῶν ῥινῶν] ἐκ τῶν ῥινῶν ῥυὲν S.
40. τυφλώδης] τυφώδης ex manusc. S. velut Vat. ex. & Ald.
45. σμύρνης] σμύρνης ἐν S.
P.318.v.1.N.p.133.l.A. φισιογνωμονικὸν] β. add. F.
3. παγύγλωσσοι] παγύγλωσσοι ex manuscr. S.
16. ἔτι ἢ] ἔτει δὲ S.
18. ὧν τὰ ὄμματα] οἷς ὧν τὰ ὄμματα F. ex MS. verò S. ὧν τὰ ὄμματα.
25. καὶ ὅτι] ἔτι F.

In lib. 3. epid.

Pag.316.v.7.N.p.142.l.F. κοιλίη ἔστη] τρόμοι παρέμενον add. F.
22. ὕρα λεπτὰ] Post hæc verba καρέκρυσε add. F.
26. ἢ λευκὰ] λεπτὰ S.
27. κνέεσθαι] κνύσασθαι F.
29. ἐπώδυνον] ἐπωδύνως ex manusc. S. & F.
31. ἐρρύη αἷμα] additur post hæc verba, ὁ κατ' εὐθὺ τὸ δεξιὸ κροτάφε. Sed videtur esse scholion quoddam.
37. ξυνάτασις] ἔντασις F.
39. λιπαρὰ γλίσχρα] λιπαρὰ ὕπωχρα ex manuscr. S. quædam λιπαρὰ ἔπαφρα habent.
43. ὕπνωσεν] ἵδρωσεν ex manuscr. S. & F.
44. διέστρεψεν] ὑπέστρεψεν F.
P.320.v.12.N.p.185.l.F. πλέον] πλείω S. & F.
16. post ἀπέθανεν adscr. hi characteres in MS. S. ϛf. κη. οσ. μ. υ.
38. ἄπυρος] ἀπύρετος F.
31. ex MS. hi characteres adscribuntur ϛf. φ. δ. οθ. μ. υ.
40. κοιλίη ἐπαράχθη] ἐπεταράχθη F.
45. ἀνέλπιστος αὖθις] ἀνελπίστως ἑωυτῆς ex MS. S. & F.
Ibid. hi characteres ex manuscr. S. adscrib ϛf. χ. π. δ. ω. χ. γ.
P.321.v.2.N.p.159.l.B. hi characteres adscrib. in MS. S. ϛf. ε. α. π. α. σ. φ.
11. characteres isti adscrib. ex manusc. S. ϛf. θ. δ. α.
17. οὐκέτι ἠδύνατο] οὐδὲν ἠδύνατο F.
Ibid. post ἀπέθανεν κακῶς add. F.
23. post πυρετὸς καῦσος hi characteres adscr. in MS. S. ϛf. ρ. ε. β.
25. post πυπόμενον, Οἰκετέω γυναῖκα add. ex manusc. S. & F.
28. δυσθυμία] δυσθυμίαι F.
Ibid. ἄκρεα ψυχρὰ] Post hæc verba ἔπαύτα add. F.
31. Post φρενιτικὰ adduntur hi characteres ϛf. θ. δ. α.
47. ἔπαιζ] Post hæc verba in manusc. add. hi characteres ϛf. θ. δ. α. ζ. θ. In altero ϛf. δ. θ. ι. ο. δ. ι. θ.

P.322.v.25.N.p.168.l.F. ὅπου] εἴ ποτε F. ἄπυ Gal.
30. ἐκπυῆσαι] ἐκπυήματος F. & Gal.
33. τραχύ πως] τραχύ τις ἦν F.
35. καταπλῆσαι] ad hanc dictionem adscrib. in margine καταστρέφεσθαι F.
36. περὶ τὸ ἦρος] ἐς τὰ φρενιτικὰ περὶ τὸ ἦρος F.
38. ὧδε] ἤδε F. & Gal.
45. ἐγένετο] ἐπιφαίνετο F. & Gal.
P.313.v.3.N.p.171.l.B. μακραὶ χρόνια] μακροχρόνιαι F. χρόνιαι Gal.
12. διεξιόντα] δι' ἐξιόντα F.
17. αὐτὶ] ἔτι F. & Gal.
18. ἔχοιεν] ἔχοντες F.
23. ἐς πόνους] ἐς χρόνους F.
24. ὅτι μὲ πυρετὸς γίνοιτο] ὅτι δὲ ἂν σὺν πυρετῷ γίνοιτο F.
25. διὰ παντὸς] ἑκάστοτε F. quæ videtur esse explicatio quædam.
34. ἐς χαλεπὸν] χαλεπώτατον F. & Gal.
35. τὸ περὶ] τῷ περὶ F.
38. ἐκ τούτων κακοήθεα] ἐμφανῶς κακοήθεα F. & φρικώδεες ἢ πυκνά.
41. πλῆθος ὕρων] ἐς τὸ πλῆθος F.
P.324.v.15.N.p.179.l.E. κ. ἵδρωσι] ἵνα F.
19. σιτεύουσί τι] σιτίουσί τι F.
43. καῦμα] κῶμα S.
P.325.v.2.γ. ἡμέρη δι' ἡσυχίης] ἡμέρη μὲ S.
47. περὶ ἢ τὰ θερμάσματα] εἰς ἢ S.
49. ἔπημον] ἔταμον S.
P.326.v.34. Δυσαῖος] δυσαῖος aut δυσάνιος leg. δυσαῖος legit Hesych. cui δυσαῖος γυνὴ exponitur ἡ ἐπὶ τοῖς τυχοῦσιν ἀχθομένη (ἢ λυσαίας.)
P.327.v.6. ἀκαιρότερον] ἀκαιροτέρως S.
15. πολλοῖσι] ἐς πολλοῖσι F.
16. ποικίλως] ποικίλα F.
37. τραχώδης] τραχώδεα F.
47. πολλὰ] καὶ πολλὰ F.
48. κ. ἐξεμαίνη] ἵνα ἐξεμαίνη F.
P.328.v.2.N.p.207.l.D. ἐς ἄπνουν] καὶ ἄπνοος F.

In lib. 4. epid.

19.2.N.p.208.l.F τρίτη μὲ κεῖσιν] ἡ τρίτη F.
25. ἐκαύθη. τὴν φιλίδος οἱ ὡς ἀπέβη ἐκ πλώματος ἐς τοῦτο] S. ἐκαύθη τὴν φιλίδα ἐκ πλώματος οἱ ὡς ἀπέβη, οὐκ οἶδα. περιῆν ἤρχετο.
30. καταπορέως] καταπορέες S.
44. ἐς χειμῶνα] τὸ χειμῶνα F.
P.329.v.21.N.p.211.l.F. κρατία] ἀκρατία S. & F. δὲ ἀκρατία.
22. δακτύλους] δακτύλοις S.
38. ἕλκηον περὶ αὐτὰς] ἕλκηον παραυτίκα S.
39. βραχέσιν] βραχέσιν F.
43. οὐκ οἶδα. περὶ κεῖσιν] οὐκ οἶδα περὶ κεῖσιν S.
Ib. κατὰ τόπον] ἐς τόπον S.
47. ὧν μὲ ἐκ τῆς ὑδρώψης] οἷσι οὕτως ἀπὸ ὑδρώπος S.
P.330.v.5.N.p.216.l.A. ὀδὼν] ὀδόντων F. ὧδε S.
9. περὶ πτηνάδων] περὶ ἢ F. & ἰσχυρὰ pro ἰσχυρός, ἰσχυρῶς S.
19. τοῦτο ἦν οἷ] οἷς ex manuscr. S.
34. ἑκαστῶν] ἐς ἑκτῇ S.
39. ὑπὸ ἀποστροφῆς] ἀπὸ ὑποστροφῆς S.
40. ἐρυθροῖς] ἐν ἐρυθροῖς F.
49. Αγελνόμου] Αγρεανόμου S.
P.331.v.5.N.p.218.l.G. ὄνον] οἶνον S.
10. ὑπὸ ὕρων] ὑρέων S.
14. οἷος ἐπέχυτο] οἷς ἐπέχετο S.
P.332.v.4.N.p.222.l.F. φολιδώδεσι] φοινικώδεσι Vat. & Ald. ex.
34. περίτασις] περίτασις S.
37. σκέλος ναρκῶδες] ἀπέλιπε τὸ ναρκῶδες ex MS. S.
38. Λυκίνω] Λυκίνω ex MS. S.
P.333.v.4.N.p.225.l.H. ὀπὶ τῇ ἕδρῃ] ἐν τῇ ἕδρῃ F.
5. φύσεων] φυσέων S.
15. γυὸς] χυὸς S.
45. σκληρότης ξηρὴ] ἀσκληρότης ξηρὰ S.
P.334.N.p.228.l.D. τῆσι χερσὶ] χείρεσι F.
13. περιπνήμα] ἐμπνήμια F.
21. ἕλμιγγος] ἑλμινθος F.
37. ὑποσεισμῶν] πυρετῶν F.

In lib. 5. epid.

47. ἐβλημάσθη] In margine adscrib. ἐμαλάχθη F. quod ex Gal. Ex. sumptum est.
13. Γυελδαμος] Ευελδαμος F.
38. τῷ περίσοψιν] In marg. τὸ προσῶπον F. quæ videtur esse explicatio quædam.

P.336.v.9.N.p.235.l.G.λεπτὸν] λευκὸν S.ex manusc.
10.ἐν Φαίρησι] φέῤῥησι ex manuscr.S.
23.ἤρχετο] ἤρξατο F.
43.ξυνεχὴς] ὀξὺ ex manuscr. S.& F.
46.ἐλέπερα] λιθιᾶ S.
P.337.v.1.N.p.238.l.C.ἡλκώθη κοιλίη] ἡ κοιλίη F.
28.ἐπεγίνετο] ὑπεγίνετο F.
40.ἀπὸ περόνου] τοῦ περόνου F.
P.338.v.10.N.p.241.l.A καυθεὶς] καθεὶς ex MS.S.
11.ὅπῃ ἐφαίνη] ὅτι ex manuscr.S.
30.ὑπεφαίνη] ὑπερεφαίνη F.
32.ὑπελάμβανεν] ὁ δὲ πυρετὸς αὐτῆς ἐκρατύνετο add.F.
35.Εκάστων] ὁ Εκάστων F.
P.339.v.7.N.p.243.l.C.ὑπὸ ὀρέος] ὑπὸ συὸς ex MS.S. quomodo leg. Vatic.& Ald. exempl.
16.πεντάκις] πολλάκις F.
26.πιτύω] ὀπιτίω ex manuscr.S.
38.ὑποχάσας] πορευόμενος adscrib.in MS.S. & F.
43.τμηθέντος βλεφάρου] τοῦ βλεφάρου F.
P.340.v.18.N.p.247.l.D.καταιονεῖν] καταιονῶν S.
19.ῥινικοῖσι] πυῤῥινικοῖσιν ex manusc.S. & F.
21.βληχώδης] βηχώδης τρίτῳ μηνὶ ἢ τετάρτῳ ex MS.S.
30.ἀκοντίῳ] ἄκοντι F.
37.ὑποκαθαίρειν] ἀποκαθαίρειν F.
Pag.341.v.3.N.p.249.l.D.συπηρὶν ἐν ἀρχῇ] συπηρὶν αἰγυπτίην S.
7.ἐναιμοτέρων] ὠμοτέρων S.
P.342.v.4.N.p.252.l.D.διωγεῖν] διάγειν F.
27.λυγμοὶ] αὐχμοὶ S.

In lib.6.epid.

27.αἱ ἐπισχέσιες] αἱ σχέσιες in manusc.& Vat. & Ald. ex.
48.πεμφυγώδεες] πεφυγώδεες in MS.F.
P.344.v.6.N.p.261.l.A.λεπτῦναι] διεῖναι F.γρ. λεπτῦναι.
10.τὴν ῥέπει] ἢ ῥέπει ex manusc.S.& F.
14.εἴσω μεγάλα] ἔξω S.
17.ὀδυνώδη] ὀδύνη S.
Ibid. ἀπότισι] ἀποσίτοισι F.
23.μὴ θηλειώδης] καὶ μὴ θηλειώδης F.
30.μὴ ἐξοδεύῃ] μὴ διεξοδεύσῃ S.
Ibid.ἀμφοτέρων αἱ ὑποστροφαὶ] ἀμφοῖν καὶ ὑποστροφαὶ S.
41.ὠφέλησεν] ὠφελέει F.
46.ὀνίνατο] αὐίσατο F.
48.ξυμφέρειν] ξηραίνειν F.
P.345.v.1.N.p.262.l.F.ὡς δεῖ] οὐ δεῖ.
7.ἐλαπάσσετο] ἐμαλάσσετο in MS. S.& Ald.ex.
11.φύσει] φύσις ex manuscr. S.
14.καὶ ἐς τὴν νοῦσον] καὶ ἔστιν οὐ καὶ ἐς τὴν νοῦσον S.
26.εἰρύεται] ἐῤῥίπτετο F.
28.Η γυνὴ] τμῆμα τρίτον adscribunt exemp.quædam.
39.ὀξυτυπίης] ὀροιτυπίης ex manuscr. S. ὀρειτυπίης.
41.τὴν ἔκκρισις] καὶ ἔκκρισις F.
P.346.v.9.N.p.269.l.B.κλεῖς περιφανέες] ad hunc locum adsc. in marg. ἡ ἄγαν πλήρωσις περιφανὴς F.
12.αὐτοῖσι πόνῳ πόνου] πόνῳ πόνον ἑαυτοῖσιν ὅτε F.
13.εἰσάγειν] εἰσφέρειν F.
Ibid.τὰς ἀφορμὰς ὁκόθεν] ὁκόθεν ἤρξατο F. & post οἱ ὀδόντες, αὐτοὶ γὰρ τὰς ἀφορμὰς παρέχουσι.
20.ἕτεραι ἀποσκήψιες] ἑτέρων ἄκος S.
21.τόποι οὗτοι] ὕποπτοι τόποι S.
22.ἀλλ' οἷσιν] δηλοῖσιν S.
32.ἀρθριτικὸς ἐγίνετο] ἀρθριτικοῦ πάθει. δεῖ δὲ τοῦτο S.
33.Η ἀγάσιος] Τμῆμα τέταρτον F.
38.πνευομένοισι] πνευμένοισι ex MS.S. quomodo leg. Ald. ex.
47.ἐν αἴνῳ] ἐν λιμῷ add.S.
Pag.347.v.1.N.p.273.l.G.ψύξις] ψυχρὸν S.
13.ῥίνα θερμὸς ἀτμὸς] ἀνὰ θερμότητος F.
23.αἷμα, ἅμα S.
Ibid. Νοῦσοι ξυντροφοι] τμῆμα πέμπτον F.
29.πληρωθῆναι] πληρώσιες F.
38.τὰ ἀσθενέστερα] τὰ ἀσθενέστατα F.
41.τεταρταῖα. Μελαίνης χολῆς] τεταρταῖα μελαίνης χολῆς F.& pro θερμοκοιλίοισιν κοιλίης legit.
Ibid.τὰς ἐπαυξέας νόσεις] τὰς ἐπαυξέας νόσους μίξις ψυχῆ, ὥσπερ καὶ μίξις τὰ κατὰ γαστέρα σκληρυνεῖ F.

43.πόντα] desider.in MS. F.& leg. καθαίρειν τὴν θέλεις θᾶσσον.
45.ξηραίνει] deest in MS.F.
P.348.v.9.N.p.284.l.E.βαρὸς] καὶ βαρὸς F.
13.Οἱ ὑπὸ τεταρταίου] τμῆμα ἕκτον F.
15.δριμύτητος] δριμύτατον F.
32.ἐνερεισθέντος] ἐνειρεισθέντος F. ἐνερεισθέντος S.
P.349.v.19.N.p.22[illegible].l.G.οἱ μὴ δυνάμενοι] οἱ μὴ δυνάμενοι F.
20.ἀσαφέως] ἀσαφέα F. ἀσαφέστεροι Ald.exem.
31.Οἱ αἱμοῤῥαγοῦντες] τμῆμα ἕβδομον F.
P.350.v.31.N.p.295.l.C.καὶ ἐφ' οἷσι] ἐν οἷσι F.
P.351.v.6.N p.296.l.C.Οἱ πυρετοὶ] τμῆμα ὄγδοον F.
26.ἐπιληπτικοὶ] ἐπιπληκτικοὶ F.
29.τὸ σῶμα] τὸ αἷμα S.
35.οὐ γυναικωθῆναι] τοῦ γυναικωθῆναι ex MS.S.

In lib.7. epid.

Pag.352.v.14.N.pag.303.l.B.ἀπογυομένῳ] ἀπαγορευομένῳ ex manusc.S.
17.παραλήρησις] In margine adscribitur παράκρουσμα, παραφροσύνη F.
24.γλυώδεες] λυγγώδεες S.aut ἰλυώδεες.
P.353.v.1.N.p.304.l.C. ὑπὸ δείματος] ὑποδείγματος F. (vitiosè tamen.)
P.354.v.1.N.p.307.l.D.κατακεῖσθαι δὲ οὐχ οἵη τε ἦν] ἡ δὲ οὐχ οἵη τε ἦν κατακεῖσθαι F.
8.οὐκ ἦτι] οὐκ ἦν τι F.
9.ἄγρυπνος] ἄϋπνος F.
32.τρισὶν] τρίτῃσι F.
P.356.v.12.N.p.312.l.A.περὶ ἐνάτην] εἰκοστὴν F.
13.σπαραγμώδης] σπασμώδης F.
20.πλευμονώδεσι] σπληνώδεσι F.
31.ἀνίδρωτος] ἀνίδρωτος.
32.ἐν τῇ ἑσπέρῃ] ἐς τὴν ἑσπέρην F.
P.357.v 18.N.p.313 l.G.ἀφίητο] κατελίπετο F.
23.ὑπεσύῤῥιζεν] ὑπεσύριζεν F.
27.πολλῆς ληρήσιος] πληρώσιος F.
32.ἐκ τοῦ στήθεος] ἀπὸ τοῦ στήθεος F.
35.αἴῳ βίῃ χαλεπῶς. ἄλγος κοιλίης δεινόν. ἐμπίπρατο ταχέως] βοὴ δεινῶς. αἴῳ ὀδύνη κοιλίης χαλεπὴ, ὀξέως ἐμπιπρατο.
37.πάλιν δεινὰ] αὖθις χαλεπὰ F.quod videtur σχόλιον quoddam, etsi αὖτις vitiosè leg.
P.358.v.1.N.p.314.l.G.καὶ οἷοι] οἷ F.
2.Αὐδέλλῳ] εὐδέλλῳ F.
3.τρῶμα] βαῦμα F.
13.καταγῇ] κατεάγῃ F.
25.τύμμα] στέμμα S.
34.πόδες, αἱ κνῆμαι] καὶ αἱ κνῆμαι F.
36.ῥᾷον ἐδόκει φέρειν] ῥάων ἐγίνετο F. explicatio quædam.
Ibid.ἀποχρεμπτόμενα] τὰ ἀποχρεμπτόμενα F.
49.καυματώδης] κωματώδης F.
P.359.v.13.N.p.318.l.F.ἀκροπῖς] ἀκροαπῖς S. vt & v.48.
P.360.v.1.N.p.319.l.H. ἐξεγίνετο] ἐπεγίνετο F.
15.περὶ τοῦ ἐλλεβόρου] πρὸς τὸν ἐλλέβορον S.ex manusc.
40.Ἡγησιπόλιος] Αγησιπόλιος F.
43.πεφυσημένον] περισιγωμένον F.
45.γούνω] γυναὶ S.
P.361.v.29.N.p.323.l. H.ἀπὸ τοῦ καλλιφύλλου] καλλιφύτου S.
P.362.v.4.N.p.324.l.F.τῶν ὑστερικῶν] πιέουσι add.S.
6.ἐγκεγλευκισμένος] ἐκλελευκασμένος ex manuscr. S. ἐκλελευγυσμένος Ald. ex.
18.καὶ θερμῶ] μὴ θερμῷ F.
21.ἐγίνετο] ἐγένοντο F.
29.ἐγένετο] ἐπεγένετο F.
39.κακὴ] ἡ φακὴ S.
46.πυρετὸς πολὺς] βληχρὸς S. ex lib. 5.epid.
Pag. 363.v.17.N.pag. 327.l.F.ἐνωμοτέρων] ἐναιμοτέρων S.ex lib.5. epid.
26.οὖρα οὐ πολλὰ] οὖρα πολλὰ ex manuscr.S.quomodo leg. Ald. exemp.
P.364.v.15.N p.329.l.C.ἀκροπῖς] ἀκροαπῖς S.
30.ὡς ὕδατι κεχμένῳ] ἐν ὕδατι F.
38.πρὸς τόκου] πρὸ τοῦ τόκου F.
P.365.v.40.N.p.332.l.C.ἐξαίφνης] ἐξ αἰτίης S.

Ibid.

Ibid. ἴσχετο] ἴσχετο.

P.366.v.6.N.p.334.l.C. περὶ ἀμφότερα] παρ' ἀμφοτέρων F.

15. οἶσι] ἴσι S.

28. καὶ ἐπεκλήρη] ὑπόκληρη F.

38. ἀναπεφραγμένα] ἀναπεφραγμένα S. & F. etsi vitiosè ῥῖνα πεφραγμένα in quibusdam scribitur.

42. ἐν καρδίῃ] τῷ Μητροδώρου παιδίῳ ἐν καρδίῃ ἐξ ὀδόντων ὀδύνη F.

49. Κλόνιμος] Γλόνιμος F.

P.367.N.p.337.l.G. σικύου πέπονα] σίκυος πέπων F.

4. ἐφοίτα] ὑπεχώρεε F.

6. ἐπιληφθείσης] ἀπαχθείσης, quæ videntur explicationes quædam F.

7. βηθέντι] βωθέντι F.

34. ἱδρώσει δι' ὅλου] Post hæc verba νύκτα ἐκοιμήθη iterum add. F.

42. Ελεάλκεος] Εὐαλκέος F.

43. περιπνεύντων] ὑποπνεύντων S.

46. φιλοτίμου] φιλοδήμου F.

In Aph. Hipp. Sect. I.

P.389.v.44.N.p.341.l.E. ποιεῦντα] ποιέοντα S.

48. οἷα δεῖ] οἵαν δεῖ S.

Ibid. ἔχουσι] σέρουσιν S.

P.390.v.4.N.p.341.l.G. λάβῃ] λαμβάνῃ S.

Ib. ξυμπλώσιας] ξυμπτώσιος ex MS.S. (sed vitiosè) pro τῷ ξυμπλώσιος.

8. ἐπιδέχεται] ἐνδέχεται ex manuscr. S.

11. γίνεται μᾶλλον] ἢ ἐν τῇσι λεπτῇσι add. S.

15. ἔχαστι] ἔχει S.

20. πρότερον] πρότερος S.

22. αὐτίκα λεπτῶς] καὶ λεπτῶς S.

Ibid. ἐς ὕστερον] ἐς deest in MS. S.

26. ἀνταποδόσιες] ἀντιπιδόσιες S. in aliis ἐπιδόσιες.

33. εἰ δὲ μὴ] ἢν δὲ μὴ S.

35. ἀποσβέννυσι] ἀποσβέννυσι S.

38. πλέον ἔχει] πολὺ ἔχουσι.

40. καὶ οἷσι ἅπαξ] καὶ τοῖσι S.

45. ὅκου ἂν μάλιστα ῥέπῃ] ὅκη ῥέπῃ ἡ φύσις S.

47. τὰ δὲ πλεῖστα] τὰ δὲ πολλὰ S.

48. ὡς ἂν] ἕως ἂν S.

Ibid. καὶ φέρει] καὶ φέρῃ S.

In 2. Sect.

P.391.v.9.N.p.343.l.E. λαμβάνων] λαμβάνων τις ex manuscr. S.

12. ὁκόσον ἂν τρέφῃς] ὁκόσον ἂν τρέφῃς S.

13. ὑποστροφὰς ποιέειν εἴωθεν] ὑποστροφώδεα S.

16. ἐς τὰ πονηρὰ] οἷσι τὰ πονηρὰ S.

17. φύεται] ἐμφύει S.

Ibid. σκέπτεσθαι] σκέπτεσθαι χρὴ S.

19. πλέον] πλείων S. aut τροφῆς πλέον.

Ibid. τρεφομένων] τρεφόντων S.

20. καὶ διαχωρήσιες] αἱ διαχωρήσιες S.

21. προσαγορεύσιες] προσαγορεύσιες S.

22. ξηραίνουσι] ξηραὶ γίνονται S.

26. τετάρτης ἑβδομάδος] δευτέρης ἑβδομάδος ex manuscr. S.

Ibid. ἀρχῇ] ἀρχὰ S.

27. τῆς ἑτέρης ἑβδομάδος] ἀπὸ τῆς ἑτέρης S.

29. πιαίνοντες] κείμενοι F.

35. ἡσυχίαν ἔχειν] ἡσυχίην ἄγειν S.

37. τὸ σῶμα] τοῦ σώματος S.

38. ἐπιδόντες] ἐπιδιδόντες S.

41. τὸ δ' ἐναντίον] τὸ δ' ἐναντίως ἔχειν S. ex MS.

Ibid. ἐν τῇσι νούσοισιν] ἐν πάσῃσι τῇσι νούσοισιν F.

49. βράγχοι] post βράγχοι, καὶ βῆχες add. S.

Pag.392.v.6.N.p.343.l.C. καὶ τῶν χωρίων] post hæc verba, καὶ τῶν ὡρέων, καὶ τῶν τόπων add. S.

7. τὸ ἧττον] τὸ ἐλάσσονα S.

8. γινομένων] γινομένης S.

10. ἰσχυρῶν τι] δὲ pro τι S.

12. συνήθεα] ἀσυνήθεα S. ex manusc.

13. καὶ τοῦ] διὸ τοῦ S.

In 3. Sect.

21. ἢ ψύξιος] ἢ ψύχεος S.

22. τῶν νόσων] καὶ τῶν νόσων S.

26. οὕτω] ἐστὶ ex manusc. S.

30. οἵων τὴν κατάστασιν] ὁκοίην S.

34. ὑπτίην] ὡς ἐπιπολὺ S.

46. καὶ κόρυζαι] κόρυζαι χρόνιαι ex MS. S. alij πολυχρόνιοι.

P.393.v.1.N.p.346.l.G. φθινώδεες] φθινάδες ex manusc. S.

9. φθινοπώρου desid. in MS. S. & in Ald. ex.

31. ἢ τῇσι θήλεσι] τοῖσι S.

38. πρεσβύτῃσι] πρεσβυτέροισι S.

10 *In 4. Sect. post* τμῆμα τέταρτον περὶ καθάρσεων add. F.

41. τὰ δὲ νήπια] τὰ γὰρ S.

Ibid. τοὺς εὐημέας] καὶ τοὺς εὐημέας S.

47. ὑποστελλομένους τὰ ἄνω] ὑποστελλόμενος, ἐπὶ τὰ ἄνω φαρμακείας ὑπέστη πρήξεις S.

P.394.v.4.N.p.348.l.E. ἐν πλείονι] ἐν deest in MS. S. & Ald. ex.

5. ἡ ναυτιλίη] ἡ ναυτίη S.

6. ταράσσει] ταράσσει S.

10. ὀδυνήματα] post ὀδυνήματα, ὁκόσα καθάρσεως δεῖται add. S.

20 Ibid. ἄνω φαρμακείην σημαίνει] ἄνω φαρμακίης δεῖσθαι σημαίνει S.

15. πονηρὰ] πονηρὸν S.

17. λεπτυνομένων] λεπτυνομένοισι S.

Ibid. ἐπέλθῃ] ὑπέλθῃ S.

18. κάτω δὲ ἀγαθόν, καὶ τὰ μέλανα ὑποχωρέοντα, κακόν] κάτω δὲ ἀγαθὸν τὰ μέλανα ὑποχωρέοντα ex Gal. S. Alij, κάτω δὲ τὰ μέλανα ὑποχωρέοντα ἀγαθόν.

22. γινομένης] ἐπιγινομένης alij. S.

24. ἀφῇ] ἀφῇ ὁ πυρετὸς ex Gal. S.

26. περὶ τὰς γνάθους] παρὰ τὰς γνάθους S.

30 Ibid. τι πονέοι] πονέει S.

40. ἑτέρης] φανερῆς S.

47. μὴ διαλείπουσιν] τοῖσι μὴ διαλείπουσιν S.

Pag.395.v.3.N.p.350.l.D. ἀσθενέος ἐόντος τοῦ κάμνοντος] ἤδη ἀσθενέος ἐόντος τοῦ σώματος S. ex Gal. τοῦ κάμνοντος in MS. S. deest & Ald. ex.

36. ὥσπερ τρίχες] ἢ ὥσπερ τρίχες S.

41. πονεῖ] πόνον σημαίνει F.

In 5. Sect.

P.396.v.10.N.p.352.l.E. ὁκόσοισι φθισιῶσιν] ὁκόσοι ἂν φθισιῶσιν alij.

14. γίνηται] γίνηται S.

18. ὠφέλιμον] φίλον S.

38. πολλαχῇ] πολλαχοῦ S.

40 P.397.v.5.N.p.354.l.D. τὸ σῶμα] τὰ σώματα S.

6. κρατεῖν] κρατεῖν S.

13. τῶν ὑστέρων] ὑστερέων S.

22. γίνονται] ξυμβαίνουσι S.

31. πελιδναῖς] πελιδνέας S.

32. τὴν κρᾶσιν ἔχουσι σύμμετρον] τὴν κρᾶσιν ἔχοντα συμμέτρως ex Gal. S.

In 6. Sect.

P.398.v.9.N.p.356.l.A. μέρεσιν] μέλεσιν ex MS. S. Alij ἐν τοῖσιν ἄλλοισι.

50 10. τὰ ἀλγήματα τὰ κατὰ τὴν κοιλίην] ὑπὲρ τὰ ἀλγήματα καὶ οἰδήματα F.

14. καὶ τοῖσι νεφριτικοῖσι] τοῖσι διὰ λιθίασιν add. S. ex manusc.

15. φυλαχθῇ] καταληφθῇ ex manuscr. S.

25. ἢ διαδυμιη] καὶ διαδυμίη S.

35. ἐγγίνονται] γίνονται S.

Ibid. φαλακροῖσι] φαλακροῖσι ἐοῦσι ex MS. S.

Ibid. γίνονται] ἐπιγίνονται S.

47. τὸ ὕδωρ] τὸ ὕδρον S.

In 7. Sect.

60 P.399.v.28.N.p.358.l.F. τὸ σίελον] τὸ πτύελον S.

35. ὅτι αὔξει, ὅτι συμφύει] κατὰ τὸ οὐχ ὑγιάζει, ὅτι αὔξει, ὅτι φύει F. & exponitur, οὐχ ὑγιὲς γίγνεται, οὐδὲ αὔξησιν ἐπιδέχεται.

41. ἐπὶ τοῖσιν] ἐν τοῖσιν S.

42. ἡ ὑπόστασις] ἡ ἐπίστασις S.

49. περιτόναιον] πέριναιον S.

P.400.v.14.N.p.360.l.B. αὐτὸ ἐστιν. αὐτοῦ S.

Ibid. περιωδυνέεται] περιωδυνέει S.

17. οὐδὲ εἰς ἑτέρην] εἰς οὐδετέρην S.

40. καὶ διῳδέες] καὶ χολώδεες add. S.

NOTÆ quædam in Aphorismos Hippocratis. Et quia singuli Aphorismi singulis & propriis numeris distinguuntur, secundum eos numeros describentur notæ. Textus autem Hippocratis quem nos explicamus, & plerisque locis emendamus, habentur tomo quinto operum Græcorum Galeni secundum impressionem Basiliensem, Pag. 219.

Aphorismorum liber primus.

Aphor. 2. οὕτω δὴ καὶ ἡ κενεγ. εὖ δεῖ καὶ χώρην, καὶ ἡλικίην, καὶ ὥρην.

Aph. 3. ἐπεὶ δ' οὐκ ἀτρεμέουσιν. λαμβάνει τὸ σῶμα. μηδὲ τὰς ξυμπτώσιας. καὶ πάλιν αἱ ἀναλήψιες, αἱ ἐν τῷ ἐσχάτῳ.

Aph. 4. ἐν τοῖσι ὀξέσιν νοσήμασιν.

Aph. 5. πᾶν γὰρ τὸ ἁμάρτημα ὃ ἂν γίγνηται μέγα, μᾶλλον γίνεται ἐν τῇσι λεπτῇ. αἱ πάνυ λεπταὶ καὶ ἀκριβέες δίαιται καὶ καθεστηκυῖαι, ὅτι τὰ ἁμαρτανόμ.

Aph. 6. ad fin. Aph. κρατῆσαι.

Aph. 7. ἀναγκαῖον χρέεσθαι.

Aph. 8. ὁκόταν δὲ ἀκμάζῃ.

Aph. 10. ὁκόσοισι μὲν αὐτίκα (sublato οὖν) ἡ ἀκμὴ αὐτίκα καὶ λεπτῶς διαιτᾶν. ὁκόσοισι δὲ ὕστερον ἡ ἀκμὴ ἐς ἐκεῖνο καὶ πρό. ἔμπροσθεν δὲ σμικρὸν παχυτέρως διαιτᾶν.

Aph. 11. καὶ ὑποστέλλεσθαι χρέη.

Aph. 12. καταστάσιας δηλώσουσιν αἱ νοῦσοι. ἀλλήλας ἐπιδόσιας. vel ἐπιδόσ. ἀρχόμενα μὲν βραχύνῃ. καὶ οὖρα καὶ ὑποχωρήμ.

Vlt. v. καὶ εὐήκεια καὶ μακρὰ καὶ βραχέα τὰ νοσήματα ἐπιφ.

Aph. 13. δεύτερον δὲ οἱ καθεστηκότες.

Aph. 14. τὰ αὐξανόμενα πλεῖστον ἔχει τὸ ἔμφυτον θερμόν. γρ. καὶ τὸ θερμὸν ἔχει πλεῖστον τὸ ἔμφυτον. πλείστης μὲν οὖν δέεται τροφῆς καὶ διὰ τοῦτο οἱ πυρετοὶ τοῖσι.

Aph. 15. ἔμφυτον θερμὸν πολύ. τροφῆς οὖν πλείονος δέεται. καὶ σημεῖον αἱ ἡλικίαι, καὶ οἱ ἀθληταί. Hesiodus lib. 2. τῶν ἔργ. καὶ ἡμερ. hyeme quidem plus alimenti concedit hominibus, bobus verò & equis pabulum minuit & dimidium tantum pabuli consueti exhibet, quia noctes longissimæ sint, per quas homines plus alimenti absumunt, boues verò minus laborant quàm æstate, ideò minus cibari debent, versus sunt

τῆμος δ' ὥμισυ βουσίν, ἐπ' ἀνέρι δὲ τὸ πλέον εἴη
ἁρμαλίης, μακραὶ γὰρ ἐπίρροθοι εὐφρόναι εἰσί.

Aph. 16. αἱ ὑγραὶ πᾶσαι. γρ. καὶ αἱ ὑγραὶ δίαιται πᾶσι.

Aph. 17. καὶ οἷσιν ἅπαξ καὶ δὶς καὶ πλείω ἤ.

Aph. 20. ἄρτι ἢ vel ἀπαρτὶ ἐρεθισμοῖσιν, ἀλλ' ἐάν sublato χρῆσθαι.

Aph. 21. ἃ δεῖ ἄγειν ὅκῃ ἂν μάλιστα ῥέπῃ, sublato ἡ φύσις. sequitur ταύτῃ ἄγειν, quod etiam in quibusdam exemplaribus abest. διὰ τῶν ξυμφερόντων χωρίων.

Aph. 22. τὰ δὲ πλεῖστα οὐκ ὀργᾷ.

Aph. 23. τὰ δὲ χωρέοντα καὶ ὅκου δὲ ἄχρι λειποθ.

Aph. 24. καὶ τοῦτο προεξευκρινήσαντα ποιέειν τὰ σώματα χρὴ ὅκου. est hic aphoris. 9. lib. 2. quem citat Gal. hoc Comment. 24. ὅκου τις βούλεται καθαίρεσθαι.

Liber II. Aphorism. Hippocr. Pag. 236.

Aph. 5. φράζουσι, δηλοῦσι.

Aph. 6. τὰ πολλὰ vel ὡς ἐπίπαν τῶν πόνων οὐκ αἰσθάνονται.

Aph. 7. τὰ μὲν ἐν πολλῷ χρό.

Aph. 8. σημαίνει ὅτι τὸ σῶμα πλείονι τροφῇ χρέεται. & ad fin. Aph. τοῦτο γίνηται, σημαίνει ὅτι κενώσεως δέεται.

Aph. 9. ἄν τις βούληται.

Aph. 12. ὑποστροφώδεα. In marg. ὑποστροφὰς ποιέειν εἴωθεν.

Aph. 13. Paroxysmus pro crisi.

Aph. 14. ἢ μὴ ἐς πονηρὰ μεταβ. sublato ἐπί.

Aph. 17. τοῦτο νοῦσον ποιέει. δηλοῖ δὲ ἴησις.

Aph. 19. οὐ πάμπαν ἀσφαλέες αἱ προαγορεύσιες i. non omnino certissimæ sunt. hoc est, certissimæ sunt, paucis quibusdam exceptis. hoc est, rarò falluntur medici in præsagitionibus: vt cùm dicimus, non omnes homines sunt mali. i. omnes mali sunt paucis exceptis, quia nonnulli boni sunt. sic Gal. in Comm. Plebei & imperiti artis aphorismum hunc opponunt aphorisme 43. lib. 4. febres quocunque modo intermiserint periculum abesse significant: sed in continuis & acutis febribus dubius est inquiunt, & incertus exitus per aphorismum. hæc 19 lib. 2. sed longè aberrant à mente Hippocr. Nam à perito mentis Hipp. certa prognosis institui potest in acutis febribus. Sed si centies præsagiendo is semel aberrat minimè accusandus aut vituperandus.

Aph. 20. ὁκόσοισι νέοισιν ἐοῦσι ξηραίνονται, quemadmodum v. seq. ξηραὶ κοιλίαι ὑγραίνονται.

Aph. 21. θώρηξις est οἰνοποσία. Cuiusmodi thorexis φραγγυρίην καὶ ζειέλλω λύει Aph. 48. lib. 7.

Aph. 22. ὁκόσα νοσήματα γίνεται sublato ἄν.

Aph. 23. κρίνεται ἐν τῷ ποσῷ. Habetur hic aphorism. lib. περὶ κρίσεων, in Hippocrate Comment. pag. 385. v. 45. vbi adiectum est ὡς ἐπὶ τὸ πουλύ.

Aph. 24. τετάρτη τῆς δευτέρης, γρ. καὶ ἑτέρης. & in fi. ἑβδόμη δὲ pro ἑπτὰ δὲ.

Aph. 25. ὡς τὰ πολλὰ γίνονται.

Aph. 27. γινόμενα παραλόγως. τὰ γὰρ πολλὰ τῶν τοιούτων. πάνυ τι. abest τι.

Aph. 28. & 31. καὶ μηδὲν ἐνδιδόναι τῷ σώματι, pro τὸ σῶμα.

Aph. 30. περὶ δὲ τὰς ἀκμάς.

Aph. 34. οἷς ἂν οἰκεῖη τῆς φύσεως καὶ τῆς ἕξεως καὶ τῆς ὥρης. abest autem καὶ τῆς ἡλικίης.

Aph. 37. οἱ εὖ τὰ σώματα ἔχοντες, qui inculpata valetudine fruuntur, non autem qui à morbo conualescunt.

Aph. 39. νοσοῦσιν ἧσσον. ὁκόσα δ' αὐτοῖς χρόνια νοσήματα γίνεται sublato ἄν.

Aph. 41. καὶ ἰσχυρῶς abest καί. περιφάσεως.

Aph. 43. καταλυομένων μηδέ πω. Cornarius emendat καταδυομένων ad finem cap. 27. lib. 3. Pauli Ægin. ex his qui strangulantur & submerguntur.

Aph. 49. πονηθῆς πόνους. κἂν ὦσιν ἀσθενέες.

Aph. 50. ἀσυνήθεα. ... εἴωθεν.

Aph. 51. τὸ κατὰ πολὺ ἐξαπίνης, sublato καί. ψύχειν, ἢ ἄλλως ὁκωσοῦν. σφαλερὸν δὲ ὅτι πᾶν τὸ πολὺ τῇ φύσει. τὸ δὲ κατὰ σμικρὸν ἀσφαλὲς μεταβαίνει ἐφ' ἕτερον.

Aph. 52. πάντα τὰ κατὰ λόγον.

Aph. 53. νέοι μὲν ἐόντες. ἀπαλλάττουσι. εἰς δὲ τὸ γῆρας χεῖρον.

Aph. 54. μεγέθει δὲ σώματος. ἐλευθέριον. ἀηδὲς ἐστιν, abest ἐστιν. γρ. καὶ ἀειδές. δυσχρηστον. τῶν ἐλασσόνων. i. τῶν μικροτέρων.

Aphorismorum liber III. περὶ τῶν ὡρῶν καὶ τῶν δυνάμεων τῶν ψυχρῶν, καὶ θερμῶν καὶ ξηρῶν, καὶ ὑγρῶν καταστάσεων.

Aph. 1. κατὰ λόγον οὕτως, abest οὕτως.

Aph. 5. νότοι βαρυήκοοι. ἀχλυώδεες, νωθροί. ὅταν οὗτος δυναστεύῃ. ad fin. aph ὅταν οὗτος δυναστεύῃ διαιτα ἐν τῇσιν ἀρ.

Aph. 8. ἢν ὡραῖα ὡραίως ἀποδιδῶσιν. ἐν δὲ τῇσιν, abest δέ. ἀκαταστάτοισί τε καὶ δυσκρ.

Aph. 9. ὀξύταται αἱ νοῦσοι καὶ θανατωδέσταται ὡς ἐπίπαν, ἦρ δὲ ὑγιεινότατον, al. εὐκρατώτατον.

Aph. 11. ἢν μὲν αὐχμηρὸς ὁ χειμὼν καὶ βόρειος. ἀνάγκη τὸ θέρος πυρετοὺς ὀξέας καὶ ὀφθαλ. μάλιστα δὲ ταῖς γυναιξί.

Aph. 12. τὸ δ' ἔαρ, abest δέ. καὶ βόρειον χειμέριον, αἱ μὲν γυναῖκες αἷς οἱ τόκοι πρὸς τὸ ἔαρ, ἐκ πάσης προφάσεως. ἀκρατῆ καὶ νοσώδη. ἐοῦσα. τοῖς δὲ ἄλλοισι. γίνονται abest.

Aph. 13. ἰσχυραί in aliis abest.

Aphor. 14. ἢν δὲ βόρειον ᾖ καὶ ἄνυδρον τοῖς μὲν ὑγροῖς τὴν φύσιν, sublato ἐοῦσι καὶ ταῖς γυναιξὶ σύμφορον. πυρετοὶ ὀξέες καὶ κόρυζαι. ἐνίοις δὲ καὶ μελαγχ.

Aph. 15. καὶ ἧττον θανατώδ.

Aph. 16. ἐν μὲν τῇσιν ἐπομβρ. πυρετοὶ δὲ μακροί. ἐν δὲ τοῖς αὐχμοῖς.

Aph. 17. καθ' ἡμέρην. σώματα σινεῖσι. τοῖσι καὶ τὰ μᾶλλον πονέουσιν καὶ ἰλίγγους ἐμποιέουσιν. τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ τοῖς σώμασι δυσκινησίαν.

Aph. 18. καὶ ἄκρου τοῦ θέρος. τούτων ἐχομένων τοῦ δὲ θέρος καὶ τοῦ φθινοπώρου μέχρι τινὸς γέροντες sublatis μὲν & οἱ. τὸ δὲ λοιπὸν καὶ τοῦ χειμῶνος οἱ μέσοι τῇ ἡλικίαις.

Aph. 19. ὥρησι γίγνεται.

Aph. 20. τοῦ μὲν γὰρ ἦρος. ῥύσιες, κυνάγχαι τε sublato καί quod est post ῥύσιες. καὶ βῆχες, καὶ κόρυζαι, καὶ βράγχοι, καὶ λέπραι.

Aph. 21. τοῦ δὲ θέρος ἔνια τουτέων, sublato τε καὶ τεταρταῖοι abest καὶ ἔμετοι, καὶ διάρροιαι. καὶ ὀφθαλμῶν καὶ ὤτων πόνοι στηπεδόνες καὶ αἰδοίων ἵδρωα.

Aph. 22. καὶ δυσεντερίαι, καὶ λειεντερίαι καὶ εἰλεοί τε καὶ τὰ μελαγχολικὰ καὶ τὰ μανικά.

Aph. 23. πόνοι πλευρέων. στηθέων, ὀσφύος.

Aph. 24. βῆχες in nonnullis codicibus abest. ὀμφαλῶν φλεγμοναί.

Aph. 25. τῷ παιδίων.

Aph. 26. λιθιάσιες.

Aph. 28. πάθεα κρίνεται. τὰ δὲ ἐν ἑπτὰ ἔτεσι. τὰ δὲ καὶ πρὸς τὴν ἥβην φέρεται.

περάγουσιν περὶ τὸ ἡβάσκειν. περὶ τὰς τῶν καταμηνίων, abest τῶν ῥήξιες συνηθέασκειν ἄνωθεν.

Aph. 29. αἵματος πτύσιες, φθίσιες. Ordo verborum in Hippocrate loquitur.

Aph. 30. ad fin. δυσεντερίαι, λειεντερίαι, αἱμορροΐδες.

Aph. 31. πρεσβυτέροις δύσπνοιαι, κατάρροι sublato καὶ, quod præcedit κατάρ. βῆχες, στραγγουρίαι κοιλίης abest, alij legunt κοιλίαι.

Aphorismorum τμῆμα τέταρτον, qui liber ferè est de purgatione, artificiali scilicet, critica, & symptomatica, quemadmodum liber quintus Aphorismorum est, magna ex parte περὶ τῶν γυναικείων, ex Comment. Gal. in Aph. 29. lib. 5.

Aph. 1. νήπια καὶ τὰ πρεσβύτ.

Aph. 2. αὐτόματα ἰόντα, χρήσιμον. τὰ δὲ ἐναντ.

Aph. 8. ὑποσεπομένους πρὸς τὰς ἄνω.

Aph. 10. χρονίζει γὰρ ἐν τοῖς πικτέοισι.

Aph. 11. τὸ ὀμφαλὸν πόνοι, abest τὸν. μήθ᾽ ὑπὸ φαρμακίων.

Aph. 13. πόσιος περὶ ὑγιαίνειν τὰ σώματα καὶ ἀναπαύειν abest que πλείονι ὥρῃ.

Aph. 14. ὅτι κίνησις τὸ σῶμα ταράσσει. (ταράττει.)

Aph. 16. τοῖσι τὰς σάρκας ὑγιέας.

Aph. 17. καρδιωγμὸς ἢ σκοτόδινος.

Aph. 18. ἄνω φαρμακείης σημαίνει.

Aph. 21. ὁκοῖον μέλαν αἷμα ἀπὸ ταυτομάτου ἰόντα, καὶ ξὺν πυρετῷ κάκιστα, καὶ ὅσα ἂν χρώματα, abest πλείω quod sequitur. πονηρότερα ἢ. μᾶλλον κάκιον. καὶ ὁκόσω ἂν πλείω χρώματα abest ἢ, sequitur ὁ πονηρόν.

Aph. 22. ἢ κάτω ὑπέλθῃ.

Aph. 23. ἢ πολυχρονίων, sublato ἐκ. ἢ ἐκ τρώματος abest ἢ. ad fin. aph τῇ ὑστεραίῃ ἀποθν.

Aph. 24. δυσεντερία ἢν ἀπὸ χολῆς.

Aph. 25. αἷμα ἄνω μὴ ὁκοῖον.

Aph. 27. ἐν τοῖσι πυρετοῖς αἱμορ.

Aph. 28. χολώδεα τὰ διαχωρ. abest τά. κωφώσιος γινομένης.

Aph. 29. ἐοῦσι γίνεται ῥίγεα, δυσκρ.

Aph. 30. ὁκόσοισι οἱ παροξυσμοί. ad fin. aphor. δύσκριτος.

Aph. 31. τοῖσι κοπιώδεσιν. μάλιστα αἱ ἀποστάσιες, abest αἱ.

Aph. 34. ἐπιγίνηται.

Aph. 35. ἐξαίφνης abest. ἐπιστρέφηται. μὴ ἐόντος ἐν τῷ τραχήλῳ.

Aph. 36. ἀγαθοὶ καὶ τελεταῖοι.

Aph. 40. σώματι μεταβολή, καὶ ἢν τὸ σῶμα ψύχηται, sublato κατά. ἐξ ἑτέρου γίγνηται.

Aph. 41. ὕπνου γιγνομένης. σημαίνει ὅτι πλείονι τροφῇ χρῆται. In fin. aph. ὅτι κενώσιος (σεως) δεῖται τὰ σώματα.

Aph. 42. πολὺς καὶ ψυχρός. ἐλάσσων. (ττων)

Aph. 43. διὰ τρίτης ἰσχυροὶ γίνονται.

Aph. 45. ἐς τὰ ἄρθρα, ἢ πόνοι γίνονται ἐκ πυρετῶν μακρῶν πλείοσι χρόνον).

Aph. 47. αἱ ἀποχρέμψιες αἱ ἐν τοῖσι, abest αἱ secundum. πυρετοῖσι τοῖσι μή, abest τοῖσι.

Aph. 49. ἐν μὴ διαλείποντι πυρετῷ, sublato μή. ἢν χεῖλος, ἢ ὀφθαλμός, ἢ ὀφρύς, ἢ ῥίς, & abest ἢ τὸ βλέφαρον. ὅτι ἂν τούτων γίγνηται.

Aph. 50. ὁκόσοις ἐν πυρετῷ διαλείποντι δύσπνοια γίνηται καὶ παράφ.

Aph. 52. ὁκόσοις ἐν πυρετοῖσιν, sublato τοῖσι.

Aph. 53. ὁκόσοισιν ἐπὶ τῶν ὀδόντων. γίνονται.

Aph. 54. ὁκόσοις ἐπὶ πολύ.

Aph. 55. πάντες non habetur in antiquo exemplari.

Aph. 56. ἐπιγινόμενος.

Aph. 61. ἐν περισσῇσιν ἡμέραις.

Aph. 62. ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν, abest τοῖσι. κακὸν additum in quibusdam ἢν μὴ ξυνιδρώσιες ὑγρῶν κατὰ τὴν κοιλίαν γίγνονται.

Aph. 63. ἐν τοῖσι πυρετοῖσι, abest τοῖσι. ῥίγεα γίγνεται.

Aph. 64. τὸ δεξιὸν σκληρότερον γίνηται.

Aph. 66. ἐν τοῖσι ὀξέσιν πυρετοῖσιν οἱ σπασμοί.

Aph. 68. πνεῦμα προσκόπτον. σπασμοὺς γὰρ σημ.

Aph. 69. ἀπυρέτοις, πλῆθος ἐλθόν. τὰ τοιαῦτα, abest τὰ ἔρχεται οἷσιν ἐξ ἀρχῆς ἢ διὰ ταχέων ὑπόστασιν ἴσχει.

Aph. 71. οἷσιν ἑβδομαῖα κρίνεται.

Aph. 73. ἢ οὔρου πλῆθος ὑπέλθῃ ἐπὶ πυρετοῖσι.

Aph. 74. λευκὸν γιγνόμενον. κοπιώδεσι. ἄρχεται οἷσι γίγνεσθαι.

Aph. 75. ἢν αἷμα ἢ πύον οὐρέῃ. γὰρ καὶ, ἢν αἷμα καὶ πύον.

Aph. 76. οἷσιν ἐν τῷ οὔρῳ. ἢ ὥσπερ τρίχες, abest ἤ.

Aph. 77. πυτίοισιν (τίων) ἢ κύστις.

Aph. 78. νεφρῶν σημαίνει φλεβὸς ῥῆξιν.

Aph. 79. ψαμμώδη ὑφίσταται τούτοις ἡ κύστις.

Aph. 80. ἐμπίπτῃ πρὸς τὸ ὑποχόνδριον, καὶ τὰ κτένα, καὶ τὸ περιτόναιον, τὰ περὶ τὴν κύστιν πονέει.

Aph. 81. καὶ ὀδμὴ βαρέα ᾖ.

Aph. 82. οἷσιν ἐν τῇ οὐρήθρα.

Aph. 83. σμικρὴν τὴν διαχώρησιν σημαίνει.

Aphorismorum liber V. pag. 285. in tomo quinto operum Galeni, ex impressione Germ. qui liber est περὶ τῶν γυναικείων.

Aph. 7. τὰ ἐπιληπτικὰ ὁκόσα πρὸ τῆς ἥβης.

Aph. 8. ὁκόσοι πλευριτικοὶ γινόμενοι οὐ καθαίρονται. εἰς ἐμπύημα.

Aph. 9. φθίσιες γίνονται, sublato ἤ.

Aph. 10. καὶ ἐς τὸν πνεύμονα. καὶ ἐν ἑπτά, abest καί.

Aph. 11. τῶν φθισιων, abest τῶν.

Aph. 12. ὁκόσοισι φθισιῶσιν αἱ τρίχες ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἀπορρέουσιν, ἐπὶ διαρροίας ἐπιγινομένης.

Aph. 13. ὁκόσοι ἀφρώδες αἷμα πτύουσι, τούτοισιν ἐκ πνεύμονος, sublato ἡ. ἡ ἀναγωγή, abest ἡ.

Aph. 15. παύονται, γὰρ λύονται.

Aph. 16. ἐκθήλυνσιν. i. ἀτονίαν. i. ἀσθένειαν. ἀκρατείαν. i. ἀῤῥωσίαν, ἔκλυσιν τῆς οὐσίας τῶν νεύρων.

Aph. 18. νεύροις abest.

Aph. 19. ὅσα κατέψυκται. πλὴν ὅσα ἂν αἱμορραγέειν μέλλει.

Aph. 20. σπασμοὶ abest.

Aph. 21. ἐπὶ πιτανὺ ἄνευ ἕλκ. θερμῆς ἐπανάκλησιν ποιέεται.

Aph. 22. οὐκ ἐπὶ παντί, abest οὐκ. εἰς ἀσφαλείην τοῖσιν ἐν κεφαλῇ ἕλκεσι τὸ θερμὸν φίλιον.

Aph. 23. ἐν τούτοισιν χέεσθαι, ὅθεν αἷμ. καὶ ὁκόσαι φλεγμοναὶ εἰς τὸ ἐρυθρόν, sublato ἐν. τὸ μὴ ἑλκούμενον ὠφελεῖ ἐπὶ τὸ γε ἑλκ.

Aph. 24. καὶ αἱμορραγικά, καὶ καταρροϊκά, sublatis καὶ, καί.

Aph. 25. καὶ ποδαγρικά. καταχεόμενον, ῥαΐζει.

Aph. 27. ὅσοισι δὲ πίνειν. πάνυ διψῶσιν, ἢν ἐπικοιμ.

Aph. 28. πολλαχῇ δὲ καὶ εἰς ἄλλα χρήσιμος ἂν ἦν.

Aph. 29. καὶ ἄχρις ἑπτὰ μηνῶν. In fin. aph. χρὴ abest.

Aph. 31. καὶ μᾶλλον αὐτῇ ἢ μεῖζον τὸ ἔμβρυον.

Aph. 32. καταμηνίων ἐκραγέντων, λύσις.

Aph. 35. ἐνεχομένη ἢ καὶ δυστοκούσῃ.

Aph. 36. αἰεὶ γινόμενα, abest αἰεί.

Aph. 37. ἢν ἐξαίφνης οἱ μαζοὶ ἰσχνοὶ γίν.

Aph. 38. ἢν ὁ ἕτερος μαζὸς ἰσχνὸς γίνηται, γίνηται abest. καὶ ἢν μὲν ὁ δεξιός, τὸ ἄρρεν.

Aph. 39. γάλα ἔχῃ, ταύτης τὰ καταμήνια ἐκλέλοιπε & abest αὐτῆς.

Aph. 40. ἐς τοὺς μαστοὺς αἷμα συστρ.

Aph. 41. γυναῖκα εἰ θέλεις εἰδέναι ἢ κύει, ἐπὴν. καὶ εἰ μὲν στρόφον ἔχῃ. περὶ τὴν κοιλίην, κύει. ἢν δὲ μή, οὐ κύει.

Aph. 42. γυνὴ ἢν μὲν κύῃ ἄρρεν, εὔχροος ἐστί.

Aph. 44. ὅσαι παρὰ φύσιν λεπταὶ ἐοῦσαι ἐκτιτρώσκουσι, οὐ κύουσι πρὶν ἢ παχυνθῶσιν.

Aph. 45. καὶ τρίμηνα ἄνευ φανερῆς προφάσιος, αἱ κοτυληδόνες αὐτῶν μύξης, sublato ταύτησι. abest & γοῦν quod sequitur.

Aph. 46. καὶ πρὶν ἢ λεπτ. abest ἤ. λεπτυνθῶσι, τότε οὐ κυίσκουσι.

Aph. 48. μᾶλλον, in quibusdam deest.

Aph. 49. ὑστερέων ἐκπτώσιας.

Aph. 50. ὡς μεγίστην, abest ὡς.

Aph. 52. ἢν δὲ στερεοὶ οἱ τιτθοὶ ἐῶσιν.

Aph. 55. ἢ ἐκτιτρώσκειν κινδυνεύουσιν.

Aph. 57. ἀπὸ τῆς ὑστέρης νοσούσι, vel νοσέουσι, sublato ξυμβαίνουσι.

Aph. 58. καὶ ἐπὶ ὑστέρῃ, abest ἐπί. καὶ ἐπὶ νεφροῖς ἐμπύοισι.

Aph. 59. ὅτι αὐτὴ οὐ δι᾽ ἑωυτήν, abest αὐτή.

Aph. 60. πορεύωνται.

Aph. 61. ἐχούσῃ αἱ καθάρσιες. πυρετοῦ ἐπιγινομένου.

Aph. 62. γὰρ αὐτῶν ὁ γόνος. μᾶλλον abest καὶ περικαέας. γὰρ καὶ περικεκαυμέναι. αἱ τοιαῦται in quibusdam abest.

Aph. 63. ἢ γὰρ διὰ τὴν ἀραιότητα. ἔξω φέρεται τὸ πνεῦμα τὸ αὐτὸ τοῦτο γίνε).

Aph. 64. κεφαλαλγέουσι κακόν. κακὸν δὲ καὶ πυρεταίνουσιν, καὶ οἷσιν ὑποχ. χολώδεες αἱ διαχωρήσιες. μηδενὸς ὧν προείρηται σημείων παρεόντ.

Aph. 65. ἐφ᾽ ἕλκεσιν φύεται, οὐ μάλα. πλευροῦ ὀξέαι ἐκπύησις ἢ δυσεντ. sublato ἢ ante ἐκπύησις. 2. v. τούτων δ᾽ ἀφανισθέντων.

Aph. 66. οἰδήματα μὴ φαίνη).

Aph. 68. ὠφελέει, sect. 2. lib. 6. epid. scilicet 27. habetur ὠφελήσει.

Ibidem ratio affertur à Gal. in Comment.
Aph.70. οἱ ὑπὸ τεταρταίου ἁλισκόμ.
Aph.71. ὅσοισι δέρμ. καρφαλέα καὶ σκληρὰ, ἄνευ ἱδρῶτος.

Aphorismorum liber VI. pag. tomi quinti operum Galeni 300.

Aph.2. οἷσι ῥῖνες ὑγραὶ φύσει. καὶ ἡ γονὴ ὑγρὰ, ὑγιαίνουσι νοσηρότεροι. οἷσι δὲ τἀναντία ὑγιεινοτέρως.
Aph.4. τὰ περιμάδαρα ἕλκη, κακοήθη.
Aph.5. ἐν τοῖσιν ὀπίσθιοισιν μέρεσιν, εἰ μέγα διαφέρ.
Aph.6. τὰ νεφριτικὰ καὶ τὰ κατὰ τὴν κύστιν ἐργωδῶς ὑγιάζεται τοῖσι πρεσβυτέροισι. & abest ἀλγήματα.
Aph.7. μετέωρα κουφά. τὰ δὲ μὴ μετ.
Aph.11. pro νεφριτικοῖσιν, alij legunt quemadmodum & aph. 38. lib.7. pro νεφριτικὰ quidam φρενιτικὰ legũt φρενιτικοῖσιν & in textu & in Commentario sect. 2. lib. 6. epid. Commen. 14. melancholiam sanant hæmorrhoides & varices maniam. vt etiam constat ex aph. 21. huius libri sexti.
Aph. 15. λύει τὴν νόσον pro διάῤῥοιαν.
Aph.16. ἢ ὑπὸ περιπλευμονίης, abest horum secundum ὑπό.
Aph.18. ἢ φρένας, ἤ τι τῶν ἐντέρων τῶν λεπτῶν sublato τι, quod est post ἐντέρων.
Aph.19. ὅσα ἀλγήματα ἐκ τῆς νόσου.
Aph.23. πουλὺν χρόνον ἔχον διατελέῃ. Paulus Æg. lib. 3. cap. 14. præter φόβον & δυσθυμίην addit μισανθρωπίαν.
Aph.24. ἐντέρων ἢν διακοπῇ τι τῶν λεπτῶν, οὐ ξυμφύεται.
Aph.26. τρόμοι γίνονται παρακοπὴν λύει.
Aph.27. ὅσοι ἔμπυοι ἢ ὑδρωπ. ἀθρόον, ἅπαντες ἀπόλλυνται.
Aph. 29. καταμήνια αὐτῆς ἐκλ.
Aph.38. καρκίνοι κρυπτοὶ γίνονται.
Aph.39. γίνεται ἢ ἀπὸ πληρώσεως.
Aph.40. ὁκόσοισι. πυρετὸς ἐπιγινόμενος.
Aph.43. ὁκόσοις σπληνώδεες. μακρῆς τῆς δυσεντερ.
Aph.45. ἕλκεα ὅσα ἐνιαύσια. χρόνον ἴσχει, ἀνάγκη.
Aph.50. ὁκόσοισιν ἂν ὁ ἐγκέφ. πυρετὸν ἢ χολῆς ἔμετον.
Aph.51. ὀδύναι ἐξαίφνης γίνονται.
Aph.52. ὑποφαίνηταί τι τοῦ λευκοῦ ξυμβαλλομένων τῶν βλεφάρων. μὴ ἐκ διαῤῥοίης ἐόν τι ἢ ἐκ φαρμακοπ.
Aph.56. ἀποπληξίην γὰρ τοῦ σώμ. sublato ἢ quod est ante ἀποπληξίην, in fine est σημαίνουσι.
Aph.57. ἡλικίην τῷ abest. & pro ἄχρις est μέχρις.
Aph.59. χρονίης abest. ἐξίσταται τὸ ἰσχίον καὶ πάλιν. μύξαι γίνονται sine ἐπί.

Liber VII. Aphorismorum pag. 315. in quinto tomo operum Galeni impressorum Basileæ.

Aph.5. ἐπὶ μανίῃ ἢ δυσεντερίῃ, ἢ abest.
Aph.8. ἔκλυσις, ἢ ἔμετος, ἢ λειποψυχίη γίνεται.
Aph.9. ἢ καὶ σπασμὸς, abest ἤ.
Aph.10. ἢ λύγξ, ἢ σπασμὸς, abest vtique ἤ.
Aph. 13. ἰσχυροῖς.
Aph.14. πληγῇ εἰς τὴν κεφ.

Aph.15. In fin. aph. κακὸν abest in aliis exemplaribus.
Aph. 24. διακοπῇ ἔκπληξις ἢ παραφροσύνη.
Aph.27. ἐπιγινόμενος.
Aph.28. χόνδρος ἐν τῷ σώματι ἀποκοπῇ, οὐκ αὔξεται.
Aph.29. διάῤῥοια ἐπιγένηται ἰσχυρὴ λύει τὴν νοῦσον.
Aph.32. ὀξείην τὴν ἀῤῥωστίην σημαίνουσι.
Aph.33. ὁκόσοισι διεστηκότα τὰ οὖρα γίνεται, sublato δέ. ταραχὴ ἐν τῷ σώματι ἐστὶν ἰσχυρή.
Aph.34. νεφριτικὸν σημαίνει, καὶ μακρὴν τὴν ἀῤῥωστ.
Aph.35. ἡ ὑπόστασις. καὶ ὀξέα, abest καί.
Aph.36. ἢν μὲν οὖν περὶ τοὺς ἔξω. ad fin. aph. μᾶλλον abest.
Aph.37. θεραπεύειν δὲ καὶ τοῖσι ψυκτικοῖσιν τοῖσι συπτικοῖσιν.
Aph.40. γίνεται abest.
Aph.41. οὐκ ἀγαθὸν, κακόν.
Aph.42. χολῆς ἔχει τὴν φύσιν ὕδατος πολλοῦ θερμοῦ sublato καί.
Aph.45. ἢ δὲ ὀσφῦ ἀμόργη.
Aph.47. ἀνέλπιστοι γίνεται.
Aph.49. οἴδημα ἢ ἐρύθημα ἐπὶ τῷ στήθει.
Aph.50. ὁκόσοισι ἂν ὁ ἐγκέφαλος σφακελισθῇ, ἐν τρισίν.
Aph. 51. τῇ κεφαλῇ κενεοῦ.
Aph.52. ἧπαρ περιωδυνέοισι. ἐπιγινόμενος, λύει.
Aph.53. ὁκόσοις συμφέρει. χρὴ ἔαρος.
Aph.54. οὐκ ἔχον δι' ἔξοδον. ad fin. aph. τῆς νόσου.
Aph. 55. ὁκόσοισι δὲ δὴ τὸ ἧπαρ.
Aph.56. οἶνος ἴσῳ πινόμενος ὕδατι, λύει.
Aph.57. φύματα φύεται.
Aph. 58. ὁκόσοισι ἂν ὁ ἐγκεφ.
Aph.59. δεῖ abest.
Aph.60. ἐξ ἑτέρου μεταλαμβάνει, μῆκος.
Aph.61. ἀπάγειν τῷ ἰσχυρῷ.

Pag. 327. tomi V. operum Galeni impressorum Basileæ.

V.1. τρίτης ἰσχυροὶ γίνονται.
3. ὁκόσοις ἐν πυρετοῖσι μακροῖσι φύματα εἰς τὰ ἄρθρα, ἢ πόνοι ἐγγίνονται οὗτοι σιτίοισι πλείοισι χρέονται.
V.4. ὁκόσοις δὲ φύματα μακρὰ, εἰς τὰ ἄρθρα, τουτέοισι πόνοι ἐκ πυρετοῦ, & abest γίνονται.
Aph.62. τῷ δὲ κάμνοντι, vel κάμνοντι δὲ, νοῦσος.
Aph.63. ὑποχωρέουσι. ad fin. scilicet v. νοσερὰ abest.
Aph.64. ξύσματα καὶ ἢν ὀλίγα ᾖ. ἡ νοῦσος γίγνηται ὀλιγη. δίδως τὰ ῥοφήματα. sequitur altera lectio huius aph. 64. pag. seq. 328. ὁκόσα ἂν κάτω ὠμά. πλείων, ἢν ἐλάσσω, ἐλασ.
Aph.65. ἀγαθαὶ, καὶ κατὰ κοιλίην καὶ κύστιν. V.1. τοῖσι μὴ διαλείπουσιν, abest τοῖσι.
Aph.66. χρὴ ὅκου ἄν τις βούλεται καθαίρειν καὶ ἢν μὲν ἄνω, στῆσαι τὴν κοιλίαν κάτω, ῥυψῶσαι τὴν κοιλίην.
Aph.69. V.2. ἢν μὴ ἀκούῃ ἤδη ἀσθενέος.
Aph.70. ὕδρωψ ἐπιγίνεται.
Aph.72. λιεντερίη ἐπιγίνεται.
Aph.74. καὶ πύου, abest τοῦ.
Aph.75. κατὰ τὴν κύστιν, abest τήν. κατὰ τὴν κοιλίην ὑποχώρησις. κατὰ τὰς σάρκας, abest τάς.

IOANNIS MARTINI MEDICI VARIÆ LECTIONES.

Ex lib. 1. epid.

P.311.v.5. post ἐκρίθη habet Aldi codex ἐκ ἀνάλγητος ἐκ τῶν αὐτῶν παθημάτων.

Ex lib. 2. epid.

Ead.pag.v.16.N.p.73.l.A. ὕδατι λαύρῳ. δι᾽ ὅλου. Gal.cap.4.lib.1.de temp.sic distinguit ὕδατι λαύρῳ δι᾽ ὅλου.

Ibid.ἐγχύετο, Gal. ἐγχύοντο ibid.

17. ἐν τῷ δέρματι, Gal.ibid. ὑπὸ τὸ δέρμα.

18.πυελίνκαυστοι διανίσταντο, Gal.ad progn.60.sect.2. sic legit πυελί- 10 καυστοι ἐπανίσταντο.

P.315.v.2.N.p.103.l.E. φαρμάκων τρόποις, &c. Gal.cap.4.lib.de theriaca ad Pis. hunc locum citat ac multò aliter legit, scilicet sic.

2.γίνεται, Gal. legit γεγένηται.

3.οὐ γὰρ πάντες, ἀλλ᾽. Gal.οὐ γὰρ πάντες ὁμοίως, ἀλλ᾽.

Ibid.ἐγκεῖνται. Gal.σύγκειν).

Ibid.καὶ ἄλλο τι. Gal.καὶ ἀλλ᾽ ὅσα.

4.διαχλειασμοῖσιν. Gal.καὶ οἱ διαχλειασμοί.

Ibid.ἕως τὰ πλεῖστα. Gal.ἕως τὰ πλεῖστα μὴ ὦσι πλείω, καὶ ὁκοῖα.

5.καὶ ὁπότε τοῦ νοσήματος. ἡλικίην, εἰδέαν, δίαιταν, ὁποίη ὥρη ἔπος leg.καὶ 20 ἐφ᾽ ἥτε τοῦ νοσήματος ἡλικία, ἰδέα, διαίτη ἢ ὥρη.

11.ἐμπεδοτίμην leg.ἔμπεδον ὅτι ἦν.

P.316.v.24.N.p.115.l. G. τὰ αἴω νεμώμενα. Ex aph.67.lib.5.leg. τὰ ἔνωμα.

Pag.317.v.38.N.p.128.l.E.βήσση.ἦν leg.βήσση κακόν.ἦν.

Ex lib. 3. epid.

P.321.v.10.post ἔπα.τι. Gal. addit ὀξύ.

P.322.v.23.N.p.168.l.E πεπασμός, leg. πλάδος.

27.ἢ τὰ περὶ κνήμια ἐψιλοῦτο, Gal.ἢ τὰ περὶ κνήμην ἀπεψιλοῦτο.

Ex lib. 4. epid.

P.333.v.32.N.p.222.l.G.πέθηπε, leg. πέθεσαι.

Ex lib. 6. epid.

P.344.v.17.N.p.261.l.B.ὀδύνην, leg.ὀδύνη.

20.κατ᾽ ἧπαρ, leg.κατὰ τό.

Ibid.διαδόντα, διαδίδοντα.

Ex lib. 7. epid.

P.361.v.34.N.p.324.l.A.περαίνεται, leg.περαίνεται.

Ibid.ληρῶσι, leg. λήξωσι.

P.363.v.23.N.p.328.l.A.δηλοῦσι, leg. κρινοῦσι in futuro.

Errata.

Pag.11. ΕΠΙΘΗΜΙΩΝ ΕΠΙΔΗΜΙΩΝ leg. p.12.v.15.post π(adde)λύ. p.15.v.22.πάχη τάχει l. Ib.v.33.post ηδέως (adde) διαχέεσθαι, & lib. 3 .epid. ηδέως. Ib.v.45.sunt sint l. p.16.v.58.ςρόφιλος ςρόβιλος l. p.18.v.25. post ἤρξαντο (adde) ἔτι δ' οἷς ἐκ ὀλίγοισιν ἐξ ἄλλων πυρετῶν καὶ νοσημάτων ἀποςάσιες ἐς τεταρταίες ἐγένοντο. Ib.v.33.exectis erectis l. Ib.v.58.habant habent l. p.19.v.29.νοσήψ νοσέψ l. p.20. v.16.ἐμάθομεν ἐμάθομεν l. p.24.v.5.ἐκμαρθῶναι ἐκμαρῆναι l. Ibid.v.21.At Ad l. Ib.v.23.ἰδίαι ἰδίαι l.& pro ζαυθον ξανθός. Ib.v.25. ἐνίοτε ἐνίοτε l. Ib.v.43.λιπαρὸν λαπαρὸν l. Ib.v.45.σκοτώδεα σκοτώδεα l. P.26.v.33.ἐπέθανον ἀπέθανον l. P.28.v.15.geminæ genuinæ l. Ib.v.16.ἐξεύδοντες ἐρεύδονται l. Ib.v.17.γυναιξιν γυναιξὶν l. P.29.v.47.Porrò Pro l. P.31.v.31.profectiori prouectiori l. P.32.v.64.εἰκοςαίοισι εἰκοςαίοισι l. P.33.v.50.ἐπέρρυζωσαν ἐπερρίζωσαν l. Ib.v.60.διανοήμασι διανοήμασι l. P.35.v.vlt.καὶ καὶ alterum καὶ dele. P.37.v.37. post συνεχέες εἰσὶν coniungi debet & spatium illud magnum repleri. Ib.v.56.sydericas hydericas l. P.38.v.48. reabse reapse l. Ib.v.60.2.& l. P.39.v.29.percurrere præcurrere l. P.41.v.48.ἠνίζατο ἠνίξατο l. P.43.v.56.ἔγραψεν ἔγραψεν l. P.44.v.12. κακοθυσαμένως κακοθευσαμένως l. Ib.v.28.φιλίσου φιλίσκε l. P.45.v.45.ἐξυθρὰ ἐρυθρὰ l.& v.29.καπακόρεα καπακορέα l. P.46.v.3.& ex l. Ibid.v.32. θερμοῦ θερμῆς l. P.48.v.10.πνεύματος πνεύματος l. Ib.v.17.erant erunt l. Ib.v.vlt.soluere solere l. P.49.v.30.post refrigerationem (adde) quæ. Ib.v.53.& attentat,& dele. P.50.v.9.flatum flatuum l. Ib.v.60.post pauca(adde) & nigra. Ib.v.66. primúq; primumq; l. Ib.v.69.atba alba l. P.51.v.1.subleuatus sublatus l. Ib.v.13.Si Sic l. P.52.v.26.secuti sumus dele. P.53.v.47.locus locos l. P.54.v.43.intelligat intelligit l. P.55.v.13.ἀνας ραμμένα ἀνεςραμμένα l. P.56.v.5.ἀνεσπασμένως ἀνεσπασμένος l. Ib.v.48.σιτεομένυ σιτεομένυ l. Ib.v.57.Sed Et l. Ib.v.60.nec ac l. P.59.v.6.officij officia l. P.60.v.30.& æstuante exæstuante l. Ib.v.60 παρέλεγον παρέλεγον l. P.61.v.68.παλειπὼν παραλειπὼν l. Ib.v.61.ὥσπερ καὶ καὶ dele. P.64.v.12.ἂν ὃν l. P.65.v.70.quidem quidam l. P.66.v.66.indicario iudicatorio l. P.67.v.49.vox linguam deficit, l. linguæ vox soluta. P.68.v.16. sit sint l. Ib.v.68. subsiderunt subsederunt l. P.71.v.22.quod quot l. P.73.v.8.διεκριτόπεα διεκελτόπεα l. Ib.v.54.διαβρουχλῶ διαβρωχλῶ l. Ibid.v.64.δακνοδέςεροι δακνωδέςεροι l. P.74.v.60.δερμὰ θερμὰ l. Ibid.v.67.fiacas siccas l. P.78.v.47.post hanc(adde) rem. P.79.v.12.ἐμπηείας ἐμπηείας l. Ib.v.19.ἀελσαι ἀελσαι l. Ib.v.40.iudicatoriæ iudicatoria l. Ibid.v.63.παλινδρομίωσιν παλινδρομέωσιν l. P.80.v.52.ἀμβλώσκυ ἀμβλώσκειν l. Ib.v.68.ἀμφωτέρως ἀμφοτέρως l. P.81.v.11.βλέβας φλέβας l. Ibid.v.29.geminus genuinus l. Ib.v.48. confecto conferto l. P.82.v.12.Hippocrates Hippocr. l. P.83.v.11.μωρτὰ κυρτὰ l. P.85.v.41.τ τῆς l. P.86.v.14.inter interna l. Ibid.v.17. μέλαινα μέλαιναι l. Ibid.v.vlt.parum paruum l. P.87.v.41.φλέβες φλέβας l. Ibid.56.ταχέος ταχέως l. P.88.v.26.via vita l. P.90 v.25. χαλκούσης χασκόσης l. P.91.v.34.& exhibita,& dele. Ibid.v.35.eamque eumque. Ib.v.55. ἀχόμενα ἀγόμενα l. P.93.v.14. effici affici l. P.96.v.69.ἐπεχεάτο κεραινομένης, ἐπεχεάτο ὑδραινομένης l. P.97.v.14.ciuitatis cauitatis l. Ibid.v.18. circunscribebantur circunscribebatur l. P.98.v.20.ea eo l. P.99.v.47. τὸ τῶν l. Ibid.v.57.νόσημα νοσήμασι l. P.101.v.40.concusationem concussationem l. P.103.v.68.vt & l. P.104.v.35.nihil mihi l. Ibid.v.39.significari significare l. P.105.v.22.χωλαῖ χαλαῖ l. P.106.v.58. post improbanda(adde) non & leg. non est. P.108.v.1.αὐτὶ αὐτὰ l. Ibid.v.21.statuum flatuum l. P.136.v.23.διαιρεθῆς διαιρεθεὶς l. P.137.v.5.succu succo l. Ib.v.12.coërcitionem coërcionem l. Ib.v.25.Hippocrates Hippocrati l. Ib.v.27.Qui Quin l. P.138.v.44.promitur ponitur l. p.139.v.53.ἰδρόση ἱδρῶσι l. P.140.v.22.temporare temperare l. Ib.v.68.ὑδριῶντα ὑδεριῶντα l. P.143.v.37.ponderis ponderi l. Ibid.v.44.temere fuisse l. Ib.v.vlt.elleuatione alleuatione l. P.145.v.45. eluuio eluuione l. P.148.v.38.Ictere Ictero l. P.151.v.48.obstinata obstinatæ l. Ibid.v.67.nimiam minimam l. P.153.v.32.δεομένην δεομένων l. P.155.v.34.πόπων ποτῶν l. Ibid.v.48.κρωσμένω κινυμένω l. P.158.v.43.pertenditur portenditur l. Ibid.v.60.theoria cum, theoria, cùm l. P.159.v.4.aph.24.29.l. Ibid.42.φλινώδεις φλινώδεις l. P.160.v.27.quo quod l. Ibid.v.60.magnum magnam l. Ibid.v.61.transeat cum transeat, cùm l. P.161.v.39.calidi calido l. P.162.v.28 arida cruda l. Ibid.v.60.inuolutus conuolutus l. P.164.v.16.proprior proprios l. P.169.v.5.post febre(adde) ardente. Ibid.v.66.virile virili l. P.170.v.38.τρήσας φήσας l. P.172.v.32.videmur videntur l. P.173.v.37.humiditatem humiditatum l. Ibid.v.41.διέρωπείας διεντερείας leg. Ibid.v.58. ἀνέιλεσθαι ἀναλεῖσθαι l. P.178.v.45.exerendi egerendi l. P.177.v.10.φακώδη φακώδεα l. Ibid.v.59.conceruandam coaceruandam l. P.178.v.36.ὁ περιόδῳ ἐν περιόδῳ l. P.179.v.41.contingit contigit l. P.229.v.9.ἀλθούσης ἐλθούσης l. Ib.v.26.quæ per per quæ l. P.230.v.20,ἐκρασίαι ἀκρασίαι l. P.231.v.14.Aponiensem Aponensem l. P.234.v.58.Οἰνιάδεσιν Οἰνιάδῃσιν l. P.235.v.49.ruber rubet l. Ibid.v.49.ἐλαπείχθη ἐλαπάχθη l. P.236.v.2.ἐκαύθη ἐκαύθη l. Ibid.v.6.deplotionem depletionem l. Ibid.p.15. libro lib. l. P.238.v.54.sublata subluta l. P.236.v.12.purganti purgante l. Ib.v.46.ἄκομαι ἄομαι l. P.217.v.67. περεσεβήθη περεσεβλήθη leg. P.218.v.13.vterusque venterque l. Ib.v.17.Apomanti Apemanti l. P.219.v.48.ὀδυνώδεος ὀδυνώδεα l. Ib.v.70.καρυνώθη καρυκώδη l.& rursus v.seq. P.220.v.23.distenti distendi l. P.221.v.37.λεφοῦ λέχοῦ l. P.222.v.4.Μινέω Μενέω l. P.222.v.51. vtriusque vtrisque l. P.224.v.48.πνευματώδεος πνευματώδεες l. P.227.v.30 ναυσέη ναυσίη l. P.253.v.27.stercore stertore l. P.254.v.35.Deligatio Deligato l. P.257.v.42.ἀλμυρώδεος ἀλμυρώδεες l. P.258.v.12.ambiguimus ambigimus l. Ib.v.72.ὡς ἐς l. P.259.v.1.incenduntur intenduntur l. Ib.v.32.accessus abscessus l. P.260.v.41.γίνεται leg.& v.seq. Ib.v.47.oculo oculi l. Ib.v.57. significat significet l. Ib.v.66.pro per l. Ib.v.70.fixisq; & immotis oculis fixosq; & immotos oculos l. P.261.v.51.distentionem distentionum l. P.262.v.27.εἰτ' ἄτ' l. P.263.v.18.ἐξώπισις ἐσώπισις l. Ib.v.35.libro lib.leg. Ib.v.42.libro lib.l. Ib.v.47. dictam dicam l. Ib.v.54.explicatur explicatus l. Ib.v.59.quæ qui l. Ibid.v.64.παρεχέπύψ παροχέπύψ l. P.264.v.8.vacuandus vacuandas leg.

HIPPOCRATIS COI
MEDICORVM PRINCIPIS,
OPERVM OMNIVM,
Sectio VIII.

τὰ ἐξωλικὰ, hoc est, externa, continens.

Quæ hac sectione contineantur sequens pagina indicabit.

Omnia nunc recens interpretatione Latina, & breuibus Notis donata.

ANVTIO FOESIO Mediomatrico Medico authore.

Sectione octaua continentur,

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ.

HIPPOCRATIS EPISTOLAE.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ μέγας Ἀρταξέρξης Παίτῳ χαίρειν.

ΝΟΥΣΟΣ προσπεπέλασεν, ἡ καλουμένη λοιμικὴ, τοῖς στρατεύμασιν ἡμῶν. καὶ πολλὰ πολλάκις ποιησάντων ἡμῶν, ἔνδοσιν οὐκ ἔδωκεν. ὅθεν ἀξιῶ σε 10 παντοίως, καὶ πάσαις ταῖς παρ' ἐμοῦ διδομέναις δωρεαῖς, ἤτι τῇ ἐκ φύσεως συντεινομένῃ, ἤτι τῇ ἐκ τέχνης ἀρήξεων, ἢ τινος ἑτέρου ἀνδρὸς ἑρμηνεύειν δυναμένου ἰήσασθαι, πέμπε τάχος, μάστιζον, ἀξιῶ, τὸ πάθος. ἅλωκε γὰρ κατὰ τὸν ὄχλον, καὶ πολὺς ἅλες, πνεῦμα μέγα, καὶ πυκνὸν ἔχων. οὐ πολεμοῦντες, πολεμούμεθα, ἐχθρὸν ἔχοντες τὸν θῆρα, λυμαινόμενον τὰ ποίμνια. τέτρωκε πολλούς. δυσιάτους ἐποίησε. πικρὰ βέλη βελῶν καταπέμπει. οὐ φέρω γνώμην. οὐκ ἔτι ἔχω μετ' ἀνδρῶν γονίμων βουλεύσασθαι. λῦε 20 ταῦτα πάντα, μὴ διαλείψας ἀγαθῇ συμβουλῇ. ἔρρωσο.

MAGNVS ARTAXERXES Rex regum Pæto S.

MORBVS pestilens dictus nostris exercitibus se applicuit, nobisq; crebrò multa molientibus nihil dum remisit. Quare prorsus te pro meis in te collatis beneficiis oro, vt quàprimùm aliquod ex ingenio tuo excogitatum præsidium, aut aliquod ex arte remedium, aut alicuius qui mederi queat consilium ad nos mittas. Propulsa oro hanc affectionem. Publicè enim nostras copias magna inuasit anxietas, easque multùm & sæpe suo afflatu inficit. Non oppugnantes oppugnamur, cùm hostem habeamus feram istam gregem nostrum deuastantem, quæ multos acerbis iaculis immissis sauciauit, & immedicabiles reddidit. Angor animo, neque habeo quid iam consilij cum familiaribus capiam. Solue omnia, neq; nos tuo optimo consilio destitue. Vale.

Παῖτος βασιλεῖ βασιλέων τῷ μεγάλῳ Ἀρταξέρξῃ χαίρειν.

ΤΑ φυσικὰ βοηθήματα, οὐ λύει τὴν ἐπιδημίαν λοιμικοῦ πάθους. ἃ δὲ ἐκ φύσεως γίνεται νοσήματα, αὐτὴ ἡ φύσις ἰᾶται κρίνουσα. ὅσα δὲ ἐξ ἐπιδημίας, τέχνη, τεχνικῶς κρίνουσα τὴν τροπὴν τῶν σωμάτων. Ἱπποκράτης δὲ ἰητρὸς, ἰῆται τοῦτο τὸ πάθος. τῷ γένει μὲν οὖν ἐστὶ Δωριεύς. πόλεως δὲ Κῶ. πατρὸς δὲ Ἡρακλείδα τοῦ Ἱπποκράτους, τοῦ Γνωσιδίκου. τοῦ Νέβρου. τοῦ Σωστρά- 30 του. τοῦ Θεοδώρου. τοῦ Κλεομυττάδα. τοῦ Κρισαμίδος. οὗτος θεία φύσει κέχρηται. καὶ ἐκ μικρῶν καὶ ἰδιωτικῶν, εἰς μεγάλα καὶ τεχνικὰ προήγαγε τὴν ἰητρικήν. γίνεται μὲν οὖν ὁ θεῖος Ἱπποκράτης, ἔνατος μὲν ἀπὸ Κρισάμιδος τοῦ βασιλέως. ὀκτωκαιδέκατος δὲ ἀπὸ Ἀσκληπιοῦ. εἰκοστὸς δὲ ἀπὸ Διός. μητρὸς δὲ Πραξιθέας, τῆς Φαιναρέτης, ἐκ τῆς οἰκίας τῶν Ἡρακλειδῶν. ὥστε κατ' ἀμφότερα τὰ σπέρματα, θεῶν ἀπόγονός ἐστιν ὁ θεῖος Ἱπποκράτης. πατρὸς μὲν παῖδος, Ἀσκληπιάδης ὢν πατρὸς μητρός,

Pætus Regi regum Magno Artaxerxi.

QVæ à natura præsidia petuntur, morbum pestilentem populariter grassantem non soluunt. Morbos autem ex natura ortos, natura ipsa per iudicationem curat. Qui verò populariter grassantur, eos ars ex artificio corporum mutationem discernens curat. At Hippocrates Medicus hunc morbum sanat, à Doriensibus oriundus, & ciuitate Co, patre verò Heraclide Hippocratis filio, ex Gnosidico, Nebro, Sostrate, Theodoro, Cleomyttada, Crisamida. Hic diuina natura præditus, ex paruis ac vulgaribus initiis in magnam artem Medicinam prouexit. Ortu igitur diuinus est Hippocrates, nonus quidem à Crisanide rege, ab Æsculapio verò decimus octauus, à Ioue vigesimus, matre verò Praxithea Phænaretes filia, ex Heraclidarum familia. Quare ex vtroque semine à Diis oriundus diuinus Hippocrates, ex patre quidem Asclepiadarum familiam attingens, ex matre verò

Heraclidarum. Artem verò tum ex patre Heraclide, tum ex auo Hippocrate didicit. Verùm ab his quidē, vt par est, primùm artis mysteriis initiatus, quæ eos tenuisse credibile est, ipse deinde diuino ingenio præditus vniuersam artem didicit, tantò ingenij dexteritate maiores suos superans, quantò etiam iis artis excellentia præstitit. Expellit autem non ferarum quidem, sed ferorum & agrestium morborum genus, & per magnos terræ & maris tractus Æsculapij auxilia, non secus ac Triptolemus Cereris semina dispergit. Quamobrem iustissimis de causis in multis terrarum locis etiam ipse diuinis honoribus affectus est, & ab Atheniēsibus iisdem quibus Hercules & Æsculapius muneribus cohonestatus est. Hunc accersiri iube, aurique & argenti quantum volet dato. Hic enim non vnum huius mali sanandi modum tenet. Hic est sanitatis pater ac conseruator, hic dolores curat, & vt breuiter dicam, hic diuinæ scientię princeps est. Vale.

Ἡρακλείδης. ἔμαθε δὲ τὴν τέχνην, παρά τε τοῦ πατρὸς Ἡρακλείδου, καὶ παρὰ τοῦ πάππου Ἱπποκράτους. ἀλλὰ παρὰ μὲν τούτοις, ὡς εἰκὸς, τὰ πρῶτα ἐμυήθη τῆς ἰητρικῆς, ὅσα πιθανὸν ἦν καὶ τούτοις εἰδέναι. τὴν δὲ σύμπασαν τέχνην, αὐτὸς ἑωυτὸν ἐδίδαξεν, θείᾳ φύσει κεχρημένος. καὶ τοσοῦτον ὑπερβεβηκὼς τῇ τῆς ψυχῆς εὐφυΐᾳ τοὺς προγόνους, ὅσον διενήνοχεν αὐτῶν καὶ τῇ τῆς τέχνης ἀρετῇ. καθαίρει δὲ οὐ θηρίων μὲν γένος, θηριωδῶν δὲ νοσημάτων καὶ ἀγρίων πολλὴν γῆν καὶ θάλασσαν, διασπείρων πανταχόθεν, ὥσπερ ὁ Τριπτόλεμος τὰ τῆς Δήμητρος σπέρματα, τὰ τοῦ Ἀσκληπιοῦ βοηθήματα. τοιγαροῦν δικαιότατα καὶ αὐτὸς ἀνιέρωται πολλαχοῦ τῆς γῆς. ἠξίωταί τε τῶν αὐτῶν Ἡρακλεῖ τε καὶ Ἀσκληπιῷ παρὰ Ἀθηναίων δωρεῶν. αὐτὸν μεταπέμψαι κελεύων ἀργύριον καὶ χρυσίον ὅσον ἂν βούληται δόσειν αὐτῷ. οὗτος γὰρ ἐπίσταται οὐχ ἕνα τρόπον τῆς ἰήσιος τοῦ πάθεος. οὗτος πατὴρ ὑγείας. οὗτος σωτήρ. οὗτος ἀκεσώδυνος. οὗτος ἁπλῶς ἡγεμὼν τῆς θεοπρεποῦς ἐπιστήμης. ἔρρωσο.

Rex regum Magnus Artaxerxes Hystani Hellesponti Præfecto.

Βασιλεὺς βασιλέων μέγας Ἀρταξέρξης Ὑστάνῃ Ἑλλησπόντου ὑπάρχῳ.

HIppocratis Medici Coi, ab Æsculapio oriundi, artis etiam gloria ad me peruenit. Auri igitur quantum volet, reliquaque quibus indiget effusè ei exhibeto, & ad nos mittito. Cum Persarum enim optimatibus eodem erit honore. Et si quis alius in Europa prudentia excellit, eum in familiam Regiam, nihil diuitiis parcens asciscito. Neque enim viros qui consilio valeant, inuenire est facile. Vale.

ΙΠποκράτους ἰητροῦ Κῴου, ἀπὸ Ἀσκληπιοῦ γεγονότος, καὶ ἐς ἐμὲ κλέος ἀφῖκται τῆς τέχνης. δὸς οὖν αὐτῷ χρυσὸν ὁκόσον ἂν βούληται. καὶ τὰ ἄλλα χύδην ὧν σπανίζει. καὶ πέμπε ἐς ἡμέας. ἔσται γὰρ ἰσότιμος Περσέων τοῖς ἀρίστοις. καὶ εἴ τις ἄλλος ἀνὴρ κατ' Εὐρώπην ἀγαθὸς, φίλον οἴκῳ βασιλέως ποιέο, μὴ φειδόμενος ὄλβου. ἄνδρας γὰρ εὑρεῖν δυναμένους τι κατὰ συμβουλίην, οὐ ῥηΐδιον. ἔρρωσο.

Hystanes Hellesponti Præfectus Hippocrati ex Asclepiadarum familia oriundo S.

Ὑστάνης ὕπαρχος Ἑλλησπόντου Ἱπποκράτει Ἀσκληπιαδῶν ἀπογόνῳ χαίρειν.

REx magnus Artaxerxes tua præsentia opus habet, & ad nos præfectos misit, imperans vt tibi argentum & aurum, cæteraque quibus opus habes, & quæcunque voles abundè exhibeamus, teque ad se breui mittamus. Te enim Persarum optimatibus honore æqualem fore. Tu igitur facito vt quamprimùm aduenias. Vale.

ΒΑσιλεὺς μέγας Ἀρταξέρξης σοῦ χρῄζων, ἔπεμψε πρὸς ἡμέας ὑπάρχους. κελεύων σοι ἀργύριον καὶ χρυσὸν, καὶ τὰ ἄλλα χύδην ὧν σπανίζεις, καὶ ὅσα βούλει, διδόναι καὶ πέμπειν πρὸς ἑωυτὸν ἐν τάχει. ἔσεσθαι γὰρ Περσέων τοῖς ἀρίστοις ἰσότιμον. σὺ οὖν παραγίνου ξυντόμως. ἔρρωσο.

Hippocrates Medicus Hystani Hellesponti Præfecto S.

Ἱπποκράτης ἰητρὸς Ὑστάνῃ Ἑλλησπόντου ὑπάρχῳ χαίρειν.

AD epistolam quam misisti & à Rege venisse asseris, Regi quæ respondeo quàm celerrimè rescribe. Nos victu, vestitu, domo, omniquere ad vitam necessaria cumulatè frui. Persarum autem opibus vti, neque mihi æquum est, neque barbaros morbis liberare, cùm sint Græcorum hostes. Vale.

ΠΡὸς τὴν ἐπιστολὴν, ἣν ἔπεμψας φάμενος παρὰ βασιλέως ἀφῖχθαι, πέμπε βασιλεῖ ἃ λέγω, γράφων ὅτι τάχος. ὅτι καὶ προσφορῇ, καὶ ἐσθῆτι, καὶ οἰκήσει, καὶ πάσῃ τῇ ἐς βίον ἀρκεούσῃ οὐσίῃ χρεόμεθα. Περσέων δὲ ὄλβου, οὔ μοι θέμις ἐπαύρεσθαι. οὐδὲ βαρβάρους ἄνδρας νούσων παύειν, ἐχθροὺς ὑπάρχοντας Ἑλλήνων. ἔρρωσο.

Hippocrates Demetrio S.

Ἱπποκράτης Δημητρίῳ ὑγιαίνειν.

REx Persarum nos ad se vocauit, nesciens mihi potiorem esse sapientiæ quàm auri rationem. Vale.

ΒΑσιλεὺς Περσέων ἡμέας μεταπέμπεται, οὐκ εἰδὼς ὅτι λόγος ἐμοὶ σοφίης χρυσοῦ πλέον δύναται. ἔρρωσο.

Regi regum magno meo Domino Artaxerxi Hystanes Hellesponti Præfectus S.

Βασιλεῖ βασιλέων τῷ ἐμῷ μεγάλῳ δεσπότῃ Ἀρταξέρξῃ Ὑστάνης Ἑλλησπόντου ὕπαρχος χαίρειν.

QVam ad me misisti epistolam, iubens vt ad Hippocratem Coum, & ex Asclepiadarum familia oriundum mitterem, misi, & ab eo responsum accepi, quod scriptis traditum, vt domum tuam mitterem iussit. Gymnasben igitur Dieutychen, qui hoc perferat ad te misi. Vale.

ΗΝ ἔπεμψας ἐπιστολὴν, λέγων πέμψαι Ἱπποκράτει τῷ Κῴῳ, ἀπὸ Ἀσκληπιαδῶν γεγονότι, ἔπεμψα. καὶ παρ' αὐτοῦ δὲ ἐκομισάμην ἀπόκρισιν, ἣν γράψας ἔδωκε, καὶ ἐκέλευσεν εἰς τὸν οἶκον πέμπειν. φέρουσαν οὖν ἀπέσταλκά σοι φάναι Γυμνάσβην Διευτύχη. ἔρρωσο.

Βασιλεὺς βασιλέων μέγας Ἀρταξέρξης Κῴοις τάδε λέγει.

Δότε ἐμοῖς ἀγγέλοις Ἱπποκράτην ἰητρὸν κακοὺς τρόπους ἔχοντα, καὶ εἰς ἐμὲ καὶ εἰς Πέρσας ἀσελγαίνοντα. εἰ δὲ μή, γνώσεσθε καὶ τῆς προτέρης ἁμαρτίας τιμωρείας τίσοντες. δηιώσας γὰρ τὴν ὑμετέραν πόλιν, καὶ νῆσον καταστρέψας, εἰς πέλαγος ποιήσω, μηδὲ εἰς τὸν ἐπίλοιπον χρόνον γνῶναι, εἰ ἦν ἐπὶ τούτῳ τῷ τόπῳ νῆσος, ἢ πόλις Κῶς.

Rex regum Magnus Artaxerxes hæc Cois denunciat.

HIppocratem medicum maligno erga nos animo, & in me & Persas proterue iniurium, nunciis meis reddite. Alioqui noscetis vos etiam primæ culpæ pœnas persoluturos. Vestram enim vrbem ferro & igni deuastatam, & insulam demolitam, pelagus efficiam, vt ne in posterum dignoscatur, an eo loco insula aut vrbs Cos fuerit.

Ἀπόκρισις Κῴων.

Ἔδοξε τῷ δάμῳ, ἀποκρίνασθαι τοῖς παρὰ Ἀρταξέρξου ἀγγέλοις, ὅτι Κῷοι οὐδὲν ἀνάξιον πράξοισιν, οὔτε Μέροπος, οὔτε Ἡρακλέους, οὔτε Ἀσκληπιοῦ, ὧν ἕνεκεν πάντες οἱ πολῖται, οὔτε δώσοισιν Ἱπποκράτεα, οὐδὲ εἰ μέλλοιεν ὀλέθρῳ τῷ κακίστῳ ἀπολέσθαι. καὶ γὰρ Δαρείῳ καὶ Ξέρξῃ ἀπὸ πατέρων ἐπιστολὰς γραψάντων γαῖαν καὶ ὕδωρ αἰτεόντων, οὐκ ἔδωκεν ὁ δᾶμος. ὁρέων αὐτοὺς ὁμοίως τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις θνητοὺς ἐόντας, ἐπ' αὐτοὺς ἰόντας. καὶ νῦν τὴν αὐτὴν ἀπόκρισιν δίδοι ἀπὸ Κῴων, ἀναχωρεῖτε, ὅτι Ἱπποκράτην οὐ δίδοντι ἔκδοτον. ἀπαγγέλλετε οὖν αὐτῷ οἱ ἄγγελοι, ὅτι[10] οὐδὲ οἱ θεοὶ ἀμελήσοισιν ἁμέων.

Coorum Responsum.

ARtaxerxis nunciis populo respondere visum est, Coos nihil Merope, neque Hercule, neque Æsculapio indignum facturos. Ideoque ciues omnes Hippocratem minimè reddituros, etiamsi pessimam mortem oppetere debeant. Dario enim & Xerxi per literas terram & aquam à maioribus nostris petentibus, populus recusauit, cùm eos videret, si se hostiliter persequerentur, æquè ac alios homines mortales esse. Atque etiam nunc idem respondet, vt à Cois recedatis, cùm Hippocratem vobis non sint tradituri. Hoc igitur illi nuncium perferte, quòd & Dij ipsi nostri sunt curam habituri.

Ἀβδηριτῶν ἡ βουλὴ καὶ ὁ δᾶμος Ἱπποκράτει χαίρειν.

Κινδυνεύεται τὰ μέγιστα τῇ πόλει νῦν Ἱππόκρατες ἀνὴρ ἡμέτερος, ὃς καὶ τῷ παρεόντι χρόνῳ καὶ τῷ μέλλοντι αἰεὶ κλέος ἠλπίζετο τῇ πόλει.[11] μηδὲ νῦν δὲ ὦ πάντες θεοὶ φθονηθείη. οὕτως ὑπὸ πολλῆς τῆς κατεχούσης αὐτὸν σοφίης νενόσηκεν, ὥστε φόβος οὐχ ὁ τυχών, αἰ φθαρῇ τὸν λογισμὸν Δημόκριτος, ὄντως δὴ τὴν πόλιν ἡμῶν Ἀβδηριτῶν καταλειφθήσεσθαι. ἐκλαθόμενος γὰρ ἁπάντων, καὶ ἑωυτοῦ πρότερον ἐγρηγορὼς, καὶ νύκτα καὶ ἡμέρην γελῶν ἕκαστα μικρά τε καὶ μεγάλα, καὶ μηδὲν οἰόμενος εἶναι τὸν βίον ὅλον διατελεῖ. γαμεῖ τις, ὁ δὲ ἐμπορεύεται. ὁ δὲ δημηγορεῖ. ἄλλος ἄρχει. πρεσβεύει. χειροτονεῖται. ἀποχειροτονεῖται. νοσεῖ. τιτρώσκεται. τέθνηκεν. ὁ δὲ γελᾷ πάντα. τοὺς μὲν κατηφεῖς τε καὶ σκυθρωποὺς, τοὺς δὲ χαίροντας ὁρῶν. ζητεῖ δὲ ὁ ἀνὴρ καὶ περὶ τῶν ἐν ᾅδου. καὶ γράφει ταῦτα.[12] καὶ εἰδώλων φησὶ πλήρη τὸν ἠέρα εἶναι, καὶ ὀρνέων φωνὰς ὑπακούειν. καὶ πολλάκις νύκτωρ ἐξανιστὰς, μονοσησυχῇ ᾠδὰς ᾄδοντι ἔοικε. καὶ ἀποδημεῖν ἐνίοτε λέγει,[13] εἰς τὴν ἀπειρίην, καὶ Δημοκρίτους εἶναι ὁμοίους ἑωυτῷ ἀναριθμήτους. καὶ συνδιέφθορε τῇ γνώμῃ, τὸ χρῶμα ζῇ. ταῦτα φοβεύμεθα Ἱππόκρατες. ταῦτα ταρασσόμεθα. ἀλλὰ σῶζε, καὶ ταχὺς ἐλθὼν νουθετήσων τὴν πατρίδα, μηδὲ ἡμᾶς ἀποβάλῃς. καὶ γὰρ οὐδὲ ἀπόβλητοι ἐσμέν, καὶ ἐν ἡμῖν μαρτυρία κεῖται. οὐκ αἰ ἀμάρτοις, οὔτε δόξης τῆς ἐπ' αὐτῷ θεραπευθέντι, οὔτε χρημάτων, οὔτε παιδείας. καί τοι τὰ παιδείης, πολλόν σοι βελτίω τῶν τῆς τύχης. ἀλλ' οὖν καὶ ταῦτα συχνὰ παρ' ἡμῶν, καὶ ἄφθονα ἀνύσεται.[14] τῆς γὰρ Δημοκρίτεω ψυχῆς, ἀλλ' οὐδ' εἰ χρυσέη ἦν ἡ πόλις, ἀντάξια βουλήσιος. οὐδ' ὅπου ἀφυστερήσαντα τοὺς νόμους ἡμῶν δοκεῦμεν νοσεῖν

Senatus Populusque Abderitanus Hippocrati S.

IN rem vrbis nostræ nunc maximè periclitatur vir ille, ô Hippocrates, qui etiã nunc & olim huic semper ornamento fore sperabatur. Ac verendum est ne nunc (ô Dij omnes) inuidia laboremus, cùm hic ob multam sapientiam quam consecutus est adeò ægrotet, vt non mediocriter verendum sit, ne si Democritus mente captus fuerit, vrbs nostra Abderitana penitus pro deserta habeatur. Omniũ enim imprimisq; sui oblitus, vigilans noctu & interdiu, singulaq; parua & magna deridens, ac pro nihilo reputans, totam vitam traducit. Ducit aliquis vxorem, hic mercaturam exercet, hic concionem habet, alius magistratũ gerit, legationem obit, populi suffragio magistratus declaratur, abrogatur, ęgrotat, vulneratur, moritur, hic autem ridet omnia, cùm hos quidem demisso & tetrico vultu, illos verò hilares videat. Quin & ea inquirit quæ apud inferos fiunt, & de his scribit, & imaginum plenum aërem esse dicit, seque auium voces intelligere, & sæpe de nocte surgens, solus placidè canere videtur, seseq; quandoq; in infinitionem peregrinari dicit, & innumerabiles sui similes esse Democritos, vnaq; cum mente corpore perditus viuit. Hęc metuimus ô Hippocrates, his de rebus perturbati sumus. Verùm tuo consilio patriam nostram seruaturus citò aduenito, neq; nos despexeris. Neq; enim despiciendi sumus, & nos testimonij authoritate valemus, & de eo seruato neq; gloria tua, neq; pecuniis, neq; eruditionis fama frustraberis. Et quanquam plus apud te valeat doctrinæ quàm fortunæ ratio, hæc tamen tibi à nobis & copiosa & larga offerentur. Etenim pro Democriti salute, non si vrbs aurea sit, voluntati nostræ respondeat, neq; si quicquam ei desit. Leges nostras

Hippocrates ægrotare & delirare existimamus. Adsis vir optime, virum eximium curaturus. Venies non tanquam Medicus, sed velut totius Ioniæ fundator, nos sacratiore muro circumdabis. Vrbem non virum curabis, Senatum ægrotantem, & ne claudatur periclitantem aperies, ipse legum conditor, iudex, magistratus, seruator, & horum artifex aduenies. Hanc in rem te expectamus Hippocrates, hæc nobis eris vbi veneris. Ciuitatum vna non obscura, imò potiùs tota Græcia te orat, vt sapientiæ corpus conserues. Ipsam verò doctrinam apud te legationem obire putato, vt se hac calamitate liberes rogantem. Sapientia certè, vt nobis videtur, omnibus cognata est, & nobis qui ad eam propiùs accessimus, multò magis. Certò scito te à futuro sæculo magnam initurum gratiam, si Democritum veritate, qua eum omnibus præstare posse sperat, non destitueris. Tu enim Æsculapio genere & arte coniunctus es, hic verò Herculis ex fratre nepos, ex quo Abderus, vt profectò aliquando audisti, cuius nomen ciuitas habet. Quare illi etiam grata futura est Democriti curatio. Cùm igitur videas Hippocrates populum & virum egregium ad sensuum stupiditatem delabi, ad nos vt festines rogamus. Mirũ quòd etiam exuberantia bona morbi existunt. Democritus enim quantum sapientiæ acumine valuit, in tantum nunc periclitatur, ne mentis stupore & dementia malè afficiatur. At reliquum Abderitanum vulgus ineruditum, sensu quidem communi fruitur. Quinetiam qui antea imprudentes habebantur, ad sapientis morbum discernendum nunc quidem perspicaciores sunt. Adesto igitur cum Æsculapio patre, cum Herculis filia Epione, cum filiis qui ad Ilium in expeditionem profecti sunt. Adesto nunc Pæonia tecum morbi remedia afferens. Terra vberibus fructibus, radicibus, herbis, & floribus ad depellendam insaniam ferax est, neque ferè vnquam fœcundiùs producent, neque terra, neq; montium iuga, quàm quæ nunc ad Democriti salutem. Vale.

Ἱπποκράτες τοὺς νόμους παραλαμβάνειν. ἴθι θεραπεύσων ἀνδρῶν φέριστε, ἄνδρα ἀείσημον. οὐκ ἰατρὸς, ἀλλὰ κτίστης ἐὼν ὅλης τῆς Ἰωνίης. περιβαλῶν ἡμῖν ἱερώτερον τεῖχος. πόλιν,[15] οὐκ ἄνδρα θεραπεύσεις. βουλὴν δὲ νοσοῦσαν καὶ κινδυνεύουσαν ἀποκλεισθῆναι, μέλλοις ἀνοιγνύναι αὐτὸς νομοθέτης. αὐτὸς δικαστής. αὐτὸς ἄρχων. αὐτὸς σωτὴρ. καὶ τούτων τεχνίτης ἀφίξῃ. ταῦτά σε προσδοκῶμεν Ἱππόκρατες, ταῦτα καὶ γενόμενος ἐλθών. μία πόλεων οὐκ ἄσημος, μᾶλλον δὲ ἡ Ἑλλὰς ὅλη, δεῖταί σου φυλάξαι σῶμα σοφίης. αὐτὴν δὲ δόκει παιδείαν πρεσβεύειν πρὸς σὲ τῆς παρακοπῆς ταύτης ἀπαλλαγῆναι δεομένην. ξυγγενὴς μὲν οὖν ὡς ἔοικε πᾶσιν σοφία. τοῖς δὲ ἐγγυτέρω κεχωρηκόσιν αὐτῆς ὥσπερ ἡμῖν, καὶ μάλα πλέον.[16] εὖ ἴσθι χάριν, καὶ τῷ μέλλοντι αἰῶνι[17] μὴ παρεγκλίπων Δημόκριτον ἧς ἐλπίζει περιστερήσειν ἀληθείης. σὺ γὰρ Ἀσκληπιῷ προσπέπλεξαι γένος καὶ τέχνην. ὁ δὲ Ἡρακλέους ἐστὶν ἀδελφιδοῦς. ἀφ' οὗ Ἄβδηρος, ὥσπου πυνθάνῃ πάντως, ὡ ἐπώνυμος ἡ πόλις. ὥστε κἀκείνῳ χάρις,[18] ἡ Δημοκρίτου γένοιτ' ἂν ἴησις. ὁρῶν οὖν ὦ Ἱππόκρατες εἰς ἀναισθησίαν ἀπορρέοντα καὶ δῆμον καὶ ἄνδρα ἀείσημον, σπεῦδε πρὸς ἡμέας δεόμεθα. φεῦ ὡς καὶ τὰ ἀγαθὰ περισσεύοντα, νόσοι τυγχάνουσιν. ὁ Δημόκριτος γὰρ ὅσον ἐῤῥώσθη πρὸς ἄκρα σοφίης, ἶσα κινδυνεύει νῦν, ἀποπληξίῃ διανοίας, καὶ ἠλιθιότητι κεκακῶσθαι. οἱ δὲ ἄλλοι ὅσοι πολλοὶ δὲ εἰσὶν Ἀβδηριτῶν μείναντες ἐν ἀπαιδευσίῃ, τόν γε κοινὸν κατέχουσι νοῦν. ἀλλὰ νῦν γε φρονιμώτεροι νόσον σοφοῦ κρίνειν, οἱ πρὶν ἄφρονες. ἴθι οὖν μετ' Ἀσκληπιοῦ πατρὸς. ἴθι μετ' Ἡρακλέους, θυγατρὸς Ἠπιόνης. ἴθι μετ' παίδων τῶν ἐπὶ Ἴλιον στρατευσαμένων. ἴθι ναὶ παιώνια νούσου φέρων ἄκη.[19] εὐκαρπίσει δὲ γῆ ῥίζας καὶ βοτάνας ἀλεξιφάρμακα μανίης αὔθη. σχεδὸν οὖν οὐδέποτε γονιμώτερον εὐφορήσουσιν, οὔτε γῆ, οὔτε ὀρῶν ἀκρώρειαι, ἢ νῦν Δημοκρίτῳ τὰ πρὸς ὑγείαν. ἔῤῥωσο.

Hippocrates Senatui populoque Abderitarum S.

Ciuis vester Amelesagoras eo die Co appulit, in quem forte inciderat Virgæ assumptio, anniuersaria, vt scitis, nobis festiuitas, & publicus conuentus, pompaq; ad cupressum celebris, quam pro more deducunt qui Deo dicati sunt. Cùm autem & ex verbis, & ex aspectu ipso festinare videretur Amelesagoras, credens, re vera, vrgere negotium, epistolam vestram legi, & miratus sum quòd de vnius hominis salute, non secus ac si vnus esset in ciuitate conturbati essetis. Et certè beati sunt populi, qui viros bonos sua esse propugnacula intelligunt, non turres, non mœnia, sed prudentium virorum prudentia consilia. At verò artes deorum esse munera cùm mihi persuadeam, viros autem naturæ opera, ne indignemini, viri Abderitæ, si naturam, non vos, me vocare existimem, ad opus suum conseruandum, quod periclitatur ne morbo corruat. Quare Naturæ & Diis potiùs quàm vobis auscultans, festino Democritum ægrotantem sanaturus, si sanè hic morbus est, ac non potius (quod

Ἱπποκράτης Ἀβδηριτῶν τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ χαίρειν.

Ὁ πολίτης ὑμέων Ἀμελησαγόρης ἦλθεν εἰς Κῶ, καὶ ἔτυχε τότ' ἐοῦσα τῆς ῥάβδου ἡ ἀνάληψις ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρῃ, καὶ ἐτήσιος ἑορτὴ, ὡς ἴστε πανήγυρις ἡμῖν. καὶ πομπὴ πολυτελὴς ἐς κυπαρισσὸν, ἣν ἔθος ἀνάγειν τοῖς τῷ θεῷ προσήκουσιν. ἐπεὶ δὲ σπουδάζειν ἐώκει, καὶ ἐκ τῶν λόγων καὶ ἐκ τῆς προσόψιος ὁ Ἀμελησαγόρας, πεισθεὶς ὅπερ ἦν ἐπείγειν τὸ πρῆγμα, ἀνέγνων τε ὑμέων τὴν ἐπιστολὴν, καὶ ἐθαύμασα ὅτι περὶ ἑνὸς ἀνθρώπου ὡς εἷς ἄνθρωπος ἡ πόλις θορυβεῖσθε.[20] καὶ μακάριοί γε δῆμοι ὁκόσοι ἴσασι τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας, ἐρύματα ἑωυτῶν, καὶ οὐ τοὺς πύργους, οὐδὲ τὰ τείχεα, ἀλλὰ σοφῶν ἀνδρῶν[21] σοφὰς γνώμας. ἐγὼ δὲ πειθόμενος τέχνας μὲν εἶναι θεῶν χάριτας, ἀνθρώπους δὲ ἔργα φύσιος, καὶ μὴ νεμεσήσετε ἄνδρες Ἀβδηρῖται. οὐχ ὑμᾶς δοκέω, ἀλλὰ φύσιν αὐτέην καλέειν με, ἀνασώσασθαι ποίημα ἑωυτῆς, κινδυνεῦον ὑπὸ νόσου διαπεσεῖν. ὥστε πρὸς ὑμέων ἐγὼ νῦν φύσει καὶ θεοῖς ὑπακούων σπεύδω νοσέοντα Δημόκριτον ἰήσασθαι. εἴπερ δὴ καὶ τοῦτο νοῦσος ἐστὶν, ἀλλὰ μὴ ἀπάτη συσκιάζεσθε, ὅπερ εὔχομαι.

εὔχομαι. καὶ γένοιτο πλέον τῆς ἐν ὑμῖν εὐνοίας τεκμήριον, ἢ πρὸς ὑπόνοιαν ταραχθῆναι. ἀργύριον δέ μοι ἐρχομένῳ, οὔτ' ἂν φύσις οὔτ' ἂν θεὸς ὑπόσχοιτο. ὥστε μηδ' ὑμεῖς ἄνερες Ἀβδηρῖται βιάζεσθε, ἀλλ' ἐᾶτε ἐλευθέρης τέχνης, ἐλεύθερα καὶ τὰ ἔργα. οἱ δὲ μισθαρνεῦντες, δουλεύειν ἀναγκάζουσι τὰς ἐπιστήμας. ὥσπερ ἐξανδραποδίζοντες αὐτὰς, ἐκ τῆς πρότερης παῤῥησίης. εἶθ' ὡς εἰκὸς καὶ ψεύσαιντο ἂν, ὡς περὶ μεγάλης νούσου, καὶ ἀρνηθεῖεν ἂν ὡς περὶ μικρῆς. καὶ οὐκ ἂν ἔλθοιεν ὑποσχόμενοι. καὶ πάλιν ἔλθοιεν μὴ κληθέντες. οἰκτρός γε ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος, ὅτι δι' ὅλου αὐτοῦ, ὡς πνεῦμα χειμέριον, ἡ ἀφόρητος φιλαργυρεῖν, [22] διαδέδυκεν. ἐφ' ᾧ εἴθε μᾶλλον ἅπαντες ἰητροὶ ξυνῄεσαν ἐλθόντες ἀποθεραπεῦσαι χαλεπωτέρην μανίης νοῦσον. ὅτι καὶ μακαρίζεται νοῦσος ἐοῦσα, καὶ κακοῦσα. οἶμαι δ' ἔγωγε καὶ τὰ ψυχῆς νοσήματα πάντα, μανίας εἶναι σφοδρὰς, ἐμποιεῦσας δόξας τινὰς, καὶ φαντασίας τῷ λογισμῷ. ὧν ὁ δι' ἀρετῆς ἀποκαθαρθεὶς, ὑγιάζεται. ἐγὼ δὲ εἰ πλουτέειν ἐξ ἁπάντων ἐβουλόμην ὦ ἄνδρες Ἀβδηρῖται, οὐκ ἂν εἵνεκα δέκα ταλάντων διέβαινον πρὸς ὑμέας, ἀλλ' ἐπὶ τὸν μέγαν ἠρχόμην Περσέων βασιλέα, ἔνθα πόλιες ὅλαι προσῄεσαν τῆς ἐξ ἀνθρώπων εὐδαιμονίης γεγεμισμέναι. ἰώμην δ' ἂν τὸν ἐκεῖσε λοιμὸν αὐτῶν. ἀλλ' ἀπηρνησάμην ἐχθρῶν Ἑλλάδι χάριν, ἐλευθερῶσαι κακῆς νόσου. κἀγὼ τό γε ἐπ' ἐμοὶ, κατεναυμάχουν τοὺς βαρβάρους. εἶχον δ' ἂν αἰσχύνην, τὸν παρὰ βασιλέως πλοῦτον, καὶ πατρίδος ἐχθρῶν περιουσίην. προσκειμένην δ' ἂν αὐτὰ, ὡς ἑλέπολις τῆς Ἑλλάδος ὑπάρχων. οὐκ ἔστι πλοῦτος, ὃ πανταχόθεν χρηματίζεσθαι. μεγάλα γὰρ ἱερὰ τῆς ἀρετῆς ἐστὶν ὑπὸ δικαιοσύνης οὐ κρυπτόμενα, ἀλλ' ἐμφανέα ὄντα. ἢ οὐκ οἴεσθε ἴσον ἁμάρτημα εἶναι σώζειν πολεμίους, καὶ φίλους ἰᾶσθαι μισθοῦ. ἀλλ' οὐχ ὧδε ἔχει τὰ ἡμέτερα, ὦ δῆμε. οὐ καρποῦμαι δ' νούσους. οὐδὲ δι' εὐχῆς ἤκουσα τὴν Δημοκρίτεω παρακροισιν. ὃς εἴτε ὑγιαίνει φίλος ἔσται, εἴτε νοσέει θεραπευθεὶς, πλέον ὑπάρξει. πυνθάνομαι δ' αὐτὸν, ἐμβριθέα καὶ στεῤῥὸν τὰ ἤθεα. καὶ τῆς ὑμετέρης πόλιος ἐόντα κόσμον. ἔῤῥωσθε.

exopto) errore hallucinamini. Ac certè maius fuerit beneuolentiæ vestræ testimonium, si vos ad hanc suspicionem conturbati fueritis. Mihi verò ad vos venienti, non Natura, neq; Deus argentum promiserit. Ac neque vos (viri Abderitæ) per vim obtrudite, sed liberæ artis libera esse sinite opera. Qui autem mercede operam suam locant, hi scientias tanquam ex priore libertate mancipio dantes seruire cogunt. Deinde probabile est eos mentiri posse, velut in magno morbo, & negare vt in paruo, aut vbi promiserint, nō venire, rursusque non vocatos venire. Miserabilis sanè est humana vita, quòd ad eam totam intolerabilis argenti cupiditas, velut hybernus flatus peruaserit, ad quem morbum insania grauiorem curandum, vtinam Medici omnes potiùs concurrerent, quæ tamen beata censetur, cùm morbus sit, & malè affligat. Equidem omnes animi morbos vehementes insanias reputo, cùm opiniones quasdam & visa rationi suscitat, ex quibus sanescit qui per virtutem repurgatur. Ego verò si omnibus modis ditescere voluissem viri Abderitæ, ne decem quidem talentorum gratia ad vos venirem, sed ad Magnum Persarum Regem proficiscerer, vbi vrbes totæ opibus humanis refertissimæ occurrissent, illorum autem pestilentem morbum curassem. Sed regionem Græciæ inimicā malo morbo liberare recusaui. Et ego his quidem totis meis viribus Barbaros nauali prælio superaui. Regias autem opes ignominiæ mihi futuras, & opulentiam patriæ inimicam reportassem, quibus circumaffluens vrbiū Græciæ destructor existerem. Diuitiæ non sunt pecuniæ vndecunque comparatæ. Magna enim sunt virtutis sacra, quæ à iustitia non teguntur, sed in apertum se proferunt. An non reputatis ęquale peccatum esse, hostes seruare, & amicos mercede curare. At non ita se habent res nostræ. Ex morbis quæstum non facio, neque ex animo Democriti dementiam audiui, qui siue sanus sit, amicus est, siue ægrotet, curatus magis amicus futurus est. Eum autem grauibus & firmis moribus esse præditum intelligo, & vrbi vestræ esse ornamento. Valete.

Ἱπποκράτης Φιλοποίμενι χαίρειν.

Οἱ τὴν τῆς πόλιος ἐπιστολὴν ἀναδόντες μοι πρέσβεις, καὶ τὴν ἀπέδοσαν. ἥσθην τε κάρτα, καὶ ξενίην ὑπισχνεομένου σέο, καὶ τὴν ἑτέρην δίαιταν. ἔλθοιμεν δ' ἂν αἰσίᾳ τύχῃ. καὶ ἀφιξόμεθα ὡς ὑπολαμβάνομεν, χρηστοτέρῃσιν ἐλπίσιν ὡς ἐν τῇ γραφῇ παραδεδήλωται. οὐ μανίην, ἀλλὰ ψυχῆς τινὰ ῥῶσιν ὑπερβάλλουσαν διασαφεῦντος τοῦ ἀνδρὸς, μήτε παίδων, μήτε γυναικὸς, μήτε ξυγγενέων, μήτε οὐσίης, μήτε τινὸς ὅλως ἐν φροντίδι ἐόντος. ἡμέρην δὲ καὶ εὐφρόνην πρὸς ἑωυτῷ καθεστεῶτος, καὶ ἰδιάζοντος. τὰ μὲν πολλὰ ἐν ἄντροισι καὶ ἐρημίῃσιν, ἢ ὑποσκιάσεσι δενδρέων. ἢ ἐν μαλθακῇσι ποίῃσιν, ἢ παρὰ συχνοῖσιν ὑδάτων ῥείθροις. συμβαίνει μὲν οὖν τὰ πολλὰ τοῖς μελαγχολικοῖς τὰ τοιαῦτα. σιγηροί τε γὰρ ἐνίοτε εἰσὶ, [23] καὶ μονήρεες, καὶ φιλέρημοι τυγχάνουσιν. ἀπανθρωπέονταί τε ξύμφυλον ὄψιν, [24] ἀλλοτρίην νομίζοντες,

Hippocrates Philopœmeni S.

Legati qui cum vrbis vestræ epistola, etiam tuam mihi reddiderunt, quodque tuum hospitium, & reliqua vitæ commoda promitteres, valde lætatus sum. Auspicatò autem veniemus, & vt coniicimus, meliore spe accedemus, cùm velut ex literis accepimus, non insaniam, sed eximium quoddam animi robur vir hic demonstret, qui neq; liberorum, neque vxoris, neque cognatorum, neq; rei familiaris, neque cuiusquam omninò curam habeat, sed dies & noctes solus priuatam vitam degat, in antris plærunq; & solitudinibus, aut in arborū vmbraculis, aut in mollibus herbis, aut iuxta crebra aquarum fluenta. Hæc igitur plærunque melancholicis accidunt. Quandoque enim taciturni sunt, solitarij, desertorum amantes, familiarium conspectum, tanquam alienum, fugiunt.

Neque etiam absurdum est in his qui ad disciplinas studiosè contendunt, omnes alias curas ab vno sapientiæ affectu excuti. Non aliter enim ac ministri & ministræ in domibus tumultuantes ac concertantes, si quando de repente eis hera adfuerit, attoniti conquiescunt, similiter etiam reliquæ animi cupiditates malorum hominibus sunt administræ, at vbi sapientia in conspectum se dederit, tanquam mancipia reliqui affectus discedunt. Non omnes amentes speluncas & quietem expetunt, verumetiam qui res humanas negligunt, ob tranquillitatis desiderium. Cùm enim mens curis externis fracta, corpus recreare voluerit, tunc citò in quietem tradit, deinde erecta & stans circum sese veritatis locum circumspicit, in quo non pater, non mater, non vxor, non liberi, nō frater, non cognati, non ministri, non fortuna, neq; prorsus quicquam tumultum excitat, sed perturbātia omnia reiecta præ timore subsistunt, neque appropinquare audent, pro eorum reuerentia qui illic inhabitant. Illum autem locum inhabitant artes, virtutum omne genus, dij, dæmones, consilia, & sententiæ. In illaq; regione magnus polus stellis plurimùm se mouentibus tanquā corona cinctus est, in quam fortassis Democritus ob sapientiam commigrauit. Deinde cùm eos qui in vrbe sunt non videat, vt qui procul à domo agat, ob solitudinis amorem insanire creditur. Cùm verò Abderitæ Democritum non intelligant, de argento periculum facere student. Tu verò amice Philopœmen hospitium nobis præparato. Neque enim perturbatæ vrbi molestus esse volo, cùm te (vt nosti) veterem & proprium hospitem habeam. Vale.

Οὐκ ἀπεοικὸς δὲ καὶ τοῖσι περὶ παιδείην ἐσπουδακόσι, τὰς ἄλλας φροντίδας ὑπὸ μιῆς τῆς ἐν σοφίῃ διαθέσεως σεσοβῆσθαι. ὥσπερ γὰρ δμῶές τε καὶ δμωΐδες ἐν τῇσιν οἰκίῃσι θορυβέοντες καὶ στασιάζοντες, ὁκόταν ἐξαπιναίως αὐτοῖς ἡ δέσποινα ἐπιστῇ πτοηθέντες ἀφησυχάζουσι. παραπλησίως καὶ αἱ λοιπαὶ κατὰ ψυχὴν ἐπιθυμίαι ἀνθρώποις κακῶν ὑπηρέτιδες. ἐπὴν δὲ σοφίης ὄψις ἑωυτέην ἐπιστήσῃ, ὡς δοῦλα τὰ λοιπὰ πάθεα ἐκκεχώρηκεν. ποθέουσιν ἄντρα καὶ ἡσυχίην οὐ πάντες οἱ μανέντες, ἀλλὰ καὶ οἱ τῶν ἀνθρωπίνων πρηγμάτων ὑπερφρονέοντες, ἀταραξίης ἐπιθυμίῃ. ὁκόταν γὰρ ὁ νοῦς[25] ὑπὸ τῶν ἔξω φροντίδων κοπτόμενος, ἀναπαῦσαι θελήσῃ τὸ σῶμα, τότε ταχέως εἰς ἡσυχίην μετήλλαξε. εἶτα ἀναστὰς ὄρθιος, ἐν ἑωυτῷ περιεσκόπει κύκλῳ, χωρίον ἀληθείης. ἐν ᾧ οὐ πατήρ. οὐ μήτηρ. οὐ γυνή. οὐ τέκνα. οὐ κασίγνητος. οὐ συγγενέες. οὐ δμῶες. οὐ τύχη. οὐχ ὅλως οὐδὲν τὸν θόρυβον ἐμποιησάντων. πάντα δὲ ἀποκεκλεισμένα τὰ ταράσσοντα, ἕστηκεν ὑπὸ φόβου. οὐδὲ πλησιάσαι τολμέοντα, ὑπ' εὐλαβείης τῶν αὐτόθι ἐνοικεόντων. οἰκέουσι δὲ τὸ χωρίον ἐκεῖνο, καὶ τέχναι, καὶ ἀρεταὶ παντοῖαι, καὶ θεοὶ, καὶ δαίμονες, καὶ βουλαὶ, καὶ γνῶμαι. καὶ ὁ μέγας πόλος ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ τοὺς πολυκινήτους ἀστέρας κατέστεπται. εἰς ὃ τάχα καὶ Δημόκριτος ὑπὸ σοφίης μετῴκισται. εἶθ' οὐκ ἔτι ὁρέων τοὺς ἐν τῇ πόλει ἅτε τηλοῦ ἐκδεδημηκὼς, δοξάζεται μανίης νοῦσον, διὰ τὸ φιλέρημον. σπεύδουσι δὲ Ἀβδηρῖται,[26] ἀργυρίου ἐξελεγχθῆναι, ὅτι οὐ ξυνίασι Δημόκριτον. ἀλλὰ σύ γε ἡμῖν κατάρτυε τὴν ξενίην ὦ ἑταῖρε Φιλοποίμην. οὐ γὰρ ἐθέλω τεταραγμένῃ τῇ πόλει παρέχειν ὄχλησιν ἐκ παλαιοῦ ἴδιον ἔχων ξένον σε ὡς οἶσθα.[27] ἔρρωσο.

Hippocrates Dionysio S.

Avt me Halicarnassi expecta, aut me (ô amice) anteuerte. Necessariò enim mihi Democriti gratia in Abderam abeundum, ad quem ægrotantem vrbs me accersiuit. At mirabilis Dionysi quædam est illorum hominum naturę conuenientia & consensio, qui velut vnus animus, vnà cum ciue suo ægrotat, vt proinde mihi curatione indigere videatur. Equidem non ipsum morbum esse puto, sed nimis exuperantem doctrinam, quæ re vera modum superare non potest, sed ita vulgo existimatur, cùm neque modum exuperans virtus vnquā sit noxia. Quod verò exuperat, propter eorum qui iudicant inscitiam, morbi opinionem prębet. Quisq; autem ex his quæ non habet, quod in alio abundat, modum excedere opinatur. Ita sanè timidus fortitudinem, & auarus animi magnitudinem modum excedere sentit, omnisque defectus virtutis moderationem excessum esse putat. Illum igitur vbi viderimus cum ea quæ nobis inde suppetet prænotione, eiusq; sermonem audiuerimus, meliùs cognoscemus. Tu verò, Dionysi, accedere festina. Volo enim te quoad rediero, in patria nostra commorari, vt rerum nostrarum imprimisque vrbis nostræ curam habeas, quandoquidem nescio quo casu salubris annus est, & pristinam naturam retinet. quare neque multi morbi molesti erunt, verumtamen adesto.

Ἱπποκράτης Διονυσίῳ χαίρειν.

Ἢ περίμενόν με ἐν Ἁλικαρνασσῷ, ἢ φθάσον αὐτὸς ἐλθεῖν ὦ ἑταῖρε. κατὰ πᾶσαν γὰρ ἀνάγκην ἀπιτέον εἰς Ἀβδηρέαν μοι Δημοκρίτου χάριν. ἐφ' ὃν νοσέοντα, μετεπέμψατό με ἡ πόλις. ἀλλ' ἔκτοπός τις ἡ συμπαθείη τῶν ἀνθρώπων Διονύσιε, ὡς μιῇ ψυχῇ ξυννοσεῖ τῷ πολίτῃ. ὥστε μοι δοκέουσι καὶ αὐτοὶ θεραπείης δέεσθαι. ἐγὼ δὲ οἶμαι[28] οὐδὲ νόσον αὐτὴν εἶναι, ἀλλ' ἀμετρίην παιδείης, οὐκ οὖσαν γε τῷ ὄντι ἀμετρίην, ἀλλὰ νομιζομένην τοῖσιν ἰδιώτῃσιν. ἐπεὶ οὐδέ ποτε βλαβερὸν, τὸ ἀρετῆς ἄμετρον. δόξα δὲ νούσου γίνεται τὸ ὑπερβάλλον διὰ τὴν τῶν κρινόντων ἀπαιδευσίην. δοκιμάζει δὲ ἕκαστος, ἐξ ὧν αὐτὸς οὐκ ἔχει, τὸ ἐν ἄλλῳ πλεονάζον περισσεύειν. ὥς που καὶ ὁ δειλὸς, ἀμετρίην τὴν ἀνδρείην ὑπείληφε. καὶ ὁ φιλάργυρος τὴν μεγαλοψυχίην. καὶ πᾶσα ἔλλειψις ὑπερβάλλειν δοκέει τὸ ἀρετῆς ξύμμετρον. ἐκεῖνον μὲν οὖν αὐτὸν εἰδόντες μετὰ τῆς ἐνθένδε προεγνώσιος, καὶ ἀκούσαντες τῶν λόγων αὐτοῦ, ἄμεινον εἰσόμεθα. σὺ δὲ ἔπειξον ὦ Διονύσιε αὐτὸς παραγενέσθαι. βούλομαι γὰρ ἐνδιατρίψαι σε τῇ πατρίδι μου, μέχρις ἂν ἐπανέλθω. ὅκως τῶν τε ἡμετέρων φροντίσῃς, καὶ πρῶτον ἡμέων τῆς πόλιος. ἐπειδὴ οὐκ οἶδ' ὅκως ἐκ συντυχίης ὑγιεινὸν τὸ ἔτος ἐστὶ, καὶ τὴν ἀρχαίην φύσιν ἔχει. ὥστε οὐδὲ πολλαὶ παρενοχλήσουσι νοῦσοι, πλὴν ὅμως, πάρειθι.

οἰκήσεις

οἰκήσεις δὲ τὴν ἐμὴν οἰκίην παρευκαιρέουσαν, ἅτε καὶ τῆς γυναικὸς μενούσης παρὰ τοὺς γονέας, διὰ τὴν ἐμὴν ἐκδημίην. ἐπισκόπει δὲ ὅμως καὶ τὰ ἐκείνης, ὅκως διάγῃ σωφρόνως, καὶ μὴ τῇ ἀνδρὸς ἀπουσίῃ ἄλλους ἄνδρας νομίσῃ. κόσμιον μὲν γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἦν, καὶ γονέας ἀστείους εἶχεν. τὸν δὲ πατέρα ἐκτόπως ἀνδρικόν τε καὶ μάλα μισοπόνηρον παραφυῶς γερόντιον. ἀλλ᾽ ὅμως ἀεὶ χρήζει γυνὴ σωφρονίζοντος. ἔχει γὰρ φύσει τὸ ἀκόλαστον ἐν ἑωυτῇ. ὅπερ εἰ μὴ καθ᾽ ἡμέραν ἐπικόπτοιτο, ὡς τὰ δένδρα καθυλομανέει. ἐγὼ δὲ φίλον οἴομαι ἀκριβέστερον γονέων, εἰς φυλακὴν γυναικός. οὐ γὰρ ὡς ἐκείνοις καὶ τουτέῳ ξυνοικέει πάθος εὐνοίης, δι᾽ οὗ πολλάκις ἐπισκιάζονται τὴν νουθεσίην. φρονιμώτερον δὲ ἐν παντὶ τὸ ἀπαθέστερον, ἅτε μὴ ἐπικλώμενον ἐπ᾽ εὐνοίης. ἔρρωσο.

Domum meam valde peropportunam inhabitabis, cùm mea vxor propter meã profectionem apud parentes maneat, illius tamẽ vitam obserua, quò pudicè degat, & ne ob viri absentiam alios viros vsurpet. Modesta ab initio fuit, & probos habuit parentes, patrem autem mirum in modum virilem, & vehemẽter malos odio prosequentem, ac egregiè senem. Semper tamen eo qui modestè coërceat mulier opus habet. Natura enim insitam intemperantiam habet, quæ nisi quotidie resecetur, velut arbores superuacuis frondibus & inutili fruticatione luxuriat. At ego amicum parentibus diligentiorem in muliere custodienda existimo. Neque enim hic, velut illi, beneuolentiæ affectu cum ea coniunctus est, quo plærunque admonitioni tenebras offundunt. In omni autem re quod sine affectu prudentius est, quòd nimirum beneuolentia frangi non possit.

Ἱπποκράτης Δαμαγήτῳ χαίρειν.

Οἶδα παρὰ σοὶ γενόμενος ἐν Ῥόδῳ, Δαμάγητε, τὴν ναῦν ἐκείνην, ἅλιος ἐπιγραφὴ ἦν αὐτῇ, πάγκαλόν τινα καὶ εὐπρυμνον, ἱκανῶς τε πεδεπισμένην. καὶ διάβασιν εἶχε πολλήν. ἐπῄνεες δὲ καὶ τὸ ναυτικὸν αὐτῆς, ὡς ὀξὺ, καὶ ἀσφαλὲς, καὶ εὔτεχνον ὑπουργῆσαι. καὶ τοῦ πλοῦ τὴν εὐδρομίην. ταύτην ἔκπεμψον ἡμῖν. ἀλλ᾽ εἰ οἷόν τε, μὴ κώπαις, ἀλλὰ πτεροῖς ἐρετμώσας αὐτήν. ἐπείγει γὰρ τὸ χρῆμα καὶ φιλότης, μάλα εἰς Ἄβδηρα διαπλεῦσαι πάνυ ταχέως. βούλομαι γὰρ νοσέουσαν ἰήσασθαι πόλιν, διὰ νοσέοντα ἕνα Δημόκριτον. ἀκούεις ποτ᾽ ἀνδρὸς τὸ κλέος, τοῦτον ἡ πατρὶς ἠτίηται μανίῃ κεκακῶσθαι. ἐγὼ δὲ βούλομαι, μᾶλλον δὲ εὔχομαι, μὴ οὕτως αὐτὸν παρακόπτειν, ἀλλ᾽ ἐκείνοισι δόξαν εἶναι. γελῆ φασὶν ἀεὶ, καὶ οὐ παύεται γελῶν ἐπὶ παντὶ χρήματι. καὶ σημεῖον αὐτοῖσι μανίης τοῦτο δοκέει. ὅθεν λέγε τοῖσιν ἐν Ῥόδῳ φίλοισι μετριάζειν ἀεί. καὶ μὴ πολλὰ γελᾶν. μηδὲ πολλὰ σκυθρωπάζειν. ἀλλὰ τουτέων ἀμφοῖν τὸ μέτριον κτήσασθαι. ἵνα τοῖς μὲν χαριέστατος εἶναι δόξειας. τοῖς δὲ φροντιστής, περὶ ἀρετῆς μερμηρίζων. ἔνι μέντοι τι, Δαμάγητε, κακὸν, παρ᾽ ἕκαστον αὐτοῦ γελῶντος. εἰ γὰρ ἡ ἀμετρίη φλαῦρον, τὸ διὰ παντὸς φλαυρότερον. καὶ εἴποιμ᾽ ἂν αὐτῷ, Δημόκριτε, καὶ νοσέοντος, καὶ κτεινομένου, καὶ τεθνεῶτος, καὶ πολιορκουμένου, καὶ παντὸς ἐμπίπτοντος κακοῦ, ἑκάστου τῶν πρησσομένων, ὕλη σοι γέλωτος ὑπόκειται. οὐ θεομαχεῖς δὲ, εἰ δύο ἐόντων ἐν κόσμῳ, χαρᾶς καὶ λύπης, σὺ θάτερον αὐτῶν ἐκβέβληκας. μακάριος τ᾽ ἂν ἦς, ἀλλ᾽ ἀδύνατον, εἰ μήτε μήτηρ σοι νενόσηκεν, μήτε πατὴρ, μήτε τὰ ὕστερον τέκνα, ἢ γυνὴ ἢ φίλος, ἀλλὰ διὰ τὸν σὸν γέλωτα ἵνα διασώζηται εὐτυχεῖς πάντα. ἀλλὰ νοσεόντων γελᾷς. ἀποθνησκόντων χαίρεις. εἴ τι πύθοιο κακὸν, εὐφραίνῃ. ὡς πονηρότατος εἶ ὦ Δημόκριτε. καὶ πόρρω γε σοφίης. ἢν νομίζεις αὐτὰ μηδὲ κακὰ εἶναι. μελαγχολᾷς οὖν Δημόκριτε, κινδυνεύων καὶ αὐτὸς Ἀβδηρίτης εἶναι. φρονιμωτέρη δὲ ἡ πόλις. ἀλλὰ περὶ μὲν δὴ τουτέων, ἀκριβέστερον ἐκεῖ λεξόμεθα, Δαμάγητε. ἡ δὲ ναῦς καὶ τὸν χρόνον ὃν ἐπιστέλλω σοι χρονιζέτω. ἔρρωσο.

Hippocrates Damageto S.

Cum apud te Rhodi essem Damagete, nauem illam vidi cui Solis inscriptio inerat, quę mihi perpulchra, puppi probè & idonea carina instructa, multaq; transtra habere visa est. Tu verò eam commendabas, quòd ad nauigandum velox esset, tuta, ad regendum bene fabricata, facilemq; nauigationis cursum haberet. Eam ad nos mittito, sed si fieri possit, non remis, sed alarum remigio instructam. Res enim & amicitia vrget, vt quàm citissimè in Abderam traiiciam. Ægrotantem enim vrbem, propter vnum Democritum morbo affectum curare volo. Si quando de huius viri fama accepisti, hunc patria dementię insimulat. At ego volo, imò verò exopto, illum re vera non delirare, sed eos ita opinari. Ridet semper inquiunt, neque in quouis negotio ridere cessat, hocq; illis insaniæ signum videtur. Quare nostros qui Rhodi sunt amicos moneto, vt semper modum teneant, neque multum rideant, neque multum tetrici sint, sed inter hæc modum teneant, vti his quidem gratissimus esse videaris, illis verò commentationi deditus, de virtute anxiè cogitans. Inest certè Damagete vitij aliquid, quòd ad singula rideat. Si enim immoderantia vitiosa est, quæ perpetua vitiosior. Eum autem sic alloquar, Democrite, si quis ægrotet, si quis interficitur, moritur, & obsidetur, & si quid mali incidit, & quicquid fit, materiam tibi risus præbet. An non bellum Diis indicere videris, si cùm duo sint in mundo, gaudium & tristitia, alterum à te reieceris? Beatus certè mihi videaris, verùm id fieri nequit, si neque mater tibi ęgrotet, neque pater, neque tandem liberi, aut vxor, aut amicus, sed vt propter tuum risum conseruentur, omnia certè tibi prosperè cedũt. Sed quòd cùm ægrotant rides, cùm moriuntur gaudes, si quod malum audieris, exhilararis, maximè improbus es Democrite, longeq; à sapientia aberras, si hæc vitia non existimas. Atra igitur bile vexaris Democrite, & periclitaris ne ipse Abderitanus habearis, prudentior autem fit ciuitas. Verùm de his quidem Damagete illic exactiùs disseremus. Nauis autem etiam hoc tempore quo ad te scribo moratur. Vale.

Hippocrates Philopœmeni S.

CVm cogitabundus & ſolicitus de Democriti ſalute eſſem, illaq; ipſa nocte dormirem, ſub auroræ initium ſomnium mihi viſum eſt, ex quo nihil admodum periculoſi euenturum exiſtimo. Mirandum enim in modum excitatus ſum. Ipſum enim Æſculapium coram præſentem mihi videre videbar, cùm iam ad Abderitanas portas perueniſſemus. At Æſculapius non ea lenitate ac facilitate, qua illius imagines conſpici ſolent, videbatur, ſed habitus erat commoto ſimilis, & aſpectus magis horrendus. Sequebatur autem eum dracones inter reptilia eximij, longoq; tractu feſtinantes horrendum quiddam velut in ſolitudinibus & cauis vallibus ſubſibilantes. Pone ibant comites medicamentorũ ciſtas probè obturatas habentes. Deinde mihi manum Deus porrexit, qua lubenter arrepta, rogabam mecum vti veniret, neq; me in curatione deſereret. Ille verò, nihil inquit mea opera in præſentia indiges, verùm hæc communis tum immortalium, tum mortalium Dea, te nunc hoſpitem deducet. At ego conuerſus, mulierem tum pulchram, tum magnam aſpicio, ſimplici capillorum ornatu, ſplendido cultu, cuius oculorum orbes claro lumine pellucebant, vti ſtellarũ fulgores viderentur. Et Deus quidem diſceſſit, mulier verò illa appreſſa manu me leui quodam paſſu per vrbem perhumaniter complexa deduxit. Vbi verò ad domũ venimus, vbi mihi hoſpitium paratum putabam, velut ſpectrum diſceſſit, dicere viſa, cras te apud Democritum offendam. Qua iam diſcedente, quæſo optima (inquam) quænam es, & quod tibi nomen eſt. Veritas inquit. Quam verò accedentem vides, Opinio eſt (inquit) confeſtimque altera quædam mihi viſa eſt, neque mala hęc quidem, ferociore tamen & faſtuoſo aſpectu, & apud Abderitanos habitat. Experrectus igitur mihi ipſi ſomnium explicaui, quòd ex quo ipſe Deus medendi author diſceſſiſſet, tanquam nullam curãdi habeat materiam, Democritus medico non indigeat, ſed veritas ipſa, quòd ſanus ſit, apud Democritum manet, opinio verò quòd ægrotet, re vera apud Abderitanos habitat. Hæc vera eſſe, vt ſunt, credo Philopœmen, neque ſomnia reiicio, præſertim quæ ordinem conſeruant. Medicina autem & Diuinatio, magnam inter ſe cognationem habent, quandoquidem duarum artium pater eſt vnus Apollo progenitor noſter, qui & præſentes & futuros morbos prædicebat, & ægrotantes & ægrotaturos curabat. Vale.

Ἱπποκράτης Φιλοποίμενι χαίρειν.

Συννοῦς καὶ περιφροντικῶς, ὑπὲρ Δημοκρίτεω, αὐτέῃ ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ καταδαρθὼν, πρὸς ἐρχομένην τὴν ἕω, ὄναρ ἐφαντάσθην. ἐξ οὗ νομίζω κάρτα μηδὲν ἐπισφαλὲς γενήσεσθαι. ἐκπάγλως γὰρ διηγέρθην. ἐδόκεον γὰρ αὐτὸν τὸν Ἀσκληπιὸν ὁρῇν φαίνεσθαι αὐτέου πλησίον. ἤδη δὲ πρὸς ταῖς τῶν Ἀβδηριτῶν πύλαις ἐτυγχάνομεν. ὁ δὲ Ἀσκληπιὸς, οὐχ ὡς εἰώθεσαν αὐτέου αἱ εἰκόνες, μείλιχόν τε καὶ πρᾶον ἰδέσθαι κατεφαίνετο. ἀλλὰ διεγηγερμένος τῇ σχέσει, καὶ εἰδέσθαι φοβερώτερος: εἵποντο δὲ αὐτῷ δράκοντες, [32] χρῆμά τι ἑρπετῶν ὑπερφυές. ἐπεγόμενοι δὲ καὶ αὐτοὶ μακροῖς τοῖς ἐπισύρμασι, καί τι φρικῶδες ὡς ἐν ἐρημίῃσι καὶ νάπῃσι κοίλῃσιν ὑποσυρίζοντες. οἱ δὲ κατόπιν ἑταῖροι κίστας φαρμάκων εὖ μάλα [33] περιεσφηκωμένας ἔχοντες, ἤεσαν. ἔπειτα ὤρεξέ μοι τὴν χεῖρα ὁ θεός. κἀγὼ λαβόμενος ἀσμένως, ἐλιπάρεον ξυνέρχεσθαι. καὶ μὴ καθυστερεῖν μου τῆς θεραπείης. ὁ δὲ, οὐδέν τι, ἔφη, ἐν τῷ παρεόντι ἐμεῦ χρηΐζεις, ἀλλά σε αὕτη τανῦν ξεναγήσει θεὸς, κοινὴ ἀθανάτων τε καὶ θνητῶν. ἐγὼ δὲ ἐπιστραφεὶς, ὁρέω γυναῖκα, καλήν τε, καὶ μεγάλην, [34] ἀφελὲς πεπλοκισμένην, [35] λαμπροείμονα. διέλαμπον δὲ αὐτέης οἱ τῶν ὀμμάτων κύκλοι, καθαρόν τι φῶς, οἷαι ἀστέρων μαρμαρυγαὶ δοκέειν. καὶ ὁ μὲν δαίμων ἐχωρίσθη. κείνη δὲ ἡ γυνὴ πιέσασά με τοῦ καρποῦ μαλθακῇ τινι εὐτονίῃ, διὰ τοῦ ἄστεος ἦγε φιλοφρονεομένη. ὡς δὲ πλησίον τῆς οἰκίης ἦμεν, ἵνα τὴν ξενίην ἐδόκεον εὐτρεπέεσθαι, ἀπῄει ὡς φάσμα [36] οἷα εἰποῦσα. αὔριόν σε παρὰ Δημοκρίτεω καταλήψομαι. ἤδη δὲ αὐτῆς μεταστρεφομένης, δέομαι φημὶ, ἀρίστη τίς εἶ, καὶ τίνα σε καλέομεν, ἡ δὲ, ἀλήθεια, ἔφη. [37] αὕτη δὲ ἣν προσιοῦσαν ὁρῇς, καὶ ἐξαίφνης ἑτέρη τις κατεφαίνετό μοι, [38] οὐ κακὴ μὲν οὐδὲ αὐτὴ, θρασυτέρη δὲ ἰδέσθαι, καὶ σεσοβημένη, δόξα ἔφη καλέεται. κατοικέει δὲ παρὰ τοῖσιν Ἀβδηρίτῃσιν. ἐγὼ μὲν οὖν ἀναστὰς, ὑπεκρινάμην ἐμαυτῷ τὸ ὄναρ, ὅτι οὐ δέοιτο ἰητροῦ Δημόκριτος. ὅπου γε αὐτὸς ὁ θεραπεύων θεὸς ἀπέστη, ὡς οὐκ ἔχων ὕλην θεραπείης. ἀλλὰ ἡ μὲν ἀλήθεια, τοῦ ὑγιαίνειν παρὰ Δημοκρίτεω μένει. ἡ δὲ τοῦ νοσέειν αὐτοῦ δόξα, παρὰ Ἀβδηρίταις ὄντως κατῴκηκε. ταῦτα πιστεύω ἀληθέα εἶναι Φιλοποίμην, καὶ ἔστιν. καὶ οὐκ ἀπογινώσκω τὰ ὀνείρατα. μάλιστα δὲ ὁκόσα τὴν καὶ τάξιν διαφυλάττει. ἰητρικὴ δὲ καὶ μαντικὴ καὶ πάνυ ξυγγενές εἰσιν. ἐπειδὴ καὶ τῶν δύο τεχνέων πατὴρ εἷς Ἀπόλλων, ὁ καὶ πρόγονος ἡμέων, ἐόντας καὶ ἐσομένας νούσους προαγορεύων, καὶ νοσέοντας, καὶ νοσήσαντας ἰώμενος. ἔρρωσο.

Hippocrates Crateuæ S.

SCio te (ô amice) præſtantiſſimum eſſe herbarium, téque propter ſtudium & maiorum gloriam, nihil facultate Crateuæ proauo tuo cedere. Nunc igitur, ſi vnquam aliàs, quantas & qualeſcunque poteris herbas lege, cùm neceſſitas vrgeat, easque ad nos tranſmitte, ad virum curandũ, Abderitam quidem, verùm Democritum toti ciuitati æquiparandum. Eum enim ęgrotare aiunt, & inſania detentum purgatione valde indigere. Ac vt ne medicamentis quidem (vt ſpero)

Ἱπποκράτης Κρατεύᾳ χαίρειν.

Ἐπίσταμαί σε ῥιζοτόμον ἄριστον ὦ ἑταῖρε, καὶ διὰ τὴν ἄσκησιν, καὶ διὰ προγόνων κλέος. ὡς μηδὲν ἀποδεῖν σε δυνάμει τοῦ προπάτορος Κρατεύα. νῦν οὖν εἰ καί ποτε ἄλλοτε, βοτανολόγησον, ὁκόσα τε καὶ ὁκοῖα δύνασαι. ἀναγκαίη γὰρ ἐπείγει. καὶ διάπεμψαί μοι ταῦτα, ἐπ᾽ ἄνδρα, ὅλῃ πόλει ἰσοστάσιον Ἀβδηρίτην μὲν, ἀλλὰ Δημόκριτον. νοσέειν γάρ φασιν αὐτόν. καὶ καθάρσιος μάλα χρῄζειν, ἐντὸς μανίης ἐόντα. μὴ

ἔσθαι. μὴ χρησόμεθα μὲν οὖν τοῖς φαρμάκοις ὥσπερ καὶ πέπεισμαι, ἀλλ' ὅμως εὐτρεπεῖσθαι χρὴ πάντοθεν. τὸ δὲ χρῆμα τῶν βοτανῶν, παρὰ σοὶ πολλάκις ἐθαύμασα. ὡς καὶ τὴν τῶν ὅλων γε φύσιν τε καὶ διάταξιν. καὶ τὸ ἱερώτατον γῆς ἵδρυμα, ἐξ ἧς ζῶα, καὶ φυτὰ, καὶ τροφαὶ, καὶ φάρμακα, καὶ τύχη, καὶ ὁ πλοῦτος αὐτὸς ἀναφύεται. οὐδὲ γὰρ ἂν εἶχεν οἱ ἐπιβῆ ἡ φιλαργυρίη. οὐδ' ἂν Ἀβδηρῖταί με νῦν δέκα ταλάντοις ἐδελέαζον, ἀντὶ ἰητροῦ μισθωτὸν ἐλέγχοντες. [39] εἰ δὲ ἐδύνασο Κρατεύα τῆς φιλαργυρίης τὴν πικρὰν ῥίζαν ἐκκόψαι, 10 ὡς μηδὲν λείψανον αὐτῆς ἀφεῖναι, εὖ ἴσθι ὡς ἐκαθήραμεν ἂν τῶν ἀνθρώπων, μετὰ τῶν σωμάτων καὶ τὰς ψυχὰς νοσεούσας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν εὐχαί. σὺ δὲ ἡμῖν τὸ παρεὸν, μάλιστα τὰς ὀρεινὰς καὶ ὑψηλόφους βοτάνας ῥιζοτόμει. στερεώτεραι γὰρ τῶν ὑδρηλοτέρων εἰσίν. καὶ δριμύτεραι μᾶλλον, διὰ τὴν τῆς γῆς πυκνότητα καὶ τὴν λεπτότητα τοῦ ἠέρος. ὅτι γὰρ ἕλκουσιν ἐμψυχότερόν ἐστι. πειρήθητι δὲ ὅμως καὶ τὰς παρὰ λίμναις ἐλείους πεφυκυίας ἀνθολογῆσαι. καὶ τὰς ποταμίους, ἢ κρηνίτιδας, ἢ πιδακίτιδας παρ' ἡμῖν καλεομένας, ἃς δὴ ἀσθενέας καὶ 20 ἀτόνους, καὶ γλυκυχύλους εἶναι πέπεισμαι. πάντα δὲ ὁκόσα χυλοί τε καὶ ὁποὶ ῥέοντες ἐν ὑαλίνοισιν ἀγγείοισιν φερέσθωσαν. ὁκόσα δὲ αὖ φύλλα ἢ ἄνθεα, ἢ ῥίζαι ἐν κάδοισι καινοῖσι [40] περιεσφηκωμένοις. [41] ὅκως μὴ διαυγαζόμενα τῇσι πνοῇσι ἐκλείπῃ τὸν τόνον τῆς φαρμακείης, ὥσπερ λειποψυχέοντα, ἀλλ' εὐθὺς ἡμῖν ταῦτα πέμψον. καὶ γὰρ ἡ ὥρη τοῦ ἔτεος ἁρμόδιος. καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς λεγομένης μανίης ἐπείγει. τέχνης μὲν γὰρ πάσης ἀλλότριον, ἀναβολὴ ἰητρικῆς δὲ καὶ πάνυ, ἐν ᾗ ψυχῆς κίνδυνος ἡ ὑπέρθεσις. ψυχαὶ δὲ τῶν θεραπειῶν οἱ και- 30 ροί. ὧν ἡ παραφυλακὴ τὸ τέλος. ἔλπομαι μὲν οὖν, ὑγιέα εἶναι τὸν Δημόκριτον καὶ δίχα ἰήσιος. εἰ δὲ ἄρα τι σφάλμα φύσεως, ἢ καιροῦ, ἢ ἄλλης τινὸς αἰτίης, γίνοιτο. πολλὰ γὰρ ἡμέας θνητοὺς ἐόντας λάθοι, [42] ἅτε μὴ πάγχυ δι' ἀτρεκίης εὖ ποιέοντας, ἐπὶ τὸ ἄδηλον πᾶσαν χρέος δύναμιν ἠθροῖσθαι. οὐ γὰρ ἀρκέεται ὁ κινδυνεύων, οἷς δυνάμεθα, ἀλλ' ἐπιθυμεῖ καὶ ἃ μὴ δυνάμεθα. καὶ σχεδὸν πρὸς δύο στρατευόμεθα τέλεα, [43] τὸ μὲν ἀνθρώπου, τὸ δὲ τέχνης, ὧν τὸ μὲν ἄδηλον, τὸ δὲ τῇ ἐπιστήμῃ ὥρισται. δεῖ δὲ ἐν ἀμφοτέροισιν τουτέοισι καὶ 40 τύχης. [44] τὸ γὰρ ἀτέκμαρτον ἐν ταῖς καθάρσεσι δεῖ εὐλαβείης ἰόντων. καὶ γὰρ καὶ στομάχου κάκωσιν ὑφορώμεθα, καὶ ξυμμετρίην φαρμακείης πρὸς ἀγνοουμένην φύσιν στοχαζόμεθα. οὐ γὰρ ἡ αὐτὴ καὶ μία φύσις ἁπάντων. ἑτέρην δὲ ἀεὶ καὶ πρὸς ἑωυτὴν ὁρίζουσα οἰκειοῖ. [45] ἐνίοτε δὲ τὸ πᾶν ἀπώλεσε καὶ ταῖς βοτάναις πολλὰ τῶν ἑρπετῶν [46] ἐνιοβόλησε, καὶ περιχανόντα [47] τῇ ἐντὸς αὔρῃ, κάκωσιν ἀντ' ἀλεξήσιος αὐτοῖς προσέπνευσεν. καὶ τού-

vtamur, ſed tamen vndiquaq; inſtructum eſſe oportet. Rem autem herbariam apud te ſemper miratus ſum, vt & rerum vniuerſarum naturam & ordinem, ſanctiſſimumq; terræ ſolum, ex qua animantia, plantæ, alimenta, medicamenta, fortuna, diuitiæque ipſæ promanant. Neque enim alioqui pecuniæ cupiditas haberet vbi conſiſteret, neque me nunc Abderitę decem talentis illectaſſent, & pro Medico mercede conductum deprehendiſſent. Quòd ſi Crateua amaram pecuniæ cupiditatis radicem excindere poſſis, vt ne vllæ eius reliquiæ reſtent, hoc probè teneto, quòd vnà cum hominum corporibus etiam malè affectos purgaremus. Sed hæc quidem in votis habenda. Tu verò nobis, quod præſens eſt, montanas & ex ſummis collibus herbas legito. Nam ob ſoli denſitatem, & aëris tenuitatem, aquoſioribus ſunt ſolidiores & vehementiores. Quod enim attrahunt magis eſt animatum. Tenta tamen vt etiam ex his quæ circa ſtagna aut paludes naſcuntur flores colligas, & eas quæ apud nos fluuiales, aut fontanæ, aut ex aquis ſalientibus ſcatentes vocantur, quas ſanè imbecillas & remiſſas, ac dulcis ſucci eſſe mihi perſuadeo. Succi autem omnes & fluidi liquores, in vitreis vaſis adferantur, ac rurſus folia, flores & radices, in fictilibus nouis probè obturatis, vt ne ventis diſflata vim medicam tanquam animo deficientes deſerant, verùm hæc ad nos confeſtim mitte. Anni enim tempeſtas commoda eſt, & dictæ inſaniæ neceſſitas vrget. Cùm enim ab omni arte aliena ſit procraſtinatio, tum verò maximè in Medicina, in qua dilatio vitæ periculum adfert. Temporum autem opportunitates curationum ſunt animi, earumque obſeruatio finis. Democritum ſanè quidem etiam citra medelam conualiturum ſpero. Si verò aliquod naturæ, aut occaſionis, aut alterius alicuius cauſæ erratum contingat (multa nanque nos mortales latent, cùm non admodum veritate præſtemus) ad id quod obſcurum eſt facultatem omnem congregatam eſſe opus eſt. Neq; enim ei qui in periculo conſtitutus eſt, ſatis ſunt quæ poſſumus, verùm etiam quæ non poſſumus expetit, feréque ad duos fines bellum inferimus, vnum quidem hominis, alterum verò artis. Horum alter quidem obſcurus eſt, alter verò arte circumſcriptus eſt, & in his ambobus fortuna opus eſt. Nulla enim coniectura eorum quæ ad purgationem cum curatione feruntur. Nam & ſtomachum malè affectum ſuſpectamus, & medicationis cõuenientem modum ex ignota natura coniicimus. Neque enim eadem & vna eſt omnium natura, alterum autem ſemper etiam ſibi circumſcribens aſſimilat, interdum verò totum perdit. Quinetiam reptilia multa herbas ſuo veneno inficiunt, & ſuo circum hiatu cum interiore aura, malignitatem pro auxilio ipſis inſpirant. Idque ignorabitur, niſi certè macula quædam, aut inquinamentum, aut ferinus & iniucundus odor, eius rei quæ accidit notam dederit. Deinde ars ipſa propter fortunæ lapſum à via recta aberrat. Certiores autem ſunt per veratrum purgationes, quibus etiam Melampus ad Prœti filias, & Anticyreus in Hercule vſi fuiſſe traduntur. Ac optan-

του ἄγνοια ἔσται, εἰ μή τις ἄρα κηλὶς ἢ σπίλος, ἢ ὀδμὴ θηριώδης καὶ ἀπηνὴς, τοῦ γινομένου ξύμβολον φανείη. εἶθ' ἡ τέχνη διὰ τὸ ξύμπτωμα τῆς τύχης, τῆς κατορθώσιος ἀφήμαρτε. βεβαιότεραι δὲ ἂν ἀεὶ αἱ δι' ἐλλεβόρων καθάρσιες εἰσὶ αἷς καὶ Μελάμπους ἐπὶ τῶν Προίτου θυγατέρων, καὶ Ἀντικυρεὺς ἐφ' Ἡρακλέους, ἱστορέονται κεχρῆσθαι. μὴ χρη-

dum nobis vt nullum ex his in Democrito vsurpemus, sed sapientia efficacissimum & præstantissimum medicamentum illi contingat, & finem imponat. Vale.

Hippocrates Damageto S.

HOc ipsum coniiciebamus Damagete, non delirat Democritus, sed in omnibus sapit, nosque & per nos omnes homines sapientiores reddit. Remisi autem ad te re vera Æsculapij nauem, cui cum Solis signo etiã sanitatem apponito, cùm re vera prospero numine vela fecerit, eoq; die Abderam nauigarit, quo me peruẽturum scripseram. Omnes igitur pro portis congregatos offendimus, nos, vt est verisimile, expectantes, non viros solùm, verumetiam mulieres, atq; etiam senes & pueros, per Deos tristes, itemq; infantes. Hi sanè sic affecti erant, quòd Democritus insaniret, at ille tunc exacta quadam diligentia philosophię incumbebat. Vbi autem me viderunt, paulùm ad se rediisse & bene sperare visi sunt. Philopœmen verò me ad hospitiũ ducere properabat, quod & communiter illis placebat. At ego (viri Abderitæ) inquam, nihil mihi prius faciendum existimo, quàm vt Democritum videã. Quo audito collaudarunt & læti sunt, meq; continuò per forum deduxerunt, alij quidem sequentes, alij præcurrentes, aliaque ex parte alij clamãtes vt seruarem, adiuuarem, medelam adhiberem. At ego bono animo esse iubebam, quòd Etesiarum tempestate fretus, nullum quidem malum, aut certè breui & facilè corrigi posse sperarem. Simulque hæc dicens pergebam, neq; enim procul domus erat, imò neq; tota ciuitas. Adiuimus igitur, cùm iuxta mœnia esset, illucq; me placidè deducunt. Deinde post turrim collis erat altus, longis & densis populis nigris opacus, vnde Democriti domicilium conspiciebatur. Ipseq; Democritus sub vmbrosa & humilima Platano sedebat, in breui & substricta tunica crassa citra humeros desinente (exomide dicta) solus, squalidus, in lapidea sella, pallidus admodum & macilentus, barba promissa. Iuxta eum ad dextrã tenuis aquula per decliuem tumulum decurrens placidè resonabat. Erat autem delubrum quoddam super tumulum illum, Nymphis quidem, quantum coniicere licet, dedicatum, sponte enatis vitibus circumdatum. Hic verò compositè admodum librum super genua habebat, & alij quidam vtraq; ex parte ei adiacebant, crebra autem animalium cadauera, per totum dissecta, accumulata erant. Hic autem interdum contento studio scriptioni incumbebat, interdum multum subsistens, & apud se anxiè cogitans quiescebat. Deinde nõ multò post his peractis, exurgens deambulabat, & animalium viscera attentè inspiciebat, hisq; depositis reuersus rursus desidebat. At verò Abderitæ mihi tristes, nec procul à lachrymantibus oculis assistentes. Vides certe (inquiũt) Hippocrates Democriti vitam, quàm insaniat, neque quid velit, aut quid faciat nouit. Et ex his aliquis cùm adhuc eius insaniã mihi magis demõstrare vellet, altos eiulatus ad instar mulieris liberorũ mortem lamentantis edidit, deinde rursus ingemuit, viatoris personam gerens, qui quod ferebat perdidit.

σφίσιν ἃ δὲ ἡμεῖς ἐπὶ Δημοκρίτεω μηδενὶ τούτων. ἀλλὰ γένοιτο ἐκείνῳ τῶν δραστικωτάτων, καὶ ἐπιεικωτάτων φαρμάκων [48] σοφίη τέλος. ἔρρωσο.

Ἱπποκράτης Δαμαγήτῳ χαίρειν.

TΟῦτ' ἐκεῖνο Δαμάγητε ὅπερ εἰκάζομεν, οὐ παρεκόπτε Δημόκριτος, ἀλλὰ πάντα ὑπερεφρόνεε, καὶ ἡμέας ἐσωφρόνιζε, καὶ δι' ἡμέων πάντας ἀνθρώπους. ἐξέπεμψα δέ σοι φιλότης, ὡς ἀληθέως τὴν ἀσκληπιάδα ναῦν, [49] ἣν προσέθηκες μετὰ τοῦ ἀλίου ἐπίσημον καὶ ὑγιείην. ἐπεὶ κατὰ δαίμονα τῷ ὄντι [50] ἰσιοδρόμηκε. καὶ ἐκείνη τῇ ἡμέρῃ κατέπλευσεν εἰς Ἄβδηρα, ᾗπερ αὐτέοις ἐπεστάλκειν ἀφίξεσθαι. πάντας οὖν ἀολλέας περὶ τὴν πυλῶν εὕρομεν, ὡς εἰκὸς ἡμέας περιμένοντας, οὐκ ἄνδρας μόνους, ἀλλὰ καὶ γυναῖκας, ἔτι δὲ καὶ πρεσβύτας καὶ παιδία, νὴ θεοὺς κατηφέα καὶ τὰ νήπια. οὗτοι μὲν τοι ὧδε εἶχον, ὡς ἐπὶ μεμηνότι τῷ Δημοκρίτῳ. ὁ δὲ μετ' ἀκριβείης τότε ὑπερεφιλοσόφεεν. ἐπεὶ δέ με εἶδον ἔδοξαν που σμικρὸν ἐφ' ἑωυτῶν γεγονέναι, καὶ χρηστὰς ἐλπίδας ἐποιοῦντο. ὁ δὲ Φιλοποίμην, ἄγειν ἐπὶ τὴν ξενίην με ὥρμητο. κἀκείνοις ξυνεδόκεε τοῦτο. ἐγὼ δὲ ὦ ἄνδρες, ἔφην, Ἀβδηρῖται, οὐδέν ἐστί μοι προὐργιαίτερον, ἢ Δημόκριτον θεήσασθαι. οἱ δὲ ἐπήνουν ἀκούσαντες, καὶ ἥδοντο, ἦγόν τέ με ξυντόμως διὰ τῆς ἀγορῆς, οἱ μὲν ἑπόμενοι, οἱ δὲ προθέοντες, ἑτέρωθεν ἕτεροι σῶζε λέγοντες, βοήθει, θεράπευε. κἀγὼ παρῄνεον θαρρέειν, ὡς τάχα μὲν οὐδενὸς ἐόντος κακοῦ, πίσυνος ἐτησίαις ὥραις. εἰ δ' ἄρα καί τινος βραχέος, εὐδιορθώτου. καὶ ἅμα ταῦτα λέγων, ᾔειν, οὐδὲ γὰρ πόρρω ἦν ἡ οἰκίη, μᾶλλον δ' οὐδ' ἡ πόλις ὅλη. παρήειμεν οὖν. πλησίον γὰρ τοῦ τείχεος ἐτύγχανεν. καὶ ἀνάγουσί με ἡσυχῇ. ἔπειτα κατόπιν τοῦ πύργου, βουνὸς ἦν τις ὑψηλὸς, μακρῇσι καὶ δασείῃσιν αἰγείροισιν ἐπίσκιος. ἔνθεν τε ἐθεωρέετο τὰ τοῦ Δημοκρίτου καταγώγια. καὶ αὐτὸς ὁ Δημόκριτος καθήμενο ὑπό τινι ἀμφιλαφεῖ καὶ χθαμαλωτάτῃ πλατανίστῳ, ἐν ἐξωμίδι παχείῃ, [51] μοῦνος ἀνήνυτος ἐπὶ λιθίνῳ θώκῳ, ὠχρικὸς πάνυ καὶ λιπόσαρκος. [52] κείρας τὰ γένεια. παρ' αὐτὸν δ' ἐπὶ δεξιῆς, λεπτόρρυτον ὕδωρ κατὰ πρηνοῦς τοῦ λόφου θέον ἠρεμέως [53] ἐκελάρυζεν. ἦν δέ τι τέμενος ὑπὲρ ἐκεῖνον τὸν λόφον, ὡς ἐν ὑπονοίῃ καλῇ εἰκάζοντι, νυμφέων ἱδρυμένον, αὐτοφύτοις ἐπιρρεφὲς ἀμπέλοις. ὁ δ' εἶχεν εὖ κεχρημένη πολλῇ ἐπὶ τοῖν γουνάτοιν βιβλίον. καὶ ἕτερα δέ τινα, ἐξ ἀμφοῖν τοῖν μεροῖν αὐτέῳ παραβέβλητο. [54] σεσώρευτο δὲ καὶ ζῶα συχνὰ, ἀνατετμημένα δι' ὅλων. ὁ δὲ ὁτὲ μὲν ξυντόνως ἔγραφεν ἐγκείμενος, ὁτὲ δὲ ἠρέμει πάμπολύ τι ἐπέχων, καὶ ἐν ἑωυτῷ μερμηρίζων. εἶτα μετ' οὐ πολὺ τούτεων ἐρδομένων, ἐξαναστὰς περιεπάτει. καὶ τὰ σπλάγχνα τῶν ζώων ἐπεσκόπει. καὶ καταθεὶς αὐτὰ μετελθὼν, πάλιν ἐκαθέζετο. οἱ δὲ Ἀβδηρῖται περιεστῶτες με κατηφέες, καὶ οὐ πόρρω τὰς ὄψεις δακρυούσας ἔχοντες, φασίν, ὁρῇς μὲν τοι τὸν Δημοκρίτου βίον ὦ Ἱππόκρατες, ὡς μέμηνεν, καὶ οὔτε ὅ, τι θέλει οἶδεν, οὔτε ὅ, τι ἔρδει; καί τις αὐτέων ἔτι μᾶλλον ἐνδείξασθαι βουλόμενος τὴν μανίην αὐτοῦ, ὀξὺ ἀνεκώκυσεν, εἴκελον γυναικὶ ἐπὶ θανάτῳ τέκνου ὀδυρομένῃ. εἶτ' ἀνώμωξεν πάλιν ὑποκρινόμενος [55] παροδίτην ἀπολέσαντά τι ὧν διεχείριζεν.

A καὶ ὁ Δημόκριτος ὑπακούων, τὰ μὲν ἐμειδία, τὰ δ' ἐξεγέλα. καὶ οὐκ ἔτι οὐδὲν ἔγραφεν. τὴν δὲ κεφαλὴν θαμινὰ ἐπέσειεν. ἐγὼ δὲ, ὑμεῖς μὲν, ἔφην, ὦ Ἀβδηρεῖται, [56] αὐτόθι μίμνετε. ἐγγυτέρω δὲ αὐτὸς καὶ λόγων καὶ σώματος τοῦ ἀνδρὸς γενηθεὶς, ἰδών τε καὶ ἀκούσας, εἴσομαι τοῦ πάθεος τὴν ἀλήθειαν. καὶ ταῦτ' εἰπὼν, κατέβαινον ἡσυχῆ. ἦν δὲ ὀξὺ καὶ ἐπίφορον ἐκεῖνο τὸ χωρίον. μόλις δὲ οὖν διαστηριζόμενος διῆλθον. B ἐπεὶ δ' ἐπλησίαζον, [57] ἔτυχεν, ὅτε ἐπῆλθον αὐτέῳ, ὅ, τι δή ποτε γράφων ἐνθουσιωδῶς, καὶ μετ' ὁρμῆς. εἱστήκειν οὖν αὐτόθι προσμένων αὐτέου τὸν καιρὸν τῆς ἀναπαύσιος. ὁ δὲ μετὰ μικρὸν τῆς φορῆς λήξας τοῦ γραφίου, ἀνέβλεψέ τε εἰς ἐμὲ προσιόντα, καὶ φησί. χαῖρε ξένε. κἀγώ. πολλά γε καὶ σὺ Δημόκριτε ἀνδρῶν σοφώτατε. ὁ δὲ αἰδεσθεὶς οἶμαι, ὅτι οὐκ ὀνόματι προσεῖπέ με, σὲ δὲ ἔφη C τί καλέομεν. ἄγνοια γὰρ τοῦ σοῦ ὀνόματος, ἣν πρόφασις τῆς τοῦ ξένου προσηγορίας. Ἱπποκράτης, ἔφην, ἔμοιγε τοὔνομα, ὁ ἰητρός. ὁ δὲ εἶπεν. ἡ τῶν Ἀσκληπιαδῶν εὐγένεια, πολύ τε σοῦ τὸ κλέος τῆς ἐν ἰητρικῇ σοφίης πεφοίτηκεν, καὶ ἐς ἡμέας ἀφῖκται. τί δὲ χρέος ἑταῖρε δεῦρο σε ἤγαγε; μᾶλλον δὲ πρὸ πάντων, κάθησο. ὁρῇς δὲ ὡς ἔστιν οὗτος οὐκ ἀηδὴς φύλλων θῶκος, ἐπὶ χλωρὸς καὶ μαλθακὸς ἐγκαθίσαι D προσηνέστερος τῶν τῆς τύχης ἐπιφθόνων θώκων. καθίσαντος δέ μου, πάλιν φησίν. ἴδιον οὖν, ἢ ἐπιδήμιον [58] πρῆγμα διζήμενος δεῦρο ἀφῖξαι. φράζεο σαφῶς. καὶ γὰρ ἡμεῖς ὅ, τι δυναίμεθα, συνεργήσαιμεν ἄν. κἀγὼ, τὸ μὲν κατ' ἀλήθειαν ἔφην αἴτιον, δεῦρο σέο χάριν ἥκω, ξυντυχεῖν σοφῷ ἀνδρί. ἔχει δὲ πρόφασιν ἡ πατρὶς, ἧς πρεσβείην τελῶ. ὁ δὲ ξενίῃ τοίνυν φησὶ τὰ πρῶτα κέχρησο ἡμετέρῃ. πειρώ-E μενος δὲ κἀγὼ κατὰ πάντα τοῦ ἀνδρὸς, καίπερ ἤδη μοι καταδήλου μὴ παρακόπτειν ἐόντος, Φιλοποίμενα οἶσθα ἔφην πολίτην ἐόντα ὑμέτερον; ὁ δὲ, καὶ μάλα, εἶπεν, τὸν Δάμωνος λέγεις υἱόν. τὸν οἰκέοντα παρὰ τὴν Ἑρμαΐδα κρήνην. τοῦτον εἶπον. [59] οὗ καὶ τυγχάνω ἐκ πατέρων ἴδιος ξένος. ἀλλὰ σὺ Δημόκριτε, τῇ κρείσσονί με ξενίῃ δέχευ. καὶ πρῶτόν γε τί τοῦτο τυγχάνεις γράφων φράζε; ὁ δὲ ἐπι-F σχὼν ὀλίγον, περὶ μανίης ἔφη. κἀγὼ, ὦ Ζεῦ βασιλεῦ, φημί. εὐκαίρως γε ἀντιγράφεις πρὸς τὴν πόλιν. ὁ δὲ ποίην φησὶ πόλιν Ἱππόκρατες. ἐγὼ δὲ οὐδὲν ἔφην ὦ Δημόκριτε. ἀλλ' οὐκ οἶδα ὅπως προσέπεσεν. ἀλλὰ τί περὶ μανίης γράφεις; τί γὰρ εἶπεν ἄλλο, πλὴν εἴ τις τε εἴη, ὅκως ἀνθρώποις ἐγγίνεται. [60] καὶ τίνα τρόπον ἀπολωφέοιτο. τά τε γὰρ ζῶα ταῦτα ὁκόσα ἔφη ὁρῇς, τουτέου μὲν τοι γε ἀνα-G τέμνω εἵνεκα, οὐ μισέων θεοῦ ἔργα, χολῆς δὲ διζήμενος φύσιν, καὶ θέσιν. οἶσθα γὰρ ἀνθρώπων παρακοπῆς, ὡς αἰτίη ἐπιτοπολὺ αὕτη πλεονάσασα, ἐπεὶ πάσῃ μὲν φύσει ἐνυπάρχει, ἀλλὰ παρ' οἷς μὲν ἔλαττον, παρ' οἷς δέ τι πλέον. ἡ δὲ ἀμετρείη αὐτέης, νοῦσοι τυγχάνουσιν, ὡς ὕλης, ὁτὲ μὲν ἀγαθῆς, ὁτὲ δὲ φαύλης ὑποκειμένης. κἀγὼ, νὴ Δία, ἔφην, ὦ Δημόκριτε, ἀληθέως γε

Quibus auditis Democritus partim riſit, partim ſubſannauit, nihilq; ampliùs ſcribebat, caput verò crebrò concutiebat. At ego, vos quidem (inquam) viri Abderitæ hîc manete, vbi autem ipſe propiùs acceſſero, & viri verba audiero, corpusq; videro, affectus veritatem cognoſcam, hisque dictis placidè deſcendi. Erat autem præceps locus ille & pronus, vix igitur greſſum retinens permeaui. Vbi verò propiùs acceſſi, fortè in eum incidi cùm ſanè quid diuino furore actus & concitatus ſcriberet. Iſthic igitur conſtiti, tempus opportunum dum ipſe ceſſaret expectans. At ille non multò poſt, depoſito impetu & ſtilo ſcriptorio, me accedentem aſpexit, & Salue, inquit, hoſpes. Et ego, tu quoq; plurimùm (inquam) Democrite hominum ſapientiſſime. Ille verò pudore ſuffuſus (opinor) quòd me nomine non compellaſſet. Te verò (inquit) quonam nomine vocauero? Tui enim nominis ignoratio, occaſio fuit cur te hoſpitem appellarem. Hippocrates (inquam) Medicus vocor. At ille, Aſclepiadarũ (inquit) nobilitas, tuæq; in arte Medica ſapientiæ gloria crebris admodum hominũ ſermonibus ad nos peruenit. Quodnam verò te negocium (ô amice) huc adduxit? Quin potiùs omiſſis omnibus cõſideto. Cernis enim quàm non ſit iniucunda hæc foliis inſtrata ſedes, viridis ad hæc & mollis, & ad inſidendum blandior inuidia obnoxiis fortunæ ſellis. Cùm verò conſediſſem, rurſus inquit, priuatum igitur an publicũ animo agitans negotiũ huc veniſti? eloquere apertè. Ad id enim te pro viribus adiuuabimus. Ego verò, iſta ſanè vera cauſa eſt, huc tui gratia venio, vt te virum ſapientem cõueniam. Occaſionem autem patria dedit, cuius legationem obeo. At ille, Hoſpitio igitur primùm noſtro vtere. Ego verò pertentato per omnia viro, etſi eum minimè delirare iam mihi conſtaret, Philopœmenem, inquam, noſti, ciuem veſtrum? Ille verò, maximè, inquit, Damonis filium dicis, cuius ædes ſunt iuxta fontem Hermaida? Illum ipſum (inquam) cuius antiquus ſum & peculiaris hoſpes. Tu verò Democrite, potiore me hoſpitio excipito, imprimisq; quidnam ſcribas eloquere. Ille verò paulùm moratus, de inſania, inquit. Tum ego, Iuppiter Rex, inquam, peropportunè ſanè cõtra ciuitatem ſcribis. At ille, quam ciuitatem Hippocrates? Nihil inquam ô Democrito, ſed neſcio quo modo mihi excidit. Sed quid de inſania ſcribis? Quidnam verò, inquit, aliud, quàm quid ſit, & quomodo hominibus innaſcatur, & quanam ratione alleuetur. Hæc enim, inquit, quæ vides animantia huius certè rei gratia reſeco, minimè Dei opera odio proſequens, ſed bilis naturam & ſedem inquirens. Noſti enim quòd hæc vbi redundarit, vt plurimùm hominum inſaniæ cauſa eſt. In omni quidem natura ineſt, ſed in aliis quidem minùs, in aliis verò copioſiùs. Huius autem immoderantia morbi exiſtunt, velut materia, partim quidem bona, partim verò mala ſubiecta. Tum ego, per Iouem, inquam, ô Democrite, verè & ſapienter ais. Perinde te beatum iudico, qui tanta quiete foueris, cuius participes eſſe nobis nõ liceat. At eo interrogante, cur Hippocrates non liceat? Quod, inquam, aut agri, aut res familiaris, aut liberi, aut æs alienum, aut morbi,

H καὶ φρονίμως λέγεις. ὅθεν εὐδαίμονά σε κρίνω, τοσαύτης ἀπολαύοντα ἡσυχίης. ἡμῖν δὲ μετέχειν ταύτης οὐκ ἐπιτέτραπται. ἐρεομένου δὲ διατί, ὦ Ἱππόκρατες, οὐκ ἐπιτέτραπται, ὅτι ἔφην, ἢ ἀγροὶ, ἢ οἰκίη, ἢ τέκνα, ἢ δάνεια, ἢ νοῦσοι,

aut mortes, aut serui, aut nuptiæ, aut eiusmodi quædam huius opportunitatem nobis rescindāt. Tum sanè vir ille in solitam affectionem delapsus, & abundè in risum effusus est, & vehemētiùs irrisit, ac de cætero quieuit. At ego, quid sanè Democrite (inquam) rides? num de bonis aut malis quæ dixi? Ille verò adhuc magis ridebat. Quod procul videntes Abderitæ, partim quidem capita, partim verò frontem cedebant, quidā etiam capillos euellebāt. Nam quemadmodū postea narrarunt, copiosiore quàm solitus esset risu vsus fuerat. Tum ego. At verò sapientum optime Democrite (huius enim tui affectus causam deprehēdere cupio) quonā tibi risu dignus visus sum, aut ea quę dicta sunt, vt hoc cognito, causa desistam, vel tu reprehēsus, importunos hos risus summoueas. Tum ille, si (me hercule) inquit, redarguere me poteris, curationem Hippocrates, qualem nullus vnquā feceris. Et quomodo (inquam) optime, reprehensione dignus nō videaris, aut te absurdum non esse putas, si hominum mortem rides, aut morbum, aut dementiam, aut insaniam, aut melancholiam, aut cædem, aut quid peius? Aut contrà, nuptias, aut conuentuum celebritates, aut liberorum natales, aut mysteria, aut magistratus, aut honores, aut aliud quid prorsus bonū? Quæ enim commiseratione digna sunt rides, & de quib. lætari oporteat, ea etiam derides, adeò vti apud te neq; boni, neq; mali vllum sit discrimen. At ille, rectè quidē dicis Hippocrates, verùm risus nostri causam nondū nosti, quam cùm didiceris, certus sum quòd meū risum meliorem vicurationem pro tua legatione patriæ tibique ipsi vicissim reportabis, qua etiā alios prudentiores reddere poteris. Pro quibus fortasse me etiā Medicinam mutuo docueris, vbi cognoueris quanto studio omnes homines ad ea quæ negligenda sunt & nullius pretij facienda cōtendunt, & in his quę risu digna sunt consectandis vitam consumunt. Tum ego, dic per Deos inquam, nunquid omnis mūdus se ægrotare ignorat, neq; habet vnde sui curationem legatione accersat? Quid enim extra eum esse potest? Quo audito, multæ (inquit) sunt Hippocrates mundorum infinitates, noliq; (amice) naturam diuitem vt paruam existimare. Sed hæc Democrite (inquam) suo tempore docebis. Vereor enim ne si quando infinitatem percensueris, ridere incipias. Nunc verò de tuo risu in vita reddendam esse tibi rationē puta. At ille admodū perspicuè in me intuēs, Duas, inquit, mei risus causas existimas, bona & mala. At ego vnum hominem rideo, amentia quidem refertū, rectè factis vacuū, in omnibus consiliis pueriliter agentē, nullius vtilitatis gratia immensos labores tolerātem, terræ fines & infinitos recessus argenti & auri cōparandi gratia immoderatis cupiditatibus peragrantem, & nunquā ab his comparandis cessantem, semper verò ad copiā tumultuantem, ne si ea distituatur, pudore suffundatur, ꝙ felix nō dicatur. Quòd in terræ hiatus inquirens, eorū manibus effodiat, qui partim quidē à terra inani intereunt, partim verò diutiùs hac necessitate detenti, in supplicio tanquā in patria permanent, aurū & argentū perquirentes, pulueris vestigia & ramēta peruestigātes, arenam aliam aliunde excitantes, & terræ venas excindentes,

ἢ θάνατοι, ἢ δμῶες, ἢ γάμος, ἢ τοιαῦτά τινα τῆς εὐκαιρίης ἡμῶν ὑποτέμνεται. ἐν ταῦτα δὴ ὁ ἀνὴρ εἰς τὸ εἰωθὸς πάθος κατηνέχθη. καὶ μάλα[61] ἀθρόον τι ἀνεκάγχασε.[62] καὶ ἐπετώθασε. καὶ τὸ λοιπὸν ἡσυχίην ἦγε. κἀγώ, τί μέντοι Δημόκριτε, ἔφην, γελᾷς; πότερον τὰ ἀγαθὰ ὧν εἶπον, ἢ τὰ κακά; ὁ δὲ ἔτι μᾶλλον ἐγέλα. καὶ ἄποθεν ὁρῶντες οἱ Ἀβδηρῖται, οἱ μὲν τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ἔπαιον, οἱ δὲ τὰ μέτωπα. οἱ δὲ τὰς τρίχας ἔτιλλον. καὶ γὰρ ὡς ὕστερον ἔφησαν, πλεονάζοντι παρὰ τὸ εἰωθὸς τῷ γέλωτι ἐχρήσατο. ὑποτυχὼν δὴ ἐγώ, ἀλλὰ μὴν ἔφην σοφῶν ἄριστε Δημόκριτε, ποθέω γὰρ αἰτίην τοῦ περὶ σὲ πάθεος καταλαβέσθαι, τίνος ἄξιος ἐφάνην ἐγὼ γέλωτος, ἢ τὰ λεχθέντα, ὅκως μαθὼν παύσωμαι τῆς αἰτίης, ἢ σὺ ἐλεγχθεὶς, διακρούσῃ τοὺς ἀκαίρους γέλωτας. ὁ δέ, Ἡράκλεις, ἔφη. εἰ γὰρ δυνήσῃ με ἐλέγξαι, θεραπείην θεραπεύσεις, οἵην οὐδένα οὐδεπώποτε ὦ Ἱππόκρατες. καὶ πῶς οὐκ ἐλεγχθείης ἔφην ὦ ἄριστε; ἢ οὐκ οἴῃ ἄτοπος γε εἶναι γελῶν ἀνθρώπου θάνατον; ἢ νοῦσον; ἢ παρακοπήν; ἢ μανίην; ἢ μελαγχολίην; ἢ σφαγήν; ἢ ἄλλο τι χεῖρον; ἢ τοὔμπαλιν γάμους, ἢ πανηγύριας, ἢ τεκνογονίην, ἢ μυστήρια, ἢ ἀρχάς, ἢ καὶ τιμάς, ἢ ἄλλο τι ὅλως ἀγαθόν; καὶ γὰρ ἃ δέον οἰκτείρειν, γελᾷς. καὶ ἐφ' οἷς ἥδεσθαι χρή, καταγελᾷς τουτέων. ὥστε μήτε ἀγαθόν, μήτε κακὸν παρὰ σοὶ διακεκρίσθαι. ὁ δὲ ταῦτα μὲν ἔφη εὖ λέγεις ὦ Ἱππόκρατες. ἀλλ' οὐκ οἶσθά πω τοῦ ἡμετέρου γέλωτος αἰτίην. μαθὼν δὴ εὖ οἶδ' ὅτι κρέσσονα τῆς πρεσβείης ἀντιφορτισάμενος ἀποίσεις θεραπείην τὸν ἐμὸν γέλωτα τῇ πατρίδι, καὶ ἑωυτέῳ, καὶ τοὺς ἄλλους δυνήσῃ σωφρονίζειν. αὖθις ὧν ἴσως κἀμὲ διδάξεις ἰατρικὴν ἀμοιβηδόν. γνοὺς ὅσην σπουδὴν περὶ τὰ ἀσπούδαστα φιλοτιμεύμενοι περήσουσι τὰ μηδενὸς ἄξια πάντες ἄνθρωποι τὸν βίον ἀναλίσκουσι, γελώτων ἄξια διοικεῦντες. ἐγὼ δέ φημι. λέγε πρὸς θεῶν, μήποτε γὰρ διαλανθάνει ἅπας ὁ κόσμος νοσέων. καὶ οὐκ ἔχει ὅκου διαπέμψηται πρεσβείην πρὸς θεραπείην. τί γὰρ ἂν εἴη ἔξω αὐτοῦ; ὁ δὴ ὑπολαβών, πολλαί γε φησὶν ἀπειρίαι κόσμων εἰσὶν Ἱππόκρατες,[63] καὶ μηδαμῶς ἑταῖρε κατασμικρολόγει πλουσίην τὴν φύσιν ἐοῦσαν. ἀλλὰ ταῦτα ἔφην Δημόκριτε, διδάξεις ἐν ἰδίῳ καιρῷ. εὐλαβοῦμαι γὰρ μήπως καὶ τὴν ἀπειρίην διεξιὼν, γελᾶν ἄρξῃ. ἴσθι δὲ νῦν[64] περὶ τοῦ σέο γέλωτος τῷ βίῳ λόγον δώσων. ὁ δὲ μάλα τρανὸν ἀπιδών με, δύο φησὶ τοῦ ἐμοῦ γέλωτος αἰτίας δοκέεις, ἀγαθὰ καὶ φαῦλα. ἐγὼ δὲ[65] ἕνα γελῶ τὸν ἄνθρωπον. ἀνοίης μὲν γέμοντα, κενεὸν δὲ πρηγμάτων ὀρθῶν πάσαις ἐπιβουλαῖς νηπιάζοντα. καὶ μηδεμιῆς ἕνεκεν ὠφελείας ἀλγέοντα τοὺς ἀνηνύτους μόχθους. πείρατα γῆς καὶ ἀορίστους μυχοὺς ἀμέτροισιν ἐπιθυμίῃσιν ὁδεύοντα.[66] ἄργυρον κτίζοντα, καὶ χρυσόν. καὶ μὴ παυόμενον τῆς κτήσεως ταύτης. αἰεὶ δὲ θορυβεύμενον περὶ τὸ πλέον ὅκως αὐτὸς ἐλάσσων μὴ γένηται, καὶ οὐδὲ αἰσχύνεται μὴ λεγόμενος εὐδαίμων. ὅτι χάσμα τῆς γῆς ὀρύσσει διζήμενος χερσίν, ὧν οἱ μὲν ὑπὸ σομφῆς[67] ἐπιπιπτούσης τῆς γῆς ἐφθάρησαν, οἱ δὲ πολυχρονίως ταύτην ἔχοντες τὴν ἀνάγκην ὡς ἐν πατρίδι τῇ κολάσει παραμένουσιν. ἀργύριον καὶ χρυσίον μαστεύοντες, ἴχνη κόνεως, καὶ ψήγματα ἐρευνῶντες. ψάμμον ἄλλην ἀλλαχόθεν[68] ἐγείροντες, καὶ τῆς γῆς φλέβας ἐκτέμνοντες.

ἐς περι-

ἐς περιουσίην αἰεὶ βωλοποιέοντες ἐκ γῆς τῆς μητρὸς πολεμίην γῆν καὶ τὴν αὐτὴν ἐοῦσαν, καὶ θαυμάζοντες πατέουσιν, ὅσος γέλως ἐπὶ μόχθου, καὶ κρυφίης γῆς ἐρῶσι τὴν φανερὴν ὑβρίζοντες. κύνας ὠνεῦνται, οἱ δ' ἵππους. οἱ δὲ χώρην πολλὴν περιορίζοντες, ἰδίην ἐπιγράφουσιν. καὶ πολλῆς ἐθέλοντες δεσπόζειν, οὐδὲ αὐτέων δύνανται. γαμεῖν σπεύδουσιν, ἃς μετ' ὀλίγον ἐκβάλλουσιν. ἐρῶσιν, εἶτα μισοῦσι. μετ' ἐπιθυμίης γεννῶσιν. εἶτ' ἐκβάλλουσι τελείους. τίς ἡ κενὴ σπουδὴ, καὶ ἀλόγιστος, μηδὲν μανίης διαφέρουσα; πολεμοῦσιν ἔμφυλον, ἠρεμίην οὐχ αἱρετίζοντες. ἀντενεδρεύουσι βασιλέας. ἀνδροφονοῦσι. γῆν ὀρύσσοντες, ἀργύριον ζητοῦσιν. ἀργύριον εὑρόντες, γῆν ἐθέλουσι πρίασθαι. ὠνησάμενοι γῆν, καρποὺς πιπράσκουσι. καρποὺς ἀποδόμενοι, πάλιν ἀργύριον λαμβάνουσιν, ἐν ὅσαις μεταβολαῖς εἰσιν, ἐν ὅσῃ κακίῃ; οὐσίην μὴ ἔχοντες, οὐσίην ποθέουσιν, ἔχοντες, κρύπτουσιν, ἀφανίζουσιν. καταγελῶ, ἐφ' οἷς κακοπραγέουσιν. ἐπιτείνω τὸν γέλωτα, ἐφ' οἷς δυστυχέουσι. θεσμοὺς γὰρ ἀληθείας παραβεβήκασι. φιλονεικέοντες ἔχθρην πρὸς ἀλλήλους δῆειν ἔχουσι, μετὰ δὲ ἀδελφῶν καὶ τοκήων, καὶ πολιτῶν, καὶ ταῦτα ὑπὲρ τοιούτων κτημάτων ὧν οὐδεὶς θανὼν δεσπότης ἐστὶν, ἀλληλοκτονεύουσιν. ἀθεσμόβια φρονεῦντες φίλων καὶ πατρίδων ἀπορίην ὑπερορῶσι. πλουτίζουσι τὰ ἀνάξια καὶ τὰ ἄψυχα. ὅλης τῆς οὐσίης ἀνδριάντα ὠνέονται, ὅτι δοκέει λαλεῖν τὸ ἄγαλμα. τοὺς δὲ ἀληθέως λαλέοντας, μισεῦσι. τῶν γὰρ μὴ ῥηϊδίων ἐφίενται. καὶ γὰρ ἤπειρον οἰκεῦντες, θάλασσαν ποθέουσι. καὶ πάλιν ἐν νήσοις ἐόντες, ἤπειρον γλίχονται. καὶ πάντα διαστρέφουσιν ἐς ἰδίην ἐπιθυμίην. καὶ δοκέουσι μὲν ἐν πολέμῳ ἀνδρείην ἐπαινέεσθαι νικῶνται δὲ καθ' ἡμέρην, ὑπὸ τῆς ἀσελγίης. ὑπὸ φιλαργυρίης. ὑπὸ τῶν παθέων πάντων νοσέουσι. θερσῖται δ' εἰσὶ τοῦ βίου πάντες. τί δὲ τὸν ἐμὸν Ἱππόκρατες ἐμέμψω γέλωτα; οὐ γὰρ αὐτὸς τῆς ἰδίης ἀνοίης, ἀλλὰ ἄλλος ἄλλου καταγελῆται. οἱ μὲν τῶν μεθυόντων, ὅταν αὐτοὶ δοκέουσι νήφειν. οἱ δὲ τῶν ἐρώντων, χαλεπωτέρην νόσον νοσεῦντες αὐτοί. οἱ δὲ τῶν πλεόντων. ἄλλοι δὲ τῶν περὶ γεωργίην ἀσχοληθέντων. οὐ συμφωνέουσι γὰρ οὔτε ταῖς τέχναις, οὔτε τοῖς ἔργοις. ἐγὼ δὲ ταῦτα μὲν ἔφην χρῆναι Δημόκριτε. οὐδ' ἄλλος τις ἂν εἴη λόγος ἁρμοδιώτερος ἐξαγγέλλων ταλαιπωρίην θνητῶν. ἀλλ' αἱ πρήξιες νομοθετοῦσι τὴν ἀναγκαίην. οἰκονομίης τε εἵνεκα, καὶ ναυπηγίης, καὶ τῆς ἑτέρης πολιτείης, ἐν ᾗ χρεὼν εἶναι τὸν ἄνθρωπον. οὐ γὰρ εἰς ἀργίην αὐτὸν ἡ φύσις ἐγέννα. ἐκ τουτέων δὲ πάλιν φιλοδοξίη χυθεῖσα, ἔσφηλε πολλῶν ὀρθογνώμονα ψυχήν. σπουδαζόντων μὲν ἅπαντα, ὡς ἐπὶ ἀδιαπτωσίῃ, μὴ κατ' εὐπονούντων δὲ τὴν ἀδηλότητα προορῆσαι. εἴπου γάρ τις ὦ Δημόκριτε γαμέων, ἢ χωρισμὸν, ἢ θάνατον προσεδόκησεν. τίς δ' ὁμοίως παιδοτροφέων ἀπώλειαν. ἀλλ' οὐδ' ἐν γεωργίῃ, καὶ πλοίῳ. καὶ βασιλείῃ. καὶ ἡγεμονίῃ. καὶ πάντα ὅσα ὑπάρχει κατὰ τὸν αἰῶνα. οὐδεὶς γὰρ προὔλαβεν πταῖσαι. ἀλλ' ἀγαθοῖσιν ἕκαστος τουτέων ἐλπίσι φέρβεται. τῶν δὲ χειρόνων οὐδὲ μέμνηται. μή ποτ' οὖν ὁ σὸς γέλως τουτέοις ἀνάρμοστος; ὁ δὲ

ad opulentiam ſemper terram matrem tanquam hoſtilem in glebas proſcindunt, quam eandem etiam cum admiratione calcant. Quantum verò rideri debet quòd terram latentem cum labore amant, apertam contumelia afficiunt. Canes emunt, quidam etiam equos, quidam verò multa circumſcripta regione eam ſibi adſcribunt, & cùm multis dominari velint, ſibiipſis imperare nequeunt. Vxores ducere cupiunt, quas paulò poſt repudiant, amant, deinde odio proſequuntur, cum cupiditate liberos ſuſcipiunt, deinde eos adultos abdicant. Quodnam hoc inane ſtudium & rationis expers, nihilq; ab inſania diſcrepans? Bellum inteſtinum gerunt, quietem optabilem non ducũt, regibus viciſſim inſidias tendunt, homines necant, defoſſa terra argentum inueſtigant, argento reperto terram emere cupiunt, terra empta fructum diuendunt, fructibus diſtributis rurſus argentum capiunt. Quibus mutationibus & quãtis vitiis obnoxij? Cùm opes non habeant, eas expetunt, ſi habent, abſcondunt, diſſipant. Eorũ res aduerſas derideo, eorum infortunia intento riſu excipio. Veritatis enim inſtituta violant, cõtentionis ſtudio hoſtiles inter ſe rixas habent. Cum fratribus verò, parentibus, & ciuibus mutuas cædes exercent, idque pro iis poſſeſſionibus quarũ nemo poſt mortem dominus eſſe poteſt. Iniuſtam vitam conſectantes, amicorũ & patriæ inopiam deſpiciunt, indigna & inanimata diuitiarum loco habent, pro vniuerſis facultatibus ſtatuam mercantur, quòd ſimulachrum loqui videatur, eos verò qui verè loquuntur odio habent. Res nõ faciles amore proſequuntur, in continente habitantes, maritima expetũt, rurſusq; inſulas tenentes, continentem affectãt, cunctaq; in ſuam cupiditatem peruertunt. Et in bello quidem fortitudinem laudare videntur, at in dies à libidinum indulgentia & auaritia vincũtur, & affectibus omnibus tenentur. Therſitis autem vitam omnes referunt. Qua verò in re riſum meum Hippocrates reprehendiſti? Neq; enim quiſquam ſuam, ſed alter alterius amentiam deridet, hi quidem ebrios, cùm ipſi ſibi ſobrij videantur, alij amantes, cùm ipſi grauiore morbo laborent, hi verò nauigantes, alij agriculturæ deditos. Neq; enim artibus, neque operibus inter ſe conſentiũt. Tum ego, hæc quidem, inquam vera ſunt Democrite, neq; alia quæpiam oratio ad conuincendam mortaliũ miſeriam commodior eſſe poſſit. Verùm ipſæ actiones hanc neceſſitatem veluti decreto quodam imponũt, ad rei domeſticæ diſpenſationem, nauium fabricationem, & reliquã reipublicæ adminiſtrationem, in qua verſari hominem oportet. Neque enim ad inertiam eum natura procreauit. Ex his rurſus latè ſparſa ambitio, multorum rectè ſentientem animum aberrare coegit, qui ad omnia velut ſine lapſu ſummo ſtudio contendunt, non tamen obſcuritatem præuidere poſſunt. Quis enim (ô Democrite) vxorem ducens diuortium aut mortem cogitat? aut liberos educans, interitum? Sed neque in agricultura & nauigatione, regno, imperio, & omnibus quæ ſunt in vita. Nemo enim ſe oberraturum animo antè percepit, ſed quiſque horum bona ſpe paſcitur, deteriora verò ne meminit quidem. Num igitur tuus hic riſus his minimè conuenit? Tum

Democritus, Tardo, inquit, es admodum ingenio, proculq; à mea sententia peregrinaris Hippocrates, neque tranquillitatis & perturbationis modum propter ignorantiam prospicis. Qui enim hæc ipsa prudenti cogitatione disponunt, ij & facilè liberantur, & meum risum subleuant. Nunc verò velut in rebus vitæ conuenientibus mente capti cæcutiunt, neq; mente ratiocinationis experte, inordinatum impetum facilè addiscunt. Satis enim fuerit hæc admonitio, rerum omnium commutatio, quæ subitis conuersionibus incidens, repentinam & omnimodam rerum velut rotarum agitationem in mentis notione reponit. Illi verò tanquam hæc adaptata sit & firma, affectionum continenter incidentium obliti, aliter alius quæ tristitiam adferunt expetentes, quæ sunt incommoda inquirentes, in multis calamitatibus assiduè versantur. Quòd si quis omnia quæ facit pro viribus mente versaret, vitam ab omni casu immunem seruaret, seipse probè noscens, & suam ipsius cōcretionem apertè intelligens, cupiditatis studium in infinitū non extenderet, sed naturā diuitem & omniū alumnam, per ea quæ abundè suppetunt sequeretur. Quemadmodum autē optimus corporis habitus affectionum periculum denunciat, sic magnus rerum successus lubricus est. Rebus autem in aduersis insignes conspiciuntur. Alij verò antiquorum res minimè oculis subiicientes, prauis suis actionibus pereūt, manifesta velut obscura non prouidentes, cùm tamen longam vitam exemplum habeant eorum quæ fiunt & non fiunt, ex quibus quod futurum est cognoscere oportebat. Hæc est mei risus materia, homines imprudentes, improbitatis suæ pœnas dantes auaritiæ, inexplebilis cupiditatis, inimicitiarum, insidiarum, subdolorum consiliorum, inuidentiæ. Difficile est multorum malorū machinatricem solertiam verbis exprimere, cùm eorum sit infinitas quędam, & in his cum dolosis commentis praua mente inter se conuersentur. Apud eos autem virtutis modus habetur, quod est deterius. Mendacia enim amant, & in his se exercent, voluptatis studium extollunt, legibus minimè parentes. Hic autem meus risus quæ ab his nullo proposito consilio fiunt condemnat, cùm neq; visionis, neq; auditionis participes sint. At solus hominis sensus recta intelligentia eminus splendescēs, quod præsens & futurum est præuidet. Omnia detestantur, ac rursus ad eadem se adiungunt, nauigationem auersantes, nauigāt, agricultura propulsata, rursus agrum colunt, abdicata vxore, aliam inducūt, susceptos liberos sepeliunt, & his sepultis alios procreant, & rursus educāt, senectutem exoptant, cumq; eò peruenerint, gemunt, nulloq; in statu firma mente persistunt. Principes ac reges priuatum beatum prędicant, priuatus regium imperium affectat. Qui rempublicam regit, artificem tanquam periculi expertem laudat, artifex verò illum velut in omnia potentiam exercentem. Rectam enim virtutis viam puram, miniméque asperam, ac inoffensam non cernunt, per quam nullus incedere sustinet. Per inaccessam autem & tortuosam feruntur, & per aspera delati incedunt & offendunt, plærique etiam decidunt, velut si quis persequatur anhelantes, partim sequentes, partim præcedentes contendunt. Et eorum quosdam impudentia fretos nefandi

Δημόκριτος, μάλα ἔφη νωθὴς τὸν νόον ὑπάρχεις καὶ μακρὰν γε τῆς ἐμῆς γνώμης ἀπόδημος Ἱππόκρατες, ἀπραξίης καὶ ταραχῆς μέτρα μὴ ἐπισκεπτέων, δι' ἄγνοιαν. ταῦτα γὰρ αὐτὰ, διανοίῃ φρενήρεϊ διοικέοντες, αὐτοί τε ῥηϊδίως ἀπηλλάσσοντο, καὶ τὸν ἐμὸν ἐλαφρὸν γέλωτα.[75] νῦν δ' ὡς ἐπ' ἀρηρόσι τοῖς ἐν τῷ βίῳ φρενοβλαβέες τετύφλωνται ἀσυλλογίστῳ διανοίῃ τῆς ἀτάκτου φορῆς δεδιδακτοι. νουθεσίη γὰρ αὐτάρκης ὑπῆρχεν ἡ τῶν ξυμπάντων μεταβολὴ, ὀξείῃσι τροπῇσιν ἐμπίπτουσα, αἰφνίδιον τροχηλασίην παντοίην ἐννοέουσα. οἱ δ' ὡς ἐπ' ἐρηρυίῃ, καὶ βεβαίῃ ἐκλελησμένοι παθέων κατὰ τὸ ξυνεχὲς ἐμπιπτόντων,[76] ἄλλοτε ἄλλος ποθέοντες τὰ λυπέοντα, διζήμενοι τὰ μὴ ξυμφέροντα, ἐγκαλινδοῦνται πολλῇσι ξυμφορῇσιν.[77] εἰ δέ τις ἐμερμήριζεν κατὰ δύναμιν ἰδίην, τὰ ξύμπαντα ἔρδειν, ἀδιάπτωτον ἐφρούρεε ζωὴν, ἑωυτὸν ἐξεπιστάμενος. καὶ ξύγκρισιν ἰδίην σαφῶς καταμανθάνων, καὶ μὴ τῆς ἐπιθυμίης τὴν σπουδὴν, ἀόριστον ἐκτείνων. τὴν δὲ πλουσίην φύσιν, καὶ πάντων τιθηνὸν,[78] δι' αὐταρκείης ὁδοιπορέων. καθάπερ δὲ τῶν παθέων ἡ εὐεξίη κίνδυνος πρόδηλος, οὕτω τὸ μέγεθος τῶν εὐτυχημάτων σφαλερόν ἐστιν. ἀείσημοι δ' ἐν τῇσι κακοδαιμονίῃσι ξυνθεωροῦνται.[79] ἄλλοι δὲ τὰ τῶν παλαιῶν μὴ ἱστορέοντες ὑπὸ τῆς ἰδίης κακοπραγίης ἀπώλλοντο. τὰ δῆλα καθάπερ ἄδηλα μὴ προθεωροῦντες. ὑπόδειγμα τὸν μακρὸν βίον ἔχοντες, γινομένων καὶ μὴ γινομένων. ἐξ ὧν καὶ τὸ ἐσόμενον ἐχρῆν καταμανθάνειν. ταῦθ' ὁ ἐμὸς γέλως ἄφρονες ἄνθρωποι. πονηρίης δίκας ἐκτίνοντες. φιλαργυρίης. ἀπληστίης. ἔχθρης. ἐνέδρης. ἐπιβουλίης. βασκανίης. ἐργαλέον ἐξειπεῖν πολυμηχανίην κακῶν. ἀπειρίη γάρ τις ἐστὶ καὶ τουτέοις δολοπλοκίῃσιν. ἀνθομιλεῦντες, σκολιόφρονες. ἀρετῆς δὲ παρ' αὐτέοις τρόπος ἐστὶ, τὸ χέρειον. φιλοψευδίην γὰρ ἀσκέουσι. φιληδονίην κοσμέουσι. νόμοις ἀπειθεῦντες.[80] ὁ δὲ αὐτέων καταχρίνει τὴν ἀπροαιρεσίην. μήτε ὁρήσιος, μήτε ἀκοῆς μετέχοντας, μούνη δ' αἴσθησις ἀνθρώπου ἀρκέειν διανοίῃ τηλαυγὴς, τό, τε ὂν, καὶ τὸ ἐσόμενον προορεομένη. δυσαρεστεῦνται πᾶσι, καὶ πάλιν τοῖς αὐτέοις ἐμπελάζονται. ἀρνησάμενοι πλόον, πλέουσι. γεωργίην ἀπωσάμενοι, αὖθις γεωργοῦσιν. ἐκβάλλοντες γαμετὴν, ἑτέρην εἰσάγονται. γεννήσαντες, ἔθαψαν· θάψαντες, ἐγέννησαν. πάλιν τρέφουσι. γῆρας ηὔξαντο. ἐς αὐτὸ δ' ἀφικόμενοι στενάζουσιν. ἐν οὐδεμίῃ καταστάσει βέβαιον ἔχοντες τὴν γνώμην. ἡγεμόνες, καὶ βασιλέες μακαρίζουσι τὸν ἰδιώτην. ὁ δὲ ἰδιώτης, ὀρέγεται βασιλείης. ὁ πολιτευόμενος, τὸν χειροτεχνεῦντα, ὡς ἀκίνδυνον. ὁ δὲ χειροτέχνης ἐκεῖνον, ὡς εὐπορεῦντα κατὰ πάντων. τὴν γὰρ ὀρθὴν κέλευθον τῆς ἀρετῆς οὐ θεωρέουσι καθαρὴν, καὶ λείην, καὶ ἀπρόσπταιστον, εἰς ἣν οὐδεὶς τετόλμηκεν ἐμβαίνειν. φέρονται δὲ ἐπὶ τὴν ἀπειθῆ καὶ σκολιὴν τρηχυβατέοντες καταφερόμενοι. καὶ προσκόπτοντες. οἱ δὲ πλεῖστοι ἐκπίπτοντες. ἀσθμαίνοντες ὡς διωκόμενοι. ἐρίζοντες. ὑστερέοντες, προηγεύμενοι. καὶ οὓς μὲν αὐτέων, ἔρωτες ἀπάσταλοι ὑποπεπρήκασιν

[81] ἀλλοτρίης

[81] ἀλλοτρίης εὐνῆς φθορῆ, ἀναιδείης πιστεύοις. οὓς δὲ τῆς φιλαργυρίης νοῦσος, ἄσειστος. οἱ δ' ἀλλήλοις ἀντεπιτίθενται. οἱ δ' ὑπὸ φιλοδοξίης εἰς ἠέρα ἀνενεχθέντες, βρίθει κακίης, εἰς βυθὸν ἀπωλείας καταφέρονται. κατασκάπτουσιν. εἶτα ἐποικοδομοῦσι. χαρίζονται. εἶτα μετανοοῦσιν, καὶ ἀφαιρεῦνται τὰ φιλίης δίκαια. κακοπραγέοντες εἰς ἔχθρην τὰ ξυγγενείης πολεμοποιεῦντες. καὶ τουτέων πάντων αἰτίη φιλαργυρίη. τί νηπίων ἀθυρόντων διαφέρουσι; παρ' οἷς ἄκριτος μὲν ἡ γνώμη, τὸ δὲ προσπεσὸν τερπνόν. ἐν δὲ τοῖς θυμοῖς, τί πλεῖον ζώοις ἀλόγοις παραλλάσσουσιν; πλὴν ὅτι ἐν αὐταρκείῃ μένουσιν οἱ θῆρες. τίς γὰρ λέων ἐς γῆν κατέκρυψε χρυσόν; τίς ταῦρος πλεονεξίην ἐκορύξατο; τίς πάρδαλις ἀπληστίην κεχώρηκε; διψῆ μὲν ἄγριος σῦς, ὅσον ὕδατος ὀρεχθῇ. λύκος δὲ σπαράξας τὸ προσπεσὸν τῆς ἀναγκαίας τροφῆς, ἀναπέπαυται. ἡμέρῃσι δὲ καὶ νυξὶ ξυναπλουμένῃσιν, οὐκ ἔχει θοίνης κόρον ὤνθρωπος. καὶ χρόνων μὲν ἐνιαυσίων τάξις ὀχείης, ἀλόγων τέρμα ἐστίν. ὁ δὲ τὸ διηνεκές, οἰστρομανίην ἔχει τῆς ἀσελγείης. Ἱππόκρατες μὴ γελάσω τὸν κλαίοντα δι' ἔρωτα[82] ὅτι ξυμφερόντως ἀποκέκλεισται, μάλιστα δὲ ἢν ῥιψοκίνδυνος ᾖ, καὶ φέρηται κατὰ κρημνῶν, ἢ βυθῶν πελάγεος ἐπιτείνω τὸν γέλωτα; μὴ γελάσω τὸν τὴν νῆα πολλοῖσι φορτίοισι βαπτίσαντα, εἶτα μεμφόμενον τῇ θαλάττῃ ὅτι κατεβύθισεν αὐτὴν πλήρη; ἐγὼ μὲν οὐδαμῶς δοκέω γελῆν, ἐξευρεῖν δὲ κατ' αὐτέων ἤθελον τι λυπηρόν. ἀλλ' οὐδὲ ἰητρικὴν ὑπὲρ τουτέων ἐχρῆν εἶναι,[83] μήτε τεχνώμενον παιήονα φάρμακα. ὁ σὸς πρόγονος ἀσκληπιὸς νουθεσίη σοι γινέσθω. σώζων ἀνθρώποις, κεραυνοῖς ηὐχαρίστηται. οὐχ ὁρῇς ὅτι κἀγὼ τῆς κακίης μοῖρα εἰμὶ, μανίης διζήμενος αἰτίην, ζῶα κατακτείνω καὶ ἀνατέμνω, ἐχρῆν δὲ ἐξ ἀνθρώπου τὴν αἰτίην ἐρευνῆσαι. οὐχ ὁρῇς ὅτι καὶ ὁ κόσμος[84] μισανθρωπίης πεπλήρωται; ἄπειρα κατ' αὐτέου πάθεα ξυνήθροικεν. ὅλος ἄνθρωπος ἐκ γενετῆς νοῦσος ἐστίν. τρεφόμενος ἄχρηστος ἱκέτης βοηθείης. αὐξανόμενος, ἀτάσθαλος, ἄφρων, ἐνδεὴς παιδαγωγίης. θρασὺς, ἀκμάζων. παρακμάζων. οἰκτρός.[85] τοὺς ἰδίους πόνους ἀλογιστίῃ γεωργήσας.[86] ἐκ μητρώων γὰρ λύθρων, ἐξέθορε τοιοῦτος. διὰ τοῦτο οἱ μὲν θυμικοὶ καὶ ὀργῆς ἀμέτρου γέμοντες, ἐν ξυμφορῇσι καὶ μάχῃσι, οἱ δ' ἐν φθορῇσι, καὶ μοιχείῃσι διὰ παντός. οἱ δ' ἐν μέθῃσιν. οἱ δ' ἐν ἐπιθυμίῃσι τῶν ἀλλοτρίων. οἱ δ' ἐν ἀπωλείῃσι τῶν σφετέρων. ὄφελον δυνάμις ὑπῆρχε τὰς ἁπάντων οἰκήσεις ἀνακαλύψαντα μηθὲν ἀφεῖναι τῶν ἐντὸς παρακάλυμμα. εἶθ' οὕτως ὁρῆν τὰ πρησσόμενα ἔνδον.[87] εἴδωμεν ἂν οὓς μὲν ἐσθίοντας. οὓς δὲ ἐμέοντας. ἑτέρους δ' αἰκίῃσι στρεβλέοντας. τοὺς δὲ[88] φάρμακα κυκῶντας. τοὺς δὲ ξυννοέοντας ἐπιβουλήν. τοὺς δὲ ψηφίζοντας. ἄλλους χαίροντας. τοὺς δὲ κλαίοντας. τοὺς δὲ ἐπὶ κατηγορίην φίλων ξυγγράφοντας. τοὺς δὲ διὰ φιλοδοξίην ἐκφρονας. καί γε τινὲς βαθύτεραι πρήξιες, τῶν κατὰ ψυχὴν κευθομένων. καὶ τουτέων ὁκόσοι μὲν νέοι, ὁκόσοι δὲ πρεσβῦται, αἰτέοντες, ἀρνεόμενοι, πενόμενοι,

alieni cubilis corrumpendi amores succendũt, quosdam etiam inordinatus auaritiæ morbus tabefacit, alij mutuas insidias struunt. Alij verò ambitionis studio in aëra subuecti, sceleris grauitate in exitij profundum præcipites deferuntur, diruunt, deinde ædificant, beneficium conferendo gratiam demerentur, deinde pœnitentia ducti, amicitiæ iura violant, maléque afficiendo ad inimicitias deueniunt, & cognationis iura bello appetunt, horúmque omnium auaritia causa est. Quanam in re ab infantibus ludibundis discrepant? quos, cùm mens iudicio careat, quicquid sese forte obtulit, delectat. Quòd ad cupiditates attinet, non multum à brutis animantibus differunt, nisi quòd feræ in eo quod satis est se continent. Quinam enim leo aurum defossum in terram abdidit? Quinam taurus alienum vsurpandi cupiditate, ad prœlium impetu quodam delatus est? Quæ pardalis inexplebilem auiditatem admisit? Sitit quidem aper, sed quantũ aquæ appetit. Lupus verò dilaniato quod sese obtulit necessario alimento, quiescit. At si dies iungantur noctibus, hominem non capit comessandi satietas. Et anniuersariorum temporum ordo, brutis quidem animantibus coitus finem adfert, hic verò insano libidinis stimulo continenter agitatur. Quomodo Hippocrates, eiulantem ob amorem quòd suo commodo priuetur, non derideam? præcipueque si quis nullo habito periculorum delectu per præcipitia & alta maria feratur, intenso risu non excipiam? Non ridebo eum qui nauem multis mercibus onustam demersit, deinde mare incusantem quòd eam plenam submerserit? Equidem hæc minimè ridicula duco, verùm in eos aliquid molesti excogitare cuperem. Sed neque pro his medicinam esse oportuit, neque aliquem qui Pæonia medicamenta conficeret. Cuius rei te admonere debeat tuus ille progenitor Æsculapius, qui pro seruatis hominibus, gratam beneficij recordationem fulminis ictus reportauit. Non vides me quoque huius vitij participem esse, dum in insaniæ causam inquirens, animantia macto ac reseco, quam in hominibus perscrutari oportuit? Nonne vides mundum ipsum inhumanitate redundare, & infinitas aduersus hominem affectiones cumulare? Totus homo ab ipso ortu morbus est. Dum educatur inutilis, auxilium supplex implorat; dum increscit, improbus & demens est, institutione puerili indigens; in ætatis vigore constitutus, audax; ætate marcescens, miserabilis, suos labores per imprudentiam excolens. Talis enim ex materno cruore sanie permixto prorumpit. Proptereaq; hi quidem indignabundi & immodica ira referti in calamitatibus & pugnis, alij in adulteriis & stupris perpetuò versantur, alij in ebrietatibus, alij in rerum alienarum cupiditatibus, alij in suis perdendis. Quòd si possemus nullo intus relicto velamento omniũ habitationes detegere, deinde ita quæ intus aguntur inspicere, hos quidẽ edere videremus, illos verò vomere, alios indignis verberibus torquere, alios venena miscere, alios insidias struere, alios rationibus studere, hos gaudere, illos plorare, hos amicorum accusationem meditari, illos verò nimia ambitione desipere. Et certè quædã sunt in animis altiùs recõditæ actiones. Et in his partim quidem iuuenes, partim verò senes, petentes, denegãtes, pauperes,

rebus affluentes, fame oppressi. Hi luxu grauati, sordidi, vincti, illi verò deliciis gestientes, multos alentes. Alij iugulantes, alij sepelientes, ea quæ habent pro nihilo habentes, speratas possessiones captantes, alij quidem impudentes, alij parci, alij inexplebiles, alij quidem interficientes, alij verberibus afflicti, alij superbè se iactantes, alij inani gloria attoniti. Et hi quidem equis addicti sunt, alij hominibus, alij nauibus, alij lapidibus, aut lignis, alij statuis ex ære, alij picturis. Et alij quidem legationibus, alij rei militaris administrationibus, alij rebus sacris. Alij coronas gestant, alij armati sunt, alij interficiuntur. Et horum singuli partim quidem in pugna nauali versantur, partim in militari officio, partim verò in agricultura. Alij verò in nauibus onerariis, alij in foro, alij in concionibus, alij in theatro, alij in fuga, alij verò aliis quibusdam rebus. Et alij quidem ad voluptatis studium, mollitiem & intemperantiam feruntur, alij ad otium ac desidiam. Cùm igitur tot indigenas & miseras animas videamus, quomodo eorum vitam eiusmodi intemperantiæ deditam ludibrio nõ habeamus? Valde quoque metuo ne artem tuã Medicam ipsi non probent. Propter intemperantiam enim implacidè se habent ad omnia, & sapientiam insaniam existimant. Et certè suspicor plæraque in arte tua, aut per inuidiam, aut per ingratitudinem, palam contumelia affici. Ægrotantes enim simul ac seruati sunt, causam Diis vel fortunæ attribuunt. Plærique verò hoc suæ naturæ assignantes, bene merentem odio prosequuntur, parùmque abest quin indignentur, si eis operam debeant. Multi etiam artis imperitiam præseferentes, cùm sint ignorantes, quod melius est damnant. Calculorum enim suffragia stupidis attribuuntur, neque ægrotantes simul approbare volunt, neq; eiusdem artis socij testimonio confirmare, cùm inuidia obstet. Neq; tu huiusmodi contumelias non expertus es, cùm probè sciam hæc quę in memorabilibus affectionibus fiunt, te per causam aut inuidiam nunquam lubenter conuitiis insectatum. Veritatis enim nulla est cognitio, neque testimonij confirmatio. Quæ cùm diceret subridebat, mihique Damagete diuina quadam specie, prioremq; formam oblitus esse videbatur. Tum ego, Democrite præstantissime, magna hospitalitatis tuæ munera mecum in Co reportabo, cùm multa me sapientiæ tuæ admonitione compleueris. Præco enim tuarum laudum reuertor, quòd naturæ humanæ veritatem inuestigasti & mente complexus es. Accepta autem à te mentis curatione discedo, cùm id tempus postulet, vt corpori cõsulatur. Cras verò ac deinceps, ad eundem locum reuertemur. Quæ cùm dixissem surrexi, ille verò me comitari paratus erat. Cumque quidam, haud scio vnde, accederet, libros tradidit. Et ego ad Abderitas qui me speculãtes expectabãt concitatiore gressu redij. Viri, inquam, Abderitæ, pro vestra ad me legatione magnas habeo gratias. Democritum enim virum sapientissimum vidi, qui solus homines ad sanam mentem reducere potest. Hæc habui Damagete quæ de Democrito tibi læto admodum animo narrarem. Vale.

περιουσιάζοντες, λιμῷ θλιβόμενοι. οἱ δὲ ἀσωτίῃ βεβαρυμένοι· ῥυπόωντες. δέσμιοι. οἱ δὲ τρυφῇσι γαυριῶντες. βρέφοντες, ἄλλοι σφάζοντες. ἄλλοι θάπτοντες. ὑπεροφέοντες ἃ ἔχουσι,[89] περὶ τὰς ἐλπιζομένας κτήσιας ὡρμημένοι. οἱ μὲν ἀναιδέες, οἱ δὲ φειδωλοί, οἱ δὲ ἄπληστοι. οἱ μὲν φονεύοντες. οἱ δὲ τυπτόμενοι. οἱ δὲ ὑπερηφανεῦντες.[90] οἱ δὲ ἐπηρμένοι κενοδοξίῃ.[91] καὶ οἱ μὲν ἵπποισι παρεστῶτες, οἱ δὲ ἀνδράσιν, οἱ δὲ κυσίν, οἱ δὲ λίθοις, ἢ ξύλοις, οἱ δὲ χαλκῷ, οἱ δὲ γραφῇσι. καὶ οἱ μὲν πρεσβείαις, οἱ δὲ στρατηγίαις, οἱ δὲ ἱερωσύνῃσιν.[92] οἱ δὲ στεφανοφορέοντες. οἱ δὲ ἔνοπλοι. οἱ δὴ ἀποκτεινόμενοι. φέρονται δὲ τουτέων ἕκαστοι. οἱ μὲν ἐπὶ ναυμαχίην, οἱ δὲ ἐπὶ στρατείην, οἱ δὲ ἐπ᾽ ἀγροικίην. ἕτεροι δὲ ἐπὶ φορτίδας ναῦς. οἱ δὲ εἰς ἀγορήν. ἕτεροι δὴ ἐπ᾽ ἐκκλησίην. οἱ δὲ ἐπὶ θέητρον. οἱ δὲ ἐς φυγήν. ἄλλοι δὲ ἀλλαχόσε. καὶ οἱ μὲν ἐς φιληδονίην, καὶ ἡδυπαθείην, καὶ ἀκρασίην. οἱ δὲ εἰς ἀργίην καὶ ῥαθυμίην. τὰς ἀναξίους οὖν[93] καὶ δυστήνους ψυχὰς ὁρέοντες καὶ τοσαύτας, πῶς μὴ χλευάσωμεν τὸν τοιόνδε ἀκρασίην ἔχοντα βίον αὐτέων; κάρτα γὰρ ἔλπομαι μηδὲ τὴν σὴν ἰητρικὴν ἀνδάνειν αὐτέοισιν. δυσαρεστέονται γὰρ ὑπὸ ἀκρασίης ἅπασι. καὶ μανίην τὴν σοφίην νομίζουσιν.[94] ἤπου γὰρ ὑπονοέω ὡς σαφῶς λωβᾶσθαί σου τὰ πολλὰ τῆς ἐπιστήμης, ἢ διὰ φθόνον, ἢ δι᾽ ἀχαριστίην. οἵ τε γὰρ νοσέοντες ἅμα τῷ σώζεσθαι, τὴν αἰτίην θεοῖς ἢ τύχῃ προσνέμουσι. πολλοὶ δὲ τῇ ἰδίᾳ φύσει προσάψαντες,[95] ἐχθαίρουσι τὸν εὐεργέτην, μικροῦ δεῖν προσαγανακτεῦντες, εἰ νομίζονται χρειοφειλέται. οἵ τε πολλοὶ τῆς ἀτεχνίης ἐφ᾽ ἑωυτέοις ἔχοντες, ἀΐδριες ἐόντες,[96] καθαιρέουσι τὸ κρέσσον. ἐν ἀναισθήτοις γὰρ εἰσιν αἱ ψῆφοι, οὔτε δὴ οἱ πάσχοντες συνομολογεῖν ἐθέλουσιν, οὔτε οἱ ὁμότεχνοι ἐθέλοντες μαρτυρεῖν. φθόνος γὰρ ἐνίσταται.[97] οὐκ ἄπειρος σὺ τῶν τοιουτέων λεγημάτων. σαφέως δὲ εἰδὼς ταῦτα ἐν ἀξιοπαθείῃσι σὲ πολλάκις γινόμενα, καὶ οὐδὲ αἰτίην ἢ βασκανίην φιλοστοργέοντα. ἀρεκέως γὰρ οὐδεμία οὔτε γνῶσις οὔτε μαρτυρείη. ἐπεμειδία δὲ λέγων ταῦτα. καί μοι Δαμάγητε, θεοειδής τις κατεφαίνετο, καὶ τὴν προτέρην αὐτέου μορφὴν ἐκλελησμένος. καὶ φημὶ ὦ Δημόκριτε μεγαλόδοξε, μεγάλας γε τὰς σῶν ξενίων δωρεὰς εἰς Κῶ ἀποίσομαι. πολλοῦ γάρ με τῆς σοφίης θαυμασμοῦ πεπλήρωκας. ἀπονοστέω γὰρ σοῦ κῆρυξ ἀληθείης ἀνθρωπίνης φύσιν ἐξιχνεύσαντος καὶ νοήσαντος. θεραπείην δὲ λαβὼν τῆς ἐμῆς διανοίης, παρὰ σεῦ ἀπαλλάσσομαι τῆς ὥρης τοῦτο ἀπαιτούσης, καὶ τῆς τοῦ σώματος ἐπιμελείης. αὔριον δὲ καὶ κατὰ τὸ ἑξῆς, ἐν ταὐτῷ γινόμεθα. ἀνιστάμην ταῦτα εἰπών. καὶ ὃς ἦν ἕτοιμος ἀκολουθεῖν. προσελθόντι δὲ τινὶ οὐκ οἶδ᾽ ὁκόθεν, ἀπεδίδου τὰ βιβλία. κἀγὼ ξυντονώτερον ἠπειξα καὶ πρὸς τοὺς ὄντας Ἀβδηρίτας ἐπὶ τῇ σκοπιῇ ἀναμένοντάς με, ἄνδρες ἔφην, τῆς πρὸς ἐμὲ πρεσβείης, χάρις ὑμῖν πολλή. Δημόκριτον γὰρ εἶδον, ἄνδρα σοφώτατον, σωφρονίζειν ἀνθρώπους μοῦνον δυνατώτατον. ταῦτ᾽ ἔχω σοι περὶ Δημοκρίτου Δαμάγητε φράζειν, γηθοσύνως πάνυ. ἔρρωσο.

Δημόκριτος

Δημόκριτος Ἱπποκράτει εὖ πράττειν.

Ἐπήλθες ἡμῖν ὡς μεμηνόσιν ὦ Ἱππόκρατες, ἐλλέβορον δώσων, πεισθεὶς ἀνοήτοις ἀνδράσι, παρ' οἷς ὁ πόνος τῆς ἀρετῆς, μανίη κρίνεται. ἐτυγχάνομεν δὲ τότε, [98] περὶ κόσμου διαθέσιος, καὶ πολογραφίης. ἔτι δὲ ἄστρων οὐρανίων ξυγγράφοντες. [99] γνοὺς δὲ τὴν ἐπὶ τούτοις φύσιν, ὡς εὐχαίρως κάρτα εἴη ἐπιδεδημιουργημένα, καὶ ὡς τηλοῦ μανίης καὶ παραφροσύνης καθέστηκεν, ἐμοῖο μὲν φύσιν ἐπῄνεσας. ἄφρονας δὲ καὶ ἀπηνέας καὶ μεμηνότας κείνους ἔκρινας. ὁκόσα γὰρ ἰνδαλμοῖσι διαλλάττοντα ἀνὰ τὸν ἠέρα πλάζει ἡμέας, ἃ δὴ κόσμος ξυνορᾶται, [100] καὶ ἀμειβόντα τέτευχε, ταῦτα νόος ἐμὸς φύσιν ἐρευνήσας ἀτρεκέως, εἰς φῶς ἤγαγεν. μάρτυρες δὲ τουτέων, βίβλοι ὑπ' ἐμοῖο γραφεῖσαι. χρὴ οὖν καὶ σε ὦ Ἱππόκρατες, [101] μὴ τοιουτοτρόποισιν ἀνδράσιν ξυνέρχεσθαι, καὶ ξυνομιλέειν, [102] ὧν νόος ἀκρόπλοος, καὶ ἀβέβαιος καθέστηκεν. εἰ γάρ τοι πεισθεὶς ὡς μεμηνότα με ἐπότισας ἐλλεβόρῳ, ἦ [103] πινυτὴ μανίη ἂν ἐγεγόνει. καὶ σεο τέχνην κατεμέμψατο, ὥσπερ αἰτίην παρακοπῆς γεγενημένην. ἐλλέβορος γὰρ ὑγιαίνουσι μὲν δοθεὶς, ἐπισκοτεῖ διανοίαν. μεμηνόσι δὲ κάρτα ὠφελέειν εἴωθεν. ὤνητο γὰρ εἰ μὴ κατειλήφεις με γράφοντα, ἀνακείμενον δὲ, ἢ σχεδὸν περιπατοῦντα, καὶ προσομιλέοντα ἐμαυτῷ, ὅτε μὲν δυσχεραίνοντα, ὅτε δὲ μειδιῶντα ἐπὶ τοῖς ἐννοουμένοις ὑπ' ἐμοῖο. καὶ τοῖς προσομιλέουσι τῶν γνωρίμων, [104] οὐ προσέχοντα. ἐφιστάντα δὲ τὴν διάνοιαν καὶ σκεπτόμενον ἐκπάγλως, ὤνητο ἂν Δημόκριτον, κατά γε ὁμοίως κρίσιν ἐκ τῶν ὁρεομένων, μανίης εἰκόνι ἐοικέναι. χρὴ οὖν τὸν ἰητρὸν, μὴ μόνον ὄψει τὰ πάθη κρίνειν, ἀλλὰ καὶ πρήγματι. [105] τούς τε ῥυθμοὺς ἀνακρίνειν ὡς ἐπιτοπλεῖστον. καὶ πότερον ἄρχοιτο τὸ πάθος. ἢ μεσάζοι. ἢ λήγοι. καὶ διαφορὴν, καὶ ὥρην, καὶ ἡλικίην παρατηρεῦντα ἰηθέλειν τὸ πάθος, ὁλομελίην τε τοῦ σκήνεος. ἐκ γὰρ τουτέων ἁπάντων, εὐχερῶς τὴν νοῦσον εὑρήσεις. ἀπέσταλκα δέ σοι τὸν περὶ μανίης λόγον. ἔρρωσο.

Ὁ περὶ μανίης λόγος.

Μ[106]αινομένων δὲ ὡς ἔφην, ἐν τῷ περὶ ἱερῆς νούσου, ὑπὸ ὑγρότητος τοῦ ἐγκεφάλου, ἐν ᾧ ἐστὶ τὰ τῆς ψυχῆς ἔργα. ὅταν ὑγρότερος τῆς φύσιος ᾖ, ἀνάγκη κινέεσθαι. κινευμένου δὲ μήτε τὴν ὄψιν ἀτρεμίζειν, μήτε τὴν ἀκοήν. [107] ἀλλ' ἄλλοτε ἀλλοῖα ὁρᾶν τε, καὶ ἀκούειν. τήν τε γλῶσσαν τοιαῦτα διαλέγεσθαι, οἷα ἂν βλέπῃ τε καὶ ἀκούῃ ἑκάστοτε. ὅσον δὲ ἂν ἀτρεμίσῃ ὁ ἐγκέφαλος, τοσοῦτον καὶ φρονεῖ χρόνον ὁ ἄνθρωπος. γίνεται δὲ ἡ διαφθορὴ τοῦ ἐγκεφάλου, ὑπὸ φλέγματος, καὶ χολῆς. γνώσῃ δὲ ἑκάτερα, ὧδε. οἱ μὲν γὰρ ὑπὸ φλέγματος μαινόμενοι, ἥσυχοί τε εἰσί, καὶ οὐ βοηταί, οὐδὲ θορυβώδεες. οἱ δὲ ὑπὸ χολῆς, [108] πλῆκται, καὶ κακοῦργοι, καὶ οὐκ ἠρεμαῖοι. ἢν μὲν ξυνεχῶς μαίνωνται, αὗται αἱ προφάσιές εἰσιν. ἢν δὲ δείματα, καὶ φόβοι, ὑπὸ μεταστάσιος γίνεται τοῦ ἐγκεφάλου θερμαινομένου ὑπὸ χολῆς ὁρμήσης ἐπ' αὐτὸν κατὰ τὰς φλέβας, τὰς αἱματίτιδας. ὅταν δὲ ἀπέλθῃ ἡ χολὴ πάλιν ἐς τὰς φλέβας καὶ τὸ σῶμα πέπαυται. ἀνιῆται δὲ καὶ ἀσᾶται, καὶ ἐπιλήθεται παρὰ καιρὸν, ψυχομένου τοῦ ἐγκεφάλου ὑπὸ φλέγματος, καὶ ξυνισταμένου

Democritus Hippocrati S.

Ad nos venisti Hippocrates, vt tanquam insanis veratrum exhiberes, à stultis hominibus persuasus, quibus virtutis labor insania reputatur. Tum autem fortè de orbis ornatu, polorum, ac insuper de astrorum cælestium descriptione scribebamus. Cùm autem horum naturam cognouisses, quàm valde aptè essent fabricata, & quàm procul ab insania ac dementia essent posita, naturam quidem meam laudasti, illos verò amentes, immites, & insanos iudicasti. Quæ enim permutata per inane feruntur, & simulachris nos decipiunt, quæ sanè mundus esse conspiciuntur, & vicissitudine quadam sibi succedentia fabricata sunt, ea mens nostra dum naturæ veritatem indagatur, in lucem produxit. Harum rerum testes sunt libri à me conscripti. Minimè igitur Hippocrates cum huiusmodi viris, quorum mens in summo fluctuat & inconstans est, te congredi aut conuersari oportet. Nam si ab his persuasus, mihi tanquam insano veratrũ propinasses, prudentia in insaniam euasisset, artemque tuam velut dementiæ causam increpauissent. Veratrum enim sanis exhibitum, menti tenebras offundit, insanis verò multum prodesse consueuit. Existimo enim quòd si non me scribentem, sed recumbentem, aut fortè deambulantem offendisses & mecum cogitantem, modò quidem ea quæ animo agitarem implacidè ferentem, modò etiam ridentem, & me conuenientibus familiaribus mentem non adhibentem, sed stupendum in modum mente & contemplatione in rem aliquam incumbentem, ex his sanè quæ vidisses, Democritum insaniæ imaginem præseferre oculis tuis iudicasses. Medicum igitur non solùm ex aspectu, sed ex re ipsa affectus iudicare decet, & modulos vt plurimùm, & num morbus incipiat, aut in medio sit, aut in fine, discernere, & considerata temporis & ætatis differentia, ac vniuersa totius corporis natura, affectus curare. Ex his enim omnibus facilè morbum deprehendas. Tuum autem de insania scriptum ad te remisi. Vale.

De insania tractatio.

Insanienti ob humiditatem cerebri, in quo animi sunt officia, cùm humidius quàm pro natura fuerit, moueri necesse est, velut dixi in libello de Morbo Sacro. Quod cùm mouetur, neque visionem, neque auditionem quiescere, verùm alias varia tum videre, tum audire, linguamque ea quæ sigillatim viderit & audierit disserere. Eo autẽ tempore homo sapit, quo cerebrum quiescit. Cerebri verò corruptio ex pituita & bile oritur. Vtrunque hoc modo dignosces. Qui enim ex pituita insaniunt, quieti sunt, neque clamosi, neque tumultuantes. Qui verò ex bile, hi verberant, malefici sunt, neque quiescunt. Et si quidem continenter insaniant, eæ causæ sunt. Terrores verò & metus ex transmutatione fiunt, calefacto cerebro à bile, in ipsum per venas sanguine plenas irruente. Vbi verò bilis rursus in venas & corpus discessit, quiescit. Tristatur verò & æstuat, & plus quàm commodum sit obliuiscitur, dum cerebrum à pituita refrigeratur, &

præter naturam concrescit. Cùm verò de repente cerebrum à bile calefactum fuerit, sanguine in commemoratis venis ebulliente, horrenda vident insomnia, ac velut euigilato facies incenditur, oculi rubent, mensque aliquid mali agitat. Idque etiam in somno contingit. Vbi verò sanguis rursus in venas sparsus fuerit, quiescit. Libro quinto de Morbis vulgaribus quendam recensui in quo vocis defectio cõtingebat, ignoratio, crebra deliria, & morbi reuersiones. Lingua dura erat, ac nisi collueret, loqui non poterat, & plærunque valde amara. Venæ sectio solutionem attulit, aquæ potio, aqua mulsa, & veratri potiones. Hic cùm non diu superuixisset, mortuus est. Erat & alius, quem, cùm ad conuiuium procederet, si tibicinam tibia canentem audiret, timor inuadebat; interdiu verò si audiret, nihil patiebatur.

παρὰ τὸ ἔθος. ὅταν δὲ ἐξαπίνης ὁ ἐγκέφαλος διαθερμαίνηται ὑπὸ χολῆς κατὰ τὰς φλέβας τὰς εἰρημένας ἐπιζέσαντος τοῦ αἵματος ἐνύπνια ὁρῶσι φοβερά. καὶ ὡς ἐγρηγορότος τὸ πρόσωπον φλογιᾷ. καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἐρυθραίνονται. καὶ ἡ γνώμη ἐπινοεῖ τι κακὸν ἐργάζεσθαι. ταῦτα καὶ ἐν τῷ ὕπνῳ πάσχει. ὅταν δὲ τὸ αἷμα σκεδασθῇ πάλιν ἐς τὰς φλέβας, πέπαυται. [109] ἐν δὲ τῷ πέμπτῳ τῶν ἐπιδημιῶν ἱστορήσας, ὡς ἐγίνετο ἀφωνίη. ἄγνοια. παραληρήσιες συχναὶ καὶ ὑποστροφαί. ἡ δὲ γλῶσσα σκληρή. καὶ εἰ μὴ διακλύσαιτο, λαλεῖν οὐχ οἷόν τε ἦν, [110] καὶ σφόδρα πικρὴ, τὰ πολλὰ φλεβοτομίη ἔλυσεν. ὑδροποσίη μελίκρητον. ἐλλεβόρων πόσιες. οὗτος ὀλίγον ἐπιζήσας χρόνον, ἐτελεύτησεν. [111] ἄλλος ἦν ὃς ὅτε εἰς πότον ὁρμῴη φόβος τῆς αὐλητρίδος ἐλάμβανεν, εἰ ἀκούσειεν αὐλούσης. ἡμέρης δὲ ἀκούων οὐδὲν ἔπασχε.

Hippocrates Democrito S.

IN arte Medica quæ rectè fiunt, plærunque quidem hominum vulgus non admodum laudat, sæpe verò Diis attribuit. At si in aliquo repugnans natura eum qui curatur interemerit, numen prætermittens, Medicos incusat. Et ego sanè plus reprehensionis quàm honoris ex arte mihi consecutus videor. Neque enim quantumuis iam senex, ad artis Medicæ summã perueni, neque etiam ipsius inuentor Æsculapius, sed & ipse à sese in multis dissensit, velut eorum qui scripserunt libri nobis tradiderunt. Tua sanè quidem ad nos missa epistola, per veratrum medicationem reprehendebat. Accitus igitur sum Democrite, velut insanientem veratro purgaturus, cùm coniicere non possem, qualis tandem esses. Postquam verò tecum versatus, non per Iouem desipientiæ opus, sed omni prope fauore prosequendum cognoui, magnopere ingenium tuum laudaui, teque præstantissimum naturæ & mundi interpretem iudicaui, eos verò qui me acciuerunt tanquam insanos accusaui, cùm ipsi medicatione indigerent. Quandoquidem igitur casu contigit vt nos vnà conueniremus, rectè feceris si ad nos crebriores literas dederis, & à te conscripta commentaria ad nos transmiseris. Misi autem etiam ad te de veratri vsu libellum. Vale.

Ἱπποκράτης Δημοκρίτῳ εὖ πράττειν.

ΗΤρικῆς τέχνης ὦ Δημόκριτε, κατορθώματα μὲν οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, οὐ πάνυ τάπασιν ἐπαινοῦσιν. θεοῖς δὲ πολλάκις, προσαρτῶσιν. ἢν δέ τι ἡ φύσις ἀντιπρήξασα ἀπολέσῃ τὸν θεραπευόμενον, ἰητροὺς καταμέμφονται, παρέντες τὸ θεῖον. καὶ ἔγωγε δοκέω πλείονα μεμψιμοιρίην, ἢ τιμὴν κεκληρῶσθαι τὴν τέχνην. ἐγὼ μὲν γὰρ ἰητρικῆς ἐς τέλος οὐκ ἀφῖγμαι. καίπερ ἤδη γηραλέος καθεστώς. οὐδὲ γὰρ ὁ τῆσδε εὑρετὴς ἀσκληπιός. ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐν πολλοῖς διεφώνησε. καθάπερ ἡμῖν αἱ τῶν ξυγγραφέων βίβλοι παραδεδώκασιν. ἡ μὲν οὖν ὑπὸ σέο ἐπισταλεῖσα ἡμῖν ἐπιστολὴ, κατεμέμφετο περὶ τῆς φαρμακείης τοῦ ἐλλεβόρου. εἰσήχθην μὲν οὖν ὦ δημόκριτε ὡς μεμηνότα ἐλλεβορίσων. οὐ καταμαντευσάμενος ὅστις ποτ᾽ εἴης. ὡς δὴ ἐντυχὼν ἔγνων, οὐ μὰ Δία παραφροσύνης ἔργον, ἀλλὰ σχεδὸν ἀποδοχῆς πάσης, κάρτα σὴν φύσιν ἐπῄνεσα. ἄριστόν τε φύσεως ἑρμηνευτὴν, καὶ κόσμου ἔκρινα. τοὺς δὲ εἰσαγαγόντας με, ἐμεμψάμην ὡς μεμηνότας. φαρμακείης γὰρ αὐτοὶ ἔχρηζον. ἐπεὶ δὴ τοίνυν τὸ αὐτόματον ἡμέας [112] εἰς τὸ αὐτὸ συνήγαγεν, ὀρθῶς ποιήσεις ἐπιστέλλων ἡμῖν πυκνότερον, καὶ μεταδιδοὺς τῶν ὑπὸ σέο γραφομένων ξυνταγμάτων. ἀπέσταλκα δέ σοι καὶ αὐτὸς τὸν περὶ τοῦ ἐλλεβορισμοῦ λόγον. ἔρρωσο.

Hippocrates De Veratri purgatione.

QVi non facilè per superiora purgantur, iis corpora copiosiore cibo & quiete ante potionem humectanda sunt. Post veratri potionem, corpora magis ad motionem quàm ad somnos adducenda. Quòd verò motio corpora turbet, id indicat nauigatio. Cùm voles vt veratrum magis ducat, corpora moueto. Veratrum carnes sanas habẽtibus periculum creat. Qui in medicamentorum potionibus non sitiunt, purgari non desinunt, priùs quàm sitiant. Ex veratro orta conuulsio lethalis. Immodicę purgationi succedens conuulsio aut singultus, malo est. In alui perturbationibus & vomitionibus sponte obortis, si qualia purgari conuenit, purgentur, tum conducit, tum facilè ferũt, alioqui contra accidit. At velut in Prænotionibus dictũ est, per superiora purgatio accommoda est, ei qui

Ἱπποκράτης Δημοκρίτῳ περὶ ἐλλεβορισμοῦ.

T[113]Οῖς μὴ ῥηϊδίως ἄνω καθαιρομένοις πρὸ τῆς πόσιος προϋγραίνειν τὰ σώματα, πλέονι τροφῇ καὶ ἀναπαύσει. ἐπὴν δὲ πίῃ ἐλλέβορον πρὸς τὰς κινήσιας τῶν σωμάτων μᾶλλον ἄγειν μὴ πρὸς ὕπνους. δηλοῖ δὲ ἡ ναυτιλίη. ὅτι κίνησις τὰ σώματα ταράσσει. ἐπὴν βούλῃ μᾶλλον ἄγειν ἐλλέβορον κινεῖ τὰ σώματα. ἐλλέβορος ἐπικίνδυνος τοῖς σάρκας ὑγιέας ἔχουσι. [114] ὅσοι ἐν τῇ φαρμακοποσίῃ μὴ διψῶσι, καθαιρόμενοι οὐ παύονται, πρὶν ἢ διψήσωσι. [115] σπασμὸς ἐξ ἐλλεβόρου, θανάσιμον. ἐπὶ ὑπερκαθάρσει σπασμὸς ἢ λυγμὸς ἐπιγινόμενος κακόν. [116] ἐν ταῖς ταραχαῖς τῆς κοιλίης, καὶ τοῖσι ἐμέτοις τοῖς αὐτομάτοις γινομένοισιν, ἢν μὲν οἷα δεῖ καθαίρεσθαι, καθαίρωνται, ξυμφέρει τε, καὶ εὐφόρως φέρουσιν. εἰ δὲ μὴ, τοὐναντίον. ὡς δὲ ἔφην ἐν τῷ προγνωστικῷ, [117] κάθαρσις εὐθετεῖ ἡ ἄνω

ἐφ᾽ ἀπυ-

ἐφ' ἀπυρέτῳ. ἀσιτίη ἢ καρδιωγμὸς, ἢ σκοτοδῖνος, ἢ στόμα ἐπιπικρούμενον καθόλου ταῖς ὑπὲρ τῶν φρενῶν ὀδύναις. [118] ἢ δὲ κάτω, ὅπου χωρὶς πυρετοῦ στρόφος, ὀσφύος ὀδύνη. γουνάτων βάρος. καταμήνια δυσεργοῦντα. ὀδύναι ἐν τοῖς ὑπὸ τὸ διάφραγμα. φυλάσσεσθαι δὲ ἐν ταῖς φαρμακοποσίαις [119] τοὺς ἀστείους τὰ σώματα. μάλιστα δὲ τοὺς μέλανας, καὶ ὑγροσάρκους. καὶ τοὺς ὑποξήρους δὲ, καὶ ψελλοὺς, καὶ τραυλούς. [120] ὁκόσοι δὲ τὰ φλεγμαίνοντα ἐν ἀρχῇ τῆς νόσου, ὡς ἔφην ἐν τῷ περὶ πτισάνης, εὐθέως ἐπιχειροῦσι λύειν φαρμακείῃ, τοῦ μὲν ξυντεταμένου, καὶ φλεγμαίνοντος [121] οὐδὲν ὠφελέουσιν. οὐδὲ γὰρ διαδίδωσιν ὠμὸν ἐὸν τὸ πάθος. τὰ δὲ ἀντέχοντα τῷ νοσήματι καὶ ὑγιέα ξυντήκουσι. ἀσθενέος δὲ τοῦ σώματος γινομένου, τὸ νόσημα ἐπικρατεῖ, καὶ ἀνιήτως ἔχουσι. [122] ἐλλεβορίζειν δὲ χρὴ οἷς ἀπὸ κεφαλῆς φέρεται ῥεῦμα. μὴ διδόναι δὲ ἐπὶ ἐμπύων, [123] μὴ φαρμακεύειν τοὺς ἀχρόους. τοὺς βραγχώδεας. τοὺς σπληνώδεας. τοὺς ἀφαίμους. τοὺς πνευματώδεας, καὶ ξηρὰ βήσσοντας. διψώδεας. φυσώδεας. ἐντεταμένους ὑποχόνδρια, καὶ πλευρὰς, καὶ μετάφρενα, τοὺς ἀπονεναρκωμένους, καὶ ἀμαυρὰ βλέποντας, καὶ οἷς ἦχοι τῶν ὤτων, [124] καὶ τῆς οὐρήθρας ἀκρατεῖς. μηδὲ τοὺς ἰκτερώδεας, [125] ἢ κοιλίης ἀσθενέας. [126] ἢ αἱμορρώδεας. [127] ἢ ἐν φύμασιν. ἢν δὲ φαρμακεῦσαι δοκεῖ, ἐλλεβόρῳ ἀσφαλὴς ἄνω κάθαρσις. κάτω δὲ μή. κράτιστον δὲ τούτοις [128] διαιτῆν. [129] ὡς δὲ ἔφην ἐν τῷ προρρητικῷ, μὴ φαρμακεύειν μηδὲ τοὺς ἐπανεμοῦντας μέλανα, ἀποσίτους, καὶ παραφόρους, [130] καθεύδειν μικρὰ ὀδυνώδεας. [131] ὄμμα θρασὺ κεκλιμένον ἔχοντας. ἀποιδοῦντας. σκοτώδεας. ἀχρόους, [132] μηδὲ τοὺς ἐν πυρετῷ καυματώδεας, κατακεκλασμένους. [133] ὡς δὲ ἔφην ἐν τῷ περὶ πτισάνης σησαμοειδὲς ἄνω καθαίρει. ἡ πόσις ἥμισυ δραχμῆς ἐν ὀξυμέλιτι τετριμμένῳ ξυμμίσγεται δὲ καὶ τοῖς ἐλλεβόροις τὸ τρίτον μέρος τῆς πόσιος, καὶ ἧσσον πνίγει. καθαίρει δὲ καὶ τοὺς ἐν χρονίοις τεταρταίοις, καὶ τοὺς ἐν λιπυριώδει πυρετῷ χρονίους. καὶ ὧν οὐκ ἔστι δίψος, μηδὲ ἀπόκρισις. τούτοις δὲ μὴ πρότερον τῶν τριῶν ἑβδομάδων. ποτὲ δὲ καὶ πλευριτικοὺς, καὶ εἰλεώδεας. ὡς δὲ ἔφην ἐν τῷ περὶ γυναικείων, καθαίρειν καὶ ἢν αἱ μῆτραι καθάρσεως δέωνται.

Ἱπποκράτης πρὸς τὸν υἱὸν Θεσσαλόν.

Ἱστορίης δὲ μελέτω σοι ὦ παῖ. γεωμετρικῆς. καὶ ἀριθμήσιος. οὐ γὰρ μόνον σοῦ καὶ τὸν βίον εὐκλέα καὶ ἐπὶ πολλὰ χρήσιμον ἐς ἀνθρωπίνην μοίρην ἐπιτελέσει. ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχὴν ὀξυτέρην τε καὶ τηλαυγεστέρην κατὰ τὸ ἐν ἰητρικῇ ὀνήσασθαι πάντα, ὅ, τι χρήζει. καὶ τοι ἡ μὲν τῆς γεωμετρίης ἱστορίη ἐοῦσα πολυσχήμος τε, καὶ πολυειδὴς. καὶ πάντα μετ' ἀποδείξεως περαινομένη ἔσται χρήσιμη πρὸς τε τὰς τῶν ὀστέων θέσιας καὶ ἐξαρθρήσιας. καὶ τὴν λοιπὴν τῶν μελέων τάξιν. εἰς τὸ γὰρ τούτων πολυτροπίην εὐεπιγνωστότερον. ἐμβολῆ τε ἄρθρων [134] καὶ τῇ τῶν ὀστέων τῶν συνθλωμένων ἀναστροφῇ τε, καὶ ἐκτρυπήσει, καὶ συνθέσει. καὶ ὑποζ-

sine febre cibi fastidio, aut ventriculi morsu, aut tenebricosa vertigine torquetur, aut cui os amarum est, & in summa omnibus supra septum transuersum doloribus. Per inferiora verò, vbi citra febrem tormina detinent, lumborum dolor, genuum grauitas, menses ęgrè prodeunt, & dolores sunt in partibus septo transuerso inferioribus. In medicamentorum autem potionibus, vitandi sunt qui corpore probè valent, præcipuè verò nigri & humida carne præditi, subsicci, balbi & blęsi. At qui per morbi initia inflammationes confestim per medicamēti potionem soluere nituntur, ij de distento quidem ac inflammato nihil auferunt, velut à me dictum est in libro de Ptisana. Crudus enim affectus nihil cedit, quæ verò morbo resistunt & sana sunt, tabefaciūt, imbecillo autem reddito corpore morbus superior euadit, & curari nequeunt. Veratrum autem exhibendum quibus de capite fluxio fertur, at suppuratis minimè dandum. Medicamento minimè purgandi decolores, raucedinosi, lienosi, sanguine defecti, suspiriosi, & sicca tussi vexati, siticulosi, flatulenti, quiq; præcordia distenta habent, & latera, & dorsum, qui stupore affecti hebetiùs cernunt, quibus aures sonant, quiq; vrinam minimè continent, neque qui morbo regio laborant, & aluo sunt debili, quibus sanguis erumpit, aut qui tubercula habent. Quòd si medicamento purgandum videatur, veratro per superiora securè purgato, at per inferiora minimè. His autem præstat victus rationem præscribere. Neque verò, quemadmodum in Prædictis dixi, medicamento purgandi sunt, qui nigra vomitione refundunt, cibos auersantur, delirant, quique dolore vexati parum dormiunt, qui aspectum ferocem obliquè deflexum habent, subtumidi sunt, tenebricosa vertigine vexantur, decolores, neque qui in febre æstuant & confracti sunt. Sesamoides vero (velut dixi libro de Ptisana) per superiora purgat, potum ad drachmam dimidiam, & in aceto mulso tritum. Admiscetur etiam veratris tertia potionis parte, & minùs strangulat. Diuturnas etiam quartanas purgat, & longa febre lipyria laborantes, & eos quibus neque sitis, neque excretio adest, neque tamen ante tres hebdomadas. Interdum etiam morbo laterali & voluulo laborantes. Quinetiam purgandum est, si vteri purgatione opus habeant, velut dixi libro de Morbis mulierum.

Hippocrates ad Thessalum filium.

Geometriæ & Arithmetices cognitioni studium adhibeto mi fili. Neque enim solùm vitam tuam gloriosam & ad multa in rebus humanis vtilem, verumetiam mentem acutiorem & longè splendidiorem ad fructum eorum omnium, quæ in arte Medica vsui sunt, cōsequendum reddet. Quanquam quidem Geometriæ cognitio, cùm multas & varias formas habeat, & omnia cum demōstratione ad exitum perducat, tum ad ossium positus, & articulos suis sedibus emotos, tum etiam ad reliquam membrorum compositionem vtilis futura est. Nam ad horū affectuum variam cognitionem faciliùs perueniet, tum etiam articulorum repositione, tum ossium contritorum resectione, & perforatione, & coaptatione, & substra-

ctione, reliquaque curatione victus, qui locum & os quale sit ex eo emotum cognouerit. Numerorum verò series, tum ad ambitus, tum ad eas mutationes quæ præter rationem in febribus fiunt, & ad iudicandos ægros, & ad morborum securitatem satis futura est. Præclarum enim est, id tibi in re Medica subministrari, quod intensionis ac remissionis partium, quæ ex parte inæquales sunt, facilem tibi absq; errore notitiam præbeat. Quapropter ad huius experientiæ facultatem valde contendito. Vale.

αἱρέσει. καὶ τῇ λοιπῇ θεραπείῃ χρῆσθαι, εἰδότι ὁκοῖον τε χωρίον ἐστὶ καὶ ὃ ἐκ τούτου ἐξορθούμενον ὀστέον. ἡ δὲ τῆς ἀριθμήσιος τάξις, πρός τε τὰς περιόδους, καὶ ἀλόγους τῶν πυρετῶν μεταστάσιας, καὶ τὰς κρίσιας τῶν νοσεόντων. καὶ τῆς ἐν νούσοις ἀσφαλείης[135] ἀρκέουσα ἔσται. μάλα γὰρ σεμνὸν ὑπηρεσίαν ἔχειν ἐν ἰητρικῇ τοιώδε ἥτις ἐπὶ τὰ μέρεα τῆς ἐπιτάσιος, καὶ τῆς ἀνέσιος ὅτων ἄνισα ὄντα τὴν μοῖραν εὔγνωστα παρέχεται, χωρὶς ἀμπλακίης. δεῖ δὴ κάρτα ἐς δύναμιν ἀφικνέεσθαι τῆσδε ἐμπειρίης. ἔρρωσο.

Democritus Hippocrati, De Natura humana.

OMnes artem Medicam nosse conuenit, ô Hippocrates, cùm præclara simul res sit & ad vitam cõducibilis, tum verò vel maximè eruditionis & eloquentiæ peritis. Sapientiæ enim cognitionem Medicinæ sororem & familiarem esse duco. Sapientia siquidem animi perturbationes exhaurit. At Medicina corporum morbos pellit. Mens autem increscit cùm adest sanitas, cuius curam habere eos qui rectè sentiũt præclarum est. Vbi verò corporis habitus dolet, mens ad virtutis exercitationem nullam adhibet diligentiam. Præsens enim morbus animum vehementer hebetat, & intelligentiam in affectus cognationem secum adducit. Humanæ verò naturæ descriptio hãc habet speculationem. Cerebrum quidem in summa corporis parte præsidio locatum est, ad securitatem sibi concreditum, intra membranas neruosas collocatum, supra quod duplicia ossa ad necessitatem adaptata, dominum mentis custodem cerebrum cœperint. Pilorum concinna ratio cutem exornat. Oculorum verò cernendi vis intra multas tunicas insistentibus humoribus velut in cauo delitescens, sub fronte ad moderationem collocata, cernendi causa est. Pupilla sincera palpebræ extremam oram (ἴτροιν dicunt) ad opportunitatis custodiam sustinet. Nares duplices odoratus arbitræ, oculorum viciniam dirimũt. Labra verò os molli suo contactu circumplexa, verborum sensum & exactam articulationem regunt & efficiunt. Mentum autem in extremitatem desinit, & testudinis in modum connexum, dentium clauis coaptatur. At aures opifex ad sermones excipiendos aperuit, in quas cùm sermo subit, certus temeritatis minister euadit. Lingua loquentiæ mater, animi nuncia, gustus custodiæ præfecta, tutis dentium sepimentis munita est. Guttur ac gula iuxta sese coaptata viciniam habent. Illud enim in spiritus viam, hæc verò in ventriculi profundum liberaliter propellendo alimentum demittit. Cor regium locum obtinens, coni formam habens, aduersus omnes insultus thoracem induit. Crebræ autem spiritus cauernæ, aëri peruiæ, spiritum vocis causam pariunt. At hepar quod sanguinem suggerit, & in alimentum transmutat, cum fibris plerunque vena caua alluitur, cupiditatisq; causa est. Bilis pallida in hepate manens, vbi in corpore humano redundat, ipsum corrumpit, eiusque noxius & inutilis est incola. Splen ex aduerso iacet, nul-

Δημόκριτος Ἱπποκράτει περὶ φύσιος ἀνθρώπου.

Χ[136]Ρὴ πάντας ἀνθρώπους ἰητρικὴν τέχνην ἐπίστασθαι ὦ Ἱππόκρατες. καλὸν γὰρ ἅμα καὶ ξυμφέρον ἐς τὸν βίον. τουτέων δὲ μάλιστα, τοὺς παιδείας καὶ λόγων ἴδριας γεγενημένους. ἰσοίην σοφίης γὰρ δοκέω ἰητρικὴν ἀδελφὴν καὶ ξύνοικον. σοφίη μὲν γὰρ ψυχὴν ἀναρύεται παθῶν. ἰητρικὴ δὲ, νόσους σωμάτων ἀφαιρέεται. αὔξεται δὲ νόος, παρεούσης ὑγείης. ἣν καλὸν προνοέειν τοὺς ἐσθλὰ φρονέοντας. ἕξεως δὲ σωματικῆς ἀλγεούσης, οὐδὲ προθυμίην ἔχει νόος, ἐς μελέτην ἀρετῆς. νοῦσος γὰρ παρεοῦσα, δεινῶς ψυχὴν ἀμαυροῖ, φρόνησιν ἐς συμπαθείην ἄγουσα. φύσεως δὲ ἀνθρωπίνης ὑπογραφὴ, θεωρίην ἔχει τοιώδε. ὁ μὲν ἐγκέφαλος, φρουρέει τὴν ἄκρην τοῦ σώματος, ἀσφάλειαν ἐμπεπιστευμένος. ὑμέσι νευρώδεσι συνεισκατοικέων. ὑπὲρ ὃν, ὀστέων διπλῶν φύσιες ἀναγκαῖαι ἐπήρμοσται, δεσπότην φύλακα διανοίης, καλύπτουσιν ἐγκέφαλον. τριχῶν δ' εὐκοσμίη, χρῶτα κοσμῶσα. τὸ δὲ τῶν ὀμμάτων ὁρητικὸν, ἐν πολυχίτωνι φωλεῦον ὑγρῷ, ἐνστασίαις ὑπὸ μετώπων,[137] κέκλεισιν ἵδρυται. θεωρίης δὲ αἴτιον. ἀκριβὴς δὲ κόρη,[138] φύλακα παρσὸν ἀκρεμέης ὑπομένει. διπλοῖ δὲ ῥώθωνες, ὀσφρήσιος ἐπιγνώμονες, διορίζουσιν ὀφθαλμῶν γειτνίην. μαλακὴ δὲ χειλέων ἀφὴ στόματι περιπλυσσομένη, ῥημάτων αἴσθησιν, ἀκριβέα τε διάρθρωσιν παρέσχηκε κυβερνωμένη. γένειον δὲ, ἀκροτελὲς καὶ χελώνειον γόμφοις συνηρμοσμένον. ἐνδοχεῖα δὲ μύθων ὦτα, δημιουργὸς ἀνέῳγεν.[139] οἷς ἐπεὰν ὁ θυμὸς, οὐκ ἀσφαλὴς διήκονος ἀλογιστίης γίνεται. λαλιῆς μήτηρ γλῶσσα, ψυχῆς ἄγγελος, πυλωρὸν ἔχουσα τὴν γεῦσιν,[140] ὀχυροῖς ὀδόντων θριγκοῖσι πεφρούρηται. βρόγχος δὲ καὶ φάρυγξ, ἡρμοσμένοι ἀλλήλοις, γειτνιῶσιν. ὁ μὲν γὰρ[141] ἐς κέλευθον πνεύματος. ὁ δὲ, εἰς βυθὸν κοιλίης, τροφὴν προπέμπει. λάβεσιν ὠθεύμενος. κωνοειδὴς δὲ, καρδίη βασιλὶς, ὀργῆς τιθηνὸς, πρὸς πᾶσαν ἐπιβουλὴν[142] ἐνδέδυκε θώρηκα. θαμινὰ δὲ πνευμάτων σήραγγες ἠέρι διοδεύμεναι, φωνῆς αἴτιον πνεῦμα τίκτουσι. ὃ δὲ χορηγὸν αἵματος, καὶ μεταβάλλον εἰς τροφὴν, σὺν λοβοῖς πολλάκις κοίλη[143] περίπλοος ἐοῦσα, ἧπαρ ἐπιθυμίης αἴτιον.[144] χλωρὴ δὲ χολὴ πρὸς ἥπατι μένουσα καὶ διαφθορὴ σώματος ἀνθρωπίου ὑπερβλύσασα γίνεται. βλαβερῶς δὲ σώματος ἀνθρωπίνου καὶ ἀνωφελὴς ἔνοικος.[145] σπλὴν ἀπέναντι οὐδὲν πρῆγμα μη-

δὲν αἰτούμενος. μέση δὲ τουτέων, χορηγεῖ παντοδεκτέα κοιλίη· κατασκευάζεται διοικέουσα τὴν πέψιν. [146] ἔνοχα δὲ κοιλίης συνθέσιος δημιουργίην συνδονεόμενα, εἰλεῖται περὶ κοιλίην ἔντερα. λήψεως καὶ ἀποκρίσεως αἴτια. δίδυμοι δὲ νεφροὶ, [147] ἰσχίοισιν ἐνιδρυσμένοι, καὶ ἠμφιεσμένοι δημῷ, οὔρων ἐκκρίσεως οὐκ ἀλλότριοι πεφύκασι. κύκλος δὲ ἁπάσης κοιλίης, ὁ καλούμενος ἐπίπλοος, γαστέρα πᾶσαν ἐμπεριείληφε, μόνου σπληνὸς ἄτερ. ἑξῆς νευρώδης κύστις ἰσχίῳ στόμα ἐνιδρυσμένη συμπεπλεγμένων ἀγγείων, οὔρων ἐκκρίσεως αἰτίη γίνεται. ἡ δὲ γειτνιῶσα ταύτῃ μήτηρ βρεφέων, ἡ δεινὸν ἄλγος τῇ ἐν γυναιξὶ μόχθων μυρίων παραιτίη, [148] μήτηρ πεφώλευκεν. ἡ πυλωρὸς μυχοῖς ἰσχίων βεβῶσα σὰρξ, σφίγγεται νεύροισιν. ἐκ δὲ πλήθεος ἐκχέουσα γαστρὸς φύσιος, [149] ἐκ τόκου προνοίης. ἐκ δὲ σώματος κρεμαστοὶ ἐκτὸς, οἰκίην νέμονται ἔκγονοι κύστιαι ὄρχιες, πουλυχίτωνες ἐόντες. εὔνοον ἥβη ἀπὸ φλεβέων τε καὶ νεύρων πλέγμα, οὔρων ἔκχυσιν ποιεύμενον, συνουσίης ὑπουργὸν φύσιος ὑποδεδημιούργηται. ὄρεξιν ἥβης πυκαζόμενον. σκέλη δὲ καὶ βραχίονες, καὶ τὰ προσηρτημένα τουτέοις ἄκρα, διηκονίης πᾶσαν ἀρχὴν συνηθροισμένα ἔχοντα, νεύρων τε ἀσφαλῆ λειτουργίην τελέουσιν. ἡ δὲ ἀσώματος ἐν μυχοῖς φύσις, ἐξέτευξε πολυτάμορφα σπλάγχνων γένη. ἃ δὴ θάνατος ἐπιστὰς, ὠκέως ἔπαυσε λειτουργίης.

lum negotium exhibens. Horum medius ventriculus omnia ſuſcipiens, chorum ducit & recumbit, coctionem moderans. Inteſtina verò quæ ventris compoſitione continentur, conſtituta vti cum eo agitentur, per ventrem conuoluuntur, eorum quæ aſſumuntur & excernuntur cauſæ. At gemini renes coxis inſidentes, & adipe circundati, ab vrinarum excretione non alieni, natura ſunt comparati. Omentum vocatū toti ventri dominatur, eumque ſolo liene excepto complectitur. Veſica deinceps neruoſa, coxæ ore per complicata vaſa inſidens, vrinarum excretionis cauſa exiſtit. Huic vicina infantium mater, grauis calamitas, ſexcentarum ærumnarum mulieri author vterus deliteſcit. Cuius oſculo caro præficitur, quæ ex imis coxarum receſſibus erumpens, neruis adſtringitur, ex plenitudine naturæ ventris effundens, ex partus prouidentia. Extra corpus penſiles, domum incolunt, ad generationem conditi teſtes, multiplices tunicas habentes. Pubes autem ex venis & neruis ad beneuolentiam contexta, vrinarum effuſionem facit, ad veneris miniſterium à natura condita, pubertatis appetentiam coarctat. Crura & brachia hiſque annexa extrema, totum officij principium coaceruatum habent, totamque neruorum adminiſtrationem perficiunt. Incorporea autem in imis receſſibus natura, viſcerum omne genus fabricauit, quibus ſanè mors inſiſtens, ea celeriter adminiſtratione ſoluit.

Ἱπποκράτους ὑγιεινὸν πρὸς Δημήτριον βασιλέα.

ΙΠποκράτης Κῷος βασιλεῖ Δημητρίῳ χαίρειν. ἡμεῖς καὶ πρότερον σπουδάζοντες ὦ βασιλεῦ περὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐν κεφαλαίῳ θεωρῆσαι τὰ μέρη, ταῦτα συγγράψαντες καθάπερ ἠξίωσας, ἀπεστείλαμεν. νῦν δὲ περὶ ὧν δεῖ μάλιστα σπουδάζειν τοὺς ἔμφρονας, ἡμεῖς τὰ μὲν, καὶ παρὰ τῶν προτέρων παρειληφότες, τὰ δὲ, καὶ νῦν αὐτοὶ προσεξευρίσκοντες, γεγράφαμέν σοι. οἷς σὺ τῶν προτέρων ἀρρωστημάτων σημείοις γινομένοις ἐπακολουθῶν, καὶ χρώμενος πλειστάκις, ἄνουσος ἂν εἴης τὸν ἅπαντα χρόνον. ἔστι δὲ, δύο γένη ἀρρωστιῶν ἁπάντων ζώων. ἡ μὲν, κατὰ γένος. ἡ δὲ, κατὰ πάθος, ἀνόμοιαι. τὰς δὲ ἐπιθυμίας τὰς κατὰ τὴν τροφὴν, ἐκ τῶν ὑπεναντίων ὄψει. [150] ξηραινομένων τῶν κενουμένων. τὰ δὲ πλήρη πληρούντων δὲ κενά. τὰς δὲ νούσους ἁπάσας, ἐξ ὑπεναντίων ὄψει καθεστηκυίας καὶ νούσους ὑπὸ νούσων γινομένας. [151] ὑπὸ σπασμῶν πυρετὸς ἐπιγινόμενος, ἵστησι τὸ νόσημα. [152] κεφαλῆς πολλῆς δὲ περιωδυνίας αἷμα κατὰ τὰ ὦτα ῥαγὲν, ἢ κατὰ τὰς ῥῖνας. [153] σπασμοὶ πᾶσι τοῖς μελαγχολικοῖς ἐπιγινόμενοι, παύουσι τὰς μελαγχολίας. καὶ καθόλου μέν ἐστι καὶ ῥίζα τῶν ἀνθρωπίνων νοσημάτων, ἡ κεφαλὴ, καὶ τὰ ἀρρωστήματα τὰ μέγιστα, ἐκ ταύτης παραγίνεται. [154] ἐπικειμένην γὰρ αὐτὴν παντὶ σώματι, ὥσπερ σικύαν τῶν εἰσφερομένων ἁπάντων συμβαίνει αὐτὴν ἕλκειν περιττώματα. καὶ τοὺς λεπτομερέας χυμούς. δεῖ δὲ προσέχειν τὸν νοῦν, ἰδίως τὴν αὐτὸν παρασκευάσαν-

Hippocratis ſalubre conſilium ad Regem Demetrium.

HIppocrates Cous Regi Demetrio, S. Nos cùm antea, ô Rex, operam dederimus vt naturæ humanæ partes in ſumma cōſideraremus, eas ad te conſcriptas velut iuſſiſti miſimus. Nunc verò ea quibus ſummo ſtudio prudentes incumbere debent, partim quidem à maioribus excepta, partim verò etiam nūc per nos inuenta ad te ſcripſimus. Quæ ſi priorum morborum ſignis contingentibus aſſecutus fueris, iiſque ſæpiùs vſus fueris, nullum per omne vitæ tempus morbum experieris. Duo autem ſunt ægrotantium genera, quæ vniuerſa animantia affligunt, vnum quidem genere, alterum verò affectu inter ſe diſſimilia. At alimentorum cupiditates ex repugnantibus deprehendes, dum quæ vacuantur eorum quæ plena ſunt, & quæ implent vacuorum indicationem faciūt. Morbos autem omnes ex ſubcontrariis conflatos deprehendes, & morbos ex morbis oriundos. Conuulſionibus ſuccedens febris morbum compeſcit. Capitis magnos dolores, ſanguis per aures aut nares copioſè prorumpens. Conuulſiones melancholicis omnibus ſuccedentes, melancholias ſedant. Et in ſumma quidem humanorum morborum radix caput eſt, ex eoque maximæ ægrotationes adueniunt. Cùm enim toti corpori incumbat, eorum omnium quæ ingeruntur reliquias & tenues humores non ſecus ac cucurbitulam attrahere contingit. Intendere autem animum oportet, vt ipſi in has partes præpara-

tus peculiariter viuas, & adhibita diligentia tam benè constituto ordine omnia apud te fiant, vt nullum ingruentis morbi incrementum accipiat, & neque rerum venerearum, neque diuersorum eduliorum intemperantia, neq; somnis maximè noxiis minimè exercitato corpore vtaris, sed signa quæ in corpore fiunt secutus, cuiusque corporis occasionem conserues, vt eo qui ingruit morbo euitato, earum medelarum vsu quas præscribo, sine vllo morbo vitium transfigas.

τα εἰς ταῦτα τὰ μέρη. ὅπως μηδεμίαν αὔξησιν λαμβάνοντα, τὰ προσπίπτοντα τῶν ἀρρωστημάτων, διά τε τῆς ἐπιμελείας καὶ τῆς εὐταξίης τῆς παρὰ σοὶ γινομένης. καὶ μήτε ταῖς τῶν ἀφροδισίων ἀκρασίαις, μήτε ταῖς τῶν διαφόρων ἐδεσμάτων,[155] μήτε τοῖς ὕπνοις τοῖς ὑπερκολασικοῖς ἀγυμνάστου ὄντος τοῦ σώματος χρώμενος, ἀλλ᾽ ἐπακολουθοῦντα τοῖς σημείοις τοῖς γινομένοις ἐν τῷ σώματι, διατηρεῖν τὸν καιρὸν ἑκάστου σώματος. ὅπως αὖ φυλαξάμενος τὸ ἀρρώστημα τὸ μέλλον ἐπιφέρεσθαι, ταῖς θεραπείαις, αἷς αὖ ἐγὼ γράφω, χρώμενος, διατελῇς ἄνουσος ἐών.

Atheniensium Senatusconsultum.

SEnatus Populusq; Atheniẽsium sic censuit. Quandoquidem Hippocrates Cous Medicus, ab Æsculapio oriundus, summam beneuolentiam in seruandis Græcis ostẽdit, cùm peste à Barbaris in Græciam peruadente, demissis per loca suis discipulis medelas indicauit, quibus qui vterentur instantem pestem securè effugere possent, quoque modo Medicina Græcis tradita, eos laborantes tutò seruaret. Quin & exactè a se scripta de re Medica in publicum emisit, cùm multos esse cuperet Medicos, qui seruare possent. Persarum etiam Rege ipsum ad honores suis optimatibus æquales, & munera quæ ipse Hippocrates optáret accersente, Barbari pollicitationes, quòd hostis & communis Græcorum inimicus esset, contempsit. Vt igitur constet populum Atheniensem, Grecis semper vtiliter consuluisse, vtque dignam pro meritis Hippocrati gratiam referat, decreuit populus, vt is magnis mysteriis non secus ac Hercules Iouis filius publicè initiaretur, & corona aurea mille aureorum coronaretur, coronam ipsam Quinquatribus magnis in gymnico certamine præcone proclamante. Et omnibus Coorum liberis liceat, non secus ac Atheniensium, Athenis pubertatem agere, quòd eorum patria eiusmodi virum procrearit. Hippocrates verò vt ciuitatis iure & victu in Prytaneo toto vitæ tempore donetur.

Δόγμα ἀθηναίων.

ΕΔοξε τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ τῶν ἀθηναίων. ἐπειδὴ Ἱπποκράτης Κῶος ἰατρὸς ὑπάρχων καὶ γεγονὼς ἀπὸ ἀσκληπιοῦ, μεγάλην εὔνοιαν μετὰ σωτηρίας ἐνδέδεικται τοῖς ἕλλησι. ὅτε καὶ λοιμοῦ ἰόντος ἀπὸ τῶν βαρβάρων ἐπὶ τὴν ἑλλάδα, κατὰ τόπους ἀποστείλας τοὺς ἑαυτοῦ μαθητὰς παρήγγελε τίσι χρὴ θεραπείαις χρωμένοις ἀσφαλῶς διαφυλάξασθαι τὸν ἐπιόντα λοιμόν. ὅπως τε ἰατρικὴ δοθεῖσα τοῖς ἕλλησι ἀσφαλῶς σώζει τοὺς κάμνοντας αὐτῶν. ἐξέδωκε δὲ καὶ συγγράψας ἀκριβῶς τὰ περὶ τῆς ἰατρικῆς τέχνης, πολλοὺς βουλόμενος τοὺς σώζοντας ὑπάρχειν ἰατρούς. τοῦ τε περσῶν βασιλέως μεταπεμπομένου αὐτὸν ἐπὶ τιμαῖς ταῖς κατ᾽ αὐτὸν ἴσαις καὶ δώροις ἐφ᾽ οἷς αὖ αὐτὸς Ἱπποκράτης αἱρεῖται, ὑπερεῖδε τὰς ὑποσχέσεις τοῦ βαρβάρου, ὅτι πολέμιος, καὶ κοινὸς ἐχθρὸς ὑπῆρχε τοῖς ἕλλησι. ὅπως οὖν ὁ δῆμος ἀθηναίων φαίνηται προαιρούμενος τὰ χρήσιμα διὰ παντὸς ὑπὲρ τῶν ἑλλήνων, καὶ ἵνα χάριν ἀποδῷ πρέπουσαν Ἱπποκράτει ὑπὲρ τῶν εὐεργετημάτων, δεδόχθαι τῷ δήμῳ μυῆσαι αὐτὸν τὰ μυστήρια τὰ μεγάλα δημοσίᾳ καθάπερ ἡρακλέα τὸν διός. καὶ στεφανῶσαι αὐτὸν στεφάνῳ χρυσῷ ἀπὸ χρυσῶν χιλίων. ἀναγορεῦσαί τε τὸν στέφανον παναθηναίοις τοῖς μεγάλοις ἐν τῷ ἀγῶνι, τῷ γυμνικῷ. καὶ ἐξεῖναι πᾶσι κώων παισὶν ἐφηβεύειν ἐν ἀθήναις[156] καθάπερ παισὶν ἀθηναίων. ἐπειδήπερ ἡ πατρὶς αὐτῶν ἄνδρα τοιοῦτον ἐγέννησεν. εἶναι δὲ Ἱπποκράτει καὶ πολιτείαν, καὶ σίτησιν ἐν πρυτανείῳ διὰ βίου.

Hippocratis oratio ad aram.

VOs alloquor ô multi & multarum vrbium incolæ, summaque dignitate constituti, communi nomine Thessali. Mortales omnes duræ fati necessitati sunt obnoxij, quæ quod velit per vim extorquere potest. Quam etiam ob causam nunc cum prole mea fronde coronatus ad Mineruæ aram supplicanti similis sedeam, quis sim his qui me non norunt enarrare oportet. Hippocrates Medicus Cous, ô viri, graui & honesta de causa meipsum & liberos vestrę multitudini cognoscendos trado. Vos etiam mihi sanè familiares estis, inter quos (re vera) plurimos, & in vestris vrbibus, vt paucis expediam, noti sumus. Nomen verò meum vlteriùs quàm forma processit. Id autem causæ ex arte mea, quæ sanitatem & vitam tuetur, fuisse videtur, quòd non solum hominibus qui ve-

[157] Ἐπιβώμιος.

ΩΠολλοὶ καὶ πολλῶν πολίων οἰκηταί. ἐν ἀξίῃ μεγάλῃ γεγονότες. κοινὸν οὔνομα Θεσσαλοί, πᾶσιν ἀνθρώποισι πικρὴ ἀνάγκη τὰ μεμοιραμένα φέρειν.[158] καρτερεῖ γὰρ βιάζεσθαι ἃ βούληται.[159] ἢ καὶ νῦν ἐγὼ εἴκων ξὺν ἐμῇ γενεᾷ θαλλοὺς στέψας. ἐπ᾽ ἀθηναίης βωμοῦ ἱκέτης ἵδρυμαι, τίς ἐὼν χρὴ λέγειν τοῖς ἀγνοέουσιν. Ἱπποκράτης ὦ ἄνδρες ὁ ἰητρὸς ὁμοίως[160] οὐ διὰ σεμνῆς καὶ καλῆς αἰτίης, ἐμὲ ἑωυτὸν καὶ παῖδας, ὑμῖν ξυνίστημι. γινώσκεσθαι ὦ πλῆθος. καὶ γὰρ δὴ ὦ ἄνδρες οἰκεῖοι ἐν οἷς ὡς εἰπεῖν ἀληθὲς πολλοῖσιν ὑμέων καὶ πολίων ὑμετέρων γινωσκόμεθα ὡς τύπῳ εἰπεῖν. οὔνομα δ᾽ ἰδέης καὶ προσωτέρω κεχώρηκε.[161] δοκέει δὲ τοῦτο ἐκ τέχνης ἐμῆς ὑγιείης τε καὶ ζωῆς, αἴτιον ἀνθρώποισιν. οὐ μόνον τοῖσι τὴν ὑμε-

τέρην

τέρην οἰκέουσιν, ἀλλὰ καὶ πολλοῖσιν Ἑλλήνων, ἐπεὶ ὑμέων γινώσκομαι. ἤδη δὲ ὅτι ἐγὼ ὑπέμεινα τὸ τηλικοῦτον πρῆγμα, ἔργῳ πρῆξαι ἐρέω. Ἀθηναῖοι, ὦ ἄνδρες Θεσσαλοὶ, κακῶς ἔχουσι χρεώμενοι μητρόπολιν ἡμετέρην Κῶ.[162] ἐν δούλης μέρει διαθέντες), τὰ ἐλεύθερα διὰ προγόνων κτήσιος, ἰδιόκτητα ποιεύμενοι. οὔτε ξυγγενείην αἰδεσθέντες, ἥ ἐστιν αὐτέοις ἀπὸ Ἀπόλλωνός τε, καὶ Ἡρακλέους, ἥτις ἐς Αἴνιόν τε καὶ Σούνιον, τοὺς κείνων παῖδας ἱκνέεται.[163] οὔθ' Ἡρακλέους εὐεργεσιῶν εἵνεκεν περιηὸς νόον βαλόμενοι, ἃς ὁ κοινὸς ὑμῖν τε, καὶ ἡμῖν ὀρθῶς ποιέων θεὸς, ἐς ἐκείνους κατέθετο. ὑμεῖς τε ἀλλὰ πρὸς Διὸς ἱκεσίου καὶ θεῶν ὁμογνίων ἐξέλθετε. ἀμύνατε. ἐλευθερώσατε τῆς ἰδίης φιλοτιμίης μηδὲν ἐλλείποντες.

stram regionem incolunt, verumetiam multis Græcis vobis finitimis notus sum. Cur autem tantum negotium peragendum susceperim, iam referam. Atheniensibus malè vertat (viri Thessali) qui Metropolim nostram Co in seruitutem redigentes, libertatem à maioribus acceptam, priuato sibi iure vendicant, neque cognationem reuereri, quę illis est cum Apolline & Hercule, & ad Ænium & Sunium eorum liberos peruenit, neque illis in mentem venit Herculis beneficiorum, quæ vobis & nobis communis ille Deus & bene volens, in illos contulit. At vos per Iouem supplicum curam gerentem, & per penates Deos foras prodite, & vestræ dignitatis memores in libertatem asserite.

[164] Πρεσβευτικὸς Θεσσαλοῦ Ἱπποκράτους υἱοῦ.

Προσήκειν ἡγέομαι ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν καθιστάμενον εἰς ὑμέας, καὶ μὴ γινωσκόμενον πάντη τῷ πλήθει, πρῶτον δηλῶσαι μὲν, ὅς τις, καὶ ὅθεν ἐστί. μετὰ δὲ ταῦτα τῶν ἄλλων λόγων ἅπτεσθαι. ἐμοὶ μὲν πατὴρ, Ἱπποκράτης. ὃν ὑμεῖς γινώσκετε ἐν ἰητρικῇ ἡλίκην δύναμιν ἔχει. οὔνομα δὲ Θεσσαλός. γινώσκομαι δὲ κἀγὼ, οὐκ ἐν ὑστέροισιν ὑμέων, οὐδ' ὀλίγοις. πατρὶς δέ μοι, Κῶς. ἣν ὅπως ὑμῖν οἰκείη ἐστὶν ἐξ ἀρχαίων, ἕτεροι ἐροῦσιν, οἵτινες ἱστορίην ἐξηγήσασθαι δυνατώτεροι. ἦλθον δὲ πεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς. τέσσαρας ἔχων εὐεργεσίας εἰπεῖν παρ' ἡμέων εἰς ὑμᾶς γεγενημένας. τὴν μέν τινα παλαιὰν ἐπὶ τῶν προγόνων, κοινὴν ἐς ἅπαντας τοὺς Ἀμφικτύονας, ὧν ὑμέες οὐκ ἐλαχίστη μοῖρα. τὴν δὲ ἑτέρην ἔτι μείζω ταύτης,[165] καὶ διϊκνουμένην ἐς Ἑλλήνων τοὺς πλείστους. καὶ αὗται μὲν φανήσονται τῆς πόλιος, καὶ τῶν προγόνων τῶν ἐμῶν ἐοῦσαι. ἡ δὲ τρίτη, τοῦ πατρὸς ἰδίη. καὶ τηλικαύτη, ὅσην εἷς ἀνὴρ οὐθεὶς ὑμῖν τε καὶ πολλοῖς Ἑλλήνων κατέθετο. ἡ δ' ὑστάτη τῶν τεσσάρων, κοινὴ τοῦ πατρὸς καὶ ἐμή. καὶ οὐκ ἔτι ἐς πλείονας, ἀλλ' εἰς ὑμᾶς αὐτοὺς διϊκνεομένη. ἣ πρὸς μὲν τὰς προτέρας εὐεργεσίας, μικρὴ ἂν φανείη. πρὸς δὲ ἑτέρων χάριτας μετρεομένη, μεγάλη. αἱ μὲν δὴ εὐεργεσίαι τοιαῦται, οὕτως ἔχουσιν ὡς ἔφην εἶναι), ὡς συνελόντι εἰπεῖν. δεῖ δὲ μὴ μοῦνον φάναι, ἀλλὰ καὶ ἀποδεῖξαι ὡς εἰσὶν ἀληθέες. ἀρχὴν οὖν τοῦ λόγου,[166] τὴν ἀρχὴν τῶν ὑπουργιῶν ποιήσομαι. τὰ δὲ ἀρχαιότατα πρῶτα λέξω,[167] ἐν οἷς τάχ' ἄν με καταλάβοιτε μακρότερα καὶ[168] μυθωδέστερα εἰπεῖν, ποθεῖ δὲ πᾶς ἀρχαῖος λέγεσθαι. ἦν γάρ ὁ χρόνος ὅτ' ἦν Κρισαίων ἔθνος. ᾤκεον μὲν περὶ τὸ Πυθικὸν ἱερόν. γῆν δ' εἶχον ἣ νῦν τῷ Ἀπόλλωνι καθιέρωται. καλέεται δὲ τὸ μὲν Κρισαῖον πεδίον ὃ Λοκροὶ παροικέουσι,[169] καὶ ὃ Μέλαινα προσέσφι. τὸ δὲ Κίρφιον ὄρος, ὃ Φωκέες παράκεινται. οὗτοι δὲ οἱ Κρισαῖοι γενόμενοι τότε πολλοὶ καὶ ἰσχυροὶ καὶ πλούσιοι, τουτέοις τοῖς ἀγαθοῖς, ἐπὶ κακῷ ἐχρήσαντο. ἐξυβρίσαντες γὰρ πολλὰ δεινὰ καὶ παράνομα πρήγματα εἰργάσαντο εἰς τὸν θεὸν ἀσεβοῦντες. Δελφοὺς καταδουλούμενοι. προσοίκους λῃϊζόμενοι,[170] γεωργοὺς συλέοντες. γυναῖ-

Thessali Hippocratis filij Oratio.

Consentaneum esse arbitror, viri Athenienses, vt is qui apud vos dicturus venit, cùm multitudini notus non sit, primùm quidem qui nam & vnde sit demonstret, deinde verò reliquam orationem persequatur. Pater certè mihi est Hippocrates, quem quantum habeat in arte Medica facultatem, optimè nostis, nomen verò Thessalus, qui & inter vos non in postremis, nec in paucis sum cognitus. Patria mea Cos est, quæ qua ratione vobis ab antiquo coniuncta sit, cæteri dicent qui in enarranda historia plus valent. Huc autem veni à patre missus, quatuor in vos à nobis collata beneficia commemoraturus. Vnum quidem vetus quoddam, maiorum nostrorum memoria, in omnes Amphictyones commune, quorum vos non minima pars estis. Alterum verò hoc aliquanto maius, quod etiam ad plurimos Græcos permanauit. Et hæc quidem ab vrbe nostra & maioribus nostris profecta deprehendentur. At tertium patris est proprium, & tantum quantum nemo vnquam hominum, tum apud vos, tum apud multos Græcos posuit. Quartum & vltimum mihi cum patre commune est, quod nec iam in multos, sed in vos ipsos redundauit. Quod quanquam cum prioribus beneficiis comparatum, paruum videri queat, ad aliorum tamen beneficia collatum, magnum est. Atque hæc quidem beneficia, vt paucis comprehēdam, quemadmodum dixi, ita se habent. Vera autem esse non solùm dicere, sed etiam demonstrare conuenit. Orationis igitur nostræ exordium ab officiis nostris sumam, ac primùm antiquissima referam, in quibus longiora fortasse & fabulosiora narrare videbor. Quiuis autem vetus dici desiderat. Olim enim Crisæa gens fuit, & circa Pythicum templum habitabat, terram autem quæ nunc Apollini dicata est, incolebat. Crisęus verò campus vocatur, quem Locri accolunt, & in quo sunt Melæna. Cirphius autem mons, cui Phocenses adiacent. Cirsæi verò cùm numerosi essent, potentes & diuites, his bonis insolentiùs abutentes, multa grauia & iniusta perpetrarunt, in Deum etiam impiè se gerentes, Delphos subiugantes, vicinos diripientes, colonos deprædantes, vxores & li-

beros abducentes, & in eorum corpora flagitium committentes. Ex quibus ira commoti Amphictyones, immisso in eorum agros exercitu, iisque prælio superatis, regionem deuastarunt, & vrbes expugnarunt. Vbi qui multa & nefaria perpetrarunt, in miserabiles calamitates inciderunt, neque minores pœnas quàm aliis inflixerant, persoluerunt. Ex quibus fœlicissimi fuerunt, qui hostium manibus perierunt. Deinde qui bello capti sunt, quique ad aliam regionem & vrbes transmissi sunt. Neque enim sua mala ob oculos habuerunt. At qui captiui illic remanserunt, infœlicissimi fuerunt, qui suam regionē incolentes, cum vxoribus & liberis agros & vrbes igne conflagrantes aspexerunt. His autem adhuc peiùs degebant, qui intra mœnia perdurabant, cùm commemorata mala partim quidem videbant, partim verò sciscitando resciscebant, veris maiora audientes, (sic enim contingere solet) & sanè suæ saluti diffidebant. Erat autem illis vrbs prope hunc locum maxima, vbi nunc equestre certamen celebratur, in quam mœnibus extructis aliarum vrbium exules receperunt, inutilibus verò eiectis necessaria comportarunt, & de sustinendo bello cogitabant, sperantes neque hostili manu, neque longa temporis obsidione vrbem capi posse. Amphictyones verò tum reliqua destruxerunt, tum præsidio vrbi imposito, & ad obsidionem comparato, reliquum exercitum per vrbes dimiserunt. Successu verò temporis, cùm pestis castra inuasisset, militibus ægrotantibus, quibusdam etiam morientibus, aliis quoque propter morbum præsidium deserentibus, Amphictyones turbati sunt, & varia inter se consultabant. Sic autem in rebus communibus quodammodo fieri solet. Demum verò morbum indignè ferentes, & bellum desperantes, rem Deo commiserunt, & quid agendum foret interrogauerūt. At ille bellum gerere iussit, & victoriam pollicitus, si Cô peterent, ceruique filium cum auro in subsidium adducerent, idque festinabundi, priùs quàm Crisæi in adyto tripodem diriperent, alioqui vrbem capi non posse. Quibus auditis Co profecti oraculum renunciauerunt. Hærentibus autem Cois & vaticinium ignorantibus, surrexit ex Asclepiadarum genere quidam ex maioribus nostris Medicus inter Græcos eius temporis procul omni dubio præstantissimus, ei nomen erat Nebrus, qui dixit oraculum præcipere vt ad se venirent. Siquidē Deus vobis consuluit, vt Co profecti, Cerui filium in subsidium adduceretis. Hæc equidem est Cos, ceruorum fœtus Nebri appellantur, Nebrus autem mihi nomen est. Quodnam verò subsidium malè habenti exercitui potius fuerit quàm Medicus? Et certè, rectè consentaneum nō existimo, vt eos qui in tantum Græcos diuitiis superant, Deus Co venire iusserit, vti aureos nummos peterent. Verùm oraculum istud in familiam meam venit. Chrysus enim mihi vocatur filiorum meorum natu minimus. Hic autem omninò & specie, & animi virtute (si patri dicere licet) omnibus ciuibus præcellit. Ego igitur, nisi quid aliud vobis videatur, naui actuaria quinquaginta remorum,

κας δὲ καὶ παῖδας ἄγειν ἐόντες. καὶ εἰς τὰ σώματα ἐξυβρίζοντες αὐτῶν· ὧν ἀμφικτύονες, ὀργισθέντες καὶ στράτευμα ἐς τὴν γῆν ἐμβαλόντες αὐτέων, [171] καὶ μάχῃ νικήσαντες, τὴν χώρην ἐδῄουν, καὶ τὰς πόλιας ἐπόρθουν. ἔνθα πολλὰ καὶ ἀνόσια ποιήσαντες, σχετλίως ἀπέτισαν, καὶ οὐ μείω, ὧν ἔπρηξαν τίνοντες. μακάριοι δὲ ἦσαν αὐτέων οἱ ἐν χερσὶ τελευτήσαντες, δεύτεροι δὲ οἱ δορυάλωτοι γενόμενοι, οἵτε ἐς ἑτέρην χώρην καὶ πόλιας ἐπεραιώθησαν. τὰ γὰρ σφέτερα κακὰ, οὐκ εἶχον ἐν ὀφθαλμοῖς. οἱ δὲ αὐτοῦ μείναντες τῶν αἰχμαλώτων, ἀτυχέστατοι ἦσαν, [172] ὅσοι οἰκίζοντο ἐν χώρῃ τῇ ἑωυτῶν, ξὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, ἀγρούς τε καὶ ἄστεα πυρὶ παραδιδόμενα ἐθεώρεον. ἔτι δὲ τουτέων κάκιον διῆγον οἱ ἐν τοῖς τείχεσι διαρκέοντες, ὁκότε τῶν εἰρημένων κακῶν, ἃ μὲν ἔβλεπον. ἃ δὲ ἐπυνθάνοντο, πλέον ἀκούοντες τῶν ἀληθέων. οὕτω γάρ που ἔθος γίνεσθαι. καὶ δὴ κακὰς ἐλπίδας σωτηρίης εἶχον. ἦν δέ σφι πόλις ἐγγὺς τούτου τοῦ τόπου μεγίστη, ὅκου νῦν ὁ ἱππικὸς ἀγὼν τίθεται. ἧς τὰ τείχη ἐπεσκευάζοντο, καὶ τοὺς ἐκ τῶν ἄλλων πόλεων διαφεύγοντας ἐσεδέχοντο. τὰ δὲ ἀχρεῖα ἐξέβαλον, καὶ τὰ ἀναγκαῖα ἐσεκομίζοντο καὶ διενοοῦντο πολεμέειν, ἐλπίσαντες μήτε ἐφ' ὧν μάχῃ τὴν πόλιν αἱρεθῆναι, μήτε κατὰ μῆκος χρόνου. οἱ δὲ ἀμφικτύονες τὰ ἄλλα τε καθεῖλον, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πόλει φρούριον ποιησάμενοι. καὶ ἐς πολιορκίην σκευάσαντες τὸ ἄλλο στράτευμα, κατὰ πόλιας ἀφῆκαν. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, [173] καὶ λιμοῦ ἐς τὸ στρατόπεδον ἐμπεσόντος, καὶ τῶν στρατιωτῶν νοσεόντων. τινῶν δὲ καὶ ἀποθνησκόντων, τῶν δὲ καὶ ἐκλιπόντων τὸ φρούριον διὰ τὴν νοῦσον, οἱ ἀμφικτύονες ἐταράσσοντο. καὶ ἄλλοι ἄλλα ἐβουλεύοντο. φιλεῖ δὲ τὰ κοινὰ οὕτω πως γίνεσθαι. τέλος δὲ ἀγανακτέοντες τῷ πάθει, [174] καὶ ἀπογνωσιμαχήσαντες, τῷ θεῷ ἐπέτρεψαν. καὶ ἤρεοντο ὅ,τι χρὴ ποιέειν. ὁ δὲ ἐκέλευσε πολεμέειν, καὶ ὑπισχνεῖτο κρατήσειν, ἢν ἐς Κῶ ἐλθόντες ἐλάφου παῖδα, [175] ἐς ἐπικουρίην ἀγάγωνται. ξὺν χρυσῷ σπεύσαντες, ὡς μὴ πρότερον οἱ κρισαῖοι ἐν τῷ ἀδύτῳ τὸν τρίποδα συλήσωσιν. εἰ δὲ μὴ, τὴν πόλιν οὐχ ἁλώσεσθαι. οἱ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες, καὶ ἐλθόντες ἐς Κῶ, τὰ μαντευθέντα ἀπήγγελλον. ἀπορεόντων δὲ τῶν κώων, καὶ ἀγνοεύντων τὸ ἀπομάντευμα, ἀνέστη ἀνὴρ, γένος μὲν Ἀσκληπιάδης. πρόγονος δὲ ἡμέτερος. ἰητρὸς δὲ ἑλλήνων κράτιστος ὁμολογεύμενος, τῶν τότε. ὄνομα οἱ ἦν νεβρὸς, ὅς τις ὀνομάζειν ἔφη τὸ θέσφατον ἥκειν πρὸς ἑωυτόν. εἴπερ ὁ θεὸς οὕτως παρῄνεσεν ὑμῖν, ἐλθόντας ἐς Κῶ, ἐλάφου παῖδα ἐς ἐπικουρίην ἀγαγεῖν. κῶς μὲν γὰρ αὕτη. τὰ δὲ ἐλάφων ἔκγονα, νεβροὶ καλέονται. νεβρὸς δέ μοι οὔνομα. ἐπικουρίη δὲ ἂν ἄλλη τίς προτέρα γένοιτο στρατοπέδῳ νοσέοντι, ἰητροῦ, καὶ μὴν τότε εὐθὺ ἐχόμενον οὐ δοκέω, ὅτι τοὺς τοσοῦτον ἑλλήνων ὄλβῳ ὑπερέχοντας ἐς Κῶ προελθόντας ἔταξεν ὁ θεὸς, νόμισμα χρυσοῦν αἰτέειν. ἀλλὰ τοῦτο τὸ θέσφατον, ἐς τὴν ἐμὴν οἰκίην ἔρχεται. χρυσὸς γάρ μοι κεκλέαται ἀρρένων παίδων ὁ νεώτατος. [176] ἔστι δὲ πάντη καὶ ἰδέην, καὶ ἐς ψυχὴν, ἀρετὴν, ὥσπερ θεὸς λέγει, διὰ πάντων τῶν πολιτῶν. ἐγὼ μὲν οὖν εἰ μὴ ὑμῖν ἄλλο δοκέῃ αὐτός τε εἶμι, καὶ τὸν παῖδα ἄξω, [177] πεντηκόντορον πληρώσας τοῖς ἐμοῖς τελίσμασι,

τελίσμασιν, ὑπηρεσίας τε ἰητρικὰς καὶ πολεμικὰς, ἵνα εἰς ἀμφότερα βοηθῶμεν. ὁ μὲν εἶπε, τοῖς δὲ ἔδοξεν. [178] οἱ δὲ ἀπεστάλησαν. συνανέβησε δὲ ὁ νεβρὸς οὗτος. καὶ καλυδώνιον ἄνδρα, παρ' ἑωυτέῳ τρεφόμενον. ὑπὲρ οὗ τὸ αὐτίκα ὁ λόγος δηλώσει, ὅταν ἡ χρῆσις ἔλθῃ. ὅτε δὴ οὖν ἀφίκοντο οὗτοι οἱ ἄνδρες οὗ τὸ στρατόπεδον ἐπεπέλαστο, ὁ θεὸς ἔχαιρεν. οἵ τε γὰρ θάνατοι τῶν στρατιωτῶν ἔληξαν: καὶ θείῃ τύχῃ ἵππου τοῦ εὐρυλόχου, ὃς ἡγεῖτο τοῦ πολέμου, θεσσαλὸς ἐὼν, καὶ ἄνωθεν ἐξ ἡρακλειδῶν, κρούσαντος τὸν σωλῆνα τῇ ὁπλῇ δι' οὗ τὸ ὕδωρ ἤγετο ἐς τὸ τεῖχος, [179] ὁκότε διακονέεσθαι ἤθελεν, νεβρὸς φαρμάκοισιν ἐμίηνε τὸ ὕδωρ. ἔνθεν αἱ κοιλίαι τῶν κρισαίων ἐφθάρησαν. καὶ μεγάλα δή τι ξυνεβάλετο, πρὸς τὸ ἀγῶναι τὴν πόλιν. καὶ ἐντεῦθεν αἱ γνῶμαι ἐπήρθησαν τῶν πολιορκεόντων, ὡς τοῦ θεοῦ ἐπικουρέοντος ἤδη σαφῶς. προσβολὰς δὲ ποιευμένων, καὶ ἆθλα προτεθέντων τοῖς πρώτοις ἐπὶ τὸ τεῖχος, [180] ἀναβησάσιν, ὁ ἀγὼν ἦν ὁ καρτερώτατος. καὶ ἡ πόλις ἡρέθη. ἀνέβη γὰρ πρῶτος ἐπὶ τὸ τεῖχος χρυσὸς, καὶ κατέλαβε τὸν πύργον. ξυνείπετο δὲ αὐτέῳ ἐκ ποδὸς ξυναγωνιζόμενος, ὁ ἀνὴρ ὁ καλυδώνιος, περὶ οὗ προέλεξα. ὁ μὲν χρυσὸς δόρατι πληγεὶς, ἔπεσε, κατ' ἄκρα ἐκ τοῦ πύργου, ὑπὸ μερμοδέω, τοῦ λύκου δὲ ἀδελφεοῦ, [181] ὃς ἀπέθανεν λευσθεὶς, ὅτε ἦλθεν εἰς τὸ ἄδυτον τὸν τρίποδα συλήσων. οἱ δὴ οὖν πόλιν οὕτως εἷλον. ἥ, τε τοῦ νεβροῦ ἐπικουρείη, σὺν χρυσῷ ὀρθῶς ἀπήντησεν, καὶ κατὰ τὰ ἰατρικὰ καὶ κατὰ τὰ πολεμικά. ὅ, τε θεὸς ἠλήθευσε. καὶ ἃ ὑπέσχετο ἐποίησεν, ἐφ' οἷς οἱ ἀμφικτύονες, τῷ μὲν ἀπόλλωνι ναὸν ἀνέθεσαν, τὸν νῦν ἐόντα ἐν δελφοῖς. ἀγῶνά τε γυμνικὸν καὶ ἱππικὸν πρότερον οὐ τιθέντες, νῦν τιθέασι. [182] τήν τε τῶν κρισαίων χώρην ἅπασαν καθιερώσαντο, δόντι ἃ δέδωκε διδόντες, καθ' ὅ, τι ἔχρησε. τόν τε τοῦ νεβροῦ παῖδα χρυσὸν ἔθαψαν ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ. [183] καὶ ξυνέταξαν δημοσίῃ δελφοὺς ἐναγίζειν. ἀσκληπιάδαις δὲ τοῖς ἐν Κῷ ἐδόθη νεβροῦ χάριν, προμήθεια πρὸς μαντείην. καθάπερ τοῖσιν ἱερομνήμοσι. καλυδωνίοις δὲ ἀπ' ἐκείνου τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἐκείνης τῆς ὑπουργίης, καὶ νῦν ἐν δελφοῖς προμαντείη, καὶ διασίτησις δέδοται. ἀλλ' ἐπάνειμι ἐπὶ τὰ ἡμέτερα. ὅτι γὰρ ἀληθέα λέγω τοῦ πατρὸς, καὶ ἐμοῦ ἐπελθόντων ἀμφικτύονες ἀνενεώσαντο ταῦτα, καὶ ἀπέδωσαν, καὶ ἐν στήλῃ ἀναγράψαντες ἐν δελφοῖς ἀνέθεσαν, καὶ τούτου μὲν μοι τοῦ λόγου τέλος. ἐνταῦθα καθαρῶς δείκνυσιν τοὺς ἡμετέρους προγόνους ὑμέων εὐεργέτας. τοῦτον δὲ καθέμενος, ἄλλον αἱρήσομαι περὶ τῶν αὐτῶν, οὐ τὸν αὐτόν. ὅτε γὰρ βασιλεὺς ὁ μέγας ξὺν πέρσῃσι, καὶ τοῖς ἄλλοις βαρβάροις ἐστράτευσεν ἐπὶ τοὺς μὴ διδόντας ὕδωρ, καὶ γῆν ἑλλήνων, ἡ πατρὶς ἡ ἡμετέρη εἵλετο μᾶλλον πανδημεὶ ἀπολέσθαι, ὡς μὴ καθ' ὑμέων τε, καὶ τῶν ταῦτα ὑμῖν γινωσκόντων ὅπλα πολέμια λάβῃ, [184] καὶ ἐν νηυσὶ στρατείην ἀποστείλῃ, ἀλλ' ἀνένευσε καλόν τι καὶ ἄξιον πατέρων μεγαλοφρονευμένη, οἳ λέγονται γηγενέες τε εἶναι, καὶ ἡρακλεῖδαι. ἔδοξεν οὖν σφιν τεσσάρων ἐόντων τειχέων ἐν τῇ νήσῳ, πάντ' ἐκλείπειν καὶ ἐς τὰ ὄρεα καταφυγοῦσιν ἀντέχεσθαι σωτηρίης. ὅθεν δή τι

meis ſumptibus auxiliis medicis & bellicis instructa, & ipſe veniam, & filium meum deducam, vt vtroque modo vobis auxilium feramus. Quæ cùm dixiſſet, his qui miſſi fuerant placuerunt. Hic verò Nebrus Calydonium apud ſe educatum, cuius ſtatim, cùm res tulerit, mentio fiet, ſecum nauem conſcendere iuſſit. Cùm igitur ad locũ caſtrorum hi perueniſſent, Deus lætatus eſt. Nam & militum mortes ceſſarunt, cúmque diuina quadam fortuna equus Eurylochi, qui belli dux & Theſſalus erat, & originem ex Heraclide altiùs repetebat, in puluere volutatus, canalem ex quo aqua in vrbem deducebatur, vngula percuſſiſſet, Nebrus eam venenis refecit, ex quo Criſęorum ventres in exitium adducti ſunt, idque multùm certè ad capiendam vrbem contulit. Indeque velut Deo apertè auxilium ferente, obſidentium animi ſublati ſunt. Cùm autem impetum in muros facerent, & his qui in mœnia conſcendiſſent præmia proponerent, validiſſimum certamen fuit, vrbsque capta eſt. Chryſus enim primus in murum conſcendit, & turrim occupauit. Eum autem è veſtigio ſequebatur ſimul dimicans vir ille Calydonius, de quo ante dixi. Chryſus quidem ex ſumma turri decidit, haſta percuſſus à Mermode Lyci fratre, qui cùm tripodem direpturus in adytum veniſſet, lapidibus obrutus periit. Sic igitur vrbem ceperunt, Nebríque auxilium cum Chryſo, tum in Medicis, tum in bellicis rebus bene reſpondit, Deúſque verax fuit, & quæ promiſerat præſtitit. Quibus de cauſis Amphictyones Apollini templum quod nunc Delphis eſt dicarunt, certamenque Gymnicum & equeſtre, quod nunquam antea, nunc conſtituerunt, totámque Criſæorum regionem conſecrarunt, ea qui dederat ob editum oraculum reddentes, Chryſumq; Nebri filium in circo equeſtri ſepelierunt, & ſtatuerunt vt ei Delphi publicè parentarent. Aſclepiadis verò in Co in Nebri gratiam vaticinandi prudentia conceſſa eſt, quemadmodum iis qui ſacrorum rituum memoriæ præfecti ſunt. Calydoniis autem ob illius viri & officij meritum, etiam nunc apud Delphos primæ vaticinandi partes & victus publicus conceduntur. Verùm ad noſtra redeo, quódque vera refero inde patet, quòd cùm pater & ego acceſſiſſemus, Amphictyones hæc renouarunt & confirmarunt, Delphíſque columnæ inſcripta legenda propoſuerunt. Atque huius quidem orationis exitus liquidò oſtendit maiores noſtros de vobis eſſe bene meritos. Ea verò dimiſſa, aliam de iiſdem, non tamen eandem aſſumam. Cùm enim Magnus ille Rex cum Perſis & barbaris, in Gręcos qui eum aqua & terra arcerent, exercitum duceret, patria noſtra maluit cum toto populo perire, vt ne in vos & eos qui vobiſcum ſentirent arma ſumeret & expeditionem naualem mitteret, ſed excelſo animo renuit honeſtum quid & maioribus ſuis dignum ſentiens, qui terra editi & Heraclidæ dicuntur. Ipſis igitur placuit, vt quatuor quæ erant in inſula omnibus relictis vrbibus, in montes confugerent, & ſalutem viribus omnibus retinerent. Ex quo ſanè quid

non mali obtigit, regione deuastata, liberis corporibus in seruitutem abductis, & hostili iure interfectis, vrbeq; & cæteris præsidiis ac templis in cinerē redactis. Quinetiam Artemisię Lygdamis filiæ pro patrum victoria, permissum erat omnia quæ reliqua erant asportare. At enim à Diis (vt res docuit) derelicti non sumus. Sed immanibus exortis tempestatibus naues omnes in periculum adductæ sunt, pleræq; etiā perierunt, & in eius exercitum crebra fulmina deciderunt, insula nostra rarò fulmine appetita. Feruntur etiā Heroum spectra mulieri esse visa, quibus omnibus perterrita, atrocibus cœptis post acerbam confessionem destitit, quę quòd dictu acerba sint, etiam à me dimittantur. Hoc verò loco maioribus etiam meis quæ sint illis valde propria, neq; falsa reddam, Coos nunquam aduersus vos, neque Lacedæmonios, neq; alios Græcos sponte arma sumpsisse, quamuis multi qui simul insulas & Asiam incolunt, bello cum Barbaris, nulla vi coacti, coniuncti essent. Tunc enim vrbi præerant Cadmus & Hippolochus, qui re vera ex nostris sunt maioribus. Nam Cadmus qui Senatum etiam regebat, ex matris meæ maioribus est. Hippolochus verò ex Asclepiadum familia, à Nebro qui Crisæos simul euertit, quartus est. Nos autem Asclepiadæ ex virili stirpe sumus. Proinde præclarū hoc maiorū nostrorū facimus amplecti vos decet. Nunc autē ad Cadmum redeo. Hic certè ornamenti Græciæ adeò studiosus fuit, vt cùm regio Artemisiæ obsidione soluta esset, vt relicta isthic vxore & familia, cum iis qui eadem sentiebant, in Siciliam profectus sit, vti Gelonem eiusq; fratres ab amicitia cum Barbaris contra Græcos contrahenda diuerteret, multáque alia præclara facinora perpetrauit, quæ verbis exaggerare tempestiuum nō est. Ac certè quidem hæc & eiusmodi sunt publica nostrorum in vos & reliquos Gręcos officia, vt me dicendi facultas deficiat. Iam verò eo deuenio vt Hippocratis patris mei beneficium vobis in mentem reducam, quod cum recenseo, verum me dicere sic cōperietis. Cùm pestis ex Barbarorum regione, quæ supra Illyrios & Pæonas sita est, decurreret, cúmque malum ad hanc regionem peruenisset, istarum nationum Reges, pro rei Medicæ fama, quæ re vera vires suas quocúmque extenderat, ad patrem meum in Thessaliam mittunt, qui illic sanè, vt priùs, etiam nunc domum habet, ipsum vt auxilium ferret accersentes. Neque aurum solùm & argentum, reliquásque opes se missuros receperunt, verumetiam si succurreret, quæcunque vellet reportaturum. Ille verò percontatus quænam apud eos peculiares agitationes contingerent, & æstus, ventos, & aëris perturbationes, reliquáque quæ corporum habitus ex præsenti statu agitare queunt. Quæ certè omnia edoctus, eos redire iussit, responso dato se non posse ad illorum regionem proficisci. Quàm citissimè autem potuit, ipsos quidem Thessalos admonere constituit, quibusnam modis ab ingruente malo sibi cauerent, & conscriptam medelam, per vrbes proposuit.

κακὸν οὐκ ἀπεκύησε, χώρης ληϊζομένης, καὶ σωμάτων ἐλευθέρων ἀνδραποδιζομένων, καὶ κτεινομένων ἐχθρῶν νόμῳ, τῆς τε πόλιος, καὶ τῶν ἄλλων ἐρυμάτων, καὶ ἱερῶν[185] καταιθαλουμένων. ἔτι δὲ καὶ τῇ θυγατρὶ τοῦ Λυγδάμιος Ἀρτεμισίῃ κατὰ πατέρων νίκης δοθέντων[186] ἐκσαγηνεῦσαι πάντα ὅσα λοιπὰ ἦν. ἀλλὰ γὰρ ὡς ἔοικε θεοῖς οὐκ ἠμελεύμεθα. χειμώνων δὲ γενομένων ἐξαισίων, αἵ τε νῆες τῆς Ἀρτεμισίης ἐκινδύνευσαν ἅπασαι ἀπολέσθαι. πολλαὶ δὲ ἀπώλοντο. ἔς τε τὸ στράτευμα αὐτέης πολλοὶ κεραυνοὶ ἐνέπεσον, ἀσυνήθεός τι τῆς νήσου κεραυνουμένης. λέγεται δὲ καὶ φάσματα ἡρώων τῇ γυναικὶ ὀφθῆναι. ἃ δὴ πάντα φοβηθεῖσα,[187] ἀπέστη ἔργων δυσχερέων, ὁμολογίην πικρὴν ποιησαμένη. καὶ λίην πικρὴν λέγεσθαι. ὥστε ἀφείσθω. ἀποδώσω δὲ καὶ ἐνταῦθα προγόνοις τοῖς ἐμοῖς κυριώτατα οὐ ψευδέα, τοῦ μήτ᾽ ἐφ᾽ ὑμέας, μήτ᾽ ἐπὶ Λακεδαιμονίους,[188] ἑτέρους ἄλλους Ἑλλήνων, κώοις ἑκούσια ὅπλα λαβεῖν. καίπερ πολλῶν τῶν ὁμοῦ νήσους τε καὶ Ἀσίην οἰκεόντων συνταξαμένων τοῖς βαρβάροις τοῦ πολέμου οὐ βίῃ. οἱ γὰρ προεστῶτες τότε τῆς πόλεως ἦσαν, Κάδμος τε, καὶ Ἱππόλοχος. ἐπ᾽ ἀληθείης δὲ κεῖται προγόνοις ἐμοῖς εἶναι, τόν τε Κάδμον, καὶ τὸν Ἱππόλοχον. ὁ μὲν γὰρ Κάδμος, ὃς καὶ τὴν βουλὴν αὐτὴν ἤρτυσεν, ἔστι τῆς ἐμῆς μητρός. ὁ δ᾽ Ἱππόλοχος ἐξ Ἀσκληπιαδέων τέταρτος ἀπὸ Νέβρου τοῦ Κρισαίους συγκαθελόντος. ἡμεῖς δ᾽ Ἀσκληπιάδαι κατ᾽ ἀνδρογλύφαι. ὥστε καὶ τοῦτο τὸ καλὸν τῶν ἡμετέρων προγόνων προσελέσθαι. ἐπάνειμι δ᾽ ἐπὶ τὸν Κάδμον. οὗτος γὰρ δὴ ὁ ἀνὴρ οὕτως ἔσπευδε τὰ τῶν Ἑλλήνων καλὰ, ὥστε ὁκότε ἔληξεν ἡ χώρη πολιορκεομένη ὑπὸ Ἀρτεμισίης, αὐτὸς καταλιπὼν τὴν γυναῖκα καὶ γενεὴν, ᾤχετο ξὺν τοῖς τὰ αὐτὰ αἱρεομένοις ἐπὶ Σικελίης, ὅπως Γέλωνα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς κωλύσῃ φιλίην ξυνθέσθαι κατὰ Ἑλλήνων πρὸς τοὺς βαρβάρους. διεπρήξατο δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ καλὰ ἔργα, ἃ μηκύνειν οὐ πρόσκαιρον. αἱ μὲν δὴ δημόσιαι καὶ ἡμέων προγόνων ὑπουργίαι ἐς ὑμέας καὶ ἐπὶ ἄλλους Ἕλληνας, αὗται καὶ τοιαῦται. καὶ γὰρ ἐκλείπει ἡ δύναμις τοῦ λόγου. ἔρχομαι δ᾽ ἤδη οὐκ εἰδόσιν, εὐεργεσίην Ἱπποκράτεος πατρὸς ἐμέο[189] προσσέχεσθαι. λέγων δ᾽ αὖ ἀληθεύοιμι οὕτως. ὁκότε λοιμοῦ ῥέοντος διὰ τῆς βαρβάρου, ἣ ὑπέρκειται Ἰλλυριῶν,[190] καὶ Παιόνων. ὁκότε δὲ ἐπὶ ταύτην τὴν χώρην ἧκε τὸ κακὸν, οἱ τούτων τῶν ἐθνέων βασιλῆες, κατὰ δόξαν ἰητρικὴν, ἡ ἀληθὴς ἐοῦσα, πανταχόθεν ἴσχυεν ἔρχεσθαι, καὶ κατὰ πατρὸς τοῦ ἐμέο, πέμπουσιν ἐπὶ Θεσσαλίης. ἐκεῖ γὰρ δὴ ὁ ἐμὸς πατὴρ καὶ πρότερον καὶ νῦν οἴκησιν εἶχε, καλέοντες αὐτὸν ἐς ἐπικουρίην χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου καὶ ἄλλων κτεάνων.[191] οὐ μόνον ἔφασαν πέμψειν ἔχειν, ἀλλὰ καὶ ἀποίσεσθαι ὁκόσα αὐτὸς ἐθέλῃ ἐπαμύναντα. ὁ δὲ ἐρώτησιν ποιησάμενος ὁκοῖαί τινες ἐν μέρει κινήσιες γίνονται.[192] καὶ τά τε καύματα καὶ ἀνέμους καὶ ἀχλύας, καὶ τἄλλα ἃ πέφυκε τὰς ἕξιας κινεῖν παρὰ τὸ καθεστηκός.[193] ὁκότε δὴ πάντων μαθήσιας ἀνείλετο,[194] τοὺς μὲν χωρεῖν ἐκέλευσεν ὀπίσω, ἀποφηνάμενος[195] μὴ οἷός τε εἶναι ἐς χώρην τὴν ἐκείνων ἰέναι. ὅκως δ᾽ εἶχε ταχέως,[196] αὐτὸς μὲν Θεσσαλοῖς ἤρξατο παραγγέλλειν, ὁκοίοις χρὴ τρόποις κακοῦ τοῦ προσιόντος εὐλάβειαν ποιέεσθαι. καὶ ξυγγράφων θεραπείην ἐξέθηκε περὶ τὰς πόλιας.

ἐμὲ δὲ ἐπὶ μακεδονίης ἐξαπέστειλε. βασιλεῦσι γὰρ ἡρακλειδέων, οἳ ἐκεῖ κατέχουσι, πατρικὴ ξενίη ὑπῆρχεν ἡμῖν. κἀγὼ μὲν ᾔειν ἵνα με ὁ πατὴρ ἐκέλευσεν, ἀπὸ θεσσαλίας, ἀρήξων τοῖς ἐκεῖ. συνετέτακτο δέ μοι ξυμβαλεῖν ἐς πόλιν τὴν ὑμετέρην. ἀδελφεὸν δὲ τὸν ἐμὸν δράκοντα ἐκ παγασέων ὁρμηθέντα, πλοῦν ποιέεσθαι ἐφ' ἑλλησπόντου ἐκέλευσε. παραπλησίην δοὺς ὑποθήκην, ᾗ αὐτὸς ἐχρήσατο. οὐ γὰρ πάντες τόποι τὰ αὐτὰ φέρουσι βοηθήματα. διὰ τὸ μὴ πάντα τὰ περιέχοντα ἐξ ἀέρος, ὅμοια εἶναι. πολύβιον δὲ τὸν τὴν θυγατέρα ἔχοντα, ἐμὴν δὲ ἀδελφεὴν, καὶ ἄλλους τῶν μαθητέων, διέπεμπεν ἐς ἑτέρας ἑτέρων καὶ πρὸς ἀγοράς καὶ ὁδοὺς [197] προσβοηθήσοντας. ὅπως ὅτι πλείστοις ἐπαρήξαι. ὡς δὲ δὴ τὰ κατὰ θεσσαλίην ἤνυσατο, ἐπορεύετο τοῖς ἐχομένοις ἔθνεσι βοηθέων. ἐπὶ πύλας δὲ ἐλθὼν, δωριεῦσι [198] καὶ τοῖς ἄλλοις ὁμοῦ φωκέων ἐπήρκεσε. καὶ ὁκότε δὴ ἐς δελφοὺς ἀφίκετο, ὑπὲρ ἑλλήνων ἱκεσίην ἔθετο τῷ θεῷ. καὶ θύσας ἤνυε τὴν ἐπὶ βοιωτῶν. τοῖς δ' ἐκεῖ [199] ἐπαμύνας ἀνάλογως, ἐν τῇ ὑμετέρῃ ἧκε. καὶ ἱκανὰ ἃ νῦν ἐγὼ ἐπαγορεύω τὰ ὑμῖν σωτήρια ἐκ θυμοῦ πάντως εἶπε. δοκέω δ' ὑμῶν ὅτι ἀληθεύω, πολλοὺς γινώσκειν. οὐ γὰρ πάλαι. ἀλλ' ἔτος ἐστὶ τοῦτο ἔνατον, ἐξ οὗ διελήλυθα, καὶ ἐπὶ πελοπόννησον ἐστελλόμην. καὶ τοῖς ἐκείνην οἰκέουσι βοηθήσων. πάντοθεν δ' ἡμῖν καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ ἀξίη τιμὴ ἀπήντα, ὥστε μὴ μεταμελέεσθαι ὅτι οὐκ ἠλλαξάμεθα χρηματισμοῦ τοῦ ἐξ ἰλλυριῶν, καὶ παιόνων. τὰ δὲ ἐς τὰς ἄλλας πόλιας τὰ παρ' ὑμέων δοθέντα μεγάλα ἦν. ἥτε γὰρ πολιτείη ἡ ὑμετέρη ὑπερῆγε τὰς ἑτέρων. αἱ γὰρ ἀθῆναι ὑψηλοτέρην τιν' τῶν ἄλλων πολίων ἐς δόξαν. καὶ ὁ ἐν τῷ ὑμετέρῳ θεάτρῳ χρύσεος στέφανος ἐπιτεθεὶς, ζήλου πρὸς τὸ ἄκρον ἦγεν. ἀλλὰ καὶ τοῦτο τὸ καλὸν ὑπερβάλλεσθε. μυήσαντες τὰ δήμητρος καὶ κόρης μυστήρια καὶ ὄργια, καὶ τὸν πατέρα καὶ ἐμὲ δημοσίᾳ. [200] τρεῖς μὲν αὗται μοι δὴ δύναντι ἐξελκύειν τε τοῖς λόγοις, καὶ κοινὴν προσέχεσθαι, πόλιός τε καὶ προγόνων, καὶ πατρὸς τοῦ ἐμέο χάριτας ξὺν πολλοῖς ἑλλήνων. τετάρτην δ' ἀναλήψομαι λέγειν ὑπουργίην. ἣν ὡς προεθέμην εἰς ὑμᾶς ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ὁ ἐμὸς κατεθέμεθα. ὅτε γὰρ ἀλκιβιάδην ἐξέπεμπεν ἐπὶ σικελίης, πολλῇ μὲν δυνάμει, οὐχ οὕτω δὲ πολλῇ ὡς θαυμαστῇ, [201] εἰ γὰρ ὡς ἔργα λόγου, ἐν ἐκκλησίῃ ὑπὲρ ἰητροῦ προσπεσόντος ὃν δέοι ἀκολουθεῖν τῷ στρατεύματι, παρελθὼν ὁ πατὴρ ὑπεδέχετο ἐμὲ ἐπὶ τὰ ὑμέτερα σώματα δώσειν, τοῖς ἰδίοις δαπανήμασι κατεσκευασμένον, καὶ ἄτερ μισθῶν αἰτήσιος ἕως ἂν ὁ στόλος ἀποδημῇ. ἐν ἐλάσσονι τιθέμενος τὸ λυσιτελὲς ἀξιόχρεως ἐὼν, τῆς ὑμέων χρείης ἐσομένης. ἐγὼ γὰρ οὐχ ὅπως ἂν τὰ ὑπάρχοντα κατεδαπάνων. ὁ ἐποίεον ὑμῖν ὑπουργέων. ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλοισι μεγάλοισιν ἔργοισιν ἐπεπάγμην. καὶ τοῦτο ἐλάχιστον τῶν μελλόντων ῥηθήσεσθαι. προείλετο γὰρ μᾶλλον ὁ πατὴρ ἐν ἐμοὶ τῷ υἱῷ καὶ ἐν γῇ ὀθνείῃ σαλεύειν καὶ κατὰ θάλασσαν καὶ κατὰ κινδύνους πολεμικούς. καὶ κατὰ ἀρρωστίας. αἳ τοῖς ἐν πλανώδεσι βίοις εἰθισμέναι εἰσὶ μᾶλλον προσγίνεσθαι,

Me autem in Macedoniã misit. Cum Regibus enim Heraclidarum, qui illic regnum obtinent, nobis paterni officij familiaritas intercedit. Et ego quidem ex Thessalia quò me pater ire iussit discessi, auxilium illis laturus. Mihi verò constitutum erat, vt ad vestram vrbem accederem. Draconem autẽ fratrem meum ex Pagasis profectum, Hellespontum nauigare iussit, consimili præceptione instructum quam ipse dederat. Neque enim loca omnia eadem ferunt auxilia, quòd ex aëre ambiente similia non sint omnia. At Polybium cui filiam suam sororem meam locauerat, & reliquos discipulos, ad diuersas vrbes misit, vt ad fora & compita profecti quamplurimis subuenirent. Rebus autem in Thessalia confectis, ad vicinas nationes, vt illis auxilio esset, se conferebat. In Pylas verò profectus, Doriensibus & reliquis simul Phocẽsibus auxilium suppeditauit. Cumque Delphos peruenisset, pro Græcis Deo supplicauit, & sacrificio peracto, ad Bœotos se contulit, iisque simili modo suppetias ferens, ad vos profectus, plurima quæ ad salutem satis essent, quæque ego nunc adiicio penitus ex animo dixit. Quæ autem dico vera esse, multos ex vobis nosse arbitror. Neque enim ita pridem id contigit, sed nonus hic annus agitur, ex quo in Peloponnesum missus profectus sum, iis qui eam incolunt auxilium allaturus. Nobis autem vndique & verbis, & re, dignus honor obueniebat, adeò vt minime nos pœniteat, cum Illyriorum aut Pæonum lucro non commutasse. At quæ à vobis sunt concessa, ad reliquas vrbes collata, magna sunt. Vestra enim respublica reliquis præstat. Athenæ enim ad gloriam nescio quid reliquis vrbibus sublimius habent. Quinetiam corona illa aurea in theatro vestro imposita, ad summum gloriæ culmen ipsum perduxit. Sed & bonum illud cumulastis, dum patrem meque publicè Cereris & Proserpinæ mysteriis ac sacris initiastis. Atque hæc quidem tria sunt tum vrbis, tum maiorũ nostrorum, & patris mei in vos cum multis Græcis beneficia, quę quantum licuit verbis velut fune euoluto extensa, vobis obtendere tentaui. Quartum verò beneficium oratione mea repetam, quod velut proposui, in vos ego paterque meus collocauimus. Cùm enim Alcibiadem vrbs in Siciliam cum multis copiis mitteret, neque tamen tam multis quàm admirandis, siquidem facta spectentur, cumque in concione sermo de Medico incidisset, quem exercitum sequi oporteret, in mediũ progressus pater meus, me quoad classis abesset, suis sumptibus instructũ, citra vllã mercedem, ad curanda vestra corpora daturum recepit, parui suam vtilitatem existimans, quòd certò sciret id vobis vsui fore. Ego enim non tantùm dum vobis inseruio facultates meas insumpsi, verùm etiam aliis magnis operibus pręfectus eram. Idque eorum quæ dicturus sum est minimum. Maluit enim pater in me filio & in terra aliena fluctuare, & maritima ac bellica, morborúmque pericula experiri, quæ iis qui errabundam vitam degunt magis incumbere solent,

quàm iis qui certam vitæ rationem sequuntur. Nouerat enim gratiam gratia remetiri, & non veluti re aliqua empta, & ex manu in manum semel tradita, discedere. Et hæc quidem præstitit. Ego autē cùm illius sim filius, vt vobis auxilium ferrem nihil diligentiæ neque artis prætermisi, meque si quando occasio tulisset vobiscum periculis obieci, neque ad hæc ambo præstanda aut morbus, aut labor, aut maris & hostilis manus metus deterruit. Cuius rei testimonium non ab aliis quibusdam, sed à vobis ipsis petendum est. Quare si quis contradicere velit, confestim surgat, sed me mentiri non existimo. Hæc autem per triennium præstiti, corona verò aurea donatus, & longè honorificentiùs acceptus, domum ad nuptias redij, vt & artis & generis nostri successores relinquerem. Et hæc quidem à ciuitate, maioribus nostris, & patre, à meque, in vos profecta sunt. Dictum etiam est quibus commodis affecti à vobis fuerimus. Multos autem ex vobis mirari arbitror, quorsum hæc à me recenseantur. Vt igitur & vos sciatis, & quæ cupio mihi eueniant, dicendi tempus est. Pater meus & ego (viri Athenienses) à vobis petimus, (hac enim oratione amici & liberi à vobis amicis & liberis impetrare debemus) ne contra patriam nostram arma hostilia feratis. Quòd si deceat, quemadmodum sanè eos decet, qui suæ salutis causa in medium prodierunt, etiam rogamus, ne nos, quos talibus ac tantis honoribus antea dignos censuistis, seruorum loco habeatis. Ad hæc etiam (sic enim dicere conueniet) supplicamus, ne res nostras vobis belli iure subditas possideatis, si nobis longè inferioribus superiores fueritis, sed istud consideretis, quòd alia aliter fortuna citò præcipitat, & quandoque magni paruorum opem implorarunt, potentioresque per debiles salutem consecuti sunt. Manifestum verò arbitror, vt ne clariùs quidem mihi demonstrandum sit, quòd in rebus bellicis ab vno homine, nec ciuitas solùm, verumetiam multæ nationes iam aliquando vtilitatem consequi visæ fuerint, & vbi ars valet, ne nos despiciatis. Neque enim despiciendi sumus, velut huius rei testimonium penes vos est. At principio quidem, Dij illi à quibus nos oriundos gloriamur, Æsculapius & Hercules, ad hominum vtilitatem nati sunt, eosq; ob virtutem qua cùm isthic agerent erant prediti, deorum loco omnes habent. Vrbs autem mea, & ego qui apud vos dico, velut hominum sermones continent, ab eiusmodi originem repetimus. Ex quo sanè etiam pro Græcis vtrosque hac in parte, & in præclarissimo quoque facinore stetisse planum erit. Neque enim res Troianæ fabulis sed factis continentur, in quibus Cos non vna de multis, sed maxima in auxilio ferendo fuit. Sic verò etiam Æsculapij filij, non arte solùm, verumetiam armis Græcis auxilium suppeditarunt. Machaon certè animam in Troade reliquit, velut de his scribentes tradunt, cùm ex equo Priami vrbem intraret. Ne nos sanè vel ex eo quòd contribules sımus, vel ex eo quòd inter auxiliares Græcis auxiliū tulimus, iniquè opprimatis. Non producam longiùs, neq; Crisçorum res, neq; Persarum repetam, quandoquidē ea audiuistis, magisq; sunt in manibus, q̃ nuper cōmemorata.

ἢ τοῖς ἐν τεταγμένῃ ζωῇ. ἠπίστατο γὰρ χάριτα χάριτι μετρέεσθαι. [202] καὶ μὴ οἷόν περ τι ὠνευμένοις, ἐκ χειρὸς εἰς χεῖρας συναλλάξας ἅπαξ ἀπιέναι. ὁ μὲν δὴ τοιούτων ὑπῆρξεν. ἐγὼ δὲ ἅτε παῖς ἐὼν ἐκείνου, οὐδὲν ἐλλείπων φιλοτιμίης καὶ τέχνης βοηθέων, καὶ κινδυνεύων σὺν ὑμῖν ὁκότε που καιρὸς εἴη. καὶ ἐς ταῦτά με ἀμφότερα οὔτε νοῦσος, οὔτε κακοπαθείη, οὔτε φόβος ἐν θαλάσσῃ καὶ ὁ ἐν χερσὶ πολεμίων εἶρξε. μαρτυρίη δὲ οὐκ ἐν ἄλλοις τισὶν, ἐν δὲ ὑμῖν αὐτοῖς κεῖται. ὥστε εἴ τῳ ἀντιλεκτέον, ἀναστήτω μηδὲν ὀκνήσας. ἀλλ' οὐ δοκέω ψεύδεσθαι. ταῦτα δὲ πρήξας ἐπὶ τρία ἔτεα, στεφανωθείς τε χρυσέῳ στεφάνῳ, καὶ ἔτι κάλλιον εὐφημευμένος, ἐς τὴν ἰδίην ἀπῆλθον ἐπὶ γάμον. ὡς διαδόχους καταστήσαιμι καὶ τέχνης καὶ γένεος ἡμετέρης. ἃ μὲν δὴ παρὰ πόλιος προγόνων, πατρός τε καὶ ἐμέο ὑμῖν ὑπάρχει, ταῦτ' ἐστίν. εἴρηται δὲ καὶ ὧν ἡμεῖς παρ' ὑμέων ἐπαυράμεθα. δοκέω δὲ πολλοὺς ὑμέων θαυμάζειν, ὅτεων χάριν ταῦτα ἀναμεμέτρηται. ὡς οὖν καὶ ὑμέες εἰδῆτε, καὶ ἐμοὶ γίνηται ἃ ἐγὼ ἐπιθυμέω, καιρὸς λέγειν. ὁ πατὴρ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ ἐγὼ, αἰτεόμεθα ὑμέας. οὕτω γὰρ εἰπεῖν ἐλευθέρους καὶ φίλους παρὰ φίλων τυχεῖν ἐλευθέρων, ἐκ πατρίδος τῆς ἡμετέρης ὅπλα πολέμια μὴ ἄρασθαι. εἰ δὲ δεῖ ὥσπερ ἴσως δεῖ, τοὺς ὑπὲρ τῆς αὐτῶν προεληλυθότας, καὶ δεόμεθα μὴ ἡμέας ἐόντας ἀξιωμάτων μεγάλων καὶ τοιουτέων προϋπάρξαντας, ἐν δούλων μοίρῃ τιθήσεσθαι. ἔτι δὲ, καὶ γὰρ οὕτως ἁρμόσει λέγειν, ἱκετεύομεν [203] μὴ ποιήσεσθαι τὰ ἡμέτερα, ὑμῖν αὖθις δουρίκτητα. πολὺ μειόνων [204] τὴν ἐπάνω γενήσεσθαι, [205] ἀλλ' ὑπιδέσθαι καὶ τοῦτο ὅτι ἑτέρως ἕτερα ἡ τύχη ταχύνει. καὶ ποτὲ μικρῶν μεγάλοι προσεδεήθησαν. καὶ οἱ καρτεροὶ διὰ ἀσθενέας σωτηρίης ἔτυχον. δοκέω δὲ σύνδηλον ὡς μὴ ἐνδηλότεροι εἴπω ὅτι ἐφ' ἑνὶ ἀνδρὶ, οὐ πόλις, ἀλλὰ πολλὰ ἔθνεα ἤδη ποτὲ ὤφθη ὠφεληθέντα, ἐν πολεμικοῖς, καὶ ἔνθα τέχνη ἰσχύει, μηδὲ ἡμέας ἀποβάλλησθε. καὶ γὰρ οὐδὲ ἀπόβλητοί ἐσμεν, ὡς ἐν ὑμῖν μαρτυρίη κεῖται. ἀλλ' ἀρχὴν μὲν οἱ θεοὶ, ἔνθεν γένος εὐχόμεθ' εἶναι, Ἀσκληπιὸς, καὶ Ἡρακλῆς, ἐπ' ὠφελείῃ ἀνθρώπων ἐγένοντο. καὶ τούτοις δὲ ἀρετῆς τῆς ἐνταῦθα ἐν θεῶν χώρῃ ἔχουσι πάντες. πόλις δὲ ἐμὴ καὶ ἐγὼ ὁ λέγων, ἐς τοιούτους ἀνερχόμεθα, ὡς ἀνθρώπων λόγοι κατέχουσιν. ὅθεν δὴ καὶ ὑπὲρ Ἑλλήνων φαινόμεθα ἀμφότεροι ταύτῃ προστάντες καὶ ἐπὶ πᾶσι τῇ καλλίστῳ. οὐ γὰρ μῦθος τὰ Τρωϊκὰ ἀλλ' ἔργα. [206] ἐν οἷς ἡ Κῶς σὺν τοῖς ἑωυτοῖσιν ἥσσοισιν οὐ πολλοστή. μεγίστη δὲ ἐς συμμαχίην ἐστίν. οὕτως δὲ καὶ Ἀσκληπιοῦ παῖδες, οὐ τέχνῃ μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅπλοις ἐπήρκεσαν Ἕλλησι. Μαχάων γέ τοι [207] ψυχὴν κατέθετο ἐν τῇ Τρωάδι. ὅτε ὡς οἱ ταῦτα γράφοντες λέγουσιν, ἐξ ἵππου ἐς πόλιν τὴν Πριάμου εἰσῆλθε. μὴ δὴ μήτε καθότι ἔμφυλοι, μήτε καθότι ἐξ ἐπαρηγόντων ἐπαρήγοντες γεγόναμεν Ἕλλησιν, ἀδικήσητε ἡμέας. [208] οὐ μακρέω δὲ, οὐδὲ τὰ Κρισαῖα αὖθις, οὔτε τὰ Περσικὰ λέγων. ὁκότε καὶ ἀκηκόατε καὶ ἐν χερσὶν μᾶλλον τῶν ἀρτίως εἰρημένων ἐστίν.

ἐνθυμεο

ἐνθυμεῖσθαι δὲ λάβεται καὶ οὕτως εὐεργέτας μὴ ὅσιον ἀδι-
κεῖν. ἡμέας δὲ εὐεργέτας ὡς τὰ ἔργα φησί. τίνες φανεῖσθε
εἰ πατέρων γεγονότες, οἵων οἱ μυθολόγοι εἶπον, τὸ ἀδικεῖν
ἀντὶ τοῦ χρηστοὶ εἶναι αἱρεῖσθε; οὐ γὰρ ἐθέλω πικρότερον λέ-
γειν. κεῖνοι γὰρ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Ἡρακλείδαις μὲν ἔ-
τινον χάριτας. ἑτέροισι δὲ πολλοῖς εὐεργετηθέντες ἐπήρκε-
σαν. ὑπολείποι δ' ἄν με ἡ ἡμέρη μακρὰ λέγοντα, εἰ διεξ-
ίοιμι ὁκόσοις ὁκόσα ἀπήντηκεν ἀγαθὰ οὐδὲν ἐν χρείῃ
ὑμῖν ἐγεγονόσι. περιβλέψατε δὲ ἑωυτούς. καὶ μηδὲ ἐμοῦ
εἰπόντος, γνῶτε ὁκοῖα πρήσσετε. κακὸν ἐξουσίη, ὦ ἄνδρες 10
Ἀθηναῖοι. οὐ γὰρ ἐπίσταται τὰ ἑωυτῆς μέτρῳ ταμιεύε-
σθαι. ἀλλὰ δή τινας καὶ πόλιας καὶ ἔθνεα ἐλυμήνατο.
ἐς ἑτέρους δὲ οἷον ἐς κάτοπτρον βλέψαντες, ἴδετε αὐτοὶ ἃ
ποιέετε. καὶ ἐγὼ ἀληθέα λέγω. καὶ νέος δὲ νόμος, ὅς τις
εὐτυχίῃ πεποιθὼς, μὴ καὶ ἐς τὰ δυσπετέα βλέπειν, οὐχ
ὑμέτερον. πολλὰ γὰρ καὶ ὧδε δαίμονος πεπείρησθε. οὐ-
δὲν ὑμέας ἀδικέομεν. εἰ δὲ καὶ ἀδικέομεν, μὴ ὅπλοις,
ἀλλὰ λόγῳ κριθῶμεν. παραιτέομαι δὲ ὑμέας καὶ τοῦτο,
μὴ ποιῆσαι χάριν ἑτέροις ὀφλῆσαι, ἐπικουρήσασιν ἡμῖν.
ἐπικουρήσουσι γὰρ ἢν ὀρθῶς ποιέωσιν. οἵ τε ἐντὸς Θεσσα- 20
λίης. Ἄργεος. Λακεδαίμονος. Μακεδονίης βασιλεῖς. εἴ κου
ἕτεροι Ἡρακλεῖδαι. ἢ Ἡρακλειδέων συγγενέες οἰκέουσι.
κρέσσον ἄτερ βίης τὰ δίκαια ποιέειν, ἢ βιασθέντας. οὐκ
εἶπον δ' ἐπορμάσασιν. τοῦτο δὲ φανερὸν ποιέω, ὅτι πολλοῖ-
σι μελόμεθα, ἢ μελησόμεθα. εἰ μὴ πανταχόθεν οἴχεται
τὸ χρηστοὺς ἀνθρώποις ἔτι εἶναι. ἐγὼ μὲν οὖν, μικρὴ γὰρ
μοι δύναμις λόγου, ἅτε πρὸς ἑτέρων ἐπιμελείαις ἡρμο-
σμένῳ, ἐνταῦθα καταπαύσω. ἀξιῶ δὲ πρὸς ξένους ἡμε-
τέρους, καὶ τοὺς ἡμῖν συμβούλους εἰθισμένους εἶναι, καὶ θεῶν
καὶ ἡρώων ἕνεκα καὶ χαρίτων, αἳ ἀνθρώποις παρ' ἀν- 30
θρώπων γίνονται, ἔχθρας μὲν εἴργειν τὰς ἡμετέρας ἐς ἡμέας.
εἰς δὲ φιλίαν προτρέπεσθαι. εἰ γὰρ μὴ ἐν τῇ ὑμετέρῃ
πόλει τουτέων ἐπιτευξόμεθα, οὐκ οἶδ' ὅκου ἐλθόντες, ὧν
ἱμειρόμεθα, ἐγκυρήσομεν.

Quinetiam ſic in animo reponite, impium eſſe de ſe bene meritos contumelia afficere. Nos autem de vobis bene meritos cùm facta teſtentur, quales vos eſſe conſtabit, ſi ex maioribus orti, quales fabularum ſcriptores ferunt, iniuria laceſſere quàm benefici eſſe malueritis? Neque enim quicquam atrocius dicere volo. Illi enim (viri Athenienſes) Heraclidis quidem gratias retulerunt, aliis autem multis à quibus beneficia acceperant, auxilio ſubuenerunt. Dies me ſanè deficiat, ſi longa enarratione enumerem quanta bona iis obuenerint, qui nulla in re de vobis ſunt bene meriti. In voſmetipſos intueamini, meque vel tacente, cognoſcite qualia perpetretis. Mala res eſt potentia, (viri Athenienſes) neque enim nouit quæ ſua ſunt intra modum in aliud tempus aſſeruare, verùm & vrbibus quibuſdam & gentibus exitio fuit. In alios autem tanquam in ſpeculum intuentes, videte quæ ipſi facitis, & me vera dicere intelligite. Et noua lex eſt, quæ eum qui ſibi rerum proſperam ſucceſſum perſuadet, vetat etiam ad difficilia reſpicere. Non hoc eſt veſtrum. Plærunque enim ſic etiam fortunam eſtis experti. Nulla vos læſimus iniuria, quòd ſi læſimus, non armis, ſed verbis iudicium experiamur. Iſtud etiam à vobis peto, ne efficiatis vt aliis qui nobis auxilium ferent hoc beneficium debeamus. Auxilium enim ferēt, ſi quidē rectè faciant, qui intra Theſſaliam Argo, Lacedæmona, Macedoniā ſunt Reges, & ſicubi alij Heraclidæ, aut Heraclidis cognatione coniuncti. Præſtat citra vim, q̃ vi coactos iura exercere. Nihil dico de his qui nos ad defectionem ſolicitant, verùm hoc vobis aperio, nos multis curæ eſſe, aut certè fore, niſi hominum beneuolentia de medio omninò ſublata eſt. Ego igitur cùm mihi ſit exilis dicendi facultas, & me ad aliarum rerum ſtudium adiunxerim, hîc finem dicendi faciam. Peto autem à vobis per hoſpites noſtros, & eos qui nobis conſulere conſueuerunt, Deorum & Heroum gratia, & beneficiorũ quæ homines inter ſe conferunt, vt depoſitis inimicitiis quas aduerſus nos geritis, vos ad amicitiam conuertatis. Quæ ſi in hac ciuitate veſtra nobis non ſucceſſerint, haud ſcio vndenam quæ cupimus conſequamur.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΓΕΝΟΣ ΚΑΙ ΒΙΟΣ ΚΑΤΑ ΣΩΡΑΝΟΝ.

HIPPOCRATIS GENVS ET VITA, EX SORANO.

HIPPOCRATES genere quidem Cous fuit, Heraclidæ & Phænaretes filius, ab Hercule & Æsculapio ortū ducens, ab vno quidē vigesimus, ab altero verò decimusnonus. Eius autem generis seriem commemorant Eratosthenes & Phericydes, & Apollodorus, & Arius Tarsensis. Heraclidæ verò parentis sui discipulus extitit, deinde Herodici, & ex quorundam opinione etiam Gorgiæ Leontini oratoris, & Democriti philosophi Abderitani. Peloponnesiacis temporibus viguit, natus vt tradit Istomachus in primo de Hippocratis secta, primo octogesimæ Olympiadis anno, vt verò Soranus Cous literarum monimenta in Co perscrutatus addit, regnante Abriada, mensis Agriani sexto & vigesimo die, quo etiam in hunc vsque diem Coos Hippocrati parentare ait. Arte autem Medica & vulgaribus disciplinis excultus, vita functis parentibus patria excessit, quòd tabularium in Cnido incendisset, vt eum quidem contumeliosè criminatur Andreas, in suo de Artis Medicę origine libro. Alij verò id eo proposito fecisse dicunt, vt quæ in pluribus locis conficiebantur spectaret, & in ea varietate se magis exerceret. Vt verò Soranus Cous narrat, per somnum admonitus vt Thessaliam incoleret. Per totam autem Græciam Medicinam faciens admirationi fuit, adeò vt ad Perdicam Macedonum Regem, qui tabe laborare existimabatur, publicè vocatus cum Euryphonte, qui eum ætate excedebat peruenerit, & animi morbum esse indicarit. Cùm enim post Alexandri patris mortem, Phylam eius pellicem amore deperiret, ad eamq; re delata, postquam ex eius cōspectu illum prorsus immutari animaduertit, propulsato quidem morbo, Regem sanitati restituit. Ab Abderitanis etiam vocatus est, vt eò se conferret, & Democritum quidem insania laborantem curaret, totam verò vrbem peste liberaret. Quinetiam cùm in Illyrios, Pæonas & Barbarorū regionem pestis ingrueret, earum gentium regibus rogantibus vti sese ad illos conferret, à legatis edoctus quinam illic venti vt plurimùm perflarent, illos re infecta dimisit. Cùm verò recta coniectura indicasset morbum in Atticam peruenturum, id quod futurum erat præuidens, tum vrbium, tum discipulorum curam suscepit, in tantumque Græcos dilexit, vt cùm eius nominis gloria ad Persas fama peruenisset, eaque de causa Artaxerxes per Histanidem Hellespōti præfectum cum magnis muneribus ab eo peteret, vti ad sese veniret, id ob grauitatem, pecuniæ contemptum, & propinquorum amorem recusarit, velut per epistolam ad eum scriptam ostenditur. Patriam etiam à bello quod

ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ γένει μὲν ἦν Κῷος, υἱὸς Ἡρακλείδου καὶ Φαιναρέτης, εἰς Ἡρακλέα καὶ Ἀσκληπιὸν τὸ γένος ἀναφέρων. [2] ἀφ' οὗ μὲν εἰκοστός. ἀφ' οὗ δὲ ἐννεακαιδέκατος. μνημονεύει δὲ τῆς γενεαλογίας αὐτοῦ Ἐρατοσθένης, καὶ Φερεκύδης, καὶ Ἀπολλόδωρος, καὶ Ἄρειος ὁ Ταρσεύς. μαθητὴς δὲ γέγονεν [3] Ἡρακλείδου τοῦ ἰδίου πατρός. εἶτα Ἡροδίκου. κατά τινας δὲ καὶ Γοργίου τοῦ Λεοντίνου ῥήτορος. φιλοσόφου δὲ Δημοκρίτου Ἀβδηρίτου. κατὰ δὲ τοὺς Πελοποννησιακοὺς ἤκμασε χρόνους. γεννηθεὶς, ὥς φησιν Ἰσόμαχος 10 ἐν τῷ πρώτῳ περὶ τῆς Ἱπποκράτους αἱρέσεως, κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ὀγδοηκοστῆς ὀλυμπιάδος. ὡς δὲ Σωρανὸς ὁ Κῷος ἐρευνήσας τὰ ἐν Κῷ γραμματοφυλακεῖα προστίθησι, μοναρχοῦντος Ἀβριάδα [4] μηνὸς ἀγριανοῦ ἕκτῃ καὶ εἰκοστῇ, παρ' ὃ καὶ ἐναγίζειν ἐν αὐτῇ μέχρι νῦν Ἱπποκράτει φησὶ τοὺς Κῴους. συνασκηθεὶς δὲ ἐν τῇ ἰατρικῇ καὶ τοῖς ἐγκυκλίοις μαθήμασι τῶν γονέων αὐτοῦ τελευτησάντων, μετέστη τῆς ἰδίας πατρίδος. ὡς μὲν κακοήθως Ἀνδρέας φησὶν ἐν τῷ περὶ τῆς ἰατρικῆς γενεαλογίας, διὰ τὸ ἐμπρῆσαι τὸ ἐν Κνίδῳ γραμματοφυλακεῖον. 20 ἄλλοι δέ φασιν ὅτι προθέσει τοῦ τὰ κατὰ τόπους ἀποτελούμενα θεάσασθαι, [5] καὶ συγγυμνασθῆναι ποικιλώτερον. ὡς δὲ Σωρανὸς ὁ Κῷος ἱστορεῖ, ὄνειρος αὐτῷ παρέστη κελεύων τὴν Θετταλῶν γῆν κατοικεῖν. τὴν δὲ σύμπασαν Ἑλλάδα θεραπεύων ἐθαυμάσθη. ὥστε καὶ ὑπὸ Περδίκκα τοῦ Μακεδόνων βασιλέως φθισικοῦ νομισθέντος παρακληθέντα δημοσίᾳ πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν μετ' Εὐρυφῶντος. ὃς καθ' ἡλικίαν πρεσβύτερος ἦν αὐτοῦ. καὶ σημειώσασθαι ψυχῆς εἶναι τὸ πάθος. ἤρα γὰρ μετὰ τὸν τοῦ πατρὸς Ἀλεξάνδρου θάνατον Φίλας τῆς παλλακίδος αὐτοῦ, 30 πρὸς ἣν δηλώσαντα τὸ γεγονός. [6] ἐπειδὴ παρεφύλαξεν ταύτης βλεπομένης παντελῶς ἐκεῖνον τρέπεσθαι, λῦσαι μὲν τὴν νόσον, ἀνακτήσασθαι δὲ τὸν βασιλέα. παρεκλήθη δὲ ὑπὸ τῶν Ἀβδηριτῶν, πρὸς αὐτοὺς ἀπελθεῖν, καὶ Δημόκριτον μὲν ὡς ἐν μανίᾳ θεραπεῦσαι, ῥύσασθαι δὲ λοιμοῦ τὴν πόλιν ὅλην. ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Ἰλλυριῶν [7] καὶ Παιόνων βαρβάρων γῆν λοιμοῦ κατασκήψαντος, καὶ δεομένων τῶν ἐκεῖ βασιλέων πρὸς αὐτοὺς ἐλθεῖν, παρὰ τῶν πρεσβέων, ἵνα ἦν ἐκεῖ τὰ πολλὰ τῶν πνευμάτων μαθὼν, ἐκείνους μὲν ἀπράκτους ἀπέπεμψε. συλλογισάμενος δὲ 40 τὴν νόσον ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν ἥξειν, προειπὼν τὸ γενησόμενον, καὶ τῶν πόλεων καὶ τῶν μαθητῶν ἐπεμελήθη. τοσοῦτον δὲ φιλέλλην ὑπῆρξεν, ὥστε τῆς δόξης αὐτοῦ μέχρι Περσῶν [8] διαπλύσου γενομένης, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τοῦ Ἀρταξέρξου διὰ Ἰστάνιδος τοῦ Ἑλλησποντίων ὑπάρχου ἐπὶ μεγάλαις δωρεαῖς δεομένου πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν, διὰ τὸ σεμνὸν καὶ ἀφιλάργυρον καὶ φιλοίκειον ἀρνήσασθαι. ὡς καὶ τοῦτο διὰ τῆς πρὸς αὐτὸν ἐπιστολῆς [9] [10] δηλοῦται. [11] ἐρρύσατο δὲ τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα

πολεμεῖσθαι

πολεμεῖσθαι μέλλουσαν ὑπὸ ἀθηναίων, θεσσαλῶν δεηθεὶς ἐπιβοηθῆσαι. διὸ καὶ λαμπροτάτων ἔτυχε τιμῶν παρὰ κῴοις. ἀλλὰ καὶ θεσσαλοῖς καὶ ἀργείοις καὶ ἀθηναίοις, οἵτινες καὶ δεύτερον αὐτὸν ἀφ' Ἡρακλέους δημοσίᾳ τοῖς ἐλευσινίοις ἐμύησαν, καὶ πολίτην ἔγραψαν, καὶ τὴν ἐν πρυτανείῳ σίτησιν ἔδοσαν εἰς ἐκγόνους. ἀφθόνως δὲ τοὺς ἐπιτηδείους ἐδίδασκε τὴν τέχνην μετὰ τοῦ προσήκοντος ὅρκου.[12] ἐτελεύτα δὲ παρὰ Λαρισαίοις, ὅτε καὶ Δημόκριτος φέρεται τελευτήσας. καὶ οἱ μὲν ἐνενήκοντα ἐτῶν. οἱ δὲ πε΄ φασίν. ἄλλοι ρδ΄. τινὲς ρθ΄.[13] τέθαπται δὲ μεταξὺ Γυρτῶνος καὶ Λαρίσσης. καὶ δείκνυται ἄχρι δεῦρο τὸ μνῆμα ἐν ᾧ μέχρι πολλοῦ[14] σμῆνος ἦν ἐργαζόμενον μέλι. ἀφ' οὗ τὰ ἀφθῶντα παιδία χρίουσαι παρὰ τῷ τάφῳ ῥᾳδίως ἀπήλλαττον αἱ τίτθαι. ἐν δὲ ταῖς πολλαῖς εἰκόσιν ἐσκεπασμένος τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ γράφεται. ὡς μὲν τινες λέγουσι, ἐν πίλῳ, παράσημον εὐγενείας, καθάπερ ὀδυσσεύς. ἄλλοι δὲ τῷ ἱματίῳ. καὶ τούτων οἱ μὲν[15] διὰ εὐπρέπειαν, ἐπεὶ φαλακρὸς ἦν. οἱ δὲ διὰ τὸ ἀσθενὲς τῆς κεφαλῆς.[16] οἱ δὲ δι' ἔμφασιν τοῦ δεῖν τὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ χωρίον φρουρεῖν. οἱ δὲ τοῦ φιλαποδήμου τεκμήριον. οἱ δὲ τῆς ἐν τοῖς συγγράμμασιν ἀσαφείας. οἱ δὲ πρὸς παράστασιν τοῦ δεῖν[17] καὶ ἐν τῷ ὑγιαίνειν φυλάττεσθαι τὰ βλάπτοντα.[18] τινὲς δὲ ὅτι χρείζων πρὸς τὸ τῶν χειρῶν ἀπαραπόδιστον, συμπεριλαμβάνων τὸ τοῦ ἱματίου περικεχυμένον ἐπετίθει τῇ κεφαλῇ. περὶ δὲ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ, πολλὴ γέγονε διαφωνία, ἄλλων ἄλλα δοξασάντων. ὅθεν οὐκ εὐμαρὲς τὸ περὶ αὐτῶν ἀποφήνασθαι, διὰ τὸ πολλὰς αἰτίας[19] ἐπισκοτεῖν τῇ κρίσει. πρῶτον τὴν ἐπωνυμίαν. δεύτερον τὸ δύνασθαι τὸν χαρακτῆρα τῆς φράσεως[20] τηρῆσαι. τρίτον διὰ τὸ ἕνα καὶ τὸν αὐτόν, ποτὲ μὲν ῥωμαλεώτερον, ἄλλοτε ἀσθενέστερον διὰ τὴν ἡλικίαν[21] συγγράφειν.[22] καὶ ἄλλας δὲ μετὰ τούτων αἰτίας ἔστιν εἰπεῖν. ἀφιλάργυρος δέ,[23] καὶ τοῖς τρόποις σεμνός, καὶ φιλέλλην ὑπῆρχεν, ὅτι καὶ τοὺς ὁμοεθνεῖς ἐθεράπευσε συμπάσῃ σπουδῇ, ὡς καὶ λοιμοῦ ὅλας ῥύσασθαι πόλεις καθάπερ εἴρηται. ὅθεν καὶ λαμπροτάτων ἔτυχε τιμῶν. οὐ παρὰ κῴοις μόνον,[24] ἀλλὰ καὶ ἀργείοις καὶ ἀθηναίοις. παῖδας δὲ κατέλιπε θανὼν δύο. θεσσαλὸν καὶ δράκοντα. καὶ μαθητὰς παμπληθεῖς. ἐπιφανεστάτους δὲ τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας[25] λέγεται καταλιπών.

ei inferre parabant Athenienſes liberauit, Theſſalis in auxilium vocatis, ideóque ſplendidos honores apud Coos conſecutus eſt. Quinetiam à Theſſalis, Argiuis & Athenienſibus honorificè acceptus eſt, qui eum ab Hercule ſecundum publicè ſacris Eleuſiniis initiarunt, ciuitate donarunt, victumque ei publicum in Prytanæo eiuſq; poſteris dederunt. Candidè & liberaliter ſtudioſos artem docuit, debito addito iureiurando. Obiit apud Lariſſæos, quo tempore Democritus mortuus eſſe fertur, vt quidam tradunt, ætatis anno nonageſimo, vt alij verò, octuageſimo quinto, alij centeſimo quarto, quidam etiam centeſimo nono. Inter Gyrtonem & Laryſſam ſepultus eſt. Et in hunc vſque diem monumentum oſtenditur, in quo multo tempore examen fuit quod mel conficiebat, quo nutrices infantes ſuperficiariis oris vlceribus (aphthas dicunt) laborantes apud tumulum illinebāt & facilè liberabant. In multis autem eius imaginibus capite velato pingitur, cum pileo vt quidam dicunt, velut Vlyſſes, quod eſt nobilitatis inſigne, alij verò, cum pallio, & ex his alij quidem id fieri propter decorum volunt, quòd caluus eſſet, alij verò propter capitis imbecillitatem, alij autem expreſſa ſanè ſignificatione, quòd principis animæ ſedem probè munitam eſſe oporteat, alij peregrinationis amorem indicare iſtud dicunt, alij ſcriptorum obſcuritatem, alij verò, vt demonſtretur etiam ſanitatis tempore quæ nocent vitari oportere. Quidam verò, quòd ne manuum adminiſtratio impediretur, comprehenſam circunfluentem veſtimenti laciniam in caput reiiciebat. De ipſius autem ſcriptis magna eſt diſſenſio, cùm alij alia ſentiant. Vnde cum variæ cauſæ iudicio tenebras offundant, de his non eſt facile, certum quid ſtatuere. Primum quidem agnominatio. Secundum dicendi ſtilum ſeruare poſſe. Tertium quòd vnus & idem quandoque robuſtiùs, aliàs remiſſiùs per ætatem ſcribat, aliaſque præter hæc cauſas recenſere liceat. Pecunias neglexit, morum grauitate excelluit, Græcos maximè dilexit, quare etiam gentiles ſuos omni ſtudio coluit, adeò vt totas ciuitates (quemadmodum dictum eſt) peſtilentia liberauerit. Ex quo & præclaros honores, non apud Coos tantùm, ſed & Argiuos & Athenienſes adeptus eſt. Mortuos duos reliquit filios, Theſſalum & Draconem, at diſcipulorum magnum numerum. Clariſſimos autem ſuos filios reliquiſſe dicitur.

IN HIPPOCRATIS COI EPISTOLAS, BREVES NOTAE.

Hac vltima sectione τὰ ἐξωτικὰ ἢ ἐξωτερικὰ cõprehendũtur, quæ eo nomine donauimus, quòd populariter quodãmodo scripta essent, & quasi extra rem Medicam, neq; reconditiorem philosophiam continerent, velut quæ ἐξωτερικὰ Arist. scripta dicuntur, quæ populariter scripta dicit * M. Tullius, quòd quæ ad ciuiles & externas res spectarent, & triuialia ac peruulgata continerent, quæque in circulo docens ad ea quosuis admittebat, vnde ἐγκύκλιοι λόγοι dicti sunt, & ab ἀκροαματικοῖς differebant, in quibus remotiorem philosophiam auditoribus suis tradebat.

* Lib. 5. de finib.

1 ἤ τινος ἑτέρου] ἤτοι legunt exemplaria quædam Regia manu scripta, quædam etiam ἤτι.

2 πέμπε τάχος] τάχιος legunt exemplaria quædam Regia manu scripta.

3 λύεται πάντα] λύεται πάντα scribunt exempl. quædam manu scripta, quam lectionem etiam secutus est Caluus, vt consilia omnia solui aut dissipari velit.

4 ὥς δὲ ἐξ ὁπλιδημίας, τύχη] Istud aliter sumit Caluus negatione addita.

5 ὕπαρχος ἑλλησπόντου] Hæc verba desiderantur in exemplaribus Regiis manu scriptis. Quod verò sequitur sic legitur in omnibus. Ἱπποκράτει ἰητρῷ ἀπὸ ἀσκληπίου γεγονότι. Quam lectionem sequuntur exemplaria Vaticana & Caluus.

6 ὅτι ἐπεσοφορῆ] διότι legunt exemplaria Regia M.S.

7 ὀσταίνης ἑλλησπόντου ὕπαρχος] Ὀσταίνης legunt exemplaria quædam.

8 Γυμνάσιον] Γυμνάσιον legunt exemplaria quædam.

9 ἐν νῦν ταῖς αὐταῖς ἀποκρίσεσιν] Hunc locum vitiosè legunt Aldina exemplaria, quæ δίδοντι etiam pro διδόντι legunt.

10 ὅσοι οἱ θεοὶ ἀμελήσωσιν ἀμέων] δόντες Ἱπποκράτεα ἀμέων addunt Aldina exempl.

11 μὴ δὲ νῦν ἢ] Aldina exemplaria legunt, μηδὲ νῦν ὧδε πάντες θεοὶ φθονέοιεν. οὕτως etiam legunt exemplaria quædam manu scripta.

12 καὶ εἰδώλων φησὶ πλήρη] M. Tullius lib. 1. de finib. de Democrito agens, εἴδωλα imagines vertit. Atomi, inane, imagines, quæ εἴδωλα nominant (sic enim potiùs quam idôla scribere malo) quorum incursione nõ solùm videamus, sed etiam cogitemus. Et libr. 1. de Nat. Deor. Quid Democritus, qui tum imagines earumque circuitus in Deorum numero refert, tum illam naturam quæ imagines fundat ac mittat, tum scientiam intelligẽtiamque nostram, nonne in maximo errore versatur? Quam Democriti opinionem Epicurus secutus est, cùm sentiret ex imaginibus similitudine & transitione perceptis, infinitam similimarũ imaginum ex innumerabilibus indiuiduis existere. Idem etiam ep. 16. lib. 15. Epist. εἴδωλα Democriti Catium Epicureum spectra vocare scribit.

13 εἰς τὴν ἀπειρίην] Allusio est ad Democriti atomorum infinitionem & mundos innumerabiles. Sic enim M. Tullius lib. de finib. ἀπειρίαν vertit. Infinitio ipsa, quam ἀπειρίαν vocant, tota ab illo est. At lib. 1. de Nat. Deor. infinitatem vocat.

14 τῆς γὰρ Δημοκρίτου ψυχῆς] Hic mihi sensus esse videtur. Nam pro Democriti salute etiam omne vrbis aurum lubẽter profundemus, & vt ne quid ei desit. Quædam tamen exemplaria legũt, εἰ δή ὅπου ἀφυστερήσωμεν, hoc sensu. Si quid deesse Democrito videamus, leges nostras ægrotare & delirare censemus. Quam lectionem etiam sequitur Caluus.

15 ἐς αὐδρα θεραπεύσης] θεραπεύης legunt Aldina exemplaria, sed θεραπεύσης malim.

16 εὖ ἴσθι χρειῇ] Istud longè aliter scribitur in Aldinis exemplaribus, vitiosè tamen vt apparet.

17 μὴ προσεχλιπεῖν] μὴ προσεχλιπεῖν legunt Aldina & Vaticana exemplaria. Eadem προσποιήσειν vitiosè pro προτυρήσειν legunt.

18 ἡ Δημοκρίτου ψύσιτ αὖ ἴησις] εἰ Δημοκρίτου leg. exemplaria Vaticana & Aldina.

19 εὐκαρπίος δὲ γῆ] εὐκαρπίζ lego. Exemplaria Aldina εὐκαρπήσαι vitiosè.

20 καὶ μακάριοι γε δῆμοι ὁκόσοι ἴσασι] Aldina exemplaria legunt, καὶ μακάριοι γε δῆμοι, καὶ ὁκόσοι.

21 γραφὰς γνώμας] γνώμας simpliciter legunt Aldina exemplaria. γραφὰς tamen addunt Vaticanæ membranæ.

22 διαδέδυκεν] διαδέδυκεν legunt exemplaria Vaticana & Aldina, & ἐφ' ἣν εἴθε μάλιστα ἅπαντες ἡμῖν ξυνελθόντες ἀποθεραπεύσαι &c.

23 καὶ μονήρεες] μονήρεες legunt exempl. Vaticana.

24 ἀλλοτρίην νομίζοντες] ἀλλοτριωτάτην legunt exemplaria Regia manu scripta. ἀπανθρωπίαν autem & ἀπάνθρωπον rectè dici testatur Pollux, ἀπανθρωπεύεσθαι verò non recipit.

25 ὑπὸ τῶν ἔξω φροντίδων] θρύλων pro φροντίδων legunt exemplaria Vaticana, & vtranque lectionem secutus est Caluus.

26 ἀργυρίῳ ἐξελέγχθῆναι] Sic quidem legunt nostra exemplaria, eamque codicibus omnibus contestatam lectionem secuti sumus, vt studeat Abderitæ etiam suarum pecuniarum iacturam facere & experiri, num Democritus insaniæ morbo laboret. ἀργυρίῳ tamen malim, vt suo argento deprehendere studeant, num certò insaniat. Aldin. verò & Vaticana exemplaria ἐλεγχθῆναι habent.

27 ἔρρωσο] σὺ ἔρρωσο legunt exemplaria Vaticana.

28 οὐδὲ νόσον αὐτὴν εἶ] αὐτὴ εἶ legunt exemplaria Vaticana.

29 ὡς τὰ δένδρα καθυλομανέει] Istum locum expressimus & exposuimus in nostra OEconomia.

30 ἐπείγει γὰρ τὸ χρῆμα] ἔπειτα γὰρ τὸ χρῆμα φιλότης legunt exemplaria Aldina vitiosè. φιλότης tamen legisse videtur Cornarius, aut ὦ φίλε.

31 τὸ μέτριον κτήσασθαι] κυήσασθαι legunt exemplaria Vaticana.

32 χρήματι ἑρπετῷ] χρήματι ἑρπετῷ legunt Vaticana exemplaria & Aldina, quam lectionem sequitur Caluus.

33 εὖ μάλα πεπλεγμένας] πεπλεγμένας lego.

34 ἀφελὲς πεπλοκισμένην] Simplici capillorum ornatu dixi, vt πεπλοκισμένην mihi idem videatur, quod ταῖς θρίξας ἀφελὲς πεπλεγμένη, quod tamen de vestium ornatu etiam sumi potest, quòd fecerunt interpretes. Aldina autem exemplaria ἀσφαλὲς πεπλοκισμένην legunt.

35 λαμπρύνονται] λαμπρυνόμενα legunt exemplaria quædam.

36 ἢ εἰπεῖν] εἰπεῖν simpliciter legunt Aldina exemplaria. Vaticana verò μόνον εἰπεῖν, quam lectionem secuti sunt Interpretes.

37 αὐτὴ δὲ] αὐτὴν δὲ leg. exempl. Aldina.

38 οὐ κακὴ μὲν ἐστὶ αὐτή] οὐκ ἀχαλὴς ἐστὶ αὐτή leg. exemplaria Vaticana, sed ἀχαλὴς legendum, vt sit, neque hæc quidem inuenusta aut deformis. Caluus verò οὐκ ἄλλη ἐστὶ αὐτή legisse videtur.

39 εἰ δὴ ἐδυνάσθη] Exemplaria Aldina hîc vitiosè legunt, εἰ δὴ ἠδύνατο, & ἐκαθήρατο μὲν pro ἐκαθήραμεν.

40 πεπλεγμένους] πεπλεγμένους lego, vt antea, quemadmodum rectè legunt Aldina exemplaria.

41 ὅκως μὴ διαυγαζόμενα τοῖσι πνοῇσι] Sic quidem legunt exemplaria omnia, hoc sensu, vt ne ventis aut flatibus collustrati. Sed διαρριπιζόμενα aut διαρριπιζόμενα habent exemplaria quædam, quæ secuti sumus cum Interpretibus.

42 ἅτε μὴ πάσχῃ δι' ἀβρεκίης εὐπνέοντας] ἅτε μὴ τάχα legunt exemplaria Aldina.

43 τῷ μὲν ἀνθρώπῳ] ἀνθρώπινον legunt exemplaria Aldina.

44 τὸ γὰρ ἀπέκμαρτον] Hic locus valde obscurus hũc mihi sensum habere videtur, incertam esse eorum medicamentorum quæ ad purgationes exhibentur coniecturam: etiamsi ea cum magna cautione exhibeamus, quia aliquando malè affectum stomachum reformidamus, & medicamenti commoderatio ad ignotam naturam sit accommodanda, ideoque magna fortuna opus esse. Aldina exempl. aliter hunc locum legunt, vitiosè tamen, vt apparet.

45 διότι ἢ τὸ πῦρ ἀπώλεσε] Istud non legitur in codicibus Vaticanis neque Aldinis, idque admodum suspectum est. Legitur autem, διότι ἢ τὴν βοτάνας &c.

46 ἰοβόλησε] ἐν ἰοβόλοισιν vitiosè legunt exemplaria Aldina.

47 τῇ ἔσω ἀθρῇ] Sic quidem legunt exemplaria omnia publicata, sed τῇ ἔσω αὔρῃ lego, & ad interiorem reptilium vene-

nenatam auram & animam refero. Cornarius ad herbarum internam mollitiem ac teneritudinem retulit, vt τῇ ἐντὸς ἁβρῇ legisse videatur. αὐτῆσι autem προσέπνευσιν lego, pro αὐτοῖς.

48 Σοφίη τέλος] Σοφίης τέλος legunt Aldina exemplaria, vt ad sapientiæ finem perueniat, quod est efficacissimum & præstantissimum medicamentum, quo ab omnibus malis liberetur.

49 ἡ πρόσθες μετὰ τοῦ ἀλίου] Aldina exemplaria legunt, ἣν πρόσθες μετὰ τοῦ ἀλίου ἐπίσημον καὶ ὑγιῆ, nullo sensu.

50 ἱστοδρόμηκε] ἱστοδρόμηκε legunt Aldina exemplaria, vitiosè.

51 μοῦνος αἰλούροις] ἀνήλυτος legunt exemplaria Aldina, quæ lectiones mihi vitiosè videntur. Cornarius αἰήλιπος legisse videtur, quod idem est ac ἀνυπόδητος, discalceatus. Exemplaria quædam etiam ἀνειληφὼς habent, pro quo ἀνηλειφὼς lego, aut ἀνηλιφὴς, vt sit ἀνάλειπτος non vnctus, squalidus ex diutiùs intermissa vnctione.

52 κουρειῶν καὶ χλεύεια] Sic quidem legunt exemplaria omnia, pro κουρειῶν, cùm sit κουρειάω tonderi expeto. Caluus verò (superiore tonsa) addit.

53 ἐγκελαρύζειν] εἰσκελαρύζειν legunt Ald. exemplaria.

54 σποδόρευμα τε] σποδόρευμα legunt Aldina exemplaria & Vaticana. Nos vtranque lectionem nostra interpretatione comprehendimus.

55 παροδίτην ἀπολέσαντα] παροδίτην ἄλλον ὀλέσαντα legunt exemplaria Aldina.

56 αὐτόθι μίμνει] μίμνει legunt exempl. Aldina.

57 ἔτυχεν ὅτι ἐπῆλθον αὐτῷ] ἔτυχεν ἐπελθὼν αὐτῷ. ἐπὶ δήπου γράφων legunt Ald. exemplaria.

58 πρᾶγμα διζήμενος] διζόμενος legunt Vaticana exempl. & Aldina. Sed hîc διζήμενος, non tam ζητῶν aut ἐρευνῶν, quàm φροντίζων significare videtur.

59 οὐ καὶ τυχαίῳ] τυχαίων legunt Vaticana & Aldina exemplaria.

60 καὶ ἵνα τρόπον ἀπολοφέοιτο] Sic quidem legunt publicata exemplaria Germanica, pro ἀπολωφέοιτο. ἀπόλοιτο verò Vatic. & Aldina.

61 ἀθρόον τι ἀνεκάγχασε] Quædam exemplaria ἀνεκάγχασε legunt, à καγχάζω.

62 καὶ ἐπιτώθασε] ἐπιτώθασε legunt exempl. Aldina.

63 καὶ μηδαμῶς ἐπαίρε] καταμικρολογεῖν τὴν φύσιν, est de natura tenuiter sentire, & cùm diues sit parcam & tenuem malignè existimare, aut ei vt tenui & parcæ malignè obloqui. Hunc verò locum exponit Budæus in Comm. linguæ Græcæ.

64 περὶ τοῦ σίου γέλωτος] περὶ τοῦ σημείου γέλωτος legunt Aldina exemplaria.

65 ἕνα γελᾷ τὸν ἄνθρωπον] ἕνα γελᾷ καὶ τοῦ ἀνθρώπου legunt Aldina exemplaria.

66 ἄργυρον κνίζοντα καὶ χρυσὸν] ἄργυρον τείνοντα legunt Aldina exemplaria, fortè pro πινῶντα.

67 ἐπιπλούσης τῆς γῆς] πιεούσης τῆς γῆς legunt exemplaria Vaticana.

68 ἐγείραντες] ἐγείραντες legunt exemplaria Aldina.

69 ἀντενεδρεύουσι βασιλέας] Istud longè aliter accepit Cornarius, sed ἀντιενέδραι mutuæ insidiæ dicuntur.

70 καρποὺς ἀποδόμενοι] ἀποδεχόμενοι legunt Aldina exemplaria.

71 ὕστιλω ποθέουσιν] ποθέοντες malè legunt Aldina exemplaria.

72 ἤπειρον γλίχονται] Sic quidem legunt exemplaria omnia, γλίχονται tamen malim.

73 θερσῖται δὲ εἰσὶ τοῦ βίου] Ad eundem modum ὁ θερσίτης τὸ σῶμα dicitur Galeno, qui deformi & vitioso est corpore, cui ἡρακλείαν εὐεξίαν Herculeam valetudinem opponit, lib. περὶ διαγνώσεως καὶ θεραπείας τῶν ἐν ἑκάστου ψυχῇ ἰδίων παθῶν.

74 ὡς ἐπὶ ἀσθμαίνωσιν] ἀσθμαίνωσιν legunt exemplaria Vaticana.

75 νῦν δὲ ὡς ἐπὶ ἀρηρόσι τοῖς ἐν τῷ βίῳ] τὰ ἀρηρότα τοῖς ἐν τῷ βίῳ mihi dici videntur, quæ in vita conueniunt, & vitæ sunt accommodata, eique conferunt, quales sunt vitæ actiones, quæque in ea administrantur & fiunt, in quibus homines non satis earum inconstantiam ac mutationem certa ratione reputantes, hallucinantur & cœcutiunt. Cornarius res in vita compactas ac firmas sumpsit, propter id quod sequitur, quarum tamen inconstantia & vicissitudine homines decipiuntur.

76 ἄλλοτε ἄλλος ποθεῦντες] ἄλλοτε ἄλλως legunt Aldina exemplaria.

77 εἰ δὲ τις ἑρμηνεύειν] εἰ δὲ ἑρμηνεύειν legunt exemplaria Aldina.

78 δι' αὐταρκείης ὁδοιπορέων] δι' αὐταρκείης ὀρέων legunt exemplaria Aldina. Vtraque verò mihi lectio probatur, hoc sensu, vt naturæ vestigiis insistat, naturæque viam sequatur, cùm sit abundè iis quæ suppetant contentus. Quòd si ὀρέων legas, vt naturam diuitem & omnium alumnam, per ea quæ abundè suppetunt cognoscat & videat.

79 ἄλλοι δὲ καὶ τῶν παλαιῶν] καὶ τῶν πέλας legunt Vaticana exemplaria & Aldina, & θεωρουῦντες pro προθεωρεῦντες.

80 ὁ δὲ αὐτέων καταγελᾶ] Istud ad risum Democriti refero. Cornarius verò προόρωσιν legere videtur. ἀπροαιρεσίη autem ea quæ non consultò fiunt, aut nullo proposito consilio, significat. Videtur igitur inconsultam hominum temeritatem suo risu condemnare Democritus, cùm nihil verè perspiciant, nihilq; recta ratione præuideãt. Caluus aliam mihi videtur lectionem secutus. Nos vulgatam lectionem amplectimur, quæ tamen mihi suspecta est. Nam & Budæus hunc locum aliter mihi legere videtur hoc modo, τὸ, τί οὖν καὶ τὸ ἐσόμενον προορώμενοι δυσαρεστεῦνται πᾶσι.

81 ἀλλοτρίης εωὐῆς φθορῇ] φθορῇ ἀναιδείης πιεούσης, legunt exemplaria Vaticana & Aldina.

82 οὔτι ξυμφερόντως ἀποκέκλεισται] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed ξυμφέροντος lego cum Cornario.

μάλιστα δὲ τὴν ῥιψοκίνδυνος ἦ] Exemplaria quædam leg. μάλιστα δὲ αὖ ῥιψοκινδυνῆ.

83 μήτε τεχνωμένον] μήτε ἰωμένην legunt Aldina exemplaria, τεχνωμένην Vaticana, vt ad ἰητρικὴν referatur. Sed τεχνώμενον lego cum Cornario.

84 μισανθρωπίης πεπλήρωται] μισανθρωπίνης vitiosè legunt Aldina exemplaria.

85 τοὺς ἰδίους πόνους ἀλογιστίῃ γεωργήσας] Sic quidem legunt exemplaria omnia hac notione, vt homo suos labores per imprudẽtiam excolat ac amplificet, hoc est, temerè & imprudenter suos labores vẽditet, aut de his se iactet. At Budæus hoc alligato loco, τοὺς ἰδίους χρόνους ἀλογιστίῃ γεωργήσας legit, vt vitæ suæ temporibus per stultitiam fruatur.

86 ἐκ μητρῴων γὰρ λύθρων] Istum locum in OEconomia nostra expressimus & exposuimus.

87 εἴδομεν αὖ] εἶδον μὲν αὖ legunt Vaticana & Aldina exemplaria.

88 φάρμακα κυκῶντας] κυκῶντας vitiosè legunt Aldina exemplaria, & locum istum expressimus in nostra OEconomia.

89 πρὸς τὰς ἐλπιζομένας κτήσιας ὁρμημένοι] Sic dicuntur qui speratas possessiones vi inuadunt & aggrediuntur, iisque inhiant. πρὸς τὰς ὑπερορίους κτήσιας legunt Vaticana exemplaria, vt peregrinas & externas possessiones intelligant, easque quæ extra fines sunt.

90 οἱ δὲ ἐπηρμένοι κενοδοξίῃ] Hoc est inani gloria attoniti ac stupefacti, videlicet huic nimium & ad admirationem aut stuporem vsque dediti. Exemplaria verò Vaticana & Aldina legunt, οἱ δὲ ἐπαιρόμενοι, fortè pro ἐπτερωμένοι, hoc est, elati, ac veluti alis sublati & subuecti.

91 καὶ οἱ μὲν ὕπνοισι παρεστῶτες] Hîc παρίστασθαι fauere & studere, aut præsto & addictum esse mihi significare videtur.

92 οἱ δὲ στεφανοφορέοντες] οἱ δὲ στεφανηφορίαις legunt Vaticana exemplaria & Aldina.

93 καὶ δυσλύοις ψυχαῖς] σπουδαῖς pro ψυχαῖς legunt Vaticana exemplaria, & hîc ψυχαὶ ingenia, mores & homines ipsos significant.

94 ἤπου γὰρ ὑπονοέω] Vaticana exemplaria legunt, ἤκουσα γὰρ καὶ ὑπονοέω, quam lectionem secutus est Caluus. Budæus certè hîc λωβάζεσθαι pro λωβᾶσθαι accipit, sicque hunc locum legit. ἤκουσα γὰρ νοσεύντων σαφέως λωβάζεσθαί σου τὰ πολλὰ τῆς ἐπιστήμης, ἢ διὰ φθόνον ἢ δι' ἀχαριστίην. Vt sit λωβάζεσθαι contumeliosè irrideri, ludificari artem tuam, aut probro affici & illudi. Caluus verò ἀχαριστίην ἀχηστίην legit, quam lectionem habent Vaticana & Aldina exemplaria.

95 ἐχθαίρουσι τὸν εὐεργετήσαντα] ἐχθέρουσι vitiosè legunt Aldina exemplaria.

96 καθαίρουσι τὸ κρέσσον] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed καθαιρέουσι lego, vt sensus sit, cùm multi sint imperiti & ignorantes, ipsam artis curationem imminuunt aut eleuant, extenuant & damnant, eamque lectionem mihi secutus videtur Caluus.

97 ἐκ ἄπειρος σὺ τῶν ἰητρῶν λεσχημάτων] Hîc λεσχήματα λέσχας mihi significare videntur, neque tam nugas, quàm contumelias quibus Medici indignè ab ægrotis aut obtrectatoribus afficiũtur. Totus autem locus non leuiter mihi suspectus est. Aldina verò exempl. legunt, ἐκ ἀπείροις τῶν ἰητρῶν λεσχημάτων, & ἀρκέεις γὰρ ἐσθήμασι.

98 περὶ κόσμου διαθέσιος] Hîc διάθεσις διακόσμησις aut διοίκησις dici videtur, mundi ornatus, administratio, dispensatio aut dispositio.

99 γνώσιος δὲ] γνῶσιν legunt exemplaria Aldina, & ἀκαίρως vitiosè.

100 & ἀμείβοντα πίπυχε] ἀμείνοντα vitiosè legunt exemplaria Aldina.

101 μὴ βιαιοτρόποις ἀνθρώποισιν] μὴ βιώτοις τρόποις vitiosè legunt exemplaria Aldina.

102 ὧν νόος ἀκρόπλοος] νόος ἀκρόπλοος (si modò integra est lectio) mihi dici videtur mens in summo fluctuans & innatans, vt τὰ ἀκρόπλοα exponuntur Galen. τὰ ἐπιπολαίως ἐμπλέοντα. Hunc autem locum suspectum reddunt exemplaria Aldina, cùm asteriscum præfigunt, eaque verba sic legunt, ἀκρόπολις καὶ ἀπάτη μεγίστη καθέστηκεν. Vt suspicio sit pro ἀδίδακτοις ista poni, & legendum esse, ὧν ὁ νόος ἀκρόπλοος ἐν ἀπάτῃ μεγίστῃ καθέστηκεν, quorum mens in summo fluctuans, in maximo errore versatur.

103 πινυτὴ μανίη αἰεὶ ἐγγόνει]. ἐν μανίῃ αἰεὶ ἐγγόνῃ legunt exemplaria Aldina, asterisco supposito, vt vitium præseferente. Vatic. verò exemplaria legunt, ἐν πινυτῇ μανίῃ ἐγγόνῳ, quam lectionem etiam secutus videtur Caluus.

104 οὐ περιέχοντα] οὐ περιέοντα leg. Aldina exemplaria.

105 τοὺς τῶν ῥυθμοὺς ἀνακρίνειν] ῥυθμοὺς in morbis hîc vocare videtur morbi modulos & gradus, hoc est, morbi progressum.

106 μαινομένου δὲ] Hæc verò omnia desumpta sunt ex libello περὶ ἱερῆς νούσου antea descripto.

107 ἀλλὰ ἄλλοτε ἀλλοῖα ὁρέειν τι καὶ ἀκούειν] Sic quidem rectè legitur ex lib. περὶ ἱερῆς νούσου. Aldina verò exemplaria vitiosè legunt ἀλλοῖα ἢ καὶ ἀκούειν, & asteriscum apponunt.

108 πλῆκται] Sic dici videntur qui verberant aut percutiunt, quasi verberatores aut percussores. Vaticana & Aldina exemplaria πρῆκται legunt, qui semper aliquid agunt, vt quietis opponantur. In lib. de Morbo sacro, κεκράκται leguntur, vociferatores & clamosi, vt qui οὐ βοῶσι aduersentur. Deinde Caluus addidisse videtur, ἀεὶ ἤ κακὸν δρῶντες, ex lib. περὶ ἱερῆς νούσου, etsi ἄκαιρον illic legitur.

109 ὡς δὲ τῷ πίμπλῳ τῷ ἐπιδημιῶν] Historia est Androphanis lib. 5. epid. quem hîc commemorare videtur.

110 καὶ σφόδρα πικρή] καὶ σφοδρὰ πικρὴ τὰ πολλὰ lego cum Corn. ex lib. 5. epid.

111 ἄλλος ἦν] Est historia Nicanoris lib. 5. epidem. etiam descripta. Adferuntur autem hæc duo exempla, vt huiusmodi affectibus veratri potionem conferre indicet, velut etiam satis cōstat ex Coac. Prænot.

112 εἰς τὸ αὐτὸ συνήγαγον] ἤγαγον legunt Vaticana & Aldina exemplaria.

113 τοῖς μὴ ῥηϊδίως ἄνω καθαιρομένοις] Hæc sumpta sunt ex aph. 13. 14. 15. & 16. lib. 4.

114 ὅσοι ἐν τῇσι φαρμακοποσίαις] Aph. est 10. lib. 4.

115 σπασμὸς ἐξ ἐλλεβόρου] Hæc sumpta sunt ex lib. 5. aph.

116 ἐν τῇσι ταραχῇς] Sumptum est ex aph. 2. lib. 1.

117 κάθαρσις εὐθετεῖ] κάθαρσις εὐθετεῖ ἡ ἄνω legunt exemplaria Vaticana & Aldina. Id autem sumptum est ex aph. 17. & 18. lib. 4. Quod autem scribitur in Progn. dictum esse, non parum suspectum est. Eadem ferè scribuntur lib. περὶ παθῶν.

118 ἡ δὲ κάτω] Ex aphor. 19. & 18. libr. 4. Quod autem scribitur, καταμήνια διερχομένα menses inefficaces significat, hoc est ægrè decurrentes, sed διέρχονται legendum videtur, etsi nihil muto.

119 τοὺς ἀστείους τὰ σώματα] Hîc ἀστεῖοι τὰ σώματα dici videntur qui corpore benè habent, & corporis proba sanitate fruuntur. οἱ εὖ τὰ σώματα ἔχοντες, & οἱ ὑγιεινῶς ἔχοντες dicuntur aph. 36. & 37. lib. 2. velut ἀστεῖον & πονηρὸν frequenter in se opponuntur apud Hip. Aliòqui ἀστείους valentes dicemus, qui rusticis aut agricolis opponuntur, velut sumpsit Caluus.

120 ἐκείνοισι δὲ τὰ φλεγμαίνοντα] Hæc scripta sunt lib. 4. de rat. vict. in morb. acutis.

121 οὐδὲν ὠφελέουσιν] ἀφαιρέουσιν lego cum Cornario ex lib. de ration. vict. in morbis acutis. & οὐδὲ γὰρ ἐνδιδοῖ, etsi lectio ista stare potest.

122 ἐλλεβορίζειν δὲ χρή] Hæc fusioribus verbis scribuntur libr. de rat. vict. in morb. acut. & explicantur.

123 μὴ φαρμακεύειν] Hic catalogus eorum quos minimè purgare oporteat repetitur ex lib. de rat. vict. in morb. ac.

124 & τοῦ οὐρήθρας ἀκρατέας] Sic dici videntur qui vrinam minimè continent, aut vrinariam fistulam incontinentem habent, qui libr. de rat. vict. in morb. acut. τῆς οὐρήθρας ἀκρατέως διακείμενοι dicuntur.

125 ἡ κοιλίης ἀσθενίας] Lib. de rat. vict. in morb. acut. scribitur, καὶ ὧν αἱ κοιλίαι ὑγρὰ ὑποβάλλουσι, per quos intelliguntur qui fluida sunt aluo & imbecilla.

126 ἡ αἱμορροΐδας] Sic dicuntur quibus alicundè sanguis erumpit, pro quo scribitur lib. de rat. vict. in morb. ac. καὶ αἱμορραγέοντας ἐκ ῥινός, ἢ καθ' ἕδρην σφοδρῶς. Caluus verò ficosos dixit, vt eos intelligat quibus sanguis per ora venarum quæ in ano sunt effluit.

127 ἢ ἐν φύμασιν] ἢ ἐν ἐμφυσήμασιν ἐόντας scribitur libr. de rat. vict. in morb. acut. Caluus verò ἢ ἐν κώμασιν mihi legisse videtur.

128 διαιτᾶν] διαιτᾶν malim. ἀσφαλέως autem pro ἀσφαλὴς legendum videtur, vt lib. de rat. vict. in morb. ac.

129 ὡς δὲ ἔφην ἐν τῷ προῤῥητικῷ] Ista nobis scripta sunt lib. 1. Prædictor. sent. 71.

130 καθεύδειν μικρὰ ὀδυνώδεας] Sic quidem legunt exemplaria omnia. In Prorrh. verò, καθ' ὕπνον μικρὰ ὀδυνώδεες scribitur, quam lectionem etiam agnoscit Gal. & variè explicat. Aldina exemplaria ὀδυνώδεα vitiosè legunt.

131 ὄμμα θρασὺ κεκλιμένον ἔχοντας] ὄμμα θρασὺ κεκλεισμένον legitur in Prorrh. quod etiam agnoscit Gal. ἰσοδυνῶντας autem legunt exemplaria Aldina, vt in Prorrh.

132 μὴ δὲ τοὺς ἐν πυρετῷ καυματώδεας κατακεκλασμένους] Sic scribunt exemplaria omnia, quæ eos indicant qui in febre æstuantes viribus sunt fractis & exolutis. In Prorrh. autem legitur, τοὺς ἐν πυρετῷ κωματώδεας κατακεκλιμένους, etsi καυματώδεας etiam agnoscit Galenus.

133 ὡς δὲ ἔφην] Id scriptum est ad extremum librum de rat. vict. in morb. ac. πεπεμμένον autem lego, vt illic.

134 & τῇ τῶν ὁσίων συντελουμένων ἀναπνοῇ] ἀναπηρίας legunt ex emplaria Vaticana & Aldina.

135 ὁρμέου δὲ ἔσται] ἔσω legunt Ald. exemplaria.

136 χρὴ πάντας ἀνθρώπους] Hæc epistola cum sequente in quibusdam Vaticanis codicibus non scribitur, neque eas adscripsit Caluus.

137 κολασίν] Hîc κολασίν castigationem, emendationem, repressionem, moderationem ac temperationem mihi significare videtur. Indicatur enim vis visoria intra tunicas multiplices velut delitescens, simul obsistentibus ac renitētibus humoribus, tanquam ad emēdationem ac moderationem appositis, ne nimium dissipetur aut effluat. Sic enim ὑγρῶν ἀντιστάσιας de humoribus insistentibus ac velut obsistentibus mihi dicere videtur.

138 φύλακα ταρσόν] Siue ταρσὸν pro extrema palpebræ ora ac limbo, ex quo cilia oriuntur intelligas, siue pro tota palpebra accipias, his verbis significatur palpebram pupillam ipsam ac vidēdi aciem munire ac custodire, aut palpebræ extremam oram in qua ciliorum series est, palmularum remigij instar visionem dirigere. Sic enim εὐκαιρίη videndi opportunitas mihi rectè dici videtur, vt & ἀκριβὴς κόρη videndi acies ac ipsa pupilla. Sunt autem ista ex intimis philosophiæ abditis discerpta mysteria, ideoque valdè obscura.

139 οἷς ἔπεισιν ὁ θυμός] ὁ μῦθος legisse videtur Cornarius, quem secutus sum. ἀλογισίη autem omnem indiscretum aut non satis explicatum sermonem, sed temerè effusum mihi significare videtur. Negationem verò sustuli, neque enim aliter sensus mihi constare videtur.

140 ὀχυροῖς ὀδόντων θριγκοῖσι] ἰσχυροῖς & τρυχοῖσι vitiosè legunt Aldina exemplaria.

141 ὡς κέλευθον] Vitiosè ἐκέλευθον legunt Aldina exemplaria.

142 ἐνδέδυκε θώρακα] ἐνδέδυκε lego cum Aldinis exemplaribus & Cornario.

143 περίπλοος ἔσται] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed ἰσχὺς, malim, vt legisse Cornarium apparet. Dicitur autem κοίλη περίπλοος vena caua quæ hepar alluit ac inundat.

144 χλωρὴ δὲ χολή] Bilem pallidam dixi, quòd de ea hæc dicantur, quemadmodum apud Hippocrat. χλωρὸν ὠχρὸν sæpe significat, & γλῶσσαι χλωραί, ὠχραί, hoc est luteæ & pallidæ, aut bilis pallido colore infectæ dicuntur, & ἕλκος χλωρὸν, vlcus pallidum apud Hippocr. à Celso vertitur. βλαβερὸς autem pro βλαβερῶς habent Aldina exemplaria, vt etiam legit Cornarius.

145 ἄλλην ἀπάντων] ἄλλην ἀπάντων τι εὐθέως vitiosè mihi legere viden-

dentur exempl. Aldina, etsi istam lectionem secutus videtur Corn. πρᾶγμα μηδὲν αἰτέμενος dicitur qui nullum exhibet negotium, aut qui de nullo negotio postulatur, ac fortè αἰτεόμενος legendum.

146 ἔνοχα ἢ κοιλίης] ἔνυχα vitiosè legunt exemplaria Aldina.

147 ἰχῶσιν ἐνιδρυσμένοι] Hæc fœdissimè sunt vitiata in codice Aldino, vbi ἐνυδρασμένοι legitur, & ἢ ἠμφιεσμένοι δῆμοι, asterisco etiam apposito.

148 μήτηρ πεφώλευκεν] Hîc μήτρη legere malim, vt vterum indicet, aut certè μήτηρ pro μήτρη ponitur, quod matres efficiat.

149 ἐκ πόνου προνοίης] Sic legunt exemplaria omnia, sed Cornarius ἐκ δημιουργίης προνοίης legisse videtur. Intelligi autem videntur quæ per menses effunduntur, ad fœtus prouidentiam, aut quæ ante partum erumpunt.

150 ξηραινομένων τῶν κενεμένων] Sic legunt exemplaria omnia, vitiosè vt satis apparet & nullo sensu. ἐνδεικνυμένων τῶν κενεμένων τὰ πλήρη, τῶν πληρουμένων ἢ τὰ κενά, lego cum Cornario. τὰς ἐπιθυμίας autem κατὰ τὴν τροφὴν vocare videtur ciborum delectum, quibus vesci debemus.

151 ἀπὸ σπασμῶν] Vide aph. 57. lib. 4.

152 κεφαλῆς πολλῆς] Vide aph. 10. lib. 6. Hæc autem vitiosè scripta sunt in exemplaribus Aldinis, & ὅπου κατὰ τὰ ὦτα ῥαγῆναι legitur. Legendum autem videtur, κεφαλῆς ἢ πολλὰς περιωδυνίας.

153 σπασμοὶ πᾶσι τοῖς μελαγχολικοῖς] Vide aph. 70. libr. 5. & aph. 7. sect. 6. lib. 6. Epid. Atræ autem bilis morbos melancholicos aut melancholias voco, non secus ac M. Tullius eos qui valetudinis vitio furerent, melancholicos dici scribit.

Lib. 1. de Diuinat.

154 ἐπικειμένην ἐν αὐτῇ] τῷ σώματι pro σώματι legunt Aldina exemplaria, quæ tamen secutus est Cornarius. Eadem etiam ἐπικειμένη vitiosè legunt.

155 μήτε τοῖς ὕπνοις τοῖς ὑπερκολαστικοῖς] ὑπερκολαστικοὶ ὕπνοι mihi hîc dici videntur (si modò integra est lectio,) somni maximè noxij & immoderati, qui maximas pœnas corpori infligere solent, immodicos dixit Cornarius. ἀγύμναστον autem vitiosè pro ἀγυμνάστου legunt Vaticana exemplaria.

156 καθάπερ παισὶν ἀθλιωτάτων] Id non legitur in Aldinis exemplaribus.

157 ἐπιβώμιος] Huius orationis ad aram consistentis Hippocratis meminit Erotianus in Proœmio cùm scribit, Πρεσβευτικὸς λόγος (sic enim lego, nō πρεσβυτικὸς vt habent omnia exemplaria) ἢ ἐπιβώμιος φιλόπατρις μήνυσις ἱερὸν ἐμφαίνουσι τὸν ἄνδρα. Quidam hanc orationem Genij Hippocratis esse volunt.

158 καρπερεῖ γὰρ] Istud non videtur legisse Cornarius.

159 ἢ ἱκνοῦ ἐχθρ εἴκων] Hunc mihi sensum hîc εἴκων habere videtur quem nostra interpretatione reddidi, vt ad ἱκέτης referatur, aliòqui morigerum aut facilè obsequentem & cedentem significat. εἰκὼν certè Caluus legit. θαλλοὺς verò sunt qui oleæ ramos aut oleaginos surculos accipiant, nos frondem simpliciter aut germen intelligimus.

160 οὐ διὰ σμικρῆς] Sic quidem legunt exemplaria omnia, verùm vitiosa mihi videntur, & pro ὁμοίως κῶος lego cum Cornario. Deinde negationem tollendam existimo, & διὰ σεμνῆς καὶ καλῆς αἰτίης lego, vt sit graui & honesta de causa, aliòqui οὐ σμικρῆς ἀλλὰ καλῆς legendum videretur, quemadmodum etiam Caluum legisse apparet. Quod sequitur, ὑμῖν ξυνίησιν μὴ γινώσκεσθαι, simul iungo, Cornarius verò separauit, & γινώσκειν legisse videtur.

161 δοκέειν δὲ] δοκέει lego cum Cornario, Caluus verò δοκέω legisse videtur, vt ipse Hippocrates multis hominibus sanitatis & vitæ sua arte causa fuerit.

162 ἐν ὅλῃς μέρει διαλύθεται] διαλυθέντες lego.

163 τῶν Ἡρακλέους εὐεργεσιῶν] Locus corruptus mihi videtur, nec nisi meliorum codicum ope restitui potest, lubens tamen legam, τῶν ἡρακλέους εὐεργεσιῶν εἵνεκεν πρὸς ἡμᾶς νόον βαλλόμενοι, neq; propter Herculis beneficia nostri curam habentes.

164 πρεσβευτικὸς] Istius legationis meminit Erotian. in Proœmio, vt antè diximus.

165 καὶ δηιουμένην ἐς ἀλλήλων τοὺς πλείστους] ἐς ἀλλήλων τοὺς πλείστους legunt Vaticana & Aldina exemplaria, quam etiam lectionem secutus est Caluus.

166 τὴν ἀρχὴν τῶν ὑπουργιῶν] τῶν ὑπουργιῶν legunt Aldina exemplaria vitiosè.

167 ἐν οἷς τάχ' ἄν με καταλάβοιτε] καταλάβοι legunt Vaticana & Aldina exemplaria.

168 καὶ μυθωδέστερα εἰπεῖν] βυθωδέστερα pro μυθωδέστερα legũt Vaticana & Aldina exemplaria, quæ videtur secutus Cornarius, cùm altiùs repetita dixit.

169 καὶ ὦ μέλαινα πρόσωσι] μέλαινα aut μέλαιναι dicuntur Galeno in Exegesi, πόλις αὕτη κατὰ τὸ κρισαῖον πεδίον, προσκειμένη τῷ κρισίῳ, νομὰς ἀγαθὰς ἔχουσα, καὶ εὐγαλάκτους, vnde μελαίνης βοῦς παλαιουμένως eidem vocatur, ex lib. 1. περὶ γυναικείων & libr. de Nat. Mulieb. Ex quibus patet hîc κρίσιον, aut illic κιρφίῳ legendum esse, cùm tamen κιρραῖον legerit Cornarius: Caluus autem κάρφιον. πεδίον autem hîc legendum esse pro παιδίον, vel ex Galeni lectione apparet.

170 γεωργοὺς συλλέοντες] πυλέοντες legunt Aldina exemplaria, & Vaticana exemplaria pro ἄγειν ἐόντες, συναγαγόντες legunt.

171 καὶ μάχη νικήσαντες] μάχῃ legunt Aldina exemplaria.

172 ὅσοι οἰκίζοντο ἐν χώρῃ τῇ ἑωυτῶν] Sic quidem legunt exemplaria omnia, non insolente phrasi. At Cornarius οἰκίζοντο pro οἰκίζοντο legisse videtur, vt sit, qui in sua regione miserabiliter acce pti erant, aut miserabiliter conquerebantur.

173 καὶ λιμοῦ] λοιμοῦ legunt Interpretes omnes.

174 καὶ ἀπογνωσιμαχήσαντες] ἀπογνωσιμαχήσαντες dicuntur, qui obsidionem aut bellum desperant, & in desperationem belli adducti sunt, & qui de pugna desperāt, ἐν ἀπογνώσει τῆς μάχης γινόμενοι. Vaticana autem exemplaria & Aldina legunt, ἢ αὐτὲς γνωσιμαχήσαντες vitiosè.

175 ἐς ἐπικουρίην ἀγάγονται] ἀγάγονται legunt Aldina exemplaria.

176 ἔστι ἢ παύτη] Hic certè locus mihi non parum suspectus est, in quo cùm nihil aliud suppeteret, Vaticanorum & Aldinorum lectionem secutus sum cum Cornario. ἔστι ἢ παύτη ἢ ἰδίη ἢ ἐς ψυχὴν ἀρετὴ ὡς πατέρα λέγειν, διὰ πάντων τῶν πολιτῶν. Longè tamen aliter legisse videtur Caluus.

177 πεντηκόντερον πληρώσας] πεντηκόντορον vocat Herodotus nauem actuariam quinquaginta remorum, quam alij πεντηκόντορον. Hîc verò τοῖς ἐμοῖς τελίσμασιν scribitur in omnibus exemplaribus, pro τελέσμασιν, vt sit idem quod ἰδίοις τέλεσι, aut ταῖς ἰδίαις δαπάναις.

178 οἱ ἢ ἀπεστάλησαν] τοῖς δὲ ἔδοξεν οἱ ἀπεστάλησαν lego cum Interpretibus.

179 ὅκοπ διακονέεσθαι ἤθελεν] διακονέεσθαι legunt exemplaria Aldina, eadem etiam τῇ ὁπλῇ δὲ, pro τῇ ὁπλῇ δὲ, &c. vitiosè legunt.

180 ἀναβάσεσιν] ἀναβάσι legunt exemplaria. Aldina verò vitiosè ἀναβάσιμος, & ἡ πόλει, pro ἡ πόλις.

181 ὃς ἀπέθανεν λευσθεὶς] λευσθεὶς exponitur Hesychio λιθοβοληθεὶς, lapidibus obrutus aut appetitus, ex hoc fortasse loco.

182 τὴν τε τῶν κρισαίων χώρην] χώρη vitiosè legunt Aldina exemplaria, vt & postea ἀσκληπιάδες pro ἀσκληπιάδας.

183 καὶ ξυνέταξαν] ξυνέταξε vitiosè legunt Aldina exemplaria. ἐναγίζειν verò exponit Erotianus, τοῖς κατοιχομένοις, ἢ τοῖς καταχθονίοις θύειν, mortuis parentare, aut Diis Manibus inferias mittere & sacra facere, ex hoc loco, vt scripsimus in nostra OEconomia.

184 καὶ ἐν νεύσει στρατιὴν ἀποστείλῃ] ἀποστείλω vitiosè legunt Aldina exemplaria.

185 καταιθαλουμένων] καταθαλυμένων vitiosè legunt Aldina exemplaria.

186 ἐκσαγηνεῦσαι] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed ἐκσαγηνεῦσαι lego cum Cornario, qui expiscari dixit, quod est reti aut sagena irretire ac includere. Verùm aliam mihi notionem habere videtur & significare, quæ in sagenam aut rete immissa sunt & conclusa, explicare aut exportare, hoc est, quæ vndique corrasa erant & collecta, aut compilata asportare.

187 ἀπέσπη ἔργον ἀνεκέστων] ἀνηκέστων lego cum Vaticanis & Aldinis codicibus & Interpretibus omnibus.

188 ἑτέροις ἄλλοις ἑλλήνων] καὶ ἑτέροις ἄλλοις ἑλλήνων lego cum Interpretibus.

189 προσέχεσθαι] προσεύχεσθαι malè pro προσέχεσθαι legunt Aldina exemplaria. Est autem ἐν εἰδόσιν προσέχεσθαι, in notione reponere, in mentem reuocare & aperta facere.

190 ἢ παιόνων] πλόνων legunt Aldina exemplaria pro παιόνων.

191 οὐ μόνον ἔφασαν] Hæc admodum vitiosè scripta sunt in Vaticanis & Aldinis exemplaribus.

194 καὶ τὰ τὰ καύματα] Sic legunt exemplaria omnia, sed πνεύματα pro καύματα fortè legendum, etsi nihil muto. Nam & æstus & ardores corpora non animum immutant, & inter causas salubres numerantur.

193 ὁκότε δὲ πάντων μαθήσιας αἱ εἵλετο] πάντων μαθήσιας αἱ εἵλετο legunt Vaticana exemplaria & Aldina.

194 τοὺς μὲ χαίρειν ἐκέλευσεν ὀπίσω] χαίρειν vitiosè legunt exemplaria Aldina.

195 μὴ οἷος τε ἦ] μὴ οἷος τε ἦ διεύχμην ἐς χώρην τὴν ἐκείνων ἰέναι legunt Vaticana exemplaria & Aldina.

196 θεσσαλοῖς πρέπει παραγγέλλειν] πρώτοις παραγγέλλειν legunt Aldina exemplaria.

197 πορευσομένους] παρεσομένων legunt Vaticana & Aldina exemplaria, vt sit ad eos qui in vrbium foris & compitis aderant, aut ad fora & compita conueniebant.

198 καὶ τοῖς δήμοις ὁμοῦ φανεῖσιν] ἐν τοῖς ὁμοῦ φανεῖσιν legunt Vaticana & Aldina exemplaria.

199 ἐπαμύνας αἱ αλόγως] Sic quidem legunt exemplaria omnia quæ secutus sum. Cornarius verò αἱ αλόγως ad sequentia retulit.

200 πρὸς μὲ αὐτὰ μοι] Hic certè locus mihi lubricus videtur. Nam & πρὸς μὲ αὐτὰ μοι, aut χάειτας pro χάειτας legendum existimo. Et certè χοινίον pro χοινίων lego. προέχεσθαι verò χάειτας eleganter mihi dictum videtur, beneficia prætendere, obtendere ac velut obiicere, ac ob oculos ponere. At Interpretes longè aliam notionem secuti videntur. ἐξελκία verò pro ἐξελκῶν vitiosè legunt Aldina exemplaria.

201 εἰ δὲ ὡς ἔργα] Eo quidem sensu quem extuli hæc mihi verba sonare videntur, quæ tamen omisit Cornarius.

202 καὶ μὴ δὲ πέρι ὠνευμένοις] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed ὠνευμένος lego, cum Cornario.

203 μὴ ποιήσεσθαι] ποιήσεσθαι sublata negatione legunt Aldina exemplaria.

204 ἣν ἐπαίω χρήσεσθαι] χρήσεσθαι lego.

205 ἀλλ' ὑπιδέσθαι] ὑπιδέσθαι hic ὑποθεωρῆσαι mihi significare videtur. Cornarius tamen ὑπιδέσθαι legit.

206 ἐφ' οἷς ἡ Κῶς] Coorum auxilium cum nauibus annumerat Homerus Il. β. ducibus Phidippo & Antipho Thessalis cum triginta nauibus. Idem etiam Podalirium & Machaona Æsculapij filios arte Medica insignes & cum auxilio triginta nauium ad Troiam profectos scribit.

207 ψυχὴν ἀπέδετο] ψυχὴν omittunt exemplaria Aldina, & κατέδετο simpliciter legunt.

208 ὑ μανίῃ δὲ] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed ὑ μηκυνῶ δὲ lego cum Interpretibus.

209 ἐκ ἔπον δὲ ἐπανάστασιν] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed malim ἐκ ἔπον δὲ ἐπ' ἀνάστασιν, hoc sensu nihil dico de defectione, aut rebellione, aut, non hoc dico vt defectionem solicitem, aut nihil dico de his qui nos ad defectionem solicitant.

IN VITAM HIPPOCR. EX SORANO.

1 Ἱπποκράτης γένει μὲ] Exemplaria Regia manu scripta τῷ γένει, quædam etiam τὸ γένος legunt. Eadem etiam ἡρακλείδα habent.

2 ἀφ' ὧν δὲ ὀκτωκαιδέκατος] Exemplaria regia manuscripta ὀκτωκαιδέκαταῖος legunt.

3 ἡρακλείδου τοῦ ἰδίου πατρὸς] Hic quoque ἡρακλείδα leg. exempl. Regia manu scripta.

4 μηνὸς ἀγριανοῦ ἕκτη καὶ εἰκοστῇ] ἑβδόμη pro ἕκτη legunt omnes Interpretes, & in codicibus Regiis manu scriptis ζ καὶ κ scribitur, vt sit ἑβδόμη καὶ εἰκοστῇ. Eadem exemplaria ἀβριανοῦ pro ἀγριανοῦ habent.

5 καὶ συγγυμνασθῶναι πικνότερον] πλείωτερον leg. exemplar. Regia manu scripta.

6 ἐπειδὴ παρεφύλαξεν] ἔπειτα pro ἐπειδὴ legunt Vaticana & Aldina exemplaria. Similis autem narratur historia de Erasistrato qui Seleucum Antiochi filium patris pellicem deperire deprehenderit, cuius meminit Galen. lib. περὶ τοῦ προγινώσκειν, idque in muliere quadam se deprehendisse idem commemorat.

7 καὶ παιώνων] Sic quidem legunt exemplaria Germanica, velut etiam antea scriptum est legatione Thessali. Verùm Vaticana & Aldina exemplaria πλειόνων βαρβάρων legunt, quæ etiam secutus est Cornarius. Cæterùm quòd pestilentiam ab Illyriis venientem Hippocr. prædixerit, & discipulos ad auxiliandum circa vrbes dimiserit, scribit Plinius lib. 7. cap. 37. Quod ob meritum, honores illi, quos Herculi, Græcia decreuit.

8 διαπλύσου χρωμένης] διαπύστου rectè legunt exemplaria Regia manu scripta & Vaticana, etsi διαπλύστου habent vulgata omnia, vt sit, nominis fama ad Persas vsque sparsa & explicata. διαπλήσου fortè etiā legi possit, hoc est, peruolasset: διαπύστου tamen malo.

9 καὶ τοῦ Ἀρταξέρξου] καὶ παρὰ τοῦ Ἀρταξέρξου legunt exemplaria Regia manu scripta, & Vaticana & Aldina. Qui verò hîc ὑστάνης dicitur ὑστάνης scribitur in Epistolis.

10 δηλώσαι] δηλῶσαι legunt Vaticana exemplaria.

11 ἐρρύσατο δὲ τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα] τὴν ἰδίαν πατρίδα legunt exemplaria Vaticana.

12 ἐπλεύσατο δὲ] ἔτυχε δὲ legunt exemplaria Vaticana.

13 τέθαπται δὲ] τελευτῆσαι δὲ legunt exemplaria Vaticana.

14 σμῆνος ἣν ἐργαζόμενον μέλι] Sic quidē publicata legunt exemplaria quæ secuti sumus. At Regia manu scripta & Vaticana legunt, σμῆνος ἣν μελισσῶν ἐργαζόμενον μέλι, quæ mihi secuti videntur Interpretes.

15 διὰ εὐπρέπειαν] διὰ εὐπρεπείας leg. Ald. exempl. Hunc verò locū respexisse videtur Pi. Val. in hieroglyphicis libr. 40. cùm scribit, Ante alias antiquorum statuas Hippocratis imago pileata celebratur, eóq; habitu multis locis erecta. Ex eo nōnulli hieroglyphicè interpretati sunt, partem eam custodiendā, in qua tāquam in domicilio princeps animus resideret, totáq; intelligēdi vis collocata esset. Alij ex Græcis solum hominis nobilitatem inde intelligi volunt, vt pote qui cognationē ab Apolline & ab Hercule traheret. Nam eum ab Æsculapio oriundum Senatus Atheniensis testatus est publicis etiam monumentis. Id verò si ad libertatem referamus, cui potiùs libertatis nomen accommodare debeamus quàm illi qui tot mortaliū corpora morbis obnoxia liberauit, & bonæ restituit valetudini, sitq; humanæ incolumitatis autor appellandus, si merito cum titulo honestare voluerimus? Non defuere tamen qui rem malignè admodum interpretarentur, & quod illi honoris iam datum erat; modò caluitium, modò imbecillitatem capitis, modò quid iis inanius, tradiderint inde significari. Quod quidem de Pericle memoriæ proditum est. Istud autem de Ludouici Seruini viri Clariss. codice decerptum, tibi communicatum volumus.

16 οἱ δὲ δι' ἔμφασιν] δι' ἔμφασιν lego cum Vaticanis & Aldinis exemplaribus. Eadem etiam legunt τοῦ ἡγεμονικοῦ χωρὶς τηρεῖν.

17 κἂν τῷ ὑγιαίνειν] κἂν τοῦ vitiosè legunt exemplaria Aldina, & παράστασιν pro παράστασιν.

18 τινὲς δὲ ὅτι χειρίζων] χρήζων legūt exempl. Regia manu scripta.

19 ἐπισκοπεῖν τῇ κρίσει] ἐπισκοπεῖν vitiosè legunt Aldina exemplaria.

20 τηρῆσαι] τηρεῖν legunt Vaticana exemplaria.

21 συγγράφειν] συγγραφὴν vitiosè legunt Aldina exemplaria.

22 καὶ ἄλλας δὲ μὴ τούτων αἰτίας] μὴ τούτων omittunt Aldina exemplaria.

23 ἐν τρόποις σιμὸς] τὸν τρόπον σιμὸς legunt Vaticana exemplaria.

24 ἀλλὰ καὶ ἀρχαίοις] ἀλλὰ μὴν ἐν ἀρχαίοις legunt exemplaria Regia manuscripta & Vaticana.

25 λέγεται καθόλου] Sic legunt publicata exemplaria Germanica. Regia manu scripta, Vaticana & Aldina, λέγεται χρῆσθαι, quæ secuti sunt interpretes.

VARIÆ

VARIÆ LECTIONES IN OCTAVAM HIPPOCRATIS SECTIONEM, EX DVOBVS SERVINI ET FEVREI EXEMPLARIBVS DESVMPTÆ.

Ad exemplaris Frobeniani paginas accommodatæ, nostris hinc inde vbiq; ascriptis.

In Hippocrat. Epist.

PAG. 523. v. 46. Nostr. p. 4. l. 46. Ἱπποκράτει κώῳ] Ἱπποκράτει ἰητρῷ κώῳ. F.
48. εἰς τὸν οἶκον] εἰς τὸν σὸν οἶκον. F.
P. 524. v. 35. N. p. 6. l. 2. ἐπίσημον] ἀρίδηλον. F.
44. περιεπέπλεξαι] περιέπλεξε F. alij περιέπλεξαι.
P. 525. v. 5. N. p. 6. l. 32. ὑπὸ ὁρῶν] ὁρῶν F.
41 ἀποδόντες] ἀποδόντες F.
P. 526. v. 25. N. p. 8. l. 39. τὸ ἀρετῆς ἄμεινον] τῆς ἀρετῆς τὸ ἄμεινον. F.
26. δοκιμάζει] ἀποδοκιμάζει. F.
P. 527. v. 33. N. p. 10. l. 27. οὐ εἰποῦσα] μόνον εἰποῦσα. F.
45. πλέω ἄσκησιν] τὴν πλέω ἄσκησιν. F.
P. 528. v. 11. N. p. 11. l. 19. ἐν ταῖς ποταμίοις] παρὰ ποταμίοις. F.
15. λειποψυχήσαντα] ἀποψυχήσαντα F.
20. πάχυ] πάντη F. τάχα alij.
22. ἀνθρώπου] ἀνθρωπίνου F.
23. τῇ ἐπιστήμῃ] τῆς ἐπιστήμης. F.
26. δ' αἰεὶ] δ' εἰ. F.
30. δι' ἐλλεβόρων καθάρσιες] δι' ἐλλεβόρων διὰ τῶν καθάρσιες. F.
P. 529. v. 29. N. p. 13. l. c. ἐπὶ χλωρὸς] ἀπὸ χλωρος. F.
Ibidem ψυχῆς] καὶ ψυχῆς. F.
39. Δημόκριτε] Δαμάγητε. F.
40. ὅκως] καὶ ὅκως. F.
P. 530. v. 24. N. p. 14. l. f. ἐγὼ δὲ ἕνα] ἐγὼ ναὶ ὃ δὲ γελῶ. F.
26. κηδόντα] τήκοντα. F.
28. ὅτι χάσμα τῆς γῆς] ὅτι χάσματα ὑπὸ γῆς. F.
31. ἀγείροντες] ἐγείροντες. F.
39. ἀποδόμενοι] ἀποδεχόμενοι alij.
41. ποθέουσιν] ποθέουντες alij.
P. 531. v. 9. N. p. 15. l. 45. ἀδιαπλωσίν] δι' ἀπλωσίην F. ἀδιάπλωσιν alij.
25. ὁδοιπορέων] ὁρέων alij.
33. φιλοψυδίην] φιλοψίην. F.
P. 532. v. 12. N. p. 17. l. 26. μήτι πεχρωμένην παιήονα φάρμακα] πίτυνα φάρμακα. S. ex manuscr. alij μήτι ἰωμένην πίτυνα φάρμακα.
17. βοηθείης] τῆς βοηθείης. F.
19. αἱ ξυμφορῆσι] οἱ δὲ ξυμφορῆσι. F.
28. σφύζοντες] σφάλλοντες. F.
29. ἐλπιζομέναις] ὑπορέοις ex manuscript. S.
31 ἐπιονημένοι] ἐπαιρωμένοι alij.
32. οἱ δὲ στρατηγίαις] ἐν στρατηγίαις. F.
40. δι' ἀχρισίην] δι' ἀχρησίην alij.
43. χρεωφειλέται] χρεωφιλέται. F.
47. αἰτίην] ὑσίην ex manuscript. S.
P. 533. v. 9. N. p. 18. l. 50. γηθοσυνέως] γηθόσυναι. F. fortè γηθόσυνος.
17. εἰς φῶς] φάος. F.
32. ὑγρότητος τοῦ ἐγκεφάλου] ὑγρότητός π. F.
35. ἀτρεμίζειν] ἠρεμεῖν F. sed videtur esse σχόλιον quoddam.
P. 534. v. 15. N p. 20. l. 33. συνήγαγεν] ἤγαγεν alij.
P. 536. v. 28. N. p. 24. l. b. δόγμα ἀθηναίων. ψήφισμα. F. add. quod videtur σχόλιον.
36. ὑπερεῖδε ταῖς ὑποσχέσεσι] ὑπερεῖδε δὲ F.

In Hippocrat. vitam ex Sorano.

Ἱπποκράτης γένει] τῷ γένει F. τὸ γένος ex manuscript. S.
Ibidem Ἡρακλείδου] Ἡρακλείδα F.
ἐννεαδέκατος] ἐννεακαιδέκατος F. vt paulò pòst.
ἀδελφὸς] ἀγελάδου ex manuscript. S.
ἕκτη] ἑβδόμη ex manuscr. S. & F.
ἐμφρῆσαι] ἐκπρῆσαι ex manuscr. S. & F.
δημοσίᾳ] δημοσίως ex manuscr. S. & F.
αὐτοῦ] αὐτῆς F.
φίλας] φίλλας ex manuscr. S.
ἐπειδὴ] ἐπεὶ F. ἔπειτα Ald.
10 πρέπεσθαι] πέμπεσθαι. F.
πρὸς αὐτὸς] ὡς πρὸς αὐτὴν. F.
παιόνων] πλειόνων ex manuscript. S. velut Ald. exempl.
ὑπῆρξεν] ὑπῆρχεν F.
διαπλεύσου] διαπλεύσου F.
τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα] τὴν ἰδίαν F. sed videtur esse Scholion quoddam.
ἀφ' Ἡρακλέους] ὑφ' Ἡρακλέους. F.
ὁμίλους τὴν] ὁμίλους τὴν μελιωτῶν. F.
ἀφ' οὗ] ἀφ' ὧν. F.
20 χρῆσαι] αἰτῆσαι χρῆσαι F. ex manuscr.
εἰκόσιν] εἰκόσιν αὐτοῦ F.
ἐν πίλῳ] πίλῳ F. ex manuscript.
παράσημον] τῷ παρασήμῳ. S.
δι' εὐπρεπείην] εὐπρέπειαν. F.
φρουρεῖν] τηρεῖν F. ex manuscr. sed videtur esse Scholion.
τηρῆσαι] τηρεῖν F. & τειρεῖσθαι & πηρεῖσθαι.
τρόποις] ἐς τὸν τρόπον. F.
συμπάσῃ σπουδῇ] σὺν πάσῃ F.
ἀλλὰ καὶ] ἀλλὰ μὴν καὶ ἀργείοις F.
30 λέγεται καταλιπών] λέγεται γίνεσθαι ex manuscr. F. quomodo & Aldin. ex. Quædam etiam exempl. παῖδας δὲ γενέσθαι καταλιπών (vitiosè tamen) Post καταλιπὼν autem add. S. καπέλιπε καὶ θυγατέρα γυναῖκα πολυβίου.

DIVERSÆ LECTIONES EX CODICE MEDICEO.

In vita Hippocratis secundum Soranum pag. 1. v. 23. ἰλλυριῶν καὶ παιόνων βαρβάρων. Alij scribunt πλειόνων sed meliùs παιόνων nō Pæones qui Pannonij dicuntur proximi & vicini Illyriis. Sed & 40 commemorantur hæc duo ἰλλυριῶν καὶ παιόνων. in epistol. Hippocratis pag. 539. v. 27. & p. 540. v. 3.

5. Tom. oper. Græcorum Gal. pag. 434. v. 42. ἄναυδος ἄφωνος. quid sit vtrumque docet Gal. in Comment. Plutarchus 4. de placitis Philos. καταχρηστικὸς λέγεται φωνὴ ἐπὶ τῶν ἀλόγων ζώων καὶ τῶν ἀψύχων. κυρίως δὲ ἡ ἔναρθρός ἐστι locus est in Plutarcho in cod. germ. pag. 283.

5. Tom. oper. Græc. Gal. ἄδιψον συνέχειν σῶμα. Plutarch. ad finem libri περὶ ἀδολεσχίας. σιγὴ δὲ οὐ μόνον ἄδιψον ὥς φησιν Ἱπποκράτης, ἀλλὰ καὶ ἄλυπον καὶ ἀνώδυνον.

5. Tom. oper. Gal. pag. 495. v. 20. οἷα κυνός. Alij ὑός, id est, suis. Apud Paladium. 6. epid. τὰ ἔντερα τοῦ ἀνθρώπου ἐοίκασι τοῖς τῶν κυνῶν ἐντέροις, & interpretes Latini, canis non suis meminerunt.

Errata.

Pag. 3. v. 33. Crisanide Crisamide leg. p. 4. v. 49. φερόντα φέροντε *leg. p. 10. c. 2. v. 1.* αὐτὴν αὐτὴν *leg. p. 11. c. 2. v. 45. curatione cautione leg. p. 12. c. 1. v. 9. post te (adde) (amice) p. 15. v. 58. oberraturum, aberraturum leg. p. 18. c. 2. v. 13.* ἔπροι ἔπροι *leg. p. 20. c. 2. v. 29.* πάντης πάσης *leg. p. 22. c. 2. v. 11.* ξυμφέφερον ξυμφέρον *leg. p. 22. c. 1. v. 30. concreditum concreditam leg. ibid. v. 43. connexum connexum leg.*

ÆMILIVS PORTVS, FR. P. CR. F.
HVMANO LECTORI S. P.

Ne mearum notarum prolixitas (humane lector) vllam tibi molestiam exhibeat, nihil eorum, quæ iam correxi, & quæ procul dubio vitiosa esse, nostramq; correctionẽ flagitare constabat, hîc recensebo: sed ea tantùm scribam, quæ pro vulgatis verbis videntur scribenda, de quibus adhuc dubitari potest. Meas verò coniecturas de locorũ corruptorũ emendatione, vel varias lectiones tibi nudè, breuiterq; proponam, vt eam liberè sequaris, quam iudicaris optimam. Horũ enim [vt ex amicis intellexi] ampliorem tractationem in Cl. doctissimiq; v. D. D. Foesij commentariis habebis, ad quos te, quum res ipsa feret, fideliter amandabo. Cæterùm in paginarum numeris notandis Basiliensem editionem sequar, vt initio feci, quũ hæc ipsa conscripsi. Nondum enim excusus, ac absolutus erat Hippocrates iste nouus. Quamobrẽ per nimias temporis angustias ad editionis nouæ formam, paginasq; meas annotationes, ac numeros accommodare mihi satis tempestiuè non licuisset. Meam tamen hanc operam τοῖς φιλέλλησι nec iniucundã, nec infructuosam fore spero. Vale, tuorumq; commodorum fautoribus faue constanter. Datum Heidelbergæ Cal. Sept. CIↃ IↃ XCV.

Paginarum numerus qui nostris respõdeat exemplaribus, ex variis lectionibus singularum sectionum mutuandus est, cùm illic ac Frob. codicem fiat nostrorum applicatio & recensio.

PAg. 54. 28. ὀρφνώδεσι. & πυθρηνιώδης. Pag. 55, 3. ὐκ ἂν δίησι. & 8. παρέχει πολλὴν; 9. τῆς ῥύμης. A. Foes. 12. ἀποπλύει. A. F. 30. γαστέροιν. 42. θερμὸν ἐκ ἐν τῇσι κοιλίῃσιν. A. F. P. 57. 6. ἀδένεσιν. vel ἀδέσιν. vt 33. legendũ. 23. κατὰ ταῦτα. 24. ἀδὴν. & διαπυΐσκεται. sic 135. 2. 147. 12. 33. ἀδέσι. 34. καὶ ἀποστερέει. 42. χανδόθεν ἕλκει, καὶ δριμὺ μένει. 44. πέλος οὐκ ἂν ἔχοι. & εἰ σαρύοιτο. τουτέστιν ἀντλήσῃ i. exhauriat. 49. καὶ ὅτε ὁ ἐγκέφαλος ἀναπαύεται, καὶ ἕλκει τὸν ὅλον ἄνθρωπον ἐν ἑωυτῷ. καὶ ὁ φωνέει. P. 58. 3. μαδήμασι. 14. ῥᾶον. vel est ἀρχαϊσμὸς, & ι non subscribitur: at adscribitur. 43. τὸ μέγαν σπόνδυλον. P. 60. 40. ἀφορμή. P. 61. 17. καθίεται, vel καθεῖται. 30. ἀπορρέουσα. P. 62. 43. ἀνίεται ἐς τὰ βυβῶνα. τουτέστιν αὔξησιν, ἀναβαίνει. vel ἀνίουσα, vt 63. 9. 46. ὑπονησαμένη. τουτέστιν ὑποκολυμβήσασα. ὑπὸ ἥττους. παρὰ ὑπονέειν, ὑπονεῖν. μ. ὑπονήσω, pro ὑπονεύσω, quod vsitatius. P. 64. 42. ῥᾶον. P. 65. 17. τό, τι ὀστέον. 47. πονησάσης. P. 66. 6. ἔωσιν. ἤγουν ὑπάρχωσιν. sic etiam scribendum infra p. 87. 33. & alibi passim. 12. ὅτι ἂν, pro ὅταν. 13. οἱ ῥόοι γίνωνται. sic supra 4. ῥόοι γίνονται. vel ῥοιαὶ legendum, vt 69. 30. 14. ῥόου. ῥεῖ δὲ καὶ διίσχυ. 15. ὅ, τι ἂν. 47. πορεύσηται. vel πορεύσῃ, atticè pro passiuo positũ. P. 67. 12. αὐτέως. ἤγουν αὐτῶς, οὕτως. vel pro ματαίως sumendum. P. 68. 2. ὅ, τι ἂν. 9. λάζηται, ὡς τὰ πολλὰ καὶ ἔτος. 10. ἔμπυος γίνεται. P. 69. 7. ἀφῇ ab ἀφίημι. 8. προσφέρειν. P. 70. 8. κλιθείς. P. 71. 23. ῥᾶον. sic etiã multis aliis in locis scribendum videtur. P. 72. 14. ἐνδυκέως. 29. γίνεται. 37. ἀφ' ὅτου, 615. P. 73. 18. ἐπὶ, vel ἐπὴν. P. 74. 5. πῶς ἐπιτύχοι ἂν. vel πῶς ἂν ἐπιτύχοι; 18. κακῶς ποιέουσι. 22. ἀνακεχώρηκη. 35. ἐμβάλλειν. 38. θερμαίνε. vel mutata constructio, & Ionicè infinitus pro imperatiuo positus. P. 78. 5. τὰ ἱερὰ θῦσαι τὰ ἐν νόμῳ. 29. ὅ, τι ἥλιος. 49. τύχῃ, ἡ νοῦσος. P. 79. 12. ὀξέος. 31. ἑλκοῦνται. P. 80. 3. τοῖσι Σκύθῃσι. 15. τὸ αὐτέων. 16. διηλλάχθη (νομίζω) τῶν. vel διηλλάχθαι νομίζω. 17. αὐτὰ ἑωυτῶν. 19. ὁμοίησιν. & τὸ ἄμικτον. 32. ἕτερα ἑτέρων. P. 81. 1. αὐθάδειας. vt infra. 2. ἑωυτέησιν. vel ἑωυτῶν. P. 82. 9. ἀριθμὸς μὴ ἔχων. 19. συλλεγόμεναι. 23. διαφόροιν μὲν, τὴν δύναμιν, συμφόροιν δὲ, τὴν χρῆσιν. 34. εἴρηταί μοι, vel εἰρέεται dictũ κατὰ διάλυσιν τοῦ η εἰς εε. 42. ὅ, τι μή. sic 48. ὅ, τι. P. 83. 1. τωυτὸ, bis. 8. καὶ τὰ μὲν τηρήσουσιν. vel καὶ ἃ μέν. sic etiam legendum videtur sequenti linea. 18. ὃ δὲ, λαμβάνει. P. 85. 13. καὶ ὁ μὲν πέζων, τὸ ἄνω ἕρπει. vt 83. 37. P. 87. 17. ἀπιστέει. 39. ὑπὸ τῶν ἡλικιέων ἐν τῇσι. P. 88. 9. τοῖσι δὲ γινώσκειν. vel τοῖσδε σι. P. 89. 35. σύγκρησιν, vt 88. 9. vel vtrunque ἀδιαφόρως dicitur. P. 90. 48. οἱ βορέαι. P. 94. 37. Hęc videntur superflua, ζέον ἐν τῇ κοιλίῃ, καὶ διαχωρέει, quæ bene sequẽti linea post ταχέως εἰ δὲ ponuntur. P. 104. 13. ἐνδιατρίβῃ, 27. ἄχροια. vel ἀχροίη. 33. ξυμφορώτερον. P. 105. 2. ἡ σάρξ. vel, διαθερμαινομένη σὰρξ ἀποξηρ. 6. κατὰ ταῦτα. 24. ξηρῆναι. vt supra 13. ἐπιτηδείη. P. 106. 6. τοὺς ἡμίσεας. vt 27. 18. διαγέτω. vt 105. 3. P. 107. 2. ὅ, τι. bis. 10. ὑπεναντίωται). vel potius, ὑπεναντιῶται. vt sit tertia subiunctiui modi, quæ respondeat τῷ ἐγγίνη). P. 108, 9. ὅ, τι. & 10. idem. & alibi sæpius eodem modo scribendum. 16. τὰς νούσους. & δηλοῦνται. vel Ionismus, vt ὦν pro οὖν sæpe legas apud Herodotum. 28. νοῦσον. sic etiam legendum videtur. 43. hæc enim ἰωνικώτερα. P. 109, 18. χέοντα. pro χεόμενον, ἐπιχεόμενον. vel χεόμενον. P. 112. 35, ὅ, τι ἄνθεος, ὅτι πρόσω. vel hîc quoque, ὅ, τι πρόσω. P. 113. 34. ἐμβάπτεται. 35. καταρρῆναι, à καταρραίνω. aspergo. 40 οἷα στρογγύλα ἐόντα αἰθόλικας. vel δοθιῆνας. V. OEcon. Hippocrat. in αἰθόλικες. &, θόλικες. 42. τρηχέων. P. 114. ἀνωδύνοισιν. 19. οὕτω καταχύσιν ὑγρῶν, ἐπιχρίσιν ἀλειπτῶν, ἐπιθέσιν φύλλων. v. 115. 22. & 116. 12. ἄλειψις. κατάχυσις. κατάχρισις. κατάπλασις. ἐπίθεσις ἐρίων. 34. ξηρῆναι. Sic 115. 22. & 31. P. 115. 27. κεκριμένα ἀρτίως, μὴ κινέειν. 31. In vulgatis aphorismis legitur. pag. 32. 1. καὶ ὁκόσα δεῖ, μέχρι κεῖται θυμὸς ἄγειν, καὶ τὸ ποιέειν τὴν ἐξαρκέσῃ ὁ νοσέων. Sic infra p. 390. 48. P. 116. 37. κατεξέες. P. 117. 28. δοθιῆσιν. P. 119. 5. ἑλκοῦσιν. 9. ταῦτα. P. 121. 22. μεταπίνομεν. vel μεταπίνομεν. P. 124. 49. συνηρεικασι. à συνερείδω. V. OEcon. Hippocratis in ξυνέρεισις. P. 125. 19. διεκδῦναι. pro διεξιέναι. P. 126. 13. ἐπικαταρρύῃ. vel ἐπικαταρρέει. vt infra 21. 22. ἐπικαταρρυῇ. 23. συνωτέτραφεν. P. 128. 29. γίνεται. P. 130. 9. ἐκψύχουσι. & 33. τὸ δ' οὐ τί δεῖ. vel οὐ δεῖ, pro οὐ δεῖ, hocque, pro, οὐ δύναται ὁ νοσέων. P. 131. 26. καὶ ἀπόλλυται. 46. ἐπιδέσιας. P. 133. 21. ἄλες. vide OEcon. Hipp. ἐν τῷ ἄλες, siue ἀλές. P. 134. 11. ἐκψύχουσι. & 17. τὸ πνεῦμα δέρμιν. & προσαπεξηρασμμένος, vel προσαπεξηρασμένος. & 39. μὴ δύνηται. P. 136. 31. ὁμαλῶς ἀπὸ τοῦ &c. P. 137. 19. ἀποβιῆται, τουτέστι, μετὰ βίας ἀπέλθῃ. ab ἀποβιάομαι, ὦμαι. vel ἀποβέῃ τι, i. ἀποβῇ, ἀποχωρῇ. P. 138, 1. διάδηλα δὲ ταῦτα. vel διάδηλοι atticè pro διαδηλοῦται, vt infra. p. 164. 31. & 19. ἕτερα, καὶ μὴ τὸ. P. 139. 28. ἐμμένῃ ἡμιτελής. P. 141. 14. ἐκλείπῃ δὲ. & 27. ὀφθαλμοῖσιν οὐχ ἁμαλῶς ὁρᾷ. v. OEc. H. in voce ἁμαλῶς. & Eust. in ἁμαλὸν ἀρνίον. & 39. ῥυῇ δὲ ἐς κάτω. p. 142, 8. βλέννα. v. OEc. H. & 21 λινόζωσιν. v. OEc. Hipp. 24. βλεννώδεα. P. 144. 2. λιπαρεὶς. P. 145. 3. ἐπάγει. v. OEcon. Hip. in voce ἐπάγειν. P. 146. 6. οἱ δίσκοι). 28. γὰρ δεῖ χρῆσθαι. 48. διαταμέειν. vel διατέμνειν. P. 147. 4. εἰλιθερέες. vel τῷ ἀπὸ τῶν φύλλων εἰλιθερεῖ. & 5. ἀφασσόμενα. v. OEc. H. & 17. Γόλυπος. & tota p. vox per ο non per ω videtur scribẽda. & 22, πυγμιαῖον. & 39. διείρειν. vt 38 διεῖραι. & 40. διηλάσης. γρ. ἐξελκύσῃς. & 41. ἀπὸ τοῦ, τουτέστιν ἀπὸ οὗ, ἀφ' οὗ, ex quo, vnde. Sic infra 457. 24 & apertè 457. 29. φ ante dixit, ἀπὸ τοῦ. τὸν πῆχυν οἱ ἄνθρωποι μετρέουσιν, hoc paulò post his verbis explicat, τὸ τοῦ βραχίονος ὀστέον, ὅθεν ὁ πῆχυς μετρεῖται. P. 148. 21. τούτου, ἢν μετὰ τὸ πῦρ ἐξιδρώσῃ, καὶ ἱδρὼς οἱ ψυχρός. Sic lin. 34. & pag. 149. 2. 13. vel ἐξιδροῖ. 44. ἐπὰν δέ. P. 149. 20. ὑρέει. 44. τούτῳ, ἐς ἄν. sic pag. 150. 8. P. 151. 13. μινύθει. sic 156. 15. & 26. αὐτοὶ οἱ πυρετοί. vel αὐτοῦ. P. 152. 41. ἐπιπάσσοντα. vel ἐπιπάσαντα. P. 153. 15. τὸ σίαλον πλύεται. sic enim scribitur in quibusdam exempl. & supra p. 152. 34. τὸ σίαλον παχὺ, καὶ λιγνώδες βήσσεται. 17. φῶδον. 36. ἀλλ' ὅ, τι. τουτέστιν ἐκείνῳ τῷ φαρμάκῳ, ὅ, τι, ὅπερ, ὅ. Pag. 154. 1. νεωτέρους ἐόντας. vel νεωτέρους ἐόντα, θᾶττον. quod melius. Sequitur enim καθάπερ αὐτόν. 16. ἀπεύσῃ τῇ ἄλλως, vel ἄλλῃ. 26. φώδων. P. 155. 3. καὶ ἐξερύθει. ἤγουν ἐξερεύθει. P. 161. 6. v. OEcon. Hippocr. ἐν τῷ ἐρύθημα. 29. ἐν μοίρῃ, ἢ ἑκάτερον. vel ἐν μέρει, ἢ ἑκάτερον. 159. 23. v. OEcon. Hipp. ἐν τῷ μοιρηδόν. P. 158. 3. γῆν αἱρεῖ. 6. κεντηθῇ. vel κεκεντηθῇ. & 41. ξύρευντα. per syncopem dictum videtur, pro ξυρήσαντα, vt p. 179. 49. à ξυράω, ῶ. rado. P. 159. 6. καθαίρηται. vide infra 16. 17. 23. & pag. 162. 33. P. 161. 4. αἱ γλῶσσαι. 49. τὸ ἀπάλλαξιν. P. 165. 32. χοεῖ, vel χοεῖ. sic infra P. 166. 15. τὰς τοκείας, vt λοχείας. 45. ὑπὸ τοῦ ἡλίου. P. 167. 34. σινέοιτο ἄν. vel σίνοιτο ἄν. v. OEcon. Hippoc. in voce Σίνεα. 41. ἀλγέει ὁ στόμαχος, ὅνπερ οἱ παῖδες καρδίην καλέουσι. Foësius. P. 168. 8. ἐπισημαίνον. vel ἐπισήμηνα. 14. διηθοίη. vel διηθέη. infra, 22, διηθῇ. 20. διηθοίη. vel διηθέῃ. infra, διηθῇ. & p. 178. 22. διηθέωσι. 48. ἀνταποδώσει ἄν. Nam ἀνταποδώσειν non est vsitatum. Si codex sanus, hoc obseruãdum, non imitandum. Illud autem ἂν etiam cum futuro iunctum sæpe reperias. vel iam redundat. P. 170. 15. τὸ ἐπίλοιπον. vel τὸ ἐπιλειπὲς, ἤγουν ἐλλειπές. 20. χωρέοι. vt lin. 19. & 43. πυρετῆναι à πυρεταίνω; pag. 171. 45. & 46. παρεψαυσαί μοι. vt pag. 168. 40. P. 171. 7. θερμαίνεται. 8. πλέων ἄν ῃ. 21. γίνεται. Ἐπιγίνεται δὲ κατά. P. 173. 3. πυρεταίνει. vt 171. 45. & 48. τοῦ δὲ ταρασσομένου. P. 175. 3. ὑγρὸν ὅσπερ, ὁκόσῳ ἂν πλεῖον ἔῃ, ἐν τῷ 5. παραχλὸν, τὸ ὑγρὸν δηλονότι, vt sequens ἐξευρὸν. 10. μάλιστα ῥιγοῖ. Nam ῥιγάω, ῶ. non est in vsu. vide pag. 180. 25. 193. 42. 195. 3. vide & Eustat. & 38. ὑπὸ τοῦ. ἤγουν ὑπό τινος. sic & infra. Nam ὑπό του, significat ὑπό τινος, quòd hîc locum non habet. p. 176. 4. ἐν τῇσι γαστρῆσι à recto singulari ἡ γαστρὴ, ῆς. Alioqui si à recto γαστὴρ datiuũ pluralem formes, non γαστῆρσι dicendum: sed potius γαστράσι, vt πατράσι, μητράσι, θυγατράσιν, ἀνδράσι. vel obseruandum, non imitandum. v. Eustat. in voce γαστέρα, vel γαστρὴ. 11. καὶ ὁκόσω ἂν μείζων ἡ ἐκ-

μιος δηλονότι.&12.πολλάκις δὲ καὶ μείζων,&14.ἀποκρίνεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς.vt supra 11.&18.καὶ εὐθὺς, ἤγουν ταχέως.p.178.23.ὁ δὲ αὐτὴν ὑπονοσέων. vel ὑπονοσέων.p.179.31.ἀθροισθῇ.32.ἀφαιρεθῇ.41.ἀπολείπῃ.p.180. 4.θλιφθείσης,vt supra sæpe,&p.181.45.p.182.6.ἢν δὲ μὴ παύωνται. Sub.αἱ ὀδύναι.vel παύηται,sub.τὸ κακὸν,vel ἡ ὀδύνη.45.φαίνονται & δέονται.p.185.19.ἐγκαταλείπηται.p.187.19.ξηραίνηται vel & ante διαχωρέει leg.35.διδῷς καὶ αὖ διδῷς.p.188.8.διδῷς.24.εἰς εὐεξίαν.25.τὰ θήλεα. sub.κρέα.τὰ τῶν θηλειῶν ὄντα. p.189.48.διὰ πυρετοὺς,καὶ διὰ ψῦχος βίαιον. Foesius.p.192.11.ξυρρήξεται.29.συνειληθέντα p.193.6.μελεδαινόμενος.vel potius μελετώμενος.v.OEcon.Hipp.ἐν τῷ μελεδαίνειν & ἐν τῷ μελέτη.sic infra 194.22.198.6.205.43.208.23.&49.&9. μηκωνίδος.v.OEcon.Hipp.ἐν τῷ μηκώνιον.p.194.34.ὑπώπια.v. OEcon.Hipp.ἐν τῷ ὑπώπια.quamquam & ibi ὑπώπια vitiosè scriptū.auctoris verba τὸ ἔτυμον,& legitimam scribēdi rationem indicāt.p.195.15.κυκεῶνα αἰθινόν.v.OEcon.Hipp.ἐν τῷ κυκεών.25. ὄψῳ.vel ὄψεις.198.22.&42.ἡσυχαίτερον.p.196.26.ὁ νεφρὸς καὶ ἀποιδέῃ.42.μανδαῖον.sic p.197.21.&198.1.p.197.1.ἀπορρηγνύμενα.pag. 198.45.ἐγγυητὴ ὑγιὴς ἔσται.vel illud ἐγγυητὴ sumendū pro τάχιστα.p. 199.16.τάχιστα ὑγιὴς ἔσται.p.200.41.τῶν,ὁκόταν ὧδε ἔχῃ,κατ᾽ ἀρχὰς μελαινῶν,καὶ αἷμα μὲν.p.201.3.κατὰ ταυτὰ,καὶ τοῖσιν.6.καῦμα παρέχει.17.λαμπτὴρ.v.OEc.Hip.in λαμπτήρ.23.ὑπὸ τοῦ.τουτέστιν,ὑπὸ τοῦ,ὑφ᾽ οὗ.46.αὖτις ποτὲ,&,ἧσσον διαπαύεται.sic & 202.50.p.202.1.ταυτὰ,ἃ.20.ἐφθὰ πάντα.Hoc ex præcedentib.colligitur.vel ἐφθοῖσι πᾶσι sub.χρείσθω, vt infr.48.κεκαῦσθαι.p.203.2.τοῖσι προσθεν.p.204.9.ταυτὰ,ἃ.24.παρευθὺς,ἤγουν ταχέως.p.207.7.αὖ διδῷς.21.ἀποιδίσκηται.43.ἐπιζείσθω.p. 208.34.σημανέεται ταῦτα.45.ἑψημένη p.209.24.τρίτην μελικρήτου παραμίσγοντας,pro ταύτας τὰς κοτύλας.si τρίτον retineas,sub.μέρος,& leg. παραμίσγοντα,pro ταῦτα.sic 211.5.p.211.2 ἱπποφαέως.v.OEc.Hipp. ἐν τῷ ἱπποφαές.Obseruandū autem illud vulgatum ἱπποφέω datiuum esse,vnde Ionicè ι subductum.fit autem à cōmuni nominatiuo ἱππόφεος,per ο.Si enim ab Attico ἱππόφεως proparoxytono datiuum formare velis,dicendum proparoxytonè ἱππόφεῳ,vt Μενέλεῳ,ἵλεῳ.At genitiu[9] ἱπποφαέως à recto ἱπποφαὲς deducitur, vt βασιλέως à βασιλεύς.Hoc autem Atticum.ἱπποφαέος verò per ο, vel erit communis genitiuus,vt βασιλέος,vel à recto primæ cōtractorū deducetur,ἱπποφαὲς,έος,vt ἀληθὲς,έος.p.212.8.ἱπποφαέος. v.OEc.Hipp.& supra p.211.2.26.ἐβεβρώκει,vel βέβρωκεν.38.ἢν πταρμὸς.43.Οὐδὲ πίτυρος.p.213.14.ξυλλείβεται.sic p.62.17.&,ἀπορευσάμενον.vel potius.ἀπορρευσόμενον,vel ἀπορρευσάμενον.&35.ἐξ αὐτέων[ἐνίοις]ἅμα τῇ ἥβῃ,ἢ ὀλίγον ὕστερον διαφθείρεται,ἢν μὴ ἀνδρωθῶσι.p.214. 3.τὴν νεαίρην,vt 33.vel τὴν νείαιραν,vt 215.2.15.24.38.216.8.36.43. 217.3.218.31.223.26.28.47.224.20.lin.16.huius p.προσωτέρω. Sic p.252.8.35.l.24.huius p.τοῖσιν εὐώδεσι,μηδέ.40.μακρὰν προσίζουσα.i.diu.a.p.215.15.τῷ δακτύλῳ.v.OEc.Hip.ἐν τῷ ἀφασσόμενα. 27 συμμίσγοντα.vel συμμίσγοντα.pro ταῦτα.p.217.7.ῥόος γίνεται.27.καὶ ἐπὴν γίνηται.sic 218.1.p.218.21.λεχοῖ.219.40.sic etiam videtur legēdum hac eadem p.l.28.vid.p.246.37.vbi legitur πίμπλαται ἡ κοιλίη.47.ἐᾶν.vel ἔα,vt 229.46.&49.ἀποπίλας,ab ἀποπίλλω,auello.p.219.39.σηπιῶν.220.2.ἐξβρίξας,vel ἐξβρίξας.v.OEc.Hip. in voce ἐρείκη.32 ὑστερέων ὀδύνας.45.ἄνισον,.i.anisum.& eodē modo multis in locis infra scribēdum videtur.221.8.κνίδα.sic l. 12.30.καταπίλας.à καταπίλλω.34.κνίδη.222.30.ἐν δὲ ἐκείνῳ προσιβάται. 35.πιτυΐνης.Πιτύα verò vrbs & promontorium.223.3.θερμόταται. 10.φώξας,vt 190.38.41.206.48.vel φώζω futurum habet & in ξω & in ξω,vnde reliqua formantur.35.πρησθῶσιν,ἤγουν φυσηθῶσιν. v.OEcon.Hip.in voc.ἀχρησθῶσιν.226.4.χέω,αὐτὶ τοῦ χεῶ.sic etiam scribendum videtur infra p.234.14.243.43.253.42.273. 35.hoc autem benè scriptum extat p.279.16.estq́; Ionicè formatum.p.227.39.προέχωσι,promineant.40.ἀνιῆναι.vel ἀνεῖναι, τουτέστιν ἀνιέναι,ἐμβάλλειν,immittere,& ἀναδῆσαι.228.3.ἰγδίην.vel καὶ ἐς τὴν ἴγδην ἐμβαλὼν.οἴνῳ.vide OEcon.Hipp.in voce ἴγδη.θυεία.11. χρῷτο.αὐτὶ τοῦ χρῷτο,vt βοῷτο,βοῷτο.in tertia persona optatiui.vel χρήσθω,vt passim supra.hoc ipsum χρῴτο benè scriptū extat.472. 36.&478.32.17.ἐψημένας,vel ἐπισμένας,ἤγουν κεκομμένας.παρὰ τὸ πτίσσω.245.18.p.229.14.αἰγὸς κέρας,vt l.19.vel ξηρὰς pro ξηρανθεὶς per sync.à ξηραίνω,vel tāquā à ξήρημι.29.φώσας.vel φώζω futurū per σω & per ξω formatum habet.31.περιπτίσας.παρὰ τὸ περιπτίσσω, ἀλεπίζω,καὶ καθαροποιῶ.vel περιπτίσας,παρὰ τὸ περιπτίσσω.ώ.230.25. βλίτον.36.τρίβοντα.vt 43.τρίψαντα.41.σηπάνιον.v.OEcon.Hipp. ἐν τῷ σηπάνιον.p.231.17.ἐπικτήνιον αἷμα οὗ ἀιγός.sic & p.253.34.&261. 27.v.OEcon.Hipp.in voce ἐπικτήνιον.24.λοχείη.26.ὑπὸ τοῦ.ἤγουν ὑπὸ τινος,ὑφ᾽ οὗ.p.232.16.κενωτηρίας.p.233.23.νεαίρην.46.δέοντες χαρίεντα τοῦ.Ibid.ἀφυσί.v.OEcon.Hip.in ἀφύαι.p.234.22.πολλάκις ἀλέα,vel πολλὰ ἢ ἀλέα.v.OEcon.Hipp.in ἀλεάζειν vel ἀλέα.v.Eust.

in ἁλὶς.p.235.48.πλαίνης,vt supra.v.OEc.Hipp.in πλαίνεσθαι.vel πλαίνης,cuius genitiuus est πλαίνηος.vel πλαίος,pro πλαίνης positum, quod obseruandū.p.236.5.γυναικὸς,ᾗ ἂν ἐπιψαύσῃ.i.morderq́; mulierem,quâ,siue,qua parte eam attigerit.14.ἐξυγρασμένη.παρὰ τὸ ἐξυγραίνω,cuius preteritum commune est,ἐξυγραμμένη.Atticū verò.ἐξυγρασμένη.vel ἐξυγρασμένη,ab ἐξυγράζω,ὡ.άσω.vide 238. 32.26.δοκοίη vel δοκέῃ.p.237.20.οἴχεται.p.238.18.πάνεσι.χρή.44. σκιρωθῶσιν.vel σκιρρωθῶσιν.v.OEcon.Hip.in voce σκίρρος.p.240. 29.χολώδης ἢ,κατὰ.37.ἐπιφαίνηται.38.γίνεται.ἢν πάνυ ἢ,καὶ κάκοδμα ἢ,νοσώδεα.p.241.χωρήσῃ.1.p.242.14.ξὺν σιδίῳ ὀπτῷ λεκίθῳ.288.20. v.OEco.Hipp.in λέκιθος.15.ἄφθαι.quid hoc sit,v.OEcon.Hip. in ἄφθαι.24.τὴν νείαιραν,v.OEcon.Hipp.in Νείαιρα.32.λάζυται.vel λάζεται.vel τὸ λάζηται αὐτὶ τοῦ λάζεται positum.v.OEc.Hipp.in λάζομαι. 243.10.p 243.10.λάζεται,μάλιστα δὲ τὴν κοιλίην ἐπιλαμβάνει.13.ὑποκεκλόνηται.p.244.11.φλεγμαίνωσιν.sic l.13.vel φλεγμαίνουσιν.& subiiciēdum,ἢν δὲ μὴ μελεδῇ.17.ὅτι δὲ ἢ ἄριστος.p.245.27.ἰσθίειν.vel θύειν.vt 284.46.vel θυσίαν.p.246.31.ἄρτω ἄλητον.v.OEcon.Hipp.in ἄλητον.& λεκίθῳ φακῶν.v.OEcon.Hipp.in λέκιθος.35.ἀνερείσονται.ab ἀνερείδομαι.vel ἰνήσεται,τουτέστιν ἰνήσεις,καὶ κενώσεις.v.OEcon.Hipp.in ἰνάω. 41.χρὴ ἐγκαθίννυσθαι v.OEcon.Hip.in καθίννυσθαι.49.φλεγμαίνηται. Iam passiuè sumēdū.vel φλεγμαίνῃ τῇ,pro ταύτῃ τῇ λεχοῖ.eod.modo legitur & p.282.17.Quare notandum.p.247.41.ἢν μικρῆ. 44.πρὸς τούτῳ.p.248.10.οἱ αὐτοί.vt l.21.οἷα φλέγματος κατιόντος.15. αἴρεται.tollitur,inflatur.23.καθαρὰ δίαιταν.vt 244.40.p.249.10.ἰσχυρὴ ἢ ἡ γυνή.30.ῥᾴων.δηλονότι ἡ νοσοῦσα γυνή.p.250.48.καὶ ἢν μὴ ἡ ἑλκούμενα.vel ἡλκωμένα.p.251.14.ψιμμυθίου.15.ἐρρυπωμένα,vt docēt Grammatici.vel hoc obseruādum.Nam idem extat & p.264. 34.284.35.509.49.27.παύσηται παρήκη,.i.præterierint.vel παρήκῃ, .i.adfuerint.28.τὴν μελέδην,vt μελέτην.p.252.19.προσκαθίννυσθαι. p.253.30.προσπιθέναι.sic 35.37.49.p.254.6.τῆς ἀπαυδησάσης.vel ἀπαυδώσης.29.ἀιακυκᾶν.vel ἀνακυκᾶν.44.πυελίῳ pro πυελᾶν.p.255. 1.τῆς Γαλαταιέων,ἤγουν τῆς Πλαταιῶν.Πλάταια verò,vel αἱ Πλαταιαὶ,τῶν Πλαταιῶν,vrbs erat Bœotiæ,cuius incolæ Πλαταιεῖς appellātur. v.OEcon.Hipp.in ἔλαιον πλατίων,vel πλαταιέων,τουτέστιν αὐτῶν τῶν οἰκητόρων τῶν ταῖς Πλαταιαῖς κατοικούντων.33.συλλαμβάνῃ.35.ἐθόνιον λίνυ,&,ἐς τοῦτο.p.256.26.ἄλφιτα ἀπαλιῶν.vel ἄλφιθ᾽ ἀπαλιῶν.vel ἄλφιτ᾽ ἐπιπαλιῶν.infra l.47.ἄλφιτον,καὶ ἔλαιον ἐπιχέας.sic.n.pro vitioso vocabulo ἄλφιτον,est scribendum.vi.OEc.Hipp.in ἐπαλιῶν,& in παλιῶν.p.550.ἐπαλιῶν,pro ἐπιπαλιῶν corruptè legitur.hoc patet ex ipsius Gal.interpretatione.Subiicitur.n.ἐπιπάσσων,qđ idē est ac ἐπιπαλιῶν.P.257.6.ἀποπίλας.ab ἀποπίλλω,quod ἀποσπῶ,ἀποτίμνω,significat.44.ἀποπίλας.p.258.3.οἴνου κοτύλῃσι.vel hoc eod. modo dictum,quo & illud p.259.46.ἐν ὕδατι κοτύλῃσι τέσσαρσι.& 48.σὺν ὕδατος κοτύλῃσι δύο,quod longè frequētius.tamen p.260. 35.dicitur,ἐν ὕδατι ποτοῦ τέσσαρσι κοτύλῃσι.quod lin.48.reperitur. Quamobrem nihil mutandum:sed quod minus vsitatum,id obseruandū.21.vel & sexcentis aliis in locis προσθεν legēdum, vel πρόσθεν,vt hîc.sed modò προπαροξυτόνως,modò ὀξυτόνως,hāc vocem passim apud hunc auctorem legas,cùm tamen eadem accentus ratio constanter vbique sit seruanda,quam temerè mutare nefas.Pag.259.10.ἄνισον vel ἄνηθον.vide infra 263.13. Pag.261.10.ὀπλήψαντα.vt 35.vel ὀπλήψας,vt 48.27.ἐπικτήνιον αἷμα λίνυ,hinc videtur petenda correctio loci,qui legitur supra pag. 231.17.33.ἅλας κύμινον.P.262.10.ἀποπίλας.P.263.13.ἄνηθον.Hinc fortasse cōiiciat quis & supra passim pro ἄνησον,& ἀνήσου,& scribendum ἄνηθον,& ἀνήθου.at pag.284 2.legitur ἄνισον,καὶ ἀνήθου καρπὸν,vt hîc quoque legendum videtur.P.300.2.legitur ἄνισον.8. παραμίξας.40.αὖον πάλιν.44.προέχῃ.i.promineat.45.φανῆται. vel φαίνηται.48.μαλθακὴν.vel est atticismus,epithetū masculeum cum nomine substantiuo fœmineo.P.264.1.φανέηται vel φαίνηται 24.τῆς ῥόου.vt supra sępius,& infra.vel est genitiuus à sing.fœ. g.ἡ ῥοὴ,τῆς ῥοῆς.26.διαιτήν ἔστω.quod pag.266.16.dicitur διαιτᾶν ἀφελέως ὧδε.40.ὑποφθαλμιῶσιν.vt 236.40.266.37.lin.46.ἰσαχύσῃ.Iam idem valet ac ἰσχνήσῃ,vt 269.18.pro quo & ἰσχνύσῃ dicitur,vt p.277.36.278.37.282.21.P.265.4.ἀμφοῖν.vt supra, hac ipsa p.2.Et,ἰσχνύνονται.vel ἰσχνύνονται.vt in Galeni exhegesi.P. 551.ἰσχνύνονται,ἰσάζονται,μεσήλικες οὖσαι.V.OEc.Hipp.in ἰσχνύνονται. 16.ἡ μοῖρα ἀπὸ τῆς θάτου.21.ἕως ἂν ἀποξηρανθῇ.vel atticè actiuum pro passiuo positum.sic etiam fortasse τὸ σκληρυνεῖ pro σκληρυνεῖται. & μηκυνεῖ,pro μηκυνεῖται.quod reperitur p.269.11.22.ἡ νεαίρη vt alibi passim.Pagin.266.1.καπυρίξαντα.παρὰ τὸ καπυρίζω.vid. OEcon.Hippo.in καπυρίζω.vel καπυρίξαντα.sic 265.43.ζειὰς καπυρίξαντα.P.267.18.φύσῃ ἢ 23.λαγνεύωσιν.sic 268.20.P.268.7.τῷ ἑτέρῳ.sic 267.36.18.βήσσει.vel βήσσῃ.28.καὶ γίνεται.35.ἐξηρασμένον,παρὰ τὸ ἐ-

τὸ ἐξερέω, ῶ. i. in terram proiicio. eiicio. v. OEco. Hipp. in ἐξερῶν. vel ἐξαραχθὲν, vel ἐξαρυθέν. v. OEcon. Hipp. in ἐξαραθέν. P. 269. 15. βληχρῶς. 22. ἀλυσθὺς. τυτέστιν ἀλύει. ἀδημονεῖ. vel ἀλυθενεῖ. vel ἀλυθεὶς. vel ἀλιοθαίνει. v. OEcon. Hipp. in ἀλυσθύς. P. 270. 6. ξυνερηρεῖσαι. à ξυνερείδω. sic 287. 9. v. OEcon. Hipp. in ξυνέρεισις. 19. ὡς εὐωδέστατα. 29. καθιστῶσι. vel καθιστῶσι. sic 271. 11. 35. ὑποθυμιησαμένη. sic 271. 13. P. 271. 2. ἑθέλῃ. 48. ἰκτίας. à recto ἐκπιῦ, ἰῶς. v. OEcon. Hipp. in ἐκπιῦ. P. 272. 24. ἐπιλείπῃ. 31. γίνη). 45. ξυνέξει. vel ξυνέχῃ. 47. ποιέειν δὲ. sic 273. 17. 19. P. 273. 12. ἀνερείσῃ). ab ἀνερείδω, vnde ἀνέρεισις. 25. ἀρκεόντως δοκέῃ εἶναι. τυτέστιν ἀρκούντως. ἱκανῶς. 42. τὴν ὑστεραίην ἡμέρην. sic supra, & infra. vel est συνωνυμία. P. 274. 19. κατ' παντα. P. 275. 13. τὰ ἐπιμήνια. vel ἐχέσαις τὰ ἐπιμήνια. 36. χεῶπι. P. 276. 6. καταγνέων). 25. κλιθῶσι, τὸ ἰσχίον. vel κλιθῶσιν, ἡ ὀδύνη τὸ ἰσχίον ἴσχῃ. P. 277. 37 ἀλεῖψαί μιν, ἤγουν αὐτὰς, τὰς μήτρας δηλονότι. Vide supra lin. 32. vel ἀλεῖψαί νιν. τὸ δὲ νὶν αὐτὴ ἢ, αὐτάς, poëtis familiare. Sophocles ἐν τῷ Οἰδίπῳ τῷ ἐπὶ Κολωνῷ. 272. 6. » Τὰς πάνθ᾽ ὁρώσας Εὐμενίδας ὅ γ᾽ ἐνθάδ᾽ ὢν. » Εἴποι λεὼς νιν. χὥλια. Νὶν αὐτὴ ἢ, αὐτάς. p. 278. 17. τὴν μὴ ἡ κωλύῃ. sic 287. 44. 45. 19. χωρίου φοιτῆ. 23. γνῶσι. vel γνῶσι. Sic 280. 12. 42. ἀχηθῶσιν, vel ταρηθῶσιν. v. OEc. H. in ἀχηθῶσιν. 48. καθίννυσθαι. Rectè. hoc autẽ extat & p. 281. 31. 290. 21. 457. 34. 459. 35. p. 279. 4. Σκυῤῥωθῶσιν. v. OEc. H. in Σκῦρος, siue σκίρος, siue σκίῤῥος, vbi & σκυρῶν, σκιρῶν, & σκιῤῥῶν. 31. καθήρῃ κατ᾽ νόον, πυλὴν προσθεῖναι. 43. ἐρίνεα. vel εἰρίνεα. p. 280. 9 γίνονται. 19. ξυνευνηθῇ. vel συσσελὴν esse dices. 22. τὸ λουτρόν. 36. τῷ ὀπῷ ἢ. vt 267. 36. 42. ξυνευνάτω. vel ξυνευνάσθω. vel ξυνευδέτω. vel ξυνευνεέτω. p. 281. 16. εἰρύεσθαι. vel εἰρύσθαι. v. OEc. H. in εἰρύεσθαι. 20. ἐλαῶν. p. 282. 22. εἰρυῇ). 33. φαρμακώδεες. vel φοργανώδεες. v. OEc. H. in φαρμακώδεες. p. 283. 10. νεαιρα. vel νεαίρα. vel νειρά. 11. αὐτὴ ψαύσῃ. 27. βαρέα μιν. ἤγουν αὐτὴν κινῇται. 284. 21. 32. ἀνοιδίσκῃ). 35. καθίννυσθαι. p. 284. 9. μέλι, σὺν τοῖσι. 34. πιμπραμένος, vel πιμπραμένος. p. 285. 7. χρέω. vt 279. 16. 34. διιέναι. vt lin. 27. vel διιέναι. vel διῆναι. vt multis in locis supra. Illud autem διιέναι, vt à δίημι deductum, quod irrigo significat. sic etiam illud διέναι. Nam per metathesin ἐκ τοῦ διιέναι formatum. Illud verò διῆναι, erit infinitiuus aor. 1. act. attici, à διαίνω. διανῶ. ἐδίανα, & ἐδίηνα atticè. διέναι verò, à δίημι. 49. χίνε. sic 286. 2. & 29. v. OEc. H. in Ἐχινίδες. p. 286. 2. ἀκροχλιηρόν. vt 285. 49. 14. χίνω. vt ante lin. 2. & infra, 29. 49. σεύηται ἀλὲς αὖω, ἢ βάρος. τυτέστιν, ὁρμήσῃ ἀλὲς, ἢ ἀλισθὲν, εἴτε συναθροισθὲν, ἀθρόον, αὖω. Error natus ex pronunciationis affinitate, quæ intercedit inter σεύεσθαι, & σεύεσθαι. quantum autem sit horum discrimen vel cæcus videat. p. 287. 17. πιγῇ). p. 288. 17. ὅλοι. 32. καθαρὸν, ἡμίρυπον. vel καθαρὸν, ἢ ἡμίρυπον. v. OEc. H. in ἡμίρυπον. 35. Σὺν τοῖσι δὲ σιμίσγειν. sic 42. σὺν τοῖσι δὲ dictum συνωνύμως, cum his. v. Eust. in τοῖσι δὲ. 43. Σφόδρα. 49. Σικύης. vel σικύης. subiicitur enim μακρῆς ἐλῶν. sic 289. 2. p. 289. 1. αὐτοῖσιν ἄκρητον. 12. ὀπὸν μήκωνος. p. 290. 5. χρέω. & ἔχῃ. 26. κίων. vide OEc. H. in κίων. 44. ἤρη) ἐν τοῖσι, vel ἤρη) δὴ, pro ἤδη, nisi τὸ δὲ iam pro δὴ sumi dicas, quòd minimè παράδοξον. p. 291. 38. ἑκάστη ὧδε. p. 292. 2. γνῶσι. 280. 12. 31. ὅ, ἢ δοκέῃ. p. 293. 19. εὐαχημένος. vel εὐωχούμενος. 21. ἀφιέναι. 44. ῥάκει λινέῳ. p. 294. 3. προσθεμένην ξυλικοιμᾶσθαι. 10. δελφοῦ. 29. ὑπερέξῃ. vel ὑπερέχῃ. supereemineat. p. 295. 3. κεκρημένον. dilutum.) (ἄκρητον. 298. 48. 299. 16. 11. δᾶδα. vel δαΐδα. vt 296. 45. 297. 21. 25. λαμβάνῃ. 26. ἐμπίπλωσιν. 43. ὑπερέξῃ. vel ὑπερέχῃ. pag. 296. 33. ξύων. vel ξύειν. 37. ὅ, ἢ ἂν. p. 297. 15. πολὺ γὰρ. & 29. διηθήσας μελικρήτῳ. p. 298. 2. ταῦτα. 16. φαίνηται. vel φαίνηται. 38. καταπλησμένος. p. 299. 47. ἅλας ἐν μέλιτι ἑλκύσαι. p. 300. 13. ἐπὶ παν. vel ἐπὶ πᾶν. 18. ὑποσχεῖν. 20. ἡμιωβόλιον. vt alibi passim. 25. ψιμυθίον. 30. ἐμπισσεῖται. vel ἐμπίσσηται. 34. κνίδα. 48. ἄργεμον. v. OEc. H. in ἄργεμον. & αἰγείρου. p. 301. 4. ἡμιωβόλιον. 11 ὅ, ἢ. 26. χόλικον τέλης. 35. χόλικον. quod alibi vocatur κορίανον, ἐπὶ κολίανδρον. p. 302. 5. ἐπιῤῥόποι. p. 303. 12. αἱμοῤῥαγίη, εἰ μὴ παύῃ. Subaudiendum autem vel ἐγένετο, vel συνέβη. Sic 304. 28. 45. & apertè p. 305. 5. & 314. 30. p. 304. 19. ἀσφαλίην, ἢ ὑγείην. vel ἀσφαλίην ὑγιής. vel ἀσφαλίην ὑγιῆ. 20. ὅ, ἢ δέ. 26. ἄλλοισι πυρετοῖσιν. οἷσι μὲν. 28. αἱμοῤῥαγέειν ἐγένετο. vt 305. 5. αἱμοῤῥαγέειν autem sumendum ἀντὶ τοῦ τὸ αἷμα ἀναῤῥαγῆναι, ἢ μετὰ ῥήξεως, ἢ βιαίας ὁρμῆς ὀχετεῖν. vt 305. 2. 344. 26. 27. aliâs significat τὸ αἷμα βιαίως ἐκ τῶν ῥινῶν στάζειν. vt 305. 38. 309. 21. 45. αἱμοῤῥαγῆσαι ἐγένετο. vt 305. 5. & αἱμοῤῥαγήσειν. & 48. αἱμοῤῥαγῆσαι ἐγένετο. vt 305. 5. p. 305. 2. ἡμοῤῥάγησε, vt lin. 10. & 17. 28. ἦ ῥά γε. i. Nunquid. p. 306. 5. ἀπολομένων. p. 307. 21. τελεσφκός. v. OEc. H. in τελεσφκός. p. 308. 20. ἐπύρεσσε. p 309. 35. ἡμοῤῥάγησε. vt 305. 2. 17. p. 310. 8. τεσσαρεσκαιδεκάτης. vel περὶ τεσσαρεσκαιδεκάτην. vt 327. 12. 333. 27. p. 311. 31. καθιστῶσι καιροῖς. pro καθεστῶσι. v. OEc. H. in καθεστῶτες καιροί. 49. οἰδήσαντος. p. 312. 9. Τημένεω. 47. ἐξηλκώθη. vel ἐξηλκώθη. vt 313. 40. Sed & ibi ἐξηλκώθη videtur recepto more scribendum. 42. ἀδελφεὴν ἤπαρ: vel ἀδελφεῆ. p. 315. 17. λαυρόπορον ἦν. 18. ἕρπητας, ἐπὶ. v. OEc. H. in ἕρπης. p. 316. 5. ἐπεῖχε, μὴν. vel ἐπεῖχέ μιν. i. αὐτὴ ἡ νόσος εἶναι. deinde, ἰσχίαι. 18. ἢ ἐπεί. 21. βαρέα 37. ἐπιλυπεῦσιν ἁπάσας ἔνθεν, καὶ ἔνθεν. ἀποχίδας γὰρ ἑκάστη δίδωσι μία ἑκάστη. Id est, ἑκάστη παρέχει ὀχίδας, τουτέστι μικρὰς φλέβας ἀπὸ τῆς μείζονος οἱονεὶ ἀποῤῥεούσας, ὥσπερ μικροὺς ὀχετοὺς, εἴτε μόσχους ἀπὸ τοῦ μείζονος κλήματος διανεμηθέντας. vel ἐποχίδας i. μικροὺς ὀχετούς. v. OEc. H. in ἐποχίον. p. 471. 15. τὴν διαχίδα τῆς φλεβὸς vocat venæ ramum, qui in duas, pluresue partes, ac in minores venas diuiditur. Quamobrem hîc fortasse τὰς ἀποχίδας, & τὰς διαχίδας autor συνωνύμως appellat. Sed illud quidem ab ἀποχίζω, hoc verò à διαχίζω. In quibus verbis præpositio ἀπὸ partem indicat, à qua minores venæ manant, & à maiore quodammodo aliò fluunt. Præpositio verò διὰ partium varietatem indicat, in quas venæ minores, à maiori pendentes, diuiduntur. Quas autem Hipp. hîc vocat ἀποχίδας, eas Arist. lib. 3. de histor. anim. cap. 3. 4. 5. 4. l. λ. φλεβὸς ἀποσχίσεις ab ἀποσχίζω voce deducta nominat. 40. διηρέθη. 43. ἀφωρμήκει. pag. 317. 5. ἐκαπέρωθεν. vel κάτωθεν. vt lin. 8. vel κατωπέρω. vt 316. 36. vel κατώπερον. vt 332. 2. 24. ἥμασιν. ἦν λεχοῖ. 26. τὰς εἴσω. subiiciend. φλέβας. Sic lin. 35. pagin. 318. 26. προσβάλλειν. i. adhibe. sic lin. 33. 41. κόνικας. vt 553. ἐν τῇ τῶν γλωσσῶν ἐξηγήσει. p. 319. 4. Πυθίωνι, ὃς ᾤκει. vel Πυθίωνα, ὃς &c. λαβεῖν ἤρξατο. vide 324. 46. vel est ἀνακόλουθον huic autori familiarissimum. p. 320. 34. προσεδέχετο. p. 322. 5. ἐπισίαι δὲ σμικρά, διεσπ. sic 301. 43. 20. ξυμπιπτοι. vt 31. vel ξυμπίπτῃ. vel ξυνέπιπτε. sic 25. p. 323. 40. ἐφισάμεναι. vel ἐφεσαμέναι. p. 324. 19. εἰ γὰρ ἡ διαλείποι, ἢ διακουφίσειεν. Et φωλίσι. φωλὶς verò pisciculi genus. 41. ἐπύρεσσε. vel ἐπύρεξεν. si codex sanus τὸ πυρέσσω duobus modis formabit futurum, & in σω, & in ξω. v. 329. 7. 336. 41. 338. 47. p. 327. 6. φαγὼν δὲ βόειον, καὶ πιὼν ἀκαιρότερον. vel durius ὑπερβατόν. p. 329. 21. ἀκρατὴς τραχήλου. p. 330. 20. vel ἀκράτεια ἦν. 43. ὑέπα ἦν. καὶ ποτε μεγαλίω μυξώδεα. p. 330. 9. νόπα. sub. πνεύματα. vel ὕδατα. deinde, ἰσχυρὸς ἦν. scil. ὁ Ἀθηναῖος παῖς. vel νοπὰ ἰσχυρὸς atticè, pro ἰσχυρὰ ὑγρασία. i. vehemẽs humiditas. 32. Μεγαρέως. 45. λευκαί. v. OEc. H. in Λεύκη. 49. Ἀγρόλεωμου. vel est viri nomen. v. OEc. H. in ἀγρολέωμος. p. 331. 43. καὶ κρίσις. sub. ἐγένετο. Deinde, ἢ ῥα τοῖσι κοπιώδεσιν ἐς ἄρθρα, καὶ ἐκ τῆς ὀφθαλμὸν, sub. ἡ νόσος καταβαίνει, Infra 409. 2. ἀράχ &c. p. 332. 23. ἐπαγγία ἡμερ. v. OEc. H. in Ἀγγαί. 36. ἀπεπνεε, ab ἀποπνέω, ῶ. vt ἐκπνέω, ῶ. vel ἀπέπνει. 333. 18 ὅσον ἀποπνοῶν. 335. 10. ἀπέπνει. p. 333. 5. φυσέων à sing. φῦσα. 6. ὀπτῶν ἢ. i. ciborum assatorum aliquem. & κρίμνων. 24. Μνησιάδεω ῶ. 32. ἐπῆν ποτέ. v. OEc. H. in πέμπτῃ. 35. περιλαμβανομένοις ἢ σκληρὸν ὅλ. & ὅλ ἤθελε. & καὶ ἴσως. 37. οἴσοντο. 38. Μνησιάδεω. 48. ἐν Αἴνῳ. 49. τρωματίαι κεφαλῆς, κακ. pro, τὴν κεφαλὴν τετρωμένοι. οὗτοί εἰσι κακοήθεες. p. 334. 2. πυώδης, ἐπιδέον. pro ἐπιδαλέον. 343. 24. 11. ὀδοὺς, vel hoc inusitatius. Infra tamen 339. 24. ὀδὼν repetitur, pro dente. 20. εἶχε. 21. ἅμα ἀσθενεία τῇ. 35. δι᾽ ἀμαλείσῃ. p. 335. 41. ὑδρωπιώσας. p. 336. 1. ἐπικύησε. Nam lin. 8. δ. ἐξέπεσε τὸ ἐπικύημα. vide OEc. H. in ἐπικύημα. 47. τὸ πρόθιον. v. OEc. H. in πρόθιον. P. 337. 30. ἀποίδιον. 42. ἔῤῥεγχε. p. 339. 31. ἰχώλευσεν. v. OEc. H. in χώλωμα. p. 340. 18. καταμωνῶν. pro καταμονᾶν. vt passim. sic sequens πυελίην, pro πυελᾶν. 19. τῷ γναφέως. sub. υἱῷ. 27. χαυδὲ ἦν. 49. ἀπόχασις βρ. Sic 362. 9. 12. p. 341. 3. ἀπόχασις βρ. 4. πίνειν μὴ πολὺ, καὶ κεφαλὴν. 21. διόπῳ. v. OEc. H. in διόπος. & Eustath. in διόπος. 31. ἢ ῥά γε. 32. οἱ πόνοι; Sub. γίνονται; 46. καὶ λίην i. & valdè. sic lin. 40. 38. Ἀνδροφαῖει, vt Ἀελισφαῖει. 46. ἐκ τοῦ ἐρχομένης αὐτῆν ἀκύσειν. sic 364. 24. quod melius. p. 342. 2. σπόνδυλον. v. 364. 32. 4. διοίγειν, i. aperire. vt 364. 33. 9. τὰς δὲ (ὅτι ἔθνησκε) δέκα. 14. ἐκ μελαγχολικῶν δοκέω αὐτὸν εἶναι. v. 364. 46. 46. καρώδεα. v. OEc H. in κάρος. sic 357. 40. 49. τιτθῆς. i. mamma. p. 344. 42. οἷα. vel οἷαι. 43. ἐγίνετο. p. 345. 11. ἢ ῥα, bis 14. τοὺς λόγους τοὺς περὶ. 16. ἐμωλώθη. v. OEc. H. in μωλυέας. 35. φήρεα. v. OEc. H. 36. ἢ ῥ ὅπ. 37. ὑπερωδυνέων. vel περιωδυνέων, vt alibi passim. 40. ἐχεῖτο. fundebatur. à χέομαι. fundor. fluo. vel εἴχετο. i. habebatur: at hoc minus verisimile. p. 346. 13. συνεῖχε σῶμα, σιγ. 18. δοθιῆσιν. à recto δοθιῆν. ῆνος. sæpe supra. 38. πνευμένοισι. pro πνευματώδεσι, siue πνευματίαις, anhelosis, qui spirandi difficultate laborant, quique multum, crebrumque spiritum ideo trahunt. v. OEc. H. in πνεύμενοι. p. 413. 16. dicit οἷσι πνευματουμένοισιν ἔῳσιν. Quare fortasse hîc etiam πνευματουμένοισι legẽdum. 41. μεσοκώλων, & κῶλα. 59. 3. vbi κινῶς pro vitioso κοινῶς scribẽdum. p. 348. 33. προσεκλάσθη. à προσκλάω, ῶ. præterea frango, cõfringo. 358. 14. κλασθῆ dicit. & 359. 14. de ægroto vi morbi fracto, ἐκλελυμένος & κεκλασμένος. p. 349. 39. ὑστερέοισιν. p. 350. 45. κατίσχοντες. vel κατασχόντες. 47. καταμαραίνεσθαι τὰ ἐν τοῖσι.
P. 351. 47. ῥοφήμασι. p. 352. 10. ἐρόφησε. vel ἐῤῥόφησε. 11. ῥοφῶν. 26. ῥοφαίνουσα. 35. ῥοφήμασι. 38. ῥοφέοντι. p. 353. 20. ἐρόφησε. vel ἐῤῥόφησε. 25.

ροφήσωντ.41.πίει.vel πίῃ.354.47.p.354.4.ἐλίξῃ.ab ἑλίσσω.vel ἐλλείξῃ,ab ἐλλείχω,vel ἐκλείξῃ.6.γένου ὅπλων.31.legendum vt l.4. 48.ὑγιάζεσθαι,ab ὑγιάζω,curo,sano, alterum verò ab ἁγιάζω deductum, quod significat sanctifico,purum reddo,purgo, sed nihil ad rẽ præsentem facere videtur.p.355.12.ἠγέρετο.vel ἠγέρετο.30.ῥοφήσεται.31.ἐρόφαιεν.vel ἐρρόφαιεν.43.ῥοφήμασιν.pag.356.12.O περὶ Μέτρων,quod patet ex lin.14.ἐπεὶ οὐ πολὺ διαζήσας.vel αὐτη,& διαζήσασα dicendum, si ἡ περὶ legas.p.357.11.ἀπέπτυσε. vel neglectum augmentum.ab ἀποπτύω. Illud verò ἀφωρῇ videtur ab ἀφορέω,ῶ.deductum pro ἀφορίζω.18.ἀφίετο. vel ἀφεῖτο.27.ῥέγχος, καὶ.Sic356.22.35.ἐπίμπρατο.à πίμπρημι.πίμπραμαι. vel ἐνεπίμπρατο, ab ἐμπίπρημι. vel augmentum neglectum. 46.γενειήτης.barbatus. γένειον enim mẽtum, & barba. vel γενειήτης ℘ γενήτης.v. Eust.in γενῆται.48.ἐς τοὺς ὄρχεις π.v.OEc.H.in ὄρχιον.sic 340.28. p.358.7.τρυπωμένοισιν.11.οὐδενὸς ἄξιος.p.359.2.τὸ πῶμα,ἡ φωνὴ ἐξελύετο.13.ἀκρατής.v.OEc.Hip.in ἀκροπις.48.ἀκρατής.p.360.8.ἐπελιαίνετο,à πελιαίνομαι,τὸ πελιοῦμαι. liuesco.33.ἐπεὶ δὲ ὑπὲρ τὰς εἴκοσιν.i.cùm autem 20 dies præteriisset.p.361.7.φῦμα,ἐπλεύτησεν.pro φῦμα κατέση,vt supra dictum, deinde ἐπλεύτησεν.17.ἢ ἐς γε ἐν πᾶσι τοῖς ἐμπήμασι, καὶ οἷσι περὶ ὀφθαλμοὺς οἱ πόνοι;sub.γίνον)ται;v.341.31.31.ἐμφλαύρη.sic & alibi scribendum.v.OEc.H.in μολύνεσθαι.p.362.1.λαχὼν ὑν ἀπέχεξε.v.23.17.κατέρρηξε. sub.ὁ νοσῶν.cũ impetu quodam eiecit.46.ὅτι ὀξὺ.p.363.3.ἢ ῥᾳ διὰ τὸ θαλίας ὑποχώρησιν;sub. τὸ συμβῇ;11.ἐμωλώθη. 12.μήλων ὀπὸς.sub. ἔπινεν.i.ex pomorum succo bibebat.13.ῥόφημα.37.κατέμυεν.αὐτὸ τό.40.ἐσμηγμένον à σμήχω,vel ἐσμυγμένον.à σμύχω.ζω.p.364.15.ταῦτα ἀκρατής.20.ἔξω ἑωυτοῦ.v.23.32.ἤρχετο ἡ ὀδύνη.i.ibat dolor.ab ἔρχομαι.v.342.3.& 365.26.34.ἐκηδώνατο.vel ἠδυνάτει.ab ἀδυνατέω.ῶ.p.365.44.μένον ἐχώρησε.κ.43.τὴν P.κούρην μύκητα φαγοῦσα ὠμὸν ἄσῃ ἔσχε.vel ἀνακόλουθον huic autori familiare διὰ τὴν βραχυλογίαν,καὶ τὴν λίαν συντομίαν τῶν λόγων.p.366.5.ἐπώδη.vel ἐπώχθη. vel ἐπωΐχθη.v.OEc.H.in ἐπωΐθη.35.ὑφ' ἡμέων.τουτέστιν ὑπὸ ἐμοῦ τοῦ Ἱπποκράτης.38.αἱ ἀπηρασμένα. vt lin.33.&35.p.367.22.σφοδρώδεα v.OEc.H.in θηριώδες.39.ἡσυχαῖος.vel ἡσυχίως.℘ ἥσυχος.49.κρύφιμα,οὐχ ὁρῶν. Locus corruptus,& mutilus.p.369.1.χρωνάκης,quod & χρόνακης.hoc autem frequentius.373.27.χρονακτέων.p.370,37.περαινούσας.vt lin. seq.p.371.32.σασίμως.vel πλανηθέντα μὴ σασίμοις,subaudi τόποις,vel περιόδοις.37.δοκέει.p.374.42.χεόμενος.vt alibi passim.& 378.28. vel vtrunq; pro eod.sumendũ ἀδιαφόρως.p.378.29.πεφοισίας,vt l.33 p.383.1.φοελύνης.v.OEc.H.in φοελύνη.4.ἐμέσσειτω,& ὑπελεύσεται. Nec enim aor.1.med.ἠλευσάμην est vsitatus. Aut hoc obseruãdum vt nouum.p.386.5.ὁρᾶν ἐπεὶ παύηται.i.spectare postquam cessarit.15.ἀμείνον,καὶ ἐπὶ τούτων.vt supra l.8. 13.ὅκου,pro ὅπου,vt paulò pòst.p.387.12.περιόδω,καὶ ἐπὶ τουτέοις.18.λελυμένης.34.διάρροια ἢ.p.388.6.περιεσηκός.v.OEc.Hip.in περιεσηκός.p.389.3.λωάγκασαι.vel λωφάσασθαι.p.405.2.περιεσηκές.v.OEc.H. p.406.12 ἐμπύησιν.hinc τὸ ἐμπύημα.15.περιεχλικῶς.vel περιεσηκός.& περιεχλικῶν.vel περιεσηκότων.v.OEc.Hippoc.p.407.49.περιεχλικῶς vel περιεσηκῶς.αἱ ἢ τοῦ περιεσηκότως,κατὰ συγκοπήν.p.409.48.καὶ φωΐδες,& αὐτοῦ καὶ sic 433.19.p.411.8.δεδασύμμενα.vel δεδασυσμένα.à δασυνόω.vel hoc dictum vt πεπλυμένα,quod passim occurrit,licet à πλυνόω sit deductum. In quibus fortasse suauitati cõsultum. p.412.13.ἐξερυθροειδέα. Opsopæus.433.32. 36.καὶ διὰ ῥινῶν.&c. ταυτολογία præcedentis vocabuli τοῦ αἱμορραγικόν. Obsop.655. 40.ἐπὴν ὅπῃ εἰς ἀσπαίρῃς Opsop.656. 44.πρὸς αὐγάς.Opsop.657.461.28.p.413.12.τρήχη οἷσι τὰ. Opsop.665. 13.τρηχὺ καὶ ἐπιρρίγεουσι. ἔπειτα καὶ.Ops. 665.Et τρήχη οἷσι.Ops.765. 17.καταψυχθεῖσι τὰ παρ' ὦτα.426.44. Sic & Obs.666.p.424.18.ἐκποιέη.pro ἔξεσι.42.ἀπεισθίω γινόμενα. Ops.672.v.OEc. H. in ἀπηθευμένα. 48.ἀπεισθεύμενα. ℘ ἀπειθούμενα. vel ἠπεισθευμένα. τουτέστι τὰ διὰ τοῦ ἀπειθῆσαι ἡμαρτημένα. Sic & Ops.codex.&lin.46.ἀπεισθούντων. v.& OEc.H p.415.14.περιπατήσαι.vt sit 3.optat.aor.1.ait.quæ τῷ καταφάγοι respondeat.in Ops.cod.περιπαθήσοι,duobus modis vitiosè scriptum videtur. vel περιπατήσειεν,vt l.19. 17.καὶ ἱδρώς.vel ἱδρώη ἄν.vt lin.20.vel ἱδρώσειεν ἄν. vel mutata cõstructione subiunctiuus positus idem valens ac præcedens optatiuus.p.416.22.αἱ χρήζοις ἐμπιπλαμμένων.Ops.275. 31.περιεσηκότας,vel περιεχηκότας. Sic Opsop. cod.277.M.&annot.p.674. P.417.1.μικρὸν ὀδμήν.Ops.cod. 280. Sed μικρὸν ὀδμὴν atticè dictum. Quare nihil mutandum. 20.ἀπόλωνται. Sic Ops.283.p.419.2.ὑπόκειται.vt in Ops.cod.297. deinde,τὸν τρόπον.τῷ ἀνθρώπῳ γὰρ ἐπ.&c.vel τῷ ἀνθρώπῳ γὰρ ἐπ' αὐτοὺς ἐλπὶς γίνεται τοιούτοις.Ops.annot.p.679.21.ἐκέπαυεν.vid.lin.19.& 282.44.& OEc.H.in ἐπαίειν.26.φανέεται.vel φανῇ.p.423.24.εἰς ταυτὸ,℘ τὸ αὐτό.v.OEc.H.in κατασῆναι.& Ops.c.333.p.424.12.κνιδώσιες.vt supra sæpe.p.425.10.παροξυνθῶσι. Ops.annot.p.696.vel subaudiendum ὦσι.13.σφακελοί. Ops.347.28.p.426.29.& 30.ἐν πνεύματι,καὶ ἱδρῶτι. Sic Ops.cod.360. 44.ἐλαιῶν,καὶ μετ' ἐλαιῶν.Ops.cod.363.& OEc.H.in ἴδος.45.πνευματίῃσιν. vel πνευματικοῖς.p.427.39.ἐκπῦσα.p.429.7.περιπλύσιες.supra pag.411.12.περιπλύσιες.& 11.ὑποπεριπλυθεῖσα.vel περίκλυσις.v.& Ops cod.383.& annot.& OEc.H.P.430.22.μέζον.& ἔλασσον.vel amplificandi gratia pluralis ℘ singularis positus.48.συνερείδειν v.OEc.Hipp.in ξυνέρεισις.p.432.3.εὐήθεος. Opsop.cod.409.8.ὡς ταῦτα. Ops. cod.410. 25.ἐξαπιναῖον.34.κοπριώδεα ἐκχέει.v.OEc.H.in ἐκχλιδῶσι. Ops.cod.415.& annot.p.722.ἐκχέοι.P.433.22.ὑπόδεινον ἅμα.Ops.cod.422. 32.ἐξερυθροειδέα. Ops.annot.p.724.p.434.8.ἀνιδρύνει.vel ἀνιδρώουσι.vel ἰωνικῶς τὸ ὢν ἀντὶ τῷ οὐ.vel ἀνιδρῶσι.v.Ops.p.727.728. p.435.38.οὐ πλείους τῶν.Ops.443. P.438.2.περιωδυνῶσιν.vt alibi passim.11.ἱδρωτώδεσιν.sic infra sæpius.& Ops.cod.464. 31.παύτως,℘ παντελῶς. Ops. cod.468. 38.ἐκλύονται.vel ἐκλύονται.Sic in Ops.cod.469. P.439.3.οἷσιν ἐκ φόβου.℘ διὰ φόβον.vel οἷσι φόβῳ.vel οἱ ἐκ φόβου.vel οἱ φόβῳ.v.Ops. annotat.pag.739. 4.ὕπνοι παράλογοι.Opsop.annotat.pag.739.10.σφαδάζειν.Opsop.739.15.ἐπὶ ἐκλύονται.Opsop.739. 28.ἐκὼν οὔτε ποιέηται. Opsop.476. pag.440.9.ἐς τὰ ἔνερθε. Sic & Ops. annotat. pag.740.& λευκῶν τρωθῶσιν. vt alibi passim. Sic & Opsop.cod.482.10.ἐπικάρσιος ἡ.15.ἰχωρροῦσιν.vel ἰχωροῦσιν.v.OEcon. Hippocrat. in μολύνεσθαι. 20.γενησόμενον. Opsop. cod. 484. 29.ὀδυνώδεες. τῇσιν ἐπιφόροισι κεφαλαλγικά. Ops. cod.486. 31.κενεαγγικῶς.Ops.cod.486.45.πτύξις.Ops.cod.742. p.441.2.ἐωρεύμενα,vel αἰωρεύμενα.v.Op.an.p.742.& OEc.H.in ἐρεύμενα. Ἢ p.442.39. legitur ἀνεωρευμένα. 12.τοὺς ὄρχιας. v.OEc.H. in ὄρχιον. 33.ἀπαρχώμενοι.vid.OEc.H.in ἀπαρχμός.p.442.21.καταχόμενον.vt seq.l.sic & lin.27.vel atticè positum pro κατέχων, i.obtinens.Sic Ops.vertit 503. 37.τὸ δὲ πηλώδεας ἔχον ὑπὸ 506.hoc patet ex sequenti ἰλυώδεις,℘ quo ἰλυώδεας habet Ops.cod.39.ἀναιωρεύμενα.p.443.5.οὐ μὴν ὀλέθρια.Ops.cod.509. 6.ἐξαπιναῖον.38.τὸ μὲν γὰρ,ἀγρυπνίην.τὸ δὲ,ἔκλυσιν. Ops.cod.515.p.444.1.πεπῆναι λαβὸν ἔρευθος. Sic & Ops.annot.p.749. 6.περίτασις. Ops.ann.p.749.& τὰ ὀγκυλλομένα.vel ὀγκυλλομένη.vel ὀγκυλωμένη.Ops.749.750.12.ἐκλύονται. Ops.750.13. αἱμορροεῖ.οἷσιν.31. ἐξερυθροειδέα vt 433.32.Ops.724.750.44.ἐπὶ κοιλίη ὑγρῇ,κοπώδεες,κεφαλαλγικοί.διψώδεες,ἀγρύπνοις,ἐξερυθρῳ χρώματι λυομένοις ἐλπὶς ἐκμανῆναι.Sic & Ops. p.525. Sequentia verò hic ab eodem leguntur. πρὸς τῷ ἐκχλιδᾷ εὔπνοον,οὐ σίνον π.at in OEc.H.in σίνεα,legitur εὔπνοον,ἄσινον. idem est.p.445.17.περὶ τὸ.vt supra.18 πλευτῷ,vt ad βραχίων referatur.30.μὲν οὖν καὶ.32.κατὰ βρέγμα.sic lin.40.p.446.6.ὅπουοῦν.vt ὅπως οὖν.447.43.pag.448.32.ἀλλ' ὡς ἥκιστα.i.Nisi quàm minimè.48.κυκλοπρέα.supra p.446.45.κυκλοπρής dixit,περὶ τὸ ἕδρης. p.449.15.γίνεσθαι.vel γινέεσθαι,vel γινέσθαι,vt alibi.34.ἐπιξύειν,vt ante,& infra.Idem tamẽ est ac ἐπιξέειν,& alterum hinc est formatum, verso ε in υ. P.450.5 μώλυξος,φλώδεας αὐτῇ,καθαρμῷ. 6.μυδήσῃ π.à μυδάω,ῶ.sic 451.16.vel à μυδάω deductum. 11.τὸ,πέλκος.12.ἀφεσακός,pro ἀφεσακός,Ionicè.v.OEc.Hip.in ἀποσρακός.Sed ab ὄσρακον deducta voce,dicendum esset ἀποσρακωκός,& hoc Atticè poneretur,actiuum pro passiuo,ἀποσρακωμένον,ab ἀποσρακόω.ῶ.ὡς.quod significat ὡς ὄσρακον ξηραίνω,σκληρυνόω,καὶ ξηρανθὲν,καὶ σκληρυνθὲν ἀποκόπτω,ἀποβάλλω,καὶ τῶν ἄλλων ἀπονοσφίζω,ἀποχωρίζω.p.451.2.εἰ ἐννοέοις.i.si animaduertas.sensus hoc indicat,atque flagitat. vel,εἰ γνοίης,si cognoris.455.36. 9.ἕλκος ἢν ἔχῃ καλῶς.&,καὶ ἢν ἄλλα λω.16.ἐσάπη,καὶ.19.κινέη).p.452.4.διπλόον π.i duplicem.sequitur explicatio.16.ἢ ζῶσα.à verbo ζώω poëtico.vel ζήσαι,à ζάω,ῶ.27.ἐπιπίπτειν,καὶ λειεντερίας,καὶ ὕδρωπας. vt supra p.75.34. 47.περιπλήκτως.vt supra l.22. 33.ἥλιος κορέει. i.verrit,purgat.A.Foesius. p.454. 27.ἀφαιρῇ.p.455.2.τὰ τακερώτατα.i.τακῆναι ῥᾶσα δυνάμενα,ἃ τηκτικώτατα καλεῖται.v.OEc.H. in τηκότατα. Paulò post sequitur explicatio, vbi διατήκειν.& τήκεσθαι de his dicitur.25.ξυνεσήκη.27.γινεσθαι.vt ab illo ἔοικος regatur.31.ὑπὸ βάρεος.32.ἀποσπήθεσθαι excolari.p.456.3.πινομένων. vt supra variis in locis.vel tanquam à πινέω,ῶ.deductum. Quare notandum,quia nouum. 5.συμπέφρακται,à συμφράσσω. consepio, concludo, obstruo. 6.ὑγιηρή. sic semper alibi.vel ὑγιηρός, Atticè,pro ὑγιεινή. vel nouum.31.ἀπὸ γαμετῆς.p.457.9.ἐγίνοντο.vel ἀνεγίνοντο.vel neglectum est syllabicum augmentum, quod παιπηκώπερον. 24.ἀπὸ πεδ. pro ἀπὸ πεδ. ἀφ' οὗ.sic 147.41.sequitur interpretatio manifesta.l.29.τὸ τοῦ βραχίονος ὀσέον,ὅθεν ὁ πῆχυς μιμεῖται. 26.πολυσπελζόμεθα. ℘ περισκελιζόμεθα. sed hoc δυσεικότερον. vel οὗ ποτὶ, pro οὗ πρὸς,πρὸς ὅν. Ad quem. supra quem nitimur.34.καθήνυσθαι.p.460.26.κατὰ ταυτά.p.463.1.ἐρίνεον.

vel

εἰρίνεον. i. laneũ. p. 464. 20. εὖ κατηργασμένοις. pro κατειργασμένοις. Ion. verò ι sublatum dices. Alioqui hoc nomen, quod participij speciem habet, ad similitudinem illorum homericorum dicetur, εὐκτιμένη πόλις, ἡ καλῶς οἰκουμένη. Eust. 1222. 22. εὐκτίμενον πτολίεθρον. 283. 6. & Iliad. ζ. 70. 8. εὐκτιμένας ἀγυιάς, τὰς εὖ, καὶ καλῶς κεκτισμένας. τὸ δὲ σ ἐξεβλήθη. Infra p. 468. 1. εἴρεα καλῶς εἰργασμένα dicit. 41. ἡρμασμένη. vt ante. vel cum tenui scribendum, ἡρτισμένη. ab ἀρτίζω. vt περιηρτισμένος. 467. 26. 21. οἱ νάρθηκες, χαλῶν θᾶσσον. αὐτὶ τοῦ, χάλα. i. laxa ocius. 26. καταπεκραμμένον. 30. τύρβην, vt passim. hinc latinum turba. 39. ἀπηώρηται. vel augmentum est neglectum. p. 465. 34. ἔσω, εἰ μή. vel μᾶλλον subaudiendum. i. magis quàm si nullum vulnus habeat pars affecta. sic infra lin. 39. μᾶλλον δὲ τι δεῖ ἐν τοῖσιν τοιούτοισιν, ἢ εἰ μὴ ἕλκος εἶχεν. p. 466. 3. καταγνύμενα. vt 471. 24. 27. vel καπηγμένα. vel Ionicè vt sæpe κατηγῆ, pro καταγῆ. & κατηγός, pro καταγός. vt 467. 11. & 13. sic κάτηγμα, pro κάταγμα. 467. 14. & 45. & 468. 18. 471. 23. 26. 15. ἐξαείρεται. 24. τοῖσι νάρθηξι. sic semper supra. sic etiam 472. 7. 8. 9. masculei generis facit hoc nomen. p. 467. 9. διὰ τί νος. 36. τὰ μὲν, ἐς τὸν πόδα ἂν ἀπάγοιτο. p. 468. 2. εἰρία. sic enim p. 475. 11. παροξυτόνως hoc nomen scribitur. vide Eust. sed in his libris hanc vocem variè scriptam inuenies. 41. γεγράφαται. vt τετύφαται, Ionicè. pro γεγραμμένοι εἰσί. p. 469. 10. πολλῷ ἐνδοτέρω, vt alibi. Nam πολλὸν est ποιητικώτερον. 12. παραιρεθῆναι. p. 471. 22. ἢ ὑπερέχει. vbi. quâ eminet. 27. κακοσινώτερον. Nam τὸ σι μακρόν. Hes. ἄνδρας μέγα σίνεται. si legas κακοσινώτερον, τὸ σι corripietur in nomine σίνος. εος. ους. noxa, damnum, detrimentum. Nicander, » Ῥεῖά κε τοι μορφάς τε, σίνη τ' ὀλοφώια θηρῶν. vid. Eust. Infra 472. 10. σίνος προσγίνεται. sed tunc prior longa. p. 472. 16. διισχυριεῦνται. vt sit futurum Atticè formatum à διισχυρίζω. fu. διισχυρίσω. com. & Atticè, διισχυριῶ. vt à νομίζω. νομίσω. νομιῶ. Quòd si verbum optatiuum, ac desideratiuum esse dicas, à futuro διισχυρίσω, formabitur præsens διισχυρισείω. i. affirmare asseuerare cupio. vt à futuris τύψω, ὄψω, δράσω, ποιήσω, deducũtur τυψείω, ὀψείω, δρασείω, ποιησείω. Illud etiam obiter obseruãdum τὸ διισχυρίζω minus vsitatũ esse, quàm τὸ διισχυρίζομαι. 32. ἰσχυριεῦνται. p. 473. 25. κατειλίχθαι. Ionicè pro καθειλίχθαι, à καθειλίσσω, vel καθελίσσω. ξω. Implico, inuoluo. p. 475. 11. ξυνειλίξαντα, à ξυνειλίσσω. ξω. vel ξυνειλήσαντα, παρὰ τὸ ξυνειλέω. ῶ. ήσω. p. 477. 18. πέφυκεν, vel ἐπεφύκει. pag. 478. 3. μοχλεύοντες. v. OEc. H. in μοχλία. & infra p. 498. 12. vbi τὸ ἀπομοχλεύειν vsurpatur. & 499. 2. 4. 6. p. 479. 24. μινύθησις. à μινυθέω. ῶ. ήσω. minuo, quod extat p. 504. 33. 34.)(σαρκεῦσι. p. 481. 12. πλέον. vt sit aduerbium. plus, amplius. vt 484. 24. & 47. 49. καταγείσης. vt lin. 29. lin. 28. καταγεῖσα dixit. vel καταγείης, vt sit præteriti medij participium. p. 485. 6. Hæ duæ particulæ ἵνα ὅκου videntur συνωνύμως positæ, vel harum altera superflua est. 7. ἀφήσουσι. ab ἀφίημι. 10. τὰ χαλινίς. vel τὰ χηλίνς. 20. καπασχεθῆναι. vel κασχεθῆναι per syncopem. 36. ῥαιβοειδέα. v. OEc. H. in ῥαιβός. p. 486. 25. λορδαίνουσι. p. 489. 15. τὸ, τι ἐστέον. 18. ἐπιδέεσθαι χρέεσθαι. i. vti. vel τὸ δέεσθαι pro δεῖν, siue δῆσαι, sumendum, i. ligare. 40. ἐκπεπλώκη. sic 491. 38. vt sit tertia subiunctiui. sic 492. 13. 44. 494. 5. p. 491. 1. ἐμινύθει. à μινυθέω. ῶ. vnde μινύθησις. 479. 24. 37. 42. ἐξεκλίθη. ab ἐκκλίνειν. vnde verbale nomen ἡ ἔκκλισις, vt 495. 1. & participium ἐκκεκλιμένα. 495. 19. Alioqui ἐξεκλείσθη, scribendum, ab ἐκκλείω. excludo.)(ἐγκλείω. Includo. supra lin. 40. ἐγκεκλεῖσθαι. Nisi fortè legendum censeas ἐγκεκλίσθαι, ab ἐγκλίνω, inclino, inflecto, incuruo, cuius infinitiuum ἐγκλίνειν habes p. 495. 10. huius participium præter. perf. pass. habes p. 492. 41. ἐγκεκλιμένα. & 493. 10. p. 492. 24. ἐκτανύειν per simplex ν. sed hoc verbum modò per νν. modò per ν reperias apud hunc autorem variis in locis scriptum. 48. πειρῷοιτο. pro πειρῷτο. Sed si πειρᾶσθαι pro πειρᾶσθαι sumendum dicas, πειράοιτο scribendum κατὰ διάλεκτον ἰωνικήν. pro πειρῷτο, τουτέστι πειρῷτο. p. 493. 26. ἀνήκεστα ἔσται. vt alibi passim. quod vsitatius. 38. αὔξημα [ἀναυξέα. p. 494. 14. τὸ ἐναντίον. i. contrà 17. ξυγκεκλιμένου. vel ξυγκεκλεισμένου)(ἐκπεπταμένου. 30. χρέων). &, ἔχωσι, vide præcedentia. p. 495. 17. ὅκως ἂν δοκέῃ. vt lin. 21. vel τὸ ἂν pro ἂν positum. i. prout visum fuerit. 39. ἀπαιωρεύμενα, μηδὲ κινεύμενα pro communibus ἀπαιωρούμενα, & κινούμενα. Vocem κινεύμενα habes p. 503. 24. vel ἀπηωρημένα, & κεκινημένα. vel à κινέω, ῶ. fit κινεύω, κινεύσω κεκίνευκα, κεκίνευμαι. quod notãdum. Est enim nouum. p. 496. 9. ὅτι ἀποθανεῖται. 17. ἰητρεύῃς. 19. ὀλισθήσῃ. vel ὠλίσθηκε. Sic etiam legendum videtur p. 497. 45. vel augmentum neglectum. quod poëtis familiare. 26. κινδυνωδέστερα. 33. καταγνυμένοισι. v. 466. 3. variè scriptum occurrit hoc verbum passim apud Hippocratem. vide 506. 8. 14. 509. 28. 510. 42. 511. 11. 40. 512. 38. p. 497. 12. καταγλύπτων. 18. ἀνάγκα. 29. ὀστέων ψιλ. 30. νεύρων. 32. καὶ τὴν ἴηβην παρείη, ἀρκεῖ. 35. μετεωροποιέειν. quod receptum. Galenus hoc interpretatur, μετέωρον ποιεῖν. p. 498. 2. ὡς δύο δακτύλους. vt passim ante. sic paulò post, ὡς δύο πήχεας. 17. κατιθῦναι. dirigere. p. 500. 8. ὠλισθηκότα. vel neglectum augmentum. 46. ἐπικαθίσαι. ab ἐπικαθίζω. Sic etiam p. 501. 2. legendum videtur. ἕω, ἕζω, ἵζω, καθίζω, ἐπικαθίζω. sedere facio. colloco. si codex sanus, ab ἐπικαθέω. ῶ. ήσω. deducetur, quod inusitatum. pag. 502. 4. καταγείσιν. vel καταγεῖσιν, vt supra multis in locis. vel α in η versum ἰωνικῶς. 49. μέγαν τὸν, vt 503. 1. p. 503. 35. ἀμφοτέρῃσιν, καὶ ἑκατέρῃσιν, vt subaudiatur χερσίν. vt hac ipsa pag. l. 3. & apertissimè p. 506. 29. p. 504. 22. ἐκτρέπηται. 28. σκέλεος ἔκτασιν. & μεταπλάσσωνται. 35. καὶ ὁ μὲν ἐπιδεδεμένος. 36. τῷ πλήθει, ἢ ἰσχύϊ. vt sub. μᾶλλον, quẽadmodum p. 505. 1. πλήθει μᾶλλον, ἢ ἰσχύϊ. p. 505. 8. μινυθῇ, vt sit subiunctiuus à μινυθέω, ῶ. quod exstat supra p. 504. 33. 34. & 506. 32. cuius verbale præcedit, μινυθήματα, lin. 7. vel ἐμινύθει scribendum, vt sit tertia imperfecti. sic 491. 1. Et, ἐξ ἐπιδέσιος. vel ἐν ἐπιδέσει. 34. τῷ παρέχει. p. 506. 2. κοτύλην ἔχουσα. 8. καταγεῖσα. 14. καταγλύ. sic. 509. 28. 22. συνδιδοῖ. 34. συνδίοιδε. παρὰ τὸ σὺν, καὶ τὸ δίω, τὸ φοβοῦμαι. καὶ τὸ διώκω. Eustat. vel συνδιδοῖ, vt lin. 22. vel συνδίοιδε deductum à σὺν, & δίοιδα. ας. ε. dispicio. dispiciendo cognosco. 26. πείτην. hoc patet ex præcedente δεύτερον. p. 509. 20. βλαισότεροι. 44. ὠλισθηκότα. 49. ἐρρυπωμένοισι. v. pag. 251. 15. p. 510. 5. κινδυνωδέστατα, vt alibi passim. vel ἐπικινδυνότατα. 18. καταγλύπτων ὀστέων. Hinc, & ex lin. 30. & 31. & p. 511. 40. 42. patet quomodo & alibi hoc participium καταγεὶς, εῖσα, έν sit scribendum. 27. κενεαγγητέον. à κενεαγγέω. ῶ. ήσω. quod extat lin. 32. 35. ἐξιθυνέεσθαι. vt hac ipsa lin. vel est infinit. aor. 1. med. 48. ὕπνος. vel ὑπονίσκος, ἤγουν μικρὸς ὄνος. p. 511. 2. 511. 20. & 23. v. OEc. H. in ὕπνος. p. 511, 12. ὠλισθηκέναι. 16. συμμεμετρημένος. i. emensus. quod patet ex sequentibus accusatiuis, τὰ μήκεα, καὶ ὕψεα, καὶ εὔρεα. (sic enim scribendum, non εὐρέα, vt antè) qui ab illo participio reguntur. lin. 23. εὖρος δίπηχυς. 26. εὖρος, καὶ βάθος. 25. κλιμακτῆρες ἔσαι. sub. ἡ σανίς. vel ἔπεσαι. 513. 42. φύλλα ἐπέστω συχνά. 39. καὶ ὡς, καὶ ἃ οὐ. vt lin. 37. vel καὶ οὐ. i. ὅπου. καὶ ὧν. vel καὶ οἵων. 40. μινυθήσῃ. 42. καταγεῖσι, vt sit datiuus pluralis. p. 512. 5. τουτέῳ. & σκεπτόμενον. 6. παρωθεῦντα, pro παρωθοῦντα, Ionicè. vel παρωσθέντα. vt sit participium aor. 1. pass. à παρωθέω, ῶ. 8. νύξις. à νύσσω, ξω. pũgo. & μήκεος. p. 513. 22. ξυμφορωτέρη. 38. ἕλκος. τὸ τοιούτων ἔ, τι ἄν. 42. ὅ, τι δ' ἂν μὴ δύνηται περιγενέσθαι, ἤ. p. 515. 13. φρύξας. à φρύγω. ξω. frigo, torreo: alterum à φρίσσω, ξω deducitur, quod ad rem præsentem non facit. Supra 514. 43. ὡς μὴ φρυγῇ dicit. infra hac ipsa pag. 515. 20. καρπὸν φρύξας. 45. ἐπιπάσας. ab ἐπιπάσσω. vt sit aor. 1. act. p. 516. 49. χασμῶσι. pag. 517. 12. χωρέοντες ἅμα τε. 30. ἰχωρροέει. vt 540. 15. vbi vitiosè legitur ἰχωροροοῦσι, pro ἰχωρρόουσι. vel ἰχωρρέουσιν, vt est in OEc. H. in μολοῦσθαι. Sed & ibi ἰχωρρόουσι videtur scribendum, vt αἱμορρόουσι. 519. 14. 22. p. 520. 35. συζύσας. vt συζύσας. συζεύξας. συζητήσας. Nam εὐφωνίας χάριν τὸ ν sequente duplici tollitur. 40. ἐνδιδοῖ ὑπὸ τῷ καλ. p. 521. 32. καὶ ἀπόπροσθεν. i. πόρρωθεν. eminus. è longinquo. Apollon. Argon. lib. 1. pag. 2. ver. 39. » Ἀμφω συμφορέονται ἀπόπροθεν εἰς ἓν ἰόντες. Et eodem lib. p. 61. v. 1244. » Ἄγχιος, οὔ ῥά τι γῆρυς ἀπόπροθεν ἵκετο μήκων. Et lib. 3. p. 163. 11. 110. » Μνήσομαι. ἔλθοι δ' ἥμιν ἀπόπροθεν ἤ τις ὄσσα. p. 522. 43. ἧλωκε. pag. 526. 10. τῶν. vel τῶν τὸν θόρυβον. p. 527. 18. αὐτὴν pro αὐτή. 27. ἐν τῷ παρόντι χρῄζεις. i. In præsentia indiges. vel ἐν τῷ παριόντι ἔχρῃζες. i. superiore tempore indigebas. p. 528. 27. ἄβρῃ. pro ἀβρότητι. vel αὔρῃ. i. auræ, odori insito, qui ex odoriferis herbis vt aura spirans exit. Pollux lib. 4. cap. 19. p. 143. lin. penult. inter comicas personas αὔραν recenset. Αὔρα (inquit) περίκουρος, θεραπαινίδιον παράψηφιστικόν. & 144 ἡ δ' αὔρα περίκουρος, θεραπαινίδιόν ἐστι περικεκαρμένον, χιτῶνι μόνῳ ὑπεζωσμένῳ λευκῷ χρώμενον. Sed ad rem præsentem hæc nullo modo facere videntur. Hîc enim agitur de herbis, quæ serpentum venenis, ac afflatu inficiuntur, hominibusque sumptæ nocent. Serpentes autem Hip. ad illas herbas potissimùm accurrere dicit, quæ sunt odoratissimæ, & ex quarum intimis partibus odoris aura spirat, qualem Vergil. τῶν γεωργικῶν quarto ex ambrosia manasse describit,

» *Hæc ait, & liquidum ambrosiæ depromit odorem,*
» *Quo totum nati corpus perfudit: at illi*
» *Dulcis compositis spirauit crinibus aura.*

Ead. p. 528. 28. αὐταῖς. δηλονότι ταῖς βοτάναις. p. 529. 41. ἀπολωφέοιτο. ab ἀπολωφέεσθαι, pro ἀπολωφάεσθαι, ᾶσθαι. pro quibus λωφᾶν, & ἀπολωφᾶν magis vsitata. p. 530. 26. κτῶντα à κτάω, ῶ. quæro, acquiro, possideo. sequitur enim, μὴ παυόμενον τῆς κτήσιος ταύτης. 42. ἐχθρὴν, vt sit adiectiuum. p. 531. 13. ἀγαθῇσιν. vel est atticismus. p. 532. 28. βεβρυχωμένοι, à βαρύνω. vel βεβαρυμένοι, à βαρέω. ῶ. ήσω. 47. φιλοτιμάζοντα. p. 533. 18. ὑπ' ἐμεῖο. pro ὑπ' ἐμοῦ. ab ἐγὼ, ἐμοῦ, ἐμέο, ἐμεῖο, Io-

nicè, ac poëticè, .i. mei. sic etiam lin. 24. scribendum. nam ἐμοῖο fit ab ἐμός, ἐμοῦ, & Ion. ἐμοῖο. meus, a, um. quod est adiectiuum. Infra p. 539. 26. 29. ἐμέο dicitur, ab ἐγώ. & 540. 8. ἐμέυ, pro ἐμοῦ. 21. καταμέμψατο. sub. ἡ πινυτή. 534. 10. καταμέμφετο. si καταμέμψαντο retineas, sub. οἱ ἄνθρωποι. p. 534. 27. σκοπόδινος, pro ἡ σκοπόδινη, siue σκοπόδινήν. v. OEc. H. in σκόπος. 34. ἀσθενέος. 41. διαιτᾶν. p. 535. 35. ἀδύνει. Induit. 36. διαδύμεναι. à διαδύω, transeo permeo, penetro. passiuum διαδύομαι. Quare σήραγγες ἠέρι διαδύμεναι, per quas aer transit, ac permeat. Si codex sanus, hoc idem valebit ac διοδεύμεναι, ab actiuo διοδεύω, ῶ. vnde τὸ διοδεύω. vel διοδοιπορούμεναι. 42. ἐνιδρυμένοι. 44. ἐνιδρυμένη. quod vsitatius. 536. 49. p. 536. 4. παντόμορφα. p. 537. 7. διατιθέντας. sub. οἱ Ἀθηναῖοι. 10. πρηέος. vt hæc ita accipiantur, πρηέος ἀνδρὸς νόον βαλόμενοι, pro περιβαλόμενοι. i. mitis, lenisq; viri mentem induentes, ac virorum bonorum officium facientes, qui beneficiorum acceptorum sunt memores, & se gratos præstant iis, à quibus hæc acceperunt, vel saltem eorum posteris gratiam referre conantur. 43. ῴκιζοντο. sic lin. 31. dixit ἐῴκεον, pro ᾤκεον, ab οἰκέω, ῶ. vel augmentum neglectum. p. 538. 23. ὃ ἦγαγε καλυδώνιον ἄνδρα. vel καὶ καλυδώνιος ἀνὴρ παρ' αὐτῷ τρεφόμενος, si hæc iungas cum præcedentibus συναιρέθησι. &c. p. 539. 1. ἐννεῦσι, vel ἐννεύσει. i. nutu. Hoc autem ἐννεῦσι, vel ἐννεύσει sumetur pro ἐννεύουσα, innuens, annuens, cuius contrarium statim sequitur, ἀνένευσε, renuit. Sed fortasse melius, ἐν νηυσί, .i. in nauibus exercitum mitteret. στρατιὴν verò (si codex sanus) figuratè pro στρατιὰν accipies, vel στρατιὰν scribendum. Sed hic error passim occurrit, vt στρατιὴ pro στρατιή, & contrà legas. Nostram coniecturam confirmant ea, quæ sequuntur lin. 8. αἱ τῶν νῆες τῆς Ἀρτεμισίης ἐκινδύνευσ' ἅπασαι ἀπολέσθαι. & lin. 9 ἀπώλοντο videtur legẽdum. vt sit aor. 2. medij, vel erit imperfectum ab ἀπόλλομαι, quod parum vsitatum. 5. ἐρυμάτων. munimentorum, propugnaculorum. 11. αἰνικέστων. αἰνήκεστον κακόν. insanabile. vel grauissimum malum. Vel ἀεικάστων. ἀεικαστον κακόν, malum quod tantum est, vt ne coniecturis quidem eius magnitudinem assequi valeamus. p. 540. 47. μηκυνέω. Subaudietur autem τὸν λόγον. i. non producam orationem. oratione prolixiore non vtar. quomodo? ἐπιλέγων τὰ κρισαῖα, &cæt. i. neq; commemorans iterum res Crisæas, &c. v. 541. 4. ἐπιλείποι δ' ἄν με μακρὰ λέγοντα. si μιανέω retineas, significat, polluam, fœdabo, à μιαίνω. μιανῶ, & Ion. μιανέω. sed ad rem præsentem facere non videtur. p. 514. 22. ὑπό του. pro ὑπό τινος. à quonam. vel ὑπό του, pro ὑπό τινος. ab aliquo. Sed hîc aliquid desiderari videtur. 42. ῥυσμοῦσθαι, vel ῥυθμοῦσθαι, vt lin. 30. 43. ἀπειρομένων. quod ex sequenti φυτευομένων colligi potest. vel ἐσπαρμένων. vt sit participium præt. perf. pass. vel τὸ ἀπειρέσθαι hîc pro ἀπείρεσθαι sumetur, quod nouum. si ἀπειρωμένων legas, deducetur à ἀπειράομαι. ῶμαι. quid autem sit ἀπείρα, ἀπεῖραι, ἀπειρᾶν, ἀπειρᾶσθαι, ἄπειρον, & ἀπειρῶν, docet Eustath. v. & OEc. H. p. 542. 6. ἐστιν ὧν. p ὄντων. πραγμάτων. 12. ἀποκαθεστήκαμεν. vel est Ionismus. Et ἔρρωσθε. p. 543. 12. Δωριπαλέων. v. Aristoph. locũ. 21. υἱέος. p. 544. c. 1. l. 39. τειχῶν. p. 545. c. 1. l. 45. πεφυρμένων ἄλφιτα καλεῖται. παντὸς οἴνου ἀλ. deinde, θραῦμα, οὕτως ὀνομάζεται. c. 2. l. 13. ἐπαινέουσι v. OEc. H. in ἀμαλῶς. & ὀφθαλμοῖσιν ἐχ ἀμαλῶς ὁρᾷ καί. p. 546, c. 1. l. 16. αὐαυξέες. 43. ἀμβλίξατο. vel ἀμβρύξατο. v. p. 548. in βρῆγμα. c. 2. l. 16. τῶν αἰθῶν. vel αἰθέων. γρ. αἰνθῶν. pag. 547. c. 2. l. 17. πληροῦται. sic in aliis cod. Et, περσικόρος, ὁ ἐπαχθῶς. 22. εἰς τὴν ἱερουργίαν. Sic. n. scribitur. p. 548. c. 1. l. 16. Βολβίον. ἴσον δὲ τῷ αὐτῷ. Ἱπποκράτης. c. 2. in voce Δατίδες, sic legẽdũ videtur, Δετίδες. μικραὶ λαμπάδες καιόμεναι τε δεταὶ καλοῦνται. Athenæus τῶν δειπνοσοφιστῶν vlt. lib. p. 336. Ὅμηρος δὲ (inquit) τὰς λαμπάδας, δετὰς ὀνομάζει. Homeriq; versum affert, qui extat Iliad. Λ. 861.

» Καιόμεναί τε δεταί, τάς τε πρὸ ἐασύμενος φέρ.

Eustath. Δεταί, δεσμοὶ δᾴδων, ἃς ὁ λέων ποθεῖται. Ab hoc verò δεταί deducetur diminutiuum δετίδες, quod idem valet ac μικραὶ λαμπάδες. Hinc patet τὰς δετὰς, & τὰς δετίδας dictas non παρὰ τὸ δαίειν, accendere, vrere, diuidere: sed παρὰ τὸ δέω, δῶν, τὸ δεσμεύειν, ligare, vincire. Hanc lectionem ipse literarum ordo videtur flagitare. si codex sanus, Δαιτίδες à verbo δαίω, vro, deducentur, & legendum erit saltem μεγάλαι λαμπάδες. deinde, καιόμεναί τε δεταὶ καλοῦνται. sic autem vox formabitur, δαίω, δαίσω, præt. perf. pass. δέδαισμαι, σαι, σαι. vel δέδαιμαι. σαι, ται, hinc δαΐς, τός, ἡ. à datiuo δαϊΐ fiet δαϊτὶς, ίδος. quod non μεγάλην: sed potius μικρὰν λαμπάδα significat. Si δετίδες legas, & cætera subiicias, vt antè dictum, lectio melior, ac verisimilior erit. Ead. c. p Δίεδρος, legendum potius διάβρος. l. 49. Διασομωρίδα. μήλην τὴν διασέμην. vt in aliis cod. vel τὸ διασομωρίδα, non substantiuè: sed adiectiuè sumetur vt p. 555. in μήλην διασομωτείδα, vbi pro τῆς διασέμισσαν, vt hîc habemus, τὴν διάσολον, & in H. St. cod. τὴν διασολέα, nõ sine mendi suspicione legitur. p. 549. c. 1. in διοπλος legendũ videtur, διέπειν τὰ ἐν αὐτῇ, δηλονότι νεῖ, vel νηΐ. vel Δίοπλος. νεὼς ἐπιμελητής, παρὰ τὸ διοπτεύειν, ἢ δίοπος, παρὰ τὸ διέπειν τὰ ἐν αὐτῇ. v. OEc. H. in διοπλος. Et Eust. in διόπος. c. 2. pro ἐκμιέν) leg. ἐκμαίνε). ἀποκείνη τὸ σπέρμα. Sic in H. St. cod. v. OEc. H. in ἐκμαίνεσθ. 43. pro ἔμιαι, leg. ἐμεσίαι. OEc. Hippocr. in ἐμίαι. p. 550. c. 1. l. 3. ἐν θλᾷ. vt in H. St. cod. 10. in H. St. cod. leg. ἐξορμᾶται, καί. 19. ἐξινεῖ. ἐκκενοῖ. infra, ἰνέει. κενοῖ. Post vocem ἐπιμυλίδα, &c. subiiciendum, ἐπιπαλώων. ἐπιπάσσων. Perperam hæc erant antè collocata. v. OEc. H. in voce ἐπιψώων. p. 551. c. 1. l. 2. διαπέπλοκε. vt sit tertia perf. m. à διαπλέκω. Implico, inuoluo. In H. St. cod. l. διαπέπλωκε: sed (nisi fallor) vitiosè. 3. ἡρμόσθαι in H. St. cod. leg. ab ἁρμόζω. apto, adapto, concinno. ἡρμᾶσθαι, ab ἑρμάω, ῶ. fulcio, firmo, stabilio. vel ab ἑρμάζω, quod idem valet. at ἡρμάσθαι, ab ἑρμόω, ῶ, ὤσω, pro quo & ἑρματίζω, ίσω. Θαλερὸν πνεῦμα. Hæc prius erant confusa, & corrupta. sed nunc emendata, & in ordinem redacta. 48. γρ. ἱμερωθεῖσαι. αἵ τε τῆς ἐπιθυμίας τυχοῦσαι, ἀνδρὶ μιγεῖσαι. i. Mulieres voti compotes factæ. quid hoc? ἀνδρὶ μιγεῖσαι. Quod autem hîc dicitur ἱμερῶν, id Hom. passim dicit κραίνειν ἐέλδωρ. p. 552. c. 1. in voce καταβλημα, legendum videtur συνέχον, vel σφίγγον, vt in OEc. H. in κατάβλημα. In voce κατακορέα, in fine, legitur in aliis cod. ἐπιπαμένην, ὥσπερ ὁ ἐκλύειν, καταιοκορεῖν. & κατακούρην. &, ὁ τὸ χεῖρον ἀντὶ τοῦ δε. Imò verò ἀπὸ τοῦ κείρειν deducuntur hæc κατακουρίω, vel κατακείρω. 41. καταματέμενος. de hoc, & illo καταμώσας. v. OEc. Hip. Nihil tamen mutandum. Nam à μάω. μῶ. τὸ ζητῶ. fit μώω. μώσω. ἔμωσα μώσας, vnde καταμώσας, ἤγουν καταζητήσας. vt autem à ζάω, ζῶ, fit ζώω, sic à μάω, μῶ, fit μώω. Hinc μαῖα. obstetrix. hinc etiam μοῦσα, Musa, scientia, quæ quærendo. i. dum quæritur, ab homine discendi cupido cõparatur. Dores μῶσα dicunt, quod melius ipsum ἔτυμον indicat. c. 2. l. 6. καταπῆλει. p. 553. c. 1. l. 1. κνήσματα. ξ. l. 2. Κνῆστρω. τῇ τυροκνήστιδι. ἔστι δὲ μαχαιρίδιον, ᾧ ξύεται ὁ τυρός. κνῆστρον, ὅπερ ὁ κνέωρον. Post κόγχον, legitur τὸ κόγχην τὴν χημείαν. c. 2. l. 6. leg. γυναικῶν. quod melius. p. 554. c. 2. post μελαίνης legẽdum videtur περιτιθεμένης. deinde, μελαινῶν. 41. σπόδου. p. 555. c. 1. l. 13. γρ. μεσόκλειον, ὡς εἰ καὶ μεσοπύλειον ἔλεγεν. c. 2. l. 20. ξηρῇ σπιπεδόνι. p. 556. c. 2. Γρηναί. μελαίνουσαι. p. 557. c. 2. l. 2. γρ. πυρίνας. sed fortasse πυρίνας, à recto πυρλῶ. Et Ῥώσιν. ἀρίσι. p. 559. c. 1. συνδιαίνεται, vel συνδιδιαίνεται. Illud à συν, & δύο. hoc à συν, & δοιός, geminus, duplex. l. 45. συνηρμένα, à συνάρω, τὸ συναρμόζω pf. pass. συνῆρμαι. vel atticè per ἀναδιπλασιασμὸν, συναρηρμένα. vel à συναρίω, ῶ. perf. συνήρημαι, vnde part. communiter συνηρημένα, & atticè συναρηρημένα. c. 2. 7. σφάκελος, vt supra Τέρθρον. Hinc videtur deductum vocabulum gallicum, vn tertre, quod editum ac excelsum locum significat. p. 560. c. 1. l. 8. ἀλκεϊβραν. 14. τὸ ἀναλαβεῖν. c. 2. l. 10. ἀπνέουσα vel ἀπνοῦσα. vt in H. St. cod. p. 561. c. 2, l. 3. φύσιγξ. v. p. 517. 36. 37. 44. Et, χαραδρεῶς. quia sequitur, ἀπὸ τῆς χαράδρας Et, χλοηποῖσι. sic in H. St. cod. vel χλωροῖσι: sed infra vox erit locanda. p. 562. c. 2. l. 7. ὧρος. ἐνιαυτός. Eustath. Ὧρος, ὁ Ἀπόλλων αἰγυπτιστί. ὁ ὧρος, ὁ ἥλιος, ὁ ὁ ἐνιαυτός, ὅθεν ἐννέωρος, ὁ ἐνναετής. supra pag. 541. 31. διὰ παντὸς ὥρου, pro διὰ παντὸς ἐνιαυτοῦ.

Errata

Errata sectionis primæ.

P.35.7.60.nudat nudet l.p.26.v.3.alioq; aliòqui l.Ibid.c.2.v.14.μεθόδω μεθόδων l.p.28.v.4.perpensionem perpessionem l.p.30.v.44.certò certè l.Ibid.c.2.v.41.παρεόντων παρεόντων l.ibi.v.ult.docti indocti l.p.31.v.ult.latiùs latinè l.p.33.v.22.πινόντων τεινόντων l.p.34.v.2.post tamen (adde) ad.ibid.v.11.καπαγγιλίη legitur κακαγγιλίη l.p.35.v.52.natura matura l.p.36.v.70.arborum ciborum l.p.37.v.13.ποιήσαι ποιήσας l.p.39.v.19.vitiosè dele vitiosè.p.41.v.74.mecum morum l.p.42.v.12.ἐπίνοισιν ὁκείνοισιν l.ib.v.25.προσκλησιν προσκλησιν l.p.43.v.20.& singularibus ex singularibus l.p.44.v.58.virtus victus l.p.46.v.15.ἀσαγγυλομένων ἀπαγγελλομένων l.

Errata sectionis secundæ.

P.118.v.48.conuulsionem conuulsionum l.p.117.v.7.ἐπιδροαῦπς ἐφιδρουῶπς l.p.118.v.24.τὰ εἰς τὰ l.ibid.v.45.λειπηειχὰ λειπυειχὰ l.p.119.v.11.metum motũ l.p.120.v.2.qui qua l.p.121.v.55.λέγε) λέγον) l.p.122.v.10.paribus partibus l.ibid.v.56.πραγμάτειαι πραγματείαι l.p.125.v.17.πέψιως πέψιος l.ib.v.63.confectã confertam l.p.126.v.55.πόνυς πόνος l.p.123.v.65.φλιαρὺς χλιαρὺς l.p.131.v.60.leni leui l.p.133.v.11.distinctio non distinctionem l.ib.v.24.congressu progressu l.p.134.v.54.prehendit prehendunt l.p.135.v.33.cum non leg.p.137.v.40.peruigiliam peruigilium l.p.139.v.24.explicantes albicantes l.ib.v.31.ἐγκόλυς ἐγκοίλυς l.ibid.v.33.spiritus ac spiritus l.ibid.v.36.eiaculantur emicant l.ibid.v.54.generum genarũ l.ibid.v.56.ἠλλαιωμένον ἠλλοιωμένου l.p.152.v.12.suppressum suppressam l.ib.v.55.confectam confertã l.p.154.v.15.ἀλυσμύδεος ἀλυσμώδεας l.ib.v.17.post nullã (adde) habet p.156.v.12.ea eas l.p.158.v.46.intellegisse intellexisse l.ib.v.41.caloris coloris l.ib.v.61.oscuras obscuras l.p.159.v.3.ἀλησμὸς ἀλυσμὸς l.ib.v.23.4.hac nota ad antea apponẽda. ib.v.24.tẽporis torporis l.ib.v.54.vacuationẽ vacuationũ l.ib.cõcludãtur concludũtur l.p.161.v.52.posteriore partem posteriorum partium l.p.162.v.32.maximè non l.p.163.v.22.assatis satis l.p.164.v.66.ἀπτύσον ἀπίσων l.p.166.v.6.lenire leniri l.ib.v.21.ψαύσῃ) παύσῃ) l.ib.v.22.ἔξω ἔρω l.p.168.v.5.γίνε) γίνον) l.ib.v.57.sputum per sputũ l.p.169.v.21.πνεύμονα ἐς πνεύμονα l.p.170.v.2.ἑκασέρωθεν ἑκατέρωθεν l.p.172.v.13.τὸ ὃ l.p.178.v.ult.μακρὰς μικρὰς l.p.183.35.in dele.pag.184.v.47.ex vrina qui ex vrina leg.p.185.v.4.si sit leg.pag.187.v.53.πῶς δὴ τῶν δὴ leg.ibid.v.64.erasso eraso leg.pag.188.v.15.pro ἀποσαπῆναι leg.ἀποσαπῆναι.p.189.col.2.v.2.& 3.ἢ φρεναεας,ἢ κδίλω,leg.ἢ φρένας,ἢ καρδίλω.ibid.v.48.noxia,l.noxa.p.190.v.26.σκόλιον.l.σκολιὸν.ib.v.27.ἐκληρωθη.l.ἐσκληρωθη.ibid.v.vlt.abunde,l.aliunde.p.191.v.4.vitilignem,leg.vitiliginẽ.p.192.v.24.inducunt.His,l.inducunt:his.v.32.v.35.ἀκρατία,l.ἀκρατίαν νεαρὰς,νεαρᾶς.p.193.v.21.noxiam.l.noxam.p.194.v.11.ἔπλωσις,leg.ἔκπλωσις.v.26.ποικῖλα,leg.ποικίλα.v.41.pro altero lib.l.aph.ibid.45.καθελθ.l.καπλθ.ibid.59.verborum,l.morborum.pag.198.v.18.ἐπιχυοῦ.leg.ἐπιχυοίῳ.pag.199.31.dele etiam.pag.200.19.ἐξιδατ.leg.ἐξυδατ.p.201.14.δοκέο,leg.δοκέω.v.24.varia qu.leg.variè qu.v.52.χλοὺς,leg.χλοῦς.v.56.ὕρον,leg.ὕδρα.pag.202.58.caloris,leg.coloris.pag.203.v.1.superficit.leg.superficie.pag.205.12.εὐδιάλυπον,leg.εὐδιάλυτον.p.207.23.ἐμπεπλύκη,leg.ἐμπεπλώκη.p.208.53.παρεχθέντι.leg.παρενεχθέντι.p.209.12.ὀσόσω.l.ὀκόσῳ.p.210.1.ὑγχον.leg.ὑγχὸν.v.5.παροξυσπκαὶ,l.παροξυσπκά.v.34.αἱρομένην.l.αἱρομένην.p.211.col.2.v.3.ὀκλοιεωῦται,l.ἐκχλοιοῦνται,& similiter.v.8.v.28.qua,l.quo.v.29.ὑπραίο,l.ὑπραίῳ.v.antepen.vsuenite,l.vsuenire.

Errata sectionis quartæ.

P.97.col.1.v.14.σῆθον,leg.σῆθος.v.24.θέρματος.leg.δέρματος.v.29.ἀπαείρε),leg.ἐπαείρε).v.41.ἀποσύρματα.p.98.col.1.v.53.Callida,leg.Calida.col.2.v.10.ἐξεθιστικὰ,leg.ἐρεθιστικά.v.12.χρῶπ,leg.χρωτί.v.17.ἠλίῃ,leg.ἠλίῳ.v.20.ἄλλο,leg.ἄλλη.v.22.ἐπιβρώσκετο,leg.ἐξίητρας.p.99.col.1.v.12.ψυχρὸς,leg.ψυχρόν.ibid.v.20.σκησιν,leg.κλησιν.v.22.θέρμα,leg.δέρμα.v.24.καρηβαρίας,leg.καρηβαρίαν.v.27.ἤ.leg.ἤ.& pro ἑλκ.leg.ἑλκ.v.34.βλαπῆ,leg.βλάπτει.pag.100.v.29.ἐπιαῦσια,leg.ἐπιαύσια.v.44.apposuit,leg.opposuit.v.68.σάθα,leg.σάθια.pag.101.v.47.κρηέφ.leg.κρεηφ.p.103.v.23.Eandem,leg.Eundem.v.49.φύσασις,leg.φύσεσις.p.104.37.plariaria,leg.plaria.p.105.14.δηλυκ.leg.θηλυκ.60.ἐνδεήστερον.leg.ἐνδεέστερον.pag.106.v.1.ἡ εάπλιπ.leg.ἡ εάχλιπν.v.6.κινέη).leg.κινέε).pag.107.v.59.accipiantur,leg.accipiuntur.p.109.v.59.πείπαλοι,leg.πείπαλοι.pag.110.v.14.explaria,leg.exemplaria.p.111.v.8.χρέεσθαι l.χρέεσθαι.v.35.πάλιν,leg.πάλιν.p.112.v.14.ἀχροῖα,l.ἄχροια.v.19.ἀκροχώρειξις,leg.ἀκροχείριξιν.v.67.suosc.leg.subobsc.p.114.v.55.est Cal.leg.est.Cal.p.117.v.62.sane,leg.sano.pag.119.v.1.πὸ.l.τὸ.p.120.v.22.δυνατὶ,leg.δυνατή.v.56.αἰασημφῶσαι,leg.αἰασηκῶσαι.v.73.συμκομισοὶ,leg.συγκομισοί.p.121.v.7.αἰπμφελιπον,leg.αἰπλιμωρητέον.v.5.53.Hũc,leg.Huc.p.138.15.ἴσησι,leg.ἴσησι.56.μέρει,leg.θέρει.p.140.29.ἀσαπέως,leg.ἀσαπέως.56.ἴσοι,leg.ὅσοι.p.141.64.καταπέψας,leg.καταπέψαι.66.ὄζα,leg.οἶζα.p.124.v.49.κυβισω,leg.κυβίτῳ.p.125.v.9.ἄλλω,leg.ἄλλο.p.126.v.2.λελεπησμ.l.λελεπυσμ.p.127.v.20.ἀφῆ lego,l.ἀφῆ lego.p.128.v.36.καθαρτήσι),l.καθαρθῇσ.v.57.ἰσχυρῶν,l.ἰσχυρόν.v.70.χαμεῦσα,l.χάμευσα.p.131.v.10.μη,leg.μή.p.133.14.σιωπεωμένω,l.σιωπωμένῳ.18.ἐκχύμφσεις,l.ἐκχυμώσεις.38.κοφοὶ,l.κωφοὶ.p.134.52.noxia,l.noxa.p.135.63.αἰθολίκας,l.αἰθόλικας.p.136.17.legunt,l.legant.23.ea,l.eos.p.136.col.1.v.47.l.πρεβέντυ:& v.57.l.G.δυνατὸς:& mox,G.ἠγίη:id est Galenus. Ibidem v.68.μὴ δεῖ Seruini manuscripto attribuitur quod est e Scheckii coniectura.pag.137.v.14.ἐκυσ.leg.ἔκυσ.22.καταπλάσειν,leg.καταπλάσσειν.

Errata sectionis quintæ.

Pag.298.v.24.linimenta linamenta leg.ibid.v.27.Eadem Eadem,leg.pag.300.v.29.ἐμπορηθῶσιν ἐμπορηθῶσιν leg.pag.301.v.47.libro lib.leg.& v.seq.pag.304.v.33.ξυνευνέην ξυνευέτω leg.p.307.v.50.passim & Galeno,passim dele.ibi.v.67.libr.leg.p.31.v.16.ἱμερωδεῖσαι ἱμερωθεῖσαι leg.p.314.v.25.ψολώδης χολώδης leg.p.316.v.62.ξεῖλεα χίλεα leg.p.322.v.64.tortum tectum leg.Ib.70.libro decimo lib.10.l.p.328.v.18.vetica vrtica l.329.26.omn,omnia l.331.54.illitus illitas leg.332.52.ruteo,rutro leg.333.12.quadam quadam leg.ibid.21.decepta decerpta leg.ibid.36.modum nodum leg.ib.38.σικῦαις σικύαις leg.p.334.29.confrictum confractum l.ib.47.leuiter leniter leg.pag.336.v.26.ἀχθρους ἀρθρόως leg.p.339.v.35.libro lib.l.p.341.v.2.διαπυρεθῶσιν διαπυρωθῶσιν leg.p.347.v.18.σμηκτῆθα,leg.σμηκτίδα.v.31.ῥόυ,leg.ῥοῦ.v.38.ἀσπαλάτε,leg.ἀσπαλάθε.v.55.vstris,leg.vstis.v.63.repetũt,leg.repetundus.p.348.v.57.σέσῃ).v.64.εἴσω,leg.ἔσω.p.349.v.16.ἀφύματα,leg.ἀρώματα.p.350.v.56.sumendam,l.sumendum.v.62.περὶ γυναικ.ὀλ.libr.1.lego vt μελι,leg.ὀλίγον lego,vt περὶ γυναικ.lib.1.p.351.4.ἐπίθης,leg.ἐπίθες.v.28.dele ex.v.48.ὀλοφλυκτ.leg.ὀλοφλυκτ.v.56.accipio,l.accipimus.pag.353.25.exponantur leg.exponatur.55.αἴνεσιν,l.αἴνησον.pag.355.33.αὐτὴ δὲ,leg.αἱ τὶ δὲ.p.356.64.accommodat,l.accommodet.p.357.32.mannalem,leg.manualem.pag.359.23.num leg.hunc.51.Sistio leg.Vstio.63.secuti leg.sicuti.pag.360.31.ψυχεῦ ὑπὸ.leg.ψυχεῦ καὶ ὑπὸ.v.73.παῖ πυεὶ.leg.παῖ πύρυ.p.361.3.ἀμαυρ.leg.ἀμαύρ.v.25.ὁμαλὴ,leg.ὁμαλῆ.p.362.57.κυνάγκης,l.κυνάγχης.p.363.8.πεικάῃ),leg.πεικένται.p.364.5.ἄορθρα,l.ἄορβα.v.15.ὀρνύθια,l.ὀρνίθια.v.54.ἀλικέα,leg.ἀλυκέα.v.59.ὀκόκαν,l.ὀκόταν.v.64.ὅπῃ,l.ὅπη.v.69.6.μῦ,l.pag.159.6.μὲν.p.365.10.ἐν τῷ,leg.καὶ ἐν τῷ.55.ἐγγύτῳ,leg.ἐγχύτῳ.p.366.33.ἤδῃ,leg.ἤδη.45.κῦ,leg.καὶ.p.367.51.τὰ ὑπεόντα ex manus.S.leg.τὰ ὑπιόντα ex H.Memmii codice.

Errata sectionis sextæ.

P.41.v.31.κατάστασις legũt κατάστασις l.ib.v.56.παρερεθῆναι παραιρεθῆναι l.p.42.v.4.distentionũ distentionẽ l.p.205.col.1.v.16.δᾶσι,l.δᾶσι.col.2.v.1.scaphoidei,l.scaphoides.p.206.col.1.v.48.afficitur.Ita l.afficitur,ita.col.2.v.3.ἀμηχαῖς,l.ἀμωχαῖς.p.207.2.20.θεραπ.l.θεραπείαν.208.2.3.πλήμυλω leg.πλήμυνλω.2.44.μεγαποιεῦσι l.μέγα ποιεῦσι.& mox ὁ l.ὃ 209.2.18.αἰοπέρω l.αἰωπέρω.26.ὀσὰ leg.ὀσᾶ.210.2.2.τὶ l.τί.3.σιωέρεον l.σιωέρρεον.18.χομοδ δρομλω leg.χυμὸν δρυμή.30.διαβιβῶσα.leg.διαβιβρώσκοντος.vlt.ἢ leg.ἦ.p.211.1.20.σκοπῆ leg.σαπῆ.23.ἰχώρες leg.ἰχῶρες.2.24.ferantur leg.feruntur.p.212.2.6.τυαντ.leg.τυαντ.18.κεφάλαον,leg.κεφάλαιον.37.σηειας l.σορέας.p.213.37.ἐπίμως l.ἔπιμος.p.217.v.7.ἧπρ,leg.ἧπερ.v.17.ἄρθρον,leg.ἄρθρων.p.218.5.πλυδης,leg.πλοώδης.v.14.ἀμφιθαὶς,leg.ἀμφιθεὶς.v.54.εὐμελαμ.l.εὐμεταμ.p.219.38.περιταίναντα] περιτείναντα.l.περιτείναντα] διατείναντα.v.51.ὡς ἀλλ.l.ἐς ἀλλ.p.220.v.19.ἀποθέοι,leg.ἀπωθέοι.v.42.οἶσι δ',leg.οἶσι δὲ.v.46.τῶν,leg.τόν.

Errata sectionis septimæ.

Pag.7.v.7.indicatum indicatum l.ibid.v.31.ῥυαρχῶς ὀιαρχῶς l.pag.9.v.16.retractis retroactis l.p.110.v.37.ἀφελήθη ὠφελήθη leg. ibid.v.53.de suo se suo leg.p.111.v.58 κωλώσον κωλύσειν leg.p.112.v.20.synochus ex sano synochos ex sang.leg.p.114.v.33.lacocismo laconismo l.p.115.v.15.alimonium alimoniam l.ib.v.36.κεκεγνῶσθαι κεκενῶσθαι l.p.116.v.2.τοῦτο τοῦτο leg.p.118.v.59.πόνου πόνου leg.ib.v.56 reposuit reposui l.p.119.v.33.ἄλλως ἄλλος l.ib.v.59.id ipsum in id ipsum l.p.120.v.16.καθύρης λαθύρης l.ib.v.25,κράπισι κράσοι l.ib.70.ἐφ' οἷς ἐφ' οἷς l.p.205.v.15.περίστασις περίστασις l.ib.v.62.ἐπιρρώσιας ἐπιρρύσιας leg.p.208.v.4.submotiones submonitiones leg.p.209.v.1.post uxor(adde)sexto die.ib.v.51.post præcordia(adde)dextra.p.210.v.62.libro lib.leg.p.212.v.15.offusas effusas leg.ibid.v.17.existimatur existimatus leg.ibid.v.57.Typhomaniæ Typhomania leg.p.215.v.64.gemini genuini leg.p.242.v.49.demittente dimittente leg.p.243.v.11.purganti purgante leg.ibid.17.τῷ τῆ,leg.p.244.v.19.ὑπόλαβεν ὑπέλαβεν leg.p.245.v.14.phagedænas phagedænam leg. Ibid.v.26.adactum eductum leg.ibid.c.1.v.23.ἰχόλευσει ἰχώλευσεν leg.ibid.v.26.καὶ & l.ibid.v.& σῆθος quod σῆθος l.p.247.c.1.v.23. ἀσυπηροῖσι οἰσυπηροῖσι leg.ibid.c.2.v.52.faciat facias l.ibid.v.53.laudet laudes l.p.248.v.55.demitteretur dimitteretur l.pag.249. v.31.corpus caput l.p.250.v.61.significat significet l.ibid.v.66.Strigilem malim Striglem l.p.251.v.11.ἀποβάπλον ἀποβάπλων leg.ibid.v.61.vomitio vomitione l.p.252.c.2.v.9 σήθιος σήθεος l.pag.265.v.30.παιδίας παιδίοις l.ibid.v.35. Apomanti Apemanti l.pag. 267.v.23.eam luculentissima eam dele.p.268.v.24.papilli paxilli l.ibid.v.ult.bibente bibenti l.p.269.v.3. alternis alterius l.pag. 272.v.71.ὑρῆσι ὥρῆσι.l.p.274.v.46.libro quarto.libr.quarti l.p.275.v.17.crebrum crebram l.p.276.v.50.aquæ aquis l.ibid.v.51. ἀσραπαίας & κεκεραυνίας ἀσεραπῆχ & κεραυνία l.ib.v.53.αἰαγκάζει ἀναρπάζει l.p.278.v.8.πόνος πίνοι l.p.279.v.57.insitas insitos l.p.280. v.49.σβεννόμενον σβεννύμενον l.p.282.v.49.eũq; eaq; l.ib.v.58.Raseus Rasius l.p.283.v.6.diuturnosq; diuturnasq; l.ib.v.46.μετ' ὄχλῃ μετ' ὄχλῃ l.p.285.v.13.declarationes decolorationes l.p.286.v.11.ea & l.p.287.v.11.referat reserat l.p.290.v.19.sectiones distinctiones l.ib.v.21.eoq; eosq; l.p.293.v.30.libro tertio lib.5.l.ib.v.65.κονιώδεες κοπώδεες l.p.296.v.56. Quadam Quendam l.pag.297.v.19. ἱωθρώθη. ἱώδρώθη l.p.298.v.3. metu motu l.ibid.v.32.cognitum cognitam l.p.299.v.6.Quæ Qua leg.

Errata sectionis octauæ.

P.27.c.2.v.28.ea qui,l.ea quæ.v.ult.ἢ,l.ἢ.p.28.c.1.v.21.facimus,l.facinus.c.2.v.12.ὀφθλῶαι,l.ὠφθλῶαι,& ἀπῆη pro ἄπεση.p. 29.col.1.v.5.ἀδελφέον,l.ἀδελφεόν.v.19.ἐπαμλώας,l.ἐπαμώνας.p.31.col.1.v.11.ταμινεύεσθαι,l.ταμιεύεσθαι.p.32.col.1.v.9.Phericydes,l.Pherecydes.p.33.c.1.v.15.εὔκεπος.l.ἐσκεπος.c.2 v.7. Prytaneo Prytaneo.p.38,61.feruuntur,l.fruũtur.63.in se,l.inter se.p.41,37.διαπάναις,l.δαπάναις.p.42.v.1.πνεύματα,l.πνεύματα.v.33.γινήσεσθαι,l.γνώσεσθαι.pag.45,38.non Pæones,l.nam Pæones 44.καταχηπικὸς,l.καταχηπικῶς.

PETRVS LAPHILEVS ANVTIO FOESIO MEDIOMATRICO MEDICO, ET AMICO SINGVLARI S.

CVM extraneis & nobis ignotis hominibus nulla studiorum,humanitatis,& beneuolentiæ societas esse potest. Ego verò te,vir præstantissime,de facie quidem minimè notum,sed eruditionis nomine mihi notissimum amo,amplector & saluto,faustaq; & fælicia omnia tibi deprecor,vt diu multumq; superstes aliquid quotidie ad Rempublicam literariam afferre possis.Salutant & celebriores nostri ordinis medici,qui vel ex vna Hippocratis Oeconomia te,tuumq; diuinum ingenium,industriam & singularem tuam doctrinam agnoscunt. Sed ne quis fucatam & vmbratilem meam salutationem esse putet, esse breues quasdam notas in aliquot Hippocratis libros ex vetustis exemplaribus Mediceis,& ex nostris aduersariis depromptas,meæ salutationis comites,ad te mitto,quæ ad illustrandam Hippocratis editionem,quam tu magnifice adornas,aliquid etiam nitoris inducere poterunt. Si quid in his lectione dignissimum videbitur,id totum publicæ vtilitati nuncupetur.Multa,sat scio,parum expolita apparebunt. Nam in scribendo sæpe caligarunt oculi, obliteratis nimirum vetustate literis mediceis,& senilem oculorum aciem fugientibus. Sed quod minus animaduersum,distinctum,& elaboratum à me fuerit,lubens ego iudicio tuo polito,& æquissimæ censuræ permittam. Iohanni Martino medico,ingenio doctrinaq; excellenti,& qui ad hanc editionem symbolam munifice contulit,notas in librum Hippocratis περὶ τῶν ἐν κεφαλῇ τρωμάτων excutiendas dedimus. quid in ea re præstiterit,ex nostra chartula intelliges. Is vbi commentarium de vulneribus capitis in lucem ediderit,explorata omnes ea habebunt,quæ in libello Hippocratis cimmeriis penè tenebris adhuc inuoluta videntur. Ne quid autem te lateat,vir optime,vnde Hippocrates Aldinus,& alter Frobenianus,diuersis lectionibus,correctionibus,& annotationibus illustrati prodierint,quos me authore Auberius typographus Lutetiæ tuo nomine recepit,paucis accipe. Ante annos sexaginta Iohannes Ruellius,vir præstanti ingenio,& ex eruditione perfecta clarissimus,in conuertendis authoribus Græcis nemini secundus,codicem Aldinum recens typis excussum intentis oculis statim perlegit: & quod in eo vel exemplarium vitio,vel operarum incuria distortum,aut turpiter deprauatum videbatur,stylo compunxit,correxit,& literulis Græcis primus adnotauit.Non ita multo post Regij quatuor medici,omni doctrina,& linguarum cognitione ornatissimi, Iohannes Capellanus,Henrici Secundi Galliarum Regis ἀρχίατρος,cui studiorum amœnitate,etiam inter aulicos proceres,nihil vnquam in vita iucundius esse potuit:Iacobus Gopilus medicinæ interpres Regius,qui Græca & luculenta Alexandri Tralliani editione sui nominis memoriã posteritati commendauit:Honoratus Castellanus,cuius hortatu idem Rex Henricus Monspessulanos medicinæ professores quatuor annuo quadringentarum librarum honorario dotauit:& Magdalenus,qui vnus vitæ spatium ampliauit,& nunc Regi principibusq; viris placet,& medicinam facit: Hi inquam percelebres medici quatuor adhibitis aliquot venerandæ senectutis exemplarib. ex Regia bibliotheca & Medicea Parisiensi,eundem Aldinum & Ruellianum Hippocratem à capite ad calcem diligentissime perlustrarunt,& scribente Gopilo marginibus notas adiecerunt. liber hic locupletissimus nescio quomodo per viginti aut triginta annos alicubi sepultus latuit.Quem tandem aliquando ex latebris erutum Albertus Feureus,collega noster Hippocraticæ doctrinæ studiosissimus,Ruellii nepos,ab imperito quodam bibliopola,qui parui pretii librum deputabat,minimo redemit,& publicæ vtilitatis nomine tibi libenter obtulit. In emendando & illustrando altero Hippocrate Frobeniano Ludouicus Seruius in senatu Parisiensi Regius patronus,sermonis vtriusq; linguæ doctissimus,quiq; animi causa,cum à patrociniis & officiis forensibus otium superest,Græcos medicorum libros studiose euoluit:& Iohannes Obsopœus,literis Græcis non vulgariter eruditus,qui medicinæ scientiam tenet,& publice nunc Heidelbergæ profitetur,consimilem operam nauarunt. Nam ex Græco exemplari Cordei,Marci Musuri Cretensis manu scripto,cuius olim verus possessor Ruellius fuerat,& ex multorũ locorum collatione,suis etiam adhibitis minimè fallacibus coniecturis,auctorem plerisq; locis adulteratum,quã fieri potuit industria & diligentia pristino nitori & integritati restituerunt. Hunc etiam recognitum codicem & emendatum ingenuus Seruinus,vt Reipublicæ commodis seruiret,in tuum dominium abire voluit. His duobus exemplaribus innumeris mendis & fœdis erroribus perpurgatis si meæ lucubrationes,& succisiua opera accesserint,& inde emolumentum aliquod medicinæ candidati acceperint,animus meus cumulatè explebitur,quod labor meus non omnino inutilis fuerit. Superest vt elegantioribus & Regiis characteribus in charta minime bibula castigatissimus liber excudatur,ea scilicet forma qua Henricus Stephanus Platonem edidit,& quam omnes auidè expetunt.Quod Auberius tua adiutus opera se facturum sanctissimè recepit. Cui vt alterum animum ad explendum præclarũ hoc promissum magis confirmarem,præter notas,etiam fragmenta quædam Græca commentariorum Paladii in librum Hippocratis περὶ ἀγμῶν dedi,quæ ad celerem operis,si ita probares,ad maiorem illius commendationẽ adiicerentur.Extant & in bibliotheca mea eiusdem Paladii scholia Græca in librum sextum ἐπιδημιῶν Hippocratis,dempta sectione secunda,quæ ab eo recuperari poterit,qui hæc in Latinum sermonem conuertit. Si horum quoque editionem aliquam vtilitatem medicinæ studiosis allaturam esse putas,& lucrum aliquod honestum ex ea typographo accessurum,exemplar meum bibliopolæ Parisiensi Du vallio committam,qui per fidelem tabellarium illud deferendum curabit. Atque etiam alia quæcumque afferre potero auxilia & adiumenta ad antiquissimi scriptoris authoritatem,& amplitudinem in integrum restituendam,ea ex animo,& grata erga literatos omnes voluntate adhibebo. Vale: & Laphileum tibi amicum antipelargica beneuolentia prosequere.

INDEX IN HIPPOCRATIS OPERA OMNIA QVADRVPLEX, QVORVM HIC

PRIMVS PARTES TOTIVS CORPORIS CONTINET.

Primus numerus sectionem: alter paginam: tertius aut litera minor lineas: N. notas siue commentarios denotat.

INDEX SECUNDUS IN HIPPOCRATEM, QVI MORBOS TOTIUS CORPORIS COMPLECTITVR.

A

Pen-

INDEX TERTIVS IN HIPPOCRATEM, QVI MATERIAS MEDICINALES, SIVE MEDICAMENTA COLLIGIT.

A

Index in Hippocratem,

Olera

Vnguen-

INDEX QVARTVS IN HIPPOCRATEM, TAM RERVM QVAM VERBORVM COPIOSISSIMVS, ITA VT QVÆ IN RELIquis desiderantur, hinc mutuari queant.

B

H

O

P

Q

R

S

Signa

FINIS.

SERIES OMNIVM FOLIORVM QVÆ IN HISCE SECTIONIBVS ET TOMIS CONTINENTVR.

In sectione I. à præfatione vsque ad finem eius, sunt
A. B. C. D.
Triterniones duæ, duerniones totidem.

In sectione II. sunt in vniuersum
AA. BB. CC. DD. EE. FF. GG. HH. II. KK. LL. MM. NN. OO. PP. QQ. RR. SS. *Omnes triterniones, præter SS. quod duernione constat.*

In sect. III. sunt in vniuersum
a. b. c. d. e. f. g. h. i. k. l. *Omnes triterniones, præter l. quod est duernio.*

In sect. IIII. sunt in vniuersum
aa. bb. cc. dd. ee. ff. gg. hh. ii. kk. ll. *Omnes triterniones excepto ll. quod est vnifolium.*

In sect. V. sunt in vniuersum
aaa. bbb. ccc. ddd. eee. fff. ggg. hhh. iii. kkk. lll. mmm. nnn. ooo. ppp. qqq. rrr. sss. ttt. vvv. xxx. yyy. zzz. aaaa. bbbb. cccc. dddd. *Omnes triterniones.*

In sect. VI. sunt in vniuersum
aAa. bBb. cCc. dDd. eEe. fFf. gGg. hHh. iIi. kKk. lLl. mMm. nNn. oOo. pPp. qQq. rRr. sSs. tTt. vVv. *Omnes triterniones, præter tTt. quod est duernio.*

In sect. VII. sunt in vniuersum
AAA. BBB. CCC. DDD. EEE. FFF. GGG. HHH. III. KKK. LLL. MMM. NNN. OOO. PPP. QQQ. RRR. SSS. TTT. VVV. XXX. YYY. ZZZ. AAAA. BBBB. CCCC. DDDD. EEEE. FFFF. GGGG. HHHH. IIII.
Omnes triterniones, præter HHHH. duernionem.

In sectione VIII. sunt in vniuersum
aaaA. bbbB. cccC. dddD. eeeE. ffffF. gggG. hhhH.
Omnes triterniones, præter cccC. dddD. gggG. hhhH duerniones: & quæ ante INDICEM *hoc signo** notata deprehenduntur.*